

Lyélé: Bible for 1 Chronicles, 1 Corinthians, 1 Kings, 1 Peter, 1 Samuel, 1 Thessalonians, 2 Chronicles, 2 Corinthians, 2 John, 2 Kings, 2 Peter, 2 Samuel, 2 Thessalonians, 3 John, Acts, Amos, Colossians, Daniel, Deuteronomy, Ecclesiastes, Ephesians, Esther, Exodus, Ezekiel, Galatians, Genesis, Hebrews, Hosea, Isaiah, Jeremiah, Job, Joel, Jonah, Joshua, Judges, Lamentations, Leviticus, Luke, Mark, Matthew, Nahum, Numbers, Obadiah, Philemon, Philippians, Psalms, Romans, Ruth, Song of Solomon, Titus, Zechariah, Zephaniah

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

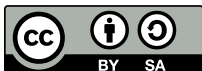
Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Genesis

Chapter 1

¹Kùr ju yi ní Yi wèrhé dǎ òdó cɛ. ²Cɛ y y'à tɛné, kaka tɛné è yó yé : Wó cə-byú ò y'à ɲwéné góró nǎ-wó w wá, sə wó Yi éshirhá y è y'à ɲwéné náná bé yó w è n'è zhəlǎ. ³Yi zǎ rə wó : bə pwě yál né ! sə pwě ré yál né. ⁴Yi nyí rə pwírí pwě ré càn ; Yi zǎ rə pɔr pwě ré òdó cə-byú w dwā wa. ⁵Yi zǎ rə byě pwě ré bə nànyónó, rə byě cə-byú w bə cəcɛ. Èta, rəmyé wèrhé dǎdɛné èdù òdó nəkəkólé èdù : rəmyé yál dǎ náyéé ré. ⁶Yi zǎ rə wó : bə jàà yál náná bé cəcəl wə, e bòn náná bé dwā nɛ. ⁷Yi wèrhé jàà yá, rə m'è pɔr náná bé byèbé bə ɲwéné dǎ è yó w mó òdó byèbé bə ɲwéné tǎ è kùr w mó dwā nɛ. Wó èta rəmyé yál né. ⁸Yi zǎ rə byě jàà y èmyé bə dǎ-yi. Èta, rəmyé wèrhé dǎdɛné èdù òdó nəkəkólé èdù : Rəmyé yál dwā nǎlyè nyǎn ré. ⁹Yi wó : bə náná bé byèbé bə ɲwéné dǎ-yi rí kùr w mó bə gùlǐ dwā jàà èdù sásá wé, sə jàà nǎ-kùlǐ yə né. Sə kɔn yál èta. ¹⁰Yi zǎ rə byě jàà y nǎ-kùlǐ y bə cɛ, rə byě náná bé gə gùlǐ dwā mǎgǎ mó bə nǎ-fǎlǎ. Yi nyí rə pwírí rəmyé càn. ¹¹Yi kə rə wó : bə cɛ y lyí wə-lyàr ; gə ò zhe ò dwí rə n'è lyí ; cémé nǎ n'è cɛ byǎ, cò gako òdó ò byǎ dwí bə n'è lyí cɛ yó. Sə kɔn yál èta. ¹²Cɛ y lyí wə-lyàr, gə gako n'ò lyí ò dwí rí cìcì, cémé né nǎ n'è cɛ byǎ mó òdú gako n'ò cɛ ò dwí rí cìcì byǎ. Yi nyí rə pwírí rəmyé càn. ¹³Èta, rəmyé wèrhé dǎdɛné èdù òdó nəkəkólé èdù : Rəmyé yál dwā nǎtò nyǎn ré. ¹⁴14 Yi wó : Bə pwě wé yál dǎ-yi wə, rə pɔr nànyónó w òdó cəcɛ y dwā wa ; rə m'è byili yə né, òdó dwā né òdó byinə né yé-shò ; ¹⁵15 rə súlǐ rə yə dǎ-yi w rə n'è yǎr cɛ yá. Sə kɔn yál èta. ¹⁶Yi wèrhé pwě wé ré nánfwààlɛ rǎlyè, kǎbó ò já dǎdǎ du mú, wó nànyéné ò n'ò zə ò zhəlǎ, nǎmpólé y dǎdǎ mó, wó cəcɛ y ò n'ò zə ò zhəlǎ ; rə zǎ rə wèrhé cǎmmǎsǎsɛ mye. ¹⁷Yi cí rí dǎ-yi w rə la yǎr cɛ yá, ¹⁸mùnǐ ga rə zə nànyónó w òdó cəcɛ rə vò ; sə rə pɔr pwě ré òdó cə-byú w dwā nɛ, Yi nyí rə pwírí rəmyé càn. ¹⁹Èta, è wèrhé dǎdɛné èdù òdó cəcɛ èdù : rəmyé yál dwā nǎna nyǎn ré. ²⁰Yi wó : bə náná bé wèrhé wò-nyùr nǎnjǎjóló, sə kúmsi zhì cɛ y yó sə zǎ n'è zhəl dǎ-yi wə. ²¹Yi wèrhé émǎ-fwààlɛ òdó wò-nyùr rí rə ɲwéné mó, náná bé n'è wèrhé nǎnjǎjóló w mó, kɔn gako òdó rə dwí rí gə wó né ; Yi wèrhé kúmǐ dwí tǎbɛ gako è zhe vòmɛ è n'è zǎ è zhəl dǎ yi w mú. Yi nyí rə pwírí rəmyé càn. ²²Yi cí bwəl rə yó, rə wó : «lúl-nə, á pù, á sú nǎ-fǎlǎ w náná bé ; sə kúmsi mye pù sə sú cɛ yá. ²³È yál dǎdɛné èdù òdó nəkəkólé èdù : È yál dwā nǎnu nyǎn ré. ²⁴Yi wó : bə cɛ y wèrhé wò-nyùr, kɔn gako nyerhe rə dwí rí cìcì, vwámá nə nyerhe nǎ dwí rí cìcì, òdó tǎbɛ rə n'è fwəl tǎ nǎ pǔrh yó, òdó vwámá nyèbé nǎ n'è zhəl cɛ y yó, nə nyerhe nǎ dwí rí cìcì. Sə kɔn yál èta ²⁵Yi wèrhé vwámá né nyèbé nǎ n'è zhəl cɛ y yó mó nə nyerhe nǎ dwí rí cìcì, nǎh sǎna wé ré, rə nyerhe nǎ dwí rí cìcì, tǎbɛ rə n'è fwəl tǎ mó, nə nyerhe rə dwí rí cìcì, Yi nyí rə pwí rí rəmyé càn. ²⁶Yi zǎ rə wó : Bà-nà nǎ wèrhé numbyínǐ e nyerhe nǎba, e yə òdó ná ta, e cínǐ mómǎsɛ nǎ-fǎlǎ w mó, òdó kúmsǐ dǎ yi w mú, òdó vwámá né cɛ yó mó gako, òdó tǎbɛ rə n'è fwəl tǎ rə pǔrh yó cɛ y yó mó gako. ²⁷Yi wèrhé numbyínǐ e nyerhe òdó rə ta, rə wèrhé y òdó Yi ta, rə wèrhé bal òdó kǎ. ²⁸Yi cí bwəl bə yó, rə wó be : lúl-nə, á pù, á sú cɛ yá, á cɛ e yə á nyǎ ; s'á cínǐ mómǎsɛ nǎ-fǎlǎ w w mó, òdó dǎ kúmsǐ, òdó vwámá né nǎ ɲwéné cɛ yó mó. ²⁹Yi zǎ rə wó : Nyíwǎ, à n'á pɛ ába gə kǎbó dwí gako ò n'ò lyí ò dwí rí cìcì cɛ y yó mó gako, òdó cò kǎbó dwí gako ò n'ò lyí ò dwí rí cìcì mú : Rə b'a yə á nyí kùjú. ³⁰À n'á pɛ gə-lyǎ dwí gako ò la yə vwám gako òdó kumǐ gako òdó tǎbɛ gako rə ɲwéné y yó mó nɛ, ò la yə rə kùjú. Sə kɔn yál èta. ³¹Yi nyí kɔn ré tǎbɛ rə wèrhé mó gako, rə pwí rí rə càn dǎdǎ. Èta, è wèrhé dǎdɛné èdù òdó nəkəkólé èdù : rəmyé yál dwā nyǎldù nyǎn ré.

Chapter 2

¹Wó èta dẽ ñdá ce y ñdá wè ré tèbé rà ñwéné rà wé mó wèrhé né rà zhè. ²Wó dwā nyàlpyè dẽ ré yù w Yi twí rà tum rí rà zhè : rà zè rà shírh rà tum rí rà wèrhé mó gakó yilā, dwā nyàlpyè dẽ ré yùwà. ³Yi cí bwəl dwā nyàlpyè dẽ ré yó, rà ce rà wó ràmyé nyān, bà wó dẽ ré ràmyé yù w rà shírh rà tum rí rà wèrhé mó gakó yilā. ⁴Nyí-nā dẽ ñdá ce y gā ju kùr rà wèrhé né, kōn gā y'ā wó né. Yi Bə-zhǝ-zhe gā wèrhé dẽ ñdá ce y yi ní, ⁵ñdá cō òdù ga y'ā gwě tènè cesé wé ce yó yé, gō òdù ga y'ā gwě t'ā lyí cesé wé yé : Bə Yi Bə-zhǝ-zhe y'ā gwě yà ce dwā nyǝ ce y yó yé, numbyíni mye y'ā tènè è la ce y vwál gaga yé. ⁶Ràmyé yó zho já o shí té o zè o ló nẽ té cə-yala né gakó wé. Yi Bə-zhǝ-zhe zè n wèrhé numbyíni ñdá ce shó, n fùrh nyū zho è myələ wé, numbyíni jìrh kò-nyì. ⁸Yi Bə-zhǝ-zhe zè n báá b́ó Eden né, yi-púrhí səta, n kwè numbyíni y ní wèrhé mó n cí gāà mó. ⁹Yi Bə-zhǝ-zhe zè rà ce cémé dwí gakó lyí ce y yó, nà càn yírh wə, nà nyè ñdá jú, rà súlí rà ce nyū cō lyí vɔlɔ w cəcəl wə, rà ce cènè pár lwar ñdá lwele pár lwar cō mye lyí vɔlɔ w wa. ¹⁰Ràmyé yi ní, nàgòlò òdù shí Eden wé o du ò nẽ mó n'è ji vɔlɔ wá, o zhì gāà mó o bòn nàgwəl-vwèmə nàna. ¹¹Nàgwəl-vǝ w náyóó w yíl Pisəkwəne ; wó òmyé ò kákélé Avyilə tənà y sánnámá mó gā ñwéné mǝgǝ mó gakó. ¹²Tənà y èmyé sánnámá mó wó sánnámá páá ; gāà mó deliyumi ñdá onikisi mye ñwéné. ¹³Nàgwəl-vǝ nǝlye nyǝ w yíl Jiyǝ ; wó òmyé ò kákélé Kushi tənà y gakó. ¹⁴Nàgwəl-vǝ nǝtò nyǝ w yíl Yədəkel ; wó òmyé ò nẽ mó n'è dūr yi-púrhí sō Ashiri ni mú. Nàgwəl-vǝ nàna nyǝ w yíl Efərate. ¹⁵Yi Bə-zhǝ-zhe zè rà kwè numbyíni rà cí vɔlɔ wa, è la w vwál s'e yìlì wə. ¹⁶Yi Bə-zhǝ-zhe pə nyí numbyíni ni rà wò : ñ wǝ ñ jí cémé né nà ñwéné vɔlɔ w w mó gakó byǝ b́é ; ¹⁷sə b̀aká jí cènè pár lwar ñdá lwele pár lwar cō w yé, bà dẽ ré tèbé ñ gə jú w ñ b'ǝ cì. Yi Bə-zhǝ-zhe zè rà wò : ²⁰kōn bə mǝ sə bal jǝ ní dúdú yé ; à b'ǝ wèrhé sě́é e nyerhe ñdǝ ní ta a pǝ. ¹⁹Yi Bə-zhǝ-zhe zè rà fǝn cə-shó rà m'e wèrhé vwàmá né ce y yó mó ñdá kúmsí dẽ-yi w mú gakó, rà ce rà bə numbyíni yé né, rà nyí wó etər numbyíni la rà yilā né né byǝ, mùni ga wò-nyū gakó zə yil ré tèbé numbyíni la w co mó. ¹⁸Numbyíni zè e ce vwàmá né, dẽ-yi kúmsí ñdá vwàmá né ce y yó mó gakó yilā né ; sə è gə wó èmyé cici mú yilā, è yà kōn ne rà nyerhe y rà b'a sě y yé. ²¹Ràmyé yó, Yi Bə-zhǝ-zhe zè rà ce jan nánfǝlǝ tu bal mó yó, n dèè ; rà vùr ní sə-də-kúr rí òdù, rà k'a zə ní yala nàmá b́é rà pyi ò jàà y ne. ²²Yi Bə-zhǝ-zhe zè rà zə sə-də-kú w rà vùr bal mó yala ne mó rà m'e wèrhé kě, rà zə mɔ rà bə bal mó nyí ni. ²³Bal zè n wò : nyí èlāsé myě, mǝb̀ò ní kú w wó à kúr rí mú, ní yala né wó à yala né mó ! Bə b'a byè mo bə kě, bà wó bal wé bə vùr mo né. ²⁴Wó ràmyé è ce bal mà n zhír n yě ní da ñdá ní ná ne, n vò n lyě dwā ne ñdá ní kě mó, bə jìrh yala kùr ràdù. ²⁵Bal mó ñdá ní kě mó ga y'ā wó nánlyèrh, e já rà cizhìl y'ā bə bə zhe yé.

Chapter 3

¹Go-wè ré tèbé Bə-zhǎ-zhe wèrhé mó gako wé wó dóm mó mà yé sòlò du. Mə zè mə wò kě mó ne : Yi wò ába zhàn ga : Bə bə́k'á jí vòlò w cémé né gako zhàn zhàn ga ? ²Kě mó lyár dóm mó n wò : Nə n'é jí vòlò w cémé né gako byǎ bé. ³Sə wó cǒ w kǒbó ò ɲwéné vòlò w cǎcəl ré w mó yil Yi wòwə : «Á bə́k'á jí w yé, s'á bə́k'á dwərh w yé, m̀̀nì ga á bə́k'á cì yé»⁴Rəmyé yó né dóm mó wò kě mó ne : «À t'á la cú gaga ; ⁵bə Yi yé bə dē ré tèbé á gə jú bi mú yù w á yírhá né b'a púr á lwar cènè ñdǎ lwele pá́r dwā wa ; á jírħ ñdǎ yə ta. ⁶Kě mó pwírí cǒ w nyè ñdǎ jú, o j'a sú yírħ, ò càn dǎdǎ ò m'a pul surhə ; n zè n kwè ò byí y n jí, n kwè y n pə ní byal mó n yà n zhǐ n nì mú mye ne n jí.⁷Bə ga yírhá né púr, bə zè bə lwar bə bə y'a wó nánlwèrh, bə vò bə ké épyílú vǎr bə lyè bə cǎrh ne. ⁸Rəmyé yí ní, bə zè bə nyèè Yi Bə-zhǎ-zhe cəl ré, rə tó vòlò w wé rə byè byè kǒn m'e yí dǎdéné bǎl wa, bal mó ñdǎ n kě mó j'a shèè yé né gaga Yi Bə-zhǎ-zhe yé né, vòlò w cémé né cǎcəl wə. ⁹Rəmyé yó né, Yi bə-zhǎ-zhe zè n ná n byè bal mó n zhe : Yè n ɲwéné né ? ¹⁰N lyár n wò : À nyèè n cəl ré vòlò w wa, s'a wó nánlwè, rəmyé ce ywé zə ne, a zè a shèè. ¹¹Yi Bə-zhǎ-zhe zè n wò : Mǎ lò n byili mú bə n wó nánlwè ? N jú cǒ w à y'a pǒ mó nyí bə n bə́k'á jí mú nà ?¹²Bal mó lyár n wò : Wó kě mó n kwè n cí à nyí nì mú n pǒ ne cǒ wá, a zè a jí wə. ¹³Yi Bə-zhǎ-zhe zè n wò kě mó ne : Wó bə́k'ón yil n wèrhé rəmyé èta mó ? Kě mó lyár n wò : dóm mó mà swèlè ne, a zè a m'a jí wə. ¹⁴Yi Bə-zhǎ-zhe wò dóm mǎ ne : N gá wèrhé èta mó ce, n yò zhìlì vwámá né nánfwààlé ñdǎ gǒ-námá bé gako cǎcəl wə, n mà n já n nǎ n fwàl tǎ n pǔ yó, sə wó shó ò m'a yə n kùjú n ce yó nyũ mú gako yilə. ¹⁵À m'a ce zùuri yə ñmyé ñdǎ kě mó cǎcəl wə, n dwí rí ñdǎ n dwí rí cǎcəl wə. Sə ñmyé mà n nò n yó w ne tǎ o bǎbwelə, sə ñmyé m'ǎ dǎ n nəkúl ne n cémè re. ¹⁶N wò kě mó ne : À m'a súlì n pwísí zal nǒnò w dǎdǎ, n m'ǎ lù ñdǎ zwini, n byal mó shil ré m'a n'e zal mó, sə wó ñmyé n mà n cini mú. ¹⁷N zè n wò bal mó ne : N gá cili n kě mó zòmà né, n zè n jí cǒ w kǒbó à y'a pǒ mó nyí rí èta a wò : Bə́k'á jí w gaga ! Rəmyé ce, ce y yò m'a zhìlì ñmyé yilə. Wó nwé n mà n nwèné fòró n nǎ n nyí-kùjú dē gako n nyũ mú ce mó yilə. ¹⁸Ce y m'a lyí sǎr ñdǎ bǎsǒbre, sə wó ce y gǒ w n la jú. ¹⁹Wó n cícírhá né nǎ m'a du n yé w fòró n nǎ n nyí-kùjú, kǒn m'e yí n ká vò cə-shó w wə, bə gə vùr mó mǎgǎ mó ; bə n wó cə-shó, n b'ǎ k'á vò cə-shó w wə. ²⁰Adama zè n ce n mó kě yil bə Awa : Bə wó ñmyé n wó lyí-nyísi gako ná. ²¹Rəmyé yó né, Yi Bə-zhǎ-zhe zè n zə vwámá tǎnre n mə n wèrhé kàməzǔrh n zù Adama ñdǎ n kě mó. ²²Yi Bə-zhǎ-zhe zè n wò : Nyí, numbyíni jírħ ñdǎ nǎmyé mǎdù ta, cènè ñdǎ lwele pá́r lwar mó yilə. Rəmyé ce èlǎsé, bə-nà ná cǎr y è bə́k'á zə è jǎ e vò e kwè nyũ cǒ w e jí, e zè è ɲwéné byinə nǎ bə zhǎ yil yé. ²³Yi Bə-zhǎ-zhe zè n jì numbyíni Eden vòlò wa, m̀̀nì ga e vò è n'e vwàl ce y bə gə vùr y mǎgǎ mó. ²⁴Wó èta kǒn tó né Yi Bə-zhǎ-zhe mə n jì Adama ; n zè n kwè shə̀rəbǎ́bá n cí Eden vòlò w kǒn zǎ yí-púrhí ñdǎ búlǎ shù ñdǎ ò myín mà n'e yáyélé dē, bə m'e yilì sómá y kǎbé è la cǒ w kǒbó ò n'ò pə nyũ mú sǒ mó.

Chapter 4

¹Adama zè n zù ndá n kē Awa ; n kwè pū n lù Kayē, n zè n wò : À zo numbyíní pū ndá Bə-zhǝ-zhe sēē. ²N ká n lù Kayē nyé Abyəə. Abyəə yà n wó vwǎ-ənən, Kayē yà n wó vwálnà. ³Kən dené námpólé rəmyé kwā né, Kayē zè n zə vóló byǎ bé n nɔ ce y wé mó n mə n zwál vwǎ n pə Bə-zhǝ-zhe ne. ; ⁴sə Abyəə wó n vwámá né byi-yóásé n zo n mə n zwál vwǎ n pə Bə-zhǝ-zhe ne. Bə-zhǝ-zhe zè n zwé Abyəə ndá n vwǎ rí ; ⁵sə n yə shéné n zwé Kayē ndá n vwǎ rí yé. Kayē lyim j'a dédé n yé y pən. ⁶Bə-zhǝ-zhe wó Kayē ne : Wó byé yil n kwé lyim, sə wó byé yil mye n yé y pən mó ? ⁷Zhən zhənà, ndá n gə wèrhé cənè, n yà n b'ǎ zhè n yé y dè, sə ndá n gə wèrhé lwele, yà-bəlóló w n'ò pyè n étwi-ènyírí nì, sə ò shilə né m'a zǎ n sono, sə wó nmyé, n m'a ciní wə ⁸Ndá rəmyé ga, Kayē zè n ná n zòm ndá nyé Abyəə ; sə è gá y'a wó gɔ sō bə y'a ɲwéné mó ce, Kayē zè n tu n nyé Abyəə yó n mà n gu. ⁹Rəmyé yó, Bə-zhǝ-zhe wó Kayē ne : Yè n nyé Abyəə ɲwéné ? N lyár n wò : À yəl yé ; à wó à nyé mó yilnə nà ? ¹⁰Yi zè rə wó mɔ : Etər n wèrhé né ? N nyé mó jal mó zhì ce y yó mə wǔrh, wǔrhí y yí à sono. ¹¹Sə èlǎsè n yò m'a zhili ce y è kál è nyí e zwé n nyé mó jal mó n zə n jè y n ló mo è yó mó yó. ¹²N gə vwál ce w mye è t'á la mó é nəcèndé pɔ yé. N mà n ɲwéné n ná n zhələ, n yəl n gó la má yé, n tá n la tum kùr zal ce yó yé. ¹³Kayē zè n wó Bə-zhǝ-zhe ne : A còrhò-tum rí já dédé ndá lò la rə zō. ¹⁴Nyǐ, n ná n jí nì zà ce y kèbé yó ; à la kwā né gaga n yé né, a vò à n'á zhələ, à yəl à gó la má yé, à t'á la tum kùr zal ce yó yé, nyǐ lò mwəl mwəl gə nɔ ne n mà n gu nì. ¹⁵Bə-zhǝ-zhe wó mɔ : Lò gə gu Kayē, bə b'a cí n jim twər tǎlpyè. Bə-zhǝ-zhe zè n cí kə-kan Kayē yala né m̀nì lò mòbó n nɔ mɔ sə n bəká n gu mu gaga yé. ¹⁶Rəmyé yó né, Kayē zhǐr n vò kwā né gaga Bə-zhǝ-zhe yé né, n vò n jòm Node ce y yó, Eden né yi-púrhí sō. ¹⁷Kayē zù ndá n kē mó, n zə pū, n lù Enəke, n zè n lù cɔ, n zə n byí Enəke yil ré n mə n ce cɔ w òmyé yil ré bə Enəke. ¹⁸Enəke lù Yərade, Yərade lù Məshijəyəə, Məshijəyəə lù Mətəsəkayəə, mətəsəkəyəə lù Ləmekə. ¹⁹Ləmekə jí kana bəlyè : Mèdù y yà n yil Ada, n dō mó yà n yil Təsəla. ²⁰Ada lù Jabale : wó nmyé n yəl byèbé bə n'è zwé kwəárhé wé, bə n'è càr vwámá né mó da. ²¹N nyé mó yà n yil Jabale : wó nmyé n yəl byèbé bə n'è dwí harpe et chalumeau. ²²Təsəla mye zè n lù Təbyəə-Kayē, wó nmyé n yà n ná n lwí kàmc w ndá còbó wè ré gakó. Təbyəə-Kayē nəkó mó yà n yil Naama. ²³Ləmekə zè n wó n kē Ada ndá n kē Təsəla ne : Ləmekə kana, cili-nə à cəl ré, cili-nə à zòmè ré ! À gu lò, à còmò mó yilə, à gu ébó-dəl à còmò mó yilə. ²⁴Bə b'a cí Kayē jim twər tǎlpyè, sə Ləmekə wó twər shí-shàlpyè ndá tǎlpyè. ²⁵Adama zù ndá n kē mó kádò ; n lù byí, n ce n yil bə Sete, n zè n zhe ; Yi pɔ ne byí n cí Abyəə mó Kayē gu mú jàà wa. ²⁶Sete mye lù byí, n ce n yil bə Enoshe. Wó rəmyé yó né, bə zè bə ji kùr bə n'è byè bə Bə-zhǝ-zhe yil ré.

Chapter 5

¹Nyí Adama nèmé né yilá né sébé ré. Yi gá wèrhé numbyíní mú, rà wèrhé y e nyerhe ndá Yi ta. ²Rà wèrhé bal mó ndá kē mó, rà cí bwəl bà yó, rà ce bà yil bà numbyíní, rà gá wèrhé be yi ní. ³Adama tú ñ bà n yí byinā zǝm ndá shé-ètò, n lù byí n nyerhe ndá ní ta, n ce ní yil bà Sete. ⁴Adama dwā né ní wèrhé ní gá lùl Sete kwā né mó yàl byinā zǝm lyele ; n lù bala byā ndá kana byā. ⁵Adama dwā né ní wèrhé mó gakó yàl byinā zǝm nàbó ndá shé-ètò ; n zè n mā n cì. ⁶Sete wèrhé byinā shí-ènu, n lù Enoshe. ⁷Sete gá lùl Enoshe kwā né, n zè n wèrhé byinā zǝm lyele ndá nyàlpyè ; n lù bala byā ndá kana byā. ⁸Sete dwā né ní wèrhé mó gakó yàl byinā zǝm nàbó ndá shí ndá nàlyè ; n zè n cì. ⁹Enoshe tú n nā byinā shé-nàbó, n lù Kəna. ¹⁰Enoshe gá lùl Kəna kwā né ní wèrhé byinā zǝm lyele ndá shí ndá nānu ; n zè n lù bala byā ndá kana byā. ¹¹Enoshe dwā né ní wèrhé mó gakó yàl byinā zǝm nàbó ndá nānu ; n zè n mā n cì. ¹²Kəna wèrhé byinā shé-shàlpyè, n lù Mələlyəə. ¹³Kəna gá lùl Mələlyəə kwā né n wèrhé byinā zǝm lyele ndá shí-èna ; n lù bala byā ndá kana byā. ¹⁴Kəna dwā né gakó yàl byinā zǝm nàbó ndá shíyá ; n zè n mā n cì. ¹⁵Mələlyəə wèrhé byinā shé-shàlpyè ndá nānu, n lù Zhərede. ¹⁶Mələlyəə yà né, Zhərede lùl kwā né, n wèrhé byinā zǝm lyele ndá shé-ètò, n lù bala byā ndá kana byā. ¹⁷Mələlyəə dwā né gakó yàl byinā zǝm lyele ndá shé-nàbó ndá nānu, n zè n mā n cì. ¹⁸Zhərede wèrhé byinā shé-shəldù ndá nàlyè ; n lù Enəke. ¹⁹Zhərede yà né, Enəke kùl kwā né, n wèrhé byinā zǝm lyele ; n lù bala byā ndá kana byā. ²⁰Zhərede dwā né gakó yàl byinā zǝm nàbó shé-shəldù ndá nàlyè ; n zè n mā n cì. ²¹Enəke wèrhé byinā shé-shàlpyè ndá nānu, n lù mətəsəshəla. ²²Mətəsəshəla lul kwā né ; Enəke vò ndá Yi byinā zwā-tò ; n zè n lù bala byā ndá kana byā. ²³Enəke dwā né gakó yàl byinā zwā-tò ndá shé-shàlpyè ndá nānu. ²⁴Enəke zhəl ndá Yi, rəmyé kwā né ní ká ní yè né yàl yé, bà Yi kwé mo. ²⁵Mətəsəshəla wèrhé byinā zǝm ndá shé-lyele ndá nyàlpyè, n lù Ləmekə. ²⁶Mətəsəshəla yà né, Ləmekə lul kwā né n wèrhé byinā zǝm nyàlpyè ndá shé-lyele ndá nàlyè ; n zè n lù bala byā ndá kana byā. ²⁷Mətəsəshəla dwā né gakó yàl byinā zǝm nàbó ndá shé-shəldù ndá nàbó ; n zè n mā n cì. ²⁸Ləmekə wèrhé byinā zǝm ndá shé-lyele ndá nàlyè, n lù byí. ²⁹N ce ní yil bà Nəwee, n wò : Mòbó èta mó mà n shíshéré ná wun ni ná lyààré ndá ná jè-tumə né ná n'é nwènè ná m'é twí nà shí ce y kèbé Bə-zhō-zhe zhìlì è yò wé mó. ³⁰Ləmekə yàl né, Nəwee lul kwā né n wèrhé byinā zwā-nu ndá shé-nàbó ndá nānu ; n zè n lù bala byā ndá kana byā. ³¹Ləmekə dwā né gakó yàl byinā zǝm nyàlpyè ndá shé-shàlpyè ndá nyàlpyè ; n zè n mā n cì. ³²Nəwee wèrhé byinā zwā-nu, n lù Seme ndá Shame ndá Zhafe.

Chapter 6

¹Lyi bí gá tú bə ji kùr bà n'è pùl ce y yó mó yi ní, bà zè bà lù kana byă, ²rəmyé yó né, Yi byă bé zè bə pwírí lyi bí bəkwá bé wó bwáá, bə zè bə zù bə cəcəl w bə cír byèbé gakó bə ɲwéné mó bə zə bə bə yə bə kana bə jí. ³Rəmyé yó né, Bə-zhǝ-zhe zè n wó : À t'ā la à éshìrhá né ne yǝ numbyíní wé gaga yil yé, bə numbyíní wó yala kɔn dúdú, sà è byinà né b'a yə zǝm ñdó shí-èlyè. ⁴Lyi y'ā ɲwéné ce yó rəmyé yi ní, bə n'è byil nándədwaàlè dǝdǝ, Yi byă bé gá tú bə zù ñdó numbyíní bəkwá bə m'e lù byă mó yi ní mú : wó kádar ré rəmyé rə y'ā ɲwéné shāā ga rəmyé yi ní mú. ⁵Bə-zhǝ-zhe zè n pwírí numbyíní lwele tumə né zè nà já dǝdǝ ce yó, dǝ gakó bə wun ní búlà né j'ā wó lwele dúdú nà n'è búlà. ⁶Bə-zhǝ-zhe ká n yəl kɔn dǝbè è ce n wèrhé numbyíní n cí ce yé, n wu j'a zhìlì n wé. ⁷Bə-zhǝ-zhe zè n wó : à m'a ce numbyíní y à wèrhé mó jé tǝ ce y yó, kɔn ji kùr ñdó numbyíní, e vò vwámá né, ñdó wè ré tǝbè rə n'è fwàl tǝ ñdó rə pǝrh mó, ñdó dǝ yi kúmsí ; b'a yəl kɔn dǝbè è ce a wèrhé rə yé. ⁸Sə wó Nəwee, Bə-zhǝ-zhe nɔ ñdó sónó n sù n yírhá. ⁹Nyí-nə Nəwee shí y rí. Nəwee yà n wó wu-cángá ñdó zhàn cábal n yí ní ; Nəwee y'ā nɔ n zhəl ñdó Yi. ¹⁰Nəwee lùl byă bəttò : è yàl, Seme ñdó shame ñdó Zhafé. ¹¹Ce y y'ā sù ñdó yǝyǝ tumə Yi yé né, ce y sù ñdó jàn tumə. ¹²Yi zè rə nyí ce yá, rə pwírí è wó yǝyǝ tumə ; bə numbyíní gakó y'ā ce è sómá y wó yǝyǝ nyá ce y yó. ¹³Rəmyé yó né, Yi zè rə wó Nəwee ne : Ámyé gu à wé bə numbyíní gakó yò zhè ; bə ce y gakó sù ñdó jàn tumə ; nyí à la bə gakó yò zhùlù ñdó ce y ga. ¹⁴Rəmyé yilə, fwar kùlkó ñdó gopher dǝr ; sà ce o zə jìrh ò wé n pǝ ; zə mɔ n mé fwàl ò wu w ñdó ò pwènè mó. ¹⁵Nyí n gá la w né wòrhó : Ce kùlkó w dwèlè ré yə jə-tórhó yírhá zwǝ-tò, ò wàn ré yə jə-tórhó yírhá shí-ènu, sà ò yó dǝ zhìyá y yə jə-tórhó yírhá shá-ètò. ¹⁶Vǝr cizhǝ rədu, jə-tórhó yírh rədu, kùlkó w yá-pèlè wa ; vǝr nyí rədu kùlkó w sarh ne ; Fwar rə jìrh sətò ; N' zhili zhilí si dwǝ yó sə vò dǝ. ¹⁷Sə wó àmyé, à la ce dwà nánfwèlè nyò ce y yó, e zhìlì numbyíní kèbé gakó è zhe nyǝ è n'è shìrhá lǝ w mó gakó ; kɔn dǝbè gakó rə ɲwéné ce y yó mó gakó yò b'a zhìlì. ¹⁸Sə à b'a zə à dǝbré ñdó ñmyé ; n b'a zù kùlkó w wə, ñmyé ñdó n byă bé, ñdó n kǝ mó, ñdó n byă bé kana bé bə ɲwéné ñdó mó mó. ¹⁹Ka kèbé gakó è zhe nyǝ è n'è shìrhá, numbyíní gakó, zə rə rəlyè rəlyè rə dwí rí ni, n ce kùlkó w wə, mùnì ga rə yə né, rə tó mó rə zə myǝl : s'e yə námbya èdu ñdó nányò òdu. ²⁰Kúmsi sà dwí rí ni, vwámá nà dwí rí ni, ñdó tǝbè rə n'è fwàl tǝ ñdó rə pǝrh mú rə dwí rí ni, rəlyè rə dwí ni gakó rə bàn n sono, mùnì ga n zwè re rə zə nyǝ. ²¹Sə è gə wó ñmyé yilə, kwè kùjú kǝbó gakó ò n'ò jí mú, n cí dǝ n nyí ni, ò yə ñmyé ñdó bəmyé ga kùjú. ²²Wó èta Nəwee wèrhé né : n wèrhé kɔn dǝbè gakó Yi pɔ mɔ nyí bə n wèrhé mó.

Chapter 7

¹Bə-zhǝ-zhe wò Nəwee ne : Zú kùlkó w wə, ñmyé ñdó ñ kèlé y gakó ; bə wó ñmyé à nɔ ñ wó wu-càngá cəbal lū w kòbó èta mó lyi bí cəcəl wə. ²Zə vwām námbya ñdó nányǝ tɛbé rə wó warhgáá kùrə tálpyè ní bə ñ nyí ni, námbya ñdó ò nányǝ; ní zə tɛbé rə dā wárhgáá mó mye, námbya ñdó ò nányǝ; ³í zə dǝ yi w kúmsí mye námbya ñdó nányǝ, kùrə tálpyè, ní bà, m̀̀ni ga səmye dwí rí yà né, rə b'a jé cə y gakó yó yé. ⁴Bə kɔn gwě dāl dwā nyàlpyè, à la ce dwà nyò dwā shé-èna ñdó cəcərh shé-èna, a zǝ a cò wò-nyir rí tɛbé à wèrhé cə y yó mó gakó. ⁵Nəwee wèrhé kɔn dɛbé Bə-zhǝ-zhe pɔ mɔ nyí bə ní wèrhé mó gakó. ⁶dwà nǝ mó nánfǝlò w gá zhìlì lū w mú ñdó Nəwee yà ní zhe byinə zǝ-nyəldù. ⁷Nəwee zǝ n zù kùlkó w wə, ñmyé ñdó ní kǝ mó, ñdó ní byǎ bé, ñdó ní byǎ bé kana bé, m̀̀ni ga n mə n lú dā-nàná bé dwà nǝ mó nánfǝlò w mà zhìlì lū w mú yé né. ⁸N zə vwàmá né nyèbé ná wó wárhgáá mó ñdó nyèbé nà dā wárhgáá mó, ñdó kúmsí, ñdó wě tɛbé rə n'è shírh rə nyínyimí cə y yó mó gakó, ⁹rə tó Nəwee ne rə zù kùlkó w wə, rəlyè rəlyè, námbya èdù ñdó nányǝ òdù, kɔn tó ñdó Yi gá y'a pɔ nyí rí Nəwee ne né. ¹⁰Dwà nàná bé bə zhìlì lū w mú kwā né, e wèrhé dwā nyàlpyè cə y yó. ¹¹Byinə zǝ-nyəldù nyǎn ré byin rí, Nəwee yi ní mú, rə cànse sàlyè nyǎ y dwā shí-ñdó-nyàlpyè dǝ ré, dǝ ré rəmyé yù w góró w nánfǝlò w nánlyilyùmú w nà-bùlsí j'a pùrh, dǝ yi rí bwə̀̀lé j'a pul. ¹²Dwà y j'a zǝ e nyò dwā shé-èna ñdó cəcərh shé-èna. ¹³Dǝ ré rəmyé yù w Nəwee ñdó sɛmɛ ñdó shame ñdó Zhafɛ ñdó Nəwee kǝ mó ñdó ní byǎ bé kana bé bə̀̀tò y zù kùlkó w wə : ¹⁴bəmyé, e súlì vwàmá né, nəmye ná dwí rí ní gakó, vwām mà dwí ní gakó, dɔma byèbé bə n'è fwàl tǝ ñdó nà pùrh mú, nà dwí rí ní, ñdó kúmsí gakó səmye sà dwí rí ní, kúmsí nàmpólsé gakó, shèbé gakó sà zhe vòmè mó. ¹⁵Tó rə zù kùlkó w wə Nəwee sono, rəlyè rəlyè, tɛbé gakó rə wó yala rə zhe nyū shíshərhá. ¹⁶Rə zù kùlkó w wə, námbya ñdó nányǝ, tɛbé rə wó yala dwí gakó, kɔn tó ñdó Yi gá y'a pɔ nyí rí Nəwee ne né. Bə-zhǝ-zhe zǝ n pyi bòlò w Nəwee nyí ní. ¹⁷Dwà y nàná bé bə zhìlì lū w mú wèrhé dwā shé-èna cə y yó. Nàná bé bə̀̀rh, bə zhǝ kùlkó w bə ce dǝ, o zǝ o zhǝ cə y yə-pələ wa. ¹⁸Nàná bé zǝ bə ce jǝ́́ ne bə bə̀̀rh dǝ́́ cə y yó, kùlkó w zǝ ò wə nàná bé yó w ò n'ò jíjìlì. ¹⁹Nàná bé j'a zǝ bə n'è súlì bə ce jǝ́́ ne gaga, ce pyàr ré tɛbé rə wə dǝ́́ cə y yó mó mólé. ²⁰Nàná bé zǝ bə mólé pyàr ré rə bə lyǝ bə yí dā-tórhó yírhá shí-ñdó rənu. ²¹Rəmyé yi ní, kɔn dɛbé rə zhe shíshərhá rə n'è nyínyimí mú gakó cì, è wó kúmsí, è wó vwàmá né, è wó vwàmá nánfwaàlé, è wó tɛbé rə n'è fwàl tǝ ñdó rə pùrh mó, ñdó numbyínsí mú gakó cì. ²²Kɔn dɛbé gakó rə y'a zhe shíshərhá, nyū shíshərhá rə myàlá wə, rə zǝ rə ñwéné cə y yó mó, kù, rə cì. ²³Wě ré tɛbé rə y'a ñwéné cə y yó mó gakó j'a zhìlì, kɔn zhí numbyínsí e m'è yí vwàmá né, ñdó tɛbé rə n'è fwàl tǝ ñdó rə pùrh mó, ñdó dǝ yi kúmsí : rə j'a zhìlì cə y yó. E dāl Nəwee ñdó kɔn dɛbé rə y'a tó mo rə ñwéné kùlkó w wě mó dúdú. ²⁴Nàná bé j'a yə jǝ́́ ne cə y yó, bə wèrhé dwā zǝm ñdó shí-ènu.

Chapter 8

¹Yi zè rə lyĩrh Nəwee ndá vwámá ne námpólsé ndá nánfwàalé rə tó mo rə ɲwéné kùlkó w wé mó yò ; Yi zè rə ce zho fùrh ce y yó, nàná bé j'a bə té. ²Rəmyé yó né, górw w nánfɔlɔ w nánlyilyùmú w nà-bùlsí ndá dɛ yi rí bwə̀lɛ́ j'a pyi, dwà y k'è yà dɛ shí e nyò yé. ³Nàná bé j'a dūr ce yó bə twě twě bə bə té gaga, bə bə dwā zɔm ndá shí-enu wé. ⁴E wèrhé cànse shàlpyè. È cànse shàlpyè nyă y dwā shí-ndá-nyàlpyè yùwə, kùlkó w bə o zhì Ararate pyàr ré yó. ⁵Nàná bé j'a bə námpólé námpólé kɔn m'e yí cànse shí nyă yá. Cànse shí nyă y dɛ náyéé ré yùwə, pyàr ré ywé né du pwè né. ⁶E dwā shé-èna yùwə, Nəwee zè n pul kùlkó w ci-jě ré n yá n vùr kùlkó w sarh ré né mó. ⁷N zè n vùr kòrhò o du, ò y'a vò o k'a kwě, èta èta, kɔn m'e yí nàná bé wí, ce yó e jĩrh cə-kùlì. ⁸N zè n ká n vùr épwené mye du, n la n nyĩ ndá nàná bé gə bə ce y yó. ⁹Sə épwené y yə jàà èdú ga né sə e cí è nà né yé, ce e k'a kwě e bàn kùlkó w wə, bə nàná bé y'à ɲwéné ce y gako yó. Nəwee vùr n jě, n zə y n ce kùlkó w wə, n sono. ¹⁰N kə n dɛ dwā nyàlpyè dwā kádò, n zè n ká n vùr épwené y n dwĩ pwè ne. ¹¹Rəmyé yó né, épwené y k'a bàn n sono də̀dɛ́né, n pwírí olyivye vɔ̀ òdù o tɔr ò ɲwéné è nyú wə. Rəmyé yó né, Nəwee zè n lwar bə nàná bé bə ce y yó. ¹²N ká n dɛ dwā nyàlpyè dwā kádò ; n vùr épwené n dwĩ. Sə è k'è yə kwě e bə n sono yé. ¹³Byinə zɔ-nyədù ndá rə̀dù byin rí, cànà náyə́ə y dɛ náyéé ré yùwə, nàná bé wí ce y yó e kù. Nəwee zè n pul ku w ò pyi kùlkó w mó : n nyĩ ce yá, n pwírí è gako kùl. ¹⁴È cànse sàlye nyă y dwā shí-èlye ndá nyàlpyè y yùwə, ce y gako j'a kù. ¹⁵Rəmyé yó né, Yi zòm ndá Nəwee rə wò : ¹⁶Du kùlkó w wə, nmyé ndá n kě mó, ndá n byă bé, ndá n byă bé kana bé bə tó mó bə ɲwéné mó. ¹⁷Ce vwámá né dwí tèbé gako rə tó mó rə ɲwéné mó, kúmsí ga, ndá vwámá ga, ndá tèbé rə n'è fwàl té ndá rə pũrh ce y yó ga tó mó rə du : rə làà ce y yó, rə lù byă rə pù rə sú ce yá. ¹⁸Nəwee zè n du, nmyé ndá n byă bé ndá n kě mó ndá n byă bé kana bé. ¹⁹Ndá vwámá né gako, ndá tèbé rə n'è fwàl té ce yó ndá rə pũrh mú gako ndá kúmsí gako ndá wè tèbé rə zhe nyũ rə n'è nyínyimí ce yó gako, kɔn gako ndə̀ rə dwí gə wó né mó, nyĩ rí j'a du kùlkó w wə. ²⁰Nəwee zè n lù vwĩ-jùlú n pə Bə-zhɔ́-zhe ne ; n zə vwámá né nyèbé gako ná wó wárhgáá mó ndá kúmsí shèbé sà wó wárhgáá mó gako n mə n zwəl vwə námpúmá cɛ́ɛ́ vwĩ-jùlú w yó. ²¹Vwə né lwé ré yí Bə-zhɔ́-zhe sono rə zə nyàn n zwě re, n zè n wò n wu w wé n wò : Numbyíní yilə, à k'â t'â la bwəl námməlwelə bwəl a pə ce y ne kádò yé, bə numbyíní búlə né wó námməlwélə è bə̀sóné yí ní ga ; rəmyé ce, kɔn ré dèbé à wèrhé gako, rə wó kò-nyì mú, à k'â t'â la còrhò-tum pɔ̀ ndə̀ à gə wèrhé né ta yé. ²²Ce y gə j'â zhí gaga, sə nyĩ twá du ndá jòró, wàr ndá cə-lumu, shí ndə̀ fò, cəcə ndá nənýónó b'a j'a ɲwéné rə t'â la kwārh gaga yé.

Chapter 9

¹Yi zè rə cí bwəl Nəwee ñdó ní byă bé yó, rə wò bə : Lúl-nə byă, á pù á sú ce yá. ²Lwar-na, bà ce yó vwām gakó, dǎ yi kúmi gakó, kɔn dǎbɛ rə n'è shírh rə nyínyimí ce yó gakó, ñdó nà-fǎl w mómǎrhse gakó, b'a dūr á ywē rə nyè ába : Wó ámyé jǎ w bà co re né. ³Kɔn dǎbɛ rə zhe nyū rə n'è nyínyimí mú b'a yè à nyí-kùjú : Á n'á pɛ rəmyé ñdó gɔ nályò ta. ⁴Sə wó nām mǎbó nyū ɲwéné má wé gwě, jal gwě ɲwéné mà wé mó dúdú á bə mǎ s'á dǎ gaga yé. ⁵Lwar-na rə mye, bà à m'a bwərɛ á jal tǎ ló mó bwərɛ, à m'a bwərɛ mà bwərɛ vwām gakó ne ; à m'a bwərɛ numbyíní jal yò numbyíní ní, numbyíní y è wó è da-byí mú ní. ⁶Lò gə ló numbyíní jal tǎ, wó rəmyé denne ɲmye jal m'a tó né mə ló tǎ ; bə Yi wərɛ numbyíní e nyerhe ñdó rə ta. ⁷Sə ámyé lul-nə byă á pù á làà ce y yó, á sú è yó. ⁸Yi k'e n zòm ñdó Nəwee ñdó ní byă bà ɲwéné mɔ mó rə wò : ⁹Nyí, à la dǎbre zal ñdó ába, ñdó á nɛmɛ né nà bàn ámyé kwā né mó ; ¹⁰ñdó kò-nyir rí tǎbɛ rə ɲwéné ñdó ába mó gakó, kúmsí ñdó vwāmá né nánfwààlé ñdó námpólsé gakó ce y yó mó, è gə wó tǎbɛ rə du kùlkó w wé mó, è gə wó vwāmá né ce y yó mó, wó rəmyé gakó yil dǎbré zowa. ¹¹A n'á zal à dǎbré ñdó ába ; nǎ mó nánfǎl k'è t'á la numbyíní èdù ga zhilù yé, nǎ nánfǎl k'è t'á bàn ce y zhilù yé. ¹²Yi zè rə wò : Wó dǎbré à n'á zal ñdó ámyé ñdó kò-nyí dwí gakó cǎcəl w byinə nà bə zhǎ yil mó, nyí rə nyorɛ w kɔn nyɔnɔ èta à la byilu : ¹³À cí à twǎ dǎ ébɔ w wa, è la yə dǎbre nyorɛ kɔn ámyé ñdó ce y bwəl wə ; ¹⁴à gə tú à co bábán dwā yó dǎ ce y yə-pélé wa, twǎ y m'a du bábɔ w wa, ¹⁵à m'a lyírh à dǎbré ámyé ñdó ámyé ñdó kò-nyí gakó ñdó numbyíní gakó cǎcəl w mó yò, èta nàná nánfwààlé k'è t'á la numbyíní zhilù yé. ¹⁶Twǎ y gə duwə ; à nyí yə, èta à m'a lyírh dǎbré rə ɲwéné Yi ñdó kò-nyí dwí gakó, numbyíní dwí gakó cǎcəl w byinə nà bə zhǎ zhe mó yò. ¹⁷Yi zè rə wò Nəwee ne : tǎbɛ èta mó wó dǎbré à zə ámyé ñdó numbyíní kǎbɛ gakó è ɲwéné ce y yó mó cǎcəl w mó. ¹⁸Nəwee byă bé bà du kùlkó w wé mó yàl : Seme, Shame ñdó Zhafɛ. Wó Shame ní wó Kanaā da mó. ¹⁹Wó bəmyé bàtò w èta mó, bà yàl Nəwee byă bé, wó bəmyé nɛmɛ né nà lùl byă bə pù ce y púlápúlá yó mó. ²⁰Rəmyé yó né Nəwee zè n ji kùr ní n á vwəl ce yá, ní zhele dǎvɛ-cémé né. ²¹N zè nyò dǎvɛ, e zə mɔ, ní pyé ní kòrhó w w tǎ nályè. ²²Shame, Kanaā da mó, nə ní da Nəwee ñdó ní pyé tǎ nályè, n zè n du pwè nè n byili ri ní da-byă bé bàlyè y ne. ²³Rəmyé yó né, Shame ñdó Zhafɛ zè bə kwè gàmɛzù-édǎl bə jarh bə pyəpyəla yó, bà n'è zhəl ñdó bà kwā, bə yí bə pyili bà da mó ní pyé nályè y mó ne ; bà gə y'á co bà yésé kwā né mó ce bà bə da ne nályè yé. ²⁴Nəwee gə tú n zè ní dǎvɛ y è y'á zhe mó mó wé n zhè, n lwar n byí mú námpólé y gə wərɛ mɔ né. ²⁵N zè n wò : Kanaā zhe bwəl námməlwèlé ! ní mà n yə yóm-bal ní da-byă bé yómá bé wé ! ²⁶Nəwee zè n kə n wò : Bə-zhǎ-zhe yil ré nə còrhó, ní wó Seme Yi rí mú, sə Kanaā yə bà yóm. ²⁷Bə Yi b'a wèlè Zhafɛ nɛrɛ yá, sə rə jòm Seme kwəárhé wə, sə Kanā yə bà yóm ! ²⁸Nàná bé nánfwààlé gə zhili lū w kwā né, Nəwee wərɛ byinə zwǎ-tò ñdó shí-ènu. ²⁹Nəwee dwā né ní wərɛ mó gakó yàl byinə zǎ-nəbó ñdó shí-ènu ; n zè n mə n cì.

Chapter 10

¹Nyi-nə Nəwee byä bé, Seme ndá Shame ndá Zhafé nèmé né. Nàná bé gá zhili lū kwā né bà zè bà lū byä. ²Zhafé byä bé ní lùl mó yàl : Gómeeere, Magoge, Mədəyəə, Javane, Təbale, Məsəsheke, ndá Təraase. ³Gómeeere byä bé ní lùl mó yàl : Asəkenaaze, Rəfwate, ndá Təgarəma. ⁴Javane byä bé ní lùl mó yàl : Elisəsha, Təresiisi, Kitiimi ndá Dədəniimi. ⁵Wó bəmyé byä bé bà lùl mó, bà jòm tənèsé sà ɲwéné nà-fwààlé cəcəl w mó, e jirh nunə nánzhəzhə, lyi gakó ndá bà cərh, ndá bà zòmà, ndá bà dwá, ndá bà tənèrh. ⁶Shame byä bé ní lùl mó yàl : Kushi, Mitəsərayim, Puti ndá Kanaā. ⁷Kushi byä ní lùl mó yàl : Saba, Avəyəla, Sabəta, Rəyəma, ndá Sabətəka. Rəyəma byä bé ní lùl mó yàl : Səba ndá Dədanə. ⁸Wó Kushi ní lùl Nimərode mye ; wó ɲmyé n ju kūr n yə lò móbó ní zhe jàn cə yó mó. ⁹Ŋ yàl gə jilnə námbya Bə-zhə-zhe yé né ; wó rəmyé è ce, bà n'è wələ : Ŋ nyé ndə jilnə námbya Nimərode ta Bə-zhə-zhe yé né. ¹⁰Ŋ ju kūr n jí pyèlè Babel, Ereké, ndá Akadé né, Səshiməyaare tənà y wa. ¹¹Ashuri wó tənà ɛmyé wé ní du ní ; n ji Ninivyi ndá Rəyəbətə Yir Kalashe, ¹²ndá Rəseene è ɲwéné Ninivyi ndá Kalashe bwəl mó w mó ; ɔmyé ɔ wó cə-fəlō wá. ¹³Mətəsərayimi zè n lù Ludimibá, Anəmyidibá, Ləyabyimibá, Nəfətuymibá, ¹⁴Pətərusimibá, Kasəluymibá, wó bəmyé wé Filisitəbá, ndá Kəfətoriyimbá kūr shí ní. ¹⁵Kanaā zè n lù Sədō, ní byi-yəó yá, ndá Yete ; ¹⁶ndá Zhəbəshəbá, ndá Amərayəbá, ndá Gəragəshəbá, ¹⁷ndá Yəvəyəbá, ndá Arəkəbá, ndá Sənənyəbá, ¹⁸ndá Arəvəyəbá, ndá Təsəmarenyəbá, ndá Yamacəbá. Rəmyé kwā né Kanaā dwí rí zè rə làà dwā né. ¹⁹Kanaābá swé ré ju kūr Sədō né, Gərare vō nɛ, e m'e vō Gaza, rə k'e zhi Sodome ndá Góməore, Adama ndá Təsəbəyini, rə m'e vō Ləsəsha. ²⁰Wó bəmyé bà wó Shame byä bé, bà dwá né, bà dwá né, bà zòmà nɛ, bà zòmà nɛ, bà cəme nɛ bà cəme nɛ, bà tənèrh nɛ, bà tənèrh nɛ. ²¹Seme mye lùl byä, wó bəmyé gakó bà wó Ebeere ndá Seme zhəmbal Zhafé byä bé. ²²Seme byä bé ní lùl ó yàl : Elame, suuri, Arəpakesəshade, Ludi ndá Arame. ²³Arame byä bé ní lùl mó yàl : Utisi, Uli, Gətere ndá Masəshe. ²⁴Arəpakesəshade zè n lù : Səshəlashe ; Səshəlashe zè n lù Ebeere. ²⁵Ebeere lùl byä bəlye : mədù y y'á yil Pəlege, bà ní gə yàl né yi rí, cə y y'á bòn dwā wa, ní byi mú dō mó yà ní yil Zhəkanə. ²⁶Jəkətame zè n lù : Aləmədadə, Səshələfə, Yətəsaramavete, Jərake, ²⁷Yadərame, Uzhəə, Dəkəla, ²⁸Obale, Abyəmayəə, Səba, ²⁹Ofiiri, Avyəla ndá Jəbabe. Bəmyé gakó yàl Jəkətame byä. ³⁰Bə jòm kən zhi Məsəsha nɛ, Səfare vō nɛ, kən m'e vō yi-púrhí sō pyō wá. ³¹Wó bəmyé bà wó Seme byä bé, bəmye bà dwí ni, bà dwí ni, bà zòmà, bà zòmà, bà cəme, bà cəme, bà tənèrh, bà tənèrh. ³²Wó bəmyé bà wó Nəwee byä bé dwá né, bà gá yàl lū w wé bà pú pú dwā nɛ né, ndá bà gá jòm jòm tənà tənà né. Wó bəmyé wé lyi bí shí bà du bà jòm jòm tənèsé sà làà cə y yó mó, nàná bé gá zhili lū w kwā né.

Chapter 11

¹Lyí bí ce yó mó gakó y'à n'è zòm zòmè kùr ràdù ndá zòm-byá kùr ràdù. ²Bà y'à ñwéné yi-púrhí sàta, bà zhír gàà mó bà yí bà nà já Səshənəyaare tənà w bà jòm. ³Rəmyé yó né, bà zè bà zòm ndá dwā bà wò : Bà-nà ná zè ! fwər̀h-nə ná fwər̀h bokwá, ná shē be ndá myín. Sə bokó mó yə ndə bà nákulu ta, sə malma mó yə ndə bà shámá ta. ⁴Bə k'è zòm kádò bà wò : Bà-nà ná zè ! lú-nə ná lù ná cə-fǝlǝ, ndá jì èdù e vò dǝ e zhí dǝ yi rí ni. Èta, ná m'a ce ná yil ré du lū w púlá púlá wə, m̀nì ga ná bə́k'á làà té ce y gakó yó yé. ⁵Rəmyé yó né, Bə-zhǝ-zhe zè n só té, n la n nyí cə w ndá jì y numbyínsí byá bé n'è lwì mú. ⁶Bə-zhǝ-zhe zè wò : Nyí, bà mù dwā bà wó dwí ràdù, bà gakó zhe dwí zòmè ràdù, wó rəmyé è ce bà zè bà la tum rí tũ ; sə èlāsé mó, kaka k'è wà̀r bà yé né rà la cǝr ndá tum rí tǝbǝ gakó bà byili bà bà la wǝrhó mó yé. ⁷Rəmyé ce, bà-nà ná zè ! só-nə ná só té, ná g̀lì bà dwí zòmè ré dwā ne, m̀nì ga bà k'è bà rə kùr nyé ndá dwā yé. ⁸Bə-zhǝ-zhe zè n làà be dwā ne gàà mó, bà vò gaga ce y gakó yó ; bà yé cə w lú mú ni. ⁹Wó rəmyé è ce, bà n'è byé cə w òmyé bà Babele, bà wó gàà mó Bə-zhǝ-zhe g̀lì lyí bí ce yó mó gakó zòmè ré dwā w né, wó gàà mye Bə-zhǝ-zhe làà be dwā né dǝ ce y púlá púlá yó wə. ¹⁰Nyí Seme nèmé yilə né : Wó Seme byinə zòm yó w n lùl Arəpacəsəshade, nǝ mó gá zhìlì lū w è byinə nǝlye kwā né. ¹¹Arəpacəsəshade lul kwā né, Seme wèrhé byinə zwǎ-nu ; n zè n lù bala-byá ndə kana-byá. ¹²Arəpacəsəshade wèrhé byinə shé-ètò ndá nənù, n lù Səshəlashe. ¹³Səshəlashe lul kwā né, Arəpacəsəshade wèrhé byinə zwǎ-na ndá byinə nətò, n zè n lù bala byá ndá kana byá. ¹⁴Səshəlashe wèrhé byinə shé-ètò, n lù Eberé. ¹⁵Eberé lul kwā né, Səshəlashe wèrhé byinə zwǎ-na ndá byinə nətò ; n zè n lù bala byá ndá kana byá. ¹⁶Eberé wèrhé byinə shé-èna ndá nənà, n lù Pəlege. ¹⁷Pəlege lul ré kwā né, Eberé zè n wèrhé byinə zwǎ-na ndá shé-ètò ; n zè n lù bala byá ndá kana byá. ¹⁸Pəlege byinə shé-ètò yó né n lùl Rəyu. ¹⁹Rəyu lul ré kwā né Pəlege wèrhé byinə zwǎ-lye ndá byinə nǝbó ; n lù bala byá ndá kana byá. ²⁰Rəyu byinə shé-ètò ndá nǝlye yó né n lùl Səragu. ²¹Səragu lul ré kwā né Rəyu wèrhé byinə zwǎ-è-lye ndá byinə nǝlye ; n lù bala byá ndá kana byá. ²²Səragu byinə shé-ètò yó né n lùl Nashǝre. ²³Nashǝre lul ré kwā né, Səragu wèrhé byinə zwǎ-è-lye ; n lù bala byá ndá kana byá. ²⁴Nashǝre byinə shí-èlye ndá nǝbó yó né n lùl Tərake. ²⁵Tərake lul ré kwā né, Nashǝre wèrhé byinə zòm ndá shí ndá nǝbó ; n lù bala byá ndá kana byá. ²⁶Tərake byinə shí-shàlpye yó né n lùl Abərame, Nashǝre ndá Arane. ²⁷Nyí Tərake nèmé né yilə né : Tərake lul Abərame, Nashǝre ndá Arane. Arane zè n lù Lote. ²⁸Arane zè n cì n da Tərake yír̀h wə, Uri ní, Kələde tənà y w bà gá lùl mo mǝgǝ. ²⁹Abərame ndá Nashǝre zè bà jí kana : Abərame kǝ mó yíl Sarayi, Nashǝre nyǎn mó zè n yíl Mələka, Arane bə́kó. Arane wó Mələka ndá Zhəsəka da. ³⁰Sarayi yà n wó kə-eju, n yə byí lùl gaga yé. ³¹Wó rəmyé yó né, Tərake zè n zə n byí Abərame ndá n nyé Arane byí Lote ndá Sarayi n byi-cǝ, Abərame kǝ mó, Bə tó dwā bà du Uri ní, Kələde tənà y wa, bà la Kanaā tənà wa. Bə vò vò bà yí Sharane, bà jòm cə w gàà mó. ³²Tərake dwā né n wèrhé mó yàl byinə zwǎ-è-lye ndá byinə nənù, Tərake zè n cì Sharane né gàà mó.

Chapter 12

¹Bə-zhǝ-zhe wò Abərame ne : Du n tənà y ñdà n da-dǝ w ñdà n da kèlé y wa, n vò tənà y kèbé à la mó byilu mú wə.
²À m'a ce nmyé yè tənà nánfwèlè, à m'a cí bwəl n yó ; a ce n yil ré du, sà n b'ǎ yè bwəl nà-bùli. ³À m'a cí bwəl lyi byèbé bà la bwəl n yó w cú mú yó wə, sà à b'ǎ cí bwəl námməlwèlé lyi byèbé bà la bwəl námməlwèlé n yó w cú mú yó ; sà dwə né ce yó mó gakó b'a nə bwəl n wé. ⁴Abərame zè n zə Lote n du n la ñdà Bə-zhǝ-zhe gá byili mu ni. Abərame gá tú n ná n zhír Sharane né yó né, ñdà n zhe byinə shə-shəldù ñdà nənū. ⁵N gá tú n ná n zhír yó né, n zə n kè Sarayi, ñdà n nyé mó byi Lote, ñdà n jè-kən ré gakó, ñdà n tuntunnə bé byèbé n nə Sharane né mó. Bə zhír bà la Kanaā tənà y wa, bə vò vò bə yí Kanaā tənà y wa. ⁶Abərame zè n tó tənà y w n byélé byélé, n yí jàà èdù wə, bə n'è byè bə Səsheme, kən m'e yí More shééne yá. Wó kanaā lyi bí bə y'ǎ jè tənà y wa. ⁷Rəmyé yó né, Bə-zhǝ-zhe zè n bə n lyi Abərame, n wò : À m'a pə tənà y kèbé n nēmé né ne. Abərame zè n lù vwǐ-jùlú n pə Bə-zhǝ-zhe mó mǝbó n lyi mu mú ni. ⁸N zè zhì gàà n pwà n wè ré, n lyè n vò pyò w səta, Bətele né kən zǎ yi-púrhí sǝ mó ; n pú n kwəórhé gàà, n yè Bətele ne yi-zùr sǝ, n yè Ayi ni yi-púrhí sǝ. N ká n lù vwǐ-jùlú gàà n pə Bə-zhǝ-zhe ne, n zè n byè Bə-zhǝ-zhe yil ré. ⁹Abərame zè n zhíli n sómá y n ná n zhèlè, n zə n yé n zǎ Nəgeve1. ¹⁰Nərh zè mə tu tənà y wa ; Abərame zè n ká n la Ezhipti, n la vò n jòm gàà mó, bə nərh mó y'ǎ cè dǝdǝ. ¹¹Bə gá tú bə n'è yǎl bə zù Ezhipti yi ní, n wò n kè Sarayi ni : Nyiwé, à yè bə n wó kè mǝbó n yé zwǎ y dǝ cènè dwí. ¹²Ezhipti lyi bí gə nə mó, bə b'a wò : Nyí wó n kè ! èta, bə b'a zè bə gu ni, bə yè nmyé ne. ¹³Ce à n'ǎ lwəl mó sá wò, bə n wó à nəkó, mùnì ga bə tǝ n yil bə zə né cènè, sà à myəl bə k'a shérh nmyé yil yilè. ¹⁴Abərame gá tú n yí Ezhipti y n zhè, Ezhipti lyi bí nyí bə pwírí kè mó càn dǝdǝ. ¹⁵Faraǝ kwǎ-lyi fwààlé mye nə mó, bə n'è yǎl sə n yə Fwaraǝ kè ; bə zə kè mó bə m'e vò Faraǝ sǝ kèlé wa. ¹⁶N tǝ Sarayi yil n zə Abərame náàcènè ; n pə pyiisi, ñdà nē, ñdà bənerh, ñdà tuntunnə bala ñdà kana ñdà bənə-nərh ñdà shamwər Abərame ne. ¹⁷Bə-zhǝ-zhe zè n tǝ Abərame kè Sarayi yil n pə còrhò-tum Faraǝ ne, n ce nyəla nánfwààle cími zə nmyé ñdà n kèlé y lyi bí. ¹⁸Rəmyé yó né, Faraǝ zè n byè Abərame, n wò : Etər n wèrhé né èta mó ? Wó bə kón yil n yə ne wəl bə wó n kè mó ? ¹⁹byè yil n wəlè : wó à nəkó mó ? Wó rəmyé yil à kwè mò n la n yə à kè. Rəmyé ce, èlǎsé, nyí n kè mó n zwè, sà lyè n vò ! ²⁰Rəmyé yó né, Faraǝ zè n pə nyí n lyi bí ni bə bə pə mə sómá n zə n kè mó ñdà n kən dǝbé n zhe mó, n ká n mə n kwè n vò.

Chapter 13

¹Abərame ká n zhì Ezhipti ní n zhír n zə ní kě mó ñdó Lote ñdó ní kɔn dèbé ní zhe mó gakó n mə ză Nəgeve. ²Abərame yà ní wó nəcəm-bal nánfɔlɔ ; ní zhe vwámá ñdó sàbyí ñdó sánnémá nánzhəzhɔ. ³N zhì Nəgeve n zə n zə n yí Bətele, n lyɛ n yí ní gá ju kùr n pú ní kòrhó w məgǎ jàà y wa ; Bətele ñdó Ayi bwəl mó wé mó, ⁴ní gá yà ní jèrè n lù vwɪ-jùlú w məgǎ mó jàà y wa. Abərame zhì gàà mó, n byè Bə-zhɔ-zhe yil ré. ⁵Lote mó ní yà ní ná ní tó mó ní zhəl sómsé mó mye y'á zhe Pyiisi ñdó nɛ, ñdó kwəərhe. ⁶Sə jàà y bà y'á ɲwéné è wé mó y'á bə já, è yír bà ga la tó dwā bə jòm né yé ; Bà bə jè-kɔn ré y'á dùm dɛdɛ, ce bà y'á wār bà b'a jòm dwā yó yé. ⁷Rəmyé yó né, Abərame ènɔnà bé bà y'á n'è càr ní vwámá mó ñdó Lote nyəná zɛ̀ bə n'è bwí dwā. Rəmyé yi ní, ñdó wó Kananyēbá ñdó Fərazhēbá bà y'á jě tənà w gàà mó. ⁸Abərame zɛ̀ n wó Lote nɛ : À n'á lwəl mó, sə búlú bə́k'a yə àmyé ñdó ñmyé bwəl w yé ; ráá à nənɔnà bé ñdó ñ nyəná bwəl w yé ; bə ná wó da-byá. ⁹Tənà y gakó bə ñ yé né pyé nà ? Rəmyé yilə, pɔr ñdó nɛ : ñ gə la jəgwā sɔ, à m'a vò jə-jí sɔ, ñ gə la jə-jí sɔ, à m'a vò jəgwā sɔ. ¹⁰Lote zɛ̀ n kwě ní yé dɛ̀ n nyí Zhərdɛ vɔlɔ nyí rí púlú púlú ò gakó pyé náyɔ. Rəmyé yi ní, ñdó Bə-zhɔ-zhe yà ní gwě yə Sodome ñdó Gomoore zhìlì yé, vɔlɔ w pyé o m'o vò Təsəware, ñdó Bə-zhɔ-zhe bós w ta, ñdó wó Ezhipti tənà y ta. ¹¹Lote zɛ̀ n cír Zhərdɛ vɔlɔ w nyí rí gakó, n zə ní yé ză yi-púrhí ní má ní la. Wó èta kɔn tó né bə m'e pɔr dwā nɛ. ¹²Abərame zɛ̀ n jě Kanā tənà y wa ; Lote vò ní jě vɔlɔ w cemɛ né w n pú ní kwəərhe gàà mó, n mə n yí Sodome. ¹³Sodome lyi bí y'á wó wu-bárhé ciná, ñdó yə-bəlwāálé nánfwāàlɛ ciná Bə-zhɔ-zhe yé né. ¹⁴Lote gá pɔr ñdó Abərame n zhè ; Bə-zhɔ-zhe wó Abərame nɛ : Zhě ñ yé dɛ̀ ñ gá zhì məgǎ ní nyí kɔn ză lū-jəgwā ñdó lū jə-jí, ñdó yi-púrhí ñdó yi-zùr sɔ ; ¹⁵lwar bà tənà y kèbé ñ nə mó gakó mó, à la y ñmyé ñdó nèmé né nɛ pɔ byinə nà bə zhɔ zhe yilə. ¹⁶À b'a ce ñ nèmé né pù nánzhəzhɔ ñdó cɛ y shó w ta, ce lò gə wó ní mà n gə cɛ shó wá, sá nyí ní wó ní mà n gə ñ nèmé né mye. ¹⁷Zhě dɛ̀, tó tənà y w ní byélé è dwèlè ré ñdó è wàn ré ní nyi ; bà à la m'e pɔ. ¹⁸Abərame zɛ̀ n wūr ní kwəərhe, n bə n jòm Maməre shééné rə ɲwéné Ebərɔ nyí ní mú wə. N lù vwɪ-jùlú tɛ̀ gàà mó n pə Bə-zhɔ-zhe nɛ.

Chapter 14

¹Ràmyé kwā né, Shənəyaare pyʔ Arərafəe ṇḁá Eləzaarepyʔ Arəyɔʔke ṇḁá Eləme pyʔ Kəɖɔɔre-Lawɔmeere e súlí Goyimi pyʔ Tədale yi ní, ²Bə tú bə bə bə zē búlá ne ṇḁá Sodome pyʔ Bəre ṇḁá Gɔmɔɔre pyʔ Bərəsəsha ṇḁá Adəma pyʔ Səshənəyabe ṇḁá Təsəboyimi pyʔ Səshəməyəbere ṇḁá pyʔ Bəla bə n'è byè bə Təsəyare mó.³Pyā bé bəmyé mó gako bə bə nə dwā bə ṇwéné Sidimi vɔlɔ w bə n'è byè bə Nəkwā nà-fɔlɔ w mó jàà y wa. ⁴Bə zù Kəɖɔralaɔmere n cini bi byinə shí ṇḁá nàlyè, è byinə shí ṇḁá nətò nyàn ré yó né, bə zē bə nyàase bə cē. ⁵Sə byinə né shí ṇḁá nənə nyā ré yó né, Kəɖɔralaɔmere ṇḁá pyā bé byèbè bə y'a ṇwéné ṇḁá mɔ mó, zē búlá ne, bə ṇwéné Rəfayimbá Asəshəṭəɔte-Kəṛənayim ní, bə ṇwéné Zuzimbá Ame né, bə ṇwéné Emimbá Səshavwe-Kəṛəjəṭəyim ní, ⁶bə ṇwéné Orənyēbá bə Səyiri pyʔ w yó, kɔn m'e yí Parā sheene y è ṇwéné gɔ-e-lū èpòlò w nyí ní mú. ⁷Bə k'a kwē bə bə An-Myəshəpate, cɔ w òmyé bə n'è byè mye bə Kadeese, bə bú ṇḁá Amələshibá bə cɔ w nyí ri. gako wə, e súlí ṇḁá Amɔre lyi bí bə jē Atəsəṭəsɔn-Tamaare né mó. ⁸Rə myé yó né, Sodome pyʔ mó ṇḁá Gɔmɔɔre pyʔ mó ṇḁá Adama pyʔ mó ṇḁá Təsəboyim pyʔ mó ṇḁá Bəla pyʔ mó bə n'è byè mye bə Təsəware bə ce dwā yó bə la b'e bú ṇḁá bə, Sədimi vɔlɔ w wa, ⁹bə la bú ṇḁá Elame pyʔ Təɖɔrlayɔmere, ṇḁá Təɖəyə pyʔ Goyimi ṇḁá Elazaare pyʔ Arəjɔbe ṇḁá Səshənəyə pyʔ Aməṛəfəyə: E yàl pyā bəna bə la bú ṇḁá pyā bənu¹⁰Sidimi vɔlɔ w zhĩsɪ nyā né gako y'a j'a pyi ṇḁá gɔ; Gɔmɔɔre pyʔ mó ṇḁá Sɔɖome pyā j'a dūr, bə vò bə tu zhĩsɪ wē, bə lyi bí dwā bə dāl mó dūr bə vò pyār ré wa. ¹¹Lyi bí byèbè bə ṇwéné bə mó, bə pwā Sɔɖome ṇḁá Gɔmɔɔre nəcəndé ṇḁá bə wē tèbé bə cí dē bə la m'e yili bə cìn mú gako bə m'e lyē. ¹²Bə j'a zə Abərame zhən-bal byí Lote ṇḁá n jē-kɔn ré bə m'e súlí bə m'e lyē. ¹³Rəmyé yó né, lò mədù n yà n dūr. Lò mó ṇmyé bə n byili Ebərabá lyi bal Abərame ; bal mó ṇmyé mó yà n jē Maməre shene y wē, n yà n wó Amərenyēbá lyi bal, Esəshəkwə ṇḁá Anere da-byí, bə y'a zə dɔbre ṇḁá Abərame. ¹⁴Abərame gá nyèè bə bə zə n da-byí mú, bə ce n byinə-jì lò mó ce n zē n lyē tùntùnnə bé byèbè bə wó kàdar nánfwàalé du mú, bə lùl bə n sò kèlé w mó, nunə zwā-tò ṇḁá shí-ṇḁá-lyele n mən jì pyā bé kùr n mən yí Dane. ¹⁵N zē cəcē, n bòn n shədéésé dwā né, ṇmyé ṇḁá n tùntùnnə bé la vò bə bú ṇḁá bə, sə bə ṇwéné bə, bə pú bə kùr bə jì jì bə m'e yí Kɔba, ò ṇwéné Damase jəgwā sono. ¹⁶N ká n zə nəcəndé gako n mən kwē ; n zə n da-byí Lote mye ṇḁá n jē-kɔn ré mye n mən kwē ; e súlí kana bé ṇḁá dwí rí. ¹⁷Rəmyé kwā né, Abərame gá jú belé ré Kəɖərelamere ṇḁá pyā bé byèbè bə y'a ṇwéné ṇḁá mɔ mó yó n zhè, n zē n ká n bə. Rəmyé yó né, Sɔɖome pyʔ mó zē n du n bə n la Abərame jəl Səshavwe vɔlɔ w bə n'è byè bə pyʔ vɔlɔ mó wa. ¹⁸Rəmyé tó né, Saleme pyʔ Mələsədeke zē n ce bə zə búru ṇḁá dəvé bə bə : Mələsədeke yà n wó Dē Dē Yi rí vwĩ-zwəlnə. ¹⁹N cí bwəl Abərame yó, n wó : Dē Dē Yi rí, rə cí dē ṇḁá ce y mó cí bwəl Abərame yó ! ²⁰Sə Dē Dē Yi rí nə còrhó, bə wó rəmyé rə cò n zwə bé n jē wa ! Abərame zē n vùr kɔn rədù rədù, shí shí gako wē n pə Mələsədeke n. ²¹Sɔɖome pyʔ mó zē wó Abərame n : Pə àmyé né lyi bí, sə ṇmyé zwē nəcəndé. ²²Abərame lyār n wó : À n'ā zhē à jē à ce Bə-zhō-zhe ne, Dē Dē Yi rí n, mɔbó n cí dē ṇḁá ce y mó. ²³Bə à t'ā la ṇmyé kaka dwí-byí zō yé, bá tətɔ nyini ráá nəcil nyini mye cici yé ; muni ga n zē n zhe bə n ce Abərame jirh nəmbal yé. À t'ā yàl kaka yé ! ²⁴Sə tèbé rədù y sásá rə ṇwéné mó, wó tèbé ébwā-dàlá bé jú mú, kɔn súlí Anəere, Esəshəkwə ṇḁá Maməre byèbè bə yàl bala bə tó ne mó cəl ré.

Chapter 15

¹Ywè né nàmyé mó kwā né, Bə-zhǝ-zhe zè n tó dàrhà denne n zòm òndá Abərame n wò : Abərame, bàká dùr ywè gaga yé ; bà wó àmyé à wó ò ku ò n'ò ò yé né búlò jàà wa, ò kwānde b'a yə nánfòlò dèdè. ²Abərame lyár n wò : Cinnə Bə-zhǝ-zhe, wó bàkón ò la ne pò ? À la cú òndá à bə byí zhe yé ; wó Damase lyi byí Elyəzere ò la kèlé kón ré cùnú. ³Abərame zè n wò : Nyiwé, ò yə ne dwí pə yé, wó móbó bà lùl à sò kèlé w mó ò la à jè-kón ré cinnə yál.⁴Rəmyé yó né, Bə-zhǝ-zhe ká n zòm òndá Abərame n wò : È dà òmyé ò la ò jè-kón ré cinnə yál yé, wó móbó ò la ò səpwà lùl y wé shú n du mú, ò la ò jè-kón ré cinnə mó yál. ⁵Rəmyé né yó né, n zè n zə Abərame n du pwè nè, n wò : Kwè ò nyí dè yí rí wə, sá gə càmməssé, ò nyí ò wó se ò la gál. N zè n wò mò : Wó èta ò dwí rí la né yál.⁶Abərame zə Bə-zhǝ-zhe zhəná, n tə rə yil n nyí mu òndá ò bà dóó zhe ⁷ta Bə-zhǝ-zhe ká n wò mɔ : Àmyé wó Bə-zhǝ-zhe mó, ò ce ò du Uri Kaləde tənà w mó, ò la mó tənà y əmyé pɔ e yə ò səpwà nyá mó. ⁸Abərame lyár n wò : Cinnə Bə-zhǝ-zhe, wó bàkón è b'a ce a lwar b'a m'a cini yə ?⁹Bə-zhǝ-zhe wó mɔ : Zə byinə nətò nə-cel òndá byinə nətò bə òndá byinə nətò pyi-byə, e súlí épwené òndá épò-bwèlé ò mó ò bà ò pè. ¹⁰Abərame zə vwámá né nàmyé mó gakó, n zhì mədù gakó cəcəl w gò dwā w kùkùlò nəlyə, n kwè ne n cí cí tɛ nə zǎ zǎ dwā ; wó kúmsí ò yə gòm dwā w yé. ¹¹Zú má j'a shí ò nə bà nə la vwámá né cùurí jú ; Abərame zè n jì ò. ¹²Yi rí gá tú e zù yó né, jè nánfòlò jí Abərame ; ywè òndá cə-byín bà rə pyi mu. ¹³Bə-zhǝ-zhe zè n wò Abərame ne : Lwar bà ò dwí rí la vò bə yə zhəlá tənà kèbé è t'a la bəmyé nyá yál gaga wé ; bə yə yómá gáà mó, bə nwènə be byinə zwǎ-na. ¹⁴Sə à m'a ká tənà y kèbé bà la yómá yál è wé mó bursi, bə zè bə du òndá nəcènde nánfòlò. ¹⁵Sə è gə wó òmyé yilə, ò b'a vò ò dabá sono òndá yə-zúlá, ò b'a yə wu-nyɛ cəbal ò zəzhən ne wé, fòró ò zè ò cì bə ce mó. ¹⁶Wó nàmbalabá kùrə nənə kwā né bà b'a k'a kwè bə bə nyòno ; bà Amɔrenyɛbá lwele ré gakó gwé yə rə yírə yí yé. ¹⁷Yi rí gá tú rə zù rə zhè yí ní, ce y j'a jirh cə-byú fúrí, myín-zhù j'a du òndá nyèrh mə n'è tó vwámá né nə gòm dwā w mó cəcəl w mə lyé. ¹⁸Dè ré rəmyé mó yùwə, Bə-zhǝ-zhe zə dɔbre òndá Abərame n wò : ²⁰À n'a pə tənà y kèbé ò dwí rí ni, kón zhì Ezhipti bwí y ni, e m'e vò Efərate bù-fwèlè y ne mó : ¹⁹tənà y lyi bí wó : Kənənyebá, Kənəzhɛbá, Kədəməniynɛbá, Etəyɛbá, Fərazənyɛbá, Arəfəyimɛbá, ²¹Amɔrenyɛbá, Kananənyɛbá, gərəgashɛbá òndá Zəbəshɛbá.

Chapter 16

¹Abərame kē Sarayi yà ní yà byí lùl gaga n pŕ yé. Sarayi jà ní yà ní zhe Ezhipti lyi bàkó màdù ní wó ní tùntunnà, ní yíl Agaare. ²Sarayi zē n wò Abərame ne : Nyí, Bə-zhǝ-zhe ce à wó kə-əju ; rəmyé ce, à n'á lwəl mó, sá bà ní vò òndá à tùntunnà mó ; dēga, à m'a tó rímyé denne a nə bə̀sóná. Abərame zē n cili ní kē mó zòmà né. ³Rəmyé yó né, Sarayi kwè ní tùntunnà mó, Ezhipti lyi bàkó mó n pə ní byal Abərame ne n jí ; rəmyé yi ní òndá Abərame gá tú ní jě Kanaã né mó zhe byinə shiyá. ⁴Abərame zē n zù òndá Agaare, n kwè pwí. Ní gá pwí ní zhe pwí y mú ce, n zē ní ná ní nyí ní yó-cákē mó, ní mó ní pò́se mɔ́. ⁵Sarayi zē n wò Abərame ne : wu-zhilù w kòbó ò n'ò ce ne èta mó k'a jòm nmyé yó. Nyí àmyé kwè à tùntunnà mó a pŕ ní jí ; sə ní gá zē n pwí ní zhe pwí y mú ce, n zē ní ná ní pò́se ne. Sə wó Bə-zhǝ-zhe ní mà n ká bursí àmyé òndá nmyé cəcəl wə. ⁶Abərame lyár Sarayi n wò : Ní tùntunnà mó n wéné n jŕ wa, nyí mú, ní wèrhé mɔ́ òndá n gá só né. Rəmyé yó né, Sarayi zē ní ná ní nwènè mɔ́ ; ce Agaare dūr ní yé né n vò kwā né gaga. ⁷Bə-zhǝ-zhe máléka èdù nə mɔ́ bwí èdù nyí ni gɔ-èpòlò wə, bwí èdù è n wéné Səsuri sòmá y nyí ni. ⁸E wò mɔ́ : Agaare, Sarayi tùntunnà, yè n shí ní, sə wó yè n la né ? N lyár n wò : Wó à yó-cákē Sarayi yé né à n'á dūr né à la yé né gaga. ⁹Bə-zhǝ-zhe máléka y wò mɔ́ : ká kwè ní vò n yó-cákē mó sono, ní lwəl n cìn tŕ ní yé né. ¹⁰Bə-zhǝ-zhe máléka y wò mɔ́ : À m'a ce n dwí rí pù, rə jírĥ nánzhəzhǝ dédé, lò lò wár re ní la gál yé. ¹¹Bə-zhǝ-zhe máléka y wò mɔ́ : Nyí n zhe pwí, n la byí lùl, sə n m'á ce ní yil bà Esəmayəə ; bà n wu-zhilù w wé, Bə-zhǝ-zhe nyèè n cəl ré. ¹²Byí mú mà n zə ní jŕ n mə n bú òndá lyi bí gako, sə lyi gako mye b'a zə bà jĕrh bə m'e bú òndá mɔ́ ; ní mà n jòm n zə ní yé n ză ní da-byă bé. ¹³Agaare zē n byè Bə-zhǝ-zhe mó ní zòm òndá mɔ́ mó yil ré bà : Ata-Elə-pyǝ1 ; bà ní yà ní ná ní zòm ní zhe : Ní gá nɔ́ ne kwā né, à yə kaka né nyòndà nà ? ¹⁴Wó rəmyé è ce, bà byè zhilí y èmyé mó bà Lakayi-pyǝ zhilí ; è n wéné Kadēese òndá Barede cəcəl wə. ¹⁵Agaare lù byí n pə Abərame ne ; Abərame ce byí mú Agaare lùl n pŕ mó yil bà Esəmayəə. ¹⁶Agaare gá lùl Esəmayəə n pə Abərame né mó yi ní òndá Abərame zhe byinə zŕ nàbó.

Chapter 17

¹Abərame gá tú n yí byinə shí-nəbó ndá nəbó yi ní, Bə-zhǝ-zhe lyí Abərame n wò mɔ : Àmyé wó Yi rí rə jàn du kɔn gako mó. Zhə à yé né, sá yə wu-pò cəbal. ²À m'a zə dɔbre àmyé ndá ñmyé cəcəl wə, a ce ñ dwí rí pù byinə nə bə zhǝ zhe yilə. ³Abərame tu n zə ñ yé n pú tɛ, Yi zɛ rə n'è zòm ndá mɔ rə zhe : ⁴Nyí kɔn gá la né tó, à dɔbré à n'á zal ndá mó mó yilə. Ñ b'á jirh tənèrh nánjəjóló da. ⁵Bə k'è t'á la mó byǝ bə Abərame kádò yé ; bə b'a byè mó bə Abərahame, bə à ce ñ wó tənèrh nánjəjóló da. ⁶À m'a ce ñ lùlì y j'á n'è lùl byinə nə bə zhǝ zhe yilə. À b'a ce ñ yə tənèrh ; sə pyǎ b'a shí ñ wé bə du. ⁷À n'á zal à dɔbre àmyé ndá ñmyé cəcəl wə, ndá ñ nèmé né nə bàn ñ kwā né mó, kɔn vò ndá bə nambala nambala : È m'a yə byinə byinə dɔbré, rəmyé jàn yilə, à m'a yə ñ Yi ndá nèmé né nə bàn ñ kwā né mó Yi. ⁸À m'a pə cɔ w ñ jě ò wé ndə zhə-bal ta mó, ñmyé ndá ñ nèmé né nə bàn ñ kwā né mó ne, Kanaābá tənà y gako bə ciní, sə à m'a yə bə Yi. ⁹Yi wò Abəraham ne : Ñmyé, ndá ñ nèmé né nə bàn ñ kwā né mó m'a zə à dɔbre kəkə, kɔn m'e vò bə nambala nambala. ¹⁰Wó tɛbé à byili nyǝnǝ èta mó rə à dɔbré, á la zal kəkə àmyé ndá àmyé cəcəl w mó, ndá ñ nèmé né nə bàn ñ kwā né mó : Lò mǝbó ñ wó bal á cəcəl w gako mǝ sə bə gǝ mò. ¹¹À m'á gǝ dwǎ ; sə rəmyé b'a yə dɔbre nyǝrhɔ àmyé ndá àmyé bwəl wə. ¹²Bal mǝbó ñ gə yú dwǎ lyɛ, sə bə gǝ mo, e m'e vò à nambala nambala, è gə wó mǝbó bə lùl kélé wa ráá mǝbó bə yə ndá wéré ráá mǝbó ñ wó zhə-bal byí ñ dè ñ dwí rí byí. ¹³Bə mǝ sə gǝ mǝbó bə lùl kélé wa, ndá mǝbó bə yə ndá wéré ; èta à dɔbré b'a yə á yala né ne byinə nə bə zhǝ zhe yilə. ¹⁴Bal mǝbó ñ ñwéné ñ yə gòm ; mǝbó bə yə gòm ñ yala né wé mó, sə bə gu mu ñ dwí rí cəcəl wə : Bə ñ cə dɔbré nyé né zǝ yò. ¹⁵Yi wò Abərahame ne : Ñ kə ñ tá ñ la ñ kə mó byǝ bə Sarayi yé, ñ yil ré b'a yə Sara. ¹⁶À m'a cí bwəl ñ yó, a tó ñ denne a pǝ byí ; à m'a cí bwəl ñ yó, sə ñ mà ñ jirh tənèrh ; pyǎ, dwə b'a du ñ wé. ¹⁷Abərahame zɛ ñ tu n zə ñ yé n pú tɛ, ñ má ñ zòm ñ wé ñ zhe : Bal mǝbó ñ zhe byinə zòm mó, nə wǝ byí ñ mà ñ lù ? Sə Sara mó ñ zhe byinə shə-nəbó mó, nə mà ñ lù nà ? ¹⁸Abərahame zɛ ñ wò Yi ní : À'í ! Esəmayəə wírí n zə myəl ñ yé né ! ¹⁹Yi wò : nyí wó Zhən zhənà, ñ kə Sara mà ñ lù byí ñ pǝ ; sə ñ b'a ce ñ yil bə Yəzake. À b'a zə à dɔbré ndá mɔ, rə yə ndə dɔbre tɛbé rə ñwéné byinə nə bə zhǝ yilə, ñ cu kwā né mye rə yə né ñ nèmé né mye yilə. ²⁰Sə è gə wó Esəmayəə yilə, à zwé ñ lwəl mó. À m'a cí bwəl ñ yó, a ce ñ zə lùlì, a ce ñ lùlì y j'á n'è pùl gaga è la ; ñ mà ñ lù pyǎ shí-ndá-bəlyè, a ce ñ yə tənà nánfwélè. ²¹À m'a zə à dɔbré ndá Yəzake mó Sara la lùl ñ pǝ byin ní, yi rí tɛbé èta cici mú yi. ²²Yi gá zòm ndá Abərahame rə zɛ, rə zɛ rə vò dɛ Abərahame yá-pélé wa. ²³Rəmyé yó né, Abərahame zɛ ñ zə ñ byí Esəmayəə, ndá kɔn dɛbé gako rə lùl ñ sǝ kélé wa, ndá tɛbé gako ñ yə ndá warse, ndá ndá lyi byèbé bə wó bala, lyi bí ñ sǝ kélé w mó wé mó, ñ gǝ be dɛ ré rəmyé mó yùwə ndə Yi gá pɔ mɔ nyí ní. ²⁴Abərahame gá gòm yi ní ndá ñ zhe byinə shə-nəbó ndá nəbó. ²⁵Ñ byí Esəmayəə gá gòm yi ní ndá ñ zhe byinə shí-ndá-nəlyè. ²⁶Dɛ ré rəmyé yù w cici Abərahame gòm ñ byí Esəmayəə. ²⁷Ñ já ñ gǝ ñmyé ndá ñ kélé y lyi bí byèbé bə lùl ñ sǝ kélé w mó ndá byèbé ñ yə ndá zhələ bé ñ yə ndá warse mó gako.

Chapter 18

¹Bə-zhǝ-zhe tú n lyí mu Maməre shene wé, ndá n jě té nányéné cə-bórhó w yi ní, n kòrhó w nyí ni. ²N kwě n yé dǝ n la nyũ, n pwírí bala bàtò bà zhǝ dǝ n nyí ni. N gá nò bé n zhé, n zè n zhǝ n kòrhó nyí ni dùr n vò bà yé né, n jòm n nàdwáná yó n wùlǝ té. ³N wò : À Cinnə mó sǝ, à gə wǝ lò mòbó n nò ne, n sǝ n yírhá wə ; à n'á lwəl mó, n bàká lyě n vò gaga n tuntunnə mó yé né yé. ⁴Pə-na ne sómá, bə pyà nǝ bə pə ába á sǝ á nésé ; s'á jòm cǝ w kǝbó kùr w á shírh. ⁵À la vò a pyà búru námpólé a pə ába á m'a zə á ku ni ; rəmyé kwā né, á m'á zè á zhǝlǝ á sómá yá ; bə wǝ rəmyé yil á tú á la á tuntunnə mó sǝ tó a lyě. Bə lyár bə wǝ : Wèrhé ndə n gə byili ní. ⁶Abərahame já n zhǝr lálà n zù n kòrhó w wə, n yí Sara nyí ni, n wǝ : Zè lálà, n kwè mún-écéné y n merhe ku yírhá nətǝ, n ce nǝ w n mà n má n ji gátó. ⁷Abərahame ká n dùr n vò n vwámá né wé, n zə nǝm-bwəłə kəbè è cən è sú yírh mó, n pə n tuntunnə mǝdù ni n vò n kwerhe y lálà. ⁸N zè n ká n kwè nwǝ ndá yil, n súlǝ nǝm-bwəłə y bə kwerhe mó ne, n bə n cí bə yé né. N cici mú tó be n jòm cǝ w kùr w bə jí. ⁹Bə zè bə wǝ mǝ : N kə Sara ŋwéné yě ? N lyár n wǝ : N ŋwéné né kòrhó w wə. ¹⁰Bə mǝdù zè n wǝ : À m'a k'a bə n sono yí ri tébé yi cici ; sə nyiwé, n kə Sara mà n nə byí. Rəmyé yó né, ndá Sara cǝr kórhó w n ce n kwā né, n zhǝ ò nyí ni n ná n cili. ¹¹Abərahame ndá Sara ga y'á cə, bə byinə né já : Sara yá n ká n tá n búl bə n wǝ byí n la nò yé. ¹²N zè n ná n mǝn n wé n zhe : Èlǝsǝ mó à cə, bal shil nə m'a k'e zə ne ? À cinnə mó mye cə. ¹³Bə-zhǝ-zhe wǝ Abərahame ne : Wǝ bəkón yil Sara mǝn, n wǝ : àmyé mòbó à cə mó, zhən zhən ga à m'a nə byí ? ¹⁴Kən dǝ nə ŋwéné rə zhe jàn rə m'a jàr Bə-zhǝ-zhe nà ? Sə tébé rə byili mú yi rí gə yúwá ; yi rí rəmyé cici, à m'a k'a bə n sono, ndá Sara nò byí. ¹⁵Sara zè n gǝ kǝma, n wǝ : À yə mǝn yé. E já nyí wǝ ywé n dùr. Sə rə wòwə : Ndá rəmyé ga n mǝn. ¹⁶Bala bé bəmyé mó zè bə la, bə kwě bə n'è nyí Sodome səta. Abərahame zè n tó be n ná n zhǝlǝ. ¹⁷Rəmyé yó né Bə-zhǝ-zhe wǝ : À nə m'a shèe kən ré dèbé à la wòrhó mó Abərahame ne ? ¹⁸... Zhən zhənà, Abərahame mà n jǝrh tənà nánfwélè è zhe jàn, tənèsé cə yó mó gako b'a nə bwəl n wé. ¹⁹À cǝr mo mǝnǝ ga n pə nyí n byá bé ndá n kélé y ne bə zə Bə-zhǝ-zhe sómá yá, bə wèrhé cángá ndá zhən tumə, èta Bə-zhǝ-zhe mà n pyírh nyá né n bwəl Abərahame ne mó... ²⁰Bə-zhǝ-zhe wǝ : Wǝrhí y bə n'è wǝrh Sodome ndá Gəməwə shò kwā né mó yúwá, bə yə-bəlwəálé já. ²¹Wǝ rəmyé è cə, à la té sǝ, a nyí ndá bə gə wèrhé wǝrhí y kəbè bə zǝm è yò w e yí sǝ mó gako mawé, kən gə dǝ èta, à m'a lwar re. ²²Bala bé vò bə yí yé né, bə lyě bə zǝ Sodome. Abərahame já n gwě n zhǝ Bə-zhǝ-zhe yé né. ²³Abərahame twě n yí, n wǝ : N nə m'a gu wu-cángá cí mú ndá lyi-bəlwélé y ga ? ²⁴Dèga, wu-cángá cíná shí-ènu ŋwéné cǝ w wa : N nə m'a gu bəmye, n tá n la súbri cǝ w ne pə, wu-cángá cíná bé bə ŋwéné cǝ w wé mó yilə ? ²⁵E gu wu-cángá cí ndá lyi-bəlwélé ga, kən zè e yə rǝdù èta, wu-cángá cí mú ndá lyi-bəlwélé yil mó, tuntwǝlǝ rí rəmyé mó zə nyan ndá mó ! rə zə nyan ndá mó ! Lò mó mòbó n nə n bǝr cə y gako bǝrsí mú, n tá n la bǝr ndá cángá nà ? ²⁶Bə-zhǝ-zhe zè wǝ : À gə nò wu-cángá cíná shí-ènu Bəbyəlwəne cǝ w wa, à m'a pə cǝ w gako súbri bə yilə. ²⁷Abərahame ká n wǝ : Nyí à zǝ wu jǝ a zǝm ndá Cinnə mó, àmyé mòbó à wǝ shó ndá tǝmǝ dúdú mú. ²⁸Dèga, shí-ènu wé, bənu gə mùrǝ bə wé : N nə b'a tə bənu y téné yil n gu cǝ w gako ? ? Bə-zhǝ-zhe wǝ : À gə nò wu-cángá cíná shə-èna ndá bənu cǝ w wa, à t'á la w cǝ yé. ²⁹Abərahame gwě zǝm ndá Bə-zhǝ-zhe wǝ : Dèga, wu-cángá cíná shə-èna b'a na. Bə-zhǝ-zhe wǝ : À t'á la kaka wòrhó byèbé shə-èna y yilə. ³⁰Abərahame wǝ : À la zǝm, sə Bə-zhǝ-zhe bəká n kwè lyim gaga yé. Dèga, wu-cángá cíná shé-ètǝ b'a nə cǝ w wa. Bə-zhǝ-zhe wǝ : À gə nò wu-cángá cíná shé-ètǝ, sǝ nyí à t'á la kaka wòrhó. ³¹Abərahame wǝ : Nyí à zǝ wu-jǝ a zǝm ndá Cinnə mó. Dèga, wu-cángá cíná shí-èlyé b'a nə cǝ w wa. Bə-zhǝ-zhe wǝ : wu-cángá cíná shí-èlyé yilə, à t'á la cǝ w zhǝlǝ gaga yé. ³²Abərahame wǝ : Bə-zhǝ-zhe, bəká n kwè lyim yé, bə à k'a t'á la zǝm ndá è gə dǝ tébé à la zǝm èta mó dúdú yé. Dèga, wu-cángá cíná shíyá b'a nə cǝ w wa. Bə-zhǝ-zhe wǝ : cu-cángá bé shíyá yil à t'á la cǝ w zhǝlǝ gaga yé. ³³Rəmyé yó né, Bə-zhǝ-zhe zhǝr n vò. Abərahame ká n kwě n bə n sǝ kélé wa.

Chapter 19

¹Màlèkabá bàlyè y yí Sodme dàdèné ; ñdá Lote yà ñ jě ²Sodome cò w bwàré y nyí ni. Ñ gá nò be, n zè ñ la be jàl, n yí n tu ñ nàdwná yó bà yé né, n willi n zà ñ yé n pú té. N zè wò : À cínna, à n'á lwàl ába, zú-ná à tùntunná mó sò kèlé wa, á zò ; sámna á nèsé ; à m'á dúlí á zè nàkókólé shāā shāā á zhílí á sómá yá. Bè wò bà ʼʼʼ, ná b'á zò sómá y yó. ³Sə Lote nyéé nyéé be dèdè, ce bà zír bà zù kèlé wa. N zè n tene címsi kùjú ñ la be pò, n ce bà wèrhé búrí ò yè sà-nàbyè ce, n pà be bà dđ. ⁴Ràmyé yi ní cìcì, ñdá bà bà tē pyē gwě yé, ñdá Sodome cò w lyi bí tú bà kákélé kèlé yá, kòn zhì bàsóná bé e m'e vò ezhànà bé, cò w lyi bí gako dùr bà bà. ⁵Bə byè Lote, bà wò mò : Wó yè bala bé byèbé bà zù ñ sò kèlé w cəcə y kèbé wé mó ñwéné ? Ce bà du bà bà ná sono, m̀̀ni ga ná lwar bà párá1. ⁶Lote zè n du n bà bà sono, n pyi kèlé y nyí ni ñ kwā né. ⁷N zè n wò : À da-byā, à n'á lwàl ába, bàk'á wèrhé lwele ré yé ! ⁸Nyí-nə, à zhe bàkwá bàlyè bà gwě yàl bal párgaga yé ; à m'a zə be a bà pwè nè, s'á zə be á wèrhé ñdá á gə n'á yál né. Sə tənè ràdù y à n'á lwàl ába mó, bàk'á wèrhé kaka bala bé byèbé ne yé, bà wó àmyé sò kèlé w bà tú bà zù ní. ⁹Bə wò : Vùr ñ cìn ñ ce kwā né ! Bà k'e wò : Mòbó èta mó wó zhə-bal ñ tú ná sono, n zè ñ ná ñ yál n zə ñ cìn n yò búr-kárna ! Nəmyé twər tənè ñdá ñmyé ñdá bàmyé ga yé. Bə zè bà n'è wèrhé Lote jàn, bà la m'e ká jì y bōlò wá. ¹⁰Rəmyé yó né, bala bé ce bà jě pwè né bà vwé Lote n bà bà sono jùwə, bà k'a pyi jì y nyí rí. ¹¹Bə zè bà ce lyi bí byèbé bà y'a zhì jì y nyí rí ni mú jírħ lyilyər, kòn zhì bàsóná nàmpólé e m'e vò nancesé dèdè mó. Ce bà zè bà n'è pyà jì y ní rí ñdá bà gə wó né, bà wàr yé. ¹²Bala bé wò Lote ne : Wó bàkón ñdá rà dđ ñ zhe nyónò èta gwě ? Vùr ñ cəmmá bé ñdá bala byā bé ñdá ñ kana byā bé, ñdá kòn dèbé gako rà wó ñmyé nyān cò w w mó, ñ má du jàà y kèbé wé. ¹³Bə ná la jàà y kèbé zhìlù, bà lwele ré wírħi è cò w lyi shò-kwā né mó já dèdè Bə-zhə-zhe yé né. Wó Bə-zhə-zhe ñ twí nába bà ná zhəl ná zhìlì jàà yá. ¹⁴Lote zè n du, n zòm ñdá ñ cəmmá bé bà y'a jú ñ bàkwá bé mó n wò : Zè-na dè, á du jàà y kèbé wé ; bà nyí Bə-zhə-zhe la cò w zhìlù. Sə ñ cəmmá bé yírħ w mó, wó dàdalá ñ ná ñ ce. ¹⁵Cə y gə tú e bà è n'è wárh yi ní, màlèkabá j'a yí Lote nyí ni, bà n'è zòm ñdá mó bàk'á bwérħé, bà zhe : Zè ñ zə ñ kē mó ñdá ñ màkwá bé bàlyè y bà ñwéné nyónò mó, ñ má du, m̀̀ni ga ñ bàk'á ñ cì cò w zhìlù mó wé yé. ¹⁶Ñ gə yà ñ zè ñ ná ñ jírħí mó ce, bala bé zə bà jě bà zə ñmyé ñdá ñ kē mó ñdá ñ bàkwá bé bàlyè y ne, bà yě be du kwā né cò w wa, Bə-zhə-zhe gə yà ñ ná ñ yál n ce n lú mó yilə. ¹⁷Bə gə zə be bà du cò w kwā né, bà wəl Lote ne: Dùr ñ zwè ñ cìnə. Ñ bàk'á pyírħi ñ nyí ñ kwā né yé, ñ bàk'á zhì jàà kəl kəl w nyónò nyí rí wé yé! Dùr ñ vò pyò w wa, è gə də ràmyé ñ m'á cì. ¹⁸Lote wò be : Á, Cínna, ʼʼʼ ! ¹⁹Nyíwé, ñ nyí ni ñdá sónò ñ yírħ wə, sə ñ byili ñ nònò dùr mó nánfòlò w à yilə, ñ má zwè à myəl ré, à n'á lwàl mó, nyí à wàr à cìn à la zò pyò w yó ñdá ce y zhìlù mó yà ne zal yé. ²⁰Nyí cò w kòbó, òmyé mó bwál dèdè, à wó à m'a shèè gàà mó, o wó nàmpólé. Á ! a ñwéné a zwè à cìn gàà...ò dà nàmpólé nà ?... m̀̀ni ga a zə nyí ! ²¹N zè n wó Lote : Nyí, à gwě m'a pś sómá y èmyé mó, ce à t'á la cò w ñ ná ñ zòm ò yò mó zhìlù yé. ²²Cə jàn né là là ñ dùr ñ vò ñ shèè gàà mó, bà à t'á la kaka wórħó ñdá ñ gwě yə gàà mó yí yé. Wó ràmyé yil bà cò cò w òmyé mó yil bà Təsəware. ²³Lote tú ñ ná ñ zwì Təsəware ñdá nànyéné y lyí. ²⁴Rəmyé yó né, Bə-zhə-zhe zè n ce zho ñdá myín nyò Sodome ñdá Gómòre yó ñdá dwà ta, Bə-zhə-zhe jàn yilə. ²⁵N já n ce ceme né ñdá vòlò w gako ñdá lyi bí byèbé bà jě ceme né wé mó ñdá ce y yó ceme né gako cò. ²⁶Lote kē mó zè n pyírħi ñ nyí ñ kwā né, n já n jírħ nàkwə cə-byòlò. ²⁷Abərahame zè nàkókólé shā shā, ñ la jàà y kèbé ñ zhì Bə-zhə-zhe yé né màgā mó wa. ²⁸N yí, n kwě ñ yé ñ la Sodome ñdá Gómòre səta nyū, ñdá vòlò nyí rí gako nyū ; n nə nyèrh sə shí tē sə n'è dwi ñdá myín-còlò nyèrh ta. ²⁹Yi gə zhìlì ceme né nə ñwéné vòlò w mó kwā né, rə zè rə lyírħ Abərahame yò ; rə gə ce Lote lú zhìlù mó wé, rə tə Abərahame yil rə zhìlì ceme né Lote yà ñ jě nə wé mó. ³⁰Lote zhì gàà n zhír n vò dè sò, n zhì pyò w yó, ñmyé ñdá ñ màkwá bé bàlyè yá, bà ywé y'a zhe mo ñdá Təware né jòm. N lyé n vò n zù myélé ràdù wé, ñmyé ñdá ñ màkwá bé bàlyè y jě. ³¹Zhèn-kē mó zè n wò nyé mó ne : Ná da ce ; e jà bal tənè jàà y w nyónò gaga ñ la ná sono ñdá tənèsé lyi bí gako gə n'è wèrhé né yé. ³²Zè ñ bà, ná pyà dèvé ná pə ná da ne n nyò, sə ná zù ñdá mɔ, m̀̀ni ga ná nə ná da dwí rə yə né. ³³Bə zè bà pə dèvé bà da ne n nyò cəcə y èmyé mó wé ; zhèn-kē zè n zù ñdá da mó : Da mó yə lwar ñ gə tú zù yi ní ñdá ñ gə ká n zè yi ní yé. ³⁴È zè nàkókólé yá, zhèn-kē mó wò nyé mó ne : Nyí, dèlà ne cəcə y à zù ñdá à da ; ràmyé ce bà ná k'è pś dèvé n nyò cəcə y kèbé, sə vò ñ zù ñdá mɔ, m̀̀ni ga ná nə ná da dwí rə yə né. ³⁵Bə zè bà k'e pə dèvé bà da ne n nyò cəcə y èmyé mó ; nyé mó myé ká n vò ñdá da mó : Da mó yə lwar ñ gə tú zù yi ní ñdá ñ gə ká n zè yi ní yé. ³⁶Lote bàkwá bé bàlyè y kwè bà da púrħ. ³⁷Zhèn-kē mó lù, n ce byí mó yil bà Məwabe : wó ñmyé ñ wó Məwabitibá nàmbal ñdá zà ga. ³⁸Nyé mó nàmpólé y myé lù, n ce byí mó yil bà Bəne-Aməmi : Wó ñmyé ñ wó Amənitibá nàmbal ñdá zà ga.

Chapter 20

¹Abərahame zhīr gāà n vò Nəgeve ; n yí n jòm Kadeese ndá Səshuuri cəcəl wə. Rəmyé kwā né, n zhīr n vò n jòm Gərare né. ²Abərahame zē n ná n zòm n kē Sara yò n zhe : Nyĩ wó à nəkó. Rəmyé ce Gərare pyǝ Abyəməleke, ce bə kwè Sara. ³Yi zē rə bə rə lyí Abyəməleke ndá cəcē n dārha wé, rə wó mɔ : Nyĩ n la cú kē mɔ mɔbɔ n kwè mɔ yilə, bə n zhe byal. ⁴Abyəməleke gá y'ǎ gwě yə zwi ndá mɔ mɔ ce, n lyár n wó : Cinnə, n ná m'ǎ ce bə gu tənà kēbē è wó cángá mɔ mye cici mɔ nà ? ⁵N yə ne wəl : Bə wó n nəkó nà ? Sə n cici mɔ mye yə wəl : wó à nəbɔ nà ? À twĩ ndá wu-pò ndá jērh sə bə dóó zhe yé. ⁶Yi zòm ndá mɔ n dārha wé rə mɔ : À yé bə n twĩ ndá wu-pò ; wó rəmyé è ce à cār mɔ, n yə yə-bəlɔlɔ wērhe ndá mɔ yé. Wó rəmyé yil à yə mɔ sómá pe sə dwərh mo yé. ⁷Elāsē, ká pə kē mɔ bal mɔ mɔbɔ ne ; bə n wó Yi nyi-zwennə. N mǎ n lwəl Yi n yilə, n zə myəl. Sə n gə yə mɔ pe, sə lwar bə nmyé ndá n kɔn dēbē n zhe mɔ gakó b'a ci. ⁸Abyəməleke duli n zē nəkɔkólé shāā shāā, n byē n tuntunnə bé gakó, n byili bi ywē né nəmyé mɔ gakó ; sə ywē nánfɔlɔ zɔ lyi bí bəmyé mɔ dēdē. ⁹Abyəməleke byē Abərahame mye n wó : Wó etər n wērhe nába ne èta mɔ ? Wó bəkón wé à dó mɔ né, n zē n mǎ n ce yə-bəlɔlɔ w nánfɔlɔ w kɔbɔ jòm əmyé ndá à tənà y yó mɔ ? N wērhe tumə nyēbē nà bə mǎ sə nə wērhe à yilə. ¹⁰Abyəməleke zē n kə n wó Abərahame : Wó bəkón n bul n wé n mǎ twĩ èta mɔ ? ¹¹Abərahame lyár n wó : À y'ǎ n'ǎ zòm à wé bə Yi ywē dūr t'ǎ la tənà y kēbē wé yál zhən zənà ga yé, rəmyé ce, bə b'a tǎ à kē yil bə gu ni. ¹²Sə kɔn súli mye, è wó zhənà, n wó à nəkó, à da bəkó ; sə n dǎ à ná bəkó yé, wó rəmyé mɔ dúdú. N zē n jīrh à kē. ¹³Yi gá tú rə ce a du à da sǔ kélé w à n'ǎ tó dē à zhəl mɔ ce ; a wó Sara ne : Nyĩ cènè ré tēbē n la ne wòrhó mɔ ; jàasé shēbē ná gə yú sə wé mɔ, sə zòm à yò n wó : N wó à nəbɔ. ¹⁴Abyəməleke zē n kwè pyiisì ndá nē ndá tuntunnə bala ndá kana n pə Abərahame ne ; n pə n kē Sara mye. ¹⁵Abyəməleke wó : Nyĩ, à tənà y è pyē n yé né ; jòm n gá só mǎgǎ. ¹⁶N zē n wó Sara ne : Nyĩ, à n'ǎ pe wár-kùlsi mòrhò n nəbɔ mɔ ne ; sə m'a yə, yə yə-bəlɔlɔ wērhe myərho kɔn lyi bí byēbē bə ŋwéné ndá mɔ mɔ yírh w bə lwar, sə bə gakó lwar bə dóó tēné n yó w yé. ¹⁷Abərahame zē n ce Yi, rə wárh Abyəməleke, ndá n kē mɔ ndá n tuntunnə bé bə wó kana mɔ ; zē bə ŋwéné bə lù byǎ. ¹⁸Bə Bə-zhǝ-zhe yà n tǎ Abərahame kē Sara yil n ce Abyəməleke kélé y gakó jīrh ejur.

Chapter 21

¹Bə-zhǝ-zhe lyǝrh kən ré dèbé n yà n zòm ndá Sara mó yò, Bə-zhǝ-zhe zè n pyǝrh nyí rí tèbé n yà n bwəl sara ne mó. ²Yi rí tèbé Yi y'à byili Sara ne mó gá tú e yí. Sara kwè pwí, n lù byí n nánccǝre wé n pə Abərahame ne. ³Abərahame zè n ce byí mú Sara lùl n pǝ mó yil Bə Yəzake. ⁴Abərahame gò n byí Yəzake n dwā lyéle yùwə, ndə Yi gá y'a pə mó nyí ní. ⁵Abərahame y'a zhe byinə zòm n byí Yəzake lul ré yi ní. ⁶Sara zè n wò : Yi wèrhé ne mǝn kǝna ; lò mǝbó gakó n nyèè re la ne mǝn. ⁷N kə n súlǝ n wò : Wó mǝ lò n y'a mà n wò Abərahame ne : Sara mà n nyǝ byá n nǝbǝn ne ? Sə ndá rəmyé ga, à lùl byí à nánccǝre wé a pǝ. ⁸Bə bəsbwèlé y byi, bə kwər y yil ne, Abərahme wèrhé címsi bəsbwèlé y yil ne kwər dē ré yùwə. ⁹N zè n pwíri Ezhipti lyi bəkó Agare byí mú n lùl Abərahame ne mó ná n mǝnǝ ; ¹⁰Rəmyé mó ce, n wò Abərahame ne : Jí tǝntǝnnə mó mǝbó ndá n byí mú, bə tǝntǝnnə mó rəmyé byí mú tá n la à byí Yəzake ne tó n jí cəl Abərahame jè kən ré wé yé. ¹¹Sə Abərahame yə zǝmè ré rəmyé mó swéné zhən zhən ga yé, n byí Esəmayəə yilə. ¹²Yi zè rə wò Abərahame ne : Bá n gə yə rəmyé swéné n yǝrh w byí mú ndá n tǝntǝnnə mó yil mye ; shéné n wèrhé kən dèbé gakó Sara la mó lwəl mó mó n pǝ ; bə wó Yəzake wé n səpwə dwí rí la né shú. ¹³À b'a wèrhé tənà n tǝntǝnnə mó byí mú mye yilə ; bə n wó n dwí. ¹⁴Abərahame dǝlǝ n zè nəkəkólé shāā shāā ; n kwè búru ndá nē kwələ, n pə Agare ne n pyélé ; n kwè bəsbwèlé y mye n pǝ, n ce n lyé n la. N vò vò n jé Bərə-Shəba gǝ-elū èpòlò wə. ¹⁵mó gá tú mə zhè kwələ w yi ní, n kwè bəsbwèlé y ne n yě cémé né òdù kùr wə, ¹⁶n lyé n la, n vò myerhe ndə bə gá y'a tə cam rə vò rə tu ma mó ta, n zə n yé n zǝ byí mú ; n ná n zòm n zhe : À t'ā yǝl a nə à byí mú ndá n ná n cí yé ! N zè n jé tē n zə n yé n zǝ mǝ, n zhē n cəl dē n ná n kúrhá. ¹⁷Yi nyèè bəsbwèlé y cəl ré ; Yi mǝléka zhì dē Arəzana w e byé Agare, e wò mǝ : Agare, wó bəkón rə zhe mó ? Bəká n dūr ywē gaga yé, bə Yi nyèè bəsbwèlé y cəl ré jàà kèbé è ŋwéné né mó wa. ¹⁸Zè dē, kwè bəsbwèlé y n zə n jǝ wa ; Bə à b'a ce e jǝrh tənà nánfǝlǝ. ¹⁹Yi zè rə púr n yǝrhá né, n nə zhilǝ nē ŋwéné è wé ; n yí n tē n ce n nǝ-bǝlò w e sú, n pə bəsbwèlé y ne e nyò. ²⁰Yi y'a ŋwéné ndá bəsbwèlé yá, e byi gǝ-elū w wə, e jǝrh twā tarna. ²¹È y'a jé Pərá gǝ-elū èpòlò w wə, è ná zè n pyà Ezhipti tənà y lyi bəkó n pǝ e jí. ²²Rəmyé yó né, Abyəməleke zǝ n shədéésé yó-cəbal Pəkwə n bə Abərahame sono n wò mǝ : Yi ŋwéné ndá mó kən dèbé gakó n ná wèrhé mó wé. ²³Bwəl nyí ndá Yil ré n pē nyòndò èlāsé, bə n tá n la àmyé, ráá à byá bé, ráá à nēmé né yúyú yé, bə n b'a zə àmyé ndá Tənà y kèbé n jé è wé mó cènə, ndá àmye gá zǝ nmye né ta. ²⁴Abərahame wò : À n'ā bwəl rə nyí. ²⁵Abərahame zè n ji Abyəməleke búlǝ, zhilǝ èdù y n tǝntǝnnə bə zǝ bə zwē ndá jàn mó yilə. ²⁶Abyəməleke lyár n wò : À yə lò mó mǝbó n wèrhé kən ré rəmyé mó pár lwar yé ; n yə re ne byili gaga yé, wó zà à gá nyèè re né. ²⁷Abərahame zè n zə pyǝlǝ ndá nē n pə Abyəməleke ne ; bə ga bəlye y j'a zə dǝbre ndá dwā. ²⁸Abərahame zè n vùr pyǝl-bwǝlse shǝlpye n cí kwā né. ²⁹Abyəməleke bwərh Abərahame bə pyǝlǝ shǝlpye n y vùr n cí kwā né mó wó etər nyērǝ ndá se ? ³⁰n lyár n wò : N m'a zwē pyǝlǝ shēbē shǝlpye à jǝ wa, mǝnǝ ga rəmyé yə zhən kən rə n'è byili bə wó àmyé à kù zhilǝ y kèbé èta mó. ³¹Wó rəmyé yil bə n'è byé jàà y kèbé bə Bərə-Shəba ; bə wó gǝà mó bəmyé bəlye y ga bwəl nyə né ndá wdā né. ³²Wó Bərə-Shəba né bə zǝ dǝbré ndá dwā né. Rəmyé kwā né, Abyəməleke zè n ká n zə shədéésé yó-cəbal Pəkwə bə k'a kwè bə vò Fələsətēbá tənà y wa. ³³Abərahame zè n zhele Təmərisi1 Bərə-Shəba né ; n zè n byé Bə-zhǝ-zhe yil ré gǝà mó, Yi rí rə ŋwéné byinə nə bə zhǝ zhe mó. ³⁴Abəharamé jòm Fələsətēbá tənà y w kən denə.

Chapter 22

¹Ywè né nàmyé kwā né, Yi zhè Abərahame, rə byè mo rə mò : Abərahame ? N lyár n wò : Nyĩn ni ! ²Yi wò : Zə n byĩ mú ná-dùwə yá, mǎbó n só mó, Yəzake ; n má vò Mɔreja tənà y wa, n má n zwál vwĩ námpúm cěé gàà mó pyàr ré òdù w kòbó à la mó byilu mú yó n pē. ³Abərahame dùlí n zè nəkəkólé shāā shāā, n kwerhe n bəna n lyē, n zə n tùntùnnə bəlyè ndə Yəzake. N lo dār vwĩ rí námpúm cěé ré yilə, n zhĩr n má n la jàà y kèbé Yi byili mu mú wə.⁴N vò vò, è dwā nətò yùwə, Abərahame kwè n yé n la nyũ, n nə jàà y è nye. ⁵Abərahame zè n wò n tùntùnnə bé ne : Zhĩ-nə nyónò ndə bəna yá ; àmyé ndə ébó-dāl mǎbó la ná yí nyónò èta ná cèrhé Yi, sə ná k'á bà á sono. ⁶Abərahame kwè dār ré vwĩ rí námpúm cěé ré yil mó, n zhĩ rí n byĩ Yəzake nɛ, n zè n zhe myĩn mú ndə shĩ n jǐ wà. Bəmyé bəlyé y ga tó dwā bà n'è zhəl bà la. ⁷Yəzake zè n ná n zòm ndə n da Abərahame n zhe : À da ! N shè n wò : À byĩ Yəzake, nyĩ ni ! Yəzake kó wò : Nyĩ myĩn mú ndə dār ré ; sə wó yè pyĩrhá y vwĩ rí námpúm cěé ré yil mó ɲwéné ? ⁸Abərahame lyár n wò : À byĩ, Yi cici b'a pə pyĩrhá y vwĩ rí námpúm cěé ré yil mó. Bəmyé bəlyé y ga k'e zhílí bà n'è zhələ. ⁹Bə gá yú jàà y kèbé Yi y'à byili mú wé bə zhè, Abərahame lù vwĩ-júlú gàà mó, n kwerhe dār ré n cí ní. N zè zə n byĩ Yəzake n lyē n cí vwĩ-júlú w yó, dār ré yó wə. ¹⁰Abərahame zè n zhě n jè n kwè shĩ y n má n la n byĩ mú zwál. ¹¹Rəmyé yó né, Bə-zhɔ-zhe máléka zhì dē Arəzana w è n'è byè mo è zhe : Abərahame ! Abərahame ! N lyár n wò : nyĩ ni ! ¹²Máléka y wò : N bəká zə n jè y e yí byĩ mú ni yé, sə n bəká wèrhé mɔ kaka yé ; b'a lwar èlāsé bà n ná dūr Yi, n yə nɛ n byĩ mú ná-dùwə y vòm yé. ¹³Abərahame zè n kwè n la n kwā né nyũ n pwírí bəcílə bà zə è nyimə né bə lyē, bə lyē té sòlò òdù wé ; Abərahame zhĩr n vò n lwǎr bəcílə y n mə n zwál vwĩ rí námpúm cěé ré n cí n byĩ Yəzake jàà wa. ¹⁴Abərahame zè n ce jàà èmyé mó yil bà Zəwovwa-Zhire1. Wó rəmyé è ce, ndə zà zà ga bà n'è wələ : È gə wó Bə-zhɔ-zhe pyò w yó mó, kən tene rə la pɔ. ¹⁵Bə-zhɔ-zhe máléka y k'e zhì dē Arəzana w e byè Abərahame twər rəlyé nyān ré, ¹⁶e wò : Àmyé cici mú n'á tó Bə-zhɔ-zhe zòmè ré denne à bwəl mó rə nyí ! N gá wèrhé èta mó yilə, n yə n byĩ mú ná-dùwə y vòm mó yilə, ¹⁷à b'a cí bwəl n yó, a ce n dwí rí pù, ndə dē yi w cəmməsósé ta, ndə nyòrhó w nà-fəlò w vò nɛ mó ta ; sə n dwí rí b'a ɲwéné rə ciní rə zwə bé ceme né. ¹⁸Tənèsé ce y yó mó b'a nə bwəl n wé, bà n wèrhé ndə à zòmè ré gá byili ní. ¹⁹Abərahame ká n kwè n vò n tùntùnnə bé sono, bə zè bə tó dwā bə vò Bəre-Shəba ; bə wó Bəre-Shəba né Abərahame y'á jè né. ²⁰Ywè né rəmyé kwā né, lyi zè bə bà bə n'è cí zòmà Abərahame nɛ bə zhe : Nyĩ, Məlka mye lùl byá n pə n da-byĩ Nawɔɔre nɛ : ²¹N byi-cə y yil Utisi, nyé mó yil Buzi, Arame wó Kəmwəə da1, ²²Kəsəde, Azo, Pələssəshe, Jədəlafwe e súlí Bətwəə bá da. ²³Bətwəə zè n lù Arəbəka. Wó byá bé bəmyé lyele y Mələka lùl Abərahame da-byĩ Nawɔɔre nɛ mó. ²⁴N jì-kó mó y'á yil Arəma, nmye lù Təbashe, Gahama, Tahashe e súlí Maaka.

Chapter 23

¹Sara wèrhé byinà zòm ndá shí-elyè ndá nyàlpyè : Wó byinà né nàmyé Sara wèrhé cé yó mó éta. ²Sara cù Kərəjate-Arəba né, bà n'è byè bà Ebərɔ́ mɔ́, Kanaā tənà y wa ; Abərahame zè n bà Sara cùu w ni kúrh.³Abərahame zè n zhì cùu yó, n zòm ndá Ete byä bé n wɔ́ : ⁴À wó zhəbal, à tú à jè á cəcəl wə ; pə-na ne à səpwà lú-bòl á sono, a kwè à cùu w á yé né a ce.⁵Ete byä bé lyár Abərahame bà wɔ́ : ⁶À cinnə, cili ná sono ! N wó Yi pyɔ́ ná cəcəl wə ; cır ná lú-bòl à bé wé mādù n ce n cùu w ní ; bà nàmyé mādù ga tá n la n lú-bòl yò cō n mō n ce n cùu w yé.⁷Abərahame shí tē n zè n jòm tənà y dwí rí yé né, Ete byä bé yé né. ⁸N zòm ndá be n wɔ́ : Á gə m'a pē sómá a kwè à cùu w à n'ā nyí à yírhá né w à yé né mó a ce, s'á cili, lwəl-nə Efərɔ́ byí Təsəware ne, ⁹bə n yē myèlé ré n cı́ rá ηwéné Makəpəla né, à ce y yá-pèlé w mó ne n pē, a kwē mɔ́ rə wéré y ye y gá mǎ né, m̀ǹni ga rə yə à səpwà lú-bòl á cəcəl wə.¹⁰Efərɔ́ cici yà n tó n jē Ete byä bé wé. Rəmyé yó né, Eshēbá lyi bal Efərɔ́ zē n lyár Abərahame Ete byä bé, ndá byèbé gakó bà y'ā n'è tó cɔ́ w bwə̀rə̀ y bà zwì mú yé né n wɔ́ : ¹¹À cinnə, ʕɔ́ɔ́, cili ! À n'ā pə mó ce yá, ndá myèlé ré rə ηwéné è wé mó mye a súlí ní. À n'ā pə re mó, à dwí rí byä bé gakó yírh wə : Ce n cùu wɔ́.¹²Abərahame já n wùlì tənà dwí rí yé né. ¹³N zè n zòm ndá Efərɔ́ tənà y dwí rí yé né n wɔ́ : Cili, à n'ā lwəl mó ! yē a pō ce y ye yá : Shēné è yò à yilə ; sə a vò a ce à cùu w ní.¹⁴Efərɔ́ lyár Abərahame n wɔ́ : ¹⁵À cinnə, cili ! Ce kèbé è ye y wó səbyi-kùlsi zòm mó mye m'a yə byè kən, àmyé ndá nmyé bwəl wə ? Ce n cùu wɔ́. ¹⁶Abərahame nyèè Efərɔ́ nyān ré kùrə̀ ; Abərahame merhe wéré y kèbé Efərɔ́ byili mú yó w n pə Efərɔ́ ne Ete byä bé yé né, È gə wó dōlna sono y'ā wó wár-kùlsi zwǎ-na rəmyé yi ní mú.¹⁷Efərɔ́ ce y è ηwéné Məkəpəla né, Məmərə nyí ní mú, ce y ndá myèlé ré rə ηwéné né ce y w ga, ndá cémé né nyèbé nà ηwéné ce y w gakó, ndá cémé né nà kwè ce y swé ré nyí rí gakó mó, ¹⁸jírɰ Abərahame səpwà wé, Ete byä bé ndá byèbé bà n'è tó cɔ́ w bwə̀rə̀ y bà zwì mú gakó yírh wə.¹⁹Rəmyé kwā né, Abərahame zè n ce n kē Sara Efərɔ́ ce y è ηwéné Məkəpəla ndá Məmərə y bà n'è byè bà Ebərɔ́ nyí ni, Kanaā tənà y wé mó. ²⁰Ce y ndá myèlé ré rə y'ā ηwéné gāà mó jírɰ Abərahame səpwà kən. N nɔ́ Ete byä bé sono.

Chapter 24

¹Abərahame y'ă jirh nance, n byinə né já ; sə Bə-zho-zhe yà n cí bwəl Abərahame yó kən gakó wé. ²Abərahame zè n wò n kèlè y tuntunnə mó nance y du tuntunnə bé gakó mó, m̀b̀b̀ n ná n yili n jè-kən ré gakó mó ne : À n'ă lwəl mó, ce n jè y à cí rí kùr wə ; ³sə n bwəl nyí Bə-zho-zhe yil ré yilə, Yi rí rə wèrhé dè ndá ce y mó yil ré yilə, sə bəká pyà Kanaā lyi bí à jè bə wé mó bəkwá bé wé, bəkó n pə à byí mú ni yé, ⁴sə vò à tənà y wa, à da-dō wə, n zə kè n bə n pə à byí Yəzake ne. ⁵Tuntunnə mó lyár m̀ wò : Sə dēga, à gə yúwə, kè mó zè n tá n yál n tó né n bə tənà y kèbé wé ; ce à nə m̄ s'a zə n byí Yəzake a m'a vò Tənà y kèbé n shí é wé mó wə ? ⁶Abərahame lyár wò m̀ : Dè n cìnə, n bəká zə m̀ n má vò yé. ⁷nyí, Bə-zho-zhe, dè yí rí, Yi rí, rə ce a du à da kèlè y w ndə à da-dō w w mó, m̀b̀b̀ n zòm ndə ne, n bwəl nyí n pē n wò ne mó, zòm n wò : À m'a pə tənà y kèbé n nēmé né ne mó cici mú, mà n twí n m̀l̀k̀ y n yé né ; wò g̀à mó n bə n kwè kè mó né n bə n pə à byí mú ni. ⁸Sə kè mó gə cè bə n tá n la mó tó, sá lwar bə nyí-bwəl ré n bwəl mo t'ă la jú yé. ⁹Tuntunnə mó zè n kwè n jè y n ce n cinnə Abərahame cí rí kùr wə, n bwəl mo nyí bə n mà n wèrhé wé ré rəmyé mó. ¹⁰Tuntunnə mó zè n zə shəmwər shíyá n tuntunnə mó vwámá né wé n mə n zhír, n zə ndə n cinnə mó jè-kən ré tēbé n yà n pə m̀ mó gakó n mə n súlì. N zè n lyè n la Məopotamyi, Nawc̄re c̄ w wa. ¹¹N yí c̄ w v̄ ne n ce shamwə ré pyè rə nədwnə yó rə n'è shírzhilí edù nyí ní, dādēné bōl wa, kana bé gə y'a bə nē mó táš bōl w yí ní mú. ¹²N zè n wò : Bə-zho-zhe, à Cinnə Abərahame Yi, à n'ă lwəl mó, ce à jəl kən ré dēbé à b̀l̀ né zhe mó zà, sá wèrhé wu-b̀ǹ ndə à cinnə Abərahame mó ! ¹³Nyí, à zhí zhilí y nyí ní, c̄ w cəná bé bəkwá bé la du bə b̀ǹ né mó táš. ¹⁴Sə kè-byí y kèbé à la y wál : À n'ă lwəl mó, sá jini n kòl w nyí rí tē n pē a nyò né mó, e zè e lyár ne n wò : zwè n nyò, à m'a pə n shamwə ré mye ne rə nyò mó, s'e yə èmyé n cí rí n la n tuntunnə Yəzake ne pə mó ! ¹⁵N yə zòm n zhè yé, ndə Abərahame da-byí Myələka byí Bətwəə bəkó Erəbəka du ndə n kòl n zul n pyəpyəla w n cí tē. ¹⁶Erəbəka yà n wò kè-byí kèbé è yé-zwā y dā cənè dwí ; è yəl pár yé, bal m̀d̀d̀ ga yə è dwərh yé. È y'ă tú zhilí y yó e tē né e ce è kòl w o sú e k'a kwè è la jé. ¹⁷Tuntunnə mó zè n dūr n cār è yé ne n wò : À n'ă lwəl mó, yə a nyò n kòl w né mó námpólé. ¹⁸E lyár e wò : À cinnə, nyó. E j'a wèrhé lálà e zə è jè e jini kòl w tē e pō n nyò. ¹⁹E gə pə m̀ n nyò n zhè, e wò : À m'a tē a pə n shamwə ré mye ne rə nyò rə sú. ²⁰E zè e ló è kòl w né mó ga vwámá né né nyò kùlk̄ w wé lálà, e lyè e vò zhilí y yó kádò e tē né mó e pə shəmwə ré gakó ne rə yò. ²¹kən j'a cəl tuntunnə mó, n zhí n ná n nyí y n yə kaka wəl yé, n la nyí ndə Bə-zho-zhe gə mà n ce n sómá zwè nyí ráá è t'ă la nyí zō. ²²Shamwə ré gakó gə nyò rə zhè, bal mó zè n kwè sánnámá cibyí bí edù è d̀m̀ rí m'a merhe dwā ndə gərāmməbá bwəld̀d̀ ta, ndə sánnámá jè-cibyūr rəlyè, òd̀d̀ gakó dwimi rí b'a dwini gərāmməbá zòm ndə pyálá. ²³N zè n wò : Nmyé wò m̄ bəkó ndə mó ? À n'ă lwəl mó sá byili ní. Jàà n̄wéné n da sō kèlè w à m'a nə a z̄š ? ²⁴E lyár e wò : Àmyé wò Bətwəə bəkó, myələka ndə Nawc̄re byí mú. ²⁵N ká n súlì n wò : Málse ndə gə-cilá sú tē ná sono, jàà mye j'a n̄wéné n b'ă z̄š. ²⁶Rəmyé yó né, bal mó zè n wili Bə-zho-zhe yé né, ²⁷n wò : Bə-zho-zhe mó nə còrhó, à cinnə Abərahame Yi rí, rə yə rə n̄n̄ dūr mó ndə cángá y ne yè à cinnə Abərahame shō-kwā né mó yé ! Bə Bə-zho-zhe zə àmyé cici mú à bə à cinnə mó da-byā bé sō kèlè wa. ²⁸Kè-byí y dūr e vò è byili ywè né nəmyé è ná sō kèlè wa. ²⁹Erəbəka y'ă zhe nəbó, n yil Labane ? Labane zè n du n dūr n vò pwè nē bal mó sono zhilí y nyí ní. ³⁰N yí n nə jə-f̄l̄ cibyibí y ndə jè-cibyūr rí n nəkó mó jè y ne, n nyèè n nəkó Erəbəka cəl n ná n zòm n zhe : Wó éta bal mó zòm ndə ne né. N fwār n yí bal mó n zhí shamwə ré yala ne, zhilí y səta mó nyí ní, ³¹n wò : Bə-zho-zhe nə còrhó, bə n lyè, byè yil n zhí pwè nē éta mó ? À tene jì n yilə, a tene jàà shamwə ré mye yilə. ³²Bal mó zhír n yí kèlè wa. Labane swār zhí rí shamwə ré yó, n pə re málse ndə gə-cilá, n pə né bal mó lyi bí byèbé bə tó mo mó ne bə m'e s̄ bə n̄rh. ³³Rəmyé kwā né, bə pō kùjú n la jú. N zè n wò : À t'ă la kùjú w jú ndə à yə kən ré dēbé à zhe à la zòm mó byili yé. Labane wò m̀ bə n zòm wé ! ³⁴Rəmyé yó né, n zè n wò : Àmyé wò Abərahame tuntunnə. ³⁵Bə-zho-zhe ce à cinnə mó sú ndə bwəl nánf̄l̄, n jirh jàn cəbal. N pə m̀ pyiisi, ndə né, ndə warse ndə sánnámá, ndə tuntunnə bala ndə kana ga ndə shamwə, ndə bənerh. ³⁶À cinnə mó, kè Sara, lùl byí n nānc̄re wé n pə à cinnə mó ne ; n pō kən ré dēbé gakó n zhe mó. ³⁷À cinnə mó ce a bwəl nyí, n wò : N bəká pyà Kanaābá tənà y kèbé à jè è wé mó, kana-byā bé wé kè n pə à byí mú ni n jí yé. ³⁸Sə n m'ă vò à da sō kèlè w à dwí wé n pyà kè n pə à byí mú ni. ³⁹Sə à y'ă wəl à cinnə mó ne : Dēga, sə kè mó gə zè n tá n yál n tó ne. ⁴⁰N lyár ne n wò : Lwar bə Bə-zho-zhe mó m̀b̀b̀ à zhəl ndə m̀ mó, mà n twí n m̀l̀k̀ y e yə né ndə mó, e ce n sómá y zhəl mó zwè nyí ; n pyà kè n pə à byí mú ni, n da dwí rí wé, n da sō kèlè w n pō n jí. ⁴¹N gə tú n zhəl à dwí rí wə ; bə gə zè bə yə mó kè mó pē, sá nyí nyí rí n bwəl à yé né mó mó, k'è wār kaka rə la mó wòrhó yé ; bə n n̄wéné n pyirh re. ⁴²Sə zà, à tú a yí zhilí y yó, a zè a wò : Bə-zho-zhe, à cinnə Abərahame Yi, n gə m'ă s̄ ne à sómá y zhəl mó zwè nyí e pyirh, ⁴³nyí à gə tú à zhí zhilí y nyí, a nə kè-byí è tú né táš, à m'a wò yà : À n'ă lwəl mó, yè n kòl w né mó ne n pē a nyò námpólé ; è gə lyár ne è wòwə : ⁴⁴N cici nyò né mó, s'a tē a pə n shamwə ré mó, wò kè byí y èmyé Bə-zho-zhe cí rí n cí à cinnə mó byí mú ni ! ⁴⁵À yə rəmyé mó zòm à wə a zhè yé, nyí Erəbəka n já n du ndə n kòl n pyəpyəla wa ; n yí n zù zhilí y w n tē né mó. A zè a wò m̀ : À n'ă lwəl mó, pē né a nyò. ⁴⁶N zè lálà n jini n kòl nyí rí n pyəpyəla né yó, n wò : Nyó, sá pə n shamwə ré mye ne. À nyò wà, n pə n shamwə ré mye ne rə nyò. ⁴⁷A zè a bwərh mo a wò : Nmyé wò m̄ bəkó ndə mó ? N lyár ne n wò : Àmyé wò Bətwəə bəkó, myələka ndə Nawc̄re byí

mú. A zè a kwè jà-fólé jà-byí bí a ce ní myǎl ne, a ce jè cibyūr n jè ne.⁴⁸ A zè willi té Bə-zhɔ-zhe yé né, a ce Bə-zhɔ-zhe nàbána, à cǐnnə Abərahame Yi rí rə zɔ ne rə zhàn ré wé a vò, a yí a pyà à cǐnnə mó da-byí mú bàkó mó a pə n byí mú ni mú.⁴⁹ Sə èlǎsé, á gə n'á yǎl á wèrhé ne cènè zhàn zhànà, à cǐnnə mó yil yilə, s'á byili ri ni ; è gə dà èta, s'á byili ri ni, à m'a zè a vò à jà-jí sǒ ráá à jà-gwǎ sǒ.⁵⁰ Labanè ñdǎ Bətwəə lyár bə wò : Wó Bə-zhɔ-zhe sono kɔn ré rəmyé mó shí ni, ce ná wàr lwele ráá cènè nə la zǒm ná pǒ yé.⁵¹ Nyí Erəbəka n zhí n yé né, zə mɔ n vò n pə n cǐnnə mó ne ñdǎ Bə-zhɔ-zhe gá byili ní.⁵² Abərahame tuntunnə mó gá nyèè bə zǒmà né, n zè n willi té Bə-zhɔ-zhe yé né.⁵³ N vùr sàbyi-kùlì wè ñdǎ sánnəmə wè, ñdǎ gǎndè n pə Erəbəka ne ; n vùr nàcèndè wè mye n pə n nəbó mó ñdǎ n ná ne.⁵⁴ Rəmyé kwā né, nmyé ñdǎ lyì bí byèbè bə y'à n wéné ñdǎ mɔ mó, zè bə jí bə nyò, bə zǒ. Bə gá dǔlì bə zè bə zè, tuntunnə mó wò : Yě-nə ne a k'a kwè a vò à cǐnnə mó sono.⁵⁵ Nəbó mó ñdǎ ná mó wò : Kè-byí y m'a mē ñdǎ nába dwā māgelé, e wèrhé dwā shíyó ; rəmyé kwā né, n m'a zè n vò.⁵⁶ N lyár be n wò : Bək'á jíjírhi ní yé, bə Bə-zhɔ-zhe ce à sǒmá y zhəl mó zwè nyí ; yě-nə ne a lyè, múnì ga a vò à cǐnnə mó sono.⁵⁷ Rəmyé yó né, bə lyár bə wò : Byè-nə kè-byí y è bə ná bwərɥ y ná nyì.⁵⁸ Bə zè bə byè Erəbəka, bə wò mɔ : Ñ ná n yǎl n tó bal mó mǒbó ne n vò ? N lyár n wò : À m'a vò.⁵⁹ Bə zè bə yè bə nəkó Erəbəka ñdǎ kè mó mǒbó n kɔn mɔ mó ne bə tó Abərahame tuntunnə mó ñdǎ n lyì bí ni bə lyè.⁶⁰ Bə cí bwəl Erəbəka yó bə wò mɔ : Á ná nəkó, n b'a n wéné n jírɥ mǒrɥe mǒrɥe yàà, sə n nēmé né b'a cini bə zwə bé cemé né.⁶¹ Erəbəka zè, nmyé ñdǎ kana bé bə wò n tuntunnə bé mó, jòm shamwǎ ré yó, bə tó bal mó ne. Tuntunnə mó já n zə Erəbəka n mə n lyè n la.⁶² yó né ñdǎ Yəzake y'á ká n shí Lakayi-pyǒ zhilí yó n bə n jè Nəgeve tənà y wa.⁶³ È dǎdèné èdù, Yəzake yà n du n n wéné cesé wé n ná n téré Yi zòmè ré n wé, n zè n kwè n yírhá n la nyū, n pwírì shamwər rə yúwá.⁶⁴ Erəbəka mye kwè n yírhá n la nyū n pwírì Yəzake, n já n só n shamó w yó.⁶⁵ N wò tuntunnə mó ne : Bal mó mǒbó wó yè lò, n tú n la nába jəl cesé wé mó ? Tuntunnə mó lyár n wò : Wó à cǐnnə mó. N já n kwè n gǎmmə-jè y n pyi n yé ne.⁶⁶ Tuntunnə mó zè n cí kɔn dèbè gakó n wèrhé mó Yəzake ne.⁶⁷ Yəzake zə Erəbəka n mə n vò n ná Sara kòrhó w wə, n já n kwè Erəbəka n jírɥ n kè, n swéné mo. Eta, Yəzake wu w j'á shéshéré n ná mó cu mú yilə.

Chapter 25

¹Abərahame ká n jí kē dō, n yíl Kəturə. ²N lù Zəmərane, ndá Zəkəsəshane, ndá Mədanə, ndá Mədənəya, ndá Zəsəshəbake, ndá Səkuwake. ³Jəkəsəkane lù Səba ndá Dədanə. Dədanə byā bé yāl Asəkurimyi, Lətusəshimyi, ndá Ləyuməmyimyi. ⁴Majane byā bé yāl Efwa, Efeere, Enəke, Abyəda ndá Elədaa. Wó Kətura byā bé ga əta. ⁵Abərahame kwè n jē-kən ré gakó n pə Yəzake nē. ⁶Abərahame y'ā pə paánse n bwáá bé byā bé nē ; sə n y'ā vùr be n ce bə vò kwā né gaga Yəzake nyí ni, bə vò yi-púrhí səta, yi-púrhí tənà y wa. ⁷Nyí-nə dwā né nyèbè Abərahame wèrhé ce yó mó byinə né yó wá : N wèrhé byinə zǝm ndá shí-shàlpyè ndá nənu, n cì. ⁸Abərahame shəshərhá né jàn ré zhè, n cì, cəwre wu-nyǝ wé, n ce n sú lū wá, n zè n mə n vò n nàmbala bé sono. ⁹N byā bé, Yəzake ndá Esəməyəə kwè mo bə vò bə ce Makəpəla myèlè ré rə ŋwéné Eshē lyi bal Təsəsare byi Efərɔnə ce y Mamere nyí ni mú wə. ¹⁰Wó ce y èmyé mó Abərahame yà n yè Ete byā bé sono mó. Wó gāa mó bə co Abərahame ndá n kē Sara né. ¹¹Abərahame cu mú kwā né, Yi cí bwəl n byi Yəzake yó. N zè n jē Lakayi-pyǝ zhilí y nyí ni. ¹²Nyí-nə Esəməyəə mó, Ezhipti lyi bəkó Agare, Sara tǝntǝnnə mó lùl n pə Abərahame nē mó nēmé né. ¹³Nyí-nə Esəməyəə byā bé yilə né, nà tó dwā ndá bə nàmbala nàmbala bé : Nəbajəte n wó Esəməyəə byi-ce yá, byā bé byèbè bə pú mu mú wó ; Kədare, Adəbyəə, Məbəsame, ¹⁴Məsəkəma, Dumə, Masa, ¹⁵Adade, Təma, Zəturi, Nafəsəkisi ndá Kədəma. ¹⁶Wó bəmyé bə wó Esəməyəə byā bé əta ; wó bə yilə né mye əta, kən tó ndə bə ceme né gó y'ā zhí zhí ní, ndá jàasé bə y'ā jē sə wé mó. Wó bəmyé bə yāl bə dwá né yó-cinā bé shí-ndá-bəlyé yá. ¹⁷Nyí-nə Esəməyəə byinə né n wèrhé ce yó mó : nə yāl byinə zǝm ndá shə-ətə ndá nyàlpyè. N shəshərhá jàn ré zhè n cì, n vò n nàmbala bé sono. ¹⁸N byā bé jòm kən zhí Avyəla né e m'e vò Səshuri, òmyé ndá Ezhipti zǝ dwā nē, ndá n gə la Asəri səta mó. Bə jòm bə da-byā bé gakó yé né. ¹⁹Nyí-nə Abərahame byi Yəzake nēmé né yilə né. ²⁰Abərahame lùl Yəzake, Yəzake bə n yí byinə shé-əna, n zè n jí Padəne-Arame byi Bətwəə bəkó Arəbəka. Bətwəə y'ā wó Aramənyē lyi bal. Arəbəka y'ā n wó Aramənyēbá lyi bal Labane nəkó. ²¹Yəzake zè n lwəl Bə-zhə-zhe nē, n kē Arəbəka yilə, bə n kē mó yà n wó kə-eju, sə Bə-zhə-zhe zwè n lwəl mó : N kē Arəbəka kwè pwí. ²²Bəsóná bé n wé mó, zè bə n'è zhər dwā n wé, n wò : kən nə gə wó əta, wó bəkón yil à nə zhe pwí yá ? N zè n vò n la Bə-zhə-zhe bwərh n nyiwe. ²³Bə-zhə-zhe wò mɔ : Nyí wó tənèrh səlye sə ŋwéné n wé, sə dwá nəlye la n wé du nə pər dwā nē ; dwá né nəmyé nəlye y cəcəl wə, rədu b'a zə jàn dwini rə dō mó, sə nánce y b'a wili té námpólé y kùr wə. ²⁴Dwā né nyèbè n mə sə lù mú tú nə pyirh ; bə nyi bə pwiri wó nəcílá bəlyé bə y'ā ŋwéné n wé. ²⁵Náyéé mó du námpwè kókó, n yala né wó kur dúdú ndá wó kur kàmmə-zǝ ta ; bə ce n yil bə Ezəyu. ²⁶Rəmyé kwā né, nyé mó la du ndá n zə n jē n zhe Ezəyu nəkúl nē ; bə zè bə ce n yil bə Zhakəbe. Yəzake lùl be ndá n zhe byinə shə-shəldù. ²⁷Bəsóná bé bəmyé mó zè bə byi. Ezəyu jirh ta-bal nánfǝlǝ, gɔ lò ; Zhakəbe y'ā nyé shéshé, n ná n mē jē kwəərhé wə. ²⁸Yəzake yà n só Ezəyu gɔ-námá bé n yà n ná n dóm mó yilə, Arəbəka wó Zhakəbe n yà n só. ²⁹È dē rədu, Zhakəbe y'ā nə n zhil dóm, Ezəyu shí gɔ n bə ndá lyàarə zù mù kókó. ³⁰Ezəyu zè n wó Zhakəbe nē : À n'ā lwəl mó, sə yē dóm mó mə yé shəl əta mó nē, mə yé shəl əta mó nē, n pē a jí, bə nyi à lyèè. Wó rəmyé è ce bə ce Ezəyu yil bə Edəme. ³¹Zhakəbe wó : È gə wó rəmyé, sə yé nánccərə n mə ndá ré mó ndá nē zà. ³²Ezəyu lyár n wó : Nyí, à m'a cì ; sə nánccərə à mə ndá ré mó, byè rə la nē wərhó ? ³³Zhakəbe wó : Jènè n bwəl nē rə nyí. N bwəl mo rə nyí, n zè n yé nánccərə n mə ndá ré mó ndá Zhakəbe. ³⁴Rəmyé yó né, Zhakəbe zè n kwè búru w ndá wé ré rə nyé ndá wó zhémé ta n shé mó n pə Ezəyu ni. N jí n nyó, n zè n zè n la. Wó əta kən tó né, Ezəyu mó n yə nánccərə rə mə ndá nánce mó sō nyi yé.

Chapter 26

¹È byin rí, n̄rh tú m̄ tu t̄nà y wa, è d̄à m̄b̄b̄ n̄ȳáá m̄ m̄ tu Ab̄er̄ahame yi ní m̄ yé ; n̄rh m̄ ce Ȳezake z̄è ní la F̄el̄as̄et̄b̄a pȳj̄ Abȳam̄eleke s̄o Ḡer̄are né.²B̄a-zh̄o-zhe lyí mu n w̄ : Ñ b̄áká v̄o Ezhipti yé, m̄ t̄nà y k̄èb̄è à la m̄ byilu m̄ w̄.³J̄om t̄nà y èmyé cici w̄ : à b'a yè né ñd̄á m̄, à b'a cí bw̄l ñ yó, b̄à à b'a p̄e ceme né nȳèb̄è ḡakó ñ n̄m̄é né ne, s̄á ȳè b̄à à b'a z̄a nyí rí à bw̄l ñ da Ab̄er̄ahame ne m̄.⁴À b'a ce ñ n̄m̄é né p̄u ñd̄a c̄amm̄ás̄s̄é d̄è yi w m̄ ta ; à m'a p̄e ceme né nȳèb̄è èta m̄ ḡakó ñ n̄m̄é né ne ; s̄a t̄nès̄é ce yó m̄ ḡakó b'a n̄a bw̄l ñ n̄m̄é né sh̄o kw̄a né, ⁵b̄à Ab̄er̄ahame sh̄en̄é n cili à z̄om̄a né, n w̄er̄hé ñd̄a à ḡa byili ní ḡakó, n w̄er̄hé ñd̄a à ḡa p̄o nyí ní ḡakó, n w̄er̄hé ñd̄a à ḡa p̄o s̄óm̄a né ḡakó, n w̄er̄hé ñd̄a à nȳá né ḡa n'è byili ní mye. ⁶Ȳezaka já n m̄ Ḡer̄are né. ⁷R̄am̄yé yó né, j̄àà y lyi bí ḡa n'è bw̄er̄h z̄om̄a ní k̄è m̄ sh̄o-kw̄a né, ní yà n w̄ : Ñ w̄ à n̄akó ; Ar̄eb̄aka yé-zw̄á y ḡa y'à c̄an m̄ ce j̄àà y lyi bí yw̄e zhe mo, d̄èga, b̄à b'a t̄è ní k̄è m̄ yil b̄a gu mu, w̄o r̄am̄yé è ce n w̄ b̄à w̄o ní n̄akó. ⁸N z̄è ní ná ní dene t̄nà y wa. È d̄è r̄ad̄u, F̄el̄as̄et̄b̄a pȳj̄ Abȳam̄eleke z̄è n t̄o t̄úkw̄ar̄é ní la nȳu n pwírí Ȳezake ní ná ní d̄adal ñd̄á ní k̄è Ar̄eb̄aka. ⁹Abȳam̄eleke z̄è n ce b̄a bȳè Ȳezake n b̄a, n w̄ : zh̄an zh̄an̄a, k̄è m̄ w̄o ñ k̄è. S̄a w̄o b̄àk̄on yil ñ ná z̄è ní nȳw̄en̄é ní w̄o : b̄à w̄o à n̄akó m̄ ? Ȳezake lyár n w̄ : Yw̄e r̄a z̄o ne a m'a z̄om̄ èta, m̄unì ga b̄à b̄àk'a t̄è ní yil b̄a gu ni yé. ¹⁰Abȳam̄eleke w̄o : Et̄er ñ w̄er̄hé nába né èta m̄ ? K̄on y'à d̄al n̄amp̄ól̄é y s̄a t̄nà y dwí rí lò z̄u ñd̄á ñ k̄è m̄, s̄a ñ y'à b'a ce ná w̄er̄hé d̄óo. ¹¹Abȳam̄eleke z̄è n p̄a nyí rí t̄èb̄è èta m̄, t̄nà y dwí rí ḡakó ne n w̄o : Lò m̄b̄b̄ ní dw̄er̄h bal m̄ m̄b̄b̄ ne ráá ñ dw̄er̄h ní k̄è m̄ ne, b̄à b'a gu r̄a-n̄a-cí. ¹²Ȳezake z̄è n dù n v̄o t̄nà y èmyé wa, b̄à B̄a-zh̄o-zhe cí bw̄l ní yó, n j̄ar, ní j̄jírí yó òd̄u ḡakó p̄u z̄om̄ byin rí r̄am̄yé w̄. ¹³Bal m̄ n̄myé m̄ j̄irh n̄ac̄em-bal, ní n̄ac̄end̄é j'a n'è súlì r̄a la, k̄on v̄o e yí n j̄irh n̄ac̄em-bal n̄anf̄l̄ò. ¹⁴Ñ y'a zhe vw̄am̄a n̄anf̄w̄àale ñd̄á v̄j̄-yw̄àale, ñd̄á t̄unt̄unn̄a n̄anzh̄ezh̄o : Ce F̄el̄as̄et̄b̄a z̄è b̄à n'è d̄ur ní bw̄. ¹⁵Z̄ilsí sh̄èb̄é ní da Ab̄er̄ahame t̄unt̄unn̄a bé y'a k̄u ní da Ab̄er̄ahame yi ní m̄, F̄el̄as̄et̄b̄a z̄è b̄a sh̄i si ñd̄á sh̄o. ¹⁶Abȳam̄eleke z̄è n w̄o Ȳezake ne : Du ná sono ní v̄o, b̄à ñ zhe j̄an d̄éd̄é du nába. ¹⁷Ȳezake zh̄ir ḡàà m̄, n v̄o ní j̄è Ḡer̄are v̄o w̄ wa, ní ḡa y'a j̄om m̄aḡá m̄. ¹⁸Ȳezake z̄è n k̄a n kw̄er̄he n k̄u z̄ilsí ní da Ab̄er̄ahame zh̄ilsí ní yà ní k̄u, F̄el̄as̄et̄b̄a sh̄i si ní da Ab̄er̄ahame cu kw̄a né m̄ j̄àà y wa. N ce se yil̄a né nȳèb̄è ní da yà ní co se m̄ cici. ¹⁹Ȳezake t̄unt̄unn̄a bé z̄è b̄a k̄u v̄o w̄ wa, b̄à n̄a zh̄ilí è zhe nȳu n̄. ²⁰R̄am̄yé yi ní, Ḡer̄are vw̄á-èn̄n̄a bé z̄è b̄a b̄à b̄à n'è pȳa Ȳezake vw̄á-èn̄n̄a bé nyí b̄à zhe : N̄è m̄ w̄o n̄am̄yé nȳam̄. N z̄è n ce zh̄ilí y èmyé yil b̄à Ēseke, b̄à b̄à m̄a nȳèp̄ ñd̄á m̄. ²¹Ñ t̄unt̄unn̄a bé k'e k̄u zh̄ilí d̄o, b̄à k̄a b̄a pȳa búl̄á b̄à nyí ni èmye yil̄a, n ce èmye yil b̄à S̄et̄ana. ²²N zh̄ir ḡàà m̄ n v̄o n k̄u zh̄ilí d̄o, s̄a b̄a yè búl̄á pȳa ní nyí ni èmye yil yé, n ce è yil b̄à Er̄aw̄ob̄ote, ñd̄á ní n̄a z̄om̄ ní zhe : Èl̄ás̄é B̄a-zh̄o-zhe cí nába j̄àà k̄èb̄è è w̄a w̄é, ce ná b'a z̄a n̄ac̄end̄e r̄a p̄u t̄nà y w̄. ²³N z̄è n zh̄i ḡàà m̄ n k̄a n v̄o B̄er̄e-S̄as̄eba. ²⁴R̄am̄yé yó né, B̄a-zh̄o-zhe z̄è n b̄à n lyí m̄ c̄ac̄é, n w̄o : À w̄o ñ da Ab̄er̄ahame Yi rí, ñ b̄àk̄a d̄ur yw̄e ḡaga, b̄à à nȳw̄en̄é ñd̄á m̄, à b'a cí bw̄l ñ yó, a ce n̄m̄é né p̄u, ñ Da Ab̄er̄ahame à t̄unt̄unn̄a m̄ yil̄a. ²⁵N z̄è n l̄u vw̄i-j̄ul̄u ḡàà m̄, n bȳè B̄a-zh̄o-zh̄o yil ré, n já n p̄u ní k̄orh̄o w̄ ḡàà m̄. Ȳezake t̄unt̄unn̄a bé j'a k̄u zh̄ilí ḡàà m̄. ²⁶R̄am̄yé yó né, Abȳam̄eleke z̄è n z̄a ní d̄owa Awuz̄ote ñd̄á ñ sh̄èd̄éés̄é yó-c̄abal Pȳak̄ole n m̄ n b̄à Ȳezake sono Ḡer̄are né. ²⁷Ȳezake z̄è n w̄o be : Á sh̄ul̄ ne, á j̄i ní á sono w̄a, è n̄a w̄o b̄àk̄on yil á tú à sono ? ²⁸B̄a lyár m̄ b̄à w̄o : Ná pwírí B̄a-zh̄o-zhe nȳw̄en̄é ñd̄á m̄. W̄o r̄am̄yé yil ná n'è w̄al̄a : b̄à n̄am̄yé ñd̄á ñmyé bw̄l nyí dw̄a ne, s̄a ná z̄a d̄obre ñd̄á m̄ ! ²⁹Bw̄l nyí b̄à ñ tá ñ la nába lwele w̄orh̄o yé, s̄a byili mye b̄à ná yè m̄ nw̄en̄é ḡaga, b̄à w̄o c̄en̄é dúd̄ú ná w̄er̄hé m̄, s̄a ná ȳè m̄ ní zh̄ir ná sono ñd̄á yè-zul̄á. B̄à El̄ás̄é ní w̄o lò m̄b̄b̄ B̄a-zh̄o-zhe cí bw̄l ní yó. ³⁰Ȳezake z̄è n w̄er̄hé k̄uj̄u, n w̄er̄hé címsi b̄a jí b̄a nȳo. ³¹B̄à dúlì b̄a z̄è n̄ak̄ok̄ól̄é sh̄āā sh̄āā, b̄à z̄a d̄obre ñd̄á dw̄a. Ȳezake z̄è n ȳè be b̄a zh̄ir b̄à la ñd̄á yè-zul̄á. ³²D̄è ré r̄am̄yé ȳu w̄ cici, Ȳezake t̄unt̄unn̄a b̄à b̄a z̄om̄ zh̄ilí y b̄à y'a n'è kw̄i m̄ yò ñd̄á m̄ b̄à w̄o m̄ : Ná z̄a zh̄ilí y n̄è ne. ³³N ce è yil b̄à S̄as̄heba. W̄o r̄am̄é è ce, b̄à co c̄o w̄ òmyé yil b̄à B̄er̄e-S̄as̄eba, k̄on m'e zh̄i ñd̄á z̄a. ³⁴Ez̄ayu tú n yí byin̄a sh̄é-èna, n jí Ec̄ēb̄a lyi bal Beyer̄i b̄àk̄o Zh̄ad̄iti, ñd̄á Ec̄ēb̄a lyi bal El̄s̄ b̄àk̄o Bas̄emate. ³⁵B̄à j'a yè wu-zh̄ul̄u k̄on c̄é Ȳezake ñd̄á Ar̄eb̄aka wun ní w̄. Zh̄ak̄obe cí bw̄l ní byi Ȳezake yó

Chapter 27

¹Yəzake tú n ce, ní yírhá né jàn b'e zhè nè k'e bə né ne yé. N zè n byè ní byi-ce yá, Ezəyu n wò mò : À byí ! N lyár mɔ n wò : nyín ni ! ²Yəzake wò : Nyí nyónò, à ce, à yèl à cu dē yé. ³Sə èlāsé, à n'a lwəl mó, kwè n búl wè ré, n twā y ndá n swā yá, zhəl gɔ n gu gɔ-námá n má n bà. ⁴kùjù w kòbò à só mó n pē a jí, m̀̀nì ga a zè a cí bwəl n yó sə a m'a cì. ⁵Rəmyé yo né, Arəbəka cili kɔn ré dèbé Yəzake zòm n byili ní byi Ezəyu ni mú. Ezəyu zè n du ní la gɔ w n vò n gu gɔ námá bé n ká n mən n bà mó. ⁶Rəmyé yó né, Erəbəka zè n wò ní byi Zhakəbe ne : Nyí nyónò, à nyèè n da yà n ná n zòm ndə Ezəyu n zhe : ⁷Zhəl n zə gɔ námá n má n bə ní wèrhé kùjù n pē à la jú ; sə a zè a cí bwəl n yó Bə-zhɔ-zhe yé né ndə à gwè yè cì yé. ⁸Rəmyé mó ce, à byi cili nyí rí tēbé à la mó byilu èlāsé mó : ⁹Zhəl n da vwámá né wè ní zə bəcìlì sàlye shèbé sà só sà cìnə ní bə ní pē ; a zə a m'a wèrhé kùjù w kòbò n da só jú mú ; ¹⁰n kwè n vò ní pə n da ne n jí, m̀̀nì n cí bwəl n yó ndə ní gwè yè cì yé. ¹¹Zhakəbe lyár n ná n wò : Nyiwé, Ezəyu yala né wó kur dúdú, e já àmyé nyənà bə kùr zhe yé. ¹²Dəga, ní gá mà n bə ní la né dwərh mó, a zè à la jírɔ kòmò ní yé né, è m'a ce è k'è dā cènè ní la bwəl n pē yé, wó lwele ní la bwəl n pē. ¹³N ná wò mò : À byí, bwəl ré námməlwélé y əmyé jòm əmyé yó ! Nmyé wírí n cili kɔn ré dèbé à zòm mó, sə vò n kwè wè ré ní má n bə ní pē. ¹⁴Zhakəbe vò n kwè wè ré, n bə n pə ní ná ne, ná mó wèrhé kùjù w kòbò ní da só mó. ¹⁵Erəbəka zè n zù jù w n vùr ní byi-ce Ezəyu kammə-zwísì shèbé sà càn dēdē mó, n mən n zù Zhakəbe, ní byi mú námpólé y ne. ¹⁶N zə bəcìlì kur rí n mən n pú ní jèsé ndə ní byá y è bə kur zhe mó ne. ¹⁷N zè n kwè kùjù w ndə búru w ní wèrhé mó n sáále Zhakəbe jò wa. ¹⁸N mən n vò ní da sono n wò : À da ! Yəzake wò : À byí nyí ni ! À byí, Nmyé wó mǝ ? ¹⁹Zhakəbe lyár n da n wò : Àmyé wó Ezəyu, n byi mú nánce yá ; nyí à wèrhé kɔn ré dèbé n byili mú. À n'a lwəl mó, zè dē ní jòm, ní jí à gɔ námá bé, m̀̀nì ga ní cí bwəl à yó. ²⁰Yəzaka wò ní byi mú ni : À wó bəkónà ! À byí, n pú mǝ ní nə gɔ námá làlà èta ! Zhakəbe lyár n wò : Wó Bə-zhɔ-zhe, n Yi rí rə ce bə bə à yé né. ²¹Yəzake zè n wò Zhakəbe ne : À byí, sə bwəse à yala ne, a dwərh mó a nyí ndə n gə wó Ezəyu ráá è dā nmyé. ²²Zhakəbe fwār n bwəse ní da Yəzake ne, n dwərh mo n wò : Cəl ré wó Zhakəbe cəl ré, sə jèsé wó Ezəyu nyésé. ²³N yə ní pár lwar yé, bə ní jèsé y'a pú ndə kur ndə ní da-byi Ezəyu jèsé ta ; n zè n cí bwəl ní yó. ²⁴N wò mɔ : Wó nmyé n wó à byi Ezəyu mú? Ezəyu lyár mɔ n wò : Wó àmyé. ²⁵Yəzake wò : Zə à jè ne, a m̀̀nì a dǝ à byi mú gɔ-námá be. Sə a zè a cí bwəl à byi mú yó. Zhakəbe zə sé mye n bə n pǝ n nyǝ. ²⁶Rəmyé yó né; ní da Yəzake wò mɔ : À byí, bwəse à nyí ni, sə kwəðle ne. ²⁷Zhakəbe bwəse n kwəðle mo. N kammə-zwísì zho w ló yó, n zè n cí bwəl ní wò : Nyí à byi mú zho w nyé ndə wó ce kèbé Bə-zhɔ-zhe cí bwəl è yó ta. Bə Yi pǝ dē y w myónò wá, ndə ce y nwǝ yá, ndə bəlé ndə vé rə bərh? ²⁸Bə Yi pǝ dē y w myónò wá, ndə ce y nwǝ yá, ndə bəlé ndə vé rə bərh? ²⁹Dwə b'a shənè n nyí ni, sə tənèrh b'a wùlì n yé né! Yál n da-byá bé yó-cəbal, sə n ná-byá bé b'a wùlì n yé né! Bwəl námməlwélé b'a jòm lò mǝbò gakó ní la bwəl námməlwélé bwəl n pǝ mó yó, sə bwəl náàcènè b'a zò lò mǝbò ní la bwəl náàcènè bwəl n pǝ mó yó. ³⁰Yəzake gá tú n cí bwəl ré Zhakəbe yó w ní ná n zhè, ndə Zhakəbe mye zhír n da nyí n zhè, rəmyé yi ní ndə ní da-byi Ezəyu mye já n shí gɔ jìlə y ní ná n yí. ³¹Nmye já n lyè wèrhé kùjù n bə n pə ní da ne n wò mɔ : À da, zè n dǝ n byi mú gɔ-námá bé, m̀̀nì ga ní cí bwəl ní yó! ³²N da Yəzake mó zè n wò : Nmyé wó mǝ lò? N lyár da mɔ n wò : Àmyé wó Ezəyu, n byi mú nánce yá. ³³Kɔn jàr Yəzake, ní wu j'a zhìlì kókó, n wò : È nə wó yè lò n zhəl gɔ n vò n zə gɔ-námá n bə n pē èta mó? À dòm bə gakó fòró n zè n bà, sə à cí bwəl rə ná-cí mú yó. Èta bwəl ré la nmyé yó w yál. ³⁴Ezəyu gá nyèè ní da zòmà né èta mó, já n wùrh dēdē, ní wu w gakó j'a zhìlì, n zè n wò ní da mó ne : À da, cí bwəl àmye yó! Yəzake zè n wò : ³⁵N da-byi mú tú ndə surhə námməlwélé n zwè n bwəl ré. ³⁶Ezəyu zè n wò : È nə wó bə gá n'è byè mo bə gá co yil ré bə n'è byè bə Zhakəbe mó yil ní já n yí à yó twər rəlye ga èta? N zwè à náncɔr ré, nyí ní kə n bə n zwè à bwəl ré mye. N zè n wò : N ná yə bwəl dǝ cí n la ne pɔ? ³⁷Yəzake lyár n wò Ezəyu ni : Nyí, à ce ní wó yó-cəbaj, à pɔ ní da-byá bé bá la tùntùnnə, à byili bə nyí ní mà n nə bəlé ndə vé : Sə à byí, wó bəkón dǝ à wǝ à b'a wèrhé ní yilə? ³⁸Ezəyu wò ní da ne : À da, wó bwəl ré rəmyé dúdú n zhe? À da, cí bwəl àmye yó! Ezəyu zè ní ná kúrh ní cəl la dēdē. ³⁹N da Yəzake, lyár n wò : Nyí! Ce y nwǝ y t'a la n jàà y wé yál, dē yi w myónò w mye t'a la n jàà y wé yál yé. ⁴⁰N búl shù w denne n b'a tó ní nə n nyí kùjù, n bə ní n pə n da-byi mú ni, sə n b'a yiyiri tē ndə n gá ná n yál né lò tá ní la n yé ne cərh yé, ní mà ní kə ní zhír rí ní la n byá yó cū mú. ⁴¹Ezəyu də bwəl ré tēbé ní da cí Zhakəbe yó mó yilə, n zè ní ná ní jí zùuri ndə mɔ; n zè ní ná ní zòm ní wè ní zhe : à da mó cu mú wu-zhìlù w dwā gə tú nə bwəl zhǝ, à m'a gu à da-byi Zhakəbe. ⁴²Bə zè bə kwè Arəbəka byi nánce Ezəyu zòmà né bə cí mu. N zè n byè Zhakəbe ní byi mú námpólé yá, n wò mɔ : Nyiwé, n da-byi Ezəyu ná ní pyà n gu, n mən n tu ní lyim ni ní yó. ⁴³À byí, rəmyé ce, èlāsé cili kɔn dèbé à la mó byilu mú! Zè dē ní dūr ní vò Sharā à da-byi Labā sono; ⁴⁴n mē ní dē dwā mangelé kɔn m'e yí ní da-byi mú lyim rí tu, ⁴⁵kɔn m'e yí ní da-byi mú lyim rí só n yilə, n swè kɔn ré tēbé n wèrhé mɔ mó. Rəmyé yi ní à m'a zè a k'a ce ní bà. Sə wó bəkón yil əmyé bəlye y ga nə m'a j'a tó dwā dē rədu á jé à yé né èta mó? ⁴⁶Arəbəka zè n wò Yəzake ne : Yete bəkwá bé ce à j'a nyèrh à cìn lū w kòbò wa. Zhakəbe nə gə zè ní jú Yete bəkwá bé bəmyé dwí rí mǝdù, tənà y kèbé bəkwá bé wé, lū w kòbò wé yál ná k'è zhe kùr à yilə?

Chapter 28

¹Yəzake zê n byê Zhakɔɔbe, n cí bwəl n yó, n pɔ nyí rí tɛbɛ n wò: N̄ bəká vò n kwè Kanā lyi bə́kó n jí yé. ²Zê té, zhəl Padā-Aram, Bətwəl sō kɛlé wa, n kwè bə́kó mādù n ná nə́b Labā bə́kwá bɛ wé n jí. ³Bə Yi Jàn-bə-swé-zhe cábal mó mà n cí bwəl n yó, n ce n zə lùli, n lù byá bə pù, e ce n jírɔ dwí nánjə́jóló! ⁴Rə pə n̄myé ndá n n̄mɛ né ne Abərahām bwəl ré, m̀nì ga tənà y n pɔ Abərahām ne, n jè è wé ndə Zhə-bal ta mó, e yə n̄myé nyá! ⁵Yəzake ce Zhakɔɔbe zhír n vò Padā-Amam, Bətwəə byí Labā, Zhakɔɔbe ndá Ezəyu ná rəbəka nə́bó mó sono. ⁶Ezəyu pwírí Yəzake gá cí bwəl ré Zhakɔɔbe yó, n zê n twí mu Padā-Aram né n la vò n jí kɛ gāà mó mó, e ja n cí bwəl n yó, n pɔ nyí mye n wò: N̄ bəká vò n jí kɛ Kanaā lyi bə́kwá bɛ wé yé. ⁷N pwírí Zhakɔɔbe zwé n da ndá n ná nyí nì n zhír n vò Padā-Aram. ⁸Ezəyu lwar bə Kanaā lyi bə́kwá bɛ dā n da Yəzake pùbùlā yé. ⁹Ezəyu zê n vò Yəsəməyəə sono. N jí kɛ, s'e də Abərahām byí Yəsəməyəə bə́kó Mayalate, ndə Nəbazhəte nəkó mó yé ¹⁰Zhakɔɔbe zhí Bəer-shəba né n shər n la Aarā. ¹¹Yi rí zú mú jàr mɔ jàà èdù vé, n ja n mɛ gāà n zɔ. N pyè gāà mó n la zɔ, n pyè té n kwè n nákulə né òdù n mə n kwé n yó ¹²N zê n dārɔ, n nə lyarh-dórɔ òdù ò zhí té ce y yó o vò ò n'ò dwəth dɛ-yi rí nì. Yi málékabá n'è tó w bə zhəl dɛ bə k'á swé té. ¹³N nə Cínnə mó n zhí n nyí nì, n zhe: À wó Cínnə, n da Abəraam Yi ndá Yəzake Yi. À la mó ce y n pyè è yó mó n̄myé ndá n dwí rí nì pɔ. ¹⁴N dwí rí m'a yə ndə ce y shó w ta, rə wélə rə vò yi-zùr ndá yi-púrhí, lū jə̀egwá ndá lū jə-jí ga. Dwə né gakó ce yó m'a tó n̄myé ndá n byá bɛ denne nə nə bwəl. ¹⁵Nyí wé, à ɣwéné ndá mó, à m'a yìli mú n gá la mə́gá gakó, sə à m'a ce mye n kwè n bə tənà y kə́bɛ wé. à t'á la mó yɔ́ gaga, kɔn m'e yí a pyírɔ kɔn ré à bwəl mó rə nyí mú. ¹⁶Zhakɔɔbe gá shí jɛ ré wé n zê n wò: "Zhən zhənà, Cínnə mó ɣwéné nyòndə e ja àmyé yəl yé" ¹⁷Ywé zə mɔ n zê n zhe: "Nyí jàà y kə́bɛ wó wu-zɛ́ jàà yòò! Nyí nyòndə mó wó Yi jì, nyí nyòndə mó wó dɛ yi rí étwí-ènyí" ¹⁸Zhakɔɔbe d̀lìl nəkɔ́kólé shāā shāā n kwè nákulə w n yà n mə n kwé n yó w ne mó n cìl té, o yə ndə vwí-jùlú ta, n zê n ló nwə ò yə-pèlé wa. ¹⁹N zê n ce jàà èmyé yil bə Bətele, bə y'à n'è byè cɔ w òmyé mó shāā ga bə Luuzhi. ²⁰Zhakɔɔbe bɛ zê n bwəl nyí n wò: Yi gə ɣwéné ndá ne, rə gə dɛ ne sómá kə́bɛ à shər mó shò kwā né, rə pɛ kùjú a jí, rə pɛ kàməzwísi a zù, ²¹à gə kwè à tú à da sō kɛlé w ndá yə-zùlā, Cínnə mó mà n jírɔ à Yi. ²²Nəkulə w kə́bɔ à cìl, ò wó vwí-jùlú mú m'a yə Yi jì, Sə kɔn ré tɛbɛ n la ne pɔ mó wé, à m'a vùr kɔn rə̀dù shí gakó yó a pɔ.

Chapter 29

¹Zhakɔɔbe já n zɛ̀n n kwè Kàdɛm lyi bí tənà y sómá. ²N vò n yí pwírí zhili èdù gò sò. Pyiisi kùrè nètò y'à pyè té zhili y yala ne, bà wó gàà vwàmá né y'à n'è twí nà nywè nɛ́ né. Nákulu nánfòlò y'à pyi zhili y nyí ni. ³Vwàmá né gako g:a tu nà jəl dwā gāà, bà y'a zè̀e bà byi byilí nákulu w bà cí kwā né, bà pə vwàmá né ne nà nyò, nà gə nyò nà zhè bà k'a zə nákulu w bà pyi zhili y nyí rí. ⁴Zhakɔɔbe zè̀n n bwərh vwā-ənɔ̀nà bə n wò: À da-byā wó yè ámyè n'á shí ní? Bà lyár mɔ̀ bà wò: Ná n'è shí Aarā. ⁵N zè̀n n bwərh be n wò: Á yè Nawɔɔre byi Lbā párá? Bà lyár mɔ̀ bà wò: Nə yè n párá. ⁶N zè̀n n bwərh be n wò: N jè? Bà lyár mɔ̀ bà wò: N jè. Já nyí n bə́kɔ̀ Arashəə gaga mó n bən ndə pyiisi. ⁷Zhakɔɔbe wò be: Yi rí gwè ɲwéné, vwàmá né dwā yó cú gwè yə yí yé. Pə-na ne nɛ́ nà nyò, s'a k'á zə ne a vò a pə ne gə nà dɔ́. ⁸Bə lyár mɔ̀ bà wò: Nyí vwàmá né gako gə gwè yə dwā yó twí mú ce nà wàr yé. Wó nà gako gə tú nà tú dwā nà zhè fòró bà y'a zè̀e bà byi byilí nákulu w zhili y nyí rí mú bà cí kwā né nà zè̀e nà yè ne nà nyò. ⁹N gə yà n nà n zòm ndə yi ní, ndə Arashəə já n yí ndə n da pyiisi. Arashəə yà n vwā-ənɔ̀n. ¹⁰Zhakɔɔbe gə nɔ̀ Arashəə, n ná nə́bɔ̀ Labā bə́kɔ̀ mó mó, n yú ndə n nə́bal Labā pyiisi mú, n twè n yí zhili y nyí ni n byi byilí nákulu w n cí kwā né, n ce n nə́bal Labā pyiisi nyò nɛ́ mó. ¹¹Zhakɔɔbe zè̀n n kwə̀le Arashəə n wùrhí du n nà n kùrhá. ¹²Zhakɔɔbe zè̀n n byili Arashəə ne bà ámyè ndə n da Labā ɲwè ndə dwā. Sə ámyè wó Rəbəka byi. Arashəə já n dūr n vò n byili rí n da ne. ¹³Labā gə nyè̀e bà n'è zòm n nə́kɔ̀ mó byi Zhakɔɔbe zòmá, n dūr n vò n jəl mo. N zə mɔ̀ n dɛ́ n cìn ni, n kwə̀le mo n zè̀n zə mɔ̀ n vó n sò. Zhakɔɔbe cí kɔ̀n dɛ̀bɛ́ gako rə yú mu mú Labā ne. ¹⁴Labā zè̀n n wò mɔ̀: Zhənà, ámyè ndə ámyè ga wó jal mādù. Zhakɔɔbe já n mɛ́ Labā ¹⁵Rəmyé kwā né, Labā zè̀n n wò Zhakɔɔbe ne: N nə m'á tə nà ɲwè ndə dwā yil n já n nà n twí n pə ne nánfò? Byili ni kɔ̀n dɛ̀bɛ́ à mɔ́ s'a kwè mó mó. ¹⁶Labā já n yà n zhe bə́kwá bəlyè. Nánce y yil Leya, nyé mó yil Arashəə. ¹⁷Leya yírhá né y'a wó wu-bò̀nɔ̀ cí yírhá, Arashəə dwè̀lè ré y'a sú yírhá n yé-zwā y mye y'a də cènə dwí. ¹⁸Sə Zhakɔɔbe y'a wó Arashəə n y'a sò. N zè̀n n lyár Labā n wò: Nyí à m'a twí byinə nyàlpyè a pɔ́ n bə́kɔ̀ mó nampólé y Arashəə yilə. ¹⁹Labā lyár mɔ̀ n wò: à sò s'a pɔ́ mɔ̀ n jí cɛ́ à pɔ́ mɔ̀ bal dɔ́ ne. Mɛ́ à sono. ²⁰Zhakɔɔbe já n mɛ́ n twí byinə nyàlpyè Arashəə yilə, sə n gə yà n sò Arashəə mó ce byinə né j'a lyè n yírhá w ndə wó dwā mangelé ta. ²¹Rəmyé yó né, Zhakɔɔbe zè̀n n wò Labā ne: À dwā né zhè èlāsɛ́, pɛ́ à kɛ́ mó à la jú. ²²Labā zè̀n n tene címsi kùjú n byè jàà y èmyé lyi bí gako dwā yó. ²³Də̀dɛ̀né yi gə yúwá, Labā zə n bə́kɔ̀ Leya n vò n pə Zhakɔɔbe ne, n la zù ndə mɔ̀. ²⁴Labā zə Zhə̀lɛpa n pə n bə́kɔ̀ Leya ne, n la yə tuntunnə n twí n pə Leya ne. ²⁵Ce y tú e lá e zhè, Zhakɔɔbe púrí wó Leya! N zè̀n n wò Labā ne: Bə́kɔ̀ n wèrhé ne èta mó? È də Arashəə yil à twí a pɔ́ nà? È nà byè yil n myini mú? ²⁶Labā wò: Nyí ná sono mó, lò tá n jè̀rè n pə nyé byal ne n jí n yè zhèn- kɛ́ mó ne yé. ²⁷Rəmyé ce, wèrhé Leya kɛ́-jú w dwā né nyàlpyè y n zhè, rəmyé kwā né nà m'á k'é pɔ́ Arashəə mye, n twí byinə nyàlpyè dwā à sono ámye yilə. ²⁸Zhakɔɔbe wèrhé èta. N wèrhé Leya kɛ́-jú dwā né nyàlpyè y n zhè, rəmyé kwā né Labā kwè n bə́kɔ̀ Arashəə n pɔ́ n la jú. ²⁹Labā zə tuntunnə Byəla n pə Arashəə ne n la yə n tuntunnə. ³⁰Zhakɔɔbe zù ndə Arashəə mye sə n swéné Arashəə du Leya. Zhakɔɔbe kə n twí n pə Laā ne byinə nya;əlpyè dwā kádò. ³¹Cinnə mó gə púrí bà bà Leya só mó ce n jirh kə-lùl, Arashəə zè̀n n mɛ́ né kə-əju. ³²Leya kwè pū n lù byi n ce n yil bà Qrəben, bà n yà n nà n wə̀lɛ̀: Cinnə nɔ̀ à zúzúnú wá, sə kɔ̀n zhí zà mó à byal mó mà n swéné ne. ³³N kə n zə pū kádò, n lù byi, n zè̀n n wò: Zhən ga Cinnə mó nyè̀e bà nyí bà bə ne só yé, n zè̀n kə n pɛ́ mɔ́bɔ́ mye n súlí. N ce n yil bà Shəmənyɔ́. ³⁴N zè̀n kə n zə pū n lù bal-byi, n zè̀n n wò: Èlāsɛ́ myè, à byal mó mà n já n swéné ne, b'a lùl byā bə̀tɔ́ a pɔ́. Wó rəmyé kwā né, n kə n yə lùl yé. ³⁵Rəmyé kwā né, n zè̀n kə n zə pū, n lù bal-byi n zè̀n n wò: Èlāsɛ́, à m'a cèrhé Cinnə mó! Wó rəmyé è ce n ce è yil bà Zhəda. sə rəmyé kwā né, n kə yə lùl yé.

Chapter 30

¹Arashəə gá púrí n tá n lùl byá n pə Zhakɔɔbe ne, n zè n ná n jí byal-kene ndá Ləya. N wó Zhakɔɔbe ne: Pə byá ngə dà rəmyé à m'a cí! ²Zhakɔɔbe lyim j'a zè rə n'è yi Arashəə dɛ́dɛ́, n lyár mɔ n wò: À ɲwéné Yi jàà w nà? Wó rəmyé è n wó kə-eju! ³Arashəə zè n wó mɔ: Nyí à tuntunnə byəla, zú ndá mɔ, m̀nì ga n lù byá n pə a cí à nèrh yó. Èta àmye m'a tó n denne a nə byí. ⁴Arashəə kwè n tunnə byəla n pə Zhakɔɔbe ne n la jú. ⁵Byəla kwè pwí, n lù bal-byí n pə Zhakɔɔbe ne. ⁶Arashəə zè n wò: Yi b̀r à b̀rsí n pə b̀rì. Rə zwè à lwəl mó rə pə byí. Wó rəmyé n ce n yil bà Dan. ⁷Arashəə tunnə Byəla ká n kwè p̀ kádò n lù byí d̀ n pə zhakɔɔbe ne. ⁸Arashəə wò: À tó Yi rí rə yé kɔn gakó yé shò mó denne, àmye lwar kɔn yé shò, sə à j'a jí kele à zhən-ké mó yó. N ce n byí mú yil bà Nəfətəlyi. ⁹Ləya gá tú púrí n ká n tá n lùl, n kwè n tunnə Zhələpa n pə Zhakɔɔbe ne n jí. ¹⁰Ləya tunnə Zhələpa lù byí n pə Zhakɔɔbe ne. ¹¹Ləya zè n wò: Bə́kón yó-nyó ndá kóbó! N ce byí mú yil bà Gaade. ¹²Zhələpa ká n lù byí d̀ n pə Zhakɔɔbe ne. Ləya wò: ¹³Wó bə́kón yó-nyó d̀wí à nɔwa! Kana bé m'a wó b'a zhe wu-nyó. N zè n ce n byí yil bà Aseere. ¹⁴Bələ y kɔr w yi ní, Orɔben zè n vò cesé wé n vò n pɔr vɔr d̀wí rədu n bə n pə n ná Ləya ne. Arashəə zè n wó Ləya ne: À n'a lwəl mó sá vùr vɔr ré tɛ́bè n byí pɔr n mən bə mó mangelé n pə. ¹⁵Ləya lyár mɔ n wò: N gá zwè à byal mó mó gwé yə mó yí, wó à byí mú vɔr ré n ná n yál n zwe n súlí? Arashəə zè n wó mɔ: È gá wó èta sə Zhakɔɔbe zù ndá mó cəcə y kɛ́bè n byiè mó vɔr re;/ yilə. ¹⁶Zhakɔɔbe shí gɔ n bà, də́dɛ́né b̀l wa. Ləya du n jəl mo n wò: Ləya du n jəl mo n wó mɔ: N mə sá zù ndá ne b'a shənə a pə à byí mú vɔr ré rəmyé yilə. Sə Zhakɔɔbe zù ndá mɔ cəcə y èmyé mó. ¹⁷Yi zwè Ləya lwəl mɔn kwè p̀ n lù n byá bənu nyən mó n pə Zhakɔɔbe ne. ¹⁸Ləya zè n wò: Yi pɔ ne à kwándé à gá pɔ à tunnə mó à byal mó ne mó yilə. N zè n ce byí mú yil bà Yəsakaare. ¹⁹Ləya ká n zə p̀ kádò n lù byá bwəldu nyən mó n pə Zhakɔɔbe ne. ²⁰N zè n wò: Yi pɔ ne pené kɛ́bè è càn! Èlāsé mye, à byal mó mà n cərhé ne b'a lùl n byá bwəldu nyən mó a pɔ. Ləya ce n byí mú yil bà Zabyəlɔ. ²¹Rəmyé kwā né, n tú n bə n lù kə-byí n ce n yil bà Dinə. ²²Yi lyirh Arashəə mye yò, rə zwè n lwəl mó rə ce n jirh kə-lùl. ²³Arashəə kwè p̀ n lù byí n zè n wò: Yi vùr à cizhìl ré! ²⁴N ce n yil bà Zhozufu n mə n zhe: Bə-zho-zhe mà n pə byí n súlí! ²⁵Arashəə gá tú n lù Zhozufu kwā né, Zhakɔɔbe wò Labā ne: Yé ne a kwè a vò à da-dò. ²⁶Pə à byá bé ndá à kana bé, byèbé à twí bà yil a pɔ mó a m'a kwè. N cici mú yé tum rí dèbè à twí a pɔ mó gá yál né. ²⁷Labā zè n wó mɔ: N gá nyí nì ndá sɔnó mó, ce à pyà ndə wó jəpéré ta a lwar bà Yi tó n denne rə cí bwəl à yó. ²⁸Rəmyé yilə, Byili nì, wó mangel à m'a kwè mó, sá yé b'a m'a pɔ re. ²⁹Zhakɔɔbe lyár Labā n wò: N cici mú yé à gá twí a pɔ né, e súlí mye à gá ce n d̀ w p̀ nì. ³⁰À gá y'a gwé yə n sò twí mú, n neré y'a yə kaka yí yé, sə à gá tú yó né è zè e p̀ dɛ́dɛ́, Bə-zho-zhe tó à denne n cí bwəl n yó. Sə èlāsé, wó d̀ àmyé la tũ a pə à lyi bí yilə? ³¹Labā bwərh mo n wò: È nə wó bə́kón à nə m'a pɔ? Zhakɔɔbe lyár n wò: N bə́kə pə kaka yé. À la mó kɔn rədu lwəl ndá n gə shənə n pɔ ne rəmyé nyí, à m'a k'a n'a cili n pyiisí sò à kwè se. ³²Nyí zà à m'a tó n vɔ-ywáálé gakó wé, a vùr pyi-bwélé kɛ́bè è wó námpɔpɔlè ráá è zhe byibyíná gakó ndá pyi-nyé kɛ́bè è gakó wó námbýí ndá bə́ kɔ́kɔ́ gakó ò wó námpɔpɔlè ráá ò zhe byibyíná gakó, rə yə à kwándé. ³³Nə́kɔla, kɔn ré dèbè rə wó àmyé nyən mó m'a byili rə cinə, ndá gá tú n la à kwándé byól yi ní, n gə nɔ bə́ kɔ́bɔ ò dà námpɔpɔlè ráá ò bə byibyíná zhe bə́ né wé, ráá n gə nɔ pyi-nyé kɛ́bè è dà námbýí pyiisí wé mó, sá lwar b'amyé wó ɲwəl-bal. ³⁴Labā wò: rəmyé càn, kɔn yál ndə n gá zòm né. ³⁵Dè ré rəmyé yù w cici; Labā pɔr bə́-cílsí sà y'a zhe pɔpwənə ndá byibyíná ndá bɔn né nyèbé gakó nà y'a zhe byibyíná ráá nà y'a wó námpɔpɔlè mó. Labā kwè kɔn dèbè gakó n zwè mó, e súlí pyi-nyésé sà y'a n'è lùl n pyiisí wé mó gakó n pə n byá bé ne, ³⁶n zè n vò n wèrhé dwā nətò gakó n mən pɔr dwā ne ndá Zhakɔɔbe n vò kwā né n yé Zhakɔɔbe ne. Sə Zhakɔɔbe yà n gwé cəðle n ná n cili Labā d̀ w kùr rí rə dāl mó sono. ³⁷Zhakɔɔbe zè n pyà pəpyiléyè ndá amajə ndá pələtaane jərh nánlyar. N zè n pwèrhé sà pwəðrhé n yé sà dār ré ne námpwərh pwè ne. ³⁸N zè n kwè sà dār ré ndá rə pɔpwənə né n cí kùlkwémé né wé, vwàmá né gá n'è twí nə nywé né mó mägä. E ja wó né mó nyó yi ní vwàmá y'a zè nà n'è jil dwā. ³⁹Vwàmá né y'a zè nà n'è jil dwā dār ré rəmyé mó yé né. Vwàmá ne j'a zè nà n'è lùl nà byá bé ndá pɔpwənə ndá byibyíná, ráá námpɔpɔlè. ⁴⁰È gá wó pyiisí shèbè Zhakɔɔbe yà n vùr n cí kwā né mó yilə, n ce sà tó sà ɲwéné vwàmá né nyèbé nà y'a zhe pɔpwənə né ndá byibyíná né mó, Labā vwàmá né wé. N tó rəmyé denne n nà d̀ ò nyí, n yə w gəl n ce Labā d̀ w wé yé ⁴¹Vwàmá né nyèbé nà sò nà mú gá tú nà n'è jil dwā yi ní, Zhakɔɔbe y'a n ná n cí dār ré nà yé y w náná bé kùlkwé mé né wé, m̀nì ga nə jì dwā dār ré yé né. ⁴²Sə è gá wó vwàmá né nyèbé nà wó nánkwààré mó, n yà n tá n cí dār ré né yé. èta vwàmá né nánkwààré y'a wó Labā nyəná. Nyèbé nà sò nà cìn mú zè nà wó Zhakɔɔbe nyəná. ⁴³Zhakɔɔbe tú n bə n jirh nəcəm-bal nánfɔlɔ, n zhe vwàmá nánzhəzhə, ndá tuntunnə nánzhəzhə, bala ndá kana ndá yómde ndá bənèrh ga.

Chapter 31

¹Zhakɔɔbe tú n bæ nyèè bæ Labā byā bé y'à n'è wàlè: Bè wó bà da wè ré, bà da nàcèndé n zɔ n má n zhe nàcèndé: tèbé ²Zhakɔɔbe nyí Labā yé y n púrí è k'è dà ñdà zhāā ga ta n yé né yé. ³Cinnə mó zè n wó Zhakɔɔbe ne: Ká kwè n vò ñ dabá tənà y wa. Bè gá lùl mó mǎgǎ, sá yě bà à b'à yà né mó. ⁴Zhakɔɔbe ce bæ byè Arashəə ñdà Leya bæ bə n sō gɔ sō, n gá yà n wó mǎgǎ ñdà vwámá né mó. ⁵N zè n wó be: À nyí a púrí á da yé y kə dà ñdà è shāā ga mó ta yé, sə à da mó Yi rí yàl né ñdà ne. ⁶Ámye yé b'à twí a pə á da ne ñdà à jàn gako. ⁷Á da myini ni, n lyér kwándé tèbé n yà n la ne pɔ mó twər shíyá. Yi yə shéné n wèrhé ne lwele yé. ⁸N gá yà n wàlè: È gá wó vwámá né nyèbé gako nà zhe byibbyínə mó nə yə ñ kwádé, vwámá né gako y'a j'a zè nà n'è lùl byā byèbé bæ zhe byibbyínə. Sə n gá ká n wó: Vwámá né nyèbé nə zhe pòpwənə mó mà yə ñ kwándé, vwámá né gako y'a j'a zè nə n'è lùl byā byèbé bæ zhe pòpwənə. ⁹Yi zwè á da vwámá né rə pə. ¹⁰E ja vwámá né gá y'a n'è jil yi ní, à dàrh, à kwè à yó à la nyū, à púrí bà-cĩsi, ñdà sà pòpwənə ñdà sà byibbyínə, sə wó dúdúmá dúdúmá sə n'è jil vwámá né. ¹¹Yi mǎlékǎ y zè e byè ne, dàrhà né wé: À lyár y a wó: nyí n¹²E wó nè: Kwè ñ yó dè n nyí bà-cĩsi shèbé ñdà sà pòpwənə né ñdà sà byibbyínə né, sə wó dúdúmá dúdúmá sə n'è jil vwámá né ma, à nɔ kɔn ré tèbé Labā nǎ n wèrhé mó mó. ¹³Á wó Yi rí tèbé ñ cii nákuu w té Bətel né, n ló nwǎ y ò yó n pə re, n zè n súlǎ n dwí nyí ñdà re mó. Èlāsé zè té n shər tənà y kèbé wé n kwè n vò ñ dwí rí tənà y wa. ¹⁴Arashəə ñdà Leya zè bæ lyár mɔ bæ wó: ¹⁵<N gá yé nába, n zwè ná ye y wársé mye n jí mú ce, è dà yé n yé nába n zwè ná ye y wársé n jí, n zè n nyí nába ñdà zhələ ta n yil nà? ¹⁶Rəmyé ce, nàcəndé tèbé Yi zwè ná da sō mó wó námyé ñdà ná byā bé nyǎn. Èlāsé, zè n wèrhé kɔn ré tèbé gako Yi wàl mó mó. ¹⁷Zhakɔɔbe ja n zè, n ce n byā bé ñdà n kana bé jòm yómde. ¹⁸N zè n zə n vwámá né ñdà n nàcəndé tèbé gako n yà n nɔ Pādā-Arame né n kwè n bān n da Yəzake sō, kanaā tənà y wa. ¹⁹Labā yà n zhəl n la n vwámá né kur rí kwar, Arachəə ja n tó rə denne n ɲwɔ n da yə né. ²⁰Zhakɔɔbe myini Arame lyi bal Labā, n gá yə ce n lwar bæ n la dūr mó yilə. ²¹N zè n zə kɔn dé tèbé gako rə yà wó n nyǎn mó n mə n dūr n byerhe Efəraate bù-fwèlè yá, n zè n lyé n zǎ Galaade pyār ré səta. ²²Sə è dwǎ nətò dè ré bà cí Labā ne bæ nyí zhakɔɔbe dūr. ²³Labā ja n zè n zə n da byā n má n jil n kwā, dwǎ nyàlpyé ñdà n ná n zhəl. N zə n kūr nə Galaade pyār ré wé. ²⁴Cəcē èdù, Yi lyi Arame lyi bal Labā rə wó mɔ: Dè ñ cìnə, n bəká zòm cènè ráá lwele n pə Zhakɔɔ be ne yé ²⁵Labā zɔ Zhakɔɔbe kūr nə ñdà n yà n pú n kòrhó Galaade pyār ré wé. Labā ñdà n da byā bé mye pú bæ kòrhó gǎa mó. ²⁶Labā zè n wó Zhakɔɔbe ne: ²⁷Bye yil n nə zhèè n dūr, n myini ni n yə ne byili? À y'a m'a cí mú sɔmá yó n vò ñdà wu-nyò ñdà núr h wúl ñdà bwaàre dú! ²⁸N ja n yə yé a kwèlè à bəkwá bé ñdà à nèmé né mye cici yé! N twí ñdà nyənà ta. ²⁹À y'a wǎ lwele à la ába wǎrhó. Sə cəcē y kèbé, á dabá Yi rí wàl nè: ³⁰Èlāsé n da kélé y shil zhe mó, wó rəmyé è ce n zè n shər n la jè, sə è nə wó byé yil n ɲwɔl à yə né? ³¹Zhakɔɔbe lyár Labā n wó: À y'a n'a búl bæ dēga n b'a zwè n bəkwá bé, wó rəmyé ywè rə zɔ ne. ³²Sə zè n pyā ná da-byā yír h wə, lò mǔbó n nyí nyí n nə kɔn dèbé rə wó ñmyé nyǎn à sono, sə zwè re. Sə lò mó mǔbó n nɔ n yə né n sō mó rə na-cí mà n cì. Zhakɔɔbe yà n búl bæ wó Arashəə ɲwɔl yə né yé. ³³Labā lyé n zù Zhakɔɔbe kòrhó w wé n pyā, rəmyé kwā ne n lyé n zù Leya nyǎ w wé, n zè n lyé n zù tùntùnnə bəlyé nyǎ w wé, sə n yə kaka ne yé. N gá shər Leya kòrhó w wé, n lyé n zù Arashəə nyǎ w wé. ³⁴Arashəə yà n kwè yə né n ce yómó w jòmò w kūr wə, n zè n jè ò yó. Labā ja n gúl kòrhó w gako n yə kaka ne yé. ³⁵Arashəə zè n wó n da ne: <<Á yó-cəbal lyim bəká yì à gá yə ɲwénə a zhi dè n yé né yil yé, bæ kɔn dèbé rə n'è yí kana bé mó yú ní.>>Labā gúl gúl kòrhó w sə n yə kaka ne yé. ³⁶Zhakɔɔbe lyim ja zè, n zè n ná n bwí Labā. N bwərh mo n wó: ³⁷N gá jilǎ à wè ré gako mó, n nə nɔ n kélé y wè ré ku òdù ga mye cici? Sə ce w pwè ne à da-byā bé ñdà n da-byā bé yír h wə, sə bæ zè bæ m'e ká àmyé ñdà ñmyé bursi. ³⁸E zhe byinə shí-èlyè à gá ɲwénə ñdà mó né, n pyiisí ñdà n bɔn ré pūr h gwè yə vūr yé, à yə ñ dɔ w pyi-byesé dóm yé. ³⁹Vwām mǔbó gɔ wè gə y'a zə rə dǔ rə zhəzhəre mó, à nə y'a t'á zə mɔ à twí à pə mó nà? Àmyé à y'a k'a cí mà dǔ mà jàà w wa. Vwām mǔbó bæ ɲwɔl nànyéné ráá cəcē ne n y'a ce à càrh mó mɔ. ⁴⁰E gə wó nànyéné ne, Cə-lumu n'è gwi ni, è gə wó cəcē ne, wó wà rə n'è zal ne, à t'á pwí à yír h yé! ⁴¹E zhe byinə shí-èlyè à gá ɲwénə n sō kélé w né. À twí byinə shí ñdà nənà a pǔ n bəkwá bé bəlyé y yilə, a zè a twí byinə nyəldù n dɔ w yilə! N lyér á kwándé tèbé n yà n ná n pə mó twər shíyá! ⁴²À nambal mó Yi rí, Abəraam Yi rí, ñdà mǔbó n ná n ce ywè nánfɔlǔ Yəzake wé mó gə yà n yə yàl ñdà ne, n yà n m'a yé ne a zhír ñdà jə-fwər! Sə Yi nyí à zúzúnú w ñdà à jèsé lyààre, rə zè rə ká bursi cəcē y kèbé.>> ⁴³Labā lyár Zhakɔɔbe n wó mɔ: Kana byā byèbé wó àmyé bəkwá, bæ bəsoná bé wó àmyé nyənà, vwámá né nyèbé wó amyé vwámá, sə tèbé gako n ná mó gako wó àmyé wè. Sə zà, wó bəkón à wó à m'a wèrhé a pə bəsoná bé byèbé à bəkwá bé lùl bæ cí ce yó mó ne? ⁴⁴⁴⁵Zhakɔɔbe kwè nákuu n cii té, ò zhi dè. ⁴⁶Zhakɔɔbe zè n wó n da-byā bé ne: Bə pwà nákuu bæ cí púl. Bə ga zè bæ jòm púl ré rəmyé yó bæ jí. ⁴⁷Labā ce jàà èmyé mó yil bæ Yəgaare Shaadəta, Zhakɔɔbe zè n ce è yil bæ Galeəde. ⁴⁸Labā zè n wó: rəmyé è ce bæ ce rə yil bæ Galeəde, è n'è yǎl e wó zhən-pɔ- púl ré, ⁴⁹bə ce e'yil ré dǔ mó bæ Myəsəpa, è n'è yǎl e wó yùlù-jàà yá, n yà n wàl è shò kwā né: ⁵⁰N gá nwénə à bəkwá bé, n kwè kana dwǎ n má súlǎ à bəkwá bé ne, má lò téné ñdà nába n wó ná zhən-cəbal mye, Yi wó àmyé ñdà ñmyé ga zhən-cəbal. ⁵¹Labā súlǎ n wó Zhakɔɔbe ne: ⁵²Nákúl-púl ré tèbé èta mó wó zhən-pɔ kɔna, nákuu w kǔbó ò cii té mye wó zhən-pɔ kɔna. Àmyé n'a bwəl nyí b'a t'á la púl ré tèbé ñdà nákuu w kǔbó gar a bæ n səta yé, ñmye m'a bwəl nyí bæ ñmye tá n la rə gar n bæ à səta yé, è

gə də rəmyé lwele mà yí nəba. ⁵³Abəraam Yi rí ndá Nawɔɔre Yi rí m'a yə ná bù-kárna. È y'à wó bə nàmbal mós Yi rí. Zhakɔɔbe zə Yi rí tɛbé rə y'à n'è ce ywě nánfɔlò n'è zal n da Yəzake mós n mə n bwəl nyí. ⁵⁴Rəmyé kwā né, Zhakɔɔbe zwəl vwɪ pyò w yó n byè n da-byă bé kùjú w jàà wa. Bə jú kùjú bə zhè bə dèè pyò w yó. ⁵⁵È ce-lár ré, Labā dūlí n zè nəkɔkɔlé shāā shāā, n kwəələ n nɛmɛ né ndá n bəkwá bé, n cí bwəl bə yó, n zè n kwè n vò jè.

Chapter 32

¹Zhakɔɔbe yà ní wɔ sómá yó ní ná ní zhàlè, Yi màlèkabá zè bə b'e jəl mo. ²Ní gá já n nə be, ní wəlè: Jàà kèbé wó Yi jàà, n zè n ce jàà èmyé yil bə Məənyim. ³Zhakɔɔbe twì tùntùnnə bə tó yé bə vò ní zhəmbal Ezayu, ní yà ní wɔ Səyiiri tənà y wa, Edəm nyí rí w mú sō. ⁴Ní yà ní pɔ be nyí n wɔ: Á m'á wə á yó cəbal Ezayu ni: ⁵À nɔ nē ndá bənərɪh ndá vɔ̃-ywáále ndá tùntùnnə, bala ndá kana ga. Á twì tùntùnnə bə bə zhəl bə byili à yó-cəbal Ezayu ni muni ga n nyí ni ndá sɔnó. ⁶Tùntùnnə bə kwè bə b'e wɔ Zhakɔɔbe ne: Ná zhəl ná nə ní zhəmbal Ezayu. Sə nmye ná ní zhəl ní bən mɔ jəl ndá nunə zwǎ-àna. ⁷Ywè nánfɔlɔ zɔ Zhakɔɔbe, ní wu zè ò n'ò zè. N zè n bən lyi bí byèbé bə yà ηwéné ndá mɔ mɔ, ndá vɔ̃-ywáále ndá vwámá nánfáalé, e súlí yómdé kùkùlè nàlyè, ⁸bə ní yà ní ná ní wəlè: Ndá Ezayu gə tú ní ηwéné shədáásé kùr rədù yá, sə kùr ré tēbé rə dāl mɔ m'a ηwéné rə dūr rə zwè rə cinnə. ⁹Zhakɔɔbe zè n wɔ: Á da Aberaam Yi ndá à da Yəzake Yi, nmyé Bəzhəzhe n wəl nè: ¹⁰nyí à j'á wɔ nampólé dēdē ndá nancɔnɔ w kɔbɔ gakó ndá wu-bɔnɔ w kɔbɔ gakó n wérhé n tùntùnnə mɔ ne mɔ! È wɔ à dədɔlɔ w dúdú à y'á m'a byerhe Zhərdē bwí yá, èlāsē, à jīrh nunə kùkùlè nàlyè. ¹¹À n'á lwəl mɔ, zwè ne à zhəmbal Ezayu jǔ wa, bə ní ywè zhe ne, ywè zhe ne dēga ní mà n bə n gu, àmyé ndá à kana e súlí bəsoná bə ga. ¹²Nmyé n wəl nè: Á n'á yǎl a wérhé mɔ cənè. Á m'a ce n dwí rí pù rə yə ndə nə-fɔlɔ nyí nyɔrhɔ w byá bə bə wār bə la gál mɔ ta, bə gá já nambɔrhɔ mɔ yilə. ¹³Zhakɔɔbe mē jàà èmyé w n zɔ. N zè n tene pené, kɔn ré tēbé ní yà ní nɔ mɔ wé ní la ní zhəmbal Ezayu ni pɔ: ¹⁴Bən zwǎ-àlyè ndá bə-cɪlsi shí-elyè ndá pyi-nyèrh zwǎ-elyè ndá pyi-byèrh shí-elyè ¹⁵ndá yómde shá-ètɔ rə gwě n'è ηwé ndá rə byá, ndá nə-nyèmè shá-èna ndá nə-byèrh shíyá ndá bənə-nyèrh shí-elyè. ¹⁶N bən re dwá w rə nyí rə nyí n pə ní tùntùnnə bə né, n zè wɔ bə: lyè-na á yə à yé né sə á yé bwəl ne vwámá né kùr rədù gakó cəcəl wə.>> ¹⁷N zè n pə nyí tùntùnnə náyáá mɔ ne n wɔ: Á zhəmbal Ezayu gə tú n jəl mɔ n zè n bwərɪh mɔ n wɔ: < N yó-cəbal mɔ wɔ mɔ? yè ní la né? Mɔ vwámá nə wɔ n yé né ? ¹⁸Sá lyár mɔ ní wɔ: à wɔ n tùntùnnə Zhakɔɔbe lò, nyí wɔ kɔn ní pɔ ne b'á zhəl a pə à yó-cəbal Ezayu ni, nyí ní cici wɔ kwá ní bànà ¹⁹N pə nyí rí rəmyé rədù y ní tùntùnnə bəlyè nyán mɔ ndá bə̀tɔ nyán mɔ mye ne e súlí lyi bí byèbé gakó bə y'á pú vwámá né kùr mú mye ne ²⁰sə bə súlí bə wɔ mɔ: Nyí tùntùnnə zhakɔɔbe mye wɔ nə kwá né ní bànà. zhakɔɔbe yà ní ná ní wəl ní cìn nì: à m'a jènè a swé n wu ni ndá pené y kèbé à ce e tó à yé mɔ. rəmyé kwá né, à cici m'a zè a yí ní yé né, dēga ní mà ní zwè ne nàácənè. ²¹N ce pené y lyè e tó yé, sə ní cici mú mē zulə y jàà y w cəcē èmyé mɔ. ²²Cəcē y èmyé mɔ, Zhakɔɔbe zè n zə ní kana bə bəlyè y ndá ní tùntùnnə bə bəlyè y ndá ní byá bə shí ndá mādù y n tó Zhabəke byərhá y n byerhe. ²³N ce bə byerhe bwí yá, n ce ní kɔn dēbé ní zhe mɔ gakó súlí rə byerhe. ²⁴Zhakɔɔbe zè n mē gāà mɔ ní dúdú. Sə lò mādù tú n zə zāā ndá mɔ kɔn b'e yí cə-lár . ²⁵Lò mɔ gá tú n púrí ní dom dom zhakɔɔbe ní gə yó né, n zè mà zhakɔɔbe cí rí ní rə swār ndá bə gá y'á n'á zal dwá y yí ní mú . ²⁶N zè n wɔ zhakɔɔbe ne: Yè ne a lyè nyí cə y n'è wárhá. Zhakɔɔbe lyár mɔ n wɔ : <<N gə yə bwəl à yó cí à t'á la mɔ yǔ ní lyè yé . >> ²⁷Lò mɔ zè n bwərɪh zhakɔɔbe n wɔ: N yíl byè? Zhakɔɔbe lyár mɔ n wɔ : Á yíl zhakɔɔbe: ²⁸Lò mɔ ká n wɔ mɔ: bə k'è t'á la mɔ byǔ bə Zhakɔɔbe yé, bə m'a byè mɔ bə Esərayel; bə n zə zāā ndá Yi, ní zə y ndá numbyínsí, sə n jú be. ²⁹Zhakɔɔbe zè n wɔ mɔ: à n'á lwəl mɔ sá n byili ní n yíl ré.>> Lò mɔ zè bwərɪh mɔ n wɔ: È nə wɔ byè yil n nə n bwərɪh ne à yíl ré. Ní já n cí bwəl zhakɔɔbe yó tē gāà mɔ. ³⁰Zhakɔɔbe zè n wɔ: Á nɔ Yi à yírɪh wə, e já à yírɪh gwě ηwéné. Wɔ rəmyé è ce ní já ní ce jàà y èmyé yil bə pənəwel, è n'è yǎl e wɔ bə Yi yé zwǎ >> ³¹Zhakɔɔbe byerhe pənəwel byərhá y ndá yí rí yà n'è púrhó. Ní yà ní ná ní twi cí. ³²Wɔ rəmyé è ce kɔn b'e yí zà, Ezərayel lyi byá bə t'á dɔm cí rí nyɔnɔ w yé. Zhakɔɔbe cí rí nyɔnɔ w ò y'á cémè mɔ yilə.

Chapter 33

¹Zhakɔɔbe yà ní kwě ní yé dẽ ní la nyũ n púrí Ezəyu ní bàná, ñdó nunə zwā-àna ní kwā. N bòn ní byǎ bé jàlà n pə Leya ne, n pə bə jàlà Arashəə ne, n zẽ n pə bə jàlà ní tùntùnnə bé bəlyè y bə y'á wó kana mó ne. ²N zẽ n ce ní tùntùnnə bé bə y'á wó kana mó ñdó bə byǎ bé gako yà yé né, Leya ñdó ní byǎ bé zẽ bə pú, bəmyé kwā né Arashəə ñdó Zhozufu zẽ bə pú. ³Nmyé cici mú zẽ n lyè n yə bə yé né, n tu n zə ní yé n pú tẽ twər tǎlpyè éfòró n mə n yí ní zhəmbal mó nyí ni. ⁴Ezəyu dūr n bə n jəl mo, n zə mɔ n dẽ ní cín ni, n kwə̀lè mo .Bə ga bəlyè y zẽ bə n'è kúrhá . ⁵rəmyé kwā, Ezəyu kwě ní yé dẽ n nə kana bé ñdó bə̀sóná bé, n zẽ n bwərɥ Zhakɔɔbe n wò: Byè lyi bə ɥwéné ñdó mó nyɔ̀nɔ́ mó?>> Zhakɔɔbe lyár mɔ n wò: Wó byǎ bé byèbé Yi pɔ̀ n tùntùnnə mú ni mú. ⁶Tùntùnnə bé byèbé bə y'á wó kana mó mye twè bə yí, bəmyé ñdó bə byǎ, bə tu bə zə bə yərɥ bə pú tẽ. ⁷Bəmyé kwā né, Leya mye twè n yí ñdó ní byǎ bé, bəmye tu bə zə bə yərɥ bə pú tẽ. Bəmyé kwā né, Zhozufu twè n yí ñdó Arashəə, bəmye tu bə zə bə yərɥ bə pú tẽ. ⁸Ezəyu bwərɥ n wò: È nə wó yè n zə byèbé à jəl èta mó n la né? Zhakɔɔbe wò: wó à yó-cábal mú sono ñdó ní gə nyí ni ñdó sónó. ⁹Ezəyu wò: À nyé, nyí à zhe kɔn rə yú ni rə lyè ce ne, yè n kɔn ré ne n sono! Zhakɔɔbe lyár n wò: ¹⁰Nyí wó lwəl à n'á lwəl mó, ñdó n gə ná n nyí ni ñdó sónó n yé né, sə shéné ní zwè à pené y à tú à la mó pɔ̀ mó à jǔ wa; wó rəmyé yil à tú a nyí mú ñdə wó Yi à n'á nyí ta, sə n shéné ní zwè ne ñdó sónó. ¹¹Nyí Yi pɔ̀ ne kɔn tèbé gako à zhe rə tum mú. Kaka t'á mwiri ni yé. Zhakɔɔbe nyéé nyéé Ezəyu, fòró n zẽ n shéné n zwè paánsé. ¹²Ezəyu zẽ n wò : Bà-nà ná zhír nyɔ̀nɔ́. À m'a yə n yé né. ¹³Zhakɔɔbe wò mɔ :À yó-cábal mó yè bə bə̀sóná bé n'è yǎl shulu .e sulí mye à mǎ s'a nyí pyi-nyərɥ ñdó nə-nyèbé nə n'è ɥwò mó yò. Ná gə nyéé ne nə zhəl, má dẽ rə̀dù mye, vǎ-ywáálé m'a cì. ¹⁴À yó-cábal mó lyè ní yə ní tùntùnnə mo yé né. Ámyé m'á n'á zhəl námpólé námpólé , à m'á tó vwámá né nyèbé nə wò à yé né mo e súlí bə̀sóná bé zhəzhə̀lè ne, kɔn b'e yí a yí à yó-cíbal mó sǒ Seyiiri ní .>> ¹⁵Ezəyu wò mɔ: À só s'a yè lyi bí byèbé bə ɥwéné ñdó ne mó jàlà ne ñdó mó. Zhakɔɔbe zẽ n wò mɔ: ¹⁶Dẽ ré rəmyé mó yù w cici, Ezəyu já n ká n pyirí n kwè Səyiiri sɔ́má, ¹⁷sə Zhakɔɔbe lyè n vò Səkwɔte, n yí n lù jì ní cici yilə, n zẽ n pú kwə̀rhe ní vwámá né yilə. Wó rəmyé rə ce bə byè jàà y èmyé mó bə Səkwɔte, è n'è yǎl e wò kwə̀rhe. ¹⁸Zhakɔɔbe shí Məzopotəmyi dẽ-sǒ n kwè n bə n yí Shəshem, Kanaā tənà y w ñdó yə-zùlə. Sə ní zul cɔ w yé y wə. ¹⁹N yé ce y ní yà ní pú ní kòrhó w è wè mó sàbyi-kùlsi zǎm, Səshem da Amwɔre byǎ bé sǒ. ²⁰N zẽ n lù vwí-jùlú tẽ gaa mó, n ce ò yil bə El-Elohé-Esəyel.

Chapter 34

¹Dē rādū, Zhakɔɔbē ndá Ləya bəkó Dinə zē n vò n la tənà y kana-byā bé nə gwāñ. ²Rəmyé yó né, Amɔɔrē byí Səshem nɔ mɔ. Wó Səshem n yà n wó tənà y pyǎ. N zə kē-byí y jàn n mən zù n ce y cizhìl ³Zhakɔɔbē bəkó Dinə mú sònó y'à zù n wé dēdē. N swéné kē-byí ndá n wu gakó. N zòm ndá ya, n zòmà né zù è wē. ⁴Shəshem wò n da Amɔɔrē ne: Pē bəkó mɔ mɔbɔ à la jú ⁵Zhakɔɔbē yà n lwar bə Shəshem yà n co cizhìl n bəkó Dinə ne. Sə n byā bé gá y'à wɔ gɔ sɔ ndá vwámá né mɔ ce, n já n shí n nyí kɔn m'e yí bə k'a kwē bə bà. ⁶Shəshem da Amɔɔrē zē n vò Zhakɔɔbē sɔ n la zhərɪh ndá mɔ. ⁷Zhakɔɔbē byā bé gá shí gɔ sɔ bə kwē bə bà, bə lwar kɔn ré tēbé rə wērhé mɔ. Rə y'à wó fuulu bə yilə, bə lyimə j'a zē nə n'è yí dēdē, bə Shəshem twí cizhìl nánfòlò tum Esərayel né, n gá nyéé Zhakɔɔbē bəkó mɔ mɔ yilə. Lò bə mǎ sə n twí tum rí rəmyé mɔ dwí rí yé. ⁸Amɔɔrē zòm ndá bə n wò: Nyí bəkó mɔ sònó w zù à byí Səshem, rəmyé ce, à n'á lwəl ába s'á yē mɔ á pɔ n la jú ⁹Jí-nə ná jí cɔnò ndá dwā: Á m'ǎ pə nába á bəkwá bé ná jí, sə nəmye pə ába ná nyəná bé á jí. ¹⁰Á m'ǎ jòm ndá nába, ná tənà y m'a yə né á yilə: Jòm-nə è wē, jíl-nə è wē, sə á zə á səpwà cerh á ciní. ¹¹Shəshem cici wò kē-byí y da mɔ nd'è nəbwá bé ne: Á gə n'á nyí ni ndá sònó, à m'a pə ába kɔn dēbé á gá byili b'a pə mɔ. ¹²Ce-nə kē-jú zhùurí ndá paánsé yə dēdē, á Byili ni, s'á yē b'a m'a pə ába kɔn ré tēbé cici á la ne byilu mú, ámye wúrí á pē kē-byí y à la jú. ¹³Zhakɔɔbē byā bé lyár Shəshem ndá n da Amɔɔrē ndá myìnú zòmà, Shəshem gə yà n co cizhìl bə nəkó Dinə ne mmú yilə. ¹⁴Bə wò bə: Nyí è wó kɔn dēbé ná t'á la shònó yé, né wàr nə pə nə nəkó bal mɔbɔ n yə gòm ne yé; rə wó cizhìl ná yilə. ¹⁵Ná m'ǎ shéné ndá á gə shéné bə gò bal bal gakó á wé. ¹⁶Rəmyé yó né, ná m'ǎ pə ába ná bəkwá bé á jí, nəmye zē ná zwē á nyəná bé ná jí. ná jòm á sono, ná jìrh dwí rādū ¹⁷Sə á gə t'á yǎl á cili ná zòmà né, á yə shéné bə gò ába, ná m'a zwē ná bəkó mɔ, ná zē lyē ná la. ¹⁸Amɔɔrē ndá n byí Shəshem swéné bə zòmà né nəmyé mɔ. ¹⁹Ébɔ-dǎl mɔ yə jíjírhi n mən wērhé kɔn tēbé bə y'à byili mu mú yé, bə n yà n só Zhakɔɔbē bəkó mɔ dēdē. E já wó rímyé bə y'à n'è nyàm n da sɔ kélé w du lyí bí dwā bé gakó. ²⁰Amɔɔrē ndá n byí Shəshem zē bə vò cɔ w bwərə y nyí rí ni bə wò cɔ w lyí bí ni: ²¹Lyí bí byèbé wó yə-zúlá lyí ná yilə; bə m'a mē tənà y wa, bə dǎl bə wē ré è wé, tənà y wà bə yilə. Bə m'a jí ná bəkwá bé, bəmye m'a pə nəmye ne bə bəkwá bé ná jí. ²²Sə ná bala bé gə yə gòm ndə bə nyəná bé ta, bə t'á la shònó bə jòm ndá nába ná m'è jìrh dwí rādū yé. ²³Ná gə shéné bə la jòm ndá nába bə dɔ w ndá kɔn ré tēbé bə cí mú e súlí bə vwámá né dwā bé gakó t'á la nəmyé nyǎn jìrh ná ? ²⁴Lyí bí byèbé bə y'à du bə bə cɔ w bwərə y nyí ni mú, zwē kɔn ré tēbé Amɔɔrē ndə n byí Shəshem byili mú. Cɔ w bala bé gakó shéné bə gò be. ²⁵Sə è dwā nətò y yù wə, rəmyé ndá bala bé gá gòm mǎgǎ nyí rí y'à gwē n'è yí, Zhakɔɔbē byā bé bəlyé yə, Shəmənyɔ ndá Ləvyi, Dinə nəbwá bé j'a zù cɔ w wa, ndá lòlò mye yə rə búl yé, bə j'a gu bala bé gakó ndá búlú shù. ²⁶Bə gu Amɔɔrē ndá n byí Shəshem ndá búlú shù bə vùr Dinə Shəshem sɔ jù w bə m'e kwē. ²⁷Zhakɔɔbē byā bé bááse byèbé bə y'à cémè mɔ, bə súlí bə bubu cɔ wá, bə gá y'à co cizhìl bə nəkó mɔ ne mɔ yilə. ²⁸Bə zə bə vǎ-ywàálé ndə bə vwámá nánfwàálé ndə bə bənesé ndá kɔn tēbé gakó rə y'à wɔ cɔ w w ndá gɔ sɔ mɔ. ²⁹Bə pwà bə nəcèndé gakó ndə bə bəsóná bé gakó ndə bə kana bé, bə súlí bə bubu kɔn tēbé gakó rə y'à wɔ jisí wé mɔ bə m'e lyē. ³⁰Rəmyé yó Zhakɔɔbē wəl Shəmənyɔ ndá Levyi ni: <<Á vwē lwele á pə ne, á gá ce tənà y lyí bí, Kana lyí bí ndá Pərazhitəbá m'a zē bə n'è bwí ndə ne mɔ yilə. Ná wó lyí mǎngelé sásálaa, bə m'a ce nyí dwā w bə bú ndə ne, bə ɲwéné ne. Ámyé nd'á kélé y lyí bí m'ǎ jé tē. ³¹Bə lyár mɔ bə wò: Bə nə m'a wērhé ná nəkó ndə kə-nəfòlò ta?

Chapter 35

¹Dē rādū Yi wəl Zhakɔɔbe ne: Zē n vò Bətel n vò n jòm gāa. Lú vwī-júlú gāa mó n pə Yi rí tēbé rə lyí mú, n gá yà n nə n dūr n zhəmbal Ezəyu yé né yi ní mú ni. ²Zhakɔɔbe zē n wò n kélé y lyi bí ndá lyi bí byēbé bə y'à wə n kwā mɔ ne: ³Zē-na té, ná vò Bətel. À m'a yí a lù vwī-júlú gāa, Yi rí tēbé rə zwē à lwəl mó à zúzúnú w dē ré yù w mú yilə. Rə yàl né ndá ne sómá y à y'à shər mó yi ní. ⁴Bə pwà yə né dwā bé nyēbé nə y'à wə bə sō mó e súlí cibyūr rí tēbé rə y'à wə bə zhǎ ne mó bə pə Zhakɔɔbe ne. Zhakɔɔbe kù góró tərəbété y Shəshem yala ne mó kūr wə, n ce re né. ⁵Bə zē bə zhír. Yi ce ywē nánfóló zə ceme né nyēbé nə y'à bwəl gāa mɔ lyi bí, rəmyé ce lòlò yà dwi n jì Zhakɔɔbe byǎ bé kwā yé. ⁶Zhakɔɔbe zhəl n yí Luuzi ò wə Kanaā tənà y wa, è n'è yǎl e wə Bətel, nmyé ndá lyi bí byēbé gakó bə y'à wə n kwā mó. ⁷N lù vwī-júlú gāa mɔ, n ce ò yil bə EL-Bətel, bə wó gāa Yi y'à byili mu rə cìn ní n gá yà n ná n dūr n zhəmbal mó yé né yi ní mú. ⁸Erəbəka kōnnà Dəbora ci bə ce mo Bətel yala ne, shééne y kēbé Zhakɔɔbe co è yil bə shééne mó kūr wə. ⁹Yi k'è lyi Zhakɔɔbe kádò n gá shí Məzopotəmyi dē-sō n kwē n bə yi ní, rə súlí rə cí bwəl n yó. ¹⁰Yi wəl mo: N yil Zhakɔɔbe. Bə k'è t'á la mó byǎ bə Zhakɔɔbe yé, bə m'a byē mó bə Esərayel. Yi j'a ce n yil bə Esərayel. ¹¹Yi wə mɔ: À wó Yi rí tēbé rə jàn bə swē zhe mú. Lúl byǎ sə pù. N m'ǎ jír dūwí e súlí dwə nánzhəzhǎ mye ga da, n cici mú m'ǎ súlí n lù pyǎ. ¹²Tənà y kēbé à pə Abəraam ndə Yəzake ne mó, à n'á pə mó ya. À m'a pə y n byǎ ne n cu kwā né. ¹³Yi j'a zhì jàa rə zhì è wē rə m'e zòm ndá Zhakɔɔbe mó, rə zē rə yě mo rə vò dē. ¹⁴Zhakɔɔbe cì nákulə té jàa y èmyé mó wē, n zē n ló dāwé ndá nwǎ nà yó. ¹⁵N ce jàa y kēbé Yi y'à zòm ndá mɔ è wē mó yil bə Bətel. ¹⁶Bə zē bə zhír Bətel né. Bə y'à gwē dāl nampólé sə bə yí Efəraate, Arashəə já n lù. N lul mú zə zwini. ¹⁷Lul ré gá y'à zum mú ce, elwərh-kē mó wə mɔ: n bəká dūr ywē yé bə n la byí dō lúl. ¹⁸Arashəə gə tú n nə cì yi ní, bə n jàn ré y'à zhè rə zhè, n co bəsbwélé y yil bə Ben-Oni, è n'è yǎl e wə cu wu-zhùlú Byí. Sə è da co è yil bə Bezhamə. ¹⁹Arashəə cù sə bə co mo Efəraate sómá y yó, è n'è yǎl e byili bə wə Betəlayem né. ²⁰Zhakɔɔbe cì nákulu n lú-bəl mó yó: Wə nákulu w òmyé mó ò j'á gwē nwené Arashəə lú-b:ol mó yó zà zà mó. ²²Esərayel zhír n yě jàa y èmyé mó ne, n zē n lyē Myəgədaal-Edəere n vò n pú n kòrhó wə. ²¹N gá yà n jē gāa nyí nyí rí w yi ní, Orəben zhəl n vò n zù ndá Byəla, n da kē mó dō mó. Sə Esərayel lwar re. Zhakɔɔbe byǎ bé y'à wə nunə shí ndá bəlye: ²³Ləya byǎ bé: Orəben, Zhakɔɔbe byi-ce yá, ndá Shəmənyō ndá Levyi ndá Zhəda, ndá Yəzəkaare e súlí Zabyəlō. ²⁴Arashəə byǎ bé: Zhəzəfu ndá Bezhamə. ²⁵Arashəə tūntūnnə Byəla byǎ bé: Dan ndá Nəfətəlyi. ²⁶Ləya tūntūnnə zhələpa byǎ bé: Gaadə ndá Asəere. Wó Zhakɔɔbe byǎ bé n lùl Məzopotəmyi dē-sō mó. ²⁷Zhakɔɔbe zē n vò n da Yəzake sō, Maməre né, Cəryaate-Arəba nyí rí wē, è wə Ebərō né, Abəraam ndá Yəzake ga gá y'à jòm mǎgā mó. ²⁸Yəzake wərhé byinə zòm ndá shə-lye ce yó. ²⁹N cù ndá n ce dēdē. Wó n byǎ bé, Ezəyu ndá Zhakɔɔbe bə kwē mo bə ce.

Chapter 36

¹Nyí Ezəyu mú bà n'è byè bà Edòm mós, dwí rí. ²Ezəyu jú kanaā lyi bàkwá: Ada, Elo n wós Yititi mú bàkós mós, ndá Oləbama, Ana bàkós mós ndá Shəbəwō n wós Yivyiti nŋ w mós. ³N suli n jí Yəsəmayəə bàkós Basəmaate, Nəbayəwte nəkós mós. ⁴Ada n lùl Eləfaaze, Basəmaate zè n lù Erəwəə. ⁵Oləbama zè n lù Yəwuushi ndá Yalaam e suli kəwra. Wós bəmyé bá wós Ezəyu byā bé n lùl kanaā tənà y w mós. ⁶Ezəyu zə n kana bé ndá n byā bé ndá n bàkwá bé ndá n kèlè y lyi bí gako ndá n vwámá né gako e suli kən ré tēbē gako n yā n pyā n nō Kanaā tənà y w mós, n mə n du n vò tənà kēbē è y'à nye ndá n nyé Zhakəwbe mós wa. ⁷Bə nəcəndé y'à j'á já dēdē rəmyé ce bà y'à wār bà la jòm ndá dwā yé. Bà y'à wār bà m'a nə kən tēbē bà y'à zhe rə tum mú tənà y kēbē bà y'à zhəl bà jē è wē mós w mye yé, bà vwámá né yilə. ⁸Wós rəmyé rə ce Ezəyu jòm Səyiiri pyō w wa. Ezəyu wós Edòm. ⁹Nyí Ezəyu, n wós Edòm da mós dwí rí byā bé bà y'à jē Səyiiri pyō w w mós: ¹⁰Nyí Ezəyu byā bé yilə né: N kē Ada byi Eləfaaze ndá n kē Basəmaate byi Erəwəə. ¹¹Eləfaaze byā bé yāl Təmə ndá Omaare ndá Səfo ndá Gatam e suli kənaaze. ¹²Ezəyu byi Eləfaaze yā n suli n zhe kē dō n yā n yil Təməna. Nmye suli n lù byi, Amaleeke n pō. Wós bəmyé bà yāl Ezəyu ndá n kē Ada nēmé né. ¹³Erəwəə byā bé yāl Naate ndá Zəra ndá Shamma e suli Myəza. Wós bəmyé bà yāl Ezəyu ndá n kē Basəmaate nēmé né. ¹⁴Nyí Ezəyu kē Ana bàkós ndá Shəbəwō nō Oləbama byā byā bé n lùl n pō mós: Yəwuushi ndá Yalaam e suli Kəwra. ¹⁵Nyí Ezəyu byā bé yó-cinā bé: Ezəyu byi-ce Eləfaaze byā bé: Təma ndá Omaare ndá Səfo ndá Kənaaze ¹⁶ndá Kəwra ndá Gatam e suli Amaleeke. Wō Eləfaaze yó-cinā bé Edòm tənà y wa. Wō Ezəyu ndá n kē Ada nēmé né. ¹⁷Nyí Ezəyu byi Erəwəə byā bé: Naate ndá Zəra ndá Shamma e suli Myəza. Wós bəmyé bà yāl Erəwəə yó-cinā bé bà jòm Edòm tənà y w mós. Wós Ezəyu ndá n kē Basəmaate nēmé né. ¹⁸Nyí Ezəyu kē Oləbama byā bé: Yəwuushi ndá Yalaam ndá Kəwra. Wós Ana bàkós ndá Ezəyu kē Oləbama yó-cinā bé. ¹⁹Wós Ezəyu byā bé èta ndá bà yó-cinā bé èta. Ezəyu, wós Edòm. ²⁰Nyí Səyiiri, n wós Oriiti mú byā bé bà y'à jènè bà jē Edòm tənà y w mós: Ləta ndá Shəbaal ndá Shəbəwō ndá Ana, ²¹ndá Dəshə ndá Esəere e suli Dəshā. Wós bəmyé bà y'à wós Oriitibā yó-cinā bé, Səyiiri byā bé, bà jòm Edòm tənà y w mós. ²²Ləta byā bé yāl Ori ndá Emaam. Lətā yā n zhe nəkós mədù n yā n yil Təməna. ²³Shəbaal byā bé yāl Aləvā ndá Manaate ndá Ebaal ndá Shəfo e suli Onam. ²⁴Shəbəwō byā bé yāl Aya ndá Ana. Wós Ana n tu nàná bé yó gə-elū èpòlò w wə, n gə yā n nə n kál n da Shəbəwō bənesé yi ní mú. ²⁵Ana byā bé yāl Dəshə ndá n bàkós Oləbama. ²⁶Dəshā byā bé yāl Emədā ndá Eshəbā ndá Yətarā e suli Kəra. ²⁷Esəere byā bé yāl Byələyā ndá Zavā e suli Akā. ²⁸Dəshā byā bé yāl Uusi ndá Arā. ²⁹Nyí Oriitabā yó-cinā bé: Lətā ndá Shəbaal ndá Shəbəwō ndá Ana, ³⁰ndá Dəshə ndá Esəere e suli Dəshā. Wós bəmyé bà wós Oriitibā yó-cinā bé, kən tó bà jisi ni, Səyiiri tənà y wa. ³¹Nyí pyā bé byēbē bà jú pyèlè Edòm né éfòró Esərayel lyi byā bé pyō mə n bà n ciní bi mú. ³²Bəwəwre byi Bēela, n cə w y'à yil Dənaba. ³³Bēela gə cù kwā né, Ushaam Təmə lyi bí tənà y lō, jirh pyō n jàa wa. ³⁴Yəbaabe gə cù kwā né, Ushaam, Təmə lyi bí tənà y lō, jirh pyō n jàa wa. ³⁵Ushaam gə cù kwā né, Bədaade byi Adaade jirh pyō n jàa wa. N bú ndá Majā lyi bí n nḡwənē bə Məwaabe tənà y wa. N cə w y'à yil Avyiiti. ³⁶Adaade gə cù kwā né Masəreka lyi bal Saməla jirh pyō n jàa wa. ³⁷Saməlab gə cù kwā né, Erəwəwte bwī y yó lyi bal Shəwuuli jirh pyō n jàa wa. ³⁸Shəwuuli gə cù kwā né, Akəbəwre byi Baal-Anā jirh pyō n jàa wa. ³⁹Akəbəwre byi Baal-Anā gə cù kwā né, Adaade jirh pyō n jàa wa. N cə w y'à yil Po. N kē mós yā n yil Məyətəbyəə, Mətarēde bàkós ndá Məzaabe nŋ. ⁴⁰Nyí Ezəyu yó-cinā bé yilə né, kən tó dwā ndá bà jisi e suli bà ceme né: Təməna ndá Aləva ndá Yəteete ⁴¹ndá Oləbama ndá Ela ndá Pyəno ⁴²ndá kənaaze ndá Təmə ⁴³ndá Myəbəsaare ndá Məgəjəə e suli Yaram. Wō bəmyé bəmyé bə wō Edòm yó-cinā bé kən tó dwā ndá bà gə y'à jē jē né, tənà y bà y'à cī mú wē. Wós Ezəyu mú n wós Edòm da mós mú lyi bí.

Chapter 37

¹Zhakɔɔbe tú n bə n jòm Kanaā tənà y wa, n da mɔ́ gá yà n jènè n jòm mǎgǎ́ mɔ́. ²Nyí kɔn gá wɔ́ né Zhakɔɔbe dwí rí shò kwā né: Zhozufu gá tú n yí byinə shí ndə nyàlpyè, n yà n ná n tó n da-byǎ́ bə né n kál pyiisi. N yà n wɔ́ n da kana Byəla ndə Zhələpa byǎ́ bə kwā né. Sə Zhozufu yà n ná n zə lwele ré tɛ̀bɛ́ bə y'à n'è zòm mɔ́ n ká n twí n cí n da né. ³Esərayel yà n sɔ́ Zhozufu du n byǎ́ bə dwǎ́ bə gakó n gá lùl mo n caare wé mú yilə. N yà n ce bə nyal pyɔ́ byí kàməzwí n pɔ́. ⁴Sə Zhozufu zhèmmá bə púrí bə da mɔ́ sɔ́ Zhozufu du bəmyé gakó. Bə j'a ji kùr bə n'è sùl mu, bə k'è wàr bə zòm nánɔ́nɔ́ ndə mɔ́ yé. ⁵dɛ́ rədù, Zhozufu dàrh dàrhà n zɛ́ n kwè ne n cí n zhèmmá bə né. rəmyé ce; bə j'a kwerhe bə n'è sùl mu dɛ́dɛ́. ⁶N yà n wəl be: Cìlə-nə dàrhà à dàrh. ⁷Nə y'à n'è lyè bələ́ jílá jílá cərh cəcəl wə. Àmyé bələ́ y cìl ré j'a zɛ́ rə zhí dɛ́. Àmyé bələ́ cìlə né j'a zɛ́ nà bə nə kəkélé re, nà n'è wùlì tɛ́ rə yé né. ⁸N zhèmmá bə zɛ́ bə wɔ́ mɔ́: N ná n yǎ́ n jí pyèlè ná yó? nà wɔ́ byí n ná byili bə n b'a yə ná yó-cəbal n cini nába? Bə kwerhe bə sùl mu dɛ́dɛ́ n dàrhà né ndə n zòmà né yilə. ⁹Zhozufu ká n dàrh dàrhà dwǎ́ n kwè nəmye n cí n zhèmmá bə né n wɔ́: À dàrh dàrhà dwǎ́: Nənyónw n ndə cànà y e sùlì cāməsɔ́rh shí ndə edù y'à n'è wùlì tɛ́ àmyé yé né. ¹⁰N cí nì n da ndə n zhèmmá bə né né. N da ji mu búl n wɔ́: Dàrhá né n dàrh mɔ́ è etər dàhà? Kɔn nə b'a yə nyó sə àmyé ndə n ná ndə n zhèmmá bə bə ná wùlì tɛ́ n yé né? ¹¹N zhèmmá bə zɛ́ bə n'è dūr n bǔwɛ́. Sə n da yà n já n zhe ywɛ́ né nəmyé mɔ́ n wé. ¹²Zhozufu zhèmmá bə shər bə zə bə da vwámá né bə m'e vò gɔ́ sɔ́, Shəshem nyí rí wé. ¹³Esərayel zɛ́ n wɔ́ Zhozufu né: N zhèmmá bə yə vwámá né zə bə bə vò gɔ́ sɔ́ Shəshem né nà? Bə à twí mú bə sɔ́. Zhozufu lyár n wɔ́: Nyí ni! ¹⁴Esərayel wɔ́ mɔ́: << Zhəl n gwɛ́ n nyí n zhèmmá bə gá jè né, ndə vwámá né mye gá jè né. Sə kwè n bə n byili ni. Wɔ́ Ebərɔ́ nə-gɔ́lɔ́ w wé Esərayel zhì ní n mə n twí Zhozufu. Zhozufu já n lyè n vò n yí Shəshem. ¹⁵Bal mǎdù jəl mo ndə n já n ná n zhəl dɛ́ gɔ́ sɔ́. Bal mɔ́ bwərh mo n wɔ́: Wɔ́ bə́kɔ́n n ná n pyà? ¹⁶Zhozufu lyár bal mɔ́ n wɔ́: À zhèmmá à n'a pyà. À n'a lwəl mɔ́ bə n byili ni bə gá zə vwámá né bə m'e wə mǎgǎ́. ¹⁷Bal mɔ́ wɔ́ mɔ́: Bə zhír nyòndò, sə a nyèè bə y'à zhe: Bàna nə vò Dɔ́tǎ. Zhozufu lyè n twelè n zhèmmá bə né, n yí n nə be Dɔ́tǎ né. ¹⁸Zhozufu zhèmmá bə j'a nə mɔ́ ndə n gwɛ́ wə pyépyé. Bə zòm ndə dwǎ́ bə cí ndə n gwɛ́ yə bə nyí ni yí yé, bə bə la mɔ́ gu. ¹⁹Bə y'à n'è wəl dwǎ́ ne: Nyí-nə dàrhà dàrhna mɔ́ n yúwǎ́ ²⁰Bà-na ná gu mu sə nə kwè mo ná ji gwááré tɛ̀bɛ́ ɔ̀dù wé. Nə m'a zɛ́ ná wɔ́ bə gɔ́-ku zɔ́ mɔ́ o dɔ́. Nə m'a nyí n dàrhà né gá m'a jírɔ́ kɔn ná-dwí yil né! ²¹Orəben nyèè, n zɛ́ n ná n pyà sə n zwɛ́ mo bə jɔ́ wa. Rəmyé ce n wəl be: bə́k'a gu mu yé ²²N sùlì n wə be: Á bə́k'a ló jal tɛ́ yé. Zə-na mɔ́ á ji góró w kɔ́bɔ́ wé, gɔ́-elü w wə, sə á jè bə́k'a dwərh mo yé. n yà n ná téré rəmyé n'wé, mùnì ga n zwɛ́ mo bə jɔ́ wa, sə n ce n kwè n vò n da sɔ́. ²³Zhozufu gá tú n bə n yí n zhèmmá bə nyí ni, bə zə mɔ́ bə vùr n kàməzwí yá, pyɔ́ byí kàməzwí y n yà n zù mú. ²⁴Bə zɛ́ bə zə mɔ́ bə vò bə ji nɛ́ góró w wé. Nɛ́górɔ́ w ɔ́myé mɔ́ y'à wɔ́ nánfò, nɛ́ y'à tɛ́nɛ́ ɔ́ wé yé. ²⁵Sə rəmyé kwā né, bə zɛ́ bə jɛ́ tɛ́ bə la kùjú jú. Sə bə kwè bə yárh dɛ́, bə pwírì Yəsəmayəə byǎ́ bə kùkùl rədù lyi bə pú dwǎ́ kùrə, bə y'à shí Galaade bə n'è yí. Bə yómdé y'à zhí cémé malmala mə lwé nányənyélé kùrə nánzhəzhɔ́. Bə yérh y'à zǎ Ezhìbtì. ²⁶Zhəda zɛ́ n wɔ́ n da-byǎ́ bə né: È wɔ́ bə́kɔ́n ná la nɔ́ ná gə gu ná nyé mɔ́ ná zɛ́ nà shèè n jal mɔ́ mɔ́? ²⁷Bà-na ná yé mo ndə Yəsəmayəə byǎ́ bə sə ná bə́k'a gu mu yé, bə n wɔ́ ná nyé, ná ga wɔ́ jal mǎdù. Sə n da byǎ́ bə cili n zómé ré. ²⁸Majǎ lyi bí y'à wɔ́ dǔlna, bə gá tú bə tó gǎà səta bə n'è lyè, bə vwɛ́ Zhozufu nɛ́ góró w wé bə cí pwè ne. Bə zɛ́ bə kwè mo bə yé Yəsəmayəə byǎ́ bə sɔ́ wár-kùlsì shí-èlyè. Yəsəmayəə byǎ́ bə zə mɔ́ bə m'e vò Ezhìbtì. ²⁹Orəben kwè n bə gwɛ́ nɛ́-góró w wé, sə n púrí Zhozufu ká n tɛ́nɛ́ ɔ́ wé yé. N já n kǎr n gǎndé, ³⁰n zɛ́ n kwè n vò n da-byǎ́ bə sɔ́, n wɔ́ be: Bəsɔ́bwélé y k'è tɛ́nɛ́ yé! Sə àmyé, wɔ́ yé à m'a vò né? ³¹Bə zə bə́cìlǎ bə gu, bə kwè Zhozufu kàməzwí bə mórɔ́ è jal mɔ́ wa. ³²Bə zɛ́ bə pə kàməzwí ndə è pɔ́pɔ́lǎ né, bə vò bə pə bə da ne, bə sùlì bə wɔ́ mɔ́: Nyí kɔn ré dɛ́bá ná nɔ́ mɔ́! nyí n nyí wɔ́ n byí mú kàməzwí ráá è də èmyé ³³Zhakɔɔbe nyí y n lwar è párá, n zɛ́ n wɔ́: Wɔ́ à byí mú kàməzwí yá! gɔ́-ku zɔ́ o dɔ́! Ò dòm Zozhefu o zhəzhəre! ³⁴Zhakɔɔbe kǎr n gǎndé, n kwè yóló gòndò n lyè n cá né. N kúr n byí mú ni dwǎ́ nánzhəzhɔ́. ³⁵N byǎ́ bə ndə n bə́kwǎ́ bə gakó zɛ́ bə bə bə la n wu ni zal, n cɛ́ n wu ni zal mɔ́ yò. N yà n nə n wəl be: È wɔ́ cìl à la m'a vò a twelè à byí mú ni, cúlú ni. Zhakɔɔbe gwɛ́ cə̀lèlè n kúr n byí mú ni. ³⁶E já Majǎ lyi bí y'à yé Zhozufu Ezhìbtì ní ndə Pɔ́təfaare, n yà n wɔ́ Faraɔ́ lyi-fòlò, ndə lyi bí byèbè bə n'è yìlì Faraɔ́ mɔ́ yó-cəbal.

Chapter 38

¹ràmyé yi ní, Zhàda shír n yě ní da-byä bé ne n zè n vò Adəlam lyi bal màdù ní yà ní yíl Yəra sō. ²N yí n nə Kanaā lyi bal màdù bàkó ní yà ní yíl Shəwa. N jí bàkó mó n zè n zù ndá mō. ³Bàkó mó kwè pū n lù byí, Zhàda ce ní yil bà Ere. ⁴Kē mó ká n zə pū n lù byí dō, kē mó ce ní yil bà Onā. ⁵Kē mó ká n lù byí dō kádò, kē mó cici ce ní yil bà Shəla. N lùl Shəla ndá Zhàda yà ní ɲwéné Kəziibi ní. ⁶Zhàda pyà kē ní yà ní yíl Tamaare n pə ní byi-ce Ere ne. ⁷Sə Zhàda byi-ce y wèrhé kən tèbé rà yə cinnə mú pùbùlè yàl, Cinnə mú zè n ce n ci. ⁸Rəmyé yó Zhàda zè n wò Onā ne: Zhəl ní zù ndá n zhəm-bal mó kē mó, n lù byí n yə n n zhəm-bal mó dwí. ⁹Sə Onā yà ní yè bà lùl y èmyé mó t'ā la ńmyé dwí yál yé. Rəmyé ce, ní gə tú ní zù ndá n zhəm-bal mó kē mó gakó, ní yà ní ná ní ce ní bele ré nē mó lwé tē, m̀nì ga ní bàká n lù byä ní zhəmbal mó yil yé. ¹⁰Sə rəmyé yə Cinnə mú pùbùlè yàl yé, Cinnə mú ce ńmye ci. ¹¹Rəmyé yó, Zhàda zè n wò ní byi-can Tamaare ne: mē ejə-kē n da sō kèlé, kən m'e yí à byí Shəla jìrh nánce. Ywē y'à zhe mo, ní tá ní yál sə ní byí Shəla cì ndá ní da-byä bé ta yé. Tamaare já n kwè n vò ní jè ní da sō kèlé wa. ¹²Kən b'e dene námpólé rəmyé kwā né, Zhàda kē Shəwa bàkó mó tú n bà n ci. Sə Zhàda wu-zhùlù w gá tú o b'o lyē kwā né, n zè n vò Təməna ní pyi-kur rí kwarna bé sō, ńmyé ndá ní dɔwa Yəra, Adəlam lyi bal. ¹³Bə zè bə vò bə byili Tamaare ne bə wò: Nyí n nyè-bal zhəl Təməna ní pyi-kur góm. ¹⁴Təmaare vùr ní ejənə kàməzwísi, n zè n zə kàməjè n mə n pyili ní yé ne, n súlì n pyili ní cinə, n zè n vò ní jè Enəyim cɔ w ò wə Təməna sɔmá y yó mó, bwərà y nyí ni. N yà ní lwar bà nyí Shəla yà ní byil n jìrh bal, e já bà yə mō kwè bə pɔ ní la n yə ní ke yé. ¹⁵Zhàda gə nɔ mɔ, ní zə mɔ n yə kə-nəfòlò, ní gə yà ní pyili ní yé y mó yilə. ¹⁶N ywərh n vò ní sō sɔmá y vò ne, n yí n wò mɔ. À n'ā yál a zù ndá mó! ní yə lwar bà wó ní byi-can mó yé. Tamaare zè n bwərh mo n wò: Wó bàkón n m'ā pē sá mē zù ndá ne? ¹⁷Zhàda lyár mɔ n wò: À m'ā ce bə vò bə zə à bə-bwèlé èdù bə b'e pš. Tamaare wò mɔ: N m'a pē kən a cí, bə-bwèlé y gə túwə s'a k'a pš? ¹⁸Zhàda wò: Bàkón dwí n ná n yál b'ā yē a pš? Tamaare wò: Pē n zhən-pɔ ku w nd'ò nyíni yá, ndá dà-dòlò w ò wə n jš w mó. Zhàda kwè re n pō. N zè n zù ndá mɔ. Tamaare já n kwè pwí ndá Zhàda. ¹⁹Tamaare shí tē n zè ní la jè, N yí n pàr kàməjè yá, n ká n kwè ní ejədé kàməzwísi n zù. ²⁰Zhàda twí ní dɔwa Adəlam lyi bal mó ndá bə-bwèlé y ní la vò n pə kē mó ne, sə n zwè ní wè ré kē sō mó n mə n bà. Sə ní dɔwa mó yú ní yə kē mó ne yé. ²¹Dɔwa mó zè n bwərh cɔ w lyi bí: Wó yē kə-nəfòlò w ò y'ā zhí Eməyiimi sɔmá nyí ni mú ɲwéné? Bə lyár mɔ bə wò: Kə-nəfòlò yə nyɔnɔ yàl gaga yé. ²²N zè n kwè n bà n wò Zhàda ne: À yə mɔ ne yé. Cɔ w lyi bí mye wəl ne bə kə-nəfòlò gwē yə gàà jòm gaga yé. ²³Zhàda wò: N já n jí wè ré! Ná bàk'á ce bə m̀n nábá yé. Àmyé twí mú ndá bə-bwèlé yá, sə ńmye yə mo ne yé! ²⁴Sə è wèrhé cànse sətò rəmyé kwā né, bà tú bə byili Zhàda ne bə wò: N byi-can Tamaare jìrh kə-nəfòlò. Nyí mu ní kwè pū ní fwəl tumə né nəmyé mó wé! Zhàda pə nyí n wò: Bə ce n du pwè ne sə bə ji mu myín! ²⁵Sə bə gá tú bà n'è vùr mu bà la pwè ne co yí ní, Tamaare twí bə vò bə wò ní nyè-bal mɔ ne: Nyí wó bal mó m̀bɔ wè ré tèbé èta mó wó ńmyé nyǎn mó ní co pwí y kèbé! Nyí, ní zhən-pɔ ku w ndá ò nyíni yá, ndá ní dà-dòlò wá! ²⁶Zhàda gə lwar rà párá n zè n wò: À twí dóo du mu, b'ā yə mɔ à byí Shəla ne pə n jí yé. Zhàda já ní kə ní yə zwí ndə mɔ yé. ²⁷Sə ní lul ré yí gá tú e yí, bə púrí wó nəcílá bàlyè bə ɲwéné ní wé. ²⁸N gá tú ní ná ní lùl yí ní, nəcílá bé màdù y jè y du pwè ne. elwərh-kē mó zə yá, n lyē tátš nyíni nánshè è ne, ní mə ní zhe: Wó m̀bɔ ní jènè n tó yé n du. ²⁹Sə ńmyé mó ká n ce ní jè y wé, wó nyé mó ní ká n du. Elwəh-kē mó zè n wò: Etər n wèrhé né! Zhàda já n ce ní yil bə Pəreese. ³⁰Rəmyé kwā né, m̀bɔ tátš nyíni nánshè y y'ā lyē ní jè y ne mó zè n du. Bə ce ní yil bà Zəra.

Chapter 39

Yasemayəə byā bē zə Zhozefu bə m'e vò Ezhibti. Sə bə gá yú Ezhibti, Ezhibti lyi bal Pəṭəfaare, n' yà n' wó faraḏ lyi-fɛlɔ́ ṇḏá n' yilnə bē yó-cábal mós, yə mo bə sō. ²Cinnə mú yál né ṇḏá Zhozefu rəmyé ce n' kən gakó y'a j'a n' zwē nyi. Zhozefu já n' mē n' yó-cábal, Ezhibti lyi bal mós sō kélé wa³ N' yó-cábal mós nyi n' púri Cinnə mú yà n' ṇwéné ṇḏá mɔ, e súli mye kən tēbē Zhozefu yà n' nə n' wərhé mós gakó y'a n' zwē nyi n' jō wa. ⁴N' nyi Zhozefu ṇḏá sónó n' kwè mo n' la tū n' pō. N' kwè mo n' la n' nyi n' kélé y yò, n' kwè n' nàcəndé gakó n' súli n' ce n' jō wa. ⁵Pəṭəfaare gá kwè n' kélé y ṇḏá nàcəndé ga n' ce Zhozefu jō w' n' zhē, Cinnə mú já n' cī bwəl n' kélé y yó Zhozefu yilə. Cinnə mú bwəl ré j'a yí n' kélé y ṇḏá n' cesé ṇḏá n' nàcəndé gakó. ⁶Rəmyé yó n' já n' yē n' nàcəndé gakó ne Zhozefu jō wa, sə Zhozefu gá yà n' ṇwéné ṇḏá mɔ mós ce, n' yà n' ká n' tá n' nyi kən dō yò è gə dā n' kùjū w' n' ná n' jí mú yò yé. Zhozefu yà n' wó ébó-dəl móbó n' yà n' byil n' yí, n' yá-zwā dā cənē dwi. ⁷Rəmyé kwā né, Pəṭəfaare kē mós yírhá j'a zē nà pyā Zhozefu yó n' ná n' pyāl mɔ sə n' zə mɔ n' mən zù, n' wò: zə ne n' mós pyē! ⁸Zhozefu cē. N' zē n' wò n' yó-cábal mós kē mós ne: Nyi, à yó-cábal mɔ cò n' kélé y wē ré gakó à jō wa, n' tá n' bwərh ne kən gá n' tó né n' jē-kən ré zelé shò-kwā né mós yò yé. ⁹À yó-cábal mós bə ne du kélé y kēbē wē nà, sə n' tá n' càr kaka à yé né yé, è gə dā ṇmyé dúdú, n' gá wó n' kē mós yilə. wó etər à m'a tó a twi lwele ré nánfɛlɔ́ w' kóbó dwi rí a m'a dó Yi ni mú? ¹⁰Dē gakó, kē mós yà n' já n' zhe Zhozefu ni bə n' bə n' zù ṇḏá mɔ, sə Zhozefu cē n' yə shéné n' vò n' nyi ni, sə n' zù ṇḏá yé. ¹¹Dē rədu, Zhozefu zē n' bə n' yó-cábal mós sō kélé w' n' la n' tum rí tū. Kélé y tūntūnnə bē mādū ga mye yà n' téné yé. ¹²Kē mós zə Zhozefu kàməzwí y ni, n' zē n' wò mɔ: Zú ṇḏá ne! Sə Zhozefu dūr n' du pwē ne, n' yē n' kàməzwí y ni kē mós jō wa. ¹³Kē mós gá púri n' dūr n' du pwē ne n' yē n' kàməzwí y ni n' jō wa, ¹⁴n' byē n' kélé y tūntūnnə bē, n' wò be: Nyi-nə, n' zó Ebərəbá lyi bal n' bə n' zə nába n' mən dədal. Nyi bal mós móbó tū n' bə n' ná n' yāl n' zə ne n' mən pyē. A zē à n'â búbwéé à ce dē. ¹⁵N' gá nyèè à n'â búbwéé à ce dēdē mós, n' zē n' dūr n' yē n' kàməzwí y ni à nyi ni, n' dūr n' du kélé wa. ¹⁶N' kwè Zhozefu kàməzwí y n' cī tē n' yala ne kən b'e yí n' byal mós kwē n' bə kélé wa. ¹⁷Rəmyé yi ní, n' zē n' ká n' byili nyi rí rəmyé rədu y n' byal mós ne n' wò: Ebərəbá yə-bal n' zə n' mós n' bə mós, tū à sono; n' zə ne n' la mən dədal. ¹⁸À gá j'a pwíri à búbwéé dēdē mós, n' já n' dūr n' yē n' kàməzwí y ni à nyi ni n' du pwē ne. ¹⁹Byal mós gá nyèè kən ré tēbē n' kē mós yà n' ná n' zòm ṇḏá mós n' zhe: Bə nyi, kən tēbē yóm-bal mós, wərhé ne mós! rəmyé yó, Zozhefu yó-cábal lyim j'a zē. ²⁰N' ce bə zə Zhozefu bə vò bə ce byənə-jū wə, bə gá y'a n' n' ce pyō mós byənə-jì lyi bí mǎgā. Zhozefu já n' yə byənə-jì w' gā, ²¹Cinnə mú yál né ṇḏá mɔ. N' byili mu n' wu-bòṇò wá, n' ce byənə-jì y yó-cábal mós nyi mu ṇḏá sónó. ²²Byənə-jì y yó-cábal mós já n' kwè byənə-jì y lyi bí gakó n' pə Zhozefu ne n' cī. Wó ṇmyē n' yà n' nə n' ce bə twi kən dēbē gakó bə mǎ sə bə wərhé mós. ²³Byənə-jì y yó-cábal mós yà n' ká n' tá n' nyi tum rí tēbē n' pə Zhozefu ni mú yò yé, bə Cinnə mú yà n' ṇwéné ṇḏá Zhozefu. Sə Cinnə mú yà n' ná n' ce kən tēbē Zhozefu yà n' nə n' wərhé mós gakó n' zwē nyi.

Chapter 40

¹Ywē né rəmyé mó kwā né, lyi bí bà n'è pə pyǝ mó n' sě mó mó yó-cəbal mó ndə byèbé bà n'è pə mɔ búru mú yó-cəbal mó, tú bə dó bà yó-cəbal mó, Ezhibti pyǝ mó nɛ. ²Pyǝ mó lyim zè rə n'è yì n' lyi-fwàalé rəmyé rəlyé yá. ³N ce bə zə rə bə ce byəná-jì y kèbé n' yilnə bé yó-cəbal mó yà n' cí mú wé, bə gá y'à co Zhozufu mǝgǝ mó cici. ⁴Pyǝ mó yilnə bé yó-cəbal mó kwé lyi-fwàalé rəlyé y n' pə Zhozufu ni, bə n' nyí rə yò. Rə mǝ byəná-jì y wé dwā mǝngélé. ⁵Cǝcǝ édù, lyi bí byèbé bà n'è pə sě mó ndə byèbé bà pə búru w pyǝ nɛ mó, yó-cánə bé mǝdù gakó dǝrh n' dǝrhà, ndə bà y'à nɔwéné byəná-jì y wé. Dǝrhà gakó y'à zhe nǝ kùrə. ⁶È dǝ rǝdù, Zhozufu zè nǝkǝkǝlɛ n' vò n' nǝ pyǝ mó lyi-fwàalé sono, n' yí púrí bə wun zhili kókó. ⁷N zè bwǝrh be n' wò: È nǝ wó byè yil á yésé gurhi zà èta mó? ⁸Bə lyár mɔ ə wò: Nyí wó dǝrhà nǝ dǝrh, lò zè n' téné n' la nǝba nǝ kùrə né byilu yé. Zhozufu zè n' wò bɛ: È nǝ dǝ Yi sono dǝrhà né kùrə né byilu mú n'è shí ní nǝ? Byili-nə ne á dǝrhà né á dǝrh mó a nyiwé. ⁹Pyǝ mó sě parna bé yó-cəbal mó cí n' dǝrhà né Zhozufu ni n' wò: Á dǝrhà né wé, à nɔ dǝvǝ-cǝ òdù ò y'à wɔ à yé né. ¹⁰Ò jésé y'à wó sǝtò. Ò gá púrh vɔr ré kwā, o ce púná, o zè o ce byǝ, byǝ bé byi. ¹¹Faraǝ kǝzǝm mó n' mǝ n' nywé mó y'à wɔ à jǝ wa. A kwé dǝvǝ-cǝ w byǝ bé a kǝ bà nǝ mó kǝzǝm mó wé, a kwé a ce Faraǝ jǝ wa. ¹²Zhozufu zè n' wò mɔ; nyí n' dǝrhà né kùrə né: Cǝ jésé sǝtò w wó dwā nǝtò. ¹³È gwé dǝl dwā nǝtò sǝ pyǝ mó zhǝ n' yó dǝ. N' mǝ n' ce n' kǝ twí n' shǝā ga tum rí. Nmyé n' m'a ce kǝzǝm mó Faraǝ jǝ w ndə n' gá yà n' jère n' nǝ n' wǝrhé né mó. ¹⁴Sə kɔn gə tú rə kwɛrhe n' yilə, sə n' y'a lyirh à yò, yál wu-bɔnɔ cí ndə nɛ, n' zòm à yò Faraǝ sǝ, mùnì ga n' ce a shər jì y kèbé wé. ¹⁵Wó Ebərəbá tənà y w bə zɔ nɛ bə m'e shí ní, e jà nyɔnɔ mye à yə kaka wǝrhé sə bə m'e ce ne byəná-jù w yé. ¹⁶Búru w mǝrna bé yó-cəbal mó gá púrí Zhozufu cí dǝrhà né kùr ré, sə è y'à wó kɔrhɔ yò mó, n' wò Zhozufu ni: Àmyé dǝrhà né wé, à y'à zhǝ búuri sáyərɔh sǝtò à yó wə. ¹⁷Sáyǝ kèbé è y'à pyélé dǝ yá-pélé w mó y'à sú ndə búuri dúdúmá dúdúmá tǝbé Faraǝ yà n' nǝ n' dǝm mó. Kúmsí y'à n'è vwǝrh búuri sáyǝ y wa, à yá-pélé w mó. ¹⁸Zhozufu wò mɔ: nyí n' dǝrhà né kùrə né. Sáyərɔh sǝtò w wó dwā nǝtò. ¹⁹È gwé dǝl dwā nǝtò sǝ Faraǝ zə n' yó n' lwəl té. N' mǝ n' jele mó cǝ w ne, sə kúmsí m'a bə sǝ vwǝrh n' yala nǝmá bɛ. ²⁰È dwā nǝtò dǝ ré yù w mó, è yál Faraǝ lul byin rí yò lyirh címsi. Pyǝ mó já n' tene címsí kùjú n' tuntunnə bé gakó yilə. Sə n' zhǝ n' sě mó parna bé yó-cəbal mó ndə búru mǝrna bé yó-cəba mɔ yó dǝ. ²¹N kǝ n' cí n' sě parna mó n' yà n' nǝ n' ce kǝzǝm mó n' jǝ w mó n' tum rí wé. ²²N ce bə tǝr búru mǝrna bé yó-cəbal mó. Kɔn tó ndə dǝrhà né kùrə né Zhozufu yà n' cí mú ta. ²³Sə sě mó parna bé yó-cəbal mó yə Zhozufu yò lyirh yé, n' swé n' yò.

Chapter 41

¹Sə è byinə nàlyè kwā né, Faraṣ mye tú n bə n dārh dārhà. ²N yà n zhǐ Niili y nyí ni. ³N la nyũ n púrí nē nyàlpyè, n gə nɔ ne n já n só, nà y'à nù mye, nà shí Niili y w nə du, nà zè nà n'è dòm gɔ bwí y vɔ̃ ne. ⁴N ká n nà nà dwā nyàlpyè, ná-kwààrè, nà bə càn nàmpólé mye cici yé, nà mye shí Niili y w nə du. Nə bə nà zhǐ nāyáá né yala ne, Niili y bù-cú yó. ⁵Sə nà-kwààrè nà yala né gako kwèrè mó dòm nyémé nyàlpyè y n gə nɔ n já n só mó, e já nà y'à nù mú. Rəmyé yó, Faraṣ já n bwirhi. ⁶Sə rəmyé kwā né, Faraṣ ká n dèè, n zè n ká n dārh dārhà dō kádò. N nà bələ ywé nyàlpyè nà y'à dā cənè dwí, nà y'à wó nánfwààlè nà y'à n'è tò bələ ná èdù yó. ⁷N ká n nà ywé dwā nyàlpyè nà y'à wó nàmpólse, yi-púrhí zho w ce nà j'á kù, nà tò nà du. ⁸Bələ ywé né nyèbè nà y'à kwārɔ́ mó jú ywé nánfwààlè e já nà y'à sú mú. Faraṣ já n zè rəmyé yó. ⁹N púrí wó dārhà. ¹⁰Ce y gá lówá, Faraṣ ce bə byè Ezhíbtí jəpársé ciná bé ndá lárma ciná: bé gako bə pɔ̃, bə n wu y'à n'ò zè. N cí bi n dārhà né, sə mədù ga mye yə ɲwéné n byili mu nà kùrə né yé. ¹¹Wó rəmyé yó, pyɔ́ mó sɛ́ mó parna bé yó-cəbal mó zè n wó Faraṣ ne: À m'a lyǐrh à dóo w yò zà a byili. ¹²È dɛ́ ré ne, Faraṣ lyim y'à zè n tũntũnnə bé yó, n zè n ce bə zə ne, bə ce byənà-jǐ y kèbè è ɲwéné n yilnə bé yó-cəbal mó cí mú sò kélé w mó wé. Àmyé ndá n búru mārna bé yó-cəbal mó. ¹³Cacè èdù, àmyé ndá nmyé ga tó dwā ná dārh, sə dārhà gako y'à zhe nà kùrə. Sə ná mədù gako nɔ n dārhà né kùrə né. ¹⁴Ebərəbá ébɔ́-dāl mədù, n yà n wó pyɔ́ mó yilnə bé yó-cəbal mó yə-bal, n yà n ɲwéné ndá nába gaa. Wó nmyé ne ná cí nà dārhà né. N zè n byili lò gako ne n dārhà né kùrə ré. ¹⁵Sə kɔn gako j'a tó ndə n gá byili ní, dārhà gako shò kwā mó: Faraṣ ká n cí ni à tum rí jàà wa, n ce bə tɔ̃r búru mārna bé yó-cəbal mó. ¹⁶Faraṣ ce pə nyí bə bə byè Zhozufu bə pɔ̃, bə j'a dūr bə vò bə vūr mu lálà byənà-jù wə. Bə tɔ̃ n ywésé ndá n tama né, bə lyá n gándé n zè n lyè n vò n shè Faraṣ. ¹⁷Faraṣ wó Zhozufu ni: À dārh dārhà sə lò mədù ga mye yə ɲwéné n byili ni nà kùrə né yé. Sə à nyèè bə yòwə, bə bə gə cí dārhà nmyé ne, n wó n m'a byili nà kùrə né. ¹⁸Zhozufu lyár Faraṣ n wó: Nyí è àmyé yé! Wó Yi rà b'á lyár kɔn tó ndə Faraṣ gá ná n yál né. ¹⁹Rəmyé yó, Faraṣ zè n wó Zhozufu ni: Nyí à dārh, à y'à zhǐ Niili y bù-cú w yó. ²⁰À púrí nē nyàlpyè nà gako y'à j'a nù, n gə nɔ ne mye n já n só, nà shí Niili y w nə du. Nə y'à zè nà n'è dòm bù-cú w gɔ wá. ²¹Sə nəmyé kwā né, nà dwā nà-kwààrè nyàlpyè mye, nà bə càn yíh w yé, bə gwé yə nà dwí rí ne Ezhíptí tənà y púlápúlá wé gaga yé. ²²Nē né ná-kwààrè, rə jà rə bə càn mó já rə zè rə dɔ̃ nē né nāyáá nyàlpyè y nà y'à nù mú. ²³Nə j'a lyi ni rə ce rə wé, Sə lò lò yə lwar bə kɔn zù nà wé mye yé. Nə j'a gwé zhǐ ná-kwààrè èta, nà bə càn ndə nà gá y'à nyé né shāá mó ta. Rəmyé yó, à j'a bwirhi. ²⁴À k'a dārh dārhà dwā. À nà bələ ywé nyàlpyè nà n'è tò bələ ná èdù yó, nà y'à càn nà sú e já nà y'à càn mye. ²⁵À k'a nà nà dwā nyàlpyè nāmmyéésé nà kùlā, yi-púrhí zho w ce nà kù ndə wə myim mə jú ni ta. ²⁶Bələ ywé né nāmmyéésé dɔ̃ bələ ywé né nyèbè nà càn mó. Sə à byili ni jə-pársé ciná ne, sə lò yə ne n byili ni nà kùrə né yé. ²⁷Zhozufu wó Faraṣ ne: Kɔn ré tèbè Faraṣ dārh mó wó kɔn rədu; Yi byili Faraṣ ne kɔn ré tèbè n mǎ sə n wèrhé mó. ²⁸Nē né nyàlpyè y nà càn mó e súlǐ bələ y ywé né nyèbè nà càn mó n'è merhe byinə nyàlpyè: Rəmyé ce dārhá né wó rədu. ²⁹Nə-kwààrè rə j'a bə càn mó rə y'à pú nē né dwā bé ne, nà shí Niili y w nə du mó n'è merhe byinə nyàlpyè. Bələ y ywé né nyàlpyè y nāmmyéésé yi-púrí zho w ce nà kù mú mye n'è merhe byinə nyàlpyè nɔrh. ³⁰Wó kɔn ré tèbè à y'à zhe à la Faraṣ ne byilu mú: Yi co kɔn tèbè rə la wɔ̃rhó mó pwé ne muni ga Faraṣ lwar re. ³¹Nyí byinə nyàlpyè y nyèbè nà bàn mó, kɔn gako m'a j'a sú tɛ́ Ezhíbtí tənà y púlápúlá w rə bɔrh. ³²Sə rəmyé kwā né, nɔrh m'a tu byinə nyàlpyè, sə bə m'a swé bə kɔn gako rə y'à sú tɛ́ Ezhíbtí tənà y w rə bɔrh mó yò. Nɔrh mó m'a cò tənà yá. ³³Nɔrh mó mǔbɔ́ mǎ la tu mú, m'a zə càn dɛ́dɛ́, rəmyé ce tənà y wé, lòlò ká n tá n la lyǐrh kɔn ré tèbè rə y'à sú tɛ́ rə bɔrh mó yó yé. ³⁴Faraṣ gá dārh dārhà né nəmyé mó wó twər rəlyè ga, sɔ́ nyí Yi kó yò wə, sə rə m'a ce jàn né rə pyirh w lálà. ³⁵Bə Faraṣ, zè èlāsɛ́, n pyà lò mǔbɔ́ n lówá e já n zhe surhə n cí Ezhíbtí tənà y yé né. ³⁶N cí lyi tənà y wé bə zwé bə vóló w neré wé, kɔn rədu kùrə rənu gako yó wə, Ezhíbtí tənà y wə-jəàré gako wé, byinə né nyàlpyè y nyèbè kɔn gako la sú tɛ́ rə bɔrh mó wé. ³⁷Lyí bí bəmyé mó m'a zwé byinə né nyàlpyè y nyèbè nà bàn mó nà càn mó jíjí rí bə ló dwā yó, sə bə pyà jààse cemé né wé bə ló bələ y né bə cí, Faraṣ yil yilə. ³⁸È m'a yə kùjú kòbɔ́ bə la dɛ́ cú, Ezhíbtí tənà y yilə, byinə né nyàlpyè y nyèbè nɔrh mó mǎ bàn mó yilə. Èta tənà y m'a lú nɔrh mó jɛ́ wa. Muni ga nɔrh mó bək'a gu tənà y lyi bí yé. ³⁹Faraṣ ndə cɔ w lyi bí ndə cɔ w yé né ciná bé swéné tèbè Zhozufu zòm ndə be mó. ⁴⁰Faraṣ zè n wó cò w yé né ciná bé ne: ná nà m'a nà lò dɔ̃, n zhe Yi Eshirhá y ndə mǔbɔ́ ta? ⁴¹N zè n wó Zhozufu ni: Nyí è gá wó Yi rà byili mú ywé né nyèbè gako n lwar mó, ce lò dɔ̃ ká n tənè n lówá n já n zhe surə ndə n ta yé. ⁴²Wó nmyé n m'a ciní à kélé yá. À tənà y lyi bí púlápúlá m'a tó n nyé né nyèbè n la be pɔ́ mó. Sə wó à pyèlè dàgwá y dúdú à la m'a dwini mú. ⁴³Faraṣ súlǐ n wó Zhozufu ni: Nyí à pɔ́ mó Ezhíptí tənà y púlápúlá bə n ciní. ⁴⁴Fwaraṣ zè n vūr n pyèlè cibyi y n jəfólé ne n ce Zhozufu jəfólé ne. N kwè lɛ́ kèbè è càn kàməzwí n zù mu, n kwè sánəmə byā-dòmè n ce n cəl né. ⁴⁵N zè n ce n jòm n búlā eshā-vwətu rəlyè nyɔ́ w yó, lyi y'à j'a zè bə wə n yé né bə n'è búbwéé bə zhe: Jòm-nə á nədwná yó! èta, Faraṣ já n pɔ́ ɲwənó Ezhíbtí tənà y púlápúlá yó. ⁴⁶N ká n wó Zhozufu ni: Àmyé à wó Faraṣ! È gá dà nmyé lò dɔ̃ tənè Ezhíptí tənà y púlápúlá w n mǎ n zhè n jè ráá n nà dɛ́ è wé yé. ⁴⁷Fwaraṣ zè n ce Zhozufu yil bə Təsəfwanate-Pəyashe; n pɔ́ kɛ́ n yíl Asənate, n da yà n vwí-zwálnə Oyɔ́ né n yíl Poti-Fəra. Zhozufu já n zè n la Ezhíptí tənà y byóló. ⁴⁸Zhozufu zhəl n byili n cin Ezhíbtí pyɔ́ Faraṣ ne ndə n yà n zhe byinə shá-ètò. zhozufu gá shər Faraṣ sò n já n lyè n vò n ná n byélé

Ezhibti tənà y púlópúlá. ⁴⁷Byinə né nyàlpyè y òdà cə y zhe gwàl mó yi ní, kùjú w byil o pyè té o bər̀h⁴⁸ Zhofefu ce bə pwà byinə né nyàlpyè y kùjú w bə vwàl Ezhibti tənà y gako wé mú, n ce bə pyà jààsə cə-fwààlé wé, òdà gɔ sɔ cəmə né nyèbé nà bwál cə-fwààlé nə mó wé ré bə cí cə-fwààlé wé. ⁴⁹Zhofefu pwà bələ y è y'à byil námbər̀hɔ, e j'à è já dɛ́dɛ́ òdà nà-fɛ́lɔ nyí ní nyər̀hɔ ta, kɔn yí rə lyé cə nə ní ká ní yà è mər̀hɔ pyà yé, bə bə y'à wàr y bə la mər̀hɔ bə nə è yó yé. ⁵⁰Nər̀h mó gá tú mə dāl byin sə mə tu mú, Zhofefu lùl byá bəlyè òdà One cɔ w vwí-zwəlnə Pətəfera bəkó Asənaatə. ⁵¹N ce byi-cə y yil bə Manase bə ní yà ní zhe: Yi ce a swé à nònò w òdà à da kèlé y gako yó ⁵²N zè n ce ní nyé mó yil bə Efər̀yim bə ní yà ní ná ní wə̀lə: Yi ce a lù byá tənà y kèbé à nɔ wu-zhilù è wé mú wə. ⁵³Byinə nyàlpyè y nyèbé kɔn gako y'à sú té rə bər̀h mó tú nə lyé. ⁵⁴Rəmyé kwā né byinə nyàlpyè y nər̀h mó ju kùrə, òdà Zhofefu gá yà ní dāmă n byili ní. Nər̀h mó gá la jòm, òdà Zhofefu gá yà ní dāmă n byili ní mú; Nər̀h mó nwənə tənəsé gako dɛ́dɛ́, e já kùjú y'à ɲwéné Ezhibti tənà y púlópúlá wə. ⁵⁵Nər̀h mó gá tú mə ji kùr mə n'è zal Ezhibti lyi bí yi ní, bə búbwéé bə lwəl kùjú Faraɗ nə. Faraɗ zè n wə̀ bə gako nə: Zhəl-nə Zhofefu sono, á wər̀hé kɔn dɛ́bé ní la ába byilu mú. ⁵⁶Nər̀h mó y'à j'à ɲwéné tənà y púlópúlá wə. Zhofefu zè n ce bə pul jààsə bə y'à cí bəlsé sà wé, cəmə né wé mó, bə yè òdà Ezhibti lyi bí. Nər̀h mó zɔ càn dɛ́dɛ́ Ezhibti tənà y wa. ⁵⁷Lū w púlópúlá lyi bí y'à n'è twí bə yè bələ y Zhofefu sɔ Ezhibti ní, bə nər̀h mó y'à cə dɛ́dɛ́ lū w cə-yala gako.

Chapter 42

¹Zhakɔbe zɛ n nyɛɛ bɛ bɛlɛ ɲwɛnɛ Ezhɪbti nɪ, n zɛ n wɔ n byɛ bɛ ne: ²À nyɛɛ bɛ jɪjɪ ɲwɛnɛ Ezhɪbti nɪ. Zhəl-nə gàa mó á yè jɪjɪ á b'ǎ pə nába ná wɛrhé ná jí, m̀nì ga ná bàk'á cì yé. ³Ràmyé yó, Zhozufu zhèmmá bɛ shí y shí tɛ bə zɛ bə vò Ezhɪbti jɪjɪ rí pyǎ bə yè. ⁴Zhakɔbe zɛ n yè shɛnɛ n yɛ Zhozufu nyɛ Bezhamɛ tó n zhèmmá bɛ ne yé, bə ywɛ n y'á mó bə dɛga lwele m'a yí mú. ⁵Esərayel byǎ bɛ vò bə la jɪjɪ rí yò ɲdɔ lyi bí dwǎ bɛ ta, bə nɔrh mó y'á ɲwɛnɛ kanaǎ tənà y mye wɛ. ⁶Zhozufu yà n zhe ɲwɔnɔ nánfɔlɔ tənà y yó; wɔ ɲmyɛ mye n yà n ná n yè jɪjɪ ɲdɔ n tənà y lyi bí gakó. N zhèmmá bɛ zɛ bə bà, bə yí bə wùlɛ tɛ n yé né, bə tu bə zə bə yárh bə pú tɛ. ⁷Zhozufu gá nɔ n da-byǎ bɛ, n lwar bə párá, sə n yə shɛnɛ bə lwar n párá yé. N zɛ n zòm zɔ-kùlɔ ɲdɔ be. N bwərh be n wɔ: Yɛ ámyɛ shí ní? Bə lyár mɔ bə wə: Nə shí Kanaǎ tənà y w nə bə kùjú yò. ⁸Zhozufu já n lwar n zhèmmá bɛ párá, sə bəmyɛ yə n párá lwar yé. ⁹Zhozufu já n lyírh dàrhà né n yà n dàrh bə shò kwǎ né mó yò, n zɛ n wɔ be: Ámyɛ wɔ lyi byɛbɛ á zə surhə á bə tənà y yé shò lwar. Á tú á n'á pyǎ á la á lwar ná tənà y jàn ré gá mǎ né. ¹⁰Bə lyár mɔ bə wɔ: È dɔ èta yé, ná yó-cébal. nyí wɔ kùjú n tùntùnnə bɛ tú yò. ¹¹Nə gakó wɔ bal mǎdù byǎ, nyí wɔ zhàn ná n'é zòmà, n tùntùnnə bɛ dɔ lyi byɛbɛ bə zə surhə bə bə tənà y jàn ré yé shò pyǎ bə lwar yé. ¹²Zhozufu ká n wɔ: È dɔ zhàn yé. Surhə á zə á bə tənà y jàn ré gá bə já mǎgǎ jàasé yé-shò lwar. ¹³Bə wɔ Zhozufu ne: Nyí n tunnə bɛ, ná wɔ nunə shí ɲdɔ bàlyè ná da ne Kanaǎ tənà y wa, sə zà, ná ga nyɛ mó mɛ ná da sono Kanaǎ tənà y wa. Sə ná mǎdù y ká n tɛné yé. ¹⁴Zhozufu wɔ be: À byili ába bə nyí wɔ surhə á m'a bə tənà yé-shò lwar. ¹⁵Nyí-nə kɔn tɛbɛ á la m'a zə á kùr ni mú: ɲdɔ Faraǎ mó n wɔ nǎnyí mú, á t'á la nyɔnɔ shér ɲdɔ è gə dɔ á nyɛ mó námpólé y è tú yé. ¹⁶Twí-nə lò mǎdù á wɛ n vò n zə mɔ n mə n bà, sə ámyɛ mɛ byəná jù wə. Bə m'a lwar ɲdɔ è gá zən á n'á zòmà. Nə gə dɔ zhànà, sə ɲdɔ Faraǎ mó n wɔ nǎnyí mú, sə nyí wɔ zhàn ga wɔ surhə á zə á bà, á m'a pyǎ tənà y yé shò lwar! ¹⁷Zhozufu já n ce bə gakó byəná-jù w dwǎ nɛtɔ. ¹⁸Dwǎ nɛtɔ yù wə, n zɛ n wɔ be: À gá n'á nyàm Yi mú yilə, nyí-nə kɔn tɛbɛ á m'ǎ wɛrhé m̀nì ga á lú mú: ¹⁹á gə wɔ zhàn cíná sə á mǎdù mɛ byəná-jì y kɛbɛ á ɲwɛnɛ è wɛ mó wə, sə á byɛbɛ á dàl mó zə bɛlɛ y á vò á pə á dwí lyi bí nɔrh mó zhe mó ne. ²⁰Á m'ǎ zə á nyɛ námpólé y á m'ǎ kwɛ á b'ǎ pɛ. kɔn ré tɛbɛ á byili mú gə wɔ zhànà, bə m'a lwar, ràmyé yi ní á t'á la cú yé. Sə bə wɛrhé èta zhàn ga. ²¹Bə zɛ bə n'è wəl dwǎ ne: Zhànà, ná y'ǎ dɔ ná nyɛ mó ne, ná y'ǎ nɔ nɔnɔ ò zhe mu mú, ɲdɔ n ná n lwəl nába bə ná dūr n nɔnɔ w mó, sə ná yə n zòmà né cili yé! Wɔ ràmyé yil zúzúnú kòbɔ yú nába. ²²Orobən zɛ n wɔ be: À y'ǎ yə ába re wəl: bə bə k'á wɛrhé lwele bəsbwɛlɛ kɛbɛ ne nà? á zɛ á yə á zòmà né cili yé. Sə nyí-nə, èlǎsé, bə n'è bwərh nába n jal mó yò. ²³Bə y'ǎ yəl bə Zhozufu nyɛ bə dwí zòmà né yé, bə lò yà n ɲwɛnɛ n ná n zwɛ bə zòmà né n cí. ²⁴Zhozufu twɛ bə yala ne n vò kwǎ né; n kúrh, n zɛ n ká n kwɛ n bə bə nyí ni n zòm ɲdɔ be. N zə Shəmənyɔ bə wɛ, n ce bə lyɛ mo bə yírh wə. ²⁵Zhozufu pə nyí bə ce bə wɛ ré gakó sú ɲdɔ bɛlɛ, bə k'a càrh lò gakó ne n sàbyí mú, bə ce mo n lɔbɔ w wa, bə súlí bə pə be kùjú bə la m'e kwɛ sómá yá. ²⁶Bə kwɛ bə bɛlɛ y bə zhí bə bənesé ne, bə j'a lyɛ. ²⁷Ce y gá tú e yìi bə zɛ bə zhí bə la shírh, bə mǎdù zɛ n bwɛlɛ n yóló w n la gɔ vūr n pə n bəna y ne, n já n nə n sàbyí mú mə pyɛlɛ bɛlɛ y yó n yóló w nyí rí wə! ²⁸N zɛ n wɔ n da-byǎ bɛ ne: Nyí bək'a càrh ne n sàbyí mú, nyí mu à yóló w wə. Bə wun j'a zɛ dɛdɛ, bə zɛ bə n'è kəkə bə m'è bwərh dwǎ bə zhe: Wɔ etər Yi wɛrhé nába né èta mó? ²⁹Bə gá tú bə yí bə da Zhakɔbe sɔ, Kanaǎ tənà y wa, bə cí mu kɔn ré tɛbɛ gakó rə wɛrhé mó. ³⁰Bə wɔ mɔ: Nyí bal mó mɔbɔ n tənà yó-cál mó mó já n zɔ-kùlɔ ɲdɔ nába, n wɔ bə wɔ surhə ná zə ná m'è bə tənà yé-shò lwar. ³¹Sə ná lyár mɔ ná wɔ: Bə nyí è dɔ surhə ná zə ná bə tənà y yé-shò lwar yé. ³²Nyí ná y'ǎ wɔ da-byǎ shí ɲdɔ bàlyè, ná da ne; ná mǎdù y ká n tɛné yé, sə zà, ná nyɛ mó námpólé y ɲwɛnɛ ɲdɔ ná da Kanaǎ tənà y wa. ³³Bal mó n yà n wɔ tənà y yó-cébal mó mó zɛ n wɔ nába: Nyí-nə kɔn dɛbɛ è m'a ce a lwar b'ǎ wɔ zhàn cíná mó. Yɛ-nə á da-byí mǎdù ni à sono, s'á kwɛ kùjú w a vò a pə á dwí rí ni rə jí ³⁴Sə á zə á nyɛ mó námpólé y á b'ǎ pɛ, èta, à m'a zɛ á lwar b'ǎ yə surhə zal á m'ǎ bə á la pyǎ tənà y yé shò á la lwar yé, sə á yə zhàn cíná. À m'a zɛ á pə ába á da-byí mú, ràmyé kwǎ né, á m'ǎ zɛ á ɲwɛnɛ á wɛrhé kɔn tɛbɛ á n'á yǎl tənà y wɛ mú. ³⁵Bə gá tú bə n'è vūr wɛ ré bə ywǎlé wɛ yi ní, bə púrí bə mǎdù mǎdù gakó sàbyí-lɔbɛ y è y'ǎ wɔ n yóló w wɛ ɲd'è sàbyí mú ga. Bəmyɛ ɲdɔ bə da ga gá nɔ lɔbsé ɲdɔ sàbyí mú ga, ywɛ zə be. ³⁶Bə da Zhakɔbe zɛ n wɔ be: Á n'á zwɛ á byǎ bɛ gakó á la ne yò! Zhozufu ká n tɛné yé, Shəmənyɔ mye ká n tɛné yé, á n'á yǎl á zwɛ Bezhamɛ mye á súlí! Ràmyé gakó wɔ zhí rə zhí á wə. ³⁷Orobən zɛ n wɔ n da ne: À gə yə Bezhamɛ zə á kwɛ á b'a pɛ, sə gu á byǎ bɛ bàlyè yá. Pɛ Bezhamɛ, nyí àmyɛ m'a k'a zə mɔ á b'a pɛ. ³⁸Zhakɔbe lyár n wɔ: À byí mú tá n la ába tó n vò gàa yé. N zhəmbal mó cù n yɛ mo n dúdú. Lwele gə yú ába sómá y yó, á m'ǎ ce àmyɛ mɔbɔ á ywésé pwɛlɛ mó vò cúlú ɲdɔ wu-zhùlù nánfɔlɔ.

Chapter 43

¹Norh mó y'à j'à gwě n'è nwènè tənà y lyi bí dǎdǎ. ²Zhakwəbe kələ y lyi bí gə tú bə jí jíjí rí tǎbǎ bə y'à zə bə shí Ezhibti mú bə zhě, Zhakwəbe wò n' byǎ bé ne: Ká-na á kwě a vò Ezhipti á yè jíjí námpólé á bə pə nába. ³Zhəda wò mɔ: Bal mó nımyé mó yà n' wò nába bə n' tá n' yǎl n nə nába n' yé né ndá nə da-byi mú təné yé. ⁴Rəmyé wò n' gə m'ǎ ce ná nyé mó tó nába n vò ná yé kùjú w é fòró, ⁵sə n' gə yə mo yě n tó nába, sá nyi ná t'á la yé, bə bal mó nımyé mó wò nába: Á t'á la shónó á bə à yé né nd'á nyé mó təné nd'ába yé. ⁶Esərayel zē n wò: Wó kəkón yil á wǎrhé lwele á pē mó, a zē á m'á wò bal mó nımyé mó ne b'ǎ gwě zhe nyé dō mo? ⁷Bə lyár mɔ bə wò: Nyi bal mó bwərh nába ná cici shò-kwā né ndá ná dwi rí mye shò-kwā né, n wò: Á da nə gwě nǵwéné? Á nə zhe da-byi? ná zē ná m'é lyár mó ɛta: Sə ná yə lwar bə n' mà n wò nába: Zhəl-nə á zə á nyé mó á m'á bə yé? ⁸Zhəda zē n wò n' da Esərayel ne: Yé bəsóbwələ y e bə e tó né, muni ga ná zē ná vò; muni ga nımyé ndá nımyé ndá ná byǎ bé ga lú nə bək'á ci yé ⁹A wò mɔ: Á shéné à n'á zhí Bezhamé yò wə, à gə yə kwě a zə mɔ a b'a pǎ, sə bwərh ne n' yò, a ce mo n' jǎ wa. Á gə yə mɔ zal a kwě a m'a bə n' yé né, rə dóo m'a zhi à yó w dē gakó n' yé né. ¹⁰Nyi ná gə y'ǎ yə dene dǎdǎ, ɛta mó ná gə zhəl gàa mó ná k'á kwě, rə yí twər rǎlye. ¹¹Bə da Esərael zē n wò be: Kən gə wó nyóó ndá kən wòrhó á wǎrhé re. Pyǎ-na tənà wě, baume námpólé ndá tür námpólé ndá aromate ndá myiiri ndá pistachess ndá amandes. Tǎbǎ rə cən mó du á ce á ywáálé w á vò á pə bal mó ne. ¹²Kwě-nə səbyi á ce á byé, sə á súli á zə mǔbó bə y'ǎ pyélé bələ y yó, ywáálé nyá né w mó á vò á cǎrh mɔ, dēga wó dó bə y'ǎ dó bə yə mɔ gəl cən é yé.???baume, aromate, myiiri, pistaches, amande ¹³Zē-na a zə á nyé mó á m'á vò bal mó sǎ. ¹⁴Bə Yi jàn cébal mó ce n dūr á nǔnǔ sən jà n yě Shəmənyō ndá Bezhamé ne bə tó ába bə kwě bə bə. ǎmyé gə m'a jòm nánfò ndə à yə byi lùl ta mye, s'a jòm. ¹⁵Bə zē bə kwě pené y ndá səbyi mú mǔbó bə y'ǎ nɔ bə ywáálé wé mó, bə súli bə zə Bezhamé bə shār bə vò Ezhibti. Bə yí bə lyé bə vò Zhozufu yé né. ¹⁶Zhozufu gə nɔ Bezhamé n' nǵwéné ndá be, n wò n' nəcëndé yilnə mó ne: Ce lyi bí byébé kələ wa, sá tene kùjú, bə lyi bí byébé m'a tó ne bə jí kùjú nǵnyéné ne ¹⁷Bal mó wǎrhé kən tǎbǎ Zhozufu byili mu mú, n zə be n zù Zhozufu sǎ kələ wa. ¹⁸Ywě zə be bə gə zə be bə zù Zhozufu sǎ kələ w yilə, bə zē bə zhe: nyi é gə è wó wǎrsé bə y'ǎ co ná ywáálé wé shǎa ga mó yil bə zə nába bə bə nyǔnǔ, sə bə zē bə tú ná yó, bə zə nába lələ; bə zə nába ndə yómá ta, bə zwě ná bənesé ¹⁹Bə gə tú bə yí Zhozufu kələ y bwərà y n' nəcëndé yilnə mó nǵwéné mó nyi ni, bə bwərh mo kələ bwərà y nyi ni, ²⁰bə wò: ná yó-cəbal, nyi ná n'é lwəl mó sǔbri! nyi ná jǎrè ná bə nyǔnǔ dē rǎdù ná yé kùjú. ²¹Sə ná gə y'ǎ kwě ná la jè yi ni, ná tú ná yí jàa èdù wé ná la zǎ, ná zē ná la ná ywáálé pul ná nyi, sə ná mǎdù gakó nɔ n' səbyi mú yó w ga bə cí bələ y yó, n' yóló nyi rí wə. Wó səbyi mú mǎmyé ná k'á zə ná bən cǎrh. ²²Sə ná súli ná zə səbyi dō ná la m'é yé kùjú. Sə ná yəl lò mó mǔbó n' yà n' ká n ce ná səbyi mú ná bələ ywáálé wé mó pár yé. ²³Zhozufu nəcëndé yilnə mó wò be: Á wun bək'á zē yé, ywě mye bək'á zə ába yé. Wó á Yi rí, á da mó Yi rí rə co pené nánfwələ á ywáálé wé. Bə y'ǎ pɔ ne á səbyi mú. Rəmyé kwā né, n zē n vūr Shəmənyō n pə be. ²⁴Bal mó zə be n zù Zhozufu sǎ kələ wa. N zə be n bə n pə be nǛ bə m'e sǎ bə nǎrh, n pə gɔ bə bənesé ne. ²⁵Bə tene bə pené y bə m'è dē Zhozufu twíri y nǵnyéné y ne mó, bə bə y'ǎ dǎmǎ bə byili bi bə bə m'a jí kùjú n sono. ²⁶Zhozufu gə tú kələ w n zhě, bə kwě pené y kǎbǎ é y'ǎ wə bə sǎ jù w mó bə pǎ, bə zē bə tu bə zə bə yǎrh bə pú tǎ n' yé né. ²⁷N' jǎrè n bwərh be bə jàn bwərhá, n zē n bwərh n wò: Á da mó n' jǎrh nǎnce á zòm n' zòmà à sǎ mó jè? N' gwě nǵwéné? ²⁸Bə lyár mɔ bə wò: N' tǔntǔnnə ná da mɔ jè, n' búl n' gwě nǵwéné né. Bə lwəl tǎ bə zə bə yǎrh bə pú tǎ. ²⁹Zhozufu gə kwě n' yé y dǎ, n nə n' nyé Bezhamé, n ná-byi mú n zē n bwərh n wò: Wó á nyé mó námpólé y mǔbó bə á zòm n' zòmà né ndá ne mó? N zē n wò Bēzhame ne: Á byi, Yi m'a dūr n' nǔnǔ! ³⁰Zhozufu yala cəceme n' gə nɔ n' nyé mó, n' yə-náná y'ǎ j'ǎ n'è yǎl ná du. N zē n yə lələ n zù n' jì-zǎrà y wé n kúrh gàa mó. ³¹Rəmyé kwā né, n púl n' yé n zē n ká n du. N' gə nǵwéné n zə n' cin kwā, n wò: pə-na kùjú w ná la jú. ³²Bə pə Zhozufu dúdú ni n' kùjú. Bə pə n' da-byǎ bé ne, bəmye ne bə dúdú. Ezhibti lyi bí n' y'ǎ n' byé kùjú w yil mó mye y'ǎ n'è jí bə nyi, bə bə y'ǎ bə sómá zhe sə bə jí ndá Ebərabá yé. Rə wó bə súsúlú. ³³Zhozufu da-byǎ bé jòm n' yé né, bə ye le ye le dwā ne, kən tó dwā ndá bə byinə né; kən ji kūr ndá bə nǎnce y e m'e vò bə gakó nyé mó ne. Bə y'ǎ n'è nyi dwā shéé shéé, bə rə y'ǎ jār be. ³⁴Zhozufu ce bə pə be kùjú w kǔbó bə y'ǎ cí n' yé né mó. Sə kùjú w kǔbó n' ce bə pə Bēzhame ne mó y'ǎ búl ò nyé dǎdǎ du n' dwā bé nyǎ wá, n' nyǎ w dweme n' dwā be nyǎ twər rənu. Bə tó Zhozufu ni bə nyǎ sé, kən b'e yí sé mó zə be.

Chapter 44

¹Zhozufu pə nyí n̄ jì y nàcèndé yilnə mó ne n wò: Ce jíjì lyì bí byèbè ywáálé wé rə sú rə myerhe bà gá wǎ bà m'a zhǐ ní n̄ pə be, sá ce lò gako sàbyí mú n̄ yóló w nyí rí wə ²Sá kwè à sàbyi-kùlì y kǎzǒm mó ñdà bà nyé mó námpólé y bàlè y ñdà n̄ bàlè y ye ga n̄ ce n̄ yóló w wə. Sə jì y nàcèndé yilnə mó wèrhé ñdà Zhozufu gá n̄ byili mu ni. ³Ce y gá tú e lá, bà yě be bà lyě ñdà bà bānesé. ⁴Bà gá tú bà shār cɔ w wa, bà yə yé né yí yé, Zhozufu wò n̄ jì y nàcèndé yilnə mó ne: Zè n̄ jì lyì bí byèbè kùr ne, n̄ gə zɔ be sá wò be: ⁵È nə wó byè yil á n'á càrh ne lwele cèné ré tèbé à wèrhé ába mó yilə? È nə wó byè yil á ŋwɔl kǎzǒm mó mǎbɔ́ à yó-cébal mó mǎ n̄ nywè e jà n̄ ná zə mɔ́ n̄ mǎ n̄ pár jè mó? Nyí á j'á twí lwele páá. ⁶Nàcèndé yilnə mó dūr n vò n zə bà kùr ne, n zè n cī bi Zhozufu zomà né cici. ⁷Bə lyár mɔ́ bà wò: Wó etər à yó-cébal mó ná n̄ zòm né èta mó? Bə Yi yili n̄ tuntunnà bé ñdà bà gə twí tum rí tèbé dwí rí! ⁸Nyí ná yə sàbyí mú mǎbɔ́ ná y'á nɔ ná ywáálé w mó zə ná shí Kanaā tənà y w nə b'è càrh mó nà? Etər ná nə m'á tó né ná ŋwɔ sàbyí ráá sánámá n̄ yó-cébal sɔ́ jù wə? ⁹Lò mó mǎbɔ́ bà gə tú bà nɔ ku w n̄ sɔ́ mó, sə bə gu mu, sə bə ce námye jìrh ná yó-cébal mó yómá. ¹⁰Nàcèndé yilnə mó zè n wò: Sə kɔn yál ñdà á zòm né! Lò mó mǎbɔ́ bà nɔ kǎzǒm nɔ n̄ sɔ́ mó, ná-cí mǎ n yə yóm-bal, sə dóó t'á la ámye yó w jòm yé. ¹¹Lò gako já n yəə lálà n sɔ́ n̄ yóló w té n zè n bwelè n̄ yóló wə. ¹²Nàcèndé yilnə mó jì kùr n pyà náncə y yóló w wə, n vò n gu yó bà gako nyé mó sɔ́. Bə zè bə nə kǎzǒm mó Bēzhame yóló w wé. ¹³Bə j'a kār bà kāməzwisi, lò gako ká n kwè n̄ zhǐ rí n zhǐ n̄ bəna y ne, bə k'a kwè bà la cɔ w wa. ¹⁴Zhəda ñdà n̄ da-byā bé kwè bà vò bà yí Zhozufu sɔ́ kélé wa, ñdà Zhozufu yà n̄ gwě ŋwéné. Bə j'a tu bə zə bà yərh bà pú té n̄ yé né. ¹⁵Zhozufu zè n bwərh be n wò: Bəkón tum á twí mú? Á yəl bà bal mǎbɔ́ ñdà ámye ta mó ná n̄ lwar ywè ná? ¹⁶Zhəda lyár mɔ́ n wò: Wó bəkón ná m'á wò à yó-cébal mó ne né? Wó etər buri ná m'á pyà? Yi nɔ n̄ tuntunnà bé lwele ré. Nyí ná jìrh à yó-cébal yómá, námye, ñdà mǎbɔ́ bà nɔ kǎzǒm mó n̄ sɔ́ mó ga ¹⁷Zhozufu wò: Bə Yi yili ni, ámye bə k'a wèrhé èta yé. Lò mó mǎbɔ́ bà nɔ kǎzǒm mó n̄ sɔ́ mó, wó n̄mye n̄ mǎ n̄ jìrh à yóm. Ámye kwè-na á vò á da sɔ́ ñdà yə-zùlā. ¹⁸Zhəda twé n yí Zhozufu yala ne, n wò mɔ́: À yó-cébal, n̄ gə wó Yi lò, sá yě n̄ tuntunnə mó cí mú zòmè rədù, sə n̄ bà lyim kwè ñdà mó yé! bà n̄mye ñdà Faraō ga wó rədù. ¹⁹Wó à yó-cébal mó n̄ yà n̄ bwərh n̄ tuntunnə bé n wò: Á da mɔ́ gwě ŋwéné? N súlì n wò: Á zhe da-byí dō? ²⁰Nə lyár ná wò: Nyí ná zhe da n̄ ŋwéné n̄ ce, ñdà ná da byí námpólé, bə sɔ́bwelè ná da mó lùl mo n̄ nāncɔrə wé, sə bə sɔ́bwelè y émye y'á zhe zəmbal sə n̄ cùwə, bəmyéga wó bà ná ne, wó n̄ dúdú n̄ dàl, sə da mó sɔ́ mo ²¹Rəmyé yó, n̄ wəl n̄ tuntunnə bé ne: Zə-nə mo á bà à sono muni ga à cici nə mɔ́ ñdà à yə-byí ²²Sə ná y'á lyár à yó-cébal mó ná wò: Nyí bə sɔ́bwelè y wār è la zhǐ e yě è da ne yé, è gə zhǐr, da mó mǎ cì. ²³Rəmyé yó, n̄ zè n̄ wò n̄ tuntunnə bé ne: Á nyé mó námpólé y gə yə ába tó e bà, à t'á la shónɔ́ á bà à yé né yé. ²⁴Sə ná gá kwè ná vò n̄ tuntunnə à da mó sɔ́ mú, nə y'á cí mu n̄ nyí rí. ²⁵Nə da mó wələ: Ká-na á kwè a vò a yə kùjú námpólé á m'á bà. ²⁶Sə ná lyár mɔ́ ná wò: Nyí ná wār ná m'á vò ñdà ná nyé mó tənè ñdà nába yé, ná t'á la yé, bà ná wār bal mó mǎbɔ́ yé né ná m'a vò né, ñdà ná nyé mó gə yə nába tó yé, rəmyé wó ná nyé gə ŋwéné ñdà nába dúdú e fòró ná vò. ²⁷Rəmyé yó, n̄ tuntunnə à da mó zè n wò nába: Á yé b'á kē mó wó byā bəlye sásálaa n̄ lùl n pɛ. ²⁸Mədu jé n yě ne, à búl bà wó gɔ-ku ò zɔ mɔ́ o dɔ́. À j'á k'á yə mo ne yé, kɔn b'e yí zà. ²⁹Á zè á n'á yál á zwé mǎbɔ́ mye kádò á yě ne! Sə nyí lwele gə yú mu, á m'á ce ámye mǎbɔ́ à jìrh náncə à ywəsé pwelè mó, cì a vò cúlú ñdà zúzúnú nánfóló. ³⁰Wó rəmyé è ce, à gə kwè à zhəl n̄ tuntunnə à da mɔ́ sɔ́ ñdà bə sɔ́bwelè y kèbé yə nába tó, n̄mye ñdà bə sɔ́bwelè y nyū mú gə lyě dwā ne mó ce, ³¹n̄ gə púrí è tənè n̄ mǎ n cì. N̄ tuntunnə nə da mó, n̄ yó w pwelè mó, mǎ n vò cúlú ñdà wu-zhùlù nánfóló. ³²Lwar bà nyí ámye n̄ tuntunnə mó shéné n zwé bə sɔ́bwelè yò w n zhǐ è da yé né, n wò: Á gə yə mɔ́ zə a kwè a b'a pǎ, à m'a zhǐ rə dóó w à nyū mú púlápúlá wé, à da yé né! ³³Elāsé, à n'á lwəl mó bà n̄ shéné a mē nyónɔ́ a yə à yó-cébal mó yóm, bə sɔ́bwelè y jàa wa! S'e tó è zhəmmá bé ne e kwè! ³⁴Etər à m'a tó né a kwè a vò à da sɔ́ ñdà bə sɔ́bwelè y kèbé gə yə ne tó? Nyí à t'á yál a yə kɔn tèbé rə la à da wu-zhìlù kɔn yál yé!

Chapter 45

¹Zhozufu yà ñwéné n pyéné lyi bí byèbé gako bà y'à kákélé mɔ́ mó yé né yé. N zè n bya n wò: Ce-nə lyi bí gako du pwè ne. N zè n byili n cìn n da-byà bé ne, ndá lyi bí dwā bé mādù ga ká n téné ndá mɔ́ yé. ²N zè n ná n kúrh dǎdǎ, rəmyé ce Ezhibti lyi bí nyèè, Faraɔ́ kélé y lyi bí mye nyèè. ³Zhozufu zè n wò n da-byà bé ne: Àmyé wó Zhozufu! À da gwě ñwéné? Sə n da-byà bé gá y'à n'è kəkə n yé né mó ce, bà yà ñwéné bà lyár mɔ́ yé. ⁴Zhozufu wò n da-byà bé ne: bwəlse-nə à yala ne. Bə twě bə yí. N zè n wò be: Àmyé wó Zhozufu, á da-byí mú mǎbó á kwè á yè bə zə bə m'e vò Ezhibti mú. ⁵Elásé, á bək'á zè á ce á wun zhili ráá nə n'è zè á gá yé ne nyónó mó yil yé, bə wó Yi rə twí nì a tó yé a bà, á myəl ré zō yilə. ⁶Nyí è wó byinə nəlyè nyán ré elásé nɔrh mó gá tu cɔ w w né. E já byinə né nənɔ y nyèbé nə gwě bən mó, vwál t'á la vwál yé, jòró mye t'á la jər yé. ⁷Yi twí nì a tó á yé muni ga a tene kùjú a cí ába tənà y kèbé wě, a sē ába á gwě zə myəl sə á nə á cìn vwárh nánfólò è lú è wě. ⁸È dà ámyé á twí nì nyónó yé, wó Yi rə twí nì. Rəmyé rə ce a jirh Faraɔ́ da, à wó n kélé y púlápúlá yó-cəbal, a súlí à n'á nyí Ezhibti tənà y púlápúlá yó. ⁹Cə-nə jàn né á kwě lálà á vò á wò á da ne: Nyí n byí Zhozufu zòm n wò: Yi ce a jirh Ezhipti púlápúlá yó-cəbal, zè n bə á sō lálà n báká jíjirhí yé. ¹⁰N bə n jòm Gəshen nyí rí wě à yala ne, nmyé ndá n byà bé ndá n nēmé né, ndá n vǎ-ywáálé ndá n vwámá nánfwáálé e súlí kən tēbé gako rə wó n nyán mó. ¹¹Gàá mó, à m'a pǎ kən tēbé gako n zhe rə tum mú, muni ga kaka bək'a muri mú yé, nmyé ndá n kélé lyi bí e súlí kən tēbé gako rə wó n nyán mó, bə nɔrh mó gwě m'a yə né byinə nənɔ. ¹²Á cici mú yirhə nɔwa, à nyé Bəzhame mye yirhə nɔwa, bə wó ámyé cici mú à n'á zòm nd'ába. ¹³Cí-nə à ñwónó w nánfólò w à zhe Ezhibti ní mú ndá kən ré tēbé á ñwéné á nə mó gako á da ne. Ce-nə jàn né á yí á ce á da bə nyónó lálà. ¹⁴Zhozufu já n zè n ná n kwə̀lè n nyé Bəzhame ndá n ná n kúrhá. Bəzhame mye ná n kwə̀lè mo ndá n ná n kúrhá. ¹⁵Zhozufu kwə̀lè n da-byà bé gako ndá n ná n kúrhá. Rəmyé kwā né bə zhərh ndá mɔ́. ¹⁶Zòmá né j'a yí Faraɔ́ sō kélé wa. Bə zhe bə Zhozufu da-byà bé túwá: Rəmyé ce wu-nyǎ zə Faraɔ́ ndá n tuntunbə bé rəmyé yilə, ¹⁷Faraɔ́ zè n wò Zhozufu ni: Wál n da-byà bé ne: Zhí-nə á bənesé ne á zhí rí, á kwě á vò Kanaā tənà y wa, ¹⁸Sə á k'á zə á da ndá á kélé y lyi bí á m'á kwě á bə á sō. À m'a cí ába Ezhibti tənà y ce y kèbé è j'a búl è càn dǎdǎ mó wě muni ga á jí è wə-ənyǎlè. ¹⁹Nmyé zhe sómá, pə be nyí n wò: Á m'á wərhé èta. Zwě-nə Ezhipti tənà y búlá vwə-tur rí á pə á byà bé ndá á kana bé ne á vò á zə á da á m'á bà. ²⁰Á bək'á pyirhí á nyí wě ré tēbé á n'á zhír á yě té mó ndá wu-zhùlú yé, bə Ezhibti tənà y wě ré tēbé rə càn mó m'a yə ámyé nyán. ²¹Esərayel byà bé wərhé kən ré tēbé bə byili bi mú. Faraɔ́ ce Zhozufu pə be vwətur e súlí kùjú, sómá y kó mú yilə. ²²N pə címsi gəndə lò gako ne, n zè n pə wár-kùlsi zwǎ-àtò ndá címsi gəndə rənɔ Bəzhame ne. ²³N súlí n pə bənrh shí sə zhí wě ré tēbé rə j'a nyé du rə dwā bé Ezhibti ní mú, e súlí bənə-nyèrh shí sə zhí bəlé ndá búru e súlí kùjirə dwā n da mó sómá y kó yilə. ²⁴N zè n yě n da-byà bé ne bə zhí, sə bə gə tú bə n'è zhí yí nì n wəl be: Á bək'á zè á zhe dwā ne sómá y yó yé. ²⁵Bə zhí Ezhibti ní bə kwě bə yí bə da Zhakɔ́be sō, Kanaā tənà y wa, ²⁶bə cí mu bə wò: Nyí Zhozufu gwě ñwéné, è wó n gaga mó n cí Ezhipti tənà y púlápúlá. Sə rəmyé yə kaka wərhé Zhakɔ́be ne yé, bə n yà n tá n zwě nyí yé. ²⁷Bə k'a kwě zòmá né nyèbé gako Zhozufu yà n zòm ndá be mó bə cí mu. Rəmyé kwā, Zhakɔ́be nɔ vwətur rí tēbé Zhozufu pə bə la m'e kwě mo mó, n já n ká n nə n cìnə. ²⁸Esərayel já n búbwéé n wò: Á byí Zhozufu yirhə gwě ñwéné! Rəmyé dúdú yú nì! Á m'a vò a nə mɔ́ éfóro a cì!

Chapter 46

¹Esərayel já n zè n shér n kwè sómá ndó n kɔn ré tèbé gako n yà n zhe mó. N gá tú n yí Beer-Shəba, n zwál vwè n pə n da Yəzake Yi rí ni. ²Yi tó kɔn ré tèbé Esərayel nɔ cəcè edù denne rə zòm ndó mɔ rə byè mo rə wò Zhakɔɔbe! Zhakɔɔbe! N lyár n wò: Nyí ni! ³Yi zè rə wò mɔ: Àmyé wó Eele, n da mɔ Yi rí. Bək'á dūr ywè ndó Ezhibti zhəl yé, b'á m'a ce n jírɔ dwí nánzhəzhɔ gaa mó. ⁴Àmyé cìcì mú m'a tó mó a vò Ezhibti, à m'a k'a zə mɔa shí gaa n kwè n bà. Sə wó Zhofefu n mɔ n pyi n yírhé né. ⁵Zhakɔɔbe já n zhì Beer-Shəba né n zhír. Esərayel byá bé kwè bà da Zhakɔɔbe ndó bà bəsóná bé e súlí bà kana bé ndó vwətur rí tèbé Faraɔ yà n pɔ bà la m'e pwà be mó. ⁶Bə zə bà vwámá né ndó kɔn tèbé gako bà y'á nɔ Kanaā tənà y w mó. Zhakɔɔbe zhəl Ezhibti ndó n dwí rí gako ndó n byá bé ⁷ndó n nèmé né ndó n bəkwá bé e súlí n byá bé bəkwá bé gako. N zə n dwí rí gako n mə n vò Ezhibti. ⁸Nyí Esərayel byá bé byèbé bà tú Ezhibti mú yilə né: Zhakɔɔbe ndó n byá bé: Orɔben wó Zhakɔɔbe byi-ce yá. ⁹Orɔben byá bé: Anɔke ndó Pəlu ndó Esərɔ e súlí Kərəmi. ¹⁰Shəmənyɔ byá bé: Yəməwel ndó Yəmyin ndó Owaade ndó Yake ndó Səwaare e súlí Shəwul, Kanaā lyi bəko mó byí mú. ¹¹Levyi byá bé: Gerəshon ndó kəyaate e súlí Mərəri. ¹²Zhəda byá bé: Eere ndó Onā ndó Shəla ndó Pərēese e súlí Zəra. Eere ndó Onā cù Kanaā tənà y wē. Pərēese byá bé Esərɔ ndó Amul. ¹³Yəsakaare byá bé: Təla ndó Puvə ndó Yəshuubi e súlí Shəmərɔ. ¹⁴14Zabyəlɔ byá bé: Sərēede ndó Elɔ e súlí Yaləyə. ¹⁵Wó Leya ndó Zhakɔɔbe byá bé bà lùl Məzopotəmyi dē-sō mó e súlí bà nəko Dinə. Bəmyé ndó bà byá bé ndó bà bəkwá bé gako y'á wə nunə shə-ètɔ ndó bəto. ¹⁶Gaade byá bé: Səfo ndó Aji ndó Shuni ndó Esəbo ndó Eri ndó Arodi e súlí Arəli. ¹⁷Asere byá bé: Yəməna ndó Yəshəva ndó Yəshəvyi ndó Bərəya e súlí bà nəko Səra. Bərəya yà n zhe byá bəlyè, Ebere ndó Mələcə. ¹⁸Bəmyé mó y'á wó Zhəlapa mɔbɔ Labā yà n pɔ n bəko Leya ne, Leya zè n kwè n pə Zhakɔɔbe ne mó byá: bà gako y'á wó nunə shí ndó bwəldù. ¹⁹Zhakɔɔbe kē Arashə byá bé: Zhofefu ndó Bēzhame. ²⁰híbtì tənà y wa, Zhofefu zə One, cɔ w vwí-zwəlnə Pətafera bəko Asənaate n mə n lù Manase ndó Efərayim. ²¹Bēzhame byá bé: Bəela ndó Bəkere ndó Ashəbyə ndó Gəra ndó Naamā ndó Eyi ndó Orɔshe ndó Məpyim ndó Upyim e súlí Arəde. ²²Wó byá bé byèbé Arashə lùl n pə Zhakɔɔbe ne mó. Bà gako yàl nunə shí ndó bəna. ²³Dan byí mú: Uushim. ²⁴Nəfətəlyi byá bé: Yasəyə ndó Guni ndó Yəsere e súlí Shələm. ²⁵Bəmyé mó wó Byəla mó mɔbɔ Labā yà n pɔ n bəko Arashə ne, Arashə zè n kwè n pə Zhakɔɔbe ne mó byá. Bà gako y'á wó nunə bwəlpə. ²⁶Zhakɔɔbe dwí rí lyi bí, byèbé bà y'á wó n jal dwí rí rə tó rə bà Ezhibti mú gako y'á wó nunə shə-shəldù ndó bwəldù, n byi-cansé twər tənə yé. ²⁷Zhofefu byá bé n lùl Ezhibti ní mú yàl bəlyè. Zhakɔɔbe kələ y lyi bí byèbé gako bà tú Ezhibti mú yàl nunə shə-shəlpə. ²⁸Zhakɔɔbe zè n twí Zhəda n tó yé n vò n nə Zhofefu muni ga n bə n jəl mo Gəshen né; bà bà la Gəshen. ²⁹Zhakɔɔbe lyé n eshə-vwətu wə, n vò n jəl n da Esərayel. Zhofefu gə: já n nə mɔ, n já n zè n ná n kwə̀lè mo ndó n ná n kúrhə. ³⁰Rəmyé yó, Esərayel wə̀l mo: Èlāsé, à wó à cì, bà n yírhə gwě n wéné sə à yírhə nɔ mó. ³¹Zhofefu zè n wó n da-byá bé ndó n da dwí rí lyi bí dwā bé ne: À m'a vò a cí Faraɔ ne a wò: À da-byá bé nd'á da dwí rí lyi bí bà gako y'á wó Kanaā tənà y w mó tú à sō. ³²Bə wó vwā-ənónà dwí, bà n'è kɔn vwámá. Bà zə bà vā-ywāálé ndó vwámá nánfwāálé ga e súlí kɔn ré tèbé bə zhe mó gako bə m'e bà. ³³Èta, Faraɔ gə byè ába n bwərh tum rí tèbé á n'á twí mú shə kwā, ³⁴S'á lyár á wò: Nyí n tuntuñnə bé wó vwámá bà n'è kɔn bəsóné yi ní ga kɔn b'e yí zà, ndə nɔ dabá ta. Rəmyé m'a ce á vò á jòm Gəshem nyí rí wě, bà Ezhibti lyi bí j'á sùl vwā-ənón gako.

Chapter 47

¹Zhozufu zè n vò n cí Faraṣ ne, n wò: À da ñd'á da-byä shí Kanaā tənà y w bæ bà. Bə zo bæ vǝ-ywǝálé ñdà bæ vwámá nánfwǝálé ñdà kɔn tɛbɛ bæ zhe mó gakó bæ m'e bà, sə bæ zul Goshen né. ²Zhozufu yà n vùr nunə bənu n da-byä bé wé n mə n vò Faraṣ sō. ³Faraṣ zè n bwərɥ be n wò: Wó bàkɔn tum á n'á twí? Bə lyár mɔ bæ wò: Nyí n tuntunnə bé wó vwǝ-ənɔnà dwí ñdà be ñdà bæ dabá ta. Wó vwámá cǝr è wó ná tum ⁴Bə súlí bæ wó Faraṣ ne: Ná tú nà la tənà w jòm, bæ gɔ k'è tənɛ n tuntunnə bé vwámá né n'è dòm yé, bæ nɔrh mɔ Kanaā tənà y wɔ mɔ cè dɛdɛ, rəmyé ce pə sómá n tuntunnə bé ne bæ vò bæ jòm Goshen nyí rí wə. ⁵Faraṣ zè n wó Zhozufu ni: Ñ da mɔ ñdà n da-byä bé tú n sō. ⁶Nyí Ezhibti tənà y è pyé n yé né è la, pyä jàà kɛbé è càn du è dwā bé mɔ n pə be bæ jòm. Bə bæ jòm Goshen nyí rí wé. Sə n gə yé bæ lyi ɲwéné bæ wé bæ yé kɔnɔ w yé shò, sá cír bi bæ nyí àmyé cici mú vwámá né yò. ⁷Zhozufu zə n da Zhakɔbe n bə n byili Faraṣ ne. Zhakɔbe cí bwəl Faraṣ yó. ⁸Faraṣ zè n bwərɥ Zhakɔbe n wò: Ñ byinə né yú mǎngala èta? ⁹Zhakɔbe lyár mɔ n wò: È zhe byinə zóm ñdà zhə-ètò, à y'a zhì tənà w a lyé a vò è dō w ñdà zhə-bal ta mɔ. Sə à nyú mú byinə né dwā ne zo lyààre dɛdɛ nà yə nánzhəzhǝ yál yé. Mə yə à dabá nyǎn mɔ kùr ne yí yé, e jà bəmye y'a n'è zhəl dɛ ñdà àmye ta. ¹⁰Zhakɔbe kə n cí bwəl Faraṣ yó, rəmyé kwā né, n du Faraṣ sō n kwè n vò n sō. ¹¹Zhozufu zə n da ñdà n da-byä bé n vò n cí jàà kɛbé è càn du jàasé dwā bé ɔɔ wé, Ezhibti tənà y wa, Araməesese gə cí má nyí rí wé ñdà Faraṣ gə yà n pə mɔ nyí ní. ¹²Zhozufu nyí kɔn tɛbɛ gakó n da ñdà n da-byä bé ñdà n da dwí rí lyi bí dwā bé gakó y'a zhe rə tum mú yò, kɔn tó ñdà bəsoná bé yó w gə mǎ né. ¹³Nɔrh mɔ gə y'a cè dɛdɛ mɔ ce kùjú w tú o b'o lyé tənà y púlápúlá wé. Ezhibti lyi bí ñdà Kanaā lyi bí y'a k'è yəl kɔn tɛbɛ bæ m'a wərɥé ñdà nɔrh mɔ məmyé mɔ yé. ¹⁴Zhozufu tó bələ y n yà n ná n yé mó denne n pwə Ezhibti ñdà Kanaā tənəsé səbyí mú gakó, n zè n vò n cí mu Faraṣ sō kélé wa. ¹⁵Səbyí mú gə tú mə zhè Ezhibti ñdà Kanaā tənəsé wé lyélyé yó né. Ezhibti lyi bí zè bæ b'e nə Zhozufu bæ zhe: Pə nába búru! È nə wó byé yil n m'a yé nába ná cì n yé né? Nyí səbyí k'è tənɛ yé ¹⁶Zhozufu lyár be n wò: səbyí mú gə tənɛ s'a pə á vwámá né, s'a yé bæ à m'a pə ába búru nə yilə. ¹⁷Bə zə bæ vwámá né bæ b'e pə Zhozufu ni, nmye zè n pə be kùjú wə, n mə zwè eshesé ñdà vǝ-ywǝálé ñdà vwámá nánfwǝálé e súlí bənesé kùjú w yilə. Byin rí rəmyé mɔ wé, n zwè bæ vwámá né gakó n zè n pə be kùjú wə. ¹⁸Sə byin rí rəmyé gə lyé kwā né, byin rí rə pú mú wé bæ tú bæ nə Zhozufu bæ wò mɔ: Ná t'á la ná yó-cəbal mɔ ne shòò bæ səbyí mú zhè yé, bæ nyí bæ zo vwámá né bæ m'e vò ná yó-cəbal mɔ sono, wó ná yala ñdà ná cesé dúdú rə dàl. ¹⁹Byé yil n nə m'a zè n yé námyé ñdà ná cesé ga cì? Yé námyé ñdà ná cesé ga, sá zè n pə nába kùjú. Námyé ñdà ná cesé ga m'a twí ná pə Faraṣ ne. Pə nába wé dwí ná dù, èta ná m'a yə né, ná zə mǎyǎl ná t'á la cú yé, muni ga ná cesé mye t'á la tɛ mǎs lò tənɛ sə wé yé. ²⁰Zhozufu já n yé Ezhibti cesé gakó n pəFaraṣ ne, bæ nɔrh mɔ càn ré gə y'a já dɛdɛ mɔ ce, Ezhibti tənà y lò gakó kwè n ce y n yé. Tənà y gakó j'a zè e jirɥ Faraṣ səpwə-kona. ²¹È gə wó lyi bí yilə, n ce bæ gakó jirɥ yómá, kɔn zhì tənà y tɛ sō e m'e yí è dɛ sō ²²Sə Zhozufu yə vwi-zwǝlnə bé cesé yé yé, bæ Faraṣ yà n kwè nyí rədu rə y'a n'è kwərɥe vwi-zwǝlnə bé. Faraṣ y'a n zhe kùjú ɔ ɲwéné bæ yil bæ n'è jí. Wó rəmyé è ce bəmyé yə bæ cesé yé yé. ²³Zhozufu wó dwí rí ni: Zà à yé àmyé ñdà á cesé ga, a pə Faraṣ ne; Nyí-nə jíjí dwí à n'a pə ába á la dú. ²⁴²⁵Bə lyár mɔ bæ wò: Ñ ce nə lú cu yé né. Ná yó-cəbal mɔ nyí nába ñdà sónó, sə n ce ná jirɥ Faraṣ yómá! ²⁶Zhozufu já n kwè re ñdà nyí ta, rə j'a gwé n'è jí zà zà: wé ré tɛbɛ bæ jər mó kùrə né nənu y yó wə, Ezhibti ní, kùr ré rədu y wó Faraṣ n cí. Vwi-zwǝlnə bé cesé dúdú Faraṣ bæ cí yé. ²⁷Esərayel byä bé mɛ bæ jòm Ezhibti tənà y wa, Goshen né. Bə tú bæ b'e nə bæ səpwə cərh, bæ lù byä bæ pù bæ j'a jirɥ nánzhəzhǝ dɛdɛ. ²⁸Zhakɔbe wərɥé byinə shí ñdà nyǎlpyé Ezhibti ní, sə n byinə né púlápúlá yál byinə zóm ñdà shə-əna ñdà nyǎlpyé. ²⁹Ñ cu gə tú mə bwəlse, n byé Ñ byí Zhozufu, n wò mɔ: Ñ gə nə n nyí ni ñdà sónó zhən ga, sə ce n jè y à cí rí kùr wə, n bàká n ce à cù w Ezhibti ní yé, èta n m'a byili bæ n zhe dɔbre ñdà wu-bònnò ñdà né. ³⁰À gə cùwə, sá kwè ne n mə shər Ezhibti ní n vò n ce ne à dabá lú-bəl mɔ wa. Zhozufu lyár mɔ n wò: À m'a wərɥé ñdà n gə byili ní. ³¹Zhakɔbe wò mɔ: Bwəl rə nyí n pɛ. Sə Zhozufu bwəl mo rə nyí. Esərayel zè n lwəl tɛ n pyənə y yə-pèlé wa.

Chapter 48

¹Ywè né nàmyé mó gá lyē kwā, bà tú bà wò Zhozufu ne: Nyí ò da mó bà jè yé. Zhozufu já n zə í byă bé bàlyè yá, Manase òdó Efərayim n mə n vò. ²Lyì zè bà cí Zhakɔɔbe ne bà wò: Nyí ò byí Zhozufu bàn ò sono. Esərayel já n zè n pyéné í cìn n jòm dɛ́ ò pal ré yó. ³Zhakɔɔbe wò Zhozufu ni: Yì ja;;;èn cəbal mó lyí nì Luzi ní, Kanaā tənà y wa. Rə cí bwəl à yó. ⁴Rə wò ne: À m'a ce í pù í jìrh nánzhəzhǎ m̀nì ga í yə d̀wə nánzhəzhǎ da. À m'a pə tənà y kèbé ò dwí rí nì ò cu kwā né, rə ciní twéé twéé yilə. ⁵Sə èlāsɛ́, ò byă bé byèbé bàlyè y ò lùl Ezhibti ní òd'á y'á gwě yə ò sò twí Ezhibti ní mú, wó àmyé byă. Efərayim òdó Manase ga wó àmyé byă òdó Orɔben òdó Shəmənyɔ́ ta. ⁶Sə byă bé byèbé ò lùl bəmyé kwā mó m'a yə òmyé nyəná, bà m'a zə bà zhəmmá bé yilə né bà byè be, bà m'e pə be bà cəl-tənà yá. ⁷À gá y'á shí Məzopotəmyí a kwě à bàn yì ní, Arashə cù sómá yó, kanaā tənà y wa, òd'á dāl námpólé s'a zù Efərata. Sə wó Efərata sómá y yó gāà mó à co mo né. Bà n'è byè Efərata èlāsɛ́ bà Betəlayem. ⁸Rəmyé yó, Esərayel nɔ́ Zhozufu byă bé n zè n bwərh n wò: Byèbé èta mó yè lyì? ⁹Zhozufu lyár ò da n wò: Wó byă bèbé Yì pə ne nyɔ́nɔ́ mó. Esərayel zè n wò: Ce bà yí à nyí m̀nì a cí bwəl bà yó. ¹⁰Esərayel yà ò cə dɛ́dɛ́ ce í yírhá né y'á k'è bà nə ne cənè yé. Zhozufu zè n zə bəsoná bé n yí í yala ne, Esərayel kwə̀lè be, n vwě be n mə n dɛ́ ò cìn nì, ¹¹n zè n wò Zhozufu ni: À y'á t'á b̀l b'á m'a k'a nə ò yé-zwǎ y kádò yé, sə Yì gaga mó ce a nə mó, a nə ò byă mye a súlì! ¹²Zhozufu kwě ò byă bé ò da nèsé yó, n zè n tu n zə ò yé n pù tɛ́ ò yé né. ¹³Zhozufu zə bà ga bàlyè yá: ò yà n zhe Efərayim nì òdó ò jə-jí, ò zhí Esərayel jə-gwǎ sò, ò zhe Manase òdó ò jə-gwǎ, ò zhí Esərayel jə-jí sò. N zə be n twě n yí Esərayel yala ne. ¹⁴Esərayel cèlè ò ò jə-jí y n cí Efərayim ò wó nyé mó yó wə, n zè n cí ò jə-gwǎ y Manase yó wə: Wó èta ò búlè né y'á zhe né, bà wó Manase gá yà ò wó byì-ce mó yilə. ¹⁵Í cí bwəl Zhozufu yó n wò: bà Yì rí tèbé à da Abəraham òdó à da Yəzake zhəl rə yé né mú, Yì rí tèbé rə zə ne rə vò à lul yì ní ga kɔn m'e yí zà dɛ́ ré tèbé mó ¹⁶Bə máléka y kèbé è zwě ne lwele dwí gakó wě mó, cí bwəl bəsoná bé byèbé yó. Sə bà tó bà dənne bà gwě byè àmyé òd'á dabá Abəraam òdó Yəzake yilə né, sə bà j'a pù bà jìrh nánzhəzhǎ bə sú tənà yá. ¹⁷Zhozufu gá púrí ò da cí ò jə-jí y Efərayim yó mó, ce í wu əə nyàn yàl yé. N zə ò da jè y í la kɔ́ Efərayim yó n cí Manase yó. ¹⁸N wò ò da ne: È də èta yé à da, nyí wó m̀bɔ́ ò wó ò byì-ce yá, cí ò jə-jí jè y ímyé yó. ¹⁹Sə ò da cɛ́, n wò: À byí à yé, à yé re. Nmye mà n jìrh dwí nánzhəzhǎ, ò mà n jìrh lyì-fɛ́lɔ́. Sə ò nyé mó mà n yə lyì-fɛ́lɔ́ dwini mu, ò dwí rí m'a jìrh d̀wə nánzhəzhǎ. ²⁰Zhakɔɔbe cí bwəl bà yó dɛ́ ré rəmyé yù wə, n wò: Wó òmyé dənne Esərayel yà ò la né tó né ò cí bwəl ré, ò y'á ò zhe: Zhakɔɔbe jèn n byè Efərayim yil ré éfòró n zè n byè Manase nyǎn ré. ²¹Esərayel zè n wò Zhozufu ni: Àmyé la cú, sə Yì m'a yə né òd'ába. Rə m'a k'a zə ába á kwě á vò á nambala bé tənà y wa. ²²Àmyé n'á pə mó Shəshem, cəl ré tèbé ò mà ò mó dwini ò da-byă bé, à zwě Amərətəbá sò òdó à búlè shù w òdó à twǎ y má.

Chapter 49

¹Zhakɔɔbe byè n byä bé n wò: bə-nə dwā yó, a byili ába kɔn dèbé rà la ába yú byinə né nyèbé nà bàn mó wé mú.
²Jòm-nə dwā yó, Zhakɔɔbe byä, s'á cili, á cili á da Yəsərayel zòmà né!³Orəben, ñmyé n wó à byi-ce yá, à jàn ré ñd'á bele ré byi-yáá mó, n búl n wó bal e jà n búl n zhe jàn. ⁴N wó ñdə bwí nẽ mǝbó mǝ n'è dūr ñdǝ jàn ta! E jà n tá n la nǝyáá mó yál yé, n gá yè n da nyàm n bə n jì n pal ré yó, n ce n pyənə y jimdi mú yilə.⁵Shəmənyō ñdǝ Levyi wó ná-byä, sə bə n'è zə bə búlǝ shimi ní bə m'è twí jóre dúdú wǝrhó yilə; ⁶À t'á la à cin co kɔn ré tǝbǝ bə co dwā yó, bə la wǝrhó mó wé yé, à t'á la be tó a jòm bə dwā-guúli wé yé, bə bə lyimə y'á zǝ, bə zǝ bə gu lyi, sə bə wu-nyō w nánfǝlǝ w yi ní mye, bə gòm nə-byərǝ nə-gwǝrh. ⁷Bə bə lyim rí zhe bwəl námməlwélé, bə rə wó jóre tútwī, rəmyé m'a yə lwelə. Á m'a bən be dwā ne Zhakɔɔbe dwí rí wé, à m'a làà be tǝ Esərayel tənà y wa.⁸Zhəda, wó ñmyé n da-byä bé m'a cǝrhé. N m'á nyéé n zwə bé bə lwəl bə ywé tǝ, n da-byä bé cici mú m'a wúli tǝ n yé né.⁹Zhəda, à byi, n nyé ñdə bɔɔ byi ta, n zhəl n zə gɔ-námá n dǝ, n kwé n bə n pwəl mó wə. Zhəda jòm. n nǝ dǝ yó, n zǝ n pyé tǝ ñdə bɔɔ ta, ñdə bɔɔ nǝnyō ta. Mǝ n mǝ n ŋwéné n zhərh mǝ tǝ?¹⁰Pyélé dǝ-dǝlǝ w t'á la kwā né zhəl o yǝ Zhəda ne gaga yé, ǝ m'a mǝ n dwí rí jǝ wǝ, kɔn b'e yí mǝbó n cí w mú bə, ñmyé dwə né mǝ sə nǝ shéné n nyi ni mú.¹¹N mǝ n lyé n bəna y dǝvǝ-cǝ w ne, n zǝ n lyé n bənə-byi y dǝvǝ-cǝ w ǝ cǝn du mú ni. N mǝ n shərh n kǝmǝzwí y dǝvǝ y wé, n shərh n kǝmǝ-zù-édǝlǝ w dǝvǝ-cémé né byä bé jal mǝ wé. ¹²N yirhə né m'a shəl ñdə dǝvǝ ta, n yélǝ né pwélé ñdə yil ta.
¹³Zabyəlǝ mǝ n jòm nə-fwǝalé nyi ni, bǝ-bwələ bə nə zhì gǝ. N tənà m'a twélé e yí Sədǝ.¹⁴Yəsakaare wó bəna kǝbé è jè, è pyé tǝ bənə-bóó bə lù byilí nǝrh sǝlyé bə m'e kǝkélé cǝcəl wə. ¹⁵N púrí n gá pyé mǝgǝ mó shirhə y è nyé, tənà y mye dǝ cənə dwí. N lwəl tǝ n la zhī rí zhū, n mǝ dwā ñdə yóm ta. ¹⁶Dan mǝ n ciní n dwí rí, ñdə wó Esərayel kwǝlsé èdù ta. ¹⁷Dan mǝ n yə dǝm mǝ pyé tǝ sómá yó, ñdə kùwə è wǝ sómá yó ta, è dǝ shəshǝ nǝgwǝrh ne, è jòmne mó já n tu n byi byilí. ¹⁸Cinnə, à n'á dǝ ñmyé vwǝrh mó!¹⁹E gə wó Gaade yilə, vwǝrhna kùkùl m'a bə rə vwǝrh mǝ, sə ñmye mǝ n pyé bə nǝkúlǝ yó n bú ñdǝ be. ²⁰Wó Aseere sǝ kùjú kǝbó ǝ cǝn o j'á já mó m'a shí ní. N mǝ n pə kùjú kǝbó ǝ mǝ ñdǝ pyǝ mó ne ²¹Nəfətəlyi wó ta kǝbé è n'è jíl tǝ, è n'è lùl byä byèbé bə cǝn. ²²Zhozefu wó cǝ kǝbó ǝ n'ǝ púrh wɔr nánzhəzhǝ mó tòó, cǝ ǝ n'ǝ púrh nánzhəzhǝ, kǝbó ǝ wǝ nə-bùli nyi ni mú tòó. ǝ jèsé n'è tó sə tó byilí y ni sə vò byilí y yǝ-pélé wa. ²³Bə pyǝ n nyí, bə tə mǝ ñdǝ cama bə jì mu ñdǝ bə bwé dūr mú. ²⁴Sə n zǝ n twǝ y n jǝ kǝkǝ, n vǝmǝ né ñdə n jèsé ga zhe rə jàn ne, Zhakɔɔbe Yi rí lòlǝ bə rə yàlǝ-zhe mó jàn yilə. Rə jirh wǝ-ənən, Esərayel pátá y mó. ²⁵E wó n da mó Yi rí tum, rə sǝ mó, bə Yi rí tǝbé rə wó jàn cǝbal mó cí bwəl n yó! Bwəl ré tǝbé rə n'è shí dǝ mó, ñdǝ bwəl ré tǝbé rə n'è shí cə-wǝ w ǝ wǝ cə y kùr w mú, bwəl ré tǝbé rə n'è shí yilə né ñdǝ lùli y wé mó. ²⁶Bwəl ré n da cí n yó mó du Pyàr ré tǝbé rə j'á ŋwéné shǝā shǝā ga mó ñdǝ pyǝlsé shǝbé sə j'á ŋwéné twéé twéé mó bwəl ré. Bə bwəl ré rəmyé mó só Zhozefu yó, rə só mǝbó bə cǝr n da-byä bé wé n wó pyǝ mó yó. ²⁷Bǝzhame wó gɔ-kùli. Nǝkɔkǝlé ne, n já n nǝ n gwi n dǝmǝ, dǝdéné ne n nǝ n tǝl kɔn ré tǝbé n pwǝ búlǝ né wé mó. ²⁸Wó byèbé èta mó gakó bə y'á wó Esərayel kwǝlsé mó, sə y'á wó shí ñdǝ sǝlyé. Wó kɔn ré tǝbé bə da mó wəl bé bə n gá tú n nǝ n cí bwəl ré bə yó yi ní mú. N cí bwəl lò gakó yó ñdə kɔn gá mǝ ñmye ne. ²⁹Rəmyé kwā né, n pə be nyi n wò: À gə tú à cùwə, sə á ce ne à dabá yó, myélé ré rə wǝ Efərǝ né, Yititi ce y w mó wé, ³⁰Makəpəla né, Maməre yé y wə, kanaā tənà y wa, ce y kǝbé Abraam yé Efərǝ, Yititi mú sǝ, n la cinú e yə n cùurí co jǝā mó wé. ³¹Wó gǝā bə co Abəraam ñdǝ n kǝ Sara né, e súli Yəzake ñdǝ n kǝ Erəbəka né. Wó gǝā mye à co Leya né. ³²Wó Ete byä bé só bə yé ce y ñdǝ myélé ré, rə wǝ è wéé mó ga né. ³³Zhakɔɔbe gá pə n nyó né n byä bé ne n zhè, n kwé n nésé n cí n pal ré yó, n já n cǝ, n twélé n dabá ne.

Chapter 50

¹Zhozefu já n zè n tu n da mó yó, n ná n kwàèlè n yé-zwǎ y òndá n ná n kúrhə. ²Rəmyé kwǎ né, n pə nyí lyi-twǎré bé byèbè bə y'á n'è twǎ bə pə mó mó ne, bə bə tene n da yala né. Lyi-twǎré bé zè tene Esərayel yala né ³dwǎ shə-əna, òndá bə n'è zə nwǎ bə tūr mo. Ezhibti lyi bí kúrh Zhakǝbə ne dwǎ shə-shǎlpyè. ⁴Bə gə kúrh cù w ni, dwǎ né zhè, Zhozefu wǝ Faraǝ kèlè y lyi bí ni: Á gə n'á nyí ni òndá sònó zhèn zhənà, sə á vò á byili á gə zòm né Faraǝ ne á wǝ: ⁵Nyí à da ce a bwəl mu nyí n wǝ: Nyí à la cú! Sə á gə cù wə, sə vò n ce lú-bòl mó mòbó à yè Kanaǎ tənà y w mó wé. rəmyé ce à n'á yǎl a zə mó a vò ce g'á mó, sə a k'a kwè a bà. À da wəl ne: Rəmyé ce, à n'á lwəl sómá à la vò a ce à da mó s'a k'a kwè a bà. ⁶Faraǝ lyár n wǝ: Zhəl n vò n ce n da òndá n gə ce n bwəl mo nyí rí ní. Rəmyé yó, Zhozefu shər n la n vò n ce n da mó. Faraǝ tùntùnnə bé gako òndá n kèlè y lyi bí e súlí Ezhibti tənà y nancesé gako tó mo bə vò; ⁸e súlú Zhozefu kèlè y lyi bí gako òndá n da-byǎ bə òndá n da dwí rí lyi bí dwǎ bé: È yál bəsóná bé òndá vǝ-ywǎálè òndá vwámá nánfwǎálè dúdú ni bə yě Gəshen né. ⁹Búlə eshərth-vwǝtur òndá eshərth-jòmna mye tó mo. Lyi bí byèbè bá tó mo bə vò mó y'á já dǝdǝ. ¹⁰Bə gə zhəl bə b'e yí Ataade, Zhərdǝ bwí kwǎ né mó. Bə jòm gǎa mó bə dom cu wu-zhùlú wíisi nánfwǎlé; Zhozefu kúr n da mó ne dwǎ nyǎlpyè. ¹¹Kanaǎ lyi bí byèbè bə y'á jé tənà y w gǎa mó gə nɔ cu wu-zhùlú wíisi səmyé mó Ataade né mó, bə wwǝ: Nyí cu wu-zhùlú wíisi Ezhipti ní! Wó rəmyé rə ce, bə j'a ce jǎa y è wǝ Zhərdǝ bwí y kwǎ né mó yil bə Abel-Myəsəryim. ¹²Zhakǝbə byǎ bé wərhé kən ré tèbé n yá n pə be rə nyí mú n yilə. ¹³Bə kwè mo bə m'e vò Kanaǎ tənà y wa, bə vò bə ce mo Makəpəla ce y myèlè ré wə, ce y kèbè Abəraam yè Efərǝ, Yititi mú sǝ, Maməre yé y wə, n la cinú n cùurí co yil mú wé. ¹⁴Zhozefu gə co n da mó kwǎ né, n kwè n bə Ezhibti, rímyé òndá n da-byǎ bé e súlí lyi bí byèbè gako bə y'á tó mo bə vò n da mó co mó yil mú. ¹⁵Zhozefu Zhəmmá bé gə púrí bə da cù n zhè, bə wǝ dwǎ ne: Zhozefu gə yá n tə lwele ré tèbé ná wərhé mó mó yil n súl nába, n càrh nába lwele ré tèbé nə wərhé mó gako! ¹⁶Bə zè bə twí Zhozefu sǝ bə wǝ: Nyí n da gə yá n tú n la cú yí ní, pə nába nyí n wǝ: ¹⁷Wál-na Zhozefu ni: Bə nyí à n'á lwəl mo bə n pə súbri n da-byǎ bé ne bə lwele ré òndá bə dóo w yilə. Bə nyí bə wərhé mó lwele zhən zhənà, òndá rəmyé ga, à n'á lwəl mo bə n pə súbri n da mó Yi rí tùntùnnə bé ne! Bə gə zhəl bə byili ri Zhozefu ni, n já n zè n ná n kúrhə. ¹⁸Rəmyé kwǎ né, n da-byǎ bé cici mú zè bə b'e nə mó, bə tu n nēhrh kúr wə, bə zhe: Ná wó n tùntùnnə. ¹⁹Sə Zhozefu wǝ be: Á bək'á dūr ywē yé. Ámyé wǝ Yi jǎa w nà? ²⁰Á pyà ne lwele wǝrhó: sə Yi lyár re rə jírth cènə. rə m'e pyírth kən ré rə yu: zà mó, dwí nánzhəzhǝ vwǎrh yilə. ²¹Rəmyé ce, á bək'á dūr ywē yé, à m'a nyí kən tèbé ámyé òndá bəsóná bé ga zhe rə tum mú yò. Zhozefu já n zòm rəmyé n mə n swè bə wun ni. ²²Zhozefu já n mē n jòm Ezhibti ní, rímyé òndá n da kèlè y lyi bí. N nɔ byinə zòm òndá shí yá, ²³n nə n byí Efəryim nən-jəlé. N zwè n nǝ Məciiri, Manase byí mú, byǎ bé n cí n nərth yó. ²⁴Dǝ rədu Zhozefu wǝ n da-byǎ bé ne: Ámyé la cú. Sə Yi m'a lyírth á yò rə wərhé ába cènə. Rə m'a ce á shər tənà y kèbé wé, á vò tənà y kèbé rə bwəl è nyí Abəraam òndá Yəzake òndá Zhakǝbə ne mó wé. ²⁵Zhozefu ce Esərayel byǎ bé bwəl nyí n wǝ: Bə Yi m'a gwé ába, s'á zə á kúr rí a du nyónnə a vò kwǎ né gaga. ²⁶Zhozefu cù òndá n zhe byinə zòm òndá shíyá. Bə zə nwé bə tūr n yala né, bə kwè ne bə ce kùlkó wé Ezhibti ní.

Exodus

Chapter 1

¹Nyí-nə Esərayel byǎ bé bə tó Zhakǝbə ne bə bə ⁴Ezhiptiy mú, lò gako òndá n dwí rí mú yilə né, è y'á wó : ²Orəbene, Shəmənyɔa, Ləvyi, Zhəda, Yəsakare, Zabəlǝ, Bəzhamǝ, ³Dane, Nəffətəli, Gade òndá Asəere. ⁵Zhakǝbə byǎ y'á wó nuna shəshǎlpyè ; rəmyé yi ní òndá Zozhefu myé y'á ŋwéné Ezhipti ní. ⁶Rəmyé yó né Zozhefu òndá n da-byǎ òndá bə lyi bí byèbè bə y'á wó bə shí-dwǎ bé rəmyé yí ní mú gako cùwə. ⁷Esərayel byǎ bé j'a zè bə lú byǎ nánzhəzhǝ bə pù, bə sú tənà yá, Bə jàn ré j'a n'è súlí twéé twéé. ⁸Rəmyé yó né pyǝ mǝdu zè n cí Ezhipti tənà yá ; Pyǝ mó rímyé mó yə Zozhefu pár lwar. ⁹N zè n zòm òndá n tənà y lyi bí n wǝ : Nyí-nə Esərayel byǎ bé á nyiwé, bə wó dwí nánzhəzhǝ dǝdǝ, bə jàn ré mye du nába. ¹⁰Rəmyé ce, bə-nà ná wərhé surhə, ná ce bə bək'a k'e pù yé, muni ga búl gə zè sə bə bək'a vò bə ce nyí ná zwǎ bé kwǎ né bə bú òndá nába yé ; muni ga bə nə sómá bə du ná tənà y w yé. ¹¹Bə zè bə vùr yó-cinà bə cí muni ga bə pə tumə nyèbè nə jé bə n'è twǎ. Wó rəmyé yó né bə lú cəme bə n'è byè bə Pətm òndá Ramesə bə pə Faraǝ ne n wé cú jǎase. ¹²Òndá bə n'è nwènè bə ga bə cǝ bə n'è pùl bə la. Bə zè bə n'è jí zùu rí òndá Esəyel lyi byǎ bé. ¹³Rəmyé yó né bə ce Esərayel lyi byǎ bé jírth yómá bə n'è twǎ tǝ-kùlə. Bə ce bə lú w wé yál mó k'e bə nyàn zhe yé. ¹⁴Bə ce be yómde tǝ-kùlə wé; bə n'è fwǎrh dɔ bo-kwǎ; bə n'è vwəl bə cəsé wa. Wó tǝ-kùlə né nəmyé èta mó bə y'á ce bə n'è twé. ¹⁵Ezhipti pyǝ mó zè n zòm òndá Ebərabá elwərh-kana bé, Səshəra òndá Puwə ne, ¹⁶n wó bə : Á gə lwərh Ebərabá kana, è gə wó bal-byí s'a gu yə; s'e gə wó kē-byí s'a yé y á bək'a gwi y yé. ¹⁷Sə elwərh-kana bé

gá y'à n'ê nyàm Yi mú ce bà yà pyǝ nyí rí zwē yé, bà n'ê yě bàsóná ne bà t'â gwi bi yé¹⁸Pyǝ mó tà rəmyé yil n byè elwərh-kana n wò be: Wó bàkón yil á n'á wèrhé èta mó, á yě bàsóná be bà ɲwéné né mó? ¹⁹Elwərh-kana bé wò Faraǝ ne: Nyí Ebərabá kana bé dà ndə Ezhipti lyi kana bé ta yé; bà zhe jàn, ce bà y'a mǎ bà lù ndə bà yà elwərh-kē mó sǝ yí yé.²⁰Yi wèrhé cənè ndə elwərh-kana bé; rəmyé ce dwí rí pù rə jǝrh nánzhəzhǝ. ²¹Elwərh-kana bé y'à n'ê dūr Yi ywē, ce Yi ce bà kǎlsé lyi bí y'à n'ê súlí. ²²Pyǝ faraǝ zē n pə nyí n tənà y lyi bí gakó ne n wò: Bə gə lùl bal-byí gakó s'a kwè y a vò á ji bú wə; sə è gə wó wó kē-byí gakó s'a yě y e yà né.

Chapter 2

¹Ləvyi kwálá y byí mǎdù yà n̄ jú Ləvyi kwálá y bǎkó mǎdù. ²Kē mós ímyě mós zē n kwè pwí n lù byí. N pwírí byí wó ébó, n ja n shèè mo cànse sètò. ³N̄ gó pwírí n̄ ká n̄ wà n̄ la mǎ shòò mó yi ní, n kwè sáyá n zə ku n kwèrhe w kókó, n kwè bəsóbwèlé y cí ò wé n pyi ò nyí n cí myǝrhə né n vò n cí bù-cù nyí n̄ vwal-gɔ cəcəl wə. ⁴Bəsóbwèlé nəkó já n zē n̄ tətwe n̄ zhí kwā né n̄ la nyí kɔn gó la né tó. ⁵Rəmyé yó né Faraš bəkó zē n bə bwí yó n̄ la n̄ shə, n̄ tó-dwā bē lyē bə twèlé bwí y nà nē bə n'è jílá. Bə zē bə la nyū bə pwírí kùlkǝ vwal-gɔ w cəcəl wə, n zē n̄ n̄ tùntùnnə bə n̄ zhəl n kwè wə. ⁶N zē n pul ò nyí n̄, n pwírí wó bal-byí nǎmpólé è n'è kúrhá. È nònò zə mǎ, n wò: Nyí wó Ebərəbá byí! ⁷Rəmyé yi ní, bəsóbwèlé nəkó mós já n yí Faraš bəkó mós nyí n wò: N̄ n̄ yál b'á zhəl a pyà byi-kónnə Ebərəbá kana bē wé n bə n̄ ɲwǝ bəsóbwèlé y kèbè? Faraš bəkó mós lyár mǎ n wò : ⁸Zhəl. Bəkó kē-byí y já zhír è la vò e pyà bəsóbwèlé ná mós. ⁹Faraš bəkó mós wó kē mós nē: Zə bəsóbwèlé kèbè n̄ mǎ vò, sá pɛ y yil e ɲwǝ n̄ pē, sá yē bə à m'a pǝ n̄ kwǎndé. ¹⁰È gó tú e byí, n zə y n bə n̄ pə Faraš bəkó mós nē, e jírɲ ñdə n̄ byí ta. N zē n ce n̄ yil bə Muiyisi, bə n̄ y'ǎ zhe, bə wó nàná wé à vùr mo né. ¹¹Kɔn tú e b'e yí è dē rǎdù, ñdə Muiyisi byil nǎncə, n zē è n vò n̄ da-byǎ bē sono, n yí n̄ yírɲə nə tumə né bə n'è twí mǎ nònò wá. N zē n nə Ezhipti lyi byí n̄ n̄ mǎ Ebərəbá byí n̄ da-byǎ bē cəlcá wə. ¹²N nyí nyǝnò n ká n nyí nyǝnò, n pwírí lò lò tènè yé, n já n gu Ezhipti lyi byí mǎ, n kwè mo n gwàr nyǝrhə n shèè mo né. ¹³È cə zē nəkókólé y n ká n du, n pwírí Ebərəbá byǎ bəlyè bə n'è bwí dwā. N zē n wó mǝbó n̄ dó mó nē: Wó bəkón yil n̄ n̄ mǎ n̄ da-byí mǎ? ¹⁴Bal mós ímyě mós zē n wò: Wó mǝ lò n̄ pǝ mǎ cínú mǎ mǎmyé n̄ mǎ n̄ kē n̄ bursi? N̄ n̄ yál n̄ gu ni, ñdə n̄ gó gu Ezhipti lyi byí mǎ mǎ ta? Ywē zə Muiyisi, n wò: Zhən zhənà, lyi bí lwar yò wó. ¹⁵Fwaraš lwar kɔn dèbè rə wèrhé mós, n zē n̄ n̄ pyà Muiyisi n̄ la gu. Muiyisi zē n dūr Fwaraš yé né, n vò Manjǎ tənà y wa, n yí n̄ zhí zhílí èdù nyí ni. ¹⁶Manjǎ vwí-zálnə yà n̄ ɲwéné n̄ zhe kana-byǎ bwǎlpyè. Bə zē bə bə n̄ táš, bə té n̄ mós bə sú bə vwámá kùlkwé ré bə la bə da vwámá né nē pǝ nə nyò. ¹⁷Rəmyé yó né vwǎ-ènònà yí bə jì bi. Muiyisi já n zē n zwē bə nyí ni, n ce bə vwámá né nyò n̄ mós ¹⁸Bə gó k'a kwè bə yí bá da Rəwəle sǝ, n wò bə: Wó bəkón yil á k'á gwiri á kwè lálà zà èta mós? ¹⁹Bə lyár bə wò: Nyí wó Ezhipti lyi byí mǎdù n̄ zwē nába vwǎ-ènònà jǝ wa, n̄ gaga mós té n̄ mós n̄ pə vwámá né nē nə nyò. ²⁰N zē n wò n̄ bəkwa bē nē: Yè n̄ nə ɲwéné? Wó bəkón yil á yē bal mós ímyě nē mós? Byè-nə mo n bə, n jí kùjú. ²¹Muiyisi já shéné n mē bal mós ímyě sono, n pǝ n̄ bəkó n̄ jí, n̄ yíl Səfɔra. ²²N lù byí n pǝ n ce n̄ yil bə Gərəsɔme, bə n̄ yà n̄ zhe, à jē tənà èdù wé zhəəle ²³Kɔn dənə rəmyé kwā né, Ezhipti lyi pyš cì, Esərayel lyi byǎ bē bə kwèrhe bə n'è kúrh bə wówólé dēdē yómre wé, bə n'è kúrh bə búbwéé. Bə búbóó mó bə yóm ré wé mó zhəl Yi sono. ²⁴Yi nyèè bə wówólé mós, rə lyírɲ rə dǝbré rə zə ñdə Abəham ñdə Yəzake ñdə Zhakobe mós yò. ²⁵Yi nyí Esərayel lyi byǎ bē, bə nònò zə rə.

Chapter 3

¹Muyiisi yà n ná n kál n cámbal zhətoro vwámá, Majā vwĩ-zwálnə mó; n zə vwámá n mə n vò ɠo-elū èpòlò w kwā né, n lyě n vò Yi pyò w Orebe né mó. ²Bəzhəzhe máléka lyí mu myín-zhù wé, sòlò cəcəl wə. Muyiisi ná n nyĩ; n pwírí sòlò w zhe myín o j'à t'à jí gaga yé. ³Muyiisi wò: À m'a k'a pyírhí a nyĩ neré nánfɔlò kòbó wó bə́kón dwí neré ndá kòbó, a nyĩ wó bə́kón è ce sòlò zhe myín o j'à t'à jí mú. ⁴Bəzhəzhe gá nɔ n ná pyírhí n nyū, Yi zhì sòlò w rə byě rə wò: Muyiisi! Muyiisi! N lyár n wò: Nyĩ ní! ⁵Dieu wò: N bə́ká yí nyónó yé, vuér n nəcílə né, bə ce y kèbé n zhĩ è wé mó wó Yi nyā. ⁶Rə súlí rə zhe: À wó N da Yi rí, Abəham Yi rí, Yəzake Yi rí ndá Zhakəbe Yi rí. Muyiisi círhí n yé y né, bə ywě y'à zhe mo ndá Yi nyū. ⁷Bəzhəzhe wò: À nɔ à dwí rí nònò w Ezhipti ní mú, à nyè bə wùrhí y bə zwə bé bə n'è wùrh mó, à yě kən gá n'è yì bi ma mó. ⁸Sə à só tē à la rə lwər Ezhipti lyi bí jǔ wa, a ce bə vò tənà nánwowòrhó wé, tənà kèbé yil ndá tūr n'è dūr tē è wé, jàà kèbé Kana lyi ndá Eshé lyi ndá Amś lyi ndá Fərezhe lyi ndá Evē lyi e súlí Zhəbu lyi jě è wé mó. ⁹Nyĩ, Esərayel lyi byā bé wísi yú à sono, nònò w kòbó Ezhipti lyi n'è nwènè be mó. ¹⁰Sə èlāsé, zhəl, à la mó tũ Fwaraō sono, n vūr à dwí rí, Esərayel lyi byā bé Ezhipti ní. ¹¹Muyiisi wò Yi ni: Àmyé wó mǔ, à la m'a vò Fwaraō sono, a m'a vūr Esərayel lyi byā bé Ezhipti ní mú? ¹²Dieu wò mɔ: À m'a yə né ndá mó; sə rəmyé b'a yə mərɔhɔ kən n yilə rə n'è byili bə wó àmyé à twĩ mú: N gə tú n ce dwí rí du Ezhipti n zhè, s'á zũ Yi pyò w kòbó yó. ¹³Muyiisi wə Yi ni: Nyĩ à m'a vò Esərayel lyi byā bé sono, a wò be: Nyĩ wó á dabá Yi rí rə twĩ ni á sono. Sə bə gə zě bə bwərh ne n yil ré, à m'a wò be bə byě? ¹⁴Yi wò Muyiisi ni: À wó lò mó mǔbó n wó mó. Rə k'e súlí rə wó: Wó èta n m'á yí n lyár Esərayel lyi byā bé né: Wó mǔbó n twĩ ni á sono mó. ¹⁵Yi k'e wò Muyiisi ni kádò: N m'a zòm ndá Esərayel lyi byā bé n súlí n wò: Bəzhəzhe, á dabá Yi rí, Abərahm Yi rí, Yəzake Yi rí ndá Zhakəbe Yi rí, twĩ ni á sono. Nyĩ à yil ré byinə byinə, nyĩ à yil ré byā byā è m'e la gaga. ¹⁶Zhəl, n byě Esərayel nancesé n cí dwā yó, sə wò be: Bəzhəzhe mó, á dabá Yi rí, Abərahm Yi rí, Yəzake Yi rí ndá Zhakəbe Yi rí lyi ni. ¹⁷Rə wò ne: À nɔ ába, a nə kən tēbé bə wèrhé ába Ezhipti ní mú, sə à wòwə: À m'a ce á du Ezhipti ní, á gá n'á nwènè mǎgǎ mó, ce á vò Kana lyi ndá Eshé lyi ndá Amś lyi bí ndá Fərezhe lyi bí ndá Evē lyi bí e súlí Zhəbu lyi bí tənà y wa, yil mó ndá tūr rí gá n'è dūr tē mǎgǎ mó. ¹⁸Bə m'a cili n zòmà né, n zə Esərayel nancesé n mé vò Ezhipti lyi pyò mó sono, á wò mɔ: Nyĩ Bəzhəzhe, Ebərabá Yi rí lyi nába. Pə nába sómá ná du ná vò dwā nètò zhəl ɠo-elū èpòlò w wə, ná zwál vwə ná pə Bəzhəzhe ná Yi rí ni. ¹⁹À yě bə Ezhipti lyi pyò mó tá n la ába yǔ gaga á vò yé, ndá è gə dà jě kèbé è jě yé. ²⁰À m'a zhě à jě, a m'a Ezhipti, à a wèrhé màmyaarhe tənà y wé. Rəmyé kwā né n m'a n yě ába á vò. ²¹À gaga mó m'a ce Ezhipti lyi bí nyĩ dwí rí tēbé ndá sónó, á gə tú á gə tú á du á la, á t'á du a vò nd'á jə-fwər yé. ²²Kē gako m'a n lwəl kámɔ nəzhĩrh ndá sánémá nəzhĩrh n jə-dō mó ndá mǔbó n n̄wéné n sō jù w mú ni, n lwəl gǎnde mye á pə á byā bé ndá á bəkwá be ne á zù bi. Èta á m'a kəkəle Ezhipti lyi bí wé ré.

Chapter 4

¹Muyiisi lyár n wò: Nyĩ bè t'á la shònó bæ zwě à zòmà né nyí gaga yé, Nyĩ bè m'a wò: Bæzhəzhe yè mó lyí gaga yé.

3Bəzhəzhe wə: Wə bəkúku o ɲwéné n jə wa? N lyár n wə: dədól. 4Bəzhəzhe wə: Dol w tɛ ce y yó. N dol w tɛ ce y yó, o jírɰ dóm. Muiyisi dūr n yé né 5Bəzhəzhe wə Muiyisi ni: Cèleè n jɛ y n n zə mə nəbyíl ré ne. N cèleè n jɛ n zə mə nəbyíl ré ne, dóm k'a jírɰ dədól n jə wa. 6Bəzhəzhe wə mə bə wə èta n gə yú sá wèrhé né, m̀̀ni ga bə zwé nyí bə wə Bəzhəzhe, bə dabá Yi rí, Abərahám Yi rí, Yəzake Yi rí ndə Zhakəbe Yi rí, rə lyí mú. 7Bəzhəzhe ká n wə mɔ: Ce n jɛ n púlí y kùr wə, n ce n jɛ y n púlí y kùr wə, n ká n vùr yə, n pwírí n jɛ y zhe yəbəcènde námpwə̀̀ ndə bədúkwalə ta. 8Bəzhəzhe wə: Ká ce n jɛ y n púlí y kùr wə. N ká n ce n jɛ y n púlí y kùr wə; n ká n vùr y n púlí y kùr wə, n pwírí è k'a jírɰ ndə n yala né ta. 9Bəzhəzhe wə: bə gə yə shéné bə yə n zòmà cili m̀̀myə náyóó yilə, bə m'a shéné bə zwé nyí rəlyə nyɔ́ yilə. 10Bə gə yə shéné bə zwé nyí m̀̀myaarhe rəlyə yilə, bə yə n zòmà né cili, sá tɛ nè bú wə, n ló tɛ ce y yó, nè mó n tɛ bwí y w mú m'a jírɰ jal ce y yó. 11Muyisi wə Bəzhəzhe ne: Àà! Cinnə, nyí à də lò m̀̀bɔ́ n nə n púr n nyí náná n zòm yé, nyí è də èyije ráá dəlànə ráá n gə ju kùr n nə n zòm ndə n t̀̀nt̀̀unnə mó yó né à zè à wàr yé, bə nyí wə à nyí rí ndə à m̀̀jòlò w ga rə bə shè yé. 12Bəzhəzhe mò: Wə mɔ̀̀ lò n wèrhé numbyíní nyí rí? sə wə mɔ̀̀ lò n nə numbyíní yə nyə-bədɔ́ cəbal, e yə səbòrhò, è yírəh nə né e yə səbòrhò? È də àmyé, Bəzhəzhe nə? 13Zhəl, à m'a yə né ndə n nyí rí, à cèrhè mó kɔn dɛbé n la zòm mó. 14Muyisi wə : Àà! Cinnə, twí lò m̀̀bɔ́ n nə n yál n twí mú.

¹⁴Bəzhəzhe liym já zê Muiyiisi yô, rə wô: Ñ da-byi Arō, Ləvyiti mú tənè nà? À yê bə n mà n zòm nàná. Nyí nì cìcì mú, nì bàn n yé né; n gə tú n nɔ mɔ, n m'a fùù n wé. ¹⁵Ñ m'a zòm ñdɔ mɔ, n ce zòmà né n nyú wə; sə àmye m'a yè né ñdɔ n nyí rí ñdɔ n nyí rí, a m'a cèrhè ába kɔn dɛbé á la wòrhɔ mɔ. ¹⁶Ñ mà n zòm n byili dwí rí n ñmyé yilə; n mà n yè n nyí rí, sə n mà n Yi jàà w n yilə. ¹⁷Kwě dɛdɔlɔl w kòbɔ n la n má wèrhé màmyaarhe mɔ n zə n jò wa. ¹⁸Muiyiisi zè n ká n la, n kwě n tó n cɔmbal Zhətoro sono, n wɔ mɔ: À n'á lwəl mɔ sɔ yě ne a k'a vò Ezhipti à da-byá bé sono, a vò a nyí ñdɔ bə gə gwě ŋwéné lū ní. Zhətoro wɔ Muiyiisi ni: Zhəl ñdɔ yə-zúlɔ. ¹⁹Bəzhəzhe zòm ñdɔ Muiyiisi Majā ne n wɔ: Zhəl, ká vò Ezhipti, bə byébé bə y'á n'è pyá gu mú gakó cùwə. ²⁰Muiyiisi já n zè n zə n kē ñdɔ n byá bə jòm bənerh bə k'a kwě bə la Ezhipti tənà y wa. N kwè n dɛdɔlɔl n zhe n jò wa. ²¹Bəzhəzhe wɔ Muiyiisi: Ñdɔ n ká kwě n la Ezhipti y ní mú n wɔ: n nə màmyaarhé tɛbé gakó à co n jò mɔ: Wèrhé re Fwaraɔ yé né. Sə àmyé m'a kù n wu wá, n tá la shònɔ n yě dwí rí gaga rə vò yé. ²²Ñ m'á wɔ Fwaraɔ ne: Nyí kɔn dɛbé Bəzhəzhe nɔ n zòm mɔ: Esərayel wɔ à byi, à byi-yáá mɔ, . ²³À n'á wəl mɔ: Yě à byi mú ni n vò, m̀nì ga n zúl ne; sə n gə cē n mə yě n vò, sɔ nyí à m'a gu n byi mú, n byi-yáá yá. ²⁴Bə gə y'á ŋwéné sómá yó bə la yi n, bə yi jàà èdú wé, Muiyiisi la gàà mɔ zhɔ. Bəzhəzhe zè n nyáá n yó n nɔ n yál n gu mu. ²⁵Səfora zè n kwè nákulɔ ò nyí námmyèrhé, n gɔ n byi mú bele re nyí tònɔ n kwè n ji Muiyiisi nèrh yó, n wɔ: Ñ wɔ à byal jal wé! ²⁶Bəzhəzhe já n yě mo. N zè n wɔ: byal jal wé! Rə kùr wɔ góm mɔ. ²⁷Bəzhəzhe wɔ Arō ne: Zhəl gɔ-elú èpòlɔ w wə Muiyiisi yé né. Arō zhír n la; n jəl Muiyiisi Yi pyɔ w yó, n kwə̀lè mo. ²⁸Muiyiisi zè n byili Bəzhəzhe mɔ n twí mu mú zòmà né nyèbé gakó, ñdɔ myàmyaarhe tɛbé n pɔ nyí bə n wèrhé. ²⁹Muiyiisi ñdɔ Arō ga j'a zhíli bə sómá yá, bə ce Esərayel lyi byá bé náncesé jòm dwá yó. ³⁰Arō zè n byili zòmà né nyèbé gakó Bəzhəzhe yà n byili Muiyiisi ni mú, n zè n já n wèrhé màmyaarhe dwí rí yé né rə yírhá na. ³¹Dwí rí shènɛ rə zwě nyí. Bə zè bə lwar bə nyí Bəzhəzhe yà n tú n gwě Esərayel lyi byá bé ne, sə n nɔ bə nònɔ wá; bə zè bə wùlì tɛ.

Chapter 5

¹Rəmyé yó né, Muiiisi ndá Aarṣ zè bə vò Fwaraṣ sono, bə wò mò: Nyí Bəzhəzhe, Esərayel Yi rí wò wà: Yě à dwí rí ní rə vò, m̀nì ga rə wèrhé címsi gò-elũ èpòlò w wə, cèrhé á yil ré. ²Fwaraṣ lyár n wò: Bəzhəzhe mó wó m̃, à la m'a zwè ní zòmè ré nyí, a yě Esərayel ne n vò mó ? À yèl Bəzhəzhe mó yár gaga yé, ce à t'á la Esərayel n vò yé. ³Muiiisi ndá Aarṣ lyár m̃ bə wò: «Ebərəbá Yi rí lyí nába; ná n'è lwəl mó bə n yě nába ná shər ná vò dwā nètò zhəl gò-elũ èpòlò w wə, m̀nì ga ná zwəl vwə ná pə Cinu, ná Yi rí ní. È gə dà rəmyé ní mà n ce cím-bəlwèlé ráá búlú shù gu nába.» ⁴Ezhibti pyṣ mó lyár bə n wò: «Muiiisi ndá Aarṣ, è nə wó byè yil á n'á yál á ce dwí rí zhír rə yě rə tumə né ne? Kwè-na á vò á cili á tũ-kùlè né sò!» ⁵Faraṣ sùlí n wò: «Èlāsé Esərayel lyi byá bə jírḥ nánzhəzhə, á zé á n'á yál á ce bə yě bə tũ-kùlè né tũ ní!» ⁶Dē rəmyé mó yù w cici, Faraṣ pə nyí Ezhibti lyi bí byèbè bə y'á wó tũ-kùlè né yó-cinà bə ndá Esərayel lyi byá bə byèbè bə y'á wó kùkùlè né yó-cinà bə ne n wò: ⁷«Á bək'á k'á pwà gò á pə Esərayel lyi byá bə ne bə m'e fwərḥ bə-kwá bə ndə shāā ga mó ta yé. Bə cici mú m'a vò bə pwà wa. ⁸Sə á ce bə gwé fwərḥ bə-kwá byèbè bə y'á n'è fwərḥ kən b'e yí zà mó yó w cici, á bək'á bə bə yó w yé. Bə wó nəwàcēnyela, wó rəmyé è ce bə n'è búbwéé bə zhe: Bà-na ná vò ná zwəl vwə ná pə ná Yi rí ní! ⁹Sùlí-na lyi bí byèbè tũ-kùlè né zwini rí, bə twí sə bə yě bə cìn-jəjṛó ndá koma zòmà ne.» ¹⁰Ezhibti lyi bí byèbè bə y'á wó tũ-kùlè né yó-cinà bə ndá Esərayel lyi byá bə byèbè bə y'á wó bə dwí rí kùkùlè né yó-cinà bə du bə cí nyí Esərayel lyi byá bə ne bə wò: «Nyí Faraṣ nyí rí: Á k'á t'á la gò pwà á pə ába yé! ¹¹Á cici mú zhəl-nə á pwà gò w á gó m'á nə w mǎgǎ mó! Sə á lwar b'á tum rí t'á la bə námpólé mye cici yé.» ¹²Rəmyé yó, dwí rí shər rə làà Ezhibti tənà y cə-yala gakó wə, rə la m'e pwà gò w bə-kwá bə fwərḥ yilə. ¹³Tũ-kùlè né yó-cinà bə y'á j'á pyé bə kùr nyí ní bə zhe: «Ce-nə jàn né á zhè á tum rí! Dē gakó bə-kwá bə yó w mǎ s'o yí ndə bə gá y'á n'è pə ába gò w yí ní yó wá!» ¹⁴Bə y'á n'è mà Esərayel lyi byá bə kùkùlè né yó-cinà bə byèbè Faraṣ tũ-kùlè né yó-cinà bə y'á cír bə cí bi mú bə m'è wəlè: «Byè yil dəlànè ndá zà ga á yə ḡwèné á fwərḥ bə-kwá bə byèbè á y'á mǎ sə á fwərḥ mó yó w ga ndə shāā ga mó ta?» ¹⁵Esərayel lyi byá bə kùkùlè né yó-cinà bə bə bə búbwéé bə ce Faraṣ ne bə bwərḥ bə wò: «È nə wó byè yil n ná n wèrhé tèbé n tuntunnə bə ne? ¹⁶Bə k'è t'á pwà gò w bə pə n tuntunnə bə ne yé, bə j'á zhe bə ná fwərḥ bə-kwá bə, bə sùlí bə n'è mà nába. N dwí rí dówá!» ¹⁷Faraṣ wò be: «Á j'á búl á wó nəwàcēnyela, nəwàcēnyela páá! Wó rəmyé è ce á zhe: Bà-na ná vò ná zwəl vwə ná pə Cinu ní. ¹⁸Kwè-na á vò á tum rí wé èlāsé, bə k'è t'á la gò w pwà bə pə ába yé, á j'á m'á fwərḥ bə-kwá bə bə yí yó w kòbó á mǎ sə á fwərḥ mó.» ¹⁹Esərayel lyi byá bə kùkùlè né yó-cinà bə púrí bə ḡwèné pyápyána wa, bə bə y'á n'è wəl be: «Á t'á la á bə-kwá bə yó w bǎ yé. Dē gakó è m'a yə yó w kòbó á mǎ sə á fwərḥ mó.» ²⁰Bə gó shər Faraṣ sò bə du yí ní, bə j'a wèrhé lala bə yí Muiiisi ndá Aarṣ bə y'á zhí bə n'è yál bə jəl be mó nyí ní. ²¹Bə wó Muiiisi ndá Aarṣ ne: «Bə Cinu nyí kən ré tèbé á wèrhé mó sə n ká bursí: Á ce Faraṣ ndá n tuntunnə bə yírḥ zù nába, kən nyé dwā ndə wó búlú shù á co bə jǔ w m̀nì bə gu nába ta.» ²²Rəmyé yó, Muiiisi kwè n vò n nə Cinu n wò m̃: «Cinu, byè yil n nwènè dwí rí tèbé? È nə wó byè yil n nə twí ní? ²³Á gá tú à n'á zòm ndá Faraṣ n yil yilə, yí ní ga, n j'á n ná n nwènè n dwí rí tèbé, e jà n yə n dwí rí zwè yé.»

Chapter 6

¹Cinu lyár Muiyiisi n wò: «Èlāsě, ñ m'ă nă kɔn ré tēbē à la Faraō ne wòrhó mó: À jě y jàn ré m'a nyéé mɔ n yě be bə shér, À jě y jàn ré m'a nyéé mɔ n cici mú jì bi bə shér n tənà y wa!» Yi k'e byili Muiyiisi ni bə wó rəmyé rà n'è twí mu? Yi wəl Muiyiisi ni: Àmyé wó Cinu. ³À lyí Abəraam ñdā Yəzake ñdā Zhakɔɔbɛ a byili bi b'ā wó Yi rí tēbē rà wó jàn cábal, sà à yə ce bə lwar b'ā súlì à yíl «Cinu» yé. ⁴Rəmyé kwā né, à zɔ dɔbrɛ ñdā bɛ, a bwəl nyí b'ā m'a pə bɛ Kanaā, tənà y bə zhəl bə jě è wé mó, bə gá wó zhələ mǎgǎ mó. ⁵Èlāsě, à nyèè Esərayel lyi byā bɛ, Ezhibti lyi bí n'è nyéé bɛ bə ce bə twí mú wówóló mó, sà à lyírh à dɔbrɛ à zɔ ñdā bɛ mó yò ⁶Rəmyé ce, wál Esərayel lyi byā bɛ ne: Àmyé wó Cinu. À m'a vùr ába Ezhibti lyi bí tū-kùlè né wə, À m'a zwě ába bə yómdé wə, À m'a zə à jàn ré nánfóló w a súlì a búr bursi nánfóló a m'a vwārɔ ába, ⁷À m'a ce á jírɔ dwí tēbē rà wó àmyé dwí, sà àmye m'a yə Yi á yilə. À m'ă lwar b'āmyé wó Cinu, À wó á Yi rí: Yi rí tēbē rà n'è vùr ába Ezhibti lyi bí tū-kùlè né w mó. ⁸À m'a ce á zù tənà y à zhě à jě dǎ a m'a bwəl è nyí Abəraam ñdā Yəzakee súlì Zhakɔɔbɛ ne mó wé. À m'a pə y ába á ciní. Àmyé wó Cinu. ⁹Muiyiisi cí zòmà né nəmyé mó Esərayel lyi byā bɛ ne, sà bə yómdé tū-kùlè né zwini rí gá y' à ce bə wun y' à n'è ge mó ce bə yə mo cili yé. ¹⁰Cinu kə n wò Muiyiisi ni: ¹¹«Zhəl n wò Ezhibti pyō Faraō ne, bə n yě Esərayel lyi byā bɛ ne bə shér n tənà y wa!» ¹²Sə Muiyiisi lyár Cinu n wò: «Esərayel lyi byā bɛ cici mú yə à zòmà né cili yé, etər Faraō mà n tó né n mə n cili ni ní, àmyé mǔbó à nyí rí wàr zòmà mó?» ¹³Rəmyé yó, Cinu zòm ñdā Muiyiisi ñdā Aarō, n súlì n twí bi Esərayel lyi byā bɛ ñdā Ezhibti pyō Faraō sō ñdā n nyé né, m̀nì ga bə ce Esərayel lyi byā bɛ shér Ezhibti tənà y wa. ¹⁴Nyí bə nambala bɛ dwá né yó-cinā bɛ: Esərayel byi-ce Orɔben byā bɛ yàl Anɔke ñdā Pəlu ñdā Esərō e súlì Kəramyi. Wó bəmyé bə yàl Orɔben jìsì yó-cinā bɛ. ¹⁵Shəmənyō byā bɛ yàl Yəmuwəl ñdā Yamē ñdā Owaade ñdā Yakē ñdā Sɔwaare e súlì Kanaā lyi kē mó byí Shəwul. Wó bəmyé bə yàl Shəmənyō jìsì yó-cinā. ¹⁶Nyí Levyi byā bɛ yilə né kɔn tó dwā ñdā bə nambala bɛ Gerəshɔn ñdā Kəyaate e súlì Mərəri. Levyi wèrhé byinə zòm ñdā shə-ètò ñdā nyàlpyè ce yó. ¹⁷Gerəshɔn byā bɛ yàl Lyəbənyì ñdā Shəməyi, kɔn tó dwā ñdā bə jìsì. ¹⁸Kəyaate byā bɛ yàl Aməram ñdā Yəsaare ñdā Ebərō e súlì Uzhəə. Kəyaate wèrhé byinə zòm ñdā shə-ètò ñdā nètò ce yó. ¹⁹Mərəri byā bɛ yàl Məli ñdā Mushi. Wó bəmyé bə yàl Levyi jìsì kɔn tó dwā ñdā bə nèmé né. ²⁰Aməram jí n nà-kē Yəkəbɛɛɛ; Yəkəbɛɛɛ lù Aarō ñdā Muiyiisi n pō. Aməram wèrhé byinə zòm ñdā shə-ètò ñdā nyàlpyè ce yó. ²¹Yəsaare byā bɛ yàl Kore ñdā Nəfəegɛ e súlì Zəkəri. ²²Uzhəə byā bɛ yàl Myəkəyəə ñdā Eləsafā e súlì Sītəri. ²³Aarō jí Amyənadaabɛ bə́kó Eləshəba, Naashō nəkó mó; n zə mɔ n lù Nadaabɛ ñdā Abyəwu ñdā Eləyazaare e súlì Yətamaare. ²⁴Kore byā bɛ yàl Asiiri ñdā Eləkana e súlì Abyasaafɛ. Wó bəmyé bə yàl Kore byā bɛ jìsì. ²⁵Aarō byí Eləyazaare yà n jú Pɔcəl bə́kó; Pɔcəl lù Pyənaase n pō. Wó bəmyé bə yàl Levyi kwálá y dwá né yó-cinā bɛ kɔn tó dwā ñdā bə jìsì. ²⁶Wó Aarō ñdā Muiyiisi ni Cinu yà n pə nyí n wò: «Ce-nə Esərayel lyi byā bɛ pú dwā ne kùkùl kùkùl ñdā shə́dɛ́ɛsɛ ta, bə shér Ezhibti tənà y wa»; ²⁷Wó bəmyé bə zòm ñdā Ezhibti pyō Faraō, bə m'e ce Esərayel lyi byā bɛ shér Ezhibti ní mú. Wó Muiyiisi ñdā Aarō. ²⁸Dē ré tēbē Cinu zòm ñdā Muiyiisi Ezhibti ní mú, ²⁹ñ wəl Muiyiisi ni dē ré rəmyé mó yù wə: «Àmyé wó Cinu, zhəl n cí Ezhibti pyō Faraō ne kɔn ré tēbē gakó à byili mú mú», ³⁰Muiyiisi zhì Cinu yé né n lyár mɔ n wò: «Nyí à nyí wàr zòmà né yé. Etər Faraō mà n tó né n cili ni ní?»

Chapter 7

¹Sə Cinu wəl Muiiisi ni: «Nyí à n'á ce ñ wó yi Faraō yilə, sə ñ da-byí Aarō mà n yə ñ nyi-zwennə. ²Ñ m'ă byili ñ da-byí Aarō ne kɔn ré tèbé gako à la mó rà nyí pɔ mó. Aarō mà n zè n kwè re n cí Faraō ne muni ga n yě Esərayel lyi byă bé ne bə shár n tənà y wa; ³sə àmyé m'a kù Faraō wu wá, a m'a ce à myaarihé ñdà à tũ-fwàalé yó w sùlí Ezhíbtí tənà y wa, ⁴sə ñdà rəmyé ga Faraō tá n la ába cilu yé. À m'a byili à jě y jàn ré Ezhíbtí lyi bí ní, sə à m'a bür bürsi nánfólò a m'a ce à shədéésé, à dwí Esərayel lyi byă bé shár Ezhíbtí tənà y wa. ⁵À gə tú à zhě à jě Ezhíbtí lyi bí yó w a m'a pə be còrhò-tum a sùlí a ce Esərayel lyi byă bé shár bə sô kwā né, Ezhíbtí lyi bí m'a lwar b'amyé wó Cinu.» ⁶Muiiisi ñdà Aarō j'a wèrhé kɔn ré tèbé Cinu yà n pə be rà nyí mú cici. ⁷Muiiisi yà n zhe byinə shə-lyele, Aarō zè n yà n zhe byinə shə-lyele ñdà nətò, bə gə zhəl bə vò bə zòm ñdà Faraō yi ní mú. ⁸Cinu wə Muiiisi ñdà Aarō ne: ⁹«Faraō gə wəl ába: Wèrhé-na māmɔ, sə wə Aarō ne: Kwè ñ dè-dòlò w n dul té Faraō yé né, ò m'a jìrh dóm nánjógóró!» ¹⁰Muiiisi ñdà Aarō zè bə bə Faraō sô bə wèrhé ñdà Cinu gə yà n pə be nyí ní. Aarō dul n dè-dòlò w té Faraō ñdà n tuntunnə bé yé né, dè-dòlò w jìrh dóm nánjógóró. ¹¹Sə Faraō mye ce bə byé lárma ciná bé ñdà lyi bí byébé bə y'á n'è twí jəjìrh-ywè tumə né Ezhíbtí ní mú; sə bəmye zə bə wè ré ɲwónó w bə wèrhé tèbé Muiiisi ñdà Aarō y'á wèrhé mó cici: ¹²Bə mədù gako dul n dè-dòlò w té sə ò jìrh dóm nánjógóró. Sə Aarō dè-dòlò w lyil bə nyàn ré. ¹³Ñdà rəmyé ga, Faraō cè n kù n wu wá; n yə Muiiisi ñdà Aarō cili yé, ñdà Cinu gə yà n dāmā n wə né. ¹⁴Cinu wə Muiiisi ni: «Faraō ná n twí yó-kùlù, n cè n tá n la dwí rí ni yó rə shár yé. ¹⁵Nəkol nəkəkólé yá, Faraō gə tú n du n la nə mó nyí ni sə vò n sô. Dè mɔ Niili y nyí ni. Ñ m'ă kwè dè-dòlò w ò y'á jìrh dóm mó n zə n jò wa. ¹⁶Ñ m'ă wə Faraō ne: Cinu, Ebərəbá Yi rí y'á twí ni a b'a wə mó: Yě à dwí rí ni rə du muni ga rə vò rə cèrhé ne gɔ-elū èpòlò w wə, sə kɔn m'e yí zà, n yə cili yé. ¹⁷Rəmyé ce, nyí Cinu nyí rí: Àmyé m'a zə dè-dòlò w à jò w mó a m'a mà Niili y nàná bé sə bə m'a jìrh jal. Ñ m'ă zè n lwar b'á wə Cinu. ¹⁸Emwəsé Niili y w mú m'a cì, Niili y m'a sú ñdà lwé námmədòrhò sə Ezhíbtí lyi bí k'è t'á la ɲwónó bə nyò è nàná bé yé.» ¹⁹Cinu wə Muiiisi ni: «Pə nyí Aarō ne n wə: Kwè ñ dè-dòlò wá, sə zhě ñ jě y Ezhíbtí nàná bé yó wə, è bwísi ñdà è nə-gwáaré ñdà è pwáalé yó wə, e sùlí nə gə wə mägă gako, sə rə nə mó jìrh jal! Bə Ezhíbtí tənà y púlápúlá sú ñdà jal, dš-nəzhě né ñdà náku lu nəzhě né ga!» ²⁰Muiiisi ñdà Aarō wèrhé kɔn ré tèbé Cinu yà n pə be rà nyí mú. Aarō zhě n dè-dòlò w dè n mà Niili y nàná bé Faraō ñdà n tuntunnə bé yírh wə. Niili y nàná bé gako j'a jìrh jal. ²¹Emwəsé Niili y w mú j'a cì, Niili y j'a sú ñdà lwé námmədòrhò, Ezhíbtí lyi bí k'è yə ɲwéné bə nyò è nàná bé yé. Ezhíbtí tənà y gako y'á j'a sú ñdà jal. ²²Sə Ezhíbtí lyi bí byébé bə y'á n'è twí jəjìrh-ywè tumə né Ezhíbtí ní mú mye zə bə wè ré ɲwónó w bəmye wèrhé rəmyé mó mye cici. Faraō cè n kù n wu wá, n yə Muiiisi ñdà Aarō cili yé, ñdà Cinu gə yà n dāmā n wə né. ²³Faraō ká n kwè n zù n sô kèlé wa, n yə re kwè ñdà yò ta yé. ²⁴Ezhíbtí lyi bí gako kù gwáaré bə twélé Niili y vòmè né ne bə m'e pyà nə-nyòmà, bə bə y'á k'è wàr Niili y nàná bé bə nywè yé. ²⁵Kɔn wèrhé dwā nyàlpyé, Cinu gə ce Niili y nàná bé jìrh jal mó kwā né.

Chapter 8

¹Cinu wò Muiiisi ni: «Pə nyí Aarõ ne n wò: Zhě n jě y n zə dā-dòlò w n ză bwísi ñdă nẽ-gwááré e súlí pwáólé səta, n ce nyăswələ né du nə sú Ezhíbtí tənà y cə-yala gakó.» ²Aarõ cèlè n jě y n ză Ezhíbtí tənà y nàná bẽ; nyăswələ né du nə sú tənà yá. ³Sə lyi bí byěbẽ bə n'è twí jəjír-h-ywě tumə né mye zə bə wě ré ɲwónó w bəmye wěrhé rəmyé mó cici: bə ce nyăswələ du nə sú tẽ tənà y cə-yala gakó. ⁴Faraõ byě Muiiisi ñdă Aarõ n sō n wò bẽ: «Lwəl-nə Cinu ni bə n ce nyăswələ né vò pyépyé nə yě àmyé ñd'á dwí rí ni, b'á m'a yě Esərayel lyi byá bẽ ne bə shár bə vò bə zwəl vwə bə pə Cinu ni.» ⁵Muiiisi wò Faraõ ne: «À n'á lwəl sə ñmyé cici mú byili yi rí tẽbẽ à mǎ s'a lwəl Yi ñmyé ñdă n tuntunnə bẽ e súlí n dwí rí yilə, m̀nì ga rə ce nyăswələ né jé tẽ n sō ñdă n jisi wě, sə nə j'a mē Niili y dúdú wě.» ⁶Faraõ lyár n wò: «Nəkòl dē ré cici.» Muiiisi wò m̀: «À m'a wěrhé ñdă n gə lwəl né m̀nì ga n lwar bə lò tènè n wò ñdă Cinu ná Yi rí ta yé, nyăswələ né m'a vò pyépyé nə yě ñmyé ñdă n jisi ñdă n tuntunnə bẽ e súlí n dwí rí ni, sə wò Niili y dúdú wě nə m'a yə né.» ⁸Muiiisi ñdă Aarõ j'a shár Faraõ sō kélé wa. Muiiisi zẽ n búbwéé n ce Cinu ni nyăswələ né n yà n mə n pə còrhò-tum Faraõ ne mó shò kwā né. ⁹Sə Cinu wěrhé kən ré tẽbẽ Muiiisi yà n lwəl mo mó. Nyăswələ né cì, nə jé tẽ jisi ñdă kálsé ñdă cesé wa. ¹⁰Bə j'a pwà ne bə cí púlá nánzhəzhə, tənà y zẽ è y'á j'a sú ñdă nə lwé námmədòrhò wá. ¹¹Faraõ gə púrí n nò n cìn námpólé rəmyé mó yi ní, n já n kə n zẽ n twí yó-kùlù. N yə Muiiisi ñdă Aarõ cili yé, ñdă Cinu gə yà n dāmă n wò né. Mabyáəre rətò nyǎ wá: bəmbónsé ¹²Cinu wò Muiiisi ni: «Pə nyí Aarõ ne n wò: Zhě n dā-dòlò w n mǎ ce y shó wǎ; ò m'a jír-h bəmbónsé Ezhíbtí tənà y gakó wě.» ¹³Muiiisi ñdă Aarõ wěrhé èta, Aarõ zhě n jě y ñdă dā-dòlò w n jǐ w n mə n mǎ ce y shó wǎ. Bəmbónsé j'a du sə pú numbyíná bẽ ñdă vwámá né ne. Ce y shó w gakó j'a jír-h bəmbónsé Ezhíbtí tənà y púlápúlá wǎ. ¹⁴Lyi bí byěbẽ bə n'è twí jəjír-h-ywě tumə né mye zẽ bə zə bə wě ré ɲwónó w bə merhe bəmbónsé wòrhò, sə bə yə ɲwéné yé. Bəmbónsé y'á j'a pú numbyíná bẽ ñdă vwámá né ga ne. ¹⁵Lyi bí byěbẽ bə n'è twí jəjír-h-ywě tumə né wò Faraõ ne: «Wó Yi jəfólé yáa» Sə Faraõ cẽ n kù n wu wǎ. N yə Muiiisi ñdă Aarõ cili yé, ñdă Cinu gə yà n dāmă n wò né. ¹⁶Cinu kə n wò Muiiisi ni: «Dùlí n zẽ nəkòkólé shǎa shǎa n vò Faraõ sō, n gə tú n du n la Niili y nyí ni yi ní. Wál m̀: Nyí Cinu nyí rí: Yě à dwí rí ni rə shár m̀nì rə vò rə cèrhé ne. ¹⁷N gə yə à dwí rí ni yě rə shár, à m'a ce nǎzòré bə rə pú ñmyé ñdă n tuntunnə bẽ ñdă n dwí rí, rə súlí rə sú n jisi. Ezhíbtí lyi bí jisi, e súlí ce y kèbẽ bə ɲwéné è yó cici mú m'a sú ñdă ré. ¹⁸Dē ré rəmyé mó, kən t'á la èta yál Gəshen nyí rí wě, à dwí rí gə wə mǎgǎ mó yé; nǎzòré èdù ga mye t'á la gǎa yál yé, m̀nì ga n lwar b'ámyé Cinu ɲwéné tənà y wě. ¹⁹À m'a twí vwǎrh tum à dwí rí yilə, a m'a pər à dwí rí ñdă n nyǎn ré dwǎ wa. Myorhə w òmyé mó m'a yə né nəkòl dē ré.» ²⁰Cinu wěrhé kən ré tẽbẽ n yà n byili mú. Nǎzòré m̀ dwǎ ne cilú rə zù Faraõ ñdă n tuntunnə bẽ jisi wə, ñdă Ezhíbtí tənà y gakó wě; tənà y y'á j'a sú ñdă nǎzòré. ²¹Rəmyé yó, Faraõ byě Muiiisi ñdă Aarõ n sō n wò bẽ: «Zhəl-nə á zwəl vwə á pə á Yi rí ni, sə e yə tənà y kèbẽ wě!» ²²Muiiisi lyár n wò: «Nə wǎr nə m'ǎ wěrhé èta yé, bə vwə né nə n'è zwəl ná pə Cinu, ná Yi rí ni mú wó pwarha kən Ezhíbtí lyi bí yilə. Ná wǎ nə m'ǎ zwəl vwí tẽbẽ rə wó pwarha kən Ezhíbtí lyi bí yír-h w bə cẽ nába dul ñdă nákulə zhəná? ²³Nə n'è yál ná vò dwǎ nətò zhəl gə-elū èpòlò w wə, nə zwəl vwə ná pə Cinu ná Yi rí ni, kən tó tẽbẽ n la nába byilu mú.» ²⁴Faraõ wò: «À m'a yě ába á shár á vò á zwəl vwə á pə Cinu á Yi rí ni gə-elū èpòlò w wə. Ámyé wúrí á bə'á vò pyépyé dēdē yé! Lwəl-nə Yi à yilə.» ²⁵Muiiisi wò m̀: «È gə wó èta, à m'a shár n sō a m'a zə Cinu cǎ ne m̀nì ga nǎzòré yě Faraõ ñdă n tuntunnə bẽ ñdă n dwí rí ni rə vò pyépyé nəkòl dē ré cici. Faraõ myé wúrí n yě nə nyí sòlò ne, n zẽ n cẽ dwí rí ni yǎ rə vò rə zwəl vwə rə pə Cinu ni yé!» ²⁶Muiiisi shár Faraõ sō kélé wa, n zẽ n zə Cinu cǎ ne. ²⁷Cinu wěrhé kən ré tẽbẽ Muiiisi lwəl mo mó. Nǎzòré zhəl pyépyé, rə yě Faraõ ñdă n tuntunnə bẽ ñdă n dwí rí ni. Nǎzòré èdù ga mye yə dāl yé. ²⁸Farõ wò: À m'a yě ába á vò, á zwəl vwə á pə Bə zhǎ zhe á Yi rí ni, gə-elū èpòlò w wə: sə bə'á shéné á vò kwā né gaga yé. À lwəl-na Yi à yilə. ²⁹Muiiisi lyár n wò: À m'a du n sono, a ce Bə zhǎ zhe. Sə zòrhse m' vò kwā né sə yě Farõ ñdă n tuntunnə bẽ ñdă n dwí rí ni, Sə Faraõ bə'á n kə n shéné n dwí n cìn, n cẽ n dwí ri yǎ rə shár rə vò rə zwəl vwə rə pə Bə zhǎ zhe ne yé. ³⁰Muiiisi du Faraõ sono, n ce Bə zhǎ zhe. . ³¹Bə zhǎ zẽ n shéné kən dēbẽ Muiiisi lwəl mó: rəmyé yó né zòrhse zhír sə vò kwā né gaga se yě Faraõ ñdă n n tuntunnə bẽ ñdă dwí rí ni. Zəwǎ èdù ga k'è yə né yál yé ³²Ñdă rəmyé ga, Faraõ cẽ n twí yó-kùlù, n yə dwí rí ni yě rə shár yé.

Chapter 9

¹Cinu ká n wò Muiiisi ni: «Zhəl Faraṣ sō n vò n wò mɔ: Nyí Cinu Ebərabá Yi rí nyí rí: Yě à dwí rí ni rə shər m̀nì ga rə vò rə cèrhé ne. ²N̄ gə gwě cē n tá n la rə yǒ rə shər, n̄ cē n ná n cār re, ³Cinu mà n ce cím-bəlwélé è búl è cè dédé gurhi vwámá né nyèbé nà wə n̄ cesé wé mó ndá n̄ shəshesé ndá n̄ bənesé ndá n̄ yómdé ndá n̄ nē né e súlì n̄ pyiisí! ⁴Cinu mà n pər Esərayel lyi byá bé vwámá né ndá Ezhibti lyi bí nyəná né dwā wa. Vwām mādù ga mye t'ā la cú Esərayel lyi byá bé vwámá né wé yé.» ⁵Cinu zē n cīr rə yi rí, n wò: «Cinu mà n wèrhé rə tənà y wé nəkəl dē rə cici.» ⁶Sə è zē nəkəkólé y Cinu wèrhé rə: Ezhibti lyi bí vwámá né púlápúlá cì, sə vwām mādù ga yə cì Esərayel lyi byá bé vwámá né wé yé. ⁷Faraṣ twí bə vò bə byélé, sə bə púrì vwām mādù ga mye yə cì Esərayel lyi byá bé vwámá né wé yé! Sə ndá rəmyé ga, Faraṣ gwě cē n twí yó-kùlù; n̄ yə dwí rí ni yě rə shər yé. ⁸Cinu wò Muiiisi ndá Aarṣ ne: «Pwā-na kúl myìn-táfúlú jà-gúlá nàlyè, á gə yú Faraṣ yé né, sə Muiiisi la w dē. ⁹Ò m'a jīrh kókòrhó Ezhibti tənà y yó wə, o ce kúkùlú nà n'è jīrh nyəla ji Ezhibti tənà y numbyínsi ndá è vwámá né yala né ne.» ¹⁰Bə pwā kúl myìn-táfúlú w bə b'e zhì Faraṣ yé né; Muiiisi la w dē, sə ò ce kúkùlú nà n'è jīrh nyəla ji numbyínsi ndá vwámá né yala né ne. ¹¹Sə kúkùlú né ce lyi bí byèbé bə n'è twí jàjīrh-ywé tumə né mó yə n̄wéné bə zhì Muiiisi yé né yé, bə nà y'ā fwər bəmyé ndá Ezhibti lyi bí gako yala né. ¹²Sə Cinu kúl Faraṣ wu wá, n̄ yə Muiiisi ndá Aarṣ cili yé, ndə Cinu gə yà n̄ dāmā n wò Muiiisi ni ní. ¹³Cinu ká n wò Muiiisi ni: «Dúlì n̄ zē nəkəkólé shāā shāā n̄ vò Faraṣ sō, n̄ vò n wò mɔ: Nyí Cinu, Ebərabá Yi rí nyí rí: Yě à dwí rí ni rə shər m̀nì ga rə vò rə cèrhé ne. ¹⁴Bə èlāsé myé, à m'a ce mabyáəre dwí gako pú n̄myé ndá n̄ tuntunnə bé ndá n̄ dwí rí, m̀nì ga n̄ lwar bə nyí à bə nyerh-dō zhe ce y yó yé. ¹⁵À gə y'ā pyéné a zhě jē n̄myé ndá n̄ dwí rí yó, cím-bəlwélé gə y'ā gu n̄myé ndá n̄ dwí rí ga, n̄ jé tē ce y yó, èlāsé-lāsé. ¹⁶Sə nyí kən ré tèbé rə ce a yě mó n̄ gwě n̄wéné mɔ: wò m̀nì ga a ce n̄ lwar à jàn ré gə wó né, sə bə bwəl à yil ré bə byili lū w púlápúlá wə. ¹⁷N̄ gwě cē n ná n̄ cār à dwí rí dwirí y yé ne. ¹⁸Nəkəl dē ré, yi rí tèbé èta cici mú, à m'a ce bədùkwəla dwā nánfwélé nyò, è dwí rí gwě yə Ezhibti ní nywé, Ezhibti tənà y gə ju kūr yi ní ga kən m'e yí zà mó gaga yé. ¹⁹Rəmyé ce, ce bə vò bə pyà jàà bə ce n̄ vwámá né ndá kən ré tèbé gako n̄ cī rə wə gə sō mó. Bədùkwəla né m'a gu lò m̀bó gako n̄ mē gə sō ndá vwām m̀bó gako mē gə sō, bə yə zə bə bə jé mó.» ²⁰Lyi bí byèbé bə nyàm Cinu zòmè ré, Faraṣ tuntunnə bé wé mó, co bə tuntunnə bé ndá bə vwámá né jisí wé. ²¹Sə byèbé bə yə rə kwè ndə zǝ-twā ta mó, yě bə tuntunnə bé ndá bə vwámá né ne gə sō. ²²Cinu wò Muiiisi ni: «Zhě n̄ jē y n̄ ce dē-yi wə, sə bədùkwəla ló tē Ezhibti tənà y púlápúlá wə, numbyíná bé ndá vwámá né e súlì cesé gə w gako Ezhibti tənà y yó.» ²³Muiiisi zhě n̄ dā-dǝlò w n̄ ce dē-yi wə, Cinu ce dwā-gúlú j'a zē ò n'ò domə, bədùkwəla n'è lwé tē: Dwā-myín mú tu ce y yó, Cinu ce bədùkwəla dwā búl e nyò Ezhibti tənà y wa. ²⁴Bədùkwəla, dwā-myín ndá bədùkwəla rə n'è tó dwā, bədùkwəla nà y'ā búl nà já: Ezhibti tənà y y'ā gwě yə rəmyé dwí rí ne è gə wó tənà yi ní ga yé. ²⁵Bədùkwəla né gu kən dēbé gako rə y'ā wə gə sō, numbyíná bé ndá vwámá né ga. Nə gu cesé gə w gako, nə pópólé cémé né gako Ezhibti tənà y púlápúlá wə. ²⁶Gəshen nyí rí dúdú wé, Esərayel lyi byá bé gə y'ā wə mǝgǝ mó, bədùkwəla né yə né lwé yé. ²⁷Rəmyé yó, Faraṣ ce bə byé Muiiisi ndá Aarṣ n̄ zē n wò be: «Èlāsé myé, à dówá; Cinu n̄ wó cángá cǝbal mó; àmyé nd'ā dwí rí ná wó dwáəré ciná bé. ²⁸Zə-na Cinu cǝ ne bə dā-byéésé ndá bədùkwəla né búl rə lyé ce ne èlāsé. À m'a yě ába á shər á vò, à k'ā t'ā la ába cǝr kən dene yé.» ²⁹Muiiisi wò mɔ: «À gə du cə w w yi ní, à m'a zhě à jèsé a ce Cinu ni; dā-byéésé m'a zhè, bədùkwəla né mye k'è t'ā la tē ló yé, m̀nì ga n̄ lwar bə wó Cinu n̄ cī lū wó. ³⁰S'a j'ā yě bə n̄myé ndá n̄ tuntunnə bé gwě t'ā nyàm Cinu Yi yé.» ³¹Lě y ndá orzhe y ga cò, bə orzhe y y'ā n'è lùlò, lě y mye y'ā wó púná. ³²Sə bələ y dwá kūrə né nàlyè y gə y'ā wó nánkwaaré mó ce, nà yə cò yé. ³³Muiiisi shər Faraṣ sō, n̄ súlì n̄ du cə w wa, n̄ zē n̄ zhě n̄ jèsé dē n̄ zə Cinu cǝ ne, dā-byéésé ndá bədùkwəla né j'a zhì; dwā y k'è yə nē tē cīr yé. ³⁴Sə Faraṣ gə púrì dwā y ndá bədùkwəla né e súlì dā-byéésé ga zhì mú, n̄ zē n̄ ká n wèrhé yə-bəlǝlò kádò. N̄myé ndá n̄ tuntunnə bé twí yó-kùlù. ³⁵Faraṣ wu w j'a gwě cǝlè o mē nánkùlù; n̄ yə Esərayel lyi byá bé ne yě bə shər yé, ndə Cinu gə yà n̄ dāmā n tó Muiiisi denne n byili ní.

Chapter 10

¹Cinu ká n wò Muiiisi ni: «Zhəl Faraṣ sō bə wó àmyé à ce ñmyé ñdá ní tùntùnnə bə n'è twí yó-kùùlì, m̀nì ga a tó rə denne a twí tũ-fwààlè tèbé rə n'è byili b'à ñwénè bə cəcəl wə, ²sə ñmye mó súlí ní cí còrhò-tum mòbó à pə Ezhibti lyi bí ní mú e súlí tũ-fwààlè tèbé à twí bə sō mó nyí rí n byá bə ñdá n nèmé né ne. Á m'á zè á lwar b'amyé wó Cinu.»³Muiiisi ñdá Aarṣ zè bə vò Faraṣ sō bə yí bə wó m̀: «Nyí Cinu, Ebərabá Yi rí nyí rí: Nə nə m'á cē n cìn té lwəl à yé né kən m'e yí dō? Yě à dwí rí ní rə shər m̀nì ga rə vò rə cèrhé ne. ⁴Nə gə já n gwě cē n tá n la re yǒ rə shər, à m'a ce səsòmè bə n tənà y wé nəkəl dē ré. ⁵Nə m'a lələ té nə pyi ce y gako lò ká n wār n la y nò ñdá n yírh yé. Nə m'a jí kən ré tèbé bəḍḍkwələ né yə cə m̀, nə m'a dṣ á cémé né nyèbé gako nə n'è lyí cesé wé mó. ⁶Nə m'a sú n pyǒ-kèlè y jisí ñdá n tùntùnnə bə jisí e súlí Ezhibti lyi bí púlápúlá jisí. Nə dabá ñdá n nambala bə j'á gwě yə rəmyé mó ne, bə gə wə ce yó ga, kən m'e yí zà yé.» Rəmyé kwā né, Muiiisi shər Faraṣ sō, n ká n kwě. ⁷Faraṣ tùntùnnə bə wó m̀: «Numbyíní y kèbé nə m'a yə pòmò ná yil kən m'e yí dō? Yě lyi bí byèbé ne bə shər m̀nì ga bə vò bə cèrhé Cinu bə Yi rí. Nə já n gwě bə ne bə Ezhibti tənà y wó cə è j'á n'è cə è la nà?» ⁸Bə k'a ce Muiiisi ñdá Aarṣ kwě bə bə Faraṣ sō, Faraṣ zè n wò bə: «Zhəl-nə á vò á cèrhé Cinu á Yi rí. Sə è nə wó lyi byè bə la mó?» ⁹Muiiisi lyár m̀ n wò: «Nə m'á zə ná bəsoná bə ñdá ná nancesé ñdá ná bala-byá bə ñdá ná kana-byá bə e súlí ná və-ywàálè ñdá ná vwámá nánfwàálè ná m'é vò. B'è wó címsi ná mə sə ná jí Cinu yilə.» ¹⁰Faraṣ lyár n mə n m̀n bə n wò: «Bə Cinu yál né ñd'ába à gə yě ámyé ñd'á byá bə ne á shər yi ní. Nyí-nə lwəle ré á n'á pyà mó ma wé! ¹¹Nyí rəmyé mó wār rə la wòrhó yé! Ámyé bala bə zhəl-nə á cèrhé Cinu bə wó rəmyé á n'á yálá.» Bə zè bə jì bi Faraṣ sō bə ce pwě ne. ¹²Cinu zè n wò Muiiisi ni: «Cèlè n jè y Ezhibti tənà y yó w n mə ce səsòmè né bə nə pú yə; nə dṣ è gə w bəḍḍkwələ né yě mó gako.» ¹³Muiiisi cèlè n dā-dòlò w Ezhibti tənà y yó wə, Cinu ce zho ò shí yi-púrhí sō bə o ce tənà y yó wə, dē ré rəmyé mó nampúm, nənyéné y ñdá cəcə y ga. È zè nəkəkólé yá, bə púrí zho w y'á zə səsòmè né o m'o bà. ¹⁴Nə j'a zè nə làà dē nə sú Ezhibti tənà y gako, nə jòm è cə-yala gako wə: bə y'á gwě yə səsòmè nánjəjóló w òmyé dwí rí ne gaga yé, bə k'è yə nə dwí rí mye ne rəmyé kwā né mye yé. ¹⁵Nə j'a pú tənà y gako, e jírh námbyí. Nə dṣ tənà y gə w ñdá cémé né byá bə bəḍḍkwələ né y'á yə cə m̀. Və nánlyə yə cə yó mē, gə mye yə dāl cesé wé Ezhibti tənà y púlápúlá w yé. ¹⁶Faraṣ já n ká n yə làlà n byè Muiiisi ñdá Aarṣ n wò bə: «À dó Cinu, á Yi rí e súlí ámyé cici mú. ¹⁷Á n'á lwəl mó bə n kə pē sūbri à dóo w yil èlāsé. Zə-na Cinu á Yi rí cǎ ne, m̀nì ga n ce cu mòbó twě à nyí ní mə vò kwā né.» ¹⁸Muiiisi shər Faraṣ sō, n zə Cinu cǎ ne. ¹⁹Cinu ce zho w jírh zho nánfòlò ò shí yi-zùr sō o zə səsòmè né o m'o zǎ vwal-gə nà-fòlò w səta. Səsò òdù ga mye yə dāl Ezhibti tənà y w yé. ²⁰Sə Cinu kùl Faraṣ wu wá, Faraṣ yə Esərayel lyi byá bə ne yě bə shər yé. ²¹Cinu ká n wò Muiiisi ni: «Zhě n jè n ce dē-yi wə. Sə cə-byín námbyín fúrí, lò wó n dwərh ñdá n jè mó, pú Ezhibti tənà yá!» ²²Muiiisi zhě n jè y n ce dē-yi wə, sə cə-byín námbyín fúrí j'a pú Ezhibiti tənà y gako, dwā nètò. ²³Dwā nètò y wé, Ezhibti lyi bí mādù ga yə ñwénè n nə n da-byí ñdá n yírh yé, bə mādù ga mye yə n jàà kùr ré yó zè yé. E jà pwě y'á ñwénè Esərayel lyi byá bə gako sō, bə gə y'á wə mǎgǎ gako. ²⁴Faraṣ byè Muiiisi n wò m̀: «Zhəl-nə á vò á cèrhé Cinu. Á və-ywàálè ñd'á vwámá nánfwàálè dúdú nə mə sə nə mē. Sə á bəsoná bə wó bə tó ába bə zhəlà.» ²⁵Muiiisi lyár Faraṣ n wò: «È nə wó ñmyé n m'á pə nǎba vwámá né nyèbé nǎ la m'é zwál yə-zúlá vwě né ñdá vwě nampúmá cěé né nǎ pə Cinu nǎ Yi rí ní?» ²⁶Nə vwámá né m'a tó nǎba, nə vwām mādù ga mye t'á la mǎy yé. Bə wó ñomyé wé nǎ la né vūr nǎ m'é cèrhé Cinu nǎ Yi rí. Nə gə yə gǎà yí, nomye cici mú wār nǎ m'á lwar kən ré tèbé nǎ mə sə nǎ pə Cinu ní mú pár yé.» ²⁷Sə Cinu kùl Faraṣ wu wá, Faraṣ yə n tá n yǎl n yě Esərayel lyi byá bə ne bə shər yé. ²⁸Faraṣ wò Muiiisi ni: «Jé té nyònnò! Á k'á t'á yǎl a nə mó à yé né yé. Dē ré tèbé n m'á k'á bə à yé né mó m'a yə n cu dē!» ²⁹Muiiisi lyár Faraṣ n wò: «Ñdə n gə wəl né! Á k'á t'á bàn n yé né kádò yé!»

Chapter 11

¹Cinu ká n wò Muiiisi ni: «À m'a ce màbyóó nánkɔ́ pú Faraɔ́ ndá Ezhíbtí lɔ́ bí. Sə rəmyé kwā né, Faraɔ́ mà n yě ába á shér nyɔ́nɔ́, è dè n la ába yǒ á shér dúdú yé, n mà n já n jì ába á shér nyɔ́nɔ́ gaga yilə. ²Rəmyé ce, wál à dwí rí ni bə rə bal gakó ndá rə kɛ gakó lwəl wě ré tɛbɛ rə zùrhì ndá sàbyì-kùlì e súlì ndá sánámá, n wúl-bal ráá n wúl-kɛ ne.» ³Cinu zɛ́ n ce Ezhíbtí lɔ́ bí zə wu-bɔ́nɔ́ ndá n dwí rí. Kɔ́n súlì mye, Muiiisi wó lò mòbɔ́ n yà n dāmā n búl n wó lɔ́-fɔ́lɔ́ Ezhíbtí tənà y wa, Faraɔ́ tuntunnə bé ndá Ezhíbtí lɔ́ bí yírh wə. ⁴Muiiisi wò: «Nyí Cinu nyí rí: Ecɛ-swélé bɔ́l wa, à m'a tó Ezhíbtí tənà y w a lyɛ. ⁵Byì-cɛ byì-cɛ gakó m'a cì tənà y wé, kɔ́n zhì Faraɔ́ byì-cɛ y è mǎ s'e pú mu e jí pyèlè ré mɔ́, e m'e yí tuntunnə mòbɔ́ n wó kɛ n ná n nòm mún mú mú byì-cɛ yá, e súlì vwámá né byì-yéésé. ⁶Wùrhí nánfwɛlè, bə gwě yà è dwí rí nyèè bə j'á k'è t'á la è dwí rí nyɔ́nɔ́ mye m'a zɛ́ tɛ Ezhíbtí tənà y cə-yala gakó wə. ⁷Sə Esərayel lɔ́ byá bé sɔ́ mó, kùlì mye cìcì t'á la numbyínì ráá vwām wərh yé, m̀̀nì ga á lwar bə Cinu nɔ́ n pɔ́r Ezhíbtí lɔ́ bí ndá Esərayel lɔ́ byá bé dwā wa. ⁸Rəmyé yì ní, n tuntunnə bé n nə èta mɔ́ m'a bə à sɔ́, bə tu bə nədwóná yó bə wùlì tɛ́ à yé né bə m'è zhe: Du, nmyé ndá dwí rí rə wə n kwā mó púlápúlá. Rəmyé kwā né, à m'a zɛ́ a shér.» Muiiisi já n shí Faraɔ́ sɔ́ n du ndá lɔ́-shùùrì. ⁹Cinu wò Muiiisi ni: «Faraɔ́ tá n yǎl n cili ába yé, rəmyé ce à tũ-fwààlè yó w j'á n'ò súlì Ezhíbtí tənà y wa.» ¹⁰Muiiisi ndá Aarɔ́ y'á twì tũ-fwààlè nəmyé mó gakó Faraɔ́ yé né, sə Cinu yà n kùl Faraɔ́ wu wə, rəmyé mó ce n yə Esərayel lɔ́ byá bé ne yě bə shér n tənà y w yé.

Chapter 12

¹Cinu wəl Muiiisi ndá Aarṣ ne ndá bà y'à ṇwéné Ezhíbtí tənà y wa: ²«Cànà y kèbé m'a yà cànsé cànà náyáá y á yilə, wó èmyé è la yà byin rí kùr-jirə cànà yá. ³Wál-na Esərayel lyi byá bé dwí rí púlápúlá ne: Cànà y kèbé dwā shí yù wə, sə kèlé gakó ráá étwí-ənyí gakó pyà è pyi-bwèlé ráá è bō-bwèlé. ⁴Étwí-ənyí rí lyi bí yó w gə wó námpólé dǝdǝ vǝm mǝdù dǝm yilə, sə bə ce dwā yó ndá bə jè-dō mó mǝbó n bǝwəl bə étwí-ənyí rí ni mú, kǝn tó dwā ndá lyi bí yó wə. Á m'á nyí lò gakó gə wó n mà n dǝ né á m'á cír vǝm mó. ⁵Á m'á zə vǝm mǝbó kaka bə mǝ zhe, mǝ wó námbya e jà mǝ zhe byin rǝdù, á pyi-bwǎlsé ráá á bō-bwǎlsé wé. ⁶Á m'á cí mu á m'á dǝ cànà y èmyé mó dwā shí ndá nənà dǝ ré. Esərayel byá bé bə tú dwā yó mó m'a zǝ bə zwəl mo, ce y gə tú è n'è byi-byílyi yi ní. ⁷Bə m'a zə vǝm mó jal mó kǝkálà bə fwəl jisi bə la sə wé jǝm bə dǝ mǝ mó bwǝlé sarha né nǝlyè y ndá sə étwí-ənyí zǎ y ga. ⁸Bə m'a wò vǝm mó námá bé bə dǝ cǝcǝ y èmyé mó, ndá búúri rǝ yə sǎ-nǝbyǝ ce, e súlí vǝr cǝcǝ. ⁹Á bǝk'á dǝ vǝm mó kaka nángo ráá mǝ kǝn ré tǝbǝ rǝ shǝ yé. È m'a yə mǝ kǝn ré tǝbǝ rǝ wò dúdú ndá mǝ yó w ndá mǝ nǝ-gwǝsé e súlí mǝ wu wé ré. ¹⁰Á bǝk'á dǝl mǝ kaka è zǝ nǝkǝkǝlé yil yé, mǝ kǝn gə dǝl è zǝ nǝkǝkǝlé yá, sə á ji ri myín. ¹¹Nyí á gə m'á dǝ námá bé né: á cǎ-tǝnǝ w m'a lyǝ á cǎ né ndá nǝcǝlǝ á nǝrh né e súlí ndá dǝ-dǝlǝ á jǝ wa. Á m'á j'á dǝ bə lǝlǝ. Wó Cinu Pake y címsí. ¹²Á m'a tó Ezhíbtí tənà y wé a lyǝ cǝcǝ y èmyé mó, a gu numbyínsí ndá vǝmámá né mye ga byi-yǝá byi-yǝá Ezhíbtí tənà y wé. Èta, à m'a kǝ Ezhíbtí tənà y yə né gakó búrsí, a pə ne cǝrhǝ-tum. Wó àmyé à wó Cinu. ¹³Á gə tú à la cǝrhǝ-tum pǝ Ezhíbtí lyi bí ni yi ní, jal mó mǝ fwəl jisi á wə sə wé mó yó w mó m'a yə myǝrhǝ á yilə. Á gə nǝ jal mó, à m'a gar ába a lyǝ. Èta, mǝbyóó w ò la ce y cǝ mó t'á la ába zal yé. ¹⁴Dǝ ré rǝmyé mó m'a yə lyirhǝ dǝ á yilə. Á m'á vò zhǝl mó mǝmyé mó á m'á jí címsi nánfǝlǝ Cinu yilə. Á m'á j'á n'á jí címsí sǝmyé mó byin byin gakó, Cinu yilə. Wó nyí rǝ m'á j'á ṇwéné twéé twéé yilə. ¹⁵Á m'á dǝ búúri tǝbǝ rǝ yə sǎ-nǝbyǝ ce, dwā nyǝlpyé. Sə kǝn zhí dwā nyǝlpyé y nǝmyé mó dǝ náyéé ré, á m'á j'á ce sǎ-nǝbyǝ jé tǝ á jisi wé. Bə m'a vùr lò mǝbó gakó n dǝm búúri w kǝbó ò co sǎ-nǝbyǝ, dǝ náyéé ré e m'e yí dwā nyǝlpyé dǝ ré, Esərayel lyi byá bé wé. ¹⁶Dǝ náyéé ré, á m'á jǝm kúl-fwèlé Cinu yilə. Dwā nyǝlpyé dǝ ré mye, á k'á jǝm kúl-fwèlé Cinu yilə. Dwā né nǝmyé mó wé, tum dá-byí ga t'á la tǝ yé, wó kùjù w dúdú lò gakó wó n mà n tǝne n cín yilə. ¹⁷Á m'á jí búúri rǝ yə sǎ-nǝbyǝ ce mó címsí, bə dǝ ré rǝmyé mó yù w cici, à ce á dwí rí shár Ezhíbtí tənà y wa. Á m'á j'á n'á jí címsí sǝmyé mó byin byin gakó, wó nyí rǝ m'á j'á ṇwéné twéé twéé yilə. ¹⁸Cànà náyáá y dwā shí ndá nənà dǝ ré dǝdǝné yá, á m'á dǝ búúri rǝ yə sǎ-nǝbyǝ ce kǝn m'e yí cànà y dwā shí-èlyè ndá rǝdù dǝ ré dǝdǝné yá. ¹⁹Dwā né nyǝlpyé y wé, bə bə mǝ sə bə nǝ sǎ-nǝbyǝ á jisi w yé. Sə bə m'a vùr lò mǝbó gakó n dǝm búúri kǝbó ò co sǎ-nǝbyǝ, n wó zhǝ-bal ráá Esərayel tənà y lò, Esərayel lyi byá bé wé. ²⁰Á t'á la búúri ò co sǎ-nǝbyǝ òdù ga á nyú w co yé. Jǝàsé shǝbǝ á ṇwéné sə wé mó mye, sə á dǝ búúri rǝ yə sǎ-nǝbyǝ ce mó.» ²¹Muiiisi byé Esərayel nǝncésé gakó dwā yó, n wó se: «Zhǝl-nə á pyà vǝmámá á dwā né yilə, sə á zwəl ne Pake y címsí yilə. ²²Lyǝ-nə yǝzǝpəa vǝr dwā ne á mǝrh re jal mó mǝ ṇwéné nǝzhǝ w mó wé, sə á zhǝrhǝ jal mó á jisi étwí-ənyí bǝlǝ w sarha né nǝlyè y ndá sə étwí-ənyí zǎ y yó. Sə rǝmyé kwā né, á mǝdù ga bǝkǝ n merhe n la n ji y étwí-ənyí rí gar n shár n sǝ jù w ndá ce y gwǝ yə lé yé. ²³Cinu mà n tó Ezhíbtí tənà y w n lyǝ n la mǝ n pə y cǝrhǝ-tum sə n mà n nǝ jal mó jisi étwí-ənyí né sarha né dǝr ré ndá sə étwí-ənyí zǎ y yó. Rǝmyé yi ní, n mà n gar n yǝ étwí-ənyí rí rǝmyé mó ne, n tá n la cǝrna mó ne yǝ n zù á sǝ jù w n gu lò yé. ²⁴Á m'á wǝrhǝ rǝmyé mó gakó. Wó nyí rǝ m'á j'á ṇwéné twéé twéé, ámyé nd'á nǝmé né ga yilə. ²⁵Á gə tú á zù tənà y kèbé Cinu bwəl nyí bə n la ába pǝ mó wé, á m'á j'á n'á twí tǝtwí rí rǝmyé mó. ²⁶Á byá bé gə bwǝrh ába bə wó: «Tǝtwí rí èta mó kùrə?» ²⁷Á m'á lyár bə á wó: «Wó Pake y vǝr rí nǝ zwəl nǝ pə Cinu ni mú, nmyé mǝbó n gar Esərayel lyi byá bé jisi n yǝ Ezhíbtí tənà y wa, n gə tú n pə cǝrhǝ-tum Ezhíbtí lyi bí ni n zǝ n yǝ nǝ kǝlsé ne sə lú mú yi ní mú.» Rǝmyé yó, Esərayel lyi byá bé jǝm bə nǝdwǝnǝ yó, bə zə bə yǝrh bə pú tǝ bə cǝrhǝ Cinu. ²⁸Rǝmyé kwā né, Esərayel lyi byá bé j'a zǝ bə vò bə wǝrhǝ kǝn ré tǝbǝ Cinu yá n pǝ rǝ nyí Muiiisi ndá Aarṣ ne mó. ²⁹Ecǝ-swélé bǝl wa, Cinu já n gu byi-ce gakó Ezhíbtí tənà y wa, kǝn zhí Faraṣ byi-ce y è y'a mǝ dwā s'e pú mu e jí pyélé ré mó, e m'e yí lò mǝbó bə y'a zǝ búlǝ jàà w bə ce jù w mú byi-ce yá, e súlí vǝm byi-yǝá gakó. ³⁰Faraṣ ndá n tǝntǝnnə bé e súlí Ezhíbtí lyi bí gakó j'a zǝ cǝcǝ y èmyé mó; wu-zhùlù búbwéé nánfwèlé y'a zǝ tǝ Ezhíbtí tənà y wa, bə kèlé èdù ga y'a tǝné cùu y'a tǝné è wé yé. ³¹Rǝmyé yó, Faraṣ já n byé Muiiisi ndá Aarṣ cǝcǝ-swélé y w n wó be: «Zǝ-na! Shár-nə á dwí rí cǝcǝl wa, ámyé ndá Esərayel lyi byá bé. Zhǝl-nə á vò á cǝrhǝ Cinu ndá á gə lwəl né. ³²Zə-na á dǝ wá, vǝ-ywǝálé ndá vǝmámá nánfwǝálé ga á m'á súlí á shár, ndá á gə lwəl né. Sə á m'á súlí á bwəl bwəl tǝbǝ rǝ càn á pə àmye ne!» ³³Ezhíbtí lyi bí pàm Esərayel lyi byá bé kùr ni, bə bə shár tənà y w lǝlǝ, bə bə y'a n'è wǝlǝ: «Nǝ gakó m'á cì!» ³⁴Dwí rí j'a kwè rǝ búúri mún mú mǝ y'a pò mó rǝ m'e lyǝ ndá mǝ y'a gwǝ yə zǝ yé; rə pyípyílyi wé ré tǝbǝ bə n'è pò búúri mún mú rǝ wé mó ndá rǝ kǝmǝzù-fwǝálé rə lyǝ, rə zhí rǝ pyǝpyela wa. ³⁵Esərayel lyi byá bé y'a wǝrhǝ ndá Muiiisi gə yá n byilli bi ní. Bə y'a lwəl wé rǝ zùrhí ndá sǝbyi-kùlǝ ndá sánámá e súlí kǝmǝzù-fwǝálé Ezhíbtí lyi bí ni. ³⁶Cinu yá n ce Ezhíbtí lyi bí y'a só n dwí rí yò, rǝmyé ce Ezhíbtí lyi bí pǝ kǝn ré tǝbǝ Esərayel lyi byá bé y'a lwəl be mó. Wó èta kǝn tó né Esərayel lyi byá bé j'a m'e zwé Ezhíbtí lyi bí wé ré bə yǝ be nánfǝ! ³⁷Esərayel lyi byá bé j'a zǝ bə zhí Araməseəse bə zhír bə kwé sǝmá y bə la Sukǝte, bala bé bə y'a n'è zhǝl tǝ mó dúdú y'a yú nunə mòðrhè zǝ-nyǝldù, bǝsóná bé twár y'a tǝné né yé. ³⁸Lyí dwā

nánzhəzhǎ bə y'à gùlì gùlì dwā tó be bə shár ndá bə vǎ-ywàáale e súlì bə vwámá nánfwààale nánjəjóló. ³⁹Bə kwè búru mún mú mà y'à pò bə y'à m'e shí Ezhíbtì mú, bə jì ɲwǎmse. Mún mú gó y'à yə zè mó ce, mà ɲwǎmsé yàl ɲwǎmsé shèbé sà y'à yə sà-nəbyě ce. Bə gó pàm bə kùr nì bə jì bì bə bə shár Ezhíbtì ní mu ce, bə y'à yə ɲwènéné bə pyà kùjù bə ce bə byé mye cìcì yé. ⁴⁰Esərayel lyì byǎ bé y'à jòm Ezhíbtì ní byinə zwǎ-àna ndá shá-ètò. ⁴¹Sə wó byinə zwǎ-àna ndá shá-ètò y pyírh yó wə, dē ré rəmyé mó cìcì, Cinu shàdéesé kùrə né gako shár Ezhíbtì tənà y wa. ⁴²Cəcē y èmyé mó Cinu zə n yírhà m̀̀nì ga n ce Esərayel lyì byǎ bé ɲwènéné bə shár Ezhíbtì tənà y wa. Wó Cinu n cì yə. Esərayel lyì byǎ bé mye m'a zə bə yírhà cəcē y èmyé móbyin byin gako. ⁴³Cinu wó Muiyisi ndá Aarō ne: «Nyí Pake címsí gá mǎ sə sə jí ní: Dwí dō lò m̀̀dù ga mye bə mǎ sə n tó n jí si yé. ⁴⁴N m'ǎ gò t̀̀nt̀̀nnə m̀̀bó gako bə yè ndá sàbyí mú, rəmyé yì ní, n mà n zè n tó n jí si. ⁴⁵Zhə-bal m̀̀bó n zul n sō ráá lò m̀̀bó bə kwè bə n'è kwě mó bə mǎ sə n tó n jí si yé. ⁴⁶Bə m'a jòm jì èdù wě bə m'e jí si. N tá n la címsí nǎm mó m̀̀dù ga mye zə n du jù w n vò pwè ne yé. Á t'á la vwám mó kúr rí kó yé. ⁴⁷Esərayel dwí rí púlápúlə m'a jí Pake címsí. ⁴⁸Zhə-bal m̀̀bó n jè n sō gə ná n yǎl n tó n jí Pake címsí n mə n cèrhé Cinu, sə bə jèrè bə gò bal bal gako n sō mó. Rəmyé kwā, n mà n ɲwènéné n twě n bwəlse n tó n jí si, ndə Esərayel lyì byǎ bé tənà y lò ta. Sə lò m̀̀bó n yə gòm mó m̀̀dù ga mye bəká n tó n jí si yé. ⁴⁹Nyí rí m'a yə rəmyé rə̀̀dù y Esərayel lyì byǎ bé tənà y lò ndá zhə-bal m̀̀bó n jè á sō mó yilə.» ⁵⁰Esərayel lyì byǎ bé gako wèrhé kən ré tēbé Cinu yà n pə rə nyí Muiyisi ndá Aarō ne mó cìcì. ⁵¹Wó dē ré rəmyé mó yù w cìcì, Cinu ce Esərayel lyì byǎ bé shár bə t̀̀rhì dwā ne kùkùl kùkùl bə du Ezhíbtì tənà y wa, kən tó dwā ndá bə shàdéesé kùrə né.

Chapter 13

¹Cinu wò Muyiisi ni: ²«Vũr byi-yóó gakó, kèbé è ná tó yé n lù y Esərayel lyi byä bé sō mó, è wó byi-ce ráá vwām byi-yóó, ní cí kwā à yilə. Wó àmyé cəl.»³Muyiisi wò dwí rí ni: «Lyírh-nə dē ré tèbé á shér Ezhíbtí ní, yómá-jè y né mó yò, wó Cinu ní ce á shér gāà mó ndá ní jè jàn ré nánfólò wá. Sə á bək'á dō búúrí ò co sà-nəbyě dē ré rəmyé mó yé. ⁴Wó Abyiibi cānāa y wé, zà dē ré á m'á shér né. ⁵Rəmyé ce, Cinu gə tú ní ce n zù Kanaā lyi bí ndá Yititəbá ndá Aməretəbá ndá Yiviyitəbá e súlí Zhəbuusi lyi bí tənà y yil ndá tūr n'è dūr tē è wé, ní yà ní bwəl è nyí n nāmbala bé ne mó wa, n m'á twí tūtwwí rí tèbé cānà y əmyé mó wé. ⁶N m'á dō búúrí tèbé rə yə sà-nəbyě ce dwā nyàlpyé wé. Sə dwā nyàlpyé dē ré yù wə, á m'á jí címsi nánfólò Cinu yilə ⁷Dwā né nəmyé wé, bə m'a dō búúrí rə yə sà-nəbyě ce. Bə bə mǎ sə bə nə búúrí ò co sà-nəbyě ráá sà-nəbyě á tənà y nyí rí púlápúlá wé yé. ⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, n m'á cí n byä bé ne ní wò: «Wó Cinu gə co nyí à kwā né à gə tú a shér Ezhíbtí ní yí ní mú yilə, à n'á wèrhé èta.» ⁹Rəmyé mó m'a yə myərħə ní cí n vòmè né yó ndá lyírhə kən ní lyé n cíl rí ní, mùnì ga Cinu nyí rí yə n nyú w twéé gakó, b'è wó ndá ní jè y jàn ré nánfólò w Cinu mə n ce ní shér Ezhíbtí tənà y wa. ¹⁰N m'á wèrhé kən ré tèbé nyí rəmyé mó n'è byili, dē ré tèbé bə cí rə pyírh yil mú, byin byin gakó. ¹¹Rəmyé ce, Cinu gə tú ní ce n zù Kanaā lyi bí tənà y w ndá ní gə bwəl nyí nmyé ndá n nāmbala bé ne né, n zè n ce y n jǔ wa, ¹²n m'á pə n byi-ce gakó ndá n vwámá né byi-yéésé gakó Cinu ní. Vwámá né byi-yéésé námbyalsé gakó wó Cinu cəl! ¹³Sə è gə wó bə nab byi-yóó yilə, n m'á zə pyi-bwélé ní cí è jàà wa. N gə yə pyi-bwélé zə ní cí è jàà wa, sə mǎ è byä y ne ní gu yə. N m'á pyà kən ní cí n byi-ce gakó jàà wa, n byä bé wé. ¹⁴Nəkola, n byí mú gə bwərh mó n wò: «Byé yil á n'á wèrhé tèbé?», n m'á lyár mǎ ní wò: «Cinu ce né shér Ezhíbtí, yómá-jè né, ndá ní jè jàn ré nánfólò wá. ¹⁵Faraō gə yà ní wèrhé yó-kùlù ní tá ní yǎl n yě nába né shér mo ce, Cinu gu byi-ce gakó ndá vwām byi-yóó gakó Ezhíbtí tənà y wa. Wó rəmyé è ce, à n'á zwál vwām byi-yóó námbya gakó à pə Cinu ní. Sə è gə wó à byä bé byi-cəsé gakó yilə, à n'á pyà kən à cín sə jàà wa, à zwálá. ¹⁶Rəmyé mó m'a yə myərħə n cí n vòmè né ndá n cíl rí yó b'è wó ndá ní jè y jàn ré nánfólò w Cinu mə n ce né shér Ezhíbtí tənà y wa.» ¹⁷Faraō gə yě Esərayel lyi byä bé ne bə shér yí ní, Yí yə be zə rə m'e tó Shilisəti lyi bí tənà y sómá y yé, nd'è y'à bwál ga yírh wə. Yí y'à wəl rə cín ní: «Dwí rí bək'a tà búlú né yil rə wu búlú né zhérhé, rə kwè rə bə Ezhíbtí yé!» ¹⁸Wó rəmyé è ce Yí ce bə kwè bə kwè sómá y è zǎ vwal-gə nə-fólò w gə-elū èpòlò w səta. Bə y'à súlí bə pwà búlú wè bə gə y'à tú bə n'è shér Ezhíbtí ní yí ní mú. ¹⁹Muyiisi yà ní pwà Zhəzefu kúr rí. Zhəzefu zhən ga yà ní nyéé Esərayel lyi byä bé bə bwəl nyí ní gə wəl be yí ní: «Zhən zhənà, Yí m'a bə rə ce nyí á kwā né. Rəmyé yí ní, á m'á pwà à kúr rí á m'á zhír nyònd.» ²⁰Esərayel lyi byä bé zhí Sukcote né bə zhír bə yí bə zul Etam né, gə-elū èpòlò w nyí ní. ²¹Cinu cici yà ní wə bə yé né ní nǎ ní zhəlò: nənnyéné ne, wó ébǔ ò y'à n'ò byili bí sómá yá, cəcē né, wó myin-zhù ò y'à n'ò yǎr be. Èta, cəcē ndá nənnyéné ga, bə y'à wǔ bə n'è zhílí bə sómá yá. ²²Nənnyéné ne, ébǔ w y'à j'á t'á kwàrh dwí rí yé né yál yé, myin-zhù w mye y'à j'á t'á kwàrh rə yé né cəcē ne mye yé.

Chapter 14

¹Cinu wò Muiyisi ni: ²«Wál Esərayel lɔi byǎ bé ne bə bə kwě bə bə bə zul Pyi-Ayərɔɔtə yé y wə, Myəgədɔl ɛ̀ndá nà-fɔ̀lò w bɔwəl mó wə. Wó Baal-Səfɔn yé né, á yé y wə, nà-fɔ̀lò w nyí ni mú, á m'á zul ní. ³Faraɔ̀ mà n zě́ n ná n wəl Esərayel lɔi byǎ bé shò kwā né: «Nyí bi bə wun zě́, bə n'è yáyélé té tənà y wa! Èpòlò w zɔ be!»⁴À m'a kù Faraɔ̀ wu wó, n zě́ n zě́ n pú bə kùr n ná n jì. Sə à m'a nò nımyé ɛ̀ndá n shə̀déesé té a m'a pə còrhó à cìn nı. Ezhıbtı lıi bı m'a zě́ bə lwar b'amyé wó Cinu.» Esərayel lıi byǎ bé wərhé ɛ̀ndá n gá byili ní. ⁵Bə zhəl bə byili Ezhıbtı pyǔ mó ne bə Esərayel lıi byǎ bé dūr. Faraɔ̀ ɛ̀ndá n tũntũnnə bé wun búlá né zhérhé bə shò kwā né bə zě́ bə wó: «Bə́kón ná wərhé èta mó? Ná yě Esərayel lıi byǎ bé ne bə lyě bə k'è t'á la tũ bə pə nába yé!»⁶Rəmyé yó, Faraɔ̀ lyě n búlá eshə-vwətu wó, n zə n shə̀déesé n ce n kwā né. ⁷N du ɛ̀ndá búlá eshərh-vwətur zǔ-nyə̀ldu tēbē rə y'à càn du rə dwā bé gako e súlɔ́ Ezhıbtı búlá eshərh-vwətur rı dwā bé púlápúlá, rəmyé ɔ̀du gako ɛ̀nd'ò jòmna mó. ⁸Cinu kù Ezhıbtı pyǔ Faraɔ̀ wu wó, n zě́ n pú Esərayel lıi byǎ bé kùr n ná n jì. Esərayel lıi byǎ bé y'à zhě́ bə jərh bə ce dēa bə gá y'à tú bə n'è shər Ezhıbtı ní mú yi ní. ⁹Ezhıbtı lıi bı ɛ̀ndá Faraɔ̀ búlá eshərh-vwətur rı púlápúlá ɛ̀ndá n eshə-jòmna bé e súlɔ́ n shə̀déesé pú bə kùr bə n'è jì, sə bə zɔ bə kùr nı ɛ̀ndá bə y'à zul nà-fɔ̀lò w nyí ni, Pyi-Ayərɔɔtə yala ne, Baal-Səfɔn yé y wə. ¹⁰Faraɔ̀ yà n bɔwəse Esərayel lıi byǎ bé kùr ne. Esərayel lıi byǎ bé kwě́ bə la nyū, bə púri Ezhıbtı lıi bı bə zě́ bə wə bə kwā né bə bənà! Ywē nánfɔ̀lò zə be, bə búbwéé bə ce Cinu ni. ¹¹Bə bəwərh Muiyisi bə wó: «È nə wó lú-bòlā bə bə já Ezhıbtı ní n má zě́ n zə nába ná la b'è cı gɔ-elū èpòlò w wə? Bə́kón n wərhé èta, n gá ce ná shər Ezhıbtı ní mú? ¹²Nə yə dāmā ná wó mó Ezhıbtı ní: «Yě-nába ná twí ná pə Ezhıbtı lıi bı ni! Nə gə n'è twí ná pə Ezhıbtı lıi bı ni cǔ ná gə cù gɔ-elū èpòlò w wə.» ¹³Rəmyé yó, Muiyisi wò dwı rı ni: «Á bə́k'á dūr ywē yé! Zə-na á wun ni! Á m'á nə kən ré tēbē Cinu la wərhó n mə n zwē ába zà mó. Ezhıbtı lıi bı á nə zà èta mó, á k'á t'á la bórthó á nə be gaga yé. ¹⁴Wó Cinu n mà n bú búlá né á jàa wa. Amyé wúri á zhı shéé jàa èdu!»¹⁵Cinu bəwərh Muiyisi n wó: «Byé yil n ná n búbwéé n ce ne? Wál Esərayel lıi byǎ bé ne: bə bə zě́ dḗ bə kwé sómá! ¹⁶Nımyé zhě́ n dā-dɔ̀lò w dḗ, sá cèlè n jě́ y nà-fɔ̀lò w yó wə, n bən w dwā wa, m̀uni ga Esərayel lıi byǎ bé tó cə-kùli wé nà-fɔ̀lò w cəcəl w bə byerhe. ¹⁷Amyé m'a kù Ezhıbtı lıi bı wun ní, m̀uni ga bə pú Esərayel lıi byǎ bé kùr bə zù. Rəmyé yi ní, à m'a nò Faraɔ̀ ɛ̀ndá n shə̀déesé gako ɛ̀ndá n búlá eshərh-vwətur rı e súlɔ́ n eshə-jòmna bé té a m'a pə còrhó à cìn nı. ¹⁸À gá m'a tó rəmyé mó denne a pə còrhó à cìn nı yi ní, Ezhıbtı lıi bı m'a j'a zě́ bə lwar b'amyé wó Cinu.»¹⁹Yi máléka y è y'à n'è zhəl Esərayel lıi byǎ bé yé né mó zhır e b'è wə bə kwā né. Ébɔ́ w mye zhır bə yé né, o b'ò wə bə kwā né. ²⁰Ébɔ́ w b'ò zhı Ezhıbtı lıi bı ɛ̀ndá Esərayel lıi byǎ bé cəcəl wə. Ébɔ́ w yé y èdu y'à wó cə-byín ɔ́ yé y dō mó zě́ è y'à wó pwè rə n'è yər cəcə y wé. Rəmyé mó ce, cəcə y nampúm, lòlò yə zhəl n bɔwəse n dō ne yé. ²¹Muiyisi cèlè n jě́ y nà-fɔ̀lò w yó wə. Cinu ce zho nánfɔ̀lò ɔ́ shı yi-púrhı sò, zě́ té ɔ́ ce cəcə y nampúm, ɔ́ ce nà-fɔ̀lò w pyırhı ɔ́ kwé ɔ́ kwā né, ɔ́ yě ce y ne té nánkùli. Nàná bé bən dwā ne. ²²Esərayel lıi byǎ bé zhəl cə-kùli yó, nà-fɔ̀lò w cəcəl wə. Nàná bé y'à mɔ dwā ne bə zhı ɛ̀ndá byılsi ta, bə jə-jı ɛ̀ndá bə jə-gwā ga ne. ²³Ezhıbtı lıi bı pú Esərayel lıi byǎ bé kùr bə jı bi; Faraɔ̀ eshesé púlápúlá ɛ̀ndá n búlá eshərh-vwətur rı, e súlɔ́ n eshə-jòmna bé pú bə kùr bə zù bə vò bə yı nà-fɔ̀lò w cəcəl wə. ²⁴Ce y gá tú è bɔwəl ló, Cinu jòm myın-zhù w ɛ̀ndá ébɔ́ w wé n myələ́ Ezhıbtı lıi shə̀déesé, n já n ce kən gako gùli dwā sà sò. ²⁵N ce sà eshərh-vwətur rı nésé cır, rə dūr mó j'a zě́ e jırh zwini. Rəmyé yó, Ezhıbtı lıi bı shə̀déesé wó: «Bà-na ná yě Esərayel lıi byǎ bé ne ná dūr ná vò pyépyé, bə wó Cinu n ná n tó be n bɔwı ɛ̀ndá nába!»²⁶Cinu wò Muiyisi ni: «Cèlè n jě́ y nà-fɔ̀lò w yó wə: bə nàná bé kwě́ bə bə bə mólé Ezhıbtı lıi shə̀déesé ɛ̀ndá sà búlá eshərh-vwətur rı e súlɔ́ sà eshə-jòmna bé!»²⁷Muiyisi cèlè n jě́ y nà-fɔ̀lò w yó wə. Ce y gá tú è bɔwəl ló, nà-fɔ̀lò w k'a kwé ɔ́ bə ɔ́ jàa y wa, rəmyé yi ní ɛ̀ndá Ezhıbtı lıi bı n'è dūr bə zà wa. Cinu já n ce bə mē nà-fɔ̀lò w cəcəl wə. ²⁸Nàná bé kwě́ bə dūr bə b'e yı bə mólé búlá eshərh-vwətur rı ɛ̀ndá eshə-jòmna bé. Lò mādù ga mye yə dāl Faraɔ̀ shə̀déesé shēbē gako sà y'à pú Esərayel lıi byǎ bé kùr sà zù nà-fɔ̀lò w w mó wé yé. ²⁹E já Esərayel lıi byǎ bé zhəl cə-kùli yó, bə tó nà-fɔ̀lò w cəcəl w bə byerhe. Nàná bé y'à mɔ dwā ne bə zhı ɛ̀ndá byılsi ta, bə jə-jı ɛ̀ndá bə jə-gwā ga ne. ³⁰Dḗ ré rəmyé mó yú wə, Cinu zwē Esərayel lıi byǎ bé Ezhıbtı lıi bı jò wa. Sə Esərayel lıi byǎ bé nɔ Ezhıbtı lıi bı cùurı rə ləle té nà-fɔ̀lò w nyí ni. ³¹Esərayel lıi byǎ bé j'a lwar Cinu jě́ y jàn ré nánfɔ̀lò w n yá n mə n bú ɛ̀ndá Ezhıbtı lıi bı mú gá y'à wó kən ná-dwı yilə. Esərayel lıi byǎ bé j'a nyàm Cinu, bə zə Cinu ɛ̀ndá n tũntũnnə Muiyisi zhənà.

Chapter 15

¹Ràmyé yó, Muiiisi ndá Esərayel lyi byä bé nún nwá y kèbé bæ m'e cèrhé Cinu bæ wò: «À m'a nún Cinu, bæ n' búl n twí tũ-fǎlǎ. Eshā y ndá è eshə-jòmna mó ga, n' byirh bi n ló nə-fǎlǎ w wa. ²À jàn ré nd'á nwá y ga wó Cinu. Nmyé n yál à yi-zwéé. Nmyé n wó à Yi rí, À m'a cèrhé mo; à nambal mó Yi rí yil ré rà du mú, à m'a bwəl ré a byili. ³Cinu wó búlǎ-kàndǎ. Cinu, è wó n' yil ré. ⁴N' byirh Faraǎ búlǎ eshərh-vwətur riñdǎ n shədéésé ga n ló nə-fǎlǎ w wa. Faraǎ shədéésé yé né ciná bé byèbé, bæ yé kǎn du bæ dwā bé mó, n' byirh bi n ló vwal-gǎ nə-fǎlǎ w wa. ⁵Nə-fǎlǎ w nánlyilyùmú w lyil bi, ndá nákuu ta, bæ mólé bæ vò tété nə-fǎlǎ w kùr wə. ⁶N' jà-jǐ jě y j'á búl è zhe jàn nánfǎlǎ, Cinu, n' jà-jǐ jě y j'á n'è mà n zwà bé è bəbwéle, Cinu. ⁷N' zùwá y j'á búl è já dédé, n' ná n' zhər n' zwà bé n' lwé té. N' lyim-cəcǎ w gə zě, bæ j'á n'è jí myín ndá màále. ⁸N' gə já n' shǐrh, n' myəǎ né zho w cenáná bé j'á n'è mwe dwā ne jàà èdù. Nə-zha y n'è zě è zhǐ dé ndá byilí ta. Nə-fǎlǎ w nánlyilyùmú wkùr ré tété mó n'è zal dwā ne. ⁹Zù-bal mó yà n' n' wəl n' cìn ni: À m'a pú bæ kùr a jì bi a za, à m'a zě a tə bæ wé ré à la pwā búlǎ né kwā mó, à cəl ré jéné ré m'a lyé ce ne. À m'a fwərh à búlǎ shù wó, a ce bæ jé té! ¹⁰Cinu, n' gə shǐrh, n' myəǎ né zho w ce nə-fǎlǎ w lyil bí té, ndá kammǎ ku ta, bæ tu bæ vò tété náná bé ndá bæ jàn ré kùr wə. ¹¹Mǎ lò n' wó n' nyerh-dǎ yə né wé, Cinu? Mǎ lò n' nyerhe mó, nmyé mòbó n' já n' búl n' bæ dǎ zhe mó? Nmyé mòbó n' tũ-fwàalé ce bæ n'è nyàm mó mó? Nmyé mòbó n' ná n' wèrhé màmyaarhe mó? ¹²N' cèle n' jà-jǐ jě yá, ce y j'á lyi bi. ¹³Dwí rí n' bú búlǎ n' zwé mó, n' ná n' zal re ndá wu-bòndǎ. N' jàn ré n' má zə re, n' zǎ jàà y kèbé è wó nmyé Cinu jàà y wé. ¹⁴Dwā né dwā bé nyèè, nə zě nə n'è kəkə: Wu-zěé n'è gwi Shilisəti lyi bí. ¹⁵Edom yó-cinǎ bé wun zě. Məwaabe pyə-dwí rí lyi bí zě bæ n'è kəkə. Kana lyi bí gakó wun gəwa. ¹⁶Ywé ndá wu-zěé nánfǎlǎ zhe be. Bə nyé cerhe, n' jě y jàn ré nánfǎlǎ w yilǎ, bæ kùl bæ jǐrh ndá nákuu ta, kǎn la m'e yí n' dwí rí lyé, kǎn la m'e yí dwí rí n' zwé rə jǐrh nmyé dwí mú lyé, Cinu. ¹⁷N' zə re n' yí n' cəl-tənǎ y pyǎ w yó, n' ce rə jě gàà twéé twéé yilǎ. Jàà y kèbé nmyé cici tene, n' la è wé jǎm mó, Cinu. Jàà y kèbé nmyé cici, la n' còrhó-jì y è wé lú mú, Cinu. ¹⁸Cinu ná n' jí pyèlè twéé twéé yilǎ!» ¹⁹Faraǎ eshā y ndá n' búlǎ eshərh-vwətur rí e súlǐ n' eshə-jòmna bé y'á zù nə-fǎlǎ w wé, sə Cinu yà n' ce nə-fǎlǎ w kwé ò kwā né o b'ò mólé be: e jà Esərayel lyi byä bé zhəl cə-kùlǐ yó, bæ tó nə-fǎlǎ w cəcəl w bæ lyé. ²⁰Aarǎ nəkó nyi-zwennə Myərayam kwé gùlǐ, kana bé gakó du bæ pú n' kùrə, bæ n'è dwí gùlǐ bæ m'è se. ²¹Myərayam jì nwá n' pə be n' wò: «Nún-nə Cinu, n' búl n' twí tũ-fǎlǎ. Eshā y ndá è eshə-jòmna mó ga, n' byirh bi n ló nə-fǎlǎ w wa!» ²²Muiiisi ce Esərayel lyi byä bé zhǐ vwal-gǎ nə-fǎlǎ w ne bæ zhǐr bæ zǎ Shuuri gǎ-elǐ èpòlò wá. Bə zhəl gǎ-elǐ èpòlò w w dwā nətò ndá bæ yə ně ne yé. ²³Bə yí Mara, sə bæ yə ŋwéné bæ nyò Mara ně mó yé, bæ mà y'á nyé cèé. Wó ràmyé è ce bæ ce yil ré bæ Mara, rə kùr wó «càn». ²⁴Dwí rí j'á zě rə n'è ŋwúnwùnǐ rə m'è bwí Muiiisi rə zhe: «Bəkón ná la nyó?» ²⁵Muiiisi búbwéé n' ce Cinu ni, sə Cinu byili mu cǎ òdù, Muiiisi ká cǎ òmyé mó dǎ n' dul ně mó wé, sə ràmyé yó, ně mó shéné nyó. Wó gàà mó Cinu vùr nyó Esərayel lyi byä bé yil né, n' súlǐ n' pə be lùl-e-pùrsi. Wó gàà mó mye n' zhè be né. ²⁶Cinu wəl be: «N' gə cili Cinu n' Yi rí cəl ré cènè, n' wèrhé kǎn dèbé rə wó cánga n' yírh wə, n' ná n' pyèrhè n' zhè n' cili kǎn ré tēbé rə wó n' pùbùlǎ né; ná n' zwé n' nyó né, à t'á la mó címsi shèbé à ju Ezhǐbti lyi bí ni mú èdù ga ju yé. Bə wó àmyé Cinu, à n'á wárh mó.» ²⁷Ràmyé kwā né, Esərayel lyi byä bé lyé bæ yí Elyim: nə-bùlǐ shǐ ndá sàlyé ndá kwərh shə-shàlpyé y'á ŋwéné gàà. Bə zul gàà mó, ně mó nyí ni.

Chapter 16

¹Esərayel lyi byä bé zhì Elyim ní bə zhîr, sə bə gakó púlápúlá zhəl bə yí Siini gɔ-elū èpòlò wə, Elyim ndá Sənəyi bwəl mó wə, cənsè sàlyè nyà y dwā shí ndá nənū dē ré yù wə, bə gə shər Ezhibti tənà y wə mó kwā né. ²Gɔ-elū èpòlò wə gāà mó, Esərayel lyi byä bé k'e zè bə n'è ḡwúnḡwuní bə m'è bwí Muiiisi ndá Aarō. ³Bə wəl be: «Cinu gə yà n' ce ná cì Ezhibti tənà y wə ná gə y'á n'è jòm nāmá bə nákwénsé nyí ni, ná n'è jí kùjú ná búl ná swí mú y'á be cō! Á zè á zə nába á m'á bə gɔ-elū èpòlò wə kòbó wé, á la ce nərɣ gu lyi-zhā bə byèbè gakó!»⁴Cinu wə Muiiisi ni: «Á m'a ce búuri shí dē-yi wə rə nyò ndə dwā ta á pwā. Dē gakó, dwí rí m'a du rə pwā kən merhe dwā ndá rə dē gakó kùjú wá. Á m'a tó rə dənne a zhè re a nyi: rə m'a zwē à nyó né ráá rə t'á la ne zō? ⁵Dwā nyəldù dē ré, dwí rí gə tene kən ré tēbè rə pwā mó, rə m'a pù rə yí tēbè rə n'è pwā dē gakó mó twər rəlyèa.»⁶Muiiisi ndá Aarō wə Esərayel lyi byä bé púlápúlá ne: «Zà dādēné y á m'á lwar bə wó Cinu n' ce á shər Ezhibti tənà y wa; ⁷nəkəl nəkəkélé yá, á m'á nə Cinu còrhó wá, bə n' nyèè á gə n'á ḡwúnḡwuní á m'á bwí ndá mɔ mó. Nəmyé wó byè, á m'á n'á ḡwúnḡwuní á m'á bwí ndá nába?»⁸Muiiisi yá n' ná n' yál n wó: «Á m'á nə Cinu còrhó w n' gə mǎ n pə ába nāmá á dō zà dādēné yá, n sùlí n pə ába búru á búl á dō á sú nəkəl nəkəkólé y mó, bə n' nyèè á gə n'á ḡwúnḡwuní á m'á bwí ndá mɔ mó. Byè nəmyé wó? È dā nəmyé á n'á ḡwúnḡwuní á m'á bwí yé, wó Cinu á n'á ḡwúnḡwuní á m'á bwí.»⁹Muiiisi wə Aarō ne: «Wál Esərayel lyi byä bé gakó ne: Twē-nə á bwəlse Cinu yala ne, bə n' nyèè á ḡwúnḡwunú mú.»¹⁰Sə Aarō gə tú n' ná n' zòm ndá Esərayel lyi byä bé yi ní, bə zhízhíli bə yérh bə zǎ gɔ-elū èpòlò wá: rəmyé yó, Cinu còrhó w j'a du ébō w wé.¹¹Cinu wə Muiiisi ni: ¹²«Á nyèè Esərayel lyi byä bé ḡwúnḡwunú mú. Cí bi à nyí rí n' wó: Ce y gə tú è n'è byíbyíli yi ní, á m'á dō nāmá; nəkəl nəkəkólé yá, á m'á búl á dō búru á sú. Á m'á zè á lwar b'əmyé á Yí rí, wó Cinu.»¹³Dādēné y èmyé mó, nəpəpār ré j'a du rə sú zulá jàà yá. È zè nəkəkólé yá, myònd ce o kákélé zulá jàà yá. ¹⁴Sə myònd w gə tu kwā, bə púrí kən rə nyè ndə wé byä nāmpwé nāmpólse dēdē ta, bə zə dwā ne, ce y yó, gɔ-elū èpòlò wə. ¹⁵Esərayel lyi byä bé gə nɔ re, bə zè bə n'è bwərh dwā bə zhe: «Man U?» («Tēbè wó byè?»), bə bə y'á yəl kən ná-dwí yil ndá re yé. Muiiisi wə be: «Wó búru w kòbó Cinu ná n' pə ába á la dóm mó. ¹⁶Nyí nyí rí tēbè Cinu pə mó: Pwā-na w kən yí lò gakó gə wó n' mǎ n dō né. Lò gakó mǎ n pwā kən merhe n' lyi bí yó wá, lyítərə nənà ku yírɣ rədu n' kòrhó w lò mǎdu gakó yilə.»¹⁷Esərayel lyi byä bé wərhé ndə bə gə byili ní; jàlà pwā dēdē, jàlà pwā nāmpólé. ¹⁸Bə gə tú bə zə lyítərə nənà yírɣ ku wə bə m'è merhe yi ní, lò mòbó n' nyán ré y'á já mó jéné ré y'á yə ce ne lyé yé, kən k'è yə lò mòbó n' nyán ré y'á wó nāmpólé mye mùrì yé. Lò gakó yá n' pwā kən yí n' gə wó n' mǎ n jí ní. ¹⁹Muiiisi wə be: «Lòlò bə kaka dāl n' cí kən m'è yí nəkəl nəkəkólé y yé!»²⁰Sə lyi jàlà yə Muiiisi cili yé, bə dāl wə bə cí kən m'è yí è zè nəkəkólé yá. Sə ò cò o pən o ce zəzòmé. Rəmyé yó, Muiiisi lyim j'a zè rə n'è yi bí. ²¹Bə y'á j'á n'è pwā w nəkəkólé gakó, kən yí lò gakó gə yá n' wó n' mǎ n jí ní. Nənyónó w gə tú ò ce ce y byírɣ, ò y'á n'ò yəl. ²²Dwā nyəldù dē ré, bə pwā dwā nəlyè búuri, lyítərə nənà yírɣ wé ré rəlyè, lò gakó yilə. Esərayel dwí rí nāncésé gakó bə sə cí rí Muiiisi ni. ²³Muiiisi wə se: «Wó nyí rí rəmyé Cinu yá n' pə mó: Nəkəl wó shírɣ dē, shírɣ dē ré tēbè Cinu cí mú. Shē-na kən dēbè rə mǎ ndá shō mó; sə á pyi tēbè rə mǎ ndá pyil mú. Sə á cí kən ré tēbè rə dāl mó á m'á dē nəkəl nəkəkólé yá.»²⁴Bə cí tēbè rə dāl mó kən m'è yí ce-lár ré, ndə Muiiisi gə yá n' pə nyí ní. Sə rə yə pən rə ce zəzòmé yé. ²⁵Muiiisi wə be: «Jí-nə re zà, bə zà wó shírɣ dē Cinu Yí còrhó yilə. Á t'á la wə nɔ pwé ne zà yé. ²⁶Á m'á pwā w dwā nyəldù, sə dwā nyəlpýè dē ré, wó shírɣ dē ré: kaka t'á la nɔ yé.»²⁷E jà dwā nyəlpýè dē ré, lyi jàlà du bə la wə pwā sə bə yə kaka ne yé. ²⁸Cinu wə Muiiisi ni: «Á m'á cē à pùbùlè né wòrhó e sùlí à nyó né zō kən m'è yí dō? ²⁹Lwar-na cènè bə nyí Cinu pə ába shírɣ dē ré, n sùlí n pə ába dwā nəlyè kùjú dwā nyəldù dē ré. Lò gakó mē n' jàà y wa. Lòlò bəká n' shər n' dō-sō dwā nyəlpýè dē ré yù wə yé.»³⁰Rəmyé mó ce, Esərayel lyi byä bé shírɣ dwā nyəlpýè dē ré yù wə. ³¹Esərayel lyi byä bé ce kùjú wə òmyé mó yil bə mánne. Ò y'á nyè ndə nyāshā dwí ta, ò y'á wó nāmpò, ò y'á nyè ndə ḡwāmsé shēbè bə co tūr sə wé ta. ³²Muiiisi wə: «Nyí Cinu nyí rí n' pə mó: Bə ce lyítərə nənà ku yírɣ rədu bə cí dē á nèmé né yilə, mùnì ga bə nə búru w kòbó á m'á kō ába gɔ-elū èpòlò wə, à gə tú a ce á shər Ezhibti ní yi ní mú párá.»³³Muiiisi wə Aarō ne: «Kwé nəbwéné, n' lò lyítərə nənà ku wə ò sú pyám yírɣ rədu è wé, n' vò n' cí Cinu yé né, n' mǎ cí dē á nèmé né yilə.»³⁴Aarō zhəl n' cí y dəbré nyó né bwəlsé yé né ndə nyí rí Cinu yá n' pə Muiiisi ní mú gə y'á n'è byili ní, bə m'è cí y dē. ³⁵Esərayel lyi byä bé dóm mánne y byinə shé-əna, kən m'è yí bə vò bə zù tənà y kēbè lyi y'á jē è wé mó wə. Wó mánne y bə dómà, kən m'è yí bə yí Kanaā tənà y swé ré. ³⁶Lyítərə nənà ku wə yírɣ shí mánne y'á yú bə mərɣo ku wə yírɣ rədu.

Chapter 17

¹Esərayel lyi byä bé púlápúlá zhì Siini gɔ-elü èpòlò w w bə zhîr bə n'ê zhəl bə m'ê zhî, bə m'ê zhîlî bə sómá yá, kɔn tó nyí rí tēbē Cinu yà n ná n pɛ bɛ mó nɛ. Bə yú bə zul Erəfyidim ní, sə nɛ y'à tənɛ gàa dwí rí la nyó yé. ²Rə zɛ rə n'ê ji Muiyisi búlú rə zhe: «Pə nába nɛ ná nyò». Muiyisi bwərɛh re n wò: «Byè yil á n'á ji ni búlú? Byè yil á n'á zhè Cinu?» ³Nənyɛlɛ zə dwí rí gàa mó; rə ɲwúnɲwúní rə m'ê bú ndá Muiyisi rə wò: «È nə wó byè yil n ce ná shər Ezhibti ní? Wó nənyɛlɛ m'ê gu námyɛ ndá ná byä bé e súlî ná vwámá nɛ yil ná?» ⁴Muiyisi búbwéé n ce Cinu ni n bwərɛh mo n wò: «Bəkón à mǎ s'a wərɛhé dwí rí tēbē yilə? È dāl námpólé sə rə dul ne ndá nákulə.» ⁵Cinu wò Muiyisi ni: «Lyɛ n yə dwí rí yé né, sá súlî n zə Esərayel lyi byä nánɛrɛh mǎngɛlé bə tó mó; kwɛ dā-dólò w kóbó n má mà Niili y nɛ mó mó n zə n jǎ wa, sá vò. ⁶À m'a zhì n yé né nyónò, Oɾɛɛbɛ pyò w nàmù-pyò y yó. N m'ǎ mà nàmù-pyò wá, sə nɛ m'a shí ɔ wɛ mǎ du, dwí rí nyò.» Muiyisi wərɛhé èta Esərayel lyi byä nánɛsɛ yírɛh wə. ⁷Bə co jàa y ɛmyé mó yil bə Maasa ndá Mərəba: «Zhò ndá Nyi-pyɛé», Esərayel lyi byä bé ɲwúnɲwúnú mú bə ɲwúnɲwúní bə y'à m'ê bwí mú e súlî bə gá y'à zhè Cinu bə y'à m'ê zhe: «Cinu ɲwénɛ ná cəcəl w ráá n tənɛ né?» mó yilə. Amalɛɛkɛ lyi bí n'ê bwí ndá Esərayel lyi byä bé ⁸Amalɛɛkɛ lyi bí tú bə bú ndá Esərayel lyi byä bé Erəfyidim ní. ⁹Muiyisi wò Zhozwe ne: «Cír lyi bə wǎ bə m'a zwɛ nába, sá du n vò n bú ndá Amalɛɛkɛ lyi bí. Nəkəl dɛ ré, à m'a vò a zhì pyɛlé y yá-pɛlé y wa, ndá Cinu dā-dólò w à jǎ wa.» ¹⁰Zhozwe du n vò n ná n bwí ndá Amalɛɛkɛ lyi bí ndá Muiyisi gá yà n pɔ mɔ nyí ni, rəmyé yi ní ndá Muiyisi ndá Aarɔ e súlî Uuri y'à jil bə vò bə ɲwénɛ pyɛlé y yá-pɛlé wa. ¹¹Rəmyé yó, Muiyisi gə zhɛ n jèsɛ dɛ, Esərayel lyi byä bé jàn ré y'à n'ê dwini Amalɛɛkɛ lyi bí jàn ré. Sə Muiyisi gə só n jèsɛ tɛ, wó Amalɛɛkɛ lyi bí jàn ré rə y'à n'ê dwini. ¹²Muiyisi jèsɛ gá tú sə lyɛɛ sà n'ê jírɛh vwəlî yi ní, Aarɔ ndá Uuri kwɛ nákulə bə cí n kùr wə, n zɛ n jòm ɔ yó. Aarɔ ndá Uuri zɛ bə kwɛ n jèsɛ, mǎdù èpákɛ, mǎdù èpá dō mó. Èta, n jèsɛ j'a ɲwénɛ sə zhɛ sə zhì dɛ kɔn m'ê yi yi rí zù. ¹³Zhozwe zə búlú shù n mǎ n jí beɛ Amalɛɛkɛ ndá n dwí rí yó wə. ¹⁴Cinu wò Muiyisi ni: «Kɛ ré sɛbé yó, bə m'ê lyírɛh rə yò, sá ce Zhozwe zhǎ nyèè ré: À m'a ce bə j'a búl bə swɛ Amalɛɛkɛ dwí rí yò cɛ y yó!» ¹⁵Rəmyé yó, Muiyisi lù vwĩ-jùlú n ce ɔ yil bə «Cinu wó beɛ ré à jú mú myɔrɛh», ¹⁶N súlî n wò: «jɛ gá zhɛ dɛ è la bú ndá Cinu pyɛlé ré mó ce, búlú m'a j'a ɲwénɛ Cinu ndá Amalɛɛkɛ bwəl w byin byin gakó!»

Chapter 18

¹Muyiisi cámbal Zhə̀tə̀ro, Majā vwĩ-zwə̀lnə́ mó, yà ní nyèè bà n'è zòm kòn ré tèbé Yi y'à wèrhé Muyiisi ndá rə́ dwí Esə̀rayel lyi byá bé yil mú gakó yò: Cinu yà ní ce Esə̀rayel lyi byá bé shár Ezhíbtí tənà y wa! ²Muyiisi gá ce ní kē Sə̀fə̀ra kwē kwā né, ní cámbal Zhə̀tə̀ro zwē Sə̀fə̀ra ní sō ³ndá ní byá bé bàlyè yá: mādù y yà ní yíl Gerə̀shən, rə́ kùr wó: «Zhə̀-bal nyón»; bà ní yà ní wəl ní cìn ní: «À jìrh zhə̀-bal tənà dō wé». ⁴N dō mó yà ní yíl Elyə̀zə̀ere, rə́ kùr wó: «À Yi rí wó à sēé.» N yà ní ná ní wəl: «Wó à nàmbal mó Yi rí rə́ tú rə́ sē ne rə́ ce a lú Faraṣ́ búlú shù w yé né.» ⁵Muyiisi cámbal Zhə̀tə̀ro e súlí Muyiisi byá bé ndá ní kē mó zḗ bà vò Muyiisi sō, gə̀-elū èpòlò w ní yà ní zul né mó, Yi pyò w sə̀ta mó wa. ⁶N ce bà wó Muyiisi ní: «Wó àmyé n cámbal Zhə̀tə̀ro, à bàn n sono ndá ní kē mó e súlí ní byá bé bàlyè y ní kwā né.» ⁷Muyiisi du n jəl ní cámbal mó, n wùlì tḗ ní yé né, n zḗ n kwə̀lè mo; bà bwə̀rh dwā jàn bwə̀rhá, bà zḗ bà zə́ dwā bà zù kòrhó w wə́. ⁸Muyiisi cí kòn ré tèbé gakó Cinu yà ní tə́ Esə̀rayel lyi byá bé yil n wèrhé Faraṣ́ ndá Ezhíbtí lyi bí ní cámbal mó ne, e súlí zwini rí tèbé gakó Cinu yà ní ce bà lú rə́ wé sómá y kō yí ní mú. Rə́myé kwā né, Zhə̀tə̀ro wu zə́ nyàn cənè ré tèbé gakó Cinu yà ní wèrhé Esə̀rayel lyi byá bé ne, ní gá zwē be Ezhíbtí lyi bí jǐ́ w mó yilə́. ¹⁰Zhə̀tə̀ro zḗ n wó: «Bə́ Cinu mǒbó ní zwē ába Ezhíbtí lyi bí jǐ́ wa, ndá Faraṣ́ jǐ́ wa, nmyé mǒbó ní zwē dwí rí Ezhíbtí lyi bí jǐ́ w mó, yil ré nə́ còrhó! ¹¹Èlāsé, à yé bà Cinu já ní búl ní du yə́ né dwā bé gakó, má nà lyimə́ né gə́ tú nə́ zḗ nə́ n'è yí Esə̀rayel lyi byá bé yí ní mye.» ¹²Muyiisi cámbal Zhə̀tə̀ro zwəl vwĩ námpúm cḗé ndá yə́-zúlə́ vwə́ n pə́ Yi ní. Aarṣ́ ndá Esə̀rayel náncəsé bà bə́ tó Muyiisi cámbal mó ne bə́ jí vwĩ rí kùjú w Yi yé né. ¹³È zḗ nə́kəkólé yá, Muyiisi yà ní zhəl ní jḗ ní la dwí rí búrsí búr, dwí rí mye mḗ rə́ dḗ Muyiisi yé né, nə́kəkólé ga kòn m'e yí dādḗné. ¹⁴Muyiisi cámbal mó gá nɔ́ kòn ré tèbé gakó Muyiisi yà ní ná ní wèrhé dwí rí yil mú, n bwə̀rh mo n wó: «Bə́kón ndá tèbé ní nə́ ní wèrhé dwí rí yil mú? Byè yil n nə́ jḗ búrsí búr jàà w n dúdú dwí rí zḗ rə́ zhí dḗ n yé né, nə́kəkólé kòn m'e la dādḗné?» ¹⁵Muyiisi lyár ní cámbal mó n wó: «Wó dwí rí gá n'è twí à sō rə́ la m'e sú Yi wu mú è ce. ¹⁶Yò gə́ ɲwéné bà cə́cəl wə́, bà n'è twí à sono, a ké búrsí yò w shò kwā né, a súlí a ce bà lwar Yi pùbùlè né ndá rə́ nyá né párá.» ¹⁷Muyiisi cámbal mó wó mɔ́: «N gá ná ní wèrhé né ma mó bà càn yé. ¹⁸N jàn ré m'a zhè rə́ yě mó, dwí rí tèbé rə́ ɲwéné ndá mó mye jàn ré m'a zhè rə́ yě re. Tum rí wó vwəlì n yilə́, n wàr re n la tú n dúdú yé. ¹⁹Èlāsé, cili ní náàcənè! À n'á pə́ mó cúcú, sə́ Yi yə́ né ndá mó! N m'á vò zhí dwí rí jàà w Yi yé né: nmyé n m'á zə́ rə́ ywè né ní má vò Yi yé né, ²⁰n cèrhè Cinu pùbùlè né ndá ní nyá né lyi bí ní, ní súlí ní byili bí sómá y kḗbè bà mǎ sə́ bə́ kwè mó ndá bà gá mǎ sə́ bə́ zə́ bà cìn ní. ²¹Sə́ rə́myé kwā né, n m'á cír lyi byè́bè bà zhe kùr dwí rí wé, bà n'è nyàm Yi, lyi bí zhe bà zhənà, lyi bí byè́bè bà wàr bà la be yò ndá pánse mó, ní ce bà yə́ nunə́ mǒrhò mǒrhò ndá nunə́ zǒm zǒm ndá nunə́ shí-ènu shí-ènu e súlí nunə́ shí shí kùkùlè né yó-cíná. ²²Bə́ m'á j'á ɲwéné twéé twéé bà n'è búr dwí rí búrsí. Bà m'a zə́ ywè nánfwaàlé búrsí bà b'e pǐ́, sə́ bə́myé cici mú m'a búr ywè námpólsé búrsí. Wèrhé èta ní má bɔ́ n zhí́ rí dùmì rí, sə́ bə́ tó mó bà zhí́ rí! ²³N gə́ wèrhé rə́myé mó, è gá wó kòn rə́myé mó Yi pɔ́ mó rə́ nyí mú, n m'á ɲwéné ní zhí dḗ kḗkē. Kòn súlí mye, dwí rí tèbé gakó m'a kwḗ rə́ vò rə́ sō ndá yə́-zúlə́.» ²⁴Muyiisi cili ní cámbal mó cúcú mú, n zḗ n zḗ n wèrhé kòn ré tèbé gakó ní yà ní byili mu mú. ²⁵Muyiisi cír lyi bí byè́bè bà zhe kùr Esə̀rayel tənà y púlápúlə́ wé, n ce bà yə́ nunə́ mǒrhò mǒrhò ndá nunə́ zǒm zǒm ndá nunə́ shí-ènu shí-ènu e súlí nunə́ shí shí kùkùlè né yó-cíná. ²⁶Bə́ y'á j'á ɲwéné twéé twéé bà n'è búr dwí rí búrsí. Yò w kǒbó ò y'á zum mú, bà y'á n'è zhəl bà pə́ w Muyiisi ní, sə́ kǒbó ò y'á mǎ mó, wó bə́myé cici mú bà y'á n'è búr ò búrsí. ²⁷Sə́ rə́myé kwā né, Muyiisi yě́ ní cámbal mó ne n kwḗ n vò ní tənà y wa.

Chapter 19

¹Esərayel lyi byä bé gá tú bæ shér Ezhıbtı tənà y w cənsə sətò kwā né, bæ yú Sənəyi gə-elū èpòlò w wə. ²Bə zhı Erəfyidim ní bæ vò bæ yı Sənəyi gə-elū èpòlò w wə, sə bæ zul gə-elū èpòlò w wə, pyò w yé y wə. ³Muyiisi jıl pyò w yó n la n vò n jəl Yi. Cinu zhı pyò w yə-pələ y w n byè mo, n má n wəl mo: «Nyı kən ré tēbē n m'ā wə Zhakəbe byä bé ne, nyı nyı rı tēbē n m'ā cí Esərayel lyi byä bé ne mó: ⁴«Á cici yırhə nə kən ré tēbē à wərhé Ezhıbtı lyi bı nı mú, nd'ā gá kwē ába ndə ényəla vòmē yó né ta, a m'a zə ába a m'a yı à sō né. ⁵Elāsē, á gə cili nı, á shənē á zwē à dəbré nyə né, á m'ā yə à cəl à cır dwə né gəkó cəcəl wə, bæ lū w púlápúlá wó ámyé à cí wə. ⁶Sə ámyē m'ā yə vwı-zwəlnə dwı à yilə, dwı tēbē Cinu dúdú cí mú.» Wó zómà né nəmyé mó n m'ā cí Esərayel lyi byä bé ne.» ⁷Muyiisi kwē n bæ zulá jàà y wa, n byè dwı rı nancesé dwā yó, n cí bı zómà né nəmyé gəkó, Cinu yà n pə mə nyı bæ n cí mú. ⁸Dwı rı gəkó tó dwā rə lyár rə wó: «Nə m'ā wərhé kən ré tēbē gəkó Cinu wəl mó.» Sə Muyiisi zə kən ré tēbē dwı rı lyár mó n vò n cí Cinu nı. ⁹Cinu wə Muyiisi nı: «Nyı à m'a zú ébō námbyú wé a só a bæ n sō, múnı ga dwı rı nyē à cəl ré à gə tú à n'ā zóm ndə mó yi ní sə rə súlı rə zə nmye zhənà, twéé twéé yilə.» Muyiisi cí Cinu nı n ká n bwérhé dwı rı gá lyár né mó. ¹⁰Cinu ká n wə Muyiisi nı: «Kwē n vò dwı rı sō n vò n tene re zà ndə nəkəla, Cinu yilə; rə súlı rə shérh rə gändé, ¹¹rə tene rə zhı dwā nətò dē ré yilə, bæ wó dwā nətò dē ré yú w Cinu mà n só Sənəyi pyò w yó, dwı rı púlápúlá yırh wə. ¹²Cı swē n má kəkélé pyò w sə wə dwı rı nı: «Yılı-nə á bək'á jı pyò w yó yé, sə á bək'á twē á yı ò kúr nyı nı dēdē mye yé.» Bə m'a gu lò móbó gəkó n dwərh w mó! ¹³Jē t'ā la mə dwərh yé, sə wó dúl bæ m'a dul mo ndə nəkulə ráá bæ tə mə ndə cama bæ gu. Dóó-cı mú, è wó vwām ráá numbyını, tá n la lú yé. Bə gə nyèè pyı-bya nyu pólá y cəl ré rə dom, lyı mangelé m'a jı pyò w yó.» ¹⁴Muyiisi ká n shı pyò w yó n só tē n kwē n bæ dwı rı sono. N ce rə tene rə cın Cinu yilə, rə súlı rə shérh rə gändé, ¹⁵n zē n wə re: «Tene-na á dē, dwā nətò zà. Á bək'á zú nd'á kana bé yé.» ¹⁶Sə dwā nətò dē ré nəkəkólé yá, dwà y y'á zē è n'è bya, è n'è lyélyə, ébō námbyú b'ò zhı pyò w yə-pələ wa, pyı-bya nyu pólá dom cəl nánfələ; dwı rı púlápúlá j'a zē rə n'è kəkə zulá jàà y wa. ¹⁷Rəmyé yi ní, Muyiisi ce dwı rı shér zulá jàà y wa, múnı ga rə vò rə jəl Yi. Rə bæ rə zhı pyò w kúr wə. ¹⁸Sənəyi pyò w y'á sú ndə nyèrh dúdú, bæ Cinu yà n só ò yó, myın mú wə. Ò nyésé y'á la dē-yı w ndə myın-cələ nyèrh ta. Pyò w gəkó j'a búlı o zhızhı. ¹⁹Pólá y cəl ré y'á j'a n'è súlı: Muyiisi yà n ná n zómà, sə Yi y'á n'è tó dwà y byéésé dənne rə lyár mə. ²⁰Cinu só n bæ Sənəyi pyò w yə-pələ y wa, n zē n zhı gàà mó n byè Muyiisi, sə Muyiisi jıl n vò gàà. ²¹Cinu wə Muyiisi nı: «Só tē n cici dwı rı bæ rə bək'a dūr rə la vò rə nyı Cinu yé, è gə dà rəmyé, rə lyı nánzhəzhə m'a cí. ²²Vwı-zwəlnə bé bæ n'è bwəlse Cinu yala ne mó cici mú mə dwā sə bæ ce jàn né bæ tene bæ cın Cinu yilə, múnı n bəká n gu bı yé.» ²³Muyiisi wə Cinu nı: «Dwı rı wàrh rə m'a jı Sənəyi pyò w yó yé, bæ n dāmă n cici nába, n gá wəl nába: Cı swē n má kəkélé pyò w s'ò yə Cinu nyə.» ²⁴Cinu wə mə: «Kwē n só tē, sə zə Aarō n kwē n jı n bà. È gə wó vwı-zwəlnə bé ndə dwı rı yilə, bæ bək'a dūr bæ la jıl bæ vò Cinu sō yé, è gə dà rəmyé n mà n gu bı!» ²⁵Rəmyé yó, Muyiisi ká n só tē n vò dwı rı sō, n vò n zóm ndə re.

Chapter 20

¹Ràmyé yó, Yi zè rə wò tèbé gako Esərayel lyi byä bé ne: ²«Wó àmyé Cinu, n Yi rí, à ce n shór Ezhibtí tənà y wa, yómá-jè né mó: ³N tá n la yə dwā zal àmyé yé né yé. ⁴N tá n la yi rədu ga əsəyúlú ráá kən ré tèbé rə wə də-yi rí w ráá ce y yó ráá ce y kùr w nàná bé wé nyorhə wərhó yé. ⁵N tá n la té wùlù yə né nàmyé mó yé né yé, e súlí mye n tá n la ne còrhó yé, bà wó àmyé Cinu à wó n Yi rí, Yi rí tèbé rə zhe bwě dūr mú; rə n'è pe dabá byèbé bà súl re mó dóó w còrhò-tum bà byä bé ne, kən b'e yí nèmé kùrə nətò ndá kùrə nənà. ⁶Sə rə n'è byili rə wu-bónò w lyi bí byèbé bà só ré bə súlí bà n'è zwē rə nyá né mó nèmé kùrə mōrhē nánzhəzhə ne. ⁷N tá n la Cinu n Yi rí yil ré byō nánfō yé, bà Cinu tá n la lò mó mōbó n byē n yil ré nánfō mó ne yō ndə rə-ná-cí bə dóó zhe ta yé. ⁸Bə lyirh shirhá dē ré yò, bə ce rə yə Cinu dē. ⁹N m'ā twī n tumə né gako dwā nyəldù wé, ¹⁰sə dwā nyəlpýe dē ré wó shirhá dē ré tèbé Cinu, n Yi rí cí mú. Dē ré rəmyé yù wə, nmyé ráá n byí ráá n bəko ráá n tūntūnnə, bal ráá kē, ráá n vwámá né ráá zhə-bal mōbó n wə n cemə né wé mó, tá n la tum rədu ga tū yé. ¹¹Bə Cinu wərhé dē-yi rí ndá ce y e súlí nə-fōlò w ndá kən ré tèbé gako rə wə rə wé mó dwā nyəldù, sə n shirh dwā nyəlpýe dē ré yù wə. Wó rəmyé è ce, Cinu cí bwəl shirhá dē ré yó, n zē n vùr re rə j'á wó nmyé nyān. ¹²Nyám n da ndá n ná, muni ga n myəl zə dwèlè ce y kèbé Cinu, n Yi rí pə mó mó wé. ¹³N tá n la numbyini gu yé. ¹⁴N tá n la fwəl yé. ¹⁵N tá n la ŋwól yé. ¹⁶N tá n la kən ré tèbé rə dà zhən cú n jè-dō shò kwā yé. ¹⁷N tá n la n jè-dō kèlé y bwě dūr yé. N tá n la n kē mó ráá n tūntūnnə mōbó n wó bal ráá kē, ráá n nō w ráá n bəna y ráá n kən dē dē bwě dūr yé.» Yi gwě n'è byili rə cinə ¹⁸Dwí rí gako y'á nyé dwā y byéésé rə súlí rə y'á nə è lyályō mó; rə y'á nyé pyi-bya nyu w cəl ré rə súlí rə nə pyō w ò y'á sú ndá nyèsé mó. Rə y'á zē rə n'è kəkə, rə j'a mē pyépyé rə zhí. ¹⁹Esərayel lyi byä bé wə Muiyisi ni: «Nmyé cici mú zōm ndá nába, nə m'ā cili; sə Yi bək'a zōm ndá nába yé, è gə dà rəmyé ná m'ā cì!» ²⁰Muiyisi wə dwí rí ni: «È wó á zhō yil Yi túwá, muni ga rə ce á nyam re sə á bək'á wərhé yə-bəlwəálé yé.» ²¹Dwí rí j'a mē pyépyé rə zhí, sə Muiyisi twē n bwəlse ébō námbyú w Yi y'á ŋwéné ò wé mó ne. ²²Cinu wə Muiyisi ni: «Nyí kən ré tèbé n m'ā wə Esərayel lyi byä bé ne mó: Á cici mú yirhá nə bə wó də-yi rí w à zhi ní a m'a zōm nd'ába. ²³Á t'á la yə wərhó á m'á súlí àmyé ne yé. Á t'á la səbyi-kùlì ráá sánəmə yə zùrhù á cìn yil yé. ²⁴N m'ā lù bo vwī-júlú n má zwəl n və-ywəálé ndá n vwámá nánfwəálé vwə námpúmá cēé né ndá n yə-zúlá vwə né ò yó, n pē. Jáa kèbé gako à m'a ce bə lyirh à yil ré yò è wé, à m'a bə gāa mó a cí bwəl n yó. ²⁵Sə è gə wó nákulə vwī-júlú n la lú n pē, sə n bək'á lù w ndá nákulə nyèbé nə səl yé, bə lù ku w m'a ce nákulə né jirh wé nánfwər. ²⁶N tá n la nər-h-cú byílsí yó tó n má jì n vò à vwī-júlú w yó yé, muni ga lò bəká n nə n cə-lwè y yéa.»

Chapter 21

¹Cinu súlí n wò: Nyí nyó dwā ñ la ñ zòm nà yò ñ byili Esərayel lyi byā bé nē.²Ñ gə yè yə-bal ñ wó Ebərabá dwí rí lò, ñ mà n twí byinə nyəldù, sə byinə nyəlpýè byin rí, ñ mà n nà ñ cinə, n shér ñ sō, ñ tá ñ la kwāndə kwāš yé.³Ñ gə yà ñ tú ñ sō ñdà ñ wó bəjəm-bal, ñ mà n ká n kwě bəjəm-bal. Ñ gə yà ñ zhe kē, ñ kē mó mà n tó mo n kwě.⁴Ñ yó-cábal mó gə yà ñ pɔ mɔ kē, kē mó zē n lù bala-byā ráá kana-byā n pɔ, ñ yó-cábal mó mà n ciní kē mó ñdà ñ bəsóná bé ga, sə nmyé mà n nà ñ cinə, n kwě ñ dúdú.⁵Sə yə-bal mó gə wə̀lā: «À sò à yó-cábal mó ñd'ā kē mó e súlí à bəsóná bé, à t'ā yāl a nà à cin s'a kwě a yě be yé»,⁶ñ yó-cábal mó mà n zə mɔ n mə n bwəlse Yi yala nē, n zə mɔ n mə n yí ñ jì y étwí-ənyí rí nì ráá étwí-ənyí rí bōlò w sarh nē, n zə məshím n mə n pwór ñ zhě ré. Kɔn zhì dē ré rəmyé mó, ñ mà n já ñ ná ñ twí ñ pɛ mɔ twéé twéé.⁷Bal gə kwě ñ bə̀kɔ n yè, yə-kē nmyé mó tá ñ la ñ cin nɔ ñdə bala byēbé bə wó yómá gə n'è nē bə cin ní ta yé.⁸Yə-kē mó gə yà ñ yó-cábal mó búlə yí, yó-cábal mó zē ñ tá ñ yāl mó ñ la jú n yə ñ kē, ñ mà n ce bə kwě m̀nì ga n nà ñ cinə. Ñ yó-cábal mó bə sómá zhe ñ yè mó ñdà dwí dō lyi yé, b'è m'a yə wó myíni ñ myíni mu.⁹Sə è gə wó yé ñ yè mó ñ la ñ byí nì pɔ, ñ mà n wèrhé mɔ ñdə lùl-e-púrí y nyə né gə byili ní, kana-byā bé shò kwā né mó.¹⁰Yə-kē mó yó-cábal mó gə jú kē dō n mə n súlí mu, ñ tá ñ la kùjú w ñdà gāndé e súlí kē-jú nyə né kaka bɔ ñ kē náyáá mó yil yé.¹¹Ñ gə tá ñ pɛ mɔ wě kùrə nətò y rəmyé mó, yə-kē mó mà n nà ñ cin n shér sə ñ tá ñ la səbyí kwāš yé.¹²Lò m̀bɔ ñ mà numbyíni n gu, sə bə gu nmyé.¹³Sə ñ gə yə jènè n pyà ñ gu mú, bə wó Yi rə shènè n tó ñ jè nē, à m'a byili mú jàà, gurnə mó dūr n vò n shèè è wé.¹⁴Sə è gə wó lò mó m̀bɔ ñ lyim zē rə n'è yì ñ dō dēdē, n zē n zə surhə n yíni mu n gu, má rə-ná-cí zhəl n vò n pyél à vwí-júlúa w nì n mə n ce cǎ mye, ñ m'ǎ kɔl mɔ gāà m̀nì ga bə gu mu.¹⁵Lò m̀bɔ ñ mà ñ da ráá ñ ná, sə bə gu mu.¹⁶Lò m̀bɔ ñ ɲwɔl numbyíni, ñ gə yè y ráá bə nɔ y ñ sō, sə bə gu mu.¹⁷Lò m̀bɔ ñ bwəl lwele n pə ñ da ráá ñ ná nē, sə bə gu mu.¹⁸Lyi gə n'è bwí dwā, m̀dù zē n mà ñ dō mó ñdà jē ráá n zə náku lu n dul mu n cèmè kɔn b'e yí n pyé tē, sə ñ yə cì, ¹⁹lò mó m̀bɔ ñ cèmè mó gə wɔ ñ ná ñ zē ñ zhí ñ dè-dɔlò w ñ dwi pwě nē, bə t'ā la còrhò-tum lò mó m̀bɔ ñ cèmè mɔ mó nē pɔ yé. È wó ñ gə mē ñ yə tum twí mú dúdú kwāndə ñ mà n kwě sə n súlí n ce bə shili mu kɔn m'e yí n wárh.²⁰Lò m̀bɔ ñ mà ñ yə-bal ráá ñ yə-kē ñdà gwə n gu, sə bə cí bə jim ñ yó.²¹Sə yə-bal mó ráá yə-kē mó bə mà mó gə bwəl bə gwě wèrhé dē rə̀dù ráá dwā nàlye rəmyé kwā né, bə t'ā la bə jim cú, bə bə y'á wó bə yó-cábal wéré kɔna.²²Bala gə n'è bwí dwā bə zē bə zhər epùwə, e j'a lù ñd'è pwí y gwě yə yí yé, yò dō gə yə ò twər né ce, bə m'a kwě kɔn ré tèbé kē mó byal mó la bə byilu mú. Bə m'a jènè bə zhər ñdà dwā yò w shò kwā né bə ce dwā yó, bə zē bə kwě.²³Sə yò gə yàl né, wó myəl bə m'a m'e cí myəl jim, ²⁴yírh bə m'a m'e cí yírh jim, yélé bə m'a m'e cí yélé jim, jē bə m'a m'e cí jē jim, nà bə m'a m'e cí nà jim, ²⁵myín zə e m'e mǔr bə m'a m'e cí myín zə e m'e mǔr jim, lò còmɔ bə m'a m'e cí lò còmɔ jim, mààrè bə m'a m'e cí mààrè jim.²⁶Lò gə mà ñ yə-bal ráá ñ yə-kē yírh n lá, ñ mà n dwí mu, ñ yírh ré rə̀lɔ mó jàà wa.²⁷È gə wó ñ yə-bal ráá ñ yə-kē yélé ñ mà n ká, ñ mà n dwí mu, yélé ré rə̀kɔ mó jàà wa.²⁸Nɔ gə zò bal ráá kē ñd'ò nyimi ní o gu, bə m'a dul w bə gu, sə bə t'ā la ò nàmá bé dóm yé. Bə t'ā la yò cú ò cábal mó yó w yé.²⁹Sə nɔ w gə y'á jènè o myèrhè lyi bí pwā shāā ga, bə jà cí ò cábal mó nē n zē ñ yə w yìlì, rəmyé yí ní, ò gə zē ò gu bal ráá kē, sə bə dul w bə gu. Bə m'a súlí bə gu ò cábal mó mye.³⁰Bə gə ju mu bwā, ñ mà n pə kɔn ré tèbé gakó bə m'a pɔ rə̀ nyí mú, n mə n zwě ñ myəl ré.³¹Nɔ w gə gu bal-byí ráá kē-byí, sə bə wèrhé w ñdə nyí rí rəmyé mó gə n'è byili ní.³²Nɔ w gə zò yə-bal ráá yə-kē o gu, ò cábal mó mà n kwě wár-kùlsi shé-ètɔ yə-bal mó ráá yə-kē mó yó-cábal mó nē; sə bə dul nɔ w bə gu.³³Lò gə yě nē-górɔ nyí rí nì nánfò ráá n kù nē-górɔ n zē ñ yə ò nyí rí nì pyi nɔ ráá bəna zē e tu ò wé, ³⁴nē-górɔ w cábal mó mà n cərh. Ñ mà n pə səbyí vwām mó mà cù mú cábal mɔ nē. Ñ mà n zē n ciní vwām mó mà cù mú.³⁵Lò nɔ gə zò lò dō nɔ o gu, bə m'a yə nɔ w ò yírh ɲwéné mó, bə tə ò wársé ñdà dwā; bə m'a súlí bə tə kòbɔ ò cù mú mye.³⁶Sə bə gə y'á yé bə nɔ w òmyé mó y'á jènè o myèrhè ò n'ò zwě shāā ga, ò cábal mó jà n zē ñ yə w yìlì, ñ mà n cərh nɔ kòbɔ ò cù mú jàà wa, sə nmyé mà n ciní kòbɔ ò cù mú.

Chapter 22

¹Bè gə zo ɲwɔl-bal cəcē ne ɲdà ní ná ní pwér byílí, bə zè bə gu mu, bə t'á la ní jal mó jim cú yé. ²Sə bə gə gu mu ɲdà yi rí y'à púrɬ rə yí dǝ, bə m'a cí ní jal mó jim. ɲwɔl-bal gakó mə dwā sə n cərh kɔna, kɔn ré tèbé ní ɲwɔl mó jàà wa: ní gə bə kaka zhe, sə bə yè mo bə cí kɔn ré tèbé ní ɲwɔl mó jàà wa. ³Bə gə nɔ vwām mó ní ɲwɔl mó nányi ní jǝ wa, è wó nǝ ráá bəna ráá pyirhə, ní mà n cərh vwāmá nǎlyè vwām mǎdù gakó jàà wa. ⁴Lò gə yě ní vwāmá ne nə zù ní dǝ cə ráá ní dǎvǝ-cémé cə wé nə dǝ, wó ní cə y kèbé è j'á càn dǝdǝ mó jíjí rí ráá ní dǎvǝ-cémé né cə y kèbé è j'á càn dǝdǝ mó dǎvǝ-cémé byǎ bə ní mà n mə n cərh. ⁵Lò gə ju sǎlǎ myín, myín mú zè mə lyē mə jí bǎlé bə kwar bə cí púl púl mú ráá kèbé è gwě zhǐ dǝ mó ráá cesé, ní mà n cərh kɔn ré tèbé myín mú jú mú. ⁶Lò gə pɔ sǎbyí ráá wé dwā ní dǝ ne n cí, ɲwɔl-bal zè n bə n ɲwɔ re ní sǝ jù wə, bə gə zo ɲwɔl-bal mó, ní mà n cərh kɔn ré tèbé ní ɲwɔl mó rə yí rə twər kùrə nǎlyè. ⁷Sə bə gə yə ɲwɔl-bal mó zal, lò mó mǎbǝ kɔn ré jé ní sǝ jù w mú mà n bə n zhi Yi yé né n bwəl nyí mùni ga bə lwar b'è dǎ ɲmyé ní kwé ní dǝ mó kɔn ré yé. ⁸Dwā vǝ gə ɲwéné lyi cəcəl wə, nǝ ráá bəna ráá pyirhə ráá kǎmǎzù-fwèlè ráá kɔn dǝ dǝ rə jé shǝ kwā né, mǝ zhe bə «Wó mǎmyé cici», mǝ mye zhe bə «Wó mǎmyé cici», sə bə zə yò w bə m'e yí Yi yé né. Lò mó mǎbǝ Yi la dóó ní yó w cú mú mà n cərh kɔn yí vwāmá nǎlyè, ní dǝ mó né. ⁹Lò gə pyi bəna ráá nǝ ráá pyirhə ráá vwām mǝ mǝ ní dǝ ne, vwām mó gə zè mə cùwə ráá mə cémé ráá vwǎrhna zə mǝ bə m'e lyé e jà lò yə lwar, ¹⁰mǎbǝ bə y'à pyi mu vwām mó mà n zə Cinu yil ré n bwəl nyí bə ní yə ní dǝ mó kɔn ré ɲwɔl yé. Vwām mó cábal mó mà n zwé nyí. Sə mǎbǝ bə y'à pyi mu vwām mó tá ní la kaka cərh yé. ¹¹Sə bə gə ɲwɔl mǝ ní nyí ni, ní mà n cərh mə cábal ne. ¹²È gə wó gɔ ku ò zo vwām mó o dǝ o zhəzhəre, ní mà n pwà vwām mó nǎmá bə bə dǎl mó n mə n bə, rə yə zhən pɔ kɔna. Ní tá ní la cərh vwām mó gɔ ku w zo o dǝ yil yé. ¹³Lò gə zwé vwām ní dǝ sǝ, vwām mó zè mə cémé ráá mə cì ɲdǎ mə cábal mó tənǝ, ní mà n cərh. ¹⁴Sə è gə yǎl mə cábal mó yírɬ wə, ní tá ní la cərh yé. Sə è gə y'à wó zwé ní zwé mo ní la mə n twǐ sə n kwě mǝ, ní mà n pə mə ye yá. ¹⁵Bal gə swèlè kǝ-byí è gwě yǎl bal párá, n zù ɲdǎ yá, ní mà n pə è zhùurí, n zè n jí y e yə ní kǝ. ¹⁶Kǝ-byí y da mó gə cǝ ní bǎkǝ mó pɔ, bal mó mà n pə sǎbyí mə merhe kana-byǎ bə byèbè bə gwě yǎl bal pár mó zhùurí ye yá. ¹⁷Ní tá ní la kǝ mǎbǝ ní ná ní twǐ jǎjírɬ-ywé tumə né ne yǝ nányi yé. ¹⁸Bə gu lò mǎbǝ ní zù ɲdǎ vwām mó. ¹⁹Bə gu lò mǎbǝ ní ná ní zwǎl vwə ní pe yə dwā ne, n yě Cinu dúdú ni pɔ mó ne, Cinu yilə. ²⁰Ní tá ní la pyà ní tó zhə-bal mǎbǝ ní jǝ n sǝ mó denne ní zè yé ráá n ta ní la mǝ nǝnǝ yé, bə ámye yǎl zhələ Ezhibtí tənà y wa. ²¹Á t'á la ejǝ-kǝ mǎdù ga ráá bǎtǎlé èdù ga nǝnǝ yé. ²²Ní gə nwènə bǎmyé mǎdù, n zè n búbwéé n ce ne, à m'a cili ní búbwéé yá, ²³à lyim rí m'a j'a zè dǝdǝ, sə à m'a gu ába ɲdǎ búlǎ shù. Á kana bə m'a jírɬ ejǝ-kana, á byǎ bə mye m'a jírɬ bǎtǎlse. ²⁴Ní gə jìmi sǎbyí à dwí rí lò ne, mǎbǝ ní wó nǎmǝ ní ɲwéné ɲdǎ mó ne, ní tá ní la mǝ wǝrhǝ ɲdǎ jìmnə bə dwā be ta yé. Á t'á la mǝ nyǝ n pyà twirí n pə ába yé. ²⁵Ní gə zwé n dǝ kǎmǎzù-fwèlè kɔn ré tèbé n pɔ mǝ mó jàà wa, sǎ vò ní pə y ɲdǎ yi rí gwě yə zwí yé, ²⁶bə wó èmyé dúdú è wó ní gǎmǎlyǝnǝ, ní mə ní círhí ní yala né. Bǎkǝn ní la pyilù n mə n pyé té? Ní gə búbwéé ní co ne, à m'a cili mu, b'ámyé wó nǝnǝ-dǝr cábal. ²⁷Ní tá ní la Yi túrh yé; ní tá ní la lwele bwəl ní pə lò mǎbǝ ní wó yó-cábal ne n dwí rí wé yé. ²⁸Ní tá ní la ní jíjə né byǎ bə byèbè bə byíl mú ɲdǎ n dǎvǝ y yə dwā ne pɔ yé. Ní m'ǎ súlí ní pǝ n byi-cesé. ²⁹Ní m'ǎ wèrhé èta mye ɲdǎ n nǝ né e súlí ní pyilí byi-yéésé: vwām mó byi-yǎá y m'a mǝ è ná y kwā né dwā nyǎlpyé; ³⁰sə è dwā lyele dǝ ré, ní m'ǎ zə y ní zwǎl vwí ní pǝ. ³¹Á m'ǎ yə à dwí nǎmpúm cǝǝ. Á t'á la vwām mǎbǝ gɔ ku zo o dǝ o zhəzhəre mó dóm yé. Á m'ǎ pə mǝ kǝlse ne.

Chapter 23

¹N tá n la koma zómà zə n má tó dǝ yé. N tá n la koma góm n má ce nyí dóó cábal kwā né yé. ²N tá n la nyí co lyi-zhǎ bé byèbé bà n'è pyà lwele wòrhó mó kwā yé. Bùrsi jàà wa, n tá n la zóm n ce lyi-zhǎ byèbé bà t'á yǎl sə bùrsi kwè sə sómá y mó kwā yé. ³Bùrsi jàà wa, n tá n la nyí nèmò kwā co, e ja n bə bùri zhe yé. ⁴N gə tu n zù-bal nō ráá n bəna rə jé yó, sá zə rə n bə n pō. ⁵N gə nō n zù-bal bəna è tu è zhǐ rí kùr wə, n tá n la lyǝ n yě mo yé, n m'ǎ sē mō n kwerhe è zhǐ rí. ⁶N tá n la n dwí rí lò mǎbó n wó nèmó mó bùrsi bür námməjóló, n bùrsi yi ní yé. ⁷N tá n la n cín co yò w kǎbó ò wó koma wé yé. N tá n la lò mǎbó n bə dóó zhe ráá n wó cángá cábal gu yé, b'á t'á la lò mǎbó n twí lwele ré rəmyé mó nyū ñdə lò mǎbó n bə dóó zhe ta yé. ⁸N tá n la shónó bə yé mó ñdə pené yé, bə pené y n'è pyi byèbé bà yé rə kùr mó yírhə, è n'è súlí è cǝ cángá ciná yò. ⁹N tá n la zhə-bal mǎbó n jé n sō mó nǎnó yé. Á cici mú yé zhə-bal nyū mó gə wó kən ná-dwí yilə, bə ámye yál zhələ Ezhíbtí tənà y wa. ¹⁰Byinə nyəldù, n m'ǎ dù n ce y n jər. ¹¹Sə byinə nyəlpýe byin rí, n m'ǎ yě y e shǐrh, sə n tá n la kaka jər è wé yé. N dwí rí lyi bí byèbé bà wó nəmwà mó m'a jər bə m'e kǝ bə cinə. Gə-wé ré mye m'a jí rə kùr ré. N m'ǎ wərhé n dəvǝ-cémé né ñdə n olyivýáaré mye ga èta. ¹²N m'ǎ twí tumə nyèbé n mǎ sá twí mú dwā nyəldù, sə dwā nyəlpýe dǝ ré, n tá n la tum tú yé, m̀nì ga n nǝ w ñdə n bəna y shǐrh, sə n yə-kǝ mó byí mú ñdə zhə-bal mó mye k'a zə jàn. ¹³«Á m'ǎ ce jàn né á tó kən ré tǝbé gakó à byili ába mó: á t'á la yə dwā còrhó yé, bə t'á la nà yilə né nyòò á nyú w yé. ¹⁴Byin byin gakó, n m'ǎ jí címsi kùrə nətò n m'ǎ cèrhé ne: ¹⁵N m'ǎ jí búru ò yə sǎ-nəbyě ce címsi. Dwā nyəlpýe n m'ǎ dǝ búru ò yə sǎ-nəbyě ce, Abyiibi cànà y wé, ñdə à gə pə mó nyí ní. Bə wó cànà y ɛmyé mó wé n shər Ezhíbtí tənà y w né. Sə rəmyé yi ní, bə t'á bən à yé né ñdə jə-fwər yé. ¹⁶Címsi səmyé mó kwā né, n m'ǎ jí n cesé n dù mú byǎ nǎyáə jòró w címsi; ce y gə tú è púl, n gə tú n jər n cesé wé ré n zhè, n m'ǎ jí rə címsi. ¹⁷Byin byin gakó, n bala bé m'a bə Yó-cábal, Cinu yé né twər rətò. ¹⁸N tá n la jal vwí zwál n zǝ n súlí búru ò co sǎ-nəbyě n pǝ yé. N tá n la vwě né nwísi bə pə ne à címsi dǝ ré mó dǝ cú cǝcǝ y kən m'e yí ce y lá yé. ¹⁹N m'ǎ zə n cesé wé ré byǎ bé nǎyáə bé n má bə Cinu, n Yi rí jì y wé. N tá n la bə-bwélé shǝ è ná y yil mú w yé. ²⁰À m'a twí mǎléka e bə e yə n yé né e m'e yili mó sómá y yó, e zə mó n zù jàà y à tene n yil mó wə. ²¹Nyám yá, sá cili è cəl ré, bə k'a cǝ è nyí ni yé, è t'á la n nyí-ni-cǝ mó yò shónó yé, bə wó ámye yil yilə è n'è twí. ²²N gə cili è cəl ré, n wərhé kən dǝbé gakó à byili mó mú, à m'a yə n zwə bé zù-bal e súlí n búl-dwā bé búl-dǝ. ²³À mǎléka y gə tú è yál n yé né, e zə mó n zù Amərətəbá ñdə Yititəbá ñdə Pərəzhitəbá ñdə Kanaā lyi bí ñdə Yivytəbá e súlí Zhəbuusi lyi bí tənà y wa, a zǝ a ce bə jé tǝ, ²⁴n tá n la bə yə né yé né wúlù n cèrhé ne yé, n súlí n tá n la tú n pə ne mye yé, n tá n la wòrhó ñdə bə gə n'è wərhé né bə sō mó yé. N gaga mó m'ǎ mǎ ne n bəbwəle, n súlí n mǎ bə nákulə né bə cii tǝ mó n lo. ²⁵Á gə cèrhé Cinu á Yi rí, n mǎ n zǝ n cí bwəl á kùjú w ñd'á náná bé yó, n mǎ n súlí n pá címsi á nyí ni n ce kwā né. ²⁶Bə t'á la kǝ n pwi n'è vür ráá n wó kə-eju nō n tənà y w yé. À m'a yě n nyū mó dwélè ré ga pyirh. ²⁷À m'a ce ywē nánfǝlǝ búl e zə dwə né nyèbé n la nə sō mó gakó, a pyè nə kùr nyí ni a jì ni. À m'a ce n nə n zwə bé gakó kwər h bə n'è dūrə. ²⁸À m'a twí tù-bəlyēlyēēse sə jì Yivytəbá ñdə Kanaā lyi bí e súlí Yititəbá n yé né. ²⁹È dǝ byin rədù wé à la bə né jū n yé né yé, bə tənà y m'a b'e jirh ce nǎwǝ è pyé tǝ nánfǝ, gə-wé ré mye m'a pù rə sú yə, sə rəmyé m'a bə ñdə n yò zhùlù. ³⁰À m'a n'á jì bi n yé né námpólé námpólé kən m'e yí n pù n jirh nánzhəzhǝ, n zwé tənà y n ciní. ³¹À m'a ce n tənà y zhi vwal-gə nǎ-fǝlǝ w ne e m'e vò Shilisəti lyi bí nǎ-fǝlǝ w ne, e súlí e zhi gə-elū èpòlò w ne e m'e vò Efəraate bə-fwélè y ne. Á gə tú à co tənà y lyi bí n jǝ wa, n zǝ n jì bi n yé né n zhè, ³²n tá n la dǝbre zal ñdə bəmyé ñdə bə yə né yé. ³³N tá n la bə yǝ bə jòm n tənà y wa, m̀nì ga bə bə k'a ce n dó ne yé: n m'ǎ zǝ n ná n cèrhé bə yə né, sə rəmyé mó m'a jirh pòmò n yilə.»

Chapter 24

¹Cinu wəl Muiiisi ni: «Jíl n̄ bə Cinu sō, ñmyé ñdá Aarō ñdá Nadaabe ñdá Abyəwu e súlí Esərayel lyi byā bə náncərh shá-shàlpyè, sə á m'á zhì pyépyé á wùlì té á m'á cèrhé ne. ²Sə wó Muiiisi dúdú n̄ mà n bwəlse Cinu nyi ni; náncəsé mye t'á la à nyi ni bwəlse yé. Dwí rí mye t'á la m̄ tó rə jì pyò w yó yé.» ³Rəmyé kwā né, Muiiisi kwè n bə n cí Cinu zòmà né gakó ñdá n̄ nyə né Esərayel lyi byā bə ne. Dwí rí púlápúlá tó dwā rə lyár rə wó: «Nó m'á wèrhé kən ré tèbé Cinu byili mú gakó.» ⁴Muiiisi já n kē Cinu zòmà né n̄ yà n̄ byili mu mú gakó. N̄ dūlì n zē nəkəkólé shāā shāā, n zə nákulə shí ñdá nàlyè n lù vwī-júlú pyò w nà ne, Esərayel kwálsé shí ñdá sàlyè y yilə. ⁵Rəmyé kwā né, n twī Esərayel ébwá-dálá bə vò bə zwəl vwə námpúmá cēē, bə súlí bə zə nà-byər̄h bə m'e zwəl yà-zúlá vwə bə pə Cinu ni. ⁶Muiiisi kwè vwámá né jal mó kəkàlā n ló nàzhé né wé; n zē n kwè m̄ kūr ré n zhérhé vwī-júlú w yó. ⁷Rəmyé kwā né, n̄ kwè dəbré sébé ré n zhé n̄ cəl n karmə dēdē dwí rí yilə. Dwí rí zē rə wó: «Nó m'á wèrhé kən ré tèbé Cinu byili mú gakó, n̄ m'á cili mu.» ⁸Muiiisi kwè jal mó n zhérhé dwí rí yó n zē n wó: «Nyī dəbré Cinu tó zòmà né nyèbé gakó dennə n zə ñd'ába mó jal mó.» ⁹Rəmyé kwā né, Muiiisi ñdá Aarō ñdá Nadaabe ñdá Abyəwu e súlí Esərayel lyi byā bə náncəsé shá-shàlpyé y jìl pyò w yó. ¹⁰Bə n̄ Esərayel Yi rí. Rə nèsé gá y'á cí té mǎgǎ mó y'á nyé ñdə wə jàà kèbé bə y'á zə nákulə náacənà dwí námpùúli, bə m'e pyili y ta; nákulə né y'á wó wárhgáá ñdə dē-yi rí kūr ré ta. ¹¹Yi yə lwele wèrhé Esərayel lyi byā yó-nyò ciná bə bəmyé mó ne yé; bə ñwéné bə nyī Yi cènè cènè, rəmyé kwā né, bə zē bə jí bə súlí bə nyò. ¹²Cinu wəl Muiiisi ni: «Jíl n̄ bə n̄ zhì à səta pyò w yó, m̀n̄ ga a p̄ nákulə bwəlsé à kē nyə né zòmà né sə yó n̄ còrhò yil mú.» ¹³Muiiisi zē n wó náncəsé ne: «Jǒm-nə té á dē n̄ba nyòndò kən m'e yí ná kwè ná bə á sono. ¹⁴Aarō ñdá Uuri b'a mē ñd'ába; lò m̄bó n̄ zhe yò kər̄h̄ tum sə n n̄ bə. Rəmyé kwā né Muiiisi shí té n zē ñdá n̄ sanna Zhözwe n jì Yi pyò w yó. ¹⁵Muiiisi gá jìl pyò w yó yi ní, éb̄ w j'a pyi wə. ¹⁶Cinu còrhò w j'a sò ò ñwéné Sənəyi pyò w yó, sə éb̄ w pyi pyò w dwā nyəldù. Dwā nyàlpyè dē ré, Cinu zhì éb̄ w w n byè Muiiisi. ¹⁷Cinu còrhò w y'á nyé ñdə mȳn-zh̄ ta pyò w yə-pèlé wa, Esərayel lyi byā bə yír̄h wə. ¹⁸Muiiisi zù éb̄ w wa, n jì n vò pyò w yó. N mē gāà mó dwā shə-èna, n̄nyéné ñdə cəcē ga.

Chapter 25

¹Cinu wò Muyiisi ni: ²Wál Esərayel lyi byā bé ne bà bà lə bà jè-kən bə pē: Á m'ă ce lyi bí byēbé gako bà wó pùbùlā ciná mó lə jè-kən ré rəmyé mó. ³Nyí jè-kən ré tèbé á la ce bà lə mó: sánómá ñdá sàbyi-kùlì ñdá kàmmā ⁴ñdá pyi-kur rə mórĥ nāmpùúli ñdá nánshèn e súlì nánshèn gwégwé ñdá lě kēbé è càn ñdá bō kur⁵ñdá pyi-byərĥ tändə rə mórĥ nánshèn ñdá dǎfǎésea tändə ñdá ákáshá dǎr ⁶ñdá nwǎ pàntámsé yilə, ñdá wè rə lwé nányənyélé, ñdá nwǎ y kēbé bà m'ē pē Yi tum rí tǔ ŋwónó w mó e súlì wè ré tèbé rə lwé nányənyélé bà n'ē ji myín mú, ⁷ñdá nákul-shēmā dwi rədù e súlì nà dwā náàcənā, vwǐ-zwǎlnə náncə y kāməzwí y ñdá n nābān yó kāmājē y bóbwar yilə. ⁸Esərayel lyi byā bé m'a pú kórĥó bə pē, sə à m'a jòm bà cəcəl wə. ⁹À m'a byili mú kórĥó w ñd'ò wè ré tèbé gako rə mǎ sə rə yə ò wè mó gǎ mǎ sə rə nyerhe né: wó rəmyé mó cici á m'ă wèrhé. ¹⁰Esərayel lyi byā bé m'a sà kùlkó ñdá ákáshá dǎ, kùlkó w dwèlè ré m'a yə jə-tórĥó yírĥá nǎlyè ñdá fwǎ, ò wè ré yə jə-tórĥó yírĥ rədù ñdá fwǎ, ò dǎ-zhìyá y yə jə-tórĥó yírĥ rədù ñdá fwǎ. ¹¹Ñ m'ă yǎl sánómá mǎbó mǎ càn n má fwǎl ò wu w ñd'ò cǎ y ga, n súlì n zə sánómá n má cí nà n má kákélé ò cǎ yá. ¹²Ñ m'ă lù sánómá cibyūr rəna n ce ò nǎgúlá né nəna y ne: cibyūr rǎlyè yə èpá edù, rǎlyè yə èpá y dǎ mó. ¹³Ñ m'ă súlì n sà ákáshá dǎ-byā bǎlyè, n yǎl sánómá n má fwǎl be, ¹⁴n m'ă zǎ n kwè dǎ-byā bé n ce sánómá cibyūr rí rə wó kùlkó w nǎgúlá né ne mó bǎlā bé wé, kùlkó w zhū yilə. ¹⁵Dǎ-byā bé m'a j'a mǎ cibyūr rí bǎlā bé wé, bà k'ē t'ā la be vūr yé. ¹⁶Ñ m'ă cí náku lu bwǎlsé nyə né kē sə yó, à la mó pǎ mó, kùlkó w wé. ¹⁷Rəmyé kwā né, n m'ă zùrhì kùlkó w nyí-byī rí ñdá sánómá mǎbó mǎ càn, rə dwèlè ré m'a yə jə-tórĥó yírĥá nǎlyè ñdá fwǎ, rə wè ré yə jə-tórĥó yírĥ rədù ñdá fwǎ. ¹⁸Ñ m'ă súlì n zə sánómá n zùrhì shərabéǎbá bǎlyè nyí-byī rí yə-pèlè w ñdá rə kùr sǎ. ¹⁹Ñ m'ă zùrhì shərabéǎ edù y yə-pèlè sǎ, n zùrhì è dǎ mó kùr ré sǎ. Á m'ă zùrhì shərabéǎbá, á dǎ be nyí-byī rí yə-pèlè y ñdá rə kùr ré sǎ, sə bə ne be. ²⁰Shərabéǎbá m'a zhǎ bə vǎmè né dǎ bə lèlè ne bà la m'e círhì kùlkó w nyí-byī rí; bə yésé m'a zǎ dwā, bǎlyè y ga m'a n'ē nyí kùlkó w nyí-byī rí səta. ²¹Ñ m'ă cí náku lu bwǎlsé nyə né kē sə yó, à la mó pǎ mó, kùlkó w wé, n zǎ n kwè nyí-byī rí n pyi kùlkó wǎ. ²²Wó gǎà à m'a jəl mó né. À m'a zhì nyí-byī rí yə-pèlè wa, shərabéǎbá bǎlyè y bə ŋwéné kùlkó w dǎbré nyə né wó ò wè mó cəcəl wə, a pǎ nyə né nyēbé gako à n'ă yǎl bà n pə Esərayel lyi byā bé gako ne mó. ²³Rəmyé kwā né, n m'ă sà ákáshá dǎ n má fwar tabélé, è dwèlè ré m'a yə jə-tórĥó yírĥá nǎlyè, è wè ré yə jə-tórĥó yírĥ rədù, è dǎ-zhìyá y yə jə-tórĥó yírĥ rədù ñdá fwǎ. ²⁴Ñ m'ă yǎl sánómá mǎbó mǎ càn n má fwǎl ya, n súlì n zə sánómá n má cí nà n má kákélé è nyə né. ²⁵Ñ m'ă sà dǎ-byā bə wè ré yə jə-wàn n má n zə è nyə né, n súlì n zə sánómá n cí nà dǎ-byā bé yó n má kákélé bà cǎ. ²⁶Ñ m'ă lù sánómá cibyūr rəna n ce è nèsé səna y è nǎgúlá né ne mó ne. ²⁷Bə m'a ce cibyūr rí dǎ-byā bé bə m'e zə tabélé y nyə né mó yala ne, m̀̀ni ga bə ŋwéné bə ce dǎ-byā bé bə la m'e kwè tabélé y mó rə bǎlā bé wé. ²⁸Ñ m'ă zə ákáshá dǎ n má sà dǎ-byā bé, n zǎ n yǎl sánómá n má fwǎl be; wó bəmyé bə la m'e zhī tabélé yá. ²⁹Ñ m'ă zùrhì tabélé y nǎzhǎ ñd'è kǎzǎmá ñd'è kwǎlse e súlì è nǎzhǎ-bwǎlse dǎvǎ y bə la Yi ni pǎ mó yilə. Ñ m'ă zùrhì rí ñdá sánómá mǎbó mǎ càn. ³⁰Ñ m'ă n já n nǎ n cí búru tabélé y yó à yé né twéé twéé n pə ne. ³¹Ñ m'ă zə ákáshá dǎ n má sà dǎ-byā bé, n zǎ n yǎl sánómá n má fwǎl be; wó bəmyé bə la m'e zhī tabélé yá. ³²Ñ m'ă zùrhì tabélé y nǎzhǎ ñd'è kǎzǎmá ñd'è kwǎlse e súlì è nǎzhǎ-bwǎlse dǎvǎ y bə la Yi ni pǎ mó yilə. Ñ m'ă zùrhì rí ñdá sánómá mǎbó mǎ càn. ³³3 Jèsé shəldù y sà zhí ò cǎ y ne mó edù gako m'a yə kǎzǎmá bə̀tǎ nāmpúmá, kǎzǎm mǎdù gako m'a zə mǎ kúkùlì e súlì mǎ pùnì, rə ga zhí zhí dwǎ ne. ³⁴Ku w bə n'ē cí pàntámsé ò yó mó cǎ y cici mú m'a yə kǎzǎmá bəna nāmpúmá, kǎzǎm mǎdù gako m'a zə mǎ kúkùlì e súlì mǎ pùnì, rə ga zhí zhí dwǎ ne: ³⁵Kúkùlì mye m'a yə jèsé shəldù y gǎ zhí zhí cǎ y ne, sǎlyè sǎlyè mǎgǎ mó kùr wə. ³⁶Kúkùlì né ñdá jèsé m'a yə kən rədù nāmpúm ñdá ku w bə n'ē cí pàntámsé ò yó mó cǎ yá, bə m'a tó dwā bə zùrhì rə gako ñdá sánómá mǎbó mǎ càn. ³⁷Ñ m'ă wèrhé pàntámse shǎlpyè ku w bə n'ē cí pàntámsé ò yó mó yilə. Bə m'a ji pàntámsé m̀̀ni ga bə yǎr jàa y è wó ò yé né mó. ³⁸Bə m'a zùrhì ò pyǎlsé ñd'ò tǎmǎ nǎzhǎ-bwǎlsé ga ñdá sánómá mǎbó mǎ càn. ³⁹Bə m'a zə sánómá mǎbó mǎ càn cǎle shá-ètǎ bə m'e zùrhì ku w bə n'ē cí pàntámsé ò yó mó ñdá wè ré rəmyé mó dwā bé gako. ⁴⁰Èlǎsé, ñmyé Muyiisi ce jàn né n wèrhé kən gako rə tó ñdá à gǎ byili mú pyò w yó mó ne.

Chapter 26

¹N m'ā zə kāmājèrh shí sà sǝ ñdǎ lǝ bə nyǝ ñdǎ pyi-kur rə mórɥ námpùúli ñdǎ nánshèn e súli nánshèn gwégwé ní mǎ pú Yi kòrhó wǎ. N m'ā zǝ ní cí shə̀əbǝ́bǎ myaarhe rə zò zò kāmājèsé yó. ²Kāmājǝ̀ èdù gakò dwèlè ré m'a yə̀ jə̀-tórhó yírhá shí-èlyè ñdǎ lyele, è wǝ̀ ré yə̀ jə̀-tórhó yírhá nàna. Kāmājèsé gakò dwèlè ré ñdǎ sà wǝ̀ ré m'a merhe dwǎ. ³Kāmājèrh sǝnu m'a zhíli dwǎ ne, sà dwǎ sǝnu y mye zhíli zhíli dwǎ ne èta. ⁴N m'ā wǝrhé pyi-kur rə mórɥ námpùúli lyéése ní ce kāmājèsé sà zhí zhí dwǎ ne kùr ré náyyéé ré kāmājǝ̀ náyyǎ y ne. N m'ā súli ní wǝrhé èta kāmājèsé sà zhí zhí dwǎ ne kùrə nǎlyè nyǎn ré kāmājǝ̀ nánkwǎá y mye ne. ⁵N m'ā ce lyéése shí-ènu kāmājǝ̀ náyyǎ nyí rí ní ní twèlé, ní zǝ̀ ní ce lyéése shí-ènu kāmājèsé sà zhí zhí dwǎ ne kùrə né nǎlyè nyǎn ré kāmājǝ̀ nánkwǎá y mye nyí rí ní ní twèlé; lyéése m'a zǎ dwǎ sǎlyè sǎlyè. ⁶N m'ā zùrhì sánámǎ pyǎlse shí-ènu, ní mǎ pyél kāmājèsé kùrə né nǎlyè y dwǎ ne. Èta, Yi kòrhó w m'a j'a yǎ kɔn rǝ̀dù námpúm. ⁷Rəmyé kwǎ né, n m'ā sǝ̀ bǝ̀ kur kāmājèrh shí ñdǎ èdù ní mǎ súli ní pú Yi kòrhó w yǎ-pèlé wa. ⁸Kāmājǝ̀ èdù gakò dwèlè ré m'a yə̀ jə̀-tórhó yírhá shǎ-ètǝ̀, è wǝ̀ ré yə̀ jə̀-tórhó yírhá nàna. Səmyé shí ñdǎ èdù y ga dwèlè ré ñdǎ sà wǝ̀ ré ga m'a merhe dwǎ. ⁹N m'ā zhíli kāmājèrh sǝnu dwǎ ne sà nyí, ní zhíli shǎldù mye dwǎ ne sà nyí, ní zǝ̀ ní kǎ shǎldù nyǎ y ní ló kòrhó w yé y wǎ. ¹⁰N m'ā wǝrhé lyéése shí-ènu ní ce kāmājèsé sà zhí zhí dwǎ ne kùr ré náyyéé ré kāmājǝ̀ nánkwǎá y nyí rí ní ní twèlé, ní súli ní ce sà dwǎ shí-ènu kāmājèsé sà zhí zhí dwǎ ne kùrə nǎlyè nyǎn ré kāmājǝ̀ nánkwǎá y mye nyí rí ní ní twèlé. ¹¹N m'ā zùrhì kāmǎ pyǎlse shí-ènu ní zǝ̀ ní kwè se ní ce lyéése ne ní mǎ lyé kòrhó w mùni ga o yə̀ kɔn rǝ̀dù námpúm. ¹²Kòrhó w kāmājèsé m'a dǎl sà n'è zhǎzhèlè té nánfò: kāmājèsé kǎkǎlǎ y è dǎl mǎ m'a kǎ e ló té Yi kòrhó w kwǎ y wa. ¹³Sə kɔn kwè Yi kòrhó w kāmājèsé dwèlè ré, kāmājǝ̀ y m'a dǎl jə̀-tórhó yírh rǝ̀dù e kǎ e ló té Yi kòrhó w sarha né ga ne e m'e pyili wǎ. ¹⁴N m'ā súli ní zə̀ pyi-byərh tǎnde rə mórɥ nánshèn ní mǎ súli ní pyili kòrhó w ní zǝ̀ ní súli ní pyili dǎfǝ́ése tǎnde ò yǎ-pèlé wa. ¹⁵Rəmyé kwǎ né, n m'ā zə̀ ákǎshǎ dǝ̀ ní sà dǎr ní cii té ní mǎ kwé Yi kòrhó wǎ. ¹⁶Dǝ̀ òdù gakò m'a yə̀ jə̀-tórhó yírhá shíyǎ, ò wǝ̀ ré yə̀ jə̀-tórhó yírh rǝ̀dù ñdǎ fwǎ. ¹⁷Dǝ̀ gakò m'a zə̀ pyǎla nǎlyè nǎ nǝwéné dwǎ nyí ní. N m'ā wǝrhé Yi kòrhó w dǎr ré rəmyé mǎ gakò èta. ¹⁸N m'ā sà rə shí-èlyè, Yi kòrhó w sarh ré rə zǎ Nəgə́eɛ səta, jə̀-jǝ̀ sǝ̀ mó yilǎ. ¹⁹N m'ā zùrhì sǎbyi-kùli wǝ̀ shǎ-èna, dǎr ré kùrə né la rə yó cú: wǝ̀ rǎlyè dǝ̀ òdù kùr wǎ, ò pyǎla nǎlyè y yilǎ, wǝ̀ dwǎ rǎlyè dǝ̀ dǝ̀ kùr wǎ, òmye pyǎla nǎlyè y mye yilǎ. ²⁰È gə̀ wǎ kòrhó w sarh ré rə zǎ jə̀-gwǎ sǝ̀ mó yilǎ, bə̀ m'a sà dǎr shí-èlyè, ²¹bə̀ súli bə̀ zùrhì sǎbyi-kùli wǝ̀ ré tèbé dǎr ré kùrə né la rə yó cú mú shǎ-èna: wǝ̀ rǎlyè dǝ̀ òdù gakò kùr wǎ, wǝ̀ dwǎ rǎlyè, dǝ̀ dǝ̀ mye kùr wǎ. ²²Sə è gə̀ wǎ Yi kòrhó w etwǎ-kùr ré, kɔn zǎ nǎ-fǎl w sata mǎa, n m'ā sà dǎr tǎldù, ²³n m'ā súli ní sà dǎr rǎlyè etwǎ-kùr ré kwǎ́ yilǎ. ²⁴Té mǎ, rə m'a kǎl dwǎ ne, sə̀ rə yǎ-pǎlsé m'a vò sà zhí dwǎ ne cibyǎ náyyóo w bǝ̀l mǎ wǝ̀. Kɔn m'a yə̀ èta dǎr ré rǎlyè y ga yilǎ, rə ga m'a kwé Yi kòrhó wǎ. ²⁵Èta, dǎr lyele m'a yə̀ kòrhó w etwǎ-kùr ré wǎ, ñdǎ wǝ̀ ré tèbé rə zùrhì ñdǎ sǎbyi-kùli rə kùrə né n'è cí rə yó mó: wǝ̀ ré rəmyé mǎ shí ñdǎ tǎldù: wǝ̀ rǎlyè dǝ̀ òdù kùr wǎ, wǝ̀ rǎlyè dǝ̀ dǝ̀ kùr wǎ. ²⁶Rəmyé kwǎ né, n m'ā sà ákǎshǎ dǎ-byǎ: bǝnu Yi kòrhó w èpǎ èdù dǎr ré yó jarh yilǎ, ²⁷bǝnu Yi kòrhó sarh ré dǝ̀ mó dǎr ré yó jarh yilǎ, bǝnu Yi kòrhó w etwǎ-kùr ré, kɔn zǎ nǎ-fǎl w sata mǎ dǎr ré yó jarh yilǎ. ²⁸Cəcəl dǝ̀ w m'a zhí Yi kòrhó w kùr w o merhe dwǎ ñdǎ dǎr ré bǝbǝ̀ w o vò ó yí Yi kòrhó w yǎ-pèlé y wa. ²⁹N m'ā yǎl sánámǎ ní mǎ fwǎl dǎr ré, ní zùrhì cibyǎ rí bə̀ la dǎ-byǎ bé rə wǝ̀ co mó ñdǎ sánámǎ, ní súli ní yǎl sánámǎ ní mǎ fwǎl dǎ-jaárhé. ³⁰N m'ā pú kòrhó w o yə̀ ñdǎ à gǎ byili mú ní pyǎ w yó mó. ³¹Rəmyé kwǎ né, n m'ā zə̀ pyi-kur rə mórɥ námpùúli ñdǎ nánshèn e súli nánshèn gwégwé ñdǎ lǝ̀ bə̀ nyǝ̀ ní mǎ sǝ̀ gǝ̀nǝ̀. Bə̀ m'a zə̀ shə̀əbǝ́bǎ myaarhe bə̀ cí ò yó. ³²N m'ā zə̀ sánámǎ pyǎlse sǝna ní mǎ pyél gǝ̀nǝ̀ w ákǎshǎ yə̀ nàna nə̀ kùrə né cí wǝ̀ rə zùrhì ñdǎ sǎbyi-kùli rəna yó. ³³N m'ā ce gǝ̀nǝ̀ w pyǎlsé kùr wǎ, ní zǝ̀ ní cí kùlkǝ̀ w nǎkulu bwǎlsé nyǎ né ké sà yó mó, gǝ̀nǝ̀ w òmye mǎ kwǎ né. Gǝ̀nǝ̀ w m'a pɔr Yi jàà y ñdǎ Yi dúdú jàà y dwǎ ne. ³⁴Rəmyé kwǎ né, n m'ā kwè nyí-byí rí ní cí kùlkǝ̀ w nǎkulu bwǎlsé nǝwéné ò wǝ̀ mó yó, Yi dúdú jàà y wa. ³⁵N m'ā cí tabǎlé y gǝ̀nǝ̀ w yé y wǎ, ní zǝ̀ ní cí ku w kǝ̀bǝ̀ bə̀ n'è cí pǎntámsé ò yó mó tabǎlé y yé y wǎ, Yi kòrhó w jə̀-jǝ̀ sǝ̀. N m'ā jènè ní cí tabǎlé y jə̀-gwǎ sǝ̀. ³⁶Rəmyé kwǎ né, n m'ā zə̀ pyi-kur rə mórɥ námpùúli ñdǎ nánshèn e súli nánshèn gwégwé ñdǎ lǝ̀ bə̀ nyǝ̀ ní mǎ sǝ̀ gǝ̀nǝ̀ dǝ̀ kòrhó w étwǎ-ènyí rí yilǎ. ³⁷N m'ā sà ákǎshǎ yə̀ nǝnu, étwǎ-ènyí rí gǝ̀nǝ̀ w yilǎ, ní yǎl sánámǎ ní mǎ fwǎl ne; nǎ pyǎlsé m'a zùrhì ñdǎ sánámǎ. N m'ā súli ní yǎl kāmǎ ní mǎ ní zùrhì wǝ̀ ré tèbé yə̀ né kùrə né la rə yó cú mú rǝnu.

Chapter 27

¹Rəmyé kwā né, n m'ā fwar vwĩ-jùlú w ndá ákáshá dǎ: vwĩ-jùlú w dwèlè ré m'a yə jə-tórhó yírhá nənú; ɔ wè ré mye yə jə-tórhó yírhá nənú. ɔ sarha né nəná y ga dwèlè ré m'a merhe dwā, sə ɔ dǎ-zhíyá y m'a yə jə-tórhó yírhá nətɔ. ²N m'ā ce nyimi ɔ nɛgúlá né nəná y ne, sə nə m'a yə kɔn rədu námpúm ndá vwĩ-jùlú wá, n zè n yǎl kàmmɔ n mǎ fwál wa. ³N m'ā zùrhì nǎzhě vwĩ-jùlú w tɔmdé yilə, ndá pyǎlsé ndá jal-zhórhó nǎzhě ndá nāmá lyǎlse e súlí nǎzhǐsì wè ré rə lwé nǎnyǎnyélé y myín ju yilə; n m'ā zùrhì wè ré rəmyé mǎ gako ndá kàmmɔ. ⁴N m'ā zùrhì kàmmɔ ku nd'ò bǎlā ndá zhəzhərhá ta vwĩ-jùlú w yilə, n súlí n zùrhì kàmmɔ cibyūr rəna n ce kàmmɔ ku w nd'ò bǎlā ndá zhəzhərhá ta mǎ nɛgúlá né nəná y ne. ⁵N m'ā zə kàmmɔ ku w nd'ò bǎlā ndá zhəzhərhá ta mǎ n mǎ zù vwĩ-jùlú w tɛ mǎ n mǎ yí ɔ bǔbǔ wə, nà y bə cí ndá sánámá bə m'e kákélé ɔ cǎ y mǎ kùr wə. ⁶N m'ā sə ákáshá dǎ-byǎ vwĩ-jùlú w yilə, n yǎl kàmmɔ n mǎ fwál bə. ⁷Bə m'a ce dǎ-byǎ bə bəmyé mǎ cibyūr rí bǎlā bə wé. Bə gə tú bə la vwĩ-jùlú w zhū, dǎ-byǎ bə m'a yə ɔ sarha né nǎlye y ne. ⁸N m'ā zə dǎ-lwǎere n mǎ fwar vwĩ-jùlú wá, sə ɔ wu w m'a yə nánfóó. N m'ā wèrhé w ndá bə gə byili mú n y pyǎ w yó mǎ. ⁹Rəmyé kwā né, n m'ā zə lǎ bə sǎ kàmǎjèrh n mǎ kákélé Yì kòrhó w kónó wá. Kɔn zǎ Nəgeewe səta, jə-jǐ sǎ mǎ, kàmǎjèsé dwèlè ré m'a yə jə-tórhó yírhá zǎm kónó w vǎ ɔdu yilə. ¹⁰Kónó w yə né shí-elye y nd'ò wè ré tǎbɛ yə né kùrə né n'è cí rə yó shí-elye y m'a yə kàmmɔ bə m'e zùrhì rí; sə yə né pyǎlsé ndá sə shisí shǎbɛ bə m'e jele se dǎ mǎ yə sǎbyì-kùlì bə m'e zùrhì sǐ. ¹¹Kɔn m'a yə ɛta Yì kòrhó w jə-gwǎ sǎ mye, kɔn twélé ɔ dwèlè ré: kàmǎjèsé dwèlè ré m'a yə jə-tórhó yírhá zǎm, Yì kòrhó w yə né shí-elye y ndá wè ré tǎbɛ nà kùrə né n'è cí rə yó shí-elye y m'a yə kàmmɔ bə m'e zùrhì rí, pyǎlsé ndá sə shisí shǎbɛ bə m'e jele se dǎ mǎ yə sǎbyì-kùlì bə m'e zùrhì sǐ. ¹²È gə wǎ kónó w wè ré kɔn zǎ nǎ-fǎl w səta mǎ yilə, kàmǎjèsé dwèlè ré m'a yə jə-tórhó yírhá shí-enu, sə yə né yə shíyá, wè ré tǎbɛ yə né kùrə né n'è cí rə yó mǎ yə shíyá. ¹³Ò wè ré kɔn zǎ yì-púrhí sǎ mǎ mye m'a yə jə-tórhó yírhá shí-enu; ¹⁴kàmǎjèrh sə dwèlè ré wǎ jə-tórhó yírhá shí ndá nənú ndá sə yə nətɔ e súlí wè ré rətɔ y tǎbɛ yə né kùrə né n'è cí rə yó mǎ yə ɛtwí-ényí rí vǎ w ɔdu nǐ. ¹⁵Kàmǎjèrh sə dwèlè ré mye wǎ jə-tórhó yírhá shí ndá nənú ndá sə yə nətɔ e súlí wè ré rətɔ y tǎbɛ yə né kùrə né n'è cí rə yó mǎ mye yə ɛtwí-ényí rí vǎ w dǎ mo ne. ¹⁶Bə m'a sǎ lǎ bə nyɔ e súlí pyì-kur bə mǎrh námpùulí ndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé gǎnɔ, kónó w nyí rí yilə, ɔ dwèlè ré m'a yə jə-tórhó yírhá shí-elye, bə lyé w yə nəná nà kùrə né cí nà wè ré rəna y yó mǎ ne. ¹⁷Bə m'a lyé kónó w yə né gako dwā ne ndá shirh sə zùrhì ndá sǎbyì-kùlì, bə m'a zùrhì yə né pyǎlsé ndá sǎbyì-kùlì, bə m'a zùrhì wè ré tǎbɛ yə né kùrə né n'è cí rə yó mǎ ndá kàmmɔ. ¹⁸Kónó w dwèlè ré m'a yə jə-tórhó yírhá zǎm, ɔ sarh rədu gako wè ré m'a yə jə-tórhó yírhá shí-enu. ɔ dǎ-zhíyá y m'a yə lǎ bə nyɔ kàmǎjè jə-tórhó yírhá nənú, bə m'a zùrhì wè ré tǎbɛ yə né kùrə né n'è cí rə yó mǎ ndá kàmmɔ. ¹⁹Bə m'a zùrhì Yì kòrhó w wè ré tǎbɛ bə la m'è twí ɔ tumə né gako mǎ, nd'ò pǎlá né gako e súlí kónó w pǎlá né gako ndá kàmmɔ. ²⁰È gə wǎ nmyé yilə, n m'ā súlí n pə nyí Esərayel lyi byǎ bə ne bə n'è pə mǎ olyivyé byǎ nwǎ y kǎbɛ è wǎ zwé-zwé, kaka mye yə y gùlì yé, mùnì ga pǎntémé j'a zə twéé twéé ²¹dwā-joló kòrhó w wé, gǎnɔ w dǎbre kùlkǎ w wǎ ɔ kwā né mǎ yé né. Aarɔ ndá n byǎ bə m'a cili è sǎ mùnì ga e zə Cinu yé né, dǎdéné e m'e yí nǎkǎkǎlé. Wǎ nyí rə m'ā j'ā nǎwéné gaga, Esərayel lyi byǎ bə yilə.

Chapter 28

¹Cinu súlí n wò Muiiisi ni: Zə ñ da-byí Aarṣ ṇḁá ñ byá Nadaabe ṇḁá Abyəwu ṇḁá Eləyazaare e súlí Yətaamaare, Esərayel lyi byá bé wé, bə bə tó mó bə yə vwĩ-zwǎlnə bə twí bə pē. ²Ñ m'á nyal vwĩ rí zwǎl gǎndé ñ pə ñ da-byí Aarṣ ne, rə yə zùwə ṇḁá pyèlè myaarhe ñ yilə. ³Ñmyé m'á wò surhə ciná byèbè gakó à ce bə sú ṇḁá lárma mó ne bə bə nyal Aarṣ gǎndé m̀̀ni ga n yə lò mòbó bə cır sə n twí à vwĩ rí zwǎl tum rí. ⁴Nyí gǎndé tèbé bə m'a nyal mó: nəb́an yó kàmǎjè ṇḁá vwĩ-zwǎlnə náncə kàməzwí ṇḁá kàməzù-èdǎlḁ ṇḁá kàməzù-pólé è zòwə ṇḁá yó-bɔrɔ e súlí cǎ-tǎnḁ. Bə m'a nyal vwĩ-zwǎlnə gǎndé rəmyé mó ñ da-byí Aarṣ ṇḁá ñ byá bé yilə, m̀̀ni ga bə twí à vwĩ rí zwǎl mó tum rí. ⁵Bə m'a zə sánámá ṇḁá pyi-kur rə mórḥ námpùúli ṇḁá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé ṇḁá lè bə nyòwà, bə m'e sǎ rē. ⁶Bə m'a zə pyi-kur rə mórḥ námpùúli ṇḁá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé ṇḁá lè bə nyòwà, bə m'e sǎ vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí yá, bə zè bə zə sánámá bə m'e zò yə, rəmyé mó m'a yə lò mòbó ñ yə tum rí rəmyé yé shò mó tum. ⁷Bə m'a ce vɔla nəlyè kàməzwí y nyə né ne è lyə e zhi mú yilə. ⁸Bə m'a sǎ lyéésé bə m'e lyé vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y mú ṇḁá wé ré tèbé bə m'e sǎ kàməzwí y mú: pyi-kur rə mórḥ námpùúli ṇḁá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé ṇḁá lè bə nyòwà, bə zè bə zə sánámá bə m'e zò se. ⁹Rəmyé kwā né, ñ m'á kwè nákul-shēmá dwí rədu nəlyè ñ ké Esərayel lyi byá bé yilə né nə yó. ¹⁰Bə yilə nyəldu nákulə náàcɔnḁ náyóó w yó, nə dwā nyəldu y nákulə nəlyè nyǎ w yó, yilə né pú pú dwā ne ṇḁá bə gá lùl bə pú pú dwā ne né. ¹¹Ñ m'á ké yilə né nákulə né nəlyè y yó ṇḁá nákul-səlnə mó gá ná ñ wèrhé né, ṇḁá bə gá y'a ké zhən-pɔ ku w yó né. Ñ m'á zè ñ kwè nákulə né ñ dē shisi sə zùrhì ṇḁá sánámá mó ne. ¹²Ñ m'á dē nákulə né nəlyè y nə wó Esərayel lyi byá bé yə lyírh kɔn mó vwĩ-zwǎlnə kàməzwí y vɔla né ne. Èta, Aarṣ mà n zə bə yilə né n bə Cinu yé né, kàməzwí y vɔla né yó, rə yə bə yə lyírh kɔna. ¹³Ñ m'á zùrhì shirh ṇḁá sánámá bə m'a dē nákulə náàcɔnḁ sə yó, ¹⁴ṇḁá sánámá mòbó mà càn nyána námpólse sǎlyè. Ñ m'á zùrhì si ṇḁá nyínsi bə nyò ta, ñ zè ñ pyèlè se sánámá shisi yó. ¹⁵Ñ m'á sǎ nəb́an yó kàmǎjè y bursi búr yilə, e yə lò mòbó ñ yə tum rí rəmyé yé shò mó tum. Ñ m'á sǎ y ṇḁá pyi-kur rə mórḥ námpùúli ṇḁá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé ṇḁá lè bə nyòwà, ñ zè ñ zə sánámá ñ má zò y ṇḁá vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y ta. ¹⁶Bə gə pu y dwā wa, è sarha né nəna y ga dwèlè ré m'a merhe dwā, nə dwèlè ré ṇḁá nə wé ré ga m'a yə jè-wàn. ¹⁷Ñ m'á tùrhì nákulə náàcɔnḁ è yó è bóbwar yilə: è m'a yə nákulə nərḥ sàna: nà náyáá y nákulə né òdu m'a yə sarədwaaṇe ṇḁá tɔpaaze e súlí emərɔ́ɔdɛa. ¹⁸Nərḥ sǎlyè nyá y nákulə né m'a yə esəkərəbúúkəli ṇḁá ləzulyiiti e súlí zhaasəpəb. ¹⁹Nərḥ sətɔ nyá y nákulə né m'a yə agaate ṇḁá korənəlyiini e súlí amətiisətic. ²⁰Nərḥ səna nyá y m'a yə kərəzolyiiti ṇḁá beriili e súlí onikəsíd. Bə m'a dē nákulə né nəmyé òdu gakó sánámá ka cəcəl wə. ²¹Nákulə né yó w m'a merhe Esərayel byá bé yilə né, nə m'a yə shí ṇḁá nəlyè ṇḁá bə yilə né yó w ta. Bə m'a ké kwálá èdu gakó yil ré nákulə òdu gakó yó ṇḁá bə gá y'a ké zhən-pɔ ku w yó né. Nákulə né n'è merhe Esərayel lyi byá bé kwálsé shí ṇḁá sǎlyè yá. ²²Ñ m'á zùrhì nyána nəlyè námpólse ṇḁá sánámá mòbó mà càn nə pyépyéré dwā ne ṇḁá wó nyínsi bə nyò ta ñ ce nəb́an yó kàmǎjè y ne. ²³Ñ m'á lù sánámá cibyūr rəlyè ñ ce nəb́an yó kàmǎjè y nəgúlá né ne. ²⁴Ñ m'á zè ñ lyé sánámá nyána nəlyè y námpólse rədu gakó cibyū òdu gakó ne nəb́an yó kàmǎjè y nəgúlá né ne mó ne. ²⁵Sə ñ m'á lyé sánámá nyána námpólse nyə né nəlyè y sánámá shisi sǎlyè y sə lyé vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y vɔla né ne mó, m̀̀ni ga nəb́an yó kàmǎjè y yə yé né. ²⁶Ñ m'á lù sánámá cibyūr dwā rəlyè ñ ce nəb́an yó kàmǎjè y tē nəgúlá né ne è gá n'è pyé vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y yó mǎgǎ mó. ²⁷Ñ m'á zùrhì sánámá cibyūr rəlyè dwā ñ ce vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y vɔla né té mó ne, è yé né, vɔla né gá nyal kàməzwí y ni mǎgǎ mó, kàməzwí y lyéésé yó. ²⁸Bə m'a zə kàmǎjè námpùli bə lyé nəb́an yó kàmǎjè y cibyūr rí ṇḁá vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y cibyūr rí dwā ne m̀̀ni ga nəb́an yó kàmǎjè y pyé jàà èdu vwĩ-zwǎlnə náncə y kàməzwí y lyéésé yó, è bə́k'a j'á n'è dūr è yó yé. ²⁹Èta, Aarṣ gə tú ñ zù à jì y wé, ñ mà n zə Esərayel lyi byá bé kwálsé yilə né, ñ wu w wé, ṇḁá bursi búr kàmǎjè y ñ nəb́an yó mó wé, n bə Cinu yé né, ñ já ñ má ñ lyírh bə yə twéé twéé. ³⁰Ñ m'á ce Urim y ṇḁá Tummimb y nəb́an yó kàmǎjè y wé; rə m'a yə Aarṣ nəb́an ré yó, ñ gə bàn Cinu yé né gakó. Rə m'a yə ñ nəb́an ré yó twéé twéé, m̀̀ni ga n lwar Cinu pùbùlè né pár Esərayel lyi byá bé shò kwā né. ³¹Rəmyé kwā né, ñ m'á sǎ kàməzù-èdǎlḁ w vwĩ-zwǎlnə náncə y mà n zù ñ kàməzwí y kūr w mú ṇḁá pyi-kur rə j'a mórḥ námpùúli dúdu. ³²Bə m'a ce byá è cəcəl ré w yó w yilə. Sə bə m'a búl bə kwerhe bə sǎ è byá y nyí rí e zə kwere m̀̀ni ga è bə́k'a kǎr gaga yé. ³³Ñ m'á zə pyi-kur rə mórḥ námpùúli ṇḁá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé ñ má zò gərənəjé byá myaarhe ñ cí kàməzù-èdǎlḁ w tē sǎ nyə né yó, ñ kákélé. Bə m'a zə sánámá lòmə námpólse bə m'e lwé lwé se dwā ne, bə kákélé. ³⁴Sánámá lòmə né ṇḁá gərənəjé byá bé m'a lwé lwé dwā ne èdu èdu rə m'e kákélé kàməzù-èdǎlḁ w nyə né ne. ³⁵Aarṣ mà n zù w ñ gə tú ñ la vwĩ-zwǎlnə tum rí tú yi ní. Bə m'a nyèè lòmə né cələ né ñ gə tú Cinu yé né ñ jì y wé ráá ñ gə shár Cinu yé né yi ní. Èta mó, ñ tá ñ la cú yé. ³⁶Rəmyé kwā né, ñ m'á zə sánámá mòbó mà càn ñ má zùrhì ku ṇḁá pùni ta, ñ zè ñ ké ò yó ṇḁá bə gá y'a ké zhən-pɔ ku yó né: «Bə pɔ Cinu ni», ³⁷ñ m'á lyé w yó-bɔrɔ w ne, yó-bɔrɔ w yé y wə, ṇḁá kàmǎjè námpùli. ³⁸Ò m'a lyé Aarṣ cíl rí ne m̀̀ni ga n ŋwènə n zhí dwáəre tèbé Esərayel lyi byá bé wèrhé wé ré tèbé rə wó Yi nyán mó ṇḁá bə pansé shèbè gakó bə tene bə pə Cinu ni mú shò kwā né mó. Ñ mà n já ñ ná ñ lyé w ñ cíl rí ni twéé gakó m̀̀ni ga Cinu zwé pansé səmyé mó. ³⁹Rəmyé kwā né, ñ m'á zò lè kàməzù-pólé yá, ñ súlí ñ sǎ lè yó-bɔrɔ

̀ndá cǎ-tò̀nò; r̀emyé m̀ó m'a yè l̀ò m̀b̀b̀ó n̄ yè tum rí r̀emyé yé shò mó tum.⁴⁰ ̀N̄ m'ǎ s̀ò k̀àmàz̀ù-p̀ólse ̀ndá cǎ-tà̀nd̄e n̄ pə Aar̄s̄ byǎ b́e n̄; r̀emyé kwā́ n̄, n̄ m'ǎ s̀úlí n̄ s̀ò yá-púr n̄ pə b̄e, r̀ə yè z̀ùwá ̀ndá pyè̀lè myaar̄h̄e. ⁴¹ ̀N̄ m'ǎ z̀ù Aar̄s̄ ̀ndá n̄ byǎ b́e b̀ə g̀ànd̄é, n̄ l̀ó nwǎ́ y b̀ə yó wə, n̄ z̀è n̄ pyi b̄i tum rí. Ẃó èta n̄ m'ǎ c̀ír b̄i ní b̀ə m'è twí à vwí rí zwál tum rí. ⁴² Nyal l̄ẽ jar n̄ pə b̄e b̀ə m'è c̀ír h̄í b̀ə c̀ìnə, b̀ə b̀àk'a n̄ə b̀ə c̀ə-lwè y yé. Jar ré m'a zhì b̀ə c̀ésé ne r̀ə yí b̀ə c̀í n̄. ⁴³ Aar̄s̄ ̀ndá n̄ byǎ b́e m'a ce re, b̀ə g̀ə tú b̀ə la dwā-joló k̀òrhó w wé zú ráá b̀ə g̀ə tú b̀ə b̀àn vwí-júlú w nyí n̄, Yi jàà y wé, vwí-zwá̀lnə tum rí t̄ũ yilə, m̀ùnì ga b̀ə b̀àk'a pyà d́óó b̀ə pə b̀ə c̀ìn n̄ b̀ə z̀è b̀ə c̀i yé. Ẃó nyí r̀ə m'ǎ j'ǎ ̀nwéné twéé twéé Aar̄s̄ ̀ndá n̄ byǎ b́e yilə.

Chapter 29

¹Nyí ñ gá m'á wèrhé né ñ má ce Aarõ ñdó ñ byá bé yà vwĩ-zwálnə bə n'è twĩ bə pe ne mós: zə nə-bya ñdó pyi-byərɥ sàlyè kaka bə se zhe mó, ²rəmyé kwā né, zə bəlè mún ñ má wèrhé búrí ò yə sà-nəbyě ce ñdó búrí bə zə nwǎ bə m'e ywárh rə mún mú rə yə sà-nəbyě ce e súlí ɲwámse sà yə sà-nəbyě ce bə zhérhé nwǎ sà yó. ³Ñ m'á ce re sáyá wé, ñ zè ñ kwè sáyá y ñ tó dwā ñdó nə-bya y ñdó pyi-byesé sàlyè y ne ñ vò ñ pə Cinu ni. ⁴Ñ m'á zə Aarõ ñdó ñ byá bé ñ má vò dwā-joló kòrhó nyí rí ni, ñ she be nǝ mó. ⁵Ñ m'á zè ñ kwè gándé ñ zù Aarõ ne: kàməzù-pólé y ñdó kàməzù-èdòlò w ñdó vwĩ-zwálnə nánce kàməzwĩ y ñdó nəbán yó kàməjě yá, ñ zè ñ zə vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y lyéésé ñ lyé. ⁶Ñ m'á zè ñ kwè yó-boró w ñ cí ñ yó wə, ñ súlí ñ cí myorho w ò n'ò byili bə bə pə mɔ Yi ní mú yó-boró w yó. ⁷Rəmyé kwā né, ñ m'á kwè nwǎ y bə la ñ yó ló bə m'e byili bə bə cír mu mú ñ ló ñ yó w yó ñ má cír mu. ⁸Ñ m'á zè ñ ce Aarõ byá bé bwǎlse, ñ zù bi bə kàməzù-pólsé, ⁹ñ lyé Aarõ ñdó bəmyé ga cá-tándé bə cərh ne, ñ pú bi bə yá-púr rí; kɔn zhì dǝ ré rəmyé mó, bə m'a ciní vwĩ-zwálnə tum rí, wó nyí rə m'á j'á ɲwéné gaga yilə. Ñ m'á pə tum rí ɲwónó w Aarõ ñdó ñ byá bé ne. ¹⁰Ñ m'á zə nə-bya y ñ bə dwā-joló kòrhó w nyí rí ni; Aarõ ñdó ñ byá bé m'a cí bə jèrh nə-bya y yó w yó. ¹¹Ñ m'á zè ñ zwál y Cinu yé né, dwā-joló kòrhó w nyí rí ni. ¹²Ñ m'á kwé nə-bya y jal mó kəkàlā ñ mórɥ ñ jəfólé né ñ má cí cí mu vwĩ-júlú w nyimi ní yó. Rəmyé kwā né, ñ m'á ló jal mó kùr ré vwĩ-júlú w kùr wə. ¹³Ñ m'á vùr è wu lyur rí nwísi gako ñd'è cǝ ré ñdó ocə-pwala né nəlyè y ñdó nwísi sà dǝ re mó ñ ji myĩn vwĩ-júlú w yó. ¹⁴Sə ñ m'á du zulə jàa y w ñ vò ñ ji nə-bya y nàmá bé ñd'è tònò w ñd'è lyur rí myĩn. Rəmyé mó wó yə-bəlòlò w sùbri nɔ vwĩ. ¹⁵Rəmyé kwā né, ñ m'á zə pyi-bya y náyáa y ñ bə, Aarõ ñdó ñ byá bé m'a cí bə jèrh è yó w yó. ¹⁶Ñ m'á zè ñ zwál y ñ kwé è jal mó ñ zhérhé vwĩ-júlú w cá y ne ñ kəkélé. ¹⁷Ñ m'á pò yə, ñ pyir y nām nām, ñ súlí ñ shèrh è wu lyur rí ñdó è nə-gwésé ñ ló nàmá bé ñdó yó w yó. ¹⁸Ñ m'á ji pyi-bya y nàmpúm myĩn vwĩ-júlú w yó. Rəmyé mó wó vwĩ nàmpúm cǝ Cinu yilə, rə wó vwĩ rí tèbé rə kɔn gako n'è jí myĩn mú, lwé nányənyèlè rə n'è swé lyim té mó Cinu yilə. ¹⁹Rəmyé kwā né, ñ m'á zə pyi-byərɥ sàlyè nyá y ñ bə, Aarõ ñdó ñ byá bé m'a cí bə jèrh è yó w yó. ²⁰Ñ m'á zè ñ zwál y ñ kwé è jal mó kəkàlā ñ cí cí Aarõ ñdó ñ byá bé jə-jí zhǎ né ñdó bə jə-jí jəfə-byəərə ñdó bə jə-jí nəfə-byəərə yó; ñ m'á zè ñ zhérhé jal mó kùr ré vwĩ-júlú w cá y ne ñ kəkélé. ²¹Ñ m'á twərh jal mó mòbò mə wɔ vwĩ-júlú w yó mó nàmpólé ñdó nwǎ y bə n'è lwé lyi bí yó bə m'è cír be mó nàmpólé, ñ zhérhé Aarõ ñdó ñ gándé e súlí ñ byá bé ñdó bə gándé ga yó, èta Aarõ ñdó ñ gándé e súlí ñ byá bé ñdó bə gándé ga m'a yə əmyé Cinu ni bə pə be. ²²Pyi-byərɥ sàlyè nyá y vwĩ rí m'a yə vwĩ-zwálnə bé tum rí kùr-jirə y vwĩ rí. Ñ m'á kwè pyi-bya y wé ré rə zhe nwísi mú, nəbyil ré ñdó wu lyur rí nwísi ñdó cǝ ré ñdó ocə-pwala né ñdó nə nwísi e súlí kùr-cí rí; ²³ñ m'á súlí ñ vùr búrí rə yə sà-nəbyě ce mó sáyá y è cí á yé né mó wé, búrí nánjújúnú òdù ñdó búrí bə ju ñdó nwǎ òdù e súlí ɲwémé èdù. ²⁴Ñ m'á kwè rə gako ñ ce Aarõ ñdó ñ byá bé jò w ñ ce bə pǝ re ñdó bə gá mǎ sə bə wèrhé né bə m'e pə pené Cinu yé né mó né. ²⁵Ñ m'á k'á zwè re bə jò w ñ súlí vwĩ nàmpúm cǝ ré kɔn ré ne ñ ji myĩn vwĩ-júlú w yó, rə yə lwé nányənyèlè rə n'è swé lyim té Cinu yé né. Rə m'a yə vwĩ rí tèbé rə kɔn gako n'è jí myĩn Cinu yilə. ²⁶Ñ m'á kwè Aarõ pyi-bya y bə zwál bə m'e pǝ ɲwónó w nyèl ré ñ pə Cinu ni ñdó bə gá mǎ sə bə wèrhé né bə m'e pǝ re né. Wó rəmyé rə m'a yə ñ cəl ré. ²⁷Ñ m'á pə Aarõ ñdó ñ byá bé pyi-bya y bə zwál bə m'e pə be ɲwónó w mó nyèl ré bə y'á pə Yi ní mú ñdó kùr-cí rí bə y'á vùr mú Cinu ni. ²⁸Rəmyé m'a yə kɔn ré tèbé Esərayel lyi byá bé mǎ dwā sə bə j'á n'è wèrhé Aarõ ñdó ñ byá bé yil gaga yilə, bə rə wó jǝ-jirə sə rəmyé m'a j'á yə Esərayel lyi byá bé jǝ-jirə bə n'è pe bə yə-zúlá vwǎ né yó: rə m'a yə bə jǝ-jirə bə n'è pe Cinu ni. ²⁹Aarõ cu mú kwā né, bə m'a pə ñ vwĩ rí zwál tum rí gándé ñ nèmé né ne bə zù, dǝ ré tèbé bə la nwǎ y bə yó w ló bə m'e cír bi, sə bə súlí bə pə be ɲwónó w mó. ³⁰Ñ byá bé mǎdù y mòbò ñ la mɔ pú n yə vwĩ-zwálnə, ñ zù dwā-joló w kòrhó w w n mə n twĩ vwĩ-zwálnə tum rí còrhó-ji y w mú, mǎ n zù ri dwā nyàlpyé. ³¹Ñ m'á kwè pyi-bya y bə zwál bə m'e pə ɲwónó w mó nàmá bé ñ pə bə shǝ jàa y kǝbé bə vùr rəmyé mó yil mú wé. ³²Aarõ ñdó ñ byá bé m'a zhì dwā-joló kòrhó w étwi-ənyí rí w bə m'e dǝ pyi-bya y nàmá bé ñdó búrí w ò dāl sáyá y w mó. ³³Bə m'a dǝ kɔn ré tèbé bə zə bə m'e lwəl sùbri mú, bə gə tú bə n'è cír bi bə súlí bə n'è pe be ɲwónó w yi ní. Lò nánfò bə mǎ sə n dǝ re yé, bə bə pə re Yi ní. ³⁴È zè nəkəkólé yá, vwĩ rí bə zwál bə m'e pə ɲwónó w nàmá bé ñdó búrí w gə dāl, sá ji rə kùr-dèlè y myĩn. Lò bəká n dǝ re yé, bə wó Yi ní bə pə re. ³⁵Wó èta ñ m'á wèrhé né Aarõ ñdó ñ byá bé yilə, kɔn tó dwā ñdó kɔn ré tèbé gako à pə mó rə nyí mú. Ñ m'á j'á kwè dwā nyàlpyé ñ má pə be ɲwónó wá. ³⁶Dǝ gako, ñ m'á zwál nə-bya vwĩ yə-bəlwáálé sùbri nɔ yilə; ñ m'á zwál vwĩ rí kɔn tó dwā ñdó bə gá n'è wèrhé né sùbri pə yi ní mú vwĩ-júlú w yó ñ má vùr ò jìmdí, ñ zè ñ súlí ñ ló nwǎ ò yó ñ má pə w Cinu ni. ³⁷Ñ m'a twĩ vwĩ-júlú w jìmdí vùr tùtwĩ rí rəmyé mó mye ñ súlí ñ pə w Yi ní dwā nyàlpyé wé: èta vwĩ-júlú w m'a jìrh Yi dúdú nyǎ, kɔn ré tèbé rə m'a dwərh vwĩ-júlú w mye m'a jìrh Yi nyǎn. ³⁸Súlí nyí kɔn ré tèbé ñ la vwĩ-júlú w yó zwál mó: pyi-bwǎlse sàlyè sà zhe byin rədu rədu, dǝ gako, twéé twéé yilə. ³⁹Ñ m'á zwál pyi-bwélé èdù y nəkəkólé ne, ñ zwál è dō mó ce y gə tú è n'è byibyíli yi ní. ⁴⁰Ñ m'á súlí mún cəále rəto mǎ ywárh ñdó nwǎ kaka yə y gùlí lyítər ñdó fwǎ ñdó dàvǝ bə la té ló bə pə Cinu ni lyítər ñdó fwǎ pyi-bwélé náyáa y ne. ⁴¹Ñ m'á zwál pyi-bwǎlsé sàlyè nyá y ce y gə tú è n'è byibyíli yi ní, ñ súlí mún cəále rəto mǎ ywárh ñdó nwǎ kaka yə y gùlí lyítər ñdó fwǎ ñdó dàvǝ lyítər ñdó fwǎ bə la té ló bə pə Cinu ni ñdó nəkəkólé y ta: rə m'a yə lwé nányənyèlè rə n'è swé lyim té, vwĩ tèbé rə kɔn gako jú myĩn Cinu yilə.

⁴²Ràmyé mó m'a j'a yà twéé twéé vwĩ námpúm cě́é ré á m'ă n'á zwál byin byin gakó, dwā-joló w kòrhó w étwí-ènyí rí wə, Cinu yé né. Wó gàà à m'a jəl ába né a m'a zòm òdó mó né.⁴³À m'a jəl Esərayel lyi byă bé jàà y èmyé wé, sə à còrhó w m'a ce e jĩrh àmyé jàà. ⁴⁴À m'a ce dwā-joló kòrhó w òdó vwĩ-júlú w jĩrh àmyé nyăn. À m'a cır Aarō òdó n byă bé bə twĩ à vwĩ rí zwál tum rí.⁴⁵À m'a yə Esərayel lyi byă bé cəcəl wə, sə à m'a yə bə Yi. ⁴⁶Bə m'a lwar bə wó àmyé Cinu, à ce bə shər Ezhibti tənà y w m̀̀nì a yə bə cəcəl w mó, à wó bə Yi rí. Wó àmyé Cinu à wó bə Yi rí.

Chapter 30

¹Ràmyé kwā né, n m'ā fwar vwĩ-jùlú ñdā ákáshá dǔ wè ré rā lwé nányànyèlè myĩn ju yilā. ²Ò dwèlè ré m'a yà jà-tórhó yírh ràdù, ò wè ré yà jà-tórhó yírh ràdù, ò sarha né nàna y ga dwèlè ré m'a merhe dwā; ò dǎ-zhiyá y m'a yà jà-tórhó yírh nàlyè. N m'ā ce ò nyimi ní dǎ w nā yà kǎn ràdù ñdā wa. ³N m'ā yǎl sánámá mǎbó mē càn ní mǎ fwàl ò dǎ yé y ñd'ò sarha né n kǎkélé, e súlì ò nyimi ní; n m'ā zā sánámá n cí nā n mǎ kǎkélé ò cǎ yá. ⁴N m'ā lù sánámá cibyūr ràlyè n ce vwĩ-jùlú w sarha né nàlyè y ne, nā y n cí ñdā sánámá mǎ kùr wā, bà la dà-byā bé rā wé co bà m'ē zhĩ vwĩ-jùlú wǎ. ⁵N m'ā zā ákáshá dǔ ní mǎ sà dà-byā bé n zē n yǎl sánámá n mǎ fwàl be. ⁶N m'ā cí vwĩ-jùlú w gònò w ò n'ò círhí dǎbre kùlkǒ w dǎbre nyǎ né bwǎlsé wǎ ò wé mó yé y wā; nyí-byí rí rā ñwéné kùlkǒ w yó mó yé né, à gá la mǎ jǎl mǎgǎ mǎ. ⁷Aarǒ mǎ n jì wè ré rā lwé nányànyèlè mǎ myĩn gǎā. N mǎ n jì rí myĩn nǎkǎkǎlé gǎkó n gǎ tú n la pǎntámsé kǎrhó yì ní. ⁸Aarǒ gǎ tú n la pǎntámsé ju ce y gǎ tú è n'ē byíbylí yì ní mye, n mǎ n súlì n jì wè ré rā lwé nányànyèlè mye myĩn. Lwé nányànyèlè èmyé mǎ m'ā j'ā ñwéné twéé twéé Cinu yé né, byin byin gǎkó. ⁹Á t'á la wé tǎ tǎ rā lwé nányànyèlè myĩn ju vwĩ-jùlú w yó yé, á t'á la vwĩ námpúm cǎé zwǎl ò yó yé, á t'á la jǎjǎ byā cǎ ò yó vwĩ kǎn yil yé, á t'á la dàwé ló ò yó yé. ¹⁰Sə twər ràdù byin wé, Aarǒ mǎ n zwǎl jǐmǎ vūr vwĩ rí vwĩ-jùlú nyimi ní yó. N mǎ n zā vwĩ rí bà m'ē lwǎl súbri twər ràdù byin gǎkó wé jǎl mǎ n mǎ n vūr ò jǐmǎ, byin byin gǎkó. Vwĩ-jùlú w òmyé m'a yà Cinu dúdú nyǎ. ¹¹Cinu kǎ n wǎ Muiyisi ní: ¹²«N gǎ tú n nǎ ñ gǎl Esərayel lyi byā bé n la n mǎ lwar bà yó w yì ní, bà mǎdù gǎkó mǎ n pǎ n myǎl ré kwǎndé; èta mǎbyóó òdù ga t'á la bà zal yé. ¹³Lò mǎbó bà la gǎl mǎ mǎ n pǎ sǎbyi-kùlì dǔmì rí fwǎ, ñdā bà gǎ jǎèle ñdā còrhó-jì sǎbyi-kùlì y è dǔmì rí wǎ gǎrámmébá bǎnu mú. Sǎbyi-kùlì dǔmì rí fwǎ y m'a yà kǎn ré tǎbè bà n'ē pǎ Cinu ní. ¹⁴Lò mǎbó gǎkó bà la gǎl, n zhe byinǎ shí-èlyè ráá n lyé byinǎ shí-èlyè, n mǎ n pǎ Cinu kǎn ré. ¹⁵È gǎ wǎ kǎn ré tǎbè á la Cinu ní pǎ á myǎl-kwǎndé yil mú, lò mǎbó n wǎ nǎcēm-bal tá n la pǎ kǎn dwini sǎbyi-kùlì fwǎ y yé, lò mǎbó n wǎ nǎmò mye tá n la pǎ kǎn mùrì sǎbyi-kùlì fwǎ y yé. ¹⁶N m'ā zwé myǎl-kwǎndé Esərayel lyi byā bé sǎ dwǎ-joló kòrhó w tum rí yilā. Sə ràmyé mǎ m'a yà Esərayel lyi byā bé myǎl ré zǎ kwǎndé yò lyírh Cinu yé né.» ¹⁷Cinu kǎ n wǎ Muiyisi ní: ¹⁸«N m'ā zùrhì kǎmmǎ zhǎ, sə ku w kǎbó è kùr rí cí ò yó mó mye zùrhì ñdā kǎmmǎ, yala sám yilā; n m'ā cí y dwǎ-joló kòrhó w ñdā vwĩ-jùlú w bwǎl mó wā, n zē n ce nǎ è wé. ¹⁹Aarǒ ñdā n byā bé m'ā n'ē sǎm bà jèsé ñdā bà nèsé né gǎā. ²⁰Bà gǎ tú bà la dwǎ-joló kòrhó w zú bà m'a zhǎzhéle bà cìn ñdā nǎ mó mǔnì ga bà bǎk'a cì yé. Bà gǎ la vwĩ-jùlú w nyí nì bwǎlse bà la m'ē twí bà tum rí, ráá bà gǎ la kǎn ré tǎbè rā gǎkó mǎ sə rǎ jì myĩn mú myĩn ju Cinu yil mú, ²¹bà m'a sǎ bà jèsé ñdā bà nèsé mǔnì bà bǎk'a cì yé. Ràmyé mǎ m'a yà nyí rā m'ā j'ā ñwéné, Aarǒ ñdā n nèmé né yilā, byin byin gǎkó.» ²²Cinu kǎ n wǎ Muiyisi ní: ²³N m'ā súlì n pyǎ nǔrh sà lwé ré j'ā wǎ nányànyèlè dǎdǎ: myííria è yà zal cǎéle rǎnu; ñdā shǎnamǎmēb è lwé nányànyèlè cǎéle ràlyè ñdā fwǎ, ñdā kǎnelc è lwé nányànyèlè cǎéle ràlyè ñdā fwǎ, ²⁴ñdā kǎásed cǎéle rǎnu, bà gǎ la mǎrhó ñdā còrhó-jì y mǎrhó ku wǎ, e súlì olyivýe nwǎ lyítərə bwǎldù. ²⁵N m'ā gǔlì rí dwǎ ne n mǎ wèrhé nwǎ y kǎbè bà m'ē pǎ Yi tum rí tǔ ñwǎnò w mó. Ràmyé mǎ m'a yà lò mǎbó n yé tum rí yé shó mó tum. È m'a yà nwǎ y kǎbè bà m'ē pǎ Yi tum rí tǔ ñwǎnò w mó. ²⁶N m'ā byèè y dwǎ-joló kòrhó w yó ñdā nyǎ né bwǎlsé kùlkǒ w yó, ²⁷ñdā tabǎlé y ñd'ē wè ré gǎkó yó ñdā ku w kǎbó bà n'ē cí pǎntámsé ò yó mó yó ñd'ò wè ré yó ñdā vwĩ-jùlú w bà n'ē jì wè ré rā lwé nányànyèlè y ò yó mó yó ²⁸ñdā vwǎ námpúmǎ cǎé né jùlú w yó ñd'òmye wè ré gǎkó yó ñdā zhǎ y yó e súlì ku w kǎbó è kùr ré cí ò yó mó yó n pǎ Cinu ní. ²⁹N m'ā pǎ re Cinu ní, sə rā m'a jǎrh Cinu dúdú nyǎn; kǎn ré tǎbè rā la wè ré ràmyé mǎ dwǎrh ràmyé kwā né m'a yà Cinu nyǎn. ³⁰N m'ā twǎrh nwǎ y Aarǒ ñdā n byā bé mye yó wā, n zē n ce bà twí à vwĩ rí zwǎl mó tum rí. ³¹Ràmyé kwā né, n m'ā zē n wǎ Esərayel lyi byā bé ne: Nwǎ y kǎbè wǎ tum rí ñwǎnò w pǎ nwǎ yá; è m'ā j'ā ñwéné byin byin gǎkó àmyé tum rí yilā. ³²Lò mǎdù ga tá n la y tūr yé; á t'á la è dwí rí wǎrhó myǎrhó yé, b'è wǎ Yi rā cǎ yā, è m'a j'ā yà Yi rā cǎ yā, ámyé yilā. ³³Bà m'a vūr lò mǎbó n wèrhé è dwí rí n zē n twǎrh y lò nánfò yó, n dwí rí wé. ³⁴Cinu kǎ n wǎ Muiyisi ní: Pyǎ wé tǎbè rā lwé wǎ nányànyèlè: shǎtǎrákǎse ñdā ámbǎre ñdā galǎbanǎme è lwé nányànyèlè e súlì áśá kaka yà y gǔlì, sə ràmyé mǎ gǎkó merhe dwā. ³⁵N m'ā zə re n gǔlì dwǎ n wèrhé kǎn ré tǎbè rā lwé wǎ nányànyèlè, rā co nǎkwǎ, kaka yà re gǔlì yé, Yi tum rí yilā; ràmyé mǎ m'a yà lò mǎbó n yé tum rí ràmyé mǎ yé shò mó tum. ³⁶N m'ā vūr námpólé n nò gúmgúm n vò n cí dǎbre nyǎ né bwǎlsé yé né, dwǎ-joló kòrhó w wé, à gá la mǎ jǎl mǎgǎ mǎ. Ràmyé m'a yà Yi dúdú nyǎn. ³⁷Á t'á la wè ré rā lwé nányànyèlè n la wǎrhó mó dwí rí wǎrhó á cìcì yil yé; rā dwí rí m'a wèrhé Cinu dúdú yilā. ³⁸Bà m'a vūr lò mǎbó n mǎ n tǎ rā lwé nányànyèlè y yil n wèrhé rā dwí rí n cìn yil mú, n dwí rí wé.

Chapter 31

¹Cinu ká n wò Muiiisi ni: ²«nyi wé! À cír Uri byí Bəsalel, Uuri nǝ wá, Zhəda kwálá y lò,³a ce n sú ndá Yi Eshirhə y m̀̀ni ga n zə lárma ndá surhə ndá lwar ndá tumə dwí gakó tǝ ɲwǝnɔ́: ⁴ń wǝ ń téré ń wèrhé wè rə càn dǝdǝ, ń wǝ ń zùrhì sánámá ndá sèbyi-kùlì e súlì kàmmə wè, ⁵ń wǝ ń səl nákulə náàcənà bə m'e cí bǝbwár wè, wè ré yó, ń wǝ ń səl dǝr n súlì n twí tumə dwí gakó.⁶À súlì a cír Ayəsamaake byí Owɔləyaabe, Dan kwálá y lò, ń la n sɛ mɔ. À co lárma bə mǝdù gakó wè m̀̀ni ga bə wèrhé kɔn ré tǝbɛ gakó à pɔ bə rə nyí mú: ⁷dwǝ-joló kòrhó w ndá nyá né kùlkó w ndá kùlkó w nyí-byí rí ò yá-pɛlé w mó ndá kòrhó w wè ré dwǝ bé gakó ⁸ndá tabələ y nd'è wè ré ndá ku w bə n'è cí pàntámsé ò yó ò zùrhì ndá sánámá mǝbó mǝ càn mó nd'ò wè ré dwǝ bé gakó ndá vwí-júlú w bə n'è jì wè ré rə lwé nǝnyənyélé y myĩn ò yó mó ⁹ndá vwǝ námpúmá cǝǝ né vwí-júlú w nd'ò wè ré dwǝ bé gakó ndá zhǝ y ndá è ku w kǝbó è kùr rí cí ò yó mó¹⁰ndá vwí rí zwəl tum rí gǝndé, Aarɔ́ ndá ń byǝ bé m'a zù bə m'e twí vwí rí zwəl tum rí mú ¹¹ndá nwǝ y bə m'è pɛ Yi tum rí tǝ ɲwǝnɔ́ w mó e súlì wè ré rə lwé nǝnyənyélé bə mǝ sə bə jì rì myĩn còrhó-jì y w mú. Bə m'a wèrhé kɔn tó nyí rí tǝbɛ à pɔ mó mó cìcì rə kɔn gakó wé.»¹²Cinu ká n wò Muiiisi ni: ¹³«Wál Esərayel lyi byǝ bé nɛ: Á m'ǝ tó à shìrhá dwǝ né nyí rí, bə nǝ wó myɔrhɔ w kǝbó ò j'ǝ ɲwéné àmyé nd'ámyɛ cəcəl w gaga yilə, ò m'a ce bə lwar bə wó àmyé Cinu à cír ába á wó à lyi. ¹⁴Á m'ǝ tó shìrhá dǝ ré nyí rí, bə rə wó Yi dǝ. Bə m'a gu lò mǝbó ń yə nyí rí ni tó mó. Bə m'a vùr lò mǝbó ń twí tum dǝ ré rəmyé yù w mú ń dwí rí wé. ¹⁵Lò gakó mà n twí ń tumə né dwǝ nyəldù y wé, sə dwǝ nyàlpyè dǝ ré wó shìrhá, shìrhá dǝ ré rə wó Cinu dǝ ré mó. Bə m'a gu lò mǝbó gakó ń twí tum shìrhá dǝ ré yù wə. ¹⁶Esərayel lyi byǝ bé m'a tó shìrhá dǝ ré nyí rí, bə ce shìrhá dǝ ré yə dǝbrɛ tǝbɛ rə m'ǝ j'ǝ ɲwéné gaga yil mú myɔrhɔ byin byin gakó. ¹⁷Dǝ ré rəmyé mó m'a yə dǝbrɛ rə lyé àmyé ndá Esərayel lyi byǝ bé dwǝ nɛ mó myɔrhɔ; zhən ga, Cinu wèrhé dǝ ndá ce dwǝ nyəldù wé, sə dwǝ nyàlpyè dǝ ré ń yə tum twí yé, ń yǝ n shìrh.»¹⁸Yi gá zòm ndá Muiiisi Sənəyi pyò w yó rə zhè, rə kwè nyá né rə cìcì jǝ y kǝ náku lu bwəlsé sàlyè y yó mó rə pǝ.

Chapter 32

¹Dwí rí púrí Muiyisi yà n ná n dene ñdá pyò w yó shí n só té; rə bə rə jòm dwā yó Aarō yala ne, rə zē rə wò mɔ: «Zē dē! Wèrhé yə n pə nába nə yə ná yé né, bə ná yəl kɔn ré tèbé rə yú Muiyisi mú mɔ́bɔ́ n ce ná shár Ezhíbtí tənà y w mɔ́ ne yé.» ²Aarō wò be: «Vūr-nə sánámá zhə-kɔ́nà né nə wɔ́ á kana bé ñdá á bala-byā bé ñdá á kana-byā bé zhā né ne mɔ́ á b'ā pē.» ³Dwí rí lyi bí púlápúlá vūr sánámá zhə-3 Dwí rí lyi bí púlápúlá vūr sánámá zhə-kɔ́nà né bə y'á co bə zhā ne mɔ́, bə b'e pə Aarō ne. ⁴Aarō gá zwē sánámá mɔ́ bə jò w kwā, n yəl mo n ló fòrhó wé, n mə n zùrhì nū-bwəlè èsāyùlú. Rəmyé yó, Esərayel lyi byā bé búbwéé bə wò: «Esərayel lyi byā, nyí-nə á yə né nə ce á shár Ezhíbtí tənà y w mɔ́!» ⁵Aarō gá nɔ́ rəmyé mɔ́, n lù vwī-jùlú, nū-bwəlè y èsāyùlú w yé né; rəmyé kwā né, n zē n bwəl n wò: «Nəkɔ́l wó címsi nánfɔ́lɔ́ Cinu yilə!» ⁶È zē nəkɔ́kólé yá, bə gá j'a zē té, bə zwəl vwə námpúmá cēé, bə súlú bə zə yə-zúlá vwə bə m'e bə; dwí rí jòm té rə jí rə súlú rə nyò, rə zē rə n'è dədala. ⁷Rəmyé yi ní, Cinu wəl Muiyisi ni: «Só té lálà, bə n dwí rí n ce rə shár Ezhíbtí tənà y w mɔ́ wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ nánfɔ́lɔ́. ⁸Bə yə dē bə m'e ywər sómá y à byili bi mú yó yé. Bə zùrhì nū-bwəlè èsāyùlú, bə wùlú té ò yé né bə m'e cèrhé wə, bə zwəl vwə bə pə w bə zē bə wò: Esərayel lyi byā, nyí-nə á yə né nə ce á shár Ezhíbtí tənà y w mɔ́.» ⁹Sə rəmyé yi ní, Cinu wəl Muiyisi ni: «Á yé dwí rí tèbé gá wó né: rə wó yó-kùlú dúdú cinó! ¹⁰Rəmyé ce yé a nyí rə na. Á lyi-shùurí m'a ce a ce rə jé té, sə à m'a ce ñmyé jírɔ́ dwí nánjə́lɔ́.» ¹¹Sə Muiyisi wəl Cinu n Yi rí ni n mə n só rə lyim té: «Cinu, byé yil n nə m'á ló n lyi-shùurí n dwí rí tèbé n ce rə shár Ezhíbtí tənà y w ñdá jàn nánfɔ́lɔ́ w mɔ́, ñdá n jé y jàn ré mɔ́ yó? ¹²Byé yil n nə m'á ce Ezhíbtí lyi bí wò: «È wó bə lwele n ná n pyā n mə n ce bə shár ná tənà y wa, wó m̀nì ga n gu bi pyār ré wa, n ce bə jé té lyám lyám ce y yó!» Só n lyim rí rə n'è yì dēdē mɔ́ té sá yé lwele wòrhó n dwí rí ni. ¹³Lyírɔ́ n t̀nt̀t̀nnə Abəraam ñdá Yəzake e súlú Esərayel, n yà n zɔ́ n cici yil ré n má bwəl be nyí mú yò. N wəl be: Á m'a ce á dwí rí pù rə yə nánjə́lɔ́ ñdá càmə́sə́sə́ dē-yi w mú ta. Sə à m'a pə tənà y kèbé gakó à bwəl è nyí mú á nèmé né ne, e yə bə cəl bə cini y twéé twéé yilə.» ¹⁴Rəmyé yó, Cinu já n yé lwele ré tèbé n yà n ná yəl n wèrhé n dwí rí ni mú ni. ¹⁵Muiyisi shí pyò w yó n kwé n só té, ñdá nyə né bwəlsé sàlye y sà yésé ga y'á kē mɔ́ n jò wa; ¹⁶bwəlsé y'á wó Yi rə səl se, kəkēé ré mye y'á wó Yi kəkēé ré rə kē sà yó. ¹⁷Zhozwe gá nyè dwí rí wu-nyò búbwéésé, n wəl Muiyisi ni: «Búlá búbwéése n'è búbwéé zulá jàà y wa!» ¹⁸Sə Muiyisi lyár mɔ́ n wò: «È dà lyi bə jú bele mye nwíisi yé, è k'è dà lyi byèbé bə ɔ́wənè búlú jàà w mye nwíisi yé, è wó lyi bə n'è nún bə kwé dwā nyí ni nwíisi à nyé!» ¹⁹Sə Muiyisi gá tú n bwəlse zulá jàà y w yi ní, n nɔ́ nū-bwəlè y èsāyùlú wá, ñdá dwí rí mye rə y'á n'è se, n lyim j'a zē rə n'è yì dēdē. N zhē bwəlsé sà y'á wó n jò w mɔ́ dēdē n fwar té sə bəbwéle pyò w nà y ne. ²⁰N kwé nū-bwəlè y dwí rí y'á zùrhì mú n ji myín, n zē n kwé ò myín-táfúlú w n nò tòmò gúmgúm, n zē n kwé tòmò w n ló nē w n pə Esərayel lyi byā bé ne bə nyò. ²¹Rəmyé kwā né, Muiyisi bwərh Aarō n wò: «Bə́kɔ́n dwí rí tèbé wèrhé mɔ́ n má vwé yə-bəlɔ́lɔ́ nánfɔ́lɔ́ w kòbɔ́ n pə re?» ²²Aarō lyár mɔ́ n wò: «Á n'á lwəl mɔ́ bə n lyim bə́k'a zē yé! N cici mú yé bə dwí rí tèbé t'á dene ñdá lwele wòrhó yé. ²³Rə tú rə wò ne: «Zùrhì yə n pə nába nə yə ná yé né, bə ná yəl kɔn dēbé rə yú Muiyisi mú mɔ́bɔ́ n ce ná shár Ezhíbtí tənà y w mɔ́ ne yé.» ²⁴A zē á bwərh be a wò: «Mɔ́ ló n zhe sánámá?» Bə zē bə vūr mo bə zhā ne bə pē, a zə myín a yəl mo. Wó məmyé à m'a zùrhì nū-bwəlè y kèbé.» ²⁵Muiyisi púrí bə Aarō yà n yé dwí rí rə y'á n'è wèrhé rə pùbùlè mɔ́ ne, n ce rə zwə bé n'è fulsi rí. ²⁶Rəmyé yó, Muiyisi zhəl n zhì zulá jàà y bwərà y w n wò: «Lyi byèbé bə só Cinu mú bə bə zhì à kwā né!» Levyi kwálá y lyi bí gakó bə bə zhì bə kəkélé mɔ́. ²⁷N wò be: «Nyí Cinu, Esərayel lyi byā bé Yi rí nyí rí: Ló gakó sá kwé n búlú shù w n lyé n cí ni, tó-nə zulá jàà y étwí-ényí étwí-ényí gakó á k'á bwérhé, á gu á da-byí ráá á dɔ́wa ráá á jè-dò!» ²⁸Levyi kwálá y lyi bí wèrhé kɔn ré tèbé Muiyisi yà n wəl be mɔ́, sə lyi bí byèbé bə gu dwí rí wé mɔ́ yú nunə mɔ́rhè rətò (3000). ²⁹Rəmyé kwā né, Muiyisi wəl Levyi kwálá y lyi bí ni: «Zà dē ré, zwē-nə vwī-zwəlɔ́ tum rí ɔ́wɔ́nɔ́ w Cinu ná n pə ába, ló gakó gá gu n byí ráá n da-byí mú yilə; bə Cinu cí bwəl á yó zà dē ré.» ³⁰È zē nəkɔ́kólé yá, Muiyisi wəl dwí rí ni: «Á wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ nánfɔ́lɔ́, rəmyé ce à m'a jì a vò Cinu sò, dēga, à m'a nə á yə-bəlɔ́lɔ́ w sùbri.» ³¹Muiyisi já n kə n kwé n vò Cinu sò, n yí n wò mɔ́: «nyí wé Cinu! Dwí rí tèbé wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ nánfɔ́lɔ́; rə zə sánámá rə zùrhì yə rə cìn yilə. ³²Sə à n'á lwəl mɔ́ èlāsé bə n pə re rə yə-bəlɔ́lɔ́ w sùbri! È gá dà rəmyé, sá pópɔ́ à yil ré n kē nyū mú sébé ré wé mɔ́.» ³³3 Cinu lyár mɔ́ n wò: «Wó ló mɔ́ mɔ́bɔ́ n dó ne mɔ́ yil ré à m'a pópɔ́ à sébé ré wé. ³⁴Zē n vò èlāsé, n zə dwí rí n má vò jàà y kèbé à byili mú mú wə. Á máléka y m'a tó n yé. Sə dē ré tèbé à bàn còrhò-tum pɔ́ mɔ́, à m'a pə re còrhò-tum rə yə-bəlɔ́lɔ́ w yilə.» ³⁵Zhən ga, Cinu pɔ́ còrhò-tum dwí rí ni nū-bwəlè y rə y'á zùrhì mú yilə, nū-bwəlè y kèbé Aarō yà n zùrhì mú.

Chapter 33

¹Cinu pɔ nyí Muiyisi ni n wò: «Zhír jàà y kèbé wé, ñmyé ñdó dwí rí n ce rə shér Ezhíbti tənà y w mɔ́, n jì n vò tənà y à bwəl è nyí Abəraam ñdó Yəzake ñdó Zhakɔɔbe ne mɔ́ wa, a m'a wò: «Wó n dwí rí ni à m'a pə ya.» ²À m'a twí à máléka y e yə n yé né, à m'a jì Kanaā lyi bí ñdó Amɔrətəbá ñdó Yititəbá ñdó Pərazhitəbá ñdó Yiviyitəbá e súlí Zhəbuusi lyi bí. ³Jl n vò tənà y yil ñdó tūr n'è dūr tē è wé mó wə. Sə àmyé cici t'á la á cəcəl w yál a m'a tó ába a vò yé, b'á wó dwí tēbé rə wó yó-kùùlì ciná, à m'a gurhi ába sɔ́má yó lyám lyám.» ⁴Dwí rí nyèè Cinu lwele nyí rí rəmyé mó, wu-zhùlù nánfòlò zə re; lò mādù ga mye yə n címsi kàməzwísi zwí yé. ⁵Cinu wò Muiyisi ni: «Wál Esərayel lyi byá bé ne: Á wó dwí tēbé rə wó yó-kùùlì ciná. Á gə yál á cəcəl w a vò ñd'ába námpólé mye cici, à wó à m'a ce á jé tē. Vür-nə á címsi kàməzwísi á cí tē, à m'a zē a lwar kən ré tēbé à mǎ s'a wèrhé ába mó.» ⁶Esərayel lyi byá bé gə zhír Oreəbe pyɔ́ w nyí ni kwā ne, bə k'è yə bə címsi kàməzwísi zwí yé. ⁷Esərayel lyi byá bé gə y'á tú bə cí bə zulá jàà y yi ní, Muiyisi ya n pwá kòrhó w wé ré n mə n du zulá jàà y w n twé è nyí ni n vò pyépyé n pú w gàà, n yá n ná n byé w bə «Dwā-joló kòrhó» Rəmyé yi ní, lò mǎbó n yá n ná n yál n pyá n sú Cinu wu yá n ná n shér zulá jàà y w n zhəl dwā-joló w kòrhó w səta. ⁸Sə Muiyisi gə tú n du n la kòrhó w səta, dwí rí púlápúlá y'a zē rə zhí dē, lò gakó n kòrhó w nyí rí ni, n ná n nyí Muiyisi kən b'e yí n vò n zù kòrhó w wə. ⁹Muiyisi gə tú n zù kòrhó w w yi ní, ébɔ́ w y'á n'ò swé tē ò zhí ò nyí rí ni, Cinu yá n zē n zhí ébɔ́ w w n ná n zòm ñdó mɔ́. ¹⁰Dwí rí púlápúlá y'a nə ébɔ́ w kòrhó w nyí rí ni. Rə y'a zē rə zhí dē rəmyé yi ní, lò gakó zhí n kòrhó w nyí rí ni n tu n zə n yé y n pú tē. ¹¹Cinu yá n zhí Muiyisi yé y wə, n mǎ n zòm n ce mo, ñdə numbyinsi sàlyè gə y'a zhí dwā yé y w sà n'è zòm ñdó dwā né. Rəmyé kwā né, Muiyisi ya n kwé n bə zulá jàà y wa, sə n sanna, Nuuni byí Zhozwe, n wó ébó-dál mó, yá n tá n shér kòrhó w w yé. ¹²Muiyisi wò Cinu ni: «nyí wé! Ñmyé cici n wəl ne: «Ce dwí rí tēbé shér», sə n yə ce a lwar lò mó mǎbó n la tú n bə n sē ne mó pár yé. E jà, wó ñmyé n yá n wəlò: «Á yé n párá», n súlí n wò mye: «Á só mó.» ¹³N gə só ne zhən zhənà, sá byili ni n wu búlà né, à m'a zē a lwar n pár pamparēē, n sónó w m'a yə zhən kɔna à yilə. N bək'á swé bə dwí rí tēbé wó ñmyé dwí yé!» ¹⁴Cinu lyár Muiyisi n wò: «Àmyé cici mú m'a zhí mú a súlí a pǎ shírhá?» ¹⁵Muiyisi wò mɔ́: «N cici gə cē n tá n la nába tó, sə n bək'á ce nə zhír nyɔ́nɔ́ yé. ¹⁶È nə wó bəkón denne bə m'a tó né bə lwar bə n só àmyé ñdó n dwí rí? È dā n gə m'á tó nába n ná n zhəl mó, rəmyé mó zē rə ce, àmyé ñdó n dwí rí k'è bə dwí tē tē nyé lū w púlápúlá w mó nà?» ¹⁷Cinu wò Muiyisi ni: «À m'a súlí a wèrhé kən ré tēbé n ná n lwəl ne mó mye, bə n sú à yírh, à súlí à yé n pár mye.» ¹⁸Muiyisi lwəl Cinu n wò: «Ce a nə n còrhó wá!» ¹⁹» Cinu wò mɔ́: «À m'a tó n yé né a lyé a m'a byili mú à wu-bɔ́nɔ́ w gə já né, a súlí a bwəl «Cinu» rə wó à yil ré, n yé né. Á n'á wèrhé cənè lò mó mǎbó à n'á yál mó ne, à n'á dūr lò mó mǎbó à n'á yál a dūr n nɔ́nɔ́ mó nɔ́nɔ́.» ²⁰Cinu súlí n wò: «N wà n m'á nyí à yé-zwǎ y yé, bə numbyíní wà è m'a nyí à yé-zwǎ y e j'a gwé zə myəl yé.» ²¹Cinu wò mɔ́: «Nyí jàà à nyí ni. N m'á zhí pyɔ́-nákulu w kǎbó yó. ²²Á gə tú à n'á lyé à m'á byili à còrhó w yi ní, à m'a ce mó nákulu w gógóló w wə, a zē a zə à jé y a m'a círhí mú. ²³Rəmyé kwā né, à m'a pá à jé yá, sə n m'á nə à kwā yá. Sə è gə wó à yé-zwǎ yá, lòlò wà y n la nɔ́ yé.»

Chapter 34

¹Cinu wò Muiyiisi ni: «Sál nákuḷu bwàlse sàlye sà nyerhe dwā ṇḁ náyéésé ta; à m'a kē zòmà né nyèbé cici nà y'à kē bwàlse náyéésé ṇ fwar tē ṇ bɔbwele mó yó mó sà yó. ²Tene nəkɔl nəkɔkólé y yilə; ṇ m'ā dāmā ṇ jì Sənəyi pyɔ w yó ṇ bə ṇ zhì à yé né ò yá-pèlè w gāà mō. ³Lòlò bàkà n tó mó ṇ jì yé; bə bə lə ne pyɔ w yó yé; vā-yólò w ṇḁ vwāmá nánfwàalé mye t'ā la gɔ-dóm pyɔ w nyí ni yé.» ⁴Muiyiisi sà nákuḷu bwàlse sà nyerhe dwā ṇḁ náyéésé ta, n dūlì n zē nəkɔkólé shāā shāā ṇ jì Sənəyi pyɔ w yó ṇḁ nákuḷu bwàlse sàlye y ṇ jǐ w ṇḁ Cinu gá yà ṇ pɔ mɔ nyí ni. ⁵Cinu sò n bə ébɔ w wé, n bə n zhì ṇḁ Muiyiisi. Muiyiisi zē n byè ṇ yil ré bə «Cinu». ⁶Rəmyé kwā né, Cinu tó Muiyiisi yé né n lyè ṇ mō ṇ bwəl ṇ zhe: «Cinu, Cinu, Yi rí tēbé rə wó nɔnɔ-dūr ṇḁ sónó cábal, à lyim t'ā zē làlà yé, à sú ṇḁ wu-bòṇḁ ṇḁ sónó, ⁷à n'ā zhì nà èdù yó ṇḁ nambala kūrə mɔrhe nánzhəzhɔ, à n'ā zhìlì à yala ne dwəéré ṇḁ yó-kùlù tūtweé né e súlì yə-bəlwàalé yi ní, e jà à t'ā yē re rə mē nánfò yé. À n'ā pɛ còrhò-tum byā bə ṇḁ nēmé né ne bə dabá dwəéré yilə, kɔn b'e yí bə nambala kūrə nətò ráá nənà.» ⁸Muiyiisi já n jòm ṇ nədwnə yó, n tu n zə ṇ yé n pú tē n mə n cèrhé Cinu. ⁹N zē n wò: «À gə j'ā sú ṇ yírh zhən zhəna Cinu, sə Cinu bə n yə né cəcəl w n tó nəba ná m'é zhələ. Dwí rí tēbé búl rə wó yó-kùlù cinə, sə ṇḁ rəmyé ga ṇ m'ā pə nəba ná dóo w ṇḁ ná yə-bəlólò w súbri, ṇ súlì ṇ ce ná jírḥ ṇmyé cəl kɔna.» ¹⁰Cinu wò Muiyiisi ni: «À m'a zə dɔbre ṇḁ'āba. À la tū-fwàalé tū ṇ dwí rí gakó yírh wə, rə dwí rí gwě yə wərhé jàà kəl kəl w ce yó ráá dwí rədù ga mye sò yé. Dwí rí tēbé gakó rə kəkélé mó mó m'a nə bə Cinu tū-fólò wá, tū-fólò w kòbó à la a tó ṇ denne a wərhé mó n'è zē wu ni. ¹¹Tó kɔn ré tēbé à la mó rə nyí pɔ zà mó náàcənə. À m'a jì Amɔrətəbá ṇḁ Kanaā lyi bí ṇḁ Yititəbá ṇḁ Pərəzhitəbá ṇḁ Yiviyitəbá e súlì Zhəbuusi lyi bí ṇ yé né. ¹²Dē ṇ cinə, ṇ bək'á ce dwā yó ṇḁ tənà y ṇ la è wé zú mú lyi bí yé, rəmyé wó rə yəl pòmò ṇ yilə. ¹³Á gaga mó m'ā wūr bə vwī-jùulí, á m'a bə nákuḷə né bə cìl tē mó á lo; á m'ā súlì á gò Ashəra palá né. ¹⁴Rəmyé mó yilə: ṇ tá ṇ la tu ṇ zə ṇ yé ṇ pú tē yi dō yé né ṇ m'a cèrhé re yé, bə Cinu yil ré wó: «Zuni cábal» («Bwě-dūr cábal»), ṇ wó bwě-dūr Yia. ¹⁵ṇ tá ṇ la dɔbre zal ṇḁ tənà y lyi bí yé: è gə dā rəmyé bə gə tú bə n'è cèrhé bə yə né, bə súlì bə n'è zwəl vwə bə pɛ ne yi ní, bə m'a byè mó ṇ tó be ṇ dō bə vwə né nāmá bə. ¹⁶ṇ gə zɔ bə bəkwá bə ṇ pə ṇ byā bə ne bə jí, bə bəkwá bə m'a cèrhé bə yə né, sə bə m'a súlì bə vwə ṇ byā bə ce bə tó be bə cèrhé bə yə né. ¹⁷ṇ tá ṇ la lù zə ṇ m'a zùrhì yə èsəyùulì yé. ¹⁸ṇ m'ā jì búuri rə yə sà-nəbyè ce mó címsí. ṇ m'ā dō búuri rə yə sà-nəbyè ce dwā nyàlpyè Abyiibi cànà y wa, ṇḁ à gə pɔ mó nyí ní, bə wó Abyiibi cànà y w ṇ shər Ezhìbti ní. ¹⁹Byi-yəó ṇ wó bal gakó wó àmyé à cì mu. Èta mye ṇ m'ā zwəl ṇ vwāmá né byi-yéésé námbyalsé, vwāmá nánfwàalé ráá vā-ywàalé byā bə ṇ pē. ²⁰Sə è gə wó bəna byi-yəó námbyelè, ṇ m'ā zə pyi-bwèlè ṇ cì è jàà wa. ṇ gə yə pyi-bwèlè zə ṇ cì è jàà wa, sà m'a è byā y ne ṇ gu yə. ṇ m'ā cì kɔn ṇ byi-ce y è wó bal gakó jàà wa. Bə t'ā bàn àmyé yé né ṇḁ jə-fwər yé. ²¹ṇ m'ā twì ṇ tumə né dwā nyəldù, sə dwā nyàlpyè dē ré, ṇ m'ā yē nà tū ni, ṇ shírḥ. Má è wó vwál ráá jòrhó yi mye, ṇ tá ṇ la tum tū yé. ²²ṇ m'ā jì səmyensé címsíb bəlè ywé náyáá né kwar mó yi ní ṇḁ jòrhó w címsí byin rí zhɔ mó yi ní. ²³Twər rətò byin rí wé, ṇ dwí rí bala bə gakó m'a bə Yó-cábal Cinu, Esərayel Yi rí yé né. ²⁴Zhən zhənà, à gə tú à jì dwə né ṇ yé né, a zwə bə tenesə a pǐ, a ce ṇ tənà y wèlè e súlì kwā, ṇ gə tú ṇ bàn Cinu ṇ Yi rí yé né, twər rətò byin byin gakó yi ní, lòlò tá ṇ la ṇ búlè è yó cú yé. ²⁵ṇ tá ṇ la jal vwì zwəl ṇ zē ṇ súlì búru ò cò sà-nəbyè ṇ pē yé; vwām mó bə gu Pake y címsí yil mú nāmá bə t'ā la dē cú cəcē kɔn b'e yí ce y ló yé. ²⁶ṇ m'ā zə ṇ ce y wè ré byā náyáá bə ṇ m'a bə Cinu ṇ Yi rí jì y wé. ṇ tá ṇ la bə-bwèlè shɔ è ná yil mú w yé.» ²⁷Cinu kə n pə nyí Muiyiisi ni n wò: «Kē zòmà né nyèbé, b'è wó nəmyé à n'ā ce yé né à m'ā zə dɔbre ṇḁ ṇmyé ṇḁ Esərayel lyi byā bə.» ²⁸Muiyiisi já n mē gāà ṇḁ Cinu dwā shə-əna, nənýéné ṇḁ cəcē ga. ṇ yə kùjú jí, ṇ yə nē mye nywè yé. N kē dɔbre nyə né shí y nákuḷu bwàlse yó. ²⁹E jà Muiyiisi gə shí Sənəyi pyɔ w yó n sò tē ṇḁ dɔbre nyə né bwàlse sàlye y ṇ jǐ w yi ní, ṇ yà ṇ yəl bə ṇmyé Muiyiisi gá yà ṇ zhərḥ ṇḁ Cinu mú y'ā ce ṇ yé-zwā y y'ā n'è jəjémé yé. ³⁰Aarɔ ṇḁ Esəryel lyi byā bə gakó gə púrí Muiyiisi yé-zwā y y'ā n'è jəjémé mó ce, ywə zɔ bə ṇḁ ṇ nyí ni yú. ³¹Rəmyé yi ní Muiyiisi byè be, Aarɔ ṇḁ Esərayel lyi byā bə yó-cinə bə gakó zē bə kwě bə bə ṇ sò, Muiyiisi zē n zòm ṇḁ be. ³²Rəmyé kwā né, Esərayel lyi byā bə zē bə twě bə yí ṇ nyí ni, n zē n cì bi nyə né nyèbé gakó Cinu yà ṇ pɔ mɔ Sənəyi pyɔ w yó mó. ³³Muiyiisi gə zòm ṇḁ be n zhè kwā, ṇ zə kàməjè n mə n cìrhí ṇ yé-zwā yá. ³⁴Muiyiisi gə zhəl Cinu yé né ṇ la zhərḥ ṇḁ mɔ yi ní gakó, ṇ yà ṇ ná ṇ pàr kàməjè y ṇ yé y ne, kɔn m'e yí ṇ gə tú ṇ ká ṇ la pwè ne du. ṇ gə tú ṇ du kwā né, ṇ ná ṇ cì nyə né nyèbé gakó Cinu pɔ mɔ mó Esərayel lyi byā bə ne. ³⁵Esərayel lyi byā bə y'ā n'è nyí Muiyiisi yé-zwā y è y'ā n'è jəjémé mó. Muiyiisi ya n kə n vwə kàməjè y n mə n pyìlì ṇ yé-zwā y kɔn m'e yí ṇ gə ká ṇ kwě ṇ la vò n zhərḥ ṇḁ Cinu.

Chapter 35

¹Muyiisi byè Esərayel lyi byä bé gako n cí dwā yó n zè n wò bə: «Nyí Cinu nyé né n pɔ m̀nì ga bə tó ne mó: ²Lò gako mà n twì n tumə né dwā nyàldù, sə dwā nyàlpyé dè ré m'a yə dè tèbé rà wó Yi dè á yilə, shirhá dè ré, Cinu shirhá dè ré. Bə m'a gu lò mòbó gako n twì tum dè ré rəmyé mó yu wə. ³Á t'á la myín mye cici jóó á gə wə mǝǝ, shirhá y dè ré yu w yé.»⁴Muyiisi súlì n wò Esərayel lyi byä bé púlápúlá ne: «Nyí Cinu nyí rí n pɔ mó: ⁵Lə-na á jè-kɔn á pə Cinu ni; pùbùlə cəbal gako mà n zə n jè-kɔn ré n bə n pə Cinu ni: sánámá ndə sàbyi-kùlì ndə kammə ⁶ndə pyi-kur rà mórɬ námpùúlì ndə nánshèn e súlì nánshèn gwégwé ndə lǝ kèbé è càn ndə bɔ kur'ndə pyi-byərɬ tǝndə rà mórɬ nánshèn ndə dǝfǝ́ǝsə tǝndə ndə ákáshá dǝr ⁸ndə nwǝ pǝntámsé yilə, ndə wè rà lwé nǎnyǎnyélé ndə nwǝ y kèbé bə m'è pə Yi tum rí tǝ ɲwǝnɔ́ w mó e súlì wè ré tèbé rà lwé nǎnyǎnyélé bə n'è ji myín mú ⁹ndə nákul-shəmà dwí rǝdù e súlì nǝ dwā náàcənà, vwǝ-zwǎlnə náncə y kǝmǝzwǝ y ndə n nǝbǎn yó kǝmǝjǝ y bɔbwár yilə.

¹⁰Tùntùnnə byèbé gako bə yé tum rí yé shò á cəcəl w mó m'a nǝ dwā bə twì tum rí tèbé gako Cinu pɔ nyí bə bə twì mú: ¹¹Yi kòrhó w nd'ò yá-pélé kǝmǝjǝ y e súlì ò yá-pélé kǝmǝjǝ y dǝ mó nd'ò pyǎlsé nd'ò dǝr ré bə m'e kwé w mó nd'ò dǝ-jaarhé nd'ò yə né e súlì ò wè ré tèbé yə né kùrə né n'è cí rə yó mó; ¹²ndə kùlkó w nd'ò dǝ-byä bé nd'ò nyi-byí rí nd'ò gɔnɔ́ w ò n'ò bɔn Yi jì y dwā w mó; ¹³ndə tabélə y nd'è dǝ-byä bé nd'è wè ré dwā bé gako e súlì búru w bə n'è pə Yi ni mú; ¹⁴ndə ku w bə n'è cí pǝntámsé ò yó mó nd'ò wè ré dwā bé nd'ò pǝntámsé e súlì pǝntámsé nwǝ yá;

¹⁵ndə vwǝ-jùlú w bə n'è ji wè ré rà lwé nǎnyǎnyélé ò yó mó nd'ò dǝ-byä bé ndə nwǝ y bə m'è pə Yi tum rí tǝ ɲwǝnɔ́ w mó, ndə wè ré rà lwé nǎnyǎnyélé bə n'è ji myín mú ndə étwí-ənyí gɔnɔ́ w Yi kòrhó w étwí-ənyí rí yil mú; ¹⁶ndə vwǝ námpúmá cǝ́ǝ né vwǝ-jùlú w nd'ò kammə ku nd'ò bɔlǝ ndə zhəzhərɬá ta nd'ò dǝ-byä bé e súlì nd'ò wè ré gako ndə zhǝ y ndə ku w kɔbɔ zhǝ kùr ré y'á cí ò yó mó; ¹⁷ndə Yi kòrhó w kɔnɔ́ w kǝmǝjǝsə nd'ò yə né ndə wè ré tèbé nǝ kùrə né n'è cí nǝ yó mó e súlì kɔnɔ́ w nyí rí gɔnɔ́ wǎ; ¹⁸ndə Yi kòrhó w pǎlá né ndə kɔnɔ́ w pǎlá né e súlì nǝ nyínsí; ¹⁹ndə vwǝ-zwǎlnə gǝndé bə n'è zwǝ bə m'è twì tum rí còrhò-jì y wé mó ndə vwǝ-zwǎlnə náncə y gǝndé Aarɔ́ yil mú, e súlì gǝndé tèbé n byä bé la zu bə m'e twì vwǝ rí zwǎl tum rí mú.»²⁰Rəmyé kwā né, Esərayel lyi byä bé gako j'a làa dwā nə bə yé Muyiisi ni. ²¹Rəmyé yó, pùbùlə cìná bé ndə lò mòbó gako n yà n zhe yəwǎl pené pɔ yilə, zə n jè-kɔn ré n bə n pə Cinu ni, dwā-joló kòrhó w lú mú nd'ò tumə né e súlì vwǝ-zwǎlnə gǝndé yilə. ²²Bala ndə kana ga túwá. Pùbùlə cəbal gako zə sánámá wè n mǝ n bǝ: bɔbwár ráá bwé wè, bɔbwár cìbyür ndə jǝfǝlǝ cìbyür n pə Cinu ni ndə bə gǝ y'á mǝ sə bə wèrhé né bə m'e pə sánámá mó né.²³Lò mòbó gako n yà n zhe pyi-kur rà mórɬ námpùúlì ndə nánshèn e súlì nánshèn gwégwé ndə lǝ kèbé è càn ndə bɔ kur'ndə pyi-byərɬ tǝndə rà mórɬ nánshèn ráá dǝfǝ́ǝsə tǝndə n sǝ zə rə n mǝ n bǝ. ²⁴Lò mòbó gako n yà n cí sàbyi-kùlì ráá kammə kwā né Cinu yilə, zə rə n bə n pə Cinu ni. Lò mòbó gako n yà n zhe ákáshá dǝr, zə rə n bə n pə tumə né gako tǝ yilə. ²⁵Kana bé byèbé gako bə y'á yé pyi-kur sǝ cənə cənə mó sǝ pyi-kur rà mórɬ námpùúlì ndə nánshèn e súlì nánshèn gwégwé ndə lǝ bə m'e bǝ. ²⁶Kana dwā bəmyé y'á yé tum rí yé shò e jǝ bə y'á sǝ bə tum rí mye, mye sǝ bɔ-kur bə m'e bǝ. ²⁷Dwí rí yó-cíná bé zə nákul-shəmà dwí rǝdù ndə nǝ dwā náàcənà, vwǝ-zwǎlnə náncə y kǝmǝzwǝ y ndə nǝbǎn yó kǝmǝjǝ y bɔbwár yilə; ²⁸e súlì wè rà lwé nǎnyǎnyélé ndə nwǝ pǝntámsé yilə, ndə nwǝ y kèbé bə m'è pə Yi tum rí tǝ ɲwǝnɔ́ w mó ndə wè ré rà lwé nǎnyǎnyélé bə n'è ji myín mú. ²⁹Esərayel lyi byä bé gako, bala ndə kana ga, byèbé bə wun y'á búl nǝ nyè bə n'è yǎl bə pə kɔn tum rí tèbé Cinu tó Muyiisi denne n pə rə nyí mú yil mú, zə rə bə b'e pə Cinu ni ndə bə wun gako.

³⁰Muyiisi wò Esərayel lyi byä bé ne: «nyí wé! Cinu cí Uri byí Bəsalel, Uuri nǝ wa, Zhəda kwálá y lò. ³¹N' ce n sú ndə Yi Eshirhə y m̀nì n zə lárma ndə surhə ndə lwar e súlì tumə dwí gako tǝ ɲwǝnɔ́: ³²N' wǝ n téré n wèrhé wè rà càn dǝdǝ́, n zùrhì sánámá ndə sàbyi-kùlì e súlì kammə wè, ³³n' wǝ n sǝl nákulə náàcənà bə m'è cí bɔbwár wè, wè ré yó, n' wǝ n sǝl dǝr n súlì n twì tumə dwí gako. ³⁴Cinu pɔ tumə né nəmyé mó dwí rí còrhò mó ɲwǝnɔ́ nmyé ndə Ayəsamaake byí Owǝləyaabe, Dan kwálá y lò mó ne. ³⁵N' ce bə sú ndə lárma m̀nì ga bə ɲwənə bə sǝ nákulə náàcənà né, bə kǝ wè ré èsǝyùúlì, bə ɲwənə bə zò wè èsǝyùúlì pyi-kur rà mórɬ námpùúlì ndə nánshèn e súlì nánshèn gwégwé ndə lǝ yó, bə ɲwənə bə sǝ sǝrǝ, bə ɲwənə bə twì tumə dwí gako sə bə súlì bə ɲwənə bə téré bə wèrhé tumə dwí gako.

Chapter 36

¹Bəsaləl ɛ́ndá Owɔləyaabe e súlí lyi bí byèbé gakó Cinu yà n co lárma ɛ́ndá surhə bə wé m̀nì ga bə ɛ̀wɛ́nɛ́ bə twí tumə né còrhó-ji y zhe nà tum mú, m'a wèrhé kɔ́n ré tèbé gakó Cinu pɔ̀ rə nyí mú.»²Muyiisi ce bə byè Bəsaləl ɛ́ndá Owɔləyaabe e súlí lyi bí byèbé gakó Cinu yà n ce bə sú ɛ́ndá lárma, bə gakó j'á y'á shɛ́nɛ́ bə la tumə né tũ mú. ³Bə b'e zwè Esərayel lyi byá bə pansé bə y'á lo còrhó-ji y lú yil mú Muyiisi sɔ́. Sə lyi bí gá y'á gwě n'è zə pansé bə twí nəkəkólé nəkəkólé gakó mó ce, ⁴tùntùnnə byèbé bə y'á n'è twí còrhó-ji y tumə dúdúmá dúdúmá né mó zhír m̀dù m̀dù bə yě tumə né bə y'á n'è twí mú ní, ⁵bə vò bə wɔ́ Muyiisi ní: «Wè ré tèbé lyi bí n'è zə bə twí mú búl rə já dɛ́dɛ́ tumə né nyèbé Cinu pɔ̀ nyí bə bə twí mú yilə!» ⁶Rəmyé yi ní, Muyiisi pə nyí bə bə bwəl zulá jáa y w bə wɔ́: «Bal ráá kē, bə́k'a ká n tene panse còrhó-ji y yil yé!» Dwí rí j'á k'è yə panse zə rə m'e bə yé. ⁷Pansé sà y'á pɔ́ mó y'á yú tumə né nà y'á la tũ mú, sà gaga mó búl sà dāl. ⁸Tùntùnnə byèbé bə y'á búl bə yě tum rí yé shò du bə dwā bə mó zə lɛ́ bə nyɔ́ ɛ́ndá pyi-kur rə mórɔ́ námpùúli ɛ́ndá nánshɛ́n e súlí nánshɛ́n gwěgwě bə m'e sɔ́ kàmàjèrh shíyá, bə súlí bə zò shərəbɛ́bá ɛ́sáyúúli rə búl rə càn dɛ́dɛ́ sà yó. ⁹Kàmàjè ɛ̀dù gakó dwèlɛ́ ré y'á wɔ́ jə-tórhó yírhá shí-ɛ̀lye ɛ́ndá lyele, ɛ́ wè ré y'á wɔ́ jə-tórhó yírhá nàna. Kàmàjèsé gakó dwèlɛ́ ré ɛ́ndá sà wè ré ga y'á mǎ dwā. ¹⁰Muyiisi jènɛ́ n kwè kàmàjèrh sənɔ́ n zhílí dwā ne, rəmyé kwā né, n kwè sà dwā sənɔ́ y n zhílí səmye dwā ne. ¹¹N wèrhé pyi-kur rə mórɔ́ námpùúli lyéese n ce kùr ré náyéé ré kàmàjè náyá y ne. N zè n wèrhé ɛ̀ta mye n ce kùrə nàlye nyàn ré kàmàjè nánkwaá y mye ne. ¹²N ce lyéese shí-ɛ̀nu kàmàjè náyá y nyí rí ní n twèlé, n súlí n ce sà dwā shí-ɛ̀nu kàmàjèsé sà zhí zhí dwā ne kùrə né nàlye nyàn ré kàmàjè nánkwaá nyí rí ní n twèlé, sà zǎ dwā sàlye sàlye. ¹³N zùrhí sánámá pyálsé shí-ɛ̀nu n mə n pyál kàmàjèsé sà zhí zhí dwā né kùrə né nàlye y mó dwā ne, ɛ̀ta Yi kòrhó w j'a yə kɔ́n rə̀dù námpúm. ¹⁴Rəmyé kwā né, n sɔ́ bɔ́-kur kàmàjèrh shí ɛ́ndá ɛ̀dù n la n mə n pú Yi kòrhó w yá-pèlé yá. ¹⁵Bɔ́ kur kàmàjèsé shí ɛ́ndá ɛ̀dù y gakó y'á mǎ dwā. ɛ̀dù gakó dwèlɛ́ ré y'á wɔ́ jə-tórhó yírhá shá-ɛ̀tɔ́, ɛ́ wè ré y'á wɔ́ jə-tórhó yírhá nàna. ¹⁶N zhílí kàmàjèrh sənɔ́ dwā ne sà nyí, n zè n ká n zhílí shə̀ldù mye dwā ne səmye sà nyí. ¹⁷N wèrhé lyéese shí-ɛ̀nu n ce kàmàjèsé sà zhí zhí dwā ne kùr ré náyéé ré kàmàjè nánkwaá nyí rí ní n twèlé. N súlí n wèrhé rəmyé rə̀dù y kàmàjèsé sà zhí zhí dwā ne kùrə né nàlye nyàn ré kàmàjè nánkwaá y mye nyí rí ní n twèlé. ¹⁸N zùrhí kàmámə pyálsé shí-ɛ̀nu n mə n pyál kàmàjèsé sà zhí zhí dwā ne kùrə né nàlye y m̀nì ga kòrhó w yə kɔ́n rə̀dù námpúm. ¹⁹N súlí n tene pyi-byərh tande rə mórɔ́ nánshɛ́n n mə n pyílí kòrhó w kàmàjè y yá-pèlé wa, n súlí n pyílí dɔ́fɛ́ese tande ɔ́ yá-pèlé wa. ²⁰Rəmyé kwā né, n səl ákashá dǎr n cì tɛ́ n la mə n kwé Yi kòrhó wá. ²¹Dɔ́ ɔ̀dù gakó dwèlɛ́ ré y'á wɔ́ jə-tórhó yírhá shíyá, ɔ́ wè ré y'á wɔ́ jə-tórhó yírh rə̀dù ɛ́ndá fwá; ²²Dǎr ré ɔ̀dù gakó y'á zhe pyəla nàlye, nà y'á ɛ̀wɛ́nɛ́ dwā nyí ní. N wèrhé Yi kòrhó w dǎr ré gakó ɛ̀ta. ²³Yi kòrhó w dǎr ré shò kwā mó, n səl rə shí-ɛ̀lye, Yi kòrhó w sarh ré rə zǎ Nəgeeve səta, jə-jí sɔ́ mó yilə; ²⁴N zùrhí səbyi-kùli wè shá-ɛ̀na dǎr ré kùrə né la rə yó cú, wè rəlye dɔ́ ɔ̀dù gakó kùrwə, ɔ́ pyəla né nàlye y yilə, wè dwā rəlye dɔ́ dɔ́ kùr wə, ɔ́mye pyəla nàlye y yilə. ²⁵N səl dǎr shí-ɛ̀lye Yi kòrhó sarh ré dɔ́ mó rə zǎ jə-gwǎ sɔ́ mó yilə, ²⁶n súlí n zùrhí səbyi-kùli wè shá-ɛ̀na dǎr ré kùrə né la rə yó cú mú, wè rəlye dɔ́ ɔ̀dù gakó kùr wə, wè dwā rəlye dɔ́ dɔ́ mye kùr wə. ²⁷N səl dǎr tǎldù, Yi kòrhó w etwā-kùr ré, kɔ́n zǎ nə-fɔ́lɔ́ w səta mó yilə; ²⁸N súlí n sà dǎr rəlye Yi kòrhó w etwā-kùr ré kwǎ́ yilə; ²⁹Rə y'á kɔ́l dwā ne rə tɛ́ mó, sə rə yá-pálsé zhəl sə zhí dwā ne cibyú náyóó w bɔ́l mó wé. N wèrhé ɛ̀ta dǎr ré rəlye y ga yilə, n mə n kwé Yi kòrhó w etwā-kùr ré nǎgúló né nàlye yó. ³⁰Rəmyé mó ce dǎr ré y'á wɔ́ dǎr lyele ɛ́ndá rə səbyi-kùli wè ré rə kùrə né n'è cí rə yó mó shí ɛ́ndá tǎldù: wè rəlye rəlye dɔ́ ɔ̀dù gakó kùr wə. ³¹Rəmyé kwā né, n səl ákashá də-byá: bə lyè bənu Yi kòrhó w ɛ́pá ɛ̀dù dǎr ré ne bə jarh, ³²bə lyè də-byá bənu dwā Yi kòrhó w ɛ́pá dɔ́ mó dǎr ré ne bə jarh, bə zè bə lyè bənu Yi kòrhó w etwā-kùr ré rə zǎ nə-fɔ́lɔ́ w səta mó dǎr ré ne bə jarh. ³³N ce cəcəl dɔ́ w zhí Yi kòrhó w kùr w ɔ́ merhe dwā ɛ́ndá dǎr ré bɔ́bɔ́ w ɔ́ m'o vò ɔ́ yí Yi kòrhó w yá-pèlé wa. ³⁴N yəl sánámá n mə n fwál dǎr ré, n zùrhí rə cibyúr rí bə la də-byá bə rə wé co mó ɛ́ndá sánámá, n súlí n yəl sánámá n mə n fwál də-byá bə bə la dǎr ré ne lyò bə jarh mó. ³⁵Rəmyé kwā né, n zə pyi-kur rə mórɔ́ námpùúli ɛ́ndá nánshɛ́n e súlí nánshɛ́n gwěgwě ɛ́ndá lɛ́ bə nyɔ́ n mə n sɔ́ gɔ́nɔ́; n zò shərəbɛ́bá myaarhe n cí ɔ́ yó. ³⁶N səl ákashá yə nàna, n yəl sánámá n mə n fwál ne ɛ́ndá nə pyálsé sə zùrhí ɛ́ndá sánámá, gɔ́nɔ́ w yilə. N zùrhí səbyi-kùli wè rəna yə né kùrə né la rə yó cú. ³⁷N zə lɛ́ bə nyɔ́ ɛ́ndá pyi-kur rə mórɔ́ námpùúli ɛ́ndá nánshɛ́n e súlí nánshɛ́n gwěgwě n sɔ́ gɔ́nɔ́ Yi kòrhó ɛ̀twí-ɛ̀nyí rí yilə; rəmyé mó yəl lyi bí byèbé bə y'á yě tum rí rəmyé mó yé shò mó tum, ³⁸ɛ́nd'ò yə né nənu yá, ɛ́ndá nə pyálsé ɛ́ndá nə wè ré, bə la yə nə yá-pálsé w cú mú bə yəl sánámá bə m'e fwál mó, e súlí rə wè ré rənu y yə né kùrə né la rə yó cú rə zùrhí ɛ́ndá kámámə mó.

Chapter 37

¹Bəsalel səl ákashá dǝ n mə n wèrhé kùlkó wá. Kùlkó w dwèlè ré yàl jà-tórhó yírhá nàlyè ñdá fwá, ò wè ré yè jà-tórhó yírh rədu ñdá fwá, ò dǝ-zhiyá y zǝ e yè jà-tórhó yírh rədu ñdá fwá. ²N yǎl sánámá mǝbó mə càn n mə n fwál ò wu w ñdá ò kwā y ga, n zǝ n zə sánámá n cí nà n mə n kákélé ò cǎ yá. ³N zùrhì sánámá cibyūr rəna n ce ò nǝgúlá né nàna y ne: cibyūr rəlyè epá edù nì, cibyūr rəlyè epá dō mó ne. ⁴N sà ákashá dǝ-byǎ bé, n yǎl sánámá n mə n fwál bə; ⁵n zǝ n kwè be n ce kùlkó w sarha né cibyūr rí bǝlǎ bé wa, bə m'è zhǐ wə. ⁶Rəmyé kwā né, Bəsalel zùrhì kùlkó w nyí-byí rí ñdá sánámá mǝbó mə càn, rə dwèlè ré yàl jà-tórhó yírhá nàlyè ñdá fwá, rə wè ré zǝ rə yè jà-tórhó yírh rədu ñdá fwá. ⁷N súlì n zùrhì shərabébá bəlyè ñdá sánámá n dǝ kùlkó w nyí-byí rí yá-pèlé y ñdá rə kùr rí ga sō, ⁸shərabébá edù yá-pèlé y sō, è dō mó kùr rí sō. N zùrhì bǐ n dǝ kùlkó w nyí-byí rí yá-pèlé y ñdá rə kùr rí ga sō, sə bə ne be. ⁹Shərabébá y'ǎ zhǝ bə vǝmè né dǝ bə lèlè ne bə m'è círhì kùlkó w nyí-byí rí; bə yésé y'ǎ zǎ dwā, bə bəlyè y ga y'ǎ n'è nyí kùlkó w nyí-byí rí səta. ¹⁰Rəmyé kwā né, n səl ákashá dǝ n mə n fwar tabələ yá, è dwèlè ré yàl jà-tórhó yírhá nàlyè, è wè ré yè jà-tórhó yírh rədu, è dǝ-zhiyá y zǝ e yè jà-tórhó yírh rədu ñdá fwá. ¹¹N yǎl sánámá mǝbó mə càn n mə n fwál ya, n zǝ n zə sánámá n cí nà n mə n kákélé è cǎ yá. ¹²Bəsalel səl dǝ-byǎ bə wè ré y'ǎ wó jə-wàn n mə n zə è nyə né, n súlì n zə sánámá n cí nà dǝ-byǎ bé yó n mə n kákélé bə cǎ. ¹³N zùrhì sánámá cibyūr rəna n ce tabələ y nəsé səna yá, è nǝgúlá né nàna y mó ne. ¹⁴Bə co cibyūr rí bə la dǝ-byǎ bé rə bǝlǎ bé wè co bə m'e zhǐ tabələ y mó, dǝ-byǎ bé bə m'e zə tabələ y nyə né mó yala ne. ¹⁵N səl dǝ-byǎ bé bəmyé ñdá ákashá dǝ, n yǎl sánámá n mə n fwál bə, tabələ y zhǐ mú yilə. ¹⁶N zùrhì tabələ y wè ré dwā bé ñdá sánámá mǝbó mə càn: nǝzhǐsi ñdá kǎzǝmá ñdá nǝzhǐ-bwǎlse e súlì kwǎlse bə y'ǎ la m'e ló dǝvè y tǝ bə pə Yi nì mú. ¹⁷Rəmyé kwā né, Bəsalel zùrhì ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó mó ñdá sánámá mǝbó mə càn. Ò kùr rí ñd'ò cǎ y ñd'ò kǎzǝmá bé ñd'ò kúkùlǎ né e súlì ò púnǎ né y'ǎ j'a tó dwā rə zùrhì, rə wó kɔn rədu nǎmpúm. ¹⁸Ò cǎ y y'ǎ zhe jǝrh shəldù. Jǝrh sətò y'ǎ wə cǎ y epá edù, sə dwā sətò mye zǝ sə y'ǎ wə cǎ y epá dō mó. ¹⁹Jèsé shəldù y sə y'ǎ zhǐ ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó mó cǎ y ne mó edù gakó y'ǎ wó kǎzǝmá bəttò nǎmpúmá, kǎzǝmá bé mǝdù gakó y'ǎ zhe mǝ kúkùlǐ e súlì mǝ púnì, rə ga rə zhǐ zhǐ dwā ne. ²⁰Ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó mó cǎ y cìcì mú y'ǎ wó kǎzǝmá bəna nǎmpúmá, kǎzǝmá bé mǝdù gakó y'ǎ zhe kúkùlǐ ñdá púnì: ²¹kúkùlǐ y'ǎ nǝwéné jèsé sǎlyé y nǎyéésé gǎ y'ǎ zhǐ cǎ y ne mǝgǎ mó kùr wə, è dō mye y'ǎ nǝwéné jèsé sǎlyé y sə y'ǎ pú mú gǎ y'ǎ zhǐ cǎ y ne mǝgǎ mó kùr wə, è dō mye zǝ è y'ǎ nǝwéné jèsé sǎlyé y shəbè sà tà kwā sə pú mú gǎ y'ǎ zhǐ ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó mó cǎ y ne mǝgǎ mó kùr wə: kɔn y'ǎ wó èta jèsé shəldù y yilə. ²²Kúkùlǎ né ñdá jèsé ga y'ǎ tó dwā ñdá ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó mó rə zùrhì ñdá sánámá mǝbó mə càn mó, rə y'ǎ wó kɔn rədu nǎmpúm. ²³Bəsalel zùrhì ku w pǎntámsé shǎlpyé yá, ñdá pyǎlse e súlì nǝzhǐ-bwǎlse ga ñdá sánámá mǝbó mə càn. ²⁴N zə sánámá mǝbó mə càn cǎle shá-ètò n mə n zùrhì ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó mó e súlì ò wè ré dwā bé gakó. ²⁵Rəmyé kwā né, Bəsalel sà ákashá dǝ n mə n fwar vwǐ-júlú w bə n'è jǐ wè ré rə lwé nǎnyənyélé myǐn ò yó mó: ò dwèlè ré y'ǎ wó jà-tórhó yírh rədu, ò wè ré mye y'ǎ wó jà-tórhó yírh rədu, ò sarha né nàna y ga dwèlè ré y'ǎ mǝ dwā. Ò dǝ-zhiyá y y'ǎ wó jà-tórhó yírhá nàlyè. Ò nyimi ní y'ǎ dǝ wa, rə y'ǎ wó kɔn rədu. ²⁶N yǎl sánámá mǝbó mə càn n mə n fwál ò dǝ yé y ñd'ò sarha né n kákélé, e súlì ò nyimi ní; n zə sánámá n mə n cí nà n kákélé ò cǎ yá. ²⁷Bəsalel lù sánámá cibyūr n ce vwǐ-júlú sarha né epésé sǎlyé y ga ne, nà y bə cí ñdá sánámá bə m'e kákélé ò cǎ y mó kùr wə, bə la dǝ-byǎ bé rə bǝlǎ bé w co, vwǐ-júlú w zhǐ mú yilə. ²⁸N səl ákashá dǝ-byǎ, n zǝ n yǎl sánámá n mə n fwál bə. ²⁹N wèrhé nwǎ y kèbé bə m'è pə Yi tum rí tǝ nǝwónó w mó e súlì wè ré tèbé rə lwé nǎnyənyélé rə bə jǐmdi zhe, rəmyé mó yàl lò mǝbó n yá n yǝ tum rí rəmyé mó yé shò mó tum.

Chapter 38

¹Ràmyé kwā né, Bəsaləl səl ákashá dǝ n mə n fwar vwə námpúmá cǝé né júlú wá: ò dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nənú, ò wè ré mye y'à wó jà-tórhó yírhá nənú, ò sarha né ga dwèlè ré y'à mǝ dwā, ò dǝ-zhiyá y zǝ é y'à wó jà-tórhó yírhá nətǝ. ²N wərhé nyimi n ce ò nǝgúlá nəná y ne, nǝ yǝ kǝn rǝdú námpúm ñdá wa, n yǝl kǝmmɔ n mə n fwál wa. ³Ñ zùrhì vwǝ-júlú w wè ré dwā bǝ: nǝzhǝ tǝmdé yilǝ, ñdá pyǎlǝ né ñdá jal-zhórhó nǝzhǝ né ñdá nǝmá lyǎlsé e súlǝ nǝzhǝsǝ bǝ m'ǝ jǝ wè ré rǝ lwé nǝnyǝnyélé y mǝ. Ñ zùrhì wè ré ràmyé mǝ gǝkó ñdá kǝmmɔ. ⁴N zùrhì kǝmmɔ ku ñd'ò bǝlǝ ñdá zhǝzhǝrhá ta vwǝ-júlú w yilǝ, n mə n zù ò tǝ mǝ kǝn b'e yǝ ò bǝbǝ wǝ, nǝ y bǝ cǝ ñdá sǝnǝmá bǝ m'e kǝkélé ò cǝ y mǝ kùr wǝ. ⁵N zùrhì cǝbyǝr rǝna n ce kǝmmɔ ku ñd'ò bǝlǝ ñdá zhǝzhǝrhá ta mǝ nǝgúlá né nəná y ne, dǝ-byǝ bǝ bǝ la nǝ wè co mǝ yilǝ. ⁶Ñ səl ákashá dǝ-byǝ, n zǝ n yǝl kǝmmɔ n mə n fwál bǝ. ⁷N ce dǝ-byǝ bǝ cǝbyǝr rǝ rǝ y'a wǝ vwǝ-júlú w sarha né bǝlǝ bǝ mǝ wa, vwǝ-júlú w zhǝ yilǝ. Ñ zǝ dǝ-lwǝǝre n mə n fwar vwǝ-júlú wǝ, ò wu w y'a wó nǝnfóó. ⁸Ràmyé kwā né, ñ zǝ kana bǝ bǝ y'a n'ǝ twǝ dwǝ-joló kǝrhó w étwǝ-ǝnyǝ rǝ nǝ mǝ kǝmmɔ zhǝzhǝsǝ n mə n zùrhì kǝmmɔ zhǝ y ñdá kǝmmɔ ku w kǝbǝ é kùr ré n'ǝ cǝ ò yó mǝ. ⁹Ràmyé kwā né, Bəsaləl tene dwǝ-joló kǝrhó w kǝnǝ wǝ. Kǝn zǝ Nǝgǝǝve, jǝ-jǝ sǝ mǝ, kǝnǝ w kǝmǝjǝsǝ y'a sǝ ñdá lǝ bǝ nyǝwǝ, sǝ dwèlè ré y'a wó jà-tórhó yírhá zǝm. ¹⁰Yǝ né shǝ-ǝlyǝ y bǝ y'a lyǝ kǝmǝjǝsǝ nǝ yó mǝ e súlǝ wè ré tǝbǝ yǝ né kùrǝ né y'a cǝ rǝ yó mǝ y'a zùrhì ñdá kǝmmɔ. Pyǎlsé ñdá cǝbsǝ dwǝ bǝ bǝ y'a m'e lyǝ kǝmǝjǝsǝ mǝ y'a zùrhì ñdá sǝbyǝ-kùlǝ. ¹¹Jǝ-gwǝ sǝ mǝ, kǝmǝjǝsǝ dwèlè ré mye y'a wó jà-tórhó yírhá zǝm, ñdá sǝ yǝ né shǝ-ǝlyǝ yǝ, e súlǝ wè ré tǝbǝ nǝ kùrǝ né n'ǝ cǝ rǝ yó shǝ-ǝlyǝ rǝ zùrhì ñdá kǝmmɔ mǝ ñdá yǝ né pyǎlsé e súlǝ cǝbsǝ dwǝ bǝ sǝ zùrhì ñdá sǝbyǝ-kùlǝ mǝ. ¹²Kǝn zǝ nǝ-fǝlǝ w sǝta, kǝmǝjǝsǝ dwèlè ré y'a wó jà-tórhó yírhá shǝ-ǝnu, sǝmye y'a lyǝ yǝ shǝ nǝ, yǝ né shǝ y kùrǝ né y'a n'ǝ cǝ wè shǝ yó, yǝ né pyǎlsé ñdá nǝ cǝbsǝ dwǝ bǝ y'a zùrhì ñdá sǝbyǝ-kùlǝ. ¹³Yǝ-púrǝ sǝ, kǝnǝ w nyǝ rǝ sǝta, kǝmǝjǝsǝ wè ré y'a wó jà-tórhó yírhá shǝ-ǝnu; ¹⁴Kǝnǝ w nyǝ rǝ jǝ-jǝ y ñdá é jǝ-gwǝ y ga, kǝmǝjǝsǝ dwèlè ré y'a wó jà-tórhó yírhá shǝ ñdá nənú, yǝ né y'a wó nətǝ, ¹⁵wè ré tǝbǝ nǝ kùrǝ né y'a n'ǝ cǝ rǝ yó mǝ y'a wó rǝtǝ. ¹⁶Kǝmǝjǝsǝ shǝbǝ gǝkó bǝ y'a m'e kǝkélé kǝnǝ w mǝ y'a sǝ ñdá lǝ bǝ nyǝwǝ. ¹⁷Wè ré yǝ né kùrǝ né y'a n'ǝ cǝ rǝ yó mǝ y'a zùrhì ñdá kǝmmɔ; yǝ né pyǎlsé ñdá nǝ cǝbsǝ dwǝ bǝ y'a zùrhì ñdá sǝbyǝ-kùlǝ. Bǝ y'a yǝl sǝbyǝ-kùlǝ bǝ m'e fwál wè ré tǝbǝ bǝ y'a cǝ yǝ né yǝ-pǎlsé w mǝ. Sǝ kǝnǝ w yǝ né gǝkó y'a lyǝ dwǝ nǝ ñdá sǝbyǝ-kùlǝ cǝbse. ¹⁸Kǝnǝ w nyǝ rǝ gǝnǝ w y'a sǝ ñdá lǝ bǝ nyǝwǝ, e súlǝ pyǝ-kur rǝ mǝrh námpùulǝ ñdá nǝnshǝn e súlǝ nǝnshǝn gwǝgwǝ, bǝ y'a súlǝ bǝ zǝ wǝ; ràmyé mǝ yǝl lò mǝbǝ ñ yǝ ñ yǝ tum rǝ ràmyé mǝ yǝ shǝ mǝ tum; ò dwèlè ré y'a wó jà-tórhó yírhá shǝ-ǝlyǝ, sǝ ò dǝ-zhiyá y y'a wó jà-tórhó yírhá nənú ñdá kǝnǝ w kǝmǝjǝsǝ ta. ¹⁹Yǝ né nəná y bǝ y'a lyǝ w nǝ yó mǝ y'a zùrhì ñdá kǝmmɔ. Wè ré yǝ né kùrǝ né y'a cǝ rǝ yó mǝ mye y'a zùrhì ñdá kǝmmɔ; pyǎlsé bǝ y'a m'e pyél w yǝ né nǝ mǝ y'a zùrhì ñdá sǝbyǝ-kùlǝ; bǝ y'a yǝl sǝbyǝ-kùlǝ bǝ m'e fwál wè ré tǝbǝ bǝ y'a cǝ yǝ né yǝ-pǎlsé w ñdá cǝbsǝ dwǝ bǝ. ²⁰Dwǝ-joló kǝrhó w ñdá kǝnǝ w wu w pǎlá né gǝkó y'a zùrhì ñdá kǝmmɔ. ²¹Nyǝ kǝn ré tǝbǝ bǝ vùr Yǝ kǝrhó w dǝbre nyǝ né kǝrhó w yilǝ. Muiyisi ñ pǝ nyǝ n ce bǝ gǝ re; é yǝl vwǝ-zwǝlnǝ Aarǝ byǝ Yǝtamaare ñ yǝl Levyǝ dwǝ rǝ lyǝ bǝ yǝ né bǝ m'e gǝ re. ²²Uri byǝ Bəsaləl, Uuri nǝ wǝ, Zhǝda kwǎlá y lò, yǝ ñ twǝ tumǝ né nyǝbǝ gǝkó Cinu yǝ ñ pǝ nǝ nyǝ Muiyisi ñ mǝ. ²³Ayǝsamaake byǝ Owǝlǝyaabe, Dan kwǎlá y lò, yǝl ñ sanna: Owǝlǝyaabe yǝ ñ wó nǝkul-sǝlnǝ, ñ yǝ ñ yǝ kǝn ré tǝbǝ rǝ cǝn mǝ wǝrhó yǝ shǝ, ñ yǝ ñ yǝ myaarǝhe zǝ n cǝ gǝndé yó ñdá pyǝ-kur rǝ mǝrh námpùulǝ ñdá nǝnshǝn e súlǝ nǝnshǝn gwǝgwǝ ñdá lǝ kǝbǝ é cǝn. ²⁴Sǝnǝmá mǝ mǝbǝ Esǝrayel lyǝ byǝ bǝ pǝ cǝrhó-jǝ y tumǝ né yil mǝ gǝkó yǝl cǝlé zǝ-lye ñdá shǝ-shǝlpyǝ ñdá tǝlpyǝ (877) ñdá gǝrámmǝbǝ zwǝ-ǝtǝ (300), bǝ gǝ jǝǝle bǝ dùmǝ rǝ ñdá cǝrhó-jǝ y mǝrhǝ ku wǝ. ²⁵Dwǝ rǝ lyǝ bǝ byǝbǝ bǝ gǝl mǝ sǝbyǝ-kùlǝ y bǝ pǝ mǝ yǝl cǝlé mǝdǝrhǝ rǝtǝ ñdá shǝ ñdá tǝlpyǝ (3017) ñdá gǝrámmǝbǝ zǝ-nyǝlpyǝ ñdá shǝ-ǝnu (750), bǝ gǝ jǝǝle ñdá cǝrhó-jǝ y mǝrhǝ ku wǝ. ²⁶È n'ǝ yǝl e wǝ bǝ bala mǝdǝrhǝ zǝ-nyǝldù ñdá rǝtǝ ñdá zwǝ-ǝnu ñdá shǝ-ǝnu (603 550), lyǝ bǝ byǝbǝ bǝ zǝ byǝnǝ shǝ-ǝlyǝ é m'ǝ la cinǝ bǝ, bǝ gǝl mǝ, mǝdù gǝkó zǝ gǝrámmǝbǝ bǝnu n bǝ. ²⁷Bǝ zǝ sǝbyǝ-kùlǝ cǝlé mǝdǝrhǝ rǝtǝ (3000) bǝ m'e zùrhì wè ré tǝbǝ cǝrhó-jǝ y yǝ né e súlǝ é wè gǝnǝ w yǝ né zǝmǝ y kùrǝ né la rǝ yó cǝ mǝ, è n'ǝ yǝl e wǝ bǝ ku w òmyé òdù gǝkó y'a zùrhì ñdá cǝlé shǝ-ǝtǝ. ²⁸Bǝ zǝ cǝlé shǝ ñdá tǝlpyǝ y ñdá gǝrámmǝbǝ zǝ-nyǝlpyǝ ñdá shǝ-ǝnu (750) y bǝ dǝl mǝ bǝ m'e zùrhì yǝ né pyǎlsé ñdá cǝbsǝ bǝ m'e lyǝ yǝ né dwǝ nǝ mǝ, bǝ súlǝ bǝ yǝl bǝ, bǝ m'e fwál wè ré bǝ y'a cǝ yǝ né yǝ-pǎlsé w mǝ. ²⁹Kǝmmɔ w kǝbǝ gǝkó Esǝrayel lyǝ byǝ bǝ y'a pǝ mǝ yǝl cǝlé mǝdǝrhǝ rǝlyǝ ñdá zǝm ñdá shǝ-ǝlyǝ ñdá rǝna (2124). ³⁰Bəsaləl zǝ w n mə n zùrhì wè ré tǝbǝ rǝ n'ǝ kwǝ étwǝ-ǝnyǝ wè ré ñdá kǝmmɔ vwǝ-júlú w ñd'ò ku w ñd'ò bǝlǝ bǝ ñdá vwǝ-júlú w wè ré dwǝ bǝ gǝkó, ³¹ñdá wè ré tǝbǝ rǝ kwǝ kǝnǝ w ñdá Yǝ kǝrhó w pǎlá né gǝkó e súlǝ kǝnǝ w wu w pǎlá né gǝkó.

Chapter 39

¹Bà zò pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé, bà m'e sò vwĩ-zwál tum rí gándé còrhó-jì y w mú e súlí Aarõ vwĩ-zwálnə gándé, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní.²Bəsalel zə pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé òndá lě bà nyò n mə n sò vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ yá, n zě n zə sánámá n zò yə.³Bà lù sánámá bə ce mə jĩrh òndá sá-jě ta, bà zě bà bàà bàà mə nərnh námmýéése bə m'e gàn dwā ne òndá pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé òndá lě, rəmyé mó yál lò mǒbó ní yà ní yě tum rí rəmyé mó yé shò mó tum.⁴Bə nyal vɔla nəlyè bə ce kàməzwĩ y nyó né ne, è lyè e zhì jàà èdù mú yilə.⁵Vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y lyéése sà y'à pyèlè è yó mó mye y'à sǝ òndá kàməzwĩ y ta: pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé òndá lě bà nyòwà, sà y'à súlí sə zò òndá sánámá, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní.⁶Rəmyé kwā né, bà y'à tene nəkul-shēmà dwí rədu yá, bə dē dē shisí sà y'à zùrhì òndá sánámá mó yó; bà y'à zě bə kē Esərayel lyi byā bə kwálsé shí òndá sàlyè y yilə né sà yó òndá bə gá y'a kē zhən-pò ku w yó né.⁷N dē nəkulə né nə wó Esərayel lyi byā bə yó lyĩrh wě ré mó, vwĩ-zwálnə kàməzwĩ y pyəpyela né ne, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní.⁸Rəmyé kwā né, ní sǝ nəbán yó kàməjě y òndá vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y ta: ní zə pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé òndá lě bà nyò n mə n sǝ ya, n zě n zò y òndá sánámá, rəmyé mó yál lò mǒbó ní yà ní yě tum rí rəmyé mó yé shò mó tum.⁹Nəbán yó kàməjě y y'a kó e pú dwā wa, è sarha né nənə y ga dwèlè ré y'a mǎ dwā, nə dwèlè ré òndá nə wě ré ga y'a wó jě-wàn.¹⁰Bə y'à tũrhì nəkulə náácənə nərnh sənə è yó, è bóbwar yilə: nə náyəó y nəkulə né wó sarədwəane òndá tɔpaaze e súlí emərɔ́ɔde.¹¹Nərnh sàlyè nyá y nəkulə né y'a wó esəkərbúúkelì òndá ləzulyiiti e súlí zhaasəpe.¹²Nərnh sətɔ nyá y nəkulə né y'a wó agaate òndá korənəlyiini e súlí amətiisəti.¹³Nərnh sənə nyá y nəkulə né y'a wó kərizolyiiti òndá beriili e súlí onikəsi. Nəkulə né, òmyé òdù gako y'a dē sánámá ka cəcəl wə.¹⁴Nəkulə né y'a merhe Esərayel lyi byā bə kwálsé yilə né yó wá, nə y'a wó shí òndá nəlyè òndá Esərayel lyi byā bə kwálsé yó w ta. Bà y'a kē kwálá èdù gako yil ré nəkulu òdù gako yó, kwálsé gá wó shí òndá sàlyè yilə, òndá bə gá y'a kē zhən-pò ku w yó né.¹⁵Bə zùrhì nyáná nəlyè námpólse òndá sánámá mǒbó mə càn, nə pyəpyéré dwā ne òndá wó nyínsi bà nyò ta, bə ce nəbán yó kàməjě y ne.¹⁶Bə zùrhì sánámá shisí shəbé bə wó bə dē nəkulə sà yó mó sàlyè òndá sánámá cìbyür rəlyè, bà zě bà lyè cìbyür rí nəbán yó kàməjě y dē sǝ nəgúlá né nəlyè y ne.¹⁷Bə lyè sánámá nyáná námpólse nə pyəpyéré dwā ne mó cìbyür rí rəlyè y ne, nəbán yó kàməjě y nyó né ne;¹⁸bə zě bà lyè sánámá nyáná námpólse nyó né nəlyè y sánámá shisí sàlyè y ne, bə súlí bə tó vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y yé y w bə lyè ne è vɔla né ne.¹⁹Bə lù sánámá cìbyür rəlyè, bə kwè re bə lyè nəbán yó kàməjě y té sǝ nəgúlá né nəlyè y ne, nə gá n'è pyè vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y yó mǎgǎ mó.²⁰Bə k'e lù sánámá cìbyür dwā rəlyè bə ce vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y vɔla né té mó ne, è yé né, vɔla né gá nyal nə dē kàməzwĩ y ní mǎgǎ mó, kàməzwĩ y lyéése yó.²¹Bə zə kàməjě námpùlì bə m'e lyè nəbán yó kàməjě y cìbyür rí òndá vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y cìbyür rí dwā ne, muni ga nəbán yó kàməjě y pyè vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y lyéése yó. Èta mó è y'a t'á dũr vwĩ-zwálnə nánce y kàməzwĩ y yó yé, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní.²²Rəmyé kwā né, ní sǝ kàməzù-èdǒl w kǒbó vwĩ-zwálnə nánce y n'è zwi è kàməzwĩ y kũr w mú, ò púlápúlá y'a j'a sǝ òndá pyi-kur rà mórnh námpùúli, rəmyé mó yál sǒrá tum.²³Bə y'a vür byā kàməzù-èdǒl w cəcəl ré w yó w gá y'a la mǎgǎ tó mó. Byā y nyí rí y'a kwəra, rəmyé mó y'a ce è y'a də kɔn tɛbé rə m'a kǎr yé.²⁴Bə y'a zò gərənəjé byā myaarhe òndá pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé òndá lě bà nyòwà, bə cí kàməzù-èdǒl w té sǝ nyó né yó.²⁵Bə zùrhì sánámá mǒbó mə càn lòmə námpólse bə lyè bə lwé lwé gərənəjé byā bə ne, kàməzù-èdǒl w té sǝ nyó né ne, bə kákélé.²⁶lòmə né námpólse òndá gərənəjé byā bə y'a lwé dwā ne èdù èdù kàməzù-èdǒl w nyó né ne rə kákélé, vwĩ-zwál tum rí tũ yilə, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní.²⁷Rəmyé kwā né, bà sǝ lě kàməzwĩsì Aarõ òndá ní byā bə yilə, rəmyé mó yál sǒrá tum,²⁸bə súlí bə sǝ lě yó-bɔrɔ́ wá, òndá lě yá-púr bóbwar wě ré e súlí lě jar ré, òndá lě bà nyòwà;²⁹e súlí lě bà nyò cǎ-tàndé rà zò òndá pyi-kur rà mórnh námpùúli òndá nánshèn e súlí nánshèn gwégwé, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní, sə rəmyé mó yál lò mǒbó ní yà ní yě tum rí rəmyé mó yé shò mó tum.³⁰Rəmyé kwā né, bà zə sánámá mǒbó mə càn bə zùrhì ku òndá pùní ta, ò wó kɔn ré tɛbé bə pò Cinu ní mú myərɔhɔ, bə zě bə kē ò yó òndá bə gá y'a kē zhən-pò ku yó né bə wó: «Bə pò Cinu ní».³¹Bə zə kàməjě námpùlì bə m'e lyè ku w òmyé mó yó-bɔrɔ́ w cíl rí ní, òndá Cinu gá yà ní pò nyí Muiiisi ní ní.³²Wó èta Yi kòrhó w dwā-joló kòrhó w tumə né gako tó né nə twí nə zhè. Esərayel lyi byā y'a twí tum rí tɛbé Cinu yà ní pò rə nyí Muiiisi ní mú cici. Muiiisi zwé kɔn ré tɛbé gako Esərayel lyi byā bə wèrhé mó

³³Esərayel lyi byā bə zə Yi kòrhó y wě ré gako bə m'e bə Muiiisi yé né: kòrhó w ònd'ò wě ré dwā bə: ò pyálsé ònd'ò sarha né dǎr ré, ònd'ò dā-byā bə bə n'è jarh dǎr ré yó mó, ònd'ò yə né òndá wě ré tɛbé yə né kùrə né n'è cí rə yó mó;

³⁴34 òndá pyi-byərɔh tǎndé rà mórnh nánshèn òndá dɔfɛése tǎndé e súlí gɔnɔ́ w ò n'ò bòn Yi jì y dwā w mó; ³⁵òndá dɔbre nyó né kùlkó w ònd'ò dā-byā bə ònd'ò nyí-byí rí; ³⁶òndá tabəlè y òndá è wě ré dwā bə gako òndá búru w bə n'è pɛ Yi ní mú; ³⁷òndá ku w bə n'è cí pǎntámsé ò yó, ò y'a zùrhì òndá sánámá mǒbó mə càn mó ònd'ò pǎntámsé sà y'a cí sə tũrhì nə èdù mú, ònd'ò wě ré dwā bə òndá pǎntámsé nwǎ yá; ³⁸òndá sánámá vwĩ-júlú w òndá nwǎ y bə m'e pɛ Yi tum rí tũ mú nɔwɔnɔ́ w mó òndá wě ré tɛbé rà lwé nányənyèlè bə n'è jì myín mú e súlí kòrhó w étwí-ənyí rí gɔnɔ́ wá; ³⁹òndá

kàmmɔ vwĩ-jùlú wá, ñd'ò ku w ñd'ò bòlà ñdə zhəzhərhá ta mɔ ñd'ò dà-byă bé ñd'ò wè ré dwā bé gakó, ñdə kàmmɔ zhă y ñdə ku w kɔ̀bɔ è kùr rí n'è cí ò yó mó;⁴⁰ ñdə kɔ̀nɔ w kàməjèsé ñd'ò yə né ñdə wè ré tèbé nà kùrə né n'è cí rà yó mó, ñdə kɔ̀nɔ w nyí rí gònɔ w ñd'ò nyínsí ñd'ò pálá né e súlí Yì kòrhó wá, dwā-joló kòrhó w tum rí wè ré dwā bé yilə; ⁴¹ ñdə vwĩ rí zwál tum rí gándé bə n'è zwì bə m'è twĩ còrhó-jì y wè mó ñdə vwĩ-zwálnə Aarɔ́ gándé e súlí gándé tèbé ñ byă bé y'à n'è zwì bə m'è twĩ vwĩ rí zwál tum rí mú.⁴² Esərayel lyì byă bé y'à twĩ tum rí rəmyé mó gakó kɔ̀n tó nyə né nyèbé gakó Cinu yà ñ pɔ Muiiisi ni mú. ⁴³ Muiiisi gá nyí n púrí kɔ̀n tèbé gakó Esərayel lyì byă bé y'à wèrhé mó y'à tó kɔ̀n ré tèbé cìcì Cinu yà ñ pɔ rà nyí mú ni, Muiiisi cí bwəl bə yó.

Chapter 40

¹Cinu wò Muiyiisi ni: ²«Càna náyáá y dē náyéé ré, n m'á pú dwā-joló kòrhó wá, Yi kòrhó wá.³N m'á cí kùlkó w dóbbré nyá né wò ò wé mó, ò wé, sà n m'á círhí kùlkó w gònò w ò n'ò bòn Yi kòrhó w dwā w mó, kwā né. ⁴N m'á kwè tabélé y n bə ní cí è jàà y w náacéné ndá búúrí bə pə ne mó è yó. N m'á kwè ku w bə n'è cí pàntámsé ò yó mó ní má bà, sá súlí n jì ò pàntámsé. ⁵N m'á cí sánámá vwì-jùlú w bə la wè ré rə lwé nányànyèlè myín ju ò yó mó dóbbré nyá né kùlkó w yé né, n m'á zè n lyè étwi-ènyí gònò w Yi kòrhó w étwi-ènyí rí nì. ⁶N m'á cí vwè námpúmá cèé né jùlú w dwā-joló kòrhó w étwi-ènyí rí nì. ⁷N m'á cí kàmmə zhǎ y dwā-joló kòrhó w ndá vwì-jùlú w cəcəl wə, sá ce nē è wé. ⁸N m'á zə kàmàjèsé n má kákélé kònó w wu wá, n súlí n lyè étwi-ènyí gònò w kònó w nyí rí nì. ⁹N m'á zə nwǎ y kèbè bə m'è pə Yi tum rí tú mú ɲwónó w n byèè Yi kòrhó w ndá kən ré tèbè gako rə wə ò wé mó yó, n pə òmyé nd'ò wé ré gako Yi nì, sə rə m'a jìrh Yi nyǎn. ¹⁰N m'á twərh nwǎ y vwè námpúmá cèé né vwì-jùlú w nd'ò wé ré gako yó, n m'á pə vwì-jùlú w Yi nì, sə ò m'a jìrh Yi dúdú nyǎ. ¹¹N m'á twərh nwǎ y kàmmə zhǎ y ndá ku w kòbó è kùr rí n'è cí ò yó mó yó, n má pə kàmmə zhǎ y Yi nì. ¹²Rəmyé kwā né, n m'á ce Aarō ndá n byá bə bə zhì dwā-joló kòrhó w étwi-ènyí rí nì, n she bə nē mó, ¹³n zè n zù Aarō n vwì-zwǎlnə gǎndé, n twərh nwǎ n yó wə, n má pō Yi nì m̀nì ga n twì à vwì rí zwǎl tum rí. ¹⁴N m'á ce Aarō byá bə mye bwǎlse, n zù bi bə kàməzù-pòlsé; ¹⁵N m'á twərh nwǎ y bə yó w ndə bə da ta, m̀nì ga bə twì à vwì rí zwǎl tum rí. Nwǎ y bə m'e pə bə à tum rí tú mú ɲwónó w mó m'a pə bə vwì zwǎl tum rí tú ɲwónó kòbó ò m'a j'á ɲwéné twéé twéé, byin byin gako.» ¹⁶Muiyiisi já n zè n wèrhé kən ré tèbè Cinu yà n pə mə rə nyí mú cici. ¹⁷Byin náyéé ré, càna náyáá y dē náyéé ré, bə pú Yi kòrhó w bə zhè. ¹⁸Muiyiisi pú Yi kòrhó wá: n cí wé ré tèbè rə n'è kwé w mó rə jààsé wə, ndá sarha né dǎr ré ndá dā-byá bə bə n'è jarh dǎr ré yó mó, n súlí n ce ò yə né té. ¹⁹N lèlè kàmàjè y dō mó Yi kòrhó w yá-pèlè wə, n zè n pyìlì w ndá tǎnde ndə Cinu gá yà n pə nyí Muiyiisi nì nì. ²⁰N kwè dóbbré nyá né bwǎlsé n ce kùlkó w wə, n pwà dā-byá bə n ce bə jààsé wə, n zè n kwè kùlkó w nyí-byí rí n pú nì. ²¹N kwè kùlkó w n bə n cí Yi kòrhó w wə, n zè n lyè gònò w ò n'ò bòn Yi jì y dwā w mó ò jàà y wə, n mə n círhí dóbbré nyá né kùlkó wá, ndə Cinu gá yà n pə mə nyí nì. ²²N cí tabélé y dwā-joló kòrhó w wə, Yi kòrhó w jə-gwǎ sō, gònò w ò n'ò bòn Yi kòrhó w dwā w mó yé y wə. ²³N cí búúrí bə pə Cinu nì mú nà tabélé y yó, ndə Cinu gá yà n pə mə nyí nì. ²⁴N cí ku w bə n'è cí pàntámsé ò yó mó dwā-joló kòrhó w wé, jə-jí sō, tabélé y yé y wə. ²⁵N jì pàntámsé Cinu yé né, ndə Cinu gá yà n pə mə nyí nì. ²⁶N cí sánámá vwì-jùlú w dwā-joló kòrhó w wə, gònò w ò n'ò bòn Yi kòrhó w dwā w mó yé y wə; ²⁷n zè n ce bə jì wé ré rə lwé nányànyèlè y mó myín ò yó, ndə Cinu gá yà n pə mə nyí nì. ²⁸N lyè gònò w Yi kòrhó w étwi-ènyí rí nì. ²⁹N cí vwè námpúmá cèé né jùlú w Yi kòrhó w dwā-joló kòrhó w étwi-ènyí rí nì. Rəmyé kwā né, n zwǎl vwì námpúm cèé n súlí n pə jìjì byá vwì yilə, ndə Cinu gá yà n pə mə nyí nì. ³⁰N cí kàmmə zhǎ y dwā-joló kòrhó w ndá vwì-jùlú w cəcəl wə, n zè n ce nē è wé, yala né sám yilə. ³¹Muiyiisi e súlí Aarō ndá n byá bə y'á n'è sàm bə jèsé ndá bə nèsé gǎa. ³²Bə y'á n'è sàm bə jèsé ndá bə nèsé, bə gə tú bə la dwā-joló kòrhó w zú ráá bə gə tú bə la vwì-jùlú w nyí nì yì nì, ndə Cinu gá yà n pə nyí Muiyiisi nì nì. ³³Muiyiisi zə kàmàjèsé n mə n kákélé Yi kòrhó w kònó w ndá vwì-jùlú wá, n súlí n lyè kònó w nyí rí gònò w né. Wó èta Muiyiisi twì tumə né gako né, n zhè né. ³⁴Rəmyé yó, ébō w pyi dwā-joló kòrhó wá, Cinu còrhó w j'a sú Yi kòrhó wá. ³⁵Muiyiisi yà n wàr n ná n zwi dwā-joló kòrhó w yé, bə ébō w y'á j'á ɲwéné ò wé, Cinu còrhó w mye y'á sú wə. ³⁶Ébō w gə tú ò zè ò ɲwéné Yi kòrhó w yá-pèlè w yì nì gako, Esərayel lyi byá bə y'a j'a k'a zè bə n'è zhìlì bə sómá y m̀nì ga bə yì zulá jàà dō wə. ³⁷Sə ébō w gə j'á yə zè ò wə Yi kòrhó w yá-pèlè w yì nì, bəmye y'a t'á zhìr bə jàà y w yé; dē ré tèbè ò y'a k'a zè ò wə Yi kòrhó w yá-pèlè w mó bəmye y'a zè bə zhìr. ³⁸Cinu ébō w y'a ɲwéné Yi kòrhó w yá-pèlè w nànyéné nē, sə cəcē yá, ò y'a wó pwè Esərayel lyi byá bə gako yìrh wə, kən yàl èta bə sómá y zhəl mó gako yì nì.

Leviticus

Chapter 1

¹Cinu Yi byè Muiyiisi, n zè n zhì dwā-joló kòrhó w w n zòm ndá mə n wò: ²«Wál Esərayel lyi byá bə nē: Á lò mǎdù gə ná n yǎl n pə pené Cinu nì, s'e yə vwǎm nánfìlò ráá vwǎm námpólé. ³È gə wó vwǎm nánfìlò vwì námpúm cèé n lá zwǎl, sə vwǎm mó yə námbya, kaka bə mə zhe; n mǎ n zə mə n bə dwā-joló kòrhó w nyí rí nì, m̀nì ga Cinu shènè n zwè mə; ⁴n mǎ n cí n jè vwǎm mó yó w yó. Èta, Cinu mǎ n zè n shènè bə bə zə vwǎm mó bə m'e twì sùbri lwǎl tùtwìlì rí, m̀bòb nì tú vwì rí zwǎl mó yilə. ⁵Rəmyé kwā né, n mǎ n zwǎl vwǎm mó məmyé mó Cinu yé néa; vwì-zwǎlnə bə bə wó Aarō byá bə m'a zè bə kwè jal mó bə pə Cinu nì, bə zè bə zhérhé mə vwì-jùlú w ò wə dwā-joló kòrhó w nyí rí nì mú cǎ y nē bə kákélé; ⁶n mǎ n pò vwǎm mó, n zè n pyir mu nám nǎm; vwì-zwǎlnə Aarō byá bə m'a jée myín vwì-jùlú w yó, bə ce dǎr mə wé; ⁷bə m'a zè bə kwè námá bə bə pyir pyir mú ndá yó w e súlí nwǎ y bə

pyèlè dār ré bà co vwĩ-jùlú w myĩn mú w mú yó. ⁹Bà m'a zə nə̃ bə shèrh vwām mó wu lyur rí ñdó mà nà-gwěsé, vwĩ-zwálnə mó zě n ji rà gako myĩn vwĩ-jùlú w yó. Vwĩ rí rəmyé mó wó vwĩ námpúm cě́é, kùjú kòbó ò gako jú myĩn mú, lwě nānyənyèlè rà n'è swé lyim tě́ mó Cinu yilə. ¹⁰È gə wó vwām námpólé ñ zə ñ pyĩsì ráá ñ bòn né wé vwĩ námpúm cě́é ñ la zwál, sə n zə mà námbya kèbè kaka b'e zhe n pa; ¹¹ñ mà n zwál mo vwĩ-jùlú w jà-gwà sō, Cinu yé né; rəmyé yó vwĩ-zwálnə bé bà wó Aarō byā bé mó m'a zhérhé mà jal mó vwĩ-jùlú w cǎ y ne bə kákélé. ¹²N zě n pyir vwām mó nām nām, n gò mà yó wá, n súlí n gò mà nwě y n pyèlè dār ré bà co vwĩ-jùlú w myĩn mú w mú yó; ¹³bà m'a zə nə̃ bə shèrh vwām mó wu lyur rí ñdó mà nà-gwěsé. Rəmyé kwā, vwĩ-zwálnə mó mà n kwè re n ce Cinu ni n pō, n zě n ji ri myĩn vwĩ-jùlú w yó. Vwĩ rí rəmyé mó wó vwĩ námpúm cě́é, kùjú kòbó ò gako jú myĩn mú, lwě nānyənyèlè rà n'è swé lyim tě́ mó Cinu yilə. ¹⁴È gə wó kú mí vwĩ námpúm cě́é ñ la zwál n pə Cinu ni, sə n zə y épwěnsé ráá épò-bwər ré wé. ¹⁵Vwĩ-zwálnə mó mà n zwál kú mí y vwĩ-jùlú w yó; n mūr è yó wá, n zě n ji w myĩn vwĩ-jùlú w yó; rəmyé kwā, ñ mà n kǎ kǎ kú mí y jal mó vwĩ-jùlú w sarha né ne; ¹⁶È gə wó kú mí vwĩ námpúm cě́é ñ la zwál n pə Cinu ni, sə n zə y épwěnsé ráá épò-bwər ré wé. ¹⁷Vwĩ-zwálnə mó mà n zwál kú mí y vwĩ-jùlú w yó; n mūr è yó wá, n zě n ji w myĩn vwĩ-jùlú w yó; rəmyé kwā, ñ mà n kǎ kǎ kú mí y jal mó vwĩ-jùlú w sarha né ne;

Chapter 2

¹«È gə wó vóló kɔn lò la Cinu ni pɔ, s'e yə mún mə búl mə càn, n ló nwě mə yó, n súlí n cí ǎsǎ mə yó, n mə n bà. ²Lò mó mǎbó n tú pené y pɔ mó mà n zə re n bà n pə vwĩ-zwǎlnə bé bà wó Aarɔ byǎ bé mó ne; n zě n tɛ mún mú nwě y ló mə yó mó jə-gúl yĩrh rədu n súlí ǎsǎ y gakó ne, vwĩ-zwǎlnə mǎdu mà n zě n ji lyĩrhá kɔna ré rəmyé mó myĩn vwĩ-jùlú w yó. Kùjú w òmyé mó wó kùjú kǒbó ò gakó jú myĩn mú, lwě nǎnyənyélé rə n'è swé lyim tɛ mó Cinu yilə. ³Mún mú kùr ré rə dāl mó wó Aarɔ ɛndá n byǎ bé cəl; rə j'á wó Cinu dúdú cəl, rə gə wó kùjírə nyèbé nə gakó jú myĩn Cinu yil kəkàlā mó yilə. ⁴È gə wó vóló kɔn dèbé rə wò kúl wə, n la pɔ, sə rə yə mún mǎbó mə búl mə càn mə ywǎrh ɛndá nwě búúri nánjǐjǐndi rə yə sǎ-nəbyě ce ráá ɲwǎmse sə yə sǎ-nəbyě ce, bà zə nwě bə búbúlí si. ⁵È gə wó vóló kɔn bà ju ɛndá ɲwǎn-tǔró n la pɔ, s'e yə mún bə ywǎrh ɛndá nwě mə j'á yə sǎ-nəbyě ce bà m'e ji ri. ⁶N m'ǎ zě n ká ká re n súlí n ló nwě rə yó. Wó vóló kɔn ré pené y ɛta. ⁷È gə wó vóló kɔn bà ju ɛndá ɲwǎn-tǔró, sə rə mún mú yə mún mǎbó mə búl mə càn, mə ywǎrh ɛndá nwě; ⁸Lò mó mǎbó n tú pené y pɔ mó mà n zə pené y ɛ tene ɛta mó n bà n pə Cinu ni; n mà n pə y vwĩ-zwǎlnə mó ne, vwĩ-zwǎlnə mó zě n zə y n bwǎlse vwĩ-jùlú w nyí ni; ⁹Vwĩ-zwǎlnə mó mà n zě n vùr lyĩrhá kɔn ré rə wě, n ji myĩn vwĩ-jùlú w yó. Rəmyé mó wó kùjú kǒbó ò gakó jú myĩn mú, lwě nǎnyənyélé rə n'è swé lyim tɛ mó Cinu yilə. ¹⁰Vóló kɔn ré kùr ré rə dāl mó wó Aarɔ ɛndá n byǎ bé cəl; rə j'á wó Cinu dúdú cəl, rə gə wó kùjírə nyèbé bà n'è ji rə gakó myĩn Cinu yil kəkàlā mó yilə. ¹¹Vóló kɔn ré tèbé á la Cinu ni pɔ mó rədu ga bə mə sə rə tene ɛndá mún mǎbó mə co sǎ-nəbyě yé. Á t'á la kɔn dèbé rə co sǎ-nəbyě ráá tǔr myĩn ju rə yə kùjú kǒbó ò gakó n'ò jí myĩn mú Cinu yil yé. ¹²Á wǎ á pə rəmyé mó Cinu ni, cesé wě ré byǎ bé ɲáyáá bé pɔ yi ní, sə rə t'á la vwĩ-jùlú w yó ju rə yə lwě nǎnyənyélé rə n'è swé lyim tɛ yé. ¹³N m'ǎ súlí n cí nǎkwě vóló kɔn ré tèbé gakó n la pɔ mó yó. N Yi rí dǎbré nǎkwě y t'á la n pené y yó lyǎǎ yé; n m'ǎ já n ná n súlí nǎkwě n pené gakó ne n pɛ. ¹⁴È gə wó cesé wě ré byǎ ɲáyáá bé n la Cinu ni pɔ s'e yə jíjí ywě nyèbé nə wò ráá jíjí nándùl byǎ bà pàr; ¹⁵n m'ǎ ló nwě rə yó n súlí n cí ǎsǎ rə yó. Wó vóló kɔn ré ɛta. ¹⁶Vwĩ-zwǎlnə mó mà n zě n ji mún mú mə pàr mó nǎmpólé ɛndá nwě y nǎmpólé e súlí ǎsǎ y gakó, rə wó lyĩrhá kɔn ré mó myĩn. Rəmyé mó wó kùjú kǒbó ò gakó jú myĩn Cinu yilə.

Chapter 3

¹«Lò gə la yə-zúlá vwĩ zwál:È gə wó ñdá vwăm nánfɔ̀lò, è wó nə-bya ráá nə-nyɔ́, s'e yə vwăm mɔ̀bɔ́ kaka bə mɔ́ zhe ní la zə n mə n bə Cinu yé né. ²Ñ mà n cí ní jě vwăm mɔ́ ní zə n mə n bə mɔ́ yó w yó, n zě n zwál mo dwā-joló kòrhó w nyí rí ni; rəmyé kwā, vwĩ-zwálnə bé bə wó Aarɔ́ byă bé mɔ́ m'a zhérhé mà jal mɔ́ vwĩ-júlú w ɔ́ y ne bə kákélé;³ñ mà n vùr yə-zúlá vwĩ rí vwăm mɔ́ wu lyur rí nwĩsɪ ñdá mà wu w nwĩsɪ gakó n pə Cinu ni, rə yə kùjú kɔ̀bɔ́ ò gakó n'ò jí myĩn mú ní yilə, ⁴ñdá ocə-pwala né nəlyè y ñdá nwĩsɪ sà dɛ ne mɔ́ e súlí sápuná né nwĩsɪ, è gə wó cɛ ré yilə, bə m'a bɔn rəmyé bə súlí ocə-pwala né ne. ⁵Aarɔ́ byă bé m'a zě bə súlí rí vwĩ námpúm cɛ́ɛ́ ré rə wɔ́ dār ré bə co myĩn mú w mɔ́ yó mɔ́ ne bə jí myĩn; rəmyé mɔ́ wó kùjú kɔ̀bɔ́ ò gakó n'ò jí myĩn mú, lwé nányənyélé rə n'è swé lyim tɛ́ mɔ́ Cinu yilə. ⁶È gə wó vwăm námpólé ní la mə n zwál yə-zúlá vwĩ n pə Cinu ni, s'e yə vwăm mɔ̀bɔ́ kaka bə mɔ́ zhe yé, mà wó námbya ráá nányɔ́. ⁷È gə wó pyirhə ní la pɔ́, ní mà n zə y n bə Cinu yé né. ⁸Ñ mà n cí ní jě vwăm mɔ́ mɔ̀bɔ́ ní zə n mə n bə mɔ́ yó w yó, n zě n zwál mo dwā-joló kòrhó w yé né; rəmyé kwā, Aarɔ́ byă bé m'a zě bə zhérhé mà jal mɔ́ vwĩ-júlú w ɔ́ y ne bə kákélé;⁹ñ mà n vùr yə-zúlá vwĩ rí vwăm mɔ́ nwĩsɪ ñdá mà nəbyíl ré gakó e súlí e ce cə-kwərə y né ñdá mà wu lyur rí nwĩsɪ ñdá mà wu nwĩsɪ gakó, n pə Cinu ni, rə yə kùjú kɔ̀bɔ́ ò gakó n'ò jí myĩn mú, ní yilə, ¹⁰ñdá ocə-pwala né nəlyè y ñdá nwĩsɪ sà dɛ ne mɔ́ e súlí sápuná né nwĩsɪ, è gə wó cɛ ré yilə, bə m'a bɔn rəmyé bə súlí ocə-pwala né ne. ¹¹Vwĩ-zwálnə mɔ́ mà n zě n jí rəmyé mɔ́ gakó myĩn vwĩ-júlú w yó; rəmyé mɔ́ wó kùjú w kɔ̀bɔ́ ò gakó jú myĩn mú Cinu yilə. ¹²È gə wó bɔ̀-nyɔ́ ní la pɔ́, ní mà n zə w n bə Cinu yé né; ¹³n cí jě vwăm mɔ́ yó w yó, n zě n zwál mo dwā-joló kòrhó w yé né; Aarɔ́ byă bé m'a zě bə zhérhé mà jal mɔ́ vwĩ-júlú w ɔ́ y ne bə kákélé. ¹⁴Ñ mà n zě n kwè mà wu lyur rí nwĩsɪ ñdá mà wu nwĩsɪ gakó, n pə Cinu ni, rə yə kùjú kɔ̀bɔ́ ò gakó n'ò jí myĩn mú ní yilə, ¹⁵e súlí ocə-pwala né nəlyè y ñdá nwĩsɪ sà dɛ ne mɔ́ ñdá sápuná né nwĩsɪ, è gə wó cɛ ré yilə, bə m'a bɔn rəmyé bə súlí ocə-pwala né ne. ¹⁶Vwĩ-zwálnə mɔ́ mà n zě n jí rəmyé mɔ́ gakó myĩn vwĩ-júlú w yó; rəmyé mɔ́ wó kùjú kɔ̀bɔ́ ò gakó jú myĩn mú, lwé nányənyélé rə n'è swé lyim tɛ́ mɔ́ Cinu yilə.È wó Cinu ní cí nwĩsɪ gakó. ¹⁷Á t'á la nwĩsɪ dóm yé, á t'á la jal jú yé. Rəmyé wó nyí rə m'a j'á ɲwéné gaga á yilə, byin byin gakó, jààsé shèbè gakó á ɲwéné sà wé mɔ́ w mɔ́.»

Chapter 5

¹«Lò gə wèrhé yà-bəl̀l̀l̀, ń gá nyèè bà n'è byè bà bà bà, bə pə zhən yò shò kwā né, n zè ń yà zhèl n cí mú yilə, e ja ń nɔ yò w ɔ twí mú ńd́á ń yírhá, ráá ń nyèè kɔn ɔ shò kwā, rəmyé yi ní ń mà n zhí ń dóó wá; ²lò gə dwərh kɔn dɛ dɛ rə zhe jimdi ńd́á ń yəl, è wó gɔ-nám mɔ́b́b́ mə zhe jimdi cùu ráá jè vwām mɔ́b́b́ mə zhe jimdi cùu ráá kò-nyì tɛ̀b́ɛ̀ rə zhe jimdi cùu, rəmyé yi ní, ń já n jírɔ́ jimdi cábal n súlí n jírɔ́ dóó cábal; ³lò gə dwərh kɔn dɛ̀b́ɛ̀ rə zhe jimdi rə shí numbyíni sɔ́, jimdi tɛ̀ tɛ̀ rə n'è ce lò dɔ́ jírɔ́ jimdi cábal, ńd́á ń yəl, ń gə tú ń lwar re, ń jírɔ́ dóó cábal; lò gə yɛ̀ bwelɛ̀ kɛ̀b́ɛ̀ è n'è zhili ń yò ráá è n'è kwerhe ń yò shár ń nyú w e ja ń yà ń yala ne zhili n téré, ⁴yò kɔ́b́b́ numbyíni gakó gá wó è bwəl nyí ńd́ɛ̀ yà è yala ne zhili mú wɛ̀, ń gə tú ń lwar re, ń jírɔ́ dóó cábal. ⁵Lò gə dó ywɛ̀ né nəmyé ɔ̀d̀d̀ shò kwā né, ń mǎ sə n byili kɔn ré tɛ̀b́ɛ̀ ń mǎ n dó mó, ⁶sə n zə vwām námpólé nányɔ́, pyi-nyè ráá bɔ́-nyɔ́, n bə n pə Cinu ni ń yò kɔ́rhɔ́ yilə, yà-bəl̀l̀l̀ w kɔ́b́b́ ń wèrhé mó súbri lwəl vwí rí zwəl yilə; rəmyé yi ní vwí-zwəl̀nə mó mà n twí súbri pɔ́ tɛ̀twí rí ń yó. ⁷«Lò gə wār ń mà n nə vwām námpólé, ń wó ń zə épwɛ̀nsɛ̀ sɛ̀lyè ráá épò-bwər rəlyè ń twí ń pə Cinu ni, ń yò kɔ́rhɔ́ yà-bəl̀l̀l̀ w kɔ́b́b́ ń wèrhé yil mú súbri lwəl yilə; kúmí y ɛ̀d̀d̀ y m'a yə yà-bəl̀l̀l̀ w súbri lwəl yilə, è dɔ́ mó yə vwí námpúm cɛ́ɛ́ yilə. ⁸ń mà n zə se n bə n pə vwí-zwəl̀nə mó ne; sə vwí-zwəl̀nə mó mà n jènɛ̀ n zwəl̀ yà-bəl̀l̀l̀ súbri lwəl nyá y n pə Cinu ni. ń mà n pyípyíni è byá y sə ń tá ń la è yó w mūr yé. ⁹ń zhérhé è jal mó vwí-júlú w sarh ré ne, n zè n kǎ kǎ mǎ kūr ré vwí-júlú w kūr wə. Vwí rí rəmyé mó wó yà-bəl̀l̀l̀ w súbri lwəl vwí. ¹⁰Rəmyé kwā, vwí-zwəl̀nə mó mà n zè n zə kúmsí sɛ̀lyè nyá y n mà n zwəl̀ vwí námpúm cɛ́ɛ́ ńdɛ̀ kɔn gá mǎ sə rə tó né. Vwí-zwəl̀nə mó gə twí yà-bəl̀l̀l̀ súbri pɔ́ tɛ̀twí rí mɔ́b́b́ ń wèrhé yà-bəl̀l̀l̀ w mó yó n zhè, yà-bəl̀l̀l̀ w cábal mó já n nə ń yà-bəl̀l̀l̀ w súbri. ¹¹Sə lò mó gə bə épwɛ̀nsɛ̀ sɛ̀lyè ráá épò-bwər rəlyè ɔ́wɔ́nɔ́ zhe, ń wó ń ná ń zə mún cəəle rə̀t̀ ń twí ń pə yà-bəl̀l̀l̀ w ń wèrhé mó súbri lwəl vwí rí yilə. ń tá ń la nwǎ mǎ yó ló yé, ń tá ń la ǎsá mye mǎ yó cú yé, è gá wó yà-bəl̀l̀l̀ súbri lwəl vwí yilə. ¹²ń mà n zə mún mú n bə n pə vwí-zwəl̀nə mó ne; vwí-zwəl̀nə mó mà n tɛ́ mɔ́ jə́-gúl yírɔ́, lyírɔ́ kɔn ré yilə, n ji mu myín vwí-júlú w yó n mà n súlí kùjírə́ nyèbɛ̀ nǎ gakó n'è jí myín Cinu yil mú ni; vwí rí rəmyé mó wó yà-bəl̀l̀l̀ súbri lwəl vwí. ¹³Vwí-zwəl̀nə mó gə tú ń twí yà-bəl̀l̀l̀ súbri pɔ́ tɛ̀twí rí ywɛ̀ né nəmyé ɔ̀d̀d̀ shò kwā né ń zhè, yà-bəl̀l̀l̀ w cábal mó já n nə ń yà-bəl̀l̀l̀ w súbri. Vwí-zwəl̀nə mó mà n kwè vɔ́lɔ́ kɔn pɔ́ tɛ̀twí rí nə-twéésɛ̀ n mà n twí tɛ̀twí rí rəmyé mó.» ¹⁴Cinu Yi zòm ńd́á Muiiisi n wɔ́: ¹⁵«Lò gə gar nyá né kɔn ré tɛ̀b́ɛ̀ Cinu mǎ ńd́á re mó shò kwā né ńd́á ń yəl, n zè n wèrhé yà-bəl̀l̀l̀ nánfɔ́lɔ́, ń mà n zə pyi-byá kɛ̀b́ɛ̀ kaka bə y zhe, ń vǎ-ywǎálé wé, è ye y yí wár-kùlsi mǎngelé, sə wár-kùli y ye y yə wár-kùli y kɛ̀b́ɛ̀ è n'è jí còrhó-ji y w mú ye yá, n bə n pə Cinu ni, ń la mà n zwəl̀ vwí ń yò w kɔ́rhɔ́ yilə. ¹⁶ń mà n càrh còrhó-ji y kɔn ré tɛ̀b́ɛ̀ ń zwè mó n súlí rə kūr rə̀d̀d̀ y ní ńd́á bə gə bɔ́n re kūrə̀ nənɔ́ mú, n zè n kwè re n pə vwí-zwəl̀nə mó ne. Vwí-zwəl̀nə mó gə zə pyi-byá y bə la m'e zwəl̀ vwí rí yò w kɔ́rhɔ́ yil mú n mà n twí yà-bəl̀l̀l̀ súbri pɔ́ tɛ̀twí rí ń zhè, yà-bəl̀l̀l̀ w cábal mó já n nə ń yà-bəl̀l̀l̀ w súbri. ¹⁷Lò mó gə gar Cinu nyá né rə̀d̀d̀ ńd́á ń yəl, n zè n wèrhé yà-bəl̀l̀l̀, dóó ɔ́wɛ́nɛ́ ń yó wə, sə ń mà n zhí wə, ¹⁸ń mà n zə pyi-byá kɛ̀b́ɛ̀ kaka bə y zhe ń vǎ-ywǎálé wé, è ye y merhe dwā ńd́á kɛ̀b́ɛ̀ bə m'è zwəl̀ yò kɔ́rhɔ́ vwí rí ye yá, n bə n pə vwí-zwəl̀nə mó ne. Vwí-zwəl̀nə mó gə tú ń twí yà-bəl̀l̀l̀ w kɔ́b́b́ ń wèrhé ńd́á ń yəl mó súbri pɔ́ tɛ̀twí rí ń zhè, yà-bəl̀l̀l̀ w cábal mó já n nə ń yà-bəl̀l̀l̀ w súbri. ¹⁹Vwí rí rəmyé mó wó yò kɔ́rhɔ́ vwí, bə lò mó yà ń dó Cinu ni zhən ga.»

Chapter 6

¹Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ²«Pə nyó né nyèbé Aarō ndá n byā bé ne n wò: Nyī vwī nāmpúm cěé ré zwál mó nà-twéésé: vwī nāmpúm cěé ré n'è mē vwī-júlú w myīn mú w cəcē y nāmpúm kən m'e yí cə y lá ndá mà j'ā zhe. ³Vwī-zwálnə mó mà n zù n lě kāmāzù-elyēné yá, n súlī n ce lě jar; n mà n pwā vwī nāmpúm cěé ré rə jú myīn mú nwīsí tōmdé, n cí vwī-júlú w sarh nē. ⁴Rəmyé kwā, n mà n vūr n gāndé n zē n zù rə dwā; n kwē nāmá bé nwīsí tōmdé n mà n du zulá jàà y wa, n vò jàà y kēbé bə cīr rə yil mú wé. ⁵Sə è gə wó vwī-júlú w myīn mú, mà m'a j'ā zhe gaga, mà t'ā la cú yé; nəkəkólé gakó, vwī-zwálnə mó mà n ce dār mà wé, n pyélé vwī nāmpúm cěé kən ré rə yó, n súlī n jì yà-zulá vwē né nwīsí myīn. ⁶Myīn m'a j'ā zhe vwī-júlú w yó twéé twéé, sə mà j'ā t'ā la cú yé. ⁷Nyī vóló kən ré pə mó nà-twéésé: Wó Aarō byā bé bə mǎ sə bə zhì vwī-júlú w yé y wə, bə pə rē Cinu nī. ⁸Vwī-zwálnə mādù ná n tē mún mú mà búl mà càn nwē y ló mà yó mó jà-gúl yīrh n súlī n kwē āsā y bə cí vóló kən ré yó mó n jì myīn vwī-júlú w yó: rə wó lwē nānyənyélé, lyīrhá kən ré Cinu yilə. ⁹Vóló kən ré tèbé rə dāl mó, Aarō ndá n byā bé m'a jí rī; bə t'ā la sǎ-nàbyē rə wé co bə m'e jí rī yé, sə bə m'a jí rī jàà y kēbé bə cīr rəmyé mó yil mú wé; bə m'a jí rī dwā-joló kōrhó w kōnó w wu w wə, ¹⁰bə t'ā la sǎ-nàbyē rə wé co bə m'e jí rī yé. Wó cəl ré tèbé à n'ā pə bə kùjírā nyèbé bə n'è jì nà gakó myīn bə pə ne mó wé mó. Cəl ré rəmyé wó Cinu dúdú nyān ndə kən ré tèbé rə n'è dāl yə-bəlóló sūbri lwāl vwī rí ráá yò kōrhó vwī rí yì ní mú ta. ¹¹Bal mǎbó gakó n wó Aarō byī wǎ n jí rī; rə wó nyī rə m'a j'ā n̄wéné twéé twéé á yilə, byin byin gakó, kùjírā nyèbé nà gakó jú myīn Cinu yil mú shò kwā né; kən dēbé gakó rə dwārē re m'a jīrh Cinu nyān.» ¹²Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ¹³«Nyī pené y kēbé Aarō ndá n byā bé m'a zə bə bə pə Cinu nī, dē ré tèbé bə m'a tūtú mu ndá nwē bə m'e cīr mu mú: mún cəále rətò dē wé, mà kəkālā èdù y nəkəkólé, mà kəkālā y dō mó dādèné. ¹⁴N m'ā ywārē mún mú ndá nwē, n zē n jì mu ndá n̄wàn-tóró; n m'ā ká ká n̄wēmé y éfóró n zē n pə y Cinu nī, e yà lwē nānyənyélé Cinu yilə. ¹⁵Aarō byī mú mǎbó bə m'a tūtú ndá nwē n jīrh vwī-zwálnə nānce n jàà w mye mà n wèrhé èta: rə wó nyī rə m'a j'ā n̄wéné gaga yilə; bə m'a jì pené y myīn dódó Cinu yilə. ¹⁶Vóló kən dēbé gakó vwī-zwálnə la pə mó púlápúlá m'a jí myīn Yi yilə: rə kaka t'ā la nyú w co yé.» ¹⁷Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ¹⁸«Wál Aarō ndá n byā bé ne: Nyī yə-bəlóló sūbri lwāl vwī rí nà-twéésé: Bə n'è zwál yə-bəlóló sūbri lwāl vwī kən ré jàà y kēbé bə n'è zwál vwī nāmpúm cěé kən ré è wé mó, Cinu yé né; rə wó Yi dúdú nyān. ¹⁹Wó vwī-zwálnə mó mǎbó n zwál vwī rí rəmyé mó n wǎ n mà n dō rə nāmá bé, sə wó Yi jì y jàà y kēbé bə cīr rəmyé mó yil mú w n mà n dō bə né, dwā-joló kōrhó w kōnó w wu w wə. ²⁰Kən tèbé gakó rə dwārē vwī rí nāmá bé m'a jīrh Cinu nyān; vwām mó jal gə ló gōnó yó, sə bə shērē mà jàà yá, Yi jì y jàà y kēbé bə cīr rəmyé mó yil mú wə. ²¹È gə wó dō ku bə m'e shē vwī rí vwām mó, sə bə mà w bə lo, sə è gə wó kāmā ku bə m'e shē mǎ, sə bə kōrh ó wu wə, bə zē bə zhəzhélé w ndá nē. ²²Bal mǎbó gakó n wó vwī-zwálnə bé kùkùl ré lò wǎ n dōm nāmá bé bəmyé mó: bə wó Yi dúdú nyān. ²³Sə bə t'ā la vwām mǎbó bə m'e zwál yə-bəlóló sūbri lwāl vwī, bə zē bə zə mà jal mó bə m'e bə dwā-joló kōrhó w wə, Yi jàà y wa, sūbri pə tūtūwī rí tū yil mú, nāmá bé dóm yé. Bə m'a jì bi myīn. ²⁴Bə zho zhe zòm ndá Muiyisi n wò: ²⁵Zòm ndá Arō ndá n byā bé n wò: Nyī yə-bəlóló vūr vwī rí. W:ó bə gə n'è zhəwāl vwī nāmpúm cěé ré mǎgǎ mó wó gāà mó bə n'è zwál vwī nāmpúm cěé ré bə pə pə Bə zho zhe ne mó: Bə rə wó kən dēbé rə wó Yi kōna. ²⁶Vwī-zwálnə mó mǎbó n nà zwál vwī rí mú ná n dōm rə nāmá bé; bə rə mǎ rə jí jàà kēbé è wó Yi nyā mó wé, dwā-joló kōrhó w wə. ²⁷Lò mǎbó gakó n dwārē n dwārē nāmá bé ne mó ná n jīrh wārēgāá. Sə jal mó gə dwārē kāmā-zwī nī, bə m'a sharh y jàà kēbé è wó Yi nyā mó wé. ²⁸Də nāzhī kēbé bə shē nāmá bé è wé mó, sə bə lo yə; se è gə wó kāmā nāzhī wé bə shē bə ne ne, sə bə sharh y ndá nē. ²⁹È kən nāmbya gakó, vwī-zwálnə bé n'è jí rī: bə rə wó Yi kōna. ³⁰Sə è gə wó yə-bəlwāále shārē vwī kən tèbé gakó bə zə bə bə dwā-joló jì y w mú jal sə bə jì rī myīn.

Chapter 7

¹Nyí yò kòrhò vwǐ rí zwál mó nà-twéésé: rà wó Yi dúdú vwǐ. ²Bà m'a zwál yò kòrhò vwǐ rí vwám mó jàà y kèbé bà n'è zwál vwǐ nàmpúm cǎé ré nyàn mó né, vwǐ-zwálnà mó mà n zè n zhérhé mà jal mó vwǐ-júlú w cǎ y ne n kákélé. ³N zè n kwè nwísí gako n ce Cinu ni n pō: nàbyí ré ndá wu lyur rí nwísí, ⁴e súlí ocà-pwala né nàlyè y ndá nwísí sà dē ne mó ndá sàpúnà né nwísí, è gə wó cǎ ré yilə, bà m'a bòn rəmyé bə súlí ocà-pwala né ne. ⁵Vwǐ-zwálnà mó mà n zè n ji rí myín vwǐ-júlú w yó: rəmyé mó wó kùjú kòbó ò gako n'ò jí myín mú Cinu yilə. Wó yò kòrhò vwǐ rí zwál nà-twéésé èta. ⁶Bal mòbó gako n wó vwǐ-zwálnà bé kùkùl ré lò wó n dòm nàma bé bəmyé mó, sə wó Yi jì y jàà y kèbé bà cǐr rəmyé mó yil mú w bà m'a dǎ be né: bà wó Yi dúdú nyənà. ⁷Yə-bəlǎlǎl súbri lwǎl vwǐ rí zwál nà-twéésé ndá yò kòrhò vwǐ rí zwál nà-twéésé ga wó kòn rədù. Vwám mó bà m'e zwál vwǐ rí mú nàma bé wó vwǐ-zwálnà mó mòbó n twǐ yə-bəlǎlǎl w súbri pə tǔtwǐ rí mú n cǐ bi. ⁸È gə wó vwǐ-zwálnà mó mòbó n zwè lò vwǐ nàmpúm cǎé ré vwám mó n zwál n pō yilə, wó nymé n cǐ vwǐ nàmpúm cǎé ré vwám mó n zwál mó tònò wá. ⁹Vóló kòn ré tèbé gako bà wòwə, ráá bà ju ndá nwan-tóró ráá bà kélé ndá nàzhǐ wó vwǐ-zwálnà mó mòbó n cini ò vwǐ rí tǔtwǐ rí mú n cǐ. ¹⁰Vóló kòn dèbé gako bà ywərh ndá nwǎ ráá rà mē nánkùlú wó Aarō byǎ bé gako bà cǐ rí, sə bà gako cələ né m'a merhe dwā. ¹¹Nyí yə-zúlá vwǐ rí bà n'è pə Cinu ni mú nà-twéésé: ¹²Bə gə la vwǐ rí zwál bə m'e súlí «nəbán-co» ne, bà m'a pə búúri rà yə sǎ-nəbyé ce, rà mún mú ywərh ndá nwǎ ndá nwanmse sə yə sǎ-nəbyé ce bà zhérhé nwǎ sə yó e súlí mún mòbó mà búl mà càn mà ywərh ndá nwǎ búúri; ¹³bə m'a súlí búru kòbó ò co sǎ-nəbyé búúri ni, bə b'e pə yə-zúlá vwǐ rí bà la zwál nəbán-co yil mú yilə. ¹⁴Bə m'a vùr búúri kùrə né gako búru òdù bə pə; è wó Cinu yil bà n'è vùr rí, sə wó vwǐ-zwálnà mó mòbó n zhérhé yə-zúlá vwǐ rí vwám mó jal mó vwǐ-júlú w cǎ y ne mó n cǐ rí. ¹⁵È gə wó yə-zúlá vwǐ rí vwám mó bà zwál nəbán-co yil mú nàma bé yilə, bà m'a dǎ be dē ré tèbé bà zwál re mó yù w cici, rà kaka t'á la dǎl rə cǐ dē è zè nəkəkólé y yil yé. ¹⁶Sə vwǐ rí gə wó «nyí-bwelé vwǐ» ráá «pùbùlə vwǐ», bà m'a dǎ rà nàma bé jàlā vwǐ rí zwál dē ré yù w cici, è zè nəkəkólé y bà wǎ bà dòm nàma bé kùr ré. ¹⁷Sə bà m'a ji vwǐ rí nàma bé byèbé bà gwě dāl dwā nətò dē ré yù w mú myín. ¹⁸Má lò gə nyéé n dòm yə-zúlá vwǐ rí nàma bé bà dwā nətò dē ré yù w mye, Yi t'á la lò mó mòbó n zwál re mó lwǎl mó zō yé; n vwǐ rí m'a yə nánfò: rà nàma bé pən; lò mòbó gako n dòm be, n mà n zhǐ n dóo wá. ¹⁹Kòn súlí mye, bà t'á la nàma bé byèbé bà dwərh kòn dèbé gako rà zhe jìmdi mú dóm yé, bà m'a ji bi myín. «È gə wó nàma bé shò kwā: Lò mòbó gako n bə jìmdi zhe wǎ n dòm be. ²⁰Sə lò mòbó n zhe jìmdi gə dòm yə-zúlá vwǐ rí bà zwál bə pə Cinu ni mú nàma bé, sə bə vùr rə-ná-cí n dwí rí wé. ²¹Lò mòbó n dwərh kòn dèbé rà zhe jìmdi gako, è wó numbyíni jìmdi ráá vwám mòbó mà zhe jìmdi ráá vwám mòbó mà wó súsúlú kòn mə j'á súlí mà zhe jìmdi n zè n dō yə-zúlá vwǐ rí tèbé bà zwál bə pə Cinu ni nàma bé mó, sə bə vùr rə-ná-cí n dwí rí wé.» ²²Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ²³«Wál Esərayel lyi byǎ bé ne: Á t'á la nǎ ndá pyirhə e súlí bǐ nwísí dóm yé. ²⁴Vwám mòbó mà cù ndá vwám mòbó gə-wè dòm rə zhəzherə nwísí wǎ sə zə sə wèrhé kòn dō, sə á t'á la se dóm yé. ²⁵Lò mòbó gako n dòm vwám mòbó n ju mà kòn myín n pə Cinu ni nwísí, sə bə vùr rə-ná-cí n dwí rí wé, nwísí səmyé mó n dòm mó yilə. ²⁶Á t'á la kòn dèbé gako rà wó kúmi ráá vwám jal jú gaga, jààsə shèbé gako á nwené sə wé mó w yé. ²⁷Lò mòbó gako n jú kòn dē dē jal, sə bə vùr rə-ná-cí n dwí rí wé.» ²⁸Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ²⁹«Wál Esərayel lyi byǎ bé ne: Lò gə la yə-zúlá vwǐ zwál n pə Cinu ni, sə n zə cəl ré rà wó Cinu cəl ré mó n bə n pō. ³⁰N cici mú mà n zə kùjírə nyèbé bà n'è ji nà gako myín Cinu yil mú, è n'è yǎl e wó nwísí n mən bə; sə n mà n zə ne n súlí nyèl ré bà mǎ sə bə pə ndə bə gə y'a wèrhé né bə m'e pə pənə Cinu yé né mó n mən bə. ³¹Vwǐ-zwálnà mó mà n zè n ji nwísí myín vwǐ-júlú w yó, sə nyèl ré m'a yə Aarō ndá n byǎ bé bà cǐ. ³²Á m'á pə á yə-zúlá vwǐ rí vwám mó kùr-cí rí vwǐ-zwálnà mó ne. ³³Kùr-cí rí rəmyé wó Aarō byí mú mòbó n ná n pə jal mó ndá yə-zúlá vwǐ rí nwísí vwǐ-júlú w yó mó cəl. ³⁴34 À zhən ga vùr nyèl ré ndá kùr-cí rí Esərayel lyi byǎ bé yə-zúlá vwǎ né wé a pə vwǐ-zwálnà Aarō ndá n byǎ bé ne, rà m'a yə bà cəl twéé twéé yilə. ³⁵Wó rəmyé rà wó Aarō ndá n byǎ bé cəl kùjírə nyèbé bà n'è ji nà gako myín Cinu yil mú yó wə, kòn zhì dē ré tèbé bà cǐr be bà la yə Cinu vwǐ-zwálnà mó. ³⁶Wó cəl ré rəmyé mó Cinu pə nyí Esərayel lyi byǎ bé ne bà bə pə be, kòn zhì dē ré tèbé n ló nwǎ bà yó n mən cǐr bi mú; wó nyí rə m'á j'á nwené gaga bà yilə, byin byin gako.» ³⁷Wó vwǐ nàmpúm cǎé ré ndá vóló kòn ré vwǐ rí ndá yə-bəlǎlǎl súbri lwǎl vwǐ rí ndá yò kòrhò vwǐ rí ndá Yi tum rí tǔ nwanò w pə vwǐ rí e súlí yə-zúlá vwǐ rí zwál nà-twéésé èta. ³⁸Wó nà-twéésé səmyé mó nyí Cinu pə Muiyisi ni Sənəyi pyò w yó dē ré tèbé n ce Esərayel lyi byǎ bé zə bà pansé bə b'e pə Cinu ni Sənəyi gə-elú èpòlò w w mó yù wə.

Chapter 8

¹Cinu zòm ndá Muiiisi n wò: ²«Byě Aarō ndá n byā bé n cí dwā yó dwā-joló kòrhó w nyí rí ni. Ce bə zə kàməzwísí ndá nwǎ y kèbé bə m'è pe Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w mós ndá yə-bəlǎlǎl sǔbri lwǎl vwǐ rí nà-bya y ndá pyi-byesé sǎlye y e súlǐ búúrí rə yə sà-nəbyě ce mó sáyǎ y bə m'e bə. ³Rəmyé kwā né, sá byě Esərayel lyi byā bé púlápúlá mye n cí dwā yó gǎa.» ⁴Muiiisi wərhé kən ré tēbé Cinu yà n pɔ mɔ rə nyí mú, Esərayel lyi byā bé púlápúlá j'a bə dwā yó, dwā-joló kòrhó w nyí rí ni. ⁵Muiiisi zē n wò lyi bí púlápúlá ne: «Nyí-nə kən ré tēbé Cinu pɔ nyí b'a wərhé mós.» ⁶Muiiisi zē n ce Aarō ndá n byā bé twě bə yí, n she be ně. ⁷N zù Aarō ne kàməzù-pólé y n lyě cǎ-tǎnó w n cǎ ne, n zù mu kàməzù-èdǎlǎl w n zē n zù mu vwǐ-zwǎlnə nánce kàməzwí yə; n zē n zə vwǐ-zwǎlnə nánce kàməzwí y lyěésé n lyě n cǎ kwā; ⁸n cí nəbǎn yó kàməjě y n nəbǎn yó, n zē n ce Urim ndá Tummima è wě. ⁹N kwè yó-bɔrɔ w n cí n yó wə, n zē n lyě ku w ndə pùnǐ ni ò zùrhì ndá sánómá mó yó-bɔrɔ w ne, yó-bɔrɔ w yé y wə, o yə kən ré tēbé bə pɔ Cinu ni mú myɔrhɔ, ndə Cinu gá yà n pɔ rə nyí Muiiisi ni ní. ¹⁰Muiiisi kwè nwǎ y kèbé bə m'è pe Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w mós, n mə n tǔtǔ dwā-joló kòrhó w ndá kən ré tēbé gako rə wə ò wě mó, n pə re Yi ni. ¹¹N zhérhé y vwǐ-júlú w yó twər tǎlpye, n zē n tǔtǔ y vwǐ-júlú w nd'ò wě ré, e súlǐ zhǎ y ndá ku w kǎbó è kùr ré cí ò yó mó yó n mə n pə re Yi ni. ¹²N ló nwǎ y kèbé bə m'è pe Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w mós Aarō yó w yó, n zə y n tǔtǔ mu n mə n pɔ Yi ni. ¹³Muiiisi ce Aarō byā bé bwəlse, n zù bi kàməzù-pólsé, n lyě cǎ-tǎnde bə cərh ne, n zē n pú bi yápúr, ndə Cinu gá yà n pɔ rə nyí Muiiisi ni ní. ¹⁴N ce bə zə yə-bəlǎlǎl sǔbri lwǎl vwǐ rí nà-bya y bə m'e bwəlse; Aarō ndá n byā bé cí bə jərh nà-bya y yó w yó; ¹⁵Muiiisi zwál y n zē n zē n twərh è jal mós; n mórɲ mórɲ n jǎfólé né n cí cí vwǐ-júlú w nyimi ní nà kákélé w mós yó, n mə n vùr vwǐ-júlú w jimdí; n ló jal mós kùr ré vwǐ-júlú w kùr wə, n twǐ sǔbri pɔ tǔtwǐ rí ò yó n mə n pə w Yi ni; ¹⁶rəmyé kwā né, Muiiisi kwè nà-bya y wu lyur rí nwísí gako nd'è cě ré e súlǐ è bəcə-pwala né nǎlye y ndá nà nwísí n ji myǐn vwǐ-júlú w yó; ¹⁷sə è gə wó nà-bya y kən ré tēbé rə dǎl mós nd'è tǎnó w nd'è nāmá bé e súlǐ è byənə né yilə, n pwa re n mə n du zulá jàa y w n vò n ji ri myǐn, ndə Cinu gá yà n pɔ nyí Muiiisi ni ní. ¹⁸N ce bə zə vwǐ nǎmpúm cěé ré pyi-bya y bə m'e bə; Aarō ndá n byā bé cí jərh pyirhə y yó w yó. ¹⁹Muiiisi zwál y n zē n zhérhé è jal mós vwǐ-júlú w cǎ y ne n kákélé. ²⁰Muiiisi pyir vwām mós nām nām, n ce bə ji mə yó w ndá mə nāmá bé e súlǐ mə nwǎ y myǐn. ²¹Muiiisi zə ně n mə n shərh mə lyur rí ndá mə nə-gwésé, n zē n ji pyirhə y nǎmpúm mú myǐn vwǐ-júlú w yó. Rəmyé mó yál vwǐ nǎmpúm cěé, lwé nǎnyənyélé rə n'è swé lyim té mós, rə yál kùjú kǎbó ò gako n'ò jí myǐn mú Cinu yilə, ndə Cinu gá yà n pɔ rə nyí Muiiisi ni ní. ²²Rəmyé kwā, n ce bə zə pyi-byesé sǎlye nyǎ y bə m'e bə, e yə vwǐ-zwǎlnə bé Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w pɔ vwǐ rí zwál yilə; Aarō ndá n byā bé cí jərh pyi-bya y yó w yó. ²³Muiiisi zwál y n twərh è jal mós n cí Aarō jə-jí zhə-vɔ w ndá n jə-jí jǎfɔ-byo w e súlǐ n jə-jí nǎfɔ-byo w yó. ²⁴N zē n ce Aarō byā bé bwəlse, n cí jal mós bəmye jə-jí zhə-vɔr ré ndá bə jə-jí jǎfɔ-byər ré e súlǐ bə jə-jí nǎfɔ-byər ré yó. Rəmyé kwā né, n kwè jal mós kùr ré n zhérhé vwǐ-júlú w cǎ y ne n kákélé. ²⁵N zē n kwè nwísí ndá nəbyil ré ndá wu lyur rí nwísí ndá cě ré ndá ocə-pwala né nǎlye y ndá nə nwísí e súlǐ kùr-cí rí; ²⁶n vùr búúrí òdù ò yə sà-nəbyě ce ndá búúrí òdù ò ju ndá nwǎ e súlǐ ɲwəmə èdù búúrí tēbé rə yə sà-nəbyě ce sáyǎ y è wə Cinu yé né mó wě, n pyélé nwísí ndá kùr-cí rí yó. ²⁷N zē n kwè rəmyé gako n cí Aarō ndá n byā bé jǔ wa, n ce bə pə re ndá bə gá y'a wərhé né bə m'e pə pené né, Cinu yé né. ²⁸Muiiisi zē n kə n zwě re bə jǔ wa, n ce bə súlǐ ri vwǐ nǎmpúm cěé ré ne bə ji myǐn vwǐ-júlú w yó; rəmyé mó yál Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w pɔ vwǐ, lwé nǎnyənyélé rə n'è swé lyim té mós, kùjú kǎbó ò gako n'ò jí myǐn mú, Cinu yilə. ²⁹Muiiisi kwè nyél ré n pə Cinu ni ndə bə gá y'a wərhé né Cinu yé né bə m'e pə pené né. Wó rəmyé rə wó Muiiisi cəl Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w pɔ pyi-bya y wě ndə Cinu gá yà n pɔ nyí Muiiisi ni ní. ³⁰Muiiisi kwè nwǎ y kèbé bə m'è pe Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w mós ndá jal mós mə y'a wə vwǐ-júlú w yó mó, n zhérhé Aarō ndá n gǎndé yó, n súlǐ n zhérhé Aarō byā bé ndá bə gǎndé yó; wó èta n wərhé né n mə n pə Aarō ndá n gǎndé Yi ni, n súlǐ n pə Aarō byā bé ndá bə gǎndé mye Yi ni. ³¹Muiiisi zē n wò Aarō ndá n byā bé ne: «shě-na pyi-byesé sǎlye nyǎ y nāmá bé dwā-joló kòrhó w nyí ni; wó gǎa á m'a dǎ be né, ndá búúrí w kǎbó ò ɲwéné Yi tum rí tǔ ɲwǎnó w pɔ sáyǎ y mós, ndə à gá pɔ nyí a wò né: «wó Aarō ndá n byā bé bə m'a dǎ be.» ³²Á m'a ji nāmá bé ndá búúrí w kǎbó ò dǎl mós myǐn. ³³Á m'a j'a mē dwā-joló kòrhó w nyí rí ni dwā nyǎlpye, kən b'e yí Yi tum rí tǔ mú ɲwǎnó w bə la ába pɔ mó pə o zhè; bə bə m'a pə ába Yi tum rí tǔ mú ɲwǎnó w dwā nyǎlpye. ³⁴Cinu cici n pɔ nyí bə bə wərhé ndə nà gá wərhé zà né mó bə m'e twǐ sǔbri pɔ tǔtwǐ rí á yó. ³⁵Á m'a j'a mē dwā-joló kòrhó w nyí rí ni dwā nyǎlpye, cəcə ndá nǎnyónó ga. Rəmyé mó kwā né, á m'a ɲwéné á twǐ Cinu tum rí e jà á t'a la cú yé. Wó kən ré tēbé bə pɔ ne rə nyí mú.» ³⁶Aarō ndá n byā bé wərhé kən ré tēbé gako Cinu tó Muiiisi dənne n pə rə nyí mú.

Chapter 9

¹Dwā lyele dē ré, Muiiisi byē Aarō ndá n byā bé, e súlí Esərayel nancesé. ²N zē n wō Aarō ne: «Pyā nū-bwələ yə-bəlóló súbri lwəl vwī rí yilə, e súlí pyi-bya vwī námpúm cēé ré yilə, sə kaka bə sà səlyə y ga zal yé, n má bə Cinu yé né. ³N m'ā zē n zóm ndá Esərayel lyi byā bé n wō: «Zə-na bəcilá yə-bəlóló súbri lwəl vwī rí yilə, e súlí byin rədù nū-bwələ ndá byin rədù pyi-bwələ, sə kaka bə sà səlyə y ga zal yé, vwī námpúm cēé ré zwəl yilə, ⁴e súlí nà-bya ndá pyi-bya yə-zúlá vwī rí bə la zwəl Cinu yé né mó yilə, ndá mún mə ywərh ndá nwā; bə wó zà Cinu la ába n cín byilu.» ⁵Bə zə kən dēbē gakó Muiiisi yā n pō be rə nyí mú bə m'e bə dwā-joló kòrhó w yé y wə, dwí rí gakó zē rə twē rə bwəse rə zhì dē Cinu yé né. ⁶Muiiisi ká n wō: «Nyí kən ré tēbē Cinu pō nyí b'ā wərhé múnì ga á ná Cinu còrhó wá.» ⁷Rəmyé kwā né, Muiiisi wō Aarō ne: «Twē n yí vwī-júlú w yala ne, n zwəl n yə-bəlóló súbri lwəl vwī rí ndá n vwī námpúm cēé ré n má twī yə-bəlóló súbri pō tūtwwī rí n cici mú ndá dwí rí yilə, sá zē n pə dwí rí pené yá, n má twī súbri pō tūtwwī rí rə yilə, ndá Cinu gá pō nyí ní.» ⁸Aarō twē n bwəse vwī-júlú w nyí ní, n zwəl n cici yə-bəlóló súbri lwəl nū-bwələ y vwī rí; ⁹Aarō byā bé kwē jal mó bə pō; n mórñ n jəfólé jal mó wē, n cí cí vwī-júlú w nyimi ní yó, n zē n kwē mə kùr ré n ló tē vwī-júlú w kùr wə. ¹⁰N ji vwī rí vwām mó nwísi ndá mə bəcə-pwala né ndá mə cē ré myín ndá Cinu gá yā n pō nyí Muiiisi ní. ¹¹È gə wó nāmá bé ndá tònò w yilə, n zə re n du zulá jàà y w n vò n ji myín. ¹²N zwəl vwī námpúm cēé ré pyi-bya yá; Aarō byā bé kwē è jal mó bə pō, n zhérhé mə vwī-júlú w cǎ y ne n kákélé. ¹³Bə kwē vwī námpúm cēé ré vwām mó mə gòm nām nām mó e súlí mə yó w bə ji myín vwī-júlú w yó; ¹⁴n shérh mə lyur rí ndá mə nà-gwēsé n zē n súlí ri vwī námpúm cēé ré ne n ji myín vwī-júlú w yó. ¹⁵Rəmyé kwā né, n zwəl dwí rí vwə né: n zwē dwí rí yə-bəlóló súbri lwəl bəcilá y n zwəl ndá vwī náyéé ré vwām mó ta. ¹⁶N zwəl vwī námpúm cēé ré vwām mó ndá kən gá mə sə rə tó né. ¹⁷Rəmyé kwā né, n pō mún mú: n co mo n jə-gúl yírh n súlí nəkəkólé vwī námpúm cēé ré ne n ji myín vwī-júlú w yó. ¹⁸Rəmyé kwā né, n zə nà-bya y ndá pyi-bya y dwí rí y'ā pō mó n mə n zwəl yə-zúlá vwī rí; Aarō byā bé kwē sà jal mó bə pō, n zhérhé mə vwī-júlú w cǎ y ne n kákélé; ¹⁹è gə wó nà-bya y ndá pyi-bya y nwísi yilə, è n'è yāl e wō nàbyilá né ndá wu lyur rí nwísi ndá ocə-pwala né e súlí cǎ né, ²⁰bə pyélé re nyèlā né yó bə ji myín vwī-júlú w yó; ²¹Aarō zē n kwē nyèlā né ndá kùr-cí rí n pə Cinu ní ndá bə gá y'a wərhé né bə m'e pə pené né mó, ndá Muiiisi gá yā n pō nyí ní. ²²Rəmyé yó, Aarō zhē n jèsé dē n zhèlè se dwí rí yó n mə n cí ri bwəl; sə n gá zwəl yə-bəlóló súbri lwəl vwī rí ndá vwī námpúm cēé ré, e súlí yə-zúlá vwə né n zhè kwā, n kwē n shí vwī-júlú w yó n só tē. ²³Muiiisi ndá Aarō tó dwā bə zù dwā-joló kòrhó w wə, bə zē bə k'a du bə la bwəl cú dwí rí yó. Rəmyé yó, dwí rí púlápúlá j'a nà Cinu còrhó wá: ²⁴myín j'a shí Cinu yé né mə du mə jí vwī námpúm cēé ré ndá nwísi. Dwí rí gakó nə re; lyi bí mà wu-nyō búbwéése, bə zē bə tu bə zə bə yárh bə pú tē.

Chapter 10

¹Aarɔ̃ byǎ bé, Nadaabe ndá Abyəwu, mādù gako yà n kwè n nàzhǐ y kèbé n mó n ji wè ré rə lwé nányànyèlè y myĩn mú, n ló myĩn è wé n zè n ló wè rə lwé nányànyèlè myĩn mú wə; èta, bà j'a zə myĩn mǎ mǎ, myĩn mǎbó Cinu yà nyí pə mà yil mú, bà m'e bà n yé né. ²Rəmyé yó myĩn j'a shí Cinu yé né mə du mə jí bi; bà j'a cì Cinu yé né. ³Muyiisi zè n wò Aarɔ̃ ne: «Cinu yà n dāmā n wò re: «À n'ā yǎl bà lyi bí byèbé bà n'è yí à yala ne mó, nyí ni ndə Yi rí tèbé rə bà dō zhe ta, à súlì à n'ā yǎl bà bà cèrhé ne, dwí rí gako yé né.» »Aarɔ̃ já n shǐ n nyí. ⁴Muyiisi já n byè Myəkayəə ndá Eləsafā, Aarɔ̃ da da-byí Uzhəə byǎ bé, n wò be: «Bwəlse-nə nyòndò! Pwā-na á da-byǎ bé cùurí Cinu jì y yé né á m'á du zulá jàà y wa.» ⁵Bə twě bà yí, bà pwà bà da-byǎ bé cùurí bà pyípyílì bà kàməzù-pólsé wé, bà m'e du zulá jàà y wa, ndə Muyiisi gə yà n pə be nyí ní. ⁶Muyiisi zè n wò Aarɔ̃ ndá n byǎ Eləyazaare ndá Yətamaare ne: «Á bàk'á yě á ywésé ne sə gùlì gùlì dwā ne yé, á bàk'á kār á gāndéa yé, è gə də rəmyé á m'á cì sə á m'á súlì á vwé Cinu lyim rí á ló Esərayel lyi byǎ bé púlápúlá yó wə. È wó á da-byǎ Esərayel lyi byǎ bé gako bà m'a kúrh byèbé Cinu ce myĩn jí bi mú. ⁷Ámyé j'á bà mǎ sə á zhír dwā-joló kòrhó w nyí rí ni yé, è gə də rəmyé á m'á cì, bà gə tútú ába ndə nwě y kèbé bà m'e pə Yi tum rí tú mú ŋwòndó w yilə.» Sə bà wèrhé ndə Muyiisi gə byili bi ní. ⁸Cinu zòm ndə Aarɔ̃ n wò: ⁹«Nmyé ndə n byǎ bé, á t'á la dǎvé ráá kò-nyòndə mǎbó mà co sǎ-nəbyé nyó á gə mǎ sə á vò dwā-joló kòrhó w w yí ní yé; èta, á t'á la cú yé. Wó nyí rə m'á j'ā ŋwéné gaga á yilə, byin byin gako. ¹⁰Rəmyé mó, wó muni ga á ŋwéné á pər kən ré tèbé rə wó Yi nyān mó ndə tèbé rə wó kən nánfò mó dwā wa, kən ré tèbé rə zhe jimdi ndə tèbé rə bà jimdi zhe dwā wa, ¹¹sə á ŋwéné á cèrhé Esərayel lyi byǎ bé ne nyó né nyèbé gako Cinu kwè bà yil n zè n tó Muyiisi denne n pə be mó.» ¹²Muyiisi zòm ndə Aarɔ̃ e súlì Eləyazaare ndá Yətamaare, Aarɔ̃ byǎ bé bà y'á dāl mó n wò: «Á gə vùr kùjù kòbó ò gako n'ò jí myĩn mú Cinu yilə, vóló kən ré wé, sə á kwè vóló kən ré kùr ré á jòm vwǐ-júlú w yala ne á jí, sə á bà sǎ-nəbyé rə wé ce yé, bà rə wó Cinu dúdú cəl. ¹³Á m'á jòm jàà kèbé bà cìr rəmyé mó yil mú w á m'á jí ri, bà rə wó nmyé ndə n byǎ bé cəl kùjírə nyèbé nà gako n'è jí myĩn Cinu yil mú wé. Wó nyí rí tèbé Cinu pə ne mó. ¹⁴È gə wó vwāmá né nyèbé bà m'e zwál yə-zúlá vwě né nyèlā né ndə nà kùr-cǎ né bà pə Cinu ni ndə bà gə mǎ sə bà wèrhé né bà m'e pə pené mó yilə, nmyé ndə n byǎ bé e súlì n bàkwá bé m'á dǎ né jàà kèbé è bà jimdi zhe mó wé, bà rə wó nmyé ndə n byǎ bé cəl ré Esərayel lyi byǎ bé yə-zúlá vwě né bà n'è zwál mó wé. ¹⁵Bə m'a zə kùr-cí rí ndə nyèl ré bà m'e súlì nwísi bà n'è jí myĩn vwǐ-júlú w yó mó ne bà m'e bà; bà gə pə re Cinu ni ndə bà gə mǎ sə bà wèrhé né bà m'e pə pené né mó bà zhè, nāmá bé bəmyé jírə nmyé ndə n byǎ bé cəl gaga yilə, ndə Cinu gə pə nyí ní.» ¹⁶Muyiisi bwərh yə-bəlǎlǎ sǔbri lwǎl vwǐ rí bəcilá y bwərhá, sə n púrí bà ju y myĩn. N lyim j'a zè rə n'è yí Eləyazaare ndá Yətamaare, Aarɔ̃ byǎ bé byèbé bà y'á dāl mó, n zè n wò: ¹⁷«Byè yil á nə yə vwǐ rí vwām mó nāmá bé dòm Cinu jàà y kèbé bà cìr rəmyé mó yil mú wé, bà gə wó Cinu dúdú cəl yilə? Cinu pə ába vwǐ rí vwām mó məmyé muni ga á twǐ sǔbri pə tútwǐ rí Esərayel lyi byǎ bé púlápúlá yó Cinu yé né, á m'á vùr bà yə-bəlǎlǎ wá. ¹⁸Bə gə y'á yə mà jal mó zə bà m'e vò Cinu jì y wé mó ce, á y'á mǎ sə á dǎ mà nāmá bé jàà kèbé bà cìr rəmyé mó yil mú wé ndə à gə y'á pə nyí ní.» ¹⁹Aarɔ̃ zòm ndə Muyiisi n wò: «Cili, nyí yò w kòbó ò nò àmyé zà mó, dē ré tèbé bà zwál yə-bəlǎlǎ sǔbri lwǎl vwǐ rí ndə vwǐ nampúm cǎé ré Cinu yé né mó. Cinu nə yà n mà n shéné a dǎ yə-bəlǎlǎ sǔbri lwǎl vwām mó bà zwál nāmá bé dē ré rəmyé mó zhəná?» ²⁰Muyiisi já n swéné kən ré tèbé n nyèé mó.

Chapter 11

¹1 Cinu zòm ndá Muiyisi ndá Aarō n wò be: ²2 «Byili-nə Esərayel lyi byā bé ne, á wò:Ce yó vwámá né gakó wé, nyi-nə nyèbé á wò á m'á jí mú:³á wò á jí vwām mǎbǎb gakó mà nè-cǎ w bǎn dwā w rǎlyè mó, e já mà nè bwérhé go mó. ⁴Rəmyé mó ce, vwām mǎbǎb mà nè bwérhé go e súlí vwām mǎbǎb gakó mà nè-cǎ w bǎn dwā w rǎlyè mó dwí rí wé, nyi-nə nyèbé á t'á la jú mú:yómó wá, b'ò n'ò bwérhé go sǎ ò nè-cǎ w yè dwā w bǎn rǎlyè yé: ò wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ;⁵ndá ywéle ré, rə nè bwérhé go sǎ rə bə nə-cǎr zhe yé: rə wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ;⁶ndá zwémé y b'è nè bwérhé go, sǎ è bə nə-cǎr zhe yé: è wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ;⁷ndá kùkú wá, b'ò nè-cǎ w bǎn dwā w rǎlyè, sǎ ò t'á bwérhé go yé: ò wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ. ⁸Á bə mə sǎ á dǎ rə nāmá ráá á dwərh rə cùurí mye yé; rə wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ. ⁹Bū-wé ré gakó wé, nyi tǎbé á wò á m'á jí mú: bū kǎn gaga, nə-fǎlǎ kǎn ráá bwí kǎn tǎbé rə zhe jəla ndá pwəərhə, á wò á jí rí; ¹⁰sǎ á súl bū-wé ré tǎbé rə súl bū w wə, ráá kò-nyi tǎbé gakó rə wə nə w ndá nə-fǎlǎ w ráá bū w w rə bə jəla ndá pwəərhə zhe mó, ¹¹sǎ á m'á j'á súl re twéé twéé yilǎ; á j'á t'á la rə nāmá dóm gaga yé, sǎ á m'á súl rə cùurí mye dwərh: ¹²á súl bū kǎn ré tǎbé gakó rə bə jəla ndá pwəərhə zhe mó. ¹³Kúmsí wé mó, nyi shǎbé á mə sǎ á súl, á bə mə sǎ á dǎ mó: zhú ndá lyǎ ndá cǎrhò, ¹⁴ndá bǎlyēzhá ndá zúmá dwí gakó, ¹⁵15 ndá kǎarhé dwí gakó, ¹⁶ndá pyǎ-cóló ndá èkwǎl-pwǎ ndá bū-òshu ndá ényǎlsé dwí gakó, ¹⁷ndá èkwǎl-byú ndá bù-célé ndá èkwǎl, ¹⁸ndá èkwǎl-cálúbí ndá lyǎ-kúm-byú ndá zúm, ¹⁹ndá nǎmyǎ ndá osǎcə-káále dwí gakó ndá go cǎ-bya ndá ozhǎyǎlǎ. ²⁰Á j'á súl vǎmè-ka kǎbé è wò nǎrh sǎna ka mó. ²¹Sǎ ndá rəmyé ga, nyi wé ré tǎbé á wò á jí vǎmè-wé ré tǎbé rə wə nǎrh sǎna wé ré wé mó: wé ré tǎbé rə zhe nǎrh rə m'è fwé ce y yó mó. ²²Nyi tǎbé á wò á jí mú: sǎsǎmè dwí gakó ndá byaale ndá cǎlǎ ndá ywǎlǎ-sǎsǎmè. ²³Sǎ á j'á súl vǎmè-ka kǎbé gakó è wò nǎrh sǎna dúdú ka mó. ²⁴E súlí mye wé ré rəmyé n'è ce á jǎrh jìmdi ciná, lò mǎbǎb gakó n dwərh rə cùu w ni n m'á yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné, ²⁵sǎ lò mǎbǎb gakó n zhǐ rə cùu w mye n mə sǎ shǎrh n gǎndé, sǎ n m'á yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné. ²⁶Vwámá nyèbé gakó nə nè-cǎ w yə dwā w bǎn ráá nə t'á bwérhé go mó wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ: lò mǎbǎb gakó n dwərh re, n m'á jǎrh jìmdi cǎbal. ²⁷Èta mye, nǎrh sǎna wé ré rə nə-pyǎlǎ n'è pwí tǎ mó wò jìmdi kǎn á yilǎ; lò mǎbǎb gakó n dwərh rə cùu w ni n m'á jǎrh jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné, ²⁸sǎ lò mǎbǎb gakó n zhǐ rə cùu n mə sǎ shǎrh n gǎndé, sǎ n m'á yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné, bə vwámá né nǎmyé mó wò jìmdi kǎn ámyé yilǎ. ²⁹Nyi wé ré tǎbé rə wò jìmdi kǎn á yilǎ, wə-nyir tǎbé rə súl ce y mó wé: wə ndá tǎtǎ e súlí búbú dwí gakó, ³⁰ndá dǎdǎlyǎzhǎlé ndá búbú-èpǎlǎ ndá búbú ò yala nyé ndá vǎ-lyǎ w ta, ndá nyǎrhǎ ébú e súlí gómǎlwǎ. ³¹Wó rəmyé rə m'a yə jìmdi kǎn wə-nyir rí gakó wé á yilǎ: lò mǎbǎb gakó n dwərh re ndá rə cùwǎ, n m'á yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné. ³²Kò-nyi rí rəmyé rǎdú gǎ cùwǎ, rə zǎ rə tu kǎn tǎ tǎ yó, kǎn ré rəmyé mó j'a jǎrh jìmdi kǎna, è wò dǎ ku ráá gǎnǎ ráá tǎnǎ ráá lǎbǎ è n'è yǎl e wò ku kǎbǎ bə j'á zhe ò tum, tum tǎ tǎ yilǎ, bə n'è ce re nə wa, rə m'a yə jìmdi kǎna, kǎn m'e yí dǎdǎné, rəmyé kwǎ rə m'a k'a jǎrh wǎrhgǎá. ³³Kò-nyi rí rəmyé mó gǎ tu dǎ ku kǎ kǎ wé, kǎn ré tǎbé gakó rə wə ò wé mó jǎrh jìmdi kǎna, á m'á lo ku wá, ³⁴bə gǎ ló nə mə y'á wò ku w òmyé mó wé kùjú kǎ kǎ bə wǎ bə jí mú yó, kùjú w òmyé mó jǎrh jìmdi kǎna; èta mye, kǎ-nyǎmǎ mǎbǎb mà cǎn mye n'è jǎrh jìmdi kǎna, má mà wò ku kǎ kǎ wé mye. ³⁵Wə-nyir rí rəmyé cùu gǎ tu kǎn tǎ tǎ yó mye, kǎn ré rəmyé n'è jǎrh jìmdi kǎna; è gǎ wó shǎ ráá kúl, sǎ á wǎr rí bə rə jǎrh jìmdi wé, sǎ rə m'a j'a yə jìmdi wé ámyé yilǎ; ³⁶sǎ è gǎ wó nə-bùlǎ ráá nə-gǎrǎ w ò tu ní, rə nə mó gakó gwé cǎn, sǎ lò mó mǎbǎb n nǎ n vǎr kǎ-cù w mà wé mó nǎ n jǎrh jìmdi cǎbal. ³⁷Wə-nyir rí rəmyé òdú cùu gǎ tu jíjí byǎ byèbé bə la dú yó, jíjí byǎ bé gwé cǎn, ³⁸sǎ bə gǎ y'á jǎnə bə ló nə jíjí byǎ bé yó, wə-nyir rí rəmyé òdú cùu zǎ o tu bə yó, jíjí byǎ bé m'a yə jìmdi kǎn á yilǎ. ³⁹Sǎ vwām mǎbǎb á n'á jí gǎ cùwǎ, lò mǎbǎb n dwərh mà cùu w mà n yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné. ⁴⁰Lò mǎbǎb n dóm mà nǎm mó mà n shǎrh n gǎndé, sǎ n mà n yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné. Lò mǎbǎb n zhǐ mà cùu w mà n shǎrh n gǎndé, sǎ n mà n yə jìmdi cǎbal kǎn m'e yí dǎdǎné. ⁴¹«Á súl wə-nyir rí tǎbé gakó rə súl ce y yó mó: lòlò tá n la re dóm yé. ⁴²Á t'á la wə-nyir rí tǎbé gakó rə súl ce y rə n'è fwǎl tǎ rə pǎrh yó ráá rə wò nǎrh sǎna wé ráá sǎ du gǎá mó dóm yé, b'á súl re. ⁴³Á bǎk'á tó wə-nyir rí tǎbé rə súl ce y yó mó denne á ce á cín súlú wé yé, á t'á la rə denne tó á byèlè á cín yé, mǎnǎ ga rə bǎk'a ce á jǎrh jìmdi ciná gaga yé. ⁴⁴Bə wó ámyé á wó Cinu á Yi rí; rəmyé mó ce, zə-na á cín mǎnǎ ga á yə ámyé lyi, b'á wó Yi rí tǎbé rə bə dǎ zhe yé; á t'á la wə-nyir rí tǎbé rə n'è nyínyimí ce yó mó gakó zǎ á m'á byèlè á cín yé. ⁴⁵Bə wó ámyé Cinu á ce á shér Ezhǎbti tǎnǎ y wa, mǎnǎ ga á yə Yi á yilǎ; rəmyé mó ce, á mə sǎ á yə ámyé lyi b'ámyé wó Yi rí tǎbé rə bə dǎ zhe.» ⁴⁶Wó nǎmyé nə wó nyé né vwámá né ndá kúmsí e súlí bū wə-nyir rí rə súl nǎnǎ bé wé ndá ce y yó mó shò kwǎ né mó. ⁴⁷Nyé né nǎmyé nə n'è ce bə pǎr vwámá né nyèbé nə wò jìmdi kǎn ndá nyèbé nə dǎ jìmdi kǎna, e súlí vwámá né nyèbé bə wǎ bə jí mú ndá nyèbé bə bə mə sǎ bə jí mú dwā wa.

Chapter 12

¹Cinu zòm ndá Muiiisi n wò: ²«Wál Esərayel lyi byă bé ne: Kě gə kwè pũ n lù bal-byĩ, n jĩrh jĩmdi cákě, dwā nyàlpyè yilə, ndə n cànà y yi rí wé ta. ³Dwā lyele dē ré, bə m'a gò bəsóbwèlé yá; ⁴rəmyé kwā, kě mó mà n dē dwā shə-ètò ndə nètò n lul ré yi ní jal mó shàrh mó yilə. N tá n la kən dēbē rà wó Yi nyán mó dwərh n sùlí n tá n la Yi jì w zú kən m'e yí n jĩmdi shàrh yi rí pyĩrh. ⁵N gə lùl kě-byĩ, səmyense sàlyè wé, n wó jĩmdi cákě ndə n cànà y yi rí wé ta; rəmyé kwā, n mà n dē dwā shə-shəldù ndə nyəldù n lul ré yi ní jal mó shàrh mó yilə. ⁶N jĩmdí shàrh yi rí gə pyĩrh, è gə wó bal-byĩ ráá kě-byĩ n lùlə, n mà n zə byin rədù pyi-bwèlé, vwĩ námpúm cěé yilə, e sùlí épò-bò ráá épwéné, yə-bəlóló sũbri lwəl vwĩ rí zwəl yilə, n bə n pə vwĩ-zwəlnə mó ne, dwā-joló kòrhó w nyí rí ni; ⁷vwĩ-zwəlnə mó mà n zwəl re Cinu yé né, sə n gə tú n twĩ yə-bəlóló sũbri pə tũtwĩ rí kě mó yó n zhè, kě mó lul ré yi ní jal mó jĩmdí j'a shàrh èta.»

⁸«Kě mó gə wàr pyi-bwèlé n la nɔ, n mà n zə épwense sàlyè ráá épò-bwə̀r rəlyè, kú mí èdù y m'a yə vwĩ námpúm cěé ré zwəl yilə, è dō mó yə yə-bəlóló sũbri lwəl vwĩ rí zwəl yilə; sə vwĩ-zwəlnə mó gə tú n twĩ yə-bəlóló w sũbri pə tũtwĩ rí kě mó yó n zhè, kě mó já n jĩrh wárhgáá.»

Chapter 13

¹Cinu zòm ñdó Muiiisi ñdó Aarõ n wò: ²«Nyàlè ráá yòrhò ráá pópó nyel nyel gə ju lò yala ne, e zè e jìrh yala tònò cìmí ñdə yə-bəcàndə ta, sə bə zə mɔ bə bə vwi-zwəlnə Aarõ ráá n byá bə bə wó vwi-zwəlnə mó mādù sò; ³vwi-zwəlnə mó mà n nyí n yala tònò w cìmí yó. Sə cìmí y jàà y kur rí gə jìrh námpwè, yala tònò w zè o wèrhé ñdə ò co góró ta, sə nyí wó yə-bəcàndə dwí; vwi-zwəlnə mó gə nyí mu n zhè, n mà n wó bə rə-ná-cí mú wó jìmdi cábal. ⁴Sə è gə wó pópó námpò nyel nyel ò yə wèrhé ñdə ò co góró ta, kur rí mye j'à yə námpwè jìrh, vwi-zwəlnə mó mà n cí nàbwè mó n dúdú dwā nyàlpyè; ⁵sə dwā nyàlpyè dē ré, vwi-zwəlnə mó mà n nyí mu: pópó w nyí rí gə j'a mē rə jàà y wa, rə yə súlí, vwi-zwəlnə mó mà n kə n cí nàbwè mó n dúdú, dwā nyàlpyè dwā kádò; ⁶dwā nyàlpyè dē ré, vwi-zwəlnə mó mà n kə n nyí mu kádò: pópó w nyí rí gə byèlè, rə yə súlí, vwi-zwəlnə mó ná n byili bə nàbwè mó jìrh wárhgáá: è wó yòrhò; lò mó mà n shèrh n gándé, sə rəmyé kwā n mà n yə wárhgáá; ⁷sə yòrhò w nyí rí gə súlí, vwi-zwəlnə mó gə tú n nyí lò mó n zè n wó bə n wó wárhgáá kwā né, lò mó mà n kə n vò n ce vwi-zwəlnə mó nyí mu. ⁸Vwi-zwəlnə mó mà n kə n nyí mu: n gə púrí yòrhò w nyí rí súlí, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə lò mó wó jìmdi cábal: sə wó yə-bəcàndə. ⁹Yə-bəcàndə dwí gə zhe lò, bə m'a zə mɔ bə vò vwi-zwəlnə mó sò; ¹⁰vwi-zwəlnə mó mà n nyí mu: pópó námpò gə ju n yala ne, o ce n kur rí gə mó jìrh námpwè, yala nà má bə j'a pyè pwè ne, ¹¹sə nyí wó yə-bəcàndə cìmí è j'a wó n yala né wé; vwi-zwəlnə mó mà n byili bə n wó jìmdi cábal; sə n tá n la n cìn lyòò n cí mu n dúdú yé, bə kɔn wó pamparē bə n wó jìmdi cábal. ¹²Sə vwi-zwəlnə mó gə púrí yə-bəcàndə rəmyé mó j'a zè rə n'è fwər nàbwè mó yala né gako, kɔn zhi n nèsé ne e m'e vò n yó w ne, tèbé n yírh wó rə ne mó, ¹³n mà n nyí mu: yə-bəcàndə gə fwər nàbwè mó yala né gako mó ce, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə nàbwè mó wó wárhgáá; n yala né gako gə jìrh námpwə mó yilə, n já n jìrh wárhgáá. ¹⁴Sə dē ré tèbé bə n'è ne n yala nà má bə bə pyè pwè ne mó, n ná n jìrh jìmdi cábal; ¹⁵vwi-zwəlnə mó mà n nyí n yala nà má bə bə pyè pwè ne mó, sə n mà n byili bə n wó jìmdi cábal: yala nà má bə bə pyè pwè ne mó wó jìmdi, sə wó yə-bəcàndə; ¹⁶sə rəmyé kwā, yala nà má bə bə y'a pyè pwè ne mó gə tú bə jìrh námpwə, lò mó mà n kə n vò n nə vwi-zwəlnə mó; ¹⁷vwi-zwəlnə mó mà n nyí mu: vwi-zwəlnə mó ná n byili bə cìmí y jàà y gə jìrh námpwə mó ce cìmí y èmyé mó t'a ce lò jìrh jìmdi cábal yé. Nàbwè mó wó wárhgáá. ¹⁸Kúkùlí gə y'a ju lò yala ne, e zè e zhè, ¹⁹pópó námpò ráá nánshəshóló nyel nyel zè o du è jàà y wa, rə-ná-cí mà n vò n ce vwi-zwəlnə mó nyí mu; ²⁰vwi-zwəlnə mó mà n nyí mu: pópó w gə nyé ñdə ò co góró ta, ò jàà y kur rí mye jìrh námpwè, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə n wó jìmdi cábal: wó yə-bəcàndə dwí rə n'è dwi kúkùlí y jàà y wa; ²¹sə vwi-zwəlnə mó gə nyí mu, n zè n yə ku mye né ne kúkùlí y jàà y w ò jìrh námpò, è jàà y mye bə góró zhe è j'a dè nyel nyel, vwi-zwəlnə mó mà n cí rə-ná-cí mú n dúdú dwā nyàlpyè; ²²sə yə-bəcàndə nyí rí gə súlí zhən ga, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə n wó jìmdi cábal: è wó yə-bəcàndə nyàl; ²³sə pópó w nyel nyel mó nyí rí gə mē rə jàà y wa, rə gə yə súlí, sə nyí wó kúkùlí y è n'è zhè mó nyí rí; vwi-zwəlnə mó ná n byili bə n wó wárhgáá. ²⁴Kɔn dō tèbé rə wó rə yàl né: Myín gə mór lò, pópó nyel nyel nánshəshóló ráá námpò zè o ji jàà y mə mór mó wé, ²⁵vwi-zwəlnə mó mà n nyí lò mó: pópó w nyel nyel mó nyí rí kur rí gə jìrh námpwè, ò jàà y zè è nyé ñdə è co góró ta, sə nyí wó yə-bəcàndə rə n'è ji kùr jàà y myín mú mór mó wé; vwi-zwəlnə mó mà n byili bə rə-ná-cí mú wó jìmdi cábal: sə wó yə-bəcàndə dwí; ²⁶sə vwi-zwəlnə mó gə nyí mu, n púrí ku námpò tənè pópó w jàà y wa, ò yə góró ce ò súlí ò dè nyel nyel mye, vwi-zwəlnə mó mà n cí rə-ná-cí mú n dúdú dwā nyàlpyè; ²⁷sə dwā nyàlpyè dē ré, vwi-zwəlnə mó mà n kə n nyí mu: pópó w nyí rí gə súlí, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə rə-ná-cí mú wó jìmdi cábal: wó yə-bəcàndə dwí; ²⁸sə pópó nyel nyel mó nyí rí gə mē rə jàà y wa, rə yə súlí, rə gə súlí rə dè nyel nyel, sə nyí wó myín mú pópó; vwi-zwəlnə mó mà n byili bə n wó wárhgáá: wó jàà y myín mú mór mó nyí rí rə n'è zhè. ²⁹Yə-bəcàndə cìmí gə ju bal ráá kē yó ne ráá n tətò ne, ³⁰vwi-zwəlnə mó mà n nyí cìmí y jàà yá: è gə wèrhé ñdə è co góró ta, ku w gàà mó zè ò wó nánshim, ò wó òdù òdù, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə rə-ná-cí wó jìmdi cábal; wó səlòwà, è n'è yàl e wó bə yó ráá tətò mye yə-bəcàndə; ³¹sə vwi-zwəlnə mó gə nyí səlòwà y n zè n púrí è yə wèrhé ñdə è co góró ta, má ku námbyú tə è jàà y w mye, vwi-zwəlnə mó mà n cí nàbwè mó səlòwà y zhe mó n dúdú dwā nyàlpyè; ³²sə dwā nyàlpyè dē ré, vwi-zwəlnə mó mà n kə n nyí cìmí yá: səlòwà y nyí rí gə yə súlí, ku nánshim mye gə tənè è nyí rí wé, səlòwà y gə yə súlí e wèrhé ñdə è co góró ta, ³³rə-ná-cí mú mà n fɔ́ n kur rí, sə n tá n la səlòwà y jàà y fón yé; rəmyé yi ní, vwi-zwəlnə mó mà n kə n cí lò mó mòbò səlòwà y zhe mó n dúdú, dwā nyàlpyè dwā yilə; ³⁴sə dwā nyàlpyè dē ré, vwi-zwəlnə mó mà n kə n nyí səlòwà yá: səlòwà y nyí rí gə yə súlí, è gə yə wèrhé ñdə è co góró ta, vwi-zwəlnə mó mà n byili bə rə-ná-cí mú wó wárhgáá; n gə tú n shèrh n gándé kwā, n mà n yə wárhgáá; ³⁵sə səlòwà y nyí rí gə súlí vwi-zwəlnə mó gə byili bə lò mó wó wárhgáá kwā, ³⁶vwi-zwəlnə mó mà n kə n nyí mu: səlòwà y nyí rí gə súlí mú ce, vwi-zwəlnə mó kə n tá n la pyá n nyí ñdə ku nánshim gə ŋwéné yé; rə-ná-cí mú já n wó jìmdi cábal; ³⁷sə səlòwà y nyí rí gə j'a mē rə jàà y w zhən ga, ku námbyú zè o súlí o lyí è nyí rí wé, sə nyí səlòwà y wó zhè è zhè, lò mó mòbò è y'a zhe mó wó wárhgáá; rəmyé mó ce vwi-zwəlnə mó ná n byili bə rə-ná-cí mú wó wárhgáá. ³⁸Pəpär nyel nyel námpwè gə ju bal ráá kē yala ne, ³⁹vwi-zwəlnə mó ná n nyí mu: pəpär ré gə wó námpwè, rə j'a dè nyel nyel, sə nyí wó kúkùlú nà du rə-ná-cí mú yala ne; rə-ná-cí mú wó wárhgáá. ⁴⁰Lò ywésé gə ló té lyəm lyəm n yó wə, n yó w jìrh nancəlú; rə-ná-

cí wó wárhgáá; ⁴¹è gə wó n cíl rí ywésé sà shìl, n cíl ré jìrh nánçàlé; rə-ná-cí wó wárhgáá; ⁴²sə yə-bəcànde címí nánshəshóló gə ju n yó-cóló w ne ráá n cíl nánçàlé y ne, sá nyí wó yə-bəcànde rə n'è ji kùr n yó-pèlé y wa, òdà n cíl ré ne; ⁴³vwĩ-zwálnə mó mà n nyí mu: jàà y è n'è yì mú, yə-pèlé ecəl ré ráá cíl ré mó jàà y gə wó nánshəshóló, e gə nyé òdà yala yə-bəcànde ta, ⁴⁴sə nyí rə-ná-cí mú wó yə-bəcànde cəbal, n wó jìmdi cəbal; vwĩ-zwálnə mó mà n byili bə n wó jìmdi cəbal, yə-bəcànde zhe n yó w ne. ⁴⁵Yə-bəcànde cəbal nmyé mó mǎ dwā sə n zù kàməzù-ezhaare, n yé n ywésé ne sə gùlì gùlì dwā, n pyili n nyi-kur rí n sùlì n ná n búbwéé n zhe: «jìmdi cəbal! jìmdi cəbal!». ⁴⁶N mà n já n yə jìmdi cəbal yi rí tēbē gako címí y è wó jìmdi kən mó zhe mo mó; wó rəmyé è ce n mà n du zulá jàà y wa, n vò n jòm n dúdú. ⁴⁷«Pyi-kur gònò ráá lě gònò jàà èdù gə kwí, ⁴⁸ráá lě kàməjě jàà èdù ráá pyi-kur kàməjě jàà èdù ráá kàməjě è sǎ òd'è bòlà jàà èdù ráá tònò jàà èdù ráá kən dēbē gako rə wèrhé òdà tònò jàà èdù, ⁴⁹jàà y è kwí mú nyí rí gə tú rə jìrh òdà vɔ-lyò gə y'a nyé né ráá rə jìrh nánshǒ, è wó gònò w yó ráá tònò w yó ráá kàməjě y yó ráá kàməjě y òd'è bòlà bē yó ráá kən dēbē gako rə wèrhé òdà tònò mó yó, nyí nyí rí wó kwí rə kwí: bə m'a ce vwĩ-zwálnə bə n nyí ri; ⁵⁰vwĩ-zwálnə mó mà n nyí jàà y è kwí mú nyí rí, rəmyé kwā, n mà n pyi ku w ò kwí mú nyí ni dwā nyàlpyé; ⁵¹sə dwā nyàlpyé dē ré, n mà n nyí ku w jàà y è kwí mú nyí rí: rə nyí rí gə sùlì gònò w yó ráá kàməjě y yó ráá kàməjě y òd'è bòlà bē yó ráá tònò w yó, má è wó tònò ku kǎ kǎ myé, sá nyí bə wàr bə m'a ce kú mú nyí rí jé yé; nyí ku w zhe jìmdi; ⁵²bə m'a ji gònò w òdà pyi-kur rí ráá lě kàməjě y ráá kàməjě y òd'è bòlà bē ráá tònò ku w kǎ kǎ ò zhe jàà è kwí mú myín; jàà y è kwí mú nyí rí gə wàr rə m'a jé mó ce, bə m'a ji ku w myín. ⁵³Sə vwĩ-zwálnə mó gə nyí n púrí jàà y è kwí gònò w yó ráá kàməjě y yó ráá kàməjě y òd'è bòlà bē yó ráá tònò ku kǎ kǎ yó mó nyí rí j'a yə sùlì, ⁵⁴n ná n pè nyí bə bə shèrh ku w ò zhe jàà y è kwí mú, n zè n kə n pyi ò nyí ni dwā nyàlpyé; ⁵⁵bə m'a jènè bə shèrh jàà y è kwí mú nyí rí, vwĩ-zwálnə mó zè n kə n nyí ri: jàà y è kwí mú gə gwě wó òdà è gə y'a wó né, má è nyí rí gə yə sùlì myé, ku w zhe jìmdi; bə m'a ji w myín; bə gònò w yé y òd'ò kwā y ga júwá; ⁵⁶sə vwĩ-zwálnə mó gə tú n nyí n púrí jàà y è y'a kwí mú jìrh námpwǎ námpólé bə gə shèrh y kwā né, n ná n gòm rə nyí rí gònò w ne ráá tònò w ne ráá kàməjě y ne ráá kàməjě y òd'è bòlà bē ne; ⁵⁷sə kən gə k'è du gònò w ráá kàməjě y ráá kàməjě y òd'è bòlà bē ne ráá tònò ku kǎ kǎ ne, sá nyí wó kùr ò ju ò k'a n'ò kwí: rəmyé yi ní, sə bə ji ku w ò kwí mú myín. ⁵⁸Bə m'a k'a shèrh gònò w ráá kàməjě y ráá kàməjě y òd'è bòlà bē ráá tònò ku kǎ kǎ kòbó bə y'a shèrh, jàà y è y'a kwí mú zè e jé mó, rəmyé yi ní ò m'a jìrh wárhgáá.» ⁵⁹Wó nəmyé nà wó nyé né pyi-kur ráá lě gònò ráá kàməjě ráá kàməjě òd'è bòlà e sùlì tònò ku kǎ kǎ gako jàà y è kwí mú shò kwā né; nəmyé nà n'è sē bə byili bə kən ré wó wárhgáá ráá rə zhe jìmdi.

Chapter 14

¹Cinu Yi zòm ñdó Muiyisi n wò: ²«Nyí tùtwwí rí tèbé bà m'a tó yə-bəcəndə cábal jimdí vūr dē ré yù w mú: bà gə zə mɔ̀ bà tú vwĩ-zwáɫnə mó sɔ́, ³vwĩ-zwáɫnə mó mà n du zulá jàà y wa, n vò n nyí mu. Yə-bəcəndə cábal mó gə wárh n yə-bəcəndə cími y wé, ⁴vwĩ-zwáɫnə mó ná n pɛ nyí bà bà zə kúmsi nányirh sàlyè sà bə jimdí zhe ñdó séédəre dɔ́ ñdó pyi-kur nánshɛn gwégwé e súlí yəzɔ́pɛa bə b'e pɔ́, mɔ́bɔ́ bà la n jimdí vūr mú yilə; ⁵vwĩ-zwáɫnə mó ná n pɛ nyí bà bà zwáɫ kúmi náyáá y dɔ́ nàzhĩ, nē wɔ́ è wé yá-pɛlé wa; ⁶rəmyé kwā, n mà n kwè kúmi nányi y è dàl mó ñdó séédəre y dɔ́b w ñdó pyi-kur rí nánshɛn gwégwé mó e súlí yəzɔ́pɛ yá; n mórɁ rə ga kúmi y bà zwáɫ bwí y nē mó yó w mó jal mó wa; ⁷n mà n zhérhé jal mó lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n yə-bəcəndə jimdí mú yó twər tálpyè; n zè n wò bà rə-ná-cí mú wó wárhgáá; rəmyé kwā, n mà n yé kúmi nányi y ni e zè e zù gɔ́. ⁸Lò mó mɔ́bɔ́ bà la n jimdí vūr mú mà n shérh n gándé, n fĩ n kur rí, n súlí n she nē, rəmyé yi ní n já n jírɁ wárhgáá; n mà n zè n ká n vò zulá jàà y wa, sə n mà n wèrhé dwā nyálpyè pwè ne, n tá n la n kòrhó w w zú yé; ⁹dwā nyálpyè dē ré, n mà n fĩ n kur rí ñdó n yó w ñdó n tama né e súlí n yá-kúlá né; n mà n fĩ n kur rí gakó; n shérh n gándé, n she nē, rəmyé yi ní n mà n já n jírɁ wárhgáá; ¹⁰dwā lyele dē ré, n mà n zə pyi-bwáɫse sàlyè kaka bə se zhe ñdó byin ràdù pyi-bwéle nányè èdù kaka bə y zhe ñdó mún cəəle nàbɔ́, mə yə pené, mə ywárh ñdó nwě e súlí nwě lyítər fwá; ¹¹vwĩ-zwáɫnə mó mɔ́bɔ́ n la jimdí vūr mú ná n cí lò mó bà la n jimdí vūr mú ñdó n pansé ga Cinu yé né, dwā-joló kòrhó w nyí rí ni; ¹²vwĩ-zwáɫnə mó mà n zwé pyi-bwéle y náyáá y ñdó nwě lyítər fwá y yò kòrhɔ́ vwĩ rí zwáɫ yilə; n mà n pə re ñdó bà gə y'a wèrhé né bə m'e pə pené Cinu yé né mó né; ¹³n mà n zwáɫ pyi-bwéle y bà gə n'è zwáɫ yə-bəɫɫɔ́ súbri lwáɫ vwām mó ñdó vwĩ námpúm cɛ́é ré vwām mó mǎgǎ mó, jàà kèbé bà cí rəmyé mó yil mó wə, bà kɔ́n m'a yə ràdù yò kòrhɔ́ vwĩ rí shò kwā ñdó kɔ́n gə yàɫ yə-bəɫɫɔ́ súbri lwáɫ vwĩ rí shò kwā né mó: wó vwĩ-zwáɫnə mó n cí ri; rə wó Cinu dúdú cəl; ¹⁴vwĩ-zwáɫnə mó mà n wèrhé yò kòrhɔ́ vwĩ rí vwām mó bà zwáɫ mó jal mó; n cí mu lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú jà-jí zhə-vɔ́ w ñdó n jà-jí jəfɔ́-byo w e súlí n jà-jí nǎfɔ́-byo w yó; ¹⁵vwĩ-zwáɫnə mó mà n kwè nwě y lyítər rí fwá yá; n twərɁ y námpólé n jə-gwǎ y wa; ¹⁶n zè n mórɁ n jà-jí jəfɔ́-pyini y nwě y è wɔ́ n jə-gwǎ y w mó wa; n zhérhé zhérhé twər tálpyè Cinu yé né; ¹⁷vwĩ-zwáɫnə mó mà n wèrhé nwě y kur ré rə dàl n jɔ́ w mó n cí lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú jà-jí zhə-vɔ́ w yó ñdó n jà-jí jəfɔ́-byo w yó e súlí n jà-jí nǎfɔ́-byo w yó, n pyèlé yò kòrhɔ́ vwām mó bà zwáɫ mó jal mó yó wə; ¹⁸vwĩ-zwáɫnə mó mà n kwè nwě y kur ré rə dàl n jɔ́ w mó, n lò mò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú yə-pɛlé wa; vwĩ-zwáɫnə mó zè n twí yə-bəɫɫɔ́ súbri pɔ́ tùtwwí rí Cinu yé né; ¹⁹rəmyé kwā, vwĩ-zwáɫnə mó mà n zè n zwáɫ yə-bəɫɫɔ́ súbri lwáɫ vwĩ rí; n zè n twí súbri pɔ́ tùtwwí rí lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú yó wə; rəmyé kwā n mà n zè n zwáɫ vwĩ námpúm cɛ́é ré vwām mó; ²⁰vwĩ-zwáɫnə mó mà n zè n kwè vwĩ námpúm cɛ́é ré ñdó vɔ́l kɔ́n ré n cí vwĩ-julú w yó; n zè n twí yə-bəɫɫɔ́ súbri pɔ́ tùtwwí rí lò mó yó, sə rəmyé mó kwā, rə-ná-cí mú já n jírɁ wárhgáá. ²¹Sə lò mó gə já n wó nəmɔ́-cɛ́lé, n wār rəmyé mó ga n la pyá n na, n mà n zə pyi-bwéle èdù sásá n mə n bà, yò kòrhɔ́ vwĩ rí zwáɫ yilə, bà m'a pɛ y ñdó bà gə mə sə bə wèrhé né bə m'e pə pené né mó, m̀nì ga bə twí yə-bəɫɫɔ́ súbri pɔ́ tùtwwí rí n yó; n mà n súlí n zə mún mə ywárh ñdó nwě vwĩ pené y yilə, e súlí nwě lyítər fwá, ²²e súlí épwənsə sàlyè ráá épò-bwər rəlyè, kɔ́n dɛ́bé n wó n mà n nə mó; kúmi èdù m'a yə yə-bəɫɫɔ́ súbri lwáɫ vwĩ rí zwáɫ yilə, è dɔ́ mó yə vwĩ námpúm cɛ́é ré zwáɫ yilə. ²³Dwā lyele dē ré, n mà n zə re n bə n pə vwĩ-zwáɫnə mó ne n jimdí vūr yilə, dwā-joló kòrhó w nyí rí ni, Cinu yé né; ²⁴vwĩ-zwáɫnə mó mà n zwé yò kòrhɔ́ vwĩ rí pyi-bwéle y ñdó nwě y lyítər fwá yá; n pə re ñdó bà gə mə sə bə wèrhé né bə m'e pə pené né mó Cinu yé né; ²⁵rəmyé kwā né, n mà n zè n zwáɫ yò kòrhɔ́ vwĩ rí pyi-bwéle yá; n wèrhé è jal mó n cí lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú jà-jí zhə-vɔ́ w ñdó n jà-jí jəfɔ́-byo w e súlí n jà-jí nǎfɔ́-byo w yó; ²⁶vwĩ-zwáɫnə mó mà n twərɁ nwě námpólé n jə-gwǎ y wa; ²⁷n zè n mórɁ n jà-jí jəfɔ́-pyini y nwě y è wɔ́ n jə-gwǎ y w mó wé, n zhérhé zhérhé twər tálpyè Cinu yé né; ²⁸vwĩ-zwáɫnə mó mà n wèrhé nwě y kùr ré rə dàl n jɔ́ w mó n cí lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú jà-jí zhə-vɔ́ w yó ñdó jà-jí jəfɔ́-byo w yó e súlí n jà-jí nǎfɔ́-byo w yó, n gə tó yé n cí yò kòrhɔ́ vwĩ rí vwām mó jal mó mǎgǎ mó; ²⁹vwĩ-zwáɫnə mó mà n kwè nwě y kur ré rə dàl n jɔ́ w mó n lò mò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú yə-pɛlé wa, n mə n twí yə-bəɫɫɔ́ súbri pɔ́ tùtwwí rí n yó Cinu yé né; ³⁰vwĩ-zwáɫnə mó mà n zwé épwənsə èdù ráá épò-bwər ré òdù, kɔ́n ré tèbé lò mó zə n mə n bà mó, ³¹n kúmi y èdù yə-bəɫɫɔ́ súbri lwáɫ yilə, n zè n súlí vɔ́l kɔ́n ré è dɔ́ mó ne, n zwáɫ vwĩ námpúm cɛ́é ré; vwĩ-zwáɫnə mó mà n zè n twí yə-bəɫɫɔ́ súbri pɔ́ tùtwwí rí lò mó mɔ́bɔ́ bà n'è vūr n jimdí mú yó, Cinu yé né.» ³²Wó nàmyé nè wó nyá né yə-bəcəndə cábal mɔ́bɔ́ n yír kɔ́n ré tèbé bà zhe rə tum n jimdí vūr yil mó shò kwā né. ³³Cinu zòm ñdó Muiyisi ñdó Aarɔ́ n wò: ³⁴«Á gə tú á zù Kanaā tənà y à la ába pɔ́ á cini mú wé, à gə ce á tənà y è la á nyá jírɁ mú jì èdù kwíc, ³⁵jì y èmyé mó cábal mó mà n vò n cí vwĩ-zwáɫnə mó ne n wò: «Á nɔ́ ñdó wó kɔ́n rə kwí ta à sɔ́ jù wə.» ³⁶Vwĩ-zwáɫnə mó mà n pə nyí bà bà vūr jì y wè ré gakó bə ce pwè ne, éfòró fmyé vwĩ-zwáɫnə mó bà n zù è wé n nyí jàà y è kwí mú; èta bà t'á la jì y kɔ́n ràdù ga nyù ñdó kɔ́n tèbé rə zhe jimdí ta yé; rəmyé kwā né, vwĩ-zwáɫnə mó mà n zè n zù jì y wé m̀nì n nyí yə; ³⁷n mà n nyí jàà y è kwí mú: jì y wu byílsí jàà y è kwí mú gə zhe gwársə, sà nyè ñdó vɔ́-lyɔ́ ta sə wó nánshɛn, jàà y gə nyè ñdó è co góró ta, ³⁸vwĩ-zwáɫnə mó mà n du n zhì jì y étwí-ènyí rí ní, n ce bə pyi jì y dwā nyálpyè yilə. ³⁹Dwā nyálpyè dē ré, vwĩ-zwáɫnə mó mà n kwè n bə n nyí jì yó: jì y jàà y è kwí mú nyí rí

gə súlí byílsí yó, ⁴⁰vwĩ-zwálnə mó mà n pə nyí bà bà vŭr nákulə né nyèbé nè kwí mú, sə bə súlí bə zə nɛ bə du cɔ w w bə vò bə dwĩ, jàà kèbé è zhe jìmdi wé; ⁴¹ń mà n ce bə kòrh jì y wu w púlápúlá bə súlí bə zə shó w bə kòrh mó bə du cɔ w w bə vò bə dwĩ jàà kèbé è zhe jìmdi mú wé; ⁴²rəmyé kwā, bə m'a pwà nákulə dwā bə ce náyáó né jàà wa, bə súlí bə zə shó dō bə k'a m'e fwàl jì yá. ⁴³Sə jì y gə zè è k'è n'è kwí bà gá vŭr jàà y nákulə né bə súlí bə kòrh y bə zè bə k'a fwàl y kwā né, ⁴⁴vwĩ-zwálnə mó mà n kə n vò n nyí jì yó: è jàà y è kwí mú nyí rí gə súlí, sá nyí bà wàr bà m'a ce kú mú nyí rí jé yé; nyí jì y ɛmyé mó zhe jìmdi; ⁴⁵rəmyé yí ní, bə m'a wŭr jì yá, bə zè bə pwà è nákulə né ɛd'è dār ré e súlí shó w bə y'à m'e fwàl y mó gakó bə m'e du cɔ w wa, bə vò bə ló jàà kèbé è zhe jìmdi mú wé. ⁴⁶Lò mòbó ń zù jì y w è nyí rí pyu mú yí rí púlápúlá yí ní, ń mà n jìrh jìmdi cábal kɔn m'e yí dādɛnɛ, ⁴⁷lò mòbó ń pyè jì y w mà n shèrh ń gándé, lò mòbó mye ń jòm è wé n jí kùjú mà n shèrh ń gándé. ⁴⁸Sə vwĩ-zwálnə mó gə tú ń zù jì y wé, n nyí yó, ń gə púrí jì y jàà y è y'a kwí mú nyí rí gə yə súlí, bə gə k'a fwàl y kwā mó, ń mà n byili bà jì y wó wárhgáá, è kú mú nyí rí gə jé mó yilə. ⁴⁹È gə wó jì y kú mú vŭr yilə, vwĩ-zwálnə mó mà n zə kúmsi sàlyè ɛdə séédəre dɔ ɛdə pyi-kur nánshɛn gwégwé e súlí yəzópɛ; ⁵⁰ń mà n zwál kú mí náyáó y dɔ nàzhĩ bwĩ nɛ wɔ è wé yá-pélɛ wa; ⁵¹rəmyé kwā, ń mà n kwè séédəre dɔ w ɛdə yəzópɛ y ɛdə pyi-kur rí nánshɛn gwégwé mó e súlí kú mí nányi yó; n zè n mórɛ kú mí y bà zwál mó jal mó wé, e súlí bwĩ y nɛ mó wé; ń mà n zè n zhérhé jal mó jì y yó twər tàlpyè; ⁵²wó èta ń mà n já n zə kú mí y jal mó ɛdə bwĩ y nɛ mó ɛdə kú mí y nányi y ɛdə séédəre y dɔ w ɛdə yəzópɛ y e súlí pyi-kur rí nánshɛn gwégwé mó n mə n vŭr ń jì y jìmdí ní; ⁵³ń mà n yè kú mí nányi y ni e zè, e shér cɔ w wa, e zù gɔ; rəmyé kwā né, ń mà n zè n twĩ jìmdi vŭr tùtwĩ rí jì y yó. Rəmyé yó jì y m'a j'a jìrh wárhgáá.» ⁵⁴Wó nàmyé nè wó nyá né cí mí y kèbé gakó è wó yə-bəcànde ɛdə səlɔwà ⁵⁵e súlí gòndò ɛdə jì kú ⁵⁶ráá nyəle ráá yòrhò ráá pópɔ nyel nyel shò kwā né; ⁵⁷nə n'è sɛ bà pɔr kɔn ré tɛbé rà zhe jìmdi ɛdə tɛbé rà wó wárhgáá mó dwā wa.

Chapter 15

¹Cinu Yi zòm ndá Muiyiisi ndá Aarõ n wò: ²«Wál-na Esərayel lyi byä bé ne: «bal bele gə n'è yì rə ně n'è dwi mà lwé té, ně mó məmyé n'è ce n' jirh jimdi cábal. ³Nyí kən ré tēbé rə ce n' bele ně mó mà n'è dwi mà lwé té mó zhe jimdi mú: n' bele ré ně mó n'è dwi mà lwé té ráá mà t'á dwi mà lwé té mye, nyí n' gə wó jimdi cábal mó kùrə: ⁴Rəmyé ce, pyònò kòbó gakó bal mó n'emyé mó pyè ò wé mó zhe jimdi; ku kòbó gakó n' jòm ò yó mó mye zhe jimdi. ⁵Lò mòbó n' la pyònò w'òmyé mó dwərh, n' mà n' shèrh n' gándé n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ⁶Lò mòbó n' jòm ku kòbó bal mó n'emyé mó jòm ò yó mó yó, mà n' shèrh n' gándé n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ⁷Lò mòbó n' dwərh bal mó n'emyé mó, mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ⁸Sə bal mó n'emyé mó gə carh tətār lò mòbó n' wó wárhgáá yó, lò mó n'emyé mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ⁹Jòmò kòbó gakó bal mó mòbó n' bele ně n'è dwi mà lwé té mó jòm ò yó n' mà n' vò sómá mó zhe jimdi. ¹⁰Lò mòbó gakó n' dwərh ku kòbó ò yál bal mó n'emyé mó kùr wə, rə-ná-cí jirh jimdi cábal kən m'e yí dādēné; sə lò mòbó n' kwé ku èta dwí rí n' zhí mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ¹¹Lò mòbó gakó bal mó mòbó n' bele ně n'è dwi mà lwé té mó dwərh ndá n' yə n' jèsé zhəzhéle, mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ¹²Bə m'a lo dō nəzhí y kēbé bal mó mòbó n' bele ně mó n'è dwi mà lwé té dwərh mó, sə è gə wó dō nəzhí sə bə zhəzhéle ya. ¹³Bal mó n' bele ně mó n'è dwi mà lwé té mó bele ně mó gə zhì mà k'è t'á dwi, n' mà n' gə dwā nyàlpyè kən m'e yí n' jimdi vūr mú, n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she bwí ně, rəmyé yi ní, n' mà n' já n' jirh wárhgáá. ¹⁴Dwā lyele dē ré, n' mà n' zə épwənsə sàlyè ráá épò-bwərh rəlyè n' vò n' pə vwī-zwálnə mó ne dwā-joló kòrhó w' nyí rí ni, Cinu yé né. ¹⁵Vwī-zwálnə mó mà n' zwál èdù y yə-bəlǎlǎl sūbri lwəl yilə, n' zwál è dō mó vwī nàmpúm cēé yilə; vwī-zwálnə mó mà n' zē n' twī yə-bəlǎlǎl sūbri pə tūtwwī rí n' bele ré ně mó mà y'a n'è dwi mà lwé té mó yilə, Cinu yé né. ¹⁶Bal lùlì y ně mó gə du mà ló té, n' mà n' she ně sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné; ¹⁷bə m'a shèrh gònò kòbó gakó ndá tònò kòbó gakó lùlì y ně mó dwərh, sə rə m'a zə jimdi kən m'e yí dādēné. ¹⁸Kē ndá bal gə zù ndá dwā, bə m'a she ně, sə bə m'a j'a yə jimdi cinə kən m'e yí dādēné. ¹⁹Kē gə nɔ n' cànà, jal zē mà n'è dwi mà lwé té, n' mà n' já n' yə jimdi cəkē dwā nyàlpyè, sə lò mòbó n' dwərh mo, rə-ná-cí mà n' já n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ²⁰Ku kòbó gakó n' pyè ò yó n' cànà y yi rí w' mú zhe jimdi, ku kòbó gakó n' jòm ò yó mye zhe jimdi. ²¹Lò mòbó gakó n' dwərh n' pyònò w' ne, n' mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ²²Lò mòbó gakó n' dwərh ku kòbó n' jòm ò yó mó ne, n' mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' já n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ²³Lò gə dwərh kən rə wə n' pyònò w' wə, ráá rə wə ku w' kòbó n' jòm ò yó mó yó ne, rə-ná-cí mà n' já n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ²⁴Bal gə zù ndá kē mó n'emyé mó, kē mó cànà y jal mó zē mà tə mə, bal mó mà n' já n' yə jimdi cábal dwā nyàlpyè; sə pyònò kòbó gakó bal mó la ò wé pyō mó m'a zə jimdi. ²⁵Kē jal gə n'è lwé té, e j'a dā n' cànà n' nɔwa, ráá n' cànà dwā né lyē mə j'a gwē n'è lwé té, n' mà n' yə jimdi cəkē yi rí rəmyé mó gakó wé; n' mà n' yə jimdi cəkē ndá n' cànà y yi rí wé ta. ²⁶N' jal mó té ló mó yi rí ga, pyònò kòbó gakó n' pyè ò wé m'a j'a yə ndá pyònò kòbó n' pyè ò wé n' cànà y yi ní mú ta; sə ku w' kòbó gakó n' jòm ò yó mó m'a zə jimdi ndá ò gə zhe jimdi n' cànà y yi ní mú ta. ²⁷Lò mòbó gakó n' dwərh pyònò w' òmyé mó ndá ku w' òmyé mó ná n' ce n' cìn jimdi; n' mà n' shèrh n' gándé, n' súlì n' she ně, sə n' mà n' yə jimdi cábal kən m'e yí dādēné. ²⁸Kē mó jal mó ló mó gə kwī, n' mà n' dē dwā nyàlpyè, rəmyé kwā, n' mà n' jirh wárhgáá. ²⁹Dwā lyele dē ré, n' mà n' zə épwənsə sàlyè ráá épò-bwərh rəlyè, n' bə n' pə vwī-zwálnə mó ne, dwā-joló kòrhó w' nyí rí ni. ³⁰Vwī-zwálnə mó mà n' zwál kúmi èdù y yə-bəlǎlǎl sūbri lwəl yilə, n' zē n' zwál è dō mó vwī nàmpúm cēé yilə; vwī-zwálnə mó mà n' zē n' twī yə-bəlǎlǎl sūbri pə tūtwwī rí kē mó yó, Cinu yé né, n' jal mó mà y'a n'è lwé té mà y'a ce n' yà n' wó jimdi cəkē mó yilə. ³¹Á m'a byili Esərayel lyi byä bé ne bə bə gə tú bə wó jimdi cinə yi ní, sə bə kəl à jì y yala ne bə zhì kwā né, èta bə t'á la cú bə jimdi yil yé, è n'è yāl e wə bə bə t'á la cú bə gə m'a ce à jì y è wə bə cəcəl w' mó zə jimdi mú yil yé.» ³²Wó nàmyé nà wó nyá né bal mòbó n' bele n'è yì, ně zē mà n'è dwi mà lwé té ndá bal mòbó n' lùlì ně mó mye n'è dwi mà lwé té mə zē mà ce n' jirh jimdi cábal, ³³e súlì kē mòbó n' nɔ n' cànà y mó, è n'è yāl e wə bə bal mòbó ráá kē mòbó jal n'è dwi n' yala né wé, ndá bal mòbó n' ná n' zwì ndá kē mòbó n' wó jimdi cəkē mó shò kwā né.

Chapter 17

¹Cinu Yi zòm ndá Muiiisi n wò: ²«Wál Aarɔ̃ ndá n byă bé e súlí Esərayel lyi byă bé gakó ne: Nyĩ-nə nyí rí tèbé Cinu pɔ́ mɔ́: ³Esərayel lò gə zwəl nɔ́ ráá pyirhə ráá bɔ́ zulá jàà y w ráá n du zulá jàà y wa, n mə n zwəl wə, ⁴e ja n yə vwām mɔ́ məmyé mɔ́ zə n bə dwā-joló kòrhó w nyí rí ni m̀̀nì n pə mɔ́ Cinu ni, Cinu ji y yé né, jal mɔ́ n ló tɛ́ mɔ́ yò w m'a jòm n yó wə: bə m'a vùr bal mɔ́ nmyé mɔ́ n dwí rí wé. ⁵Rəmyé mɔ́ yilə, Esərayel lyi byă bé m'a zə vwāmá né nyèbé bə y'a n'è yál bə zwəl gɔ́ sɔ́ mɔ́ bə m'e bə; bə m'a pə ne vwĩ-zwəlnə mɔ́ ne, dwā-joló kòrhó w nyí rí ni, n pə Cinu ni; bə m'a zwəl ne nə yə yə-zúlá vwĩ bə pə Cinu ni; ⁶vwĩ-zwəlnə mɔ́ mà n zhérhé nə jal mɔ́ məmyé Cinu vwĩ-júlú w ò wə dwā-joló kòrhó w nyí rí ni mú yó, n zɛ́ n ji nwĩsí myĩn, sə yə lwé nānyənyélé rə n'è swé lyim tɛ́ Cinu yilə; ⁷èta bə k'è t'á la bə vwɛ́ né zwəl bə pə yə né nə nyé ndə bə-cĩsi ta, bə n'è twĩ pwarha tumə bə m'è cèrhé mɔ́ ne ye. Wó nyí rə m'á j'á n̄wéné gaga, bə yilə, byin byin gakó. ⁸N m'á súlí n wò be: Esərayel dwí rí lò ráá zhə-bal mɔ́bɔ́ n jə bə cəcəl w gə zwəl vwĩ námpúm cɛ́ɛ ráá vwĩ dwí dō, ⁹e ja n yə mə vwām mɔ́ zə n mə n bə dwā-joló kòrhó w nyí rí ni m̀̀nì ga bə zwəl mo Cinu yilə, bə vùr rə-ná-cí mú n dwí rí wé. ¹⁰Esərayel dwí rí lò ráá zhə-bal mɔ́bɔ́ n jə bə cəcəl w gə jú jal mɔ́ mɔ́, à m'a pyirhí à yé a cili n sɔ́ á j'a vùr rə-ná-cí n dwí rí wé; ¹¹bə kò-nyì nyũ mú wə rə jal mɔ́ wa, sə àmyé pɔ́ ába nyí b'á zə mɔ́ á m'á twĩ á nyũ mú yə-bəlwáálé sũbri pɔ́ tũtwĩ rí vwĩ-júlú w yó. Zhənà, jal mɔ́ n'è vùr yə-bəlwáálé mə gə wó nyũ yilə. ¹²Wó rəmyé è ce à wəl Esərayel lyi byă bé ne: «Lò m̀̀dù ga á wé tá n la jal jú yé, zhə-bal mɔ́bɔ́ n jə á cəcəl w mye cici mye tá n la jal jú yé». ¹³Esərayel lyi byă bé lò m̀̀dù ráá zhəbə bé bə jə á cəcəl w mɔ́ m̀̀dù gə gu gɔ́-nām ráá kúmi kèbé bə n'è jí gɔ́-jílá yi ní, n mà n ló ku w jal mɔ́ tɛ́ n swəl shó n ló mə yó; ¹⁴bə kò-nyì gakó nyũ mú wó rə jal mɔ́, rə gə j'á gwé wó nānyì yi ní; wó rəmyé è ce à wəl Esərayel lyi byă bé ne: «Á t'á la kò-nyì dɛ́ dɛ́ jal jú yé, bə kò-nyì gakó nyũ mú wó rə jal mɔ́; lò mɔ́bɔ́ n ju rə jal mɔ́, bə m'a vùr mu n dwí rí wé.» ¹⁵Lò mɔ́bɔ́ gakó, n wó tənà y lò cici ráá n wó zhə-bal, n dòm vwām nāncùu ráá vwām mɔ́bɔ́ ku dòm o zhəzhəre mà n shèrh n gándé, n súlí n she nɛ́, sə n mà n yə jìmdi cəbal kɔ́n m'e yí d̀̀d̀d̀nɛ́; rəmyé kwā, n mà n já n jìrh wárhgáá. ¹⁶N gə yə n gándé shèrh ráá n gə yə nɛ́ she, n cici mà n zhĩ n dóó wá.»

Chapter 18

¹Cinu zòm ndá Muyiisi n wò: ²«Wál Esərayel lyi byä bé ne: Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ³Á t'á la kòn ré tèbé rà n'è wèrhé Ezhibti ní á gó jòm màgã mó dwí rí wòrhó yé; á t'á la kòn ré tèbé rà n'è wèrhé Kanaā tənà y à la ce á b'á zù è wé mó dwí rí wòrhó yé; á t'á la bà nyó né ne tó yé; wèrhé-na ndà à lùl-e-púrsí gó n'è byili ní, sà á tó à nyó né ne. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ⁵Zwě-nə à nyó né sà á tó à lùl-e-púrsí. Wó nè tó mó denne numbyini m'a tó né e zə nyū. Wó àmyé à wó Cinu. ⁶Á mādù ga tá n la pyā n nə n dwí lò cə-lwèa y yé. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ⁷N tá n la n da cə-lwè y nɔ yé, n tá n la n ná cə-lwè y mye nɔ yé; n gá wó n ná mó ce, n tá n la n cə-lwè y nɔ yé. ⁸N tá n la n da kē cə-lwè y nɔ yé; b'è wó n da cici cə-lwè yá. ⁹N tá n la n nəkó cə-lwè y nɔ yé, n wó n da-bəkó ráá n ná-bəkó, má n kòn kèlé w ráá n kòn pwè ne mye. ¹⁰N tá n la n byi bəkó ráá n bəkó bəkó cə-lwè y nɔ yé, b'è wó n cici mú cə-lwè yá. ¹¹N tá n la n da kē bəkó cə-lwè y nɔ yé; è gá wó n da n lùl mu mú ce, n wó n nəkó. ¹²N tá n la n da nəkó cə-lwè y nɔ yé, nmyé ndá n da ga wó jal mādù. ¹³N tá n la n ná zhən-kē ráá n nyé cə-lwè y nɔ yé, bə nmyé ndá n ná ga wó jal mādù. ¹⁴N tá n la n da da-byi kē yala ne yú n tó rà denne n nə n da da-byi mú cə-lwè y yé; n wó n da da-byi kē. ¹⁵N tá n la n byi-can cə-lwè y nɔ yé; n gá wó n byi kē mó ce, n tá n la n cə-lwè y nɔ yé. ¹⁶N tá n la n da-byi kē cə-lwè y nɔ yé; bə wó n da-byi mú cə-lwè y cici. ¹⁷N tá n la kē ndá n bəkó ga cə-lwè y nɔ yé; n tá n la n byi bəkó ráá n bəkó bəkó cə-lwè y nɔ yé; bəmyé ndá nmyé ga wó jal mādù; rəmyé mó m'a yə pwarha tūtwi. ¹⁸N tá n la n kē mó nyé jú yé, bə n gə nɔ n cə-lwè y ndá n kē mó yirhá gwě ɲwéné, n m'á ji bya-kene nəgúli té bə bwəl wə. ¹⁹N tá n la kē móbó n nɔ n cənà y n zē n jirh jimdi cəkē mó cə-lwè y nɔ yé. ²⁰N tá n la zú ndá n da-dō kē yé, bə rəmyé m'a ce n jirh jimdi cəbal. ²¹N tá n la n byi mādù ga myin ju ndə vwī ta Məlcəkəb yil yé, n tá n la n Yi rí yil ré fuuli yé. Wó àmyé à wó Cinu Yi. ²²N tá n la zú ndá bal ndə bə gá y'a zù ndá kē né yé, rəmyé mó m'a yə pwarha nánfəl. ²³N tá n la zú ndá vwām yé, bə rəmyé mó m'a ce n jirh jimdi cəbal; kē mye tá n la n cín pə vwām ne mə ji yé, rəmyé m'a yə ywāl nánfəl tūtwi. ²⁴Á t'á la tūtweə né nəmyé rədù ga tū rə ce á jirh jimdi cíná yé, bə wó tūtweə né nəmyé nə ce dwə né nyèbé à n'á ji á yé né mó jirh jimdi cíná. ²⁵Tənà y j'a zē è zhe jimdi, a zē a pə y è dóo w còrhò-tum; e zē e tɔle è lyi bí té. ²⁶Sə àmyé tənà y lyi bí cici ndá zhələ bé bə jē á cəcəl w mó, tó-nə à nyó né nd'á lùl-e-púrsí sà á t'á la pwarha tūtweə né nəmyé rədù ga tū yé; ²⁷lyi bí byèbé bə y'a jènə ába bə jē tənà y w mó twi pwarha tūtweə né nəmyé mó gakó, tənà y j'a zē è zhe jimdi. ²⁸Rəmyé m'a ce tənà y t'á la ába té tɔl ndə è gá tɔle dwí rí tèbé rà jènə ába mó ta, b'á ce è zhe jimdi yil yé, ²⁹sə bə m'a vùr lò móbó n twi pwarha tūtweə né nəmyé rədù mú, n dwí rí wé. ³⁰Zwě-nə à nyó né, sà á bə pwarha nyó né nyèbé bə y'a n'è zwě nd'á gwě yə twi mú zwě yé, sà á bə tūtweə né nəmyé mó dwí rí zə á m'á ce á cín jimdi yé. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí.»

Chapter 19

¹Cinu zòm ndá Muyiisi n wò: ²«Wál Esərayel lyi byá bé púlápúlá ne: Yál-na àmyé Yi lyi b'amyé, Cinu á Yi rí bə dō zhe yé. ³Á mādù gako mà n nyàm n da ndá n ná, sə n súlí n nyàm à shirhá y dwā né. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ⁴Á t'á la yə nánkòmdé kùr tó yé, á t'á la yə zùrhù á cìn yil yé. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ⁵Á gə la yə-zúlá vwí zwál Cinu yilə, sə á zwál ré rə tó ndə nyə né gə n'è byili ní m̀̀ni n zwē á vwí rí: ⁶Bə m'a dō rə nà má bé rə zwál mó dē ré ndə rə zē nəkəkólé yá; rə dwà nətò dē ré, bə m'a ji nà má bé byèbé bə dāl mó myín; ⁷bə gə nyéé bə dòm bə dwā nətò dē ré, bə t'á la rə-ná-cí lwál mó zō yé, bə bə wó nà má byèbé bə pən; ⁸lò m̀̀bó n cē n dō bə mà n zhí dóó n cìn nì n gə fuuli Cinu cəl ré mó yilə; sə bə m'a vùr rə-ná-cí n dwí rí wē. ⁹Á gə tú á la á cesé jər, n tá n la n cə y jər n má yí è swé ré ne yé, sə n tá n la n kwā né kwā́ n gũn jiji ywé nyèbé nà dāl mó mye yé; ¹⁰n tá n la n dāv-è-cémé né byá bé ga pər yé, sə n tá n la byèbé bə ló té mó mye pwá yé; n m'a yē bə n pə nəmò mó ndə zhə-bal mó ne. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ¹¹Á t'á la numbyíni ɲwól yé, á t'á la koma góm á pə á da-dō lò ne yé, á t'á la m̀̀ myinù yé. ¹²Á t'á la à yil ré zə á m'a bwəl nyí e ja wó koma yé: n gə wèrhé èta n m'a fuuli à yil ré. Wó àmyé à wó Cinu. ¹³N tá n la pyá n tó n jè-dō denne n zē yé, sə n tá n la m̀̀ ɲwól mye yé; t̀̀nt̀̀nnə kwándé t'á la n jō w māō kən m'e yí è zē nəkəkólé yé; ¹⁴n tá n la sə-bòrhò tũrh yé, sə n tá n la ku k̀̀bó ò m'a lyályéré lyilyò o ji té mye ò yé né cú yé; wó èta n m'a nyàm n Yi rí ní. Wó àmyé à wó Cinu. ¹⁵Á t'á la b̀̀rsi kó namməjóló yé: n tá n la nəmò mó ne sãō yé, n tá n la nyí lyi-f̀̀lò w mye kwā né co yé, ká n da-dō lò mó b̀̀rsi ndə cángá t̀̀twi rí gə n'è yál né; ¹⁶n tá n la n dwí rí lò yil namməlwélé zōm yé, sə n tá n la cà kèbé è m'a ce bə ló n jè-dō jal té mó lò ne co yé. Wó àmyé à wó Cinu. ¹⁷N tá n la n da-byí mú súl yé, sə n tá n la tətóná co ndə n da-dō lò mó bú m̀̀ni ga dóó bə́k'a jòm n yó n shò kwā né yé; ¹⁸n tá n la n jim cú yé, n tá n la n dwí rí lyi bí lwele ré bə wèrhé mó mó kō n cī n wé yé: rəmyé ce n m'a swéné n dō ndə n cici mú ta. Wó àmyé à wó Cinu. ¹⁹Zwē-nə à nyə né: n tá n la ce n vwámá dwí k̀̀rə nàlyè jil dwā yé; n tá n la wə-dwí k̀̀rə nàlyè dú n cə y w yé; n tá n la g̀̀nò k̀̀bó ò s̀̀ ndə étó-nyínsi dwí k̀̀rə nàlyè zú yé. ²⁰Bal gə zù ndə kē, kē mó zē n wó yə-kē, bal dō yà n la jú, e ja bə gwē yə n ye y wéré y kwē ráá n gwē bə n cìn cī, bə m'a ji bal mó n zù ndə m̀̀ mó bwá; bə t'á la bə gu yé, bə bə y'á gwē yə kē mó ne yē n cī n cìn yé; ²¹bal mó mà n zə pyi-bya n mə n bə dwā-joló kòrhó w nyí rí nì n pə Cinu nì, yò kòrhó vwí zwál yilə; ²²vwí-zwálnə mó gə zə yò kòrhó pyi-bya y n mə n twí yə-bəl̀̀l w bal mó wèrhé mó s̀̀bri pò t̀̀twi rí bal mó yó Cinu yé né n zhè kwā né, bal mó já n nə n yə-bəl̀̀l w òmyé mó s̀̀bri. ²³Á gə tú á zù Kanaā tənà y wa, á zē á zhele cémé dwí té tē n n'è ce byá gako, á m'a nyí nà byá bé ndə kən dèbé rə wó jìmdi kən ta; byinə nətò wé, nà byá bé m'a j'a yə jìmdi kən á yilə, bə t'á la bə jú yé; ²⁴byinə nənə nyàn ré, bə m'a pə nà byá bé gako Cinu nì, nəb́n-co címsi wé; ²⁵sə byinə nənə byin rí, á m'a zē á jí bi; rəmyé mó m'a ce á wò-jə́ré m'a j'a n'è p̀̀l rə la. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ²⁶Á t'á la kaka jú jal yó w yéa, á t'á la jə-myaarhe tumə tũ yé, á t'á la jəpárse mye párh yé; ²⁷á t'á la á ywésé nyə né góm á kəkélé yé, sə á t'á la á pəpésé tama né f̀̀n yé; ²⁸Á t'á la á yala né kár kár cùu yil yé, á t'á la myaarhe mye cú á yala né ne yé. Wó àmyé à wó Cinu. ²⁹N tá n la n bə́kó cīrh n ce fwál wé n má yààle mó yé, m̀̀ni ga tənà y lyi bí bə́k'a zē bə n'è fwál, sə tənà y púlápúlá bə́k'a sú ndə pwarha t̀̀twi yé; ³⁰zwē-nə à shirhá y dwā né nyə né, sə á súlí á nyàm à jì yá. Wó àmyé à wó Cinu. ³¹Á t'á la ywólse byó yé, bə rəmyé mó m'a ce á jīrh jìmdi cíná. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ³²N m'a zē n zhí dē yə-pwərh cóbal yé né, sə nyàm nánce; rəmyé mó yi ní n m'a nyàm n Yi rí. Wó àmyé à wó Cinu. ³³Zhə-bal gə tú n la n sō jòm, á tənà y wa, á t'á la pyá á tó n denne á zē yé; ³⁴á m'a zə zhə-bal mó n tú n jē á sō mó ndə tənà y cici lò ta, ndə wó ámyé mādù ta; n m'a swéné mo ndə n cici mú ta; bə ámye cici mú yál zhə́lə Ezhibti tənà y wé. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ³⁵Á t'á la tēbé rə də cángá wòrhó kən ré tēbé bə vùr nyə rə shò kwā mó yé: kən dwélè ndə kən d̀̀mì e súlí kən yīrh m̀̀rhó wé ré. ³⁶Pyá-na m̀̀rhó wé ré tēbé rə càn mó ndə d̀̀mì m̀̀rhó shisí shèbé sə càn mó ndə efá kèbé è càn mó e súlí yē kèbé è càn mó. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí á ce á shér Ezhibti tənà y w mó. ³⁷Á m'a zwē à nyə né nd'á l̀̀l-e-p̀̀rsi gako, á wèrhé ndə nà gə n'è byili ní. Wó àmyé à wó Cinu.»

Chapter 20

¹Cinu zòm ñdá Muyiisi n wò: ²«Ñ m'á wò Esərayel lyi byă bé ne:bə m'a gu lò mòbó gakó, n wó Esərayel tənà y lò ráá n wó zhə-bal n jě Esərayel né, n zwəl n byă bé mādù n pə Mələeke ne: tənà y lyi bí m'a dul mu ñdá nákulə bə gu;³sə àmyé cici mú m'a bú ñdá lò mó ñmyé; à m'a vùr mu n dwí rí wé, n gá pə n byă bé mādù Mələeke ne mó yilə, n zè n já n tó rə denne n ce jimdi à jì y w n súlí n fuuli à yil ré mó yilə. ⁴Sə tənà y lyi bí gə pyà bə pyi bə yírhə lò mó gá tú n ná n zwəl n byă bé mādù n pə Mələeke ne yì ní, bə gá t'á yál bə gu mu mú yilə, ⁵àmyé cici mú m'a j'a bú ñdá lò mó ñmyé mó e súlí ñdá n jì yá, sə à m'a vùr bi bə dwí rí wé, ñmyé ñdá byèbé bə tó mo bə fwəl ñdá Mələeke mó. ⁶Lò mòbó n ná n byè ywǎlse n má n fwəl èta, à m'a j'a bú ñdá mɔ sə à m'a vùr mu n dwí rí wé. ⁷Pyă-na á yə Yi lyi, bə wó àmyé à wó Cinu á Yi rí. ⁸Zwē-nə à nyá né sə á wèrhé ñdà nà gá n'è byili ní. Wó àmyé à wó Cinu, à cír ába á wó à dúdú lyi. ⁹Rəmyé mó ce:bə m'a gu lò mòbó gakó n bwəl lwele n pə n da ráá n ná ne; n cu mú yò w m'a zhì n cici yó wə, n gá bwəl lwele n pə n da ráá n ná ne mó yilə. ¹⁰Bal gə zù ñdá n dō kē, bə m'a gu bi, bal mó ñdá kē mó bə zù ñdá dwā mó ga. ¹¹Bal gə zù ñdá n da kē, n nɔ n da cə-lwè yá; bə m'a gu bə ga bəlyè yá, bə cu mú yò w m'a zhì bə cici yó wə. ¹²Bal gə zù ñdá n byi-can, bə m'a gu bə ga bəlyè yá; bə rəmyé wó ywāl nánfólò tūtwwī, bə cu mú yò w m'a zhì bə cici yó wə. ¹³Bal gə zù ñdá bal ñdà bə gá y'a zù ñdá kē né, bə ga bəlyè y twī pwarha tūtwwī; bə m'a gu bi, bə cu mú yò w m'a zhì bə cici yó wə. ¹⁴Bal gə jú kē ñdá kē mó ná mó ga, rəmyé mó wó cizhìl nánfólò tūtwwī; bə m'a ji ñmyé ñdá bəmyé ga myín; èta pwarha tūtwwī k'è t'á la tũ á sō yé. ¹⁵Bal gə zù ñdá vwām, bə m'a gu bal mó, sə á súlí á gu vwām mó mye. ¹⁶Kē gə zù ñdá vwām mǔ mǔ, n mǔ sá gu kē mó ñdá vwām mó ga; bə m'a gu bi, sə bə cu mú yò w m'a zhì bə cici yó wə. ¹⁷Bal gə jú n nəkó, n da-bəkó ráá n ná-bəkó, n zè n nə n cə-lwè yá, n nəkó mó mye nə ñmye cə-lwè yá, rəmyé mó wó cizhìl nánfólò; bə m'a vùr bi bə dwí rí wé, bə dwí rí lyi bí yírhə wə; bal mó mà n zhī n dóo w n gá nɔ n nəkó mó cə-lwè y yilə. ¹⁸Bal gə zù ñdá kē mòbó n nɔ n cànà yá, n nə n cə-lwè yá, bə m'a vùr bəmyé bəlyè y bə dwí rí wé, bal mó gá nɔ kē mó jal mó gá n'è shí mǎgǎ mǎ dwi mǎ lwé tē mó yilə, ñdá kē mó mye gá súlí n byili jal mó gá n'è shí mǎgǎ mó yilə. ¹⁹Ñ tá n la n ná zhən-kē ráá n ná nyé ráá n da nəkó cə-lwè y nɔ yé; lò n gə nɔ mòbó ñmyé ñdá ñmyé ga wó jal mādù cə-lwè yá, bə bəlyè y ga m'a zhī bə dóo wá. ²⁰Bal gə zù ñdá n da da-byī kē, n nɔ n da da-byī mú cə-lwè yá; bə bəlyè y ga m'a zhī bə dóo wá, bə m'a cì ñdá bə yə bəsóná ne yé. ²¹Bal gə jú n da-byī kē, rəmyé mó wó jimdi; n nɔ n da-byī mú cə-lwè yá, bə t'á la byă nɔ yé. ²²Á m'á zwē à nyá né ñd'á lùl-e-púrsi gakó, sə á wèrhé ñdà sə gá n'è byili ní, m̀̀ni tənà y kèbé à la ce á vò á jòm è wé mó bək'a tɔle ába tē yé. ²³Á t'á la dwá nyèbé à la jũ á yé né mó nyá né ne tó yé; wó nà gá wèrhé wé ré rəmyé mó gakó è ce nà ló à wé, ²⁴a zè a wò ába:«Wó àmyé á la bə ce y cinú,sə wó àmyé à n'á pə y ába á la cinú,è wó tənà y kèbé tūr ñdá yil n'è dūr tē è wé mó!»Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí, à cír ába dwá cəcəl wə. ²⁵Rəmyé mó ce, pər-na vwámá né nyèbé nà wó wárhgáá ñdá nyèbé nà zhe jimdi mú dwā wa, ñdá kúmsí shèbé sə zhe jimdi ñdá shèbé sə wó wárhgáá dwā wa, m̀̀ni ga vwámá né nàmyé mó ñdá kúmsí sàmyé mó e súlí kɔn ré tēbé gakó rə sú ce y yó mó, tēbé à ce á lwar bə nyī rə zhe jimdi mú, bək'a ce á ce á cìn súlú w yé. ²⁶Yál-na né àmyé yilə, àmyé lyi, b'àmyé Cinu, à wó Yi rə bə dō zhe yé; sə á cír ába dwá né cəcəl wə, m̀̀ni ga á yə àmyé lyi. ²⁷Bal ráá kē gə sô ywǎlse byǒ, bə m'a gu bi; bə m'a dul bi ñdá nákulə, bə cu mú yò w m'a zhì bə cici yó wá.»

Chapter 21

¹Cinu zòm ndé Muiyisi n wò: «Wál Aarɔ byă bé bə wó vwĩ-zwálnə bé ne:Vwĩ-zwálnə tá n la n dwí rí lò cùu denne tó n ce n cín jĩmɔ yé, ²è gə dà n dwí lò mɔbɔ bə ga wó jal mɔdù: n ná ráá n da ráá n byĩ ráá n bə́kɔ ráá n da-byĩ; ³e súlĩ n nəkɔ, ndá n gə gwě yəl bal párá, bə n gə gwě yə byal jí mú ce, n gwě wó n kɛ́lɛ y lò, vwĩ-zwálnə wó n ce n cín jĩmɔ nmyé mɔ yilə. ⁴Nmyé mɔbɔ n wó yó-cábal n dwí rí wé mó tá n la n cín jĩmɔ co yé, è gə dà rəmyé n mà n fuuli n cínə. ⁵Vwĩ-zwálnə bé j'á t'á la bə yə-pálsé cəcəl w ywésé fɔn yé, bə t'á la bə pəpésé tama né fɔn yé, bə t'á la bə yala né kār kār yé. ⁶Bə m'a j'a yə né bə Yi rí yilə, sə bə t'á la bə Yi rí yil ré fuuli yé; bə m'a j'á nɔwéné né Yi yilə, è gə wó bəmyé bə n'è pə Cinu kùjírə né, bə Yi rí kùjú w mú yilə; ⁷bə t'á la kə-nəfóló ráá kɛ́ mɔbɔ bə co cizhĩl mú jú yé; bə t'á la kɛ́ mɔbɔ n byal zhɔ́ mɔ jú yé; bə vwĩ-zwálnə mó já n nɔwéné n Yi rí yilə; ⁸n m'á nyĩ mu ndə Yi lò ta, bə wó nmyé n ná n pə n Yi rí kùjú wə; n mà n yə àmyé lò nmyé yilə, b'əmyé Cinu mú mɔbɔ à cír ába á wó à lyi mú wó Yi rə bə dō zhe yé. ⁹Vwĩ-zwálnə bə́kɔ gə zɛ́ n ná n fwəlá, n má n fuuli n cínə, wó n da n ná n fuuli, bə m'a ji bə́kɔ mɔ myĩn. ¹⁰È gə wó vwĩ-zwálnə nánce yá, mɔbɔ n wó n da-byă bé yó-cábal mó mó, nmyé mɔbɔ bə ló nwě y n yó w bə m'e cír mu, bə pɔ nɔwónó vwĩ-zwálnə kàməzwĩsĩ zú yil mú, n tá n la n ywésé ne yɔ́ sə gùlĩ gùlĩ dwā yé, e súlĩ mye n tá n la n gándé kār yé; ¹¹n tá n la cùu òdù ga ne bwəlse yé, sə n tá n la n tə́ n da ráá n ná yil n ce n cín jĩmɔ yé; ¹²n tá n la Yi jì y w shér yé, è gə dà rəmyé n mà n fuuli n Yi rí jì yə, bə bə ló n Yi rí nwě y n yó w bə m'e cír mu. Wó àmyé à wó Cinu. ¹³N mà n jí kɛ́-byĩ kɛ́bé è gwě yəl bal pár mó; ¹⁴n tá n la ejə́-kɛ́ ráá kɛ́ mɔbɔ bə zhɔ́ ráá kɛ́ mɔbɔ n fwəl n mə n ce cizhĩl n cín nĩ jú yé; sə n mà n jí n dwí rí kɛ́-byĩ kɛ́bé è gwě yəl bal pár mó; ¹⁵eta, n tá n la dwí-kórɔ n dwí rí wé co yé, bə wó àmyé Cinu à cír mu n wó à lò». ¹⁶Cinu zòm ndé Muiyisi n wò: ¹⁷«Wál Aarɔ ne: byinə né gakó wé, n byĩ mɔbɔ n wó nəbwě n byă bé wé mó tá n la vwĩ-júlú w ni bwəlse n pə n Yi rí kùjú w yé; ¹⁸zhən ga lò mɔbɔ gakó n wó nəbwě tá n la vwĩ-júlú w ni bwəlse yé: n wó lyilyə́ ráá n ná n twi cí ráá n myəl ré pyál, ráá n nərɔ́ ráá n vɔ́mɛ bə dwā mǎ, ¹⁹ráá n ná ráá n jè kówá, ²⁰ráá n zhe kúrhú ráá n wó nánkwàrà ráá n yírɔ́ zhe wòrhé ráá còrɔ́ zhe mo, ráá nyəla ju n yala ne ráá bə gu n beɛ ré. ²¹Aarɔ byĩ mɔbɔ n wó nəbwě já n tá n la vwĩ-júlú w ni bwəlse n la mə n pə Cinu kùjú w yé; n gə wó nəbwě mó ce, n tá n la vwĩ-júlú w ni bwəlse n la mə n pə n Yi rí kùjú w yé; ²²n wó n jí n Yi rí kùjú wə, pansé shə́bɛ sə wó Yi dúdú nyérɔ́ mó ndə pansé dwā bé; ²³sə n gə wó nəbwě mó ce, n tá n la gònɔ́ w ò bòn Yi jì y dwā w mó ndə vwĩ-júlú w ni bwəlse yé, m̀̀nĩ ga n bə́kɔ n fuuli à jì y ndə kən ré tɛ́bɛ rə wə è wé mó yé, bə wó àmyé à wó Cinu, à cír bi bə wó à lyi.» ²⁴Wó rəmyé Muiyisi wəl Aarɔ ndə n byă bé e súlĩ Esərayel lyi byă bé púləpúlə ne.

Chapter 22

¹Cinu zòm ñdá Muiyisi n wò: ²«Byili Aarɔ̃ ñdá n byä bé ne, dö yi ní bà t'á la pansé shèbé Esərayel lyi byä bé n'è pe ne mó nyí ni yú, m̀nì ga bə̀ bək'a fuuli à yil ré yé; wó àmyé à wó Cinu. ³Wál be:Byinə né gakó wé, á dwí rí lò mǝ mǝ n wó jìmdi cábal gə̀ bwəlse pansé shèbé Esərayel lyi byä bé n'è pe Cinu ni mú nyí ni, bà m'a ce rə̀-ńá-cí jé t́é à yé né. Wó àmyé à wó Cinu. ⁴Aarɔ̃ byí mǝbó yə̀-ɓə̀cànde zhe ráá n bele nǝ n'è dwi mǝ lwé t́é mǝdù ga mye tá n la pansé shèbé bà n'è pe Yi ni mú jú ñdá bà yə̀ jènè bə̀ vùr n jìmdi yé; kɔn m'a yə̀ èta ñdá lò mǝbó gakó n dwərh lò mǝbó n co n cìn jìmdi n gə̀ dwərh cùu mú yilə̀, ráá lò mǝbó n bele lùlì nǝ ló t́é, ⁵ráá lò mǝbó n dwərh kò-nyì dèbé rə̀ n'è pe jìmdi ráá numbyíni kèbé è n'è pe jìmdi mye, má jìmdi gə̀ wó ná-dwí yil mye. ⁶Lò mó mǝbó n dwərh rə̀myé èta mó dwí rí má n yə̀ jìmdi cábal kɔn m'e yí dǝdèné, sə̀ n wàr n mǝ n jí pansé shèbé bà n'è pe Yi ni mú ñd'è gə̀ dǝ nǝ n she; ⁷sə̀ yi rí gə̀ tú rə̀ zùwə̀, n jìrh wárhgáa: rə̀myé yó, n wó n jí pansé shèbé bà n'è pe Yi ni mú, bà wó rə̀myé rə̀ wó n kùjú. ⁸N tá n la vwám mǝbó mǝ cù ráá gə̀-ku gu o zhə̀zhere nǝmá bé dóm yé, bà rə̀ m'a ce mo jìmdi; wó àmyé à wó Cinu. ⁹Vwǝ-zwálnə̀ bé m'a zwè à nyə̀ né, sə̀ bà yə̀-ɓə̀lǝlǝ̀ bà cìn ni zhí bà kùjú w shò kwā̀ né yé; bà gə̀ fuuli kùjú wá, bà m'a ci; wó àmyé Cinu à cìr bi, a ce bà wó àmyé lyi. ¹⁰Lò mǝbó n dǝ vwǝ-zwálnə̀ bé dwí rí lò tá n la kɔn ré tǝbé bà pɔ Yi ni mú jú yé; vwǝ-zwálnə̀ zhə̀-bal ráá n tuntunnə̀ mǝbó n kwè n ná n kwé̀ mó mye tá n la kɔn ré tǝbé bà pɔ Yi ni mú jú yé; ¹¹sə̀ vwǝ-zwálnə̀ mó gə̀ yə̀ lò ñdá sǝbyí, rə̀-ńá-cí wó n jí rí, ñdǝ tuntunnə̀ mó mǝbó n lùl vwǝ-zwálnə̀ mó sǝ ta; bə̀myé wó bà jí n kùjú wá. ¹²Vwǝ-zwálnə̀ bəkó mǝbó n jú lò mǝbó n dǝ vwǝ-zwálnə̀ bé dwí rí lò tá n la kɔn ré tǝbé bà vùr pansé shèbé bà pɔ Yi ni mú wé mó jú yé; ¹³sə̀ vwǝ-zwálnə̀ bəkó mǝbó n jìrh ejə̀-ké ráá n byal zhǝ mǝ, n bə̀ ɓə̀sóná zhe n zǝ n kwè n bə̀ n wǝ n da yó ñdǝ n ké-byùr yi ní ta, rə̀myé yó, n wó n jí n da kùjú wá, ñdá lò mǝbó n dǝ vwǝ-zwálnə̀ dwí rí lò wàr n jí w ga. ¹⁴Lò gə̀ jú kɔn dèbé bà pɔ Yi ni ñdá n yəl, n mǝ n càrh kɔn rə̀ mərhe re vwǝ-zwálnə̀ mó ne, n mǝ n súlì kɔn ré rə̀myé mó kəkàlǝ̀ èdù rə̀ yó, ñdá bà gə̀ bòn re kəkàlse sə̀nu. ¹⁵Vwǝ-zwálnə̀ bé t'á la Esərayel lyi byä bé pansé shèbé bà pɔ Yi ni mú fuuli yé, pansé shèbé bà n'è vùr Cinu yil mú; ¹⁶bə̀ gə̀ jú pansé shèbé bà pɔ Yi ni mú, bà m'a zhí dóo w kǝbó kɔn n'è nyéé bà bə̀ vùr w mú, Esərayel lyi byä bé ne, bà wó àmyé à wó Cinu, à cìr bi a ce bà wó àmyé lyi. ¹⁷Cinu zòm ñdá Muiyisi n wò: ¹⁸«Wál Aarɔ̃ ñdá n byä bé e súlì Esərayel lyi byä bé gakó ne:Esərayel dwí rí lò ráá zhə̀-bal mǝbó n jé Esərayel né gə̀ tú n ná n yǎl n zwál vwǝ nǝmpúm cǝ́é n pǝ ñdǝ nyèbé bà n'è pe Cinu ni bə̀ m'e pyìrh nyì-bwelé vwǝ ráá pùbùlǝ̀ vwǝ ta, ¹⁹á gə̀ n'á yǎl b'á zwè á vwǝ rí, sə̀ á zə̀ nǝ-bya ráá pyì-bya ráá bə̀cìlǝ̀ kèbé kaka bə̀ y zhe á vwámá né wé á m'a bà; ²⁰á t'á la vwám mǝbó kɔn zhe zal á bǝn ne pɔ yé, b'á t'á la á vwǝ rí zǝ yé. ²¹Lò gə̀ tú n pɔ yə̀-zùlǝ̀ vwǝ Cinu ni, rə̀ kɔn ré shí n vwámá nǝnfwaàlé ráá n vǝ-ywǝálé wé, è wó n la mǝ n pyìrh nyí n bwəl ráá wó pùbùlǝ̀ vwǝ, n gə̀ ná n yǎl bà bə̀ zwè n vwǝ rí, sə̀ e yə̀ vwám mǝbó kaka bə̀ mo zhe; kaka bək'a nǝ mǝ yala ne yé: ²²mǝ bək'a yə̀ vwám mǝbó mǝ yírhá bə̀ né ne yé, ráá mǝ kɔn kó yé ráá bə̀ gòm mǝ kɔn yé ráá mǝ zhe yòrhò yé ráá cǝrǝ zhe mo yé ráá mǝ zhe nɔ yé. Á t'á la mǝmyé dwí zal á b'á pə̀ Cinu ni yé, á t'á la mǝ dwí rí vwǝ-jùlú w yó cú ñdǝ vwǝ rí tǝbé rə̀ kɔn gakó n'è jí myín mú ta, Cinu yil yé. ²³N wó n zə̀ vwám mǝbó mǝ nésé bə̀ dwā mǝ ráá mǝ kwàrh n vwámá nǝnfwaàlé wé ráá n vǝ-ywǝálé wé n mǝ n zwál pùbùlǝ̀ vwǝ, sə̀ è gə̀ wó n la mǝ pyìrh nyí n bwəl yilə̀, à t'á la mǝ zǝ yé. ²⁴Á t'á la vwám mǝbó bə̀ pyárh ráá bə̀ ɓə̀bwele mǝ móswał ré ráá bə̀ mǝr ri ráá bə̀ gòm re zə̀ á b'á pə̀ Cinu ni yé; á t'á la rə̀myé wǝrhó á tənà y w yé. ²⁵Á t'á la vwámá nǝmyé dwí rí mye zǝ zhə̀-bal sǝ rə̀ yə̀ kùjú á pə̀ á Yi rí ni yé; nǝ kɔn ré bə̀ gòm mó ce nǝ zhe yò, rə̀myé ce á t'á la shónó á zwè ne yé. ²⁶Cinu zòm ñdá Muiyisi n wò: ²⁷«Nǝ-bwə̀lǝ̀ ráá pyì-byí ráá bə̀-byí gə̀ lùl kwā̀, è m'a mǝ ñd'è ná y dwā nyǝlpyè; sə̀ kɔn zhì è dwā-lyele y kwā̀ né, bà gə̀ pɔ se ñdǝ kùjírǝ nyèbé nǝ gakó n'è jí myín mú ta Cinu yilə̀, à m'a zwè se. ²⁸Sə̀ á t'á la nǝ ráá pyìrhə̀ ráá bǝ ñd'ò byí gə̀ zwál dǝ ré rə̀myé rə̀dù y yé. ²⁹Á gə̀ la nǝbǝn-co vwǝ zwál á pə̀ Cinu ni, sə̀ á zwál re m̀nì n shéné n zwè re: ³⁰bə̀ m'a dòm rə̀ nǝmá bé dǝ ré rə̀myé mó cìcì yù wə̀, bà t'á la rə̀ kaka dǝl è zǝ nəkəkólé y yil yé. Wó àmyé à wó Cinu. ³¹Á m'a zwè à nyə̀ né, sə̀ á wə̀rhé ñdǝ nǝ gə̀ n'è byili ní. Wó àmyé à wó Cinu. ³²Á t'á la à yil ré rə̀ bə̀ dǝ zhe mó fuuli yé, m̀nì ga Esərayel lyi bí gakó ce bə̀ lwar b'á bə̀ dǝ zhe bə̀ cə̀cəl w yé; wó àmyé Cinu à cìr ába a ce á wó à lyi. ³³Mǝbó n ce á shér Ezhibti tənà y wa, m̀nì n yə̀ Yi á yil mú, wó àmyé à wó Cinu.»

Chapter 23

¹1 Cinu Yi zòm ndá Muiyiisi n wò: ²2 «Wál Esərayel lyi byā bé ne: Cinu címsí nánfwálsé wó címsi shèbé á m'á jòm kúl-fwálsé Cinu yil mú. Nyí àmyé nd'ámyé dwā-jaélé nánfwàálè ràmyé mós: ³3 Lò gako mà n twí n tum rí dwā nyàldù, sà dwā nyàlpyè dē ré wó shirhá dē ré, shirhá ndá kúl-fwèlè Cinu yilə, dē tèbé á t'á la tum dá-byí tũ rə yù w mú: wó Cinu shirhá dē ré, á gə wə mǎgǎ gako. ⁴4 Nyí Cinu címsí nánfwálsé dwā bé, kúl-fwálsé shèbé á m'á jòm Cinu yil mú dwā né: ⁵5 Cànà náyáá y dwā shí ndá nēna yù wə, ce y gə tú è n'è byíbyílí yí ní, wó Cinu Pake yá. ⁶6 Cànà y èmyé dwā shí ndá nēnu yù wə, wó búrí ò yə sǎ-nəbyé ce címsí Cinu yilə. Á m'á dǎ búrí kǎbǎ ò yə sǎ-nəbyé ce dwā nyàlpyè; ⁷7 dwā né nyàlpyè y dē náyéé ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə: á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé. ⁸8 Dwā né nyàlpyè y dē gako, á m'á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni; dwā nyàlpyè dē ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé.» ⁹9 Cinu Yi zòm ndá Muiyiisi n wò: ¹⁰10 «Wál Esərayel lyi byā bé ne: Á gə tú á zù tənà y kèbé á n'á pə ába mós wé, á zé á n'á jər á wé ré, á m'á zə á wə-cíl náyéé ré, á jòrò w byā náyáá bé, á b'á pə vwí-zwǎlnə mó ne; ¹¹11 vwí-zwǎlnə mó mà n bə n pə wə-cíl rí Cinu yé né, m̀nì ga Cinu zwé á lwǎl mó; n mà n pə rə shirhá y zé nəkəkólé yá. ¹²12 Á m'á zwál byin rədu pyi-bwèlè kaka bə y zhe vwí námpúm céé vwí á pə Cinu ni, dē ré tèbé á la wə-cíl rí pə mó, ¹³13 á súlí mún cəále tǎldù mà ywərh ndá nwǎ pené, ràmyé wó kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu yilə, lwé nányənyélé rə n'è swé lyim té mó, e súlí dǎvǎ lyitər ndá fwá, bə la té ló bə pə Cinu ni. ¹⁴14 Á t'á la búrí ráá jíjí byā bə kélé ráá jíjí nándùl dóm ndá dē ré tèbé cici á la zə Cinu pené y á m'á bə mó gwé yə yí yé. Wó nyí rə m'á j'á nǰwéné gaga, á yilə, byin byin gako, á gə wə mǎgǎ gako. ¹⁵15 Á m'á gə səmyense shàlpyè kən zhì shirhá y dē ré zé nəkəkólé yá, è n'è yǎl e wò kən zhì dē ré tèbé á zə wə-cíl rí á m'á bə ndə bə gə y'a wèrhé né bə m'e pə pené né mó; səmyensé shàlpyè y m'a yə námpúm; ¹⁶16 e m'e yí shirhá kùrə tǎlpyè nyá y zé nəkəkólé yá, á m'á gə dwā shí-enu, á zé á zə wə-dùn rí pené y á b'á pə Cinu ni; ¹⁷17 Á gə wə mǎgǎ gako, á m'á zə búúri rǎlyè rə mà ndá mún cəále rədu bə pə mə zé á shí gǎa mó á m'á bə, bə gə y'a wèrhé né bə m'e pə pené né mó tǔtwí rí yilə: wó vól w byā náyáá bé bə la Cinu ni pə mó. ¹⁸18 Á m'á súlí byin rədu pyi-bwǎlsé shàlpyè kaka bə se zhe ndá nə-bya e súlí pyi-byərsh sǎlyè búrí w ni, sə bə m'a zə rə bə zwál vwí námpúm céé Cinu yilə; e súlí rə mún mú ndá rə dǎvǎ yá, ràmyé mó wó kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú, lwé nányənyélé rə n'è swé lyim té mó Cinu yilə. ¹⁹19 Á m'á zə bəcíl á m'á zwál yə-bəldlǎ súbri lwǎl vwí; á zə byin rədu pyi-bwǎlsé sǎlyè, á m'á zwál yə-zulá vwí; ²⁰20 vwí-zwǎlnə mó mà n pə vwǎ né nàmyé Cinu yé né ndə bə gə y'a wèrhé né bə m'e pə pené mó, n mà n tó dwā n pə pyi-bwǎlsé sǎlyè y ndá vól w byā náyáá bé búrí w ga. Wé ré ràmyé mó wó Cinu nyǎn, sə wó vwí-zwǎlnə mó n cí rí. ²¹21 Dē ré ràmyé yù wə, á m'á bwál á súlí á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé. Wó nyí rə m'á j'á nǰwéné gaga, á yilə, byin byin gako, á gə wə mǎgǎ gako. ²²22 Á gə lá á cesé jər, n tá n la n ce y jər n má yí è swé ré yé, n tá n la jíjí rí rə mǎ té mó mye gũn yé, n m'á yé rə n pə nəmò ndá zhə-bal ne. Wó àmyé á wó Cinu á Yi rí. ²³23 Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²⁴24 «Wál Esərayel lyi byā bé ne: Cànse shàlpyè nyá y dē náyéé ré, wó shirhá dē á yilə, lyirhá ndá wu-nyǎ búbwéése dē, e súlí kúl-fwèlè Cinu yilə. ²⁵25 Á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé, sə á m'á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni.» ²⁶26 Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²⁷27 «Kən súlí mye, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə, á lyé á nyí á súlí á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni, cànse shàlpyè nyá y dwā shí dē ré rə wó súbri nánfǎl pə dē ré; ²⁸28 á t'á la tum rədu ga mye tũ dē ré ràmyé mó yù w yé, bə rə wó súbri nánfǎl pə dē, dē tèbé bə n'è twí yə-bəldlǎ súbri pə tǔtwí rí á yó, Cinu á Yi rí yé né mó. ²⁹29 Ràmyé ce, lò mòbǎ n yə n nyí lyé dē ré ràmyé mó dwí rí yù wə, bə m'a vùr mu n dwí rí wé; ³⁰30 èta mye, lò mòbǎ n twí tum té té dē ré ràmyé mó dwí rí yù wə, á m'a ce n jé té n dwí rí cəcəl wə. ³¹31 Á t'á la tum rədu ga mye tũ yé: wó nyí rə m'á j'á nǰwéné gaga, á yilə, byin byin gako, á gə wə mǎgǎ gako. ³²32 Wó shirhá dē á yilə, dē shirhá yilə, á m'á lyé á nyí dē ré ràmyé mó. Á m'á tó shirhá dē ré nyí rí ràmyé mó kən zhì cànà y dwā nǎb y dǎdéné yá, e m'e yí è zé nəkəkólé y dǎdéné yá. ³³33 Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ³⁴34 «Wál Esərayel lyi byā bé ne: Cànse shàlpyè nyá y dwā shí ndá nēnu, wó kwəərhé címsí, sə m'a jí dwā nyàlpyè, Cinu yilə; ³⁵35 sə dē náyéé ré, bə m'a jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé. ³⁶36 Dwā né nyàlpyè y dē gako, á m'á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni. Dwā lyele dē ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə, sə á m'á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni: ràmyé mó wó címsí yó-gurá yó; á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé. ³⁷37 sə dē náyéé ré, bə m'a jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé. ³⁸38 Dwā né nyàlpyè y dē gako, á m'á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni. Dwā lyele dē ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə, sə á m'á pə kùjú kǎbǎ ò gako n'ò jí myín mú Cinu ni: ràmyé mó wó címsí yó-gurá yó; á t'á la tum tèbé rə jè rədu ga mye tũ yé. ³⁹39 Sə cànse shàlpyè nyá y dwā shí ndá nēnu dē ré, á gə jər á cesé wé ré á zhè, á m'á súlí á jí címsí dwā nyàlpyè Cinu yilə; dē náyéé ré m'a yə shirhá dē, dwā lyele nyǎn ré mye yə shirhá dē; ⁴⁰40 dē náyéé ré, á m'á pyá cémé byā byébé bə càn ndá kwǎ vər ndá cémé né nyébé nà pú mú jərsh ráá vwaalé cémé né jərsh, á m'á fùú ndá wu-nyǎ dwā nyàlpyè Cinu á Yi rí yé né. ⁴¹41 Byin gako, á m'á jí címsí səmyé Cinu yil dwā nyàlpyè; wó nyí rə m'á j'á nǰwéné gaga, á yilə, byin byin gako. Á m'á j'á n'á jí címsí səmyé cànse shàlpyè nyá y wa; ⁴²42 á m'á jòm kwəərhé w dwā nyàlpyè; Esərayel tənà y lò gako mà n jòm kòrhó wə, ⁴³43 m̀nì ga á lwar, yí gako

wé, b'à ce Esərayel lyi byă bé jòm kwəérhe wə, à gə ce bæ shər Ezhibti ní yi ní. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí.» ⁴⁴Rəmyé yó, Muiisi já n zè n cí Esərayel lyi byă bé nɛ bə gə m'a tó né bæ m'e jəl Cinu, címsí nánfwàlé yi ní mú.

Chapter 24

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²«Pə nyí Esərayel lyi byä bé ne, bə n'ê pə mó olyivýé byä nwă y kèbé è wó zwézwé, kaka mye yə y gùlí yé, ku w bə n'ê cí pàntámsé ò yó mó yilə, m̀nì ga pàntámsé j'a zə twéé twéé,³gònò w kòbò ò círhí dəbré kùlkó wá, dwā-joló kòrhó w w mó, yé y wə. Aarō mà n cí pàntámsé, sə n̄wéné sə zə dādèné kən m'e yí nəkəkólé, Cinu yé né, twéé twéé. Wó nyí rə m'a j'ā n̄wéné gaga, á yilə, byin byin gakó. ⁴N̄ mà n cí pàntámsé ku w bə n'ê cí pàntámsé ò yó ò zùrhì ndá sánámá m̀b̀b̀ mà càn mó yó, sə sə m'a zə Cinu yé né twéé twéé.⁵N̄ m'ā zə m̀n̄ mà búl mà càn n̄ jì n̄wámse shí ndá sàlyè, èdù gakó jì ndá m̀n̄ cəále tàldù. ⁶N̄ m'ā pyélé pyélé se dwā yó shəldù shəldù, púlá nàlyè tabélé y è zùrhì ndá sánámá m̀b̀b̀ mà càn mó yó, Cinu yé né;⁷n̄ m'ā cí āsā kèbé kaka yə y gùlí mú púl rə̀d̀d̀ gakó yá-pélé wa; è m'a yə lyìrhá kən búru w jàà wa; rə̀myé mó m'a yə kùjú kòbò ò gakó n'ò jí myín mú Cinu yilə; ⁸shìrhá y dē gakó, bə m'a cí si Cinu yé né, twéé twéé, sə sə m'a shí Esərayel lyi byä bé sō; wó dəbre nyí rə m'a j'ā n̄wéné twéé twéé. ⁹N̄wámse sə̀myé m'a yə Aarō ndá n̄ byä bé cəl; bə m'a dō se jàà y kèbé bə vùr rə̀myé mó yil mú wé, bə sə wó à dúdú cəl bə vùr kùjírə nyèbé nà gakó n'ê jí myín Cinu yil mú wé; rə j'ā wó bə cəl twéé twéé yilə.»¹⁰Dē rə̀d̀d̀ Esərayel lyi bə̀kó byí, n̄ da mó yà n̄ wó Ezhìbti lò, zù Esərayel lyi bí wé, n̄myē ndá Esərayel lyi byí m̀d̀d̀ j'a zē búlá ne, zulá jàà y cəcəl wə. ¹¹Esərayel lyi bə̀kó mó byí mú jà n fuuli Yil réa, n tũrh mu; rə̀myé ce, bə zə m̀ bə vò Muiyiisi sō. Byí mú ná mó yà n̄ yil Shə̀lomiiti, Dəvri bə̀kó, Dan kwálá y lò. ¹²Bə ce bə n'ē yilì mu náàcèné bə m'ē dē nyí tèbé cìcì Cinu la pə. ¹³Rə̀myé yó Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ¹⁴«Ce lò mó m̀b̀b̀ n̄ tũrh tũ̀rhì mú du zulá jàà y wa; sə lyi byèbé gakó bə nyèè ndá n̄ ná n̄ tũrh mú cí jèrh n̄ yó w yó, sə Esərayel lyi byä bé gakó dul mu ndá nákulə. ¹⁵N̄ m'ā zē n̄ wó Esərayel lyi byä bé ne:Lò gə tũrh n̄ Yi rí, n̄ mà n zhī n̄ yə-bəl̀l̀l̀ w yò wá; ¹⁶rə̀myé ce, bə m'a gu lò m̀b̀b̀ n̄ fuuli Cinu yil ré: lyi bí gakó m'a dul mu ndá nákulə; n̄ wó zhə-bal ráá tənà y cìcì lò, bə m'a gu mu n̄ gá fuuli Yil ré mó yilə.¹⁷Bə m'a gu lò m̀b̀b̀ n̄ mà numbyíní kē kē n gu mú, ¹⁸N̄ gə gu lò dō vwām, n̄ mà n càrh vwām, kò-nyì bə m'a cí kò-nyì jàà wa.¹⁹Lò gə cèmè n̄ da-dō lò, bə m'a cèmè n̄mye kən merhe dwā ndə n̄ gá cèmè mó né: ²⁰kən bə y'a ká bə m'e cí kən rə kó jim; yírh bə y'a jàrh bə m'e cí yírh rə jàrh jim, yélé bə y'a wūr bə m'e cí yélé rə wūr jim; bə m'a cèmè n̄mye kən merhe dwā ndə n̄ gá cèmè n̄ dō mó né. ²¹Lò m̀b̀b̀ n̄ gu vwām, n̄ mà n càrh mà dō mà jàà wa; lò m̀b̀b̀ n̄ gu numbyíní, sə bə gu mu.²²22 Á nyá né m'a yə nə̀myé nə̀d̀d̀ y zhə-bal ndá tənà y cìcì lò mó ga yilə; bə wó àmyé Cinu à wó á Yi rí.»²³23 Wó èta Muiyiisi zòm ndá Esərayel lyi byä bé né. Bə j'a zə m̀b̀b̀ n̄ tũrh tũ̀rhì mú bə m'e du zulá jàà y wa, bə dul mu ndá nákulə. Esərayel lyi byä bé j'a wèrhé kən ré tèbé Cinu yà n̄ pə rə nyí Muiyiisi n̄ mú cìcì.

Chapter 25

¹Cinu zòm ndá Muyiisi Sənəyi pyò w yó n wò: ²«Zòm ndá Esərayel lyi byä bé, n wò be: Á gə tú á zù tənà y kèbé à n'á pə ába mó wé, á m'á n'á yě ce y ne è shírh Cinu yilə: ³n m'á dù n ce y byinə nyəldù; n m'á gò n dàvë-cémé né jèsé, n pör nà byä bé; ⁴sə byinə nyəlpýè byin rí m'a yə shírhá byin, shírhá byin ce y yilə, shírhá byin Cinu yilə: n tá n la n ce y dú yé, n tá n la n dàvë-cémé né jèsé góm yé, ⁵n tá n la wè ré tèbé rà lyi rà cín ni jòró nánkóó kwā mó jər yé, n tá n la n dàvë-cémé né nyèbé nà jèsé mē sà yə gòm mó byä bé pör yé, è m'a yə shírhá byin ce y yilə. ⁶Nmyé ndá n tuntunnə mó mǎbó n wó bal ráá n wó kē mó, ndá tuntunnə mǎbó n kwè n nà n kwè mó ráá zhə-bal mǎbó n zwè n sō mó, è n'è yāl e wò lyi bí byèbé gako bà wò n sō mó, m'á kǎ á cín ndá kón ré tèbé rà lyi ce y wé shírhá byin rí wé mó. ⁷Sə è gə wó n vwámá né ndá n tənà y gə-wè ré yilə, rəmyé m'a dǎ wè ré tèbé rà m'a lyi ce y wé mó. ⁸«N m'á gə byinə səmyene səmyene, səmyense shəlpýè, è n'è yāl e wò byinə nyəlpýè nyəlpýè kùrə tálpyè; byinə səmyense shəlpýè y səmyé mó yi rí n'è merhe byinə shá-əna ndá nəbó. ⁹Cənsə shəlpýè nyá y dwā shí yá, n m'á wúl pólá muni ga lyi bí búbwéé wu-nyǎ búbwéése; súbri nánfǎlò w pǎ dǎ ré yù wə, á m'á wúl pólá á tənà y púlápúlá wé; ¹⁰á m'á byili bà byinə shí-ənu byin rí wó Yi byin, sə á m'á bwəl á byili bà tənà y lyi bí gako nǎ cín-cínú; è m'a yə fúwə nánfǎlò á yilə; sə á mǎdù mǎdù gako mǎ n kwè n vò n ce y wa, á mǎdù mǎdù gako mǎ n kwè n vò n kwálá-jì y wə. ¹¹Byinə shí-ənu byin rí m'a j'a yə fúwə nánfǎlò byin á yilə: á t'á la á cesé dú yé, á t'á la wè ré tèbé rà lyi rà cín ni mú jər yé, á t'á la á dàvë-cémé né nyèbé nà jèsé yə gòm mó byä bé pör yé, ¹²b'è m'a yə fúwə nánfǎlò, è m'a yə Yi byin á yilə. Á m'á jí kón ré tèbé rà lyi cesé wé mó. ¹³Fúwə byin rí rəmyé mó, á mǎdù mǎdù gako mǎ n kwè n vò n ce y wa. ¹⁴Á gə n'á dǎlá, nmyé zǎ n yé kón ndá n da-dǎ lò ráá n zwè kón n sǎ n yé, sə á mǎdù ga bà n dǎ myini yé: ¹⁵n m'á jǎəle byinə né nà lyé fúwə nánfǎlò w kwā mó yó wá, n mǎ zwè kón n da-dǎ lò sǎ n yé, sə nmyé mǎ n jǎəle fúwə y nánfǎlò w ò bàn mó jòró w byinə né nà dǎl mó n mǎ n yé ndá nmyé. ¹⁶Byinə né yó w gə já, n kón ré ye y mye m'a jì; sə byinə né yó w gə bə já, n kón ré ye y mye m'a só: b'è wó wə-jǎəré jǎlá n nǎ n yé ndá mó. ¹⁷Á mǎdù ga mye tá n la pyá n tó n da-dǎ lò denne n zǎ yé; wó èta n m'á nyám n Yi rí ní. Bà wó əmyé à wó Cinu á Yi rí. ¹⁸Wèrhé-na kón dǎbé gako à nyá né n'è byili mú, tó-nə à lùl-e-púrsi, sə á wèrhé kón dǎbé gako sə n'è byili mú: sə á yǎ b'á m'á jòm tənà y w ndá yə-zúlá. ¹⁹Ce y m'a pə ába wə-jǎəre, á m'á jí á sú, sə á m'á jòm è wé ndá yə-zúlá. ²⁰Dǎga á m'á wò: «N t'á la dú yé, nǎ t'á la jər mye yé, sə wó bǎkón nǎ n m'á jí byinə nyəlpýè byin rí? ²¹Nyí à m'a ce à bwəl ré bà rə só á yó wə, byinə nyəldù byin rí, rə ce jòró w kǎbó á la jər mó yə jòró kǎbó á zhe ò tum byinə nǎtǎ yilə. ²²Byinə lyele byin rí, á m'á dù á cesé, sə á gwě m'á n'á jí jíjí rí nándwál ré byin rí rəmyé mó, kón b'e yí byinə nǎbó byin rí jòró w k'o m'o yí. ²³Bà t'á la tənà y ce y yǎ twéé twéé yil yé, bà tənà y wó əmyé à cí yə; á j'á wó dwí dǎ lyi á súlí á wó zhəlá á wə à sǎ; ²⁴rəmyé ce, á m'á vür nyá nà n'è pə sómá lò ne n ká n wǎ n zwè n cesé n yé, tənà y kèbé è la yə á nyá mó wé. ²⁵N da-byí gə zhe jimə, n zǎ n mǎ sǎ n yé n ce y kǎkálá, lò mó mǎbó n mǎ sǎ n zwè y n yé mó, è n'è yāl e wó bà n dwí lò, mǎ n ká n zwè ce y kèbé n kwè n yé mó n yé. ²⁶Lò gə bə lò zhe n la ká n zwè ce y kèbé n kwè n yé mó n yé, n zǎ n púrí n cíci mú wǎ n mǎ n ká n zwè y n yé, ²⁷n mǎ n gə byinə né nà lyé mó yó wá, kón zhì è yǎ mó byin rí, e m'e yí fúwə nánfǎlò w byin rí, n zǎ càrh nyèbé nà dǎl mó səbyí mú mǎbó n yá n zwè y n yé mó ne, n zǎ n ká n ciní n ce yá. ²⁸Sə n cíci mú gə wǎr n mǎ n nǎ kón n càrh, kón ré tèbé n kwè n yé mó m'a j'a mē mǎbó n zwè re n yé mó jèsé wa, kón m'e yí fúwə nánfǎlò w byin rí; fúwə nánfǎlò w byin rí, n mǎ n yǎ re, sə mǎbó n yá n kwè re n yé mó mǎ n ká n zwè n kón ré n ciní. ²⁹Lò gə kwè n jí-zǎrà kèbé è wə cǎ kǎbó bà lù byil-fwǎlse bə m'e kǎkélé w mó wé n yé, n wǎ n mǎ n ká n zwè y n yé, è yǎ mó dǎ ré e m'e vò è yǎ mó byin rí zhǎ mó yi rí wé; wó byin rǎdù wé e k'e zwè y e yé mó sómá y wǎ è ne né. ³⁰Byin nǎmpúm gə lyé ndá n ká n yə jì y è wə cǎ w kǎbó bà lù byil-fwǎlse bə m'e kǎkélé w mó zwè n yé, jì y əmyé mó m'a j'a yə lò mó mǎbó n zwè y n yé mó ndá n byä bé nyá twéé twéé yilə; N tá n la y pǎ fúwə y nánfǎlò byin rí mye yé. ³¹Bà m'a wèrhé jisí shèbé sə wə ceme né nyèbé byil-fwǎlse yə kǎkélé wé mó ndá tənà y cesé ta; bà wǎ bà m'a k'a kwě sǎ ye y bə zwè se, sə fúwə y nánfǎlò w byin rí, sə ciná bé m'a zwè bà jisí. ³²Levyi dwí rí lyi bí wǎ bà m'a kwě bə zwè bà ceme né ndá jisí shèbé sə wə ceme né nəmyé nyèbé bà cí mú wé mó. ³³Má è gə wó Levyi dwí rí lò dǎ n yé jì ráá cǎ, rà wó Levyi dwí rí cǎl ré, rà n'è zwè fúwə nánfǎlò w byin rí; bà wó Levyi dwí rí ceme né jìrh, wó bà cǎl ré Esərayel lyi byä bé cǎcǎl wə. ³⁴È gə wó ce kèbé è wə bà ceme né yala ne mó, bà wǎr bà yé y yé, b'è wó bəmyé nyá twéé twéé yilə. ³⁵N da-byí gə jú jimə n sǎ, n wó dwí dǎ lò ráá zhə-bal, nǎmǎðrè zǎ rə ce n wǎr n jimə né n la nǎwóó, n m'á sǎ mǎ muni ga n gwě jòm ndá mó. ³⁶N tá n la kón ré tèbé n pǎ mǎ mó twirí ráá nyǎðrhé zǎ n sǎ yé; wó èta, n m'á nyám n Yi rí ní, n da-byí mú mye mǎ n nǎwéné n jòm ndá mó. ³⁷N tá n la mǎ n səbyí mú pǎ n mǎ pyá twirí yé, n tá n la mǎ n kùjú w pǎ n mǎ pyá nyǎðrhé yé. ³⁸Wó əmyé Cinu á Yi rí, à ce á shér Ezhíbtí tənà y wa, à la ába Kanaā tənà y pǎ, muni ga a yə Yi á yilə. ⁴¹N da-byí gə jú jimə n sǎ n zǎ n yé n cín ndá mó, n tá n la ce n twí yómdé tum yé; ⁴⁰n m'á zə mǎ ndá lò mǎbó bà kwè bà n'è kwě ta ráá ndá zhə-bal ta; n mǎ n yə n tuntunnə kón b'e yí fúwə nánfǎlò w byin rí; ³⁹rəmyé kwā n mǎ n shér n sǎ ndá n byä bé n ká n vò n dwí rí wə; n mǎ n ká n vò n jòm n dábá ce y wa. ⁴²Zhəná, lyi bí byèbé à ce bə shér Ezhíbtí ní mú wó à tuntunnə; bà bə mǎ sǎ bə yé be ndá bà gá n'è yə yómá né yé. ⁴³N tá n la mǎ cinú ndá jóóre yé; wó èta n m'á nyám n Yi rí ní. ⁴⁴Sə è gə wó tuntunnə bé, bà wó bala ráá kana,

ñ mǎ sǎ zə mó yilə, á m'ǎ yè be dwá né nyèbé nà kákélé ába mó sǎ;⁴⁵ á wǎ á m'ǎ súlí á yè be dwá né nyèbé nà wó zhələ nà tú nà jě á sǎ mó byǎ bé wé, ráá nyèbé nà lùl á tənà y w mó byǎ bé wé. Bə m'a yə á cəl tǝbǝ⁴⁶ á la yǒ á pə á byǎ bé nɛ bə ciní bi ámyǎ kwǎ né bə yə bəmyé cəl zhən ga. È gə wó bəmyé, á wǎ á m'ǎ ciní bi gaga yilə, sǎ è gə wó á da-byǎ Esərayel lyi byǎ bé yilə, á mǎdù ga tá n lá n da-byí cinú ñdǎ jóré yé.⁴⁷ Dwí dǝ lò ráá zhə-bal n ɲwéné n sǎ jǝ gə zhe kǝna, n da-byí zǝ n jí jimə n sǎ n zǝ n súlí n yè n cìn ñdǎ dwí dǝ lò mó n wó zhə-bal n sǎ mó, ráá ñdǎ zhə-bal dwí dǝ lò,⁴⁸ bə wǎ bə m'a kwǎ bə zwǎ n da-byí mú, n cìn yǒ mó kwǎ né: n da-byǎ bé mǎdù wǎ n mǎ n kwǎ n zwǎ mo;⁴⁹ n da da-byí ráá n da-byí byí, lò mǎbǎ nmyǎ ñdǎ nmyǎ wó jal mǎdù, n kwǎlá-jì y lò, wǎ n kwǎ n zwǎ mo; ráá n cìcì mú wǎ n kwǎ n zwǎ n cìnə, ñdǎ n gə zhe rə yàlǎ.⁵⁰ Rəmyé yi ní, nmyǎ ñdǎ lò mó mǎbǎ n yè n cìn n sǎ mó m'a ce dwǎ yó, n mǎ n zǝ n jǝlǝ byinə né nyèbé nà wǎ n cìn yǒ byin rí ñdǎ fùwǎ nánfǎlǎ w byin rí bwǎl w mó yó wǎ, mǎnì ga n yǒ mó ye y merhe dwǎ ñdǎ byinə né nəmyé mó yó wǎ, kǝn tó dwǎ ñdǎ lò mǎbǎ bə kwǎ bə n'ǝ kwǎ mó dǝ rǝdù kwǎndǝ.⁵¹ Fùwǎ nánfǎlǎ w byinə né nà dǎl mó gə gwǎ jǎ, n mǎ n cǎrh n cìn yǒ mó ye y kǝkǎlǎ e merhe dwǎ ñdǎ bə gǎ yè mó né, n mǎ n kwǎ n zwǎ n cìnə.⁵² Fùwǎ nánfǎlǎ w byinə né nà dǎl mó gə k'ǝ bə jǎ, n mǎ n jǝlǝ byinə né yó wǎ, n zǝ n cǎrh ye y n la kwǎǎ n mǎ n zwǎ n cìn mú e merhe dwǎ ñdǎ byinə né yó wǎ.⁵³ Byin byin gakó, lò mó mǎbǎ bə yè mó mǎ n jǎ n mǝ lò mó mǎbǎ n yè mó mó sǎ ñdǎ tuntunnə mǎbǎ bə kwǎ bə n'ǝ kwǎ ta, sǎ n tá n la yǒ n ciní mu ñdǎ jóré yé.⁵⁴ Sə bə gə yə ɲwéné bə tó sómsé səmyé èdù ga bə kwǎ bə m'e zwǎ mo, n mǎ n nǎ n cìnə, fùwǎ nánfǎlǎ w byin rí, nmyǎ ñdǎ n bəsóǎ ga.⁵⁵ «Bə wó àmyé nɛ Esərayel lyi byǎ bé mǎ sǎ bə twǎ bə pa; bə wó àmyé tuntunnə, bəmyé byèbé à ce bə shér Ezhìbtì tənà y mó. Wó àmyé à wó Cinu á Yi rí.

Chapter 26

¹Á t'á la yə nánkòmdə wòrhó á cìn yil yé, á t'á la yi esǎyùlú ráá náku lu té cùu yé, á t'á la náku lu kòbó bà səl mó jàà w cù á m'á wùlì té ò yé né á tənà y w yé, bà wó àmyé Cinu á wó á Yi rí. ²Tó-nə à shìrhá y dwā né, sə á nyàm à jì yá. Àmyé á wó Cinu. ³«Á gə zwē à nyá né, á zwē à byilu mú, á n'á wèrhé ñdə mə gá n'è byili ní, ⁴á m'a pə ába dwesé sə yi rí wə; ce y wē ré m'a byi, cesé cémé né m'a ce byá; ⁵á sō mó, bà m'a mà jìjə né kən b'e yí dǎwé-cò byá pǒr mó yi rí, dǎwé-cò byá pǒr mó yi rí mye m'a yí twá-dùrú; á m'á jì kùjú á j'á búl á sú, sə á m'á jòm yà-zúlá wé á tənà y wa; ⁶á m'a ce yà-zúlá jòm á tənà y wa; á m'á pyé á dèè sə kaka t'á la á wun ní zǎǎ yé; á m'a ce gə-wē ré tēbé rə n'è wèrhé lwele jé té tənà y wa; búlú shù k'ò t'á bàn á tənà y w yé; ⁷á m'á pú á zwə bé kùr á jì, sə á m'á ɲwənɛ be ñd'á búlú shù wə; ⁸á nunə bənu m'a jì bə nunə zǒm, á nunə zǒm jì bə nunə mǒðrhé shíyá, sə á m'á gu á zwə bé ñd'á búlú shù wə; ⁹á m'a zé á nyí á sǒ; á m'a ce á lù byá, á pù; á gwě jì dǒbre ñd'ába; ¹⁰á m'á jí á jǐjǐ rí tēbé rə dene dǎdǎ mó, sə á m'á pyār jǐjǐ nándwəl á ce jǐjǐ nándùl rə jàà wa; ¹¹á m'a cí á zúlá jàà y á cǎcəl wə; á k'á t'á la ába zhǎ yé; ¹²á m'a n'á zhəl á cǎcəl wə; á m'a yə Yi á yilə, sə á m'á yə dwí àmyé yilə. ¹³Wó àmyé, Cinu á Yi rí, á ce á shór Ezhìbti lyi bí tənà y wa, m̀̀ni ga á bə́k'á k'á twí á pə be yé; wó àmyé á kó á zhǐ rí dǎ-byá bé á ce á ɲwənɛ á kwě á yó dǎ á m'á zhəl mó. ¹⁴«Á gə yə ne cili, á súlú á yə kən ré tēbé èta mó á pə ába rə nyí mú gako wèrhé ñdə kən gá mə sə rə wèrhé né, ¹⁵á cē á nyə né zō yò, á zhě á lùl-e-púrsí á m'á cē kən ré tēbé á pə ába rə nyí mú gako wòrhó yò ñdə kən gá mə sə rə wèrhé né ma mó, á zé á cò á dǒbré, ¹⁶rəmyé yi ní, nyí kən ré tēbé àmyé la ába wòrhó mó: Á m'a ce cími y kēbé è n'è ce lò kwèrè mó ñdǎ kēbé è n'è ce lò yala shě mó zə ába, á m'a ce wu-zěé nánfwèlè zə ába, címsí sàmyé m'a j'á n'è gwi á yírhá né, sə n'è jí ába nánpólé nánpólé. Á m'á dù á cesé, sə wó nánfò yilə, á zwə bé bə m'a zə se bə kǒ bə cìnə. ¹⁷Á m'a bú ñd'ába, sə á zwə bé m'a ɲwənɛ ába; byèbé bə súl ába mó m'a cini ába, sə á m'á zé á n'á dūr ywəl ñdǎ lòlò tá n jì ába ga mye. ¹⁸Á gə gwě cē á t'á cili ní, á m'a pə ába còrhò-tum mà càn ré yí twər tǎlpyé á yə-bəlwáálé yilə. ¹⁹Á m'a cò jàn ré tēbé rə ce á n'á zhě á cìn dǎ mó, á ce á dǎ-yi rí jǐrh nánkùlú ñdə còbó ta, á ce y jǐrh ñdə kammə ne; ²⁰á m'á zhə á jàn ré nánfò, ce y wē ré k'è t'á la byí yé, tənà y cémé né mye k'è t'á la byá co yé. ²¹Á gə cē á nyí ní, á zé á t'á yǎl á cili ní, á m'a pə ába còrhò-tum rə càn ré yí twər tǎlpyé, kən merhe á yə-bəlwáálé. ²²Á m'a twí gə-wē á sǒ, rə bə rə zə á byá bé rə yě ába, rə gurhi á vwámá né, rə ce á jé té, á sǒmsé m'a zé sə pyé nánfò rəmyé yi ní. ²³Sə còrhò-tum rí rəmyé gə gwě t'á wèrhé ába kaka, á gaga mó j'á zé á gwě n'á cē á nyí ní, ²⁴àmye m'a bú ñd'ába, àmye m'a pə ába còrhò-tum twər tǎlpyé á yə-bəlwáálé yilə. ²⁵Á m'a ce búlú shù w kòbó ò la jim rí cù Dǒbré yil mú b'á sǒ, sə á m'á bə dwā yó á ceme né wa. Á m'a twí cím-bəlwèlè á cǎcəl wə, sə á m'á tu á zù-bal mó jǐ wa. ²⁶Á gə tú á vòm ába búru yi ní, kana shí gako m'a ɲwənɛ bə tene á búru w shǒ òdù wé; búru kòbó bà la zə bə bə pə ába mó wó byər bə m'a byər byər w bə pə ába, á m'á dǎ w sə á t'á la sú yé. ²⁷Sə ñdǎ rəmyé ga, á gə gwě cē á t'á la ne cilu, á zé á n'á bwí ñdǎ ne, ²⁸á m'a bú ñd'ába ñdǎ lyim nánfǒl; àmyé cici mú m'a pə ába còrhò-tum twər tǎlpyé á yə-bəlwáálé yilə. ²⁹Á m'á dǎ á byá bé yala nāmá bé, á m'á dǎ á bəkwá bé yala nāmá bé. ³⁰Á m'a ce á vwə né zwəl jààsé jé té, á m'a ce á vwə né jùulí nyèbé bə n'è jì wē rə lwé nǎnyənyélè nà yó mó jé té; á m'a ló á cùurí a pyélé á yə né yó, á zé á zhě ába. ³¹Á m'a cò á ceme né lyám lyám, á ce wu-zhùlú nánfǒl á yə né jísí wə; á k'á t'á la á wē ré rə lwé nǎnyənyélè rə n'è swé lyim té mó yò shónó yé; ³²á cici mú m'a ce á tənà y sú ñdǎ wu-zhùlú nánfǒl, sə kən m'a jàr á zwə bé bə bàn è wé jòm mó. ³³Sə è gə wó àmyé yilə, á m'a làà ába té dwá né dwá bé cǎcəl wə, á m'a vùr búlú shù á m'a bú ñd'ába; á tənà y m'a jǐrh èpòlò sə á ceme ne m'a jǐrh jì-bwər. ³⁴Rəmyé yi ní, tənà y m'a pyìrh è shìrhá dwā né nyí rí, wu-zhùlú dwā né nyèbé gako á cici mú la wòrhó á zwə bé tənà y mó yi ní; rəmyé yó, tənà y m'a shìrh sə è m'a pyìrh è shìrhá dwā né nyí rí; ³⁵wu-zhùlú dwā né nəmyé gako yi ní, è m'a shìrh, e m'e cí shìrhá dwā né nyèbé è y'á yə ɲwənɛ e shìrh mú jàà wa, á gə y'á wə è wé mó yi ní mú. ³⁶È gə wó byèbé bà la dǎl á cǎcəl w mó yilə, á m'a ce bə wun ga, bə zwə bé ceme né wa. Cò vɔ kòbó ò n'ò twi té dweme ré cici m'a ce bə zé bə n'è dūr; bə m'a dūr ñdə bə gá y'a dūr búlú shù yé né ta, sə bə m'a tu té ñdǎ lòlò mye tá n jì bi ga; ³⁷Bə m'a ló ló té dwā yó ñdə wó búlú shù yé né bə n'è dūr ni ta, ñdǎ lòlò mye tá n jì bi ga. Á t'á la ɲwónó á zhì á bú ñd'á zwə bé yé. ³⁸Á m'á cì dwá né dwá bé sǒ, sə á zwə bé tənà y m'a jí ába. ³⁹Byèbé bà la dǎl á cǎcəl w mó m'a kwèrè bə dóo w yilə, á zwə bé tənèsé wé; bə m'a kwèrè bə nàmbala bé ñdǎ bə cici dwááré mye yilə. ⁴⁰«Sə bə m'a byili bə dóo w ñdǎ bə nàmbala bé nyǎ wá, bə wó bə bə dó ne ñdǎ dóo nánfǒl, bə bə gaga mó cē á nyí ní, ⁴¹bə rəmyé ce á bú ñdǎ be, á zə be á m'a vò bə zwə bé tənà y wa; ráá bə dǎ rədù, bə wun ní nə pyi mú m'a pyìrhí sə bə còrhò-tum rí m'a pyìrh. ⁴²Rəmyé yó, á m'a lyìrh á dǒbré ñdǎ Zhakɔbe mó yò, á súlú á lyìrh á dǒbré ñdǎ Yəzake mó yò e súlú á dǒbré ñdǎ Abəraam mó yò; á m'a lyìrh tənà y yò. ⁴³Èta bə gə tú bə shór bə yě tənà y ne, è gə pyìrh è shìrhá dwā né nyí rí ñdǎ bə yě y wu-zhùlú wé yi ní, bə còrhò-tum rí gə tú rə pyìrh bə bə cē á lùl-e-púrsí yò, bə súlú bə zhě á nyá né yilə, ⁴⁴rəmyé yi ní, ñdǎ rəmyé ga, bə gə tú bə ɲwənɛ bə zwə bé tənà y w yi ní, á t'á la be zhǎ, á t'á la be súl, kən b'e yí á ce bə jé té lyám lyám, á súlú á cò á dǒbré ñdǎ be mye yé, bə wó àmyé á wó Cinu bə Yi rí. ⁴⁵Á m'a lyìrh á dǒbré á zə ñdǎ bə nàmbala bé á ce bə shór Ezhìbti ní dwá né gako yírh w mú yò m̀̀ni ga á yə Yi bə yilə, àmyé Cinu, á ce nyí bə kwā né. ⁴⁶Wó nyá nəmyé Cinu kwè ñdǎ

lùl-e-púrsí sàmyé e sùlí nyé nàmyé n vùr n tó Muiisi denne n pa, nmyě ndé Esərayel lyi byă bé shò kwă né, Sənəyi pyò w yó mó.

Chapter 27

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²«Wál Esərayel lyi byă bé ne: Bə gə zo numbyíni bə m'e dwĩ nyí Cinu ni, bə zě bə la re vūr, ³È gə wó byinə shí-ělyè e m'e vò byinə shá-shəldù cábal, bə m'a pə sàbyi-kùlsi shí-ənu, bə n'è jàələ ndá còrhó-jì y sàbyi-kùli y ye yá; ⁴è gə wó kē, bə m'a pə sàbyi-kùlsi shá-ètò; ⁵è gə wó byinə nənū e m'e vò shí-ělyè byí, è gə wó bal-byí bə m'a pə sàbyi-kùlsi shí-ělyè, è gə wó kē-byí bə m'a pə sàbyi-kùlsi shíyá; ⁶è gə wó cànà èdù e m'e vò byinə nənū bəsóbwèlé, è gə wó bal-byí bə m'a pə sàbyi-kùlsi sənū, è gə wó kē-byí bə m'a pə sàbyi-kùlsi sətò; ⁷è gə wó byinə shá-shəldù è m'e la cábal, è gə wó bal bə m'a pə sàbyi-kùlsi shí ndá sənū, è gə wó kē bə m'a pə sàbyi-kùlsi shíyá. ⁸Lò gə wó nəmò-cèlé, ní wàr sàbyí mú mòbò bə byili mú ní la pò, ní mà n zə lò mó mòbò ní mà n dwĩ nyí rí mú n mà n bə vwĩ-zwəlnə mó yé né, m̀ni ga vwĩ-zwəlnə mó nyí mu n zě n jàələ sàbyí mú mòbò bə m̃ sə bə pə ní jàà w mó; vwĩ-zwəlnə mó ná ní nyí kɔn ré tèbé mòbò ní dwĩ nyí rí zhe rà yala mó n mà n jàələ ye y bə m'a pə mó. ⁹Lò gə dwĩ vwām mòbò m̃ wó m̃ pə Cinu ni mú nyí, vwām m̃m̃yè wó Yi kɔna; ¹⁰bə t'á la vwām dō m̃ jàà w cú yé, bə t'á t'á la m̃ lyár yé, bə t'á la vwām mòbò m̃ càn mòbò m̃ bə càn mó jàà w cú yé, bə t'á la mòbò m̃ bə càn mòbò m̃ càn mó jàà w cú yé. Sə ndá rəmyé ga, vwām mó mòbò bə cí m̃ dō mó jàà w mó ndá m̃ dō mó ga wó Yi nyəná. ¹¹Lò gə dwĩ vwām mòbò m̃ zhe jìmdi nyí Cinu ni, vwām mòbò bə wàr bə m'a pə Cinu ni mú, bə m'a zə m̃ bə m'e bə vwĩ-zwəlnə mó yé né; ¹²vwĩ-zwəlnə mó ná ní nyí mu, n jàələ n nyí m̃ càn ráá m̃ bə càn, sə bə m'a shənè ye y kēbé vwĩ-zwəlnə mó jàələ n byili mú; ¹³Sə bə gə n'è yál bə pə kɔn m̃ jàà w bə m'e zwē m̃, bə m'a súlí m̃ ye y kùr ré ràdù y ní ndá bə gə bòn y kùrə nənū, ye y ne n pa. ¹⁴Lò gə pò ní jì y Cinu ni, vwĩ-zwəlnə mó mà n nyí y n jàələ y n nyí è càn ráá è bə càn, sə bə m'a shənè ye y kēbé vwĩ-zwəlnə mó jàələ n byili mú. ¹⁵Sə lò mó mòbò ní yá ní pò ní jì y Cinu ni mú gə zě ní ká ní ná ní yál n kwě n zwē ní jì yá, ní mà n súlí ye y bə jàələ mó kùr ré ràdù ndá bə gə bòn y kùrə nənū, ye y ne n pa, rəmyé kwā né jì y m'a j'a k'e jìrh r̃myé nyá. ¹⁶Lò gə pò ní cesé èdù Cinu ni, è ye y m'a tó dwā ndá kɔn ré tèbé bə wó bə m'a dù è wé mó; sàbyi-kùlsi shí-ənu, orzhe cəəle zwā-àtò yilə; ¹⁷lò gə pò ní cə y Cinu ni fùwá nánfɔlɔ w byin rí, bə m'a j'a shənè ye y èmyé mó; ¹⁸lò gə pò ní cə y Cinu ni fùwá nánfɔlɔ w kwā né, vwĩ-zwəlnə mó mà n jàələ è ye y kɔn tó dwā ndá byinə nyèbé nà dāl éfòró fùwá nánfɔlɔ w yí mú yó wá, sə è ye y m'a bə. ¹⁹Lò mó mòbò ní pò ní cə y Cinu ni mú gə ná ní yál n kwě n zwē yə, ní mà n súlí è ye y kùr ré ràdù ndá bə gə bòn y kùrə nənū, ye y ne n pa, rəmyé kwā né, cə y m'a j'a k'e jìrh r̃myé nyá. ²⁰Sə ní gə yə kwě n m̃ zwē ní cə y n zě n kwē y n yè ndá lò dō, ní ká ní wàr ní mà n kwě n m̃ zwē y yé, ²¹sə fùwá nánfɔlɔ w byin rí, bə gə tú bə yě cə y ñ, è m'a yə Cinu nyá ndá cə y kēbé bə pò Cinu ni twéé twéé yil ta; è m'a jìrh vwĩ-zwəlnə mó cə. ²²Lò gə pò cə kēbé ní yá ní yè mó Cinu ni, è j'à dè cə kēbé ní dabá yě bə p̃, ²³vwĩ-zwəlnə mó mà n jàələ è ye yá, kɔn m'e yí fùwá nánfɔlɔ w ò bàn mó, sə bə m'a pə ye y èmyé dē ré rəmyé yù w cici; è wó Cinu ní cí yá. ²⁴Fùwá nánfɔlɔ w byin rí, bə m'a k'a càrh cə y lò mó mòbò bə y'á yè y ní sò mó ne, mòbò ní cí y mú ni. ²⁵Bə m'a zə Yi jì y sàbyí mú bə m'e jàələ ye gakó. Sàbyí m̃m̃yè ye y yú gərámmbá shíyá. ²⁶Lò wàr ní mà n pə ní vwām byi-yáó Cinu ni yé, bə byi-yáó gaga mó j'a wó Cinu ní cí y dwál; è wó vwām nánfɔlɔ ráá vwām nampólé wó Cinu ní cí mu. ²⁷È gə wó vwām mòbò m̃ zhe jìmdi, bə wó bə kwě bə zwē m̃, bə gə súlí m̃ ye y kùr ré ràdù ndá bə gə bòn y kùrə nənū, m̃ ye y bə jàələ mó yó yí ní; bə gə yə kwě bə m'e zwē m̃, bə m'a yè m̃ ye y bə jàələ bə byili mú. ²⁸Kɔn súlí mye, kɔn dēbé bə pò Cinu ni twéé twéé yilə, numbyíni ráá vwām ráá cəl cə, bə wàr bə yè re ráá bə kwě bə m'e zwē re yé: kɔn tèbé bə pò Cinu ni twéé twéé yilə, wó Cinu dúdú kɔna; ²⁹sə numbyíni kēbé bə pò Yi ni twéé twéé yil mú, bə wàr bə n'è kwě bə m'e zwē y yé: bə m'a gu yə. ³⁰Kɔn kùr ràdù y tèbé bə n'è vùr cə y wé ré byă bé ráá cémé né byă bé kùrə shí gakó yó w mó, tənà y wé, wó Cinu ní cí ri: è wó Cinu kɔna. ³¹Lò gə ná ní yál n kwě n zwē ní kɔn ré kùr ré ràdù y ní ná ní pə kùrə né shí yó w mó, ní mà n pyélé kɔn ré kùr ré ràdù ndá bə gə bòn re kùrə nənū yí ní, rà yó w n pa. ³²Vwām nánfwàalé shí nyān mó ráá ṽ-ywàalé shí nyō wá, è n'è yál n wò shí nyān mó bə n'è cí dā-dòlɔ w m̃ yó mó wó Cinu ní cí mu; ³³bə t'á la vwāmá nyèbé nà càn mó ráá nyèbé nà bə càn mó cí yé, e súlí mye bə t'á la vwām lyár bə cí m̃ dō m̃ jàà w yé; sə ndá rəmyé ga, bə gə lyár vwām bə cí m̃ dō m̃ jàà wá, vwām mòbò bə cí m̃ dō mó m̃ jàà w y mye wó Cinu nyām: bə wàr bə m'a kwě bə m'e zwē m̃ yé.» ³⁴Wó nyé né nyèbé Cinu tó Muiyiisi denne n pə Esərayel lyi byă bé yil Sənəyi pyò w yó mó èta.

Numbers

Chapter 1

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi Sənəyi gə-elū èpòlò w wə, dwā-joló kòrhó w wə; è yál Esərayel lyi byă bé gá shór Ezhìbti tənà y w mó kwā né, byinə ñlyè nyān ré, càñsè sàlyè nyá y dē ñáyéé ré. Cinu wəl mo: ²«Kē-na bala bé púlápúlá m̃dù m̃dù gakó yil ré, á m'á gə Esərayel lyi byă bé gakó, jì jì ndá kēlé kēlé. ³Ñmyé ndá Aarō gál-na bala bé byèbé

bà zhe byinə shí-èlyè è m'è la mó, lyi bí byèbé bà wó Esərayel shàdéésé mó gako, lò gako n shàdéésé kùkùl ré wé.⁴Sə kwálá gako bal, bal móbó n wó kélé cábal yà né nd'ába. ⁵Nyí bala bé byèbé bà m'a sē ába mó yilə né: Shədwuuri byí Eləsuuri, Orəben kwálá y yilə, ⁶ndá Kurəshədayi byí Shəlumyəə, Shəmənyō kwálá y yilə, ⁷ndá Amyənadaabe byí Nashō, Zhəda kwálá y yilə, ⁸ndá Səwaare byí Nətanəyəə, Yəsakaare kwálá y yilə, ⁹e súlí Elō byí Eləyaabe, Zabyəlō kwálá y yilə. ¹⁰È gə wó Zhozufu byā bé yilə: Amyəwuudi byí Elyəshama, Efərayim kwálá y yilə, ndá Pədəsuuri byí Gaməlayəə, Manase kwálá y yilə, ¹¹ndá Jədoni byí Abyədan, Bēzhame kwálá y yilə, ¹²ndá Amyəshədayi byí Ayəzəere, Dan kwálá y yilə, ¹³ndá Okəran byí Pəjəyəə, Aseere kwálá y yilə, ¹⁴ndá Dəwəə byí Eləyasaafe, Gaade kwálá y yilə, ¹⁵e súlí Enan byí Ayəra, Nəfətəlyi kwálá y yilə.»¹⁶Wó bəmyé byèbé bà y'à vùr dwí rí wé mó èta, bà y'à wó bà dabá kwálsé èdù èdù gako yó-cinā: bà y'à súlí bà wó Esərayel shàdéése mōrhō mōrhō yó-cinā bé.¹⁷Muyiisi ndá Aarō zə bala bé bəmyé bà y'à cír mú bà la yə bà sanna. ¹⁸Muyiisi ndá Aarō cí dwí rí púlápúlá dwā yó, cānsé sàlyè nyā y dē náyéé ré, sə Esərayel lyi byā bé kē bala bé byèbé bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la mó mādù mādù gako yil ré, bà j'a tó rə denne bà gə bà lyi bí, jì jì ndá kélé kélé. ¹⁹Muyiisi gəl be Sənyai gə-elū èpòlò w w ndə Cinu gə yà n pə mō nyí ní. ²⁰Esərayel byi-ce Orəben byā bé yilə: bà gə kē bala bé byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése mādù mādù gako yil ré, bà dwí rí lyi bí yó w jì jì ndá kélé kélé mó, ²¹yàl nunə mōrhə shə-əna ndá təldù ndá zwā-ānu (46 500) Orəben kwálá y yilə. ²²Shəmənyō byā bé yilə: bà gə gəl bala bé byèbé bà y'à kē bà mādù mādù gako yil ré bà m'e gə be mó, bala bé byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ²³yàl nunə mōrhə shí-ənu ndá nəbō ndá zwā-ātō (59 300) Shəmənyō kwálá y yilə. ²⁴Gaade byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése yilə né mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ²⁵yàl nunə mōrhə shə-əna ndá rənu ndá zš-nyəldù ndá shí-ənu (45 650) Gaade kwálá y yilə. ²⁶Zhəda byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése yilə né mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ²⁷yàl nunə mōrhə shə-shəlpəyè ndá rəna ndá zš-nyəldù (74 600) Zhəda kwálá y yilə. ²⁸Yəsakaare byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ²⁹yàl nunə mōrhə shí-ənu ndá rəna ndá zwā-āna (54 400) Yəsakaare kwálá y yilə. ³⁰Zabyəlō byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése mó yilə né, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ³¹yàl nunə mōrhə shí-ənu ndá təlpəyè ndá zwā-āna (57 400) Zabyəlō kwálá y yilə. ³²È gə wó Zhozufu byā bé myé yilə: Efərayim byā bé shō kwā né: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése mó yilə né, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ³³yàl nunə mōrhə shə-əna ndá zwā-ānu (40 500) Efərayim kwálá y yilə. ³⁴Manase byā bé shō kwā né: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése mó yilə né, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ³⁵yàl nunə mōrhə shə-ətō ndá rəlyè ndá zwā-əlyè (32 200) Manase kwálá y yilə. ³⁶Bēzhame byā bé shō kwā né: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése yilə né mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ³⁷yàl nunə mōrhə shə-ətō ndá rənu ndá zwā-āna (35 400) Bēzhame kwálá y yilə. ³⁸Dan byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése yilə né mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ³⁹yàl nunə mōrhə shə-shəldù ndá rəlyè ndá zš-nyəlpəyè (62 700) Dan kwálá y yilə. ⁴⁰Aseere byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé gako bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése yilə né mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ⁴¹yàl nunə mōrhə shə-əna ndá odù ndá zwā-ānu (41 500) Aseere kwálá y yilə. ⁴²Nəfətəlyi byā bé yilə: bà gə kē lyi bí byèbé bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó shàdéése yilə né mó, bà dwí rí lyi bí yilə né, jì jì ndá kélé kélé, ⁴³yàl nunə mōrhə shí-ənu ndá rətō ndá zwā-āna (53 400) Nəfətəlyi kwálá y yilə. ⁴⁴Nyí yó w kōbō Muyiisi ndá Aarō ndá Esərayel yó-cinā shí ndá bəlyè yá, kwálá gako y'à zhe è lò, gəl bə nə mó. ⁴⁵Esərayel lyi byā bé gako bà gəl kélé kélé, byèbé bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la, e jà bà y'à wó Esərayel shàdéése mó, ⁴⁶gako yó w yàl nunə mōrhə zš-nyəldu ndá rətō ndá zwā-ānu ndá shí-ənu (603 550). ⁴⁷Levyi dwí rí lyi bí, bà da kwálá y è nyí ní, bà y'à yə Esərayel lyi byā bé dwā bé ne tó bə gə yé. Zulá jàa y gə m'a cí ní ⁴⁸Zhən ga Cinu yà n zōm ndá Muyiisi n wó: ⁴⁹«Levyi kwálá y lyi bí dúdú n tá n la gəl yé, bəmyé dúdú yó w n tá n la pyā Esərayel lyi byā bé dwā bé wé yé. ⁵⁰N m'a ce Levyi dwí rí lyi bí n'è nyí Yi kōrhó w nəkulu bwəlsé nyə né kē sà yó mó, wə ò wé mó, nd'ò wé ré dwā bé gako e súlí ò tum wé ré gako mó yò. Bà m'a n'è zhí Yi kōrhó w nd'ò wé ré dwā bé gako. Bà m'a n'è twí ò tum rí, sə bà m'a n'è zul bà kəkélé wa. ⁵¹Yi kōrhó w gə tú ò la ò jàa w zhír, Levyi kwálá y lyi bí m'a wūr wə; sə Yi kōrhó w gə tú ò la jàa w mye zhū, wó bəmyé mye bà m'a k'a pú wə. Bà m'a gu lyi-fò móbó n bwəlse ò nyí ni mú. ⁵²Esərayel lyi byā bé m'a zul, lò gako n jàa y wa, n shàdéése kùkùl ré wé. ⁵³È gə wó Levyi kwálá y lyi bí yilə, bà m'a zul bà kəkélé Yi kōrhó w nəkulu bwəlsé, nyə né kē sà yó mó, wə ò wé mó, muni ga rəmyé mó ce Yi lyi-shuuri bək'a ló Esərayel lyi byā bé dwí rí yó w yé. Levyi dwí rí lyi bí m'a twí Yi kōrhó w nəkulu bwəlsé nyə né kē sà yó, wə ò wé mó tum rí.» ⁵⁴Wó rəmyé mó Esərayel lyi byā bé wərhé; bà j'a wərhé kən ré tēbé cici Cinu yà n pə rə nyí Muyiisi ni mú.

Chapter 2

¹Cinu zòm ndá Muiyisi ndá Aarṣ n wò: ²«Esərayel lyi byä bé m'a zul, lò gakó n shədéésé kùkùl ré wé, n kwálá y shò lwar myərḥo w kùr wə; bə m'a kəl námpólé bə yě dwā-joló kòrhó w ne, bə zè bə zul bə kákélé wa.³Shədéésé kùkùl né nyèbé nè mù dwā ne nè wó Zhəda zulá jàà y kùkùl ré mó m'a zul yé né, yi-púrhí sō. Amyənadaabe byi Nashṣ n wó Zhəda kwálá y byä bé yó-cábal mó; ⁴n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-shàlpyè ndá rəna ndá zṣ-nyəldù (74 600).⁵Yəsakaare kwálá y ndá Zabyəlṣ kwálá y m'a zul Zhəda kwálá y yala ne. Səwaare byi Nətanəyəə n wó Yəsakaare byä bé yó-cábal mó; ⁶n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shí-ənu ndá rəna ndá zwā-àna (54 400).⁷Elṣ byi Eləyaabe zè n wó Zabyəlṣ byä bé yó-cábal mó; ⁸n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shí-ənu ndá tálpyè ndá zwā-àna (57 400).⁹Zhəda zulá y lyi bí gakó yó w wó nunə mǝṛrhè zòm ndá shá-lyele ndá təldù ndá zwā-àna (186 400), shədéésé kùrə né nətò y yilə. Wó bəmyé bə m'a tó yé bə zhír.¹⁰Shədéésé kùkùl né nè mù dwā ne nè wó Orəben zulá jàà y kùkùl ré mó m'a zul jə-jí sō. Shədwuuri byi Eləsuuri n wó Orəben byä bé yó-cábal mó; ¹¹n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá təldù ndá zwā-ənu (46 500).¹²Shəmənyṣ kwálá y ndá Gaade kwálá y m'a zul Orəben kwálá y yala ne. Surəshədayi byi Shəlumyəə n wó Shəmənyṣ byä bé yó-cábal mó; ¹³n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shí-ənu ndá nəbó ndá zwā-ətò (59 300).¹⁴Erəwəə byi Eləyasaafə zè n wó Gaade byä bé yó-cábal mó; ¹⁵n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá rənu ndá zṣ-nyəldù ndá shí-ənu (45 650).¹⁶Orəben zulá y lyi bí gakó wó nunə mǝṛrhè zòm ndá shí-ənu ndá ɔdù ndá zwā-àna ndá shí-ənu (151 450), shədéésé kùrə né nətò y yilə. Wó bəmyé bə la yə kùkùl né nəlye nyən ré rə la pú rə zhír mú.¹⁷Rəmyé kwā né, dwā-joló kòrhó w m'a zè o zhír, Levyi zulá jàà y lyi bí, zulá jààsə cəcəl wə. Bə m'a zhír zulá jàà y w kən tó dwā ndə bə gá zul ní, lò gakó n jàà y wa, kùkùl gakó pú rə dō mó ne.¹⁸Shədéésé kùkùl né nè mù dwā ne nè wó Efərayim zulá jàà y kùkùl ré mó m'a zul yi-zür sō. Amyəwuudi byi Elyəshama n wó Efərayim byä bé yó-cábal mó; ¹⁹n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá zwā-ənu (40 500).²⁰Manase kwálá y ndá Bəzhame kwálá y m'a zul Efərayim kwálá y yala ne. Pədəsuuri byi Gaməlayəə n wó Manase byä bé yó-cábal mó; ²¹n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-ətò ndá rəlye ndá zwā-əlye (32 200),²²Jədoni byi Abyədan zè n wó Bəzhame byä bé yó-cábal mó, ²³n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-ətò ndá rənu ndá zwā-àna (35 400).²⁴Efərayim zulá jàà y lyi bí yó w gakó wó nunə mǝṛrhè zòm ndá lyele ndá zòm (108 100), shədéésé kùrə né nətò y yilə. Bə m'a yə kùkùl né rətò nyən ré rə la pú rə zhír mú.²⁵Shədéésé kùkùl né nè mù dwā ne nè wó Dan zulá jàà y kùkùl ré mó m'a zul jə-gwā sō. Amyəshədayi byi Ayəzəere n wó Dan byä bé yó-cábal mó; ²⁶n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-shəldù ndá rəlye ndá zòm nyəlpýe (62 700).²⁷Aseere kwálá y ndá Nəfətəlyi kwálá y m'a zul Dan kwálá y yala ne. Okəran byi Pəjəyəə n wó Aseere byä bé yó-cábal mó; ²⁸n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá ɔdù ndá zwā-ənu (41 500).²⁹Enan byi Ayəra zè n wó Nəfətəlyi byä bé yó-cábal mó; ³⁰n shədéésé yó w wó nunə mǝṛrhè shí-ənu ndá rətò ndá zwā-àna (53 400).³¹Dan zulá jàà y lyi bí gakó yó w wó nunə mǝṛrhè zòm ndá shí-ənu ndá tálpyè ndá zṣ-nyəldù (157 600). Bə m'a tà kwā bə zhír, kùkùl gakó m'a pú rə dō kùrə.»³²Nyi Esərayel lyi byä bé bə gəl kwálá kwálá mó, zulá jààsə lyi bí bə gəl shədéése kùkùl kùkùl mú gakó yó wə: nunə mǝṛrhè zṣ-nyəldù ndá rətò ndá zwā-ənu ndá shí-ənu (603 550). ³³Bə yə dwā tó bə gə Levyi dwi ri lyi bí ndá Esərayel lyi byä bé dwā bé yé; wó nyi ri tēbē Cinu yà n pə Muiyisi ni mú.³⁴Wó rəmyé Esərayel lyi byä bé wərhé. Bə y'à n'ə zul shədéése kùkùl kùkùl, bə n'ə zhír jì jì ndá kélé kélé bə m'ə tó nyi ri Cinu pə Muiyisi ni mú.

Chapter 3

¹Nyí lɪ bí byèbé bà y'à wó Aarɔ̃ ndá Muiyisi dwí lɪ, Cinu gá zòm ndá Muiyisi Sənəyi pyò w yó yì ní mú. ²Nyí Aarɔ̃ byá bé yilə né: Nadaabe, ń byi-ce yá, ndá Abyəwu ndá Eləyazaare e súlí Yətamaare. ³Wó Aarɔ̃ byá bé bà tútú ndá nwǎ bà m'e cír be bà wó vwǐ-zwǎlnə, bà zǎ bà pə be vwǐ rí zwǎl tum rí tǔ mú ɲwónó w mɔ́, yilə né éta. ⁴Sə Nadaabe ndá Abyəwu cù Cinu yé né, bà gá zə myín mɔ́ mɔ́ bà m'e bà ń yé né mó yilə. Bà cù Sənəyi gɔ-elū èpòlò w w ndá bà yə byá lùl yé. Eləyazaare ndá Yətamaare dúdú bà twǐ vwǐ rí zwǎl tum rí ndá bà da Aarɔ̃. ⁵Cinu zǎ n zòm ndá Muiyisi n wò: ⁶«Ce Levyi kwálá y lɪ bí bà, pə be vwǐ-zwǎlnə Aarɔ̃ ne. Levyi kwálá y lɪ bí m'a sɛ mɔ́. ⁷Bə m'a yə dwā-joló kòrhó w yé né bà m'e twǐ ò tumə né, bà m'e sɛ Aarɔ̃ ndá dwí rí púlápúlá ne. ⁸Bə m'a nyí dwā-joló kòrhó w wɛ ré gakó yò, sə bà m'a sɛ Esərayel lɪ byá bé ne bà twǐ kòrhó w tumə né. ⁹Rəmyé yilə, ń m'a pə Levyi dwí rí lɪ bí Aarɔ̃ ndá ń byá bé ne; bà m'a yə lɪ byèbé bà pə be mɔ́, bà pə be zhən zhən ga, Esərayel lɪ byá bé yil yilə. ¹⁰Ŋ m'a pə Aarɔ̃ ndá ń byá bé ne bà tum rí ɲwónó w m̀nì ga bà twǐ vwǐ rí zwǎl tum rí; bà m'a gu lò nánfò m̀b̀b̀ ń bwǎlse gǎa mɔ́.» ¹¹Cinu ká n wò Muiyisi ni: ¹²«nyí wé: àmyé cìcì mú n'á vùr Levyi dwí rí lɪ bí Esərayel lɪ byá bé dwā bé wɛ, Esərayel dwí rí byi-cesé sà tó yé sà jènè sà lù mú jàa wa. Levyi dwí rí lɪ bí wó àmyé à cí bi. ¹³Bə byi-ce gakó wó àmyé cəl: dɛ ré tèbé à gu Ezhìbtì tənà y byi-cesé gakó mó, à vùr byi-cesé gakó Esərayel né à cìn yilə, numbyínsì byi-cesé ndá vwámá né byi-yéésé ga: sà wó àmyé cəl. Àmyé à wó Cinu!» ¹⁴Cinu zòm ndá Muiyisi Sənəyi gɔ-elū èpòlò w n wò: ¹⁵«Gál Levyi kwálá y lɪ bí, kélé kélé ndá jì jì: ń m'á gə bà bal bal m̀b̀b̀ ń zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ gakó.» ¹⁶Muiyisi gál be kɔn tó Cinu nyí rí ń yà ń pə mɔ́ mó ne. ¹⁷Nyí Levyi byá bé bà y'à gál mó yilə né: Gerəshɔn ndá Kəyaate ndá Mərərìa. ¹⁸Nyí Gerəshɔn byá bé bà gál jì jì mú yilə né: Lyəbəni ndá Shəməyi. ¹⁹Kəyaate byá bé bà gál jì jì mú yàl Aməram ndá Yəsaare ndá Ebərɔ̃ ndá Uzhəə. ²⁰Mərəri byá bé bà gál jì jì mú yàl Məli ndá Mushi. Wó səmyé sà y'à wó Levyi dwí rí lɪ bí jìsì bà gál kélé kélé mó. ²¹Gerəshɔn nèmé né yàl Lyəbəni jì y ndá Shəməyi jì yá; wó səmyé sà y'à wó Gerəshɔn jìsì. ²²Bə gá gál Gerəshɔn dwí rí bala bé byèbé bà y'à zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ gakó nyí rí, bà yó w gakó y'à wó nunə m̀d̀rhè tǎlpyè ndá zwǎ-ànu (7 500). ²³Gerəshɔn jìsì lɪ bí y'à zul Yi kòrhó w kwǎ y wa, yi-zùr sɔ́. ²⁴Layəə byí Eləyasaare yà ń wó Gerəshɔn dwí rí lɪ bí yó-cábal. ²⁵Gerəshɔn byá bé tum rí dwā-joló kòrhó w mó y'à wó bà cili kòrhó w wu w nd'ò pwɛ ne mó nd'ò yá-pɛlɛ w kàməjèsé nd'ò nyí rí g̀ǹǹ wá, ²⁶ndá kòrhó w k̀ǹǹ w kàməjèsé ndá k̀ǹǹ w ò kákélé kòrhó w nyí rí ndá vwǐ-julú w g̀ǹǹ wá, e súlí nyínsì shèbé bà y'à zhe sà tum, ò pú yi ní mú sɔ́. ²⁷Kəyaate nèmé né yàl Aməram jì y ndá Yəsaare jì y ndá Ebərɔ̃ jì y e súlí Uzhəə jì yá; wó səmyé sà y'à wó Kəyaate jìsì. ²⁸Bə gá gál Kəyaate jìsì bala bé bà y'à zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ gakó nyí rí, bà y'à wó nunə m̀d̀rhè lyele ndá zǎ-nyəldù (8 600), bà n'è twǐ Yi kòrhó w tumə né. ²⁹Kəyaate byá bé jìsì y'à n'è zul Yi kòrhó w jà-jí sɔ́. ³⁰Uzhəə byí Eləsafá yà ń wó Kəyaate jìsì lɪ bí yó-cábal mó. ³¹Bə tum rí y'à wó bà nyí kùlkó w ndá tabələ y ndá ku w bà n'è cí pàntámsé ò yó mó ndá vwǐ-juúlí ndá Yi kòrhó w wɛ ré dwā bé bà y'à m'è twǐ mú, ndá étwi-ənyí g̀ǹǹ w e súlí kòrhó w pú tumə né gakó yò. ³²Levyi dwí rí yó-cábal nánce y y'à wó vwǐ-zwǎlnə Aarɔ̃ byí Eləyazaare; ńmyé ń yà ń ná ń nyí lɪ bí byèbé bà n'è twǐ Yi kòrhó w mó yò. ³³Mərəri nèmé né yàl Məli jì y ndá Mushi jì yá; wó səmyé sà y'à wó Mərəri jìsì. ³⁴Bə gá gál Mərəri dwí rí bala bé bà y'à zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ gakó nyí rí, bà yó w y'à wó nunə m̀d̀rhè tǎldù ndá zwā-əlyé (6 200). ³⁵Abyəyəyil byí Surəyəə yà ń wó Mərəri jìsì yó-cábal mó; bà y'à n'è zul Yi kòrhó w jə-gwǎ sɔ́. ³⁶Mərəri byá bé tum rí bà y'à pyi bi mú y'à wó bà nyí dǎr ré rə n'è kwɛ kòrhó w mó nd'ò də-jaárhé nd'ò yə né ndá wɛ ré yə né kùrə né n'è cí rə yó mó nd'ò wɛ ré dwā bé nd'ò pú tumə né gakó mó yò; ³⁷e súlí ndá nà yə né nà n'è kákélé k̀ǹǹ w mó ndá wɛ ré nà kùrə né n'è cí rə yó mó ndá nà pálá né e súlí nà nyínsì. ³⁸Lɪ bí byèbé bà y'à zul kòrhó w yé y wə, yi-púrhí sɔ́, è n'è yǎl e wó dwā-joló kòrhó w yé y wə, yi rí gá n'è púrh mǎgǎ mó y'à wó Muiyisi ndá Aarɔ̃ e súlí ń byá bé: bà y'à n'è nyí Yi kòrhó w tum rí yò Esərayel lɪ byá bé ne sǎs yilə. Lò nánfò m̀b̀b̀ ń gə yà ń bwǎlse gǎa, bà y'à m'a gu mu. ³⁹Levyi dwí rí Muiyisi ndá Aarɔ̃ gál jì jì kɔn tó Cinu nyí rí ni mú yó w gakó, Levyi dwí rí bala bé bà zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ gakó nyí rí, y'à wó nunə m̀d̀rhè shí-əlyé ndá rəlyé (22 000). ⁴⁰Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: «Gál Esərayel byi-cesé shèbé sà wó bala, sà zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ gakó nyí rí, sà kɛ sà yilə né yó wá. ⁴¹Ŋ m'á cí Levyi dwí rí lɪ bí bà nyí àmyé yilə, Esərayel lɪ byá bé byi-cesé jàa wa, àmyé wó Cinu. Ŋ m'á súlí ń cí Levyi dwí rí dò w mye ò nyí, àmyé yilə, Esərayel lɪ byá bé dò w byi-yéésé gakó jàa wa.» ⁴²Muiyisi gál Esərayel lɪ byá bé byi-cesé gakó ndá Cinu gá yà ń pə mɔ́ nyí ní. ⁴³Byi-cesé shèbé sà wó bala, sà y'à zhe cànà èdù è m'e la mɔ́ nyí rí, bà kɛ sà yilə né bà m'e gə se mó yó w gakó y'à wó nunə m̀d̀rhè shí-əlyé ndá rəlyé ndá zwā-əlyé ndá shə-shàlpyè ndá bə̀t̀ (22 273). ⁴⁴Cinu zǎ n wò Muiyisi ni: ⁴⁵«Zwɛ Levyi dwí rí lɪ bí Esərayel lɪ byá bé byi-cesé jàa wa, sà súlí zwɛ Levyi dwí rí lɪ bí dò w mye Esərayel lɪ byá bé dò w jàa wa: Levyi dwí rí lɪ bí wó àmyé à cí. Àmyé à wó Cinu. ⁴⁶È gə wó ye y kèbé ń m'á pə Esərayel lɪ byá bé byi-cesé zwā-əlyé ndá shə-shàlpyè ndá sà̀t̀ y sà m'è du Levyi dwí rí lɪ bí jàa y w yil mú yilə, ⁴⁷ń m'á zwɛ sàbyi-kùlsi sənə byi-ce èdù gakó yilə, sàbyi-kùli ye y m'a merhe còrhó-jì y sàbyi-kùli ye yá, sàbyi-kùli èdù d̀m̀ǹ rí wó gərámməbá shí yá. ⁴⁸Ŋ m'á pə sàbyí mú Aarɔ̃ ndá ń byá bé ne, byi-cesé shèbé sà y'à súlí ní mú jàa wa.» ⁴⁹Muiyisi zwɛ sàbyí mú byi-cesé shèbé sà y'à súlí byi-cesé shèbé Levyi dwí rí y'à pə kɔn sà jàa w yó w mó sɔ́, sà jàa wa. ⁵⁰Ŋ zwɛ sàbyí mú m̀b̀b̀ Esərayel lɪ byá bé byi-cesé sɔ́: sàbyi-kùlsi m̀rh̀ ndá zwā-à̀t̀ ndá

shá-shàldù òdà sànu (1 365), sàbyì-kùlì ye y n'ê mērhē còrhó-jì y sàbyì-kùlì ye yá. ⁵¹Muyiisi zè n kwè sàbyĩ mú bà pò byì-cesé jàà w mó n pə Aarō òdà ñ byă bē nē, kɔn tó Cinu nyí rí ñ yà ñ pɔ rə nyí Muyiisi ni mú ni.

Chapter 4

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi ndá Aarõ n wò: ²«Esərayel lyi byä bé m'a zul, lò gakó n shədəésé kùkùl ré wé, n kwálá y shò lwar myərho w kùr wə; bə m'a kəl námpólé bə yě dwā-joló kòrhó w ne, bə zě bə zul bə kákélé wa. ³Shədəésé kùkùl né nyèbé nà mù dwā ne nà wó Zhəda zulá jàà y kùkùl ré mó m'a zul yé né, yi-púrhí sō. Amyənadaabe byi Nashõ n wó Zhəda kwálá y byä bé yó-cábal mó; ⁴n shədəésé yó w wó nunə mōòrhè shá-shàlpyè ndá rəna ndá zš-nyəldù (74 600). ⁵Bə gə tú bə n'è zhīr zulá jàà y wa, Aarõ ndá n byä bé m'a bə bə lwär gònó w ò bòn Yi kòrhó w dwā w mó, bə m'e pyili dōbre nyá né kùlkó wá; ⁶bə m'a pyili ku ò nyal ndá dǎfě tònó ò yó-pélé wa, bə lələ kāmājě è gakó j'á wó nánshě námpùlì rə gakó yó, bə sùlì bə ce kùlkó w dā-byä bé né. ⁷Bə m'a lələ kāmājě nánshě námpùlì tabələ y bə n'è cí pené y è yó mó yó, bə zě bə cí nāzhě né ndá kázōmá bé ndá nāzhī-bwālsé e sùlì kwālsé bə n'è ce dāwě sà wé bə lwé té bə pē Yi ni mú è yó; twée twée búru w m'a cí tabələ y emyé mó yó. ⁸Bə m'a pyili rəmyé mó gakó ndá kāmājě nánshě gwěgwě, bə zě bə pyili tabələ y ndá ku ò nyal ndá dǎfě tònó; rəmyé kwā, bə zě bə ce tabələ y dā-byä bé né. ⁹Bə m'a zě bə pyili ku w bə n'è cí pāntámsé ò yó ò n'ò pē pwě ré mó, nd'ò pāntámsé nd'ò pyálsé nd'ò tōmó nāzhī-bwālsé e sùlì ndá nū-kwālsé bə m'e kwerhe w mó ndá kāmājě nánshě námpùlì. ¹⁰Bə m'a ce òmyé nd'ò wé ré dwā bə gakó ku ò nyal ndá dǎfě tònó wé bə cí ku w kōbó bə m'e zhī w mó yó. ¹¹Bə m'a lələ kāmājě nánshě námpùlì sánəmə vwi-julú w yó; bə zě bə pyili w ndá ku ò nyal ndá dǎfě tònó, bə sùlì bə ce ò dā-byä bé né. ¹²Rəmyé kwā né, bə m'a pwā Yi cōrhó wé ré bə m'e twi cōrhó-ji y w mó gakó, bə pyipyili kāmājě nánshě námpùlì wé, bə zə ku ò nyal ndá dǎfě tònó bə m'e pyili ri, bə zě bə kwé re bə cí ku w kōbó bə m'e zhī rí mó yó. ¹³Bə m'a pwā vwi-julú w tōmdé, bə zě bə lələ kāmājě nánshě gwěgwě ò yó; ¹⁴bə zě bə cí tum wé ré bə m'e twi ò yó mó gakó ò yó: wé rə lwé nānyənyélé myin ju nāzhīsi ndá nāmā-lyəlsé ndá pyálsé né ndá jal-zhōrhó nāzhě né ndá vwi-julú w wé ré dwā bə gakó. Bə m'a zě bə pyili ri ndá ku ò nyal ndá dǎfě tònó, bə sùlì bə ce vwi-julú w dā-byä bé né. ¹⁵Bə gə tú bə la zulá jàà y w zhīr, Aarõ ndá n byä bé m'a pyipyili Yi kòrhó w nd'ò wé ré dwā bə gakó bə zhè; éfōró Kəyaate byä bé bə bə kwé re. Bə j'á t'á la Yi kòrhó w dwār h yé, è gə dā rəmyé bə m'a ci. Wó rəmyé rə wó dwā-joló kòrhó w wé ré tēbé Kəyaate byä bé mǎ sə bə zhī mú. ¹⁶Vwi-zwəlnə Aarõ byi Eləyazaare mà n ná n nyi pāntámsé nwā y ndá wé ré rə lwé nānyənyélé bə n'è ji myin mú ndá twée twée pené y e sùlì nwā y kēbé bə m'e pē Yi tum rí tū ŋwōnó w mó yó; rmyé n mà n ná n nyi Yi kòrhó w púlápúlá ndá kōn ré tēbé gakó rə wó ò wé mó, Yi jàà y nd'è wé ré dwā bə gakó mó yó.» ¹⁷Cinu ká n zòm ndá Muiyiisi ndá Aarõ n wò: ¹⁸«Á bək'á shēn é ce Kəyaate jisí kùkùl ré jé té Levyi dwi rí lyi bí wé yé. ¹⁹Rəmyé ce, nyi kōn ré tēbé á la wōrhó bə yil muni ga bə zə myəl mó, bə bək'á ci, bə gə m'a yi Yi dúdú jàà y nyi ni yi ní: Aarõ ndá n byä bé m'a zə bə mādù gakó bə b'e cí n tum rí jàà y wa, ndá kōn ré tēbé n mǎ sə n zhī mú yé né. ²⁰Èta, bə wār bə m'a b'e nyi Yi kòrhó w yé, má námpólé mye cici yé: rəmyé mó m'a yə bə cu!» ²¹Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²²«Gál Gerəshon byä bé mye kélé kélé ndá ji jì. ²³N m'á gə byinə shá-ètò e m'e vò byinə shí-ənu ciná bé bə mǎ sə bə twi bə yó-lyéé tum rí, è n'è yál e wó bə bə mǎ sə bə twi tum dwā-joló kòrhó w w mó nyi rí. ²⁴Nyi Gerəshon dwi lyi bí jisí tum rí, kōn ré tēbé bə mǎ sə bə wērhe mó ndá kōn ré tēbé bə mǎ sə bə zhī mú: ²⁵bə m'a zhī Yi dúdú jàà y kāmājěsə ndá dwā-joló kòrhó w nd'ò yá-pélé kāmājě yá, dǎfě tònó kāmājě y è n'è pyili w mó, ndá dwā-joló kòrhó w nyi rí gōnó wá, ²⁶ndá kōnó w kāmājěsə ndá kōnó w étwi-ənyí rí gōnó w ò n'ò bòn kōnó w ò kákélé Yi kòrhó w ndá vwi-julú w dwā w mó, ndá kōnó w kāmājě y nyínsi e sùlì ò wé ré dwā bə: kōn ré tēbé gakó bə pō Gerəshon lyi bí ni bə m'e twi bə tum rí mú. ²⁷Wó Aarõ ndá n byä bé bə m'a n'è pē nyi Gerəshon lyi bí byä bé ne tumə né nyèbé gakó bə mǎ sə bə twi mú shò kwā né ndá zhī rí tēbé bə la zhū mú ndá tumə né nyèbé bə la tū mú ga yilə: kōn ré tēbé á la bə byilu bə wērhe mó, wó kōn ré tēbé gakó bə mǎ sə bə zhī mú. ²⁸Wó rəmyé rə wó Gerəshon lyi bí byä bé jisí tum rí dwā ²⁹È gə wó Mərari byä bé yilə, n m'á gə bə ji jì ndá kélé kélé. ³⁰N m'á gə byinə shá-ètò e m'e vò byinə shí-ənu ciná bé bə mǎ sə bə twi bə yó-lyéé tum rí ndá dwā-joló kòrhó w tumə né tū mú, nyi rí gakó. ³¹Nyi kōn ré tēbé bə mǎ sə bə zhī mú, wó rəmyé mó rə m'a j'a yə bə tum rí dwā-joló kòrhó w wə: bə m'a zhī dār ré tēbé bə m'e kwé Yi kòrhó w mó nd'ò dā-jārhe nd'ò yə né ndá wé ré tēbé yə né kūrə né n'è cí rə yó mó ³²ndá yə né nà kákélé kōnó w mó ndá wé ré nà kūrə né n'è cí rə yó mó ndá nà pálá né ndá nà nyínsi e sùlì wé ré dwā bə gakó. Á m'á byili bə mādù gakó ne wé ré tēbé n mǎ dwā sə n zhī mú. ³³Wó rəmyé rə wó Mərari byä bé jisí tum rí, wó rəmyé mó rə j'á wó bə tum rí dwā-joló kòrhó w mó, sə Aarõ byi vwi-zwəlnə Yətamaare mà n ná n nyi bə yò, bə m'e twi ri.» ³⁴Muiyiisi ndá Aarõ ndá Esərayel dwi rí yó-ciná bé gál Kəyaate byä bé ji jì ndá kélé kélé, ³⁵byinə shá-ètò e m'e vò e zhi byinə shí-ənu ciná bé bə y'á mǎ sə bə twi bə yó-lyéé tum rí ndá tum tū dwā-joló kòrhó w w mó nyi rí gakó. ³⁶Bə jisí lyi bí yó w yál nunə mōòrhè rəlye ndá zš-nyəlpye ndá shí-ənu (2 750). ³⁷Wó Kəyaate jisí lyi bí yó w èta, byèbé gakó bə y'á n'è twi dwā-joló kòrhó w w mó, Muiyiisi ndá Aarõ gál kōn tó Cinu nyi rí n yà n tó Muiyiisi denne n pə mó. ³⁸Nyi Gerəshon byä bé yó wá, bə gə gál bə ji jì ndá kélé kélé, ³⁹byinə shá-ètò e m'e vò byinə shí-ənu ciná bé bə mǎ sə bə twi bə yó-lyéé tum rí ndá tum tū dwā-joló kòrhó w mó nyi rí gakó: ⁴⁰bə jisí ndá bə kālsé lyi bí yó w y'á wó nunə mōòrhè rəlye ndá zš-nyəldù ndá shá-ètò (2 630). ⁴¹Wó Gerəshon byä bé jisí lyi bí, byèbé gakó bə y'á n'è twi dwā-joló kòrhó w w mó, gál mó Cinu pō nyi Muiyiisi ndá Aarõ ne bə gə wé mó, yó w èta. ⁴²Nyi Mərari jisí lyi bí yó wá, bə gə gál bə ji jì ndá kélé

kèlè ⁴³byinə shá-ètò e m'e vò byinə shí-ènu cíná bé bà mǎ sǎ bǎ twǐ bà yó-lyěé tum rí ndá tum tǔ dwǎ-joló kòrhó w mó gako nyí rí: ⁴⁴bà jìsì lyì bí yó w y'à wó nunə mǝ̀r̀rhè r̀̀t̀ò ndá zwǎ-àlyè (3 200).⁴⁵Wó èta Mərəri byǎ bé jìsì lyì bí yó w y'à wó né, gál mó Cinu tó Muiyisi denne n pǎ nyí Muiyisi ndá Aarǝ̀ ne, bǎ gǎ mó wé.⁴⁶Nyí Levyi dwí rí lyì bí Muiyisi ndá Aarǝ̀ ndá Esərayel yó-cíná bé gál mó yó wó, bǎ gǎ gál bǎ, jì jì ndá kèlè kèlè ⁴⁷byinə shá-ètò e m'e vò byinə shí-ènu cíná bé bà y'à mǎ sǎ bǎ twǐ dwǎ-joló kòrhó w pú mú nd'ò zhǔ mú tum, dwǎ-joló kòrhó w w mó gako nyí rí: ⁴⁸bà yó w y'à wó nunə mǝ̀r̀rhè lyelè ndá zwǎ-ànu ndá shá-lyelè (8 580).⁴⁹Muiyisi ce bǎ byili lò gako ne kɔn ré t̀̀b̀é n yà n mǎ sǎ n wər̀hé mó ndá kɔn ré t̀̀b̀é n yà n mǎ sǎ n zhǐ mú, ndá Cinu gǎ yà n pǎ nyí ní; lò gako yà n zhe tum rí t̀̀b̀é Cinu yà n pǎ r̀̀è nyí Muiyisi ni mú.

Chapter 5

¹Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ²«Pə nyí Esərayel lyi byá bé ne bà bà vür yə-bəcàndè cábal gakó ndá lò mó mǎbǎb gakó n beke ráá n kene n'è yì rə nè zè mà n'è dwi mà lwé té mó, ráá lò mǎbǎb gakó n tó cùu denne n ce n cìn jìmdi, zulá jàa y wa. ³Á m'á vür be, bala bé ndá kana bé ga, á m'á ce bà du zulá jàa y wa. Bà bàk'a ce Esərayel lyi byá bé à ñwéné bà cəcəl w mó zulá jàa y jìmdi yé.» ⁴Wó rəmyé mó Esərayel lyi byá bé wèrhé; bà vür be bà du zulá jàa y wa. Esərayel lyi byá bé wèrhé ndá Cinu gá yà n pə nyí Muiyisi n ní. ⁵Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ⁶«Wál Esərayel lyi byá bé ne: Bal ráá kē gə dó Cinu nì, n gá wèrhé yə-bəlwáálé tēbē numbyiní gakó n'è wèrhé mó òdù yilə, dóó ñwéné rə-ná-cí mú yó wə. ⁷Bà m'a tūrhi bà yə-bəlǎlǎl w bà wèrhé mó; dóó w cábal mó mà n ká n cārɬ lò mó mǎbǎb n wèrhé mǎ lwel ré mó ne, n kɔn ré námpúm cēé, n súlǎ n pyélé kɔn ré ye y kùr rədù ndá bà gə bɔn y kùrə nənɔ, kɔn ré yó w n pǎ. ⁸Sə kɔn ré cábal mó gə cùwə, e jà n bà da-byí zhe bà la mǎ lwel ré còrhò w pə, bà m'a pə w Cinu nì, è n'è yál e wǎ, vwǎ-zwǎlnə mó ne; e súlǎ yò kərɬo vwǎ rí pyi-bya y bà m'è twǎ súbri lwǎl tǔtwǎ rí dóó cábal mó yil mú. ⁹Kɔn ré tēbē gakó Esərayel lyi byá bé n'è vür bà wè ré wé mó, wè ré tēbē gakó rə wó Yi nyǎn bà n'è twǎ bà pə wǎ-zwǎlnə mó ne mó, wó vwǎ-zwǎlnə mó n cǐ rí. ¹⁰Wè ré tēbē lò gakó pə Yi nì mú wó ñmyé n cǐ rí; kɔn ré tēbē lò gakó pə vwǎ-zwǎlnə mó ne mó, wó vwǎ-zwǎlnə mó n cǐ rí.» ¹¹Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ¹²«Zòm ndá Esərayel lyi byá bé n wò be: kē zhəzhèélé ndá n byal mó wǎ è yál námməlwélé, n ná n myinì mu: ¹³bə lò dǎ shèè n zù ndá mǎ, n byélé n cìn ndá n byal mó yə lwar, lò mye yə yò w zhən cábal yál yé, bà yə mǎ zal ndá n ná n fwǎl mye yé; ¹⁴bwě-dür gə ce n byal mó jà n zè n ná n ce n kē mó cà, e jà kē mó co n cìn cizhìl zhən ga, ráá bwě-dür gə ce n byal mó jà n zè n ná n ce n kē mó cà, e jà kē mó yə n cìn cizhìl ce, ¹⁵bal ñmyé mó mà n zə n kē mó n mǎ n vò vwǎ-zwǎlnə mó sǎ. N mǎ n zə pené y kēbē bà mǎ sə bà pə rəmyé yi nì mú n mǎ n vò: orəzhe mún cǎle rətò. N tá n la nwǎ mà yó ló yé, n tá n la ǎsǎ mà yó cǔ yé, bà wó bwě-dür pené, kùr ne jál pené, dóó pwè ne co pené. ¹⁶Vwǎ-zwǎlnə mó mà n ce kē mó twè n bwǎlse, n bà n zhì Cinu yé né. ¹⁷Vwǎ-zwǎlnə mó mà n ce nǎ mǎbǎb bà pə Yi nì dǎ ku wé, n zè n pwǎ Yi kòrhó wu w shó w námpólé n ló nǎ mó wé. ¹⁸Rəmyé kwǎ né vwǎ-zwǎlnə mó mà n ce kē mó bà n zhì Cinu yé né, n bwélé n yó-kàmǎjè yá; n kwè yò pwè ne co pené yá, è n'è yál e wǎ bwě-dür pené yá, n sáále kē mó jèsé sǎ púr mú wé, rəmyé yi nì ndá ñmyé cici zhe càn nǎ mǎ mà zhe bwǎl námməlwélé y n jǎ wa. ¹⁹Vwǎ-zwǎlnə mó mà n wǎ kē mó ne n mǎ n ce n bwǎl nyí: «Bal gə yə zwi ndá mó zhən ga, n zhəzhèélé gə yə námməlwélé yál, n gə yə n byal mó myinì n mǎ ce cizhìl n cìn nì, sǎ lú bwǎl námməlwélé y kēbē càn nǎ mǎbǎb zhe mó yé né. ²⁰Sə n zhəzhèélé gə yál námməlwélé ndá bal dǎ, n dǎ n byal mó, n gə co cizhìl n cìn nì, bà bal mǎbǎb n dǎ n byal mó zù ndá mó...» ²¹Vwǎ-zwǎlnə mó mà n wǎ mǎ n mǎ n ce n dù n pə n cìn nì: «Bə Cinu ce n yə myərɬo w kǎbǎb bà n'è gǎl bà m'è dǔl dǔlsí e jà bà m'è súlǎ bà m'è bwǎl nyí mú n dwí rí cəcəl wə. Bà n ce n wu w dǎ sǎ n ce n pwí y fùrh. ²²Nǎ mó mǎbǎb mà zhe bwǎl námməlwélé y mó m'a zù n lyur rí wé mǎ ce n pwí y fùrh sǎ n kene ré m'a cǐ. Sə kē mó mà n lyár n wò: «Amen, amen!» ²³Rəmyé kwǎ né, vwǎ-zwǎlnə mó mà n kē dǔl y zǎmǎ né sébé wé, n zè n ji sébé ré càn nǎ mó wé, n mǎ n ce dǔl zǎmǎ né zù mà wé. ²⁴N mǎ n zè n ce kē mó nyò càn nǎ mó mà zhe bwǎl námməlwélé y mó; nǎ mǎmyé mǎbǎb mà zhe bwǎl námməlwélé y mó m'a zù n wé mà gə tú mà n'è jǎrh cèé yi nì. ²⁵Vwǎ-zwǎlnə mó mà n zè n zwè bwě-dür pené y kē mó jǎ w n zhǎ y n ce Cinu nì, n zè n zə y n mǎ n bà vwǎ-júlú w yó. ²⁶Vwǎ-zwǎlnə mó mà n tǎ vwǎ rí mún mú jə-gúl, rə yə lyirhǎ kɔna, n ji mu myín vwǎ-júlú w yó; rəmyé kwǎ né n mǎ n ce kē mó nyò nǎ mó. ²⁷N mǎ n ce n nyò nǎ mó sǎ nyí kɔn ré tēbē rə la yál mó: n gə co n cìn jìmdi, e jà n súlǎ n myinì n byal mó, nǎ mó mà zhe bwǎl námməlwélé y mó m'a zù n wé mà gə tú mà n'è jǎrh cèé yi nì; n pwí y m'a fùrh, n kene ré m'a cǐ. Sə kē ñmyé mó mà n jǎrh myərɬo w kǎbǎb bà n'è gǎl bà m'è dǔl dǔlsí mú, n dwí rí yilə. ²⁸Sə kē mó gə yə cizhìl n cìn nì ce, n gə wó wárhgǎá, bà m'a vür cà y n nyí nì, sǎ n mǎ n yə kə-lǔl.» ²⁹Wó rəmyé rə wó nyí rí bwě-dür shò kwǎ né, kē mǎbǎb n zhəzhèélé wó námməlwélé n gə ná n myinì n byal mó e jà n ná n ce n cìn cizhìl mú yilə, ³⁰ráá bal mǎbǎb bwě-dür ce n zè n ná ce n kē mó cà yilə: n mǎ n ce n bà n zhì Cinu yé né, sǎ vwǎ-zwǎlnə mó mà n tó nyí rí rəmyé nə-twéésé kē mó yilə. ³¹Dóó t'á la byal mó yó w jòm yé, sǎ è gə wó kē mó myé yilə, n mǎ n nə n dóó w còrhò-tum.

Chapter 6

¹Cinu wəl Muiiisi ni: ²«Zǝm ñdǝ Esərayel lyi byǎ bé ñ wǝ: bal ráá kē gǝ bwəl nyí bà ñ la ñ cìn Cinu ni pǝ, ³rǝ-ná-cí mà n yě dǝvǝ ñdǝ kǝ-nyǝmǝ mǝbǝ gǝkó mà co sǝ-nǝbyě mó nyǝ ne: ñ tá ñ la dǝvǝ kǝré è wǝrhǝ ñdǝ dǝvǝ ráá dǝvǝ kǝré è wǝrhǝ ñdǝ dǝvǝ kǝbé è co sǝ-nǝbyě mó nyǝ yé; ñ tá ñ la dǝvǝ-cǝ byǎ nǝ mǝ mǝ nyǝ yé, ñ tá ñ la dǝvǝ-cǝ byǎ nǝnyǝr jú yé, ñ tá ñ la nǝ nǝnkúlǝ né mye dǝm yé. ⁴Ñ cìn-penǝ Yi ni mú yi rí ga, ñ já ñ tá ñ la kǝn ré tǝbé bà zǝ dǝvǝ-cǝ byí y ráá dǝvǝ-cǝ byí byísi ráá dǝvǝ-cǝ byí pu w bǝ m'e wǝrhǝ mó jú yé.⁵Ñ cìn-penǝ y nyi-bwelé y yi rí ga, fwǝnǝ t'ǎ la ñ yó w co yé; ñ mà n yǝ Yi rǝ cí mú, ñ mà n yě ñ ywésé ne sǝ búl sǝ byí ñ yó wǝ, kǝn b'e yi yi rí tǝbé ñ pǝ ñ cìn Cinu ni mú pyirh.⁶Ñ cìn-penǝ y Cinu ni mú yi rí gǝkó, ñ tá ñ la cùu yó zhǝl yé. ⁷Má è wǝ ñ da ráá ñ ná ráá ñ da-byí ráá ñ nǝkǝ ñ cù mye, ñ tá ñ la bà cùurí dwǝrh yé, èta ñ tá ñ la lò nǝnfǝ jirh yé, bà ñ ná ñ zhí ñ cìn-penǝ y ñ Yi rí ni mú ñ yó wǝ. ⁸Ñ cìn-penǝ y Yi ni yi rí gǝkó, ñ mà n já n yǝ né Cinu yilǝ. ⁹Sǝ lò gǝ jǝr jǝr ñ cù ñ nyí ni, n mǝ n ce ñ yó w ñ pǝ Yi ni mú jirh kǝn nǝnfǝ, ñ mà n fǝ ñ yó w ñ jimdí vǝr dǝ ré; ñ mà n fǝ ñ yó w dwǎ nyǝlpyé dǝ ré.¹⁰Sǝ dwǎ lyelǝ dǝ ré, ñ mà n zǝ épwǝnse sǝlyé ráá épǝ-bwǝr rǝlye n bà n pǝ vwǝ-zwǝlnǝ mó ne, dwǎ-jolǝ kǝrhó w nyí rí wǝ; ¹¹vwǝ-zwǝlnǝ mó mà n zwǝl kúmsí sǝmyé èdú y yǝ-bǝlǝlǝ w sǝbri nǝ yilǝ, n zwǝl è dǝ mó e yǝ vwǝ námpúm cǝǝ ñ zǝ n súlǝ n twǝ yǝ-bǝlǝlǝ w lò mó mǝbǝ ñ pǝ ñ cìn Yi ni mú wǝrhǝ, cùu òmyé mó yilǝ, sǝbri pǝ tútwǝ rí, ñ yilǝ. Dǝ ré rǝmyé mó yù w cici, mǝbǝ ñ pǝ ñ cìn Yi ni mú mà n kǝ n pǝ ñ yó w Yi ni. ¹²Ñ mà n kǝ n pǝ ñ cìn Cinu ni, yi rí tǝbé ñ yǝ ñ jǝnǝ n cír ñ cìn-penǝ Yi ni mú yilǝ, n zǝ n zǝ byin rǝdú pyi-bwelé n bà, yǝ kǝrhǝ vwǝ rí zwǝl yilǝ. Dwǎ né nyǝbé nǝ lyé mó twǝr k'ǝ tǝné yé, ñ cìn-penǝ y Yi ni mú gǝ cǝ mó yilǝ.»¹³Nyí nyí rí lò mó mǝbǝ ñ pǝ ñ cìn Yi ni mú shò kwǎ né: dǝ ré tǝbé ñ cìn-penǝ y Yi ni n'ǝ pyirh mú, bà n'ǝ zǝ mǝ bà twǝ dwǎ-jolǝ kǝrhó w nyí rí wǝ, ¹⁴ñdǝ ñ penǝ y ñ zǝ n bà ñ la Cinu ni pǝ mó: byin rǝdú pyi-bwelé námbya kǝkǝ bǝ y zhe, vwǝ námpúm cǝǝ ré yilǝ, ñdǝ byin rǝdú pyi-bwelé nányé kǝkǝ bǝ y zhe, yǝ-bǝlǝlǝ sǝbri lwǝl vwǝ rí yilǝ, e súlǝ pyi-bya kǝkǝ bǝ y zhe, yǝ-zúlǝ vwǝ rí yilǝ; ¹⁵e súlǝ búurí rǝ yǝ sǝ-nǝbyě ce rǝ mà ñdǝ bǝlé mún mǝbǝ mǝ búl mǝ cǝn mó círhí, ñdǝ búurí rǝ mún mú ywǝrh ñdǝ nwǝ ñdǝ ñwǝmse sǝ yǝ sǝ-nǝbyě ce bà zhǝrhǝ nwǝ sǝ yó, ñdǝ mún e súlǝ dǝvǝ y bà la tǝ lò bǝ pǝ Yi ni bà mǝ sǝ bǝ pǝ rǝmyé mó yi ní mú. ¹⁶Vwǝ-zwǝlnǝ mó mà n zǝ rǝ n vǝ Cinu yé né n zwǝl yǝ-bǝlǝlǝ sǝbri lwǝl vwǝ rí ñdǝ vwǝ námpúm cǝǝ ré. ¹⁷È gǝ wǝ pyi-bya y yilǝ, ñ mà n zǝ y n zwǝl yǝ-zúlǝ vwǝ n súlǝ búurí rǝ yǝ sǝ-nǝbyě ce círhí y ni, n pǝ Cinu ni; vwǝ-zwǝlnǝ mó mà n zǝ n súlǝ n pǝ mún mú ñdǝ dǝvǝ y bà la tǝ lò bǝ pǝ Yi ni, bà mǝ sǝ bǝ pǝ rǝmyé mó yi ní mú. ¹⁸Rǝmyé yó, lò mó mǝbǝ ñ yǝ ñ pǝ ñ cìn Yi ni mú mà n zǝ n fǝ ñ yó w ñ yǝ ñ pǝ Yi ni mú dwǎ-jolǝ kǝrhó w nyí rí wǝ, n pwǝ ñ yó w ñ yǝ ñ pǝ Yi ni mú ywésé n lò myín mú mà zhe yǝ-zúlǝ vwǝ rí kùr w mó wǝ. ¹⁹Pyi-bya y vǝ w gǝ byil vwǝ-zwǝlnǝ mó mà n vùr wǝ, e súlǝ búurí ò yǝ sǝ-nǝbyě ce mó òdú círhí y wǝ, ñdǝ ñwǝmǝ è yǝ sǝ-nǝbyě ce èdú; n kwǝ re n ce lò mó mǝbǝ ñ pǝ ñ cìn Yi ni mú jǝsé wa, ñ gǝ tú ñ fǝn ñ cìn-penǝ y Yi ni mú myǝrhǝ w kwǎ né. ²⁰Vwǝ-zwǝlnǝ mó mà n zhǝ re n ce Cinu ni ñdǝ bà gǝ mǝ sǝ bǝ wǝrhǝ né bǝ m'e pǝ penǝ Cinu yé né mó né; pansé sǝmyé wǝ Yi cǝl, sǝ wǝ vwǝ-zwǝlnǝ mó ñ cí si, e súlǝ nyǝl ré ñ zhǝ n ce Cinu ni mú ñdǝ kùr-cí rí ñ vùr mú. Sǝ rǝmyé mó kwǎ né lò mó ñ pǝ ñ cìn Yi ni mú wǝ ñ nywǝ dǝvǝ. ²¹Wǝ rǝmyé rǝ wǝ nyí rí lò mó mǝbǝ ñ bwəl nyí n mǝ n pǝ ñ cìn Yi ni mú shò kwǎ né; wǝ penǝ kǝbé ñ mǝ sǝ n pǝ Cinu ni ñ cìn-penǝ y Yi ni mú yil èta, kǝn dǝ tǝbé ñ wǝ ñ la né súlú mú twǝr tǝné yé. Ñ mà n wǝrhǝ kǝn ré tǝbé ñ bwəl rǝ nyí mú, kǝn tó cìn-penǝ y Yi ni nyí rí nǝ-twǝésé ñ bwəl mó. Bwəl cú zǝmǝ ²²Cinu zǝm ñdǝ Muiiisi n wǝ: ²³«Zǝm ñdǝ Aarǝ ñdǝ ñ byǎ bé ñ wǝ: nyí zǝmǝ né nyǝbé á la zǝm á m'á cí bwəl Esərayel lyi byǎ bé yó mó: ²⁴«Bà Cinu cí bwəl ñ yó sǝ n súlǝ n dǝ mó! ²⁵Bà Cinu ce ñ yé-zwǎ y yǝr pwǝ ñ yó wǝ, sǝ n nyí mú ñdǝ wu-bǝnǝ! ²⁶Bà Cinu pyirhí ñ yé-zwǎ y n mǝ n zǝ mó, sǝ n pǝ yǝ-zúlǝ! ²⁷Bà m'a byé à yil ré èta Esərayel lyi byǎ bé yó, sǝ àmyé m'a cí bwəl bà yó.»

Chapter 7

¹Dē ré tèbé Muiyisi pú Yi kòrhó w n zhè mós, n byèè nwǎ y kèbé bà m'è pè Yi tum rí tũ ñwónó w mós ò yó n mæ n pæ w Cinu ni, òmyé ñd'ò wè ré dwā bé gakó, e súlí vwĩ-júlú w ñd'òmye wè ré dwā bé gakó; n byèè nwǎ y ò yó n súlí n pæ w Cinu ni. ²Esərayel lyi byá bé yó-ciná bé, bà y'a wó kwálá èdù èdù gakó yó-cábal mós, zə bà pansé bæ m'e bà. Wó Esərayel kwálsé yó-ciná bé bəmyé byèbé bà y'a yál gál mós yé né mós. ³Bə zə bà pansé bæ bà Cinu yé né: esərh vwətur taldù rə púwá, ñdó nē shí ñdó nàlyè; eshā-vwətu òdù gakó y'a wó yó-ciná bəlyè pené yá, nō òdù y'a wó yó-cábal gakó pené yá. Bə ce rə bà rə zhì Yi kòrhó w nyí rí ni. ⁴Cinu wó Muiyisi ni: ⁵«Zwē pansé bà tú mú pə mós; bà m'a zə se bæ m'e twí dwā-joló kòrhó w tumə né. N m'a pə se Levyi dwí rí lyi bí ni, n pə lò gakó ne kən ré tèbé n tum rí zhe rə tum mú.» ⁶Muiyisi já n zwē esərh-vwətur rí ñdó nē né, n zē n kwè re n pə Levyi dwí rí lyi bí ni. ⁷N pə esərh-vwətur rəlyè ñdó nē nàna Gerəshən byá bé ne kən merhe dwā ñdó tèbé bà tum rí zhe rə tum mú. ⁸È gə wó esərh-vwətur rí rəna y dwā bé ñdó nē né lyele y yil mú, n tó Aarō byí, vwĩ-zwəlnə Yətaməare denne n pə re Məəreri byá bé ne, kən merhe dwā ñdó tèbé bà tum rí y'a zhe rə tum mú. ⁹Sə n yə Kəyaate byá bé ne pə yé, bà bà tum rí bà y'a mǎ sə bæ twí mú y'a wó Yi kòrhó w wè ré zhū bà pyápyela w mós dúdú. ¹⁰Esərayel kwálsé yó-ciná bé zə vwĩ-júlú w Yi ni pə címsí pansé bæ m'e bà dē ré tèbé bà byèè nwǎ y bà m'è pè Yi tum rí tũ ñwónó w vwĩ-júlú w yó bæ m'e pə w Yi ni mú. Bə zə bà pansé bæ bà vwĩ-júlú w yé né. ¹¹Cinu zē n wó Muiyisi ni: «Kwálsé yó-ciná zə bà vwĩ-júlú w Yi ni pə címsí pansé bæ m'e bà, lò gakó ñdó n dē.» ¹²Dē náyéé ré, è yál Zhəda kwálá y lò Amyənadaabe byí Nashō n zə n pené y n bà. ¹³N pené y y'a wó nəzhō ò zürhi ñdó səbyi-kùli, ò dùmì rí y'a wó gərámməbá mōrhò ñdó zwǎ-àtò (1 300) ñdó kǎzòm mə zürhi ñdó səbyi-kùli, mə dùmì rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyàlpyè (700), ñdó bà gə jəəle ñdó Yi kòrhó w dùmì mōrhò ku wá; rəmyé rəlyè y ga y'a sú ñdó bələ mún mə ywərh ñdó nwǎ, vwĩ pené y yilə; ¹⁴ñdó nəzhǐ-bwələ è zürhi ñdó sánəmə, è dùmì rí y'a wó gərámməbá zòm (100), è y'a sú ñdó wè rə lwé nányənyələ; ¹⁵ñdó nə-bya ñdó pyi-bya ñdó byin rədu pyi-bwələ, vwĩ námpúm cǝé ré yilə; ¹⁶ñdó bəcilá, yə-bəlǎl w súbri lwəl vwĩ rí yilə; ¹⁷ñdó nē nàlyè ñdó pyi-byərh sənu ñdó bəcilsi sənu e súlí byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlə vwĩ rí yilə. Wó rəmyé rə yál Amyənadaabe byí Nashō pené yá. ¹⁸Dwā nàlyè dē ré, Yəsakaare kwálá y yó-cábal Səwaare byí Nətanəyəə, zə n pené y n bà. ¹⁹N pené y n zə n bà mós y'a wó nəzhō ò zürhi ñdó səbyi-kùli, ò dùmì rí y'a wó gərámməbá mōrhò ñdó zwǎ-àtò (1 300) ñdó kǎzòm mə zürhi ñdó səbyi-kùli, mə dùmì rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyàlpyè (700), ñdó bà gə jəəle ñdó Yi kòrhó w dùmì mōrhò ku wá; rəmyé rəlyè y ga y'a sú ñdó bələ mún mə ywərh ñdó nwǎ, vwĩ pené y yilə; ²⁰ñdó nəzhǐ-bwələ è zürhi ñdó sánəmə, è dùmì rí y'a wó gərámməbá zòm (100), è y'a sú ñdó wè rə lwé nányənyələ; ²¹ñdó nə-bya ñdó pyi-bya ñdó byin rədu pyi-bwələ, vwĩ námpúm cǝé ré yilə; ²²ñdó bəcilá, yə-bəlǎl súbri lwəl vwĩ rí yilə; ²³ñdó nē nàlyè ñdó pyi-byərh sənu ñdó bəcilsi sənu ñdó byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu. Wó rəmyé rə yál Səwaare byí Nətanəyəə pené yá. ²⁴Dwā nətò dē ré, è yál Elō byí Eləyaabe, Zabyəlō byá bé yó-cábal mós. ²⁵N pené y y'a wó nəzhō ò zürhi ñdó səbyi-kùli, ò dùmì rí y'a wó gərámməbá mōrhò ñdó zwǎ-àtò (1 300), ñdó kǎzòm mə zürhi ñdó səbyi-kùli, mə dùmì rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyàlpyè (700), ñdó bà gə jəəle ñdó Yi kòrhó w dùmì mōrhò ku wá; rəmyé rəlyè y ga y'a sú ñdó bələ mún mə ywərh ñdó nwǎ, vwĩ pené y yilə; ²⁶ñdó nəzhǐ-bwələ è zürhi ñdó sánəmə, è dùmì rí y'a wó gərámməbá zòm (100), è y'a sú ñdó wè rə lwé nányənyələ; ²⁷ñdó nə-bya ñdó pyi-bya ñdó byin rədu pyi-bwələ, vwĩ námpúm cǝé ré yilə; ²⁸ñdó bəcilá, yə-bəlǎl súbri lwəl vwĩ rí yilə; ²⁹ñdó nē nàlyè ñdó pyi-byərh sənu ñdó bəcilsi sənu e súlí byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlə vwĩ rí yilə. Wó rəmyé rə yál Elō byí Eləyaabe pené yá. ³⁰Dwā nàna dē ré, è yál Shədəwuuri byí Eləsuuri, Orəben byá bé yó-cábal mós. ³¹N pené y y'a wó nəzhō ò zürhi ñdó səbyi-kùli, ò dùmì rí y'a wó gərámməbá mōrhò ñdó zwǎ-àtò (1 300), ñdó kǎzòm mə zürhi ñdó səbyi-kùli, mə dùmì rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyàlpyè (700), ñdó bà gə jəəle ñdó Yi kòrhó w dùmì mōrhò ku wá; rəmyé rəlyè y ga y'a sú ñdó bələ mún mə ywərh ñdó nwǎ, vwĩ pené y yilə; ³²ñdó nəzhǐ-bwələ è zürhi ñdó sánəmə, è dùmì rí y'a wó gərámməbá zòm (100), è y'a sú ñdó wè rə lwé nányənyələ; ³³ñdó nə-bya ñdó pyi-bya ñdó byin rədu pyi-bwələ, vwĩ námpúm cǝé ré yilə; ³⁴ñdó bəcilá, yə-bəlǎl súbri lwəl vwĩ rí yilə; ³⁵ñdó nē nàlyè ñdó pyi-byərh sənu ñdó bəcilsi sənu e súlí byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlə vwĩ rí yilə. Wó rəmyé rə yál Shədəwuuri byí Eləsuuri pené yá. ³⁶Dwā nānu dē ré, è yál Surəshədəyi byí Shəlumyəə, Shəmənýō byá bé yó-cábal mós. ³⁷N pené y y'a wó nəzhō ò zürhi ñdó səbyi-kùli, ò dùmì rí y'a wó gərámməbá mōrhò ñdó zwǎ-àtò (1 300), ñdó kǎzòm mə zürhi ñdó səbyi-kùli, mə dùmì rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyàlpyè (700), ñdó bà gə jəəle ñdó Yi kòrhó w dùmì mōrhò ku wá; rəmyé rəlyè y ga y'a sú ñdó bələ mún mə ywərh ñdó nwǎ, vwĩ pené y yilə; ³⁸ñdó nəzhǐ-bwələ è zürhi ñdó sánəmə, è dùmì rí y'a wó gərámməbá zòm (100), è y'a sú ñdó wè rə lwé nányənyələ; ³⁹ñdó nə-bya ñdó pyi-bya ñdó byin rədu pyi-bwələ, vwĩ námpúm cǝé ré yilə; ⁴⁰ñdó bəcilá, yə-bəlǎl súbri lwəl vwĩ rí yilə; ⁴¹ñdó nē nàlyè ñdó pyi-byərh sənu ñdó bəcilsi sənu e súlí byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlə vwĩ rí yilə. Wó rəmyé rə yál Surəshədəyi byí Shəlumyəə pené yá. ⁴²Dwā nyəldù dē ré, è yál Dəwəə byí Eləyasaafe, Gaade byá bé yó-cábal mós. ⁴³N pené y y'a wó nəzhō ò zürhi ñdó səbyi-kùli, ò dùmì rí y'a wó gərámməbá mōrhò ñdó zwǎ-àtò (1 300), ñdó kǎzòm mə zürhi ñdó səbyi-kùli, mə dùmì rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyàlpyè (700), ñdó bà gə jəəle ñdó Yi kòrhó w dùmì

mørho ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁴⁴ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁴⁵ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁴⁶ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁴⁷ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Dəwəə byí Eləyasaafe pené yá. ⁴⁸Dwā nyəlpəyē dǝ ré, è yál Amyəwuudi byí Elyəshama, Efərayim byá bə yó-cəbal mó. ⁴⁹Ŋ pené y y'a wó nəzhǝ ò zùrhî ndá səbyi-kùlî, ò dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), ndá kǝzǝm mə zùrhî ndá səbyi-kùlî, mə dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁵⁰ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁵¹ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁵²ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁵³ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Amyəwuudi byí Elyəshama pené yá. ⁵⁴Dwā lyele dǝ ré, è yál Pədəsuuri byí Gamaləyəə, Manase byá bə yó-cəbal mó. ⁵⁵Ŋ pené y y'a wó nəzhǝ ò zùrhî ndá səbyi-kùlî, ò dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), ndá kǝzǝm mə zùrhî ndá səbyi-kùlî, mə dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁵⁶ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁵⁷ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁵⁸ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁵⁹ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Pədəsuuri byí Gamaləyəə pené yá. ⁶⁰Dwā nəbǝ dǝ ré, è yál Jədoni byí Abyədan, Bəzhame byá bə yó-cəbal mó. ⁶¹Ŋ pené y y'a wó nəzhǝ ò zùrhî ndá səbyi-kùlî, ò dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), ndá kǝzǝm mə zùrhî ndá səbyi-kùlî, mə dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁶²ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁶³ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁶⁴ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁶⁵ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Jədoni byí Abyədan pené yá. ⁶⁶Dwā shí dǝ ré, è yál Amyəshədəyi byí Ayəzəere, Dan byá bə yó-cəbal mó. ⁶⁷Ŋ pené y y'a wó nəzhǝ ò zùrhî ndá səbyi-kùlî, ò dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), ndá kǝzǝm mə zùrhî ndá səbyi-kùlî, mə dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁶⁸ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁶⁹ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁷⁰ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁷¹ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Amyəshədəyi byí Ayəzəere pené yá. ⁷²Dwā shí ndá rədu dǝ ré, è yál Okəran byí Pəjəə, Aseere byá bə yó-cəbal mó. ⁷³Ŋ pené y y'a wó nəzhǝ ò zùrhî ndá səbyi-kùlî, ò dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), ndá kǝzǝm mə zùrhî ndá səbyi-kùlî, mə dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁷⁴ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁷⁵ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁷⁶ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁷⁷ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlsé sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Okəran byí Pəjəə pené yá. ⁷⁸Dwā shí ndá nəlye dǝ ré, è yál Enan byí Ayəra, Nəfətəlyi byá bə yó-cəbal mó. ⁷⁹Ŋ pené y y'a wó nəzhǝ ò zùrhî ndá səbyi-kùlî, ò dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), ndá kǝzǝm mə zùrhî ndá səbyi-kùlî, mə dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; rəmyé rəlye y ga y'a sú ndá bələ mún mə ywərh ndá nwă, vwî pené y yilə; ⁸⁰ndá nəzhî-bwələ è zùrhî ndá sánámá, è dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), è y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ; ⁸¹ndá nə-bya ndá pyi-bya ndá byin rədu pyi-bwələ, vwî nampúm cǝé ré yilə; ⁸²ndá bəcilá, yə-bəlǝlǝ sǝbri lwəl vwî rí yilə; ⁸³ndá nə nəlye ndá pyi-byərh sənu ndá bəcilsi sənu e súlî byin rədu rədu pyi-bwəlse sənu, yə-zúlá vwî rí yilə. Wó rəmyé rə yál Enan byí Ayəra pené yá. ⁸⁴Wó rəmyé rə yál Esərayel yó-cíná bə pené y vwî-jùl w Yi ni pǝ címsí yilə, dǝ ré tǝbè bə byèè nwă y bə m'e pə w Cinu ni mú: nəzhǝ nə zùrhî ndá səbyi-kùlî, shí ndá nəlye, ndá kǝzǝmá bə zùrhî ndá səbyi-kùlî, shí ndá bəlye, ndá nəzhî-bwəlse sə zùrhî ndá sánámá, shí ndá səlye. ⁸⁵Nəzhǝ né nə zùrhî ndá səbyi-kùlî mú òdu gako dùmî rí y'a wó gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-àtò (1 300), kǝzǝm mədu gako dùmî rí zǝ rə y'a wó gərámməbá zǝ-nyəlpəyē (700). Wə ré rəmyé gako dùmî rí yál səbyi-kùlî cəəle shí-əlye ndá rəna, ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá; ⁸⁶ndá nəzhî-bwəlse sə zùrhî ndá sánámá, shí ndá səlye, sə y'a sú ndá wə rə lwé nányənyələ, èdu gako dùmî rí y'a wó gərámməbá zǝm (100), ndá bə gə jəəle ndá Yi kǝrhó w dùmî mǝrhǝ ku wá. Sə gako dùmî rí y'a wó sánámá gərámməbá mǝrhǝ ndá zwǎ-əlye (1 200). ⁸⁷Vwî nampúm cǝé ré vwámá né nánfwaalé gako y'a wó nə-byərh shí ndá səlye, ndá pyi-byərh shí ndá səlye ndá byin rədu rədu pyi-bwəlse shí ndá səlye, ndá vǝlǝ kǝn ré tǝbè rə y'a mə sə rə

súlí ní mú; e súlí bàcĩlsi shí òdà sàlyè, yà-bàlóló sũbri lwəl vwĩ rí yilə. ⁸⁸Yà-zùlú vwĩ rí vwàmá né nánfwààlè gako y'à wó nē shí-èlyè òdà nàna òdà pyi-byər̀h shá-shə̀ldù òdà bàcĩlsi shá-shə̀ldù, e súlí byin rə̀dù rə̀dù pyi-bwàlse shá-shə̀ldù. Wó rə̀myè rə̀ yàl vwĩ-jùlú w Yi ni pɔ́ címsí pené y bà gá byèè nwě y ò yó bæ m'e pə w Yi ni mú kwā né.

⁸⁹Muyiisi gá tú n zù dwā-joló kòrhó w wə, n la zòm òdà Cinu yi ní, n yà n nyè cəl rə̀ n'è shí kùlkó w nyí-byĩ rí yá-pèlè wa, shər̀ə̀bḗbá bə̀lyè y cə̀cəl wə, rə̀ n'è zòm òdà mɔ́. Nyí-byĩ rí y'à pú kùlkó w dɔ̀brɛ nyá né náku lu bwə̀lsé y'à wɔ̀ ò wě́ mó nyí rí ni. Wó èta n yà n ná n zòm òdà mɔ́ né.

Chapter 8

¹Cinu wəl Muiiisi ni: ²«Zǝm ñdá Aarǝ ní wǝ mǝ: Ñ gǝ la pǎntámsé shǎlpyè y ju, sǎ ce jǎn né sǎ yǝr ku w bà n'è cí si ò yó mó yé yá.» ³Wǝ rǎmyé mó cici Aarǝ wǝrhé: ñ ju pǎntámsé sǎ yǝr ku w bà n'è cí si ò yó mó yé yá, ñdá Cinu gǎ yà ñ pǝ nyí Muiiisi ni ní. ⁴Nyí bà gǎ y'à wǝrhé ku w bà n'è cí pǎntámsé ò yó mó né: ò y'à zǝrhì ñdá sǎnámá, kǝn zhì ò kùr ré rǎ cí tǝ mó e m'e yí ò pùní rí ní. ⁵Bà y'à zǝrhì ku w bà n'è cí pǎntámsé ò yó, òmyé mó o tó nyǝrhǝ w kǝbǝ Cinu yà ñ byìli Muiiisi ni mú ní. ⁶Cinu wəl Muiiisi ni: ⁷«Zǝ Levyi dwí rí lyì bí Esǝrayel lyì byǎ bé dwǎ bé wé, sǎ tene be bà jǝrh wǎrhgǎá. ⁸Nyí tùtwǝi rí ñ la tǝ bà yil ñ má ce bà yà wǎrhgǎá mó: ñ m'ǎ zhérhé nǝ mǝbǝ bà m'è vùr jǝmdí mú bà yó, ñ ce bà fǝ bà yala né gǎkó, bà shǎrh bà gǎndé sǎ bà súlí bà tene bà cìn bà jǝrh wǎrhgǎá. ⁹Bà m'a zǎ nà-bya ñdá mún mà ywǎrh ñdá nwǝ mà wǝ pené y bà mǎ sǎ bà m'e bà mó. Ñ m'ǎ zǝ ñ súlí ñ zǎ nà-bya dǝ ñ bà, yà-bǎlǎlǝ sǝbri lwǎl vwǝ rí yilǎ. ¹⁰Ñ m'ǎ ce Levyi dwí rí lyì bí twǝ bà bà dwǎ-joló kǝrhó w yé né, ñ zǝ ñ cí Esǝrayel dwí rí púlǎpúlǎ dwǎ yó. ¹¹Ñ m'ǎ ce Levyi dwí rí lyì bí bà bà zhì Cinu yé né, Esǝrayel lyì byǎ bé zǝ bà cí bà jǝrh bà yó. ¹²Rǎmyé kwǎ né, Aarǝ mà n pǝ Levyi dwí rí Cinu ni ñdá pené Esǝrayel lyì byǎ bé n'è pǝ Cinu ni ta; sǎ bà m'a j'a yǝ né Cinu cǝrhó tum rí tǝ yilǎ. ¹³Rǎmyé kwǎ né, Levyi dwí rí m'a cí bà jǝrh nà-byesé ywǝ né yó. Ñ m'ǎ zwǎl se ñ pǝ Cinu ni, èdù y yà yà-bǎlǎlǝ sǝbri lwǎl vwǝ yilǎ, è dǝ mó yà vwǝ nǎmpúm cǝé yilǎ, ñ má twǝ yà-bǎlǎlǝ sǝbri pǝ tùtwǝi rí Levyi dwí rí lyì bí yó. ¹⁴Ñ m'ǎ ce Levyi dwí rí lyì bí zhì Aarǝ ñdá ñ byǎ bé yé né, ñ zǝ ñ pǝ be Cinu ni ñdá wǝ pené y kǝbǝ bà n'è pǝ Cinu ni ta. ¹⁵Ñ m'ǎ vùr Levyi dwí rí Esǝrayel lyì byǎ bé wé ñ cí bà nyí, sǎ bà m'a yà àmyé cǎl. ¹⁶Rǎmyé kwǎ né, Levyi dwí rí m'a j'a bà, bà n'è twǝ dwǎ-joló kǝrhó w wǎ. Rǎmyé ce, ñ m'ǎ ce bà jǝrh wǎrhgǎá, ñ zǝ ñ pǝ be ñdá pené bà n'è pǝ ta. ¹⁷Wǝ àmyé ne bà pǝ be, bà pǝ be zhǎn zhǎnà, Esǝrayel lyì byǎ bé cǎcǎl wǎ: à cǝr be à cìn yilǎ, lyì bí byǝbé gǎkó bà tó yé bà lù mú jǎà wa, è n'è yǎl e wǝ Esǝrayel lyì byǎ bé byì-cesé gǎkó jǎà wa. ¹⁸Esǝrayel lyì byǎ bé byì-cesé gǎkó ñdá vwǎmá né byì-yǎó gǎkó wǝ àmyé à cí yǎ. À cǝr Esǝrayel lyì byǎ bé byì-cesé a pǝ à cìn ni, dǝ ré tǝbé à ce Ezhibti tǎnà y byì-cesé gǎkó cí mú. ¹⁹Sǎ à cǝr Levyi dwí rí lyì bí Esǝrayel lyì byǎ bé byì-cesé gǎkó jǎà wa, ²⁰a zǝ à n'ǎ pǝ be Aarǝ ñdá ñ byǎ bé nǝ, Esǝrayel lyì byǎ bé wé, bà pǝ be Levyi dwí rí lyì bí múnì ga bà twǝ Esǝrayel lyì byǎ bé Yi cǝrhó tum rí, dwǎ-joló kǝrhó w wǎ, sǎ bà súlí bà twǝ yà-bǎlǎlǝ sǝbri pǝ tùtwǝi rí bà yó wǎ. Èta, màbyóó k'ò t'ǎ la Esǝrayel lyì byǎ bé zal, bà bà twǝ bà yí Yi jǎà y nyí ni yil yé.» ²¹Wǝ rǎmyé mó Muiiisi ñdá Aarǝ ñdá Esǝrayel lyì byǎ bé dwí rí gǎkó wǝrhé Levyi dwí rí lyì bí shò kwǎ né. Esǝrayel lyì byǎ bé j'a wǝrhé kǝn ré tǝbé cici Cinu yà ñ pǝ rǎ nyí Muiiisi ni Levyi dwí rí lyì bí shò kwǎ mó. ²²Levyi dwí rí tene bà cìn bà jǝrh wǎrhgǎá bà súlí bà shǎrh bà gǎndé. Aarǝ pǝ be Cinu ni ñdá bà gǎ mǎ sǎ bà pǝ pené Cinu ni ní, ñ zǝ ñ súlí ñ twǝ yà-bǎlǎlǝ sǝbri pǝ tùtwǝi rí bà yó ñ mǎ ñ ce bà jǝrh wǎrhgǎá. ²³Wǝ rǎmyé kwǎ né bà zhǎl bà ji bà tum rí kùr dwǎ-joló kǝrhó w wé, Aarǝ ñdá ñ byǎ bé y'à n'è nyí bà yò. Bà wǝrhé Levyi dwí rí lyì bí ni kǝn ré tǝbé Cinu yà ñ pǝ rǎ nyí Muiiisi ni bà shò kwǎ né mó. ²⁴Cinu wəl Muiiisi ni: ²⁵«Nyí kǝn gǎ m'a tó né Levyi dwí rí yilǎ: Levyi dwí rí lò mǎ dwǎ sǎ ñ twǝ dwǎ-joló kǝrhó w tumǎ né, ñ mǎ ñ twǝ ñ tum rí, ñ byinǎ shí-èlyè ñdá nǝnu nyǎn ré yó wǎ. ²⁶Sǎ ñ gǎ tú ñ yú byinǎ shí-ènu, ñ mà ñ yǝ tum rí tǝ mú ni: bà k'è t'ǎ la mǝ nyóó ñ twǝ tum yé. ²⁷Ñ mà ñ sǝ ñ da-byǎ bé nǝ ñ twǝ tumǎ jǎlà dwǎ-joló kǝrhó w wǎ, sǎ bà k'è t'ǎ la mǝ nyóó ñ twǝ tum yé. Wǝ nyǎ né nǎmyé mó ñ m'ǎ vùr Levyi dwí rí lyì bí tum rí shò kwǎ né.»

Chapter 9

¹Cinu zòm ndá Muiyisi Sənəyi gə-elū èpòlò w wə, è y'à wó Esərayel lɔi byä bé Ezhıbtı tənà y w shər mó kwā né, byinə nəlyè nyān ré cənà náyáá y wə. N' wə̀lò: ²«Esərayel lɔi byä bé m'a jí Pake címsí sà dē ré bà vùr mú yù wə. ³Wó cənà y kèbé dwā shí ndá nənà dē ré, cə y gə tú è n'è byıbyılı yı ní, á m'á jí si ní. Á m'á j'á jí si kən tó Pake címsí nə-twéésé ndá sà lùl-e-púrsí cici.» ⁴Muiyisi já n pə nyí Esərayel lɔi byä bé ne bà bà jí Pake címsí. ⁵Sə bà jú si Sənəyi gə-elū èpòlò w wə, cənà náyáá y dwā shí ndá nənà dē ré, cə y gə tú è byıbyılı yı ní. Esərayel lɔi byä bé j'a wèrhé kən ré tèbé Cinu yà n pə rə nyí Muiyisi ni mú cici. ⁶E já lɔi jàlà y'à n wéné bà wó jımdı cıná, bà bà y'à dwərh cùu. Bà gə púrí bà wər Pake címsí bà la jú dē ré rəmyé yù w mú ce, bà zòm ndá Muiyisi ndá Aarō, rə yù wə: ⁷Bə wəl be: «Nə wó jımdı cıná, bà ná dwərh cùu; è nə wó byè yil ná bə sómá zhe ná zə ná pené y ná twí ná pə Cinu ni dē ré tèbé bà vùr mú yù wə, ndə Esərayel lɔi byä bé dwā bé ta?» ⁸Muiyisi lyár be n wó: «Dē-na kən b'e yí a lwar nyí rı tèbé Cinu pə á yò w dwı rı shò kwā né mó.» ⁹Cinu wó Muiyisi ni: ¹⁰«Cı nyí rı tèbé Esərayel lɔi byä bé ne, n' wó: Lò gə wó jımdı cábal n gə dwərh cùu yilə, ráá n zhəl sómá kèbé è nye mó, n' wó n' mà n jí Pake címsí Cinu yil ndá rəmyé ga, nyí rı rəmyé mó wó ámyé nd'á nèmé né ga yilə. ¹¹Sə è m'a yə cənsə səlyè nyá y dwā shí ndá nənà dē ré, cə y gə tú è n'è byıbyılı yı ní, lɔi bí bəmyé ná-cıná bé m'a jí si ní; bà m'a dō pyı-bwélé y nāmá bé ndá búuri rə yə sà-nəbyé ce e súlí ndá vər cèé. ¹²Bə t'á la bà kaka dāl bə cí dē è zē nə̀kəkólé y yil yé, bà t'á la è kúr rı mye kó yé; bà m'a jí Pake címsí ndə sà nə-twéésé gə wó né mó cici. ¹³Sə lò mōbó n' wó wárhgáá e já n yə sómá mye zhəl gə zē n' yə Pake címsí jí, bà m'a vùr rə-ná-cı n' dwı rı wé; n' mà n nə n' dóo w còrhò-tum, n' gə yə n' pené y zə n' bə n' pə Cinu ni dē ré tèbé bà vùr yù w mú yilə. ¹⁴Zhə-bal mōbó n' jé á sō gə ná n' yál n' jí Pake címsí Cinu yilə, n' mà n tó Pake címsí nə-twéésé ndá sà lùl-e-púrsí; nə-twéésé m'a yə rəmyé rədu y zhə-bal mó ndá Esərayel lɔi byä bé tənà y lò mó ga yilə.» ¹⁵Dē ré tèbé bà pú kòrhó w mó, ébō w j'a pyı Yi kòrhó wá, è n'è yál e wó kòrhó w nyə né bwəlsé wə ò wé mó. Də̀dèné yá, ò y'á j'á nyé ndə myın ta kòrhó w yə-pèlé wa, kən j'a m'e yı è zē nə̀kəkólé yá. ¹⁶Kən y'á j'á wó èta twéé twéé: ébō w y'á n'ò pyı kòrhó wá, sə cəcē ne ò y'a zē ò nyé ndə myın ta. ¹⁷Ébō w gə tú ò zē ò wə dē kòrhó w yə-pèlé w gə́kó, Esərayel lɔi byä bé n'è zhırá; sə bà n'è zul jàà y kèbé ébō w k'ò n'ò swé né mó. ¹⁸Cinu ya n pə nyí Esərayel lɔi byä bé zhır; Cinu ká n pə nyí bə zul. Bə y'a j'a zul bə dene zulá jàà y w kən merhe ébō w kòrhó w yə-pèlé w dənə mó. ¹⁹Ébō w gə mē Yi kòrhó w yə-pèlé w ò dene, Esərayel lɔi byä bé y'a n'è twı Cinu tum rı, bà y'à t'á zhır yé. ²⁰Də̀dènnə, ébō w y'á n'ò mē Yi kòrhó w yə-pèlé w dwā mangelé sásá. Cinu ya n pə nyí bə zul; Cinu ká n pə nyí bə zhır. ²¹Twər jàlà mye, ébō w n'ò yál kòrhó w yə-pèlé w də̀dèné kən m'e yı cə-lar ré nə̀kəkólé y dúdú; sə ò gə tú ò zē nə̀kəkólé yá, bà y'a zhır; ráá ò y'a mē kòrhó w yə-pèlé w nənyéné ndá cəcē ga, sə ò gə tú ò zē, bà y'a zhır. ²²Ébō w gə y'á j'á n'ò dene kòrhó w yə-pèlé w yı rı ga, è wó dwā nəlyè ráá cənà nampúm ráá kən n'è lyé gəà mó, Esərayel lɔi byä bé mye y'a j'á n'è zul gəà mó, bà y'à t'á zhır yé; sə ò gə tú ò zē ò wə kòrhó w yə-pèlé w yı ní, bà y'a zē bə zhır. ²³Cinu yà ná n' pə be nyí bə zē bə zul, Cinu n' yà n' ká n' ná n' pə nyí bə zē bə zhır. Esərayel lɔi byä bé y'a n'è twı Cinu tum rı kən tó nyə né nyèbé Cinu yà n' tó Muiyisi denne n pə mó ne.

Chapter 10

¹Cinu wəl Muiyisi ni: ²«Ce bæ zùrhì sàbyì-kùlì pòlsé sàlyè. Ìn m'á ce bæ yál sàbyì-kùlì bæ m'e zùrhì si; wó sàmyé ìn mà má ìn byè Esərayel lỳi byá bé dwí rí dwā yó ñ sùlì ñ má ce rə zhír rə zulá jààsé wa.³Bə gə wúl pòlsé sàmyé mó, dwí rí púlápúlá m'a j'a bə dwā yó ñ yala ne dwā-jolò kòrhó w nyi rí ñi. ⁴Sə è gə wó èdù dúdú bə wúl, è m'a yè yó-ciná bé, Esərayel nunə mǝrhò mǝrhò yó-ciná bé bə m'a bə dwā yó, ñ yala ne. ⁵Á gə wúl pólá y è cəl ré bya, zulá jààsé sà wə yi-púrhí sō mó lỳi bí m'a zhír.⁶Á gə wúl pólá y è cəl ré bya twər rəlyè nyàn ré, zulá jààsé sà wə jà-jí sō mó lỳi bí m'a zhír. Bə m'a wúl pólá y è cəl ré bya, zhír gako yilə. ⁷Sə è gə wó kúl-fwèlè byǝ yilə, á m'á tátǝ pólá yá, sə á t'á la y wúl è cəl ré bya yé. ⁸Wó Aarǝ byá bé, bə wó vwǝ-zwǝlnə bé mó bə m'a wúl pòlsé sàmyé mó; sà m'a yə á byá bé gako tútwǝ rí tǝbé rə m'a j'á n'è twǝ twéé twéé. ⁹Á gə tú á ɲwéné á tənà y wa, á zǝ á shér á la vò á bú ñd'á zù-bal mòbó ñ jà ñ ná ñ pyà á nyí mú, á m'á ce bæ wúl pòlsé shǝbé sà cələ né bya. Èta, á m'á ce Cinu á Yi rí lyírǝ á yò, sə á m'á lú á zwə bé jǝ wa. ¹⁰Á wu-nyǝ dǝ ré, ráá á címsí nánfwǝlsé dǝ ré ráá càn-dǝlsí címsí dǝ ré, á m'á wúl pòlsé sàmyé mó, á vwǝ námpúmá cǝǝ né ñd'á yə-zulá vwǝ né zwál mó yi ní; á m'á tó sà denne á ce á Yi rí lyírǝ á yò. Ámyé wó Cinu á Yi rí.¹¹Byinə nàlyè nyàn ré, cànse sàlyè nyá y dwā shí-elyè dǝ ré, ébǝ w zǝ ò wə kòrhó w nyə né bwǝlsé wə ò wǝ mó yá-pélé wa. ¹²Esərayel lỳi byá bé j'a zhì Sənəyi gə-elǝ èpòlò w w bə zhír bə pú pú dwā ne bə lyǝ, sə ébǝ w zhəl o vò o zhì Parā gə-elǝ èpòlò w wə. ¹³Wó mǝmyé mǝ yàl Esərayel lỳi byá bé zulá jàà y w zǝǝ twər náyéé ré, Cinu tó Muiyisi denne n pə mǝ nyí mú. ¹⁴Zhəda byá bé zulá jàà y kùkùl ré tó yé rə zhír ñdǝ rə shǝdǝésé. Amyənadaabe byí Nashǝ yá ñ cí Zhəda byá bé shǝdǝésé; ¹⁵Sowaare byí Nətanəyə yá ñ wó Yəsakaare kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal; ¹⁶Elǝ byí Eləyaabe yá ñ wó Zabyəlǝ kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal. ¹⁷Bə wǝr kòrhó wá; Gerəshən byá bé ñdǝ Mərəri byá bé bə zhí w bə m'e zhír. ¹⁸Orəben zulá jàà y kùkùl ré zhír rə pú ñdǝ rə shǝdǝésé; Shədwuuri byí Eləsuuri yá ñ wó Orəben kwálá y shǝdǝésé yó-cábal; ¹⁹Surəshədəyi byí Shəlumyə yá ñ wó Shəmənyǝ kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal; ²⁰Dəwə byí Eləyasaafe yá ñ wó Gaade kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal. ²¹Rəmyé kwā né, Kəyaate dwí rí lỳi bí bə zhí Yi kòrhó w bə pú; Levyi dwí rí lỳi bí dwā bé y'a n'è pwí Yi kòrhó w ñdǝ bə gwǝ yə twí yé. ²²Rəmyé kwā né Efəryim kwálá y byá bé kùkùl ré pú ñdǝ rə shǝdǝésé. Amyəwuudi byí Elyəshama yá ñ wó Efəryim kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal; ²³Pədəsuuri byí Gamələyə yá ñ wó Manase kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal; ²⁴Jədoni byí Abyədā yá ñ wó Bəzhamə kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal. ²⁵Dan byá bé zulá jàà y kùkùl ré zǝ rə tà kwā, rə pú zulá jààsé gako lỳi bí kùrə, ñdǝ rə shǝdǝésé. Amyəshədəyi byí Ayəzəere yá ñ wó Dan kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal; ²⁶Okəran byí Pajə yá ñ wó Aseere kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal; ²⁷Enan byí Ayəra yá ñ wó Nəfətəlyi kwálá y byá bé shǝdǝésé yó-cábal. ²⁸Wó èta Esərayel lỳi byá bé pú pú dwā ne né bə m'e zhír, bəmyé ñdǝ bə shǝdǝésé. Bə zhír bə lyǝ. ²⁹Muiyisi zòm ñdǝ Obaabe, ñ cəm-bal 29 Muiyisi zòm ñdǝ Orəwəə, Majā lỳi bal mó byí n wó: «Ná n'è zhír ná la tənà kǝbé Cinu wəl è shò kwā: «À n'á pə y ába» mó wǝ. Rəmyé ce, bə tó nába. Ná m'á ce ñmye tó ñ nə wu-nyǝ w kǝbó Cinu bwəl ò nyí Esərayel lỳi byá bé ne mó.» ³⁰Obaabe lyár mǝ n wó: «À t'á la tó a vò yé; wó à da-dǝ w w ñd'á dwí rí lỳi bí sǝ à n'á yál a vò né.» ³¹Muiyisi ká n wó mǝ: «Bək'á yǝrh nába tǝ yé! Ìn gə yé jààsé shǝbé ná wó ná m'á zul sà wǝ gə-elǝ èpòlò w wǝ mó shò mó ce, ñ m'á yə ná sóm-byilnə. ³²Ìn gə shéné ñ tó nába, wu-nyǝ w kǝbó Cinu ná ñ yál n pə nába mó gə pyírǝ, ná m'á ce ñmye tó ñ nə wa.» ³³Esərayel lỳi byá bé zhì Cinu pyò w ne bə zhír, dwā nətò zhəl yilə. Cinu dǝbre kùlkó w y'a zhəl ò wə bə yé né, dwā né nətò y zhəl mó mǝmyé mó yilə, m̀̀ni ga bə lwar jàà y bə m'a ɲwéné bə zul è wǝ mó párá. ³⁴Nənyéné ne, Cinu ébǝ w y'a n'ò pyi bi, bə gə tú bə zhír zulá jàà y w yi ní. ³⁵Kùlkó w gə tú ò n'ò zhír yi ní, Muiyisi yá ñ ná ñ wələ: «Cinu, zǝ dǝ! Ìn zwə bé m'a làà dwā ne, ñ búl-dwā bé m'a dūr ñ yé né!» ³⁶Sə ò gə tú ò zhì yi ní, ñ yá ná ñ wələ: «Kwǝ ñ bə Cinu! Esərayel lỳi byá mòðrhè nánzhəzhǝ w yó wār ò la gál o nə yé!»

Chapter 11

¹Dē rādù, dwí rí y'à j'a zè rə n'è wówélé dédé Cinu shò kwā né, Cinu nyèè, sə rə yà n' wu-nyò yàl yé. Cinu gá nyèè bə wówóló mó yi ní, n' lyim j'a zè rə n'è yì dédé. Cinu myín mú j'a jí dwí rí mə súlí mə jí zulá jàà y vò òdù.²Dwí rí búbwéé rə ce Muiyisi ní, sə Muiyisi zo Cinu cǎ ne rə yilə; myín mú j'a k'a ci. ³Bə co jàà y èmyé mó yil bə Tabəra, Cinu myín mú gá y'à jú Esərayel lyi byǎ bé gàà mó yilə.⁴Námá ŋwòlè nánfǎlò y'à zè rə zhe lyi dúdúmá dúdúmá byèbè bə y'à gùlí gùlí dwā bə wə Esərayel lyi byǎ bé wé mó; sə Esərayel lyi byǎ bé cici mú mye y'à k'a jí kùr bə n'è kùrh bə zhe: «Mǎ lò n' mà n pə nába námá ná dǎ? ⁵Ná j'a gwě n'è lyirh émǎsé ná y'à n'è dòm Ezhíbtí tənà y w fòò mó yò, ndá kǎkǎmbrebá ndá pasətékəbá ndá pwaróbáa ndá jàbá né e súlí lě yá! ⁶Sə èlǎsé mó ná j'a n'è pyènè ná la; wě ré rəmyé òdù ga k'ò tənè yé! Mánne y dúdú ná na.»⁷Mánne y y'à nyè ndə nyāshǎ dwí ta; è y'à wó námpwǎ. ⁸Dwí rí y'a du rə làa dwā ne rə vò rə pwà ya; rəmyé kwā né, bə n'è nòm y nəmú yó ráá bə zò y zo wě; bə zè bə shě y ndá nákwése ráá bə zə y bə jí ŋwámse. È y'à nyè ndə búru bə ju ndá nwǎ ta.⁹Myónò w gə tú ò n'ò ce zulá jàà y w cǎcǎ ne, mánne y mye y'à n'è lwé tǎ. ¹⁰Muiyisi nyèè dwí rí lyi bí bə y'à zhǐ ndá dwā, jí jí, lò gakó n' kòrhó w nyí rí ní, gá y'à n'è kùrh ní. Rəmyé yó Cinu lyim j'a zè rə n'è yì dédé, sə Muiyisi yə rəmyé mó swéné yé.¹¹N' bwərh Cinu n wó: «Cinu, è nə wó byè yil n' nà n' pyà lwele wòrhó n' tùntùnnə mó ne? Byè yil n' nə ká n' bə ne ne n' yirh w n' j'a zè n' kwè dwí rí tǎbè púlápúlá n' zhǐ ní? ¹²È nə wó àmyé à zo dwí rí tǎbè púlápúlá pǔ nà, ráá wó àmyé à lùl re nà, n' mǎ n' wəl ne: Kwě re n' dē n' nǎbàn ne ndə ná-kǎnna gá nǎ n' zhǐ bəšóbwélé né mó ta, a m'a vò a yí tənà y n' bwəl è nyí rə nàmbala bé ne mó wé nà?»¹³Yè à nə m'a nə námá né a pə dwí rí tǎbè rə pú à kùr ndá cǐlǎ né rə m'è n'è wəl ne: Pə nába námá ná dǎ mó gakó ne rə dǎ? ¹⁴À dúdú k'ā wār dwí rí tǎbè gakó à la zhǐ yé; rə dùm dédé àmyé yilə. ¹⁵È gə wó èta n' la ne né wòrhó, sə ce a cǐ cǎ, ndá n' gə já n' nà n' nyí ní ndá sónó zhèn ga! Mùnì ga à k'ā bə nònò w kǎbó nwènè yé!»¹⁶Cinu wò Muiyisi ní: «Byè Esərayel nánceh shə-shàlpyé n' cǐ dwā yó n' pē, bala bé byèbè n' yè bə bə wó nánceh ndá dwí rí yó-cíná. N' m'ǎ zə be n' mǎ bə dwā-joló kòrhó w wə; bə m'a tó mó bə bə gàà mó. ¹⁷À m'a só a bə a zòm ndá mó gàà; à m'a vùr éshirhə y è ŋwéné ndá mó mó námpólé a pə be; bə m'a zè bə tó mó bə zhǐ zhǐ rí, n' dúdú ká n' tǎ n' la re zhǐ yé.¹⁸Sə n' m'ǎ wò dwí rí ní: «Tene-na á cín Cinu yil nǎkǎl dē ré, sə á tene b'ǎ m'ǎ dǎ námá. Cinu nyèè á wówóló mó á wówélé á ce mo á m'ǎ zhe mó: Mǎ n' nə mà n pə nába námá ná dǎ? Ná y'à búl né só ná cín Ezhíbtí ní! Rəmyé ce Cinu mà n pə ába námá, á m'ǎ búl á dǎ be; ¹⁹è dǎ dē rādù ráá dwā nǎlye ráá dwā nǎnu ráá dwā shí ráá dwā shí-èlye sásá á la be dóm yé; ²⁰è m'a yə cànà púlápúlá, kǎn m'e yí bə tó á myə-bòlǎ né w bə n'è dwi, kǎn m'e yí bə ce á byè zè rə n'è bwí. Rəmyé gakó m'a wèrhə á gá zhǐ Cinu n' wə á cǎcǎl w mó yilə, á súlí á wówélé á wò: È nə wó byè yil ná shəh Ezhíbtí ní mú?» yilə.²¹Muiyisi ká n' wò Cinu ní: «Dwí rí tǎbè à wə rə cǎcǎl w mó wó nunə mǎòrhè zǎ-nyǎldù bə n'è zhǎl tǎ búl yí ní; nmyé zè n' zhe: «À m'a pə be námá bə dǎ cànà námpúm!»²²Má bə gu vǎ-ywǎalé ndá vwámá nánfwaalé bə yil mye, nə nə m'a yí bí? Bə gə y'à wó nǎ-fǎlò w émǎsé gakó bə la gwǎš bə yil mye, sə nə y'à m'a yí bí?»²³Cinu lyár Muiyisi n' wò: «Cinu vǎ w nə wó ná-èkùlǐ nǎ?b Èlǎsé n' m'ǎ lwar nd'á zòmè ré gə m'a pyirh n' yil ráá rə gə t'ǎ la pyirh.»²⁴Muiyisi du kòrhó w w n' vò n' cǐ Cinu zòmà né dwí rí ní; n' byè dwí rí nánceh shə-shàlpye n' cǐ dwā yó, n' ce sə zhǐ sə kǎkélé kòrhó wə. ²⁵Cinu só n' bə n' zhǐ ébǎ w wě, n' zòm ndá Muiyisi. N' vùr éshirhə y è y'à ŋwéné Muiyisi wé mó námpólé n' pə náncešé shə-shàlpye y nē. Éshirhə y gá só bə yó w yí ní, bə j'a zè bə n'è zòm nyi-zwennə zòmà né, sə bə yə ne zòm bə dene yé.²⁶Lyi bəlye y'à mē zulá jàà y wa; mǎdù y yà n' yíl Elədaade n' dǎ mó zè n' yà n' yíl Mədaade; bə yilə né y'à súlí nə wə náncešé shə-shàlpye y yilə né nə kē mó wé, sə bə y'à yə shəh bə tó bə vò kòrhó w nyí ní yé; éshirhə y só bəmye yó wá, bə j'a zè bə n'è zòm nyi-zwennə zòmà né zulá jàà y wa. ²⁷Ébǎ-dǎl mǎdù dūr n' vò n' cǐ Muiyisi ní n' wò: «Elədaade ndá Mədaade n'è zòm nyi-zwennə zòmà né zulá jàà y wa!»²⁸Nuuni byí Zhəzwe, n' yà n' wó Muiyisi sanna mó, n' bəšóné yí ní ga mó, pə nyí n' wò: «Muiyisi à yó-cábal, ce bə shǐ bə nyí rí!»²⁹Muiyisi lyár mǎ n' wò: «N' nǎ n' dūr bwě àmyé yil nà? Cinu dwí rí púlápúlá gə y'à wó rə m'a jǐrh nyi-zwennə dwí, Cinu ce n' éshirhə y só rə yó wə!»³⁰Rəmyé kwā né Muiyisi ndá Esərayel náncešé j'a k'a kwě bə vò zulá jàà y wa.³¹Cinu Yi ce zho shǐ tǎ o zè; o pə nǎpǎpǎr ré nǎ-fǎlò w yó wə, o bə o ló zulá jàà y wa, ndá kǎn gá kǎkélé y mó nyí rí wə, kǎn merhe dē rādù zhǎl ndá zulá jàà yá, kǎn gá kǎkélé y mó cə-yala gakó; rə púl ré rə y'à ló rə pyi ce y mó y'à zè dē rə yí jə-tórhó yirhə nǎlye. ³²Dwí rí mē rə nǎrh yó dē ré rəmyé mó púlápúlá, cǎcǎ y ndá è zè nǎkǎkólé y ga, rə m'e pwà nǎpǎpǎr ré. Lò mó mǎbó n' yà n' yə pwà dédé mó yà n' nǎ kǎn yí cǎle mǎòrhè nánzhəzhǐ. Bə j'a lèlè re tǎ zulá jàà y cǎ y cə-yala gakó bə kǎkélé.³³Námá bé y'à gwě wə bə nyú wə, bə y'à gwě yə bə dòm bə zhè yé, Cinu lyim rí j'a zè rə n'è yì dwí rí lyi bí dédé, n' já n' pə re còrhò-tum nánfǎlò.³⁴Bə j'a ce jàà y èmyé mó yil bə Cəbərɔtə-Taava, rə kùr wó, námá ŋwòlè lú-bòlǎ; bə wó gàà mó bə co lyi-zhǎ bé námá ŋwòlè nánfǎlò y'à zhe be mó né. ³⁵Dwí rí zhǐ Cəbərɔtə-Taava né rə zhǐr rə vò Asəɔtə. Wó gàà rə zul né.

Chapter 12

¹Muyiisi yà n' jú Ecopyi lyi bàkó. Sə Myərayam ndá Aarɔ̄ ga bú Muyiisi Ecopyia lyi bàkó n' myě mó jíri y yilə. ²Bə wələ: «È nə wó ndá Muyiisi dúdú Cinu zóm nà? N' nə yə zóm ndá námye nà?» Sə Cinu nyèè rɛ. ³Muyiisi yà n' já n' wó cín-lwəl cábal zhən zhənà, du lyi bí byèbè gakó bə y'a wə ce y yó mó. ⁴Cinu já n' jà r' jà n' wó Muyiisi ndá Aarɔ̄ ndá Myərayam nɛ: «Á bàtò y ga, zhəl-nə dwā-joló kòrhó w wə.» Bə bàtò y ga tó dwā bə vò. ⁵Cinu só ébɔ̄ wé, n bə n' zhì kòrhó w nyí rí wə; n zè n' byè Aarɔ̄ ndá Myərayam, sə bə bəlyè ga twé bə bwəlse. ⁶N wó: «Cili-nə à zòmà nɛ: lò gə wə á wé n' wó nyi-zwennə, wó kɔn rɛ tɛbè à y'a ce n' nə mó dɛnnə àmyé Cinu y'a tó né a m'a byili mu à cín párá, e súlí wó dàrhà wé à n'á zóm ndá mɔ nɛ. ⁷Sə kɔn dà èta nd'á tùntùnnə Muyiisi mɔbó à zhe n' zhən à dwí rí púlápúlá shò kwā mó yil yé: ⁸À y'a ce n' nə nɛ, à m'á n'á zóm à ce mo pamparɛɛ, è dà zóm-púmá à m'á zóm ndá mɔ yé; n' nɔ n' nɛ Cinu gó wó nɛ ma. È nə wó byè yil á n'á bwí à tùntùnnə Muyiisi mú?» ⁹Cinu lyim j'a zè rə n'è yì bi dɛdɛ, n' já n' zhír. ¹⁰Ébɔ̄ w' j'a zhír kòrhó w yə-pɛlé wa, sə bə púrí yə-bəcàndɛ y'a j'a zè rə zhe Myərayam: n' yà n' jírɔ̄ námpwà pɔwɛpɔwɛ. Aarɔ̄ pyirí n' nyí n' sɛta, sə n' púrí yə-bəcàndɛ y'a zhe mo. ¹¹Rəmyé yó Aarɔ̄ wəl Muyiisi ni: «À yó-cábal, nə wó nyənyərh ndá yə-bəlwàále ciná, à n'á lwəl mó bə n' bàk'á pə nába yə-bəlóló w kòbó nə wɛrhé mó còrhò-tum yé! ¹²Myərayam bàkà n' jírɔ̄ ndə byi-shémé kèbè è ná lùl y nánçù, è yala nɛ kəkàlà jú, è ná wé du mú yì ní ta yé!» ¹³Rəmyé yó Muyiisi búbwéé n' ce Cinu ni n' wó: «Wíy à Yi, à n'á lwəl mó bə n' wárh mɔ!» ¹⁴Sə Cinu wəl Muyiisi ni: «Myərayam da nə gə yà n' pùrh tətàr n' yé y wə, cizhìl nə y'a m'a cɛ mo pú dwā nyàlpyè nà? Rəmyé ce n' du zulá jàà y w dwā nyàlpyè; rəmyé kwā né, n' mà n' ká n' bə n' jàà y wa.» ¹⁵Rəmyé ce bə ce Myərayam du zulá jàà y w dwā nyàlpyè, sə dwí rí j'a yə zhír ndá è gə dà n' gá kwè n' bə n' jàà y w yì ní yé. ¹⁶Rəmyé kwā né, dwí rí j'a zhír Asərcɔ̄tɛ né rə vò rə zul Parā gɔ̄-elū èpòlò w wə.

Chapter 13

¹Cinu zòm ndá Muiiisi n wò: ²«Twí bala bà vò bà pyà bà lwar Kanaā tənà y à n'â pē Esərayel lyi byā bé ne mó yé shò; á m'á vùr bal mādù kwálá gako wé á twí, lò gako ní dabá kwálá y yilə; bà m'a vùr be Esərayel lyi byā bé yó-cinā bé wé.»³Muiiisi já n zhì Parā gɔ-elū èpòlò w wə, n twí bi ndə Cinu gá pɔ mɔ nyí ní; bala bé bəmyé mó gako y'á wó Esərayel lyi byā bé yó-cinā. ⁴Nyí bà yilə né: Zəkuuri byí Shaməwa, Orəben kwálá y yilə;⁵ndə Ori byí Shafaate, Shəmənyō kwálá y yilə;⁶ndə Yəfune byí Kaləbe, Zhəda kwálá y yilə;⁷ndə Zhozefu byí Yəgal, Yəsakaare kwálá y yilə;⁸ndə Nuuni byí Oshəya, Efərayim kwálá y yilə;⁹ndə Arəfu byí Pəlaci, Bēzhamə kwálá y yilə;¹⁰ndə Soji byí Gədəyəə, Zabyəlō kwálá y yilə. ¹¹Zhozefu kwálá y yil mū, Susi byí Gəji Manase kwálá y yilə;¹²ndə Gəməlyi byí Aməyəə, Dan kwálá y yilə;¹³ndə Myəkayəə byí Sətuuri, Asəere kwálá y yilə;¹⁴ndə Vofəsi byí Nabyi, Nəfətəlyi kwálá y yilə;¹⁵e súlí Məki byí Gəwəə, Gaade kwálá y yilə. ¹⁶Wó bala bé byəbə Muiiisi vùr n twí bà vò bà pyà bà lwar tənà y yé shò mó yilə né èta; Muiiisi ce Nuuni byí Oshəya yil bà Zhozwe¹⁷Muiiisi twí bi bà vò bà pyà bà lwar Kanaā tənà y yé shò. Ní wəl be: «Tó-nə Nəgeevə á jì pyà ré nyí rí, ¹⁸á pyà á lwar tənà y gə wó né, á súlí á nyí ndə lyi bí byəbə bà jē è wé mó gə wó lyi byəbə bà zhe jàn ráá lyi byəbə bà bà jàn zhe. Á m'á nyí nd'è lyi bí gə já ráá bà gə bà já. ¹⁹Á m'á nyí ndə tənà y lyi bí bəmyé mó jē è wé mó gə càn ráá è gə wó námməlwélé, nd'è cemé né bà jē nà wé mó gə wó zulə jàase ráá nà wó cemé bà lù byí-fwəlse bà m'e kəkélé. ²⁰Á m'á nyí ndə tənà y gə càn wé dú yil ráá è gə bà gwəl zhe, nd'è gə zhe cemé ráá è gə bà cemé zhe. Zə-na wu-jò á kwé tənà y cemé né byā bé á m'á bà.» È y'á wó dāvē-cémé né byā náyáá bé yi. ²¹Bə zhəl bà pyà tənà y yé shò lwar, kən zhì Sin gɔ-elū èpòlò w e m'e yí Erəwəəbe, Ləbo-Amaate yala ne mó. ²²Bə tó Nəgeevə bà vò, bà lyé bà yí Ebərō, Ayəməā ndə Shəshəyi e súlí Tələməyi, Anaake nēmé né gə y'á jē mǝǝ mó. Bà y'á lù Ebərō cɔ w kən wərhé byinə nyəlpəyè éfòrò bà lù Səwan cɔ w Ezhibti ní mū. ²³Bə lyé bà yí Eshəkəl nə-gòlò wá, bà kà dāvē-cǝ jē gāa, nd'è byā porho òdù, bà pyélé dǝ yó, nunə bàlye zhī. Bə súlí bà kwé gərənájé byāb ndə épyilə. ²⁴Bə ce jàa y èmyé mó yil bà Eshəkəl nə-gòlò, dāvē-cǝ byā porho nə-gòlò, dāvē-cǝ byā bé porho w Esərayel lyi byā bé y'á kà gāa mó yilə. ²⁵Lyi bí byəbə bà y'á twí bà la tənà y byóló bà lwar è yé shò mó kwé bà bà, bà dwā shə-əna yó wə. ²⁶Bə kwé bà b'e nə Muiiisi ndə Aarō e súlí Esərayel dwí rí púlápúlá Parā gɔ-elū èpòlò w wə, Kadeeshe né. Bə cí bəmyé ndə dwí rí púlápúlá ne kən ré tēbé bà nɔ mó bà súlí bà byili bi tənà y cemé né byā bé. ²⁷Bə cí Muiiisi ni bà wò: «Ná zhəl tənà y kēbé n twí nába è wé mó wə, sə è búl è wó tənà yil ndə tūr n'è dūr té è wé; nyí è cemé né byā bé! ²⁸Sə lyi bí byəbə bà jē è wé mó j'á wó búlá kəndar, è cemé né j'a kəkélé ndə byí-fwəlse, ná gaga mó nɔ Anaake nēmé né nà wé. ²⁹Amaleəke lyi bí jē Nəgeevə nyí rí wə; Yititəbá ndə Zhəbuusi lyi bí ndə Amərətəbá jē pyà ré nyí rí wə, Kanaā lyi bí zē bà jē nə-fəlò nyí ni bà súlí bà jē Zhərdē bwí y vǝ w ne bà twélé.»³⁰Kaləbe ce lyi bí byəbə bà y'á n'è cē Muiiisi nyí ni mū shǝ bà nyí: ní wələ: «Zē-na té ná vò! Jíl-nə ná vò ná zwé tənà yá; nyí ná m'á n̄wənə ná zwé y ná ciní.» ³¹Sə bala bé byəbə bà y'á tó mo bà vò bà byélé tənà y mó wəl mo: «Nə wār ná m'á bú ndə dwí rí tēbé yé, bà rə jē du nába.»³²Bə j'a zē bà n'è zòm lwele tənà y bà y'á zhəl bà byélé mó shò kwā né, Esərayel lyi byā bé yé né bà zhe: «Tənà y ná tó è wé ná byélé ná m'é pyà è yé shò lwar mó wó tənà kēbé è n'è gwi è lyi bí, lyi bí byəbə gako ná nɔ è wé mó mye y'á wó lyi-ədwaàle dwí. ³³Nə nɔ lyi-ədwaàlé tēbé, Anaake nēmé né, lyi-ədwaàlé dwí rí lyi gāa mó; ná y'á n'è nyí ná cin ndə səsòmè ta bà yé né, sə wó èta bəmye cici mū y'á n'è nyí nába né.»

Chapter 14

¹Esərayel dwí rí púlápúlá ce nyí dwā w rə búbwéé, rə súlí rə j'a kúrh cəcē y námpúm. ²Esərayel lyi byā bé gakó zē bə n'è bwí ndá Muiyisi ndá Aarō; dwí rí púlápúlá wə be: «Wey! ná gə y'á cù Ezhíbtí tənà y w y'á bə cō! Ráá ná gaga mó gə y'á cù gə-elū èpòlò w kòbó wé! ³È nə wó byé yil Cinu zə nába ní má ní la tənà y kèbé búlú shù la nába gu mú wé? Bə m'a zə ná kana bé ndá ná bàsóná bé búlú né kwā. Ná gə kwē ná zhəl Ezhíbtí bə cō?» ⁴Rəmyé yó bə zē bə n'è wəl dwā ne: «Bà-na ná cí rí lò n yə ná yó-cábal, sə ná kwē ná vò Ezhíbtí!» ⁵Muiyisi ndá Aarō tu bə zə bə yərē bə pú tē Esərayel lyi byā bé gakó bə y'á tú dwā yó mó yé né. ⁶Nuuni byí Zhözwe ndá Yəfune byí Kalēbe, bə y'á tó bə vò bə byélé tənà y bə m'e pyà è yé shò lwar mó j'a kār bə gāndé. ⁷Bə zē bə wə Esərayel lyi byā bé gakó ne: «Tənà y ná tó è wé ná byélé ná m'e pyà è yé shò lwar mó wó tənà kèbé è j'á búl è càn dēdē! ⁸Cinu nyí gə wə ná kwā, ní mà n zə nába n vò n ce tənà y èmyé mó wé, sə ní mà n pə y nába, tənà y èmyé yil ndá tūr n'è dūr tē è wé mó. ⁹Rəmyé ce, á bə'á cē Cinu nyí ní yé, á bə'á dūr tənà y èmyé mó lyi bí ywē yé, bə m'a yə ná twər rədu nyí-kújú! Bə yə né ywəl móa twē bə nyí ní mə vò pyépyé mə yē be, e jà Cinu ŋwéné ndá nomyé. Á bə'á dūr bə ywē yé!» ¹⁰Dwí rí lyi bí gakó y'á j'á n'è zóm bə bə m'a dul Muiyisi ndá Aarō ndá nákulá, sə rəmyé yi ní cici, Cinu còrhó w j'a du dwā-joló kòrhó w yə-pélé wa, Esərayel lyi byā bé gakó j'a ná wa. ¹¹Rəmyé yó Cinu zóm ndá Muiyisi n wò: «Dwí rí tēbé m'a j'á n'è fuuli ní kən m'e yí dō? Rə m'a j'á n'è cē à zhən zal kən m'e yí dō, e jà a wèrhé myaarhe nánzhəzhə rə cəcəl wə? ¹²Á m'a zə cím-bəlwélé a m'a gurhi ri, a ce rə lyē jē-kən ré tēbé rə y'á mǎ ndá rə mó; sə à m'a ce nmyé jīrh dwí nánjəjóló rə j'á jē dēdē du ri.» ¹³Muiyisi lyár Cinu n wò: Ezhíbtí lyi bí lwar bə wó nmyé jàn ré nánfólò w ò ce dwí rí tēbé shár bə sō; ¹⁴sə bə cí ri tənà y kèbé lyi bí ní; bəmye mye lwar bə nmyé Cinu wə dwí rí tēbé cəcəl wə; bə wó nmyé Cinu n ná n byili ri n cín pāmparē; n bábō w j'á n'ò zhí dē bə yə-pélé wa; nmyé cici mú wə bə yé né ébō wé nənýéné ne, ndá myīn-zhù wé cəcē ne. ¹⁵Nə m'a zē ní ce dwí rí tēbé tó dwā rə cì ndá lò mādù ta! Dwə né dwā bé nə nyēè n yil ré rə du mú nyí rí m'a zē nə wò: ¹⁶Cinu yà ní wār ní mà n ce dwí rí tēbé zù tənà y kèbé ní yà ní bwəl re è nyí mú w yé; wó rəmyé è ce ní gurhi ri gə-elū èpòlò w wə. ¹⁷Rəmyé ce à yó-cábal mó búl n byili ní jàn ré nánfólò wá! Bə wó nmyé cici n zóm ní wò: ¹⁸«Á wó Cinu, à lyim t'á zē lálà yé, à sú ndá wu-bònò twéé twéé, à n'á pə dóó w ndá nyí-ni-cō tūtəwēè ne sūbri sə à t'á yē re rə mē nánfò yé, à n'á pə dabá dóó w còrhò-tum bə byā bé ne, kən b'e yí nēmé kūrə nətō ráá kūrə nənà», ¹⁹rəmyé yilə, pə dwí rí tēbé ne rə dóó w sūbri ndá n sónó w ò já mó gə n'è yál né, ndá n gə pyéné n cín ndá dwí rí tēbé Ezhíbtí ní ga kən m'e yí nyònò mó ta.» ²⁰Cinu lyár n wò: «Á pə re sūbri ndá n gə lwəl né. ²¹Sə ndá ámyé mǎbó à wó nányi zhən ga mó, ndá Cinu còrhó w ò j'a sú lū w púlápúlá zhən ga mó, ²²lyi bí byèbé bə nò à còrhó w ndá myaarhé à wèrhé Ezhíbtí ní ndá gə-elū èpòlò w mó, bəmyé byèbé bə zhē ne twər shíyá, bə gə yə ne cili mú yilə, mādù ga ²³tá ní la tənà y kèbé à bwəl è nyí bə nambala bé ne mó nò yé; lyi bí byèbé bə fuuli ní mú mādù ga tá ní la y nò yé. ²⁴Sə à m'a zə à tūntūnnə Kalēbe a m'a vò tənà y ní zhəl è wé mó wə, bə ní wu-búlə né wə nà dúdú, ní tó à nyé né, ní yə tātónà ce yé: ní nēmé né m'a zwē y nə ciní. ²⁵Amalēke lyi bí ndá Kanaā lyi bí m'a mē jə y wə. Nəkol dē ré sə á pyirhí á k'á vò gə-elū èpòlò w səta, kən zā vwal-gə nà-fólò wá.» ²⁶Cinu zóm ndá Muiyisi ndá Aarō n wò: ²⁷«Dwí námməyólò w kòbó ò t'á zwē à nyí ní ò ŋwéné ò ŋwéné mó, m'a j'á n'ò lyèè ne kən m'e yí dō? Á zhən ga nyèè Esərayel lyi byā bé nyí-ni-cō zómà né bə n'è zóm ndá ne mó. ²⁸Rəmyé ce wál be: «Ámyé mǎbó à wó nányi mú, à n'á bwəl nyí, à m'a zə ába kən tó dwā ndá tēbé á zóm à nyèè mó, wó Cinu nyí rí. ²⁹Wó gə-elū èpòlò w kòbó wé á cùurí m'a ló né, ámyé byinə shí-èlye è m'e la mó cinə bé bə gəl mó gakó, á yó w gə wó né mó gakó, ámyé byèbé á cē à nyí ní mú! ³⁰Á n'á bwəl nyí, á t'á la tənà y kèbé à y'á bwəl nyí b'á m'a ce á jòm è wé mó w zú yé! è gə dà Yəfune byí Kalēbe ndá Nuuni byí Zhözwe dúdú. ³¹È gə wó á bàsóná bé á y'á n'á wəl bə bə m'a zə be búlú né kwā mó yilə, à m'a zə be a vò tənà y wé; bə m'a lwar tənà y kèbé á yə yál mó párá. ³²Sə è gə wó ámyé yilə, á cùurí m'a ló tē gə-elū èpòlò w kòbó wé. ³³Á byā bé m'a yə vwā-ənónà gə-elū èpòlò w w byinə shé-èna; bə m'a nwènè á dwáéré yilə, kən m'e yí á cùurí púlápúlá lèlè lèlè tē gə-elū èpòlò w kòbó wé. ³⁴Á gə kwē dwā shé-èna á m'a pyà tənà y yé shò lwar mó ce, á m'a nwènè á dwáéré yilə, byinə shé-èna, byin rədu dē rədu yilə; á m'a zē á lwar à nyí-ni-cō mó kwāndé gə wó kən ná-dwí yilə. ³⁵Ámyé Cinu, à wələ, à n'á bwəl nyí bə wó èta à m'a wèrhé dwí námməyólò w kòbó rə wèrhé nyí rədu rə n'è bwí ndá ne mó né. Kən m'a pyirh rə gakó yilə, gə-elū èpòlò w kòbó wé; wó gəa mó rə m'a cì ní.» ³⁶È gə wó lyi bí byèbé Muiyisi yà ní twí bə vò bə pyà bə lwar tənà y yé shò, bə kwē bə bə bə zóm lwele tənà y shò kwā, bə j'a cīrh dwí rí púlápúlá bə ce né rə n'è bwí ndá mə mó yilə, ³⁷bəmyé byèbé bə j'a búl bə kù bə wun bə zóm lwele tənà y shò kwā mó cù cù-kulmə Cinu yé né. ³⁸Nuuni byí Zhözwe ndá Yəfune byí Kalēbe dúdú bə yál lyi-nyirh bə lú lyi bí byèbé bə y'á zhəl bə la pyà bə lwar tənà y yé shò mó wé. ³⁹Muiyisi kwé zómà né nəmyé mó gakó n vò n cí Esərayel lyi byā bé gakó ne, sə wu-zhùlú nánfólò zə dwí rí. ⁴⁰È cə-lár ré, bə dúlí bə zē nəkwólé shāā shāā bə jì bə vò pyà rə nyí rí yə-pélé wa, bə y'á n'è wələ: «Nyí nába, ná m'a jì ná vò jàà y kèbé Cinu byili mú wé; zhən ga ná wèrhé yə-bəllól.» ⁴¹Muiyisi bwərh be n wò: «Bə'ón á n'á wèrhé èta mó? Á n'á gar Cinu nyí rí! Kən ré tēbé á n'á wèrhé mó t'á la nyí zō yé. ⁴²Á bə'á jì á vò yé, bə Cinu tənə á cəcəl w yé; á bə'á vò á pə á cín á zwə bé ne bə jì bəle á yó w yé. ⁴³Amalēke lyi bí ndá Kanaā lyi bí wə á yé né, bə m'a gu ába ndá bə búlú shù; á gə yē Cinu kūr tó ne mó ce ní tá ní la

né yál òd'ába yé.»⁴⁴Sə Esərayəl lyì byă bé nyéé bæ kù bæ wun bæ jì bæ ză pyàr ré nyí rí yá-pèlè y sàta, e jà Cinu dɔbrɛ kùlkó w òdá Muiyisi ga y'à yà zulá jàà y w zhĩr yé. ⁴⁵Sə Amaleɛkɛ lyì bí òdá Kanaā lyì bí bæ y'à jě pyàr ré nyí rí rəmyé wě mó só bæ b'e bú òdá bæ bæ ɲwɛnɛ bæ bæ súlɪ bæ nò bæ tɛ́ bæ m'e yí Orəma.

Chapter 15

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²«Wál Esərayel lyi byä bé ne: Á gə tú á zù tənà y kèbé á jisí gá la yè mägǎ mó, tənà y kèbé á la ába pɔ mó wé, ³á gə tú á la kùjírə pɔ Cinu ni, vwì námpúm cǎé ráá vwám nánfǎlǎ vwì ráá vwám námpólé vwì, nyí bwəl pyírh yilə, ráá pùbùlə pené vwì, ráá á címsí nánfwǎlsé dǎ ré, á gə tú á la kùjírə nyèbé rə lwé nányənyélé rə n'è swé lyim té pɔ Cinu ni yi ní, ⁴lò mó mòbó ní zə vwì pené y ní bàn Cinu ni pɔ mó, mà n sùlí n zə mún cǎéle rətò mà ywárh ñdǎ nwǎ lyítər rədù ñdǎ fwǎ n mən bà, ⁵sə è gə wó pyi-bwélé rə ná-cí zə n mən bà, n m'ǎ pə dǎvé lyítərə nǎlyè, dǎvé y bà la té ló bə pə Cinu ni mú yilə, ní má sùlí vwì námpúm cǎé ré ráá yə-zúlǎ vwì rí ní. È gə wó pyi-bya vwì, n m'ǎ sùlí ní zə mún cǎéle tǎldù mà ywárh ñdǎ nwǎ lyítərə nǎlyè ní má bà, ⁷ñdǎ dǎvé y bà la té ló bə pə Cinu ni mú lyítərə nǎlyè; n m'ǎ pə vwǎ né nǎmyé mó nà lwé wó nányənyélé rə n'è swé lyim té mó Cinu ni. ⁸N gə zwəl nǎ-bya, vwì námpúm cǎé ráá yə-zúlǎ vwì, n la má pyírh nyi-bwelé ráá yə-zúlǎ vwì yilə, ⁹bə m'a sùlí mún cǎéle nǎbó mà ywárh ñdǎ nwǎ lyítərə nətò nǎ-bya y ne bə pa, ¹⁰ñdǎ dǎvé lyítərə nətò, dǎvé y bà la té ló bə pə Cinu ni mú yilə. Rǎmyé mó m'a yə kùjírə nyèbé rə lwé wó nányənyélé rə n'è swé lyim té Cinu yilə. ¹¹Wó èta bà m'a wèrhé né nǎ-bya ñdǎ pyi-bya ñdǎ pyi-bwélé ráá bə-nyǎ yilə. ¹²Vwámá né á la zwəl mó yó w gə wó ná yil mye, á m'ǎ wèrhé èta mà mǎdù mǎdù gako yilə, má nǎ yó w gə wó ná yil mye. ¹³Wó èta tənà y lò gako mà n zwəl ní vwǎ né né, ní gə tú ní la kùjírə rə lwé wó nányənyélé rə n'è swé lyim té Cinu ni pɔ yi ní. ¹⁴Zhə-bal gə tú ní bàn á sǒ jǒm ráá ní ŋwéné á cǎcəl w kɔn búl rə dene dǎdǎ, n zǎ ní ná ní yǎl n pə kùjírə rə lwé wó nányənyélé, rə n'è swé lyim té Cinu ni, ní mà n wèrhé ñdǎ á gə n'á wèrhé né. ¹⁵Ámyé byèbé á n'á twí dwǎ yó mó, tǔtwǎ rí m'a j'a yə rǎmyé rədù ámyé ñdǎ zhə-bal mó mòbó ní jǎ á sǒ mó ga yilə; rə m'a yə tǔtwǎ rə m'a j'ǎ n'è twí Cinu yé né twéé twéé, ámyé ñdǎ zhə-bal mó ga yilə, byin byin gako. ¹⁶Nyí rí m'a j'a yə rǎdù, kɔn gə mǎ sə rə yə né mó mye m'a j'a yə rǎdù ámyé ñdǎ zhə-bal mó ní jǎ á sǒ mó ga yilə.» ¹⁷Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ¹⁸«Wál Esərayel lyi byä bé ne: Á gə tú á zù tənà y kèbé á la ába zal á m'a vò è wé mó wə, ¹⁹á zǎ á n'á dǔm tənà y búúrí, á m'ǎ vùr cəl rə wé á pə Cinu ni. ²⁰Á m'ǎ vùr búru òdù, o yə búru kǔbó á la mǎ mó kɔn nǎyéé ré, á pə Cinu ni, o yə ní cəl ré; á m'ǎ vùr cəl ré rǎmyé mó ñdǎ bə gə n'è vùr cəl ré vǔlǎ w wé ré wé né. ²¹Á m'ǎ vùr cəl búúrí nǎyáá ré á la mǎ mó wé á pə Cinu ni; sə kɔn m'ǎ j'ǎ wó èta byin byin gako.» ²²Á gə gar nyá né nyèbé Cinu cici pɔ Muiyiisi ní mú rədù ñd'ǎ yəl, ²³nyá né nyèbé gako Cinu tó Muiyiisi dǎnne n pə ába mó, kɔn zhì dǎ ré tèbé Cinu pɔ ne e m'e vò byinǎ né nǎ pú pú mú, ²⁴sə dóo w òmyé bə wèrhé ñdǎ bə yəl mó, gə wèrhé e jǎ dwí rí yə lwar, dwí rí púlápúlǎ m'a zwəl nǎ-bya vwì námpúm cǎé rə lwé wó nányənyélé rə n'è swé lyim té rə pə Cinu ni, rə m'e sùlí mún mú ñdǎ dǎvé y bà la té ló bə pə Cinu ni mú ñdǎ lùl-e-púrí y gá n'è yǎl né, e sùlí bǎcílǎ yə-bǎlǎlǎ sǔbri lwǎl vwì rí yilə. ²⁵Vwì-zwǎlnə mó mà n twí yə-bǎlǎlǎ sǔbri pɔ tǔtwǎ rí Esərayel lyi byä bé dwí rí púlápúlǎ yilə, sə bə m'a j'a nǎ sǔbri. Bə wó dóo kǔbó bə wèrhé ñdǎ bə yəl yé, bə zǎ bə zə bə pené yá, kùjírə bə bàn Cinu ni pɔ, e sùlí bə vwì rí bə dóo w bə wèrhé ñdǎ bə yəl mó sǔbri lwǎl yilə. ²⁶Esərayel lyi byä bé dwí rí púlápúlǎ ñdǎ zhə-bal mó ní jǎ bə sǒ mó ga m'a nǎ sǔbri; bə dóo w ò wèrhé ñdǎ bə yəl mó y'ǎ wə dwí rí púlápúlǎ yó wə. ²⁷Sə è gə wó lò mǎdù ní dó ñdǎ ní yəl, rə-ná-cí mà n pə byin rədù bə-nyǎ bə zwəl yə-bǎlǎlǎ w yilə. ²⁸Vwì zwǎlnə mó mà n twí lò mó mòbó ní dó ñdǎ ní yəl mó sǔbri pɔ tǔtwǎ rí, Cinu yé né, rə-ná-cí mú ní dó ñdǎ ní yəl mó yilə; ní mà n twí sǔbri pɔ tǔtwǎ rí rə-ná-cí mú yilə, sə rə-ná-cí mà n nǎ sǔbri; ²⁹Nyí rí m'a j'a yə rǎmyé rədù yá, Esərayel lyi byí, tənà y lò ráá zhə-bal mòbó ní jǎ bə sǒ mó, ní dó ñdǎ yəl mó yilə. ³⁰Sə lò mòbó ní gu ní wé n twí ní pùbùlǎ, ní wó Esərayel tənà y lò ráá zhə-bal, rə-ná-cí mú ná ní tǔrh Cinu; bə m'a vùr lò rǎmyé mó ní dwí rí wé. ³¹Bə mǎ sə bə vùr lò rǎmyé mó ní gə fuuli Cinu zǔmè ré n sùlí n gar ní nyá né yilə: ní dóo w j'a wə ní cici yó wə. ³²Esərayel lyi byä bé gə y'ǎ tú bə wə gə-elū èpòlò w yi ní, bə tu bal mǎdù yó ñdǎ ní ná ní pwǎ dǎr shìrhǎ dǎ ré yù wə. ³³Lyí bí byèbé bə y'ǎ tu ní yó ñdǎ ní ná ní pwǎ dǎr ré mó zə mǎ bə bə Muiyiisi ñdǎ Aarǎ ñdǎ dwí rí púlápúlǎ yé né. ³⁴Bə ce lyi y'ǎ n'è yili mu náácènè, bə bə y'ǎ gwě yə nyí vùr còrhò-tum mòbó bə la mǎ pɔ mó shò kwǎ né yé. ³⁵Rǎmyé yó Cinu wəl Muiyiisi ní: «Bal mó mòbó mǎ ñdǎ cu; dwí rí púlápúlǎ m'a zə mǎ rə du zúlǎ jàà y wa, rə dul mu ñdǎ nákulə.» ³⁶Dwí rí púlápúlǎ j'a zə mǎ rə du zúlǎ jàà y wa; bə dul mu ñdǎ nákulə, n jǎ n cì. Wó rǎmyé mó nyí Cinu yá ní pɔ Muiyiisi ní. ³⁷Cinu wó Muiyiisi ní: ³⁸«Wál Esərayel lyi byä bé ne bə bə ce bǔrhǎ bə gǎndé nyá né ne, sə bə pyá tátǎ námpúlǎ bə ce gǔnò w nyí rí bǔrhǎ né wé, sə rǎmyé mó wó bə nǎmé né bə cu kwǎ né mó yilə. ³⁹Á m'ǎ zə tátǎ w á m'a wèrhé bǔrhǎ né; á gə nǎ wa, á m'ǎ lyírh Cinu nyá né gako yò, á m'ǎ wèrhé ñdǎ nǎ gə n'è byili ní mú gako; á k'ǎ t'ǎ la á wun bùlǎ né ñdǎ á yírhǎ nyū mú nǎ n'è ce á t'ǎ zhì nǎ èdù yó mó ne tó yé. ⁴⁰Èta, á m'ǎ j'ǎ n'á pyá sə á wèrhé kɔn dǎbè á nyá né gako n'è byili mú, sə á m'ǎ yə dwí tèbé rə wó Yi dwí á Yi rí yilə. ⁴¹Á wó Cinu á Yi rí rə ce á shǎr Ezhibti tənà y w múnì ga rə yə á Yi rí mú. Á wó Cinu á Yi rí.»

Chapter 16

¹Levyi dwí rí lò Kəyaate byí Yəsaare byí Kore ŋwənén n ce Eləyaabe byá Datā ndá Abyəram ndá Pələete byí One, Orɔben nèmé, zù n nyān ré. ²Bəmyé ndá Esərayel lyi byá zwǎ-àlyé ndá shí-enu zè bà n'è bwí ndá Muiyiisi; e ja lyi bí bəmyé mó y'à wó Esərayel dwí rí yó-cinā, lyi bí byèbé bà y'a vùr kúl-fwèlè y yil mú lyi, lyi byèbé bà yil y'a búl rə du. ³Bə tú dwā yó bə ce nyí dwā w bà n'è bwí Muiyiisi ndá Aarɔ̀ bà zhe: «Kɔn lyɛ ce ne èlāsé! Dwí rí lyi bí gakó wó Yi lyi, Cinu mye súlí n ŋwéné bà cəcəl wə; è nə wó byè yil á n'á zhě á cìn dɛ́ ndə á gá du Cinu kúl-fwèlè y lyi bí ta?» ⁴Muiyiisi gá ja n nyèè zòmà né nəmyé mó, n tu n zə n yé n pú tɛ́. ⁵Rəmyé kwā né, n wəl Kore ndá n kwā-lyi bí gakó ne: «Nəkɔl nəkɔkólé yá, Cinu mà n ce bə lwar lò mó mǎbó n wó nmyé lò mó pár ndá lò mó mǎbó n wó Yi lò ndá lò mó mǎbó n wó n mà n yí n yala ne mó párá; sə lò mó mǎbó n cír mú, n mà n shéné n ce n yí n yala ne. ⁶Rəmyé ce, wèrhé-na kɔn ré tɛ́bé: nmyé Kore ndá n kwā-lyi bí gakó, pyá-na nəzhísi wè rə lwé nányənyélé myín ju yilə. ⁷Nəkɔl dɛ́ ré á m'á ce myín sə wé; á ló ǎsá mà yó Cinu yé né. Sə lò mó mǎbó Cinu mà n cír mú, wó nmyé n wó Yi lò mó. Kɔn lyɛ ce ne dɛ́dɛ́, Levyi byá!» ⁸Muiyiisi ká n wó Kore ne: «Levyi byá, cili-nə! ⁹Esərayel Yi rí gá vùr ába Esərayel lyi byá bə dwí rí wé rə cí á nyí, rə ce á n'á yí rə yala ne, m̀nì ga á twí Cinu kòrhó w tumə né mó, sə á súlí á cèrhé Cinu, ¹⁰dwí rí yil yil mú nə j'á gwě wó kɔn nǎmpólé dɛ́dɛ́ á yil nà? Rə shéné á n'á bwəlse rə yala ne, nmyé ndá n da-byá Levyi dwí rí lyi bí gakó. E ja á j'á gwě zhe byá ne, bà bə pə ába vwí rí zwəl tum rí! ¹¹Wó rəmyé yil nmyé ndá n kwā-lyi bí gakó co nyí dwā w á n'á bwí ndá Cinu! Sə Aarɔ̀ mye, bəkón n nə wó á m'á zè á n'á bwí ndá mo?» ¹²Rəmyé kwā né, Muiyiisi ce bə byè Eləyaabe byá Datā ndá Abyəram, sə bə lyár bə wò: «Né t'á la jíl nə bə tənà y w yé. ¹³N gá ce ná shár tənà kèbé yil ndá tūr n'è dūr tɛ́ è wé mó wə, n ce ná n'è cì gɔ-elú èpòlò w mó gwě yə mó yí? N ja n gwě ná n yál n ciní nába? ¹⁴Zhèn ga, n ja n yə nába zə n má vò tənà kèbé yil ndá tūr n'è dūr tɛ́ è wé mó w gaga yé! N ja n yə nába cèrh ráá dǎvɛ́-cémé nába pə ná la cinú yé! N nə ná n búl bə lyi bí byèbé wó lyilyər nà? Ná t'á la jíl nə bə yé!» ¹⁵Muiyiisi lyim j'a zè rə n'è yì dɛ́dɛ́. N wó Cinu ni: «Bək'á nyí bə pené y ndə kɔn ta yé. Á yə bə bəna èdù mye cici zwé yé, á yə lwele wèrhé bə mǎdù ga mye ne yé.» ¹⁶Muiyiisi wó Kore ne: «Nmyé ndá n kwā-lyi bí, bà-na nyónò nəkɔl dɛ́ ré, Cinu yé né, nmyé ndá bəmyé ndá Aarɔ̀. ¹⁷Á mǎdù gakó kwé n nəzhí y n má n ji wé ré rə lwé nányənyélé y myín mú; á m'á ce ǎsá sə wé, á mǎdù gakó mà n zə n nyá y n bə n zhi Cinu yé né; nəzhísi bə m'è ji wé ré rə lwé nányənyélé myín mú gakó yó w wó zwǎ-àlyé ndá shí-enu; nmyé ndá Aarɔ̀ ga mye á mǎdù gakó ma n zə n nyá n mə n bà.» ¹⁸Lò gakó kwé n nəzhí yá, n ce myín è wé, n ló ǎsá mà yó, bə zè bə bə bə zhi dwā-joló kòrhó w nyí rí ni, ndá Muiyiisi ndá Aarɔ̀. ¹⁹Kore cí n kwā-lyi bí gakó dwā yó bə yala ne dwā-joló kòrhó nyí rí ni. Rəmyé yì ní, Cinu còrhó w j'a du dwí rí púlápúlá nə wə, ²⁰Cinu zè n wó Muiyiisi ndá Aarɔ̀ ne: ²¹«Zhír-nə lyi bí byèbé èta mó dwí rí yala ne á vò á zhi kwā né; á j'a la ce bə jé tɛ́ twər rǎdù kùr yó.» ²²Sə Muiyiisi ndá Aarɔ̀ tu bə zə bə yárh bə pú tɛ́, bə zè bə wó: «Wéy Yi, nmyé Yi rí tɛ́bé rə zhe kò-nyí gakó myǎl ré rə jǒ w mó, lò mǎdù wèrhé yə-bəlóló, n lyim j'a zè rə n'è yì dwí rí púlápúlá!» ²³Cinu zòm ndá Muiyiisi n wó: ²⁴«Wál dwí rí ni bə rə zhír Kore ndá Datā e súlí Abyəram kwəárhé yala ne rə vò kwā né.» ²⁵Muiyiisi shí tɛ́ n zè n la vò n nə Datā ndá Abyəram; Esərayel nancesé zè sə pú n kùrə. ²⁶N zòm n ce dwí rí ni n wó: «Kɔl-na wu-bárhé ciná bə byèbé kwəárhé yala ne á vò kwā né, á bək'á dwərh bə kaka ne yé, m̀nì ga bə yə-bəlwáálé gakó bək'a ce ámye tó be á cì yé!» ²⁷Dwí rí j'a kɔl Kore ndá Datā ndá Abyəram kwəárhé yala ne rə vò kwā né; Datā ndá Abyəram y'a shár bə zhi bə kwəárhé nyə né ne ndá bə kana bə ndá bə byá bə ndá bə nèmé né. ²⁸Muiyiisi wó: «Nyí kɔn ré tɛ́bé rə m'a ce á lwar bə wó Cinu n twí ni m̀nì ga á twí tumə né nyèbé gakó, sə á yə twí nd'á sǎpwà ŋwónó yé: ²⁹lyi bí byèbé èta mó gə cù ndə numbyíní gakó gá n'è cì ní mú, bə gə cù lyi bí gakó cu mú, sə nyí è də Cinu n twí ni yé. ³⁰Sə Cinu gə wèrhé kɔn rə dwí rí t'a wèrhé twéé twéé mó, ce y gə kál è nyí rí e lyi bí ndá kɔn ré tɛ́bé gakó rə wó bə nyān mó, bə gə só bə vò cúlú ndá bə yírhá, á m'á lwar bə lyi bí byèbé y'a fuuli Cinu.» ³¹Muiyiisi ja n la mə n zòm n zhè ndá ce y lo dwā w bà nərɔ́ kùr wə. ³²E kál è nyí rí e lyi bí ndá bə kélé y lyi bí e súlí ndá Kore kwā-lyi bí púlápúlá ndá bə kɔn ré tɛ́bé bə y'a zhe mó gakó. ³³Bə só bə vò cúlú ndá bə yírhá ndá kɔn ré tɛ́bé gakó rə y'a wó bə nyān mó, ce y j'a k'a vwé e pyi bə nyí ni. Bə j'a jé tɛ́ Esərayel kúl-fwèlè y w èta. ³⁴Esərayel lyi bí byèbé bə y'a bwál be mó gə nyèè bə wísi, bə dūr, bə bə y'a n'è wəl bə cìn ni: «Dūr-nə ná dūr! è gə də rəmyé ce y m'a lyi nába!» ³⁵Cinu ce myín j'a shí n sǒ mə du mə jí bala zwǎ-àlyé ndá shí-enu y bə y'a tú bə n'è pə ǎsá y mó. ³⁶Bə zhǒ zhe zòm ndá Muiyiisi n wó: ³⁷Wál nyi-zwennə Aarɔ̀ byí Elyəzere ne bə n vùr dǎr ré n ló myín mú wé gaga, bə rə jírɔ́ Yi nyān. ³⁸Èta bə m'a zə lyi bí bəmyé byèbé bə wèrhé yə-bəlóló ò la bə gu mú dǎr ré bə m'e wèrhé shírɔ́ shèbé bə m'e pyílì vwí-júlú w ni. Bə á zə rə bə b'e byili Bə zhǒ zhe ne mó, ce rə jírɔ́ Bə zhǒ zhe wé, ce rə b'a yə nyorhó rə n'è lyírɔ́ Esərayel lyi byèbé ne. ³⁹Yi nyi-zwennə Elyəzere kwé byèbé bə ju myín mú mú dǎr ré, n mə n wèrhé shírɔ́ n mə pyílì vwí-júlú w ni. ⁴⁰Bə wó kɔn rə n'è lyírɔ́ Esərayel lyi byèbé bə ne yò w òmyé. Èta bə zhə-bal mǎdù ga bəká n zə wé rə lwé nányənyélé dwí rəmyé n bə n pə Bə zhǒ zhe ne, m̀nì kɔn bək'a yí rə ná-cí ni ndə Kore byá bə ta, ndə Bə zhǒ zhe gá tó Muiyiisi denne n byili ní ta yé. ⁴¹È zè nəkɔkólé yá, Esərayel lyi byá bə dwā-gúlú w lyi bí gakó j'a zè bə n'è ŋwúnwúní ndá Muiyiisi ndá Aarɔ̀ bà zhe: Á ce bə gu Bə zhǒ zhe dwí rí. ⁴²Dwā-gúlú lyi gá mù dwā bə n'è bwí Muiyiisi ndá Aarɔ̀ mó yì ní, bə pyírɔ́ bə n'è nyí dwā-joló kòrhó səta, bə púrí ébɔ́ pyi wə, Bə zhǒ

zhe zùwá du. ⁴³Muyiisi ndá Aarõ j'a yí dwā-joló kòrhó yé né. ⁴⁴Bə zhɔ zhe zè n zòm ndá Muyiisi n wò: ⁴⁵Du-nə dwā-gùlú w lyì bí byèbè wé á vò kwā nɛ, à la bɛ myĩn ju èlāsɛ-lāsɛ. Bə tu tɛ. ⁴⁶Muyiisi zè n wò Aarõ nɛ: kwè bərazhe dʒ w n ji myĩn n cí vwĩ-jùlú w yó n ce wè ré rà lwé nányənyèlɛ y né, sə dūr lālà n vò dwā-gùlú w lyì bí sono n lwəl bə dwáá ré yilə, nyĩ Bə zhɔ zhe lyim zè, nyələ ré ju kùrà bə yilə. ⁴⁷Rəmyé yó né Aarõ já n kwè Bərazhe y ndə Muyiisi gá byili ní n mə dūr n vò dwā-gùlú w lyì bí cəcəl wə, sə nyĩ nyələ y'à ju kùr dwí rí wé. N pə wè ré lwé nányənyèlɛ dwí rí dwáá yilə. ⁴⁸N yí n zhì cùù rí ndá byèbè bə yà cì mú bwəl wə, nyələ ré j'a zhè. ⁴⁹E yəl nunə mɔ̀rhe shí ndá tàlpyè nyələ ré rəmyé mó gu wə, byèbè bə cù Kore dóó yil twér yə gàa ce yé. ⁵⁰Aarõ ká n kwè n vò Muyiisi sɔ dwā-joló w kòrhó nyí ni. Ndá nyələ ré y'à zhè.

Chapter 17

¹Cinu zòm ndá Muiiisi n wò: ²«Wál vwĩ-zwólnə Aarõ byĩ Eləyazaare ne bə́ n̄ vŭr nəzhĩsĩ bə́ m'ê ji wě ré rə lwě nányənyèlé myĩn-zho w cəcəl wə, bə́ bə́ pɔ se Yi ni, sə n vò n ló myĩn-cala né sà wě mó kwā né, n làà ne dwā ne.»³Bə́ mǎ lyi bí byèbè bə́ cù bə́ yə-bəlɔ́lɔ́ w yil mú nəzhĩsĩ bə́ m'e ji wě ré rə lwě nányənyèlé y myĩn mú bə́ pyárh sə jĩrh ndə́ sá-jè ta bə́ m'e zù vwĩ-jùlú wá, bə́ bə́ zhì Cinu yé né bə́ pɔ se, sə sà jĩrh n̄myé nyèrh. Sə́ m'a yə́ myɔ́rhɔ́ Esərayel lyi byǎ́ bə́ yilə.»⁴Vwĩ-zwólnə Eləyazaare pwà lyi bí byèbè myĩn mú jú mú kammə nəzhĩsĩ bə́ y'à m'e ji wě ré rə lwě nányənyèlé myĩn, bə́ y'à zhě́ bə́ ce Cinu ni mú, bə́ mǎ se bə́ pyárh bə́ m'e zù vwĩ-jùlú wá. ⁵Tùtwĩ́ rí rəmyé mó wó lyirhá Esərayel lyi byǎ́ bə́ yilə, m̀̀nì ga lò nánfò, è n'è yǎ́ e wò lò m̀̀bɔ́ n̄ də́ Aarõ dwí rí lò, bə́ká n bə́ n̄ la ǎ́sǎ́ myĩn ju Cinu yé né yé: rəmyé mó wó m̀̀nì ga kɔ́n ré tēbè́ rə́ yú Kore ndə́ n̄ kwā-lyi bí mú bə́k'a yí n̄mye yé, kɔ́n ré tēbè́ Cinu yà n̄ dǎmǎ́ n tó Muiiisi denne n swal mɔ́ mó.⁶È zè́ nəkɔ́kólé yá, Esərayel lyi byǎ́ bə́ dwí rí púlápúlá j'a zè́ rə́ n'è bwí ndə́ Muiiisi ndə́ Aarõ rə́ zhe: «Á ce Cinu dwí rí cì!»⁷Sə́ dwí rí gá y'à tú dwā́ yó rə́ ce nyí dwā́ w rə́ n'è bwí ndə́ Muiiisi ndə́ Aarõ yi ní, Muiiisi ndə́ Aarõ pyirhí bə́ n'è nyí dwā́-joló kòrhó w sə́ta. Bə́ púrí ébɔ́ w y'à j'a pyi wə́: Cinu còrhó w j'a du.⁸Muiiisi ndə́ Aarõ j'a zhĩr bə́ vò dwā́-joló kòrhó w nyí ni. ⁹Cinu zòm ndə́ Muiiisi n wò:¹⁰«Du-nə́ lyi bí byèbè cəcəl wə́, à m'a j'a ce bə́ jé tḗ twər rə́dù sá!» Muiiisi ndə́ Aarõ tu bə́ zə́ bə́ yərh bə́ pú tḗ, ¹¹Muiiisi zè́ n wò Aarõ ne: «Kwè́ n̄ nəzhĩ́ y n̄ mǎ́ n̄ ji wě ré rə́ lwě́ nányənyèlé myĩn mú, n̄ ce vwĩ-jùlú w myĩn mú è wě́, n̄ ló ǎ́sǎ́ y è wě́ sá zhĩr n̄ vò dwí rí sǒ lálà; n̄ m'ǎ́ twĩ sũbri pɔ́ tùtwĩ́ rí rə́ yilə, bə́ Cinu lyim j'a búl rə́ zè́ zhən zhənà: mǎbyóó w gaga mó ju kùrə́.»¹²Aarõ kwè́ nəzhĩ́ y n̄ mǎ́ n̄ ji wě ré rə́ lwě́ nányənyèlé myĩn mú ndə́ Muiiisi gá yà n̄ wəl né, n dūr n vò dwí rí rə́ y'à tú dwā́ yó mó cəcəl wə́, sə zhən ga mǎbyóó w y'à dǎmǎ́ o ji kùr dwí rí wə́. N ló ǎ́sǎ́ y né n zè́ n twĩ sũbri pɔ́ tùtwĩ́ rí dwí rí yilə. ¹³N̄ zhì cùurí ndə́ lyi bí byèbè bə́ yirhá y'à gwě́ ɲwéné́ mó cəcəl wə́, mǎbyóó w j'a zhè́.

Chapter 18

Cinu zòm ñdá Aarõ n wò: «Wó ñmyé ñdá ñ byá bé ñdá ñ dwí rí à la bwärh, dwáäre tèbé rà wèrhé á vwì-zwálnə tum rí tũ mú shò kwā né mó.² N' m'a ce Levyi kwálá y lyi bí bà wó ñ da-byá mó bà bə tò mó bə yə dwā-joló kòrhó w nyí ni. Bà m'a yè ñ sanna, bə sē mó; sə ñdá rəmyé ga, wó ñmyé ñdá ñ byá bé á m'a n'á zhì kòrhó náku lu bwǎlsé kùlkó w wò ó wé mó yé né.³ Bə m'a n'è twí bà pə mó bə súlí bà n'è twí kòrhó w tumə né gakó, e jà bà t'à la Yi jàà y wè ré dwā bé ñdá vwi-júlú w yala ne bwǎlse yé, mùni ga bà bàk'a vwě cu bə pə lò màdù ga mye ne, bàmyé ráá ámyé ne yé.⁴ Bə m'a yè ñ sanna, bə twí dwā-joló kòrhó w tumə né, ñdá kòrhó w tumə né dwā bé púlápúlá; lò nánfò tá ní la ába súlú yé.⁵ Wó ámyé á m'a twí Yi kòrhó w tum rí ñdá vwi-júlú w tum rí ga; èta mó, Esərayel lyi byá bé k'è t'à la lyi-shùurì vwāš bə ló bà yó w yé.⁶ Nyi wé! àmyé cici mú n'a kwè Levyi dwí rí lyi bí bà wó á da-byá mó, Esərayel lyi byá bé wé, a pə ába: bà pə bə Cinu ni dwā-joló kòrhó w tumə né tũ yilə.⁷ N'myé ñdá ñ byá bé m'a twí vwí rí zwál tum rí, vwi-júlú w ñdá kən ré tèbé rà wò gɔ̀nɔ́ w ò n'ò bòn Yi kòrhó w dwā w mó kwā né mó tumə né. Á m'a twí á tumə né. À n'a pə ába vwí rí zwál tum rí, wó tum rí tèbé á n'a pyi ába mó. Bà m'a gu lò nánfò mòbó ní bwǎlse gàà mó.»⁸ Cinu zòm ñdá Aarõ n wò: «Nyi wé! Àmyé cici mú á n'a pyi mú á cəl ré bà mə sə bə pē mó tum rí, kən ré tèbé gakó Esərayel lyi byá bé n'è pə ne mó tum rí. À n'a pə re ñmyé ñdá ñ byá bé ne, rəmyé mó wó nyí rà m'a j'á ŋwéné twée twée yilə.⁹ Nyí kən ré tèbé rà m'a yə ñ cəl, pansé shěbə bə pə Yi dúdú ni bà yə se myín ji mú wé mó: pansé gakó, è n'è yāl e wó mún pansé gakó ñdá yə-bəlǝlǝ sübri lwäl vwä né gakó ñdá yò kərhc vwä né bà n'è pə ne mó; pansé səmyé bà n'è pə á dúdú ni mú wó ñmyé ñdá ñ byá bé á cí si.¹⁰ Á m'a jòm Yi dúdú jàà y w á m'a jí si. Bala bé gakó wó bà m'a jí si. N' m'a nyí si ñdá Yi panse ta.¹¹ Nyi kən ré tèbé ñ súlí ñ cí mú: kən ré tèbé bà n'è vür Esərayel lyi byá bé pansé yó mó ñdá kən ré tèbé gakó bà n'è pə mó; á n'a pə re ñmyé ñdá ñ bala-byá bé e súlí ñdá ñ kana-byá bé ne, rəmyé wó nyí rà m'a j'á ŋwéné twée twée yilə. Lyi bí byébé gakó bà wò ñ sō kélé w bà wó wárhgáá mó m'a jí ri.¹² Á súlí á n'a pə mó cesé wé ré byá bé náyáá bé, nwǎ y nándwǎ y ñdá dǎvǎ nándwǎ y ñdá bǎlé y sə cèn é ré bə dö zhe mó.¹³ N'myé mye ñ m'a ciní tənà y wé ré byá bé náyáá bé bà n'è twí bà pə Cinu ni mú. Lyi bí byébé gakó bà wò ñ sō kélé w bà wó wárhgáá mó wó bà m'a jí ri.¹⁴ N'myé mye ñ gwě m'a ciní kən ré tèbé gakó Esərayel lyi byá bé j'a pē gaga yil mú.¹⁵ Kən la m'e gu yó mó, wó ñmyé ñ m'a ciní byi-yéésé bà n'è twí bà pə Cinu ni mú, kò-wǎrhna dwí gakó byi-yáá yá, numbyínə bé byi-cesé ñdá vwámá né byi-yéésé. Sə ñ m'a ce bə pə kən numbyíni byi-ce y ñdá vwámá né nyěbə nə zhe jĩm di mú byi-yéésé jàà y wa.¹⁶ Kən ré tèbé bà mə sə bə pə kən rə jàà w mó gə tú rə yú càná, ñ m'a ce bə pə ye y kěbə ñ la byilu mú, è wó səbyi-külsi sənə, bə gə jǎəle mà dùmi rí ñdá kòrhó w mərhc ku wá, səbyi-küli edù dùmi rí wó gərəmmabá shiyá.¹⁷ Sə ñ tá ñ la ce bə pə kən nõ ñdá pyirhə ñdá bə-nyǝ byi-yéé y jàà w yé: sə wó Yi nyērhc. N' m'a zwál se ní ló sə jal mó vwi-júlú w yó, ní súlí ní ji sə nwísí myín sə yə kújú kǝbó ó lwé ré wó nányànýélé rə n'è swé lyim té Cinu yilə.¹⁸ N' m'a ciní vwámá né nàmá bé, ñdə ñ gé cí nyěl ré bà zhě bə ce Cinu ni bə m'e pō re mó né, ñdá kür-ci rí.¹⁹ Á n'a pə ába, ñmyé ñdá ñ bala-byá bé ne ñdá ñ kana-byá bé ne, kən ré tèbé gakó Esərayel lyi byá bé mə dwā sə bə vür wé ré tèbé rà wó Yi wé mó wé bə pə Cinu ni mú; rəmyé wó dǝbre à tò nəkwǎ denne a zə ñdá ñmyé ñdá ñ byá bé, sə rə m'a j'á ŋwéné twée twée yilə, Cinu yilə.²⁰ Cinu ká n wó Aarõ ne: «Ñ tá ñ la cəl-tənà no bə tənà y wé yé, ñ tá ñ la cəl mye no bə cəcəl w yé. Wó ámyé á m'a yə ñ cəl ñdá ñ cəl-tənà Esərayel lyi byá bé cəcəl wə.»²¹ Cinu súlí n wò: «Zè ní nyí Levyi dwí rí lyi bí nyañ ré: Á n'a pə bə kən kür ràdù y bà n'è vür kürə né shí gakó yó w bà pə Yi ni mú Esərayel né, rə yə bà cəl kən ré tumə né nyěbə bà n'è twí mú, ñdá dwā-joló kòrhó w tumə né bà n'è twí mú yilə.²² Èta, Esərayel lyi byá bé k'è wār bà m'a bwǎlse dwā-joló kòrhó w nyí ni, sə bə zhī yə-bəlǝlǝ kǝbó ó m'a ce bə cí mú bà cin ni yé.²³ Wó Levyi dwí rí lyi bí bà m'a twí dwā-joló kòrhó w tumə né; bà m'a na bə dwáäre còrhò-tum; rəmyé mó m'a yə nyí rà m'a j'á ŋwéné gaga á dwí rí yilə. Levyi dwí rí lyi bí t'à la cəl-tənà no Esərayel lyi byá bé cəcəl w yé.²⁴ Sə á n'a pə kən ré tèbé Esərayel lyi byá bé n'è vür kən ré tèbé bà mə sə bə pə Cinu ni mú kür ré ràdù y kürə né shí yó w mó á pə Levyi dwí rí lyi bí ni, rə yə bà cəl. Wó rəmyé è ce á wəl be bà bə t'à la cəl-tənà no Esərayel lyi byá bé cəcəl w yé.»²⁵ Cinu zòm ñdá Muiysi n wò: ²⁶«Ñ m'a wó Levyi dwí rí lyi bí ni: Á gə zwě wé ré kür ré ràdù y kürə né shí gakó yó w Esərayel lyi byá bé sō rà wó á cəl ré á n'a pə ába mó, ámye mə dwā sə á k'á vür kür ràdù kürə shí gakó yó w á pə Cinu ni.²⁷ Rəmyé mó m'a yə kən ré tèbé ámye mə dwā sə á pə Yi ni mú, ñdə lyi bí dwā bé bǎlé y bà n'è pwà tuwə y wə, ráá ñdə dǎvǎ y bà n'è pyǎr è pyárh ku w wé mó ta.²⁸ Èta mye, ámye m'a vür kən ré tèbé á mə sə á pə Cinu ni mú wé kürə né ràdù ràdù y kürə né shí gakó yó w á n'a zwě Esərayel lyi byá bé sō mó, á pa. Á m'a pə kən ré tèbé á mə sə á pə Cinu ni mú vwi-zwálnə Aarõ ne.²⁹ Á m'a vür kən ré tèbé á mə sə á pə Cinu ni mú kən ré tèbé gakó bà n'è pə ába mó wé; á m'a vür pené y kěbə á la Yi ni pə mó wé ré rəmyé mó rà cà du rà dwā bé mó wé.³⁰ N' m'a k'á wò bə: Á gə vür kən ré tèbé rà cà du rà dwā bé wé ré rəmyé mó gakó wé, rəmyé mó m'a yə ámye tuwə y ñdá á dǎvǎ-cémé byá bé pyárh ku w wé ré.³¹ Ámyé ñd'á kélé y lyi bí m'a jí ri jàà ké ké wa, bà rəmyé wó á tumə né á n'a twí dwā-joló kòrhó w wó mó kwändé.³² Á gə vür kən ré tèbé rà cà du rà dwā bé wé ré rəmyé mó wé

á pa, á t'á la yə-bəlǝlǝ á cìn ni zhǔ yé; á t'á la ce Esərayel lyì byǎ bé pansé bè pɔ Yi ni mú jǐrh kɔn nánfò yé, e súlí
mye á t'á la cú yé.»

Chapter 19

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi ndá Aarõ n wò: ²«Nyí kòn ré tèbé nyí rí n'è byili, Cinu pò rà nyí mú: Wál Esərayel lyi byä bé ne bə bə zə nə-nyõ nánshõ, ò j'á wò ò yó ga, kaka mye j'a b'o zhe, ò gwě yə zhĩ zhĩ bə b'e põ.³ Á m'ä zwě w á pə vwĩ-zwálnə Eləyazaare ne; bə m'a zə w bə du zulá jàà y w bə zwəl w n yírh wə. ⁴Vwĩ-zwálnə Eləyazaare mà n mórř n jəfɔlɛ y nə-nyõ w jal mó w n zhérhə kòn zä dwā-joló kòrhó w yé y səta twər tálpyè. ⁵Rəmyé kwā né, bə m'a ji nə-nyõ w nampúm myín n yírh wə: bə m'a ji ò tònò w nd'ò nāmá bé nd'ò jal mó nd'ò byě ré myín. ⁶Vwĩ-zwálnə mó mà n pwā séédərea dõ ndá yəzópə e súlí pyi-kur rà mór nánshèn gwégwé n ló myín mú mà n'è jí nə-nyõ w mó wa. ⁷Rəmyé kwā né, vwĩ-zwálnə mó mà n shàrh n gándé n súlí n zə ně n mə n shàrh n yala né; rəmyé kwā, n mà n kwě n vò zulá jàà y wa; sə n mà n já n yə jìmdí cəbal kòn m'e yí dādéné. ⁸Lò mó mǎbó n ju nə-nyõ w myín mú mye mà n zə ně n shàrh n gándé n súlí n zə ně n shàrh n yala né sə n mà n yə jìmdí cəbal kòn m'e yí dādéné. ⁹Sə wó bal mǎbó n wó wárhgáá mó n mà n pwā nə-nyõ w tǎmdé n du zulá jàà y w n vò n cí jàà kèbé è wó wárhgáá wé. Esərayel lyi byä bé dwí rí m'a cí ri dē ně mǎbó bə m'è shàrh jìmdí mú yilə. Tùtwĩ rí rəmyé mó wó yə-bəlɔlɔ sǔbri lwəl vwĩ. ¹⁰Lò mó mǎbó n la nə-nyõ w tǎmdé pwā mó mye mà n shàrh n gándé; sə n mà n yə jìmdí cəbal kòn m'e yí dādéné. Rəmyé mó m'a yə nyí rà j'á ɲwéné twéé twéé Esərayel lyi byä bé ndá zhə-bal mó mǎbó n jə bə sō mó ga yilə. ¹¹Cinu ké n wò: «Lò mǎbó n dwərh cùu, cùu kǔkǔ, rà-ná-cí jìrh jìmdí cəbal, dwā nyàlpyè yilə. ¹²N mà n vùr n jìmdí ndá ně mó mǎbó bə m'è shàrh jìmdí mú dwā nətò dē ré, sə dwā nyàlpyè dē ré n mà n jìrh wárhgáá. Sə n gə yə n jìmdí vùr dwā nətò dē ré, n tá n la wárhgáá yál dwā nyàlpyè dē ré yé. ¹³Lò mǎbó n dwərh cùu, numbyíní è cù lāsé-lāsé mó cùu, n zè n yə n jìmdí vùr, rà-ná-cí mà n ce Cinu kòrhó w jìmdí: bə m'a vùr lò ɲmyé mó Esərayel né. Bə gə yə jìmdí vùr ně mó n yó zhérhə mó ce, n wó jìmdí cəbal: n já n gwě wə n jìmdí wé. ¹⁴Nyí nyé dwā: lò gə cù kòrhó wə, lò mó mǎbó n zù kòrhó w w mó ndá lò mó mǎbó n yà n wò ò wé mó ga wó jìmdí cinə dwā nyàlpyè yilə. ¹⁵Ku kǎbó gakó ò wə kòrhó w w ò nyí-byí rí yə pyi cènə, bə zə ku bə m'e lyè ò nyí-byí rí mú, jìrh jìmdí kɔna. ¹⁶Lò mó mǎbó n nà mà lò bə gu ndá búlá shù, ráá n cù nánfò cùu, ráá numbyíní kúr rí ráá lú-bəl, rà-ná-cí mà n yə jìmdí cəbal dwā nyàlpyè yilə. ¹⁷Jìmdí cəbal ɲmyé mó jìmdí vùr mú yilə, bə m'a vùr yə-bəlɔlɔ sǔbri lwəl vwĩ rí kúl ré tòmò w bə ló ku wə, bə súlí bə ló bwĩ ně ò wé. ¹⁸Lò mó mǎbó n wó wárhgáá mó mà n kwé yəzópə jè n mórř ně mó məmyé mó w n zhérhə kòrhó w yó, ndá nəzhě né gakó yó, ndá lyi byèbé bə m'a yə kòrhó w w mó yó, ráá lò mó mǎbó n dwərh numbyíní kúr rí ráá n dwərh lò mǎbó bə gu cùu w ráá n dwərh lò mó mǎbó n cù nánfò cùu w ráá n dwərh lú-bəl mó yó. ¹⁹Lò mó mǎbó n wó wárhgáá mó mà n zhérhə ně mó jìmdí cəbal mó yó dwā nətò dē ré ndá dwā nyàlpyè dē ré; sə dwā nyàlpyè dē ré, n mà n vùr n yə-bəlɔlɔ wá. Mǎbó bə vùr n jìmdí mú mà n zè n shàrh n gándé, n zə ně n shàrh n yala né, sə dādéné ne, n mà n jìrh wárhgáá. ²⁰Sə lò mó mǎbó n co n cín jìmdí n zè n tá n vùr n jìmdí, sə bə vùr rà-ná-cí kúl-fwèlè y wé, bə n mà n ce Cinu kòrhó w jìmdí; bə gə yə ně mó mǎbó bə m'è vùr jìmdí n yó zhérhə mó ce, n wó jìmdí cəbal. ²¹Rəmyé mó m'a yə nyí rà m'á já ɲwéné twéé twéé bə yilə. È gə wó lò mó mǎbó n ná n zhérhə ně mó mǎbó bə m'è vùr jìmdí mú yilə, n mà n shàrh n gándé. Sə lò mó mǎbó n mà n dwərh ně mó məmyé mó mye mà n yə jìmdí cəbal kòn m'e yí dādéné. ²²Kòn tèbé gakó jìmdí cəbal mó mà n dwərh mó m'a jìrh jìmdí kɔna, sə lò mó mǎbó n la re dwərh mó mye mà n jìrh jìmdí cəbal kòn m'e yí dādéné.»

Chapter 20

¹Esərayel lyi byä bé dwí rí púlápúló zhəl rə yí Sin gɔ-elü èpòlò w wə, cànà náyáá yá, sə rə zul Kadeeshe né. Sə wó gàà Myərayam cù ní bə j'a ce mo né.²Sə nə y'à tənə dwí rí yil yé, rə bə dwā yó, rə ce nyí dwā w rə n'è bwí Muiiisi ndá Aarō. ³Dwí rí pyà Muiiisi nyí; rə y'à zhe: «Wéy! Ná gə y'à tó ná da-byä bé ne ná j'a cì Cinu yé né y'à bə cō!» Byè yil á nə zə Cinu lyi bí n byè n cī dwā yó mó á m'a bə gɔ-elü èpòlò w kòbó wé? Wó sə námyé ndá ná dō w ga cì gàà yil nà! ⁴Byè yil á nə ce ná shər Ezhībtī ní á zè á zə nába á bə jàà námməlwélé y kèbé wé? È j'a dà jàà kèbé bə wó bə m'a dù twā è wé, ráá bə zhele épyilú ráá dāwé-cō ráá gərənəjéa è wé mye yé; nə mōbó bə m'a nyò mó mye cici tənə né yé.» ⁵Muiiisi ndá Aarō zhīr bə yě lyi bí bə y'à tú dwā yó mó ne bə bə dwā-joló kòrhó w nyí rí wə; bə tu bə zə bə yārē bə pú tē, rəmyé yi ní Cinu còrhó w j'a du bə nə wa. ⁶Cinu zōm ndá Muiiisi n wò: ⁷«Kwé n dà-dòlò wá, sá byè dwí rí n cī dwā yó, nmyé ndá n da-byī Aarō; á m'a zhī bə yé né á zōm á ce nāmù-pyò w ne, sə nə m'a shí ò wé mə du. N m'a ce nə shí nāmù-pyò w w mə du, n pə dwí rí n rə nyò, rəmyé ndá rə dō w ga.» ⁸Muiiisi já n kwé dà-dòlò w ò y'à wò Cinu yé né mó ndá bə gə y'à pə mō nyí ní. ⁹Muiiisi ndá Aarō byè dwí rí lyi bí bə cī dwā yó nāmù-pyò w yé né, bə zè bə wò bə: «Yó-kùulì ciná, cili-nə! Ná nə m'a n̄wənə ná ce nə shí nāmù-pyò w kòbó w mə du á yilə?» ¹⁰Muiiisi zhē n jē y dē, n já n zə n dà-dòlò w n mə nāmù-pyò w twər rəlyè. Nē j'a shí ò wé mə du nánzhō, dwí rí j'a n̄wənə rə nyò, rəmyé ndá rə dō w ga. ¹¹Cinu zē n wò Muiiisi ndá Aarō ne: «Á yə ce Esərayel lyi byä bé lwar b'a bə dō zhe yé, á gə yə à zhən zal mó yilə, sə rəmyé mó ce, á t'á la lyi bí byèbè èta mó zə á m'a vò á zù tənà y à n'a pə bə mó w yé.» ¹²Wó bəmyé bə wó Mərəba nāná bə mó, Nyi-pyèé, Esərayel lyi byä bé gə pyà Cinu nyí mēgā mó; sə Cinu byili gàà bə n bə dō zhe yé. ¹³Muiiisi zhī Kadeeshe né n twī lyi Edəm pyò mó sō bə vò bə wò mō: «Nyī n da-byī Esərayel nyí rí: N yē bə ná nō zuni dúdúmá dúdúmá. ¹⁴Ná nāmbala bə y'à sō bə vò Ezhībtī, ná j'a jòm gàà ná dene, sə Ezhībtī lyi bí n̄wənə námyé ndá ná nāmbala bə dēdē. ¹⁵Ná búbwéé ná ce Cinu ni sə n nyèé ná búbwéésé: N twī mālēka e bə e ce ná shər Ezhībtī ní. Nyī nába èlāsē ná n̄wənə Kadeeshe né, cō w ò wò n tənà y swé ré ne mó. ¹⁶Rəmyé ce yē nába ná tó n tənà y w ná lyē! Ná t'á la cesé wé tó, ná t'á la dāwé-cémé né mye wé tó ná lyē yé; ná t'á la zhīlī nə mó nyò yé; ná m'a j'a kwé sə-byā yá, ná t'á la ywər ná vò ná jə-jī sō ráá ná jə-gwā sō mye yé, kən m'e yí ná byerhe n tənà yá.» ¹⁷Sə Edəm lyár mō n wò: «N tá n la à sō tó n má lyē yé, n gə merhe à m'a du a jəl mó nd'á búlú wé ré.» ¹⁸Esərayel lyi byä bé zè bə wò mō: «Ná m'a tó sə-byā y dúdú; sə ámyé ndá à dō w gə nyò n nə mó, à m'a kwé mə ye yá. Kən rədu sásá à j'a n'á lwələ: ná vò té ná m'é byerhe.» ¹⁹Sə Edəm lyár n wò: «N tá n la è wé tó n byerhe yé!» N já n du, ndá lyi nánjəjóló ndá kən ré tèbé rə n'è byili bə n búl n zhe jàn mó, n jəl mō. ²⁰Edəm já n cē bə n tá n la Esərayel ne yō n tó n tənà y w n lyē yé, sə rəmyé yó Esərayel j'a kəl tənà y yala ne. ²¹Esərayel lyi byä bé dwí rí púlápúló j'a zhī Kadeeshe né rə zhīr rə vò rə yí Ore pyò wá. ²²Sə Ore pyò w yó, Edəm tənà y swé ré yó, Cinu wəl Muiiisi ndá Aarō ne: ²³«Bə m'a vür Aarō á cəcəl w n vò n twélé n dwí lyi bí ní, bə n bə mə sə n zù tənà y kèbé à n'a pə Esərayel lyi byä bé ne mó w yé, á gə cē à cəl ré cilu Mərəba nāná bə jàà y w mó yilə. ²⁴Rəmyé ce, zə Aarō ndá n byī Eləyazaare n ce bə jì Ore pyò w yó. ²⁵N m'a vür Aarō gāndé n má zù n byī Eləyazaare; rəmyé kwā né bə m'a vür Aarō á cəcəl wə, sə n mən cì gàà.» ²⁶Muiiisi wèrhé ndá Cinu gə yà n pə mō nyí ní, sə bə jìl Ore pyò w yó, dwí rí púlápúló yīrh wə. ²⁷Muiiisi vür Aarō gāndé n mən zù n byī Eləyazaare; Aarō já n cì gàà, pyò w yó-pèlé wa. Rəmyé kwā né Muiiisi ndá Eləyazaare j'a k'a shí pyò w yó bə sō té. ²⁸Dwí rí púlápúló j'a lwar bə Aarō yà n cùwə, sə Esərayel lyi byä bé gako j'a kúrh mu dwā shé-ètò.

Chapter 21

¹Araade pyɔ́ mó, Kanaã lò n̄ yà n̄ jě Nəgɛɛvɛ né nyɛ̀ɛ̀ bə Esərayel lyi byă bé kwè Atərim lyi bí sómá y bə bənà; n bú ñdà be n zə lyi mangelé bə wé yómá. ²Rəmyé yó Esərayel lyi byă bé dwi nyi Cinu ni bə wɔ́: «N̄ gə já n co dwi rí tɛ̀bɛ́ ná j̄s wa, ná m'a cò bə ceme né lyám lyám Cinu yilə.» ³Cinu cili Esərayel lyi byă bé lwəl mó, n ce Kanaã lyi bí bə j̄s wa. Esərayel lyi byă bé gu bi bə súlɪ bə cò bə ceme né lyám lyám Cinu yilə. Bə j'a ce jàà y ɛ́myé mó yil bə Orəmaa. ⁴Bə zhì Ore pyɔ́ w ne bə zhìr bə tó vwal-gɔ̀ nə-f̄l̄l̄ w sómá yá, bə byəbyélé Edom tənà y cǎ, sə dwi rí wu tú o ga, sómá y yó. ⁵Rə jì kùr rə n'è bwí Yi ñdà Muiyisi rə zhe: «È nə wó byé yil á ce ná shár Ezhìbtì ní? Wó m̀n̄i ga ná cì gɔ̀-ɛ̀l̄ũ ɛ̀pòlò w w yil nà! Búrú mye tənɛ́ nyò̀n̄ yé, n̄́ mye tənɛ́ né yé, ná j'á búl ná nyār zúzúnú búrú w kòb̄b̄!» ⁶Rəmyé yó Cinu twí d̄ma bə swèsé y'á búl sà cè Esərayel lyi byă bé s̄o bə d̄s bə lyi nánzhəzh̄ bə gu. ⁷Dwí rí bə rə nə Muiyisi rə wɔ́: «Ná wèrhé yə-bəl̄l̄l̄, ná gə bú Cinu mú yilə, ná súlɪ ná bú ñmye mó yilə; zə Cinu cǎ ne ná yil m̀n̄i ga n ce d̄ma bé vò kwā né ná nyi nì!» Muiyisi zə Cinu cǎ ne dwi rí yilə, ⁸Cinu z̄ɛ́ n wɔ́ mɔ́: «Ce bə zùrhì kàmmɔ́ d̄m m̄ swā y cè, sá byəbyélé m̄ d̄s ò cìl̄ t̄ɛ́ ne: lò m̄b̄b̄ gakó d̄m m̄ d̄m m̄ gə kw̄ɛ́ n̄ nyi mu, m̄ n zw̄ɛ́ n̄ myəl̄ ré.» ⁹Muiyisi zùrhì kàmmɔ́ d̄m m̄ n byəbyélé d̄s w ne, d̄m gə y'á z̄ɛ́ m̄ d̄m lò rəmyé yi ní, rə-ná-cí m̄ yà ná n̄ nyi kàmmɔ́ d̄m m̄, sə n̄ yà ná n̄ zw̄ɛ́ n̄ myəl̄ ré. ¹⁰Rəmyé kwā né, Esərayel lyi byă bé zhìr bə vò bə zul Obɔ́ɔ́te né. ¹¹Bə z̄ɛ́ bə zhìr Obɔ́ɔ́te né bə vò bə zul Ye-Abərim ní, gɔ̀-ɛ̀l̄ũ ɛ̀pòlò w ò wɔ́ M̄waabe yé y wə, yi-púrhí s̄o mó. ¹²Bə zhì gāà bə zhìr bə vò bə zul Zəreede nə-ḡl̄l̄ w nyi nì. ¹³Bə k'e zhìr gāà bə vò bə zul Arən̄ nə-ḡl̄l̄ w ò n'ò shí Am̄rətəbá tənà y w ò lo gɔ̀-ɛ̀l̄ũ ɛ̀pòlò w dwā w m̄ ɛ̀pákè; wɔ́ Arən̄ nə-ḡl̄l̄ w òmyé ò wɔ́ M̄waabe sw̄ɛ́ ré, M̄waabe lyi bí ñdà Am̄rətəbá sw̄ɛ́ ré. ¹⁴Wó rəmyé è ce bə wəl Cinu búlā né s̄ébé ré w̄ɛ́: «Vayɛɛbe cɔ́ w Sɔ́fa nyi rí w ñd'ò nə-gwāàl̄; Arən̄ nə-ḡl̄l̄ w ¹⁵ñd'ò gógwāàl̄, rə n'è swé rə bən Aare jàà y s̄əta, rə súlɪ rə n'è twel̄é M̄waabe tənà y sw̄ɛ́ ré.» ¹⁶Bə zhì gāà bə zhìr bə vò bə yí Beere, «Zhìl̄ yá». Wó Beere ɛ́myé mó yó Cinu yà n̄ zòm ñdà Muiyisi ní n wɔ́: «Bȳɛ́ dwi rí lyi bí n̄ cǐ dwā yó nyi à la be n̄́ pɔ́.» ¹⁷Rəmyé yó Esərayel ju nw̄á y k̄ɛ̀b̄ɛ́: «Bə zhìl̄ y n̄́ mó bə d̄ɛ́. M̄-na wu-nyò́ búbwéese è kùr wə! ¹⁸Zhìl̄ y k̄ɛ̀b̄ɛ́ yó-cin̄á bé kù mú, Dwí rí lyi-fwāàl̄ rə pwār yə, ñdà rə pȳl̄ɛ́ d̄ə-d̄ààl̄, ñdà rə d̄ə-d̄ààl̄.» Bə zhì gɔ̀-ɛ̀l̄ũ ɛ̀pòlò w w bə zhìr bə vò Matana; ¹⁹bə zhì Matana bə vò Nayaləyəə, bə zhì Nayaləyəə bə vò Bamɔ́ɔ́te, ²⁰bə z̄ɛ́ bə zhì Bamɔ́ɔ́te bə vò nə-ḡl̄l̄ w ò n'ò dwi M̄waabe gɔ́ w nyi rí mú wə; Pyəsəga pyɔ́ w yá-p̄l̄ɛ́ y du d̄ɛ́ gɔ̀-ɛ̀l̄ũ ɛ̀pòlò w wə. ²¹Esərayel lyi byă bé twí lyi bə vò bə wɔ́ Am̄rətəbá pyɔ́ Səȳɔ́ ne: ²²«Ȳɛ́ ne a tó n̄ tənà y w a lȳɛ́; ná t'á la ywār ná tó cəsé ñdà d̄əv̄ɛ́-c̄ɛ́m̄ né w yé, ná t'á la zh̄l̄s̄ n̄́ mó mye nyó yé; sə-byə y dúdú ná la k̄ɔ́ ná m'e byerhe n̄ tənà yá.» ²³Sə Səȳɔ́ yə sh̄ɛ́n̄ Esərayel lyi byă bé tó n̄ tənà y w bə lȳɛ́ yé, n̄ já n byé n̄ dwi rí lyi bí gakó n̄ cǐ dwā yó, n̄ z̄ɛ́ n du n̄ la vò n̄ jəl Esərayel lyi byă bé gɔ̀-ɛ̀l̄ũ ɛ̀pòlò w wə. N̄ z̄ɛ́ n bə Yaase, sə wɔ́ gāà mó n̄ bú ñdà Esərayel lyi byă bé né. ²⁴Esərayel lyi byă bé gu mu ñdà búlā shù bə z̄ɛ́ bə zw̄ɛ́ n̄ tənà y k̄ɔ́n zhì Arən̄ nə-ḡl̄l̄ w ne e m'e vò e yí Yabɔ́ɔ́ke nə-ḡl̄l̄ wá, k̄ɔ́n súlɪ e ce Am̄ byă bé sw̄ɛ́ ré rə y'á k̄á-k̄él̄ ñdà bȳl̄-fw̄l̄ɛ́ mó ne. ²⁵Esərayel lyi byă bé zw̄ɛ́ ceme né gakó; bə z̄ɛ́ bə jòm Am̄rətəbá ceme né ñdà Eshəb̄ ñd'ò cə-bwālsé ò yala ne mó gakó w̄ɛ́. ²⁶Eshəb̄ y'á wɔ́ Am̄rətəbá pyɔ́ Səȳɔ́ cə-f̄l̄l̄ w zh̄n ga, Səȳɔ́ m̄b̄b̄ n̄ yà n̄ bú ñdà M̄waabe pyɔ́ mó m̄b̄b̄ n̄ yà n̄ j̄ɛ́n̄ n̄ ɲw̄ɛ́n̄ mó, n̄ zw̄ɛ́ n̄ tənà y p̄l̄p̄l̄ k̄ɔ́n m'e yí Arən̄ nə-ḡl̄l̄ wá. ²⁷Wó rəmyé è ce surhə cin̄á bé n'è w̄l̄à: «Bà-na Eshəb̄ cɔ́ w wa! K'á kwerhe á lù Səȳɔ́ cɔ́ w o zhì d̄ɛ́! ²⁸Mȳn̄ shí Eshəb̄ m̄ du, Mȳn̄-zho shí Səȳɔ́ cɔ́ w wa, sə m̄ jú Aare cɔ́ wá, M̄waabe né, ñdà Arən̄ pyār ré yó-cin̄á bé. ²⁹M̄abyóó zhe mó, M̄waabe! K̄ə-m̄ɔ́s̄he lyi bí, á yò zhìl̄! Bə ce rə byă bé z̄ɛ́ bə n'è d̄ur̄à, Bə ce rə kana-byă bé j̄r̄h yómá, Am̄rətəbá pyɔ́ Səȳɔ́ yómá! ³⁰Ná zə cama ná m'e t̄ə t̄ə be; k̄ɔ́n gakó p̄l̄p̄l̄ c̄w̄à, k̄ɔ́n zhì Eshəb̄ e m'e yí Jəb̄. N̄ cò tənà y ná m'e yí N̄fa, k̄ɔ́n gə zh̄l̄ e m'e yí M̄ɛ̀d̄əba mó gakó.» ³¹Esərayel lyi byă bé z̄ɛ́ bə jòm Am̄rətəbá tənà y wa. ³²Muiyisi twí lyi bə vò bə pyā bə lwar Yazeere cɔ́ w yé shò; bə bú bə zw̄ɛ́ ò cə-bwālsé ò yala ne mó, Muiyisi já n̄ jì Am̄rətəbá bə y'á wɔ́ s̄ə w̄ɛ́ mó. ³³Rəmyé kwā né, Esərayel lyi byă bé j'a pȳr̄hí bə z̄á jàà d̄o wə, bə kwè Bashā sómá yá. Bashā pyɔ́ Oge du n̄ jəl be, ñmyé ñdà n̄ dwi rí p̄l̄p̄l̄, n̄ la bú ñdà be Edəryi ní. ³⁴Cinu wɔ́ Muiyisi nì: «B̄k'á d̄ur̄ n̄ yw̄ɛ́ yé! À m'a ce mo n̄ j̄s wa, ñmyé ñdà n̄ dwi rí p̄l̄p̄l̄ e súlɪ ñdà n̄ tənà yá; n̄ m'a wèrhé m̄ ñdà n̄ gə wèrhé Am̄rətəbá pyɔ́ Səȳɔ́ n̄ yà n̄ j̄s Eshəb̄ né n̄ mó n̄ jí pȳl̄ɛ́ ré mó ta.» ³⁵Esərayel lyi byă bé ɲw̄ɛ́n̄ Oge ñdà n̄ byă bé ñdà n̄ dwi rí p̄l̄p̄l̄, lyi-nyì èdù ga mye yə d̄al̄ yé; bə zw̄ɛ́ n̄ tənà y bə cini.

Chapter 22

¹Esərayel lyi byä bé k'a pyirhi bə kwè sómá; bə yí bə zul Məwaabe já y wə, Zhərdē bwí y èpáke, kən merhe dwā ndá Zheriko.²Shəpəre byí Balaake lwar kən ré tèbé Esərayel lyi byä bé y'a wèrhé Aməratəbá ne mót. ³Məwaabe lyi bí gá nɔ dwí rí nánjəjóló w'əta mót, ywē j'a zē rə zhe be. Bə gá nɔ Esərayel lyi byä bé, ywē nánfóló j'a ce bə n'è zhizhiri dē, ⁴bə zē bə wót Majā nancesé ne: «Nunə nánzhó w kóbó m'a dót kən gakó, kən gá kákélé nába né mót bə zhé ndə nót gá n'ò dóm cesé gə w né.» Shəpəre byí Balaake yā n wót Məwaabe pyót rəmyé yi ní.⁵Məwaabe pyót Balaake twí lyi Bəwəre byí Balaam, n yā n jē Pəwəre né, n tənā y wa, Efəraate bə-fwèlè y nyí ni mú sō, bə vò bə pō byəl nyí rí bə wót: «Dwí rədu lyi shí Ezhíbtí bə b'e sú cə-yala gakó: nyí bi bə jē à yé y wə! ⁶Rəmyé ce, à n'á lwəl mó bə n bə n bwəl lwele n pə be, bə bə jàn ré j'á du ni; dēga à m'a nwené be, a zē a jì bi bə shár tənā y wa. B'á yē bə lò móbó n cí bwəl n yó ná n ne bwəl náacéné, sə lò móbó n bwəl lwele n pō mó ná n ne bwəl námməlwélé.»⁷Məwaabe nancesé ndá Majā nancesé zē sə shár sə la, sə súlí sə zə kən ré tèbé sə la jə-péré cəbal mó ne pə rə yə n kwānde mó. Sə nancesé gá yú Balaam sō, sə cí mu Balaake nyí rí. ⁸Balaam wót se: «Zō-na nyónò; à m'a lyár ába kən tó dwā ndə kən ré tèbé Cinu la ne wál mó.» Rəmyé ce Məwaabe yó-cinā bé j'a zō Balaam sō. ⁹Yi zē rə bə Balaam nyí ni, rə bwərh mo rə wót: «Yē lyi bə wót n sō mó?» ¹⁰Balaam lyár Yi n wót: «Məwaabe pyót Shəpəre byí Balaake twí lyi bə bə wót ne: ¹¹Nyí dwí rí tèbé rə shár Ezhíbtí ní mú j'a sú cə-yala gakó. Rəmyé ce bə n bwəl lwele n pə re n pē; dēga à m'a nwené a bú ndá re s'a jì rí.»¹²Yi wót Balaam ne: «N tá n la be tó n vò yé, n tá n la lwele mye bwəl n pə dwí rí tèbé ne yé, b'á cí bwəl rə yó.»¹³È zē nəkəkólé yá, Balaam gá zē té, n wəl Balaake lyi-fwàalé ne: «Kwē-na á vò á tənā y wa, bə Cinu cē bə n tá n la ne yō a tó ába a vò yé.»¹⁴Məwaabe lyi-fwàalé shí té rə zē rə kwē rə bə Balaake sō; rə wót mo: «Balaam yə shéné n tó nába n bə yé.»¹⁵Rəmyé kwā né Balaake ká n twí lyi-fwàalé dwā, bə yó w ndá bə pyèlè ré mye y'á k'è du náyáá bé yó w ndá bə pyèlè ré. ¹⁶Bə gá yú Balaam sō, bə wəl mo: «Nyí Shəpəre byí Balaake nyí rí: Yá yi ni, bə k'á cē à sō tú yé! ¹⁷B'á m'a búl a zhé n yó dē a súlí a wèrhé kən ré tèbé gakó n la ne lwəl mó. Rəmyé yilə, bə n bwəl lwele n pə dwí rí tèbé ne n pē.»¹⁸Sə Balaam lyár Balaake tuntunnə bé n wót: «Má Balaake wót n kèlè y səbyi-kúli y gakó ndá n kèlè y sánámá mó gakó n la ne pə mye, à t'á la kən dá-byí ga, námpólé ráá nánfóló mye wərhó rə yə dwā tó ndá Cinu à Yi rí nyí rí yé. ¹⁹Sə ndá rəmyé ga, gwē-nə á zō nyónò cəcē y kēbē á m'á dē, a nyí wót bə kón dō Cinu ká n la ne wál.»²⁰Yi zē rə bə Balaam nyí ni, cəcē y ne, rə wót mo: «È gə wót n byō yil lyi bí byèbē túwá, sə zē n tó be n vò. Sə wót kən ré tèbé à la mó byilu mú dúdú n la wərhó.»²¹Balaam dúl n zē nəkəkólé shāā shāā n lyē n bənə-nyé y n tó Məwaabe lyi-fwàalé ne n lyē. ²²Sə Yi lyim j'a zē rə n'è yi, rə gá nɔ mo n shár n la yi ní. N gá yā n jē n bəna y n la ndá n tuntunnə bé bəlye y n kwā yi ní, Cinu máléka y tú e b'e zhí sómá y yó muni ga e cərh n yé ne. ²³Bənə-nyé y nə Cinu máléka y è zhí sómá y yó nd'è búlú shù w ò fwərh ò pyá y w è jō wa; e j'a ywərh e yē sómá y ne e tó cesé wé. Balaam já n m'a bənə-nyé y n la mən ce e kwē e bə sómá y yó. ²⁴Rəmyé yó Cinu máléka y zhəl e vò è zhí sómá è y'á n'è tó górh wé, cəcəl wə; sómá y y'á n'è tó dəwé-cémé cə wé, byílsi səlye bwəl wə. ²⁵Bənə-nyé y j'a nə Cinu máléka yá: e j'a pə e vò e dē byíli y ni. È gá y'á zə Balaam nà y è m'è pör byíli y ni yi ní, Balaam já n ká n zē n ná n m'a ya. ²⁶Cinu máléka y k'e lyē be e vò e zhí jàā nánshəshéné, lò gá wār n m'a n gwē n vò n jə-jí sō ráá n jə-gwā sō mó jàā y wa. ²⁷Bənə-nyé y j'a nə Cinu máléka yá; e j'a zə Balaam e tu té, n lyim j'a zē rə n'è yi. N já n zē n búl n m'a y ndá dā-dóló. ²⁸Rəmyé yó Cinu ce bənə-nyé y zóm, e wót Balaam ne: «Bə kón à nə wèrhé mó n mó m'a ne twər rəto ga?» ²⁹Balaam lyár y n wót: «Wót n gá ná n zə ne n wèrhé ndə n gá ná n yál né mó yilə! À gə y'á zhe búlú shù à jō wa, à y'á m'a gu mú èlāsé-lāsé!» ³⁰Bənə-nyé y wót Balaam ne: «À dā n bənə-nyé y n ná n jòm dwəl ga mó nà? È nə wót èta à myèrhé à n'á wèrhé mó né?» Balaam lyár n wót: «J'ō.»³¹Rəmyé yi ní, Cinu já n pul Balaam yírhə né, Balaam nə Cinu máléka y è zhí sómá y yó, ndá búlú shù w ò fwərh ò pyá y wa, è jō wa; n wúli té n zē n tu n zə n yé y n pú té. ³²Cinu máléka y zē e bwərh mo e wót: «Bye yil n nə m'a n bənə-nyé y twər rəto ga? Nyí wót àmyé à tú à n'á cərh n sómá yá, b'ámýé yilə, n já n yə téré n zē n mó shár n sómá y yé. ³³Bənə-nyé y nɔ ne, sə twər rəto ga, è pə e yē ne. È gə y'á yə pə e yē ne, à gə y'á gu mú kūr yó, sə à y'á m'a yē èmyé ne e gwē zə myəl.»³⁴Balaam zē n wót Cinu máléka y ne: «À wèrhé yə-bəlóló, b'á yə lwar b'è wót nmyé n yā n zhí gāā, à yé né, sómá y yó yé. Sə èlāsé, sómá kēbē à shár èta mó gə dā n pùbúlà, à m'a k'a pyirhi.»³⁵Sə Cinu máléka y wəl mo: «Tó bala bé byèbē ne n vò, sə wót zómè ré tèbé à la mó cú mú dúdú n la zóm.» Rəmyé yó Balaam já n tó Balaake lyi-fwàalé ne n lyē. ³⁶Balaake gá nyèè bə Balaam bānā, n du n jəl mo Aare ne, Məwaabe tənā y wa, Arənō nə-góló w ò wót swé ré mó yó, n tənā y swé ré nyí ni. ³⁷Balaake bwərh mo n wót: «À yə lyi nánzhəzhó twí bə bə byé mó nà? È nə wót byé yil n yə twí n shé ne? À nə wār à m'a zhé n yó dē nà?»³⁸Balaam lyár Balaake n wót: «Nyín ni n sono; sə èlāsé, à nə wót à m'a byili kən ré tèbé gakó à n'á yál nà? Zómè ré tèbé Yi la à nyú w co mó dúdú à m'a zóm.»³⁹Balaam já n tó Balaake ne bə m'e vò Cəryaate-Uscote. ⁴⁰Balaake zwəl vwámá nánfwàalé ndá və-ywàalé vwí, n vùr cələ n pə bə vò bə pə Balaam ndá lyi-fwàalé tèbé rə y'á wót n kwā né mó ne. ⁴¹È zē nəkəkólé yá, Balaake zə Balaam n jì n vò Bamote-Baale, n gə zhí mägā n já n nə Esərayel dwí rí kəkālā mó.

Chapter 23

¹Balaam wò Balaake ne: «Lú vwĩ-jùúli tàlpyè nyòndò ní pē, sá súlí ní zə nə-byərɬ shàlpyè òndá pyi-byərɬ shàlpyè ní bà ní pē nyòndò cìcì mú mye.» ²Balaake wèrhé òndá Balaam gá yà ní wəl né; bà bàlyè y ga zwál nə-bya òndá pyi-bya vwĩ-jùúli gako yó. ³Balaam zè n wò Balaake ne: «Zhí n vwĩ námpúm cě́é ré nyí ní, àmyé m'a twě a vò kwā né. Dēga Cinu mà n bà n jəl ne; zòmè ré tèbé ní la ne cú mú, rà wó ná-dwí yil mye, à m'a cí ri mú.» Balaam já n lyě n vò ní zhí sómá y yó. ⁴Yi bà rə jəl Balaam, sə Balaam wəl re: «À ce bà lù vwĩ-jùúli tàlpyè y a súlí a zwál nə-bya òndá pyi-bya rəmyé òdù gako yó.» ⁵Rəmyé yó Cinu co zòmè Balaam nyú wə, n zè n wò mɔ: «Kwě ní vò Balaake sō. Wó èta n m'á zòm né.» ⁶Balaam kwě n vò Balaake sō, n yí n púrí ní zhí dē ní vwĩ námpúm cě́é ré nyí ní, nmyé òndá Mowaabe lyi-fwàalé gako. bwí mú? ⁷Balaam já n zè ní ná ní zòm ní nyi-zwennə zòmà né ní zhe: «Balaake ce a shí Siri a bà; Mowaabe pyó mó zhí yi-púrhí sō pyàr ré w n byě ne: «Bà ní bwəl lwele bwəse ní pə Zhakɔɔbe ne ní pē! Bà ní ce bà súl Esərayel ní pē!» ⁸Etər à nə m'a tó né a bwəl lwele a pə lò mó mɔ́bó Yi yə lwele bwəl rə pō ne? Etər à nə m'a tó né a ce bà bú lò mó mɔ́bó Cinu yə? ⁹À gə j'á zhí nəmù-pyàr ré yə-pèlé w à n'á nyí ri, à gə zhí pyàr ré yə-pèlé w à n'á myélé re, à nə dwí rə pɔr rə jə rə dúdú. Rə t'á ce rə cín dwá né dwā bé wé yé. ¹⁰Mó lò ní nə wó ní mà n gə Zhakɔɔbe shó wá? Mó lò ní nə wó ní mà n gə Esərayel lyi nánjəjóló wá? B'á cìcì mú cí òndá wu-cángá ciná bé gə n'è cì ní, sə à yó-gurə y yə òndá bà nyá y ta!» Balaam nyi-zwennə zòmà né nàlyè nyăn ré ¹¹Balaake wò Balaam ne: «Bàkón n wèrhé èta à yil mú? À zə mó ní bà m̀̀ni ga ní bwəl lwele ní pə à zwà bé ne, ní j'á ká n nə ní bobwere bwəl náàcèné dúdú n pə be!» ¹²Balaam lyár n wò: «À gə n'á zòmà, à bà m'ə s'a byili kɔn ré tèbé dúdú Cinu co à nyu w nà?» ¹³Balaake zhíli n wò: «Bà ní tó ne ní vò jàà dō wə, n gə m'á zhí mǎgǎ n já n nə dwí rí tèbé púlápúlá mó, rə kəkálà dúdú n yà n na, n yà n bà rə púlápúlá ne yé, sá zhí jàà y èmyé mó w ní bwəl lwele ní pə re ní pē!» ¹⁴N zə Balaam n vò Pyəsəga pyó w yə-pèlé wa, yùlù jàà èdù wé, n lù vwĩ-jùúli tàlpyè n zè n zwál nə-bya òndá pyi-bya vwĩ-jùúli gako yó. ¹⁵Balaam zè n wò mɔ: «Zhí nyòndò n vwĩ námpúm cě́é ré nyí ní, sə àmyé m'a twě a vò kwā né a dē.» ¹⁶Cinu bà n jəl Balaam n ce zòmè ré ní nyú wə; rəmyé kwā né n wò mɔ: «Kwě ní vò Balaake sō; wó èta n m'á zòm né.» ¹⁷Balaam kwě n bà Balaake sō, n púrí ní zhí dē ní vwĩ námpúm cě́é ré nyí ní, nmyé òndá Mowaabe lyi-fwàalé. Balaake bwərh mo n wò: «Cinu wəl bà byè?» ¹⁸Balaam já n zè ní ná ní zòm ní nyi-zwennə zòmà né ní zhe: «Balaake, zè té ní cili! Shəpɔɔre byí, pyèrhé n zhě ní cili ní!» ¹⁹Yi dà numbyíni sə rə m'e gò kɔma yé, rə dà Adā byí sə rə m'e lyár rə zòmà né yé. Rə nə y'a zòm e jà rə t'á wèrhé kaka nà? Rə nə y'a zòm zòmè rə zè rə t'á pyírh ri nà? ²⁰À cí bwəl òndá bà gə pɔ ne nyí ní, bà Cinu cí bwəl; à wàr bwəl mó mà cí mú à la kwārɬ yé. ²¹Bà bà mabyóó ne Zhakɔɔbe né yé, bà bà nòndò ne Esərayel né yé. Cinu ní Yi rí ɲwéné òndá mɔ; pyó còrhó búbwéésé n'è búbwéé ní sō. ²²Yi ce n shór Ezhíbtí ní; ní jàn ré wó gɔ-nɔ jàn. ²³Jəjírɬ-ywě tumə t'á twí Zhakɔɔbe sō yé, jə t'á pár Esərayel né yé: Rə yi gə j'á yúwá, bà n'è byili Zhakɔɔbe òndá Esərayel ne kɔn ré tèbé Yi n'è wèrhé mó. ²⁴Nyí dwí rə n'è zè té òndá gɔ ku ta, rə n'è zè rə zhí dē òndá bɔrɔ ta. Ò t'á pyé té ònd'ò yə kɔn ré tèbé ò zɔ mó dɔm o zhè yé, o súlí o nyò wè ré tèbé ò gu mú jal mó o zhè yé. ²⁵Balaake zè n wò Balaam ne: «N gə tá n la bwəl ní pə re mye, sə n bàk'á cí bwəl rə yó wèy.» ²⁶Sə Balaam lyár Balaake n wò: «À yə jènè a wò mó: «À m'a wèrhé kɔn ré tèbé gako Cinu la ne byilu mú» nà?» ²⁷Balaake ká n wò Balaam ne: «È gə wó èta sá bà. À m'a zə mó a vò jàà dō wə; dēga Yi m'a shéné ní zhí gàà ní bwəl lwele ní pə dwí rí tèbé ne ní pē.» ²⁸Balaake já n zə Balaam n vò n jì Pəwɔɔre pyó w ò zhí gɔ-elū èpòlò w yé y w mó yə-pèlé wa. ²⁹Balaam zè n wò Balaake ne: «Lú vwĩ-jùúli tàlpyè nyòndò ní pē, sá súlí tene nə-byərɬ shàlpyè òndá pyi-byərɬ shàlpyè nyòndò cìcì mú ní pē.» ³⁰Balaake wèrhé òndá Balaam gá yà ní wəl né; rəmyé kwā né ní zwál nə-bya èdù òndá pyi-bya èdù vwĩ-jùúli gako yó.

Chapter 24

¹Balaam púrí bà Cinu yà n búl ná n yál n cí bwəl Esərayel lyi byă bé yó; n já n ká n yà zhəl n pyà n lwar kən ré tèbé Cinu la byilu, ndə shāā ga mó ta yé, sə n pyirhí n zə n yé y n ză go-elū èpòlò wá.²Balaam gá kwě n yé y dē, n nɔ Esərayel lyi byă bé bà zul bà jě kwálá kwálá. Cinu éshirhá y só n yó wə, ³n já n zě n ná n zòm n nyl-zwennə zòmà né n zhe: «Nyí Bəwɔɔre byí Balaam nyí rí, nyí lò mó mǎbɔ́ n yírhá pul nà né mó nyí rí, ⁴nyí lò mó mǎbɔ́ n zhǎ nyé Yi zòmà né mó, n nə kən tèbé Jàn cábal mó ná n byili mu, n gə tú n ná n wèrhé ndə nyl-zwennə bé ta mǎn yírhá né zě nə pul yi ní mú, nyí rí: ⁵nyí n kwəárhé j'á búl rə càn, Zhakɔɔbe, n jisí mye búl sà càn, Esərayel! ⁶Sə j'a pəpəré tē sə twélé sə vò ndə nə-gwààle nē mə n'è dūr ta; sə nyé ndə bù-fwélè nyí ni bááre ta, ndə Alɔwéésea Cinu zhele ta, ndə séédərebá nē nyí ni ta. ⁷Nē mó sú n nē wē ré mə lyé mə n'è lwé tē, n twá né n dù mú nɔ nē kən j'a búl rə yí. N pyó mó jú be! Agaage yó, n pyèlè ré j'á n'è súlí. ⁸Yi ce n shər Ezhíbti ní; n jàn ré wó go-nɔ jàn. N ná n gwi dwá né nyébé nə n'è bwi ndə mó mó lyi bí, n ná n bəbwele bə kúr rí, n cama né n'è zal be. ⁹N yà n dwèlè tē, n zě n pyé tē ndə bɔɔ ta, ndə go ku ta; mǎ lò n mà n nɔwənə n ce n zě tē? Lò mǎbɔ́ n bwəl cènə n pǎ mó, mà n nə cènə, sə lwele m'a yí lò mǎbɔ́ n bwəl lwele n pǎ mó!» Balaam nyl-zwennə zòmà né nánkwaá né ¹⁰Rəmyé yó Balaake lyim j'a zě rə n'è yí Balaam; n já n mà n jèrh dwā ne n zě n wó mo: «À byé mó mǎn ga n bwəl lwele n pə à zwə be ne n pē, sə nyí wó twər rətɔ nyān ré èlāsē n gə já n nə n bwəl cènə dúdú n pe be né mó! ¹¹Kən gá wó èta e zhè, kwě n vò n tənà y wa! À y'á bwəl mó nyí b'á m'a búl a zhě n yó dē; sə è wó Cinu n ná n vòm re mó.» ¹²Balaam lyár mo n wó: «À y'á yè dāmá a zòm ndə n tùntúmá bé a wó: ¹³«Má Balaake wó n kèlè jì y səbyi-kùli y gako ndə è sánámá mó gako n la ne pɔ mye, à wàr à m'a gar Cinu nyí rí, ndə cènə bwəl ráá ndə lwele bwəl à səpwà ne yé. À m'a wó kən ré tèbé Cinu la ne byilu mú» nà? ¹⁴Rəmyé ce, èlāsē à la kwǎǎ a vò à dwí lyi bí sono; sə bà, à n'á yál a jènə a ce n lwar kən ré tèbé dwí rí tèbé lyi bí la n dwí rí ni wòrhó yí rí tèbé rə bàn mó wé mó.» ¹⁵Rəmyé yó n zòm n nyl-zwennə zòmà né n wó: «Nyí Bəwɔɔre byí Balaam nyí rí, lò mó mǎbɔ́ n yírhá né pul nà né mó nyí rí, ¹⁶Lò mó mǎbɔ́ n zhǎ nyé Yi zòmà né nyí rí, lò mó mǎbɔ́ n yé kən ré tèbé Dē-Cábal mó yé mó, nyí rí, n nə kən ré tèbé Jàn cábal mó ná n byili mú, n gə tú n ná n wèrhé ndə nyl-zwennə bé ta, n yírhá né zě nə pul yi ní mú, nyí rí. ¹⁷À nə kən rə bàn sə rə də èlāsē kə yil yé; À j'á n'á nyí ri, sə rə tə bwalbwəl à yala ne yé: Cāmásɔ́ shí Zhakɔɔbe sɔ̀ ò n'ò dwi, pyèlè-dàdɔ́lɔ́ shí Esərayel né ò n'ò dwi, ò n'ò bəbwele Məwaabe yá-sarha né, ò súlí o gurhi Seete byă bé gako. ¹⁸N mà n zwē Edəm tənà y n cini; N zwə bé m'a zwē Səyiiri tənà y bə cini, Esərayel n'è byili è jàn ré. ¹⁹Jàn cábal shí Zhakɔɔbe sɔ̀ n du tē; n gurhi cɔ́ w lyi bí byèbé bà dāl mó.» ²⁰Rəmyé kwā né, Balaam gá nɔ Amaleeke lyi bí, n zòm n nyl-zwennə zòmà né n wó: «Amaleeke lyi bí, dwá né gako kàndɔ wá! Sə tèbé rə bàn bà yil mú, wó cɔ́ dúdú.» ²¹Rəmyé kwā né, n nɔ Kəni byă bé, n zòm n nyl-zwennə zòmà né n wó: «N kèlè y zhí kēkē, n jāl ré mye cí nókulu w yó. ²²E já myi-zhər m'a jí Kayē, Ashuuri m'a tà kwā o zə mó yóm.» ²³N gu yó n zòm n nyl-zwennə zòmà né n wó: «Nyí wó mabyóó! Mǎ lò n mà n lú kən ré tèbé Yi la wòrhó mó yé né? ²⁴Nyí bū-bwələ nə zə lyi nə shí Shiipəri, bə m'a nwènə Ashuuri ndə Ebeere, nmye mye la n cici yò zhùlù.» ²⁵Zòmà né nəmyé kwā né, Balaam zhír n kwě n vò n tənà y wa; sə Balaake myé zhír n lyé n la n sɔ́.

Chapter 25

¹Esərayel lyi byä bé y'à jě Shitim ní, sə dwí rí ju kùr rà n'è fwəl ñdá Məwaabe lyi bàkwá bé. ²Məwaabe lyi bàkwá bé byè dwí rí bà yə né vwə né jàà wa; rə tó be rə jí rə súlí rə wùlì té bà yə né yé né. ³Esərayel lyi byä bé j'a shèné bà jírĥ Pəwəre yi Baale lyi, sə Cinu lyim j'a zè rà n'è yì bì dǎdǎ. Cinu wə Muiyisi ni: «Zə dwí rí yó-ciná bé gakó, sá ce bà tǒr be Cinu yé né, n ce bà yésé zǎ nənnyéné yá, m̀nì ga Cinu lyim rí rà j'a zè rà n'è yì dǎdǎ mó pá rà bà Esərayel lyi byä bé yó w lwé yé.» ⁵Muiyisi zè n wə Esərayel lyi byä bé bù-kárna bé ne: «Á mǎdù gakó gu n lyi bí byèbé bà shèné bà jírĥ Pəwəre yi Baale mó lyi mú!» ⁶Sə rəmyé yó, Esərayel lyi byä bé mǎdù bà n yí n da-byä bé cəcəl wə, ñdá Majā lyi bàkó n kwā; Muiyisi ñdá Esərayel lyi byä bé gakó dwí rí yírĥ wə, ñdá bà y'à n'è kúrh dwā-joló kòrhó w nyí rí ni. ⁷Eləyazaare byí, vwí-zwǎlnə Pyənaase, Aarō nǎ w gá nɔ rəmyé mó, n já n zè dwí rí cəcəl wə; n kwè swé n zə n jǔ wa, ⁸n tó Esərayel lyi bal mó kùr n zù kòrhó w wə, n zò bà bǎlyè y ga, Esərayel lyi bal mó ñdá kǎ mó ga, kǎ mó nmyé mó kòrhó w wə. Rəmyé yó mǎbyóó w ò y'à n'ò gurĥi Esərayel lyi byä bé mó j'a zĥi. ⁹Lyi bí byèbé mǎbyóó w y'à gu mú yǎl nunə mǎǎrhè shí-èlyè ñdá rəna (24 000). ¹⁰Cinu zè n zòm ñdá Muiyisi n wə: ¹¹«Eləyazaare byí, vwí-zwǎlnə Pyənaase, Aarō nǎ w pó à lyi-shùurí Esərayel lyi byä bé yó wə, n gá yǎl bwě dūr cǎbal à jàà w bà cəcəl w mó yilə. Wó rəmyé è ce bwě-dūr yə ce a ce Esərayel lyi byä bé jé té yé.» ¹²Rəmyé mó ce, cí nyí n wə: Nyí à n'á zal yə-zúlá dǎbre ñdá mɔ. ¹³Rə m'a yə nmyé ñdá n nēmé né ga yilə. Dǎbré rəmyé mó m'a pə be vwí-zwǎlnə tum rí tǔ ŋwónó w twéé twéé yilə, n gá yǎl bwě-dūr cǎbal n Yi rí shò kwā né, e ja n twí yə-bǎlǎl sǔbri pɔ tǔtwí rí Esərayel lyi byä bé yil mú mye yilə.» ¹⁴Esərayel lyi bal mó bà gu mú, mǎbó bà tó dwā bà gu ñdá Majā lyi bàkó mó yà n yíl Ziməri, Səlu byí, Shəmənyō kwálá y yó-cǎbal mǎdù. ¹⁵Sə Majā lyi bàkó mó bà gu mú yà n yíl Kozəbyi, Suuri bàkó; Suuri nmyé mó yà n wó Majā kwálá y jì èdù yó-cǎbal. ¹⁶Rəmyé yó Cinu zòm ñdá Muiyisi n wə: ¹⁷«Zhəl-nə á bú ñdá Majā lyi bí sə á ŋwéné be. ¹⁸Bə bà tó myìnù mú mǎbó bà b'e myìnì ába mó denne bà pyà á nyí, Pəwəre yò w wé e súlí ñdá bà nəkó, Majā yó-cǎbal mǎdù y bàkó Kozəbyi, bà gu Pəwəre mǎbyóó w yi ní mú yò w wé.»

Chapter 26

¹Cinu zòm ndá Muiiisi ndá Aarṣ byĩ, vwĩ-zwǎlnə Eləyazaare n wò: ²«Gál-na byinə shí-ělyè è m'è la ciná bé, bà wó bà m'a vò búlú jàà w Esərayel byā bé dwí rí gakó wé mó, kèlé kèlé.»³Sə Muiiisi ndá vwĩ-zwǎlnə Eləyazaare zòm ndá be Məwaabe já y wə, Zhərdē bwí y nyí ni, kən merhe dwā ndá Zheriko. Bà wəl be: ⁴«Nə m'ā gə bala bé byěbé bà zhe byinə shí-ělyè è m'è la ciná bé, ndá Cinu gə pə nyí Muiiisi ni ní.»Nyí Esərayel lyi byā bé bà y'ā shār Ezhíbtí tənà y w mós.⁵Orəben, Esərayel byi-ce yá. Orəben byā bé: Anṓke jì y lyi bí bà wó Anṓke nèmé né ndá Pəlu jì y lyi bí bà wó Pəlu nèmé né, ⁶ndá Esərṣ jì y lyi bí bà wó Esərṣ nèmé né ndá Kərəmyi jì y lyi bí bà wó Kərəmyi nèmé né. ⁷Wó bəmyé bà y'ā wó Orəben lyi bí jìsì. Sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá rə̀tò ndá zòm nyǎlpyè ndá shá-ètò (43 730).⁸Pəlu byi mǝdù, Eləyaabe, ⁹ndá Eləyaabe byā bé: Nəmwəwə ndá Datā ndá Abyəram. Wó Datā nımyé mó ndá Abyəram nımyé mó, Esərayel dwí rí yó-ciná, bà y'ā zē bà n'è bwí ndá Muiiisi ndá Aarṣ mós; bà y'ā nṓwéné ndá Kore kwā-lyi bí bà gə y'ā tú bə zē bà n'è bwí ndá Cinu yi ní mú.¹⁰Ce y j'a kǎl è nyí e lyi bəmyé ndá Kore ga, dē ré tēbé n kwā-lyi bí cù mú, myĩn mú mye súlì mǎ jí nunə zwǎ-ǎlyè ndá shí-ənu y mú; bà yǎl myərḥo. ¹¹E já Kore cici byā bé y'ā zē bà yə ci rəmyé yi ní yé.¹²Nyí Shəmənṓy byā bé, jì jì: Nəmwəwə jì y lyi bí bà wó Nəmwəwə nèmé né ndá Yamē jì y lyi bí bà wó Yamē nèmé né ndá Yakē jì y lyi bí bà wó Yakē nèmé né; ¹³ndá Zəra jì y lyi bí bà wó Zəra nèmé né ndá Shəwul jì y lyi bí bà wó Shəwul nèmé né. ¹⁴Wó bəmyé bà y'ā wó Shəmənṓy lyi bí jìsì. Bà y'ā wó nunə mǝṛrhè shí-ělyè ndá rəlyè ndá zwǎ-ǎlyè (22 200).¹⁵Nyí Gaade byā bé, jì jì: Səfṣ jì y lyi bí bà wó Səfṣ nèmé né ndá Aji jì y lyi bí bà wó Aji nèmé né ndá Shuni jì y lyi bí bà wó Shuni nèmé né; ¹⁶ndá Ozəni jì y lyi bí bà wó Ozəni nèmé né ndá Eri jì y lyi bí bà wó Eri nèmé né; ¹⁷ndá Arṓde jì y lyi bí bà wó Arṓde nèmé né ndá Arəli jì y lyi bí bà wó Arəli nèmé né. ¹⁸Wó bəmyé bà y'ā wó Gaade byā bé jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá zwǎ-ǎnu (40 500).¹⁹Nyí Zhəda byā bé jìsì: Ere ndá Onā; sə Ere ndá Onā ga cù Kanaā tənà y wə. ²⁰Rəmyé ce, nyí Zhəda byā bé, jì jì: Shəla jì y lyi bí bà wó Shəla nèmé né ndá Pəreese jì y lyi bí bà wó Pəreese nèmé né ndá Zəra jì y lyi bí bà wó Zəra nèmé né. ²¹Nyí Pəreese byā bé: Esərṣ jì y lyi bí bà wó Esərṣ nèmé né ndá Amuuli jì y lyi bí bà wó Amuuli nèmé né. ²²Wó səmyé sə y'ā wó Zhəda byā bé jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-shǎlpyè ndá tǎldù ndá zwǎ-ǎnu (76 500).²³Nyí Yəsakaare byā bé, jì jì: Təla jì y lyi bí bà wó Təla nèmé né ndá Puvə jì y lyi bí bà wó Puvə nèmé né; ²⁴ndá Yəshuubi jì y lyi bí bà wó Yəshuubi nèmé né ndá Shəmərṣ jì y lyi bí bà wó Shəmərṣ nèmé né. ²⁵Wó səmyé sə y'ā wó Yəsakaare jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-shǎldù ndá rə̀na ndá zwǎ-ǎtò (64 300).²⁶Nyí Zabyəlṣ byā bé, jì jì: Səreede jì y lyi bí bà wó Səreede nèmé né ndá Elṣ jì y lyi bí bà wó Elṣ nèmé né ndá Yaləyəə jì y lyi bí bà wó Yaləyəə nèmé né. ²⁷Wó səmyé sə y'ā wó Zabyəlṣ lyi bí jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-shǎldù ndá zwǎ-ǎnu (60 500).²⁸Nyí Zhozufu byā bé, jì jì: Manase ndá Efərayim. ²⁹Nyí Manase byā bé: Məciiri jì y lyi bí bà wó Məciiri nèmé né, Məciiri n lùl Galaade, ndá Galaade jì y lyi bí bà wó Galaade nèmé né. ³⁰Nyí Galaade byā bé: Yəzeere jì y lyi bí bà wó Yəzeere nèmé né ndá Eleke jì y lyi bí bà wó Eleke nèmé né; ³¹ndá Asərayəə jì y lyi bí bà wó Asərayəə nèmé né ndá Shəkem jì y lyi bí bà wó Shəkem nèmé né; ³²ndá Shəmyəda jì y lyi bí bà wó Shəmyəda nèmé né ndá Efeere jì y lyi bí bà wó Efeere nèmé né. ³³Efeere byi Səlcfaade wó kana-byā dúdú n lùl, n yə bal-byi lùl yé. Səlcfaade bəkwá bé y'ā yil Mala ndá Nəwa ndá Ogəla ndá Myələka ndá Tərəsa. ³⁴Wó səmyé sə y'ā wó Manase lyi bí jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shí-ənu ndá rəlyè ndá zṣ-nyǎlpyè (52 700).³⁵Nyí Efərayim byā bé, jì jì: Shətəla jì y lyi bí bà wó Shətəla nèmé né ndá Bəkeere jì y lyi bí bà wó Bəkeere nèmé né ndá Taā jì y lyi bí bà wó Taā nèmé né. ³⁶Nyí Shətəla jì y lyi bí èlāsē: Erā n lùl Erā jì y lyi bí. ³⁷Wó bəmyé bà y'ā wó Efərayim byā bé jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-ètò ndá rəlyè ndá zwǎ-ǎnu (32 500). Wó bəmyé bà y'ā wó Zhozufu byā bé, gál mó mǎ gál jì jì yi ní mú èta. ³⁸Nyí Bəzhame byā bé, jì jì: Beela jì y lyi bí bà wó Beela nèmé né ndá Ashəbyəə jì y lyi bí bà wó Ashəbyəə nèmé né ndá Ayəram jì y lyi bí bə wó Ayəram nèmé né, ³⁹ndá Shəfam jì y lyi bí bà wó Shəfam nèmé né ndá Ufam jì y lyi bí bà wó Ufam nèmé né. ⁴⁰Beela byā bé yǎl: Arəde ndá Naamā; Arəde jì y lyi bí bà wó Arəde nèmé né, Naamā jì y lyi bí zē bà wó Naamā nèmé né. ⁴¹Wó bəmyé bà y'ā wó Bəzhame byā bé gál mó mǎ gál jì jì yi ní mú èta; bà yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá rə̀nu ndá zṣ-nyǎldù (45 600).⁴²Nyí Dan byā bé, jì jì: Shəwam jì y lyi bí bà wó Shəwam nèmé né. Wó bəmyé bà y'ā wó Dan lyi bí jìsì gál mó mǎ gál jì jì yi ní mú. ⁴³Shəwam jìsì lyi bí gakó yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-shǎldù ndá rə̀na ndá zwǎ-ǎna (64 400).⁴⁴Nyí Aseere byā bé, jì jì: Yəməna jì y lyi bí bà wó Yəməna nèmé né; ndá Yəshevvi jì y lyi bí bà wó Yəshevvi nèmé né ndá Bərəya jì y lyi bí bà wó Bərəya nèmé né. ⁴⁵Nyí byěbé Bərəya byā bé lùl mú: Ebeere jì y lyi bí bà wó Ebeere nèmé né ndá Maləcəə jì y lyi bí bà wó Maləcəə nèmé né. ⁴⁶Aseere bəkó mó yā n yil Səra. ⁴⁷Wó bəmyé bà yǎl Aseere byā bé jìsì, sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shí-ənu ndá rə̀tò ndá zwǎ-ǎna (53 400).⁴⁸Nyí Nəfətəlyi byā bé, jì jì: Yasəyəə jì y lyi bí bà wó Yasəyəə nèmé né ndá Guni jì y lyi bí bà wó Guni nèmé né; ⁴⁹ndá Yəsəere jì y lyi bí bà wó Yəsəere nèmé né ndá Shələm jì y lyi bí bà wó Shələm nèmé né. ⁵⁰Wó bəmyé bà y'ā wó Nəfətəlyi jìsì gál mó mǎ gál jì jì yi ní mú èta; sə lyi bí yó w y'ā wó nunə mǝṛrhè shá-əna ndá rə̀nu ndá zwǎ-ǎna (45 400).⁵¹Nyí Esərayel lyi byā bé púlápúlá yó wó: nunə mǝṛrhè zṣ-nyǎldù ndá òdù ndá zṣ-nyǎlpyè ndá shá-ètò (601 730).⁵²Cinu zòm ndá Muiiisi n wò: ⁵³«Wó jìsì səmyé mó ne n m'ā tə tənà yá: cələ né m'a merhe dwā ndá jì gakó lyi bí yó w gə mǎ né.»⁵⁴N

m'ă ce jì y kèbè è lyì bí já m'ó cəl ré mye yə nánfǎlǎ, sə jì y kèbè è lyì bí mǎ nyí mú, cəl ré mye m'a mərhe nyí. Bə m'a pə cəl jì gakó ne rə mərhe rə lyì bí yó wá. ⁵⁵Sə e já w'ó tántéé dənne bə m'a tó né bə m'e tə tənà yá. Cələ né bə la n'ó m'ó m'a tó dwā ñdǎ bə nambala bə kwálsé lyì bí yó wá. ⁵⁶W'ó tántéé y t'ó m'ó è m'a pə lò gakó ne n' cəl ré, e tə ne jì y kèbè è lyì bí já ñdǎ kèbè è lyì bí mǎ nyí ni.»⁵⁷Nyí Levyi dwí rí lyì bí bə gəl jì jì mú yó wá: Gerəshon jì y lyì bí bə w'ó Gerəshon nēmé né ñdǎ Kəyaate jì y lyì bí bə w'ó Kəyaate nēmé né ñdǎ Mərəri jì y lyì bí bə w'ó Mərəri nēmé né. ⁵⁸Nyí Levyi jìsì dwā: Lyəbani jì y ñdǎ Ebərǝ jì y ñdǎ Məli jì y ñdǎ Mushi jì y ñdǎ Kore jì yá. Kəyaate n' lùl Aməram. ⁵⁹Aməram kē m'ó yà n' yíl Yəkəbeede, Levyi bəkó, n' kē m'ó lùl n' p'ó Ezhíbtí ní. Yəkəbeede lùl byǎ n' pə Aməram ne: Aarǝ ñdǎ Muiyisi ñdǎ bə nəkó Myərəyam. ⁶⁰Aarǝ n' lùl Nadaabe ñdǎ Abyəwu ñdǎ Eləyazaare e súlí Yətamaare. ⁶¹Sə Nadaabe ñdǎ Abyəwu cùwə, bə bə z'ó myín m'ó m'ó bə vò bə pə Cinu ni. ⁶²Bə gá gəl Levyi dwí rí lyì bí kən zhì cànà èdù è m'è la m'ó nyí rí bala bə gakó, bə yó w' y'à w'ó nunə m'órhè shí-elyè ñdǎ rətò (23 000). Bə zhən ga, bə y'à yə bə Esərayel lyì byǎ bə dwā bə ne mwì bə m'e gə bə yé, bə bə y'à yə bə cəl-tənà pə Esərayel lyì byǎ bə dwā bə cəcəl w' yé. ⁶³W'ó kən ré tēbè Esərayel lyì byǎ bə gəl m'ó Muiyisi ñdǎ vwǝ-zwǝlnə Eləyazaare gəl Məwaabe j'ó y wə, Zhərdē bwí y nyí ni, kən mərhe dwā ñdǎ Zheriko, p'ó m'ó. ⁶⁴Esərayel lyì byǎ bə byèbè Muiyisi ñdǎ vwǝ-zwǝlnə Aarǝ y'à gəl Sənəyi g'ə-elū èpòlò w' w' m'ó m'ədù ga yà n' k'ó n' tēné bə w'è yé, ⁶⁵bə Cinu yà n' dāmǎ n' w'ò bə bə bə m'a cì g'ə-elū èpòlò w' wə; sə zhən ga, bəmyé m'ədù ga yə dāl, è gə dā Yəfune byí Kaləbe ñdǎ Nuuni byí Zhozwe dúdú.

Chapter 27

¹Rəmyé yó, Səɬɬfaade bəkwá bé zɛ̀ bə bà; Səɬɬfaade yà n wó Efeere byĩ, Efeere zɛ̀ n wó Galaade byĩ, Galaade zɛ̀ n wó Məciiri byĩ, Məciiri zɛ̀ n wó Manase byĩ; bə y'á wó Zhozefu byĩ Manase jisí èdù bəkwá. Bə yilə né y'á wó Maala ndá Nəwa ndá Ogəla ndá Myələka ndá Tərəsa.²Bə tú bə zhì Muiyisi ndá vwĩ-zwəlnə Eləyazaare ndá Esərayel yó-cinə bé ndá dwí rí púlápúlá yé né dwā-joló kòrhó w nyí rí wə, ³bə wó: «Nə da mó cù gɔ-elū èpòlò w wə, n yà n dà Kore kwā-lyi bí lò yé, n yà n dà Kore kwā-lyi bí byèbé bə co nyí dwā w bə bú ndá Cinu mú lò yé; wó n cici yə-bəɬɬlɔ́ w dúdú ò ce n ci. E jà n yà n yə bal-byĩ lùl yé.⁴Nə da mó yil ré nə mə sə rə jé tɛ́ n dwí rí wé, n gá yə bal-byĩ lùl yilə? Rəmyé ce pə cəl-tənàa nəmyé cici mú ni ndə ná da da-byá bé ta.» ⁵Muiyisi zə bə nyí rí n mə n vò Cinu yé né.⁶Sə Cinu zòm ndá Muiyisi n wó: ⁷«Səɬɬfaade bəkwá bé zhe buri; n m'á pə bə cəl-tənà bə ciní ndə bə da da-byá bé ta, n m'á súlí n pə bə bə da cəl ré.⁸Rəmyé kwā né, n m'á wó Esərayel lyi byá bé ne: «Bal gə cù ndá n yə bal-byĩ lùl, sə á pə n cəl-tənà y n bə́kó mó nɛ.⁹N gə bə bə́kó zhe sə á pə n cəl ré n da-byá bé nɛ.¹⁰N gə bə da-byá zhe sə á pə rə n da da-byá bé nɛ. Sə n da gə bə da-byá zhe sə á pə rə n dwí rí lò mó mɔ́bó n nɔ́wé ndá mɔ́ n jì y wé mó nɛ: wó lò mó nmyé mó n mà n zwé n cəl ré n ciní.» Rə m'a yə kən ré tɛ̀bé rə mə sə rə wèrhé mó nyí Esərayel lyi byá bé yilə, rə tó nyé né nyèbé Cinu pə Muiyisi ni mú.»¹²Cinu wəl Muiyisi ni: «Jíl Abərim pyàr ré rə twèlé dwā nɛ mó yó, n nyí tənà y à n'á pə Esərayel lyi byá bé nɛ mó.¹³N m'á nyí yə, sə rəmyé kwā né, nmye m'á ci n twèlé n dabá nɛ ndə n da-byĩ Aarɔ́ gə cù ní.¹⁴Bə Sin gɔ-elū èpòlò w wə, dwí rí gə pyà à nyí yi ní, á yə à cəl cili à gə y'á n'á pə ába nyí b'á ce nɛ́ du á m'a ce bə lwar b'á bə dō zhe mó yé.» È wó Mərəba náná bé, Kadəeshe né, Sin gɔ-elū èpòlò w w mó.¹⁵Rəmyé yó Muiyisi wəl Cinu ni: ¹⁶«Bə Cinu, Yi rí tɛ̀bé kò-nyí dwí gakó nyū mú wə rə jɛ́ w mó cír lò mó mɔ́bó n la n yə dwí rí yé né,¹⁷n mà n shér n kə n zù rə yé né, n ce rə shér n kə n ce rə zù mú; èta Cinu dwí rí t'á la yál ndə pyiisi shèbé sə bə vwā-ənən zhe ta yé.»¹⁸Cinu lyár Muiyisi n wó: «Cír Nuuni byĩ Zhozwe; b'á éshirhá y nɔ́wéné ndá mɔ́. N m'á cí n jɛ́ y n yó,¹⁹n zə mɔ́ n vò n byili vwĩ-zwəlnə Eləyazaare ndá dwí rí púlápúlá nɛ, n zɛ́ n pyi mu n tum rí bə yírh wə.²⁰N m'á pɔ́ cəl n nɔ́wónɔ́ w wé m̀nì ga Esərayel lyi byá bé dwí rí púlápúlá shéné n nyí ni.²¹Sə n mà n vò n zhì vwĩ-zwəlnə Eləyazaare yé né, sə Eləyazaare mà n tó Urimb denne n pyà Cinu nyí rí lwar n shò kwā né, Cinu yé né. Wó nyí rí rəmyé mó nɛ bə m'a tó bə m'è shér ráá bə m'è zwì, nmyé ndá Esərayel lyi byá bé gakó: è n'è yál è wó dwí rí púlápúlá.»²²Muiyisi wèrhé ndə Cinu gə yà n pə mɔ́ nyí ní; n zə Zhozwe n mə n vò n zhì vwĩ-zwəlnə Eləyazaare ndá dwí rí gakó yé né.²³N cí jèrh n yó, n zɛ́ n pyi mu n tum rí ndə Cinu gə yà n tó Muiyisi denne n byili ní.

Chapter 28

¹Cinu zòm ndá Muyiisi n wò: ²«Pə nyó né nyèbé Esərayel lyi byă bé ne ní wò: Ce-nə jàn né á j'á n'á zə pansé shèbé à mǎ ndá se mó á n'á twí á pə ne sà yi rí wə: à kùjú wáa, ò lwé ré wó nányənyèlè rə n'è swé lyim té mó.³N m'á wò bə: Nyí kùjírə né nyèbé á la Cinu ni pə mó: byin rədu rədu pyi-bwǎlse sǎlyè, kaka bə se zhe, dē gakó, twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré yilə. ⁴Bə m'a zwál èdù y nəkəkólé ne, bə zwál è dō mó cə y gə tú è n'è byíbyílí yi ní, ⁵bə m'a súlí mún cǎéle rətò mǎ ywǎrh ndá olyivyǎəre byă nwǎ kaka yə y gùlí lyítər ndá fwǎ. ⁶Wó rəmyé rə wó twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré, ndá bə gá y'á n'è zwál re Sənyə pyò w yó mó né, kùjú w kǒbò ò lwé ré wó nányənyèlè rə n'è swé lyim té Cinu yilə. ⁷Dǎvè kèbé bə mǎ sǎ bə ló té bə pə Cinu ni mú wó dǎvè lyítər rədu ndá fwǎ, pyi-bwǎlé nǎyáá y yilə, sǎ e yà dǎvè kèbé è jè bə la té ló bə pə Cinu ni, kòrhó w wé. ⁸Bə m'a zwál pyi-bwǎlsé sǎlyè nyǎ y cə y gə tú è n'è byíbyílí yi ní; bə m'a súlí bə zə nəkəkólé y mún mú ndá dǎvè y bə ló té bə pə Cinu ni mú dwí rí cici bə m'e zwál yə. Rə wó kùjú kǒbò ò lwé wó nányənyèlè rə n'è swé lyim té Cinu yilə. ⁹Shirhá dē ré, bə m'a zwál byin rədu rədu pyi-bwǎlse sǎlyè, kaka bə se zhe, bə súlí mún cǎéle tǎldù mǎ ywǎrh ndá nwǎ ndá dǎvè y bə la té ló bə pə Cinu ni mú. ¹⁰Wó shirhá dē ré vwǐ nǎmpúm cǎé ré rə n'è súlí twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré ne ndá rə dǎvè y bə n'è lwé té bə pə Cinu ni mú. ¹¹Cànà gakó kùr-jirə yə, á m'á zwál vwǐ nǎmpúm cǎé á pə Cinu ni: nə-byərǎ sǎlyè ndá pyi-bya èdù e súlí byin rədu rədu pyi-bwǎlse shǎlpyè, vwámá né nəmyé mó m'a yə vwámá nyèbé kaka bə ne zhe, ¹²ndá mún cǎéle nǎbò mǎ ywǎrh ndá nwǎ nə-bya gakó yilə; ndá mún mǎ ywǎrh cǎéle tǎldù pyi-bya y yilə; ¹³ndá mún cǎéle rətò mǎ ywǎrh ndá nwǎ pyi-bwǎlé èdù gakó yilə. Rəmyé wó vwǐ nǎmpúm cǎé rə lwé ré wó nányənyèlè rə n'è swé lyim té Cinu yilə. ¹⁴Dǎvè y bə mǎ sǎ bə ló té bə pə Cinu ni mú wó lyítərə nətò nə-bya gakó yilə, ndá lyítərə nǎlyè pyi-bya y yilə, e súlí lyítər rədu ndá fwǎ pyi-bwǎlé èdù gakó yilə. Wó rəmyé rə wó càn-dùlí y vwǐ nǎmpúm cǎé ré bə m'a zwál byin rí càn-dùlí címsí gakó yi ní mú. ¹⁵Á m'á súlí á zwál bəcílá á pə Cinu ni, yə-bəlǎlò w vwǐ rí yilə; bə m'a zwál ré bə m'e súlí twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré ndá rə dǎvè y bə n'è lwé té bə pə Cinu ni mú ní. ¹⁶Cànà nǎyáá y dwǎ shí ndá nənà dē ré, wó Pake címsí Cinu yilə. ¹⁷Cànà y èmyé mó dwǎ shí ndá nənà dē ré wó címsi dē: bə m'a dǎ búúri rə yə sǎ-nəbyè ce dwǎ nyǎlpyè. ¹⁸Címsí dē nǎyèé ré yù wə, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tǎbé rə jè rədu ga mye tú yé. ¹⁹Á m'á zwál vwè nǎmpúmá cǎé á pə Cinu ni: nə-byərǎ sǎlyè ndá pyi-bya èdù e súlí byin rədu rədu pyi-bwǎlse shǎlpyè. Á m'á zə vwámá nyèbé kaka bə ne zhe mó, ²⁰e súlí mún mú mǎ ywǎrh ndá nwǎ bə mǎ sǎ bə pə mó: mún cǎéle nǎbò nə-bya èdù yilə, ndá mún cǎéle tǎldù pyi-bya èdù yilə. ²¹Bə m'a súlí mún cǎéle rətò, pyi-bwǎlsé shǎlpyè y èdù gakó yilə. ²²Bə m'a súlí bə zwál bəcílá yə-bəlǎlò w sùbri pə tǔtwǐ rí tú yil á yilə. ²³Á m'á wèrhé rəmyé mó gakó á m'á súlí nəkəkólé vwǐ nǎmpúm cǎé ré rə wó twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré ne. ²⁴Dē gakó, dwǎ nyǎlpyè wé, á m'á zə kùjú á b'á pə Cinu ni, kùjírə né nyèbé rə lwé wó nányənyèlè rə n'è swé lyim té mó; á m'á súlí rí twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré ndá dǎvè y bə n'è lwé té bə pə Cinu ni mú, á pa. ²⁵Sə dwǎ nyǎlpyè dē ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tǎbé rə jè rədu ga mye tú dē ré rəmyé mó yù w yé. ²⁶Jòró w címsí dē ré, á gə zə á vólò byă bé nǎyáá bé á bàn Cinu ni pə, wə-dùn rí pené y Səmyense címsí yilə, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilə; á t'á la tum tǎbé rə jè rədu ga mye tú yé. ²⁷Á m'á zwál vwǐ nǎmpúm cǎé ré rə lwé wó nányənyèlè rə n'è swé lyim té á pə Cinu ni: nə-byərǎ sǎlyè ndá pyi-bya èdù e súlí byin rədu rədu pyi-bwǎlse shǎlpyè, ²⁸ndá mún bə ywǎrh ndá nwǎ bə mǎ sǎ bə pə mó: mún cǎéle nǎbò, nə-bya èdù gakó yilə, ndá mún cǎéle tǎldù, pyi-bya y yilə, ²⁹ndá mún cǎéle rətò pyi-bwǎlsé shǎlpyè y èdù gakó yilə. ³⁰Á m'á súlí á zwál bəcílá, yə-bəlǎlò sùbri pə tǔtwǐ rí tú yil á yilə. ³¹Á m'á zwál re á súlí a pə nə dǎvè y bə n'è lwé té bə pə Cinu ni mú á m'á súlí twéé twéé vwǐ nǎmpúm cǎé ré ndá rə vwǐ rí rə n'è súlí mú ni. Á m'á zə vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé.

Chapter 29

¹Cànsè shàlpyè nyà y dē náyéé ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilá. Á t'á la tum tèbé rà jè ràdù ga mye tũ yé. È m'a yà wu-nyò búbwéésea dē.²Á m'á zwál vwí námpúm cěé rà lwé wó nányànyèlè rà n'è swé lyim té á pə Cinu ni: nà-bya èdù ndá pyi-bya èdù ndá byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shàlpyè, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé;³ndá mún mú bà ywárh ndá nwǎ y mó: mún cəále nəbó nà-bya y yilá, ndá mún cəále tàldù pyi-bya y yilá, ⁴e súlí mún cəále ràtò pyi-bwálsè shàlpyè y èdù gakó yilá. ⁵Á m'á súlí á zwál bàcílá yà-bəlǎlǎl súbri pə tũtwí rí tũ yil á yilá.⁶E súlí càn-dúlsí vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú ndá twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rəmye mún mú ndá nà dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú, ndá nəmye lùl-e-púrsí gá n'è byili ní nà shò kwā né mó: rà wó kùjú ò lwé wó nányànyèlè rà n'è swé lyim té Cinu yilá.⁷Cànsè shàlpyè nyà y èmyé mó dwā shí dē ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilá. Á m'á lyé á nyí, sà á t'á la tum tèbé rà jè ràdù ga mye tũ yé.⁸Á m'á zwál vwí námpúm cěé rà lwé wó nányànyèlè rà n'è swé lyim té á pə Cinu ni: nà-bya èdù ndá pyi-bya èdù e súlí byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shàlpyè. Á m'á zə vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé,⁹ndá mún mú bà ywárh ndá nwǎ bà mǎ sà bə pə mó: mún cəále nəbó nà-bya y yil ndá mún cəále tàldù pyi-bya y yilá, ¹⁰ndá mún cəále ràtò pyi-bwálsè shàlpyè y èdù gakó yilá. ¹¹Á m'á súlí á zwál bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, e súlí vwí rí tèbé bà n'è zwál súbri nánfǎlǎl w dē ré yù w mú ndá twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni nà n'è tó ne mó.¹²Cànsè shàlpyè nyà y dwā shí ndá nənù dē ré, á m'á jòm kúl-fwèlè Cinu yilá. Á t'á la tum tèbé rà jè ràdù ga mye tũ yé. Á m'á jí címsi nánfwèlè dwā nyàlpyè, Cinu yilá.¹³Á m'á zwál vwí námpúm cěé rà lwé wó nányànyèlè rà n'è swé lyim té á pə Cinu ni: nà-byərh shí ndá sətò ndá pyi-byərh sǎlyè ndá byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shí ndá səna, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé,¹⁴ndá mún mú mǎ ywárh ndá nwǎ bà mǎ sà bə pə mó: mún cəále nəbó nà-byesé shí ndá sətò y èdù gakó yilá, ndá mún cəále tàldù pyi-byesé sǎlyè y èdù gakó yilá, ¹⁵ndá mún cəále ràtò pyi-bwálsè shí ndá səna y èdù gakó yilá. ¹⁶Á m'á súlí á zwál bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, e súlí twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú ndá rà dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú.¹⁷Dwā nǎlyè dē ré: nà-byərh shí ndá sǎlyè ndá pyi-byərh sǎlyè ndá byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shí ndá səna, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé, ¹⁸ndá mún mú ndá dǎvǎ y bà mǎ sà bə ló té bə pə Cinu ni nà-byesé ndá pyi-byesé e súlí pyi-bwálsé yil mú, rə merhe ndá sà yó w gá m'a yə né, ndá lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né. ¹⁹Á m'á súlí á zwál bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, e súlí twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni rà n'è tó re mó.²⁰Dwā nətò dē ré: nà-byərh shí ndá èdù ndá pyi-byərh sǎlyè ndá byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shí ndá səna, rə yə vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé, ²¹ndá mún mú ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú bà mǎ sà bə pə nà-byesé ndá pyi-byesé e súlí pyi-bwálsé yil mú, rə merhe ndá nà yó w gá m'a yə né, ndá lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né. ²²Á m'á súlí á zwál bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, e súlí twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú è n'è tó re mó.²³Dwā nənà dē ré: nà-byərh shí yá, ndá pyi-byərh sǎlyè ndá byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shí ndá səna, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé, ²⁴ndá mún mú ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú bà mǎ sà bə pə nà-byesé ndá pyi-byesé e súlí pyi-bwálsé yilá, rə merhe sà yó w gá m'a yə né, ndá lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né. ²⁵Á m'á súlí á zwál bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú è n'è tó re mó.²⁶Dwā nənù dē ré: nà-byərh nəbó ndá pyi-byərh sǎlyè e súlí byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shí ndá səna, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé, ²⁷ndá mún mú ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni bà mǎ sà bə pə nà-byesé ndá pyi-byesé e súlí pyi-bwálsé yil mú, rə merhe sà yó w gá m'a yə né, ndá lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né. ²⁸E súlí bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni è n'è tó re mó.²⁹Dwā nyəldù dē ré: nà-byərh lyele ndá pyi-byərh sǎlyè e súlí byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shí ndá səna, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé, ³⁰ndá mún mú ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni bà mǎ sà bə pə nà-byesé ndá pyi-byesé e súlí pyi-bwálsé yilá, rə merhe sà yó w gá m'a yə né, ndá lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né. ³¹E súlí bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, ndá twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú rà n'è tó re mó.³²Dwā nyàlpè dē ré: nà-byərh shàlpyè ndá pyi-byərh sǎlyè e súlí byin ràdù ràdù pyi-bwálsé shí ndá səna, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé, ³³ndá mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni bà mǎ sà bə pə nà-byesé ndá pyi-byesé e súlí pyi-bwálsé yil mú, rə merhe sà yó w gá m'a yə né, ndá nà lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né rà shò kwā né mó. ³⁴E súlí bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, ndá twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni è n'è tó re mó.³⁵Dwā lyele dē ré m'a yə á címsí yó-gurá yá: á t'á la tum tèbé rà jè ràdù ga mye tũ yé. ³⁶Á m'á zwál vwí námpúm cěé rà lwé wó nányànyèlè rà n'è swé lyim té á pə Cinu ni: nà-bya ndá pyi-bya ndá byin ràdù ràdù pyi-bwálsè shàlpyè, vwámá nyèbé kaka bə ne zhe yé,³⁷ndá mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni bà mǎ sà bə pə nà-bya y ndá pyi-bya y e súlí pyi-bwálsé yil mú, rə merhe sà yó w gá m'a yə né, ndá lùl-e-púrsí gá n'è yǎl né. ³⁸E súlí bàcílá yà-bəlǎlǎl vwí rí yilá, ndá twéé twéé vwí námpúm cěé ré ndá rà mún mú e súlí dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni è n'è tó re mó.³⁹«Nyí vwə né á m'á zwál á pə Cinu ni dwā né nyèbé bà vùr á yil mú, e súlí á nyi-bwelé pyírh vwə né nd'á pùbùlà vwə né nd'á vwə námpúmá cěé né nd'á mún pansé ndá dǎvǎ y bà n'è lwé té bə pə Cinu ni mú e súlí yà-zúlá vwə né.» mo ⁴⁰nnn

Chapter 30

¹Muyiisi cí Esərayel lyi byä bé ne kɔn ré tèbé gakó Cinu yà n pɔ mɔ rə nyí mú. ²Muyiisi zòm ñdá Esərayel kwálsé yó-cíná bé n wɔ: «Nyí nyí rí Cinu pɔ mɔ: ³Bal gə dwí nyí Cinu ni ráá n ñ dül n pə n cín ni n mə n bwəl nyí, n tá n la n nyí-bwelé y tárh yé: n mə n pyirh nyí-bwelé y è shár n nyú w mú cici. ⁴Kē-byí kēbé è gwě wɔ è da yó gə dwí nyí Cinu ni ráá è dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí, ⁵è da gə lwar b'è dwí nyí Cinu ni ráá è dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí, n zě n yə y kaka wəl, nyí rí tèbé è bwəl gakó m'a lyě yə, kɔn ré tèbé è dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí gakó m'a lyě yə. ⁶Sə dē ré tèbé è da mɔ lwar rə, n zě n cē rə yò mó, nyí rí tèbé gakó è dwí Cinu ni mú ñdá dūlsí shěbé è dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí mú gakó m'a jirh kɔn nánfò. Cinu mà n pə y sūbri, è da mɔ gá cē mó yilə. ⁷Kē-byí gə zhəl e jí byal e ja è y'à dwí nyí ráá è y'à dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí, ⁸dē ré tèbé è byal mɔ lwar rə n zě n yə y kaka wəl rə yù w cici, nyí rí è dwí mú ráá dūli y è dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí mú gwě lyě yə. ⁹Sə dē ré tèbé è byal mɔ lwar rə, n zě n cē rə yò mó, n ja n ce nyí rí è dwí rə y'à lyě y mó ñdá dūli y è dül e pə è cín ni e m'e bwəl nyí mú jirh kɔn nánfò; Cinu mà n pə y sūbri. ¹⁰Sə nyí tèbé ejě-kē ráá kē móbó bà zhě dwí kɔn dē dē shò kwā né, m'a j'a lyě mo. ¹¹Sə è gə wó n byal mɔ sō kélé w n dwí nyí ní ráá n ñ dül n pə n cín ni n mə n bwəl nyí ní, ¹²n byal mɔ lwar rə n zě n yə mo kaka wəl, n yə rə yò cē, nyí tèbé n dwí mú gakó lyě mo, dūli kēbé n ñ dül n pə n cín ni n mə n bwəl nyí mú gakó j'a gwě lyě mo. ¹³Sə n byal mɔ gə gu n wě n la n ce nyí tèbé gakó n kē mó dwí ráá dūli kēbé gakó n ñ dül n pə n cín ni n mə n bwəl nyí mú jirh kɔn nánfò, dē ré tèbé cici n byal mɔ ná n lwar rə mó, rə m'a jirh kɔn nánfò. Ní byal mɔ gə ce nə jirh kɔn nánfò mó ce, Cinu mà n pə sūbri. ¹⁴Nyí tē tē n dwí ráá dūli kē kē n ñ dül n pə n cín ni n mə n bwəl nyí n la mə n lyě n nyí, wó n byal mɔ n wó n ce rə zə kùr ráá n wó n ce rə jirh kɔn nánfò. ¹⁵Sə n byal mɔ gə yə mo kaka wəl kɔn m'e yí è zě nəkəkólé yá, rəmyé yi ní, n ná n ce nyí tèbé gakó n kē mó dwí mú ráá dūli kēbé gakó n kē mó dül n mə n bwəl nyí n pə n cín ni mu rə y'à lyě mo mó zě rə zhe kùrə: n ná n ce nà zal kùr n gə yə kaka wəl n kē mó nē, dē ré tèbé n lwar rə mó yilə. ¹⁶Sə n gə gu n wě n la n ce nə jirh kɔn nánfò è dē ré tèbé n lwar è zě nəkəkólé yá, wó rúmyě yó w n kē mó dóo w m'a zhì ní.»

Chapter 31

¹Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ²«Cí Esərayel lyi byä bé jim Majä lyi bí yó, lwele ré tèbé Majä lyi bí wèrhé be mó yilä; rəmyé kwā né, n m'ä vò n twelè n dabá ne cúlú ní.»³Rəmyé yó, Muiyisi wò dwí rí ni: «Á lyi jàlà pwā bà búlú wè ré bà vò búlú jàà wa. Bà m'a bú ndá Majä lyi bí muni bà cí Cinu jim Majä lyi bí yó. ⁴Á m'ä vùr shədéése mōrhō mōrhō Esərayel kwālsé èdù èdù gako wé.»⁵Bə j'a vùr nunə mōrhō mōrhō kwálá kwálá gako wé, Esərayel shədéése wé, bà gako yàl, shədéése mōrhō shí ndá rəlyè ndá bà búlú wé, bà m'a vò búlú né bú yilä.⁶Muiyisi ce bà vò búlú né jàà wa, kwálá gako nunə mōrhō mōrhō; n twí bəmyé ndá Eləyazaare byí, vwí-zwəlnə Pyənaase n yà n pwā Yi kōrhó w wè ré dwā bé n zhe n jǐ w ndá pōlsé bà n'è wúl búlú né kūr-ju ndá nà zhǐ yil mú, búlú né bú yilä. ⁷Bə zhəl bà bú ndá Majä lyi bí ndá Cinu gə yà n pə nyí Muiyisi ni ní, sə bà gu Majä shədéése gako. ⁸Bə súlí bà gu Majä pyä bé: Evyi ndá Erəkem ndá Suuri ndá Uuri e súlí Erəba, Majä pyä bé bənu yó. Bà súlí bà gu Bəwəre byí Balaam mye ndá búlú shù.⁹Esərayel lyi byä bé zə Majä lyi kana bé ndá bà bəśóná bé yómá; bà zə bà vwámá né ndá bà dǔ w gako, bà súlí bà pwā bà nəcéndé púlápúlá. ¹⁰Bə ji ceme né nyəbé Majä lyi bí y'a jě nà wé mó gako ndá bà zulá jàásé gako myín. ¹¹Rəmyé kwā né, bà zə kən ré tèbé gako bà y'a pwā búlú né kwā mó ndá lyi bí e súlí vwámá né bà zə mó bà m'e lyé. ¹²Bə zə lyi bí byəbé bà zə yómá mó ndá kən ré tèbé bà zə búlú né bú yi ni mú ndá kən ré tèbé bà pwā búlú né kwā mó bà b'e pə Muiyisi ndá vwí-zwəlnə Eləyazaare ndá Esərayel lyi byä bé dwí rí ni. Bà zə re bà kwé bà bà zulá jàà y wa, Məwaabe já y e twelè Zhərdē-bwí y ni mú wə, kən merhe dwā ndá Zheriko. ¹³Muiyisi ndá vwí-zwəlnə Eləyazaare e súlí dwí rí yó-cinā bé gako du zulá jàà y wa, bà vò bà jəl be. ¹⁴Muiyisi lyim j'a zē rə n'è yí yó-cinā bé bà y'a vùr shədéése yò nyū yil mú, nunə mōrhō mōrhō ndá nunə zǒm zǒm kùkùlè né yó-cinā bé bà y'a shí búlú né jàà w bà kwé bà bən mó. ¹⁵Muiyisi wò be: «Bəkúku! Á yě kana bé gako ne nányirh! ¹⁶E já wó bəmyé mó, Balaam cíci bà zē bà ce Esərayel lyi byä bé yà nà èdù yó zhí ndá Cinu yé, Pəwəre yò w yi ní; sə rəmyé mó vwé mabyóó rə pə Cinu dwí rí ni. ¹⁷Rəmyé ce èlāsé, gu-nə bala-byä bé gako ndá kana bé byəbé bà zù ndá bal gako. ¹⁸Sə á yě kana-byä bé byəbé gako bà gwé yə zwí ndá bal mó, nányirh á cin yilä. ¹⁹E gə wó ámyé yilä, du-nə zulá jàà y wa, á mē pwé ne dwā nyālpýé. Ámyé byəbé gako á gu lò ráá á dwərh cùu, á m'ä vùr á jimdí dwā nətò dē ré ndá dwā nyālpýé dē ré, ámyé cíci mú ndá kana bé byəbé á zə yómá mó. ²⁰Á m'ä súlí á vùr kāmājésé gako ndá tǒnǒ wè ré gako ndá wè ré tèbé bà sǒ ndá bǒ-kur mú gako e súlí dǎr wè ré tèbé bà səl mó gako mó jimdí.»²¹Vwí-zwəlnə Eləyazaare zē n wò shədéése shəbé sà y'a zhəl búlú né jàà w mó ne: «Nyí kən ré tèbé nyí rí n'è byili, Cinu pə rə nyí mú: ²²È wó sánámá mó ndá səbyi-kùli y ndá kāmǒ w ndá lù w ndá eté y ndá pəlǎa wá, ²³wè ré tèbé gako rə t'á jí myín mú dúdú, á m'ä ce myín w muni ga rə jimdí shér; bà m'a súlí bà zə nē mó mǒbó bà m'è vùr jimdí mú bà m'e vùr rə jimdí. Sə kən tèbé gako myín wǒ mǎ jí rí mú, á m'ä mǒrh re nē mó wé. ²⁴Á m'ä shərh á gándé dwā nyālpýé dē ré, sə á m'ä jírĥ wárhgáá; rəmyé kwā né, á m'ä kwé á b'ä zù zulá jàà y wa.»²⁵Cinu zòm ndá Muiyisi n wò: ²⁶«Nmyé cíci mú ndá vwí-zwəlnə Eləyazaare e súlí Esərayel kǎlsé cinā bé, gál-na lyi bí byəbé ndá vwámá né nyəbé gako á zə búlú né jàà w mó yó wá. ²⁷N m'ä tǎ kən ré tèbé bà zə mó n pə shədéése sà zhəl sà bú búlú né mó cəl ré wé Cinu yilä, lò mǎdù nunə zwǎ-ànu yó wə, ndá vwām mǎdù vwámá zwǎ-ànu yó wə, nē né ndá bənesé ndá vǎ-ywǎálé wé. ²⁹Á m'ä vùr rəmyé mó shədéése cəl ré wé n pə vwí-zwəlnə Eləyazaare ne rə yə cəl tèbé bà mǎ sə bə pə Cinu ni mú. ³⁰Sə n m'ä vùr cəl kūr rǎdù kūrə shí-ənu yó wə, numbyínsi ndá nē né ndá bənesé ndá vǎ-ywǎálé e súlí vwámá né gako yó wə, Esərayel lyi byä bé cəl ré wé, n pə re Levyi dwí rí lyi bí bà n'è twí Cinu kōrhó w tumə né mó ne.»³¹Muiyisi ndá vwí-zwəlnə Eləyazaare wèrhé kən ré tèbé Cinu yà n pə rə nyí Muiyisi ni mú. ³²Kən ré tèbé bà y'a zə mó, kən ré tèbé bà y'a pwā búlú né kwā, shədéése sà y'a zhəl búlú né jàà w y'a vùr rə dǎl mó y'a wó vǎ-ywǎále mōrhō zǐ-nyǎldù ndá shə-shǎlpýé ndá rǎnu (675 000), ³³ndá vwámá nánfwǎále mōrhō shə-shǎlpýé ndá rəlyè (72 000), ³⁴e súlí bənrh mōrhō shə-shǎldù ndá òdù (61 000); ³⁵è gə wó numbyíná bé yilä, è n'è yǎl e wó, kana-byä bé byəbé bà y'a gwé yə zwí ndá bal mó, yó w gako y'a wó nunə mōrhō shə-ètò ndá rəlyè (32 000). ³⁶Kǎkàlā y kèbé bà pə lyi bí byəbé bà y'a zhəl búlú né jàà w mó ne y'a wó vǎ-ywǎále mōrhō zwǎ-àtò ndá shə-ètò ndá tǎlpýé ndá zwǎ-ànu (337 500); ³⁷cəl ré tèbé bà mǎ sə bə pə Cinu ni mú bà vùr vǎ-ywǎále w wé mó y'a wó vwámá zǐ-nyǎldù ndá shə-shǎlpýé ndá nǎnu (675); ³⁸nē né y'a wó mōrhō shə-ètò ndá tǎldù (36 000), wó nəmyé wé bà vùr nē shə-shǎlpýé ndá nǎlyè né nə yə cəl ré tèbé bà mǎ sə bə pə Cinu ni mú; ³⁹bənesé y'a wó mōrhō shə-ètò ndá zwǎ-ànu (30 500), cəl ré bà y'a mǎ sə bə pə Cinu ni sà wé mó y'a wó bənrh shə-shǎldù ndá èdù; ⁴⁰numbyínsi y'a wó mōrhō shí ndá tǎldù (16 000), cəl ré bà y'a mǎ sə bə pə Cinu ni sà wé mó y'a wó nunə shə-ètò ndá bəlyè. ⁴¹Muiyisi kwé cəl ré tèbé bà y'a mǎ sə bə pə Cinu ni mú n pə vwí-zwəlnə Eləyazaare ne, ndá Cinu gə yà n pə nmyé Muiyisi ni nyí ní. ⁴²È gə wó kǎkàlā y bà pə Esərayel lyi byä bé ne mó yilä, kèbé Muiyisi yà n zwé lyi bí byəbé bà y'a zhəl búlú né jàà w mó sǒ mó yilä, ⁴³kǎkàlā èmyé kèbé bà pə dwí rí ni mú y'a wó vǎ-ywǎále mōrhō zwǎ-àtò ndá shə-ètò ndá tǎlpýé ndá zwǎ-ànu (337 500), ⁴⁴ndá nē mōrhō shə-ètò ndá tǎldù (36 000), ⁴⁵ndá bənrh mōrhō shə-ètò ndá zwǎ-ànu (30 500) ⁴⁶e súlí numbyínsi mōrhō shí ndá tǎldù (16 000). ⁴⁷Muiyisi vùr cəl kūr rǎdù kūrə shí-ənu yó wə, Esərayel lyi byä bé cəl ré wé, numbyínsi ndá vwámá né ga yó

wə, n pə Levyi dwí rí lyi bí bà n'ê twì Cinu kòrhó w tumə né mó ne, ñdə Cinu gé yà n pɔ nyí ímyě Muiyisi ni mú.
⁴⁸Lyì bí byèbé bà y'à yàl Esərayel shədéésé kùkùlè né yó-cíná bé búlá né wé mó, nunə mǝrhò mǝrhò ñdà nunə zǝm
 zǝm yó-cíná bé twě bà yí Muiyisi nyí ni, ⁴⁹bə wò mɔ: «N̄ tùntùnnə bé gəl shədéésé ná zə ná bú búlá né mó; sə èdù ga
 yə mùrì yé. ⁵⁰Wó rəmyé è ce ná zə sánámá wě, jě-cìbyūr ñdə cìbyūrhwā ñdə jəfɔlɛ-cìbyūr ñdə zhə-kɔnà e súlì byā-
 dǝmse ná mədù gako nɔwa, ná bàn Cinu ni pɔ, m̀nì ga bə twì sǝbri pɔ tǝtwì rí ná yó wə, Cinu yé né.» ⁵¹Muiyisi
 ñdə vwì-zwəlnə Eləyazaare zwě sánámá mó bà sɔ: è y'à wó wě bà y'à zùrhì ñdə sánámá. ⁵²Sánámá mǝbɔ gako bà
 y'à mə sə bə pə Cinu ni mú bà pɔ mó d̀m̀ì rí y'à wó cəəle zǝm ñdə shə-shəlpɛ. ⁵³Shədá-fwəðéré y'à bubu mu lò
 gako n̄ cìn yilə. ⁵⁴Muiyisi ñdə vwì-zwəlnə Eləyazaare zwě sánámá mó shədéése mǝrhò mǝrhò ñdə shədéése zǝm
 zǝm yó-cíná bé sɔ; bə zə mɔ bə b'e cí dwā-joló kòrhó w wě, m̀nì ga mə yə lyĩrh kɔn Esərayel lyi byā bé yilə, Cinu
 yé né.

Chapter 32

¹Orɔben byǎ bé ndá Gaade byǎ bé y'à búl bà zhe vwámá nánjèjóló, nè y'à búl nè já dǎdǎ. Bà gá nɔ Yazeere tənà y ndá Galaade tənà yá, bà púrí bà nyí rí rəmyé y'à búl rə càn ndá vwámá kón. ²Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé zǎ bə b'e zòm ndá Muiisi ndá vwí-zwálnə Eləyazaare ndá dwí rí yó-cíná bé bə wò: ³Atarɔɔte ndá Jəbɔ ndá Yazeere ndá Nəmərə ndá Eshəbɔ ndá Elale ndá Səbam ndá Nebo e súlí Bəwɔa ceme né, ⁴tənà y kǎbɛ nyí rí Cinu bú n zwē n pə Esərayel lyi byǎ bé dwí rí ni mú càn ndá vwámá; e já n tũntũnnə bé zhe vwámá. ⁵N gá já n ná n nyí nǎba ndá sónó zhən ga, sá ce bə pə tənà y kǎbɛ n tũntũnnə bé ne e yə bə cəl-tənà bə ciní; bə k'á zə nǎba n byerhe Zhərdɛ bwí y yé.» ⁶Sə Muiisi wəl Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé ne: «Bəkúku! á da-byǎ bé m'a lyé bə vò búlú jáa wa, ámyé zǎ á mē nyónɔ? ⁷Byé yil á m'á ce Esərayel lyi byǎ bé wun ga ndá byərɔ e vò tənà y kǎbɛ Cinu ná n pə bə mó wé?» ⁸Wó rəmyé cici á dabá wǎrhé á gá zhí Kadeeshe-Barənəya né a twí bi bə vò bə pyá bə lwar tənà y yé shò yí ní mú! ⁹Bə zhəl bə vò bə yí Eshəkəl nə-gólò wá, sə bə gá lwar tənà y yé shò bə zhé, bə ce Esərayel lyi byǎ bé dwā bé wun ní ga, bə gá ɲwənɛ bə ce bə cǎ tənà y kǎbɛ Cinu yá n ná n pə bə mó wé zú mú yilə. ¹⁰Dǎ ré rəmyé mó, Cinu lyim j'a zǎ rə n'è yí dǎdǎ, n já n bwəl nyí n wò: ¹¹«Lyí bí byèbɛ bə shər Ezhíbti ní èta mó, byinə shí-èlye è m'è la ciná bé, j'a t'á la ce y kǎbɛ á bwəl è nyí Abəraam ndá Yəzake ndá Zhakɔbe ne mó nɔ gaga yé, bə gá co tətóná ndá á kùr tó mó yilə!» ¹²E gá də Kənaaze jì y lò Yəfune byí Kaləebe ndá Nuuni byí Zhozwe dúdú, bə bə y'a tó Cinu ni, bə j'a yə tətóná ce gaga yé. ¹³Cinu lyim zǎ rə n'è yí Esərayel lyi byǎ bé dǎdǎ, n já n ce bə jílílí tǎ gə-elū èpòlò w w byinə shə-əna kən m'e yí byèbɛ bə y'a wǎrhé kən ré tǎbɛ Cinu bə só mó nyí rí jé tǎ. ¹⁴Sə ámyé, yə-bəlwáále ciná dwí, á n'á zwē á dabá jáa y á la m'a pòlɛ Cinu lyim rí Esərayel lyi byǎ bé shò kwā né! ¹⁵Á gá cǎ n kùr tó, n gwě mǎ n ce Esərayel lyi byǎ bé dene gə-elū èpòlò w wə, rəmyé yí ní, wó ámyé á m'á ce dwí rí púlápúlá yò zhílí kókó.» ¹⁶Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé twé bə yí Muiisi nyí ni bə wò: «Nə m'á lù pyi-jilə ná vwámá né yilə, ndá ceme ná bəsóná bé yilə, nyónɔ mó. ¹⁷Sə námyé cici mú m'á pwà ná búlú wé yəwǎl yəwǎl ná yə Esərayel lyi byǎ bé dwā bé yé né, kən m'e yí ná ce bə bəmye sǎ. Nə bəsóná bé m'a mē nyónɔ ceme né bə lù byílsi bə m'e kákélɛ ne mó wé, tənà y lyi bí t'á la bə yúnú nə wé yé. ¹⁸Nə t'á la kwǎɔ ná bə ná sǎ kǎlsé w ndá Esərayel lyi byǎ bé mǎdù mǎdù gako yə n cəl-tənà y zwē n ciní yé. ¹⁹Sə ná t'á la bə tó ná zwé cəl-tənà Zhərdɛ bwí y èpákɛ yé, bə ná cəl ré wə èpákɛ nyónɔ mó, Zhərdɛ bwí y yí-púrhí sǎ.» ²⁰Muiisi wò be: «Á gá wǎrhé rəmyé mó, á gá pwà á búlú wé ré Cinu yé néb á m'a vò búlú né jáa wa, ²¹á shədéésé gako gə byerhe Zhərdɛ bwí y Cinu yé né kən m'e yí n jì n zwə bé gako n yé né, ²²tənà y gə ɲwənɛ e zwé Cinu yé né éfóró á kwé, yò t'á la ámyé ndá Yi e súlí ámyé ndá Esərayel lyi byǎ bé dwā bé cəcəl w yál yé, sə tənà y kǎbɛ m'a yə á cəl-tənà y Cinu yé né. ²³Sə á gá yə èta wǎrhé, nyí á m'á dó Cinu ni. Sə á lwar bə á yə-bəlóló w m'a j'a wə á yó wə. ²⁴Lú-nə ceme á byǎ bé yilə, sə á lù pyi-jilə á pyisi yilə. Ámyé wúrí á ce jàn né á pyirh nyi-bwelé y è shər á nyú w mú.» ²⁵Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé lyár Muiisi bə wò: «N tũntũnnə bé m'a tó á yó-cábal mó nyó né. ²⁶Nə kana bé ndá ná bəsóná bé ndá ná dǎ w e súlí ná vwámá né gako m'a mē nyónɔ, Galaade ceme né wé. ²⁷Sə n tũntũnnə bé gako, m'a pwà búlú wé ré búlú né bú yilə, bə tó Cinu yé né bə lyé bə la búlú né jáa wa, ndə á yó-cábal mó gá wəl né.» ²⁸Muiisi pə nyí vwí-zwálnə Eləyazaare ndá Nuuni byí Zhozwe e súlí Esərayel kwálsé dúdúmá dúdúmá kǎlsé ciná bé ne, bə shò kwā né. ²⁹N wəl be: «Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé gə tó ába bə byerhe Zhərdɛ bwí y Cinu yé né, e já bə gako pwà búlú wé ré búlú né bú yil mú, á gə tú á zwé tənà y á cí yí ní, á m'á pə bə Galaade tənà y nyí rí rə yə bə cəl kəna. ³⁰Sə bə gə yə búlú wé ré pwà bə m'e tó ába bə byerhe, sá nyí bəmye b'a nə bə cəl-tənà y á cəcəl w Kanaā tənà y wé.» ³¹Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé lyár bə wò: «Nə m'á wǎrhé kən ré tǎbɛ Cinu wəl n tũntũnnə bə ne mó. ³²Nə cici mú m'á pwà ná búlú wé ré ná byerhe ná vò ná zú Kanaā tənà y wé Cinu yé né; sə è gə wó námyé yilə, tənà y kǎbɛ è la yə ná cəl-tənà y mó wə Zhərdɛ bwí y èpákɛ nyónɔ mó.» ³³Muiisi kwé Amərətəbá pyǎ Səyǎ pyə-tənà y ndá Bashá pyǎ Oge pyə-tənà yá, tənà y ndá è ceme né e súlí ná gá cí má nyí rí, ndá tənà y ceme ne è yala ne mó, n pə Gaade byǎ bé ndá Orɔben byǎ bé ndá Manase, Zhozefu byí mú kwálá kəkálá y ne. ³⁴Gaade byǎ bé k'a kwerhe bə lù Jəbɔ ndá Atarɔɔte ndá Arəweere, ³⁵ndá Atəɔɔte-Shəfá ndá Yazeere ndá Yəgəbɔwa, ³⁶ndá Bete-Nəmərə e súlí Bete-Aran ceme né; bə lù ceme nəmyé nə kákélɛ ndá byí-fwǎlse mó, bə súlí bə lù pyi-jilə. ³⁷Orɔben byǎ bé k'a kwerhe bə lù Eshəbɔ ndá Elale ndá Cəɣəyətəyim, ³⁸ndá Nebo ndá Baale-Məwɔ, sə bə y'a lyár ceme né nəmyé mó yilə né, e súlí Səbəma. Bə co yilə dwā ceme né bə y'a kwerhe bə lù mú ni. ³⁹Manase byí Məciiri nǎmɛ né zhəl Galaade nə zwé tənà yá, nə jì Amərətəbá bə y'a jé è wé mó. ⁴⁰Muiisi já n kwé Galaade n pə Manase byí Məciiri ni, rímye já n jòm gaa. ⁴¹Manase byí Yəyiiri zhəl n zwé bə kwəárhé n zǎ n ce rə yil bə Yəyiiri kwəárhé. ⁴²Nəba zhəl n zwé Kənaate nd'ò gá cí má nyí rí n ciní, n zǎ n zə n cici yil ré n mə n byé wə.

Chapter 33

¹Nyí Esərayel lyi byä bé gé y'a jòm bə zē bə jòm bə zē, bə gé tú bə shər Ezhībtī nī ñdā bə shàdēésé ñdā wó Muiyisi ñdā Aarō bə y'a n'ē zal bə bə zhəl yi nī mú, gé yāl né. ²Muiyisi kē bə jàásé shēbē bə y'a n'ē zhī sà wé, Cinu gə pɔ nyí yi nī bə zē bə zhīr mú. Nyí bə jòm e zē ráá bə zhū jàásé. ³Bə zhī Araməesese né bə zhīr cànà náyáá yá, è dwā shí ñdā nənū dē ré. Pake y jú è zē nəkəkólé yá, Esərayel lyi byä bé nɔ bə cín bə shər Ezhībtī lyi bí gako yírħ wə, ⁴ñdā bəmyé y'a n'ē ce bə lyi bí byēbē Cinu yà n gu n mə n ká bə yə né bursi mú cùurí, è n'ē yāl e wó byi-cesé gako. ⁵Esərayel lyi byä bé zhī Araməesese né bə zhīr bə yí bə zul Sukɔte né. ⁶Bə zhī Sukɔte né bə zhīr bə yí bə zul Etam né, gɔ-elū èpòlò w swē ré yó. ⁷Bə zhī Etam né bə zhīr bə kwē bə bə Pyi-Ayərɔte, Baale-Səfōn yé y wə, bə zē bə zul Myəgəɔl yé né. ⁸Bə zhī Myəgəɔl yé né bə zhīr bə byerħe nà-fǎlò w bə vò bə yí gɔ-elū èpòlò wá, bə zē bə vò dwā nətò zhəl Etam gɔ-elū èpòlò w wə, rəmyé kwā né, bə yí bə zul Mara né. ⁹Bə zhī Mara né bə zhīr bə vò bə yí Elyim, nà-bùlsi shí ñdā sàlye ñdā kwēse shə-shàlpyé gé wə mǎgǎ mǔ; sə wó gàà bə zul né. ¹⁰Bə zhī Elyim nī bə zhīr bə vò bə yí bə zul vwal-gɔ nà-fǎlò w nyí nī. ¹¹Bə zhī vwal-gɔ nà-fǎlò w nyí nī bə zhīr bə vò bə yí bə zul Sin gɔ-elū èpòlò w wə. ¹²Bə zhī Sin gɔ-elū èpòlò w wə, bə zhīr bə vò bə yí bə zul Dɔfəka né. ¹³Bə zhī Dɔfəka né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Aluushi nī. ¹⁴Bə zhī Aluushi nī bə zhīr bə vò bə yí bə zul Erəfyidim nī, wó gàà mǔ dwí rí lyē nē rə nyò né. ¹⁵Bə zhī Erəfyidim nī bə zhīr bə vò bə yí bə zul Sənəyi gɔ-elū èpòlò w wə. ¹⁶Bə zhī Sənəyi gɔ-elū èpòlò w wə, bə zhīr bə vò bə yí bə zul Cəbərɔte-Taava né. ¹⁷Bə zhī Cəbərɔte-Taava né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Asərɔte né. ¹⁸Bə zhī Asərɔte né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Erətəma né. ¹⁹Bə zhī Erətəma né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Erəmō-Pərəese né. ²⁰Bə zhī Erəmō-Pərəese né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Lyəbəna né. ²¹Bə zhī Lyəbəna né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Erəsa né. ²²Bə zhī Erəsa né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Kəyəlata né. ²³Bə zhī Kəyəlata né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Shəfer pyò w yó. ²⁴Bə zhī Shəfer pyò w yó bə zhīr bə vò bə yí bə zul Arada né. ²⁵Bə zhī Arada né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Makəyəlɔte né. ²⁶Bə zhī Makəyəlɔte né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Tayaate né. ²⁷Bə zhī Tayaate né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Təra né. ²⁸Bə zhī Təra né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Myətəka né. ²⁹Bə zhī Myətəka né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Ashəmɔna né. ³⁰Bə zhī Ashəmɔna né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Məsərɔte né. ³¹Bə zhī Məsərɔte né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Bene-Yaakā né. ³²Bə zhī Bene-Yaakā né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Or-Jədəgaade né. ³³Bə zhī Or-Jədəgaade né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Yɔtəbata né. ³⁴Bə zhī Yɔtəbata né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Abərɔna né. ³⁵Bə zhī Abərɔna né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Eshō-Gəbēere né. ³⁶Bə zhī Eshō-Gəbēere né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Sini gɔ-elū èpòlò w wə, è n'ē yāl e wó Kadēesħe né. ³⁷Bə zhī Kadēesħe né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Ore pyò w yó, Edəm tənà y swē ré yó. ³⁸Cinu pə nyí vwē-zwəlnə Aarō nɛ n jì Ore pyò w yó, sə wó gàà n cù ní, cənsè sənū nyā y dē náyéé ré, Esərayel lyi byä bé Ezhībtī tənà y w dwirí y byinə shə-əna kwā né. ³⁹Aarō cù Ore pyò w yó ñdā n yà n zħe byinə zòm ñdā shí-əlye ñdā nətò. ⁴⁰Kanaā lyi bí nyēē Esərayel lyi byä bé bə tənà y w zú nyí rí ñdā Araade pyò mǔ yà n jē Nəgəeve né, Kanaā tənà y wə. ⁴¹Esərayel lyi byä bé zhī Ore pyò w yó bə zhīr bə vò bə yí bə zul Saləmɔna né. ⁴²Bə zhī Saləmɔna né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Punō né. ⁴³Bə zhī Punō né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Obɔte né. ⁴⁴Bə zhī Obɔte né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Ye-Abərim nī, Məwaabe swē ré yó. ⁴⁵Bə zhī Ye-Abərim nī bə zhīr bə vò bə yí bə zul Jəbō-Gaade né. ⁴⁶Bə zhī Jəbō-gaade né bə zhīr bə vò bə yí bə zul Aləmō-Jəbələtəyim nī. ⁴⁷Bə zhī Aləmō-Jəbələtəyim nī bə zhīr bə vò bə yí bə zul Abərim pyàr ré wə, Nebo pyò w yé y wə. ⁴⁸Bə zhī Abərim pyàr ré wə bə zhīr bə vò bə yí bə zul Məwaabe jə y wə, Zhərdē bwí y nyí nī, kən merħe dwā ñdā Zhəriko. ⁴⁹Bə zul Zhərdē bwí y nyí nī, kən zhī Beete-Yəshəmɔte e m'e twélé e vò Abel-Shitim, Məwaabe jə y wə. ⁵⁰Cinu zòm ñdā Muiyisi Məwaabe jə y wə, Zhərdē bwí y nyí nī, kən merħe dwā ñdā Zheriko n wó: ⁵¹«Zòm ñdā Esərayel lyi byä bé, sə wó bə: Á gə tú á byerħe Zhərdē bwí y á zù Kanaā tənà y wə, ⁵²á m'ă jì tənà y lyi bí gako á yé né, á ce bə nákuļu yə né gako ñdā bə yə né bə yāl lù bə m'e zùrhì mú mye gako jé té, á m'ă súlì á ce bə vwə né zwəl jàásé gako mye jé té. ⁵³Á m'ă zwē tənà y á ciní, sə á m'ă jòm è wé; bə wó ámyé ne à n'ă pe tənà y emyé mǔ mǔnì ga á zwē y á ciní. ⁵⁴Á m'ă tó tántéé y denne á tə tənà y á kwálsé jisí nī. Jì kēbē è lyi bí já, á m'ă ce è cəl-tənà y yə nánfǎlò, sə jì kēbē è lyi bí mǎ nyí, è cəl ré m'ă merħe nyí. Lò gako mà n nə n cəl-tənà tēbē tántéé y la mǔ pɔ mǔ; á m'ă tə tənà y á pə cəl-tənà á nambala bé kwálá èdù gako ne. ⁵⁵Sə á gə yə tənà y lyi bí jì á yé né, è lyi bí byēbē á la yǒ mó m'a yə ñdā sɔr ta á yírħ né wə, bə m'a súlì bə yə sɔr á sarħa né wə. Bə m'ă j'ă n'ē bwí ñd'ába á gó la mǎgǎ jòm tənà y kēbē cìcì mú wé, ⁵⁶sə kən ré tēbē à y'a n'ă yāl a wèrhé be mǔ, wó ámyé ne à m'a wèrhé ré.»

Chapter 34

¹Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ²«Pə nyí Esərayel lyi byä bé ne n wò: Á gə tú á zù Kanaā tənà y wa, nyí cəl ré tèbé rə m'a yə á cəl-tənà mó: Kana tənà y ndá è swá né nyèbé. ³Á jà-jí sō swé ré m'a ji kùr Sin gə-elū èpòlò w wə, rə súlí rə twèlé Edòm ne. Yi-púrhí sō, á jà-jí sō swé ré m'a ji kùr Nəkwě nà-fǎlò w yó-gurə y ne.⁴Rəmyé kwā né, rə m'a gwé rə tó Akərəbyim sə-jilá y jà-jí sō, rə lyé rə tó Sin rə vò rə gu yó Kadēsəhe-Barənəya jà-jí sō, rə kwé rə vò Asaare-Adaare səta rə lyé rə vò Asəmō. ⁵Rə m'a zhi Asəmō né rə lyé rə tó Ezhibti nà-gǎlò w səta rə vò rə gu yó nà-fǎlò w ne.⁶Yi-zùr sō swé ré yilə, Mədətərəne y m'a yə á swé ré; wó rəmyé rə m'a yə á yi-zùr sō swé ré.⁷Nyí tèbé rə m'a yə á jà-gwā sō swé ré: á m'ā zhi Mədətərəne y ne á cí ri á m'ā yí Ore pyò w ne. ⁸Á m'ā zhi Ore pyò w ne á cí ri á m'ā yí Ləbo-Amaate. Swé ré m'a vò rə gu yó Sədaade né. ⁹Rə m'a kwé rə zā Zəfərō səta, rə zé rə vò rə gu yó Asaare-Enan né. Wó rəmyé rə m'a yə á jà-gwā sō swé ré.¹⁰È gə wó á yi-púrhí sō swé ré yilə, á m'ā cí ri rə zhi Asaare-Enan rə m'e yí Shəfam. ¹¹Swé ré m'a zhi Shəfam né rə sò rə bə Arəbəlaa, Ayin yi-púrhí sō, rə zé rə sò rə vò rə zhi pyālsé, Cənəreəteb nà-fǎlò w yi-púrhí sō mó ne. ¹²Rəmyé kwā, rə m'a zé rə sò rə bə rə yí Zhərdē bwí yó, rə la m'e gu yó Nəkwě nà-fǎlò w ne. Wó èmyé è m'a yə á tənà y ndá è swá né nà kákélé y mó.»¹³Muiyiisi pə nyí Esərayel lyi byä bé ne n wò: «Wó tənà y á m'ā tó tántéé y denne á tà á pə lò gako ne n cəl-tənà y mó èta, tənà y kèbé Cinu pə nyí bə bə pə kwálsé nəbó y ndá kwálá kəkàlā y ne mó. ¹⁴Bə Orəben byä bé kwálá y ndá bə lyi bí ndá Gaade byä bé kwálá y ndá bə lyi bí e súlí Manase kwálá kəkàlā y jènə sə zwé sə cəl-tənà yá. ¹⁵Kwálsé səmyé səlye y ndá kwálá kəkàlā y nə sə cəl-tənà y Zhərdē bwí y èpákè, kən mərhe dwā ndá Zheriko, yi-púrhí sō, yi rí gə n'è púrh mǎgǎ mó»¹⁶Cinu zòm ndá Muiyiisi n wò: ¹⁷«Nyí bala bé byèbé bə la ába á cələ né tál tənà y w mó yilə né: vwí-zwálnə Eləyazaare ndá Nuuni byí Zhəzwe. ¹⁸Á m'ā súlí á vùr yó-cábal mǎdù kwálá gako wé bə m'e sē bə tə cələ né tənà y wa.¹⁹Nyí bala bé bəmyé mó yilə né: Yəfune byí Kaləebe, Zhəda kwálá y yilə. ²⁰Amyəwuudi byí Shəmuwəə, Shəmənyō byä bé kwálá y yilə.²¹Cəsəlō byí Elyədaade, Bəzhame kwálá y yilə. ²²Yogəli byí Buci, n wó yó-cábal, Dan byä bé kwálá y yilə. ²³Efəode byí Anəyəə n wó yó-cábal, Zhəzefu byä bé, Manase byä bé kwálá y yilə;²⁴Shəfəta byí Kəmuwəə, n wó yó-cábal Efəreyim byä bé kwálá y yilə. ²⁵Pəraaake byí Elyəsafā, n wó yó-cábal, Zabyəlō byä bé kwálá y yilə. ²⁶Azā byí Palətəyəə, Yəsakaare byä bé kwálá y yilə.²⁷Shəlomyi byí Ayəwuudi, n wó yó-cábal, Asəere byä bé kwálá y yilə. ²⁸Amyəwuudi byí Pədəyəə, n wó yó-cábal, Nəfətəlyi byä bé kwálá y yilə.»²⁹Wó bala bé bəmyé mó ne Cinu pə nyí bə bə sē bə tə Esərayel lyi byä bé ne bə cələ né Kanaā tənà y w mó.

Chapter 35

¹Cinu zòm ndá Muiiisi Mɔwaabe já y wə, Zhordē bwí y nyí ni, kɔn merhe dwā ndá Zheriko. N wəl mo: ²«Pə nyí Esərayel lyi byā bé ne, bə bə pə bə cəl ré ceme jàlà Levyi dwí rí lyi bí ni, bəmye gá b'a ɲwənén bə jòm mǎgǎ mó. Á m'á súlí á pə be cerh sə kákélé ceme né nəmyé mó. ³Ceme né m'a yə bəmyé nyəná, nə wé jòm yilə, sə cesé yə bə dɔ wə ndá bə wé ré e súlí bə vwámá né gakó yilə. ⁴Ceme né nəmyé cesé á la Levyi dwí rí lyi bí ni pə mó m'a zhi cɔ w byílí y kúr w sə m'e vò sə yí jà-tórhó yírhá mǎrhǎ, kɔn gá kákélé gǎa mó nyí rí. ⁵Á m'á du cɔ w wa, á merhe jà-tórhó yírhá mǎǎrhé rǎlyè, kɔn zǎ yi-púrhí sǎ, jà-tórhó yírhá mǎǎrhé rǎlyè kɔn zǎ jà-jí sǎ, jà-tórhó yírhá mǎǎrhé rǎlyè kɔn zǎ yi-zúr sǎ, ndá jà-tórhó yírhá mǎǎrhé rǎlyè, kɔn zǎ jə-gwǎ sǎ; cɔ w zé ɔ wə cəcəl wə. Wó cesé shébé sə kákélé bə ceme né bə b'a nə mó. ⁶Ceme né nyébé á la Levyi dwí rí lyi bí ni pə mó, wó shòò jàà ceme né nyəldù y á la vūr m̀nì ga lyi bí byébé bə gu lò nə shòò jàà nə wé mó; á m'á súlí ceme dwā shá-əna ndá nəlyè nə yó. ⁷Ceme né nyébé á la Levyi dwí rí lyi bí ni pə mó gakó m'a yə ceme shá-əna ndá lyelə; cɔ ɔdù gakó nd'ò cerh. ⁸È gə wó ceme né nəmyé á la zǎ Esərayel lyi byā bé cəl ré wé mó yilə, á m'á zwē nánzhəzhǎ byébé bə nɔ nánzhəzhǎ mó sǎ, á zé á zwē mǎngélé byébé bə nɔ mǎngélé mó sǎ. Kwálá gakó m'a jǎəle cəl-tənà y bə pə y mó e zé e m'e pə è ceme né jàlà Levyi dwí rí lyi bí ni.»⁹Cinu zòm ndá Muiiisi n wǎ: ¹⁰«Wál Esərayel lyi byā bé ne: Á gə tú á la Zhordē bwí y byorhɔ á la m'á zú Kanaā tənà y wa, ¹¹á m'á cír ceme nə la yə shòò jààse, á cìn yilə. Lò mǎbǎ n lyàrh numbyíní mà n nə shòò jàà gǎa mó. ¹²Ceme né nəmyé mó m'a yə shòò jààse á yilə, nə m'a ce á lú lò mó mǎbǎ n ná n pyà sə n cí n jim mú jǎ wa. Bə t'á la gurnə mó gu ndá dwí rí yə jènə rə búr n bursi yé. ¹³Ceme né nyébé á la vūr á cí kwā mó, shòò jààse ceme né m'a yə ceme nyəldù; ¹⁴á m'á vūr ceme nətò Zhordē bwí y èpá y dǎ mó wə, sə nətò yə Kanaā tənà y wé. Ceme né nəmyé mó m'a yə shòò jààse. ¹⁵Ceme né nyəldù y nəmyé mó m'a yə shòò jààse Esərayel lyi byā bé ndá zhə-bal mó mǎbǎ n jě á sǎ mó e súlí zhə-bal mó mǎbǎ n tó á sǎ n ná n lyé mó ga yilə; lò mǎbǎ gakó n lyàrh n dǎ mà n nə shòò jàà nə wé. ¹⁶È gə wó lù ku n zə n mə n gu lò; sǎ nyí n wó gurnə; bə m'a gu gurnə nmyé mó. ¹⁷N gə zə náku lu ɔ wǎ numbyíní ɔ m'a gu n mə n dul mu n gu, sǎ nyí n wó gurnə; sə bə m'a gu gurnə nmyé mó. ¹⁸N gə ká n zə dǎ ku ɔ wǎ numbyíní ɔ m'a gu n mə n dul mu n gu, sǎ nyí n wó gurnə; sə bə m'a gu gurnə nmyé mó. ¹⁹Wó lò mó mǎbǎ n mə sə n cí cùu w jim mú n mà n gu gurnə mó: wó nmyé n mà n gu mu n gə tú n já n jəl mo yi ní. ²⁰Dǎ súl gə ce lò zhər n dǎ n ji té n cí ráá wu-bárhé gə ce n zə ku n dul mu n gu, ²¹ráá zùuri ce n mà mǎ ndá jě n gu, bə m'a gu lò mó mǎbǎ n gu n dǎ mó mó: n wó gurnə. Wó lò mó mǎbǎ n mə sə n cí cùu w jim mú n mà n gu mu, n gə tú n já n jəl mo mó yi ní. ²²Sə n gə zhər mo ndá n yəl ráá è dǎ zùuri rə ce n zhər mo ráá è dǎ wu-bárhé è ce n dul mu ndá ku kǎ kǎ, ²³ráá n gə yírh náku lu kǎ kǎ ɔ wǎ numbyíní ɔ m'a gu n ji n yó e jà n yà n yə mǎ ne, n zé n cí, è gə dǎ zùuri rə ce e súlí è dǎ n gə yà ná n pyà mǎ lwele wǎrhǎ è ce rəmyé mó yí, ²⁴dwí rí m'a tǎ nət-wéésé səmyé mó lò mó mǎbǎ n gu n dǎ mó ndá lò mó mǎbǎ n mə sə n cí cùu w jim mú bursi kó yilə. ²⁵Dwí rí m'a zwē gurnə mó lò mó mǎbǎ n mə sə n cí cùu w jim mú jǎ wa, rə zə mǎ rə kwē rə bə shòò jàà cɔ w n gə yà n shèè mǎgǎ mó. N mà n jòm gǎa kɔn m'e yí vwǎ-zwǎlnə nǎnce y bə tǔtǔ ndá nwǎ y bə m'e pə y tum rí tǔ ɲwǎnɔ w mó cua. ²⁶Sə gurnə mó gə swèlè n cìn n shər shòò jàà cɔ w n gə shèè mǎgǎ mó, ²⁷lò mó mǎbǎ n mə sə n cí cùu w jim mú gə nɔ mǎ ndá n tǎ n shòò jàà cɔ w wa, n zé n gu mu, rəmyé yi ní, lò guri yò tǎ n yó w yé. ²⁸Rəmyé ce, gurnə mó mà n mē n shòò jàà cɔ w w kɔn m'e yí vwǎ-zwǎlnə nǎnce y cu. Sə vwǎ-zwǎlnə nǎnce y cu mú kwā né, n mà n kwē n vò n cəl-tənà y wa. ²⁹Rə m'a yə kɔn ré tǎbè rə mə sə rə wèrhé mó nyí rə m'á j'á ɲwénén byin byin gakó á yilə, á gə la mǎgǎ jòm mó gakó. ³⁰Numbyíní guri ké ké yi ní, bə t'á la gurnə mó gu ndá bə yə zhən cíná nánzhəzhǎ nyí nyèè yò w shò kwā yé. Bə t'á la kɔn ré tǎbè zhən cǎbal mǎdù byili cilu bə m'e ká lò bursi bə n mə ndá cu yé. ³¹Á t'á la sǎbyí yò shǎnɔ á m'á ce gurnə mǎbǎ n mə ndá cu lú yé; bə m'a gu mu. ³²Á t'á la sǎbyí yò mye shǎnɔ m̀nì ga gurnə mə n ɲwénén n dūr n vò shòò jàà cɔ w wé ráá n shər shòò jàà cɔ w n kwē n vò n jòm n cəl-tənà y wé ndá vwǎ-zwǎlnə nǎnce y gwē yə cí yé. ³³Á t'á la tənà y á wə è wé mó jimdi cɔ yé; zhən ga, jal mó wó kɔn tǎbè rə n'è ce tənà y jimdi. E jà wó lò mó mǎbǎ n ló jal té mó jal mó dúdú bə wó bə m'e shàrh jal mó mà ló té tənà y mó. ³⁴N tá n la tənà y á jě è wé mó jimdi cɔ yé, tənà y á wə è wé mó, b'á wó Cinu, sə á ɲwénén Esərayel lyi byā bé cəcəl wə.»

Chapter 36

¹Manase byĩ Mäciiri byĩ Galaade byä bé jì y yó-cíná bé bà wó Zhofefu nèmé né jisí èdù lyi mú, zè bà bà. Bà kwè nyí Muiisi ndá Esərayel lyi byä bé kwálsé yó-cíná bé yé né. ²Bà wèlè: «Cinu pɔ nyí à yó-cábal mɔ ne bà n tó tántéé denne n tɛ tənà y Esərayel lyi byä bé ne. Cinu súlí n pə nyí à yó-cábal mɔ ne bà n pə ná da-byí Səlfafaade cəl-tənà y n bəkwá bé ne. ³E ja bà gə jú byóná Esərayel lyi byä bé kwálá dō wé, bà cəl ré m'a shər ná dabá cəl-tənà y wé rə vò rə súlí kwálá y kèbé bà la è wé jú mú cəl-tənà y ne. Bà cəl ré m'a shər cəl ré tèbé bà təl bə pə nába mɔ wé. ⁴Sə fūwá nánfɔlò w byin rí gə yú Esərayel lyi byä bé yilə, bà cəl ré m'a vò rə súlí kwálá y kèbé bà la è wé jú mú cəl ré ne, rə zè rə n'è shər ná dabá kwálá y cəl-tənà y wé. ⁵Rəmyé yó, Cinu ce Muiisi pə nyí Esərayel lyi byä bé ne, n wò: «Zhofefu kwálá byä bé zhe buri. ⁶Rəmyé ce, nyí nyí rí Cinu ná n pe Səlfafaade bəkwá bé shò kwā né mɔ: Bà m'a jí lò mó mɔbɔ bà búlè zhe mó, sə ɛmyé wúrí e yə bà dabá kwálá y jì èdù bal. ⁷Èta, Esərayel lyi byä bé cəcəl wə, cəl-tənà t'á la kwálá w shər rə jirh kwálá dō nyān yé; Esərayel lyi byä bé mādù gako cəl m'a j'a yə n dabá kwálá y cəl-tənà yá. ⁸Kē-byí kèbé gako è nɔ cəl-tənà Esərayel kwálsé èdù wé, wàr è m'a jí lò dō ndá è gə dā è da mɔ kwálá y bal yé. Èta Esərayel lyi byä bé m'a j'a cini bà dabá cəl-tənà yá, lò gako ndá n cəl ré. ⁹Cəl-tənà t'á la kwálá èdù w shú rə vò rə jirh kwálá dō nyān yé, sə Esərayel lyi byä bé kwálá èdù gako m'a cini è cəl-tənà yá. ¹⁰Səlfafaade bəkwá bé wèrhé ndə Cinu gə yə n pɔ nyí Muiisi ni ní. ¹¹Səlfafaade bəkwá Maala ndá Təresa ndá Ogəla ndá Myələka ndá Nəwa jú bə da da-byä byä. ¹²Bə jú bala bà wó Zhofefu byí Manase byä bé dwə né lyi. Sə bà cəl-tənà y j'a mē bà da mɔ kwálá y jì y cəl ré wé. ¹³Wó nəmyé nə wó nyé né ndá nə-twéesé səmyé mɔ Cinu tó Muiisi denne n pə Esərayel lyi byä bé ne, Məwaabe jə y wə, Zhordē bwí y nyí ni, kən merhe dwā ndá Zheriko mó.

Deuteronomy

Chapter 1

¹Nyí-nə zòmà né Muiisi zòm n byili Esərayel lyi byä bé gako ne, Zordē bwí y èpá y dō mó, gɔ-elú èpòlò w wə, vɔlɔ w wa, kən zā Sufyi Parā, Labā, Atəsərote ndá Di-Zahaba bwəl mó w mó. ²Bə zhì Orebe bə vò bə tó Səyiri pyò w bə wèrhé dwā shí ndá ràdù bə m'e yí Kadese-Barnəya. ³Byinə shá-əna byin rí, cənsé shí ndá èdù nyā y dē náyéé ré, Muiisi wəl Esərayel lyi byä bé ne kən tèbé gako Cinu yə n pɔ mɔ rə nyí bà n byili bi mú. ⁴È yəl Muiisi gá bú n ŋwéné Amərətəbá pyò Səwɔ n yā n jē Eshəbɔ né ndá Bashā pyò Oge n yā n jē Ashətarɔtə né, Edərəyi ní mú, ⁵Zhordē bwí y èpákè, Məwaabe tənà y w kwā né, n zè n ná n cèrhè be Nyé né nyèbé nə pú mú: Yi pɔ nyí Esərayel lyi byä bé ne bà bə zhír Muiisi súlí n wò: ⁶Cinu ná Yi rí zòm ndá nába Orebe pyò w yó n wò: «Nyí á búl á jòm pyò w kɔbɔ kùr w á dene dēdē; ká-na á kwē, tó-nə Amərətəbá pyār ré ndá bà jə-dwā bé sɔ, Araba nyí rí ndá pyār ré nyí rí ndá pyār ré kùr w pyālsé nyí rí ndá Nəgeevə nyí rí e súlí nə-fɔlò w vɔ wá, Kanaā lyi bí tənà y ndá Lyəbā kən m'e yí Efəraate, bù-fwèlè yá. ⁸Nyí-nə: à n'á ce tənà y á jɔ wa: zú-nə á zwè tənà y Cinu bwəl è nyí á nambala Abəraam ndá Yəzake ndá Zhakɔbe e súlí bà nèmé né ne bə cu kwā né mó á cini. ⁹Rəmyé yó, Muiisi súlí n wò, à wəl ába: «Á dúdú wār ába à la zhū yé: ¹⁰Cinu á Yi rí ce á pù á jirh nánzhəzhɔ, nyí ába zà á wó nánzhəzhɔ ndə dē-yi rí cāmésɔsɛ ta. ¹¹Bə Cinu, á nambala bé Yi rí ce á gwè pù twər mərɔhɔ á súlí, sə n cí bwəl á yó ndə n gə bwəl ába nyí ní. ¹²Etər à nə m'a tó né a ŋwéné a kwerhe á ywè né ndá tèbé á zhe rə byä ne á n'á lwəl mó e súlí ywè né nyèbé á n'á vwè dwā rə yil mú à dúdú? ¹³Cír-nə lyi byèbé bà wó lárma ciná, bà zhe surhə bə j'á yè wé nánzhəzhɔ, á kwálá èdù gako wé, á m'a bà; à m'a ce bə yə á yó-cíná. ¹⁴Sə á lyár ne á wò: «Kən ré tèbé n wəl bà nə wèrhé mó cən. ¹⁵15 Rəmyé yó á zwè á kwálsé yó-cíná bé, bà wó lárma ciná bə súlí bà yè wé nánzhəzhɔ a ce bà cí ába: nunə mərɔhɔ mərɔhɔ ndá nunə zòm zòm ndá nunə shí-ənu shí-ənu ndá nunə shí shí kùkùlè né yó-cíná e súlí ndá sá-kanna á kwálsé yilə. ¹⁶16 Rəmyé kwā né, à zè a pə nyí á bù-kárna bé ne a wò: «Á m'á cili á da-byä bé ywè né, sə á kə lò gako ndá n da-byí mú ywè né ráá ndá zhə-bal mɔbɔ n ŋwéné n sɔ mó ywè né ndə cángá tútwií rí gə n'è yál né. ¹⁷Á t'á la nyí lò kwā né co bursi bür yi ní yé: cili-nə nəmɔ mó ndá nəcəm-bal mó ga, á bək'á dūr lò mādù ga ywè yé, bà wó Yi rə cí bursi kó mó. Yò gə ŋwéné ò kó mó zum dēdē á yilə, sə á zə w á bà à sono, à m'a nyí ò yò. ¹⁸Rəmyé yi ní mye, à pə ába nyé kən ré tèbé gako á y'á mə dwā sə á wèrhé mó shò kwā né. ¹⁹Rəmyé kwā né, ná zhír Orebe pyò w kùr wə, ná tó gɔ-elú èpòlò w nánfɔlò w ò y'á súlí ò n'ò zè wu ni, á y'á nɔ mó ná lyé ná zā Amərətəbá pyār ré sata, ndə Cinu ná Yi rí gə yə n pə nába nyí ní, ná zè ná lyé ná yí Kadese-Barnəya. ²⁰À wəl ába: «Á yú Amərətəbá pyār ré, Cinu ná Yi rí ná n pe nába mó wa. ²¹Nyí wé: Cinu n Yi rí pɔ mó tənà yá. Zhəl n vò n zwè y n cini, ndə Cinu n nambala bé Yi rí gə bwəl mó è nyí ní. N bək'á dūr ywè yé, sə n wu bək'a gə mye yé. ²²Rəmyé yi ní, á gako tú à sɔ á wò ne: «Bà-na nə twí lyi bə tó yé: bà m'a pyà bə lwar tənà y yé shò bə súlí bə byili nába sómá y ná la kó mó gə la né tó, ndə ceme né nyèbé ná la nə wé zú mú.»

²³À y'à púrí bà rəmyé y'à càn, a zè a cír nunə shí ndá bàlyè á wé, kwálá gakó lò mādù. ²⁴Bà kwè bà kwè pyàré sómá yá. Bà gə yú Eshə̀kəl nà-gòlò wá, bà byélé tənà y nyí rí gàà mó. ²⁵Bà kwè tənà y gàà mó cémé byá bà zə bà jò w bà m'e só té bà b'e pə nába, bà zè bà cí nába kən ré tèbé bà nɔ mó. Bà y'à n'è wəlò: «Tənà y Cinu ná Yi rí ná n'pə nába mó wó tənà kèbé è j'à càn!» ²⁶Sə á cè è wé zhəl yò; á cè Cinu á Yi rí nyó né zò yò, ²⁷á zhì á kwə́ərhé wé á bú ndá Cinu á wó: «Cinu wó súl n' súl nába è ce n ce ná shər Ezhibti tənà y wa! Wó n mə n ce nába Amərətəbá jò w yilə! Wó n mə n gurhi nába yilə! ²⁸È nə wó yè ná la né? Ná da-byá bé y'à n'è wəlò: Bà wó dwí tèbé rə já, rə j'à jè du nába; rə ceme né wó nánfwàale nà kəkélé ndə byíl-fwalsè, nà j'à wə dǝdǝ yi wə; ná gaga mó nɔ Anaake byá bé nà wé!» », bà m'e ce ná wun lo. ²⁹Sə á lyár ába a wó: «Á bàk'á kəkə yé, á bàk'á dūr bà ywé yé! ³⁰Cinu á Yi rí rə n'è zhəl á yé né mó cici mú mà n ce nyí á kwā né á m'á bú, ndə n' gə wərhé né ma cici á yírh wə, Ezhibti ní mú ta, ³¹e súlí ndə gɔ-elū èpòlò w w mó ta, n' gə nɔ Cinu n' Yi rí n' zhí mú ndə lò gə ya n' zhí n' byí ní, sómá nándə̀dòlò w á kwè á m'á yí jàà y kèbé w mó.» ³²Sə ndə rəmyé ga, á yə Cinu á Yi rí zhən zal yé, ³³e jà wó nmyé n' yà n' ná n' zhəl á yé né sómá y yó, n' la mə n pyà zuló jàà n pə ába, myìn-zhù wé, cəcə ne n' mə n' yər sómá y kèbé á kwè mó, e súlí ébǝ námbyú w wé nənýéné ne. ³⁴Cinu nyèè á gə y'á n'á zòm né. N' lyim zè rə n'è yì, rəmyé ce n' bwəl nyí n wó: ³⁵«Lyì bí byèbé mādù ga, dwí námməlwélé y kèbé lò mādù ga mye tá n' la tənà náàcéné y á y'á bwəl è nyí á nambala bé ne mó nɔ n nyí yé, ³⁶e gə də Yəfune byí Kaleəbe dúdú: nmyé n' mà n ne y n nyí, wó nmyé ndə n' nēmé né ne à m'a pə tənà y n' ju n' nà è wé mó, bà n' tó Cinu n' ndə n' wu gakó.» ³⁷Cinu tə á yil n' lyim rí zè rə n'è yì àmyé cici mú. N' wəl ne: «Nmyé cici mú mye tá n' la è wé zú yé! ³⁸Nuuni byí Zhozwe, n' sanna mó, n' mà n zù è wé, zə n' wu ni, b'è wó nmyé n' mà n zwè y n pə Esərayel lyì byá bé ne e yə bà cəl-tənà. ³⁹Sə á bə̀sóná bé á y'á zhe bà bà m'a zə be búlú wé mó, á byá bé bà gwě yəl cènè ndə lwele pár dwā w mó, wó bəmyé bà m'a zù è wé. Wó bəmyé ne à m'a pə ya, bəmyé bà m'a zwè y bà ciní. ⁴⁰Sə ámyé, kwè-na á vò gɔ-elū èpòlò w wə, kən zǝ vwal-gɔ nə-fòlò w səta.» ⁴¹Á lyár ne á wó: «Nə dó Cinu ni! Nə m'á vò ná bú kən tó dwā ndə kən ré tèbé gakó Cinu ná Yi rí pə nába rə nyí mú.» Á mādù gakó pwà n' búlú wé ré b'á y'á n'á búl b'á m'á zwè pyàré ré nyí rí náná náná. ⁴²Rəmyé yó Cinu wəl ne: «Wál be: Á t'á la zhəl yé! Á t'á la vò á bú yé, b'á tənə á cəcəl w yé! Á bàk'á ce á zwə bé ɲwènə ába yé!» ⁴³À zòm nd'ába sə á yə cili yé; á cè Cinu nyó né zò yò, á cìn-byilu mú ce á zè á vò pyàré wé. ⁴⁴Rəmyé yì ní, Amərətəbá bà jə pyàré rəmyé mó w mó j'a du bà jəl ába ndə tūrh sə mɔ dwā ne ta, bà pú á kūr bà jì; bà làà ába dwā ne kən zhì Səyiri e m'e yí Orəma. ⁴⁵Á gə kwè á bà yì ní, á tú á kūr Cinu yé né; sə Cinu yə á cìl rí cili yé, n' yə á sǝ cili yé. ⁴⁶Rəmyé ce, á mē Kadeəshe-Barnəya né á dene dǝdǝ ndə á gə y'á jènə á dene gàà ma mó.

Chapter 2

¹Ràmyé kwā, ná k'è kwè ná vò gɔ-elū èpòlò w sɛta, ná zā vwal-gɔ nà-fòlò wá, òdà Cinu gá yà n pɔ ne nyí ní, ná zè ná byábyélé Səyiiri pyàr ré cǎ ná dene dǎdǎ. Esərayel lyi byá bɛ tó Edom òdà Mɔwaabe e súlí Amɔ byá bɛ tənɛsɛ w bə lyɛ òdà yà-zúlá ²Ràmyé kwā né Cinu wəl ne: ³«Á byábyélé pyàr ré tɛbɛ cǎ á dene dǎdǎ: kwè-na á vò jà-gwǎ sǒ! Pə nyí dwí rí ní n wò: Á m'ǎ tó á da-byá, Ezəyu byá bɛ, bə jɛ Səyiiri ní mú tənà y w á lyɛ. Bə m'a dūr á ywɛ, sə òdà ràmyé ga dɛ-na á cinà: ⁴á bə k'á bú òdà be yé, b'á t'á la ába kaka pɔ bə tənà y w yé, á t'á la jàà nɔ á cǐ á nà cici ní mye yé, bə wɔ Ezəyu ní à pɔ Səyiiri pyàr ré ní la cinú. ⁵Á m'ǎ yè kùjú w kòbɔ á la jú mú bə sǒ òdà sàbyí; má nɛ mó mòbɔ á la nyó mó cici mú, á m'ǎ yè mo bə sǒ òdà sàbyí. ⁶Bə Cinu n Yi rí cǐ bwəl n yó n tumə né gako wɛ, ní dɛ mó n zhəl mó yi ní gɔ-elū èpòlò nánfòlò w kòbɔ wɛ; è zhe byinə shá-əna Cinu n Yi rí gə ɲwéné òdà mó né, sə kaka yə mó m̀r̀i yé.» ⁷Ràmyé kwā né, ná gə zhì ná da-byá, Ezəyu byá bɛ bə jɛ Səyiiri ní mú sǒ ná zhír yi ní, ná kwè Araba sómá y è n'è shí Elaate òdà Eshɔ-Gəbɛere mó. Ná kwè ná zā Mɔwaabe gɔ-elū èpòlò w sɛta. ⁸Sə Cinu wəl ne: «Bə k'á pyá Mɔwaabe lyi bí nyí yé, bə k'á bú òdà be yé; á t'á la mó kaka pɔ bə tənà y w ní ciní yé, bə wɔ Lɔɔte byá bɛ ne à pɔ Aare bə la cinú. ⁹Shǎa ga, Emyitəbá bə y'á jɛ gǎa, bə y'á wɔ dwí nánjəjóló, lyi-fwǎale dwí, bə y'á súlí bə wɔ lyi-édwǎale dwí òdà Anəcitəbá ta. ¹⁰Bə y'á n'è zə be mye bə yál Erəfəyitəbá òdà Anəcitəbá ta, sə Mɔwaabe lyi bí y'á n'è byɛ be bə Emyitəbá. ¹¹Shǎa ga Oriitəbá mye y'á jòm Səyiiri ní; Ezəyu byá bɛ y'á jì bi bə zwɛ bə tənà y bə súlí bə ce bə jɛ tɛ, bə zɛ bə jòm bə jàa y wa, òdà Esərayel lyi byá bɛ gə wɛrhé né tənà y bə cǐ mú yil mú, tənà y kɛbɛ Cinu pɔ be mó. ¹²Zɛ-na dɛ èlǎsɛ á kwè sómá y á tó Zərəede nà-gòlò w w á byerhe.» Sə ná byerhe Zərəede nà-gòlò w zhən ga. ¹³Nə zhəl mó ná ju mə kùr Kadeeshe-Barnəya né kɔn b'e yí ná byerhe Zərəede nà-gòlò w mó dene byinə shá-ètò òdà lyele; lyi bí byɛbɛ bə y'á wɔ búlú bə la bú ràmyé yi ní mú nyí rí gako y'á k'è tənɛ dwí rí wɛ yé, òdà Cinu gá yà n bwəl nyí ní. ¹⁴Cinu cici jɛ y jì bi dwí rí wɛ, kɔn m'e yí bə jɛ tɛ lyám lyám. ¹⁵Sə cu mú gə tú mə zhɛ búlú búlnə bɛ gako dwí rí cəcəl w mó kwā né, ¹⁶Cinu zòm òdà ne n wò: ¹⁷«Zà dɛ ré, n m'ǎ tó Mɔwaabe tənà y w ní lyɛ n vò n byerhe Aare tənà yá. ¹⁸N m'ǎ yí Amɔ byá bɛ tənà y yé y wə. Bə k'á pyá bə nyí yé, bə k'á bú òdà be yé; á t'á la mó kaka pɔ Amɔ byá bɛ tənà y w ní ciní yé, b'è wɔ Lɔɔte byá bɛ ne à pɔ y bə la cinú. ¹⁹Emye y'á súlí è wɔ òdà Erəfəyitəbá tənà ta; zhən ga, Erəfəyitəbá y'á jènɛ bə jòm gǎa mó shǎa ga, sə Amɔ byá bɛ y'á n'è byɛ be bə Zəməzumyitəbá. ²⁰Bə y'á wɔ dwí tɛbɛ rə y'á zhe jàn, rə wɔ nánjəjóló, rə lyi bí náadwǎale òdà Anəcitəbá ta, sə Cinu yà n ce bə jɛ tɛ Amɔ byá bɛ yé né; Amɔ byá bɛ y'á jì bi bə zwɛ bə tənà y bə zɛ bə jòm bə jàa y wa. ²¹Cinu yà n wɛrhé ràmyé ràdù y Ezəyu byá bɛ bə jɛ Səyiiri ní mú yilə, n gə yà n ce Oriitəbá jɛ tɛ bə yé né yi ní, bə zɛ bə zwɛ bə tənà y bə jòm bə jàa y w kɔn m'e yí zà mó. ²²Kɔn yál èta mye òdà Avyitəbá bə y'á jɛ Gaza nyí rí cə-bwǎlsɛ wɛ mó, lyi bí byɛbɛ bə y'á shí Kafətɔɔre y'á gu bi lyám lyám bə zɛ bə jòm bə jàa y wa. ²³Ràmyé kwā né, Cinu pɔ ne nyí n wò: «Zɛ-na tɛ á kwè sómá á lyɛ, byerhe-na Arənɔ nà-gòlò wá! Nyí à co Aməratəbá lyi bal Səyɔ, Eshəbɔ pyɔ mó òdà n tənà y ga n jɔ wa. Ji kùr n ná n zwɛ n tənà yá, ji kùr n ná n bwí òdà mɔ. ²⁴Zà dɛ ré, á m'a ce dwə né nyɛbɛ nə wɔ lū w cə-yala gako w mó lyi bí yésɛ j'a sú òdà wu-zɛɛ nánfòlò òdà ywɛ òmyé shò kwā né; bə gə nyɛɛ bə n'è zòm n zòmá, bə m'a kəkə bə súlí bə sú òdà wu-zhùlù nánfòlò n yé né». ²⁵Á zhì Kədəmɔɔte èpòlò w a twí lyi Eshəbɔ pyɔ Səyɔ sǒ òdà yə-zúlá nyí a wò: ²⁶«Yɛ ne a kwè sómá y a tó n tənà y w a lyɛ! Sómá y à la tó, á t'á la à jà-jǐ sǒ ráá à jà-gwǎ sǒ ywǎr yé; ²⁷Kùjú w kòbɔ á la jú mú, n m'ǎ pɛ w a yè òdà sàbyí; sə nɛ mó mòbɔ á la nyó mó mye, n m'ǎ pɛ mɔ a yè òdà sàbyí. Òmyé wúrí n yɛ ne a vò tɛ a tó n tənà y wɛ a lyɛ, ²⁸òdà Ezəyu byá bɛ bə jɛ Səyiiri ní e súlí Mɔwaabe byá bɛ bə jɛ Aare né mó, gə pɔ ne sómá a lyɛ né. Pɛ sómá a byerhe Zhərdɛ bwí y a zù tənà y Cinu ná Yi rí ná n pɛ nába mó wɛ.» ²⁹Sə Eshəbɔ pyɔ Səyɔ yə shɛnɛ n yɛ nába ná tó n tənà y w ná lyɛ yé, bə Cinu n Yi rí yà n pyi n surhə né, n súlí n kù n wu wá, m̀ǹi ga n ce mo n jɔ w dɛ ré ràmyé mó yù wə. ³⁰Cinu zòm òdà ne n wò: «Nyí wé, á ju kùr á n'á ce Səyɔ òdà n tənà y ga n jɔ wa; ji kùr n ná n zwɛ n tənà yá.» ³¹Səyɔ du n jəl nába, òmyé òdà n dwí rí púlápúlá, n bə n la bú òdà nába Yaase né. ³²Sə Cinu ná Yi rí co mo ná jɔ wa; ná ɲwénɛ mɔ, òmyé òdà n byá bɛ òdà n dwí rí lyi bí púlápúlá. ³³Ràmyé yi ní cici, ná j'á zwɛ n ceme né gako ná ciní, ná zɛ ná cò cɔ gako lyám lyám Cinu yilə: bala bɛ òdà kana bɛ e súlí bəsóná bɛ; ná yə lò ne yɛ nányi n lú yé, lò mǎdù ga yə dàl yé. ³⁴Vwámá né dúdú ná zə ná m'è lyɛ búlú né kwā e súlí ceme né nyɛbɛ ná y'á zul nà wɛ mó nəcɛndɛ. ³⁵Kɔn zhì Arəwɛere cɔ w ò ɲwénɛ Arənɔ nà-gòlò w nyí ní mú, e súlí kɔn zhì cɔ w ò ɲwénɛ nà-gwǎalɛ cəcəl mó e m'e vò Galaade, cɔ yə né yál ò zǒ mó zɔ zwini òdà nába yé: Cinu ná Yi rí yà n co ceme né nàmyé gako ná jɔ wa. ³⁶È wɔ Amɔ byá bɛ tənà y dúdú nyí ní n yə né bwəlse yé: Yabɔɔke nà-gòlò w nyí rí òdà pyàr ré ceme né òdà jàasɛ shɛbɛ gako Cinu ná Yi rí yà n cɛ se nába pɔ mó.

Chapter 3

¹Ràmyé kwā né ná kwè ná zā Bashā, sà Bashā pyō Oge du n jəl nába, nımyé ndá n dwí rí lyi bí púlápúlá bà la bú ndá nába Edərəyi ní. ²Ràmyé yi ní, Cinu wò ne: «Bàk'á dūr n ywē yé, b'a co nımyé ndá n dwí rí lyi bí púlápúlá e súlí n tənà y n jē wa; n m'ā wèrhé mō ndə n gá wèrhé Amərətəbā pyō Səyō n yā n jē Eshəbō né mō ta.»³Cinu ná Yi rí kə n ce Bashā pyō Oge ndá n dwí rí púlápúlá ná jō wa, ná nwené be, ná yə lò mādū ga ne yē nānyì n lú yé. ⁴Ná j'á zē ná zwē n ceme né gako ná ciní, cə òdū ga yə né yāl bà sō ná yə zwē ná ciní yé. Nə gako mù dwā ne nə y'ā wō ceme shə-shəldū, ná zwē Arəgəbe nyí rí púlápúlá wé, Bashā né, Oge gá yā n cí má mō. ⁵Ceme né nəmyé mō púlápúlá y'ā lū nə kəkélé ndá byíl-fwālse sà lū sà vò dēdē ndá nə bwərse sà zhe bwəðle jèrh sàlyè sàlyè rə n'è sàáse; cə-bwālse nánjəjóló twər tənē yé. ⁶Nə cə jàásé səmyé lyəm lyəm Cinu yilə, ndə ná gá wèrhé Eshəbō pyō Səyō né mō ta; ná cə cə gako lyəm lyəm Cinu yilə: bala bé ndá kana bé e súlí bəsóná bé. ⁷Sə ná pwà vwámá né gako ndá ceme né nəcəndé búlá né kwā né ná cin yilə. ⁸Èta mō ná j'á zwē Amərətəbā pyā bé bəlyè y tənèsé Zhərdē bwí y èpákè, kən zhì Arənō nə-gwàalé e m'e vò Erəmō pyō wá. ⁹Sədō lyi bí n'è byē Erəmō pyō w bà Səyō, Amərətəbā zē bà n'è byē w bà Seniiri. ¹⁰Ná j'á zwē jə-è-zē-dē mō ceme né púlápúlá, ndá Galaade nyí rí púlápúlá e súlí Bashā nyí rí púlápúlá kən m'e yí Saləka ndá Edərəyi, Bashā ceme ne Oge yā n cí mū ná ciní. ¹¹E jà wó Bashā pyō Oge dúdú n yā n wó Erəfəyitəbā byèbè bà y'ā dāl mō lò mādū n yā n gwē dāl; dākà y bà co n cūu w è wé mō è y'ā wó lū dākà mō, dà èmyé è nwené Araba né, Amō byā bé cə-fəlł w mō ná? È dwèlè ré wó jə-tórhó yírhə nəbō, è wè ré zē rə wó jə-tórhó yírhə nəna, jə-tórhó yírh ré wó numbyíni jə-tórhó yírh. ¹²Ná j'á zwē tənà y èmyé mō rəmyé yi ní. À pə Galaade pyār ré nyí rí kəkālā nd'è ceme né, kən zhì Arəwəere, Arənō nə-gòlł w yó mō Orəben ndá Gaade lyi bí ni. ¹³A pə Galaade nyí rí kəkālā y dō mō ndá Bashā nyí rí púlápúlá, Oge pyə-tənà yā, Manase kwálá y kəkālā y ne; bà n'è byē Arəgəbe nyí rí púlápúlá e súlí Bashā nyí rí púlápúlá bà Erəfəyitəbā tənā. ¹⁴Manase byí Yəyiiri zwē Arəgəbe nyí rí púlápúlá kən m'e yí Gəshəritəbā ndá Məəkətitəba tənèsé. N zē n ce n cíci yil ré Bashā ceme né nəmyé mō ne, bà j'á gwē n'è byē ne zà zà bà «Yəyiiri kwəérhé». ¹⁵È wó Məciiri ni à pə Galaade. ¹⁶À pə kən zhì Galaade e m'e vò Arənō nə-gòlł wá, Orəben ndá Gaade lyi bí ni. Arənō nə-gòlł w wó swé ré jə-jí sō, Yabəke nə-gòlł w ò wó swé ré ndá Amō byā bé, ¹⁷ndá Araba. Zhərdē bwí y è wó swé ré kən zhì Cənəreete bwí y e m'e vò Araba nə-fəlł wá, Nəkwə nə-fəlł w Pyəsəga pyō w yi-púrhí səta mō. ¹⁸Rəmyé yi ní, à pə ába à nyá né a wò: «Wó Cinu á Yi rí n pə ába tənà y kēbē b'ā ciní. Ámyé búlnə bé gako, á m'ā zù á búlá kāməzwísi á yə á da-byā, Esərayel lyi byā bé yé né á m'ā byerhe Zhərdē bwí yə; ¹⁹1á kana bé ndá á bəsóná bé dúdú bà b'a mē ceme né à pə ába mō wé e súlí á vwámá né, b'a yē b'ā zhe vwámá nánzhəzhō, ²⁰kən m'e yí Cinu pə shírhá á da-byā bé ne ndə n gá pə shírhá ámye ne né, muni ga bəmye ciní tənà y Cinu á Yi rí ná n pə be Zhərdē bwí y èpákè mō. Sə rəmyé kwā né, á m'ā k'á kwè á bà, lò gako zù n cəl-tənà y kēbē à pə ába mō wé.» ²¹Rəmyé yó à pə à nyá né Zhəzwe ne a wò: «N cíci yírhə n kən ré tēbē gako Cinu á Yi rí wèrhé pyā bé byèbē bəlyè y ne mō; Cinu mà n wèrhé pyə-tənèsé shēbē gako n la n Zhərdē bwí y èpákè mō mye èta. ²²Á bək'á dūr bà ywē yé, bà Cinu á Yi rí cíci mà n bú á yilə.» ²³Rəmyé yi ní, à lwəl Cinu sēē a wò: ²⁴«Cinu Yi, n ju kūr n nə n byili n tū-fwāalé ndá n jē y jàn ré n tūntūnnə mō ne. Yi dō nə nwené dē-yi rí w ndá cə yó rə wó rə m'a twí ndə n ta rə súlí rə twí n tū-fwāalé? ²⁵Á n'ā lwəl mō bà n ce a byerhe a vò èpákè, muni ga à yírhə nə tənà náacənē y kēbē è wó Zhərdē bwí y èpákè mō, pyār ré nyí rí tēbē rə j'á búl rə cən èta mō e súlí Lyəbā pyō wá!» ²⁶Sə Cinu tē á yilə, n lyim j'á zē rə n'è yì ni dēdē, rəmyé ce n yə ne cili yé; Cinu wəl ne: «Kən mō èta! Bək'á kə zōm yò w kōbō zōmā ndə ne yé! ²⁷Jil Pyəsəga pyō w yə-pélé wa, sə kwē n nyí yi-zür ndá jə-gwā səta, nyí jə-jí ndá yi-púrhí səta; shírh n yírhə né gako tē n nyí cənē: n tà n la Zhərdē bwí y n nə èta mō byərhe yé! ²⁸Pə n nyá né Zhəzwe ne, zə n wu ni, sə súlí n ce n yə bal, b'è wó nımyé n mà n yə dwí rí tēbē yé né n byerhe Zhərdē bwí yə. È wó nımyé n mà n pə be tənà y n nə mō bə ciní.» ²⁹Kən zhì rəmyé yi ní ga, ná j'á mē pyə-góró w gāà, Bete-Pəwəore yé y wə.

Chapter 4

¹Esərayel lyi byä, èläsë cili-nə nyá né ndá lül-e-púrsí à cici mú n'á cèrhè ába á gá m'á zwē ne né: èta, á m'á zə myäl sə á m'á súlí á zù tənà y Cinu, á dabá Yi rí ná n'á pe ába mó wé, á zwē y á ciní. ²Á t'á la kaka nyá né à n'á pe ába mó zòmà né ne súlí yé, á t'á la kaka mye nə wé vür yé, muni ga á zwē Cinu á Yi rí nyá né à n'á pe ába mó. ³Á cici yírhá nɔ kɔn ré tèbé Cinu wèrhé Baal-Pəwɔɔre ne mó; Cinu n'á Yi rí ce lyi bí byèbé gako bà y'á n'è tó Baale, Pəwɔɔre yi rí ni mú jé té n'á cəcəl wə, ⁴e já ámyé, Cinu á Yi rí kwā-lyi bí, á gako yírhá gwě ɲwéné zà. ⁵Nyí-nə wé! Á n'á cèrhè ába nyá né ndá lül-e-púrsí ndə Cinu á Yi rí gá pɔ ne nyí ní, muni ga, á gá tú á zù tənà y á la zō á ciní mú wé, sə á wèrhé ndə nə gá n'è byili ní. ⁶Á m'á zwē ne, á wèrhé ndə nə gá n'è byili ní: Wó rəmyé rə m'a ce á jírɪ lárma ndə surhə ciná dwá né nyèbé nə m'a nyèé nyá nəmyé gako yò mó yírɪ wə; dwá né nəmyé mó m'a zē nə wó: «Dwí nánjəjóló w kóbó wār rə m'a cē lárma ndə surhə ciná yál yé!» ⁷Zhən ga, wó dwí nánfóló té rə zhe yə nə n'è bwəlse rə nyí ní ndə Cinu ná Yi rí gá ná n'á wèrhé né, ná gə byé mo yi ní gako? ⁸Dwí nánfóló té rə zhe nyá ndá lül-e-púrsi sə wó cángá ndə Nyá né à n'á pe ába zà èta mó ta? ⁹Nmyé wúrí n'á dē n'á ciná, bə́k'á swé ywé né nyèbé n'á yírhá nɔ mó yò yé; nə bə́k'á shár n'á wé, n'á nyū mú púlápúlá yi ní yé. N'á byili ni n'á byá bə́ ndə n'á nēmé né ne. ¹⁰Lyírɪ dē ré tèbé n'á yà n'á zhí dē Cinu n'á Yi rí yé né, Orebe pyó w yó mó yò, Cinu wəl ne: «Cí dwí rí dwā yó á yala ne; à m'a ce rə cili à zòmà né muni ga rə lwar rə gá m'a nyám ne né, rə nyū mú púlápúlá wé ce yó, sə rə súlí rə cèrhè re rə nēmé né ne.» ¹¹Dē ré rəmyé mó yū wə, á twé á bwəlse, á b'á zhí dē á nərɪ yó pyó w nà ne: ò púlápúlá y'á j'á wó myín-zhù, ò la dē-yi wə, éban námbyí rí wé ndə cəcē námbyí fúrí y wə. ¹²Cinu zhí myín mú wé n zòm nd'ába: cəl y'á n'è zòmà, á y'á nyé re, sə á yə n'á səsəyúlú w mye ne yé, cəl ré dúdú á y'á nyé. ¹³N'á byili ába dəbré n'á zò nd'ába mó, nyá né shí y n'á pɔ ába nyí b'á wèrhé ndə nə gá n'è byili ní, n zē n kē ne náku lu bwəlse səlye yó mó. ¹⁴E gə wó ámyé yilə, Cinu pɔ ne nyí b'á cèrhè ába nyá né ndá lül-e-púrsí, muni ga á wèrhé ndə sə gá n'è byili ní, tənà y á la vò á zù è wé á zwē á ciní mú wé. ¹⁵Ámyé cici mú dē-na á cinə: á yə Cinu èsəyúlú mye cici ne dē ré tèbé Cinu zhí myín mú w n zòm nd'ába Orebe pyó w w mó yé. ¹⁶Á bə́k'á zúrɪ èsəyúlú, yi èsəyúlú kɔ kɔ, bal ráá kē èsəyúlú á m'a tu yə-bəlóló wé yé, ¹⁷ce yó vwām mɔ mɔ ráá kúmi kē kē è n'è zē vòmè dē-yi rí w èsəyúlú yé, ¹⁸ráá kò-nyí dēbé gako rə n'è fwál té rə pú yó, ráá émwá kē kē è wə náná bə́ wé ce y kùr w èsəyúlú yé. ¹⁹N'á tá n'á la kɔ n'á nyí nənýónó w ndə cənà y ndə cāmésósé ndə wé ré tèbé gako rə wə dē-yi w mú, sə rə ce n'á wúli té rə yé né n'á súlí n'á cèrhé re yé. Bə́ rə wó cəl ré tèbé Cinu n'á Yi rí pɔ dwá né dwá bə́ gako nə wə cə-yala gako w mó ne. ²⁰Sə è gə wó ámyé yilə, Cinu cír ába, n ce á shár Ezhíbtí ní, myín-cóló górw bə́ n'è yál còbó w ò wé mó wə, muni á jírɪ n'á dwí, n'á cəl kɔna, ndə á gá wó né m'a zà. ²¹Sə Cinu tà á yilə, n'á lyim zē rə n'è yí ni, n zē n'á bwəl nyí b'á t'á la Zhərdē bwí y byorɪ yé, e súlí mye b'á t'á la tənà náácənə y Cinu n'á Yi rí ná n'á pe mó è la yə n'á cəl-tənà mó wé zú yé. ²²Á m'a cì tənà y kēbé èta mó wé nd'á yə Zhərdē bwí y byerɪ yé; sə ámyé m'á byerɪ ya, á zwē tənà náácənə y kēbé á ciní. ²³Á bə́k'á shənə á swé dəbré Bə́ zhə-zhe á Yi zò nd'ába mó yò gaga yé, á bə́k'á wèrhé kɔn dē dē èsəyúlú Cinu n'á Yi rí wəl bə́ n'á bə́ wèrhé mó yé. ²⁴Bə́ Cinu á Yi rí wó myín mə́ n'è jí kɔn gako, n'á wó Yi tèbé rə zhe bwě-dür. ²⁵Á gə tú á dene tənà y wé, á lù byá á nə nēmé, á gə zúrɪ yi, kɔn dē dē èsəyúlú á m'a tu yə-bəlóló wé, á gə wèrhé kɔn ré tèbé rə wó lwele Cinu n'á Yi rí yírɪ wə, á m'a gwar mɔ, ²⁶rəmyé yi ní, dē-yi rí ndə ce y m'a yə á zhən-cinə, rə cí dóó á yó wə: á m'a j'á jé té lálá lálá tənà y á la Zhərdē bwí y byorɪ á vò á zwē á ciní mú wé, á t'á la mye-édóló zal è wé yé: bə́ m'a ce á jé té lyám lyám. ²⁷Cinu mə́ n'á làá ába dwá né wé, sə wó á lyi mangelé sásá bə́ m'a dəl dwá né cəcəl wə, Cinu gá mə́ n'á zə ába n'á vò mǎgǎ mó. ²⁸Gàá mó, á m'a cèrhé yə né nyèbé numbyínsi wèrhé ndə sə jérɪ mó: dō ndə náku lu yə, nə wār nə ne né yé, nə wār nə nyèé yé, nə wār nə jí nə súlí mye nə wār nə lwé yé. ²⁹Sə rəmyé yi ní, á m'á zhí gāá á pyà Cinu n'á Yi rí; n'á gə pyà mɔ ndə n'á wu gako e súlí ndə n'á cín námpúm, n'á m'á nə mɔ. ³⁰Wu-zhúlú nánfóló gə tú ò zhe mó yi ní, ywé né nəmyé gako gə tú nə zhe mó, dwá né nyèbé nə bən mó wé, n'á kwě n'á bə́ Cinu n'á Yi rí sō, sə n'á m'á cili n'á cəl ré. ³¹Bə́ Cinu n'á Yi rí wó nònò-dür Yi: rə t'á la mó té yār yé, rə t'á la ce n'á jé té yé, rə t'á la rə dəbré nyí rí rə bwəl n'á dabá ne mó yò sō yé. ³²Téré kɔn gá yál né kùr-ju yi ní, ndə n'á yà n'á gwě tənə mó, kɔn zhí dē ré tèbé Yi wèrhé numbyíní rə cí ce yó mó n'á nyi wé, zhí lū kùr sō n'á bwərɪ n'á má yí ò yə-pélé sō, n'á nyi wé: tú-fóló òmyé mó dwí rí gwě twí? Bə́ gwě nyèé ò dwí rí zòmà? ³³Dwí nə ɲwéné rə gwě nyèé yi cəl ndə nmyé ta rə n'è zòm myín cəcəl wə, rə j'a gwě zə myäl? ³⁴Ráá yi nə gwě merɪ rə tó nònò ndə myaarɪ ndə tú-fwàale ndə búlá ndə rə jé y jàn ré nánfóló w ndə rə jé còlò mó e súlí ywé nánfwàale nyèbé nə n'è zē wu ni dēdē mó denne, rə bə́ rə vür dwí, dwí dō cəcəl wə, rə la yə rəmyé dwí, ndə kɔn ré tèbé gako Cinu á Yi rí wèrhé á yilə, n'á yírɪ wə, Ezhíbtí ní ta? ³⁵E gə wó nmyé yilə, n'á ce n'á nə ywé né nəmyé mó, muni ga n'á lwar b'è wó Cinu n'á wó Yi: Yi dō tənə è gə dà rmyé dúdú. ³⁶N'á zhí dē-yi rí w n'á ce n'á nyèé n'á cəl ré, n'á mə́ n'á cici mú; ce yó, n'á ce n'á nə n'á myín mú nánfóló wá, n'á súlí n'á nyèé n'á zòmà né myín mú cəcəl wə. ³⁷N'á gə yá n'á só n'á dabá mó ce n'á cír bə́ nēmé né bə́ cu kwā né, n zē n'á ce n'á shár Ezhíbtí ní, n'á yé né ndə n'á jàn nánfóló wá, ³⁸muni ga n'á jì dwá nánfwàale nə súlí nə jè du mú n'á yé né, sə n'á ce n'á zù nə tənà y wé, n'á zwē y n'á ciní, ndə rə gá wó né ma zà mó. ³⁹Rəmyé ce, zwé nyí zà, sə téré re: wó Cinu n'á wó Yi, dē-yi rí w ndə té ce y yó; Yi dō tənə yé. ⁴⁰Zwé n'á nyá né ndə n'á pùbùlú né à n'á pe mó zà mó nmyé ndə n'á byá bə́ n'á cu kwā né mó wu-nyó nɔ yilə, muni n'á myäl zə dwélé ce y Cinu n'á Yi rí ná n'á pe mó mó yó twéé twéé yilə. ⁴¹Rəmyé yó Muiyisi cír ceme nətò Zhərdē

bwĩ y èpákè, yi-púrhí sō, ⁴²nà la yà gurnə mòbó n̄ lyàrh n̄ jè-dō, sə n̄ yà n̄ yà jènè n̄ ná n̄ sùl mú, shòò jàà. Gurnə mó mà n̄ dūr n̄ vò n̄ shèè ceme né nàmyé òdù wé n̄ m̄ n̄ zwē n̄ myāl ré. ⁴³Ceme né nàmyé wó Bəseere, gɔ-elū èpòlò w wə, já-è-zè-dě mó tənà y wa, Orəben dwí rí yilə, ñd̄á Aramɔɔte Galaade né, Gaade dwí rí yilə, e sùlí Gólā, Bashā né, Manase dwí rí yilə. ⁴⁴Wó Nyó né nàmyé mó Muiiisi pɔ Esərayel lyi byā bé ne mó. ⁴⁵Nyĩ Cinu pùbùl̄ə né ñd̄á nyó né e sùlí lùl-e-púrsí Muiiisi bwəl n̄ byili Esərayel lyi byā bé ne bə dwirí y Ezhibtí ní mú yi ní, ⁴⁶bə gá y'à tú bə ɲwéné Zhɔrdē bwĩ y èpákè, pyə-górɔ w wa, Bete-Pəwɔɔre yé y w mó yi ní mú. È y'à wó Amɔrətəbá pyɔ Səyɔ, n̄ yà n̄ jè Eshəbɔ né mó tənà y wa. Muiiisi ñd̄á Esərayel lyi byā bé y'à bú bə ɲwéné mɔ bə dwirí y Ezhibtí ní mú yi ní, ⁴⁷bə y'à zè bə zwē n̄ tənà y ñd̄á Bashā pyɔ Oge nyā y bə ciní. Wó bəmyé bə y'à wó Amɔrətəbá pyā bé bəlyè y bə y'à jè Zhɔrdē bwĩ èpákè, yi-púrhí sō, ⁴⁸kɔn zhi Arɔwɛere, Arənɔ n̄-gòlò w nyí ni, e m'e yí Səyɔ, è n'è yāl e wó bə Erəmɔ, ⁴⁹e sùlí Araba nyí rí gakó, Zhɔrdē bwĩ y èpákè yi-púrhí sō, e m'e sùlí e vò Araba n̄-fòlò w Pyəsəga pyɔ w n̄bán ré kùr w mó ne.

Chapter 5

¹Muyiisi byè Esərayel lyi byä bé gakó n cí dwā yó n zè n wò be: Esərayel lyi byä, cili-nə nyá né ndá lùl-e-púrsí à n'á pè ába zà mó; á m'á cèrhè se, á súlí á wèrhé ndə sà gá n'è byili ní. ²Cinu ná Yi rí zə dəbre ndə nába Orəbe pyò w yó. ³È dà ndá ná dabá Cinu zə dəbré rəmyé mó yé, è wó ndá nəmyé byèbé gakó ná yírhá n̄wéné, ná n̄wéné nyónò zà mó. ⁴Cinu zhì myín cəcəl wə, pyò w yó, n zòm nd'ába ndə lyi bəlyè gá y'a zhí dwā yé y w bə n'è zòm ndá dwā né; ⁵rəmyé yi ní, àmyé y'á zhí àmyé ndə Cinu cəcəl wə, m̀̀ni a m'a cí ába Cinu nyí rí bə myín mú y'á ce ywè y'á zhe ába á zè á y'á yə pyò w yó jil yé. Cinu wəl ába: ⁶«Wó àmyé Cinu n Yi rí, à ce n shər Ezhìbti tənà y wa, yómá-jè né. ⁷N tá n la yə dwā zal àmyé yé né yé. ⁸N tá n la yi rədu ga èsāyulú ráá kən ré tēbé rə wə dē-yi rí w ráá cə y yó ráá cə y kùr w nàná bə wé nyorhə wərhó yé. ⁹N tá n la tē wulú yə né nəmyé mó yé né yé, e súlí mye n tá n la ne còrhó yé, bə wó àmyé Cinu à wó n Yi rí, Yi rí tēbé rə zhe bwē-dūr mú; rə n'è pè dabá byèbé bə súl re mó dóó w còrhò-tum bə byä bə ne, kən b'e yi nēmé kùrə nətò ndə kùrə nənà. ¹⁰Sə rə n'è byili rə wu-bònò w lyi bí byèbé bə só re, bə súlí bə n'è zwē rə nyá né mó nēmé kùrə m̀̀orhè nánzhəzhə né. ¹¹N tá n la Cinu n Yi rí yil ré byò nánfò yé, bə Cinu tá n la lò mó m̀̀bó n byè n yil ré nánfò mó ne yò ndə rə-ná-cí bə dóó zhe ta yé. ¹²Bə lyírh shírhá dē ré yò, bə ce rə yə Cinu dē, ndə Cinu n Yi rí gá pə mó nyí ní. ¹³N m'á twí n tumə né gakó dwā nyəldù wé, ¹⁴sə dwā nyəlpýé dē ré wó shírhá dē ré tēbé Cinu, n Yi rí cí mú. Dē ré rəmyé yù wə, n tá n la tum rədu ga tū yé, n̄myé ráá n byí ráá n bə́kó ráá n tùntùnnə, bal ráá kē, ráá n n̄ó ráá n bəna ráá n vwām m̄́ m̄́, ráá zhə-bal mó n tó mó n jè n ceme né wé mó, m̀̀ni ga n tùntùnnə, bal ráá kē shírh ndə n̄mye né. ¹⁵N m'á lyírh bə n yà n wó yóm Ezhìbti tənà y wa, sə Cinu n Yi rí ce n shər gāà ndə n jè y n cèlè mó jàn ré nánfòlò wá; wó rəmyé è ce Cinu n Yi rí pə mó nyí bə n zwē shírhá dē ré nyí rí. ¹⁶Nyám n da ndə n ná ndə Cinu n Yi rí gá pə mó nyí ní, m̀̀ni ga n myəl zə dwèlè sə n wu súlí ò yə nyàn ce y kēbé Cinu n Yi rí ná n pè mó mó wé. ¹⁷N tá n la numbyíni gu yé. ¹⁸N tá n la fwəl yé. ¹⁹N tá n la n̄wól yé. ²⁰N tá n la kən ré tēbé rə dà zhàn cú n jè-dō shò kwā yé. ²¹N tá n la n jè-dō kē bwē dūr yé. N tá n la n kèlè y ráá n cesé ráá n tùntùnnə, bal ráá kē, ráá n n̄ó w ráá n bəna y ráá n kən tē tē bwē dūr yé.» ²²Cinu zhì myín mú cəcəl w ndə bában e súlí cə-byín fúrí wé pyò w yó, n zòm zòmà né nyèbé nd'ámyé byèbé gakó á y'á tú dwā yó mó ndə cəl nánfòlò, sə n yə kən dō né súlí yé; n kē ne nákulu bwəlse sàlye yó n zè n kwè se n pē. ²³Á gá tú á nyèè cəl ré rə y'á n'è shí cə-byín rí wé ndə pyò w gakó y'á j'á wó myín yi ní, á kwálsé yó-cíná bə ndə á nancesé yú à nyí ní, ²⁴sə bə zòm ndə ne á yil yilə, bə wò: «Cinu ná Yi rí ce ná nə n còrhó w ndə n jéné ré, ná súlí ná nyèè n cəl ré rə y'á n'è shí myín mú cəcəl w mó; zà mó, ná n bə Yi wó rə m'a zòm ndə numbyíni rə j'a gwē yē y yə né! ²⁵Bye yil ná nə m'á yē ná cín ni myín nánfòlò w kòbó jí nába? Ná gə j'á gwē n'è cili Cinu ná Yi rí cəl ré ná j'á n̄wéné ná n̄wéné, ná m'á cì. ²⁶Numbyíni nə gwē cili Yi nányi rí cəl ré rə shí myín cəcəl w ndə ná ta, e ja e gwē zə myəl? ²⁷Wó rəmyé è ce, wó n̄myé n m'á bwəlse m̀̀ni n cili Cinu ná Yi rí zòmà né gakó: n m'á zè n cí nába kən ré tēbé gakó Cinu ná Yi rí la mó byilu mú, sə ná m'á zwē re, ná wèrhé ndə rə gá n'è byili ní.» ²⁸Cinu nyèè zòmà né nyèbé gakó á zòm ndə ne mó, sə n wəl ne: Á nyèè zòmà né nyèbé gakó dwí rí zòm ndə mó mó: bə wèrhé cənə bə gá byili mú rəmyé mó gakó yilə. ²⁹Bə gə y'á j'a gu bə wun wé bə la ne nyám, bə súlí bə la à nyá né zō dē gakó, m̀̀ni ga bəmyé ndə bə byä bə gá wun yə nyàn twéé twéé yil mú y'á m'a yə kən tēbé rə càn! ³⁰Zhəl n vò n wò be: «Kwē-na á vò á kwə́rhé wə!» ³¹Sə è gə wó n̄myé yilə, n̄myé m'á zhì nyónò ndə ne; à m'a byili mú à pùbùlè né ndə nyá né e súlí lùl-e-púrsí n la bə còrhò mó m̀̀ni bə wèrhé ndə sà gá n'è byili ní, tənà y à n'á pè bə bə la cinú mú wé.» ³²Á m'á ce jàn né á wèrhé ndə Cinu á Yi rí gá pə ába nyí ní, á t'á la ywər á vò á jə-jí sō ráá á jə-gwà sō yé. ³³Á m'á j'á kwè sómá y kēbé Cinu á Yi rí byili ába mó twéé twéé, m̀̀ni ga á zə myəl, á wun yə nyàn, sə á myəl zə dwèlè tənà y á la zō á ciní mú wé.

Chapter 6

¹Nyí Cinu pùbùlè né òdó nyé né e súlí lùl-e-púrsí Cinu á Yi rí pò nyí bà bà cèrhè ába á wèrhé òdó sà gá n'è byili ní ní, tənà y kèbè á la vò á zù è wé á zwè á ciní mú, ²mùni ga n'nyàm Cinu n'Yi rí, òmyé òdó n'byí mú e súlí n'ń w ga, n'gá m'á tó n'nyé né gako òdó n'pùbùlè né à n'á pe mó mó ne n'nyú mú púlápúlá wé yilə, èta n'myəl ré m'a zə dwèlè.³Esərayel, n'm'á cili, sə n'm'á wèrhé òdó n'gá n'è byili ní: èta n'wu m'a zə nyàn, sə á m'á pù á jìrh nánzhəzhə, òdó Cinu n'dabá Yi rí gá bwəl mó nyí ní, tənà kèbè yil òdó tūr n'è dūr tē è wé mó.⁴Cili Esərayel! Cinu ná Yi rí dúdú mādù n'wó Cinu. ⁵N' m'á swéné Cinu n'Yi rí òdó n'wu gako òdó n'cin námpúm òdó n'jàn gako.⁶Nyó né zòmà né à n'á pe mó zà mó m'á j'á òwéné n'wu w wə; ⁷n' m'á cèrhè ne n'byá bé ne n'k'á bwèrhé; n'mà n'nó n'lyìrh nà yò n'gə òwéné n'sō kèlè w ráá n'wə sómá yó n'nó n'zhələ, ráá n'pyè tē ráá n'shí tē n'zē yì ní; ⁸N' m'á wèrhé nà myərho n'lyè n'jè y ne, n'wèrhé nà myərho n'cì n'cìl rí nia. ⁹N' m'á kē ne n'étwí-ènyí sarha né dār ré yó òdó n'cə w bwərə y ne. ¹⁰Cinu n'Yi rí gá tú n'ce n'zù tənà y n'bwəl è nyí n'dabá Abəraam òdó Yəzake òdó Zhakəəbe ne mó wé, tənà y kèbè è ceme né wó nánfwaàlè nà súlí nà càn n'yə lwì mú wé, ¹¹è jìsì sú òdó wə-ècànde dúdúmá dúdúmá n'yə rə sà wé ce mó, è nē-gwáaré kù rə zhí tē n'yə kwì mú, òdó dāvē-cémé e súlí olyiyəáré n'yə zhele mó, rəmyé yì ní, n'gá tú n'jú n'súwá, ¹²sə n'bək'á búl swé Cinu n'ce n'shər Ezhìbti tənà y wa, yómá-jè né mó yò yé. ¹³Wó Cinu n'Yi rí n'm'á nyàm, òmyé n'm'á cèrhé, wó òmyé yil ré n'm'á zə n'má bwəl nyí. ¹⁴Á t'á la dwá né nà kákélè ába mó yə né kùr tó yé, ¹⁵bə Cinu n'Yi rí wó Yi rí tēbé rə zhe bwē-dūr rə wə n'cəcəl wə. Dē n'cin mùni ga Cinu n'Yi rí lyim bək'a zē rə n'è yì mú n'ce n'jé tē ce y yó yé. ¹⁶Á t'á la Cinu á Yi rí zhò òdó á gá wèrhé né Masa né mó ta yé. ¹⁷Á m'á pwèlè á wun á tó Cinu á Yi rí pùbùlè né òdó lùl-e-púrsí òdó Cinu á Yi rí nyé né n'pò mó mó ne. ¹⁸N' m'á wèrhé kən ré tēbé rə mǎ, rə súlí rə càn Cinu yìrh wə, mùni ga n'wu yə nyàn sə n'vò n'zù n'zwè tənà náàcèné y Cinu bwəl è nyí n'dabá ne mó, n'ciní, ¹⁹n'gá mà n'jì n'zwə bé gako n'nyí n'ce pyépyé yì ní òdó Cinu gá bwəl nyí ní. ²⁰Sə nəkəla, n'byí mú gə bwərəh mó n'wò: «Cúcu mǎbó òdó nyé né nyèbé e súlí lùl-e-púrsí shèbé Cinu ná Yi rí pò ába mó kùrə?» ²¹Rəmyé yì ní, n'm'á lyár n'byí mú n'wò: Ná y'á wó Faraṣ yómá Ezhìbti ní, sə Cinu ce ná shər Ezhìbti ní n'jè y jàn ré nánfòlò w yilə; ²²Cinu wèrhé màmyaarhe nánfwaàlè, n'twí tū-fwaàlè ná yìrh wə, Ezhìbti tənà y òdó Faraṣ e súlí n'kèlè y lyì bí púlápúlá yò zhùlù yilə. ²³Sə è gá wó námyé yilə, n'ce ná shər gàà mùni ná zù tənà y n'bwəl è nyí ná dabá ne, n'ná n'pe nába mó wé. ²⁴Cinu pò nába nyí bà ná wèrhé òdó nyé né nàmyé mó gako gá n'è byili ní, sə ná nyàm Cinu ná Yi rí, mùni ga n'ce ná yə wu-nyò ciná dē gako, sə n'ce ná zə myəl òdó ná gá zhe myəl zà né mó. ²⁵Sə ná m'á yə wu-cángá ciná ná gə cə jàn né ná wèrhé òdó nyé né nàmyé mó gako gá n'è byili ní, Cinu ná Yi rí yé né.»

Chapter 7

¹Cinu n̄ Yi rí gə tú n̄ ce n̄ zù tənà y n̄ bàn zō n̄ cini mú wé, n̄ súlì n̄ jì dwó nánzhǎ, Yititəbá ndá Gəgəshitəbá ndá Aməretəbá ndá Kanaā lyi bí ndá Pərezhitəbá ndá Yivyitəbá e súlì Zhəbuusi lyi bí, dwó kūrə nyəlpəy, nə já nə súlì nə jè du mú n̄ yé né,²Cinu n̄ Yi rí gə tú n̄ co ne n̄ jǒ w yí ní, n̄ zé n̄ bú n̄ ɲwənə ne, n̄ m'á gu n̄ lyám lyám Cinu yilə. N̄ tá n̄ la dɔbre zal ndá ne yé, n̄ tá n̄ la nə n̄n̄n̄ dūr yé.³N̄ tá n̄ la cōn̄n̄ dɔbre jú ndá ne yé; n̄ tá n̄ la n̄ bə́kó nə byí n̄i pɔ n̄ jí yé, sə n̄ tá n̄ la nə bə́kó kō n̄ pə n̄ byí mye ne yé,⁴bə rəmyé wǎ rə m'a ce n̄ byí mú yé à kūr tó ne, n̄ zé n̄ la yə dwā cōrhó; sə Cinu lyim m'a j'a zé rə n̄'e yí ába, sə n̄ m̄a n̄ ce n̄ j'á jé tē kūr yó lálà.⁵Nyí kɔn ré tēbé á la dwó né nəmyé mó ne wǎrhó mó: á m'á wūr nə vwǐ-jùúli; á m̄a nə nákulə né nə cii tē mó á lo; á ká Ashəra pálá né; sə á súlì á jì nə yə né myín.⁶Bə nəmyé wǎ dwí rí tēbé Cinu n̄ Yi rí cí námpúm mú; wǎ nəmyé Cinu n̄ Yi rí cí m̄n̄ n̄ jǐrh dwí rí tēbé rə wǎ n̄ səpwá cəl ré, dwó né nyēbé gako nə wǎ lū w cə-yala gako wé mó cəcəl wə.⁷Cinu gə swéné ába n̄ zé n̄ cí ába, è dà á já du dwó né gako yil yé, è gə wǎ zhən yilə, ámyé á wǎ dwó né gako námpólé yá.⁸Sə wǎ Cinu gə só ába n̄ súlì n̄ zhǐ nyí rí n̄ bwəl á dabá né mó yó yilə, n̄ ce á shár n̄ súlì n̄ vwǎrh ába yómá-jə y né, n̄ zwé ába Ezhíbtì pyǎ Faraǎ jǒ w ndá n̄ jé y jàn ré.⁹N̄ m'á lwar b'è wǎ Cinu n̄ Yi rí rə wǎ Yi, Yi rí tēbé rə wǎ zhən mó; rə zhǐ rə dɔbre nə y yó rə súlì rə n̄'e byili rə wu-bōn̄n̄ w lyi bí byēbé bə só re, bə n̄'e zwé rə nyə né mó ne, kɔn m'e yí n̄emé kūrə mōrhó,¹⁰sə lò mōbó n̄ súl re mó, rə n̄'e pə rə kwǎndé rə-ná-cí cici mú ni, rə ce n̄ jé tē; rə t'á yé lò mōbó n̄ súl re mó ne n̄ dene yé, rə n̄'e pə rə kwǎndé n̄ cici mú ni.¹¹N̄ m'á tó Cinu pūbūlə né ndá nyə né ndá lūl-e-púrsí à n'á pə mó nyí zà bə n̄ wərhé ndá sə gə n̄'e byili ní.¹²Á gə cili náacənə, á zwé lūl-e-púrsí səmyé mó á súlì á wərhé ndá sə gə n̄'e byili ní, Cinu n̄ Yi rí m̄a n̄ zhǐ n̄ dɔbre nə y yó ndá mó n̄ súlì n̄ byili mú n̄ wu-bōn̄n̄ w n̄ bwəl ò nyí n̄ dabá ne mó.¹³N̄ m̄a n̄ swéné mó, n̄ cí bwəl n̄ yó, n̄ ce n̄ pū n̄ jǐrh nánzhəzhǎ, n̄ súlì n̄ cí bwəl n̄ lūli y ndá n̄ wə-jəaré ndá n̄ bələ y ndá n̄ dǎvé nándwə y ndá n̄ nwǎ y ndá n̄ n̄e né nə zhe pūr̄h mú e súlì n̄ pyiisí sə lūl mó yó, cə y n̄ bwəl è nyí n̄ dabá ne bə n̄ la mó pɔ mó yó.¹⁴N̄ m'á nə bwəl dwini dwó né gako, bə t'á la bala ráá kana bə jil nɔ n̄ sō yé, bə t'á la vwām mye nɔ n̄ vǎ-ywǎálé wé m̄a jil yé.¹⁵Cinu m̄a n̄ pə címsí gako ndá Ezhíbtì m̄abyáaré n̄ yé rə pár mó gako n̄ yala ne n̄ ce kwā; n̄ tá n̄ la mó re ju yé, sə n̄ m̄a n̄ ce rə vò lyi bí byēbé gako bə súl mú mú sǎ.¹⁶N̄ m'á ce dwó né nyēbé gako Cinu n̄ Yi rí la n̄ jǒ w co mó jé tē, n̄ tá n̄ la nə n̄n̄n̄ dūr yé. N̄ tá n̄ la nə yə né cōrhó yé: rəmyé mó m'a yə pòm̄o n̄ yilə.¹⁷Dəga n̄ m'á zé n̄ ná n̄ wəl n̄ cini: «Dwó né nyēbé lyi bí já du ni, etə̀r à m'a tó né a jì ni a zwé nə tənà y a cini?»,¹⁸Bə́k'á dūr nə ywé yé! N̄ m'á lyírh kɔn ré tēbé Cinu n̄ Yi rí wərhé Faraǎ ndá Ezhíbtì púlápúlá ne mó yò,¹⁹ndá m̄abyáaré tēbé n̄ nɔ ndá n̄ yírh mú yò ndá myaarihé tēbé ndá tū-fwǎálé tēbé e súlì Cinu n̄ Yi rí jé y n̄ cèle jàn ré n̄ gá ce n̄ shár Ezhíbtì ní mú yò; Cinu n̄ Yi rí gwé m̄a n̄ wərhé èta dwó né nyēbé n̄ wǎ n̄ m'á dūr nə ywé mó ne.²⁰Cinu n̄ Yi rí gaga mó m̄a n̄ twí tū-bəlyēlyēse bə sǎ, kɔn m'e yí bə lyi bí byēbé bə la dàl, bə la súlì bə shèè n̄ yé né mó jé tē.²¹N̄ bə́k'á kəkə bə yé né yé, bə Cinu n̄ Yi rí rə já mó, lòlò mye súlì n̄ kwəl re mó ɲwénə ndá mó.²²Cinu n̄ Yi rí m̄a n̄ jì dwó né nyēbé námpólé námpólé n̄ yé né: n̄ wār ne n̄ la gu n̄ zhè lálà yé, bə gɔ-wé ré wǎ rə m'a pū rə jǐrh nánzhəzhǎ rə zé rə n̄'e bwí ndá mó.²³Sə ndá rəmyé ga, Cinu n̄ Yi rí m̄a n̄ ce dwó né nəmyé mó n̄ jǒ wa, n̄ súlì n̄ ce ywé nánfǎl̄ zə ne kɔn m'e yí n̄ ce nə jé tē lyám lyám.²⁴N̄ m̄a n̄ ce nə pyá bə n̄ jǒ wa, n̄ ce bə yilə né jé tē cə yó; bəmyé m̄ədù ga tá n̄ la n̄ yé né zhǐ yé, kɔn m'e yí n̄ gu bi n̄ zhè.²⁵Á m'á jì bə yə né èsǎyūúli myín. N̄ tá n̄ la səbyí mú ndá sánámá mōbó bə m'e zù yə né nəmyé mó bwé dūr yé, bə rə wǎ súsúlú kɔna, Cinu n̄ Yi rí yilə.²⁶N̄ tá n̄ la súsúlú kɔn n̄ sǎ jù w co yé, bə rə m'a ce n̄ jǐrh súsúlú kɔn ndə rə ta. N̄ m'á j'á súl re ndá n̄ wu gako, bə rə wǎ kɔn tēbé bə mǎ sə bə cǎ lyám lyám Cinu yilə.

Chapter 8

¹Ce-nə jàn né á wèrhé ñdə nyá né à n'á pe mó zà mó gá n'è byili ni, m̀̀ni ga á zə myǎl, á pù á jĩrh nánzhəzhǎ sə á ɲwèné á zwè tənà y Cinu bwəl è nyí á dabá ne mó á ciní. ²N m'ǎ lyĩrh sómá nándə̀̀dòlò w púlápúlá Cinu n Yi rí ce n kwè byinə shá-èna, gɔ-elũ èpòlò w wə, m̀̀ni ga n ce n jĩrh cin-lwəl cəbal mó yò; wó zhè n yà n ná n zhè mó èta m̀̀ni ga n lwar kɔn ré tèbé rà y'á wə n wu w wé, sə n sùlí n nyí ñdə n gə y'á m'ǎ zwè n nyó né ráá n gə y'á m'ǎ cè nà yò. ³N ce n jĩrh cin-lwəl cəbal, n ce nɔrh zə mó, n sùlí n ṕ̣s mánne y ñmyé ñdə n dabá ga y'á yəl è ṕ̣r mó á ḍ́, m̀̀ni ga n ce n lwar b'è dà búru dúdu ò n'ò ce numbyíni zə myǎl yé, sə zòmè ré tèbé gakó rà n'è shí Cinu nyú w mú mye n'è ce numbyíni zə myǎl. ⁴N kàmə̀̀zù-è̀̀dòlò w yə jí n byǎ né yé, n nà mye yə nyà̀̀lè byinə shá-èna y wé yé, ⁵sə n téré n ṕ̣rí bə Cinu n Yi rí yà n ná n pe mó còrhò ñdə da gə yà n pə còrhò n byí ni ní.Ce y Yi bwəl è nyí mú ñd'è pòmde ⁶N m'ǎ zwè Cinu n Yi rí nyó né, n gə ná n tó n sòmse n sùlí n ná n nyàm mɔ yi ní. ⁷Cinu n Yi rí ná n ce n zwì tənà náàcèné wé, tənà ñd'è nàgwààle ñd'è búrh ñd'è nà-bùlsi ñd'è ce y kùr w nàná bə n'è ṕ̣rh ṭ́ vwaalé wé ñdə pyàr ré ga yó mó wé, ⁸bàlé ñdə orzhe ñdə dāṿ́-cémé ñdə épyùúli ñdə gərənajébá ñdə olyivýóaré nwǎ e sùlí ṭ́r tənà; ¹⁰tənà kèbé bə t'á la kùjú w mɔrhɔ bə ṕ̣s n má jí mú, kaka t'á la mó mùrù è wé mó, tənà y kèbé è nàkulə né zhe lù è pyàr ré j'á wó kwíiṿeria jàase. ⁹N m'ǎ búl n jí n sù, n zè n cèrhé Cinu n Yi rí, tənà náàcèné y n pɔ mó mó yilə. ¹¹Rəmyé kwǎ né sə ḍ́ n cin n bə̀k'á swè Cinu n Yi rí yò, n gə m'ǎ cè n p̣̀bùlè wòrhó, n cè n lùl-e-ṕ̣rsí ñdə n nyó né à n'á pe mó zà mó zō yi ní mú. ¹²N gə jú n súwə, n lù jĩrh náàcèense n la má yə sə wé, ¹³n gə zhe vwàmá nánfwààle ñdə ṿə-ywààle nánzhəzhǎ, ñdə səbyi-kùli ñdə sánámá nánzhəzhǎ ñdə nàcènde dúdúmá dúdúmá nánzhəzhǎ, ¹⁴sə n bə̀k'á jĩrh cin-byilu cəbal n zè n swè Cinu n Yi rí yò yé. Wó ñmyé n ce n shár Ezhibti tənà y wa, yómá-jè y né mó; ¹⁵wó ñmyé n ce n byerhe gɔ-elũ èpòlò w ò já èta mó o sùlí ò n'ò zè lyi wu ni mú, ò sú ñdə dɔma bə swèsé jè ñdə nèmè, nənyèlsè tənà bə t'á ne n̄ è wé mó; wó ñmyé n ce n̄ ṕ̣rh nəmù-pyò w wa, ñmyé yilə; ¹⁶wó ñmyé n pɔ mó mánne y èpòlò w wə, n dabá y'á gwé yəl è ṕ̣r mó gɔ-elũ èpòlò w wə, n jí m̀̀ni ga n ce n jĩrh cin-lwəl cəbal, sə n zhè mó n zè n ce n nəkɔl nyũ mú zə wu-nyò. ¹⁷N bə̀k'á bù n wé n wò: «Wó à jè jàn yil à nɔ nàcèndé tèbé gakó yé», ¹⁸lyĩrh b'è wó Cinu n Yi rí n ṕ̣ mó jàn ré n má nə nàcèndé tèbé gakó, n la mə n pyĩrh n dɔbré n bwəl rà nyí n dabá ne, ñdə n gə ná n wèrhé né zà mó. ¹⁹Rəmyé ce n gə já n swè Cinu n Yi rí yò, n pú yə dwǎ kùrà, n wùli ṭ́ nà yé né n má cèrhé ne, à n'á bwəl mó nyí zà: á m'ǎ jé ṭ́ lyám lyám. ²⁰Á m'ǎ jé ṭ́ ñdə dwə né nyèbè Cinu ce nə jé ṭ́ mó ta, á gə yə Cinu á Yi cəl ré cili.

Chapter 9

¹Esərayel, cili! Nyí mú n̄ la Zhərdē bwí y byərhcə zà n̄ vò n̄ jì dwá nà búl nà já nə j'á jè du mú, n̄ zwē nà kɔn gakó n̄ yě ne ndá nà ceme nánfwàálé, bà lù byíl-fwàlse dēdē sə vò dēdē yi wə, bə m'e kákélé ne mɔ́,²e súlí dwí nánfólò rədù, lyì-èdwaàle dwí, Anəcitəbá. N̄ yě, n̄ nyēè bà n'è zòm rə shò kwā né bà zhe: mɔ́ n̄ nə wɔ́ n̄ mà n̄ zhì Anaake byá bə yé né?³N̄ m'á lwar zà b'è wɔ́ Cinu n̄ Yi rí n̄ mà n̄ yə n̄ yé né n̄ byerhe Zhərdē bwí y ndə myín mɔ́bɔ́ mà j'á n'è jí kɔn gakó ta. Wɔ́ n̄myé n̄ mà n̄ gurhi bi, n̄ gu bi n̄ ló tē n̄ yé né. N̄ m'á zwē bà kɔn gakó n̄ yě be, n̄ zē n̄ ce bə jé tē lálà lálà ndə Cinu gá bwəl mó nyí ní.⁴Cinu n̄ Yi rí gə tú n̄ jì bi n̄ yé né, sə bə́k'á wɔ́ n̄ cín ni: «Wɔ́ à gá wɔ́ cánga cábal mó yil Cinu ce a zù tənà y kèbé wé a zwē y a cíní.» yé. Wɔ́ dwá né nyēbé lyì bí gá wɔ́ dwáəre ciná mó è ce Cinu jì bi n̄ yé né yé.⁵È dà n̄ gá wɔ́ cánga cábal ráá wu-pò cábal è ce n̄ la bà tənà y wé zú n̄ zwē y n̄ cíní yé; zhən yilə, wɔ́ dwá né nyēbé gá dó mó è ce Cinu n̄ Yi rí jì bi n̄ zwē bà kɔn gakó n̄ yě be n̄ yé né. N̄ wèrhé èta mye n̄ mà n̄ pyírh n̄ nyí rí, ndə n̄ gá yà n̄ bwəl re n̄ dabá Abəraam ndə Yəzake ndə Zhakɔ́be ne né.⁶Rəmyé ce lwar b'è dà n̄ gá wɔ́ cánga cábal mó è ce Cinu n̄ Yi rí n̄ n̄ pə mó tənà náacənə y kèbé n̄ la cinú yé, bà n̄ wɔ́ yó-kùlì ciná dwí.⁷Lyírh sə n̄ bə́k'á swé bà n̄ yù Cinu n̄ Yi rí lyim ni gə-elū èpòlò w w yé. Kɔn zhì dē ré tēbé n̄ shər Ezhíbti tənà y w á yí nyónò, á j'á yə Cinu nyí ni shənə yé.⁸Orebe pyò w yó, á yù Cinu lyim ni, n̄ lyim rí zē rə n'è yì ába kɔn m'e yí n̄ pyá á gu lyám lyám.⁹Á gá y'á jìl pyò w yó à la m'a zwē nákuu bwəlsé, dəbré Cinu zə nd'ába mó nákuu bwəlsé, à mē pyò w yó dwā shá-əna, cəcē ndə nənýéné ga, à yə kùjù jí yé, à yə nē mye nywé yé.¹⁰Cinu pə ne nákuu bwəlsé sàlye yá, Yi cici y'á kē ndə rə jə́fólé mó, Cinu nyə né nyēbé n̄ yà n̄ zhì myín mú w pyò w yó, dē ré tēbé á y'á jē kúlí mú, n̄ pə ába mó, y'á kē nə yó.¹¹Sə wɔ́ dwā shá-əna ndə cəcərh shá-əna kwā né, Cinu pə ne nákuu bwəlsé sàlye yá, dəbre bwəlsé.¹²Rəmyé yi ní Cinu wəl ne: «Zē tē n̄ só tē lálà, bà n̄ dwí rí tu yə-bəlóló wé, dwí rí tēbé n̄ ce rə shər Ezhíbti ní mú; bà yə dene bə m'e ywər sómá y à y'á cí bi è yó mó yó yé: bà yəl lù bə m'e zùrhì yi èšəyúlú!»¹³Cinu súlí n̄ wɔ́ ne: «À yé dwí rí tēbé pár èlāsé: Rə wɔ́ yó-kùlì ciná dwí.¹⁴Yé a nyí rə ma, à m'a gurhi ri lyám lyám, a ce bà yil ré jé tē ce y yó; sə à m'a ce n̄myé pù n̄ jírħ dwí rə jə rə súlí rə já du bi.»¹⁵À kwē a shí pyò w yó a só tē, ndə dəbré bwəlsé sàlye y à jèsé sàlye y wə, nd'ò gakó y'á j'á wɔ́ myín.¹⁶Rəmyé yó à j'a lwar b'á gwar Cinu á Yi rí, nū-bwələ y kèbé á yəl lù á m'á zùrhì mú yilə; á yə dene á m'á ywər sómá y kèbé Cinu yà n̄ cí ába è yó mó yó yé.¹⁷Rəmyé yi ní, á j'a pwà bwəlsé sàlye yá, a fwar se tē nd'á jərh sàlye yá, sə bəbwəle á yírh wə.¹⁸Rəmyé kwā né, à tu a zə à yé y a pú tē Cinu yé né; sə ndə twər náyéé ré ta, dwā shá-əna, cəcē ndə nənýéné ga, à yə kùjù jí yé, à yə nē mye nywé yé, yə-bəlwəálé tēbé gakó á wèrhé, á gá wèrhé kɔn ré tēbé rə wɔ́ lwele Cinu yírh w mú yí ní, á m'á gwar mɔ́ mó yilə.¹⁹À wu y'á n'ò zē Cinu lyim rí ndə n̄ lyim-cəcə w yilə, n̄ lyim y'á n'è yì nába kɔn b'e yí n̄ ná n̄ yəl n̄ gurhi nába; sə tēbé mye shò kwā né, Cinu ká n̄ shənə n̄ cili à lwəló yá.²⁰Cinu lyim y'á zē rə n'è yì Aarɔ́ mye dēdē kɔn m'e yí n̄ yà n̄ ná n̄ yəl n̄ ce n̄ jé tē; sə à súlí à lwəl Yi Aarɔ́ yilə.²¹Sə á yə-bəlóló w kɔ́bɔ́ á y'á wèrhé mó kɔn ré: nū-bwələ yá, à kwè y a fúl, a yəywele ya, a nò y gúmgúm e jírħ tòmɔ́, a zē a kwè è tòmɔ́ w a vò á ló nə-gólò ò n'ò swé pyò w mó wé.²²Á yù Cinu lyim ni Tabəra ndə Maasa e súlí Cəbərɔ́te-Taava né.²³Sə Kadeeshe-Barnəya né, Cinu gá twí ába n̄ wɔ́: «Jíl-nə á zwē tənà y à n'á pə ába mó á cíní» yi ní, á cē Cinu á Yi rí nyə né zō yò, á yə n̄ zhən zal yé, á yə n̄ cəl ré mye cili yé.²⁴Dē ré tēbé à lwar á pár yi ní ga mó, á j'á n'á cē Cinu nyí ni.²⁵Rəmyé ce, à j'a mē a tu a zə à yé y a pú tē Cinu yé né à gá y'á tu a zə à yé y a pú tē məgá mó, dwā shá-əna, cəcē ndə nənýéné ga, Cinu gá yà n̄ ná n̄ zòm bà n̄ mà n̄ ce á jé tē lyám lyám mó yilə.²⁶À lwəl Cinu a wɔ́: «Cinu Yi, bə́k'á ce n̄ dwí rí jé tē yé, n̄ cəl dwí rí n̄ vwārħ n̄ jéné nəjèlè yilə, n̄ súlí n̄ ce rə shər Ezhíbti ní ndə n̄ jē y jàn ré mó.²⁷Lyírh n̄ tuntunnə Abəraam ndə Yəzake ndə Zhakɔ́be yò; n̄ bə́k'á nyí dwí rí tēbé yó-kùlù tūtwwí rí ndə rə wu-bárhé tūtwwí rí e súlí rə yə-bəlóló w sō yé.²⁸Bə bə́k'a zē bà n'è zòm tənà y kèbé n̄ ce ná shər è wé mó w mó bà zhe: «Cinu yà n̄ wà n̄ la ce bə zù tənà y kèbé n̄ yà n̄ bwəl be è nyí mú wé yé, e súlí mye, n̄ yà n̄ súl bi: wɔ́ rəmyé è ce n̄ ce bə shər mùni ga n̄ ce bə cì gə-elū èpòlò w wə.»²⁹E já wɔ́ n̄myé dwí rí, n̄ cəl dwí rí tēbé n̄ ce rə shər ndə n̄ jàn ré nánfólò w ndə n̄ ɲwónò kaka bə rə yàlā zhe mó!»

Chapter 10

¹Rəmyé yó, Cinu wəl ne: «Sál nákulú bwəlse səlyè ndə náyéésé ta, sá jì n̄ bə à sǝ pyò w yó. N̄ m'ǎ súlí n̄ zə dǎr n̄ má fwar kùlkó. ²À m'a kē zǝmà né nyèbé n̄ y'ǎ kē náyéésé n̄ fwar tē n̄ bəbwəle mó yó mó, sǝ yó; rəmyé kwā né n̄ m'ǎ zē n̄ kwè bwəlsé n̄ cí kùlkó w wé.» ³À zhèn ga zə ákashá dǎr a m'a fwar kùlkó wá, a sǝ nákulú bwəlse səlyè ndə náyéésé ta, a zə se à jǝ w a m'a jì pyò w yó. ⁴Cinu ká n̄ kē zǝmà né shí y n̄ yà n̄ zhì myín cǝcǝl w pyò w yó dwā-gúlú dē ré, n̄ byili á yil mú, bwəlsé yó ndə kəkēē ré rəmyé rədu y ndə twər náyéé ré ta. Cinu zē n̄ kwè se n̄ pē. ⁵Rəmyé kwā né, à kwè a shí pyò w yó a só tē; a zə bwəlsé a b'a cí kùlkó w à y'ǎ fwar mó wé, sǝ sǝ j'a mē gǝà mó ndə Cinu gá yà n̄ pǝ ne nyí ní. ⁶Esərayel lyi byǎ bé zhì Bene-Yaakā zhílsé ne bə zhír bə zǎ Məsera sǝta. Wó gǝà Aarǝ cù ní bə ce mo; n̄ byí Eləyazaare zē n̄ jírǝ vwí-zwǝlnə n̄ jǝà wa. ⁷Bə zhì gǝà bə zhír bə vò Gǝdǝgǝda sǝta, bə zē bə zhì Gǝdǝgǝda né bə zhír bə zǎ Yǝtəbata, è wó n̄-gwǝǝle tənə sǝta. ⁸Rəmyé yi ní Cinu cír Levyi kwálá y è la n̄'è zhí Cinu dǝbre kùlkó wá, è n̄'è zhì Cinu yé né è zwǝl vwí rí è pē mǝ, s'e súlí e cí bwəl n̄ yil yilə, ndə è gǝ gwě n̄'è wèrhé né zà zà mó. ⁹Wó rəmyé rə ce, Levyi kwálá y bə cǝl-tənə ráá cǝl n̄cǝndə zhe ndə è da-byǎ bé ta yé; wó Cinu n̄ wó è cǝl ré, ndə Cinu n̄ Yi rí gǝ bwəl mo nyí ní. ¹⁰À j'a mē pyò w yó ndə twər náyéé ré ta, dwā shǝ-əna, cǝcǝ ndə n̄nyéné ga, sǝ Cinu yà n̄ ká n̄ cili ni kǝdò: n̄ yə pyà n̄ ce n̄ jé tē yé. ¹¹Cinu zē n̄ wó ne: «Zē tē! Zhəl dwí rí yé né n̄ pə re nyí rə zhír; bə m'a zù tənə y à bwəl è nyí bə dabá ne b'ǎ la bə pǝ mó wé, bə zwē y bə ciní.» ¹²Esərayel, wó bəkón Cinu n̄ Yi rí ná n̄ dē n̄ sǝ elásé? N̄ ná n̄ yǎl bə n̄myé wúrí n̄ nyàm Cinu n̄ Yi rí ndə n̄ sómsé gǝkó tó ndə Cinu n̄ Yi rí sónó ndə n̄ cǝrhó ndə n̄ wu gǝkó ndə n̄ cìn námpúm, ¹³ndə Cinu pùbùlə né wòrhó e súlí n̄ nyə né à n'ǎ pē mó zà mó zǝ, mùnì n̄ zə wu-nyǝ. ¹⁴Zhèn ga, Cinu n̄ Yi rí n̄ cí dē-yi rí púlápúlə ndə rə wé ré gǝ wó né má mó ga e súlí cǝ y ndə kǝn ré tēbé rə wǝ è yó mó gǝkó. ¹⁵E jà wó n̄myé dabá dúdú Cinu cír n̄ dē n̄ cìn ni n̄ la sónó; sǝ bəmyé kwā né wó bə nēmé né, è n̄'è yǎl e wó ámyé byèbé n̄ cír dwá né gǝkó cǝcǝl wə, ndə kǝn gǝ wó né zà zà mó. ¹⁶Rəmyé ce á m'ǎ pə á wun ní Cinu ni, á t'ǎ la yó-kùulì tǝ yé, ¹⁷bə wó Cinu á Yi rí n̄ wó yə né gǝkó Yi ndə yó-cinə bé gǝkó Yó-cǝbal, Yi rí tēbé rə jǎ, rə jàn bə swé zhe, lòlò myé kwál ré mó, rə t'ǎ cír rə m'è ce nyí lò kwā yé, bə wàr re bə la yǝ ndə pansé yé, ¹⁸rə n̄'è bür bətlé ndə ejǝ-kē bürsí ndə cángá tǝtwíi rí gǝ n̄'è yǎl né, rə n̄'è pē kùjú ndə kàməzù-èdǝlǝ zhə-bal ne rə gǝ só mo mó yilə. ¹⁹Á m'ǎ swéné zhə-bal mó, b'ǎmye yál zhələ Ezhìbti tənə y wa. ²⁰Wó Cinu n̄ Yi rí n̄ m'ǎ nyàm sǝ n̄ cèrhé mo, wó n̄myé ne n̄ m'ǎ zhí, wó n̄myé yil ré n̄ m'ǎ zə n̄ má n̄ bwəl nyí. ²¹N̄myé n̄ m'ǎ cèrhé, n̄ wó n̄ Yi rí, n̄myé mǝbó n̄ twí tǝ-fwǝalé tēbé ndə wə-jǝàré tēbé n̄ yírǝ n̄, n̄ yil mú. ²²N̄ nàmbala bé y'ǎ wó nunə shǝ-shǝlpyé sásálaa bə gǝ zhír bə bə Ezhìbti mú yi ní, sǝ nyí mú elásé Cinu n̄ Yi rí ce n̄ pù n̄ jírǝ nánzhəzhǝ ndə dē-yi rí cǝmǝsǝsé ta.

Chapter 11

¹N' m'á swéné Cinu n' Yi rí, n' tó n' pùbùlè né ne, n' zwè n' nyó né ndá n' lùl-e-púrsí twéé gako. E pyà Cinu tũ-fwàalé kùr sú² Ámyè lwar zà, Cinu á Yi rí còrhó mó kùrà, á lwar n' jéné ré ndá n' jè y jàn ré nánfòlò w' ndá n' ñwónó w' kaka bà ò yàlà zhe mó párá, sà á byá bé yà re lwar mye yé, bà súlí bà yà re ne mye yé: ³n' myaahé ndá n' tũ-fwàalé tèbé n' wèrhé Ezhìbti pyò Faraò ndá Ezhìbti lyi bí púlápúlá ne, Ezhìbti tənà y wé mó; ⁴ndá kòn ré tèbé n' wèrhé Ezhìbti shàdèéssé nd'è shàshesé e súlí è búlá eshèrh vwàtur rí nì, n' gá ce vwal-gò nà-fòlò w' n' m'ó wùl m'á mólé be té, bà gá y'à n'è jì ába yì ní mú: Cinu já n' ce bà jé té kòn b'e yì zà; ⁵ndá kòn ré tèbé n' wèrhé á yil gò-elü èpòlò w' wà, kòn b'e yì á nyónò twírí y' mú. ⁶E súlí kòn ré tèbé n' wèrhé Eləyaabe byá Datā ndá Abyəram, Orəben nēmé né ne, ce y' gá pul è nyí e lyi bi Esərayel lyi byá bé gako cəcəl wə, bəmyé ndá lyi bí byèbé gako bà y'à co nyí bà kwā né mó. ⁷Á cici mú yírhá n' Cinu tũ-fwàalé gako! ⁸Rəmyé ce, á m'á wèrhé kòn ré tèbé Cinu nyó né, à n'á pe mó zà mó n'è byili mú gako, m̀nì ga á yà wu-jò ciná sà á ñwéné á zwè tənà y kèbé á la è wé zú á zwè á ciní mú á ciní, ⁹m̀nì ga á myəl zə dwèlè tənà y yil ndá tūr n'è dūr té è wé, Cinu bwəl è nyí bà n' la á dabá ndá bà nēmé né ne p'ó mó wé. Tənà y Yi n'è nyí è yò mó¹⁰ Zhən ga tənà y kèbé n' la vò n' zù è wé n' zwè n' ciní mú dà ndá Ezhìbti tənà y á shər è wé mó ta yé: gāa mó n' yà n' ná n' dwì n' twá né, n' zè n' jì n' n' lyèè ndə d'oma bóó ta; ¹¹Sə tənà y á la byərho á vò á zwè á ciní mú wó pyār ndá nə-gwàale tənà, dwà n'è m'á swé yə, ¹²è wó tənà kèbé Cinu n' Yi rí ná n' nyí è yò: Cinu n' Yi rí yírhá j'á pyá è yó twéé gako, kòn zhì byin rí kùr-jirá y e m'e vò rə zh'ó mó. ¹³Sə á gə zwè à nyó né à n'á pe ába zà mó zhən zhənà, á n'á swéné Cinu á Yi rí, á cèrhé mo nd'á wun gako nd'á cin námpúm, ¹⁴á m'a ce dwà y á cesé zhe è tum mú nyó è yì rí wé, cə-lumu yì rí dwà y ndá wār ré yì rí dwà yá: n' m'á kwar n' bələ yá, n' nə n' dāvè náandwè y' ndá n' nwě yá; ¹⁵á m'a ce gò lyi n' cesé wé n' vwámá né yilə, sà n' m'á nə kùjú n' búl n' jì n' sú. ¹⁶Dě-na á cin náacənè bà bək'a yíní ába bà swèlè á yě sómá y ne, á cèrhé yə dwā, sà á wùlì té nà yé né yé: ¹⁷rəmyé yì ní, Cinu lyim m'a zè rə n'è yì ába dēdē, sà n' m'á n' pyi dē-yi rí, dwā y k'è t'á la nyó yé, cesé wè ré k'è t'á la byil yé, sà á m'á jé té tənà náacənè y kèbé Cinu ná n' pe ába mó wé lálà. ¹⁸Á m'á ce à zòmà né nyèbé á wé, á kē ne á wun ní wə, á m'á wèrhé nə myərho á lyè á jè ne á súlí á wèrhé nə myərho á cí á cílá né ne. ¹⁹Á m'á cí ní á byá bé ne, n' m'á cèrhé be ne, n' gə ñwéné n' sō kèlè w' ráá n' wə sómá yó n' ná n' zhəlò, ráá n' pyé té ráá n' shí té n' zè yì ní; ²⁰n' m'á kē ne n' jì y étwí-ənyí rí sarha né dār ré yó, e súlí n' ceme né bwərsé ne, ²¹m̀nì ga ámyè nd'á byá bé dene ce y Cinu bwəl è nyí á dabá ne bà n' la be p'ó mó yó, ndə dē-yi rí gá la j'á dene ce y yá-pèlè w' né. ²²Á zhən ga gə zwè à nyó né nyèbé gako á n'á pe ába nyí bà wèrhé-na ndə nà gá n'è byili ní, á n'á swéné Cinu á Yi rí, á n'á zhí mu, ²³Cinu m'á n' jì dwá né nyèbé gako á yé né n' zwè nə tənèsé n' pə ába á ciní, rəmyé mó ce á m'á zwè dwá nánfwàale nə súlí nə jè du ába tənərh á ciní. ²⁴Jàase shèbé gako á nà la sà wé cú mú m'a yə ámyè nyèrh; kòn zhì gò-elü èpòlò w' e m'e vò Lyəbā e súlí kòn zhì Efəraate bù-fwèlè y e m'e vò yì-zùr sō nə-fòlò w' m'a yə á tənà yá. ²⁵Lò mādù ga mye wār n' m'á n' zhì nd'ába yé. Cinu m'á n' ce ywè nánfòlò zə tənà y kèbé á la nà è wé ju mú lyi bí, bà zè bà n'è kəkə ndə Cinu gá yà n' bwəl ába rə nyí ní mú. ²⁶Nyí wé: à n'á cí bwəl náacənè ndá bwəl námməlwèlè á yé né zà: ²⁷Á gə zwè Cinu á Yi rí nyó né à n'á pe ába zà mó, á m'á nə bwəl náacənè, ²⁸sə á gə yə Cinu á Yi rí nyó né zwè, á súlí á ywər á yě sómá y kèbé à n'á cí ába è yó zà mó ne, á pú yə dwā nyèbé á yèl ná pár mó kùrà, á m'á nə bwəl námməlwèlè. ²⁹Cinu n' Yi rí gə tú n' ce n' zù tənà y n' la zō n' ciní mú wé, n' m'á zhì Gərazim pyò w' yó n' bwəl bwəl náacənè yá, n' zè n' zhì Ebal pyò w' yó n' bwəl bwəl námməlwèlè yá. ³⁰Pyār ré rəmyé mó ñwéné Zhərdē bwī y epákè, n' gə tó kòn zā yì-zùr sō, Kanaā lyi bí bà jè Araba nyí rí wé, Jəlagal yé y wə, More shééneba yala ne. ³¹Nyí á m'á byerhe Zhərdē bwī y elāsé á vò á zwè tənà y Cinu á Yi rí ná n' pe ába mó: á m'á zwè y á ciní, á m'á jòm è wé. ³²Sə á m'á ce jàn né á wèrhé ndə nyó né gako ndá lùl-e-púrsí à n'á pe ába zà mó gə n'è byili ní.

Chapter 12

¹Nyí nyó né nyèbé ñdà lùl-e-púrsí shèbé á m'á ce jàn né á wèrhé ñdà rà gá n'è byili ní, tənà y kèbé Cinu, ñ nàmbala bé Yi rí pɔ mó bə ñ ciní mú wé, dwā né nyèbé gako ñ la wòrhó ce yó mó wé. Yi còrhó-jàà y m'a yè èdù sásá ²Á m'á cò dwə né á la jù á zwē nà tənà y jàasé shèbé gako nà y'a n'è cèrhé nà yə né sà wé mó, pyàr rē dēdē mó yó ñdà pyàlsé yó, e súlí cémé né nà púrh vɔr mó kùr w mó kókó. ³Á m'á wūr nà vwī-jùulí á súlí á yəywele nà nákulə né nà cìi té mó; á m'á ji Ashəra pálá né myín; á m'á pópólé nà yə né éšyùulí; á m'á ce nà yilə né jé té jàà y émyé mó wé. ⁴Á t'á la wòrhó ñdà dwə né nəmyé mó gá y'a n'è wèrhé né Cinu á Yi rí yil yé, ⁵sə wó jàà y kèbé Cinu á Yi rí mà n cìr mú, á kwálsé gako wé, n ce ní yil ré è wé, n yə è wé mó w mó dúdú wé, á m'á pyà mɔ né; wó gàà mó ñ m'á bə né. ⁶Á m'á zə á vwě nampúmá cěé né ñd'á yə-zúlá vwě né ñd'á cəl kùr ré rədu y kùrə né shí y yó w mó ñd'á pùbùlə pansé ñdà nyí rí á dwī mú pyírh pansé ñd'á yəwāl pansé, e súlí á vwámá nánfwaálé ñdà vwámá nampólsé byi-yéésé, á m'á bə gàà mó. ⁷Wó gàà mó mye, Cinu á Yi rí yé né, á m'á jí kùjú w ní, á zě á fùù ñd'á kèlé y lɔ bí, ñ tumə né nyèbé gako wé Cinu ñ Yi rí cí bwəl ñ yó mó yilə. ⁸Á t'á la wòrhó ñdà ná gá n'è wèrhé né nyónò zà mó ta yé, bə lò gako ná n'è wèrhé ñdà kɔn gá mǎ né nmyé yilə. ⁹Bə á gwě yə shírhá jàà yá, á cəl-tənà y Cinu ñ Yi rí ná n'è pə ába mó wé zwí yé, ¹⁰sə á zhən ga m'á byerhe Zhərdē bwí y á vò á jòm tənà y kèbé Cinu á Yi rí nə n'è pə ába, è la yə á cəl-tənà y mó wé: n mà n pə ába shírhá á zwə bé bə kákélé ába mó cəcəl wə, sə á m'á jòm è wé ñdà yə-zúlá. ¹¹Sə wó jàà y kèbé Cinu á Yi rí cìr n la n'è yil ré è wé co mó wé, á m'á zə kɔn ré tèbé gako á pɔ ába rə nyí mú á bə né: á vwě nampúmá cěé né ñdà á yə-zúlá vwě né ñdà á cəl kùr ré rədu y kùrə né shí gako yó w mó ñdà á pùbùlə pansé e súlí kɔn ré tèbé gako á la Cinu ni pɔ á m'á pyírh nyí rí tèbé á dwī mú yilə. ¹²Á m'á fùù ñdà wu-nyò Cinu á Yi rí yé né, ámyé ñdà á byá bé ñdà á bəkwá bé ñdà á tùntùnnə, bala ñdà kana ga, e súlí Levyi dwí rí lò mǔbɔ n'è ɲwéné á ceme né wé mó, n'è gá bə cəl-tənà zhe á cəcəl w mó yilə. ¹³Bə k'á shèn é n'è zwəl ñ vwě nampúmá cěé né jàà kèbé gako ñ nɔ mó wé yé; ¹⁴wó jàà y kèbé Cinu cìr ñ kwálá èdù wé dúdú wé, ñ m'á zwəl ñ vwě nampúmá cěé né né; wó gàà mó ñ m'á wèrhé kɔn ré tèbé á n'á pə mó rə nyí mú ní. ¹⁵Sə ñdà rəmyé ga, ñ wó ñ m'á gu ñ vwámá né n'è dǔ nà mǎ ñdà ñ gá ná ñ yál né ñ ceme né gako wé, kɔn tó dwā ñdà bwəl ré tèbé ñ nɔ Cinu ñ Yi rí sǔ mó ne. Lò mǔbɔ n'è wó jìmdi cábal ñdà lò mǔbɔ n'è dà jìmdi cábal ga m'a dǔ nà mǎ bé ñdà bə gá y'a wó nèmè ráá ta nà mǎ ta. ¹⁶Sə á t'á la vwām mó jal mó jú yé: ñ m'á ló mo té ce y yó ñdà nǔ ta. ¹⁷Ñ wār ñ m'á jí ñ bələ y ráá n'è nyò ñ dǎvé nándwə y ráá n'è jí ñ nwá y kùr ré rədu y kùrə né shí y yó w mó yé; ñ wār ñ m'á dǔ ñ vwámá nánfwaálé ñdà ñ vǎ-ywáálé byi-yéésé mye ráá n'è jí pansé shèbé gako ñ la pɔ n'è mǎ pyírh nyí rí ñ dwī ráá yəwāl pansé ráá pùbùlə pansé ñ ceme né wé yé; ¹⁸wó Cinu ñ Yi rí dúdú yé né ñ m'á jí rí ní, jàà y kèbé Cinu ñ Yi rí mà n cìr mú wə; ñ m'á jí rí ñdà ñ byá bé ñdà ñ bəkwá bé ñdà ñ tùntùnnə bé, bala ñdà kana ga, e súlí ñdà Levyi dwí rí lò mó n'è wó ñ ceme né wé mó; ñ m'á zě n'è fùù ñdà wu-nyò Cinu ñ Yi rí yé né, ñ tumə né gako ñ ɲwéné n'è twí mú yilə. ¹⁹Bə k'á shèn é n'è swé Levyi dwí rí lò mó yò ñ nyū mó púlápúlá wé, ñ ce y yó yé. ²⁰Cinu ñ Yi rí gá tú n'è wélè ñ tənà y ñdà n'è gá bwəl mó nyí ní, n'è zě n'è wó: «Á n'á yál nà mǎ á la dóm», bə shíl gá zhe mó yilə, ñ m'á dǔ nà mǎ ñdà ñ gá ná n'è yál né. ²¹Sə jàà y kèbé Cinu ñ Yi rí la cìr n ce n'è yil ré è wé mó gá nye ñdà mó, ñ m'á zə vwām mǔbɔ Cinu ñ Yi rí pɔ mó mó ñ vwámá nánfwaálé ñdà ñ vǎ-ywáálé wé n'è gu, n'è dǔ mǎ nà mǎ bé ñ ceme né wé ñdà ñ gá ná n'è yál né. ²²Ñ wó ñ m'á dǔ be ñdà bə gá n'è dóm nèmè ráá ta nà mǎ né. Lò mǔbɔ n'è wó jìmdi cábal ñdà lò mǔbɔ n'è dà jìmdi cábal ga m'a tó dwā bə dǔ be. ²³Ñmyé wúrí pyéné n'è zə ñ cìn ñ bə jal mó jí yé, bə nyū mó ɲwéné jal mó wé, sə ñ tá ñ la nà mǎ bé dóm ñdà nyū mó bə wé yé; ²⁴ñ tá ñ la jal mó jú yé; ñ m'á ló mo té ce y yó ñdà nǔ ta. ²⁵Ñ tá ñ la mɔ jú yé; èta, ñmyé cìcì mú m'a yə wu-nyò cábal, ñ byá bé, ñ cu kwā né mó mye, m'a yə wu-nyò cìnə ñ gá m'á wèrhé kɔn ré tèbé rə wó cángá Cinu yírh mú yilə. ²⁶Wé ré tèbé ñ la zə n'è bə jàà y kèbé Cinu mà n cìr mú w mó, wó kɔn ré tèbé ñ pɔ Yi ní mú ñdà ñ nyi-bwelé y pyírh pansé dúdú. ²⁷Ñ m'á zwəl ñ vwě nampúmá cěé né, n'è ló nà nà mǎ bé ñdà ñ jal mó Cinu ñ Yi rí vwī-júlú w yó; ñ m'á ló ñ yə-zúlá vwě né jal mó Cinu ñ Yi rí vwī-júlú w yó, sá dǔ ñ nà nà mǎ bé. ²⁸Zwé nyə né nyèbé á n'á pə mó mó gako sá wèrhé ñdà ñ gá n'è byili ní; èta, ñmyé cìcì mú m'a yə wu-nyò cábal, ñ byá bé, ñ cu kwā né mó mye, m'a yə wu-nyò cìnə twéé twéé yilə, ñ gá wèrhé kɔn ré tèbé rə càn e jà rə wó cángá Cinu ñ Yi rí yírh w mó yilə. ²⁹Cinu ñ Yi rí gá tú n'è ce dwə né ñ la nə sǔ zú n'è zwē nà tənà y n'è ciní mú jé té ñ yé né, n'è zě n'è zwē nà tənà y n'è cì, n'è jé è wé yi ní, ³⁰bə k'á shèn é n'è zě ñ ná ñ wèrhé ñdà ñ gá y'a n'è wèrhé né, nà gá tú nà jé té ñ yé né kwā né, n'è tu pòmɔ wé yé; bə k'á pyà nà yə né ñ mǎ ñ wələ: «Etər dwə né nyèbé y'a n'è cèrhé nà yə né né, àmye m'a wèrhé ñdà ñ ta?» ³¹Ñ tá ñ la wòrhó ñdà ñ ta Cinu ñ Yi rí yil yé, bə kɔn ré tèbé gako rə wó pwarha Cinu yil mú, kɔn ré tèbé gako Cinu súl mú, nà wèrhé rə nà yə né yilə: nà y'a n'è ji nà byá bé ñdà ñ bəkwá bé cìcì myín nà yə né yilə! ³²Á m'á zwē á nyə né s'á wèrhé ñdà ñ gá byili ní mú gako né, bə k'á súlí kɔn né yé s'á bə k'á vùr kɔn né yé.

Chapter 13

¹Á m'ă ce jàn né á wèrhé ñdă nyá né nyèbé à n'ă pē ába mó gá n'ê byili ní; ñ tá ñ la kaka né sùlú yé, ñ tá ñ la kaka né mye vūr yé. ²Yi nyi-zwennə ráá lò mòbó Yi n'ê ce í ne kɔn gə fwí tē í ná í bwəl í byili mú bà myɔrhɔ ráá tù-fɔlɔ la tú, ³myɔrhɔ w òmyé ráá tù-fɔlɔ w í bwəl mó ò nyí mú zē o twí zhən ga, n zē n wɔ: «Bà-na ná tó yə dwā ne sə ná cèrhé ne», yə né nyèbé ñ yəl ñə pàr mó, ⁴ñ tá ñ la nyi-zwennə mó ñmyé mó zòmà né ráá wè ré tèbé lò ñmyé mó ná í ne mó cilu yé; b'è wó Cinu á Yi rí í ná í zhè ába èta m̀̀ni n lwar ñdă á gə wó lyi byèbé bà só Cinu á Yi rí ñd'á wun gako, ñd'á cìn námpúm. ⁵Wó Cinu á Yi rí kùr á m'ă tó, wó ñmyé á m'ă nyàm, wó ñmyé nyá né á m'ă zwē, wó ñmyé cəl ré á m'ă cili, wó ñmyé á m'ă cèrhé, wó ñmyé ne á m'ă zhí. ⁶È gə wó nyi-zwennə mó ñmyé mó ráá lò mó mòbó í ná í ne wè ré ñmyé mó yilə, bà m'a gu mu, í gə wəl ába b'ă cē Cinu á Yi rí rà ce á shər Ezhìbti tənà y mó, rə zwē ába yómə-jè né mó zòmà né mó yilə; bal mó ñmyé mó yà í ná í yāl n ce í ywər í yē sómá y kèbé Cinu ñ Yi rí cí mú è yó mó ne. Ñ m'ă ce lwele jé tē ñ sono. ⁷Ñ da-byí, í wó ñ ná-byí cìcì mú, ráá ñ byí ráá ñ bàkó ráá kē mòbó ñ ná ñ vwē ñ dē ñ cìn ní mú ráá ñ jè-dō mòbó ñ só ñdă ñ cìcì ta, shèè bà b'e nə mó, bà wó mó: «Bà-na ná cèrhé yə dwā», yə né nyèbé ñmyé cìcì mú ráá ñ nambal mó yəl ñə pàr mó, ⁸dwə né nyèbé ñə bwəl ráá ñə nye ñə kákélé ába tənà y cə-yala gako w mó yə né wē, ⁹ñ tá ñ la shónó yé, ñ tá ñ la í zòmà né cilu yé, ñ tá ñ la í yə-zhìl dūr yé, ñ tá ñ la í nònò dūr yé, ñ tá ñ la í nyí ní zō yé; ¹⁰ñ gaga mó m'ă gu mu. Ñ cìcì mú m'ă tó yé í zhē ñ jē y í gu yilə, éfóró dwí rí púlápúlá zē rə zhē rà jē í yó; ¹¹ñ m'ă dul mu ñdă nákulə n cì, í gə pyà sə n kəl mó Cinu ñ Yi rí rà ce í shər Ezhìbti tənà y wa, yómə-jè né mó kwā né, n mə n vò pyépyé mó yilə. ¹²Esərayel lyi byă bé gako m'a nyèè bà n'ê zòm yò w òmyé mó zòmà, sə ywē m'a zə bē, bà k'ê t'á la lwele wòrhó ñ cəcəl w èta yé. ¹³Ñ gə nyèè ceme né nyèbé Cinu ñ Yi rí pɔ mó bà ñ jòm ñə wē mó òdù w bà n'ê zòmà, ¹⁴bə lyi bà bə kùr zhe, bà n'ê shí ñ sō, cìrh bà ceme né lyi bí bə ce né, bà m'ê wəlè: «Bà-na ná vò ná cèrhé yə dwā», yə nyèbé á yəl ñə pàr mó, ¹⁵rəmyé yi ní, ñ m'ă pyà yò w yé shò lwar, í bwər̀h bwər̀h í má sú yò w kùr náàcèné; ñ gə tú ñ púrì bà pwarha né nemyé mó twí ñ sō zhən ga, ¹⁶sə gu cɔ w òmyé mó lyi bí gako ñdă búlú shù: ñ m'ă cò cɔ w òmyé mó ñdă kɔn ré tèbé gako rà wɔ ò wē mó lyám lyám Cinu yilə, í sùlì í gu cɔ w dò w ñdă búlú shù. ¹⁷Ñ m'ă pwà ò nàcèndé gako í ló dwā yó dwā-joló jàà y wa, í zē í ji cɔ w púlápúlá ñdă ò nàcèndé gako myín Cinu ñ Yi rí yilə. Cɔ w òmyé mó m'a jìrh jì-bwər̀ twéé twéé yilə, bà k'ê t'á la w lú gaga yé. ¹⁸Ñ tá ñ la kɔn ré tèbé bà la cɔ lyám lyám Cinu yil mú kaka mye kò yé. Eta, Cinu lyim rí rà y'á zē rà n'ê yì dēdē mó m'a só, í mà n dūr ñ nònò n sùlì n byili mú í wu-bònò wá, n ce í pù í jìrh nánzhəzhə ñdă í gə yà í bwəl nyí ñ nambala bé ne né,

Chapter 14

¹Á wó Cinu á Yi rí byä. Ràmyé ce, lò gə cùwə, á t'á la á yala né kār yé, á t'á la á cīl ré ywésé fón yé. ²Bə ñ wó dwí tèbé Cinu ñ Yi rí cí námpúm mú; wó ñmyé Cinu cír m̀̀ni ga ñ jĩrh dwí rí tèbé rà wó ñmyé sàpwà cəl ré, dwá né nyèbé gako ñə wə lū w cə-yala gako w mó wé. ³Ñ tá ñ la kən ré tèbé rà wó súsúlú kən mó jú yé. ⁴Nyí vwámá né nyèbé á wó á m'á jí mú: n̄ ñdā pyi-bwélé ñdā b̄-byĩ, ⁵ñdā ta ñdā n̄m̄ ñdā būfū ñdā gɔ-bəcilā ñdā p̄l̄ ñdā shí e súlí gɔ-bwéné. ⁶Á wó á jí vwām m̄b̄b̄ m̄ ñə-c̄ w b̄n dwā w r̄lye e jà m̄ ñ'è bwérhé gɔ mó dwí gako. ⁷Sə vwām m̄b̄b̄ m̄ ñ'è bwérhé gɔ e súlí vwām m̄b̄b̄ gako m̄ ñə-c̄ w b̄n dwā w r̄lye mó dwí rí mye wé, á t'á la yómó ñdā zwémé e súlí ywélé jú yé, bə rà ñ'è bwérhé gɔ e jà rà bə ñə-c̄r zhe yé: rà wó j̄m̄di kən ámyé yilə; ⁸e súlí kùkú, b'òmye zhe ñə-c̄r e jà ñ'è bwérhé gɔ yé, ò wó j̄m̄di kən ámyé yilə: Á t'á la rà nāmá b̄é dóm yé, á súlí á t'á la rà cùrí mye dwərh yé. ⁹Bū wé ré gako wé, nyí kən ré tèbé á wó á m'á jí mú: á wó á jí kən tèbé gako rà zhe jəla ñdā pwəərhé; ¹⁰sə bū wé ré tèbé gako rà bə jəla ñdā pwəərhé zhe, rà wó j̄m̄di kən á yilə. ¹¹Á wó á jí kúmi k̄bé gako è bə j̄m̄di zhe mó. ¹²Sə nyí kúmsí sh̄bé á t'á la jú mú: zhú ñdā lȳ ñdā c̄rh̄, ¹³ñdā b̄l̄zhá ñdā zúm ñdā b̄l̄zhárh̄ dúdúmá dúdúmá, ¹⁴ñdā k̄ārhé dwá né gako, ¹⁵ñdā pȳ-cóló ñdā èkwə-túlúbí ñdā b̄-lyelé ñdā énȳlsé dwí gako, ¹⁶ñdā èkwəl-byú ñdā èkwəl ñdā èkwəl dwí d̄ ñdā lȳ-kúm-byú ñdā zhú-yó-op̄r̄ ñdā b̄-zúm ñdā n̄mȳ ñdā os̄c̄-kwáale dwí gako ñdā gɔ-c̄-bya ñdā ozh̄ȳl̄. ¹⁹Vwēm̄ shisí gako wó j̄m̄di kən ámyé yilə, bə t'á la se jú yé. ²⁰Á wó á m'á jí vwēm̄ ka k̄bé è bə j̄m̄di zhe mó gako. ²¹Á t'á la vwām m̄b̄b̄ m̄ cù nāmá b̄é dóm yé: ñ m'á pə be zhə-bal m̄b̄b̄ ñ wə ñ ceme né wé mó ne, ñmyé wó ñ m̄ ñ d̄ be; ráá s̄ yé be ñdā zhə-bal. Bə ñ wó dwí rí tèbé Cinu ñ Yi rí cí námpúm mú. Ñ tá ñ la ce bə sh̄ b̄-bwélé è ná y yil mú wé yé. ²²Byin byin gako, ñ m'á v̄r kən ré tèbé ñ dù ñ cesé wé rə byi mú cəl k̄r r̄d̄ k̄r shí yó w mó ñ cí kwā né. ²³Ñ m'á z̄ r̄myé kwā né ñ zə ñ b̄lé y ñdā ñ d̄v̄ n̄ndw̄ y ñdā ñ nw̄ y cəl k̄r ré r̄d̄ r̄d̄ y k̄r né shí shí gako yó w mó, e súlí ñ vwámá n̄nfw̄al̄ ñdā ñ v̄-yw̄al̄ byi-yéésé ñ vò ñ jí Cinu ñ Yi rí yé né, j̄ā y k̄bé ñ m̄ ñ cír ñ ce ñ yil ré è wé mó; èta ñ m'á c̄rh̄ Cinu ñ Yi rí nyám d̄ gako. ²⁴Sə s̄má y gə dw̄l̄ d̄d̄ ñdā ñ wé ré cəl k̄r r̄d̄ y k̄r né shí yó w mó zə e m'e vò, bə j̄ā y k̄bé Cinu ñ Yi rí cír ñ la ñ yil ré è wé co mó nye ñdā ñ s̄, e jà ñ Yi rí j'a ye mó ñdā rà pansé, ²⁵s̄ yé re, ñ pú rà wéré y ñ j̄ ñ má vò j̄ā y k̄bé Cinu ñ Yi rí m̄ ñ cír mú wé. ²⁶Gàa m̄, ñ m'á zə wéré y ñ yé kən ré tèbé gako ñ ná ñ ȳl̄ mó: vwámá n̄nfw̄al̄ ñdā v̄-yw̄al̄ ñdā d̄v̄ ñdā k̄-nȳm̄ m̄b̄b̄ m̄ co s̄-ñəbȳ, e súlí ñdā kən ré tèbé gako rà shil zhe mó mó: ñ m'á zh̄ ḡā Cinu ñ Yi rí yé né ñ jí rí, ñ z̄ ñ f̄ ñdā wu-nȳ n̄nf̄l̄ ñmyé ñdā ñ k̄lé y lyi bí. ²⁷È gə wó Levyi dwí rí lò mó ñ wə ñ ceme né wé mó yilə, ñmyé m̄b̄b̄ ñ bə cəl zhe mó, ñ súlí ñ bə cəl-t̄n̄ zhe ñdā mó mó, ñ tá ñ la ñ yò s̄ yé. ²⁸Byin̄ n̄t̄ n̄t̄ gako, ñ m'á p̄r byin̄ n̄t̄ nȳn̄ ré wé ré cəl k̄r ré r̄d̄ y k̄r né shí yó w mó gako ñ cí ñ c̄ w wé. ²⁹Èta, Levyi dwí rí lò mó ñ bə cəl zhe mó ñ súlí ñ bə cəl-t̄n̄ zhe ñdā mó mó ñdā zhə-bal mó ñdā b̄t̄lé y e súlí ej̄-k̄ mó bə wə ñ ceme né wé mó, m'a bə bə jí bə sú, m̀̀ni ga Cinu ñ Yi rí cí bw̄l̄ ñ yó ñ tumə né gako wé.

Chapter 15

¹Muyiisi súlí n wò: Byinë nyàlpyè gako, n m'á ce bæ yě jimə né kwǎǎ́ mós ne. ²Nyí jimə né kwǎǎ́ mós ne yǒ nà-twéésé: bæ gə bwəl jimə né kǎǎ́ mós ne yǒ byin rí Cinu yilə, lò mǎbó gako n jìmi sàbyí n jè-dò ne ká n tá n la ce n jè-dò mós càrh mós yé: n tá n la n jè-dò mós ráá n da-byí mós nyóó n càrh mós yé. ³N wó n m'á nyéé zhə-bal mós n càrh mós; sə n kɔn ré tèbé rə wə n da-byí mós sò mós, n m'á yě re n pǎ. ⁴Nəmò bæ mǎ sə n nə n sò mye yé, bæ Cinu mǎ n búl n ye mós ndə pansé nánzhəzhǎ tənà y kèbé Cinu n Yi rí ná n pe mós, è la yə n cəl-tənà y n zwē n ciní mós wé, ⁵nyé wúrí n ce jàn né n cili Cinu n Yi rí cəl ré cənè, n wèrhé ndə n nyə né à n'á pe mós zà mós gə n'è byili ní. ⁶Bə Cinu n Yi rí mǎ n cí bwəl n yó ndə n gə bwəl mós nyí ní. Rəmyé yi ní, n m'á ce dwə nánzhəzhǎ nyèbé n ná n jìmi ni mós jènè nə pǎ kɔna, sə nyé tá n la kɔn jùmú yé; n m'á ciní dwə nánzhəzhǎ, sə è gə wó nyé yilə, nə t'á la mós cùnú yé. ⁷Nəmò gə wə n sò, n wó n da-byí mǎdù, n ceme né cə òdù wé, tənà y Cinu n Yi rí ná n pe mós mós wé, n tá n la n wu w kúl ndə mós yé, n tá n la cǎ n jě y pul n tà ndə n da-byí mós n wó nəmò mós yé, ⁸n m'á búl n pul n jě y n pǎ jimə nyèbé gako n mǎ n pǎ kɔn nə yil n mǎ n zə nə tum mós. ⁹Bə'á shənè lò mǎbó n bæ kùr zhe tóró mós yə n wé, n zě n ná n wəl n cìn ni: «Byinë nyàlpyè byin rí, jimə né kwǎǎ́ mós ne yǒ byin rí yú rə zhə», n mǎ n nyí n da-byí mós n wó nəmò mós ndə lyim, e ja n tá n la mós kaka pə yé. Rəmyé yi ní n wó n byé n ce Cinu ni n mǎ n cí yò n yó, sə rəmyé m'a yə nyé yə-bəlól. ¹⁰N m'á jìmi mu ndə n wu gako, sə è bæ k'e yə ndə wu-zhùlú yé; èta Cinu n Yi rí mǎ n cí bwəl n yó n tumə né nyèbé gako n ná n twí mós wé. ¹¹Sə nəmwa gə t'á la tənà y wé mùrú mós ce, à n'á pe mós nyí à wəlè: N m'á j'á pul n jě y n tà ndə n da-byí mós ndə zúzúnú cəbal mós e súlí ndə nəmò mǎbó n wə tənà y w mós. Byinë nyàlpyè byin rí: Ebərabá bæ wó yómə mós m'a nə bæ cinə ¹²N da-byə Ebərabá mǎdù, bal ráá kě gə yé n cìn ndə mós, n twí n pǎ ndə yóm ta byinë nyəldù, byinë nyàlpyè byin rí, n m'á yě mo n nə n cinə, n shár n sò. ¹³N gə tú n la mós yǒ n nə n cin n shár n sò yi ní, n tá n la mós yǒ n shár ndə jə-fwə yé; ¹⁴n m'á ye mós ndə pansé, sə wó n və-ywàálé kɔna, ndə n tuwə y kɔna, ndə n dəvə byə bé pyárh ku w kɔna: kɔn ré tèbé n la mós pə mós n'è shí bwəl ré tèbé n nɔ Cinu n Yi rí sò mós wé. ¹⁵N m'á lyírh bæ n yàl yóm Ezhibti tənà y wa, sə wó Cinu n Yi rí n vwārh mós. Wó rəmyé è ce à n'á pe mós nyí rí tèbé zà. ¹⁶Sə yə-bal mós nyé mós gə wəl mós: «À t'á yǎl a shár n sò yé», n gə sò nyé ndə n kèlé y lyi bí, n ja n zhe wu-nyǎ n sò mós yilə; ¹⁷rəmyé yó, n m'á zə n zhě ré n dē étwi-ənyí rí bòlò w ne n zě n zə məshím n mǎ pwér re, n mǎ n ja n jírħ n yə-bal twéé twéé yilə. N m'á wèrhé èta ndə n yə-ké mós mye. ¹⁸Bə'á bù b'e yě mo n nə n cìn n shár nyé sò mós wó kɔn ré tèbé rə jə n yil yé, bæ n gə twí n pǎ byinë nyəldù wé mós ce n neré y du lò mǎbó bæ kwè bæ n'è kwě mós twər rəlyé; Cinu n Yi rí mǎ n cí bwəl n yó kɔn ré tèbé gako n la wǎrhó mós wé. Bə m'a pə byi-yéésé Yi ní ¹⁹N m'á pə n vwámá nánfwàálé ndə n və-yǎl w byi-yóá námbya gako Cinu n Yi rí ni; n tá n la n vwámá nánfwàálé byi-yóá y zə n mǎ twí n tumə né yé, n tá n la n və-ywàálé byi-yóá y kur rí kwar yé. ²⁰Wó Cinu n Yi rí yé né nyé ndə n kèlé y lyi bí m'á dǎ è nāmá bé né byin byin gako, jàa y Cinu n Yi rí cír mós wé. ²¹Sə kɔn gə zhe vwám mós, mǎ gə n'è twi cí ráá mǎ wó lyilyó ráá kɔn dē dē zhe mo, n tá n la mós zwəl n pə Cinu n Yi rí ni yé: ²²wó n ceme né wé n m'á dǎ mǎ nāmá bé né. Lò mǎbó n wó jìmdi cəbal ndə lò mǎbó n bæ jìmdi zhe ga m'a tó dwā bæ dǎ be ndə è gə y'á wó nēmè ráá ta nāmá ta. ²³S'e ja n tá n la mǎ jal mós jú yé: n m'á ló mo té ce y yó ndə nǎ ta.

Chapter 16

¹N m'á jí Pake címsí Abyiibi cànaa y wé Cinu n Yi rí yilə, b'è wó Abyiibi cànaa y w Cinu n Yi rí ce n tó cəcē ne n shár Ezhíbtí ní. ²N m'á zə vā-ywāále ndá vwámá nánfwāále n mǎ zwál Pake y vwí rí, Cinu n Yi rí yilə, jàa y kèbé Cinu la cí n ce n yil ré yə è wé mó wə. ³Címsí kùjù w jú yí ní, n tá n la búrí ò co sǎ-nəbyě dóm yé; dwā nyǎlpyé wé, n m'á dǒ búúri rə yə sǎ-nəbyě ce, zúzúnú búúri, b'è wó yá-lumí n mǎ shár Ezhíbtí tənà y wa, n mǎ lyírh dē ré tēbé n shár Ezhíbtí tənà y w mó yò, n nyū mú púlápúlá wé. ⁴Bə t'á la sǎ-nəbyě n tənà y púlápúlá wé, dwā nyǎlpyé y nəmyé mó wé yé; vwámá né n la gu dē nǎyéé ré dādènə y nāmá bé kaka t'á la dǎl cəcē y kən m'e yí ce-lár ré nəkəkólé y yé. ⁵N wār n m'á zwál Pake y vwí rí ceme né nyèbé Cinu nǎ n pe mó mó òdù ga wé yé: ⁶è m'a yə jàa y kèbé Cinu n Yi rí cí n la ce n yil ré è wé mó dúdú wé, n m'á zwál Pake y vwí rí ní, dādènə, yí rí gə tú rə n'è zwí yí ní, yí rí tēbé n shár Ezhíbtí ní mú cìcì. ⁷N m'á ce bə shē vwām mó, n dǒ mǎ jàa y kèbé Cinu n Yi rí la cí mú wə. È zē nəkəkólé yá, n m'á kwē n vò n kwəərhé wə. ⁸Dwā nyəldù wé, n m'á dǒ búúri rə yə sǎ-nəbyě ce. Sə dwā nyǎlpyé dē ré m'a yə címsí, Cinu n Yi rí yil mú yó-gurə yə. N tá n la tum rədu ga tǔ yé. ⁹N m'á gə səmyense shǎlpyé; sə wó bə gə m'a jí jòró w kùr dē ré, n m'á jí kùr n gə səmyensé shǎlpyé y né. ¹⁰N m'á zē n jíSəmyensé címsíb Cinu n Yi rí yilə, n zə pùbùlə pansé kən tó dwā ndá pansé shēbé Cinu n Yi rí mə n ye mó mó n mǎ bà. ¹¹N m'á fùù ndá wu-nyə Cinu n Yi rí yé né, nmyé ndá n byí mú ndá n bə́kó mó ndá n tùntùnnə mó, bal ndá kē ga, ndá Levyi dwí rí lò mó n wə n ceme né wé mó, ndá zhə-bal mó ndá bə̀télé y e súlí ejə-kē mó bə́ ɲwéné n cəcəl w mó, jàa y kèbé Cinu n Yi rí la cí n ce n yil ré yə è wé mó wə. ¹²N m'á lyírh bə́ n yál yóm Ezhíbtí ní. N m'á zwē nyə né nyèbé gakó n wèrhé ndə n gə n'è byili ní. ¹³È gə wó kwəərhé címsí yilə, n m'á jí si cdwā nyǎlpyé, n gə tú n pwà n turh jíjə né n súlí n wèrhé n dǎvə́ y n zhə kwā né. ¹⁴N m'á fùù ndá wu-nyə ndá n byí mú ndá n bə́kó mó ndá n tùntùnnə mó, bal ndá kē ga, ndá Levyi dwí rí lò mó ndá zhə-bal mó ndá bə̀télé y e súlí ejə-kē mó bə́ wə n ceme né wé mó, n mǎ jí n címsí. ¹⁵N m'á jí címsi dwā nyǎlpyé Cinu n Yi rí yilə, jàa y kèbé Cinu la cí mú wə, bə́ Cinu n Yi rí gə cí bwəl n yó n ce y wé ré ndá n tumə né gakó shò kwā né mó yilə; sə n m'á j'á sú ndá wu-nyə dúdú. ¹⁶Twər rə̀tə́ byin wé, n dwí rí lyi bí bala bé gakó m'a vò Cinu n Yi rí yé né, jàa y n la cí mú wə: búúri rə́ yə sǎ-nəbyě ce mó címsí ndá Səmyense címsí e súlí Kwəərhé címsí yilə. Bə́ t'á la Cinu yé né ndá jə́-fwər yé. ¹⁷Bə́ mǎdù gakó mǎ n zə kən n jǒ w n vò n pə́ kən tó dwā ndá pené y kèbé Cinu n Yi rí pə́ mǎ mó. ¹⁸N m'á cí bə́-kárna ndá sá-kanna ceme né nyèbé gakó Cinu n Yi rí nǎ n pe mó mó wé n kwálsé yilə; sə bə́ m'a twí bə́ bursi búr tum rí dwí rí cəcəl w ndə cángá tǔtwíí rí gə n'è yál né. ¹⁹N tá n la kən ré tēbé rə́ wó cángá mó cǎ́ byəbyóló yé, n tá n la nyí dóó cí mú kwā né co yé, n tá n la shónó n zwē panse yé, bə́ pené y n'è lyər lárma cíná yírhə né e súlí è n'è cə́ cángá cíná yò wə. ²⁰N mǎ n já n nǎ n pyà cángá tǔtwíí, cángá tǔtwíí dúdú, múnì ga n zə myəl sə́ ɲwéné n zwē tənà y Cinu n Yi rí nǎ n pe mó mó n cini. ²¹N tá n la yí pélé rə̀du ga té fwar vwí-júlú w kə́bó n la lú Cinu n Yi rí yil mú nyí ní, n cín yil yé. ²²N tá n la nə́kulə né nyèbé Cinu n Yi rí súl mú òdù ga té cùu n cín yil yé.

Chapter 17

¹N tá n la n̄ kòbó ráá pyirhà kèbé kɔn dɛ dɛ zhe zwál n̄ pə Cinu n̄ Yi rí ni yé, bà rəmyé wó súsúlú kɔna, Cinu n̄ Yi rí yilə.²Bal ráá kɛ gə wə n̄ sō, ceme né nyèbé Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pe mó mó òdù wé, n̄ ná n̄ wèrhé kɔn ré tèbé rə wó lwele Cinu n̄ Yi rí yirh wə, n̄ ná n̄ cò Cinu dɔbré,³n̄ ná n̄ cèrhé yə dwā, n̄ ná n̄ wùlì té nà yé né, n̄ ná n̄ wùlì té nànyéné y òdà cànà y e sùlì cāmāsōsē yé né, e jà àmyé yə rəmyé mó nyí pə yé,⁴bə gə tú bə byili mú yò w ráá n̄ gə nyèè bà n̄ è zòm ò zòmà, n̄ m'ā pyà n̄ sù ò kùr náàcèné; n̄ gə tú n̄ púrí bà súsúlú w òmyé mó twí Esərayel né zhən ga,⁵n̄ m'ā zə bal mó ráá kɛ mó n̄ twí lwele ré rəmyé mó n̄ má bà n̄ cɔ w bwə̀rə y wə, n̄ dul bi òdà nákulə n̄ gu.⁶Bə m'a cili zhən-cinā bəlyè ráá bə̀tò nyí éfòró bə gu lò mó mɔ̀bó n̄ m̄ òdà cu mú; bà t'ā la mɔ gu, nyí tèbé zhən-cábal m̄dù sásá byili kwā yé.⁷Zhən-cinā bé m'a tó yé bə dul mu òdà nákulə bà la m'e gu mu, éfòró dwí rí púlápúlá mye zè rə dul mu. N̄ m'ā ce lwele jé té n̄ sono.⁸Jal bà ló té yò ráá búlú yò ráá dwā còmò yò ráá bursí shèbé bà kó bə zè bə cē sà gə kó né mó yò, n̄ cɔ w bursí bür jàà y w mó, gə zum dɛdɛ n̄ yilə, sà zè n̄ vò jàà y kèbé Cinu n̄ Yi rí cír mú wə,⁹n̄ nə Levyi dwí rí lyi bí bà wó vwí-zwálnə bé, òdà bù-kárna mó mɔ̀bó n̄ ná n̄ bür bursí dwā né nàmyé wé mó: n̄ m'ā bwə̀rh be, bə byili mú yò w gə m̄ s'o ká né.¹⁰N̄ m'ā zè n̄ tó nyí rí tèbé bà byili mú jàà y kèbé Cinu cír mú w mó, yò w kó mó shò kwā né, n̄ wèrhé kɔn ré tèbé bà byili mú mú gakó.¹¹N̄ m'ā wèrhé òdà cúcu mú mɔ̀bó bà pə mó mó gə n̄ è byili ní, e sùlì òdà nyí rí bà kwè yò w kó shò kwā né gə wó né, n̄ tá n̄ la ywə̀r n̄ yé nyí rí bà byili mu mú ní n̄ vò rə jə-jí sō ráá rə jə-gwā sō yé.¹²Sə lò mɔ̀bó n̄ twí òdà cin-byilu, n̄ yə vwí-zwálnə mó n̄ wə gàà n̄ ná n̄ twí Cinu n̄ Yi rí tum rí mú cili, n̄ yə bù-kárna mó mye cili, bal mó n̄myé mó m̄ n̄ cì. N̄ m'ā ce lwele ré jé té Esərayel né.¹³Dwí rí púlápúlá m'a nyèè bà n̄ è zòm yò w òmyé mó zòmà, rə m'a dūr ywē, rə k'è t'ā la cin-byilu zal yé.¹⁴N̄ gə tú n̄ zù tənà y Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pe mó mó wé, n̄ zè n̄ zwē y n̄ cì n̄ jé e wé yi ní, n̄ gə wəlè: «À n'ā yāl a cír pyō n̄ ciní n̄ òdà dwə né nyèbé gakó nà kákélé ne mó ta»,¹⁵lò mó mɔ̀bó n̄ la cír n̄ ciní mú mú m̄ dwā sə n̄ já n̄ yə pyō mɔ̀bó Cinu n̄ Yi rí cici cír: wó n̄ da-byā bé cəcəl w n̄ m'ā cír pyō né n̄ ce n̄ ciní mú, n̄ wār n̄ m'ā cír zhə-bal, mɔ̀bó n̄ də n̄ da-byí n̄ ce n̄ ciní mú yé.¹⁶N̄myé wúrí n̄ bàká n̄ zə n̄ səpwā eshərh nánzhəzhō dɛdɛ yé, ráá n̄ bàká n̄ ce dwí rí kwè rə vò Ezhíbti m̀nì ga rə vò rə pyā eshərh nánzhəzhō yé, bà Cinu dāmā n̄ wə ába: «Gaga, á k'á t'ā la kwāō á kwè sómá y kèbé yé!»¹⁷Pyō mó bə m̄ sə n̄ zə kana nánzhəzhō dɛdɛ, rə ce n̄ wu búlè né zhérhé yé. È gə wó sàbyí mú òdà sánámá mó yilə, n̄ bə m̄ sə n̄ zə rəmye dɛdɛ kɔn lyē ce ne yé.¹⁸Sə n̄ gə tú n̄ jòm n̄ pyèlè dàgwā y yó, n̄ m̄ n̄ kɛ nyé né nyèbé Levyi dwí rí lyi bí, bà wó vwí-zwálnə mó la mɔ pə mó, sébé wé n̄ cici yilə.¹⁹Nyá né sébé ré m'ā j'ā ŋwéné n̄ nyí ní, n̄ m'ā ná n̄ kàrmə rə dɛ gakó n̄ nyū mú púlápúlá wé, n̄ m̄ n̄ cèrhé Cinu n̄ Yi rí nyám, m̀nì ga n̄ zwē nyá né nàmyé mó zòmà né gakó òdà kɔn ré tèbé nà n̄ è byili mú gakó, sə n̄ wèrhé òdà nà gə n̄ è byili ní,²⁰m̀nì ga n̄ bàká n̄ jirh cin-dɛ-zhō cábal n̄ da-byā bé yirh w yé, e sùlì mye m̀nì ga n̄ bàká n̄ yé nyá né ne n̄ ywə̀r n̄ vò nà jə-jí sō ráá nà jə-gwā sō yé, m̀nì ga n̄ pyèlè ré dene Esərayel lyi byā bé cəcəl wə, n̄myé òdà n̄ byā bé yilə.

Chapter 18

¹Levyi dwí rí lyi bí bà wó vwĩ-zwálnə bé mó, ñdá Levyi kwálá y lyi bí dwā bé t'á la cəl ñdá tənà zal ñdə Esərayel lyi byā bé dwā be ta yé: bà m'a kǝ̀ bà cìn ñdá Cinu kùjírǝ́ né e súlí kɔ́n ré tǝ̀bǝ́ rǝ́ wó n̄ cəl ré mó. ²Levyi dwí rí lò mó bə cəl-tənà zhe n̄ da-byā bé cəcəl w yé: Cinu n̄ wó n̄ cəl-tənà y ñdə n̄ gá bwəl mo nyí ní. ³Nyí kɔ́n ré tǝ̀bǝ́ vwĩ-zwálnə bé mǝ́ ñdá re dwí rí sǝ́ e súlí lyi bí byǝ̀bǝ́ bə n'ǝ́ zwál nǝ́ ráá pyirhə vwĩ mú sǝ́: bà m'a pə vǝ́ w ñdá nyə-pǝ́sǝ́ e súlí súlú w vwĩ-zwálnə mó ne. ⁴N̄ m'ǝ́ pǝ́ n̄ bǝ́lǝ́ y byā nǝ́yǝ́ǝ́ bé ñdá n̄ dǝ́vǝ́ nǝ́ndwǝ́ nǝ́yǝ́ǝ́ y ñdá n̄ nwǝ́ nǝ́yǝ́ǝ́ y e súlí n̄ vǝ́-yǝ́lǝ́ w kur nǝ́yǝ́é ré n̄ la kwar mó. ⁵Bə wó n̄myǝ́ ñdá n̄ byā bé Cinu n̄ Yi rí cǝ́r kwǝ́lsǝ́ gakó cəcəl wə, m̀̀ni ga n̄ zhì gǝ́ǝ́ twéé twéé n̄ twĩ Cinu yil yilǝ́. ⁶Levyi dwí rí lò wó n̄ zhǝ́r n̄ cǝ́mǝ́ né cǝ́ ǝ́dù wǝ́ n̄ gá wə mǝ́gǝ́ mó, Esərayel jǝ́ǝ́ kǝ́ wǝ́, n̄ twí jǝ́ǝ́ y kǝ́bǝ́ Cinu cǝ́r mú wǝ́ ñdə n̄ gá nǝ́ n̄ yǝ́l né: ⁷n̄ mà n̄ twĩ Cinu n̄ Yi rí yil yilǝ́, ñdə n̄ da-byā, Levyi dwí rí lyi bí bə n'ǝ́ zhì nyǝ́nǝ́ Cinu yé né mó gakó ta. ⁸Bə ga cəl kùjú w m'a merhe dwā bə cìn kǝ́n yilǝ́, e súlí kɔ́n tǝ̀bǝ́ bə mǝ́dù mǝ́dù gakó wǝ́ n̄ mà n̄ nǝ́ n̄ dabá nǝ́cǝ́ndǝ́ n̄ la yǝ́ mó ne. ⁹N̄ gə yú tənà y Cinu n̄ Yi rí nǝ́ n̄ pe mó mó wǝ́, n̄ tá n̄ la è lyi bí pwarha tǝ́twǝ́ rí zú yé: ¹⁰bə t'á la lò mǝ́dù ga myǝ́ nǝ́ sǝ́ n̄ nǝ́ n̄ jǝ́ n̄ byí ráá n̄ bǝ́kǝ́ myĩn̄ n̄ mó n̄ zwál vwĩ yé, ráá n̄ nǝ́ n̄ párh jǝ́pǝ́rse yé, ráá n̄ nǝ́ n̄ twĩ jǝ́-myaaarhe tumə yé, ráá n̄ nǝ́ n̄ byǝ́ ywǝ́lse yé, ráá n̄ zhe ɲwǝ́nǝ́ námmǝ́lwǝ́lé yé, ¹¹ráá n̄ zhe ɲwǝ́nǝ́ n̄ mǝ́ n̄ lyǝ́ lyi yé, ráá n̄ nǝ́ n̄ párh jǝ́ yé, ráá n̄ nǝ́ n̄ bwǝ́rh cǝ́lǝ́ yé. ¹²Cinu jǝ́ n̄ súl lò mó mǝ́bǝ́ n̄ nǝ́ n̄ twĩ rǝ́myǝ́ ǝ́ta mó, sǝ́ wó rǝ́myǝ́ pwarha tumə né nǝ́myǝ́ ǝ́ta mó nǝ́ ce Cinu n̄ Yi rí nǝ́ n̄ jǝ́ dwǝ́ né n̄ yé né mó. ¹³N̄ m'ǝ́ j'ǝ́ zhí Cinu n̄ Yi rí n̄ ñdá n̄ wu gakó. ¹⁴Dwǝ́ né nyǝ́bǝ́ n̄ la jǝ́ n̄ zwǝ́ nǝ́ tənà y mó lyi bí n'ǝ́ cili lyi bí byǝ̀bǝ́ bə n'ǝ́ twĩ jǝ́-myaaarhe tumə né ñdá n̄ lyi bí byǝ̀bǝ́ bə n'ǝ́ pár jǝ́ mó cúcú mú. Sə Cinu n̄ Yi rí yə rǝ́myǝ́ mó dwí rí yǝ́l n̄ yil yé: ¹⁵Wó nyi-zwennə ñdə ǝ́myǝ́ ta Cinu n̄ Yi rí la n̄ ce n̄ shí n̄ sǝ́, n̄ da-byā bé wǝ́ n̄ pǝ́; sǝ́ wó n̄myǝ́ á m'ǝ́ cili. ¹⁶Wó rǝ́myǝ́ mó cǝ́cǝ́ n̄ yà n̄ lwǝ́l Cinu n̄ Yi rí n̄, kúli y á jòm Orǝ́ǝ́be pyǝ́ w yó mó dǝ́ ré, n̄ gá yà n̄ nǝ́ n̄ wǝ́lǝ́: «À k'ǝ́ t'ǝ́ yǝ́l a nyǝ́ Cinu à Yi rí cəl ré kǝ́dǝ́ yé, à k'ǝ́ t'ǝ́ yǝ́l a nyí myĩn̄-zhù nǝ́nfǝ́lǝ́ w kǝ́bǝ́ yé: à t'ǝ́ yǝ́l a cǝ́ yé!» ¹⁷Rǝ́myǝ́ yó Cinu wǝ́l ne: «Bə wǝ́rhǝ́ cǝ́nǝ́ bə gá zǝ́m ǝ́ta mó yilǝ́. ¹⁸Wó nyi-zwennə ñdə n̄ ta à m'a ce n̄ shí bə da-byā bé cəcəl w a pə be; à m'a ce à zǝ́mǝ́ né n̄ nyú wə, sǝ́ n̄ mà n̄ byili bi kɔ́n ré tǝ̀bǝ́ gakó à la mǝ́ rǝ́ nyí pǝ́ mó. ¹⁹Lò gə zǝ́ n̄ yə à zǝ́mǝ́ né cili, nyǝ́bǝ́ nyi-zwennə mó la zǝ́m ǝ́myǝ́ yil yilǝ́, ǝ́myǝ́ cǝ́cǝ́ mú m'a pǝ́ rǝ́ cǝ́rhǝ́-tum. ²⁰Sə nyi-zwennə n̄myǝ́ mó gə jǝ́ n̄ shene n̄ zǝ́m zǝ́mǝ́ tǝ̀bǝ́ à yə mo nyí pe bə n̄ cǝ́ à yil yilǝ́, ráá n̄ gə zǝ́m yə dwā yil yilǝ́, wó nyi-zwennə n̄myǝ́ mó n̄ mà n̄ cǝ́.» ²¹Dǝ́ga, n̄ m'ǝ́ zǝ́ n̄ la n̄ cìn bwǝ́rh n̄ wǝ́: «Etər nǝ́ m'ǝ́ tó né nǝ́ lwar bə zǝ́mǝ́ tǝ̀bǝ́ dà Cinu n̄ zǝ́m re?» ²²Kɔ́n ré tǝ̀bǝ́ nyi-zwennə mó zǝ́m Cinu yil yil mú gə yə pyirh, rǝ́ gə yə wǝ́rhǝ́ kɔ́n tó ñdə n̄ gá byili ní, sǝ́ nyí zǝ́mǝ́ ré dà Cinu n̄ zǝ́m re yé, wó cìn-dǝ́-zhǝ́ è ce nyi-zwennə mó zǝ́m re. N̄ bə mǝ́ sǝ́ dǝ́r ywǝ́ rǝ́ yil yé.

Chapter 19

¹Muyiisi súlí n wò: Cinu n Yi rí gə tú n ce dwá né nyèbé n ná n pə mó nà tənà y mó jé té n yé né, n zè n jì nì n zwē nà tənà y n cǐ, n jè nà ceme né ñdà nà kǎlsé wé yi ní, ²n m'ǎ bòn tənà y Cinu n Yi rí ná n pə mó è la yè n cəl-tənà mó kàkàlse sətò. ³N m'ǎ zè n vùr cə òdù kàkàlsé sàmyé èdù gako wé. N zè n vùr sómsé ceme né nàmyé mó wé zhəl yilə. Èta, shòò jàà m'a nà lò mó mǎbó gako n gu lò yilə. ⁴Nyi yò kǎbó ò m'a ce lò mǎbó n gu lò dūr n vò n shèè gaa m̀nì n zwē n myəl ré: n gə lyàrh n tó-dō mó, n wó lò mǎbó n yà n tá n sùl shāā ga. ⁵È wó è yàl ñdà lò mǎbó n zhəl cémé kǎ tú w w ñdà n tó-dō ta; n gə la cǔ w kǎ yi ní, n jè y j'a lyáase, dóló byí y j'a cǐr è jèlè y ne e zə n tó-dō mó, tó-dō mó já n cǐ; lò nmyé mó wó n mà n dūr n vò n shèè ceme né nàmyé òdù wé, rəmyé yi ní, n mà n zwē n myəl ré. ⁶Bə lò mó mǎbó n ná n yǎl n cǐ jal mó mà ló té mó jì bəká n zə n lyi-shùurí n mə jì mǎbó n gu lò mó yé, n bəká n tó sómá y dwèlè ré denne n zə n kùr nì n mà mɔ n gu yé. Bə lò mǎbó n gu lò mó mó bə mə ñdà cu yé, bə n yà n tá n sùl mǎbó n gu mú shāā ga yé. ⁷Wó rəmyé è ce à n'ǎ pə mó nyí à wə̀lə: «N m'ǎ cǐ ceme nətò nà nyí.» ⁸Sə Cinu n Yi rí gə wèlè n tənà y ñdà n gə bwəl rə nyí n nàmbala bé ne mó n zè n pǔ tənà y kèbé gako n bwəl nyí bə n la be pɔ mó, ⁹n gə m'ǎ zwē à nyə né à n'ǎ pə mó zà mó, n súlí n wèrhé ñdà nà gə n'è byili ní mú gako yilə, n mə n swéné Cinu n Yi rí, n ná n tó n sómsé dē gako mó yilə; rəmyé yi ní, n m'ǎ k'á súlí ceme nətò dwā náyá né nətò y ne. ¹⁰Èta, bə-dóó-zhe cábal jal mó t'á la tənà y Cinu n Yi rí ná n pə mó, è la yè n cəl-tənà mó cəcəl w ló yé: è gə dā rəmyé, jal mó məmyé mó m'a nyò n cici yó wə. ¹¹Sə lò gə já n sùl n jè-dō, n yilì mu, n yínì mu, n zè n mà mɔ kɔn m'e yí n cǐ: má lò mó nmyé mó gə zhəl n shèè ceme né nàmyé mó òdù wé, ¹²n cə w nancesé m'a twí lò gaa n vò n zə mɔ, sə bə m'a ce mo lò mó mǎbó n mə sə n cǐ jal mó mà ló té mó jìm mú jǔ wa, m̀nì n gu mu. ¹³N tá n la n nònò dūr yé. N m'ǎ ce bə-dóó-zhe cábal jal té ló jé té Esərayel né, rəmyé yi ní n m'ǎ yə wu-nyò cábal. ¹⁴N tá n la n jè-dō mó ce y swé ré byèbé bə tó yé mó cǐ mú, n cəl ré n nɔ tənà y Cinu n Yi rí ná n pə mó bə n cini wé mó, fwər yé. ¹⁵Zhən-cábal mədù sásá wàr n mà n cǐ dóó lò mǎbó n gu lò ráá n wèrhé yə-bələló ráá n dó dóó kǎ ná-yil mye yó yé; bə m'a cili zhən-cinə bəlye ráá bətò nyí éfòró bə lwar ñdà yò w gə wó zhənà. ¹⁶Zhən-kɔma cábal gə ná n ce cə lò ne bə n ná n cē nyə né zō yò, ¹⁷lyi bí bəmyé bəlye y bə vwé dwā Cinu yé né mó m'a zə dwā bə vò vwí-zwálnə bé ñdà bù-kárna bé byèbé bə n'è twí bə tum rí dwā né nàmyé wé mó yé né. ¹⁸Bù-kárna bé m'a kwərhe bə sú yò w kùrə; bə m'a púrí bə zhən-cábal mó wó kɔma zhən-cábal: n gòm kɔma n mə n cǐ dóó n da-byí mú yó wə. ¹⁹Á m'ǎ wèrhé mɔ tèbé n yà n ná n yǎl n wèrhé n da-byí mú nì mú. N m'ǎ ce lwele ré jé té n sō. ²⁰Lyì bí dwā bé m'a nyèè bə n'è zòm yò w òmyé zòmà, bə m'a dūr ywé, bə k'è t'á la lwele ré rəmyé mó dwí rí wòrhó n sō yé. ²¹N tá n la dóó cábal mó nònò dūr yé: myəl bə m'è cǐ myəl jìm, yírh bə m'è cǐ yírh jìm, yélé bə m'è cǐ yélé jìm, jè bə m'è cǐ jè jìm, nà bə m'è cǐ nà jìm.

Chapter 20

¹N̄ gə tú n̄ shár n̄ vò n̄ la bú ñdá n̄ zwà bé, n̄ púrí eshərh ráá eshərh-vwətur ñdá shàdéesé nánjàjóló sà du mú, n̄ tá n̄ la bə ywē dūr yé, bə Cinu n̄ Yi rí, n̄myě mōbó n̄ ce n̄ shár Ezhíbti tənà y w mó ñwéné ñdá mó.²Á gə tú á la búlú né kùr ju, vwí-zwəlnə mó mà n du n bə dwí rí yé né n zòm ñdá rē. ³N̄ mà n wò rē: «Esərayel, cili! Zà, á du á la bú ñd'á zwà bé: á wu-jò w bə'k'a bə yé, á bə'k'á dūr ywē yé, á wun bə'k'a zē yé, á bə'k'á kəkə bə yé né yé. ⁴B'è wó Cinu á Yi rí n̄ ná n̄ zhəl ñd'ába, m̀nì ga n ce nyí á kwā né, n bú ñd'á zwà bé, n zwē ába.»⁵Rəmyé kwā né, dwí rí yé né ciná bé m'a zē bə zòm bə ce dwí rí n̄ bə wò: «Lò nə ñwéné á wē n̄ lù jì-dwə, n̄ gwě yà è wē zwi? Rə-ná-cí kwē n vò jè, bə n̄ wó n̄ mē búlú né wē, lò dō zē n̄ la n̄ jì y w zú.⁶Lò nə ñwéné á wē n̄ zhele dāvē-cémé, n̄ gwě yà nà byā n̄yáá bé p̄r? Rə-ná-cí kwē n vò jè, bə n̄ wó n̄ mē búlú né wē, lò dō zē n̄ la be p̄r.⁷Lò nə ñwéné á wē n̄ pyā kē-byí n̄ gwě yà y jí? Rə-ná-cí kwē n vò jè, bə n̄ wó n̄ mē búlú né wē, lò dō zē n̄ la kē-byí y n̄ pyā mó jú.»⁸Dwí rí yé né ciná bé m'a zòm bə ce dwí rí n̄ bə súlì bə wò: «Lò nə ñwéné á wē ywē zhe mo n̄ wu-jò w n'ò bò? Rə-ná-cí kwē n vò jè, m̀nì ga n̄ bə'ká n ce n̄ da-byā bé wun gə ñdā n̄ ta yé.»⁹Sə dwí rí yé né ciná bé gə tú bə zòm ñdá dwí rí bə zhè, bə m'a zē bə cīr yé né ciná shàdéesé wē bə ciní dwí rí.¹⁰N̄ gə tú n̄ bwəlse cə w kòbó n̄ ná n̄ yāl n̄ bú ñdá w mó nē, n̄ m'á jènè n̄ lwəl cə w nē b'ò shènè á ce dwā yó yà-zúlá wē.¹¹Cə w lyì bí gə lyár mó bə wò: «Nə m'á ce dwā yó!», bə gə pul ò bwə̀lè bə p̄s n̄ zù, n̄ m'á nyéé lyì bí byèbè gako bə ñwéné cə w mó bə twí tũ-kùlè n̄ yilə, bə súlì bə twí bə p̄s.¹²Sə cə w lyì bí gə cē dwā yó cə ñdá mó, bə zē bə jì búlú né bú kùr ñdá mó, sá pú cə wá;¹³Cinu n̄ Yi rí mà n ce w n̄ j̄s wa, n̄ gu ò bala bé gako ñdá búlú shù.¹⁴N̄ m'á ciní kana bé ñdá bə̀sóná bé ñdá dō w ñdá kən ré tēbè gako rə wə cə w mó, e súlì ò nàcèndé dúdú búlú né kwā né; n̄ m'á zə n̄ zwà bé nàcèndé, kən ré tēbè Cinu n̄ Yi rí pə mó mó, n̄ má k̄s n̄ cinà.¹⁵Wó èta n̄ m'á wèrhé ceme né nyèbè gako nà nyé dēdē ñdá mó, nà dā tənà y n̄ la è wē jòm mó ceme mó né.¹⁶Sə è gə wó dwá né nyèbè ceme né Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó nà la yà n̄ cəl mó yilə, nàmyé dúdú wē n̄ tá n̄ la lò mādù ga mye ne yō n̄nyì yé.¹⁷Zhèn ga, n̄ m'á gu Yititəbá ñdá Amərətəbá ñdá Kanaā lyì bí ñdá Pərəzhitəbá ñdá Yivyitəbá e súlì Zhəbuusi lyì bí púlápúlá Cinu yilə, ñdā Cinu n̄ Yi rí gə pə mó nyí ní,¹⁸m̀nì ga bə bə'k'a cèrhè ába á tó be á twí pwarha tūtəwə̀ né nyèbè gako bə n'è twí bə yə né yil mú yé: rəmyé m'a ce á wèrhé yà-bə̀l̄l̄s á m'á gwar Cinu á Yi rí.¹⁹N̄ gə tú n̄ pú cə n̄ dene dēdē, n̄ ná n̄ bwí ñdá w n̄ la má zwē w yi ní, n̄ tá n̄ la dóló dē zhō n̄ má kà ò cémé né yé, bə wó nàmyé byā bé n̄ la má k̄s n̄ cinà: n̄ tá n̄ la nē k̄s yé. Cə cō wó numbyí n̄ sá má pú w nà?²⁰Cō w kòbó n̄ m'á lwar ò p̄r ò t'á ce byā byèbè bə n'è jí mú dúdú n̄ m'á kà n̄ jì tē, n̄ súlì n̄ zə w n̄ má wèrhé wē, n̄ má pú cə w ò n'ò bwí ñdá mó mó kən m'e yí n̄ ñwéné wa.

Chapter 21

¹Bà gə tu lò bà gu yó tənà y kèbé Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó bà n̄ ciní mú wé, n̄ yala né pyě té gə sō, e jà bà yàl lò-ná-dwí yil n̄ gu mu, ²n̄ nancesé ndá n̄ bù-kárna bé m'a du bà merhe kɔn zhì cùu w jàà y e m'e yí ceme né nà bwəl gàà mó nyen ré;³bà m'a nyí wó cɔ kɔ ò bwəl cùu w ni du ò dwā bé mó: cɔ w òmyé mó nancesé m'a zə nà-cel bà gwě yà re zə bà m'e twì, bà gwě yà zhī rə byā né ce, ⁴bə zə re bà só bà vò nà-gòlò w kòbó ò j'á zhe ně twéé mó yó, jàà kèbé bà gwě yà bur e jà bà gwě yà dwì mú wé; bà m'a mà nà-cel ré byā y ne bà gu rì gàà nà-gòlò w wé⁵Rəmyé yí ní, vwì-zwálnə bé bà wó Levyi dwí rí lyì bí m'a bwəlse, bà wó bəmyé Cinu n̄ Yi rí cír m̀̀ni bà twì n̄ yilə, sə bà súlí bà cí bwəl n̄ yil yilə, sə wó nyí rí tèbé bəmyé n'è byili mú rə n'è ké dwā-vō ndá dwā-còmò ywě né gakó.⁶Sə cɔ w nancesé shèbé sə yú lò mó bà gu mú yala né nyí ni mú m'a sã bà jèsé nàcel ré bà mà rə byā y ne bà gu mú yó wə, nà-gòlò w wa, ⁷sə rəmyé kwā né sə m'a wó: «È dà nāmyě jèsé sə ló jal mó m̀̀bó té yé, ná yírhə mye yə mà té ló mó ne yé.⁸Cinu pə sũbri Esərayel n̄ dwí rí n̄ vwārɔh mó ne, sə n̄ bək'á yě bə-dóó-zhe cábal jal mó mà ló té mó yò w jòm Esərayel n̄ dwí rí yó w yé.» Rəmyé yí ní, bà m'a nə sũbri, jal mó mà ló té mó shò kwā né. ⁹Sə n̄myé m'á ce bə-dóó-zhe cábal jal té ló mó jé té n̄ sono, n̄ gə mà n̄ ná n̄ wèrhé kɔn ré tèbé rə wó cángá Cinu yírh w mú yilə.¹⁰N̄ gə tú n̄ du n̄ vò n̄ bú ndá n̄ zwə bé, Cinu n̄ Yi rí ce be n̄ j̄ wa, n̄ zè n̄ zə be yómá, ¹¹n̄ gə nɔ kē-byí bà wé è càn, n̄ b̀̀lè zhe y n̄ zè n̄ ná n̄ yál y n̄ la jú è yə n̄ kē, ¹²n̄ m'á ce e zù n̄ sō jù wə; è m'a f̄ è yó wá, e ḡ è jəf̄ór ré pur rí, ¹³e lyér è kàməzwí y è y'á zù bà gə zɔ y yí ní mú, rəmyé kwā né, è m'a m̄ n̄ sō kèlè wa. È m'a kúrh è da nd'è ná ne cànà nāmpúm, rəmyé kwā né n̄ m'á zù ndá ya, n̄ jí yə, e yə n̄ kē. ¹⁴Sə è gə tú è k'è t'á swí n̄ yírh, n̄ m'á yě y e shər ndá è gə n'è yálá; n̄ tá n̄ la y yò n̄ má pyà sàbyí ráá n̄ ce e jírɔh yə-kē yé, è gə yàl n̄ kē mó yilə.¹⁵Bal gə zhe kana bàlyè, n̄ só m̀̀dù y n̄ zè n̄ bà n̄ dō mó só; bà bàlyè y ga lù byā bà p̄; n̄ byì-ce y zè è wó kē mó m̀̀bó n̄ bà só mó byí, ¹⁶dē ré tèbé n̄ la n̄ j̄-kɔn ré tál n̄ byā bé ne mó, n̄ wàr n̄ mà n̄ pə cəl ré tèbé byì-ce y m̄ ndá re mó kē mó m̀̀bó n̄ só mó byí mu ni, n̄ yě byì-ce y è wó kē mó m̀̀bó n̄ bà só mó byí mú ni yé. ¹⁷N̄ mà n̄ shènə bà byì-ce y wó kē mó m̀̀bó n̄ bà só mó byí mú, sə n̄ p̄ kɔn ré tèbé n̄ zhe mó kùrə né nàlyè yéa: byí mú n̄myé mó, da mó jàn ré byì-ce yá, m̄ dwā ndá byì-ce cəl ré.¹⁸Lò gə zhe byì-bənyenə n̄ súlí n̄ wó yó-kùlù cábal, n̄ tá n̄ cili n̄ da ndá n̄ na zòmà, bà gə n'è cíci mu, n̄ já n̄ tá n̄ zwē bà cúcú mú, ¹⁹n̄ da ndá n̄ ná m'a zə m̄ bà n̄ cɔ w nancesé sō, bwərə y nyí nib.²⁰Bà m'a wò nancesé ne: «Nyí ná byí mú, n̄ wó byì-bənyenə ndá yó-kùlù cábal, n̄ tá n̄ cili ná zòmà né yé; n̄ wó j́j́rú ndá sə-nyòró!» ²¹N̄ cɔ w lyì bí púlápúlá m'a dul mu ndá nákulə bà gu. N̄ m'á ce lwəle ré jé té n̄ sō; Esərayel lyì byā bé gakó m'a nyèè bà n'è zòm yò w òmyé mó zòmà, sə bà m'a d̀̀r ywē.²²N̄ gə jele lò m̀̀bó n̄ m̄ ndá cu cō ne, n̄ yə-bəl̀̀lò w yilə, ²³n̄ yala né t'á la cō w yó z̄ yé; n̄ m'á ce mo dē ré rəmyé yù w cìci, bà lò m̀̀bó bà jele dē cō ne mó wó Yi bwelə nāmməlwélé. N̄ tá n̄ la tənà y kèbé Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó, è la yə n̄ cəl kɔn mó j̄m̄di cɔ yé.

Chapter 22

¹N̄ gə nɔ̄ n̄ da-byĩ vwām mə́ jé, n̄ rǎá pyĩrhə́, n̄ tá n̄ la wǝrhó̄ ñdə́ n̄ yə́ mɔ̄ ne ta yé: n̄ tá n̄ la cě́ mə́ zal n̄ bə́ n̄ pə́ n̄ da-byĩ mú ni yé. ²Da-byĩ mú n̄myě́ gə́ bə́ bwál ñdǎ́ mǎ́, rǎá n̄ gə́ yəl n̄ párá, n̄ m'ǎ́ zə́ n̄ vwām mǎ́ n̄ cé n̄ sǝ́ kǝ́lǝ́ wa, sə́ mə́ m'a mḗ n̄ sǝ́ kɔ̄n m'é yí n̄ bə́ n̄ cé mə́ bwǝrhá; rə́myé́ yi ní n̄ m'ǎ́ pǝ́ mɔ̄. ³N̄ m'ǎ́ wǝrhé́ ɛ́ta n̄ bə́na y ñdǎ́ n̄ kǎmǝ́zù-fwǝ́lǝ́ y ga yilə́, n̄ m'ǎ́ súlǝ́ n̄ wǝrhé́ ɛ́ta n̄ da-byĩ mú kɔ̄n ré tǝ́bǝ́ gǎkó̄ rə́ jé n̄ zǝ́ n̄ nə́ rɛ́ mǎ́ yilə́: n̄ wǝr n̄ m'ǎ́ wǝrhé́ ñdǎ́ n̄ yə́ rɛ́ ne ta yé. ⁴N̄ gə́ nɔ̄ n̄ da-byĩ bə́na y rǎá n̄ n̄ w ɔ̄ tu tǝ́ sǝ́mǎ́ yó, n̄ tá n̄ la wǝrhó̄ ñdə́ n̄ yə́ w ne ta yé: n̄ tá n̄ la cě́ n̄ da-byĩ mú ni sǎ́s̄ n̄ zhě́ w dǝ́ yé. ⁵Kě́ tá n̄ la bal gǎndé zú yé; bal myé tá n̄ la kě́ gǎndé zú yé, bə́ Cinu n̄ Yí rǝ́ súl lyí bí byǝ́bǝ́ bə́ n'ɛ́ twǝ́ tútwǝ́ rǝ́ rə́myé́ mǎ́. ⁶N̄ gə́ nɔ̄ jǎ́l n̄ sǝ́mǎ́ y yó, jàà kě́ kě́ wě́, cǝ́ yó rǎá tǝ́ ce y yó, ñdǎ́ kú́mǝ́-byǎ́ rǎá kú́mǝ́-cǎ́lǎ́ rə́ wě́, kú́mǝ́ y ná y pyé́ cǎ́lǎ́ né́ rǎá byǎ́ bə́ yó, n̄ tá n̄ la kú́mǝ́ ná y ñd'ɛ́ byǎ́ bə́ ga pwǎ́ yé: ⁷n̄ m'ǎ́ yě́ ná y ne e zǝ́ e lyě́, wó byǎ́ bə́ n̄ m'ǎ́ pwǎ́. ɛ́ta, n̄ m'ǎ́ yə́ wu-nyǝ́ cǝ́bal sə́ n̄ myǎ́l ré dwǝ́lǝ́ ré m'a súlǝ́. ⁸N̄ gə́ lù jì nándwǎ́, n̄ m'ǎ́ súlǝ́ n̄ lù byílǝ́ nǎmpólé́ n̄ mǎ́ kǎkélé́ lyarh ré nyí rǝ́: ɛ́ta lò tá n̄ la n̄ lyarh w shú n tu tǝ́, sə́ n̄ jal tǝ́ ló yò m'ò jòm n̄ jì y yó w yé. Wě́ ré dwǎ́ nyǝ́bǝ́ bə́ bə́ mǎ́ sə́ bə́ gúlǝ́ ni dwǎ́ ne mǎ́. ⁹N̄ tá n̄ la cǝ́ dwí dǝ́ dú n̄ dǎwě́-cémé́ né wě́ yé, ɛ́ gə́ dǎ́ rə́myé́ kɔ̄n tǝ́bǝ́ n̄ dù mú byǎ́ bə́ ñdǎ́ n̄ dǎwě́-cémé́ né byǎ́ bə́ ga m'a jǝ́rh Yí nyə́ná. ¹⁰N̄ tá n̄ la n̄ ñdǎ́ bə́na bə́twǎ́ ɛ́dù ni có n̄ mǎ́ vǝ́ yé. ¹¹N̄ tá n̄ la kǎmǝ́zwǝ́ kǝ́bǝ́ ɛ́ nyal ñdǎ́ kǎmǝ́jǝ́ ɛ́ sǝ́ ñdǎ́ pyí-kur rə́ gúlǝ́ ñdǎ́ lǝ́ zú yé. ¹²N̄ m'ǎ́ ce bǝ́rhǎ́ gǎmǝ́lyɔ̄nɔ̄ w kǝ́bǝ́ n̄ la pyílù mú nǎgúlǝ́ né nǎ́na y ne. Nyǎ́ kě́-byĩ kǝ́bǝ́ ɛ́ yə́ zhílǝ́ mú shò kwǎ́ né. ¹³Bal gə́ jú kě́, n̄ zù ñdǎ́ mǎ́, rə́myé́ kwǎ́ né, n̄ zǝ́ n̄ kǎ́ n̄ bə́ mɔ̄ só, ¹⁴n̄ ná n̄ ce mo cǎ́ n̄ cìn-zelé́ y shò kwǎ́ né, n̄ ná n̄ zhílǝ́ n̄ yil n̄ zhe: «À jú kě́ mǎ́ mǝ́bǝ́, a zù ñdǎ́ mǎ́ sə́ à púrǝ́ n̄ dǎ́ kě́ mǝ́bǝ́ n̄ yəl bal pár yé», ¹⁵rə́myé́ yi ní, kə́-bóm mǎ́ da ñdǎ́ n̄ ná m'a zə́ kɔ̄n ré tǝ́bǝ́ rə́ n'ɛ́ byilǝ́ bə́ n̄ yə́ bal pár lwar mǎ́ bə́ bə́ byilǝ́ nǎncésé́ ne cǝ́ w bwǝrə́ y nyí ni. ¹⁶Kə́-bóm mǎ́ da mà n̄ wǝ́ nǎncésé́ ne: «Mǝ́bǝ́ wǝ́ ǎmyé́ bǎkó́ à pǝ́ bal mǎ́ mǝ́bǝ́ ne bə́ n̄ jì n̄ yə́ n̄ kě́, sə́ n̄ kǎ́ n̄ bə́ mɔ̄ só yé. ¹⁷N̄ zǝ́ n̄ jì kur n̄ ná n̄ ce mo cǎ́ n̄ cìn-zelé́ y shò kwǎ́ né n̄ mǎ́ n̄ zhe: «À púrǝ́ n̄ bǎkó́ mǎ́ dǎ́ lò mǝ́bǝ́ n̄ yəl bal pár yé.» Rə́myé́ ce, nyí kɔ̄n ré tǝ́bǝ́ rə́ n'ɛ́ byilǝ́ bə́ zhən ga à bǎkó́ mǎ́ yə́ bal pár lwar mǎ́!» Rə́myé́ kwǎ́ né, bə́ m'a lyǝ́lǝ́ pyənə́ y gònɔ̄ w cǝ́ w nǎncésé́ yé né. ¹⁸Cǝ́ w ɔ̄myé́ mǎ́ nǎncésé́ m'a ce bə́ zə́ bal mǎ́ bə́ pǝ́ cǝ́rhò-tum: ¹⁹Sə́ m'a jì mu sǎbyi-kùlsi zǝ́m bwǎ́, sə́ la kě́ mǎ́ da mǎ́ ne pǝ́, bə́ bal mǎ́ n̄myě́ mǎ́ cǝ́ Esərayel lyí bǎkó́ n̄ yəl bal pár mǎ́ yil. Kə́-bóm mǎ́ mà n̄ já n̄ yə́ n̄ kě́, n̄ yírhǎ́ gə́ j'ǎ́ gwě́ ɲwéné́ yi ní gaga, n̄ wǝr mɔ̄ n̄ la zhǝ́ yé. ²⁰Sə́ cǎ́ y n̄ ná n̄ ce mǎ́ gə́ j'ǎ́ zhə́nǎ, bə́ púrǝ́ kě́-byĩ y dǎ́ lò mǝ́bǝ́ n̄ yəl bal párá, ²¹bə́ m'a zə́ mɔ̄ bə́ du n̄ da kǝ́lǝ́ y bwǝrə́ y nyí ni; n̄ cǝ́ w lyí bí dul mu ñdǎ́ nǎkulǎ́ bə́ gu, bə́ n̄ twǝ́ cǝ́zhil nánfǝ́lǝ́ Esərayel né, n̄ gǎ́ fwǎ́l n̄ da sǝ́ kǝ́lǝ́ w mǎ́ yilə́. N̄ m'ǎ́ ce lwelé ré jé tǝ́ n̄ sono. ²²Bə́ gə́ zǝ́ bal n̄ ɲwéné́ ñdǎ́ kě́ mǝ́bǝ́ n̄ zhe byal, bə́ bǎlyé́ y ga m'a cǝ́, bal mǎ́ n̄ zù ñdǎ́ kě́ mǎ́ mǎ́, e súlǝ́ ñdǎ́ kě́ mǎ́ cǝ́cǝ́ mǎ́. N̄ m'ǎ́ ce lwelé ré jé tǝ́ Esərayel né. ²³Bə́ gə́ n'ɛ́ pyǎ́ kě́-byĩ kǝ́bǝ́ ɛ́ gwě́ yəl bal pár bə́ la bal ne pǝ́, bal dǝ́ zǝ́ n̄ vǝ́ n̄ jəl y cǝ́ w wa, n̄ zù ñdǎ́ ya, ²⁴ǎ́ m'ǎ́ zə́ bə́myé́ bǎlyé́ y ga ǎ́ m'ǎ́ bə́ cǝ́ w ɔ̄myé́ mǎ́ bwǝrə́ y nyí ni, ǎ́ dul bí ñdǎ́ nǎkulǎ́ ǎ́ gu: kě́-byĩ y wó ɛ́ gǎ́ y'ǎ́ wǝ́ cǝ́ w wa, e zǝ́ ɛ́ yə́ búbwéé́ e m'é pyǎ́ sǝ́ǝ́ mǎ́ yilə́; bal mǎ́ wó n̄ gǎ́ zù ñdǎ́ n̄ jè-dǝ́ kě́ mǎ́ mǎ́ yilə́. N̄ m'ǎ́ ce lwelé ré jé tǝ́ n̄ sono. ²⁵Sə́ ɛ́ gə́ wó gǝ́ sǝ́ bal mǎ́ jəl kě́-byĩ y bə́ n'ɛ́ pyǎ́ mǎ́ né, n̄ nyéé́ y n̄ zù ñdǎ́ ya, wó bal mǎ́ mǝ́bǝ́ n̄ zù ñdǎ́ y mǎ́ dúdú n̄ mà n̄ cǝ́; ²⁶sə́ ɛ́ gə́ wó kě́-byĩ y yilə́, n̄ tá n̄ la y kaka wǝrhó̄ yé, b'ɛ́ yə́ yə́-bǎlǝ́lǝ́ kǝ́bǝ́ ɔ̄ mǎ́ ñdǎ́ cu wǝrhé́ yé. Yò w ɔ̄myé́ mǎ́ nyé́ dwǎ́ ñdǎ́ bal mǝ́bǝ́ n̄ zǝ́ n̄ jè-dǝ́ yó n̄ já n̄ gu mu mǎ́ yò w ta: ²⁷wó gǝ́ sǝ́ n̄ jəl y né; kě́-byĩ y bə́ n'ɛ́ pɛ́ byal ne mǎ́ búbwéé́, sə́ lòlò yə́ twí n̄ sǝ́ y yé. ²⁸Bal gə́ jəl kě́-byĩ kǝ́bǝ́ ɛ́ yəl bal pár bə́ gwě́ t'ǎ́ pɛ́ y byal ne, n̄ zə́ y n̄ zù ñdǎ́ yǎ́, bə́ zǝ́ bə́ tu bə́ yó ñdǎ́ bə́ ɲwéné́ ñdǎ́ dwǎ́, ²⁹rə́myé́ yi ní, bal mǎ́ n̄ zù ñdǎ́ kě́-byĩ y mǎ́ mà n̄ cǝ́rh sǎbyi-kùlsi shí-enu kě́-byĩ y da mǎ́ ne; sə́ n̄ gǎ́ zù ñdǎ́ y mǎ́ ce, ɛ́ m'a já e yə́ n̄ kě́; n̄ yírhǎ́ gə́ j'ǎ́ gwě́ ɲwéné́ yi ní gaga, n̄ wǝr y n̄ la zhǝ́ yé. ³⁰Lò màdù bǎkǎ́ n̄ kwè́ n̄ da kě́ yé, sə́ n̄ bə́ kǎ́ n̄ púr n̄ da gǎm-pyílù yé.

Chapter 23

¹Lòlò tá n lá zú òndá n da kē yé; n tá n lá kòn ré tèbé rà mǎ òndá n da dúdú mú dwǎrh yé. Lì bí byèbé bà twár tènè Cinu kúlí y w mú ²Bal mǎbó n fǎ-cálá bǎbwele òndá bal mǎbó n bele gòmè t'á la tó bə jòm Cinu kúlí y yé. ³Lò mǎbó n wó ébó-byí tá n lá tó n jòm Cinu kúlí y yé: má n nèmé kùrə shí nyǎn ré mye t'á la tó rə jòm Cinu kúlí y yé. ⁴Amǎ byǎ bé òndá Mǎwaabe lì bí t'á la tó bə jòm Cinu kúlí y yé; má bà nèmé kùrə shí nyǎn ré mye t'á la tó rə jòm Cinu kúlí y yé, ⁵bə gá yə búru òndá nǎ zə bə b'e jəl ába á Ezhíbti ní dwirí y yì ní mú yilə, e súlì mye Mǎwaabe lì bí gá kòn Bəwǎre byí Balaam, Pəwǎre lì bal, Məzopotəmyi dǎ-sǎ mó mǔnì n bwəl lwele n pǎ mó yilə. ⁶Sə Cinu n Yi rí cē n yə Balaam cili yé, Cinu n Yi rí ce bwelé námməlwélé y jǐrh bwəló náàcènè n yilə, bà Cinu n Yi rí só mó. ⁷N yírhə gə j'á gwě ɲwéné yì ní, n tá n lá bà cènè òndá bə wu-nyǎ pyá yé. ⁸N tá n lá Edəm dwí rí lò súl yé, bà n wó n da-byí; n tá n lá Ezhíbti lò súl yé, bà ñmye yəl zhə-bal n tənà y wa. ⁹Kòn zhì bà nèmé né kùrə né nətǎ nyǎn ré bà la lúl mú nyí rí m'a tó rə jòm Cinu kúlí yó. ¹⁰N gə tú n cí n zúlá jàà y n zwə bé yé y wə, n m'á dǎ n cìn òndá kòn tèbé gakó rà wó lwele mó. ¹¹Kòn gə yú n shədá èdù nì cǎcē nē, rə ce e jǐrh jǐmǎi cǎbal, è m'a du zúlá jàà y wa, sə è k'è t'á la kwǎǎ e bə è wě yé: ¹²sə yì rí gə kówá, è m'a she nǎ, yì rí gə zùwə, è m'a kwě e bə zúlá jàà y wa. ¹³N m'á pyá jàà kwǎ né, sə wó gǎà n mà n ná n dwi zúlá jàà y w n zhəl né. ¹⁴N m'á pyá pélé n súlì n wě ré ne, èta n gə zhəl n nà nē jòm, n m'á zə rə n mé gwār góró n to n byé ré né, n zǎ n swəl n pyi. ¹⁵Bə Cinu n Yi rí cìcì jà n ná n zhəl dǎ n zúlá jàà y wa, n mǎ n ce n zwə bé n jǎ wa, mǔnì ga n yilì mú: wó rəmyé è ce n zúlá jàà y wó Yi jàà, Cinu zǎ n bə mǎ sə n nə kòn ré tèbé rà n'è ce mo cìzhìl è wě yé: è gə dà rəmyé, n ká n tá n lá n kùr tó yé. ¹⁶N tá n lá yə-bal mǎbó n zhì n yó-cǎbal sǎ n dūr n bà n sǎ mó n yó-cǎbal mó nē cǎrh yé; ¹⁷n mà n jòm òndá mó, n lì bí cǎcəl wə, jàà y kèbé n lá cír mú wě, n ceme né cǎ òdù wě, mǔnì ga n zə wu-nyǎ. N tá n lá pyá n tó n denne n zǎ yé. Yə né còrhó fwəl mó ¹⁸Bə t'á la kē nǎ Esərayel lì bəkwá bé wě n ná n fwəl yə còrhó yil yé; bà t'á la bal nǎ Esərayel lì bala bé wě n ná n fwəl yə còrhó yil yé. ¹⁹N jà n tá n lá kòn ré tèbé kə-nǎfóló nǎ mó ráá «kùlía» tum rí kwǎndé zə n mǎ bə Cinu n Yi rí jì y wě, rə yə n nyí rí n bwəl mó vwí rí pené y gaga yé, bà Cinu n Yi rí súl rəmyé kùrə né nǎlye y ga. Kòn ré tèbé bà n'è pyi bà m'è pyá twirí mú ²⁰N tá n lá kòn ràdù ga n da-byí nì pyu n mǎ pyá twirí yé: è bək'a yə sǎbyí ráá kùjú mye yé, ráá kòn tǎ tǎ rà wǎ rə m'a nə twirí mye yé. ²¹N wǎ n m'á pyi kòn zhə-bal nē n mǎ pyá twirí, sə n tá n lá rə wǎrhó n da-byí nì yé, mǔnì ga Cinu n Yi rí cí bwəl n tumə né gakó yó, tənà y n lá è wě zú n zwě n cìnì mú wě. Nyi-bwəl é pyirh ²²N gə bwəl nyí Cinu n Yi rí nì, n tá n lá dǎnǎ n mǎ pyirh rí yé, è gə dà rəmyé Cinu n Yi rí tá n lá mó rà bwərhə bwərh nē yǎ yé, sə rəmyé mó m'a jǐrh yə-bəlǎlǎ ñmyé yilə. ²³Sə n gə jà n yə Cinu yil ré zə n mǎ bwəl nyí, rəmyé t'á la yə-bəlǎlǎ yál ñmyé yil yé. ²⁴Kòn ré tèbé rà shér n cìcì nyú w mú, ce jàn né n pyirh rí, kòn tó dwǎ òndá n pùbùlǎ nyí rí n bwəl Cinu n Yi rí nì, rà shér n cìcì nyú w mú. Sóm-zhəlnə kùjú wǎ ²⁵N gə zù n jè-dǎ dǎwé-cémé cə wě, n wǎ n m'á jì nə byǎ bé n sú òndá n gə ná n yǎl nē, sə n bə mǎ sǎ kwě bə n mǎ zhír yé.

Chapter 24

¹Bal gə jú kě n zù ndá mɔ, n zě n púrí kɔn zhe kě mɔ rà n'è ce ímyě cizhilà, kě mɔ ká n tá n swí n yírh, n ná n kě zhǒ sɛbé n pɛ mɔ, n zě n vùr mu n sɔ. ²Kě mɔ gə zě n shér n sɔ, n vò n jí byal dō, ³byal dō ímyě mɔ gə ká n bə mɔ sɔ, n zě n kě zhǒ sɛbé n pɔ n vùr mu n sɔ, ráá byal dō ímyě mɔbɔ n yà n jú mu mɔ gə cùwà, ⁴n byal nǎyáá mɔ n yà n vùr mu mɔ ká n wàr n la mɔ jú yé, bə kě mɔ jírɔ jímɔ cǎkě. Rəmyé mɔ wɔ súlú Cinu yírh wə; n tá n la tənà y Cinu n Yi rí ná n pɛ mɔ è la yə n cəl-tənà mɔ yə-bəlɔlɔ w co yé. ⁵Bal gə jú kě dùlì dùlì, n tá n la tó n vò búlɔ jàà w yé, bə t'á bən n sɔ yò kǎ kǎ yil mye yé, bə m'a j'a yě mɔ n wɔ n sɔ byin nǎmpúm, sə n mà n ce kě mɔ n ju mɔ wu yə nyàn. Nyí rí kɔn ré tèbé bə n'è zwě tèbé bə n'è pyi mɔ yil mɔ shò kwā né ⁶Bə t'á la lò nəmú nd'ò byí zō kɔn ré tèbé bə pyi mɔ mɔ yil yé, è m'a yə n nyū mɔ púlópúlɔ bə zwě. Esərayel lyi bí lò zə e m'e dūr shò kwā né ⁷Lò gə zə n da-byí Esərayel lyi byá bé wé n mə n dūr, n zě n yə mɔ n mə n pyà kɔna, rə-ná-cí mà n cì. N m'á ce lwele ré jé tɛ n sono. ⁸Dě n cìn ndá címsí shèbé sà nyě ndə yə-bəcànde cími y dwí rí mɔ ta, á n'á zwě kɔn ré tèbé Levyi dwí rí lyi bí bə wɔ vwĩ-zwəlnə bé mɔ la ába còrhò mɔ, sə á súlì á wèrhé ndə rà gə n'è byili ní mɔ; ce-nə jàn né á wèrhé ndə nyá né nyèbé à pɔ be mɔ gə n'è byili ní. ⁹Lyírh kɔn ré tèbé Cinu n Yi rí wèrhé Myərayam ne sómá y yó, á Ezhíbti ní dwírí y kwā né mɔ. ¹⁰N gə jímì kɔn dɛ dɛ n jè-dō ne, n tá n la n sɔ jù w zú n kwè kɔn rà jàà w yé. ¹¹N m'á zhì pwě ne, lò mɔ mɔbɔ n jímì mu n kɔn ré mɔ mà n zə kɔn ré tèbé n la mɔ pɔ rà jàà w mɔ n mə n du pwě ne n pɔ. ¹²E gə wɔ zúzúnú cəbal, n tá n la kɔn ré tèbé n zwě n sɔ tèbé n jímì mu mɔ yil ne yǒ n sɔ rə zǔ yé. ¹³N m'á ká n zə kɔn ré tèbé n zwě n sɔ mɔ n vò n pɔ yi rí zú bəl wa, n mà n zə n kàməzù-fwèlè y n mə n pyìlì n cìnə, sə n mà n cí bwəl n yó; sə n m'á yə cángá cəbal Cinu n Yi rí yé né. ¹⁴N tá n la pyá n tó n tuntunnə mɔbɔ n wɔ zúzúnú cəbal ndə nəmɔ, n wɔ n da-byá bé mǎdù ráá zhələ bé byèbé bə tú bə jě n tənà y w mɔ, n cəmɛ né wé mɔ, mǎdù ga mye denne tó n zě yé. ¹⁵N m'á pɔ n tum rí kwǎndé dɛ ré rəmyé mɔ cìcì yù wə; yi rí t'á la vò rə zù ndá n gwě yə rə wèrhé yé; bə n wɔ zúzúnú cəbal n j'á ná n dɛ rə ndə n wu gako; n bəká n zə mɔ n mə n kúrh Cinu sɔ yé: rəmyé mɔ m'a yə yə-bəlɔlɔ n yilə. ¹⁶Bə t'á la dabá gu bə byá bé jàà w yé; bə t'á la byá bé mye gu bə dabá jàà w yé; bə m'a gu lò gako n cìcì yə-bəlwàále yilə. ¹⁷N tá n la tətɔná co kɔn ré tèbé zhə-bal ráá bətélè mǎ ndə rə mɔ shò kwā né yé. N tá n la ejə-kě kàməzwí zō kɔn ré tèbé n jímì mu mɔ yil yé. ¹⁸N m'á lyírh bə nmye yàl yóm Ezhíbti ní, sə Cinu n Yi rí vwǎrh mɔ gǎa mɔ. Wɔ rəmyé è ce à n'a pɛ mɔ nyí bə n wèrhé ndə nyí rí tèbé gə n'è byili ní. ¹⁹N gə jər n ce yá, n zě n swě jíjì ywě yò è wé, n tá n la kwǎɔ n bə pwà ne yé. Nə m'a yə zhə-bal mɔ ndə bətélè y e súlì ndə ejə-kě mɔ cəl ré, mùnì ga Cinu n Yi rí cí bwəl n yó n tumə né gako wé. ²⁰N gə tú n pǔr n olyívyáaré byá bé, n tá n la kwǎɔ n bə n gūn bi yé; byèbé n la bə yò sɔ mɔ m'a yə zhə-bal mɔ ndə bətélè y e súlì ejə-kě mɔ cəl. ²¹N gə pǔr n dǎvɛ-cémé né byá bé, n tá n la kwǎɔ n bə n gūn bi yé; byèbé n la bə yò sɔ mɔ m'a yə zhə-bal mɔ ndə bətélè y e súlì ejə-kě mɔ cəl. ²²N m'á lyírh bə nmye yàl yóm Ezhíbti tənà y wa; wɔ rəmyé è ce à n'a pɛ mɔ nyí bə n wèrhé ndə nyí rí tèbé gə n'è byili ní.

Chapter 25

¹Lyì gə zě̀ bə̀ n'è̀ vwě̀ dwā̀, bə̀ m'a zə̀ dwā̀ bə̀ vò̀ bursi, sə̀ bə̀ m'a bür̀ bi; bə̀ m'a pə̀ bür̀ bə̀-dóó-zhe cábal mót ne, sə̀ bə̀ cí́ dóó, dóó cábal mót yó wə̀. ²Dóó cábal mót gə̀ mǎ̀ ñdǎ̀ mààrɛ, bù-kárna mót mà̀ n ce bə̀ cí́ mu té, bə̀ mà̀ mɔ̀ n yírh wə̀, kɔ̀n merhe dwā̀ ñdǎ̀ n dóó wə̀. ³Bə̀ b'a mà̀ mɔ̀ ywǎlá yírhá shá-əna, kɔ̀n t'á la gǎ̀ lyṓ yé, bə̀ bə̀ gə̀ mà̀ mɔ̀ kɔ̀n dwini gǎ̀, bə̀ wǎ̀ bə̀ cémè mɔ̀ dǎ́dǎ́, bə̀ j'a súlǐ bə̀ fuuli ñ da-byǐ mót ñ yírh wə̀. ⁴Ñ tá ñ la nǎ w kǔ́bǔ̀ ò̀ n'ò̀ nòm bǎlé y té mót nyí rí lyṓ yé. ⁵Da-byǎ̀ gə̀ ɲwéné ñdǎ̀ dwā̀, bə̀ mǎ̀dù zě̀ n ci ñdǎ̀ n yə̀ byǐ lùl, mǔ́bǔ̀ n cù mót kě́ mót tá ñ la lò dǔ kwǎ́ né, ñ dǎ dwí rí lò jú yé; ñ byal mót da-byǐ mót mà̀ n zù ñdǎ̀ mɔ̀, n jí mu n yə̀ ñ kě́, n twǐ ñ da-byǔr rí yó-lyě́ tum rí ñdǎ̀ mɔ̀. ⁶Byǐ nǎyǎ́ mót kě́ mót la lùl mót mà̀ n ce da-byǐ mót ñ cù mót yil ré j'a gwě́ yə̀ né; èta ñ yil ré t'á la jó Esərayel né yé. ⁷Sə̀ bal mót gə̀ tá ñ yǎ̀l n jí ñ da-byǐ mót kě́ mót, ejǎ́-kě́ mót mà̀ n vò̀ nánɛsé sǔ̀ bwǎ̀rə̀ y nyí ni, n yí n wǔ se: «Á byal mót da-byǐ mót cě̀ bə̀ ñ tá ñ la ce ñ da-byǐ mót yil ré gwě́ yə̀ Esərayel né yé, ñ cě̀ bə̀ ñ tá ñ la ñ da-byǔr rí yó-lyě́ tum rí tǔ̀ à shò kwǎ́ né yé.» ⁸Cɔ̀ w nánɛsé m'a byě́ mo sə̀ zòm ñdǎ̀ mɔ̀. Ñ gə̀ gwě́ zhì gǎ̀ n wǔ: «Á t'á yǎ̀l mót à la jú yé.» ⁹Ñ da-byǐ mót kě́ mót mà̀ n twě́ n yí ñ nyí ni, nánɛsé yírh wə̀; n vùr da-byǐ mót nǎcǐl ré ñ nà y ne n zě́ n pùrh tǎtǎr ñ yé y wə̀; rə̀myé kwǎ́ né ejǎ́-kě́ mót mà̀ n kwè ñ nyí n wǔ: «Nyǐ bə̀ gə̀ y'a wèrhé bal mót mǔ́bǔ̀ ñ tá ñ yǎ̀l n kǎ̀ n lù ñ da-byǐ kǎ̀lé y né!» ¹⁰Sə̀ Esərayel né bə̀ m'a byě́ mo bə̀ «lò mǔ́bǔ̀ bə̀ vùr ñ nǎcǐl ré mót kǎ̀lé yá.» ¹¹Lò ñdǎ̀ ñ da-byǐ gə̀ zě̀ bə̀ n'è̀ mà̀ dwā̀, bə̀myé mǎ̀dù kě́ zě́ n yí ñ la ñ byal mót zǔ ñ búl-dǔ mót jǔ́ wa, n zě́ n cèlè ñ jě́ y n zə̀ ñ byal mót búl-dǔ mót bele ré ne, ¹²sə̀ gǔ́ kě́ mót ńmyé mót jě́ yá. Ñ tá ñ la ñ nònò dǔr yé. ¹³Ñ tá ñ la dùmì mǎrhɔ̀ wě́ kùrə̀ nǎlyè, kò dùm kò fùlǎ̀, zal ñ lǔ́bǔ̀ w yé; ¹⁴ñ tá ñ la mǎrhɔ̀ wě́ kùrə̀ nǎlyè, nánfǔ́lò ñdǎ̀ nǎmpǔ́lé zal ñ sǔ̀ jù w yé; ¹⁵wǔ dùmì mǎrhɔ̀ ku w kǔ́bǔ̀ ò̀ wǔ ò̀ yó ga, o j'a súlǐ ò̀ mǎ́, ñdǎ̀ wě́ mǎrhɔ̀ ku w kǔ́bǔ̀ ò̀ wǔ ò̀ yó ga, o j'a súlǐ ò̀ mǎ́, rə̀ m'a yə̀ ñ sǔ̀, mùnì ga ñ myǎ́l ré zə̀ dwèlè cɛ y Cinu ñ Yi rí ná ñ pe mót mót yó. ¹⁶Bə̀ Cinu ñ Yi rí súl lò mót mǔ́bǔ̀ gǎkó ñ ná ñ wèrhé rə̀myé mót dwí rí, ñ súl lò mót mǔ́bǔ̀ ñ ná ñ twǐ myìnù tumə́ né mót. ¹⁷Lyǐrh kɔ̀n ré tèbɛ́ Amalɛɛke lyì bí wèrhé mót sómá y yó, Ezhìbtì ní dwirí y yi ní mót yò, ¹⁸bə̀myé byèbɛ́ bə̀ yə̀ Yi nyàm, bə̀ bə̀ bə̀ jəl mót sómá yó ñdǎ̀ ñ yà ñ lyèè kókó, ñ jàn ré mye y'à zhè, bə̀ gu ñ lyì bí byèbɛ́ gǎkó bə̀ y'à wǔ kwǎ́ mót. ¹⁹Rə̀myé cɛ, Cinu ñ Yi rí gə̀ tú ñ pɔ̀ mót shìrhá ñ zwà́ bə̀ bə̀ kǎkǎlé mót mót gǎkó cǎcəl wə̀, tənà y Cinu ñ Yi rí ná ñ pe mót è la e yə̀ ñ cəl-tənà ñ la cinú mót wě́, ñ m'ǎ cɛ bə̀ j'a búl bə̀ swě́ Amalɛɛke dwí rí yò cɛ y yó. Ñ bə̀k'á swě́ yé!

Chapter 26

¹N̄ gə tú n̄ yú tənà y Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó è la yà n̄ cəl-tənà mó wě, n̄ zě n̄ zwě y n̄ cǐ mú yi ní, n̄ jě è wě, ²n̄ m'ă vùr cəl n̄ cesé wě ré byă bé náyáá bé gakó wě, wě ré byă bé n̄ la n̄ tənà y Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó mó wa, n̄ ce sáyă w n̄ mó vò jàà y kèbé Cinu n̄ Yi rí cǐr n̄ la n̄ yil ré è wě co mó wě. ³N̄ m'ă vò n̄ nə vwĩ-zwálnə mó m̀b̀b̀ n̄ ná n̄ twĩ tùm rí dē ré rəmyé mó yù w mú, n̄ wò m̀: «A n'ă byili Cinu n̄ Yi rí ni zà, bə nyí à yú tənà y kèbé Cinu yà n̄ bwəl nyí ná nambala bé n̄ bə n̄ la nába p̀o mó wě.» ⁴Vwĩ-zwálnə mó mà n̄ zwě sáyă y n̄ j̄ w n̄ cǐ Cinu n̄ Yi rí vwĩ-jùlú w yé né. ⁵N̄ m'ă zě n̄ kwè n̄ nyí Cinu n̄ Yi rí yé né n̄ wò: «À nambal mó yà n̄ wó Aram lyi bal n̄ yà n̄ ná n̄ zhəl dē. N̄ tú n̄ bə n̄ zul Ezhĩbti ní ndə zhə-bal ta, ndə lyi m̀angelé y byèbé bə y'á tó mo mó. Sə gàà mó, n̄ tú n̄ pù, n̄ j̄rh dwí nánjəjóló, rə jè rə súlĩ rə já. ⁶Sə Ezhĩbti lyi bí búl bə nwènè nába, bə ce nába wu-zhùlù nánf̄l̄l̄ wě, bə súlĩ bə nyéé nába ná twĩ tũ-kùl̄. ⁷Rəmyé yó, ná búbwéé ná ce Cinu ná nambala bé Yi rí ni, sə Cinu nyèè ná cəl ré; n̄ púrí bə ná y'ă wó nəm̀wà ndə zúzúnú cinə ndə yómá. ⁸Cinu tó n̄ j̄ y jàn ré nánf̄l̄l̄ w ndə n̄ j̄ còlò mó ndə ywě nánf̄l̄l̄ ndə myaarhe e súlĩ tũ-fwààl̄, n̄ n'è zě wu ni dēnne n̄ ce ná shár Ezhĩbti ní; ⁹n̄ ce ná yí jàà y kèbé wě, n̄ zě n̄ pə nába tənà y kèbé, yil ndə tũr n'è dũr tē è wě mó. ¹⁰Wó rəmyé è ce à zě a zə cesé n̄ p̀o n̄ mó wě ré byi-yéésé à bàn mó p̀o, Cinu.» N̄ m'ă cǐ si tē Cinu n̄ Yi rí yé né, n̄ zě n̄ tu n̄ zə n̄ yé n̄ pú tē Cinu n̄ Yi rí yé né, ¹¹sə rəmyé kwā né, n̄ m'ă zě n̄ fùù n̄myé ndə Levyi dwí rí lò mó ndə zhə-bal mó bə wò n̄ s̄o mó, wu-nȳ w k̀b̀b̀ Cinu n̄ Yi rí p̀o n̄myé ndə n̄ k̄l̄ lyi bí ni mú yilə. ¹²Byinə n̄tò nyăn ré, wě ré cəl kùr ré rədù y kùrə né shí y yó w p̀o byin rí, n̄ gə tú n̄ vùr wě ré cəl kùr ré rədù y kùrə né shí y yó wə, n̄ j̄r̄ó w gakó wě, n̄ pə Levyi dwí rí lò mó ndə zhə-bal mó ndə b̄t̄l̄l̄ y e súlĩ ej̄̄-k̄ mó n̄ bə jí bə búl bə sú n̄ c̄o w wě kwā né, ¹³n̄ m'ă zě n̄ zhì Cinu n̄ Yi rí yé né n̄ wò: «À vùr Yi cəl ré à s̄o jù wə, sə à p̀o re Levyi dwí rí lò mó ndə zhə-bal mó ndə b̄t̄l̄l̄ y e súlĩ ej̄̄-k̄ mó n̄ zhàn ga, ndə nyé né nyèbé gakó n̄ p̀o n̄ mó gá n'è byili ní, à yə n̄ gar yé, à yə n̄ swě yé; ¹⁴wu-zhùlù gá y'á zhe n̄ yi ní, à yə kaka vùr rə wě a jí yé, à gá y'á wó j̄m̄di cábal yi ní, à yə kaka mye vùr rə wě yé, à súlĩ à yə rə kaka mye pə cùu ni yé. À cili Cinu à Yi rí cəl ré, à wèrhé k̄n gakó rə tó k̄n ré t̄b̄bé n̄ p̀o n̄ rə nyí mú. ¹⁵Rəmyé ce, j̄m̄ n̄ j̄ y wə, d̄̄-yi rí wə, n̄ nyí s̄a cǐ bwəl Esərayel n̄ dwí rí ndə ce y n̄ p̀o nába mó yó, tənà y kèbé yil ndə tũr n'è dũr tē è wě mó, ndə n̄ gá yà n̄ bwəl rə nyí ná nambala bé n̄ mó né.» ¹⁶Zà, Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó nyí bə n̄ wèrhé ndə nyé né nyèbé e súlĩ l̄l̄-e-púrsí sh̄b̄bé gá n'è byili ní: n̄ m'ă zwě se n̄ súlĩ n̄ wèrhé ndə s̄a gá n'è byili ní ndə n̄ wu gakó e súlĩ ndə n̄ c̄in n̄ám̄p̄úm. ¹⁷Wó Cinu n̄ ce n̄ bwəl nyí zà bə n̄ mà n̄ yə n̄ Yi rí, bə n̄mye m'ă tó n̄ s̄ómsé, n̄ zwě n̄ nyá né, n̄ tó n̄ p̄ùb̄l̄l̄ né ndə n̄ l̄l̄-e-púrsí sə n̄ m'ă súlĩ n̄ cili n̄ cəl ré. ¹⁸Sə Cinu mye ce n̄ bwəl nyí zà bə n̄ m'ă yə dwí rí t̄b̄bé rə wó n̄ s̄əp̄wà cəl ré mó, ndə n̄ gá bwəl mó nyí ní, bə n̄ m'ă súlĩ n̄ zwě n̄ nyá né gakó, ¹⁹bə n̄ mà n̄ ce n̄ dwini dwé né nyèbé gakó n̄ wèrhé mó ndə nyòm̄ ndə yil nánf̄l̄l̄ ndə còrhó, èta mó n̄ m'ă j̄rh dwí t̄b̄bé rə bə nyerh-d̄̄o zhe Cinu n̄ Yi rí yilə, ndə n̄ gá yà n̄ bwəl mó nyí ní.

Chapter 27

¹Muyiisi pɔ nyí dwí rí ní, ñdá Esərayel náncesé y'à ñwéné ñdá mɔ, n wò: «Zwě-nə Cinu nyé né à n'á pe ába zà mó gakó. ²Dě ré tēbé á la Zhərdē bwí y byərho á zù tənà y Cinu n Yi rí ná n'á pe mó w mó, n m'á kwě nákul-fwààlè n'á cìi tē n'á zē n'á zə tòmɔ námpò dwí n'á m'á fwàl ne. ³Ñ gə byerhe Zhərdē bwí y n'á zhè, n m'á zē n'á kē nyé né nyèbé zòmà né gakó nà yó. Èta, n m'á ñwéné n'á zù tənà y kēbé Cinu n Yi rí ná n'á pe mó m'á wa, yil ñdá tūr n'á dūr tē è wé m'á, ñdá Cinu n nàmbala bé Yi rí gə bwəl m'á nyí ní. ⁴Á gə tú á byerhe Zhərdē bwí y á zhè, á m'á zē á cìi nákulə né nəmyé m'á tē Ebal pyò w yó, kɔn tó ñdá nyí rí tēbé à n'á pe m'á zà m'á gə n'á byili ní, n'á zē n'á zə tòmɔ námpò dwí n'á m'á fwàl ne. ⁵Ñ m'á lù vwĩ-jùlú gàà Cinu n Yi rí yilə, nákulə vwĩ-jùlú w kòbɔ lù ku yə ò nákulə né ne dwərɔh m'á; ⁶Wó nákulə né nyèbé nà wó nà yó gə m'á n'á la m'á lù Cinu n Yi rí vwĩ-jùlú wá; wó vwĩ-jùlú w òmyé m'á yó n'á m'á zwəl vwə námpúmá cēé né n'á n'á pə Cinu n Yi rí ní. ⁷Ñ m'á súlú n'á zwəl yə-zúlú vwə, n'á jí kùjú w gàà, sə n'á m'á fùù ñdá wu-nyò Cinu n Yi rí yé né. ⁸Ñ m'á kē nyé né zòmà né gakó nákulə né yó; kē ne náàcənə m'á n'á gə nà kərmə yə nàná.» ⁹Rəmyé kwā né, Muyiisi zē n wò Esərayel lyi byə bé púlápúlá ne, Levyi dwí rí lyi bə wó vwĩ-zwəl nə bé m'á y'á wə n'á kwā né: «Esərayel lyi byə, yě-nə á sò w ne á cili! Zà də ré Cinu n Yi rí ce n'á jírɔ dwí n'á myé yilə.» ¹⁰Ñ m'á cili Cinu n Yi rí cəl ré; n'á wərɔhé n'á pùbùlə ñé ñdá n'á nyé né nyèbé à n'á pe m'á zà m'á gə n'á byili ní.» ¹¹Dě ré rəmyé m'á yù wə, Muyiisi pɔ nyí dwí rí ní n wò: ¹²«Nyí kwálsé shèbé sà la Gərazhim pyò w yó zhú sə m'e cìi bwəl dwí rí yó, á gə tú á byerhe Zhərdē bwí y kwā m'á: Shəmənyò ñdá Levyi ñdá Zhəda ñdá Yəsakaare ñdá Zhozefu e súlú Bəzhame kwálsé. ¹³Sə nyí kwálsé shèbé sà la Ebal pyò w yó zhú sə m'e bwəl lwele ré sə pə m'á: Orəben ñdá Gaade ñdá Aseere ñdá Zabyəlɔ ñdá Dan e súlú Nəfətəlyi kwálsé. ¹⁴«Levyi dwí rí lyi bí m'á tó dwā bə bya dēdē, bə bwəl bə byili Esərayel lyi byə bé gakó ne bə wò.» ¹⁵«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á səl yi ráá n'á zùrhì yi èsəyùlú, kɔn ré tēbé Cinu já n'á súlú m'á, numbyíni jē kɔna, n'á zē n'á shèè w jàà wé n'á n'á cèrhé w m'á!» Sə dwí rí púlápúlá m'á lyár rə wò: «Amèn!». ¹⁶«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á n'á fuuli n'á da ñdá n'á ná!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ¹⁷«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á n'á fwər n'á jè-dò cə y swé ré rə jàà kùr ré yó!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ¹⁸«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á ce lyilyò dwí ò sómá yá!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ¹⁹«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á ce tətóná kɔn ré tēbé zhə-bal ñdá bətélé e súlú ejə-kē m'á ñdá rə m'á shò kwā né!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²⁰«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á zwi ñdá n'á da kē, bə n'á n'á cò kɔn ré tēbé rə m'á ñdá n'á da dúdú m'á!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²¹«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á zwi ñdá vwām!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²²«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á zwi ñdá n'á nəkó, n'á wó n'á da m'á bəkó ráá n'á ná m'á bəkó» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²³«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á zwi ñdá n'á kē m'á ná m'á» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²⁴«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á shèè n'á gwi n'á jè-dò!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²⁵«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á n'á shéné bə kɔn m'á m'á n'á gu lò m'á bɔ n'á bə dóó zhe m'á!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!». ²⁶«Lwele m'á zə lò m'á bɔ n'á tá n'á la Nyé né nyèbé zòmà né pyírh n'á mə n'á wərɔhé ñdá n'á gə n'á byili ní!» Sə dwí rí púlápúlá m'á wò: «Amèn!».

Chapter 28

¹«N̄ gə cili Cinu n̄ Yi rí cəl ré zhèn zhènà, n̄ ná n̄ ce jàn né n̄ wèrhé ñdà n̄ nyó né à n'â pə mó zà mó gakó gə n'è byili ní, rəmyé yi ní, Cinu n̄ Yi rí mà n̄ ce n̄ dwini tənà y dwə né gakó; ²nyí bwəl náàcèné m̄bó gakó mà bàn n̄ yó mó, mà bàn mó dwərh mó, n̄ gə m'ă cili Cinu n̄ Yi rí cəl ré mó yilə: ³N̄ m'ă nə bwəl n̄ cə w wé n̄ súlí n̄ nə bwəl n̄ cesé wé. ⁴N̄ lùli y ñdà n̄ ce y wé ré ñdà n̄ vwámá né ñdà n̄ nə-nyèmè né nə zhe pŭrh mú e súlí n̄ pyi-nyèrh nábá bé m'a nə bwəl. ⁵Cinu mà n̄ cī bwəl n̄ sáyă y ñdà n̄ búru kùlkó w yó. ⁶N̄ m'ă nə bwəl n̄ shár mó ñdà n̄ kwăš mó ga yi ní. ⁷N̄ zwə bé gə du bà la bú ñdà mó, Cinu mà n̄ ce n̄ n̄wèné be; bà gə kwè sómá èdù bà m'è bàn bú ñdà mó, bà m'a kwè sómse dúdúmá dúdúmá shàlpyè bà m'e dūr n̄ yé né. ⁸Cinu mà n̄ pə nyí bà bwəl ré yál né ñdà mó, n̄ bòbwèsé ñdà n̄ tumə dwí gakó wé, n̄ mà n̄ súlí n̄ cī bwəl n̄ yó, tənà y kèbé Cinu n̄ Yi rí ná n̄ pə mó mó wé. ⁹Cinu mà n̄ ce n̄ yə dwí rí tèbé rə wó n̄myé nyān, ñdà n̄ gə bwəl mó nyí ní, n̄ gə m'ă zwè Cinu n̄ Yi rí nyó né n̄ j'ă tó n̄ sómse mó yilə; ¹⁰Tənà y dwə né púlápúlá m'a zè nə lwar bà bə byè Cinu yil ré n̄ yó, sə nə m'a nyām mó. ¹¹Cinu mà n̄ ce n̄ lùli y ñdà n̄ vwámá né ñdà n̄ cesé wé ré pù dēdē, tənà y kèbé Cinu bwəl nyí n̄ nambala bé ne bà n̄ la mó pə mó wé, n̄ mə n̄ p̄s wu-nyŋ. ¹²Cinu mà n̄ pul ku náàcòñò kòbó n̄ ná n̄ cəñ n̄é mó n̄ cī ò wé dē-yi rí w mú nyí ni, m̀n̄ni ga n̄ ce dwà y nyó n̄ tənà y w è yi rí wə, sə n̄ súlí n̄ cī bwəl kən ré tèbé gakó n̄ ná n̄ wèrhé mó yó. N̄ m'ă jìmi dwə nánzhəzhŋ lyi ni, sə n̄myé cici mú tá n̄ la kən jìmu lò sō yé. ¹³N̄ gə m'ă cili Cinu n̄ Yi rí nyó né à n'â pə mó zà bə n̄ zwè sə súlí n̄ wèrhé ñdà n̄ gə n'è byili ní mú ce, n̄ tá n̄ la sómse shèbé gakó à n'â cī ába sə yó zà mó yó ywəh n̄ vò n̄ jə-jí sō ráá jə-gwă sō yé, ¹⁴e súlí mye n̄ gə tá n̄ la yə dwā kūr pú n̄ má cèrhé ne mó ce, Cinu mà n̄ ce n̄ yə náyáá mó, n̄ tá n̄ la kwā tà yé. N̄ m'ă j'ă ná n̄ súlí n̄ la dē, n̄ tá n̄ la sô n̄ (à voir) ¹⁵«Sə n̄ gə yə Cinu n̄ Yi rí cəl ré cili, n̄ gə yə jàn né ce n̄ wèrhé n̄ pùbùlè né ñdà n̄ nyó né à n'â pə mó zà mó gə n'è byili ni mú yilə, nyí lwele ré tèbé rə la mó yú rə n̄wèné mó mó: ¹⁶Lwele m'a zə mó cə w ñdà cesé ga wé. ¹⁷Lwele m'a yí n̄ sáyă y ñdà n̄ búru kùlkó wə. ¹⁸Lwele m'a zə n̄ lùli yá, rə yí n̄ ce y wé ré ñdà n̄ nə-nyèmè né nyèbé nə zhe pŭrh mú e súlí n̄ pyi-nyèrh nábá bé. ¹⁹Lwele m'a zə mó n̄ shár mó ñdà n̄ kwăš mó ga yi ní. ²⁰Cinu mà n̄ ce lwele ñdà wu-zèé nánf̄lò ñdà còrhò-tum n̄ ywé zə mó kən ré tèbé n̄ la yál n̄ wèrhé mó gakó wé, kən b'e yí n̄ yò zhili, n̄ jé té lalà, lwele ré tèbé n̄ la wòrhó, n̄ gə m'ă yé ne mó yilə. ²¹Cinu mà n̄ ce cím-bəlwèlé zə mó, sə è m'a ce n̄ jé té tənà y kèbé n̄ la è wé zú n̄ zwè n̄ ciní mú wə. ²²Cinu mà n̄ jì mú címí y kèbé è n'è ce lò kwèrè mó ñdà kèbé è n'è ce lò yala shè mó ñdà kèbé è n'è ce lò yala mà pəpār mó ñdà kèbé è n'è ce lò yala m̄r mó ñdà dəkùlù ñdà jìjì shəshàr ré címí y ñdà jìjì byă bé címí y kən b'e yí sə ce n̄ jé té. ²³Dē-yi rí n̄ yə-pèlé w mó m'a yə ñdà kammə ta; ce y n̄ nər̄h kūr w mó m'a yə ñdà lù ta. ²⁴Cinu mà n̄ ce tòmò ñdà kókòrhó nyó dwà y jàà wa, n̄ tənà y yilə. Rə m'a shí dē-yi rí w rə nyó n̄ yó w kən b'e yí rə ce n̄ jé té. ²⁵Cinu mà n̄ ce n̄ zwə bé n̄wèné mó: n̄ gə shár n̄ kwè sómá èdù n̄ la má vò n̄ bú ñdà be, n̄ m'ă tó sómse dúdúmá dúdúmá shàlpyè n̄ má dūr bà yé né. N̄ m'ă ce wu-zèé nánf̄lò zə lū w pyə-tənèsé gakó. ²⁶N̄ cùu m'a yə dē-yi rí kúmsí ñdà n̄ tənà y gə-wé ré kùjú, lòlò tá n̄ la n̄ cə n̄ bə n̄ jì ri yé. ²⁷Cinu mà n̄ jì mú kúkùlā nyèbé n̄ yà n̄ ju Ezhibti lyi bí ni mú dwí rí, ñdà nyəla ñdà còrò e súlí yə-tùlè nə wār nə la shulu gaga yé. ²⁸Cinu mà n̄ ce nyənyààre ñdà lyi-lyəəre e súlí yó-zèé zə mó. ²⁹N̄ mà n̄ ná n̄ tətèlé nənyónə ecəl w n̄ má n̄ zhəlè ñdà lyilyó ta cə-byín wə, n̄ tá n̄ la n̄ sómá y n̄ cə dōdō yū w mye yé; n̄ mà n̄ já n̄ wó lò m̄bó bà m'ă j'ă n'è vwār̄h n̄ jè-kən ré n̄ jŋ wa, e jà lòlò mye tá n̄ bàn mó sās yé. ³⁰Lò dō mà n̄ zù ñdà kē m̄bó n̄ ná n̄ pyà mó; n̄ tá n̄ la jì nándwə y n̄ lù mú wé zú yé; dəwé-cémé né n̄ zhele mó, n̄ tá n̄ la nə byă bé náyáá bé cici mú p̄r yé. ³¹Bə m'a gu n̄ n̄ w n̄ yírh wə, e jà n̄ tá n̄ la ò nāmá bé dóm yé. Bə m'a n̄wə n̄ bəna y n̄ yírh wə, e jà è t'á la kwăš e bà n̄ sō yé; n̄ zwə bé m'a n'è zal n̄ pyi-nyèsé sə lòlò tá n̄ bàn mó sās yé. ³²Dwí dō lyi m'a zə n̄ byă bé ñdà n̄ bəkwá bé; dē gakó n̄ m'ă jòm n̄ ná n̄ nyí sómá ne n̄ má n̄ dē bà kwăš mó n̄ yírh lyèè, sə n̄ wār kaka n̄ la wòrhó yé. ³³Dwí tèbé n̄ yəl rə pár mó m'a jí n̄ ce y wé ré ñdà n̄ lyààré kən ré, sə n̄ mà n̄ já n̄ wó lò m̄bó bà n'è vwār̄h n̄ jè-kən ré gakó bà súlí bà n'è cèè té. ³⁴N̄ m'ă tə kən ré tèbé n̄ ná n̄ ne ñdà n̄ yírh mú yil n̄ zè n̄ ná n̄ nyè. ³⁵Cinu mà n̄ ce kúkùlā nyèbé nə n'è yí, nə wār nə la shulu jì n̄ nədwəñə né ñdà n̄ cə né ne; nə m'a zhì n̄ nə-pyilə né ne nə jì nə m'e yí n̄ yə-pèlé ecəl wə. ³⁶Cinu mà n̄ ce n̄myé ñdà pyŋ mó m̄bó n̄ la cīr n̄ ciní mú mú ga vò tənà y kèbé n̄myé ñdà n̄ nambala bé yəl è pár mó wé, sə gàà mó, n̄ m'ă cèrhé yə dwā: dŋ ñdà náku lu yə! ³⁷N̄ m'ă jìrh wu-zèé nánf̄lò kən ñdà səswalá ñdà m̄n̄ kən dwə né nyèbé gakó Cinu n̄ Yi rí la n̄ ce n̄ vò nə sō mó yilə. ³⁸N̄ m'ă dù wé dwí nánjəjóló n̄ cesé wé, e jà n̄ tá n̄ la kò-twə j̄r yé, bà səsòmè né m'a jí rə gakó. ³⁹N̄ m'ă zhele dəwé-cémé n̄ cili nə sō náàcèné, e jà n̄ tá n̄ la dəwé nyó yé, n̄ tá n̄ la nə byă cici mye p̄r yé, bà zəzòmè né m'a jí bà gakó. ⁴⁰N̄ m'ă zə olyivyáəre n̄ tənà y nyí rí gakó wé, e jà n̄ tá n̄ la n̄wə n̄ cə n̄ tūr yé, bà n̄ olyivyáəré byă bé m'a shil té. ⁴¹N̄ m'ă lù bala-byă ñdà kana-byă, e jà n̄ tá n̄ la n̄wəñó n̄ ce bə m̄ ñdà mó yé, bà bə m'a p̄wə be bə m'e vò yómá-jè. ⁴²Səsòmè m'a dŋ n̄ cémé né ñdà n̄ cesé wé ré gakó. ⁴³Zhə-bal m̄bó n̄ wə n̄ sō mó jàn ré mà j'ă n'è dwini mú rə súlí, sə n̄myé nyàn ré m'a j'ă n'è bə rə súlí ⁴⁴Wó n̄myé n̄ mà n̄ jìmi mú, sə n̄myé wār kaka n̄ la m̄ jìmu yé. N̄ mà n̄ yə náyáá mó, sə n̄myé m'ă yə nánkwaá mó. ⁴⁵Lwele ré tèbé gakó m'a yí mú, rə n̄wèné mó kən b'e yí n̄ jé té, n̄ gə tá n̄ la Cinu n̄ Yi rí pùbùlè né ñdà n̄ nyó né n̄ pə mó mó zŋ n̄ má cili n̄ cəl ré mó yilə. ⁴⁶Rəmyé mó m'a yə myərhə ñdà tū-f̄lò rə m'a yí n̄myé ñdà n̄ byă bé ne twéé twéé yilə. ⁴⁷N̄ gə yə n̄wèné n̄ cèrhé Cinu n̄ Yi rí ñdà wu-nyŋ ñdà f̄wə nánfwèlè, n̄ gə yə n̄ tú n̄ zhe kən gakó yi ní mú ce, ⁴⁸n̄ m'ă twí n̄ pə zwə bé byèbé Cinu la tŋ

bə bə̀ n̄ sō mō ne, ɲ́dǎ n̄r̄h ɲ́dǎ n̄n̄yɛ̀l̄sɛ ɲ́dǎ cǎ-lwè e súlǐ n̄m̄òr̄e nánf̄l̄l̄ wé. N̄ m̄a n̄ cí lù zhǐ n̄ byǎ y yó k̄n b'e yí n̄ ce n̄ jé t̄é.⁴⁹ Cinu m̄a n̄ ce dwí r̄à shí pyépyé, lū yá-pèl̄é sō, r̄à n'è f̄r̄h r̄à b̄n ɲ́dǎ zhú ta bə̀ r̄à bú ɲ́dǎ mō, dwí rí t̄èb̄é n̄ tá n̄ la r̄à z̄m̄a né kùr nyòò mō, ⁵⁰dwí rí t̄èb̄é r̄à yé y kùl̄à, r̄à t'â nyàm n̄ance r̄à súlǐ r̄à t'â d̄ur b̄èsb̄wèl̄é mye n̄n̄n̄ mō. ⁵¹R̄à m'a d̄ǒ n̄ vw̄amá né ɲ́dǎ n̄ cesé wè ré k̄n b'e yí n̄ jé t̄é; r̄à t'â la n̄ b̄alé y ɲ́dǎ n̄ d̄av̄é n̄andw̄ə y ɲ́dǎ n̄ nw̄ə y ɲ́dǎ n̄ n̄-nyèm̄é né n̄ zhe p̄r̄h mō e súlǐ n̄ pyi-nyèrh nábá b̄é kaka ne ȳ yé, k̄n b'e yí r̄à ce n̄ jé t̄é. ⁵²R̄à m'a pú mō n̄ ceme né gako wé, r̄à la bú ɲ́dǎ mō k̄n m'e yí n̄ t̄ən̄a y byí-fw̄alsé s̄à lù d̄éd̄é, n̄ zhe s̄à zh̄ən mō shishirí t̄é; r̄à m'a pú mō n̄ ceme né gako wé, n̄ t̄ən̄a y Cinu n̄ Yi rí n̄á n̄ p̄e mō mō púl̄ápúl̄á wé, r̄à la bú ɲ́dǎ mō. ⁵³S̄ə zú-zúnú nánf̄l̄l̄ w k̄b̄ó n̄ zw̄ə b̄é la mō ò wé co mō, b̄ə ḡə m'a pú mō b̄ə la bú ɲ́dǎ mō yí n̄ mō, n̄ m'a d̄ǒ n̄ lùl̄i yá, n̄ byǎ b̄é ɲ́dǎ n̄ b̄əkw̄á b̄é Cinu n̄ Yi rí p̄o mō mō n̄am̄á b̄é. ⁵⁴Bal m̄òb̄ó n̄ zhe cìn-dǎǎ du lyi bí gako, n̄ wu j'â b̄ə j̄è n̄amp̄ól̄é k̄é ga mye lyi bí gako wé n̄ sō mō m̄a n̄ n̄á n̄ j̄él̄ n̄ da-byǎ b̄é ɲ́dǎ k̄é m̄òb̄ó n̄ yá n̄ n̄á n̄ vw̄é n̄ d̄é n̄ cìn n̄i mō e súlǐ n̄ byǎ b̄é b̄ə d̄al mō, ⁵⁵b̄ə d̄ega, zú-zúnú w k̄b̄ó n̄ zw̄ə b̄é la mō ò wé co mō, b̄ə ḡə m'a pú mō b̄ə la bú ɲ́dǎ mō, n̄ ceme né gako wé mō yí n̄i, n̄ ḡə m̄a n̄ z̄é n̄ la n̄ byǎ b̄é n̄am̄á b̄é d̄óm, n̄ tá n̄ la kaka ne ȳ mō, n̄ tá n̄ la kaka b̄əmyé m̄əd̄u n̄i p̄o mō yil̄ə. ⁵⁶K̄é m̄òb̄ó n̄ zhe cìn-dǎǎ, n̄ wu j'â b̄ə j̄è n̄amp̄ól̄é k̄é ga mye lyi bí gako n̄ sō mō wé, m̄òb̄ó n̄ n̄á n̄ cí r̄ ce y n̄i m̄á n̄ zh̄əl̄, n̄ cìn-dǎǎ nánf̄l̄l̄ w ɲ́dǎ n̄ wu ḡə j'â b̄ə j̄è n̄amp̄ól̄é k̄é ga mō yil̄ə, m̄a n̄ j̄él̄ bal m̄òb̄ó n̄ yá n̄ n̄á n̄ vw̄é n̄ d̄é n̄ cìn n̄i mō ɲ́dǎ n̄ byí mō ɲ́dǎ n̄ b̄əkw̄á mō ⁵⁷ɲ́dǎ n̄ byí m̄òb̄ó n̄ sh̄ər n̄ kùr w mō, byǎ b̄é bȳéb̄é n̄ lùl̄ mō; b̄ə n̄ m̄a n̄ sh̄èe n̄ d̄ǒ b̄ə, zú-zúnú k̄b̄ó n̄ zw̄ə b̄é la mō ò wé co mō, b̄ə ḡə m'a pú mō b̄ə la bú ɲ́dǎ mō, n̄ ceme né gako wé mō yí n̄i mō. ⁵⁸N̄ ḡə ȳə j̄àn né ce n̄ w̄èrh̄é ɲ́dǎ Nyé né z̄m̄a né nȳéb̄é gako n̄ k̄é séb̄é ré t̄èb̄é wé mō ḡə n'è byili n̄i, n̄ tá n̄ nyàm yil̄ ré t̄èb̄é r̄à zhe c̄òrh̄ó, r̄à súlǐ r̄à n'è z̄é wu n̄i mō, «Cinu n̄ Yi rí», ⁵⁹Cinu m̄a n̄ ce m̄abȳá̄re nánf̄w̄āl̄é ɲ́dǎ m̄abȳá̄re t̄èb̄é r̄à j'â j̄è r̄à súlǐ r̄à n'è d̄ene ɲ́dǎ címsi n̄amm̄əlw̄alsé s̄əmye n'è d̄ene z̄ə n̄myé ɲ́dǎ n̄ byǎ b̄é n̄ m̄ə n̄ p̄ə ába c̄òrh̄ó-tum. ⁶⁰N̄ m̄a n̄ ce címsi sh̄èb̄é gako s̄ə n'è lyéé, s̄ə yw̄é y'â z̄ə mō Ezh̄ib̄ti n̄i mō kw̄é s̄ə b̄ə s̄ə z̄ə mō, s̄ə nw̄èn̄é mō. ⁶¹M̄a címsi sh̄èb̄é gako ɲ́dǎ m̄abȳá̄ré t̄èb̄é gako b̄ə ȳə r̄à z̄m̄a z̄òm Nyé né séb̄é ré t̄èb̄é wé, Cinu m̄a n̄ ce r̄ə búl̄ r̄ə nw̄èn̄é mō k̄n b'e yí n̄ jé t̄é. ⁶²Ámȳə bȳéb̄é á ȳal̄ n̄anj̄ól̄ó ɲ́dǎ d̄é-yi rí c̄am̄ás̄s̄é ta mō, lyi m̄angelé s̄ásálaa b̄ə m'a d̄al̄ á wé, n̄ ḡə tá n̄ la Cinu n̄ Yi rí c̄əl̄ ré cilu mō yil̄ə. ⁶³ɲ́dǎ Cinu ḡə sw̄én̄é n̄ cili á s̄ə n̄ ce á wu ȳə nyàn á súlǐ á p̄u á j̄r̄h n̄anzh̄əzh̄ə mō, èta mye, Cinu m̄a n̄ sw̄én̄é n̄ cili á s̄ə m̄un̄i ga n̄ ce á jé t̄é, n̄ ce á c̄i, b̄ə v̄ur ába t̄ən̄a y k̄éb̄é n̄ la è wé zú n̄ zw̄é n̄ cìn̄i mō wé. ⁶⁴Cinu m̄a n̄ z̄é n̄ làa mō t̄ən̄és̄é dw̄ā b̄é wé, k̄n zh̄i lū kùr s̄ə e m'e yí ò yá-pèl̄é sō, s̄ə ḡàa mō n̄ m'â c̄èrh̄é ȳə dw̄ā nȳéb̄é n̄myé ɲ́dǎ n̄ n̄ambala b̄é ȳəl̄ n̄ə p̄ár mō: d̄ǒ ɲ́dǎ n̄ókulu ȳə! ⁶⁵N̄ tá n̄ la sh̄irh̄á n̄o dw̄á né n̄am̄yé mō lyi bí c̄əc̄əl̄ w yé, n̄ tá n̄ la j̄àa mye c̄ici n̄o n̄ cí n̄ n̄a y né yé; s̄ə Cinu m̄a n̄ ce n̄ wu w m'a j'â n'ò z̄é, n̄ yír̄h̄á né j̄àn ré m'a j'â n'è b̄ó, n̄ ce yó nyū mō m'a j̄r̄h̄ k̄n ré t̄èb̄é r̄à b̄ə kùr zhe yé. ⁶⁶N̄ nyū mō m'a ȳə ɲ́dǎ w̄ó sw̄ər̄h̄ m̄ə sw̄ər̄h̄ m̄ə zh̄i ta n̄ yé né, n̄ m'â k̄ək̄ə n̄n̄yén̄é ɲ́dǎ c̄əc̄é ga, n̄ m'â z̄é n̄ n̄á n̄ ce t̄át̄n̄á n̄ nyū mō sh̄ò kw̄ā né. ⁶⁷N̄ək̄ək̄él̄é ne, n̄ m'â w̄ó: «S̄ə è n̄ə w̄ó d̄ǒ ce y m'a ȳii?», s̄ə d̄əd̄èn̄é ne mye, n̄ m'â k'á w̄ó: «S̄ə è n̄ə w̄ó d̄ǒ ce y m'a lá?», n̄ wu w ḡə m'a zh̄il̄i d̄éd̄é k̄n lȳé ce ne k̄n ré t̄èb̄é n̄ la n̄o n̄ yír̄h̄ mō yil̄ə. ⁶⁸Cinu m̄a n̄ ce n̄ kw̄é n̄ tó b̄w̄ələ ne n̄ v̄ò Ezh̄ib̄ti, t̄ən̄a y k̄éb̄é à y'â w̄əl̄ mō è sh̄ò kw̄ā né mō: «N̄ k̄á n̄ tá n̄ la y n̄o gaga yé!». S̄ə ḡàa mō, á m'â pyá á cìn ȳə m̄un̄i ga á ȳə n̄ zw̄ə b̄é yóm̄á, yóm̄á bala ɲ́dǎ yóm̄á kana ga, s̄ə l̄òl̄ò tá n̄ la n̄o n̄ yè ába yé!»

Chapter 29

¹Muyiisi byè Esərayel lyi byä bé gako dwā yó, n zè n wò be: Á cici yírhá nɔ kɔn ré tèbé gako Cinu wèrhé á yírh w Ezhíbtí tənà y wa, Faraš ndá n tũntũnnə bé gako, e súlí n tənà y lyi bí púlápúlá ne mó: ²Mabyóáré nánfwaàlè tèbé á nɔ nd'á yírh mú, myaárhé ndá tũ-fwaàlè. ³E ja kɔn b'e yí zà, Cinu yà n gwě yà ce á lwar kɔn ré tèbé rà y'à n'è wèrhé mó kùr yé, n yà n gwě yà ába yírhá pɛ m̀nì ga á nə rɛ yé, n ja n yà n gwě yà ába zhǎ pɛ m̀nì ga á nyèè rɛ yé. ⁴Á ce á vò dǝ go-elũ èpòlò w w byinə shá-əna: á kàməzwísí yà cì á byərɪh né yé, n nəcìlə né mye yà jí n nərɪh né yé. ⁵È dà búrú á dóm yé, è k'è dà dǝvè ndá kɔ-nyòòmà mòbó mà co sǎ-nəbyè á nyò yé: kɔn y'à n'è nyèé b'á lwar bə wó ámyé Cinu à wó á Yì rí. ⁶Rəmyé kwā né á yú jàà y kèbé wa; Eshəbɔ pyɔ Səwɔn ndá Bashā pyɔ Oge du bə jəl nába, bə bú ndá nába, sə ná ŋwənə be. Nə zwè bə tənà yá, ná zè ná kwè y ná pə Orəben dwí rí lyi bí ndá Gaade dwí rí lyi bí e súlí Manase kwálá y kəkàlā y lyi bí nì bə cini, e yà bə cəl-tənà. ⁸Wó rəmyé è ce, á m'á zwè dǝbré tèbé zòmà né sə á súlí á wèrhé ndə nə gə n'è byili ní, m̀nì ga kɔn ré tèbé gako á la wòrhó mó zwè nyí. ⁹Á gako púlápúlá zhǐ dǝ zà Cinu á Yì rí yé né: á yó-cinā bé nd'á kwálsé nd'á náncesé nd'á kùkùlə né yó-cinā bé e súlí Esərayel lyi bala bé gako, ¹⁰nd'á bəšóná bé nd'á kana bé, e súlí zhə-bal mó n wə n sǝ, n zulá jàà y wa, m̀nì n kà cémé n pǝ ráá n tǝ nǝ n pǝ mó; ¹¹n ŋwənə nyònò n la Cinu dǝbré n bwəl rà yò ndá rà còrhò-tum rí yò shònó, dǝbré tèbé Cinu n Yì rí ná n zal ndá mó zà mó, ¹²m̀nì ga n ce n jírɪh n dwí zà, sə nmyé cici mú yà n Yì ndə n gə bwəl mó nyí ní e súlí ndə n gə bwəl rà nyí n nàmbala Abəraam ndá Yəzake ndá Zhakɔbɛ ne né. ¹³Dǝbré rəmyé mó á bwəl rà yò w rà tó ndá còrhò-tum mú, dà nd'ámyé dúdú á n'á zal rɛ yé, ¹⁴à n'á zal rɛ ndá lò mòbó n ŋwənə ndá nába nyònò zà, Cinu ná Yì rí yé né e súlí ndá lò mòbó n tənə ndá nába nyònò zà mó ga. ¹⁵Á cici mú yé ná jómá y Ezhíbtí tənà y w mó gə yàl né ndá dwá né nyèbé á tó nə cəcəl w á lyè mó, cəcəl w tó e lyè mó gə yàl né. ¹⁶Á nɔ nə pwarha né ndá nə yə né nə sǝ mó: dǝ ndá nákuu ndá səbyi-kùlì e súlí sánámá yə né! ¹⁷Rəmyé yilə, bal ráá kǝ ráá kǝlè ráá kwálá bək'a nə á sǝ, è yǝ Cinu ná Yì rí nì zà, e vò è n'è cèrhé dwá né nəmyé mó yə né yé; cǝ w kòbó bə m'è wèrhé cəm mòbó mà n'è gwi lò ráá abəsətea nà y bək'a nə á sǝ yé. ¹⁸Lò gə cili bwəlsé shəbé sə bwəl mó, n zè n ná n búl bə n nɔ bwəl n zè n ná n wəl n cìn nì: «Á nɔ à cìnə, à gə j'á n'á wèrhé à pùbùlə mó yilə, bə wó zhənà, cə y kèbé è swé mó bə nǝ tum zhe yé», ¹⁹Cinu tá n la shònó n pə sǝbri lò mó nmyé mó ne yé; Cinu lyi-shùurí ndá n bwě-dǝr mó m'a ló n yá-pèlè wa, sə bwəlsé shəbé gako sə kǝ sébé ré tèbé wé mó m'a j'a pyè sə kákélè mɔ, sə Cinu mà n ce n yil ré jé tǝ cə y yó. ²⁰Cinu mà n vùr mu Esərayel kwálsé wé n cí mu n dúdú, sə è m'a yə n yò zhùlù yilə, kɔn tó dwā ndá dǝbré bwəlsé sə kǝ Nyá né sébé ré wé mó. Lwele ré pyirɪh ²¹Lyi bí byèbé bə la ába pú mú nyí rí, á byä bé bə bàn ámyé kwā mó, ndá zhə-bal mó n mà n shí tənà kèbé è nye wé mó, gə nɔ mabyóáré tèbé rà zə tənà y kèbé, ndá címsí shəbé Cinu mə n pɛ y còrhò-tum mú m'a búbwéé bə wǝ: ²²«N tənà y púlápúlá jírɪh kwə ndá nəkǝ e súlí myín dúdú: twǎ t'á dwí è wé yé, gɔ t'á lyí è wé yé, cǝ òdù ga t'á lyí è wé yé, ndə Səɔɔm ndá Gəmɔɔrɛ ndá Adəma e súlí Səboyim, Cinu zə lyim ndá lyi-shùurí n mə n cǝ mó ta.» ²³Rəmyé yó dwá né gako m'a búbwéé nə wǝ: «È nə wó byè yil Cinu wèrhé tənà y kèbé èta? Byè yil n lyim nánəcəɔ w kòbó zǝ?» ²⁴Sə bə m'a lyár bə wǝ: «Nyí wó bə gə yǝ Cinu bə nàmbala bé Yì rí dǝbré rà y'à zə ndá bə rə m'è ce bə shár Ezhíbtí tənà y w mó yilə. ²⁵Bə zhəl bə vò bə cèrhé yə dwā, bə wùlì tǝ nə yé né, yə nyèbé bə y'à yəl nə pár ndá yə nyèbé Cinu yà n yə bə pɛ mó. ²⁶Wó rəmyé yil Cinu lyim j'a zè rà n'è yì tənà y kèbé dǝdǝ, n zè n ce lwele bwəlsé shəbé gako sə kǝ sébé ré tèbé wé mó wə bə kwā né. ²⁷Cinu mǝr bi bə cə y wé ndá lyim ndá lyi-shùurí e súlí ndá lyim nánəcəɔ n zè n dwí bi tənà dǝ wə, ndə kɔn gə wó né ma zà mó.» ²⁸Kɔn ré tèbé rà shèè mó wó Cinu ná Yì rí n cí rí, sə kɔn ré tèbé bə co pwě ne mó wó nəmyé ndá ná byä bé yil gaga yilə, m̀nì ga ná wèrhé ndə Nyá né nyèbé zòmà né gako gə n'è byili ní. ²⁹Wé ré tèbé rà shèè mú, wó Bə zhǝ zhe ná Yì rí nyǎn, sə tèbé rà co pwě ne yírhá nə mó wó nəmyé ndá ná byä yilə, m̀nì ga ná ndə nyə né nyèbé zòmà né gə n'è byili ní mó gako.

Chapter 30

¹Sə ywè né nàmyé mó gakó gə tú rə n'è pyirh n yilə, bwəl náàcèné y ndə bwəl námməlwèlé y à y'à cí n yé né mó, n m'ă zè n zhì dwə né nyèbé gakó Cinu n Yi rí zə mó n vò n cí nà sō mó w n téré: ²n m'ă kwè n bə Cinu n Yi rí sō, sə n m'ă cili n cəl ré ndə n wu gakó, ndə n cìn námpúm nmyé ndə n byă bé, kən tó kən ré tèbé gakó à n'ă pe mó rə nyí zà mó nē. ³Cinu n Yi rí mà n kwerhe n yò w n cí ò jàà y wa, n mà n byili mú n wu-bɔ̀nɔ̀ wá, n mà n ká n zə mó n shí dwə né nyèbé gakó Cinu n Yi rí yà n làà ába nà cəcəl w mó w n bə n cí ába dwā yó. ⁴Má bə gə y'à zə mó bə vò lū w yə-pèlé sō mye, Cinu mà n bə n zhì ga n cí n lyi bí dwā yó, wó gāà n mà n vò n zə mó né. ⁵Cinu n Yi rí mà n ká n ce n bə n zù tənà y n dabá cini mú wə, sə n m'ă cini yə; n mà n ce n wu yə nyàn n j'ă pù n jĩrh nánjəjóló dwini n nambala bé. ⁶Cinu n Yi rí mà n ce nmyé ndə n nèmé né wun ní yə nmyé nyān muni ga n swéné Cinu n Yi rí ndə n wu gakó ndə n cìn námpúm sə zə myè-èdòlò. ⁷Cinu n Yi rí mà n zè n pyirh bwəlsé shèbé gakó n zwə bé bə y'à n'è jí zùuri ndə mó e jà bə y'à shili bə y'à pú n kùr bə n'è jì mú mú yilə. ⁸Rəmyé yi ní n m'ă k'ă cili Cinu cəl ré, n wèrhé ndə n nyə né à n'ă pe mó zà mó gakó gə n'è byili ní. ⁹Cinu n Yi rí mà n pɔ́ wu-nyɔ́ n kən ré tèbé gakó n ná n wèrhé mó wé, n gə mà n ce n lùli y ndə n vwamá né byă bé e súlì n cesé wé ré pù yi ní, bə Cinu n Yi rí mà n kə n swéné n wu-nyɔ́ w ndə n gə wèrhé n nambala bé yil ní mú, ¹⁰n gə la Cinu n Yi rí cəl ré cilu, n la n pùbùlə né wòrhó, n la n nyə né nà kē Nyə né sébé ré tèbé wé mó zò, n súlì n la kwāɔ́ n bə Cinu n Yi rí sō ndə n wu gakó e súlì ndə n cìn-námpúm mú yilə. ¹¹Zhən zhəna, nyə né nyèbé à n'ă pe mó zà mó zuni rí yə ce ne lyē n yil yé, nà də kən ré tèbé n yír yé. ¹²Nə tənə dē-yi rí wə, sə bə la m'e wò: «Mɔ́ n nə mà n jì dē-yi rí w n vò n pyà ne n bə n pə nába, n ce ná cili ni muni ga ná wèrhé ndə nà gə n'è byili ní?» ¹³Nə tənə nà-fwààlè épákè mye yé; sə bə la m'e wò: «Mɔ́ n nə mà n byerhe n vò nà-fwààlè épákè n vò n pyà ne n mə n bə n pə nába, ná cili ni muni ga ná wèrhé ndə nà gə n'è byili ní?» ¹⁴Zhən zhəna, zòmè ré j'ă bwəl mó dēdē, rə ɲwéné n nyú w ndə n wu w wé, muni ga n wèrhé ndə rə gə n'è byili ní. ¹⁵Nyí wé: zà à n'ă cí nyũ ndə wu-nyɔ́ e súlì cu ndə wu-zhùlù n yé né, ¹⁶àmyé mòbó à n'ă pe mó nyí bə n swéné Cinu n Yi rí, n tó n sòmsé, n wèrhé n pùbùlə né, n súlì n zwē n nyə né ndə n lùl-e-púrsí mú. Èta n m'ă zə myəl, n pù n jĩrh nánzhəzhɔ́, Cinu n Yi rí mà n cí bwəl n yó, tənà y n la è wé zú n zwē n cini mú wé. ¹⁷Sə n wu w gə pyirhí ò ză jàà dō wə, n gə yə cili, n gə yě bə vwē mó n tó n wùli tē yə dwā yé né, n cèrhé ne, ¹⁸à j'ă n'ă bwəl à byili mú zà: á m'ă jé tē lyám lyám, á t'á la myè-èdòlò zal tənà y n la Zhərdē bwí y byorhɔ́ n zù è wé n zwē n cini mú wé yé. ¹⁹Zà, à n'ă zal dē-yi rí ndə ce y rə la yə zhən-cinà àmyé nd'ámyé cəcəl wə: wó nyũ ndə cu e súlì bwəl náàcèné ndə bwəl námməlwèlé à cí á yé né. N m'ă cír nyũ mú, muni ga n zə myə-èdòlò, nmyé ndə n nèmé né ga, ²⁰n ná n swéné Cinu n Yi rí, n ná n cili n cəl ré, n ná n zhí mu. Wó rəmyé rə m'a ce n zə nyũ n súlì n zə myè-èdòlò, n má n jé tənà y kēbé Cinu bwəl nyí bə n la n nambala Abəraam ndə Yəzake ndə Zhakɔ̀bɛ ne pɔ́ mó wé.

Chapter 31

¹Ràmyé kwā né, Muiyisi tú n zòm ndá Esərayel lyi byā bé gakó. ²N wò be: «Zà, à zhe byinə zòm ndá shí-èlyè: à k'á wà à tum rí à la tú yé, sə Cinu mye wəl ne: «N tá n la Zhərdē bwí y kèbé n nə èta mó byərho yé!» ³Wó Cinu n Yi rí n mà n yè n yé né, wó ñmyé n mà n ce dwá né nyèbé lyi bí jé té lyám lyám n yé né, n zè n zwè nə tənà y n ciní. Sə wó Zhəzwe n mà n yè n yé né ndə Cinu gá wəl né. ⁴Cinu mà n wèrhé dwá né nyèbé lyi bí ndə n gá wèrhé Amərətəbá pyā bé, Shəwəone ndá Oge e súlí bə tənà y né: n ce bə jé té lyám lyám. ⁵Cinu mà n ce be á jə wə, sə á m'á wèrhé be ndə nyí rí tēbé à n'á pə ába mó gá n'è byili ní. ⁶Zə-na wu-jə sə á yə bala, á bək'á dūr ywē yé, á bək'á kəkə bə yé né mye yé, b'è wó Cinu n Yi rí n ná n zhəl ndə mó: n tá n la mó yō yé, n tá n la n kwā zə n mə n zā mó gaga yé.» ⁷Ràmyé kwā né, Muiyisi byē Zhəzwe, n zē n wó mɔ Esərayel lyi byā bé gakó yé né: «Zə wu-jə sá yə bal, b'è wó ñmyé n m'á zə dwí rí tēbé n zù tənà y kèbé Cinu bwəl nyí rə nambala bé ne bə n la be pɔ mó wé; wó ñmyé n la y be pɔ e yə bə cəl-tənà. . ⁸Wó Cinu n ná n zhəl n yé né, ñmyé n mà n yə né ndə mó, n tá n la mó yō yé, n tá n la n kwā zə n mə n zā mó gaga yé; bək'á dūr ywē yé, n wu bək'á gə mye yé.» ⁹Muiyisi kē Nyə né nəmyé mó, n zē n kwè ne n pə wvī-zwəlnə bé bə wó Levyi byā bé bə n'è zhī Cinu dɔbrɛ kùlkó w mó, e súlí ndá Esərayel nancesé gakó ne. ¹⁰Muiyisi súlí n pə be nyí n wó: «Byinə nyəlpəyɛ gakó, jimə né kwāš ne yō mó byin rí yi rí, Kwəərhé címsi yi ní, ¹¹Esərayel lyi byā bé gakó gá m'a bə Cinu n Yi rí yé né, jàà y kèbé n la cír mú wé, n m'á kərmə Nyə né nyèbé Esərayel lyi byā bé gakó yé né, sə bə m'a cili. ¹²N m'á cí dwí rí dwā yó, bala bé ndə kana bé ndə bəšóná bé, e súlí zhə-bal mó n jē n ceme né wé mó m̀nì ga bə cili ni sə bə súlí bə cèrhè ne, m̀nì ga bə nyám Cinu á Yi rí, sə bə ce jàn né bə wèrhé ndə Nyə né nyèbé zòmà né gakó gá n'è byili ní. ¹³Bə byā bé bə yəl nyə né pár mó mye m'a cili ni; bə m'a cèrhè Cinu á Yi rí nyám, dē gakó, á gá m'á zə nyū mēgā, tənà y kèbé á la Zhərdē bwí y byərho á vò á zwē á ciní mú wé.» ¹⁴Cinu wó Muiyisi ni: «Nyí n cu mú dē ré bwəlse. Byē Zhəzwe; á m'á zə dwā á bə dwā-joló kòrhó w wə, à m'a pō à nyə né.» Muiyisi ndá Zhəzwe zə dwā bə vò dwā-joló w kòrhó w wə. ¹⁵Cinu lyi bi kòrhó w wə, ébō w wé; ebō w y'á zhī kòrhó w nyí rí wə. ¹⁶Cinu wó Muiyisi ni: «Nyí n m'á twélé n dabá ne cúlú ní; sə dwí rí tēbé m'a k'a zē rə n'è fwəlā, rə gá m'a zē rə n'è tó dwá né dwā bé tənà y rə la è wé zú yə né kūr mú yilə; rə m'a yē ne, rə m'a súlí rə cò dɔbrɛ à zə ndá rɛ mó. ¹⁷Sə dē ré rəmyé mó yù wə, à lyim m'a j'a zē rə n'è yi ri. Á m'a yē re, à m'a shèè re à yé-zwā yá. Rəmyé yi ní, rə m'a yə dwā dwā lyi kùjú, mabyáəre nánfwaàlɛ ndá wu-zhùl nánfɔlɔ m'a zə re. Dē ré rəmyé mó yù wə, rə m'a wò: «È dà à Yi rí gá k'è tənə ndá ne mó yil mabyáəré tēbé zhe ne?» ¹⁸Sə dē ré rəmyé mó yù wə, à m'a gwē n'á shèè à yé-zwā yá, lwele ré tēbé gakó rə wèrhé, rə gá pyirhí rə zā yə dwā mó yilə. ¹⁹Èlāsé, kē-na nwā y kèbé á cin yilə; cèrhè y Esərayel lyi byā bé ne, ce y bə nyú wə, m̀nì ga e yə à zhən-pɔ kɔn àmyé ndá Esərayel lyi byā bé cəcəl wə. ²⁰Zhən ga, à m'a ce dwí rí tēbé zù tənà y kèbé yil ndá tūr n'è dūr té è wé, à bwəl è nyí rə nambala bé ne mó wé; rə m'a búl rə jí rə sú rə nù, sə rəmyé kwā né, rə m'a pyirhí rə zā yə dwā; rə m'a cèrhé ne sə rə m'a fuuli àmyé, rə m'a cò à dɔbrɛ; ²¹sə mabyáəre nánfwaàlɛ ndá zúzúnú nánfɔlɔ gá tú rə zhe re, nwā y kèbé m'a cí dóó rə yó wə, ndə zhən-cəbal ta, bə rə nēmé né t'á la è nún ni yō gaga yé. Á zhən ga dāmā à yē kɔn ré tēbé rə n'è téré zà mó, nd'á gwē yə ce rə zù tənà y kèbé à bwəl be è nyí mú wé yé.» ²²Sə dē ré rəmyé mó yù wə, Muiyisi kē nwā y kèbé n súlí n cèrhè y Esərayel lyi byā bé ne. ²³Cinu pə n nyə né Nuuni byī Zhəzwe ne n súlí n wó mɔ: «Zə wu-jə sá yə bal, b'è wó ñmyé n la n ce Esərayel lyi byā bé zù tənà y kèbé à bwəl be è nyí mú wé mó; sə àmyé m'a yə né ndə mó.» ²⁴Sə Muiyisi gá kē Nyə né zòmà né nyèbé gakó sébé ré wé n zhè, ²⁵n pɔ nyí Levyi dwí rí lyi bí bə n'è zhī Cinu dɔbrɛ kùlkó w ne n wó: ²⁶«Zwē-nə Nyə né sébé ré tēbé á cí Cinu á Yi rí dɔbrɛ kùlkó w yala ne; gaa mó, rə m'a yə zhən-pɔ kɔna, n yilə. ²⁷Bə àmyé yē n nyí-ni-cō mó ndá n yó-kùlú w yò: zà, à yírhá gwē ñwéné à ñwéné á cəcəl wə, á n'á cē Cinu nyí ni, etər kɔn la né yál à gə tú à cù kwā né? ²⁸Cí-nə á kwálsé nancesé gakó nd'á kùkùlə né yó-cinə bé dwā yó à yala ne; à m'a zòm zòmà né nyèbé bə zhā nyèè ne, à m'a zə dē-yi rí ndá ce y rə yə zhən-cinə bé byèbé bə la yò bə yó w cú mú. ²⁹Bə à yé: à cu mú kwā né, á j'á la yə-bəlɔlɔ w w tu zhən zhənà, á m'á ywər á yē sómá y kèbé à cí ába è yó mó ne; sə dwā né nyèbé nə m'a pú mú wé, mabyóó m'a zə ába b'á la kɔn ré tēbé rə wó lwele Cinu yírh mú wòrhó kɔn b'e yí á gwar mɔ nd'á ³⁰Rəmyé kwā né, Muiyisi byili nwā y èmyé mó zòmà né gakó, Esərayel lyi byā bé bə y'á tú dwā yó mó cili.

Chapter 32

¹Dě-yi, pyèrhè n zhě, b'à la zǒm;ce, cili zǒmà né nyèbè à la zǒm mó. ²B'à cúcú mú dūr té ñdà dwà y ně mó ta;b'à zǒmè ré nyǒ ñdà myǒnǒ w gá n'ò ce né,ñdà dwà ně mà n'è cìr gǒ w yó ta,e súlǐ ñdà myǒnǒ ta gǒ w yó.³À m'a cèrhé Cinu yil ré;lwar-na bè ná Yi rí j'à búl rà já. ⁴Ñmyě mǒbǒ n wó Pátá y mó, n tum rí j'à cànn sǒmsé gǎkó j'à wó cángá dúdú;n wó Yi rí tèbè rà zhǐ rà nà èdù yó,myinù yà mǒ gùlǐ yén wó cángǎndá zhèn cǎbal.⁵Ñmyě Cinu yilǎ, bè j'à wó yà-bǎlwǎále cinǎ dúdú,bà lwele ré ce bà k'è dà n byǎ yé,dwǐ rí ràmyé mó nyí rí lyǐ bí wó lwele ñdǎ yǔyǔ cinǎ. ⁶Wó èta á nǎ m'ǎ wèrhé Cinu ní,Nyǎnyǎrh dwǐ ñdǎ dwǐ rí tèbè rà bà surhǎ zhe mó?È nǎ dà ñmyě n wó n da, n ce n zhe nyǔ nǎ?Wó ñmyě n wèrhé mó, n ce n ñwéné.⁷Lyǐrh dwǎ né nǎ lyě shǎǎ ga mó yò,jǎèlè byinǎ né nǎ lyě mó, byinǎ né gǎ pú pú dwǎ ne né n nyǐ wé,bwǎrh n da, nyǐ n mà n cí mú rǐ,bwǎrh n nǎncesé, sǎ m'a cí mú rǐ: ⁸Dě-Cǎbal mó gǎ tú n pǎ dwǎ né ne nǎ cǎl tǎnèsé,n gǎ tú n bǒn bǒn numbyínǎ bé dwǎ w n zhě,n cí dwǎ né tǎnèsé swǎ né kǒn tǒ dwǎ ñdǎ Esǎrayel lyǐ byǎ bé yó wǎ. ⁹Sǎ cǎl ré Cinu pǎ n cǐn nǐ mú wó n dwǐ rǐ,Zhǎkǎbe wó cǎl ré tèbè n cí mú. ¹⁰N jǎl n dwǐ rǐ gǒ-elǐ èpòlò w tǎnǎ y wǎ,ce-wǒ ò y'à sú ñdǎ gǒ-wě cǐlǎ dúdú mú wé:n zě n nyǐ rà yò, n pǎ re cǒrhòn cili rà sǒ náàcèné ñdǎ n gǎ ná n cili n yǐ-byǐ rǐ sǒ né. ¹¹N yǎl ñdǎ ényǎlǎ y kèbè è n'è ce yǎwǎl è byǎ bé kùr w ta:è n'è yǎl dě è byǎ bé yǎ-pèlè wǎ, è j'à n'è lèlè è vǒmè né púlǎpúlǎe n'è pwǎ be è zhǐ è vǒmè né yó. ¹²Cinu dúdú n ná n kǎl n dwǐ rǐ,yǐ dǒ ràdù ga mye tǎ n yala ne yé. ¹³Cinu ná n ce n dwǐ rǐ jǐl tǎnǎ y pyǎr ré yómùnǐ ga rǎ kǒ rà cǐn ñdǎ cesé wě ré:n ná n ce rà jǐ nǎkulǎ né gógwǎlélè tǔr rǐ,n ná n pǎ re nwǎ kèbè è byǐl nǎmù-pyǎra ré yó mó, ¹⁴n ná n pǎ re ně né yil-nwǎ y ñdǎ pyǐsǐ yil mú,ñdǎ pyǐ-bwǎlsé ñdǎ Bashǎ pyǐ-byesé ñdǎ bǎcǐlsǐ nwǎ yǎ,e súlǐ bǎlè y kèbè è cǎn mó;n m'ǎ nyǒ dǎvè-cémé byǎ ně mó mǒbǒ mà co sǎ-nǎbyě mó. ¹⁵Rǎmyé ce Yǎshurunbǐ já n nù, sǎ n kǎ n tá n shènè nyǐ nǐ yé,n jú n sú n nù, n jǐrh nǎnkokorosǎ n yě Yi rǐ tèbè rà y'à wèrhé mǒ mó ne,n fuuli n Pátá yǎ, n vwǎrh mó. ¹⁶Bǎ pǎ mǒ zhǎlǎ bè wó n búl-dwǎ,bà n'è gwar mǒ ñdǎ súlǐlǐ tǔtwǎǎ né, ¹⁷bà n'è zwǎl vwǎ bè pǎ nǎcǐlsǐ sǎ dà Yi mú nǐ,yǎ né nyèbè bà y'à yǎl nǎ pǎr mó ne, dǎlǎnè cǐcǐ yǎ nǎndùlǎ nǎ tǔwǎ,yǎ né nyèbè á nǎmbala bé y'à t'à dūr nǎ ywě mó. ¹⁸N fuuli Pátá y kèbè è lùl mú mú;N swě Yi rǐ tèbè rà lùl mú mú yò. ¹⁹Kǒn ré tèbè Cinu nǒ mó ce, n fuuli n byǎ bé ñdǎ n bǎkwǎ bé: bà bà fuuli mu. ²⁰N wǎlǎ: «À m'a shèè be à yé-zwǎ yǎ,a m'a nyǐ bà gǎ la kǒn ná-dwǐ yil jǐrh.Dwǐ rǐ ràmyé mó nyǐ rǐ lyǐ bí wó lwele cinǎ,bà wó byǎ bé byèbè lò wǎr n m'ǎ zǎ bà zhàn yé. ²¹Bà ce à n'ǎ dūr bwě ñdǎ kǒn ré tèbè rà dà Yi mú,bà ce à lyim zě rà n'è yǐ bà yǎ né èǎyǔlǐlǐ.Rǎmyé mó ce, àmye m'a ce bà dūr bwě ñdǎ dwǐ rǐ tèbè rà dà dwǐ zhàn zhàn mó,à m'a ce bà lyim zě rà n'è yǐ dwǐ rǐ tèbè rà bà surhǎ zhe mó. ²²À lyim rǐ zě, rà kwě rà zhe ñdǎ myǐn ta, zhàn ga;rǎ myǐn mú jú mǎ vò mǎ yǐ cǐlǎ lǔ w kùr wǎ,mǎ jú ce y ñd'è wě ré ga,mǎ jú pyǎ ré kùrǎ né gǎ cí tǎ mǎgǎ mó. ²³À m'a ce mǎbyǎǎre nǎnzhǎzhǒ pú bǐ;à m'a tǎ be ñd'ǎ cama né. ²⁴Nǎrh mó gǎ tú mǎ ce bà j'a lyèè kókó,dwǎ-myǐn mú e súlǐ à lwele ré swǎ y è cè mó gǎ tú rà gu bǐ kwǎ né,à m'a ce gǒ-wě ré bà rǎ dǒ be,rǎmyé ñdǎ wě ré tèbè rà zhe swǎ rà n'è fwǎl tǎ mó. ²⁵Búlǎ shù w m'a gu bà bǎsǒnǎ bé pwě ne, sǎ ywě nǎnfǒlǒ m'a yǎ jù wǎ;éǒbǎ-dǎl mó ñdǎ kǎ-byǐ y kèbè è yǎl bal pǎr mó yò w m'a yǎ kǒn ràdù,byǐ-shémé y ñdǎ nǎnce y è ywésé pwèlè m'a tǒ dwǎ sǎ cǐ. ²⁶À wǎlǎ: À y'à m'a j'a bǎbwèle be kókó,a ce bà swě bà yò numbyínǎ bé sǒ, ²⁷à gǎ y'à t'à dūr ywě b'à zù-bal mó mà n fuuli nǐ yilǎ.Bà búl-dwǎ bé bà cǐn jǎjènǎbǎ m'è zhe: «Wó nǎmyě jǔ y jàn ré rà wèrhé ràmyé mó gǎkó,è dà Cinu n wèrhé re yé!» ²⁸Bà Esǎrayel lyǐ byǎ bé wó dwǐ rǐ tèbè rà kǒn ré tèbè rà n'è téré rà la wǎrhó mó n'è lyě kùrǎ,bà bà surhǎ zhe yé. ²⁹Bà gǎ y'à lǒwǎ, bà y'à m'a nyèè rà kùrǎ,bà y'à m'a zǎ surhǎ bà nǎkǒl nyǔ mú yilǎ. ³⁰«Ètǎr lò mǎdù nǎ mà n ñwénè n tǒ né n jǐ nunǎ mǎrhǎ,lyǐ bǎlyè sǎsǎ mye ñwénè bà jǐ nunǎ mǎrhǎ shǐyǎ,ñdǎ bà Pátá y yǎ lyǐ bí bǎmyé mó yè,ñdǎ Cinu yǎ be lyǐ jǒ w ce? ³¹Bà ná zwǎ bé pátá y dà ñdǎ ná Pátá y ta yé,bǎmyé cǐcǐ mú yé re.» ³²Bà dǎvè-cǒ w n'ò shǐ Sǒdǎm dǎvè-cémé né wě,ò n'ò shǐ Gǒmǎre dǎvè-cémé né cesé wé;nǎ byǎ bé wó byǎ byèbè bà zhe swǎ,nǎ byǎ bé jèsé nyě cèé. ³³Nà dǎvè y wó dǎm nǎnjǎgǒrǒ swǎ,dùdùlǐ swǎ y kèbè è cè dědě mó. ³⁴È nǎ dà ràmyé mó à cǎr a cí à wě,kǒn ré tèbè à shèè a tene a cí à wě à la m'a bú ñdǎ be nǎ? ³⁵Àmyé à j'à la jǐm rǐ cú à súlǐ à la cǒrhò-tum rǐ pǎ,bà nǎ y mǎ mó yǐ ní,bà bà zúzáwǎ w dě ré bwǎse,kǒn ré tèbè rà tene bà yil mú t'à la dǎnǒ yé.» ³⁶Cinu mà n bǔr n dwǐ rǐ bǔrsǐ n pǎ re bǔrǐ,n mà n dūr n tǔntǔnnǎ bé nǎnǎ,n gǎ tú n púrǐ bà jèsé lyèè kókó,yóm ñdǎ lò mǒbǒ n cí n cǐn k'è tènè né yǐ ní mú. ³⁷Rǎmyé yǐ ní, n mà n wǒ: «Yě bà yǎ né ñdǎ bà pátá y rà y'à wó bà shòò jǎàsé ñwénè? ³⁸Yě byèbè bà y'à n'è dǒm bà vwǎ né nwǐsǐbǎ y'à súlǐ bà n'è nywè bà dǎvè y bà y'à n'è pǎ Yi nǐ mú ñwénè?Bà zě dě bà b'e sē ába,sǎ bà nǎ jǎà bà pǎ ába á shèè è wé!» ³⁹Rǎmyé mó ce, nyǐ-nǎ èlǎsǎ á nyǐ wé:wó àmyé, àmyé dúdú sǎsǎ,yǐ ràdù ga mye tènè à nyǐ nǐ yé,àmyé à n'ǎ ce lò cǐ, àmyé à n'ǎ ce lò zǎ myǎl mye,à gǎ cémè lò, àmyé à k'ǎ n'ǎ wǎrh mǒ mye,lòlò tènè né n wǒ n mà n zwě lò àmyé jǒ w yé. ⁴⁰À n'ǎ zhě à jě à ce yǐ wǎ, à m'ǎ bwǎl nyǐ à wǎlǎ: «À wó nǎnyǐ twéé twéé yilǎ!» ⁴¹À gǎ dwèlè à búlǎ shù w ò n'ò jǎjèmé mó, a zhě à jě y bǔrsǐ dě ré,à m'a cí à jǐm rǐ à búl-dwǎ bé yó,à m'a pǎ cǒrhò-tum lyǐ bí byèbè bà súl nǐ mú ní. ⁴²À búlǎ shù w gǎ tú ò n'ò jǐ numbyínǐ nǎmǎ bé yǐ ní,à m'a ce à cama né vò nǎ n'è nywè jǎl mó kǒn lyě ce ne,lyǐ bí byèbè bà gu mú ñdǎ lyǐ bí byèbè bà pwǎ búlǎ né kwǎ mó jǎl mó,ñdǎ zwǎ bé byèbè bà ywésé mǎ né nǎndǎdwǎale bà yó w mó.» ⁴³Dwǎ né, mǎ-na wu-nyǐ búbwéése Cinu dwǐ rǐ yilǎ,bà Cinu la n tǔntǔnnǎ bé jǎl mó mà lò tǎ mó jǐm cú,n mà n cí n jǐm rǐ n búl-dwǎ bé yó;n mà n tǒ rà dǎnnè n pǎ n tǎnǎ y ñdǎ n dwǐ rǐ nǐ rà yǎ-bǎlǒlǒ w sǔbri. ⁴⁴Muyǐsǐ tǔ n bà n byǐlǐ nwǎ y kèbè zǒmǎ né gǎkó dwǐ rǐ, ñdǎ Nuuni byǐ Zhǒzwe n

kwā né rə cili. ⁴⁵Muyiisi gá byili zòmà né nəmyé gako Esərayel lyi byă bé púlápúlá ne n zhè, ⁴⁶ń wəl be: «Zwě-nə zòmà né nyèbé à m'á cí yò á yó w zà mós òd'á wun gako, sə á pə nyí á byă bé ne bə bə ce jàn né bə wèrhé òdə Nyá né nyèbé zòmà né gako gá n'è byili ní. ⁴⁷Bə nà dā zòmè tèbé rə bə kùr zhe á yil yé; zòmè ré rəmyé mós wós á nyũ mú, e zè wós rəmyé dənne á m'á tó né á ce á myəl zə dwèlè ce y á la Zhərdē-bwí y byərho á vò á zwě á ciní mú yó.» ⁴⁸Dē ré rəmyé mós yù w cìcì, Cinu wəl Muyiisi ni: ⁴⁹«Jíl Abərim pyàr ré rə twèlé twèlé dwā né mós pyò w kòbó yó, Nəbo pyò w ò wə Məwaabe tənà y wa, Zheriko yé y w mós yó, sə nyí Kanaā tənà y à n'á pə Esərayel lyi byă bé ne, è la yə bə cəl-tənà mós. ⁵⁰Rəmyé kwā né, ń m'á cì pyò w ń la ò yó jíl mú yó, ń twèlé ń nambala bé ne òdə ń da-byí Aarō ń cù Ore pyò w yó, ńmye twèlé ń nambala bé ne né; ⁵¹b'ă dó ne òdə dóó nánfòlò Esərayel lyi byă bé cəcəl wə, Məəba náná bé, Kadeeshe né shò kwā né, Sin èpòlò wə, á gá yə ce bə lwar b'ă bə dō zhe Esərayel lyi byă bé cəcəl w mós yilə. ⁵²Ń m'á nə tənà y à n'á pə Esərayel lyi byă bé ne mós ń yé né, sə ń tá ń la è wě zú yé.»

Chapter 33

¹Nyí cènè ré tèbé Muiiisi, Yi lò mó bwəl n pə Esərayel lyi byä bé ne éfòró n cì mú. ²Ŋ wəlè:Cinu shí Sənyəyi n bà,ŋ shí lū kūr w n du ñdā nənýónó ta, Səyiiri səta, bəmyé yilə,ŋ zhì Paran pyò w ne n yər pwè;ŋ yú Mərəba, Kadeeshe né;n zhì ò jə-jí sō n vò Pyälsé sà n'è swé mó ne bəmyé yilə.³Zhən ga, ñmyé mǝbǝ n sò dwá né mó,ñ lyi bí gako wə n jǝ wa.Bə y'à tu bə zə bə yərĥ bə pú té ñ nərĥ kūr wə,bə n'è zwē kən ré tèbé ñ ná ñ byili bi ñ zǝmè ré wé mó.
⁴Muyiisi pə nāba ñ nyó né,nyèbé ñ pə Zhakǝbe lyi bí bə y'à tú dwā yó mó ne bə bə zwē bə ciní mú,⁵Dwí rí yó-cinā bé ñdā Esərayel kwálsé gá y'à tú dwā yó yi ní,Yəshurun yà ñ nɔ pyǝ. ⁶Yi pə myè-èdǝlǝ Orǝben ne, ñ bəká n cì yé,sə ñ lyi bí bə wó mǎngelé mó gwě yə né.⁷Nyí kən tèbé ñ wəl Zhəda shò kwā né:Cinu, cili Zhəda cəl ré,ká zə mɔ n bə ñ dwí rí wə;bə ñ cici bú ñdā ñ jèsé n zwē ñ cinə,ce nyí ñ kwā né ñ bú ñdā ñ búl-dwā bé.⁸Ŋ wəl Levyi shò kwā né:Cinu, ñ Tummim y ñdā ñ Urim ywó lò mó mǝbǝ ñ zhí nà èdù yó ñdā mó mó ñ cì ri,lò mó mǝbǝ ñ zhè Masa né,ñdā lò mó mǝbǝ ñ zhè Mərəba né,ŋwúnwúnú mú mǝ ŋwúnwúní nānā bé shò kwā né mó,⁹lò mó ñmyé mǝbǝ ñ wəl ñ da ñdā ñ ná shò kwā né: À yə be ne yé!ñ cē ñ da-byä sō cilu yǝn yə ñ byä bé sō nyí yé.Bə zwē ñ zǝmè ré,bə bə dē ñ dǝbré shò kwā yé,¹⁰Bə n'è cērĥè ñ lùl-e-púrsí Zhakǝbe ne;bə n'è cērĥè ñ nyó né Esərayel lyi byä bé ne;bə n'è ce wē ré rə lwé ré wó nǎnyənyélé mó lwé ré yí ñ myələ wə,bə n'è zwəl vwə námpúmǝ cǝé né ñ vwí-jǝlú w yó.¹¹Cinu, cí bwəl ñ jàn ré yó,sə shēné ñ zwē ñ jērĥ tumə né;mǝ lyi bí byèbé bə n'è bwí ñdā mɔ mó césé ñ bǝbwelə,sə lyi bí byèbé bə súl mu bə wé mó, bək'a ŋwéné bə kwě dē gaga yé.¹²Ŋ wəl Bēzhame shò kwā né:Bēzhame, mǝbǝ Cinu já ñ búl ñ sò dēdē mó,jē ñdā yə-zúlǝmǝbǝ ñ ná ñ yili mu dē gako mó,e já ñ súlí ñ jē ñ pyälsé cǝcəl w mó nǝ-jèlè yilə.¹³Ŋ wəl Zhozəfu shò kwā né:Bə Cinu cí bwəl ñ tənà y yó!Bə myǝnǝ wá, dē-yi rí pené y kèbé è càn du sà dwā bé gako mó,ñdā cə y kūr ré rə pyé rə la mó,¹⁴kən ré tèbé rə càn du rə dwā bé gako nənýónó w n'ò ce rə yál né mó,ñdā kən ré tèbé rə càn du rə dwā bé gako, rə n'è lyí cànà gako mó,¹⁵shāā shāā ga pyār ré wē ré tèbé rə cènè ré dǝ tənè mó,ñdā pyälsé sə j'ā ŋwéné twéé twéé wē ré tèbé rə càn du rə dwā bé gako mó,¹⁶ñdā kən ré tèbé gako rə sú tənà y cəl ré tèbé rə càn du rə dwā bé gako mó,ñdā lò mó mǝbǝ ñ byili ñ cìn sǝlǝ w wé mó sónó wə:bə rəmyé mó gako sò Zhozefu yó w yó,rə sò mǝbǝ bə cìr ñ da-byä bé cǝcəl w mó cìl rí yó.¹⁷Ŋ wó ñ nǝ-bya yá, è súlí è wó byi-yáá mó, è yil ré nǝ cǝrhó!È nyimi ní wó gɔ-nǝ nyimi,è n'è zə ne è mǝ tənésé lyi bí,lū w cə-yala gako wə.Nyí Efəryim nunə mǝbǝrhé yàà mó,sə nyí Manase nunə mǝbǝrhé nánzhəzhǝ wá.¹⁸Ŋ wəl Zabyəlǝ shò kwā né:Ce ñ wu yə nyàn Zabyəlǝ, sǝmsé ñ ná ñ zhəl dǝl mó yil mú,sə ñmyé Yəsakaare, ce ñ wu yə nyàn ñ kwəǝrhé wə. ¹⁹Bə n'è byè tənésé lyi bí pyò w yó,bə gá n'è zwəl vwə né bə n'è lwəl mó mǝgǝ mó;bə j'ā n'è kǝkwene nǝ-fwààlè nǝcèndé,nǝcèndé tèbé rə shèè nyǝrhó w kūr w mú.²⁰Ŋ wəl Gaadé shò kwā né:Bə lò mó mǝbǝ ñ ná ñ pə cìn-cinú Gaadé ne mó nǝ cǝrhó!Gaadé pyé té ñdā bǝrɔ ta,ñ ná ñ dǝm vwām mǝbǝ ñ zɔ mó vǝ w ráá mǝ yó w cici mú ñ zhəzhəre.²¹Ŋ cìr wə-yáǝré ñ cìn yilə,cəl ré bə n'è cí kwā né pyǝ mó yil mú;ñ twélé dwí rí yó-cinā bé ne,ñ twí muni ga Cinu cángá tútwí rí pyirhsə Cinu nyó né mye pyirĥ Esərayel yò kǝrhɔ yilə.²²Ŋ wəl Dan shò kwā né:Dan wó bǝrɔ nǝ-étóló,ñ shí Bashā nyí rí w n sārĥ.²³Ŋ wəl Nəfətəlyi shò kwā né:Nəfətəlyi sú ñdā sónó,ñ sú ñdā Cinu bwəl ré;ñ zwē tənà y yi-zür sō ñd'è jə-jí sō mó n ciní.²⁴Ŋ wəl Aseere shò kwā né:bə Aseere yál byí mǝbǝ ñ nɔ bwəl byä bé gako wé,bə bə swéné mo ñ da-byä bé cǝcəl wə,bə ñ ji ñ nà nwǝ y wə;²⁵bə ñ bwəǝlé sǝfǝr ré yál lū ñdā kǝmmɔ sǝfǝr,sə ñ jàn ré yə né rə dene rə merhe dwā ñdā ñ myəl ré dwélè ré.²⁶Yəshurun, lǝlǝ tənè ñ nyerhe Yi yé,ñmyé mǝbǝ ñ ná ñ jòm éban ré ñdā ñ jàn rédē-yi rí w ñ mó ñ twí ñ sē mó mó.²⁷Yi rí tèbé rə j'ā ŋwéné shāā shāā ga mó wó shòò jàà;rə jē y j'ā gwě zhe tum ni kūr-ju yi ní ga ce yó;rə jì ñ zù-bal mó ñ yé né,rə zē rə pə nyí rə wó: Gu lyám lyám!²⁸Esərayel jē ñdā yə-zúlǝ;Zhakǝbe nǝ-bùlǝ y n'è bùl è la,bàlè y ñdā dǝvǝ nándwǝ y tənà y səta,dē-yi rí cici mú mye zē rə ce myǝnǝ n'ò ce è wé.²⁹Esərayel, nyí ñ wó wu-nyǝ cǝbal!Mǝ lò ñ nyerhe mó, dwí rí tèbé Cinu tú n sē re mó?Ŋ wó nǝkò w kǝbǝ ñ n'ò sē mó mó,ñ súlí ñ wó búlǝ shù w kǝbǝ ñ wó ñ jàn ré mó.Ŋ zwə bé gə wó sə bə myini mú má má mye,ñ m'ǝ nǝ bə tənà y jààsé shèbé sə wə dēdē mó té.

Chapter 34

¹Muyiisi zhì Mōwaabe jésé w n jì n vò Nebo pyò w yó, Pyəsəga pyò w ò ŋwéné Zheriko yé y w mó yá-pèlé y wa, Cinu zè n byili mu tənà y nyí rí púlápúlá: kɔn zhì Galaade e m'e vò Dan, ²ndá Nəfətəlyi nyí rí púlápúlá ndá Efərəyim ndá Manase tənəsé gakó, e súlí Zhəda tənà y nyí rí púlápúlá kɔn b'e yí yi-zùr sò nà-fòlò wá, ³ndá Nəgəene ndá kɔn gá bwəl gáa mó nyí rí ndá Zheriko, kwésé cɔ w vɔlɔ w nyí rí kɔn m'e yí Sɔwaare. ⁴Cinu zè n wò mɔ: «Wó tənà y èmyé mó à bwəl è nyí Abəraam ndá Yəzake ndá Zhakɔɔbe ne à y'à m'à wəlò: «Wó n nēmé né ne à n'à pe ya» mó. À ce n nà y ndá n yírhá, e jà n tá n la byərɔ n zù è wé yé.» ⁵Sə Cinu tuntunnə Muyiisi cù gáa, Mōwaabe tənà y wa, ndə Cinu gá yà n byili ní mú. ⁶Cinu cɔ mo pyò-górɔ w wa, Mōwaabe tənà y wa, Bete-Pəwɔɔre yé y wə, sə lòlò já n yə n bəl mó shò lwar kɔn b'e yí zà. ⁷Muyiisi cù ndá n yà n zhe byinə zóm ndá shí-èlyè; n yírhá né jàn ré y'à jmú. yə bə yé, n jàn ré mye y'à yə zhè rə yé mo yé. ⁸Esərayel lyi byá bé kúrh Muyiisi ni Mōwaabe jésé wə, dwā shə-ètò. Sə rəmyé kwā né wu-zhùlù cilá né Muyiisi cu mú shò kwā mó zhè; ⁹Nuuni byí Zhozwe yà n sú ndá lárma éshirhə, bə Muyiisi yà n cí n jèrh n yó; rəmyé ce Esərayel lyi byá bé cili mu, bə wèrhé ndə nyə né Cinu yà n pɔ Muyiisi ni mú gá n'è byili ní. ¹⁰Yi nyi-zwennə dō ká n yə né yàl Esərayel né ndə Muyiisi ta gaga yé, nmyé mɔbɔ Cinu yà n yé n pár bə gá zhì dwā yé y w mó yilə, ¹¹nmyé mɔbɔ Cinu yà n twí Ezhibti tənà y w n vò n wèrhé myaarihé ndá tũ-fwàalé tèbè gakó, Faraɔ ndá n tuntunnə bé gakó e súlí n tənà y lyi bí púlápúlá yé né mó. ¹²Muyiisi mú nmyé mó n yà n twí ndá n jé y jàn ré nánfòlò w gakó, Esərayel lyi byá bé gakó yírh wə, n ce ywé nánfòlò zè rə zhe lyi bí mú.

Joshua

Chapter 1

¹Cinu Yi tuntunnə Muyiisi gá tú n bə n ci kwā né, Cinu Yi zóm ndá Nuuni byí Zhozwe, Muyiisi sanna mó n wò mɔ: ²«À tuntunnə Muyiisi cùwə. Rəmyé ce, èlāsé, zè n zə dwí rí gakó n byerhe Zhərdē bwí y n nà èta mó, n vò tənà y kèbé à n'à pe Esərayel lyi byá bé ne mó wé. ³À pɔ ába jáa kèbé gakó á nà la è wé cú mú ndə à gá bwəl nyí Muyiisi ni. ⁴Lòlò tá n la ŋwónɔ n zhì n yé né n nyū mú púlápúlá wé yé. À m'à yə né ndá mó ndə à gá yàl né ndá Muyiisi ní ta. À t'à la mó yó yé, à t'à la à kwā zə a m'a zà mó gaga yé. ⁵Lòlò tá n la ŋwónɔ n zhì n yé né n nyū mú púlápúlá wé yé. À m'à yə né ndá mó ndə à gá yàl né ndá Muyiisi ní ta. À t'à la mó yó yé, à t'à la à kwā zə a m'a zà mó gaga yé. ⁶Zə wu-jò, sá yə bal bə wò nmyé n m'a pə tənà y kèbé dwí rí tèbè ne rə ciní, tənà y kèbé à bwəl è nyí rə nambala bé ne, b'à la be pɔ mó. ⁷Zhəna, nmyé wúrí n zə wu-jò sá yə bal sə n ce jàn né n tó Nyə né nyèbé gakó à tuntunnə Muyiisi yé n pɔ mó. Bək'á yé re, n ywər n vò n jə-jí sò ráá n vò n jə-gwá sò yé, m̀̀ni ga n kɔn gakó zwé nyí n gá la m̀̀gá gakó. ⁸Nyə né sébé ré tèbé zómà né bək'á lyè n nyū w yé. N m̀̀n n nò n səswémé ne n nyú wə cəcē ndá nənýéné ga, m̀̀ni ga n ce jàn né n wèrhé kɔn dèbé gakó rə kē rə wé mó. Èta kɔn dèbé n la wòrhó gakó m'a zə kùrə, rə m'a zwé nyí. ⁹À yə mó wəl bə n zə wu-jò sá yə bal? Bə ywé dūr yé, n wu bək'á gə yé, bə Cinu n Yi rí m̀̀n n yə né ndá mó, n gá la m̀̀gá gakó.» ¹⁰Rəmyé yi ní Zhozwe pɔ nyí dwí rí nyə né byilnə bé ne n wò: ¹¹«Tó-nə lyi bí zulá jáa y wa, á wò be bə bə tene kùjú bə ce bə byé, bə nyí nyónɔ ndá dwā nətò, bə m'a byerhe Zhərdē bwí y bə nà èta mó, bə vò bə zwé tənà y kèbé Cinu bə Yi rí nò n pe be mó bə ciní.» ¹²N zè n wò Orɔben ndá Gaade kwálsé e súlí Manase kwála y kəkàlā y lyi bí ni: ¹³«Lyírh-nə nyí rí Cinu Yi tuntunnə Muyiisi pɔ ába mó yò, n gá yà n nò n wəl yi ní: «Cinu á Yi rí pɔ ába shírhə; n pɔ ába tənà y kèbé.» ¹⁴Á kana bé, á bəsóná bé nd'á vwámá né b'a mē tənà y kèbé Muyiisi pɔ ába mó wé, Zhərdē bwí y èpákè. S'ámyé byèbé á wó búlú kándar mó gakó, á m'a du nd'á búlú wé ré, á yə á da-byá bé yé né, m̀̀ni ga á sē be, ¹⁵kɔn b'e yí bə Cinu á Yi rí pə be shírhə ndə n gá pɔ shírhə ámye ne né; sə bəmye ciní tənà y kèbé Cinu á Yi rí pɔ bəmye ne. Rəmyé kwā né, á m'a kwé á b'a ciní á tənà y kèbé Cinu Yi tuntunnə Muyiisi, pɔ ába Zhərdē bwí y yi-púrhí sò, è wó ámye cəl ré mó.» ¹⁶Bə lyár Zhozwe bə wò: «Nə m'a wèrhé kɔn dèbé gakó n pɔ nába nyí bə nà wèrhé mó. Nə m'a vò n gá la nába tũ má gakó. ¹⁷Nə m'a zwé n nyí ni kɔn gakó wé ndə nà gá zwé Muyiisi nyí ni ní. Cinu n Yi rí m̀̀n n yə né ndá mó ndə n gá yàl né ndá Muyiisi ní. ¹⁸Nyə né gakó n la nába pɔ mó, lo mɔbɔ gakó n cē nà zò yò n yə n zómà né cili, bə m'a gu rə-nà-cí. Nmyé wúrí n zə wu-jò sá yə bal!»

Chapter 2

¹Nuuni byĩ Zhozwe zhì Shitim ní n twĩ bala bàlyè, bà bà zhəl bà shèè bà zə surhə bà byélé tənà y ñdá Zheriko cə wá. Bà lyē bà vò. Bà yí bà zul kə-ñəfòlò òdù ò y'á yíl Arayaabea sò jù wə, bà zò gàà. ²Sə lyi cí rə nyí Zheriko pyǝ mó ne bà wò mɔ: «Nyí lyi tú nyémá cəcə y kèbè, sə wó Esərayel lyi byǎ, bà n'è pyà ná tənà y yé shò lwar.» ³Zheriko pyǝ mó zè n twĩ bà vò bà wò Arayaabe ne: «Vũr bala bé byèbè bà tú bà zul n sò jù w mú n sò mó n ce pwè nè, byèbè bà zul n sò jù w mú; bà wó ná tənà y gakó yé shò lwar bà n'è pyà bà m'e bà.» ⁴Sə kē mó zə bala bé bàlyè y n vò n shèè. N zè n wò: «Zhənà, bala bé tú à sò, sə à y'á yəl bà gá shí má yé. ⁵Bə shər ñdó ce y byĩbyílí, bà gá tú bà n'è pyi cə w bwərə y nyí rí yí ní. À yəl bà gá zǎ má yé. Jĩ-nə bà kwā lələ b'ǎ m'ǎ zə be.» ⁶E jà Arayaabe yà n ce bà jì lyarh wa, n shèè bè lēb dār kūr wə; n yà n ló re gàà bà n'è y'á n zhe rə tum. ⁷Pyǝ mó lyi bí zhír bà kwè Zhərdē bwĩ y sómá yá, bà m'è jì bà kwā, bà zǎ byéésé səta. Sə bà pyi bwərə y nyí rí pyǝ mó lyi bí gá tú bà shər cə w wé kwā né. ⁸Arayaabe twélé bala bé ne, lyarh ré wa, ñdó bà gwě bà tē pyé yé, ⁹n zè n wò bè: «À yé bà Cinu Yi pə ába tənà yá; wu-zēē nánfòlò zhe nába; tənà y lyi bí gakó kəkə á yé né. ¹⁰Ná nyèè bà Cinu Yi ce vwal-gə nà-fòlò w jĩrh cə-kùlì á yé né, á gá shər Ezhìbtì ní yí ní mú. Ná nyèè kən dēbè á wèrhé Amərətibá pyǎ bé bàlyè y, Səwəne ñdó Oge ne, Zhərdē bwĩ y epáké mó mye: á gu bi á súlì á cə bà jē-kən ré lyám lyám Cinu Yi yiləc. ¹¹Ná nyèè rə, ná mādù mādù gakó wu zè; ná wun gowa. Cinu á Yi rí wó Yi, dē-yi rí wə ñdó tē ce yó. ¹²Rəmyé ce, bwəl-nə nyí èlāsē Cinu Yi yé né, b'ǎ m'ǎ zə à dwi lyi bí ñdó wu-bòndò á gá zə ába ñdó wu-bòndò mó yilə. Pə-na ne myərɔhə ò m'a byili bà zhən ga ¹³á m'ǎ yē à da ñd'á ná ne, à nəbwá ñd'á da-bəkwa bé né nányirh; s'á m'ǎ súlì á yē kən dēbè gakó rə wó bəmyé nyǎn mó ne, s'á m'ǎ zwē nába cu jǝ wa.» ¹⁴Bala bé lyár mɔ bà wò: «Á gə yə ná kūr nì jál, nəmye gə yə n nánçòndò w kwě, sə ná cì á jàà wà. Cinu gə tú n pə nába tənà yá, ná m'ǎ zə mó ñdó wu-bòndò ñdó wu-pò.» ¹⁵N zè n ce bà tó nyínì nì bà tó n jì y tú-kwérə y bà só tē, bà n jì y y'á lù byilí y è y'á kəkélé cə w mó ne; wó gàà n yà n ŋwéné né. ¹⁶N wò bè: «Zhəl-nə pyǝ w səta mùnì ga byèbè bà n'è jì á kwā mó bək'á zə ába yé. Shèè-nə gàà dwā nètò kən b'e yí byèbè bà n'è jì á kwā mó k'á kwè bà bà. Rəmyé kwā né, á m'ǎ zè á zhilí á sómá yá.» ¹⁷Bala bé zè bà wò mɔ: «nyí ná gá m'ǎ pyirh nyí rí tēbè n ce ná bwəl mó mó né.» ¹⁸Nó gə tú ná bàn tənà y w zú yí ní, n m'ǎ lyē tátš nyínì nánshè y kèbè tú-kwérə y n ce ná tó y ná só tē mó ne. N m'ǎ zè n zə n da ñdó n ná ñdó n nəbwá bé ñdó n dwi lyi bí gakó n bà n cí dwā yó n sò jù wə. ¹⁹Lò mòbò n zè n gar n étwí-ènyí rí á wé n du pwè nè, rə-ná-cí cu mú yò w zhí n cici yó wə; rəmyé yí ní, dóo tənè ná yó w yé. Sə bà gə gu lò ñdó n ŋwéné n sò jù wə, rə-ná-cí cu mú yò w zhí ná yó wə. ²⁰Sə n gə jál ná kūr nì, nyí rí tēbè n ce ná bwəl mó mó k'è yə nába lyē yé.» ²¹N lyár be n wò: «Kən yál ñdó á gá zòm né.» N zè n ce bà zhír bà lyē. Rəmyé kwā né n zè n kwè tátš nyínì nánshè y n lyē tú-kwérə y né. ²²Bə lyē bà zǎ pyǝ w səta. Bə mē gàà dwā nètò kən b'e yí lyi bí byèbyé bà y'á n'è jì bà kwā mó k'á kwè bà bà. E jà lyi bí bəmyé j'á pyà be sómá y dwèlè ré ga, sə bà yə be ne yé. ²³Rəmyé kwā né, bala bé bàlyè y k'á shí pyǝ w wa bà só tē; bà byerhe Zhərdē bwĩ y bà vò Nuuni byĩ Zhozwe sò; bà cí mu kən dēbè gakó bà nɔ mó. ²⁴Bə wəl mò: «Zhən ga, Cinu Yi cə tənà y púlápúlá ná jǝ wa: tənà y lyi bí gakó kəkə ná yé né.»

Chapter 3

¹Zhozwe òlùl n zè nàkòkólé. Nímyè òdà gako zhír Shitim ní bà vò bà yí Zhòrdè bwí y nyí ní, bà mē gàà bà zò éfòró bà zè bà byerhe.²Sà dwā nètò kwá né, nyá né byilnà bé zè bà tó bà zulá jàà y wé ³bà pà nyí bà wò: «Á gá tú á nò Cinu á Yí rí dabrè kùlkó w, Levyi kwálá y byà bé bà wó vwí-zwálnà mó zhí, s'á zhír jàà y kèbè á ñwéné è wé mó w, á pú ò kùrà. ⁴Ámyè wúrí á yě bwəl ne, ámyè òdà òmyé cəcəl w mē yí òdà jà-tórhó yírhá m̀òrhè rəlyè ta, á bə́k'á bwəlse w yé. Èta, á m'á lwar sómá kèbè á mǎ s'á kwè mó párá, b'á gwě yà sómá y èmyé kwè gaga yé.»⁵Zhozwe zè n wó dwí rí ní: «Tene-na á cín Cinu yiləa, nyí nəkəl dē ré, ní la tū-fwàalè tū á cəcəl wə.»⁶N wó vwí-zwálnà bé ne: «Zhí-nə dabrè kùlkó w s'á lyē á yà dwí rí yé né.» Bà zhí dabrè kùlkó wá, bà lyē bà vò bà yà dwí rí yé né bà n'è zhàlè.⁷Cinu Yi wó Zhozwe ne: «Zà, à m'a ji kùr a ce ò yil n'è dwí púlápúlá cəcəl wə, m̀nì ga bà lwar b'a m'a yà né òdà mó òdà à gá yàl né òdà Muiyisi ní. ⁸È gá wó òmyé yilə, ò m'á pà nyí vwí-zwálnà bé bà n'è zhí dabrè kùlkó w mó ne ní wó: «Á gá tú á yú Zhòrdè bwí y nē mó nyí ní, s'á zù á zhí è wé.»⁹Zhozwe zè n wó ne: «twě-nə á bwəlse nyónò á cili Cinu á Yí rí zòmà né.»¹⁰N zè n wó be: «Nyí-nə kən dēbé á m'á tó rə denne á lwar bà Yí nányi y ñwéné á cəcəl wə, sə rə m'á jì Kanaā lyi bí, Yititibá, Yivyitibá, Pərazhitibá Gəragəshitibá, Amərətibá e súlí Zhəbuzhitibá á yé né, rə zwē bà tənà y rə pə ába zhən ga: ¹¹Ce y gako Cinu mú dabrè kùlkó w m'á yà á yé né o byerhe Zhòrdè bwí yó. ¹²Èlāsé, zè-nà á vùr bala shí òdà bàlyè kwálsé wé, kwálá gako lò m̀dù. ¹³Vwí-zwálnà bé byèbé bà zhí Cinu Yi, ce y gako Cinu Yi rí kùlkó w nèsé gá tú sà cí Zhòrdè bwí y nē mó wé yí ní, è nē mó m̀bó m̀ shí dē sō m̀ n'è dūr m̀ bàn mó m'a gò; sə m̀ b'a m̀ dwā ne m̀a zhí.»¹⁴Vwí-zwálnà bé byèbé bà y'á zhí dabrè kùlkó w mó y'á ñwéné dwí rí yé né, rə gá tú rə shər rə kwə́rhé wé rə la Zhòrdè bwí y byərho yí ní. ¹⁵Zhòrdè bwí y y'a sú e bər̀h è jààsé gako jíjì jòró w yí rí wə. Sə lyi bí byèbé bà y'á zhí kùlkó w mó gá yú è yó, bà nèsé gá j'á dwərh nē mó bù-cù w yó mó yí ní, ¹⁶nē mó m̀bó m̀ shí dē sō m̀ n'è dūr m̀ bàn mó j'á zhí, m̀a m̀ dwā ne m̀a zhí dē, pyépyé, Adame né, cə w kòbó ò ñwéné Sarətā yala ne mó wé. Nē mó m̀bó m̀ shí dē sō m̀ n'è dūr m̀ bàn Araba nə-f̀lò wá, è n'è yál e wó Nəkwě nə-f̀lò w, səta mó mye j'a gò kókó. Dwí rí zè rə byerhe kən zà Zheriko yé y wə.¹⁷Vwí-zwálnà bé byèbé bà y'á zhí Cinu Yi dabrè kùlkó w zhí jàà èdù, cə-kùlì y wé, Zhòrdè bwí y cəcəl ré wə; rəmyé yí ní òdà púlápúlá n'è tó cə-kùlì wé bà byerhe, kən b'e yí tənà y púlápúlá m'e byerhe ya.

Chapter 4

¹Esərayel lyi byä bé dwí rí púlápúlá gá tú rə byerhe Zhərdē bwí y rə zhè, Cinu Yi zè n wò Zhozwe ne: ²«Vür-nə bala shí ndá bàlyè dwí rí wé, kwálá gako lò mādù ³s'á pə be nyí á wò: «Vür-nə nákulə shí ndá nàlyè Zhərdē bwí y cəcəl ré wə, vwĩ-zwálnə bé nəsé gá cí sà zhì má cìcì mú. Zə-na ne á byerhe, á vò á cí á gá zul á la zǝ mǝǝ mó.»⁴Zhozwe zè n byè bala shí ndá bàlyè y byèbé n yà n cír wé, kwálá gako lò mādù mú, ⁵n wò bè: «Lyè-na á vò Cinu á Yi rí kùlkó w yé né, Zhərdē bwí y cəcəl ré wə, sà lò gako vür nákulə òdù n zhì n pyápyela wa, kwálsé yó wə, ⁶mùni ga rə yə myərho á cəcəl wə. Dəno yí ní, á byä bé gə tú bə n'è bwərh ába bə zhe: «Sə nákulə né nyèbé mye kùrə?», ⁷s'á lyár be á wò: «Nákulə né nyèbé n'è lyírh ne kən b'e la gaga, bə Zhərdē bwí y nǝ mó gòm dwā wa Cinu Yi dəbré kùlkó w yé né, ò gá tú ò tó è wé o lyè yí ní. Mə zhən ga gòm dwā wa.»⁸Wó rəmyé e ce wèrhé ndə Zhozwe gá yà n pə be nyí bə bə wèrhé né mó: bə vür nákulə shí ndá nàlyè Zhərdē bwí y cəcəl ré wə, kwálsé yó wə, bə zhì, ndə Cinu Yi gá yà n byili Zhozwe ne né. Bə zə ne bə byerhe bə vò bə cí bə gá zul bə zǝ mǝǝ mó. ⁹Zhozwe ce bə cí nákulə shí ndá nàlyè y dwā yó nə zhì dǝ Zhərdē bwí y cəcəl ré wə, vwĩ-zwálnə bé byèbé bə y'á zhì kùlkó gá y'á cí bə nəsé mǝǝ mó. Sə nə gwě ɲwéné gāà ndá zà ga.¹⁰Vwĩ-zwálnə bé byèbé bə y'á zhì kùlkó w, zhì Zhərdē bwí y cəcəl ré wə, kən b'e yí Cinu Yi zòmè ré n yà n twĩ Zhozwe bə n byili n dwí rí n mú pyírh kókó; rə tó kən dèbé gako Muiiisi yà n pə rə nyí Zhozwe ne mó. Sə dwí rí wèrhé lálà rə byerhe. ¹¹Dwí rí púlápúlá gá tú rə byerhe rə zhè kwá né, Cinu Yi kùlkó w ndá vwĩ-zwálnə bé lyè bə vò bə yə rə yé né.¹²Orəben ndá Gaade kwálsé e súlí Manase kwálá y kəkálà y lyi bí lyè bə yə yé né ndá bə búlá wé ré, ndə Muiiisi gá yà n wəl be né. ¹³Lyi bí byèbé bə tó Cinu Yi yé né bə lyè ndá bə nər, ndá bə búlá wé ré bə zǝ Zheriko jə y səta mó, búlá né yil mú, y'á yú ndə bala mǝrərhé shí-əna ta. ¹⁴Dǝ ré rəmyé yùwə, Cinu Yi ce Zhozwe yil du Esərayel lyi byä bé púlápúlá cəcəl wə; sə bə nyàm Zhozwe n nyũ mú púlápúlá yí ní ndə bə gá nyàm Muiiisi ní ta.¹⁵Cinu Yi zè n wò Zhozwe ne: ¹⁶«Pə nyí vwĩ-zwálnə bé byèbé bə zhì dəbré nyá né kùlkó w ne, bə bə du Zhərdē bwí y wə.»¹⁷Zhozwe pə be nyí rí n wò: «Du-nə Zhərdē bwí y wə.»¹⁸Sə bə vwĩ-zwálnə bé byèbé bə y'á zhì Cinu Yi dəbré kùlkó w gá tú bə du Zhərdē bwí y cəcəl ré w yí ní, bə nəsé gá zhǝ sà la cə-kùli y wé cú yí ní, Zhərdē bwí y nǝ mó k'á kwè mə bə mə jàà y wa, mə sú mə bərh, mə n'è dūr ndə shāā ga ta.¹⁹Esərayel lyi byä bé du Zhərdē bwí y wé cànà náyéé dwā shí yùwə sə bə zul Jəlagal né, Zheriko yá-pélé wa, kən zǝ yí-púrhí sō. ²⁰Sə è gə wó nákulə né shí ndá nàlyè y nyèbé bə y'á vür Zhərdē bwí y wé mó yilə, Zhozwe ce bə cìi nì tǝ nə zhì dǝ, Jəlagal né. ²¹N zè n wò ne: «Dəno yí ní, á byä bé gə tú bə n'è bwərh bə dabá bə zhe: «Sə nákulə né nyèbé mye kùrə?», ²²2á m'á cí bi á wò mùni bə lwar: «tó cə-kùli wé bə byerhe Zhərdē bwí y jàà y kèbé wé. ²³Cinu á Yi rí ce Zhərdē bwí y jír cə-kùli á yé né, á byerhe ndə n gá yà n ce vwal-gə nə-fǝl w jír cə-kùli ná yé né ná byerhe mó ta. ²⁴Wó mùni ga dwə né gako ce y yó mó lwar bə Cinu Yi zhe jàn dǝdǝ, s'á nyè Cinu á Yi rí dǝ gako.»

Chapter 5

¹Amɔrɛtibá pyǎ bé byèbé gakó bà y'à ɲwéné Zhɔrdɛ bwí y yi-zùr sô mó, ndá Kanaã lyi pyǎ bé bà y'à jě bà zǎ Nè-fɔlɔ w ne mó gakó nyèè bà Cinu Yi ce Zhɔrdɛ bwí y jírɪ cə-kùlì yé né, bə byerhe; sə wu-zɛɛ nánfɔlɔ zɔ bɛ yilə, bə wun ga. ²Rəmyé yi ní, Cinu Yi zɛ n wɔ Zhozwe ne: «Sál nəmyin-pɔ-dwɛlsɛ nákul-pɔ shísí, ń ká ń má ń gò.» ³Zhozwe səl nákul-pɔ shísí n mə n gò jàà y kɛbé bà n'ɛ byè bà góm pyɛlɛ y mó yó. ⁴Nyí kɔn dɛbé rə ce Zhozwe gò be mó. Dwí rí tɛbé gakó rə y'à shər Ezhɪbtɪ ní mú, bala bé ndá bala bé byèbé gakó bà y'à wɔ́ búlɔ jàà w bà m'a vò né gakó y'à cù sómá yó, gɔ-elū ɛpòlò w wə, bə gə shər mó kwā né. ⁵E jà dwí rí tɛbé gakó rə y'à shər Ezhɪbtɪ ní mú y'à gòmà. Sə dwí rí lyi bí byèbé gakó bà lùl sómá yó, gɔ-elū ɛpòlò w wə, Ezhɪbtɪ ní shər mó kwā né mó, y'à yə gòm yé. ⁶Esərayel lyi byǎ bé zhən ga zhəl gɔ-elū ɛpòlò w wə byinə shí-ɛna, kɔn b'e yí bala bé byèbé gakó bà y'à wɔ́ búlɔ jàà w bà m'a vò né, bə y'à shər Ezhɪbtɪ ní mú, nyí rí gakó cì, bə gə y'à yə Cinu Yi cəl ré cili yilə. Cinu Yi yà ń zɛ n bwəl nyí bà bə t'á la tənà y ń bwəl ɛ nyí bà dabá nɛ, bə ń la nəba pɔ mó, nɔ bə nyí yé; yil ndá tūr n'ɛ dūr tɛ tənà y ɛmyé mó wɛá. ⁷Wó bə byǎ bé ń cí bə jàà y wa; sə wó bəmyé Zhozwe gòmà, bə gə y'à yə gòm mó yilə; bə y'à yə be gòm sómá yó yé. ⁸Sə bə gə tú bə gò bə nyí rí púlápúlá bə zhè, bə mɛ kùr yó, bə zulá jàà y wa, kɔn b'e yí bə wárh. ⁹Cinu Yi zɛ n wɔ Zhozwe ne: «Zà dɛ ré, à byíbyílí Ezhɪbtɪ cizhíl nánfɔlɔ w á nyí ní á ce kwā né.» Wó rəmyé e ce bə j'á n'ɛ byè jàà y ɛmyé mó bə Jələgalb kɔn b'e yí zà. ¹⁰Esərayel lyi byǎ bé zul Jələgal né, bə jí Pake y cànà y dwā shí ndá nənà yùwɛc dɛdɛné yi ní, jə y ɛ bwəl Zheriko ne mó wə. ¹¹Pake y zɛ nəkɔkólé yá, bə jú tənà y kùjú: búúri rə yə sǎ-nəbyɛ ce, e súlí jíjí ywé bə wòwə, dɛ ré rəmyé yù w cìcì. ¹²Sə bə gə jú tənà y kùjú w zɛ nəkɔkólé yá, ɛ j'á yə mánne y nyí ga. Esərayel lyi byǎ bé k'ɛ yə mánne nɛ yé. Bə jú kɔn dɛbé bə jər Kanaã tənà y wé byin rí rəmyé mó. ¹³Dɛ rədu, Zhozwe yà ń bwəl Zheriko ne. ń gə kwé n nyí dɛ, n púrí bal mɛdù ndá ń shù ń fwərh ń zhe ń jɔ́ wa, ń má ń zhí ń yé né. Zhozwe twé n yí ń nyí ní n bwərh mò n wò: «N nyí wɔ ná kwā né ráá ná zwə bé kwā né?» ¹⁴Bal mó lyár mɔ n wò: «À nyí tà lɔlò kwā né yé. Àmyé wó Cinu Yi shàdɛɛsé yó-cábal. À bàn ɛlǎsé.» Rəmyé yi ní, Zhozwe tu, n zə ń yé n pú tɛ, n zɛ n wò mɔ: «Nyí tɛ ń la ń tùntùnnə mó ne pɔ, yó-cábal?» ¹⁵Cinu Yi shàdɛɛsé yó-cábal mó wò Zhozwe ne: «Vūr ń nəcìlɛd né ń nɛsɛ ne, bə jàà y kɛbé ń zhí ɛ wé mó wó Yi jàà.» Sə Zhozwe vūr ń nəcìlɛ né.

Chapter 6

¹Zheriko cɔ w bɔwàlélé y'à sàáse cènè cènè yilá: lólò yà n tá n shí ò wé n dwi pwè nè yé, lólò mye yà n tá n zwi ò wé yé. ²Cinu Yi wò Zhozwe ne: «Nyí à co Zheriko òd'ò pyǝ mɔ òd'ò shàdè-byesé n jǝ wa. ³S'ámyé bala bé byèbé gako á wǝ búlú né jàà wà á m'á vò né mó, á m'á vò á m'á kákélé cɔ w cǎ, twər rədù dɛ gako. Á m'á wèrhé èta dwǎ nyàldù. ⁴Vwǐ-zwǎlnə bwǎlpyè m'a zə pyi-byərɥ nyimi pólsea shǎlpyè bə m'e yə kùlkó w yé né. Dwǎ nyǎlpyè dɛ ré yùwà, á m'á vò á m'á kákélé cɔ w cǎ twər tǎlpyè, sə vwǐ-zwǎlnə bé b'á wúl pólse. ⁵Pyi-bya nyu pólá y gə tú è wúl, á gə tú á nyèè pólá y cəl ré, dwí rí púlápúlá m'a mà búbwéé nánfwèlè rə cé. Cɔ w byíli y m'a wūr e ló té è jàà kùr ré yó. Sə rəmyé yi ní, dwí rí púlápúlá m'a zù cɔ w wé òdá búlú né, lò gako já n ná n bwí n yé né n má n la.» ⁶Nuuni byí Zhozwe zè n byè vwǐ-zwǎlnə bé n wò bɛ: «Kwè-nə dɔbré kùlkó w á zhǐ, sə vwǐ-zwǎlnə bwǎlpyè yə ò yé né òdá pyi-byərɥ nyimi pólse shǎlpyè.» ⁷N zè n wò dwí rí ni: «Lyè-na, á vò á m'á kákélé cɔ w cǎ, sə shàdéesé shèbé sə n'è yàl yé né mó yə Cinu Yi kùlkó w yé né.» ⁸Kɔn gako yàl òdá Zhozwe gə yà n byili dwí rí ni ní: vwǐ-zwǎlnə bé bwǎlpyè y bə y'à zə pyi-byərɥ nyimi pólse bə m'è ɲwéné Cinu Yi yé né mó lyè, sə bə wúl pólá. Cinu Yi dɔbré kùlkó w pú bə kùrə. ⁹Shàdéesé shèbé sə n'è yàl yé né mó y'à n'è zhəl vwǐ-zwǎlnə bé bə y'à n'è wúl pólse mó yé né, kwǎ-púrnə-shàdéesé zè sə n'è zhəl kùlkó w kwǎ né. Zhəl mó y'à n'è zhəl òdá pólse n'è wúl. ¹⁰Zhozwe pə nyí dwí rí ni n wò: «Á t'á la búbwéé mǎ yé, á t'á la ce bə nyèè á cəl yé, á t'á la á nyí púr yé, kɔn b'e yí dɛ ré tèbé à la ába nyí pə, éfóro á mà búbwéé á cé.» ¹¹Cinu Yi kùlkó w kákélé cɔ w cǎ twər rədù, bə k'á kwè bə b'e zǝ bə zúlá jàà y wé. ¹²Zhozwe dúli n zè nəkəkólé shǎá shǎá. Vwǐ-zwǎlnə bé kwè Cinu Yi kùlkó w bə zhǐ. ¹³Vwǐ-zwǎlnə bé bwǎlpyè y bə y'à zə pyi-byərɥ nyimi pólse shǎlpyè y bə m'è ɲwéné Cinu Yi kùlkó w yé né mó, k'è zè bə n'è zhəl òdá bə n'è wúl pólse. Shàdéesé shèbé sə n'è yàl yé né mó y'à n'è zhəl bə yé né, kwǎ-púrnə-shàdéesé zè sə pú Cinu Yi dɔbré kùlkó w kùrə. Zhəl mó y'à n'è zhəl òdá pólse n'è wúl. ¹⁴Bə zhəl bə m'e kákélé cɔ w cǎ twər rədù, dwǎ nǎlyè dɛ ré yùwà, bə k'á kwè bə bə bə zúlá jàà y wa. Bə wèrhé èta dwǎ nyàldù. ¹⁵Sə dwǎ nyǎlpyè dɛ ré yùwà, bə dǎmǎ bə zè òdá yi rí gwè yə púrh yé, bə vò bə m'e kákélé cɔ w cǎ òdá bə gə yà n'è wèrhé né. Sə wò dɛ ré rəmyé dúdú yù w bə zhəl bə m'e kákélé cɔ w cǎ twər tǎlpyè. ¹⁶Twər tǎlpyè y yó wə, vwǐ-zwǎlnə bé wúl pólse, Zhozwe zè n wò dwí rí ni: «mǎ-na búbwéé á cé bə Cinu Yi cɔ cɔ w á jǝ wa. ¹⁷Ná m'á cɔ cɔ w òdá kɔn dɛbé gako rə ɲwéné ò wé mó lyám lyám Cinu Yi yilá. Kə-nəfóló Arayaabe dúdú n mǎ n lú, ɲmyé òdá lyi byèbé gako bə m'a yə òdá mɔ jù w mú, n gə shèè tùntúmá bé byèbé ná y'à twí mú yilá. ¹⁸È gə wó ámyé yilá, s'á dɛ á cin á bək'á kwè kɔn ré tèbé bə mǎ sə bə cɔ lyám lyám Cinu Yi yil mú yé. È gə dà rəmyé á m'á vwè lwèle á cí Esərayel lyi byǎ bé zúlá jàà y yó wə á ce e jé té. ¹⁹Səbyí mú gako, sánámá mó gako, kɔn dɛbé gako bə zùrhì òdá kammɔ ráá òdá cǝbɔ m'a yə Cinu Yi n cí ri, sə bə m'a ló re Cinu Yi nǎcèndé yó.» ²⁰Zhozwe gə tú n pə nyá né nyèbé n zhè, dwí rí zè rə mà búbwéé rə cé, bə súli bə wúl pólá. Rə gə nyèè vwǐ-zwǎlnə bé pólse cəl ré, rə mà búbwéé nánfwèlè rə cé. Cɔ w byíli y j'á wūr e ló té è jàà kùr ré yó. Bə j'á zù cɔ w wa òdá búlú né, lò gako j'á ná n bwí n yé né n má n la; sə bə zwè cɔ wa. ²¹Bə gu cɔ w lyi bí gako òd'ò vwámá né gako lyám lyám òdá búlú-shimi Cinu Yi yilá: bala, kana, ebwá, nǎncərɥ; nǎ-byərɥ, pyiisi, bènərɥ ²²Zhozwe zè n wò bala bé bəlyè y bə y'à zhəl bə zə surhə bə byélé tənà y mó ne: «Zhəl-nə á zù kə-nəfóló w sǝ jù wə s'á vùr w òdá kɔn dɛbé gako rə wó ò nyǎn mó á ce pwè nè òd'á gə bwəl w nyí ní.» ²³Èbwá-dálá bé byèbé bə y'à zhəl bə zə surhə bə byélé tənà y mó, vò bə zù bə vùr Arayaabe, òdá n da mó, òdá n ná mó, òdá n nǎbwá bé òdá kɔn dɛbé gako rə y'à wó n nyǎn mó bə ce pwè nè. Bə súli bə vùr lyi bí byèbé gako bə y'à wó n dwí rí lyi mú, bə vò bə cí bi jàà kèbé è y'à dà Esərayel lyi byǎ bé zúlá jàà y wé. ²⁴Bə zè bə ji cɔ w òdá kɔn dɛbé gako rə y'à ɲwéné ò wé mó myín; è gə dà səbyí mú, e súli sánámá mó òdá wè ré tèbé rə y'à zùrhì òdá kammɔ ráá òdá cǝbɔ mó dúdú bə yə myín ji yé. Bə ló rəmyé Cinu Yi ji y nǎcèndé yó. ²⁵Zhozwe yè kə-nəfóló w Arayaabe ne òdá n dwí lyi bí ni nǎnyirɥ. Ní súli n yè kɔn dɛbé gako rə y'à wó n nyǎn mó ne. Arayaabe jòm cəcəl w kɔn b'e yí zà, n gə yà n shèè tùntúmá bé byèbé Zhozwe yà n twí bə vò bə zə surhə bə byélé Zheriko cɔ w mó yilá. ²⁶Rəmyé yi ní, Zhozwe ce bə dwí nyí bə wò: «Cinu Yi mà n ce yò pú lò mǝbɔn mà n zè n la Zheriko cɔ w kǝbɔ lú mú. È m'a yə n byi-ce y n la n mən ce ò zhì dɛn zè n zə n byi-kwǎ y n mən ce ò bɔwàlélé né.» ²⁷Cinu Yi yàl né òdá Zhozwe sə Zhozwe yil ré y'à du tənà y púlápúlá wə.

Chapter 7

¹Akã dówá kɔn ré tèbé bà y'à mǎ sǎ bà cò lyám lyám Cinu Yi yil mú shò kwā né. Bal màdù n' yà n' yil Akã co jè kɔn ré ràmýé mó wé. Ràmýé ce Cinu Yi lyim zè dǎdǎ rǎ n'è yì ñdá Esərayel lyi byǎ bé. Akã yà n' wó Zhəda kwálá y ló màdù, Kərəmyi byi, Zhəbədi nǎ, n' nambal mó yà n' yil Zheraa.²Zhozwe zhì Zheriko né n twí bala Ayi ní n wò: «Zhəl-nə á zə surhə á byélé tənà yá.» Ayi y'à ñwéné Bete-Awen yala ne, n' gə ñwéné Bətel né, è y'à ñwéné yi-púrhí sō. Bə lyē bə vò bə byélé ya. ³Bə shí gàà bə kwē bə b'e wó Zhozwe ne: «Dwí rí púlápúlá bək'á vò búlú né bú yil yé. Bala mǎòrhè rəlyé ráá mǎòrhè rə̀tò m'a vò bə bú ñdá Ayi. Bək'á pə lyààrè ràmýé dwí rí púlápúlá ne yé, b'è lyi bí bə já yé.»⁴Bala bə y'à yú ñdá mǎòrhè rə̀tò ta, shár dwí rí wé bə vò Ayi, sǎ bə dūr Ayi lyi bí yé né. ⁵Ayi lyi bí gu Esərayel lyi byǎ bé lyi bə yí ñdá shí-ètò ñdá bwə̀ldù ta; bə súlí bə jì bì bə lyē cə w bwə̀rə y nyí rí bə m'e yí Shebərəyim sǎ bə gu bi bə gá tú bə n'è swé bə bàn Zheriko səta yi ní. Esərayel lyi byǎ bé wun zè dǎdǎ bə wun gə kókó.⁶Zhozwe ñdá Esərayel lyi byǎ bé náncesé kǎr bə gándé, bə pwà shó bə ló bə yá-pǎlsé wa, bə tu bə zə bə yórh bə pú té Cinu Yi kùlkó w yé né kɔn b'e yí dǎdénéa. ⁷Zhozwe zè n wò: «Nyí wé Cinu Yi, byé yil n' ce dwí rí byerhe Zhərdē bwí yá? Wó m̀nì ga n' yé nába n' ce Amərətibá jǎ wa sǎ n' mǎ ce ná jé té yilə? Ná gə y'ǎ wò bə ná b'ǎ mē Zhərdē bwí y epáké y'à bə cǎ! ⁸À n'á lwəl mó Cinu, Esərayel lyi byǎ bé gá zè è dūr è zwə́ bé yé né èta mó, wó bə́kón à la wál èlāsé? ⁹Kanaā lyi bí ñdá tənà y lyi bí gako m'a nyèè, bə m'a zè bə bú ñdá nába, sǎ bə m'a ce ná yil ré jé té tənà y wé. Bə́kón n' la n' zè n' wèrhé n' yil ré rə́ du mú yilə?»¹⁰Cinu Yi wó Zhozwe ne: «Zè dǎ! Byé yilə n' tu n' zə n' yé y n' pú té?»¹¹dówá Bə zhìlì à dǎbré à y'à zə ñdá bə mó. Bə zhən ga co jè kɔn ré tèbé bà y'à mǎ sǎ bà cò lyám lyám à yil mú wé; bə gaga mó ñwəl kɔn rə́ wé, bə shèè rə́, bə co re bə wé ré wé. ¹²Ràmýé ce bə k'è wàr bə m'a zhì bə zwə́ bé yé né yé, bə m'a dūr bə yé né, bə bə vwē lwele bə pə bə cìn ni. Á gə yə ce kɔn ré tèbé á y'à mǎ s'á cò lyám lyám à yil mú jé té á cəcəl wə, à k'á t'á la né yál ñd'aba yé.¹³Zè dǎ n' tene dwí rí à yilə. N' m'a wó rə́: «Tene-na á cìn Cinu yilə, nə́kəl dǎ ré, bə wó Cinu, Esərayel lyi byǎ bé Yi rí n' ná n' wə̀lə: «Kɔn ré dǎbè á y'à mǎ dwā s'á cò à yil mú ñwéné n' sō Esərayel lyi byǎ bé. N' wàr n' m'a n' zhì n' zwə́ bé yé né gaga ñdá è gə dā á vùr rə́ á cəcəl w yé.»¹⁴Nə́kəl nə́kəkólé yá, á m'a twē á bə kwálá kwálá, sǎ kwálá y kèbé Cinu Yi la cír mú m'a e twē e bə jì jì; jì kèbé Cinu Yi la cír mú m'a twē e bə kèlé kèlé, sǎ kèlé kèbé Cinu Yi la cír mú lyi bí m'a twē bə bə màdù màdù. ¹⁵Bə m'a jì ló mǎbó n' co jè kɔn ré ràmýé wé mó myín, n'nyé ñdá kɔn dǎbè rə́ wó n' nyǎn mó gako, n' gə zhìlì Cinu dǎbré, n' súlí n' twí cizhìl nánfìlò Esərayel lyi byǎ bé né mó yilə.»¹⁶Zhozwe dúlì n' zè nə́kəkólé shāā shāā, n' ce Esərayel lyi byǎ bé twē e bə, kwálá kwálá sǎ tántéé y zə Zhəda kwálá yá. ¹⁷N' zè n' ce Zhəda kwálá y twē e bə jì jì, sǎ tántéé zə Zheraa jì yá. N' ce Zheraa jì y twē e bə, kèlé kèlé, sǎ tántéé y zə Zhəbədi kèlé yá. ¹⁸N' zè n' ce Zhəbədi kèlé y lyi bí twē bə bə màdù màdù. Tántéé y zə Kərəmyi byi Akã, Zhəbədi nǎ wá, n' nambal mó yà n' yil Zheraa.¹⁹Zhozwe zè n' wó Akã ne: «À byi, cèrhé Cinu Yi, Esərayel lyi byǎ bé Yi rí, sǎ jì n' yə́-byā; cí ni kɔn dǎbè gako n' wèrhé mó, bək'á shèè n' wu yé.»²⁰Akã lyár Zhozwe n' wó: «Zhənà, wó àmyé à gwar Cinu Yi, Esərayel lyi byǎ bé Yi rí. Nyí à gə wèrhé ma: ²¹À y'à nǎ Shənəyare kàmə̀zù-fwélè búlú wé ré wé, è cènè ré y'à bə dō zhe yé, ñdá səbyi-kùlsi zwǎ-èlyè, ñdá sánámá mǎ dùmì rí y'à yú ñdá səbyi-kùlsi shí-ènu dùmì ta; rə́ bwē zə ne a zè a pwà rə́. À shèè rə́ té, à kòrhó w cəcəl ré wə, səbyi mú ñwéné rə́ kùr wə.»²²Zhozwe twí tùntúma bə dūr bə vò kòrhó w wé: bə púrí zhən ga wé ré y'à shèè n' kòrhó w wé, səbyi mú zè mǎ ñwéné rə́ kùr wə. ²³Bə vùr wé ré té kòrhó w cəcəl wə, bə zə rə́ bə b'e pə Zhozwe ñdá gako ne: bə ló re té Cinu Yi yé né.²⁴Zhozwe ñdá Esərayel lyi byǎ gako zə Zheraa byi Akã, bə súlí səbyi mú ñdá kàmə̀zù-fwélè yá, ñdá sánámá mó ne bə m'e vò Akə̀re pyə́-góró w wé. Bə zə n' byǎ bé ñdá n' bəkwá bé ñdá n' nǎ wá, ñdá n' bəna yá, ñdá n' vwámá námpólsé, n' kòrhó w ñdá kɔn ré tèbé gako rə́ y'à wó n' nyǎn mó bə m'e súlí bə vò gə̀a.²⁵Bə gə́ yú gə̀a, Zhozwe wó Akã ne: «Byé yil n' vwē lwele n' pə nába? Cinu Yi mǎ n' ce lwele pú mú zà dǎ ré.» Ràmýé yó, púlápúlá dul mu ñdá nákulə. Bə dul be ñdá nákulə bə súlí bə jì bì myín.²⁶Ràmýé kwā né, bə zè bə cí nákul-púl n' yó, nákul-púl ré gwē ñwéné ñdá zà gwē. Wó ràmýé è ce bə gwē n'è byé jàà y èmyé mó zà bə «Akə̀re pyə́-góró.» Ràmýé yó Cinu Yi lyim rí rə́ y'à zè rə́ n'è yì dǎdǎ mó k'á tu.

Chapter 8

¹Ràmyé kwā né, Cinu Yi wò Zhozwe ne: «Bàk'á dùr ywē yé, sà n wu bàk'á ga myé yé. Zè n zà lyi bí byèbé gako n tene búlú né bú yil mú, n vò n bú ndá Ayi lyi bí. Nyi wé, à co Ayi pyǝ mó ndá n lyi bí ndá n co w e súlú n tənà y n jǝ wa. ²N m'á wèrhé Ayi nd'ò pyǝ mó ndá n gá wèrhé Zheriko nd'ò pyǝ mó né. Sà á wǝ á m'á pwà wè ré ndá vwamá né búlú né kwā né, á cici yilə. Tene n gá m'á shèè n tó co w kwā né n bú ndá w né mó n cí.» ³Zhözwe já n zè nmyé ndá lyi bí byèbé gako n tene búlú né bú yil mú, n la n vò n bú ndá Ayi. N cír bala mǝrhè shí-etǝ, shǝdè-byərǝ, n zè n twǝ bí ndá cǝcǝ. ⁴N yà n pǝ be nyi n wǝ: «Nyǝ-nə á la vò á shèè á tó co w kwā né á m'á bú ndá wa; á bàk'á twǝ ò yala ne á vò pyépyé dǝdǝ yé; s'á gako tene á zhǝ. ⁵Ámyé ndá lyi bí byèbé gako bà nǝné ndá ne mó, ná m'á vò ná bwǝlse co w ne. Ò lyi bí gá du bà la nába jəl, ná m'á dùr bà yé né, ndá twər náyéé ré ta. ⁶Sə bà m'á du bà pú ná kùrə, kən b'e yǝ ná zə bé ná du co w wa, ná yǝ pyépyé; bà bà m'á wǝ dwā ne: «Bə n'è dùr ná yé né ndá twər náyéé ré ta; sá ná m'á dùr bà yé né. ⁷Ràmyé yǝ ní, ámyé m'á sàrh á shòò jàà y wé, á zǝ á zù á zwē co wa, Cinu á Yi rǝ co w á jǝ wa. ⁸Á gá tú á zwē wə, s'á jǝ w myǝn; á m'á wèrhé ndá Cinu Yi gá pǝ nyi ní. Wó nyi rǝ rǝmyé à n'á pǝ ába.» ⁹Zhözwe ce bà zǝ bà vò bà shòò jàà y wé. Bà zhǝl bà vò bà jòm Bətel ndá Ayi bwǝl mó wə, Ayi co w yǝ-zür səta. Zhözwe mǝ n zǝ dwǝ rǝ cǝcəl wə cǝcǝ y ǝmyé mó. ¹⁰N dúlǝ n zǝ nǝkǝkǝlé shǝā shǝā, n byélé rǝ. Nmyé ndá Esərayel lyi byǝ bé lyi bí nǝncəsə yə rə yé né bà shər bà la vò bà bú ndá Ayi. ¹¹Lyi bí byèbé gako bà y'á tene búlú né bú yil mú, bà y'á nǝné ndá mǝ mó, tó mó bà vò bà bwǝlse co w yé né; bà zǝ bà zul Ayi jə-gwǝ sǝ. Nə-gǝlǝ y'á nǝné bəmyé ndá Ayi cǝcəl wə. ¹²Zhözwe vür bala bà yǝ ndá mǝrhə rǝnu ta, n ce bà shèè Bətel ndá Ayi bwǝl mó wə, Ayi co w yǝ-zür sǝ. ¹³Dwǝ rǝ zul Ayi jə-gwǝ sǝ, kwā-púrǝ-shǝdǝsǝ zul co w yǝ-zür sǝ. Zhözwe zǝ pyǝ-gǝrǝ w wé cǝcǝ y ǝmyé mó. ¹⁴Ayi pyǝ mó gá nǝ rǝmyé, nmyé ndá n dwǝ rǝ púlápúlú ndá co w lyi bí, zǝ lǝlǝ bà du bà la vò bà bú ndá sə-jərǝh w yó, Araba yé né. N yà n yǝl bà bà y'á tene bà shèè co w kwā bà la m'e bú ndá mǝ yé. ¹⁵Zhözwe ndá púlápúlú yǝ bà jǝ bi, bà zǝ bà dùr bà yé né bà zǝ èpòlò w səta. ¹⁶Bə byé co w lyi bí púlápúlú bà ce bà kwā né, mǝnǝ ga bà jǝ bi. Bà jǝ Zhözwe, sə rǝmyé zǝ be bà du co w wa, bà yǝ jàà kǝbé è nye wé. ¹⁷Lò mǝdù ga yə Ayi ndá Bətel né mǝ, n yə dwǝ n tó n pú Esərayel lyi byǝ bé kùr yé. Bà co w bwǝlǝlǝ y'á pul bà gá y'á tú bà pú kùrə bà n'è jǝ yǝ ní. ¹⁸Cinu Yi zǝ n wǝ Zhözwe ne: «Cǝ swé ré n jǝ w mó n mǝ zǝ Ayi co w, b'á la w n jǝ w co.» Zhözwe cǝ swé ré n jǝ w mó n zǝ Ayi səta. ¹⁹N gá cǝlè n jǝ y yǝ ní, bala bé byèbé bà y'á shèè mó j'á sàrh lǝlǝ bà du bà shòò jàà y wé, bà dùr bà zù co w wa, bà zwē w; bà yə lǝlǝ bà jǝ w myǝn. ²⁰Ayi lyi bí pyǝrhǝ bà nyi: bà púrǝ co w nyərǝ sə la yǝ wə. Lò mǝdù ga myé yà n ká n bà jàn zhe n la dùr n vò jàà kǝl kǝl wé yé. Esərayel lyi byǝ bé byèbé bà y'á n'è dùr bà la èpòlò w səta mó pyǝrhǝ bà k'á bǝn Ayi lyi bí byèbé bà y'á pú bà kùrə bà n'è jǝ bi mú səta. ²¹Zhözwe ndá púlápúlú púrǝ lyi bí byèbé bà y'á shèè mó zwē co wa, nyərǝ myé n'è dwǝ co w wa sə la dǝ; bà k'á kwǝ bà bà bú ndá Ayi lyi bí. ²²Bə dwā bé shí co w wé bà du bà b'è jəl be; Ayi lyi bí y'á zǝ bà nǝné cǝcəl wə: bà byèbé y'á nǝné èpákə, byèbé myé nǝné èpá dǝ mó. Esərayel lyi byǝ bé gu bi: lò mǝdù ga myé yə dùr n lú yé, mǝdù ga myé yə dǝl nǝnyǝ yé. ²³È gá wǝ Ayi pyǝ mó yilə, bà zǝ nmyé nǝnyǝ bà m'e vò bà pə Zhözwe ne. ²⁴Esərayel lyi byǝ bé gá tú bà gu Ayi lyi bí púlápúlú gǝ sǝ, èpòlò w kǝbǝ Ayi lyi bí y'á jǝ bi bà m'e vò ò wé mó bà zhǝ, bà gá gu bà gako lyám lyám ndá búlú-shimi bà zhǝ, bà púlápúlú k'á kwǝ bà bà Ayi, bà gu lyi bí byèbé bà dǝl mó gako ndá búlú-shimi. ²⁵Lyi bí byèbé gako bà cù dǝ ré rǝmyé yù w mú yǝl núnə mǝrhè shí ndá rǝlyə, bala ndá kana ga; bà gako y'á wǝ Ayi lyi. ²⁶Zhözwe yə n jǝ y kǝbé n yà n mǝ n cǝ swé ré mó kwǝ yé, è gá dǝ n gá gu Ayi lyi bí gako n zhǝ Cinu Yi yil mú kwā né. ²⁷Sə pwà co w vwamá né ndá búlú wé ré, rə yə bà cəl, ndá Cinu Yi gá yà n pǝ nyi Zhözwe ne né. ²⁸Zhözwe jǝ Ayia myǝn, n ce co w gako jǝrh jǝ-bwər, jàà kǝbé lǝlǝ ká n tǝné è wé mó; jàà y ǝmyé gwǝ nǝné zà zà. ²⁹È gá wǝ Ayi pyǝ mó yilə, n ce bà tǝr mǝ cǝ yó, n mǝ gǝà kən b'e yǝ dǝdǝné. Sə yǝ rǝ gá tú rə zù kwā né, Zhözwe pə nyi bà só n cù w tǝ cǝ w yó. Bà jǝ w tǝ co w bwərə y nyi ni, bà zǝ bà ló nǝkul-púl nǝnfǝlǝ ò yó; nǝkul-púl ré rǝmyé gwǝ nǝné zà zà. ³⁰Zhözwe zǝ n lù vwǝ-júlú* Cinu Yi, Esərayel lyi byǝ bé Yi rǝ yilə, Ebal pyǝ w yó ³¹kən tó ndá Cinu Yi tǝntǝnnə Muiyisi nyi rǝ n yà n pǝ ne mó ne, ndá rə gá y'á kǝ Muiyisi Nyə né sǝbé ré wé né: vwǝ-júlú òmyé lù ndá nǝkulə nyèbé lù ku yə səl. Bà cí vwǝ nǝmpúmá cǝcǝ rə yó bà pə Cinu Yi ni; bà súlǝ bà pə yə-zúlú vwǝ. ³²Zhözwe zǝ n ká n kǝ Nyə né Muiyisi yà n kǝ n pə ne mó, nǝkulə né yó n pə be. ³³Esərayel lyi byǝ bé púlápúlú ndá nǝncəsə ndá nyə né byilnə bé ndá bür-kǝrna bé, e súlǝ zhǝlə bé ndá tənà y cici lyi bí y'á zhǝ dǝbré kùlkǝ w jə-jǝ nd'ò jə-gwǝ ga sǝ. Bà y'á zhǝ vwǝ-zwǝlnə bé, bà wǝ Levyitibá bà zhǝ Cinu Yi dǝbré kùlkǝ w yé né. Bà kǝkǝlǝ y èdù y'á zhǝ Gərəzhim pyǝ w yé né, bà kǝkǝlǝ y dǝ mó zǝ è y'á zhǝ Ebal pyǝ w yé né. Kən tó Cinu Yi tǝntǝnnə Muiyisi nyi rǝ n yà n pǝ shǝā ga Esərayel lyi byǝ bé dwǝ rǝ bwəl cù yilə. ³⁴Ràmyé kwā né, Zhözwe kǝrmə Nyə né zǝmà né gako, bwəl náàcənə ndá bwəl nǝmbəlwélə ga, ndá rə gá kǝ Nyə né sǝbé ré wé né gako. ³⁵Zòmè rǝdù ga tǝné, nyèbé gako Muiyisi yà n byili mú wé, Zhözwe yə kǝrmə Esərayel lyi byǝ bé bà y'á tú dwā yó mó gako yé né yé; e súlǝ kana bé ndá bəsoná bé ndá zhǝlə byèbé bà y'á nǝné bà cǝcəl w mó yé né yé.

Chapter 9

¹Sə pyä bé byëbé gako bà y'à ηwéné Zhordē bwī y yi-zùr sō mó, pyàr ré nyí rí wé, pyàr ré kùr w pyälsé nyí rí wé ñdá byëbé bà y'à jě bà twélé Mədetərəne y vō w ne, Lyəbā yala ne mó, è n'è yāl e wō Yititibā, Amərətibā, Kanaā lyi bí, Pərəzhitibā Yivyitibā, Zhəbuzhitibā pyä bé, ²ce nyi dwā wa bà la m'e tó dwā bà bú ñdá Zhozwe ñdá Esərayel lyi byä bé. ³Gabaš lyi bí nyèè kən dēbé Zhozwe wèrhé Zheriko ñdá Ayi ni; ⁴bəmye zē bà pyä surhə: bà lyər bà cinə muni ga bà bək'á lwar bà pər yé bà pwā ywáəle nándwə ñdá sē bōlsē nándwərh sə kār kār bà nyel nyel bà zhī bà bənesé ne; ⁵bə pwā nə-cil-dwə nə nyel nyel bà ce, bà zē bà zù kāmə-zù-dwərh; búru w kōbō bà y'à co bà byé sómá kō yil mú gako y'à wō búr-eywaale nánkūlsi. ⁶Bə zhəl bà vō bà nə Zhozwe Jəlagal zulə jàà y wa, bà wō nūmyé ñdá Esərayel lyi byä bé bala bé ne: «Nə shí tənà kēbé è nye wé. Nə n'è lwəl ába b'á shēné a zə dōbre ñdá nába.» ⁷Esərayel lyi byä bé bala bé zē bà wō Yivyitibā ne: «dədənne, á jě ná cəcəl wə, etər nə m'á tó né ná zə dōbre ñd'ába?» ⁸Sə bà wəl Zhozwe ne: «Nə wō ñ tūntūnnə.» Zhozwe zē n bwərh bè n wō: «Byé lyi ñd'ába? Yē á shí ní?» ⁹Bə lyár mó bà wō: «Ñ tūntūnnə bé shí tənà kēbé è nye dēdē wé, Cinu ñ Yi rí yilə, bà ná nyèè bà gə n'è zòm ní yil ré rə du mú yò né. Nə nyèè kən dēbé gako ní wèrhé Ezhibti ní ¹⁰ñdá kən dēbé gako ní wèrhé Amərətibā pyä bé bəlye y bà y'à ηwéné Zhordē bwī y epákə mó ne: Eshəbš pyš Səwəne ñdá Bashā pyš Oge ní yà á jě Ashətarəte né mó. ¹¹Nə nāncəsé ñdá nə tənà y lyi bí gako wəl nába: «Tənə-na kùjū á ce á byé sómá kō yilə; zhəl-nə á nə be s'á wō bè: nə wō á tūntūnnə.» Rəmyé yilə, shēné-na á zə dōbre ñdá nába əlāsē. ¹²Nyí ná búru wō: ò y'à wō bārhé ná gə co w ná byé ná sō kálsé w yi ní, dē ré tēbé ná shər ná bàn á sō mó; əlāsē, nyí wə, ò jīrh yəywaal-kūlsi. ¹³Sē bōlsé shēbé ná y'à ce sə sú ñdá sə y'à gwé wō nándūrh mú, nyí si sə kār kār; nyí ná kāməzwīsi ñdá nə nəcilə né, rə jú kókó sómá nyen ré dēdē mó yilə.» ¹⁴Esərayel lyi byä bé zwē bà wé ré bà y'à co bà byé mó, e jà bà yə pyä sə bà sú Cinu Yi cəl yé. ¹⁵Zhozwe shēné bà ce dwā yó ñdá be n zē n zə dōbre ñdá be; dōbre rəmyé ce bà mə sə bà yē be nányīrh. Dwí rí yé né cinə bé gako dwí nyí rí rəmyé mó. ¹⁶Sə gə shēné bà zə dōbre ñdá be, dwā nətō kwā né, bà tú bà nyèè bà lyi bí bəmyé mó wō bà jə-dwā, bà ηwéné bà cəcəl wə. ¹⁷Bə zē bà vō bà zù bà cəme né nə y'à wō Gabaš, Kəfyəra, Bəerəwəte ñdá Cərayəte-Yərim mó wé. ¹⁸Sə bà yə be gwi yé, dwí rí yé né cinə bé gə y'à dwí nyí ñdá Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi rí yil ré, bà bà t'á la be gu mú yilə. Sə dwí rí púlápúlə ηwūŋwūnī ñdá yé né cinə bé. ¹⁹Yé né cinə bé gako zē bà wō dwí rí púlápúlə ne: «Nə dwí nyí ñdá be ñdá Cinu Esərayel lyi byä bé Yi rí; ná k'é wār be lwele ná m'á wèrhé gaga yé. ²⁰Nyí kən dēbé ná m'á wèrhé be mó: nə m'á yē be bà gwé zə myəl, muni ga lyi-shuuri bək'á ló ná yó wə nyí rí ná dwí bà shō kwā né mó yil yé.» ²¹Yé né cinə bé gə wō bà bà yē be bà gwé zə myəl bà shō kwā né mó, bà j'á jīrh dā-lwərnə ñdá nə-mənnə dwí rí púlápúlə yilə, ñdə yé né cinə bé gə y'à byili bi ní mó. ²²Zhozwe zē n byé bè, n wō bè: «Byé yilə á jējéré nába, á wō b'á gə shí má jàà y nye dēdē e jà á jě ná cəcəl wə? ²³Kən zhí zà è m'é la gaga, lwele tu á kwā né; á mədū ga mye wār ní mà n yə kən dō ñdá è gə dā yə-bal yé. Á m'á yə dā-lwərnə ñdá nə-mənnə dúdú, à Cinu Yi jì y yilə.» ²⁴Bə zē bà lyár Zhozwe: «Nə dūr á ywé dēdē, wō rəmyé è ce nə wèrhé èta: twər nánzhəzhš bà y'à tú bà cí nəmyé ñ tūntūnnə bé ne, nyí rí ñ Cinu Yi rí yà ní pə ní tūntūnnə Muiyisi ní mú. Ní byili bà ní la ába tənà y púlápúlə pə, sə n gu è lyi bí gako á yé né. ²⁵Əlāsē, nyí nába ñ jš wa, wèrhé nába ñdə kən gə cən e jà rə má ñdá mó né.» ²⁶Zhozwe zə be èta, sə ní zwē be jš wə, bà yə be gwi yé. ²⁷Kən zhí dē ré rəmyé e m'e yí zà, ní ce bà jīrh dā-lwərnə, nə-mənnə dwí rí ñdá Cinu Yi vwī-júlú w yilə, jàà y kēbé Cinu Yi la cír mú wé.

Chapter 10

¹Zhərazəlem pyʃ Adonyi-Sedeke tú n bə n nyèè bà Zhəzwe zwē Ayi cə w sə n cə w lyám lyám Cinu Yi yilə; sə n wèrhé Ayi nd'ò pyʃ mó ndə n gá wèrhé Zheriko nd'ò pyʃ mó né. N nyèè mye bà Gabaʃ lyi bí mye y'a co dwā yó ndə sə bə jē bə cəcəl wə. ²Sə rəmyé gakó y'a n'è zē wu ni dēdē bà Gabaʃ y'a wə cə-fɔlɔ, ɔ y'a wə pyə-cə dō, ɔ y'a du Ayi, s'ò bala bē gakó j'a y'a wə kəndar. ³Zhərazəlem pyʃ Adonyi-Sedeke twi bə vò bə wə Ebərʃ pyʃ Oyam ne ndə Yəramwote pyʃ Pyərayam ne ndə Ləciishi pyʃ Yəfyiyə ne e súli Egəlʃ pyʃ Dəbyiiri ni: ⁴«Bà-nà á sē ne ná bú ndə Gabaʃ, ɔ gá zə dɔbre ndə Zhəzwe ndə mó yilə.» ⁵Amərətibá pyā bē bənu yá, Zhərazəlem pyʃ mó, Ebərʃ pyʃ mó, Yəramwote pyʃ mó, Ləciishi pyʃ mó ndə Egəlʃ pyʃ mó co nyi dwā wa bə zē bəmyé ndə bə shədéésé gakó vò, bə zù Gabaʃ cə w wē, bə bú ndə wə. ⁶Gabaʃ lyi bí twi bə vò bə wə Zhəzwe né, Jələgal zulá jàà y wē: «Bək'á cē n tūntūnnə bē ne sāʃ yé. Bà-nà ná sō lələ á sē nába, á zwē nába bə Amərətibá pyā bē bə n̄wéné pyār ré w mó gakó co nyi dwā wa bə m'è bwí ndə nába.» ⁷Zhəzwe já n zhì Jələgal né n zhìr n̄myé ndə lyi byébé gakó bə y'a tene búlú né bú yil mú e súli shədé-byəsé gakó bə vò. ⁸Cinu Yi wə Zhəzwe ne: «Bək'á dūr ywē yé, nyi á co be n j̄ wə; bə mādù ga wār n má n zhì n yé né yé.» ⁹Zhəzwe zhəl cəcē y nāmpúm n mā n shí Jələgal, n yí n lyi Amərətibá. ¹⁰Cinu Yi ce bə dūr bə lə dwā ne yé né, n ce bə búlú bə n̄wéné be Gabaʃ né. N jì bi n mā n vò Bete-Orʃ sə-jilá y səta, n bú ndə bē n mā n yí Azeka ndə Makəda. ¹¹Sə bə gá y'a n'è dūr yé né, bə yí Bete-Orʃ s̄s-swərá yí ní, Cinu Yi zhì d̄-yi wə n dul be ndə nákul-fwààlè bə m'e yí Azeka; sə bə cūwə. Byébé nákulə né nə shí d̄ ndə bədūkwalə ta gu mú k'è du byébé gu ndə búlú-shimì ní mú. ¹²Zhəzwe zē n zòm n ce Cinu Yi ni, d̄ ré tēbé Cinu Yi co Amərətibá j̄ w mó. N zòm Esərayel lyi byā bē yirh wə n wò: «Nənyónó, swərh zhì Gabaʃ yə-pələ wa, cànə, swərh zhì Ayalʃ vɔlɔ w yó!» ¹³Sə nənyónó w swərh o zhì, cànə y mye zhì jàà èdù kən b'e yí Esərayel lyi byā bē cí è jim è zwə bē yó. Nənyónó w swərh o zhì jàà èdù d̄-yi rí cəcəl wə, kən yí ndə d̄ nāmpúm ta, sə ɔ yə pyā o zù lələ yé. Bə k̄ yò w ɔmyé Cángá cəbal mó sēbé ré wē. ¹⁴D̄ yə né yàl, d̄ ré rəmyé yé né ráá d̄ ré rəmyé kwā né, rə nyerhe dwā ndə d̄ tēbé Cinu Yi zwē numbyíni nyi ní mú ta yé; bə Cinu Yi yà ná n sē Esərayel lyi byā bē ne n bwí búlú né. ¹⁵Rəmyé kwā né, Zhəzwe ndə púlápúlú k'á kwē bə vò bə zulá jàà y wa, Jələgal né. Zhəzwe ce be gu pyā bē bənu y Makəda né ¹⁶Amərətibá pyā bē bənu y y'a dūr bə vò bə shēè myélé ré wə, Makəda né. ¹⁷Sə bə tú bə wə Zhəzwe ne: «Bə nɔ pyā bē bənu y bə shēè myélé ré wə, Makəda né.» ¹⁸Zhəzwe zē n wò: «Byi byíli-nə nákul-fwààlè á m'a pyi myélé ré nyi rí, s'a cí bala rə nyi ní bə yili rí. ¹⁹Sə è gá wə ámyé yilə, á bək'á zhì yé, jì-nə á zwə bē, cār-nə byébé bə pú kwā mó nyi rí; á bək'á yē be, bə zù bə ceme né wē yé, bə Cinu á Yi rí co be á j̄ wə. ²⁰Sə Zhəzwe ndə gá tú bə n̄wéné be, bə gu bí lyám lyám bə zhè yí ní, lyi jàlə vwār h bə dūr bə zù ceme né nyébé bə y'a lù bə kákélé ne bə m'è yili ní mú wē. ²¹Dwí rí púlápúlú kwē rə bə rə zulá jàà y wa, Zhəzwe yala ne, Makəda né ndə yə-zulá; lòlò kə n yə Esərayel lyi byā bē nyi pyā yé. ²²Rəmyé kwā né, Zhəzwe zē n pə nyi n wò: «Pul-nə myélé ré nyi rí s'a vūr pyā bē bənu y byébé á ce pwē nē á pē.» ²³Bə wèrhé èta zhən ga, sə bə vūr pyā bē bənu y myélé ré wə bə ce pwē nē bə zə be bə vò Zhəzwe sō: wə Zhərazəlem pyʃ mó, Ebərʃ pyʃ mó, Yəramwote pyʃ mó, Ləciishi pyʃ mó ndə Egəlʃ pyʃ mó. ²⁴Sə bə gá tú bə vūr be bə ce pwē nē bə m'e vò Zhəzwe sō yí ní, Zhəzwe byē Esərayel lyi byā bē bala bē gakó, n zē n wə lyi bí byébé bə y'a tene búlú né bú yil mú yé né ciná bē, bə y'a n'è tó mo mó ne: «Twē-nə á yí, cí-nə á nər h pyā bē byébé byəsé yó.» Bə twē bə yí, bə cí bə nər h pyā bē byəsé yó. ²⁵Zhəzwe zē n wə be: «Á bək'á dūr ywē yé, á wun bək'á gə mye yé. Yál-na wu-j̄ ciná. Wó èta Cinu Yi mà n wèrhé né ndə á zwə bē byébé gakó á la bú ndə be mó.» ²⁶Rəmyé kwā né Zhəzwe gu pyā bē, n ce bə jele be d̄ cémé n̄nu ne; sə bə m̄ d̄ cémé né ne kən b'e yí dādēnē. ²⁷Yi rí gá tú rə n'è zwí yí ní, Zhəzwe pə nyi bə bə só be t̄ cémé né yó, sə bə ló be myélé ré tēbé bə y'a shēè rə wē mó wə. Bə zē bə pyi myélé ré nyi rí ndə nákul-fwààlè; rə ná y j'a gwē n̄wéné gāà kən b'e yí zà. ²⁸D̄ ré rəmyé yùwə, Zhəzwe bú n zwē Makəda, n gu ɔ pyʃ mó nd'ò lyi bí gakó ndə búlú-shimì. N cə cə w, n gu ɔ lyi bí gakó lyám lyám Cinu Yi yilə. N yə lòlò ne yē n̄nyí yé. N wèrhé Makəda pyʃ mó ndə n gá yà n wèrhé Zheriko pyʃ mó né. ²⁹Zhəzwe zhì Makəda né n vò Lyəbəna, sə púlápúlú tó mo; sə n bú ndə Lyəbəna. ³⁰Cinu Yi ce Lyəbəna nd'ò pyʃ mó ga j̄ wə. Esərayel lyi byā bē gu lyi bí byébé bə y'a n̄wéné ɔ wē mó gakó. È yə ɔ lò mādù ga mye ne yē n̄nyí yé. Esərayel lyi byā bē wèrhé ɔ pyʃ mó ndə bə gá y'a wèrhé Zheriko pyʃ mó né. ³¹Zhəzwe zhì Lyəbəna né n vò Ləciishi, sə púlápúlú tó mo. N pú cə w, n zē n bú ndə wə. ³²Cinu Yi ce Ləciishi j̄ wə. Esərayel lyi byā bē bú e zwē w dwā n̄lyè d̄ ré yùwə; Esərayel lyi byā bē gu lyi bí bə y'a n̄wéné ɔ wē mó gakó ndə búlú-shimì ndə e gá y'a wèrhé Lyəbəna né ta. ³³Rəmyé yí ní, Gezeere pyʃ Oram zē n vò n la Ləciishi ní s̄ā n bú, sə Zhəzwe gu n̄myé ndə n lyi bí, n yə n lò mādù ga mye ne yē n̄nyí yé. ³⁴Zhəzwe zhì Ləciishi ní n vò Egəlʃ, sə Esərayel lyi byā bē púlápúlú tó mo; bə pú cə w, bə zē bə bú ndə wə. ³⁵Bə zwē cə w d̄ ré rəmyé yù w cici, bə gu ɔ lyi bí gakó ndə búlú-shimì. N gu lyi byébé gakó bə y'a n̄wéné cə w wē mó d̄ ré rəmyé yùwə cici Cinu Yi yilə ndə n gá yà n wèrhé Ləciishi ní ta. ³⁶Zhəzwe zhì Egəlʃ né n vò Ebərʃ, sə púlápúlú tó mo; sə n bú ndə Ebərʃ. ³⁷Bə zwē Ebərʃ cə w, bə gu ɔ lyi bí, ɔ pyʃ mó nd'ò ceme né ndə lyi bí byébé gakó bə y'a n̄wéné nə wē mó ndə búlú-shimì. N yə lò mādù ga mye ne yē n̄nyí yé; kən yàl ndə n gá yà n wèrhé Egəlʃ né. N cə cə w, n gu ɔ lyi bí gakó lyám lyám Cinu Yi yilə. ³⁸Rəmyé kwā né, Zhəzwe pyirhí n zā Dəbyiiri, sə Esərayel lyi byā bē tó mo, sə n bú ndə Dəbyiiri. ³⁹N zwē

Dəbyiiri ɛ̀d'ô pyʒ mɔ́ ɛ̀d'ô ceme né. Bə gu ɔ̀ lyi bí byɛ̀bé gakó bə y'à ɛ̀wɛ́nɛ ɔ̀ wé mó ɛ̀də búlá-shìmi, Cinu Yi yilə. Zhozwe yə̀ lɔ̀ mɛ̀dù ga mye ne yě nānyì yé. N wèrhé Dəbyiiri ɛ̀d'ô pyʒ mɔ́ ɛ̀də n gá yà n wèrhé Ebərɔ́ ɛ̀də Lyə̀bəna ɛ̀d'ô pyʒ mɔ́ ne.⁴⁰ Zhozwe zwē tənà y gakó: pyà̀r ré nyí rí, Nəgəevə nyí rí, pyà̀r ré kùr w pyà̀lsé nyí rí, pyà̀r ré nə̀bàn ré nyí rí ɛ̀də nə̀ pyắ bə́ gakó. N yə̀ lɔ̀ mɛ̀dù ga mye ne yě nānyì yé, n gu kò-nyì gakó Cinu Yi yilə ɛ̀də Cinu, Esərayel lyi byắ bə́ Yi rí, gá yà n pɔ́ nyí ní.⁴¹ Zhozwe ɛ̀wɛ́nɛ bə kɔ́n gá zhì Kədeshe-Barənəya e m'e yí Gaza e súlí kɔ́n gá zhì Gəshen tənà y nyí rí e m'e yí Gabaɔ́ mɔ́.⁴² N tó dwā n zwē pyắ bə́ bə́ ɛ̀də bə́ tənəsé ga twər rə̀dù, bə́ Cinu Esərayel lyi byắ bə́ Yi rí y'à n'è sɛ́ ne rə́ bwí búlá bú yi ní.⁴³ Rəmyé kwā né, Zhozwe ɛ̀də púləpúlə k'á kwḗ bə́ vò bə́ zulá jàà y wa, Jə̀ləgal né.

Chapter 11

¹Asɔɔre pyɔ̃ Yabē gá tú n nyèè bà Zhozwe bú ñdá pyã bé n zwē bà tənèsé, ñ twí tùntúmá Madɔ̃ pyɔ̃ Yɔ̃babe ñdá Shəməɔ̃ pyɔ̃ e súlí Akəshəfe pyɔ̃ mó sō. ²N súlí n twí tùntúmá pyã bé byèbè bà y'à ñwéné jà-gwà sō pyà̃ ré nyí rí wé mó sō; ñdá byèbè bà y'à ñwéné Araba né ñdá Cənəɔ̃tea bù-fwèlè y jà-jí sō mó sō; ñdá byèbè bà y'à ñwéné pyà̃ ré kùr w pyà̃sè nyí rí wé mó sō; e súlí byèbè bà y'à ñwéné Dɔɔre jà y wé yi-zùr w mú sō. ³Kanaã lyi bí y'à ñwéné yi-púrhí ñdá yi-zùrh wà; Aməɔ̃təbá, Yititibá, Pəɔ̃zhitibá ñdá Zhəbuzhitibá y'à ñwéné pyà̃ ré wa; Yivyitibá y'à jé Erəməɔ̃ pyɔ̃ w kùr wà, Myəsəpa tənà y wa. ⁴Bə zè bà du, bàmyé ñdá bà shədéésé gakó, dwí nánzhəzhɔ̃ ñdá nà-fɔ̃lɔ̃ nyí nyòrhɔ̃ byá ta, ñdá shəshərh ñdá búlú eshərh-vwə̃tur nánzhɔ̃. ⁵Pyã bé bàmyé gakó pə nyí dwā ne bà bà bà jà dwā, bà b'e zul Myəɔ̃m nəná bé nyí ni bà la m'e bú ñdá Esərayel lyi byá bé. ⁶Cinu Yi wə Zhozwe ne: «Bə́k'á dūr bà ywé yé, bà nə̀kɔ̃l dē ré, yi rí tēbè èta mó cici, à m'à ce bà gakó Esərayel lyi byá bé bí jǔ wa, nánçùrì. N m'à gǔ bà shəshesé nà-gwésé ñ súlí ñ ji bà búlú eshərh-vwə̃tur rí myĩn.» ⁷Zhoxwe ñdá lyi bí byèbè gakó bà tene búlú né bú yil mú bà bà lyi bi Myəɔ̃m nəná bé nyí ni, bà j'a zù bà yó bà bú ñdá be. ⁸Cinu Yi ce be bà jǔ wa, sà bà ñwéné be, bà jì bi bà m'e yí Sədɔ̃ Cə-fɔ̃lɔ̃ wá, ñdá Myəsəɔ̃fəte-Məyim e súlí Myəsəpe jà y wə, yi-púrhí wə. Bà gu bi, bà yə mādù ga mye ne yě nányi yé. ⁹Zhoxwe wərhé be kən dēbè Cinu Yi yà ñ wəl mo bà ñ wərhé mó: ñ gòm bà shəshesé nà-gwésé, n súlí n ji bà búlú eshərh-vwə̃tur rí myĩn. ¹⁰Rəmyé yi ní, Zhoxwe ká n kwè n bà n bú n zwē Asɔɔre. N gu ò pyɔ̃ mó ñdá búlú shù. Shāã ga, Asɔɔre y'à wó pyã bé bàmyé gá y'à cì ní mú nyí rí púlápúlá cə-fɔ̃lɔ̃ wá. ¹¹Bə gu lyi bí byèbè gakó bà y'à ñwéné ò wé mó ñdá búlú-shimì Cinu Yi yilə muni ga bà ce bà jé tē lyám lyám. Kò-nyi rədù ga mye yə dāl yé; bà zè bà ji Asɔɔre myĩn. ¹²Zhoxwe zwē pyã bé bàmyé ceme né gakó ñdá nà pyã bé gakó; n zè n gu nà pyã bé ñdá búlú shù. N gu bi Cinu Yi yilə ñdá Cinu Yi tùntunnə Muiyisi gá yà ñ pɔ nyí ní. ¹³Sə Esərayel lyi byá bé yə ceme né nyèbè nà y'à ñwéné jì-bwə̀dèrè dādwalá yó mó òdù ga myĩn ji yé, è gə dā Asɔɔre dúdú Zhoxwe ju myĩn. ¹⁴Esərayel lyi byá bé pwà wé tēbè bà zwē ceme né nəmyé wé búlú né yi ni mú, ñdá vwámá né, bà cici yilə. Sə bà gu numbyĩnsí gakó lyám lyám ñdá búlú-shimì. Bà yə kò-nyi rədù ga mye ne yě yé. ¹⁵Cinu Yi tùntunnə Muiyisi yà ñ byili Zhoxwe ne kən dēbè gakó Cinu Yi yà ñ pɔ ñmyé ne rə nyí mú. Sə Zhoxwe yə kaka ne yě rə tu tē Cinu Yi nyə né nəmyé mó wé yé. ¹⁶Zhoxwe zwē tənà y èmyé mó púlápúlá: Pyààré nyí rí ñdá Nəgəeve púlápúlá nyí rí ñdá Gəshen tənà y púlápúlá, ñdá pyà̃ ré kùr w pyà̃sè y nyí rí, Araba, Esərayel lyi byá bé pyɔ̃ wá, ñd'ò tē-sō nyí rí. ¹⁷Zhoxwe zə, kən zhi Alake pyɔ̃ w ò zhí dē kən ză Səyiiri səta mó e m'e yí Baal-Gaade, Lyəbā jà y wə, Erəməɔ̃ pyɔ̃ w kùr wà, pyã bé gakó, n ñwéné be n zè n gu bi. ¹⁸Zhoxwe bú ñdá pyã bé bàmyé gakó, dwā nánzhəzhɔ̃. ¹⁹Cə òdù ga yə né yàl ò pyà yə-zúlú ñdá Esərayel lyi byá bé, è gə dā Yivyitibá dúdú bà jé Gabaɔ̃ né mó. Esərayel lyi byá bé tó búlú denne bà m'e zwē ceme né dwā bé gakó. ²⁰Cinu Yi yà ñ gu ñ wé n kù bà wun ní muni ga bà bú ñdá sə n tó rə denne n ce bà gu bi lyám lyám ñmyé yilə. Èta bà t'á la bà nənɔ̃ dūr yé, sə bà ñwéné bà gu bi lyám lyám ñdá Cinu Yi gá yà ñ pɔ nyí Muiyisi ni ní. ²¹Rəmyé yi ní, Zhoxwe tú n gu Anəcitibá bà y'à ñwéné pyà̃ ré w mó, ñdá Ebəɔ̃ né, Dəbyiiri ñdá Anaabe né e súlí Zhəda ñdá Esərayel lyi byá bé pyà̃ ré gakó yó. Zhoxwe gu bi, n cə bà ceme né lyám lyám Cinu Yi yilə. ²²Anəcitibá mādù ga mye yə dāl tənà y wé yé. Sə bà y'à gwé ñwéné Gaza né, Gaate ñdá Ashəɔ̃ɔ̃de né. ²³Zhoxwe zwē tənà y púlápúlá kən gakó tó ñdá Cinu Yi gá yà ñ wəl Muiyisi ni ní. N zè n kwè y n pə Esərayel lyi byá bé ne, n tə y kwálá gakó ñdá è cəl. Sə rəmyé kwā né, tənà y shĩrh ñdá búlú né bú.

Chapter 12

¹Nyí pyä bé byèbé ηwéné búló né wé, bæ zwé bà tənà y bæ ciní Zhordē bwí y yi-púrhí sō, kɔn zhì Arənō nà-gòlò w ne e m'e yí Erəmō pyō w ne ñdà Araba já y nyí rí gako, yi-púrhí sɔta mɔ: ²Wó Səwɔne, Amɔrɔtibá pyō mɔ: n yà n jě Eshəbō né. N yà n cī Arɔwɛere cɔ w ò ηwéné Arənō nà-gòlò w nyí ni. N yà n sùlì n cī nà-gòlò w nyí rí cəcəl ré, e sùlì Galaade tənà y kəkàlà, kɔn m'e vò Yabɔke nà-gòlò w ne, Amō byā bé swé ré.³N yà n sùlì n cī Araba, e m'e vò Cənərɔte bù-fwèlè y ne, yi-púrhí wə, ñdà kɔn m'e vò Araba bù-fwèlè y ne, Nəkwə nà-fɔlò w ne, yi-púrhí wə, kɔn ză Bət-Yəshəmɔte sɔta; e sùlì Pyəsəga pyō w nəbán ré kùr wə, jə-jí sō, ñdà kɔn gá bwəl gaa mɔ nyí rí. ⁴Pyō mɔ dō mɔ y'à wó Oge, Bashā pyō mɔ, Erəfəyitibá bà gwé dāl mɔ mədù. N yà n jě Ashətarɔte ñdà Edərəyi ní. ⁵N yà n cī Erəmō pyō wá, ñdà Saləka ñdà Bashā nyí rí púlápúlá kɔn b'e yí Gəshuritibá ñdà Myəkətitibá swá né; e sùlì e ce Galaade tənà y kəkàlà né, Eshəbō pyō Səwɔne tənà yá. ⁶Cinu Yi tùntùnnə Muiyisi ñdà y'à ηwéné be búló né wé. Cinu Yi tùntùnnə Muiyisi zē n pə tənà y èmyé nyí rí gako Orɔben ñdà Gaade kwálsé lyi bí ni, e sùlì Manase kwála y kəkàlà y ne.⁸⁷Zhozwe ñdà ηwéné pyä bé bəmyé mɔ búló né wé, Zhordē bwí y yi-zùr sō, kɔn zhì Baal-Gaade né, Lyəbā já y wə e m'e yí Alake pyō w ò zhí dē Səyiiri sɔta mɔ. Zhozwe pə tənà y èmyé nyi rí gako Esərayel lyi byā bé kwálsé ne sə ciní, kɔn tó ñdà sə gá jě jě né: 8 Pyàaré wa, pyàr ré kùr w pyálsé y nyí rí wa, Araba né, Pyàaré nəbán ré nyí rí wa, èpòlò wə ñdà Nəgeevə né. Wó Yititibá, Amɔrɔtibá, Kanaā lyi bí, Pərazhitibá, Yivyitibá ñdà Zhəbuzhitibá bà y'à jě gaa mɔ. Nyí pyä bé bəmyé mɔ:⁹Zheriko pyō mɔ, mədù. Ayi cɔ w ò ηwéné Bətel yala ne mɔ pyō mɔ, mədù. ¹⁰Zhərazalem pyō mɔ, mədù. Ebərō pyō mɔ, mədù. ¹¹Yərəmɔte pyō mɔ, mədù. Ləciishi pyō mɔ, mədù. ¹²Egəlō pyō mɔ, mədù. Gəzeere pyō mɔ, mədù. ¹³Dəbyiiri pyō mɔ, mədù. Gedəere pyō mɔ, mədù. ¹⁴Orəma pyō mɔ, mədù. Araade pyō mɔ, mədù. ¹⁵Lyəbəna pyō mɔ, mədù. Adəlam pyō mɔ, mədù. ¹⁶Makəda pyō mɔ, mədù. Bətel pyō mɔ, mədù. ¹⁷Tapəwa pyō mɔ, mədù. Efəere pyō mɔ, mədù. ¹⁸Afəeke pyō mɔ, mədù. Ləshərō pyō mɔ, mədù. ¹⁹Madō pyō mɔ, mədù. Asɔɔre pyō mɔ, mədù. ²⁰Shəmərō-Myərō pyō mɔ, mədù. Akəshəfe pyō mɔ, mədù. ²¹Taanake pyō mɔ, mədù. Mejido pyō mɔ, mədù. ²²Kədeshe pyō mɔ, mədù. Yəkənəyam pyō mɔ, Karəmel né, mədù. ²³Dɔɔre pyō mɔ, Dɔɔre já y wə, mədù. Goyim pyō mɔ, Gəlile né, mədù. ²⁴Tərəsa pyō mɔ, mədù. Pyä bé gako wó shí-etō ñdà mədù.

Chapter 13

¹Zhozwe yà n jirh nánce, n byinà né yó w y'à ju ní. Cinu Yi zè n wò mɔ: «N jirh nánce, e ja tənà y kèbé è n'è yál zō e ciní mú nyí rí rə dāl mɔ gwě já dēdē.²Nyí tənà y nyí rí rə gwě dāl mɔ: wó Shilisəti lyi bí ndá Gəshəritibá ceme né gakó; ³kən zhi Shəwɔɔɛ né, Ezhibti tənà y yé y ne mɔ, e m'e vò jà-gwà sō, Ekərɔ tənà y ne, bə mə sə bə nyí y ndə wó Kanaā lyi bí bə cɪ y ta: wó pyā bé bənu y byèbé bə y'à n'è nwènə Shilisəti lyi bí bə jě gāa: Gaza pyɔ mɔ ndá Ashəɔɔɔde pyɔ mɔ ndá Ashəkəlɔ pyɔ mɔ ndá Gaate pyɔ mɔ, e súlí Ekərɔ pyɔ mɔ. Avitibá súlí bə jě gāa.⁴Kən zhi jà-jí sō, e ce Kanaā lyi bí tənà y gakó ndá Məyara Sədɔ lyi bí cɪ mú, e m'e yí Afeka, e súlí e m'e yí Amɔrətibá swé ré. ⁵E ce Gəbələtibá tənà y ndá Lyəbā nyí rí púlápúlá né, yi-púrhí w mú, kən zhi Baal-Gaade né, Erəmɔ pyɔ w kúr wə e m'e yí Ləbo-Amaate.⁶Pyààré lyi bí gakó, e zhi Lyəbā né e m'e vò Myəsəɔfəte-Məyim, ndá Sədɔ lyi bí gakó. Amyé cici m'à jì bɪ a zwé bə tənà y a pə ne. Nmyé tum rí wó n tó tántéé denne n tə y n pə ne dúdú, e ciní nd'á gá pɔ mɔ nyí ní. ⁷Elásé, zè n tə tənà y émyé n pə kwálsé nəbɔ y ndá Manase kwálá y kəkálá y ne e yə sà cəl.⁸Orɔben ndá Gaade kwálsé e súlí Manase kwálá y kəkálá y dō mɔ lyi bí nɔ cəl-tənà y kèbé Muiyisi pə be mɔ wé, Zhərdé bwí y epáké, yi-púrhí wə, rə merhe ndə Cinu Yi tūntūnnə Muiyisi gá yà n pə be né mɔ: ⁹kən zhi Arɔwɛɛɛ cɔ w ɔ ɲwéné Arənɔ nə-gɔlɔ w nyí ni, e súlí, kən zhi cɔ w kɔbɔ ɔ ɲwéné nə-gɔlɔ w cəcəl ré w mɔ, e ce Mədəba tənà y è wó já-è-zè-dé né e m'e yí Dibɔ.¹⁰E súlí Amɔrətibá pyɔ Shəwɔɔɛ, n yà n cɪ Eshəbɔ, ceme né gakó e m'e yí Amɔ byā bé swé ré. ¹¹E súlí Galaade ndá Gəshuritibá ndá Myəkətitibá tənà y ndá Erəmɔ pyɔ w púlápúlá ndá Bashā nyí rí púlápúlá e m'e yí Saləka. ¹²E súlí Oge n yà n cɪ Ashətarɔte ndá Edərəyi mɔ, Erəfəyitibá byèbé bə y'à gwě dāl mɔ mədù, tənà y púlápúlá, Bashā nyí rí wé. Muiyisi yà n ɲwéné be búlá né wé n zè n jì bɪ n zwé bə tənəsé n ciní.¹³Sə yə Gəshuritibá ndá Myəkətitibá jì bə zwé bə tənəsé bə ciní yé. Remyé rə ce Gəshuuri ndá Myəkəte mē ndá Esərayel lyi byā bé kən b'e yí zà gwě.¹⁴E jà Muiyisi yə cəl pə Levyi kwálá y ne yé: wó panse shəbé bə n'è pə Cinu Yi ni, Esərayel lyi byā bé Yi rí ni mú, səmyé sə wó è cəl ndə n gá yà n byili ní.¹⁵Muiyisi pə cəl Orɔben kwálá y byā bé ne kən merhe dwā ndə bə jisí. ¹⁶Bə nɔ tənà y kèbé è zhi Arɔwɛɛɛ cɔ w ɔ ɲwéné Arənɔ nə-gɔlɔ w nyí ni mú, ndá cɔ w kɔbɔ ɔ ɲwéné nə-gɔlɔ w cəcəl ré w mɔ, e ce tənà y kèbé è wó já-è-zè-dé né, Mədəba yala ne mɔ né.¹⁷E súlí Eshəbɔ nd'ò ceme né gakó nə ɲwéné tənà y è wó já-è-zè-dé w mɔ: Dəbɔ Bəmɔte-Baal ndá Bete-Baal-Mewɔ, ¹⁸Yaase ndá Kədəmɔte ndá Myəfaate, ¹⁹Cəɔyətəyim, Səbama, Səɛte-Shaare já y yó gurə pyàɔ ré yó.²⁰Bete-Pəwɔɔɛ, Pyəsəga pyɔ w nəbán ré ndá Bete-Yəshəmɔte, ²¹tənà y è wó já-è-zè-dé ceme né gakó, Amɔrətibá pyɔ Shəwɔɔɛ n yà n cɪ Eshəbɔ, gá yà n cɪ mú nyí rí gakó. Muiyisi yà n ɲwéné nmyé ndá Majane yé né ciná bé búlá né wé: Eyi, Erəkem, Suuri, Uuri ndá Erəba, bə y'à jě tənà y wé, Shəwɔɔɛ yà n cɪ bɪ.²²Bəwɔɔɛ n yà n wó já-péré cəbal mɔ, byí Balame, yál lyi bí byèbé gu ndá búlá-shimi ní mú mədù. ²³Orɔben byā bé swé ré y'à wó Zhərdé bwí y ndá kən gá bwəl gāa mɔ nyí rí. Wó rəmyé rə yál Orɔben byā bé cəl ré ndə nə ceme né ndá nə cə-bwálsé, kən²⁴Muiyisi pə cəl Gaade kwálá y ne: n pə cəl Gaade byā bé ne kən merhe dwā ndə bə jisí. ²⁵Bə nɔ Yazəɛɛ tənà y, ndá Galaade ceme né gakó, e súlí Amɔ byā bé tənà y kəkálá kən b'e vò Arɔwɛɛɛ cɔ w ɔ ɲwéné Araba yé y w mɔ. ²⁶E súlí, kən zhi Eshəbɔ è m'e yí Aramate-Myəsəpə ndá Bətonyimi e súlí kən zhi Məyənəyimi e m'e yí Ləɔənwaaɛ swé ré;²⁷e súlí já y nyí rí wé: Bete-Arame, Bete-Nəmyəra, Səkɔɔte ndá Safɔ, Eshəbɔ pyɔ Shəwɔɔɛ gá yà n cɪ mú nyí rí rə dāl mɔ, e súlí Zhərdé bwí y ndá kən gá bwəl gāa mɔ nyí rí, e m'e yí Cənəɛte bə-fwélə y yó-gurá, Zhərdé bwí y yi-púrhí sō. ²⁸Wó Gaade byā bé cəl ré ndá rə ceme né ndá nə cə-bwálsé éta, kən merhe dwā ndə bə jisí.²⁹Muiyisi pə cəl Manase kwálá y kəkálá y né, n pə cəl Manase kwálá y kəkálá y byā bé ne kən merhe dwā ndə bə jisí. ³⁰Bə tənà y zhi Məyənəyimi ní, e ce Bashā nyí rí púlápúlá né, Bashā pyɔ Oge gá yà n cɪ mú nyí rí gakó, e súlí Yəyiiri kwəərhé gakó rə wó ceme shə-shəldù Bashā nyí rí wé. ³¹Galaade tənà y kəkálá, e súlí Ashətarɔte ndá Edərəyi Oge gá yà n cɪ mú nyí rí ceme né, Bashā nyí rí wé, yál Manase byí Məciiri byā bé cəl, è n'è yál è wó Məciiri byā bé kəkálá yá, kən merhe dwā ndə bə jisí.³²Wó cəl ré rəmyé Muiyisi zhi Məwaabe já y wə, Zhərdé bwí y yi-púrhí sō, kən merhe dwā ndá Zheriko, n tə mɔ. ³³Sə Muiyisi yə cəl pə Levyi kwálá y ne yé: wó Cinu Yi, Esərayel lyi byā bé Yi rí n wó è cəl ré ndə n gá yà n byili rí bɪ ní.

Chapter 14

¹Nyí kɔn dɛ̀bɛ̀ nɔ, rɛ̀ wɔ̀ bɛ̀ cɛ̀l Kanaã tɛ̀nà y wɛ̀; cɛ̀l rɛ̀ tɛ̀bɛ̀ vwɛ̀-zwɛ̀lnɔ* Elɔyazaare ndá Nuuni byí Zhodzwe ndá kwálsɛ̀ jísí cíná pɔ̀ bɛ̀. ²Bɛ̀ tó tántéé denne, bɛ̀ tɛ̀ cɛ̀l bɛ̀ pɛ̀ kwálsɛ̀ nɛ̀bɔ̀ y ɛ̀dù ɛ̀dù gakó ne ndá kwálá y kàkàlɔ̀ y ne ndá Cinu Yi gá yà n pɔ̀ nyí Muiyisi ní ní. ³Bɛ̀ Muiyisi yà n pɔ̀ cɛ̀l kwálsɛ̀ sàlyé y ndá kwálá y kàkàlɔ̀ y sɛ̀ wɔ̀ Zhordɛ̀ bwí y yi-púrhí sɔ̀ mó ne, sɛ̀ n yà n yà cɛ̀l pɛ̀ Levyitibá ne bɛ̀ dwá bɛ̀ cɛ̀cɛ̀l w yé. ⁴Zhodefú byá bɛ̀ gá y'à wɔ̀ kwálsɛ̀ sàlyé mó, Manase ndá Efɛ̀rɛ̀yim, ce bɛ̀ zɛ̀ bɛ̀ yà cɛ̀l ràdù ga myɛ̀ pɛ̀ Levyitibá ne, tɛ̀nà y wɛ̀ yé, ɛ̀ gá dà cɛ̀mɛ̀ né nyɛ̀bɛ̀ bɛ̀ la nà wɛ̀ jòm mó dúdú e súlɔ̀ jàásɛ̀ nà nyí ní mú, bɛ̀ vwámá né ndá bɛ̀ jɛ̀-kɔn rɛ̀ yilɔ̀. ⁵Esərayel lyi byá bɛ̀ wɛ̀rhɛ̀ ndá Cinu Yi gá yà n pɔ̀ nyí Muiyisi ní ní, bɛ̀ m'e tɛ̀ tɛ̀nà yá. Zhɛ̀da byá bɛ̀ zɛ̀ bɛ̀ b'è nɔ Zhodzwe Jəlagal né. Rəmyé yi ní, Kənəzhitibá lɔ̀ mɛ̀dù, Yəfūne byí Kalɛ̀bɛ̀ zɛ̀ n wɔ̀ mó: «N yé pamparɛ̀ kɔn dɛ̀bɛ̀ Cinu Yi wɛ̀l Muiyisi Yi lɔ̀ mó ne, àmyé ndá nmyé shò kwá né, Kədeshe-Barənəya né. ⁷Cinu Yi tɛ̀ntɛ̀nnə Muiyisi twí nì, a zhì Kədeshe-Barənəya né a vò a zə surhə a byélɛ̀ tɛ̀nà y, nd'á zhe byinə shí-ɛ̀nà; sɛ̀ à kwɛ̀ a b'á pul à wu a cí mu kɔn dɛ̀bɛ̀ à y'à nɔ mó. ⁸À da-byá bɛ̀ byɛ̀bɛ̀ bɛ̀ y'à tó ne bɛ̀ vò mó ce dwí rí wu gá kókó, s'àmyé y'à n'á tó Cinu à Yi rí ní nd'á wu gakó. ⁹Dɛ̀ rɛ̀ rəmyé yùwə, Muiyisi dwí nyí rí tɛ̀bɛ̀ n wɔ̀: «Zhən zhənà, à n'á dwí nyí bɛ̀ tɛ̀nà y kɛ̀bɛ̀ n cí n nà y ɛ̀ wɛ̀ mó m'á yə nmyé ndá n byá bɛ̀ cɛ̀l, twéé twéé yilɔ̀, n gá tó Cinu à Yi rí ní ndá n wu gakó mó yilɔ̀.» ¹⁰Elásɛ̀, Cinu Yi ce à yírhə ɛ̀wɛ̀né ndá n gá byili ní, byinə shí-ɛ̀nà ndá nənɔ kwá né n gá zòm ndá Muiyisi ní. Rəmyé yi ní ndá Esərayel lyi byá bɛ̀ y'à gwɛ̀ ɛ̀wɛ̀né gɔ̀-elū ɛ̀pòlò w wa ɛ̀ n'ɛ̀ zhəlɔ̀. Sə nyí àmyé à zhe byinə shá-lyɛ̀ ɛ̀ndá nənɔ zà. ¹¹Zà, à gwɛ̀ jè ndá Muiyisi gá yà n twí nì yi ní ta. À zà zà jàn rɛ̀ ndá jàn rɛ̀ à y'à m'á zhəl búlɔ̀ né jàà y w à k'á twí mú gwɛ̀ wɔ̀ ràdù. ¹²Rəmyé ce, pɛ̀ pyɔ̀ w kɔ̀bɔ̀ Cinu Yi zòm ɔ̀ zòmà, dɛ̀ rɛ̀ rəmyé yù w mú, bɛ̀ n nyɛ̀ rə yùwə bɛ̀ Anəcitibá ndá cə-fwààlɛ̀ bɛ̀ lù byílsí dɛ̀dɛ̀ bɛ̀ m'e kákélɛ̀ ne mó ɛ̀wɛ̀né gàà. Dədɛ̀nnɛ Cinu Yi mɔ̀ n yə né ndá ne, rəmyé ce à m'á ɛ̀wɛ̀né a zwɛ̀ w a cíní ndá Cinu Yi gá yà n bwəl nyí ní.» ¹³Zhodzwe cí bwəl* Yəfūne byí Kalɛ̀bɛ̀ yó n zɛ̀ n pɔ̀ Ebərɔ̀ cɔ̀ w, ɔ̀ la yə n cɛ̀l. ¹⁴Wɔ̀ rəmyé rə ce Yəfūne, Kənəzhitibá lɔ̀ mó, byí Kalɛ̀bɛ̀ nɔ Ebərɔ̀ cɔ̀ w ɔ̀ wɔ̀ n dwí rí cɛ̀l kɔn b'e yí zà dɛ̀ rɛ̀; wɔ̀ n gá tó Cinu Yi, Esərayel lyi byá bɛ̀ Yi rí ní ndá n wu gakó mó yilɔ̀. ¹⁵Ebərɔ̀ cɔ̀ w y'à jèrɛ̀ ɔ̀ yil Cəɛ̀yatɛ̀-Arəba: Arəba yà n wɔ̀ lyi-fɛ̀lɔ̀ Anəcitibá gakó cɛ̀cɛ̀l wə. Rəmyé kwá né tɛ̀nà y shírh ndá búlɔ̀ né bú.

Chapter 15

¹Nyí Zhəda kwálá y byá bé cəl ré kən merhe dwā ndə bə jisí. Rə y'à twèlé rə vò Edóm swé ré səta, Shini èpòlò wá, kən ză jà-jí sô Təyāmā səta. ²Bə swé ré jà-jí sô mó y'à zhì Nəkwă nà-fǎl w yá-pèlé y ne, kən zhì nà-fǎl w kəkàlā y è nyé dwā ndə mājòlò ta è ză Nəgeevne ne, ³rə twèlé rə tó Akərəbyim sə-jilá y ne rə vò jà-jí səta, rə tó Shini ní rə lyé, rə zé rə kwé rə vò Kədeshe-Barənəya jà-jí sô, rə tó Eshərō, rə kwé rə ză Adaare, rə zé rə gwé rə ză Karəka; ⁴rə tó Ashəmō rə lyé, rə twèlé rə yí Ezhibti nà-gǎl w ne, rə vò rə m'e yí Nà-fǎl w ne. «Wó rəmyé rə m'à yà á jà-jí sô swé ré.» ⁵Yi púrhí wə, swé ré y'à wó Nəkwă nà-fǎl w e m'e vò Zhərdē bwí y yó-gurá y ne. Jà-gwā sô mó, rə y'à zhì nà-fǎl w y kəkàlā y è zù tənà y wé mó ne rə vò Zhərdē bwí y yó-gurá y ne. ⁶Swé ré y'à kwé rə vò Bete-Ogəla, rə tó Bete-Araba jà-gwā ne, rə zé rə kwé rə lyé rə yí Orəben byí Bəwane Nákulu w ní. Rə y'à kwé rə lyé rə tó Akəre pyə-góró w ne, rə ză Dəbyiiri; rə zé rə gwé jà-gwā sô rə ză Jəlagal Adumyimi sə-jilá y yé né, nà-gǎl w jà-jí sô. Rə y'à n'è tó Eyin-Shəmeshe náná bé nyí ní rə zé rə yí Eyin-Orəgwel. ⁸Swé ré y'à kwé rə twèlé Ben-Yənome pyə-góró w ne, Zhəbuzhitibá vǎ ne, jà-jí sô, è n'è yál e wó Zhərazalem, rə zé rə lyé rə jì pyó w kǎbó ò nǎwéné Yənome pyə-góró w yé né, yi-zùr w mú, yá-pèlé wa, Erəfəyitibá vǎl w yó-gurá y wə, jà-gwā sô mó. ⁹Swé ré y'à zhì pyó w yá-pèlé wa, rə gwé rə yí Nəfətwə náná bé nà-bùl y yó, rə lyé rə twèlé rə ză Yəyim Efərō pyó w wé, rə zé rə gwé rə ză Baala, è n'è yál e wó Cəryaate-Yəyərīm. ¹⁰Rə zhì Baala né rə gwé yi-zùr wə, rə ză Səyiiri pyó wá, rə tó túr pyó w sarh ne, jà-gwā sô, è n'è yál e wó Kəsalō, rə sô rə vò Bete-Shəmeshe, rə tó Təməna rə lyé. ¹¹Rə y'à twèlé rə tó Ekərō sarh ne, jà-gwā sô, rə gwé Shəkarō né, rə tó Baala pyó w wa rə lyé rə yí Yabənəyel, rə zé rə vò rə gu yó Nà-fǎl w ne. ¹²Yi-zùr swé ré y'à wó Mədətərəne y ndə kən gá bwál gāà mó nyí rí. Wó Zhəda byá bé tənà y, kən gá kəkélé né èta, kən merhe dwā ndə bə jisí. ¹³Bə pə cəl Yəfūne byí Kaləebe ne, Zhəda byá bé cəcəl wə, ndə Cinu Yi gá yà n pə nyí Zhəzwe ne né: wó Cəryate-Arəba, ò wó kən rədu ndə Ebərō. Arəba yà n wó Anake da. ¹⁴Kaləebe jì Anake byá bəto yá: Shəshəyi, Ayəmə ndə Tələməyi n zwé bə tənà yá. Bə wó Anake nème. ¹⁵N zhì gāà n zhīr n vò n bú ndə Dəbyiiri lyi bí; Dəbyiiri yil náyéé ré y'à wó Cəryate-Səfəere. ¹⁶Kaləebe zé n wó: «À m'à pə à bəko Akəsa lò mó mǎbó n mǎ n bú ndə Cəryate-Səfəere n zwé w mó ne, n yə n kē.» ¹⁷Kənaaze byí Otənyel, Kaləebe da-byí mú, zé n bú n zwé cə wa; Kaləebe já n pǎ n bəko Akəsa n la n yə n kē. ¹⁸Sə Akəsa gá yú Otənyel sô yi ní, n ce Otənyel lwəl ce n da Kaləebe ne. Akəsa gá sô té n bəna y yó, Kaləebe zé n bwərh mo n wó: «Bəkon n ná n yálá?» ¹⁹N lyár mə n wó: «À n'a lwəl mó kən rədu. N gá pə ne ce Nəgeevne nyí rí wé mó yilə, súl n pē nē mye jààsə.» Kaləebe pǎ dē-sô pwáálé ndə té-sô pwáálé. ²⁰Wó rəmyé rə yál Zhəda kwálá y byá bé cəl ré kən merhe dwā ndə bə jisí. ²¹Cəme né nyébə nə y'à nǎwéné Zhəda byá bé kwálá yá-pèlé wa, Edóm swé ré səta, Nəgeevne né, y'à wó Kavəsəyel, Edere, Yəguri, ²²Cəna, Jəməna, Adəyada ²³Kədeshe, Asəre-Yətanā, ²⁴Zifi, Təlem, Bəyaləte, ²⁵Asəre-Nándū wá, Kəryəwə-Esərō, è n'è yál e wó Asəre ²⁶Amame, Shəma, Məlada, ²⁷Asar-Gada, Eshəmō, Bete-Pələete, ²⁸Asar-Shəwal, Bəer-Shəba ndə kən gá bwál gāà mó nyí rí, ²⁹Baala, Yəyim, Ekəme, ³⁰Elətolade, Kəshili, Orəma, ³¹Shəkəlage, Madəməna, Sanəsana, ³²Ləbəwəte, Shələyim, Eyin-Erəmō: nə gako wó cəme shí-əlyé ndə nəbó e súl nà cə-bwálsé. ³³Pyàaré kūr w pyálsé y nyí rí cəme né y'à wó: Eshətatwəl, Səreya, Ashəna, ³⁴Zanwa, Ein-Gənimí Tapəwa, Ename, ³⁵Yəraməwəte, Adəlam, Soko, Azeka, ³⁶Shəryəyim, Adətəyim, Gədəra, Gədərətyəyim: cəme shí ndə nəna ndə nə cə-bwálsé. ³⁷Sənā, Adəsha, Myəgədal-Gaade, ³⁸Jələyā, Myəsəpe, Yəkəteyel, ³⁹Ləciishi, Bəsəkəte, Egəlō, ⁴⁰Kəbō, Lamase, Cətəlishi, ⁴¹Gədərəte, Bete-Dagō, Naama, Makəda: cəme shí ndə nyəldū ndə nə cə-bwálsé. ⁴²Lyəbəna, Eteere, Ashā ⁴³Yəfəta, Ashəna, Nəshibi ⁴⁴Kəyəla, Akəzəbi, Məresha: cəme nəbó, ndə nə cə-bwálsé. ⁴⁵45 Ekərō nd'ò cəme né e súl ò cə-bwálsé. ⁴⁶46 Kən zhì Ekərō e súl kən ză yi-zùr mú, cə kǎbó gako ò bwál Ashədwəde ne nd'ò cə-bwálsé. ⁴⁷47 Ashədwəde, nd'ò gá cí má nyí rí nd'ò cə-bwálsé, Gaza nd'ò gá cí má nyí rí nd'ò cə-bwálsé kən m'e yí Ezhibti nà-gǎl w, Mədətərəne ndə kən gá bwál gāà mó nyí rí. ⁴⁸Pyàaré nyí rí wé wó: Shəmyiri, Yətiiri, Soko ⁴⁹Danna, Cəryate-Sanna, è n'è yál e wó Dəbyiiri, ⁵⁰Anaabe, Eshətaməwa, Animyi ⁵¹Gəshen, Olō, Gəlo: cəme shí ndə òdu ndə nə cə-bwálsé. ⁵²Araabe Dumə, Eshəyā, ⁵³Yənum, Bete-Tapəwa, Afeka, ⁵⁴Yəməta, Cəryate-Arəba, è n'è yál e wó Ebərō, Shəwəre: cəme nəbó ndə nə cə-bwálsé. ⁵⁵Məwō, Kəramel, Zifi, Yutə, ⁵⁶Zhəzəreyel, Yərakəyam, Zanwa, ⁵⁷Kəyin, Jəbəya, Təməna: cəme shíyé ndə nə cə-bwálsé. ⁵⁸Aləwuli, Bete-Suuri, Gədwəre ⁵⁹Maarate, Bete-Anəte, Elətakō: cəme nyəldū ndə nə cə-bwálsé. ⁶⁰Cəryate-Baal, è n'è yál e wó Cəryate-Yəryəyim Araba: cəme nəlyé ndə nə cə-bwálsé. ⁶¹Èpòlò w nyí rí wé wó: Bete-Araba, Myidin, Shəkaka, ⁶²Nəbəshā, Yir-Məla, Eyē-Gedi: cəme nyəldū ndə nə cə-bwálsé. ⁶³Sə è gá wó Zhəbuzhitibá bə y'à jə Zhərazalem né mó shò kwā né, Zhəda byá bé yə nǎwéné bə jì bi bə zwé bə tənà y bə ciní yé. Rəmyé ce, Zhəbuzhitibá jə ndə Zhəda byá bé Zhərazalem né kən b'e yí ză dē ré.

Chapter 16

¹Zhozefu byä bé cäl ré y'à ju kùr Zhòrdē bwī y Zheriko yala ne mɔ ne, Zheriko nàná bé yi-púrhí sō. Wó èpòlò w kòbó ò zhì Zheriko né o vò Bətel pyò w yó. ²Rà y'à zhì Bətel né rə lyē rə twèlé rə yí Luuzi, rə tó Arikitibá swé ré səta Atərɔte né,³rə só rə vò yi-zùr wə, Yəfələtītībá swé ré səta, rə yí Bete-Orō tənà y è wɔ Tě-sō mó ndá Gezere, rə zè rə vò rə gu yó Nə-fɔlò w ne. ⁴Wó rəmyé rə yàl Zhozefu byä Manase ndá Efərayim cäl ré. ⁵Nyī Efərayim byä bé swé ré kɔn tó dwā ndə bə jisi: yi-púrhí wə, bə cäl ré swé ré y'à wó Atərɔte-Adaare e m'e yí Bete-Orō tənà y è wɔ Dē-sō mó. ⁶Yi-zùr wə, swé ré y'à twèlé rə vò Myəkəmyətate səta, jə-gwà sō rə zè rə gwé kɔn ză yi-púrhí wə, Taanate-Shilo né; rə tó Taanate-Syilo kɔn ză yi-púrhí wə, rə lyē rə ză Yanwa. ⁷Rə zhì Yanwa né rə só rə bə Atərɔte ndá Naarata, rə lyē rə yí Zheriko, rə lyē rə twèlé rə yí Zhòrdē bwī y ne. ⁸Rə zhì Tapɔwa né rə lyē rə vò Kana nə-gɔlò w ne, yi-zùr w səta, rə zè rə lyē rə yí Nə-fɔlò wá. Wó rəmyé rə yàl Efərayim kwálá y byä bé cäl ré kɔn tó dwā ndə bə jisi. ⁹E súlí ceme né nyèbé gakó ndá nə cə-bwǎlsé bə y'à cí kwǎ né Efərayim byä bé yilə, Manasé byä bé cäl ré wé mó. ¹⁰Sə bə yə Kanaā lyi bí bə y'à jə Gezere né mó jì yé. Kanaā lyi bí j'à jòm ndá Efərayim kɔn b'e yí zà; sə bə ce Efərayim lyi bí n'è twī tū-kulà ndə yómá ne.

Chapter 17

¹Nyí Manase kwálá y cəl ré, è gá y'à wó Zhozufu byi-ce y yilə: Manase byi-ce, Məciiri, Galaade da mó, nɔ Galaade ndə Bashā n gá yà n wó kàndɔ búlú né shò kwā né mó yilə. ²Nyí Manase byā bé dwā bé cəl ré kɔn merhe dwā ndə bə jisi: Abyəzere byā bé, Eleke byā bé, Asərayəə byā bé, Shəshem byā bé, Efeere byā bé ndə Shəmyəda byā bé: Zhozufu byí Manase byā bé byəbé bə wó bala mó, kɔn tó dwā ndə bə jisi. ³Manase lùl Məciiri. Məciiri zè n lù Galaade. Galaade zè n lù Efeere. Efeere zè n lù Səlfəade. Sə Səlfəyade yə bal-byí lùl yé; è wó kana-byā dúdú n lùl; bə yilə né y'à wó: Mala, Nəwa, Ogəla, Myələka ndə Tərasa. ⁴Bəmyé mó zè bə vò vwí-zwəlnəEləyazaare ndə Nuuni byí Zhozwe e súlí yé né cinə bé sɔ, bə wó bə: «Cinu Yi pɔ nyí Muiyisi ni bə n pə nába cəl ná nəbwá bé cəcəl wə!» Sə bə pɔ bə cəl bə da mó da-byā bé cəcəl w ndə Cinu Yi gá yà n pɔ nyí ní. ⁵Rəmyé ce, Manase nɔ cələ shíyá, e súlí Galaade tənà y ndə Bashā, Zhərdē bwí y yi-púrhí sɔ mó ne. ⁶Manase bəkwá bé zhən ga nɔ cəl n bala-byā bé cəcəl wə; sə Galaade tənà y yál Manase byā bé dwā bé bə ciní yə. ⁷Manase swé ré y'à zhí Aseere ne rə vò Myəkəmyətate, Shəshem yé né mó; rə y'à zhəl Yəmyin səta, Yəshəvi səta, Eyin-Tapɔwa né. ⁸Manase yà n cí Tapɔwa tənà y, sə wó Efərayim byā bé bə y'à cí Tapɔwa kɔn k'á la Manase swé ré səta. ⁹Swé ré y'à sɔ rə bə Kana nə-gólú w ne, jə-jí sɔ. Wó Efərayim kwálá y è cí ceme né nəmyé Manase ceme né cəcəl wə. Manase swé ré y'à ηwéné nə-gólú w jə-gwā sɔ; rə y'à gu yó Nə-fólú w ne. ¹⁰Jə-jí sɔ mó, y'à wó Efərayim kwálá y è cí, jə-gwā sɔ mó y'à wó Manase kwálá y è cí; Nə-fólú w y'à wó bə swé ré; sə sə y'à zhí Aseere ne, jə-gwā sɔ, ndə Yəsakaare ne, yi-púrhí sɔ. ¹¹Yəsakaare ndə Aseere né, Manase nɔ Bete-Shəyā nd'ò gá cí má nyí rí, Yəbələyam nd'ò gá cí má nyí rí, Dɔɔre nd'ò gá cí má nyí rí, Eyin-Dɔɔre nd'ò gá cí má nyí rí, Taanake nd'ò gá cí má nyí rí, Məjido nd'ò gá cí má nyí rí; Dɔɔre cɔ w ɔ y'à wó jə y nyí rí wé mó y'à wó ceme nətɔ nyɔ́ wá. ¹²Sə Manase byā bé yə ηwéné bə zwé ceme né nəmyé bə ciní yé; Kanaā lyi bí mye nyéé jàn bə jòm tənà y əmyé mó wé. ¹³Esərayel lyi byā bé jàn ré gá tú rə súlí yi ní, bə ce Kanaā lyi bí n'è twí tú-kúlə, sə bə yə ηwéné bə jì bí yé. ¹⁴Zhozufu byā bé zè bə wó Zhozwe ne: «Byə yil n nə pɔ nába cəl rədu sásá, e jà ná wó dwí nánzhəzhɔ́, bə Cinu Yi cí bwəl ná yó kɔn b'e yí zà?» ¹⁵Zhozwe zè n wó bə: «N gá wó dwí nánzhəzhɔ́ e jà Efərayim pyar ré wó nánshəshénde n yilə, sə zè n vò tú w səta, Pərazhitibá ndə Erəfəyitibá tənà y wé, n kà jàà n cici yilə.» ¹⁶Zhozufu byā bé zè bə wó: «Pyàaré nyí rí yír nába yé; e súlí mye, Kanaā lyi bí bə ηwéné jə y nyí rí wé mó zhe lùr eshərh-vwətur; èta mye ndə byəbé bə ηwéné Bete-Shəyā nd'ò gá cí má nyí rí ga wé ndə byəbé bə ηwéné Zhəzəreyel jə y nyí rí wé mó mye. ¹⁷Rəmyé yi ní, Zhozwe zè n wó Zhozufu dwí rí ni Efərayim ndə Manase ne: «N wó dwí tɛbɛ rə já, e jà n zhe jàn; n tá n la cəl rədu sásá jú yé. ¹⁸Manase yà n cí Tapɔwa tənà y, sə wó Efərayim byā bé bə y'à cí Tapɔwa kɔn k'á la Manase swé ré səta.

Chapter 18

¹Esərayel lyi byā bé dwí rí púlápúló tú dwā yó Shilo né. Sə bə y'à pú Yi kòrhó w gàa. Bə y'à zhe ɲwónó tənà y yó wə. ²Kwálə shəlpýè y'à dàl cəcəl wə, sə y'à gwě yə cəl ne yé. ³Zhozwe zè n wò ne: «Á nə m'á jòm á dè kən b'e yí dǒ, éfóró á vò á zwè tənà y kèbè Cinu, á dabá Yi rí, pə ába mó á ciní?» ⁴Cír-nə bala bə̀tò kwálá gakó wé, àmyé m'á zè a twí bì. Bə m'á vò bə byélé tənà y, sə bə m'á byili kən gá b'á merhe ndá bə cəl né, sə bə k'á kwé bə bə à sǒ. ⁵Sə Levyitibá t'á la cəl nǒ á cəcəl w yé, bə bəmyé cəl ré wó Cinu vwí-zwálnə tum rí. È gə wó Gaadé ndá Orəben e súlí Manase kwálá kəkàlā y yilə, bə nǒ bə cəl ré Cinu Yi tùntùnnə Muiyisi pə be, Zhərdē bwí y yi-púrhí sǒ. ⁶Ámyé kē-na á m'á byili tənà y gá wó né, kən tó dwā ndá tòlò kùrə nyàlpýè y ne, á z'á b'á pē nyónǒ. Á m'á tá tántéé nyónǒ, Cinu ná Yi rí yé né, á yilə. ⁷Sə Levyitibá t'á la cəl nǒ á cəcəl w yé, bə bəmyé cəl ré wó Cinu vwí-zwálnə tum rí. È gə wó Gaadé ndá Orəben e súlí Manase kwálá kəkàlā y yilə, bə nǒ bə cəl ré Cinu Yi tùntùnnə Muiyisi pə be, Zhərdē bwí y yi-púrhí sǒ. ⁸Bala bé byèbè bə cír mú shí tē bə zè bə lyē bə vò. Zhozwe pə nyí byèbè bə y'à la kǎš bə m'e byili tənà y gá wó ne ma mó ne n wò: «Zhəl-nə, á tó tənà y wé á byélé ya, á kē á m'á b'á byili è gá wó né mó, s'á k'á kwé á b'á sǒ; à m'á zè a tá tántéé nyónǒ, Shilo né, Cinu Yi yé né, á yilə. ⁹Sə bala bé bəmyé mó zhəlā, bə tó tənà y wé bə lyē, bə kē è gá wó né, kən tó dwā ndá ceme né tál tòlò kùrə nyàlpýè. Bə zè bə vò Zhozwe sǒ élasé, Shilo né, zulá jàa y wa. ¹⁰Zhozwe tá tántéé Shilo né, Cinu Yi yé né, bə yilə. N zè n tē tənà y n pə ne, kən tó dwā ndá bə gá jé jé né. ¹¹Cəl ré tántéé y zǒ mó yál Bēzhame kwálá y byā bé cəl kən merhe dwā ndá bə jisi. Bə cəl-tənà y y'à ɲwéné Zhəda byā bé tənà y ndá Zhozefu byā bé tənà y cəcəl wə. ¹²Jə-gwǎ sǒ mó, bə swé ré y'à zhì Zhərdē bwí y ni, rə kwé rə vò Zheriko sarh ne, jə-gwǎ sǒ, rə jì pyàr ré wa, yi-zùr səta, rə lyē rə vò rə gu yó èpòlò w ne, Bete-Awen né. ¹³Rə y'à zhì gàa rə vò Luuzi sarh ne, jə-jǐ sǒ, è n'è yál e wò bə Bətel; rə y'à sǒ rə bə Atərtə-Adaare, pyò w ò ɲwéné Bete-Orǒ tənà y è wó Té-sǒ mó yó, jə-jǐ sǒ. ¹⁴Rə y'à lwəl rə gwé kən zǎ yi-zùr wə rə zǎ jə-jǐ səta, kən zhì pyò w ò ɲwéné Bete-Orǒ yé né jə-jǐ sǒ mó; rə zè rə lyē rə yí Cərayate-Baal, bə n'è súlí bə byè bə Cərayate-Yərayim ò wó Zhəda byā bé cǒ. Wó kən gá zǎ yi-zùr mú èta. ¹⁵Kən zǎ jə-jǐ sǒ, swé ré y'à n'è jì kùr Cərayate-Yərayim ní; rə lyē rə twélé rə zǎ Yəyim ndá Nəfətwə bwí y nàná bé nà-bùli y səta. ¹⁶Rə y'à sǒ rə vò pyò w ò zhì Ben-Yənome pyə-górǒ w yé né yó-gurá y səta, ndá Erəfəyitibá vǒlǒ w wé, jə-gwǎ sǒ. Rə sǒ Yənome nə-gǒlǒ w Zəbəzhitibá sarh ne, jə-jǐ sǒ, rə zè rə sǒ rə bə Eyin-Orəgwel. ¹⁷Rə y'à gwé jə-gwǎ sǒ rə lyē rə yí Eyin-Shəmeshe ndá Gələlǒte, Adumyimi sə-jilá y yé né, rə zè rə sǒ rə bə Orəben byí Bəwane Nákulu w ni. ¹⁸Rə tó ò sarh ne, jə-gwǎ sǒ, Araba yé né, rə zè rə sǒ rə bə Araba səta. ¹⁹Swé ré y'à n'è tó Bete-Ogəla sarh ne, jə-gwǎ sǒ, rə lyē rə yí Nəkwǎ nə-fǒlǒ w kəkàlā y è zù tənà y wé mó ne, jə-gwǎ sǒ, Zhərdē bwí y yó-gurá y sǒ. È wó jə-jǐ sǒ mó swé ré èta. ²⁰Yi-púrhí sǒ swé ré y'à wó Zhərdē bwí yá. Wó Bēzhame byā bé cəl ré ndá rə swá né nà kəkélé y èta kən merhe dwā ndá bə jisi. ²¹Bēzhame kwálá y byā bé ceme né kən merhe dwā ndá bə jisi y'à wó: Zheriko, Bete-Ogəla, Eməke-Kəshisi, ²²Bete-Araba, Kəmərayim, Bətel, ²³Abyim, Para, Ofəra, ²⁴Kəfar-Aməna, Ofəni, Gəba: ceme shí ndá nàlyè ndá nə cə-bwǎlsé. ²⁵Gabaš, Arama, Bəertə, ²⁶26 Myəsəpe, Kəfəra, Məsa, ²⁷Erəkem, Yərapəyel, Tarala, ²⁸Səla, Eləfe, Zhəbuzhiti mú, è n'è yál e wó Zhərazalem, Jəbəya, Cərayate-Yərim: ceme shí ndá nàna ndá nə cə-bwǎlsé. Wó èta Bēzhame byā bé cəl ré yál né, kən merhe dwā ndá bə jisi.

Chapter 19

¹Twər ràlyè nyǎn ré, cəl ré tántéé zɔ mó yàl Shəmānyō kwálá y byǎ bé yilə kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. Bà cəl ré y'à ɲwéné Zhəda byǎ bé nyǎn ré cəcəl wə. ²Cəl ré bà nɔ mó y'à wɔ: Bēer-Shəba, Shəma, Mɔlada, ³Asaare-Shəwal, Bala, Ekəeme, ⁴Elətlade, Bətuli, Orəma, ⁵Shəkəlage, Bete-Mərəkəbɔte, Aasare-Swəza, ⁶Bete-Ləbəwɔte, Shərəwen: ceme shí ɛ́ndá nətɔ ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé. ⁷E súlí Eyin-Erəmɔ, Eteere ɛ́ndá Ashá: ceme nəna ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé. ⁸E súlí cə-bwǎlsé shəbé gakó sà y'à kəkélé ceme ne kɔn b'e vò Baalate-Bēere, bà n'è súlí bà byè bà Aramate, jə-jí sɔ mó. Wɔ rəmyé rə yàl Shəmānyō kwálá y byǎ bé cəl ré kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ⁹Shəmānyō byǎ bé cəl ré shí Zhəda byǎ bé cəl ré wé, bà Zhəda byǎ bé cəl ré y'à já dǎdǎ bà yilə; wɔ rəmyé rə ce Shəmānyō byǎ bé nɔ bà cəl ré Zhəda byǎ bé nyǎn ré wé. ¹⁰Twər rətɔ nyǎn ré, cəl ré tántéé y zɔ mó yàl Zabyəlɔ byǎ bé yilə, kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. Bà cəl ré swé ré y'à lyè rə yí Səriidi. ¹¹Rə y'à kwé rə vò yi-zùr səta ɛ́ndá Marəyala səta, rə y'à n'è dwərh Dabəshete ɛ́ndá nə-gòlɔ w kòbɔ ɔ ɲwéné Yəkənyam yé né mó ne. ¹²Rə y'à zhì Səriidi ní rə gwé rə zǎ yi-púrhí səta, Cəsəlɔte-Tabɔɔre swé ré yó, rə lyè rə twélé rə zǎ Dəbərətə, rə zè rə kwé rə vò Yəfəya ¹³Rə y'à zhì gǎa, rə tó yi-zùr wə, Gaate-Efeere né, Yəta-Kəsin ní, rə lyè rə zǎ Erəmɔna, ɔ yé y zǎ Nəya səta mó. ¹⁴Swé ré y'à n'è tó Erəmɔna cǎ ne, jə-gwǎ sɔ, kɔn zǎ Anatɔ səta rə zè rə vò rə gu yó Yəfətaa-Elə nə-gòlɔ w ne. ¹⁵E súlí Katatə ɛ́ndá Naalal ɛ́ndá Shəməɔɔ ɛ́ndá Yədəyala ɛ́ndá Bətəlayəma: ceme shí ɛ́ndá nəlyè ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé. ¹⁶Wɔ rəmyé rə yàl Zabyəlɔ byǎ bé cəl ré ɛ́ndá rə ceme né ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ¹⁷Twər rəna nyǎn ré, cəl ré tántéé y zɔ mó yàl Yəsakaare byǎ bé yilə kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ¹⁸Bə tənà y ceme né y'à wɔ Zhəzəreyel, Kəsəlɔte, Shənem ¹⁹Afəreyim ɛ́ndá Səyɔ ɛ́ndá Anaarate, ²⁰ɛ́ndá Arəbiti ɛ́ndá Cəshəyɔ ɛ́ndá Ebəese ɛ́ndá ²¹Erəməte ɛ́ndá Ein-Gənimi ɛ́ndá Eyin-Ada ɛ́ndá Bete-Paseese səta. ²²Swé ré y'à n'è dwərh Tabɔɔre, Shaacəma, Bete-Shəməeshe, rə lyè rə vò rə gu yó Zhərdə bwí y yó: ceme shí ɛ́ndá nyəldu ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé. ²³Wɔ rəmyé rə yàl Yəsakaare kwálá y byǎ bé cəl ré ɛ́ndá rə ceme né ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ²⁴Twər rənu nyǎn ré, cəl ré tántéé y zɔ mó yàl Aseere kwálá y byǎ bé yilə, kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ²⁵Bə tənà y ceme né y'à wɔ: Eləkate, Alyi, Bətene, Akəshəfe, ²⁶Aləmyəleke, Aməyade, Myəshəyal; bà swé ré y'à lyè rə yí Karəmel, yi-zùr wə e súlí Shəwɔre-Lyəbənate; ²⁷rə y'à n'è gwé, yi rí gǎ n'è púrh mǎgǎ, Bete-Dagɔ né, rə lyè rə yí Zabyəlɔ ɛ́ndá Yəfəta-Elə nə-gòlɔ w ne Bete-Emeke ɛ́ndá Nəyel jə-gwǎ sɔ; rə lyè rə twélé rə vò Kəbul səta, jə-gwǎ sɔ, ²⁸ɛ́ndá Abədɔ, Erəwəbe, Amɔ ɛ́ndá Kana səta, e b'e yí Sədɔ, Cə-fɔlɔ-wǎ. ²⁹Rə y'à gwé rə zǎ Arama səta, rə lyè rə yí Tiiri cɔ w bà lù byí-fwélə bà kəkélé w bà m'è yili w mú; rə zè rə gwé rə zǎ Wɔsa ɛ́ndá Nə-fɔlɔ w səta, rə zè rə vò rə gu yó Maalebe ɛ́ndá Akəzibi ³⁰ɛ́ndá Ako ɛ́ndá Afəeke ɛ́ndá Erəwəbe né: ceme shí-əlyè ɛ́ndá nəlyè ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé. ³¹Wɔ rəmyé rə yàl Aseere kwálá y byǎ bé cəl ré ɛ́ndá nə ceme né ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ³²Twər tǎldu nyǎn ré, cəl ré tántéé y zɔ mó yàl Nəfətəlyi byǎ bé yilə, kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ³³Bə swé ré y'à zhì Eləfe né, e súlí Elɔ né ɛ́ndá n gə tó Sənənim ɛ́ndá Adəmyi-Nəkebe né ɛ́ndá Yabənəyel né rə m'e vò Ləkum, rə vò rə gu yó Zhərdə bwí y yó. ³⁴Swé ré y'à gwé Azəntə-Tabɔɔre né, rə zǎ yi-zùr səta; rə zè rə zhì gǎa rə lyè rə twélé rə vò Ukooke səta. Rə y'à n'è fwəl Zabyəlɔ ne, jə-jí sɔ, ɛ́ndá Aseere ne yi-zùr sɔ, e súlí Zhəda Zhərdə bwí y ni, kɔn zǎ yi rí gǎ n'è púrh mǎgǎ mó. ³⁵Ceme né nyəbé nə y'à lù nə kəkélé bà m'è yili ni mú y'à wɔ: Sidim ɛ́ndá Seere ɛ́ndá Amaate ɛ́ndá Arakaate ɛ́ndá Cənəretə ³⁶ɛ́ndá Adəma ɛ́ndá Arama ɛ́ndá Asɔɔre ³⁷ɛ́ndá Kədeshe ɛ́ndá Edəreyi ɛ́ndá Eyin-Asɔɔre ³⁸ɛ́ndá Yəɔɔ ɛ́ndá Myəgədal-Elə ɛ́ndá Orem ɛ́ndá Bete-Anate ɛ́ndá Bete-Shəməeshe; ceme shí ɛ́ndá nəbɔ ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé. ³⁹Wɔ rəmyé rə yàl Nəfətəlyi kwálá y byǎ bé cəl ré ɛ́ndá rə ceme né ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ⁴⁰Twər tǎlpyè nyǎn ré, cəl ré tántéé y zɔ mó yàl Dan kwálá y byǎ bé yilə, kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ⁴¹Bə cəl ré swé ré y'à wɔ Səreya ɛ́ndá Eshətawɔl ɛ́ndá Yiri-Shəmeshe ⁴²ɛ́ndá Shələbin ɛ́ndá Ayalɔ ɛ́ndá Yətəla, ⁴³Elɔ ɛ́ndá Təmənatə ɛ́ndá Ekəɔ ⁴⁴ɛ́ndá Elətəke ɛ́ndá Gəbətɔ ɛ́ndá Baalate ⁴⁵ɛ́ndá Yəwudi ɛ́ndá Bəne-Bərake, Gaate-Erəmɔ ⁴⁶ɛ́ndá Yəɔkɔ nəná bé, Arəkɔ ɛ́ndá tənà y è ɲwéné Zhafa yé né mó. ⁴⁷Sə bà tú bə zwé Dan byǎ bé tənà y bà jə wə. Rəmyé yi ní, Dan byǎ bé zè bə vò bə bú ɛ́ndá Ləshem cɔ w, bə zwé wə. Bə gu ɔ lyi bí ɛ́ndá búlə-shimi, bà zè bə zwé w bə ciní. Bə j'a jòm gǎa; bà zè bə zə Dan, bà nambal mó yil ré, bə m'è byè Ləshem. ⁴⁸Wɔ rəmyé rə yàl Dan kwálá y byǎ bé cəl ré ɛ́ndá rə ceme né ɛ́ndá nə cə-bwǎlsé kɔn merhe dwǎ ɛ́ndá bà jisi. ⁴⁹Esərayel lyi byǎ bé gó tú bə tə tənà y kɔn tó dwǎ ɛ́ndá è swǎ né bə zhè, bə pɔ cəl Nuuni byí Zhəzwe ne, bà cəcəl wə. ⁵⁰Bə pɔ mɔ Təmənatə-Seraa, cɔ w kòbɔ n yà n lwəl mó, Efəreyim pyār ré wə, ɛ́ndá Cinu gə yà n pɔ nyí ní. Zhəzwe kwerhe n lù cɔ w, sə n já n jòm gǎa. ⁵¹Wɔ cələ né nyəbé vwí-zwəlnə* Eləyazaare ɛ́ndá Nuuni byí Zhəzwe ɛ́ndá kwǎlsé jisi ciná bé tó tántéé y denne bə tə Shilo né Cinu Yi yé né, Yi kòrhó étwí-ənyí rí ni. Wɔ èta bà təl Kana tənà y né bə zhè.

Chapter 20

¹Cinu Yi zè n wò Zhozwe ne: ²«Wál ne: «Cír-nə ceme nyèbé à tó Muiisi denne a zòm nə zòmà òd'ába mós, nə yà shòò jààsè á yilə. ³Èta, lò mòbó n lyàrh lò, n yà n gu mú pyà, mà n dūr n vò gàà, sə nə m'à yà á shòò jààsè lò mòbó n ná n yál n cí jal mós mà lò té mós jim mú yé né. ⁴Gurə y mà e dūr e ză ceme né nemyé òdù wə, e yí e zhì ò bwəərə y nyí ni, e cí è yò w cə w òmyé náncésé nē; bə m'à zwē y cə w wē, bə yala nē, sə bə m'à pē y jàà e jòm òdó bē. ⁵Sə mòbó n ná n yál n cí jal mós mà lò té mós jim rí gə twèlé y gàà, cə w náncésé t'á la gurə y vūr bə pō yé, bə wós lyàrh n lyàrh n dō mós, è dā n yà n jènè n sùl mu yil yé. ⁶Gurə y mà e jòm cə w òmyé wē kən b'e yí bə zə y bə būr dwí rí yé né, e sùl kən b'e yí yí rí rəmyé vwī-zwəlnə náncə y cu. Rəmyé kwā né, è mà e kwē e vò è cə w wa, è sō kèlé wa, cə w kóbó è zhì ò wē e dūr mú wə.» ⁷Bə zē bə cír Kədeshe Gəlile né Nəfətəlyi pyàr ré wa òdó Shəshem Efəryim pyàr ré wa òdó Cəryate-Arəba, bə n'è sùl bə byē bə Ebərō, Zhəda pyàr ré wa, rəmyé yilə. ⁸Zhərdē bwī y èpákē, kən merhe dwā òdó Zheriko, yi-púrhí sō, bə cír Bəsere èpòlò w wə, òdó Orəben kwálá y tēna y è wós jə-è-zē-dē mós òdó Araməte Galaade né Gaade kwálá y wē; e sùl Gəlā Bashā né, Manase kwálá y wē. ⁹Wós ceme né nemyé bə cír gakó yilə, òdó zhə-bal mòbó n ηwéné bə cəcəl w mós yilə, muni ga lò mòbó gakó n lyàrh lò ηwéné n vò n shèè nə wē: èta lò mós mòbó n ná n yál n cí jal mós mà lò té mós jim tá n la mə gu òdó bə yà jènè bə zə mə bə būr dwí rí yé né yé.

Chapter 21

¹Levyitibá jisi cinó zè bè b'e nà vwĩ-zwǎlnə Eləyazaare ndá Nuuni byí Zhözwe ndá Esərayel lyi byá bé kwálsé jisi cinó bé, ²Shilo né, Kanaā tənà y wé bè wò bè: «Cinu Yi tó Muiyisi denne n pə nyí bè ní mà n pə nába ceme ná jòm nà wé ndá nà cə-bwálsé ná vwámá né yilə. ³Esərayel lyi byá bé zè bè zù bè cəl ré wé bè vùr ceme né nyèbè ndá nà cə-bwálsé bə pə Levyitibá ne ndə Cinu Yi gó yà ní pə nyí ní. ⁴Tántéé y bè tó mó zə Kəyətitiabá jisi; Levyitibá bəmyé mó kəkàlā, vwĩ-zwǎlnə Aarō byá bé, tó tántéé denne bə nà Zhəda ndá Shəmənyō ndá Bēzhame kwálsé ceme shí ndá nətō. ⁵Kəyaate byá bé byèbè bə dāl mó tó tántéé denne bə nà Efərayim ndá Dan kwálsé e súlí Manase kwálá y kəkàlā y ceme shíyó. ⁶Gerəshon byá bé tó tántéé denne bə nà Yəsakaare ndá Aseere ndá Nəfətəlyi kwálsé e súlí Manase kwálá y kəkàlā y ceme shí ndá nətō Bashā nyí rí wé. ⁷Myərəri byá bé nə ceme shí ndá nəlyè Orəben ndá Gaade ndá Zabyəlō kwálsé wé kən merhe dwā ndə bə jisi. ⁸Esərayel lyi byá bé tó tántéé denne bə pə ceme né nəmyé ndá jààsé nà yala ne mó Levyitibá ne ndə Cinu Yi gó yà ní tó Muiyisi denne n pə nyí ní. ⁹Bə pə Zhəda ndá Shəmənyō kwálsé cémé ne nyèbè: Cərayate-Arəba bə n'è súlí bə byè bə Ebərō mó ¹⁰ndá jààsé sà y'à kəkélé w mó Aarō byá bé bə y'à wó Kəyətitiabá Levyi byá bé wé mó ne, Zhəda pyār ré wé; tántéé gó tó yé e zə be mó yilə. Arəba y'à wó Anake da. ¹¹Bə zè bə pə cə w cesé nd'ò cə-bwálsə Yəfūne byí Kaləebe ne n ciní. ¹²Bə pə ceme né nyèbè nà la yə gurə shòò jààsé vwĩ-zwǎlnə Aarō byá bé ne: Ebərō ndá jààsé ò yala ne mó, Lyəbəna ndá jààsé ò yala ne mó, ¹³Yətiiri ndá jààsé ò yala ne mó, Eshətməwa ndá jààsé ò yala ne mó, ¹⁴Olō ndá jààsé ò yala ne mó, Dəbyiiri ndá jààsé ò yala ne mó, ¹⁵Ashā ndá jààsé ò yala né mó, Yəta ndá jààsé ò yala ne mó, Bete-Shəməeshe ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəbó bə vùr kwálsé səmyé səlye y wé. ¹⁶Ashā ndá jààsé ò yala né mó, Yəta ndá jààsé ò yala ne mó, Bete-Shəməeshe ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəbó bə vùr kwálsé səmyé səlye y wé. ¹⁷Bēzhame kwálá y wé bə pə be: Gabaō ndá jààsé ò yala ne mó, Gəba ndá jààsé ò yala ne mó, ¹⁸Anatəwte ndá jààsé ò yala ne mó, Aləmō ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna. ¹⁹Vwĩ-zwǎlnə byèbè bə y'à wó Aarō byá bé ceme né gakó y'à wó ceme shí ndá nətō ndá jààsé nà yala ne mó. ²⁰Kəyaate byá bé dwā bé bə y'à wó Levyitibá, jisi tó tántéé denne bə nà Efərayim kwálá y ceme. ²¹Bə pə be ceme né nyèbè nà la yə gurə shòò jààsé: Shəshem ndá jààsé ò yala ne mó Efərayim pyār ré wé ndá Gezere ndá jààsé ò yala ne mó, ²²Kəbəsayim ndá jààsé ò yala ne mó, Bete-Orō ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna. ²³Dan kwálá y wé bə pə be Elətəke ndá jààsé ò yala né mó, Gəbətō ndá jààsé ò yala ne mó, ²⁴Ayalō ndá jààsé ò yala ne mó, Gaate-Erəmō ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna. ²⁵Manasé kwálá y kəkàlā y wé bə pə be Taanake ndá jààsé ò yala ne mó, Yəbələyam ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəlyè. ²⁶Ceme né nyèbè bə pə Kəyaate byá bé bə dāl mó né mó gakó jisi ne mó wó ceme shíyó, ndá jààsé nà yala ne mó. ²⁷Manase kwálá kəkàlā y dō mó wé bə pə: Gerəshon byá byèbè bə wó Levyitibá ne: Gólā, Bashā né ndá jààsé ò yala ne mó, Byəəshəterə ndá jààsé ò yala ne mó nà la yə gurə shòò jààsé: nà wó ceme nəlyè. ²⁸Yəsakaare kwálá y wé bə pə be: Cəshō ndá jààsé ò yala ne mó, Dəbərəte ndá jààsé ò yala ne mó, ²⁹Yəraməwte ndá jààsé ò yala ne mó, Ein-Gənimī ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna. ³⁰Aseere kwálá y wé bə pə be: Myəshəyal ndá jààsé ò yala ne mó, Abədō ndá jààsé ò yala ne mó, ³¹Eləkəte ndá jààsé ò yala ne mó, Erəwəbe ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna. ³²Nəfətəlyi kwálá y wé bə pə ceme né nyèbè nà la yə gurə shòò jààsé: Kədeshe Gəllile né ndá jààsé ò yala ne mó, Amaate-Dəwre ndá jààsé ò yala ne mó, Karətā ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nətō. ³³Gərašonitibá ceme né gakó, kən merhe dwā ndə bə jisi, wó ceme shí ndá nətō ndá jààsé nà yala ne mó. ³⁴Bə pə Myərəri byá bé jisi, Levyitibá dwā bé ne Zabyəlō kwálá y cəl ré wé, Yəkənyəyam ndá jààsé ò yala ne mó, Karəta ndá jààsé ò yala ne mó, ³⁵Erəmōna ndá jààsé ò yala ne mó, Naalal ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna. ³⁶Zhərdē bwí y Zheriko né mó kwā né, Orəben kwálá y wé bə pə Bəseere ndá jààsé ò yala ne mó, tənà y è wó jə-è-zè-dē mó èpòlò w wé, Yaase ndá jààsé ò yala ne mó, ³⁷Kədəwte ndá jààsé ò yala ne mó, Myəfaate ndá jààsé ò yala ne mó: nà wó ceme nəna; nà la yə gurə shòò jààsé. ³⁸Gaade kwálá y wé, bə pə ceme nyèbè nà la yə gurə shòò jààsé: Aramate Galaade ndá jààsé ò yala ne mó, Məyənəyimi ndá jààsé ò yala ne mó, ³⁹Eshəbō ndá jààsé ò yala ne mó, Yazeere ndá jààsé ò yala ne mó. Nə gakó wó ceme nəna. ⁴⁰Ceme né gakó bə tó tántéé denne bə pə Myərəri byá bé dwā bé bə wó Levyitibá ne, kən merhe dwā ndə bə jisi wó ceme shí ndá nəlyè. ⁴¹Levyitibá ceme né gakó cəl ré wé mó wó ceme shí-əna ndá lyele ndá nà jààsé nà yala ne mó. ⁴²Ceme né nəmyé òdù gakó jààsé ò yala ne mó y'à kəkélé wa. Kən y'à wó èta ceme né nəmyé gakó yilə. ⁴³Cinu pə ne tənà y kəbè gakó ní yà ní bwəl nyí bə ní la bə dabá ne pə mó. Bə zwè y bə ciní, bə j'á jòm gāà. ⁴⁴Cinu Yi pə be shirhá, kən gó y'à kəkélé be mó nyí rí gakó wé, kən gakó tó ndə ní gə yà ní bwəl nyí bə dabá ne né; bə zwə bé gakó wé, lò mādù ga mye yə ŋwənə n zhì bə yé né yé. Cinu Yi yà ní co bə zwə bé gakó bə jō wa. ⁴⁵Cènè ré tèbé gakó Cinu bwəl n pə Esərayel lyi byá bé dwí rí ní mú rədù ga mye yə mē nánfò yé. Rə gakó pyirh.

Chapter 22

¹Rèmyé kwā né, Zhozwe zè n byè Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé. ²N wò bè: «Á zwè kòn dèbé gako Cinu Yi tùntùnnà Muiyisi yà n pò ába rē nyí mú, s'á cili ni kòn dèbé gako à byili ába mó wé. ³Byinà nánzhəzhó w nà lyè mó wé kòn b'e yí zà gwě, á yà dùr á yě á da-byā bé ne yé; á pyà s'á tó Cinu á Yi rí nyí rí. ⁴Èlāsě, Cinu á Yi rí pò shìrhá á da-byā bé ne òdó n gá yà n bwəl be nyí ní. Rèmyé ce, èlāsě, á wó á k'á kwè á zhà á kwə̀ərhé wé, tənà y kèbé è wó ámyé nyā y wé, Cinu Yi tùntùnnà Muiyisi pò ába, Zhòrdē bwí y yi-púrhí sò mó. ⁵Ámyé wúrí á ce jàn né á wèrhé kòn dèbé Cinu á Yi rí tùntùnnà Muiyisi byili ába mó e súlí Nyó né n pò ába mó náacèné. Swéné-nə Cinu á Yi rí; tó-nə n sòmśé gako, zwè-nə n nyó ne, zhí-nə mo, twí-nə n yilə òd'á wu gako òd'á cìn námpúm.»

⁶Zhozwe cí bwəl bà yó n zè n cí bi sómá yó; bà lyè bà vò bà kwə̀ərhé wé. ⁷Muiyisi yà n pò cəl Manase kwálá y kàkàlà èdù ni Bashā nyí rí wé. Zhozwe zè n pə cəl è kàkàlà y dō mó òdó è da-byā be ne, Zhòrdē bwí y tē sò, yi-zür wə. Zhozwe súlí n cí bwəl bà yó n gá tú n ce bà kwè bà la bà kwə̀ərhé w yi ní ⁸N wò be: «Kwè-nà á vò á kwə̀ərhé w òdó nàcènde nánzhəzhó, òdó vwámá nánjəjóló, òdó sàbyí, òdó sánəmə òdó kàmmə òdó còbó òdó gānde nánzhəzhó. Tál-nə kòn dèbé á pwā á zwā bé sò òd'á da-byā bé. ⁹Wó èta Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé kǒ mó tó né. Bà zhír bà yě dwā bé ne Syilo né, Kanaā tənà y wé, bà la Galaade tənà y wé, bà cəl ce y wé; ce y kèbé bà tó Muiyisi denne bà nà òdó Cinu Yi gá yà n pò nyí ní mú. ¹⁰Bà gá tú bà yí Gələlote Zhòrdē bwí y səta, Kanaā tənà y wé Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé zè bà lù vwí-júlú nánfóló dēdē Zhòrdē bwí y yala ne. ¹¹Esərayel lyi byā bé nyèè bà y'á n'è wàlè: «Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé lù vwí-júlú Kanaā tənà y yé né, Gələlote né Zhòrdē bwí y yala ne, kòn k'á bàn səta.» ¹²Bà gá nyèè rē, bà byè dwā Syilo né muni bà vò bà bú òdó be. ¹³Bà twí vwí-zwálnə Eləyazaare byí Pyənaase Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé sò; ¹⁴e súlí yé né ciná shíyá, bà tó mo, kwálá gako yé né cəbal mādù kòn merhe dwā òdó Esərayel lyi byā bé kwálsé yó w ga; kòn tó òdó Esərayel lyi byā bé gá bòn jì jì ní, bəmyé mādù gako y'á wó jì-cəbal Esərayel lyi byā bé jìsì wé. ¹⁵Bà bà bà nà Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé Galaade tənà y wa, bà zè bà wò bè: ¹⁶«Nyí-nə Cinu Yi dwí rí púlápúlú nyí rí: «Bàkúku dóo òdó kòbó á m'á gwar Esərayel lyi byā bé Yi rí èta? Bàkón yil á yě Cinu kùr tó ne á m'á lwí vwí-júlú? Bàkón yil á cē Cinu nyí ni zà?» ¹⁷Ná dóo w Pəwore (cf. Nb 25,5-10) né yè nába yí? Kòn b'e yí zà, òdó mabyóo y'á pú Cinu Yi dwí rí tē ga, ná gwě yà ò wé shār ná zhè yé. ¹⁸Ámyé, zè á n'á yě Cinu Yi kùr tó ne zà! Á n'á cē Cinu Yi nyí ni zà! Nəkol dē ré, wó rúmyé n mán kwè lyim òdó Esərayel lyi byā bé dwí rí púlápúlú. ¹⁹Tənà y kèbé á cí mú gə zhe jìmdí s'á byerhe á vò tənà y kèbé Cinu Yi cí mú wé, n jì y gá n̄wéné mǎgǎ mó; zwè-nə cəl ná cəcəl wə, s'á bàk'á cē Cinu Yi nyí ni yé, á bàk'á cē ná nyí ni, á zè á m'á lwí vwí-júlú dō, Cinu ná Yi vwí-júlú w yala ne yé. ²⁰Zheraa byí Akā gá yà n kwè kòn ré tēbé bà y'á mǎ sə bà cò Cinu Yi yil mú yi ní, Cinu lyi-shùurí dà Esərayel lyi byā bé dwí rí púlápúlú yó w rə ló né nà? E súlí mye è yə yàl n dúdú n cù n dóo w yil yé.» ²¹Oròben òdó Gaade kwálsé òdó Manase kwálá y kàkàlà y byā bé lyár Esərayel lyi byā bé jìsì yé né ciná bé bà wò: ²²«Yə né Yi rí, Cinu Yi, yə né Yi rí yé re, sə Esərayel lyi byā bé mǎ lwar re! È gə wó Cinu Yi nyí ni ná cē né, è gə wó gwár ná gwar mǎ sə n bàk'á n zwè nába zà dē ré yé! ²³Ná gə lù ná vwí-júlú w sə ná m'e yě Cinu Yi kùr tó ne yilə, e súlí ná la m'e pə vwǎ námpúmá cǎé òdó panse yilə, e súlí è gə wó ná la m'e zwál yə-zúlá vwǎ yilə, sə Cinu Yi bwərh nába. ²⁴Nyí è dà rèmyé yil yé. Wó wu-zǎé e ce ná wèrhé èta: ná búl bà nəkol dē ré, á byā bé wó bà wəl ná byā bé ne: «Bàkón rə n̄wéné ámyé òdó Cinu Yi, Esərayel lyi byā bé Yi rí bwəl wə?» ²⁵Cinu Yi cí swé nomyé òd'ámyé Oròben òdó Gaade byā bé cəcəl wə, wə Zhòrdē bwí yó. Á bà cəl zhe Cinu Yi byé yé! Á byā bé m'á cìrh ná byā bé bà cē, bà k'è t'á la Cinu Yi nyám yé. ²⁶Wó rèmyé e ce ná zè ná wó ná cìn nì: «Kòn n'è nyéé bà ná lù vwí-júlú w kòbó, è dà vwǎ námpúmá cǎé yil ráá vwǎ dwā yil yé; ²⁷wó muni ga o yə zhèn pə myərħo nomyé òd'ámyé cəcəl wə, ná byā bé cəcəl wə, ò n'ò byili b'è wó Cinu Yi ná n'è cèrhé òdó ná vwǎ námpúmá cǎé e súlí ná vwǎ né dwā bé òdó ná yə-zúlá vwǎ né; èta, nəkol dē ré, á byā bé t'á la ná byā bé ne wál bà bà cəl zhe Cinu Yi byé yé. ²⁸Ná wəl ná cìn nì: «Bà gə zòm èta bà ce nomyé òdó ná byā bé ne nəkol dē ré, ná m'á wó bà bà nyí Cinu Yi vwí-júlú w gaga mó ná dabá lù mú gá nyé né; è dà vwǎ námpúmá cǎé yil yé, è dà vwǎ dwā yil yé. Wó zhèn pə myərħo nomyé òd'ámyé cəcəl w yilə. ²⁹Bàkúku dóo w òmyé mó la yál, ná gə cē Cinu Yi nyí ni, ná súlí ná yě n kùr tó ne, ná zè ná lù vwí-júlú vwǎ námpúmá cǎé yilə, òdó panse òdó vwǎ dwā yilə, ná yě Cinu ná Yi rí vwí-júlú w kòbó ò n̄wéné n kòrhó w yé né mó ne!» ³⁰Vwí-zwálnə Pyənaase òdó dwí rí yé né ciná bé òdó Esərayel lyi byā bé jìsì yé né ciná bé bà y'á n̄wéné òdó mo mó gá nyèè Oròben òdó Gaade òdó Manase byā bé nyí-zòmà né nyèbé èta mó, bà wun yàl nyàn. ³¹Vwí-zwálnə Eləyazaare byí Pyənaase zè n wò Oròben òdó Gaade òdó Manase byā bé ne: «Ná yé zà bà Cinu Yi n̄wéné ná cəcəl wə, á gá yə Cinu Yi gwar mó yilə. Èta á zwè Cinu Yi jǎ wà.» ³²Vwí-zwálnə Eləyazaare byí Pyənaase òdó yé né ciná bé zhír bà yě Oròben òdó Gaade byā bé ne, bà kwè bà shí Galaade tənà y wa bà bà Kanaā tənà y wa, sò, bà cí bi kòn dèbé bà nò mó. ³³Esərayel lyi byā bé wun yə nyàn, bà zè bà ce Yi nàbáná. Bà j'á yě búlá né bà y'á la vò bà bú òdó Oròben òdó Gaade byā bé mó, sə bà súlí bà cò cò w bà y'á n̄wéné ò wé mó yò w ne o tu tē. ³⁴Oròben òdó Gaade byā bé ce vwí-júlú w yil bà «ò n'ò pə zhèn ná cəcəl w bà Cinu wó Yi.»

Chapter 23

¹Cinu Yi yà ní tú n pə shìrhá Esərayel lyi byä bé ne, bə zwə bé bə y'à kákélé be mó gakó cəcəl wə. Sə kən gá dene rəmyé kwā né, yó-cínó bé ²Zhozwe byè Esərayel lyi byä bé púlápúlá, náncésé, yó-cínó bé, bür-kárna bé ndá nyé né byilnə bé ndá ní byinə né y'à ju ni, ní y'à jìrh náncé, n zè n wó bə: «À wó náncé, à byinə né ju ní. ³Á cìcì mú nə kən dèbé gakó Cinu á Yi rí wèrhé tənèsé shèbé gakó ne á yilə bə wó Cinu á Yi rí ní bú nd'á zwə bé á jàà wà. ⁴Nyí-nə, à ce bə tó tántéé dənne bə pə ceme nyèbé ná yə ηwéné ná zwé mó ndá ceme né nyèbé gakó à ηwéné a zwé búlá né wé mó á kwálsé ne, kən zhì Zhórdē bwí y ní e m'e yí Mədətərəne y ne yi-zür wə. ⁵Cinu á Yi rí cìcì mú ná ní jì bì á nyí ní ní ce kwā né; ní ná ní jì bì mùnì ga ámyé b'ä zwé bə tənà y á ciní ndá ní gá bwəl ába nyí mú ní. ⁶Rəmyé ce zə-na wu-jò nánfólò s'á wèrhé kən gakó rə tó kən dèbé rə kē Muyiisi Nyó ne sébé ré wé ne; á bək'á yě re, á ywər á vò jə-jí sō ráá jə-gwā sō yé. ⁷Á bək'á gùlí dwā ne ndá dwá né nə ηwéné á nyí ní mú yé, á bək'á byè bə yə né bə nə b'e sē ába yé, á bək'á zə ne á m'á dwí nyí yé, s'á bək'á wùlì tē ná yé né á m'á cèrhé ne yé. ⁸S'á gə zhí Cinu á Yi rí dúdú ní nd'á gá wèrhé né kən b'e yí zà mó ta, ⁹Cinu Yi mà n jì dwá né nə wó nánzhəzhə, è jà nə zhe jàn á yé né. E jà kən b'e yí zà mó, lòlò yə ηwéné n zhì á yé né yé. ¹⁰Ámyé mādù ná n jì bə nunə mōrhò, bə wó Cinu á Yi rí ní ná ní bwí ndá bə á jàà wa, ndá ní gá bwəl ába nyí mú ní. ¹¹Rəmyé ce s'ámyé dē á cìn náàcèné: swéné-nə Cinu á Yi rí. ¹²S'á gə yě ní kùr tó ne á zè á zə dōbre ndá dwá dwā bé nyèbé nə ηwéné á yala ne mó, á gə jú bə bəkwá, á gə gùlí bì, bəmyé gùlí ába, ¹³s'á lwar pamparēē bə Cinu á Yi rí kə ní tá n la bə jū á yé né yé. Dwá né nəmyé b'a jìrh gùndwí ndá còbó á yilə, ywàlá á cēsé yilə ndá sər á yírhá né wé, kən b'e yí á jé tē ce náàcèné kèbé Cinu á Yi rí pə ába mó wé. ¹⁴1Nyí àmyé n'á lyē zà ndá kən dèbé gakó rə ηwéné ce y yó mó gá n'è lyē né. S'ámyé, zwé-nə nyí nd'á wu gakó nd'á cìn-námpúm bə cènè tèbé gakó Cinu á Yi rí bwəl n pə ába mó rədù ga mye yə mē nánfò yé. Rə gakó pyìrh á yilə; rə rədù ga mye yə mē nánfò rə yə pyìrh yé. ¹⁵Zhànà! ndá Cinu á Yi rí gá pyìrh cènè tèbé ní bwəl n pə ába mó né, èta mye ní mà n pyìrh lwele tèbé ní bwəl n pə ába mó kən b'e yí n ce á jé tē ce náàcèné kèbé ní pə ába mó wé. ¹⁶Á gə cò Cinu á Yi rí dōbré, dōbré ní zə nd'ába mó, á gə zè á n'á wùlì tē yə dwā yé né á m'á cèrhé ne, rəmyé yi ní Cinu Yi mà n kwè lyim nd'ába; s'á m'á jé tē tənà náàcèné kèbé ní pə ába mó wé làlà.»

Chapter 24

¹Zhozwe cí Esərayel lyi byä bé kwálsé gakó dwā yó Shəshem né, n zè n byè Esərayel lyi byä bé náncésé, yó-cinó bé, bù-kárna bé ndá nyó ne byilnə bé, bə bə Yi yé né. ²Zhozwe zè n wó lyi-zhǎ bé gakó ne: «Nyí-nə Cinu Yi, Esərayel lyi byä bé Yi rí nyí rí: Shāā ga, wó Efəraate, Bù-fwèlè y èpákè á dabá, Abəraam ndá Nəwəre da Təraa, jòm né, sə bə y'à n'è cèrhé yə dwā. ³À zə á da Abəraam á shí Bù-fwèlè y èpákè, a ce n byerhe Kanaā tənà y púlápúlá, a ce n dwí rí pù, a pə mə Yəzake. ⁴À pə Zhakəbe ndá Ezəyu Yəzake ne, a zè a pə Səyiiri pyò w Ezəyu ni n ciní. Zhakəbe ndá n byä bé zè bə vò Ezhibti. ⁵Rəmyé kwā né à twí Muiyisi ndá Aarō, a tó kən dèbé à wèrhé Ezhibti ni denne, a pə w còrhò-tum. Sə rəmyé kwā né, a zè a ce á shər gāā. ⁶Rəmyé kwā né à twí Muiyisi ndá Aarō, a tó kən dèbé à wèrhé Ezhibti ni denne, a pə w còrhò-tum. Sə rəmyé kwā né, a zè a ce á shər gāā. ⁷À ce á dabá shər Ezhibti ní, á zè á b'ǎ yí vwal-gə nə-fǐlò w nyí ni. Ezhibti lyi bí jì á dabá ndá lūr eshərh-vwətur ndá eshə-jòmna bə m'e yí vwal-gə nə-fǐlò w nyí ni. ⁸Á dabá wūrth bə ce Cinu Yi ni. Cinu Yi ce cə-byín yə ámyé ndá Ezhibti lyi bí cəcəl wə, n ce nə-fǐlò w nə mó lyi bí tē. Á yírhá n kən dèbé gakó à wèrhé Ezhibti ni mú. Á mē gə-elū èpòlò w wé dwā nánzhəzhə. ⁹À zə ába a vò Amərətibá bə ŋwéné Zhərdē bwí y yi-púrhí sō tənà y wé, sə bə bú nd'ába. Á co be á jǐ wə, s'á zwé bə tənà y á ciní, à gu bi lyám lyám á yé né. ¹⁰Cəpəre byí Balaake, Məwaabe pyò mó, du tē, n la bú ndá Esərayel lyi byä bé. N twí bə vò bə byè Bəwəre byí Balaame muni ga n bwəl lwele n pə ába. ¹¹Sə à yə yál a cili Balaame yé. N gaga mó kə n bwəl cənə n pə ába, a m'a zwé ába n jǐ wə. ¹²Á byerhe Zhərdē bwí y á yí Zheriko. Zheriko cinnə bé, Amərətibá, Pərazhitibá, Kanaā lyi bí, Yititibá, Gəragəshitibá, Yivyitibá ndá Zhəbuzhitibá, bú nd'ába s'á co be á jǐ wə. ¹³À twí tù-bəlyēlyēse dwí á yé né sə jì Amərətibá pyä bé bəlyə y sə ce pyépyé á yala ne. È yə yál ndá á búl-shimi ráá nd'á twərth yé. ¹⁴À pə ába tənà y kèbé á yə è wé lyèè yé, ndá ceme né nyèbé á yə lwí mú á j'ǎ ŋwéné nə wé, e súlì dāvè - cémé ndá olyivyáaré, á yə zhele mó, á j'ǎ n'á jí nə byä! ¹⁵Rəmyé ce, èlāsé, nyám-na Cinu Yi, cèrhé-nə mo wu-pò ndá zhən wé. Vūr-nə yə né nyèbé á dabá cèrhé Bù-fwèlè y èpákè ndá Ezhibti ní mú á cəcəl wə, s'á cèrhé Cinu Yi. ¹⁶Sə á gə t'á yál á cèrhé Cinu Yi, s'á cír yi rí tēbé á n'á yál á cèrhé mó zà: yə nyèbé á dabá cèrhé ndá bə y'á ŋwéné Bù-fwèlè y èpákè ráá Amərətibá á ŋwéné bə cə w wé mó yə né. È gə wó ámyé nd'á kèlè y lyi bí yilə, námyé wó Cinu Yi ná b'ǎ cèrhé.» ¹⁷Lyì-zhǎ bé lyár bə wò: «Bəkúku dóó òmyé mó la yál ná gə yé Cinu Yi ní, ná zè ná n'è cèrhé yə dwā! ¹⁸Wó Cinu n wó ná Yi, nmyé n ce námyé ndá ná dabá shər Ezhibti tənà y wa, yómde-jè y né. N wèrhé myaarhe nánfwaàle ná yírhá na: n yili nába sómá y ná kwè mó yó ndá dwā né nyèbé ná tó nə cəcəl w ná lyé mó wé. ¹⁹Cinu Yi jì dwə né gakó ná yé né, kən du Amərətibá bə jǐ tənà y wé mó. Námyé b'ǎ cèrhé Cinu Yi bə wó nmyé n wó ná Yi.» ²⁰Zhozwe wó lyi-zhǎ bé ne: «Á wār á m'ǎ cèrhé Cinu Yi yé, bə n wó Yi rí tēbé rə bə dō zhe, n wó Yi rí tēbé rə n'è yál bə bə swéné rə dúdú, n tá n lá á nyí-ni-cō mó nd'á dwáaré yò shònó yé. ²¹Á gə tú á yé Cinu Yi ní á zè á n'á cèrhé yə dwā, n mən pə ába còrhò-tum; n mən ce á jé tē cənè tēbé n wèrhé ába mó kwā né.» ²²Lyì-zhǎ bé wó Zhozwe ne: «Gaga, wó Cinu Yi námyé la còrhó.» ²³Zhozwe zè n wó be: «Ámyé á wó á cici zhən-cinó bə wó Cinu Yi á cír á la còrhó.» Bə lyár bə wò: «Ná wó rə zhən-cinó.» ²⁴Rəmyé ce, èlāsé vūr-nə zhəlé bə yə né, nə ŋwéné á cəcəl w mó, s'á pyírhí á wun ní nə zǎ Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi rí.» ²⁵Lyì-zhǎ bé wó Zhozwe ne: «Ná b'ǎ cèrhé Cinu ná Yi rí, sə ná m'ǎ cili n cəl ré.» ²⁶Dē ré rəmyé yùwə, Zhozwe zə lyi-zhǎ bé n bwəl nyí. N vūr nyó ndá lùl-e-purse Shəshem né bə yilə. ²⁷Zhozwe kē zòmà né nàmyé Yi Nyó ne sébé ré wé. N kwè nákul-fǐlò n cii tē gāā, shéénea kūr wə, Cinu Yi jì y wé. ²⁸Zhozwe zè n wó lyi-zhǎ bé gakó ne: «Nyí-nə, nákuu w kóbó m'ǎ yə zhən pə kəna ná shò kwā né, b'ò nyèè Cinu Yi zòmà né gakó, n gə tú n ná n zòm ndá nába mó yi ní. Ò m'a yə zhən pə kəna á shò kwā né muni ga á bə'k'á zhé á Yi rí yé.» ²⁹Zhozwe zè n ce dwí rí kwé, lò gakó vò n cəl-tənà y wé. ³⁰Ywé né nàmyé kwā né, Nuuni byí Zhozwe, Cinu Yi tuntunnə mó tú n bə n cì ndá n zhe byinə zòm ndá shíyá. ³¹Bə ce mó n cəl-tənà y wé, Təmənate-Seraa né, Efəreyim pyār ré wa, Gaashe pyò w jə-gwā sō. ³²Esərayel lyi byä bé cèrhé Cinu Yi, Zhozwe ndá náncésé sə y'á pú mu mú e jà sə y'á yé kən dèbé gakó Cinu y'á wèrhé yil mú, nyū mú púlápúlá yi ní. ³³E gə wó Zhozufu yala né Esərayel lyi byä bé y'á kwè bə m'e shí Ezhibti mú, bə shèè n Shəshem né, ce y nyí rí Zhakəbe yá n yə səbyi-kùlsì zòm, Shəshem da Aməre byä bé sō mó wé; nyí rí rəmyé súlì rə yə Zhozufu byä bé cəl ré wé. ³⁴Aarō byí Eləyazaare tú n bə n cì sə bə co mo n byí Pyənaase pyèlè y yó. Bə y'á pə mə pyèlè èmyé mó Efəreyim pyār ré wa.

Judges

Chapter 1

¹Zozwe cu mú kwā né, Esərayəə lyi byä bé zè bə bwərh Bə-zhə-zhe bə wó : Wó mǎ lò n ŋwéné ná wé n mən yə náyéé n vò n jəl Kana lyi bí n bú ndá be mó ? ²Bə-zhə-zhe lyár be n wó : Wó Zhudə n mən yə yé né, nyinə à co cə w

á jǝ wa. ³Zhuda wò ní da-byí Shəmənyo ne : Bə ní lyē ní tó ná vò cə w kǝbǝ bə cír bə pǝ ò la yà àmyé nyǝ mó wa, ná bú ñdá Kana lyi bí, sə àmye b'a tó mó a vò cə w kǝbǝ bə cír ò la yà ámye nyǝ mó wa, Səmyənyǝ já n zhír n tó mo.

⁴Zhudə zhír n vò, n yí Bə-zho-zhe ce Kananyēēbá ñdá Fərazhēēbá ámye ñdá Shəmənyo jǝ wa ; bə ɲwéné nuna mǝǝrhe shíyá Bəzeke né. ⁵Bə nə Adoni-Bəzeke lyi bal ní yil Bəzeke, bə bú ñdá mó, bə ɲwéné Kananyēbá ñdá Fərazhēēbá. ⁶Adoni-Bəzeke dūr, bə jì mu bə za, bə kwē ní jə-fǝ púr rí ñdá ní nə-fǝ púr ri. ⁷Adoni-Bəzeke zē n wò : Àmyé ɲwéné pyá shə-shàlpyé jə-fǝr ñdá bə nə-fǝr a kwē a ló à də-gwá kūr wə, sə Yi k'a cārhe ne tēbē à wērhé mó. Bə zə mǝ bə bə Zhərazalem n cí gāà mó. ⁸Zhuda byá bē zē bə bú ñdá Zhərazalem lyi bí, bə zwē cə wá, bə kà ò lyi bí ñdá búlú shú, bə jì cə w myín. ⁹Rəmyé kwā né Zhudə byá bē zē bə bə bə la bú Kananyēēbá byēbē bə jē pyǝ w yó kǝn zǎ yì-zùr sǝ vǝlǝ w mó. ¹⁰Zhuda zē n vò n bú ñdá Kananyēēbá byēbē bə jē Ebərǝ né mó, shāā ga bə y'a n'ē byē Ebərǝ bə Kərajate-Arəba ; bə ɲwéné Səshəsəkayì ñdá Ayimane ñdá Təlməyi. ¹¹Bə zhì gāà bə lyē bə vò bə bú ñdá lyi bí byēbē bə y'a jē Bəbyiiri ní mú ; Bə y'a n'ē byē Dəbyiiri shāā ga bə Kərajate-Səfere. ¹²Rəmyé yó né, Kalebe zē n wò bə lǝ mǝbǝ ní bú ñdá Kərajate-Səfere n zwē cə w òmyé mó, ní mà n pǝ ní bəkǝ Akəsa n jí. ¹³Rəmyé yó né, Kənazə byí Otənyəə, Kalebe nyē, zē n bú ñdá cə wá, n ɲwéné w n zwē, Kalebe já n kwē n bəkǝ Akəsa n pǝ n jí. ¹⁴N gə tú n bə n zù Otənyəə sǝ n zhē, n zē n wò mǝ bə lwəl ce ní da sono n pǝ, n zē n só ní bəna y yó, Kalebe wò mó : wǝ bəkǝn n nə n yálá ? ¹⁵N lyár mǝ n wò : À n'a lwəl mó pené, bə n pǝ ne cə-da ; pə ne zhìlsi mye. Kalebe zē n pǝ zhìlsi sə ɲwéné dē sǝ mó ñdá sə dwā sə ɲwéné tē sǝ. ¹⁶Muyiisi cém-bal Kənyə byá bē zē bə zhír bəmyé ñdá Zhudə byá vò Paləmo ré cə wa, Zhudə gə-elū èpòlǝ w Arade ne yi-púrhi sǝ mó wə, bə jòm dwí rí cəcəl w gāà mó. ¹⁷Zhudə ñdá ní da-byí Shəmənyǝ ñdávǝ bə bú ñdá Kananyēēbá byēbē bə jē Təsəfate né mó ; bə gu cə w lyi bí, bə kwē w bə pə Bə-zho-zhe ne, bə zē bə ce cə w yil bə Orəmo. ¹⁸Zhuda ká n zə Gaza n zwē ñdá ní gə cí mǝgǎ mó nyí rí ga, n kə n zə Asəkalǝne n zwē ñdá ní gə cí mǝgǎ mó nyí rí ga ; n kə n zə Ekərǝ n zwē ñdá ní gə cí mǝgǎ mó nyí rí ga. ¹⁹Bə-zho-zhe yà ní ɲwéné ñdá Zhudə ; ce ní yà ní zwē pyǝ w nyí rí ní cí, sə lyi bí byēbē bə y'a jē vǝlǝ w wé mó, búlú eshə-vwātuuri y'a wǝ cǝbre, ce ní yə bəmyé ɲwéné n jì yé. ²⁰Bə zē bə kwē Ebərǝ bə pə Kalebe ne ñdə Muyiisi gá yà ní byili ní ; n zē ɲwéné n jì Anake byá bē bəttǝ yá. ²¹Bēzhamē byá bē yə Zəbəshēbá bə y'a jē Zhərazalem né mó jí yé, ce Zəbəshēbá j'a jòm Zhərazalem né bəmyé ñdá Bēzhamē byá kǝn m'e zà. ²²Zozhefu lyi bí zē bə vò bə bú ñdə Bətele, sə Bə-zho-zhe y'a ɲwéné ñdá bē. ²³Zofefu lyi bí zē bə tó Bətele wé bə byélé, bə y'a n'ē byē Bətele shāā ga bə Luzi. ²⁴Byēbē bə y'a twí mú nə bal mǝdù ñdá ní shí cə w ní ná ní dwi, bə bwərh bə wò : Wǝ yē ná wǝ ná b'a tó né ná zù cə w wa ; n gə byili nəba, ná b'a pǝ kǝna. ²⁵N zē n byili bi bə gə b'a tó mǝgǎ bə zù cə w w mó. Bə j'a zə búlú shù bə gu cə w lyi púlápúlá ; bə zē yē bal mó ní dwí rí dúdú ní bə lyē. ²⁶Bal mó ámye mó já n lyē n vò Etəshēbá tənà y wa ; n yí n jì cə òdù kūr gāà mó, n ce ò yil bə Luzi, wǝ yil ré rəmyé bə m'e byē cə w òmyé mó ñdá zà. ²⁷Manase yə lyi bí byēbē bə y'a jē Bete-Səshəyane ñdá cəme né dwā ò y'a cí mú lyi bí jì yé ; ní yə lyi bí byēbē bə y'a jē Dəre ne, ñdá cəme né dwā bē ò cí mú lyi bí jì yé ; ní yə lyi bí byēbē bə y'a jē Jəbələyame né ñdá cəme né ò y'a cí mú lyi bí jì yé ; ní yə lyi bí byēbē bə y'a jē Məbijidido ne ñdá cəme dwā ò y'a cí mú lyi bí jì yé ; sə Kananyēbá y'a n'ē yǎl bə jòm tənà y əmyé mó wa. ²⁸Esərayel gə tú è zhe ɲwǝnǝ yi ní, è ce Kananyēbá n'ē kwē myǎl-lǝrǝ ; sə bə yə bə jì yé. ²⁹Efərayimi yə Kananyēbá bē bə y'a jē Gəzere né mó jì yé, Kananyēbá y'a jē Efərayimibá cəcəl w Gəzere né. ³⁰Zabəlǝ yə lyi bí byēbē bə y'a jē Kərdne, ñdá byēbē bə y'a jē Nayǝlǝ né jì yé, sə Kananyēbá y'a jē Zabəlǝ lyi bí cəcəl wə. Bə zē bə ce bə n'ē kwē myǎl-lǝrǝ. ³¹Asere yə lyi bí byēbē bə y'a jē Akǝ né ñdá byēbē bə y'a jē Sədǝ né, ñdá byēbē bə y'a jē Akəlale, Akəzibi, Eləba, Afəka ñdá Rəyǝbē jì yé ; ³²Asərəbá y'a jē Kananyēbá bə wǝ tənà ciná mó cəcəl wə, bə yə bə jì yé. ³³Nəfətəli yə lyi bí byēbē bə y'a jē Bete-Səshəsese né, ñdá byēbē bə y'a jē Bete-Anate né mó jì yé, n zē ní jē Kananyēbá bə wǝ tənà ciná bē mó cəcəl wə, sə bə y'a ce Bete-Səshəsese lyi bí ñdá Bete-Anate lyi bí n'ē kwē myǎl-lǝrǝ. ³⁴Aməranəyēbá zē bə k'a jì Dane byá bē bə ce pyǝ w wa, bə yə bə yē bə bə vǝlǝ w w yé. ³⁵Aməranəyēbá y'a n'ē yǎl bə mē Arərese, ñdá Ajalǝ ñdá Səshəələbimi ní ; sə Zozefu lyi bí ɲwéné, bə ce bə n'ē kwē myǎl-lǝrǝ. ³⁶Aməranəyēbá jàà y kēbē bə y'a cí mú, y'a zhì Akərabimi ní e m'e vò Səla dē sono.

Chapter 2

¹Bə-zhɔ-zhe twɪ́ ní tùntùnnə mǎdù n shí Giləgale n bə Bəkimi n wɔ̃ : Wɔ̃ àmyé à vùr ába Ezhipti a du á bə tənà y kèbé à y'à bwəl è nyí à la á dabá ne pɔ̃ mɔ̃ wě. À wəlà : à dɔbərə cǔ ndá ába gaga yé ; ²sə è gə wɔ̃ yilə, à bək'á shéné á zə dɔbərə ndá tənà y kèbé lyi bí yé, s'á wùr bə vwɪ́-jùúlí á ló té. Sə á yə á yə à nyí rí zwě yé. È nə wɔ̃ bəkón yil á wèrhé èta mɔ̃ ?³À t'á la tənà y lyi bí jù á yé né yé ; bə b'a tó ába bə yə né, sə bə yə né b'a yə pòmɔ̃ á yilə. ⁴Bə-zhɔ-zhe tùntúm mú gá byili zòmà né nəmyé Esərayel lyi byá bə ne n zhè, dwí rí zè rə n'è kúr dǎdǎ. ⁵Dwí rí zè rə ce jàà y rə y'à ñwéné è wě mɔ̃ yil bə Pokimi, rə zwəl vwǎ gàà mɔ̃ rə pə Bə-zhɔ-zhe ne. ⁶Rəmyé yó né, Zozwe zè n yě dwí rí ní, Esərayel lyi byá bə mǎdù mǎdù gakó zhír ní la vò n zwě ní cəl jàà y tənà y w mɔ̃. ⁷Dwí rí tó Bə-zhɔ-zhe pùbùlè ne ndá Zozwe y'á ñwéné ce yó mɔ̃ dwǎ né gakó, Zozwe cu mú kwǎ né mye, dwí rí tó Bə-zhɔ-zhe pùbùlè ne ndá náncesé sə yàl né ndá Zozwe, sə nə ywě né nánfwàalé tèbé Bə-zhɔ-zhe wèrhé n pə Esərayel ne mɔ̃ gakó mɔ̃. ⁸Nuni byí Zozwe, Bə-zhɔ-zhe tùntùnnə mɔ̃, cù ndá ní zhe byinə zǒm ndá shíyá. ⁹Bə kwè mo bə vò bə ce ní cəl bɔnɔ̃ w bə y'à pɔ̃ mɔ̃ Təmənate-Erese né, Efərayimi pyɔ̃ w yó Gaashe pyɔ̃ w ò ñwéné lǔ-jəgwǎ sǒ mɔ̃. ¹⁰Lyi bí bəmyé gakó tú bə cì bə vò bə dabá sono. Bəmyé kwǎ né, wɔ̃ bə byá bəmye k'e bə, byá bə bəmyé mɔ̃ yə Bə-zhɔ-zhe pár lwar, bə yə kɔn ré dǎbé ní wèrhé n pə Esərayel lyi byá né mɔ̃ mye pár lwar gaga yé. ¹¹Rəmyé ce Esərayel lyi byá bə zè bə n'è wèrhé kɔn dǎbé rə də Bə-zhɔ-zhe pùbùlè yé, bə zù Baalebá wě bə n'è cèrhé. ¹²Bə yě Bə-zhɔ-zhe còrhó mɔ̃ ne, bə dabá Yi rí, rə y'à vùr be Ezhipti tənà y wě mɔ̃, bə yě rəmyé còrhó mɔ̃ ne, bə k'a n'è wùlì dwá né nà kákélé be mɔ̃ yə né yé né, bə ce Bə-zhɔ-zhe lyim rí zè. ¹³Bə yě Bə-zhɔ-zhe còrhó ne, bə k'a n'è cèrhé Baale ndá Asətarete. ¹⁴Bə-zhɔ-zhe lyim rí j'a zè Esərayel lyi bí yó. N ce lyi zə be bə zwě bə wě ré, n kwè be n yə bə zwǎ bə bə jě bə kákélé be mɔ̃ sono, bə k'è wàr bə zwǎ bə yé né sə bə zhì ní yé. ¹⁵Bə gə la mǎgǎ mǎgǎ gakó, Bə-zhɔ-zhe ná ní bwí ndá bə, ní wèrhé be lwele, ndə Bə-zhɔ-zhe gá yà ní byili ní, ndə Bə-zhɔ-zhe gá yà ní bwəl be rə nyí rí ní. Bə j'a ñwéné wu-zhùlù nánfǎlǎ wě èta. ¹⁶Rəmyé yó né, Bə-zhɔ-zhe zè n vùr bù-kárna, mùnì ga byèbé bə n'è twí bə zwě bə wě ré mɔ̃ gə bànà sə bù-kárn bə zwě bə vwǎrna bə jǒ wa. ¹⁷Sə bə y'à bə shè bə bù-kárna bə zòmà né cilu yé, bə cǐ bə ñwéné yə né dwǎ bə kwǎ né, bə n'è wùlì nà yé né. Bə j'a dūr là là bə yě sǒmá y kèbé bə dabá y'à n'è tó mɔ̃ ne, bə yə wèrhé ndə Bə-zhɔ-zhe nyá né gá n'è byili ní, ndə Bə dabá gá wèrhé né. ¹⁸Rəmyé yi ní, Bə-zhɔ-zhe gə vùr bù-kárna bə, ní yà n tó bù-kárna mǎdù dənne n zwě be bə zwǎ bə jǒ wa, ní yà n wèrhé èta èta, kɔn m'e yí bù-kárna mɔ̃ cu. Bə-zhɔ-zhe yà ní ná ní dūr bə nɔnɔ̃, bə cǐl ré bə y'à n'è kúrh lyi bí byèbé bə y'à n'è nwènè be mɔ̃ shò kwǎ né mɔ̃ yilə. ¹⁹Sə ndá rəmyé ga, bù-kárna mɔ̃ gə cùwà, bə k'e kwerhe bə yě Bə-zhɔ-zhe ne kɔn dwene bə dabá gá y'à wèrhé né, bə vó bə n'è wùlì té yə dwǎ yé né bə cèrhé ne, bə y'a j'a n'è wèrhé tùntwǐ́ rí rəmyé mɔ̃ wě èta, ndá wu-kùlù w òmyé òdù w èta. ²⁰Bə-zhɔ-zhe lyim rí k'e zè Esərayel lyi bí yó, n wɔ̃ : Tənà y kèbé lyi bí yə wèrhé ndə à dɔbré à y'à kǎ a pə bə dabá né mɔ̃ gá n'è byili ní yé, bə gá yə à nyá né zwě mɔ̃ ce, ²¹à t'á la tənèsé shǎbé Zozwe tú ní la cú n zhír n yě mɔ̃ lyi bí jù bə yé né yé. ²²Èta, à m'a zə tənèsé sàmyé mɔ̃ a m'a zhè be a nyí, ndá bə gə t'á la bə cìn dǎǎ ráá bə b'a dǎ bə cìn bə tó Bə-zhɔ-zhe nyá né, ndá bə dabá gá dǎ bə cìn bə tó n né. ²³Sə Bə-zhɔ-zhe yě tənèsé sàmyé né ndá yə-zùlǎ, ní yə se Zozwe jǒ w ce yé, ní yə pɔpɔre n jì sàmyé mɔ̃ yé.

Chapter 3

¹Nyĩnə tənèsé shèbè Bə-zhə-zhe yě n̄ la mə n zhè Esərayel lyi byā bē byèbè gakó bà yə búlā nyèbè gakó nà bú Kana né ne m̄. ²N̄ yà n̄ yā s̄ə Esərayel lyi byā bē byèbè bà tà-kwā bà lù, bà yə búlā né pár lwar m̄, cèrhè búlā né bú, s̄ə bə lwar n̄ə párá. ³Tənèsé s̄əmyé m̄ y'ā w̄ : Fələsətēbā pyā bē b̄nu yā, Kananyēbā gakó, Səḏonyēbā, ṇḏá Ewṽēbā byèbè bà jē Ləbā pyō w yó, k̄n zhì Baale-Arēmō pyō w e m'e yí ṇḏá ṇ tú ṇ ṇ zwi Amate nyí rí w m̄. ⁴Bà yě tənèsé s̄əmyé m̄ ne Esərayel lyi byā bē zhò yilā, m̄uni ga Bə-zhə-zhe tó s̄əmyé denne n nyí ṇḏá Esərayel lyi byā bē gə b'a wèrhé ṇḏə nyā né nyèbè n̄ tó Muiyisi denne n kē n pə bà dabá ne m̄ gá n'è byili ní. ⁵Esərayel lyi byā j'a jòm Kananyēbā ṇḏá Ecēbā ṇḏá Am̄rənyēbā ṇḏá Fərazhēbā ṇḏá Ewṽēbā ṇḏá Zhəbəshēbā bē. ⁶Esərayel lyi byā zē bà jí tənèsé s̄əmyé m̄ lyi bí b̄kwā bē, bà kwè bà s̄əpwā b̄kwā mye bə pə tənèsé s̄əmyé m̄ byā bē ne bə jí. Bà zē bà n'è cèrhé tənèsé s̄əmyé m̄ yə né. ⁷Esərayel lyi byā bē wèrhé k̄n ré dēbē rà dà Bə-zhə-zhe p̄b̄lā né m̄, bə swē Bə-zhə-zhe yò, bà k'ā n'è cèrhé Baale ṇḏá cémé né. ⁸R̄myé ce Bə-zhə-zhe lyim rí zē ṇḏá Esərayel lyi byā bē, n kwè be n ce Məsopotəmi pyō Kəshane-Arəshəyətəyimi j̄ wa. Bə yə Kəshane-Arəshəyətəyimi yómā byinā lyele. ⁹R̄myé yí ní, Esərayel lyi byā bē zē bə wūr bə búbwéé bə ce Bə-zhə-zhe ne, Bə-zhə-zhe zē n vūr Otənəyāə bà wē n̄ la ce n zwē be ; Otənəyāə yā n̄ w̄ Kənaze byi, Kalebe nyē. ¹⁰Bə-zhə-zhe Eshirhā y y'ā só n̄ yó, n j̄rh b̄-kárna Esərayel né, n zē búlā ne ṇḏá Məsotəmi pyō Kəshane-Arəshəyətəyimi, n j̄n ré dwene Kəshane-Arəshəyətəyimi. ¹¹R̄myé yó né bəsəzūlī jòm tənā w byinā shé-əna. Kənaze byi Otənəyāə zē n cī. ¹²Esərayel lyi byā bē k'e wèrhé k̄n dēbē rà dà Bə-zhə-zhe p̄b̄lā yé, ce Bə-zhə-zhe pə j̄n M̄wabe pyō Egālō ne n̄ la mə n bú ṇḏá Esərayel lyi byā bē, bà gá wèrhé k̄n ré dēbē rà dà Bə-zhə-zhe p̄b̄lā né m̄ yilā. ¹³Egālō zē n byē Am̄ne byā bē ṇḏá Amələsitibā n ce dwā yó, n zē n̄ m̄ n̄ la búlā né bú. N yí n ṇwéné Esərayel lyi byā bē, n zə be n zwē pələmyā ré c̄ wa. ¹⁴Esərayel lyi byā zē bə yə M̄wabe pyō Egālō yómā byinā shí ṇḏá lyele. ¹⁵Esərayel lyi byā zē bə kúrh bə búbwéé bə ce Bə-zhə-zhe ne, Bə-zhə-zhe zē n vūr Gəra byi Eyu, Bēzhame kwálā y lō bə cəcəl wə, n̄ la ce n zwē be. Eyu yā n̄ w̄ lō m̄b̄b̄ n̄ n̄ twi j̄rhā. Esərayel lyi byā bē bə twi m̄ M̄wabe pyō Egālō ṇḏá pansē. ¹⁶Eyu zē n dwèlè búlā shù ò yé y ṇḏá ò kwā y ga, shù ò dwèlè ré w̄ j̄tórthó ȳrh, n kwè ce n̄ kāmā-zwisi k̄r w n lyē n̄ j̄jī sarh ré né. ¹⁷N yí n kwè pansē n pə M̄wabe pyō Egālō ne : Egālō yā n̄ w̄ lō m̄b̄b̄ n̄ n̄ b̄mb̄m̄ nwā dúdú. ¹⁸N̄ gá tú n pə pansē n zhè, r̄myé kwā né n ká n tó byèbè bà zə pansē bə bə m̄ ne n du, bà gá tú bə yí cémé né n̄ w̄ nákulā bà n'è zwál Gəlagale né m̄ nyi ni, n ce bə lyē bà la ; ¹⁹n̄ zhì gāa m̄, n cici m̄ ká n kwè n bə pyō m̄ sono n w̄ : Pyō, n̄ yē yò ! à zhe tētē z̄mè à n'ā yāl a byili m̄. Pyō m̄ w̄ : Sna gu n̄ nyi shéé ! byèbè bà y'ā jē ṇḏá pyō m̄ m̄ gakó j'a du. ²⁰Eyu zē n yí n̄ nyi ṇḏá pyō m̄ zē n vò n̄ jē n̄ d̄gā y è ṇwéné n̄ jini y wār gá tú rà ṇwéné n̄ ná n̄ zwi n̄ jòm è yó m̄ yó. N w̄ pyō m̄ ne : À pyō ! nyi à zhe Yi z̄mè r̄d̄d̄ à la m̄ byili n̄ yilā. Egālō shí n̄ zē n̄ d̄gā y yó. ²¹R̄myé yó né, Eyu já n ce n̄ j̄gwa n̄ j̄jī sharh ré w n vūr búlā shù w n̄ j̄jī w m̄ n zò pyō m̄ s̄ulú w o zhū. ²²N̄ j̄-gūl ré j'a tó rə zū shù w nyi rí w o tó epākē o du, n̄ yā n̄ yə shù w vūr pyō m̄ s̄ulú w yé. ²³Eyu zē n tó étwī-ənyí rí n du, n ká n s̄āase b̄lō w ṇḏá bwəl-byi pyō m̄ nyi ní ni, n vūr bwəl-byi yā. ²⁴Eyu gə du kwā né, pyō m̄ kwā-lyi zē bə bə bə yí bə pwíri b̄lō s̄āase ṇḏá bwəl-byi. Bə zē bə zhe : È bə tātōnā zhe yé, w̄ n̄ n̄ n̄ jē né (il se couvre les pieds). ²⁵Bə dē dē k̄n dene, bà gá pwíri n̄ tá n̄ pol b̄lō w m̄ ce bə zē bə zə bwəl-byi bə pol b̄lō w̄, bə pwíri bə yó-cəbal m̄ n̄ cū n̄ pyē tē. ²⁶Bə gá zē bə n'è j̄jirhī ṇḏá n̄ s̄o cilu m̄, Eyu j'a n dūr n lyē cémé né nákulā né bə b'è zwál m̄ nyi rí, n dūr n lyē n̄ lú. ²⁷N̄ lyē n dūr n bə n̄ yí Efəryimi pyō w yó, n zē n w̄l pólā. Esərayel lyi byā j'a tó mo bə só pyō w wa, n̄ jà n zē n̄ ṇwéné bə yé né. ²⁸N w̄ be : Tónā à kūrā, bə Bə-zhə-zhe cō M̄wabebā, bə w̄ á zwā bē m̄ á j̄ wa. Bə j'a tó mo bə ṇwéné n̄ kwā né, bə cār M̄wabe bwisi s̄ómse yé né, lō lō ká n̄ wār n̄ ná n̄ lyē yé. ²⁹R̄myé yó né, bə j'a ṇwéné M̄wabé k̄adar ré tēbē rà s̄o r̄ c̄n m̄, nunə bə y'ā yū m̄ōrhe shíyā, m̄d̄d̄ ga yā lú yé. ³⁰Dē ré r̄myé yū w M̄wabe jú cizhil Esərayel lyi byā bē yé né. Tənā y zē e jòm yā-zulā wē byinā shā-lyele. ³¹Eyu kwā né, w̄ Anate byi Səshaməgarə n̄ yāl Esərayel b̄-kárna. N̄myē w̄ n̄-vwāale c̄b̄b̄ n̄ mə n bú ṇḏá Fələsətēbā n̄ ṇwéné bə nunə z̄m̄ nyēld̄d̄. N̄mye yāl Esərayel zwennə.

Chapter 4

¹Eyu cu mú kwā né, Esərayel lyi byā bé k'e wərhe kən dèbé rà dà Bə-zhə-zhe pùbùlā yé. ²N kwè n ce Kanaā pyǝ Jədini jǝ wa. Jədini yā n ná n jí pyèlè ré Atəsəre né. N shàdéesé yó-cábal mó yā n yíl Səsəra, n yā n jǝ Arəsəshete-Goyimi ní. ³Jədini yā n zhe búlā eshə-vwātuuri zǝm nəbó, rà y'a wó wè tèbé rà zhe jàn dǝdǝ, ce n zǝ n ná n nwènè Eəsərayel byā bé ndá jàn nánfǝlǝ byinə shí-èlyè gakó. Esərayel lyi byā bé zǝ bə kúrh bə búbwéé bə ce Bə-zhə-zhe ne. ⁴Rəmyé yó né ndá wó Dəbora n yā n wó bù-kárna Esərayel né. N yā n wó Ləpyidəte kǝ. Dəbora yā n wó Yi nyi-zwennə mye. ⁵N y'a zhe pələmyəbá, bə ɲwéné Rama ndá Bətele bwəl mó w Efəryəyimi pyǝ w yó ; bə n'è byè bə Dəbora pələmyəbá. N gə la bursi bür, wó nəmyé kùr w n yā n ná n jòm né. Esərayel lyi byā bé gə zhe bursi gakó ; wó gāa mó bə y'a bə né n ká bə bursi. ⁶È dǝ rədu, n zǝ n twi bə byè Kədəse lyi bal Abyinoyame byi Barake Nəfətali ní n bə ; n wó : Nyi wó Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí rə pǝ nyi rə wó : Zhəl Tabore pyc w yó, Nəfətali ndá Zəbəlǝ byā bé sono, n cır nunə mǝrhə n mó súlǝ n cın ni ; ⁷à m'a zə Jədini pyǝ Sisəra ndá n búlā eshə-vwātuuri ndá shàdéesé gakó n bə Kəsəne bwǝ səta, a ce n jí be le n yó. ⁸Barake wó Bəbora ne : N gə m'a tó ne, sə nyi à m'a vò ; sə n gə tá n la ne tó, sə nyi à t'á la yé. ⁹Dəbora lyár mǝ n wó : Zhənà, à m'a tó mó a vò ; sə lwar bə n tá n la zùwə nǝ sǝmá y kèbé n kwè mó yó gaga yé, bə è b'a yə ndə wó kǝ jǝ w Bə-zhə-zhe co Səsira né. Rəmyé yó né, Dəbora já n shí tǝ n zǝ n tó Barake ne bə la Kədəse. ¹⁰Bə gə tú bə yí bə zhè, Barake zǝ n byè Zəbyəlǝ ndá Nəfətali lyi bí Kədəse né ; n zə nunə mǝrhə shíyǝ bə tó mó, Dəbora tó mo. ¹¹Kənyəbá lyi bal Eberə yā n tú n pǝr n yǝ Kənyəbá lyi bal Obabə byā bé ne. Obabə yā n wó Muiisi cém-bal. Obabə yā n pú n kǝrhó Təsəyayimi wǝl w wa, Kədəse nyi ni. ¹²Rəmyé yó né lyi vò bə wó Sisəra ne ; bə nyi Abyənayabə byi Barake tú n ɲwéné Təbore pyǝ w yó. ¹³Sisəra já n zǝ n ji kùr Arəsəshete-Goyimi né n ce n búlā eshə-vwātuuri rà zhe jàn ndə cǝbǝ ta mó, mǝrhə zǝm nəbó bə dwā yó, ɲmyè cici mú ndá dwi rí gakó bə bə zhǝ dwā yó, Kəsǝ bwǝ y nyi ni. ¹⁴Rəmyé yó né Dəbora zǝ n wó Barake : Zǝ tǝ, nyi dǝ ré tèbé Bə-zhə-zhe la Sisəra n jǝ w co mó. È dà Bə-zhə-zhe n ɲwéné n yé né nà ? Barake zǝ n zə nunə bé mǝrhə shí y n mə n só Təore pyǝ w yó bə tó mo. ¹⁵Bə-zhə-zhe zə búlā shú w ò dà nyi dwi mú n mə n ce Səsira ndá n búlā eshə-vwātuuri ndá n shàdéesé gakó dūr Barake yé né. Səsira shí n eshə-vwā-tuuru w yó n só tǝ n dūr ndá n nǝrh. ¹⁶Barake já n pú eshə-vwā-tuuri ndá shàdéesé kùr n ji n mə nyi Arrəsəsete-Goyimi ; n já gu shàdéesé gakó lyélyé ndá búlā shú, lò mǝdu ga mye cici yə dāl yé. ¹⁷Sisəra zǝ n dūr n la vò n shèè Kənyəbá lyi bal Eberə kǝ Jəyəə sǝ kǝrhó wə ; bə rəmyé yó né ndá yə-zùlā y'a ɲwéné Asəsore pyǝ Jədini ndá Kənyəbá lyi bal Eberə cəcəl wə. ¹⁸Jəwəə zǝ n du n jəl Sisəra n wó mǝ : À yó-cábal, bə n zù à sono, n bəká dūr ywə gaga yé. Sisəra zù kǝrhó w wə, Jəwəə zǝ n zə gəmə-lyǝ n pyilli mu, n mə n shèè mo. ¹⁹N zǝ n wó kǝ mó ne : À n'á lwəl mó nǝ à la nyó, bə nə-nyèlè y zhe ne. N zǝ n kwəlā ndá yil è wé n twərh n pǝ n nyó, n ká n pyilli mu. ²⁰N zǝ n ká n zǝm ndá kǝ mó n wó : Zhəl n zhǝ kǝrhó w nyi rí ni, lò gə tú n ná n bwərh mó n zhe : Lò yə nyónǝ twi yé ? Sə wó mǝ : ʕʕ. ²¹lyàa gə y'a zù Sisəra dǝdǝ mó ce n já n pyé n dǝ bwərá. Rəmyé yó né, Eberə kǝ Jəwəə, já n zhǝr n kwè kǝrhó w pélé rədu n nyénýé n yí n kwè mǝrətó n cí pyélé ré Sisəra yə-pélé w n pəpa, pyélé lyé rə zù tǝ ce y wa ; n já n ci. ²²Rəmyé yó né, ndá Barake yā n gwě ná n ji Sisəra kwā n má n pyà mó ; Jəwəə du n jəl mo n wó : Bə nyónǝ, à m'a byili mú bal mó mǝbó n ná n pyà mó. Barake yí n zù kǝrhó w wə n pwiri Sisəra n cù n pyé tǝ pélé zò mo rə lyé rə zù tǝ ce y wa. ²³Dǝ ré rəmyé yù wə, Yi ce Kana pyǝ Jədini jí cizhil Esərayel lyi byā bé yé né. ²⁴Rəmyé yó né, Esərayel lyi byā bé y'a j'a zhe ɲwónó Kana pyǝ Jədini yó, kən yəl èta kən m'e yí bə zhili Kana pyǝ Jədini jàn ré lyəmyəlm.

Chapter 5

¹Dě ré ràmyé mós yùwà, Dəbɔra zɛ zɛ n d wí n nún nwǎǎ y kɛ̀bɛ̀ ñmyé ñdǎ Abyənəyame byi Barake ; ñ zhe : ²Nyí yó-cíná zɛ̀ bə̀ ñwéné Esərayel dwí rí yé né, dwí rí j'a byili bə̀ rə̀ tene rə̀ la búlá né bú ; Bə-zhɔ-zhe yil ré nə̀ còrhó ³Pyǎ, cili-nə̀, yó-cíná, pyèrhè-na á zhǎ á cili ! à la Bə-zhɔ-zhe, Esərayel Yi rí nún. ⁴Ǻ, Bə-zhɔ-zhe ! Ñ gá du Səyiri ní mú, ñ gá tú ñ ná ñ zhàl ñ bàn Edome cesé mós yi ní, ce y dom e zhízhí, dɛ́ yə né yǎl, bában né yǎl nɛ́, ⁵Pyàr ré zhizhí Bə-zhɔ-zhe yé né, Sənəyi ò wó Bə-zhɔ-zhe, Esərayel Yi rí mú. ⁶Anate byí Səshamagare ñdǎ Jəwəə yi ní, bə̀ y'a yɛ́ sǒmsé páá mós kó ne, sóm-zhǎlnə̀ bé k'a n'è byəbyélé. ⁷Esərayel yé né ciná bé y'a k'è bə̀ ñwónó zhe Esərayel né yé. Wó ràmyé yó né, ãmyé Dəbɔra shí tɛ́ a zɛ́ a zhi dɛ́ ñdə́ ná ta Esərayel né. ⁸Esərayel lyi byǎ́ bé y'a k'è cír yə́ dwǎ : Rəmyé yó né, bə̀ zwǎ́ bé k'è zɛ́ búlá ne bə̀ bàn tənà y wa ; Esərayel lyi bí bə̀ ñwéné búlá né yil mós, wó nunə̀ mǎðrhe shá-əna ; e já búlá ku kǔbó lò mǎ́ ñ càr ñ cin yé né búlá jáà w téné, swǎ́ né mye téné yé. ⁹Ǻ wu j'a zɛ́ ò n'ò zɛ́ Esərayel yé né ciná bé ñdǎ dwí rí rə̀ tene rə̀ la búlá bú mú yil mós. Cèrhé-nə̀ Bə-zhɔ-zhe yil ré. ¹⁰Ámyé byèbè á n'a jòm bənə̀ pwésé mós, ámyé byèbè á n'a zhàl təpyisi yó mós, ámyé byèbè á n'a zhàl sǒmsé yó mós, núnə̀ ! ¹¹ñdə́ lyi bə̀bè bə̀ ñwéné wɛ́ tɛ̀bè nɛ́ ñwéné rə̀ wɛ́ cəcəl w bə̀ n'è təl ta, cèrhé Bə-zhɔ-zhe ñ tǔ-fwǎálé yilə̀, ñ nənón mós tǔ-fwǎálé Esərayel né mós yilə̀ ! Rəmyé yó né, Bə-zhɔ-zhe dwí rí j'a du cɔ́ w wa. ¹²Dəbɔra, zɛ́ dɛ́, zɛ́ dɛ́ ! zɛ́ dɛ́, zɛ́ dɛ́, ñ nún búlá nwǎǎ ! Abyənəyame byí, Barake, zɛ́ dɛ́, ñ zə̀ lyi bí yóm ré jáà w mós ñ ká ñ mǎ́ ñ bə̀ jè ! ¹³Rəmyé yi ní, Esərayel lyi bí nə̀-kùr dàlǎ y ñwéné jàn ciná, Bə-zhɔ-zhe ce a jí bele kǎdar yó. ¹⁴Lyi bí byèbè bə̀ jú bele bə̀ yó Amaleke né mós, zɛ́ bə̀ du Efəryiimi. Bəzhamɛ́ tó mós, ə̀ ñwéné ñ shǎdɛ́ésé wɛ́. Yé né ciná bé zhi Məkirí ní bə̀ bə̀, byèbè bə̀ n'è byili kən gá mə́ sə̀ rə̀ tó né mós zhi Zəbyəlǎ́ né bə̀ bə̀. ¹⁵Esakare pyǎ́ bé bə̀ bə̀ zù Dəbɔra, Bə ce Esakara kwǎlá lyi tó Barake gá tó mǎgǎ́ mós bə̀ vò vɔ́ɔ w wa. Sə̀ Rəbənɛ lyi bí sono mós yǎl nyə̀-pár dúdú rə̀ t'ǎ zhè yé. ¹⁶Wó byè yil ñ zhàl ñ vò ñ zhí vwámá jilə̀ cəcəl w ñ mǎ́ ñ cili nə̀ k'è n'è kúrh né ? Ñ ná ñ cili Rəbənɛ nyə̀-pɔ́ w ò t'ǎ zhè mós ! ¹⁷Galadɛ́ yə̀ ñ nə̀-kùr jáà w zhír Zhɔrdɛ́ bwí y ɛ̀pákɛ́ mós w yé. Sə̀ wó bə̀kón yil Danɛ́ já ñ zhi bú-bwǎ́l ré wɛ́ mós ? Asere já ñ jòm nə̀-fɔ́lɔ́ bú-cú w yó, bú-bwǎ́l né gá n'è gá n'è twí nə̀ zhi mǎgǎ́ mós ñ shír. 18 Cesé dɛ́dɛ́ sǒ mós, ¹⁸Zhəbyəlǎ́ lyi bí t'ǎ gá cu ní yé, Nəfətəli mye nyənǎ́ bé wó ɛ̀ta. ¹⁹Pyǎ́ shí ní bə̀ bə̀ bú ñdǎ nába, Kana lyi pyǎ́ bé gá tú bə̀ bú ñdǎ nába Tayanake né, Məgidədo bwísi w mú, bə̀ yə̀ ñwéné bə̀ pwǎ́ nə̀ wɛ́ ré ñdǎ wǎ́rse dwí-byi kɛ́ ga yé. ²⁰Dɛ́ yi rí ñdǎ cǎmməsɔ́rsé cici mú tó sǎ́ bú ñdǎ Səsəra. ²¹Kəsɔ́ bwísi nɛ́ mós pwǎ́ bə̀ mə́ m'ɛ́ lyɛ́, Kəsɔ́ bwísi nándwésé. À nòm kǎdar ré tɛ́ ñdǎ à nɛ̀rh ! ²²Bə́ búlá kǎdar ré dūr, ñdǎ esherh nəcər n'è dom tɛ́. ²³Bə-zhɔ-zhe mǎlɛ́ka y zɛ́ e wó : Bwǎlnə́ lwele á pə̀ Mərəzɛ́ nɛ́, bwǎlnə́ lwele, bwǎlnə́ lwele á pə̀ lyi bí byèbè bə̀ jè ñ wɛ́ mós ne, bə̀ ñ lyi bí t'ǎ la Bə-zhɔ-zhe kúrhí sǎ́ yé, bə̀ t'ǎ la bə̀ bə̀ tó Bə-zhɔ-zhe búlá dǎdar ré nɛ́ bə̀ sɛ́ Bə-zhɔ-zhe kúrhí yé. ²⁴Yi m'a ñ cí bwəl Jəwəə kɛ́ mós ñdǎ Kənyə́bá lyi bal Eberɛ́ kɛ́ mós yó ! Yi m'a cí bwəl kana lyi bí byèbè bə̀ ñwéné ñ kòrhó w wɛ́ mós mye yó ! ²⁵Səsəra lwəl nɛ́, ñ kwè yil ñ pɔ́, ñ pɔ́ nə̀zhí-ɛ̀cənɛ́ wu nwǎ́. ²⁶Ñ kwè pélé ñ zə̀ ñ jǔ wa, ñ kwè tǔntǔnnə́ bé mərəto ñdǎ ñ jə́-jí, ñ zò Səsəra ñ lo ñ yó, ñ vɔ́vwa pélé ré tó ɛ̀pákɛ́ rə̀ zù, ²⁷ñ tu Jəwəə nɛ̀rh kùr w shéé. Zhənǎ, ñ tu ñ nèsé kùr wə́. Jáà y kɛ́bɛ́ ñ tu è wɛ́ mós, ñ ká ñ dom yé. ²⁸Rəmyé yi ní, Səsəra ná tó tǔkwéré cɛ́bré bǔlǎ́ bé ñ ná ñ nyí, ñ zɛ́ kúrh ñ búbwéé ñ zhe : wó bə̀kón yò, ñ eshə́-vwǎ́-tuuru ñ m'ò dene ò t'ǎ yí, wó bə̀kón yò, ñ eshə́-vwǎ́-tuuri m'è dūr nǎmpólé nǎmpólé mós ? ²⁹Ñ kana bé byèbè bə̀ zhe surhə́ dɛ́dɛ́ du mú lyár mɔ́, ñ cici mú mye lyár ñ cin ñ wó : È gə́ è dà wɛ́ myɛ́ bə̀ ñ búlá né jáà wa ? È gə́ è dà rə́myé bə̀ n'è təl ? Bal gakó la nə̀ Kɛ́-byí ɛ̀dù, ráá bal gakó la nə̀ kana-byǎ́ bə̀lyé. ³⁰Dəgá wó gǎ́-ɛ̀pòðlɛ́ bə̀ nə̀ bə̀ la Səsəra nɛ́ pɔ́. Dəgá wó gǎ́-sǔðrɛ́ ná-ɛ̀pòðlɛ́, gònò nǎpòpòlɔ́, gǎndɛ́ tɛ̀bè rə̀ sǔ́ mós bə̀ ñ búlá jáà w bə̀ la búlá kǎdɔ́ w nɛ́ pɔ́. ³¹Ǻ Bə-zhɔ-zhe, wó ɛ̀ta ñ zwǎ́ bé gakó b'a cí ní ! Sə̀ byèbè gakó bə̀ sós mós mós b'a yə̀ ñdǎ nənýónó ta. Pwɛ́ ré gá tú rə̀ yə́r, bə̀ zɛ́ bə̀ zhi ñ jàn ré wɛ́ yi ní, tənà y jòm yə̀-zúlá wɛ́ byinǎ́ shá-əna.

Chapter 6

¹Esərayel lyi byä bé wèrhé kən dèbé rə bə càn Cinu Yi yírh wə. Rəmyé ce Cinu yě be n ce Majā lyi bí jǝ w byinə nyàlpyè. ²Majā lyi bí nwènè Esərayel lyi byä bé dèdè. Wó rəmyé è ce Esərayel lyi byä bé y'a pyà shòò jààsè pyàr ré rə lo mó bǝlā bé wé ñdá myǝlā né wé e súlí pyàr ré yó-pǎlsé wa. ³E ja ñdá rəmyé ga, Esərayel lyi byä bé gə du bə dù bə twá né kwā né gakó, Majā lyi bí ñdá Amaleke lyi bí e súlí Yi-púrhí lyi bí n'è twí bə bwí ñdá bə. ⁴Bə y'a n'è zul Esərayel lyi byä bé yala ne, bə zè bə n'è cǝ cesé wé ré kən m'e yí Gaza səta. Bə t'á yě kən dèbé lò la n kwè n ce n nyū wə, ráá pyírhə ráá nǝ ráá bəna èdù ga mye ne té Esərayel né yé. ⁵Bə y'a n'è shár bə twí ñdá bə dǝ w e súlí bə kwəárhé, nánzhəzhǝ ñdá səsǝmè ta. Bəmyé ñdá bə yómdé ga y'a bə yó zhe bə n'è byili yé. Bə y'a n'è twí bə zwí tənà y wé bə la m'e cǝ ya. ⁶Rəmyé ce, Esərayel lyi byä bé y'a k'è bə yó zhe Majā lyi bí kùr w yé. Bə zè bə búbwéé bə ce Cinu ni bə lwəl sǝé. ⁷Majā lyi bí gǝ ce Esərayel lyi byä bé búbwéé bə ce Cinu ni yi ní, ⁸Cinu Yi twí nyi-zwennə bə sǝ, n bə n wǝ bə: «Cili-nə Cinu Esərayel lyi byä bé Yi rí nyí rí: Wó àmyé à ce á shár Ezhíbtí ní, a ce á shár yómá-jé né. ⁹À zwé ába Ezhíbtí lyi bí ñdá lyi bí byèbé gakó bə y'a n'è nwènè ába mó jǝ wa; à jǝ bí á yé né, a zè a pə ába bə tənà y á ciní. ¹⁰À wəl ába: «Àmyé à wó Cinu, á Yi rí. Á bə mǝ s'á cèrhé Amərətibá á jé bə tənà y wé mó yə né yé. S'á yə à nyí ni zwé yé.» ¹¹Cinu Maleka y tú e b'e jòm Ofəra tərəbétə y kùr wə. Cǝ w òmyé mó y'a wó Abyəzeere kwálá y lò Yəwaashe nyǝ. N byí Zhədəyǝ yà n ná n mǝ bələ, bə gǝ n'è pyárh dǝwé-cǝ byä bé mǝgǝ mó. Èta sən mən shèe re Majā lyi bí yé né. ¹²Rəmyé yi ní, Cinu mǎléka y lyí mú e wǝ mǝ: «Cinu Yi ŋwéné ñdá mó, búlá kǝndǝ!» ¹³Zhədəyǝ lyár y n wǝ: «Sə nyí wəy, à yó-cábal! Cinu gə ŋwéné ñdá nába, è nə wó byé yil ywé né nyèbé gakó n'è yí nába? Yě n tú-fwǝlél tǝbé ná nǝmbala bé y'a n'è cí nába rə nyí mú ŋwéné? Bə y'a n'è wəl bə m'è gwi yó bə zhən ga Cinu ce ná shár Ezhíbtí ní. Sə èlǝsǝ, n zè n kwè nába n ce Majā lyi bí jǝ wa» ¹⁴Cinu Yi pyírhí n yé n zǝ mǝ n wǝ mǝ: «Zhəl ñdá jàn ré tǝbé n zhe mó, n zwé Esərayel lyi byä bé Majā lyi bí jǝ wa. Wó àmyé à n'á twí mú!» ¹⁵Zhədəyǝ zè n wǝ mǝ: «N cǝci mú na wəy yó-cábal! Etər à nə m'a tó né a m'a zwé Esərayel lyi byä bé? Manasə kwálá y wé, wó àmyé dwí rí rə bə jàn zhe dwá né gakó wé. E súlí mye à da sǝ kélé wa, wó àmyé à wó bə gakó nyé mó. ¹⁶Cinu Yi lyár mǝ n wǝ: «À m'a yə né ñdá mó, èta n m'á ŋwéné Majā lyi bí ñdá bə gə y'a wó lò mǝdù ta. ¹⁷Zhədəyǝ wǝ mǝ: «À gə sú n yírh zhən ga, sǝ pǝ myərǝhǝ ò n'ò byili bə wó ñmyé n ná n zǝm ñdá ne. ¹⁸À n'á lwəl mó bə n zhí nyǝnǝ n dǝ a vò a zə à pené y a b'a pǝ.» Cinu lyár mǝ n wǝ: «À m'a dǝ mó, n kwé n bə.» ¹⁹Zhədəyǝ zhír n vò n gu bǝ-bwélé, n zə mún mǝ m'a sú yóló, n mən tene búúri rə yə sǝ-nǝbyé ce. N ce nǝmá bə sǝyǝ wa, n zè n ce dǝ-gwǝl mó nákwéné wé, n zə rə gakó n vò n cí Zhədəyǝ da Yəwaashe tərəbétə y kùr w n pə Cinu mǎléka y ne. ²⁰Yi mǎléka y wǝ mǝ: «Kwé nǝmá bə ñdá búúri, n cí nákuu w kǝbǝ yó, sǝ ló dǝ-gwǝl mó ò yó!» Zhədəyǝ wèrhé ñdá è gə byili ní. ²¹Cinu mǎléka y zə dǝ-dǝlǝ w ò y'a wǝ è jǝ w mó yó w e m'e dwərh nǝmá bə ñdá búúri. Myín shí nákuu w wé, mǝ jí nǝmá bə ñdá búúri ga. Rəmyé yó, Cinu Yi mǎléka y j'a jé n yé né. ²²Zhədəyǝ zè n lwar b'è y'a wó Cinu mǎléka yá, n zè n wǝ: «À nǝ yó Cinu, Yi! È nə wó Cinu mǎléka à yírhə nǝwa!» ²³Cinu Yi wǝ mǝ: «Yə-zúló yál né ñdá mó! N bək'á dǝr ywé yé; n tá n la cú yé.» ²⁴Zhədəyǝ lù vwí-júlú gǝa, n pə Cinu Yi ni; n ce ò yil bə: «Cinu Yi wó yə-zúló Yi.» Vwí-júlú w òmyé gwé ŋwéné Ofəra né(ñdá zà), Abyəzeere dwí rí gə cí má nyí rí wé. ²⁵Cǝcǝ y èmyé, Cinu Yi wǝ Zhədəyǝ ne: «Zə n da nǝ-bya yə, wu yírhə nǝlyé nyǝ y è zhe byinə nyàlpyé mó, sə n vò n wǝr Baale vwí-júlú w n da zhe mó, n gǝ Ashəra dǝ w kǝbǝ ò cǝi té ò sarh ne mó. ²⁶N mǝ n zè n lù vwí-júlú ñdá kən gǝ mǝ sə rə yə né, pyélé y kèbé yó-pélé y wa, Cinu n Yi rí yilə. N zè n zə wu yírhə nǝlyé nǝ-byá y n mǝ n zwál vwí nǝmpúm cǝé Ashəra dǝ w kǝbǝ n gòm mó yó.» ²⁷Zhədəyǝ vùr nunə shíyǝ n tǝntǝnnə bə wé, n wèrhé ñdá Cinu gə yá n byili mu ní. Sə n gə yá n ná n dǝr n da-byá bə ñdá cǝ w lyi bí ywé mó ce, n tó cǝcǝ ne, n yə nǝnyéné ne tó yé. ²⁸Cǝ w lyi bí dúlú bə zè nǝkǝkǝlé shǝá shǝá bə púri Baale vwí-júlú w wǝr o ló té, Ashəra dǝ w ò y'a ŋwéné ò yala né mó gòmə, sə bə y'a zwál vwí nǝmpúm cǝé ñdá wu-yírhə nǝlyé nǝ-bya, vwí-júlú w kǝbǝ bə y'a lù kən y'a gwé yə dene mó yó. ²⁹Bə zè bə n'è bwərh dwǝ bə zhe: «Mǝ n twí èta mó?» Bə bwərh bwərh, bə súlí bə pyà pyà, bə púri wó Yəwaashe byí Zhədəyǝ n wèrhé èta. ³⁰Rəmyé yi ní, bə zè bə wó Yəwaashe ne: «vùr n byí mú n ce pwé ne bə n mǝ ñdá cu. N wǝr Baale vwí-júlú w n lo té, n súlí n gǝ Ashəra dǝ w ò y'a wǝ ò sarh ne mó mye.» ³¹Yəwaashe wó lyi bí byèbé gakó bə y'a tú bə zhí n nyí ni mú ni: «È nə wó àmyé á m'á zwé Baale nyí ni? Ámyé á m'á zwé mo? Lò mǝbǝ gakó n ná n zwé Baale nyí ni mǝ ñdá cu ñdá ce y gwé yə lé yé! Baale gə wó Yi, sən zwé n cǝci nyí ni Zhədəyǝ gə wǝr n vwí-júlú w mú yilə.» ³²Kən zhí dǝ ré rəmyé yù w ga, bə co Zhədəyǝ yil bə Yərubaale, rə kùr wó: «Bə Baale bú ñdá mǝ n zwé n cǝci nyí ni» Zhədəyǝ gə wǝr n vwí júlú w mú yilə. ³³Majā lyi bí gakó e súlí Amaleke lyi bí ñdá Yi-púrhí lyi bí tú bə mù dwǝ ne bə byerhe Zhərdǝ bwí y bə vò bə zul Zhəzəreyel jə y wa. ³⁴Cinu Eshirhə y só Zhədəyǝ yó e zù mu, n zè n wúl pólá n mən byé Abyəzeere dwí rí lyi bí bə tó mo. ³⁵N twí lyi Manasə tənà y púlápúlá wé, bə byé yə, bə èmye b'e tó mo. N twí bə byé Aseere ñdá Zabyəlǝ, e súlí Nəfətəlyi kwǝlsé lyi bí mye, bə vò bə jəl be. ³⁶Zhədəyǝ wǝ Cinu ni: «È gə wó àmyé denne n ná n yǝl n tó né n mǝ n zwé Esərayel lyi byä bé ñdá n gə byili ní, ³⁷nyí à m'a lèlè pyi-kur tuwə y wə; myǝnǝ w gə swé rə dúdú è ja ce y è kǝkélé re mó mǝ nǝnkùli, à m'a lwar bə n ná n yǝl n tó à denne n zwé Esərayel lyi byä bé ñdá n gə byili ní.» ³⁸Sə kən yál èta. È zè nǝkǝkélé y Zhədəyǝ gə zè, n kǝm pyi-kuurí nǝ mó n ce kǝzǝm yírh. Zhədəyǝ wǝ Cinu ni: «À gə zǝm a

súlí sà ò bàk'á kwè lyim òdó nɛ yé. Shɛnɛ a mɛrhe kɔn ràdù, twɛr nánkwéé ré, òdó pyì-kuurí. Ce pyì-kuurí dúdú mɛ nánkùùlì sà myòò w swé cɛ y è kákélé rɛ mó gakó.»⁴⁰Cɛcɛ y èmyé, Yi wèrhé tèbɛ Zhədayɔ lwəl mo mó: pyì-kuurí dúdú mɛ nánkùùlì, sà myòò w swé cɛ y è y'à kákélé rɛ mó gakó.

Chapter 7

¹Yərubaale, è n'è yāl e wò Zhədayō, dūlì n zè nəkəkólé shāā shāā nımyé ndá lyi bí byèbé bà y'à n̄wéné ndá m̄o m̄o bá vò bá zul Arcode nà-būlì y yala n̄e. Rəmyé yi ní ndá Majā lyi bí zulá y y'à n̄wéné bà jà-gwà s̄o, More pyèlé y s̄eta, já y wə.²Cinu Yi wò Zhədayō ne: «Lyì bí byèbé bà n̄wéné ndá m̄o m̄o já d̄éd̄é s'a m'a ce Majā lyi bí bà j̄ō wa. È gə yāl èta, Esərayel lyi byā bé m'a zè bà n'è cèrhé bà cin bà yē àmyé còrhó ne bà zhe: «È wó ná j̄è jàn ná m'e zwē ná cinà.»³Rəmyé ce, bwāl n̄ byili lyi bí ni: «Lò mòbó gako ywē zhe n zè n̄ ná n̄ kəkə, s̄ə n ká n kwē n zhì Galaade pyō w w n vò j̄è!» Nunə mòòrhè shí-èlyè ndá rəlyè shár lyi bí cəcəl w bà kwē bà vò j̄è bà zè bà dāl nunə mòòrhè shíyá.⁴Cinu ká n wò Zhədayō ne: «Lyì bí gwē já d̄éd̄é! Zə bé n̄ yí n̄é m̄o nyí ni. À m'a zhè be gāa a cīr be a p̄s̄. Èta, lò mòbó gako à wò bà n̄ mà n tó m̄o n vò, mà n tó m̄o. Sə lò mòbó gako à wò bà n̄ bà m̄ə s̄ə n tó m̄o n vò, n̄ tá n̄ la m̄o tó yé.»⁵Rəmyé yi ní, Zhədayō zə lyi bí n̄ yí n̄é m̄o nyí ni, Cinu zè n wò m̄o: «Cī lyi bí byèbé gako bà la bà zə bà m̄əjòlò w bà nyò n̄é m̄o ndá kùlì ta bà nyí, s̄ə cī lyi bí byèbé gako bà la bà jòm bà n̄ədwóná yó bà m'e nyò n̄é m̄o mye bà nyí.»⁶Lyì bí byèbé bà gāl n̄é m̄o ndá bà j̄è bà nyò m̄o yāl nunə zwā-ètò. Byèbé bà dal m̄o gako y'à jòm bà n̄ədwóná yó bà m'e nyò n̄é m̄o.⁷Cinu zè n wò Zhədayō ne: «È wó nunə zwā-ètò y byèbé bà gāl n̄é m̄o bà nyò m̄o d̄enne à la né tó a m'a zwē ába s'a súlì a ce Majā lyi bí n̄ j̄ō wa. Lyi-zhā bé dwā bé kwē, lò gako vò n̄ s̄o.»⁸Nunə zwā-ètò y zwē lyi-zhā bé kùjù w e súlì bà p̄ólsé. Zhədayō zè n ce bà kwē lò gako vò n̄ kòrhó w wē, s̄ə n̄ cār zwā-ètò y bà m̄ə. Majā lyi bí zulá y y'à wə n̄ nyā y kùr wə, já y wə.⁹Cəcē y ɛmyé, Cinu wò Zhədayō ne: «Zè d̄é n̄ só n̄ vò Majā lyi bí zulá jàa y wa, nyí à co y n̄ j̄ō wa.¹⁰Ywē gə zhe m̄o, n̄ tá n̄ yāl n̄ só n̄ vò, s̄ə zə n̄ t̄unt̄unnə Purə n tó m̄o n̄ só n̄ vò.¹¹N̄ m'a nyèè k̄on d̄èbé lyi bí n̄é zòm gāa m̄o. N̄ wu-jà y m'a e súlì s̄ə n̄ m'a zè n̄ n̄wéné n̄ só n̄ vò n̄ bú ndá be.» Rəmyé yi ní n zè n zə Purə n̄ t̄unt̄unnə m̄o n só n̄ yí zulá jàa y nyí ni.¹²Majā lyi bí ndá Amaleeke lyi bí e súlì Yi-púrhí lyi bí y'à ləle já y w nánzhəzh̄ ndə s̄əs̄òm̄e ta. Bà yóm̄d̄é y'à wó nánzhəzh̄ ndə n̄ə-f̄l̄l̄ nyí nyòrh̄o w ta, rə y'à bà yó zhe bà n'è byili yé.¹³Zhədayō gá tú n̄ ná n̄ yí gāa yi ní, ndá bal m̄ədu n̄ ná n̄ cī n̄ dārha n̄ tó-d̄o ne n̄ zhe: «Nyí dārha à dārha: à n̄o orəzhea búr-d̄s̄ ò y'à n̄o j̄ij̄ilì t̄é Majā lyi bí zulá y wē. Ò y'a vò o yí kòrhó w ne, o zhər wə, o byirh wə, o p̄p̄l̄e w o gūlì dwā. Kòrhó w y'à wūr o ló t̄é.»¹⁴N̄ tó-d̄o m̄o lyár m̄o n wò: «È d̄ə k̄on d̄o yé, wó Ȳowaashe byí Zhədayō, Esərayel lyi byā bé lò m̄o, búlú shù wá. Yi co Majā lyi bí ndá bà zulá jàa y gako n̄ j̄ō wa.»¹⁵Zhədayō gá cili dārha né nyèbé bà y'à n̄é cī m̄u ndá n̄ə kùr rí mye n zhè, n̄ zè n wūlì t̄é n ce Yi n̄əb̄aná, n ká n kwē n bà Esərayel lyi byā bé zulá jàa y wa, n wò be: «Zè-na d̄é bà Cinu co Majā lyi bí zulá jàa y á j̄ō wa.»¹⁶Zhədayō t̄əl nunə zwā-ètò y kùrə n̄ət̄o. N zè n p̄ə p̄ólse ndá kwālne nánfwəóre ndá myín m̄àálé n̄ə wē bà gako ne.¹⁷N zè n wò be: «J'á n'á nyí ni, s'á wèrhé k̄on d̄èbé à la wòrh̄o m̄o. À gə tú à yú zulá jàa y nyí ni, k̄on d̄èbé à la wòrh̄o m̄o s'ámye wèrhé re.¹⁸Àmyé ndá lyi bí byèbé bà la yè ndá ne m̄o m'a wúl p̄ólsé, rəmyé yi ní ámye m'a k̄ək̄élé zulá jàa y á wúl p̄ólsé á súlì á búbwéé á wò: «È wó Cinu Yi ndá Zhədayō yilə.»¹⁹Zhədayō ndá nunə zòm̄e y bà y'à n̄wéné ndá m̄o m̄o yú zulá jàa y nyí ni ndá wó ec̄-swélé y yùlù m̄u kùr jir̄ə. Bà y'à lyár lyi bí byèbé bà y'à n̄é yili y m̄u k̄on y'à gwē yà dene yé. Bà wúl p̄ólsé bà zè bà lo kwālne n̄ə y'à wə bà j̄ō w m̄o.²⁰Rəmyé yi ní, kùrə né n̄ət̄o y lyi bí ga wúl p̄ólsé bà súlì bà lo kwālne. Bà zə myín m̄àálé ndá bà jà-gwər̄h, bà zə p̄ólsé ndá bà jà-jir̄h bà la wúl. Bà y'à n̄é búbwéé bà zhe: «Búlú shù Cinu Yi ndá Zhədayō yilə.»²¹Bà gá y'à tú bà k̄ək̄élé zulá jàa yá, lò gako n̄ jàa y w bà zh̄i yi ní, è lyi bí gako j'a zè bà n̄é d̄urà, bà n̄é mà w̄isi, bà súlì bà n̄é pyà bà la lú.²²P̄ólsé zwā-ètò y gá tú s̄ə n̄é wúl yi ní, Cinu Yi ce lò gako ká n pyir̄hí n̄ ná bwí ndá n̄ d̄o m̄o ndá n̄ búlú shù wá, zulá jàa y wa. Bà gako d̄ur bà yí Bete-Shəta, Səraya s̄eta, e súlì Abel-Məwola bù-cū w ni, Tabate yala ne.²³Rəmyé yó, bà byè Esərayel lyi byā bé bà shí Nəfəṭəlyi ndá Aseere kwálsé wē e súlì Manase kwálá y p̄uləp̄ulə wē bà bà p̄u Majā lyi bí kùr bà j̄i.²⁴Zhədayō twì lyi Efərayim pyār ré wē bà vò bà wò: «Só-nə t̄é á j̄əl Majā lyi bí s'á j̄èn̄e be á zwē n̄é j̄àasé k̄on b'e yí Bete-Bara e súlì Zhərd̄é bwí yá.» Bà byè Efərayim lyi bí gako, s̄ə bà tú bà zwē n̄é j̄àasé k̄on b'e yí Bete-Bara e súlì Zhərd̄é bwí yá.²⁵Bà zə Majā yé né ciná bé bàlye yá, Orəebe ndá Zeyeebe. Bà gu Orəebe, Orəebe Nəkulu w nyí ni, bà gu Zeyeebe, Zeyeebe d̄əv̄é-c̄o byā bé pyār̄h jàa y wa. Bà zè bà j̄i Majā lyi bí bà m'e yí Majā s̄eta. Bà zə Orəebe ndá Zeyeebe ywē né bà shí Zhərd̄é bwí y èpākè bà kwē bà b'è p̄ə Zhədayō ne.

Chapter 8

¹Ràmyé kwā né, Efərayim lyi bí zè bə wò Zhədayō ne: «Tèbé n wèrhé nába èta mó kùr wó byè? Byè yil n yà nába byè n gá tú n la n vò n bú ndá Majā lyi bí yí ní?» Bə zè bə bú mu dēdē.²Zhədayō lyár be n wò: «Bəkón à wèrhé rə m'a merhe tèbé ámyé wèrhé mó? Efərayim lyi bí gə n'è gún dāwé-có byā bə bə cō Abyəzere lyi bí gə n'è kwē be bə gə byil yí ní mú?»³Wó ámyé jō w Cinu co Majā yé né ciná bə, Orebe ndá Zeyere né. Bəkón à n'wéné a wèrhé rə m'a merhe tèbé ámyé wèrhé mó?» N gá zóm zómè ré ràmyé yí ní bə lyi-shùurí j'a k'a tu.⁴Zhədayō zhəl n vò n yí n byerhe Zhərdē bwī* yó, nmyé ndá bala zwā-ètò y byèbè bə y'à n'wéné ndá mō mó. Bə y'à lyè kókó è jà bə y'à gwě pú bə zwə bə kùr bə n'è jì. ⁵Bə gá yú Səkwote, Zhədayō wò cō w òmyé lyi bí ní: «À n'á lwəl ába s'á pə búru mún n'wámse lyi-zhā bə byèbè bə tó à kùr mú ní, nyí bə lyè kókó, e jà à pú Majā pyā Zeba ndá Sələmunə kùr à n'á jì.»⁶Sə Səkwote yé né ciná bə lyár mō bə wò: «N gwě cí jē Zeba ndá Sələmunə yó nà, ná m'é pə búru n shədəésé ne?»⁷Zhədayō wò be: «Á yé nà, Cinu gə tú n co Zeba ndá Sələmunə à jō w yí ní, à m'a mà ába ndá èpòlò sər e súlì bàasóbó sər á yala né kār.»⁸N zhi gāà n kwē n vò Pənwəle, n zóm ndá ò lyi bí ndá n gá yà n jènè n zóm ndá Səkwote lyi bí ní. Sə Pənwəle lyi bí mye lyár mō ndá Səkwote lyi bí ta. ⁹N wò Pənwəle lyi bí mye ne: «Á gə kwē à tú ndá yə-zúlá, à m'a wūr jì-fwèlè nánjijini y kèbè è byílsí nánkokwəre è lù e vò dēdē èta mó, á m'a yili á cō w mó á ló tē!»¹⁰Zeba ndá Sələmunə y'à n'wéné Karəkwere né ndá bə shədəésé, sà y'à yú nunə mōrhè shí ndá rənu. È y'à wó Yì-púrhí lyi bí shədəésé shèbè sà y'à dāl bə shədəésé gako wé mó ga. Bə nunə mōrhè zóm ndá shí-èlye, bə y'à yé búlú bú ndá búlú shìmi y'à cùwə.¹¹Zhədayō kwē n tó byèbè bə n'è zwē kwəárhé wé mó sómá yá, Nəba ndá Yəgəbwa yì-púrhí sō mó. N bú ndá n zwə bə n n'wéné be, e jà bə y'à n'è búl bə yò y'à t'á la be yú yé. ¹²Zeba ndá Sələmunə zè bə n'è dūr muni bə lú. Sə Zhədayō pú Majā pyā bə bəlye y kùr n jì bi n za. N ce ywē nánfòlò zə shədəésé gako.¹³Búlú né gá zhè kwā né, Yəwaashe byí Zhədayō ká n tó Erese sə-jilá y n mə n kwē. ¹⁴Ràmyé yí ní, n zə Səkwote ébó-dāl mādù n bwərh mō Səkwote yé né ciná bə ndá ò nāncésé yilə né, n zè n ce n kē ne n pō: bə yál nunə shə-shəlpýe ndá bwəlpýe.¹⁵Ràmyé kwā né, n zè n lyé n yí Səkwote lyi bí sō n wò be: «Nyí-nə Zeba ndá Sələmunə byèbè á zóm á fulsi ní bə shò kwā né mó, á wò: «N gwě cí jē Zeba ndá Sələmunə yó nà, ná m'é pə búru n lyi bí bə lyè kókó mó ne?»¹⁶N zè n zə cō w nāncésé n ce bə zə èpòlò sər ré ndá bàasóbó sərè bə m'e pə còrhò-tum Səkwote lyi bí ní. ¹⁷N wūr Pənwəle jì-fwèlè nánjijini y è lù e vò dēdē mó n ló tē, n súlì n gu cō w lyi bí.¹⁸Zhədayō zè n bwərh Zeba ndá Sələmunə: «Etər lyi bí byèbè á gu Tabore pyō w yó mó y'à nyé né?» Bə lyár mō: «Bə y'à nyé ndə n ta. Bə mādù gako yà n nyé ndə pyō byí ta.»¹⁹N wò be: «È y'à wó à da-byā, à ná-byā! Ndá Cinu Yì, á gə y'à yé be nányirh à y'à t'á la ába gu yé.»²⁰N zè n wò n byi-ce Yere ne: «Zè dē n gu bi!» Sə bəsóbwlè y yə n shù w fwərh ò pyā w yé, bə ywē y'à zhe yə, è gá y'à gwě wó bəsóbwlə-go mó yilə. ²¹Zeba ndá Sələmunə zè bə wò Zhədayō ne: «N cici mú zè n gu nába. Bal wó bal. Wó n bele ré byilu èta.» Ràmyé yí ní, Zhədayō shí tē n zè n gu Zeba ndá Sələmunə. N zè n vùr bəbwár wé ré tèbé bə y'à co bə yómdé byesé ne mó.²²Esərayel lyi byā bə wò Zhədayō ne: «N cici mú yál ná cinnə; nmyé kwā sà è yə n byí mú, n byí mú kwā sà e yə n nēmé né, bə wó nmyé n zwē nába Majā lyi bí jō wa.»²³Zhədayō lyár: «È dà ámyé ráá à byí n m'a n yə á cinnə yé. Bə Cinu Yì yál á cinnə.»²⁴Zhədayō súlì n wò be: «Yē-nə a lwəl ába kən rədu. Á mādù gako pē cibýü òdu zwə bə wé ré á zwē mó wé. Bə zwə bə bə y'à n'wéné mó y'à zhe sánámá cibýürh zhən ga bə bə y'à wó Yəsəmayəitəbá.²⁵Esərayel lyi byā bə lyár bə wò bə bə m'a pō re. Bə zè bə lyèlè kàməzù-fwèlè tē, bə mādù gako vùr cibýü òdu wé ré tèbé bə y'à zwē bə zwə bə sō mó wé n jì ní.²⁶Sánámá cibýürh tèbé n lwəl mó dùmì rí y'à yú cəóle shí-èlye ndá bə gə vùr byərh ébwár wé ré ndá zhē-kwàná né e súlì Majā pyā bə kàməzù-shēsé bə y'à n'è zwì ndá byā-dòmésé shèbè bə y'à co bə yómdé byesé ne mó twər né.²⁷Zhədayō zə sánámá mó n mə n zürhì ku n cí Ofəra né n cici cō w wa. Esərayel lyi byā bə gako yē Cinu nì bə bə bə n'è cèrhé wə. Sə ku w òmyé jirh pòmō Zhədayō ndá n kèlè lyi bí yilə. ²⁸Èta, Esərayel lyi byā bə j'a n'wéné Majā lyi bí gaga, bə k'è yə n'wéné bə zhē bə yó dē yé. Sə tənə y jòm yə-zúlá wé byinə shé-əna Zhədayō yí ní.²⁹Yəwaashe byí Yərubaa ká n kwē n vò n jòm n sō kèlè wa. ³⁰N lùl byā shə-shəlpýe, n jal byā, bə n kana bə y'à wó nánzhəzhó. ³¹N kē-dō móbó n yà n wó Shəsheme ne mó mye lù byí n pō, n ce n yil bə Abyəməleke.³²Yəwaashe byí Zhədayō nō caare tèbé rə càn, n zè n cì. Bə co mo Yəwaashe lú-bəl mō wa, Ofəra né, Abyəzere dwí rí cō wá. ³³Sə Zhədayō gá tú n bə n cì kwā né, Esərayel lyi byā bə jì kùr bə k'á n'è cèrhé Baaləbá, bə zè bə cìr Baal-Bəriti n yə bə yì.³⁴Esərayel lyi byā bə swē Cinu bə Yì rí yò. Yì rí tèbé rə y'à zwē be bə zwə bə byèbè bə y'à kákélè be mó jō w mó. ³⁵Ndá cènè tèbé n wèrhé be mó ga, Esərayel lyi byā bə k'è yə wu-bòndó dá-byí ga zal ndá Yərubaal-Zhədayō kèlè y yé.

Chapter 9

¹Yərubaalea byi Abyəmälēeke zhəl n vò n nə́ n ná nəbwá bé ndá n ná da-dò w dwí rí lyi bí gako Shəshem né n zè n wò be: ²«Bwər̀h-nə Shəshem cò w cinnə bé gako á nyi: Wó tẽ rə cò ámyé yilə? Yərubaale byá shí-shàlpyé y ga ciní ába ráá lò mādù sásá ciní ába? Lyirh-nə bə ámyé ndá ámyé ga wó jal mādù.»³N ná nəbwá bé cí Abyəmälēeke zòmà né nəmyé gako Shəshem cò w cinnə bé gako ne sə bə gako wun ní swéné mo bə bə y'a n'è wəl bə n' wó bə dwí lò.

⁴Rəmyé ce bə zè bə vùr wār-kùlsì shə-shàlpyé Baal-Bərìti còrhó-jì y w bə p̄. N zə se n mə n k̄ lyi bə bə kùr zhe ndá lyi-bəyùurhi, n ce n kwā né.⁵Rəmyé kwā né n zhīr n vò n zù n' da kèlé y wé, Ofəra né, n tó dwā n gu n' da-byā bé, Yərubaale byá bé shə-shàlpyé y ga. Yətam, Yərubaale byi-kwaá y dúdú è lú bə è y'a dūr e shèè. ⁶Shəshem cinnə bé gako ndá Bete-Myəlo lyi bí gako jòm dwā yó bə zè bə vò bə pə pyèlè Abyəmälēeke ne nákuu w bə cii tẽ tərəbēte y yala ne, Shəshem né mó. ⁷Yətam lwar rē. N zè n vò n jì Gərəzim pyò w yə-pèlè wa. N zhì gāà n zhè n' cəl dē n búbwéé n wò be: «Cili-nə ne Shəshem cinnə, Yi la n zè n cili ámye. ⁸Cémé nə y'a zè nə tó dwā nə la vò nə cìr lò mōbò n' la n yə nə pyò, sə nə tūtù mu ndá pyèlè nwǎ*. Nə yí nə wò olyivyé y ne: «Yál nə pyò!»⁹Olyivyé y lyár ne e wò: «Á n'á búl bə ámyé m'a yě à nwǎ y kèbé yə né ndá numbyíná bé ga só mó ne, a zè a vò à n'á yáyélè dē cémé yə-pèlè wa?»

¹⁰Cémé né zè nə wò épyilú w ne: «È gə wó èta sə nmyé bə n' yə ná pyò.»¹¹Épyilú w lyár ne o wò: «Á n'á búl bə ámyé m'a yě à nyàn ré ndá à byi nányənyélè y ne a zè a vò à n'á yáyélè dē cémé yə-pèlè wa?»¹²Cémé né zè nə wò dāvē-cò w ne: «È gə wó èta sə nmyé bə n' yə ná pyò.»¹³Dāvē-cò w lyár ne o wò: «Á n'á búl bə ámyé m'a yě à dāvē y è n'è pə wu-nyò yə ndá numbyíná ga mó ne, a zè a vò à n'á yáyélè dē cémé yə-pèlè wa?»¹⁴Rəmyé yó, cémé né gako zè nə wò swèlè ne: «È gə wó èta sə nmyé bə n' yə ná pyò.»¹⁵Sə swèlè ré lyár cémé né rə wò: «Á gə n'á tūtù ni ndá pyèlè nwǎ ndá á wun gako muni ga a yə á pyò, s'á bə á cìrhí á cin à ywəl mó wə. Sə è gə dā ndá á wun gako sə myin shí swèlè ré wé mə jí Lyəbā sédərəbáb.» »¹⁶Yətam súlì n wò: «Sə nyi-nə èlāsé, á gə pə pyèlè ré Abyəmälēeke ne ndá á wun gako ndá wu-pò, tèbé á wèrhé gə mǎ ndá Yərubaale ndá n' kèlé y lyi bí, tèbé á wèrhé mō mó gə mǎ dwā ndá n' tū-ècənà né,¹⁷e ja à da bú búl á yilə, n' yə n' myəl ré ne gá á yil yé, n' zwé ába Majā lyi bí jò wa,¹⁸ámyé mó zè zà á n'á bwí ndá n' kèlé y lyi bí, á gu n' byā bé, bala shə-shàlpyé twər rədù, á zè á pə pyèlè n' yə-kē byi Abyəmälēeke ne, n' la n ciní Shəshem cinnə bé, bə n' wó á da-byi yilə.¹⁹Zà, tèbé á wèrhé Yərubaale ndá n' kèlé lyi bí ni gə wó nd'á wun gako ndá wu-pò zhən ga, sə Abyəmälēeke yə á wu-nyò s'ámye yə nmye wu-nyò!²⁰Sə è gə dā èta, sə myin shí Abyəmälēeke wé mə du mə jí Shəshem cinnə bé ndá Bete-Myəlo lyi bí; sə myin mye shí Shəshem ndá Bete-Myəlo cinnə bé wé mə du mə jí Abyəmälēeke mye.»²¹Yətam gá zòm èta n zhè, n dūr n jé n vò n' jè Bəyere né; gāà mó n' yà n' nye ndá n' da-byi Abyəmälēeke.²²Abyəmälēeke ciní Esərayel lyi byá bé byinə nātò, ²³Rəmyé kwā né, Yi cò nəcílì námmləwélè Abyəmälēeke ndá Shəshem cinnə bé cəcəl wə, rəmyé ce Shəshem cinnə bé y'a zè bə k'è bə bə nà èdù yó zhì ndá Abyəmälēeke yé. ²⁴Bə kən y'a n'è nyéé bə Yərubaale byá shí-shyàlpyé y cu mú ndá bə jal mó bə da-byi Abyəmälēeke yà n' ló tẽ mó, yò w nyò nmyé ndá Shəshem cinnə bé bə y'a cìrh mū bə cé n gu bi mú yó wə.²⁵Shəshem cinnə bé cí lyi pyàr ré yə-pālsé w bə la m'e cò n' yò; sə bə y'a ce bə n'è vwār̀h lyi bí byèbé gako bə y'a n'è kwé sómá y bə tó bə nyí ni mú. Bə ce Abyəmälēeke lwar rē.²⁶Dē rədù, Ebeedec byi Gaale ndá n' da-byā tú bə tó Shəshem bə n'è lyē sə Shəshem cinnə bé zò n' zhənà. ²⁷Bə shār bə vò bə cesé wé bə vò bə kwé dāvē-cò byā, bə bə bə vùr bə nē mó bə m'e wèrhé dāvē, bə zè bə fùu ndá wu-nyò. Bə bə bə yi rí còrhó-jì y wé bə jí bə súlì bə nyò. Bə zè bə súlì bə bwəl lwele* bə pə Abyəmälēeke ne.²⁸Ebeede byi Gaale mó yà n' zhe: «Abyəmälēeke wó byè Shəshem yil sə n mə n ciní nábə? Yərubaale byi mú ndá Zəbuuli n' yà n' pú mú mú y'a dā Shəshem da Amçore lyi bí bə y'a cí bi nà? Byè yil n' mǎ sə n ciní nāmyé? ²⁹Bə gə y'a shènè bə ce a ciní lyi bí byèbé à y'a m'a jì Abyəmälēeke!» N zè n súlì n zòm n' nǎ n' ce Abyəmälēeke ne n' zhe: «Súlì n' shàdéesé yó w sá n' bə ná bú.»³⁰Cò w yó-cəbal Zəbuuli gá nyè Ebeede byi Gaale zòmà né n' lyim j'a zè. ³¹N shèè n twí lyi bə vò bə wò Abyəmälēeke ne: «Nyí Ebeede byi Gaale ndá n' da-byā tú Shəshem bə zè bə n'è cìrh lyi bí bə ce né muni bə bú ndá mó.³²Rəmyé ce, zè n' tó cəcē ne, nmyé ndá n' shàdéesé sə n'wéné ndá mó mó á vò á shèè gə sǎ á m'a bú ndá be. ³³Nə̀kəkólé yá, yí rí gə tú rə púr̀h, n' m'a zè n' vò n' jì cò w yó n' mǎ bú ndá wa. Gaale ndá lyi bí byèbé gako bə n'wéné ndá mō mó m'a du bə jəl mó. N' m'a wèrhé be ndá kən gə mǎ né.»³⁴Abyəmälēeke ndá shàdéesé sə y'a n'wéné ndá mō mó tə dwā kùrə nàna, bə tó cəcē ne bə vò bə shèè Shəshem yala ne. ³⁵Ebeede byi Gaale gá yà n' du n' zhì cò w bwər̀ə y nyí rí ni yí ní, Abyəmälēeke ndá shàdéesé sə y'a n'wéné ndá mō mó j'a shí bə shòò jàà y wé bə sār̀h bə du.³⁶Gaale gá nò shàdéesé n zè n wò Zəbuuli ni: «Nyí lyi bə shí pyàr ré yó bə n'è swé tẽ!» Sə Zəbuuli lyár n wò: «È wó pyàr ré ywəl mó n' nǎ n' zə n' mǎ n' yàl lyi.»³⁷Gaale ká n wò mō kádò: «Nyí lyi bə shí tənà y cəcəl ré səta bə bānà e súlì bə dwā mye bə tó jə-parse ciná shéened y sómá y bə bānà.»³⁸Zəbuuli wò mō: «Yè n' zǝ-fwā̀alé n'wéné èlāsé, nmyé mōbò n' yà n' zhe bə Abyəmälēeke wó byè sə n mə n ciní nāmyé? È dā shàdéesé sàmyé n' yà n' nǎ n' fulsi nà? Zè n' du èlāsé n' vò n' bú ndá mō.»³⁹Gaale du n' yə Shəshem cinnə bé yé né n vò n' bú ndá Abyəmälēeke. ⁴⁰Sə Abyəmälēeke pú Gaale kùr n jì, sə Gaale dūr n lú n' yé né. Lyi bí byèbé bə y'a cémè dēdē mó nánzhazhǝ tu tẽ bə cì kən b'e yí cò w bwər̀ə y nyí ni.⁴¹Rəmyé kwā né, Abyəmälēeke zhīr n vò n' jòm Arumə né, sə Zəbuuli jì Gaale ndá n' da-byā bé muni bə bə̀k'a n'wéné bə jòm Shəshem né yé. ⁴²È zè nə̀kəkólé y cò

w lyi bí du bæ vò bà kálsé wa. Sə Abyəmälēēke nyèè rē. ⁴³N zè n tà n shàdēésé dwā w kùrə nətò n vò n shèè gɔ sɔ, n la mə n bú ndá be. N gá nɔ be bà du bà bàn mɔ n já n jār be n bú ndá be, n ɲwənɛ be. ⁴⁴Abyəmälēēke ndá kùkùl ré tèbé rə y'à ɲwənɛ ndá mɔ mɔ lyi bí dūr bæ vò bæ cər cɔ w bwərə y ne bà zhí bà n'è dē. Rəmyé yi ní ndá kùkùlə né nàlyè y dwā bé lyi bí dūr bæ vò bæ n'è bwí ndá byèbé bà y'à wɔ gɔ sɔ mó, bà n'è gwi bi. ⁴⁵Abyəmälēēke bú ndá cɔ w dē ré námpúm n ɲwənɛ n zwē wə, n zè n gu lyi bí byèbé gakó bà y'à wɔ ɔ wé mó, n wūr w n cò n zè n lə nàkwǎ tē ɔ wée. ⁴⁶Myəgədale-Shəshem cinnə bé gakó gá nyèè rē bà dūr bæ vò bæ zù El-Bəriti còrhó-jì y tē-kùr w jì y wé. ⁴⁷Bə ce Abyəmälēēke lwar bà Myəgədale-Shəshem cinnə y'à tú dwā yó. ⁴⁸Abyəmälēēke zè n vò n jì Saləmə pyɔ w yó, nmyé ndá shàdēésé shèbé sà y'à ɲwənɛ ndá mɔ mɔ. N zə dóló n mə n kà cǔ-jè, n zhě y n cí n pyápyela w n zè n wò shàdēésé sà y'à ɲwənɛ ndá mɔ mɔ nɛ: «Á nɔ à gá wèrhé né, ámye ce-nə jàn né á wèrhé èta lálà ndə à ta.» ⁴⁹Shədáá èdù èdù gakó kà cǔ-jè e zè e kwè y e cí è pyápyel w e m'e tó Abyəmälēēke kùrə. Sə vò sə ló dàaré dwā yó sə dē Baale còrhó-jì y tē-kùr w jì y ni, sə zè sə mà myĩn sə ce byèbé bà y'à wɔ è wé mó kwā. Wó èta Myəgədale-Shəshem lyi bí gakó mye tó né bæ m'e cì; bà y'à yú ndə nunə mǔrhò ta, bala ndá kana ga. ⁵⁰Rəmyé kwā né, Abyəmälēēke zhīr n vò Təbēese. N yí n pú cɔ w n zè n bú n zwē wə. ⁵¹Jì-fwèlè nánjijíní è byĩsí nánkokwəare è lù e vò dēdē bà y'à m'è yìlì cɔ w mɔ y'à wɔ ɔ cəcəl ré wə. Wó gàà bala bé gakó e súlì kana bé gakó ndá cɔ w cinnə bé gakó y'à dūr bæ vò bæ shèè né mùnì ga bæ lú. Bə y'à vwē bwə̀lè bæ pyi bà nyí ni bæ zè bæ jì jì y lyarh ré wa ⁵²Abyəmälēēke bà n la bú ndá jì-fwèlè yá; n zè n twē n yí è nyí rí ni n la myĩn è wé co. ⁵³Rəmyé yó, kē mādù kwè nəmú n jì n yó w yó, o j'a lo. ⁵⁴Abyəmälēēke já n yə lálà n byè ébó-dāl mɔ mǔbó n yà ná n zhí n búlú wè ré mó n wò mɔ: «Vūr n búlú shù w n mə jər à myəl ré, è gə də rəmyé bæ m'a wò bà wó kē n gu ni.» Ebó-dāl mɔ já n vūr n búlú shù w n zò mo n gu ⁵⁵Esərayel lyi byá bé gá púrí Abyəmälēēke cùwà, bæ k'a kwè lò gakó vò n sɔ. ⁵⁶Èta, Yi ce lwele ré tèbé Abyəmälēēke yà n wèrhé n da nɛ n gá gu n da-byá bé shə-shàlpyè y yi ní mú k'a nyò n cìcì yó wə. ⁵⁷Yi súlì rə ce Shəshem lyi bí wu-bárhé tǔtwǎ rí gakó k'a nyò bà cìcì yó wə. Wó èta, Yərubaale byĩ Yɔtam lwele ré n yà n bwəl n pɛ be mó pyĩrh né.

Chapter 10

¹Abyəmələeke cu mú kwā né, è yàl Puvə byí Tɔla, Dodo nǝ wá, Yəsakaare kwálá lò, n pú mu, n zwě Esərayel lyi byă bé. N yà n jě Shəmyiri ní, Efərayim pyàr ré wě. ²N yàl Esərayel lyi byă bé bù-kárna byinə shí-èlyè ndá nètò. Rəmyé kwā, n tú n bə n cì sə bə co mo Shəmyiri ní. ³Tɔla cu mú kwā né, è yàl Galaade dwí rí lò Yəyiiri n pú mu. N yàl Esərayel lyi byă bé bù-kárna, byinə shí-èlyè ndá nəlyè. ⁴N yà n zhe byă shé-ètò bə y'a n'è jòm bəñə-bwālsəa shé-ètò, bə y'a cì ceme shé-ètò Galaade tənà y wa, bə j'a gwě n'è byè ne zà zà bə Yəyiiri ceme. ⁵Rəmyé kwā, Yəyiiri tú n bə n cì, sə bə co mo Kamō né. ⁶Yəyiiri cu mú kwā né, Esərayel lyi byă bé k'e zě bə n'è wèrhé kən dèbé rə bə càn Cinu Yi yírh wə. Bə cèrhé Baaləbá ndá Ashətarətebá, e súlí Siri lyi bí yə né ndá Sədō lyi bí yə né ndá Məwaabe lyi bí yə né ndá Amō byă bé yə né ndá Shilisəti lyi bí yə né. Bə zě bə yě Cinu Yi ni bə k'è yə mɔ cèrhé yé. ⁷Cinu Yi lyim zě rə n'è yì Esərayel lyi byă bé dēdē, rəmyé ce n ce be Shilisəti lyi bí ndá Amō byă bé jō wa. ⁸Byin rí rəmyé mɔ e súlí byinə shí ndá lyele nyèbè nà pú mú, bəmyé mɔ zě bə wèrhé jě Esərayel lyi byă bé byă bé ne bə súlí bə nwènè bə. È yàl Esərayel lyi byă bé lyi byă byèbè gakó bə y'a jě Zhərdē bwí y yi-púrhí sō mó, Aməratibá tənà y wa, Galaade né mó. ⁹Amō byă bé byerhe Zhərdē bwí y bəmye vò bə bú ndá Zhəda e súlí Bēzhame ndá Efərayim kwálsé. Esərayel lyi byă bé zúzúnú w y'a pòlè dēdē. ¹⁰Rəmyé yi ní, Esərayel lyi byă bé zě bə búbwéé bə ce Cinu ni, bə wò: «Nə dó mó bə ná yě ná Yi rí ni ná n'è cèrhé Baaləbá.» ¹¹Cinu Yi lyár bə n wò: «Ezhibti lyi bí ndá Aməratibá e súlí Amō byă bé ndá Shilisəti lyi bí, ¹²e súlí Sədō lyi bí ndá Amələeke lyi bí ndá Məwun lyi bí gá y'a n'è wèrhé ába jě yi ní á zě á búbwéé á ce ne mó, à yə ába zwě bə jō wa? ¹³Sə ámyé yě ne á zě á cèrhé yə dwā. Rəmyé ce àmye k'a t'á la ába zō kádò yé. ¹⁴Zhəl-nə! Búbwéé-nə á byè á ce yə né nyèbè á cír mó ne. Bə nəmyé mɔ b'è zwě ába á zúzúnú w yi rí wě.» ¹⁵Esərayel lyi byă bé zě bə wò Cinu ni: «Nə dówá. Wèrhé nába ndə kən gó mə nmyé yil ní. Sə nmyé wúrí n zwě nába zà!» ¹⁶Rəmyé yó, bə zě bə vùr dwá né dwā bé yə né bə cəcəl w bə dwí; bə zě bə cèrhé Cinu Yi. Sə Cinu Yi yə ɣwènə n pyénə n yě Esərayel lyi byă bé ne bə nwènə yé. ¹⁷Amō byă bé byè dwā sə bə zul Galaade ne. Esərayel lyi byă bé mye byè dwā sə bə zul Myəsəpa né. ¹⁸Galaade lyi bí ndá bə yó-cíná bé zě bə n'è bwərh dwā bə zhe: «Mǝ n mà n vò n ji búlú né kùr ndá Amō byă bé? Rə-ná-cí mà n yə Galaade lyi bí gakó yó-cəbal.»

Chapter 11

¹Galaade lyi-bal Zhefote yà n wó búlá kàndò. N ná yà n wó kə-nəfòlò. N da mó yà n yil Galaade. ²Galaade kē mó mye yà n súlì n lù byà n pō. Kē mó nmyē byà bē gá tú bə byi bə zhè, bə jì Zhefote bə wò: «N tá n la cəl nɔ ná da jè-kən ré wé kèlè w yé, bə n wó kē dō byi.» ³Rəmyé ce, Zhefote dūr n vò jàà kèbè e nye ndá n da-byà bē wé, n vò n jòm Tɔɔbe tənà y wa. Lyi, bə bə kūr zhe, wèrhé nyí rədù ndá mɔ bə m'è zhəl bə bwí búlá. ⁴Sə kən gá tú e dene námpólé kwā né, Amō byà bē zē búlá ne ndá Esərayel lyi byà bē. ⁵Sə Amō byà bē gá tú bə n'è bwí ndá Esərayel lyi byà bē yí ní, Galaade náncésé zē sə vò sə zə Zhefote Tɔɔbe tənà y w sə m'è bà. ⁶Sə wò mɔ: «Bə n yà ná búlá né yé né, sə ná vò ná bú ndá Amō byà bē.» ⁷Zhefote lyár Galaade náncésé n wò: «È dà ámyé á súl ne á zē á jì ní à da kèlè y wé ná? Byè yil á n'á pyà à jàà shò èlāsé, wó á gá ɲwéné zúzúnú wé mó yilə?» ⁸Galaade náncésé wò Zhefote ne: «Ná gá kwè ná bə n sō èlāsé mó, wó m̀̀nì ga n bə n ce nyí ná kwā, n bú ndá Amō byà bē, sá n yà námyé ndá Galaade lyi bí gako yó-cábal.» ⁹Zhefote wò Galaade náncésé ne: «Á gə ce a k'a kwè a b'a bú ndá Amō byà bē, Cinu gə zē n co be à j̄ wa, sá nyí wó àmyé à m'a yà á yó-cábal.» ¹⁰Galaade náncésé lyár mɔ sə wò: «Cinu mà n yà bù-kárna námyé ndá nmyé cəcəl w ndá ná gə yə tèbé n byili mú wèrhé.» ¹¹Zhefote zhír n tó Galaade náncésé ne n vò. Sə lyi bí shéné bə zwè mo ndá bə yó-cábal ta e súlì ndá bə búlá yó-cábal ta. N gá yú Myəsəpa, n ká n kwè n nyí Cinu yé né. ¹²Rəmyé kwā, Zhefote twí lyi Amō byà bē pyō mó sō bə vò bə wò mɔ: «Bəkón à m'a gwar mó n má n bə n la bú ndá à tənà yá?» ¹³Amō byà bē pyō mó lyár lyi bí byèbè Zhefote twí n sō mó n wò: «Wó Esərayel lyi byà bē gá zwè à tənà y kən zhì Arənō nà-gòlò w e m'è yí Yabɔɔke nà-gòlò w e súlì e m'è yí Zhordē bwí y bə gá du Ezhíbti ní yí ní mú yilə. Sə n gə n'è yál èlāsé sá dāmá n càrh ne à tənà y shéé.» ¹⁴Zhefote bwèrhé n twí lyi Amō byà bē pyō mó sō, ¹⁵n wò mɔ: «Wó àmyé Zhefote à n'á wəl mó: Esərayel lyi byà bē yə Mɔwaabe ráá Amō byà bē tənésé zwè yé. ¹⁶Nyí bə gá tú bə shár Ezhíbti ní yí ní, bə tó gɔ-elú èpòlò w wə, bə vò bə m'è yí vwal-gɔ nà-fìlò w bə zē bə yí Kadeshe. ¹⁷Bə zhì gàà bə twí lyi Edòm pyō mó sō, bə wò mɔ: «Ná n'è lwəl mó bə n pə nába sómá ná tó n tənà y wé ná lyé.» Sə Edòm pyō mó yə bə sō cili yé. Bə twí lyi mye Mɔwaabe pyō mó sō, sə nmye yə shéné yé. Rəmyé ce Esərayel lyi byà bē j'a mē Kadeshe né. ¹⁸Bə zē bə zhì gàà bə tó gɔ-elú èpòlò w wə, bə vò bə byábyélé Edòm ndá Mɔwaabe tənésé cǎ, bə zē bə zhì yí-púrhí səta bə bə bə yí Mɔwaabe tənà yá. Bə zul Arənō nà-gòlò w èpákè sə bə yə Mɔwaabe tənà y wé zwì yé. Bə wó Arənō nà-gòlò w ò y'a wó Mɔwaabe swé ré. ¹⁹Esərayel lyi byà bē zhì gàà bə twí lyi Amɔrətibá pyō Səwɔne n yà n jè Eshəbɔne né mó sō bə vò bə wò mɔ: «Ná n'è lwəl mó bə n pə nába sómá ná tó n tənà y wé ná lyé ná yí ná gá la màgǎ mó.» ²⁰Sə Səwɔne yə Esərayel lyi byà bē zhàn zal yé. Rəmyé ce n cē n tənà y wé tó e lyé yò. N zē n cí n cɔ w lyi bí gako dwā yó Yaase né n bú ndá Esərayel lyi byà bē. ²¹Sə Cinu, Esərayel lyi byà bē Yí rí co Səwɔne ndá n cɔ w lyi bí gako Esərayel lyi byà bē j̄ wa, sə bə ɲwéné bə. Bə zwè Amɔrətibá tənà y kèbè bə y'a jè è wé mó púlápúlá bə ciní. ²²Bə ciní Amɔrətibá tənà y púlápúlá, kən zhì Arənō nà-gòlò w ne e m'è yí Yabɔɔke nà-gòlò wá, e súlì kən zhì gɔ-elú èpòlò w ne e m'è yí Zhordē bwí yá. ²³Cinu, Esərayel lyi byà bē Yí rí jì Amɔrətibá n zwè bə tənà y n pə n dwí rí ní, nmyé zē n ná n yál n jì rí n zwè yə? ²⁴N bə tèbé Kəmshe, n yí rí, zwè n p̄ mó cí ná? Sə námyé zē ná bə tèbé gako Cinu ná Yí rí zwè n pə nába mó ciní? ²⁵N ná n búl bə n du Shəpɔɔre byí Balaake, Mɔwaabe pyō mó ná? N gaga mó yə Esərayel lyi byà bē nyí pyà sə rə ce n bú ndá be yé? ²⁶E zhe byinə zwǎ-àtò Esərayel lyi byà bē gá tú bə jè Eshəbɔne ndá ò cə-bwǎlsé wé né, e súlì Arɔwɛere ndá ò cə-bwǎlsé ndá ceme né nyèbè gako nà twélé Arənō nà-gòlò w ne wé né, byè yilə á yà nà zwè rəmyé yí ní ga? ²⁷È gə wó àmyé yilə, à yə mó dwé yé. È wó nmyé n wèrhé ne lwele n gá ná n bwí ndá ne mó yilə. Bə Cinu n wó bù-kárna mó ká Esərayel lyi byà bē ndá Amō byà bē búrsi! ²⁸Sə Amō byà bē pyō mó yə Zhefote zómá né n yà n twí bə cí mu mú cili yé. ²⁹Cinu Eshírhá y só Zhefote yó wə. N zē n tó Galaade ndá Manase tənésé wé n lyé n yí Myəshəpea, Galaade né; n zē n zhì gàà n lyé n vò Amō byà bē tənà y wa. ³⁰N dwí nyí Cinu yé né n wò: «N gə co Amō byà bē à j̄ w zhàn ga, ³¹à gə kwè à shí bə sō à tú jè ndá yə-zúlá, à m'a pə lò mó mòbó n mà n du n jəl ne à étwí-ènyí rí ní mú Cinu ní n ciní, sə à m'a zə mɔ a m'a zwəl vwí námpúm cǎ a p̄.» ³²Zhefote byerhe n vò n zù Amō byà bē tənà y wé n bú ndá be, sə Cinu co be n j̄ wa. ³³N ɲwéné ceme shí-èlyè, kən zhì Arɔwɛere e m'è vò e bwəlse Miniti, e súlì kən b'e yí Abel-Kəramim. N búl n ɲwéné be zhàn ga. Èta, Esərayel lyi byà bē j'a ɲwéné Amō byà bē. ³⁴Zhefote gá ká n kwè n bàn n sō kèlè w Myəsəpa né yí ní, n bəkó mó shí kèlè w n du ndá gùlì n ná dwí n má n se n bə n jəl mo. N yà n wó n byi-dùwə: n yà n bə byí ráá bəkó dō zhe e súlì nmyé ne yé. ³⁵Zhefote yírh gá j'a jòm n yó yí ní, n kǎr n kàməzwíísí, n zē n ná n wówélé n zhe: «À bəkó, n ná n ce ne wu-zhùlù wé. N wó byèbè bə n'è ce ne zúzúnú wé mó mədù. À dwí nyí Cinu yé né e jà à k'á wàr re à la kwār h yé.» ³⁶Sə n bəkó mó wəl mo: «À da, n dwí nyí Cinu yé né; wèrhé ne kən tó zòmè ré rə shár n nyū w mu ní, bə Cinu cí n jì m Amō byà bē bə wó n zwə bə mó yó.» ³⁷N súlì n wò n da ne: «Shéné n p̄ kən ré tèbé à la mó lwəl mó: yé ne à dúdú cànsé sàlyè, à m'a vò a jì pyàr ré yó àmyé ndá à tó-dwā bē, a m'a kúrh à gá t'á la byal pár lwar gaga mó yilə.» ³⁸Zhefote wò mɔ: «Zē n vò.» N yé mo n vò cànsé sàlyè. N bəkó mó zhír n lyé, nmyé ndá tó-dwā bē. Sə n zhəl n vò n kúrh pyàr ré yó n gá tá n la byal pár lwar gaga mó yilə. ³⁹Cànsé sàlyè y kwā né, n ká n kwè n bə n da sō sə n da zɔ mɔ n mə n pyírh nyí rí tèbé n yà n dwí mú. N gá yà n yə

bal pár lwar mó ce ràmyé mó jǐrh lùl-e-púrí Esərayel lyi byǎ bé né. ⁴⁰Byin byin gakó, Esərayel lyi byǎ bé lyi bəkwá
bé mǎ dwǎ sə bə kúrh Galaade lyi bal Zhefəte bəkwá mó nɛ, dwǎ nənə.

Chapter 12

¹Efərayim lyi bí byè dwā bə zè bə byerhe Zhərdē bwī y bə vò Safō səta. Bə yí bə wò Zhefəte ne: «Byè yil n zhəl n vò n bú ndə Amō byā bē e ja n yə nába byè ná tó mó? Ná m'ǎ ji nmyé ndə n kələ y ga myīn.» ²Zhefəte lyár bə n wò: «Àmyé ndə à lyi bí y'ǎ ná n'è bwī búlā nánfōlō ndə Amō byā bē. À byè a ce ába rəmyé yi ní, sə á yè twí á zwē ne bə jō w yé³À gá tú a púrí á t'á bān ne sāō yi ní, à zhō à myəl re a vò a bú ndə bə, sə Cinu co be à jō wa. È nə wò byè yil á tú á la bú ndə ne zà?» ⁴Zhefəte zè n byè Galaade lyi bí gakó n cí dwā yó, n mə n bú ndə Efərayim lyi bí sə Galaade lyi bí ηwənē Efərayim lyi bí. Efərayim lyi bí y'ǎ n'è wəlā: «Galaade lyi, á wó Efərayim lyi á dūr á b'ǎ jē Manasē lyi bí cəcəl wə.» ⁵Rəmyé yó, Galaade lyi bí zè bə cār Zhərdē bwī y byarhsé sə zā Efərayim səta mó. Rəmyé ce, Efərayim lò mōbō n ná n dūr mūnī n lú, gə tú n ná n lwəl bə bə yē mo n lyē yi ní, Galaade lyi bí y'ǎ n'è bwərh mo: «N wó Efərayim lò na?» N gə lyár bə «Ǿ'ō», ⁶bə y'a zè bə wò mō bə n wál bə «Shəbōlete». Sə n yà n ná n wəl bə «Səbōlete», n gó n yà n wār n zōm zōmē ré rəmyé mó cənē yilə. Rəmyé yi ní, bə y'ǎ n'è zal mō bə zwəl* Zhərdē bwī y byarhsé nyí ni. Efərayim nunə mōōrhē shé-əna ndə rəlye cū yi rí rəmyé mó wa. ⁷Galaade lyi bal Zhefəte būr Esərayel lyi byā bē bursi byinə nyəldū. N tú n bə n ci sə bə co mo n cō w wē Myəsəpe né, Galaade né. ⁸Zhefəte cu mú kwā né, è yəl Betəlayem lyi bal Yəbəsā n yəl Esərayel lyi byā bē bñ-kárna. ⁹N yà n zhe bala-byā shé-ètō ndə kana-byā shé-ètō. N kwē n bəkwā bē n pə byənə ne kwā né, n zè n zə dwə dwā bəkwā n bə n pə n byā bē né bə jí. Yəbəsā yəl Esərayel lyi byā bē bñ-kárna byinə nyəlpýē. ¹⁰N tú n bə n ci sə bə co mo Betəlayem né. ¹¹Yəbəsā cu mú kwā né, è yəl Zabyəlō lyi bal Elō n yəl Esərayel lyi byā bē bñ-kárna. N ciní bi byinə shíyá. ¹²N tú n bə n ci sə bə co mo Ayalō né, Zabyəlō tənà y wa. ¹³Elō cu mú kwā né, è yəl Pyəreyatō lyi bal Yəlele byi Abədō n yəl Esərayel lyi byā bē bñ-kárna. ¹⁴N yà n zhe byā shə-əna ndə nēmē shé-ètō, bə ga y'ǎ n'è jòm bənə-bwālsé shə-shəlpýē. N ciní Esərayel lyi byā bē byinə lyele. ¹⁵Pyəreyatō lyi bal Yəlele byi Abədō tú n bə n ci sə bə co mo Pyəreyatō né, Efərayim tənà y wa, Amaleēke pyò w nyí rí wə.

Chapter 13

¹Abədō cu mú kwā né, Esərayel lyi byā bé k'e zē bə n'ē wèrhé kən dèbé rà bə càn Yi yírh wə, rəmyé ce Cinu co be Shilisəti lyi bí jǒ w byinə shé-əna. ²Bal mādù yà n ɲwéné Səreya né, Dan kwálá y lò, n yà n yil Manɔwa. N kē mó yà n wó kə-eju, n yà n yə byi lùl yé. ³Cinu máléka* y bə e lyi kē mó ɲmyé mó e zē e wó mɔ: «À yé bə n wó kə-eju, n yə byi lùl yé, sə n mǎ zə pǔ n lù byi. ⁴Kən zhí zà, à n'ā lwəl mó bə n zə n cinə, sə n bák'á nyò dǎvé ráá kò-nyòòmà mǎbó mǎ co sǎ-nəbyé yé. Bək'á jí kən tèbé rà zhe jìmdi* yé. ⁵Bə nyi n m'ā zə pǔ n lù byi. Fwènè t'ā la n yó w co yé, bə bal-byi y ɛmyé m'a yə Cinu n cí yə, ndá è gwě ɲwéné è ná wé ga. Sə wó ɛmyé è m'a zwē Esərayel lyi byā bé Shilisəti lyi bí jǒ wa.» ⁶Rəmyé kwā né, kē mó zhír n yí jè n wó n byal mó ne: «Nyí Yi lò mādù tú n bə n nə ne. N yà n nyé ndə wó Yi máléka* ta, bə n gə nɔ mɔ n já n kwəl mɔ yé. À yə mo bwərh n gá shí mǎgǎ yé, sə ɲmye yə ne n yil ré byili yé. ⁷N wó ne: «Nyí n m'ā zə pǔ n lù byi. Sə kən zhí zà, bək'á nyò dǎvé ráá kò-nyòòmà mǎbó mǎ co sǎ-nəbyé yé; bək'á jí kən dèbé rà zhe jìmdi yé, bə bal-byi y m'a yə Cinu n cí yə, ndá è gwě ɲwéné è ná wé ga kən b'e yí è cu.» ⁸Rəmyé yó, Manɔwa zē n lwəl Cinu ni n wó: «Cinu Yi, yá yi ni n ce Yi lò mó mǎbó n yà n twi mú ká n kwě n bə n byili nába kən ré tèbé ná m'ā wèrhé bal-byi y yilə, è gə tú è lùl yi ní.» ⁹Sə Yi zwē Manɔwa lwəl mó. Yi máléka y k'e bə kē mó sǒ ndá n yà n jé té ce y wa. Rəmyé yi ní ndá n byal Manɔwa yà n téné n nyi ni yé. ¹⁰Kē mó já n dūr lálà n vò n cí n byal mó ne n wó: «Nyí bal mó mǎbó n yà n tú à sǒ, rà dē ré ne mó, kə n lyi ní.» ¹¹Manɔwa shí té n zē, n tó n kē mó kūr n bə bal mó sǒ. N zē n bwərh mo: «Wó ɲmyé n yà n zòm ndá kē mó mǎbó?» Bal mó lyár mɔ n wó: «Wó ɲmyé cici.» ¹²Manɔwa wó mɔ: «Sə n zòmà né gə tú nə pyirh yi ní, wó nyi té ná m'ā tó bal-byi y shò kwā né? Bəkón ná mǎ sə ná wèrhé è yilə?» ¹³Cinu máléka y wó mɔ: «Kē mó mǎbó mǎ dwā sə n yě kən tèbé à byili mu mú ni: ¹⁴N bə mǎ sə n ce dǎvé-cǒ kən n nyú w yé; n bə dǎvé ráá kò-nyòòmà mǎbó mǎ co sǎ-nəbyé nywé yé; n bə kən tèbé rà zhe jìmdi jí yé. Kən súlí mye, n mǎ sə n tó kən tèbé gakó à byili mu mú.» ¹⁵Manɔwa zē n wó Cinu máléka y ne: «Ná n'ē lwəl mó bə n dē ná zə bə-bwélé ná m'ē tene kùjú ná pǒ.» ¹⁶Cinu máléka y wó Manɔwa ne: «Má n gə cār ne mye, à t'ā la n kùjú w jú yé; sə è gə wó vwǐ námpúm cǎé n ná n yǎl n zwəl, sə zwəl re n pə Cinu ni.» Rəmyé yi ní ndá Manɔwa yà n gwě n yəl bə wó Cinu máléka y yé. ¹⁷Manɔwa zē n wó Cinu máléka y ne: «Sə ɲmyé yil byé, èta n zòmà né gə tú nə pyirh sə ná cèrhé mó?» ¹⁸Cinu máléka y wó mɔ: «Byé yil n ná n bwərh ne à yil ré? Nyí rà kūr nɔ zum.» ¹⁹Manɔwa zə bə-bwélé n mə n zwəl vwǐ námpúm cǎé nákuu w yó n súlí vwǐ pené y ne n pə Cinu mú mǎbó n ná n twi tù-fwàalè mó ne. Rəmyé yi ní, Manɔwa ndá n kē mó y'ā zē bə zhí bə n'ē nyi. ²⁰Sə vwǐ-júlú myin-zho w gá y'ā n'ò jil ò la dē-yi w yi ní, Cinu máléka y zù ò wé, e tó w e jì dē. Manɔwa ndá n kē mó gá nɔ rəmyé, bə tu bə zə bə yésé bə pú té. ²¹Cinu máléka y k'ē yə Manɔwa ndá n kē mó lyi gaga yé. Rəmyé yó Manɔwa já n lwar bə è y'ā wó Cinu máléka yá. ²²Manɔwa wó n kē mó ne: «Nyí ná m'ā ci, bə ná nɔ Yi ndá ná yírhá.» ²³Sə n kē mó lyár mɔ n wó: «Cinu gə yà n ná n yǎl ná cu, n yà n tá n la shónó n zwē ná vwǐ námpúm cǎé ré ndá ná vwǐ rí pené y ná jǒ w yé. N yà n tá n la ce ná yírhá nə tèbé gakó ná nɔ mó yé. E súlí mye n yà n tá n la kən dèbé n byili nába èlǎsé mó byilu yé.» ²⁴Kē mó tú n bə n lù byi, n ce n yil bə Saməsō. Bal-byi y byilə sə Cinu cí bwəl è yó. ²⁵Cinu Eshirhə y ju kūr e ce Saməsō ná n twi ndá n wó Dan zulə jàà y wa, Səreya ndá Eshətaawl bwəl mó wə.

Chapter 14

¹Dē rādū Saməsō yà n zhəl Təməna, n yí gāà n nə kē-byí èdū Shilisəti lyi bəkwá bé wé. ²N gá ká n kwè n vò n yí jè yí ní, n wəl n da ndá n ná ne: «Nyí-nə à nɔ kē-byí èdū Shilisəti lyi bəkwá bé wé, Təməna né. Zhəl-nə á vò á pyà y á b'á pē à la jú.» ³N da ndá n ná zē bə wò mɔ: «È nə wó kē-byí è tənè n da-byá bé nd'á dwí rí púlápúlá bəkwá bé wé, n má n là Shilisəti lyi bí byébé bə yə góm mó bəkwá jú? Sə Saməsō wəl n da ne: «Zhəl n vò n pyà y n pē, b'è wó èmyé à só.» ⁴Sə Saməsō da ndá n ná y'á yəl bə wó Cinu sō rə y'á shí ní yé. Cinu n yà nə n pyà n gá mà n tó né n bú ndá Shilisəti lyi bí, bə bə y'á zhe ɲwónó Eərayel lyi byá bé yó rəmyé yí ní. ⁵Rəmyé kwā né, Saməsō zē, nmyé ndá n da ndá n ná shər bə la Təməna yá. Bə gá tú bə n'è yí Təməna dāwē-cémé né nyí n yí ní, n púrí bɔɔ nǎ-étóló òdù, ò n'ò swər o bə o jəl mo. ⁶Rəmyé yó, Cinu Eshirhə y j'a sò n yó w e zù mù. N já n zə bɔɔ w n kār w dwā w kūrə nəlyè ndə bə-bwélé ta e jà kaka y'á tə n jō w yé. Sə Saməsō yə kən ré tēbé n yà n wèrhé mó cí n da ndá n ná ne yé. ⁷Rəmyé kwā né, n lyé n yí Təməna, n zhər ndá Shilisəti lyi bəkwá mó. Sə n swéné bəkwá mó. ⁸Dwā mangelé rəmyé kwā né, n ká n kwè n vò Təməna n lá n kē mó vūr. N gá yà n wó sómá ne n lá yí ní, n ywər n lá vò n byélé bɔɔ w cùu wə. N yí n púrí tūr ndá sà tūr bɔɔ w yala-kúúrí gágwəlé wé. ⁹N fón tūr rí n ce n jə-bə wa, n zē n ná n jí ndá n ná n zhəl. N gá ká n kwè n yí n da ndá n ná sō yí ní, n fón n pə bəmye ne bə jí. Sə n yə be wəl bə nyí wó bɔɔ w yala-kúúrí gágwəlé wé n vūr tūr rí ní yé. ¹⁰Saməsō da yí n lyé n vò Shilisəti lyi bí bəkwá mó dō-sō. Sə Saməsō yà n tene kē-jú címsi gāà, bə wó èta ébwá-dálá bé y'á n'è wèrhé né. ¹¹Sə Shilisəti lyi bí gá nɔ mɔ, bə ce mo bə zhé kwā né, bə vūr tó-dwā shé-ètò bə la yə né ndá mɔ. ¹²Saməsō zē n wò be: «Nyí-nə à zhe səswalá à la ju a pə ába. Á gə ɲwéné á lwar è kūr ré á byili ni címsi dwā né nyàlpyè y wé, à m'a pə ába kàməzù-elyéense bə n'è zwi kūr w shé-ètò ndá címsi kàməzwisi shé-ètò á súlí. ¹³Sə á gə yə ɲwéné á byili ni è kūr ré, wó ámyé á m'á pē kàməzù-elyéense bə n'è zwi kūr w mú shé-ètò ndá címsi kàməzwisi shé-ètò.» Bə zē bə wò mɔ: «Ji n səswalá y n bə ná nyí. Ná n'é cili.» ¹⁴Saməsō wò be: «Kən ré tēbé rə n'è jí mú, n'è shí kən ré tēbé rə n'è zal rə jí mú wé, e súlí mye kən ré tēbé rə wó bwèbwé món'è shí kən ré tēbé rə wó kēkē mó wé? Wó bəkwá ndá rəmyé mó?» È wèrhé dwā nətò ndá ébwá-dálá bé gwé yə ɲwéné bə byili səswalá y kūr ré yé ¹⁵Dwā nyàlpyè dē ré yùwə, bə wó Saməsō kē mó ne: «Swèlè n byal mó n byili nába səswalá y kūr ré; è gə dà rəmyé ná m'á ji nmyé ndá n da kélé y ga myín. Wó byé á byé nába á la m'á zwé ná jè-kən ré gako á yé nába nà?» ¹⁶Saməsō kē mó yà n já n ɲwéné n kwā né ndá yə-nà ná n má n zhe: «N ná n súl ne; n bə ne só yé. N yə ne səswalá y kēbé n ju n pə á dwí lyi bí ni mú kūr ré byili yé.» N lyár n kē mó n wò: «À yə è kūr ré á da ndá à ná mye ne cíci byili yé, e zē è nə wó nmyé ne à m'a byili ri!» ¹⁷Saməsō kē mó já n pú n kūr ndá yə-nà ná címsi dwā né nyàlpyè y ga. Sə dwā nyàlpyè y dē ré yùwə, n vūr səswalá y kūr ré n byili n kē mó ne bə n yà n lyè mɔ dēdē. N kē mó zē n zə re n vò n cí n dwí lyi bí ní. ¹⁸Dwā nyàlpyè y dē ré yùwə, cɔ w lyi bí wó Saməsō ne ndá yí rí gwé yə zwi yé: «Bəkwá rə nyé du tūr? bəkwá rə zhe jàn du bɔɔ?» N lyár be n wò: «Á gə y'á yə à n-ɔl ré zə á m'á jīr ce yá, á y'á t'á la à səswalá y kūr ré lwar yé.» ¹⁹Rəmyé yó, Cinu Eshirhə y sò Saməsō yó wə e zù mu. N zē n zhīr n vò Ashəkəlš, n yí n gu cɔ w nunə shé-ètò, n pwà bə kàməzwisi n bə n pə byébé bə byili mu səswalá y kūr ré mú ní. N zə lyim nánfólò n ká n kwè n vò n da kélé y wa. ²⁰Sə bə kwè Saməsō kē mó bə pə n tó-dō mó móbó n yà n wó címsi yó-cábal mó mó ne.

Chapter 15

¹Kon gá dene námpólé ràmyé kwā né, bàlé y kǎró w yi ní, Saməsō zè n zə bə-bwèlé n mə n vò n gwě ní kě mó ne. N yí n wò: «À n'á yál a zù à kě mó sǒ, ní jì-zǒrà y wě.» Sə ní kě mó da mó yà shéné n pǒ sǒmá n zù yé. ²Kě mó da mó wò Saməsō ne: «À y'á n'á búl bə n ná n súl mo dǎdǎ, ràmyé ce, a zè a kwè mo a pə n tó-dō mó ní wó n címsí yó-cábal mó ne. Sə ní nyé mó cǒ mǒ. Já n zwě nmyé n zhí ní jàà y wa!» ³Saməsō zè n wò bə: «Èlǎsé myé, m'á gə wèrhé lwele Shilisəti lyi bí ni mye, lǒlò tá ní la dóó à yó w cǐ yé.» ⁴Ràmyé yó, Saməsō zhír n vò n zə zúlá zwǎ-ètò, n zə nà nàbyílá né n lyě dwā ne nàlyè nàlyè, n zè n súlí myín màále ne n lyě, nàbyílá nàlyè gakó cǎcəl wə. ⁵N zè n zǒr màále myín. Ràmyé kwā né, ní dwǐ zúlá né ne nə zù Shilisəti lyi bí jíjǎ né wě. N jì bàlé y è y'á cǐ cǐl cǐl mó òdǎ kèbè è y'á gwě zhǐ dǎ ga mó myín, e súlí dǎvǎ-cémé né òdǎ olyivyǎǎré. ⁶Shilisəti lyi bí zè bə n'è bwərh bə zhe: «Mǒ ní twǐ tǎbè?» Bə lyár bə bə wò: «Wó Saməsō, Təməna lyi bal cǎm-bal mó, bə ní zwě Saməsō kě mó n pə ní tó-dō mó ní yà ní wó ní címsí yó-cábal mó ne.» Shilisəti lyi bí j'á lyě bə vò bə jì kě mó nmyé òdǎ ní da ga myín.» ⁷Saməsō wò bə: «Á gá twǐ èta mó ce, à t'á la shírǎ òd'á yə à jím cǐ á yó w yé.» ⁸Saməsō já ní bú òdǎ bə òdǎ ní jàn gakó kon b'e yí n búl n nǎwéné bə. Ràmyé kwā né, ní kwě n vò ní nǎwéné Etame pyò w ò lo gágòlò òdù wě. ⁹Shilisəti lyi bí du bə vò bə zúl Zhəda tənà y w bə jòm gàà bə twélé bə b'e yí Leyia. Lyi bí zhír bə vò Zhəda tənà y wa, bə vò bə bú òdǎ Leyi lyi bí. ¹⁰Zhəda lyi bí bwərh bə: «Byè yil á tú á la bú òdǎ nába?» Shilisəti lyi bí lyár bə bə wò: «È wó Saməsō ná tú ná la lyò. Ná la mǒ wǒrhó òdǎ ní gá wèrhé nába né.» ¹¹Ràmyé yi ní, Zhəda lyi mòrǎhè rǎtò zhəl Etame pyò w ò lo gágòlò w nyí ni bə yí bə wò Saməsō ne: «N yəl bə Shilisəti lyi bí zhe nǎwénó ná yó nà? Bəkón n wèrhé èta mó?» Sə Saməsō lyár bə n wò: «À wèrhé bə òdǎ bə gá wèrhé ne né.» ¹²Bə wò Saməsō ne: «Ná tú ná la mó lyò ná vò ná pə Shilisəti lyi bí ni.» Saməsō zè n wò bə: «Bwəl-nə ne nyí bə ámyé cǐcǐ mú t'á la ne gu yé.» ¹³Bə lyár mǒ bə wò: «Ǐ, ná t'á la mó gu yé. Námyé n'è yál ná lyě mó sə ná ce mó bə jǐ w dúdú.» Bə zè bə zə nyínsi nándùrh sàlyè bə m'e lyě mo, bə vwě mǒ bə vùr pyò w gágòlò w wě bə cǐ pwě ne. ¹⁴N gá tú n bwǎse Leyi yi ní, Shilisəti lyi bí zə búbwéese bə m'e jəl mo. Sə ràmyé yi ní, Cinu Eshirhə y só ní yó wə e zù mu: nyínsí shèbè bə y'á m'e lyě ní jèsé mó jǐrh òdǎ lǎ tǎtǎ myín jú ta, sə jí kókó sə yě ní jèsé ne. ¹⁵Ràmyé yi ní, n nə bəna bə y'á gu lǎsé-lǎsé nyə-pǎ tǎ sə ní cèlè n jè n kwè yə, n zə y n gu nunə mòrhò. ¹⁶Saməsō zè n wò: «À zə bəna nyə-pǎ a m'a jí bele bə yó wə, à zə bəna nyə-pǎ a m'a gu nunə mòrhò.» ¹⁷N gá zòm èta n zhè, n zè n kwè bəna nyə-pǎ y n dul kwā né. Bə zè bə ce jàà y èmyé mó yil bə Aramate-Leyib. ¹⁸Nə-nyělsé gá y'á zhe mo dǎdǎ mó ce, ní byè n ce Cinu ni n wò: «Nmyé n ce n tùntunnə mó nǎwéné n jí bele nánfǒlò ní zwə bé yó wə. Sə èlǎsé, n nə m'á yě nə-nyělsé gu ni, sə a súlí a tu lyi bí byèbè bə yə gòm mó jǐ wa?» ¹⁹Yi pul góró nánwowòrhó tǎ Leyi ní, nǎ n'è dwi ò wě. Saməsō tǎ nǎ mó n nyò, n ká n nə jàn, ní yala né k'a bə dwā yó. Wó ràmyé e ce bə n'è byè nə-bùli y èmyé mó bə Eyē-Korec. È gwě nǎwéné Leyi ní zà zà. ²⁰Saməsō yəl Esərayel lyi byá bə bù-kárna byinə shí-èlyè Shilisəti lyi bí gá y'á n'è jí pyèlè yi ní.

Chapter 16

¹Bal màdù yà ní ñwéné Efərayim pyàr ré wé bà n'è byè bà Myəkəyəwua. ²Dě ràdù n wò ní ná ne: «N wár-kùlsí mòrhò òdà zòmé y bà kwè ní zè ní bwəl lwele n ce sà kwā, ní byili ní k'á bwérhé mó wə à sō; wə àmyé à y'á kwè se!» Ní ná zè n wò mɔ: «Cinu Yi mà n kwar lwele ré à y'á bwəl mó, sə n cí bwəl n yó, à byí!»³N ká n kwè wár-kùlsí mòrhò òdà zòmé y n pə ní ná ne, sə ní ná wəl mo: «Nyí à cici mú gaga mó y'á pɔ wársé səmyé mó Cinu Yi ní, n yilə, à byí; bà la zə se bà zùrhì yì, bà yəl lù bà ló rà yó. À m'a k'a kwè se a pɔ èlāsě.»⁴Èta, Myəkəyəwu gá kwè wársé n pə ní ná ne, ní ná vùr wár-kùlsí zwā-èlyè n pə yəl-bal mó ne. N zə se n mə n zùrhì yì, n yəl lù ní ló rà yó. Bà zè bà kwè re bà vò bà cí Myəkəyəwu sō jù wə. ⁵E ja Myəka ñmyé mó yà ní zhe ní yì còrhó-jì. N ce bà nyal vwĩ-zwálnə kàməzwí bà súlí bà zùrhì yə dwā èsāyùúli námpólse. N zè n pə ñwónó ní byí màdù ní n jìrh ní vwĩ-zwálnə.⁶Rəmyé yì ní, òdà pyɔ yà ní gwě tènè Esərayel lyi byá bə né yé. Lò gako yà ní ná ní twí ní búlə. ⁷E ja Levyi dwí rí ébó-dál màdù yà ní jè Betəlayem né, Zhəda tənà y wa. ⁸Ébó-dál ñmyé mó shəh Betəlayem né, ní la n vò n pyà zuló jàà. N zhəl n yì Efərayim pyàr ré wé, sə ní gə lyè ní ná ní zhəl yì ní, ní yú Myəka kələ yá. ⁹Myəka bwərh mo: «Yè n shí ní?» N lyár mɔ: «Á wó Levyi dwí rí lò, Betəlayem né, Zhəda tənà y wa. À n'a pyà zuló jàà.»¹⁰Myəka zè n wò mɔ: «È gə wó èta sə mē à sō, ní yə à dab òdà à vwĩ-zwálnə. Byin byin gako, àmyé m'a pɔ wár-kùlsí shíyá, kàməzùrh shèbè n zhe sə tum mú òdà n nyí-kùjú wə.» Levyi dwí rí lò mó zhìr n lyè. ¹¹Rəmyé kwā né, Levyi dwí rí lò mó shènè ní la n jòm òdà bal mó ñmyé mó sə Myəka kwè ébó-dál mó òdà ní cici byí ta. ¹²Myəka pə ñwónó Levyi dwí rí lò mó né; ébó-dál mó jìrh ní vwĩ-zwálnə sə ní mē ní sō kələ wa.¹³Dələla wò Saməsɔ ne: Kɔn m'e yì èlāsě wó jə n ná ní jəjèrè ne, n gòm kɔma ní pè. Byili ní wó bəkón à m'a zə a m'a lyè mó mó? N wò mɔ: ¹⁴Bə à ywésé kùrà tàlpyè òdà kàmə-jè. N já n zè n zə se n lyè ní nèrh ne. N zè n wò mɔ: Saməsɔ, nyí Fələsətəbá yú n sono! N já n shí ní jè né w n zè, n já n vwě kàmə-jè y ní nèrh ne mó òdà kàmə-jè ga n mūr.¹⁵N zè n wò mɔ: È nə wó byè yil ní m'a wò ne: À só mó, e ja n wu w tènè òdà ne mɔ? Nyí èlāsě wó twər rətò n jəjèrè à nyí, n yə ne n jàn ré náfɔlò gə shí màgá mó yé. ¹⁶E gə wó də gako ní ná ní lyè èta mó ce, n zè ní ná ní búl ní wé sə cu kwè mo,¹⁷ n zè n pul ní wu gako òdà mɔ n wò mɔ: Nyí wó fɔnè e è gwě yə à yó ce yé, bà wó à ná pù w yì ní ga bà pɔ ne Yi ní. À yó w gə y'á fɔnə, à jàn ré y'á m'a yè ne, a jìrh nàbwè, a yə òdà lò gako ta.¹⁸Dələla púrí ní pul ní wu w gako n pɔ, n zè n ce bà byè Fələsətəbá pyá bə, n ce bà wò be: Bə-na èlāsě, nyí ní pul ní wu w n pè. Rəmyé yó né, Fələsətəbá pyá bə j'a bà ní sono, bà zə sàbyí bà b'e pɔ. ¹⁹N ce n pyè ní nədwanə n dèè. N byè bal màdù n bà, n zè n fɔ Saməsɔ ywésé kùkùlè né nyàlpyè nà bɔ mó, n zè n jì kùr n swəl mo. N jàn ré jé.²⁰N zè n wò: Saməsɔ, nyí Fələsətəbá yú n yó! N shí ní jan ré w n zè, n wò: À m'a k'a du òdà twée mó ta, a lyè. Sə ní yà ní yəl bà Bə zhə zhe vùr ní cìn n yè mo yé. ²¹Rəmyé yó né Fələsətəbá zə mɔ, bà lá ní yírhá né, bà zə mɔ bà zhìr bà la Gaza, bà lyè mo òdà kàmɔ nyáná. (Il tournait la meule dans la prison) ²²Òdà ga ní ywésé jì kùr sà n'è lyí, bà gə fɔn se kwā né mó.²³Fələsətəbá pyá bə zè bà dwā yó bà vwĩ nánfɔlò zwəl bà pə bà yì rí bà n'è bà Dagɔ mó ne, sə bà fùù. Bà y'á zhe: Nyí ná yì rí zó ná zù-bal Saməsɔ rə ce ná jò wa. ²⁴Dwí rí gə nɔ be, bà zè bà n'è cèrhé bà yì rí, bà zhe: ná yì rí zó ná zù-bal mó rə ce ná jò wa, zù-bal mó mɔbó ní yà ní ná ní cò ná tənà y mó, n gu ná lyì nánzhəzhɔ mó.²⁵Bə tə wu-nyɔ w yilə, bà zhe: bà bà byè Samsɔ n bà n ce mɔn ne! Bə ce bà vò bà vùr Samsɔ byənə-jì y wə, n bà ní ná ní nún bà yé né. Bə ce n zhì pyilyə né bwəl mó wə. ²⁶Samsɔ wò ébwá-dálá bə bà zhe mó òdà bà jèrh mó ne: Yè-nə a ñwène a zə à jèrh a zhí pyilyə né nà kwě jì y mú ní.²⁷Jì y y'á sú òdà bala òdà kana; Fələsətə pyá bə gako mye y'á ñwéné gāà, Lyi bí byèbè bà y'á ñwéné lyarh ré w mó y'á yú nunə mɔðrhe rətò, bala òdà kana, bà y'á zhí bà n'è nyí Samsɔ gə ná ní dwí ní dèlè wè ré né. ²⁸Rəmyé yì ní yó né, Samsɔ byè Bə zhə zhe n wò: À Cínə, Bə zhə zhe! à n'a lwəl mó, lyírh à yò; Á Yi! Pə ne jàn èlāsě èta mó dúdú, mùni ga twər ràdù sásá, a zwè a cìn nyí ní, à yírhá Fələsətəbá ló mó yilə! ²⁹Samsɔ já n zè n zə ní jèrh n zə pyilyə né nàlyè y ná kwě jì y mú ní, n pyél ne; ràdù y'á wó ní jəjì ní, rə dɔ mó wə ní jəgwā ne.³⁰Samsɔ wò: B'a cí òdà Fələsətəbá! N já n lwəl n zhí rí òdà jàn dèdè, jì y j'a tú pyá bə òdà dwí rí lyi bí byèbè bà y'á ñwéné gāà mó gako yó. Byèbè bà tó bà cì mó y'á du byèbè òdà ní yírhá y'á ñwéné mó. ³¹N da-byá bə òdà ní da kələ y lyi bí bà bà kwè mo bà m'e kwè. Bà yì bà ce mo Təsəraya òdà Esəkətalole bwəl mo wə, ní da Mənwake lú-bòl mó wé. N yəl bù-kárna Esərayel né byinə shí-èlyè.

Chapter 17

¹Bal mǎdù yà ní ɲwéné Efəyim pyǎ w yó, ní yà ní yíl Məka. ²N zɛ̀ n wò ní ná ne: N sàbyì kùlsí mǎrhò òdó zǒm y bà y'à kwè, n zɛ̀ ní zǒm lwele sà yíl à cìcì zhǎ nyèè mó, nyí wò àmyé à kwè se, nyí si sà ɲwéne à jǒ wa. Ní mó zɛ̀ n wò: Bə Bə zho zhe cí bwəl à byí mú yó. ³N zɛ̀ n pə sàbyì kùlsí mǎrhò òdó zǒm y ní ná ne; ní ná zɛ̀ n wò: À m'a pə wársé shèbé Bə zho zhe ne òdó à sàpwà jèrh, a m'a wèrhé èsǎyùlú kòbó bà shəl nyorho òdó kàmǎ èsǎyùlú nyorho à byí mú yilə, Wó èta à la né wòrhó a m'a pə mó mǎ. ⁴N kwè wársé n pə ní ná ne. Ní ná zwe sàbyì kùlsí mǎrhò òdó zǒm mó. N kwè sàbyí mú n pə yǎl-bal ne n mə n shə èsǎyùlú òdó kàmǎ èsǎyùlú. Bə kwè re bə cí Məka sǒ jùwə. ⁵Məka mó ɲmyé mó yà ní zhe Yi jì; il wèrhé efɔde èdù òdó Tərfyimi, n kwè ní byí mǎdù n pə n jírɲ vwǐ-zwǎlnə. ⁶Rəmyé yi ní mú òdó pyǎ yà ní téné Esərayel né yé. Lò gakó yà ní ná ní wèrhé ní gó ná ní yǎl né. Zhidə kwálá y ébó-dǎl mǎdù yà ní ɲwéné Bətəlayem né; ní yà ní wó Ləvyi, yà ní tú ní ɲwéné gǎà mó. ⁸Bal mó ɲmyé mó zɛ̀ n zhír Zhidə, Bətəlayem cǎ w wa, ní la jàà kèké è sú ní pyǎ n jòm. Ní gə wə sǒmá yó ní la yi ní, ní tú n yí Efəyim pyǎ w n lyé n yí Məka sǒ kélé wa. ⁹Məka bwərh mo: Wó yé n shí ní? N lyár mǎ n wò: À wó ləvyi Zhəda Bətəlayem né, à zɛ̀ à n'a pyǎ jàà kèké è sú à yírɲ à la jòm. ¹⁰Məka wò mǎ: Mě à sono; ní yə à da òdó vwǐ-zwǎlnə, bà byin gakó à m'a pǎ sàbyì kùlsí shíyá, òdó kàmə-zǔrh shèbé ní sà tum, òdó n yò nyǔ. Levyi mú já n zù kélé wa. ¹¹N já n shéné n mǎ bal mó ɲmyé sono, ní ná ní ébó-dǎl mó òdó ní byǎ bé mǎdù ta. ¹²Məka já n pə Levyi mú Yi ní, ébó-dǎl mó ɲmyé mó já n mǎ ní sǒ kélé w n yə vwǐ-zwǎlnə. ¹³Məka zɛ̀ n wò: Èlǎsé à yé bà Bə zho zhe mà wèrhé ne cènə, bà à zhe levyi mú mǎbó òdó vwǐ-zwǎlnə ta.

Chapter 18

¹Dwā né nàmyé mó wé, òdā pyō yā n gwě n téné Esərayel lyi byā bé né yé. E jà, Dan kwálá y y'à zě è n'è pyà tənà è la è wé jòm, bà kən b'e yí dē ré rəmyé bà yà tántéé dənne ne tó bà nā cəl-tənà Esərayel lyi byā bé kwálsé cəcəl w yé.

²Dan byā bé zě bà vùr nunə bənu bà dwí rí wé, bəmyé cici shəddéésé, bà zhì Səreya òdā Eshətawəl né bà twí bi, bà bà zhəl bà shèè bà byélé tənà y bà lwar è yé shò. Bà wəl be: «Zhəl-nə á pyà á lwar tənà y yé shò.» Nunə bé bənu y zhəl bà yí Efərayim pyār ré wé, bà zě bà vò bà yí Myəka kələ yá. Bà mē gāà bà zǝ. Sə bà gá tú bà bwəlse Myəka kələ y yí ní, bà lwar Levyi dwí rí ébó-dāl mó cəl ré párá. Bà zhəl bà yí n nyí ní bà bwərh mo: «Mó n ce n bà nyónò? Bəkón n ná n wèrhé nyónò? Bəkón rə n'è nyé mó bà n mē nyónò?» ⁴Levyi dwí rí lò mó lyár be n wò: «Myəka wèrhé tēbē n súlí n wèrhé tēbē à yilə: n kwē ne n ná n kwē n súlí n ce á jīrh n vwi-zwálnə.» ⁵Bə zě bà wò mo: «Rəmyé sá bwərh Yi muni ná lwar òdā ná sómá y gə m'a zə kūrə.» ⁶Vwi-zwálnə mó wò be: «Zhəl-nə òdā yə-zúlá! Cinu ηwéné á yé né sómá y á la kō mó yó.» ⁷Nunə bé bənu y lyē bà vò Ləyishia. Bà yí bà púrí cə w lyi bí jē ò wé, kaka y'à t'á zě bà wu ni yé. Bà y'à jē yə-zúlá wé, ywē mye j'à y'à bà be zhe yé, òdā Sədō lyi bí ta. Lò mó mǝbó n yā n ná n zóm òdā ηwónó ráá lò mó mǝbó n yā n zhe ηwónó kǝ kǝ mye yā n téné tənà y wé yé. Ləyishi lyi bí y'à nye òdā Sədō lyi bí, e súlí mye bà y'à n'è twí bà nyí ní. ⁸Bala bé bənu y k'a kwē bà bà da-byā bé bà ηwéné Səreya òdā Eshətawəl né mó sō. Sə bà da-byā bé bwərh be bà wò: «Bəkón á n'á búl tənà y shò kwā né?» ⁹Bə lyár be bà wò: «Zě-na dē ná vò ná bú òdā Ləyishi lyi bí, bà ná byélé tənà y sə ná púrí è wó tənà kēbē è cən dēdē.» Ámyē zě á jē á t'á wəl bà kaka yé! Á nəwəcōrò w bək'a cār ába b'á du á vò á zù tənà y wé, á bú á zwē y á ciní yé. ¹⁰Á gə tú á zù tənà y w yí ní, á m'á púrí ywē bà è lyi bí zhe yé. Tənà y pul è pyē á yé né, bà Yi cə y á jǝ wa. È wó jàà kēbē cə y kò-ècənē èdù ga yə né mùrì yé.» ¹¹Rəmyé ce Dan dwí rí nunə zǝ-nyəldù zhì Səreya òdā Eshətawəl né bà zhīr òdā bà búlá wé. ¹²Bə vò bà zul Cərayate-Yəyarim ní, Zhəda tənà y wa. Wó rəmyé è ce bà n'è byē jàà y èmyé mó zà gwě bà Dan zulá jàà. È ηwéné Cərayate-Yəyarim yi-zùr sō. ¹³Bə zhì gāà bà tó Efərayim pyār ré wé, bà zě bà vò bà yí Myəka kələ yá. ¹⁴Nunə bé bənu y bà y'à zhəl bà shèè bà byélé bà lwar Ləyishi tənà y yé shò mó, zě bà wò bà da-byā bé ne: «Á yē bà vwi-zwálnə kāməzwi e súlí yə èšāyūlí námpólse òdā yi bà zùrhì bà yǎl lù bà ló rə yó wə jìsì shèbē wé? Lwar-na èlāsē kən ré tēbē á mǝ s'á wèrhé mó.» ¹⁵Rəmyé kwā né, bà zhīr bà vò Myəka sō kələ wa, bà yí bà zù Levyi dwí rí ébó-dāl mó sō jù wə, bà bwərh mo n jàn bwərhá. ¹⁶Rəmyé yi ní òdā Dan byā bé nunə zǝ-nyəldù y lyē bà búlá wé ré bà m'è zhì bwərh y nyí ní. ¹⁷Nunə bənu y bà y'à zhəl bà shèè bà byélé bà lwar tənà y yé shò mó jì bà zù dē-yó jì y wé. Bà kwē yi rí bà y'à zùrhì mú òdā vwi-zwálnə kāməzwi y e súlí yə né èšāyūlí námpólse òdā yi rí bà zùrhì bà yǎl lù bà ló rə yó mó. Rəmyé yi ní òdā vwi-zwálnə mó òdā nunə zǝ-nyəldù y bà y'à lyē bà búlá wé ré mó y'à zhì bwərh y nyí ní. ¹⁸Lyi bí byèbē bà y'à zù Myəka sō jù w mú gá kwē yi rí bà y'à zùrhì mú òdā vwi-zwálnə kāməzwi y e súlí yə né èšāyūlí námpólse òdā yi rí bà zùrhì bà yǎl lù bà ló rə yó mó, vwi-zwálnə mó bwərh be n wò: «Bəkón á n'á wèrhé gāà?» ¹⁹Bə lyár mo bà wò: «Pyi n nyí rí, ce e yə rəga. Sə n bà n lyē n tó nába! Bà n yə ná da òdā ná vwi-zwálnə. N la n yə lò mādù kələ vwi-zwálnə è cǝ ráá n la n yə kwálá òdā dwí vwi-zwálnə Esərayel lyi byā bé né mó è cǝ?» ²⁰Vwi-zwálnə mó wu yə nyàn zómē ré rəmyé mó yilə. N zē n kwē vwi-zwálnə kāməzwi y òdā yə né èšāyūlí námpólse e súlí yi rí bà zùrhì mú n lyē n tó lyi-zhā bé ne. ²¹Dan byā bé k'a kwē bà kwē sómá, bà ce bəsoná bé òdā dō wá, e súlí bà zhīr rí bà yé né. ²²Sə bà gá tú bà lyē bà yē Myəka kələ y ne bà yí pyépyé yi ní, bala bé byèbē bà kǎlsé y'à wə Myəka kələ y yala ne mó du nánzhəzhǝ bà bà dwā yó, bà zě bà pú Dan byā bé kūr bà n'è jì. ²³Bə búbwéé bà ce Dan byā bé kwā né, sə Dan byā bé pyirhí bà bwərh Myəka bà wò: «Byē yil n ce lyi bí byèbē du ná kwā nánzhəzhǝ èta mó?» ²⁴Myəka lyár be n wò: «Á pwà à yə né nyèbē à y'à wèrhé à cici yil mú, á súlí á zə á vwi-zwálnə mó mye á m'á lyē á la. Bəkón rə dāl à yilə? Á nə wǝ á m'á bwərh ne bà wó bəkón rə zhe ne?» ²⁵Dan byā bé lyár mo bà wò: «Ná bàká k'è nyèè n cəl kádò yé. È gə dà rəmyé lyi bí byèbē bà nyār bà cìn mú wǝ bà twí bà bwí òd'ába, sə bà wǝ bà gwi nmyé òdā n kələ y lyi bí.» ²⁶Dan byā bé lyē bà zhíli bà sómá y bà la, sə Myəka gá púrí bà jàn ré du mu mú ce n ká n kwē n bà n sō kələ wa. ²⁷Dan byā bé pwà kən ré tēbē Myəka yā n wèrhé mó bà súlí bà zə n vwi-zwálnə mó mǝbó n yā n ná n twí n sō mó bà lyē bà yí Ləyishi. Bà yí bà zù cə w lyi bí bà y'à jē yə-zúlá wé mó, ywē mye j'à y'à bà be zhe mó yó. Bà gu bi òdā búlá shimì. Bà zě bà jì cə w myīn. ²⁸Lòlò yə ne n shí kwā né n bà n zwē Ləyishi lyi bí yé, bà bà cə w y'à nye òdā Sədō, e súlí mye, ò y'à n'ò twí ò nyí ní. Ləyishi y'à ηwéné jə y è pyē è la Bete-Rəyōbe səta mó wé. Dan byā bé k'a kwərhe bà lù w bà zě bà jòm ò wé. ²⁹Bə zě bà zə bà da Dan, Esərayel lyi byā bé yā n lùl mú yil ré bà m'e byē cə w bà Dan. Sə kūr ju yi ní cə w y'à yīl Ləyishi. ³⁰Dan byā bé pyà jàà bà cí Myəka yi rí n yā n zùrhì mú ní. Sə è yàl Gerəshon byí Yənatane, Muiiisí nǝ wa, òdā n byā bé bà yàl Dan kwálá y vwi-zwálnə kən b'e yí bà pwà be bà m'e shér tənà y wé. ³¹Dan byā bé pyà jàà bà cí Myəka yi rí n yā n wèrhé mó né, sə rə mē gāà rə dene kən merhe dwā òdā Yi cōrhó-jì y gá dene Shilo né né.

Chapter 19

¹Dwā né nàmyé wé ñdá pyō yà ní gwě tènè Esərayel né yé. Levyi dwí rí lò mādù ní yà ní jě Efərayim pyār ré kwā né kwè kē-dō ní ná ní shí Betəlayem, Zhəda tənà y wa. ²Dē rədù, kē dō-mó kwè lyim ñdá mɔ n zē n shér n yě mo n kwè n vò ní da kèlè y wé, Betəlayem né, Zhəda tənà y wa, n mē gāà cānsè sənà. ³N byal mó zē ní la n vò n nə mɔ, sə n zhərɥ ñdá mɔ zhərɥ kēbè è m'a swé ní wu ni, m̀̀ni sə n ká n zə mɔ n bə n sō. N yà ní zɔ ní t̀̀nt̀̀nnə mó ñdá bənərɥ sàlyè. N kē-dō mó zwè mo n ce n zù ní da kèlè y wé. Kē mó da mó gá mɔ mɔ yì ní ní zɔ wu-nyō n bə n mə n jəl mo. ⁴N cām-bal mó, kə-bóm mó da mó, cār mo n mē ní sō dwā nət̀̀; bə jí, bə nyō bə súlí bə z̄ ní sō. Dwā né nənà dē ré ỳ̀wə, bə zē nəkəkólé shāā shāā, Levyi dwí rí lò mó zē ní ná ní tene ní la lyō. Rəmyé yì ní kə-bóm mó da mó wəl ní cām-bal mó ne: «Dóm búru námpólé m̀̀ni ní zə jàn, rəmyé kwā né á m'á zē á vò.» ⁶Bala bē bəlyè y kwè bə jòm t̄, bə tó dwā bə jí bə súlí bə nyō. Kə-bóm mó da mó wə bal mó ne: «Á n'á lwəl mó sá shənè ní mē nyōn̄ ní z̄ sə ní ce n wu yə nyàn!» ⁷Ce y gá lówá, bal mó zē n zē ní ná ní tene ní la lyō. N cām-bal mó nyí ɥwénè mɔ, rəmyé ce ní b̀̀lè né zhérhé n zē n ká n mē gāà mó n z̄. ⁸Dwā nən̄ dē ré ỳ̀wə, n zē nəkəkólé shāā shāā ní ná ní tene ní la lyō. Sə kə-bóm mó da mó wəl mo: «Á n'á lwəl mó sə ní jí k̀̀jú m̀̀ni ní zə jàn, s'á pyénè á dē yì rí lwəl.» Bə zē bə tó dwā bə jí. ⁹È zē nəkəkólé yá, Levyi dwí rí lò mó zē ní ná ní tene ní la lyō, ɥmyé ñdá ní kē-dō mó e súlí ní t̀̀nt̀̀nnə mó, sə ní cām-bal mó, kə-bóm mó da mó wəl mo: «Nyí yì rí kówá, ce y ỳ̀i e zhè, rəmyé ce mē-na á z̄! Nyí yì rí zù rə zhè, mē nyōn̄ ní z̄ sə ní ce n wu yə nyàn! Nəkəl nəkəkólé y á m'á zē á kwè sómá sə ní m'á k'á yì n kòrhó w wə.» ¹⁰Sə bal mó yà ní tá ní yāl n z̄ kədò yé. N zē n zē ñdá ní bənesé sàlyè y ñdá sà zh̄í rí e súlí ní kē-dō mó n vò n bə n bwəlse Zhəbuusi, è n'è yāl e wə Zhərazəlem. ¹¹Bə gá tú bə bwəlse Zhəbuusi yì ní ñdá yì rí y'á kó kókó, sə t̀̀nt̀̀nnə mó wəl ní yó-cəbal mó ne: «Bà-na ná mē Zhəbuusi lyi bí cɔ w k̀̀bó wé ná z̄!» ¹²N yó-cəbal mó lyár mɔ n wò: «Nə t'á la zhəlɔ cɔ w k̀̀bó Esərayel lyi byā bē mādù ga t̄nè ò wé mó w māō ná z̄ yé. Nə m'á lyè ná yì Jəbəya.» ¹³N súlí n wò: «Vūr-nə ná vūr ná nà m̀̀ni né yì Jəbəya ráá Arama. Nə m'á z̄ cem̄ né nàmyé òdù wé.» ¹⁴Bə lyè bə zh̄lí bə sómá y bə bwəlse Jəbəya, Bēzham̄ tənà y wa ñdá yì rí y'á n'è zwì. ¹⁵Sə bə ywər bə la vò bə z̄ Jəbəya né. Levyi dwí rí lò mó zù cɔ w wa, n vò n jòm ò dwā joló w jàà y wa. Sə lò mādù ga mye yə bə zhəle zwè ní sō jù w m̀̀ni bə d̄è yé. ¹⁶Sə nyí nánce èdù mye y'á shí è kèlè wa, e kwè ñdá ce y byf̄yí. È y'á wó Efərayim pyār ré w lò, sə è y'á jě Jəbəya né, e jà cɔ w òmyé lyi bí y'á wó Bēzham̄ dwí rí lyi. ¹⁷Nánce y gá kwè è la nyū e nə sóm-zhəlnə mó cɔ w dwā joló w jàà y wa. E zē e bwərɥ mo e wò: «Yè n la né, yè n shí ní?» ¹⁸Sóm-zhəlnə mó lyár mɔ n wò: «Nə shí Betəlayem, Zhəda tənà y wa, ná la Efərayim pyār ré kwā né. Wó gāà à zul né. À y'á zhəl Betəlayem, Zhəda tənà y wa. À n'á zhəl Cinu còrhó-jì y wé, sə lò mādù ga mye yə ne zwè ní sō jù w yé. ¹⁹E jà, ná zhe m̄áale ñdá gɔ-clá ná bənesé yilə; à súlí à zhe búru ñdá d̄əwé, àmyé ñdá n̄ bəkó mó ñdá ébó-dāl mó m̀̀bó ní ɥwénè n̄ t̀̀nt̀̀nnə mó kwā né mó yilə. Kaka yə nába m̀̀ni yé.» ²⁰Bal mó nánce y lyár mɔ n wò: «Yə-zùl yāl né ñdá mó! À m'a nyí kɔn ré t̄bè gakó n̄ zhe rə tum mú yò. Sə n̄ bək'á z̄ dwā joló jàà y w yé» ²¹N zə bə n vò ní sō kèlè w n pə gɔ bənesé ne. Sóm-zhəlnə bē s̄ bə nərɥ bə zē bə jí bə súlí bə nyō. ²²Sə bə wun ní gá y'á ju k̀̀r nà n'è zal nyàn yì ní, cɔ w lyi bə bə k̀̀r zhe, bə bə kəkélè kèlè bə m̄à b̀̀lò w d̄éd̄é bə wɔ bal mó nánce y ní yà ní wó kèlè y cəbal mó ne: «Vūr bal mó m̀̀bó ní zù n̄ sō mó ní ce pwè ne m̀̀ni ga ná zù ñdá mɔ.» ²³Kèlè y cəbal mó du n wò bə: «Á da-byā, à n'á lwəl ába, á bək'á twì lwele yé. Bal mó m̀̀bó gá zù à sō n zhè, á bək'á twì cizhìl tum rí rəmyé mó yé!» ²⁴Nyí-nə à zhe bəkó ní gwè yāl bal pár yé, ní súlí bal mó kē mó ne. À n'á lwəl ába, yè-nə a vūr bə a ce pwè ne. Zə-na bə á wèrhé ñdá á gá n'á yāl né. Sə á bə m̄ sə á twì cizhìl ré t̄bè dwí rí ñdá bal mó m̀̀bó yé!» ²⁵Sə lyi bí yə pyà sə bə cili ní zòmà né yé. Rəmyé yì ní, Levyi dwí rí lò mó zə ní kē-dō mó n du n vò n pə bə pwè ne. Bə zù ñdá mɔ, bə n̄wénè mɔ cəc̄ y námpúm kɔn b'e yì ce-lár. Sə ce y gá tú è n'è lé yì ní, bə zh̄r bə yè mo. ²⁶Ce y gá tú è bwəl ló yì ní, bal mó kē mó zē n bə n tu bal mó, ní byal mó yà n wɔ ní sō mó, bwərɔ y nyí rí ní, ní pyè, kɔn b'e yì ce y lá. ²⁷È ce-lár ré nəkəkólé shāā shāā, ní byal mó zē n pul kèlè y b̀̀lò wá, n du ní la ní sómá y zh̄lú, n púrí ní kē-dō mó ní pyè t̄ t̄rrr... bwərɔ y nyí ní, ní jèsé wɔ bwər-zwì rí wə. ²⁸N wò mɔ: «Zē d̄é ná vò!» Sə ní yə mɔ lyár yé. Rəmyé yó, n kwè mo n cí ní bəna y yó, n lyè n yì jè. ²⁹N gá yú ní sō kèlè w yì ní, n zə shí n mə n pyir ní kē-dō mó c̀̀u w n̄m n̄m shí ñdá bəlyè, n mə n t̄ Esərayel lyi byā bē kwálsé shí ñdá sàlyè y gakó ne. ³⁰Levyi dwí rí lò mó yà ní pɔ nyí lyi bí byèbè ní yà ní twì mú ní n wò: «Zhəl-nə á wò Esərayel lyi byā bē gakó ne: «Esərayel lyi byā bē gá shér Ezhibti ní yì ní ga kɔn b'e yì zà, t̄bè dwí rí gwè wèrhé? T̄érè-na yò w òmyé shò kwā né, zhərɥ-nə ñdá dwā, sə á lyár!» Sə lò m̀̀bó gakó ní n̄ t̄bè yà ní ná ní wəl: «Esərayel lyi byā bē gá shér Ezhibti ní yì ní ga kɔn b'e yì zà, t̄bè dwí rí gwè yə wèrhé rə súlí rə gwè yə ne gaga yé!»

Chapter 20

¹Esərayel lyi byä bé gako du ndə lò mādù ta, kən zhì Dan e m'e yí Ber-Shəbaa e súlí Galaade tənà yá, bə bə dwā yó Cinu yé né, Myəsəpa né. ²Dwí rí gako yé né ciná bé ndá Esərayel lyi byä bé kwálsé gako bə bə jòm Yi dwí rí kúli y wé. Bə y'à wó nunə mǝǝrhə zwā-àna, bə n'è zhəl té búlá bú yi ní e ja bə y'à yé búlá bú ndá búlá shimi. ³Bēzhamē byä bé lwar bə Esərayel lyi byä bé dwā bé zhəl Myəsəpa. Esərayel lyi byä bé zē bə wò: «Cí-nə nába cu mú mǝǝb yò w gá tó né ò m'o twí.» ⁴Levyi dwí rí lò mó, kē-dō mó bə y'à gu mú byal mó lyár n wò: «À y'à zhəl a yí Jəbəya, Bēzhamē tənà y wa, àmyé ndá à kē dō mó, ná zē ná la zš. ⁵Jəbəya lyi bí zē bə n'è bwí ndá ne. Bə tó cəcē y ne bə bə kákélé kélé y à y'à wə è wé mó. Bə y'à n'è pyà à gu, bə zē bə zə à kē-dō mó bə zù ndá mǝ kən b'e yí n ci. ⁶Rəmyé ce, a zē a kwé à kē-dō mó cùu wə, a pyirh nám nám a pə Esərayel kwálsé shí ndá sàlye y gako ne, bə Esərayel lyi byä bé twí yò kǝbó ò t'á pə nyòmò lò ne e ja ò súlí ò wó cizhil kəna. ⁷Esərayel lyi byä bé lyi byä, nyí ába á jē dwā yó, zhərh-nə ndá dwā s'á ká yò wə!» ⁸Dwí rí gako shí té rə zē ndə lò mādù ta, rə zhe: «Ná mādù ga tá n la kwáš n vò n kòrhó w wé ráá n vò n sǝ jù w yé.» ⁹Sə nyí-nə kən dēbé ná la Jəbəya ne wòrhó mó: ná m'á tá tántéé ná zē ná vò ná bú ndá cǝ wá. ¹⁰Ná m'á vùr bala shí zǝm gako yó wə, bala zǝm mǝrhó gako yó wə, bala mǝrhó mǝǝrhə shí gako yó w Esərayel lyi byä bé kwálsé gako wé, bə pyà kùjù lyi bí byèbé bə la vò bə pə còrhò-tum Jəbəya lyi bí ni, Bēzhamē tənà y w mǝ yilə, kən merhe dwā ndə cizhil ré tēbé bə twí Esərayel lyi byä bé né mó ta.» ¹¹Esərayel lyi byä bé gako ce nyí dwā w ndə lò mādù ta, bə la vò bə bú ndá Jəbəya. ¹²Bə zē bə twí lyi Bēzhamē kwálá y púlápúlá wé bə bə zhəl bə bwərh bə wò: «Bəkón cu yò ndá kǝbó ò twí á cəcəl w mo?» ¹³Vùr-nə lyi bí bəmyé bə bə kùr zhe èta mó á ce ná jǝ wa, muni ga ná gu bi sə ná vùr lwele ré Esərayel lyi byä bé né. Sə Bēzhamē byä bé yə pyà sə bə cili bə da-byä Esərayel lyi byä bé yé. ¹⁴Bēzhamē byä bé shí bə ceme né wé bə bə bə jəl dwā Jəbəya né muni ga bə vò bə bú ndá Esərayel lyi byä bé. ¹⁵Dē ré rəmyé yùwə, Bēzhamē byä bé bə shí ceme né wé, bə gal be mó, y'à wó nunə mǝǝrhə shí-èlye ndá təldù ndá Jəbəya lyi bí twér gə tənə né. Bə y'à yé búlá bú ndá búlá shimi. Jəbəya lyi bí y'à wó nunə zš-nyàlpye e ja bə y'à yé kən du bə dwā bé gako. ¹⁶Sə lyi bí bəmyé gako wé, nunə zš-nyàlpye y'à ŋwéné bə y'à yé kən du bə dwā bé gako, bə y'à n'è twí jərhə. Bəmyé mādù gako yà n wó n zə kólampá nákuu n dul ywá n zala, n tá n dwé y yé. ¹⁷Bēzhamē byä bé twér gə vùr né, Esərayel lyi byä bé bə gəl mó y'à wó nunə mǝǝrhə zwā-àna, bə y'à yé búlá bú ndá búlá shimi, e súlí mye bə gako y'à wó búlá kandar. ¹⁸Bə zhír bə vò Bətel bə la vò bə sú Yi wu. Bə yí bə bwərh mo: «Mǝ n mà n yə náyéé mó ná wé n bú ndá Bēzhamē byä bé?» Sə Cinu lyár be n wò: «Zhəda mà n yə náyéé mó!» ¹⁹Esərayel lyi byä bé zē nəkəkólé shāā shāā bə vò bə zul Jəbəya yala ne. ²⁰Bə gá tú bə la bú ndá Bēzhamē byä bé yi ní, bə du bə tene bə zhì Jəbəya yé y wə. ²¹Bēzhamē byä bé shí Jəbəya bə du, sə bə gu Esərayel lyi byä bé nunə mǝǝrhə shí-èlye ndá rəlye dē ré rəmyé yùwə. ²²Esərayel lyi byä bé zhír bə vò bə kúrh Cinu yé né kən b'e yi yi rí zù, bə súlí bə pyà bə sú Cinu wu, bə bwərh mo: «Ná mǝ sə ná k'é vò ná bú ndá ná da-byä Bēzhamē byä bé?» Sə Cinu lyár be n wò: «Zhəl-nə á vò á bú ndá be.» ²³Rəmyé ce, Esərayel lyi byä bé k'e kə bə wun bə vò bə zhì jàà y kēbé bə y'à tene bə zhì è wé dē náyéé ré mó. ²⁴Dwā nàlye dē ré yùwə, Esərayel lyi byä bé k'e yi Bēzhamē byä bé nyí ni. ²⁵Sə dē ré rəmyé mó, Bēzhamē byä bé shí Jəbəya bə du bə jəl be. Bə k'e gu Esərayel lyi byä bé nunə mǝǝrhə shí ndá lyele, e ja bəmyé gako y'à yé búlá bú ndá búlá shimi. ²⁶Esərayel lyi byä bé gako e súlí lyi bí byèbé bə y'à zhəl búlá né jàà w mó gako zhír bə vò Bətel. Bə yí bə jòm té Cinu yé né bə kúrh. Bə súlí bə lyé bə nyí dē ré rəmyé yù w kən b'e yi yi rí zù. Bə zē bə zwəl vwə námpúmá cšé e súlí yə-zúlá vwə Cinu yé né. ²⁷Esərayel lyi byä bé zē bə la sú Cinu Yi wu, bə dwā né nəmyé mó wé Yi dǝbré kùlkó w y'à ŋwéné gāa. ²⁸Eləyazaare byí Pyənaase, Aarō nǝ wá, yà n ná n twí vwí-zwəlná tum dwā né nəmyé mó wé. Esərayel lyi byä bé bwərh Cinu bə wò: «Ná mǝ dwā sə ná du ná vò ná bú ndá ná da-byä Bēzhamē byä bé ráá ná mǝ dwā sə ná yé?» Sə Cinu lyár be n wò: «du-nə á vò á bú ndá be, bə nəkəl dē ré á m'a ce be á jǝ wa.» ²⁹Esərayel lyi byä bé zē bə ce lyi kákélé Jəbəya bə shèe bə la m'e bú ndá cǝ wá. ³⁰Dwā ntò dē ré yùwə, Esərayel lyi byä bé du bə la vò bə bú ndá Bēzhamē byä bé. Bə zē bə tene bə zhì bə la vò bə bú ndá Jəbəya ndə shāā ga mó ta. ³¹Bēzhamē byä bé du bə jəl be. Sə bə yé Esərayel lyi byä bé vwé be bə du cǝ w wa, bə yí pyépyé. Bə zē bə ji kùr bə n'è gwi lyi Esərayel lyi byä bé wé. Byèbé bə gu mú yú ndə nunə shé-ètə ta, sə-jílsí èdù y è la Bətel ndá è dō mó è la Jəbəya gǝ w sǝ mó yó. ³²Bēzhamē byä bé zē bə wò: «Nyí-nə ná k'á ŋwéné be ndá twér náyéé ré ne.» Sə Esərayel lyi byä bé y'à wəl bə cìn ni: «Ná m'á dūr bə yé né ná vwé be bə du cǝ w wa, bə yí pyépyé sǝmsé yó.» ³³Esərayel lyi byä bé gako j'a jàr jàr bə shí bə jàà y wé bə du bə tene bə zhì Baale-Tamaare né. Rəmyé yi ní ndá Esərayel lyi byä bé byèbé bə y'à shèe mó mye shí bə shòò jàà y w bə du bə zǝ Jəba vǝl w wa. ³⁴Nunə mǝǝrhə shíyá, bə y'à yé kən du bə dwā bé gako shərh Esərayel lyi byä bé púlápúlá wə, bə vò bə yí Jəbəya yé y wə. Búlá né zǝ càn dēdē. Sə Bēzhamē byä bé y'à yəl bə zúzúnú nánfǝl y'à n'ò pú bi té yé. ³⁵Cinu Yi bú ndá Bēzhamē byä bé, n ŋwéné be Esərayel lyi byä bé yé ne. Sə dē ré rəmyé yùwə, Esərayel lyi byä bé gu nunə mǝǝrhə shí-èlye ndá rənu ndá nunə zǝm Bēzhamē byä bé wé, bəmyé ga y'à yé búlá bú ndá búlá shimi. ³⁶Bēzhamē byä bé tú bə púrí bə Esərayel lyi byä bé ŋwéné be. Esərayel lyi byä bé byä bé yé bə ji bi námpólé bə bə y'à yé bə lyi bí byèbé bə y'à shèe bə la zē bə bú ndá Jəbəya mó nyí ni. ³⁷Esərayel lyi byä bé lyi bí byä bé byèbé bə y'à shèe bə la zē bə bú mú j'a du lálà bə zǝ Jəbəya,

bə yí bə gu cɔ w lyi bí ndá búlá shìmi. ³⁸E ja Esərayel lyi byǎ bé ndá byèbé bə y'à shèè bə la zè bə bú mú y'à zòm bə cí: lyi bí byèbé bə y'à shèè mó y'à mǎ dwā sə bə ce nyèrh du cɔ w w sə vò dǝ rə yə myɔrhɔ. ³⁹Esərayel lyi byǎ bé lyi byǎ zè bə pyirhí bə k'á n'è dūrə. Rəmyé yi ní ndá Bēzhame byǎ bé y'à ju kūr bə n'è gwi Esərayel lyi byǎ bé. Byèbé bə gu mú y'à yú ndə nunə shá-ètə ta. Sə Bēzhame byǎ bé y'à n'è wəl bə cín ni: «Zhən ga, nyí ná ɲwéné be pamparɛɛ ndə twər náyéé ré ta.» ⁴⁰Rəmyé yi ní, nyèésé sə wɔ myɔrhɔ w mó y'à ju kūr sə n'è shí cɔ w w sə dwi sə la dǝ. Sə Bēzhame byǎ bé gá pyirhí bə la bə kwǎ né nyũ, bə púrí cɔ w púlápúlá kwé myĩn mə la dǝ-yi wə. ⁴¹Rəmyé yó, Esərayel lyi byǎ bé k'a kwé bə bənə sə ywé nánfɔlɔ zɔ Bēzhame byǎ bé bə bə púrí zúzúnú nánfɔlɔ y'à pu bi. ⁴²Bə zè bə kwé bə n'è dūr Esərayel lyi byǎ bé yé né bə zǎ èpòlò w sətə. Sə búlá né y'à pyé bə nəkúlá yó. Rəmyé yi ní ndá byèbé mye bə y'à shí ceme né wé bə bən mó y'à n'è kwár be bə gwi. ⁴³Esərayel lyi byǎ bé kəkélé Bēzhame byǎ bé bə ce cəcəl wə, bə pú bə kūr bə jì bi, bə yə be yé bə shĩrh yé, bə gu bí bə m'e yí Jəbəya yé y è zǎ yi-púrhí mú wə. ⁴⁴Nunə mǔɔrhè shí ndá lyele tu bə cì, Bēzhame byǎ bé wé, bəmyé ga y'à wɔ kəndar. ⁴⁵Byèbé bə lú mú kwé bə dūr bə zǎ èpòlò w wə, Eremɔ nákulu w sətə. Bə jì nunə mǔɔrhè rənu kūr ni bə zə bə gu sómsé yó. Bə pú byèbé bə y'à dāl mó kūr bə jì, bə m'e yí Jədɔ. Bə k'e gu bəmye nunə mǔɔrhè rəlyè. ⁴⁶Dǝ ré rəmyé yùwə, Bēzhame byǎ bé bə cù mú yəl nunə mǔɔrhè shí-elyè ndá rənu. Bəmyé ga y'à yé búlá bú ndá búlá shìmi, bə gakó mye j'à y'à wɔ kəndar. ⁴⁷Bə nunə zǝ-nyəldù dūr búlá né yé né bə lú bə vò gɔ-elũ èpòlò w wə, Eremɔ nákulu w sətə. Bə mǝ gǎà cənsə sənə. ⁴⁸Esərayel lyi byǎ bé k'a pyirhí bə bə Bēzhame byǎ bé sɔ bə gu bi ndá búlá shìmi: lyi bí byèbé bə y'à jé ceme né wé mó, e súlí vwámá né ndá kən dèbé gakó bə yĩrh y'à n'è ne mó. Bə zè bə súlí bə jì ceme né nyèbé gakó nà y'à wɔ bə yé né mó myĩn.

Chapter 21

¹Esərayel lyi byä bé y'à dwĩ nyí Myəsəpa né bə wò: «Ná mādù ga tá n la n bə́kó Bēzhame byí ni pɔ n jí yé.» ²Esərayel lyi byä bé zē bə bə Bətel, bə bə bə mē bə jòm tē Cinu yé né kɔn b'e yí yí rí zù. Bə mǎ wĩsi, bə hobwəre yá-nàná tē. ³Bə y'à zhe: «Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi, byè rə ce Esərayel lyi byä bé kwálá èdù tənè né zà?» ⁴È zē nəkəkólé y dwí rí dūlú rə zē rə lù vwĩ-júlú jàa y èmyé mó wa, rə zwəl vwə námpúmá cēé e súlú yə-zúlá vwə. ⁵Esərayel lyi byä bé zē bə n'è bwərh dwā bə zhe: «Esərayel lyi byä bé kwálsé gakó wé mó, wó kwálá kē è yà kúlí y wé jòm Cinu yé né mó?» Bə y'à dwĩ nyí nánfílú bə wò bə ló móbó n yə tó n vò Cinu yé né Myəsəpa né mǎ ndá cu. ⁶Sə Esərayel lyi byä bé zē bə n'è kúrh bə da-byä Bēzhame byä bé né bə zhe: «Zà, Esərayel lyi byä bé kwálá èdù n'è jé tē. 'Etər ná m'ǎ tó né ná nà kana ná pə byèbē bə dāl mó ne, e jà ná zə Cinu ná dwĩ nyí bə ná t'á la be ná bəkwá bé pə bə jí?» ⁸Bə zē bə bwərh dwā bə wò: «Lò ɣwéné Esərayel lyi byä bé kwálsé wé n yə tó n vò Cinu yé né Myəsəpa né?» Sə bə púrí lóló yə Yabeeshe Galaade né shí n vò kúlí y jàa wa, zulá jàa w yé. ⁹Bə gá gál dwí rí bə púrí bə zhən ga Yabeeshe Galaade né, lò mādù ga yà n tənè né yé. ¹⁰Rəmyé yó, dwí rí zē rə vùr nunə mōðrhé shí ndá rəlyè rə shədéésé wé rə twí ndá nyí rə wò: «Zhəl-nə á vò á gu Yabeeshe Galaade né lyi bí ndá búlá shimi, e súlú kana ndá bə́sóná ga. ¹¹Nyí-nə kɔn dēbē á la wòrhó mó. Gu-nə bal gaga e súlú kē móbó gakó n lwar bal párá, Cinu Yi yilə.» ¹²Sə bə nə kana-byä zwǎ-ana, Yabeeshe né, Galaade né, bə y'à yə bal pár lwar yé, bə zē bə zə be bə bə zulá jàa y wa, Shilo né, Kanaā tənà y wa. ¹³Rəmyé kwā né, dwí rí púlápúlá zē rə twí nyí-cinnə Bēzhame byä bé bə y'à ɣwéné Eremō nákuu w yala ne mó sō ndá yə-zúlá nyí. ¹⁴Rəmyé yi ní, Bēzhame byä bé k'a kwē bə bə. Bə zē bə pə be kana-byä bé bə zə bə shí Yabeeshe Galaade né, bə y'à yē nányirh mú. Sə bə yə kana ne bə pə bə ga ne yé. ¹⁵Bēzhame byä bé nōnō zə Esərayel lyi byä bé, bə Cinu yà n pul bəl Esərayel lyi byä bé kwálsé wé. ¹⁶Dwí rí nancesé zē sə wò: «Etər ná m'ǎ wèrhé né muni bala bé byèbē bə dāl mó nà kana, Bēzhame byä bé kana bé gakó gá cù mú?» ¹⁷Bēzhame byä bé wò bə b'a nə dwí muni ga kwálá èdù bə tē jé Esərayel lyi byä bé né? ¹⁸Nəmyé cici mú wār ná m'ǎ pə be ná bəkwá bé bə jí yé. Zhən ga, Esərayel lyi byä bé y'à dwĩ nyí bə wò: «Lwele m'a zə ló móbó n pə kē Bēzhame byí ni.» ¹⁹Bə zē bə wò: «Byin byin gakó, bə n'è jí Cinu címsia Shilo né. Shilo ɣwéné Bətel jə-gwǎ sō, sómá y kēbē è n'è shí Bətel è la Shəshem yi-púrhí wə, Ləbɔna jə-jí sō.» ²⁰Bə zē bə pə nyí Bēzhame byä bé ne bə wò: «Zhəl-nə á vò á shēè dǎv-é-cémé né wé! ²¹Sə á n'á nyí Shilo kana-byä bé gə tú bə du bə la tó dwā bə sə yi ní, s'á shár dǎv-é-cémé né wé, á mādù gakó zə kē-byí bə wé n mə n lye n vò Bēzhame tənà y wa. ²²Kana-byä bé dabá ráá bə nábwa bé gə tú bə la ná nyí pyá, ná m'ǎ wò be: «Yál-na wu-bònò ciná ndá Bēzhame byä bé, bə nyí ná lò mādù ga yə kē kwé Yabeeshe búlá né yi ní bəmyé mādù gakó yil yé. E súlú mye, á cici mú y'ǎ wār kana á la be pə yé. Á gə y'ǎ pə be kana mye, dóó y'ǎ m'a jòm á yó wə.» ²³Bēzhame byä bé wèrhé ndá bə gá byili ní. Kana-byä bé byèbē bə zə byèbē bə y'à n'è se mó wé bə m'e vò jé mó, merhe dwā ndá bə yó wá. Bə kwē bə vò bə tənà y wa, bə lù bə ceme né, bə jòm nə wé. ²⁴Rəmyé yi ní, Esərayel lyi byä bé dwā bé làa dwā ne, lò gakó kwē n vò n kwálá y wé, n dwí rí wé ndá n tənà y wa. ²⁵Dwā né nəmyé wé, ndá pyó yà n gwē n tənè Esərayel lyi byä bé né yé. Lò gakó yà n ná n twí n búla.

Ruth

Chapter 1

¹Bùkárna bé yi yí ní nɔrh jòm tənà y wa. Rəmyé yi ní Bətəlem lyi bal mādù zə n kē ndá n byä bəlyè n mə n vò n jòm Məwabe tənà y wa. ²Bal mó yà n yíl Elyəməleke; n kē mó yà n yíl Nəwəmi, n byä bé mādù yà n yíl Məshəlō n dō yə n yíl Cələjō; bə y'à wó Eferayishē kwálá lyi Bətəlem né Zhide tənà y wa. Bə yí bə jòm Məwabe tənà y wa. ³Bə gá yú gāa Nəwomi byal Eləmyəleke ci, n yē n kē mó ndá byä bé bəlyè y ne. ⁴Byä bé zē bə jí Məwabe lyi bəkwá, mādù yà n yíl Orəpa n dō mó yíl Oruti. Bə jòm gāa mó, bə y'à yú ndə byinə shí ta. ⁵Rəmyé yó né Məshəlō ndá Cələjō bəlyè y ga ci, Nəwomi zē n jē n dúdú n byal mó ndá n byä bé bəlyè y ga k'è tənē. ⁶Dē rədu jà n zē n zhì Məwabe tənà w n nyèè bə Bəzhəzhe gwē n dwí rí jàa wa, n sē re rə zhe kùjú. ⁷Rəmyé ce n jà n zē n zə n byi-cansé sàlyè y n du n gá yà n mǎgǎ mó bə tó mo n kwé sómá n ká n kwē n la Zhidə tənà y wa. ⁸Bə gá ɣwéné sómá yó bə la, n zē n wò byi-cansé ne: ká-na á kwē, lò gakó ká n vò n ná sō kēlé wa! ⁹Bə Bəzhəzhe mǎ n wèrhé ába cənè ndá á gá wèrhé cənè ré byèbē bə cūwə ndá àmyé ga ne né ta. Bə Bəzhəzhe mǎ n pə byal á mādù gakó ne á jòm gāa mó á shírh! Bəmyé j'a zē bə n'è kúrh bə cələ la yi wə; ¹⁰bə wò mō: 'š'š, nyí ná t'á la kwāš yé, ná m'ǎ tó mó ná vò n dwí rí sono. ¹¹wò: À bəkwá! Wó bə́kón yil á la ne tó? Nyí à nə k'ǎ zhe byä à wé à la lúl a pə ába a jí ? ¹²À bəkwá k'ǎ kwē á vò! À cə à k'ǎ wār byal à la jú kádò yé. Má à gə y'à wò ába, bə nyí à m'a zē cəcé y kēbē a vò a zù ndá byal a lù byä, ¹³á wó á m'ǎ shənè á dē bə byi bə jí ába? À bəkwá, 'š'š! Nyí wó ámyé yil á wu zhìlú dēdē, bə Bəzhəzhe zhē n jē à yó n ná n bwí ndá ne. ¹⁴Bə zē

bə k'é zè cìlá ne kádò bə cələ la yi wə. Orəpa zè n kwə̀əle ní nyè mó ne n kwè. Oruti myě já ní cə̀əle ní zhǐ òdà ní nyè mó. ¹⁵Nəwomi zè n wò Oruti ni: Nyí ò dō mó ká n kwè ní ní dwí rí òdà ní né sono; ce òmye ká ní kwè ní vò òdà ò dō mó mye ta. ¹⁶Oruti lyár n wò: Ò bə́ká nyéé ne a kwè ò nyí ní a vò kwá né gaga a yě mó yé! Ò gá la mǎgǎ mó wó gǎa mó à la né; ò gá la mǎgǎ yál mó wó gǎa mó à la né yál; ò dwí rí m'a yó dwí, ò Yi rí m'a yò à Yi; ¹⁷ò gá la mǎgǎ cú mú wó gǎa mó à la né cú, bə ce ne tē gǎa. Bə Bəzhəzhe wèrhé ne òdà ní gá nó ní yǎl né gakó òdà è gə cu mà tú mə pər ne dwǎ ne òdà mó! ¹⁸Nəwomi gá pwírí è j'a wó ní yəbyí gakó ní zhǐ ní la mɔ́ tó mó ce ní já n yě mo. ¹⁹Bə ga j'a tó dwǎ bə kwè sómá bə vó bə yí Bə̀tə̀ləyem. Bə tú bə yí Bə̀tə̀ləyem bə zhè, cɔ́ w púlápúlá wu yə nyèn ní yilə, kana bə zè bə zhe: mǎbó də Nəwomi nà? ²⁰N lyár bə n wò: bə́k'á k'á byè ne bə Nəwomi yé; byè-nə ne bə Mara, bə Jàn-bə-dō zhe cə́bal ce à wu w sú òdà wu-zhìlù. ²¹Nyí à y'à tú à n'á zhír òdà à jè y'à zhe kɔ́n rə bərɬ, sə nyí Bəzhəzhe ká n zə ne n kwè òdà jə-fwər. È nə wó bə́kɔ́n yil á nə m'á zè á n'á byè bə Nəwomi mú, òdà Bəzhəzhe kó à bursi mú, òdà Jàn-bə-dō cə́bal pɔ́ ne wu-zhìlù w mú? ²²Èta, Nəwomi òdà byi-can Məwabe lyi bə́kó Oruti mú shí Məwabe tənà w bə bə né. Bə tú bə yí Bə̀tə̀ləyem òdà è wó Orges jòró yi.

Chapter 2

¹Nəwomi byal Eləmyəleke yà n zhe n da-byi mədù, n yil Bowəze. ²Rəmyé yó né, Məwabyiti lyi bə́kó Oruti zè n wò əwomi ni: À n'á lwəl mó sá yě a vò a gũn jiji n mà n nyi ni n nə kélé wa. Nəwomi lyár mɔ n wò: À bə́kó, zhəl wè.³N zè n lyé n vò cə èdù wé n n n̄wéné jərnə kwā né n ná n gúná. Sá nyi cə y èmyé mó wó Eləmyəleke da-byi Bowəze nyá. ⁴Bowəze shí Bətəlayem n yí n cə jərnə bé n wò: Bəzhəzhe yál né n̄d'ába! Bə lyár mɔ bə wò: Bəzhəzhe cí bwəl n yó!⁵Bowəze zè n wò n tùntùnnə mó n ná n cili jərnə bé sō mó ne : Kə-bóm mó èta mó wó yě lò? ⁶n tùntùnnə mó n ná n cili jərnə bé sō mó wó mɔ: Nyi wó Məwabe lyi bə́kó n tó Nəwomi ni n shí Məwabe tənà y w n bà. ⁷N tú n wò: À n'á lwəl ába s'á yě a tó jərnə bé kwā né a gũn. Sə wó nə́kəkólé ga n tú n já n zhí d̄é ná n gũn kɔn m'e yí èlās̄é, n yə zhəl n jòm kélé w n shírh námpólé mye cí⁸Rəmyé yó né Bowəze wó Oruti ni: À bə́kó, cili, n bə́ká zhír nyón̄ n vò cə dō w yé né gaga n gũn yé, m̄é à jərnə bé sō. ⁹Nyi jərnə bé gə jərnə m̄əḡ cə y w mó, sá yə bə kwā né. À pɔ à tùntùnnə bé nyi bə bə́k'a shéné bə dwərh mó yé. Nərh gə tú m̄ə zhe mó, sá vò kwālné à tùntùnnə bé t̄é mó bə ló né mó wé n t̄é n̄é n nyó.¹⁰Oruti já n zè n tu t̄é n zə n yé n pú t̄é, n wò Bowəze ne: Wó etərn kɔn tó né əmyé m̄əbó à wó zhə-k̄é mó m'a sú n yírh à yò m'e zù mú mú ? ¹¹Bowəze lyár mɔ n wò: Nyi à nyèè bə zòm n yò bə byili ni, kɔn d̄ébé n w̄ərhé n nyè mó ne n byal mó gá cù yí ní ga mó, n̄d̄ə n gá zhír n yě n da n̄d̄ə n ná ne mó, n zhír n yě n tənà y n lùl è wé mó, n má zhír n bə dwi t̄ébé n yà n yəl rə pár shāāga gaga mó sono mó. ¹²Bə Bəzhəzhe mà n càrh mó t̄ébé n w̄ərhé mó, sə Bəzhəzhe, Esərayel Yi rí n tú ce n yó rə kùr w mó p̄s rə paānsé námpúm?¹³N zè n wò: Á! nyi à sú à yó-cəbal mó yírhá! Bə nyi n swé à wu ni, n zòm kɔn rə zù n tùntùnnə mó wu w wé. E j'á d̄ə n̄d̄ə n tùntùnnə bé mədù mye ne yé. ¹⁴Bə gá tú bə la kùjú jú yí ní, Bowəze wó Oruti ni: bwəlse, dóm búru wá, sá mór̄h n búru kəkālà y n̄é mó káré mó wé. N zè n jòm t̄é jərnə bé nyi ni. Bə kwè búru w ò co myín mú w mú n d̄ó n sú, n cí ò kùr ré.¹⁵N já n kə n zè n ná n gúná. Bowəze pə nyi n tùntùnnə bé ne wò: Yě-nə mo gũn t̄ébé rə lyé cí cí mó mye wé; s'á bə́k'á zhili n wu ni yé, ¹⁶á gaga mó yě jiji ywé jàlà ne á p̄s n jūn.¹⁷N já n jūn jūn kɔn m'e yí d̄əd̄ən̄é, n zè n mà t̄ébé n gũn mú. N ce Orzhe ku wé. ¹⁸N kwè n m̄ə n vò cə w wa, n nyè mó n̄ə t̄ébé n gũn mú. N zè n vùr n kùjú w n yà n jú dāl mó mye n pə n nyè mó ne.¹⁹N nyè mó bwərh mo: Wó yě n zhəl n gũn ní zà, yě n twi ní ? Yi b'a cí bwəl lò mó m̄əbó n nyi mó n nə mó yó! Oruti zè n zòm lò mó m̄əbó n zhəl n twi n sō mó n̄d̄ə n nyè mó n wò: Bal mó m̄əbó à twi n sō zà mó yil Bowəze. ²⁰Nəwomi wò n byi-c̄é mó ne: Bəzhəzhe mà n cí bwəl n yó n̄d̄ə Bəzhəzhe gá ná n d̄ur byəb̄é bə yírhá n̄wéné n̄d̄ə bə cù mó n̄n̄ə né mó ta! Lwar bə bal mó n̄myé mó wó ná dwi rí lyi bal, wó lyi bí bəmyé mó dwi rí bə zhe sómá bə kw̄é ná ye y bə m'e zw̄é nába mó.²¹Rəmyé yó né Məwabe lyi bə́kó Oruti wò : Nyi n wò ne: M̄é n tó à tùntùnnə bé kɔn m'e yí jòró w zh̄ mó. ²²Nəwomi wò n byi-c̄é mó ne: À bə́kó, Kɔn càn, sá já n ná n tó n kana bé bə wó n tùntùnnə bé mó ne n dwi, sə lò bə́ká n nə mó ce d̄ó wé yé.²³N já m̄é n̄d̄ə kana bé bə wó Bowəze tùntùnnə bé mó ne, n má n gúná, n gũn gũn kɔn m'e yí orzhe jòró w zh̄ mó. N já n n̄wéné n̄d̄ə n nyè mó.

Chapter 3

¹N nyè, Nəwomi wò mɔ: À bàkó, à n'á yál a pyà a pǝ́ n jòm n shírh, m̀ǹǹ ga n yà wu-nyò cǎcǎ. ²Kana bé byèbé bà wó Bowəze t̀nt̀nt̀nnà bé n yàl né ndá bé mó, Bowəze mó nà dà ná dwí rí lò nà? Nyí cǎcǎ y kèbé wé n la n orzhe còlò n tuwə y wə. ³Zè n she nǝ́ n t̀r̀r̀ nwǎ, n zù n gǎndé, n vò tuwə wə. Sə bàká yě n lwar n pǎr yé, n dè n jí kùjú n nyò zhè. ⁴Rəmyé kwā né n gə zhír n la té pyǝ́, sǎ myàlé jàà y kèbé n la né pyǝ́ mó. Sǎ vò n pyà n nèsé gǎ wə má, sǎ pyè gǎà mó. Sǎ yě bà n cici mà n bwərh mó kɔn dèbé n zhe n la wǝrhó mó. ⁵Oruti lyár mɔ n wò: À m'a wèrhé kɔn dèbé n byili ni mú. ⁶N zhír n vò tuwə y wə, n wèrhé kɔn dèbé gakó n nyè mó pɔ nyí bà n wèrhé mó. ⁷Bowəze jí n nyò, n wu nyè. N zè n vò n pyè té jíjí cíl rǎdù vǝ́ nɛ. Oruti já n nyényé, n vò n nə n nèsé jàà shò, n pyè gǎà mó. ⁸ce y gǎ tú e swəl yi ní, kɔn j'a wèrhé bal mó nɛ, n pyirhí n la gwǎǝ́ n pwírí wó kǎ n pyè n nèrh sǎta. ⁹N bwərh: Nmyé wó mǝ́? N lyár n wò: Àmyé wó Oruti, n t̀nt̀nt̀nnə mó; cèle n jè y n t̀nt̀nt̀nnə mó yó, bà n zhe sómá n kwě à ye yá. ¹⁰N sùlí n wò: À bàkó, bà Bəzhəzhe cí bwəl n yó! Bà tèbé n wèrhé èlǎsé mó n'è byili zhàn n yil du nǎyéé ré, bà n yà ébó-dǎl nòmò ráá nǎcəmbal pyà yé. ¹¹Rəmyé ce, à bàkó, èlǎsé, bàká d̀r̀r̀ ywé yé; nyí à m'a wèrhé kɔn dèbé gakó n la byili mú; bà à dwí rí gakó yě bà n wó kǎ mǝ́bó n yě n n yé. ¹²È wó zhànà, à zhe sómá à kwě n ye y a zwé mó, sə nyí lò dǝ́ n wéné nmyé ká bwəl du àmyé. ¹³Rəmyé ce, mǝ́ nyònd cǎcǎ yá, nəkɔla, n gə nə n yál n kwě n ye y nəkɔkɔlé y shǎǎ shǎǎ y mó, sə n kwě ya, sə n gə yə n p̀b̀b̀l̀à yí n la kwě n ye yá, rəmyé yi ní àmyé m'a kwě, bà Bəzhəzhe wó nǎnyí! Mǝ́ n pyè n má dè nəkɔl nəkɔkɔlé shǎǎ shǎǎ. ¹⁴N já n mǝ́ n pyè n nèsé sǎta n mǝ́ n dè nəkɔl nəkɔkɔlé shǎǎ shǎǎ, n zè ndó lò lò yà n dǝ́ pǎr lwar yé. Bowəze wò: Lò lò bàká n lwar bà kǎ tú tuwə y w yé. ¹⁵N sùlí n wò: Pǝ́ kǎmǎzù-èdòlò w n pyili mú, zə wa. N zə wa, n zè n merhe orzhe y ku yírhá shǎldù, n kwè n zhí mu. Rəmyé kwā né n lyé n vò cɔ w wa. ¹⁶Oruti ká n bà n nyè mó sono, Nəwomi zè n wò: À bàkó wó nmyé? Oruti já n zè n byili mu kɔn dèbé gakó bal mó nmyé mó wèrhé n yil mó gakó. ¹⁷N yà n zhe: N pɔ nɛ orzhe y kèbé ku yírhá né shǎldù yá, n zè n yà n zhe: N tá n la kwǎǝ́ nánfò n vò n nyè mó sǝ́ yé. ¹⁸Nəwomi zè n wò: À bàkó, zə n yala nɛ, n shèè kɔn ré n wé n nyí rə yó gǎ la vò rə gu ní, bà nyí bal mó mǝ́bó já n tá n la shírh zà dǝ́ ré ndá n yà yò w kǝ́bó kwərhe n zhè yé

Chapter 4

¹Bowæze zê n vò cɔ w bwàrè wə, n jě tɛ gaa mó. Ràmyé yó né bal mó mòbó Bowæze yà n zòm n yò w bá wó nmyé n n yè ye y mó, n ná n lyé. Bowæze zê n wò mɔ: Nmyé mòbó èta mó, bwælse, zhí nyònnò. Bal já n bwælse n zhí. ²Ràmyé yó né Bowæze zê n zə nunə shí cɔ w nancesé wé bə bà, n wò: Jòm-nə tɛ nyònnò. Bə j'a jòm. ³Ràmyé yó né n zê n wò mòbó n zhe sómá n la ká n yè ye y mó ne n wò: Nyí nəwəmi ká n shí Məwabe tənə w n kwè n bà, sə n yà n yè nà da-byí Eləmyələke ce yá. ⁴Wó rəmyé à téré à la ce n lwar, s'a wò mó: zwè y n ká yè, cɔ w lyi bí ndá dwí rí nancesé yé né. Ndá n gə ná n yál n ká yè, sá yé; sə n gə tá n yálá, sá byili ri ni, m̀nì ga a lwar. Bə lò tənə n zhe sómá n mà n jèrè nmyé n yè y yé, à zhe sómá, sə wó nmyé kwā né é fòró. N lyár n wò: À m'a k'a yè yə. ⁵Bowæze wò: Dê ré tɛbɛ n gə zwè ce y Nəwomi jǝ wa, n mà n já n tó dwā n zwè ndá Məwabe lyi bə́kó Oruti n byal mó cù mú mye n súlí, byal mó yil ré bə́k'a jé n jě-kɔn ré yilə. ⁶Mòbó n zhe sómá n la ye yó mó wò: À wàr à la yó a súlí a ce à byé yé, m̀nì ga a bə́k'a cò à nyān ré yé; ká zwè à sómá y kèbɛ à y'à zhe à mǝ s'a yé mó, b'əmyé wàr à la yó yé. ⁷Shāā ga Esərayel né, lò gə y'a kwè n kɔn n yè n dō ráá n lyár n kɔn n dō sō, n ká n ná n yál n zwè re n ká yé ráá n ká n zwè re n lyár. Rəmyé yí ní, m̀dù ná n vùr n nəcìl n pə n dō mó ne: rəmyé è y'à wó zhən-kɔn Esərayel né. ⁸Èta lò mó n yà n zhe sómá n mǝ sə n ká n yè ce y mó, wò Bowæze ne: Zwè ce y n yé n jí! N zê n vùr n nəcìl ré. ⁹Ràmyé yó né, Bowæze zê n wò nancesé ndá dwí rí gako ne: Zà dɛ ré, nyí á wó zhən-cìnə bə à zwè Eləmyələke ndá cilijǝ ndá Məsəlǝ wè ré à cí, ¹⁰bə à zwè Məwabe lyi bə́kó Oruti Məsəlǝ kɛ mó mye a jí, m̀nì ga mòbó n cù mú nəcɛndé yə né n yil ré yilə, m̀nì mòbó n cù mú yil ré bə́k'a jé n da-byá bɛ wé yé, sə n kɛlɛ mye kùr bə jé yé. Á wó rəmyé zhən-cìnə. ¹¹Dwí rí rə ndá nancesé byɛbɛ gako bə y'à jě cɔ w bwàrə y nyí ni mú wò: Ná wó rəmyé zhən-cìnə! Bə Bəzhəzhe mà n ce kɛ mó n zù n kɛlɛ w mó yə ndə Rəshəə ndá Ləya ta, wó bəmyé y ga bə lù Esərayel kɛlɛ yá! ¹²Byili n jàn ré Efərata né, sə ce n yil ré du Bətəlayem né! Bə nɛmɛ nyɛbɛ Bəzhəzhe la tó kə-bóm mó mòbó denne n pǝ mó ce n n kɛlɛ y yə ndə Pərese kɛlɛ ta, bá wó gaa mó Tamaare lù mo n pə Zhida ne né. ¹³Wó rəmyé yó né, Bowæze kwè Oruti, n jí n kɛ, n zê n zù ndá mɔ. Bəzhəzhe sɛ mɔ n zə pwi, n lù byí. ¹⁴Kana bɛ zê bə wò Nəwomi ni: Bəzhəzhe nə còrhó, bə n yə mó yé gaga n lyé bal zà n zwè n ce y n ká yé yé, bə n yil ré m'a du Esərayel né! ¹⁵Nyí bəsóbwɛlɛ y kèbɛ b'a swè n wu ni, è m'a zə mó n cɔrɛ wé; bə wó n byi-can mó n só mó mó, n lùl yə, byi-can mó nmyé mòbó n cò byá bwəlpɛ mó. ¹⁶Nəwomi kwè bəsóbwɛlɛ n cí n nəcələ yó, n ná n yili yə. ¹⁷N jə-dwā bɛ ce n yil bə zhe: Bə lùl byí bə pə Nəwomi ni! Bə n'è byé mo bə Obədə. Wó nmyé n yál Izəyi, Izəyi zê n lù Dəvyidi. ¹⁸Nyí Pərese byá bɛ. Pərese lù Etəsərǝ; ¹⁹Etəsərǝ lù Arame, Arame lù Amənadabɛ; ²⁰Amənadabɛ lù Nashəsǝ; Nashəsǝ lù Salmɔ; ²¹Salmɔ lù Bowæze; Bowæze lù Obədə; ²²Obədə lù Yəzəyi; Yəzəyi lù Davyidi.

1 Samuel

Chapter 1

¹Bal m̀dù yà n jě Arəmətəyiima-Sofim ní, Efəreyim pyàr ré wa. N yà n yil Eləkana, n yà n wó Yərwəwam byí, Yərwəwam zê n wó Eləwu byí, Eləwu zê n wó Towu byí, Towu zê n wó Suufu byí, Efəraate lò. N yà n zhe kana bəlye: m̀dù y yà n yil Anneb, n dō mó zê n yil Pənina. Pənina yà n zhe byá, sə Anne yà n bə byí zhe yé. ³Byin byin gako, bal mó nmyé mó yà n ná n zhí n cɔ w wa, Arama né n zhəl n wùl tɛ n cèrhé lū gako Cinu, n ná n súlí n zwəl vwǝ n pǝ Shilo né. Rəmyé yi ní, ndá wó Elyi byá bɛ bəlye yá, Ofəni ndá Pyənaase bə y'à wó Cinu vwǝ-zwəlnə gāā. ⁴Dê ré tɛbɛ Eləkana ná n zwəl n vwǝ rí mú n ya n vùr cələ n pə n kɛ Pəninə ne, nmyé ndá n bala-byá bɛ ndá n kana-byá bɛ gako ne. ⁵Sə n yà n ná n pɛ cəl tɛbɛ rə n'è pɛ nyòmò lò ne Anne ne b'è wó nmyé n yà n só dɛdɛ ndá Cinu yà n ce n wó kə-əju ga yírh wə. ⁶Anne bya-kɛ mó yà n já n ná n fuuli mu twée gako m̀nì ga n ce mo cizhil Cinu gə yà n ce n wó kə-əju yilə. ⁷Wó èta Eləkana yà n ná n wèrhé né byin byin gako. Sə Anne gə zhəl Cinu còrhó-jì y w gako, Pəninə yà n ná n fuuli mu. Rəmyé ce byin rə̀dù, Anne já n zê n ná n kúrhá, n cɛ kùjú yò. ⁸N byal Eləkana zê n bwərh mo n wò: «Anne, byé yil n ná n kúrhá? Bə́kón rə ce n tá n yál n jí kùjú? Bə́kón rə ce n wu zhili? Àmyé bə bala-byá shí cò nmyé yilə?» ⁹Shilo né, bə gə tú bə jí bə súlí bə nyò bə zhè, Anne shí tɛ n zê n vò còrhó-jì y wé. Rəmyé yi ní ndá vwǝ-zwəlnə Elyi yà n jě n dəgwá y yó Cinu còrhó-jì y nyí rí ni. ¹⁰Anne wu w y'à sú ndá wu-zhùlù, n lwəl sɛɛ Cinu ni ndá yó-nàná. ¹¹N zê n dwǝ nyí n wò: «Lū gako Cinu, n gə shənɛ n dūr àmyé n tuntunnə mó nònnò, n súlí n lyírh à yò, n yə à yò swè, n zê n pɛ bal-byí, à m'a pǝ mɔ n nyú mú púləpúlə wé; sə fwènɛ mye t'á la n yó w co yé.» ¹²Anne yi-co w gə y'à n'ò dɛnɛ Cinu yé né mó ce, Elyi yà n já n ná n nyí n nyi-vɔr ré. ¹³Anne yà n ná n zòm n wé. N nyi-vɔr ré dúdú rə y'à n'è vóvwā. Bə y'à bə n cəl ré nyé yé. Elyi zê n zə mɔ n yə kɛ mòbó sɛ zhe. ¹⁴N zê n wò mɔ: «Sɛ mó m'a zə mó kɔn b'è yí dō? Du pwè ne n dəvɛ y shər!» ¹⁵Anne lyár mɔ n wò: «À də kɛ mòbó n ná n wèrhé dɛbɛ n ná n yál mó yé, à yó-

cábal. À yà dāvē ráá kò-nyòòmà mòbó mà n'ê zal lò nywè yé. Wó à wu w à pul Cinu yé né a m'a byili mu à wu-zhùlù wó. ¹⁶Bàk'á kwè ò bàkó mó òndà lò mòbó ò bà kùr zhe ta yé, b'è wó à twálá né ònd'á wu-zhùlù w rà lyè ce ne mó rà ce a zòm kòn m'e yí èlāsé.»¹⁷Elyi zè n wò mɔ: «Zhəl òndá yà-zúlá, sə Esərayel Yi rí pɔ́ kòn ré tèbé ò lwəl mo mó!»¹⁸Anne mye zè n lyár mɔ n wò: «Yi m'a ce ò nyí ò bàkó mó ò na!» Rəmyé kwā né, Anne zhír n lyè n zhílí ò sómá yá. Ó jú kùjú sə wu-zhùlù w y'á jé ò yé y wə.¹⁹Eləkana òndá ò kèlè y lyi bí zè nəkwólé shāā shāā bà wùlì té Cinu yé né, bà m'e cèrhé mo; bà zè bà kwè bà vò jè, Arama né. Eləkana zù òndá ò kè Anne, sə Cinu lyírh Anne yò.²⁰Anne zɔ pú byin rí rəmyé mó wé, n lù bal-byí. N ce ò yil bà Saməwəə; bà ò yà ò zhe: «À lwəl mo Cinu ni.»²¹Rəmyé kwā né, ò byal Eləkana zə ò kèlè y lyi bí gakó n vò n zwəl byin byin gakó vwí rí n pə Cinu ni sə n súlì n pyírh nyí rí ò yà ò dwí mú.²²Sə Anne yə mo tó n vò yé. Ó yà ò wəl mo: «Ná b'á dè sə bàsóbwèlè y kwər yil ne. Rəmyé yi ní, à m'a zè a zə y a vò a byili Cinu ni Shilo né, sə è mà e mē gāà twéé twéé yilə.»²³Ó byal Eləkana wò mɔ: «Wèrhé kòn tèbé rà mǎ òndá mó mó. Mē nyòndò kòn m'e yí bàsóbwèlè y kwər yil ne. Cinu wúrí n pyírh ò zòmè ré.» Kè mó zè n mē, n ŋwò ò byí mú kòn m'e yí n kwər yil ne.²⁴Anne bàsóbwèlè y gá tú e kwər yil ne, ò zɔ y n mə n vò Shilo. N súlì n zə nə-byərɔh sətɔc òndá mún e súlì dāvē nə-bɔlā n mə n vò Cinu còrhó-jì y wé.²⁵Bə zə nə-bya y èdù bà m'e zwəl vwí, bà zè bà zə Saməwəə bà vò bà pə Elyi ni.²⁶Rəmyé yó, Anne wəl Elyi ni: «Súbri à yó-cábal! Zhən zhənà, òndá òmyé cìcì mú ò yírhə ŋwéné mó, wó àmyé à wó kè mó mòbó ò zhì ò yala ne nyòndò cìcì n lwəl Cinu sèé y mó.²⁷Wó bàsóbwèlè y kèbé nɔ yil à co Yi, sə Cinu pɔ ne kòn tèbé à y'á n'á lwəl mo mó.²⁸Àmye k'á n'á kwè y à pə Cinu ni. À pɔ y Cinu ni è nyú mú púlápúlá yilə.» Rəmyé kwā né, bà wùlì té, Cinu yé né bà m'e cèrhé mo.

Chapter 2

¹Ràmyé yó, Anne co Yi n wò: «À n'á fùù ñdá wu-nyǝ Cinu yilə. Cinu zhě à yó dǝ. À wǝ à m'a mǝn à zwə bé: À n'á fùù ñdá wu-nyǝ Cinu, ñ gé jú bele mó yilə. ²Lò tèně n'á wǝ ñdá Cinu ta yé. Lò dǝ tèně è gə dà ñmyé dúdú. Pátá tèně è jàn ré yú ná Yi rí jàn ré yé. ³Á bàk'á j'á n'á zǝm cìn-byilu zǝ-zhǝ á j'á ñwéně yé, dwā fulsi zǝmà bàk'a shər á nyú w yé: Cinu wǝ Yi rí tǝbé rə yǝ kǝn gako, wǝ ñmyé n'á n'á jǝðle numbyíní tǝtwǝ rí n'á mǝ n'á kǝ búrsí. ⁴Búlá-kàndar ré twesé kǝ dwā wa, byǝbé bà jàn ré n'è gə mó nǝ jàn, rə wǝ bà cǝ-tǝnǝ. ⁵Lyí byǝbé bà y'á n'è jí bà swí mú, zǝ bà n'è twǝ mǝni ga bà nǝ kǝjú, sǝ lyí byǝbé nǝrh y'á zhe mó jǝ tǝ, bà n'è jí bà swí. Èta mye kǝ-eju w n'ò lùl twər tǝlpyǝ, sǝ kǝ-lùl mó jǝrh kǝ-eju. ⁶Cinu n'á n'á ce lò cǝ, e jà n'á n'á ce lò zə myǝl; n'á n'á ce lò zhəl cúlúe jà n'á ce lò shí cúlú n'á kwǝ n'á mǝ. ⁷Cinu n'á n'á jí nǝmǝðrǝe jà n'á n'á pǝ nǝcǝnde mye; n'á n'á lwəl numbyíní yó tǝ, e jà n'á n'á zhǝ è yó dǝ. ⁸N'á n'á kwǝ nǝmǝ mó púlú w mú dǝ, n'á súlí n'á vǝr zúzá n'á cǝbal mó n'á du ywǝðrhé wǝ, mǝni n'á ce bà jǝm ñdá pyǝ byǝ bésə n'á súlí n'á pǝ bə cǝrhó jǝase. B'è wǝ Cinu n'á cǝ lǝ w púlápúlá, ñmyé n'á cǝ wǝ ré tǝbé rə kwǝ w mó yó. ⁹N'á n'á dǝ byǝbé bà zhǝ nǝ èdú yó ñdá mǝ mó zhəl mó, sǝ n'á n'á ce lyí-bəlwǝlsé cǝ cǝ-byín rí wǝ; bà numbyíní wǝr è m'a jí beleñdá è sǝpwǝ jàn yé. ¹⁰Cinu mǝ n'á zhǝ dǝ-yi wǝ, n'á ce dwā bya e bǝbwǝle n'á zwə bé. Cinu mǝ n'á kǝ lǝ w púlápúlá búrsí. N'á mǝ n'á pǝ jàn nǝnfǝlǝ n'á pyǝ mó nǝ, n'á mǝ n'á zhǝ mǝbǝ n'á cǝr mú yó dǝ. ¹¹Ràmyé kwǝ né, Eləkana kǝ n'á kwǝ n'á vǝ jǝ, Arama né. Sə è gə wǝ bǝsǝbwǝlǝ y yilə, è y'á n'è twǝ Cinu yilə, vwǝ-zwǝlnə Elyi yala nǝ. ¹²Elyi byǝ bé y'á wǝ lyí byǝbé bà y'á bà kǝr zhe yé, bà y'á yǝl Cinu pǝr yé. ¹³Nyǝ vwǝ-zwǝlnə bé bàmyé mó gé y'á n'è wǝrhé né ñdá dwí rí: bà gə tú bà n'è zwǝl vwǝ, nǝmǝ bé shǝǝ mó yi ní, vwǝ-zwǝlnə mó tǝntǝnnə mó yǝ n'á twǝ n'á yí ñdá nǝmǝ-lyelǝ è yǝlǝ nǝtǝ n'á jǝ wa. ¹⁴N'á yǝ n'á zə y n'á zǝ zhǝ-fwǝlǝ y wǝ ráá nǝbwéně y wǝ ráá dǝ-nǝkwéně y wǝ. Sə kǝn tǝbé gako nǝmǝ-lyelǝ y yǝlǝ né y'á n'è zhǝ dǝ mó, vwǝ-zwǝlnə mó yǝ n'á n'á zwǝ re n'á cǝcǝ yilə. Wǝ èta Elyi byǝ bé y'á n'è wǝrhé né ñdá Esərayel lyí byǝ bé byǝbé gako bà y'á n'è twǝ Shilo né gǝa mó. ¹⁵Kǝn du, vwǝ-zwǝlnə mó tǝntǝnnə mó n'á n'á twǝ n'á wǝl lò mó mǝbǝ n'á n'á zwǝl vwǝ rí n'á ñdá bà gwǝ yǝ rə n'á wǝl myín jí yé: «Pə nǝmǝ bà la wǝ vwǝ-zwǝlnə mó yilə. È wǝ nǝ-go w dúdú n'á mǝ n'á shǝnǝ n'á zwǝ, n'á tǝ n'á la nǝshǝǝ bé yǝ shǝnǝ yéa. ¹⁶Sə lò mó mǝbǝ n'á tǝ n'á la vwǝ rí zwǝl mó gə wǝl mo: «Yǝ bà jǝnǝ bà jí n'á wǝl myín, ràmyé kwǝ né sǝ zǝ n'á vǝr tǝbé gako n'á n'á yǝl mó», n'á yǝ n'á lyár mǝ n'á wǝ: «ǝǝ, wǝ èlǝsǝ n'á mǝ sǝ n'á pǝ re, è gə dà ràmyé à m'a zwǝ re ñdá jàn. ¹⁷Elyi byǝ bé dóo w y'á jǝ dǝdǝ Cinu yé né, bà bà y'á n'è fuuli pǝnǝ y bà y'á n'è pǝ Cinu ní mú. ¹⁸È gə wǝ Saməwəə myǝ yilə, n'á yǝ n'á n'á twǝ n'á tum rí Cinu yé né. N'á yǝ n'á n'á zwǝ lǝ kǝmǝzwǝ. ¹⁹N'á ná yǝ n'á n'á n'á n'á kǝmǝzǝ-fwǝlǝ nǝmpǝlǝ n'á zhəl n'á pǝ mǝ n'á gə tó n'á byal mó nǝ bà la vǝ bà zwǝl byín byín gako vwǝ rí yi ní. ²⁰Elyi yǝ n'á n'á cǝ bwəl Eləkana ñdá n'á kǝ mó yó n'á zhe: «Bà Cinu ce kǝ mó mǝbǝ lǝ byǝ n'á pǝ n'á cǝ mǝbǝ n'á pǝ Cinu ní mú jǝa wa! ²¹Sə ràmyé kwǝ né, bà y'á k'a kwǝ bà bà jǝ Eləkana sǝ kǝlǝ wa. ²²Cinu gé tú n'á dǝr Anne nǝnǝ, n'á zǝ pǝ n'á lǝ bala-byǝ bǝtǝ ñdá kana-byǝ bàlyǝ. Ràmyé yi ní ñdá Saməwəə yǝ n'á n'á byíl Cinu yé né. ²³Elyi yǝ n'á tǝ n'á n'á jǝrh nǝnce dǝdǝ. N'á yǝ n'á nyǝbé bà n'è cǝ n'á byǝ bé gə n'è wǝrhé ñdá Esərayel lyí byǝ bé gako né mó; e súlí mye bà gə y'á n'è zwǝ ñdá kana bé byǝbé bà y'á n'è twǝ Yi kǝrhó w étwǝ-ènyí rí ní mu mú. ²⁴N'á zǝ n'á wǝ n'á byǝ bé nǝ: «Byǝ yil á n'á twǝ ywǝ né nyǝbé èta mó? Dwí rí púlápúlá n'è zǝm lwele ré à nyǝ bà n'è cǝ á shǝ kwǝ né mó yó. ²⁵À byǝ, yǝ-nə ràmyé mó nǝ, bà zǝmǝ né nyǝbé à nyǝ Cinu dwí rí n'è cǝ mó bà shǝ culu yé! ²⁶Lò gə dó n'á dǝ nǝ, Yi m'a kǝ búrsí. Sə lò gə dó Cinu ní, mó n'á mǝ n'á kǝ búrsí? ²⁷Ñdá ràmyé ga, bà yǝ bà da mó zǝmǝ ré cǝlǝ yé. Bà Cinu yǝ n'á n'á yǝl n'á ce bà cǝ. ²⁸Sə è gə wǝ Saməwəə myǝ yilə, n'á yǝ n'á n'á byílǝ, n'á zhǝzhǝlǝlǝ mye cǝnǝ ré y'á n'è súlí Cinu ñdá numbyíná bé mye yǝrh wə. ²⁹Yi lò mǝdú tǝ n'á n'á Elyi, n'á wǝ mǝ: «Nyǝ Cinu nyí rí: À yǝ à cǝn byíli n'á nǝmbal mó kǝlǝ y lyí bí ní ñdá bà y'á ñwéně Ezhibti ní, pyǝ Faraǝ kǝlǝ y lyí bí jǝ w nǝ! ³⁰N'á nǝmbal Aarǝ wǝ àmyé à cǝr mu Esərayel lyí byǝ bé kwǝlsé gako wǝ, n'á la n'á yǝ à vwǝ-zwǝlnə, n'á n'á zwǝl vwǝ à vwǝ-júlú w yó, n'á n'á jí wǝ rə lwǝ nǝnyǝnyǝlǝ myín, sǝ n'á súlí n'á n'á pyǝ n'á sú à wu. À pǝ n'á nǝmbal mó dwí rí lyí bí ní Esərayel lyí byǝ bé pǝnsé bà y'á n'è pǝ nǝ mó kǝkǝlǝ. ³¹Byǝ yil á n'á cǝe vwǝ rí ñdá pǝnǝ y à pǝ nyí bà bà pǝ à cǝrhó-jǝ y w mú tǝ á nǝrh kǝr wə? Byǝ yil n'á n'á nyǝm n'á byǝ bé du àmyé cǝcǝ mó? Nyí á n'á zə à dwí Esərayel lyí byǝ bé pǝnsé shǝbé sǝ cǝn du sǝ dwā bé gako mó á m'a kǝn á cǝn á nǝ. ³²Wǝ ràmyé è ce, nyí Cinu, Esərayel Yi rí nyí rí: Zhànà, à y'á bwəl nyí a wǝ: «N'á kǝlǝ y lyí bí ñdá n'á nǝmbal mó dwí rí lyí bí m'a yǝ vwǝ-zwǝlnə twǝe twǝe yilə. ³³Sə èlǝsǝ, nyí Cinu nyí rí: bwelǝ y èmyé dà kǝn tǝbé rə m'a pyǝrh yé! B'á n'á nyǝm lyí byǝbé bà n'è nyǝm nǝ mó, s'a n'á fulsi lyí bí byǝbé bà n'è fulsi ní mú. ³⁴Nyí dǝ bà nǝ, à m'a ce byǝbé bà wǝ nǝjǝlǝ n'á sǝ kǝlǝ y w ñdá n'á nǝmbal mó dwí rí w mú jǝ tǝ: èta nǝnce k'è t'á la nǝ n'á sǝ kǝlǝ y w kǝdǝ yé. ³⁵N'á m'a nǝ lò dǝ n'á ñwéně n'á jǝa y wa, cǝrhó-jǝ y wǝ, e súlí cǝnǝ ré tǝbé gako n'á la Esərayel lyí byǝ bé nǝ wǝrhó mó. Sə bà t'á la nǝnce nǝ n'á sǝ kǝlǝ y w kǝdǝ yé. ³⁶À m'a yǝ n'á dwí rí lò mǝdú ní à vwǝ-júlú w yala nǝ mǝni n'á ce n'á yǝrhá lá sǝ n'á wu sú ñdá wu-zhúlú. N'á kǝlǝ y byǝ bé gako m'a kǝ bà tu. ³⁷Tǝbé rə la n'á byǝ bàlyǝ yǝ, Ofəni ñdá Pyənaase, nǝ yú mú m'a yǝ myǝrhǝ n'á yilə: bà bàlyǝ y ga m'a tó dwā bà cǝ dǝ rǝdú. ³⁸Ràmyé kwǝ né, à m'a cǝr vwǝ-zwǝlnə mǝbǝ à zhe n'á zhǝn mó. N'á mǝ n'á twǝ ñdá à wu búlǝ né gé n'è yǝl né. À m'a ce n'á nǝmǝ né j'á wǝ vwǝ-zwǝlnə twǝe twǝe yilə. N'á mǝ n'á yǝ né twǝe twǝe ñdá mǝbǝ à la cǝr mó. ³⁹Lyí byǝbé bà dǝl n'á sǝ kǝlǝ w mó gako m'a bà bà wǝlǝ tǝ n'á yé né, mǝni ga bà nǝ wǝr-kúlí ñdá búrí dǝ òdú sǝ bà m'a wǝ mǝ: «À n'á lwəl mó, pǝ vwǝ-zwǝlnə tum tǝ tǝ a twǝ mǝni a nǝ à nyí-kǝjú. ⁴⁰»

Chapter 3

¹Saməwəə yà n̄ ɲwéné ñdá Elyi n̄ má n̄ twì Cinu tum rí n̄ bàsóné yì ní ga. Dwā né n̄myé wé, Cinu yà n̄ ká n̄ tá n̄ zòm ñdá n̄ dwí rí pón-pón yé, n̄ yà n̄ ká n̄ tá n̄ ce bà n̄ kɔn myé n̄ shò kwā n̄aná èta yé. ²Cəcě èdù, Elyi yà n̄ pyě n̄ twéé twéé jàà y wa. N̄ yírhá né jàn ré y'à ju kùr rà n̄'è bò. N̄ yà n̄ ká n̄ bà n̄ ne cènè cènè yé. ³Saməwəə yà n̄ pyě Cinu còrhó-jì y wé, Yi dɔbré kùlkó w gá y'à wɔ mǎgǎ mó, sà bà y'à gwě yà Yi pàntémé y cì yé. ⁴Cinu byě Saməwəə. N̄ lyár mɔ n̄ wò: «Nyín ni!» ⁵Saməwəə zə ywál n̄ vò Elyi sò, n̄ yí n̄ wò mɔ: «N̄myé n̄ byě ne, nyín ni.» Elyi lyár mɔ n̄ wò: «À yə mó byě yé. Kwě n̄ vò n̄ pyě té.» N̄ kwě n̄ vò n̄ pyě té. ⁶Cinu ká n̄ byě Saməwəə kádò. Saməwəə shí té n̄ zě n̄ vò n̄ n̄ Elyi n̄ wò mɔ: «N̄myé n̄ byě ne, nyín ni.» Elyi lyár mɔ n̄ wò: «À byí, à yə mó byě yé. Kwě n̄ vò n̄ pyě té.» ⁷Saməwəə yà n̄ gwě n̄ yəl Cinu pár yé. Cinu yà n̄ gwě n̄ yə zòm ñdá mɔ èta gaga yé. ⁸Cinu ká n̄ byě Saməwəə twər rətò nyǎn ré. N̄ zě n̄ vò n̄ n̄ Elyi, n̄ wò mɔ: «N̄myé n̄ byě ne, nyín ni.» Rəmyé yó, Elyi lwar b'è wó Cinu n̄ yà n̄ ná n̄ byě bàsóbwlélé yá. ⁹Elyi zě n̄ wò Saməwəə ne: «Kwě n̄ vò n̄ pyě té. N̄ gə byě mó, sá wò mɔ: zòm, Cinu, n̄ tùntùnnə mó ná n̄ cili.» Rəmyé yì ní, Saməwəə já n̄ kwě n̄ vò n̄ pyě té n̄ twéé twéé jàà y wa. ¹⁰Sə Cinu tú n̄ zhì n̄ yala ne. N̄ zě n̄ byě mó ñdá twər ré tèbé rà lyě mó ta: «Saməwəə, Saməwəə!» Saməwəə shè n̄ wò: «Zòm, n̄ tùntùnnə mó ná n̄ cili.» ¹¹Cinu wò mɔ: «Nyí à la kɔn ràdù wòrhó Esərayel né, sà rà m'a ce dweme lò mòbó gakó n̄ la re nyòò mó zhǎ wa. ¹²Dě ré rəmyé mó yù wə, à m'a pyirh lwele ré tèbé gakó à bwəl a pə Elyi ni n̄ kélé y shò kwā né mó, ràdù ga t'á la dāl yé. ¹³À m'a byili mu b'á m'a ká n̄ kélé y bursí twéé twéé yilə, n̄ dóó w yilə: n̄ yà n̄ yě bà n̄ byá bé y'à n̄'è fulsi Yi, e jà ñdá rəmyé ga, n̄ yə be búlá jì yé. ¹⁴Wó rəmyé è ce à n'á bwəl à ce Elyi kélé y kwā né: vwí tẽtẽ ráá pené kěkě wàr è m'a vùr Elyi kélé y dóó w gaga yé.» ¹⁵Saməwəə mē n̄ pyənə y wé kɔn b'e yí cə-lár. N̄ zě n̄ zě n̄ pul Cinu jì y bwəðélé. Sə ywě y'à zhe mó ñdá kɔn ré tèbé n̄ yà n̄ n̄ mó Elyi ni cú. ¹⁶Elyi zě n̄ byě mó, n̄ wò mɔ: «À byí Saməwəə.» Saməwəə shè mɔ n̄ wò: «Nyín ni.» ¹⁷Elyi wò mɔ: «Bəkón Cinu wəl mó? À n'á lwəl mó, bà re shèè yé. Bà Yi pǎ còrhò-tum mòbó mə bə dō zhe ñdá n̄ gə shèè ne zòmè byí èdù cici zòmà né nyèbé gakó n̄ zòm ñdá mó mó wé.» ¹⁸Rəmyé yì ní, Saməwəə zě n̄ cí mu Cinu zòmà né gakó, n̄ yə mó ràdù ga shèè yé. Elyi zě n̄ wò: «Wó n̄myé n̄ wó Cinu mú. N̄ wèrhé tèbé rà wó n̄ búlə.» ¹⁹Saməwəə yà n̄ ná n̄ byilə. Cinu yà n̄ ɲwéné né ñdá mɔ, sà Cinu zòmè ràdù ga yə shó w twi yé. ²⁰Esərayel púlápúlá, kɔn zhì Dan e m'e yí Bəer-Shəba, lwar bà zhàn ga, Saməwəə yà n̄ wó Cinu Yi nyì-zwennə. ²¹Cinu yà n̄ já n̄ ná n̄ lyí Saməwəə Shilo né. Zhàn ga, n̄ yà n̄ ná n̄ tó n̄ zòmè ré denne n̄ byili mu n̄ cìn Shilo né.

Chapter 4

¹Sə Saməwəə yà n ná n zə Cinu zòmè ré n yí Esərayel lyi byä bé gakó. Dē rə̀dù, Esərayel lyi byä bé zhəl bə bú ndá Shilisəti lyi bí. Bə zul Eben-Ezēre yala ne, sə Shilisəti lyi bí zul Afēke né. ²Shilisəti lyi bí tene bə zhì Esərayel lyi byä bé yé y wə, búlá né yál búlá nánfə̀lò, sə Shilisəti lyi bí ηwēné Esərayel lyi byä bé, bə gu bə nunə bə yú ndə mṑrhè rə̀na ta búlá né jàà wa, gə sō. ³Esərayel lyi byä bé gə kwē bə vò zulá jàà y wa, nāncəsé wə̀lə: «Byè yil Cinu ce Shilisəti lyi bí ηwēné nába zà mō? Bə-na ná vò ná kwē Cinu Yi dōbre kùlkō w Shilo né ná m'è bə, o yà ná cəcəl w o zwē nába ná zwə bé jō wa!» ⁴Dwí rí twí lyi Shilo né. Sə bə zhəl bə kwē lū gakó Cinu mú mṓbó n jē Shə̀rə̀bḗbá yó w mó dōbre kùlkō wá, bə m'e bə. Elyi byä bé bəlyè y Ofəni ndá Pyənaase y'à wə Yi dōbre kùlkō w yala ne. ⁵Cinu Yi dōbre kùlkō w gə j'a yí zulá jàà y w yí ní, Esərayel lyi byä bé gakó tó dwā bə mà wu-nyṓ búbwéé nánfwèlè bə ce né. Rəmyé yó, ce y j'a zhízhí. ⁶Shilisəti lyi bí gə nyēè wu-nyṓ búbwéé nánfwèlè yá, bə yòwə: «Wu-nyṓ búbwéé nánfwèlè y èta mō Ebə̀rə́bá zulá jàà y wé mó kùrə̀?» Sə bə tú bə lwar bə Cinu Yi dōbre kùlkō w y'à tú Esərayel lyi byä bé zulá jàà y wa. ⁷Ywē zə Shilisəti lyi bí, bə bə y'à n'è wə̀lə: «yí rə̀dù tú bə zulá jàà y wa.» Bə zē bə wə: «Múcúlú zhe nába! Bə kən yə èta yál dwā né nyēbè nà lyē mó wé yé. ⁸Múcúlú zhe nába! Mṓ n mà n zwē nába yí rí tēbè rə́ wó jàn cábal mó jō wa? Wó yí rí rəmyé rə́ pə zwini dwí gakó Ezhíbtí lyi bí ní gə-elū̀ èpòlò w w mó. ⁹Zə-na wu-jò! Sə á yə bala, Shilisəti lyi. È gə də rəmyé, ámye m'á yə bə yómá ndə bəmye cici mú gə yál á yómá né. Yál-na bala sə á bú ndá be!» ¹⁰Shilisəti lyi bí j'a zē búlá né bú ní. Bə ηwēné Esərayel lyi byä bé sə Esərayel lyi byä bé dūr bə vò bə kwə̀rhé wé. Bə búl bə ηwēné Esərayel lyi byä bé dēdē: bə gu Esərayel lyi shə̀déésé sə y'à n'è zhəl té́ búlá bú yí ní mú mṑrhè shə̀-ètə́ ¹¹Bə zwē Yi dōbre kùlkō wá; sə Elyi byä bé bəlyè yá, Ofəni ndá Pyənaase cùwə. ¹²Bēzhamé kwálá y bal mḕdù zhì búlá né jàà w n zə ywél n yí Shilo dē ré rəmyé mó yù w ga. Ní gāndé y'à kār kār, n yə-pèlé y y'à sú ndá shóá. ¹³Ní gə yú Shilo yí ní ndá Elyi yà n jē n dāgwá y yó sómá y nyí ní, n ná n dē, bə n wu y'à n'ò zē Yi dōbre kùlkō w yilə. Bal mó cí nyí rí cə w wa, sə cə w púlápúlá zē wísi ní. ¹⁴Elyi gə nyēè wísi, n wə́ n cín ní: «Bə́kón sò lyi-zhā́ bé byèbè n'è ce èta mō?» Bal mó bə lálà n vūr nyí rí n cí Elyi ní. ¹⁵Rəmyé yí ní ndá Elyi yà n zhe byinə shə̀-nə́bó ndá lyele. Ní yírhə́ né y'à shírh e jà nə y'à bə né ne yé. ¹⁶Bal mó wə́ mə: «Wó búlá né jàà w à zhì ní a dūr zà cici.» Elyi zē n bwə̀rh mo n wə: «À byí, bə́kón rə́ wə̀rhé?» ¹⁷Lò mó mṓbó bə y'à twí mú lyár mə́ n wə: «Esərayel lyi byä bé dūr Shilisəti lyi bí yé né; dwí rí lyi bí nánzhəzhə́ cùwə; n byä bé bəlyè yá, Ofəni ndá Pyənaase mye cùwə; sə bə súlí bə zwē Yi dōbre kùlkō wá.» ¹⁸Ní gə zòm Yi dōbre kùlkō w zòmá yí ní Elyi já n shí n dāgwá y yó n byirh n tu té́ bwə̀rə́ y vṓ ne, n ká n byā n já n cí. Bə n yà n cə, n jà n yà n dūmə. Elyi yál Esərayel lyi byä bé bə́-kárna byinə shə̀-əna. ¹⁹Elyi byi-can, Pyənaase kḗ mó, pū́ y'à ce n bwél lúl. Ní gə nyēè Yi dōbre kùlkō w zō mó nyí rí, e súlí n nyé mó ndá n byal mó cu mú nyí rí, n pwí y j'a zē è n'è yí rəmyé yí ní, n swər n jòm té́ n já n lù. ²⁰Sə n yé y gə y'à n'è jé n ná n jàrh yí ní, kana bé byèbè bə y'à ηwēné ndá mə́ mó wə́ mə: «Bə́k'á dūr ywē yé: bə́ wó bal-byí n lùlə.» Sə n yə be lyár yé, n yə bə sō cili yé. ²¹Ní tū n bə n ce bə̀sóbwèlé y yil bə́ Yə́kabə́dē, rə́ n'è yál rə́ wə: «Còrhó k'è tēné yé», bə n yà n ná n wəl bə́ còrhó w jé té́ Esərayel né, bə́ gə y'à zwē Yi dōbre kùlkō wá, e súlí n nyé mó ndá n byal mó cu mú yilə. ²²Ní yà n wòwə: «Cinu Yi còrhó w jé té́ Esərayel né», bə́ bə zwē Yi dōbre kùlkō wá.

Chapter 5

¹Shilisəti lɪ bɪ zhən ga y'ə zwē Yi kùlkó wá. Bə zə w bə zhì Eben-Ezeere bə m'e vò Ashəddə. ²Bə kwè w bə vò bə cí Dagṣ còrhó-jì y wé, Dagṣ sarh ne. ³Ashəddə lɪ bɪ gá dūlí bə zè nəkəkólé shāā shāā, bə púrí Dagṣ yà n tu n zə n yé n pú té Yi kùlkó w yé né. Bə kwè mo bə k'a cí n jàà y wa. ⁴È zè nəkəkólé yá, bə dūlí bə zè bə k'a púrí Dagṣ tu n zə n yé n pú té, Yi kùlkó w yé né. N yó w ndá n jèsé sàlyè y ga gòm rà pyé té jì y étwi-ényí rí wə. N bòbò w dúdú ò y'ə dàl. ⁵Wó rəmyé rà ce ndá zà gwě, Ashəddə né, Dagṣ vwĩ-zwálnə bé e súlí lɪ bɪ byèbé gakó bə n'è zwì Dagṣ jì y wé mó t'ā cí nà jì y étwi-ényí rí yó yé. ⁶Cinu kwerhe n zhě n jè y Ashəddə lɪ bɪ yó, wu-zhùlù ce bə wun zhizhiri. N ce nyəla ji Ashəddə ndá ceme né nà kákélé w mó lɪ bɪ yala né ne. ⁷Ashəddə lɪ bɪ gá púrí kən y'ə wó èta, bə wəlò: «Esərayel lɪ byā bé Yi rí kùlkó w t'ā la ná sō māš yé. Bə bə Yi rí búl rə zhě rà jè y námyé ndá Dagṣ, ná yí rí, ga yó!» ⁸Bə zè bə twì bə byè Shilisəti lɪ bɪ yó-cinā bé gakó bə cí dwā yó bə sō, bə bwərh be bə wó: «Bəkón ná m'ā wèrhé ndá Esərayel lɪ byā bé Yi rí kùlkó wó?» Bə lyár bə wó: «Bə kwè w bə m'e vò Gaate.» Sə bə kwè w bə m'e vò Gaate. ⁹Sə bə gá kwè w bə m'e yí gāà yí ní, Cinu zhě n jè y cə w òmyé mó lɪ bɪ yó. Wu-zěě nánfǎlò zə be. Nyəla ji cə w òmyé mó lɪ bɪ, bəśóná ndá nāncerh ga yala né ne. ¹⁰Rəmyé yí ní, Gaate lɪ bɪ ce Yi kùlkó w vò Ekərṣ. Sə Yi kùlkó w gá yú Ekərṣ yí ní, cə w lɪ bɪ búbwéé bə wó: «Bə kwè Esərayel lɪ byā bé Yi rí kùlkó w bə m'e bə ná sō m̀nì ga bə gu námyé ndá ná dwí rí.» ¹¹Bəmye ce bə byè Shilisəti lɪ bɪ yó-cinā bé bə cí dwā yó, bə zè bə wó: «Cār-h-na Esərayel lɪ byā bé Yi rí kùlkó w o kwè o vò ò jàà y wa, m̀nì ga ò bək'a gu námyé ndá ná dwí rí yé.» Cu wu-zěě nánfǎlò y'ə zhe cə w lɪ bɪ gakó, bə Yi y'ə búl rə zhě rà jè bə yó. ¹²Nyəla y'ə n'è jì lɪ bɪ byèbé bə y'ə yè cì mú yala né ne. Sə cə w lɪ bɪ zúzúnú w búbwéésé y'ə la dē-yi wə.

Chapter 6

¹Cinu Yi kùlkó w mē Shilisəti tənà y w cànse shàlpyè. ²Shilisəti lyi bí byè bə vwi-zwálnə bé ndá jəpársé ciná bé, bə bwərth be bə wò: «Bəkón ná m'á wèrhé ndá Cinu kùlkó wó? Byili-nə nába ná gá m'á tó né ná k'á càrh w ò jàà y w né.»³Bə lyár bə wò: «Á gə n'á yál á càrh Esərayel lyi byá bé Yi rí kùlkó w ò jàà y wa, sə á bək'á càrh w nánfò yé. Jènə-na á pyà yò w kòrhə cəàré, á pə bə Yi rí ni. Èta, á m'á wárh, sə á m'á lwar kən ré tèbé rə y'à ce rə y'à j'á búl rə n'è zhě rə jě á yó twéé twéé èta mó kùrə.»⁴Shilisəti lyi bí bwərth be bə wò: «Cəàre dwí tē ná mǎ sə ná pə rə?» Vwi-zwálnə bé ndá jəpársé ciná bé lyár be bə wò: «Pə-na rə wè rənu rə zùrhì ndá sánámá, rə n'è myerhe nyəla né nà ju lyi bí yala né ne mó, e súlí sánámá yíbəd wəále rənu èšǎyùúli rə merhe Shilisəti lyi bí yó-ciná bé yó wá. Wó címí y èmyé èdù y è zə ámyé ndá á yó-ciná bé ga.⁵Rəmyé ce, zùrhì-nə nyəla né nà ju lyi bí yala né ne mó èšǎyùúli e súlí yíbəd wəále rə y'à n'è cò á tənà y mó èšǎyùúli, sə á cèrhé Esərayel lyi byá bé Yi rí. Dəðenne, rə wu m'a swé nd'ába, ámyé ndá á yə né, nd'á tənà y ga. ⁶Bəkón yil á m'á nyéé á kù á wun ní ndə Ezhíbti lyi bí ndá Faraō gá y'à wèrhé né. Yi rí rəmyé gá co be cizhìl kwā né, n' yə Esərayel lyi byá bé ne yě bə shər bə lyé?»⁷Rəmyé mó ce, zě-na á wèrhé vwətu nándũ, sə á zə nənnyémè nàlyè nà n'è n̄wò e jà nà gwě yə zhī zhī; ce-nə nənnyémè né nàlyè y vwətu w ni, sə á pər nà byá bé nà kwā né á b'á yě ne nà-jil ré wə. ⁸Rəmyé kwā né, sə á kwè Cinu kùlkó w á cí vwətu w wé. Á m'á zě á kwè sánámá wè ré tèbé rə wó cəàré á la Yi ni pə mó, á ce kùlkwémé wé á cí Yi kùlkó w sarh ne, sə á yě vwətu w ni o zhīr o vò. ⁹Á m'á zě á n'á nyí cènè: ò gə kwè Esərayel tənà y sómá y o zǎ Bete-Shəmeeshe səta, sə nyí wó Esərayel lyi byá bé Yi rí cici rə wèrhé nába lwele ré tèbé gako. Sə kən gə yə èta tó, ná m'á lwar b'è dà rəmyé rə zhě rə jě y ná yó yé, wó yò-jərd. ¹⁰Sə lyi bí wèrhé èta. Bə zə nənnyémè nàlyè nà y'à n'è n̄wò, bə ce vwətu w ni, bə zě bə càr nà byá bé bə mē jil ré wə. ¹¹Bə zě bə kwè Cinu kùlkó w ndá kùlkwémé yá, e súlí sánámá yíbəd wəále èšǎyùúli ndá nyəla né nyèbè nà y'à ju lyi bí yala né ne mó sánámá èšǎyùúli bə cí ó yó. ¹²Nənnyémè né j'a kwè Bete-Shəmeeshe sómá y cángá nà la. Nə kwè sómá y èmyé èdù y nà n'è kúrhá, nà yə ywər nə vò jə-jí sō ráá jə-gwǎ mye yé. Shilisəti lyi bí yó-ciná bé y'à wə nà kwā né bə n'è zhəlà bə m'e yí Bete-Shəmeeshe swé ré. ¹³Rə yù wə, Bete-Shəmeeshe lyi bí y'à wə vòlò w wə bə n'è kwar bəlé yá. Bə gá kwě dē bə la nyū, bə púrí Cinu kùlkó wá, sə bə wun zə nyàn bə gá nò w mó yilə. ¹⁴Vwətu w gá yú Bete-Shəmeeshe lyi bal Zhəzwe ce y y ní, ò swərh o zhì. Nákul-fəllò y'à n̄wéné gàà mó. Bə lo vwətu w dǎr ré, bə zě bə zə nənnyémè né bə zwál vwi nampúm cěé bə pə Cinu ni. ¹⁵Levyi dwí rí lyi bí y'à só Cinu kùlkó w tē e súlí kùlkwémé y kəbé è y'à wə ò sarh ne, sánámá wè ré y'à wə è wé mó, bə zě bə kwè re bə cí nákul-fəllò w yó. Dē ré rəmyé mó yù wə, Bete-Shəmeeshe lyi bí zwál vwə nampúmá cěé, bə súlí bə zwál vwə dwā bə pə Cinu ni. ¹⁶Shilisəti lyi bí yó-ciná bé bənu y k'a kwè bə vò Ekərō dē ré rəmyé yù wə, bə gá nò rəmyé mó kwā né. ¹⁷Nyí sánámá nyəla né èšǎyùúli rənu w Shilisəti lyi bí pə Cinu ni cəàré yil mú: rədu Ashəddəde yilə, rədu Gaza yilə, rədu Ashəkəllō yilə, rədu Gaate yilə, rədu Ekərō yilə. ¹⁸È gə wó sánámá yíbəd wəále èšǎyùúli yilə, rə yó w y'à merhe dwā ndá Shilisəti lyi bí yó-ciná bé bənu y gá y'à cí má mó nyí rí ceme né yó wá, nyèbè nà y'à kəkélé ndá byíl-fwəlsé e súlí cə-bwəlsé. Bə tənà y y'à zhəl e vò e yí nákul-fəllò w ce y ne, nákul-fəllò w kəbó bə cí Cinu kùlkó w ò yó mó. Náku w òmyé mó gwě n̄wéné Bete-Shəmeeshe lyi bal Zhəzwe ce y wé zà zà. ¹⁹Sə Cinu gu Bete-Shəmeeshe lyi bí, bə gá y'à nyí n kùlkó y wé mó yilə. N' gu lyi shə-shàlpyè nunə mǒðrhè shí-ènu w wé, dwí rí wu zhìl rə lyi bí byèbè Cinu yà n' gu mú yilə. ²⁰Bete-Shəmeeshe lyi bí zě bə wò: «Mǒ n' mǎ n n̄wéné n zhì Cinu yé né, Yi rí tèbé rə bə dō zhe mó yé né?» Bə súlí bə wò: «N' kùlkó w gə zhīr ná sō, yě ná m'á ce o búl o vò né?»²¹Bə twí lyi Cəryaate-Yəyərīm lyi bí sō bə vò bə wó bə: «Shilisəti lyi bí càrh Cinu kùlkó w ò kwā né. Bə-na á kwè w á m'á vò á sō.»

Chapter 7

¹Cəṛəyaate-Yəyərīm lɪ bɪ bə kwè Cinu kùlkó w bə m'e vò bə sō. Bə zə w bə vò bə cí Abyənadaabe sō jù wə, pyèlé y yó, bə zè bə cí n byi Eləyazaare n la n dè wa. ²Bə gá kwè kùlkó w bə b'e cí Cəṛəyaate-Yəyərīm ní mú kwā né, ò mē gāà o dene dēdē, kən yí byinə shí-élyè. Rəmyé kwā né, Esərayel lɪ byä bē y'à zè bə n'è kúrh Cinu kwā. ³Saməwəə zè n wò Esərayel dwí rí púlápúlá ne: «È gə wó ndá á wun gakó á n'á yál á kwè á bə Cinu sō, sə á vùr dwá né dwā bē yə né e sùlí Ashətarətəbá á sō; sə á zə á wun ní á zā Cinu Yi, á cèrhé nmyé dúdú sásá. Rəmyé yí ní n mà n zwē ába Shilisəti lɪ bɪ jō wa.» ⁴Esərayel lɪ byä bē zè bə vùr Baaləbá ndə Ashətarətəbá bə sō, bə zè bə cèrhé Cinu dúdú sásá. ⁵Saməwəə wò: «Cí-nə Esərayel lɪ byä bē gakó dwā yó Myəsəpa né: à m'a zə Cinu Yi cá ne gāà bə yilə.» ⁶Bə tú dwā yó Myəsəpa né. Bə mɔ nə bə ló tē Cinu yé né. Bə lyē bə nyí dē ré rəmyé mó yù wə, bə zè bə zhì jàà y èmyé mó w bə wò: «Nó dó Cinu ni.» Wó Myəsəpa né Saməwəə kó Esərayel lɪ byä bē bursí ní. ⁷Shilisəti lɪ bɪ nyèè bə Esərayel lɪ byä bē y'à tú dwā yó Myəsəpa né. Rəmyé yí ní bə yó-cíná bē zhəl bə la vò bə bú ndə be. Esərayel lɪ byä bē gá nyèè rəmyé, Shilisəti lɪ bɪ ywē zə be. ⁸Bə wò Saməwəə ne: «Bə́k'á shǐ n nyí yé! Bə́k'á yě nába yé! Búbwée n ce Cinu ná Yi rí ní, múnì n zwē nába Shilisəti lɪ bɪ jō wa!» ⁹Rəmyé yó, Saməwəə zə pyi-bwèlé è gwě n'è ηwó yil n mə n zwəl vwǐ námpúm cēé n pə Cinu ni. N zè n zè n búbwée n ce Cinu ni, Esərayel lɪ byä bē yilə, sə Cinu zwē n co wó. ¹⁰Saməwəə gá yà n tú n ná n zwəl vwǐ rí yí ní, Shilisəti lɪ bɪ y'à twě bə bə bə la bú ndə Esərayel lɪ byä bē. Sə dē rəmyé yù wə, Cinu ce dwà y bya byéése nánfwàlse, e ce ywē nánfòlò zə be. Esərayel lɪ byä bē zè bə ηwèné bə rəmyé mó yí ní. ¹¹Esərayel lɪ bɪ shér Myəsəpa né bə pú Shilisəti lɪ bɪ kùr bə jì, sə bə gu bi Bete-Kaare kùr wə. ¹²Saməwəə zè n kwè nákuu n cì tē Myəsəpa ndə La Dan bwəl mó wə. N byē w bə Eben-Ezeere, è n'è yál e wò «Sēé Nákuu» bə n yà n ná n wəlò: «Cinu sē nába kən b'e yí nyòndò.» ¹³Èta, Shilisəti lɪ bɪ jú cizhìl nánfòlò. Cinu zhě n jē y bə yó Saməwəə nyù mú púlápúlá yí ní, sə bə k'è yə merhe bə zù Esərayel lɪ byä bē tənà y wé yé. ¹⁴Shilisəti lɪ bɪ k'a càrh ceme né nyèbè nà y'à zhì Ekərō nà m'e vò Gaate, bə y'à zwē Esərayel lɪ byä bē sō mó. Esərayel lɪ byä bē zwē ceme né nəmyé mó nyí rí Shilisəti lɪ bɪ jō wa. Sə rəmyé yí ní, yə-zúlá jòm bəmyé ndə Amətarətəbá cəcəl wə. ¹⁵Saməwəə yàl Esərayel lɪ byä bē bù-kárna n nyù mú púlápúlá wé. ¹⁶Byin byin gakó, n yà n ná n zhəl Bətel ndə Jəlagal ndə Myəsəpa, n mə n bür Esərayel lɪ byä bē bursí jàasé səmyé mó gakó wé. ¹⁷Rəmyé kwā né, n ya n ká n kwè n vò Arama, bə wó gāà n kèlé y y'à ηwéné. Wó gāà n yà n ná n bür Esərayel lɪ byä bē bursí ní; n yà n sùlí n lù vwǐ-jùlú gāà n pə Cinu ni.

Chapter 8

¹Saməwəwə gá tú n jĩrh náncə yi ní, ní ce ní byá bé jĩrh Esərayel bù-kárna. ²Ní byi-ce y y'à yĩl Zuwəwə, bàlyè nyān mó zè ní yĩl Abya. Bə y'à jè Bəer-Shəba né bə m'è ké bursí. ³Sə ní byá bé yə ní nà kwè yé. Neré pyá yũyũ wé, e súlí panse yò shònó dwĩ bi, bə k'è t'á bür bursí sà tó cángá tútwĩ rí gá n'è yál né yé. ⁴Esərayel náncəsé gako ná dwā sə bə sə nə Saməwəwə Arama né. ⁵Sə wò mɔ: «Nyí n jĩrh náncə e já n byá bé t'á kwè nà y yé. Rəmyé ce, pə nába pyǝ əlāsé ní la n bür ná bursí ndə dwə né dwā bé ta.» ⁶Sə sə gá wəl Saməwəwə ne: «Pə nába pyǝ muni n bür ná bursí» mú zhili ní wu ni. Rəmyé yi ní n zè n vò n zə Cinu cǎ ne. ⁷Cinu wò Saməwəwə ne: «Cili nyí rí tēbé dwí rí n'è cí mú mú rə kən gako wé, b'è dà nmyé rə n'è zhè yé, wó àmyé rə n'è zhè. Rə k'è t'á yál b'á jí pyèlè rə yó kádò yé. ⁸Rə n'è wèrhé mó ndə rə gá wèrhé ne né kən zhì dē ré à ce rə shər Ezhìbti ní kən b'e yí zà mó. Rə y'à n'è yě ne rə zè rə n'è cèrhé yə dwā. ⁹Rəmyé ce, cili rə nyí rí əlāsé. Sə n bə k'á cē re cúcú pə yé: byili ri pyǝ mó mǝbó ní la pyèlè rə yó jú mú gá mà n kal re né.» ¹⁰Saməwəwə ká n kwè Cinu zòmà né gako n bə n cí dwí rí rə y'à n'è lwəl pyǝ mó ne. ¹¹Ní yòwə: «Nyí-nə pyǝ mó mǝbó ní la pyèlè jú á yó mó gá mà n kál ába ne: Ní mà n zə á byá bé n ce bə n'è nyí ní búlú eshərhwətur rí ndə ní eshesé yò, bə m'a súlí bə n'è dūr ní cici eshā-vwətu w yé né. ¹²Ní mà n zə jàlà n ce bə yə shəddéese mǝrhò mǝrhò ndə shəddéese shí-ənu shí-ənu yó-cinà. Ní mà n ce jàlà n'è vwəl ní cesé, jàlà n'è jər ní jòró wá, jàlà n'è wèrhé ní búlú wé ré, e súlí ní eshərhwətur rí wé ré. ¹³Ní mà n zə á bəkwá bé n ce bə jàlà n'è tene nūrh shèbé sà lwé wó nānyənyélé, bə jàlà n'è tene kùjú, bə jàlà n'è mà búru. ¹⁴Ní mà n zwé á cesé ndə á dāwé-cémé né e súlí á olyivyoáre, rəmyé tēbé gako rə càn du rə dwā bé mó n pə ní tūntūnnə bé ne. ¹⁵Ní mà n vūr kūr rədu á jíjí byá bé ndə á dāwé-cémé né byá bé kūrə shí gako yó wə, n pə ní shəddéese yó-cinà bé ndə ní tūntūnnə bé ne. ¹⁶Ní mà n ce á tūntūnnə bé, bala ndə kana ga, e súlí á ébwá-dàlá byèbé bə jè du bə dwā bé mó ndə á bənesé twí ní tumə né. ¹⁷Ní mà n vūr vwām mādù á vwámá shí gako yó wá. Á cici mú m'á jĩrh ní yómá. ¹⁸Yi rí rəmyé mó wé, á m'á wówélé pyǝ mó mǝbó á cír mú kūr wə. Sə rəmyé yi ní Cinu tá ní la ába cilu gaga yé.» ¹⁹Ndə rəmyé ga, dwí rí cē Saməwəwə culu yò. Rə wò: «Kən gá wó ná-dwí yil mye, wó pyǝ ní mà n ciní nába. ²⁰Nəmye m'á yə ndə dwə né dwā bé gako ta. Ná pyǝ mó mà n bür ná bursí, ní mà n du n yə ná yé né, n mə n bú ná búlú né.» ²¹Saməwəwə cili dwí rí zòmà né gako, n zè n kwè ne n cí Cinu ní. ²²Rəmyé yó, Cinu wəl Saməwəwə ne: «Cili bə nyí rí, sə pə bə pyǝ.» Rəmyé kwā né, Saməwəwə wəl Esərayel lyi byá bé ne: «Kwè-na, lò gako vò n cə w wa.»

Chapter 9

¹Rəmyé yi ní, bal mǎdù yà ní ɲwéné Bēzhame kwálá y wé bà n'è byè bà Ciishi, ní yà ní wó Abyəyel byí. Abyəyel da yà ní yíl Səɽɔɽe, Səɽɔɽe da zè ní yà ní yíl Bəkɔraate, Bēzhame kwálá y lò, Afiyə byí. Ciishi yà ní wó lò mǎbó bà y'à n'è nyàmà. ²Ní yà ní zhe byí ní yíl Səyuuli. Səyuuli yà ní wó ébó, lò mǎdù ga yà ní tənè Esərayel lyi byà bé wé ní cènè ré y'à yú mu yé. Ní dwèlè ré mye y'à du bà gako. ³Səyuuli da Ciishi bənə-nyèrh tú sà b'e jé, Ciishi zè n wó ní byí Səyuuli ni: «Zə kèlè y tùntùnnə bé mǎdù n tó mó á vò á pyà bənə-nyèsé.» ⁴Səyuuli ndá ní tùntùnnə mó zè bà tó Efəɽəyim pyàr ré w bà lyè, bà tó Shaləsha tənà y wé bà lyè, sà bà yə se ne yé. Bà tó Shəlyim tənà y wé bà lyè, sà bà yə se ne yé. Bà tó Bēzhame tənà y w bà lyè, sà bà yə se ne yé. ⁵Bà gá yú Suufu tənà y wé yi ní, Səyuuli wəl kèlè y tùntùnnə mó mǎbó ní yà ní tó mó mó ne: «Bà ná kwè ná vò jè. Nyí à da wó ní swè bənə-nyèsé yò, ní wu zè ò n'ò zè ná shò kwā né.» ⁶Kèlè y tùntùnnə mó wó mɔ: «Nyí Yi lò mǎdù ɲwéné cɔ w kǎbó wé! Ní yil ré duwə! Kɔn tēbé gako ní byili mú n'è pyirh zhən ga. Bà ná vò ní sō, dēga, ní mà n byili nába kɔn ná sómá y ná shər mó shò kwā né.» ⁷Səyuuli wó ní tùntùnnə mó ne: «Sə ná gə zhəlà, wó bəkón ná la zə ná vò ná pɔ? Búru k'ò tənè ná lǎbàré wé yé, kɔn súlí mye, ná bà mǎ sà ná pə kùjú kǎbó ná cɔ ná byé sómá y kó yil mú Yi lò mó ne yé. Bəkón ná zhe ná wó ná pə mɔ?» ⁸Kèlè tùntùnnə mó ká n lyár Səyuuli n wó: «À zhe wár-kùli kàkàlà èdù, è kàkàlsé sənà y yó wə, à byé. À m'a pə y Yi lò mó ne, ní mà n zè n byili nába kɔn ná sómá y shò kwā né.» ⁹Shā ga, Esərayel né, bà gə la vò bà pyà bà sú Cinu wu, bà y'à n'è wəlà: «Bà-na ná vò ná nə mǎbó ní né mó.» Lò mó mǎbó bà y'à n'è byè bà «Yi nyi-zwennə» zà zà mó, shā ga bà y'à n'è byè mó bà «mǎbó ní né mó.» ¹⁰Səyuuli wó ní tùntùnnə mó ne: «N zòm cènè. Bà ná vò.» Sə bà zhəl cɔ w kǎbó Yi lò mó yà ní ɲwéné ò wé mó wə. ¹¹Bà gá y'à kwè cɔ w sə-jilá y bà la yi ní, bà nɔ kana-byà bà y'à du bà la né táš. Bà bwərh be bà wó: «Mǎbó ní né mó ɲwéné nyònò?» ¹²Bə lyár be bà wó: «Ǿ, n yé y gá j'a zǎ má mó! Ce jàn né ní wèrhé lǎlà, bà ní tú cɔ w zà, bà lyi bí tú bà la vwǐ zwǎl vwǐ né zwǎl mó jàà y waa. ¹³Á gə j'a yú cɔ w wa, á m'a j'a nə mɔ ndá ní gwě yə vwǐ rí zwǎl jàà y w zhəl, kùjú w jú yil yé, bà dwí rí bà mǎ sə rə jí ndá ní gwě ní yə yí yé. Wó ɲmyé ní mǎ sə n cí bwəl vwǐ rí yó; rəmyé kwā né, lyi bí byèbé bà byè mó zè bà jí. Zhəl-nə èlāsé b'a m'a nə mɔ zà dē ré.» ¹⁴Səyuuli ndá ní tùntùnnə mó lyè bà zhíli bà sómá y bà la cɔ w wa. Bà gá tú bà n'è yí cɔ w cəcəl ré w yi ní, bà púrí Saməwəə ní du bà yé né, ní la vwǐ né zwǎl jàà y wa. ¹⁵E jà Cinu yà ní jènè n swal Səyuuli twíri y Saməwəə ne ndá è dǎl bà nəkòla, ní yà ní wəl mó: ¹⁶«Nəkòl dē ré, yi rí tēbé èta cici, à m'a twí Bēzhame kwálá y bal mǎdù n sō, sà n m'a cír mu m̀̀ni n jírɁ Esərayel à dwí rí pyɔ. ɲmyé ní mà n zwè à dwí rí Shilisəti lyi bí jɔ wa, nyí à nɔ à dwí rí, rə wu-zhùlù búbwéé y yú à sō.» ¹⁷Saməwəə gə nɔ Səyuuli yi ní, Cinu já n wó mɔ: «Nyí bal mó à zòm ní yò ndá mó mó: wó ɲmyé ní mà n cini à dwí rí.» ¹⁸Səyuuli twè n yí Saməwəə nyi ni bwèrə y cəcəl ré w n wó mɔ: «À n'a lwəl mó bà n byili ni mǎbó ní né mó kèlè y shò.» ¹⁹Saməwəə lyár Səyuuli n wó mɔ: «Wó àmyé à wó mǎbó ní né mó. Tó à yé ná jì ná vò vwǐ né zwǎl jàà y wa. Á m'a tó ne á jí zà. Nəkòl nəkòkólé yá, à gə tú à byili mú kɔn dēbé gako n ná n yǎl ní lwar mó a zhè, à m'a zè a cí mú sómá yó ní vò jè. ²⁰E gə wó n bənə-nyèsé sà jé è zhe dwā nətò mó yilə, bək'a ká cí sà twǎl n wé yé: Sə nɔwa. Wó mǎ ní cí kɔn dēbé gako rə wó kɔ-twə Esərayel né mó? È dà ɲmyé ndá n da kèlè y lyi bí gako á cí rí nà?» ²¹Səyuuli lyár n wó: «È dà Bēzhame kwálá y Esərayel kwálsé gako lò námpólé ndá ne nà, à jì y dà Bēzhame kwálá y jisí gako nánkwaá y nà? È ná wó byè yil n nə ná n zòm ndá né èta mó?» ²²Saməwəə zə Səyuuli ndá ní tùntùnnə mó n mə n zù kùjú w jì y wé, n pə be jàà náyyéé byèbé bà y'à byè, bà y'à yú nunə shə-ètò mó cəcəl wə. ²³Saməwəə wó kùjú tenna mó ne: «Zə nǎm mó mǎbó à y'à pɔ mó bà n cí kwā né mó, ní mǎ bà.» ²⁴Kùjú tenna mó zə kùr-cí rí n bà n cí Səyuuli yé né, Saməwəə zè n wó: «Nyí kɔn dēbé rə dǎl mó rə cí n yé né. Wó n cəl ré bà y'à cí kwā né n yilə, zà mó yilə: tó lyi bí byèbé à byè mó ne ní jí.» Dē ré rəmyé mó yú wə, Səyuuli já n tó Saməwəə ne n jí. ²⁵Rəmyé kwā né, bà shí vwǐ né zwǎl jàà y wa, bà só tē bà cɔ w wa. Sə Saməwəə zhərɁ ndá Səyuuli ní jì y lyarh ré wa. ²⁶Bə dǎmǎ bà zè, sə cə y gə tú è n'è lé yi ní, Saməwəə byè Səyuuli lyarh ré wa, n wó mɔ: «Zè dē à m'a zhìi mú a cí sómá né.» Səyuuli zè, bà bàlyè y ga, ɲmyé ndá Saməwəə du bà kwè sómá. ²⁷Bə y'à zhəl zhəl bà yí cɔ w swé ré ne. Rəmyé yó, Saməwəə wó Səyuuli ni: «Wál n tùntùnnə mó ne bà ní lyè n yə ná yé né.» Tùntùnnə mó lyè n yə bà yé né. Saməwəə zè n wó Səyuuli ni: «Nmyé cici mú zhí nyònò èlāsé, à m'a cí mú kɔn ré tēbé Cinu byili mú ní cili.»

Chapter 10

¹Saməwəə kwè kwàlè y ɛ̀ndá nwǎ́ y è wé mó, n ló Səyuuli yó w n zè n kwàlè mo, n wò: «È dà Cinu ní cìr mú mùnì ní jìrh ní dwí rí rə wó ní cəl ré mó pyǎ ná? ²Zà dē ré, n gá m'á zhír ní yě ne kwā né, n m'á jəl bala bəlyè Arashəə lú-bəl mó nyí ní, Bēzhame tənà y swé ré yó, Seləsa né. Sə bə m'a wò mó: «Bənə-nyèsé n yà n zhəl pyǎ mó nɔwa. Èlāsé n da swé sà yò w yò, sə twəlá zhe mo á shò kwā né. N ná n bwərɥ n cín n zhe: bə́kón à wó à m'a wèrhé à byí mú yilə?» ³N m'á zhì gàà ní zhír n vò yé né sə n m'á yí Tabɔɔre shéénea yá. Gàà mó, bala bə́tò bə n'è jil bə la Bətel Yì còrhó-jì y wé m'a b'e jəl mó. Mədù y mà n zhī bə-bwǎlse sətò, n dō mó mà n zhī búúri rətò, bə́tò nyǎn mó mà n zhī də́vè nà-bòlā. ⁴Bə m'a ce mó, bə zè bə vùr búúri rəlyè bə pǎ: n mà n zwè re bə jǐ wa. ⁵Rəmyé kwā né, n mà n lyè ní yí Jəbəya-Eloyim, Shilisəti yé né cínə bé gá wə mǎgǎ mó. N gə tú n zù cə w wa, n m'á tu nyi-zwennə kùkùl rədù yó rə shí vwə né zwəl jàà y w rə n'è swé rə bənà; zòn ndə gǔlsi ndə wúrh ndə bwáare cínə m'a yə rə yé né. Bə cici m'a n'è pəpǎ ndə nyi-zwennə bé gá y'a zè bə n'è pəpǎ né mó. ⁶Rəmyé yí ní, Cinu Eshirhə y m'a só n yó wə, e zù mú, n m'á zè n ná n pəpǎ ndə bə ta, sə n m'á lyər ní jìrh lò dō. ⁷N gə tú n nɔ myaarihé rəmyé rə n'è wèrhé mó, sə wèrhé kɔn dèbé gakó n la nɔ rə mǎ bə n wèrhé ré mó, bə Cinu ɲwéné ndə mó. ⁸Rəmyé kwā né, n m'á jènə ne ní só n vò Jələgal. Sə àmye m'a bə a twélé mó gàà a m'a zwəl vwə námpúmá cǛé ndə yə-zúlá vwí. N m'á dē ne dwā nyəlpýe éfòró a b'a twélé mó. Rəmyé yí ní, à m'a zè a byili mú kɔn ré tèbé n mǎ dwā sə wèrhé mó párá.» ⁹Səyuuli gə tú n kwè n yě Saməwəə ne, Yì j'a lyər ní wu wə. Sə myaarihé tèbé gakó Saməwəə yà n zòm rə zòmà ndə Səyuuli mú pyirh dē ré rəmyé mó yù wə. ¹⁰Èta, Səyuuli ndə ní tùntùnnə mó gə yú Jəbəya yí ní, bə nɔ nyi-zwennə kùkùl rədù rə bən bə jəl. Rəmyé yí ní, Yì Eshirhə y só ní yó wə, ní yala né zè nə jì kùr nà n'è pəpǎ ndə nyi-zwennə ta. ¹¹Lyì bí byèbé gakó bə y'a yě ní pár shǎā ga mó gə nɔ mɔ ní ná ní pəpǎ ndə nyi-zwennə ta nyi-zwennə bé cəcəl wə, bə zè bə n'è bwərɥ dwā bə zhe: «Bə́kón rə zhe Ciishi byí mú ní? Səyuuli mye jìrh nyi-zwennə nà?» ¹²Bal mədù zhì té gàà mó n wò: «Wó mǎ ní wó bə da mó?» Wó rəmyé è ce, zòmè ré rəmyé mó j'a jìrh səswalá: «Səyuuli mye jìrh nyi-zwennə nà?» ¹³Səyuuli gə pəpǎ pəpǎ ndə nyi-zwennə ta n zhè kwā né, ní zhír n vò vwə né zwəl jàà y wa. ¹⁴N da da-byí mú bwərɥ ámye ndə ní tùntùnnə mó n wò: «Yè á y'a zhəl né?» N lyár mɔ n wò: «Ná y'a zhəl bənə-nyèsé pyǎ, sə ná yə kaka ne yé; ná zè ná lyè ná vò Saməwəə sɔ.» ¹⁵N da da-byí mú ká n wò mɔ: «Á n'á lwəl mó, cí ní kɔn ré tèbé Saməwəə wəl ába mó.» ¹⁶Səyuuli wò mɔ: «N byili nába bə zhən ga bənə-nyèsé y'a nɔwa.» Sə n yə kɔn ré tèbé Saməwəə yà n zòm pyèlè ré shò kwā né mó cí yé. ¹⁷Dē rədù, Saməwəə byè Esərayel lyì byǎ bé dwā yó, Cinu yala ne, Myəsəpa né. ¹⁸N zè n wò bə: «Nyí Cinu, Esərayel Yì rí nyí rí: wó àmyé à ce á shár Ezhìbti ní, a súlì a zwè ába Ezhìbti lyì bí ndə tənèsé shèbé gakó sà lyì bí y'a n'è nwènə ába mó jǐ wa. ¹⁹Sə ámye zè á zhè á Yì rí tèbé rə n'è zwè ába á lwele gakó ndə á zúzúnú gakó wé mó zà, á zè á súlì á wò re: «Pə nába pyǎ n cíní nába.» Èlāsé, bə-na Cinu yé né kwálá kwálá ndə jì jì.» ²⁰Saməwəə ce Esərayel kwálsé gakó twé sə yí. Bə tó tántéé, sə tántéé y zɔ Bēzhame kwálá yá. ²¹N ce Bēzhame kwálá y twé e yí jì jì: sə bə tó tántéé denne bə cìr Mətəri jì yá. Rəmyé kwā, bə tó tántéé denne bə cìr Ciishi byí Səyuuli. Bə pyà Səyuuli, sə bə yə mo ne yé. ²²Bə k'e bwərɥ Cinu bə wò: «Bal mó ámye mó tú nyónɔ?» Cinu wò: «Nyí mu ní shèè zhǐ rí nyí ní.» ²³Rəmyé yí ní, bə dūr bə vò bə zə Səyuuli bə m'e bà, n bə n zhì lyì bí cəcəl wə: N yó y'a du dwí rí lyì bí gakó. Lòlò yà ní tènə ní yú ní pyápyela w yé. ²⁴Saməwəə wò dwí rí púlápúlá ne: «Á nɔ lò mó mòbó Cinu cìr mú? N nyerh-dō tènə dwí rí wé yé.» Rəmyé yí ní, dwí rí púlápúlá búbwéé rə m'e cèrhé mo, rə y'a zhe: «Yì pə myè-édòlò pyǎ mó ne!» ²⁵Rəmyé kwā, Saməwəə zè n byili pyèlè ré nyó né dwí rí ní. N súlì n kē re sébé ré wé n vò n cí Cinu yé né. N zè n ce dwí rí kwé, lò gakó ká n vò ní dō-sò. ²⁶Səyuuli mye lyè n vò ní dō-sò, Jəbəya né. Kàndar ré tèbé Yì y'a dwərɥ rə wun ní mú tó mo rə vò. ²⁷Rəmyé yí ní, lyì bə y'a bə kùr zhe yòwə: «Etər mòbó mà n tó né n ɲwénə n zwè nába né?» Bə fulsi mu, bə yə pené zə bə vò bə pǎ yé, sə Səyuuli yə bə kaka wèrhé yé.

Chapter 11

¹Amō byā bé pyō Naashe shār n vò n la bú ndá Yabeeshe, Galaade né, n zè n bə n pú cə wá. Yabeeshe lyi bí wò mɔ: «Zə dɔbre ndá nába sɔ yě bə ná m'á twi ná pɔ́.» ²Naashe wò be: «Nyí à gə m'a zə dɔbre ndá ába né: à m'a lá á mɔdù mɔdù gakó jə-jí yírɪ rí a m'a ce Esərayel púlápúlá cizhilə.» ³Yabeeshe náncesé wò mɔ: «Pə nába dwā nyàlpyè. Ná m'á twi lyi Esərayel tənà y gakó wé, sə lólò gə yə twi n zwē nába, ná m'á du ná pɔ́ ná cinə.» ⁴Lyi bí bə twi mú yí Jəbəya, Səyuuli cə w w bə cí zòmà né nəmyé, lyi bí zhǎ nyèè. Bə j'a zè bə n'è kúrhá. ⁵Rəmyé yí ní cici, ndá Səyuuli yà n shí gɔ n ɲwéné n nē kwā, n kwè n bən jè. N bwərh n wò: «Byè rə zhe dwi rí n rə m'è kúrhá?» Bə cí mu kən dèbé Yabeeshe lyi bí y'á byili mú. ⁶Səyuuli gə nyèè zòmà nəmyé mó, Cinu Eshirhə y j'a sɔ n yó wə, n lyim j'a zè rə n'è yí dɛdɛ. ⁷N zə nē nəlyè n gu, n gò nə nāmá bé, n zè n tó lyi bí byèbé bə y'á twi ndá nyí rí mú denne n pə be Esərayel tənà y púlápúlá nyí rí wé, sə bə y'á zhe: «Nyí bə gə m'a wərhé ló mó mɔbɔ́ n tá n la Səyuuli ndá Saməwəə kùr tó n vò búlɔ né jàà y w mó nē né né!» Cinu ywē nánfɔlɔ zə dwi rí, rə du ndə ló mɔdù ta rə vò. ⁸Səyuuli byélé Esərayel lyi byā bé Bəzeke né: Esərayel byā bé y'á wó nunə mɔðrhé zwǎ-ətɔ; Zhəda lyi bí y'á wó nunə mɔðrhé shá-ətɔ. ⁹Bə wò lyi bí bə y'á twi ndá nyí rí mú ni: «Á m'á wò Yabeeshe, Galaade né mó, lyi bí ni: nəkɔl dɛ ré, nənnyéné y gə tú è yú yá-pɛlé wa, á m'á nə sɛɛ.» Bə gə kwè bə b'e cí nyí rí Yabeeshe lyi bí ni, Yabeeshe lyi bí wun zə nyàn dɛdɛ. ¹⁰Yabeeshe lyi bí zè bə wò Amō byā bé ne: «Nəkɔl dɛ ré, ná m'á du ná pə ába ná cinə, á wərhé nába ndə á gə n'á yǎl né.» ¹¹È zè nəkɔkólé yá, Səyuuli bən dwi rí lyi bí kùrə nətɔ. Bə zhəl bə zù Amō byā bé zulá jàà y w nəkɔkólé shǎā shǎā, bə gu Amō byā bé kən m'e yí nənnyéné ecəl wə. Lyi bí byèbé bə y'á lú mú dūr bə làà dwā ne, ló tənə n mē ndá n dō sə bə yə nunə bəlyè bə y'á gwě ɲwéné ndá dwā yé. ¹²Dwi rí wò Saməwəə ne: «Byé lyi bə y'á zhe: «Səyuuli wɔ́ n mà n yə ná pyɔ́?» Zə-na be á pə nába ná m'á gu bi.» ¹³Səyuuli wò be: «Bə t'á la ló mɔdù ga mye gu dɛ ré tɛbé èta dwi rí wé yé, bə zà, Cinu ce Esərayel lyi byā bé jí beɛ.» ¹⁴Saməwəə zè n wò dwi rí ni: «Bà-na né vò Jələgal, ná k'é byili bə wó Səyuuli n wó ná pyɔ́.» ¹⁵Dwi rí gakó zè rə vò Jələgal. Jələgal né gàà, Cinu yé né, dwi rí k'a cír Səyuuli n la n yə rə pyɔ́. Bə zwəl yə-zulá vwə Cinu yé né. Səyuuli ndá Esərayel lyi byā bé púlápúlá zè bə fùu ndá wu-nyɔ́ nánfɔlɔ.

Chapter 12

¹Saməwəə wəl Esərayel lyi byā bé gako ne: «Nyí à cili á nyí rí, a wèrhé kɔn dèbé gako á byili ni mú, a ce pyɔ la ába cinú. ²Sə èlāsě, nyí-nə pyɔ mó mɔ́bɔ́ ní mà n yà á yé né mó. Àmyé jìrh nánce, à ywésé gako pwèlè kókó. Sə à byā bé ɲwéné nyɔ́nɔ́ nd'ába. Wó àmyé à yàl á yé né ndá à gá y'à gwě wó ébó-dál yi ní ga kɔn b'e yí zà. ³Nyín ni á yé né. Cí-nə á nyí à shò kwā né Cinu ndá ní pyɔ mó ní cír mú yé né: Mɔ́ nɔ́ à zwě? Mɔ́ bəna à zwě? Mɔ́ à ce n twí nánfò à yə mɔ́ kwě? Mɔ́ lò à nwènè? Mɔ́ pené à zwě ndá jàn, m̀̀ni a pyi à yírhá ní yò w yó? À m'a càrh rə ába.» ⁴Lyí bí lyár mɔ́ bə wɔ́: «N yə ce ná twí ní zě n yə nába kwě yé. N yə nába nwènè yé. N yə kaka zwě ná sɔ́ ndá jàn yé.» ⁵N zě n wɔ́ bə: «Cinu wó á zhən cábal, ní pyɔ mó ní cír mú mye wó á zhən cábal zà dē ré, b'á yə kaka ne à jɔ́ w yé.» Bə lyár bə wɔ́: «N wó rə zhən cábal.» ⁶Sə Saməwəə ká n wɔ́ dwí rí ní: «Cinu mú mɔ́bɔ́ ní tó Muiyisi ndá Aarɔ́ denne n ce á nambala bé shər Ezhíbti tənà y w mó wó rə zhən cábal!» ⁷«Sə èlāsě, zhí-nə Cinu yé né nyɔ́nɔ́: à m'a gə Cinu cángá tútwěé né nyébé gako ní twí ámyé ndá á nambala bé ga yil mú a m'a cí dóó á yó wə. ⁸Zhakɔ́bɛ ndá ní byā bé gá yú Ezhíbti kwā né, Ezhíbti lyi bí nwènè bə dēdē, rəmyé ce á nambala bé búbwéé. Sə Cinu twí Muiyisi ndá Aarɔ́ bə b'e vùr bə Ezhíbti ní, n ce bə jě jàà y kèbé wé. ⁹Sə rəmyé kwā, bə tú bə swě Cinu, bə Yi rí yò. Cinu kwè bə n ce Sisəra, Asɔ́rɛ shàdéesé yó-cábal mó, ndá Shilisəti lyi bí ndá Məwaabɛ pyɔ mó jɔ́ wa; bə bú ndá bə, bə ɲwénè bə. ¹⁰Rəmyé yi ní, bə zě bə búbwéé bə ce Cinu ni bə wɔ́: «Ná dówá, bə ná yě Cinu ní, ná zě ná cèrhé Baaləbá ndá Ashətarətəbá. Èlāsě, zwě nába ná zwə bé jɔ́ wa, bə ná m'á cèrhé mó.» ¹¹Cinu zě n twí Yərubaaale ndá Bədan ndá Zhefəte e súlí Saməwəə, n tó bə denne n zwě ába á zwə bé bə kákélé ába mó jɔ́ wa. Rəmyé ce á jòm tənà y wé ndá yə-zúlá. ¹²Sə á gá nɔ́ Amɔ́ byā bé pyɔ Naashe ní bàn bú ndá ába mó á wəl ne: «Kɔn gə wó ná-dwí yilə, wó pyɔ ní mà n ciní nába.» E jà, wó Cinu á Yi rí, ní wó á pyɔ mó. ¹³Èlāsě, nyí pyɔ mó mɔ́bɔ́ á cír mú, mɔ́bɔ́ á lwəl mó, nyí mu Cinu pɔ́ ába. ¹⁴Á gə n'á nyàm Cinu, á n'á cèrhé mó, á n'á cili ní zòmà né, á t'á cě ní nyə né zō yò, rəmyé yi ní kɔn gako m'a yə cènè ámyé ndá pyɔ mó ní cí ába mó yilə. ¹⁵Sə á gə t'á cili Cinu zòmà né, á cě ní nyə né zō yò, Cinu mà n zhě jě á yó ndá ní gá zhě jě á nambala bé yó né. ¹⁶Èlāsě, tene-na á zhí nyɔ́nɔ́ á nyí màmɔ́ nánfɔ́lò w kɔ́bɔ́ Cinu la wòrhó á yírhá w mó. ¹⁷È dà bəlɛ kɔ́rɔ́ w yi rí w ná ɲwéné zà zà nà? À m'a byə a ce Cinu ni m̀̀ni ga n ce dwà bya e súlí e nyɔ́a. Rəmyé m'a ce á lwar b'á dó ní yírh wə, sə á dóó w já dēdē á gá lwəl mo bə ní pə ába pyɔ mó yilə.» ¹⁸Saməwəə byə n ce Cinu ní, sə Cinu ce dwà y bya e súlí e nyɔ́ dē ré rəmyé mó yù wə. Dwí rí púlápúlá nyàm Cinu ndá Saməwəə ndá nyɔ́mɔ́ nánfɔ́lò. ¹⁹Dwí rí púlápúlá zě rə wɔ́ Saməwəə ne: «Zə Cinu, n Yi rí cǎ ne n tùntùnnə bé yilə, m̀̀ni ná bə́k'á cí yé, bə ná lwəl mo pyɔ ná m'é gwar mɔ́ ná m'é súlí ná dwáaré gako ne.» ²⁰N lyár dwí rí n wɔ́: «Á bə́k'á dùr ywě yé. Wó ámyé zhən ga á wèrhé lwele ré tēbé gako. Á bə́k'á ywər Cinu kwā né á yě mo yé, cèrhé-nə mo ndá á wun gako. ²¹Á bə́k'á yě mo yé, è gə dà rəmyé á m'á pú kɔ́-fwər kùrə, rə bə tum kùr zhe, e jà rə wàr ába rə la zō, rə gá wó kɔ́-fwər yilə. ²²Zhənà, Cinu tá ní la ní dwí rí ní yó yé, ní yil ré rə du mu yilə, è gá wó ńmyé ní cír ába m̀̀ni ga n ce á yə ní dwí yilə. ²³È gə wó ámyé yilə, Cinu bə́k'á n shənə a dó mo à m'á yě ní cǎ ne zal á yil yé. À m'a cèrhé ába sómá y kèbé è càn e jà è súlí è wó cángá mó. ²⁴Ámyé wúrí á nyàm Cinu sə á cèrhé mó ndá wu-pò, ndá á wun gako. Nyí-nə màmɔ́yárhé nánfwaàlɛ tēbé gako ní wèrhé á yil mú na! ²⁵Sə á gə twí lwele, ámyé ndá á pyɔ mó ga b'á jé tē.»

Chapter 13

¹Səyuuli tú n jirh pyǝ́ ndá n yà n zhe byinə... sə n ciní Esərayel byinə nəlyèa. ²Səyuuli cır nunə mǝ́rhè rətò Esərayel né: bə nunə mǝ́rhè rəlyè mḗ ndá mǝ́ Myəkəmaase né ndá Bətel pyà́r ré yó, bə nunə mǝ́rhò zḗ bə mḗ ndá Zhənatā, Jəbəya né, Bēzhame tənà y wa. N ce dwí rí lyi bí kùr rí kwḗ, lò gako vò n kòrhó w wə. ³Dē rədù, Zhənatā gu Shilisəti lyi bí yé né cábal mǝ́ bə y'à cí Gəba né mǝ́, sə Shilisəti lyi bí tú bə lwar re. Rəmyé yó, Səyuuli ce bə wúl pólá tənà y púlápúlá wé, bə y'à súlǝ́ bə zhe: «Ebərəbá mǝ́ dwā́ sə bə nyèè re!» ⁴Esərayel lyi byǎ́ bə gako nyèè nyí rí bə lwar bə Səyuuli yà n gu Shilisəti lyi bí yé né cábal e súlǝ́ mye Shilisəti lyi bí y'à nyǎ́r bə cin ndá Esərayel lyi byǎ́ bə. Rəmyé ce dwí rí lyi bí gako vò bə mù dwā́ né Səyuuli kwā́ né, Jəlagal né. ⁵Shilisəti lyi bí y'à tene bə la bú ndá Esərayel byǎ́ bə. Bə y'à zhe eshərh-vwǝ́tur mǝ́rhè shə-étò, eshə-jǝ́mnə mǝ́rhè tǝ́ldù e súlǝ́ shədéése nánzhəzhǝ́ ndə nə-fǝ́lò nyí nyǝ́rhó byǎ́ ta. Bə vò bə zul Myəkəmaase né, Bete-Aven yi púrhí sǝ́. ⁶Esərayel lyi byǎ́ bə púrí zwini la be zal, bə bə zwə́ bə y'à pyé bə kùr nyí ni. Rəmyé ce bə dūr bə vò bə shèè myə́lǝ́ wé ndá gwááré wé ndá nákul-fwáálé bǝ́lǝ́ bə wé ndá shòò jǝ́ase gwááré bə kù tḗ wé e súlǝ́ gwááré bə kù nḗ cǝ́r yil mú wé. ⁷Ebərəbá jǝ́lǝ́ byerhe Zhərdḗ bwí y bə vò Gaade ndá Galaade tənésé wə. Səyuuli yà n gwḗ n ɲwéné Jəlagal né, sə lyi bí byèbè gako bə y'à ɲwéné ndá mǝ́ mǝ́ y'à n'è kəkə. ⁸Səyuuli mḗ Jəlagal né n dḗ Saməwə dwā́ nyǝ́lpyé ndə́ n gó yà n pǝ́ mǝ́ nyí ni. Sə Saməwə yə́ twí yé. Dwí rí lyi bí kwḗ bə yé Səyuuli ni, bə làà dwā́ ne. ⁹Rəmyé yi ní, Səyuuli zḗ n wò: «Zə-na vwí nǝ́mpúm cḗé ré ndá yə́-zúlǝ́ vwí rí kǝ́n ré á b'ǎ́ pḗ.» Səyuuli zḗ n zwǝ́l vwí nǝ́mpúm cḗé ré. ¹⁰N gó zwǝ́l re n ná n zhé yi ní, Saməwə já n yí. Səyuuli du n jəl mo n la mo co. ¹¹Saməwə bwə́rh mo n wò: «Bə́kón n wḗrhé èta mǝ́?» Səyuuli lyár mǝ́ n wò: «À gó púrí dwí rí lyi bí n'è kwḗ bə làà dwā́ ne bə yé ne, nmye cici mú mye já n tá n bǝ́nǝ́ ndə́ ná gó y'à zòm né cí ní mú, e já Shilisəti lyi bí mye y'à tú bə jəl dwā́ Myəkəmaase né mǝ́ ce, ¹²à wǝ́l à cin ni: «Shilisəti lyi bí m'a só tḗ bə b'e bú ndá né Jəlagal né, e já à gwḗ yə́ Cinu lyim ni twi yé.» Wó rəmyé è ce à zwḗ vwí rí nǝ́mpúm cḗé ré zwǝ́l yò w a zhí, a zḗ a zwǝ́l re.» ¹³Saməwə zḗ n wò Səyuuli ni: «N ná n nyè ná! N yə́ Cinu n Yi rí nyí rí n yà n pǝ́ mǝ́ mǝ́ ne tó yé. N gə́ yà n tó re, Cinu yà n la n ce n pyèlè ré cí kùr Esərayel né, twéé twéé yilə. ¹⁴Sə èlǝ́sé, n pyèlè ré k'è t'à la kùr cú rə́ zhí yé. Cinu cır n pùbùlǝ́ lò, n ce n wó n dwí rí pyǝ́, n gó yə́ n nyí rí n yà n pǝ́ mǝ́ mǝ́ zwḗ yilə.» ¹⁵Rəmyé kwā́ né, Saməwə zhí Jəlagal né n zhír n kwḗ sómá n vò Jəbəya, Bēzhame tənà y w mǝ́ wa. Səyuuli byélé dwí rí lyi bí bə y'à ɲwéné ndá mǝ́ mǝ́: sə bə y'à yú nunə zǝ́-nyə́ldù. ¹⁶Səyuuli ndá n byí Zhənatā e súlǝ́ dwí rí lyi bí bə y'à ɲwéné ndá bə mǝ́ y'à mḗ Gəba né, Bēzhame tənà y wa, rəmyé yi ní ndá Shilisəti lyi bí y'à zul Myəkəmaase né. ¹⁷Dē rədù wə́-cǝ́rna kùkùl rədù shí Shilisəti lyi bí zulǝ́ jǝ́a y w bə du, bə bòn dwā́ kùkùlǝ́ nǝ́tò. Kùkùl ré nǝ́yèé ré kwḗ sómá rə́ zǝ́ Ofəra səta, Shəwaal tənà y wa, ¹⁸kùkùlǝ́ nəlyè nyǎ́n ré kwḗ sómá rə́ zǝ́ Bete-Orǝ́ səta; rətò nyǎ́n ré kwḗ swé́ ré sómá y è ɲwéné yǝ́lné vǝ́lǝ́ w yə́-pèlé wa, èpòlò w səta mǝ́. ¹⁹Yi rí rəmyé mǝ́ wa, yǎ́l-bal mǝ́dù ga yà n kó n tènè Esərayel tənà y púlápúlá w yé. Shilisəti lyi bí y'à n'è wǝ́l bə cin ni: «Ná ce jǝ́n né Ebərəbá bə́k'a lù búlǝ́ shimi ráá swə́ bə cici yil yé.» ²⁰Rəmyé y'à n'è nyéé Esərayel lyi byí gako bə n zhəl Shilisəti lyi bí sǝ́ n vò n dwèlè n nḗ né bə́tò-byí yə́, n bə́tò-sòrhó wa, n dwèlè y ráá n dóló wə́. ²¹Nḗ bə́tò-byísi ndə́ bə́tò-sàárhə́ ndə́ dwǝ́lné dóló mǝ́ ndə́ nḗ-dǝ́r ré cḗbsé zwə́r mǝ́ ye y y'à wó sə́byi-kùlǝ́ èdù kəkǝ́lse sǝ́lyè, è kəkǝ́lse sətò w yó wə. ²²Rəmyé ce, búlǝ́ né dḗ ré yù wə, Səyuuli ndá Zhənatā shədéésé y'à bə búlǝ́ shimi ndə́ swə́ zhe yé. Səyuuli ndá Zhənatā dúdú bə y'à zhe ne. ²³Shilisəti lyi bí shədéésé kùkùl rədù du rə́ vò rə́ zhí Myəkəmaase sómá y yó.

Chapter 14

¹Dē rādū, Səyuuli byi Zhonata wəl n búlá wè ré zhinnə mó ne: «Bə ná lyē ná yí Shilisəti lyi shədəéésé kùkùl ré rə ɲwéné épá y dō mó sō.» E ja Zhonata yà n yè n da ne byili yé.²Səyuuli yà n jē Jəbəya swé ré yó gəranəjéa y è ɲwéné Myəgərō né mó kùr wə. Nunə bə y'à yú zǝ-nyəldù y'à ɲwéné ɲdā mɔ gāa. ³Rəmyé yi ní, ɲdā wó Yəkabɔɔde da-byi Ayətuubi byi Ayəya, Pyənaase byi mú, Cinu vwǝ-zwəlnə Elyi Shilo né mó, nǝ w ɔ y'a n'ò zwǝ-zwəlnə kāməzwǝ yá. Dwí rí lyi bí y'a yə lwar bə Zhonata yà n lyē yé.⁴Zhonata tó nákul-fwààlè rə yə-pǎlse wó nánsósómsə cəcəl w n la n mə n ɲwéné n yí n bú ɲdā Shilisəti lyi bí. Bə y'a n'è byè nákul-fwààlè rəmyé mó bə Bəseese ɲdā Sənnə. ⁵Nákul-fwààlè rə yə-pǎlse wó nánsósómsə ɔdù w y'a zhǝ dǝ jə-gwǝ sō, Myəkəmaase yé y wə; ɔ dō mó y'a zhǝ dǝ jə-jǝ sō, Gəba yé y wə.⁶Zhonata wó n búlá wè ré zhinnə mó ne: «Bə ná lyē ná yí lyi bí byèbè èta bə yə gòm mó zulá jàa y wa. Dəga, Cinu mà n sē nába; nyǝ nunə bə já ráa bə bə já mye, rəmyé t'á cəh Cinu bə n ce bə jí bele yé.» ⁷N búlá wè ré zhinnə mó lyár mɔ n wó: «Wèrhé kən dèbè gako n ná n búl mú. Zhəl, à wə n kwā né. Wèrhé kən dèbè n ná n búl mú.»⁸Zhonata lyár mɔ n wó: «Èlāsē, ná m'á vò bə səta, muni ga ná ce bə nə nába. ⁹Bə gə wəl nába: «J'a zhǝ gāa ná bà!». Ná m'á j'a zhǝ jàa èdù, ná t'á la bə sō zhəl yé. ¹⁰Sə bə gə yowə: «Jil-nə á bà!», sə nyǝ ná m'á vò; rəmyé yi ní nyǝ Cinu co be ná jǝ wa. Wó rə myərɔh w n pɔ nába.»¹¹Rəmyé ce, bə bəlye y ga yē Shilisəti lyi bí shədəéésé nə be. Sə zǝ sə wó: «Nyǝ Ebərəbá bə shí gwáaré tēbè bə y'a shèè rə wé mó mó bə n'è dwi.»¹²Bə zǝ bə byè bə ce Zhonata ɲdā n búlá wè ré zhinnə mó ne bə wó: «Jil-nə á bə ná sō, ná zhe kən ná la ába byilu.» Rəmyé yó, Zhonata wó n búlá wè ré zhinnə mó ne: «Tó à kùr ná jì ná vò; nyǝ Cinu co be Esərayel lyi byá bə jǝ wa.»¹³Zhonata zə n jərh ɲdā n nərɔh ga n mə n jì, ɲdā n búlá wè ré zhinnə mó n kwā né. Zhonata yà n ná n mà Shilisəti lyi bí shədəéésé n lwé tǝ ɲdā n búlá wè ré zhinnə mó pú n kùr n ná n gwi bi n báase. ¹⁴Nmyé ɲdā n búlá wè ré zhinnə mó gu bə nunə shí-elye, jàa y nánshəshéné y wé. Rəmyé yal n twəh náyéé ré.¹⁵Ywé nánfǝl zɔ Shilisəti lyi bí byèbè bə y'a mē zulá jàa y wé ɲdā lyi bí byèbè bə y'a wə gɔ sō mó e súlǝ lyi bí púlápúlá. Wu-zǝé nánfǝl zɔ bə yilnə bə ɲdā wə-còrna kùkùl ré mye. Ce y zhǝzhǝ sə rəmyé ce ywé nánfǝl zə lyi bí gako.¹⁶Səyuuli yilnə bə, bə y'a ɲwéné Jəbəya né Bəzhame tənà y w mó, púrí Shilisəti lyi bí n'è dūr bə zǝ cə-yala gako.¹⁷Səyuuli pə nyǝ lyi bí byèbè bə y'a ɲwéné ɲdā mɔ mó ne n wó: «À n'a lwəl ába, byē-nə yilə né á nyǝ wó mǝ n shər n tənə né ná wé.» Bə byè yilə né, bə púrí Zhonata ɲdā n búlá wè ré zhinnə mó y'a tənə né yé.¹⁸Səyuuli zǝ n wó Ayəya ne: «Ce bə kwé Yi kùlkó w bə bwəlse.» Dē ré rəmyé mó yú wə, Yi kùlkó w y'a ɲwéné Esərayel lyi byá bə zulá jàa y wa. ¹⁹E ja dǝ zhuzhuru mú y'a j'a n'è súlǝ Shilisəti lyi bí zulá jàa y wé, Səyuuli gə yà n tú n ná n zòm ɲdā vwǝ-zwəlnə mó yi ní. Rəmyé yó, Səyuuli wəl vwǝ-zwəlnə mó ne: «J'a yē èta. Bək'a pyà n la n sú Cinu wu yé.»²⁰Səyuuli byè dwí rí lyi bí byèbè gako bə y'a ɲwéné ɲdā mɔ mó n cí dwā yó, bə zǝ bə lyē bə vò búlá né jàa wa. Bə yí bə púrí Shilisəti lyi bí y'a fwərh bə búlá shimi ní, bə yáyélé bə k'a n'è bwí dwā zhuzhuru nánfǝl cəcəl wə. ²¹Ebərəbá byèbè bə y'a jènə bə n'è sē Shilisəti lyi bí ni bə zǝ bə y'a kəkélé be bə zulá jàa y w mó mye kwé bə nyǝ bə ce Esərayel lyi byá bə ɲdā Səyuuli e súlǝ Zhonata kwā né. ²²Esərayel lyi byá bə byèbè gako bə y'a shèè Efərayim pyār ré w mó gə nyèè bə Shilisəti lyi bí y'a n'è dūr mú, bəmye du bə pyè bə nəkúlá yó bə n'è bwí ɲdā be. ²³Dē ré rəmyé mó yú wə, Cinu ce Esərayel lyi byá bə jí bele. Sə bə bú búlá né bə m'e lyē Bete-Aven. ²⁴Esərayel lyi byá bə y'a nwenè dǝdǝ dē ré rəmyé mó yú wə, bə Səyuuli yà n dūl n pə dwí rí ni n wó: «Lwele m'a yí lò mó mǝbó gako n mà n jí kùjú ɲdā dǝdéné yi gwé yə yí, ɲdā à gwé yə à jim cí à zwə bə yó w a zhé mó.» Rəmyé ce dwí rí lò mǝdù ga mye yə kùjú n nyú w ce yé. ²⁵Lyi bí gako y'a zù tú w wə. Sə bə púrí tūr rə ló tǝ ce y yó. ²⁶Bə gə zù tú w wé yi ní, bə púrí tūr rí, rə n'è dūr tǝ. Sə ɲdā rəmyé ga, lòlò yə rə n nyú w ce yé, bə dūli y ywé y'a zhe lyi bí.²⁷Sə Zhonata yà n yə nyèè bə n da yà n dūl n pə dwí rí ni yé. Rəmyé ce, n cèlè dǝ-dòlò w ɔ y'a wə n jǝ w mó, n mórɔh ɔ yə-pèlè y tūr rí wé, n kwé n ce n nyú wə: n yé y j'a bwèlè. ²⁸Lò mǝdù zhǝ lyi bí wé n wó: «N da dūl n pə lyi bí ni n wó: «Lwele m'a yí lò mó mǝbó gako n la kùjú jú zà mó.» E ja dwí rí lyi bí y'a j'a lyèè kókó.»²⁹Zhonata wó: «À da vwé lwele n pə tənà y n. Nyǝ à yé y gə bwèlè né, tūr rí nǝmpólè y à lólá mó yilə. ³⁰Dwí rí lyi bí gə y'a jú kən dèbè bə nɔ bə zwə bə sō zà mó, bə y'a t'á la Shilisəti lyi bí ɲwònò kən dwini èta?»³¹Dē ré rəmyé mó yú wə, bə ɲwéné Shilisəti lyi bí, kən zhǝ Myəkəmaase e m'e yí Ayalǝ. Sə bə gə y'a lyèè kókó mó ce, ³²bə y'a n'è jènə dwā wè ré bə y'a zwé búlá né wé mó yó. Bə zə və-ywàálé ɲdā nē ɲdā nǝ-bwəlse, bə zwəl kùr yó gāa mó bə súlǝ bə zhǝ rə jal mó yó bə dǝ rə nǝmá bə.³³Bə cí rə nyǝ Səyuuli ni bə wó: «Dwí rí lyi bí n'è gwar Cinu. Bə zhǝ jal mó yó bə m'è dòm nǝmá bə!» Səyuuli wó: «Á wó myinù ciná! Byíbyíli-nə nákul-fǝlǝ lǝsǝ-lǝsǝ á m'á bə à səta!»³⁴N súlǝ n wó: «Làa-na dǝ dwí rí lyi bí wé á wə be: Lò gako zə n nǝ w ráa n pyirhə y n mə n bə à sō. Á m'á gu ri, á dǝ tǝ nyònò, èta, á t'á la re dóm jal nyǝ ni á m'á gwar Cinu yé.» Cəcǝ y èmyé mó, dwí rí púlápúlá lò gako zə nǝ w ɔ y'a wə n sō mó n bà, bə zǝ bə gu w jàa y èmyé mó wa. ³⁵Wó èta Səyuuli wèrhé né n mə n lù vwǝ-júlú n pə Cinu ni: ɔmyé ɔ yal vwǝ-júlú náyóó n lù n pə Cinu ni. ³⁶Səyuuli wó: «Bà-na ná tó cəcǝ ne ná sǝ tǝ ná jì Shilisəti lyi bí: ná m'á bubu bə wè ré kən b'e yí ce y lá, ná t'á la bə mǝdù ga ne yǝ n lú yé.» Lyi bí wó Səyuuli ni: «Wèrhé tēbè gako rə wó n búlá mó.» Vwǝ-zwəlnə mó wó: «Bà-na ná pyà ná sú Yi wu nyònò cici.» ³⁷Səyuuli bwərh Yi n wó: «À mǝ s'a sǝ à jì Shilisəti lyi bí? N m'á ce be Esərayel lyi byá bə jǝ wa?» Sə dē ré rəmyé mó yú wə, Yi yə mǝ lyár yé. ³⁸Səyuuli wó: «bwəlse-nə nyònò, ámyé byèbè gako á wó dwí rí yó-cinà bə

mó, pyä-na á nyí dóó w kòbó ò twí zà mó gá wó kòn ná-dwí yilə. ³⁹Ndá Cinu mú mǎbó n wó nányi mú, Esərayel zwennə mó, má è gə wó à byí Zhənatā n dó mye, nyí n mǎ ndá cu.» Dwí rí púlápúlá wé, lò mǎdù ga mye yə mo lyár yé. ⁴⁰Səyuuli zè n wó lyi bí gako ne: «Ámye zhí-nə á dúdú, àmye ndá à byí Zhənatā mye m'ǎ zhí ná dúdú.» Dwí rí wó Səyuuli ni: «Wèrhé tēbé rə mǎ ndá mó mó.» ⁴¹Səyuuli zè n zòm ndá Cinu n wó: «Esərayel Yi, tó tántéé y denne n ce ná lwar zhən ré pár pámparēē!» Sə tántéé y zə Zhənatā ndá Səyuuli. Yò w k'ò yə dwí rí lyi bí yó w jòm yé. ⁴²Səyuuli pə nyí n wó: «Tá-na tántéé àmye ndá à byí Zhənatā yilə.» Sə tántéé y zə Zhənatā. ⁴³Rəmyé yó, Səyuuli zè n wó Zhənatā ne: «Cí ni kòn ré tēbé n wèrhé mó.» Zhənatā zè n cí mu n wó: «Zhənà, à zə dā-dǎlò w ò y'a wə à jǎ w mó yá-pələ y a m'a lálá tūr. Nyín ni, má wó cu mye à shéné.» ⁴⁴Səyuuli wó: «Zhənatā, n gə yə cì, sə Yi pē còrhò-tum mǎbó mǎ bə dō zhe!» ⁴⁵Dwí rí lyi bí wó Səyuuli ni: «Zhənatā mó mǎbó n ce Esərayel lyi byá bé jí bele èta mó mǎ n cì? Yi bə k'a shéné yé! Ndá Cinu mú mǎbó n wó nányi mú, n ywə èdù mye cici t'á la n yó w shú e tu tē yé, bə kòn tēbé n wèrhé zà mó tó ndá Yi sēē.» Wó èta, dwí rí lyi bí zwē Zhənatā né bə m'è yə mǎ gwi yé. ⁴⁶Sə Səyuuli kwē n yē Shilisəti lyi bí jǔ mú ni, bəmye kwē bə vò bə tənà y wa. ⁴⁷Səyuuli gə tú n jǐrh Esərayel pyǎ yi ní, n bú ndá n zwə bé byèbé bə y'a kókélé mǎ mó gako: Məwaabe lyi bí, Amǎ byá bé, Edəm lyi bí, Səba pyá bé ndá Shilisəti lyi bí. N yà n nǎ n twí lwele, n gə yà n nǎ n zhəl mǎgǎ gako. ⁴⁸N byili n bele ré n gə ɲwēné Amaleeke lyi bí yi ní. Amaleeke lyi bí y'a n'è vwārɲ bə wē ré. N tó rə denne n zwē Esərayel lyi byá bé bə jǎ wa. ⁴⁹Səyuuli byá bé y'a wó Zhənatā, Yəshevi ndá Mələcə-Shəwa. N bəkwá bé bəlye y nánce y y'a yíl Myəraabe, nyé mó zè n yà n yíl Myəkal. ⁵⁰N ké mó yà n yíl Ayəncəwam, Ayəmaase bə kó mó. N shədéésé yó-cəbal mó yà n yíl Abəneere, Neere byí, Səyuuli da mó da-byí mú. ⁵¹Səyuuli da mó yà n yíl Ciishi, Neere zè n wó Abəneere da. N yà n wó Abyəyél byí. ⁵²Səyuuli nyū mú púlápúlá yi ní, n já n búl n búl nyèbé nà cè. Wó rəmyé è ce, n gə nɔ lò n wó wu-jǎ cəbal ráá kàndə, n yà n nǎ n zal dɔbre ndá rə-ná-cí.

Chapter 15

¹Dē ràdù Saməwəə wəl Səyuuli ni: «Wó àmyé Cinu twí a b'a cír mú m̀̀nì n̄ yà n̄ dwí Esərayel lyi byá bé pyǝ. Rəmyé ce, cili n̄ cəl ré èlāsé, cili n̄ zòmà né. ²Nyí lū gako Cinu mú nyí rí: «À m'a bwərh Amaleeke lyi bí kən ré tèbé bà wèrhé Esərayel lyi byá bé ne, bà gá càr bà yé ne sómá yó bà gá shər Ezhìbtì ní yì ní mú shò kwā né. ³Rəmyé ce, zhəl èlāsé n̄ vò n̄ bú ñdà Amaleeke lyi bí. Á mǝ sə á cò kən dèbé rà wó bà kən mó lyəm lyəm Yi yilə. Ñ bàk'á dūr bà nònò yé. Ñ m'á gu bala bé ñdà kana bé, bàsóná bé ñdà byi-shəmsé, nē ñdà pyiisí, yómdé ñdà bānesé.» ⁴Rəmyé yó, Səyuuli byè dwí rí lyi bí n̄ cí dwā yó, n̄ byélé be Təlem né. Sə bà y'á wó shədéése m̀̀òrhé zwǎ-èlye sà n'è zhəl té búlá bú yì ní mú, e súlí Zhəda nunə m̀̀òrhé shíyá. ⁵Səyuuli gá zhəl n̄ bwəlse Amaleeke lyi bí cə w ne yì ní, n̄ ce n̄ lyi bí vò bà pú té n̄-gòlò w wé. ⁶N zē n̄ wó Kəni byá bé ne: «Shər-nə Amaleeke lyi bí wé á vò kwā né á yé be, è gá dà rəmyé à m'a súlí a ce á jé té, e jà á wèrhé wu-bònò ñdà Esərayel lyi byá bé bà gá y'á tú bà shər Ezhìbtì ní yì ní mú.» Sə Kəni byá bé du Amaleeke lyi bí wé bà yé be. ⁷Səyuuli zē n̄ bú ñdà Amaleeke lyi bí, kən zhì Avəla e m'e yì n̄ gá tú n̄ ná n̄ zwì Shuuri, ò wó Ezhìbtì yé y w mó. ⁸N zə Amaleeke pyǝ Agaage nányi, n̄ zē n̄ gu n̄ lyi bí gako lyəm lyəm ñdà búlá shù Cinu yilə. ⁹Sə Səyuuli ñdà dwí rí lyi bí càr Agaage e súlí vwāmá nyèbé nà y'á càn du nà dwā bé mó, vǝ-yòlò w ñdà vwāmá nánfwàalé ñdà wu yírhá n̄lye vwāmá né wé, ñdà pyi-bwǎlsé ñdà wé ré tèbé gako rà y'á càn mó bà cí kwā né, bà yə shənə bà la cò re lyəm lyəm Cinu yil yé. Sə è wó kən ré tèbé gako rà y'á bà càn mó rà y'á súlí rà dà kò-twə mó bà cò lyəm lyəm Cinu yilə. ¹⁰Rəmyé yó, Cinu zòm ñdà Saməwəə n̄ wó: ¹¹«À wu zhili à gá ce Səyuuli jìrh pyǝ yilə, bà n̄ pyìrhí n̄ kwā n̄ mə n̄ zǎ ne e súlí mye n̄ tá n̄ wèrhé kən ré tèbé à n'á byili mu mú yé.» Saməwəə gá nyèè rəmyé mó, n̄ wu kwē n̄ wé, n̄ já n̄ búbwéé n̄ ce Cinu ni cəcē y nāmpúm. ¹²Saməwəə já n̄ zē nəkəkólé shāā shāā n̄ la n̄ vò n̄ nə Səyuuli. Sə bà tú bà wó Saməwəə ne: «Səyuuli zhəl Karəməl n̄ la n̄ vò n̄ lū ku ò n'ò lyìrh bele ré n̄ jú n̄ zwà bé yó w mó yò gǎa; sə n̄ zhì gǎa n̄ kwē n̄ lyē n̄ vò n̄ yì Jəlagal.» ¹³N̄ gá yú Səyuuli sō, Səyuuli wó mɔ: «Cinu mà n̄ cí bwəl n̄ yó! À wèrhé kən ré tèbé gako Cinu wəl mó.» ¹⁴Saməwəə zē n̄ bwərh mo n̄ wó: «Bəkón pyiisí ñdà nē cilá à nə nyé èta mó?» ¹⁵Səyuuli lyár mɔ n̄ wó: «Dwí rí lyi bí yə pyiisí shəbé ñdà nē né nyèbé nà càn du nà dwā bé mó gwi yé. Bà zo pyiisí səmyé ñdà nē né nəmyé mó bà shí Amaleeke lyi bí sō bà bà, bà la m'e zwəl vwí bà pə Cinu n̄ Yi rí ni. Ná gu nà dwā bé lyəm lyəm Cinu yilə.» ¹⁶Saməwəə wó Səyuuli ni: «J'á yé èta. À m'a byili mú kən ré tèbé Cinu wəl ne cəcē y kèbé mó.» Səyuuli wó mɔ: «Zǝm.» ¹⁷Saməwəə zē n̄ wó mɔ: «È dà ñmyé n̄ wó Esərayel kwǎlsé yó-cábal e jà n̄ yà n̄ ná n̄ bùl bà n̄ wó nāmpólé n̄ cici yírh w nà! Cinu cír mú n̄ jìrh Esərayel pyǝ. ¹⁸Cinu twí mú bà n̄ zhəl n̄ bú búlá n̄ zē n̄ pǝ nyí n̄ wó: «Zhəl n̄ vò n̄ gu Amaleeke lyi bí bà wó yə-bəlwàalé ciná mó lyəm lyəm Cinu yilə, bú ñdà be kən m'e yì bà jé té.» ¹⁹Byè yil n̄ yə Cinu nyí rí zwē? Byè yil n̄ dūr n̄ pwà wé ré búlá né kwā né n̄ zē n̄ wèrhé kən dèbé rà bà càn Cinu yírh wə?» ²⁰Səyuuli wó Saməwəə ne: «À zwē Cinu nyí rí. À zhəl Cinu gá yà n̄ twí ni mǎgǎ mó. À zo Amaleeke pyǝ Agaage, a m'a kwē a bà, a súlí a gu Amaleeke lyi bí cici mú lyəm lyəm Cinu yilə. ²¹Dwí rí lyi bí zé bà cír vǝ-yòlò w ñdà vwāmá nánfwàalé nyèbé nà càn du nà dwā bé mó, búlá né wé ré bà pwà bà y'á mǝ sə bà cò lyəm lyəm Cinu yil mú wé, bà la m'e zwəl vwí bà pə Cinu n̄ Yi rí ni, Jəlagal né.» ²²Rəmyé yó, Saməwəə zē n̄ wó: «Cinu só vwǎ nāmpúmá cēcē ñdà vwǎ né dwā bēñdà n̄ gá só nyí ni shònó e zwē n̄ zòmè ré ta?ǝ! Nyí ni shònó mó cǝ vwí rí,nyí zō mó cǝ pyi-byərh nwǎ. ²³Sə nyi-ni-cō mó wó lwelerə mǎ dwā ñdà jəpéré tútwǎ lwelə ré ta,e nyéé e twí è səpwà pùbùlò wó lwelerə wó ñdà kò-wǎrhna còrhó tútwǎ né lwelə ré ta. Ñ gá cē Cinu nyí ni zō mó ce, ñmye zhǝ mó, n̄ ká n̄ dà pyǝ yé.» ²⁴Səyuuli wó Saməwəə ne: «À dówá, à gar Cinu nyí rí a súlí à yə n̄ zòmà né zwē yé. À dūr dwí rí lyi bí ywé a zē a twí bəmyé pùbùlò. ²⁵Sə èlāsé, à n'á lwəl mó bà n̄ pē à dóó w sùbri; sə n̄ kwē n̄ bà n̄ tó ne m̀̀nì ga a vò a wùlì té Cinu yé né.» ²⁶Saməwəə wó Səyuuli ni: «À t'á la kǝ a b'a tó mó ná m'e vò yé, bà n̄ cē Cinu zòmè ré zō yò; Cinu mye zhǝ mó, n̄ zē n̄ ká n̄ dà Esərayel pyǝ yé.» ²⁷Saməwəə gá kwē n̄ pyìrhí n̄ la lyǝ yì ní, Səyuuli kwár n̄ kàməzù-fwèlè y vǝ ne, o zē o kǎr. ²⁸Saməwəə ká n̄ wó mɔ: «Cinu zwē Esərayel pyèlè ré n̄ jǝ w zà, sə n̄ pə re lò dō né, n̄ cǝ mó.» ²⁹N súlí n̄ wó: «Cinu mú m̀̀bò n̄ wó Esərayel Còrhó w mó tá n̄ gòm koma yé, e jà n̄ tá n̄ lyér n̄ zòmà né yé, bà n̄ dà numbyíni sə n̄ mə n̄ lyér n̄ zòmà né yé.» ³⁰Səyuuli ká n̄ wó: «À dówá. À n'á lwəl mó èlāsé bà n̄ zhē à yó dē à dwí rí nāncésé ñdà Esərayel lyi byá bé púlápúlá yírh wə. Kwē n̄ bà n̄ tó ne, a m'a vò a wùlì té Cinu n̄ Yi rí yé né.» ³¹Saməwəə zē n̄ kwē n̄ bà n̄ tó Səyuuli ni, sə Səyuuli zhəl n̄ wùlì té Cinu yé né. ³²Saməwəə wó: «Zə-na Amaleeke lyi bí pyǝ Agaage, á b'á pē.» Agaage bà n̄ yì n̄ sō ñdà wu-nyǝ. Ñ yà n̄ ná n̄ wəl n̄ cìn ni: «Zhən ga, cu mú ywé k'è bà ne zhe yé.» ³³Saməwəə wó Agaage ne: «Ñdà n̄ búlá shù w gá ce kana k'è t'á la bà byá n̄ né, èta kana bé wé mye, bà n̄ ná mó mye bàká n̄ nə n̄ byí mú yé!» Saməwəə zē n̄ gu Agaage Cinu yé né, Jəlagal né. ³⁴Rəmyé kwā, Saməwəə ká n̄ kwē n̄ vò Arama sə Səyuuli mye kwē n̄ vò n̄ cə w bà n'è byè bà Səyuuli Jəbəya né mó wa. ³⁵Saməwəə ká n̄ yə Səyuuli ne kən m'e yì n̄ cu. Saməwəə yà n̄ ná n̄ kúrh Səyuuli ni dēdē, e jà Cinu wu y'á zhili n̄ gá yà n̄ ce Səyuuli jìrh Esərayel pyǝ yilə.

Chapter 16

¹Cinu wəl Saməwəə ne: «N̄ mà n̄ já n̄ ɲwéné n̄ ná n̄ kúrh Səyuuli ni kən m'e yí dǒ, e já àmyé cìcì mú zhǒ mǒ, n̄ ká n̄ dà Esərayel pyǒ? Ce nwǎ n̄ nyu w wé o sú sá shǎr n̄ kwè Betəlayem sómá. À n'á twǐ mú Betəlayem lyi bal Zhese sǒ, b'á nǒ à pùbùlè pyǒ mǒ n̄ byǎ bé wé.»²Saməwəə bwərh mo n wǒ: «Etər à nə m'a wèrhé né a ɲwéné a yí gǎa mǒ? Səyuuli gə lwar re, n̄ mà n gu ni.» Cinu lyár mǒ n wǒ: «N̄ m'á zə nà-cel n̄ má vò, n̄ yí n̄ wǒ: «À tú à la vwǐ zwǎl a pə Cinu ni.»³N̄ m'á byè Zhese vwǐ rí jàa wa. Rəmyé yí ní, à cìcì mú m'a ce n̄ lwar kən ré tèbé n̄ mǎ sá wèrhé mǒ; n̄ m'á ló nwǎ lò mó mǒbǒ à la mó byilu mú yó n̄ má n̄ cǐr mu n̄ pē.»⁴Saməwəə wèrhé kən ré tèbé Cinu yà n̄ byili mu mú, n̄ lyè n̄ yí Betəlayem, cǒ w nāncésé bə sǎ jəl mo ñdǎ sà n'è kəkə. Sə bwərh mo sǎ wǒ: «N̄ twírí y wǒ nāncǎnǒ twírí?»⁵N̄ lyár se n wǒ: «ǾǾ. Wǒ vwǐ à tú à la zwǎl a pə Cinu ni. Tene-na á cìn Cinu yilə, sǎ á b'á tó ne á vò vwǐ rí jàa wa.» N̄ tene Zhese ñdǎ n̄ byǎ bé Cinu yilə, n̄ zè n̄ byè be vwǐ rí jàa y wa.⁶Bə gá yúwǒ, Saməwəə nə Eləyaabe n̄ zè n wǒ n̄ cìn ni: «Nyǐ mǒbǒ Cinu Yi cǐr mó zhàn ga n̄ wǒ n̄ yé né.»⁷Sə Cinu wəl Saməwəə ne: «Bək'á nyǐ n̄ gǎ wǒ né ma mó ráá n̄ dwèlè ré yé. Nyǐ à yə mo cǐr yé. È dà kən ré tèbé numbyíná bé yírhá nə mó yò yé. Numbyíná bé n'è nyǐ kən ré tèbé yírhá nə pwè ne mó dúdú, Cinu zè n̄ ná n̄ nyǐ wu wǒ.»⁸Zhese byè Abyənadaabe n̄ ce n bə Saməwəə yé né, sǎ Saməwəə wəl mo: «È dà mǒbǒ mye yé, Cinu yə mo cǐr yé.»⁹Zhese ce Shamma bà, sǎ Saməwəə wəl mo: «È dà mǒbǒ mye yé, Cinu yə mo cǐr yé.»¹⁰Zhese ce n̄ byǎ bé bwǎlpyè y ga bə Saməwəə yé né, sǎ Saməwəə wəl Zhese ne: «Cinu yə bəmyé mǎdù ga cǐr yé.»¹¹Saməwəə zè n bwərh Zhese n wǒ: «N̄ bala-byǎ bé ga wǒ nyǒnǒ?» Zhese lyár n wǒ: «È gwě dǎl bə ga nyé mǒ: n̄ gwě zə vwámá né n̄ má n̄ wǒ gǒ sǒ.» Saməwəə zè n wǒ Zhese ne: «Twǐ bə vò bə zə mǒ bə m'e bà. N̄ gə yə twǐ ná t'á la kùjú jú yé.»¹²Zhese ce bə vò bə zə mǒ n bà. N̄ yà n̄ wǒ lyi-pwè, n̄ já n̄ wǒ ébǒ, n̄ gə nǒ mǒ mye n̄ já n̄ só. Rəmyé yó, Cinu wǒ Saməwəə ne: «Zè dǛ, cǐr mu, b'è wǒ n̄myé.»¹³Saməwəə kwè nwǎ y nyu w wé n̄ ló Dəvyidi yó n̄ zhèmmá bé cǎcəl wə, n̄ mǎ n̄ cǐr mu. Kən zhì dǛ ré rəmyé yù wə, Cinu Eshirhə y j'a só Dəvyidi yó wə, e zù mu. Rəmyé kwǎ né, Saməwəə ká n̄ kwè n kwè sómá n vò Arama.¹⁴Cinu Eshirhə y y'á shǎr e yě Səyuuli ni, sǎ nəcílí námməlwèlé è y'á shí Cinu sǒ y'á tú è n'è nwènè mǒ.¹⁵Dē rǎdù, Səyuuli tuntunnə bé wəl mo: «Nyǐ nəcílí námməlwèlé è shí Yi sǒ tú è n'è nwènè mǒ.¹⁶Ná n'è lwəl bà ná yó-cǎbal mó pə nǎba nyǐ. N̄ tuntunnə bé ɲwéné n̄ yilə. Pə nyǐ bə pyà lò mó mǒbǒ n̄ yě bǒrǒ dú n bà; èta, nəcílí námməlwèlé y è n'è shí Yi sǒ mó gə tú è n'è lyèè mǒ, n̄ mà n̄ dú wə, sǎ n̄ m'á nə n̄ cìn rəmyé yí ní.»¹⁷Səyuuli zè n wǒ n̄ tuntunnə bé ne: «Pyǎ-na dà-bal nántwǎ á b'á pē.»¹⁸Kèlé y tuntunnə bé mǎdù zè n wǒ: «Nyǐ à gaga mó j'a nə Betəlayem lyi bal Zhese byǐ mǎdù. N̄ yě bǒrǒ dú náàcènè, n̄ wǒ bal, n̄ wǒ búl kǎndǒ, n̄ wǒ lárma cǎbal, n̄ wǒ ébǒ. E súlí mye, Cinu ɲwéné ñdǎ mǒ.»¹⁹Rəmyé yó, Səyuuli twǐ lyi Zhese sǒ bə vò bə wǒ mǒ: «Ce n̄ byǐ Dəvyidi, mǒbǒ n̄ ná n̄ cǎr n̄ vwámá né mǒ, b'á sǒ.»²⁰Zhese zə bəna, n̄ zè n kwè búrú ñdǎ nà-bǒlǎ ñdǎ dǎvè è wé, n̄ súlí bǒ-bwèlé n̄ cǐ bəna y yó, n̄ zè n twǐ n̄ byǐ Dəvyidi bə n̄ zhəl n vò n pə Səyuuli ni.²¹Dəvyidi gǎ yú Səyuuli sǒ, n̄ já n̄ jǐrh n̄ tuntunnə. Səyuuli swéné mo dǛdǛ n̄ ce n̄ jǐrh n̄ búl wè ré zhinnə.²²Səyuuli twǐ bə vò bə wǒ Zhese ne: «À n'á lwəl mó bə n̄ yě Dəvyidi ni n̄ mē à sǒ n̄ twǐ n̄ pē, nyǐ n̄ sú à yírh.»²³Èta, nəcílí námməlwèlé y è n'è shí Yi sǒ mó gə tú è n'è nwènè Səyuuli, Dəvyidi yà n kwè bǒrǒ w n̄ ná n̄ dwǐ, rəmyé yó Səyuuli ya n tu shéé, kən súlí mye, nəcílí námməlwèlé y y'á n'è shǎr è yě mo.

Chapter 17

¹Dē rādū, Shilisəti lɪ bɪ byē bə shədéésé bə cí dwā yó bə la m'e vò bə bú búlá. Bə bə bə jəl dwā Soko né, Zhəda tənà y wa, bə zē bə zul Efeese-Dəmmim ní, Soko ndá Azəka bwəl mó wə,²Səyuuli ndá Esərayel lɪ byā bə mye bə bə jəl dwā bə zul Tərabēte y vɔlɔ w wé, bə zē bə tene bə zhɪ Shilisəti lɪ bɪ yé y wə, bə la bú ndá bə. ³Shilisəti lɪ bɪ y'á zhɪ pyɔ yó vɔlɔ w epákè, Esərayel lɪ byā bə mye zhɪ pyɔ yó vɔlɔ w epá y dō mó, vɔlɔ w zē ò wə bə cəcəl wə. Kəndɔ òdù shɪ Shilisəti lɪ bɪ zúlá jàà y w o du. Ò y'á yɪl Gəlayate, Gaate lɪ bal. Ò dwèlè ré y'á wɔ jə-tórhó yɪrhá nyəldù ndá jè-wàn rādù. ⁵Ò y'á pú kàmmɔ yə-pú o súlí o zù kàmmɔ kàməzwí ndá è pwəərhè. Kàməzwí y dùmí rí y'á wɔ cəəle shá-shəldù. ⁶Ò y'á zù ò nə-gwésé ndá wè rə zùrhì ndá kàmmɔ, o súlí o lyé kàmmɔ swé. ⁷Ò swé ré dɔ w y'á kwər ndə sɔrá dɔ ta, rə byí y dùmí rí y'á du cəəle tálpyè. Lò yà n ɲwéné ò yé né n ná n zhɪ ò nəkò wə. ⁸O yí o zhɪ Esərayel lɪ byā bə shədéésé yé né, o byé o ce be ò zhe: «Á gə du á tene á zhɪ á la bú mú zhe kùrə? È dā àmyé à wɔ Shilisəti lɪ bal mó nà, sə àmyé dā Səyuuli yómá bə nà? Cír-nə lò mādù á wé n sɔ n bə n bú ndá ne! ⁹N gə ɲwéné n bú ndá ne n zē n gu nɪ, ná m'á jɪrh á yómá. Sə àmye gə ɲwéné mɔ a zē a gu mu, àmye m'á jɪrh ná yómá á twí á pə nába.» ¹⁰Shilisəti lɪ bal mó súlí n wɔ: «Á n'á gòm Esərayel lɪ byā bə shədéésé zà. Ce-nə lò bə ná la bú ndá dwā!» ¹¹Səyuuli ndá Esərayel lɪ byā bə gakó gə nyè Shilisəti lɪ bal mó zòmà né nəmyé mó, bə wun j'a zhɪlɪ, ywē nánfɔlɔ zē rə zhe be. ¹²Dəvyidi yà n wɔ Efəraate lɪ bal Zhese, Betəlayem né mó, Zhəda tənà y w mó byí. Zhese yà n zhe byā lyele. Səyuuli yí ní, bal mó nmyé mó yà n wɔ nánce, lɪ bɪ mye y'á n'è nyàm mɔ. ¹³Zhese bala-byā bə nánce bə̀tɔ y y'á tó Səyuuli nɪ bə vò búlá né jàà y wa: náýəá mó yà n yɪl Eləyaabe, bəlye nyām mó yà n yɪl Abyənadaabe, bə̀tɔ nyām mó yà n yɪl Shamma. ¹⁴Dəvyidi yà n wɔ bə gakó nyé mó; n zhəmmá bə̀tɔ y y'á tó Səyuuli nɪ bə vò búlá né jàà wa. ¹⁵Dəvyidi yà n ná n zhəl Səyuuli sɔ n ká n kwè n twí n kál n da vwámá né Betəlayem né. ¹⁶Nəkəkólé ndá dādéné gakó, Shilisəti lɪ bal mó yà n ná n twí n zhɪ Esərayel lɪ byā bə yé y wə. N wèrhé èta dwā shə-əna púlápúlá. ¹⁷Dē rādù, Zhese wɔ n byí Dəvyidi nɪ: «Á n'á lwəl mó bə n zē n kwè bə̀lé y bə kèlè mó ndá búúrí shí y tēbè, n dūr n vò n pə n zhəmmá bə̀tɔ wə zúlá jàà y w mó ne. ¹⁸Sə súlí n zə yil mó mə zɔ mə kù mó ywé shí y nyèbè n vò n pə shədéésé mɔrhò yó-cəbal mó ne. N m'á súlí n bwərh n zhəmmá bə̀tɔ jàn bwərhá, sə zə kɔn ré tēbè rə m'a byili bə̀tɔ jə mó n má n kwè n bə. ¹⁹Bə ɲwéné ndá Səyuuli e súlí Esərayel lɪ byā bə gakó Tərabēte y vɔlɔ w w bə n'è bwí ndá Shilisəti lɪ bɪ.» ²⁰Dəvyidi zē nəkəkólé shāā shāā, n yē vwámá né ne ndá vwā-ənɔn mādù n kwè n zhɪ rí n shár n vò zúlá jàà y wa, ndə Zhese gə yà n pɔ mɔ nyí ní. N yú ndá Esərayel lɪ byā bə n'è dwi bə la tɔnɔ bə zhɪ búlá né bú yilə. Bə súlí bə y'á n'è mə bə búlá jàà w zhəl búbwéé yá. ²¹Esərayel lɪ byā bə ndá Shilisəti lɪ bɪ y'á tene bə zhɪ bə yésé zā dwā búlá né bú yilə. ²²Dəvyidi yē n zhɪ rí n yà n zúl mó ne n ce wè ré yilnə mó jɔ wa, n zē n dūr n lyé n vò búlá né jàà wa, n vò n bwərh n zhəmmá bə̀tɔ jàn bwərhá. ²³N gə tú n ná n zòm ndá bə yí ní, n nɔ Shilisəti lɪ bɪ kəndɔ wá, Gaate lɪ bal mó bə n'è byē bə Gəlayate mó n shɪ Shilisəti lɪ bɪ wé n ná n dwi. Gəlayate kə n cərh nyi-pyē zòmà né nyèbè n ná n zòm dē gakó mó cici ní, sə Dəvyidi nyèè ne. ²⁴Esərayel lɪ byā bə gə nɔ bal mó nmyé mó, ywē nánfɔlɔ zə bə gakó, bə dūr bə vò bə zhɪ pyépyé. ²⁵Bə y'á n'è wəlò: «Á nɔ bal mó mɔbɔ n bən èta mó? Wɔ Esərayel lɪ byā bə n bən góm. Lò mɔbɔ n ɲwéné n gu mu, pyɔ mó mə n pɔ nəcəndə nánzhəzhɔ. N mə n súlí n pɔ n bə̀kó mó n yə n kē, n zē n ce rə-ná-cí kèlè y lɪ bɪ k'è t'á la myəl-kwāndə pɔ kádò yé.» ²⁶Dəvyidi bwərh lɪ bɪ byèbè bə y'á zhɪ n nyí nɪ mó n wɔ: «Bə̀kɔn bə m'a wèrhé lò mó mɔbɔ n mə n gu Shilisəti lɪ bal mó mɔbɔ n jà n súlí n pər Esərayel lɪ byā bə cizhɪl ré mó ne? Shilisəti lɪ bal mó mɔbɔ n yə gòm mó gaga mó wɔ mɔ n mó n gòm Yi nányi rí shədéésé?» ²⁷Lɪ bɪ k'a cí Dəvyidi mye ne kɔn ré tēbè bə bwəl rə nyí lò mó mɔbɔ n mə n gu mu mó nɪ bə m'e lyár mɔ bə wɔ: «Nyí kɔn ré tēbè bə m'á wèrhé lò mó mɔbɔ n mə n gu mu mó yilə.» ²⁸Dəvyidi zhəmbal mó nánce y Eləyaabe nyèè Dəvyidi gə ná n zòm ndá lɪ bɪ ní. N lyim j'a zē rə n'è yí mu dēdē n zē n wɔ Dəvyidi nɪ: «Byé yil n tú nyòndɔ? Mɔ ne n yē n vwámá mangelé y ne epòlò w w n pa? Àmyé yē bə n tá n cí n cin tē yé, à yē n búlà namməlwəlsé mye yò: wɔ búlá né dúdú nyū yil n tú nyòndɔ.» ²⁹Dəvyidi wɔ: «Sə è nə wɔ lwele tē à wèrhé? È dā à gə bwərh mó dúdú mó nà.» ³⁰Rəmyé kwā né, n pyirhí n kwā n mə n zā n zhəmbal mó n zē n zòm n ce lò dō ne, n bwərh mɔ bwərhá y èmyé èdù yá, sə bə lyár mɔ ndə náýéé ré ta. ³¹E jà bə y'á nyèè Dəvyidi zòmà né, bə zē bə kwè ne bə vò bə cí Səyuuli nɪ. Səyuuli ce bə byè mɔ bə pɔ. ³²Dəvyidi wɔ Səyuuli nɪ: «Lò mādù ga wu bə̀k'a gə Shilisəti lɪ bɪ bal mó mɔbɔ yil yé. N tuntunnə mó mə n vò n bú ndá mɔ.» ³³Səyuuli zē n wɔ Dəvyidi nɪ: «N wār n la n vò n bú ndá Shilisəti lɪ bɪ bal mó mɔbɔ yé: nmyé gwé wɔ bə̀sɔbwèlè, búlá bú shò kwā, e jà nmyé wɔ búlá búlnə n bə̀sɔné yí ní ga.» ³⁴Sə Dəvyidi wəl Səyuuli nɪ: «N tuntunnə mó kál n da vwámá né. Bɔrɔ ráá cílá-kúlú gə tú ò zə vwām mādù mə dwā bə wé, ³⁵à y'á n'á jì wə, à mə wa, a zē a zwé vwām mó ò nyú wə. Sə rəmyé yí ní, ò gə y'á zē ò la bú ndá ne, à y'á n'á zal ò byā kùr w kur rí nɪ à mə w à gwi. ³⁶N tuntunnə mó gu bwaare ndá cílá-kúúlú. Shilisəti lɪ bɪ bal mó mɔbɔ n yə gòm mó mə n yə ndə òmyé òdù ta, n gə ná n gòm Yi nányi rí shədéésé mó yilə.» ³⁷Dəvyidi súlí n wɔ: «Cinu mó mɔbɔ n vwār ne bwaare ndá cílá-kúúlú nə-fóré wé mó, mə n vwār ne Shilisəti lɪ bɪ bal mó mɔbɔ jɔ wa.» Rəmyé yó, Səyuuli zē n wɔ Dəvyidi nɪ: «Zhəl, sə Cinu yə né ndá mó.» ³⁸Səyuuli kwè n səpwà búlá kàməzwísí n zù Dəvyidi nɪ, n pú mu kàmmɔ yə-pú n súlí n zù mu cə̀bɔ kàməzwí. ³⁹Dəvyidi súlí n lyé Səyuuli búlá shù w n gəndé yó, n zē n merhe n la zhəl ndá rə sə n yə ɲwéné yé,

bà ní yà ní gwě ní yà rəmyé mó cèrhè yé. N zè n wò Səyuuli ni: «À wà à la zhəl ñdá tèbè gako yé, bà à gwě yà e vò ñdá rə cèrhè yé.» Rəmyé yó, Dəvyidi ká n vùr ri n ló té. ⁴⁰N kwè ní dà-dòlò w n zə ní jò wa, n cìr nákulə nànu nànsəswáale nà-gòlò w wé n ce ní vwă-ənòna bòlā y wé, lòbò w wé, sə ní yà ní zhe kəlampá y ní jò w ní má ní la vò n bú ñdá Shilisəti lyi bal mó. ⁴¹Shilisəti lyi bal mó búl wé ré zhinnə mó yà ní wə ní yé né, ní cìcì zè ní ná ní zhəl námpólé námpólé ní má ní la Dəvyidi sətə. ⁴²Ŋ gó nɔ Dəvyidi, ní fulsi mu bà ní yà ní gwě wó bəsóbwélé; Dəvyidi yà ní wó lyi-pwé, ní yà ní súlí ní wó ébó. ⁴³Shilisəti lyi bal mó wò Dəvyidi ni: «À wó kùlí nà, ní má zə dà-dàalè ñ bàn bú ñdá ne?» N zè n zə ní yə né n mə n bwəl lwele n pɔ. ⁴⁴Ŋ súlí n wò mɔ: «Yí à nyí ní, à m'a pə ñ yala nāmá bé dɛ kúmsí ñdá gɔ-wé ré ne rə jí.» ⁴⁵Dəvyidi wò Shilisəti lyi bal mó ne: «Ŋmyé bàn ñ la bú ñdá ne ñdá búl shù, ñdá swé náakùlí ñdá swé nándəddòlò; sə àmyé bàn à la bú ñdá mó ñdá lū gako Cinu mú yil ré, Esərayel lyi byă bé shədéésé Yi rí ñ tūrh mú. ⁴⁶Zà cìcì, Cinu mà n ce mó à jò wa: À m'a gu mú a gò ñ yó wá. Zà cìcì, à m'a pə Shilisəti lyi shədéésé yala né dɛ kúmsi ñdá gɔ-wé ré ne. Lū w púlópúló m'a zè o lwar bà Yi ŋwéné Esərayel lyi byă bé yilə. ⁴⁷Sə lyi bí byèbé gako bà tú dwā yó mó mye m'a lwar bà è dà ñdá búl shù ráá swé denne Cinu ná ní tó né ní ce bà jí bele yé, bà m'a lwar bà wó Cinu Yi ní wó búl né cinnə mó, sə ní mà n ce ába ná jò wa.» ⁴⁸Sə Shilisəti lyi bal mó gə yà ní zè ní ná ní zhəl ní bàn Dəvyidi nyí ní, sə n mə n jəl mo yi ní, Dəvyidi yà lələ n du shədéésé cəcəl w n jəl mo. ⁴⁹Rəmyé yi ní, ní co jè ní lòbò w wa, n vùr nákulə òdù n ce ní kəlampá y wa, n mə n dul Shilisəti lyi bal mó, n zə ní cìl ré ne. Nákulə w j'a zù rə wé, Shilisəti lyi bal mó tu, ní yé y pú té. ⁵⁰Èta, Dəvyidi zə kəlampá ñdá nákulə n mə n jí bele Shilisəti lyi bal mó yó wə. Dəvyidi gu mu e jà búl shù y'à tè ní jò w yé. ⁵¹Dəvyidi dūr n yí n zhì Shilisəti lyi bal mó yó wə, n zə bal mó búl shù w n fwərh w ò pyá y wa, n súlí n gò ní yó wá. Shilisəti lyi bí gə púrí bà kàndə w cùwə, bà j'a ce ywəl né. ⁵²Rəmyé yó, Esərayel lyi byă bé ñdá Zhəda lyi bí mà bà búl bú búbwéé y bæ ce né, bà j'a zè bà pyé Shilisəti lyi bí kùr yó, bà jì bi bæ m'e yí vòlò w nyí ní ñdá Ekərɔ́ bwərsé ne. Shilisəti lyi bí byèbé bà cù mú, cùurí y'à pyé té sómá y yó, kən zhì Shərayim e m'e yí Gaate ñdá Ekərɔ́. ⁵³Esərayel lyi byă bé búl bà jì Shilisəti lyi bí ñdá bà wun gako, rəmyé kwā né, bà k'a kwé bà bà bubu bà zulá jàà yá. ⁵⁴Dəvyidi kwé Shilisəti lyi bal mó yó w n mə n bà Zhərazələm, n zè n kwé ní búl wé ré n cí ní səpwà kòrhó w wé. ⁵⁵Səyuuli gə já n nə Dəvyidi ní du ní la vò n bú ñdá Shilisəti lyi bal mó yi ní, ní yà ní bwərh ní shədéésé yó-cəbal Abənəere n wò: «Mɔ́ byí ñdá ébó-dəl mó mɔ́bó, Abənəere?» Sə Abənəere yà ní lyár mɔ́ n wɔ: «Pyɔ́, ñdá ñmyé mɔ́bó ñ wó nányi mú, à búl à yəl yé.» ⁵⁶Pyɔ́ mó yà ní wəl mo: «Ŋmyé cìcì bwərh ní nyí wó mɔ́ byí ñdá ébó-dəl mó mɔ́bó.» ⁵⁷Səyuuli gə já n nə Dəvyidi ní du ní la vò n bú ñdá Shilisəti lyi bal mó yi ní, ní yà ní bwərh ní shədéésé yó-cəbal Abənəere n wò: «Mɔ́ byí ñdá ébó-dəl mó mɔ́bó, Abənəere?» Sə Abənəere yà ní lyár mɔ́ n wɔ: «Pyɔ́, ñdá ñmyé mɔ́bó ñ wó nányi mú, à búl à yəl yé.» ⁵⁸Pyɔ́ mó yà ní wəl mo: «Ŋmyé cìcì bwərh ní nyí wó mɔ́ byí ñdá ébó-dəl mó mɔ́bó.»

Chapter 18

¹Dəvyidi gá já n zòm ndá Səyuuli n zhè kwā né, Səyuuli byí Zhənatā já n kwè Dəvyidi n cí n wé. Zhənatā swéné mo ndə n cíci ta. ²Dē ré rəmyé mó yù w cìci, Səyuuli càr Dəvyidi n mē n sō n yè mo yě n kwè n vò n da sō yé.³Zhənatā zè n zə dɔbre ndá Dəvyidi, bə n yà n sō mo ndə n cíci ta. ⁴N já n vùr n kàməzù-fwèlè y kèbè n yà n zù mú e súlí n búlú kàməzwísí ndá n búlú shù w ndá n twā y ndá n cǎ-tònd w ga n pə Dəvyidi ni.⁵Dəvyidi yà n ná n jí bele jaàsé shèbè gako Səyuuli yà n ná n twí mu sà wé búlú bú yil mú wə. Rəmyé ce, Səyuuli ce n jìrh n shədəéésé yó-cábal. Lyi bí gako, e súlí Səyuuli tùntùnnə bé cìci mú y'à sō mo.⁶Esərayel lyi byá bé gá kwè bə bàn jè Dəvyidi gá gu Shilisəti lyi bal mó kwā né, kana bé shí Esərayel ceme né gako wé bə du bə bə jəl pyǝ Səyuuli bə n'è núná bə m'è se gùlsi ndá shəsətərabá yé né, bə m'è mà wu-nyǝ búbwéése. ⁷Kana bé y'à n'è nún ndá wu-nyǝ bə kwè dwā nyí ni bə zhe: «Səyuuli gu nunə mǝrhè, Sə Dəvyidi gu nunə mǝrhè yàa.»⁸Sə rəmyé mó yù Səyuuli lyim ni dǝdǝ, rə ce n wu zhili. N zè n wò: «Bə n'è pə mǝrhè yàa Dəvyidi ni bə zè bə n'è pə mǝrhè sásáala àmyé ne. Wó pyèlè ré dúdú rə mùrì mu èlāsè!»⁹Kon zhi dē rəmyé yù w ga, Səyuuli yìrh j'a zù Dəvyidi.¹⁰E zè nəkəkólé yá, nəcílí námməlwèlè è shí Yi sō tú e sō Səyuuli yó e zè e zhe mo n ná n pəpá tǝ n sō jù wə. Dəvyidi yà n zè n ná n dwí n bǝr w ndə twéé twéé mó ta. Rəmyé yi ní ndá Səyuuli yà n zhe n swé ré n jǝ wa. ¹¹N dul swé ré Dəvyidi səta, n wò n cìn ni: «À m'a j'a zò Dəvyidi a dē byíli y ni!» Sə Dəvyidi yǝr n yě swé ré ne twər rəlyè ga. ¹²Səyuuli zè n ná n dūr Dəvyidi ywé, bə n lwar bə Cinu Yi yà n yě nmyé Səyuuli ni sə n yà n n̄wéné ndá Dəvyidi.¹³Rəmyé ce Səyuuli pə mǝ n̄wəno nunə mǝrhə yó wə, n mə n kəl mǝ n nyí ni n ce kwā né. Dəvyidi yà n wə n dwí rí yé né, n ná n zə re n zhəl búlú jàa w n ká n zə re n twí. ¹⁴N yà n ná n jí bele búlú né n yà n ná n bwí mó gako wé, e súlí mye Cinu Yi yà n n̄wéné ndá mǝ.¹⁵Sə Səyuuli gá tú n púrí Dəvyidi kon gako n'è zwé nyí dǝdǝ, n ywé y'à kwərhe è zhe mo. ¹⁶Sə Esərayel lyi byá bé púlápúlú ndá Zhəda lyi bí gako y'à sō Dəvyidi, b'è y'à wó nmyé n yà n wə lyi bí yé né bə m'è zhəl búlú né bú jàa wa, e súlí bə m'è kwè bə twí jè.¹⁷Dē rədu, Səyuuli wəl Dəvyidi ni: «Nyí Myəraabe, à bəko náncə yá. Wó nmyé à la mó pə n yè n kē. Nmyé wúrí n yə kəndo n twí n pē, sá bú Cinu Yi búlú né.» Səyuuli yà n wəl n cìn ni: «È bək'a yə àmyé à la mǝ gu yé, è yál Shilisəti lyi bí.»¹⁸Dəvyidi zè n lyár Səyuuli n wò: «Àmyé wó mǝ, à dwí rí ndá à da kèlè y lyi bí wó byé lyi Esərayel lyi byá bé kwálsé wé, sə àmyé m'a jìrh pyǝ mó cámbal?»¹⁹Sə yi rí tǝbè bə y'à mǝ sə bə pə Səyuuli bəko Myəraabe Dəvyidi ni n yə n kē mó gá yúwá, bə k'a kwè mo bə pə Məwəla lyi bal Adərayəə ne.²⁰E já Səyuuli bəko Myəkal ywála y'à zù Dəvyidi sə bə y'à cí rí Səyuuli ni, nmye yà n púrí bə wó kon dǝbè rə càn.²¹Səyuuli yà n ná n wəl n cìn ni: «À m'a pǝ Myəkal sə Myəkal mà n yə pǝmǝ n yilə; Shilisəti lyi bí m'a cí jè n yó.» Èta, Səyuuli wəl Dəvyidi ni twər rəlyè ga «Zà n m'a jìrh à cámbal.»²²Səyuuli zè n pə nyí rí tǝbè n tùntùnnə bé ne n wò: «Zhərh-nə ndá Dəvyidi n dúdú sə á wó mǝ: Pyǝ mó sō n yò e já n tùntùnnə bé gako sō mó. Rəmyé ce, shéné n jìrh pyǝ mó cámbal!»²³Səyuuli tùntùnnə bé zòm zòmà né nəmyé bə bwérhé Dəvyidi sō. Sə Dəvyidi lyár bə n wò: «Á n'a búl bə lò la pyǝ cámbal jìrh wó kon námpólé nà? Àmyé wó nəmǝ, à bə kùr mye zhe yé.»²⁴Səyuuli tùntùnnə bé zə Dəvyidi zòmà né bə vò bə cí mu bə wò: «Nyí Dəvyidi gá lyár né.»²⁵Səyuuli zè n wò bə: «Á m'a vò á zòm ndá Dəvyidi á wò: Pyǝ mó tá n dē zhùrì yé, sə wó Shilisəti lyi bí nunə zòm bele tǝndè n ná n dē mùnì n cí n jim n zwə bé yó.» Səyuuli yà n ná n pyà sə n tó rə denne n ce Dəvyidi tu Shilisəti lyi bí jǝ wa. ²⁶Səyuuli tùntùnnə bé k'a zə n zòmà né nəmyé mó bə vò bə cí Dəvyidi ni. Sə Dəvyidi nyí n púrí kon ré tǝbè bə y'à wəl mo bə n wèrhé mùnì n jìrh pyǝ mó cámbal mó y'à mǝ.²⁷Dəvyidi zə n lyi bí n mə n vò búlú jàa w ndá dwā né nyèbè pyǝ mó pə mó y'à gwé yə yí yé. N yí n gu Shilisəti lyi bí nunə zwǎ-àlyè. N zə bə bele tǝndè n mə n bə, bə gə re pyǝ mó yé né. Èta sə Dəvyidi mə n jìrh pyǝ mó cámbal. Rəmyé yó, Səyuuli pə mǝ n bəko Myəkal mùnì ga n yə n kē. Səyuuli nyí n púrí bə Cinu Yi yà n n̄wéné ndá Dəvyidi e súlí mye n bəko Myəkal yà n sō Dəvyidi. ²⁸Səyuuli nyí n púrí bə Cinu Yi yà n n̄wéné ndá Dəvyidi e súlí mye n bəko Myəkal yà n sō Dəvyidi. ²⁹Səyuuli y'à n ná n dūr Dəvyidi ywé, Dəvyidi já n yə n zù-bal n vò n mə n cí³⁰Sə yi rí rəmyé mó wé, Shilisəti lyi bí yó-cíná bé bú ndá Esərayel lyi byá bé. Sə bə gə du bə zhəl búlú bú gako, Dəvyidi yà n ná n jí bele du Səyuuli tùntùnnə bé gako, rəmyé ce n yil ré y'à du dǝdǝ.

Chapter 19

¹Dē rādù Səyuuli tú n zòm ndá n byí Zhonatã ndá n tuntunnə bé gakó bə́ n ná n yǎl n gu Dəvyidi. E já n byí Zhonatã yà n só Dəvyidi dēdē. ²Zhonatã zē n vò n jál Dəvyidi ni n wò: «À da Səyuuli ná n pyà n gu. Rəmyé ce, à n'a lwəl mó, sá dē n cinə, nə̀kəl nə̀kəkólé y sá pyà shòò jàà n shèè è wé. ³Àmyé m'a zē a du a vò a zhì à da nyí ni, ce y n la è wé shòò mó wə. À m'a zòm a ce nyí n kwā́ n sō, a m'a lwar kən gá wó né yò w shò kwā́ né sə rəmyé kwā́, à m'a b'a cí mú ri.» ⁴Zhonatã zòm Dəvyidi yil náàcənə Səyuuli sō, n wò: «Pyó bàká n wèrhé yà-bəlóló n gá mà n wèrhé lwele n tuntunnə Dəvyidi ni mú yil yé, bə́ n yə mó gwar yé, n pyà n cənə dēdē kən ré tēbé gakó n wèrhé mó wé. ⁵N yə n myəl ré ne gá yé. N gu Shilisəti lyi bal mó, Cinu tó rə denne n ce Esərayel púlópúló jí bele nánfóló. N yírhə nɔ re, n wu zə nyàn rə yilə. Byè yil n m'á tó lò móbó n bə́ dóó zhe jal mó denne n wèrhé yà-bəlóló n gá m'á gu Dəvyidi nánfò?» ⁶Səyuuli cili Zhonatã zòmà né n zē n dwí nyí n wò: «Ndə Cinu Yi nányi rí, bə́ t'á la Dəvyidi gu yé!» ⁷Rəmyé kwā́, Zhonatã byè Dəvyidi n cí mu zòmà né nəmyé mó gakó. N zē n zə mɔ n mə n vò Səyuuli sō, sə Dəvyidi zhíli n tum rí ndə shā́ ga mó ta. ⁸Búló né y'á k'e zē, sə Dəvyidi zhəl n bú ndə Shilisəti lyi bí, n ɲwéné bə zhən zhənə, sə bə dūr n yé né. ⁹Dē rādù, Cinu Yi ce nə̀cílí namməlwélé b'e zù Səyuuli wé ndə n yà n jē n sō jù w ndə swé ré n jṓ wə; rəmyé yi ní ndə Dəvyidi yà n ná n dwí n bə́rɔ́ wá. ¹⁰Səyuuli pyà sə n zə n swé ré n zò Dəvyidi n dē jí y byíli y ni sə Dəvyidi yūr n yē swé ré ne, rə lyē rə vò rə cii byíli y ni; Dəvyidi zə ywəl n já n dūr n lú cəcē y ɛmyé mó. ¹¹Cəcē y ɛmyé mó cici Səyuuli twí lyi Dəvyidi sō kélé wa, bə́ bə zhəl bə vò bə yili mu, sə ce y gə tú è lówá sə bə gu mu. Sə Dəvyidi kē Myəkal cí mu ri n wò: «N gə yə dūr cəcē y kēbé n zwē n myəl ré, nə̀kəl dē ré n m'á jirh cùu.» ¹²Myəkal ce Dəvyidi tó cə-zhḗ ré n só tḗ n dūr n lú. ¹³N zē n kwé yi rí bə́ y'á n'è cèrhé kélé w mó n cí Dəvyidi pal ré yó, n kwé bṓ-kur rə sō n cí rə yó w səta, n zē n zə gəmə-lyə́nɔ́ n mə n pyili ri. ¹⁴Rəmyé yó, Səyuuli twí lyi bə́ bə zhəl bə zə Dəvyidi bə m'e bə, sə Myəkal wəl be: «N bə́ jè yé.» ¹⁵Səyuuli ká n twí lyi bí bə́ bə zhəl bə vò bə nə mɔ. N súli n wò be: «Zhí-nə mo ndə n pal ré ga á b'á pē à la gu.» ¹⁶Lyi bí byèbé bə́ y'á twí mú gá kwḗ bə́ yí bə zù jù w yi ní, bə́ púrí wó yi rí dúdú rə y'á wə pal ré yó, bṓ-kur rí rə sō mó pyḗ rə yó w səta! ¹⁷Rəmyé yó, Səyuuli bwərh Myəkal n wò: «Byè yil n jə́jənə ne èta mó? N yḗ à zù-bal mó ne n dūr n lú!» Myəkal lyár Səyuuli n wò: «Wó nmyé́ n wəl ne: «Yḗ ne a vò è gə dà rəmyé, à m'a gu mú.» ¹⁸Dəvyidi yà n dūr n lú. N yí Saməwəə sō Arama né, n cí mu kən dēbé gakó Səyuuli wèrhé mɔ mó. Rəmyé kwā́ né nmyé́ ndə Saməwəə lyḗ bə vò bə jòm Nayɔ́ɔte né. ¹⁹Lyi bə́ bə wə́ Səyuuli ni: «Nyí Dəvyidi ɲwéné Nayɔ́ɔte né, Arama yala ne.» ²⁰Rəmyé yó, Səyuuli ká n twí lyi bə́ bə zhəl bə zə Dəvyidi bə m'e bə. Sə lyi bí bəmyé mó yú bə nə́ Yi nyi-zwennə́ bə́ bə́ y'á ɲwéné́ ndə́ dwā́ mó kùkùl ré bə́ n'è zòm bə́ nyi-zwennə́ zòmà né, sə Saməwəə yà n wə́ bə́ yé né. Yi Eshirhə́ y só lyi bí byèbé́ Səyuuli yà n twí mú yó bəmyé́ zḗ bə́ n'è wèrhé́ ndə́ Yi nyi-zwennə́ bə́ dwā́ bə́ ta. ²¹Bə́ vò bə́ cí ri Səyuuli ni; n zē n ká n twí lyi dwā́, bəmyé́ yí bə́ zḗ bə́ n'è pə́pá́ ndə́ Yi nyi-zwennə́ bə́ ta. Səyuuli ká n twí nunə́ kùrə́ nətɔ́ nyā́n ré, bəmyé́ yí bə́ zḗ bə́ n'è pə́pá́ ndə́ bə́ dwā́ bə́ ta. ²²Rəmyé yó, Səyuuli cici du n kwé Arama sómá, n yí nḗ góró́ w nánfóló w ɔ́ ɲwéné́ Seku ní mú, n bwərh n wò: «Yḗ Saməwəə́ ndə́ Dəvyidi ɲwéné?» Sə́ bə́ lyár mɔ bə́ wò: «Bə́ ɲwéné́ Nayɔ́ɔte né, Arama yala ne!» ²³N já n zhì gàà n zhír n vò Nayɔ́ɔte, Arama yala né mó. Sə́ Yi Eshirhə́ y só nmyé́ yó wə, n lyḗ n zhílí n sómá y ndə́ n ná n pə́pá́ n mə́ n yí Nayɔ́ɔte, Arama né. ²⁴Nmyé́ vùr n kàməzwísi, n zḗ n ná n pə́pá́ Saməwəə́ yé né. Rəmyé kwā́ né, n zhì zhì n tu tḗ nánlwḗ n mḗ gàà nə́nyéné y ndə́ cəcḗ y nampúm. Wó rəmyé́ è ce bə́ j'a n'è wələ́: «Səyuuli mye ɲwéné́ Yi nyi-zwennə́ bə́ wé ná?»

Chapter 20

¹Dəvyidi zhì Nəyɔɔtə né, Arama yala ne mó, n dūr n bə́ n nɔ́ n bə́wərh Zhɔnatā́ n zhe: «Bàkón à wèrhé, kǒ ò wó à dóó w wá, yà-bə̀lɔ́lɔ́ kǒ à m'a gwar n dá n mǎ́ n nɔ́ n pyà́ à myǎ́l vǔr?» ²Zhɔnatā́ lyár mɔ́ n wɔ́: «Yi bàk'a shéné yé! N tá n la cú yé. Cili, nyí à da tá n wèrhé kɔn dɔ́-byí ndá́ n yà re ne cí yé. È nɔ́ wó byé yil à da la n zè n shèè ne yò w kòbɔ́? Ò wà̀r ò m'a twí yé.» ³Dəvyidi súlì n bwəl n wɔ́: «N da yé bə́ n só ne. N wəl n cìn ni: Zhɔnatā́ bàká n lwar yò w mùnì ga n wu bàk'a zhìlì yé. Ndá Cinu mú mǔbɔ́ n wó nǎnyì mú, e súlì nmyé cìcì mú n wó nǎnyì mú, è dàl nǎmpólé s'a cì!» ⁴Zhɔnatā́ wɔ́ Dəvyidi ni: «À m'a wèrhé kɔn ré tèbé n nɔ́ n yǎ́l mǎ́ a pǎ́.» ⁵Dəvyidi wɔ́ Zhɔnatā́ ne: «Nyí càn-dùlì y címsí wó nəkɔla, à y'à mǎ́ s'a jòm pyǎ́ mǎ́ yala ne a m'a jí kùjú wá. Sə́ ndá rəmyé ga, yé ne a dūr a vò a shèè gɔ́ sǒ kɔn b'e yí dádéné, e yə́ twə́r rətò nyǎ́n ré.» ⁶Zhɔnatā́ wɔ́ Dəvyidi ni: «À m'a wèrhé kɔn ré tèbé n nɔ́ n yǎ́l mǎ́ a pǎ́.» ⁷Dəvyidi wɔ́ Zhɔnatā́ ne: «Nyí càn-dùlì y címsí wó nəkɔla, à y'à mǎ́ s'a jòm pyǎ́ mǎ́ yala ne a m'a jí kùjú wá. Sə́ ndá rəmyé ga, yé ne a dūr a vò a shèè gɔ́ sǒ kɔn b'e yí dádéné, e yə́ twə́r rətò nyǎ́n ré. Zə́ n tuntunnə́ mǎ́ ndá wu-bòndò, n gá zə́ Cinu yil ré n mǎ́ zə́ dɔ́bre ndá mǎ́ mǎ́ yilə. À gaga mǎ́ gá dó kɔn dɛ́ dɛ́ wé mye, sə́ n cìcì mú gu ni. Byé yil n nə́ m'a zə́ ne a bə́ n da mǎ́ yé né?» ⁹Zhɔnatā́ wɔ́ mɔ́: «Yi bàk'a shéné yé! À n'a bwəl mǎ́ nyí b'a gə́ nyé b'a da gə́ gu n wé n la mǎ́ lwele wòrhó à m'a ce n lwar.» ¹⁰Dəvyidi bwərh Zhɔnatā́ n wɔ́: «Sə́ è nɔ́ wó mǎ́ n mǎ́ n ce a lwar n da gə́ lyár mǎ́ ndá lyim yí ní?» ¹¹Zhɔnatā́ wɔ́ mɔ́: «Bə́ nɔ́ du né vò gɔ́ sǒ!» Bə́ bə́lye y ga tó dwā́ bə́ du bə́ vò gɔ́ sǒ. ¹²Zhɔnatā́ wɔ́ Dəvyidi ni: «Ndá Cinu Esərayel Yi rí, zhənà, à m'a ce jàn né a lwar kɔn dɛ́bé à da nɔ́ n búlə, nəkɔl ráá lyé né èta yí. Èta, n búlə né gə́ wó búl-ècənà Dəvyidi shò kwā́, sə́ nyí à t'à la tǔ́ bə́ b'e cí mú nyí yé. ¹³Sə́ à da gə́ nɔ́ n pyà́ sə́ n vwé lwele n pǎ́, à m'a ce n lwar, a ce n lyé, sə́ n m'a vò ndá yə́-zúlá. E gə́ yə́ èta yà́l sə́ Cinu pə́ còrhò-tum mǔbɔ́ mǎ́ du mǎ́ dwā́ bə́ gakó Zhɔnatā́ nɛ. Cinu Yi mǎ́ n yə́ né ndá mǎ́ ndá n gá yà́l né ndá à da né! ¹⁴À myǎ́l gə́ zə́ dwèlè, n tá n la ne zal ndá wu-bòndò ndá Cinu gə́ nɔ́ n yǎ́l né zhənà? Sə́ à gə́ cù mye, è dà zhən bə́ ¹⁵n nánɔ́nd w ndá à kèlè y lyì bí t'à la zhǎ́ gaga zhənà, mǎ́ Cinu Yi gə́ tǔ́ n ce nmyé Dəvyidi zwà́ bə́ mǎ́dù mǎ́dù gakó jé té ce y yó mye!» ¹⁶Rəmyé yó, Zhɔnatā́ zə́ dɔ́bre ndá Dəvyidi kèlè y n wɔ́: «Cinu Yi mǎ́ n bwərh rə́ yò Dəvyidi ni, è dà nmyé ne yé, wó Dəvyidi zwà́ bə́ ne!» ¹⁷Rəmyé kwā́ né, Zhɔnatā́ ká n ce Dəvyidi bwəl mǎ́ nyí bə́ n só nmyé Zhɔnatā́, bə́ nmyé Zhɔnatā́ yà́ n só mǎ́ ndá n cìcì ta. ¹⁸Zhɔnatā́ wɔ́ mɔ́: «Wó nəkɔl dɛ́ ré è wó càn-dùlì y címsí. Bə́ m'a lwar bə́ n tənè yé, bə́ n jòmà jàà y m'a mǎ́ nánfò. ¹⁹Lyé né, n m'a lyé n só n vò pyépyé. N m'a vò jàà y kèbè n yà n shèè è wé yò w yí ní mú, n jòm Ezeele nákulu w yala ne. ²⁰Sə́ àmyé m'a tə́ cama né nətò y nyèbé gàà sətə, ndá wó kɔn à n'a tɛ ta. ²¹À m'a zè a twí à tuntunnə́ mǎ́ a wó mɔ́: «Zhəl, n vò n pyà́ cama né!» À gə́ wəl mɔ́: «N lyé cama né, pwā́ ne!» Rəmyé yí ní, sá bə́, n wu bàk'a zè yé, ndá Cinu Yi mú mǔbɔ́ n wó nǎnyì mú, è wó yò yò ò tənè yé. ²²Sə́ à gə́ wəl mɔ́: «Cama né nɔ́wéné n yé né gaga», sá lyé b'è wó Cinu Yi n nɔ́ n cí mú sǒmá yó. ²³È gə́ wó kɔn ré tèbé àmyé ndá nmyé zòm ndá dwā́ mǎ́ yilə, nyí Cinu Yi mǎ́ n yə́ àmyé ndá nmyé cəcəl w gaga yilə.» ²⁴Rəmyé yó, Dəvyidi já n vò n shèè gɔ́ sǒ. Càn-dùlì y címsí yù wə́, pyǎ́ mǎ́ bə́ n jòm kùjú jù jàà y wa, n la kùjú jù. ²⁵N jòm n dǎgwā́ y è cí e dɛ́ byili y ni mú yó ndá twéé twéé ta. Zhɔnatā́ jòm n yé y zǎ mɔ́. Abənɛɛre jòm n yele Səyuuuli ni. Sə́ Dəvyidi jàà y mǎ́ nánfò. ²⁶Dɛ́ ré rəmyé mǎ́ yù wə́, Səyuuuli yə́ kaka wəl yé, bə́ n yà́ n nɔ́ n wəl n cìn ni: «È wó yò-jǔrò ò yú mu n zè n zhe jìmdi.» ²⁷Sə́ càn-dùlì y zè nəkɔkólé yá, dwā́ nǎlye nyǎ́n ré mye, Dəvyidi jàà y k'e mǎ́ nánfò. Rəmyé yó, Səyuuuli bwərh n byí Zhɔnatā́ n wɔ́: «Byé yil Zhese byí mú yə́ kùjú w jàà w twí dəlànè ndá zà ga?» ²⁸Zhɔnatā́ lyár Səyuuuli n wɔ́: «Dəvyidi lwəl ne n ká n bwérhé bə́ n nɔ́ n yǎ́l n vò Bətəlayem. ²⁹N wəl ne: «À n'a lwəl mǎ́ sá yé ne a vò, bə́ nɔ́ dwí lyì bí la bə́ vwí zwál cɔ́ w wa», n súlì n wó mye: «À zhəmbal mǎ́ mye cìcì pə́ ne nyí b'a yál wí rí jàà wa. Rəmyé ce, n gə́ só ne, sá pǎ́ sǒmá a dūr a vò a nə́ à zhəmmá bə́. Wó rəmyé è ce, n yə́ twí n la n tó pyǎ́ ne n jí kùjú yé.» ³⁰Zhɔnatā́ gə́ zòm èta kwā́ né, Səyuuuli lyim zè rə́ n'è yí mu, n zè n wó mɔ́: «Èbwá-byí! Nmyé mǔbɔ́ n wó kè mǔbɔ́ n cò e jà́ n tá n zwé nyí byí mú! À yé bə́ n nɔ́ n ce nyí Zhese byí mú kwā́ né, e jà́ rəmyé mǎ́ n'è ce mǎ́ cizhìl rə́ súlì rə́ n'è ce n ná kene ré mye cizhìl! ³¹Lwar bə́ nyí Zhese byí mú ce yó nyú mú dwā́ né ga, n wà̀r n m'a zə́ jàn yé, sə́ n pyèlè ré mye wà̀r rə́ m'a cí kùr rə́ zhì yé. Rəmyé ce, twí bə́ vò bə́ zə́ mǎ́ bə́ b'e pǎ́, bə́ n mǎ́ ndá cu.» ³²Zhɔnatā́ lyár n da Səyuuuli n wó mɔ́: «Byé yil bə́ m'a gu mu? Bàkón n wèrhé?» ³³Rəmyé yí ní, Səyuuuli zhè́ n swé ré n dul Zhɔnatā́ n la n mə́ n gu mu. Èta Zhɔnatā́ já n tó rə́ denne n lwar bə́ n da yà́ n gu n wé n la Dəvyidi gu. ³⁴Zhɔnatā́ já n shí té n zè kùjú w jàà y w ndá lyim, n yə́ kaka dɔ́-byí jí càn-dùlì y címsí dwā́ nǎlye dɛ́ ré yù w yé; bə́ n wu y'à zhìlì Dəvyidi yilə, sə́ n da yà́ n súlì n tùrh mu. ³⁵Sə́ è ce-lár ré nəkɔkólé yá, Zhɔnatā́ du n vò gɔ́ sǒ n la vò n jəl Dəvyidi ndá bə́ gə́ y'à zòm bə́ cí ní. N tuntunnə́ nǎmpólé èdù y'à tó mo. ³⁶N wəl mɔ́: «Dūr n vò n pyà́ cama né nyèbé à la tɔ́ mǎ́ n bə́ n pǎ́!» Tuntunnə́ mǎ́ lyé n nɔ́ n dūrə́, sə́ Zhɔnatā́ tɔ́ cam ré rə́ lyé mǎ́! ³⁷Tuntunnə́ mǎ́ gə́ yù jàà y kèbè Zhɔnatā́ yà́ n tɔ́ cam ré rə́ vò rə́ tu ní mú, Zhɔnatā́ bya n ce mɔ́ n wɔ́: «Cam ré yə́ lyé n gə́ wə́ mǎ́gǎ́ mǎ́ rə́ vò rə́ tu yé né?» ³⁸Zhɔnatā́ bya n ce bal-byí y ni n wɔ́: «Ce jàn né, wèrhé lálà, n bàk'a zhì yé!» Zhɔnatā́ tuntunnə́ mǎ́ kó té n kwè cam ré n mə́ n kwè n bə́ n yó-cəbal mǎ́ sǒ. ³⁹Tuntunnə́ mǎ́ yà́ n yál kaka nyí ní yé; sə́ Zhɔnatā́ ndá Dəvyidi y'à yé rə́ kùrə́. ⁴⁰Zhɔnatā́ kwè n búlá wé ré n pə́ n tuntunnə́ mǎ́ ne, n zè n wó mɔ́: «Zə́ re n mǎ́ vò cɔ́ w wa!» ⁴¹Tuntunnə́ mǎ́ lyé n vò cɔ́ w wa. Rəmyé kwā́ né, Dəvyidi zè n shí n shòò jàà y wa, nákulu w jə́-jí sǒ mǎ́ w n du. N tu n zə́ n yé y n pú té, n súlì n wùlì té twə́r rətò Zhɔnatā́ yé né. Bə́ zè bə́ kwə̀lè dwā́, bə́ tó

dwā bə kúrh kən m'e yí Dəvyidi ɲwɛ́nɛ n zə ń cìnə. ⁴²Zhɔnatā zɛ́ n wɔ́ Dəvyidi ni: «Zhəl ńdɔ́ yə-zùlɔ́ bə́ nɔ́ zɔ́ Cinu Yi yil ré nɔ́ m'e bwəl dɔ́brɛ nyí rí rə́myé mɔ́ dwā nɛ nɔ́ wɔ́: Bə Cinu yál àmyé ńdɔ́ ńmyé cəcəl wə, e súlɪ̀ ń dwí rí ńdɔ́ à dwí rí cəcəl wə, gaga yilə!»

Chapter 21

¹Ràmyé kwā né, Dəvyidi já n zhīr n lyě ní la, sə Zhənatā ká n kwě n bə cə w wa. ²Dəvyidi zhəl n yí Nəɔbe, vwĩ-zwálnə Ayəmələeke sō. Ayəmələeke gá nɔ mɔ, ní du ní ná ní kəkə n mə n jəl mo n zě n bwərh mo n wò: «Byè yil n nə wó n dúdú, lòlò mye yə mó tó?» ³Dəvyidi lyár vwĩ-zwálnə Ayəmələeke n wò: «Pyɔ mó pɔ ne nyí n wò: «Lò mādù ga mye bə mə sə n lwar kən, tum rí tēbé à pyi mú mú shò kwā né yé.» Sə è gə wó ébwá-dálá bé yilə, à pɔ be nyí bə ná m'á jəl dwā jàà èdù wě. ⁴Sə èlāsé mó, bəkón n zhe ndə kùjú ta n sō? Pě búúri rənu ráá kən dō tēbé n zhe mó.» ⁵Vwĩ-zwálnə mó lyár Dəvyidi n wò: «Búru nánfò tēné à sō yé. Sə wó búru w kòbó bə pɔ Yi ni mú dúdú ò ɲwéné né ndə ébwá-dálá bé gə yə zwi ndə kana.» ⁶Dəvyidi lyár vwĩ-zwálnə mó n wò: «È gə wó ràmyé mó yilə, bə cərh nába bə ná bə́k'á zù ndə kana yé, ndə à gə y'á jènè à la búlú né jàà w ta. Bə y'á byè Yi yil ré ébwá-dálá bé wě ré gakó yó bə ce rə jīrh Yi nyān. Má Yi gə bə zà sómá y ná shər mó cí mye, ébwá-dálá bé wě ré m'a ce e jīrh Yi rə cí yə.» ⁷Sə búru dō gə y'á tēné o súlí kòbó bə y'á pɔ Yi ni mú, kòbó bə y'á n'è kwè bə m'è shər còrhó-jì y wě m̀̀ni ga bə cí kòbó bə wèrhé dùlì dùlì ò jàà y w mó, dē ré tēbé bə n'è kwè w mó ce vwĩ-zwálnə mó kwè w n p̃. ⁸E jà dē ré ràmyé mó yù wə, Səyuuli tuntunnə mādù yà ní tú còrhó-jì y wě ní zhī Cinu yé né, b'è y'á wó nyóó sə n bə. Ní yà ní yíl Dəwəegə, Edəm lyi bal, ní yà ní wó Səyuuli vwā-ənənə bé yó-cəbal. ⁹Dəvyidi bwərh Ayəmələeke n wò: «Ní bə swé ráá búlú shù zhe n sō nyónò? Pyɔ mó tum rí ní pyi ni mú y'á wó yə-lyimi tum ce à yə ɲwéné a zhì a kwè à búlú shù w ráá à búlú wě ré yé.» ¹⁰Vwĩ-zwálnə mó lyár mɔ n wò: «Shilisəti lyi bal Gəlayəte n gu Tərhəbēte y vɔlɔ w mó búlú shù w ò ɲwéné: bə pyípyíli w ndə kàməzù-fwèlè bə cí vwĩ-zwálnə kàməzwi y kwā. Ní gə ná n yál ní kwè w sá kwè wə, bə ò dō tēné nyónò yé.» Dəvyidi lyár mɔ n wò: «Shù w kòbó dō dō tēné yé. Kwè w ní p̃.» ¹¹Dē ré ràmyé mó yù w cìcì, Dəvyidi já n dūr n vò jàà kèbé è nye ndə Səyuuli mú wě; n yí Gaate pyɔ Aciishi sō. ¹²Aciishi tuntunnə bé zě bə wó mɔ: «Mòbó èta mó də Dəvyidi, Esərayel tənà y pyɔ mó? È də nmyé shò kwā né bə y'á n'è nún bə m'è se bə m'è zhe: «Səyuuli gu nunə mòrhè, Sə Dəvyidi gu nunə mòrhè yàà» nà?» ¹³Zòmà né nəmyé mó dwərh Dəvyidi sə ràmyé yi ní Gaate pyɔ Aciishi ywè zɔ mɔ dēdē. ¹⁴Ràmyé yi ní, n já n wèrhé ndə wó nyənyààre rə zhe mo ta bə yé né, n zě ní ná ní jíjili tē bə cəcəl wə, ní ná kē myaarhe bòlò w jèsé yó, ní tàtààré n'è lwé ní tama né yó. ¹⁵Ràmyé yó Aciishi wəl ní tuntunnə bé ne: «Á cìcì mú nə bə bal mó mòbó yó w zě wè. È nə wó byè yil á zə mɔ á b'á p̃?»

Chapter 22

¹Rèmyé mó yi ní, Dəvyidi já n zhì Gaate né n dūr n vò n shèè Adəlam myèlé ré wé. N zhèmmá bé ndá n da kèlé lyi bí gako gá lwar re, bà só bà vò bà twèlé mo gaa. ²Rèmyé yó, lyi bí byèbé gako bà y'à n̄wéné yò-ècààlè wé mó, ndá lyi bí byèbé gako bà y'à jù jimə mó e súlí lyi bí byèbé gako bà wun y'à bà nyè mó tú bà mù dwā ne n sō, n zè n jīrh bà yó-cábal. Byèbé bà mù dwā ne n sō mó y'à yú nunə zwā-àna. ³N zhì gaa n zhīr n vò Myəsəpe, Məwaabe tənà y wa. N yí n wò Məwaabe pyǝ mó ne: «À n'á lwəl mó bà n shènə à da ndá à ná bà bà jòm ndá mó kən b'e yí a lwar kən ré tēbé Yi la wòrhó à yil mú.» ⁴N zə be n bà Məwaabe pyǝ mó sō, bà mē ndá mɔ, yí rí tēbé Dəvyidi mē n shòò jàà y wé mó ga. ⁵Yi nyi-zwennə Gaade wò Dəvyidi ni: «N̄ bàk'á mē n shòò jàà y w yé. Zhīr n vò Zhəda tənà y wa!» Dəvyidi já n zhīr n vò n zù Ereete tú w wə. ⁶Səyuuli tú n bà n nyèè bà bà y'à nɔ Dəvyidi ndá n lyi bí byèbé bà y'à n̄wéné ndá mɔ mó. Rèmyé yi ní ndá Səyuuli yà n jé cò ò wə pyèlé y yó mó kūr wə, Jəbəya né, ndá n swé ré n jǝ wa; n tūntūnnə bé gako y'à zhǝ dē n yala ne. ⁷Səyuuli wò n tūntūnnə bé bà y'à zhǝ dē n yala ne mó ne: «À n'á lwəl ába sə á cili ni náàcənə Bēzhame kwálá y lyi! Zhese byí mú la cerh ndá dāwé-cémé á gako ne pɔ nà? N̄ la n súlí n ce á gako jīrh n shədéése mòrhò mòrhò ndá zóm zóm kùkùlə né yó-cinə ná, á ga m'á zè á n'á pyà à gu? Lò mādù ga mye tá n wəl ne bà nyí à byí mú zɔ dɔbre ndá Zhese byí mú yé. Á mādù ga mye wu t'á zè àmyé yil yé. Lò mādù ga mye tá n jál ne bà nyí à byí mú ce à tūntūnnə mó zè n ná n bwí ndá ne n m̄ n cí pòmde tē n la n m̄ n yí ni ndá zà nyān re mó ta yé.» ⁸Sə Edəm lyi bal Dəwəege, n yà n zhǝ Səyuuli tūntūnnə bé yala ne mó lyár mɔ n wò: «Dē rədù à nɔ Zhese byí mú ndá n ná n yí Ayətuubi byí Ayəmələeke sō, Nɔɔbe né. ¹⁰Ayəmələeke bwərh Cinu Yi n yilə. N pǝ kùjú, n súlí n pǝ Shilisəti lyi bal Gəlayate búlé shù wá.» ¹¹Rèmyé yó, pyǝ mó twí bà byè vwí-zwálnə Ayəmələeke, Ayətuubi byí mú, ndá n kèlé lyi bí gako e súlí Nɔɔbe vwí-zwálnə bé. Bà gako bà dwā yó pyǝ mó sō. ¹²Səyuuli zè n wò Ayəmələeke ne: «Cili náàcənə, Ayətuubi byí!» Ayəmələeke lyár n wò: «Nyīn ni, à yó-cábal.» ¹³Səyuuli zè n bwərh mo n wò: «Byè yil n̄myé ndá Zhese byí mú y'à n'á pyà à gu? N̄ pɔ mɔ búru ndá búlé shù, n bwərh Yi n yilə, m̀ni ga n bú ndá ne sə n súlí n cí pòmde tē à yé né ndá zà nyān ré ta.» ¹⁴Ayəmələeke lyár pyǝ mó n wò: «Pyǝ, lò mādù ga n̄wéné n tūntūnnə bé gako wé bà zhe n zhən ndá Dəvyidi ta? N̄ wò n cámbal, n jīrh n myəl ré yilnə, n súlí n zhe còrhó n sō kèlé wa. ¹⁵È wó dē ré rèmyé mó à ju kūr à n'á bwərh Yi n yil nà? Yi bàk'a shènə yé! Pyǝ, n bàk'á cí yò n tūntūnnə mó ndá à dwí rí púlápúlá yó w yé, bà n tūntūnnə mó yà n yəl kaka dá-byí yò w kòbó shò kwā né yé.» ¹⁶Pyǝ mó wò mɔ: «N̄ m'á cì Ayəmələeke, n̄myé ndá n da kèlé y lyi bí gako!» ¹⁷Pyǝ mó zè n wò n yilnə bé bà y'à zhǝ dē n yala ne mó ne: «Pyīrhí-nə á gu Cinu Yi vwí-zwálnə bé, bà bəmye n'è súlí bà sē Dəvyidi ni: bà y'à yē zhən ga bà Dəvyidi yà n ná n dūr m̀ni ga n lú, sə bà yə ne jà-fɔ kwí yé.» Sə pyǝ mó tūntūnnə bé yə shènə bà zhǝ bà jē bà dwərh Cinu Yi vwí-zwálnə bé yé. ¹⁸Rèmyé yi ní, pyǝ mó zè n wò Dəwəege ne: «N̄myé pyīrhí n gu vwí-zwálnə bé!» Sə Edəm lyi bal Dəwəege pyīrhí n cici gu vwí-zwálnə bé. Dē ré rèmyé mó yù wə, n gu nunə shá-lyele ndá bənu bà y'à n'è zwí vwí-zwálnə kāməzwísi sə sǝ ndá lē mó. ¹⁹Səyuuli ce bà gu bala bé ndá kana bé ndá bəsoná bé ndá byi-shěmsé ndá nē né ndá bənesé e súlí pyiisi ndá búlé shimi Nɔɔbe né, vwí-zwálnə bé cɔ w wa. ²⁰Ayətuubi byí Ayəmələeke byí mādù sásá n dūr n lú. N̄ yà n yíl Abyataare. N̄ dūr n vò n twèlé Dəvyidi ni. ²¹N yí n cí Dəvyidi ni bà Səyuuli yà n gu Cinu Yi vwí-zwálnə bé. ²²Dəvyidi wò mɔ: «È dē ré, à lwar bà Edəm lyi bal Dəwəege yà n n̄wéné gaa sə n yà n wār n m̄ n cē re Səyuuli ni cú yé. Wó àmyé cici a ce yò w jòm n da kèlé y púlápúlá yó wə. ²³Mē ndá ne, sə n bàk'á dūr ywé yé: lò mó mòbó n ná n pyà n myəl ré vūr wó àmyé myəl ré rə-ná-cí ná n pyà vūr. N̄ gə mē ndá ne, yò t'á la mó yú yé.»

Chapter 23

¹Dē rādù, bà tú bà wò Dəvyidi ni: «Nyí Shilisəti lyi bí n'è bwí ñdá Kəyilə, bà súlí bà n'è bubu bà jǐjǎ né turh wə.»

²Rəmyé yi ní, Dəvyidi bwərɬ Cinu Yi n wò: «À mǎ s'a vò gàà a vò a bú ñdá Shilisəti lyi bí byèbè? À m'a ɲwéné bɛ?» Sə Cinu Yi lyár mɔ n wò: «Zhəl í vò í bú ñdá bɛ, ñ m'ǎ zwē Kəyilə bà jǐ wə.»³Dəvyidi lyi bí zē bə wò mɔ: «Zhəda né nyónò cici mú, ywē zhe nába. Etər kɔn la né yál ná gə zhəl Kəyilə ná la vò ná bú ñdá Shilisəti lyi shàdéesé?»

⁴Dəvyidi zē n ká n bwərɬ Cinu Yi. Sə Cinu Yi lyár mɔ n wò: «Zē í kwè sómá, í só í vò Kəyilə, bà à m'a ce Shilisəti lyi bí ñ jǐ wə.»⁵Dəvyidi ñdá í lyi bí j'a shər bə vò Kəyilə bə vò bə bú ñdá Shilisəti lyi bí. N búl n ɲwéné bɛ, n zē n zə bə vwámá né n mə n kwē. Èta, Dəvyidi já n zwē Kəyilə lyi bí. ⁶E já dē ré tēbɛ Ayəmələeke byí Abyataare yà í dūr n vò Dəvyidi sō Kəyilə né mó, í yà í kwè vwī-zwálnə kàməzwí y n súlí. ⁷Bə ce Səyuuli lwar bə Dəvyidi yà í zù Kəyilə cɔ w wə. Səyuuli zē n wò: «Yi co mo à jǐ wə, bà wó ɲmyé cici í pyi í cín nyí ní gə zù cɔ w ɔ zhe bwə̀əle rə n'è sàáse wé mó yilə.» ⁸Rəmyé yó, Səyuuli cí dwí rí lyi bí gakó dwá yó m̀̀ni ga bə só bə vò Kəyilə bə pú Dəvyidi ñdá í lyi bí, bə zē bə bú ñdá bɛ. ⁹Dəvyidi gə lwar b'è wó ɲmyé yil Səyuuli yà í ná í tene lwele ré tēbɛ, í wəl vwī-zwálnə Abyataare ne: «Kwē vwī-zwálnə kàməzwí y í mǎ bà.»¹⁰N zē n wò: «Cinu, Esərayel Yi, ñ t̀̀nt̀̀nnə mó nyèè bə Səyuuli ná í yál n bə Kəyilə m̀̀ni ga n cɔ cɔ w ɔ ɲmyé yilə. ¹¹Í gə túwá, Kəyilə lyi-fwààlé m'a ce ne í jǐ wə? Səyuuli mà n só n bə ñdá ñ t̀̀nt̀̀nnə mó gə nyèè bə n'è zòm né? Cinu, Esərayel Yi, à n'á lwəl mó bə ñ byili rí ñ t̀̀nt̀̀nnə mó ne!» Sə Cinu Yi lyár n wò: «Í mà n só n bà.»¹²Dəvyidi ká n wò: «Kəyilə lyi-fwààlé m'a ce ɲmyé ñdá à lyi bí Səyuuli jǐ wə?» Sə Cinu Yi lyár n wò: «Bə m'a ce ába í jǐ wə.»¹³Rəmyé ce, Dəvyidi ñdá í lyi bí, bà y'á yú nunə zǝ-nyə̀ldù, j'a shər Kəyilə né bə vò jàà dō wə. Bə cí Səyuuli ní bà nyí Dəvyidi zhí Kəyilə né n dūr n jé. Səyuuli já í ká í yə gàà zhəl yé. ¹⁴Dəvyidi mē èpòlò w wə, pyàr ré yá-pálsé wə. Í jòm pyàr ré wé, Ziifi èpòlò w wə. Sə Səyuuli yà í já í ná í pyà mɔ rəmyé yi ní ga sə Yi mye yə mo í jǐ w ce yé. ¹⁵Dəvyidi púrí Səyuuli yà í ná í bwí búlú m̀̀ni ga n gu mu, rəmyé ce Dəvyidi yà í já í ɲwéné Orəsha né, Ziifi èpòlò w wə. ¹⁶Dē rādù, Səyuuli byí Zhənatǎ shər n kwè sómá n vò n nə Dəvyidi Orəsha né, m̀̀ni ga n súlí í wu-jǐ w Yi wé. ¹⁷Í wəl mo: «Bàk'á dūr ywé yé. À da Səyuuli jē y yír mú yé. Wó ɲmyé ñ m'á ciní Esərayel, ɲmyé m'a zē á pú mú; má à da Səyuuli cici mú, ɲmye yé re pámparēē.» ¹⁸Bə bəlye y ga zɔ dɔbre Cinu Yi yé né. Rəmyé kwā né, Dəvyidi mē Orəsha né, sə Zhənatǎ ká n kwē n bà jè. ¹⁹Ziifi lyi jàlà zhəl Səyuuli sō Jəbəya né, bə yí bə wò mɔ: «Í yəl bə Dəvyidi shèè ná sō, Orəsha pyàr ré yá-pálsé wə, Acəla pyèlé y ɛ ɲwéné já y jà-jǐ sō mó yó nà?» ²⁰Rəmyé ce pyǝ, ñ gə tú ñ ná ñ yál í só í vò, sá vò: è wó námyé ná m'ǎ zə mɔ ná ce pyǝ jǐ wə!»²¹Rəmyé yó, Səyuuli zē n wò: «Bə Cinu cí bwəl ɲmyé byèbè á dūr à ǹ̀nɔ́ mó yó! ²²Zē-na á vò, á kwerhe á bwərɬ á lwar jàà y kèbɛ í tó è wé n lyē mó ñdá lò mó m̀̀bɔ́ í nɔ́ mɔ gàà mó párá. Bà wəl ne zhən ga bə í zhe surhə dēdē. ²³Pyǎ-na á lwar jààsé shèbɛ gakó í wó í mà n shèè sà wé mó shò. Á gə tú á lwar sə shò pámparēē, sə á kwē á b'ǎ nə ne; à m'a zē á tó ába a vò. Í gə já í wə tənà y wé, à m'a jilí Zhəda kwálá jisí gakó kɔn b'e yí a nə mɔ.»²⁴Rəmyé kwā né, bà kwè sómá bə kwē bə la Ziifi, sə bà jènə Səyuuli. Rəmyé yi ní, Dəvyidi ñdá í lyi bí y'á wə Mawǝ èpòlò w tē sō mó, já y jà-jǐ sō. ²⁵Səyuuli ñdá í lyi bí shər bə vò bə n'è pyà mɔ. Sə bà wəl Dəvyidi ni: n zē n só n vò n jòm Mawǝ èpòlò w Nákul-fǝlɔ́ w səta. Səyuuli lwar rɛ, n zē n twélé n vò í la mɔ jǐ Mawǝ èpòlò w wə. ²⁶Səyuuli ñdá í lyi bí y'á wə pyǝ w èpákè bə n'è zhəlè ñdá Dəvyidi ñdá í lyi bí mye ɲwéné epá y dō mó. Dəvyidi yà í ná í zhəl lálà m̀̀ni n lú Səyuuli jǐ wə. Səyuuli ñdá í lyi bí y'á dǎl námpólé sə bə zə Dəvyidi ñdá í lyi bí kùr ne, sə bə zē bə kákélé bə bə ce cəcəl w bə m'e zə bɛ. ²⁷Rəmyé yi ní, t̀̀nt̀̀úm mǎdù tú n bə n wò Səyuuli ni: «Bə lálà, nyí Shilisəti lyi bí zē búlú ne bà n'è bwí ñdá tənà yá.»²⁸Səyuuli já n ká n yé Dəvyidi jǐ ní, n kwē í ká í la n vò n bú ñdá Shilisəti lyi bí. Wó rəmyé è ce, bà co jàà y èmyé mó yil bə «Tətóná co Náku!».²⁹Dəvyidi já n zhír gàà n vò Eni-Gədi ceme né nə lù nə kákélé mó w n jòm gàà mó.

Chapter 24

¹Dəvyidi já n zhì gàà n zhĩr n vò n jòm Eyē-Gedi pyàr ré yá-pálsé wa. ²Səyuuli gá ká n kwě n shí búlá né bú ndá Shilisəti lyi bí jàà w n bà, bà wəl mo: «Nyí Dəvyidi wə Eyē-Gedi èpòlò w w èta mó.» ³Rəmyé yó, Səyuuli vùr nunə mòrhè rətò, byèbé bà yé kən du bà dwā bé gakó Esərayel lyi byā bé púlápúlá wé, n shər n la vò n pyà Dəvyidi ndá n lyi bí gə-bəcılse Nákul-fwàalé yé y wə. ⁴N yí pyiisí báaré rə wə sómá y nyí ni. Myèlé rədù y'à bwəl gàà, n zè n zù rə wé n la n nà ne jòm. E já Dəvyidi ndá n lyi bí y'à zù bà jè myèlé ré etwā y kùr wə. ⁵Dəvyidi lyi bí wə mɔ: «Zà wó dē ré tèbé Cinu Yi zòm ndá mó rə shò kwā né n wə mó: Nyí à m'a ce n zù-bal mó n jō wa, sə n m'ā wèrhé mɔ ndə n gá ná n yāl né.» Dəvyidi zè n zè n nyá nyá n yí n zə Səyuuli kàməzù-fwèlè y nyí rí ni n gō. ⁶Sə rəmyé kwā né, Dəvyidi shishùrhú w y'à zè ò n'ò mà, n gá yà n gòm Səyuuli kàməzù-fwèlè y nyí rí mú yilə. ⁷N zè n wə n lyi bí ni: «Cinu Yi bəká n shənə a wèrhé lwele ré rəmyé mó à yó-cábal mó móbó Cinu Yi cır mú ne yé. À jè t'ā la mɔ dwərh yé, bà n wə móbó Cinu Yi cır mú.» ⁸Dəvyidi zə zòmà né nəmyé n mə n pó n lyi bí n cí tē. N yə shənə bə dwərh Səyuuli yé. Səyuuli shí myèlé ré w du, n lyé n ná n zhílí n sómá yá. ⁹Rəmyé kwā né, Dəvyidi zè n shí myèlé ré wé n du, n búbwéé n ce Səyuuli ni n wə: «Pyō, à yó-cábal!» Səyuuli pyirhí n nyí n kwā né. Dəvyidi já n wùl tē, n tu n zə n yé n pú tē. ¹⁰Dəvyidi zè n wə Səyuuli ni: «Byè yil n ná n cili lyi bí byèbé bə zhe bə Dəvyidi ná n pyà n lwele mó? ¹¹Nyí zà cici mú, n nɔ ndá n yírhə: Cinu yà n co mó à jō w myèlé ré wé; bə y'à zhe bə bə gu mú, sə à dūr n nònɔ, a wə: «À t'ā la lwele wərhó à yó-cábal mó ne yé, bə wə nmyé Cinu Yi cır.» ¹²À da, nyí n kàməzù-fwèlè y nyí rí à jō wa; à gòm è nyí rí, e já à yə mó gwi yé, lwar sə súlí n zwé nyí bə nyí à yə mó búl a cí yé, à t'ā bwí ndá mó yé. E súlí mye, à yə mó gwar yé. Wó nmyé n pú à kùr n ná n jì n ná n yāl n jər à myəl ré. ¹³Bə Cinu Yi yál bù-kárna àmyé ndá nmyé cəcəl wə! Bə n cí à jim rí n yó! Sə àmyé jè t'ā la mó dwərh yé. ¹⁴Shāā ga cinə ju bə səswalá bə wə: «Wu-bárhé tūtūwī n'ē shí wu-bárhé cinə sō!» Sə àmyé t'ā la mó lwele wərhó yé. ¹⁵Wó ndá mɔ Esərayel pyō ná n bwí? Wó mɔ kùr Esərayel pyō mó pú n ná n jì? Àmyé móbó à wə kùl-cùu wə! Àmyé móbó à wə shíshili mú! ¹⁶Cinu mà n yə ná bù-kárna. N mà n bür àmyé ndá nmyé bürsí. N pyā n sú à yò w kùrə, sə n ce nyí à kwā né, sə n bür bürsí n zwé ne n jō wa, n mə n pē bürí!» ¹⁷Dəvyidi gá zòm èta ndá Səyuuli n zhè, Səyuuli zè n wə mɔ: «Wó nmyé à byí Dəvyidi cəl ré?» Rəmyé yi ní, Səyuuli já n zè n ná kúrh dēdē. ¹⁸N zè n wə Dəvyidi ni: «N wə cángá cábal du àmyé. N wèrhé ne cènè nd'āmyé wèrhé mó lwele ga yírh wə. ¹⁹Zà, n byili ni wu-bònɔ w kòbó n zhe ndá ne mó: Nyí Cinu yà n co ne n jō w zà, sə n yə ne gwi yé. ²⁰Lò gə jəl n zù-bal, n ná n yé mo n zhílí n sómá y ndá yə-zúlá? Bə Cinu Yi kwé mó kən ré tèbé n wèrhé à yil zà mó. ²¹À yé èlāsé: n m'ā yə Esərayel pyō, sə n pyèlè ré m'a cí kùrə. ²²Èlāsé, zə Cinu Yi yil ré n má n bwəl ne nyí bə n tá n la n ce à dwí rí jé tē à cu mú kwā né yé, sə n tá n la súlú n ce à yil ré mye jé tē à da dwí rí wé yé.» Sə Dəvyidi bwəl mo rə nyí. Rəmyé kwā né, Səyuuli zhĩr n vò n sō, sə Dəvyidi ndá n lyi bí kwě bə vò bə shòò jàà y wa.

Chapter 25

¹Saməwəwə tú n bə n cì. Esərayel lyi byā bé gako bə dwā yó bə kúrh mu. Bə zē bə ce mo n cə w wa, Arama né. Rəmyé kwā né, Dəvyidi zhīr n lyē n kwē sómá n só n zā Parā èpòlò w səta.²Bal mādù yà n ɲwéné Mawō né, n cə y y'ā zē è ɲwéné Karəməl né. N yà n wó nəcēm-bal nánfɔlò. N yà n zhe pyiisì mǝðrhè rətò ndá bòn mǝrhə. N yà n zhəl Karəməl n pyiisì kur rí kwar yilə.³Bal mó ɲmyé mó yà n yil Nabaale, n kē mó zē n yil Abyəgayəə. Kē mó yà n càn, n yà n súlì n zhe surhə; sə bal mó yà n wó nánkùlù, e súlì mye n yà n wó wu-bárhé cábal; n yà n wó Kaleəbe dwí rí lò.⁴Dəvyidi gə zhì èpòlò w w n nyèè bə Nabaale ná n kwar n pyiisì kur rí, ⁵n twí tùntùnnə shí n sò, n wó be: «Zhəl-nə Karəməl, á vò á na Nabaale á ce mo á pē. ⁶Á m'ā wó mɔ: Bə byin rí yál bwəl náácənə byin n yilə! Á n'ā ce ɲmyé ndá n kélé y ndá kɔn tēbé gako rə wó n nyān mó!⁷Á nyèè bə bə n'è kwar pyiisì kur rí n sò. N vwā-ənənə bé gə yāl né ndá nába Karəməl né yi ní ga, ná yə be nwènə yé e súlì mye bə kaka yə jé yé. ⁸Bwərh n tùntùnnə bé, bə bə m'a cí mú. Rəmyé ce, zwē à tùntùnnə bé n sò náácənə, bə ná tú címsi dē yù wə! Á n'ā lwəl mó bə n pə tēbé n wó n m'ā pə n tùntùnnə bé ndá n byi Dəvyidi ní mú.»⁹Dəvyidi tùntùnnə bé gə yúwə, bə kwē zómá né nəmyé mó gako bə cí Nabaale ne, Dəvyidi yil yilə, bə zē bə jé bə n'è dē kɔn ré tēbé n la be lyár mó.¹⁰Nabaale lyár Dəvyidi tùntùnnə bé n wó: «Dəvyidi wó mǝ? Zhese byi mú wó mǝ? Zà zà, yómá nánzhəzhə n'è zhì bə yó-cinə bé sò bə dūrə. ¹¹Ámyé m'a zē a kwē à kùjú w ndá à nē mó, ndá à nāmá bé à ce bə gu pyi-kur kwarna bé yil mú, a pə lyi bí byèbé à yəl bə gə shí mǝgǝ mó ne!»¹²Rəmyé yi ní, Dəvyidi tùntùnnə bé kwē bə bə cí mu kɔn ré tēbé gako Nabaale lyár be mó.¹³Dəvyidi já n zē n wó n lyi bí ni: «Lò gako sə n lyē n búlú shù w n cá ne!» Lò gako lyē n búlú shù w n cá ne zhən ga. Dəvyidi cici mye lyē n nyō w n cá ne. Bala bə y'ā yú zwā-àna pú n kùrə, sə nunə zwā-èlye mē zhī rí nyi ní.¹⁴Tùntùnnə bé mādù kù jə-fə Nabaale kē Abyəgayəə ne n wó: «Nyí Dəvyidi zhì èpòlò w wə, n twí lyi bə bə ce ná yó-cábal mó, sə n yə bə zwē cənə yé. ¹⁵E já lyi bí bəmyé mó yəl wu-bònò cinə ndá nába dēdē. Bə yə nába nwènə yé, ná kaka mye j'ā yə jé yé, ná gə zhəl ndá be gə sò yi ní mú ga.¹⁶Nənyénə ndá cəcē ga, bə yəl ndá byil-fwèlè ta bə círhí nába ná gə y'ā ɲwéné ndá be ná m'è kál ná vwámá né yi ní mú. ¹⁷Sə èlāsē, téré n lwar kɔn ré tēbé n mǝ sá wèrhé mó, bə ná yó-cábal mó ndá n kélé y lyi bí púlápúlú yò zhùlù nyi rí kówá. È gə wó Nabaale yilə, n wó lò mǝbó n bə kùr zhe yé, lò wār n ná n zòm ndá mɔ yé.»¹⁸Abyəgayəə já n zē lálà n kwē búuri zwā-èlye ndá nə-bòlse sàlye ndá dāvè sə wé ndá pyiisì sənə bə y'ā tənə ndá jíjí byā bə kélé nəzhē nənə ndá dāvè-cò byā nánkùlú ywé zòm e súlì épyilá cílú zwā-èlye, n zhī bənesé ne. ¹⁹N zē n wó tùntùnnə bé ne: «Lyē-na á yə à yé né. Á m'a pú á kùrə.» E já n yə n byal Nabaale ne byili yé.²⁰Abyəgayəə gə tú n ná n swé n bəna, ndá n yà n jé bəna, pyō w zē o círhí mu yi ní, ndá Dəvyidi ndá n kwā-lyi bí mye y'ā n'è swé bə bə n səta. N zē n jəl be.²¹Dəvyidi yà n wəl n cin ni: «È nə zē è wó nánfò yil à yili lò mó mǝbó nəcəndé gako èpòlò w wə, kaka m'e yə jé? N càrh ne lwele cənə ré tēbé à wèrhé mó jàa wa. ²²Yi pə còrhò-tum mǝbó mǝ du mǝ dō Dəvyidi ni, è dà ɲmyé ne yé, è wó n zwə bé ne, ndá à gə yē kɔn ré tēbé gako rə n'è shí shim byili yó, kɔn ré tēbé gako rə wó n nyān mó wé, nyònò ndá nəkəl nəkəkólé yá!»²³Abyəgayəə gə n Dəvyidi, n yə lálà n só tē n bəna y yó. N wùlì tē, n zē n tu n zə n yé n pú tē Dəvyidi yé né.²⁴Rəmyé kwā né, n tu Dəvyidi nərē kùr wə, n zē n wó: «Á yó-cábal, wó àmyé, àmyé à dówá!» Shənə n tùntùnnə mó zòm ndá mó! Cili n zómá né.²⁵Á n'ā lwəl mó bə n bək'á cili Nabaale mó mǝbó n bə kùr zhe mó sò yé, bə zhən ga n ná n shē n yil ré: n yil ènyà, sə ènyààrè dē mɔ zhən ga. Sə àmyé n tùntùnnə mó, à y'ā yə à yó-cábal mó tùntùnnə bé, byèbé n yà n twí mú ne yé. ²⁶Sə èlāsē, à yó-cábal, ndá Cinu mú mǝbó n wó nányi mú e súlì ɲmyé mǝbó n wó nányi mú, wó Cinu n pó mó mùnì ga n bək'a ló jal tē yé, sə n súlì n bə bele jí ndá n səpwà jàn yé. Bə n zwə bé ndá lyi bí byèbé bə n'è pyà à yó-cábal mó lwele mó yə ndá Nabaale ta èlāsē!²⁷Rəmyé ce, bə pə còrhó pansé shēbé n yə-kē mó zə n bə n la à yó-cábal mó né pə mó tùntùnnə bé byèbé bə wə à yó-cábal mó kwā né mɔ ne. ²⁸Á n'ā lwəl mó bə n pə n tùntùnnə mó ne n dóó w súbri. «Zhən ga, Cinu tá n la cō jì kēbé è m'a j'ā ɲwéné twéé twéé lú n pə à yó-cábal ne yé, b'ā yó-cábal mó bú Cinu búlú né, sə bə yə lwele ne n sò n nyū mú púlápúlú wé yé.²⁹Bala shí tē bə zē bə pú à yó-cábal kùr bə n'è jì bə súlì bə n'è pyà n myál jər; sə à yó-cábal mó nyū mú m'a mē ku w kǝbó lyi-nyirh nyū mó ɲwéné ò wé Cinu n Yi rí yala ne. Rəmyé yi ní Cinu mǝ n ce n zwə bé nyū mú kəlāmpá w n búl n dul mu pyépyé.³⁰Cinu gə tú n pyirh cənə ré tēbé gako n yà n bwəl rə nyi à yó-cábal ne yi ní, n mǝ n cír mú n ce n yə Esərayel pyō. ³¹N bə mǝ sá kəkə n gə ná n lwé jal tē yàa yàa yil yé. Á yó-cábal mó bə mǝ sə n ce tətóná n gə tú n ná n pyà sə n jí bele ndá n səpwà jàn yi ní yé. Sə Cinu gə tú n wèrhé cənə à yó-cábal mó ne, sá lyirh n tùntùnnə mó yó.»³²Dəvyidi wó Abyəgayəə ne: «Cinu, Esərayel Yi rí, rə twí mú n bə n jəl ne zà dē ré mó nə còrhó! ³³Yi m'a cí bwəl n yó n surhə né yilə, bə n pó ne à yə jal tē lwé à súlì à yə bele jí ndá à səpwà jàn yé!³⁴Sə zhənà, ndá Cinu mú mǝbó n wó nányi mú, Esərayel Yi rí rə càr ne à yə mó lwele wèrhé mó, n gə yà n yə twí n bə n jəl ne lálà, nyònò ndá ce y la m'e wárh mó, kɔn ré tēbé gako rə n'è shí shim byili yó rədù ga mye y'ā t'ā la dāl Nabaale sò yé!»³⁵Rəmyé yó, Dəvyidi zwē kɔn ré tēbé n yà n zə n bə n mɔ pə mó n jō wa. N zē n wó Abyəgayəə cici mú ni: «Kwē n vò n sò ndá yə-zúlá. Nyí n nyi: à cili n nyi rí, sə à shənə kɔn ré tēbé n lwəl ne mó.»³⁶Abyəgayəə ká n kwē n bə Nabaale sò. Sə n tú n púrí n ná n jí címsi nánfɔlò n sò kélé wa, sə y'ā búlú sə wó pyō címsi. Nabaale wu y'ā nyè. Sé mó y'ā zhe mo dēdē. Abyəgayəə yə mo kaka nyi cí kɔn m'e yi ce y wárh.³⁷È ce-lár ré

nəkəkólé y Nabaale sé mó gá tú mæ shár yi ní, n kē mó cí mú kən ré tèbé gakó rà y'à yàl mó. Ràmyé yó, n shíshùrhú j'a zhì n wé, n jīrh ñdā nákulú ta. ³⁸Sə rəmyé kwā né, kən yú ñdā dwā shí ta Cinu ce Nabaale ci. ³⁹Dəvyidi nyèè bə Nabaale cùwà, n zè n wò: «Bə Cinu mu mǎbǎ n co nyí à kwā cizhìl ré tèbé Nabaale co ne mó wé mó, n sùlí n cèr n tùntùnnə mó n yə lwele twǐ mú nə còrhó. Sə è gá wó Nabaale wu-bárhé y yilə, Cinu ce e nyǒ n cìcì yó wə.» Sə rəmyé kwā né, Dəvyidi twǐ bə vò bə pyà Abyəgayəə bə pǝ n la jú. ⁴⁰Dəvyidi tùntùnnə bé zè bə vò Abyəgayəə sǝ, Karəməl né, bə zǝm ñdā mǝ bə wò: «Dəvyidi twǐ nǝba n sǝ, bə nǝ zhəl nǝ vò nǝ zə mó nǝ bə nǝ pǝ n la n yə n kē.» ⁴¹Abyəgayəə zè n wǝlì té n zə n yé y n pú té n wò: «N tùntùnnə mó wó yə-kē, n shènə n la n shèrh à yó-cǝbal mó tùntùnnə bé nèsé.» ⁴²Abyəgayəə já n zè n nǝ n wèrhé lǝlǝ mùnì n shár n vò. N jòm n bəna yá, n tùntùnnə bənu y tó mo, n pú Dəvyidi tùntúmǝ bé kùrə. Èta n já n jīrh n kē. ⁴³Dəvyidi yà n jú Ayəncwam, Zhəzəreyel lyì bəkó mó. Bəmyé bəlyè y ga yàl n kana. ⁴⁴Səyuuli yà n pǝ n bəkó Myəkal, Dəvyidi kē mó, Ləyishi byǐ Pələti, n yà n ɣwéné Gəlyim ní mú n n jí.

Chapter 26

¹Ziifi lyi bí tú bà nà Səyuuli Jəbəya né, bà wò mɔ: «Dəvyidi yə Acəla pyələ yá, já y yé w mó, yó shèè?» ²Səyuuli já n zè n zə nunə m̀òr̀hè r̀è̀t̀ò, byèbé bà yé kɔn du bà dwā bé gakó Esərayel lyi byá bé wé, n mə n kwè sómá n só n vò Ziifi èpòlò w wə, n la vò n pyà Dəvyidi gàà. ³Səyuuli zul Acəla pyələ y è wə já y yé y wə, sómá y nyi ni. Dəvyidi yà n mē èpòlò w wə. N púrí bà Səyuuli yà n tú n la mɔ jũ èpòlò w wə. ⁴N twí lyi bà vò bà byélé sə n púrí zhən ga Səyuuli yúwá. ⁵Dəvyidi zè n kwè sómá n vò n yí jàà y kèbé Səyuuli yà n zul è wé mó wə. Sə n nɔ jàà y kèbé Səyuuli ndá Neere byí Abəneere, n shàdéesé yó-cábal mɔ y'à pyé è wé mó. Səyuuli yà n pyé zulá jàà y cəcəl ré wə, n shàdéesé zè sà pyé sə kákélé mɔ. ⁶Dəvyidi zè n wò Ayəmələeke, Yititi mú ni ndá Səruyə byí Abyəshəyi, Zhəwaabe da-byí mú ni: «Mɔ n m̀à n tó ne n só n vò n yí Səyuuli sò, zulá jàà y wa?» Abyəshəyi lyár mɔ n wò: «Àmyé m'a tó mó a só a vò.» ⁷Dəvyidi ndá Abyəshəyi tó cəcə ne bà vò bà yí shàdéesé nyi ni ndá Səyuuli yà n pyé té n dē zulá jàà y cəcəl ré wə, n swé ré y'à cii té n yá-pélé wa. Abəneere ndá shàdéesé y'à pyé té sà dē, sà y'à kákélé mɔ. ⁸Abyəshəyi wò Dəvyidi ni: «Yi co n zù-bal mɔ n j̃ w zà. Pē sómá a j'a zə swé ré a zò mo a dē té twər rə̀d̀ù sá. Èta, à t'á la mɔ zó twər rə̀lyè yé.» ⁹Dəvyidi wò Abyəshəyi ni: «Bə̀k'á gu mu yé! Mɔ n wò n m̀à n wèrhé lwele m̀ò̀b̀ó Cinu Yi cír mú ni sə n cē còrhò-tum nɔ?» ¹⁰Dəvyidi súlí n wò: «Ndá Cinu mú m̀ò̀b̀ó n wò nányi mú, n cu mú yi gə yúwá, wó Cinu Yi n m̀à n gu mu ráá búlú jàà w n m̀à n vò n cì ní. ¹¹Cinu Yi bə̀k'á n shən é à jē dwərh m̀ò̀b̀ó n cír mú yé! Rə̀myé ce, kwé swé ré n yá-pélé w ndá nē-kwə̀l̀à y sə ná lyē.» ¹²Rə̀myé yó, Dəvyidi kwé swé ré ndá nē-kwə̀l̀à y Səyuuli yá-pélé w bà m'e lyē. Lòlò yə kaka ne yé, lòlò myé yə lwar yé, lòlò myé yə bwirhi yé. Bà gakó y'à dē: Cinu yà n ce jan nánfòlò jí bí. ¹³Dəvyidi zhír n vò vòlò w epáké, n jì n vò n zhí pyò w yá-pélé wa, pyépyé. Bà bàlyè y y'à nye dēdē ndá dwā. ¹⁴N zè n zhí gàà n búbwéé n ce shàdéesé ndá Neere byí Abəneere ne n wò: «Abəneere n tá n la ne lyár nà?» Abəneere lyár n wò: «Nmyé wó mɔ, nmyé m̀ò̀b̀ó n ná n ce sò pyò mɔ zhá w mɔ?» ¹⁵Dəvyidi wò mɔ: «N wó bal zhənà, sə n dō dō myé tən é Esərayel né yé. È nə wó byé yil n yə pyò mɔ, n yó-cábal mɔ yili cènè? Nyí dwí rí lò m̀ə̀d̀ù yà n tú n la pyò, n yó-cábal mɔ gu. ¹⁶Kɔn ré dèbè n wèrhé èta mɔ bà càn yé. Ndá Cinu mú m̀ò̀b̀ó n wò nányi mú á m̃ ndá cu á gá yə á yó-cábal mɔ, m̀ò̀b̀ó Cinu Yi cír mú yili cènè mɔ yilə. Èlās é wó yé pyò mɔ swé ré ndá n nē-kwə̀l̀à y rə̀ y'à wə n yá-pélé w mɔ ɲwéné.» ¹⁷Səyuuli lwar Dəvyidi cəl ré párá, n zè n wò: «À byí Dəvyidi, wó nmyé cəl ré èta mɔ?» Dəvyidi lyár n wò: «Wó àmyé cəl ré à yó-cábal pyò.» ¹⁸Dəvyidi súlí n wò: «Byé yil à yó-cábal mɔ pú n tuntunnə mó kùr n ná n jì? Sə wó bə̀k'ón à wèrhé, lwele té à súlí a wèrhé?» ¹⁹Èlās é, à n'á lwəl sə à yó-cábal pyò shən é n cili n tuntunnə mó nyi rí. È gə wó Cinu n ce n ná n bwí ndá ne, sə n zwé à nyũ mú mə yə vwí rí tèbé rə̀ lwé wó nányənyélé m̀ù̀nì n lyim tu. Sə è gə wó numbyínsi sà ce, sə lwele yí si Cinu yé né, sə gá jì nì zà mɔ sə súlí sə vùr ne Cinu cəl-tənà y wé sà m'è wəl ne: «Zhəl n vò n cèrhé yə dwā!» mɔ yilə. ²⁰Sə èlās é, à jal mɔ bə̀k'á ló té jàà y kèbé è nye ndá Cinu mú wé yé, bà Esərayel pyò mɔ zè n ná n bwí búlú m̀ù̀nì n pyà shíshili sásálaa ndə bà gá y'a n'è jì lúwá pyàr ré wé ta.» ²¹Səyuuli zè n wò: «À dówá. Kwé n bà à byí Dəvyidi! À k'á t'á la mɔ lwele wòrhó yé, bà n nyí à nyũ mú zà ndə kɔn ré tèbé rə̀ zhe kùr n yírh w ta. Zhən ga à twí ndə nyənyà ta, à búl a dó dēdē.» ²²Dəvyidi lyár n wò: «Nyí pyò mɔ swé ré. Bà pyò mɔ tuntunnə m̀ə̀d̀ù byerhe n bà n zwé re. ²³Bà Cinu kwé lò gakó ne n cángá ndá n wu-pò tumə né. Cinu Yi yà n co mó à j̃ w zà, sə à cē lwele wòrhó m̀ò̀b̀ó Cinu Yi cír mú ní. ²⁴N nyũ mú gə zɔ kùr dēdē àmyé yil zà, sə àmye nyũ mú mye zə kùr Cinu Yi yilə, sə n súlí n zwé ne zwini dwí gakó wé.» ²⁵Səyuuli zè n wò Dəvyidi ni: «Yi m'a cí bwəl n yó à byí Dəvyidi! N m'á twí tú-fwààle zhən ga, sə n kɔn gakó m'a búl rə̀ zwé nyí.» Səyuuli gá zòm èta kwā né, Dəvyidi lyé n zhílí n sómá yá, sə Səyuuli kwé n vò jè.

Chapter 27

¹Dē rādù, Dəvyidi wəl n cìn ni: «Mámá mye, Səyuuli mà n gu ni dē rādù. À gə dūr à zhəl Shilisəti lyi bí tənà y wé cǝ, wó rəmyé à wǝ à m'a wèrhé. Rəmyé yi ní Səyuuli mà n yě à pyǎ Esərayel tənà y púlápúlá wé ne, sə à m'a lú n jǝ wa.»²Dəvyidi já n shér ndá nunə zǝ-nyəldù y byèbè bə y'à n̄wéné ndá mǝ mǝ n kwè sǝmá n lyé n vò Mawǝke byi Aciishi, Gaate pyǝ mǝ sǝ. ³N mē Aciishi sǝ, Gaate né, n̄myé ndá n lyi bí, bəmyé mādù gakó ndá n kèlé y lyi bí; Dəvyidi ndá n kana bé bəlyè yá, Zhəzəreyel lyi bəkǝ Ayənwam ndá Karəmel lyi bal Nabaale kē Abyəgayəə. ⁴Rəmyé yi ní, bə cí Səyuuli ni bə Dəvyidi dūr n vò Gaate, sə Səyuuli ká n yə mo pyà yé. ⁵Dē rādù, Dəvyidi wəl Aciishi ni: «N gə sǝ ne, sǝ ce bə pē cə-byi èdù gǝ sǝ à la né jǝm. Byè yil n̄ tǝntǝnnə mǝ mà n já n jǝ ndá mǝ pyə-cǝ w wa?» ⁶Aciishi já n yə làlà n kwè Shəkəlaage n pǝ. Wó rəmyé è ce Shəkəlaage cǝ w yàl Zhəda pyǎ bé bə cí w kǝn m'e yí zà. ⁷Dəvyidi jǝm Shilisəti lyi bí sǝ, gǝ sǝ mǝ, byin rādù ndá cǝnsè sənə. ⁸Rəmyé kwā né, n̄myé ndá n lyi bí zhì Shəkəlaage né bə vò bə bú ndá Gəshuritəbá ndá Gərazhitəbá ndá Amaleəke lyi bí, b'è wó dwǝ né nəmyé mǝ nə y'à jǝ tənà y wé shāā shāā ga kǝn zǝ Shuuri səta e m'e yí Ezhibti tənà y nē. ⁹Dəvyidi yà n nǝ n̄ gwi ceme né nəmyé mǝ lyi bí, n̄ yà n tá n yě bal ráá kē ne n̄nyì yé, n̄ yà n nǝ n̄ súlì n̄ pwà vǝ-yǝlǝ w ndá vwamá n̄nfwàalé ndá bənesé ndá yómdé ndá kāməzwǝsǝ. N̄ gə shí gǝà n kwè n bə yi ní, n̄ nǝ n̄ zhəl Aciishi sǝ. ¹⁰Sə Aciishi gə tú n nǝ n̄ bwərh Dəvyidi n̄ zhe: «Á yə zhəl á vò á bú búlǝ zà nà?» Dəvyidi yà n nǝ n̄ lyár mǝ, n̄ nǝ n̄ wəlè: «Nə zhəl né vò nǝ bú ndá Zhəda tənà y jə-jǝ sǝ mǝ lyi bí», ráá «Nə zhəl né vò nǝ bú ndá Yəramel lyi bí tənà y jə-jǝ sǝ mǝ», ráá «Nə zhəl né vò nǝ bú ndá Kəni byǎ bé tənà y jə-jǝ sǝ mǝ». ¹¹Dəvyidi yà n tá n yě bə zə bal ráá kē n̄nyì bə m'è kwè bə twi Gaate yé, bə n̄ yà n nǝ n̄ wəlè: «Bə gə tú bə la zǝm yi ní, bə m'a jál nǝ kùrə.» Wó èta Dəvyidi wèrhé né, wó èta n̄ yà n nǝ n̄ twǝ ní n̄ gə jǝm Shilisəti lyi bí sǝ, gǝ sǝ yi ní mú ga. ¹²Aciishi yà n zhe Dəvyidi zhənà. N̄ yà n nǝ n̄ wəl n̄ cìn ni: «Dəvyidi wèrhé lwele n̄ dwi Esərayel lyi byǎ bé ne dǝdǝ, rəmyé ce, n̄ mà n yə à tǝntǝnnə twéé twéé yilə.»

Chapter 28

¹Yi rí ràmyé mó wé, Shilisəti lyi bí cí bà shə̀dédésé dwā yó, bà la m'e vò bà bú ndá Esərayel lyi byā bé. Aciishi zē n wò Dəvyidi ni: «N mə sá lwar bà ñmyé ndá n lyi bí mə sá á tó ne á vò búlú né jàà wa.» ²Dəvyidi lyár Aciishi n wò: «Kən càn! N cici mú m'á nə kən ré tēbé n tuntunnə mó la wòrhó mó.» Aciishi zē n wò Dəvyidi ni: «À m'a ce n yà à yilnə twéé twéé yilə.» ³Rəmyé yi ní ndá Saməwəə yà n cùwə, sə Esərayel lyi byā bé púlápúlá y'á kúrh mu. Bà y'á co mo n cici cò w wa, Arama né. Rəmyé yi ní mye, Səyuuli yà n ce jəpéré tūtwwi rí jé tē tənà y wa. ⁴Shilisəti lyi bí mù dwā ne bà b'e zul Shənem né. Səyuuli mye cí Esərayel lyi byā bé púlápúlá dwā yó, bà b'e zul Jələbowa né. ⁵Səyuuli gá já n nə Shilisəti lyi bí zulá jàà y mó, ywē zə mɔ, n shishùrhú w zē ò n'ò mà dēdē. ⁶Rəmyé yi ní, n bwərh Cinu, sə Cinu yə dàrhà ráá urima ráá nyi-zwennə bé denne tó n lyár mɔ yé. ⁷N zē n wò n tuntunnə bé ne: «Pyā-na kē móbó n ná n pàr jē mó á pē à la vò a pàr jē n sō.» N tuntunnə bé wò mɔ: «Mədù ɲwéné Eyē-Dɔɔre né.» ⁸Rəmyé yó, Səyuuli lyár n kàməzwisi muni ga bà bə́k'a lwar n pàr yé. N zē n lyē ñmyé ndá lyi bàlye n kwā n la kē mó sō. Bà tó cəcē ne bà yí kē mó sō. Səyuuli zē n wò kē mó ne: «À n'á lwəl mó bà n pàr jē n pē sá byē cíl-bal mó móbó à la mó n yil ré byilu mú n pē.» ⁹Kē mó wò mɔ: «Sə dē mye dō! n cici mú yē kən ré tēbé Səyuuli wèrhé mó: n ce jəpéré tūtwwi rí jé tē tənà y wa. Byē yil n ná n cii ni ndá myəl-vür pòmɔ w kòbɔ?» ¹⁰Səyuuli zē n zə Cinu Yi yil ré n mə n bwəl mo nyi n wò: «Ndá Cinu Yi móbó n wò nányi mú, kaka t'á la mó wòrhó yò w kòbɔ wé yé.» ¹¹Kē mó zē n wò mɔ: «Mó à mə s'a byē a pɔ?» N wò: «Byē Saməwəə.» ¹²Kē mó gá nɔ Saməwəə n duwə, n wùrh dēdē. N zē n wò Səyuuli ni: «Byē yil n jājéné ne èta mó? Wó ñmyé Səyuuli!» ¹³Pyɔ mó wò mɔ: «Bə́k'á dūr ywē yé. E wó bə́kón n nɔwa?» Kē mó wò Səyuuli ni: «À nɔ yi rə shí tē cə y wé rə bàn pwē ne.» ¹⁴Səyuuli bwərh mo n wò: «Etər rə nyē né?» Kē mó wò mɔ: «Wó bə-ezhéné è bàn pwē ne, kàməzù-fwèlè pyípyíli yə.» Rəmyé yi ní, Səyuuli já n lwar b'e y'á wó Saməwəə. N já n lwəl tē n zə n yé n ză ce yá, n zē n tu n zə n yé y n pú tē. ¹⁵Saməwəə wò Səyuuli ni: «Byē yil n ce a bà pwē ne n má n lyèè ne?» Səyuuli wò mɔ: «Wu-zēé nánfɔlɔ zhe ne. Shilisəti lyi bí n'ē bwí ndá ne, e já Yi shár rə vò pyépyé rə yē ne; rə k'ē t'á tó nyi-zwennə ráá dàrhà denne rə lyár ne yé. Wó ràmyé rə ce à byē mó muni ga n ce a lwar kən ré tēbé à mə dwā s'a wèrhé mó.» ¹⁶Saməwəə wò mɔ: «Cinu Yi gə shár n vò pyépyé n yē mó, n zē n súlí n ná n bwí ndá mó, è nə wó byē yil n ná n bwərh àmyé?» ¹⁷N pyirh kən dēbé n yà n tó à denne n byili mú mú: n zwē pyèlè ré n jō w n pə lò dō ne, n pɔ re Dəvyidi ni. ¹⁸Cinu Yi wèrhé mó èta zà, n gá yə n zòmè ré zwē yilə, e súlí mye n gá yə ce n lyim rí rə y'á n'ē yi Amaleekə lyi bí tu mú yilə. ¹⁹Cinu Yi cici mú mà n ce Esərayel lyi byā bé Shilisəti lyi bí jō wa, n súlí ñmyé cici mú ni. Nə́kɔl dē ré, ñmyé ndá n byā bé m'á yə né ndá ne cúlú ní, sə Cinu Yi mà n ce Esərayel lyi shə̀dédésé Shilisəti lyi bí jō wa.» ²⁰Ywē zə Səyuuli kən ré tēbé Saməwəə yà n wəl mó yilə, n já n tu tē shərrr... Kən súlí mye, n yà n ká n bə jàn zhe yé, bà dē ré námpúm ndá cəcē y námpúm ga, n yà n yə kaka jí yé. ²¹Kē mó twē n yí Səyuuli nyi ni, n púrí wu-zēé nánfɔlɔ zhe mó. N zē n wò mɔ: «N na, n yə-kē mó zwē n nyi ni. À yə à myəl ré ne ga yé, à tó nyá né nyèbé n pɔ ne mó.» ²²Sə èlāsé à n'á lwəl mó bà ñmye cili n yə-kē mó nyi rí. Yē a pɔ kùjú námpólé n jí, muni n zə jàn n gə tú n la k'á kwè sómá n má kwē yi ní.» ²³Səyuuli cē n zē n wò kē mó ne: «À t'á la kùjú jú yé.» Sə ràmyé yi ní, n tuntunnə bé ndá kē mó nyéé mɔ, éfòró n zē n shéné. N zē n shí tē n zē n jòm pal ré yó. ²⁴Kē mó yà n zhe nū-bwəlà è nù n sō. N zē n wèrhé lálà n zə y n gu. N kwè mún n pò, n mə n tene búúri rə yə sã-nəbyē ce, ²⁵n pə Səyuuli ndá n tuntunnə bé ne bà dō. Rəmyé kwā né, bà zē bà kwè sómá bà k'a kwē cəcē y èmyé mó ga.

Chapter 29

¹Shilisəti lyi bí cí bə shəddéésé gakó dwā yó Afēeke né. Esərayel lyi byā bé mye zul nə-bùlì y è wə Zhəzəreyel né mó nyí ní. ²Shilisəti lyi bí yó-cíná bé y'à du bə n'è zhəl zǝm zǝm ndá mǝrhò mǝrhò shəddéésé kùkùlè né yé né. Dəvyidi ndá n lyi bí tà kwā bə du bə pú pyǝ Aciishi kùrə. ³Shilisəti lyi bí yó-cíná bé bwərh bə wə: «Yē lyi ndá Ebərəbá byèbé?» Aciishi lyár be n wə: «Wó Dəvyidi, Esərayel pyǝ Səyuuli tùntùnnə mó! È yú byin ráá byinə nəlyè èlāsé, n gá ɲwéné ndá ne né, sə à yə n dóo ne à la mɔ byilu, n gá tú n ɲwéné ndá ne ga kɔn b'e yí zà dē ré yé.» ⁴Rəmyé yó, Shilisəti lyi bí yó-cíná bé lyimə j'a zē nə n'è yì Aciishi, bə wə mɔ: «Ce bal mó mǝbó kwè, n ká n vò jàà y kèbé n pɔ mɔ mó wé. N bəká n tó nába n vò búlú né jàà w yé, n bəká n jǝrh ná búl-dō búlú né bú yí ní yé. Bəkón rə b'a ce mǝbó èta mó ká n ce dwā yó ndá n yó-cábal mó, è gə dā ndá ná lyi bí byèbé èta mó ywé né?» ⁵È dà Dəvyidi mú nımyé mó bə y'à n'è nún ndá bə n'è se n shò kwā bə m'è zhe bə: ⁶Rəmyé ce, Aciishi byè Dəvyidi n zē n wə mɔ: «Ndá Cinu Yi nǝnyì rí, n wó wu-pǝ cábal. À só bə n tó ne n vò búlú né jàà wa, sə k'a tó ne n shí búlú né jàà w n kwè n bə, bə à yə lwele ne n sǝ dē ré tèbé n tú à sǝ yí ní ga kɔn m'e yí zà yé. Sə Shilisəti lyi bí yó-cíná bé bə n yò só yé. ⁷Rəmyé ce, k'a kwè n vò n sǝ ndá yə-zúlá. Èta, n tá n la kaka wǝrhó rə yə bə búlə yí yé.» ⁸Dəvyidi zē n wə Aciishi ni: «Sə wó bəkón à wèrhé? À gá ɲwéné ndá mó à n'a twǝ à pɛ mó yí ní ga kɔn m'e yí zà mó, yò kǝ n nɔ n ná n cí n tùntùnnə mó yó wə, à m'a wàr à m'a tó a vò a bú ndá à yó-cábal pyǝ mó zwə bé?» ⁹Aciishi lyár Dəvyidi n wə: «À yé bə n yə kaka wèrhé yé, à wu nyè ndá mó ndə n gə yà n wó Yi máléka ta. Sə Shilisəti lyi bí yó-cíná bé wələ: «N bəká n tó nába n vò búlú né jàà w yé.» ¹⁰Rəmyé ce, dǝlì zē nəkɔkólé shāā shāā nımyé ndá n yó-cábal mó tùntùnnə bé bə tó mó mó. Á m'a dāmă á zē, sə ce y gə tú è n'è wárh sə á lyē.» ¹¹Dəvyidi ndá n lyi bí dǝlì bə zē, bə dāmă bə zhǝr nəkɔkólé y bə kwè bə vò Shilisəti lyi bí tənà y wa. Sə Shilisəti lyi bí zhǝr bə vò Zhəzəreyel.

Chapter 30

¹Dəvyidi ṇḁá n̄ lyi bí yú Shəkəlaage dwā nətò kwā né, bə púrí Amaleeke lyi bí y'à tú bə bú ṇḁá Zhəda jə-jí sō mó, e súlí ṇḁá Shəkəlaage lyi bí. Bə y'à cō Shəkəlaage cō wá, bə súlí bə ji w myín. ²Bə y'à pwà kana bé ṇḁá bə́sóná bé ṇḁá náncésé, sə bə y'à yè lō gwi yé. Bə y'à zə be bə m'e lyē, bə súlí bə zhíli bə sómá yá. ³Dəvyidi ṇḁá n̄ lyi bí gá yú cō w yi ní, bə púrí bə y'à ju w myín, sə bə y'à zə bə kana bé ṇḁá bə bala-byā bé ṇḁá bə kana-byā bé bə m'e lyē. ⁴Rəmyé yó, Dəvyidi ṇḁá lyi bí byēbé bə y'à tó mó mó j'a zē bə n'ē kúrh dēdē. Bə kúrh dēdē kən m'e yí bə k'ē bə jàn zhe sə bə kúrh mye yé. ⁵Bə y'à zə Dəvyidi kana bé bəlyé yá, Ayənwam, Zhəzəreyel lyi bə́kó mó ṇḁá Abyəgayəə, Karəmel lyi bal Nabaale kē mó bə m'e lyē. ⁶Sə wu-zhùlù nánfōlō y'à zhe Dəvyidi, bə lyi bí y'à n'ē zōm bə bə la mō dul ṇḁá nákulə: Lō gako wu w y'à sú ṇḁá wu-zhùlù n̄ bala-byā bé ṇḁá n̄ bəkwā bé yilə. Sə Dəvyidi wu w zowa Cinu n̄ Yi rí nəjələ yilə. ⁷N zē n wō vwī-zwəlnə Abyataare, Ayəməleeke byí mú ni: «Á n'á lwəl mó bə n̄ kwē vwī-zwəlnə kāməzwi y n̄ bə n̄ pē.» Abyataare kwē y n̄ bə n̄ pō. ⁸Dəvyidi zē n bəwərh Cinu n wō: «Á gə pú vwārhna kùkùl ré tēbé lyi bí byēbé kùr a jì, à m'a ṇwənə a zə be?» Cinu wō mō: «Pú bə kùr n̄ jì bi. N̄ m'á zə be, sə n̄ m'á zwē n̄ lyi bí bə jō wa.» ⁹Dəvyidi já n zhír ṇḁá n̄ tó-dwā bé nunə zǝ-nyəldù n kwē sómá n lyē. Bə yí Bə́səre nə-gōlō w yó. Bə dwā bé y'à mē bə jàa y wa. ¹⁰Dəvyidi pú Amaleeke lyi bí kùr n̄ ná n̄ jì ṇḁá nunə zwā-āna. Nunə zwā-əlyé y'à mē kùr yó gāa mó, bə bə y'à wār nə-gōlō w bə la byorho yé. ¹¹Sə bə tú bə jəl Ezhibti lyi bal gō sō. Bə ce n̄ zhì, bə zē bə zə mō bə m'e vò Dəvyidi sō. Bə pō kùjù n̄ jì, bə súlí bə pō nē n̄ nyō. ¹²Rəmyé kwā né, bə pō épyilá cìl ṇḁá də́v-ē cō byā nánkùlə ywé nəlyé. N̄ gá jú n̄ zhē kwā né, n̄ jàn ré k'a bə. N̄ yà n̄ zhe dwā nətò ṇḁá cəcerh sətò, n̄ yə kaka jì n̄ jà n̄ yə kaka mye nywē yé. ¹³Dəvyidi zē n bəwərh mō n wō: «N̄myé wó mō n̄ cì mú, yē n̄ ná n̄ shí ní?» N wō: «Ezhibti lyi ébō-dāl ṇḁá ne, à wó Amaleeke lyi bal mādù yóm. Á yó-cábal mó yē ne, è zhe dwā nətò zà, à gə y'à tu nəbwənə mó yilə. ¹⁴Wó námyé ná zhəl ná vò ná bú ṇḁá Kəreete lyi tənà y jə-jí sō mó, ṇḁá Zhəda tənà y e súlí Kaleebe lyi bí tənà y jə-jí sō mó, ná zē ná súlí ná jì Shəkəlaage myín.» ¹⁵Dəvyidi zē n wō mō: «Sə n̄ mà n̄ shənə n̄ zə ne n̄ má vò vwārhna bé kùkùl ré rəmyé mó lyi bí sō?» N lyár n wō: «Zə Yi yil ré n̄ má bwəl ne nyí bə n̄ tá n̄ la ce bə gu ni yé, sə n̄ tá n̄ la ne à yó-cábal mó mye jō w co yé. Á m'a zē a zə mó a vò bə sō.» ¹⁶Sə bal mó zhìl Dəvyidi n mə n̄ yí Amaleeke lyi bí sō. Amaleeke lyi bí y'à ləle té bə sú tənà y gako, bə n'ē jì bə n'ē nywē, bə n'ē jì cimsi ṇḁá wē ré nánzhəzhō w bə y'à pwà búlā né kwā né Shilisəti lyi bí tənà y ṇḁá Zhəda tənà y w mó. ¹⁷Dəvyidi já n̄ zhì nəkəkólé ne, n̄ gu bi kən b'e yí è zē nəkəkólé y dādənə yá. Lō mādù ga mye yə ṇwənə n̄ lú yé, è gə dā ébwā-dālā zwā-āna dúdú bə jòm yómde bə dūr bə lú. ¹⁸Dəvyidi zwē kən ré tēbé gako Shilisəti lyi bí y'à pwà mó. Sə kən du, è yāl n̄ kana bé bəlyé y n̄ zwē bə jō wa. ¹⁹Bə́sóná bé ṇḁá náncésé, bə bala-byā bé ṇḁá bə kana-byā bé ga lō mādù mye yə jé yé; wē ré tēbé bə y'à pwà búlā né kwā mó, e súlí kən ré tēbé gako bə y'à pwà bə m'e lyē mó mye, rədù ga mye yə jé yé. Dəvyidi ká n̄ zwē rə gako n̄ mə n kwē n̄ bə. ²⁰N zwē vā-yōlō w ṇḁá vwāmá nánfwaálé ga. Lyi bí byēbé bə y'à wō dō w òmyé yé né m̀ni bə kál w mó y'à zhe: «Nyí kən ré tēbé Dəvyidi pwà búlā né kwā mó.» ²¹Dəvyidi kwē n̄ vò n̄ yí nunə zwā-əlyé y byēbé bə y'à yə ṇwənə bə tó mó bə vò, bə zē bə mē Bə́səre nə-gōlō w yó mó sō. Bə du bə jəl Dəvyidi ṇḁá n̄ shədéésé. Dəvyidi zə n̄ shədéésé n̄ twē n̄ yí bə nyí ni, n̄ ce be. ²²Rəmyé yi ní, wu-bárhé cinā bé gako ṇḁá lyi bí byēbé bə bə kùr zhe mó gako bə y'à wō lyi bí byēbé bə y'à tó Dəvyidi ni mú wē ce bə nyí dē bə wō: «Bə gá yə nába tó bə vò mó ce, ná t'á la be kaka pō wē ré tēbé ná k'á zwē mó w yé, è gə dā bə kana bé ṇḁá bə byā bé dúdú. Bə zə be bə m'e zhír bə vò!» ²³Sə Dəvyidi wəl be: «Á da-byā, á t'á la kən ré tēbé Cinu Yi pō nába mó zə á m'á wərhé èta yé, Cinu mú m̀bó n̄ yilí nába n̄ súlí n̄ ce vwārhna bé byēbé bə y'à bú ṇḁá nába ná jō w mó yé. ²⁴Sə è nə wó mó n̄ wō n̄ mà n̄ cili ába yò w k̀bó wē? Tēbé wó m̀bó n̄ zhəl búlā né jàa y w mó cəl ré, tēbé wó m̀bó n̄ mē zhī rí nyí ni mú cəl ré: bə m'a tə re bə merhe dwā.» ²⁵Kən zhì dē ré rəmyé mó, bə ce rə jīrh nyí ṇḁá lùl-e-púrí Esərayel lyi byā bé yilə, rə j'á gwē n'ē jì zà. ²⁶Bə gá k'a kwē bə yí Shəkəlaage, Dəvyidi pō cələ n̄ da-dō Zhəda náncésé ne n̄ súlí n̄ ce bə wō se: «Nyí-nə cəl búlā wē ré ná zwē Cinu Yi zwā bə sō mó wē á yilə.» ²⁷N pə cəl Bətel náncésé ne ṇḁá Araməte, Nəgeevə nyí rí wē mó, náncésé ne, ṇḁá Yətiiri náncésé ne, ²⁸ṇḁá Arəweere náncésé ne, ṇḁá Shəfəməte náncésé ne, ṇḁá Eshətaməwa náncésé ne, ²⁹ṇḁá Arakal náncésé ne, ṇḁá Yəramel lyi bí ceme né náncésé ne, ṇḁá Kəni byā bé ceme né náncésé ne, ³⁰ṇḁá Orəma náncésé ne, ṇḁá Bə́səre-Ashan náncésé ne, ṇḁá Ataake náncésé ne, ³¹e súlí Ebərō náncésé ne, ṇḁá jàasé shəbé gako Dəvyidi ṇḁá n̄ lyi bí y'à zhəl sə wē mó náncésé ne.

Chapter 31

¹Ràmyé yi ní ndá Shilisati lyi bí y'à n'è bwí ndá Esarayel lyi byá bé. Sə Esarayel lyi byá bé dūr Shilisati lyi bí yé né, bə lyi nánzhəzhǒ tu bə cì Jələbɔwa pyǒ w yó. ²Shilisati lyi bí j'a zě bə pyě Səyuuli ndá n byá bé kūr nyí ni bə n'è jì. Bə gu Zhonata ndá Abyanadaabe ndá Mələcə-Shəwa, bə y'a wó Səyuuli byá bé mó. ³Búlá né dūmí rí tú rə bə rə jòm Səyuuli yó. Twesé cíná bé lwar n jàa shò. N gá nɔ bə, ywě nánfǐlǒ ce n yala cəcene. ⁴Ràmyé yó, Səyuuli wəl n búlá wě ré zhinnə mó ne: «À n'á lwəl mó bə n fwərɥ n búlá shù w ɔ pyá y w n má n zò ne n gu, è gə dà rəmyé lyi bí byěbè ɛta bə yə gòm mó m'a zə búlá shù bə zò ne bə gu, bə súlǐ bə mɔn ne.» Sə n búlá wě ré zhinnə mó cē, bə ywě nánfǐlǒ y'a zhe mo. Rəmyé yi ní, Səyuuli vūr n búlá shù w n zě n tu ɔ yó. ⁵Sə Səyuuli búlá wě ré zhinnə mó gá púrí Səyuuli cùwə, nmye vūr n búlá shù w n zě n tu ɔ yó nmye tó mo n cì. ⁶Səyuuli ndá n byá bé bəto y ndá n búlá wě ré zhinnə mó ndá n lyi bí gako tó dwā bə cì dē ré rəmyé mó yù wə. ⁷Esarayel lyi byá bé bə y'a wə wɔl w ɛpá dō mó ndá byěbè bə y'a wə Zhordē bwí y ɛpáké mó gá púrí Esarayel lyi shədəésé n'è dūr sà làa dē mó, Səyuuli ndá n byá bé mye y'a cù mú, bə shər bə yě bə cemə né ne bə dūr. Sə Shilisati lyi bí tú bə b'e jòm nà wě. ⁸È zě nəkəkólé y Shilisati lyi bí bə bə vūr wě ré tēbè rə y'a wə cùrǐ byé mó. Bə nɔ Səyuuli ndá n byá bé bəto y cùrǐ rə pyě tē Jələbɔwa pyǒ w yó. ⁹Bə gòm Səyuuli yó w bə súlǐ bə pwà n búlá wě ré bə yě mo. Bə zə n yó w bə tó dē Shilisati lyi bí tənà y wa, bə m'è cǐ nyí rí bə yə né còrhó-jǐsǐ wě, ndá dwí rí lyi bí ni. ¹⁰Bə cǐ Səyuuli búlá wě ré Ashətarətəbá còrhó-jǐ y wě, bə zě bə jele n yala né Bete-Shəyā byǐl-fwəlè y ne. ¹¹Rəmyé yi ní, Yabeeshe lyi bí bə wə Galaade né mó nyèè kɔn ré tēbè Shilisati lyi bí y'a wərhé Səyuuli ni mú. ¹²Bə lyi bí byěbè bə y'a jè du bə dwā bé mó j'a zě bə kwè sómá bə vò cəcē y nampúm, bə b'e jər Səyuuli ndá n byá bé yala né Bete-Shəyā byǐl-fwəlè y ne. Bə gá kwè bə zə ne bə m'e yí Yabeeshe, bə ji ni myǐn. ¹³Rəmyé kwā né, bə pwà bə kúr rí, bə vò bə ce Yabeeshe cǔ w kūr wə, bə zě bə lyě bə nyí dwā nyəlpə.

2 Samuel

Chapter 1

¹Səyuuli cu mú kwā né, Dəvyidi yà n ká n kwè n bə n mē Shəkəlaage né n wərhé dwā nəlyè. Rəmyé yi ní ndá n yà n bú ndá Amaleeke lyi bí n nɔwənə bə. ²Sə n dwā nətò dē ré yù wə, bal mādù shí Səyuuli zulá jàa y w n bə. N gāndé y'a kār kār, n yə-pələ y mye y'a sú ndá shó. N gá tú n yí Dəvyidi nyí ni, n tu n zə n yé y n pú tē. ³Dəvyidi bwərɥ mo n wə: «Yē n shí ní?» N lyár mɔ n wə: «Esarayel zulá jàa y w à zhi ní a dūr.» ⁴Dəvyidi ká n bwərɥ mo n wə: «Bəkón rə wərhé gāa mó? Cǐ ni.» Bal mó wə: «Dwí rí dūr rə làa dwā ne rə yě búlá né bú ni; rə lyi nánzhəzhǒ cùwə. Səyuuli ndá n byí Zhonata mye ga cùwə.» ⁵Dəvyidi bwərɥ ɛbó-dāl mó n tú n nɔ n cǐ mu nyí rí mú, n wə: «Etər n wərhé né n má lwar bə Səyuuli ndá n byí Zhonata ga cùwə?» ⁶Ébó-dāl mó lyár mɔ n wə: «Kɔn merhe dwā nd'á y'a nɔwénə Jələbɔwa pyǒ w yó. À púrí Səyuuli n yà n zhi n swé ré ne, e jà búlá eshərɥ-vwətur rí ndá eshə-jòmna bé y'a j'a pyě n kūr nyí ni. ⁷N gá pyirhí n nə ne, n byě ne sə à shē mɔ a wə: «Nyín ni!» ⁸N bwərɥ ne n wə: «Nmyé wó mǎ lò?» A lyár mɔ a wə: «Amyé wó Amaleeke lò.» ⁹N zě n wə ne: «À n'á lwəl mó bə n yí à nyí ni n gu ni, bə nyí kɔn zhe ne má à gwě n'á shīrh mye.» ¹⁰Rəmyé yi ní à yú n nyí ni, a gu mu, b'a y'a yě bə n gə tu tē kwā né n yà n tá n la bwəl yé. À púr n pyələ yə-pú w ɔ y'a wə n yó w mó, a súlǐ a vūr cibyí y è y'a wə n vò ne mó, à la b'a pə à yó-cəbal mó ne nyɔnɔ.» ¹¹Rəmyé yó, Dəvyidi jà n zě n zə n kàməzwísí n vwē n kār. Lyi bí byěbè bə y'a nɔwénə ndá mɔ mó mye wərhé ndá n gá wərhé né. ¹²Rəmyé kwā né, bə yəl wu-zhùlù wě, bə kúrɥ bə súlǐ bə lyě bə nyí kɔn m'e yí dādénə, Səyuuli ndá n byí Zhonata e súlǐ Cinu Yi dwí rí ndá Esarayel lyi byá bé, bə y'a gu ndá búlá shù mú yilə. ¹³Dəvyidi bwərɥ ɛbó-dāl mó n tú n nɔ n cǐ mu nyí rí, n wə: «Yē n shí ní?» Ébó-dāl mó lyár mɔ n wə: «Amyé wó Amaleeke lyi bal n tú n bə n jé á sǒ byí.» ¹⁴Dəvyidi zě n wə mɔ: «Etər n má n yə ywě dūr ndá lò mó mǔbó Cinu cǐr mu gu?» ¹⁵Rəmyé yó Dəvyidi byě ɛbwá-dálá bé mādù, n wə mɔ: «Bwəlse n gu mu.» Sə ɛbó-dāl mó bwəlse n gu mu. ¹⁶Dəvyidi zě n wə: «N cu mú yò w m'a zhi n cici yó wə, b'è wó nmyé cici n kó n bursí, n cǐ dóo n yó wə. N wòwə: Wó àmyé à gu Cinu lò mó mǔbó n yà n cǐr mú.» Dəvyidi wu-zhùlù nwə y Səyuuli ndá Zhonata yilə. ¹⁷Rəmyé yó, Dəvyidi nún wu-zhùlù nwə y kəbè Səyuuli ndá n byí Zhonata yilə. ¹⁸«Twā wu-zhùlù nwə». Bə mǎ sə bə cèrhè y Zhəda byá bé ne. È kē Cángá cábal mó sébé ré wě. Dəvyidi nún n wə: ¹⁹Esarayel yó-dē-zhǒ kɔn ré tu tē rə pyě pyār ré yó! Kandar ré cùwə! ²⁰À bək'á bwəl re á byili Gaate cɔ w wé yé, á bək'á cǐ rí Ashəkəlō sǔmsé yó yé, è gə dà rəmyé Shilisati lyi bəkwá bé m'a zě bə n'è fùu ndá wu-nyǒ, lyi bí byěbè bə yə gòm mó bəkwá bém'a zě bə n'è se ndá wu-nyǒ. ²¹Jələbɔwa pyār, Myɔnɔ bək'a k'o ce á yó yé, dwā mye bək'a k'e twərɥ á yó yé, Cesé shəbè sà jíj né n'è ce byá mó bək'a k'e nà á yó yé! Bə wó gāa kandar ré nəkwər ré byələ né, nwə y'a yə Səyuuli nəkò w yó twərɥ yéb, ²²sə wó cùrǐ jal mó ndá kandar ré

nwísírà y'à təl wə.Zhɔnatā twā y y'à t'â twər è zhəl è kwā né gaga,Səyuuli búlǎ shù w y'à t'â kwè ò twí jè nánfò yé.
²³Səyuuli òdǎ Zhɔnatā swéné dwā dǎdǎ, bə nyũ mú òdǎ bə cu mú ga wé, bə yà dwā nɛ pɔr yé, bə y'à lum du ényǎlse, bə y'à jè du bwaare! ²⁴Esərayel lyi bəkwá bɛ, kúrh-nə Səyuuli yilə. Nmyɛ mǎbɔ́ n yà n nǎ n zwi ába kàmǎjɛ-shɛ gǎnde òdǎ bwé wè ré mó, nmyɛ mǎbɔ́ n yà n nǎ n ce sánǎmá cìbyĩsi nánzhəzhɔ́ á gǎndé nɛ mó.²⁵Kàndar ré tu rə cì búlǎ né bú mú yi ní!Zhɔnatā tu n pyɛ n pyàr ré yó! ²⁶À da-byĩ Zhɔnatā nyĩ à wu búl o zhili dǎdǎ n yilə!Nyĩ à y'à búl à só mó dǎdǎ!N dɔbré y'à wɔ kɔn nánfɔlɔ́ à yilə,rə y'à càn du kɛ òdǎ bal dwā sɔnó wá. ²⁷Kàndar ré cùwə!Búlǎ wè ré mye súlǐ rə cò!

Chapter 2

¹Ràmyé kwā né, Dəvyidi bwər̃h Cinu n wò: «À mǎ s'a vò a jòm Zhəda ceme né òdù wé?» Cinu lyár mɔ n wò: «Zhəl.» Dəvyidi ká n bwər̃h Cinu n wò: «Yè à mǎ s'a vò a jòm né?» Cinu lyár mɔ n wò: «Zhəl Ebər̃ɔ.» ²Ràmyé yi ní, Dəvyidi zhəl gàa mɔ, rímyé ñdá ní kana bé bəlyé yó, Zhəzəreyel bə̀kɔ Ayəncwam ñdá Karəmel lyi bal Nabaale kē Abyəgayəə. ³Dəvyidi ce ní lyi bí byèbé bə y'à n̄wéné ñdá mɔ mɔ mye bə bə jòm Ebər̃ɔ cə-bwəlsé wé, lò gakó ñdá ní kèlè y lyi bí. ⁴Zhəda lyi bí zè bə bə, bə tūtù Dəvyidi ñdá pyèlè nwǎ n jīrh Zhəda kwálá y pyɔ̃. Bə b'e wò Dəvyidi ni: «Wó Yabeeshe lyi bí, Galaade nyí rí wé mó, bə co Səyuuli.» ⁵Ràmyé yó, Dəvyidi twí lyi Yabeeshe lyi bí, Galaade nyí rí wé mó sɔ, n wò be: «Cinu mà n cí bwəl á yó, ámyé byèbé á wèrhé wu-bònnò ñdá á yó-cəbal Səyuuli á m'á kwè mo á ce mó yilə. ⁶Cinu mà n zə ába ñdá wu-bònnò ñdá wu-pò. Ámye m'a wèrhé ába cənè kɔn ré tēbé á wèrhé ne mɔ yilə. ⁷Zə-na wu-jò. Yál-na bala. Á yó-cəbal Səyuuli cù zhənà, sə lwar-na mye bə Zhəda kwálá y tūtù ni ñdá pyèlè nwǎ m̀nì a jīrh è pyɔ̃.» ⁸Səyuuli shə̀déesé yó-cəbal Neere byí Abəneere, yà ní zə Səyuuli byí Yəshəbəsheete n mə n vò Məənəyim. ⁹N yà ní ce n jīrh pyɔ̃ Galaade nyí rí ñdá Aseere nyí rí ñdá Zhəzəreyel nyí rí ñdá Efəreyim nyí rí e súlì Bēzhame nyí rí yilə, è n'è yál e wò Esərayel púlápúlá yilə. ¹⁰Səyuuli byí Yəshəbəsheete tú n bə n jīrh Esərayel pyɔ̃ ñdá ní yà ní zhe byinə shə̀-əna; sə ní cinì Esərayel byinə nəlyè. Sə wó Zhəda kwálá y dúdú è shənè e tó Dəvyidi kùrə. ¹¹Byinə né nyèbé Dəvyidi wèrhé Ebər̃ɔ né ñdá ní wó Zhəda kwálá y pyɔ̃ mó yál byinə nyàlpyè ñdá cənsé shə̀ldù. ¹²Dē rə̀dù, Neere byí Abəneere ñdá Səyuuli byí Yəshəbəsheete tùntùnnə bé shér Məənəyim ní bə zǎ Gabaɔ səta. ¹³Səruyə byí Zhəwaabe ñdá Dəvyidi tùntùnnə bé mye du bə kwè sómá. Bə b'e jəl dwǎ Gabaɔ póló w nyí ni; byè jòm póló w èpáké, byè mye jòm èpá y dō mó. ¹⁴Ràmyé yó, Abəneere zè n wò Zhəwaabe ne: «Èbwá-dàlá bé zè dē bə nyɔ̃ dwǎ ná yé né.» Zhəwaabe wò: «Bə zè dē!» ¹⁵Bə zè bə zhì dē. Bə gə nunə shí ñdá bəlyé Bēzhame kwálá y wé Səyuuli byí Yəshəbəsheete yilə; bə gə nunə shí ñdá bəlyé Dəvyidi shə̀déesé mye wé. ¹⁶Lò gakó zə ní búl-dō mó yó w ne, n zè n zə ní búlú shù w n mə n zò ní sarh ré ne, bə ga zè bə tó dwǎ bə tu nāncùurì. Wó rə̀myé è ce bə co jàa y èmyé mó yil bə nákul-fwǎàlè cə. È n̄wéné Gabaɔ né. ¹⁷Búlú né zə càn dēdē dē ré rə̀myé mó yù wə. Dəvyidi shə̀déesé n̄wéné Abəneere ñdá Esərayel lyi byǎ bé. ¹⁸Zhəwaabe ñdá Abyəshəyi ñdá Azayəə, Səruyə byǎ bé bə̀tò y ga, y'à n̄wéné gàa. Azayəə nà y'à lum tē ñdə nēmè ta gɔ sɔ. ¹⁹N já n zè n pú Abəneere kùr ní ná ní jì, ní yə ywər̃ n vò ní jə̀-jí sɔ ráá ní jə̀-gwǎ sɔ yé. ²⁰Abəneere kwè n pyirhí n bwər̃h mo n wò: «Wó n̄myé, Azayəə?» N lyár mɔ n wò: «Wó àmyé cici.» ²¹Abəneere wò mɔ: «Ywər̃ ní vò ní jə̀-jí sɔ ráá ní jə̀-gwǎ sɔ; zə shə̀dǎá èdù sá zwè è búlú wè ré.» Sə Azayəə yə shənè n kwè ní kwā né sə n yě ní jǔ mú ni yé. ²²Abəneere ká n bwérhè n wò Azayəə ne: «Kwè à kwā né sá yě à jǔ mú ni! N ná n yál b'a jì mú tē nà? Rə̀myé yi ní, à m'a n̄wéné a k'a nyí n da-byí Zhəwaabe yé y wə?» ²³Sə Azayəə cè ní yə ní kwā né kəl yé. Rə̀myé yó, Abəneere zə ní swé ré nyí rí n mə n zò ní pǔ ni, rə̀ tó ní kwā né rə̀ du. N já n tu tē gàa n cì kùr yó. Lyi bí byèbé gakó bə y'à n'è twí bə yí jàa y kèbé Azayəə yà ní tu è wé n cì mú y'à n'è zhì. ²⁴Zhəwaabe ñdá Abyəshəyi j'a zè bə pú Abəneere kùr bə n'è jì. Bə jì jì mu bə m'e yí Jə̀bəya-Ama ñdá yí rí n'è zwì. Jə̀bəya-Ama n̄wéné Jə̀ya yi-púrhí sɔ, Gabaɔ èpòlò w sómá y yó. ²⁵Bēzhame byǎ bé byè dwǎ bə zhì Abəneere kwā né bə ce nyí dwǎ wa, bə vò bə tene bə zhì pyèlè èdù yə̀-pèlè wa. ²⁶Abəneere zè n bya n ce Zhəwaabe ne n wò: «Nə m'á j'a n'è bwí ñdá búlú shù ná j'a n̄wéné twéé twéé ná la dwǎ gu ná zhè? N yəl bə rə̀myé mó m'a gu yó ñdá wu-zhùlù nà? È nə wó dō n m'á búlú ní wò n lyi bí ni bə bə kwè bə yě bə da-byǎ bé jǔ mú ni?» ²⁷Zhəwaabe wò mɔ: «Ñdá Yi rí tēbé rə̀ wó nányi mú! N gə yà n yə zòm, lyi bí y'à t'á la bə da-byǎ bé jǔ mú ni yó è gə dā nə̀kəl nə̀kəkólé yé.» ²⁸Rə̀myé yó, Zhəwaabe wúl pólá: dwí rí púlápúlá j'a yě Esərayel lyi byǎ bé jǔ mú ni, búlú né mye j'a k'è yə̀ bwí yé. ²⁹Abəneere ñdá ní lyi bí zhəl Araba nyí rí wé cəcè y námpúm. Bə byerhe Zhərdē bwí yó, bə tó Byə̀tər̃ɔ nyí rí gakó wé bə zè bə lyè bə yí Məənəyim. ³⁰Zhəwaabe gə tú n yě Abəneere jǔ mú ni, ní cí lyi bí gakó dwǎ yó. Dəvyidi shə̀déesé wé, nunə shí ñdá nə̀bɔ e súlì Azayəə bə y'à tēné yé. ³¹Sə è gə wó Dəvyidi shə̀déesé myé yilə, sə y'à gu bala zwǎ-à̀tò ñdá shə̀-shə̀ldù Bēzhame ñdá Abəneere lyi bí wé. ³²Bə kwè Azayəə bə vò bə ce ní da bəl mó wé, Bə̀tə̀ləyem né. Zhəwaabe ñdá ní lyi bí zhəl cəcè y námpúm, sə bə yú Ebər̃ɔ ñdá ce y n'è lé.

Chapter 3

¹Búlá né bú nà dene Səyuuli kələ lyi bí ndá Dəvyidi kələ lyi bí cəcəl wə. Dəvyidi jàn ré y'à j'à n'è súlí ndá Səyuuli kələ y nyǎn ré y'à n'è bə. ²Dəvyidi lùl byá Ebərɔ né. N byi-ce y yàl Amənɔ; n lùl mu ndá Zhəzəreyel bəkó Ayəncəwam. ³Bəlye nyám mó yàl Cələyaabe, n lùl mu ndá Karəmel lyi bal Nabaale kē Abyəgayəə; bəɬɔ nyám mó yàl Abəsəlɔ, n lùl mu ndá Gəshuuri pyɔ Tələməyi bəkó Maaka; ⁴bəna nyám mó yàl Ajəti byi Adənya; bənu nyám mó yàl Abyətal byi Shəfaca; ⁵bwəldù nyám mó yàl Yəterəyam, n lùl mu ndá n kē Egəla. Wó Dəvyidi byá bə n lùl Ebərɔ né mó ətə. ⁶Səyuuli kələ y ndá Dəvyidi kələ y gə y'à n'è bwí dwā yi ní, Abəneere myé yà n ná n ce jàn né sə n ɲwɔnɔ w j'à n'ò súlí Səyuuli kələ y lyi bí sō. ⁷Səyuuli yà n zhe n kē-dō mədù, Ayəya bəkó n yà n yil Erəsəpa. Dē rədu, Yəshəbəsheete wəl Abəneere ne: «Bye yil n zhəl n vò zù ndá à da kē-dō mó?» ⁸Yəshəbəsheete zómà né nəmyé mó yù Abəneere lyim ni dēdē, n zē n wɔ: «N ná n búl b'à wó kùlì à n'a jí Zhəda lyi bí jǔ w nà? À zə n da Səyuuli kələ y lyi bí ndá n da-byá bə e súlí n dəwabá ndá wu-bɔnɔ kən m'e yí zà. À yə mó yē n tu Dəvyidi jǔ w yé. Nmyé mó zē n zē ɛlāsē n ná n yál n cí dóó à yó wə, kē mó mɔbɔ yilə!» ⁹Yi pə còrhò-tum mɔbɔ mà du mà dō àmyé Abəneere ne, ndá à gə yə kən ré tèbé Cinu Yi bwəl rə nyí Dəvyidi ni mú wərhé a pō. ¹⁰N bwəl nyí bə n mà n zwē pyèlè ré Səyuuli kələ y lyi bí jǔ wa, n súlí n ce Dəvyidi ciní Esərayel nyí rí ndá Zhəda nyí rí, kən zhì Dan e m'e bə Beer-Shəba.» ¹¹Rəmyé yó, Yəshəbəsheete yə ɲwənə n lyár zómè rədu ga mye Abəneere ne yé, bə ywē y'à zhe mo. ¹²Abəneere twí lyi Dəvyidi sō n cici yil yilə, n mə n bwərh mo n wɔ: «Mó n cí tənà yá?» N yà n súlí n wɔ: «Shənə n zə dɔbre ndá ne, à m'a sē mó a ce Esərayel púlápúlá b'e zù mú.» ¹³Dəvyidi lyár mo n wɔ: «Kən cən. À m'a zə dɔbre ndá mó. Sə wó kən rədu sásá à n'a lwəl mó: N bək'á bə à yé né ndá n yə jènə n zə Səyuuli bəkó Myəkəl n bə n pē yé.» ¹⁴Dəvyidi twí lyi Səyuuli byi Yəshəbəsheete sō bə vò bə cí mu n nyí rí bə wɔ: «Pē à kē Myəkəl à jú Shilisəti nunə zəm bele tándé à gòm mó yil mú.» ¹⁵Rəmyé yó, Yəshəbəsheete twí bə vò bə zwē mo n byal Ləyiishi byi Palətəyəə sō bə m'e bà. ¹⁶N byal mó zhì mu ndá yə-nàná n mə n yí Bəwurim. Bə gə yú gəà yi ní, Abəneere pō nyí n wɔ: «Kwē n vò jè!» Sə Palətəyəə kwē n vò jè. ¹⁷Abəneere zhərh ndá Esərayel nancesé, n wɔ se: «Á gə n'a yál bə Dəvyidi yál á pyɔ mó jàà y nye. ¹⁸Zē-na dē ɛlāsē bə nyí rə yi yúwə. Zhən ga, Cinu zòm Dəvyidi shò kwā né n wɔ: «Á m'a tó à tùntunnə Dəvyidi denne a zwē à dwí Esərayel lyi byá bə Shilisəti lyi bí e súlí bə zwə bə gako jǔ wa.» ¹⁹Abəneere ce Bēzhame kwálá y lyi bí mye nyèè rə. Rəmyé kwā né, n zhəl Ebərɔ n vò n cí Dəvyidi ni kən ré tèbé gako Esərayel lyi byá bə ndá Bēzhame kwálá y púlápúlá y'à zwē rə nyí mú. ²⁰Abəneere tú n bə n nə Dəvyidi Ebərɔ né, ndá bala shí-elye n kwā né. Dəvyidi tene címsi Abəneere ndá n tó-dwā bə yilə. ²¹Abəneere wɔ Dəvyidi ni: «Pyɔ, à yó-cəbal, à m'a wərhé à gə wɔ né a ce Esərayel lyi byá bə gako bə bə zù mú. Bə m'a zə dɔbre ndá mó, n m'a zē n ciní tənà y gako ndá n gə ná n yál né.» Rəmyé kwā né, Dəvyidi pə sómá Abəneere ne n ká n kwē n vò jè ndá yə-zúlá. ²²Sə kən gə dene nampólé rəmyé kwā né, Zhəwaabe ndá Dəvyidi shədéésé shí búlá jàà w ndá wə nánzhəzhɔ bə pwà búlá né kwā né, bə kwē bə bà. Rəmyé yi ní ndá Abəneere yà n kə n tənə ndá Dəvyidi Ebərɔ né yé, bə Dəvyidi yà n yē mo n kwē ndá yə-zúlá. ²³Zhəwaabe ndá n shədéésé gako gə kwē bə b'e yí, lyi b'e wɔ Zhəwaabe ne: «Neere byi Abəneere tú pyɔ mó sō, sə pyɔ mó yē mo n kwē ndá yə-zúlá.» ²⁴Rəmyé yó, Zhəwaabe zē n bə n nə pyɔ mó n bwərh mo n wɔ: «Bəkón n wərhé ətə mó? Abəneere bə n sō! n zē n yē mo n ká n kwē ətə? ²⁵E jà n yé Neere byi Abəneere gə wó né: n tú n la mó jójɔrɔ muni ga n lwar jààsé shəbè n ná n zhəl sə wé mó párá, sə n súlí n lwar kən ré tèbé gako n ná n wərhé mó mye párá.» ²⁶Sə Zhəwaabe gə shər Dəvyidi sō n du pwē ne kwā né, n twí lyi bə twélé Abəneere kùrə. Bə zə mo ndá n yú Shəra nə-górɔ w bə m'e kwē bə bà, e jà Dəvyidi yə lwar yé. ²⁷Abəneere gə kwē n bə n yí Ebərɔ, Zhəwaabe zə mo n zù cɔ w wa, bə mē bwərh y sətə, ndá wó n wu-zómè n la mo byilu ta. N já n zò n pū w ni gəà n gu n mə n cí n da-byi Azayəə jal mó mà ló té mó jim. ²⁸Sə Dəvyidi gə tú n bə n lwar rə, n wòwə: «Cinu yé né, dóó t'á la àmyé ndá à tənà y lyi bí yó w jòm, Neere byi Abəneere jal mó mà ló té mó yil yé. ²⁹N jal mó nyó Zhəwaabe ndá n kələ y lyi bí gako yó wə! Zhəwaabe kələ y t'á la lò lyɔ bele jimdi nə n'è dwi n yala ne ráá n wó yə-bəcànde cəbal ráá bal n ná n twí kene ráá bə gu ndá búlá shù ráá n bə kùjú zhe gaga yé.» ³⁰Wó Abəneere gə yà n ce bə gu bə da-byi Azayəə Gabaɔ búlá né wé mó yil Zhəwaabe ndá n da-byi Abyəshəyi y'à gu mu. ³¹Dəvyidi wɔ Zhəwaabe ndá dwí rí púlápúlá rə y'à ɲwénə ndá mo mó ne: «Kār-na á gəndé, sə á lyé ywáəle gəndé á cərh ne, á m'a kúrh Abəneere ne.» Pyɔ Dəvyidi yà n zē n pú ku w bə m'e zhì cù w mú kùr n ná n zhəl. ³²Bə cə Abəneere Ebərɔ né. Pyɔ mó zē n ná n kúrh dēdē n bəl mó yó. Dwí rí gako mye zē rə n'è kúrh. ³³Rəmyé kwā né, pyɔ mó ju wu-zhùlù nwá Abəneere shò kwā né n wɔ: «Abəneere yà n mə sə n cùndə lò mɔbɔ n bə kùr zhe ta zhənà? ³⁴N jèsé y'à yə lyé yé, bə y'à yə cəbre n nèsé ne ce yé. N cù ndə lò gə ya n cilyi-gurnə yé né ta.» Dwí rí púlápúlá j'a k'a zē rə n'è kúrh mo. ³⁵Rəmyé kwā né, dwí rí púlápúlá zē rə bə rə la lwəl Dəvyidi ni bə n jí kùjú ndá yi rí y'à gwē ɲwénə. Sə Dəvyidi bwəl nyí n wɔ «Á gə dwərh kùjú ráá kən dē dē à nyú w ndá yi rí yə zwì, sə Yi pē còrhò-tum mɔbɔ mà bə dō zhe!» ³⁶Dwí rí gako nyèè rə sə rə swénə re. E súlí mye rə nyí y'à wə pyɔ mó kwā né kən ré tèbé gako n yà n ná n wərhé mó gako wē. ³⁷Dē ré rəmyé mó yù wə, dwí rí gako ndá Esərayel púlápúlá lwar b'è dà pyɔ mó n ce bə gu Neere byi Abəneere yé. ³⁸Dəvyidi wɔ n tùntunnə bə ne: «Á yəl bə yó-cəbal ndá lyi-fɛlɔ ga cù

Esərayel né zà nà? ³⁹Ndó bə tūtū ni ndə pyèlè nwě a jĩrh Esərayel pyǝ ga, à wu bə jè ndə Səruyə byă bə ta yé. Bə wun ní kùl dédé. Cinu mà n kwě wu-bárhé cóbal mó kən merhe dwă ndə n wu-bárhé tūtwĩ rí!»

Chapter 4

¹Səyuuli byĩ Yəshəbəsšeete nyèè bà Abənēere cù Ebərō né. Ní wu j'a lo, Esərayel lyi byä bé gakó mye wun zhili.

²Səyuuli byĩ mú yà ní zhe vwārhnà kùkùlè yó-cíná bàlyè ní sō; mādù y yà ní yíl Baana, ní dō mó zè ní yà ní yíl Erəkaabe. Bà y'à wó Beercote lyi bal Eremō byä, Bēzhame dwí rí lyi, bà bà y'à n'ê kwè Beercote ndə Bēzhame kwálá y cō ta. ³Beercote lyi bí y'à dūr bà vò Jətəyim, sə bà j'ā gwě wó zhələ bà jē gāà kən b'e yí zà. ⁴E jà Səyuuli byĩ Zhənatā yà ní zhe byĩ mādù ní nèsé sàlyè y ga y'à cùwə, ní yà ní yíl Məfyəbəsšeete. Bà gá zə Səyuuli ndə Zhənatā lwí y nyí rí bà shí Zhəzəreyel bà m'e bà mó ndə ní yà ní zhe byinə nənū. Ní kōnnà mó kwè mo ní la n mə n dūr, sə ní yírħ gá y'à lum dēdē mó ce, bəsóbwèlé y vwārħ ní jǝ w e tu tē e j'a jǝrħ gwàná.⁵Beercote lyi bal Eremō byä bé bàlyè yá, Erəkaabe ndə Baana zhəl bà yí Yəshəbəsšeete sō kèlé w nənnyéné ecəl w ndə ní yà ní pyé tē ní ná ní shirhə. ⁶Bə lyē bà zù jì y wé ndə wó bələ bà zhī bà b'e bà ta; bà púrí Yəshəbəsšeete ní pyé tē ní pal ré yó, ní jì-zǝrà y wé bà j'a zò ní pwí y ni bà gu. ⁷Erəkaabe ndə ní da-byĩ Baana gá gu mu bà zhè, bà gòm ní yó w bà zè bà zə w bà m'e dūr. Bà kwè Araba sómá yá, cəcē y námpúm.⁸Bə zə Yəshəbəsšeete yó w bà vò bà pə pyǝ Dəvyidi ni Ebərō né, bà zè bà wó mó: «Nyí Səyuuli, n zù-bal mó mǝbó ní yà ní ná ní pyà n myǝl ré vǝr mó, byĩ Yəshəbəsšeete yó wá. Zà, Cinu ce pyǝ, à yó-cəbal búl n cí ní jim Səyuuli ndə ní dwí rí yó.» ⁹Sə Dəvyidi lyár Beercote lyi bal Eremō byä bé bàlyè yá, Erəkaabe ndə ní da-byĩ Baana n wó: «Ndə Cinu mǝbó ní wó nányi mú, nmyē mǝbó ní zwē ne zwini dwí gakó wé mó! ¹⁰Lò mó mǝbó ní yà ní swal ne n wó bà Səyuuli cù mú, yà ní ná ní búl bà nmye wó zǝ-ənyèlà ní yà ní ná ní cí ní. Sə à ce bà zə mǝ bà gu Shəkəlaage né. È yàl ní yò-əcònò w nyí rí kwändé èta! ¹¹È gə wó lyi-bəlwǝlsé sə gu wu-cángá cəbal ní sō jù wə, ní pal ré yó mó yilə, à bà mǝ s'a bwərħ ába ní jal mó mà təl á jèsé ne mó jim bwərħ s'a súlí a ce á jé tē ce y yó èlāsē?» ¹²Dəvyidi pə nyí ní shədéésé ne sə gu bi, sə gǝ bà jèsé ndə bà nèsé, sə zè sə jele be dē Ebərō pólo w nyí ní. Rəmyé kwā né, bà kwè Yəshəbəsšeete yó wá, bà ce w Abənēere bəl mó wé, Ebərō né.

Chapter 5

¹Esərayel kwálsé gakó tú sə nə Dəvyidi Ebərō né sə wò mɔ: «Nyí námyé ñdá ñmyé ga wó jal mədù. ²Shāā ga, Səyuuli gá yà n wó ná pyō yi ní, wó ñmyé ñ yà ñ ná ñ zə Esərayel lyi byā bé ñ mó ñ shér ñ zhəl búlú jàà wa, ñ ká ñ ná ñ zə be ñ kwè ñ twí jè. Sə Cinu wəl mó: «Wó ñmyé ñ m'ā yə à dwí, Esərayel lyi byā bé nənōn mɔ, wó ñmyé ñ m'ā súlú n yə rə yó-cábal.» ³Esərayel náncésé gakó zè sə bə sə nə Dəvyidi Ebərō né, sə Dəvyidi zɔ dɔbre ñdá se gāa Cinu yé né. Rəmyé yó, sə tūtū Dəvyidi ñdá pyèlè nwā, n jīrh Esərayel púlápúlú pyō. ⁴Dəvyidi jīrh pyō ñdá n zhe byinə shá-ètò, sə n jú n pyèlè ré byinə shá-əna. ⁵N jòm Ebərō né n mə n ciní Zhəda kwálá y byinə nyálpýè ñdá cənsè shəldù, n zè n jòm Zhərazəlem né n mə n ciní Esərayel púlápúlú ñdá Zhəda kwálá y byinə shá-ètò ñdá nətò. ⁶Dəvyidi ñdá n lyi bí zhəl Zhərazəlem bə vò bə bú ñdá Zhəbuusi lyi bí bə y'ā jè tənà y nyí rí w gāa mó. Bə wəl Dəvyidi ni: «N tá n la ná tənà y wé zú ñdá è gə də lyilyər ré ñdá gwənsé n mə ñ ná ñ pé ñ ce kwā né yé.» Cɔ w lyi bí y'ā n'è yāl bə wò: «Dəvyidi tá n la nyōnɔ zú yé.» ⁷Sə Dəvyidi bú n zwē Səyō jàà y kèbé bə y'ā lù bə kákélé mó bə zè bə ce è yil rəmyé kwā né bə Dəvyidi Pyə-cɔ. ⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, Dəvyidi wòwə: «Lò mòbɔ n ná n yāl n bú ñdá Zhəbuusi lyi bí n ŋwənə be, sə n ce jàn né n yí góró w bə kù nē mó n'è tó ò wé mə zhəl cɔ w wé mó. È gə wó Dəvyidi yilə, n já n búl n bə gwənsé ñdá lyilyər ré só námpólé kè-ga myé yé.» Wó rəmyé rə ce bə n'è wələ: «Lyilyō ñdá gwānà t'ā la Cinu jì y wé zú yé.» ⁹Dəvyidi jòm jàà y kèbé è y'ā lù e kákélé mó wé, n zè n ce è yil bə «Dəvyidi Pyə-cɔ». Rəmyé kwā né, n lù byílí n kákélé wa, kɔn zhì Myəlo e m'e yí n kèlé yá. ¹⁰Dəvyidi yil ré y'ā j'ā n'è dwi rə súlú, sə Cinu, lū gakó Yí rí, yà n ŋwənə ñdá mɔ. ¹¹Tiiri pyō Yəram twí n tùntùnnə bé n sō ñdá séédərebá dāra ñdá də-səlnə ñdá nákul-səlnə byílí lú yilə, sə bə lù jì bə pō. ¹²Rəmyé yó, Dəvyidi lwar bə Cinu yà n cír mu n la n yə Esərayel pyō, sə n yà n súlú n pə còrhó n pyèlè ré nɛ n dwí Esərayel lyi byā bé yilə. ¹³Dəvyidi gá zhīr Ebərō né n bə Zhərazəlem mó yi ní, n kə n jí kana dwā n kwè kana-dwā myé n súlú; n kə n lù bala-byā ñdá kana-byā. ¹⁴Nyí byèbé n lùl Zhərazəlem né mó yilə né: Shāməwa ñdá Shəbaabe ñdá Natā ñdá Saləmə; ¹⁵ñdá Yəbaare ñdá Elyəshəwa ñdá Nəfəegə ñdá Yafya; ¹⁶ñdá Elyəshama ñdá Elyada e súlú Elyəfəleste. ¹⁷Shilisəti lyi bí lwar bə bə tūtū Dəvyidi ñdá pyèlè nwā n jīrh Esərayel pyō. Bə gakó j'a zè bə vò bə la mɔ pyā bə za. Sə Dəvyidi lwar rə, n já n zè n vò n zù jàà y kèbé bə y'ā lù bə kákélé mó wé. ¹⁸Shilisəti lyi bí yí bə ləle té Erəfəyitəbá vɔlɔ w wa. ¹⁹Rəmyé yi ní, Dəvyidi bwərh Cinu n wò: «À mə s'a vò a bú ñdá Shilisəti lyi bí? N m'ā ce be à jō wa?» Cinu lyár mɔ n wò: «Ōō. Zhəl, b'ā m'a ce be n jō wa.» ²⁰Dəvyidi zhīr n vò n yí Baal-Pərəsim, sə n ŋwənə Shilisəti lyi bí gāa. N zè n wò: «Cinu pul bəl à zwə bé cəcəl w n pē ñdə nē gá y'a kār byilyúlú ní!» Wó rəmyé è ce bə cɔ jàà y èmyé mó yil bə Baal-Pərəsim, è n'è yāl e wó «Bòlā bé sūr Yó-cábal mó». ²¹Shilisəti lyi bí dūr bə yē bə yə né ne, sə Dəvyidi ñdá n lyi bí pwā nɛ bə m'e lyē. ²²Rəmyé kwā né, Shilisəti lyi bí k'e kwè bə bə ləle té Erəfəyitəbá vɔlɔ w wa. ²³Dəvyidi kə n bwərh Cinu, sə Cinu lyár mɔ n wò: «Bək'á tó bə yé y w n má bə n bú ñdá be yé. Pyirhí n tó bə kwā né, n ce cémé né n yé né n zè n vò n bwəlse be. ²⁴N gə tú n nyèè nərɔ dweme cémé né yə-pālsé wa, sá já n jì búlú né kūrə. Rəmyé yi ní nyí wó Cinu n du n la n yə n yé né n bú ñdá Shilisəti lyi bí shədəéésé.» ²⁵Dəvyidi wərhé ñdə Cinu gá yà n pɔ mɔ nyí ní. N ŋwənə Shilisəti lyi bí kɔn zhì Gəba e m'e yí Gəzere bwərà y nyí ní.

Chapter 6

¹Ràmyé kwā né, Dəvyidi ká n byè Esərayel shəddéésé shèbé sà yě kɔn du sà dwā bé gako mó dwā yó, sà yàl nunə mòrhè shá-ètò. ²Nmyé ndá lyi bí byèbé gako bà y'à nwené ndá mɔ mó zhəl Baala, Zhəda tənà y wa, muni ga bà vò bà kwè Yi kùlkó w bà byè lū gako Cinu mú n jě Shərabéba yá-pələ w mó yil ré ò yó mó, bà m'e bà. Bà zhəl bà kwè Yi kùlkó w ò y'à wə Abyənadaabe sō kələ w pyələ y yó mó bà cí vwətu nándù wé. Abyənadaabe byā Uzə ndá Ayəyo bà y'à n'è vwə vwətu wá. ⁴Bə zə w bà shər Abyənadaabe sō kələ w pyələ y yó mó, sə wə Ayəyo n yà n ná n zhəl ò yé né. ⁵Dəvyidi ndá Esərayel lyi byā bé gako y'à n'è fūu bà m'è byili bà wu-nyō w Cinu yé né ndá səpəréésə wə-duuri, bwaare ndá zōn ndá gūlsi ndá shəsəterəbá ndá sembálebáb. ⁶Bə gá tú bà yí Nakō ce y wa, Uzə cələ n jě n mə n kwé Yi kùlkó w bà nē né y'à dāl námpólé sə nə ce o tu té. ⁷Cinu lyim j'a zē rə n'è yì Uzə dēdē, n já n ce n cì té gāa, n kùlkó w nyí ni, n gá yà n yə n cìn zal náacənə mó yilə. ⁸Dəvyidi wu zē dēdē bà còrhò-tum rí tēbé Cinu pɔ Uzə ne mó yàl ndə wó bəl n sūr byílí ni ndá jàn ta. Bà j'a gwě n'è byè jàa y ɛmyé mó bà «Uzə bəl mó» ndá zà gwě. ⁹Cinu ywē zə Dəvyidi dē ré rəmyé mó yù wə, Dəvyidi zē n wə: «Etər kɔn m'a tó né sə Cinu kùlkó w bà à sō kələ wa?» ¹⁰Dəvyidi já n cē Cinu kùlkó w kō o vò n sō, Dəvyidi Pyə-cɔ w mó yò, n zē n ce bà zə w bà vò bà cí Gaate lyi bal Obēede-Edəm sō kələ wa. ¹¹Kùlkó w mē n sō gāa mó cānsə sətò, sə Cinu cí bwəl Obēede-Edəm ndá n kələ y lyi bí púlápúlá yó. ¹²Rəmyé yó, bà zē bà b'e wə pyō Dəvyidi ni: «Cinu cí bwəl Obēede-Edəm kələ y ndá kɔn ré tēbé gako n cí mú yó, Yi kùlkó w yilə.» Dəvyidi já n ce bà vò bà kwè w gāa bà m'e bà Dəvyidi Pyə-cɔ w wa, ndá wu-nyō nánfólò. ¹³Cinu kùlkó w zhinnə bé gá zhəl nə-yírhá nyəldù, Dəvyidi zə nə-bya ndá nū-bwələ kēbé è nù mú n mə n zwəl vwí. ¹⁴Dəvyidi yà n ná n se n yáyélé té ndá n jàn gako Cinu yé né. N yà n lyē lē gōnò n cā né. ¹⁵Dəvyidi ndá Esərayel lyi byā bé gako y'à kwè Cinu kùlkó w bà m'è la Zhərazələm ndá wu-nyō búbwéése ndá pólse. ¹⁶Sə Cinu kùlkó w gá yú Dəvyidi Pyə-cɔ w yi ní, Səyuuli bəko Myəkal tó cə-zhē ré n lwəl té n má n nyí: n nə pyō Dəvyidi n ná n zē n swərh n yáyélé té Cinu yé né; n já n fulsi mu n wu w wé. ¹⁷Bə zə Cinu kùlkó w bà vò bà cí ò jàa y wa, kòrhó w kòbó Dəvyidi yà n pú ò yil mú cəcəl wə. Rəmyé kwā né, Dəvyidi zē n zwəl vwə námpúmá cēé ndá yə-zúlá vwə Cinu yé né. ¹⁸N gá zwəl vwə námpúmá cēé né ndá yə-zúlá vwə né kwā né, n cí bwəl dwí rí yó, lū gako Cinu mú yil yilə. ¹⁹N zē n ce bà tē kùjú Esərayel lyi byā bé gako ne, bà bala ndá bà kana ga. Bà mədù gako nɔ nwené ndá shəm dwí byā cíl ndá dāv'é-cò byā nánkúlə cíl. Dwí rí púlápúlá zē rə zhír lò gako ká n kwè n vò n sō. ²⁰Dəvyidi zē n kwè n vò n sō n la vò n bwəl cənə n pə n kələ y lyi bí ni. Səyuuli bəko Myəkal du n jəl mo n wə mɔ: «Nyí Esərayel pyō mó pɔ còrhó n cìn ni zà páá, n gá lwə n yě n cìn ni nánlwə kana byèbé bà n'è twí bà pə n tuntunnə bé ne mó yé né yi ní, ndə lò mɔbó n bə kùr zhe ta gá yà n wèrhé né mó!» ²¹Dəvyidi wə Myəkal nɛ: «Wó Cinu, mɔbó n swéné ne du n da ndá n kələ y lyi bí mú, n cír ni n ce à wó n dwí Esərayel lyi byā bé pyō mó, yé né à sɔ né; sə wó nmyé yé né à gwě m'a sə né. ²²À sɔ s'a yə ndə lò mɔbó n bə kùr zhe ta kɔn dwini tēbé èta mó, s'a gwě súlí a lwəl à cìn té à cici yírh wə. Sə è gə wó kana bé byèbé n ná n zòm bà zòmá mó yilə, à m'a nə còrhó bà sō.» ²³Səyuuli bəko Myəkal já n vò n cì ndá n yə byí lùl yé.

Chapter 7

¹Pyǝ Dəvyidi gá tú n bà n jě n pyǝ-kèlè y wé yi ní, Cinu Yi yà n pɔ mɔ shìrhá n zwə bé byèbé bà y'à kákélè mɔ mɔ gako cəcəl wə. ²Dē rədu, n wəl nyi-zwennə Natā ne: «Nyi wé! àmyé nwené séédərebá dār jì wé, Yi kùlkó w zè ò nwené kàmàjè kòrhó wə.» ³Natā zè n wɔ Pyǝ mɔ ne: «Zhəl n vò n wèrhé kɔn ré tèbé gako n ná n yāl n wèrhé mɔ bà Cinu nwené ndá mɔ.» ⁴Sə dē ré rəmyé cici cəcə yá, Cinu zòm ndá Natā n wɔ: ⁵«Zhəl n vò n wɔ à tùntùnnə Dəvyidi ni: nyí Cinu nyí rí: È nə wɔ nmyé n m'á lù jì n pə àmyé nə a zù?» ⁶Kɔn zhì dē ré tèbé à ce Esərayel lyi byá bé shər Ezhìbti ní mú, e m'e yí zà dē ré, à yə jì wé jòm gaga yé. Kòrhó ò y'à wɔ à jì, à y'à nwené ò wé, à m'á zhəl ndá be. ⁷Yi rí tèbé gako à tó Esərayel lyi byá bé ne a vò mó, à nə bwərh Esərayel kwálsé yó-cinó bé byèbé à pɔ be nyí bà bà kál à dwí Esərayel lyi byá bé mɔ mādù mye cici a wɔ: «Byè yil á yə séédərebá dār jì lwí á pē?» ⁸Rəmyé ce, n m'á zòm ndá à tùntùnnə Dəvyidi n wɔ: nyí lū gako Cinu mú nyí rí: wɔ àmyé à kɔl mɔ vwámá né n yà n ná n kál mɔ kwā né, a ce n jìrh à dwí Esərayel lyi byá bé yó-cəbal. ⁹À yāl né ndá mɔ jàásé shèbé gako n zhəl sà wé mó: à gu n zwə bé gako n yé né. A ce n yil ré du ndá ce yó lyi-fwàalé gako yilə né gá du ní ta. ¹⁰À m'a pə jàà à dwí Esərayel lyi byá bé ne a zè a ce bə j'á jě gāa. Bə k'è t'á la ywē dūr yé, sə lyi-gurnə mye k'è t'á la be nɔnɔ ndə shāa ga mɔ ta, ¹¹kɔn zhì dē ré tèbé à pɔ be bù-kárna bé mó. À zwē mó n zwə bé gako jǝ wa, a pǝ shìrhá. Cinu ná n byili mú bà nmyé Cinu mà n pǝ dwí. ¹²N gə tú n ce n cùwə, à m'a cìr n cici byá bé byèbé n lùl mú mādù n zwē n jàà y n yə pyǝ. Sə à m'a ce n pyèlè ré cí kùr zhən zhənà. ¹³Bə wɔ nmyé n mà n lù jì à yil ré còrhó yilə, sə à m'a ce n pyèlè ré cí kùr gaga yilə. ¹⁴À m'a yə da n yilə, sə nmye mà n yə byi à yilə. N gə dówá, numbyínsi sə m'a yə dà-dàalé à la m'a pǝ còrhò-tum, numbyínsi mye sə m'a súlì sə mà mɔ. ¹⁵Sə ndá rəmyé ga, à wu-bɔnɔ w t'á la kwārɔ n yil gaga ndə ò gə kwārɔ Səyuuil mɔbɔ à jì n yé né a ce kwā né ta mɔ yil yé. ¹⁶N kèlè y ndá n pyèlè ré m'a j'á nwené twéé twéé yilə, n pyèlè dægwá y m'a j'a zhì è jàà kùr ré yó twéé twéé yilə.» ¹⁷Nyi-zwennə Natā zhəl n vò n cí Dəvyidi ni zòmà né nyèbé gako ndá kɔn ré tèbé gako Cinu ce n nə mó. ¹⁸Rəmyé yi ní, Pyǝ Dəvyidi zè n bà n jòm Cinu yé né n wɔ: «Àmyé wɔ mɔ, Cinu Yi? À dwí rí wɔ yè n mɔ kwè ne n cí jàà y kèbé à zhì è wé zà mɔ? ¹⁹E jà rəmyé mɔ y'á gwě wɔ kɔn nampólé n yírh wə, Cinu Yi: n dāmá n ná n bwəl nyí n tùntùnnə mó dwí rí shò kwā né ndá kɔn gwě nye; a j'á wɔ numbyínì, Cinu Yi. ²⁰Bəkón Dəvyidi nə wɔ n mà n wɔ kádò, bà n yè n tùntùnnə mó párá, Cinu Yi? ²¹È wɔ n nyí rí n bwəl mó ndá n wu-bɔnɔ w rə ce n twí tū-fɔlɔ w kòbɔ púlápúlá n zè n súlì n cí pùbùlə n mɔ n byili ri n tùntùnnə mó ne. ²²N já zhən ga Cinu Yi: è gə wɔ kɔn ré tèbé gako ná zhā né nyèé bà n'è zòm mɔ yilə, n bə nyerh-dō zhe yé, Yi dō tènè è gə dà nmyé dúdú. ²³Dwí dō wə ce yó rə nyerhe n dwí Esərayel lyi byá bé zhənà? Dwí rí tèbé Yi zhəl rə vwārɔ rə la ce rə yə rəmyé dwí rə zè rə ce rə yil du, rə súlì rə twí tū-fɔlɔ w kòbɔ á yilə, rə wèrhé wə-jàarè n tənà y yil mú? Tənà nwené è nyerhe n dwí rí n vwārɔ Ezhìbti tənà y w ndá è yə né jǝ w mɔ? ²⁴N cìr n dwí Esərayel lyi byá bé n la n ce bə yə nmyé dwí gaga yilə, sə wɔ nmyé Cinu n jìrh bà Yi. ²⁵Èlāsé, Cinu Yi, zhí nyí rí tèbé n bwəl n tùntùnnə mó ndá n dwí rí yil mú yó gaga yilə, sə pyírh ri kɔn tó tèbé n bwəl rə nyí mú. ²⁶N yil ré nə còrhó twéé twéé gako, sə lyi bí wɔ: «Lū gako Cinu mú wɔ Esərayel Yi.» Sə n tùntùnnə Dəvyidi kèlè y cí kùr e zhì kēkē n yé né. ²⁷Zhən ga wɔ nmyé cici, lū gako Cinu mú, Esərayel Yi, n dāmá n byili n tùntùnnə mó ne n wɔ: «À m'a pǝ dwí.» Wɔ zòmè ré rəmyé mɔ rə pɔ wu-jǝ n tùntùnnə mó ne n mɔ n lwəl mó lwəlá y kèbé. ²⁸Èlāsé Cinu Yi, wɔ nmyé n wɔ Yi, n zòmà né wɔ zhən dúdú, wɔ nmyé n cí wu-nyǝ nyí rí tèbé n tùntùnnə mó ne. ²⁹Èlāsé shènè n cí bwəl n tùntùnnə mó kèlè y yó, mùnì ga e yə n yé né gaga yilə. Bə wɔ nmyé Cinu Yi n zòm, sə n tùntùnnə mó kèlè y m'a nə bwəl gaga yilə.»

Chapter 8

Rəmyé kwā né, Dəvyidi bú ndə Shilisəti lɛi bɛ n ɲwéné bɛ, n ce be cizhilə. N zwé bə gá y'a cí má nyí rí gako bá jǝ wa.² Ní súlɛ n bú ndə Məwaabe lɛi bɛ n ɲwéné bɛ. N ce bə pyé té n zé n gu nunə bəlyé bəto gako yó wə, n yé mǝdú y ni nányɛ. Məwaabe lɛi bɛ j'a jǝrɛ n yómá, n ce bə n'é pɛ myəl-kwǎnde.³ Dəvyidi ɲwéné Erəwəbe byi Adadəzɛɛɛ, Səba pyǝ mó, Adadəzɛɛɛ gá yà n la Efəraate bə-fwélɛ y zó yi ní. ⁴N zə Adadəzɛɛɛ eshə-jòmna mǝrhə ndə zǝ-nyǎlpɛ e súlɛ lɛi bɛ byébɛ bə n'é zhəl té búlú bú yi ní mú mǝɔrhé shí-ɛlyé. N gǝ vwǎtur rí eshesé gako ná-gwésé. È wó eshərh zǝm sásá n yé n cici yilə.⁵ Siri lɛi bɛ bə ɲwéné Damaase né mó bə bə la Səba pyǝ Adadəzɛɛɛ ne sǎɔ. Sə Dəvyidi gu bə nunə mǝɔrhé shí-ɛlyé ndə rǎlyé. ⁶Rəmyé kwā né, Dəvyidi cí yó-cinə n cí Damaase né Siri lɛi bɛ yilə, sə bə jǝrɛ n yómá bə n'é pɛ mə myəl-kwǎnde. Cinu ce Dəvyidi jí beɛ n gá zhəl mǎgǎ gako.⁷ Dəvyidi zwé sánəma nəkwər ré rə y'a wə Adadəzɛɛɛ yilnə bə sɔ n mə n vò Zhərazalem. ⁸N súlɛ n zwé kammə o y'a búlú o já dǝdǝ Bəta ndə Berotəyi ná wə Adadəzɛɛɛ ceme mó wé. ⁹Amaate pyǝ Towu nyèbə bə Dəvyidi gu Adadəzɛɛɛ shədǝésé gako. ¹⁰N zé n twi n byi Yoram Dəvyidi sǝ muni ga n vò n ce mo sə n súlɛ n jí n yə-bya n gá ɲwéné Adadəzɛɛɛ n yà n wó n zù-bal búlú né wé mó yilə. Yoram zə wé rə zùrhɛ ndə səbyi-kuli ndə sánəma ndə kammə.¹¹ Pyǝ Dəvyidi zwé wé ré rəmyé mó mye n pə Cinu ni ndə səbyi mú ndə sánəma mó mə shí dwə né nyébɛ gako n yà n ɲwéné búlú né wé mó sǝ mó ta: ¹²È y'a wó Siri lɛi bɛ ndə Məwaabe lɛi bɛ ndə Amǝ byə bə ndə Shilisəti lɛi bɛ ndə Amalɛɛɛ lɛi bɛ; n súlɛ n pə wé ré tǝbɛ n pwə Erəwəbe byi Adadəzɛɛɛ, Səba pyǝ mó sǝ, búlú né kwā mó. ¹³Sə Dəvyidi yil ré j'a du n gá shí gǎa n kwé n bə n gu Siri lɛi nunə mǝɔrhé shí ndə lyeɛ y Nəkwǎ ná-gǝl w wé yi ní mú. ¹⁴Rəmyé kwā né, n cí yó-cinə n cí Edəm púlápúlú wé, sə Edəm lɛi bɛ jǝrɛ n yómá. Èta, Cinu ce Dəvyidi jí beɛ n gá zhəl mǎgǎ gako mó. ¹⁵Dəvyidi jú pyélɛ Esərayel tənə y púlápúlú yó wə. N yà n nə n zal lɛi bɛ gako zhən ndə cángá tǝtwi rí gá n'é yǎɛ né. ¹⁶Səruyə byi Zhəwaabe yà n wó shədǝésé yó-cəbal; Ayaluudi byi Yəshafaate yà n wó pyǝ nyi-zwennə; ¹⁷Ayətui bɛ byi Sadəke ndə Abyataare byi Ayəmɛɛɛ yà n wó vwǎ-zwǎlnə; Səraya yà n wó sá-kanna; ¹⁸Yəyada byi Bənaya yà n wó Kərəete lɛi bɛ e súlɛ Pələete lɛi bɛ yó-cəbal; Dəvyidi byə bə y'a wó vwǎ-zwǎlnə.

Chapter 9

¹Dē rādū, Dəvyidi tú n bə n bwər̃h n wò: «Lò nə gwě dāl Səyuuli kələ y lyi bí wě m̀nì ga a ɲwéné a zə mɔ̀ ɲd́á wu-b̀ǹǹ, à d̀bré ɲd́á Zhɔnatā mɔ̀ yilə?» ²Səyuuli kələ y lyi bí y' à zhe t̀nt̀nnə m̀d̀d̀ n̄ yà n̄ yíl Səba. Bə byè mo n bə pyʒ Dəvyidi sō, pyʒ mɔ̀ zè n bwər̃h mo n wò: «Wó ɲmyé n̄ wó Səba mɔ̀?» N lyár mɔ̀ n wò: «Wó àmyé n̄ t̀nt̀nnə mɔ̀.» ³Pyʒ mɔ̀ bwər̃h mo n wò: «Səyuuli kələ y lò ká n̄ tènè à la a twì wu-b̀ǹǹ tum rí tèbé Yi n'è yál mɔ̀ n̄ yilə?» Sə Səba lyár pyʒ mɔ̀ n wò: «Zhɔnatā byi m̀d̀d̀ gwě dāl, n̄ nèsé sàlyè y ga c̀wə.» ⁴Pyʒ mɔ̀ bwər̃h mo n wò: «Yè n̄ nə ɲwéné?» Səba wò pyʒ mɔ̀ ne: «N̄ ɲwéné Lɔdəbaare lyi bal Amyəyəə byi Məciiri sō.» ⁵Rəmyé yó, pyʒ Dəvyidi twì bə vò bə zə mɔ̀ Lɔdəbaare lyi bal Amyəyəə byi Məciiri sō bə m'e bə. ⁶Zhɔnatā byi Məfyəbɔshɛɛtɛ, Səyuuli n̄ wá, gá tú n yí Dəvyidi sō yí ní, n̄ tu n zə n̄ yé y n pú t̃é. Dəvyidi bwər̃h mo n wò: «Wó ɲmyé n̄ wó Məfyəbɔshɛɛtɛ?» N lyár pyʒ mɔ̀ n wò: «Nyí wó àmyé, n̄ t̀nt̀nnə mɔ̀.» ⁷Dəvyidi wò mɔ̀: «N̄ wu bə́k'a zè yé. À m'a zə mɔ̀ ɲd́á wu-b̀ǹǹ, à gá n'ā nyàm n̄ da Zhɔnatā yilə. À m'a k'a càrh mɔ̀ n̄ nàmbal Səyuuli cesé gakó, sə àmyé ɲd́á ɲmyé m'ā tó dwā ná jí n̄zhĩ èd̀d̀ wé.» ⁸Rəmyé yó, Məfyəbɔshɛɛtɛ ẁlì t̃é n̄ yé né, n zè n wò: «Bə́kón n̄ t̀nt̀nnə mɔ̀ wó n̄ m̄ n̄ cili à sō, àmyé m̄b́ à wó k̀l-c̀d̀ m̀!» ⁹Pyʒ mɔ̀ zè n byè Səyuuli kələ y t̀nt̀nnə Səba, n wò mɔ̀: «À m'a pə kɔn ré tèbé gakó Səyuuli ɲd́á n̄ kələ y lyi bí gakó y' à c̀ m̀ n̄ yó-cəbal mɔ̀ byi m̀ n̄. ¹⁰ɲmyé ɲd́á n̄ byā b́ ɲd́á n̄ t̀nt̀nnə b́ m'ā vò n̄ cesé á p̄, m̀nì ga á nə kɔn tèbé rə m'a yə n̄ kələ y lyi bí k̀j́ á pə b̄. Sə n̄ yó-cəbal mɔ̀ byi Məfyəbɔshɛɛtɛ m̄ n̄ tó ne ná jí n̄zhĩ èd̀d̀ wé d̄ gakó.» E ja Səba yà n̄ zhe byā shí ɲd́á b̄nu ɲd́á t̀nt̀nnə shí-èlyè. ¹¹N wò pyʒ mɔ̀ ne: «N̄ t̀nt̀nnə mɔ̀ m̄ n̄ wèrhé kɔn ré tèbé gakó pyʒ, à yó-cəbal pə ne rə nyí m̀. E ja nyí àmyé ɲd́á Məfyəbɔshɛɛtɛ gaga mɔ̀ n'è tó dwā ná jí n̄zhĩ èd̀d̀ wé n̄ gá wó pyʒ byā b́ m̀d̀d̀ yilə.» ¹²Məfyəbɔshɛɛtɛ yà n̄ zhe bal-byi èd̀d̀ è y' à yíl Myəka. Lyi bí byèb́ gakó bə y' à ɲwéné Səba sō kələ w mɔ̀ y' à j'a j̄rh Məfyəbɔshɛɛtɛ t̀nt̀nnə. ¹³Məfyəbɔshɛɛtɛ gá yà n̄ ná n̄ tó pyʒ mɔ̀ ne n̄ jí m̀ ce, n̄ ja n̄ m̄ n̄ j̄m Zhərazalem né. N̄ nèsé sàlyè y ga y' à c̀wə.

Chapter 10

¹Ràmyé kwā né, Amō byā bé pyō mó tú n bà n cì, n byī Anuuni zē n jīrh pyō n jàà wa. ²Ràmyé yó, Dəvyidi wàlà: «À m'a zə Naashe byī Anuuni ndá wu-bòndò ndá n da gá zə ne ndá wu-bòndò né.» N zē n twī n kélé y tuntunnə n sō bà vò bà shíshéré n wu ni n da mó cu mú yilə. Bà gá zhəl bà yī Amō byā bé tənà y wé yī ní, ³Amō byā bé yó-cínə bé wəl bà yó-cábal Anuuni ni: «N ná n bül bà Dəvyidi wó n da mó nyòmò è ce n twī lyi n sō bà la b'e shíshéré n wu ni? È dà cə w bà la zə surhə bà byélé muni ga bà lwar ò yé shò sə bà zē bà b'e cə w yil n twī n tuntunnə bé n sono?» ⁴Ràmyé yó Anuuni ce bà zə Dəvyidi tuntunnə bé, n ce bà fō bà tama né kəkàlà, bà súlí bà gò bà kàməzwísí tē mó bà m'e yī bà nəkùr-byā bé nē, bà zē bà ce bà kwē. ⁵Lyì vò bà cí ri Dəvyidi ni. N zē n twī lyi bà vò bà jəl be, bà cizhìl rí y'à n'è yāl rə gu bi. Bà wò bē: «Mē-na Zheriko né kən m'e yī á tama né k'a lyī, á m'á zē á kwē á bà.» ⁶Amō byā bé púrí bà tó kən ré tēbé bà wèrhé mó denne bà pyà zùurì nánfòlò ndá Dəvyidi bà pə bà cín ni. Ràmyé ce bà twī bà vò bà yé Siri lyi bí byèbé bà ηwéné Bete-Erəwəbe ndá Soba né mó: bà y'à wó nunə mōòrhé shí-èlyè bà n'è zhəl tē búlú bú yī ní; ndá Maaka pyō mó nunə mōòrhé e súlí Təbe lyi bí nunə mōòrhé shí ndá rəlyè. ⁷Dəvyidi gá lwar rē, n twī Zhəwaabe ndá shàdéésé shèbé sà y'à wó kàndar mó gako gaa. ⁸Amō byā bé du bà tene bà zhì cə w bwərà y wə, búlú né yilə. Siri lyi bí byèbé bà y'à wə Soba ndá Erəwəbe ndá Təbe e súlí Maaka né mó y'à wə bà dúdú gə sō. ⁹Zhəwaabe púrí bà kən y'à n'è nyéé bà n bú ndá shàdéésé sà y'à wə n yé né ndá n kwā né ga mó. Ràmyé ce, n cí lyi Esərayel shàdéésé shèbé sà y'à yé kən du sà dwā bé mó wé, n ce sà zhì Siri lyi bí yé y wə. ¹⁰N zē n ce n da-byī Abyəshəyi ná n nyī shàdéésé kùr ré yò, n ce sà tene sà zhì Amō byā bé yé y wə. ¹¹Zhəwaabe zē n wò mə: «Siri lyi bí jàn ré gə n'è dwini ni, sà bà n sē nē, sə Amō byā bé jàn ré gə n'è dwini mú, à m'a b'a sē mó. ¹²Yál bal, bú ná bú ndá wu-jò ná dwí rí ndá né Yi rí cemé né yilə. Sə Cinu wèrhé kən ré tēbé rə wó n pùbùlə.» ¹³Ràmyé yó, Zhəwaabe ndá n shàdéésé twē bà yī bà la bú ndá Siri lyi bí. Sə Siri lyi bí dūr n yé né. ¹⁴Amō byā bé gá púrí Siri lyi bí n'è dūrə, bàmye dūr Abyəshəyi yé né bà zù bà cə w wa. Zhəwaabe ká n kwē n shí búlú né bú ndá Amō byā bé jàà w n bà Zhərazalem. ¹⁵Siri lyi bí púrí bà Esərayel lyi byā bé ηwéné bē. Bà gako bà bà jəl dwā. ¹⁶Adadəzere twī lyi bà vò bà ce Siri lyi bí byèbé bà ηwéné Bù-fwèlè y èpáké mó du nánzhəzhə búlú né bú yilə. Bàmyé mó bà bà yī Elam, sə wó Adadəzere shàdéésé yó-cábal Shəbaake n yà n wə bà yé né. ¹⁷Bə b'e cí ri Dəvyidi ni. N byē Esərayel shàdéésé gako dwā yó, n byerhe Zhərdē hwī y n yī Elam. Siri lyi bí tene bà zhì Dəvyidi yé y wə, bà la bú ndá mə. ¹⁸Sə Siri lyi bí dūr Esərayel lyi shàdéésé yé né. Dəvyidi gu bà búlú eshərh-vwətur rí eshesé zš-nyàlpyè ndá eshə-jòmna mōòrhé shə-əna. N cemé Siri shàdéésé yó-cábal Shəbaake, sə n cù gaa. ¹⁹Pyā bé byèbé gako Adadəzere yà n cí mú gá púrí Esərayel shàdéésé ηwéné bē, bà co dwā yó ndá bē, bà zē bà n'è twī bà pə bē. Sə ywē zə Siri lyi bí bà k'è yə kwē bà b'e sē Amō byā bé nē kádò yé.

Chapter 11

¹Ce y gá tú e púl, pyä bé gá y'a zè bà n'è bwí búlú né yi rí, Dəvyidi twí Zhəwaabe ndá n' tuntuñnə bé ndá Esərayel lyi byä bé gako bá vò bá bú ndá Amō byä bé. Bà búl bá gu bi, bá zè bá pú Araba, pyə-cə wá. Rəmyé yi ní ndá Dəvyidi yà n' n'wéné Zhərazalem né.²Dē rədu, dādēné bəl wa, Dəvyidi zè n' pyənə y wə, n' ná n' jíl pyə-kélé y lyarh ré wa. Sə n' zhì dē lyarh ré w n' nə kē mādū n' yà n' ná n' she ně; kē mó yà n' càn dēdē.³Dəvyidi twí bá vò bá pyä bá lwar lò ná-dwí yil n' yà n' wó. Bá kwē bá b'e wó mō: «Wó Eləyam bəko Batəshəba, Uri, n' wó Yititi mú, kē mó!»⁴Rəmyé yi ní, n' twí lyi bá vò bá zə mō bá m'e bà n' sō; sə n' zù ndá mō, e jà, kē mó gá yà n' shēr n' cànà y jimdí mú y'à gwě yà dene yé. Rəmyé kwā né, n' ká n' kwē n' vò jè.⁵Kē mó kwē pū. N' ce bá vò bá wó Dəvyidi ni: «Á zhe pū.»⁶Dəvyidi já n' twí bá vò bá wó Zhəwaabe ne: «Ce Uri, Yititi mú, bà n' nə ne.» Sə Zhəwaabe ce n' bà.⁷Uri gá tú n' yí Dəvyidi sō, Dəvyidi bwər h mo Zhəwaabe ndá n' shədéésé jàn bwər h, e súl kən gá wó né búlú né shò kwā né mó.⁸Rəmyé kwā né, Dəvyidi wəl Uri ni: «Zhəl n' sō kélé w n' sà n' néséa.» Uri shí pyō mó sō n' du ndá pené pyō mó yà n' pəwa.⁹Sə Uri yə n' cici sō kélé w zhəl yé. N' mē n' tó n' yó-cəbal mó tuntuñnə bé gako ne n' pyē pyə-kélé y bwər ə y nyí ni.¹⁰Bə b'e cí Dəvyidi ni bá wó: «Uri yə n' sō kélé w zhəl yé.» Dəvyidi zè n' bwər h Uri n' wó: «È dà sómá nándəddólò n' shí nà? Byè yil n' nə yə n' sō kélé w zhəl?»¹¹Uri lyár Dəvyidi n' wó: «Yi kùlkó w e súl Esərayel ndá Zhəda lyi bí n'wéné kwəər he wé. Á yó-cəbal Zhəwaabe ndá á yó-cəbal mó shədéésé zul gə sō. Ámyé m'a zè á zè á vò á sō á jí á nyò á súl á zù ndá á kē mó? Ndá nmyé mōbó n' wó nányi mú, á t'á la rəmyé mó dwí rí wər h yé.»¹²Dəvyidi kə n' wó Uri ni: «Gwě mē nyónò zà kədò, á m'a ce n' k'á kwē nəkol dē ré.» Wó rəmyé è ce Uri mən mē Zhərazalem né dē ré rəmyé mó ndá è zè nəkolé yá.¹³Dəvyidi byè mō n' bà n' tó mō n' jí n' súl n' nyò. Dəvyidi pō sē mó n' nyò n' sú mē zè mē zhe mō. Sə ce y gá tú e yil, Uri shér n' vò n' tó n' yó-cəbal mó tuntuñnə bé ne n' zō; n' yə n' sō kélé w zhəl yé.¹⁴È ce-lár ré nəkolé yá, Dəvyidi kē sébé n' pə Uri ni bà n' zhəl n' pə Zhəwaabe ne.¹⁵N' yà n' kē sébé ré wé n' wó: «Ce-nə Uri yə yé né, búlú né gá cē dēdē mēgā mó. Sə á twē á vò á kwā né á yē mō, bá cēmē mō sə n' cì.»¹⁶Zhəwaabe gá yà n' ná n' yil cə w bà y'a pú mú ce, n' yà n' yē bà zwə bé kəndar ré jàà y shò n' zè n' cí Uri jàà èmyé mó wé.¹⁷Cə w lyi bí du bá bú ndá Zhəwaabe. Bá gu shədéésé ndá Dəvyidi tuntuñnə bé jàlà; sə, Uri, Yititi mú, mye cùwə.¹⁸Rəmyé yó, Zhəwaabe twí bá vò bá cí búlú né gá tó né mó gako Dəvyidi ni.¹⁹N' pə nyí lò mó mōbó n' twí mú ni n' wó: «N' gá cí mu kən gako gá tó né búlú né shò kwā né n' zhè,²⁰pyō mó lyim gə zè, n' zè n' bwər h mó n' wó: «Byè yil á yú cə w nyí ni á m'a bú búlú né? Á nə yəl bà bà n'è zhì bylí y yó bà te nà?»²¹Wó mō n' gu Yərubaal byí Abyəməleəke? È dà kē n' zhì bylí y yó n' ji nāmú n' yó n' já n' mən n' cì èta, Təbeese né nà? Byè yil á zhəl á yí bylí y kùr wə?» Pyō mó gə zòm ndá mó èta, n' m'a swal mō n' wó: «N' tuntuñnə Uri, Yititi mú, mye cùwə.»²²Lò mó mōbó bà twí mú zhəl n' vò n' yí n' cí kən ré tèbé gako Zhəwaabe yà n' byili mu mú Dəvyidi ni.²³N' wəl Dəvyidi ni: «Lyi bí byèbé jàn ré y'à du nába. Bà du bà la b'e bú ndá nába gə sō, sə ná k'á jì bí ná m'é yí cə w bwər ə y nyí ni.²⁴Rəmyé yi ní, twər h cíná bé zhì bylí y yó bà tə n' tuntuñnə bé. Pyō mó tuntuñnə bé jàlà cùwə, sə n' tuntuñnə Uri, Yititi mú, mye cùwə.»²⁵Dəvyidi wó tuntuñnə mó ni: «Zhəl n' vò n' cí nyí rí tèbé Zhəwaabe ne n' wó: «Bə k'á ce n' wu zhili kən lyē ce ne yò w òmyé mó yil yé; búlú jàà wa, búlú shù w n'ò gwi mēgā mēgā. Súl n' ce jàn né n' bú ndá cə wá, n' wūr wə.» Zə n' wu ni èta.»²⁶Batəshəba nyēè bà n' byal Uri cùwə, sə n' kùrh mu.²⁷Batəshəba wu-zhùlù w gá tú o lyē, Dəvyidi ce bá vò bá zə mō bá m'e bà n' sō, sə n' jír h n' kē. N' lù bal-byí n' pō. Sə Cinu yə kən ré tèbé Dəvyidi yà n' wər h mó swéné yé.

Chapter 12

¹Cinu twi nyi-zwennə Natā Dəvyidi sō, sə Natā zhəl n vò n nə mɔ, n wò mɔ: «Bala bàlye y'à ɲwéné cɔ òdù wé, màdù y yà n wò nəcəm-bal, n dō mó zè n yà n wò nàmò. ²Nəcəm-bal mó yà n zhe pyiisi ndá nē nánzhəzhǎ. ³Sə nàmò mó yà n bə kaka zhe yé, è gə dā pyi-bwèlè nányè èdù sásálaa n yà n yé. N yà n ná n kɔn ya, è n'è byil n sō kèlè wa, èmyé ndá n bəsóná bé ga; è y'à n'è jí kùjú w kòbó n yà n ná n jí mú, è n'è nywè kɔn ré tèbé n y'à ná n nywè mó, è n'è pyè è dē mɔ. È y'à jirh ndə wó n bə kó ta. ⁴Dē rədù, zhə-bal zè n bə nəcəm-bal mó sō. Sə n lyè wu n zə pyirhà èdù n pyiisi wé ráá nō òdù n nē né wé n mən tene kùjú n pə zhə-bal mó n yà n tú n sō mó ne. Wó nàmò mó pyi-bwèlè nányè y n zɔ n mən tene zhə-bal mó.» ⁵Rəmyé yó, Dəvyidi lyim j'a zè rə n'è yì bal mó ɲmyé dēdē, n zè n wò Natā ne: «Ndá Cinu mú mòbó n wó nányi mú, bal mó mòbó n wèrhé rəmyé mó mǎ ndá cu. ⁶N gá lyè wu n zè n wèrhé rəmyé mó ce, bə ce n càrh pyiisi sàna kèbé n gu mú jàa wa.» ⁷Natā zè n wò Dəvyidi ni: «Nyí lò mó ɲmyé mó wó ɲmyé! Nyí Cinu, Esərayel Yi rí nyí rí: «Wó àmyé à tútú mú ndá pyèlè nwǎ n jirh Esərayel pyǎ, wó àmyé mye à zwè mó Səyuuli jǎ wa. ⁸À pɔ mó n yó-cábal mó kèlè y ndá n kana bé; a ce n ciní Esərayel ndá Zhəda kwǎlsé, rəmyé gakó gə gwé wó kɔn nampólé dēdē n yilə, à gwé m'a súlú mú rə gwé yì tèbé à pɔ mó mó. ⁹È nə wó byè yil n fulsi Cinu zòmè ré, n má wèrhé kɔn ré tèbé n bə só mó? N gu Uri, Yititi mú, ndá búlú shù. N ce Amō byǎ bé gu mu ndá búlú shù n zè n zwè n kè mó n jirh ɲmyé kè. ¹⁰Sə nyí, kɔn zhí zà, búlú shù w k'ò t'á la n kèlè y nyí ní tǒ o vò kwǎ né gaga yé, n gá fulsi ni n súlú n zwè Uri, Yititi mú kè mó n jirh n kè mó yilə. ¹¹Nyí Cinu nyí rí: à m'a ce lwele shí n cici kèlè y wé rə pú mú té. À m'a zə n kana bé n yirh w a pə n kèlè y lò ne n zù ndá bé nənyéné ecəl wə. ¹²ɲmyé shèè n má twí n ywè né, sə àmyé m'a twí ni Esərayel lyi byǎ bé púlápúlá yirh wə, nənyéné ecəl wə.» ¹³Rəmyé yó, Dəvyidi wəl Natā ne: «À dó Cinu ni.» Natā wò mɔ: «È gə wó Cinu yilə, n pɔ n yə-bəlból w sùbri. N tá n la cú yé. ¹⁴Sə n gá gwar Cinu dēdē, yò w kòbó wé mó, n súlú n pə bəl n zwə bé ne, bə la fulsi mu mú ce, n bəsóbwèlè y è lùl mú m'a cì» ¹⁵Rəmyé kwǎ né, Natā ká n kwè n vò jè. Cinu ce bəsóbwèlè y Uri kè mó yà n lùl n pə Dəvyidi ni mú tu nəbwènə. ¹⁶Dəvyidi zɔ Cinu cǎ ne, bəsóbwèlè y yilə. N já n zè n ná n lyè n nyí, n súlú n ná n pyè té ce y cici yó, n gə zhəl n sō n la té pyǎ cəcè ne mó. ¹⁷N kèlè y nancesé nyéé nyéé mɔ bə n zè dē bə ga, n cè; e súlú mye n yə zè n tó be n jí kùjú yé. ¹⁸Dwǎ nyàlpyè kwǎ né, bəsóbwèlè y cì. Dəvyidi tuntunnə bé y'à yəl bə gá y'a m'a tó né bə m'e cí mu bə nyí bəsóbwèlè y zhili yé. Bə zhən ga y'à n'è wəl dwǎ ne: «Bəsóbwèlè y yirhə gá y'a ɲwéné yi ní, ná zòm ndá mɔ sə n yə nába cili yé. Èlǎsé, etər ná m'ǎ tó né ná wò mɔ né bə «Bəsóbwèlè y zhili»? N wó n wèrhé lwele n cin ni!» ¹⁹Dəvyidi púrí n tuntunnə bé n'è səsəwémé ndá dwǎ, n lwar bə bəsóbwèlè y zhili. N zè n bwərh be n wò: «Bəsóbwèlè y zhili nà?» Bə lyár mɔ bə wò mɔ: «È zhili.» ²⁰Rəmyé yó, n shí té n zè n she nǎ, n tūr nwǎ è lwé nányənyèlè, n zù kàməzwísi dwǎ; n zè n zè n vò n zù Cinu jì y wé n cèrhé Cinu. N gá ká n kwè n bə kèlè w yi ní, n lwəl bə zə kùjú bə b'e pǎ, sə n jú wə. ²¹N tuntunnə bé bwərh mo bə wò: «Tèbé n ná n wèrhé èta mó kùr wó byè? Bəsóbwèlè y yirhə gá y'à gwé ɲwéné yi ní, n yà n ná n lyè n nyí, n ná n kúrh è yilə, sə è gá tú e zhili èlǎsé, n zè n zè n ná n jí kùjú!» ²²Dəvyidi lyár be n wò: «È yirhə gá y'à gwé ɲwéné yi ní, à y'à n'á lyè à nyí, à n'á kúrhə, b'a y'à n'á wəl à cin ni: «Mǎ n ná yé? Dēga Cinu mǎ n dūr à nɔnɔ, n ce e wárh.» ²³Sə èlǎsé è gá zhili e zhè, byè yil à nə m'a k'a lyè à nyí? À nə wó à m'a k'a ce e bwirhì? Wó àmyé à m'a twèlè yə, sə èmyé k'è t'á la kǎ e bə à sō yé.» ²⁴Rəmyé kwǎ né, Dəvyidi shíshéré n kè Batəshəba wu ni. N zù ndá mɔ. Kè mó lù byí, Dəvyidi ce n yil bə Saləmə. Cinu swéné mo, ²⁵sə n tó nyi-zwennə Natā denne n ce Dəvyidi lwar rə. Cinu gá yà n sō bəsóbwèlè y mó ce Natā co è yil bə Yəjəja, rə kùr wó: «Mòbó Cinu só mó.» ²⁶Zhəwaabe bú ndá Araba, Amō byǎ bé pyə-cɔ wa, n zwè wə. ²⁷N twí lyi Dəvyidi sō bə vò bə wò mɔ: «À bú ndá Araba cɔ wá. À zwè nàná bé cɔ w gaga mó. ²⁸Rəmyé ce èlǎsé, cí dwí rí kùr ré dwǎ yó, n bə n pú cɔ wá, n bú n zwè wə, è gə dā rəmyé à cici m'a zwè wə, a ce bə zə à yil ré bə m'e byè wə.» ²⁹Rəmyé yó, Dəvyidi cí dwí rí gakó dwǎ yó, n zè n vò n bú ndá Araba cɔ wa, sə n zwè wə. ³⁰N púr Amō byǎ bé pyǎ Myələkəma sánəmə yá-pú w n yó wə; ò dumi rí y'a du cəle shá-ètò, nákulú náacɔnò y'à dē wa; bə kwè yá-pú w bə pú Dəvyidi yó w ne. Dəvyidi súlú n pwà wé nánzhəzhǎ búlú né kwǎ né n mən shər cɔ w w n kwè n vò jè. ³¹È gə wó cɔ w lyi bí yilə, n pwà be n mən bə Zhərazəlem. N ce bə jàlà wó nákul-vurnə ndá nákul-sələnə, bə jàlà də-kàrna, bə jàlà bə-kwǎ fwərhənə. Wó èta n yà n ná n wèrhé Amō byǎ bé ceme né dwǎ bé gakó né. Rəmyé kwǎ né, Dəvyidi ndá n shədéésé gakó k'a kwè bə bə Zhərazəlem.

Chapter 13

¹Nyí kɔn ré tèbé rə wèrhé rəmyé kwā né mó. Dəvyidi byí Abəsalɔ yà n zhe n nəkó mādù n yà n yil Tamaare, n yà n càn dɛdɛ. Sə Amənɔ, Dəvyidi byí dɔ, yà n só Tamaare dɛdɛ. ²Wu-zhùlù ce Amənɔ tú n bə n tu cími n nəkó Tamaare yilə. Tamaare yà n gwě n yəl bal pər yé. Amənɔ yà n yəl n gá mà n tó né n mə n yini mu yé. ³Amənɔ yà n zhe dɔwa mādù n yà n yil Yonadaabe, Dəvyidi da-byí Shamma byí. Yonadaabe yà n ló dɛdɛ. ⁴N bɔwərh Amənɔ n wɔ: «Pyɔ byí, byè rə ce n wu j'á n'ò zhili dɛdɛ nəkókólé gakó èta? N tá n yál n cí ni rə kùrə?» Amənɔ lyár mɔ n wɔ: «Wó à da-byí Abəsalɔ nəkó Tamaare yilə. À búl à só mo.» ⁵Yonadaabe wɔ mɔ: «Pyě té n pal ré yó, n wèrhé ndə n bə jè ta. N da gə tú n la n jàà né gɔ, sə n wɔ mɔ: «Pə sómá à nəkó Tamaare ne n bə n pē kùjú a jí: n mà n tene w à yirh wə, à yé né, n cici mú zè n kwè w n pē a jí.» ⁶Rəmyé yó, Amənɔ pyě té, n wèrhé ndə n bə jè ta. Pyɔ mó zè n bə n gwě mɔ, sə Amənɔ wəl mɔ: «Pə sómá à nəkó Tamaare ne n bə n ji búúri rəlyè, à yirh wə, n kwè n pē a dɔ.» ⁷Dəvyidi twí bə vò Tamaare sɔ bə vò bə wɔ mɔ: «Zhəl n nəbó Amənɔ sɔ n vò n tene kùjú n pɔ.» ⁸Tamaare shər n vò n nəbó Amənɔ sɔ, n yí n púrí n pyě té. N kwè mún, n pò n mə n ji búúri n yirh wə. ⁹Rəmyé kwā né, n vùr búúri ɲwàn-tórɔ w wé n cí Amənɔ yé né, sə Amənɔ cē n yà re dɔm yé. Amənɔ zè n wɔ: «Ce-nə lyi bí byèbé bə wɔ nyónɔ mó gakó du pwě ne.» Rəmyé yi ní, lyi bí byèbé gakó bə y'á ɲwéné ndə mɔ mó zè bə du pwě ne. ¹⁰N wɔ Tamaare ne: «Zə kùjú w n bə à jì-zòrà y wé, n cici pē w gàà éfóró a jí wə.» Tamaare kwè búúri n ju mú n vò n pə n nəbó Amənɔ ne n jì-zòrà y wé. ¹¹Tamaare gá kwè búúri n ná n pə mɔ bə n zwè n dɔ yi ní, Amənɔ zɔ mɔ, n wɔ mɔ: «Bə n zù ndə ne, à nəkó!» ¹²Tamaare wɔ mɔ: «ǾǾ à nəbó, n bək'á nyéé ne a zù ndə mó yé, bə tèbé dwí rí t'á wèrhé Esərayel né yé. N bək'á twí cizhil tum rí tèbé yé. ¹³Wó yé əmyé m'a ce à cín ní ndə à cizhil ré? Sə bə m'a nyí nmyé ndə wɔ lò mɔbó n bə kùr zhe ta Esərayel né. Rəmyé yilə, à n'á lwəl mó bə n zɔm ndə pyɔ mó. N tá n la mó cər bə n jí ni yé.» ¹⁴Sə Amənɔ yə shéné n cili mu yé, n zə mɔ jàn n zù ndə mɔ. ¹⁵Sə rəmyé kwā né, Amənɔ já n zè n ná n sùl Tamaare dɛdɛ. Zhən ga, zùúri tèbé n zè n ná n jí ndə mɔ mó càn ré dwini sónó w kòbó n yà n má n swéné mo mó. Amənɔ wɔ mɔ: «Zè n jé té!» ¹⁶Tamaare wɔ: «Gaga, n gə vùr ne n sɔ rə m'a yə lwele dɔ rə du tèbé n wèrhé ne èlāsé mó.» Ndə rəmyé ga Amənɔ yə shéné n cili Tamaare yé. ¹⁷N byè bal-byí y è y'á wó n tuntunnə mó, n pɔ nyí n wɔ: «Bə n ce kē-byí y kèbé à sɔ mó pwě ne, sə k'á sàase bòlò wá!» ¹⁸Tamaare yà n zù pyɔ bəkó kàməzwí dwí, bə wɔ səmyé dwí rí pyɔ bəkwá bə byèbé bə y'á gwě yəl bal pər mó y'á n'è zwí. Amənɔ tuntunnə mó ce Tamaare du pwě ne, n zè n ká n sàase bòlò wá. ¹⁹Rəmyé yó, Tamaare zè n té tòmò n ló n yó wə, n kər n kàməzwí yáa, n pal n jè n yó wə, n zè n ná n kúrh n má n la. ²⁰N nəbó Abəsalɔ bɔwərh mo n wɔ: «N nəbó Amənɔ zù ndə mó nà? Shí n nyí èlāsé à nəkó. Nyí wó n nəbó ndə mɔ. Bək'á cí yò w òmyé mó n wé yé.» Kɔn zhi dɛ ré rəmyé mó ga, Tamaare já n mē n nəbó Abəsalɔ sɔ kèlé wa, ndə wó kē mɔbó bə yě té ta. ²¹Pyɔ Dəvyidi lwar yò w gá twí ní mú gakó sə n lyim yù dɛdɛ. ²²Kɔn zhi dɛ ré rəmyé mó yù w ga, Abəsalɔ ká n yə zɔm n ce n da-byí Amənɔ ne yé; n yà n zè n ná n jí zùúri ndə mó, n gá nyéé n nəkó Tamaare n zù ndə mɔ mó yilə. ²³Byinə nàlyè, ywé né nəmyé mó kwā né, pyi-kur kwarna bə y'á ɲwéné Abəsalɔ sɔ, Baal-Asɔɔre né, Efəryim yala ne. Abəsalɔ byè pyɔ byá bə gakó gàa. ²⁴Abəsalɔ zè n bə pyɔ mó sɔ, n wɔ mɔ: «Nyí bə n'è kwar n tuntunnə mó pyi-kur rí. À n'á lwəl pyɔ ndə n kwā-lyi bí ni bə bə b'e sùl nàba n tuntunnə mó sɔ.» ²⁵Pyɔ mó wɔ mɔ: «ǾǾ, à byí, ná gakó t'á la ɲwónó ná bə yé. Ná t'á la mó lyàarə pɔ yé.» N zɔm ndə pyɔ mó n ká n bɔwərh sə pyɔ mó yə shéné gàa zhəl mó yé; wɔ bɔwəl n cí n yó. ²⁶Abəsalɔ zè n wɔ: «È gə wɔ èta, sə yé à da-byí Amənɔ ne n tó nàba.» Pyɔ mó bɔwərh mo n wɔ: «Byè yil n mà n tó mó n vò?» ²⁷Abəsalɔ lwəl pyɔ mó ne n ká n bɔwərh, pyɔ mó zè n yé Amənɔ ndə n byá bə dwā bə ne bə tó mo bə vò. ²⁸Abəsalɔ yà n pɔ nyí n tuntunnə bə ne n wɔ: «Nyí-nə cènè! Amənɔ gə tú n nyò dāvé y n sùwá, n wu zè ò nyè, à gə zè à wəl ába: «Gu-nə Amənɔ!», sə á gu mu. Á bək'á dūr ywé yé. È dà əmyé à n'á pə ába nyí nà? Zə-na wu-jò sə á byili b'á wó kàndar!» ²⁹Abəsalɔ tuntunnə bə wèrhé Amənɔ ne kɔn ré tèbé n yà n pɔ bə rə nyí n shò kwā mó. Pyɔ mó byá bə j'a zè bə mādù gakó jòm n bəna yá, bə dūr. ³⁰Nyí yú Dəvyidi ndə bə y'á gwě ɲwéné sómá y yó, bə wɔ mɔ: Abəsalɔ gu pyɔ mó byá bə gakó, mādù ga mye yə dāl yé. ³¹Pyɔ mó já n shí té n zè n kər n kàməzwí, n tu n pyě té ce y yó. N tuntunnə bə gakó zè bə zhí dɛ, bəmye kər bə kàməzwí. ³²Dəvyidi da-byí Shamma byí Yonadaabe kwè n nyí n wɔ: «À yó-cábal, bək'á bù bə bə gu ébwá-dàlá bə, n byá bə gakó yé. È dà bə gakó yé, Amənɔ dúdú n cùwə. È gá wɔ Abəsalɔ gá cí ní, yò w kòbó èta mó y'á kó o cí ò la tú bə gá zɔ n nəkó Tamaare jàn bə m'e zù ndə mɔ yi ní ga. ³³Rəmyé ce, pyɔ, à yó-cábal, bək'á bù bə n byá bə gakó cù yé. È dà bə gakó yé. Amənɔ dúdú n cùwə.» ³⁴Sə Abəsalɔ dūr. Ébó-dāl mó mɔbó n yà n ná n yili pyɔ-kèlé y gá kwě n yó dɛ n la nyù, n púrí lyi-zhə bə shí n kwā né, bə wɔ pyɔ w nəbán ne bə n'è swé bə bàna. ³⁵Rəmyé yi ní, Yonadaabe wəl pyɔ mó ne: «Nyí pyɔ mó byá bə bə bàna. Kɔn gakó tó ndə n tuntunnə mó gá byili ní.» ³⁶N nyí y'á n'è gwi ndə bə yúwá. Bə zè bə tó dwā bə n'è kúrh dɛdɛ. Pyɔ mó ndə n tuntunnə bə mye zè bə n'è kúrhá, bə yó-nàna n'è bobwere té. ³⁷Abəsalɔ yà n dūr n vò Gəshuuri pyɔ Amyəwuudi byí Tələməyi sɔ. ³⁸N mē gàa byinə nətò. Rəmyé yi ní ga, ndə Dəvyidi yà n já n ná n kúrh n byí mú n cù mú ní. ³⁹Sə Pyɔ Dəvyidi wu gá tú o b'ò shíshéré n byí Amənɔ cu mú shò kwā né, n lyim rí tú rə tu ndə Abəsalɔ.

Chapter 14

¹Səruyə byi Zhəwaabe tú n púrí bà pyǝ mó bùlè né y'à zhérhé Abəsalǝ shò kwā né. ²N zē n twi bə vò bə byè kē mādù Təkwə né, n yà n lówá, bə m'e bà, n wò kē mó ne: «Wèrhé ndə wó lò mǝbó n lò cù wu-zhùlù zē ò zhe mo ta. Zwi wu-zhùlù gānde, bə'k'á tūr nwǝ è lwé nányənyèlè yé; wèrhé ndə kē mǝbó n lò cù kən dene dǝdǝ ta. ³Rəmyé kwā né, n m'ǎ vò n nə pyǝ mó n cí mu kən ré tǝbè à la mó byulu mú.» Sə Zhəwaabe byili mu zǝmà né nyèbè n mǎ sə n zǝm mó. ⁴Təkwə lyi kē mó zē n vò n zǝm ndə pyǝ mó. N yú n tu n zə n yé y n pú tǝ, n wò mo: «Pyǝ, sē ne!» ⁵Pyǝ mó bwərh mo: «Bə'kón rə zhe mó?» N lyár n wò: «ǎ wó ejə-kē, à byal mó cù n yǝ ne. ⁶N bə'kó mó yà n zhe byǎ bəlyè. Bə bəlyè y zē dwā búló ne gə sǝ. Lò gə yà n tǝné gāà n la bə pər mó ce, mādù y gu n dǝ mó. ⁷Dwí rí púlápúlá j'a zē rə n'è bwí ndə ne. Rə wəl ne: «Pə nába mǝbó n gu n da-byí mú mú: ná m'ǎ gu nmye ná m'é cí n da-byí mú n cù mú jim; èta mó ná m'ǎ j'a ce mǝbó n yà n la n da jǝ-kən ré cinú mú mye jé tǝ.» Bə m'a j'a cì myìn-cele ré tǝbè rə dāl à yil mú, sə à byal mó yil ré ndə n dwí rí m'a j'a jé tǝ ce yó.» ⁸Pyǝ mó zē n wò kē mó ne: «kwè n vò jè. À m'a pə nyi bə wèrhé kən n yilə.» ⁹Təkwə lyi kē mó wò mo: «Kən gə yál ná-dwí yil mye pyǝ, à yó-cábal, dóo w zhí àmyé ndə à dwí rí yó wə! Dóo tǝné pyǝ mó ndə n tənà y lyi bí yó w yé.» ¹⁰Pyǝ mó wò: «Lò mǝbó n zǝm lwele n pǝ rə shò kwā né, sə zə rə-ná-cí n mǎ bə à sǝ, n ká n tá n la bórho n merhe rə yé.» ¹¹Kē mó wò mo: «ǎ n'ǎ lwəl mó pyǝ bə n zə Cinu n Yi rí n mǎ bwəl ne nyi, muni ga lò mó mǝbó n mǎ sə n cí jal mó mǎ ló tǝ mó jim rí mú bə'ká n pǝlè à yò w ndə à byí mú n dāl mó guri y yé.» Pyǝ mó wò: «Ndə Cinu mǝbó n wó nányi mú, n byí mú ywə èdù mye t'ǎ la tǝ tu yé!» ¹²Kē mó wò: «Pə sǝmá n bə'kó mó ne n wò zǝmè rādù pyǝ, à yó-cábal ne.» Pyǝ mó lyár n wò: «Zǝm» ¹³Kē mó bwərh mo n wò: «Sə è nə wó byè yil n twi tum rí rəmyé mó dwí rí rə t'ǎ kwerhe Yi dwí rí yò mó? Pyǝ mó tó kən ré tǝbè n zǝm èlǝsé mó denne n byili bə dóo ŋwéné n cici mú yó wə, n gə tá n ce mǝbó n jì mú ká n kwè n twi mú yilə. ¹⁴Zhəná, ná gako m'ǎ cì. Rəmyé yi ní ná m'ǎ yə ndə wó nǝ bə ló tǝ, mǎ k'e wər mǎ pwà ta; Yi t'ǎ kwè lyim yé. Rə tene rə cí muni ga lò mó mǝbó bə jì mú bə'ká n jà n kəl rəmyé nyi ni n vò n ŋwéné pyépyé yé. ¹⁵Sə èlǝsé à gə tú à n'ǎ byili pyǝ, à yó-cábal ne kən ré tǝbè à cí mu èlǝsé-lǝsé mó, wó dwí rí gə ce à wu zē mó yilə. N bə'kó mó wəl n cìn ni: «ǎ m'a vò a jì rí ní pyǝ sǝ a nyi. Dəga n mǎ n wèrhé kən ré tǝbè n bə'kó mó la mǎ byilu mú, ¹⁶n mǎ n zwè àmyé ndə à byí mú bal mó mǝbó n ná n yǎl n vūr nába Yi dwí rí wé n ce ná jé tǝ mó jǝ wa.» ¹⁷N bə'kó mó wəl n cìn ni: «Bə pyǝ, à yó-cábal mó zǝmè ré zə yə-zúlá rə bà. Bə n wó Yi mǎléka dǝ: n yé cènè ndə lwele párá.» Bə Cinu n Yi rí yál né ndə mó.» ¹⁸Pyǝ mó lyár kē mó n wò: «ǎ la mó kən rādù bwərh sə n bə'k'á shèè ne n wu yé.» Kē mó wò: «Zǝm pyǝ, à yó-cábal.» ¹⁹Pyǝ mó bwərh mo n wò: «Zhəwaabe yə n twər ce yò w kǝbó wé?» Kē mó lyár n wò: «Ndə nmyé mǝbó n wó nányi mú, pyǝ, à yó-cábal, lòlò wər n la n yǝ kən ré tǝbè n byili mú ni n ywər n vò jə-jí sǝ ráá jə-gwǎ sǝ yé. Zhəná, wó n tuntunnə Zhəwaabe n twi ní, nmyé mye n co zǝmà né nyèbè à nyú wə. ²⁰Wó yò w kərho yil n tuntunnə Zhəwaabe wèrhé èta; sə à yó-cábal mó ló ndə Yi mǎléka ta: n yé kən ré tǝbè gako rə n'è wèrhé ce y yó mó.» ²¹Pyǝ Dəvyidi zē n vò n nə Zhəwaabe n wò mo: «Kən yál èta, yò w kwerhe. Zhəl n vò n zə Abəsalǝ n mǎ bà.» ²²Rəmyé yó, Zhəwaabe tu n zə n yé y n pú tǝ n ce pyǝ nəbána, n zē n wò: «ǎ yé bə n nyi ní n nə zà, pyǝ, à yó-cábal, n gə wèrhé kən ré tǝbè n tuntunnə mó lwəl mó mó yilə.» ²³Rəmyé kwā né, Zhəwaabe jà n zē n kwè sǝmá n vò Gəshuuri. N yí n zə Abəsalǝ n ká n mǎ n kwè n bə Zhərazalem. ²⁴Sə pyǝ mó wəl: «N jà n vò n sǝ, sə n bə à yé né bə yé.» Abəsalǝ jà n lyé n vò n sǝ, n ká n yə pyǝ mó sǝ twi yé. ²⁵Lò mādù ga yà n tǝné Esərayel púlápúlá wé n cènè ré y'a yú Abəsalǝ cènè ré yé. Lyi bí gako y'a n'è cèrhé mo dǝdǝ: kən zhì n tǝ e m'e yí n dǝ mó, kaka dǝ-byí y'a tǝné n yala ne yé. ²⁶Byin byin gako zhǝ mó, n yà n ná n fǝn n yó wə, n ywésé gə tú sə dùm dǝdǝ mó yi ní. N gə fǝn wa, bə y'a merhe n ywésé dùm rí: è gə wó ndə ku w kǝbó pyǝ mó n merhe mó, sə dùm rí n'è lyé cǝle rəlyè. ²⁷Abəsalǝ lùl bala-byǎ bə'tò ndə kē-byí èdù bə n'è byè bə Tamaare. Tamaare yà n càn dǝdǝ. ²⁸Abəsalǝ jà n wèrhé byinə nàlye Zhərazalem né ndə n yə pyǝ mó sǝ zhəl yé. ²⁹Dǝ rādù, Abəsalǝ twi bə byè Zhəwaabe bə n bə n la mǎ tǝ pyǝ mó sǝ, sə n yə shénè n bə yé. N ká n byè mo twər rəlye nyàn ré, sə n yə shénè n bə yé. ³⁰Rəmyé yó, n wò n tuntunnə bé ne: «ǎ nə Zhəwaabe orzhea ce y yə wə à nyà y yala ne mó, zhəl-nə á jì y myin.» Sə n tuntunnə bé zhəl bə vò bə jì y myin. ³¹Rəmyé yi ní, Zhəwaabe jà n zē n vò n nə Abəsalǝ n bwərh mo n wò: «Byè yil n tuntunnə bé ju à ce y myin?» ³²Abəsalǝ wò mo: «Wó à gə y'à ce bə byè mó bə n bə a twi mú n zē n yə twi mú yilə. À y'à la mó tǝ n vò n bwərh pyǝ mó n wò: «È nə wó byè yil à shí Gəshuuri a kwè a bə nyǝn? À gə y'à gwé wə gāà mó y'a cǝ. À n'ǎ yǎl a nə pyǝ mó èlǝsé, à gə zhe dóo sə n ce bə gu ni!» ³³Zhəwaabe zē n vò pyǝ mó sǝ n cí mu Abəsalǝ nyi rí. Pyǝ mó ce bə byè Abəsalǝ n bə n sǝ. N gə tú n yí pyǝ mó sǝ, n tu n zə n yé y n pú tǝ n yé né. Rəmyé yi ní, pyǝ mó kwə̀lè mo.

Chapter 15

¹Sə rəmyé mó kwā né, Abəsalō pyà búlá eshā-vwətu ndá eshərh e súlí bala shí-enu bà y'à wə ní yé né bà n'è dūrə.
²Nəkwakólé gakó, ní ya n dūlí n zē n vò ní zhí cə w bwərhə y sómá y nyí ní. Ní yà ní ná ní cərh lò mǎbó gakó ní yà ní zə ní bursi yò ní bàn bür pyǝ mó sō ní bwərhə: «Cə kǝ w n shí ní?» Lò mó ya n lyár n wò: «N tūntūnnə mó wó Esərayel kwálsé edù lò.»³Rəmyé yi ní, ní ya n wó rə-ná-cí ní: «Nyí wé! n yò w wó zhənà, e ja n súlí n zhe buri mye, sə lò tənè ní la mó culu pyǝ mó yil yil yé.»⁴Ní yà ní ná ní súlí n wələ: «Já nyí! Á gə y'à wó bù-kárna tənà y kèbé wé, y'à wó àmyé sō lyi bí byèbé gakó bà zhe bursi ywè bà la bür mú y'à m'a n'è twí ní, sə à y'à m'a ká bursi ndə cángá tūtwwí rí gá n'è yál né!»⁵Sə lò mó gə yú ní nyí ní n zē ní la ní nədwnə yó jömm n wùllí tē ní yé né yi ní, Abəsalō yà ní ná ní cèlè ní jē y ní kwě mo dē n zē n kwə̀lè mo.⁶Abəsalō yà ní ná ní wèrhé èta ndə Esərayel lyi byá bé byèbé gakó bà y'à n'è zhəl pyǝ mó sō muni bə ká bà bursi mú. Ní yà ní ná ní pyà sə Esərayel lyi byá bé wun ní pyirhi nə zū nmyé.⁷Byinə nənə kwā né, Abəsalō wəl pyǝ mó ne dē rədu: «Pē sómá a vò Ebərō a pyirh nyí rí à bwəl Cinu ní mú. ⁸Bə n tūntūnnə mó yà ní bwəl nyí ní gə yà ní nwené Gəshuuri ní, Siri tənà y wé yi ní, n wò: «Cinu gə zə ne n mə n kwě n bə Zhərazəlem zhən ga, à m'a zwəl vwə a m'a cèrhé mo.»⁹Pyǝ mó wó mɔ: «Zhəl ndə yə-zúlá.» Abəsalō já n zē n kwé sómá n vò Ebərō.
¹⁰Ní zhí Ebərō né n shèe n twí lyi Esərayel kwálsé gakó wé bə vò bə cí nyí bə m'è zhe: «Á gə nyèe póla cəl, sə á bwəl á wò: Abəsalō jirh pyǝ Ebərō né.»¹¹Nunə zwā-əlye y'à shí Zhərazəlem bə zhí Abəsalō bə m'e vò. Lyi ní yà ní byè, bəmye tó bə vò bə wun nampwè. Bə y'à yəl yò w kòbó nyí ní yé. ¹²Abəsalō gə tú ní ná ní zwəl vwə né yi ní, ní twí bə vò bə byè Jəlo lyi bal Ayətəfəe, Dəvyidi cícirne mó, ní cə w wa, bə m'e bə. Èta, lyi bí byèbé bə nyí y'à wə Abəsalō kwā mó yó w y'à j'á n'ò súlí; rə y'à súlí rə n'è pə jàn kən ré tēbé bə shèe bə tene bə la wòrhó mó yilə.¹³Rəmyé yi ní, lò mədù tú n bə n wò Dəvyidi ní: «Esərayel lyi byá bé wun ní pyirhi nə zā Abəsalō.»¹⁴Rəmyé yó, Dəvyidi wəl ní tūntūnnə bə bə y'à nwené ndə mɔ Zhərazəlem né mó gakó ne: «Zē-na tē ná dūr! Nyí Abəsalō tá ní la ná nənə dūr yé. Vür-nə ná vür ná nà, è gə dà rəmyé, ní mà n zə ná kūr ní lələ, n nwené nəba, n súlí n gu cə w lyi bí ndə búlá shù.»
¹⁵Pyǝ mó tūntūnnə bə zē bə wó mɔ: «Nə yó-cəbal pyǝ gə cí kən ná-dwí yilə, nə nwené ndə mɔ.»¹⁶Pyǝ mó já n du ndə ní nər, nmyé ndə ní kèlé y lyi bí gakó, sə ní yē ní kana-dwā shí sásá ne, kèlé y yulù yilə. ¹⁷Pyǝ mó ndə dwí rí púlápúlá du ndə bə nər, sə bə yú bə zhí kèlé y è gu cə w yó mó yala ne. ¹⁸Dəvyidi tūntūnnə bə gakó: Kəreəte lyi bí gakó ndə Pəleəte lyi bí gakó e súlí shədéésé sə y'à shí Gaate sə pú ní kūr mú, nunə zǝ-nyəldù, pú pú dwā kūrə, bə tó ní yé né bə lyé.¹⁹Pyǝ mó bwərh Gaate lyi bal Yətəyi n wò: «Byè yil nmye súlí ní tó nəba? Kwě ní vò ní yə ndə pyǝ nándul mú, bə n wó zhə-bal nyənə, n gaga mó wó lò mǎbó bà jì ní tənà y wé. ²⁰Ní bə dələnə, zə a pú a pyər, mó a ce à kwā né, e ja àmyé cici mú yəl à gə la mǎgǎ mó? K'á zə n da-byá bé ní má kwě ní vò Zhərazəlem. Cinu mà n zə mó ndə wu-bònə ndə wu-pò!»²¹Yətəyi lyár pyǝ mó n wò: «Ndə Cinu mú mǎbó ní wó nányi mú e súlí pyǝ, à yó-cəbal mó mǎbó ní wó nányi mú, n tūntūnnə mó mà n yə pyǝ, à yó-cəbal gə la mǎgǎ yál mó, ní cù ráá ní yirhə nwené.»²²Dəvyidi wó mɔ: «È gə wó èta, sə bə ní lyé.» Gaate lyi bal Yətəyi lyé, nmyé ndə ní shədéésé gakó e súlí bə dwí lyi bí gakó. ²³Tənà y lyi bí gakó y'à n'è kúrh dēdē. Rəmyé yi ní shədéésé sə y'à pú pú dwā kūr mú y'à n'è tó Dəvyidi yé né sə lyé. Pyǝ mó tó Sədərō nə-gǝl wá, lyi bí gakó zē bə tó sómá y è n'è twèlè èpòlò w yé y mó. ²⁴Vwí-zwəlnə Sadəke yà ní súlí ní nwené gəà, nmyé ndə Levyi dwí rí lyi bí byèbé gakó bà y'à zhí Yi dəbre kùlkó w mó: bə zul Yi kùlkó w bə cí tē, vwí-zwəlnə Abyataare nyí ní kən m'e yí dwí rí rə y'à n'è dwi cə w mó lyé rə zhè. ²⁵Pyǝ mó wó Sadəke ne: «Kwě ní zə Yi kùlkó w ní vò cə w wa. Cinu gə só ne, ní mà n ká n zə ne n kwě n bə, n ce a k'a nə òmyé ndə ní còrhó-jì y ga. ²⁶Sə ní gə ká ní wələ: «Á bə n tum zhe yé», sə n wèrhé ne ndə ní gə ná ní yál né!»²⁷Pyǝ mó wó vwí-zwəlnə Sadəke ne: «Nyí wé! kwě ní vò cə w w ndə yə-zúlá. Á byá bé bəlye yá, n byí Ayəmaase ndə Abyataare byí Zhənatā nwené ndə ába. ²⁸Nyí àmyé m'a vò a dē èpòlò w wə, Zhərdē bwí y byarhsé səta kən m'e yí nyí shí á sō rə bə.»²⁹Rəmyé yó, Sadəke ndə Abyataare k'a zə Yi kùlkó w bə b'e bə Zhərazəlem, bə j'a mē gəà. ³⁰Dəvyidi yà ní kwé Olyivyáaré sə-jíl y ní ná ní zhəl ní la ndə ní ná ní kúrhə; ní yà ní zə kàməjē n mə n pyillí ní yé yó, n zē ní ná ní mà tē. Dwí rí lyi bí púlápúlá bə y'à tó mó mó mye y'à pyillí bə yésé ndə kàməjērh. Bə y'à n'è pal pyǝ w ndə bə n'è kúrhə. ³¹Bə b'e wó Dəvyidi ní: «Ayətəfəe nwené lyi bí byèbé bə shèe bə n'è pyà pyèlè ré zō mó wé, ní nyí wə Abəsalō kwā né.» Rəmyé yó, Dəvyidi wələ: «À n'á lwəl mó Cinu, ce Ayətəfəe cúcu mú yə nyənyàare cúcu!»³²Dəvyidi gə pal pyǝ w n yí ò yə-pèlè wa, jàà y kèbé bə n'è cèrhé Yi è wé mó w mó yi ní, Ushəyi, Arəci lyi bal mó, tú n bə n jəl mo, ní kàməzwí y y'à kār, ní yó w mye y'à súlí o sú ndə shó. ³³Dəvyidi wó mɔ: «Ní gə tó ne, n m'á pē lyààrē. ³⁴Sə n gə kwě n zhəl cə w w ní vò ní wó Abəsalō ne: «Pyǝ, à m'a yə n tūntūnnə; shāa ga à y'à wó n da tūntūnnə; sə èlāsé à jirh nmyé tūntūnnə», rəmyé yi ní, n m'á nwené ní pyirhi Ayətəfəe cúcu mú ní má sē ne. ³⁵Vwí-zwəlnə Sadəke ndə Abyataare t'á la n yala ne yál gəà nà? Kən ré dèbé gakó n la nyò pyǝ mó kèlé y wé mó, n m'á cí ri Sadəke ndə Abyataare ne. ³⁶Bə byá bé bəlye y nwené bə sō gəà mó: Ayəmaase, Sadəke byí mú, e súlí Zhənatā, Abyataare byí mú. Á m'á tó bə denne á ce kən ré tēbé gakó á la nyò bə n'è zòm mó yí ní.»³⁷Rəmyé yi ní, Dəvyidi cícirne Ushəyi ká n kwě n vò ní ná ní zwí Zhərazəlem ndə Abəsalō mye ná ní yí gəà.

Chapter 16

¹Dəvyidi gá yà ní tú n lyě pyǝ w yá-pèlè y námpólé ní ná ní swé yi ní, Məfyəbəsšete tuntuñnə Səba tú n bə n jəl mo ñdá bənərɬ səlyè sà y'à zhĩ búúri zwǎ-àlyè ñdá dǎvɛ-cǝ byǎ nánkúlə ywé zǝm ñdá épyilá sáyǎ e súlí dǎvɛ nà-bòlǎ wé. ²Pyǝ mǝ bwərɬ Səba n wǝ: «Bə̀kón n ná n yǎl ní zə tǝbɛ gako ní má wərɬé?» N lyár n wǝ: «Pyǝ mǝ kèlè y lyi bí m'a jòm bə̀nesé, búúri ñdá épyilá né m'a yə ébwá-dálá bɛ kùjú; sə dǎvɛ y m'a yə kǝ-nyǝmǝ lyi bí byèbɛ bə̀ la lyǝǝ gǝ-elǝ èpòlò w w mó yilə.» ³Pyǝ mǝ bwərɬ n wǝ: «Sə wǝ yě n yó-cábal mǝ byĩ mú ɲwéné?» Səba lyár mǝ n wǝ: «Ñmyé mɛ Zhərəzalem né, bə̀ ní wəl ní cín ni: «Zà, Esərayel lyi byǎ bɛ m'a càrh nɛ à da pyèlè ré.»» ⁴Pyǝ mǝ wǝ mǝ: «Kǝn zhí zà, Məfyəbəsšete nəcəndé gako jĩrh ñmyé nyǎn.» Rəmyé yó Səba wəlǝ: «Nyĩn ni à tu a zə à yé a pú tɛ. Ce nyi à kwā né, pyǝ, à yó-cábal.» ⁵Pyǝ Dəvyidi yà ní ná ní yí Bəwurim cǝ w wé ñdá bal mǝdù shí ǝ wé ní ná ní dwi. Ñmyé ñdá Səyuuli ga y'à wǝ jì èdù lyi, ní yà ní yil Shəmeyí, Gəra byĩ. N yà ní ná ní dwi cǝ w wé ñdá ní ná ní bwəl bwəlse námməlwǎlse. ⁶N yà ní ná ní dul Dəvyidi ñdá ní tuntuñnə bɛ ñdá nákulə e jà dwi rí gako ñdá pyǝ mǝ kəndar ré gako y'à wǝ ní jə-jĩ ñdá ní jə-gwǎ ga nɛ. ⁷Nyĩ kǝn ré tǝbɛ ní yà ní ná ní wəl lwele ré tǝbɛ ní yà ní ná ní bwəl mó wé: «Jé tɛ, jé tɛ, ñmyé mǝbǝ n bə̀ kùr zhe, e jà ní wǝ lyi-gurnə mó!» ⁸Cinu ce Səyuuli, mǝbǝ n jĩrh pyǝ ní jàà w mó, kèlè y lyi bí jal mó nyǝ n cici yó wə. Cinu cǝ pyèlè ré n byĩ Abəsalǝ jǝ wa, nyi mú èlǎsé n ɲwéné zwini wé, n gǝ wǝ lyi-gurnə yilə.» ⁹Səruyə byĩ Abyəshəyi wǝ pyǝ mǝ nɛ: «Byè yil kùl-cùu w kǝbǝ n'ǝ bwəl lwele ǝ pɛ pyǝ nɛ? Yě a vò a gǝ ní yó wǝ.» ¹⁰Pyǝ mǝ wǝ: «Səruyə byĩ, bə̀kón rə ɲwéné əmyé ñdá əmyé bwəl wə? Shəmeyí gə ná ní bwəl lwele ní pɛ nɛ, bə̀ wǝ Cinu ní pǝ mǝ nyi n wǝ: «Zhəl ní vò ní bwəl lwele ní pə̀ Dəvyidi ní», mǝ ní nə wǝ ní mà n bwərɬ mo n wǝ: «Byè yil n wərɬé rəmyé mǝ?»» ¹¹Dəvyidi wǝ Abyəshəyi ñdá ní tuntuñnə bɛ gako nɛ: «Nyĩ à cici byĩ mú mǝbǝ à lùl mú ma, ní ná ní pyǎ à myəl vǝr, s'e m'e zòm Bə̀zhame kwálá y lò mó mǝbǝ; Cinu gə pǝ mǝ nyi sə á yě mo n bwəl lwele n pɛ. ¹²Dəga, Cinu mà n nyi à zúzúnú wǝ, n pɛ kǝ-əcənə Shəmeyí zà bwelɛ y námməlwəlɛ y jàà wa.» ¹³Dəvyidi ñdá ní lyi bí gwě zhilí bə̀ sómá y bə̀ n'è zhəlǝ, rəmyé yi ní ñdá Shəmeyí mye wǝ pyǝ w nəbǎn ré nɛ, n mərɬe dwǎ ñdá Dəvyidi ní mǝ ní ná ní zhəlǝ; ní yà ní gwě mǝ ní bwəl lwele ní pɛ mǝ, ní ná ní súlí ní dul mo ñdá nákulə. N yà ní súlí ní ná ní tɛ shó ní lɛ dɛ. ¹⁴Pyǝ mǝ ñdá lyi bí byèbɛ bə̀ y'à ɲwéné ñdá mǝ mó zhəl bə̀ yí Zhərdɛ bwí y nyi ní ñdá bə̀ j'a lyèè bə̀ taale kókó. Bə̀ jòm gǝà bə̀ shĩrh. ¹⁵Abəsalǝ ñdá Esərayel lyi byǎ bɛ nánzhəzhǝ w gako y'à tú bə̀ yí Zhərəzalem. Ayətəfɛe mye yà ní ɲwéné ñdá Abəsalǝ. ¹⁶Ushəyi, Arəci lyi bal mó, Dəvyidi cícirə mó gǝ tú n yí Abəsalǝ sǝ ní wəl mo: «Yi pə̀ myè-èdǝlǝ pyǝ nɛ! Yi pə̀ myè-èdǝlǝ pyǝ nɛ!» ¹⁷Abəsalǝ zɛ n wǝ mǝ: «Wǝ n wu-bǝnǝ w ñdá n dǝwa Dəvyidi ga èta mǝ? Byè yil n nə yə n dǝwa mó nɛ tó ní lyě?» ¹⁸Ushəyi lyár Abəsalǝ n wǝ mǝ: «Gaga. À n'a yǎl a yə̀ lò mó mǝbǝ Cinu ñdá Esərayel lyi byǎ bɛ gako cır mó lò, à n'a yǎl a mɛ ñdá nímyé mó. ¹⁹Kǝn súlí mye, mǝ nɛ à m'a twí a pa? È dǝ ní byĩ mú ní? À m'a twí a pǝ ñdá à gǝ twí a pə̀ n da nɛ shǎa ga mó nɛ.» ²⁰Abəsalǝ wǝ Ayətəfɛe nɛ: «Zhərɬ-nə ñdá dwǎ kǝn ré tǝbɛ nǝ mǝ sə nə wərɬé mó shò kwā nɛ.» ²¹Ayətəfɛe zɛ n wǝ Abəsalǝ nɛ: «Zhəl ní zù ñdá n da kana-dwǎ bɛ byèbɛ ní yě bə̀ n'è yili kèlè y mó. N gə wərɬé èta, Esərayel lyi byǎ bɛ gako m'a lwar bə̀ wǝ ñmyé nɛ n da lyim n'è yí mú dɛdɛ. Sə n kwā-lyi bí wu-jǝ w m'a zɛ ǝ súlí.» ²²Bə̀ Zhən ga pú kòrhó lyarɬ ré wa, bə̀ pə̀ Abəsalǝ nɛ, n mə̀ n zù ñdá ní da kana-dwǎ bɛ, Esərayel lyi byǎ bɛ gako yĩrh wə. ²³Yi rí rəmyé mó wé, cúcú mú mǝbǝ Ayətəfɛe yà ní ná ní pɛ mó y'à wǝ ñdá Yi cici zòmɛ ta. N cúcú mú mye gako y'à wǝ ñdá Yi zòmɛ ta Dəvyidi ñdá Abəsalǝ ga yilə.

Chapter 17

¹Rèmyé kwā né, Ayəṭəfəe wəl Abəsalō ne: «Pē sómá a cír nunə m̀òr̀hè shí ñd́á r̀əlyè a m'a jì Dəvyidi kwā cəcē y k̀èbè cìcì mú. ²À m'a jà̀r jà̀r a zù bə yó ñd́á bə jà̀n ré zhè kókó, a ce ywē nánf̀l̀l̀ zə be; n̄ lyi bí gako m'a d̀ùr bə làà dwā ne bə yē mo, a zē a gu mu n̄ gə tú n̄ j̄r̀h n̄ dúdú yì ní. ³Rèmyé kwā né, à m'a zē a zə dwí rí púlápúlá a b'a p̄s. À gə gu lò mó m̀òb́ n̄ ná n̄ pyà mó, byèbè bə dāl mó m'a kwè bə bə n̄ sō. Dwí rí gako m'a zē rə jòm yə-zúlá wé.»

⁴Abəsalō ñd́á Esərayel nánceśé gako swéné zómè ré rèmyé mó. ⁵Abəsalō wò: «Bə byē Ushəyi, Arəci lyi bal mó n bə, m̀ùnì ga ná cili kən ré t̀èbè ñmye zhe n̄ la byilu mú.» ⁶Ushəyi zē n bə n yí Abəsalō sō, sə Abəsalō cí mu nyí rí n zē n wò: «Nyí wó kən ré t̀èbè Ayəṭəfəe zóm mó. Ná m̄ sə ná wèrhé ñd́á n̄ gə byili ní? Kən gə bə m̄, sə ñmye zóm.»

⁷Ushəyi lyár Abəsalō n wò: «Ayəṭəfəe cúcú mú m̀òb́ myē bə càn yé.» ⁸N sùlì n wò: «N̄ cici mú yē n̄ da ñd́á n̄ lyi bí párá: bə wó búlú kàndar; e sùlì bə lyimə né shilì kókó ñd́á gə-kúlì dwí k̀èbè è byí jé gə sō ta. N̄ da wó búlú kàndə, n̄ tá n̄ la dwí rí n̄ tó n̄ dèè yé. ⁹Èta mó, n̄ shèè myélé rə̀d̀ù wé ráá jàà dō wé. Lyi gə cù ná lyi bí wé búlú né k̀ùr-jir̄ yì ní, bə gə nyèè bə m'a wò: «Bə gu lyi nánzhəzh̄ Abəsalō kwā-lyi bí wé!» ¹⁰Sə rèmyé yì ní, shə̀d́áá k̀èbè è yé kən du è dwā bə gako è wu jè ñd́á b̄r̀o ta mó mye wu m'a lo, bə Esərayel lyi byā bə gako yé bə n̄ da wó kàndə, sə lyi bí byèbè bə wə n̄ kwā né mó wó shə̀d́éésè shèbè sə yé kən du sə dwā bə. ¹¹Nyí kən ré t̀èbè à m'a cici mú mú: ce Esərayel lyi byā bə púlápúlá, kən zhì Dan e m'e yí Bèer-Shəba, bə bə jəl dwā n̄ sō; bə m'a yə nánzhəzh̄ ñd́á n̄-f̀l̀l̀ nyí n̄ nyòrh̄ byā ta; ñmye cici mú m'a zē n̄ zə be n̄ má vò búlú né jàà wa. ¹²Èta mó, n̄ gə wə jàà k̄ k̄ wé mye, ná m'a cí j̄è n̄ yó. Ná m'a nyò bə yó ñd́á myò̀n̄ w gə n̄'ò ce ce y yó mó ta: Lò m̄d̀ù ga mye tá n̄ la lú ñmyé ñd́á n̄ lyi bí wé yé.

¹³Má n̄ zə n̄ lyi bí n̄ vò n̄ zù cò k̄k̄ wé mye, Esərayel lyi byā bə gako m'a zə nyínsi bə bə, ná vwē m̄o ná m'e yí n̄-g̀l̀l̀ w wé; rèmyé yì ní, náku lu òd̀ù ga t'á la té m̄ā́ yé.» ¹⁴Abəsalō ñd́á Esərayel lyi byā bə gako wò: «Ushəyi, Arəci lyi bal mó, cúcú mú càn du Ayəṭəfəe nyān mó.» Sə wó Cinu n̄ yà n̄ ce Ayəṭəfəe cúcú mú m̄ə y'á càn mó lyē k̀ùr̀ə, m̀ùnì ga n̄ ce lwele pú Abəsalō. ¹⁵Rèmyé kwā né, Ushəyi zhèl n̄ vò n̄ wò vw̄-zwəlnə Sad̄əke ñd́á Abyataare ne: «Nyí kən ré t̀èbè Ayəṭəfəe cici Abəsalō ñd́á Esərayel nánceśé ne mó, sə nyí kən ré t̀èbè àmyé cici bi mú. ¹⁶Èlās̄, tw̄-nə lālā bə vò bə ce Dəvyidi lwar. Wál-na m̄o: «Bə k'á dèè Zhòrd̄ b̄w̄ y vòl̄ w w zà cəcē y yé, n̄ gaga mó byerhe ya, è gə dā rèmyé bə m'a ce pȳ mó ñd́á lyi bí byèbè gako bə tó mo mó jé t̄é twə̀r rə̀d̀ù sá.» ¹⁷Abyataare byí Zhənatā ñd́á Sad̄əke byí Ayəmaase y'á ñwéné Eyē-Orəgwel né. Kē-byí èd̀ù è y'á wó tuntunnə y'á m̄ sə è vò e cí bi gāà, kən ré t̀èbè bəmyé cici mú y'á m̄ dwā sə bə vò bə cí Dəvyidi ni mú; bə bə y'á wār bə la cò w w zú ñd́á lò yə be ne yé.

¹⁸Ñd́á rèmyé ga, èb̄-dāl m̄d̀ù n̄o be n̄ zē n̄ vò n̄ jál Abəsalō ne. Zhənatā ñd́á Ayəmaase j'a d̀ùr lālā bə yí Bəwurim lyi bal m̄d̀ù sō k̀èl̄ wa. N̄ yà n̄ zhe zhilì n̄ k̀èl̄ y wé; bə lyē bə zù zhilì y wé. ¹⁹Bal mó k̄ mó kwè pyò̀n̄, n̄ m̄ n̄ pyilì zhilì y nyí rí, n̄ zē n̄ lèl̄ wé-byā pyò̀n̄ w yó. Lòlò yà n̄ wār n̄ m̄ n̄ b̄ bə bə shèè kən gāà mye yé. ²⁰Abəsalō tuntunnə bə bə zù k̄ mó sō j̄u wə, bə b̄wərh̄ mo bə wò: «Yē Ayəmaase ñd́á Zhənatā ñwéné?» Kē mó lyár be n̄ wò: «Bə tó n̄-g̀r̀ó w səta bə lyē.» Bə pyà pyà sə bə yə be ne yé. Bə k'a kwè bə vò Zhərazalem. ²¹Bə gə k'a kwè kwā né, Ayəmaase ñd́á Zhənatā sh̄r̄ zhilì y wé bə vò bə cí nyí rí Dəvyidi ni. Bə zē bə wó m̄o: «Zē-na t̄é á byerhe n̄ mó lālā, bə Ayəṭəfəe p̄o cúcú á shò kwā né.» ²²Rèmyé yó, Dəvyidi ñd́á dwí rí t̀èbè púlápúlá rə y'á tó mo mó j'a zē bə kwè sómá bə byerhe Zhòrd̄ b̄w̄ yá. Ce y gə tú è n̄'è lé yì ní, lò m̄d̀ù ga yà n̄ k̄ n̄ t̄éné n̄ yà n̄ gwē yə Zhòrd̄ b̄w̄ y byerhe yé. ²³Ayəṭəfəe gə p̄urì bə t'á tó ñmyé cúcú mú ni mú, n̄ jòm n̄ bəna yá, n̄ kwè sómá n̄ lyē n̄ vò j̄è, n̄ cò w wa. N̄ pə n̄ nyó nánkwaá né n̄ k̀èl̄ y lyi bí n̄ zē n̄ vò n̄ t̄òr nyí ní. Bə kwè mo bə ce n̄ da b̄l̄ mó wa. ²⁴Dəvyidi yú Məənəyim ñd́á Abəsalō yà n̄ ná n̄ byerhe Zhòrd̄ b̄w̄ yá, ñmyé ñd́á Esərayel lyi byā bə byèbè gako bə y'á ñwéné ñd́á m̄o mó. ²⁵Abəsalō yà n̄ cí Amasa n̄ wó shə̀d́éésé yó-cábal Zhəwaabe jàà wa. E jà, Amasa yà n̄ wó Esərayel lyi bal Yəteere byí; Yəteere yà n̄ j̄u Naashe bə̀k̄ Abyəgala, Zhəwaabe ná Səruyə da-bə̀k̄. ²⁶Abəsalō ñd́á Esərayel lyi byā bə cí bə zulá jàà y Galaade tənà y wa. ²⁷Dəvyidi gə tú n̄ bə n̄ yí Məənəyim, Naashe byí Shobi Araba né, Am̄ byā bə cə-f̀l̀l̀ w mó, ñd́á Lə̀d̄əbaare lyi bal Amyəyə byí Məciiri e sùlì Orogəlim lyi bal Bərazhəlayi, Galaade né mó, ²⁸zə pyə̀nd̄e ñd́á gə̀m̄əlyə̀nd̄e ñd́á n̄əzh̄r̄ ñd́á bə̀l̄ ñd́á orzhe ñd́á mún ñd́á j̄j̄i byā bə k̀èl̄ ñd́á sh̄é dwí, ñd́á zh̄m̄é dwí, ²⁹ñd́á t̄ur ñd́á yil-nw̄ è sùlì n̄ ñd́á pȳl̄si yil m̄ə k̀ul̄, bə b'e pə Dəvyidi ñd́á lyi bí byèbè bə y'á ñwéné ñd́á m̄o mó ne; bə bə y'á n̄'è wəl bə cìn ni: «Lyà̀are ñd́á n̄r̄h̄ ñd́á n̄ənyè̀s̄è nw̄n̄è bə gə-el̄ū èpò̀lò w wə.»

Chapter 18

¹Ràmyé yó, Dəvyidi byélé dwí rí lyi bí bà y'à ɲwéné ñdá mɔ́ mɔ́ n zè n cír nunə mòrhò mòrhò ñdá zòm zòm yó-cínà bà la nyí bà yò. ²N bòn n shàdéesé kùkùlè nètò: n pyi kùkùlè ràdù Zhəwaabe ne, n pyi kùkùlè nàlyè nyàn ré Səruyə byí Abyəshəyi, Zhəwaabe da-byí mú nì, n zè n pyi kùkùlè nètò nyàn ré Gaate lyi bal Yətəyi nì. Pyɔ́ mɔ́ wɔ́ dwí rí nì: «Àmye m'a tó ába a vò búlú né jàà wa.» ³Dwí rí wɔ́ mɔ́: «Ñ bə mə sá tó nába n vò yé. Nəmyé gə dūr ná zwà bé yé né, bà t'à la re nyũ ñdà wɔ́ kɔn ta yé; má ná kəkàlā y cù mye, bà t'à la re nyũ ñdà wɔ́ kɔn ne yé. Èlāsé ñmyé dúdú yú nəmyé shàdéesé ná wɔ́ mɔ́rhè shí mú. Rəmyé ce, n gə mē cɔ́ w wa, n la má zhì gàà n sē nába mɔ́ cš.» ⁴Pyɔ́ mɔ́ wɔ́ be: «À m'a wèrhé kɔn ré tēbé á só mó.» Pyɔ́ mɔ́ zhì cɔ́ w bwə̀rə y nyí nì, rəmyé yi ní ñdá shàdéesé n'è dwi zòm zòm kùkùlè ñdá mòrhò mòrhò kùkùlè. ⁵N zè n pə nyí Zhəwaabe ñdá Abyəshəyi e súlí Yətəyi nì n wɔ́: «Àmyé nyòmò yilə, á bək'á wèrhé lwele à byí Abəsalɔ́ ne yé!» Dwí rí gako nyèè pyɔ́ mɔ́ n yà n ná n pə nyí rí rəmyé mɔ́ yó-cínà bé púlápúlə ne Abəsalɔ́ shò kwā né mó. ⁶Dwí rí du rə vò gɔ́ sɔ́ rə vò rə jəl Esərayel lyi byá bé. Sə búlú né bú Efərayim tú w wa. ⁷Sə Dəvyidi shàdéesé ɲwéné Esərayel lyi byá bé. Nunə nánzhəzhə, lyi mɔ́rhè shí-èlye cù dē ré rəmyé mɔ́ yù wə. ⁸Búlú né y'à n'è bwí tənà y cə-yala gako. Dē ré rəmyé mɔ́, lyi bí byèbé bà cù tú w w mú dwini byèbé búlú shù w gu mú. ⁹Abəsalɔ́ já n du Dəvyidi shàdéesé yé né ñdá n yəl yé. N yà n jə bəna, sə bəna y dūr e vò e zù tərəbētea nánfwèlè è jésé y'a gágéré dwā ne kūr wə. Abəsalɔ́ yó w j'a cē tərəbēte y jésé cəcəl wə, n zè n ná n zhəzhèlè tē, sə bəna y n yà n jə mó lyē è la. ¹⁰Lò mādù nə mɔ́ n zè n bə n wɔ́ Zhəwaabe ne: «À nɔ́ Abəsalɔ́ n jele tərəbēte ne.» ¹¹Zhəwaabe wɔ́ lò mó mɔ́b n tú n cí mu nyí rí nì: «Ñ nɔ́ mɔ́ zhən ga! Byè yil n nə yə mo gwi kūr yó tē gàà mɔ́? À y'a m'a pš səbyi-kùlsi shíyá, ñdá cš-tòn.» ¹²Bal mɔ́ wɔ́ Zhəwaabe ne: «Má è gə y'a wɔ́ səbyi-kùlsi mòrhò sə y'a wɔ́ à jš w èlāsé kē mye, à jē y'a t'à la pyɔ́ byí mú dwərh yé, bà ná gako nyèè nyí rí tēbé pyɔ́ pɔ́ mɔ́, ñmyé ñdá Abyəshəyi e súlí Yətəyi ga ne mó. N yà n wòwə: «Yili-nə, lò bəká n wèrhé lwele Abəsalɔ́ ne yé.» ¹³Má à gə y'a yò bà à yə kaka nyèè a zè a gu mu mye, kaka tənə pyɔ́ tá n la lwar yé, ñmyé cici mú y'a m'a zè n fwərh n cínà.» ¹⁴Zhəwaabe wɔ́: «À bə yé zhe à la zhũ ñdá mɔ́ yé!» N kwè dār ràtò rə nyə nánzásómde n vò n cii Abəsalɔ́, n jele dē tərəbēte y yó mó shishùrhú w nì, ñdá n yírhá y'a gwě ɲwéné. ¹⁵Rəmyé kwā né, ébwá-dálá shí byèbé bà y'a n'è zhí Zhəwaabe búlú wè ré mó bà bə kəkélé Abəsalɔ́ bə mɔ́ bə gu bə báase. ¹⁶Rəmyé yi ní, Zhəwaabe wúl pólá, dwí rí j'a yē Esərayel lyi byá bé jũ nì, n gə càr re mó yilə. ¹⁷Bə só Abəsalɔ́ yala né tē bə zè bə kwè ne bə ji góró nánfɔ́lɔ́ wé tú w wə; bə ló nákul-púl nánfɔ́lɔ́ n yó. Esərayel lyi byá bé gako dūr lò gako kwè n vò n kòrhó w wə. ¹⁸Abəsalɔ́ yà n ce bə cii nákulú w tē Pyɔ́ mɔ́ vɔ́lɔ́ w wa, ñdá n yírhá y'a gwě ɲwéné, bà n yà n ná n wəl n cín nì: «À bə bal-byí zhe è m'a ce à yil ré j'a ɲwéné twéé twéé yé.» Rəmyé ce, n zè n ce n cici yil ré nákulú w òmyé mɔ́ ne. Bà j'a gwě n'è byè w zà bà Abəsalɔ́ yò lyírh nákulú. ¹⁹Sadɔ́ke byí Ayəmaase wəl Zhəwaabe ne: «Pē sómá a dūr a vò a cí yò-ècònnò nyí rí pyɔ́ mɔ́ ne, bà nyí Cinu búr n pš buri, n zwē mo n zwà bé jš wa.» ²⁰Zhəwaabe wɔ́ mɔ́: «Zà mɔ́ è t'à la e yə yò-ècònnò nyí n la n vò n cí pyɔ́ mɔ́ ne yé. È m'a yə dē dō. Zà mɔ́ è t'à la e yə yò-ècònnò nyí yé, è gə wɔ́ pyɔ́ mɔ́ byí n cù yilə.» ²¹Rəmyé yó, Zhəwaabe pə nyí Ecɔpyi lyi bal mādù nì n wɔ́: «Zhəl n vò n cí kɔn ré tēbé n yírhá nɔ́ mɔ́ pyɔ́ mɔ́ ne.» Ecɔpyi lyi bal mɔ́ wúl tē Zhəwaabe yé né n já n lyē ñdá ywəl n la. ²²Sadɔ́ke byí Ayəmaase ká n wɔ́ Zhəwaabe ne: «È gə wɔ́ dē dē mye sə rə yə! Yē àmye dūr a pú Ecɔpyi lyi bal mɔ́ kùrə.» Zhəwaabe bwərh mo n wɔ́: «À byí, bəkón dūr ñmye la dūr mə bə yò-ècònnò nyí zhe n la cú sə bə pš kwānde?» ²³Ayəmaase ká n wɔ́ mɔ́: «È gə wɔ́ dē dē mye sə rə yə! À m'a vò.» Zhəwaabe wɔ́ mɔ́: «Sə zhəl!» Ayəmaase tó Zhərdē bwí y vɔ́lɔ́ w sómá y ñdá ywəl, n dūr n lyē Ecɔpyi lyi bal mɔ́. ²⁴Dəvyidi yà n jə cɔ́ w bwərsé sàlye y bwəl mó wə. Cɔ́ w yilnə mó zhəl n vò n jì cɔ́ w bwə̀rə y lyarh ré wa, byíly y yə-pèlé wa, n kwě n la dē nyũ n púrí bal n wɔ́ n dúdú n ná n dūr n bənà. ²⁵N búbwéé n mə n ce pyɔ́ mɔ́ lwar rə nyí nì. Pyɔ́ mɔ́ wɔ́: «Ñ gə wɔ́ n dúdú sá nyí wɔ́ yò-ècònnò nyí n bən cú.» Sə bal mɔ́ gə tú n ná n bwəlse yi ní, ²⁶cɔ́ w yilnə mó nə n dō ñmye ná n dūr n bənà. N búbwéé n ce bwə̀rə y yilnə mó ne n wɔ́: «Nyí lò dō ñmye wɔ́ n dúdú n ná n dūr n bənà.» Pyɔ́ mɔ́ wɔ́: «Ñmye zə yò-ècònnò nyí n má n bənà.» ²⁷Cɔ́ w yilnə mó wɔ́: «À lwar náyáé mó dūdùrì y párá: wɔ́ Sadɔ́ke byí Ayəmaase dūdùrì yá.» Pyɔ́ mɔ́ wɔ́: «Ñ wɔ́ lyi-twə. N zə yò-ècònnò nyí zhən zhənà, n má n bənà.» ²⁸Ayəmaase yí n búbwéé n ce pyɔ́ mɔ́ ne n wɔ́: «Yò yò tənə yé.» N tu n zə n yé y n pú tē pyɔ́ mɔ́ yé né n wɔ́: «Cinu, n Yi rí tēbé rə cɔ́ lyi bí byèbé bà y'a n'è bwí ñdá pyɔ́, à yó-cábal mɔ́, n jš w mɔ́ nə còrhó!» ²⁹Pyɔ́ mɔ́ bwərh mo n wɔ́: «Abəsalɔ́ jē?» Ayəmaase lyár n wɔ́: «Zhəwaabe gə twí pyɔ́ tuntunnə dō mó e súlí àmyé, n tuntunnə mó yi ní, à púrí lyi bí y'a n'è zhizhiri dē dēdē sə à yə rə kūr lwar yé.» ³⁰Pyɔ́ mɔ́ wɔ́: «Twě n zhì sarh ne nyònnò.» N twě n zhì sarh ne. ³¹Rəmyé yi ní, Ecɔpyi lyi bal mɔ́ bə n yí. N wɔ́ pyɔ́ mɔ́ ne: «Pyɔ́, à yó-cábal cili yò-ècònnò nyí rí tēbé: Cinu búr n pš buri, n gə zwē mó n zwà bé gako jš w zà mó yilə.» ³²Pyɔ́ mɔ́ bwərh Ecɔpyi lyi bal mɔ́ n wɔ́: «Abəsalɔ́ jē?» Ecɔpyi lyi bal mɔ́ lyár n wɔ́: «Bə kɔn ré tēbé rə yú ébó-dál mó mɔ́b ne mó dwí rí yí pyɔ́, à yó-cábal zwà bé ñdá lyi bí byèbé gako bà n'è pyà n lwele mó ne!» ³³Rəmyé yi ní ywē zɔ́ pyɔ́ mɔ́ n zè n zù n sɔ́ jini w n ná n kúrhá. N má n zhəl n zhe; à byí Abəsalɔ́, à byí Abəsalɔ́! è gə wɔ́ àmyé à cù n jàà wa! à byí Abəsalɔ́, à byí Abəsalɔ́!

Chapter 19

¹Pyǝ mó gá nyèè ràmyé mó, n já n kəkə. N jì n zù n jì y è y'à wə bwàrà y yá-pèlé w mó wé, n zè n zè n ná n kúrhá. N yà n ná n zhəl n má n zhe: «Wéy à byí Abəsalǝ, à byí, à byí Abəsalǝ, byè yil è dà àmyé cici à cù n jàà wa! Abəsalǝ, à byí, à byí!» ²Bə vò bə cí Zhəwaabe ne bə wò: «Nyí pyǝ mó ná n kúrhá, n ɲwéné wu-zhùlù wé Abəsalǝ yilə.» ³Dē ré ràmyé mó yù wə, dwí rí be le ré rà jú mú wu-nyǝ w lyār o jìrh cu wu-zhùlù rà gako yilə; bə rà y'à nyèè bə wəl ràmyé yù wə: «Pyǝ mó wu-zhìlì dēdē n byí mú yilə.» ⁴Rə yù wə, dwí rí zù cə w w shé-shé ndə wó lyi byèbè cizhìl zhe be bə gá dūr búlú jàà w yil ta. ⁵E gə wó pyǝ mó yilə, n yà n zə kàmàjè n mə n cìrhí n yé yá, n zè n zè n ná n kúrh dēdē n zhe: «Wéy à byí Abəsalǝ, Abəsalǝ, à byí, à byí!» ⁶Zhəwaabe zè n bə n nə pyǝ mó n sō jù wə, n wó mɔ: «Zà mó n co n shàdéesé shèbè sà zwè n myəl ré mó gako cizhìlə, n súlì n ce n byá bə ndá n bəkwá bə ndá n kana bə ndá n kana-dwā bə cizhìlə. ⁷N sò lyi bí byèbè bə n'è súl mó mó, n zè n ná n súl byèbè bə sò mó mó. N byili zà pamparēē bə yó-cinā bə ndá tuntunnə bə dà kaka ñmyé yil yé. Zà à lwar bə nyí Abəsalǝ yírhá gə y'à ɲwéné, námyé gako zè ná gə y'á cùwə, ràmyé mó y'à la yə rà yé ñmyé yilə. ⁸Elāsē zè dē n vò n zòm n má zə n tuntunnə bə wun ni, è gə dà ràmyé, à n'á zə Cinu à bwəl nyí bə nyí lò mādù ga mye tá n la mǎš ndá mó cəcē y kèbè yé; sə ràmyé mó m'a yə yò kòbò ò lwele ré du ywè né nyèbè gako nə zə mó n bəswéné yi ní ga kən m'e yí zà mó lwele ré.» ⁹Ràmyé yó, pyǝ mó zè n bə n jòm cə w bwàrà y nyí rí ni, bə zè bə bwəl bə byili dwí rí gako ne bə wò: «Nyí-nə pyǝ mó jè cə w bwàrà y nyí rí ni!» ¹⁰Dwí rí gako zè rə zè rə bə n sō. Esərayel lyi byá bə y'à dūr lò gako ká n vò n kòrhó w wə. ¹¹Esərayel kwálsé gako wé, lyi bí y'à n'è zhər̀h ndá dwā bə zhe: «Pyǝ mó yà n zwè nába ná zwə bə jǝ wa, kən du Shilisəti lyi bí jǝ wa, sə elāsē n dūr n yě tənà y ne m̀nì ga n lú Abəsalǝ jǝ wa. ¹²E gə wó Abəsalǝ mó mǎbò ná y'á tútù ndá pyèlè nwǝ y m̀nì ga n yə ná yó-cábal mó, ñmye cù búlú né jàà wa. Bəkón ná k'è n'è dē elāsē sə ná ce pyǝ Dəvyidi kwè n bə?» ¹³Dəvyidi mye jòm n sō n twí bə vò bə wó vwí-zwǎlnə bə Sadəke ndá Abyataare ne: «Zǝm-na ndá Zhəda nancesé sə á bwər̀h se á wò: «Byè yil ámyé nə m'a yə lyi nánkwaá bə á la á ce pyǝ mó kwè n bə n sō, e jà kən ré tèbè Esərayel lyi byá bə dwā bə gako zòm mó yú pyǝ mó, n gá wə mǎgǎ?» ¹⁴Á wó à da-byá. Ámyé ndá ámyé ga wó jal mādù. Byè yil á nə m'a yə lyi nánkwaá bə á la á ce pyǝ mó kwè n bə?» ¹⁵Á m'a súlì á wó Amasa ne: «Ámyé ndá ñmyé ga dà jal mādù nə? Bə Yi pē còrhò-tum mǎbò mə bə dō zhe ndá n gə yə Zhəwaabe jàà y zwè n jìrh à shàdéesé yó-cábal twéé twéé yilə!» »

¹⁶Dəvyidi ce Zhəda kwálá y lyi bí gako wun búlú né pyìrhí bə zù dwā bə jìrh ndə wó lò mādù ta. Bə zè bə twí bə vò bə wó mɔ: «Kwè n bə, ñmyé ndá n tuntunnə bə gako!» ¹⁷Ràmyé yó, pyǝ mó kwè n bə, n zè n bə n yí Zhərdē bwí y nyí ni. Zhəda lyi bí y'à tú Jəlagal bə la pyǝ mó jəl sə bə sē mɔ n byerhe Zhərdē bwí yá. ¹⁸Bēzhame kwálá y lò Gəra, Bəwurim lyi bal mó, byí Shəmeyí yə lálà n bə n tó Zhəda lyi bí ni n vò n jəl Dəvyidi. ¹⁹Bēzhame kwálá y nunə mər̀hndá Səyuuli kèlè y tuntunnə Səba ndá n byá bə shí ndá bənu yá, e súlì n tuntunnə bə shí-èlye y y'à tó mo. Bəmyé mó y'à mǎ sə bə dūr bə vò bə jəl pyǝ mó Zhərdē bwí y yó. ²⁰Ràmyé yi ní, ndá bwəl ré n'è byerhe ndá pyǝ mó kèlè y lyi bí rə wé; bə y'à súlì bə mǎ dwā sə bə wər̀hé kən ré tèbè pyǝ mó yà n ná n yál mó. Sə pyǝ mó gá tú n byerhe kwā né, Gəra byí Shəmeyí já n zè n tu n nər̀h kùr wə, ²¹n wó mɔ: «Á yó-cábal mó bəká n cí dóó à yó w yé. Bək'á lyìrh dóó w kòbò n tuntunnə mó wər̀hé dē ré tèbè pyǝ, à yó-cábal shər Zhərazalem né mó yò yé. Pyǝ bəká n cí rí n wé yé!» ²²Bə n tuntunnə mó búl n yé re: à dówá. Sə zà mó à jènè Zhəzefu kèlè y lyi bí gako a b'á la pyǝ, à yó-cábal jəl.» ²³Ràmyé yi ní, Səruyə byí Abyəshəyi kwè nyí n wò: «Ràmyé n'è cār Shəmeyí gu yé ne nà, ñmyé mǎbò n bwəl lwele n pə lò mó mǎbò Cinu cìr mú ni mú?» ²⁴Dəvyidi wó Abyəshəyi ni: «Bəkón rà ɲwéné àmyé ndá ámyé bwəl wə, Səruyə byá, á m'a zè á zə ne á yə á zù-bal zà? Bə m'a gu lò Esərayel né zà? Zà mó, à yəl b'á wó Esərayel pyǝ mó zhən ga nà?» ²⁵Pyǝ mó wó Shəmeyí ni: «N tá n la cú yé.» N zè n bwəl mo rà nyí. ²⁶Səyuuli nǝ Məfyəbəsheete mye yà n tú n bə n jəl pyǝ mó. Sə kən zhì dē ré tèbè Dəvyidi shər Zhərazalem né mó e m'e yí dē ré tèbè n kwè n bə ndá yə-zúlú mó, Məfyəbəsheete yà n já n yə n nèsé ndá n nyi-kur rí sō cili yé, n yə n kàməzwísi mye shər̀h yé. ²⁷Sə n gá yà n tú Zhərazalem n bə n jəl Dəvyidi yi ní, Dəvyidi bwər̀h mo n wò: «Məfyəbəsheete, byè yil n yə ne tó n vò?» ²⁸N lyār mɔ n wò: «Pyǝ, à yó-cábal, à tuntunnə mó jájènè ne. N tuntunnə mó yà n wəl n cìn ni: «Á m'a lyè à bəna y a jòm a tó pyǝ mó ne a vò» bə n tuntunnə mó wó gwànà. ²⁹Sə nyí à tuntunnə mó tú n gò koma n ce à nyí ni, pyǝ, à yó-cábal sō. Sə pyǝ, à yó-cábal, wó ndə Cinu máléka ta. Ràmyé ce, wər̀hé kən ré tèbè rà càn ñmyé yil mú. ³⁰Zhən ga, à da kèlè y lyi bí púlápúlú y'à wó lyi byèbè bə y'à mǎ ndá cu, pyǝ, à yó-cábal yé né, sə ndá ràmyé ga yírh wə, n shənè n zwè n tuntunnə mó lyi bí byèbè bə n'è tó mó bə jí nəzhí edù wé mó cəcəl wə. Kən dō ɲwéné à mǎ ndá re? Bəkón dō à wó à m'a zə byá né bə pyǝ mó pē?» ³¹Dəvyidi wó mɔ: «Byè yil n nə gwé ná n tūrhi? Á n'á kwè nyí: Nmyé ndá Səba m'a tə bwandé.» ³²Məfyəbəsheete wó pyǝ mó ne: «N gaga mó kwè bwandé gako, bə kən ré tèbè rà zhe kùr dēdē mó wó pyǝ mó gá kwè n bə jè ndá yə-zúlú mó.» ³³Galaade lyi bal Bərazhəlayi mye yà n shí Orogəlim n bə. N tó pyǝ mó ne n byerhe Zhərdē bwí yá, ràmyé kwā né n zhír n yě pyǝ mó ne Zhərdē bwí y yó. ³⁴Bərazhəlayi yà n jìrh nance dēdē, n yà n zhe byinə shá-lye. Wó ñmyé n yà n ná n nyí Dəvyidi nyí-kùjú w yò n gá yà n tú n jè Məənyim ní mú yi ní, bə n yà n wó nəcəm-bal. ³⁵Pyǝ mó wó Bərazhəlayi ni: «Nmye já n tó ne, b'á m'a nyí n yò à sō Zhərazalem né.» ³⁶Sə Bərazhəlayi wəl pyǝ mó ne: «Byinə mǎngala à gwé la wər̀hó ce yó s'a m'a tó pyǝ mó ne a vò Zhərazalem?» ³⁷Èta mó, à

zhe byinə shá-lyele. À wǎ à m'a pər kən ré tèbé rə càn ndá kən ré tèbé rə bə càn pár dwā wa? N̄ tuntunnə mó wǎ ní mà n lwar kùjú kǎbó ò nyè ndá n̄ mǎbó mà nyè párá? À k'á wǎ à m'a nyèè núnna bé, bə bala ndá bə kana ga, cələ né? Byè yil n̄ tuntunnə mó nə mà n ká n gwě yə zhī pyǎ, à yó-cábal yilə?³⁷ Wó Zhərdē bwī y dúdú n̄ tuntunnə mó wǎ ní mà n tó pyǎ mó n̄ n byerhe. Sə è nə wó byè yil pyǎ mó mà n pē kwǎndé rəmyé mó dwí rí?³⁸ Pə sómá n̄ tuntunnə mó n̄ n ká n kwě; à m'a cì à cə w wa, à da nd'á ná bəl mó yala n̄. Sə nyí n̄ tuntunnə Cəmam. N̄ mà n tó pyǎ, à yó-cábal n̄ n vò, sá wèrhé kən ré tèbé n̄ ná n̄ yǎl mó ní pǎ.»³⁹ Pyǎ mó wó: «Cəmam mà n tó n̄ n vò, à m'a wèrhé kən ré tèbé n̄ só mó ní yilə, à m'a súlí a wèrhé kən ré tèbé gakó n̄ la n̄ lwəl mó a pǎ.»⁴⁰ Pyǎ mó ndá dwí rí gakó byerhe Zhərdē bwī yá. Pyǎ mó zē n kwə̀lè Bərazhəlayi n̄ cí bwəl ní yó. Bərazhəlayi kwě n̄ vò jè.⁴¹ Pyǎ mó zhíí n̄ sómá y n̄ zǎ Jəlagal səta, sə Cəmam tó mo n̄ lyě. Zhəda lyi bí gakó e súlí Esərayel lyi byǎ bé kəkàlà y'á tó pyǎ mó n̄ bə byerhe.⁴² Esərayel lyi byǎ bé gakó gá yú pyǎ mó nyí n̄ yí ní, bə bwərh mo bə wó: «Byè yil ná da-byǎ, Zhəda lyi bí, zhəl bə vò bə zə mó bə dúdú, pyǎ, n̄myé ndá n̄ kélé y lyi bí bə m'e byerhe Zhərdē bwī yá, e jà n̄ shədéésé gakó y'á ɲwéné ndá mó?»⁴³ Zhəda kwálá y lyi bí lyár Esərayel lyi byǎ bé bə wó: «Wó pyǎ mó gə ɲwé ndá nába du ába mó yilə. Byè yil á lyim n̄ yí rəmyé mó yilə? Ná jú kən rə shí pyǎ mó sǎ nà? Ráá ná zwē pánse ní sǎ nà?»

Chapter 20

¹Lò màdù yà n' n'wéné Jə̀ləgal né, bà n'è byè bà Shə̀ba, n' yà n' bà kùr zhe yé. N' yà n' wó Bēzhame kwálá y lò; n' da m'ó yà n' yíl Byíkəri. Shə̀ba wúl pólá n' wò: «Námyé ñdá Də̀vyidi bà cəl zhe dwā yó yé. Námyé ñdá Zhese byí mú bà kaka zhe dwā yó yé. Rə̀myé ce, Esə̀rayel lyi byā, lò gako kwè n' vò n' kòrhó w wé!» ²Rə̀myé yó, Esə̀rayel lyi byā bé kwè bà yě Də̀vyidi n' bà pú Byíkəri byí Shə̀ba kùrə̀. Sə̀ Zhə̀da kwálá y lyi bí mē ñdá bà pyó m'ó bà pú n' kùr Zhə̀rdē bwí y yó ga bà m'e yí Zhə̀rəzaleṃ. ³Də̀vyidi kwè n' yí n' sō Zhə̀rəzaleṃ né. N' ce n' kana-dwā shí y byèbé n' yà n' yě bà n'è yili kèlè y ne m'ó jì èdù, bà y'ā n'è dē cènè m'ó wé. N' ce bà nyí bà yò sə n' ká n' yà zwì ñdá be yé. Bà mē jì y wé ñdà ejànə̀ ta, e jà bà byal m'ó yírhə̀ y'ā gwě n'wéné, kən m'e yí bà cu. ⁴Dē rə̀dù, pyó m'ó wəl Amasa ne: «Byě Zhə̀da lyi bí gako n' cí dwā yó dwā nətò zà n' pē. Sə̀ n' cici mú tó n' yə̀ né.» ⁵Amasa zhəl n' vò n' byè Zhə̀da lyi bí n' cí dwā yó, sə̀ dē rē tēbé Də̀vyidi yà n' pə̀ m'ó y'ā lyě. ⁶Də̀vyidi zē n' wó Abyə̀shə̀yi ni: «Ēlāsē, Byíkəri byí Shə̀ba lwele rē n' la nā̀ba wòrhó m'ó m'a dwini Abə̀salō nyān rē. Rə̀myé yilə̀, n' cici mú zə̀ n' yó-cə̀bal m'ó tùntùnnə̀ bé n' pú n' kùr n' jì, è gə̀ dà rə̀myé n' m'á n' zù ceme nyèbé nà zhe byíl-fwə̀lsə̀ wé, n' dūr n' jé ná yé né.» ⁷Zhə̀waabe shə̀dēésé ñdá Kə̀reete lyi bí ñdá Pə̀leete lyi bí e súlì búlú kə̀ndar rē gako du bà pú Abyə̀shə̀yi kùrə̀. Bà zḕ bà zhì Zhə̀rəzaleṃ né bà shər̀ bà n'è jì Byíkəri byí Shə̀ba kwā. ⁸Amasa tú n' bə̀ n' jəl be ñdá bà yú nákul-fəlò w'ò n'wéné Gabaō né m'ó yala ne. Zhə̀waabe yà n' zù n' búlú kə̀mə̀zwí yə̀, n' lyě n' búlú shù w'ò y'ā wə̀ ò pyá w' m'ó n' cǎ-tə̀nə̀ w' ne. Sə̀ n' búlú shù w' tu tē, n' gə̀ zhír n' la Amasa nyí ni yí ní. N' wó Amasa ne: «N' zhe yə̀-zúlú, à da-byí?» N' zə̀ n' jə̀-jí y n' mən zə̀ Amasa tama né ne n' la m'ó kwə̀lè. ¹⁰Sə̀ Amasa yà n' yə̀ n' cìn dē ñdá shù w' kòbó ò y'ā wə̀ Zhə̀waabe jō w' m'ó yé. Zhə̀waabe zə̀ w' n' zò n' pū wá, n' wu lyur rí du rə̀ làà tē. Zhə̀waabe yə̀ bwérhə̀ n' zò Amasa yé ñdá n' cùwə̀. Zhə̀waabe ñdá n' da-byí Abyə̀shə̀yi k'e zḕ bà pú Byíkəri byí Shə̀ba kùr bà n'è jì. ¹¹Zhə̀waabe shə̀dāá èdù y'ā mē Amasa cùu w' nyí ni, è y'ā zhe: «Lò m'óbó gako n' sō Zhə̀waabe e jà n' nyí wə̀ Də̀vyidi kwā né sə̀ n' pú Zhə̀waabe kùrə̀!» ¹²Amasa yà n' byíbyílí tē n' jal m'ó wé sómá y cə̀cəl wə̀. Sə̀ shə̀dāá y púrí lyi bí gako y'ā bà yí bà zhì. Rə̀myé ce n' vwē Amasa cùu w' sómá y yó n' cí cə̀ y wé, n' zḕ n' jì gə̀mə̀lyə̀nə̀ ò yó. ¹³N' gə̀ vwē cùu w' sómá y yó n' cí kwā né m'ó yí ní, lyi bí y'ā j'ā n'è lyě bà pwí Zhə̀waabe kùr bà la m'e jì Byíkəri byí Shə̀ba. ¹⁴Shə̀ba tó Esə̀rayel kwálsé gako wé n' lyě, n' lyě n' yí Abel-Betə̀-Maaka cə̀ w' ñdá Beritə̀bá gako sō. Sə̀ Beritə̀bá mye du bà pú n' kùr bà n'è jì. ¹⁵Zhə̀waabe ñdá n' shə̀dēésé zhəl bà pú Abel-Betə̀-Maaka cə̀ wá, bà la bú ñdá wa, bà Shə̀ba yà n' wə̀ gāà. Bà ló shó púl bà m'e dē cə̀ w' byílí y cǎ ne rə̀ zḕ dē rə̀ yí pwè ne byílí y yó w' ne. Shə̀dēésé shə̀bē sə̀ y'ā n'wéné ñdá Zhə̀waabe m'ó y'ā zḕ sə̀ n'è jír byílí y kùr rē sə̀ la m'e wūr yə̀. ¹⁶Kē màdù, n' yà n' lówá, zhì cə̀ w' wé n' búbwéé n' ce be n' wò: «Cili-nə̀! Cili-nə̀! À n'ā lwəl ába sə̀ á wə̀ Zhə̀waabe ne: «Yí nyə̀nə̀, b'ā n'ā yǎ̀ a zòm ñdá m'ó.» ¹⁷Zhə̀waabe bà n' yí n' nyí ni, kē m'ó zḕ n' bwə̀rh mo n' wò: «Wó ñmyé n' wó Zhə̀waabe m'ó?» Zhə̀waabe lyár m'ó n' wò: «Wó ámyé!» Kē m'ó wə̀ m'ó: «Cili n' bə̀k'ó m'ó zòmā né.» N' wə̀ m'ó: «À n'ā cili.» ¹⁸Kē m'ó zhílí n' wò: «Shā̀ ga lyi bí y'ā myèrhə̀ bà n'è wələ̀: «Bə̀ bwə̀rh Abel né, sə̀ bà yě bà yò w' m'a kwèrhə̀.» ¹⁹Esə̀rayel né nyə̀nə̀, lò tənə̀ n' wó yə̀-zúlú cə̀bal ñdá zhən-cə̀bal ñdà ámyé ta yé. ñmyé zḕ n' ná n' pyà sə̀ cə̀ w' kòbó ò wó cə̀-fəlò Esə̀rayel né m'ó jé tē! Byè yil n' ná n' yǎ̀ n' ce Cinu cəl-tə̀nə̀ y jé tē?» ²⁰Zhə̀waabe lyár n' wò: «Yi bə̀k'a shənə̀ a ce Cinu cəl-tə̀nə̀ y jé tē ráá a cə̀ y yé! ²¹È dà yò w' òmyé m'ó yé. Wó Efə̀rəyim pyār rē bal màdù, bà n'è byè bà Shə̀ba, n' da m'ó yíl Byíkəri yò wə̀. N' zḕ n' ná n' bwí ñdá pyó Də̀vyidi. Vūr-nə̀ ñmyé dúdú á ce pwè ne a pē, b'ā m'a zḕ a yě á cə̀ w' pú mú ni.» Kē m'ó wə̀ Zhə̀waabe ne: «È gə̀ wó rə̀myé, bà m'a tó byílí y bà dul n' yó w' pwè ne bà pō.» ²²Rə̀myé yó, kē m'ó zḕ n' vò n' cí cə̀ w' lyi bí gako ne kən rē tēbé ñmye yà n' búl rə̀ y'ā càn m'ó. Bà zḕ bà gō Byíkəri byí Shə̀ba yó wə̀, bà dul pwè ne bà pə̀ Zhə̀waabe ne. Zhə̀waabe ce bà wúl pólá, shə̀dēésé zḕ sə̀ yě cə̀ w' ne sə̀ làà dwā ne, lò gako vò n' sō kòrhó w' wə̀. Sə̀ è gə̀ wó Zhə̀waabe yilə̀, ñmyé kwè n' bà Zhə̀rəzaleṃ pyó m'ó sō. ²³Zhə̀waabe yà n' wó Esə̀rayel shə̀dēésé gako yó-cə̀bal; Yə̀yada byí Bə̀naya yà n' wó Kə̀reete lyi bí e súlì Pə̀leete lyi bí yó-cə̀bal. ²⁴Adə̀ram yà n' wó tū-kùlè né yó-cə̀bal. Ayə̀luudi byí Yə̀shafaate yà n' wó pyó m'ó nyi-zwennə̀; ²⁵Shə̀va yà n' wó sá-kanna; Sadə̀cke ñdá Abyataare y'ā wó vwí-zwə̀lnə̀. ²⁶E súlì Yə̀yiiri lyi bal Yə̀ra, ñmye yà n' wó vwí-zwə̀lnə̀ n' yà n' ná n' twí n' pə̀ Də̀vyidi ni.

Chapter 21

¹Norh tú mə tu byinə nətò nə pú dwā ne, Dəvyidi pyèlè ré yi ní. Dəvyidi zè n yí Cinu yé né n bwərh mo, sə Cinu lyár mə n wò: «Wó Səyuuli ndá n kèlé y lyi bí bà wó yò w kùr ré, bà Səyuuli gu Gabaṣ lyi bí.»²Dəvyidi byè Gabaṣ lyi bí n la zhərh ndá be. Bà y'à dà Esərayel dwí rí lyi yé, sə bà y'à n̄wè ndá Amərətəbá byèbé bà y'à dàl mó. Esərayel lyi byá be y'à bwəl nyí bà bə b'a yè be nányirh. Sə ndá rəmyé ga, Səyuuli pyà n la n ce bà jé tē, n gá yà n só Esərayel ndá Zhəda lyi bí kən lyé ce ne mó yilə. ³Rəmyé ce, Dəvyidi bwərh Gabaṣ lyi bí n wò: «Bəkón à mǎ s'a wèrhé á yilə? Etər à m'a lwəl súbri ní m̀nì á bwəl bwəl tēbé rə càn á pə dwí rí tēbé rə wó Cinu cəl mó ne?»⁴Gabaṣ lyi bí lyár mə bà wò: «È dà sàbyi ndá sánámá yò ò n̄wéné nāmyé ndá Səyuuli ndá n kèlé y lyi bí cəcəl w yé. Ná bà mǎ sə ná ce bà gu lò Esərayel né yé.» Dəvyidi wò be: «Kən dē ná-dwí yil á byili, à m'a wèrhé re a pə ába.»⁵Bə wò pyǝ mǎ ne: «Səyuuli pyà n ce ná jé tē. N̄ gaga mǎ yà n b̀l bà bə y'à ce ná jé tē dwəl ga. ⁶Bə zə n nēmé bwəlp̄yè bə pə nába, nə m'a pyir bi nām nām Cinu yé né, Jəbəya né, Səyuuli mú mǎbó Cinu cır mú cǎ wá.» Pyǝ mǎ wò: «Á m'a zə be a ce á jǝ wa.»⁷Sə Dəvyidi yə Zhənatā byi Məfyəbəs̄hete, Səyuuli n̄ w zə n pə yé, nyí rí n yà n zə Cinu yil ré n mə n bwəl, rə y'à lyé n̄myé ndá Səyuuli byi Zhənatā mǎ yilə. ⁸Pyǝ mǎ zə Aya bəkó Erəsəpa byá be bəlyè yá, Arəmoni ndá Məfyəbəs̄hete, n l̀l ndá Səyuuli mú, e súlì Səyuuli bəkó Myəkəl byá be bənu y n yà n l̀l ndá Məwəla lyi bal Bərazhəlayi byi Adərayəə mǎ, n pə Gabaṣ lyi bí ni, bə vò bə pyir bi nām nām pyǝ w yó, Cinu yé né. Bə bwəlp̄yè y ga tó dwā bə cì. Bà gu bí orzhe y kǎró w kùr jirə y yi ní. ¹⁰Aya bəkó Erəsəpa kwè wu-zhùlù gònò n lèlè nákuu w yó, orzhe y kǎró w kùr jirə y yi ní ga e m'e yí dwà y b'e nyò bà cùrì yó. N̄ yə dē-kúmsi ni yè sə jòm rə yó nən̄yéné ne yé; n yə gə-wè ré mye ne yè rə bà rə nyí ni cəcē ne yé. ¹¹Bə vò bə cí kən ré tēbé Səyuuli kē-dō Aya bəkó Erəsəpa yà n wèrhé mǎ nyí Dəvyidi ni. ¹²Rəmyé yó, Dəvyidi zè n vò n zwè Səyuuli ndá n byi Zhənatā kúr rí Yabeeshe lyi bí sǎ, Galaade né, b'è wó bəmyé bà y'à n̄wəl re Bete-Shəyā cǎ w jàà y wa, Shilisəti lyi bí gá y'à jele Səyuuli ndá Zhənatā mǎgǎ mǎ, dē ré tēbé bà y'à gu Səyuuli Jələbowa né mǎ. ¹³Dəvyidi pwà Səyuuli ndá n byi Zhənatā kúr rí n mə n zhīr gàà; bə súlì bə pwà nunə be bwəlp̄yè y bà y'à pyir nām nām mǎ kúr rí mye. ¹⁴Bə vò bə ce re Bēzhame tənà y wa, Səla né, Səyuuli da Ciishi bəl mǎ wé. Bə wèrhé kən ré tēbé gakó pyǝ mǎ yà n pə rə nyí mú. Rəmyé kwā né, Yi dūr tənà y n̄n̄n̄. ¹⁵Búlá dwā zè Shilisəti lyi bí ndá Esərayel lyi byá be cəcəl wə. Dəvyidi ká n zè ndá n shədéésé bə vò bə bú ndá Shilisəti lyi bí. Sə Dəvyidi tú n púrì n lyèè. ¹⁶Rəmyé yi ní, Yəshəbi-Bəncəbe, n yà n wó Arafə dwí rí lò, zè n ná n zòm bà n la Dəvyidi gu. N̄ yà n zhe swé rə d̀mì rí y'à yú kammə cǎle rətò. ¹⁷Sə Səruyə byi Abyəshəyi tú n sē Dəvyidi ni n mǎ Shilisəti lyi bal mǎ kən b'e yí n gu mu. Rəmyé yó, Dəvyidi shədéésé j'a zè sə pǝ nyí sə m'e cār mo sə wò: «N̄ kà n tá n la nába tó n vò búlá né jàà w yé, m̀nì ga n bà Esərayel pàntémé y cì yé.»¹⁸Rəmyé kwā né, búlá dwā mye k'e zè ndá Shilisəti lyi bí Gəbbe né. Wó nəmyé mǎ wé, Ushə lyi bal Səbəkəyi gu Arafə dwí rí lò Saafə né mǎ. ¹⁹Nəmye kwā né, nə dwā mye k'e zè Gəbbe né ndá Shilisəti lyi bí. Betəlayem lyi bal Yəri byi Elanā gu Gaate lyi bal Gəlayaate, n swé ré dǝ w y'à kwər ndə sǎrá dǝ ta mǎ. ²⁰Nə dwā mye zè nə k'e zè Gaate né. Búlá kàndə òdù y'à n̄wéné ò jè èdù gakó y'à zhe jəfǎlá nyəldù, ò nà èdù gakó mye y'à zhe nəfǎlá nyəldù, nə mù dwā ne nə gakó y'à wó shí-èlyè ndá nənà. Òmye y'à wó Arafə dwí rí lò. ²¹N̄ gòm Esərayel lyi byá be, sə Dəvyidi da-byi Shamma byi Yənatā gu mu. ²²Bəmyé bəna y ga y'à wó Arafə dwí rí lyi, Gaate né; sə wó Dəvyidi ndá n shədéésé bà gu bi.

Chapter 22

¹Dəvyidi nún Cinu ndá zòmà né nyèbé dē ré tèbé Cinu zwē mo n zwà bé gako ndá Səyuuli jǝ w mó. ²N nún n wò:Cinu wó à pàtá,n wó à zwēé jàà ndá à vwārhnɔ,³Yi wó pàtá y kèbé è n'è cǐrhí ni múnyé n wó à nàkò wá,n wó à búlú ku w kǝbɔ à m'a jí bele mó, n wó à shòò jàà yá. Nmyé sò à n'á shèè né, n wó à zwennə mó,nmyé n ná n zwē ne wu-bárhé ciná bé jǝ wa. ⁴N yil ré nà còrhó! Á byè Cinu,sə à n̄wèné à zwà bé. ⁵Cu mú y'á kákélé ne ndə nà-zha ta,Bəlyaaale lwele zè à wu ni ndə nà-wùlmə ta, ⁶Cúlú w lyéésé gágéré ne,cu mú pòmdé y'á pàm té à yé né.⁷À zúzúnú w wé, à byè Cinu,à byè à Yi rí.Sə n zhi n còrhó w jì y wén nyèè à cəl ré;Á sɛ́ɛ́ lwəl búbwéé y tu n zhě wa.⁸Rəmyé yi ní ce y byibyi e súlì e zhízhi;Cinu lyim rí gá zè yi ní, dɛ́-yi rí kùr ré rə cí tɛ́ mó zhízhi rə súlì rə dom. ⁹Nyèrh shí n myəlá w sə du,myìn-zhù ndá myìn-cala nánshēmà ga y'á n'è shí n nyú w rə dwi.¹⁰N zə dɛ́-yi rí n púr n zè n só tɛ́,ndá ébɔ námbyú n nərɥ kùr wə. ¹¹Cinu jòm Shərəbé y vwətu w n mə n zè n vò dɛ́-yi wə,n vò n n̄wèné zho w vòmè né yó. ¹²N zə cə-byín rí, bəban námbyín rə y'á sú ndá nɛ́, rə shele shele dwā yó mó,n mə n kákélé n cín rə yə n jì!¹³Pwè nánfɔlɔ́ tó n yé nām̄yìn-pwónse y'á n'è párh mà wé sə dwi. ¹⁴Cinu Yi cəl ré zhi dɛ́-yi w rə dom,Dɛ́ cəbal mó ce n cəl du. ¹⁵N lə cama, n mə n làà n zwà bé dwā ne,n ce dwā lyályɔ́, n mə n ce bə dūr bə làà dwā ne.¹⁶Cinu cəl ré rə dom móe súlì zho w ɔ́ shí n myəlá né wé o du mú ce,nə-fɔlɔ́ w kùr ré jǐrh rə pyé pwè ne.Lū w kùr ré gá cí tɛ́ mǝgǝ́ mó pul rə pyé pwè ne. ¹⁷N zhi dɛ́ n twí bə b'e kwè ne,n vūr ne náná nánlyilyĩmdí wé n cí pwè ne. ¹⁸N zwē ne à zù-bal námbya y jǝ wa,n zwē ne à zwà bé byèbé bə jàn ré du ni mú jǝ wa.¹⁹Dɛ́ ré tèbé à y'á n̄wèné zúzúnú wé mó,bə y'á tú bə n'è bwí ndá ne,sə Cinu yàl à sanna mó. ²⁰N vūr ne pyəpyáná wé n pɛ́ cín cinú;n zwē ne, n gá só ne mó yilə. ²¹Cinu Yi ná n nyíà cángá tùtwí rí, n má n nyí à yò,n ná n nyí à wu-pò tumə né n má n nyí à yò. ²²À tó Cinu sòm̄sɛ́,à yə à Yi rí kwā né kwè a vò a twí lwele yé. ²³À zwē n nyə né gako,à yə kǎr a yě n pùbùlə né tó mó ne yé. ²⁴À yàl wu-pò cəbal ndá mɔ́,à dɛ́ à cín ndá lwele dwí gako. ²⁵Wó rəmyé rə ce Cinu nyíà cángá tùtwí rí nd'á wu-pò tumə né n nɔ́ ndá n yírɥ mó n mə n kwě ne.²⁶Cinu, n ná n zhi n nà y yó ndá lò mó mǝbɔ́ n ná n zhi n nà yó mó;n tá n cí dóó kàndɔ́ w kǝbɔ́ ɔ́ bə dóó zhe yó w yé. ²⁷N wó wu-pò cəbal ndá lò mó mǝbɔ́ n wó wu-pò cəbal;sə n wó səs̄wírɥ ndá lò mó mǝbɔ́ n wó səs̄wírɥ mú.²⁸N ná n sɛ́ dwí rí tèbé bə co cizhíl mú ni,n zè n ná n nyí lyi bí byèbé bə n'è zhě bə cín dɛ́ mó n mùrì. ²⁹Cinu, wó n̄myé n wó à pàntémé yá.Cinu ná n yǎr à cə-byín rí.³⁰À n'á tó n̄myé denne à gar górw nánlyilyùmú wá,à n'á tó à Yi rí denne à gar byúlú wá. ³¹Ná Yi rí sómá y j'á wó cángá,Cinu zòmè ré zhàn ré duwə.N wó lyi bí byèbé gako bə n'è shèè n sò mó nàkò wá.³²Wó mǝ́ lò n wó yi ndá è gə dà Cinu?Mǝ́ lò n wó pàtá yá,ndá è gə dà ná Yi rí? ³³Yi rí rəmyé mó wó à zwēé jàà yá,rə n'è ce à kwè sómá kèbé è wó cángá mó.³⁴Rə n'è ce à nà lum té ndə ta ta.Rə ce à wó à n'á zhi dɛ́ dād̄wáálé yó. ³⁵Rə n'è cèrhè ne bə gá n'è bwí búlú né né,rə ce à wó à vwé kammɔ́ twā yá. ³⁶N ná n pɛ́ ne n nàkò w kǝbɔ́ n má n jí bele mó,n gá ná n cili à sò mó n'è súlì à jàn ré. ³⁷N ná n súlì à nə-garha né,e jà à nə-kúkúndí mye t'á ge yé. ³⁸À n'á pwí à zwà bé kùr à jì, à n'á ce bə jé tɛ́,à t'á kwè à twí ndá è gə dà gú à gu bi a zhè yé. ³⁹À bááse be, à gòm be a yəywele,bə k'è t'á la tɛ́ zǝ́ yé;à n'á cèè be tɛ́ à nərɥ kùr wə.⁴⁰N ná n pɛ́ ne jàn búlú né bú yilə,n nyéé à zwà bé n ce bə jòm bə n̄dwóná yó à yé né. ⁴¹N ná n ce à zwà bé dūr à yé né,à ce bə gako jé tɛ́.⁴²Bə n'è kúrh bə m'è pyà sɛ́ɛ́,sə lò tɛ́né n la be zō yé;bə búbwéé bə byè bə ce Cinu ni,sə n tá n lyár be yé. ⁴³À ce bə jǐrh shó,à n'á nòm be tɛ́, à n'á cèè be tɛ́ à nərɥ kùr wə,ndə sòm̄sɛ́ bǝbɔ́rɔ́ w ta.⁴⁴N ce a lú à dwí rí búlú né wé.N ce à gwě́ wó tənèsé dwá dwā yó-cəbal.Dwí rí tèbé à yəl rə pár mó lyi bí jǐrh à yómá; ⁴⁵dwá dwā lyi n'è pyà s'a zə dɔ́bre ndá be,à la m'a púr à nyí mú ndá bə wèrhé kɔn ré tèbé à wəl mó; ⁴⁶dwá né dwā bé lyi bí wun gɔ́wa,bə vūr be bə jàn ré jààsé wé bə m'e du,bə lyé be ndá nyáná.⁴⁷Cinu zhàn ga wó nányi!Á pàtá y nə còrhó!Yi rí tèbé rə wó à pàtá y rə ce a jí bele mó nə còrhó! ⁴⁸Yi rí rəmyé mó ce à n'á cí à jim,rə n'è ce à ciní dwá dwā lyi. ⁴⁹N ná n zwē ne à zwà bé jǝ wa,n ce a n̄wèné à búl-dwā bé,n ná n súlì n zwē ne wu-bárhé ciná bé jǝ wa.⁵⁰Rəmyé yil à n'á ce n nàbán Cinu,dwá né gako cəcəl wə!Á n'á nún à la m'a cèrhé n yil ré: ⁵¹Cinu ná n ce n pyó mó búl n jí bele,n ná n zal mǝbɔ́ n cír mú ndá wu-bònɔ́,n ná n zal Dəvyidi ndá n dwi rí,ndá wu-bònɔ́ twéé twéé yilə.

Chapter 23

¹Nyí Dəvyidi zòmà né nánkwaá né:Zhese byí Dəvyidi nyí rí,lò mó mǎbǒ bà zhě ní yó dē mó nyí rí,lò mó mǎbǒ Zhakǎbe Yi rí cǐr mú,lò mó mǎbǒ Esərayel lyi byǎ bé só nún mú nyí rí. ²Cinu eshírhə y n'è tó à dēne è zòmà,è zòmà né wǎ à nyú wǎ.³Esərayel lyi byǎ bé Yi rí rǎ byili rí,Esərayel lyi byǎ bé Pátá y è byili rí ni:Pyǒ mǎbǒ ní ná ní kálnumbyíná bé ñdǎ cángá tútwǐ rí gǎ n'è yǎl né mó,mǎbǒ ní ná ní kál be Yi nyòmǎ wě mó, ⁴wǎ ñdǎ nǎkǎkǒlé y pwě ré yi-púrhi yi ní ta,nǎkǎkǒlé kěbé bában téné dē-yi rí w mú,dwǎ y gǎ nyǒ e lyě kwǎ né, nǎnyǒnǒ w lumi rí ce gǎ-dǔ w du tē.⁵À kélé y dà èta zhàn ga Yi yé né nà,bà rǎ zǎ dǎbre tēbé rǎ j'ǎ ḡwéné twéé twéé ñdǎ ne;dǎbré rǎmyé mó zhe nyǎ rǎ kǎn gǎkó wě rǎ súlí rǎ zhǐ námpúm, rǎ yó ga.Bele ré à jú twər nánzhəzhǐ mó dà ñdǎ ḡmyé jǎn nà?Kǎn ré tēbé gǎkó rǎ shil zǎ ne mó dà ḡmyé ní pyirh rí nà?⁶Sə lyi bí byēbé bà bə kùr zhe mó gǎkó wǎ ñdǎsǎr ré tēbé bà y'a kǎ bə kwě bə dwǐ tē mó ta.Wǒ jǎ-fwər bà y'a m'e zǎ rǎ nà?⁷Lò mǎbǒ ní ná ní yǎl n dwər rh,ne ní zǎ lù ku ñdǎ swé dǎ.Bà n'è ji rí myín rǎ jǎà kùr ré yó.⁸Nyí Dəvyidi búlǎ kǎndar ré yilǎ né:Takəməna lyi bal Yəshəbaal, ní yǎ ní wǒ kǎndar ré rǎtǒ y yó-cǎbal. Bà y'a súlí bà n'è byē mó mye bə Esəni lyi bal Adeno. Wǒ ḡmyé ní jǎ n tó dwǎ n gu nunǎ zǎ-lyele twər rǎdǔ mú.⁹ḡmyé kwǎ né, wǒ Dodo byí Eləyazaare, Ayowa lyi bal nǎ. Eləyazaare yǎ ní wǒ kǎndar ré rǎtǒ y rǎ y'a tó Dəvyidi ni mú òdǔ, bà gǎ gòm Shilisəti lyi bí dē ré tēbé bà y'a tú bə jē dwǎ yó búlǎ né bú yil mú. Yi rí rǎmyé mó wa, Esərayel lyi byǎ bé kwě bə dǔr. ¹⁰Sə ḡmyé kǎm ní wu n gu Shilisəti lyi kǎn m'e yí ní jē y lyèè e j'a dē ní búlǎ shù w ni. Cinu ce Esərayel lyi byǎ bé búl bə jí bele dē ré rǎmyé mó yù wǎ. Dwí rí kwě rǎ b'e zhǐ ní kwǎ né, sə è y'a wǒ wě ré pwǎ búlǎ né kwǎ dúdú yilǎ.¹¹ḡmyé kwǎ né, wǒ Araare lyi bal Age byí Shamma. Shilisəti lyi bí y'a tú bə mù dwǎ ne Ləyi ní. Swənǎ dwí rǎdǔ ce y'a wǎ gǎà, sə Esərayel lyi byǎ bé dǔr bà yé né. ¹²Shamma zhəl n vò n zhǐ ce y cǎcǎl ré wǎ, n zwě y n súlí n gu Shilisəti lyi bí. Cinu ce Esərayel lyi byǎ bé búl bə ḡwéné be.¹³Bǎlé y kǎrǒ w yi rí wǎ, Dəvyidi yilnǎ bé shǎ-ètǒ y nunǎ bǎtǒ tó dwǎ bə bə ní sǒ Adəlam myélé ré wǎ. Shilisəti lyi bí shǎdéesé kùkùl rǎdǔ y'a zul Erəfəyitəbǎ vǎlǒ w wě. ¹⁴Rǎmyé yi ní ñdǎ Dəvyidi yǎ ní ḡwéné n shòò jǎà y wa, Shilisəti lyi bí shǎdéesé kùkùl rǎdǔ zē rǎ ḡwéné Betəlayem né.¹⁵Nǎnyělsé zǎ mó n zē n wǒ: «Mǒ lò ní mǎ n pē nē-gǎrǒ w ò ḡwéné Betəlayem bwərǎ y nyí ni mú nē a nyǒ?» ¹⁶Kǎndar ré rǎtǒ y j'a zē rǎ jǎr jǎr rǎ vò rǎ zù Shilisəti lyi bí zulǎ jǎà y wa, rǎ tē nē nē-gǎrǒ w ò ḡwéné Betəlayem bwərǎ y nyí ni mú wě, rǎ b'e pə Dəvyidi ni. Sə Dəvyidi yǎ shēné n nyǒ mǎ yé; n kwě mo n ló tē n pə Cinu ni. ¹⁷N zē n wǒ: «Cinu bǎkǎ n shēné a nyǒ nē mó mǎbǒ yé! È wǒ bala bé byēbé bà yǎ bə myǎlá né ne ga bə wǎ gǎà mó, jǎl ñdǎ mó!» Rǎmyé ce, Dəvyidi yǎ mǎ nywě yé. Wǒ kǎn ré rǎmyé mó kǎndar ré rǎtǒ y wərǎ.¹⁸Səruyǎ byí Zhəwaabe da-byí Abyəshəyi yǎ ní wǒ pyǒ mó yilnǎ bé bə y'a yé kǎn du bà dwǎ bé gǎkó mó yó-cǎbal. Wǒ ḡmyé ní zǎ ní swé ré n gu nunǎ zwǎ-àtǒ y mó. ḡmye yil ré y'a du ñdǎ kǎndar ré rǎtǒ y ta. ¹⁹Zhàn ga, ní yǎl lyi bí byēbé bà yil y'a du du bà dwǎ bé lyi shǎ-ètǒ y kùkùl ré wě. Ní gaga mó jǐrh bə yó-cǎbal sə ní yǎ bǎtǒ y kùkùl ré wě yǎl yé.²⁰Yoyada byí Bənyaya yǎ ní wǒ búlǎ kǎndǎ òdǔ ò twǐ bele tumǎ nánzhəzhǐ. Ní yǎ ní wǒ Kabəsəyél lò. Wǒ ḡmyé ní gu Arəyēlebǎ bəlyé y bə y'a n'è shí Məwaabe mó. Wǒ ḡmyé ní zù nē-gǎrǒ w wě, dē ré tēbé wǎr ré nyǒ ñdǎ dwǎ ta mó n mǎ gu bǎrǒ w mó. ²¹Wǒ ḡmyé mye ní gu Ezhibti lyi bal mǎdǔ y ní yǎ ní búl ní só ní cín mú. Ezhibti lyi bal mó yǎ ní zhe swé ní jǒ wǎ. Ní zhəl n vò n jǎl mo ñdǎ dǎ-dǎlǒ, n vǎwǎrh ní swé ré ní jǒ w n zē n yáyélé n zǎ rǎ cǐcǐ mú n mǎ n gu mu.²²Wǒ kǎn ré tēbé Yoyada byí Bənyaya wərǎ mó. ḡmye yil ré y'a du ñdǎ kǎndar ré rǎtǒ y ta. ²³23 Ní nǎ cǎrhó du nunǎ shǎ-ètǒ y sə ní yǎ ní yé nunǎ bǎtǒ y kùr ne yí yé. Dəvyidi ce n jǐrh ní yilnǎ bé yó-cǎbal.²⁴Zhəwaabe da-byí Asayəə yǎ ní wǒ nunǎ shǎ-ètǒ y lò mǎdǔ e súlí Betəlayem lyi bal Dodo byí Elanǎ, ²⁵ñdǎ Arǎdǎ lyi bal Shamma ñdǎ Arǎdǎ lyi bal Elyikə ²⁶ñdǎ Pələte lyi bal Eleese ñdǎ Təkwə lyi bal Yəkeeshe byí Yəra ²⁷ñdǎ Anatǎte lyi bal Abyəzəere ñdǎ Ushə lyi bal Məbunəyi ²⁸ñdǎ Ayowa lyi bal Saləmə ñdǎ Nətǎfa lyi bal Mərəyi ²⁹ñdǎ Nətǎfa lyi bal Baana byí Eleəbe ñdǎ Bēzhame kwǎlá y dwí rí lò Erəbəyi byí Yətəyi Jəbəya né ³⁰ñdǎ Pyərəyatǐ lyi bal Bənyaya ñdǎ Gaashe nǎ-gwǎalé yó lò Yədəyi ³¹ñdǎ Bete-Araba lyi bal Abyaləbǐ ñdǎ Bəwurim lyi bal Azəməvəete ³²ñdǎ Shaaləbǐ lyi bal Elyaba ñdǎ Yənatǎ, Yashen byǎ bé mǎdǔ, ³³ñdǎ Araare lyi bal Shamma ñdǎ Sharaare byí Ayəyam ³⁴ñdǎ Maaka lyi bal mó byí Ayəshəbəyi byí Elyəfələte ñdǎ Jəlo lyi bal Ayətəfəe byí Eləyam ³⁵ñdǎ Kərəmel lyi bal Esəryi ñdǎ Arəbi lyi bal Pəərəyi ³⁶ñdǎ Səba lyi bal Natǎ byí Yəgal ñdǎ Gaade lyi bal Bəni ³⁷ñdǎ Sələeke, Amǐ byǎ bé dwí rí lò ñdǎ Bəerǎte lyi bal Nəərəyi, Səruyǎ byí Zhəwaabe búlǎ wě ré zhinna mó ³⁸ñdǎ Yəra e súlí Garəebe Yətəere dwí rí lyi ³⁹ñdǎ Uri, Yititi mú. Bà gǎkó yó w wǒ nunǎ shǎ-ètǒ ñdǎ bwǎlpyé.

Chapter 24

¹Dē rādū, Cinu lyim y'à k'e zē rā n'ē yi Esərayel lyi byā bē dēdē. N' cīrh Dəvyidi n ce né n wèrhé kən ré tēbé rā y'à t'ā kwerhe bā yò mó. N' wəl mo: «Zhəl n' gə Esərayel ndá Zhəda lyi bí.» ²Pyǝ mó wə shədéésé yó-cábal Zhəwaabe n' yà n' ɲwéné ndá mɔ mó ne: «Tó Esərayel kwálsé gakó wé, kən zhi Dan e m'e yí Beer-Shəba, n' gə dwí rí m̀̀ni ga a lwar rə lyi bí yó.» ³Zhəwaabe wə pyǝ mó ne: «Bə Cinu n' Yi rí púl n' dwí rí twər zóm sə pyǝ, à yó-cábal cici nə rə ndá n' yírhá! Sə è nə wə byè yil pyǝ, à yó-cábal ná n' yál n' wèrhé kən ré tēbé èta mó dwí rí?» ⁴Sə pyǝ mó nyí rí gá y'à n'ē nyéé Zhəwaabe ndá Shədéésé yó-cinā bē mó ce bə shār bə kwé sómá bə la vò bə gə Esərayel lyi byā bē. ⁵Bə byerhe Zhərdē bwí yá, bə zē bə zul Arəwēere né, cɔ w kòbɔ ò wə Gaade bwí y nà-gòlò w jə-jí sō mó wé, Yazēere səta mó. ⁶Bə lyē bə yí Galaade ndá Odəshi pyār ré kūr w pyálsé y nyí rí wé. Bə lyē bə yí Dan-Yaane ndá jàásé shēbē sə y'à bwəl gāa mó, bə zē bə gwé bə yí Sədō. ⁷Bə lyē bə zù Tiiri cɔ w bə lù byíli bə m'e kákélé w mó e súlí Yivytəbá ndá Kanaā lyi bí cemé né gakó wé. Rəmyé kwā né, bə lyē bə vò Beer-Shəba, Zhəda tənā y jə-jí sō. ⁸Èta, bə zhəl tənā y nyí rí gakó wé, sə bə kwé bə b'e yí Zhərazalem cānsé nəbɔ ndá dwā shí-èlyé dē ré yù wə. ⁹Zhəwaabe pə dwí rí lyi bí bə gəl mó yó w pyǝ mó ne: Esərayel y'à zhe nunə m̀̀òrhé zǝ-lyele bə y'à wə búlú bə la bú ndá búlú shù, Zhəda kwálá y zē è y'à zhe nunə m̀̀òrhé zwā-ānu. ¹⁰Dəvyidi gá gəl dwí rí kwā né, n' wu w j'a zē. N zē n wə Cinu ni: «À wèrhé yə-bəlóló nánfóló. Sə èlāsé à n'ā lwəl mó bə n' pə súbri n' tũntũnnə mó ne, b'ā búl a twí ndə nyənyà ta.» ¹¹Dəvyidi la n mə n zē tē è cəlār ré nəkəkólé y ndá Cinu yà n' zóm ndá n' nyi-zwennə Gaade, Dəvyidi cícirne mó n wò: ¹²«Zhəl n' wə Dəvyidi ni: Nyí Cinu nyí rí: À n'ā cí zwini kūrə nətò n' yé né. Nmyé cici mú cí zwini kūr rādū nə wé, à m'a zē a pyírh ri n' yilə.» ¹³Rəmyé yó, Gaade zē n vò n nə Dəvyidi n' cí mu rə nyí n bwərh mo n wò: «N' sò sə nørh tu n' tənā y wé byinə nyəlypə ráá n' dūr n' zwə bē bə la mó jū mú yé né cānsé sətò ráá cím-bəlwélé zù n' tənā y wé dwā nətò yilə? Èlāsé téré n' nyi wə bəkón à m'a s'a lyár lò mó m̀̀bɔ n' twí ni mú ni.» ¹⁴Dəvyidi lyár Gaade n wò: «Wu-zēé nánfóló zhe ne. Ná gə tu Cinu jǝ w cǝ, à tu numbyíná bē jǝ wə, bə Cinu ǹ̀nə-dūr mú já!» ¹⁵Rəmyé yi ní, Cinu ce cím-bəlwélé j'a zù Esərayel tənā y wé, è nəkəkólé y èmyé mó kən b'e m'e yí yi rí tēbé Cinu yà n' cír mú. Nunə m̀̀òrhé shə-shəlpə cù dwí rí wé, kən zhi Dan e m'e yí Beer-Shəba. ¹⁶Màléka y cèle è jē y Zhərazalem cɔ w səta è la m'e cɔ cɔ wá, sə Cinu já n ká n yē lwele ré tēbé n' yà n' la wərhó mó ne, n zē n wə máléka y è y'à n'ē gurhi dwí rí mú ni: «Kən mǝ èta! Ce n' jē y bə tē èlāsé.» Rəmyé yi ní ndá Cinu máléka y y'à wə Zhəbuusi lyi bal Arəna tuwə y yala ne. ¹⁷Dəvyidi gá nɔ máléka y è y'à n'ē gwi lyi dwí rí wé mó, n' zóm n ce Cinu ni n wò: «Wó àmyé à dówá, àmyé à twí lwele, sə pyísi shēbē mye, bəkón sə wèrhé? Pə còrhò-tum àmyé ndá à kélé y lyi bí dúdú ni!» ¹⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, Gaade zhəl n vò n nə Dəvyidi n wò mɔ: «Zhəl n vò n' lù vwí-júlú Zhəbuusi lyi bal Arəna tuwə y wé n' pə Cinu ni.» ¹⁹Dəvyidi zhəl, ndə nyi rí tēbé Cinu yà n' tó Gaade denne n pǝ mó gá y'à n'ē byili ní. ²⁰Arəna nyí n púrí pyǝ mó ndá n' tũntũnnə bē bə y'à n'ē zhəl bə bān n' səta. N du, n tu n zə n' yé n' pú tē pyǝ mó yé né. ²¹N bwərh n wò: «È nə wə byè yil pyǝ, à yó-cábal mə n zē n' bān n' tũntũnnə mó sǝ?» Dəvyidi lyár mɔ n wò: «À n'ā yál a yè n' tuwə y m̀̀ni ga a lù vwí-júlú è wé a pə Cinu ni. Èta, mabyóó w kòbɔ m'a twé o vò pyépyé o yē dwí rí ni.» ²²Arəna wə Dəvyidi ni: «Pyǝ, à yó-cábal kwé kən ré tēbé rə yú n' búlú mó n mə n zwəl vwí nāmpúm cēé ré. Nyí nē né vwí rí yilə, e súlí vwətu w dār ré ndá nə-vwāalé dār ré vwí rí myín mú yilə.» ²³Pyǝ Arəna pə rəmyé mó gakó pyǝ Dəvyidi ni, n súlí n wò mɔ: «Cinu, n' Yi rí mǝ n zwē n' vwí rí!» ²⁴Sə pyǝ mó wəl Arəna ne: «Gaga, à m'a yè re ndə rə gá mǝ sə rə yé né. B'ā t'ā yál a pə vwə nāmpúmá cēé nyēbē bə yə kaka vūr bə m'e yé ne mó Cinu à Yi rí ni yé.» Dəvyidi zē n yè tuwə y ndá nē né səbyi-kùlsi shí-enu. ²⁵N zē n lù vwí-júlú gāa mó Cinu yilə, n súlí n zwəl vwə nāmpúmá cēé ndá yə-zúlú vwə. Sə Rəmyé kwā né, Cinu dūr tənā y ǹ̀nə, mabyóó w twé o vò pyépyé o yē Esərayel tənā y ne.

1 Kings

Chapter 1

¹Pyǝ Dəvyidi yà n' jīrh nánce. N' byinə né yó w y'à ju ní. Bə y'à n'ē pyíli mu ndá gām-lyənde e ja ndá rəmyé ga, wār ré y'à gwé cē rə n'ē zal mɔ. ²Rəmyé ce n' cícirne bē zē bə wə mɔ: «Ná m'ā pyā kē-byí kēbē è yəl bal pár ná pə pyǝ à yó-cábal ne. È m'a n'ē nyí pyǝ yò, e yə n' kē. È m'a tó mo e pyé. Èta, wār ré k'ē t'ā la pyǝ à yó-cábal zal yé.» ³Bə zē bə tó Esərayel tənā y nyí rí púlápúlá wé bə pyā kē-byí kēbē è càn. Sə bə tú bə nə kē-byí èdù è yil Abyəshaage, Shənem lyi bəkó; bə zə y bə b'e pə pyǝ ne. ⁴Kē-byí èmyé mó y'à càn dēdē. È nyí pyǝ yò ndə n' kē ta; sə pyǝ mó yə zwí ndá y yé. ⁵- Yi rí rəmyé mó cici wə, Dəvyidi ndá Ajəti byí Adənya, n' yà n' wə ébó-dál e ja n' yà n' súlí n' càn dēdē mó, yà n' dāmá n' ná n' zə n' cìn n' yál pyǝ; n' yà n' ná n' ywələ: «Wó àmyé à m'a yə pyǝ mó.» ⁶Wó nmyé n' ná yà n' lùl Abəsaló yé né. N' yà n' pyā búlú eshā-vwətu ndá eshərh n' cici yilə, e súlí nunə shí-enu bə y'à wə n' yé né bə n'ē dūrə. Sə dē rādū ga

mye, í nyũ mú púlápúlá wé, í da yà mo bwàrh «wó byè yil ñ ná ñ wèrhé èta mó?» n mæ n ji mu búlá yé.⁷ Adɔnya yà í zhàrh ñdà Səryə byí Zhəwaabe e súlí vwĩ-zwálnə Abyataare, sə bə shéné bə ce nyí í kwā né.⁸ Sə vwĩ-zwálnə Sadɔke ñdà Yɔyada byí Bənyaya ñdà nyi-zwennə Natā ñdà Shəmeyí ñdà Erəyi, e súlí Dəvyidi shədə́ésé sà n'è yili mu mú yà nyí í kwā né ce yé.⁹ Dē rādù, Adɔnya tene címsi nákulú w ò n'ò swə́r móa ò y'à wə Orəgwel nə-bùli y nyí ni mú yala né. N zə pyiisi ñdà nē ñdà nũ-bwəlsə shəbé sà y'à nù mú n mæ n zwál vwĩ. N byè í da-byà bé, pyɔ Dəvyidi byà bé e súlí Zhəda tənà y lyi bí byèbé gakó bə y'à n'è twí bə pə pyɔ mó nē mó gakó címsí jàa wa.¹⁰ Sə í yə nyi-zwennə Natā ñdà Bənyaya, ñdà shədə́ésé shəbé sà n'è yili pyɔ mó ñdà í da-byí Saləmo byè yé.¹¹ Nyi-zwennə Natā zē n bə n nə Saləmo ná Batəshəba n bwàrh mo n wò: «Ñ yə nyèè bə Ajəti byí Adɔnya jirh pyɔ e jà ná yó-cábal Dəvyidi yə lwar?»¹² Rəmyé ce, yé a sē mó ñdà cúcu muni ga ñmyé ñdà ñ byí Saləmo ga ŋwéné á lú.¹³ Zē í vò í zù pyɔ Dəvyidi kwā né sà wò mɔ: «Pyɔ à yó-cábal, è dà ñmyé ñ bwəl ne nyí bə ñmyé kwā né wó à byí Saləmo í mà n yə pyɔ n jòm ñ pyèlè dəgwá y yó ná? È ná wó byè rə ce Adɔnya mæ n jirh pyɔ?»¹⁴ Sə ñ gə tú ñ ná ñ zhàrh ñdà pyɔ mó yi ní, àmye m'a j'a zù, sə à m'a byili kən ré tēbé í tó yé í byili mu mú cici.»¹⁵ Batəshəba já n zē n vò n zù pyɔ mó kwā né. Pyɔ mó gə yà í ce dēdē mó ce í yà í ŋwéné í ji-zǝrə y wé. Shənem lyi bə́kó Abyəshaage yà í ná í nyí í yó gàa mó.¹⁶ Batəshəba yí n jòm í nədwə́nə yó, n zə í yé n pú té pyɔ mó yé né. Pyɔ mó zē n bwàrh mo n wò: «Bə́kón ñ ná ñ yàlá?»¹⁷ N wò pyɔ ne: «À yó-cábal, ñ zə Cinu ñ Yi rí í má bwəl ne nyí í wò: «Wó ñ byí Saləmo í mà n yə pyɔ àmyé kwā né, wó ñmyé í mà n jòm à pyèlè dəgwá y yó.»¹⁸ E jà Adɔnya zē n jirh pyɔ èlāsé, ñ súlí ñ yəl rə nyí ni mye yé, pyɔ à yó-cábal!¹⁹ N tene címsi n zē n zə nē ñdà nũ-bwəlsə shəbé sà nù mú e súlí pyiisi nánzhəzhə n mæ n zwál vwĩ. N byè ñ byà bé gakó ñdà vwĩ-zwálnə Abyataare, e súlí shədə́ésé yó-cábal Zhəwaabe címsí jàa wa; sə wó Saləmo ñ byí mú mɔ́bó í ná í twí í pə mó mó dúdú í yə byè yé.²⁰ E jà wó ñmyé Esərayel lyi byà bé púlápúlá n'è dē bə ñ byili bi lò mó mɔ́bó í mà n yə pyɔ ñmyé kwā né mó párá, pyɔ à yó-cábal.²¹ E gə dà rəmyé, ñ gə tú ñ cù kwā né, bə m'a wèrhé àmyé ñdà à byí Saləmo ga ñdà dwə́əre ciné ta.»²² Nyi-zwennə Natā já n yí ñdà Batəshəba yà í gwě í ná í zòm ñdà pyɔ mó.²³ Bə wò pyɔ mó ne: «Nyí nyi-zwennə Natā túwá.» Natā yí n zù pyɔ mó kwā né, n jòm í nədwə́nə yó n zə í yé n pú té í yé né,²⁴ n zē n wò mɔ: «Wó pyɔ à yó-cábal í pə nyí n wò: «Adɔnya í mà n yə pyɔ àmyé kwā né, wó ñmyé í mà n jòm à pyèlè dəgwá y yó?»²⁵ Nyí zà, í só n vò Orəgwel nə-bùli y yó n zə nə-byərh ñdà nũ-bwəlsə shəbé sà nù mú e súlí pyiisi nánzhəzhə n mæ n zwál vwĩ. N byè ñ byà bé gakó ñdà ñ shədə́ésé yó-cinā bé gakó e súlí vwĩ-zwálnə Abyataare címsí jàa wa. Bə gwě ŋwéné gàa ñdà mɔ, bə n'è jí bə súlí bə n'è nywé bə m'è kàrh bə zhe: «Yi pə myè-èdòl pyɔ Adɔnya ne!»²⁶ Sə í yə àmyé ñ tuntunnə mó, ñdà vwĩ-zwálnə Sadɔke ñdà Yɔyada byí Bənyaya e súlí Saləmo ñ byí mú mɔ́bó í ná í twí í pə mó mó byè yé.²⁷ E nə wó pyɔ à yó-cábal í pə nyí zhən ga tēbé m'è wèrhé? E jà ñ yə ce námyé byèbé ná wó ñ tuntunnə mó lwar lò mó mɔ́bó í la n yə pyɔ ñmyé kwā né mó párá?»²⁸ Pyɔ Dəvyidi zē n wò: «byè-nə Batəshəba n kwè n bà!» Batəshəba kwè n bə n zù n zhì pyɔ mó yé né.²⁹ Pyɔ mó zē n bwəl mo nyí n wò: «Ñdà Cinu nányi mú í vùr ni zúzúnú dwí gakó wé mó,³⁰ zà cici à m'a pyirh nyí rí à zə Cinu, Esərayel lyi byà bé Yi rí, a m'a bwəl mó nyí a wò: «Àmyé kwā né, ñ byí Saləmo í mà n yə pyɔ sə í mà n jòm à pyèlè dəgwá y yó» mó.³¹ Rəmyé yi ní, Batəshəba jòm í nədwə́nə yó n zə í yé n pú té pyɔ mó yé né n mæ n ce í nəbá́nə, n zē n wò: «Yi m'a pə myè-èdòl pyɔ à yó-cábal Dəvyidi ni twéé twéé.»³² Pyɔ Dəvyidi zē n wò: «byè-nə vwĩ-zwálnə Sadɔke ñdà nyi-zwennə Natā e súlí Yɔyada byí Bənyaya á pē!» Bə byè be bə bà.³³ N zē n wò be: «Zə-na à tuntunnə bé, sə á ce à byí Saləmo jòm à cici bəna y yó, á zə mɔ á só á vò Jəwǝb.³⁴ Gàa mó, vwĩ-zwálnə Sadɔke e súlí nyi-zwennə Natā m'a tútú mu ñdà pyèlè nwě muni ga n jirh Esərayel pyɔ. Àmyé m'a zē á n'á wúl pólse á súlí á n'á kàrh á zhe: «Yi pə myè-èdòl pyɔ Saləmo ne!»³⁵ Á m'a k'á tó í kùr á kwè á bə cɔ w wa. N la n bə n jòm à pyèlè dəgwá y yó. Wó ñmyé í mà n yə pyɔ àmyé kwā né. Wó ñmyé à cír a ce í la n yə Esərayel ñdà Zhəda ga pyɔ.³⁶ Yɔyada byí Bənyaya lyár pyɔ mó n wò: «Bə kən yál èta. Wó èta Cinu ñ Yi rí zòm né, pyɔ à yó-cábal.³⁷ Cinu mà n yə né ñdà Saləmo ñdà í gə yál ñdà mó né, pyɔ à yó-cábal; n ce í pyèlè ré còrhó w dwini pyɔ à yó-cábal Dəvyidi pyèlè ré còrhó wá!»³⁸ Vwĩ-zwálnə Sadɔke ñdà nyi-zwennə Natā e súlí Yɔyada byí Bənyaya zhìr bə tó dwā ñdà Kəreete lyi bí e súlí Pəleete lyi bíc bə yí Saləmo sō. Bə ce n jòm pyɔ Dəvyidi bəna y yó bə zē bə zə mɔ bə só bə vò Jəwǝ. ³⁹Vwĩ-zwálnə Sadɔke kwè nyu w Yi Kòrhó w wé nwě y'à wə ò wé mó n zē n zə nwě y n mæ n tútú Saləmo n ce n jirh pyɔ. Bə zē bə wúl pólá, lyi-zhā bé súlí bə kàrh bə wò: «Yi pə myè-èdòl pyɔ Saləmo ne!»⁴⁰ Lyi-zhā bé gakó pú í kùr bə kwè ñdà wúrh ñdà wu-nyɔ nánfɔ́lò. Bə kàrh mó dēdē y'à ce ce y y'à nyè dwā ñdà wó zhízhí e n'è zhízhí ta.⁴¹ Adɔnya ñdà í lyi bí byèbé gakó í yà í byè címsí jàa w mó nyèè kàrh mó nánfɔ́lò w bə gə tú bə jí kùjú w bə zhè yi ní. Zhəwaabe lwar nyu pólá y cəl ré párá n zē n bwàrh n wò: «Bə́kón sò nánfɔ́lò ò n'ò ce cɔ w w èta mó?»⁴² N gə yà í ná í bwàrh rəmyé mó yi ní, vwĩ-zwálnə Abyataare byí Yɔnatā já n bà. Adɔnya wò mɔ: «Twě í yí, nyí ná zhe ñmyé zhənà. N gə zhí èta mó ñ gə ñ zhe yò-ècònò nyí ñ la nába cú.»⁴³ Sə Yɔnatā lyár Adɔnya n wò mɔ: «À yə yò-ècònò dá-byí ga nyí zə a m'a bə yé, sə wó pyɔ Dəvyidi ná yó-cábal mó í ce Saləmo jirh pyɔ.⁴⁴ N ce vwĩ-zwálnə Sadɔke ñdà nyi-zwennə Natā ñdà Yɔyada byí Bənyaya e súlí Kəreete ñdà Pəleete lyi bí zhìl Saləmo; bə ce n jòm pyɔ cici bəna y yó.⁴⁵ Vwĩ-zwálnə Sadɔke ñdà nyi-zwennə Natā tútú mu ñdà pyèlè nwě y Jəwǝ né n jirh pyɔ. Wó gàa bə shí ní bə kwè ñdà wu-nyɔ. Cɔ w gakó j'a sú ñdà wu-nyɔ sò: wó sò w òmyé mó á nyèè.⁴⁶ E súlí mye Saləmo jòm pyèlè dəgwá y yó.⁴⁷ Pyɔ Dəvyidi tumə né yó-cinā bé mye tú bə jí n gar, bə m'è zhe: «Bə ñ Yi rí ce Saləmo yil ré du dwini ñ nyān ré, sə n ce í pyèlè ré còrhó w dwini ñ

nyǎn ré còrhó wá. Sə rəmyé yi ní pyǎ́ mɔ́ pyè́ ní pyənə́ y wé n zə́ ní yé n pú tɛ́ n mə́ n ce Yi nə́bána. ⁴⁸N súlǐ́ n wò: «Bə́ Cinu Esərayel lyi byǎ́ bɛ́ Yi rí nə́ còrhó rə́ gá pɔ́ lò zà, ní la n jòm à pyèlè dāgwǎ́ y yó, a zɛ́ a súlǐ́ a nə́ rəná-cí ñd'á yírhá mɔ́ yilə. » ⁴⁹Lyi bí byèbɛ́ Adɔ́nya yà ní byè́ címsí jàà w mɔ́ gá nyèè zòmà né nə́myé mɔ́, ywě́ zɔ́ bɛ́, bə́ gakó j'a zɛ́ bə́ n'è dūrà, lò gakó zǎ́ ní gá la má. ⁵⁰Salə́mɔ́ ywě́ zɔ́ Adɔ́nya dɛ́dɛ́, n já n dūr n vò n pyél vwǐ-júlú w nyimi ní nid ní mǎ ní zhǐ. ⁵¹Bə́ vò bə́ wò Salə́mɔ́ nɛ: «Nyǐ́ Adɔ́nya ná ní dūr pyǎ́ Salə́mɔ́ ywě́, n zɛ́ n vò n pyél vwǐ-júlú w nyimi ní ni ní mǎ ní zhǐ, ní zhe: «Pyǎ́ Salə́mɔ́ bwəl ne nyi zà bə́ ní tá ní la àmyé ní tùntùnnə́ mɔ́ gu ñdǎ́ búlá shù yé!» ⁵²Salə́mɔ́ wò: «N̄́ gə́ zɔ́ ní cìn ñdǎ́ wu-pò cábal ta, ní ywé èdù cici mye t'á la tɛ́ tu yé, sə́ ní gə́ wèrhé má lwele námpólé mye cici, bə́ m'a gu mu.» ⁵³Pyǎ́ Salə́mɔ́ twǐ lyi bə́ vò bə́ ce Adɔ́nya só tɛ́ vwǐ-júlú w yó. N zɛ́ n bə́ n tu n zə́ ní yé n pú tɛ́ pyǎ́ Salə́mɔ́ yé né. Pyǎ́ Salə́mɔ́ wò mɔ́: «Kwě́ ní vò ñ sɔ́.»

Chapter 2

¹Dəvyidi gá tú n púrí n cu mú y'à bwəlse, n byè n byí Saləmo, n cíci mu n wò: ²«Nyí àmyé n'à lyè ndə kən dèbé gako rə nɔwéné ce y yó mó gá n'è lyè né. Zə wu-jə, sá yə bal! ³Zwè kən ré tèbé Cinu n Yi rí ná n byili mu mú, tó n sómsé, zwè n nyá né, tó n pùbùlè né ne, tó n lùl-e-púrsí sá wèrhé kən ré tèbé n zhe rə byā ne bə n wèrhé mó, ndə kən gá kē Muiyisi Nyá né wé né. Èta kən ré tèbé gako n ná n wèrhé mó e súlí kən ré tèbé gako n la wòrhó mó m'a zwè nyí. ⁴Rəmyé yi ní Cinu mà n zè n pyirh n nyí rí n yà n bwəl ne n wò mó: «N byā bé gə zə bə cín náacéné, bə gə zhəl àmyé yé né ndə wu-pò, ndə bə wun gako e súlí ndə bə gá wó né mó gako, zhən ga lò tá n la lyè n dwí rí wé gaga n yə Esərayel pyō yé.» ⁵Dəvyidi súlí n wò mó: «N yé kən ré tèbé Səruyə byí Zhəwaabe wèrhé ne mó: nmyé n gu Neere byí Abəneere ndə Yəteere byí Amasa, Esərayel shədəésé yó-cínə bé bəlyè yá. N ló jal mó móbó bə n'è lwé té búlá yi w mú yə-zúlá yi wé. N təl n cá-tón w ndə n nəcilə né ndə búlá jalá. ⁶Wèrhé surhə, n bək'á yé mo n ce n mə n vò cúlú ndə yə-zúlá yé. ⁷Sə e gə wó Galaade lyi bal Bərezhəlayi byā bé yilə, n m'a zə bə ndə wu-bónə, bə bə tú bə sē ne à gə y'à n'á dūr n zhəmbal Abəsalō yé né mó yi ní; shənə bə tó mó á jí nəzhí edù wé. ⁸Nyí Bəwurəyim lyi bal Gəra byí Shəmeyí, Bəzhamə tənə y wé mó nɔwéné n yala ne. N búl n bwəl lwele nánfólə n pē dē ré tèbé à y'à la Məənəyim mú. Sə n gá tú n jəl ne Zhərdē bwí y yó nd'á k'a kwè yi ní, à zə Cinu Yi a m'a bwəl mo nyí b'á t'á la mō gu ndə búlá shù yé. ⁹Elásé, n gá ló mó ce, bək'á yé mó n mē nánfò ndə lò móbó n ká n bə dóó zhe ta yé. N yé n gá m'a wèrhé mó né muni ga n cí mu cúlú sómá yó ndə n ywésé pwèlè ga.» ¹⁰Dəvyidi gá tú n bə n cì, bə kwè mo bə ce Dəvyidi Pyə-cə w wa. ¹¹N yəl Esərayel pyō byinə shə-əna: byinə nyəlpəyē Ebərō né e súlí byinə shə-ètə ndə nətə Zhərezəlem né. Saləmo ce bə gu Adənya ndə byèbè bə y'à co nyí n kwā mó, e súlí Shəmeyí ¹²Saləmo jòm n da Dəvyidi pyèlè dəgwā y yó, sə n pyèlè ré cí kūr zhən zhənə. ¹³Dē rədu, Ajəti byí Adənya tú n bə n nə Saləmo ná Batəshəba. Batəshəba zè n bwərh mo n wò: «Wó yə-zúlá n má bə?» Sə n lyár mó: «¹⁴Ŋŋ» ¹⁴N zè n súlí n wò: «À zhe à zòmè à la mó cú.» Batəshəba wò mó: «Zōm!» ¹⁵Adənya zè n wò: «N cíci mú yé bə pyèlè ré y'à wó àmyé à y'à mǎ dwā s'a cíní ri; e súlí mye Esərayel lyi byā bé gaga mó púlápúlá y'à n'è dē b'á yál bə pyō. Sə pyèlè ré byébyélé rə yé ne, rə vò à nyé Saləmo sō; wó Cinu pùbùlə n mə n jirh pyō. ¹⁶Elásé, à zhe kən rədu sásá à la mó lwəl. Sə n bək'á vò re ne yé.» Batəshəba wò mó: «Zōm!» ¹⁷Adənya zè n wò mó: «À n'á lwəl mó bə n wál pyō Saləmo ne bə n pē Shənem lyi bəko Abyəshaage n la n yə à kē. N tá n la mó rəmyé mó vóm yé.» ¹⁸Batəshəba wò mó: «Kən cən, à cíci m'a ji n zòmè ré né pyō mó sō.» ¹⁹Batəshəba zè n vò n zù pyō mó kwā né n la Adənya yò zòm ndə mó. Pyō mó shí té n zè n jəl mo, n wùl té n yé né n mə n ce mo, n zè n ká n kwè n jòm n pyèlè dəgwā y yó; n ce bə cí pyèlè dəgwā té n jà-jí ni bə pə n ná mó ne n jòm. ²⁰N ná mó zè n wò mó: «Wó kən nampólé sásá à zhe à la mó lwəl, n bək'á vò re ne yé.» Pyō mó zè n wò mó: «À ná, lwəl. À t'á la mó re vóm yé.» ²¹N ná mó zè n wò mó: «Bə nə wó bə pe Shənem lyi bəko Abyəshaage n zhəmbal Adənya ne n yə n kē?» ²²Pyō Saləmo já n lyár n ná mó n wò: «È ná wó byé yil n zè n ná n lwəl Shənem lyi bəko Abyəshaage Adənya yilə? Rəmyé sá j'á lwəl pyèlè ré n pō, n gá wó à zhəmbal mó yilə. Lwəl ré nmyé ndə n kwā-lyi bí vwí-zwəlnə Abyataare ndə Səruyə byí Zhəwaabe yilə!» ²³Pyō Saləmo zè n zə Cinu n mə n bwəl nyí n wò: «Bə Yi pē còrhò-tum móbó mə bə dō zhe ndə Adənya myəl ré gə yə jər zòmè ré tèbé èta mó rə shár n nyú w mú yilə!» ²⁴Elásé ndə Cinu nányi mú n ce à jə à da Dəvyidi pyèlè dəgwā y yó mó, n ce à pyèlè ré cí kūrə, n súlí n ce a jirh pyə-dwí mye ndə n gá y'à bwəl ne nyí ní mú, à n'á bwəl nyí bə zà cíci Adənya mà n cì.» ²⁵Pyō Saləmo zè n twí Yoyada byí Bənaya n vò n gu mu. Wó èta Adənya cu mú tó né. ²⁶Sə e gə wó vwí-zwəlnə Abyataare yilə, pyō mó wəl mo: «Kwè n vò Anatəte, n da-dō w wə, bə n mǎ ndə cu; nyí à t'á la mó gu zà yé, n gá zhí Cinu Yi dəbré kùlkó w n má yə à da Dəvyidi yé né n súlí n nwénè nòn w kóbó n nwénè mó yilə.» ²⁷Saləmo vūr Abyataare Cinu vwí-zwəlnə tum rí wé. Èta kən ré tèbé Cinu yà n byili Elyi kélé y shò kwā né Shilo né mó pyirh. ²⁸Zhəwaabe gá nyèè bə gə wèrhé Adənya ndə Abyataare né mó, n já n dūr n vò n zù Yi Kòrhó w wé, n pyél vwí-júlú w nyimi ní ni muni ga n lú. Wó n gá yà n co nyí Adənya kwā né e jà n yà n yə nyí Abəsalō kwā né ce mó yilə. ²⁹Bə vò bə wó pyō Saləmo ne bə nyí Zhəwaabe dūr n vò n zù Yi kòrhó w wé muni ga n lú, n nɔwéné vwí-júlú w yala ne.» Saləmo twí lò n vò n bwərh Zhəwaabe n wò: «Byé yil n dūr n bə n shèè vwí-júlú w yala ne?» Zhəwaabe lyár n wò: «À dūr n ywé, a zè a bə a shèè Cinu yala ne. Rəmyé yó, Saləmo zè n twí Yoyada byí Bənaya n wò mó: «Zhəl n vò n gu mu!» ³⁰Bənaya yí n zù Cinu kòrhó w wé n wó Zhəwaabe ne: «Pyō mó pə nyí bə n du pwè ne!» Sə Zhəwaabe lyár mó n wò: «Gaga! Wó nyónò à m'a cì ní.» Bənaya kwè n bə n cí kən ré tèbé Zhəwaabe lyár mó pyō mó ne. ³¹Pyō mó zè n wò mó: «Wèrhé ndə n gá byili ni, gu mu, sá ce mo. Èta n m'a pə jal mó móbó Zhəwaabe ló té nánfò mó yò w àmyé nd'á da kélé y yó n ce kwā né.» ³²Cinu mà n she Zhəwaabe ndə n cíci jal mó, bə n gu bala bəlyè bə y'à wó wu-cángá cinə du mu, bə y'à súlí bə cō mó mye ndə búlá shù, e jà à da Dəvyidi yə rə nyí ni lwar yé. Wó Neere byí Abəneere, Esərayel lyi byā bé shədəésé yó-cəbal mó e súlí Yəteere byí Amasa, Zhəda shədəésé yó-cəbal mó. ³³Bə bə jal mó nyó Zhəwaabe ndə n dwí rí yó w twéé twéé yilə. Sə Cinu ce Dəvyidi ndə n dwí rí ndə n kélé y nə yə-zúlá nə bə zhó zhe, sə n pyèlè ré mye jí yə-zúlá nə bə zhó zhe wé.» ³⁴Yoyada byí Bənaya kwè n vò n yí n gu Zhəwaabe. N zè n ce bə kwè mo bə ce n dō w wə, gə sō. ³⁵Pyō mó zè n cí Yoyada byí Bənaya n jàà wa, n jirh shədəésé yó-cəbal; n súlí n cí Sadəke Abyataare jàà

wa, n yè vwi-zwálna.³⁶Pyɔ́ mó twí bə byè Shəmeyí bə pɔ́ n zè n wò mɔ: «Lú n kèlè y Zhərazalem né sá jòm cɔ w wé. N̄ bə́k'á zè n la shár bə n la nyòndò ráá n la nyòndò yé.³⁷Lwar bə dɛ́ ré tèbé n la cɔ w shár n byerhe Sədarɔ́ n̄-gòlò wá, rə bə cá m zhe yé, n m'ǎ cì; sə n cu mú yò w m'a zhì n cìcì yó wə.»³⁸Shəmeyí zè n wò pyɔ́ mó ne: «Kɔn càn pyɔ́. À m'a wèrhé kɔn ré tèbé pyɔ́ à yó-cábal byili ni mú.» Shəmeyí já n mɛ n jòm Zhərazalem né kɔn dene.³⁹Sə kɔn gá wèrhé ndə byinə n̄tò ta kwā né, Shəmeyí yómá bəlyè dùr bə vò Maaka byí Aciishi n̄ yà n̄ wó Gaate pyɔ́ mó sɔ́. Bə b'e cí mu bə nyí n̄ yómá bé ɲwéné Gaate né.⁴⁰Shəmeyí já n zè n lyè n̄ bəna n vò Gaate Aciishi sɔ́, n̄ yómá bé kwā né. N̄ yí n zhì dɛ́ n zə bɛ n mə n kwè.⁴¹Sə bə cí Saləmə n̄ bə Shəmeyí yà n̄ zhì Zhərazalem n vò Gaate sə n̄ ká n kwè n bə.⁴²Pyɔ́ mó ce bə byè mo n bə, n zè n wò mɔ: «À yə ce n̄ zə Cinu n̄ má bwəl nyí, sə à yə súlí a ce n̄ lwar bə nyí dɛ́ ré tèbé n̄ ná n shár cɔ w n̄ zhəl mǎgǎ mǎgǎ mye, rə bə cá m zhe, n m'ǎ cì yé?» N̄ yə lyár n̄ wò: «Kɔn ré tèbé à nyèè mó càn...»⁴³Sə è nə wó byè yil n̄ yə nyí rí tèbé n̄ bwəl Cinu yé né mó pyirh, n̄ súlí n̄ yə nyí rí à y'á pɔ́ mó mó zwé?»⁴⁴Pyɔ́ mó súlí n wò mɔ: «N̄ ná n̄ lyirh lwele ré tèbé gakó n̄ wèrhé à da Dəvyidi ni mú yò. N̄ yé rə párá. Cinu mà n ce n̄ wu-bárhé t̄t̄wíí rí rəmyé mó nyò n̄ yó wə.»⁴⁵Sə Cinu mà n cí bwəl àmyé pyɔ́ Saləmə yó, n ce Dəvyidi pyèlè ré cí kùrə, rə yə né twéé twéé n̄ yé né.»⁴⁶Pyɔ́ mó pə nyí Yoyada byí Bənaya n̄ n zə Shəmeyí n du pwè ne, n vò n gu.Rəmyé yi ní, Saləmə pyèlè ré j'a kwèrhe rə cí kùr gaga.

Chapter 3

¹Saləmə tú n bə n jí Ezhíbtí pyʒ Faraʒ bə́kó, n jírħ n cámbal. N zə n kē mó n bə n cí Dəvyidi Pyə-cə w wa, kən b'e yí n lù n cíci kēlé y ńdá Cinu jì y e súlí bylí y kēbé è kákélé Zhərazəlem e ce cəcəl w mó n zhə. ²Sə rəmyé yí ní, bə gá y'ə gwě yə jì lwí Cinu yil mú ce lyí bí y'ə gwě n'ə zwəl vwə né vwə né zwəl jaəsəa nánzhəzhə wé. ³Saləmə swéné Cinu, wó rəmyé rə ce n zwě n da Dəvyidi cúcu mú. Sə nmye cíci mú yà n gwě n ná n zwəl vwə, n ná n súlí n jì wé rə lwé nányənyélé myín, vwə né zwəl jaəsé dúdúmə dúdúmə wé. ⁴Dē rədu pyʒ Saləmə zhəl Gabaʒ n la n vò n zwəl vwí, bə vwə né zwəl jaà y əmyé mó y'ə du è dwā bé gakó. Saləmə zwəl vwə námpúmə cēé mǝrhə jaà y əmyé vwí-júlú w yó. ⁵Sə cəcē èdu, Gabaʒ né, Cinu lyí Saləmə dārħà wé n bwərh mo n wó: «Bə́kón n ná n yál b'ə pǝ? Sə lwəl re ne.» ⁶Saləmə lyár n wó: «N zə à da Dəvyidi, n tuntunnə mó ńdá wu-bónə nánfólə twéé twéé n gá yál wu-pǝ cábal ńdá cángá cábal, n súlí n yə zhən cábal ńdá mó mó yilə. N gwě zhí n wu-bónə nánfólə w əmyé mó nà y yó ńdá mə, wó rəmyé rə ce n pǝ mə byí n jě n pyélé dəgwá y yó zə. Zhəna, Cinu à Yí, wó nmyé n ce a jírħ pyʒ a zwə à da Dəvyidi jaà yá. Nyí à gwě wó ébó-dál nángo, rəmyé ce à yəl à gá m'a kál lyí bí ní ma yé. N tuntunnə mó ńwéné n dwí rí tēbé n cír mú cəcəl wə; dwí rí rəmyé mó já dēdē ce, lò wār rə lyí bí yó w n la gál n lwar pamparēé yé. N mə sə pə lárma n tuntunnə mó ne n mə n kál n dwí rí, sə n súlí n mə n pǝr cənə ńdá lwele dwā wa. E gə dà rəmyé, mə n wó n dwí rí n la kál, dwí rí tēbé rə já dēdē èta mó?» ¹⁰Sə kən ré tēbé Saləmə lwəl mó y'ə wó kən ré tēbé rə y'ə cən Cinu yírħ wə. ¹¹Yí zē rə wó mə: «E gá wó rəmyé n lwəl, n yə myé-ədólə lwəl, n yə nəcənde lwəl n cíci yilə, n yə n zwə bé cu mye lwəl, n zē n lwəl lárma muni n ńwéné n kál dwí rí ńdá wu-cángá yilə, ¹²nyí à n'ə pə mó kən ré tēbé n lwəl mó: à n'ə pə mó lárma ńdá surħə kən b'e yí bə t'á la lò nɔ n jènə mó n nə nə dwí rí, e súlí mye bə t'á la lò nɔ nmyé kwā né n mə n nə nə dwí rí ńdə n ta yé. ¹³Sə à m'a súlí a pǝ kən ré tēbé n yə lwəl mó mye: nəcənde ńdá cǝrhó. Rəmyé ce n nyú mú púlápúlá wé n tá n la nyerh-dǝ zal pyá bé gakó wé yé. ¹⁴N gə tó à sómsé, n zwə à nyə né n súlí n twí à pùbùlə ńdə n da Dəvyidi ta, à m'a pǝ myé-ədólə.» ¹⁵Saləmə já n bwírħi. N dārħà né yál èta. N kwě n bə Zhərazəlem n yí n vò n zhí Cinu dǝbré kùlkó w yé né. N zwəl vwə námpúmə cēé e súlí yə-zúlə vwə. N tene címsi n tuntunnə bé gakó yilə. ¹⁶Dē rədu, kə-nəfwəəle rəlyé tú rə nə pyʒ Saləmə. ¹⁷Odú w wó mə: «À yó-cábal, à n'ə lwəl mó bə n cili ní. Nyí əmyé ńdá kē mó mǝbǝ ńwéné jì èdu wé. À lùl à byí ńdá n ńwéné ńdá ne rəmyé yí ní. ¹⁸Sə à gá lùl dwā nətə kwā né, kē mó mye lùlə. E wó ná dúdú bəlyé y ná y'ə ńwéné ńdá dwā jù wə, lò dǝ yə n yə nába súlí yé. ¹⁹Sə cəcē èdu, kē mó mǝbǝ pyé n byí mú yó, n byí mú cí. ²⁰N zē n zē ecē-swéélé y wə, n kwé à byí mú à yala ne, n cí mu n mə n dē n cín ní rəmyé yí ní ńd'ə y'ə dē. N zē n kwé n byí nancúu w n cí mu n mə n dē ne. ²¹À gá zē nəkǝkǝlé ne à la à byí mú ńwó yí ní, à púrí n cùwə. Ce y gá lówá, à kwerħe a nyí mu náəcənə, sə à púrí b'ə dà byí mú mǝbǝ à lùl mú yé.» ²²Rəmyé yí ní kē dǝ mó bya n wó: «E dà zhən yé. À byí mú n wó nányi mú. N byí mú n wó nancúu wə.» Sə kē náyáá mó mye yə n gwě n zhe gwě: «E dà zhən yé. N byí mú n wó nancúu wə. À byí mú n wó nányi mú.» Wó èta bə y'ə zē bə zhe dwā ne né, pyʒ mó yé né. ²³Pyʒ mó zē n wó be: «Mǝbǝ zhe: «À byí mú wó nányi mú sə wó n nyán mó n wó nancúu wə», ńdá mǝbǝ mye zhe: «Də zhən yé, n byí mú n wó nancúu wə, sə è wó à nyán mó n wó nányi mú!» » ²⁴E gə wó èta, sə bə zə búlə shù bə b'e pē!» Bə zē bə zə búlə shù w bə m'e bə pyʒ mó yé né. ²⁵Pyʒ mó súlí n wó: «Góm-nə bəśǝbwélé nányi y kə̀kə̀sə səlyé sə á kwé kə̀kə̀lā èdu y á pə kē mó mǝdu ní, sə á kwé kə̀kə̀lā y dǝ mó á pə kē mó dǝ mó mye ne.» ²⁶Byí nányi y ná dūr n byí mú nǝnə n zē n wó pyʒ ne: «Yó-cábal, à n'ə lwəl mó bə n pǝ byí mú nányi sə n bə́k'á gu mu yé!» Rəmyé yí ní ńdá kē mó dǝ mó yə n zhe: «Góm-nə bəśǝbwélé y kə̀kə̀sə səlyé. Èta è t'á la əmyé bəśǝbwélé yál, è t'á la nmye bəśǝbwélé yál yé!» ²⁷Rəmyé yó pyʒ mó zē n wó: «Kwé-nə bəśǝbwélé nányi y á pə kē náyáá mó ne bə wó nmyé n wó n ná mó; sə á bə́k'á gu y yé.» ²⁸Esərayel lyí byá bé púlápúlá nyé pyʒ Saləmə bursí səmyé mó kə̀kə̀éré gá tó né, sə bə nyəm mó zhən zhəna bə bə lwar bə Yí cíci y'ə pǝ mə lárma n la n mə n kə bursí ńdə cángá tútwí rí gá n'ə yál né.

Chapter 4

¹Pyḥ Saləmə ciní Esərayel lyi byā bé púlápúláa. ²Nyí n tənà y yó-ciná bé yilə né: Sadḳəke byí Azarəya, vwī-zwálnə mó; ³Shəsha byā Elyəwəreəfé ndá Ayəya, sá-kanna bé; Ayəluudi byí Yəshafaate, pyḥ mó nyi-zwennə mó; ⁴Yəyada byí Bənyaya, shədéésé yó-cábal mó; Sadḳəke ndá Abyataare, vwī-zwálnə bé; ⁵Natā byí Azarəya, tənà y kəkálsé yé né ciná bé gakó yó-cábal mó; Natā byí Zəbuudi, pyḥ mó vwī-zwálnə ndá n cícirnə mó; ⁶Zəbuudi, pyḥ-kélé yó-cábal mó, Ayəshaare e súlí Abəda byí Adənəram, tū-kulà né yó-cábal mó. ⁷Saləmə yā n súlí n cír yó-ciná shí ndá bəlye n cí Esərayel lyi byā bé tənà y púlápúlá wé, bə y'ā mǎ dwā sə bə pyā kən ré tēbé pyḥ ndá n kélé y lyi bí zhe rə tum mú bə pa; cānā ēdū byin wé, bə mǎdū mǎdū gakó y'ā n zə re n mǎ n twí. ⁸Nyí bə yilə né: Uuri byí mú, Efərayim pyār ré nyí rí yilə; ⁹Dekere byí mú, Makaase ndá Shəələbim ndá Bete-Shəmeeshe e súlí Elḥ-Bete-Anā yilə; ¹⁰Eseede byí mú, Arəbḳəte né, Soko ndá Efeere tənà y púlápúlá yilə; ¹¹Abyənadaabe byí mú, Dḳəre pyār ré nyí rí yilə. N yā n jú Saləmə bə́kó Tafaate; ¹²Ayəluudi byí Baana, Tanaake ndá Mejido e súlí Bete-Shəyā nyí rí púlápúlá yilə. Bete-Shəyā nyí rí zhəl rə zhí Sarəṭā ne, Zhəzəreyel kūr wə. Rə zhí Bete-Shəyā né rə yí Abəl-Məwḳəla rə súlí rə lyē rə yí Yə́kəməwam; ¹³Gebeere byí mú, Aramḳəte né Galaade né, Yəyiiri kwə́rhe, Manase byā bé bə ḡwéné Galaade né mó yilə. N yā n súlí n ḡwéné Arəḳḳəbe nyí rí Bashā né mó yilə: cə-fwā̀lè shə-shəldū nà lū nə kəkélé ndá byí-fwā̀lsé ndá rə bwə̀lè; wé ré tēbé bə y'ā m'ē sāase bwə̀lè mó y'ā wə́rhé ndá kammə. ¹⁴Yədo byí Ayənadaabe, Məənəyim nyí rí yilə; ¹⁵Ayəmaase Nəfəṭəlyi nyí rí yilə, nmye yā n jú Saləmə bə́kó Basəmaate; ¹⁶Ushəyi byí Baana Aseere nyí rí ndá Bəyalḳəte yilə; ¹⁷Parəwa byí Yəshafaate, Yəsakaare nyí rí yilə; ¹⁸Ela byí Shəmeyí, Bēzhame tənà y nyí rí yilə; ¹⁹Uri byí Gebeere, Galaade tənà y nyí rí ndá Amḳəṭəbā pyḥ Shəwḳəne tənà y e súlí Bashan pyḥ Oge tənà y nyí rí yilə; yó-cábal mǎdū yā n súlí n ḡwéné Zhəda tənà y nyí rí yilə. ²⁰Zhəda ndá Esərayel lyi byā bé y'ā já dḗdē ndá n-ḡlō nyí nyḳrhó byā ta. Bə y'ā zhe bə n'ē jí bə súlí bə zhe bə n'ē nywé, sə bə wun y'ā nyē. ²¹Saləmə yā n zhe ḡwónó tənəsé shə́bē gakó sə y'ā ḡwéné kən ḡ zhí Efəraate, Nə-ḡlō w ne e súlí e ce Shilisəti lyi bí tənà y né, e m'e yí Ezhibti swé ré ne mó yó wə. Sə sə pyā bé zwē Saləmə nyí ni bə súlí bə pḥ myā́l-kwā́nde n nyū mú púlápúlá wé. ²²Dē gakó, Saləmə yā n zhe jíjí byā mún mǎ pǎr mǎ mḗrhe kó́rhebaa shə-ètō tum e súlí jíjí byā mún mǎ́bó mǎ nòm tótó mó mǎ mḗrhe kḳə́rheba shə-shəldū tum nmye cici ndá n tūntūnnə bé yilə. ²³E súlí nē nyḗbē bə kən nə nū mú shíyá ndá nē nyḗbē bə n'ē kál té mó shí-əlye ndá pyiisi zǫm; e súlí tabse ndá nāmse ndá tǎ-nəbwā́nse ndá bū-shur rə zhe nwā́. ²⁴Saləmə yā n zhe ḡwónó tənəsé shə́bē sə y'ā ḡwéné Efəraate jə́-jí sō mó ndá yi-zūr sō mó pyā bé yó wə, kən zhí Tə́fəsa e m'e yí Gaza. Rəmye ce n yā n zhe yə-zulá ndá tənəsé shə́bē gakó sə y'ā kəkélé mǎ mó. ²⁵Zhəda ndá Esərayel lyi bí jòm yə-zulá wé, lō gakó n dǎvḥ-cēméb né ndá n épyū́lú kūr wə, kən zhí Dan né e m'e yí Bēer-Shəba, Saləmə nyū mú púlápúlá yi ní. ²⁶Saləmə yā n zhe eshə-jōmnə mǎ́rhe shí ndá rəlye (12 000). N yā n súlí n lū jirh, eshərh mǎ́rhe shə-əna (40 000) m'a ḡwéné sə zū sə wé, n shəshərh shə́bē sə y'ā n'ē vwē n bú́lā eshərh-vwə́tur rí yilə. ²⁷Tənà y kəkálsé yó-ciná bé byḗbē bə ḡāl bə lyē mó mǎdū gakó yā n zhe cānā n nǎ n pē kùjú pyḥ Saləmə ndá n lyi bí byḗbē n yā n nǎ n byḗ bə tó mo bə jí mú yilə. Bə y'ā n'ē ce jàn né mūni ga kaka bə́k'a mūri mu yé. ²⁸È ḡ wó eshesé ndá vwāmá né nə n'ē vwē wé ré orəzhe y ndá rə ḡo w yilə, bə y'ā n'ē zə re bə m'ē twí pyḥ mó ḡá yā n wǎ mǎḡá mó, kən tó nyí rí tēbé bə y'ā n'ē pē bə mǎdū mǎdū gakó ne mó. ²⁹Yi pǎ lārma nánḡlō ndá surhə nánzhəzhḥ Saləmə ne. Èta wé ré tēbé n pyā rə kūr sú mú yó w mḗrhe dwā́ ndá n-ḡlō nyí nyḳrhó w byā bé ta. ³⁰Saləmə lārma mó dwini Yi-púrhí sō byā bé gakó lārma mó, mǎ súlí mǎ dwini Ezhibti lyi bí lārma mó. ³¹N yā n ló du lyi bí gakó, n yā n ló du Ezəryiiti lyi bal Etā, ndá Mawḳ byā Emā, Kaləkḳ ndá Darəda. N yil ré y'ā du rə yí tənəsé shə́bē sə y'ā kəkélé ḡāa mó nyí rí gakó wé. ³²N ju səsəwā́lse mǎ́rhe rə́tō n pa, n wə́rhé nwísi mǎ́rhō ndá sənu. ³³N zòm cémé yò, Lyəbā séédəre y e súlí e ce yəzə́pec y è n'ē púrh té byíli nà y ne mó ga yò. N zòm vwāmá né yò, ndá kúmsí, ndá wé ré tēbé rə n'ē fwāl té ndá rə pwísi mó e súlí émǎrh mye yò. ³⁴Lū w pyā bé byḗbē gakó bə y'ā nyḗ pyḥ Saləmə lārma mó yò mó y'ā n'ē twí bə lyi bə shí tənəsé gakó wé bə twí bə cili n lārma zòmà né.

Chapter 5

¹Tiiri pyɔ Yoram yà n jènè n wó Dəvyidi dɔwa dwəl ga. N gá nyèè bə bə pɔ pyèlè Saləmo ne n da jàa wa, n twi n tuntuɔnnə bé n sɔ. ²Saləmo mye twi bə vò bə wɔ mɔ: ³«N yè b'ə da Dəvyidi yə ɲwɛnɛ n lù jì Cinu n Yi rí yil yé, n zwə bé gá y'ə kəkélé mɔ ɛndá búlú né mó yilə. Sə Cinu tú n ce be n ɲərh kùr wə. ⁴Sə zà zà mɔ, Cinu à Yi rí pɔ ne yə-zúlá tənà y jàasé gakó wé, à k'ə bə búl-dô zhe, yò mye k'ò tènè ò n'ò lyèè ne yé. Rəmyé mɔ ce, ⁵à n'ə yál a lù jì Cinu à Yi rí yilə, ɛndə n gá yà n zòm ɛndá à da Dəvyidi n wɔ mɔ né: «Wó n byi mú mɔbɔ à la ce n yə pyɔ ɲmyé kwā né mɔ n mà n lù jì y n pɛ.» ⁶Rəmyé yilə, ce bə kà Lyəbā séédərebá dār bə pɛ. N cici mú yé bə lələ tènè ná sɔ n yé cémé kà ɛndə Sədɔ lyi bí ta yé. À tuntuɔnnə bé m'a yə né ɛndá n nyəná bé. À m'a kwɛ n tuntuɔnnə bé ɛndə n gá la né kó né.» ⁷Yoram gá nyèè Saləmo nyi rí rəmyé, n wu zɔ nyàn dɛdɛ n zɛ n wɔ: «Cinu nə còrhó zà n gá pɔ byi mɔbɔ n wó lárma-cí Dəvyidi ni, dwi rí nánzhəzhɔ w kɔbɔ kál mó yil mú!» ⁸N zɛ n twi bə vò bə wɔ Saləmo ne: «A nɔ n nyi rí. À m'a pɔ séédərebá dār ré e súlɪ səpərəésəbáb dār ré tɛbé gakó n zhe rə tum mú. ⁹À tuntuɔnnə bé m'a zhi Lyəbā né bə zə re bə sɔ bə vò nə-fɔlɔ w nyi ni. Bə m'a zɛ bə lyɛ re dwā ne gāa bə ji nə-fɔlɔ w wé, bə zə re bə yi jàa y kɛbé n la ne byilu mú wé. Rə gə yú gāa rə zhè, bə m'a zɛ bə bwélé re. N la n zɛ n bə n pwa re gāa. À sɔ sɔ pɛ kùjù à kɛlé lyi bí yilə, kwāndé tɛbé n mə sɔ pɛ mó yilə.» ¹⁰Èta, Yoram pɔ séédərebá dār ré ɛndá səpərəésəbá dār ré Saləmo ne kɔn yi ɛndə n gá yà n nə n yál né. ¹¹Saləmo mye yà n nə n pe bələ kórebá mɔɔrhə shí-elye ɛndá olyivyé nwɛ kɛbé è càn dɛdɛ kórebá shí-elye Yoram ne byin byin gakó n kɛlé lyi bí yilə. ¹²Cinu yà n pɔ lárma Saləmo ne ɛndə n gá yà n bwəl mo nyi ní: Saləmo ɛndə Yoram co dwā yó náacɛné, bə zə dwā dɔbrɛ. ¹³Pyɔ Saləmo ce bə twi tú-kúlə Esərayel nyi rí púlápúlá wé, sə wó nunə mɔɔrhə shá-ètɔ (30 000) bə twi ni. ¹⁴N yà n nə n ce bə zhəl Lyəbā bə m'ə zwé dwā, cànə gakó, nunə mɔɔrhə shíyá. Bə y'ə n'ə twi cànə èdù gāa sə rəmyé kwā né bə n'ə kwɛ bə twi bə wərhé cənsə səlye bə sɔ jɛ. Adɔnəram n yà n wó tú-kúlə né yó-cəbal mɔ. ¹⁵Saləmo yà n zhe nəkul-zhinne mɔɔrhə shá-shəlpɛ ɛndə nəkul-səlnə mɔɔrhə shá-lyele bə y'ə n'ə twi Lyəbā pyɔ w wa; ¹⁶e jà tum rí yé né ciná bé tənà y kəkəlsé yó-ciná bé y'ə cɪr bə n'ə nyi lyi-zhə bé byɛbé bə y'ə n'ə twi tum rí yò mó twər y'ə tənə né yé: bə y'ə wó nunə mɔɔrhə rətɔ ɛndə zwā-àtɔ (3 300). ¹⁷Pyɔ mɔ yà n pɔ nyi bə bə vūr nəkul-fwāàlɛ sə bə cɪr nyɛbé nə càn mɔ, bə sə re Yi jì y kùr ré cú yilə. ¹⁸Saləmo tuntuɔnnə bé ɛndə Yoram nyəná bé e súlɪ Gəbal lyi bí j'a zɛ bə n'ə səl nəkulə né, bə n'ə kà dār ré Yi jì y lú yilə.

Chapter 6

¹Saləmo ju Cinu ji y lú kùr ñdá Esərayel lyi byä bé gá shár Ezhibti ní mú zhe byinə zwǎ-àna ñdá shá-lyele, ní pyèlè ré jú byinə nàna nyǎn ré yó wə, Ziivi càna yáa, è wó cànsè sàlyè nyǎ y mó wé. ²Yi ji y kèbé Saləmo lù Cinu yil mú dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shá-shəldù, è wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè, è dǝ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shá-ètò. ³Bwə̀r-zónó y'à lù Yi ji y jì-ná y yé né; ò dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè, sə rə y'à kwè Yi ji y wè ré. Ò wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá, rə y'à twèlè Yi ji y dwèlè ré ne. ⁴N ce cà-zhǎ bà sǝ ñdá cǝbse Yi ji y ni. ⁵N súlí n lù dǝ-yó-jì, è jisí pyèlè dwā yó sətò, e zhí Yi ji y jì-ná y ñdá jì y kèbé Yi dúdú cí mú kwā byílsí nì kɔn m'e kákélé. ⁶Dǝ-yó-jì y tǝ kùr w jì y wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nənu, cəcəl w nyǎ y wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nyəldù, yá-pyèlè w nyǎ y wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nyəlpýè. Zhən ga, Yi ji y kwā byíli y sulí rí y'à dà rə̀dù kɔn zhì tǝ e m'e vò dǝ yé. È sulí rí y'à n'è bǝ, jì gako gá y'à lù má nyí rí, rə m'è la dǝ. Rəmyé ce dǝr ré rə y'à kwé jisí mú y'à t'a zwì Yi ji y byílsí wé yé. ⁷Yi ji y lù ñdá nákulə né, ñdá nà gá j'a shí nákulə-góró w yó mó né. Rəmyé ce bà yə kəkwaá ráa pyéngá ráa lù ku òdù ga mye cəl nyèè Yi ji y wé, è lú mú yì ní yé. ⁸Dǝ-yó-jì y cəcəl jì y nyí rí y'à nǝwéné Yi ji y jə-jí sǝ. Byúlú ò y'à wó lyadórúhò bà y'à lù bə kákélé bà m'è jìl bà zwì è wé. Dǝ-yó-jì sətò nyǎ y w zú mú mye y'à wó èta. ⁹Saləmo gá tú n lù Yi ji y n zhè, n zə séédərebá byər̀h e súlí dà-lwə̀ere n mə n pyi è wu w dǝ mó. ¹⁰Dǝ-yó-jì y n lù n mə n kákélé Yi ji y mú, dǝ-zhiyá y'à wó jà-tórhó yírhá nənu. È séédərebá byésé y'à pyèlè Yi ji y byíli y yó. ¹¹Rəmyé yó Cinu wəl Saləmo ne: ¹²«Ñ ná n lwi jì y kèbé àmyé yilə. Nyí n gə zhəl ñdá à nyá né gá n'è byili ní, n tó à lùl-e-púrsí n súlí n wèrhé à pùbùlə kɔn gako wé, à m'a pyírh nyí rí tǝbé à y'à bwəl n dà Dəvyidi ní mú n yilə. ¹³Sə à m'a b'a jòm à dwì Esərayel lyi byä bé cəcəl wə, à t'a la re yǝ yé.» ¹⁴Saləmo gá tú n bà n lù Yi ji y n zhè, ¹⁵n zə séédəre dà-lwə̀ere n mə n zù è wu w byílsí, kɔn zhì tǝ e m'e vò e zə jì y wu w dǝ byésé ne. N zǝ n zə səpərə́ésé dà-lwə̀ere n mə n zù è wu w tǝ mó. ¹⁶N súlí n zə séédəre dà-lwə̀ere n mə n zù Yi ji y etwā-kùr jì y byílsí kɔn zhì tǝ e m'e vò e zə byésé ne. È dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè. N zǝ n kwərhe è wu wá, è la yà jì kèbé n pǝ Yi ni, jàa kèbé Yi dúdú cí mú. ¹⁷Yi ji y cìcì mú, è n'è yǎl e wó Yi ji y jì-ná y kèbé n ná n lyè n má n yí jì y kèbé Yi dúdú cí mú, dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shá-əna. ¹⁸Bə y'à səl bǝbwár wè rə nyè ñdá zwər̀h ta, e súlí pùnə nà pùr kókó èsǝyùulí séédəre dǝ-lwə̀aré bà y'à m'e zù Yi ji y wu w byílsí mú yó. Yi ji y wu w gako y'à zù ñdá séédəre dǝ-lwə̀aré, rəmyé ce lò yà n kə n bə è nákulə òdù ga mye ne pwè ne yé. ¹⁹Saləmo kwərhe Yi ji y etwā-kùr jì y wu wá, Yi ji y jàa nǝyá yá, mùnì ga n cí Cinu dǝbré kùlkó w gaa. ²⁰Etwā-kùr jì y èmyé dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè, è wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè, è dǝ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè. Saləmo yà n yǎl sánámá mǝbǝ mǝ cà n mə n fwəl ya. Vwǝ-jùlú w y'à zhì è yé né; bà y'à zù w ñdá séédəre dà-lwə̀ere. ²¹Saləmo yǎl sánámá mǝbǝ mǝ cà n ló Yi ji y wu w wé. N lyè sánámá cǝbsé sə tó jì y Yi dúdú cí mú étwí-ènyí rí ni. N yǎl sánámá n mə n fwəl èmye. ²²N yà n yǎl sánámá n ló Yi ji y wu w púlápúlá wé; n yà n súlí n yǎl sánámá n mə n fwəl vwǝ-jùlú w bà y'à tene jì y Yi dúdú cí mú yil mú. ²³N sà shə̀rəbǝ́bá sàlyè ñdá olyivýé dǝ n cí jì y Yi dúdú cí mú wé; sà dǝ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá. ²⁴Shə̀rəbǝ́bá náyéé y vǝ òdù dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nənu, è vǝ w dǝ mó mye dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nənu. Kɔn zhì vǝ w òdù yá-pèlè y wa, e m'e vò vǝ w dǝ mó yá-pèlè y w mó dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá. ²⁵Shə̀rəbǝ́bá sàlyè nyǎ y mye dǝ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá. È dwèlè ré mye y'à mǝ dwā ñdá náyéé y dwèlè ré ta, è y'à súlí è nyè dwā ñdá náyéé y mye ta. ²⁶Shə̀rəbǝ́bá náyéé y dǝ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá. Sàlyè nyǎ y dǝ-zhiyá y mye y'à wó èta. ²⁷Saləmo cí shə̀rəbǝ́bá etwā-kùr jì y cəcəl ré wə. Sə vwèmè né y'à lèlè: shə̀rəbǝ́bá náyéé y vǝ w òdù y'à n'ò dwər̀h byíli y edù ni; sàlyè nyǎ y vǝ w òdù mye y'à n'ò dwər̀h byíli y dǝ mó ne. Sə vwèmè nàlyè y dwā bé zǝ nà n'è dwər̀h dwā ne jì y cəcəl ré wə. ²⁸N zǝ n yǎl sánámá n mə n fwəl shə̀rəbǝ́bá. ²⁹N sà shə̀rəbǝ́bá ñdá kwǎ vǝr e súlí pùnə nà pùr kókó èsǝyùulí Yi ji y wu w ñdá è kwā byílsí gako yó, n mə n kákélé. ³⁰N zǝ n yǎl sánámá n ló tǝ Yi ji y wu w wé ñdá è pwè ne ga. ³¹N sà olyivýé dǝ bǝlò ò jər̀h sàlyè jì y Yi dúdú cí mú étwí-ènyí rí yilə. Ò yá-pèlè y ñdá ò sarha né y'à zhe nər̀h sənu. ³²N sà shə̀rəbǝ́bá ñdá kwǎ vǝr e súlí pùnə nà pùr kókó èsǝyùulí olyivýé dǝ bǝlò w jèsé sàlyè y ga yó, n zǝ n yǎl sánámá n mə n fwəl re. ³³N səl bǝlò jì-ná y étwí-ènyí rí mye yilə: bǝlò w sarha né səl ñdá olyivýé dǝ; nà y'à zhe nər̀h səna. ³⁴Bǝlò w jèsé sàlyè y'à səl ñdá səpərə́ésé dǝ. Ò jǝ edù gako y'à bòn kəkàlsé sàlyè sà ga n'è pulə. ³⁵Saləmo sà shə̀rəbǝ́bá ñdá kwǎ vǝr e súlí pùnə nà pùr kókó èsǝyùulí rə yó n zǝ n yǎl sánámá n mə n fwəl re. ³⁶N zǝ n zə nákulə nà səl n lù byíli n súlí n zə séédəre byər̀h sà tǝrhì nà edù n mə n kákélé kèlè y wu wá. Byíli y y'à lù ñdá nákulə nər̀h sətò sà y'à cí dwā yó. ³⁷Bə ju Cinu ji y lú kùr Saləmo pyèlè ré jú byinə nàna nyǎn ré yó wə, Ziivi càna y wé. ³⁸Sə bà tú bə lù y bə zhè ñdá kɔn gá y'à tene rə cí ní e súlí ñdá kɔn gá y'à mǝ sə rə yə né mó gako Buuli càna yác, è wó cànsè lyele nyǎ y wé, Saləmo pyèlè ré jú byinə shí ñdá rə̀dù nyǎn ré yó wə. Saləmo lù Yi ji y byinə nyəlpýè.

Chapter 7

¹Saləmo suli n lù n cici kèlè yá, byinə shí ndá nətò éfóró n zhè è gakó lyám lyám. ²N lù jì n ce è yil bà Lyəbā tú wá: è dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá zóm, è wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-enu, è dè-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shá-ètò. Bà y'à n'è byè jì y bà Lyəbā tú wá, yə né nèsé sàna y sà y'à kwé jì y wu w byésé ndá byésé mye ga gá y'à wó séédəre yə ndá séédəre byərh mó yilə. ³Jì y wu w dè mó mye y'à suli rə zù ndá séédəre dār. Séédəre dār ré rəmyé y'à cí byésé sà y'à jarh dè mó yó, yə né y'à zè nə kwé byésé. Byésé sà y'à jarh dè mó y'à wó byərh shá-əna ndá sànu, sà y'à tūrhì dwā ne shí ndá sànu sànu kūrə nətò sà cí yə né yó. ⁴Jì y cə-zhǎ né y'à tūrhì dwā ne nər̀h sətò. Nèsé sətò y ga cə-zhǎ rədù gakó yé y y'à zǎ è dō cə-zhǎ ré yé yá. ⁵Étwi-nyá né nəmyé gakó ndá nə sarha né dār ré ga dwèlè ré ga y'à mǎ dwā. E suli mye cə-zhǎ né nèsé sətò y ga cə-zhǎ rədù gakó yé y y'à zǎ è dō cə-zhǎ ré yé yá. ⁶Saləmo suli n lù yə jì yá. È dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-enu, è wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shá-ètò, yə né jì y y'à suli è zhe ku è yé y w ò n'ò cār zho wá. ⁷Saləmo lù jì dō, pyèlè dāgwā y yilə, n gá nǎ n kè bursi mǎgǎ mó, bà n'è byé y bà bursi jì yá. È wu w y'à zù ndá séédəre dār kən zhì té e m'e vò e zə byésé ne dè. ⁸N sàpwa jì y n yà n wə è wè mó y'à nwené kèlè dō wè, pyèlè dāgwā y jì y kwā né. Sə sà lūlwiri y y'à nyé dwā. N suli n lù jì dō, è y'à nyé dwā ndə jì y emyé ta Faraō bəko mó n yà n jú mú yilə. ⁹Jisi səmyé gakó y'à lù ndá nákulə nyèbé bà cìr, bà səl ne nə mē dwā, bà suli bə zə shí ndá è yólə bə gǒ nə yésé sàlye y jù w ndá pwè ne mó ga. Wó nəmyé bà m'e lù jì yá, kən zhì té è kūr ré ne e m'e yí è yó-gurá y nákulə w dè ne; e suli kǎ-fwèlè wu w byísi bwər ré bà lù kwā né mó. ¹⁰Bə zə nákul-fwǎalè tèbé bà cìr, rə dwèlè y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá ndá jà-tórhó yírhá lyele bə m'e cí jì y kūr ré, ¹¹bə zè bə cí nákulə nyèbé nə càn bə səl nə merhe dwā mó ndá séédərebá byésé rə yó. ¹²Bə y'à lù byíli ndá nákulə nə səl nər̀h sətò sà y'à pyèlè dwā yó, e suli séédərebá byərh nà èdù bə m'e kákélè kǎ-fwèlè y wu wá. Bà y'à suli bə wèrhé èta Cinu jì y kèlè y wu w ndá è zónó w mye yilə. ¹³Pyə Saləmo twi bə vò bə zə Tiiri lyi bal Yəram n bà. ¹⁴Yəram yà n wó Nəfətəlyi kwálá y ejə-kē mǎdù byi. N da mó yà n wó Tiiri lò. N yà n wó yǎ-bal n nǎ n yǎl kammō n mǎ n twi. N yà n yé kəna, n yà n zhe surhə, n yà n suli n yé kammō tum gakó yé shò mye. N tú pyə Saləmo sō n bà n twi n tumə né nyèbé nə y'à wó kammō yǎl tumə né gakó. ¹⁵Yəram zūrhì kammō yə nǎlye yá. Yi náyéé ré dè-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá shí ndá lyele; rǎlye nyǎn ré y'à wó tátò ò dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí ndá nǎlye ò y'à wó ò n'ò kákélè rə cǎ yá. ¹⁶N suli n zūrhì kammō wè rǎlye bà la yə né yá-pǎlsé w cū. Wè ré rəmyé òdù gakó dè-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá nənu. ¹⁷N suli n zūrhì kammō ébwār wè dwā rə nyé ndə gūndwǎ ta, e suli wè rə nyé ndə nyáná nǎmpólse ta púná tūrhì sà yó, yə né yá-pǎlsé wè ré yilə; yə né yá-pèlè gakó ku òdù gakó y'à zhe wè ré rəmyé mó tǎlye. ¹⁸N zūrhì ébwār wè, gərənáádeə, bà la m'e pyili wè ré tèbé bə y'à cí yə né yá-pǎlsé w mó; sà y'à tūrhì dwā ne nər̀h sàlye sə byébyélè wè ré tèbé rə nyé ndə gūndwǎ ta mó ne. N wèrhé èta mye yí rí dō mó yá-pèlè y ku w mye yilə. ¹⁹È gə wó wè ré tèbé rə y'à wə zónó w yə né yá-pǎlsé w mó, rəmyé y'à nyé ndə líisib pūni ta. Rə dè-zhiyá y'à wó jà-tórhó yírhá nəna. ²⁰Yə né nǎlye y yá-pǎlsé wè ré suli rí y'à suli rə dè mó səta. Suli rí rəmyé y'à wə ku w kǒbò ò nyé ndə gūndwǎ ta e suli gərənáádeəbá zwǎ-àlye y bà cí bə tūrhì nər̀h bə kákélè yə né yá-pǎlsé ku w òdù gakó mó kwā né. ²¹N cii yə né cōrhó-jì y zónó w yé y wə; n cii jə-jí sō yí rí té n ce rə yil bà Yaakēa. N zè n cii jə-gwǎ sō yí rí té n ce rə yil bà Bəwaazeb. ²²Yə né yá-pǎlsé yó-gurá y y'à nyé dwā ndə líisi pūni ta. Wó èta Yəram gu yə né zūrhù tum rí yó né. ²³Rəmyé kwā né Yəram zūrhì kammō zhǎ nánfwèlè yác. È wu wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá. È y'à suli è wó nánjijini. È dè-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá nənu. Jà-tórhó yírhá shá-ètò tátò dwèlè rə y'à n'è kákélè è cǎ yá. ²⁴N zè n cí zwər̀h dwi èsǎyūuli rə kákélè zhǎ nánfwèlè y nyí kūr ré, jà-tórhó yírh rədù dwèlè gakó y'à zhe rə dwi rí shíyá. Rə y'à tūrhì nər̀h sàlye. Rə y'à kákélè è nyí rí púlápúlə rə ce dwā wa. Ébwār wè ré rəmyé mó y'à tó dwā ndá zhǎ nánfwèlè y rə zūrhì twər̀ rədù. ²⁵Zhǎ nánfwèlè y kūr ré y'à cí kammō nē shí ndá nǎlye yó; nē né nəmyé nətò yésé y'à zǎ jə-gwǎ sō, nətò yésé y'à zǎ yí-zür sō, nətò yésé y'à zǎ jə-jí sō, nətò yésé y'à zǎ yí-púrhí sō; zhǎ nánfwèlè y y'à cí nə yó; nə gakó kūrə né y'à zǎ wé. ²⁶Zhǎ nánfwèlè y kweeré y'à wó jè-wu wàn ré, sə è nyí kūr ré y'à kwerhe náàcənè ndə kǎ-zóm nyí kūr ta, rə nyé ndə líisi pūni jè ta. Nē-kwǎlne mǎðrhè rǎlye (2 000) yírhá nē y'à wó mǎ ce è wé. ²⁷Yəram suli n zūrhì kammō vwətur nǎmpólse. Vwətu nǎmpólè èdù gakó dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nəna, è wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nəna, è dè-zhiyá y zè è y'à wó jà-tórhó yírhá nətò. ²⁸Nyí rə gá y'à zūrhì ní: rə sarha né y'à kákélè ndá kammō jèrh nǎmmyèése. Kammō jèsé səmyé dwi rí mye y'à lyé lyé sarha né cəcələ né wə. ²⁹Bə y'à zè bə cí bwaare ndá nə-byərh e suli shərabébə èsǎyūuli sà yó; e suli sarha né yá-pǎlsé w mye; bə zè bə cí ébwār wè bwaaré ndá nə byesé kūr wə, rə n'è zhəzhèlè té. ³⁰Vwətu òdù gakó y'à zhe kammō nər̀h sàna, ò nǎgúlə nəna y y'à zhe wè rə n'è suli nə jàn ré. Wè ré rəmyé mó y'à nwené zhǎ nánfwèlè y kūr wə, rə y'à tó dwā ndá y rə zūrhì, sə rə y'à yə ébwār wè ré nyí rí wé zwì yé. ³¹Vwətu òdù gakó y'à zhe nyí nánjijini ò yá-pèlè wa, rə y'à du dè rə yí jà-tórhó yírh rədù, nē ku w kwǎs yilə. Rə wè ré y'à wó jà-tórhó yírh rədù ndá fwǎ. Rə kəkàlā y kèbé è y'à du dè mó sarha né ga y'à mǎ dwā; nyí rí y'à də nánjijini yé. Bà y'à zūrhì kammō ébwār wè bə m'e kákélè re. ³²Nèsé sàna y y'à nwené té vwətur rí sarha né nǎgúlə né kūr wə. Wè ré tèbé rə y'à zhe nèsé ne sà m'è zhízhilí mú y'à zūrhì rə dè vwətur rí ni. Nèsé wu wè ré y'à wó jà-tórhó yírh rədù ndá fwǎ. ³³Sə y'à zūrhì sə nyerhe dwā ndə eshər̀h-vwətur rí nèsé ta: wè ré tèbé rə y'à zhe

nèsé ne sà m'è zhízhílí mú òdà wè ré rà y'à kwè nèsé nyá né mó, òdà wè ré tèbé rà y'à n'è zhì nèsé cəcəl w rà zhəl sà nyá né ne mó òdà nèsé cəcəl wè ré bə̀là bə̀ òdà wè ré rà zhe nèsé ne sà m'è zhízhílí gá n'è zwi màgǎ́ mós gakó y'à zùrhì òdà kàmmɔ́.³⁴ Wè ré ràna y rà y'à n'è súlí vwə̀tu w jàn ré, ò nàgúlá né ne mó y'à tó dwā rə̀ zùrhì òdà vwə̀tu w ná yá.³⁵ Vwə̀tu òdù gakó nyí rí ò yá-pèlè w mó y'à kákélè òdà ku nánjǐjúnú, ò y'à zè dǎ́ o yí jə̀-tórhó yírh kəkàlā. Jə̀la e súlí kàmmɔ́ jèrh sà y'à zùrhì sà dǎ́ vwə̀tu w ná y ne mye y'à súlí sà n̄wéné vwə̀tu gakó yá-pèlè wa.³⁶ N cí shə̀rə̀bɛ́bá òdà bwaare e súlí kwǎ́ vɔ́r bə̀ zhǎ́ dǎ́ ɛ̀sǎ̀yùùlí jààsɛ́ shɛ̀bɛ́ sà y'à mǎ́ dwā́ mós yó òdà jə̀la né yó e súlí kàmmɔ́ jèsé yó. N zè n súlí n cí ɛ̀bwár wè ɛ̀sǎ̀yùùlí n mə̀ n kákélè rà gakó.³⁷ Wó ɛ̀ta Yə̀ram zùrhì vwə̀tur rí shí y ga né. Rə̀ gakó y'à wèrhé òdà kɔ́n ré rə̀myé rə̀dù yá, rà jéné ré y'à wó rə̀dù, rà y'à súlí rà nyé dwā́ mye.³⁸ Rə̀myé kwā́ né, Yə̀ram súlí n zùrhì nǎ́ kwǎ́́ wè shíyá òdà kàmmɔ́ bə̀ cí vwə̀tur rí shí y òdù òdù gakó yó. Nǎ́ kwǎ́́ ku òdù gakó yó dǎ́-zhíyá y y'à wó jə̀-tórhó yírhá nə̀na. Nǎ́-kwǎ́́nɛ́ shá-ə̀na yírhá y'à wó nə̀ zwi òdù gakó wé.³⁹ N cí vwə̀tur rí rə̀nu y Yi jì y jə̀-jǐ ní n zè n cí rə̀nu y dṓ mó è jə̀-gwǎ́ nɛ́. È gə̀ wó zhǎ́ nánfwèlè y yilə̀, n cí ɛ̀myé Yi jì y jə̀-jǐ ní, kɔ́n zǎ́ lū́ jə̀-jǐ òdà yí-púrhí cəcəl ré wə̀.⁴⁰ Yə̀ram gə̀ tú n zùrhì nǎ́ kwǎ́́ wè ré òdà pyálá né e súlí jal-zhórhó nə̀zhǎ́ né n zhè kwā́ né, rə̀myé yí ní n twǐ́ tum rí tèbé Salə̀mɔ́ yà n pɔ́ mɔ́ rà nyí bə̀ n twǐ́ Cinu jì y wé mó gakó n zhè: ⁴¹kàmmɔ́ yə̀ né nàlye y òdà wè nánjǐjindí rə̀lye y rà cí yə̀ né yá-pǎlsé w mó, e súlí wè rə̀lye y rà nyé òdà gùndwǎ́ ta, rà la m'è pyilí yə̀ né yá-pǎlsé wè nánjǐjindí mú,⁴² òdà gə̀rə̀nǎ́ádebá zwǎ́-àna y bə̀ jele wè rə̀lye y rà nyé òdà gùndwǎ́ ta mó nɛ́. Bə̀ nə̀rh sàlye y'à jele wè ré rə̀lye y rà nyé òdà gùndwǎ́ ta mó òdù gakó ne; rə̀ m'è pyilí yə̀ né yá-pǎlsé wè ré.⁴³ E súlí vwə̀tur rí shí yá, òdà nǎ́ kwǎ́́ wè ré shí y rà cí rà yó mó,⁴⁴ òdà zhǎ́ nánfwèlè nánjǐjíní yá, òdà nǎ́ né shí òdà nàlye y nə̀ y'à wə̀ è kùr w mú,⁴⁵ òdà nǎ́ kwǎ́́ wè ré òdà pyálá né òdà jal-zhórhó nə̀zhǎ́. Wè ré rə̀myé Yə̀ram zùrhì n pə̀ Salə̀mɔ́ nɛ́, Cinu jì y yil mú gakó y'à zùrhì òdà kàmmɔ́ kɔ́bɔ́ bə̀ y'à pɔ́r o jǐrh nánsósóló mó.⁴⁶ Wó Zhə̀rdɛ́ bwí y sə̀ta, Sə̀kɔ́ɔ́te òdà Sarə̀tǎ́ bwǎ́l mó wə̀, pyǎ́ mós ce n kù dɔ́-gwǎ́are bə̀ m'è yǎ́l kàmmɔ́ w né, wè ré rə̀myé mó gakó zùrhù yilə̀.⁴⁷ Salə̀mɔ́ cí wè ré rə̀myé mó gakó rà jààsɛ́ w Yi jì y wé. Rə̀ gá y'à já́ dǎ́dǎ́́ mó ce, bə̀ y'à wà́r kàmmɔ́ w bə̀ m'è zùrhì rí mú dùmì rí bə̀ la jə̀àlè bə̀ lwar yé.⁴⁸ Salə̀mɔ́ súlí n zùrhì wè ré tèbé gakó Cinu jì y y'à zhe rà tum mú: sánámá vwǐ́-jùlú wá, e súlí sánámá byúlú w bə̀ n'è cí búrú w ò pɔ́ Yi ní ò yó mó; ⁴⁹pàntámsé shí y sà y'à wə̀ jì y Yi dúdú cí mú yé né, sə̀nu y è jə̀-jǐ ní, sə̀nu y è jə̀-gwǎ́ nɛ́ mó y'à zùrhì òdà sánámá mɔ́bɔ́ mə̀ càn. E súlí pùnə́ né òdà pàntámsé, òdà pyálse nǎ́mpólse, rə̀mye y'à zùrhì òdà sánámá.⁵⁰ nə̀zhǎ́-bwǎ́lse òdà shirh bə̀ m'è kwerhe pàntámsé myǐ́n mú ráá bə̀ m'è cì mu mú òdà jal-zhórhó nə̀zhǎ́ òdà kǎzɔ́má òdà lwé nánə̀nyèlè ju nə̀zhǎ́si, rà y'à zùrhì òdà sánámá mɔ́bɔ́ mə̀ càn. Yi jì y ɛ̀twí-ə̀nyá né yá-pǎlsé sà y'à zǎ́ jì y Yi dúdú cí mú òdà Yi jì y ɛ̀twí-ə̀nyá né yá-pǎlsé sà y'à zǎ́ jì-ná y wu wá. Rə̀mye y'à zùrhì òdà sánámá.⁵¹ Pyǎ́ Salə̀mɔ́ gə̀ tú n twǐ́ tum rí rə̀myé mó gakó Yi jì y yil n zhè kókó, n zə̀ wè ré tèbé n da Də̀vyidi yà n pɔ́ Yi ní mú, sə̀byí mú òdà sánámá mó òdà nə̀zhǎ́ né n bə̀ n cí Cinu nə̀cə̀ndɛ́ jì y wé.

Chapter 8

¹Ràmyé yi ní, pyǝ Saləmə byè Esərayel lyi byä bé náncəsé, kwálsé yó-ciná bé gakó e súlí Esərayel lyi byä bé jisí ciná bé gakó bə bə n sō Zhərazələm né, muni ga bə kwè Cinu dəbre kùlkó w bə zhì Dəvyidi Pyə-cə w wa, è n'è yäl e wó Səyǝ, bə m'e vò Yi jì y wé. ²Esərayel lyi bala bé gakó bə dwā yó Saləmə sō, Etənimə cànà y è wó cànsə shəlpəyè nyā y címsi yilə. ³Esərayel lyi byä bé náncəsé gə tú sə bə dwā yó sə zhè, vwǝ-zwálnə bé kwè kùlkó w bə zhì. ⁴Bə kwè Cinu kùlkó w ndə Yi kòrhó w e súlí wè ré tèbé gakó bə y'a pə Yi nì rə y'a wə ò wé mó gakó bə zə bə m'e vò Yi jì y wé. Wó vwǝ-zwálnə bé ndə Levyi dwí rí lyi bí bə kwè re bə m'e vò. ⁵Pyǝ Saləmə ndə Esərayel lyi byä bé gakó bə y'a mù dwā né ndə mə kùlkó w yé né mó y'a n'è zwál və-yǝlǝ ndə vwámá nánfwààlè ga nánzhəzhǝ vwǝ, lòlò yà nì wà rə nà yó w nì la gál n byili yé. ⁶Rəmyé kwā né, vwǝ-zwálnə bé zè bə kwè Cinu dəbre kùlkó w bə cí jàà y bə tene ò yil mú wé, Yi jì y jì kèbé Yi dúdú cí mú wé, shərabé bə vwmémé né kùr wə. ⁷Shərabé bə y'a lèlè sə vwmémé né jàà y kèbé kùlkó w y'a la né cú mú yó w muni sə pyili wə, òmyé ndə dār ré nándədwààlè bə m'è zhì w mú ga. ⁸Dār ré rəmyé gə y'a dwál mó ce n gə zhì Yi dúdú jì y nyí nì, n nà n lyè, éfòrò nì yì kùlkó w jì yá, n nə rə yə-pàlsé. Sə n gə zhì pwè ne n bə re ne yé. Dār ré rəmyé gwè ŋwéné rə jàà y w zà zà gwè. ⁹Kən dō y'a tənè kùlkó w wé è gə y'a də nákulə bwəlsé sàlye y dúdú, Muiyisi yà nì cí ò wé Oreebe pyǝ w yó, Cinu gə zə dəbre ndə Esərayel lyi byä bé bə Ezhibti ní dwiri y yì ní mú. ¹⁰Sə vwǝ-zwálnə bé gə kwè bə shí Yi dúdú jì y w bə du pwè ne yì ní, ébǝ w j'a zù o sú Cinu jì y wu wə. ¹¹Ébǝ w òmyé mó ce vwǝ-zwálnə bé y'a k'è wà sə bə m'è è wé bə twǝ bə tum rí yé, bə jì y y'a sú ndə Cinu còrhó wá. ¹²Rəmyé yó Saləmə yòwə: «Cinu wəl bə n nà n yäl n jòm cə-byín fúri wé! ¹³E jà wó ñmyé yil à lù pyǝ jì y kèbé muni ga n jòm è wé twéé twéé yilə.» ¹⁴Saləmə pyirhi n yé y n zà Esərayel lyi byä bé bə y'a tú dwā yó mó; bə gakó y'a zè bə zhì dē. Saləmə cí bwəl bə yó. ¹⁵N yòwə: «Cinu Esərayel lyi byä bé Yi rí nə còrhó! N cici mú pyirh kən ré tèbé n púr n nyí n wò à da Dəvyidi nì mú: ¹⁶«À gə ce à dwí Esərayel lyi byä bé shār Ezhibti ní yì ní ga, à yə cə òdù ga cí bə kwálsé ga wé muni bə lù jì ò wé àmyé yil ré còrhó yil yé. Sə wó Dəvyidi dúdú à cí muni ga n yə à dwí Esərayel pyǝ.» ¹⁷À da Dəvyidi búl n bù jì lú búlè Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi rí yilə. ¹⁸Sə Cinu yà nì wəl mo: «N wèrhé cènè n gə búl n bù jì lú búlè à yil mú yilə. ¹⁹Sə nyí è də ñmyé n la jì y èmyé mó lú yé, wó n cici byí n mà n lù y n pē.» ²⁰Cinu pyirh nyí rí n yà nì bwəl mó. À pú à da nē, à jīrh Esərayel pyǝ ndə Cinu gə yà nì bwəl nyí ní, sə à lù jì y kèbé Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi rí yilə. ²¹À tene jàà è wé a cí kùlkó w dəbre nákulə bwəlsé ŋwéné ò wé mó yilə, dəbre tèbé Cinu zə ndə ná nambala bé n gə tú n ce bə shār Ezhibti ní yì ní mú.» ²²Saləmə zhì Cinu vwǝ-julú w yé né, n zə n yé n zà Esərayel lyi byä bé bə y'a tú dwā yó mó, n zhè n jèrh n ce dē-yi wə, ²³n wò: «Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi, Yi dō tènè rə wó ndə ñmyé ta dē-yi w ráá té ce yó, rə n'è jí dəbre twéé twéé ndə n tuntunnə bé byèbé bə n'è zhəl n yé né ndə wu-pò mó, e jà rə n'è súlí rə zal be ndə wu-bónə yé. ²⁴N zhì kən ré tèbé n yà nì bwəl rə nyí n tuntunnə à da Dəvyidi nì mú yó: bwelè y kèbé è shār n nyu w mú, ñmyé cici pyirh y zà ndə ná gə nə né. ²⁵Èlāsé Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi, zhì nyí rí n yà nì bwəl n tuntunnə à da Dəvyidi nì mú yó, bə n yà nì wəl mo: «N byä bé gə zə bə cin náacənè à yé né ndə wu-pò ndə n gə zə n cin à yé né mó ta, n tá n la byí lyǝ n yə Esərayel pyǝ à yé né gaga yé.» ²⁶Rəmyé ce, Esərayel lyi byä bé Yi, à n'ə lwəl mó bə n ce nyí rí nì bwəl n tuntunnə à da Dəvyidi nì mú pyirh zhən ga èlāsé! ²⁷Sə Yi nə wó rə m'a jòm ce yó zhənà? Dē-yi rí púlápúlə ndə rə wé ré gə wó né má mó ga, bə bwəl zhe rə la m'e zwè mó yé. Jì y kèbé à lù n yil mú myé wó nyí cámi! ²⁸Cinu à Yi, cili n tuntunnə mó lwəl mó n nà nì lwəl ndə n wu gakó mó náacənè. Cili n zà dē ré cīl ré ndə nì lwəl mó. ²⁹Púr n yírhə n nyí jì y kèbé nənyónə ndə cəcə ga, jì y kèbé n wəl è shò kwā né: «Nyónə m'a yə à còrhó jàà» mó. Cili n tuntunnə mó lwəl mó n zhì è wé n mó nì lwəl mó mó! ³⁰Cili n tuntunnə ndə n dwí Esərayel lyi byä bé lwəl mó bə gə tú bə zhì jàà y kèbé wé bə lwəl mó ndə bə wun gakó yì ní. Jòm jàà y kèbé n ŋwéné è wé dē-yi rí w mú, n cili sə pə sǝbri. ³¹Lò gə tú n dó n tó-dō, bə zè bə ce n dù n pə n cìn nì, n gə tú n dūl dūl y èmyé mó n vwǝ-julú w yé né jì y kèbé wé, ³²sə jòm dē-yi rí w n cili. Ká n tuntunnə bé bursi. Cí dóo lwele-cí mú yó wə, sə pǝ còrhòtum n zhəzhèlè yilə. Pə buri bə-dóo-zhe-cí mú nì, sə zə mə ndə bə-dóo-zhe-cí ta. ³³N dwí Esərayel lyi byä bé gə tú bə dó mó, bə zwə bé zè bə ŋwéné be búl jàà wa, bə gə kwè bə tú n sō, bə b'e cèrhé mó, bə lwəl mó ndə bə wun gakó jì y kèbé wé, ³⁴sə jòm dē-yi rí w n cili, pə be bə dóo w sǝbri, sə k'á zə be bə bə ce y kèbé n pə bə nambala bé ne mó wé. ³⁵«Dwí rí gə tú rə dó mó, dē yí rí zè rə pyi dwà k'è t'á nywè, rə gə tú rə lwəl mó jàà y kèbé wé, rə cèrhé n yil ré, rə súlí rə súl rə lwele ré n gə ce rə wu zhili yilə, ³⁶sə jòm dē-yi rí w n cili, sə pə n tuntunnə bé ndə n dwí Esərayel lyi byä bé ne bə dóo w sǝbri n gə ná n byili bi sómá nántwə kèbé bə mǝ sə bə kwè mó yilə; ce dwà nyǝ tənà y kèbé n pə n dwí rí nì è wó rə cəl mó wé. ³⁷Nərh ráá cu ráá jíjì shəshār ré cími yé, ráá jíjì byä bé cími y ráá esə-cààlè ráá byaale gə tu tənà y w yì ní ráá Esərayel lyi byä bé zwə bé gə tú bə pú bə ceme né yì ní ráá yò-ècòlò kǝ kǝ ráá cími kē kē yì ní, ³⁸kən ré tèbé bə n'è lwəl ndə bə wun gakó gə wó ná-dwí yil mye, è wó Esərayel lyi byä bé lò mādù ráá bə púlápúlə bə n'è lwəl, bə gə lwar yò-ècòlò w kòbó bə ŋwéné ò wé mó gə wó kən ná-dwí yilə, bə zè bə zhè bə jèrh dē jì y kèbé wé bə m'è lwəl mó, ³⁹sə jòm jàà y kèbé n wə è wé dē-yi rí w mú n cili. Pə sǝbri, zə lò gakó kən tó dwā ndə n zhəzhèlè, n gə yé kən ré tèbé rə ŋwéné n wu w wé mó yilə; zhən ga wó ñmyé dúdú n yé kən ré tèbé rə ŋwéné numbyínə bé gakó wun ní wé. ⁴⁰Èta Esərayel lyi byä bé m'a nyàm mó dē gakó bə nyū mú wé, ce y kèbé n pə ná

nàmbala bé ne mó yó.⁴¹ Dwá né dwā nyèbé nà bə ɲwè ñdá Esərayel lyi byă bé m'a nyèè bə gá m'a n'è zòm n' yil ré rà du dǝdǝ e súlí n' jàn ré nánfǝlǝ w n' má n' twí mú yò.⁴² Sə rəmyé yi ní, má zhə-bal mǝbǝ ní dà n' dwí Esərayel lyi byă bé lò gə shí tənà kèbé è nye wé n' bə n' zù jì y kèbé wé ñmyé yil ré còrhó yilə,⁴³ sá jòm jàà y kèbé n' ɲwéné è wé dǝ-yi w' mú n' cili, wèrhé kən ré tèbé gako zhə-bal mó lwəl mó mó n' pǝ, muni ga dwá né nà ɲwéné cə yó mó gako lwar n' párá, sə nə nyàm mó ñdà n' dwí Esərayel lyi byă bé ta, sə nə súlí nə lwar bə jì y kèbé à lù mú wó ñmyé n' cǝ y zhən ga.⁴⁴ N' dwí rí gə shér rə vò rə la bú ñdá rə zwə bé, rə vò n' gá la re tǝ mǝgǝ, rə gə pyirhí rə yé rə zǝ cə w kǝbǝ n' cǝr mú ñdá jì y kèbé à lù n' yil mú rə m'e lwəl mó Cinu,⁴⁵ sá jòm dǝ-yi rí w' n' cili rə lwəl mó rə n'è lwəl mó ñdá rə wu gako mó; sá ce nyí rə kwā né.⁴⁶ «Lòlò tènè n' tá n' dwé yé. Rəmyé ce Esərayel lyi byă bé gə tú bə dó mó yi ní, n' zè n' kwè lyim ñdá bə, n' ce bə bə zwə bé jǝ wa, bə pwà bə bə m'e vò yómá-jè, tənà kèbé è nye ráá è bwəl wé,⁴⁷ bə gə zè bə zhì gǝà bə zù bə wé bə súl bə lwele ré, bə súlí bə byè bə ce mó bə m'è lwəl mó bə zhe: «Ná dó mó, ná twí lwele, dóó zhì ná yó wə»,⁴⁸ bə gə k'a kwè bə bə bə zhí mú ñdá bə wun gako ñdá bə jàn gako, yómá-jè y bə zə bə bə m'e vò né mó wə, bə gə pyirhí bə yérh bə zǝ bə tənà y kèbé n' pǝ bə nàmbala bé ne mó, ñdá cə w kǝbǝ n' cǝr mú ní, e súlí jì y kèbé à lù n' yil mú, bə lwəl mó,⁴⁹ sá jòm jàà y kèbé n' ɲwéné è wé dǝ-yi rí w' mú n' cili bə lwəl mó bə n'è lwəl ñdá bə wun gako mó, sá ce nyí bə kwā né.⁵⁰ Pə sǝbri n' dwí rí rə dó mó ne, pə re sǝbri twər ré yó w' rə cə n' nyí ní mú gako yilə, sá ce rə zwə bé bə zə re bə cǝ bə sǝ mó dǝr rə nǝnǝ,⁵¹ bə wó ñmyé dwí rí ñdá n' cəl ré ñdá re, lyi bí byèbé n' ce bə shér Ezhìbti ní, myin-cǝlǝ górá w' bə m'è yǝl cǝbǝ mó wé.⁵² Púr n' yírhá n' nyí n' tǝntǝnnə mó ñdá n' dwí Esərayel lyi byă bé bə n'è lwəl mó ñdá bə wun gako mó, cili bi bə gə tú bə n'è búbwéé bə ce mó yi ní gako.⁵³ Cinu Yi, wó ñmyé cǝcǝl n' cǝr bi n' cǝ bə nyí, bə wó n' cəl dwá né nà ɲwéné cə yó mó gako cəcəl w' ñdà n' gá yà n' tó n' tǝntǝnnə Muiyisi denne n' byili ní, n' gá tú n' ce ná nàmbala bé shér Ezhìbti ní yi ní mú.»⁵⁴ Saləmə gá tú n' zòm n' ce Cinu ni n' mə n' lwəl mo ñdá n' wu gako n' zhè kwā né, n' shí tǝ n' zè Cinu vwǝ-jǝlú w' n' yà n' jè n' nǝdwéná yó ò yé né mó, yé né, n' zhè n' jèrh n' ce dǝ-yi wə,⁵⁵ n' zhì dǝ n' zhè n' cəl dǝ n' cǝ bwəl Esərayel lyi byă bé bə y'à tú dwā yó mó yó. N' yà n' ná n' wəlè:⁵⁶ «Cinu nə còrhó, ñmyé mǝbǝ n' pǝ shírhá jàà n' dwí Esərayel lyi byă bé ne ñdà n' gá yà n' bwəl nyí ní. Zǝ-ènyèlā né nyèbé n' zòm ñdá Muiyisi mú rǝdù ga yə mǝ nánfǝ rə yə pyirh yé.⁵⁷ Bə Cinu ná Yi yál né ñdá nába ñdà n' gá yàl né ñdá ná nàmbala bé né. N' bəká n' yǝ nába yé, sə n' bəká n' zə n' kwā n' mə n' zǝ nába yé.⁵⁸ N' pyirhí ná wun ní n' mə n' zǝ n' cǝcǝl muni ga ná tó n' sǝmsé gako, ná tó n' pǝbǝlè né ne, sə ná súlí ná zwé nyé né ñdá lùl-e-pǝrsí n' yà n' pǝ ná nàmbala bé ne mó.⁵⁹ Bə Cinu ná Yi rí lyirh lwəl mó mǝbǝ à lwəl mo ñd'á wu gako mó yò, nǝnyónǝ ñdá cəcǝ ga, sə n' wèrhé ñdà kən gá mǝ sə rə yə né dǝ gako, àmyé n' tǝntǝnnə mó ñdá n' dwí Esərayel lyi byă bé yilə.⁶⁰ Èta dwá né nyèbé nə wə ce yó mó gako m'a lwar bə wó Cinu dúdú n' wó Yi sə Yi dǝ tènè yé.⁶¹ Pul-nə á wun ní ñdá Cinu ná Yi rí á m'á zwé n' nyé né sə á súlí á tó n' pǝbǝlè né ne ñdà á gá n'á wèrhé né ta zǝ mó.»⁶² Pyǝ Saləmə ñdá Esərayel lyi byă bé gako zè bə zwəl vwǝ Cinu Yi yé né.⁶³ Saləmə zwəl yə-zúlá vwǝ n' pə Cinu ni: vwámá nánfwǝàle mǝbǝrhè shí-èlyè ñdá rǝlyè (22 000) ñdá vǝ-ywǝàle mǝbǝrhè zǝm ñdá shí-èlyè (120 000). Wó èta pyǝ Saləmə ñdá Esərayel lyi byă bé gako wèrhé né bə m'e pə jì y Cinu ni e yə ñmyé n' cǝ y nǝmpúm cǝé.⁶⁴ Dǝ ré rəmyé yù wə, Saləmə pǝ kèlè y wu w cəcəl ré, rə wə Cinu jì y yé né mó Cinu ni. Wó gǝà n' zwəl vwǝ rí nǝmpúm cǝé ré né ñdá jíjí byă bé e súlí yə-zúlá vwǝ né nwísí ní, bə kǝmmə vwǝ-jǝlú w' ò y'à ɲwéné Cinu yé né mó y'à wó nǝmpólé dǝdǝ, rəmyé ce vwǝ nǝmpúm cǝé ré ñdá jíjí byă bé e súlí yə-zúlá vwǝ né nwísí y'à wǝr ò yó yé.⁶⁵ Saləmə ñdá Esərayel lyi byă bé púlápúlá jú címsí cǝnsè shàlpyè nyǝ y wé. È yàl kən gá zhì Lebo-Amaate nyí rí e m'e vò e zə Ezhìbti bwí y ni mú lyi bə y'à tú dwā yó nánzhəzhǝ. Bə mǝ bə wèrhé dwā nyàlpyè bək'a súlí bə wèrhé nà dwā nyàlpyè Cinu ná Yi rí yé né, è n'è yǝl e wó dwā shí ñdá nàna.⁶⁶ È zè nǝkǝkólé y Saləmə cǝ dwí rí sómá yó. Dwí rí ce n' nǝbána, lò gako kwè n' vò n' kòrhó w' wé. Dwí rí y'à n'è fùù, rə wu y'à sú ñdá wu-nyǝ cènè ré tèbé Cinu yà n' wèrhé n' tǝntǝnnə Dəvyidi ñdá n' dwí Esərayel lyi byă bé ne mó yilə.

Chapter 9

¹Saləmə gá tú n lù Cinu jì y ñdó n sàpwà kèlé y e súlí kɔn ré tèbé gako n yà n ná n yál n lù mú n zhè kwā né, ²Cinu lyí mu twər rəlye nyān ré ñdó n gá yà n jènè n lyí mu Gabañ né mɔ ta. ³Cinu zè n wɔ mɔ: «À nyèè n lwəl mɔ n lwəl ne ñdó n wu gako mɔ. À zwè jì y kèbé n lù n pè mɔ è la yà àmyé jì. À m'a swéné y sà à m'a súlí a dè y twéé gako. 'Sə è gə wɔ ñmyé yilə, n gə zhəl à yé né ñdó wu-pɔ ñdó wu-cángá ñdó n da Dəvyidi ta, n ná n tó kɔn ré tèbé gako à n'a byili mu mú, n ná n zwè à nyá né ñdó à lùl-e-púrsí, ⁵à m'a ce n yà Esərayel pyɔ twéé twéé yilə, ñdó à gá bwəl nyí n da Dəvyidi ni, a wɔ mɔ né: «Ñ tá n la byí lyɔ n yà Esərayel pyɔ à yé né gaga yé.» ⁶Sə ámyé ñd'á byá bé gə tú á yě ne, á gə yà à pùbùlè né ne tó, á súlí á yà à nyá né à pɔ ába mɔ zwè, á gə kwè á n'a wùlì té yə dwā yé né á m'a cèrhé ne, ⁷à m'a ce Esərayel lyi byá bé jé té ce y kèbé à pɔ bə mɔ yó. À m'a zhè jì y kèbé à zwè è wɔ à còrhó jàà mɔ, à m'a dwi y kwā né pyépyé à nyí ni. Esərayel lyi byá bé yò w m'a jìrh səswalá dwá né gako m'a n'è cí dwā ne nà m'è mɔnà. ⁸Lò mɔbɔ gako n mà n tó jì y kèbé è wɔ dèdè èta mɔ nyí ni n ná n lyé mɔ gako wu m'a zè, sə n mà n búbwéé n wɔ: «È nà wɔ byè yil Cinu Yi wèrhé tənà y kèbé ñdó jì y kèbé èta?» ⁹Sə bə m'a lyár bə bə wɔ: «Wɔ Esərayel lyi byá bé gá yě Cinu bə Yi rí tèbé rà y'á ce bə nambala bé shər Ezhìbtì ní mú, bə zè bə zhí yə dwā ne, bə n'è wùlì té nà yé né bə m'è cèrhé ne mɔ è ce Cinu Yi ce lwele ré tèbé pú bi.» ¹⁰Saləmə lù Cinu jì y ñdó n sàpwà kèlé y byinə shí-èlyè. ¹¹Tiiri pyɔ Yəram gá yà n sè mɔ ñdó séédəre dār ré ñdó səpəréésé dār ré e súlí ñdó sánəmə mɔ, kɔn gako yí ñdó n gá ná n yál né mɔ ce Saləmə kwè ceme shí-èlyè Gəlile gá y'á cí má nyí rí wé n pɔ. ¹²Yəram shí Tiiri n bə n la ceme né nyèbé Saləmə yà n pɔ mɔ mɔ byóló, sə ceme né yà n búlà yí yé. ¹³N zè n wɔ: «Da-byí, nyèbé wɔ ceme n pɔ ne!» Wɔ rəmyé è ce bə j'á zè bə n'è byè ceme né nəmyé bə Kəbul tənà, kɔn b'e yí zà gwè. ¹⁴E jà Yəram yà n pɔ sánəmə mà dùmì rí y'á yú cəəle mɔðrhè rətò ñdó zwā-ànu bə vò bə pə Saləmə ne. ¹⁵Nyí tũ-kulà né nyèbé Saləmə ce bə twi Cinu jì y ñdó n sàpwà kèlé y ñdó Myəlo ñdó byíli y è kəkélé Zhərazəlem mɔ ñdó Asəre ñdó Mejido e súlí Gezere lú mú yil mú. ¹⁶Ezhìbtì pyɔ Farañ yà n bú n zwè Gezere. N gu Kanañ lyi bí bə y'á ñwéné cɔ w òmyé mɔ wé mɔ n zè n jì w myín. Rəmyé kwā né n kwè w n pə n bəko mɔ ne n gá tú n jì Saləmə yi ní. ¹⁷Wɔ rəmyé rà ce Saləmə lù Gezere ñdó Tè-sò Bete-Orɔ, ¹⁸e súlí Baalate, Tamaare tənà jàà y è wɔ Gə-elú èpòlò w mɔ, ¹⁹e súlí ceme né nyèbé n yà n cí, n wè ré cú yil mú, n búlà eshərh-vwətur rí e súlí n shəshesé yilə. Saləmə súlí n lù kɔn ré tèbé gako n yà n ná n yál mɔ Zhərazəlem né ñdó Lyəbā né e súlí tənà y n yà n cí mú nyí rí gako wé. ²⁰Aməratəbā ñdó Yititəbā ñdó Pərazhitəbā ñdó Yivytəbā e súlí Zhəbuzhitəbā, bə y'á də Esərayel lyi byá bé dwi rí lyi mú, kùr ré rà y'á dāl tənà y wé. ²¹Wɔ bə byá bé byèbé bə y'á mē tənà y wé bəmyé kwā né, Esərayel lyi byá bé y'á yə gwi Cinu yil mú, Saləmə zɔ n ce tũ-kulà né wə, kɔn b'e yí zà. ²²Sə n yà Esərayel lyi byá bé mādù ga tũ-kulà né w ce yé; bəmyé y'á wɔ n lyi byèbé bə tene búlà yilə, ñdó n tùntunnə ñdó n yó-cinà ñdó shəshesé yilnə ñdó n búlà eshərh-vwətur rí e súlí eshə-jòmna bé yó-cinà. ²³Tənà y kəkəlsé yó-cinà bé cí yé né cinà bə y'á n'è nyí Saləmə tumə né yò, bə n'è pə nyá né lyi bí byèbé bə y'á n'è twi mú ni mú; bə y'á wɔ nunə zwā-ànu ñdó shí-ənu. ²⁴Wɔ Farañ bəko mɔ gá tú n shər Dəvyidi Pyə-cɔ w wé n bə pyɔ-kèlé y kèbé n lù n pɔ mɔ wé yi ní Saləmə kwərhe n lù Myəlo. ²⁵Twər rətò byin byin gako, Saləmə yà n ná n zwəl vwə námpúmá cèé ñdó yə-zúlə vwə vwí-júlú w n lù Cinu yil mú yó, n súlí n jì wè rà lwé nányənyélé myín vwí-júlú w ò y'á ñwéné Cinu yé né mɔ yó. Sə rəmyé y'á n'è ce bə lwar pamparē Yi jì y lú mú kùr ré. ²⁶Saləmə shəl bū-bwələ Eshə-Gezere, ò bwəl Elaate ne né, vwal-gɔ nà-fɔlɔ w nyí ni, Edəm tənà y wa. ²⁷Pyɔ Yəram ce n tùntunnə bé bə yé nà-fɔlɔ w yé shò mɔ vò bə n'è twi bū-bwələ né nəmyé yó ñdó Saləmə lyi bí. ²⁸Bə zə ne bə vò bə yí Ofiri, bə zə sánəmə mà du cəəle mɔðrhè shí ñdó rəlye (12 000) bə b'e pə Saləmə ne.

Chapter 10

¹Saba pyà-kě mó yà ní nyèè bà n'è zòm Saləmo yil ré Cinu yà ní ce rə du mú yò. N zè n bà ní la mɔ zhò ñdó səsəwəlse n nyí ní lárma mó gá yú mǎgǎ mó. ²Ní tú n bà n yí Zhəərəzalem ñdó lyi-zhǎ ní kwā né e súlí yómde rə zhǐ nǔrh sà lwé nǎnyənyélé ñdó sánəmə nánzhəzhǐ e súlí nəkulə nyèbé nà càn. Ní gá yú Saləmo yé né, ní pul ní wu n zhərh ñdó mɔ kɔn ré tèbé gako rə y'à nǔwéné ní wé mó yó. ³Sə Saləmo lyár ní bwéésé gako n pɔ: bwərhá èdù ga y'à tənè è zə zwini pyɔ mó yilə, pyɔ mó zè ní yà y nǔwéné n lyár yé. ⁴Saba pyà-kě mó gá nɔ Saləmo lárma məmyé mó gako, n nə pyɔ-kélé y gá lù ní ma mó, ⁵ñdó kùjú w kòbó ní ná ní jí mú, ñdó ní tùntùnnə bé jisí, ñdó ní tùntùnnə bé gá n'è zwé lyi bí ní ma mó, e súlí bà gǎndé bà zù mú gá wó né ma mó, ñdó lyi bí byèbé bà y'à n'è pɛ mɔ sɛ mó gá y'à n'è pɛ né ma mó, e súlí vwə nǎmpúmá cɛɛ nyèbé ní yà ní ná ní zwəl Cinu jì y wé mó, ní wu zè dɛdɛ N zè n wó pyɔ mó ne: «Kɔn ré tèbé à y'à nyèè à da-dó w w n zòmá né ñdó ní lárma mó shò kwā né mó zhən ga wó zhənà. ⁷À y'à t'à zwé nyí bà kɔn ré tèbé bà y'à n'è wəl mó y'à wó zhən yé, à gá y'à gwé yà twí a nə ñdó à yírhá mó yilə. E jà nyí kɔn ré tèbé bà y'à cí ní mú gaga mó yà rə kəkàlā mye cici yí yé! Ní lárma mó ñdó ní yil ré còrhó w du kɔn ré tèbé à y'à nyèè bà n'è zòm mó dɛdɛ. ⁸N kélé y lyi bí wó yó-nyɔ ciná, n tùntùnnə bé wó yó-nyɔ ciná, bəmyé byèbé bà j'à nǔwéné ñdó mó twéé gako bà gá n'è cili ní lárma zòmá né mó yilə. ⁹Bə Cinu ní Yi rí ní cír mú ní wó Esərayel pyɔ mó nə còrhó. Wó ní gá só Esərayel lyi byá bé kɔn b'è la gaga yilə, ní cír mú muni ga ní kál bà gako ñdó kɔn gə mə sə rə tó né, sɛ súlí ní kál bə ñdó cángá tūtwwí rí gá n'è yǎl né.» ¹⁰Saba pyà-kě mó zè n kwé sánəmə mə yú cəlé mɔ̀r̀rhè rətò ñdó zwǎ-àna, e súlí nǔrh sà lwé nǎnyənyélé nánzhəzhǐ ñdó nəkulə nyèbé nà càn n pə pyɔ Saləmo ne. Saləmo ká ní yə nǔrh sà lwé nǎnyənyélé nánzhəzhǐ w Saba pyà-kě mó pɔ mɔ mó dwí rí ne gaga yé. ¹¹Yəram bú-bwələ né nə y'à zə sánəmə mó nə shí Ofyíiri nə bà mó mye y'à súlí nə zhǐ santaalea dǎr nánzhəzhǐ ñdó nəkulə nyèbé nà càn nə m'e bà. ¹²Saləmo zə santaale dǎr ré n mə n wèrhé də-shaale Cinu jì y ñdó ní cici jì y yilə, e súlí bwáaré ñdó zòn né, núnna bé yilə. Santaale dǎr ré nánzhəzhǐ w rəmyé mó dwí rí k'è gwé yà twí yé, bà k'è yà rə dwí ne kɔn b'e yí zà. ¹³Pyɔ Saləmo pɔ Saba pyà-kě mó ne kɔn ré tèbé gako ní yà ní ná ní yǎl mó ñdó kɔn ré tèbé gako ní lwəl mó e súlí pansé shèbé nmyé pyɔ cici pɔ mɔ ñdó ní gá yà ní wó né. Pyà-kě mó ñdó ní tùntùnnə bé k'a kwé bə vò bà tənà y wa. ¹⁴Sánəmə mó mɔ̀bó bà y'à n'è pɛ Saləmo né byin rədù wé gako dùmí rí y'à wó cəlé mɔ̀r̀rhè shí-èlye, ¹⁵e jà mɔ̀bó sóm-zhəlnə bé ñdó dǎlnə bé ñdó Yi-zùr sɔ pyá bə e súlí mɔ̀bó tənà y kəkàlsé yó-ciná bé y'à n'è pɛ mɔ mó twár y'à tənè yé. ¹⁶Pyɔ Saləmo ce bə zə wé bə gúlí sánəmə ne bə zùrhí nəkwar nánfwáale zwǎ-àlye. Nəkò òdù gako y'à zùrhí ñdó sánəmə cəlé tǎldù; ¹⁷e súlí rə nǎmpólse zwǎ-àtɔ rəmye zùrhí ñdó sánəmə mə gúlí ñdó wé dwā. Nǎmpólé èdù gako y'à zùrhí ñdó sánəmə coló òdù ñdó fwá. Pyɔ mó zè n kwé re n cí Lyəbā tú w jì y wé. ¹⁸Pyɔ mó súlí n wèrhé pyèlè dǎgwá nánfwélè bə zə nantú yá-byələ bə m'e cí bóbwar wé è yó bə súlí bə yǎl sánəmə mɔ̀bó mə càn bə m'e zù yə. ¹⁹Pyèlè dǎgwá y ɛmyé y'à cí byúlú òdù ò zhe nər̀h-cú-byílsi shəldù ò yó jí yilə. È cá y kɔn bǎn dɛ səta mó y'à wó nánjijini. È y'à zhe jèrh cú jàà jà-jí ñdó è jə-gwǎ ga sɔ, bwaare rəlye bà səl y'à zhǐ dɛ jèrh cú jààsə yala ne. ²⁰Bwaare shí ñdó rəlye èsǎyùlú y'à zhǐ byúlú w yó jí nèsé cú byílsi shəldù y yó, bwaare tǎldù jə-gwǎ ne, bwaare tǎldù jà-jí ní. Rəmyé dwí rí gwé yà wèrhé tənà èdù ga wé gaga yé. ²¹Pyɔ Saləmo kǎzòmá bé gako y'à wèrhé ñdó sánəmə, Lyəbā tú w jì y wé ré mye y'à wèrhé ñdó sánəmə mɔ̀bó mə càn. Wé ré rəmyé òdù ga yə wèrhé ñdó sà-byí yé, bà pyɔ Saləmo yi ní, bà y'à t'à nyí sàbyí mú ñdó wó kɔn tèbé rə zhe kùr ta yé. ²²Pyɔ mó yà ní zhe Təreshiisi bú-bwələ nə y'à súlí Yəram bú-bwələ né ne nə n'è dǎlā, sə byinə nətɔ gako Təreshiisi bú-bwələ né y'à n'è zhǐ sánəmə ñdó sàbyí ñdó nantú yálə e súlí lyərh ñdó nándse. ²³Pyɔ Saləmo tú n bà n dwini pyá bé byèbé bà y'à nǔwéné ce yó mó gako lyóm lyóm ní nəcéndé ñdó ní lárma mó wé. ²⁴Lú w lyi bí púlápúlə y'à n'è pyá sə bə nə mɔ, sə bə súlí bə cili lárma mɔ̀bó Yi y'à pɔ mɔ mó zòmá né. ²⁵Byin byin gako lyi bí bəmyé mədù mədù gako yà ní ná ní twí ní pɛ mɔ ní pené yá: wé rə zùrhí ñdó sàbyí ráá sánəmə ñdó gǎndé ñdó búlú wé ñdó nǔrh sà lwé nǎnyənyélé ñdó shəshərh e súlí bənrh. ²⁶Saləmo pyá búlú eshərh-vwətur ñdó eshə-jòmna. Sə ní yà ní zhe búlú eshərh-vwətur mɔ̀rhò ñdó zwǎ-àna e súlí eshə-jòmna mɔ̀r̀rhè shí ñdó rəlye. N ce rə jàlā vò rə nǔwéné ceme né nyèbé ní tene jààse nə wé, rə yil mú wé; jàlā mə Zhəərəzalem né, ní yala ne. ²⁷N ce sàbyí mú y'à pyé tɛ ñdó nəkulə né ta, sɛédərebá mye y'à jà ñdó pyár ré kùr w pyálsé nyí rí shəkəməsərebá ta, Zhəərəzalem né. ²⁸Saləmo shəshesé y'à wó Ezhibti ñdó Shəliishi sà y'à n'è shí. Pyɔ mó dǎlnə bé y'à n'è zhəl bà yə se gǎà bà twí bà pɛ mɔ. ²⁹Búlú eshə-vwətu kòbó ò y'à shí Ezhibti mú òdù y'à n'ò yə wár-kùlsi zǎ-nyəldù, eshə y èdù gako zè è n'è yə wár-kùlsi zòm ñdó shí-ənu. È y'à wó rəmyé rədù y Yititəbá e súlí Siri pyá bé bà y'à n'è tó dǎlnə bé bəmyé mó dənne bà yə búlú eshərh-vwətur rí ñdó eshesé mó yilə.

Chapter 11

¹Pyð Saləmo swéné dwá dwā bəkwá nánzhəzhə: n jú Məwaabe ndá Amð ndá Edəm ndá Sədð e súlí Yititi lyi bəkwá n mə n súlí Ezhíbtí pyð Farað bəkwá mó ne. ²Kana bé bəmyé mó y'a n'è shí tənèsé shəbé Cinu Yi yà n wəl Esərayel lyi byä bé ne sà shò kwā né mó: «Bə-na be gūlí yé, sə bəmye bə ába gūlí yé. È gə dà rəmyé bə m'a pyirhí á wun ní bə m'e zā bə yə né ne.» Sə wó dwá né nəmyé mó cici ní Saləmo pyirhí n wu w n mə n zā, kana bé sónó w yilə. ³Saləmo yà n zhe kana zš-nyəlpýè bə wó pyə-kana ndá kana-dwā zwā-àtò. Sə n kana bé ce n wu bülə né zherhé nà y'a k'a yə Cinu ní zhí yé. ⁴Saləmo gá tú n bə n jirh nance yi ní, n kana bé ce n wu bülə né k'a pyirhí nə zhí yə dwā ne. N yà n ká n yə Cinu, n Yi rí ní zhí ndá n wu gako ndə n da Dəvyidi gá yà n zhí Cinu ní mú ta yé. ⁵Saləmo cərhé Ashətarəte, Sədð lyi bí yi rí tēbé rə y'a wó kē mó, e súlí Myələkəm, Amð byä bé yi nánku wó. ⁶Saləmo wərhé kən ré tēbé rə wó lwele Cinu yirh wə, n súlí n yə mó tó ndə n wu gako ndə n da Dəvyidi ta yé. ⁷Wó rəmyé yi ní, n lù vwí zwál jàa Məwaabe lyi bí yi nánku wə, Kəməəshe e súlí Amð byä bé yi nánku w ndə Mələeke yilə, pyð w kəbó ò ηwéné Zhərazəlem yé y w mó yó. ⁸N wərhé èta n kana bé byəbé gako bə y'a wó dwá dwā bəkwá mó yə né yilə. Kana bé bəmyé y'a n'è ji wə rə lwé nányənyélé myin bə y'a súlí bə n'è zwál vwə bə pe bə yə né ne. ⁹Cinu Esərayel Yi rí y'a lyi Saləmo twər rəlyé ga, rə pō nyi rə wó mə pamparē bə n bə yə dwā cərhé yé, ¹⁰sə Saləmo yə Cinu nyi rí zwé yé, n súlí n yé Cinu ní. Cinu lyim j'a zē rə n'è yi mu, ¹¹n zē n wó Saləmo ne: «Kən gá tú e b'e jirh èta rə zhè, n súlí n yə à dəbre nyə né ndə nyə né nyəbé à y'a pə mó mó zwé, à m'a zwé pyèlè ré n jō w a pə n tuntunnə mādū ni a yē mó. ¹²Sə n da Dəvyidi yilə, à t'ā la rəmyé mó wərhə ndə n yirhə gwé ηwéné yé. Wó n byi jō w a m'a zwé pyèlè ré né. ¹³À t'ā la pyèlè ré gako zō n jō w a yē mó yé. À tuntunnə Dəvyidi yilə, e súlí Zhərazəlem cə w a cīr mú yilə, à m'a yē kwálá èdū ni a pə n byi ní. ¹⁴Cinu Yi ce bül-dō mādū du té n ná n bwí ndə Saləmo. È yal Edəm lyi bal Adaade, Edəm pyə-dwí rí lò. ¹⁵Dəvyidi gá yà n ηwéné Edəm cə w bülə né wé yi ní, n shədəésé yó-cəbal Zhəwaabe yà n zhəl gāà ndə shədəésé Esərayel lyi byä bé shədəésé sà y'a cū mú co yilə; sə n yà n gu Edəm bal bal gako. ¹⁶Zhəwaabe ndə Esərayel lyi byä bé shədəésé gako y'a mē gāà cānsé shəldū kən b'e yi bə gwirhi Edəm bala bé nyi rí púlápúlá. ¹⁷Adaade yà n dūr n tó Edəm lyi bə y'a wó n da tuntunnə bé kükül ré lyi jàlā ne n vò Ezhíbtí. Rəmyé yi ní ndə n yà n gwé wó bal-byi nāmpólé dēdē. ¹⁸Bə y'a zhí Majā né bə vò bə yi Parā. Bə vwé Parā lyi bə tó be bə m'e yi Ezhíbtí, pyð Farað yé né. Pyð mó pə kélé Adaade ne, n nyi n nyi kujú w yò n súlí n pō ce. ¹⁹Farað swéné Adaade dēdē kən b'e yi n pō n cici kē Tapənəese nyé n ji. ²⁰Sə Tapənəese nyé mó lùl byi, Gənbəate n pə Adaade ne, n kō mə Farað sō kélé wa, Farað byä bé cəcəl wə. ²¹Adaade jòm Ezhíbtí ní n nyé bə Dəvyidi cūwə, sə Zhəwaabe n shədəésé yó-cəbal mó mye cūwə. N zē n wó Farað ne: «Yē ne a kwé a vò à da-dō.» ²²Farað bwərh mo n wò: «Bəkón rə n'è mùrì mú à sō, n já n mó n zē twər rədū n ná n yāl n kwé n vò n da-dō?» N lyár mə n wò: «Kaka t'ā mùrì ní yé, sə ndə rəmyé ga nmyé wúrí n yē ne a kwé a vò.» ²³Yi ce bül-dō dō mye du té, Eləyada byi Erəzð n ná n bwí ndə Saləmo. Erəzð yà n zhí n yó-cəbal Adadəzeere, Səba pyð mó sō n dūr. ²⁴N yà n zə lyi bə m'e cí wvārhnə kükül sə n yà n tú n jirh rə yó-cəbal. Sə Dəvyidi gá yà n ná n gwi bi mú ce, bə y'a dūr bə vò Damaase cə w wa, bə yi bə jòm gāà, bə zwé w bə ciní. ²⁵Erəzð bú ndə Esərayel lyi byä bé Saləmo nyū mú púlápúlá wé, e súlí lwele ré tēbé Adaade wərhé mó ne: n súl Esərayel lyi byä bé yi rí tēbé n yà n cí Siri púlápúlá yi ní. ²⁶Nəbaate byi Zhərbwam yà n wó Səradə Efərayim ní lò. N ná mó yà n wó ejə-kē n yà n yil Səruwə. N cici mú yà n wó Saləmo tuntunnə, sə n tú n bə n yə dwā yó ce ndə Saləmo yé. ²⁷Nyi kən ré tēbé rə ce n mó n yə dwā yó ce ndə pyð mó: Saləmo yà n ná n lwí Myəlo, n yà n súlí n ná n lwí n da Dəvyidi Pyə-cə w byilí y e y'a kār mó bəl mó n pyi. ²⁸Zhərbwam nmyé mó yà n wó kəndə n yà n súlí n zhe jàn. Saləmo nə mə ndə n ná n twí, sə n tum rí tú mú y'a sú n yirh. Rəmyé y'a ce n cīr mu mūni ga n nyi tú-kulə né nyəbé Zhəzefu byä béa y'a n'è twí mú yò. ²⁹Dē rədū, Zhərbwam yà n du Zhərazəlem cə w wa, sə Shilo lyi bal nyi-zwennə Ayəya tú n bə n jəl mo sómá yó rəmyé yi ní. Ayəya yà n pyilí n cin ndə kāməzū-fwélə nándwə. Bə y'a wó bə dúdú bəlyé go sō. ³⁰Sə Ayəya pər kāməzū-fwélə nándwə y n yà n pyilí mú n kār y kəkālse shí ndə səlyé. ³¹N zē n wó Zhərbwam ne: «Zwé kəkālse shí shəbé. Bə Cinu, Esərayel lyi byä bé Yi rí ná n wəlā: Nyi à la tənà y zō Saləmo jō w sə à m'a pō è kwālse shíyá. ³²Sə kwálá y èdū sásá n la cinú mú mye wó à tuntunnə Dəvyidi ndə Zhərazəlem cə w a cīr Esərayel lyi byä bé kwālsé gako cəcəl w mó yilə. ³³À m'a wərhé èta bə Esərayel lyi byä bé yē ne, bə zē bə vò bə wūli té Ashətarəte, Sədð lyi bí yi rí tēbé rə wó kē mó yé né, ndə Məwaabe lyi bí yi Kəməəshe e súlí Amð byä bé yi Myələkəm yé né yilə. Bə súlí bə yə à sómsé tó yé, bə yə kən ré tēbé rə wó cángá à yirh w wərhé kən tó dwā ndə à nyə né ndə à lùl-e-púrsí ndə Saləmo da Dəvyidi ta yé. ³⁴À t'ā la tənà y gako zō Saləmo jō w yé, b'a cīr mu n la n yə pyð n nyū mú púlápúlá wé, à tuntunnə Dəvyidi à cīr mú yilə; Dəvyidi tó à pùbùlə né ne n súlí n zwé à nyə né. ³⁵Sə wó n byi jō w a m'a zwé pyèlè ré né a pō, è n'è yāl e wó bə wó kwālse shí yá. ³⁶À m'a pə kwálá èdū n byi ní mūni ga à tuntunnə Dəvyidi pāntémé y gwé ηwéné e yərb à yé né, Zhərazəlem né, cə w kəbó à cīr ò la yə àmyé cə mó wé. ³⁷À m'a cīr nmyé cici mú, n m'a ji pyèlè n gá ná n yāl má mó gako sə n m'a ciní Esərayel kwālsé shí yá. ³⁸N gə cili kən ré tēbé gako à la mó byilu mú, n tó à sómsé, n wərhé kən ré tēbé rə wó cángá à yirh wə, n gə mà n ná n zwé à nyə né n ná n súlí n tó à pùbùlə né ne yilə, ndə à tuntunnə Dəvyidi gə wərhé né, à m'a yə né ndə mó sə à m'a ce n dwí rí cí

kùr rə zhì ñdə dwí rí tèbé à pɔ Dəvyidi ni ta. À m'a pɔ́ Esərayel lyi byă bé kwálsé shí yá. ³⁹À m'a tó rə denne a ce Dəvyidi dwí rí cizhìlè, sà è t'á la yà twéé twéé yil à la re cizhìl co yé.»⁴⁰Rəmyé yó Saləmə pyà Zhərəbwam gu. Zhərəbwam zè n dūr n vò Ezhìbti pyɔ́ Shəshaake sɔ́, n mē gàà kɔn b'e yí Saləmə cu.⁴¹Tumə dwā nyèbé Saləmə sùlí n twí mú, kɔn ré tèbé gakó n wèrhé mɔ́ e sùlí n lárma mɔ́ yò w yà kē Saləmə Tumə né sébé ré wé nà? ⁴²Saləmə jòm Zhərəzalem né n mə n ciní Esərayel lyi byă bé púlápúlə byinə shá-èna. ⁴³Ŋ gá tú n bə n cì, bə co mo n da Dəvyidi Pyà-cɔ w wa. Ŋ byí Orəbwam jírɔ́ pyɔ́ n jàà wa.

Chapter 12

¹Orɔɓwam zɛ n vò Shəshem, bə wó gaa Esərayel lɪ byǎ bɛ púlápúláa y'à zhəl bə gúlí dwā né bə la m'e cír mu n yə bə pyǎ. ²Nəbaate byí Zhəɔɓwam yà n gwě ɲwéné Ezhíbtí ní, n' gá yà n dūr n vò má m̀nì n lú pyǎ Saləmə yé né mó. N' gá nyèè rɛ, n' mɛ Ezhíbtí ní. ³Bə twí lɪ bə vò bə byè Zhəɔɓwam bə m'e bà. N'nyɛ ndə Esərayel lɪ byǎ bɛ bə y'à tú dwā yó mó zɛ bə wò Orɔɓwam nɛ: ⁴«N' da Saləmə ce ná zhí zhí nánvòlò; èlǎsé, n'nyɛ bɔ n' yómdé tumə né d̀m̀ì rí e súlì zhí nándùdú w n' nyéé nába ná n'è zhí m̀d̀m̀ì rí, èta ná la zɛ ná yə n' t̀nt̀nnə.» ⁵N' lyár bɛ n wò: «Zhəl-nə jè, sə á k'á kwè á bə dwā nətò zà.» Bə zhír bə vò jè. ⁶Pyǎ Orɔɓwam zɛ n vò n bwərh nánceśé shèbɛ sə y'à wò n' da Saləmə t̀nt̀nnə ndə n' yírhá y'à gwě ɲwéné yí ní m̀ú n wò: «Etər á n'á cícì nì b'á lyár dwí rí t̀bɛ né?» ⁷Bə wò m̀: «Zà, n' gə zə n' cìn n' yə dwí rí t̀bɛ t̀nt̀nnə, n' twí n' pə rɛ n' súlì n' lyár rɛ ndə zɔ-ènyèlà, rə m'a yə n' t̀nt̀nnə twéé gakó.» ⁸Sə Orɔɓwam yə nánceśé cúcú m̀ú sə y'à pə m̀ m̀ m̀ kwè ndə kɔn t̀bɛ rə zhe k̀r ta yé. N' zhəl n' zhərh ndə n' shí-dwā ébwá-dálá bɛ bə y'à wò n' t̀nt̀nnə mó. ⁹N' bwərh bɛ n wò: «Nyí-nə dwí rí t̀bɛ wəl nɛ: «Bɔ zhí rí t̀bɛ n' da nyéé nába ná n'è zhí m̀d̀m̀ì rí». Etər ámyé n'á cícì nì b'á lyár rɛ né?» ¹⁰N' shí-dwā ébwá-dálá bɛ wò m̀: «Dwí rí t̀bɛ rə wəl m̀: «N' da ce ná zhí rí d̀m̀ sə n'nyɛ bɔ rə d̀m̀ì rí, nyí kɔn rɛ t̀bɛ n' la rɛ lyár m̀: «Á jəfólé námpólé y já du à da vòb wá. ¹¹Á da gə zhí ába zhí t̀bɛ rə d̀m̀ m̀ ce, kɔn zhí zà, ámyé m'a súlì á zhí rí d̀m̀ì rí. Á da zə ywǎlse n mə n pə ába còrhò-tum, ámyé wò dānəshàare ndə rə cəbse à la m'a pə ába còrhò-tum.» ¹²Dwā nətò dɛ rɛ yù wə, Zhəɔɓwam ndə dwí rí kwè bə bə Orɔɓwam sɔ ndə n' gá yà n' wəl bɛ né: «Kwè-na á bə dwā nətò zà.» ¹³Sə pyǎ mó yə nánceśé cúcú m̀ú sə y'à pə m̀ m̀ m̀ zwé yé, n' zɛ n' lyár bɛ ndə zɔ-kùlè; ¹⁴n' zwé n' shí-dwā ébwá-dálá bɛ cúcú m̀ú n' zɛ n' wò dwí rí nì: «Á da ce á zhí rí d̀m̀, ámyé m'a súlì rə d̀m̀ì rí. N' zə ywǎlse n mə n pə ába còrhò-tum, ámyé wò dānəshàare ndə rə cəbse à la m'a pə ába còrhò-tum.» ¹⁵Pyǎ mó yə dwí rí cili yé. Wó Cinu n' ce kɔn yəl èta bə n' yà n' ná n' yəl n' tó rəmyé mó denne n' pyírh kɔn rɛ t̀bɛ n' yà n' tó Shilo lɪ bal Ayəya denne n' byili Nəbaate byí Zhəɔɓwam nɛ mó. ¹⁶Esərayel lɪ byǎ bɛ púlápúlá gá púrí pyǎ mó yə bɛ cili, bə zɛ bə wò m̀: «Cəl tɛ ná zhe ndə Dəvyidi? N'nyɛ ndə Zhese byí m̀ú bə cəl zhe ndə dwā yékwè-na ná kwè ná vò ná kwəárhé wé Esərayel lɪ byǎ! Zɛ n' cili n' kèlɛ y sɔ èlǎsé Dəvyidi!» Sə Esərayel lɪ byǎ bɛ kwè bə vò bə kwəárhé wé. ¹⁷Orɔɓwam wó Esərayel lɪ byǎ bɛ byèbɛ bə y'à jə Zhəda cəme né wé mó dúdú n' cini. ¹⁸E já n' twí t̀k̀lè né yó-cəbal Adɔram Esərayel lɪ byǎ bɛ sɔ sə bə dul mu ndə nákulə bə gu. Orɔɓwam cícì m̀ú nɔ yó-nyɛ n' ɲwéné n' zù n' búlú eshā-vwətu w wé, n' dūr n' vò Zhəɔzələm n' mə n lú. ¹⁹Esərayel lɪ byǎ bɛ j'a cə Dəvyidi nyí nì zɔ yò kɔn b'e yí zà. ²⁰Sə Esərayel lɪ byǎ bɛ gakó gá nyèè bə Zhəɔɓwam kwè n' bà, bə jòm kúlí bə zɛ bə byè m̀ n' bà, bə zɛ bə cír m̀ n' wó bə pyǎ. Èta wó Zhəda kwálá y dúdú è mɛ ndə Dəvyidi dwí rí. ²¹Orɔɓwam gá tú n' bə n' yí Zhəɔzələm, n' cí Zhəda kwálá y púlápúlá ndə Bəzhame kwálá y shədéése m̀ɔrhé zɔm ndə shə-lyele, shèbɛ sə y'à yé kɔn du sə dwā bɛ mó, dwā yó n' la n' vò n' mə n' bú ndə Esərayel lɪ byǎ bɛ m̀nì ga n'nyɛ Saləmə byí Orɔɓwam zwé tənà y n' cini. ²²Sə Yí zòm ndə Shəmaya, Yí lò mó, rə wò m̀: ²³«Wál Saləmə byí Orɔɓwam Zhəda pyǎ mó nɛ ndə Zhəda lɪ bí púlápúlá ndə Bəzhame lɪ bí púlápúlá nɛ e súlì dwí rí rə dāl mó nɛ: ²⁴Nyí Cinu nyí rí: Á bə mǎ sə á vò á bú nd'á da-byá Esərayel lɪ byǎ bɛ yé. Á mǎdù mǎdù gakó kwè n' vò jə bə wó ámyé à ce kɔn yəl èta.» » Bə cili Cinu zòmɛ rɛ sə bə k'á kwè bə vò jə ndə Cinu gá byili bí ní. ²⁵Zhəɔɓwam kwərhe n' lù byílsi n' mə n' kákélɛ Shəshem, Efəryim pyár rɛ nyí rí wé sə n' jòm gaa. Rəmyé kwā né n' shór gaa n' vò Pənwel cɔ w wa, sə n' lù byílsi n' mə n' kákélɛ wa. ²⁶Zhəɔɓwam wəl n' cìn nì: «Kɔn gá wó èta mó, Dəvyidi kèlɛ y wó è k'á twí è cini tənà yá. ²⁷Dwí rí gə gwě n'è zhəl rə zwəl vwə né Cinu jì y wé Zhəɔzələm né, rə búlè né m'a k'á pyírhí nə zà rə yó-cəbal Zhəda pyǎ Orɔɓwam; bə m'a gu ámyé, sə bə m'a zù Zhəda pyǎ Orɔɓwam.» ²⁸Pyǎ Zhəɔɓwam nɔ surhə n' zùrhì sánámá n' b-wəlse səlyə n' zɛ n' wò dwí rí nì: «Á zhəl Zhəɔzələm kɔn lyé ce nɛ. Esərayel lɪ byǎ bɛ, nyí-nə á yə né nə ce á shér Ezhíbtí ní m̀ú!» ²⁹N' cí n' b-wəlsé èdù Bətel né, n' cí è dō mó Dan né. ³⁰Wó rəmyé rə yəl dóó wá. Dwí rí t̀rhì dwā nɛ rə vò Dan gaga n' b-wəlsé èdù y yé né. ³¹Zhəɔɓwam lù yə còrhó-jìrh, n' vùr lɪ yó yó dwí rí wé n' ce bə wó vwí-zwəl nə e já bə y'à də Levyi dwí rí lɪ yé. ³²N' tene címsi cànse lyele nyá y dwā lyele y yù wə sə nyerhe dwā ndə shèbɛ sə y'à n'è jí Zhəda né mó ta, n' zɛ n' jì n' vò vwí-júlú w jáa y wa. N' wèrhé èta myé Bətel né, n' ná n' zwəl vwə n' pə n' b-wəlsé shèbɛ n' yà n' zùrhì m̀ú nì. N' cír vwí-zwəl nə yə né còrhó jáàsɛ shèbɛ n' yà n' vùr gaa mó yilə. ³³Cànse lyele nyá y dwā shí ndə nənù yù wə, dɛ rɛ t̀bɛ n' cí n' səpwà nɛ mó, n' zhəl vwí-júlú w kòbɔ n' yà n' lù Bətel né mó yó. N' tene címsi Esərayel lɪ byǎ bɛ yilə. N' jì wé rə lwé n' n'nyènyèlɛ myín vwí-júlú w yó.

Chapter 13

¹Yi ce rà lò màdù shí Zhəda n bə Bətel rəmyé yi ní ndá Zhərəbwam yà ní ná ní ji vwə myín vwĩ-jùlú w yó. ²Cinu ce n bya n mə n bwəl n ce vwĩ-jùlú w nyí ni n wò: «Vwĩ-jùlú! vwĩ-jùlú! Nyí Cinu nyí rí: bal-byí la lúl Dəvyidi kèlé y wé, bə m'a ce è yil bə Zhəzhaase. È m'a zə yə né còrhó jààsé vwĩ-zwəlnə bé bə n'è ji wé ré rà lwé nányənyélé n yó mó, e m'e zwəl vwĩ n yó; bə m'a súlú bə ji numbyinsi kúr myín n yó.» ³Dé ré rəmyé yù w cici, Yi lò mó pə myərħə ní má ní wələ: Nyí wé, vwĩ-jùlú w m'a lo dwā wa, sə tòmò w nd'ò nwə y ò yá-pèlé w mó m'a làà té. Wó myərħə w ò n'ò byili bə wó Cinu ní zòm.» ⁴Pyō Zhərəbwam gá nyèè Yi lò mó gá bya n mə n bwəl n ce Bətel vwĩ-jùlú w nyí ni mú, n cèlè ní jè y kèbé ní yà ní cí vwĩ-jùlú w yó mó ní má ní wələ: «Zə-na mɔ.» Sə jè y kèbé ní yà ní cèlè n mə n ză Yi lò mó mó j'a kù, ní yà ní ká ní wār ní ná ní kwè y è twí è kwā né yé. ⁵Vwĩ-jùlú w lo dwā wa, tòmò w ndá ò nwə y vwĩ-jùlú w yó mó j'a làà té, kɔn tó dwā ndə myərħə w Cinu yà ní ce ní lò mó pə mó. ⁶Pyō mó zè n wò Yi lò mó ne: «À n'á lwəl mó bə n tu Cinu n Yi rí lyim ni, zə ní cǎ ne à yilə, m̀ǹni ga à jè y k'a kwè e bə è jàà y wa.» Yi lò mó tu Cinu lyim ni, pyō mó jè y k'a kwè e bə è shāā ga jàà y wa. ⁷Pyō mó zè n wò Yi lò mó ne: «Bə ní tó ne ní vò à sō m̀ǹni ga a pǎ kùjù ní jí, s'a pǎ pené.» ⁸Yi lò mó wò pyō mó ne: «Má è y'á wó n kèlé y kəkàlā n yà n la ne pə mye, à y'á t'á la n sō zú yé, à t'á la kùjù jú à súlú à t'á la nǝ nyó n sō kèlé w yé. ⁹Nyí Cinu nyí rí ní pə ne mó gá n'è byili ní: N tá n la kùjù jú yé, n tá n la nǝ nyó yé, n tá n la sómá y kèbé n kwè ní má ní vò kó ní má ní kwè yé. ¹⁰Sə ní kwè sómá dō, ní yə kèbé ní kwè n mə n bə Bətel mó kwè n mə n kwè yé. ¹¹E ja nyi-zwennə nánce èdù y'á n̄wéné Bətel né. N byá bé bə bə cí mu kɔn ré tèbé gako Yi lò mó yà ní wèrhé Bətel né dé ré rəmyé mó yù w mú ndá kɔn ré tèbé ní wəl pyō mó ne mó. ¹²Bə da mó bwərh be n wò: «Sómá kè ní kwè?» N byá bé bwərh bə lwar sómá y kèbé Yi lò mó ní yà ní shí Zhəda mó yà ní kwè mó shò. ¹³N zè n wò be: «Lyē-nə à bəna y á pē!» Bə lyē ní bəna y bə pō n jòm. ¹⁴N ji Yi lò mó kwā n vò n zə ní kùr ne ndá ní yà ní jè tərəbēte kùr wə. N zè n bwərh mo n wò: «Wó n̄myé n wó Yi lò mó ní shí Zhəda mó?» Yi lò mó lyár mó n wò: «Wó àmyé!» ¹⁵N zè n wò mɔ: «Bə ní tó ne ní vò kèlé wa, m̀ǹni ga ní jí kùjù.» ¹⁶16 Yi lo mó lyár mɔ n wò: «À wār à la mó tó a kwè yé. À bə mǎ s'a tó mó a jí kùjù ráá a nyō nǝ jàà y kèbé wé yé, ¹⁷bə Cinu pə ne nyí n wò: N tá n la kùjù jú n tá n la nǝ nyé nyó jàà y èmyé mó w yé; n tá n la sómá y kèbé n kwè ní má ní vò mó kó ní má kwè yé.» ¹⁸Nyi-zwennə mó zè n wò mɔ: «Àmye wó nyi-zwennə ndə n ta, sə Cinu tó mǎléka denne n pē nyí n wò: «Zə mɔ n tó mó n kwè n bə n jí kùjù sə n nyō nǝ n sō kèlé wa.» E ja wó koma ní yà ní ná ní gòmə. ¹⁹Yi lò mó ká n kwè n tó mo n vò ní sō, n yí n jí kùjù n nyō nǝ. ²⁰Bə gá y'á n'è jí kùjù w yi ní, Cinu zòm n ce nyi-zwennə nánce y è y'á ce Yi lò mó ká n kwè n bə mó ne. ²¹Nyi-zwennə nánce y zè e bya e ce Yi lò mó ní yà ní shí Zhəda mó ne e wò: «Nyí Cinu nyí rí: N gá cē Cinu nyí ní, n yə nyí rí tèbé Cinu yà ní pə mó mó zwē, ²²n kwè ní bə ní jí kùjù ní súlú ní nyō nǝ jàà y kèbé ní yà ní pə mɔ nyí è shò kwā né n wò mó: «Bək'á jí kùjù sə n bək'á nyō nǝ mye è wé yé» ce, n cùu w t'á la n dabá lú-bəl mó w co yé.» ²³Yi lò mó gá jú kùjù w n súlú n nyō nǝ mó n zhè kwā né, nyi-zwennə nánce y è y'á ce n kwè n bə mó lyē ní bəna y n pō, ²⁴n jòm n lyē ní la. N gá yà ní wó sómá yó yi ní, n jəl bəɔ, sə bəɔ w gu mu o jí sómá y yó; bəna y y'á zhí ní cùu w epá èdù, bəɔ w mye zhí epá dō mó. ²⁵Lyí y'á kwè sómá y bə n'è lyē, bə nə cùu w ò pyē té sómá y yó, bəɔ w zhí ò nyí ní. Bə bə bə zòm re co w kòbó nyi-zwennə nánce y yà ní n̄wéné ò wé mó wə. ²⁶Nyi-zwennə mó ní yà ní ce n kwè n bə mó gá nyèè re, ní yòwə: «Nyí wó Yi lò mó mǎbó ní cē Cinu nyí ní mú; Cinu ce bəɔ cār mo o gu ndə ní gá yà ní byili ní.» ²⁷N zè n wò ní byá bé ne: «Lyē-nə à bəna y á pē!» Bə lyē ní bəna y bə pō n jòm n zhīr, ²⁸n yí n nə cùu w ò pyē té sómá y yó, bəna y ndá bəɔ w ga zhí ò yala ne. Bəɔ w y'á yə cùu w dòm yé, ò y'á yə bəna y mye kúr ré dòm o bəbwele yé. ²⁹Nyi-zwennə mó yí n kwè Yi lò mó cùu w n cí ní bəna y yó n mə n kwè n bə ní co w wa, m̀ǹni ga n wèrhé ní lwí y sə n ce mo. ³⁰N co cùu w ní cici lú-bəl mó wa, sə bə wèrhé ò lwí yó, bə y'á n'è kúrh w bə zhe: «Wuífíy à nyé!» ³¹N gá co mo n zhè kwā né, ní wəl ní byá bé ne: «À gə tú à cùwə, sə á ce ne lú-bəl mó mǎbó bə co Yi lò mó mə wé mó wə. Á cí à kúr ré ní kúr ré yala ne. ³²Nyí kɔn ré tèbé Cinu ce n bya n mə n byili vwĩ-jùlú w ò n̄wéné Bətel né gako ndá yə né còrhó jààsé jisí shò kwā né, Samare ceme né wé mó m'a pyirh.» ³³E ja ndá rəmyé ga, Zhərəbwam yə ní lwele sómá y ní yà ní kwè mó ne yé yé. N yà ní gwé ní ná ní vùr lò mǎ mǎ dwí rí wé ní ce ní yàl yə né còrhó jààsé vwĩ-zwəlnə. N yà ní ná ní pə n̄wəndó lò mǎbó gako ní yà ní ná ní yàl n yə vwĩ-zwəlnə ne, yə né còrhó jààsé yilə. ³⁴Wó rəmyé rà yàl Zhərəbwam dwí rí dóó wə, ò ce rà yò zhili, rə j'a jé té lyám lyám ce y yó.

Chapter 14

¹Yi rí ràmyé mó wé, Zhərəbwam byí Abyəya yà n tú n bə jè yé. ²Zhərəbwam zè n wò n kē mó ne: «À n'á lwəl sá zè n zù gānde tēbē rə m'a ce bə t'á la lwar bə wò nmyé, n wò à kē mó, sə shər n vò Shilo. Nyi-zwennə Ayəya n̄wéné gāa; wò nmyé n wəl ne b'á m'a yə dwí rí tēbē pyǝ. ³Zè n zə búúri shíyá ndá búru mún n̄wámse ndá tūr nákwéné n má vò n nə mún ga n byili mú kən ré tēbē rə la yál bəsbwélé y shò kwā né mó.» ⁴Zhərəbwam kē mó wərhé ndə n gá byili ní. N zè n vò Shilo, n yí n zù Ayəya sō kélé wa. Caaré y'á ce Ayəya yírhá né y'á k'è be né ne yé, nà y'á j'a shírh jàà èdù. ⁵Cinu Yi yà n wəl Ayəya ne: «Nyí Zhərəbwam kē mó wə sómá ne n bānà, mún n wò mō kən n byí mú n bə jè mó shò kwā né. N̄ gə yúwá, n m̄a n zə n cín n yə lò dō. N̄ m̄a n lyár mō èta ndá èta.» ⁶Ayəya gá nyèè n nèsé dweme n étwí-ènyí rí n yí ní, n já n wò: «Zwí, Zhərəbwam kē. È nə wò byè yil n ná n zə n cín n yál lò dō? Bə twí n n̄dó nyí tēbē rə jè n sō. ⁷Kwè n vò n wò Zhərəbwam ne: «Nyí Cinu, Esərayel Yi rí nyí rí: Àmyé à co mó yil n dwí rí wé, à ce n wò à dwí Esərayel pyǝ, ⁸à zwè pyèlè ré Dəvyidi dwí rí j̄ w a p̄s; sə n yə yál ndə Dəvyidi ta yé: n zwè à nyá né, n tó ne ndá n wu gakó, n yá n ná n wərhé kən ré tēbē rə wò cángá dúdú à yírh wə; ⁹n twí lwele dwini pyǝ bə byèbè gakó bə jènè mó mó: n zùrhì yə dwā èsāyūúli n ce à lyim zè; nmyé cici mú pyírhì n kwā n má n zā ne. ¹⁰Wó ràmyé è ce, à m'a ce lwele pú Zhərəbwam kélé, à m'a gwirhi bala bə gakó n sō, yómá ráa lyi byèbè bə cí bə cinə, Esərayel né. À m'a zwār Zhərəbwam kélé y lyám lyám ndə bə gá y'a zwār ywəərhé lyám lyám bə dwí ní. ¹¹N dwí lò mōbó gakó n cù cō w wé, kúlse m'a jí mú; sə mōbó gakó n cù gō sō, dē-yi kúmsi m'a jí mu.» ¹²Nyi-zwennə Ayəya súli n wò Zhərəbwam kē mó ne: «Nmyé zè n vò jè. Bəsbwélé y m'a cí n gá m'á bə n ná n ji n nà cō w wé yí ní. ¹³Esərayel lyi byá bə púlápúlá m'a kúrh mu bə zè bə ce mo. Wó nmyé dúdú bə m'a ce lú-bòl w Zhərəbwam dwí rí wé, bə wó nmyé dúdú sō Cinu Esərayel lyi byá bə Yi rí nō kən tēbē rə càn né Zhərəbwam dwí rí púlápúlá wé. ¹⁴Cinu m̄a n pə pyǝ mōbó n lá n ce Zhərəbwam dwí rí jè té mó du té Esərayel né. Ràmyé la yə zà. Rə gaga mó la yə èlāsé cici! ¹⁵Cinu m̄a n pə còrhò-tum Esərayel lyi byá bə ne; bə m'a wərhé ndə vwal-gō gá y'a n'ò shù n̄ né wé né. N̄ m̄a n mūr bi ce náacənè y kèbè n yà n pō bə nambala bə ne mó wé, sə n m̄a n làà be dwā ne Efəraate bù-fwèlè y èpákè, bə bə ce Cinu lyim zè Ashəra pálá né bə fwar té mó yilə. ¹⁶N̄ m̄a n yé Esərayel lyi byá bə ne Zhərəbwam dwáaré ndá dwáaré tēbē Zhərəbwam ce Esərayel lyi byá bə wərhé mó yilə.» ¹⁷Zhərəbwam kē mó zè, n kwè n bə n yí Təraša. N̄ gá tú n ná n yí étwí-ènyí rí n yí ní, n byí mú já n cì. ¹⁸Bə ce mo, sə Esərayel lyi byá bə púlápúlá kúrh mu, ndə Cinu gá yà n tó nyi-zwennə Ayəya, n tuntunnə mó dēne n byili ní. ¹⁹Zhərəbwam tumə né dwā bə: búlá né n bú mú, n pyèlè ré yò wá, ràmyé mó gakó kē Esərayel pyǝ bə ywé né lyírh sáábá né wé. ²⁰Zhərəbwam yál pyǝ byinə shí-èlye ndá nàlye. Sə n gá tú n bə n cì kwā né, wó n byí Nadaabə n jír̄h pyǝ n jàà wa. ²¹Saləmə ndá Naama, Am̄s byá bə bə̀kó mó, byí Orəbwam tú n bə n jír̄h Zhəda pyǝ ndá n yà n zhe byinə shə-əna ndá rə̀dù. N̄ yál pyǝ Zhərazalem né byinə shí ndá nyàlpyè, cō w kōbó Cinu yà n cìr Esərayel lyi byá bə kwálsé gakó wé, ò la yə nmyé cō mó. ²²Zhəda lyi bí wərhé kən tēbē rə wó lwele Cinu yírh wə, rə dwini bə nambala bə nyán ré, ràmyé ce Cinu lyim zè rə n'è yí bi. ²³Bəmye lù bə yə còrhó jàase bə súli bə cìl nákulə té, bə fwar Ashəra pálá té pyálsé gakó yó ndá cō kōbó gakó ò zhe v̄or ré rə já kùr wə, ndə bə nambala bə ta. ²⁴Lyi cici mye yál né, bə nyí ni, tənà y wé, bə y'á n'è fwəl bə yə né còrhó yilə; bə twí pwarha tumə né nyèbè gakó tənèsé shèbè Cinu zwè n pə Esərayel lyi byá bə ne lyi bí y'á n'è twí mú. ²⁵Orəbwam pyèlè ré jú byinə n̄nu nyán ré yó wə, Ezhibti pyǝ Shəshaake tú n bú ndá Zhərazalem. ²⁶N pwà Cinu jì y n̄cèndé e súli pyǝ mó jì y n̄cèndé. N pwà rə gakó lyám lyám. N pwà sánámá n̄kwər ré Saləmə yà n zùrhì mú. ²⁷Pyǝ Orəbwam zùrhì rə dwā ndá kammō n cí rə jàà wa, n kwè re n pə pyǝ-kélé y bwə̀rə nyí rí yilnə bə yó-cinə bə ne. ²⁸Èta, pyǝ mó gə la Cinu jì y w gakó, bwə̀rə nyí rí yilnə bə y'á n'è pwà re bə zhí, sə ràmyé kwā né bə y'á n'è zə re bə kwè bə twí bə cí bə jì y wé. ²⁹Orəbwam tumə né dwā bə e súli kən ré tēbē gakó n wərhé mó yə kē Zhəda pyǝ bə ywé né lyírh sáábá né wé nà? ³⁰Orəbwam ndá Zhərəbwam j'a bú ndá dwā twéé gakó. ³¹Bə cō Orəbwam Dəvyidi Pyə-cō w w ndá n nambala bə n gá tú n bə n cì yí ní. N̄ ná yà n yíl Naama, Am̄s byá bə bə̀kó. N̄ byí Abyəyam jír̄h pyǝ n jàà wa.

Chapter 15

¹Abyəyam jirh Zhəda pyʔ Nəbaate byi Zhərəbwam pyèlè ré jú byinə shí ñdà lyele nyān ré yó wə. ²Ñ jú pyèlè Zhərəzalem né byinə nətò. Ñ ná mó yà ñ wó Abəshalʔ bəkó, ñ yà ñ yil Maaka. ³Abyəyam kwè ñ da nà, ñ wèrhé dwəóré tèbé gako ñ da yà ñ tó yé n wèrhé mó cici. Ñ yə Cinu ñ Yi rí ni zhí ñdà ñ wu gako ñdà ñ nambal Dəvyidi ta yé. ⁴Wó Dəvyidi yil Cinu ñ Yi rí pɔ mɔ pàntémé Zhərəzalem né, ñ gá pɔ mɔ byi mɔbó ñ la n ce Zhərəzalem cɔ w gwě ɲwéné o zhì dɛ yi ní. ⁵Dəvyidi yà ñ wèrhé kɔn ré tèbé rà wó cángá Cinu yirh wə. Ñ nyū mú púlápúlá wé, ñ yà kɔn ré tèbé ñ yà ñ pɔ mɔ rà nyi mú rədù ga mye yò cē námpólé kē ga mye yé, è gə dà Uri, Yititi mú yò w dúdú wé. ⁶Orəbwam bú ñdà Zhərəbwam ñ nyū mú púlápúlá wé. ⁷Abyəyam tumə né dwā bé ñdà kɔn ré tèbé gako ñ wèrhé mó yə kē Zhəda pyā bé ywě né yò lyirh sáábá né wé nà? Abyəyam mye bú ñdà Zhərəbwam. ⁸Abyəyam gá tú n bə n ci yi ní, bə co mo Dəvyidi Pyə-cɔ w wé. Sə wó ñ byi Aza ñ jirh pyʔ ñ jàà wa. ⁹Aza jirh Zhəda pyʔ ñdà Zhərəbwam yà ñ ɲwéné ñ pyèlè ré jú byinə shí-elye nyān ré yó wə, Esərayel né. ¹⁰Ñ jú pyèlè byinə shə-əna ñdà rədù Zhərəzalem né. Ñ ná nance y yà ñ wó Abəshalʔ bəkó, ñ yà ñ yil Maaka. ¹¹Aza wèrhé kɔn ré tèbé rà y'a wó cángá Cinu Yi yirh w ñdà ñ nambal Dəvyidi ta. ¹²Ñ jì lyi bí byèbé bə y'a n'è fwəl bə yə né còrhó yil mú bə shér tənà y wa, n súlì n ce yə né ñ nambala bé y'a wèrhé mó gako jé té. ¹³Ñ gaga mó vùr ñ ná nance Maaka pyʔ ná tum rí wé ñ gá yà ñ wèrhé yi nánku Ashəra ɛšəyùlú yilə. Aza cò yi nánku w òmyé ɛšəyùlú wó, n súlì n jì w myin Sədərɔ n-ə-gòlò w wé. ¹⁴Sə yə né còrhó jààsé yə jé yé. Aza zhí Cinu ni ñdà ñ wu gako ñ nyū mú púlápúlá wé. ¹⁵N zə panse shèbé ñmyé ñdà ñ da ga y'a pɔ Cinu ni mú n mə n bə Cinu jì y wé: səbyi ñdà sánəmə ñdà nəzhir. ¹⁶Aza ñdà Esərayel pyʔ Basha bú ñdà dwā bə nyū mú púlápúlá wé. ¹⁷Dɛ rədù, Esərayel pyʔ Basha tú n bə n bú ñdà Zhəda tənà yá; n zē n lù byilsi n mə n kákélé Arama muni ga n cə Zhəda pyʔ Aza sómá y yé ne. ¹⁸Aza pwà səbyi mú ñdà sánəmə mɔbó mə y'a dāl Cinu jì y wé e súlì pyʔ-kélé nəcəndé n pə ñ tùntunnə bé ne, bə bə zhəl Damaase bə pə Siri pyʔ, Ben-Adaade Tabərəmɔ byi ñdà Ezhɔ nɔ w ne sə bə súlì bə wó mɔ: ¹⁹«Bə, àmyé ñdà ñmyé zə dɔbre ñdà à da ñdà ñ da gá zɔ dɔbre né. Nyi səbyi ñdà sánəmə à n'a pə mó. Cɔ ñ dɔbre ñdà Esərayel pyʔ Basha muni ñ bəká n bə n bú ñdà ne yé.» ²⁰Ben-Adaade cili kɔn ré tèbé Aza byili mú. N twi ñ shədəésé yó-cinə bé bə vò bə bú ñdà Esərayel lyi byā bé cemə né. Bə zwé Yəyɔ ñdà Dan ñdà Abel-Bet-Maaka ñdà Cənərɔtə nyi rí púlápúlá e súlì Nəfətəlyi tənà y nyi rí gako. ²¹Basha gá nyèè rə, ñ yé byilsi lú n mə n kákélé Arama ne, n já n mē Tərəsa né. ²²Rəmyé yi ní, pyʔ Aza byé Zhəda lyi bí gako dwā yó, ñ yə bə mādù ga mye ne yé yé. Bə pwà nákulə né ñdà dār ré Basha yà ñ má ñ lwi byilsi ñ la n mə n kákélé Arama mó. Pyʔ mó zə rə n mə n lù byilsi n mə n kákélé Gəba Bəzhame tənà y wé ñdà Myəsəpa. ²³Aza tumə né dwā bé, ñ tū-fwàalé gako ñdà kɔn ré tèbé ñ wèrhé mó gako e súlì cemə né nyèbé ñ lù mú yə kē Zhəda pyā bé ywě né lyirh sáábá né wé nà? È gə dà nərɔh cími y è zɔ mɔ ñ caaré wé dúdú yò w bə yə né kē yé. ²⁴Aza gá tú n bə n ci yi ní, bə co mo ñdà ñ nambala bé, ñ nambal Dəvyidi Pyə-cɔ w wa. Sə wó ñ byi Zhəzafaate ñ jirh pyʔ ñ jàà wa. ²⁵Zhərəbwam byi Nadaabe tú n bə n jirh Esərayel pyʔ Aza pyèlè ré jú Zhəda né byinə nəlye nyān ré yó wə. ²⁶Ñ wèrhé kɔn ré tèbé rà wó lwele Cinu yirh wə. Ñ kwè ñ da nà yá, n wèrhé dóó w kòbó ñ da yà ñ ce Esərayel lyi byā bé wèrhé mó cici. ²⁷Ayəya byi Basha, Yəsakaare kwálá y lə, pyā Nadaabe myəl vūr. Basha gu mu Gəbətɔ ò wó Shilisəti lyi bí cɔ wé, rəmyé yi ní ñdà Nadaabe ñdà ñ shədəésé y'a pú cɔ w òmyé mó bə la bú ñdà wa. ²⁸Basha gu Nadaabe, Aza pyèlè ré jú Zhəda né byinə nətò nyān ré yó wə, n zē n jirh pyʔ ñ jàà wa. ²⁹Ñ gá tú n jirh pyʔ n zhè, n gwirhi Zhərəbwam kélé y gako lyəm lyəm, ñ yə è lə mādù ga mye ne yé yé, ñdà Cinu nyi rí tèbé ñ yà ñ tó ñ tùntunnə Shilo lyi bal Ayəya denne n byili mú gá y'a n'è wəl né. ³⁰Kɔn yàl èta bə Zhərəbwam yà ñ gwar Cinu, Esərayel Yi rí, dwəóré tèbé ñ cici yà ñ wèrhé mó e súlì dwəóré tèbé ñ ce Esərayel lyi byā bé wèrhé mó yilə. ³¹Nadaabe tumə né dwā bé ñdà kɔn ré tèbé gako ñ wèrhé mó yə kē Esərayel pyā bé ywě né lyirh sáábá né wé nà? ³²Aza ñdà Esərayel pyʔ Basha j'a bú ñdà dwā bə nyū mú púlápúlá wé. ³³Ayəya byi Basha jirh Esərayel lyi byā bé púlápúlá pyʔ Zhəda pyʔ Aza pyèlè ré jú byinə nətò nyān ré yó wə. Ñ jòm Tərəsa né n mə n jì pyèlè ré byinə shí-elye ñdà nàna. ³⁴Ñ wèrhé kɔn ré tèbé rà y'a wó lwele Cinu Yi yirh wə. Ñ kwè Zhərəbwam nà yá, n wèrhé lwele ré tèbé ñ yà ñ ce Esərayel lyi byā bé wèrhé mó.

Chapter 16

¹Cinu Yi zòm ndá Anəni byí Yəwu Basha shò kwā né n wò: ²«Àmyé à vùr mú pùlú wé a ce n jirh à dwí Esərayel pyǝ, sə n kwé Zhərɔbwam nà yá, n ce à dwí Esərayel lyi byǎ bé wèrhé yə-bəlɔlɔ bə ce à lyim zè.» Rəmyé ce, à m'a zwàr nmyé Basaha ndá n kélé yá, a ce n kélé y yə ndə Nəbaate byí Zhərɔbwam kélé y ta. ⁴Basha kélé y ló mɔbɔ gakó n cù cɔ w wé, kúlse m'a jí mu; sə mɔbɔ gakó n cù gɔ sɔ, dɛ-yi kúmsi m'a jí mu.» ⁵Basha tumə né dwā bé ndá kɔn ré tɛbé n wèrhé mɔ e súlɪ n tũ-fwàalé yə kɛ Esərayel pyǎ bé ywè né lyirh sáábá né wé nà? ⁶Basha gá tú n bə n ci yi ní, bə co mo Tərəsa né. Sə wó n byí Ela n jirh pyǝ n jàa wa. ⁷Cinu tó nyi-zwennə Anəni byí Yəwu denne n ce n nyi rí yí Basha ndá n kélé lyi bí ywè nàlye yilə: yò náyóó wá, wó lwele ré tɛbé gakó Basha ndá n kélé lyi bí y'á wèrhé Cinu yirh wə, bə m'e ce n lyim zè ndə Zhərɔbwam ndá kélé lyi bí gá y'á wèrhé né mɔ yò wá. Ywè nàlye nyǝ wá, wó Basha gá yá n gwirhi Zhərɔbwam dwí rí mú yò wá. ⁸Basha byí Ela jirh Esərayel pyǝ Zhəda pyǝ Aza pyèlè ré jú byinə shí-èlye ndá nyəldù nyən ré yó wə. N jòm Tərəsa né byinə nàlye n mə n jí pyèlè ré. ⁹N tuntunnə mādù, Ziməri, n eshərh-vwətur rí kəkàlā y yó-cábal shèe n pyá n myəl vür. Ela yá n nwené Tərəsa né, pyǝ-kélé yó-cábal Arəsa sɔ kélé wa, n mə n nywè sɛ n dwini n cinə. ¹⁰Ziməri já n zù Ela kwā né n mə mɔ n gu; n já n zwè n jàa y n jirh pyǝ. È y'á wó Zhəda pyǝ Aza pyèlè ré jú byinə shí-èlye ndá nyəlpəyè nyən ré yó wə. ¹¹N gá jirh pyǝ n jòm pyèlè ré dəgwá y yó n zhè, n gwirhi Basha kélé y lyəm lyəm, n yə è bal mādù ga mye, n wó bal mādù ga mye ne yě yé, n yə Basha dwí rí sanna ráá rə dɔwa mādù ga mye ne yě yé. ¹²Ziməri gwirhi Basha kélé y lyəm lyəm ndə nyi rí Cinu tó nyi-zwennə Yəwu denne n byili Basha shò kwā né mɔ gá y'á n'è wəl né. ¹³Wó Basha ndá n byí Ela dwáaré tɛbé gakó bə y'á wèrhé mɔ ndá dwáaré tɛbé bə y'á ce Esərayel lyi byǎ bé wèrhé mɔ, e súlɪ yə né èšəyùulí bə y'á n'è cèrhé bə m'e ce Cinu Esərayel Yi rí lyim zè mɔ yilə. ¹⁴Ela tumə né dwā bé ndá kɔn ré tɛbé gakó n wèrhé mɔ yə kɛ Esərayel pyǎ bé ywè né lyirh sáábá né wé nà? ¹⁵Ziməri jirh pyǝ Tərəsa né Zhəda pyǝ Aza pyèlè ré jú byinə shí-èlye ndá nyəlpəyè nyən ré yó wə, dwā nyəlpəyè yilə. Rəmyé yi ní ndá Esərayel lyi shədəéésé y'á kəkélé Gəbətɔ, Shilisəti lyi bí cɔ, bə la bú ndá wa. ¹⁶Shədəéésé sə y'á kəkélé cɔ w sə la bú ndá w mɔ nyèe yò wá: «Ziməri shèe n pyá pyèlè ré zɔ sə n gaga mɔ gu pyǝ mɔ.» Sə dɛ ré rəmyé cici yù wə, shədəéésé gakó cír Oməri, sə yó-cábal mɔ, sə zulə jàa y wa, n la n yə Esərayel pyǝ. ¹⁷Oməri ndá n shədəéésé gakó tó dwā bə zhí Gəbətɔ né bə vò bə pú Tərəsa cɔ w bə bú ndá wa. ¹⁸Sə Ziməri gá púri bə zwè cɔ wa, n dūr n vò n jì pyǝ mɔ jì y ku w nánjújúnú ò lù o vò dɛdɛ mɔ wé; n zè n jì y y myin n cici kwā né, sə n mɛ myin mú wé. ¹⁹Wó dwáaré tɛbé n yá n wèrhé mɔ yilə, bə n yá n ná n wèrhé kɔn ré tɛbé rə wó lwele Cinu yirh wə, n ná n kwé Zhərɔbwam nà yá, n ná n wèrhé dwáaré tɛbé Zhərɔbwam yá n wèrhé mɔ cici ndá dwáaré tɛbé n yá n ce Esərayel lyi byǎ bé wèrhé mɔ. ²⁰Ziməri tumə né dwā bé e súlɪ n gá yá n shèe n la pyèlè ré zɔ mɔ yò w yə kɛ Esərayel pyǎ bé ywè né lyirh sáábá né wé nà? ²¹Ziməri cu mú kwā né, Esərayel lyi byǎ bé pɔr dwā ne kùrə nàlye: bə kəkàlā èdù nyi y'á wə Gənaate byí Təbəni kwā né, bə y'á n'è yál bə cír mu n yə bə pyǝ. Bə kəkàlā y dɔ mɔ nyi y'á wə Oməri kwā né. ²²Sə lyi bí byèbé bə nyi y'á wə Oməri kwā né mɔ tú bə nwené byèbé bə nyi y'á wə Gənaate byí Təbəni kwā né mɔ. Təbəni tú n bə n ci, sə wó Oməri n jirh pyǝ. ²³Oməri jirh Esərayel pyǝ, Zhəda pyǝ Aza pyèlè ré jú byinə shá-ètɔ ndá rədu nyən ré yó wə, byinə shí ndá nàlye yilə. N jòm Tərəsa né byinə nyəldù n mə n jí pyèlè ré. ²⁴N zè n yə Samare pyǝ w səbyi-kùlsi sàlye Səmeere sɔ. N lù cɔ pyǝ w òmyé mɔ yó, n zə ò cábal Səmeere yil ré n mə n byè wə. ²⁵Oməri wèrhé kɔn ré tɛbé rə wó lwele Cinu yirh wə, sə n lwele ré dwini pyǎ bé byèbé gakó bə yál n yé né mɔ lwele ré. ²⁶N kwé Nəbaate byí Zhərɔbwam nà yá, kɔn gakó wé. N wèrhé dwáaré tɛbé Zhərɔbwam yá n ce Esərayel lyi byǎ bé wèrhé mɔ e súlɪ yə né èšəyùulí bə cèrhé bə m'e ce Cinu Esərayel lyi byǎ bé Yi rí lyim zè mɔ. ²⁷Oməri tumə né dwā bé ndá kɔn ré tɛbé n wèrhé mɔ e súlɪ tũ-fwàalé nyèbé n twí mú yə kɛ Esərayel pyǎ bé ywè né lyirh sáábá né wé nà? ²⁸Oməri gá tú n bə n ci yi ní, bə co mo Samare né. Sə wó n byí Akaabe n jirh pyǝ n jàa wa. ²⁹Oməri byí Akaabe jirh Esərayel pyǝ Zhəda pyǝ Aza pyèlè ré jú byinə shá-ètɔ ndá lyele nyən ré yó wə. N jòm Samare né byinə shí-èlye ndá nàlye n mə n jí pyèlè Esərayel yó wə. ³⁰Sə Oməri byí Akaabe wèrhé kɔn ré tɛbé rə wó lwele Cinu yirh wə, sə n lwele ré dwini pyǎ bé byèbé gakó bə yál n yé né mɔ lwele ré. ³¹Nəbaate byí Zhərɔbwam nà y Akaabe kwé mɔ y'á nyè dwā ndə wó kɔn nampólé ta n yil gwé, n zè n súlɪ n nyi Sədɔ lyi bí pyǝ Etəbaal bəko Zhəzabyəə n jí. N súlɪ n wùlɪ té Baale yé né n mə n cèrhé mo. ³²N lù jì Baale yil Samare né, n súlɪ n lù vwí-jùlú è wé. ³³Akaabe súlɪ n fwar Ashəra pélé ré té: n súlɪ n wèrhé wé dwā rə dwini Esərayel lyi byǎ bé pyǎ bé byèbé gakó bə yál n yé né mɔ n mə n ce Cinu, Esərayel lyi byǎ bé Yi rí lyim zè. ³⁴Yi rí rəmyé mɔ wa, Bətel lyi bal mādù, Yəyəə ká n lù Zheriko. Sə wó n byi-ce Abyəram n mə n cí ò kùr ré té n zè n zə n byi-kwā Seguubi n mə n ce ò bwəalé né ndə Cinu nyi rí n yá n tó Nuuni byí Zhozwe denne n byili mú gá y'á n'è wəl né.

Chapter 17

¹Təshəbe lyi bal Elyi, lyi bí byèbé bà y'à jě Galaade né mó màdù, wəl pyʒ Akaabe ne: «Ndá Cinu Esərayel lyi byă bé Yi nányi rí à wó rà tùntùnnə mó, myónò t'â la co, dwà mye t'â la nyó byinə né nyèbé nà bàn mó wé yé, è gə dà àmyé à pɔ nyí.»²Cinu wò Elyi ni: ³«Zhír nyónò n vò yi-púrhí səta n shèè Keriiti nà-gòlò w ò ɲwéné Zhərdē bwí y yi-púrhí w mú wé. ⁴Èta n mà n ná n nywè bwí y nē mó gaa, à pɔ nyí kààrhè ne bà rà zə kùjú rà b'e pɔ gaa.»⁵Elyi zhír n vò sə n wèrhé ndə Cinu Yi gə yà n pɔ mɔ nyí ní. N zhəl n vò n jě Keriiti nà-gòlò w ò wɔ Zhərdē bwí y yi-púrhí sɔ mó wé. ⁶Kààrhé y'à n'è zə búru ndə nàma rà twí rà pɛ mɔ nəkwólé, rə zə búru ndə nàma rə b'e pɔ dādèné, sə n yà n ná n nywè bwí y nē mó. ⁷Sə kɔn gə dene námpólé kwā né, bwí y tú e wi e kù, dwà gə y'à yə tənà y wé nywè mó yilə. ⁸Rəmyé yó Cinu zè n wò Elyi ni: ⁹«Zè n vò Sarepta, cɔ w Sədɔ cí mú wé, n jòm gaa. À pɔ nyí kē màdù n wó ejə-kē ne gaa bà n pɔ kùjú.» ¹⁰Elyi shí tē n zè n kwè Sarepta sómá, sə n gə yú cɔ w bwərə y nyí ni yí ní, n nɔ kē màdù n yà n wó ejə-kē n ná n pwà dār. N byè n ce mo n wò: «À n'â lwəl mó bà n ce nē námpólé n kólò w wé n bà n pē à la nyó.»¹¹Kē mó gə zhír n la nē mó kwā né yi ní, Elyi ká n byè n ce mo n wò mɔ: «À n'â lwəl mó bà n zə búru námpólé n jə w n bà n pē!»¹²Kē mó lyár mɔ n wò: «Ndə Cinu n Yi nányi rí, à bà búru ò tene zhe yé. Wó jə-gúl yírh rədu sásá mún à zhe kólò wé ndə nwə námpólé nəbwéné wé. À n'â pwà dà-bwǎlse səlyé à la vò a tene rəmyé mó, àmyé ndə à byí mú yilə. Nə la ná jí sə ná zè ná cì.»¹³Sə Elyi wəl mo: «Bə ywé dūr yé! Zhəl n vò n wèrhé ndə n gə zòm né. Nmyé wúrí n zə tèbé n zhe mó n jère n ji ɲwémé námpólé n bà n pē. Rəmyé kwā né n la n zè n tene nmyé ndə n byí mú yilə.»¹⁴Nyí Cinu, Esərayel lyi byă bé Yi rí nyí rí: Mún t'â la zhɔ kólò w wé yé, Nwə t'â la lyɔ nəbwéné y wé yé, kɔn b'e yí dē ré tèbé Cinu la n ce dwà nyò ce y yó.»¹⁵Sə kē mó zhír n vò n wèrhé kɔn ré tèbé Elyi yà n wəl mo mó. Nmyé ndə Elyi e súlí n kélé lyi bí nɔ kùjú bà jí kɔn dene. ¹⁶Mún mú yə zhè kólò w yé, nwə y mye yə lyɔ nəbwéné y wé yé, ndə Cinu Yi gə yà n tó Elyi denne n byili ní.¹⁷Ywé né nəmyé mó kwā né, kē mó nmyé mó n wó kélé cəkē mó mó byí mú tú n tu nəbwéné. N nəbwéné ré zɔ càn dédé kɔn b'e yí n cì.¹⁸Kē mó zè n wò Elyi ni: «Bəkón rà ɲwéné àmyé ndə nmyé bwəl wə, Yi lò? Wó tú n tú à sɔ n la má lyírh ni à dóó wá, sə n gu à byí mú nà?»¹⁹Elyi wò mɔ: «Pē n byí mú.»²⁰N zè n byè n ce Cinu ni n zhe: «Cinu à Yi, wó ejə-kē mó mǎbó à zul n sɔ mó mye lwelə n ná n pyà n má ce n byí mú cì?»²¹Rəmyé kwā né Elyi pyè n cèlè bəsəbwélé y yó twər rətò, n zè n byè n ce Cinu ni n zhe: «Cinu à Yi, à n'â lwəl mó bà n ce bəsəbwélé y kəbè shíshírhá né k'a bà è wé!»²²Sə Cinu cili Elyi lwəl mó, bəsəbwélé y shíshírhá né k'a bà è wé, e jír nányi.²³Elyi kwè bəsəbwélé y dē-yó-jì y wé n mə n sɔ tē jì y wé, n zè n pə y è ná ne. Elyi wò mɔ: «Nyí wé, n byí mú wó nányi!»²⁴Kē mó wò Elyi ni: «Zhənà, èlāsé à yé bà n wó Yi lò sə Cinu ná n tó n denne n zòm zhən ga.»

Chapter 18

¹Kon gá dene dēdē rəmyé kwā né, dəkùlù w gá jòm byinə nətò nyān ré yó wə, Cinu wəl Elyi ni: «Zhəl n vò n byili n cìn Akaabe ne; à m'a ce dwā nyò ce yó.» ²Elyi shər n vò n la n cìn byilu Akaabe ne. Nərh mō càn ré y'à sùlí dēdē Samare né. ³Akaabe byè Obaja n yà n wó n pyò-kèlè y yó-cábal mō. E ja Obaja yà n ná n nyām Cinu dēdē. ⁴Èta pyè-kè Zhəzabyəə gá yà n ce bə gu Cinu nyi-zwennə be yi ní, Obaja yà n zə nyi-zwennə zòm n vò n shèè shí-ənu shí-ənu myəłá nəlyè wé, n pə be búru ndə nə gāa. ⁵Akaabe wə Obaja ne: «Zhəl n byélé tənà yá, n vò nə-bùlsé yó ndə nə-gwàalé gakó wé, dədənne ná b'a nə gə shəshesé ndə bənesé yilə, ná n̄wənéné ná cār se sə gwě yə né, èta ná t'a la vwámá né kəkàlā gu yé.» ⁶Bə byili tənà y yé y kèbè lò gakó yà n mǎ sə n vò n byélé mō. Akaabe kwè n sómá n dúdú sə Obaja mye kwè n sómá n dúdú. ⁷Obaja gá yà n n̄wənéné sómá yó n ná n zhəl yi ní, n jəl Elyi, n lwar n párá, n zè n tu n zə n yé n pú té, n wò: «Wó n̄myé cici, à yó-cábal Elyi?» ⁸Elyi lyár mō n wò: «Wó àmyé! Zhəl n vò n wó n yó-cábal mō ne bə nyi Elyi n̄wənéné nyòndò.» ⁹Obaja zè n lyár mō n wò: «Dóó kǎ à m'a gwar n mǎ n la n tùntùnnə mō Akaabe jǎ w co sə n mǎ n gu ni? ¹⁰Ndə Cinu n Yi n̄nyì rí, tənà èdù ga ndə pyè-tənà èdù ga mye tənè à yó-cábal Akaabe yə twi è wé bə vò bə pyà mō yé. Sə bə gə wəl mo: «n̄ tənè nyòndò yé, rəmyé yi ní n yà n ná n ce pyè-tənà y ndə tənà y əmyé mō lyi bí bwəl nyi bə wò bə bə yə mō ne yé. ¹¹Sə èlāsé n zè n ná n wəl ne: «Zhəl n vò n wó n yó-cábal mō ne bə nyi Elyi n̄wənéné nyòndò!» ¹²Nyi à gə m'a zhír n nyi ní mú, Cinu Eshirhə y m'a kwè mō e vò à gə yəl má mō. Sə àmyé gə zè à zhəl a byili Akaabe ne, n zè n yə mō ne, n mǎ n gu ni. E ja n tùntùnnə mō já n ná n nyām Cinu n bəsoné yi ní ga. ¹³Bə yə kon ré tèbé à wèrhé Zhəzabyəə gá yà n tǔ n ná n gwi Cinu nyi-zwennə bé yi ní, à yó-cábal mō ne cí nà? À shèè Cinu nyi-zwennə zòm, shí-ənu shí-ənu myəłá nəlyè wé, a sùlí a pə be búru ndə nə gāa. ¹⁴Nmyé zè n ná n wəl ne èlāsé: «Zhəl n vò n wó n yó-cábal mō ne bə nyi Elyi n̄wənéné nyòndò!...» N̄ mǎ n gu ni wè!» ¹⁵Elyi zè n wò mō: «Ndə Cinu Yi n̄nyì rí, jàn-bə swě-zhe cábal mō mǎbó à wó n tùntùnnə mō, zà cici à m'a vò Akaabe sǎ.» ¹⁶Obaja zhír n vò n jəl Akaabe n cí mú nyi nyi-zwennə mō shò kwā né, sə Akaabe shər n vò n jəl Elyi. ¹⁷Akaabe gá nɔ Elyi, n wò mō: «Wó n̄myé mǎbó n ná n vwě lwele n pə Esərayel lyi byǎ bé ne mō?» ¹⁸Elyi lyár mō: «È dā àmyé à n'a vwě lwele à pə Esərayel lyi byǎ bé ne yé, wó n̄myé ndə n da kèlé y á yě Cinu nyə né ne, n̄myé zè n sùlí n ná n cèrhé Baalebá. ¹⁹Èlāsé, ce bə byè Esərayel lyi byǎ bé púlápúlá bə bə dwā yó bə b'e kákélé ne Karəmel pyò w yó, e sùlí Baale nyi-zwennə zwǎ-àna ndə shí-ənu yá, ndə Ashara nyi-zwennə zwǎ-àna yá, bə n'è jí Zhəzabyəə sǎ mō.» ²⁰Akaabe twi bə vò bə byè Esərayel lyi byǎ bé gakó n sùlí n cí nyi-zwennə bé dwā yó Karəmel pyò w yó. ²¹Elyi twě n yi dwi rí púlápúlá nyi ni n zè n wò: «Á m'a tu nədwanə èta kon b'e yi dǒ? È gə wó Cinu n wó Yi rí sǎ á tó n̄myé kùrà! Sə è gə wó Baale n wó Yi rí, sǎ á tó n̄myé kùrà!» Sə dwi rí yə mō zòmè rədù ga lyár yé. ²²Elyi wò dwi rí ni: «À dúdú mǎdù sásá à dàl à wó Cinu nyi-zwennə, e ja Baal nyi-zwennə bé wó zwǎ-àna ndə shí-ənu. ²³Pə-na nǎba nə-byərth sǎlyè, sə Baal nyi-zwennə bé cír èdù, bə gǒ y bə cí dār ré yó sə bə bə myin ní ce yé; sə àmye m'a tene nə-byǎ y dǒ mō a cí dār ré yó sə á t'a la myin ní co yé. ²⁴Rəmyé kwā né, àmyé Baal nyi-zwennə bé, á m'a byè á yi rí á lwəl re sə àmye m'a byè Cinu à lwəl mo. Yi rí tèbé rə ju dār ré myin rə m'e lyár mō wó rəmyé rə wó Yi.» Dwí rí púlápúlá lyár rə wò: «Kon càn!» ²⁵Elyi zè n wó Baal nyi-zwennə bé ne: «Cír-nə nə-bya èdù á cici ni, sǎ á tó yé á n'a tene ya, á gá já dēdē mō yilə; byě-nə á yi rí á m'a lwəl re, sǎ á bək'á ce myin ní yé.» ²⁶Bə zwě nə-bya y kèbè bə y'a pə be mō, bə tene ya, bə zè bə n'è byè bə ce Baal ne, kon zhì nəkəkólé ga e m'e yí n̄nyónó cəcəl w bə m'è zhe: «Baal, lyár nǎba!» Sə bə yə cəl nyèè rə lyár be yé. Bə sə bə jòm bə nədwanə yó vwǐ-júlú w kǎbó bə y'a lù mú yé né. ²⁷N̄nyónó w gá tǔ o yí yə-pèlé ecəl wə, Elyi mǎn be, n zè n wò be: Kārth-na dēdē á sùlí, Baal gá wó yi mú ce n̄ tumə né já dēdē, n bə yé zhe yé ráá n̄ tənéné yé, n zhəl sómá ráá n̄ gə n̄ dē, zhərth-na mō.» ²⁸Bə kārth bə dwini n̄yèé ré, bə sùlí bə zə búlú shimi ndə swə bə kār kār bə cìn bə yala sú ndə jal sǎdò ndə bə gá y'a myèrhé bə n'è wèrhé né. ²⁹N̄nyéné ecəl ré gá tǔ e lyé kwā né, bə pǎpǎ ndə nyi-zwennə ta kon b'e yí dādéné vwǐ rí pə yi rí. Sə bə yə cəl nyèè rə lyár be yé, kaka mye yə wèrhé yé. ³⁰Rəmyé yó, Elyi zè n wó dwi rí púlápúlá ne: «Twě-nə á yi á yala ne!» Dwí rí púlápúlá twě rə yi n̄ yala ne. N kwerhe Cinu vwǐ-júlú w ò y'a wūr mú. ³¹N̄ pwà nákulə shí ndə nəlyè, nə merhe Zhakəbe byǎ bé kwálsé yó wá, n̄myé mǎbó Cinu yà n wəl mo: «Bə m'a byè mō bə Esərayel lyi byǎ bé» mō. ³²Elyi zə nákulə né n̄myé n mǎ n lù vwǐ-júlú Cinu yilə, n zè n kù góró, nə kwálne nəlyè yírhá m'a sú wə, n mǎ n kákélé wa. ³³N kwerhe dār ré n cí ò yó, n gǒ nə-bya y nāmá bé n cí rə yó. ³⁴N zè n wò: «Ce-nə nə kwálne n̄na wé nə sú á b'a ló vwǐ nampúm cǎé kon ré ndə dār ré yó!» N ká n wò: «Ká-na á ló ne á sùlí!» Bə k'e ló nə mō né. N ká n wò be: «Ká-na á ló ne á sùlí!» Bə k'e ló nə mō ne twər rətò nyān ré. ³⁵Ně mō dūr mǎ kákélé vwǐ-júlú wá, mǎ sùlí mǎ sú góró wá. ³⁶Vwǐ rí pené y pə yi rí gá tǔ rə yí, nyi-zwennə Elyi twě n yí n wò: «Cinu, Abəraam Yi, Yəzake ndə Esərayel lyi byǎ bé Yi, ce bə lwar zà bə wó n̄myé n wó Yi, Esərayel né, sə àmyé wó n tùntùnnə sə è sùlí è wó n̄myé n pə ne nyi á m'a wèrhé kon ré tèbé gakó rə wèrhé mō. ³⁷Lyár ne Cinu, lyár ne muni ga dwi rí tèbé lwar bə wó n̄myé Cinu n wó Yi, bə wó n̄myé n ká n ná n pyirhi n dwi rí wu w n mǎ n zǎ n cìnə.» ³⁸Cinu ce myin shí dǎ mǎ jí vwǐ nampúm cǎé kon ré ndə dār ré ndə nákulə né ndə shó wá, mǎ sùlí mǎ ce nə mō mǎ y'a wə góró wé mō wi twər rədù sá. ³⁹Dwí rí púlápúlá gá nɔ rəmyé, rə tu rə zə rə yé rə pú té rə zè rə zhe: «Wó Cinu n wó Yi! Wó Cinu n wó Yi!» ⁴⁰Elyi zè n wò be:

«Zə-na Baal nyi-zwennə bé gako. Bə mādù ga mye bàká n lú yé!» Bə zə be. Elyi ce bə zə be bə só té bə vò Cəshō nà-gòlò w wé, sə ní zwál be gaa.⁴¹ Rəmyé kwā né, Elyi wəl Akaabe ne: «Kwè ní vò ní jí sá nyò bə à nyé dwà-gùlú w cəl ò n'ò domə.»⁴² Akaabe zhīr n lyē ní la vò n jí sə n nyò. Rəmyé yi ní ndá Elyi jil Karəmel pyò w yá-pèlé wa; n jòm n ce ní yó w ní nà-pwələ wə, n lwəl ní yé té.⁴³ N zè n wò ní tuntunnə mó ne: «À n'á lwəl mó bə n jíl ní vò ní nyí nà-fòlò w səta ní nyi wé.» N tuntunnə mó jì n vò n nyí, n kwè n bə n wò mɔ: «Kaka téné né yé.» Twər tàlpyè ga, Elyi wəl mo: «Kwè ní vò ní nyí.»⁴⁴ Twər tàlpyè nyān ré yó, tuntunnə mó wəl mo: «Nyí ébō námpólé, ò jéné ré mǎ dwā ndə jà-gúl ta, ò shí nà-fòlò w yó ò n'ò zè!» Elyi zè n wò mɔ: «Jíl ní vò ní wò Akaabe ne: «Tene n eshā-vwātu w lálà lálà m̀̀nì ga dwà y bə mó càr yé.» »⁴⁵ Kɔn gá yàl námpólé rəmyé kwā né, bában ré ndá zho w ce ce y ju kùr è y'á n'è jīrh námbyí dǎdǎ, dwà nánfwèlè j'a zè è n'è nywè. Akaabe zù ní eshā-vwātu w wé n zhīr n kwè Zhəzəreyel sómá.⁴⁶ Cinu Yi jàn ré y'á ɲwéné ndá Elyi. N lyē ní cǎ-tónò, n yə Akaabe yé né n dūr n mə n yí Zhəzəreyel.

Chapter 19

¹Pyð Akaabe cí n kē Zhəzabyəə ne kən ré tèbé gakó Elyi yà n wèrhé mó, e súlí nyi-zwennə bé byèbé gakó n yà n gu ñdá búlá shù mú yò wá. ²Zhəzabyəə twí tùntúm n vò n wò Elyi ni: «Bə yə né pē còrhò-tum rí tèbé rà du rà dō ñdá nəkəl dē ré, yí rí tèbé cìcì à gə yə mó wèrhé kən ré tèbé n wèrhé nyi-zwennə bé ne mó!» ³Elyi gá nyèè ràmyé mó, n zhír n dùr gàà mùnì ga n zwē n myəl ré. N bə n yí Bəer-Shəba, Zhəda gá cí má nyí rí wé, n zē n yē n tùntunnə mó ne gàà. ⁴N cìcì mú lyē n vò dē ràdù zhəl gə-elū èpòlò w wə. N vò n jòm kà-cò ò y'à zhí ò dúdú kùr wə. N lwəl cu n wò: «Kən mǎ èta èlǎsé Cinu. Zwē à myəl ré b'à bə à nambala bé cǐ yé.» ⁵N zē n tu tē kà-cò w ò y'à zhí ò dúdú kùr w mú n dē. Ràmyé yí ní mǎléka èdù dwərh mo, e wò mɔ: «Zē tē n jí!» ⁶N nyí n yá-pélé y səta, n nə ɲwémé è tene è zhí nákulə bǎrhé yó e súlí nē kóló. N zē n jí n nyò n zē n ká n pyē tē. ⁷Cinu mǎléka y k'a kwē e bə e dwərh mo e wò mɔ: «Zē tē n jí bə sómá y la dwèlè zal n yilə.» ⁸Elyi zē n jí n súlí n nyò, n nɔ jàn kùjú w òmyé mó yilə, n vò dwā shə-əna ñdá cəcərh shə-əna n mə n yí Orəəbe, Yi pyð wá. ⁹N gá yú gàà, n zù ò myèlé ré w n zǐ gàà. Cinu Yi bwərh mo: «Bəkón n ná n pyà nyònnò Elyi?» ¹⁰N lyár n wò: «Cinu Yi Jàn-bə-swē-zhe cábal, à só mó dǎdǎ ce à yə shéné bə Esərayel lyi byǎ bé yē n dǎbré ne yé, bə wūr n vwi-jùulí sə bə súlí bə gu n nyi-zwennə bé ñdá búlá shù. È dǎl àmyé dúdú, sə bə n'è pyà àmye myəl vūr.» ¹¹Cinu zē n wò mɔ: «Du pwē ne n zhí pyð w yó Cinu yé né, nyí Cinu la lyð.» Zho nánfǎlò zē ò n'ò ce ñdá jàn ò n'ò lwe pyàr ré dwā wa, ò n'ò súlí ò yəywele nákul-fwàalé. Sə Cinu Yi yà n téné zho w wé yé. Zho w gá co o lyē kwā né, ce y zhízhí. Sə Cinu Yi yà n téné ce y zhízhú mú wé yé. ¹²Ce y zhízhú mú kwā né, è yàl myín. Sə Cinu Yi yà n téné myín mú wé yé. Myín mú kwā né, zho námpólé ò y'à n'è fúfú co dweme. ¹³Elyi gá nyèè ò dweme ré, n zə n kàməzù-fwèlè y n mə n pyi n yé y ne; n zē n du n zhí myèlé ré nyí rí ni. Cəl ràdù zòm rə ce mo, rə bwərh mo rə wò: «Bəkón n ná n pyà nyònnò Elyi?» ¹⁴N lyár n wò: «Cinu Yi Jàn-bə-swē-zhe cábal, à só mó dǎdǎ ce, à yə shéné bə Esərayel lyi byǎ bé yē n dǎbré ne yé, bə wūr n vwi-jùulí sə bə súlí bə gu n nyi-zwennə bé ñdá búlá shù. È dǎl àmyé dúdú, sə bə n'è pyà àmye myəl vūr.» ¹⁵Cinu Yi zē n wò mɔ: «Zhəl, k'a kwē n kwē n sómá y n zǎ Damaase gə-elū èpòlò w səta. N gə yúwá, n m'a tútú Azayəə ñdá pyèlè nwǎ n yə Siri pyð. ¹⁶N m'a tútú Niməshi byí Zhewu n yə Esərayel pyð. N m'a tútú Shafaate byí Elyize, Abel-Məwəla né, ñdá nwǎ n yə nyi-zwennə n jàà y wa. ¹⁷Lò mǎbó gakó n lú Azayəə búlá shù w yé né, Zhewu mǎ n gu rə-ná-cí. Lò mǎbó gakó n lú Zhewu búlá shù w yé né, Elyize mǎ n gu mu; ¹⁸sə à m'a yē nunə mǎòrhè tàlpyè ne bə gwē yə Esərayel né, byèbé bə yə bə nàdwáná yó jòm Baal yé né e súlí byèbé gakó bə yə mo kwə̀lè ñdá bə nyá mó.» ¹⁹Elyi zhír gàà n vò n yí n nə Shafaate byí Elyize ñdá n ná n vwalà; n yà n zhe nyá shí ñdá nəlyè n la vwál. Sə n yà n ɲwéné nyá shí ñdá nəlyè nyǎn ré yó. Elyi gá tó n yala ne n ná n lyē yí ní, n kwè n kàməzù-fwèlè y n dul n yó. ²⁰Elyize já n zhír n yē n nē né ne n dùr n zə n kùr ne, n wò mɔ: «Pē sómá a vò a ce à da ñd'á ná s'a kwē a b'a tó mó.» Sə Elyi wəl mo: «Kwè n vò! À wèrhé mó kən nà?» ²¹Elyize kwē n kwā né n yē mo n yí n zə nē né nəlyè y n mə n zwəl vwi. N zə dǎr ré nà y'a m'è vwál mó n mə n shē nà nàmá bé n pə lyi bí ni bə dǎ. Ràmyé kwā né, n zē n vò n tó Elyi ni, n já n jír n tùntunnə.

Chapter 20

¹Siri pyɔ Ben-Adaade byè n shàdéesé gako n cí dwā yó: pyā shá-ètò ndá bàlyè e súlí shəshərh ndá eshərh-vwətur. N zhəl n pú Samare n bú ndá wa. ²N twí lyi cɔ w wé Esərayel pyɔ Akaabe sɔ, ³bə vò bə wò mɔ: «Nyí Ben-Adaade nyí rí: N sàbyí mú ndá n sánámá mɔ wò àmyé à cí. N kana bé ndá n byá bé byèbè bə càn du bə dwā bé mɔ wò àmyé à cí.» ⁴Sə Esərayel pyɔ mɔ lyár mɔ n wò: «Wó ndə n gá wəl né pyɔ à yó-cábal; à námpúm e súlí kɔn ré tèbé gako à zhe mɔ wò àmyé n cí.» ⁵Tùntúmá bé kwè bə b'e wò: «Nyí Ben-Adaade nyí rí: Á zhən ga twí bə bə zhəl bə wò mɔ: «Pè n sàbyí mú ndá n sánámá mɔ ndá n kana bé e súlí n byá bé.» ⁶Nyí nəkɔl dē ré, yí rí tèbé cici mú, à m'a twí à tùntunnə bə b'e zú bə gúlí àmyé ndá n tùntunnə bé jísí. Sə rəmyé yí ní bə m'a kwè kɔn ré tèbé gako rə sú n yírɪ mú bə m'e zhír.» ⁷Esərayel pyɔ mɔ zè n byè tənà y náncesé gako n wò se: Á nə bə zhən ga n nà n pyā lwele ndá ne! N gá wò b'à pɔ à kana bé nd'á byá bé nd'á sàbyí mú e súlí à sánámá mɔ yí ní, à yə mɔ kaka vòm yé.» ⁸Náncesé ndá dwí rí púlápúlá wò mɔ: «Bə cili yé, sə n bə shənə mye yé!» ⁹N zè n wò Ben-Adaade tùntúmá bé ne: «Zhəl-nə á wò pyɔ à yó-cábal ne: Kɔn ré tèbé n twí bə lwəl n tùntunnə mɔ ne twər nányéé ré, à m'a wèrhé re; sə à wər tèbé à la wórɪhó yé.» ¹⁰Tùntúmá bé kwè bə zə n gá lyár ma mɔ nyí rí bə vò bə cí Ben-Adaade ne. ¹¹Ben-Adaade twí bə vò bə wò mɔ: «Bə yə né pè còrhò-tum rí tèbé rə du rə dō ndá Samare shó w ò la dāl mɔ gə m'a sú lyi bí byèbè bə tó à kùr mú mādù mādù gako jə-gúl!» ¹²Esərayel pyɔ mɔ lyár mɔ n wò: «Lyírɪ-nə səswalá y kèbè Ben-Adaade ne: «Lò mɔ mɔbɔ n gwě n la búlá jàà w mɔ bə mɔ sə n zhě n cìn dē ndə wò lò mɔbɔ n jú bele búlá jàà wa, n zè n kwè n bàn jə ta yé.» ¹³Ben-Adaade nɔ nyí rí rəmyé ndá n yà n jě tē n nà n nywé sē ndá pyā bé dwā bé kwəərhé wé, n já n wò n tùntunnə bé ne: «Tene-na ná la vò ná bú.» ¹⁴Tùntunnə bé j'a tene bə vò bə zhí bə la bú ndá cɔ wá. ¹⁵Sə rəmyé yó, nyi-zwennə mādù tú n bə n nə Esərayel pyɔ Akaabe n wò mɔ: «Nyí Cinu nyí rí: N nɔ lyi-zhǎ nánjəjóló w kɔbɔ gako èta mɔ? Á m'a ce be n jɔ w zà dē ré sə n m'a lwar bə wò àmyé à wò Cinu Yi.» ¹⁶Akaabe bwərh mo n wò: «Mɔ denne n m'a tó né n mɔ n ce be à jɔ wa?» ¹⁷Nyi-zwennə mɔ lyár n wò: «Nyí Cinu nyí rí: Á m'a tó ébwá-dálá bé byèbè tənésé kəkálsé yé né cìná bé cír mú denne.» ¹⁸Akaabe zè n bwərh n wò: «Mɔ n m'a n ji búlá né kùr?» ¹⁹Nyi-zwennə mɔ lyár mɔ n wò: «Nmyé!» ²⁰Akaabe tó dē n gə ébwá-dálá bé bəmyé mɔ: bə y'a wò nunə zwǎ-àlyè ndá shá-ètò ndá bàlyè. Bəmyé kwā né, n tó dē n gə Esərayel lyi byá bé shàdéesé gako, sə y'a wò nunə mɔbɔrhé tálpyè. ²¹Bə shər nənnyéné ecəl w bə vò búlá né jàà wa, rəmyé yí ní ndá Ben-Adaade ndá pyā shá-ètò ndá bàlyè y byèbè bə y'a nwené ndá mɔ mɔ y'a jě kwəərhé wé bə n'e nywé sē bə m'e dwini bə cìná. ²²Ébwá-dálá bé tó yé bə du bə vò búlá né jàà wa. Ben-Adaade twí lyi bə vò bə nyí kɔn gá wò né; bə kwè bə b'e wò mɔ: «Lyí shí Samare bə du.» ²³N zè n wò: «Bə gə du pwè ne yə-zúlá lwəl yilə, sə á zə be nányirɪ, bə gə du pwè ne búlá bú yilə, sə á zə be nányirɪ!» ²⁴Rəmyé yí ní ndá ébwá-dálá bé y'a shər cɔ w wé, shàdéesé zè sə y'a pú bə kùrə. ²⁵Bə mādù gako nwené n gu n lò mādù. Siri lyi bí dūr, sə Esərayel lyi byá bé pú bə kùr bə jì. Siri pyɔ Ben-Adaade jòm eshā n dūr nmyé ndá eshə-jòmna dwā. ²⁶Esərayel pyɔ mɔ zè n du n gu eshesé, n cɔ eshərh-vwətur rí, n búl n twí Siri lyi shàdéesé tum zhən ga. ²⁷Nyi-zwennə mɔ zè n bə n nə Esərayel pyɔ mɔ n wò mɔ: «Zhílí ndá wu-jɔ, sə n téré kɔn ré tèbé n mɔ dwā sə wèrhé, bə byín rí tèbé rə bàn mɔ, Siri pyɔ mɔ la n bə n bú ndá mɔ.» ²⁸Siri lyi pyɔ mɔ tùntunnə bé wò mɔ: «Esərayel lyi byá bé Yi rí wò pyār Yi, wò rəmyé rə ce bə nwené nába. Bà-na ná bú ndá be jə y wə, nyí ná m'a nwené be zhən ga. ²⁹Wèrhé tèbé élasé pyɔ: zwè pyā bé byèbè bə n'e sē mɔ mɔ pyèlè ré n pə tənà y kəkálsé yó-cìná bé ne. ³⁰Nmyé cici mú pyā shàdéesé sə yó w yí shèbè sə cù mú ndá eshərh sə yó w yí nányéésé yó wá, e súlí eshərh-vwətur rə yó w mye yí nányéésé yó wá, sə ná bú jə y wə: ná jàn ré m'a dwini bə jàn ré.» ³¹Sə Ben-Adaade zwè bə cúcú mú n zè n wèrhé ndə bə gá byili ní. ³²Rəmyé ce, byín rí tèbé rə pú mú, Ben-Adaade gəl Siri lyi shàdéesé n zè n zə se n vò Afəeke muni ga n bú ndá Esərayel lyi byá bé. ³³Bə byè Esərayel lyi byá bé dwā yó, bə pə be kɔn ré tèbé bə zhe rə tum mú, bə zè bə lyè bə la bə vò bə jəl Siri lyi shàdéesé. Esərayel lyi byá bé zúl bə jòm kùkùlə nàlyè bə yé y wə, ndə bòn kùkùlə námpólse sàlyè ta. Sə Siri lyi bí y'a sú tənà yá. ³⁴Yi lò mɔ bə n nə Esərayel pyɔ mɔ n wò mɔ: «Nyí Cinu nyí rí: lyi bí gá wəl: «Cinu wò pyār Yi n dá jə y Yi» mú yilə, à m'a ce lyi-zhǎ nánjəjóló w kɔbɔ gako n jɔ wa, sə á m'a lwar b'əmyé wò Cinu mú.» ³⁵Bə zúl bə jòm dwā yé w dwā nyàlpyè. Sə dwā nyàlpyè dē ré yù wə, búlá né ju kùrə. Esərayel lyi byá bé gu Siri lyi shàdéesé shèbè sə n'e zhəl tē búlá bú yí ní mɔbɔrhé zəm(100 000), dē rədu wé. ³⁶Shèbè sə lú mú dūr sə vò sə zù Afəeke cɔ w wé. Sə cɔ w byílí y wūr e ló nunə mɔbɔrhé shí-əlyè ndá tálpyè y bə y'a lú mú yó. Ben-Adaade mye yà n dūr n zù cɔ w wa, n nà n shèè jì jì gako wé. ³⁷N tùntunnə bé wò mɔ: «Nyí ná nyèè bə Esərayel lyi byá bé pyā bé wò pyā byèbè bə wò nɔnɔ-dūr cìná. Bà-na ná ce ywáále ná cərh né, ná lyè ná jèsé ndá nyínsi ná pal ná ywé ne sə ná du ná vò ná jəl Esərayel pyɔ mɔ. Dəga n m'a n yě nába nányirɪ.» ³⁸Bə cɔ ywáále bə cərh né, bə lyè bə jèsé ndá nyínsi bə pal bə ywé ne, bə vò bə yí bə wə Esərayel pyɔ mɔ ne: «N tùntunnə Ben-Adaade wò bə ná wál mɔ: à n'a lwəl mɔ bə n yě ne a lú!» ³⁹Akaabe bwərh be: «N yírɪhə gwě nwené? Nyí wò à da-byí ndə mɔ!» ⁴⁰Ben-Adaade tùntúmá bé nɔ yò-ècɔnɔ myɔrhə Akaabe zòmè ré n zòm mɔ wé. Làlà, bə búl bə wò kərhə sómá yó n cí bi ní, bəmye zè bə wò mɔ: «Ben-Adaade wò n da-byí.» ⁴¹Akaabe wò be: «Zhəl-nə á zə mɔ n bà.» ⁴²Ben-Adaade du n bə n sɔ. Akaabe kwè mɔ ndá n sàpwà eshə-vwətu wə. ⁴³Ben-Adaade zè n wò mɔ: «Á m'a k'a pɔ ceme né nyèbè à da zwè n da sɔ mɔ. N m'a lú wé yò jààsə Damaase né ndə à da gá yà n wèrhé Samare né

mó ta.» Akaabe lyár mɔ n wò: «Àmyé m'a yě mó n vò n gə shéné dwā yó ceré èmyé mó yò yi ní.» Akaabe gá zòm n ce dwā yó ndá mɔ kwā né n yě mo n vò.³⁵ Yi rí rəmyé mó wa, Cinu ce nyi-zwennə byĩ mǎdù wò n tó-dō ne: «À n'á lwəl mó bà n mǎ ne n gu!» Sə n tó-dō mó cě n gu yò.³⁶ Nyi-zwennə mo zě n wò mɔ: «N gá yə Cinu nyí rí zwě mó ce bɔrɔ m'a gu mú, n gə tú n zhĩr n yě ne yi ní. Zhən ga, n tó-dō mó gá tú n zhĩr n yě mó yi ní, bɔrɔ jəl mo, ò zə mɔ o gu.³⁷ Nyi-zwennə mó jəl lò dō n wò mɔ: «À n'á lwəl mó bà n mǎ ne!» Lò mó mà mɔ n cēmè.³⁸ Nyi-zwennə mó zə kàməzwĩ n mə n círhí n yé y m̀nì ga bà bək'a lwar n pár yé, n zě n vò n ná n dē pyɔ Akaabe sómá y kèbé n yà n la tó mó nyí ni.³⁹ Pyɔ mó gá tú n ná n lyě yi ní, n bya n ce mo n wò: «Nyĩ n tuntunnə mó yà n du n tó n ná n bwí búlú né sə lò mǎdù já n shí búlú né jàà w ndá bal mǎdù n bà n pē, n zhe: «Yili bal mó mǎbó. N gə dūr n jé, wó n nyũ mú bà m'a zwě bə cí n nyũ mú jàà wa, ráá wó sàbyi-kùlsi mǎðrhe rətò (3 000) n m'á kwě.»⁴⁰ E jà n tuntunnə mó gá yà n tú n ná n nyĩ tèbé ndá tèbé yò yi ní, bal mó dūr n jé!» Esərayel pyɔ mó wò mɔ: «N bursí yál èta zhən ga, wó nmyé cìcì n kó sɛ.»⁴¹ Nyi-zwennə mó já n vùr kàməjě y è y'à pyi n yé y ne mó lálà. Rəmyé yi ní Esərayel pyɔ mó lwar bà wó nyi-zwennə bé mǎdù.⁴² Nyi-zwennə mó zě n wò mɔ: «Nyĩ Cinu nyí rí: «N gá yě lò mó mǎbó à y'à la gu n lú n jǔ w mó yilə, n nyũ mú m'a jòm n nyũ mú jàà wa, sə n dwí rí m'a cì n dwí rí jàà wa.»⁴³ Esərayel pyɔ mó kwě ndá wu-zhùlù ndá lyi-yir n vò n sǒ kèlè w Samare né.

Chapter 21

¹Nyí kɔn ré tèbé rà wèrhé ywè né nàmyé mó kwā né. Bal màdù yà n ɲwéné Zhəzəreyel né n yíl Nabɔɔte n yà n zhe dāvē-cémé cɛ. Cɛ y y'à ɲwéné Samare pyɔ̌ Akaabe pyɔ̌-kèlé y yala né. ²Dē ràdù, Akaabe wɔ Nabɔɔte ne: «Pē n dāvē-cémé né cɛ y à la m'a wèrhé à dɔma bóó è gá bwál à kèlé y ne mó yilə. Nyí à m'a pɔ̌ dāvē-cémé cɛ è càn du yə, è jàà wa. Ráá n gá só mye, à m'a pɔ̌ sàbyi mə yə è ye yá.» ³Nabɔɔte lyár Akaabe n wɔ mɔ: «Cinu bàká n shéné a kwè cəl ré tèbé à nambala bé yě bə pē mó a pɔ̌ yé.» ⁴Akaabe kwè n vò n sɔ̌ kèlé w ndá wu-zhùlù ndá lyi-yìr Zhəzəreyel lyi bal Nabɔɔte gá yà n wəl mo bà n tá n la cəl ré tèbé n nambala bé yě bə pɔ̌ mó pɔ̌ yilə. N yí n pyè té n pyənà y wé, n pyìrhí n yé y n zǎ jì y byílí y ni, sə n yə shéné n jí kùjú yé. ⁵N kē Zhəzabyəə bà n nə mɔ n bwərh mo n wɔ: «Bàkón wu-zhùlù ò zhe mó n má n tá n yǎl n jí kùjú?» ⁶Akaabe wɔ mɔ: «À wəl Zhəzəreyel lyi bal Nabɔɔte ne bà n pē n dāvē-cémé né cɛ y a yè ndá sàbyi ráá n gá ká n só mye s'a pɔ̌ dāvē-cémé cɛ dō è jàà wa. Sə n lyár ne n wɔ: «À t'á la mó à dāvē-cémé né cɛ y pɔ̌ yé.» » ⁷N kē Zhəzabyəə zē n wɔ mɔ: «È dà nmyé n wɔ Esərayel lyi byǎ bé pyɔ̌ mó nà? Zē dē n jí kùjú, sá cɛ n wu yə nyàn. Wó àmyé à m'a pɔ̌ Zhəzəreyel lyi bal Nabɔɔte dāvē-cémé né cɛ yá!» ⁸Zhəzabyəə kē sáábá Akaabe yil yilə, n cí n ɲwónɔ w myɔrhɔ w nə yó. N zē n cɛ bə vò bə pə cɔ w kòbɔ Nabɔɔte yà n ɲwéné ò wé mó náncesé nd'ò lyi-fwàalé byèbé bà y'à jé ndá mɔ mó né. ⁹N yà n kē sáábá né nàmyé wé n wɔ: «Byě-nə lyi bí bə bə dwā yó nyi-lyōó yilə, sə á cɛ Nabɔɔte jòm lyi bí bə bàn dwā yó mó yé né. ¹⁰Ce-nə lyi bəlyè bà bə kùr zhe jòm n yé né bə zòm bə m'e cí yò n yó wə, bə wɔ: «N tùrh Yi n súlì n tùrh pyɔ̌ mó.» Rəmyé yi ní, sə á vùr mu á cɛ pwé ne, á dul mu ndá nákulə á gu!» ¹¹Sə Zhəzəreyel cɔ w náncesé nd'ò lyi-fwàalé wèrhé kɔn ré tèbé Zhəzabyəə yà n pɔ̌ bə rà nyi sáábá né nyèbé n yà n kē n pə bə mó wé mó. ¹²Bə byè lyi bí dwā yó nyi-lyōó wərhó yilə, bə zē bə cɛ Nabɔɔte jòm lyi bí bə y'à tú dwā yó mó yé né. ¹³Lyi bí bə bə kùr zhe mó zē bə n'è cí yò n yó w bə m'è zhe: «Nabɔɔte tùrh Yi n súlì n tùrh pyɔ̌ mó.» Bə zē bə zə Nabɔɔte bə du cɔ w wa, bə dul mu ndá nákulə bə gu. ¹⁴Bə twí bə vò bə wɔ Zhəzabyəə ne: «Bə dul Nabɔɔte ndá nákulə sə n cùwə.» ¹⁵Zhəzabyəə gá já n nyèè bə bə dul Nabɔɔte ndá nákulə sə n cù mú, n wəl Akaabe ne: «Zē té n zwē Zhəzəreyel lyi bal Nabɔɔte dāvē-cémé né cɛ y n cē yò ndá mó mó n ciní, bə nyí Nabɔɔte yírhá k'è téné yé, n cùwə.» ¹⁶Akaabe gá já n nyèè bə Nabɔɔte cù mú, n zē n sɔ̌ n vò dāvē-cémé né cɛ y wé muni ga n zwē y n ciní. ¹⁷Rəmyé yi ní, Cinu Yi wəl Təshəbe lyi bal Elyi ni: ¹⁸«Zē té n sɔ̌ n vò n jəl Esərayel pyɔ̌ Akaabe Samare né. Nyí n sɔ̌ n bə Nabɔɔte dāvē-cémé né cɛ y wé n la y zō n ciní. ¹⁹N m'á wɔ mɔ: «Nyí Cinu nyí rí: N vùr lò myǎl n zē n ná n yǎl n ciní n jè-kɔn ré?» N m'á súlì n wɔ mɔ: «Nyí Cinu nyí rí: «Kúlse m'a jəl n cìcì jal mó sà gá jəl Nabɔɔte jal mó mǎgǎ mó.» » ²⁰Elyi zə nyí rí n vò n cí Akaabe ne. Akaabe zē n wɔ mɔ: «Nmyé à zù-bal mó n k'a bə n nə ne?» Elyi lyár mɔ n wɔ: «À k'a b'a nə mó bə n twí lwele Cinu yírh wə. ²¹Nyí à m'a ce lwele pú mú; à m'a ce n jí té; à m'a gu bal bal gakó, yómá ráá lyi byèbé bə cí bə cin n dwí rí wé Esərayel né. ²²À m'a ce n kèlé y yə ndá Nəbaate byí Zhəzəbwam ndá Ayəya byí Basha kǎlsé ta, n gá ce à lyim zē n súlì n cɛ Esərayel lyi byǎ bé wèrhé yə-bəlóló yilə.» ²³Cinu súlì n wɔ Zhəzabyəə shò kwā né: «Kúlse m'a jí Zhəzabyəə Zhəzəreyel cɛ y wé. ²⁴Akaabe kèlé lò mǎbɔ gakó n cù cɔ w wé, kúlse m'a jí mu; sə mǎbɔ gakó n cù gɔ sɔ̌, dē-yi kúmsi m'a jí mu.» ²⁵Zhən zhənà, lò yə né yál n twí lwele Cinu yírh w rə yí Akaabe lwele re yé. Sə wɔ n kē Zhəzabyəə n yà n cìrh mu n ce né. ²⁶N twí pwarha tumə nánzhəzhǎ dēdē n gá yà n ná n cèrhé yə né èsǎyùulí yilə, ndə Amɔrətəbá byèbé Cinu yà n jí Esərayel lyi byǎ bé yé né n zwē bə tənà y mó gá wèrhé né cìcì. ²⁷Akaabe gá já n nyèè zòmà né nàmyé mó, n kǎr n kàməzwísí, n kwè yóló n pyìlì n súlì n lyè n nyí; n yà n ná n dèè yóló w òmyé mó yó, n yà n zē n ná n zhəl màmà màmà. ²⁸Cinu zē n wɔ Təshəbe lyi bal Elyi ni: ²⁹«N nɔ Akaabe gá lwəl n cin té à yé né mó né? N gá lwəl n cin té à yé né mó ce à t'á la ce lwele pú mú n pyèlè ré yi ní yé. Sə wɔ n byí mú gá tú n ná n jí pyèlè yi ní à m'a ce lwele pú n kèlé yá.»

Chapter 22

¹Siri lyi bí ndá Esərayel lyi byá bé wèrhé byinə nètò ndá búlá yə bwí bà cəcəl w yé. ²Byinə nètò nyän ré yó wə, Zhəda pyǝ Zhəzafaate tú n bə n gwě Esərayel pyǝ mó ne. ³Esərayel pyǝ mó yà n wəl n tuntunnə bé ne: «Á yě bà Araməte cə w Galaade né mó wó námyé ná cí wə, e já ná t'á wèrhé kaka muni ná zwě w Siri pyǝ mó jǝ w yé!» ⁴N zě n bwərh pyǝ Zhəzafaate: «N m'á shéné n tó ne n vò n bú ndá Araməte, Galaade né?» Zhəda pyǝ Zhəzafaate lyár Esərayel pyǝ mó n wó: «Ámyé ndá nmyé m'á yə kən rədù, à dwí rí m'a yə n dwí, à shəshesé mye yə nmyé shəshərh.» ⁵Zhəzafaate súlí n wó Esərayel pyǝ mó ne: «Á n'á lwəl mo sá jènè n sú Cinu wu.» ⁶Esərayel pyǝ mó zě n byě nyi-zwennə bé gakó, bà y'á yú nunə zwā-àna, n bwərh be n wó: «Á nə wó à zhəl à bwí ndá Araməte, Galaade né ráá à yě?» Bə wó mɔ: «Zhəl n vò n bú ndá wa, bà Cinu co cə w pyǝ mó jǝ wa.» ⁷Sə Zhəzafaate yòwə: «Cinu nyi-zwennə dō tənə nyónò ná la tó n denne ná sú Cinu wu ná?» ⁸Esərayel pyǝ mó wó Zhəzafaate ne: «Lò dō gwě nwené nyónò ná wó ná m'á tó n denne ná sú Cinu wu, sə àmyé súl mu, bà n tá n zòm zǝ-ènyèlè rədù ga n pə ne yé, wó lwele dúdú; wó Yəməla byí Myishe.» Zhəzafaate zě n wó: «Súbri pyǝ, n bək'á zòm èta yé!» ⁹Esərayel pyǝ mó byě n tuntunnə mədù n wó mɔ: «Zhəl lələ n zə Yəməla byí Myishe n má bà.» ¹⁰Esərayel pyǝ Akaabe ndá Zhəda pyǝ Zhəzafaate y'á zù bà pyǝ gəndə, lò gakó jě n pyèlè dəgwá yó, jàa y kèbè è nwené Samare cə w bwərh y yé y w mó; rəmyé yi ní ndá nyi-zwennə bé j'á n'è zòm bà nyi-zwennə zòmà né bà yé né. ¹¹Kənaana byí Shədəca yə n zürhì lù nyimi sə n yə n ná n wələ: «Nyí Cinu nyí rí. N m'á zə nyimi ní nyèbè n má n zò Siri lyi bí n pwər kən b'e yí n ce bà jé té!» ¹²Nyi-zwennə bé gakó mye y'á n'è wələ: «Zhəl n vò n bú ndá Araməte, Galaade né, nyí n m'á jí bele bà yó. Cinu mà n ce cə w pyǝ mó n jǝ wa.» ¹³Lò mǝbó bà y'á twí Myishe kwā né mó yí n wó mɔ: «Á n'á lwəl mó bà n cili nyi-zwennə bé zòmà né: bà cəl ré wó rədù. Bà n'è zòm zǝ-ènyèlè bà pə pyǝ ne. Á n'á lwəl mó bà n ce n cəl ré ndá bà cəl ré yə rədù! Zòm zǝ-ènyèlè!» ¹⁴Sə Myishe lyár mɔ n wó: «Ndá Cinu nányi mú, kən ré tèbé Cinu la ne byilu mú, wó rəmyé à la cú!» ¹⁵Myishe gá tú n yí pyǝ mó yé né, pyǝ mó bwərh mo n wó: «Myishe, nə nə wó ná zhəl ná bwí ndá Araməte, Galaade né ráá ná yě?» N lyár mɔ n wó: «Zhəl, n m'á nwené wa. Cinu mà n ce cə w pyǝ mó jǝ wa!» ¹⁶Pyǝ mó zě n wó mɔ: «Twər mǝngala à m'a ce n bwəl ne nyí bà n mə sá byili ni zhən dúdú Cinu yilə?» ¹⁷Myishe zě n wó mɔ: «Á nɔ Esərayel lyi byá bé púlápúləbà làa pyār ré yónə pyiisi shəbè sə bə ènən zhe mó ta. Cinu zě n wó: «Lyi bí byèbè bà cinnə zhe yé; bà mədù mədù gakó ká n kwě n vò jè ndá yə-zúlá!» ¹⁸Esərayel pyǝ mó wó Zhəzafaate ne: «Á y'á yə jènə a wó mó: n tá n zòm zǝ-ènyèlè n pə ne gaga yé, wó lwele dúdú!» ¹⁹Myishe súlí n wó: «Èlāsé, cili Cinu zòmè ré. Á nɔ Cinu n jě n pyèlè dəgwá y yó ndá dē-yi w tuntunnə bé bà zhí n yala ne, n jə-jí ndá n jə-gwā ga ne.» ²⁰Cinu zě n bwərh n wó: «Mǝ n mǝ n vò n swèlè Akaabe n ce n vò n bú ndá Araməte, Galaade né sə n cì gǝa?» Mǝ lyár èta, mǝ mye lyár èta. ²¹Rəmyé yi ní éshirhá èdù twě e b'e zhì Cinu yé né e wó: «àmyé m'a vò a swèlè mo.» Cinu zě n bwərh y n wó: «Etər n la mɔ né sòlò?» ²²E lyár mɔ: «Á m'a vò a ce n nyi-zwennə bé gakó j'á n'è gòm koma.» Cinu wó éshirhá y ne: «Zhəl n vò n swèlè mo, n m'á nwené mɔ. Zhəl sá wèrhé ndə n gá byili ní.» ²³Cinu gə ce n nyi-zwennə bé gakó n'è gòm koma sá nyí wó zòm n zòm n gu n wé n la n ce lwele pú mú.» ²⁴Kənaana byí Shədəca twě n yí Myishe nyí ni n mǝ mɔ jə-sá n má n ywələ: «Cinu éshirhá y nə wó è shár è yě àmyé ne e zòm ndá nmyé?» ²⁵Myishe mye lyár mɔ n wó: «N m'á lwar re zhən ga, dē ré tèbé n m'á pyā n zù jì jì gakó wé n la n má n shèè mó.» ²⁶Esərayel pyǝ mó pə nyí n wó: «Zə-na Myishe á vò á pə cə w cəbal Amō ndá pyǝ mó byí Yəwaashe ne, ²⁷sə á wó be: «Nyí pyǝ mó nyí rí: Ce-nə lò mó mǝbó byənə-jù wə, sə á n'á pə mɔ búru ndá nē námpólé námpólé kən b'e yí a kwě a bà ndá yə-zúlá.» ²⁸Myishe lyár mɔ n wó: «N gə kwě n bà ndá yə-zúlá sá nyí Cinu yə àmyé denne tó n zòm yé.» N zě n súlí n wó: «Dwə né gakó, cili-nə!» ²⁹Esərayel pyǝ mó ndá Zhəda pyǝ Zhəzafaate tó dwā bà vò bà bú ndá Araməte, Galaade né. ³⁰Esərayel pyǝ mó wó Zhəzafaate ne: «Á m'a lyér à cin a m'a vò búlá né bú jàa wa. Nmyé zwí n pyǝ gəndé.» Esərayel pyǝ mó zhən ga lyár n cin n lyé n vò búlá né bú jàa wa. ³¹Siri pyǝ mó yə n pə nyí n búlá eshərh-vwətur rí yó-cinā shə-ètò ndá bəlye y ne n wó: «Á bək'á bú ndá shədə-fò ráá shədə-fǝlò yé, bú-nə ndá Esərayel pyǝ mó dúdú.» ³²Rəmyé ce búlá vwə-tur rí yó-cinā be gə nɔ Zhəzafaate, bə wó: «Mǝbó wó Esərayel pyǝ mó zhən ga.» bə j'a kwě bà zǝ n səta bà la vò e bú ndá mɔ. Rəmyé yi ní Zhəzafaate mà búbwée n ce né. ³³Búla eshərh-vwətur rí yó-cinā bé gá púrí bà nyí è y'á də Esərayel pyǝ mó bà kwě bà yě mo. ³⁴Sə lò mədù vür n twā n tə yǝ, sə n tó Esərayel pyǝ mó cǝbó kàməzú w gá zhí zhí dwā ne mǝgǝ mó n zə mɔ. Pyǝ mó zě n wó n búlá eshā-vwətu w durnə mó ne: «K'á kwě n kwā né, zə ne a du búlá né jàa y wa, nyí à cəmè.» ³⁵Búla né zə càn dēdē dē ré rəmyé mó yú wə, rəmyé ce bà yě pyǝ mó ne n búlá eshā-vwətu w wé Siri lyi shədəésé yé y wə. Sə n cù è dādènə yá. N nyəle ré jal mó y'á lò n búlá eshā-vwətu w wu w wə. ³⁶Yi rí gá tú rə zù yi ní bà búbwée zúlá jàa y wa, bə wó: «Lò gakó sə n kwě n vò n cə w wa, lò gakó sə n kwě n vò n tənə y wa, ³⁷nyí pyǝ mó cùwə!» Pyǝ mó cu mú kwā né, bà kwě mo bə m'e bà Samare bə b'e ce mo gǝa. ³⁸Sə bà gá y'á tú bà n'è shərh Akaabe búlá eshā-vwətu w Samare póló w wé yi ní, kǝlse y'á n'è jəl n jal mó, kə-nəfwəle y'á n'è she nē mó məmyé mó ndə Cinu gá yə n byili ní ³⁹Tumə né dwā bé nyèbè Akaabe súlí n twí mú, kən ré tèbé gakó n wèrhé mó, nantú yálá jì y n lù mú e súlí ceme né nyèbè n lù mú ywě né yə kē Esərayel lyi byá bé pyǝ bé ywě né lyírh sába né wé ná? ⁴⁰Akaabe gá tú n bə n cì kwā né, wó n byí Aazha n jirh pyǝ n jàa wa. ⁴¹Aza byí

Zhozafaate tú n bà n jirh Zhəda pyʒ Esərayel pyʒ Akaabe pyèlè ré jú byinə nàna nyǎn ré yó wə. ⁴²Ŋ jirh pyʒ ndá n zhe byinə shá-ètò ndá nànu. Ŋ jòm Zhərazalem né byinə shí-èlyè ndá nànu n mə n jí pyèlè ré. Ŋ ná yà n yil Azəba, Shili bə́kó. ⁴³Ŋ já n kwè sómá y kèbé n da Aza yà n kwè mó cici, n yà è yó ywər námpólé kè ga mye yé, n ná n wèrhé kən ré tèbé rà wó cángá Cinu yírth wə. ⁴⁴E já n yə ce yó né còrhó jààsé jé té yé. Dwí rí y'à gwě n'è zwál vwə, rà n'è súlí rà ji wé rà lwé nányənyèlè myín sà wé. ⁴⁵Zhozafaate ndá Esərayel pyʒ mó co dwā yó bə jòm yə-zúlá wé. ⁴⁶Tumə né dwā bə nyèbé Zhozafaate súlí n twí mú, n tú-fwàalé nyèbé n twí mú ndá búlú né nyèbé n bú mú ywé né yə ké Zhəda pyā bə ywé né lyírth sáábá né wé ná? ⁴⁷Ŋ ce bala bə ndá kana bə bə y'à n'è fwál bə yə né còrhó yil mú, bə y'à gwě dāl bə n̄wéné n da Aza yi ní mú jé té n tənà y wé. ⁴⁸Rəmyé yi ní ndá pyʒ yà n gwě tənə Edəm né yé. ⁴⁹Zhozafaate ce bə wèrhé Tərašhiisi bū-bwələ m̀nì ga bə vò bə zhí sánámá Ofiri ní bə m'e bà. Sə n yə n̄wéné n vò yé, bə bū-bwələ né kó dwā w Eshō-Gəbeere né. ⁵⁰Akaabe byí Aazha zē n wó Zhozafaate nē: «Yě à t̀nt̀t̀nnə bé tó n t̀nt̀t̀nnə bé ne bə n'è zhəl ndá bū-bwələ né. Sə Zhozafaate yə shənə yé. ⁵¹Zhozafaate gá tú n bà n cì yi ní, bə co mo ndá n nàmbala bə Dəvyidi Pyə-cə y wa. Sə wó n byí Yoram n jirh pyʒ n jàà wa. ⁵²Akaabe byí Aazha jirh Esərayel pyʒ Samare né Zhəda pyʒ Zhozafaate pyèlè ré jú byinə shí ndá nyàlpye nyǎn ré yó wə. Ŋ jú pyèlè Esərayel né byinə n̄lyè. ⁵³Ŋ wèrhé kən ré tèbé rà wó lwele Cinu yírth wə; n kwè sómá y kèbé n da Akaabe ndá n ná Zhəzabyəə e súlí Nəbaate byí Zhərbwam y'à kwè bə m'e ce Esərayel lyi byā bə wèrhé yə-bəlóló mó. Ŋ wùllí té Baal yé né n mə n cèrhé mo. Ŋ ce Cinu, Esərayel lyi byā bə Yi rí lyim zē ndá n da gá yà n wèrhé né ma cici.

2 Kings

Chapter 1

¹Pyʒ Akaabe gá tú n bà n cì kwā né, Məwaabe lyi bí cē bə Esərayel lyi byā bə ciní bi. ²Dē rādù, Esərayel pyʒ Aazha shí n dē-yó jì y étwí-ənyí rí ni Samare né n tu té, sə n yà n cèmè dēdē. N zē n twí lyi ndá nyí rí tèbé n wó: «Zhəl-nə á vò á bwərh Baal-Zəbuubi, Ekərō lyi bí yi rí á nyi ndá à nyəla né gə m'a zhè, a wárh!» ³Sə Cinu máléka y zòm ndá Təshəbe lyi bal Elyi e wó mɔ: «Zē dē n vò n jəl Samare pyʒ mó t̀nt̀t̀má bé, sá wó bə: «È nə wó Yi rà tənə Esərayel né á m'a zē á la á vò á bwərh Baal-Zəbuubi, Ekərō lyi bí yi rí?» ⁴Wó rəmyé è ce, nyí Cinu nyí rí: «pal ré tèbé n jil n pyé rà yó mó, n ká n tá n la rà yó shú n só té yé, nyí rà bə cəm zhe yé, n m'á ci.» » Elyi wèrhé kən ré tèbé Cinu yà n pɔ mɔ rà nyí mú. ⁵T̀nt̀t̀má bé k'a kwě bə bə pyʒ mó sō, sə pyʒ mó bwərh be n wó: «Byè yil á nə k'a kwě á bà?» ⁶Bə lyár mɔ bə wó: «Bal mādù tú n bà n jəl nəba, n wó nəba: «Kwě-na á vò pyʒ mó m̀b́b́ n twí ába mó sō, s'á wó mɔ: Nyí Cinu nyí rí: È nə wó Yi rà tənə Esərayel né n má n twí bə bə zhəl bə bwərh Baal-Zəbuubi, Ekərō lyi bí yi rí? Wó rəmyé è ce, pal ré tèbé n jil rà yó mó, n ká n tá n la rà yó shú n só té yé, nyí rà bə cəm zhe yé, n m'á ci.» ⁷Pyʒ mó zē n bwərh be n wó: «Etər bal mó m̀b́b́ n tú n bà n jəl ába n súlí n cí ába zòmá né nyèbé éta mó yà n nyé né?» ⁸Bə lyár mɔ bə wó: «Wó bal n yà n zù kàməzwí è sō ndá kur, n súlí n lyē t̀ǹn̄ g̀n̄n̄ n cá né.» Pyʒ mó já n wó: «Nyí wó Təshəbe lyi bal Elyi!» ⁹Pyʒ mó zē n twí shədéésé yó-cábal ndá n nunə shí-ənu Elyi sō. Shədéésé yó-cábal mó jì n vò n yí Elyi sō. Elyi yà n jé té pyʒ òdù yə-pélé wa. Shədéésé yó-cábal mó wó mɔ: «Yi lò, pyʒ mó pɔ nyí n wó: «Só té!» » ¹⁰Sə Elyi lyár shədéésé shí-ənu yó-cábal mó n wó: «Àmyé gə wó Yi lò zhən ga, sə myín shí dē-yi w mə jí mú, n̄myé ndá n lyi bí shí-ənu y ga!» Sə myín shí dē-yi w mə jí mu, n̄myé ndá n lyi bí shí-ənu yá. ¹¹Pyʒ mó ká n bwérhé n twí shədéésé shí-ənu yó-cábal dō ndá n shədéésé shí-ənu y Elyi sō. Shədéésé yó-cábal mó yí n wó mɔ: «Yi lò, nyí pyʒ mó nyí: «Dámá n wèrhé lálà n só té!» » ¹²Sə Elyi lyár mɔ n wó: «Àmyé gə wó Yi lò zhən ga, sə myín shí dē-yi w mə jí mú, n̄myé ndá n lyi bí shí-ənu y ga!» Sə myín shí dē-yi w mə jí mu, n̄myé ndá n lyi bí shí-ənu yá. ¹³Pyʒ mó ká n bwérhé n twí shədéésé shí-ənu yó-cábal dō, bə̀t̀t̀ nyǎn mó ndá n shədéésé shí-ənu yá. Shədéésé yó-cábal bə̀t̀t̀t̀ nyǎn n̄myé mó jì n vò n yí, sə n gá yúwá, n jòm n nədwanə yó Elyi yé né, n lwəl mo n wó: «Yi lò, nyí à nyū mó ndá n t̀nt̀t̀nnə bé, shədéésé shí-ənu y shəbé nyū mó ndə kən tèbé rà zhe kùr ta! ¹⁴Nyí myín shí dē-yi w mə jí shədéésé shí-ənu yó-cinā bé n̄yáá bə bəlye yá, ndá bə lyi bí ga. Sə èlāsē, nyí à nyū mó ndə kən tèbé rà zhe kùr ta!» ¹⁵Cinu máléka y zòm ndá Elyi e wó mɔ: «Tó mo n só té! Bək'á dūr ywé yé!» Elyi já n zē n tó mo n só n vò pyʒ mó sō, ¹⁶n gá yúwá, n wəl pyʒ mó nē: «Nyí Cinu nyí rí: «n gá twí lyi bə vò bə bwərh Baal-Zəbuubi, Ekərō lyi bí yi rí ndə wó Yi rà tənə Esərayel né bə la bwərh mó ta ce, pal ré tèbé n jil rà yó mó, n ká n tá n la rà yó shú n só té yé, nyí rà bə cəm zhe yé, n m'á ci.» » ¹⁷Aazha já n cì ndə Cinu Yi gá yà n tó Elyi denne n byili ní mú. Ŋ gá yà n bə byí zhe mó ce, wó n da-byí Yoram n jirh pyʒ n jàà wa, Zhəda pyʒ Yoram, Zhozafaate byí mó pyèlè ré jú byinə n̄lye nyǎn ré yó wə. ¹⁸Aazha tumə né dwā bə ndá kən ré tèbé n wèrhé mó yə ké Esərayel pyā bə ywé né lyírth sébé ré wé ná?

Chapter 2

¹Nyí kɔn ré tèbé rà wèrhé Cinu gá tú n ce Elyi tó kùlmà denne n zè n vò dǝ-yi w yi ní mú. Elyi ñdá Elyize y'à zhír Jə̀ləgal né bə tó dwā bə n'è zhə̀lə. ²Bə gá y'à wə sómá yó bə n'è zhə̀l yi ní, Elyi wəl Elyize ne: «Nyí wó lwəl à n'á lwəl mó, mē nyónò bə Cinu ná n twí ni gaga, Bətel né.» Elyize lyár mɔ n wò: «Ñdá Cinu mú mǝ́bó n wó nǎnyí mú* e súlí ñmyé cici mú mǝ́bó n wó nǎnyí mú*, à t'á la n kwā né kwāš a yě mó yé.» Sə bə tó dwā bə vò bə yí Bətel.³Nyí-zwennə* bé kùkùl ré rà y'a wə Bətel né mó lyi bí du bə b'e jəl Elyize, bə zè bə wò mɔ: «Ñ nə yé bə Cinu mà n kwè n yó-cábal mó n mə n vò dǝ-yi w zà?» N lyár n wò: «Àmye yé rà nyí ni; shǐ-nə á nyí rí!» ⁴Elyi zè n wò mɔ: «Elyize, nyí wó lwəl à n'á lwəl mó, mē nyónò, bə Cinu Yi ná n twí ni Zheriko ne.» N lyár n wò: «Ñdá Cinu mú mǝ́bó n wó nǎnyí mú e súlí ñmyé cici mú mǝ́bó n wó nǎnyí mú, à t'á la n kwā né kwāš a yě mó yé!» Bə tó dwā bə vò bə yí Zheriko.⁵Nyí-zwennə bé kùkùl ré rà y'a wə Zheriko né mó lyi bí bə bə yí Elyize nyí ni bə wò mɔ: «Ñ nə yé bə Cinu mà n kwè n yó-cábal mó n mə n vò dǝ-yi w zà?» N lyár n wò: «Àmye yé rà nyí ni; shǐ-nə á nyí rí!» ⁶Elyi wò mɔ: «Mē nyónò, nyí wó lwəl à n'á lwəl mó, bə Cinu Yi ná n twí ni Zhərdē bwí y yó.» N lyár n wò: «Ñdá Cinu mú mǝ́bó n wó nǎnyí mú e súlí ñmyé cici mú mǝ́bó n wó nǎnyí mú, à t'á la n kwā né kwāš a yě mó yé!» Bə bəlye y ga tó dwā bə kwè sómá bə la.⁷Nyí-zwennə bé kùkùl ré nunə shí-enu zhír bə pú bə kùrà, bə vò bə zhí Zhərdē bwí y yé y wə; sə bə y'a nye námpólé ñdá Elyi ñdá Elyize bə y'a zhí Zhərdē bwí y bù-cú w yó mó. ⁸Rəmyé yi ní, Elyi vùr n kàməzù-fwèlè yá, n pyípyíli yə, n zè n zə y n mə n mà nǝ́ mó, mə bòn dwā wa. Bə ga bəlye y tó cə-kùli y wé bə byerhe.⁹Bə gá tú bə byerhe kwā né, Elyi wəl Elyize ne: «Lwəl ne kɔn ré tèbé à mǝ s'a wèrhé a pǝ́ mó ñdá bə gwě yə ne kwè n nyí ni bə m'e vò pyépyé yé!» Elyize lyár n wò: «À só sə ñmyé éshirhə y b'e só à yó wə, twər kùrà nàlye ga!» ¹⁰Elyi zè n wò mɔ: «Ñ ná n lwəl ne kɔn ré tèbé rà wòrhó zum. Sə n gə nɔ ne bə gə tú bə kwè ne n yala ne bə m'e la dǝ-yi w yi ní, sə nyí kɔn ré tèbé n lwəl mó m'a pyirh n yilə, è gə dà rəmyé sá nyí rà t'á la pyirh yé.» ¹¹Sə bə gá y'a n'è zhíli bə sómá y ñdá bə n'è zhərh ñdá dwā yi ní, bə púri myín eshə-vwətu ñdá myín eshərh tú rə pər be dwā ne. Elyi já n tó kùlmà denne n jì n vò dǝ-yi wə. ¹²Sə Elyize yà n ná n nyí ñdá n ná n búbwéé n zhe: «À da! À da! Esərayel búlú eshərh-vwətur rí ñdá eshə-jòmna bé!» Sə n kə n yə mɔ ne yé. Rəmyé yó, n zə n gándé n kār dwā twər rəlye.¹³N kó té n kwè kàməzù-fwèlè y è y'a pàr Elyi pyápyela w e tu té mó, n zè n kwè n bə n zhí Zhərdē bwí y bù-cú w yó. ¹⁴N zə kàməzù-fwèlè y è y'a shí Elyi pyápyela w e tu té mó n mə n mà nǝ́ mó, n má n zhe: «Wó yé Cinu, Elyi Yi rí ɲwéné?» Elyize mye mà nǝ́ mó, mə bòn dwā wa, n zè n byerhe.¹⁵Zheriko nyí-zwennə bé kùkùl ré lyi bí bə zhí pyépyé bə nə kɔn ré tèbé Elyize yà n wèrhé mó zè bə wò: «Nyí Elyi éshirhə y só Elyize yó wá.» Bə b'e jəl mo, bə wùli té n yé né kɔn b'e yí bə n'è dwərh cə yá; ¹⁶bə zè bə wò mɔ: «Nyí nunə shí-enu, bə wó wu-jò cinə bə súlí námyé n tuntunnə bé ne. Ná n'è lwəl mó bə n pə be sómá, bə vò bə pyà n yó-cábal mó. Dəga, Cinu Eshirhə y gə è kwè mo e vò e jì pyò òdù yó ráá pyə-góró òdù wé.» Sə Elyize wəl be: «Bə-na lò twí yé!» ¹⁷Sə bə gá y'a lyèè mɔ dǝdǝ mó ce n wəl be: «È gə wó èta sə á twí lyi!» Bə twí nunə shí-enu y bə vò bə pyà Elyi dwā nətò ga, sə bə yə mɔ ne yé. ¹⁸Bə zè bə k'a kwè bə bə Elyize n yà n mē Zheriko né mó sò; bə gá yú n sò, n wəl be: «À yə dāmá a wə ába bə á bə́k'á vò gāà?» ¹⁹Zheriko lyi zè bə b'e wò Elyize ne: «Ñdá à yó-cábal mɔ gá nə né, cɔ w w jòm nyè; sə wó nǝ́ mó mə bə càn yé, kaka mye súlí rà t'á ce byá cə y wé yé.» ²⁰Elyize zè n wò: «Zə-na dǝ-nəzhǐ nándwə sə á ce nəkwaš è wé á b'á pē!» Bə zə rə bə b'e pǝ.²¹N zè n du n vò nə-bùli y yó, n yí n ló nəkwaš y nǝ́ mó wé, n má n zhe: «Nyí Cinu nyí rí: «À n'á kwerhe nǝ́ mǝ́bó muni ga mə jirh nǝ́ mǝ́bó mə càn; mə k'è t'á la kaka gu yé, e súlí mye mə k'è t'á la kaka cār bə rə ce byá cə y kèbè wé yé.» » ²²Nǝ́ mó j'a kwerhe mə wó nǝ́ mǝ́bó mə càn kɔn b'e yí zà gwě, ñdá Elyize gá yà n zòm né.²³Elyize zhí gāà n zhír n vò Bətel. N gá yà n tú n wə sómá yó yi ní, bə́sóná kùkùl rə̀dù shí cɔ w rə du, rə n'è ywərh mo rə m'e zhe: «Zhíli n sómá y n vò, yə-pāl-còlò cábal, zhíli n sómá y n vò!» ²⁴N kwè n pyirhí n nyí bi, n zè n zə Cinu yil ré n mə n bwəl lwele n pə be. Rəmyé yi ní, cìlə-kùúli rəlye shí tú w wə, sə du sə dǝ bə́sóná shə-əna ñdá bəlye bə wé sə zhəzhəre. ²⁵N zhí dǝ gāà mó n lyè n vò Karəmel pyò w yó, n zè n zhí Karəmel n kwè n bə Samare.

Chapter 3

¹Akaabe byi Yoram jirh Esarayel pyð, Zhada pyð Zhazafaate pyèlè ré jú byinè shí ñdá lyele nyân ré yó wə; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré byinè shí ñdá nàlyè. ²N wèrhé kòn tèbé rà wó lwele Cinu yírh wə, sə n lwele ré y'à yè n da ñdá n ná nyân ré yí yé, bà n ce Baale* èšâyulú náku w n da yà n cìl té mó jé té. ³N kwè Nəbaate byi Zhərbwam n ce Esarayel lyi byä bé wèrhé yà-bəlóló* mó nà. N yà yà-bəlóló w kóbó Zhərbwam yà n wèrhé mó ne yě yé. ⁴Məwaabe pyð Məsha yà n ná n kòn pyiisi; sə byin byin gakó n yà n mə sə n pə pyi-byirh mōōrhè zōm ñdá pyi-byərth shèbé sà kùr ré y'à já mó mōōrhè zōm Esarayel pyð mó ne. ⁵Sə pyð Akaabe gá tú n bə n cì kwā né, Məwaabe pyð mó cē Esarayel pyð Yoram n yà n pú mu mú nyó né zō yò. ⁶Pyð Yoram já n zē lālā n du Samare cō w wa, n gə Esarayel shədéésé gakó. ⁷N zē n twi bə vò bə wò Zhada pyð Zhazafaate ne: «Məwaabe pyð mó cē à nyó né zō yò. N mā shēné n ce nyi à kwā ná vò ná bú ñdá Məwaabe tənà yá?» Zhada pyð mó lyár n wò: «Á m'a vò a bú ñdá mō. Ámyé ñdá ñmyé m'a yə kòn rəðù, à dwi rí lyi bí ñdá n dwi rí lyi yə kòn rəðù, à shəshesé ñdá n nyésé yə kòn rəðù.» ⁸N súl n bwərth mo n wò: «Sómá ké ná m'á kwè ná m'é vò?» Yoram lyár n wò: «Edom gə-elū èpòlò w sómá yá.» ⁹Esarayel pyð mó ñdá Zhada pyð mó e súl Edom pyð mó j'a zē bə shér bə kwè sómá. Bə wèrhé dwā nyàlpyè sómá yó ñdá bə n'è zhəlè. Sə rəmyé yi ní, bə tú bə lyè nē shədéésé ñdá vwámá né nyèbé nà y'a zhí bə wè ré nə pú bə kùr mú yilə. ¹⁰Esarayel pyð mó zē n wò: «È dà zhən yé! È m'a yə Cinu n byè námyé pyä bé bəto y ga zhən ga n la n ce Məwaabe lyi bí jō wa.» ¹¹Zhazafaate zē n bwərth n wò: «Cinu nyi-zwennə* nə tè nyōnō ná b'á tó n denne ná sú Cinu Yi wu* nà?» Esarayel pyð mó tuntunnə mēdù lyár n wò: «Shafaate byi Elyize, n yà ná n ce nē Elyi jèsé ne mó.» ¹²Zhazafaate zē n wò: «Cinu ná n tó n denne n zōm zhən ga.» Esarayel pyð mó ñdá Zhada pyð mó e súl Edom pyð mó j'a zē bə vò n sō. ¹³Elyize bwərth Esarayel pyð mó n wò: «Bəkón rà wə àmyé ñdá ñmyé cəcəl wə? Zhəl n vò n bwərth n da nyi-zwennə bé ñdá n ná nyəná bé.» Esarayel pyð mó lyár mō n wò: «Gaga. Wó Cinu n byè námyé pyä bé bəto y n la Məwaabe lyi bí jō w co.» ¹⁴Elyize ké n wò: «Ñdá Cinu mú mōbó n wó nānyí mú*, n jàn ré bə swé zhe, à n'á twi à pə mō mó, à gə y'à t'á nyām Zhada pyð Zhazafaate, à y'à t'á la n sō cilu yé, à gaga mó y'à t'á la mó nyū mye yé!» ¹⁵Elásé, zə-na dà-bal mēdù à b'á pē!» Sə dà-bal mó gá tú n ná n dwi n dākōnō w yi ní, Cinu jàn ré j'a zū Elyize. ¹⁶Elyize zē n wò: «Nyí Cinu nyí rí: «Bə kú gwááre nánzhəzhō nà-gòlō w kóbó wé!» ¹⁷Nyí Cinu nyí rí: «Á t'á la zho dweme nyōō yé, á t'á la dwā mye nō è n'è nywé yé, e jà nà-gòlō w kóbó m'a sú ñdá nē, ámyé cici mú ñd'á vwámá né e súl á vwámá né nyèbé nà zhí á wè ré mó yilə.» ¹⁸Rəmyé gwē m'a yə kòn námpólé Cinu yilə: n mā n ce Məwaabe tənà y á jō wa. ¹⁹Á m'á cō ceme né nyèbé bə lū byiisí bə kákelé ne mó ñdá cə-fwàalé gakó; á m'á kà cémé né nyèbé nà n'è ce byä mó gakó; á m'á shí nà-bùlsé gakó; á m'á dul nákulə cesé shèbé bə n'è vwāl mó gakó wé á m'á cō se.» ²⁰È zē nəkōkólé yá, nəkōkólé vwī rí zwəl yi ní, bə púri nē mē shí Edom mē n'è dūr mē bānā, sə tənā y sú ñdá nē kókó. ²¹Məwaabe lyi bí gakó gá y'à nyèè bə pyä bé bəmyé bəto y y'a tú bə la bú ñdá bə mó, bə byè lyi bí byèbé gakó bə byinə né y'a yú búlā jàà w zhəl mó, bə ce bə vò bə zhí swé ré yó. ²²Bə zē nəkōkólé y ñdá nənýōnō w y'a n'è jójēmé nē mó yə-pèlé wa; sə nē mó y'a jirh nánshō ñdá jal ta bə yírh wə. ²³Bə j'a búbwéé bə wò: «Nyí wó jal! Pyä bé g'e bú dwā ñdá búlā shimi bə súl bə gu dwā. Rəmyé ce, Məwaabe lyi, zē-na té ná vò ná bubu bə wè ré!» ²⁴Sə bə gá zhəl bə bwəlse Esarayel lyi byä bé zulā jàà y ne yi ní, Esarayel lyi byä bé j'a jār jār bə du, bə bú ñdá bə, bə nḡwéné bə. Məwaabe lyi bí dūr bə yé né. Esarayel lyi byä bé zū Məwaabe tənā y wé bə gu è lyi bí. ²⁵Bə wūr bə ceme né byiisí, lò gakó dul náku cesé shèbé bə y'a n'è vwāl mó gakó wé sə sú; bə shí nà-bùlsé gakó, bə kà cémé né nyèbé nà y'a n'è ce byä mó gakó; è y'a dāl Cə-Èreese cō w byiisí dúdú sà y'a zhí dē, sə lyi bí byèbé bə y'a zhe kólāmpésé mó tú bə kákelé wa, bə bú ñdá wa. ²⁶Məwaabe pyð mó gá tú n púri búlā né y'a du n jàn dēdē mó, n zə nunə zō-nyàlpyè ñdá bə búlā shimi n ce n kwā n la mə n nyéé n vò n yí Edom pyð mó ne, sə bə yə nḡwéné yé. ²⁷Rəmyé yó, n zə n byi-ce y è y'a mē s'e pú mu e yə pyð mó, n mə n zwāl vwī* námpúm cēé byiisí y yó. Lyi bí lyimə zē rà n'è yi Esarayel lyi byä bé dēdē, sə Esarayel lyi byä bé zē bə du n tənā y w bə kwē bə vò jè.

Chapter 4

¹Dē ràdù, kē mādù n byal mó yà n wó nyi-zwennā* bé kùkùl ràdù lò, tú n nā Elyize n lwàl mo n wò: «N tùntùnnā à byal mó cùwà, e ja n yè bà n yà n ná n nyàm Cinu. N yà n zhe lò jim. Jim rí cábal tú n ná n yàl n zà à bàsóná bé bàlyè y n la n ce bà yè n yómá.» ²Elyize zē n bwàrh mo n wò: «Bàkón à wó à wèrhé n yilə? Byili ni kɔn ré tèbé nmyé zhe n sō mó.» Kē mó wò mo: «N tùntùnnā mó bà kaka zhe n sō yé, è gə dà nwǎ* námpólé dúdú è dàl à la tūr.» ³Elyize zē n wò mo: «Zhəl n vò n jimi wè nánkwəále n jà-dwā bé gako sō ndə n gá wó né mó gako. ⁴Rəmyé kwā né, sá zə n byá bé á zù jù wə, n vwē bōlò w n pyi á nyi ni. Sá zē n ló nwǎ y wè ré rəmyé mó wé. Ku w kòbó gako ò sú mú, sá vwē w n cí kwā né.» ⁵Kē mó já n zhír Elyize sō. N gá yú jè, n zə n byá bé n zù jù wə, n zē n vwē bōlò w n pyi; byá bé y'á n'è kwè wè ré bà pɛ mɔ, nmyé zē n ná n lwé nwǎ y rə wè rə swí. ⁶Sə wè ré gako gá y'á tú rə sú yi ní, n wəl n byi mādù ni: «Kwè ku dō n pē!» N byi mú lyár mɔ n wò: «Ku nánkòlò k'ò téné yé.» Rəmyé yi ní, nwǎ y j'a kwí. ⁷Kē mó zē n bà n cí rə nyi Yi lò mó ne, sə Yi lò mó wəl mo: «Zhəl n vò n yé nwǎ y èmyé mó n má n wéé n jim rí, sə nmyé ndə n byá bé zə wéré y kùr ré á m'á sē á cín ni.» ⁸Dē dō mye, Elyize yà n tó Shənem n ná n lyē. Cɔ w òmyé nəcən-kē mādù nyéé mɔ n bà n jí kùjú n sō. Sə kɔn j'a zhí dē ré rəmyé mó, Elyize gə tó gāà n ná lyē gako, n ná n zhəl n jí kùjú n sō. ⁹Kē mó nmyé mó zē n wò n byal mó ne: «N na! Àmyé yè bà lò mó mòbó n ná n tó ná sō n lyē mó wó Yi lò námpúm. ¹⁰Rəmyé ce, bà ná lù jì-zǝrà námpólé lyarh ré wa. Ná m'á cí pal ndə tabélé ndə yá-dǝ e súlì pàntémé è wé n yilə. Èta n gə tú ná sō, n wó n mà n vò n zù gāà mó.» ¹¹Dē ràdù, Elyize ká n bà bà sō. N zē n vò n zù n pyē dē-yó jì y wé. ¹²N zē n wò n tùntùnnā Geyəzhi ni: «Byē Shənem lyi kē mó n pē!» N tùntùnnā mó vò n byē kē mó, kē mó zē n bà n zhí tùntùnnā mó yé né. ¹³Elyize wò n tùntùnnā mó ne: «Wál mɔ: Nyi n búl wèrhé wè nánzhəzhǝ ná yilə, n gá ná n nyàm nába mó yilə. Bàkón ná m'á n wéné ná wèrhé n yilə? Ná wó ná lwàl kɔn pyǝ mó ndə shədéésé yó-cábal mó ne n yilə?» Kē mó lyár n wò: «Ǿ! À zhe yə-zúlá à dwí rí lyi bí cəcəl wə.» ¹⁴Elyize zē n bwàrh Geyəzhi n wò: «Bàkón ná m'á wèrhé n yilə?» Geyəzhi lyár n wò: «Nyi n bà byi zhe yé, e ja n byal mó jírħ náncə.» ¹⁵Elyize wò Geyəzhi ni: «Byē mo n kwè n bà!» Geyəzhi byē mo, n kwè n bà n yí n zhí étwí-ənyí rí ni. ¹⁶Elyize zē n wò mo: «Byin ní, yi rí tèbé èta mó cici, n m'á zə byi n jǝ wa.» Kē mó lyár n wò: «Gaga, à yó-cábal Yi lò, bàk'á jǝjéné n bàkó mó, n gò kɔma n pǝ yé.» ¹⁷Sə byin rí tèbé rə pú mú, yí rí rəmyé mó cici, kē mó kwè pǝ n lù bal-byi ndə Elyize gá yà n wəl mo né. ¹⁸Bàsóbwlé y byilə. Dē ràdù, e zē e twélé e vò è da mó n yà n n wéné ndə jərnə bé mó sō. ¹⁹E j'a zhí zhí e wùrh e ce è da ne e wò: «Á yó! Á yó!» È da mó zē n wò n tùntùnnā mó ne: «Kwè mo n vò n pə n ná ne!» ²⁰Tùntùnnā mó kwè mo n vò n pə n ná ne. Bàsóbwlé y mē è ná nərħ yó kɔn m'e yí nənýónú w ecəl wə, sə è cù rəmyé yi ní. ²¹Kē mó zē n kwè y n vò n cí Yi lò mó pal ré yó, n vwē bōlò w n pyi è nyi ni n zē n shər. ²²N byē n byal mó n wò mo: «Á n'á lwàl mó, twí n tùntùnnā mādù n bà ndə bəna-nyésé èdù! À la dūr a yí Yi lò mó sō s'a k'a kwè a bà.» ²³N byal mɔ bwàrh mo n wò: «Byé yil n ná n yàl n vò Yi lò mó sō zà? È dà cən-dùlì* y címsi mye, è dà shirhə dē* mye.» N kē mó lyár mɔ n wò: «N wu bàk'a zē yé!» ²⁴Kē mó lyē bəna-nyé y n zē n wò tùntùnnā mó ne: «Zə ne ná vò, zhəl sə n bàk'á zhí sómá yó nd'è gə dà àmyé à pɔ mó nyi yé!» ²⁵Kē mó zhír n kwè sómá n vò n yí Yi lò mó sō, Karəmel Pyǝ w yó. Sə Yi lò mó gá nɔ mɔ ndə n gwé wɔ pyépyé yi ní, n wəl n tùntùnnā Geyəzhi ni: «Nyi ná Shənem lyi kē mó!» ²⁶Dūr n vò n jəl mo sá bwàrh mo n wò: «N jè? N byal mó jè? Bàsóbwlé y jè?» Kē mó lyár Geyəzhi n wò: «Yə-zúlá dúdú!» ²⁷Sə n gá yú Yi lò mó sō, pyǝ w yó mó, n tu n zə n nésé ne, a Geyəzhi twé n yí n la mɔ wɔ n ce kwā né, Yi lò mó zē n wò mo: «Yē mo, bà wu-zhùlù zhe mo; sə Cinu shèè re à yé né; n yə re ne byili yé.» ²⁸Kē mó já n wò mo: «Wó àmyé à lwàl byi à yó-cábal mó ne nà? À yə guri a wò: «Bə ne jǝjéné!»» ²⁹Elyize wò Geyəzhi ni: «Zē n tene, kwè à dà-dǝl w n zə n jǝ wa, sá shər n vò. N gə jəl lò, sə n bà mɔ ce yé; lò gə cɔ mó mye sə n bà zwé yé. N gə yú sá cí à dà-dǝl w bal-byi y yé-zwǎ y yó.» ³⁰Bal-byi y ná mó wò mo: «Ndə Cinu mú mòbó n wó nányi mú* e súlì nmyé cici mú mòbó n wó nányi mú*, à t'á la zhír a yé mó yé!» Elyize já n zē n tó n kùrə. ³¹Geyəzhi yà n jéné be n yí. N yà n cí dà-dǝl w bal-byi y yé-zwǎ y yó, sə bà yə cəl mye nyèè yé, bàsóbwlé y mye yə nyínyimí yé. Rəmyé ce Geyəzhi ká n kwè n bà n jəl Elyize n cí mu rà nyi n wò: «Bal-byi y yə zē yé.» ³²Elyize zə zə n bà n yí kélé y wa, n púri bal-byi y cùwə, sə bà y'á cí y nmyé pal ré yó. ³³N yí n zù jì-zǝrà y wé, n vwē bōlò w n pyi nmyé ndə bal-byi y nyi ni, n zē n zē n ná n ce Cinu. ³⁴Rəmyé kwā né, n zē n pyē n gènə bàsóbwlé yá, n pú n nyi è nyi rí yó, n pú n yírħ né è yírħ né yó, n zē n súlì n pú n jésé è jésé yó. Sə n gá yà n pyē n gènə y èta mó yi ní, bàsóbwlé y yala né j'a jírħ bārħé. ³⁵Elyize kwé dē bàsóbwlé y yó, n zē n ná n zhəl n gúgúrhí té jì y wé. Rəmyé kwā né, n ká n bà n pyē n gènə bàsóbwlé yá. Rəmyé yó, bàsóbwlé y mà wáshə twər tǎlpyé e zē e púr è yírħ. ³⁶Elyize zē n byē Geyəzhi n wò mo: «Byē Shənem lyi kē mó n bà!» Geyəzhi vò n byē mo. Kē mó gá tú n yí Elyize nyi ni, Elyize wò mo: «Kwè n byi mú n má vò!» ³⁷Kē mó já n tu n nərħ kùr wə, n wùlì té n zə n yé n pú té. Rəmyé kwā, n kwè n byi mú n mə n shər. ³⁸Elyize yà n kwè n bà Jələgal. Nərħ y'á tu cɔ w w rəmyé mó yi ní. Nyi-zwennā bé kùkùl ré lyi bí y'á jə n yé né. N zē n wò n tùntùnnā mó ne: «Yele nákǝ-fǝl w kúl wə, sá zhí dɔm nyi-zwennā bé kùkùl ré lyi bí yilə.» ³⁹Nyi-zwennā bé kùkùl ré lò mādù shí té n zē n vò gɔ sō n la dà-vɔr kō. N yí n nə ku ò nyé ndə dàwé-cǝ ta gɔ sō, n kwè ò byá bé bà nyé ndə pyə-kə-pòlò byá ne n sú n gònə wá. N zə be n kwè n bà n yí, n gò be námpólse námpólse n ló nákónú w wé. E ja lòlò yà n yəl wè ré rəmyé mó pǝr yé. ⁴⁰Bə zē bà vùr dɔm mó

bə pə lyi bí ní bə la jú. Sə bə gə lálá dɔm mó, bə j'a zɛ̀ bə n'è wũrh be m'è zhe: «Nyí kɔn ré tèbè rà ɲwéné nákón w wé mó wɔ̀ rà gwi, Yi lò!» Sə ràmyé mó ce, bə yà ɲwéné bə jí dɔm mó yé. ⁴¹Yi lò mó zɛ̀ n wò: «Zə-na mún á b'á pɛ́!» N zwé mún mú n ló nákón w wé n zɛ̀ n wò n tùntùnnə mo ne: «Shár dɔm mó n pə lyi bí ní bə jí!» Kò-bəlwélé dá-byí y'à k'è tènè nákón w wé yé. ⁴²Yi rí ràmyé mó w cici, bal mǎdù zə wé byá náyáá bé* búru n shí Baal-Shəleshə n bə n pə Yi lò mó ne: orəzhe nándwə mún búuri shí-elyè ndá bələ́ n kwar duli duli yóló. Elyize zɛ̀ n wò n tùntùnnə mó ne: «Kwé re n tǎ lyi bí ní bə dǎ!» ⁴³N tùntùnnə mó wò mɔ: «Etər à m'a tó né a tǎ tèbè nunə zǔm ne?» Elyize ká n bwérhé n wò mɔ: «Tál re lyi bí ní bə dǎ! Nyí Cinu nyí rí: «Bə m'a dǎ re, sə rə m'a dǎl.» » ⁴⁴Tùntùnnə mó kwé re n tǎ lyi bí ní bə dǎ, sə rə zhən ga dǎl ndə Cinu gə yà n byili ní.

Chapter 5

¹Siri pyð mós yà ní ná ní nyàm ní shàdéesé yó-cábal Naama, ní yà ní súlí ní só mo dǵédǵé, bà wós nímyě denne Cinu yà ní tó né n mǵ n ce Siri lyi bí jí beǵe. E já bal nímyě mǵbós ní yà ní wós búlǵ kǵndǵ mós, yà ní wós yǵ-bǵcǵndǵ* cábal. ²Siri lyi bà y'à du bà vò bà vwǵrǵ Esǵrayel tǵnǵ y wǵé mós, y'à zǵ kǵ-byí námpǵlé yǵ-kǵ* bà m'e shí gǵà bà kwǵè bà bà; kǵ-byí y y'à zǵ è wǵ Naama kǵ mós sǵ, è n'ǵ twí è pǵ mǵ. ³Dǵ rǵdǵ kǵ-byí námpǵlé y wǵl è yǵ-cǵkǵ mós ne: «À yǵ-cábal mós gǵ yà ní wós ní mǵ n yí nyi-zwennǵ* mós mǵbós ní ǵwǵné Samare né mós sǵ cǵcǵ, nyí ní y'à m'a shili ní yǵ-bǵcǵndǵ!» ⁴Naama kwǵè n vò n cǵ ní yǵ-cábal mós ne, n zǵ n wós: «Nyí wós kǵ-byí námpǵlé y kǵbé è shí Esǵrayel mós è byili ní rǵmyé mós.» ⁵Siri pyð mós zǵ n wós: «Rǵmyé sǵ tǵne ní vò! À m'a twí mǵ ñdǵ sǵbé ní vò ní pǵ Esǵrayel pyð mós ne.» Sǵ Naama zhǵlǵ. N zǵ sǵbyi-kǵlǵ è dǵmǵ rí mǵrǵe cǵǵle zwǵ-ǵtǵ ñdǵ sǵnǵmǵ cǵǵle shǵ-shǵldǵ e súlí cǵmsí kǵmǵzwǵsí shíyǵ. ⁶Naama yí n pǵ sǵbé rǵ Esǵrayel pyð mós ne. Siri pyð mós yà ní kǵ n wós: «Ñ gǵ tú ñ nǵ sǵbé rǵ tǵbé yí ní, lwar bà nyí à súlí a twí à tǵntǵnnǵ Naama mǵnǵ gǵ ní shili ní yǵ-bǵcǵndǵ.» ⁷Esǵrayel pyð mós gǵ kǵrmǵ sǵbé rǵ n zhǵ, ní kǵr ní gǵndǵ, n wós: «À nǵ wós Yi à wós à vǵr lò mǵǵl rǵá a ce lò zǵ mǵǵl nǵ, lò mós mǵbós mǵ n twí lò à sǵ mǵnǵ gǵ a shili ní yǵ-bǵcǵndǵ? Nyí-nǵ á nyi wǵ, nyí wós à nyí ní ná ní pyǵ!» ⁸Sǵ Yi lò Elyize gǵ tú n nyǵè bà Esǵrayel pyð mós yà ní kǵr ní gǵndǵ, ní twí bà vò bà wós mǵ: «È nǵ wós byǵ yil ñ kǵr ñ gǵndǵ? Naama bà n nǵ àmyé, rǵmyé yí ní ní mǵ n lwar bà nyí nyi-zwennǵ ǵwǵné Esǵrayel né!» ⁹Naama zǵ n bà ñdǵ ní shǵshǵrh e súlí ní búlǵ esǵǵ-vwǵtu wǵ, n yí n zhí Elyize kǵlé y bwǵrǵ y nyí ní. ¹⁰Elyize twí tǵntǵm n vò n wós mǵ: «Zhǵl ní vò ní zǵ Zhǵrdǵ bwí y wǵ, ní shǵ è nǵ mós twǵr tǵlpyǵ: ñ yala né m'a k'a yǵ ñdǵ rǵ shǵǵ gǵ mós ta, e súlí mǵy è m'a jǵrh wǵrhgǵá.» ¹¹Naama já n kwǵ lyim, n zǵ n zhír ní la ñdǵ ní ná ní zǵm ní zhǵ: «Nyí à y'à wǵl à cǵn ní: «Ñ mǵ n já n shí ní sǵ n du n jǵl ne, n byǵ Cinu ní Yi rí yil rǵ, n zǵ ní jǵ n mǵ n dwǵrh cǵmǵ y jáa yǵ, n já n shili à yǵ-bǵcǵndǵ.» ¹²Rǵmyé yil Damaase bwísi, Abǵna ñdǵ Parǵpaare nǵnǵ bǵ bà Esǵrayel bwísi nǵnǵ bǵ gǵkǵ cǵ nǵ? À nǵ y'à wǵr à n'a shǵ nǵ sǵ wǵé mǵnǵ gǵ a jǵrh wǵrhgǵá?» N já n kǵ n pyírhí n kwǵ sǵmǵ n kwǵ ñdǵ lyim nǵnfǵlǵ. ¹³Ní tǵntǵnnǵ bǵ zǵ bà yí ní nyí ní bà zǵm ñdǵ mǵ; bà wǵl mǵ: «À da, nyi-zwennǵ mós gǵ yà ní pǵ mós nyí bà ñ wǵrhǵ kǵn rǵ tǵbé rǵ zum mǵ, ní yà ñ tá ñ la rǵ wǵrhǵ nǵ? S'e m'e zǵm ní gǵ wǵl mós: «She nǵ sǵ nyí ñ m'a jǵrh wǵrhgǵá.» » mós? ¹⁴Rǵmyé yǵ, Naama zǵ n vò n zǵ n mǵlé Zhǵrdǵ bwí y nǵ mós w twǵr tǵlpyǵ ñdǵ Yi lò mós gǵ yà ní byili mǵ ní. Ní yala né j'a jǵrh ñdǵ bàsǵbwǵlé námpǵlé yala né ta, ní já n jǵrh wǵrhgǵá. ¹⁵N já n kǵ n pyírhí nímyǵ ñdǵ lyi bí byǵbé gǵkǵ bà y'à wǵ ní kwǵ né mós, n vò Yi lò mós sǵ. N yí n zǵ n zhí ní yǵ né n wós mǵ: «Èlǵsǵ, à yǵ bà nyí Yi dǵ tǵné cǵ y yǵ yǵ, è gǵ dà Esǵrayel Yi rí dúdú. À n'a lwǵl mós bà ñ shǵné ní zwǵ ñ tǵntǵnnǵ mós penǵ y ní ná ní pǵ mós mós.» ¹⁶Elyize lyár n wós: «Ñdǵ Cinu mǵ mǵbós ní wós nǵnyí*, à wós ní tǵntǵnnǵ mós, à t'a la ka-dǵ-byí mǵy zǵ yǵ!» Naama nyǵé nyǵé mǵ n gǵ, ní yǵ kǵka zwǵ yǵ. ¹⁷Naama zǵ n wós: «Ñ gǵ cǵ penǵ y yǵ, shǵné bà pǵ ñ tǵnǵ y shǵ w o yí bǵnǵrh sǵlyǵ zhí ñ tǵntǵnnǵ mós ne. N tǵntǵnnǵ mós kǵ ní dà lò mǵbós ní mǵ n zwǵl vwí námpǵm cǵǵ* rǵá vwí dǵ n pǵ yǵ dwǵ ne, ñd'ǵ gǵ dà Cinu dúdú ní yǵ. ¹⁸Sǵ à dǵmǵ à n'a lwǵl súbri* Cinu ní kǵn rǵ tǵbé à la wǵrhǵ mós yilǵ: nyí à yǵ-cábal Siri pyð mós gǵ la n vò n zǵ n wǵlǵ tǵ ní yí Eremǵ cǵrhǵ-jǵ y wǵ, à mǵ s'a tǵ mǵ a wǵlǵ tǵ, kǵn b'e yí a dwǵrh cǵ yǵ, bà wós àmyé vǵ w ne ní ná ní zhí ní. Bà Cinu shǵné n pǵ súbri rǵmyé mós yilǵ.» ¹⁹Elyize lyár mǵ n wós: «Zhǵl ñdǵ yǵ-zǵlǵ.» Naama gǵ zhír Elyize nyí ní n yí yǵ né námpǵlé, ²⁰Yi lò Elyize tǵntǵnnǵ Geyǵzhi zǵ n wós ní cǵn ní: «À yǵ-cábal mós yǵ shǵné n zwǵ kǵn rǵ tǵbé Siri lyi bal Naama yà ní ná ní pǵ mǵ mós yǵ. Ñdǵ Cinu mǵ mǵbós ní wós nǵnyí mǵ, àmyé m'a jǵ ní kǵr ne a za, a zwǵ kǵn ní sǵ!» ²¹Geyǵzhi já n zǵ ní ná ní jǵ Naama kwǵ. Naama gǵ nǵ mǵ ní ná ní jǵ ní kwǵ yí ní, ní shí ní búlǵ esǵǵ-vwǵtu w yǵ n só tǵ lǵlǵ n kwǵè n vò n jǵl mǵ, n zǵ n bwǵrh n wós: «È wós nǵncǵnǵ?» ²²Geyǵzhi lyár n wós: «Yǵ-ǵcǵnǵ dúdú! À yǵ-cábal mós twí ní b'a wǵl mós: «Nyí nyi-zwennǵ bǵ kǵkǵl rǵ ǵbwǵ-dǵlǵ bàlyǵ shí Efǵrǵyim pyǵr rǵ y bà bà à sǵ èlǵsǵ-lǵsǵ. À n'a lwǵl mós bà ñ pǵ wǵr-kǵlsí cǵǵle shǵ-ǵtǵ ñdǵ cǵmsí kǵmǵzwǵrh sǵlyǵ bà yilǵ.» ²³Naama wós mǵ: «Rǵmyé sǵ já ní zwǵ wǵr-kǵlsí cǵǵle shǵ-shǵldǵ.» Naama nyǵé nyǵé mǵ, n zǵ n kwǵ sǵbyí mǵ n ce ywǵǵle rǵlyǵ wǵ, n súlí cǵmsí kǵmǵzwǵrh sǵlyǵ n pǵ ní kwǵ-lyi bàlyǵ ne bà zhí bà m'e tǵ Geyǵzhi yǵ. ²⁴Geyǵzhi gǵ yǵ Ofǵel, n zwǵ ywǵǵlé bà jǵ w n cǵ ní sǵ n zǵ n ce nǵnǵ bǵ bàlyǵ y k'a kwǵ. ²⁵Sǵ Geyǵzhi mǵy kwǵè n bà ní yǵ-cábal Elyize sǵ. Elyize zǵ n bwǵrh mǵ n wós: «Yǵ ñ shí ní Geyǵzhi?» N lyár mǵ n wós: «Yǵ-cábal, ñ tǵntǵnnǵ mós yà ní yǵ jáa kǵl kǵl w zhǵl yǵ.» ²⁶Elyize wós mǵ: «Ñ ná ñ búl b'a y'à tǵné ñdǵ mós lò mós gǵ shí ní búlǵ esǵǵ-vwǵtu w yǵ n só tǵ lǵlǵ n bà n jǵl mós mós yí ní nǵ? Èlǵsǵ wós wǵrse ñdǵ gǵndǵ ñdǵ olyivyǵǵre ñdǵ dǵvǵ-cǵmé ñdǵ pyí-nyǵrh ñdǵ nǵ ñdǵ tǵntǵnnǵ bala ñdǵ kana gǵ zǵ yí nǵ? ²⁷Naama yǵ-bǵcǵndǵ m'a lyǵé ñmyǵ ñdǵ ñ nǵmé né, gǵga yilǵ.» Geyǵzhi gǵ tú n zhír n yǵ Elyize ne, yǵ-bǵcǵndǵ y'à lyǵé mǵ, rǵ ce ní yala né jǵrh námpwǵ pwǵpwǵ.

Chapter 6

¹Dē ràdù, nyi-zwennà* bé kùkùl ré lyi bí wəl Elyize ne: «Nyí jàà y kèbé ná n'è jòm è wé ò yé né mó wó nááshéné dédé ná yilá. ²Pə nába sómá ná yí Zhòrdē bwí y yó, lò gakó kà byá, ná m'è bà ná kwèrhe jàà ná zù.» Elyize pə be sómá n wò: «Zhəl-nə!» ³Nyi-zwennà mādù wò mɔ: «À n'á lwəl mó bà ò shéné ò bà ò tó ò tùntùnnə bé ne ò vò.» Elyize lyár n wò: «À shéné, à m'a tó a vò.» ⁴Elyize zhən ga tó be n vò. Bə yí Zhòrdē bwí y yó, bə kà cémé. ⁵Nyi-zwennà bé mādù dóló w byí y shər e tu nē mó wé òdà ò ná ò kà byá yá. N búbwéé n wò: «À yó-cábal, nyí à nɔ yò! Dóló w wó jímí à jímí wə!» ⁶Yi lò mó bwərɔ mo n wò: «Yè ò tu ní?» N byili mu jàà yá. Elyize shar dš nánkùkùl n ji jàà y èmyé mó wé. Dóló w byí y j'a zē e yŭrh dē nē mó yó wə. ⁷Elyize wò mɔ: «Vwē y e bà ò sàta!» Nyi-zwennà mó cèlè ò jē y n zə dóló byí yá. ⁸Siri pyš mó yá ò ná ò bwí òdà Esərayel lyi byá bé. N gə tú ò jòm kùl òdà ò shàdēésé yó-cinà bé n zē n wò: «À zulá jàà y m'a yə jàà y kèbé wé», yi ní, ⁹Yi lò mó yá n twí bà vò bà wò Esərayel pyš mó ne: «Bə jàà y kèbé wé tó ò lyé yé, nyí Siri lyi bí zul gàà mó.» ¹⁰sə Esərayel pyš mó yá ò ná ò twí lyi jàà y kèbé Yi lò mó ná ò byili mú wé. Rəmyé mó wərhe twər nánzhəzhš: Elyize yá n byili Esərayel pyš mó ne, nmye zē ò ná ò dē ò cinə. ¹¹Yò w òmyé mó lyèè Siri pyš mó dēdē. N zē n byè ò shàdēésé yó-cinà bé, n wò be: «Á nə wàr á byili ni lò mó móbó ò òwéné ná wé e jà ò nyí wə Esərayel pyš mó kwā né mó pár nà?» ¹²Shàdēésé yó-cinà bé mādù lyár n wò: «Nyí rə-ná-cí mú téné ná wé yé, pyš à yó-cábal; wó Elyize, nyi-zwennà mó móbó ò wə Esərayel né mó. N wó ò cǐ zòmà né nyèbé cǐcǐ ò ná ò jòm ò jì-zǎr y wé ò zòm mó Esərayel pyš mó ne.» ¹³Rəmyé yó, Siri pyš mó pə nyí n wò: «Zhəl-nə! Nyí-nə ò gə wə mǎgǎ mó mùnì ga a ce bà vò bà zə mɔ!» Bə wò pyš mó ne: «N òwéné Dətā né.» ¹⁴Pyš mó twí shəshərɔ òdà búlā eshərɔ-vwətur òdà shàdēésé nánzhəzhš bə tó cəcē ne bə yí, bə kákélé cə w bə ce cəcəl wə. ¹⁵Yi lò mó tùntùnnə mó dúlì n zē nəkəkólé shāā shāā n du pwē ne: ò púrì shàdēésé sà kákélé cə w sə ce cəcəl w òdà shəshərɔ e súlì búlā eshərɔ-vwətur. N kwē n zù n bwərɔ Elyize n wò: «Yó-cábal, yé ná m'á ce ná cin ní?» ¹⁶Elyize lyár mɔ n wò: «Bə'k'á dūr ywē yé! Lyi bí byèbé bà òwéné òdà námyé mó du lyi bí byèbé bà òwéné òdà be mó.» ¹⁷Elyize zē n wərhe yi-co n wò: «Cinu, púr à tùntùnnə mó yírhə né mùnì ga n nə né!» Cinu púr Elyize tùntùnnə mó yírhə né, sə ò púrì pyš w y'á sú òdà shəshərɔ e súlì myín eshərɔ-vwətur rə y'á kákélé Elyize rə ce cəcəl wə. ¹⁸Siri lyi shàdēésé zē sà n'è zhəl sə bàn Elyize ne, sə Elyize lwəl Cinu ni n wò: «À n'á lwəl mó bà ò ce lyi bí byèbé gakó yírhə né lyər!» Sə Cinu ce bà yírhə né lyər òdà Elyize gə yá ò lwəl né. ¹⁹Elyize zē n wò be: «Sómá y téné nyòndò yé, è dà nyòndò è wó cə w yé. Tó-nə à kùrə, à m'a zə ába á vò bal mó móbó á n'á pyá mó sō.» Sə Elyize zə be n mə n vò Samarə. ²⁰Bə gə tú bà zù Samarə cə w wé bə zhè, Elyize ce Yi n wò: «Cinu, púr lyi bí byèbé yírhə né mùnì ga bə nə né!» Cinu púr bà yírhə né, sə bà púrì bà j'á búl bà òwéné Samarə cə w cəcəl ré wə. ²¹Esərayel pyš mó gə nɔ be, ò bwərɔ Elyize n wò: «À da, à mǎ s'a gu bi?» ²²Elyize lyár n wò: «Bə'k'á gu bi yé! N myèrhə ò ná ò gwi lyi bí byèbé ò ná ò tó ò búlā shù w ráá ò twá y dənne ò ce bà jírɔ ò yómá mó nà? Pə be búrú bà dš sà súlì ò pə be nē bə nyò, sə yē be bə kwē bə vò bà yó-cábal mó sō.» ²³Pyš mó ce bə tene címsi nánfǒlò bà yilə; bə jí bə súlì bə nyò. Rəmyé kwā né, ò ce bə kwē bə vò bà yó-cábal mó sō. Kən zhí rəmyé mó, Siri vwərɔhna bé kùkùlə né j'á k'è yə Esərayel tənà y wé twí yé. ²⁴Kən gə dene nampólé rəmyé kwā né, Siri pyš Bē-Adaade cí ò shàdēésé gakó dwā yó n zē n vò n pú Samarə cə wá. ²⁵Sə rəmyé mó ce nɔrh nánfǒlò j'á tu Samarə né. Bəna yóla cǐcǐ y'á n'ò yé wár-kùlsi shə-lyele; bə gə bòn lyítər kəkàlse sənə, è kəkàlā y èdù yírɔ shš y'á n'è yé wár-kùlsi sənə. ²⁶Dē ràdù, Esərayel pyš mó yá ò tó byílì y yó ò ná ò lyé; kē mādù byè n ce mo n wò: «Bə ò sē ne pyš à yó-cábal!» ²⁷Pyš mó wò mɔ: «Cinu gə yə mó sē, bə'kón àmyé la a m'a sē mó? Bəlé ráá dāvé?» ²⁸Pyš mó súlì n bwərɔ mo n wò: «Bə'kón ò ná ò yàlā?» Kē mó lyár n wò: «Kē mó móbó wəl ne: «Bə ò byí mú, ná dš zà, sə ná dš à nyān mó nəkɔla.» ²⁹Nə zhən ga shē à byí mú ná dš. Ce y gə lówá, a zē a wò mɔ: «Bə ò byí mú ná dš» sə à púrì ò yá ò shèè ò byí mú.» ³⁰Pyš mó gə nyèè kē mó nmyé mó zòmà né, n kār ò gāndé. Pyš mó gə yá ò tó byílì y yó ò ná ò lyé mó ce lyi bí lwar bà wó yóló-gòndò ò yá ò zù ò gāndé kùr wə. ³¹Pyš mó wò: «Yi pē còrhò-tum móbó mə du mə dš òd'á gə yə Shafaate byí Elyize yó w gòm zà.» ³²Pyš mó twí ò tùntùnnə mādù Elyize sō, rəmyé yi ní òdà Elyize yá ò jē tē ò sō kélé w òdà nánceɔh ò nyí ni. Elyize wò nancesé ne òdà tùntúm mú gwē yá ò sō yí yé: «Nyí-nə á nyí! Lyi gurnə mó móbó twí lò bà ò bə ò gò à yó wə. N gə tú ò yúwá, sə á pyi bòlò wá, á cəɔ mo ò bə'ká n zù yé! È dà ò yó-cábal mó ò pú ò kùr mú nésé dweme ré?» ³³Pyš mód já n yí n zù ò sō òdà ò yá ò gwē ò ná ò zòm òdà be, n wò mɔ: «Nyí lwelə ré tēbé wó Cinu sō rə shí ni! Bə'kón à k'á wš à m'a dē Cinu sō?»

Chapter 7

¹Elyize lyár n wò: «Cili-nə Cinu zòmè ré: nyí Cinu nyí rí: «Nəkəl dē ré, yí rí tèbé èta mó cici, mún cəəle shí ndá rəlyè ndá orəzhe cəəle shí-əlyè ndá rəna m'a yè wéré èdù èdù Samare cə w bwərà y nyí ni.» » ²Pyǝ mó sanna mó, mǝbǝ pyǝ mó yà n ná n chí n vǝ w ne mó zè n lyár Yi lò mó n wò: «Má Cinu gə pwər cə-zhǝ dǝ-yi rí ni mye, zòmè ré tèbé m'a pyirh?» Elyize zè n wò: «N cici yirhá b'a nə re, sə n tá n la re jú yé.» ³Jə-gǝm-bala bəna y'à jə cə w bwərà y nyí ni, ndá n gá tú n ná n zwi cə w w mó. Bə zè bə wò dwā ne: «Byè yil ná m'ǎ j'ǎ jə nyəmə ná m'é dǝ cu? ⁴Nərh mó gá tu cə w w mó ce, ná gə wə̀l: «Nə m'ǎ zè ná zù cə w wa», ná m'ǎ ci. Ná gə mǝ nyǝnǝ mye, ná m'ǎ ci. È gə wò èta sə á bə ná lyè ná vò ná zù Siri lyi bí zulá jàà y wé. Bə gə yǝ nába nǝnyirh, sə nyí ná m'ǎ yə né gwě; bə gə k'è gu nába, sə nyí wó cu dúdú.» ⁵Bə zè ndá cə y j'ǎ n'è byi byili bə la Siri lyi bí zulá jàà y wa. Bə tó è wé bə lyè bə yí è yə-pélé wa, sə bə yə lò mǝdù ga mye ne yé. ⁶Cinu yà n ce Siri lyi bí nyèè búlǝ eshərh-vwə̀tur ndá shəshərh e súli shədéésé nánzhəzhǝ dweme bə zulá jàà y wé. Rəmyé ce bə y'ǎ zè bə wò dwā ne: «Nyí Esərayel pyǝ mó yə Yititəbá ndá Ezhibti pyǝ bə muni ga bə b'e bú ndá nába.» ⁷Cə y gá tú e byi byili e zhè, bə zè bə dūr bə yǝ bə kwə̀rhé ndá bə shəshesé ndá bə bənesé e súli bə zulá jàà y ne ndá è gá y'ǎ wó né: bə dūr muni ga bə zwé bə myə̀lǝ né. ⁸Jə-gǝm-bala bə bəna y gá yú zulá jàà y yə-pélé w yi ní, bə zù kǝrhó òdù wé; bə jí bə j'a nyǝ kǝn ré tèbé bə nǝ ò wé mó, bə zè bə pwà warse ndá sánəmə e súli gǝnde gǝa mó bə vò bə shèè jàà dǝ wə. Rəmyé kwā né, bə k'a kwé bə b'e zù kǝrhó dǝ w bə pwà wé ré tèbé rə y'ǎ wò òmye mye wé mó bə vò bə shèè. ⁹Bə zè bə wò dwā ne: «Kǝn ré tèbé ná n'è wərhé èta mó bə cǝn yé. Zà dē ré wó yò-ècǝnǝ nyí dē. Nə gə shǝ ná nyí ná yə kaka wə̀l ná m'é dǝ bə cə y lá, ná wār ná m'ǎ cǝ cǝrhò-tum nǝ yé. Rəmyé ce, bə-na ná zè ná zù cə w wa, ná vò ná cí nyí rí pyǝ-kélé y lyi bí ni.» ¹⁰Bə kwé bə yí cə w wa, bə byè bwə̀rà y yilnə bə bə cí bi nyí bə wò: «Nə zhə̀l ná vò ná zù Siri lyi bí zulá jàà y wé, ná púri lò mǝdù ga mye ká n tǝ è wé yé, ná yə numbyini cǝl nyèè yé. Shəshərh ndá bənerh sə y'ǎ lyè e súli kwə̀rhé bə dūr bə yǝ, dúdú rə dǝl.» ¹¹Bwə̀rà y yilnə bə byè bə ce wé, bə ce bə cí nyí rí pyǝ mó sǝ kélé wa. ¹²Pyǝ mó zè n tó cǝcǝ ne n wò n tǝntǝnnə bə ne: «Yě-nə a byili ába kǝn ré tèbé Siri lyi bí wərhé muni ga bə yini nába mó. Bə yé bə nərh mó n'è nwènə nába. Rəmyé ce, bə zè bə shər zulá jàà y w bə vò bə shèè gə sǝ, bə m'è wə̀l bə cǝn ni: «Lyi bí byèbé ná pú bə cə w mó m'a zè bə du cə w wa, rəmyé yi ní ná m'ǎ zə bə nǝnyirh sə ná súli ná zù bə cə w wé.» ¹³Tǝntǝnnə bə mǝdù lyár n wò: «Nə zə eshərh sǝnu shèbé sə gwé wó nǝnyirh cə w wé mó wé, ná yé bə nyí sǝmye mye la cú ndá cə w lyi bí gako ta, sə ná ce lyi mǝngélé vò bə byélé ná nyi!» ¹⁴Bə ce shəshərh búlǝ eshərh-vwə̀tur rəlyè ne, pyǝ mó zè n twi lyi, bə bə kwé Siri lyi bí shədéésé nərh, n má n zhe: «Zhə̀l-nə á vò á nyi!» ¹⁵Bə j'a zhǝr bə n'è kwé bə nərh bə m'e yí Zhərdē bwǝ y yó, sə bə púri sǝmə y gako y'ǎ sǝ e twélé ndá gǝnde e súli wé ré tèbé Siri lyi bí y'ǎ n'è dūr ndá bə n'è lwé té mó. Tǝntǝmá bə k'a kwé bə b'e cí pyǝ ne. ¹⁶Rəmyé yó, Samare cə w lyi bí j'a du bə vò bə bubu Siri lyi bí zulá jàà yá: sə rəmyé yi ní bə yə mún cəəle shí ndá rəlyè ndá orəzhe cəəle shí-əlyè ndá rəna wéré èdù èdù, ndá Cinu gá yà n byili ní. ¹⁷Pyǝ mó yà n ce n sanna mó mǝbǝ n yà n ná n chí n vǝ w ne mó ná n yili cə w bwə̀rà yá; sə lyi bí cèè mo té gǝa n cǝ ndá Yi lò mó gá yà n byili ní. Yi lò mó yà n byili ri pyǝ mó gá yà n zhə̀l n sǝ yi ní mú. ¹⁸Zhə̀n ga Yi lò mó yà n zǝm ndá pyǝ mó n wò: «Nəkəl dē ré, yí rí tèbé èta mó cici, orəzhe cəəle shí-əlyè ndá rəna ndá mún cəəle shí ndá rəlyè m'a yè wéré èdù èdù Samare bwə̀rà y nyí ni.» ¹⁹Rəmyé yi ní, pyǝ mó sanna mó mǝbǝ pyǝ mó yà n ná n chí n vǝ w ne mó yà n wə̀l Yi lò mó ne: «Má Cinu gə pwər cə-zhǝ dǝ-yi rí ni mye, zòmè ré tèbé m'a pyirh?» Elyize yà n lyár mǝ n wò: «N cici yirhá b'a nə re sə n tá n la re jú yé.» ²⁰Wó rəmyé rə pyirh n yilə: lyi bí y'ǎ cèè mo té bwə̀rà y nyí ni, sə n cùwə.

Chapter 8

¹Dē rādū, Elyize yà n zòm ñdó kē mó mǎbó n yà n bwirhì* n byĩ mú n wò mɔ: «Zē, ñmyé ñdó n kèlé y lyi bí, n shór n vò n jòm n gá wò n la má jòm bà Cinu mà n ce nɔrh tu tənà y wé, sà mà m'a tu è wé byinà nyàlpyè.» ²Kē mó já n zē n wèrhé ñdó Yi lò mó gá yà n byili mu ní mú: n zē ñmyé ñdó n kèlé y lyi bí n shór n vò n jòm Shilisəti lyi bí tənà y wé. ³Byinà nyàlpyè y gá lyé kwā né, kē mó shí Shilisəti lyi bí tənà y w n kwè n bà; n zē n vò n ná n lwəl pyǝ mó ne bà n ce bà càrh mɔ n jì y ñdó n ce yá. ⁴Rəmyé yi ní ñdó pyǝ mó yà n ná n zòm ñdó Geyəzhi, Yi lò mó tuntunnə mó, n yà n ná n wəl mɔ: «Cí ni ywè nánfwàalé tēbé gakó Elyize wèrhé mó!» ⁵Geyəzhi yà n ná n cí Elyize gá tó né n mə n bwirhì cùu w mú pyǝ mó ne. Rəmyé yi ní ñdó kē mó mǎbó n yà n bwirhì n byĩ mú mú nándá y já n bà n la pyǝ mó cǎ ne zal m̀nì ga bà k'a càrh mɔ n jì y ñdó n ce yá. Geyəzhi já n wò: «Nyĩ kē mó ñdó n byĩ mú Elyize bwirhì mú, pyǝ à yó-cábal!» ⁶Pyǝ mó bwərh kē mó n kwerhe n cí mu kɔn gá tó né. Pyǝ mó vùr n shədéésé yó-cábal mǎdù n la n nyĩ n yò, n pǝ nyĩ n wò: «Ce bà càrh mɔ kɔn ré tēbé n cí mú gakó e súlì n ce y neré y gakó, kɔn zhì dē ré tēbé n shór tənà y wé kɔn b'e yí zà mó.» ⁷Rə dē mye, Elyize zhəl Damaasea rəmyé yi ní ñdó Siri pyǝ Bē-Adaade yà n bà jè yé. Bà zē bà vò bà wò pyǝ mó ne: «Yi lò mó yú nyòñ.» ⁸Pyǝ mó zē n wò Azayəə ne: «Zə pené n jǝ w n má vò n nà Yi lò mó: tó n dēnnə n bwərh Cinu n wò: «À nə m'a lú cími y kèbé wé a zē nányi?» ⁹Azayəə zē n vò n nà Elyize ñdó wé ré tēbé rə càn du rə dwā bé gakó Damaase né mó, yómde shə-əna zhī, rə wó pené y n zə n la n vò n pǝ. N yí n zhì Elyize yé né n wò: «N byĩ Bē-Adaade, Siri pyǝ mó twi ni b'a zhəl a bwərh mó zòmè ré tēbé: «À nə m'a lú cími y kèbé wé a zē nányi?» ¹⁰Elyize lyár mɔ n wò: «Zhəl n vò n wò mɔ: «Zhən cici n m'a wárh», e já Cinu ce a lwar bà nyĩ n m'a ci.» ¹¹Yi lò mó já n zhì zhì n zē n ná n jǝl jàà èdù shəshé, n tá n pé n yé y n nyĩ jàà dō w yé; n zē n zē n ná n kúrhá. ¹²Azayəə zē n bwərh mɔ n wò: «Byè yil à yó-cábal mó ná n kúrhá?» Elyize lyár mɔ n wò: «À dāmā à nə lwele ré tēbé n la Esərayel lyi byā bé ne wərhó mó. N m'a jì bà jisì bà lù byil-fwalsə bà m'e kákélé mó myín, n m'a gu bà ébwá-dálá bé ñdó búlú shù, n m'a cèè bà bəśóná bé nampólsé té n pyárh, n m'a kǎr bà epusí púsí.» ¹³Azayəə zē n wò: «Bəkón n tuntunnə mó, kúlì kèbé wó, n má n wǝ ywè nánfwàalé tēbé n la tú?» Elyize lyár mɔ n wò: «Cinu ce a lwar bà n m'a yà Siri pyǝ.» ¹⁴Azayəə zhīr n yé Elyize ne, n kwè n bà n yó-cábal mó sǝ, n yó-cábal mó zē n bwərh mɔ n wò: «Bəkón Elyize wəl mó?» N lyár mɔ n wò: «N wəl ne: Zhən cici n m'a wárh.» ¹⁵È zē nəkəkólé yá, Azayəə kwè gàməlyòñ n mórɔh nǝ wa, n zə w n mə n pyilì pyǝ mó yé-zwǎ yá. Pyǝ mó já n ci. Azayəə zē n jīrh pyǝ n jàà wa. ¹⁶Akaabe byĩ Yoram, Esərayel pyǝ mó pyèlè ré jú byinà nənə nyǎn ré yó wə, rəmyé yi ní ñdó Zhəzafaate yà n wó Zhəda pyǝ, Zhəzafaate byĩ Yoram jīrh Zhəda pyǝb. ¹⁷N jīrh pyǝ ñdó n zhe byinà shə-ətò ñdó nǎlyè; sà n jòm Zhərazəlem né n mə n jí pyèlè ré, byinà lyele. ¹⁸N kwè Esərayel pyǝ bé nà ñdó Akaabe kèlé y lyi bí ta, bà n yà n jú Akaabe bəkóc, n wó n kē. N wèrhé kɔn tēbé rə wó lwele Cinu yīrh wə. ¹⁹Sə ñdó rəmyé ga, Cinu yə Zhəda cɔ w cǝ yǎl yé, n tuntunnə Dəvyidi yilə; n yà n bwəl nyi bà n mà n pə pàntéméd Dəvyidi ñdó n byā bé ne, e yə né twéé twéé yilə. ²⁰Yoram pyèlè ré yi ní, Edəm lyi bí cē bà Zhəda lyi bí bək'a cinì bi yé, bà zē bà cīr bà pyǝ. ²¹Yoram zē ñdó n búlú eshərh-vwətur rí ga n vò Səyiiri. N tó cəcə ne n bú ñdó Edəm lyi bí bà y'a kákélé ñmyé ñdó búlú eshərh-vwətur rí yó-cinà bé bà ce cəcəl w mó; sà Zhəda lyi bí kwè bà dūr bà vò bà kwəárhé wé. ²²Edəm lyi bí j'a gwě cē bà Zhəda lyi bí bək'a cinì bi yé, kɔn b'e yí zà gwě. Yi rí rəmyé mó wé, Lyəbəna lyi bí mye cē bà Zhəda lyi bí bək'a cinì bi yé. ²³Yoram tumə né dwā bé ñdó kɔn ré tēbé gakó n wèrhé mó yə kē Zhəda pyǝ bé ywè né lyīrh sébé ré wé nà? ²⁴Yoram tú n bà n ci, sà bà co mo ñdó n nambala bé, Dəvyidi Pyə-cɔ w wa. N byĩ Aazha jīrh pyǝ n jàà wa. ²⁵Akaabe byĩ Yoram, Esərayel pyǝ mó pyèlè ré jú byinà shí ñdó nǎlyè nyǎn ré yó, Yoram byĩ Aazha jīrh Zhəda pyǝ. ²⁶Aazha jīrh pyǝ ñdó n yà n zhe byinà shí-elye ñdó nǎlyè; sà n jòm Zhərazəlem né n mə n jí pyèlè ré, byin rədù. N ná yà n wó Esərayel pyǝ Oməri bəkó, n yà n yil Atəlyi. ²⁷Aazha kwè Akaabe kèlé y lyi bí nà, n wèrhé kɔn tēbé rə y'a wó lwele Cinu yīrh w ñdó Akaabe kèlé y lyi bí ta, n gá yà n wó bà cəm-bal mó yilə. ²⁸Aazha tó Akaabe byĩ Yoram ne n vò n bú ñdó Siri pyǝ Azayəə, Aramcote né Galaade nyi rí wé. Sə rəmyé yi ní, Siri lyi bí cèmè Yoram. ²⁹Pyǝ Yoram kwè n bà Zhəzəreyel n ná n shili n cinə, Siri lyi bí gá y'a cèmè mɔ Arama né ñdó n yà n ná n bwí ñdó Siri pyǝ Azayəə yi ní mú. Rəmyé yi ní, Yoram byĩ Aazha n yà n wó Zhəda pyǝ mó, zē n vò Zhəzəreyel n vò n gwé Akaabe byĩ Yoram n cèmè mó ne.

Chapter 9

¹Dē ràdù, nyi-zwennà* Elyize byè nyi-zwennà bé kùkùl ré lò màdù n wò mɔ: «Zè ní tene, sá kwè kwàlè y òdà nwǎ* y è wé mó ní má vò Aramɔte, Galaade nyí rí wé. ²N gə yú gàà mó, sá pyà ní nə Zhəzafaate byí Zhewu, Niməshi nǎ wá. N m'á vò ní zhàrh mɔ tɛ ní da-byǎ bɛ cəcəl wə, ní zə mɔ ní vò jì y kèbɛ è wə kwā né mó wé. ³N m'á zè ní kwè kwàlè y òdà nwǎ y è wé mó ní ló nwǎ ní yó w yó sá wò: Nyí Cinu nyí rí: «À n'á tó nwǎ y kèbɛ à n'á twərh n yó w yó mó denne a ce ní jìrh Esərayel pyǎ!» Rəmyé kwā né, n m'á pul bɔlò w n du ní dūr, n bə́k'á zhì yé.»⁴Nyi-zwennà mó ní yà ní gwě wó ébɔ-dǎl mó, shár ní la Aramɔte, Galaade nyí rí wé. ⁵N yí n púrí zhən ga shə́dɛ́ɛ́sə yó-cíná bɛ y'á jě tɛ. N wò: «Yó-cábal, à zhe zómè à la mó cú!» Zhewu zè n bə́wərh mɔ n wò: «Nəmyé màdù mǎ ne n ná n yǎl ní cí zómè ré?» N lyár n wò: «Nmyé cici mú ní, yó-cábal!»⁶Zhewu shí tɛ n zè, n zə mɔ n zù jì y wé. Ébɔ-dǎl mó twərh nwǎ y ní yó w yó, n zè n wò: «Nyí Cinu, Esərayel Yí rí nyí rí. À n'á tó nwǎ y kèbɛ à n'á twərh n yó w yó mó denne a ce ní jìrh Esərayel, Cinu dwí rí pyǎ. N m'á gu n yó-cábal Akaabe kélé y lyí bí. Èta à m'a cí nyi-zwennà bɛ à tùntùnnə bɛ òdà Cinu tùntùnnə bɛ gako jal mó Zhəzabyəə ló tɛ mó jim. ⁸Akaabe kélé y lyí bí gako m'a cí, sə à m'a gu bal bal gako, bə́sóná òdà nánceh ga ní dwí rí wé Esərayel né. ⁹À m'a wə́rhé Akaabe kélé y lyí bí òdà à gə wə́rhé Nəbaate byí Zhə́rɔbwam òdà Ayəya byí Basha myé kálsé lyí bí ní. ¹⁰È gə wó Zhəzabyəə myé yilə, kúlsé m'a jí mu Zhə́zəreyel cə y wé, lòlò tá ní la ŋwónó n kwè mɔ n ce lú-bòl w yé.» Nyi-zwennà mó gə zòm n zhè, ní pul bɔlò w n du n dūr. ¹¹Zhewu du pwè ne n kə n kwè n vò ní yó-cábal mó shə́dɛ́ɛ́sə yó-cíná bɛ sɔ. Bə zè bə bə́wərh mɔ bə wò: «È wó nánceh? Wó byè yil nyənyà y kèbɛ tú n sɔ?» N lyár bə n wò: «Ámyé cici mú yé bal mó òdà ní nwǎ y è j'á wə ní nyú w twéé twéé mó párá.» ¹²Bə wò mɔ: «Koma! Cí naba!» Zhewu wò bə: «Nyí kən ré tɛbɛ gako ní wəl ne mó: «Nyí Cinu nyí rí: À n'á tó nwǎ y kèbɛ à m'a tútú* mú mú denne a ce ní jìrh Esərayel pyǎ.» ¹³Bə j'a yə lálà lò gako kwè ní kàməzù-fwèlè n lyèlè nésé cú jàà y byílsí yó, Zhewu nərh kùr wə. Bə wúl pólá bə súlí bə kárh bə wò: «Zhewu wó pyǎ!»¹⁴Yí rí rəmyé mó wé, Esərayel lyí shə́dɛ́ɛ́sə gako y'á n'ə bwi òdà Siri pyǎ Azayəə, mùnì ga bə zwə Aramɔte cə w Galaade nyí rí w mú. ¹⁵Sə Siri lyí bí y'á cəmè pyǎ Yoram ní gə yà ní ná ní bwi òdà Azayəə yí ní. Rəmyé ce ní yà ní kwè n vò Zhə́zəreyel ní la ní cín shulu, sə ní nəbwènè ré y'á cí mu tɛ gə. Zhəzafaate byí Zhewu, Niməshi nǎ w pyà pyǎ Yoram pyèlè ré zò. N wəl shə́dɛ́ɛ́sə yó-cíná bɛ dwā bɛ ne: «Á gə shənə á ce nyí à kwā né, sə lòlò bə́ká n shár cə w wa, n vò n cí kən ré tɛbɛ rə wə́rhé nyónò, èlāsɛ kè mó, nyí rí Zhə́zəreyel né yé.» ¹⁶Zhewu já n zè n zù ní búlú eshā-vwətu w wé n shár ní la Zhə́zəreyel. Yoram yà ní pyè tɛ Zhə́zəreyel né òdà ní nəbwènè ré. Zhəda pyǎ Aazha yà ní zhəl ní la ní jàà w gwā. ¹⁷Zhə́zəreyel cə w yilnə mó jòm Zhə́zəreyel jì-fwèlè y nánjijini è wə dɛ́dɛ́ mó yó n nə Zhewu shə́dɛ́ɛ́sə nánzhəzhɔ w sə bənà, n zè n wò: «À nə shə́dɛ́ɛ́sə nánzhəzhɔ.» Yoram pə mɔ nyí n wò: «Twí eshə-jòmna màdù n vò n jəl se, sə n bə́wərh se n wò: Wó yə-zúlá á m'á bənà?» ¹⁸Eshə-jòmna mó du n vò n jəl shə́dɛ́ɛ́sə n wò: «Nyí pyǎ mó nyí rí ní má ní bə́wərh ába mó: Wó yə-zúlá á m'á bənà?» Zhewu lyár n wò: «È gə wó yə-zúlá myé, wó tɛ rə wó n yé? Lyé ní bə ní tó à kùrə.» Cə w yilnə mó kə n wò: «Tùntúm mú zhəl n yí shə́dɛ́ɛ́sə sɔ, sə à bə mɔ ne ní ká n kwè ní bən yé.»¹⁹Pyǎ mó kə n twí eshə-jòmna dɔ, nmye yí bə sɔ n wò bə: «Nyí pyǎ mó nyí rí ní má ní bə́wərh ába mó: Wó yə-zúlá á m'á bənà?» Zhewu lyár mɔ n wò: «È gə wó yə-zúlá myé, wó tɛ rə wó n yé? Lyé ní bə ní tó à kùrə.» ²⁰Cə w yilnə mó kə n wò: «N zhəl n yí shə́dɛ́ɛ́sə sɔ, sə à bə mɔ ne ní ká n kwè ní bən yé. Zhəzhèlèlè nyé dwā òdà Niməshi nǎ Zhewu zhəzhèlèlè ta, bə ní ná ní dūr lálà òdà nyənyà ta.»²¹Yoram pə nyí n wò: «Lyé-nə à búlú eshā-vwətu w á pɛ.» Bə lyé w bə pɛ. Esərayel pyǎ Yoram òdà Zhəda pyǎ Aazha du, lò gako ní búlú eshā-vwətu w wé, bə la vò bə jəl Zhewu; bə yí bə jəl mo Zhə́zəreyel lyí bal Nabɔte cə y wé. ²²Yoram gə já n nə Zhewu, n bə́wərh mɔ n wò: «Wó yə-zúlá n má bə Zhewu?» Zhewu myé lyár mɔ n wò: «Etər yə-zúlá, e já n ná Zhəzabyəə yə né còrhó mó òdà ní jəpéré tūtəwə òdà né nə bə yó zhe mó, j'á gwě n'ə zhíli nà la?»²³Yoram já n ká n pyirhi ní la dūr, n zè n wò Aazha nɛ: «Nyí wó myinù tūtəwə, Aazha!»²⁴Zhewu kwè ní twā y n tə Yoram n za, cam ré tó ní pyəpyela né cəcəl w rə zù, rə tó ní shíshùrhú w wé rə lyé rə du épákè. Yoram já n swər n tu nánceh ní búlú eshā-vwətu w wé. ²⁵Zhewu zè n wò ní sanna Byəkaare nɛ: «Vür ní cùu w ní jì Zhə́zəreyel lyí bal Nabɔte cə y wé. Lyírh b'əmyé òdà nmyé gə y'á ŋwénè òdà dwā, búlú eshā-vwətu òdà wé ná pú ní da Akaabe kùr dɛ ré, Cinu bə́wəl lwele* n ce ní kwā né n wò: ²⁶«À zhən ga búl a nə Nabɔte òdà ní byǎ bɛ jal mó dəlànè, wó Cinu nyí rí. À m'a ce ní ŋwéé rɛ cə y kèbɛ wé, wó Cinu nyí rí!» Zhewu súlí n wò: «Rəmyé ce, vür Yoram cùu w ní jì cə y kèbɛ wé òdà Cinu gə byili ní.»²⁷Zhəda pyǎ Aazha gə nɔ rəmyé mó, n kwè Bəte-Gā sómá y ní ná ní dūrə. Zhewu pú ní kùr ní ná ní jì n súlí n pə nyí n wò: «Gu-nə nmye á súlí.» Sə bə cəmè mɔ ní búlú eshā-vwətu w wé, sə-jílá y è la Guuri mú yó, Yəbələyam səta. Sə ní ŋwénè n dūr n yí Məjido, wó gəà ní cù ní. ²⁸N tùntùnnə bɛ kwè mo òdà búlú eshā-vwətu bə m'e vò Zhə́rəzəlem, bə vò bə ce mo òdà ní nambala bɛ, Dəvyidi Pyə-cə w wé. ²⁹Wó Akaabe byí Yoram pyèlè ré jú byinə shí òdà ràdù nyən ré yó w Aazha yà ní jìrh Zhəda pyǎ né. ³⁰Zhewu yà ní dǎl nampólé sə n yí Zhə́zəreyel já y wə, sə Zhəzabyəə lwar rɛ rəmyé mó yí ní. N zè n zə bə́wə wé n tútú ní yírhá né, n kwerhe ní yó w náacənè, n zè n vò ní tó cə-zhɛ ré ne n lwəl n gwé ní má ní nyí. ³¹Zhewu gə tú ní ná ní gar cə w bə́wə y nyí rí yí ní, Zhəzabyəə byè n ce mo n wò: «Wó yə-zúlá n má bə, nmyé mǔbɔ ní gu n yó-cábal mó òdà Zimərib ta mó?»³²Zhewu zè n kwè n nyí cə-zhɛ ré səta n bya dɛ́dɛ́ n wò: «Mǔ lò ní nyí wə à kwā, mǔ lò?» Rəmyé yí ní, pyǎ-kélé y tùntùnnə bə́lyè ráá bə́tò tó cə-zhɛ

ré bə lwəl bə gwě bə nyí n sətə.³³ N wò bɛ: «Kwě-nə kě mɔ́ á dul té!» Sə bə kwè mo bə tó cà-zhě ré bə dul té. Zhəzabyə jal mɔ́ kəkàlà párh mə ló byílí y ndá shəshesé yó. Zhewu zə n búlá eshā-vwātu w n tó n yó n lyě. ³⁴N lyě n zù pyǝ-kèlé y wě, n jí n súlí n nyǝ n zě n pə nyí n wò: «Cili-nə kə-bəlwélé y kèbé cùu w sǝ, sə á ce wə, bə nyí è wó pyǝ bəkó.»³⁵ Sə bə gá zhəl bə la vò bə kwè mo bə ce yi ní, wó n yó-kóló w ndá n nèsé e súlí n jèsé dúdú bə nɔwa. ³⁶Bə kwě bə b'e cí nyí Zhewu ni. Zhewu zě n wò: «È wó nyí rí rəmyé Cinu yà n tó n tuntunnə Elyi, Təshəbe lyi bal mɔ́ denne n byili n wò mɔ́: «Kǔlsé m'a jí Zhəzabyə yala né Zhəzəreyel já y wə, ³⁷sə n yala né m'a jǝrh ndə púlú bə gəge cə wě ta, Zhəzəreyel cə y wě, rəmyé cə bə wàr bə m'a k'a wò: Nyí mɔ́bɔ́ wó Zhəzabyə yé.» »

Chapter 10

¹Akaabe yà ní zhe byä shá-shàlpyè Samare né. Zhewu kě sá bá n pə náncesé ne Samare né, ndá Zhəzəreyel yó-cinó bé ne e súlí Akaabe byä bé kónnà bé ne n wò: ²«Ámyé byèbé á n'á nyí á yó-cábal mó byä bé yò á súlí á zhe búlá eshərh-vwətur rí ndá shəshesé ndá búlá wè ré mó, á súlí á nwéné cə kòbó bà lù byísi sə vò dǝdǝ bə m'e kəkélé w mó wé mó mye, sébé ré tèbé gə yú ába, ³sə á nyí á yó-cábal mó byä bé wé á nyí wó mó n cǝ n dwā bé gako n súlí n wó cángá cábal du n dwā bé gako, cí-nə mo n da pyèlè dǝgwá y yó s'á bú á zwē á yó-cábal mó kélé y lyi bí.»⁴Ywē zə bə dǝdǝ bə zǝ bə wó dwā ne: «Nyí pyä bəlyè ma bà yə nwéné bə zhì dǝ n yé né yé, etər námýé m'á tó né ná nwéné ná zhì dǝ?»⁵Pyǝ-kélé y yó-cábal mó ndá cə w cábal mó ndá náncesé e súlí Akaabe byä bé kónnà bé twí bə vò bə wó Zhewu ni: «Námýé wó nmyé tuntunnə, ná m'á wərhé kən ré tèbé gako n la nába rə nyí pə mó. Nə t'á la lò cí n yə pyǝ yé. Wərhé kən ré tèbé rə cən nmyé yírh w mú.»⁶Zhewu ká n kě sébé n pə bə n wò: «Á nyí gə wə á kwā, á n'á cili á cəl ré, sə á gǝ á yó-cábal mó byä bé gako ywé né, á zə ne á b'á pǝ nəkola, yí rí tèbé èta mó cici, Zhəzəreyel né.» E já pyǝ mó byä bé shá-shàlpyè y y'á nwéné nwéné cə w lyi-fwàalé sǝ bə n'è kónà. ⁷Sə sébé ré gə yú bi yi ní, bə zə pyǝ mó byä bé shá-shàlpyè yá, bə zwál bə ga, bə ce bə ywé né sáyərh wə, bə ce bə vò bə pə Zhewu ni, Zhəzəreyel né.

⁸Tuntúm mǝdù zə nyí rí n bə n cí Zhewu ni n wò: «Bə zə pyǝ mó byä bé ywé né bə m'e bà.» Zhewu lyár n wò: «Cí-nə ne té púlá nǝlyè cə w bwərh y nyí rí ni kən b'e yí cə-lár ré!»⁹Cə y gə lówá, Zhewu zǝ n du cə w wa, n zhì dǝ n wó lyi bí gako ne: «Á wó wu-cángá ciná! Nyí wó ámyé à pyà á yó-cábal Yoram pyèlè ré zǝ a zǝ a gu mu. Sə wó mó lò n gu byèbé èta mó gako?»¹⁰Rəmyé ce, lwar-na bə Cinu zǝmè rǝdù ga mye, lwelə ré tèbé n bwəl* n ce Akaabe kélé y kwā mó rǝdù ga mye t'á la mǝ nánfò yé: Cinu pyírh kən ré tèbé n yá n tó n tuntunnə Elyi dənne n byili mú.»¹¹Zhewu já n gu Akaabe kélé y lyi bí byèbé bə y'á dǝl mó, n lyi-fwàalé ndá n dǝwabá e súlí n vwí-zwǝlnə bə bə y'á wə Zhəzəreyel né mó, n yə mǝdù ga mye ne yǝ n lú yé.¹²Rəmyé kwā né, Zhewu shár n kwè sómá n la Samare. N gə zhəl n bə n yí Bete-Ekəede, Vwǝ-ənónà bə jáà yá, ¹³n jəl Zhəda pyǝ Aazha da-byä bé. N bwərh be n wò: «Byé lyi ndá ámyé?» Bə lyár mǝ bə wó: «Námýé wó Aazha da-byä bé. Nə tú ná la pyǝ mó byä bé e súlí pyə-ké Zhəzabyəə, byä bé ná mó co.»¹⁴Zhewu pə nyí n wò: «Zə-na bə nányirh!» Bə zə bə nányirh bə vò bə gu Bete-Ekəede nǝ górw yó. Bə y'á wó nunə shá-əna ndá bəlyè. Zhewu yə bə mǝdù ga ne mye yǝ n lú yé.¹⁵N gə zhír gǝa yi ní, n jəl Erəkaabe byí Yonadaabe n yá n wə n yé né n ná n zhəl n bǝnà. Zhewu ce mo n súlí n wò mǝ: «N wu w pò ndá ne ndə ámye nyǝ gə pò ndá mó né?» Yonadaabe lyár n wò: «ǾǾ». Zhewu wó mǝ: «N wu w gə pò zhàn ga, sǝ ce jǝ á jǝ wa.» Yonadaabe ce jǝ n jǝ wa. Rəmyé yó, Zhewu vwé mǝ n ce n jòm n yala ne, n búlá eshə-vwətu w wé, ¹⁶ndá n zhe: «Bə n tó ne, n m'á nə sónó nánfǝl w kǝbó à m'á twí Cinu yil mú gə wó né!» Bə tó dwā bə kwè sómá Zhewu búlá eshə-vwətu w wé. ¹⁷Zhewu gə yú Samare, n gu Akaabe kélé lyi bí byèbé gako bə y'á dǝl e já bə y'á gwé wə cə w mó: n gwirhi bə gako lyəm lyəm ndə Cinu gə yá n wəl Elyi ni ní.¹⁸Zhewu byé Samare lyi bí gako n cí dwā yó n zǝ n wó bə: «Akaabe cərhé Baale* nǝmpólé sásálaa, sə Zhewu mǝ n búl n cərhé Baale dǝdǝ. ¹⁹Rəmyé yilə, byé-nə Baale nyi-zwennə* bə gako ndá lyi bí byèbé gako bə n'è cərhé mo mó ndá n vwí-zwǝlnə* bə gako, bə bə dwā yó á yala ne; lòlò bəká n kál yé, b'á n'á yǝl á zwǝl vwí* nánfǝl a pə Baale ne. Lò mó mǝbó n yə twí mú myǝl bə dwǝl yé.» E já Zhewu wó surhə n yá n ná n pyà muni ga n ce lyi bí byèbé bə y'á n'è cərhé Baale mó jé té. ²⁰Wó rəmyé rə ce Zhewu pə nyí n wò: «Bə byé lyi bí bə b'e jòm kúl-fwélè Baale dúdú yil yilə!» Bə byé lyi bí kúl-fwélè yá.²¹Zhewu twí bə ce nyí rí yí Esərayel púlápúlə. Lyi bí byèbé gako bə y'á n'è cərhé Baale mó bà. Lò mǝdù ga mye yə kál yé. Bə zù Baale còrhó-jì y wé, còrhó-jì y gako j'á sú pyám. ²²Zhewu zǝ n wó lò mó mǝbó n ná n nyí gǝndé yó mó ne: «Vür gǝndé n pə lyi bí byèbé bə n'è cərhé Baale mó ne!» N vür gǝndé n pə bə.²³Zhewu ndá Erəkaabe byí Yonadaabe bə bə zù Baale còrhó-jì y wé, bə zǝ bə wó lyi bí byèbé bə y'á n'è cərhé Baale mó ne: «Nyí-nə náácənə á nyi ndá lò mó mǝbó n ná n cərhé Cinu gə yə ába guli, sə wó lyi bí byèbé bə n'è cərhé Baale dúdú bə nwéné.»²⁴Zhewu ndá Yonadaabe zǝ bə zù bə la vwǝ né ndá vwǝ nǝmpúmá cǝé* né zwál. E já Zhewu yá n ce nunə shá-lyelə zhí pwé ne, n yá n pə bə nyí n wò: «Á mǝdù gə já n yǝ bala bə byèbé à co á jǝ w mó mǝdù mye ne, n dūr n lú, rə-ná-cí mǝ n cì lò mó mǝbó n dūr n lú mú jáà wa.»²⁵Zhewu gə zwál vwí nǝmpúmá cǝé ré n zhè, n wəl n yilnə bə ndá n sanna bə ne: «Zwí-nə, gu-nə bə, lò mǝdù ga mye bəká n lú n du pwé ne yé!» Bə j'á zǝ bə gu bi ndá búlá shimì. Bə gə pwà cùurí bə du cə w bə vò bə ló té kwā né, Zhewu yilnə bə ndá n sanna bə kwé bə b'e zù cə w kǝbó Baale jì y y'á wə ò wé mó wə; ²⁶bə vür Baale nákulə né bə y'á cùl té mó bə jì myín. ²⁷Bə gə cə Baale nákulə né bə y'á cùl té mó kwā né, bə wür n còrhó-jì y bə zǝ bə ce e jír h lyi bí gako byənə-górw; byənə-górw w òmyé mó j'á gwé nwéné ndá zà gwé. ²⁸Wó èta Zhewu tó né n mə n ce Baale jé té Esərayel né.²⁹Sə ndá rəmyé ga, Zhewu yə yə-bəlwàalé tèbé Nəbaate byí Zhərbəwam yá n ce Esərayel lyi byä bé wərhé mó ne yǝ yé: n yə ce sánámá nǝ-bwǝlsə sə y'á wə Bətel ndá Dan né mó jé té yé. ³⁰Cinu zǝ n wó Zhewu ni: «N nēmé né m'a pú pú dwā ne nambala kùrə nənə, bə yə Esərayel pyä, bə n twí cənə, n gə wərhé kən ré tèbé rə wó cángá á yírh w mú yilə, n súlí n wərhé kən ré tèbé á y'á n'á yǝl mó cici Akaabe dwí rí lyi bí ni mú yilə.»³¹Sə Zhewu yə pyà sə n ce jàn né n tó Cinu Esərayel Yi rí nyí rí ni ndá n wu gako yé; n yə yə-bəlwàalé* tèbé Zhərbəwam yá n ce Esərayel lyi byä bé wərhé mó ne yǝ yé. ³²Dwā né nāmýé mó wé, Cinu já n jì kùr n ná n gòm Esərayel tənà y n bə. Siri

pyǝ Azayəə ɲwɛ́nɛ́ Esərayɛl lyì byǎ bé búlá wé́ bà tənà y nyí rí gakó wé. ³³N zwě kɔn zǎ Zhɔrdě bwǐ y yi-púrhí sɛta nyí rí gakó e súlí Arɔwɛɛɛɛ jə-gwǎ sɔ́ nyí rí, Arənɔ́ bwǐ y yó mó; Galaadɛ́ ɛ́ndá Bashā tənɛ́sɛ́ Orɔben ɛ́ndá Gaadɛ́ e súlí Manasɛ́ kwálsɛ́ y'á ɲwɛ́nɛ́ sà wé́ mó. ³⁴Zhewu tumə́ né dwǎ́ bé ɛ́ndá kɔn ré tɛ́bɛ́ gakó ń wɛ́rhé mó e súlí ń tũ-fwàálé yà kɛ́ Esərayɛl pyǎ́ bé ywè́ né lyǐrh sɛ́bɛ́ ré wé́ nà? ³⁵Zhewu jòm Samarɛ́ né n mə́ n jí pyèlè́ ré byinə́ shí-èlyè́ ɛ́ndá lyɛlɛ́, Esərayɛl yó wə́. ³⁶Bə́ co mo Samarɛ́ né ń gó tú n bà n cì yi ní. Sə́ wó ń byǐ Zhɔwakaaazɛ́ ń yàl pyǝ́ ń jàà wa.

Chapter 11

¹Pyǝ Aazha ná Atəlyi gá púrí ní byí Aazha cùwà, ní ja n zè ní ná ní pyà sà n gwirhi pyà-dwí rí gakó lyám lyám. ²Rəmyé yi ní, Zhəda pyǝ Yoram bə́kó Yəshəba, Aazha nə́kó, shèè n kwè Aazha byí Zhəwaase pyǝ mó byá bé byèbé bà y'à la gu mú wé, n zè n zə mɔ́, nımyé ndá ní kənnà mó ga, n vò n cí bi pala né jia y wé: bà shèè mo Atəlyi yé né, rəmyé ce bà yə mo gwi yé. ³Nımyé ndá ní kənnà mó mē Cinu jì y wé byinə nyəldù, rəmyé yi ní ndá wó Atəlyi ní yà ní ná ní jí pyèlè ré tənà y yó. ⁴Byinə nyəlpəyē nyən ré yó wə, vwǝ-zwəlnə Yəyada twǝ bà byè Kəri lyi nunə zəm zəm yó-cinà bé e súlí pyǝ mó yilnə bé yó-cinà bé, bà bà ní sō, Cinu jì y wé; n zə dɔbre ndá be, n zè n ce bà dwǝ nyí* Cinu jì y wé. Rəmyé kwā né, ní byili bi pyǝ mó byí mú. ⁵N zè n pə be nyí n wó: «Nyí kən ré tēbé á la wərhó mó: Á kùkùl ré námpólé rə̀dù kùkùlə né námpólse nətò y yó w lyi bí byèbé bà n'è zwǝ tum shǝrhá dē ré mó m'a yili pyǝ-kélé yá; ⁶rə dō mó lyi bí zhǝ bwə̀rə y è yil Suuri mú ni; rə̀tò nyən ré lyi bí zhǝ bwə̀rə y è wə pyǝ mó yilnə bé kwā né mó; á m'á yili pyǝ-kélé y á zwé dwā. ⁷Lyi bí byèbé bà n'è swé tum shǝrhá dē ré yù wə, bà wó kùkùlə nánfwə̀alé nəlyè y dwā bé lyi bí mú, m'a bà bà yili Cinu jì yá, pyǝ mó ní gwé wó námpólé mó yala ne. ⁸Á m'á b'á zhǝ á kákélé pyǝ mó, lò gakó ndá ní búlá wé ré ní jǝ wa. Bà gu lò mó mɔ́bó ní tú ní ná ní yál n nyéé n lyé mó. Yál-na ndá pyǝ mó ní gə la mǝgǝ gakó.» ⁹Nunə zəm zəm yó-cinà bé wərhé kən gakó ndə vwǝ-zwəlnə Yəyada gá yà ní pə be nyí ní. Bà mǝdù gakó zə ní lyi bí, byèbé bà y'a n'è zwǝ tum shǝrhá dē ré ndá byèbé bà y'a n'è swé tum ga, n mə n vò vwǝ-zwəlnə Yəyada sō. ¹⁰Vwǝ-zwəlnə mó zè n kwè pyǝ Dəvyidi swé ré ndá ní nəkwə̀r ré rə y'a wə Cinu jì y wé mó n pə nunə zəm zəm yó-cinà bé ne. ¹¹Pyǝ mó yilnə bé, zè bà zhǝ ndá bà búlá wé ré bà jǝ wa, kən zhǝ Cinu jì y jə-jǝ sō e m'e vò è jə-gwǝ sō, vwǝ-jùlú w ndá Cinu jì y yé né, èta sə bà ɲwənè bà kákélé pyǝ mó bà ce cəcəl wə. ¹²Rəmyé yó, Yəyada ce bà zə pyǝ mó byí mú n bà pwé ne, n kwè pyèlè yá-pú w n pú mu, n súlí n pǝ dɔbré nyə né sébé ré; bà zè bà twərh nwǝ ní yó w yó bà ce n jǝrh pyǝ. Bà zè bà mǝ jərh bà súlí bà kǝrh bà wó: «Yi pə myè-édòlò pyǝ mó ne!» ¹³Atəlyi gá nyèè lyi-zhǝ bé byèbé bà y'a n'è dūr bà bàn mó sò wá, nımye du n vò bà sō, Cinu jì y wé. ¹⁴N nyí n púrí pyǝ mó ní zhǝ dē jùlú w yó, ndə lùl-e-púrí y gá y'a n'è yál né; yó-cinà bé ndá pólse wúlnə bé y'a zhǝ pyǝ mó nyí ni, tənà y lyi bí gakó wun y'a nyé, sə bà y'a n'è wúl pólse. Atəlyi kǝr ní gǝndéb n zè n kúrh n wó: «Tēbé èta mó wó myinù tǝtwǝ! Myinù tǝtwǝ!» ¹⁵Vwǝ-zwəlnə Yəyada yà ní yòwə: «Bà bà mǝ sə bà gu mu Cinu jì y wé yé.» wó rəmyé rə ce n pə nyí nunə zəm zəm yó-cinà bé bà y'a n'è nyí shə̀désé yò mó ne, n wó: «Vǝr-nə mo n du á cəcəl wə! Bà m'a gu lò mó mɔ́bó gakó ní mǝ n tó ní kùr ndá búlá shù!» ¹⁶Bə zə Atəlyi bà m'è la pyǝ-kélé y səta, bà yí Shəshesé bwə̀rə y nyí ni bà gu mu té gǝ. ¹⁷Yəyada ce Zhəwaase ndá dwí rí zə dɔbre ndá Cinu, bà bwəl nyí* bà bà m'a yə Cinu dwí. N súlí n ce pyǝ mó ndá dwí rí mye bwəl nyí dwā ne. ¹⁸Tənà y lyi bí gakó j'a k'a vò Baale* còrhó-jì y ni, bà yí bà wǝr yə, bà mǝ è vwǝ-jùlú ndá è èsǝyùlú gakó bà yəywele, bà zè bà zə Baale vwǝ-zwəlnə* Matǝ bà gu vwǝ-jùlú yé né. Vwǝ-zwəlnə Yəyada já n vùr lyi Cinu jì y yùlú yilə. ¹⁹N zə nunə zəm zəm yó-cinà bé ndá Kəri lyi bí ndá pyǝ mó yilnə bé e súlí tənà y lyi bí gakó n ce bà zə pyǝ mó bà zhǝ Cinu jì y wé bà sò té, bà zè bà tó pyǝ mó yilnə bé bwə̀rə y bà m'e vò pyǝ mó kélé y wé. Zhəwaase yí n jòm pyǝ bé dǝgwǝ y yó. ²⁰Tənà y lyi bí gakó fùù ndá wu-nyǝ, sə cɔ w jòm yə-zulá wé. Sə è gə wó Atəlyi myé yilə, bà y'a gu mu ndá búlá shù pyǝ-kélé y wé. ²¹Zhəwase jǝrh pyǝ ndá ní yà ní zhe byinə lyele

Chapter 12

¹Zhɔwaase jirh pyɔ̃ ndá n̄ yà n̄ zhe byinà nyàlpyè. ²È yàl Esərayel pyɔ̃ Zhewu pyèlè ré jú byinà nyàlpyè nyān ré yó wə; sə n̄ jòm Zhərazalem né n̄ mən jí pyèlè ré, byinà shə-əna. N̄ ná mɔ̃ yà n̄ wɔ̃ Bəer-Shəba lyi bə́kɔ̃, n̄ yà n̄ yil Shəbya. ³Zhɔwaase wèrhé kɔn ré tèbé rə y'à wɔ̃ cángá Cinu yirh w n̄ nyū mú púlápúlá wé, bə́ vwĩ-zwálnə* Yɔyada yà n̄ kɔn mɔ̃ náàcənè. ⁴Dē rə̀dù Zhɔwaase pɔ̃ nyí vwĩ-zwálnə bé ne n̄ wɔ̃: «Zwē-nə wársé shèbé gakõ bə́ pɔ̃ Cinu ni, bə́ m'è twí n̄ jì y wé mɔ̃, ndá wársé dúdúmá dúdúmá lò gakõ mǎ dwā sə n̄ kwě́ ndá n̄ jàn ré gá wɔ̃ né mɔ̃, ⁵e súlí pùbùlā wársé shèbé gakõ lò gakõ ná n̄ twí n̄ pɛ Cinu jì y wé mɔ̃, á cici ni, lò gakõ lò mɔ̃ mɔ̃bɔ̃ n̄ yě n̄ pár mɔ̃ sɔ̃, sə á zə se á m'á kwərhe Cinu jì yá, è gá cɔ̃ cɔ̃ mǎgǎ́ mɔ̃ gakõ.» ⁶Sə vwĩ-zwálnə bé yə́ Cinu jì y jààsé sà cɔ̃ cɔ̃ mɔ̃ ⁷kwərhe yé, kɔn b'e yí Zhɔwaase pyèlè ré jú byinà shí-èlyè ndá nətò nyān ré. ⁸Pyɔ̃ Zhɔwaase zè n̄ byè vwĩ-zwálnə Yɔyada e súlí vwĩ-zwálnə bé dwā bé n̄ bwərh be n̄ wɔ̃: «È nə wɔ̃ byè yil á t'á kwərhe Cinu jì y jààsé sà cɔ̃ cɔ̃ mɔ̃? Kɔn zhí zà, á k'á t'á la wársé lyi bí byèbé á yě bə́ pár mɔ̃ sɔ̃ zō yé. Á m'á yě se á pa, Cinu jì y jààsé sà cɔ̃ cɔ̃ mɔ̃ kɔrɔ̃ yilə.» ⁹Vwĩ-zwálnə bé shéné bə́ k'è t'á la lyi bí wársé zō yé, e súlí mye bə́ k'è t'á la Cinu jì y jààsé sà cɔ̃ cɔ̃ mɔ̃ kɔrɔ̃ mɔ̃ yò nyū yé. ¹⁰Vwĩ-zwálnə Yɔyada kwè wársé kùlkó, n̄ pwər bəl ò nyí-byí rí ni n̄ zè n̄ kwè w n̄ vò n̄ cí vwĩ-júlú w yala ne, jə́-jí sɔ̃ ndá n̄ gə́ ná n̄ zwí Cinu jì y wé mɔ̃. Vwĩ-zwálnə bé byèbé bə́ y'à n'è yili Cinu jì y étwí-ènyí rí ni mú y'à n'è zwè wársé shèbé gakõ bə́ y'à m'è twí Cinu jì y wé mɔ̃ bə́ lwé kùlkó w wé. ¹¹Bə́ gə́ tú bə́ púrí wársé já dédé kùlkó w wé yí ní, pyɔ̃ sá-kanna mɔ̃ ndá vwĩ-zwálnə nánce y y'à n'è twí bə́ kwè se Cinu jì y wé bə́ galà. ¹²Bə́ gə́ gal se bə́ zhè kwā né, bə́ n'è ce se Cinu jì y tumə né yé né ciná bé jǔ́ wa; bə́ m'è kwě́ dà-shəlnə bé ndá jì-lurnə bé bə́ y'à n'è twí Cinu jì y yó mɔ̃, ¹³ndá bo-lurnə bé ndá nákul-shəlnə bé; bə́ y'à n'è súlí bə́ yè byərɔ̃ ndá nákulə nyèbé bə́ səl mɔ̃ Cinu jì y jààsé sà cɔ̃ cɔ̃ mɔ̃ kɔrɔ̃ yilə, ¹⁴è n'è yǎ́l e wɔ̃, kɔn ré tèbé gakõ bə́ y'à mǎ dwā sə bə́ vùr wéré bə́ m'e yé Cinu jì y kɔrɔ̃ yil mú. ¹⁵Sə bə́ yə́ wársé shèbé bə́ y'à zə́ bə́ m'e bə́ Cinu jì y wé mɔ̃ zə́ bə́ m'e zùrhì nəzhĩ-bwǎlse ráá shisí shèbé bə́ m'è kwərhe pàntámsé myín mú ráá bə́ m'è cì mu mú ráá jal-zhórhó nəzhě́ ráá pólse ráá sánə́má ráá sàbyi-kùli kɔn Cinu jì y yil yé. ¹⁶Sə lyi bí byèbé bə́ y'à n'è ce wársé sàmyé bə́ jǔ́ w tuntunnə bé kwǎ́́ yil mú gá y'à n'è twí ndá wu-pò mɔ̃ ce, bə́ y'à t'á bwərh be bə́ bə́ byili kɔn ré tèbé bə́ zə́ se bə́ m'e wèrhé yé. ¹⁷Wársé shèbé bə́ y'à n'è pɛ cə̀ərə́ yò kɔrɔ̃ vwè né yilə, e súlí yə́-bə́lɔ̃lɔ̃* sùbri lwǎ́* vwè né yil mú y'à t'á lwé Cinu jì y nyě́sə́ yó yé. Vwĩ-zwálnə bé bə́ y'à cí sàmyé mɔ̃. ¹⁸Yi rí rə́myé mɔ̃ wa, Siri pyɔ̃ Azayəə zhəl n̄ vò n̄ bú ndá Gaate cɔ̃ wá, n̄ zwè wə. Rə́myé kwā né, n̄ tene n̄ la vò n̄ bú ndá Zhərazalem. ¹⁹Zhəda pyɔ̃ Zhɔwaase já n̄ pwà wè ré tèbé n̄ nàmbala Zhəzafaate ndá Yɔram e súlí Aazha, Zhəda pyá bé, y'à pɔ̃ Cinu ni mú e súlí wè ré tèbé n̄myé cici mú yà n̄ pɔ̃ Cinu ni mú, sánə́má mɔ̃ mɔ̃bɔ̃ gakõ mə́ y'à wɔ̃ Cinu jì y nàcə́ndé jì y wé ndá pyɔ̃-kèlè y nàcə́ndé jì y wé mɔ̃, n̄ pə́ bə́ vò bə́ pə́ Siri pyɔ̃ Azayəə ne; rə́myé yó, Siri pyɔ̃ mɔ̃ ká n̄ yə́ twí n̄ bú ndá Zhərazalem yé. ²⁰Zhɔwaase tumə né dwā bé e súlí kɔn ré tèbé gakõ n̄ wèrhé mɔ̃ yə́ kḗ Zhəda pyá bé ywè né lyirh sébé ré wé ná? ²¹N̄ tuntunnə bé j'a zè́ bə́ cḗ n̄ nyí ni zō yò, bə́ zòm bə́ ce dwā yó bə́ pyà n̄ pyèlè ré zō. Bə́ gu mu Bete-Myəlo né ndá n̄ bən Shəla səta.

Chapter 13

¹Aazha byi Zhōwaase, Zhēda pyō mō pyèlè ré jú byinā shí-èlyè òdā nètò nyān ré yó wā, Zhewu byi Zhōwakaaze jīrh Esərayel pyō; sə n jòm Samare né n mā n jí pyèlè ré, byinā shí òdā nyàlpyè. ²Zhōwakaaze wèrhé kòn ré tèbé rà wó lwele Cinu yīrh wā; n wèrhé yà-bəlwāálé* tèbé Nəbaate byi Zhərobwam yā n ce Esərayel lyi byā bé wèrhé mō; n yə re yě yé. ³Cinu lyim zè rà n'è yì Esərayel lyi byā bé dēdē, n já n zè n yě be n ce Siri pyō Azayəə òdā n byi Bē-Adaade jō wa, twər nānzəzhō. ⁴Zhōwakaaze lwəl Cinu ni òdā n wu gako bə n só n lyim tē, sə Cinu zwē n lwəl mō, bə n yā n nō nōn w kōbō Siri pyō mō yā n ce Esərayel lyi byā bé y'ā n'è nwènè mō. ⁵Cinu pō be zwennə, n ce bə lú Siri lyi bí bə y'ā zhe ŋwōnō nānfōlō bə yó mō jō wa. Rəmyé yi ní, bə j'a k'a jòm bə kwəórhé wé òdā shāā ga ta. ⁶Sə òdā rəmyé ga, bə yə yə-bəlwāálé tèbé Zhərobwam kélé y lyi bí y'ā ce Esərayel lyi byā bé wèrhé mō ne yě yé, bə kwərhe bə wèrhé re; Ashəra* pélé ré cici mú j'a gwě cūi tē Samare né. ⁷Zhōwakaaze lyi bí byēbē bə y'ā dāl bə y'ā wō búlō bə m'a bú mú, y'ā wō eshə-jōmnə shí-ənu òdā búlō eshərh-vwətur shí e súlī shədéésé shēbē sə n'è zhəl tē búlō né bú yi ní mú mōórhé shí sásá, bə Siri pyō mō yā n gu bə dwā bé. N yā n wèrhé be òdā bə gá n'è nōm shó tē nərē kūr w né. ⁸Zhōwakaaze tumə né dwā bé òdā kòn ré tèbé gako n wèrhé mō e súlī n tū-fwāálé yā kē Esərayel pyā bé ywē né lyīrh sébē ré wé nā? ⁹Zhōwakaaze gá tú n bə n cì, bə co mo Samare né. Sə wó n byi Zhōwaase n yāl pyō n jàā wa. ¹⁰Zhēda pyō Zhōwaase pyèlè ré jú byinā shə-ètò òdā nyàlpyè nyān ré yó wā, Zhōwakaaze byi Zhōwaase jīrh Esərayel pyō; sə n jòm Samare né n mā n jí pyèlè ré, byinā shí òdā nyəldū. ¹¹N wèrhé kòn ré tèbé rà wó lwele Cinu yīrh wā; n yə yə-bəlwāálé tèbé Nəbaate byi Zhərobwam yā n ce Esərayel lyi byā bé wèrhé mō ne yě yé; n kwè n nā yā. ¹²Zhōwaase tumə né dwā bé òdā kòn ré tèbé gako n wèrhé mō òdā n tū-fwāálé e súlī búlō né nyēbē n bú òdā Zhēda pyō Amazhaase mō yā kē Esərayel pyā bé ywē né lyīrh sébē ré wé nā? ¹³Zhōwaase tú n bə n cì, bə ce mo òdā Esərayel pyā bé, Samare né. Sə wó Zhərobwam n yāl pyō n jàā wa. ¹⁴Elyize tú n bə n tu n cu cími. Esərayel pyō Zhōwaase zè n bə n sō, n yì n lwəl n yó, n zè n nā n kúrh n mē n zhe: «À da! À da! Esərayel búlō eshərh-vwətur rí òdā eshə-jōmnə bé!» ¹⁵Elyize wō mō: «Kwě twā òdā cama!» Zhōwaase kwè twā òdā cama. ¹⁶Elyize súlī n wō Esərayel pyō mō ne: «Vwě twā yā.» Pyō mō vwě twā yā. Elyize kwè n jèsé n byere pyō mō jèsé yó, ¹⁷n zè n wō mō: «Pul cə-zhě ré tèbé rà zā yi-púrhí səta mō!» Pyō mō pul re. Elyize wō mō: «Ta!» Sə pyō mō tōwa. Elyize wō mō: «Nyí wó cam ré tèbé Cinu la n mā jí be le mō, cam ré tèbé n la n mā n jí be le Siri lyi bí yó w mō. N m'ā ŋwènē Siri lyi bí Afēke né kòn b'e yì n ce bə jé tē lyám lyám.» ¹⁸Elyize wō Zhōwaase ne: «Kwě cama né!» Zhōwaase kwè cama né. Elyize zè n wō Esərayel pyō mō ne: «Mā ce yā.» N mā ce y twər rətò n zè n yě n zhī. ¹⁹Yi lò mō kwè lyim òdā mō, n wō mō: «N gə yā n mā twər rənu ráá twər təldū, n y'ā m'ā ŋwènē Siri lyi bí kòn b'e yì n ce bə jé tē lyám lyám. Nyí èlāsé wó twər rətò sásálaa n la n ŋwènē be.» ²⁰Elyize tú n bə n cì, bə kwè mo bə ce. Mōwaabe tənā y vwārēna kùkùlō y'ā n'è twí nā zwì tənā y wé byin byin gako. ²¹Dē rədu, lyi y'ā kwè bal mādū cūu bə la co, bə j'a nə vwārēna bé kùkùlō né nəmyé rədu; bə kwè cūu w bə dul Elyize bōl mō wé bə zè bə dūr. Cūu w gá j'a dwərēh Elyize kūr rí, o j'a bwīrhī* o zè ò zhī ò nərē yó. ²²Siri pyō Azayəə yā n nwènē Esərayel lyi byā bé Zhōwakaaze nyū mú púlápúlō yi ní. ²³Sə Cinu yāl wu-bōnō cābal òdā be, n byili bi n nōnō-dūr mú, n súlī n pyīrhí n yé n nyí bə sō, dōbré n zō òdā Abəraam òdā Yəzake òdā Zhakōbe mō yilə; n yə pyā sə n ce bə jé tē lyám lyám yé. Kòn b'e yì yi rí rəmyé mō, n yā n gwě yə ce bə jé tē n yīrh w yé. ²⁴Siri pyō Azayəə tú n bə n cì, sə wó n byi Bē-Adaade n yāl pyō n jàā wa. ²⁵Zhōwakaaze byi Zhōwaase kó n zwē ceme né Azayəə byi Bē-Adaade jō wa, ceme né nyēbē Azayəə yā n zwē nmyé da Zhōwakaaze jō w búlō né yi ní mú. Zhōwaase bú òdā Bē-Adaade twər rətò ga, n ŋwènē mō n zè n kó n zwē Esərayel ceme né.

Chapter 14

¹Esərayel pyʒ Zhəwakaaze byi Zhəwaase pyèlè ré jú byinə nàlyè nyăn ré yó wə, Zhəda pyʒ Zhəwaase byi Amazhaase jirh pyʒ. ²N jirh pyʒ ndá n zhe byinə shí-èlyè ndá nənū; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí-èlyè ndá nəbó. N ná mó yà n wó Zhərazalem lyi bə̀kó, n yà n yil Yəwadā. ³Amazhaase wərhé kən ré tēbé rə wó cángá Cinu yirh wə, sə è yə yàl ndə n nambal Dəvyidi ta kókó yé. N já n kwè n da Zhəwaase nà, n kən gakó wé. Sə ndá rəmyé ga, vwə né zwál jaàsé yə tē jé yé; dwí rí y'a gwě n'è zwál vwə* rə n'è súlì rə ji wé rə lwé nányənyélé myin jaàsé səmyé mó wé. ⁴Amazhaase pyèlè ré gá tú rə cí kùr rə zhè, n gu n tuntunnə bé byèbé gakó bə y'a gu n da, pyʒ Zhəwaase mó. ⁵Sə n yə bə byā bé gwi yé, ndə rə gá kē Muyiisi Nyə ne sébé ré wé né. Cinu pə nyi sébé ré wé n wó: «Bə t'ā la dabá gu bə byā bé yə-bəlwāálé* yil yé; bə t'ā la byā bé mye gu bə dabá yə-bəlwāálé yil yé; bə m'a gu lò gakó n cici yə-bəlwāálé w yilə.» ⁶Wó nmyé Amazhaase n bú ndá Edəm lyi mōrhé shí Nəkwě nə-góló w wé, n ɲwənə be mó. N zwé Shəla cə w búlú né yi ní, n zē n ce ò yil bə Yəkəteyē, sə wó yil ré rəmyé mó bə gwě m'è byé w zà zà. ⁷Rəmyé yó, Amazhaase twi lyi Esərayel pyʒ Zhəwakaaze byi Zhəwaase, Zhewu nŋ w sō, bə vò bə wó mō: «Bə ná jəl dwā búlú wé!» ⁸Esərayel pyʒ Zhəwaase mye twi bə vò bə lyár Zhəda pyʒ Amazhaase bə wó: «Dē rādū, Lyəbā pyʒ w sō òdū twi bə vò bə wó Lyəbā séédərea èdū ni: «Pə n bə̀kó mó à byi mú ni n jí!» Sə Lyəbā go-ku òdū tó sō w yó, o cèè w tē. ⁹N zhən ga bú ndá Edəm lyi bí n ɲwənə be, rəmyé ce n zē n ná n zhě n cín dē. Cèrhé n cín sá mē n sō! È nə wó byé yil n m'ā zē n ná n pyā búlú né nyèbé nə m'a ce mó zwini wé mó; búlú né nyèbé bə m'a ɲwənə nmyé ndá Zhəda shədéésé ga nə wé mó?» ¹⁰Sə Amazhaase yə n zòmà né cili yé. Esərayel pyʒ Zhəwaase du n la n vò n bú ndá mō; nmyé ndá Zhəda pyʒ Amazhaase jəl dwā Bete-Shəmeeshe né, Zhəda tənà y wé, bə bú. ¹¹Esərayel lyi bí ɲwənə Zhəda lyi bí, Zhəda lyi bí j'a dūr lò gakó vò n kòrhó w wə. ¹²Esərayel pyʒ Zhəwaase zē n zə Zhəda pyʒ Amazhaase, Zhəwaase byi ndá Aazha nŋ wa, n yə-bal Bete-Shəmeeshe né. N zhi gā n zhīr n bə Zhərazalem n wūr cə w byili y è dwèlè ré yí jə-tórhó yirhə zwā-àna, kən zhi Efərayim bwə̀rə y e m'e yí Nəgúl ré bwə̀rə y ne. ¹³N zē n pwà sánámá mó gakó ndá səbyi mó gakó e súlì wé ré tēbé gakó rə y'a wó Cinu jì y wé ndá pyʒ mó nəcəndé jì y wé mó, n súlì n zə lyi bə y'a càr bə cí tē bə m'è dē nyi-bwelé pyirh bə shò kwā né, n mə n kwè n vò Samare. ¹⁴Zhəwaase tumə né dwā bé ndá kən ré tēbé n wərhé mó ndá n tū-fwāálé e súlì búlú né nyèbé n bú ndá Zhəda pyʒ Amazhaase mó yə kē Esərayel pyā bé ywè né lyirh sébé ré wé nà? ¹⁵Zhəwaase tú n bə n cì, bə ce mo ndá Esərayel pyā bé Samare né; sə wó n byi Zhərbwam n yàl pyʒ n jàa wa. ¹⁶Zhəda pyʒ, Zhəwaase byi Amazhaase wərhé byinə shí ndá nənū, Esərayel pyʒ, Zhəwakaaze byi Zhəwaase cu mó kwā né. ¹⁷Amazhaase tumə né dwā bé yə kē Zhəda pyā bé ywè né lyirh sébé ré wé nà? ¹⁸Lyi zòm bə ce dwā yó Zhərazalem né bə pyā n pyèlè ré zō sə n dūr n vò Ləciishi. Bə twi lyi bə vò bə twèlè mo Ləciishi ní, bə gu mu gāa. ¹⁹Bə kwè n yala né ndá shəshərh bə b'e ce ndá n nambala bé Zhərazalem né, Dəvyidi Pyə-cə w wé. ²⁰Zhəda lyi bí gakó cí Azarəyaase, n yà n zhe byinə shí ndá nyəldū, bə ce n yə pyʒ n pú n da Amazhaase ne. ²¹Wó nmyé n zwé Elaate cə wá, n zē n kwerhe n lù wə, Zhəda pyʒ Amazhaase cu mó kwā né. ²²Zhəda pyʒ Zhəwaase byi Amazhaase pyèlè ré jú byinə shí ndá nənū nyăn ré yó wə, Zhəwaase byi Zhərbwam jirh Esərayel pyʒ; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré, byinə shə-əna ndá rādū. ²³N wərhé kən ré tēbé rə wó lwele Cinu yirh wə; n yə yə-bəlwāálé* tēbé Nəbaate byi Zhərbwam yà n ce Esərayel lyi byā bé wərhé mó òdū ga ne mye yé yé. ²⁴Wó nmyé n ce Esərayel tənà y nyi rí k'a kwè è shāā ga swé ré kən zhi Ləbo-Amaate e m'e vò Araba nə-fóló wá, ndə Cinu Esərayel Yi rí gá yà n tó n nyi-zwennə*, Amyəṭəyi byi Zhənaase, Gaate-Efeere lyi bal mó denne n byili ní. ²⁵26 Zhən ga Cinu yà n n zúzúnú nánfóló w kóbó ò y'a zhe Esərayel lyi byā bé mó: má yə-bal mye, má lò mó móbó n cí n cín mye, lò mādū ga mye yà n ká n téné n la Esərayel lyi byā bé zō yé. ²⁶27 Cinu yà n yə zòm n gu n wé bə n la n ce Esərayel tənà y jé tē lū w kóbó w yé. Wó rəmyé rə ce, n tó Zhəwaase byi Zhərbwam denne n vwārh ya. ²⁷28 Zhərbwam tumə né dwā bé ndá kən ré tēbé gakó n wərhé mó ndá n tū-fwāálé e súlì búlú né nyèbé n bú n mə n zwé Damaase ndá Amaate ceme né Zhəda y'a cini mó, n ká n càrh Esərayel ne mó, yə kē Esərayel pyā bé ywè né lyirh sébé ré wé nà? ²⁹Zhərbwam tú n bə n cì, sə bə co mo ndá Esərayel pyā bé Samare né. N byi Zakare n yàl pyʒ n jàa wa.

Chapter 15

¹Esərayel pyʒ Zhərɔbwam pyèlè ré jú byinə shí-èlyè ñdá nyàlpyè nyǎn ré yó wə, Amazhaase byí Azarəyaase jirh Zhəda pyʒ. ²Ñ jirh pyʒ ñdá n zhe byinə shí ñdá nyəldù, sə n jòm Zhərəzalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí-ənu ñdá nəlyè. N ná mɔ yà n wɔ Zhərəzalem lyi bəkɔ, n yà n yíl Yəkoləya. ³Ñ wərhé kɔn ré tèbé rà wɔ cángá Cinu yirh wə, n kɔn gakó wé ñdá n da Amazhaase ta. ⁴Sə ñdá rəmyé ga, vwə né zwál jaàsé yà té jé yé; dwí rí y'à gwě n'è zwál vwə* rà n'è súlí rà ji wé rà lwé nányənyélé myín jaàsé səmyé mɔ wé. ⁵Cinu pɔ còrhò-tum pyʒ Azarəyaase ne, n ce yə-bəcànde zə mɔ kɔn b'e yí n cu. N jòm kélé dɔ w n dúdú. Sə wɔ n byí Yɔtam n yà n wɔ pyʒ mɔ kélé yó-cábal mɔ n cini tənà y lyi bí. ⁶Azarəyaase tumə né dwā bé ñdá kɔn ré tèbé gakó n wərhé mɔ yə ké Zhəda pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé nà? ⁷Azarəyaase tú n bə n ci, bə ce mo ñdá n nambala bé Dəvyidi Pyə-cɔ w wa; sə wɔ n byí Yɔtam n yàl pyʒ n jaà wa. ⁸Zhəda pyʒ Azarəyaase pyèlè ré jú byinə shá-ètò ñdá lyele nyǎn ré yó wə, Zhərɔbwam byí Zakare jirh Esərayel pyʒ; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré, cànse shəldù. ⁹Ñ wərhé kɔn ré tèbé rà wɔ lwele Cinu yirh w ñdá n nambala bé ta. N yə yə-bəlwáálé* tèbé Nəbaate byí Zhərɔbwam yà n ce Esərayel lyi byā bé wərhé mɔ ne yé yé. ¹⁰Yabeeshe byí Shəlum pyā n pyèlè ré zò; sə n yini mu n gu, lyi bí gakó yirh wə, n zè n zwé n jaà y n jí pyèlè ré. ¹¹Zakare tumə né dwā bé ké Esərayel pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé. ¹²Wɔ Cinu nyí rí n yà n byili Zhewu ni mú rà pyirh èta, n yà n wəl Zhewu ni: «N byā bé m'a pú pú dwā ne nambala kùrə nənə bə yə Esərayel pyā.» Sə kɔn yàl èta zhən ga. ¹³Yabeeshe byí Shəlum jirh Esərayel pyʒ Zhəda pyʒ Ozhaasea pyèlè ré jú byinə shá-ètò ñdá nəbɔ nyǎn ré yó wə; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré, cànà èdù. ¹⁴Gədi byí Mənayem zhi Tərəsa n bə Samare. N bə n yí n gu Yabeeshe byí Shəlum n zè n zwé n jaà y n yə pyʒ. ¹⁵Shəlum tumə né dwā bé e súlí n gá gu Zakare n mə n zwé pyèlè ré ma ké Esərayel pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé. ¹⁶Wɔ rəmyé yó Mənayem bú ñdá Təfəsa cɔ w né, n zè n gu ò lyi bí byèbé gakó bə y'à wɔ ò wé mɔ; n cɔ cɔ w òmyé mɔ nyí rí kɔn zhi Tərəsa e m'e yí Təfəsa. N bú ñdá w bə gá y'à yə ò bwəəlè pul bə pɔ yilə. N súlí n kār epusí gakó pùrh cɔ w wa. ¹⁷Zhəda pyʒ Azarəyaase pyèlè ré jú byinə shá-ètò ñdá nəbɔ nyǎn ré yó wə, Gədi byí Mənayem jirh Esərayel pyʒ; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré, byinə shíyá. ¹⁸Ñ wərhé kɔn ré tèbé rà wɔ lwele Cinu yirh wə; n nyú mú púlápúlá wé, n yə yə-bəlwáálé tèbé Nəbaate byí Zhərɔbwam yà n ce Esərayel lyi byā bé wərhé mɔ ne yé yé. ¹⁹Ashəri* pyʒ Puuli zè n bə n zù Esərayel tənà y wé; Mənayem zè n kwé wár-kùlsi cəále mɔ̀r̀rhé shá-ètò n pɔ muni ga n sɛ mɔ n ce n pyèlè ré cí kùrə. ²⁰Mənayem ce bə pə myəl-kwānde* Esərayel né muni ga n nə wársé səmyé mɔ; lyi bí byèbé gakó bə jé y'à zhe kɔn mɔ lò gakó yà n mə sə n pə wár-kùlsi shí-ənu bə pə Ashəri pyʒ mɔ ne. Bə gá pɔ wársé Ashəri pyʒ mɔ ne kwā né, n kwé n vò jè, n yə tənà y wé mɛ yé. ²¹Mənayem tumə né dwā bé e súlí kɔn ré tèbé gakó n wərhé mɔ yə ké Esərayel pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé nà? ²²Mənayem tú n bə n ci, sə wɔ n byí Pəkaya n yàl pyʒ n jaà wa. ²³Zhəda pyʒ Azarəyaase pyèlè ré jú byinə shí-ənu nyǎn ré yó wə, Mənayem byí Pəkaya jirh Esərayel pyʒ; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré, byinə nəlyè. ²⁴Ñ wərhé kɔn ré tèbé rà wɔ lwele Cinu yirh wə; n yə yə-bəlwáálé tèbé Nəbaate byí Zhərɔbwam yà n ce Esərayel lyi byā bé wərhé mɔ ne yé yé. ²⁵Ñ sanna Erəmalya byí Pəkaya pyā n pyèlè ré zò; n gu Pəkaya ñdá Arəgɔbe e súlí Arəye Samare né pyʒ-kélé y jisí wé. Galaade lyi shí-ənu y'à ŋwéné ñdá mɔ. N zè n zwé pyèlè ré n jí. ²⁶Pəkaya tumə né dwā bé e súlí kɔn ré tèbé gakó n wərhé mɔ yə ké Esərayel pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé nà? ²⁷Zhəda pyʒ Azarəyaase pyèlè ré jú byinə shí-ənu ñdá nəlyè nyǎn ré yó wə, Erəmalya byí Peka jirh Esərayel pyʒ; sə n jòm Samare né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí-èlyè. ²⁸Ñ wərhé kɔn ré tèbé rà wɔ lwele Cinu yirh wə; n yə yə-bəlwáálé tèbé Nəbaate byí Zhərɔbwam yà n ce Esərayel lyi byā bé wərhé mɔ ne yé yé. ²⁹Peka gá yà n wɔ Esərayel pyʒ yi rí w mú, Ashəri pyʒ Təgəlaate-Falazaare tú n bú n zwé Yəyɔ ñdá Abel-Bete-Maaka ñdá Yanɔwa ñdá Kədəeshe ñdá Asɔɔre ceme né; e súlí Galaade ñdá Gəlile ñdá Nəfətəlyi tənésé nyí rí púlápúlá; n pwā nà lyi bí n mə n vò Ashəri. ³⁰Ela byí Oze zòm n ce dwā yó ñdá lyi, n pyā Erəmalya byí Peka pyèlè ré zò; sə n yú mu n gu, n zè n zwé pyèlè ré n jí n jaà wa, Ozhaase byí Yɔtam pyèlè ré jú byinə shí-èlyè nyǎn ré yó wə. ³¹Peka tumə né dwā bé e súlí kɔn ré tèbé gakó n wərhé mɔ yə ké Esərayel pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé nà? ³²Esərayel pyʒ Erəmalya byí Peka pyèlè ré jú byinə nəlyè nyǎn ré yó wə, Azarəyaase byí Yɔtam jirh Zhəda pyʒ. ³³Ñ jirh pyʒ ñdá n zhe byinə shí-èlyè ñdá nənu; sə n jòm Zhərəzalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí ñdá nyəldù. N ná yà n wɔ Sadɔke bəkɔ, n yà n yíl Yərushə. ³⁴Ñ wərhé kɔn ré tèbé rà wɔ cángá Cinu yirh wə. N já n kwé n da Ozhaase nà, n kɔn gakó wé. ³⁵Sə ñdá rəmyé ga, vwə né zwál jaàsé yà té jé yé; dwí rí y'à gwě n'è zwál vwə*, rà n'è súlí rà ji wé rà lwé nányənyélé myín jaàsé səmyé mɔ wé. Wɔ Yɔtam n lù Cinu jì y dɛ-sò étwí-ənyí rí. ³⁶Yɔtam tumə né dwā bé e súlí kɔn ré tèbé n wərhé mɔ yə ké Zhəda pyā bé ywé né lyirh sébé ré wé nà? ³⁷Yi rí rəmyé mɔ wa, Cinu ju kùr n ná n twí Siri pyʒ Eresé ñdá Esərayel pyʒ Peka bə twí bə bwí ñdá Zhəda tənà yá. ³⁸Yɔtam tú n bə n ci, sə bə co mo ñdá n nambala bé, n nambal Dəvyidi Pyə-cɔ w wa; wɔ n byí Akaaze n yàl pyʒ n jaà wa.

Chapter 16

¹Erəmalya byi Peka pyèlè ré jú byinə shí ñdá nyàlpyè nyān ré yó wə, Yotam byi Akaaze jirh Zhəda pyš. ²Akaaze jirh pyš ñdá n zhe byinə shí-elyè; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí ñdá nyəldù. N yə n da Dəvyidi nà y kwè n wèrhé kən ré tèbé rà wó cángá Cinu n Yi rí yirh w yé. ³N kwè n kwè Esərayel pyā bé nà, kən du, n ju n byi myina n mə n zwál vwì ñdá dwá né nyèbé Cinu jì Esərayel lyi byā bé yé né gá y'a n'è wèrhé né mó. ⁴N zwál vwə* n súlì n jì wè rà lwé nānyənyèlé myin vwə né zwál jaàsé wé ñdá pyālsé yó ñdá cō kōbō gako ò pūrh vər nānzəzhō mó kūr wə. ⁵Rəmyé yi ní, Siri pyš Eresē ñdá Esərayel pyš Peka, Erəmalya byi mú, zē bə la vò bə bú ñdá Zhərazalem. Bə yí bə pú Akaaze sə bə yə ɲwənə bə bú ñdá mó yé. ⁶Yi rí rəmyé mó w mye, Siri pyš Eresē yà n jì Zhəda lyi bí Elaate cō w w n zē n kwè w n pə Siri lyi bí ni; Edəm lyi bí zē bə b'e jòm Elaate né, bə j'a gwě jē gāà zà zà mó. ⁷Akaaze twi tuntúmá Ashəri* pyš Təgəlaate-Falazaare sō bə vò bə wó mō: «Á wó n tuntunnə ñdá n byi ga; bə n zwē ne Siri ñdá Esərayel pyā bé ga bə n'è bwí ñdá ne mó jō wa!» ⁸Akaaze zē n kwè səbyi mú ñdá sánómá mó mə y'a wó Cinu jì y wé ñdá pyš-kèlé y nəcèndé jì y wé mó, n pə bə vò bə pə Ashəri pyš mó ne. ⁹Ashəri pyš mó cili n zōmè ré, n cici mú zē n zē n vò n bú ñdá Damaase cō wá, n zwē wə; n pwà ò lyi bí n mə n vò Ciiri; n zē n gu Eresē cici mú. ¹⁰Pyš Akaaze zē n vò Damaase n la Ashəri pyš Təgəlaate-Falazaare jəl. N yí n nə vwì-jùlú w kōbō ò y'a wó Damaase né mó. Pyš Akaaze pə ò nyerh-dō èsāyulú ñdá ò lú mú nə-twéésé bə vò bə pə vwì-zwəlnə* Urəya ne muni ga n lù ò dwi rí cici. ¹¹Vwì-zwəlnə Urəya lù vwì-jùlú kən tó dwā ñdá nyə nyèbé pyš Akaaze zhì Damaase né n pə nə bə mó ne; n gaga mó lù w n zhè ñdá pyš Akaaze gwě yə Damaase shí n kwè n bə yé. ¹²Pyš mó shí Damaase n kwè n bə n nə vwì-jùlú wá. N twé n yí ò nyi ni, n jì ò yó, ¹³n zwál n vwì námpúm cěé* ré, e súlì mún ñdá dāvē vwì, n súlì n zwál yə-zulá vwì n zē n kwè rà jal mó n zhérhé vwì-jùlú w yó. ¹⁴N ce bə kwè kàmmō vwì-jùlú w ò y'a wó Cinu nyš w mó, Cinu jì y étwi-ènyí rí ni, vwì-jùlú nándù w ñdá Cinu jì y cəcəl w mó, bə cí vwì-jùlú nándù w kwā né, jə-gwā sō. ¹⁵Pyš Akaaze zē n pə nyi vwì-zwəlnə Urəya ne n wó: «È wó vwì-jùlú nánfōlō w yó n m'a zwál nəkəkólé vwì námpúm cěé ré n súlì n pə dādèné mún mú vwì rí ní; ñdá pyš mó vwì námpúm cěé ré e súlì n mún mú vwì rí; ñdá tənà y lyi bí gako vwì námpúm cěé ré e súlì bə mún mú ñdá bə dāvē y vwə né; n m'a súlì n ló vwə námpúmá cěé né gako jal mó ñdá vwə né dwā bé jal mó ò yó. È gə wó kàmmō vwì-jùlú w yilə, à m'a b'a vūr nyi ò shò kwā né.» ¹⁶Vwì-zwəlnə Urəya wèrhé kən ré tèbé gako pyš Akaaze yà n pə mō rà nyi mú. ¹⁷Pyš Akaaze ce bə gō Cinu jì y vwətur rí námpólsé kàmmō jèrh námmyèésé, n ce bə só nə kwāš wè ré vwətur rí yó mó té, n ce bə swār kàmmō Zhā nánfwèlè y è kūr ré y'a cí nə né yó mó, bə cí jàà bə y'a pyili ñdá nákulə wé. ¹⁸N gá yà n ná n yāl n ce Ashəri pyš mó wu zə nyān yilə, n zhérhé Shirhá dē ré* zónó w bə y'a lù Cinu jì y wé mó e súlì pyš mó gá yà n ná n tó mēgā pwè ne n mə n zwi mú. ¹⁹Akaaze tumə né dwā bé e súlì kən ré tèbé n wèrhé mó yə kē Zhəda pyā bé ywè né lyirh sébé ré wé nà? ²⁰Akaaze tú n bə n ci, sə bə co mo ñdá n nambala bé, Dəvyidi Pyə-cō w wé; n byi Ezəcaase n yāl pyš n jàà wa.

Chapter 17

¹Zhàda pyǝ Akaaze pyèlè ré jú byinà shí ñdá nàlyè nyǎn ré yó wə, Ela byí Oze jírĥ Esərayel pyǝ, Samare né; ní jú pyèlè ré byinà nàbó. ²Ñ wèrhé kɔn ré tèbé rà wó lwele Cinu yírĥ wə, sə è yà yàl ñdà Esərayel pyǝ bé byèbé bà y'à jènè mɔ mó ta yé. ³Ashəri* pyǝ Saləmanazaare tú ní bú ñdá Oze; sə ní ħwèné Oze, n zè n ce ní ná ní pə mɔ myǝl-kwǎndə*. ⁴Sə Ashəri pyǝ mó tú n bà n lwar bà nyí Oze yà ní myini mu: zhèn ga Oze yà ní twí lyi Ezhibtí pyǝ So sǝ, e súlí mye ní yà ní yà myǝl-kwǎndə pə bà vò bà pə Ashəri pyǝ mó nē ñdà byin byin gakó ta yé. Ashəri pyǝ mó já n ce bà zə Oze bà ce byənà-jù wə, bà lyè mo ñdá nyáná. ⁵Rəmyé yi ní, Ashəri pyǝ mó já n zè ní la bú ñdá tənà y gakó; ní zhəl n pú Samare cɔ w byinà nətò, ní la bú ñdá wa. ⁶Oze pyèlè ré jú byinà nàbó nyǎn ré yó wə, Ashəri pyǝ mó ħwèné n zwè Samare, n zè n pwà Esərayel lyi byǝ bé ò wé n mə n vò Ashəri. N ce bà jòm Ala ñdá Gəzā, Abɔɔre bwí y gá n'è dūr è tó mǝgǝ mó, ñdá Medi ceme né wé. ⁷Ywè né nəmyé mó yúwá, Esərayel lyi byǝ bé gá dó Cinu bà Yi rí ní mú yilə, bà Yi rí rə ce bà shár Ezhibtí ní, rə zwè be Ezhibtí pyǝ Faraš jǝ w mó; e súlí mye, wó bà gá súlí bà cèrhé yə dwǎ mó yilə. ⁸Bà tó dwá né nyèbé Cinu zwè nà tənèsé n pə be mó nyá né e súlí nyá né nyèbé Esərayel pyǝ bé vūr bà cici ní mú. ⁹Esərayel lyi byǝ bé shèè bà wèrhé kɔn ré tèbé lò bà mə sá wèrhé, bà m'è tūrĥ Cinu bà Yi rí: bà lù vwǝ zwǎl* jààsə bà cìn yilə, bà ceme né gakó wé, ñdá jì-fwǎlsé nánjǝjinsí sə wó dǝdǝ bà m'è yili ceme né wé, ñdá ceme né nyèbé nà y'à lù nà kákélé bà m'è yili ní mú wé; ¹⁰bà cii nákulə ñdá Ashəra* pǎlá tǝ pyǎlsé gakó yó ñdá cǝ kǝbǝ gakó ò púrĥ vɔr ré nánzhəzhǝ mó kūr wə; ¹¹bà ju wé rà lwé nányənəylé myin vwǝ zwǎl jààsə gakó wé ñdá dwá né nyèbé Cinu jì bà yé né mó ta. Bà twí tùm-bəywǎalə kɔn b'e yí bà ce Cinu lyim zè. ¹²Bà cèrhé yə né èšǎyùúli e jà Cinu yà ní pə be nyí n wò: «Á bàk'á wèrhé rəmyé mó yé.» ¹³Cinu yà ní tó ní nyi-zwennə* bé gakó ñdá ní lwarnabá* gakó denne n dǎmǎ n cici Esərayel ñdá Zhàda lyi bí n wò: «Yě-nə á lwele sǝmsé nē, zwè-nə à nyá né ñdá à cúcu mú kɔn tó Nyá né nyèbé gakó à pə á nǎmbala bé nē, a zè a tó nyi-zwennə bé à tùntùnnə bé denne a pə ámye nē mó.» ¹⁴Sə bà yə cili yé; bà wèrhé yó-kùúli* ñdá bà nǎmbala bé gá y'à wèrhé yó-kùúli ní, bà bà nǎmbala bé y'à yə Cinu bà Yi rí zhèn zal yé. ¹⁵Bà zhǝ ní nyá né e súlí dǝbré ní yà ní zɔ ñdá bà nǎmbala bé mó, ñdá cúcu mú mǝbó ní yà ní pə be mó. Bà dūr wé ré tèbé rà bà kūr zhe mó kwǎ né, nyí bi èlǎsé bà jírĥ kɔn ré tèbé rà bà kūr zhe. Bà kwè dwá né nyèbé nà y'à kákélé be mó nà, e jà Cinu yà ní pə be nyí bà bà bàk'a wèrhé ñdà nà ta yé. ¹⁶Bà zhǝ Cinu bà Yi rí nyá né gakó, bà zè bà zùrhí nǝ-bwǎlse èšǎyùúli rǎlyè bà cìn yilə; bà cii Ashəra pélé tǝ, bà wùli tǝ bà cèrhé cǎmǎsǝsǝ dǝ-yi w mó gakó, bà súlí bà cèrhé Baale*. ¹⁷Bà ju bà byǝ ñdá bà bàkwá ga myin bà m'e zwǎl vwǝ; bà párh jəpǎrsə, bà súlí bà tó myaarhe denne bà pyǝ ywè né nyèbé nà bàn mó lwar. Bà yé bà cìn bà m'è twí tumə né nyèbé nà wó tùm-bəywǎalə Cinu yírĥ wə, kɔn b'e yí bà ce Cinu lyim zè. ¹⁸Cinu lyim j'a zè rà n'è yi Esərayel lyi byǝ bé dǝdǝ; n ce bà jé tǝ ní yírĥ wə, n yě Zhàda kwǎlá y dúdú sásá nē. ¹⁹Sə Zhàda kwǎlá y mye yə Cinu è Yi rí nyá né zwè yé; è tó nyá né nyèbé Esərayel lyi byǝ bé cici y'à vūr mú. ²⁰Wó rəmyé è ce, Cinu zhǝ Esərayel lyi byǝ bé dwí rí púlápúlá; n ce be cizhil, n bááse n ce be vwǎrhna jǝ wa, mùni ga n tó rà denne n ce bà jé tǝ ní yírĥ wə. ²¹Cinu gá tú n pɔr Esərayel tənà y Dəvyidi kélé y nē, bà zè bà ce Nəbaate byí Zhərɔbwam jírĥ Esərayel pyǝ yi ní, Zhərɔbwam ce Esərayel lyi byǝ bé yě Cinu ní bà kɔl bà vò pyépyé, n súlí n ce bà wèrhé yə-bəlǝlǝ* nánfǝlǝ. ²²Esərayel lyi byǝ bé j'a zè bà kwè Zhərɔbwam nà, yə-bəlwǎalé tèbé gakó ní wèrhé mó wé, bà yə re yě yé, ²³kɔn b'e yí Cinu jì bi ní yé né n ce bà vò pyépyé ñdá ní gá yà ní tó nyi-zwennə bé ní tùntùnnə bé denne n byili ní. Bà pwà Esərayel lyi byǝ bé bà m'e vò Ashəri, tənà y kébé è nye ñdá bà nyǎ yá, bà j'a gwè ħwéné gǎa mó zà zà gwè. ²⁴Ashəri pyǝ mó ce lyi shí Babyəlɔnə ñdá Kutə ñdá Ava ñdá Amaate e súlí Səfərəwəyim bà b'e jòm Samare ceme né wé, Esərayel lyi byǝ bé bà y'a pwà mó jàa wa. Bà zwè Samare nyí rí bà cini, sə bà jòm ò ceme né wé. ²⁵Bà gá tú dúli dúli bà la gǎa jòm mó, Cinu twí bwaare rə b'è n'è gwi bà jàlà, bà gá y'à t'á nyàm mɔ mó yilə. ²⁶Rəmyé ce bà zè bà b'e wó Ashəri pyǝ mó nē: «Dwá né nyèbé n pwà ní bà ní ce nà jé Samare ceme né wé mó yəl tənà y yi rí còrhó tǝtwǝ rí yé, wó rəmyé è ce yi rí rəmyé mó twí bwaare rə bà rà n'è dòm be rà gwi.» Rəmyé yó, Ashəri pyǝ mó pə nyí n wò: «Zə-na Samare vwǝ-zwǎlnə bé byèbé á pwà mó mǝdù á m'á kwé á bà, mùni n jòm gǎa, sə n cèrhé be tənà y yi rí còrhó tǝtwǝ rí.» ²⁷Rəmyé yó, Ashəri pyǝ mó pə nyí n wò: «Zə-na Samare vwǝ-zwǎlnə bé byèbé á pwà mó mǝdù á m'á kwé á bà, mùni n jòm gǎa, sə n cèrhé be tənà y yi rí còrhó tǝtwǝ rí. » ²⁸Rəmyé yi ní, vwǝ-zwǎlnə bé byèbé bà y'à pwà bà m'e shí Samare mó mǝdù tú n bà n jòm Bətel né; ní yà ní ná ní cèrhé be bà gá mə sə bà cèrhé Cinu ní. ²⁹Sə ñdá rəmyé ga, Ashəri dwá né nəmyé rǎdù rǎdù gakó y'à wèrhé rà yi, rà zè rà cí ri vwǝ zwǎl jààsə jisi Samare lyi bí y'à lù mú wé. Nəmyé rǎdù rǎdù gakó wèrhé èta ceme né nyèbé rà y'à wə nà wé mó wé. ³⁰Babyəlɔnə lyi bí wèrhé Sukɔɔte-Bəncɔte èšǎyùúli; Kutə lyi bí wèrhé Nəɔgaale èšǎyùúli; Amaate lyi bí wèrhé Ashəma èšǎyùúli; ³¹Ava lyi wèrhé Nəbaaze ñdá Tarətaake èšǎyùúli; Səfərəwəyim lyi bí gwè zhíli bà n'è jì bà byǝ bé myin bà m'è zwǎl vwǝ bà pə bà yə Adəramyǎləke ñdá Anamyǎləke nē. ³²Bà y'à súlí bà n'è cèrhé Cinu mye. Bà cír lyi bà cəcəl w bà wó vwǝ-zwǎlnə*, mùni ga bà twí vwǝ zwǎl jààsə jisi wé bà pə be. ³³Bà y'à n'è cèrhé Cinu ñdá bà gwè n'è cèrhé bà sǎpwà yə né ñdá dwá né nyèbé bà shí nà wé mó gá n'è cèrhé nē. ³⁴Bà gwè n'è twí bà shǎa ga tǝtwǝ rí ñdá zà zà ga gwè: sə bà t'á cèrhé Cinu yé, bà t'á tó nyá né nyèbé ñdá tǝtwǝ rí tèbé bà cèrhé be mó yé, bà súlí bà t'á tó Nyá né nyèbé ñdá cúcu mú mǝbó Cinu pə Zhakɔbe byǝ bé nē mó yé, Zhakɔbe mó mǝbó ní co ní yil bà

Esərayel mó. ³⁵Cinu yà ní zɔ dɔbre ndá be n zè n pɛ be nyí n wò: «Á bàk'á cèrhé yə dwā yé, á bàk'á wùlì tɛ̀ nà yé né yé, á bàk'á twì á pə né yé, á bàk'á zwál vwə̀ á pə né yé.» ³⁶Wó Cinu ní cèlè ní jè n ce á shár Ezhìbti tənà y w ndá jàn nánfɔ̀lò mó, á mǎ sə á cèrhé; nmyé yé né á mǎ sə á wùlì ní; nmyé ne á mǎ sə á zwál vwə̀ á pa. ³⁷Á m'ǎ ce jàn né á zwè cúcú mú, á tó Cinu còrhó tùtwìí rí, á zwè Nyá né ní kè n pə ába mó dɛ̀ gakó; sə á bàk'á cèrhé yə dwā yé. ³⁸Á bàk'á swè dɔbré tɛ̀bé à zɔ ndá ába mó yò yé, sə á bàk'á cèrhé yə dwā yé. ³⁹Wó Cinu á Yi rí á mǎ sə á cèrhé, wó nmyé ní mà n zwè ába á zwə̀ bé gakó jò wa.» ³⁹Wó Cinu á Yi rí á mǎ sə á cèrhé, wó nmyé ní mà n zwè ába á zwə̀ bé gakó jò wa.» ⁴⁰Sə bà yə cili yé; bà cè bə gwě zhíí ndá bà shāā ga tùtwìí rí. ⁴¹Èta dwá né nàmyé mó y'á n'è cèrhé Cinu e jà nà y'á gwě n'è cèrhé nà yə né. Sə nà byǎ bé ndá nà nèmé né kwè bà nambala bé nà, bà gwě n'è wèrhé ndá bàmye ta ndá zà zà ga gwě.

Chapter 18

¹Esərayel pyʔ Ela byi Oze pyèlè ré jú byinə nètò nyǎn ré yó wə, Akaaze byi Ezəcaase jirh Zhəda pyʔ. ²N jirh pyʔ ndá n zhe byinə shí-əlyé ndá nənū; sə n jòm Zhərazəlem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí-əlyé ndá nəbʔ. N ná mó yà n wʔ Zakarə bə́kʔ, n yà n yil Abyi. ³N wərhé kən ré tēbé rə wʔ cángá Cinu yirh wə, ndə Dəvyidi n nambal mó ta, n kən gakó wé. ⁴Wʔ nmyé n ce vwə né zwəl* jaàsé jé té, n mà nákulə né nyēbé bə y'à cii té mó n lo, n gò Ashəra* pélé ré bə y'à cii té mó n súlɪ n mà kammə dəm mó Muiyisi yà n zùrhì mú n yəywele, bə Esərayel lyi byá bə y'à n'è ji wé rə lwé nányənyélé myin mà yé né kən b'e yí yí rí rəmyé mó; bə y'à co mà yil bə Nəwəshəṭā. ⁵Ezəcaase zə Cinu Esərayel Yi rí Zhəna. N nyər-h-dō yə ne pyá bə byēbé bə jənə mə mó wé yé; pyʔ dō mye ká n yə né yál, nmyé kwā né, n yál ndə n ta Zhəda pyá bə gakó wé yé. ⁶N zhí Cinu ni twéé gakó, n yə n wu n pyirhí n zǎ jaà dō w n yé mo gaga yé. N zwé nyə né nyēbé Cinu yà n pə Muiyisi ni mú. ⁷Cinu yà n n̄wéné ndə mə, rəmyé ce kən ré tēbé gakó Ezəcaase yà n ná n wərhé mó y'à n'è zwé nyi. N cē Ashəri* pyʔ mó nyi ni zō yò, n yə shənə n twi n pō yé. ⁸N cici mú bú ndá Shilisəti lyi bí, n ji bi n mə n yí Gaza cə wá, ndə ò gó cí má nyi rí; n súlɪ n zwé jirh-fwalsé nánjijinsí bə m'è yili ceme né ndə ceme né nyēbé bə y'à lù byilsí bə m'e kákélé ne mó. ⁹Ezəcaase pyèlè ré jú byinə nənə nyǎn ré yó wə, e súlɪ Esərayel pyʔ Ela byi Oze pyèlè ré jú byinə nyǎlpyé nyǎn ré yó wə, Ashəri pyʔ Saləmanazaare zē n bə n pú Samare cə w n la bú ndə wa. ¹⁰Sə Ashəri lyi bí n̄wéné bə zwé w byinə nètò yó wə, Ezəcaase pyèlè ré jú byinə nyəldu nyǎn ré, e súlɪ Esərayel pyʔ Oze pyèlè ré jú byinə nəbʔ nyǎn ré yó wə. ¹¹Ashəri pyʔ mó pwə Esərayel lyi byá bə n mə n vò Ashəri, n zə bə n vò n cí Ala ndə Gəzā nyi rí wé, Abəre bwí y gə n'è dūr è tó mǎgǎ mó, ndə Medi ceme né wé, ¹²Esərayel lyi byá bə gə yə Cinu bə Yi rí cəl ré cili mú, bə súlɪ bə cə n dəbré mye mó yilə: bə yə kən ré tēbé gakó Cinu tūntūnnə Muiyisi yà n byili bi mú cili yé, bə súlɪ bə yə twi kən tó tēbé n byili mú ni yé. ¹³Ezəcaase pyèlè ré jú byinə shí ndə nənə nyǎn ré yó wə, Ashəri pyʔ Shənəkəriibi zē n bə n bú n zwé Zhəda ceme né nyēbé bə lù byilsí dēdē bə m'e kákélé ne mó gakó. ¹⁴Zhəda pyʔ Ezəcaase zē n twi bə vò bə wʔ Ashəri pyʔ mó ne ndə n n̄wéné Ləciishi ni: «À wərhé kən ré tēbé rə bə cən yé. À n'a lwəl mó bə n bə́k'a bə n bú ndə ne yé; à m'a shənə kən ré tēbé n la ne rə nyi pə mó.» Ashəri pyʔ mó zē n pə nyi Zhəda pyʔ Ezəcaase ne bə n pō səbyi-kuli cəle mǔd̄rhə nəbʔ ndə sánámá cəle zǔ-nəbʔ, myəl-kwǎndə* yilə. ¹⁵Ezəcaase pwə səbyi mú mǔbʔ gakó mà y'à wə Cinu ji y wé ndə pyʔ mó nəcendé ji y wé mó gakó n pa. ¹⁶Wʔ yi rí rəmyé mó w mye, Ezəcaase kə Cinu ji y bwələlé ndə wé ré tēbé bə y'à m'e ce re té mó n mə n kəl sánámá mó mǔbʔ nmyé Zhəda pyʔ mó cici yà n yəl n ló rə yó mó; n zē n kwé mo n pə Ashəri pyʔ mó ne. ¹⁷Ashəri pyʔ mó zhi Ləciishi n twi n shəddéésé gakó yó-cəbal mó, ndə lò mó mǔbʔ n pú mu mú, ndə n cici sanna mó e súlɪ shəddéése nánzhəzhə, pyʔ Ezəcaase sō Zhərazəlem né. Bə vò bə yí Zhərazəlem. Bə gə yúwá, bə zhəl bə vò bə zhi górw w kǔbʔ nē mó n'è tó mà m'è zhəl dē-sō póló w wé mó nyi ni, lyi bí byēbé bə n'è shərh gándé mó ce y sómá y yó. ¹⁸Bə lwəl sə bə nə pyʔ mó. Sə wʔ Yələca byi Elyəcim n yà n wʔ pyʔ-kélé y yó-cəbal mó, ndə sá-kanna Shəbəna e súlɪ Asaafə byi Yəwa, pyʔ mó nyi-zwennə* mó bə du bə b'e jal be. ¹⁹Ashəri pyʔ mó sanna mó zē n wə be: «À n'a lwəl ába, wál-na Ezəcaase ne: Nyi Pyʔ Nánfǎl wá, Ashəri pyʔ mó nyi rí; n yowə: «Bə́kʔn zhən ndə zhən ré tēbé n zhe èta mó?» ²⁰N ná n búl bə nyi-zòmá dúdú wʔ nə zwé surhə ndə wu-jə jaà búlú bú yilə! Mǔ lò zhən n zhe n má zē n ká n tá n zwé à nyi ni élásé? ²¹Nyi n zhe Ezhibtí sē y zhəna, Ezhibtí kēbé è wʔ vwal-gə nambə́kʔrə kǔbʔ, ò n'ò zwé lò mó mǔbʔ n zhí w mú jē y ò kār y mó: nyi wʔ èta Ezhibtí pyʔ Faraṣ ná n wərhé né, lyi bí byēbé gakó bə pə mə bə zhən ré mó yilə! ²²Sə á gə wəl ne: «Nəmyé wʔ Cinu ná Yi rí zhən ná zhe!», sə è nə dā nmyé vwə né zwəl jaàsé ndə n vwi-júulí Ezəcaase ce rə jé té n zē n pə nyi Zhəda ndə Zhərazəlem lyi bí ni n wə: «È wʔ Zhərazəlem vwi-júlú w yé né á mǎ dwā sə á wùlɪ ní» nà? ²³È gə wʔ èta, sá gò à yó-cəbal Ashəri pyʔ mó n nyi, àmyé m'a pǔ shəshərh mǔd̄rhə rəlyé, n gə b'a nə eshə-jòmna bə jòm se! ²⁴Etər n m'a tó né n ce tənə y kəkālā yó-cəbal mǔbʔ n wʔ nampólé à yó-cəbal tūntūnnə bə gakó wé mó mye cici twé n vò n kwā né, nmyé mǔbʔ n zhe Ezhibtí zhəna, búlú eshərh-vwətur rí ndə eshə-jòmna bə yilə? ²⁵N gaga mó ná n búl bə à gə tú à la bú ndə cə w kǔbʔ s'a cə w mó, Cinu nyi tē à kwā né nà? Nyi wʔ Cinu n pə ne nyi n wə: «Zhəl n vò n bú ndə tənə y kēbé sá cə ya!» ²⁶Yələca byi Elyəcim ndə Shəbəna e súlɪ Yəwa zē bə wʔ pyʔ mó sanna mó ne: «Nə n'è lwəl mó bə n zòm Siri lyi bí zòmá né ndə n tūntūnnə bə bə né nyé bə zòmá né; sə n bə́k'a zòm Zhide lyi bí zòmá né yé, bə lyi bí byēbé bə wə byilí y yó mó n'è cili.» ²⁷Pyʔ mó sanna mó lyár be n wə: «N ná n búl bə wʔ nmyé ndə n yó-cəbal mó dúdú ni à yó-cəbal mó twi ni b'a b'a cí zòmá né nyēbé nà? È dā ndə lyi bí byēbé bə jé dē byilsí yó, bə m'a ce bə jí bə byənə né bə súlɪ bə nyə bə shí mú, ndə ámye ta mó ne nà?» ²⁸Pyʔ mó sanna mó zē n zhi dē, n bya dēdē Zhide lyi bí zòmá né wé n wə: «Cili-nə Pyʔ Nánfǎl wá, Ashəri pyʔ mó nyi rí: ²⁹Ezəcaase bə́k'a n jéjənə ába yé, nyi n wār ába n la zō àmyé jǔ w yé! ³⁰Ezəcaase bə́k'a n zhe: «Zhən ga Cinu mà n zwé nába; cə w kǔbʔ t'á la Ashəri pyʔ mó jǔ w tu yé!», n mə n jéjənə ába á zə Cinu zhən yé. ³¹Á bə́k'a cili Ezəcaase zòmá né yé, cili-nə Ashəri pyʔ mó nyi rí, n ná n ywələ: «Zə-na dəbre ndə ne, ce-nə á cin à jǔ wa, sə á yē b'a mǎdú mǎdú gakó mà n jí n dǎvə-cə byá bə ndə n épyilá né n súlɪ n nyə n nē górw w n kú mú nē mó, ³²á m'a dē a b'a pwà ába a m'a vò tənə èdú è nyé ndə á nyá y ta wé, bə́lè ndə dǎvə nándwə tənə, búru ndə dǎvə-cémé tənə, olyivýáore nwə nándwə, e súlɪ ndə tūr; èta á m'a zə myəl á t'á la cú yé.» Á bə́k'a cili Ezəcaase zòmá né yé, nyi wʔ jéjənə n ná n

jéjèné ába n mó n zhe: «Cinu mà n zwě nába!»³³Dwá né dwā bé yə né nə ɲwènéné nə zwě rəmyé rədù rədù gakó tənà y Ashəri pyʒ mó jǝ wa? ³⁴Yè Amaate ñdá Arəpaade yə né ɲwénéné? Yè Səfərəvəyim ñdá Yəna ñdá Ava yə né ɲwénéné? Yə né nəmyé ɲwènéné nə zwě Samare à jǝ wa? ³⁵Tənèsé səmyé mó yə né gakó cəcəl wə, yi tǝ rə ɲwènéné rə zwě rə tənà y à jǝ wa, Cinu la mə n ɲwènéné n zwě Zhərazalem əmyé jǝ wa?»³⁶Lyì bí y'á jǝ bə nyí cáɱ, bə t'á lyár mɔ bə kaka yé, bə pyʒ mó yà ní pɔ bə nyí n wɔ: «Á bə'á lyár mɔ yé!»³⁷Yələca byí Elyəcim, pyʒ mó kələ y yó-cəbal mó ñdá sá-kanna Shəbəna e súlí pyʒ mó nyi-zwennə mó, Asaafə byí Yɔwa kwě bə bə Ezəcaase sɔ ñdá bə gəndé rə kára kār, bə cí mu Ashəri pyʒ mó sanna mó zòmà né.

Chapter 19

¹Pyḡ Ezəcaase gá cili bà nyí rí kwā né, n kār n gándé, n kwè yóló-gònḡa n zù, n zè n vò n zù Cinu jì y wé. ²Rəmyé yi ní, n twí pyḡ-kélé y yó-cábal Elyəcim ḡdá sá-kanna Shəbəna e súlí wíwí-zwálnə bé byəbé bà y'à wó nánceh mó, Aməse byí, nyí-zwennə Ezəyi sō, bà gako y'a zù ywáale gānde;³bà bà zhəl bà wó mɔ: «Nyí Ezəcaase nyí rí: «Zà dē ré wó wu-zhùlú ḡdá còrhò-tum e súlí cizhil dē. Byá bé lul dē ré yúwá, sə jàn tənə bà la m'e pwě bà lù bi yé!a ⁴Dədənne, Cinu n Yi rí mà n nyèè pyḡ sanna mó zòmà né nyèbé gako, n yó-cábal, Ashəri pyḡ mó, twí n bà n zòm n mə n tūrh Yi Nányi rí mú, sə n mà n pō còrhò-tum zòmà né nyèbé Cinu n Yi rí la nyòḡ mó yilə! Lwəl Yi, dwí rí lyi bí kùr ré rà dāl mó yilə.» ⁵Pyḡ Ezəcaase tùntúmá bé gá yú Ezəyi sō yi ní, ⁶Ezəyi wəl be: «Zhəl-nə á vò á wó á yó-cábal mó ne: Nyí Cinu nyí rí: «Bək'á dūr ywé zòmà né nyèbé n nyèè mó, zòmà né nyèbé Ashəri pyḡ mó tùntunnə bé súlí bà m'e tūrh ni mú yil yé! ⁷À m'a ce n tó kən rəḡḡ n la nyòḡ mó denne n kwè n vò jè. Sə à m'a ce bà gu mu ḡdá búlú shù n cici tənà y wé.» ⁸Ashəri pyḡ mó sanna mó gá nyèè bà Ashəri pyḡ mó zhír Ləciishi ni, n tú n bà n nə mɔ Lyəbəna né, n gá yà n zhəl n ná n bwí búlú né məgá mó. ⁹Bə y'a cí Ashəri pyḡ mó nyí Nəbyib pyḡ Təṛəka shò kwā né bà wó: «Nyí n tene n bān bú ḡdá mó!» ¹⁰Ashəri pyḡ mó ká n twí tùntúmá Ezəcaase sō n wó be: «Á m'á wó Zhəda pyḡ Ezəcaase ne: Bà Yi rí tēbé n zhe rə zhən mó bək'a jējənə mó rə m'e zhe: «Zhəṛəzalem t'á la Ashəri pyḡ mó jǝ w tu yé.» ¹¹Nmyé cici mú yé kən ré tēbé Ashəri pyā bé wərhé tənəsə gako ne mó: bà cò se lyəm lyəm; e zè è nə wó ḡmyé n m'á lú!» ¹²À nambala bé gá cò Gəzā ḡdá Aran ḡdá Eresəfe ceme né e súlí Eden dwí rí rə y'a wə Təlasaare né mó, dwə né nemyé mó yə né nə zwé ne? ¹³Yé Amaate pyḡ mó ḡdá Arəpaade pyḡ mó ḡdá Ləyiiri pyḡ mó ḡdá Səfəṛəwəyim ḡdá Yəna e súlí Ava pyā bé nə ḡwéné?» ¹⁴Ezəcaase zwé sébé ré Ashəri pyḡ mó tùntúmá bé jǝ wa, n karmə rə, n zè n jì n vò Cinu jì y wé. N púr sébé ré n cí tē Cinu yé né, ¹⁵n zè n lwəl Cinu ni n wó: «Cinu, Esərayel Yi, ḡmyé mǝbǝ n pyèlè ré dəgwā y ḡwéné shəṛəbēbá yó w mó, ḡmyé dúdú n wó lū w pyə-tənəsə púlápúlá Yi, bà wó ḡmyé n wərhé dē ḡdá ce yá. ¹⁶Cinu, pyèrhə n zhè n cili! Cinu, púr n yírhá n nyí! Cili Shənəkəriibi n twí bà b'e tūrh Yi nányi rí zòmà né! ¹⁷Cinu, Ashəri pyā bé ce dwá ḡdá nə tənəsə ga jé tē zhənà. ¹⁸Bə ju nə yə né myín, sə nə yə né y'a dā Yi yé; nə y'a wó kən ré tēbé numbyínsi zùrhì ḡdá sə jèrh, dǝ ḡdá nákulú wé, sə Ashəri pyā bé cò rə. ¹⁹Sə èlāsé Cinu, ná n'è lwəl mó bà n zwé nába Shənəkəriibi jǝ wa, lū w pyə-tənəsə púlápúlá m'a zè sə lwar bà wó ḡmyé dúdú Cinu n wó Yi.» ²⁰Aməse byí Ezəyi twí bà vò bà wó Ezəcaase ne: «Nyí Cinu, Esərayel Yi rí nyí rí: À zhən ga nyèè n lwəl mó n lwəl ne Ashəri pyḡ Shənəkəriibi shò kwā né mó. ²¹Nyí zòmə ré Cinu ná n zòm n shò kwā né mó: Nyí kē-byí kēbé è yəl bal pár mó, Səyǝ bəko mó, bà mó ne è yírh w yé; è n'è mən mōè n'è zhízhi è yó n cǝ kwā né, Zhəṛəzalem bəko mó. ²²Mǝ lǝ n tūrh n súlí n fulsi mú? Mǝ lǝ n zòm n byān súlí n nyí n mùrì mú? Wó Esərayel Yi rí, Yi rí tēbé rà dúdú wó Yi páá mó. ²³N tò n tùntúmá bé denne n tūrh Cinu; n yòwə: «À jil dē pyār ré yó-pálsé wa, ḡdá Lyəbā jàāsé shēbé sə wé zhəl zum mú wé, à búlú eshə-vwətur rí jàn ré yilə; à m'a kà è séédərebá shēbé sə dwāldu sə dwā bé mǝḡdá è səpəṛéésəbá shēbé sə wə dēdēdu sə dwā bé mó, a súlí a yí è jàà y kēbēè wó dēdē du è dwā bé mó wé, ḡdá è tú w nánfǝlǝ w wa. ²⁴À kù zhilse a súlí a nyǝ dwá dwā nē, à ce Ezhibti bù-fwèlè y jèsé gako kùà nərh kùr wə.» ²⁵Pyḡ Shənəkəriibi, n yəl b'á dāmā a tene rəmyé mó shāā ga a cí nà? N yəl b'á tene rə, kùr ju yi ní ga a cí nà? Èlāsé mó, à zè à n'á pyírh ri: Wó ḡmyé n mǝ sá ce ceme né nyèbēbā lù byílsi dēdē bà m'e kákélé ne mǝjírḡ nákul-púlá. ²⁶Nə lyi bí jàn ré bà já yé, bà wun gowa, cizhil zhe be; bà nyé ḡdá cəsə gə w ta, e súlí ḡdá gə w dwí rí tēbérə n'è lyí rə pyilli ce yá, nánlyǝ w tabə nyé ḡdá vǝr ré tēbérə n'è lyí lyarha né w ta, bà nyé dwā ḡdá bələ kēbéjǝjǝ cimi zǝḡdá è gwé yə byil e yí mú ta. ²⁷À yé n gə wó né mó gako: n gə jé tē, n gə zè n du pwé ne, n gə zù jù wə, n lyim gə tú rà zèrə n'è yi ni dēdē yi nía yé re. ²⁸N lyim zè rà n'è yi ni dēdē, à zhǝ nyèè n cin-byilu zòmà né mye, rəmyé ce à m'a pwər n myəl ré, a gwé cēbēḡdā cibyū ta a ce rà ne, a súlí a ce eshā nyí-cǝbǝ n nyú wə, à m'a zə mó n kwé sómá y kēbēn tó n mǝ bà mó n mǝ kwé. ²⁹È gə wó ḡmyé yilə, Ezəcaase, nyí kən ré tēbé m'a yə myǝrhǝ n yilə: dūl byin rí bà m'a jí bələ y kēbēè lyí tē è cici ni mú; byín rí tēbé rà pú mú myem'a yə èta; sə byinə nətǝ nyān ré, á m'á dū á bələ á kwar, á súlí á zhele á dāvé-cémé néá jí nə byā bé. ³⁰È gə wó ḡmyé yilə, Ezəcaase, nyí kən ré tēbé m'a yə myǝrhǝ n yilə: dūl byin rí bà m'a jí bələ y kēbēè lyí tē è cici ni mú; byín rí tēbé rà pú mú myem'a yə èta; sə byinə nətǝ nyān ré, á m'á dū á bələ á kwar, á súlí á zhele á dāvé-cémé néá jí nə byā bé. ³¹Sə Zhəda kélé y lyi bíbyəbé bà lú móm'a k'a yə ḡdá cǝ ò tò nərh sə zù tēḡ jèsé zè sə ce byā ta, ³²bə lyi bí byəbé bà dāl mó m'a du tēZhəṛəzalem né, lyi bí byəbé bà lú móm'a shí Səyǝ pyḡ w w bə du. Wó Cinu jàn ré nánfǝlǝ wa, rà la rəmyé mó tū.» ³³Wó rəmyé rà ce, nyí Cinu nyí rí Ashəri pyḡ mó shò kwā né: «N tá n la cǝ w kǝbǝ wé zú yé, n tá la cama tǝ ò wé yén tá n la nəkwər zən mə n bú ḡdá w yé, n tá n la bo-púl cūn mə n bú ḡdá w yé. ³⁴Sómá y kēbé n kwè n mə n bà mó, èmyé n mà n ká n kwè n mə n kwè; n tá n la cǝ w kǝbǝ wé zú yé, wó Cinu nyí rí, ³⁵à m'a yilli cǝ w kǝbǝmùnì ga a zwé wə, à gə wó Yi yilə, ḡdá à tùntunnə Dəvyidi yilə.» ³⁶Cəcē y èmyé mó, Cinu máléka y j'a du e gu nunə mǝḡrhə zǝm ḡdá shə-lyeḡ ḡdá rənu Ashəri lyi bí zulá jàà y wé. Bà gə zè nəkwǝlè y bà púrí wó cùuri dúdú rà y'a pyé tē. ³⁷Ashəri pyḡ Shənəkəriibi já n zè n yé n zulá jàà y ne; n kwè n vò Niniivi, n já n mē gāà. ³⁸Dē rəḡḡ, n yà n ná n cèrhé n yi Nəsəṛəcke rà sǝ jù wə; rəmyé yi ní, n byā bəlyé, Adəraməleke ḡdá Səṛəseere zə búlú shù bà zò mǝ bə gu bà zè bà dūr bà vò Araraate tənà y wé. Wó n byí dǝ, Asaradǝ n yəl pyḡ n jàà wa.

Chapter 20

¹Yi rí ràmyé mó wé, Ezəcaase tú n bə n tu cími sə n yà n dāl námpólé sə n ci. Aməsse byí, nyi-zwennə* Ezəyi zè n bə n nə mɔ, n wɔ mɔ: «Nyí Cinu nyí rí: Pə n nyá né n kèlé y lyi bí ni, nyí n m'á ci, n tá n la bwəl yé!» ²Ezəcaase pyirhí n yé n mə n ză bylí y ni, n ce Cinu n wɔ: ³«Cinu, à n'á lwəl mó bə n lyírɔ b'á yəl wu-pò ndá zhən cábal ndá mó, à súlí a wèrhé kɔn ré tèbé rə cən n yírɔ wə.» Ezəcaase kúrh n bobwere yá-náná té.⁴Cinu zəm ndá Ezəyi ndá n yà n gwě n yə pyɔ-kèlé y w dwi yé, n wɔ: ⁵«K'á kwě n vò n wɔ à dwi rí pyɔ Ezəcaase ne: «Nyí Cinu n nambal Dəvyidi Yi rí nyí rí: À nyèè n lwəl mó, a súlí a nə n yá-náná né. Nyí à m'a wárh mó. Dwā nətɔ zà, n m'á zè n vò Cinu jì y wé.⁶À m'a súlí byinə shí ndá nənə n byinə né yó wə. À m'a zwě nmyé ndá cɔ w kɔbɔ Ashəri* pyɔ mó jɔ wa; à m'a yili cɔ w kɔbɔ à gá wɔ Yi yilə, e súlí à tuntunnə Dəvyidi yilə.» ⁷Ezəyi pə nyí n wɔ: «Zə-na épyilə cí á m'á bà!» Bə zə nɔwémé y bə m'e bà, bə zè bə kwé y bə cí pyɔ mó yalə né gá mà pəpáaré mǝǝ mó yó, pyɔ mó já n wárh.⁸Ezəcaase zè n bwərh Ezəyi n wɔ: «Myərɔ kɔ dennə à m'a tó né a lwar bə Cinu mà n wárh ne, sə dwā nətɔ zà, à m'a nɔwéné a vò n jì y wé?» ⁹Ezəyi lyár n wɔ: «Nyí myərɔ w kɔbɔ n m'á tó ɔ dennə n lwar bə Cinu mà n pyirh nyí rí tèbé n bwəl mó mó: N sɔ sə ywəl mó twě mə vò mə yé né kɔn myerhe nərɔ-cú-byísi shí ráá n sɔ sə mə twər mə bə mə kwā né kɔn myerhe nərɔ-cú-byísi shí n étwí-ənyí rí ni?» ¹⁰Ezəcaase lyár n wɔ: «Ywəl mó la tɔ mə vò yé né kɔn yí nərɔ-cú-byísi shí wɔ náná du mə la twər mə bə mə kwā né kɔn yí nərɔ-cú-byísi shí mú.» ¹¹Nyi-zwennə Ezəyi byè n ce Cinu ni, sə Cinu ce ywəl mó twər Akaaze étwí-ənyí rí byísi yó mə bə mə kwā né kɔn myerhe nərɔ-cú-byísi shíyá.¹²Yi rí ràmyé mó wé, Babyəlɔne pyɔ Myərɔdaake-Baladā, Baladā byí mú, twí bə b'e pə sáábá ndá pansé Ezəcaase ne, bə n yà n nyèè n gá yà n bə jè mó nyí rí.¹³Ezəcaase wu yəl nyən tuntúmá bé twírí y yilə, n ce bə byélé jì y kèbé n yà n ná n cí n səbyí mú ndá n sánámá mó, e súlí nūrh sə lwě nányənyélé mó ndá n búlá wé ré gakó è wé mó; e súlí wé ré tèbé gakó rə y'á wɔ n nəcəndé jì y wé mó. Kaka tənə n kèlé y wé e súlí n gá cí má nyí rí wé Ezəcaase yə be byili yé.¹⁴Nyi-zwennə Ezəyi zè n bə n nə Ezəcaase, n bwərh mo n wɔ: «Bəkɔn lyi bí byèbé wəl mó, e súlí mye wɔ yè bə shí ní?» Ezəcaase lyár n wɔ: «Bə shí tənə kèbé è nye wé, Babyəlɔne gaga.» ¹⁵Ezəyi zè n bwərh mo n wɔ: «Bəkɔn bə nɔ n sɔ jù wə?» Ezəcaase lyár n wɔ: «Bə nɔ kɔn ré tèbé gakó rə wɔ à sɔ jù w mú: à nəcəndé rədu ga tənə à yə be byili yé.» ¹⁶Ezəyi wɔ Ezəcaase ne: «Cili Cinu nyí rí.¹⁶Ezəyi wɔ Ezəcaase ne: «Cili Cinu nyí rí: ¹⁷Nyí dē nɔwéné rə bənà, bə m'a pwà kɔn ré tèbé gakó rə nɔwéné n sɔ jù w mú, e súlí kɔn ré tèbé gakó n nambala bé pyà bə cí dē kɔn b'e yí zà mó gakó, bə m'e vò Babyəlɔne; kaka mye t'á la dāl yé, Cinu n byili ràmyé mó.¹⁸Bə m'a pwà n byā nánzhəzhɔ, byèbé nmyé cici lùl mú: bə m'a ce bə jírɔ tùm-byā Babyəlɔne pyɔ-kèlé y wé.» ¹⁹Ezəcaase wɔ Ezəyi ni: «Cinu nyí rí n cí ni mú nyè.» N yà n ná n wəl n cín ni: «À gə j'á gwě nɔwéné n t'á la yə-zúlá wé jóm? wu-zéé m'a zə nábə?» ²⁰Ezəcaase tumə né dwā bé ndá n tū-fwàalé gakó ndá kɔn ré tèbé n wèrhé mó, póló w e súlí góró w kɔbɔ nǝ mó n'è tó mə m'è zhəl cɔ w n kù mú ywě né yə kē Zhəda pyā bé ywě né lyírɔ sébé ré wé nà? ²¹Ezəcaase tú n bə n ci, sə wɔ n byí Manase n yəl pyɔ n jàa wa.

Chapter 21

¹Manase jirh pyɔ̃ ndá n zhe byinə shí ndá nàlyè; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí-ènu ndá nənū. N ná yà n yíl Efəsi-Ba. ²Manase wèrhé kɔn ré tèbé rà wó lwele Cinu yírh wə; n yà n ná n twí dwá né nyèbé Cinu jì Esərayel lyi byá bé yé né mó pwarha tumə né. ³N ká n lù vwə né zwál* jààsé n da Ezəcaase yà n ce sə jé té mó. N lù vwí-jùúli Baale* yilə, n sùlí n fwar Ashəra* pélé té ndə Esərayel pyɔ̃ Akaabe ta. N wùli té n cèrhé càmásóśsé dǝ-yi w mú gakó. ⁴N lù vwí-jùúli Cinu jì y wé, e jà Cinu yà n zòm n jì y shò kwā né n wò: «Zhərazalem m'a yə à yil ré còrhó jàa.» ⁵N lù vwí-jùúli càmásóśsé dǝ-yi w mú gakó yilə, Cinu jì y kálsé sàlyè y wun ní wé. ⁶N ju n byí myín n mə n zwál vwí, n párh jəpárase, n tó jə-myaarhe tumə denne n pyá ywè né nyèbé nə bàn mó lwar, n byé ywólse. Lwele ré tèbé n yà n ná n wèrhé Cinu yírh w mú y'a j'á n'è sùlí, kɔn b'e yí rə ce Cinu lyim zǝ. ⁷N cí Ashəra, yi rí tèbé n yà n wèrhé mó ɛsáyulú w Cinu jì y wé, e jà Cinu yà n zòm ndə Dəvyidi ndá n byí Saləmə n jì y shò kwā né n wò: «Jì y kèbé m'a yə à yil ré còrhó jàa Zhərazalem cə w à cí, Esərayel lyi byá bé kwálsé gakó wé mó, gaga yilə. ⁸À k'á t'á la ce Esərayel lyi byá bé yáyélé dǝ, tənà kèbé è nye ndá kèbé à pɔ bə nàmbala bé ne mó wé yé; bəmyé wúrí bə ce jàn né bə wèrhé kɔn gakó ndə à gá byili bi ní mú, sə bə tó Nyə né nyèbé à tuntunnə Muiyisi pɔ be mó.» ⁹Sə bə yə cili yé; Manase dwí bi, kɔn b'e yí bə wèrhé lwele rə dwini dwá né Cinu ce nə jé té lyəm lyəm Esərayel lyi byá bé yé né mó lwele ré. ¹⁰Rəmyé yó, Cinu tó nyi-zwennə bé* n tuntunnə bé denne n wò: ¹¹«Zhəda pyɔ̃ Manase twí pwarha tumə né nyèbé gakó, n wèrhé lwele rə dwini lwele ré tèbé Aməratəbá wèrhé shāa ga mó, n sùlí n tó n yə né denne n ce Zhəda lyi bí wèrhé yə-bəlǝlǝ*»; ¹²rəmyé mó gakó ce, nyí Cinu Esərayel Yi rí nyí rí: «Nyí à m'a ce lwele pú Zhərazalem ndə Zhəda, sə rə m'a ce dweme lò mǝbǝ gakó n la re nyǝ mó zhǝ wa. ¹³À m'a ce Zhərazalem jé té ndə à gá ce Samare cə w ndə Akaabe kélé y jé té né. À m'a shərh Zhərazalem cə w wu w ndə bə gá y'a shərh nəzhǝ wu o lyí bə zǝ bə pyírhí y bə pú té né. ¹⁴À m'a pyírhí à kwā a m'a zǝ à dwí rí kùr ré rə dāl mó: à m'a yǝ be a ce bə zwə bé jǝ wa, bə pwà be bə sùlí bə jirh bə zwə bé gakó kɔna, ¹⁵bə gá wèrhé kɔn ré tèbé rà wó lwele à yírh w mú yilə; e sùlí mye bə j'á gwé n'è ce à lyim n'è zǝ, bə nàmbala bé gá shər Ezhíbtí ní yi ní ga kɔn b'e yí zà mó.» ¹⁶Manase sùlí n ló lyi bí byèbé bə y'a bə dóo zhe mó jal té dǝdǝ n mə n sú Zhərazalem púlǝpúlǝ, e jà lwele ré tèbé n wèrhé Cinu yírh w n mə n ce Zhəda lyi bí wèrhé yə-bəlǝlǝ mó twár tənə né yé. ¹⁷Manase tumə né dwā bé ndá kɔn ré tèbé gakó n wèrhé mó, e sùlí yə-bəlǝlǝ w kǝbǝ n wèrhé mó yə kǝ Zhəda pyá bé ywè né lyírh sébé ré wé nà? ¹⁸Manase tú n bə n cì, sə bə co mo n kélé y bǝw wé, Uzə bǝw wé. Wó n byí Amǝ n yál pyɔ̃ n jàa wa. ¹⁹Amǝ tú n bə n jirh pyɔ̃ ndá n zhe byinə shí-èlyè ndá nàlyè; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré byinə nàlyè. N ná yà n wó Yətəba lyi bal Aruusi bǝkǝ, n yà n yíl Myəshəlemeete. ²⁰Amǝ wèrhé kɔn ré tèbé rà wó lwele Cinu yírh w ndə n da Manase ta. ²¹N já n kwé n da nà y cici. N wùli té yə né nyèbé n da yà n cèrhé mó yé né, nmye cèrhé ne. ²²N yǝ Cinu n nàmbala bé Yi rí ni, n yà n sǝmá y tó yé. ²³Amǝ tuntunnə bé zòm bə ce dwā yó bə pyá n pyèlè ré zǝ, sə bə gu mu n sǝ kélé wa. ²⁴Sə tənà y lyi bí gu lyi bí byèbé gakó bə gu pyɔ̃ Amǝ mó, bə zǝ bə cí n byí Zhəzhaase n jàa wa, n yə pyɔ̃. ²⁵Amǝ tumə né dwā bé ndá kɔn ré tèbé n wèrhé mó yə kǝ Zhəda pyá bé ywè né lyírh sébé ré wé nà? ²⁶Bə co mo, n bǝl mó wa, Uzə bǝw wé. È yál n byí Zhəzhaase n yál pyɔ̃ n jàa wa.

Chapter 22

¹Zhəzhaase jirh pyɔ̃ ndá n zhe byinə lyele; sə n jòm Zhərazəlem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shá-ètò ndá ràdù. N ná yà n wó Bəsəkaate lyi bal Adəya bəkó, n yà n yil Yədəda. ²Zhəzhaase wèrhé kən ré tèbé rà y'à wó cángá Cinu yirh wə, n já n kwè n nambal Dəvyidi nà y cici, n yə ywə̀r n vò jà-jí ráá jà-gwà mye yé. ³Pyɔ̃ Zhəzhaase pyèlè ré jú byinə shí ndá lyele nyān ré yó wə, dē ràdù, n twí sá-kanna Asələya byí Shafā, Məshəlam nǝ wá, Cinu jì y wé n wó mɔ: ⁴«Zhəl n vò n nə vwí-zwəlnə* nánce Yələca m̀ni ga n gə səbyí mú m̀bó bə zə bə bə Cinu jì y wé, étwí-ənyí rí yilnə bé zwé lyi bí sō mó, n nə mə yó. ⁵Bə la pə səbyí mú məmyé m̀s byèbé bə pɔ jì y tumə né mó ne, bə pə byèbé bə n'è twí Bə zho zhe jì y kərho m̀s tumə né tũ mú yilə. ⁶Bə kwé səbyí mú məmyé bə pə Cinu jì y tumə né yé né ciná bé ne, bə m'e kwé dā-shəlnə ndá jì-lurnə bé ndá bo-lurnə bé bə n'è twí bə m'e kwerhe Cinu jì y gə cò cò mǎgǎ m̀s; sə bə súlí bə yə byərh ndá nákulə nyèbé bə səl mó Cinu jì y jàásə sə cò cò m̀s kərho yilə. ⁷Sə bə bək'a bwərh be səbyí mú m̀bó bə co bə jǝ w m̀s gə n'è tó né yé, bə bə n'è twí ndá wu-pò.» ⁸Vwí-zwəlnə nánce Yələca zé n wó sá-kanna Shafā ne: «À nɔ Nyá né sébé ré Cinu jì y wé!» Yələca kwé sébé ré n pə Shafā né, Shafā zwé re n kàrmə. ⁹Sá-kanna Shafā zé n kwé n bə n nə pyɔ̃, n cí mu nyí n wó: «N̄ tuntunnə bé ló səbyí mú m̀bó bə nɔ Cinu jì y wé mó, sə bə co mo Cinu jì y tumə né yé né ciná bé jǝ wa.» ¹⁰N súlí n wó pyɔ̃ m̀s ne: «Vwí-zwəlnə Yələca pɔ ne sébé.» Sə Shafā kàrmə sébé ré pyɔ̃ m̀s yé né. ¹¹Pyɔ̃ m̀s gə nyèè Nyá né sébé ré zòmà né, n kǎr n gándéa. ¹²N zé n pə nyí vwí-zwəlnə Yələca ndá Shafā byí Ayəkam ndá Myəkaya byí Akəbɔɔre ndá sá-kanna Shafā e súlí pyɔ̃ tuntunnə Asəya ne n wó: ¹³«Zhəl-nə á bwərh á sú Cinu wu sébé ré tèbé bə nɔ m̀s zòmà né shò kwǎ né, àmyé ndá dwí rí ndá Zhəda púlápúlə yilə; nyí Cinu lyim zé rà n'è yì nába dǎdǎ bə nə nambala bé yə sébé ré tèbé zòmà né cili yé, bə súlí bə yə kən ré tèbé rà kē rà wé mó gakó ne tó yé.» ¹⁴Vwí-zwəlnə Yələca ndá Ayəkam ndá Akəbɔɔre ndá Shafā e súlí Asəya zé bə vò bə nə Cinu jì y gándé yilnə Shəlum kē Uləda, n yà n wó nyí-zwennə*. Shəlum yà n wó Təkɔwa byí ndá Araase nǝ. Ké m̀s yà n n̄wéné Zhərazəlem né, dúwúl-dwè y wé. Bə gə cí mu kən gə wó né m̀s gakó bə zhè, ¹⁵Uləda zé n lyár be n wó: «Nyí Cinu Esərayel Yi rí nyí rí: Kwé-na á vò á wó bal m̀s m̀bó n twí ába à sō mó ne: ¹⁶«Nyí Cinu nyí rí: À m'a ce lwele pú tənà y kèbé ndá è lyi bí gakó, a m'a pyirh sébé ré zòmà né nyèbé gakó Zhəda pyɔ̃ m̀s kàrmə m̀s. ¹⁷Bə yé ne, bə súlí bə jì wé rà lwé nányənyèlè myin bə pə yə dwā ne, kən b'e yí bə tó kən ré tèbé gakó bə wèrhé ndá bə jèrh m̀s denne bə ce à lyim zé. Rəmyé ce à lyim zé rà n'è yì tənà y kèbé, sə rà t'á la tu mye yé!» ¹⁸Sə è gə wó Zhəda pyɔ̃ m̀s n twí ába m̀ni ga á b'á sú Cinu wu mú yilə, á m'á cí mu nyí á wó: «Nyí Cinu Esərayel Yi rí nyí rí: N̄ nyèè zòmà né nyèbé náacənə, ¹⁹n cili kən ré tèbé à byili tənà y kèbé ndá è lyi bí shò kwǎ né m̀s: tənà y kèbé m'a jirh wu-zhùlù ndá lwele tənà. Rəmyé kwé n wu ni n zé n lwəl n cìn té Cinu yé né, n súlí n kǎr n gándé, n kúrh à yé né. Rəmyé ce àmye nyèè, wó Cinu nyí rí. ²⁰Sə à m'a ce n vò cúlú ndá yə-zúlá. N̄ yirhó t'á la lwele ré tèbé gakó à la ce rə pú tənà y kèbé m̀s nɔ yé.» » Lyi bí byèbé bə y'à twí mú kwé bə zə nyí rí bə vò bə cí pyɔ̃ m̀s ne.

Chapter 23

¹Pyɔ́ mɔ́ twí bə byè Zhəda ndá Zhərazalem náncesé gakó sə bə sə nə dwā́ n̄ sō. ²N zè n zə Zhəda ndá Zhərazalem lyi bí gakó e súlí vwĩ-zwálnə* bé ndá nyi-zwennə* bé ndá dwí rí lyi bí gakó, bə bə́sóná ndá nánceɾh ga n mə n vò n zù Cinu jì y wé. N kàrmə dɔ́bre sébé ré bə nɔ Cinu jì y wé mɔ́ zòm né gakó bə cili. ³Pyɔ́ mɔ́ zè n zhì dɛ́ júlú w yó, Cinu yé né, n ká n bwəl dɔ́bre ndá Cinu nyí rí, bə n̄ mà n tó Cinu nì, n tó n̄ pùbùlā né ne, n wèrhé kɔn ré tèbé n̄ zhe rà byā ne bə n̄ wèrhé mɔ́, sə n̄ mà n zwè n̄ nyó né, ndá n̄ wu gakó ndá n̄ jàn gakó, n mə n pyirh dɔ́bre zòmā né nyèbé nà ké sébé ré wé mɔ́. Sə dwí rí púlápúlá mye shéné bə rà m'a tó dɔ́bre nyó né. ⁴Rəmyé kwā né, pyɔ́ mɔ́ pə nyí vwĩ-zwálnə nánce Yələca ndá vwĩ-zwálnə bé byèbé bə pú mu mú nì, e súlí Cinu jì y étwí-ényí rí yilnə bé ne bə bə vùr wé ré tèbé gakó bə y'à m'e cèrhé Baale* ndá Ashəra* ndá cāmásósé dɛ́-yi w mú gakó Cinu còrhó-jì y w bə ce pwè ne. Bə vùr rí Zhərazalem né bə vò bə jì rí myín Sədərɔ́ cémé né bə zhele mɔ́ wé, bə zè bə pwà rà tòmɔ́ w bə m'e vò Bətel. ⁵N ce vwĩ-zwálnə nánkòmdé Zhəda pyā bé y'à cìr bə n'è jì wé ré rà lwé nányànyèlé myín Zhəda ceme né ndá ceme né nyèbé nà bwəl Zhərazalem ne mɔ́ vwè né zwál jààsé wé mɔ́ jé té. N súlí n ce byèbé bə y'à n'è jì wé ré rà lwé nányànyèlé myín Baale ndá nànyónɔ́ w ndá càná y ndá dɛ́-yi w wé ré, e súlí cāmásósé gakó dɛ́-yi w mú yil mú mye jé té. ⁶N ce bə mūr Ashəra pélé ré Cinu jì y wé, bə zə re bə du Zhərazalem né, bə vò bə jì rí myín Sədərɔ́ nà-gòlɔ́ w wé. N ce rà jìrh tòmɔ́ n kwè w n vò n ló ce y kèbé bə n'è ce cùurí gakó è wé mɔ́ wə. ⁷N wūr lyi bí byèbé bə y'à n'è fwəl bə m'e cèrhé bə yə né jisí sà y'à wɔ Cinu jì y wé mɔ́, kana bé gá y'à súlí bə n'è swè gānde Ashəra còrhó yil má mɔ́. ⁸N byè Zhəda ceme né vwĩ-zwálnə bé gakó bə bə; n cò vwè né zwál jààsé* vwĩ-zwálnə bé bəmyé gá y'à ju wé ré rà lwé nányànyèlé myín mǝgǝ́ mɔ́, kɔn zhì Gəba e m'e yí Beer-Shəba. N wūr vwè né zwál jààsé sà y'à bwəl bwərsé ne mɔ́, ndá jàà y kèbé è y'à bwəl cɔ́ w cəbal Zhəzwe bwə̀rə y ne mɔ́, n̄ gə tú n̄ nà n̄ zwì cɔ́ w wé, è y'à wɔ n̄ jà-gwǝ́ sō. ⁹Vwĩ-zwálnə bé byèbé bə y'à zwál vwè, vwè né zwál jààsé wé y'à wà̀r bə zwál vwĩ Cinu vwĩ-júlú w yó Zhərazalem né yé, sə bə y'à wɔ́ bə tó bə da-byā́ bé ne bə dòm búrú w kòbɔ́ ò yà sǝ́-nəbyè́ ce mɔ́. ¹⁰Zhəzhaase cò Tɔ́fɛɛte jàà y è y'à wɔ Ben-Yəncm nà-gòlɔ́ w wé mùnì ga, lò bāká n ká n jì n̄ byí ráá n̄ bākó myín n mə n cèrhé Mələ́eke yé. ¹¹N ce shəshesé shèbé Zhəda pyā bé y'à cìr bə cì sà nyí nànyónɔ́ w còrhó yil mú jé té. Eshesé sàmyé mɔ́ y'à wɔ Cinu jì y étwí-ényí rí nì, jisí dwā́ bé wé, tuntunnə Nətan-Myələ́eke jì-zǝ́rà y yala ne; n súlí n jì búlú eshərh-vwǝ́tur rí bə y'à pɔ́ nànyónɔ́ w ne mɔ́ myín. ¹²N wūr vwĩ-jùulí Zhəda pyā bé y'à lù Akaaze dɛ́-yó jì y lyarh ré wa, e súlí tèbé Manase yà n̄ lù Cinu jì y kǝ́sɛ sǝ́lyè y wun ní wé mɔ́; n̄ mà re n lo, n zè n pwà rà yəywaalé w n vò n ló Sədərɔ́ nà-gòlɔ́ w wé. ¹³Pyɔ́ Zhəzhaase cò vwè né zwál jààsé sà y'à wɔ Olyivýáaré pyā w jǝ́-jí sō, Zhərazalem yé y w mɔ́. Esərayel pyɔ́ Saləmc yà n̄ lù si Sədɔ́ lyi bí yí nánku wə, Asətarəte rà y'à wɔ́ ké mɔ́ yilə, ndá Kəmcɔ́she Məwaabe lyi bí yí nánku w yil e súlí Myələ́kcm, Amɔ́ byā́ bé yí nánku w yilə. ¹⁴N lo nákulə né bə y'à cìi té mɔ́, n gò Ashəra pālá né bə y'à fwar té mɔ́, n zè n pwà numbyínsi kúr n mə n sú rà jààsé. ¹⁵Zhəzhaase súlí n wūr vwĩ-júlú w kòbɔ́ ò y'à wɔ Bətel né mɔ́, vwè né zwál jàà y kèbé Nəbaate byí Zhərbwam yà n̄ lù n mə n ce Esərayel lyi byā́ bé zù yə-bə́lɔ́lɔ́* wé mɔ́; n̄ cò wa, òmyé ndá ò jàà y ga, n jì vwè né zwál jàà y myín, e jìrh tòmɔ́, n súlí n jì Ashəra pélé ré myín. ¹⁶Zhəzhaase gá tú n pyirhí n nà lú-bòlā́ bé bə y'à wɔ pyɔ́ w yó mɔ́, n̄ twí lyi bə vò bə vùr kúr rí bə wé, bə b'e pɔ́ n jì myín vwĩ-júlú w yó: èta n̄ cò vwĩ-júlú* w ndə Cinu nyí rí, Yì lò mɔ́ yà n̄ bya n mə n byili ywè né nəmyé mɔ́, gá y'à n'è byili ní. ¹⁷Zhəzhaase zè n bwərh n wò: «Mǝ́ lò bəl nákulə à nə nà zhí èta mɔ́?» Sə cɔ́ w lyi bí lyár mc bə wò: «Wó Yì lò mɔ́ mǝ́bɔ́ n̄ shí Zhəda n bə n bya n mə n byili ywè né nyèbé n̄ pyirh Bətel vwĩ-júlú w yó, èlǝ́sɛ́-lǝ́sɛ́ mɔ́ lú-bəl.» ¹⁸Zhəzhaase zè n wò: «Yě-nə bəl mɔ́ məmyé ne. Lò mǝ́dù ga mye bāká n dwərh nyi-zwennə mɔ́ kúr rí yé!» Wó èta bə m'e yà́ n̄myé ndá nyi-zwennə mɔ́ mǝ́bɔ́ n̄ yà n̄ shí Samare mɔ́ kúr rí dwərh yé. ¹⁹Zhəzhaase súlí n ce vwè né zwál jààsé jisí sà y'à wɔ Samare ceme né wé, Esərayel pyā bé y'à lù bə m'e ce Cinu lyim zè mɔ́ jé té. N wèrhé se ndə n̄ gá wèrhé Bətel nyésé né. ²⁰N zwál vwĩ-zwálnə bé byèbé gakó bə y'à wɔ vwè né zwál jààsé w mɔ́ vwĩ-jùulí yó, n súlí n jì numbyínsi kúr myín rà yó. Rəmyé kwā né, n̄ kwè n bə Zhərazalem. ²¹Pyɔ́ mɔ́ pə nyí dwí rí púlápúlá ne n wò: «Jí-nə Cinu á Yì rí Pake* y címsí ndə rà gá ké dɔ́bre sébé ré tèbé wé mɔ́ né.» ²²Bə y'à k'è gwè yə Pake címsí sàmyé mɔ́ dwí rí jì gaga, kɔn zhì bù-kárna bé gá ciní Esərayel yì ní ga e súlí pyā́ bé gá jú pyèlè Esərayel ndá Zhəda né yì ní ga yé. ²³Wó Zhəzhaase pyèlè ré jú byinə shí ndá lyele byin rí bə jú Pake címsí sàmyé mɔ́ dwí rí Zhərazalem né. ²⁴Zhəzhaase súlí n ce lyi bí byèbé bə n'è byè ywǝ́lse, ndá jəpǝ́rse cinə́ bé, ndá yə èsǝ́yùulí námpólsé ndá yə né e súlí wə-bəywaalé tèbé gakó bə y'à n'è ne Zhəda tənà y w ndá Zhərazalem né mɔ́ jé té, mùnì ga n pyirh Nyó né zòmā né nà ké sébé ré tèbé vwĩ-zwálnə Yələca yà n̄ nɔ Cinu jì y wé mɔ́. ²⁵Pyɔ́ mǝ́dù ga yə né yàl, n jènè n̄myé, n̄ yà n̄ zhí Cinu nì ndá n̄ wu gakó ndá n̄ jàn gakó ndə Muiiisi Nyó né gakó gá y'à n'è byili ní yé. N̄ nyerh-dò mye ká n̄ yə né yàl n̄myé kwā né yé. ²⁶Sə ndá rəmyé ga, Cinu lyim rí rà y'à zè rà n'è yì Zhəda dɛ́dɛ́ mɔ́ yə twi yé, Manase dwáaré tèbé gakó n̄ yà n̄ mə n dó mo mɔ́ yilə. ²⁷Cinu zè n wò: «À m'a ce Zhəda mye jé té à yirh wə, ndə à gá wèrhé Esərayel né; à m'a zhè Zhərazalem, cɔ́ w kòbɔ́ à cìr mú, e súlí jì y kèbé à zòm è shò kwā né a wò: Nyònd m'a yə à còrhó jàà.» mɔ́. ²⁸Zhəzhaase tumə né dwā́ bé ndá kɔn ré tèbé gakó n̄ wèrhé mɔ́ yə ké Zhəda pyā́ bé ywè né lyirh sébé ré wé nà? ²⁹Zhəzhaase yì ní, Ezhibti pyɔ́ Faraɔ́ Nəko zhəl n̄ la vò n twèlé Ashəri* pyɔ́ mɔ́, Efəraate Bù-fwèlè y səta. Pyɔ́

Zhɔzhaase zɛ n vɔ n la n cɛr mo sɛ n bɔ ndɔ mɔ, sɛ Faraɗ gu Zhɔzhaase Mɛjido nɛ, n gɛ tɔ n nɛ mɔ yi nɪ. ³⁰N tɔntɔnnɛ bɛ kwɛ n yala nɛ ndɔ bɔlɛ eshɛ-vwɛtu bɛ zhɪ Mɛjido nɛ bɛ m'e bɛ Zhɛrɛzalem, bɛ ce n bɔl mɔ wa. Rɛmyɛ kwɛ nɛ tɛnɛ y lɪ bɪ zɛ bɛ zɛ Zhɔzhaase byɪ Zhɔwakaaaze bɛ tɔtɔ mu ndɔ pyɛlɛ nwɛ, bɛ ce n jɪrh pyɔ n da jaa wa. ³¹Zhɔwakaaaze jɪrh pyɔ ndɔ n zhe byinɛ shɪ-ɛlyɛ ndɔ nɛtɔ; sɛ n jɔm Zhɛrɛzalem nɛ n mɛ n jɪ pyɛlɛ rɛ, cɛnsɛ sɛtɔ. N nɛ yɛ n wɔ Lyɛbɛna lɪ bal Yɛrɛmɛyɛ bɛkɔ, n yɛ n yɪl Amɛtal. ³²N wɛrhɛ kɔn rɛ tɛbɛ rɛ wɔ lwɛle Cinu yɪrh wɛ, ndɛ n nɛmbala bɛ gɛ y'a wɛrhɛ nɛ, n kɔn gakɔ wɛ. ³³Faraɗ Nɛko lyɛ mo ndɔ nyɛnɛ n mɛ n vɔ Erɛbɛla, Amaate tɛnɛ y wa, n pyɛlɛ rɛ j'a zhɛ ɛta Zhɛrɛzalem nɛ. N jɪ wɛr-kɔlɛ cɛɛle mɔɔrhɛ rɛtɔ ndɔ sɛnɛmɛ cɛɛle shɛ-ɛtɔ, myɛl-kwɛnde jɪm Zhɛda lɪ bɪ nɪ. ³⁴N zɛ n cɪr Zhɔzhaase byɪ Elyɛcim n ce n jɪrh pyɔ n cɪ n da mɔ jaa wa, n sɔlɪ n lyɛr n yɪl rɛ n ce bɛ Zhɔwɛcim. Sɛ ɛ gɛ wɔ Zhɔwakaaaze yɪlɛ, n yɛ n zɔ nɛmyɛ yɛ-bal n mɛ n vɔ Ezhibti, sɛ wɔ gɛn n cɔ nɪ. ³⁵Zhɔwɛcim kwɛ Faraɗ Nɛko nɛ n sɛbyɪ mɔ ndɔ n sɛnɛmɛ mɔ; n ce n tɛnɛ y lɪ bɪ kwɛ n mɛ n nɛwɛnɛ n pɛ wɛrsɛ shɛbɛ Faraɗ yɛ n zhe sɛ byɛ nɛ mɔ yɔ w ga. N nyɛɛ tɛnɛ y lɔ gakɔ n kwɛ sɛbyɪ ndɔ sɛnɛmɛ ndɛ n gɛ wɔ nɛ, n zɛ n kwɛ n pɛ Faraɗ Nɛko nɛ. ³⁶Zhɔwɛcim jɪrh pyɔ ndɔ n zhe byinɛ shɪ-ɛlyɛ ndɔ nɛnu; sɛ n jɔm Zhɛrɛzalem nɛ n mɛ n jɪ pyɛlɛ rɛ, byinɛ shɪ ndɔ rɛdɔ. N nɛ yɛ n wɔ Orɛma lɪ bal Pɛdaya bɛkɔ, n yɛ n yɪl Zɛbɛda. ³⁷N wɛrhɛ kɔn rɛ tɛbɛ rɛ wɔ lwɛle Cinu yɪrh w ndɛ n nɛmbala bɛ ta, n kɔn gakɔ wɛ.

Chapter 24

Babyəlone pyʒ Nabəkədnəznəzəre yà n zē n ná n bwi ṇdā Zhəda tənà y Zhowəcim pyèlè ré yi ní. Zhəwəcim shənè nyí ni byinə nətò, sə rəmyé kwā né mó, n cē n nyí ni zò yò.² Cinu twí vwārhna kùkùlè nà shí Kaləde ṇdā Siri ṇdā Məwaabe e súlí Amō byā bé sō, nà b'e bú ṇdā Zhəwəcim; n twí ni m̀nì ga nà ce Zhəda jé tē ṇdā Cinu gó yà n tó nyi-zwennə* bé n t̀nt̀t̀nnə bé mó denne n z̀m n byili ní.³ È wó Cinu dúdú n ce ywè né rəmyé mó gakó yí Zhəda, m̀nì ga Zhəda jé tē n yírh wə. Wó Manase yà-bəlwáálə* ṇdā kən ré tēbè gakó n yà n wèrhé mó, ⁴e súlí lyi bí byèbè bə y'à bə dóo zhe jal mó n yà n ló tē n mən sù Zhərazalem mó è ce Cinu yə shènè n pə s̀bri yé.⁵ Zhəwəcim tumə né dwā bé e súlí kən ré tēbè gakó n wèrhé mó yə kē Zhəda pyā bé ywè né lyírh sébè ré wé ná? ⁶Zhowəcim tú n bə n cì, sə wó n byí Zhəwakē n yàl pyʒ n jàa wa.⁷ Ezhibti pyʒ mó ká n yə n tənà y w dwi yé, bə Babyəlone pyʒ mó yà n zwè n gó yà n cì má nyí rí gakó, kən zhì Ezhibti nà-gòlò w ne e m'e yí Efəraate Bù-fwèlè y ne.⁸ Zhəwakē jírħ pyʒ ṇdā n zhe byinə shí ṇdā lyele; sə n jòm Zhərazalem né n mən n jí pyèlè ré, cànsè sətò. N ná yà n wó Zhərazalem lyi bal Elənata bə́kó, n yà n yíl Nəwəshəta. ⁹N wèrhé kən ré tēbè rə wó lwele Cinu yírh wə, ṇdā n nambala bé ta, n kən gakó wé.¹⁰ Yi rí rəmyé mó wé, Babyəlone pyʒ mó shədéésé zē sə zē sə la vò sə bú ṇdā Zhərazalem cə wá. Sə yí sə pú cə wá.

¹¹Babyəlone pyʒ Nabəkədnəznəzəre cìcì mú zē n bə n la bú ṇdā cə w n shədéésé y'à pú mú. ¹²Rəmyé yó, Zhəda pyʒ Zhəwakē du n pə n cìn Babyəlone pyʒ mó ne, nmyé ṇdā n ná ṇdā n t̀nt̀t̀nnə bé ṇdā n yé né cinə bé ṇdā lyi bí byèbè n yà n zhe bə zhən mó. Sə Babyəlone pyʒ mó zə mən n pyèlè ré jú byinə lyele nyān ré yó w n ce jù wə.¹³ N pwā Cinu jì y nəcèndé gakó e súlí pyʒ-kèlè y nəcèndé gakó n mən n lyē. N mà sánámá wè ré tēbè gakó Esərayel pyʒ Saləmə yà n ce bə zùrhì Cinu còrhó-jì y yil mú n yəywele ṇdā Cinu gó yà n byili ní. ¹⁴N pwā Zhərazalem lyi bí gakó, yó-cinə bé ṇdā lyi bí byèbè bə wó nəcànà mó, bə gakó y'à wó nunə mòòrhè shíyá, e súlí lyi bí byèbè bə y'à n'è twí lù tumə né ṇdā lyi bí byèbè bə y'à n'è wèrhé bwəəlè bwəl-byā bé ṇdā rə sàfòr ré ráá bə y'à n'è kwerhe re mó; tənà y nəmwa bé dúdú bə dāl.¹⁵ N pwā Zhəwakē ṇdā n ná mó ṇdā n kana bé ṇdā n t̀nt̀t̀nnə bé ṇdā tənà y pyə-dwí rí n mən n shér Zhərazalem né n vò Babyəlone. ¹⁶N pwā nəcànà bé gakó, bə y'à wó nunə mòòrhè tálpyé, ṇdā lyi bí byèbè bə y'à n'è twí lù tumə né ṇdā lyi bí byèbè bə y'à n'è wèrhé bwəəlè bwəl-byā ṇdā rə sàfòr ré ráá bə y'à n'è kwerhe re mó, bə y'a wó nunə mòòrhə, e súlí shədéésé shèbè gakó sə y'à wó kàndar gakó, n mən n vò Babyəlone. ¹⁷N zē n cír Zhəwakē nəbal Matanya n cí n jàa wa, n jírħ pyʒ, n lyér n yil ré n ce bə Sədəcaase.¹⁸ Sədəcaase jírħ pyʒ ṇdā n zhe byinə shí-əlyé ṇdā rədu; sə n jòm Zhərazalem né n mən n jí pyèlè ré, byinə shí ṇdā rədu. N ná yà n wó Lyəbəna lyi bal Yəraməya bə́kó, n yà n yíl Amətal. ¹⁹N wèrhé kən ré tēbè rə wó lwele Cinu yírh w ṇdā Zhəwəcim ta, n kən gakó wé. ²⁰Wó Cinu lyim gó y'à zē rə n'è yí mú è ce n ce ywè né nyèbè yí Zhərazalem ṇdā Zhəda lyi bí, kən b'e yí n ce bə jé tē n yírh wə.

Chapter 25

¹Sədəcaase pyèlè ré jú byinà nàbó byin rí wé, byin rí cànse shí nyá y dwā shí y yùwà, Babyəlcəne pyš Nabəkadənazəzəre zo n n shədéésé gakó n bə n bú ndá Zhərazəlem; n jòm Zhərazəlem yé y wə, n kù góró n mə n kákélé cə wá. ²N ciní cə w kən m'e yí Sədəcaase pyèlè ré jú byinà shí ndá rədu nyān ré. ³Cānà y dwā nàbó, nər h nānfǎlō tu cə w wa, kùjū k'è tənē sə tənà y lyi bí jí yé. ⁴Bə zē bə sūr bəl cə w bylí y ni, cə w lyi bí byēbē bə n'ē bwí búlā né mó j'a tó cəcē ne bə dūr bə tó bwərà y è ɲwéné bylí sàlyè y sə ɲwéné pyš mó bós w nyí ni mú, rəmyé yi ní ndá Kalədēbā kákélé cə wá. Byēbē bə dūr mó j'a kwè wəlo w sómá yá. ⁵Sə Kalədēbā shədéésé j'a pú pyš mó kūr sə jì mu sə vò sə zə Zhərakə vwaalé wé, pyš shədéésé gakó j'a dūr sə làà té sə vò kwā né gaga ní nyí ni. ⁶Babyəlcəne shədéésé zə pyš mó, sə zə sə m'e vò Babyəlcəne pyš mó sō Erəbəla né, bə ká ní bursi gāa mó. ⁷Bə zə Sədəcaase byā bē bə zwəl ní yé né, bə ló Sədəcaase yírhā né, bə lyē mo ndá nyáná, bə zə mə bə m'e vò Babyəlcəne ⁸Cānse sənū nyā dwā nyālpýè yùwà, è yāl Babyəlcəne pyš Nabyəkadənazəzəre pyèlè jú byinà shíyá, pyš mó tūntūnnə, Nabəzaradā mó ní cī pyš mó yīlnə bē mó tú Zhərazəlem. ⁹N já n jì Bə-zhə-zhe jì y myí, n jì pyš mó kélé y myín, n jì Zhərazəlem kálsé gakó myín, n jì kálsé sə sú yírh mó gakó. ¹⁰Kalədēbā shədéésé shēbē gakó sə y'à tó pyš mó yīlnə bē yó-cábal mó bə bə mó tó bə wūr bylí y è y'à kákélé Zhərazəlem e ce dwā w mó gakó bə ló té. ¹¹Pyš mó yīlnə bē yó-cábal, Nəbəzara mó já n zə dwí rí lyi bí byēbē bə y'à dāl mó cə w mó, ndá byēbē bə y'à tú bə pə bə cin Bəbyəlcəne pyš mó ne mó, e súlí ndá lyi nānzəzhə w bə dāl mó gakó n mə vò yómre jè. ¹²Sə ndá rəmyé ga, pyš yīlnə bē yó-cábal mó yē jàlā ne bə la bə vò dəvé cémé né ndá cesé, n yē nāmwa bē mye ne. ¹³Kalədēbā mǎ pyilyə né Bə-zhə-zhe jì y mú, ndá eshə-vwētúr rí, ndá zhā yá, bə bəbwele, bə zə (bronze) bə m'e vò Babyəlcəne. ¹⁴Bə pwà tòmnò nəzhā né, pyələ né, shísí, nəzhā né, ndá (bronze) nəzhā né wé ré gakó bə n'ē twí Yi jì y tumə né mó gakó. ¹⁵Pyš mó yīlnə bē yó-cábal súlí n pwà (brasiers) kǎ-zómá bē rə wó sánəmə ndá səbyi-kùli wé ré mó gakó n mə n vò. ¹⁶Pyš Saləmə yā ní wèrhé pyilyə nàlyè, ndá zhā è zhí nə byerh shí ndá sàlyè yó, ndá sánəmə nəzhā n cī Bə-zhə-zhe jì y wé; lò lò wār sánəmə mó ndá səbyi-kùli y dūmí cóló yó ní la byilu yé. ¹⁷Pyilye rədu gakó yó dē-zhiyá y'à wó jə-tórhó yírhā shí ndá lyele. Pyèlè yó-pú y'à zhí pyilye ré yá-pèlé wa, ò dē zhiyá y'à wó jə-tórhó yírhā nətò. rə gakó pópš ndá gərənəje nāmpòpòlè rə zhí. pyilye ré náyéé ré ndá rə dō mó ga j'a wèrhé kən rədu ¹⁸Pyš mó yīlnə bē yó-cábal zə Səraja, vwí-zwálnə nānce yá, ndá Sofoni mǎbó ní pú mu mú, ndá byēbē bə n'ē yili Yi jì y nyí rí mú nunə bəttò. ¹⁹N zə shədéésé yó-cábal mǎdu cə w wa, ní yá ní cī lyi bá yē búlā bú, n zə cícirna bənu, bə y'à ɲwéné tó bə ɲwéné pyš mó cícirna bē wé, n nə be bə y'à gwé ɲwéné cə w wa, n zə shədéésé yó-cábal m:ó sá-kanna, wó ɲmyé ní yá ní ná ní kē tənà lyi bí n súlí n zə tənà y bala shí-shəldù bə y'à ɲwé cə w wa. ²⁰Nəbəzaradā, yīlnə bē yó-cábal mó, já n zə be n mə n vò Bəbyəlcəne pyš sō Arəbəla ne. ²¹Babyəlcəne pyš mó ce bə mǎ be, n ce bə gu bi Arəbəla né, Amate tənà y wa. Wó èta kən tó bə j'a m'e zə Zhəda bə vò yé né gaga n yē ní tənà y ne mó. ²²Rəmyé yó né Babyəlcəne pyš mó, zē n kwè Ashəkame byí, Səshafā nǎ Gədalalya n ce ní cī Zhəda lyi bí bə dāl tənà y w mó. ²³Shədéésé yó-cinā bē ndá bə lyi bí gakó gá nyèè bə wó Gədalalya Babyəlcəne pyš kwè n cī ní ní cī tənà y mó, bə zē bə vò ní sō Myətəsəpa né, è yà wó: Nətanəya byí Yəsəməyə, ndá Karəyase byí Jənatā ndá Tāyəmete ndá Nətofa byí Səraja, ndá Naakatē byí Zhaazanya bəmyé ndá lyi bí. ²⁴Gədalalya zē n bwəl nyí bəmyé bə lyi bí yé né n wó: Á bək'á dūr Kalədēbā tūntūnnə bē ywé yé; jōmnə tənà y wa, twíñə á pə Babyəlcəne pyš mó ne, s'a yē b'á m'á nə cənè. ²⁵Sə cānsé shəpyé nyá y wé, Nətananya byí Esəməyə, Eləsəshana nǎ wá, pə-dwí rí byí mú, já n zə nunə shíyá n ce kwā né, n bə n mǎ Gədalalya ndá Kalədənyēbā byēbē bə y'à ɲwéné ndá mǎ mó bə gu Myətəsəpa né. ²⁶Rəmyé yó né, dwí rí púlápúlá, bəsóná ndá nāncərh ndá shədéésé yó-cinā bē gakó j'a zē bə dūr bə vò Ezhipti, bə Kalədēbā ywé y'à zhe be. ²⁷Pyš Zhəzhacin pyèlè ré jú byinà shə-ètò ndá nyālpýè nyin rí, Zhəda pyš mó, cānse shí ndá sàlyè nyá y dwā shí-elyè ndá nyālpýè y dē ré, Evelyi-Mərcəake, Babyəlcəne pyš mó, ní pyèlè ré jú byin náyéé ré wé, ní zhē Zhidə pyš Zhəzhacin yó dē, n vùr mo byənə-jùwə. ²⁸N zòm wu-bónò zómá ndá mǎ; n zē è n pō pyèlè rə du pyàlā né nyèbē ní pō pyā bē Babyəlcəne né mó gakó. ²⁹N ce bə lyér ní byənə jì gándé, Zhəzhacin já n tó pyš ne ní jí twéé twéé kən m'è la ní cu. ³⁰Pyš já ní ná ní nyí ní yò dē gakó kən m'è la ní cu.

1 Chronicles

Chapter 1

¹Adā lùl Səete, Səete zē n lù Encəse, ²Encəse zē n lù Kənā, Kənā zē n lù Malaləyel, Malaləyel zē n lù Yəreede, Yəreede zē n lù Encəke, ³Encəke zē n lù Matəzəlem, Matəzəlem zē n lù Ləmeəke, Ləmeəke zē n lù Nəwee, ⁴Nəwee zē n lù Sem ndá Sham e súlí Zhafəete. ⁵Zhafəete byā bē yāl: Gəmeere ndá Magəoge ndá Mədəyi ndá Yavā ndá Təbal ndá

Məshəeke e súlí Təraase. ⁶Gəmeere byä bé yàl: Ashəkənaaze ndó Dəfaate e súlí Təgarəma. ⁷Yavā byä bé yàl: Elyəsha ndó Tərašhiisi ndó Citim e súlí Orodənim. ⁸Sham byä bé yàl: Kuushi ndó Myəsərayim ndó Puuti e súlí Kanaā. ⁹Kuushi byä bé yàl: Səba ndó Avyilə ndó Sabəta ndó Aragəma e súlí Sabətəka; Aragəma byä bé yàl: Saba ndó Dədə. ¹⁰Kuushi súlí n lù Nəmərɔɔde; wó Nəmərɔɔde nımyé mó n yàl kəndə náyóó w ce y yó. ¹¹Myəsərayim lùl Luudi lyi bí ndó Anem lyi bí ndó Ləyaabe lyi bí ndó Nəfətu lyi bí ¹²ndó Patəɔɔse lyi bí ndó Kəsəlu lyi bí, Shilisəti lyi bí nambala bé, e súlí Kəfətɔɔre lyi bí. ¹³Kanaā lùl Sədṣ, n byi-ce yá, ndó Ete, ¹⁴ndó Zhəbuzhitəbá ndó Aməritəbá ndó Gəragəshitəbá ¹⁵ndó Yəvyitəbá ndó Arəcətəbá ndó Shənītəbá ¹⁶ndó Arəvədītəbá ndó Səməritəbá ndó Amətītəbá. ¹⁷Sem byä bé yàl: Elam ndó Asuuri ndó Arəpakəsaade ndó Luudi ndó Aram ndó Uusi ndó Uuli ndó Gəteere e súlí Məshəeke. ¹⁸Arəpakəsaade lùl Shəla da, Shəla zē n yá n wó Ebeere da. ¹⁹Ebeere lùl byä bəlyə: náyéé mó yá n yil Pəleegea, bə wó nımyé yi ní, lù lyi bí ju kùr bə pər dwā ne né; n da-byi mú zē n yá n yil Yəkətā. ²⁰Yəkətā lùl Aləmədaade ndó Shələefe ndó Asarəməvəete ndó Yəra ²¹ndó Adəram ndó Uzal ndó Jəkəla ²²ndó Ebal ndó Abyəmayel ndó Saba ²³ndó Ofyiiri ndó Avyilə e súlí Yəbaabe. Bəmyé byəbē èta mó gakó yàl Yəkətā byä bé. ²⁴Sem lùl Arəpakəsaade, Arəpakəsaade zē n lù Shəla, ²⁵Shəla zē n lù Ebeere, Ebeere zē n lù Pəleege, Pəleege zē n lù Erəwu, ²⁶Erəwu zē n lù Səruugi, Səruugi zē n lù Nawɔɔre, Nawɔɔre zē n lù Təra, ²⁷Təra zē n lù Abəram, mǔbó n yil ré tú rə jirh Abəraam dɔnɔ kwā né mó. ²⁸Abəraam byä bé yàl: Yəzake ndó Yəsəmayə. ²⁹Nyi bə nēmé né yilə né: Nəbayɔɔte, Yəsəmayə byi-ce yá, ndó Kədaare ndó Adəbəyel ndó Myəbəsam ³⁰ndó Myəshəma ndó Dumə ndó Masa ndó Adaade ndó Təma ³¹ndó Yətuuri ndó Nəfyiishi e súlí Kədəma. Wó bəmyé bə yàl Yəsəmayə byä bé mó. ³²Abəraam kē-dō Kəturə byä bé yàl: Zəməra ndó Yəkəsā ndó Mədə ndó Majā ndó Yəshəbaake e súlí Shəwa. Yəkəsā byä bé yàl: Saba ndó Dədə. ³³Majā byä bé yàl: Efa ndó Efeere ndó Anɔɔke ndó Abyəda e súlí Eləda. Bəmyé byəbē èta mó gakó yàl Kəturə nēmé. ³⁴Abəraam lùl Yəzake. Yəzake byä bé yàl: Ezəyu ndó Esərayel. ³⁵Ezəyu byä bé yàl: Elyəfaaze ndó Erəwəə ndó Yəwuushi ndó Yayəlam e súlí Kəra. ³⁶Elyəfaaze byä bé yàl: Təmə ndó Omaare ndó Səfyi ndó Gatam ndó Kənaaze ndó Təməna e súlí Amələeke. ³⁷Erəwəə byä bé yàl: Naate ndó Zəra ndó Shama e súlí Myəza. ³⁸Səyiiri byä bé yàl: Lotā ndó Shəbaal ndó Shəbəwṣ, n yàl Ana da ndó Dəshṣ da nánce mó, ndó Eseere e súlí Dəshā. ³⁹Lotā byä bé yàl: Ori ndó Omam. Lotā yá n zhe n nəkó mədù n yá n yil Təməna. ⁴⁰Shəbaal byä bé yàl: Alyā ndó Manaate ndó Ebal ndó Shəfyi e súlí Onam. Shəbəwṣ byä bé yàl: Aya ndó Ana. ⁴¹Ana byi mú yàl: Dəshṣ. Dəshṣ byä bé yàl: Aməra ndó Eshəbā ndó Yətəra e súlí Kəra. ⁴²Eseere byä bé yàl: Byələyā ndó Zavā e súlí Yakā. Dəshā byä bé yàl: Uusi ndó Arā. ⁴³Nyi pyā bé byəbē bə ciní Edəm tənà y ndó Esərayel lyi byä bé pyṣ yá n gwě yə bə tənà y zwē n ciní mú yilə né: Bəwɔɔre byi Bəla, n cɔ w y'à yil Dənaba. ⁴⁴Bəwɔɔre lyi bal Zəra byi Yəbaabe, pú Bəla ne, n cu mú kwā né, n yə pyṣ. ⁴⁵Təmə tənà y bal Usham, pú Yəbaabe ne, n cu mú kwā né, n yə pyṣ. ⁴⁶Bədaade byi Adaade, pú Usham ne n cu mú kwā né, n yə pyṣ. N bú ndó Majā lyi bí, n nɔwənə be gɔ sō, Məwaabe tənà y wa. N cɔ w y'à yil Avyiiti. ⁴⁷Məsəra lyi bal Saməla pú Adaade ne n cu mú kwā né n yə pyṣ. ⁴⁸Erəwəəwɔɔte lyi bal Shəwuuli, Efəraate bə-fwəlè y yó mó, pú Saməla ne, n cu mú kwā né, n yə pyṣ. ⁴⁹Akəbɔɔre byi Baal-Anā pú Shəwuuli ni, n cu mú kwā né, n yə pyṣ. ⁵⁰Adaade pú Baal-Anā ne, n cu mú kwā né, n yə pyṣ; n cɔ w y'à yil Pəyi. N kē mó yá n yil Mətabəyel, n yá n wó Matəreede bəḳ ndó Mə-Zaabe n. ⁵¹Adaade cu kwā né, è yàl jisí yó-cinā bé bə ciní Edəm. Nyi bə yilə né; Təməna ndó Aləva ndó Yətəete ⁵²ndó Oyolyəbama ndó Ela ndó Pyənṣ ⁵³ndó Kənaaze ndó Təmə ndó Myəbəsaare ⁵⁴ndó Magəjel e súlí Yəram. Wó bəmyé bə yàl Edəm jisí yó-cinā bé.

Chapter 2

¹Nyí Zhakwobe bà n'è súlí bà byè bà Esərayel mó byä bé: Orəben ñdá Shəmənyō ñdá Levyi ñdá Zhəda ñdá Yəsakaare ñdá Zabyəłō ²ñdá Dan ñdá Zhozefu ñdá Bēzhame ñdá Nəfətəlyi ñdá Gaade e súlí Asəere. ³Zhəda byä bé yàl: Ere ñdá Onā e súlí Shəla. N lùl bəmyé bə̀tō y ga ñdá Kanaā lyi bə̀kō Shəwa. Sə Zhəda byi-ce Ere wərhé lwele Cinu Yi yirh wə, Cinu zè n ce n cì. ⁴Rəmyé kwā né, Zhəda zə n byi-cē Tamaare n mə n lù Pəreese ñdá Zəra. ⁵Pəreese byä bé yàl: Esərō ñdá Amuuli. ⁶Zəra byä bé yàl: Ziməri ñdá Etā ñdá Emā ñdá Kaləkəl e súlí Dara. Bə gako yàl bənu. ⁷Kəəmyi byä bé yàl: Akaare, n dó kən ré tēbē bà y'ā mə sə bə cō lyəm lyəm Cinu Yi yil mú shō kwā né, n vwē lwele n pə Esərayel nē. ⁸Etā byi mú yàl: Azarəya. ⁹Byä bé byēbē Esərō lùl mú yàl: Yəraməyəə ñdá Aram ñdá Kalēbe, bə súlí bà n'è byē bà Kəlubəyi mú. ¹⁰Aram lùl Amyənadaabe, Amyənadaabe zè n lù Nashō, Zhəda kwā́lā y yó-cəbal mó; ¹¹Nashō lùl Saləma. Saləma zè n lù Booze. ¹²Booze zè n lù Obēede. Obēede zè n lù Zhese. ¹³Zhese zè n lù Eləyaabe n byi-ce yā, ñdá Abyənadaabe bə̀lye nyān mó, ñdá Shama bə̀tō nyān mó, ¹⁴ñdá Nətanəyəə bə̀na nyān mó, ñdá Arədəyi bə̀nu nyān mó ¹⁵ñdá Osem bə̀wəldū nyān mó, e súlí Dəvyidi bə̀wəlpəyē nyān mó. ¹⁶Bə nəkwā́ bé y'ā wō Səruyə ñdá Abyəgala. Səruyə byä bé y'ā wō bə̀tō: Abyəshəyi ñdá Zhəwaabe e súlí Asayəə. ¹⁷Abyəgal lùl Amasa, Amasa da mó yā n yil Yəteere, Yəsəmayəə dwi rí lō. ¹⁸Esərō byi Kalēbe lùl byä bə̀tō ñdá n kana bé Azəba ñdá Yəryəwəte; nyi n byä bé yilə né: Yəsheere ñdá Shəbaabe e súlí Arədō. ¹⁹Azəba cu mú kwā́ né, Kalēbe jú Efərata, sə Efərata lùl Uuri n pō. ²⁰Uuri lùl Uri. Uri zè n lù Bəsalel. ²¹Rəmyé kwā́ né, Esərō zù ñdá Galaade da Məciiri bə̀kō mó. Məciiri bə̀kō mó lù Səguubi n pō. Esərō yā n zhe byinə shə-shəldū. ²²Səguubi zè n lù Yəyiiri. Yəyiiri yā n zhe cəme shi-əlye ñdá nətō Galaade tənā y wa. ²³Sə Gəshuuri ñdá Aram pyä bé zwē Yəyiiri kwə́rhé ñdá Kənaate cō w ñdá cəme né ò yala nē mó bə̀ sō: nə y'ā wō cəme shə-shəldū. Bəmyé mó gako y'ā wō Galaade da Məciiri byä. ²⁴Esərō cu mú kwā́ né Kalēbe zù ñdá n da Esərō kē mó, sə n da kē mó lùl Təkəwa da Ashəwuuri n pō. ²⁵Esərō byi-ce Yəraməyəə lùl byä nánzhəzhō: Aram, n byi-ce yā, ñdá Bunə ñdá Orən ñdá Osem e súlí Ayəya. ²⁶Yəraməyəə jú kē n súlí n yā n yil Atara. Nmyē n yal Onam ná. ²⁷Yəraməyəə byi-ce Aram byä bé yàl: Maase ñdá Yamē e súlí Ekēere. ²⁸Onam byä bé yàl: Shəmeyi ñdá Yada. Shəmeyi byä bé yàl: Nadaabe ñdá Abyəshuuri. ²⁹Abyəshuuri kē mó yā n yil Abyəyayil, n lùl Abā ñdá Molyiidi n pō. ³⁰Nadaabe byä bé yàl: Səleede ñdá Apəyim. Səleede cù ñdá n yə byi lùl yé. ³¹Apəyim lùl Yəshəyi. Yəshəyi zè n lù Shəshā. Shəshā zè n lù Aləyi. ³²Shəmeyi da-byi Yada byä bé yàl: Yəteere ñdá Yənatā. Yəteere cù ñdá n yə byi lùl yé. ³³Yənatā byä bé yàl: Pəleete ñdá Zaza. Wō bəmyé mó bə̀ yàl Yəraməyəə byä bé. ³⁴Shəshā yə bala-byä lùl yé, kana-byä dúdú n lùl. N yā n zhe yə-bal mə̀dū, Ezhibti lyi bal, n yā n yil Yara. ³⁵Shəshā kwē n bə̀kō n pə n yə-bal Yara nē n jí, n bə̀kō mó lù Atəyi n pə Yara nē. ³⁶Atəyi zè n lù Natā, Natā zè n lù Zabaade; ³⁷Zabaade zè n lù Efəlaale. Efəlaale zè n lù Obēede. ³⁸Obēede zè n lù Yewu. Yewu zè n lù Azarəya. ³⁹Azarəya zè n lù Elēese. Elēese zè n lù Elasa. ⁴⁰Elasa zè n lù Shəsəməyi. Shəsəməyi zè n lù Shəlum. ⁴¹Shəlum zè n lù Yəkamya. Yəkamya zè n lù Elyəshama. ⁴²Yəraməyəə da-byi Kalēbe byä bé yàl: Məsha, n byi-ce yā, n yàl Zhiifu da mó; ñdá Marəsha, n yàl Ebərō da mó, byä bé. ⁴³Ebərō byä bé yàl: Kəra ñdá Tapəwa ñdá Erəkem e súlí Shəma. ⁴⁴Shəma lùl Araam, Yərkəwam da mó, Erəkem zè n lù Shəmeyi. ⁴⁵Shəmeyi byi mú yàl: Mawō, Mawō zè n lù Bete-Suur. ⁴⁶Kalēbe kē-dō Efa lùl Arā ñdá Məsa e súlí Gazēeze. Arā lù byi n ce nmye yil bə̀ Gazēeze. ⁴⁷Yədəyi byä bé yàl: Erəgwem ñdá Yətam ñdá Gəshā ñdá Pəleete ñdá Efa e súlí Shaafe. ⁴⁸Kalēbe kē-dō Maaka lùl Shəbeere ñdá Tərana. ⁴⁹Dənc kwā́ né, n lùl Madəmana da Shaafe ñdá Shəva n yàl Makəbəna ñdá Jəbəya da mó. Kalēbe yā n súlí n lù bə̀kō n yā n yil Akəsa. ⁵⁰Nyi Kalēbe byä bé dwā́ bé yilə né: n kē Efərata byi-ce Uuri lùl byä bə̀tō: Shəbaal, n yàl Cəryəate-Yəyərīm da, ⁵¹ñdá Saləma, n yàl Bə̀ləyem da; ñdá Arēefe, n yàl Bete-Gədeere da mó. ⁵²Shəbaal n yàl Cəryəate-Yəyərīm da mó lùl byä bə̀tō: Arowe lyi bí ñdá Mənəwəwəte lyi bí kəkālā y ⁵³Shəbaal n yàl Cəryəate-Yəyərīm da mó lùl byä bə̀tō: Arowe lyi bí ñdá Mənəwəwəte lyi bí kəkālā y ⁵⁴ñdá Cəryəate-Yəyərīm jisí, è n'è yāl e wō Yə̀təritəbā ñdá Putitəbā ñdá Shumətitəbā e súlí Myəshəryitəbā. Wō bəmyé bə̀ lùl Səra ñdá Eshə̀tawəl lyi bí. ⁵⁵Saləma byä bé yàl: Bə̀ləyem ñdá Nə̀təfə lyi bí ñdá Atə̀rəte-Bete-Yə̀waabe ñdá Manaate lyi bí kəkālā y ñdá Səra lyi bí ⁵⁶ñdá lyi bí byēbē bà y'ā yē sébē jisí Yabēese né mó, è n'è yāl e wō Tə̀rətitəbā ñdá Shəmətitəbā ñdá Sukətitəbā. Bəmyé mó wō Kənitəbā, Erəkaabe dwi rí nambal Amaate nēmé.

Chapter 3

¹Nyi Dəvyidi byä bé byèbé ní lùl Ebərṣ né mó: ní byi-ce y yàl Amənṣ, Zhəzəreyel lyi bə́kó Ayəncəwam byi mú; bəlyè nyān mó yàl Danəyəə, Karəməl lyi bə́kó Abyəgayəə byi mú; ²bə̀tò nyān mó yàl Abəsalṣ, Maka byi mú. Maka wó Gəshuuri pyṣ Tələmeyi bə́kó; bə̀na nyān mó yàl Adənya, Ajəti byi mú. ³Bə̀nu nyān mó yàl Shəfaca, Abyətal byi mú; bə̀wəldù nyān mó yàl Yətarəyam, Egəla, ní yà ní súlí ní wó ní kē mó mye byi mú. ⁴Bəmyé bə̀wəldù y ga lùl byinə né nyəlpəyè y ñdó cənsé shə̀ldù y wē, Dəvyidi pyèlè ré jú Ebərṣ né mó yi ní mú. Rəmyé kwā, Dəvyidi súlí n jòm Zhəzəzalem né n mə n jí pyèlè ré byinə shə́-ətò ñdó nətò. ⁵Nyi byä bé byèbé ní lùl Zhəzəzalem né mó: Shəma ñdó Shəbaabe ñdó Natā e súlí Saləmə. Bəmyé bə̀na y ga yàl Ammyel bə́kó Batəshəba byä. ⁶Rəmyé kwā né, ní lùl Yəbaare ñdó Eləshəwa ñdó Eləpələete ⁷ñdó Nəga ñdó Nəfəege ñdó Yafya ⁸ñdó Eləshama ñdó Elyada ñdó Eləfələete. Bə gakó wó byä nə́bó. ⁹Wó Dəvyidi byä bé ga èta mó e súlí ní kana-dwā byä bé nē. Tamaare dúdú ní yà ní wó bə nə́kó. ¹⁰Saləmə byä bé: Saləmə lùl Orəbwam, Orəbwam zē n lùl Abya, Abya zē n lùl Aza. Aza zē n lùl Zhəzafaate. ¹¹Zhəzafaate zē n lùl Zhəram. Zhəram zē n lùl Aazha. Aazha zē n lùl Zhəwaase. ¹²Zhəwaase zē n lùl Amasəya. Amasəya zē n lùl Azarəya. Azarəya zē n lùl Yətam. ¹³Yətam zē n lùl Aaze. Aaze zē n lùl Ezəcaase. Ezəcaase zē n lùl Manase. ¹⁴Manase zē n lùl Amṣ. Amṣ zē n lùl Zhəzhaase. ¹⁵Zhəzhaase byä bé yàl: Yəwanā, ní byi-ce yá, ñdó Zhouwəcim, bəlyè nyān mó, ñdó Sədəcaase, bə̀tò nyān mó, e súlí Shəlum, bə̀na nyān mó. ¹⁶Zhouwəcim byä bé yàl: Yəkənya ñdó Sədəcaase. ¹⁷Yəkənya, mə́bó bə zə bə m'e vò Babyəlone mó, byä bé yàl: Shəyaləcəə, ¹⁸ñdó Maləcəram ñdó Pədaya ñdó Shənasaare ñdó Yəkamya ñdó Oshama e súlí Nədabya. ¹⁹Pədaya byä bé yàl: Zorobəbyəə ñdó Shəmey; Zorobəbyəə lùl bala-byä bəlyè: Məshəlam ñdó Ananya e súlí bə nə́kó Shəlomiiti. ²⁰Məshəlam byä bé yàl: Ashəba ñdó Owel ñdó Bəraça ñdó Asaja e súlí Yəshaabe-Eseede. Bə gakó yàl bə̀nu. ²¹Ananya byä bé yàl: Pəlaca ñdó Yəshaya ñdó Erəfaya byä bé ñdó Arənā byä bé ñdó Obaja byä bé e súlí Shəkanya byä bé. ²²Shəkanya lùl byä bə̀wəldù: Shəmaya ñdó Atuushi ñdó Yəgal ñdó Barəya ñdó Nəyarəya e súlí Shafaate. ²³Nəyarəya byä bé yàl: Elyowenəyi ñdó Yəzəca e súlí Azərəkam. Bə gakó yàl byä bə̀tò. ²⁴Elyowenəyi byä bé yàl: Odavya ñdó Elyəshiibi ñdó Pəlaya ñdó Akuubi ñdó Yəwanā ñdó Dəlaya e súlí Anəni. Bə gakó yàl byä bə̀wəlpəyè.

Chapter 4

¹Zhəda byā bé yāl: Perēese ṇdā Esərō ṇdā Kərəmyi ṇdā Uuri e súlī Shəbaal. ²Shəbaal byī Erəyaya lūl Yayaate. Yayaate zē n lū Awuməyi ṇdā Laade: wó Səraya jisī nāmbala bé. ³Nyī Uuri byā bé yilə né: Etam da mó ṇdā Zhəzəreyel ṇdā Yəshəma e súlī Yədəbaashe; bə nəkó mó yà n yīl Asələləponi. ⁴E súlī Gədcəre da Pəncəwel ṇdā Ushə da Ezēere. Bəmyé mó èta mó y'à wó Betəlayem da Efərata byi-ce Uuri byā. ⁵Təkwə da Ashəwuuri jú kana bəlyé: Ela ṇdā Naara. ⁶Naara lūl byā bəna n pō: Awəzam ṇdā Efēere ṇdā Təməni e súlī Aashətəri. ⁷Ela lūl byā bəto n pō: Səreete ṇdā Səwaare e súlī Etənā. ⁸Kəcse lūl Anuubi ṇdā Səbəba e súlī Arum byī Aarəwəə jisī. ⁹Bə y'à n'ē nyām Yabeeshe du n da-byā bé; n ná yà n co n yil bə Yabeeshe n mō n wələ: «À nwənē n lūl rí yī ní.» ¹⁰Yabeeshe byē n ce Esərayel Yī rí n n wó: «N̄ gə cí bwəl à yó zhən ga, sá nyī n m'ā súlī à tənà yá, n m'ā cèle n jē y à yó n mō yilī nī, sə n m'ā súlī n pə lwele à nyī nī n ce kwā né mūni ga à bə'k'a yə nōnō wé yé.» Sə Yī pyīrh kən ré tēbē n yà n l wəl mo mō. ¹¹Shəwaa da-byī Kəluubi lūl Meyiiri, Meyiiri zē n lū Eshəto, ¹²Eshəto lūl Bete-Erafa ṇdā Pasəya e súlī Təyəna, Naashe cə w da mō. Wó bəmyé bə wó Erəka cə w lyi bí. ¹³Kənaaze byā bé yāl: Otənyel ṇdā Səraya. Otənyel byī mū yāl: Ataate. ¹⁴Məwonotəyi lūl Ofəra, Səraya zē n lū Yəwaabe, lyi bí byēbē bə n'ē twī jērħ tumə né jērħ tumə né ciná jə y w mō nāmbal mō. ¹⁵Yəfūne byī Kalēebe lūl byā bəto: Yəru ṇdā Ela e súlī Naam. Ela n lūl Kənaaze. ¹⁶Yəyalēlel byā bé yāl: Zhiifu ṇdā Zhəfa ṇdā Tirəyə e súlī Asarel. ¹⁷Ezəra byā bé yāl: Yətēere ṇdā Məreede ṇdā Efēere e súlī Yalō. Məreede jú Ezhibti pyō mō bə'kó mādū, n yà n yīl Byəca; Byəca lūl Myərayam ṇdā Shəmməyi e súlī Yəshəba, Eshətaməwə da mō n pō. Məreede yà n jú kē dō, n yà n wó Zhəda lyi bə'kó; ¹⁸kē mō nmyé mō lūl Yəreede, Gədcəre da mō ṇdā Ebeere, Soko da mō e súlī Yəkəshel, Zanwa da mō n pō. ¹⁹Oja jú Naam nəkó; bə byā bé yāl Gərəmyiiti lyi bí, wó bəmyé bə jòm Kəyilə né mō, e súlī Maakaate lyi bí bə jòm Eshətaməwə né mō. ²⁰Shəmō byā bé yāl: Amənō ṇdā Erəna ṇdā Ben-Anā e súlī Cəlō. Yəsheyi byā bé yāl: Zəweete ṇdā Zəweete byī mū. ²¹Zhəda byī Shəla byā bé yāl: Ere, Ləka da mō ṇdā Lada, Marəsha da mō e súlī dwī rí jisī sà n'ē swē lē y kēbē è càn gā-jēsé Bete-Ashəbəya né mō, ²²ṇdā Yocim ṇdā Kəzəba lyi bí ṇdā Yəwaashe ṇdā Saraafe, bə zwē Məwaabe bə ciní éfōrō bə kwē bə bə Betəlayem mō, ywē né nəmyé mō wó ywē nāndwəlō. ²³Bə y'à wó də-mərna; bə y'à ṇwénē Nətəyim ṇdā Gədəra néa, ṇdā pyō mō, bə n'ē twī bə pə mō. ²⁴Shəmənyō byā bé yāl: Nəmwel ṇdā Yamē ṇdā Yəriibi ṇdā Zəra e súlī Shəwuuli; ²⁵Shəwuuli lūl Shəlum, Shəlum zē n lū Myəbəsam, Myəbəsam zē n lū Myəshəma. ²⁶Myəshəma zē n lū Ammwel, Ammwel zē n lū Zəkuuri, Zəkuuri zē n lū Shəmeyī. ²⁷Shəmeyī lūl bala-byā shī ṇdā bwəldū ṇdā kana-byā bwəldū; sə n da-byā bé yə byā nánzhō lūl yé. ²⁸Bə jòm Bēr-Shəba ṇdā Mələda ṇdā Asaar-Shəwal, ²⁹ṇdā Byəla ṇdā Esəm ṇdā Təlaade, ³⁰ṇdā Bəto wel ṇdā Orəma ṇdā Shəkəlaage, ³¹ṇdā Bete-Marəkabəto ṇdā Asaar-Susim ṇdā Bete-Byiri e súlī Shəərayim ní kən m'e yī Dəvyidi pyēlē ré jú mū yī rí. ³²Bə jòm cəme nənū dwā wé: Etam ṇdā Eyē-Erəmmō ṇdā Təkē ṇdā Ashā ³³e súlī cəme né nyēbē nà kəkélē nē mō né, kən m'e yī Balaate. Wó cəme né nyēbē bə jòm nà wé mō yilə né, e súlī bə cici nāmbala bé bə pū pū dwā nē mō yilə né. ³⁴Məshəbaabe ṇdā Yamələēke ṇdā Amasəya byī Yəsha ³⁵ṇdā Zuwəə ṇdā Yəshəbya byī Yəwu, Yəshəbya cici mū wó Səraya byī, ³⁶Asəyel n̄ ṇdā Elyowenəyi ṇdā Yakəba ṇdā Yəshwaya ṇdā Asaya ṇdā Ajel ṇdā Yəsəmyel, ³⁶ṇdā Bənaya ṇdā Shəfeyi byī ³⁷Zəza, Alō n̄ wá. Alō cici mū wó Yədaya byī, Shəməri n̄, Shəmaya nən-jölō, ³⁸bə dwə né tú nə bə nə jīrh nánzhəzhō ³⁹ce nə làà tē kən m'e yī Gədcəre cə w bwərà y nē e súlī pyə-górō w yī-púrhī y səta bə la m'e pyā gə jàà bə pyiisī yilə. ⁴⁰Bə nō gə nánzhəzhō ò y'à súlī ò càn mye jààse, tənà è pyē è la e j'à y'à zhe yə-zúlō wé, Sham nēmé né gə y'à jē mǝgǝ shāā ga mō. ⁴¹Dwə né yé né ciná bé byēbē bə gəl èta mō tú tənà y əmyé mō wé Zhəda pyō Ezəcaase yī ní bə cō kwəərhé ṇdā shòò jààsé Sham nēmé né y'à wə sə wé mō, bə zē bə gu cə w lyi bí lyəm lyəm, bə jē tē kən m'e yī zà. Rəmyé kwā, bə zē bə jòm bə jàà y wa, bə gə-lyō y'à ṇwénē gāà bə vwāmá né nāmpólsé yilə. ⁴²Shəmənyō byā bé jàlā zhəl Səyiiri pyō w yó: nunə zwā-ānu, Yəsheyi byā Pəlaca ṇdā Nəyarəya ṇdā Erəfaya e súlī Uzhəə yāl bə yó-cinā. ⁴³Bə gu Amələēke lyi bí bə y'à dūr bə lú bə vò gāà mō, bə zē bə jē gāà kən m'e yī zà.

Chapter 5

¹Orɔben yà n wó Zhakɔɔbe byi-ce, sɛ n gá zù ndá n da kana bé mǎdù y mú ce, bà pɔ n náncaaré Zhozufu ni, nmye yà n wó Zhakɔɔbe byi, bà zè bà k'è yà mo kwè ndà byi-ce ta yé. ²Zhèda dwini n da-byà bé gako, wó nmye byi n tú n bà n jirh Esərayel pyɔ. Sə ndá rəmyé ga wó Zhozufu n jú náncaaré. ³Esərayel byi-ce Orɔben byà bé yàl: Anɔɔke ndá Pəlu ndá Esərɔ e súlí Kərəmyi. ⁴Zuwəə byi mú yàl: Shəmaya; Shəmaya zè n lù Gɔɔge, Gɔɔge zè n lù Shəmeiyi; ⁵Shəmeiyi zè n lù Myəka; Myəka zè n lù Erəyaya; Erəyaya zè n lù Baale; ⁶Baale zè n lù Bəera, mɔbɔ Ashəri pyɔ Təgəlaate-Falazaare zɔ n mə n vò yómá-jè mó; n yà n wó Orɔben dwi rí pyɔ. ⁷Nyi n da-byà bé yilə né bà tó bà nambala bé yilə né denne bà kē jì jì mú: náyóó mó wó Yəyəə ndá Zakarə ⁸ndá Azaaze byi Bəla, Shəma nǔ wá, Zuwəə nən-jòlò wá; Orɔben dwi rí y'à jè tənà y kèbé è y'à wə Arɔwəere, jə-jí sɔ mó, ndá Nəbo e súlí Baal-Məwɔ, jə-gwǎ sɔ mó, bwǎl mó wə. ⁹Yi-púrhí sɔ, bà y'a ɲwéné kɔn zhì Efəraate bù-fwèlè y ne e m'e yí gɔ-elú èpòlò w nyi ni, bà bà vwámá né y'a wó nánzhəzhǎ Galaade tənà y wa. ¹⁰Səyuuli yi ní, bà bú ndá Agəri lyi bí, bà ɲwéné bə; bà zwè bà kwəərhé bà yə rə wé Galaade yi-púrhí sɔ nyi rí gako wé. ¹¹Gaade byà bé y'a jè Orɔben byà bé tənà y jə-gwǎ sɔ, Bashā tənà y w e m'e yí Saləka, yi-púrhí sɔ: ¹²náyóó mó wó Zuwəə, bəlye nyən mó Shafā e súlí Yənəyi ndá Shafaate, Bashā né. ¹³Bə da-byà bé, kɔn tó dwā ndə bà jisí, yàl: Myəkayəə ndá Məshəlam ndá Shəba ndá Yorəyi ndá Yakā ndá Zha e súlí Ebəere, bà y'a wó nunə bwəlpəyè. ¹⁴Wó Abyəyəyil byà bé bà ju jisí səmyé mó kùrə. Nyi Uuri byi Abyəyəyil nambala bé: Uuri wó Yarɔwa byi, Yarɔwa zè n wó Galaade byi, Galaade zè n wó Myəkayəə byi, Myəkayəə zè n wó Yəshəshəyi byi, Yəshəshəyi zè n wó Yədo byi, Yədo zè n wó Buuzi byi. ¹⁵Abəjəə byi Ayi, Guni nǔ wá, yà n wó bà jisí yó-cəbal. ¹⁶Bə y'a jè Galaade né, Bashā tənà y ndá è gá cǐ má nyi rí wé, Sarɔ vwámá gɔ-dóm-jàásé gako wé kɔn m'e yi sə swá né. ¹⁷Bə kē bà gako yilə né sébé yó Zhəda pyɔ Yɔtam ndá Esərayel pyɔ Zhəɔbwam yi ní. ¹⁸Orɔben byà bé ndá Gaade byà bé e súlí Manase kwálá kəkàlā y byà bé mye y'a wó búlú kəndar, bà y'a zhe nəkwər ndá búlú shimì, bà n'è tɛ twā bà y'a súlí bə cərhé búlú bú. Bà y'a wó nunə mɔɔrhé shə-əna ndá rəna ndá zǎ-nyəlpəyè ndá shə-shəldù, bà y'a wó bà m'a vò búlú jàa wa. ¹⁹Bə bú ndá Agəri lyi bí e súlí Yətuuri ndá Nəfyiishi ndá Nədaabe. ²⁰Búlú né yi ní bà lwəl sɛé Yi ni; Yi zwè bà co wá, rə zè rə sɛ be, bà gá y'a zhe rə zhən mó yilə. Bə ɲwéné Agəri lyi bí ndá byəbè bà nyi y'a ɲwéné bà kwā mó. ²⁰Búlú né yi ní bà lwəl sɛé Yi ni; Yi zwè bà co wá, rə zè rə sɛ be, bà gá y'a zhe rə zhən mó yilə. Bə ɲwéné Agəri lyi bí ndá byəbè bà nyi y'a ɲwéné bà kwā mó. ²¹Bə zə bà vwámá né: Yómde mɔɔrhé shí-ənu ndá vwámá námpólsé mɔɔrhé zwǎ-əlye ndá shí-ənu ndá bənərh mɔɔrhé rəlye e súlí nunə mɔɔrhé zǎm. ²²Bə y'a gu bà zwə bé nánzhəzhǎ. Kɔn yàl èta bà wó Yi rə y'a ce búlú né jòm. Bə zè bà jòm Agəri lyi bí tənà y w kɔn m'e yí bà pwà be bà vò yómá-jè y mó. ²³Manase kwálá y kəkàlā y byà bé y'a jè tənà y kɔn zhì Bashā, jə-jí sɔ, e m'e yí Baal-Erəmɔ ndá Səniiri ndá Erəmɔ pyɔ w mó wa. Bà y'a já. ²⁴Nyi bà dwə né yó-cinā bé yilə né: Efəere ndá Yəsheyi ndá Elyel ndá Azəyəəə ndá Yəraməya ndá Odavya e súlí Yajel. Bə gako y'a wó kəndar, bà yil j'a y'a duwə. Bà y'a wó dwə né yó-cinā. ²⁵Bə dó bà dabá Yi rí ni, bà wùlì tɛ bə cərhé dwə dwā yə né, tənà y Yi y'a cǔ y bà yé né mó wé. Orɔben kwálá y ndá Gaade kwálá y e súlí Manase kwálá kəkàlā y yə bà nà yó zhì ndá bà nambala bé Yi rí yé; ²⁶Rəmyé yi ní, Esərayel Yi rí ce Puuli ndá Təgəlaate-Falazaare, Ashəri pyā bé, bà bú ndá kwálsé səmyé mó tənəsé, bà pwà sə lyi bí bà m'e vò bə cǐ Ala ndá Abɔɔre ndá Ara tənəsé wə, Gɔzā bwí y yala ne. Bà jè gāa ndá zà gwé.

Chapter 6

¹Levyi byā bé yāl: Gerəshon ndá Kəyaate e súlí Mərəri. ²Kəyaate byā bé yāl: Amaramə, Jəsəyaare, Ebərō ndá Uzhəə.

³Amaramə byā bé yāl: Aarō, Muiisi ndá Mare. Aarō byā bé yāl: Nadabe, Abyəyu, Elyəzaare ndá Yətamaare.

⁴Elyəzaare zē n lù Fyine, Fyine lù byəsəshəwa, ⁵byəsəshəwa lù Buci, Buci lù Uzhi, ⁶Uzhi lù Zhəraja, Zhəraja lù Mərajote⁷Mərajote lù Amarəya; Amarəya lù Ashətubi, ⁸Ashətubi lù Təsadōke; Təsadōke lù Ashəmate; ⁹Ashəmate lù Azarəya, Azarəya lù Jōshanā¹⁰Jōshanā lù Azarəya, mōbō n yāl vwī-zhəlnə Yi jì y Samlōmō lù Zhərəzalem né mō wé;

¹¹Azarəya lù Amarəya, Amarəya lù Ashətubi, ¹²Ashətubi lù Təsadōke; Təsadōke lù Səshəlumi,¹³Səshəlumi lù Yələcəja, Yələcəja lù Azarəya, ¹⁴Azarəya lù Sərəja; ¹⁵Sərəja lù Jəyətəsədake; Nəbəkazōre zo Jəyətəsədake n súlí n tó Zhəda ndá Zhərəzalem lyi bí ni n lyē n vò yómré jè yó. ¹⁶Ləvyi byā yāl: Gerəshon ndá Kəyaate e súlí Mərəri. ¹⁷Nyí Gerəshon byā bé yilə né: Lyəbəni ndá Shəmeyí. ¹⁸Kəyaate byā bé yāl: Aməram ndá Yəsəyaare ndá Ebərō e súlí Uzhəə. ²⁰Mərəri byā bé yāl: Məli ndá Mushi. Wó Levyi kwálá y jisi, kən tó dwā ndá bə nambala bé yilə né.

¹⁹Gerəshon byā bé: Gerəshon lù Lyəbəni, Lyəbəni zē n lù Yaate, Yaate zē n lù Zhimə, ²¹Zhimə zē n lù Yəwa, Yəwa zē n lù Yədo, Yədo zē n lù Zəra, Zəra zē n lù Yəyətərayi. ²²Kəyaate byā bé: Kəyaate lù Amyənadaabe; Amyənadaabe zē n lù Kore; Kore zē n lù Asiiri, ²³Asiiri zē n lù Eləkana, Eləkana zē n lù Ebyasaafe, Ebyasaafe zē n lù Asiiri, ²⁴Asiiri zē n lù Taate, Taate zē n lù Urəyəə, Urəyəə zē n lù Ozhaase, Ozhaase zē n lù Shəwuuli. ²⁵Eləkana byā bé yāl: Aməsəyi ndá Ayəmwəte. ²⁶Ayəmwəte zē n lù Eləkana, Eləkana zē n lù Sofəyi, Sofəyi zē n lù Naate, ²⁷Naate zē n lù Eləyaabe, Eləyaabe zē n lù Yərwam, Yərwam zē n lù Eləkana, Eləkana zē n lù Saməwəə. ²⁸Saməwəə byā bé yāl: Zuwəə, n byi-ce yá, ndá Abya, bəlye nyān mō. ²⁹Mərəri byā bé yāl: Məli, Məli zē n lù Lyəbəni, Lyəbəni zē n lù Shəmeyí, Shəmeyí zē n lù Uzə, ³⁰Uzə zē n lù Shəma, Shəma zē n lù Agəya, Agəya zē n lù Asaya. ³¹Nyí lyi bí byəbé Dəvyidi pə bə nwísi tum rí Cinu Yi jì y wé, dəbre kùlkó* w gó tú o nə zúlá jàà yi ní mú. ³²Bə twí bə tum rí rəmyé mō Yi kòrhó w yé y wə, kən m'e yí Saləmo gá lù Cinu Yi jì y Zhərəzalem ne mō; Bə y'a n'è twí bə tum rí kən tó dwā ndá bə nyí rí gá n'è byili ní. ³³Nyí lyi bí byəbé bə y'a n'è twí tum rí rəmyé mō, bəmyé ndá bə byā bé ga: Kəyaate byā bé wé wó núnna Emā, n wó Zuwəə byí, Zuwəə zē n wó Saməwəə byí, ³⁴Saməwəə zē n wó Eləkana byí, Eləkana zē n wó Yərwam byí, Yərwam zē n wó Elyel byí, Elyel zē n wó Təwa byí, ³⁵Təwa zē n wó Suufu byí, Suufu zē n wó Eləkana byí, Eləkana zē n wó Maate byí, Maate zē n wó Aməsəyi byí, ³⁶Aməsəyi zē n wó Eləkana byí, Eləkana zē n wó Zuwəə byí, Zuwəə zē n wó Azarəya byí, Azarəya zē n wó Cəfanya byí, ³⁷Cəfanya zē n wó Taate byí, Taate zē n wó Asiiri byí, Asiiri zē n wó Abyasaafe byí, Abyasaafe zē n wó Kore byí, ³⁸Kore zē n wó Yəsaare byí, Yəsaare zē n wó Kəyaate byí, Kəyaate zē n wó Levyi byí, Levyi zē n wó Esərayel byí. ³⁹Emā da-byí Asaafe n yà n n'wéné n jə-jí sō: Asaafe wó Bərəca byí, Bərəca zē n wó Shəma byí, ⁴⁰Shəma zē n wó Myəkayəə byí, Myəkayəə zē n wó Baasəya byí, Baasəya zē n wó Maləca byí, ⁴¹Maləca zē n wó Etəni byí, Etəni zē n wó Zəra byí, Zəra zē n wó Adaya byí. ⁴²Adaya zē n wó Etā byí, Etā zē n wó Zhimə byí, Zhimə zē n wó Shəmeyí byí, ⁴³Shəmeyí zē n wó Yaate byí, Yaate zē n wó Gerəshon byí, Gerəshon zē n wó Levyi byí. ⁴⁴Bə da-byā Mərəri byā bé y'a wə bə jə-gwā sō: Ciishi byí Etā yà n wó bə yé né cābal. Ciishi wó Abədi byí, Abədi zē n wó Məluci byí, ⁴⁵Məluci zē n wó Ashabya byí, Ashabya zē n wó Amasha byí, Amasha zē n wó Yələca byí, ⁴⁶Yələca zē n wó Aməshi byí, Aməshi zē n wó Bəni byí, Bəni zē n wó Shəmeere byí, ⁴⁷Shəmeere zē n wó Məli byí, Məli zē n wó Mushi byí, Mushi zē n wó Mərəri byí, Mərəri zē n wó Levyi byí. ⁴⁸Bə da-byā Levyi dwí rí lyi bí y'a n'è nyí Yi jì y tumə né dwā bé gako yó. ⁴⁹Aarō ndá n byā bé y'a n'è jì vwā né myin vwā námpúmá céé júlú w yó ndá wé rə lwé nányənyélé júlú w yó, bə y'a súlí bə n'è nyí jàà y kébé Yi dúdú cí mú yó, bə súlí bə n'è lwəl súbri Esərayel lyi byā bé dwəéré yilə, kən tó nyí rí tēbé gako Yi tuntunnə Muiisi yà n pə mō ne. ⁵⁰Nyí Aarō byā bé: Aarō lù Eləyazaare, Eləyazaare zē n lù Pyənaase, Pyənaase zē n lù Abyəshəwa, ⁵¹Abyəshəwa zē n lù Buci, Buci zē n lù Uzhi, Uzhi zē n lù Zəraya, ⁵²Zəraya zē n lù Mərayōte, Mərayōte zē n lù Amarəya, Amarəya zē n lù Ayətuubi, ⁵³Ayətuubi zē n lù Sadōke, Sadōke zē n lù Ayəmaase. ⁵⁴Nyí jààsé shəbé bə pə Aarō byā bé bə wó Kəyaate jì y lyi mú ni, kən tó dwā ndá bə zúlá jààsé, tənà y w mō, bə wó bəmyé tántéé y tó yé e za: ⁵⁵Ebərō co wá, Zhəda né, ndá jààsé sà kəkélé w mō. ⁵⁶Sə bə pə co w kálsé nd'ò cə-bwálsé Yəfūne byí Kaləebe ne. ⁵⁷Bə pə ceme né nyəbé Aarō byā bé ne, nə la yə shòò jààse: Ebərō ndá Lyəbəna co w ndá jààsé ò yala ne mō, Yətiiri ndá Eshətamōwa co w ndá jààsé ò yala ne mō, ⁵⁸ndá Yəlen co w ndá jààsé ò yala ne mō ndá Dəbiiri co w ndá jààsé ò yala ne mō, ⁵⁹ndá Ashā co w ndá jààsé ò yala ne mō e súlí Bete-Shəmeeshe co w ndá jààsé ò yala ne mō. ⁶⁰Bēzhame kwálá y tənà y wa, bə pə bə: Gəba co w ndá jààsé ò yala ne mō ndá Aləmeete co w ndá jààsé ò yala ne mō e súlí Anatōte co w ndá jààsé ò yala ne mō. Ceme né gako gə co dwā wa: nə wó ceme shí ndá nətò bə jisi yilə. ⁶¹Kəyaate byā bé dwā bé tó tántéé denne bə nə ceme shíyá Efərayim kwálá y ndá Dan kwálá y e súlí Manase kwálá kəkàlā y yi-zür sō mō tənèsé wé, bə jisi yilə. ⁶²Gerəshon byā bé nə ceme shí ndá nətò Yəsakaare kwálá y ndá Aseere kwálá y ndá Nəfətəli kwálá y e súlí Manase kwálá kəkàlā y è wə Bashā né mō wé, bə jisi yilə. ⁶³Mərəri byā bé tó tántéé denne bə nə ceme shí ndá nəlyé Orəben kwálá y ndá Gaade kwálá y e súlí Zabyəlō kwálá y wé, bə jisi yilə. ⁶⁴Esərayel lyi byā bé pə ceme né nəmyé mō ndá jààsé nə yala ne mō Levyi dwí rí ni. ⁶⁵È wó tántéé denne bə tó né bə m'e pə ceme né nəmyé mō, bə zə bə cici yilə né bə m'è byé ne mō, Zhəda

kwálá y tənà y ñdó Shəmənyō kwálá y tənà y e súlí Bēzhamē kwálá y tənà y wé.⁶⁶ Kəyaate byā bé jìsì dwā bé nɔ̀ bə ceme né jàà y Efəreyim kwálá y tənà y wé.⁶⁷ Bə pɔ̀ be ceme né nyèbé nà la yè bə shòò jààse: Shəshem cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀, Efəreyim pyār ré wa, ñdó Gəzere cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀⁶⁸ ñdó Yəkməyam cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Bete-Orō cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀⁶⁹ ñdó Ayalō cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Gaate-Erəmō cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀;⁷⁰ e súlí Manase kwálá kəkàlā y tənà y wa: Anere cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Byələyam cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀. Rəmyé gakó y'à wó Kəyaate byā bé dwā bé jì y yilə.⁷¹ Manase kwálá kəkàlā y tənà y yi-púrhí sō mó wé, bə pɔ̀ Gəlā cɔ̀ w Bashā né mɔ̀, ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀, e súlí Ashətarōte cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ Gərəshon byā bé ne, bə jìsì yilə.⁷² Yəsakaare kwálá y tənà y wa, bə pɔ̀ be: Kədeeshe cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Davəraate cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀,⁷³ ñdó Arəmwote cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ e súlí Anem cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀;⁷⁴ Aseere kwálá y tənà y wa, bə pɔ̀ be: Mashal cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Abədō cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀,⁷⁵ Ukooke cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ e súlí Erəwōbe cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀;⁷⁶ Nəfətəlyi tənà y wa, bə pɔ̀ be: Kədeeshe cɔ̀ wá, Gəlile né ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Ammō cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ e súlí Cərayətəyim cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀.⁷⁷ Zabyəlō tənà y wa, bə pɔ̀ Erəmmono cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ e súlí Tabōre cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ Levyi dwí rí lyi bí dwā bé ne, è n'è yāl e wó Mərəri byā bé.⁷⁸ Zhərdē bwī y èpákè, yi-púrhí sō, Zheriko yala ne, Orəben tənà y wa, bə pɔ̀ be: Bəseere cɔ̀ wá, èpòlò w wə, ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀, ñdó Yaase cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀,⁷⁹ ñdó Kədəmwote cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ e súlí Məfaate cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀;⁸⁰ Gaade kwálá y tənà y wa, bə pɔ̀ be: Arəmwote cɔ̀ wá, Galaade né, ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ ñdó Məənəyim cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀,⁸¹ ñdó Eshəbō ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀ e súlí Yazere cɔ̀ w ñdó jààsé ò yala ne mɔ̀.

Chapter 7

¹Yəsakaare lùl byä bàna: Tola ñdá Puvə ñdá Yəshuubi e súlí Shəməṛṣ. ²Tola byä bé yàl: Uzhi ñdá Erəfaya ñdá Yərayel ñdá Yəməyi ñdá Yəbəsam e súlí Shəmuwəə. Bə y'à wó Tola dwə né yó-ciná, kàndar, bə y'à wó nunə mǝṛrhə shí-èlyè ñdá rəlyè ñdá zṣ-nyəldù (22 600) Dəvyidi yi ní. ³Uzhi byi mú yàl: Yəzəraya; Yəzəraya byä bé yàl: Myəkayəə ñdá Obaja ñdá Zuwəə e súlí Yəsha, bə yàl nunə bənu, bə gakó yàl dwə yó-ciná. ⁴Bə y'à n'è nyi búlá búlnə kùkùlè nà lyi bí y'à wó nunə mǝṛrhə shə-ètə ñdá təldù (36 000) mó yò, kən tó dwā ñdá bə gá təl dwə dwə né; kana bé ñdá bəśóná bé y'à já dēdē. ⁵Bə da-byä bé, Yəsakaare jisí lyi bí dwā bé gakó, y'à wó nunə mǝṛrhə shə-lyele ñdá təlpýè (87 000), bə wó kàndar ñdá gál mó gá byili ní. Bēzhame ñdá Nəfətəlyi byä bé⁶Bēzhame lùl byä bəṭṭ: Bəla ñdá Bəkeere e súlí Yəjayel. ⁷Bəla byä bé yàl: Esəbṣ ñdá Uzhi ñdá Uzhəə ñdá Yərayəməwəte e súlí Yəri, dwə yé né ciná, kàndar, gál mó y'à byili bə bə zhe byä mǝṛrhə shí-èlyè ñdá rəlyè ñdá nunə shə-ètə ñdá bàna (22 034). ⁸Bəkeere byä bé yàl: Zəməra ñdá Yəwəashe ñdá Elyəzeere ñdá Elyowənəyi ñdá Oməri ñdá Yərayəməwəte ñdá Abya ñdá Anatəwəte e súlí Aləməete. Bəmyé mó èta mó gakó wó Bəkeere byä bé. ⁹Gál mó bə gál dwə né yó-ciná bəmyé mó byä bé mó y'à byili bə bə wó: kàndar mǝṛrhə shí-èlyè ñdá nunə zwā-èlyè (20 200). ¹⁰Yəjayel byi mú yàl: Byəlyā; Byəlyā byä bé yàl: Yəwuushi ñdá Bēzhame ñdá Ewuudi ñdá Kənaana ñdá Zəṭā ñdá Təreshiisi e súlí Ayəshaare. ¹¹Wó Yəjayel byä bé ga èta, dwə yó-ciná bé: kàndar mǝṛrhə shí ñdá təlpýè ñdá nunə zā-əlyè (17 200), bə wó shədéése, bə wó búlá bə m'a bú. ¹²Shupyim ñdá Upyim y'à wó Yiiri byä; Ushim, yà n' wó Ayəere byi. ¹³Nəfətəlyi byä bé yàl: Yəshəə ñdá Guni ñdá Yəseere e súlí Shəlum; Nəfətəlyi ná yà n' yil Byəla. Manase byä bé bə wó Zhərdē bwī y yi-zür sō mó¹⁴Manase byä bé yàl: Asərayəə ñdá Məciiri, n' kē-dō mó, Siri lyi bəkó mó lùl n' pō mó. Məciiri yàl Galaade da. ¹⁵Məciiri kwè kana n' pō Upyim ñdá Shupyim ne. N' nəkó mó yà n' yil Maaka. N' bala-byä bəlyè nyān mó yàl Səlbəfaade, sə Səlbəfaade wó kana-byä dúdú n' lùl. ¹⁶Məciiri kē Maaka, lù byi, n' ce n' yil bə Pəreəshe; Pəreəshe ná-byi mú yil ré yàl Shəreəshe. Shəreəshe byä bé yàl Uləm ñdá Erəkem. ¹⁷Uləm byi mú yàl: Bəḏā. Wó Məciiri byi Galaade, Manase nṣ wá, byä bé yilə né èta. ¹⁸N' nəkó Ammolekeete lùl Yəshəwəwəde ñdá Abyəzeere e súlí Mala. ¹⁹Shəmyəda byä bé yàl Ayā ñdá Shəkem ñdá Lyici e súlí Anyam. Efərayim byä bé²⁰Efərayim byi mú yàl: Shəṭəla; Shəṭəla zē n' lù Bəreede. Bəreede zē n' lù Taate, Taate zē n' lù Elada, Elada zē n' lù Taate, ²¹Taate zē n' lù Zabaade, Zabaade zē n' lù Shəṭəla. Ezeere ñdá Elaade, Efərayim byä bé dwā, pyā Gaate tənā y lyi bí vwāmá né zō, sə Gaate lyi bí gu bi. ²²Bə da Efərayim yàl wu-zhùlù nánfǐl wé dwā nánzhəzhṣ, sə n' da-byä bé y'à tú bə zə n' wu ni. ²³Rəmyé kwā né, n' zù ñdá n' kē mó; n' kē mó kwè pū n' lù byi. N' ce n' yil bə Bəraya, bə n' kē mó yà n' mē ñdá mō n' zúzúnú w yi ní. ²⁴Efərayim lùl bəkó n' súlí, Shəra, wó nmyé n' lù Bəṭe-Orṣ, Tē-sō cō w ñdá Dē-sō cō w e súlí Uzən-Shəra. ²⁵Bəraya lùl Erəfa, Erəfa zē n' lù Erəshefe, Erəshefe zē n' lù Təla, Təla zē n' lù Taan, ²⁶Taan zē n' lù Ladā, Ladā zē n' lù Ammyəwuudi, Ammyəwuudi zē n' lù Elyəshama, ²⁷Elyəshama zē n' lù Nuuni, Nuuni zē n' lù Zhəzwe. ²⁸Tənā y kēbē bə pō Efərayim lyi bí ni muni ga bə jòm mó y'à wó Bəṭel cō w ñd'ō gá cí má nyi rí ñdá Naarā, yi-púrhí sō ñdá Gəzeere cō wá, yi-zür sō, ñd'ō gá cí má nyi rí, Shəshem cō w ñd'ō gá cí má nyi rí, kən m'e yí Aya cō w ñd'ō gá cí má nyi rí. ²⁹Manase byä bé bə y'à cí Bəṭe-Shəyā cō w ñd'ō gá cí má nyi rí, Taanaake cō w ñd'ō gá cí má nyi rí, Məjido cō w ñd'ō gá cí má nyi rí, Dəwre cō w ñd'ō gá cí má nyi rí. Wó ceme né nəmyé mó wé Esərayel byi Zhəzefu byä bé y'à jē né. ³⁰Aseere byä bé yàl: Yəməna ñdá Yəshəva ñdá Yəshəvyi ñdá Bəraya e súlí bə nəkó Səra. ³¹Bəraya byä bé yàl: Ebeere ñdá Maləcəə. Wó Maləcəə n' yàl Byərazəyiiti da mó. ³²Ebeere lùl Yafələete ñdá Shəmeere ñdá Otam e súlí bə nəkó Shəwa. ³³Yafələete byä bé yàl: Pasaake ñdá Byəmal e súlí Asəvaate. ³⁴N' da-byi Shəmeere byä bé yàl: Ayi ñdá Erəga ñdá Uba e súlí Aram. ³⁵N' da-byi Otam byä bé yàl: Səfa ñdá Yəməna ñdá Shələeshe e súlí Amal. ³⁶Səfa byä bé yàl: Səwa ñdá Arənəfeere ñdá Shəwal ñdá Bəri ñdá Yəməra, ³⁷ñdá Bəseere ñdá Oode ñdá Shamma ñdá Shələsha ñdá Yəṭərā e súlí Bəera. ³⁸Yəṭərā byä bé yàl: Yəfūne ñdá Pyəshəpa e súlí Era. ³⁹Ula byä bé yàl: Ara ñdá Anəyəə e súlí Erəsha. ⁴⁰Bəmyé byèbè èta mó gakó y'à wó Aseere byä, dwə yó-ciná, bə y'à yē kən du bə dwā bé gakó, bə y'à wó kàndar, yó-ciná bə yē bə tum. Bə byä bé bə gál bə y'à wó shədéése, bə wó búlá bə m'a bú mú, y'à yú nunə mǝṛrhə shí-èlyè ñdá təldù (26 000).

Chapter 8

¹Bēzhame lùl Bēla, n̄ byi-ce yá, ndé Ashəbyəə, bəlyè nyān mó, ndé Ara, bə̀tò nyān mó, ²ndé Nəwa, bə̀na nyān mó e súlí Erafa, bə̀nu nyān mó. ³Bēla lùl Adaare ndé Gəra, Ebyəwuudi da mó ⁴ndé Abyəshəwa ndé Naamā ndé Awəwa ⁵ndé Gəra ndé Shəfəfā e súlí Urəm. ⁶Nyí Ewuudi byā bē, wó bəmyé bə yàl Gəba dwə né yó-cinā, bə zē bə ce bə shər bə vò Manaate mó: ⁷Naamā ndé Ayəya ndé Gəra. Wó Gəra n̄ ce bə shər, wó n̄myé mye n̄ lùl Uzə ndé Ayəwuudi. ⁸Shərayim lùl byā, Məwaabe tənà y wa, n̄ gə zh̄ n̄ kana Ushim ndé Baara kwā né. ⁹N̄ jú kē dō, n̄ yà n̄ yíl Odeeshe. Odeeshe lùl Yəbaabe ndé Shəbya ndé Məsha ndé Maləkam ¹⁰ndé Yəwuushi ndé Saca e súlí Myərəma n pō. Wó n̄ byā bē èta, bəmyé bə yàl dwə yó-cinā. ¹¹N̄ yà n̄ zə n̄ kē Ushim n mə n lù Abyətuubi ndé Eləpaal. ¹²Eləpaal byā bē yàl: Ebere ndé Myəsham e súlí Shəmeede. Wó Shəmeede n̄ lùl Ono cə w ndé Loode cə w nd'ò gə cí má nyí rí. ¹³Bərəya ndé Shəma y'ə wó Ayal cə w lyi bí dwə né yó-cinā. Wó bəmyé bə jì Gaate lyi bí bə dūr. ¹⁴Asəjo, Səshəkate, Zheremote, ¹⁵Zhebaja, Arade, Rbere, ¹⁶Myəkəyəə, Zhəsəfa ndé Jəsha, yàl Bərəya byā. ¹⁷Zhebaja, Məsəkulame, Yizhi, Ebere, ¹⁸Zhəseməyi, Zhizilyə, ndé Jəbabe yàl Eləpaale byā. ¹⁹Jacimi, Zhəcəri, Zəbədi, ²⁰Elyəməyi, Təsəlītəyi, ²¹Adaja, Bərəja, ndé Səshəmarate yàl Səshəyi byā. ²²Zhəsəpā, Ebere, Elyəyē, ²³Abədō, Zəcəri, Anā, ²⁴Ananya, Elame, Ātətəja, ²⁵Zhəfədəja ndé Pənwəə yàl Səshake byā ²⁶Səshəsəshəryə, Səshəcarəya, Atalya, ²⁷Zhərəsha, Elyəja ndé Zhəcəri yàl Zhərəkam byā. ²⁸Bəmyé bə y'ə wó bə dwə né yó-cinā kən tó ndé bə dabá gə pú pú dwā ne né ta, bə y'ə jē Zhərəzalem né ²⁹Gabaō da mó yà n̄ jē Gabaō né, n̄ kē mó yà n̄ yíl Maaka. ³⁰N̄ byi-ce y y'ə yíl Abədō, n̄ byā bē dwā bē y'ə wó: Suuri ndé Ciishi ndé Baale ndé Neere ndé Nadaabe ³¹ndé Gədwəre ndé Ayəyo ndé Zəkere e súlí ³²Myəkəlcəte n̄ lùl Shəməya mó. Bəmye y'ə jē Zhərəzalem né ndə bə da-byā bē ta. ³³Neere lùl Ciishi; Ciishi zē n̄ lùl Səyuuli; Səyuuli zē n̄ lùl Zhənatā ndé Mələcəshəwa ndé Abyənadaabe e súlí Yəshəbəshēte. ³⁴Zhənatā byi mū yàl Mərəbaal. Mərəbaal zē n̄ lùl Myəka. ³⁵Myəka byā bē yàl Pyətō ndé Mələeke ndé Tarəya e súlí Aaze. ³⁶Aaze lùl Yəwada; Yəwada zē n̄ lùl Aləmeete ndé Azəməvəete e súlí Zəməri; Zīməri zē n̄ lùl Məsa. ³⁷Məsa zē n̄ lùl Byənəya, Byənəya zē n̄ lùl Erafa, Erafa zē n̄ lùl Elasa, Elasa zē n̄ lùl Asə. ³⁸Asə lùl byā bwəldù, sə nyi bə yilə né: Azərəkam ndé Bokəru ndé Yəsəmayəə ndé Shəyarəya ndé Obaja e súlí Anā. ³⁹Asə da-byi Eshēeke byā bē yàl: Uləm, n̄ byi-ce yá, ndé Yəwuushi, bəlyè nyān mó ndé Elyəfēleete bə̀tò nyān mó. ⁴⁰Uləm byā bē yàl búlú kəndar, bə y'ə yē twā tə. Bə lùl byā ndé n̄mē nánzhəzh̄: z̄m ndé shí-ənu. Bəmyé mó èta mó gako y'ə wó Bēzhame kwálá y lyi.

Chapter 9

¹Bà gál Esərayel lyi byä bé gako, bæ kē bæ yilə né Esərayel pyä bé sébé ré wé. Bə pwà Zhəda lyi bí bæ m'e vò yómá-jè Babyəlōne né bæ gá yə nà èdù yó zhì ndá Yi mú yilə. ²Byèbé bæ yàl náyóá bé bæ k'a kwè bæ bæ cəl-tənà y ndá bæ ceme né wé mó yàl Esərayel lyi byä bé ndá vwī-zwəlnə* bé ndá Levyi dwí rí lyi bí e súlí Yi jì y tuntunnə bé sanna bé. ³Zhəda byä bé ndá Bēzhame byä bé ndá Efərayim byä bé e súlí Manase byä bé jàlà tú bæ b'e jòm Zhərazalem né. ⁴Zhəda kwálá y lò mó yàl Ammyəwuudi byi Utəyi. Ammyəwuudi cici mú yà n wó Oməri byi, Yəməri nǝ, Bəni nən-jòlò, Perēese jì y lò. ⁵Shəla byä bé wé, è yàl: Asaya, n yà n wó byi-ce yá, ndá n byä bé; ⁶Zəra byä bé wé, è yàl: Yəwel. Zhəda kwálá lyi bí byèbé bæ tú bæ b'e jòm Zhərazalem né mó y'à wó: nunə zǝ-nyəldù ndá shə-nəbǝ. ⁷Bēzhame byä bé wé, è yàl: Məshəlam byi Səlu, Odavya nǝ, Asənəwa nən-jòlò wə. ⁸Yərwam byi Yəbəneya; Uzhi byi Ela, Məciiri nǝ wá; Shəfaca byi Məshəlam, Erəwəə nǝ, Yəbənya nən-jòlò wə. ⁹Lyi bí bəmyé gako y'à wó bæ dwə né yó-cinə. Bēzhame kwálá lyi bí byèbé bæ tú bæ jòm Zhərazalem né mó y'à wó nunə zǝ-nəbǝ ndá shí-ənu ndá bwəldù. ¹⁰Vwī-zwəlnə bé wé è yàl: Yədaya ndá Yəwəyəriibi ndá Yaakē e súlí ¹¹Yələcəyə byi Azarəya. Yələcəyə zē n wó Məshəlam byi, Məshəlam zē n wó Sadǝke byi, Sadǝke zē n wó Mərayǝte byi, Mərayǝte zē n wó Ayətuubi byi, Yi jì y yé né cábal mó; ¹²ndá Yərwam byi Adaya. Yərwam zē n wó Pəshuuri byi, Pəshuuri zē n wó Maləca byi; ndá Ajel byi Məsəyi, Ajel zē n wó Yazəra byi, Yazəra zē n wó Məshəlam byi, Məshəlam zē n wó Məshələmyiiti byi, Məshələmyiiti zē n wó Yəmməere byi. ¹³Bə gə mù dwā ne ndá bæ da-byä bé, dwə né yó-cinə bé, bæ y'à wó nunə mǝrhǝ ndá zǝ-nyəlpəyē ndá shə-shəldù, lyi bæ y'à wó kəndar Yi jì y tum rí tǝ yilə. ¹⁴Levyi dwí rí lyi bí wé è yàl: Ashuubi byi Shəmaya, Ashuubi zē n wó Azərakam byi, Azərakam zē n wó Ashabya byi, Mərəri byä bé wé; ¹⁵e súlí Bakəbakaare ndá Erēeshe ndá Galaale ndá Myəka byi Matanya, Myəka wó Zəkəri byi, Zəkəri zē n wó Asaafə byi; ¹⁶ndá Shəmaya byi Obaja, Shəmaya wó Galaale byi, Galaale zē n wó Yəduṭū byi, e súlí Bərəca, Asa byi ndá Eləkana nǝ wá, n yà n jē Nəṭofa cə-bwəlsé wé. ¹⁷Bwərsé dənna bé yàl: Shəlum ndá Akuubi ndá Taləmon ndá Ayəmə e súlí bæ da-byä bé. Shəlum yà n wó bæ yó-cábal. ¹⁸Ndá zà gwé, wó bəmyé bæ wó Levyi dwí rí zulə jààsé bwərsé dənna, bæ n'è zhì pyǝ bwərà y wə, yi-púrhí sǝ. ¹⁹Kore byi Shəlum, Abyasaafə nǝ, Kore nən-jòlò wə, ndá Kore dwí rí lyi bí dwā bé, y'à n'è dē Yi kǝrhó w étwī-ənyí rí ni, ndə bæ nambala bé gá y'à n'è dē Cinu Yi zulə jàà y bwərà y ne né. ²⁰Eləyazaare byi Pyənaase, yà n yàl bæ yó-cábal shāā ga; Cinu Yi yà n n'wéné ndá mo. ²¹Məshələmya byi Zəkəri mye yà n wó Yi kǝrhó w étwī-ənyí rí dənna bé mǝdù. ²²Lyi bí byèbé gako bæ y'à cǝr bæ wó étwī-ənyə né dənna bé mó y'à wó nunə zwā-əlye ndá shí ndá bəlye. Bə y'à gál be bæ cə-bwəlsé wa. Wó Dəvyidi ndá nyi-zwennə Saməwəə bæ co be tum rí rəmyé mó wé twéé twéé yilə. ²³Bə y'à vür bəmyé ndá bæ byä bé bæ n'è dē Cinu Yi jì y ni, è n'è yāl e wó kǝrhó w jì y étwī-ənyə né ne. ²⁴Étwī-ənyə né dənna bé y'à n'wéné jì y yésé gako wə: è yi-púrhí sǝ, è yi-zür sǝ, è jə-gwā sǝ ndá è jə-jí sǝ. ²⁵Bə da-byä bé bæ y'à wə bæ cə-bwəlsé wé mó y'à mǝ sə bæ n'è swəř bæ twí bæ sē be dwā nyəlpəyē wé; ²⁶sə étwī-ənyə né dənna bé bəna y bæ wó yó-cinə mó, y'à j'a n'wéné gāa twéé twéé. Wó Levyi dwí rí lyi bí bæ y'à vür bæ n'è nyí Yi jì jǝnsí ndá è nəcəndé jì y yò. ²⁷Bə y'à n'è zwé Yi jì y yala ne, bæ bæ y'à vür bi muni bæ dē ya, sə bæ pul è bwəðlé nəkəkolé gako. ²⁸Bə y'à vür bæ jàlà bæ n'è nyí Yi cǝrhó w wé ré yò, bæ y'à n'è gál re bæ gə tú bæ la re vür ráá bæ gə tú bæ la re cərh rə jàà né yi ní. ²⁹Bə y'à cǝr bæ dwā bæ n'è nyí nəzhǝ né, kən du nəzhǝ nyèbé bæ y'à pǝ Yi ni mú, ndá mún mú ndá dəvǝ y ndá nwǝ y ndá əsāa y e súlí wé rə lwé nənyənyélé mó yò. ³⁰Sə wó vwī-zwəlnə bé byä bé bæ y'à n'è tene wé ré tēbé rə lwé ré y'à wó nənyənyélé mó, bæ zē bæ súlí bæ gūli rí dwā ne. ³¹Levyi dwí rí lyi bí wé, wó Kore dwí rí lò Shəlum byi-ce Matəca, n yà n já n ná n nyí n'wəmsé ju yò twéé twéé. ³²Kəyaate byä bé da-byä bé jàlà y'à n'è nyí búru w kǝbǝ bæ n'è pə Yi ni shirhə dē ré yù w mú mǝ mó yò. ³³Levyi dwí rí yó-cinə bé bæ y'à wó nunnə mó y'à j'a n'wéné Yi jì y jǝnsi wé, bæ y'à k'è t'á twí tum dǝ yé, bæ cəcǝ ndá nənyónó ga bæ y'à wə bæ tum rí yó. ³⁴Wó Levyi dwí rí yó-cinə bé èta kən tó dwā ndá bæ nambala bé yilə né bæ gál mó. Bə y'à jē Zhərazalem né. ³⁵Yəyəə, Gabaš da mó, yà n jē Gabaš né, n kē mó yà n yil Maaka, ³⁶n byi-ce y y'à yil Abəðǝ, n byä bé dwā bé y'à wó: Suuri ndá Ciishi ndá Baale ndá Neere ndá Nadaabe, ³⁷ndá Gəðǝre ndá Ayəyǝ ndá Zəkəere e súlí Myəkəlwəte. ³⁸Wó Myəkəlwəte n lül Shəməya. Bəmye y'à jē Zhərazalem né ndə bæ da-byä bé ta. ³⁹Wó Neere n lül Ciishi; Ciishi zē n lül Səyuuli; Səyuuli zē n lül Zhənatā ndá Mələcəshəwa ndá Abyənadaabe e súlí Yəshəbəsheete. ⁴⁰Zhənatā byi mú yàl Mərəbaal. Mərəbaal zē n lül Myəka. ⁴¹Myəka byä bé yàl Pyəṭš ndá Mələeke ndá Tarəya. ⁴²Aaze lül Yara; Yara zē n lül Aləməete ndá Azəməvəete e súlí Zəməri; Zəməri zē n lül Məsa; ⁴³Məsa zē n lül Byənəya, Byənəya zē n lül Erafa, Erafa zē n lül Elasa, Elasa zē n lül Asəə. ⁴⁴Asəə lül byä bwəldù, sə nyí bæ yilə né: Azərakam ndá Bokəru ndá Yəsəmayəə ndá Shəyarəya ndá Obaja e súlí Anā.

Chapter 10

¹Dē ràdù Shilisəti lɪ bɪ zē búlá ne ñdá Esərayel lɪ byǎ bé; Sə Esərayel lɪ byǎ bé dūr Shilisəti lɪ bɪ yé né, bə lɪ nánzhəzhǒ tu bə cɪ Jələbɔwə pyǒ w yó. ²Shilisəti lɪ bɪ j'a zē bə pyē Səyuuli ñdá n byǎ bé kūr nyí ni bə n'è jì. Bə gu Zhənatā ñdá Abyənadaabe ñdá Mələcishəwə, bə y'a wǒ Səyuuli byǎ bé mó. ³Búlá né dùmì rí tú rə bə rə jòm Səyuuli yó. Twərɪh ciná bé lwar n jàà shò. N gá nɔ be, ywē nánfǒlǒ ce n yala cəcənɛ. ⁴Rəmyé yó, Səyuuli wəl n búlá wē ré zhinnə mó ne: «À n'a lwəl mó bə n fwərɪh n búlá shù w ò pyá y w n má zò ne n gu è gə dà rəmyé lɪ bɪ byèbè èta bə yə gòm* mó m'a zə búlá shù bə zò ne bə gu, bə sùlí bə mɔn nɛ.» Sə n búlá wē ré zhinnə mó cē, bə ywē nánfǒlǒ y'a zhe mo. Rəmyé yí ní, Səyuuli vūr n búlá shù w n zē n tu ò yó. ⁵Sə Səyuuli búlá wē ré zhinnə mó gá púrí Səyuuli cùwə, nmye vūr n búlá shù w n zē n tu ò yó nmye tó mo n cɪ. ⁶Səyuuli ñdá n byǎ bé bə̀tò y ga cùwə; n kélé y lɪ bɪ gakó tó dwā bə cɪ. ⁷Esərayel lɪ byǎ bé bə y'a wǒ jǎ y w mó gá púrí Esərayel lɪ shə̀dɛ́ɛsɛ n'è dūr sà làà dē mó, Səyuuli ñdá n byǎ bé mye j'a cɪ mú, bə shər bə yē bə ceme né ne bə dūr. Sə Shilisəti lɪ bɪ tú bə b'e jòm nà wē. ⁸E zē nəkəkólé y Shilisəti lɪ bɪ bə bə vūr wē ré tèbè rə y'a wǒ cùurí byé mó. Bə nə Səyuuli ñdá n byǎ bé cùurí rə pyē tē Jələbɔwə pyǒ w yó. ⁹Bə vūr Səyuuli wē ré tèbè gakó rə y'a wǒ n byé mó, bə zə n yó w ñdá n búlá wē ré bə m'e lyē. Bə ce bə tó dē Shilisəti lɪ bɪ tənà y wa, bə m'è cɪ yò-ècònò nyí rí rəmyé mó bə yə né ñdá dwí rí lɪ bɪ ní. ¹⁰Bə cɪ Səyuuli búlá wē ré bə yí rí còrhó-jì* y wē bə zē bə jele n yó-kóló w Dagǒ jì y wə. ¹¹Yabeeshe lɪ bɪ bə wǒ Galaade né mó nyèè kɔn ré tèbè Shilisəti lɪ bɪ y'a wərɪhé Səyuuli ní mú. ¹²Búlá kàndar ré gakó j'a zē rə kwè sómá rə vò rə kwè Səyuuli ñdá n byǎ bé yala né, rə m'e kwè rə bə Yabeeshe. Rə ce bə kūr rí cǒ òdù kūr wə, Yabeeshe Tə̀rə̀bɛ́tɛ* y kūr wə, rə zē rə lyē rə nyí dwā nyàlpyē. ¹³Səyuuli cùwə, n gá dó Cinu Yi ní mú yilə, bə n yə Cinu zòmè ré zwē yé, n sùlí n vò n pár jē jə̀péré cábal sǒ, ¹⁴n yē Cinu bwərɪh ne. Rəmyé ce, Cinu Yi ce n cɪ, n zē n pə pyèlè ré Zhese byí Dəvyidi ní.

Chapter 11

¹Esərayel lyi byā bé gako tú bə nə dwā Dəvyidi sō, Ebərō né, bə y'à n'è wəlò: «Nyí, námyé ñdó ñmyé ga wó jal mādù. ²Shāa ga, ñdó Səyuuli yà n' wó pyō yi ní ga, wó ñmyé n' yà n' ná n' zal Esərayel lyi byā bé n' má n' shār n' zhəl búló jàa wa, n' ká n' zə bə n' kwē n' twí jè. Sə Cinu n' Yi rí wəl mó: «Wó ñmyé n' m'a yə à dwí, Esərayel lyi byā bé nənòn mó, wó ñmyé n' m'a súlí n' yə rə yó-cábal mó.» ³Esərayel nancesé mye gako zè sə bə sə nə Dəvyidi Ebərō né, sə Dəvyidi bwəl se nyí Cinu yé né Ebərō né, kən ré tēbé sə n'è yāl mó shò kwā né. Sə zè sə tūtú mu ñdó pyèlè nwā n' jīrh Esərayel lyi byā bé pyō, ñdó Cinu gá yà n' tó Saməwəə denne n' byili ní mú. ⁴Rəmyé yó, Dəvyidi ñdó Esərayel lyi byā bé púlápúló zhəl bə la Zhərazalem cə w' pú, è n'è yāl e wó Zhəbuusi, sə wó Zhəbuzhitəbá bə y'à jè tənà y' ɛmyé mó wé. ⁵Zhəbuzhitəbá wó Dəvyidi ní: «Ñ tá n' la nyōnò zú yé.» Sə Dəvyidi bú n' zwē Səyō cə w' bə y'à lù bə kákélé mó. Bə co ò yil rəmyé mó kwā né bə Dəvyidi Pyə-cə. ⁶Dəvyidi gaga mó yà n' wəlò: «Lò mōbó n' né n' yāl náyáá mó n' gwi Zhəbuzhitəbá mādù, mən yə shədəéésé gako yó-cábal.» Səruyə byí Zhəwaabe yāl náyáá mó n' ji búló né kūrə, n' já n' jīrh shədəéésé gako yó-cábal. ⁷Dəvyidi tú n' bə n' jòm jàa y' kēbé bə y'à lù bə kákélé mó wé; wó rəmyé e ce bə co ò yil bə Dəvyidi Pyə-cə. ⁸Rəmyé kwā né n' lù cə w' n' mən n' kákélé, kən zhi Myəlo e m'e yí jàásé ò yala ne mó. Sə wó Zhəwaabe n' kwərhe n' lù cə w' nyí rí rə y'à dāl mó n' cí dē. ⁹Dəvyidi jàn ré y'à j'a n'è súlí, sə Cinu Yi, jàn-bə-swé-zhe cábal mó, yà n' ɲwéné ñdó mō. ¹⁰Nyí Dəvyidi kàndar ré yó-cinā bé bə mù dwā ne ñdó Esərayel lyi byā bé púlápúló bə kwé mō zhən zhən n' pyèlè ré jú yi ní mú, mūnì ga n' jì pyèlè ré kən tó Cinu Yi zòmè ré n' yà n' zòm Esərayel shò kwā né mó ne. ¹¹Nyí Dəvyidi kàndar ré yilə né: Akəmoni byí Yəshəbəsheete, kàndar ré rətò y' yó-cábal mó; wó ñmyé n' zə n' swé ré n' mən n' gu nunə zwā-ètò púlápúló twər rədù. ¹²Ñmyé kwā né, wó Awəwa lyi bal Dodo byí Eləyazaare, n' yà n' wó kàndar ré rətò w' lò mādù. ¹³Wó ñmyé n' yà n' ɲwéné ñdó Dəvyidi Pase-Dəmyim ní, Shilisəti lyi bí gá y'à tú dwā yó gāa yi ní búló né bú yil mú; Esərayel lyi shədəéésé y'à zè sə n'è dūr Shilisəti lyi bí yé né sə la m'e lú. E jà Orəzhe kélé y'a wó gāa; ¹⁴Eləyazaare ñdó n' lyi bí zhəl bə vò bə zhi kélé y' cəcəl wə, bə bú bə zwē y' bə súlí bə gu Shilisəti lyi bí; Cinu Yi ce Esərayel lyi byā bé j'a búl bə jí bele. ¹⁵Dē rədù, yó-cinā bé shə-ètò y' nunə bətò zhəl bə nə Dəvyidi nákuulu w' nyí ni, Adəlam myélé ré yala ne. Shilisəti lyi bí shədəéésé y'à cí sə zulá jàa èdù Erəfəyitəbá wólə w' wé. ¹⁶Rəmyé yó, Dəvyidi yà n' wó n' shòò jàa y' wa, ñdó Shilisəti lyi bí shədəéésé kùkùl y'à ɲwéné Betəlayem né. ¹⁷Nənyèlsə zə Dəvyidi n' zè n' wò: «Mō n' mən n' pē góró w' kōbó ò wó Betəlayem cə w' bwərə y' nyí ni mú nē mó à la nyō?» ¹⁸Kàndar ré rətò w' j'a jār jār rə vò rə zù Shilisəti lyi bí zulá jàa y' wé, rə té nē mó nē góró w' kōbó ò wó Betəlayem cə w' bwərə y' nyí ni mú wə, rə bə rə pə Dəvyidi ní. Sə Dəvyidi cē mən nyó yò; n' kwé mo n' ló té n' pə Cinu Yi ní. ¹⁹N' zè n' wò: «À Yi rí bəh'k'a shənə a wèrhé tēbé yé! À gə nyō nē mó è m'a yə ñdó à gə nyō bə jal ta, bə bə zhō bə myələ né bə vò bə m'e zə mō bə b'e pē.» N' cē n' yə mō nywé yé. Wó kən ré tēbé kàndar ré rətò w' wèrhé mó. ²⁰Zhəwaabe da-byí Abyəshəyi, yà n' wó nunə shə-ètò w' yó-cábal. Wó ñmyé, n' zə n' swé ré n' mən n' gu nunə zwā-ètò. Sə n' yil ré yə dwi kàndar ré Rətò w' cəcəl w' yé. ²¹N' yil du rə dwini nunə shə-ètò wá, n' jīrh bə yó-cábal, sə n' yà n' yə nunə Bətò w' kūr ni yí yé. ²²Yoyada byí Bənyaya, Kabəsəyəl lyi bal mó, n' yà n' wó kàndar mó byí, twí tū-fwāalə nánzhəzhō. Wó ñmyé n' gu Məwaabe kàndar ré rəlyé yə; wó ñmyé n' zù n' gu bəwə w' nē góró w' bə kù nē cār yil mú wé, dē ré tēbé wār ré nyō ñdó dwā ta mó yù wə; ²³wó ñmyé mye n' gu Ezhibti lyi bal mōbó n' dwèlè ré y'à wó jə-tórhó yīrhá nənū mó; Ezhibti lyi bal mó yà n' zhe swé n' jō w' rə dō w' y'à kwər ñdó sórā y' dō ta. Bənyaya zhəl n' vò n' jəl mō ñdó dā-dōlō, n' zə swé ré Ezhibti lyi bal mó jō w' n' vwār h' n' zè n' yóyélé n' zə rə cici mó n' mən n' gu mu. ²⁴Wó tū-fwāalé tēbé Yoyada byí Bənyaya twí mó éta; rə ce n' yil du kàndar ré shə-ètò w' cəcəl wə; ²⁵N' nō zùwá dwini nunə shə-ètò wá, sə n' yə nunə bətò w' kūr ni yí yé. Dəvyidi cír mu n' ce lyi bí byèbé bə n'è yili mu mó kùkùl ré wé. ²⁶Lyi bí byèbé bə y'à wó kàndar shədəéésé wé mó y'à wó: Zhəwaabe da-byí Asayəə ñdó Betəlayem lyi bal Dodo byí Elanā ²⁷ñdó Arəwə lyi bal Shaməwə ñdó Palō lyi bal Eləse ²⁸ñdó Təkəwa lyi bal Yəkeeshe byí Yəra ñdó Anatəwə lyi bal Abyəzeere ²⁹ñdó Ushə lyi bal Səbəkəyi ñdó Awəwa lyi bal Yəlayi ³⁰ñdó Nətwəfə lyi bal Mərayi ñdó Nətwəfə lyi bal Baana byí Eləede ³¹ñdó Jəbəya lyi bal Erəbəyi, Bəzhame tənà y' w' mó, byí Yətəyi ñdó Pyəratō lyi bal Bənyaya, ³²ñdó Gaashe nə-gwāalé yó lò Urəyi ñdó Bete-Araba lyi bal Abyel, ³³ñdó Bəwurim lyi bal Azəməvəete; ñdó Shaaləbō lyi bal Elyaba, ³⁴ñdó Jəzō lyi bal Ashem byā bé ñdó Araare lyi bal Shaage byí Yənatā ³⁵ñdó Araare lyi bal Sakaare byí Ayəyam ñdó Uri byí Elyəfwal, ³⁶ñdó Məkəra lyi bal Efəere ñdó Palō lyi bal Ayəya ³⁷ñdó Karəmel lyi bal Esəro ñdó Ezəbəyi byí Nəərəyi ³⁸ñdó Natā da-byí Zuwəə, ñdó Agəri byí Myəbaare ³⁹ñdó Amō lyi bal Səleəke ñdó Bəerəwə lyi bal Nəərəyi, Səruyə byí Zhəwaabe búló wé ré zhinne mó, ⁴⁰ñdó Yətəere dwí rí lò Yəra ñdó Yətəere dwí rí lò Garəebe ⁴¹ñdó Uri Yititi mó ñdó Aləyi byí Zabaade ⁴²ñdó Shəza byí Adəna, Orəben kwálā y' pyā bé mādù, shədəéésé shə-ètò sə y'à ɲwéné n' kwā né; ⁴³ñdó Maaka byí Anā, Mətē lyi bal Yəshafaate ⁴⁴ñdó Ashətarəwə lyi bal Uzə ñdó Arəwəere lyi bal Otam byā Shama ñdó Yəyəə ⁴⁵ñdó Shəməri byí Yəjayel e súlí n' da-byí Yəwa, Tiisi lyi bal mó ⁴⁶ñdó Maava lyi bal Elyel ñdó Elənam byā bé Yərabəyi ñdó Yəshabya ñdó Məwaabe tənà y' lyi bal Yətəma ⁴⁷e súlí Səba lyi bala Elyel ñdó Obəede ñdó Yashəə.

Chapter 12

¹Nyí lyi bí byèbé bà tú bà jòm Shəkəlaage né ndá Dəvyidi, ní gá yà ní dùr Ciishi byí Səyuuli yé né m̀̀nì n lú mú yì ní. Bà y'à wó kàndar bà n'è tó bà zhəl búlá jàà wa. ²Bà y'à lyè twerh, bà y'à wó bà dul nákulə, bà súlí bà tə cama ndá bà jə-jí ndá bà jə-gwà ga. Nyí lyi bí byèbé bà shí Bēzhame kwálá y wa, Səyuuli cici kwálá y w bà bè m̀́: ³Ayəzēere, bà yó-cábal m̀́ ndá Jəbəya lyi bal Shəma byí Yəwaashe; Azəməvəete byá Yəzhel ndá Peləete; Bəraaka ndá Anatəote lyi bal Yəwu; ⁴ndá Gabaš lyi bal Yəshəmaya, ní wó kàndə nunə Shá-ətə w wé, n̄ jà ní súlí ní wó bà yó-cábal m̀́; ⁵ndá Yəraməya, ndá Yazhel ndá Yəwanā ndá Gədəra lyi bal Yəzabaade ⁶ndá Eluzəyi ndá Yərayəməote ndá Bəyalya ndá Shəmarəya ndá Aruufi lyi bal Shəfaca; ⁷ndá Kore dwí rí lyi Eləkana, ndá Yəshəyəwu ndá Azarel ndá Yəwezēere ndá Yashəbam; e súlí Gədəore lyi bal Yərwam byá Yəwela ndá Zəbaja. ⁸Gade lyi wé búlá kádar zē rə vò pə rə cìn Dəvyidi ní jàà ní ŋwéné è wé gə-e-lū èpòlò w w mó wə, bà yé búlá tum rí, bà zhe búlá yé né cəw wé, bà zhe swá, bà nyé ndá bwaare ta, bà n'è dur là là ndá nēmse ta pyār yó né. ⁹Ezēere yà ní wó bà yó-cábal m̀́, Obaja zē ní yà ní wó bàlye nyān m̀́, Eləyaabe yà ní wó bə̀tə nyān m̀́, ¹⁰Myəshəmana yà ní wó bə̀na nyān m̀́, Yəraməya, yà ní wó bə̀nu nyān m̀́, ¹¹Atəyi, yà ní wó bwə̀ldu nyān m̀́, Elyel yà ní wó bwə̀lpye nyān m̀́, ¹²Yəwanā yà ní wó lyele nyān m̀́, Eləzabaade yà ní wó nə̀bə nyān m̀́. ¹³Zheremyi shí nyān m̀́, Məkəbənəyi shí ndá mə̀du nyān m̀́ ¹⁴Bəmyé y'a wó Gade byá, shə̀dēése yó-cinā; bà nə̀mpólé y y'a wó è bwí ndá nunə zəm, sə nánce y y'a wó è è bwí ndá nunə m̀́rhò. ¹⁵Wó bəmyé bà byerhe Zhərdē bwí y ndá nə̀ m̀́ y'a sú y mə̀ bərh cànə y náyə́ y wé mó, bà jì è lyi bí byèbé bà y'a jē bwí y vwaalé yi-púrhí sō ndá yi-zùr sō mó w mó. ¹⁶Bēzhame byá ndá Zhəda byá jàlà mye twélé bà b'e nə Dəvyidi ní shòò jàà y wa. ¹⁷Dəvyidi du n jəl be n wò: «E gə wó yə-zúlá yil á tú à sō m̀̀nì ga á sē ne, à m'a shēné a ce dwā yó ndá ába; sə á gə tú á la ne mỳ̀nù á ce à zwə́ bé jē wa, e jà à yə lwele twí, sə ná dabá Yi rí nyí sə rə ká bursí!» ¹⁸Rəmyé yi ní, Yi Eshirhə j'a zù Aməsəyi, ní wó shə̀dēése yó-cábal, n zē n wò: «Né wó ŋmyé lyi, Dəvyidi, ná ŋwéné ndá ŋmyéEzəyi byí! Yə-zúlá dúdú, yə-zúlá dúdú yál né ndá m̀́, sə yə-zúlá yə né ndá lò m̀́bó ní ná ní sē mó mó! Bà wó n̄ Yi rí rə n'è sē mó!» Dəvyidi zwē be, n zē n pə be yó-cinā jàase ní shə̀dēése wé. ¹⁹Manase kwálá lyi jàlà mye y'a zù Manase kwálá lyi jàlà mye y'a zù Dəvyidi ní gá yà ní tú n tó Shilisəti lyi bí ní bà la m'e bú ndá Səyuuli yi ní mú. Sə lyi bəmyé y'a yə ŋwéné bà sē m̀́ yé, bà Shilisəti lyi bí yó-cinā bé jòm bà zhərh ndá dwā bà zē bà ce ²⁰Dəvyidi kwé bà kwā, bà y'a zhe: «È wó ná ywé né ní la góm n ló té mó dənne ní mà n ká n tó né n ce dwā yó ndá ní yó-cábal Səyuuli!» Dəvyidi gá tú ní la Shəkəlaage yi ní, Manase kwálá y lyi jàlà y'a zù mu, è yàl: Adəna ndá Yəzabaade ndá Yəjayel ndá Myəkayəə ndá Yəzabaade ndá Elyəwu ndá Shələtəyi, bà y'a wó shə̀dēése m̀́rhò m̀́rhò yó-cinā bé Manase kwálá y wé. ²¹Wó bəmyé bà sē Dəvyidi ndá ní shə̀dēése ne, bà bà gako y'a wó kàndar, sə bà jirh yó-cinā Dəvyidi shə̀dēése wé. ²²Dē gako lyi y'a n'è twí bà súlí Dəvyidi ní bà la m'e sē m̀́, rəmyé ce zulá jàà y lyi bí tú bà jirh nánzhəzhə ndá Yi zulá jàà lyi ta. ²³Nyí lyi bí byèbé bà y'a wó búlá bà la bú mú, bà tú bà twélé Dəvyidi Ebərō né, m̀̀nì ga bà zwē Səyuuli pyèlè ré bà pš, kən tó Cinu nyí rí ní yà ní pə mó, yó wó: ²⁴Zhəda kwálá y byá bé wé, bà y'a zhe nə̀kò ndá swé y'a wó: nunə m̀́rhe tə̀ldu ndá zš-lyele (6 800) bà co bà cìn shə̀dēése wé; ²⁵Shəmənyō byá bé wé, lyi m̀́rhe tə̀lpye ndá zšm (7 100) bà y'a wó kàndar co bà cìn shə̀dēése wé; ²⁶Levyi kwálá y byá bé wé è yàl: nunə m̀́rhe rə̀na ndá zš-nyə̀ldu (4 600), ²⁷e súlí Yoyada, Aarō jì y yó-cábal m̀́, ndá nunə m̀́rhe rə̀tə ndá zš-nyə̀lpye (3 700) bà y'a tó mo; ²⁸ndá Sadəke, ébó-dəl ní yà ní wó kàndə, ndá ní cici dwí rí yó-cinā shí-əlye ndá bàlye. ²⁹Bēzhame kwálá y byá bé, Səyuuli da-byá bé wé, è yàl: nunə m̀́rhe rə̀tə (3 000), bəmyé nánzhəzhə y'a gwé n'è twí Səyuuli kélé y lyi bí yil kən b'e yí dē ré rəmyé mó. ³⁰Efərayim kwálá y byá bé wé, è yàl: nunə m̀́rhe shí-əlye ndá zš-lyele (20 800) bà y'a wó kàndar, lyi bà yilə y'a du bà dwə́ né wé. ³¹Manase kwálá y kəkàlā yá, yi-zùr sō mó, byá bé wé, è yàl: nunə m̀́rhe shí ndá lyele (18 000) bà j'a cır m̀̀nì bà vò bà ce Dəvyidi jirh pyš. ³²Yəsakaare kwálá y byá bé bà y'a yé ywé kùr pyā m̀̀nì bà lwar kən ré tḗbē Esərayel lyi byá bé gə y'a mə́ sə bà wərhé mó wé, è yàl: nunə zwā-əlye 200, yó-cinā ndá bà da-byá bé byèbé gako bà y'a cı. ³³Zabyəlō kwálá y byá bé wé, è yàl: nunə m̀́rhe shí-ənu (50 000) bà y'a tene bà zhē bà zhí ndá bà búlá wé ré rə wó dúdúmə́ dúdúmə́ mó, sə bà y'a la vò bà bú ndá bà wun gako. ³⁴Nəfətəlyi kwálá y wé, è yàl: yó-cinā m̀́rhò (1 000), e súlí shə̀dēése m̀́rhe shá-ətə ndá tə̀lpye (37 000) sə y'a zhe nə̀kwər ndá swá. ³⁵Dan kwálá y byá bé wé, è yàl: shə̀dēése m̀́rhe shí-əlye ndá lyele ndá zš-nyə̀ldu (28 600) sə y'a wó sə m'a vò búlá jàà wa. ³⁶Asēere kwálá y byá bé wé, è yàl: shə̀dēése m̀́rhe shá-əna (40 000) sə y'a tene sə wó sə m'a vò búlá jàà wa. ³⁷Zhərdē bwí y yi-púrhí sō mó, Orəben kwálá y ndá Gaade kwálá y ndá Manase kwálá y kəkàlā y byá bé wé, è yàl: nunə m̀́rhe zšm ndá shí-əlye (120 000), bà y'a zhe búlá wé dwí gako. ³⁸Shə̀dēése səmyé gako, sə y'a wó búlá jàà w sə m'a vò né mó, y'a tú Ebərō ndá wu-pš bà la ce Dəvyidi jirh Esərayel púləpúlə pyš. Esərayel lyi byá bé dwā bé gako mye y'a tú ndá wu òdu bà la ce Dəvyidi jirh pyš. ³⁹Bə mē gāa dwā nə̀tə ndá Dəvyidi bà n'è jí bà n'è nywé, bà bà da-byá bé y'a tene be. ⁴⁰Gāa nyí rí lyi bí, kən m'e yí Yəsakaare ndá Zabyəlō e súlí Nəfətəlyi lyi bí mye y'a n'è zhí kùjú ndá bə̀nərh ndá yómde ndá bə̀nərh dwí dwā ndá nē bà m'è twí bà pə be: è y'a wó mún ndá épyilá búru ndá də̀v-ə-cémé byá nánkúlə ndá də̀v ndá nwā́ ndá vwámá nánfwā̀ale e súlí vā-ywā̀ale rə sú ce, bà wu-nyš y'a ŋwéné Esərayel né.

Chapter 13

¹Dəvyidi jòm n zhər̀h òdà shə̀dédése m̀r̀hò m̀r̀hò òdà shə̀dédése z̄m z̄m yó-cíná bé e súlí lyi-fwààlé gako. ²N zè n wò Esərayel lyi byā bé bə y'ā tú dwā yó mó gako ne: «Kən gə mā á yilə, rə j'ā n'è shí Cinu ná Yi rí sō, sə ná kē sébé ná pə ná da-byā bé bə mē Esərayel tənà y nyí rí gako w mó, e súlí vwì-zwəlnə* bé òdà Levyi dwí rí lyi bí bə wə bə ceme né bə jè nà wé mó ne, m̀nì bə b'e mù dwā nē òdà nába. ³Ná m'ā zè ná ce ná Yi rí kùlkó w k'a kwè o bə ná sono, nyí ná yə ò sō cili Səyuuli yi ní ga yé.» ⁴Esərayel lyi byā bé bə y'ā tú dwā yó mó gako zwè nyí bə bə m'a wèrhé òdà n gá byili ní, bə yò w y'ā mā dwí rí púlápúlá yírh wə. ⁵Dəvyidi cí Esərayel lyi byā bé gako dwā yó, kən zhi swé ré Ezhíbtí, jə-jí sō mó, e m'e yí Ləbo-Amaate, jə-gwā sō mó, m̀nì ga bə vò bə kwè Yi kùlkó w Cəryaate-Yəyərím ní bə m'e bə. ⁶N zə bə gako n mə n vò Baala, Cəryaate-Yəyərím ní, Zhəda tənà y wa, m̀nì ga bə vò bə kwè Yi kùlkó wə, Cinu Yi mú m̀bó n jè shə̀rəbēbā* yó w mó kùlkó wə, òdà bə gá n'è byò w né, bə m'e bə. ⁷Yi kùlkó w y'ā wə Abyənadaabe sō kélé wa, wó gāà bə kwè w né bə cí vwətu nándù wé. Uzə òdà Ayəyɔ y'ā ηwéné vwətu w yé né bə m'è la. ⁸Dəvyidi òdà Esərayel lyi byā bé gako y'ā n'è se òdà bə jàn gako Yi yé né, bə y'ā súlí bə n'è núná, bə n'è dwí shə̀táárebá òdà árəpəbá òdà gūlsi, òdà sembálebá bə súlí bə n'è wúl pólse. ⁹Bə gá yú Cəđɔ ce y wa, nē né y'ā dāl námpólé sə nə ce kùlkó w byírh o tu té, Uzə zè n cèle n jè y n la n mə n kwé wa. ¹⁰Cinu Yi lyim j'a zè rə n'è yì Uzə dédé, n já n mà mɔ, n gá yà n cèle n jè y n la n kwé kùlkó w mó yilə. Uzə já n cì té gāà mó, Yi yé né. ¹¹Dəvyidi wu zhili dédé, bə Cinu yà n tó còrhò-tum m̀bó n pɔ Uzə ne mó denne n pul bəl n dwí rí wé. Òdà zà ga bə gwé n'è byè jàà èmyé bə «Uzə bəl mó mà pul mú» ¹²Yi ywé zə Dəvyidi dē ré rəmyé mó yù wə, n zè n wò: «À nə m'a ηwéné à zwè Yi kùlkó w à sō?» ¹³13 Dəvyidi já n ká n yə kùlkó w zə n mə n vò n sō, Dəvyidi Pyə-cɔ w w yé, n ce bə zə w bə vò bə cí Gaate lyi bal Obəede-Edəm sō kélé wa. ¹⁴Yi kùlkó w j'a mē Obəede-Edəm sō kélé wa, cànse sətò, sə Cinu Yi cí bwəl Obəede-Edəm kélé y òdà kən dèbè gako rə y'ā wó n nyān mó yó.

Chapter 14

¹Tiiri pyɔ̃ Yəram twɛ̃ lyi Dəvyidi sɔ̃ ndá sɛ́édəɛbá dār ndá nákul-səlɲə ndá dā-səlɲə bə la lù jì bə pɔ̃. ²Rəmyé yó, Dəvyidi lwar bə Cinu Yi yà n̄ cíɾ mu n̄ la n yə Esərayel pyɔ̃, sə n̄ pyɛ̀lè ré còrhó w y'à já dɛ́dɛ́ Esərayel Yi dwí rí yilə. ³Dəvyidi jú kana dwā Zhəɾəzaleɲ né, sə n̄ súlí n lù bala-byá ndá kana-byá dwā. ⁴Nyí byɛ̀bɛ́ n̄ lùl Zhəɾəzaleɲ né mó yilə né: Shāməwa ndá Shəbaabe ndá Natā ndá Saləmə, ⁵ndá Yəbaare ndá Elyəshəwa ndá Eləpələetɛ ⁶ndá Nəga ndá Nəfəegɛ ndá Yafəya ⁷ndá Eləshama ndá Bəəlyada e súlí Elyəfələetɛ. ⁸Shilisəti lyi bí nyɛ̀è bə bə tútú Dəvyidi ndá pyɛ̀lè nwɔ̃ n jírɲ Esərayel púlápúlá pyɔ̃. Rəmyé ce, bə gakó j'a zɛ́ bə n'ɛ́ pyà mɔ̃ bə la zal. Dəvyidi nyɛ̀è rɛ, n̄ zɛ́ n du n̄ la n vò n jəl be. ⁹Shilisəti lyi bí bə bə yí bə bú bə zwɛ́ Erəfəyitəbá vɔlɔ wá. ¹⁰Dəvyidi zɛ́ n bwərh Yi n wɔ̃: «Á mə s'a vò a bú ndá Shilisəti lyi bí? N̄ m'ǎ ce be à jɔ̃ wa?» Cinu Yi lyár mɔ̃ n wɔ̃: «Zhəl, à m'a ce be n̄ jɔ̃ wa.» ¹¹Rəmyé yó, Shilisəti lyi bí zhəl bə yí Baal-Pəɾəsɪm, sə Dəvyidi ɲwɛ̀nɛ́ be gàà. N zɛ́ n wɔ̃: «Cinu tó à dɛ̀nnɛ n pul bɔl à zwə bé cəcəl w ndə nɛ́ gá y'a kār byibylú ní!» Wɔ̃ rəmyé è ce, bə co jàà y ɛ́myé mó yil bə Baal-Pəɾəsɪma». ¹²Shilisəti lyi bí dūr bə yě bə yə né ne gàà; sə Dəvyidi pɔ̃ nyí n wɔ̃: «bə ji ni myín». ¹³Rəmyé kwā né, Shilisəti lyi bí k'e bə, bə la bú bə zwɛ́ Erəfəyitəbá vɔlɔ wá. ¹⁴Dəvyidi zɛ́ n ká n bwərh Yi, sə Yi wəl mo: «Bə́k'á tó bə kwā né n̄ mə bú ndá be yé: byəbyélé be n̄ tó kwā né, n̄ ce cɛ́mɛ́ né n̄ yé né, n̄ zɛ́ n̄ vò n̄ bə bə sətə. ¹⁵Sə n̄ gə tú n̄ nyɛ̀è nərh dweme cɛ́mɛ́ né yá-pələ́ wa, sə j'á du n̄ ji búlú né kùrə, bə wɔ̃ Yi rə du rə wɔ̃ n̄ yé né rə la bú rə ɲwɛ̀nɛ́ Shilisəti lyi bí shə́dɛ́ésé.» ¹⁶Sə Dəvyidi wərhé ndə Yi gá y'à pɔ̃ mɔ̃ nyí ní, bə j'a ɲwɛ̀nɛ́ Shilisəti lyi bí shə́dɛ́ésé kɔn zhì Gəba e m'e yí Gəzɛɛɾe. ¹⁷Dəvyidi yil ré j'a zɛ́ rə du tənèsé gakó wɛ́, Cinu Yi ce Dəvyidi ywɛ́ zə dwá né gakó.

Chapter 15

¹Dəvyidi lù jìrh Dəvyidi Pyə-cə w w n cíci yilə; n tene jàà n zè n pú kòrhó né, Yi kùlkó w yilə. ²N zè n wò: «Levyi dwí rí lyi bí dúdú bè mǎ sǎ bǎ kwè Yi kùlkó wǎ, wó bǎmyè Cinu Yi cír bǎ la n'è zhǐ wǎ, sǎ bǎ súlí bè n'è nyǐ ò yò gaga yilə.» ³Dəvyidi ce bǎ cí Esərayel lyi byǎ bé gǎkó dwǎ yó Zhərazalem né mǔni ga bǎ kwè Cinu kùlkó w bǎ m'e vò jàà y kèbé n' yǎ n' tene ò yil mǔ wǎ. ⁴N cí Aarṣ byǎ bé ndǎ Levyi dwí rí lyi bí mye dwǎ yó: ⁵Kəyaate byǎ bé wé, è yǎl: bǎ yó-cǎbal Urəyǎə ndǎ n' da-byǎ bé, nunə 120; ⁶Mərəri byǎ bé wé, è yǎl: bǎ yó-cǎbal Asaya ndǎ n' da-byǎ bé, nunə 220; ⁷Gerəshon byǎ bé wé, è yǎl: bǎ yó-cǎbal Yəwel ndǎ n' da-byǎ bé, nunə 130; ⁸Eləsafā byǎ bé wé, è yǎl: bǎ yó-cǎbal Shəmaya ndǎ n' da-byǎ bé, nunə ⁹200; ⁹Ebərṣ byǎ bé wé è yǎl: bǎ yó-cǎbal Elyel ndǎ n' da-byǎ bé, nunə 80; ¹⁰Uzhəə byǎ bé wé, è yǎl: bǎ yó-cǎbal Amyənadaabe ndǎ n' da-byǎ bé, nunə 112. ¹¹Dəvyidi byè vwǐ-zwǎlnə* Sadṣṣke ndǎ Abyataare e súlí Levyi dwí rí lyi bí: Urəyǎə ndǎ Asaya ndǎ Zuwəə ndǎ Shəmaya ndǎ Elyel ndǎ Amyənadaabe. ¹²N zè n wò be: «Á wó Levyi dwí rí lyi bí yó-cinǎ. Tene-na á cin Cinu yilə, ámyè ndǎ á da-byǎ bé, sǎ á kwè Cinu, Esərayel Yi rí kùlkó wǎ, á vò á cí jàà y kèbé à tene ò yil mǔ wǎ. ¹³Twər nǎyéé ré á gǎ y'ǎ téné né mó ce, Cinu ná Yi rí pǎ nába còrhò-tum mǎ tó ndǎ cu, bǎ ná yǎ kùlkó w kwè ndǎ nyǎ né gǎ n'è byili ní yé.» ¹⁴Rəmyé yó, Vwǐ-zwǎlnə bé ndǎ Levyi dwí rí lyi bí zè bǎ tene bǎ cin Cinu yilə, bǎ la m'e vò bǎ kwè Cinu Yi, Esərayel Yi rí kùlkó wǎ. ¹⁵Levyi dwí rí lyi bí zǎ cǎbre nándədwǎalè rǎlyè bǎ m'e zhǐ Yi kùlkó w bǎ pyǎpyela wǎ, ndǎ Cinu nyǐ rí tǎbé Muiiisi yǎ n' pǎ rǎ tó Cinu zǎmè ré ne mó. ¹⁶Dəvyidi zè n wò Levyi dwí rí yó-cinǎ bé ne bǎ bǎ cír bǎ da-byǎ bé bǎ yǎ núnə ndǎ bǎ dèlè wé, lǔtibá ndǎ lyíribá* e súlí sembálebá* bǎ la bǎ dú ri ndǎ bǎ jǎn gǎkó bǎ m'e byili bǎ wu-nyǔ fǔwǎ yǎ. ¹⁷Levyi dwí rí lyi bí cír Zuwəə byǐ Emǎ ndǎ n' da-byǐ Bərəca byǐ Asaafə; bǎ da-byǎ Mərəri byǎ bé wé bǎ cír, Kəshaya byǐ Etǎ; ¹⁸e súlí bǎ da-byǎ bé bǎ y'ǎ pú bi mǔ: Zakarə ndǎ Ben ndǎ Yazhel ndǎ Shəmərəmṣṣte ndǎ Yəyǎə ndǎ Unni ndǎ Eləyaabe ndǎ Bənaya ndǎ Maasəya ndǎ Matəca ndǎ Eləfələwu ndǎ Myəkənəya ndǎ Obəede-Edəm e súlí Yəyǎə. ¹⁹Núnə bé wé, è yǎl: Emǎ ndǎ Asaafə e súlí Etǎ, bǎ y'ǎ n'è dwí kǎmmṣ sembálebá nyèbé nǎ zhe cǎl; ²⁰Zakarə ndǎ Azhel ndǎ Shəmərəmṣṣte ndǎ Yəyǎə ndǎ Unni ndǎ Eləyaabe ndǎ Maasəya e súlí Bənaya y'ǎ n'è ji nwísi ndǎ árəpəbá; ²¹Matəca ndǎ Eləfələwu ndǎ Myəkənəya ndǎ Obəede-Edəm ndǎ Yəyǎə e súlí Azazha y'ǎ n'è kwé ndǎ lyíribá. ²²E súlí Kənanya, Levyi dwí rí lyi bí byèbé bǎ y'ǎ n'è zhǐ kùlkó w mó yó-cǎbal mó, yǎ n' ná n' nyǐ kùlkó w zhǐ mǔ yò, bǎ n' yǎ n' zhe rǎ yǎl. ²³Bərəca ndǎ Eləkana y'ǎ wó kùlkó w dənna. ²⁴Vwǐ-zwǎlnə Shəbanya ndǎ Yəshafaate ndǎ Nətanəyǎə ndǎ Aməsəyi ndǎ Zakarə ndǎ Bənaya e súlí Elyəzəere y'ǎ wǎ Yi kùlkó w yé né bǎ n'è wúl pólse. Obəede-Edəm ndǎ Yəyǎə y'ǎ wó kùlkó w dənna. ²⁵Rəmyé kwǎ né, Dəvyidi ndǎ Esərayel nǎncesé, e súlí nunə mǎrhò mǎrhò yó-cinǎ bé du bǎ la vò bǎ kwè Cinu Yi dǎbre kùlkó w Obəede-Edəm sǎ kèlé wǎ, ndǎ wu-nyǔ. ²⁶Bǎ zǎ nǎ-byərǎ shǎlpyè ndǎ pyi-byərǎ shǎlpyè bǎ m'e zwǎl vwǐ bǎ pǎ mǔni ga Yi sǎ Levyi dwí rí lyi bí bǎ y'ǎ la dǎbre kùlkó w zhǐ mǔ ní. ²⁷Dəvyidi yǎ n' zù lǎ kǎməzú-fwélè, nmyè ndǎ Levyi dwí rí lyi bí byèbé gǎkó bǎ y'ǎ n'è zhǐ kùlkó w mó, ndǎ núnə bé e súlí Kənanya n' yǎ n' ná n' nyǐ kùlkó w zhǐ mǔ yò mó ga. Dəvyidi yǎ n' súlí n' zù vwǐ-zwǎlnə kǎməzwǐ è sǎ ndǎ lǎ. ²⁸Esərayel lyi byǎ bé gǎkó kwè Cinu Yi dǎbre kùlkó w bǎ m'e bǎn Zhərazalem ndǎ bǎ n'è jəje, bǎ n'è wúl pyi-byərǎ nyu pólse ndǎ pólse, bǎ n'è dwí sembálebá ndǎ lǔtibá e súlí lyíribá. ²⁹Cinu Yi kùlkó w gǎ yú Dəvyidi Pyə-cə w yi ní, Səyuuli bǎkó Myəkál tó cǎ-zhǎ ré n gwé n' nyǐ pwé ne. N nǎ pyǎ Dəvyidi n' ná n' fwé n' jǎ n' ná n' sǎ, n' fulsi mu n' wé.

Chapter 16

¹Bə zə Yi kùlkó* w bə b'e cí w kòrhó* w Dəvyidi yà n pú ò yil mú wə, bə zè bə zwál vwə* námpúmá cě́ě ndá yə-zúlá vwə, Yi yé né. ²Dəvyidi gá zwál vwə námpúmá cě́ě né ndá yə-zúlá vwə né n zhè, n cí bwəl* dwí rí yó Cinu Yi yil yilə. ³N zè n ce bə pə tèé dwí byá búr-dǝ ndá dǝv-é-cǝ byá nánkúlə búru Esərayel lò gakó ne, bal ndá kě ga ne. ⁴Dəvyidi vùr Levyi dwí rí lyi n cí Cinu Yi kùlkó w yé né bə y'à la tǝ bə m'e ji Cinu, Esərayel Yi rí yə-bya, bə nún mu sə bə cèrhé mó: ⁵Asaafə yà n wó bə yó-cəbal mó, Zakare zè n pú mu; e súli Yəyəə ndá Shəməraməwə ndá Yəyəyēl ndá Matəca ndá Eləyaabe ndá Bənyaya ndá Obeede-Edəm; Yəyəyēl yà n zhe lütibá ndá lyíribá; Asaafə yà n ná n dwí sembálebá. ⁶Vwǝ-zwəlnə* Bənyaya ndá Yazhel y'à j'a n'è wúl pólse Yi dǝbré kùlkó w yé né twéé twéé. ⁷Wó dǝ rəmyé mó yù wə, Dəvyidi cír Asaafə ndá n da-byá bə n ce bə n'è nyí Cinu Yi cǝrhó yò w yò, twər náyéé ré. ⁸Cèrhé-nə Cinu Yi, nún-nə n yil ré, ce-nə dwá né lwar n tǝ-fwàalé pára. ⁹Nún-nə mo, dú-nə dàalé n yilə; Cǝ-nə n māmāarhé nyí á k'á bwérhé. ¹⁰Zhè-nə á ywé dǝ, n yil ré rə bə dǝ zhe mó yilə, sə á ce á wun yə nyànāmyé byèbé á n'a pyá Cinu mú! ¹¹Pyá-na Cinu Yi e súli n jàn ré, pyá-na n yé-zwǝ y twéé twéé gakó. ¹²Lyǝrh-nə māmāarhé n wèrhé mó, ndá bursí n kó ndá n nyí mú, ¹³Esərayel dwí, n tuntunnə mó, Zhakəbe byá, n cír mó! ¹⁴Bə-zhə-zhe wó á Yi, n ná n ké n bursí lū w púlá púlá yó. ¹⁵Lyǝrh-nə n dǝbré yò twéé twéé yilə, n nyí rí n bwəl nambala kùrə mǝrhò yil mú yò, ¹⁶n dǝbré n zə ndá Abəraam mó, n nyí rí n bwəl Yəzake ne mó; ¹⁷n ce rə jǝrh nyí n vùr Zhakəbe yilə, dǝbré rə j'a ŋwéné twéé twéé Esərayel yilə, ¹⁸n gá wòwə: «À m'a pǝ Kanaa tənà yá; wó á cəl-tənà yá.» ¹⁹Rəmyé yi ní, bə y'à wó ába bə m'a gá, á y'à wó zhələ mangelé cə w wa. ²⁰Bə y'a shər cə kò wé bə vò bə zù ò dǝ wé, bə shər tənà kə wé bə vò bə zù è dǝ wé, ²¹Sə Yi yə lò mǝdù ga mye ne yě n nwenə be yé, rə tə bə yil rə pə cǝrhò-tum pyá ne, rə wò: ²²«Bə-na à lyi bí byèbé á cír mú dwərh yé, Bə-na lwele wèrhé à nyi-zwennə* bə ne yé.» ²³Lū lyi gakó, nún-nə Cinu Yi; bwəl-nə n vwarh mó dǝ wó dǝ; ²⁴Bwəl-nə n zùwə y dwə né gakó cəcəl wə, Bwəl-nə n tǝ-fwàalé lyi bí gakó ne. ²⁵Bə Cinu já, n jà n mǝ ndá cǝrhó pə, n ná n zè wu ni dǝdǝ du yə né dwā bə. ²⁶Dwə né dwā bə yə né bə kùr zhe yé, sə wó Cinu Yi n wèrhé dǝ-yi rí. ²⁷N yé y sú ndá cǝrhó ndá zùwə, jàa y kəbé n wə è wé mó sú ndá jàn ndá wu-nyǝ. ²⁸Tənèsé gakó dwə né, bə-na á cèrhé Cinu Yi, bwəl-nə n cǝrhó w ndá n jàn ré; ²⁹cèrhé-nə n yil ré. Zə-na á pené y á m'a bà, zwí-nə á bə n yé né; wùli-nə tǝ n yé né, n gə ná n byili bə n wó Yi yi ní. ³⁰Lū w lyi bí gakó, didi-nə, n yé né. Zhəna, lū w zhǝ kəkə, ò dà zhǝzhǝ kən yé. ³¹dǝ-yi rí ce rə wu yə nyàn, ce y fǝ ndá wu-nyǝ! Wál-na dwə né gakó ne: «Cinu Yi wó pyǝ!» ³²Nə-fǝlò w nd'ò nəcəndé ga ce dweme; cəsé púlápúlá yál wu-nyǝ wé, ³³Sə rəmyé yi ní, túr rí cémé né búbwéé ndá wu-nyǝ Cinu Yi yé né, bə n bən n la lū w bursí kó. ³⁴Cèrhé-nə Cinu Yi, n gá wó wu-bǝnǝ cəbal yilə, n wu-bǝnǝ w j'a ŋwéné gaga yilə. ³⁵Sə á wò mə: «Yi ná zwennə, zwə nába, zwə nába dwə né dwā bə jə wa, sə cí nába dwā yó. Rəmyé yi ní, ná m'a cèrhé n yil ré, n yil ré rə wó rə dúdú mú, ná wun m'a yə nyàn ná gá n'è cèrhé mó yilə.» ³⁶Cinu, Esərayel Yi rí, n cǝrhó, twéé twéé gakó! Dwí rí gakó zè rə wò: «Amèn! Cèrhé-nə Cinu!» ³⁷Dəvyidi yě Asaafə ndá n da-byá bə bə y'à mǝ sə bə j'a n'è twǝ tum rí gaga, kən tó nyí rí bə pə dǝ gakó yil mú ne, Cinu Yi dǝbré kùlkó w yé né gáa; ³⁸N zè n cír Obeede-Edəm ndá n da-byá shə-shəldù ndá lyele, e súli Yədutǝ byí Obeede-Edəm ndá Osa bə yə étwí-ənyá né dənna. ³⁹Dəvyidi yě vwǝ-zwəlnə Sadəwə ndá n da-byá bə bə y'à wó vwǝ-zwəlnə bə ne Cinu dúdú jǝ y yé né, Gabaǝ vwə né zwál jàa y wa, ⁴⁰mùnì ga bə n'è zwál vwə námpúmá cě́ě, vwə námpúmá cě́ě júlú w yó, nəkwólé ndá dǝdéné ga, sə bə wèrhé kən dǝbé gakó rə kə nyí rí tǝbé Cinu pə Esərayel ne mó wé mó ne. ⁴¹Emā ndá Yədutǝ e súli byèbé bə y'à j'a cír bə la Cinu cǝrhó bə wò: «n wu-bǝnǝ w j'a ŋwéné gaga yil mú», y'à súli bí. ⁴²Emā ndá Yədutǝ y'à súli bí bə m'è nyí pólse ndá sembálebá sə cələ n'è dwi mú e súli wə-dúurí bə m'è kwé Yi nwísí mú yò. Yədutǝ byá bə y'à n'è yilì étwí-ənyí rí ne. ⁴³Rəmyé kwā né, dwí rí púlápúlá lyé, lò gakó vò n dǝ-sǝ, Dəvyidi mye kwè n vò n dǝ-sǝ, n la n vò n cí bwəl n kélé y lyi bí yó.

Chapter 17

¹Dəvyidi gá tú n bà ní jě ní pyǝ-kèlé y w yi ní, dē rədù ní wəl Yi nyi-zwenna* Natā ne: «Nyí àmyé ɲwéné séédərebá dār jì wé, e ja Cinu Yi dəbre kùlkó* w wə gǝ-jèrh kòrhó* kùr wə.» ²Natā zè n wə Dəvyidi ni: «Wèrhé kɔn ré tèbé gako n ná n yāl ní wèrhé mó, bà Yi ɲwéné ndá mó.» ³Sə dē ré rəmyé cici cəcē yá, Cinu zòm ndá Natā n wə: ⁴«Zhəl ní vò ní wə à tuntunnə Dəvyidi ni: Nyí Cinu nyí rí: È dà ñmyé n m'a lù jì ní pē a jòm è wé yé. ⁵Kɔn zhì dē ré tèbé à ce Esərayel lyi byǝ bé shər Ezhibti ní mú e m'e yí zà dē ré, à yə jì wé jòm gaga yé, à y'a n'a zhì jàà w à zhəl è dō w sə wə kòrhó w à y'a ɲwéné né. ⁶À gə zhəl mǝgǝ gako, Esərayel lyi byǝ bé cəcəl w mó, à nə bwərɁ Esərayel bù-kárna bé byèbé à pɔ be nyí bà bə kál à dwí rí mú mǝdù ga mye a wə: «Byè yil á yə séédərebá dār jì lwí á pē?» ⁷Rəmyé ce, n m'a zòm ndá à tuntunnə Dəvyidi ní wə: Nyí lū gako Cinu mú nyí rí: Wə àmyé à kəl mó vwámá né kwā né m̀nì ga ní jìrh à dwí Esərayel lyi byǝ bé yó-cábal. ⁸À yāl né ndá mó n gə zhəl mǝgǝ mó gako, a gu n zwə bé gako n yé né, sə à m'a ce n yil ré du ndə lū w lyi-fwàalé yilə né gə du ní. ⁹À m'a pyà jàà èdù a pə à dwí Esərayel ne, a zè a ce rə j'a jě gǝà. Ywē k'è t'á la re zal yé, sə lyi-gurnə mye k'è t'á la re nɔnɔ ndə shǝa ga, ¹⁰à gə y'a ce bù-kárnabá ciní à dwí Esərayel mó yi ní ga mó ta yé. À ɲwéné n zwə bé gako, a zè a byili mú bə à m'a lù jì a pǝ. ¹¹N gə tú n ce n bwəl cú yi ní, à m'a zhě n dwí rí yó dē, à m'a cír n cici byǝ bé byèbé n lùl mú mǝdù n yə pyǝ n jàà wa. Sə à m'a ce n pyèlè ré cí kùr zhən zhənà. ¹²Wə ñmyé n mà n lù jì n pē, sə à m'a ce n pyèlè ré cí kùr gaga yilə. ¹³À m'a yə da n yilə, sə ñmye mà n yə byí à yilə; à wu-bɔnɔ w t'á la kwārɁ n yil ndə à gə kwārɁ w mɔbɔ ní yāl n yé né n yə pyǝ mó ta yil yé. ¹⁴À m'a ce n já n ɲwéné né gaga à jì y ndə à tənà y wé, à m'a ce n pyèlè ré cí kùr gaga yilə.» ¹⁵Natā cí Dəvyidi ni zòmà né nàmyé mó gako ndá kɔn ré tèbé gako Cinu co pwè ne n byili mu mú. ¹⁶Rəmyé yó pyǝ Dəvyidi zè n bà n jòm Cinu Yi yé né, n wə: «Àmyé wə mǝ, Cinu Yi? À dwí rí wə yé, ní mǝ kwé ne ní cí jàà y kèbé à zhì è wé zà mó? ¹⁷E ja rəmyé y'a gwě wə námpólé n yírh wə, à Yi, ní zè ní dāmǝ n ná n bwəl nyí n tuntunnə mó dwí rí shò kwā né ndá kɔn gwě nyé. N nyí ni ndə lyi-fɔlɔ ta, Cinu Yi. ¹⁸Bəkɔn Dəvyidi wǝ ní mà n kə n wə mó kádò, zùwá y kèbé n ná n pə n tuntunnə mó ne mó shò kwā né? Nmyé yé n tuntunnə mó párá. ¹⁹Cinu, wə n tuntunnə mó yilə, ndá n wu-bɔnɔ w ò ce n twí tũ-fɔlɔ w kɔbɔ n la mǝ byili n zùwá y nánfɔlɔ w gə wə né. ²⁰Cinu Yi, n bə nyerɁ-dō zhe yé, è gə wə kɔn ré tèbé gako ná zhǝ nyèè bà n'è zòm mó, Yi dō tənə yé, è gə dà ñmyé dúdú sásá. ²¹Dwí rədù mye cici wə lū w yó rə nyé ndə Esərayel, n dwí rí ta zhənà? Dwí rí tèbé n zhəl ní vò ní vwārɁ Ezhibti ní m̀nì ga ní ce rə yə ñmyé dwí ní zè ní jì dwá dwǝ rə yé né ní mǝ ní ce n yil ré du, n yil ré ywē súlí rə zhe lyi bí mú?» ²²N cír n dwí Esərayel ní pə n cìn ni m̀nì ga rə yə n dwí gaga yilə, sə wə ñmyé, Cinu Yi, n jìrh rə Yi. ²³Rəmyé ce èlǝsé Cinu, ce n nyí rí tèbé n bwəl n tuntunnə mó ndá ní dwí rí shò kwā né mó pyírh. Wèrhé ndə n gə wəl né! ²⁴Ce rə pyírh zhən ga, sə n yil ré nə còrhó gaga yilə, bà m'a zè bə wə: lū gako Cinu mú, Esərayel Yi rí, wə Yi Esərayel yilə; sə n tuntunnə Dəvyidi kèlé y cí kùr, e zhì kəkē, n yé né! ²⁵Zhən ga, wə ñmyé cici, à Yi, n pár ní byili n tuntunnə mó ne bà n m'a lù kèlé ní pǝ. Wə rəmyé rə pɔ wu-jɔ n tuntunnə mó ne ní mǝ ní lwəl mó lwəlá y kèbé. ²⁶Èlǝsé, Cinu Yi, wə ñmyé n wə Yi, e ja ní zè n ná n cí wu-nyǝ nyí rí tèbé n tuntunnə mó ne. ²⁷Shənə ní cí bwəl n tuntunnə mó kèlé yó èlǝsé m̀nì ga e yə n yé né gaga yilə, b'è gə wə ñmyé Cinu Yi n ná n cí bwəl rə yó, rə m'a j'a nə bwəl gaga yilə!»

Chapter 18

¹Rəmyé kwā né, Dəvyidi bú ndá Shilisəti lyi bí n ɲwənéné be, n ce be cizhilə. N zwē Gaate cɔ w ɲd'ò gá cí má nyí rí bə jǝ wa. ²N bú n ɲwənéné Mɔwaabe mye, Mɔwaabe lyi bí jirh ń yómá, bə n'è pɛ mɔ myəl-kwǎndɛ. ³Dəvyidi bú n ɲwənéné Soba pyǝ Adadəzɛɛɛ, Amaate sɛta, Adadəzɛɛɛ gá zhəl n zwē Efəraate bù-fwɛlɛ y nyí rí n ciní yi ní. ⁴Dəvyidi zɛ n zwē Adadəzɛɛɛ búlá eshərh-vwātura mǝrhɔ (1 000) ndá eshə-jǝmnə mǝrhɛ tǎlpyɛ (7 000) e súlí shədéésɛ shɛbɛ sà n'è zhəl tɛ búlá bú yi ní mǝrhɛ shí-ɛlyɛ (20 000). Dəvyidi gǝ vwātur rí eshesé nə-gwésé, n zɛ n yɛ səmyé zǝm sásá. ⁵Siri lyi bí bə jɛ Damaase né mɔ bə bə sɛ Soba pyǝ Adadəzɛɛɛ nɛ, sɛ Dəvyidi gu bə nunə mǝrhɛ shí-ɛlyɛ ndá rǎlyɛ (22 000). ⁶Dəvyidi cí r yó-cíná n cí Siri lyi bí tənà è wɔ Damaase né mɔ. Siri lyi bí jirh ń yómá, bə n'è pɛ mɔ myəl-kwǎndɛ. Cinu Yi ce Dəvyidi jí beɛ ń gá zhəl mǝgǎ gako. ⁷Dəvyidi zwē sánəmə nəkwər ré rə y'à wɔ Adadəzɛɛɛ yilnə bə sɔ mɔ n mə n bə Zhərazalem. ⁸N súlí n zwē kammɔ ò y'à búl ò já dɛdɛ, Adadəzɛɛɛ tənà y ceme nəlyɛ, Təbaate ndá Kuuni ne. Saləmə tú n bə n zə kammɔ w ɔmyé n mə n zùrhì Zhǎ nánfwɛlɛ y ndá yə né e súlí è kammɔ nəzhɛ né. ⁹Amaate pyǝ Towu tú n bə n nyɛɛ bə Dəvyidi bú n ɲwənéné Soba pyǝ Adadəzɛɛɛ shədéésɛ gako. ¹⁰Rəmyé yó, ń twí ń byí Adɔram Dəvyidi sɔ muni ga n vò n ce mo sɛ n súlí n jí ń yə-bya ń gá bú ndá Adadəzɛɛɛ n ɲwənéné mɔ mɔ yilə, bə Adadəzɛɛɛ yà ń wɔ Towu zù-bal. Adɔram yà ń zɔ wɛ rə zùrhì ndá sánəmə ndá səbyí e súlí kammɔ n bə n pə Dəvyidi ne. ¹¹Pyǝ Dəvyidi pə wɛ ré rəmye mye Cinu Yi ni, e súlí səbyí mú ndá sánəmə mɔ ń yà ń zwē dwə né dwā bə sɔ mɔ, Edəm lyi bí ndá Mɔwaabe lyi bí ndá Amɔ byǎ bɛ ndá Shilisəti lyi bí ndá Amalɛɛke lyi bí sɔ mɔ. ¹²Səruyə byí Abyəshəyi ɲwənéné Edəm lyi bí nunə mǝrhɛ shí ndá lyeɛ (18 000) Nəkwǎ y já y wə. ¹³N zɛ n cí r lyi n cí Edəm tənà y yé né. Edəm lyi bí gako jirh Dəvyidi yómá. Cinu Yi yà ń ná ń ce Dəvyidi jí beɛ ń zwə bə gako yó wə, ń gá ná ń zhəl mǝgǎ gako. ¹⁴Dəvyidi jú pyɛlɛ Esərayel púləpúlá yó wə. Ní yà ń ná ń zal ń lyi bí gako zhən ndá cángá tǔtwíí rí gá y'à n'è yǎl né. ¹⁵Səruyə byí Zhəwaabe yà ń wɔ shədéésɛ yó-cəbal; Ayəluudi byí Yəshafaate yà ń wɔ pyǝ mɔ nyí-zwennə; ¹⁶Ayətubí byí Sadɔke ndá Abyataare byí Abyəməɛɛke y'à wɔ vwí-zwálnə; Shavəsha yà ń wɔ sá-kanna; ¹⁷Yəyada byí Bənaya yà ń wɔ Kərəɛte lyi bí ndá Pələte lyi bí yó-cəbal; sɛ Dəvyidi byǎ bɛ y'à wɔ lyi-yáə bə ń yala ne.

Chapter 19

¹Rəmyé kwā né, Amō byā bé pyō Naashe tú n bə n cì, í byí mú zē n jīrh pyō í jàà wa. ²Rəmyé yó, Dəvyidi zē n wò: «À m'a zə Naashe byí Anuuni ndá wu-bónò bə í da zə ne ndá wu-bónò.» Dəvyidi twí lyí í sō muni bə zə í wu ní í da mó cu mú shò kwā né. Sə Dəvyidi tuntunnə bé í twí mú gá yú Amō byā bé tənà y wa, Anuuni sō bə la í wu ní zal yí ní, ³Amō byā bé yó-cinó bé wəl Anuuni ní: «N ná n búl bə Dəvyidi wó n da mó nyómò è ce n twí lyí n sō bə la b'e shíshéré n wu ní? È dà cə w bə la zə surhə bə byélé muni ga bə lwar ò yé shò sə bə b'e m'e zō w yilə?» ⁴Anuuni já n zē n zə Dəvyidi tuntunnə bé, n fí bə tama né, n súlí n gò bə kàməzwísi té mó bə m'e yí bə nəkùr-byā bé ne, n zē n kwē be. ⁵Lyí zhəl bə vò bə cí Dəvyidi ne kən ré tēbé bə wèrhé í lyí bí ní mú. Dəvyidi zē n twí lò n vò n jəl be, bə cizhíl y'à n'è yál rə gu bí. Dəvyidi ce bə wò be: «Mē-na Zheriko né kən m'e yí á tama né k'a lyí. Rəmyé kwā, á m'á zē á kwē á bà.» ⁶Amō byā bé púrí bə tó kən ré tēbé bə wèrhé mó denne bə pyà zùuri ndá Dəvyidi bə pə bə cín ní. Rəmyé ce, Anuuni ndá Amō byā bé twí bə vò bə yé búlá eshərh-vwətur ndá eshə-jòmna wár-kùlsi cəále mòðrhe shá-ètò Siri lyí bí bə ɲwéné Məzopotəmyi ndá Maaka né mó e súlí Soba né mó sō. ⁷Bə yé búlá eshərh-vwətur mòðrhe shá-ètò ndá rəlyé, bə súlí bə kō Maaka cə w pyō mó ndá í shədəéésé, bə bə bə zul Mədəba yé y wə. Amō byā bé shí bə ceme né wé bə du bə bə dwā yó, bə zē bə bə búlá né jàà wa. ⁸Dəvyidi lwar re, n zē n twí Zhəwaabe ndá shədəéésé sà y'à wó kəndar mó gakó gaa. ⁹Amō byā bé du bə tene bə zhí bə cə w bwərà y nyí ní, búlá né yilə. Pyā bé byèbé bə y'à tú bə la bə sāō mó y'à zhí jàà dō w gə sō. ¹⁰Zhəwaabe púrí í mǎ sə n bú ndá shədəéésé sà y'à wə í yé né ndá í kwā né ga mó; n cír lyí Esərayel shədəéésé shəbé sà y'à yé kən du sà dwā bé mó gakó cəcəl wə, n ce sə zhí Siri lyí bí yé y wə. ¹¹N zē n ce í da-byí Abyəshəyi ná í nyí shədəéésé kùr ré yò, Abyəshəyi zē n ce sə tene sə zhí Amō byā bé yé y wə. ¹²Zhəwaabe zē n wò: «Siri lyí bí jàn ré gə n'è dwini ní, n m'á bə í sē ne, sə Amō byā bé jàn ré gə n'è dwini mú, à m'a b'a sē mó. ¹³Yál bal, sə ná bú ndá wu-jò ná dwí rí ndá ná Yi rí ceme né yilə. Sə Cinu Yi wèrhé kən ré tēbé rə wó í pùbùlè.» ¹⁴Rəmyé yó, Zhəwaabe ndá í shədəéésé zē bə twé bə yí bə la bú ndá Siri lyí bí. Sə Siri lyí bí dūr í yé né. ¹⁵Amō byā bé gá púrí Siri lyí bí n'è dūr muni bə lú mú, bəmye zē bə n'è dūr muni bə lú Zhəwaabe da-byí Abyəshəyi yé né, bə j'a zù cə w wa. Zhəwaabe ká n kwē n bə Zhərazəlem. ¹⁶Siri lyí bí púrí Esərayel lyí bí ɲwéné be. Bə twí lyí bə vò bə byé Siri lyí bí bə wə Efəraate bù-fwèlè y épákè mó bə bà. Adadəzeere shədəéésé yó-cəbal Shəfaake yà í wə bə yé né. ¹⁷Bə b'e cí ri Dəvyidi ní. N byé Esərayel shədəéésé gakó n cí dwā yó, n byerhe Zhərdē bwí yá, n vò n bə n yí bə səta, n zē n tene n zhí í la bú ndá be. Dəvyidi tene n zhí Siri lyí bí yé y wə, í la mə n bú ndá be. Sə Siri lyí bí tó yé bə zē búlá né ne. ¹⁸Siri lyí bí dūr Esərayel shədəéésé yé né. Dəvyidi gu bə búlá eshərh-vwətur rí jòmna bé nunə mòðrhe tàlpyè (7 000) ndá shədəéésé shəbé sà n'è zhəl té búlá bú yí ní mú nunə mòðrhe shá-èna (40 000). N súlí n gu Siri shədəéésé yó-cəbal Shəfaake. ¹⁹Pyā bé byèbé Adadəzeere yà í cí mú gá púrí Esərayel shədəéésé ɲwéné be, bə co dwā yó ndá Dəvyidi, bə jīrh í yómá bə n'è twí bə pə mə. Siri lyí bí k'è yə shéné bə b'e sē Amō byā bé ne yé.

Chapter 20

¹Ce y gá tú e púl, pyä bé gá y'a zè bà n'ê bwí búlú né yi rí, Zhōwaabe zə shàdéesé n vò n cò Amō byä bé tənà y lyám lyám. Rəmyé kwā né, n zhəl n vò n pú Araba, cə-fɪlɔ wá, rəmyé yi ní ndá Dəvyidi ŋwéné Zhərazalem né. Zhōwaabe bú n ŋwéné Araba cə wa, n zè n cò w kókó. ²Dəvyidi zè n pàr pyèlè yá-pú w ò y'a pú Amō byä bé yi Myələkəm yó w mó, sə n púrí ò dùmì rí du sánámá cəəle shá-ètɔ; nákulú náàcɔnɔ y'à dɛ wa. Bə kwè w bə dɛ Dəvyidi pyèlè yá-pú w ne; Dəvyidi súlí n pwà wè rə búl rə já dɛdɛ cə w w búlú né kwā né. ³È gə wó cə w lyi bí yilə, n pwà be n má n shér ò wé, n zè n ce bə jīrh dā-lwərnə ndə nákul-səlnə ndə dā-kàrna. Wó èta Dəvyidi yà n ná n wèrhé Amō byä bé ceme né dwā bé gako né; rəmyé kwā né, Dəvyidi ndə shàdéesé gako k'a kwè bə bə Zhərazalem. ⁴Rəmyé mó kwā né, Esərayel lyi byä bé k'e zè búlú ne ndə Shilisəti lyi bí Gəzeere né. Wó rəmyé yó, Ushə lyi bal Səbəkəyi gu Erəfəyitəbá dwí rí lò Səpəyi. Shilisəti lyi bí j'a jīrh bə yómá. ⁵Rəmyé kwā né kədò, Esərayel lyi byä bé k'e zè búlú ne ndə Shilisəti lyi bí. Rəmyé yó, Yəyiiri byi Elanā gu Gaate lyi bal Gələyaate da-byi Ləmyi, mōbó n swé ré dɔ w y'a kwər ndə kórá y ta mó. ⁶Búlú dō mye k'e jòm Gaate né. Shədáá edù è y'a búl e byi nándədɔlɔ y'a wɔ gàà, è jè edù gako y'a zhe jəfɔlɔ nyəldù, è nà edù gako mye y'a zhe nəfɔlɔ nyəldù, nə mù dwā ne nà gako y'a wó shí-elye ndə nəna. Shədáá y y'a wó Arafa dwí rí lò. ⁷N gòm Esərayel lyi byä bé. Sə Dəvyidi da-byi Shamma byi Yənatā gu mu rəmyé yi ní. ⁸Bala bé bəmyé y'a wó Gaate lyi bal Arafa byä. Dəvyidi ndə n shàdéesé gu bi.

Chapter 21

¹Dē rədu Shəṭana cīrh Dəvyidi e ce n gə Esərayel lyi byā bé muni ga e tó rə denne e zhili Esərayel yò. ²Dəvyidi wəl Zhəwaabe ndá dwí rí yó-cíná bé ne: «Zhəl-nə á vò á gə Esərayel lyi byā bé, kən zhi Bēer-Shəba e m'e yí Dan sə á k'á b'á byili ni muni a lwar bə yó wá.» ³Zhəwaabe zē n wò mɔ: «Bə Cinu ce n dwí rí pù twər zǝm! Pyǝ à yó-cəbal, bəmyé byébé gakó dā à yó-cəbal tuntuṇnə nà? Byè yil à yó-cəbal ná n pyà bə yó w lwar? Byè yil n mà n ce Esərayel dó èta?» ⁴Sə pyǝ mó nyí rí y'á n'è nyéé Zhəwaabe. Zhəwaabe já n shər n du n kwè sómá n vò n ce Esərayel tənà y púlápúlá n yé né, n ká n kwè n bə Zhərəzalem. ⁵Zhəwaabe kwè dwí rí n gəl mó yó w n byili Dəvyidi ni: Esərayel tənà y gakó y'á zhe bala mōrh-fǝlǝ òdu ndá mōrhé zǝm (1 100 000) bə y'á wǝ búlá bə la bú, Zhəda tənà y zē è y'á zhe bala mōrhé zwǝ-àna ndá shə-shəlpýè (470 000) bə mye y'á wǝ búlá bə la bú. ⁶Zhəwaabe yà n yə súlǝ n gə Levyi kwálá y ndá Bēzhamé kwálá y lyi bí yé, bə pyǝ mó zǝmè ré y'á zhili n wu ni dǝdǝ. ⁷Pyǝ mó nyí rí rəmyé yàl kò-bəlwélé Yi yírth wə, rəmyé ce Yi pə cōrhò-tum Esərayel nē. ⁸Dəvyidi zē n wò Yi ni: «Kən ré tēbé à wèrhé mó wó yə-bəlǝlǝ nánfǝlǝ. Sə èlǝsé, à n'á lwəl mó bə n zə n tuntuṇnə mó dóo w n má cǝ mɔ, cǝ b'á búl a twǝ ndə nyənyà ta!» ⁹Cinu Yi zǝm ndá Yi nyi-zwennə* Gaadé, Dəvyidi cícirné mó, n wò: ¹⁰«Zhəl n vò n wò Dəvyidi ni: Nyí Cinu nyí rí: À n'á cí zwini kūrə nətò n yé né nmyé cici mú cí zwini kūr rədu nə wé, à m'a zē a pyírth ri n yilə.» ¹¹Gaadé zē n vò n nə Dəvyidi, n wò mɔ: «Nyí Cinu nyí rí n má n bwərth mó: zwini tǝ yò n shənè? ¹²Byinə nətò nōrh ráá cənsè sətò ndá n zwə bé n'è jí bele n yó, bə pyé n nə-kúlá yó ndá búlá shimi ráá Cinu búlá shù w ndá cím-bəlwélé wə tənà y wa, dwǝ nətò ndá Cinu máléka y è n'è gurhi lyám lyám mó wə Esərayel tənà y púlápúlá wə? Èlǝsé téré n nyi wó bəkón à mǝ s'a lyár lò mó mǝbǝ n twǝ ni mú ni.» ¹³Dəvyidi zē n wò Gaadé ne: «Wu-zéé nánfǝlǝ zhe ne! À gə tu Cinu jǝ w cǝ à tu numbyíná bé jǝ wa, bə Cinu nōnò-dūr mú já dǝdǝ!» ¹⁴Cinu já n twǝ cím-bəlwélé Esərayel tənà y wa, sə è gu nunə mōrhé shə-shəlpýè (70 000). ¹⁵Yi twǝ máléka Zhərəzalem né muni ga e vò e cò cɔ w e gúlǝ dwǝ nē. Sə è gá y'á n'è cò w è gúlǝ dwǝ nē yi ní, Cinu nyí, sə n wu zhili lwele ré rəmyé mó yilə. N zē n wò máléka y è y'á n'è cò w è gúlǝ dwǝ nē mó ne: «Kən mǝ èta! Kwè n jǝ y èlǝsé!» E já rəmyé yi ní, ndá máléka y'á zhǝ Zhəbuusi lyi bal Orənā tuwə y yala nē. ¹⁶Dəvyidi kwè n la dǝ nyū, n púrí Cinu máléka y è ŋwéné ce y ndá dǝ-yi rí cəcəl wə, nd'è búlá shù w ò fwərth ò wə è jǝ wa, e m'e zǝ Zhərəzalem. Dəvyidi ndá nancesé y'á zù ywǝle gəndé, bə j'a tu bə zə bə yərth bə pú tǝ. ¹⁷Dəvyidi wò Yi ni: «È dā àmyé à ce bə gə dwí rí nà? Wó àmyé à dówá, a j'a twǝ lwele ré. Sə pyiisí shəbé mye, bəkón sə wèrhé? Cinu, à Yi, pə cōrhò-tum àmyé ndá à kèlé y lyi bí ne, sə n bək'á ce mabyóó zə n dwí rí yé!» ¹⁸Cinu máléka y wò Gaadé nē bə n zǝm ndá Dəvyidi n wò: «Zhəl n vò n lù vwǝ-júlú Zhəbuusi lyi bal Orənā tuwə y w n pə Cinu ni!» ¹⁹Dəvyidi zhəlà, ndə Cinu nyí rí tēbé n yà n tó Gaadé denne n pǝ mó gá y'á n'è byili ní. ²⁰Orənā yà n ná n mà n bələ y rəmyé yi ní, n gá pyírthí n la n kwā né nyū, n já n nə máléka yá; n byā bé bəna y bə y'á ŋwéné ndá mɔ mó dūr bə shèè. ²¹Dəvyidi zē n vò n bə Orənā səta. Orənā gá nyí n púrí wó pyǝ mó, n zhír tuwə y w n bə n tu n zə n yé y n pú tǝ n yé né. ²²Dəvyidi zē n wò Orənā ne: «Pē n tuwə y jàà yá, à la vwǝ-júlú è wé lú a pə Cinu Yi ni, muni ga mabyóó w ò pú Esərayel lyi byā bé mó twé bə nyí ni o vò pyépyé. Yě y n pē, à m'a pǝ wéré e merhe dwā ndə è gá mǝ sə e yé né!» ²³Orənā wò Dəvyidi ni: «Zwé y n cici yilə, sə pyǝ à yó-cəbal wèrhé kən ré tēbé n ná n yàlá. Nyi wé: à n'á pə nà-byesé, vwǝ námpúm cǝé ré yilə ndá vwətur rí dǝr ré, dǝr ré yilə e súlǝ bələ y vwǝ rí, pené y yilə; à n'á pə rə gakó!» ²⁴Sə pyǝ Dəvyidi wəl Orənā ne: «ǝ'ǝ! à m'a yé y ndə è gá mǝ sə e yé né ndá wéré. À t'á la nmyé kən ré kǝ a pə Cinu ni, a m'a zwəl vwǝ námpúm cǝé tēbé bə yə kaka vūr rə yil mú yé!» ²⁵Dəvyidi zē n kwè sánámá wár-kùlsi zǝ-nyəldu n pə Orənā nē n mə n yé jàà yá. ²⁶Dəvyidi lù vwǝ-júlú gàà n pə Cinu Yi ni, n zē n zwəl vwə námpúmá cǝé ndá yə-zúlá vwə. N byè n ce Cinu ni, sə Cinu ce myín shí dǝ-yi w mə só vwə námpúmá cǝé vwǝ-júlú w yó n mə n lyár mɔ. ²⁷Rəmyé kwā né, Cinu Yi pə nyí máléka y nē b'è ce è búlá shù w ò pyá y wa. ²⁸Rəmyé yi ní, Dəvyidi gá púrí Cinu zwé n co Zhəbuusi lyi bal Orənā tuwə y mó, n zwəl vwə gàà n pǝ. ²⁹E já rəmyé yi ní, Cinu Yi kòrhó w Muiyisi yà n pú mú e súlǝ vwə námpúmá cǝé vwǝ-júlú w y'á wə Gabaǝ vwə né zwəl jàà y wa, ³⁰Dəvyidi yà n wàr n la n vò n bwərth Yi gàà mó yé, bə Cinu Yi máléka y búlá shù w ce ywé y'á zhe mo.

Chapter 22

¹Wó ràmyé rà ce Dəvyidi zè n wò: «È wó nyòndò è wó Cinu Yi jì yá, sə nyí vwĩ-jùlú w kòbó Esərayel lyi byá bé mə sə bə n'è zwəl vwə námpúmá cě́é né ò yó mó.»²Dəvyidi pə nyí bə bə cí zhələ bé bə y'á wə Esərayel tənà y w mó dwā yó, n zè n vùr nákul-səlnə bə la nákulə sól Yi jì y lú yilə.³Dəvyidi súlí n tene lù ò y'á já, bwə̀lə̀lè jèsé dàdābsé yilə, òdó cě́bsé námməgólse, e súlí kàmmə mye sə ò gá y'á já mó ce bə y'á wà̀r ò dùmì rí bə la jə̀lə̀lè yé, ⁴e súlí séédə̀rə dār, rə yó y'á wà̀r rə la gál yé, bə Sədō lyi bí òdó Tiiri lyi bí y'á zə séédə̀rə dār nánzhəzhə bə b'e pə Dəvyidi ni.

⁵Dəvyidi yà n ná n wə̀lè: «Á byí Saləmə gwě wó bə̀sə̀bwə̀lè e súlí mye n gwě yəl kaka yé. E já bə mə sə bə zòm jì y kə̀bè bə la lú Cinu Yi yil mú yò tənèsé gako wě, è jéné ré òdó è cənè ré yilə. Rəmyé ce à m'a tene è lú mú a cí mu.» Èta, Dəvyidi tene wě ré tēbè bə la m'e lù jì y mú nánzhəzhə, òdó n gwě yə̀ cì yé.⁶Dəvyidi byè n byí Saləmə, n pō nyí bə n lú jì Cinu, Esərayel Yi rí yilə. ⁷N wó Saləmə ne: «Á byí, à cici mú búl a b̀̀ jì lú b̀̀lè Cinu à Yi rí yil yilə. ⁸Sə Cinu Yi yà n zòm òdó ne n wò: «N ló jal tē dēdē, n súlí n bú búlá nánfwààlè. N gá ló jal tē dēdē à yé né mó ce n tá n la jì lú àmyé yil ré còrhó yil yé.⁹Nyí, n m'á lù byí, n m̀à n yə̀ yə̀-zúlá cábal, à m'a pō yə̀-zúlá n zwə̀ bé byèbè gako bə kákélè mə mó cəcəl wə, bə n yil ré m'a yə̀ Saləmə, sə à m'a ce Esərayel lyi byá bé jòm yə̀-zúlá wě, wu-zě́é mye t'á la be zal n nyũ mú yi ní yé. ¹⁰Wó nmyé n m̀à n lù jì à yil ré còrhó yilə. N m̀à n yə̀ byí à yilə, sə à m'a yə̀ da n yilə, à m'a ce n pyèlè cí kùr Esərayel né twéé twéé yilə.»¹¹Rəmyé ce, èlāsé, Cinu yál né òdó mó, à byí, m̀nì ga n ɲwənè n lù Cinu n Yi rí jì yá, òdó n gá bwəl nyí ní n shò kwā né mó. ¹²Cinu wúrí n pō lárma òdó surhə n gə tú n ce n jĩrh Esərayel pyđ, m̀nì ga n zwě Cinu n Yi rí Nyə né. ¹³N gə zwě Cinu nyə né òdó n cúcú mú n pə Muiyisi ni Esərayel yil mú, n wə̀rhé òdó n gə n'è byili ní, n kən gako m'a zwě nyí. Zə wu-jò, sə yə̀ bal! bə ywě dūr yé, n wu bə̀k'a gə yé.

¹⁴Nyí, òd'á nəmò̀rè ga, à tene sánə́má mə̀ dùmì rí du cə́əle m̀ò̀rh-fwààlè rətò (3 000 000) òdó səbyí mə̀ du cə́əle m̀ò̀rh-fwààlè shə̀-ètò (30 000 000). È gə wó kàmmə w òdó lù w mye yilə, bə wà̀r rə̀ dùmì rí bə la jə̀lə̀lè yé, bə rə̀ j'á búl rə̀ pyé. Á súlí a tene dār òdó nákulə ga, sə n gwě m'á pyà n súlí. ¹⁵N zhe t̀̀nt̀̀nnə bə búl bə̀ já, nákul-səlnə òdó də̀-səlnə, lyi dúdú́má dúdú́má bə yé tumə dwí gako cənè. ¹⁶E gə wó sánə́má mó òdó səbyí mú òdó kàmmə w e súlí òdó lù w yilə, bə wà̀r rə̀ bə la jə̀lə̀lè yé. Zě́ dḗ n jì tum rí kùrə̀, sə Cinu yə̀ né òdó mó!»¹⁷Dəvyidi pə nyí Esərayel yó-cinó bé ne, bə bə sḗ n byí Saləmə ne: ¹⁸«Cinu á Yi rí tənè òd'ába nà? N yə̀ ába shìrhə̀ pə, ce y gá kákélè ába mó gako nyí rí wě nà? Zhənà n co tənà y kə̀bè nmyé Cinu òdó n dwí rí ɲwənè mó lyi bí á jò wa. ¹⁹Rəmyé ce èlāsé, ce-nə̀ jàn né á pyà Cinu, á Yi rí òd'á wun gako, òd'á cìn námpúm. Zě́-na dḗ á lù Cinu Yi jì yá, m̀nì ga á vò á kwè Cinu Yi də̀bre kùlkó w òdó wě ré tēbè bə̀ pə Yi ni mú á b'á cí jì y è lù Cinu Yi yil ré còrhó yil mú wě.»

Chapter 23

¹Dəvyidi gá tú n jirh nánce dǎdǎ yi ní, n cír n byí Saləmə n ce n jirh Esərayel púləpúlə pyǎ. ²N zè n cí Esərayel lyi byä bé yó-cíná bé gako ndá vwǐ-zwálnə* bé e súlí Levyi dwí rí lyi bí dwā yó. ³Bə gə Levyi dwí rí lyi bí byèbé bà y'à zhe byinə shá-ètò ndá lyi bí byèbé bà byinə né y'à lyé gaa mó. Bà yál nunə mǝðrhè shá-ètò ndá lyéle. ⁴Dəvyidi zè n wǝ: «cír-nə nunə mǝðrhè shí-èlyé ndá rəna bà wé bà la Yi jì y lú mú yò nyǔ ndá nunə mǝðrhè tǎldù bà la yə yé né ciná ndá bù-kárna, ⁵nunə mǝðrhè rəna bà la yə étwí-ényá né yilnə e súlí nunə mǝðrhè rəna bà la cèrhé Cinu Yi ndá wə-dúúrí tǎbé à ce bà wèrhé rəmyé mó yil mú.» ⁶Dəvyidi bòn be kùkùlǎ kǝn tó dwā ndá Levyi byä bé: Gerəshon, ndá Kəyaate e súlí Mərəri. ⁷Gerəshon byä bé yál Ladā ndá Shəmeyí. ⁸Ladā lùl byä bə̀tò: Yəyəə, byi-ce yá, ndá Zətam e súlí Zuwəə. ⁹Shəmeyí lùl byä bə̀tò: Shəłomiiti ndá Azhel e súlí Arā, bəmyé bà yál Ladā dwə né yó-cíná. ¹⁰Shəmeyí kə n súlí n lù byä bə̀na: Yaate ndá Zəza ndá Yəwuushi e súlí Bərəya. ¹¹Yaate yà n wǝ nánce yá, Zəza bəlyè nyǎn mó; Yəwuushi ndá Bərəya yə bə̀sóná nánzhəzhǝ lùl yé, rəmyé ce bà mǝ dwí rə̀dù, tum rə̀dù yilə. ¹²Kəyaate lùl byä bə̀na: Aməram ndá Yəsaare ndá Ebərǝ e súlí Uzhəl. ¹³Aməram byä bé yál: Aarǝ ndá Muiyisi. Bə cír Aarǝ bə cí n dúdú n la n nyí Yi dúdú jàa y tum rí yò, nmyé ndá n byä bé, gaga yilə; bà la pansé shə̀bé sà lwé wǝ nǎnyənyélé mó pǝ Cinu yé né, bà la Cinu tum rí tǔ sə bə súlí bə cí bwəl Cinu Yi yil yilə, kǝn m'e la gaga. ¹⁴È gə wǝ Muiyisi yilə, n yál Yi lò; sə bə gəl n byä bé bə ce Levyi kwálá lyi bí wé. ¹⁵Muiyisi byä bé yál: Gerəshon ndá Elyəzere. ¹⁶Gerəshon byä bé yál: Shəbwel, byi-ce yá. ¹⁷Elyəzere lùl byí mǎdù: Erəyabya. N yə byä dwā lùl yé, sə Erəyabya lùl byä nánjə̀jóló. ¹⁸Yəsaare byä bé yál: Shəłomiiti, byi-ce yá. ¹⁹Ebərǝ byä bé yál: Yərəya, byi-ce yá, ndá Amarəya, bəlyè nyǎn mó ndá Yazhel, bə̀tò nyǎn mó e súlí Yəkamam, bəna nyǎn mó. ²⁰Uzhəə byä bé yál: Myəka, byi-ce yá, ndá Yasha, bəlyè nyǎn mó. ²¹Mərəri byä bé yál: Məli ndá Mushi. Məli lùl byä bəlyè, Eləyazaare ndá Ciishi. ²²Eləyazaare cù ndá n yə bal-byí lùl yé, è yál kana-byä dúdú, sə wǝ bə da da-byí Ciishi byä bé bə jú bi. ²³Mushi lùl byä bə̀tò: Məli ndá Edere e súlí Yərəməcəte. ²⁴Wǝ Levyi byä bé èta, kǝn tó dwā ndá bə dwə né, ndá dwə né yó-cíná bé kǝn tó dwā ndá bə tumə né, bə gə byè lò mǎdù mǎdù gako yil ré bə m'e gə ne mó. Bà y'à n'è jì kùr ndá Cinu jì y tum rí tǔ, bə byinə shí-èlye yó wə, è m'è la. ²⁵Zhə̀nà, Dəvyidi gaga mó yà n wə̀lǎ: «Cinu, Esərayel Yi rí, pǝ shirhə n dwí rí ni, sə rə cìcì mú j'à jè Zhə̀rəzələm né twéé twéé yilə. ²⁶Rəmyé ce, Levyi dwí rí lyi bí k'è t'à la Yi kòrhó w ndá wé ré tǎbé gako bà m'è cèrhé Cinu mú, zhū kádò yé.» ²⁷Sə ndá Dəvyidi zòmè nànkweé ré gə byili ní wǝ èta bà gəl Levyi byä bé né, kǝn zhì byinə shí-èlye ciná e m'e vò. ²⁸Bə mǎ sə bə tó Aarǝ byä bé nyə né ne, Cinu jì y tumə né yilə, kǎlsé wun ní, e súlí jǐnsì shò kwā né. E súlí kǝn ré tǎbé gako bà pǝ Yi ni mú jimdí vǔr ndá Cinu jì y tum rí tǔ yilə; ²⁹bə mǎ sə bə nyí búru w bə n'è pə Yi ni mú ndá mún mú bə n'è pə vwǐ rí yil mú ndá nǝwǎmsé sə yə sà-nəbyé ce mó ndá búúrí rə kèlè mó ndá búúrí dwā e súlí wé ré yírh ndá rə dwèlélə mǝrħə wé ré gako yò. ³⁰Bə mǎ sə bə tene bə zhì twéé gako, nəkəkólélə ndá dǎdèné ga, bə m'e cèrhé Cinu Yi sə bə súlí bə gə n shə̀nə. ³¹E súlí bə gə la mǝ vwə nǎmpúmá cǝ́é né pǝ, shirhə dē ré yù wə, ndá càn-dùlì y dē nǎyéé ré yù wə, ndá címsì dwā bə yù wə. Yi gako wé, bə m'a twí bə tum rí Cinu Yi yé né, twər ré tǎbé yó w bə pǝ bə rə nyí gaga yil mú. ³²Bə m'a nyí Cinu kòrhó w ndá jì y Yi dúdú cí mú yò, sə bə twí ndá bə da-byä Aarǝ byä bé, bəmye n'è twí Yi jì y tum rí mú.

Chapter 24

¹1 Nyí Aarṣ byä bé kùkùlè né: Aarṣ byä bé yàl: Nadaabe ṇḁ́ Abyəwu ṇḁ́ Eləyazaare e súlí Yətamaare. ²Nadaabe ṇḁ́ Abyiyu jèrè bà da bà cì, bà y'à yà byí mye lùl yé; rəmyé ce bà kwè vwĩ-zwəlnə* bé tumə né bà pə Eləyazaare ṇḁ́ Yətamaare ne. ³Rəmyé kwā né, Eləyazaare byí Sadɔ́ke ṇḁ́ Yətamaare byí Ayəmələeke sē Dəvyidi nì n cí vwĩ-zwəlnə bé kùkùlè né kɔn tó dwā ṇḁ́ bà tumə né vwĩ-zwəlnə tum rí wé mó. ⁴E ja Eləyazaare byä bé y'à ja du Yətamaare byä bé; wó rəmyé rə ce bà bɔn Eləyazaare byä bé dwə kùrə shí ṇḁ́ nyəldù, bà zē bà bɔn Yətamaare byä bé dwə kùrə lyele, dwí gakó ṇḁ́ rə yó-cəbal. ⁵Bə tó tántéé denne bà m'e bɔn be, bà Yi jì y yó-cinā ṇḁ́ Yi yó-cinā bé y'à wə Eləyazaare ṇḁ́ Yətamaare ga byä bé wé. ⁶Nətanəyəə byí Shəmaya, n̄ yà n̄ wó sá-kanna Levyi dwí rí lyi bí wé mó, jòm pyṣ mó ṇḁ́ yó-cinā bé ṇḁ́ vwĩ-zwəlnə Sadɔ́ke ṇḁ́ Abyataare byí Ayəmələeke ṇḁ́ vwĩ-zwəlnə bé dwə né yó-cinā bé e súlí Levyi byä bé dwə né yé né n kē bà yilə né. Bà y'à n'è té tántéé twər rəlyə Eləyazaare jì y yilə, bà zē bà tó tántéé twər rəldù Yətamaare jì y yilə. ⁷Nyí kùkùlè né yó-cinā bé bà tó tántéé denne bà cìr mú yilə né: náyéé y zə Yoyəriibi, səlyə nyā y zə Yədaya, ⁸sə̀tò nyā y zə Arim, sə̀na nyā y zə Səworim; ⁹sə̀nu nyā y zə Maləca, shə̀ldù nyā zə Myamē, ¹⁰shə̀lpyə nyā y zə Akɔ́se, lyele nyā y zə Abya, ¹¹nə̀bó nyā y zə Zhəzwe, shí nyā y zə Shəkanya, ¹²shí ṇḁ́ èdù nyā y zə Elyəshiibi, shí ṇḁ́ səlyə nyā y zə Yakē, ¹³shí ṇḁ́ sə̀tò nyā y zə Upə, shí ṇḁ́ sə̀na nyā y zə Yəshəbaabe, ¹⁴shí ṇḁ́ sə̀nu nyā y zə Byələga, shí ṇḁ́ shə̀ldù nyā y zə Yəmməere, ¹⁵shí ṇḁ́ shə̀lpyə nyā y zə Ezhiri, shí ṇḁ́ lyele nyā y zə Apyəseese, ¹⁶shí ṇḁ́ nə̀bó nyā y zə Pətaya, shí-əlyə ṇḁ́ səlyə nyā y zə Ezəcəə, ¹⁷shí-əlyə ṇḁ́ èdù nyā y zə Yakē, shí-əlyə ṇḁ́ səlyə nyā y zə Gəmuuli, ¹⁸shí-əlyə ṇḁ́ sə̀tò nyā y zə Dəlaya, shí-əlyə ṇḁ́ sə̀na nyā y zə Maazha ¹⁹Wó èta bà bɔn be ne bà tum rí wé, bà la m'è twí Cinu Yi jì y wə, kɔn tó nyí rí tèbé bà da Aarṣ pə be mó, nyí rí tèbé Cinu, Esərayel Yi rí yà n̄ pə n̄mye ne mó. ²⁰Nyí Levyi dwí rí lyi bí byèbé bà y'à dāl mó: Aməram byä bé wé, è yàl Shəbayel; Shəbayel byä bé wé, è yàl Yəja. ²¹Erəyabya byä bé wé, è yàl Yəsha, n̄ dwí rí byi-cə yá. ²²Yəsaare byä bé wé, è yàl Shələmɔ́te, Shələmɔ́te byä bé wé, è yàl Yaate. ²³Ebərṣ byä bé wé, è yàl: Yərəya, byi-cə yá, ṇḁ́ Amarəya, bəlyə nyā́n mó ṇḁ́ Yazhel, bə̀tò nyā́n mó, e súlí Yəkamam, bə̀na nyā́n mó. ²⁴Uzhəə byí mú yàl: Myəka; Myəka byä bé wé, è yàl Shəmyiiri. ²⁵Myəka da-byí Yəsha byä bé wé, è yàl Zakare. ²⁶Mərəri byä bé yàl: Məli ṇḁ́ Mushi e súlí Yazha; ²⁷Mərəri byí Yazha byä bé yàl: Shəwam ṇḁ́ Zəkuuri e súlí Yəbəri. ²⁸Məli byä bé wé, è yàl Eləyazaare. Eləyazaare yə byí lùl yé. ²⁹Ciishi ṇḁ́ n̄ byä bé wé, è yàl Yəraməyəə. ³⁰Mushi byä bé yàl: Məli ṇḁ́ Edeere e súlí Yərəyəməɔ́te. Wó bəmyé bà yàl Levyi dwí rí lyi bí, bà bɔn dwí dwí. ³¹Bəmye tó tántéé denne bà nyí bà gá m'a twí bà m'e zwé dwā ma, ṇḁ́ bà da-byä Aarṣ byä bé ta; è yàl pyṣ Dəvyidi ṇḁ́ Sadɔ́ke ṇḁ́ Ayəmələeke e súlí vwĩ-zwəlnə bé ṇḁ́ Levyi byä bé dwə né yó-cinā bé yé né. Bà wèrhé byi-cə dwí rí ṇḁ́ nyā́n námpólé mye dwí rí ta.

Chapter 25

¹Dəvyidi ndá kùkùlè né nyèbé nà n'è nyí Yi jì y tum rí yò mó yó-cìnà bé, cí Asaafé byá bé ndá Emā byá bé, e súlí Yədutū byá bé bə n'è nyí tum rí yò; bə y'à n'è tó bə nwísi bə n'è kwě ndá shətaárebá ndá árəpəbá e súlí sembálebá denne bə cí Yi zòmà né kùrə. Nyí lyi bí byèbé bə y'à n'è twí tumə né nemyé mó yilə né: ²Asaafé byá bé wé, è yàl: Zəkuuri ndá Zhozufu ndá Nətanya e súlí Asarəla. Bə da Asaafé n yà n wó bə yé né cábal, n yà n ná n nún n má n cí Yi zòmà né kùrə, ndə pyó mó gə yà n ná n byili mu ní. ³Yədutū byá bé yàl: Gədalya ndá Səri ndá Yəshaya ndá Shəmeyí ndá Ashabya e súlí Matəca; bə da Yədutū n yà n wó bə bwəldu y ga yé né cábal; n yà n ná n tó n nwě y n ná n kwě ndá shətaáre mó denne n cí Yi zòmà né kùrə, n má n cərhé Cinu Yi n súlí n má n gəl n shənə né. ⁴Emā byá bé yàl: Bukəyə ndá Matanya ndá Uzhəə ndá Shəbwel ndá Yərayəməwte ndá Ananya ndá Anəni ndá Alyata ndá Jədələti ndá Oroməməti-Ezeere ndá Yəshəbəkasha ndá Məloti ndá Otiiri e súlí Maazhəwte; ⁵bəmyé əta mó gakó y'a wó Emā mó móbó n yà n ná n zwě Yi zòmà né n cí pyó mó ne muni ga pyó mó jàn ré súlí mú byá. Yi yà n pə bala-byá shí ndá bəna e súlí kana-byá bəto Emā ne. ⁶Bə da n yà n wó bə yé né cábal Cinu jì y nwě y yilə. Bə y'a n'è kwě nwě y ndá sembálebáa ndá zən e súlí bwáare. Pyó mó n yà n ná n pə nyə Asaafé ndá Yədutū e súlí Emā ne bə tum rí shə kwā né. ⁷Bəmyé ndá bə kùkùlè né lyi bí byèbé bə n cərhə Cinu cərhə ndá nwě yil mú, e ja bə gakó y'a zě bə yé kən dēdē mó y'a wó nunə zwā-əlye ndá shə-lyele ndá lyele. ⁸Bə tə tántée bə m'e byili bə gə m'a n'è zwě dwā tum rí wé né, nancərh ndá bəsóna ga, byèbé bə yé ndá byèbé bə gwě n'è cərhə ga. ⁹Nyí kùkùlè né yó-cìnà bé tántée y zo mó: náyée y zo Asaafé byí Zhozufu, səlye nyá y zo Gədalya ndá n da-byá bé ndá n byá bé; bə yàl nunə shí ndá bəlye, ¹⁰səto nyá y zo Zəkuuri ndá n da-byá bé ndá n byá bé; bə yàl nunə shí ndá bəlye, ¹¹səna nyá y zo Yəsəri ndá n da-byá bé ndá n byá bé; bə yàl nunə shí ndá bəlye, ¹²sənu nyá y zo Nətanya ndá n da-byá bé ndá n byá bé; bə yàl nunə shí ndá bəlye, ¹³shəldu nyá y zo Bukəyə ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ¹⁴shəlpəy nyá y zo Yəsəra ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ¹⁵lyele nyá y zo Yəshaya ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ¹⁶nəbó nyá y zo Matanya ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ¹⁷shí nyá y zo Shəmeyí ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ¹⁸shí ndá ədu nyá y zo Azarel ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ¹⁹shí ndá səlye nyá y zo Ashabya ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁰shí ndá səto nyá y zo Shubəyəə ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²¹shí ndá səna nyá y zo Matəca ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²²shí ndá sənu nyá y zo Yərayəməwte ndá n byá bé ndá n da-byá bé bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²³shí ndá shəldu nyá y zo Ananya ndá n byá bé ndá n da-byá bé bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁴shí ndá shəlpəy nyá y zo Yəshəbəkasha ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁵shí ndá lyele nyá y zo Anəni ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁶shí ndá nəbó nyá y zo Məloti ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁷shí-əlye nyá y zo Elyata ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁸shí-əlye ndá ədu nyá y zo Otiiri ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ²⁹shí-əlye ndá səlye nyá y zo Jədələti ndá n byá bé ndá n da byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ³⁰shí-əlye ndá səto nyá y zo Maazhəwte ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye. ³¹shí-əlye ndá səna nyá zo Oroməməti-Ezeerea ndá n byá bé ndá n da-byá bé, bə yàl nunə shí ndá bəlye.

Chapter 26

¹Étwí-ènyá né dènnà bé mye y'à bòn kùkùlè. Kore byä bé wé è yàl: Kore byí Məshələmya, Asaafə nǝ wá.
²Məshələmya lùl byä bwəlpýè. Nyí bà yilə né: Zakarə, byi-ce yá, ñdó Yəjayel, bàlyè nyǎn mó, ñdó Zəbaja, bàtò nyǎn mó, ñdó Yatənyel, bàna nyǎn mó, ñdó ³Elam, bànu nyǎn mó, ñdó Yəwanā bwəldù nyǎn mó, e súlí Elyowenəyi, bwəlpýè nyǎn mó. ⁴Obeede-Edóm lùl byä lyele. Nyí bà yilə né: Shəmaya, byi-ce yá, ñdó Yəzabaade, bàlyè nyǎn mó, ñdó Yəwa bàtò nyǎn mó, ñdó Sakaare, bàna nyǎn mó, ñdó Nətanəyəə, bànu nyǎn mó, ñdó ⁵Ammyel, bwəldù nyǎn mó, ñdó Yəsakaare, bwəlpýè nyǎn mó, e súlí Pəwulətəyi, lyele nyǎn mó. Zhən ga, Yi y'à cí bwəl Obeede-Edóm yó. ⁶Ñ byi-ce Shəmaya lùl byä bà y'à zhe ɲwónó bà dwí rí wé bà bà y'à wó kàndar. ⁷Shəmaya byä bé yàl: Otəni ñdó Arəfəe ñdó Obeede ñdó Eləzabaade ñdó bà da-byä Elyəwu ñdó Səmakəya, bəmye bàlyè y ga y'à wó kàndar. ⁸Bəmyé èta mó gako y'à wó Obeede-Edóm byä; bəmyé ñdó bà byä bé ñdó bà da-byä bé y'à wó kàndar, bà bà y'à n'è twí bà tum rí ñdó yəwāl. Bà y'à wó nunə shə-shəldù ñdó bàlyè. ⁹Məshələmya lùl byä, n yà n súlí n zhe da-byä, bà gako y'à wó kàndar shí ñdó lyele. ¹⁰Osa Mərəri jì y lò mó lùl byä bàna: Shiməri, bà dwí rí nánce yá; n da pə mə náncewə ñdó n yà n dà byi-ce ga. ¹¹Yələkəya yàl bàlyè nyǎn mó, Təbalya yàl bàtò nyǎn mó, Zakarə yàl bàna nyǎn mó; Osa byä bé ñdó n da-byä bé y'à wó nunə shí ñdó bàtò. ¹²Étwí-ènyá né dènnà bé kùkùlè né yó-cinó bé ñdó bà da-byä bé ga y'à n'è tó dwā bà twí Cinu Yi jì y wə. ¹³Bə tó tántéé bə m'e pə étwí-ènyí rədu gako, bà dwə né ne, e ce bà ga námpólé y ñdó bà ga nánce y né. ¹⁴Tántéé y zə Shələmya yi-púrhí sǝ étwí-ènyí rí yilə. E zə n byí Zakarə jə-gwǝ sǝ étwí-ènyí rí yilə; Zakarə yà n wó cícrnə mǝbó n lówá. ¹⁵Obeede-Edóm nə jə-jí sǝ étwí-ènyí rí, n byä bé zǝ bà y'à mə sə bə yilì jìsì bà n'è cí wé ré sà wé mó. ¹⁶Shupyim ñdó Osa nɔ yi-zùr sǝ étwí-ènyí rí e súlí Shələkəete étwí-ènyí rí, rə zǝ sə-jilə y mó. Nyí tumə né gá y'à təl né: ¹⁷Yi-púrhí étwí-ènyí rí ni, y'à wó Levyi dwí rí lyi bwəldù, də rədu yilə; jə-gwǝ sǝ étwí-ènyí rí ni, lyi bàna, də rədu yilə; jə-jí sǝ étwí-ènyí rí ni, lyi bàna, də rədu yilə; jìsì bà n'è cí wé ré sà wé mó yil mú, kùkùlè nàlyè, lyi bàlyè bàlyè yilə; ¹⁸jì y dǝ mó è də gǝa mó, yi-zùr sǝ mó, lyi bàna sómá y yilə, ñdó bà dwā bàlyè jì y wé. ¹⁹Wó Kore byä bé ñdó Mərəri byä bé bà wó étwí-ènyá né dènnà bé mó kùkùlè né èta. ²⁰Levyi dwí rí lyi jàlā y'à n'è nyí Yi jì y nàcèndé ñdó wé ré tǝbè bà y'à pə Yi ni mu yò. ²¹Gerəshon dwí rí lò Ladā byä bé, bà wó bà dwə né yó-cinó mó y'à wó Yeyeli, ²²ñdó n byä bé ñdó Zətam e súlí n da-byí Zuwə; bəmyé y'à n'è nyí Cinu Yi jì y nàcèndé yò. ²³Aməram ñdó Yəsaare ñdó Ebərǝ e súlí Uzhəə byä bé wé, ²⁴è y'à wó Muiysi byí Gerəshon byí Shəbwəl n yà n wó byèbè bà n'è nyí Yi jì nàcèndé yò mó yé né cábal. ²⁵Nyí n da-byä bé Elyəzəere lùl mú: Elyəzəere lùl Erəyabya, Erəyabya zǝ n lù Yəshaya, Yəshaya zǝ n lù Yəram, Yəram zǝ n lù Zəkəri, Zəkəri zǝ n lù Shələmiiti. ²⁶Shələmiiti nmyé mó ñdó n da-byä bé y'à n'è nyí wé ré tǝbè pyǝ Dəvyidi ñdó dwə né yó-cinó bé ñdó shədéése mǝrhǝ mǝrhǝ ñdó shədéése zǝm zǝm yó-cinó bé e súlí shədéése yó-cinó dwā bé y'à pə Yi ni mú yò. ²⁷Bə y'à vùr re wé ré tǝbè bà y'à pwa búlā né jàa w mó wé, bə pə Cinu Yi ni bà la m'e nyí Yi jì y yò. ²⁸E súlí kɔn dəbè gako Yi nyi-zwennə* Saməwəə ñdó Ciishi byí Səyuuli ñdó Nəere byí Abənəere e súlí Səruyə byí Zhəwaabe y'à pə Yi ni mú. È y'à wó Shələmiiti ñdó n da-byä bé bà y'à n'è nyí kɔn ré tǝbè gako bà y'à pə Yi ni mú yò. ²⁹Yəsaare dwí rí lò Kənanya ñdó n byä bé y'à wó yé né cinó ñdó bù-kárna bé bà y'à n'è nyí Esərayel cɔ w jòmə y ywé né yò. ³⁰Ebərǝ dwí rí lyi wé, è yàl Ashabya ñdó kàndar mǝrhǝ ñdó zǝ-nyàlpyè (1 700) bà y'à n'è yilì Esərayel tənà y è wə Zhərdē bwí yi-zùr sǝ mó; bà y'à n'è nyí ywé né nyèbè nə ɲwéné bəmyé ñdó Yi bwəl wə, e súlí pyǝ mó tumə né yò. ³¹Yərəya yà n wó Ebərǝ byä bé yó-cábal. Dəvyidi pyèlè ré jú byinə shə-əna nyǎn ré yó wə, bà pyà Ebərǝ jì y nambala pár lwar, sə bà púrí bà kàndar yàl bà wé, Yəzəere né, Galaade tənà y wa. ³²Yərəya ñdó n da-byä bé y'à wó kàndar mǝrhə rəlyè ñdó zǝ-nyàlpyè (2 700), bà y'à wó dwə né yó-cinó. Pyǝ Dəvyidi yà n cír be bà bà nyí ywé né nyèbè nə ɲwéné bəmyé ñdó Yi bwəl w e súlí pyǝ mó tumə né yò, Orəben kwálā y ñdó Gaade kwálā e súlí Manase kwálā y kəkālā y wa.

Chapter 27

¹Nyí Esərayel lyi byä bé bə y'a wó yó-cíná bé pyǝ mʊ tumə né yil n̄ kǎlsé wé mʊ yó wá: yó-cíná jàlà y'a cǐ nunə zǝm zǝm, jàlà wó mǝrhò mǝrhò, e súlí pyǝ mʊ tǝnnnə dwā bə n'è nyí kùkùlè né bə bǝn bǝn dwā ne mʊ yò, bə n'è nyí nà twírí y ndá nà kwāš yò, cànà cànà gako e m'e yí byin rí cànse gako. Kùkùl gako y'a zhe nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna. ²Cànà náyéé y kùkùl ré y'a wó Zəbəjəə byí Jasəkəbəyame n̄ yà n̄ cǐ rí, rə y'a wó nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá bəna. ³N̄ yà n̄ wó Pəreese byä bé mǝdù, wó n̄myé n̄ yà n̄ cǐ kùkùlè né gako yó-cíná bé cànà náyəə yil mʊ. ⁴Cànse sàlyè nyā y kùkùl ré wó Akəshiti byí Donəyi n̄ yà n̄ cǐ rí, ⁵kùkùlè nətò w yó-cábal mʊ, cànse sətò nyā y yil mʊ y'a wó Bənəja, vwǝ-zwǎlnə Jəwəjada byí, sə lò mǝdù n̄ yil Məkəltə n̄ yà n̄ tó n̄ wó n̄ kùkùl ré yó-cíná bé mǝdù, n̄ yà n̄ zhe nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna n̄ cǐ. ⁶Bənəja mʊ n̄ yà n̄ wó búl kǎd̄ n̄ ɲwənə nunə shə-ètò kùkùl wé, n̄myé n̄ yà n̄ cǐ rí; ndá n̄ byí Amazadabe, n̄mye yà n̄ wó n̄ kùkùl ré yó-cíná bé mǝdù. ⁷Kùkùlè nənə nyān ré, cànse sənə nyā y yil mʊ y'a wó Zhəwabe da-byí Asəyəə n̄ yà n̄ cǐ rí, n̄myé kwā né wó n̄ byí Zhəbaja; n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ⁸Kùkùlè nənə nyān ré, cànse sənù y nyā yil mʊ y'a wó Jəzəra byí Səshəyuti, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ⁹Kùkùlè tǎldù nyān ré, cànse shəldù y yil mʊ y'a wó Yəkəse byí Yəra, Təkoyi kwálá lò, sə n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹⁰Kùkùlè tǎlpyé nyān ré, cànse shəlpyé y yil mʊ y'a wó Pəloni byí Elete, Efərayimi byä bé mǝdù, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹¹Kùkùlè lyele nyān ré, cànse lyele y yil mʊ y'a wó Yusəkəti byí Səbəkayí, Zəraší kwálá y byí, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹²Kùkùlè nəbó nyān ré, cànse nəbó nyā y yil mʊ, Anatəte byí Abyəzeere, Bəzame dwí rí lò, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹³Kùkùlè shí nyān ré, cànse shí nyā y yil mʊ y'a wó, Nətəfwa byí Məyəyi, Zərezhiti kwálá y lò, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹⁴Kùkùlè shí ndá rədu nyān ré, cànse shí ndá èdù nyā y yil mʊ, y'a wó Pyəratəne byí Bənəja, Efərayimi kwálá y lò, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹⁵Kùkùlè shí ndá nəlyè nyān ré, cànse shí ndá səlyè nyā y yil mʊ, Nətəfa byí Elədəyi, Otənyəə kwálá lò, n̄ yà n̄ cǐ nunə mǝǝrhe shí-èlyè ndá rəna kùkùl. ¹⁶Nyí Esərayel tənà y kwálsé yó-cíná bé yilə né: Orəben kwálá y wé, è yàl: Zəkəri byí Elyəzeere. Shəmənyǝ kwálá y wé, è yàl: Maaka byí Shəfaca ¹⁷Levyi kwálá y wé, è yàl: Kəmuwəə byí Ashabya. Aarš byä bé wé, è yàl: Sadoəke. ¹⁸Zhəda kwálá y wé, è yàl: Eləwu, Dəvyidi da-byä bé mǝdù. Yəsakaare kwálá y wé, è yàl: Myəkayəə byí Oməri. ¹⁹Zabyəlš kwálá y wé, è yàl: Obaja byí Yəshəmaya. Nəfətəlyi kwálá y wé, è yàl: Azəyəə byí Yəyəməwəte. ²⁰Efərayim kwálá y wé, è yàl: Azəyəə byí Oze. Manase kwálá y kəkàlā y è wə yí-zür sō mʊ wé, è yàl: Pədaya byí Zuwəə. ²¹Manase kwálá y kəkàlā y è wə yí-púrhí sō, Galaade tənà y mʊ, è yàl: Zakare byí Yədo. Bəzhame kwálá y wé, è yàl: Abənəere byí Yashəə. ²²Dan kwálá y wé, è yàl: Yərwam byí Azarel. Wó bəmyé mʊ bə y'a wó Esərayel kwálsé yó-cíná bé. ²³23 Dəvyidi yə ce bə gə lyi bí byəbé bə y'a yú byinə shí-èlyé ráá bə y'a yə byinə shí-èlyé yí mú yé, bə Cinu Yi yà n̄ wəl bə n̄ mǎ n̄ ce Esərayel lyi byä bé yə nánzhəzhə ndə dē-yi cǎməsǝrh ta. ²⁴Səruyə byí Zhəwaabe yà n̄ ju bə gál kùrə, sə n̄ yə mo zhə yé, bə Yi lyim y'a zə rə n'è yí Esərayel lyi byä bé gál məmyé mʊ yilə. Rəmyé ce bə yilə né tə pyǝ Dəvyidi Ywə né lyirh sába né wé yé. ²⁵Ajel byí Azəməvəete yà n̄ nə n̄ nyí pyǝ nəcəndé yò. Ozhaase byí Yənatā yà n̄ nə n̄ nyí pyǝ vól w ò y'a wə gə sō ndá cə-fwàalé ndá cə-bwálsé e súlí jì-fwálsé nánjǝinsí sə lù sə vò dēdē bə m'è yilə tənà y mʊ yò. ²⁶Kəluubi byí Ezəri yà n̄ cǐ tǝntǝnnə bé byəbé bə n'è vwəl cesé gə sō, tənà y w mʊ yò. ²⁷Arama lyi bal Shəmeyí yà n̄ nə n̄ nyí dəvə-cəmé né cesé vwálnà bé yò. Shəfam byí Zəbədi yà n̄ nə n̄ nyí dəvə y kəbé, dəvə-cəmé né cesé vwálnà bé y'a n'è pe bə cǐ dē mʊ yò. ²⁸Bete-Gədeere lyi bal Baal-Anā yà n̄ nə n̄ nyí olyivyé cəmé né ndá shəkəməsǝrebá nə wə pyār ré kùr w pyálsé nyí rí w mʊ yò. Yəwaashe yà n̄ nə n̄ nyí nwísí bə n'è cǐ dē mʊ yò. ²⁹Sarš lyi bal Shətəyí yà n̄ nə n̄ nyí vwámá né nánfwàalé bə n'è kál Sarš né mʊ yò. Adələyi byí Shafaate yà n̄ nə n̄ nyí vwámá né nánfwàalé bə n'è kál vwaalé w mʊ yò. ³⁰Yəməyəə dwí rí lò Obyil yà n̄ nə n̄ nyí yómdé yò. Mərwəwəte lyi bal Yəja yà n̄ nə n̄ nyí bənesé yò. ³¹Yəzhizi Agəriti mú yà n̄ nə n̄ nyí və-yól w yò. Bəmyé èta mʊ gako y'a n'è nyí pyǝ Dəvyidi nəcəndé yò. Lyi bí byəbé bə y'a bwəl pyǝ Dəvyidi ni mú ³²Dəvyidi da da-byí Yənatā yà n̄ wó pyǝ mʊ cícirna, n̄ yà n̄ zhe surhə, n̄ yà n̄ súlí n̄ wó sá-kanna. Akəmoni byí Yəyəə yà n̄ nə n̄ nyí pyǝ bəšóná bé kón mʊ yò. ³³Ayətəfəe yà n̄ wó pyǝ mʊ cícirna; Ushəyi zə n̄ yà n̄ wó pyǝ mʊ dowa. ³⁴Bənaya byí Yəyada ndá Abyataare tú bə b'e jòm Ayətəfəe jàà wa. Zhəwaabe n̄ yà n̄ wó pyǝ mʊ shədəéésé yó-cábal.

Chapter 28

¹Dəvyidi byě Esərayel lyi byä bé yó-cinā bé gako n cí dwā yó Zhərazalem né: kwālsé yó-cinā bé ndā shədéésé kùkùlā né yó-cinā bé bə y'à wó pyš mó tuntunnə mó ndā shədéésé mōrhō mōrhō yó-cinā bé ndā shədéésé zōm zōm yó-cinā bé ndā byēbē bə y'à n'ē nyī pyš mó ndā n byä bé nəcēndé ndā n vwāmā né yò mó yó-cinā bé ndā pyš-kélē y tuntunnə bé ndā búlā kandar ré e súlī bala bé byēbē bə y'à zhe kùr mú.²Pyš Dəvyidi zē n zhì dē n wó be: «À da-byä nd'a tənā y lyi, cili-nə. À y'à búl a bù jì lú búlā Cinu dōbre kùlkó w ndā n nərēh cú ku w gá m'a zhì mǎgǎ, sə à tene kən gako rəmyé mó yilə.³Sə Yi wəl ne: «N tá n la jì lú àmyé yil ré cōrhó yil yé, bə n wó búlā-cí, n ló jal tē dēdē.⁴Cinu, Esərayel Yi rí, n cír nì à dwí rí púlápúlā cəcəl wə, m̀nì ga a yə Esərayel pyš gaga yilə. Shāā ga, n cír Zhəda n la n yə yé-twərnə, n zē n cír à da dwí rí Zhəda kwálā y wé, n zē n swéné n cír àmyé à da byä bé wé m̀nì ga à yə Esərayel púlápúlā pyš.⁵Ēlāsē, byä bé nánzhəzhō w Cinu Yi pə ne mó wé mó, n cír à byī Saləmə n la n jòm Cinu pyèlè ré dāgwā y yó, n yə Esərayel pyš.⁶N zē n wó ne: «Wó n byī Saləmə n m̀nì n lù jì nd'ē kélē y wu w n pē, bə wó àmyé à cír mu; n m̀nì n yə byī à yilə, àmye m'a yə da n yilə.⁷À tene pyèlè rà la yə né gaga yilə, n yilə, n gə pyéné n wērhé kən ré tēbē à nyə né nd'a cúcu mú n'ē byili mú, ndə zà mó ta.⁸Rəmyé ce, ēlāsē, Esərayel lyi byä bé púlápúlā yírh wə, ndə Cinu Yi kúlī y yírh wə, e súlī Yi yé né: ce-nə jàn né á sú Cinu, á Yi rí, nyə né gako kùrə, sə á zwē ne, m̀nì á gwē cinī tənā náacənē y kēbē, sə á gwē b'ā yē y á pə á byä bé ne e yə bə cəl, gaga yilə.⁹Sə nmyé à byī Saləmə, lwar n da Yi rí párá, sə cērhé re ndā n wu gako ndā n búlā gako, bə Cinu ná n gwē numbyínsi wun ní gako wé, m̀nì ga n lwar sə búlā né dwí gako gá wó né. N gə pyā m̀, n m̀nì n shéné n nə m̀, sə n gə yē m̀, nmye m̀nì n zhē mó gaga yilə.¹⁰Nyī wé, ēlāsē: Cinu Yi cír mú m̀nì ga n lù jì e yə n dúdú jì; rəmyé ce, zə wu-jò, sə n zē n jì tum rí kùrə!»¹¹Dəvyidi kwē jì y Yi dúdú cí mú ndā jisi shēbē sə y'à kákélē y mó, ndā jisi shēbē bə y'à n'ē cí nəcēndé sə wé mó ndā dē-yó jisi ndā etwā-kùr w jisi e súlī dōbre kùlkó* w jì y lú mú nà-twéésé n pə n byī Saləmə ne.¹²N súlī n pə kən ré tēbē gako n yà n tene n la wōrhó, Yi jì y kélē y wu w yilə, ndā jisi shēbē gako sə y'à kákélē y mó yil mú, e súlī Yi jì y nəcēndé ndā wé né tēbē bə pə Yi nì mú jisi yil mú, lú mú nà-twéésé.¹³Dəvyidi kwē vwī-zwálnə* bé ndā Levyi dwí rí lyi bí kùkùlā né yilə né bə y'à kē mó ndā tumə né nyēbē bə mǎ sə bə twī Cinu Yi jì y w mú sébē ré e súlī Yi jì y tum wé ré yilə né n pə Saləmə ne.¹⁴N byili mu sánámá mǎbó bə mǎ sə bə m'e zùrhì sánámá wé ré tum gako yil mú dùmì rí e súlī sàbyi-kùlì y bə mǎ sə bə m'e zùrhì sàbyi-kùlì wé ré tum gako yil mú dùmì rí mye;¹⁵e súlī sánámá pàntámsé cú jàasé ndā sánámá pàntámsé cici mú sánámá mó dùmì rí; e súlī sàbyi-kùlì pàntámsé cú jàasé ndā sàbyi-kùlì pàntámsé cici mú sàbyi-kùlì y dùmì rí, kən tó ndā pàntémé cú jàa y gako tum rí ne.¹⁶N byili sánámá mó mǎbó mǎ mǎ sə bə m'e zùrhì byúúlí bə n'ē cí búru w rà yó bə pə Yi nì mú òdù gako mó dùmì rí, e súlī sàbyi-kùlì y kēbē bə mǎ sə bə m'e zùrhì sàbyi-kùlì byúúlí dùmì rí,¹⁷e súlī nāmá-lyəlsé ndā jal-zhórhó nəzhísi ndā kwālsé sə mǎ sə sə zùrhì ndā sánámá mǎbó mǎ càn mó dùmì rí, ndā sánámá nəzhí-bwālsé dùmì rí, ndā sàbyi-kùlì nəzhí-bwālsé dùmì rí, nəzhí-bwēlé gako ndā è dùmì.¹⁸e súlī wé rà lwé nányənyélé sánámá vwī-júlú w sánámá mǎbó mǎ càn mó dùmì rí, e súlī lù eshərh-vwətu w ndā sánámá shərabēbā sə vòmē né lèlè nə pyi Cinu Yi dōbre kùlkó w mó zùrhù nà-twéésé.¹⁹Dəvyidi zē n wó: «Rəmyé èta mó gako n wéné sébē Cinu cici jē y kē wé. Sébē rəmyé n'ē byili bə gá m'a tó né bə tó lú mú nà-twéésé denne bə twī tumə né né.»²⁰N zē n wó n byī Saləmə ne: «À byī, zə wu-jò n mǎ twī sə yə bal; bək'a dūr ywē yé, n wu bək'a gə yé, bə Cinu à Yi rí n wéné ndā mó. N tá n la mó yō yé, n tá n la mó zhō yé, kən m'e yī Cinu Yi jì y tum rí gako zhō.²¹Nyī vwī-zwálnə bé ndā Levyi dwí rí lyi bí kùkùlā né n wéné Yi jì y tum rí rəmyé mó yilə; pùbùlā cinā ndā lárma cinā m'a nə tum dwí gako yilə; sə yó-cinā bé ndā dwí rí lyi bí púlápúlā m'a wērhé kən ré tēbē n la be rà nyī pə mó.»

Chapter 29

¹Pyʒ Dəvyidi zē n wɔ̃ lyi bí bà y'à tú dwā yó mó gakó ne: «À byí Saləmə Yi cír mú wɔ̃ bàsɔ́bwɛ̀lɛ́, e súlí myé n gwě̀ yàl kaka yé. E ja tum rí já dɛ́dɛ́, bà jì y kɛ̀bɛ́ n la lú mú dà numbyíní yil yé, wɔ̃ Cinu Yi yilə. ²À j'a ce jàn né ndə à gá wɔ̃ né a tene kɔ́n ré tɛ̀bɛ́ bà la m'e lù à Yi rí jì yá: à tene sánámá, wě́ ré tɛ̀bɛ́ rà mǎ sə rə yə sánámá wě́ mó yilə; a tene sàbyí, wě́ ré tɛ̀bɛ́ rà mǎ sə rə yə sàbyí wě́ mó yilə; a tene kammə, wě́ ré tɛ̀bɛ́ rà mǎ sə rə yə kammə wě́ mó yilə; a tene lù, wě́ ré tɛ̀bɛ́ rà mǎ sə rə yə lù wě́ mó yilə; a tene dār, wě́ ré tɛ̀bɛ́ rà mǎ sə rə yə dār wě́ mó yilə; a tene nákulə, nà wun ní wɔ̃ námbyín námɔ́wě́ ndá nákulə nà n'è swàrh dwā w ndá nákulə námbyíná ndá nákulə námɔ́pɔ́pɔ́lɛ́ ndá nákulə nyɛ̀bɛ́ nà càn dwí gakó e súlí aləbátərea nánzhəzhǎ. ³E súlí myé, à gá sɔ́ à Yi rí jì y mú ce, à n'a pɛ́ à sə̀pɔ́wá sánámá mó ndá sàbyí mú mǔbɔ́ à zhe mó à Yi rí jì y yilə, a m'a súlí kɔ́n tɛ̀bɛ́ gakó à tene Cinu dúdú jì y ɛ́myé mó yil mú ne: ⁴sánámá mǔbɔ́ mǎ shí Ofyíiri cə́ale mǔɔ́rhe zǔm ndá sàbyí mǔbɔ́ bà vùr mǎ jìmdí cə́ale mǔɔ́rhe zwǎ-ɛ́lyɛ́ ndá shá-əna bà la m'e fwál Yi jì y byílsí. ⁵Sə á cə́cəl w zà mó, mǎ dǔ n ná n yǎl n pə́ sánámá kɔ́n ré tɛ̀bɛ́ gakó rà mǎ sə rə yə sánámá yilə, ndá sàbyí kɔ́n ré tɛ̀bɛ́ gakó rà mǎ sə rə yə sàbyí yilə, e súlí tuntunnə́ bé jě́ tum dwí gakó yilə, e yə́ pùbùlə́ pené́ n ná n pɛ́ Cinu ní? ⁶Rə́myé yó, dwá né yó-cíná bé, ndá Esərayel kwálsé yó-cíná bé, shə́dɛ́ɛ́sə mǔrɔ́h mǔrɔ́h yó-cíná bé ndá shə́dɛ́ɛ́sə zǔm zǔm yó-cíná bé, e súlí byɛ̀bɛ́ bà y'a n'è nyí pyʒ mó tumə́ né yò mó yó-cíná bé pə́ pùbùlə́ panse. ⁷Bə́ pɔ́ se Yi jì y tum rí yilə: sánámá cə́ale mǔɔ́rhe zǔm ndá shá-shǎlpyɛ́ (170 000) ndá sánámá wár-kùlsi mǔɔ́rhe shíyá (10 000) ndá sàbyí cə́ale rà du mǔɔ́rhe zwǎ-àtɔ́ (300 000) ndá kammə́ ò yú cə́ale mǔɔ́rhe zǎ-nyǎldù (600 000) e súlí lù ò dumi y'a lyɛ́ cə́ale mǔrɔ́h-fwǎàlè rətɔ́ (3 000 000). ⁸Lyi bí byɛ̀bɛ́ bà y'a zhe nákulə nyɛ̀bɛ́ nà càn kwè ne bə́ ce Gerəshon jì y lò Yayel jǎ́ wa, bà n ló Cinu jì y nəcèndé yó. ⁹Dwí rí púlápúlə́ wu zɔ́ nyàn bà pùbùlə́ pansé shɛ̀bɛ́ bà pɔ́ mó yilə, b'è y'a wɔ̃ ndá bà wun gakó bà y'a pɔ́ se Cinu Yi yilə. Pyʒ Dəvyidi myé wu zɔ́ nyàn dɛ́dɛ́ rà yilə. ¹⁰Dəvyidi ce Cinu Yi nə́bán lyi bí púlápúlə́ yírh wə́, n mǎ́ n wə̀lɛ́: «Cinu, ná da Esərayel Yi, n yil ré nə́ còrhó twéé gakó! ¹¹Wɔ̃ nmyé́ n cǐ jé́ne ndá jàn ndá cənɛ́ ndá zùwá ndá còrhó Cinu Yi, bà kɔ́n ré tɛ̀bɛ́ gakó rà wɔ̃ dɛ́-yi w ndá tɛ́ ce yó wɔ̃ nmyé́ n cǐ ri. Wɔ̃ nmyé́ n ná n jí pyɛ̀lɛ́, n zhe nɔ́wɔ́nɔ́ wě́ ré gakó yó wə́, Cinu. ¹²Nəcèndé ndá zùwá n'è shí nmyé́ sono, sə́ wɔ̃ nmyé́ myé n cǐ kɔ́n gakó. Jàn ndá nɔ́wɔ́nɔ́ nɔ́wɛ́nɛ́ n jǎ́ wa; nmyé́ jě́ y è n'è zhě́ numbyíní yó dɛ́, è n'è súlí è pɛ́ y jàn e zhi kɛ́kɛ́. ¹³Èlǎsɛ́, ná Yi, ná n'è ce n nə́báná, ná n'è súlí ná cə́rhé́ n yil ré rà càn dɛ́dɛ́ mó. ¹⁴Àmyé́ wɔ̃ byɛ́, à dwí rí myé wɔ̃ byɛ́ ná m'é nɔ́wɛ́nɛ́ ná pǔ́ pùbùlə́ pansé shɛ̀bɛ́ ɛ́ta mó? Kɔ́n gakó n'è shí n sono, sə́ kɔ́n ré tɛ̀bɛ́ ná pɔ́ mó mó wɔ̃ nmyé́ sɔ́ rà shí ní. ¹⁵Ná wɔ̃ zhə́lɛ́ ndá ná dabá ta, nmyé́ yé né, ná dwā né ce yó mó n'è lyɛ́ lálà ndá ywál ta, ce ná t'a dɛ́ kaka yé. ¹⁶Cinu ná Yi, wě́ ré tɛ̀bɛ́ nánzhəzhǎ́ w gakó ná tene ná la m'é lù jì n yil ré rà wɔ̃ rà dúdú rà dwí ní mú còrhó yil mú, wɔ̃ nmyé́ sɔ́ rà shí ní e súlí myé wɔ̃ nmyé́ n cǐ ri. ¹⁷À yě́ bà n ná n gwě́ numbyíní wě́ muni ga n lwar kɔ́n ré tɛ̀bɛ́ è n'è búl mú sə́ n súlí n sɔ́ cángá. Wɔ̃ ndá wu cángá, nd'á pùbùlə́ à pɔ́ mó pansé shɛ̀bɛ́ gakó, a zɛ́ à nə́ n dwí rí rà wɔ̃ nyɔ́nɔ́ mó, rà n'è pɛ́ mó pùbùlə́ panse ndá wu-nyʒ. ¹⁸Cinu, ná dabá Abəraam ndá Yəzake ndá Zhakɔ́be Yi, ce pùbùlə́ né nə́myé́ mó dwí rí j'a yə́ n dwí lyi bí wun ní wě́ twéé gakó, sə́ ce bà wun ní j'a zhí nmyé́ ne. ¹⁹Sá pə́ wu-pɔ́ à byí Saləmə ne muni ga n zwě́ n nyə́ né ndá n pùbùlə́ né ndá n nyə́ né n kwè mó sə́ n wɛ́rhé́ ndá nə́ gakó gá n'è byili ní, sə́ n súlí n lù jì y à tene è lú mú wě́ ré mó. ²⁰Rə́myé kwā́ né, Dəvyidi zē n wɔ̃ lyi bí bà y'a tú dwā yó mó púlápúlə́ ne: «Ce-nə́ Cinu á Yi rí nə́báná.» Bà gakó zɛ́ bə́ ce Cinu, bà dabá Yi rí nə́báná. Bə́ jòm bà nə́dwə́nɔ́ yó, bə́ wulí tɛ́ Cinu Yi ndá pyʒ mó yé né. ²¹Dɛ́ ré rə́myé́ mó zɛ́ nə́kɔ́kólɛ́ yá, bà zwǎl vwǎ́ ndá vwǎ́-námpúmá cɛ́ɛ́ bə́ pə́ Cinu ní: nə́-byərɔ́h mǔrɔ́h ndá pyi-byərɔ́h mǔrɔ́h ndá pyi-byírh mǔrɔ́h e súlí nə́ dǎvɛ́ pansé ndá vwǎ́ nánzhəzhǎ́ Esərayel púlápúlə́ yilə. ²²Bə́ jí bə́ súlí bə́ nyɔ́ Cinu yé né, dɛ́ ré rə́myé́ mó yù wə́, wu-nyʒ nánfɔ́lɔ́ wě́, bə́ zɛ́ bə́ k'é cír Dəvyidi byí Saləmə, twər rə́lyɛ́ nyàn ré. Bə́ tútú mu ndá pyɛ̀lɛ́ nwǎ́ n jírɔ́h pyʒ Cinu yilə; bə́ tútú Sadɔ́ke myé ndá pyɛ̀lɛ́ nwǎ́ n jírɔ́h vwǎ́-zwǎlnə́*. ²³Saləmə jòm Cinu pyɛ̀lɛ́ dǎgwǎ́ y yó, n yə́ pyʒ n da Dəvyidi jàà wa, sə́ n pyɛ̀lɛ́ ré zwě́ nyí. Esərayel lyi bí gakó zwě́ n nyí ní. ²⁴Yó-cíná bé gakó ndá shə́dɛ́ɛ́sə e súlí pyʒ Dəvyidi byá́ bə́ gakó shɛ́nɛ́ pyʒ Saləmə nyí ní. ²⁵Cinu já n búl n zhě́ Saləmə yó dɛ́, Esərayel lyi byá́ bə́ gakó yírh wə́, n ce n pyɛ̀lɛ́ ré còrhó w dwini pyá́ bə́ byɛ̀bɛ́ bà jɛ́nɛ́ mɔ́ bə́ yə́ pyá́ Esərayel né mó. ²⁶Zhesə́ byí Dəvyidi jú pyɛ̀lɛ́ Esərayel púlápúlə́ yó. ²⁷Ń jú pyɛ̀lɛ́ ré Esərayel púlápúlə́ yó w byinə́ shá-əna: n jòm Ebərɔ́ né n mə́ n jí ri byinə́ nyǎlpyɛ́, n zɛ́ n jòm Zhərəzalém né n mə́ n jí ri byinə́ shá-ɛ́tɔ́ ndá nətɔ́. ²⁸Ń nɔ́ caaré tɛ̀bɛ́ rà càn n zɛ́ n cǐ. Ń yá n sù lū́ wá, n sù nəcèndé́ ndá còrhó wá. Sə́ wɔ̃ n byí Saləmə n yàl pyʒ n jòm n jàà wa. ²⁹Pyʒ Dəvyidi tumə́ né, nə́ nǎyáá né e m'é vò nə́ nánkwaá né ga, kɛ́ nyi-zwennə́ Saməwə́ Tumə́ né sébɛ́ ré wě́ ndá nyi-zwennə́ Natā́ Tumə́ né sébɛ́ ré wě́ e súlí nyi-zwennə́ Gaadé myé Tumə́ né sébɛ́ ré wě́. ³⁰Bə́ súlí bà n'è zòm n pyɛ̀lɛ́ ré ndá n belé tumə́ né e súlí ywě́ né nyɛ̀bɛ́ nà zɔ́ nmyé́ ndá Esərayel ndá tənèsɛ́ dwā́ bə́ gakó mó yò nə́ wě́.

2 Chronicles

Chapter 1

¹Dəvyidi byĩ Saləmə pyèlè ré tú rə cí kùrə; Cinu n̄ Yi rí yà n̄ ɲwéné ñdà mə, n ce n jĩrh pyɔ́ nánfòlò. Saləmə lárma mɔ́, ²Saləmə zhərɛ ñdà Esərayel lyi byǎ bé púlápúlá, shàdédése mòrhò mòrhò ñdà shàdédése zǝm zǝm kùkùlò né yó-cinà bé ñdà bù-kárna bé e sùlí Esərayel púlápúlá yé né cinà bé, è n'è yǎl e wò dwá né yó-cinà bé. ³Saləmə ñdà lyi bí byèbé bà y'á tú dwǎ yó mó gakó, zè bè vò vwè né zwál jàà y è y'á wə Gabaɔ́ né mɔ́ wa, bà wó gàà Yi kòrhó w kòbó Cinu Yi tùntùnnə Muiyisi yà n̄ wèrhé gɔ-elū èpòlò w w mó y'á ɲwéné. ⁴Dəvyidi yà n̄ kwè Yi kùlkó w Cəɾəyaate-Yəyərɛm ní n bà n cí jàà y kèbé n̄ yà n̄ tene ò yil mú wə, bà n̄ yà n̄ pú kòrhó ò yil Zhəɾəzalem né. ⁵Sə kàmmə vwǎ-jùlú w Uri byĩ Bəsalel, Uuri n̄ wá, yà n̄ zùrhì mú y'á wə Cinu kòrhó w yé né; sə wó òmyé Saləmə ñdà lyi bí byèbé bà y'á tú dwǎ yó mó gakó y'á n'è pyà. ⁶Gàà mɔ́, Saləmə jil n vò kàmmə vwǎ-jùlú w jàà y wa, Cinu yé né, dwǎ-joló kòrhó w yala ne, n zwál vwè nàmpúmá cǝé mòrhò. ⁷Dè ré rəmyé cici cəcǝ yá, Yi lyi Saləmə rə bwərh mo rə wò: «Bəkón n̄ ná n̄ yǎl b'á pǝ? Sá lwəl re ne.» ⁸Saləmə lyár Yi n wò: «Wó ñmyé n̄ zə à da Dəvyidi ñdà wu-bònò nánfòlò, n̄ zè n̄ ce a jĩrh pyɔ́ a zwè n̄ jàà yá. ⁹Èlāsé, Cinu Yi, pyĩrh n̄ nyí rí n̄ bwəl à da Dəvyidi ni mú, bà wó ñmyé n̄ ce à wó dwí, rə já dǝdǝ ñdà cə shó w ne mó pyɔ́. ¹⁰Èlāsé pǝ lárma ñdà surhə, m̀n̄ni ga a ɲwéné a kál dwí rí rəmyé mɔ́. Mǝ gaga n̄ wǝ n̄ dwí rí n̄ la kál, dwí rí tǝbé rə já dǝdǝ èta mɔ́?» ¹¹Yi zè rə wə Saləmə ne: «È gá wó rəmyé mɔ́ n̄ ná n̄ yálà, n̄ yà nàcènde ráá jè-kon ráá còrhó lwəl, n̄ yà n̄ zwə bé cu ráá myè-èdòlò cici myè lwəl, n̄ zè n̄ lwəl lárma ñdà surhə, m̀n̄ni n̄ kál à dwí rí tǝbé à ce n̄ wó rə pyɔ́ mó ce, ¹²à m'a pǝ lárma mɔ́ ñdà surhə né, a zè a sùlí a pǝ nàcènde ñdà jè-kon ñdà còrhó; pyǎ bé byèbé bà jènè mó mó yə rə dwí rí ne yé, byèbé myè bà la yə né ñmyé kwǎ né mó myè t'á la rə dwí rí nɔ́ yé.» ¹³Saləmə zhĩr Gabaɔ́ vwè né zwál jàà y wa, dwǎ-joló kòrhó w yé né, n ká n kwè n bà Zhəɾəzalem. N já n jí pyèlè Esərayel né. ¹⁴Saləmə pyà búlá eshə-vwətur ñdà eshə-jòmna. N̄ yà n̄ zhe búlá eshə-vwətur mòrhò ñdà zwǎ-àna (1 400) e sùlí eshə-jòmna mòrhə shí ñdà rəlyè (12 000). N ce rə jàlà vò rə ɲwéné ceme né nyèbé n̄ tene jààsè nà wé, rə yil mú wé; jàlà mǝ Zhəɾəzalem né, n̄ yala ne. ¹⁵Pyɔ́ mó yà n̄ ce sàbyi-kùli y ñdà sánámá mó y'á j'á pyé tǝ ñdà nákulə né ta, séédərebá myè y'á já ñdà pyār ré kùr w pyǎlsé nyí rí shəkəməjərebá ta, Zhəɾəzalem né. ¹⁶Saləmə shəshesé y'á wó Ezhibti ñdà Shəliishi sà y'á n'è shí. Pyɔ́ mó dǝlna bé y'á n'è zhəl bà yè se gàà bà twí bà pɛ mɔ́. ¹⁷Búla eshə-vwətu kòbó ò y'á shí Ezhibti mú òdù gakó y'á n'ò yè wár-kùlsi zǝ-nyəldù, eshə èdù gakó zè è n'è yè wár-kùlsi zǝm ñdà shí-enu. È y'á wó rəmyé rədu y Yititəbá e sùlí Siri pyǎ bé, bà y'á n'è tó dǝlna bé bəmyé mó denne bà yè búla eshə-vwətur rí ñdà eshesé mó yilə.

Chapter 2

¹Saləmo kwè nákul-zhinnə mòðrhè shá-shàlpyè (70 000) ndá nákul-səlnə mòðrhè shá-lyele (80 000) bà n'è twí pyò w wa, e súlí nunə mòðrhè ràtò ndá zǝ-nyəldù (3 600) bà la n'è yili bi. ²Saləmo twí bà vò bà wò Tiiri pyò Yəram ne: «N yà n pò séédəre dār bà b'e pə à da Dəvyidi ni n'í má sē mɔ n lù n'í kèlé yá. ³Sə nyí àmyé n'á yál a lù jì Cinu à Yi rí yilə, a pə n'í dúdú ni. Bà m'a ji wè rà lwé nányənyélè bà mǎ sə bà ji myín mú myín è wé n'í yé né, bà m'a cí pansé shèbè bà mǎ sə bà cí n'í yé né twéé twéé mó è wé; bà m'a zwəl nəkəkólé ndá dādənè ndá shirhá dē ré ndá càn-dúlsí e súlí Cinu ná Yi rí címsí vwə námpúmá cǝé né è wé; sə kɔn m'a j'a yə éta gaga yilə, Esərayel né. ⁴Sə jì y kèbè à la lú mú m'a yə nánfwèlè, bà ná Yi rí j'á búl rà du yə né gakó. ⁵Mǎ n'í mà n nə jàn n lù jì n pǝ, e jà dǝ-yi rí púlápúlá ndá rà wé ré gá wó né ma mó ga, bà bwəl zhe rà la m'e zwé mo? Àmyé nə wó mǎ, s'a m'a lù jì a pǝ, è gə dā à la m'a ji vwǝ dúdú myín n'í yé né yilə? ⁶Sə èlǎsé ce lò mòbó n'í jà n'í búl n'í yé sánámá ndá sàbyi-kùli ndá kàmmo ndá lù tum rí yé shò, e jà n'í yé gǎ-jèrh mórnh nánshèrh ndá nánshèrh gwégwé e súlí námpúlsi, n'í búl n'í yé wé sál tum rí myé yé shò bà à sǝ. N'í mà n twí ndá byèbè bà búl bà yé tum rí yé shò, bà wə à yala ne Zhərazalem ndá Zhəda né, byèbè à da Dəvyidi tene mó. ⁷Súli n'í pǝ Lyəbā séédərebá dār ndá səpəréésebab dār e súlí santáləbá dār, b'á yé bà n'í tùntunnə bé búl bà yé Lyəbā cémé né kǎ. Sə à tùntunnə bé m'a tó n'í nyəná bé ne bà vò, m'uni ga bà tene dār nánzhəzhǝ à yilə, bà jì y kèbè à la lú mú m'a yə nánfwèlè e j'á m'a súli e zə cènè dǝdǝ myé. ⁹Sə nyí à m'a pə bələ è pàr tónnəbáa mòðrhè tàldù (6 000) ndá orzhe tónnəbá mòðrhè tàldù (6 000) ndá dǝvǝ lyítərə mòðrhè zǝ-lyele (800 000) ndá nwǝ lyítərə mòðrhè zǝ-lyele (800 000) n'í dǝ-kàrna bé bà la cémé né kǎ mó ne.» ¹⁰Tiiri pyò Yəram zǝ n'í kǝ sébè n'í mə n lyár pyò Saləmo n'í wò: «Wó Cinu Yi gá só n'í dwí rí mú è ce, n'í ce n'í wó rà pyò.» ¹¹Yəram zǝ n'í wò: «Bə Cinu, Esərayel Yi rí, n'í wèrhé dǝ-yi rí ndá ce y mó, n'í súli n'í pə byí mòbó n'í wó lárma cábal ndá cín-dǎǝ cábal ndá surhá cábal pyò Dəvyidi ni, n'í la jì lú Cinu yil e súli pyò-kèlé n'í cici yil mú, nə còrhó. ¹²Rəmyé ce èlǎsé, à n'á pə mó Yəram-Abyi, n'í búl n'í lá e jà n'í yé tum rí yé shò náacənə, ¹³Dan kwálá y lyi bəkó byí, n'í da mó yà n'í wó Tiiri lò. N'í yé sánámá ndá sàbyi-kùli ndá kàmmo ndá lù ndá nákulú ndá dǝ tum rí yé shò, n'í yé gǎ-jèrh mórnh nánshèrh ndá nánshèrh gwégwé e súlí námpúlsi ndá shèbè sà n'í swé ndá lǝ kèbè è càn mó sǝ. N'í yà n'í súli n'í wó kɔn dwí gakó nyorho n'í ná n'í sələ. N'í wó tum rí tǝbè dwí gakó bà la mɔ pò mó n'í la tǝ. N'í mà n tó n'í myé lyi bí byèbè bà yé tum rí yé shò mó ne, ndá à yó-cábal n'í da Dəvyidi nyəná bé ne n'í mə n twí. ¹⁴À yó-cábal pə bələ y ndá orzhe y ndá nwǝ y e súli dǝvǝ y n'í zòm rà zòmá mó, bà b'e pə n'í tùntunnə bé ne. ¹⁵Nəmyé m'á kǎ Lyəbā cémé né nə yí ndá n'í gá ná n'í yál né, ná la zǝ ná lyé lyé ne dwā ne kùr kùr ndá wó sǝ ná sǝ ne ta; ¹⁶rəmyé kwā né, ná m'á ji ni nə-fǝlò w wa, ná zə ne ná m'é yí Zhafa. Nəmyé m'á zǝ n'í ce nə yí Zhərazalem.» ¹⁷Saləmo gə zhələ bé byèbè bà y'á wə Esərayel tənà y w mó, n'í da Dəvyidi gá yà n'í gál bə kwā mó, bà y'á wó nunə mòðrhè zǝm ndá shí-ənu ndá ràtò ndá zǝ-nyəldù (153 600). ¹⁸N'í ce bà nunə mòðrhè shá-shàlpyè (70 000) la yə nákul-zhinnə, nunə mòðrhè shá-lyele (80 000) la yə nákul-səlnə pyò w wa, nunə mòðrhè ràtò ndá zǝ-nyəldù (3 600) la cili lyi bí sǝ, bà ce bà twí.

Chapter 3

¹Saləmə ja n ji kùr ní ná ní lwì Cinu Yi jì y Zhərazəlem né, Mərəya pyò w yó, Cinu gá yà ní lyí ní da Dəvyidi mǝǝ mǝ, jàà y kǝbǝ Dəvyidi yà ní tenə Zhəbuusi lyi bal Orənā tuwə y w mǝ. ²N ju è lú mú kùr ní pyǝlǝ ré jú byinə nənə byin rí, cǝnsǝ sǝlyǝ nyǝ y wǝ. ³Nyí Saləmə gǝ mǝrhə Yi jì y ní yà ní la lú mú kùr rí ní: è dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shǝ-shǝldù, è wǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shí-ǝlyǝ, kǝn tó dwǝ ndǝ shǝā ga jǝ-tórhó yírh gǝ y'ǝ mǝ néa. ⁴Bwər-zónǝ w dwǝlǝ ré, rǝ y'ǝ kwǝ Yi jì y wǝ ré mǝ, y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shí-ǝlyǝ, ò dǝ-zhiyǝ y y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ zǝm ndǝ shí-ǝlyǝ. Saləmə yǝl sánǝmǝ mǝbǝ mǝ cǝn n mǝ n fwǝl ò wu wǝ. ⁵N zù Yi jì y jì-nǝ y wu w byílsí ndǝ sǝpǝrǝǝsǝbǝ dǝr, n zǝ n yǝl sánǝmǝ mǝbǝ mǝ cǝn n mǝ n fwǝl rǝ, n súlǝ n ce bǝ cí kwǝ vǝr ndǝ nyánǝ námpǝlsǝ ǝsǝyùulǝ rǝ yó. ⁶N súlǝ n zǝ nákulǝ nyǝbǝ nǝ cǝn n mǝ n kwǝrhə jì-nǝ y wu wǝ. Sánǝmǝ mǝ y'ǝ wǝ mǝbǝ mǝ n'ǝ shí Pǝrǝvəyim mú. ⁷N yǝl sánǝmǝ n mǝ n fwǝl jì-nǝ yǝ: è dǝ byǝsǝ ndǝ ǝtwí-ǝnyǝ né ndǝ è wu byílsí e súlǝ è bwǝlǝlǝ vǝmǝ né, n zǝ n sǝ shǝrǝbǝbǝ è wu byílsí ní. ⁸Rǝmyǝ kwǝ né, n zǝ n lù Yi dúdú jì yǝ: è dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shí-ǝlyǝ, rǝ y'ǝ kwǝ Yi jì wǝ ré, è wǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shí-ǝlyǝ; n yǝl sánǝmǝ tǝnnǝbǝ shí-ǝlyǝ n mǝ n fwǝl è wu wǝ. ⁹Dǝdǝbsǝ dùmǝ rí y'ǝ wǝ gǝrǝmmǝbǝ zwǝ-ǝnu (500). N yǝl sánǝmǝ n mǝ n fwǝl dǝ-yó jìsǝ myǝ. ¹⁰N yǝl lù n mǝ n zùrhǝ shǝrǝbǝbǝ bǝlyǝ n cí Yi dúdú jì y wǝ, n zǝ n yǝl sánǝmǝ n mǝ n fwǝl bǝ. ¹¹Shǝrǝbǝbǝ vǝmǝ né dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shí-ǝlyǝ: shǝrǝbǝ náyǝǝ y vǝ òdù, ò dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ nǝnu, y'ǝ n'ò dwǝrh jì y wu byílsí y ní, è vǝ w dǝ mó myǝ, ò dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ nǝnu, y'ǝ n'ò dwǝrh shǝrǝbǝ y dǝ mó vǝ òdù ní. ¹²Shǝrǝbǝ bǝlyǝ nyǝn mó myǝ vǝ òdù, ò dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ nǝnu, y'ǝ n'ò dwǝrh jì y wu byílsí y ní, è vǝ w dǝ mó myǝ, ò dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ nǝnu, y'ǝ n'ò dwǝrh shǝrǝbǝ náyǝǝ y vǝ òdù ní. ¹³Shǝrǝbǝbǝ bǝmyǝ vǝmǝ né y'ǝ lǝlǝ nǝ mǝrhə jǝ-tórhó yírhǝ shí-ǝlyǝ dwǝlǝ, bǝ y'ǝ zǝ bǝ zhǝ dǝ bǝ nǝsǝ yó, bǝ yǝsǝ zǝ wǝ. ¹⁴N súlǝ n sǝ gǝnǝ ndǝ lǝ kǝbǝ è cǝn, n zǝ n mǝrh w námpùlú ndǝ nánshǝ e súlǝ nánshǝ gwǝgwǝ, n zǝ n zǝ shǝrǝbǝbǝ ǝsǝyùulǝ ò yó. ¹⁵N zùrhǝ kǝmmǝ yǝ nǝlyǝ Yi jì y yǝ y wǝ: rǝ dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ shǝ-ǝtǝ ndǝ nǝnu, sǝ wǝ ré bǝ y'ǝ zùrhǝ bǝ cí yǝ né yǝ-pǝlsǝ w mǝ dwǝlǝ ré y'ǝ wǝ jǝ-tórhó yírhǝ nǝnu. ¹⁶N zùrhǝ nyánǝ námpǝlsǝ n cí yǝ né yǝ-pǝlsǝ wǝ. N zùrhǝ ǝbwǝr wǝ, gǝrǝnǝǝdǝb byǝ zǝm, n jele nyánǝ námpǝlsǝ nǝ. ¹⁷N cùl yǝ né tǝ Yi jì y yǝ y wǝ, rǝdù y jǝ-jǝ sǝ, rǝ dǝ mó jǝ-gwǝ sǝ: n ce jǝ-jǝ sǝ nyǝn ré yil bǝ Yaakǝc, n ce jǝ-gwǝ sǝ nyǝn ré yil bǝ Bwaazǝd.

Chapter 4

¹N zùrhì kàmmò vwĩ-jùlú wá, ò dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè, ò wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè, ò dẽ-zhiyá y zè è y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá. ²N yál kàmmò n mæ n zùrhì zhã nánfwèlè yá: è y'à wó nánjijíni, è wu wè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shíyá; è dẽ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá nànu, sà jà-tórhó yírhá shá-ètò tátò dwèlè y'à wó è cã y è m'a kákélé. ³Nè èsâyùúli y'à kákélé zhã nánfwèlè y nyí kùr rí, jà-tórhó yírh rədù gako y'à zhe rə dwí rí shíyá. Rə y'à kákélé zhã y nyí rí púlápúlə rə ce dwā wa. Nè nàmyé mó, nà y'à tũrhì nər̀h sàlyè mó, y'à tó dwā ñdā zhã nánfwèlè y rə zùrhì twər̀ rədù. ⁴Zhã nánfwèlè y kùr ré y'à cí nè shí ñdā nàlyè yó; nè né nàmyé nətò yésé y'à zã jà-gwā sō, nətò yésé y'à zã yi-zùr sō, nətò yésé y'à zã jà-jí sō, nətò yésé y'à zã yi-púrhí sō; zhã nánfwèlè y y'à cí nà yó; nà gako kùrə né zè nà y'à pyirhí nà zã wé. ⁵Zhã nánfwèlè y kweeré y'à wó jẽ-wàn, sà è nyí-gugwii rí kùr ré y'à j'a kwerhe náacénè ñdā kã-zòm móbó mə nyé ñdā lyíisia pùnì jè ta mó nyí-gugwii rí kùr rí ta. Nè-kwālne mòòrhè rəlyè yírhá nè y'à wó mə ce è wé. ⁶N zùrhì zhər̀h, n cí sənũ Yi jì y jà-jí sō, n zè n cí sənũ è jà-gwā sō, wè zhəzhóló yilə: bə y'à n'è zhəzhólé vwě námpúmá cěé né wè ré bə gu mú sà wé, sà vwĩ-zwálnə bə y'à n'è zhəzhólé bə cin zhã nánfwèlè y wé. ⁷N zè n zùrhì wè né tèbé bə n'è cí pàntámsé rə yó mó shíyá ñdā sánámá, kən tó nyə né gá byili ní, n zè n kwè re n cí Yi jì y wé, rənu jà-jí sō, rənu jà-gwā sōb. ⁸N wər̀hé tabələbá shíyá, n zè n kwè se n cí jì-ná y wé, sənũ jà-jí sō, sənũ jà-gwā sōc. N zùrhì jal-zhórhó nəzhír zòm ñdā sánámá. ⁹N lù vwĩ-zwálnə bə kónó w ñdā kónó dō nánfólò ñd'ò bwərsé bwəələ; n yál kàmmò n mæ n fwál bwəələ. ¹⁰È gə wó zhã nánfwèlè y yilə, n cí y Yi jì y jà-jí sō, kən ce è jà-jí byilí y sō ñdā è yi-púrhí sō byilí y nəgúl ré ne. ¹¹Yəram gá tú n zùrhì tòmò pwā nəzhè ré ñdā pyálá né e súlí jal-zhórhó nəzhè né n zhè kwā né, rəmyé yi ní, n twĩ tum rí tèbé pyə Saləmo yà n pə mə rə nyí bə n twĩ Cinu jì y wé mó gako n zhè: ¹²kàmmò yə né nàlyè y ñdā wè nánjijíndí rəlyè y nà cí yə né yá-pálsé w mó, e súlí wè ré rəlyè y rə nyé ñdā gùndwə ta rə la m'e pyilí yə né yá-pálsé wè nánjijíndí mú, ¹³ñdā gərənááde byā zwā-ana y bə jele wè ré rəlyè y rə nyé ñdā gùndwə ta mó ne; bə nər̀h sàlyè y'à jele wè ré rəlyè y rə nyé ñdā gùndwə ta mə òdù gako ne; rə m'e pyilí yə né yá-pálsé wè ré. ¹⁴E súlí vwətur rí ñdā zhésé sà y'à cí rə yó mó, ¹⁵ñdā zhã nánfwèlè yá, è y'à wó èdù sásá, ñdā nè né shí ñdā nàlyè y nà y'à wə è kùr w mú, ¹⁶ñdā tòmò pwā nəzhè né ñdā pyálá né ñdā nāmá lyəlsé e súlí rə wè ré námbwəlsé dwā bə. Wè ré rəmyé Yəram-Abyi zùrhì n pə Saləmo ne, Cinu jì y yil mú gako y'à zùrhì ñdā kàmmò kóbó bə y'à pər̀ o jír̀h nánsósóló mó. ¹⁷Wó Zhordē bwĩ y səta, Səkwote ñdā Sarədata bwəl mó wə, pyə mə ce n kù də-gwááre bə m'e yál kàmmò w né, wè ré rəmyé mó gako zùrhù yilə. ¹⁸Saləmo zùrhì wè ré rəmyé mó gako nánzhəzhə. Rə gá y'à já dēdē mó ce, bə y'à wər̀ kàmmò w bə m'e zùrhì rí mú dùmì rí bə la jəələ bə lwar yé. ¹⁹Saləmo súlí n zùrhì wè ré tèbé gako Cinu jì y y'à zhe rə tum mú: sánámá vwĩ-jùlú wá, e súlí tabələbá bə n'è cí vwĩ rí búru w sà yó mó; ²⁰wè ré tèbé bə n'è cí pàntámsé rə yó mó ñdā rə pàntámsé, sà y'à wə Yi dúdú jì y yé né, bə y'à mə sə bə jì, kən tó nyə né gá byili ní, y'à zùrhì ñdā sánámá móbó mə càn; ²¹e súlí pùnə nēñdā pàntámsēñdā pyəlse námpólse, rəmyé y'à zùrhì ñdā sánámá, sánámá móbó mə càn dēdē, ²²shisi bə m'è kwerhe pàntámsé myĩn mú ráá bə m'è ci mù múñdā jal-zhórhó nəzhēñdā kázómáe súlí lwé nányənyélə ju nəzhísí rə y'à zùrhì ñdā sánámá móbó mə càn; Yi jì y étwí-ənyí rí ñdā è wé étwí-ənyə né nyèbé nà y'à zã Yi dúdú jì yá, ñdā Yi jì y étwí-ənyə né nà y'à zã jì-ná y wu wá, rəmyé y'à zùrhì ñdā sánámá.

Chapter 5

¹Pyṣ Saləmə gá tú n twĩ tum rí rəmyé mó gakó Yi jì y yil n zhè kókó, n ce bə zə wě ré tēbé n da Dəvyidi yà n pə Yi ni mú, səbyi-kùlì y ñdà sánámá mó ñdà nəzhě né gakó n bə n cí Cinu nəcèndə jì y wě.²Rəmyé yi ní, pyṣ Saləmə byè Esərayel lyi byä bé náncəsé, kwálsé yó-cinà bé gakó e súlí Esərayel lyi byä bé jisí cinà bé gakó bə bə n sō Zhərazalem né, m̀̀ni ga bə kwè Cinu dɔbré kùlkó w bə zhì Dəvyidi Pyə-cə w wa, è n'è yāl e wə Səyṣ, bə m'e vò Yi jì y wě.³Esərayel lyi bala bé gakó bə dwā yó Saləmə sō, cənsə shəlpəyè nyā y címsi yilə.⁴Esərayel lyi byä bé náncəsé gakó gá tú sə bə dwā yó sə zhè, Levyi dwí rí lyi bí kwè kùlkó w bə zhĩ.⁵Bə kwè Cinu kùlkó w ñdà Yi kòrhó w e súlí wě ré tēbé gakó bə y'à pə Yi ni rə y'à wə ò wě mó gakó bə zə bə m'e vò Yi jì y wě. Wə vwĩ-zwəlnə bé ñdà Levyi dwí rí lyi bí bə kwè re bə m'e vò.⁶Pyṣ Saləmə ñdà Esərayel lyi byä bé gakó bə y'à mù dwā ne ñdà mɔ kùlkó w yé né mó, y'à n'è zwəl vā-ywāále ñdà vwāmá nánfwāále ga nánzhəzhə vwə, ləlò yà n wàr nà yó w n la gál n byili yé.⁷Rəmyé kwā né, vwĩ-zwəlnə bé zè bə kwè Cinu dɔbré kùlkó w bə cí jàà y bə tene ò yil mú wě, Yi dúdú jàà y Yi jì y wě mó, shərabēbā vómé né kùr wə.⁸Shərabēbā y'à lèlè bə vómé né jàà y kèbé kùlkó w y'à la né cú mú yó wə, m̀̀ni sə pyilì wə, òmyé ñdà dār ré nándədwāalé bə m'è zhĩ w mú ga.⁹Dār ré rəmyé gá y'à dwəl mó ce n gə zhì Yi dúdú jàà y nyí rí ñdà Yi kùlkó w bwəl mó wə, n nà rə yə-pəlsé. Sə n gə zhĩ pwè ne n bə re ne yé. Dār ré rəmyé gwě ηwéné rə jàà y w zà zà gwě.¹⁰Kən dō y'à tənè kùlkó w wě, è gə dà nákulú bwəlsé səlyè y dúdú, Muiiisi yà n cí ò wě Orəebe pyə w yó, Cinu gá zə dɔbré ñdà Esərayel lyi byä bé bə Ezhibti ní dwirí y yi ní mú.¹¹Vwĩ-zwəlnə bé kwè bə shí Yi jàà y wě bə du pwè ne. Vwĩ-zwəlnə bé byèbé bə y'à ηwéné gāà mó gakó y'à tene bə cìn Cinu yilə, sə bə y'à yə bə kùkùlè né gá pú pú dwā ne mó tó bə m'e wèrhé re yé.¹²Levyi dwí rí lyi bí byèbé bə y'à wə núnna mó gakó y'à ηwéné: Asaafə ñdà Emā ñdà Yədutū e súlí bə byä bé ñdà bə da-byä bé, bə y'à zù lě gəndə. Bə y'à zhe səmbáləbā ñdà bwāāre e súlí zòn bə m'è zhĩ, vwĩ-júlú w yi-púrhí sō. Vwĩ-zwəlnə zəm ñdà shí-èlyè y'à ηwéné bə yala ne, bə n'è wúl pólse.¹³Pólse wúlne bé ñdà núnna bé, y'à mù dwā ne, bə tó dwā bə n'è nún ñdà bə n'è cèrhé Cinu Yi. Pólse ñdà səmbáləbā e súlí dèlè wě ré cələ né gá y'à la dē yi ní, bə y'à n'è nún Cinu Yi bə zhe: «N' wə wu-bònò cábal, n' wu-bònò w j'à ηwéné gaga yilə.» Rəmyé yi ní, ébṣ j'a zù o sú Yi jì yá, Cinu jì y wu wə.¹⁴Ébṣ w òmyé mó ce vwĩ-zwəlnə bé y'à k'è wàr sə bə mē Yi jì y wě bə twĩ bə tum rí yé, b'è y'à sú ñdà Cinu còrhó wə.

Chapter 6

¹Ràmyé yó Saləmo yòwà: «Cinu wəl bà n ná n yǎl n jòm cə-byín fúrí wé. ²Sə àmyé lù pyǝ jì n yilə, n la n já n ɲwéné è wé twéé twéé yilə.» ³Saləmo pyirhi n yé y n zǎ Esərayel lyi byǎ bé bà y'a tú dwǎ yó mó; bà gakó y'a zè bà zhǐ dǎ. Saləmo cí bwəl bà yó. ⁴N yòwà: «Cinu Esərayel lyi byǎ bé Yi rí nə còrhó! N cici mú pyirh kən ré tèbé n púr n nyí n wǒ à da Dəvyidi ni mú: ⁵«À gá ce à dwí Esərayel lyi byǎ bé shər Ezhíbti ní yi ní ga, à yə cǝ òdù ga cír bà kwǎlsé ga wé m̀nì bà lù jì ò wé àmyé yil ré còrhó pǝ yil yé. À yə lò dǝ mye cír m̀nì ga n yə à dwí Esərayel pyǝ yé: ⁶sə à cír Zhərazəlem cǝ w m̀nì ga o yə à yil ré còrhó pǝ jàà, a zè a cír Dəvyidi n la n yə à dwí Esərayel pyǝ.» ⁷À da Dəvyidi búl n bù jì lù búlè Cinu, Esərayel lyi byǎ bé Yi rí yilə. ⁸Sə Cinu yà n wəl mo: «N wèrhé cènè n gá búl n bù jì lù búlè à yil ré yil mú yilə. ⁹Sə nyí è dà ñmyé n la jì y ɛmyé mó lù yé, wǒ n cici byí: wǒ ñmyé n mà n lù y à yil ré yilə.» ¹⁰Cinu já n pyirh nyí rí n yà n bwəl mó: À pú à da Dəvyidi ni, à jirh Esərayel pyǝ ñdə Cinu gá yà n bwəl nyí ní, sə à lù jì y kèbé Cinu, Esərayel lyi byǎ bé Yi rí yil ré yilə. ¹¹À tene jàà è wé a cí kùlkó w dǝbré nǎkulu bwǎlsé ɲwéné ò wé mó né, dǝbré tèbé Cinu zǝ ñdǝ ná nambala bé n gá tú n ce bà shər Ezhíbti ní yi ní mú.» ¹²Saləmo zhi Cinu vwǐ-jǔlú w yé né, n zə n yé n zǎ Esərayel lyi byǎ bé bà y'a tú dwǎ yó mó, n zhǎ n jèrh n ce dǎ-yi wə. ¹³Saləmo yà n zùrhì kàmmo vwǐ-jǔlú, ò dwèlè ré y'a wǒ jà-tórhó yírhá nǎnu, ò wé ré y'a wǒ jà-tórhó yírhá nǎnu, ò dǎ-zhiyá y zè è y'a wǒ jà-tórhó yírhá nǎtò, n cí kǝnó w cǝcəl wə. N jì ò yó, n zè n jòm n nǎdwǎnǎ yó, n zə n yé n zǎ Esərayel lyi byǎ bé bà y'a tú dwǎ yó mó gakó, n zhǎ n jèrh n ce dǎ-yi wə. ¹⁴n wǒ: «Cinu, Esərayel lyi byǎ bé Yi, Yi dǝ tènè rə wǒ ñdə ñmyé ta dǎ-yi w rǎá ce yó, rə zhǐ rə dǝbré nà y yó twéé twéé ñdǝ n tuntunnə bé byèbé bà n'è zhǎ n yé né ñdǝ wu-pǝ mó, e já rə n'è súlì rə zal be ñdǝ wu-bǝnǝ yé. ¹⁵N zhi kən ré tèbé n yà n bwəl rə nyí n tuntunnə à da Dəvyidi ni mú yó: bwelé y kèbé è shər n nyu w mú, ñmyé cici pyirh y zǎ ñdə ná gá nə né. ¹⁶Èlǎsé Cinu, Esərayel lyi byǎ bé Yi, zhǐ nyí rí n yà n bwəl n tuntunnə à da Dəvyidi ni mú yó, bà n yà n wəl mo: «N byǎ bé gə zǝ bà cìn nǎácènè à yé né, bə tó à nyí rí ni ñdə n gá zǝ n cìn à yé né mó ta, n tá n la byí lyǎñ n yə Esərayel pyǝ à yé né gaga yé.» ¹⁷Ràmyé ce, Esərayel lyi byǎ bé Yi, à n'a lwəl mó bà n ce nyí rí n bwəl n tuntunnə Dəvyidi ni mú pyirh zhən ga èlǎsé! ¹⁸Sə Yi nə wǒ rə m'a jòm ñdǝ numbyínǎ bé ce yó zhənǎ? Dǎ-yi rí púlápúlǎ ñdǝ rə wé ré gá wǒ né ma mó ga, bà bwəl zhe rə la m'e zwé mó yé. Jì y kèbé à lù n yil mú myé wǒ nyí cém! ¹⁹Cinu à Yi, cili n tuntunnə mó lwəl mó n ná n lwəl ñdǝ n wu gakó mó nǎácènè. Cili n cǐl ré ñdǝ n lwəl mó. ²⁰Púr n yírhá n nyí jì y kèbé nǎnyónǝ ñdǝ cǝcǎ ga, jì y kèbé n wəl è shò kwǎ né b'è m'a yə n còrhó pǝ jàà mó. Cili n tuntunnə mó lwəl mó n zhǐ è wé n má n lwəl mó mó! ²¹Cili n tuntunnə mó ñdǝ n dwí Esərayel lyi byǎ bé lwəl mó bà gə tú bà zhi jàà y kèbé wé bà lwəl mó ñdǝ bà wun gakó yi ní. Jǝm jàà y kèbé n ɲwéné è wé dǎ-yi rí w mú, n cili. Cili sǎ pə sǔbri. ²²Lò gə tú n dó n dǝ ne, bə zè bə ce n dù n pə n cìn ni, n gə tú n dùl dùl y ɛmyé mó n vwǐ-jǔlú w yé né jì y kèbé wé, ²³sǎ jòm dǎ-yi rí w n cili. Kə n tuntunnə bé bǔrsí. Cí dóó lwele-cí mú yó wə, sǎ pǝ còrhò-tum n zhəzhèlél yilə. Pə buri bə-dóó-zhe-cí mú ni, sǎ zə mǝ ñdə bə-dóó-zhe-cí ta. ²⁴N dwí Esərayel lyi byǎ bé gə tú bà dó mó, bà zwə bé zè bə ɲwéné be búlǎ jàà wa, bà gə kwè bà tú n sǝ, bə b'e cèrhé mó, bà lwəl mó ñdǝ bà wun gakó jì y kèbé wé, ²⁵sǎ jòm dǎ-yi rí w n cili, pə be bà dóó w sǔbri, sǎ k'a zə be bə bə ce y kèbé n pǝ bəmyé ñdǝ bà nambala bé ne mó wé. ²⁶Dwí rí gə tú rə dó mó, dǎ yí rí gə pyi dwà zè è k'è t'a nywé, rə gə tú rə zə rə yé rə zǎ jàà y kèbé rə m'e lwəl mó, rə cèrhé n yil ré, rə súlì rə yǎ rə lwele ré ne, n gá ce rə wu zhili yilə, ²⁷jòm dǎ-yi rí w n cili, sǎ pə n tuntunnə bé ñdǝ n dwí Esərayel lyi byǎ bé ne bà dóó w sǔbri, n m'a byili bi sómá nántwǎ kèbé bà mǎ sǎ bə kwè mó; sǎ ce dwà nyǝ n tənà y wé, tənà y kèbé n pǝ n dwí rí ni è wǒ rə cəl mó. ²⁸Norh rǎá cím-bəlwélé rǎá jíjí shəshàr ré címí y rǎá jíjí byǎ bé címí y rǎá sǝswémè rǎá byaale gə tu tənà y w yi ní rǎá Esərayel lyi byǎ bé zwə bé gə tú bà pú bà ceme ne rǎá yò-ècòlò kǝ kǝ rǎá címí kǝ kǝ yi ní, ²⁹kən ré tèbé bà n'è lwəl ñdǝ bà wun gakó gə wǒ ná-dwí yil mye, è wǒ lò mǎdù rǎá n dwí Esərayel púlápúlǎ mye, lò gakó gə lwar yò-ècòlò w kǝbǝ ñdǝ nǎnǝ w n ɲwéné ò wé mó gá wǒ kən ná-dwí yilə, n zè n zhǎ n jèrh dǎ n zǎ jì y kèbé n má n lwəl mó, ³⁰sǎ jòm jàà y kèbé n wǝ è wé dǎ-yi rí w mú n cili. Pə sǔbri, zə lò gakó kən tó dwǎ ñdǝ n zhəzhèlél, n gá yǎ kən ré tèbé rə ɲwéné n wu w wé mó yilə; zhən ga wǒ ñmyé dúdú n yǎ kən ré tèbé rə ɲwéné numbyínǎ bé gakó wun ní wé. ³¹Èta Esərayel lyi byǎ bé m'a kwè n sǝmsé, bə m'e nyàm mó dǎ gakó bà nyũ mú wé ce y kèbé n pǝ ná nambala bé ne mó yó. ³²Má zhə-bal, ñmyé mǝbǝ n dà n dwí Esərayel lyi byǎ bé lò, gə shí tənà kèbé è nye wé, n gá nyèè bà gə zòm n yil ré rə du dǎdǎ e súlì n jàn ré nánfǝlǝ w n mǎ n twí mú yò, n bə n zù jì y kèbé wé n la n lwəl mó, ³³sǎ jòm jàà y kèbé n ɲwéné è wé dǎ-yi w mú n cili, n wèrhé kən ré tèbé gakó zhə-bal mó lwəl mó mó n pǝ, m̀nì ga dwə né n ɲwéné ce yó mó gakó lwar n párá, sə nə nyàm mó ñdə n dwí Esərayel lyi byǎ bé ta, sə nə súlì nə lwar bà jì y kèbé à lù mú wǒ ñmyé n cǝ y zhən ga. ³⁴N dwí rí gə shər rə vò rə la bú ñdǝ rə zwə bé, rə vò n gá la re tǔ mǎgǎ, rə gə pyirhi rə yé rə zǎ cǝ w kǝbǝ n cír mú ñdǝ jì y kèbé à lù n yil ré yil mú rə m'e lwəl mó, ³⁵sǎ jòm dǎ-yi rí w n cili rə lwəl mó rə n'è lwəl mó ñdǝ rə wu gakó mó; sǎ ce nyí rə kwǎ né. ³⁶Lòlò tènè n tá n dwé yé. Ràmyé ce Esərayel lyi byǎ bé gə tú bà dó mó yi ní, n zè n kwè lyim ñdǝ be, n ce be bà zwə bé jǝ wa, bə pwà be bə m'e vò yómá-jè, tənà kèbé è nye rǎá è bwəl wé, ³⁷bə gə zè bà zhi gǎà bə zù bà wé bə súl bə lwele ré, bə súlì bə byè bə ce mó bà m'è lwəl mó bà zhe: «Ná dó mó, ná twí lwele, dóó zhǐ ná yó wə», ³⁸bə gə k'a kwè bə bə bə zhí mú ñdǝ bà wun gakó ñdǝ bà jàn gakó, yómá-jè y bà zə be bə m'e vò

né mó wə, bə gə pyirhí bə yərɥ bə zǎ bə tənà y kèbé n pɔ bə nambala bé nɛ mó, ndá cɔ w kòbó n cír mú, e súlí jì y kèbé à lù n yil ré yil mú, bə lwəl mó, ³⁹sə jòm jàà y kèbé n ɲwéné è wé dǝ-yi rí w mú n cili bə lwəl mó bə n'è lwəl ndá bə wun gakó mó, ce nyí bə kwā né sá pə sũbri n dwí rí rà dó mó mó ne. ⁴⁰Èlǎsé ná, à Yi, púr n yírɥá nésə n zhǎ né nyèè lwəlá y kèbé à lwəl mó jàà y kèbé wé mó! ⁴¹Sə èlǎsé ná, zè té Cinu Yi, bə n shirɥá jàà y wa, nmyé ndá dɔbre kùlkó w n jàn ré wɔ ò wé mó! Sə n vwì-zwǎlnə bé zù vwǎrh mó ndə kàməzwí ta, sə n lyì bí fùù ndá wu-nyǝ! ⁴²Cinu Yi, n bə'k'á cirɥ mǎbó n cír mó n ce kwā yé, lyirɥ n tuntunnə Dəvyidi sɔnó w kòbó n yà n má n só mó mó tumə né yò.»

Chapter 7

¹Saləmo gá tú n ce Yi n zhè kwā né, myĩn j'a shí dē-yi w mə bə mə jí vwĩ námpúm cěé ré ndá yə-zúlá vwə né, sə Cinu Yi còrhó w tú o sú Yi jì yá. ²Vwĩ-zwálnə bé k'è yə ɲwéné bə zù Cinu Yi jì y wé yé, b'è y'à sú ndá Cinu còrhó wá. ³Esərayel lyi byá bé gako nɔ myĩn mú ndá Cinu Yi còrhó w rə n'è swé jì y yó w mó, bə j'a zě bə tu bə nədwná yó, bə zə bə yórh bə pú tē ce y è y'à pyilli mú yó, bə m'è cèrhé Cinu Yi bə zhe: «N wó wu-bòndó cábal, n wu-bòndó w j'à ɲwéné gaga yilə.» ⁴Pyɔ́ mɔ́ ndá dwí rí púlápúlá zwál vwə Cinu Yi yé né. ⁵Saləmo zwál vwámá nánfwàale mòòrhè shí-elyè ndá rəlyè (22 000) ndá və-ywàale mòòrhè zòm ndá shí-elyè (120 000) vwə, n pə Cinu ni. Wó èta pyɔ́ Saləmo ndá Esərayel lyi byá bé gako wèrhé né bə m'e pə jì y Cinu ni e yə ɲmyé n cí y námpúm cěé. ⁶Vwĩ-zwálnə bé y'à zhí bə tum jàasé wé. Levyi dwí rí lyi bí y'à n'è dwí Cinu còrhó dèlè wé ré, wé ré tēbé pyɔ́ Dəvyidi yà n wèrhé mɔ́ bə m'è cèrhé Cinu bə zhe: «N wu-bòndó w j'à ɲwéné gaga yilə.» Bə gá y'à tú bə kwè Dəvyidi nwá y ɲmyé bə m'è cèrhé Yi yi ní, vwĩ-zwálnə bé y'à zě bə n'è wúl pólse, Esərayel lyi byá bé púlápúlá y'à j'a zě bə zhí dē. ⁷Saləmo pə kélé y wu w cəcəl ré, rə wə Cinu Yi jì y yé né mó Cinu ni. Wó gàà n zwál vwə námpúmá cěé né né, n súl n jì yə-zúlá vwə né nwísí myĩn ní, bə vwə námpúmá cěé né ndá yə-zúlá vwə né jíjì byá bé e súl rə nwísí y'à wər kammə vwĩ-júlú w kòbó Saləmo yà n zùrhì mú yó yé. ⁸Saləmo jú címsí rəmyé yi ní dwā ɲàlpyè, sə Esərayel lyi byá bé púlápúlá tó mo bə jí si: è yàl lyi bə y'à búl bə já dēdē bə y'à tú dwā yó, bə y'à shí kən gá zhí Lebo-Amaate nyí rí wé mó e m'e vò e zə Ezhíbtí bwí y ni. ⁹Dwā lyele dē ré yù wə, bə jòm kúlí nánfwèlè, bə bə y'à kwè dwā ɲàlpyè bə m'e pə vwĩ-júlú w Yi ni, sə bə y'à súl bə jí címsí dwā ɲàlpyè. ¹⁰Sə cànsè shàlpyè nyá y dwā shí-elyè ndá nətò dē ré, n ká n cí dwí rí sómá yó, rə kwè rə vò rə kwəàrhé wə. Rə y'à n'è fùù, rə wu y'à sú ndá wu-nyɔ́ cènè ré tēbé Cinu yà n wèrhé n tùntùnnə Dəvyidi ndá Saləmo e súl n dwí Esərayel lyi byá bé ne mó yilə. ¹¹Saləmo gá tú n lù Cinu jì y ndá n sàpwa kélé y e súl kən ré tēbé gako n yà n ná n yàl n wèrhé Cinu jì y wé ndá n kélé y wé n zhè, ¹²Cinu lyi mu cəcə ne n zè n wó mɔ́: «À nyèè n lwəl mó, sə à cìr jàà y kèbé à cìcì yil mùnì ga e yə jì kèbé bə la zwál vwə è wé bə pē. ¹³À gə pyi dē-yi rí, dwà zě è k'è t'á nywè, à gə pɔ́ nyí byaale ne bə rə cɔ́ tənà yá, à gə ce cím-bəlwèlè zù à dwí rí wé yi ní, ¹⁴à dwí rí, tēbé bə byè à yil ré rə yó mó, gə lwəl rə cìn tē, rə lwəl ne, rə pyà à yé-zwá yá, rə súl rə kwè rə yě rə sɔ́-bəlwəlsé ne, àmyé m'a zhí dē-yi w a cili, a pə re rə dóó w súbri, a zè a kwèrhe rə cɔ́ w a cí ò jàà y né. ¹⁵Kən zhí èlāsé, à m'a pul à yírhá a súl a pyèrhè à zhá a cili lwəl mó mòbó bə m'a zhí jàà y kèbé wé bə lwəl mó. ¹⁶Sə kən zhí èlāsé, à cìr jì y kèbé a súl a zwè y è la yə àmyé nyá mùnì ga à yil ré yə è wé twéé twéé, à yírhá né ndá à wu w m'a yə è wé twéé twéé. ¹⁷È gə wó ɲmyé yilə, n gə zhàl à yé né ndə n da Dəvyidi ta, n ná n tó kən ré tēbé gako à n'á byili mú mú, n ná n zwè à nyó né ndá à lùl-e-púrsí, ¹⁸à m'a ce n dene n pyèlè dàgwá y yó, ndə à gá bwəl nyí n da Dəvyidi ni, a wó mɔ́ né: «N tá n la byí lyàɔ́ n yə Esərayel pyɔ́ gaga yé.» ¹⁹Sə á gə tú á yě ne, á yě à nyó né ndá à lùl-e-púrsí à pɔ́ ába mó zō ne, á zě á kwè á n'á cèrhé yə dwā, á n'á wùlì tē nà yé né, ²⁰à m'a ce á jé tē à ce y kèbé à pɔ́ ába mó wé, a zè a zhè jì y kèbé à zwè è wó à còrhó pɔ́ jàà mó, à m'a dwí y kwā né pyépyé à nyí ni, a ce e jìrh səswalá ndá mòn kɔna, dwá né dwā bé gako yilə. ²¹Sə kən m'a jàr lò mòbó gako n mà n tó jì y kèbé è wə dēdē èta mó nyí ni n ná n lyè mó gako dēdē, sə n mà n wó: «È nə wó byè yil Cinu Yi wèrhé tənà y kèbé ndá jì y kèbé èta?» ²²Sə bə m'a lyár mɔ́ bə wó: «Wó Esərayel lyi byá bé gá yě Cinu bə Yi rí tēbé rə y'à ce bə nàmbala bé shór Ezhíbtí ní mú, bə zě bə zhí yə dwā ne, bə n'è wùlì tē nà yé né bə m'è cèrhé ne mó è ce Cinu Yi ce lwèlè ré tēbé pú bí.» »

Chapter 8

¹Saləmə lù Cinu jì y ñdó ñ sàpwa kèlé y byinə shí-èlyè. ²N ká n kwèrhe ceme né nyèbé Yəram yà ñ pɔ mɔ mó, n zè n ce Esərayel lɔ byá bé bə jòm nə wé. ³Rəmyé kwā, ñ zhəl n bú ñdó Amaate-Soba cɔ wá, n zwè w n ciní. ⁴Ñ lù Tadəməɔrɛ gɔ-elū èpòlò w w mó ñdó wé cú jàasé ceme né gakó Amaate nyí rí wé mó. ⁵Ñ lù Dē-sō Bete-Orō ñdó Tē-sō Bete-Orō, ceme nə kákélé ñdó byíl-fwàlse nə zhe bwàðle rə n'è sàáse, ⁶ñdó Baalate ñdó wé cú jàasé ceme né nyèbé gakó ñ yà ñ cí mú ñdó ñ búlú eshə-vwətur rí cú jàasé ceme né e súlí ñ eshə-jòmna bé ceme né. Saləmə súlí n lù kɔn ré tēbé gakó ñ yà ñ ná ñ yál mó Zhərazalem né ñdó Lyəbā né e súlí tənà y ñ yà ñ cí mú nyí rí gakó wé. ⁷Yítitəbá ñdó Aməratəbá ñdó Pərazhitəbá ñdó Yivytəbá e súlí Zhəbuusi lɔ bí, bə y'à dā Esərayel lɔ byá bé dwí rí lɔ mú, kùr y'à gwě dāl tənà y wé. ⁸Wó bə byá bé byèbé bə y'à mē tənà y wé bəmyé kwā né, Esərayel lɔ byá bé y'à yə gwi lyám lyám mó, Saləmə zɔ n ce tū-kulə né wé, kɔn b'e yí zà. ⁹Sə ñ yə Esərayel lɔ byá bé mādū ga tū-kulə né w ce yé; bəmyé y'à wó ñ lɔ bí byèbé bə tene búlú yilə, ñdó ñ shəshesé yilnə yó-cinó bé ñdó ñ búlú eshə-vwətur rí e súlí eshə-jòmna bé yó-cinó bé. ¹⁰Nyí yé né cinó bé byèbé bə y'à n'è twí bə pe pyó Saləmə ne mó yó-cinó bé yó wó: bə y'à wó nunə zwā-àlyè ñdó shí-enu, bə y'à n'è cili dwí ¹¹Saləmə ce Faraō bəkó mó shər Dəvyidi Pyə-cɔ w wé n bə pyó-kélé y kèbé ñ lù n pɔ mó wé, bə ñ yà ñ ná ñ wələ: «À kē mó bə mǎ sə n mē Esərayel lɔ byá bé pyó Dəvyidi kélé y wé yé, bə jàasé shèbé bə cí Cinu Yi dɔbre kùlkó w né mó wó Yi jàase.» ¹²Kɔn gá zhì rəmyé yí ní mú, Saləmə já n zwəl vwě nampúmá cěé n pə Cinu Yi ní, vwí-júlú w ñ lù Yi yilə, ò y'à ɲwéné Cinu jì y yé né mó yó, ¹³kɔn tó dwā né nyèbé bə y'à mǎ sə bə zwəl ne ñdə Muiisi gá pɔ nyí ní: shirhá y dē ré, càn-dúlí y dē ré, e súlí byin rí címsí nánfwálsé sətò yá: búru w ò yə sà-nəbyé ce mó címsí ñdó Pantəkote címsí e súlí Kwəərhé címsí. ¹⁴Ñ tó nyí rí tēbé ñ da Dəvyidi yà ñ kwè mó ne. N pə vwí-zwálnə kùkulə né ne bə tumə né. N cí Levyi dwí rí lɔ bí bə jàasé wé, mùnì ga bə cèrhé Cinu ráá bə twí ñdə vwí-zwálnə bé dwā né gá pú pú dwā ne né. N zè n cí étwí-ényə né dənna bé, étwí-ényí gakó ne, kɔn tó dwā ñdó bə kùkulə né. Bə wó rəmyé mó nyí Yi lò Dəvyidi yà ñ pɔwa. ¹⁵Bə j'à yə ywər bə yě Dəvyidi nyə né ñ pɔ vwí-zwálnə bé ñdó Levyi dwí rí lɔ bí shò kwā né mó ne, kɔn tē tē yil má nəcəndé cici mú yil mye yé. ¹⁶Wó èta Saləmə tum rí gakó twí rə zhè né, kɔn zhì Cinu jì y lú kùr ju tumə né e m'e yí è lú e zhè tumə né. ¹⁷Rəmyé yó, Saləmə já n zhír n vò Eshō-Gəbeere ñdó Elaate, nə-fɔlò w nyí ní, Edəm tənà y wa. ¹⁸Yəram twí ñ tuntunnə bé bə zə bǔ-bwələ ñdó tuntunnə bə yě nə-fɔlò w yé shò bə vò bə pɔ. Bəmyé mó tó Saləmə tuntunnə bé ne bə vò Ofiri, bə zə sánámá mǎ y'à du tónnəbá shí ñdó bəttə bə m'e shí gāa bə kwè bə b'e pə Saləmə ne.

Chapter 9

¹Saba pyà-kě mó nyèè Saləmo yil ré rə y'à du mú yò. N zè n bà Zhərazəlem n la mo zhò ndá səswalse shəbé sə zum n mə n nyi n larma mó gá yú má. N yà n tú ndá lyi-zhā n kwā né e súli yómde rə zhī nūrh sə lwé nānyənyèlè ndá sánámá nánzhəzhə e súli nákulə nyèbé nà càn. N gá tú n bà n yí Saləmo sō, n pul n wu n zhərh ndá mo kən ré tēbé gako rə y'à n wéné n wé mó yó. ²Sə Saləmo lyar n bwèésé gako n pō: bwərhá èdù ga y'à tənè è zo zwini n yilə, n zè n yə y n wéné n lyar yé. ³Saba pyà-kě mó gá n Saləmo larma mó ndá kélé y n lù mú ⁴ndá kùjú w kòbó n ná n jí mú ndá n tuntunnə bé jì-zōrsé ndá bà gá y'à n'è twi tum rí ní e súli bà gəndé ndá lyi bí byèbé bà y'à n'è pə sé mó mó ndá bà gəndé, e súli vwə námpúmá cēé nyèbé n yà n ná n zwəl Cinu jì y wé mó, n wu j'a zè dēdē. N zè n wò pyō mó nē: «Kən ré tēbé à y'à nyèè à da-dō w w n zòmà né ndá n larma mó shò kwā né mó zhən ga wó zhənà. ⁶À y'à t'ā zwē nyi bà kən ré tēbé bà y'à n'è wəl mó y'à wó zhən yé, à gá y'à gwě yə twi a nə ndá à yirhə mó yilə. E ja nyi kən ré tēbé bà y'à cí ni mú gaga mó yə n larma mó jéné ré kəkàlā mye cici yí yé! N yil ré còrhó w du kən ré tēbé à y'à nyèè bà n'è zòm mó dēdē. N kélé y lyi bí wó yó-nyō ciná, n tuntunnə bé wó yó-nyō ciná, bəmyé byèbé bà j'a n wéné ndá mó twéé gako mó, bà j'a n'è cili n larma zòmà né mó. ⁸Bə Cinu n Yi rí n swéné mó n zè n cí mú n wó pyō, n cí mú n pyèlè ré dəgwā y yó n la tū n pō mó, nə còrhó. Wó n Yi rí gá sō Esərayel lyi byā bé, rə zè rə n'è yāl rə ce bà j'a n wéné kən m'è la gaga mó yilə, rə cí mú n wó pyō, rə ce bà yé né muni ga n kál be ndə kən gá mə sə rə tó né, sə súli n kál be ndə cángá tūtwi rí gá n'è yāl né.» Saba pyà-kě mó zè n kwé sánámá mà yú cəlé mōrhə rətò ndá zwā-ānu (3 500), e súli nūrh sə lwé nānyənyèlè nánzhəzhə ndá nákulə nyèbé nà càn, n pə pyō Saləmo nē. Saləmo ká n yə nūrh sə lwé nānyənyèlè nánzhəzhə w Saba pyà-kě mó pō mo mó dwi rí nē gaga, bà zə bə b'e pō yé. ¹⁰Yəram tuntunnə bé ndá Saləmo nyənà bé bà y'à zə sánámá mó bə shí Ofyíri bə bə mó mye y'à súli bə zhī santaalea dār ndá nákulə nyèbé nà càn bə m'e bà. ¹¹Pyō Saləmo sə santaale dār ré n mə n zù Cinu jì y ndá n cici jì y wu w té mó, n súli n sə bwāare ndá zòn, nunnə bé yilə. Bà y'à gwě yə rəmyé dwi rí nē Zhəda tənà y w yé. ¹²Pyō Saləmo pō Saba pyà-kě mó nē kən ré tēbé gako rə shil zo mo n zè n lwəl mo mó, rə búl rə dwini tēbé n zo n bə n pō mó. Rəmyé kwā, pyà-kě mó k'a kwè n vò n tənà y wa, rəmyé ndá n tuntunnə bé. ¹³Sánámá mó mōbó bà y'à n'è twi bà pə Saləmo nē byin rədù wé gako dūmí rí y'à wó tónnəbá shí-əlye, ¹⁴e ja mōbó sòm-zhəlnə bé ndá dōlnə bé y'à n'è pə mo mó twór y'à tənè yé. Arəbyi pyā bé gako ndá tənà y kəkəlsé yó-cinā bé y'à n'è zal sánámá ndá səbyi-kūli bà twi bà pə mo. ¹⁵Pyō Saləmo ce bə zə wé bə gūli sánámá nē bə zūrhì nəkwar nánfwāalə zwā-ālye. Nəko òdù gako y'à zūrhì ndá sánámá cəle təldù; ¹⁶e súli rə námpólse zwā-ātò rəmye mye zūrhì ndá sánámá mà gūli ndá wé dwā. Námpólé èdù gako y'à zūrhì ndá sánámá cəle rətò. N zè n kwé re n cí Lyəbā Tú w jì y wé. ¹⁷Pyō mó súli n wərhé pyèlè dəgwā nánfwèlè bə zə nantú yə-byələ bə m'e cí bōbwār wé è yó, bə súli bə yəl sánámá mōbó mà càn bə m'e fwəl ya. ¹⁸Pyèlè dəgwā y əmyé mó y'à cí byúlu òdù yó, ò zhe nər-h-cú-byísi shəldù ò yó jíl yilə. Nər-h cú jàà è y'à zūrhì ndá sánámá y'à zhí dəgwā y nē. È y'à zhe jər-h cú jàà è jə-jí ndá è jə-gwā ga sō, bwaare rəlye bà səl y'à zhí dē jər-h cú jààsə yala nē. ¹⁹Bwaare shí ndá rəlye əšəyūuli y'à zhí byúlu w yó jíl nəsé cú byísi shəldù y yó, bwaare təldù jə-gwā nē, bwaare təldù jə-jí ni. Rəmyé dwi rí gwě yə wərhé tənà èdù ga wé gaga yé. ²⁰Pyō Saləmo kázómá bé gako y'à zūrhì ndá sánámá, Lyəbā Tú w jì y wé ré mye y'à zūrhì ndá sánámá mōbó mà càn. Wé ré rəmyé òdù ga yə zūrhì ndá səbyi-kūli yé, bà pyō Saləmo yi ní, bà y'à t'ā nyi səbyi-kūli y ndə wó kən tēbé rə zhe kūr ta yé. ²¹Pyō mó yà n zhe bū-bwələ nà n'è zhəl Təreshiisi, Yəram tuntunnə bé bà y'à n'è nyi nà yò; sə byinə nətò gako Təreshiisi bū-bwələ né y'à n'è zhí sánámá ndá səbyi-kūli ndá nantú yə-byələ e súli pyō cəlnə nà m'è kwè nà twi. ²²Pyō Saləmo yil ré tú rə bə rə du dēdē dwini lū w pyā bé gako lyəm lyəm, n nəcəndé ndá n larma mó yilə. ²³Lū w pyā bé gako y'à j'a zè bə n'è pyā sə bə nə mo, muni ga bə cili larma mōbó Yi y'à pō mo mó zòmà né. ²⁴Byin byin gako lyi bí bəmyé mədù mədù gako yà n ná n twi n pə mo n pené yá: wé rə zūrhì ndá səbyi-kūli ráá sánámá ndá gəndé ndá búl wé ndá nūrh sə lwé nānyənyèlè e súli shəshərh ndá bənər-h. ²⁵Saləmo yà n zhe eshə-jilə mōrhə rəna (4 000), ndá búl eshə-vwətur e súli eshə-jòmna mōrhə shí ndá rəlye (12 000). N ce rə jàlà vò rə n wéné ceme né nyèbé n tene jààsə nà wé, rə yil mú wé; rə jàlà mē Zhərazəlem né, n yala nē. ²⁶N cini pyā bé gako, kən zhí Efərate bù-fwèlè y nē e m'e yí Shilisəti lyi bí tənà y ndá Ezhibti tənà y swé ré nē. ²⁷Pyō mó ce səbyi-kūli y y'à j'a pyé té ndə nákulə né ta, séédərebá mye y'à j'a já ndə pyār ré kūr w pyālsé nyi rí shəkəmórebá ta, Zhərazəlem né. ²⁸Saləmo shəshesé y'à wó Ezhibti ndá tənəsé gako w sə y'à n'è shí ní. ²⁹Tumə dwā nyèbé Saləmo súli n twi mú, nə náyáá né ndá nə nánkwaá né ga, yə kē Yi nyi-zwennə Natā Tumə né sébé ré ndá Shilo lyi bal Ayəya sébé ré e súli kən ré tēbé Yi nyi-zwennə Yədo nō mó sébé ré nà n'è zòm Nəbaate byi Zhərbwam yó mó wé nà? ³⁰Saləmo jòm Zhərazəlem né n mə n cini Esərayel lyi byā bé púlápúl byinə shə-əna. ³¹Saləmo tú n bə n ci, bə ce mo n da Dəvyidi Pyə-cə w wa. N byi Orəbwam jirh pyō n jàà wa.

Chapter 10

Orɔɔbwam yà n zɛ́ n vò Shàshem bà wò gàà Esərayel lyi byá bé púlápúlá y'á zhəl bə gùlì dwā né bə m'è cír mu n yə̀ bə pyɔ́ né. ²Rəmyé yi ní ñdà Nəbaate byí Zhərɔɔbwam yà n ɲwéné Ezhíbti ní, n gá yà n dūr n vò mǝǝ́ m̀̀ni ga n lú pyɔ́ Salə́mɔ yé né mó. Zhərɔɔbwam gó nyɛ̀ɛ́ dwā-gùlù w Shàshem né mó yò, n já n shí Ezhíbti n kwɛ́ n bà. ³Bə twí lyi bə vò bə byɛ́ mo, n zɛ́ n bə n tó Esərayel lyi byá bé gakó ne. Bə zòm ñdà Orɔɔbwam, bə wò: ⁴«Ñ da Salə́mɔ ce ná zhī zhī́ nánvovóló; èlǎsé, ñmyé bɔ́ n yómdé tumə né d̀̀m̀i rí e súlì zhī́ nándùdú w n nyéé nába ná n'è zhī mú d̀̀m̀i rí, èta ná la zɛ́ ná yə̀ n t̀̀nt̀̀t̀̀nnə.» ⁵N lyár be n wò: «Zhəl-nə jè, sə á k'á kwɛ́ á bə dwā nətò zà.» Dwí rí j'a zhír rə̀ vò jè. ⁶Pyɔ́ Orɔɔbwam zɛ́ n vò n bwàrh nánceśé shə̀bè sə̀ y'á wó n da Salə́mɔ t̀̀nt̀̀t̀̀nnə ñdà n yírhá y'á gwě ɲwéné yi ní n wò: «Etər á n'á cíci ní b'á lyár dwí rí tḕbè né?» ⁷Bə wò mɔ: «Ñ gə̀ zə̀ wu-bò̀nò ñdà dwí rí tḕbè, n zwè rə̀ lwǎ́l mó, n súlì n lyár re ñdà ẓ̣-ənyè̀la, rə̀ m'a yə̀ n t̀̀nt̀̀t̀̀nnə twéé gakó.» ⁸Sə Orɔɔbwam yə̀ nánceśé cúcú mú sə̀ y'á pɔ́ mɔ mó kwè ñdə̀ wó kɔ́n tḕbè rə̀ zhe kùr ta yé. N zhəl n zhərh ñdà n shí-dwā ébwá-dálá bé bə̀ y'á wó n t̀̀nt̀̀t̀̀nnə mó. ⁹N bwàrh be n wò: «Nyí-nə dwí rí tḕbè wəl ne: «Bɔ́ zhī́ rí tḕbè n da nyéé nába ná n'è zhī mú d̀̀m̀i rí. Etər ámyé n'á cíci ní b'á lyár re né?» ¹⁰N shí-dwā ébwá-dálá bé wò mɔ: «Nyí kɔ́n ré tḕbè n la dwí rí tḕbè rə̀ wəl mó mó: «Ñ da ce ná zhī́ rí d̀̀m̀ sə̀ ñmyé bɔ́ rə̀ d̀̀m̀i rí, lyár mó: «Á jə̀fólé námpólé y já du á da wò wá. ¹¹Á da gə̀ zhī́ ába zhī́ tḕbè rə̀ d̀̀m̀ mú ce, kɔ́n zhí zà, àmyé m'a súlì á zhī́ rí d̀̀m̀i rí. Á da zə̀ ywǎ́se n mə̀ n pə̀ ába còrhò-tum, àmyé wó dā̀nə̀shááre ñdà rə̀ cə̀bse à la m'a pə̀ ába còrhò-tum.» ¹²Dwā nətò dḗ ré yù wə̀, Zhərɔɔbwam ñdà dwí rí kwè bə̀ bə̀ Orɔɔbwam sò ñdə̀ n gá yà n wəl be né: «Kwè-na á bə̀ dwā nətò zà.» ¹³Sə pyɔ́ mó yə̀ nánceśé cúcú mú sə̀ y'á pɔ́ mɔ mó zwè yé, n zɛ́ n lyár be ñdà ẓ̣-kùlè; ¹⁴n zwè n shí-dwā ébwá-dálá bé cúcú mú n zɛ́ n wò dwí rí ni: «Á da ce á zhī́ rí zə̀ d̀̀m̀i, àmyé m'a súlì rə̀ d̀̀m̀i rí. N zə̀ ywǎ́se n mə̀ n pə̀ ába còrhò-tum, àmyé wó dā̀nə̀shááre ñdà rə̀ cə̀bse à la m'a pə̀ ába còrhò-tum.» ¹⁵Pyɔ́ mó yə̀ dwí rí cili yé. Wó Cinu n ce kɔ́n yàl èta bə̀ n yà n ná n yǎ́l n tó rə̀myé mó denne n pyírh kɔ́n ré tḕbè n yà n tó Shilo lyi bal Ayə́ya denne n byili Nəbaate byí Zhərɔɔbwam ne mó. ¹⁶Esərayel lyi byá bé púlápúlá gə̀ púrí pyɔ́ mó yə̀ be cili, bə̀ zɛ́ bə̀ wò mɔ: «Cəl tɛ́ ná zhe ñdà Də̀vyidi? Nə́myé ñdà Zhese byí mú bə̀ cəl zhe dwā yó yé! kwè-na ná vò ná kwə̀ərhé wé Esərayel lyi byá! Zɛ́ n cili n kélé y sò èlǎsé, Də̀vyidi!» Sə Esərayel lyi byá bé kwè bə̀ vò bə̀ kwə̀ərhé wé. ¹⁷17 Sə rə̀myé kwā né, Orɔɔbwam wó Esərayel lyi byá bé byə̀bè bə̀ y'á jè Zhə̀da ceme né wé mó dúdú n ciní. ¹⁸18 N twí t̀̀t̀-kùlè né yó-cábal Adɔ́ram Esərayel lyi byá bé sò, sə̀ bə̀ dul mu ñdà nákulə̀ bə̀ gu. Orɔɔbwam cíci mú nɔ́ yó-nyò n ɲwéné n zù n búlú eshā-vwə̀tu w wé, n dūr n vò Zhərə̀zalem n mə̀ n lú. ¹⁹Esərayel lyi byá bé j'a cə̀ Də̀vyidi kélé lyi bí nyí ni shò̀nò yò kɔ́n b'e yí zà.

Chapter 11

¹Orɔ̀bwam gá tú n bà n yí Zhə̀rəzalem, ní cí Zhə̀da kwálá y ̀ndá Bězhame kwálá y shə̀dédése dwā yó, sà y'á wó mò̀r̀rhé zǝm ̀ndá shá-lyele (180 000), shə̀bé sà y'á yé kɔ̀n du sà dwā bé mó, ní la mə n vò n bú ̀ndá Esərayel lyi byǎ bé m̀̀ni ga ̀nmyě Orɔ̀bwam zwě tənà y n ciní.²Sə Cinu Yi wèl Yi lò Shə̀maya ne: ³«Wál Salə̀mɔ byí Orɔ̀bwam, Zhə̀da pyǝ mó, ̀ndá Esərayel lyi byǎ bé púlápúlá bə wə Zhə̀da tənà y ̀ndá Bězhame tənà y w mó ne: ⁴«Nyí Cinu nyí rí: á bə mǎ sà á vò á bú ̀nd'á da-byǎ bé yé. Á mǎdù mǎdù gako kwě n vò jè! Nyí wó ̀amyé à ce kɔ̀n yàl èta.» » Sə bə cili Cinu zòmà né bə k'è yə zhəl bə bú ̀ndá Zhə̀rɔ̀bwam yé.⁵Orɔ̀bwam gá tú n bà ní jě Zhə̀rəzalem né yi ní, ní lù byílsi n mə n kákélé Zhə̀da tənà y ceme jàlà. ⁶Ní lù Betə̀ləyem ̀ndá Etam ̀ndá Tə̀kɔ̀wa ⁷̀ndá Bete-Shuuri ̀ndá Soko ̀ndá Adəlam ⁸̀ndá Gaate ̀ndá Marəsha ̀ndá Ziifi ⁹̀ndá Adə̀rəyim ̀ndá Lə̀ciishi ̀ndá Azəka ¹⁰̀ndá Səreya ̀ndá Ayalɔ ̀ndá Ebərɔ, ceme nà kákélé ̀ndá byíl-fwǎlse Zhə̀da ̀ndá Bězhame tənəsé wə.¹¹Orɔ̀bwam lù byíl-fwǎlse n mə n kákélé ne, n cír lyi bə la ciní ni, n súlí n lù jíjí ̀ndá nwě e súlí dǎvě cú jààse nà wě. ¹²Nəkwə̀r ̀ndá swə y'á ̀ɲwéné cɔ gako wě. N ce ceme né nəmyé mó zě nà zhe jàn dǎdǎ. Èta, n já n ciní Zhə̀da ̀ndá Bězhame tənəsé.¹³Vwǎ-zwǎlnə bé ̀ndá Levyi dwí rí lyi bí bə y'á wə Esərayel tənà y púlápúlá w mó shí bə ceme né w bə b'e ce nyí Orɔ̀bwam kwǎ né. ¹⁴Levyi dwí rí lyi bí y'á zhír bə yě bə vwámá gɔ-dóm-jààsé ̀ndá bə cesé ne, bə vò Zhə̀da ̀ndá Zhə̀rəzalem, bə Zhə̀rɔ̀bwam ̀ndá ní byǎ bé y'á n'è cə̀r be bə bə twí bə vwǎ-zwǎlnə tum rí Cinu yilə. ¹⁵Zhə̀rɔ̀bwam yà ní cír lyi n ce bə jírɲ ̀nmyě vwǎ-zwǎlnə vwě né zwǎl jààsé ̀ndá bə-cílsi e súlí nǔ-bwǎlsé bə y'á zùrhì mú yilə. ¹⁶Lyi bí byèbé bə y'á n'è pyà Cinu, Esərayel Yi rí, ̀ndá bə wun gako mó, shí Esərayel kwǎlsé gako wě bə tó bə kùr bə bə Zhə̀rəzalem bə la zwǎl vwě bə pə Cinu, bə nàmbala bé Yi rí ni. ¹⁷Bə ce Zhə̀da tənà y jàn ré súlí, bə kwě Salə̀mɔ byí Orɔ̀bwam byinə nətò wě, bə byinə nətò wě ní yà ní kwě Dəvyidi ̀ndá Salə̀mɔ nà. ¹⁸Orɔ̀bwam jú Yə̀rə̀mɔ̀tə bə̀kɔ Maalaate, Yə̀rə̀mɔ̀tə yà ní wó Dəvyidi ̀ndá Abyəyəyil byí. Abyəyəyil yà ní wó Eləyaabe bə̀kɔ, Eləyaabe zě ní yà ní wó Zhese byí. ¹⁹Maalaate lùl byǎ n pǝ: Yə̀wuushi ̀ndá Shə̀marəya e súlí Zaam. ²⁰̀Nmyě kwǎ né, ní jú Abəsalɔ bə̀kɔ Maaka, n lù Abya ̀ndá Atəyi ̀ndá Zəza e súlí Shə̀lomyiiti n pǝ. ²¹Orɔ̀bwam swéné Abəsalɔ bə̀kɔ Maaka dwini ní kana bé ̀ndá ní kana-dwǎ bé gako; ní yà ní zhe kana shí ̀ndá lyele ̀ndá kana-dwǎ shə-shə̀ldù. Ní lùl bala-byǎ shí-èlye ̀ndá lyele ̀ndá kana-byǎ shə-shə̀ldù. ²²Orɔ̀bwam pə nánɔ̀rə Maaka byí Abya ne, bə ní yà ní ná ní yǎl n ce n yə pyǝ. ²³Ní yà ní nɔ surhə n làà ní byǎ bé Zhə̀da ̀ndá Bězhame tənəsé wě, e súlí ceme né nyèbé bə lù byíl-fwǎlsé bə m'e kákélé ne mó wě; n pə be jíjí rə y'á búl rə já zhən zhənà, n súlí n pə be kana nánzhəzhǎ.

Chapter 12

¹Orɔbwam pyèlè ré gá y'à tú rə kwərhe rə cí kùr rə jě cènè yi ní, n yě Cinu nyá né zō mó ne. Esərayel dwí rí púlápúlá mye j'a kwè n nà yá.²Sə n pyèlè ré jú byinə nənū byin rí, Ezhibti pyɔ Shəshaake tú n bə n bú ndá Zhərazalem, Orɔbwam ndá Esərayel lyi byá bé gá y'à dó Cinu ni mú yilə.³Shəshaake yà n zhe eshə-vwətur mərɔhə ndá zwǎ-àlyè (1 200) ndá eshə-jòmna mɔ̀rɔhə shə-shəldù (60 000) e súlí lyi nánzhə bə bə yó zhe bə la byilu bə y'à tó mo bə shí Ezhibti bə bə: Lyibi lyi ndá Suuki lyi e súlí Ecopiyi lyi.⁴Shəshaake zwē Zhəda ceme né bə y'à lù byil-fwǎlse bə m'e kákélé ne mó, n zē n lyē n yí Zhərazalem.⁵Nyi-zwennə Shəmaya bə n nə Orɔbwam ndá Zhəda yó-cinó bé, bə y'à tú dwā yó Zhərazalem né, ndá Shəshaake bwǎlse, n wə be: «Nyi Cinu nyí rí: Ámyě yě ne; rəmyé ce, àmye yě ába a ce Shəshaake jǔ wa.»⁶Esərayel lyi byá bé yó-cinó bé ndá Esərayel pyɔ mó ga lwəl bə cín tē, bə súlí bə wə: «Cinu Yi gá wərhe ma mó mǎ.»⁷Cinu Yi gá púrí bə lwəl bə cín tē, n wəl Shəmaya ne: «Bə lwəl bə cín tē. Á t'á la ce bə jé tē yé. Kən gə yál námpólé à m'a zwē be, b'a t'á la Shəshaake denne tó a ló à lyi-shùurí Zhərazalem yó w yé.⁸Ndá rəmyé ga, bə m'a yə n tuntunnə, sə bə m'a lwar bə nyí e twí e pə àmyé ne ndá e twí e pə lū w pyǎ bé ne, də kən rədu yé.»⁹Ezhibti pyɔ Shəshaake já n bə n bú ndá Zhərazalem. N pwà Cinu jì y nəcèndé e súlí pyɔ mó jì y nəcèndé. N pwà rə gako lyəm lyəm. N pwà sánámá nəkwər ré Saləmə yà n zùrhì mú mye cici.¹⁰Pyɔ Orɔbwam zùrhì rə dwā ndá kammə n cí rə jàa wa, n kwè re n pə pyɔ-kélé y bwərə nyí rí yilnə bé yó-cinó bé ne bə n'è nyí rə yò.¹¹Èta, pyɔ mó gə la Cinu jì y wé gako, bwərə y nyí rí yilnə bé y'à n'è twí bə pwà re, sə rəmyé kwā né bə y'à n'è zə re bə kwè bə twí bə cí bə jì y wé.¹²Pyɔ mó gá yà n lwəl n cín tē mó ce, Cinu lyim k'è yə mo yì yé, n ká n yə ce n jé tē lyəm lyəm yé, bə kən tēbé rə càn mó y'à gwě wə Zhəda né.¹³Pyɔ Orɔbwam jàn ré kwərhe rə súlí, n jí pyèlè Zhərazalem né. N tú n bə n jìrh pyɔ ndá n yà n zhe byinə shə-əna ndá rədu; sə n jú pyèlè ré Zhərazalem né, cə w kòbó Cinu yà n cí Esərayel lyi byá bé kwǎlsé gako wé, ò la yə nmye cə mó, byinə shí ndá nyàlpyè. Orɔbwam ná mó yà n yíl Naama, Amō byá bé bə́kó.¹⁴N twí lwele, bə n yə Cinu pyà ndá n wu gako yé.¹⁵Orɔbwam tumə né, nə náyáó né ndá nə nánkwaá né ga, yə kē nyi-zwennə Shəmaya Tumə né sébé ré ndá Yədo, mɔ̀bó n nē mó, Tumə né sébé ré wé nà? Orɔbwam ndá Zhərazalem y'a j'á búl bə n'è bwí dwā bə j'á nɔwéné.¹⁶Orɔbwam tú n bə n ci, sə bə co mo Dəvyidi Pyə-cə w wa. N byí Abya jìrh pyɔ n jàa wa.

Chapter 13

¹Abya jirh Zhada pyɔ Zhərɔbwam pyɛlɛ rɛ jú byinə shí ndá lyele byin rí. ²N jòm Zhərɔzalem né n mən n jí pyɛlɛ rɛ byinə nətɔ. N ná mó yà n yíl Myəkaya. N yà n wó Jəbəya lyi bal Urəyəə bəkó. Búlá jòm Abya ndá Zhərɔbwam cəcəl wə. ³Abya bú búlá né ndá shədéése sə y'a wó búlá kandar; shədéése mɔɔrhə zwǎ-àna (400 000) shəbé sə y'a yě kən du sə dwā bé mó gakó. Zhərɔbwam myɛ zɛ n ce shədéése mɔɔrhə zɛ-lyele (800 000) sə wó kandar sə j'a yě kən du sə dwā bé tũrhí sə zhí sə la bú ndá mɔ. ⁴Abya jì n vò n zhí Shəmərəyim pyɔ w ɔ wə Efərəyim pyàr rɛ w mó yá-pɛlɛ wə, n zɛ n wó: «Cili-nə ne, Zhərɔbwam ndá Esərayel lyi byá púlápúlá. ⁵Á nə yəl bə Cinu, Esərayel Yi rí, pɔ pyɛlɛ Dəvyidi ndá n byá bé ne Esərayel yó w gaga yilə, rə wó nyí tɛbé kən nə wó rə m'a kwārɁ nə? ⁶E jà Nəbaate byí Zhərɔbwam, Dəvyidi byí Saləmə tũntũnnə mó, já n zɛ n ná n bwí ndá n yó-cəbal mó, n bə shə n nyí ni shónó yé. ⁷Lyí-bəyũurhi ndá lyi bə bə kũr zhe zɛ bə b'e mù dwā ne bə ce nyí Zhərɔbwam kwā né, bə nyí zɛ e ɲwɛné Saləmə byí Orɔbwam. Orɔbwam gá yà n wó ébó-dál n wu w j'a gwě bə jə mó ce, n yə ɲwɛné n cəɾ bə nyǎn rɛ yé ne yé. ⁸Elásɛ, á zhe b'á t'á la Cinu Yi pyɛlɛ rɛ n co Dəvyidi byá bé jɔ w mó yò shónó yé! Á búl á já dɛdɛ, è jà sánámá nũ-bwǎlsɛ Zhərɔbwam zũrhí n pə ába sə wó á yə mó ɲwɛné nd'ába. ⁹Á nə yə Aarɔ byá bé bə wó Cinu vwĩ-zwǎlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí jì, á zɛ á cíɾ á səpwǎ vwĩ-zwǎlnə ndə dwə né dwā bé lyi bí ta nə? Lò mɔbó gakó n yà n ná n zal nə-bya n vwámá né wɛ ndá pyi-byərɁ shàlpyé n má n twí m̀̀ni bə pɔ ɲwɔnó n jirh vwĩ-zwǎlnə mó yà n já n ná n jirh yə né nəmyé nə dà yə mó vwĩ-zwǎlnə. ¹⁰Sə è gə wó nəmyé yilə, Cinu Yi n wó ná Yi, sə nə yə mo yě yé: vwĩ-zwǎlnə bé byɛbé bə n'è twí Cinu yil mú wó Aarɔ byá, Levyi dwí rí lyi bí mye zɛ bə n'è twí bə tum rí! ¹¹Bə n'è jì vwə námpúmá cɛɛ né myĩn Cinu yilə, nəkwólé ndá dádɛnɛ gakó; ɛta mye ndá wɛ rɛ tɛbé rə lwé wó nányənyélé mó. Bə n'è cí búru w júlú w kòbó ɔ bə jĩmɔ zhe mó yó, bə n'è jì pàntámsɛ sə wə ku w bə n'è cí pàntámsɛ ɔ yó ɔ zũrhí ndá sánámá móyó. Nyí nəmyé n'è twí Cinu, ná Yi rí tum rí, sə ámyé yě mo. ¹²Nyí Yi ɲwɛné ndá nəba, rə wó ná pyɔ, rə vwĩ-zwǎlnə bé ɲwɛné ndá nəba ndá bə pólɛ bə tene bə zhè bə la búlá né bú nd'ába mó kũr jirə y wúl. Esərayel lyi byá, á bək'á bú ndá Cinu, á nàmbala bé Yi rí yé, b'á t'á la beɛ jú yé.» ¹³Rəmyé yi ní, Zhərɔbwam yà n ce shədéése kùkùl vò rə shèè Zhada lyi bí kwā né, rəmyé mó y'a ce Zhada lyi bí y'a zɛ bə wə Esərayel lyi byá bé shədéése ndá shədéése kùkùl rɛ tɛbé rə shèè mó cəcəl wə. ¹⁴Zhada lyi bí gá pyĩrhí, bə púrí bə kən y'a n'è nyéé be bə bə bú bə yé né ndá bə kwā né ga. Bə zɛ bə wũrh bə ce Cinu ni, rəmyé yi ní ndá vwĩ-zwǎlnə bé n'è wúl pólɛ. ¹⁵Zhada lyi bí mà búlá bú búbwéé y bə ce né. Sə bə gá y'a n'è mà y yi ní, Yi ce Zhərɔbwam ndá Esərayel lyi byá bé púlápúlá twəɾ Abya ndá Zhada lyi bí yé né bə vò kwā né. ¹⁶Esərayel lyi byá bé dũr Zhada lyi shədéése yé né, sə Yi co be bə jɔ wa. ¹⁷Abya ndá n dwí rí búl bə ɲwɛné be: Bə zɔ Esərayel lyi byá bé byɛbé bə y'a yě kən du bə dwā bé nunə mɔɔrhə zwǎ-ànu (500 000) bə gu. ¹⁸Cizhíl nánfɔlɔ zɔ Esərayel lyi byá bé rəmyé mó yi ní, sə Zhada lyi bí jú beɛ, bə gá y'a zhí Cinu Yi, bə nàmbala bé Yi rí ni mú yilə. ¹⁹Abya pú Zhərɔbwam kũr n jì, n zwɛ n cɛmɛ: Bətel nd'ò cə-bwǎlsɛ ɔ yala ne mó ndá Yəshana nd'ò cə-bwǎlsɛ ɔ yala ne mó e súlí Efərɔ nd'ò cə-bwǎlsɛ ɔ yala ne mó. ²⁰Zhərɔbwam kə n yə ɲwɛné n zə jàn Abya yi ní yé. Cinu mà mɔ n já n cì. ²¹Sə Abya myɛ jàn rɛ súlí. N jí kana shí ndá bəna, n lù bala-byá shí-ɛlyé ndá bəlyé e súlí kana-byá shí ndá bwəldù. ²²Abya tumə né dwā bé, kən tɛbé n wɛrhé ndá kən tɛbé n zòm, kɛ nyí-zwennə Yədo sébé rɛ wɛ. Abya cùwə sə bə co mo Dəvyidi Pyə-cɔ w wa. N byí Aza jirh pyɔ n jàa wa.

Chapter 14

¹Aza wèrhé kɔn ré tèbé rà y'à càn, rà súlí rà y'à wó cángá Cinu, ní Yí rí yírh wə. ²N' ce dwá né dwā bé vwĩ-jùúlí ñdá vwə zwál jáàsé jé té, n mà nákulə né nyèbé bà y'à cìi té mó n lo, n súlí n gò Ashəra pálá né bà y'à cìi té mó mye. ³N wò Zhəda lyi bí ni bà pyā Cinu, bà nambala bé Yí rí, sə bə tó ní nyó né ñdá ní cúcú mú ni. ⁴N ce vwə né zwál jáàsé ñdá vwĩ-jùúlí tèbé bà y'à n'è jì wè ré tèbé rà lwé nányənyélé y nà yó mó jé té Zhəda ceme né gakó wé, sə tənà y jòm ñdá yə-zúlá ní pyèlè ré jú yi ní. ⁵N lù ceme nà kákélé ñdá byíl-fwàlse Zhəda né, bà tənà y y'à zhe yə-zúlá. Sə bà yə bwí ñdá mɔ byinə né nəmyé mɔ w yé, bà Cinu yà ní pɔ mɔ shirhá. ⁶N wò Zhəda lyi bí ni: «Bà-na ná lù ceme né nəmyé mó, ná kákélé ne ñdá byíl-fwèlè ñdá jì-fwàlse nánjijinsi sə lù sə vò dǝǝǝ bà m'è yili cɔ w mó e súlí bwəðəle rà n'è sàáse: ñdá tənà y gwě pyé shéé ná yé né. Nyí ná pyà Cinu ná Yí rí, ná búl ná pyà mɔ zhən zhənà sə ní pɔ nába yə-zúlá kɔn gò kákélé nába mó nyí rí gakó wé.» Bə j'a zǝ, bə ɲwéné bə lù ceme né nəmyé mó bə kákélé ne ñdá byíl-fwèlè bə zhè. ⁷Aza yà ní zhe Zhəda nunə mǝǝrhè zwǝ-àtǝ (300 000) bə wó ní shəǝǝǝ, bə mǝdù gakó yà ní zhe nàkò nánfǝlǝ ñdá swé, e súlí Bēzhame nunə mǝǝrhè zwǝ-ǎlyè ñdá shá-lyele (280 000), bə y'à zhe nàkò-bwèlè bə j'a y'à yě twərh mye tɔ. Bə gakó y'à wó búlú kàndar. ⁸Ecɔpyi lyi bal Zəra zǝ n du n bə ní la bú ñdá bə ñdá shəǝǝǝ mǝrhǝ mǝrhǝ kùrə mǝrhǝ e súlí eshə-vwətur zwǝ-àtǝ, n bə n yí Marəsha. ⁹Aza du n jəl mo. Bə zǝ bə tene bə zhì Səfata pyə-góró w wa, Marəsha yala ne, búlú né bú yilə. ¹⁰Aza byè n ce Cinu ní Yí rí ni, n wò: «Cinu, lò dǝ tene e súlí nmyé ne ní mà n pɔr kàndɔ ñdá nəbwě búlú yé. Sǝ nába Cinu ná Yí! Bə wó nmyé ne ná zhí, e súlí mye wó nmyé yil ná tú ná la bú ñdá lyi-zhǝ bé byèbé. Cinu, n wó ná Yí. Bə numbyíni bək'a zə è cìn e merhe nmyé yé.» ¹¹Cinu Yí ce Ecɔpyi lyi bí twərh Aza ñdá Zhəda lyi bí yé né bə vò kwǎ né, Ecɔpyi lyi bí j'a kwě bə dūr. ¹²Aza ñdá ní shəǝǝǝ sə y'à ɲwéné ñdá mɔ mó jì bí bə m'e yí Gəraare. Ecɔpyi lyi bí nánzhəzhǝ tu bə cì rəmyé ce, bə mǝdù ga yə dāl nányi yé, b'è wó Cinu ñdá ní dwí rí yé né bà y'à tu ní bə bəbwəle. ¹³Aza lyi bí pwà wè rà y'à búl rà já dǝǝǝ búlú né kwǎ né bə m'e lyě. ¹⁴Bə ɲwéné bə zwě ceme né nyèbé gakó nə y'à kákélé Gəraare mó, bə Cinu Yí yà ní ce ywě nánfǝlǝ zə ne, bə zǝ bə bubu nə gakó, bə wè ré tèbé bà y'à wǝ bə m'a bubu mú y'à já nə wé. ¹⁵Bə vò bə zù vwámá jilə né wé, bə pwà vǝ-ywǎǎle nánzhəzhǝ ñdá yómde. Rəmyé kwǎ né, bə kwě bə vò Zhərazalem.

Chapter 15

¹Yi Eshirhə y'à só Obæedə byĩ Azarəya yó wə; ²n zè n vò n nə Aza, n wò mɔ: «Ámyě, pyǝ Aza ñdá Zhəda e súlí Bēzhame lyi, cili-nə ne! Cinu Yi ŋwéné ñd'ába, ámye gə ŋwéné ñdá mɔ yi ní. Á gə pyà mɔ, n mà n yě á nə mɔ; sə á gə yě mo, nmye mà n yě ámye nɛ.³Esərayel lyi byǝ bé dene ñdá bə y'à k'è bə Yi rí tēbé rə wə zhən mɔ zhe yé, bə y'à k'è bə vwĩ-zwálnə zhe n la be còrhò yé, bə y'à k'è bə Yi nyá né zhe yé. ⁴Sə bə zúzúnú w wé, bə kwè bə bə Cinu, Esərayel Yi rí sò; bə pyà mɔ sə n yě bə nə mɔ. ⁵Yi rí rəmyé mɔ w mɔ, lò yà n wàr n shər n dwi n ká n kwè n twí ñdá yə-zúlá yé, ywē nánfǎlò y'à j'á zhe tənèsé lyi bí gakó. ⁶Tənà èdù gakó y'à n'è cèè è dō tənà tē, cɔ òdù gakó mye n'ò cèè ò dō cɔ tē, bə Yi y'à ce zúzúnú kùrə nánzhəzhǝ y'à búl ò zhe lyi bí. ⁷Sə ámyě, zhĩ-nə kēkē, á jèsé bàk'á lyèè yé, b'á tum rí b'a zə kwändə.»⁸Aza gə já n nyèè zòmà né nəmyé nə shí nyi-zwennə Obæedə nyú w mú, n pɔ wu-jò n cìn ni, n zè n ce pwarha wè ré jé tē Zhəda ñdá Bēzhame nyí rí gakó wé e súlí cemə né nyèbé gakó n yà n zwē Efərayim pyàr ré w mɔ. N ká n kwərhe Cinu vwĩ-júlú w ò y'à wɔ Cinu jì y zónó w yé y mó o jĩrh nándù. ⁹N zè n cí Zhəda ñdá Bēzhame lyi bí púlápúlá dwā yó e súlí lyi bí byèbé bə y'à dūr bə shí Efərayim ñdá Manase e súlí Shəmənyǝ kwálsé w bə bə mɔ. Esərayel lyi byǝ nánzhəzhǝ y'à kwè bə b'e zù mu bə gə tú bə púrí bə Cinu, n Yi rí yà n ŋwéné ñdá mɔ mɔ yi ní mú.¹⁰Bə tú dwā yó Zhərəzalem né, Aza pyèlè ré jú byinə shí ñdá nənə byin rí cənsè sətò nyǝ y yó. ¹¹Dē ré rəmyé mɔ yù wə, bə vùr vwàmá né nyèbé bə pwà búlú né kwā né bə m'e bə mɔ wé, bə m'e zwəl vwə bə pə Cinu ni: nə-byərɥ zǝ-nyàlpyè (700) ñdá vǝ-ywàále mòðrhe tàlpyè (7 000).¹²Bə shéné Yi dǝbré yò, mùnì ga bə pyà Cinu, bə dabá Yi rí ñdá bə wun gakó ñdá bə surhə gakó. ¹³Sə lò mòbó gakó n yə Cinu, Esərayel Yi rí pyà, n wó bàsóbwlélé ráá nánce, n wó bal ráá kē, bə m'a gu mu.¹⁴Bə bwəl nyí Yi ni ñdá búbwéé nánfwèlè ñdá còrhó búbwéése, bə wúl pólse ñdá pyi-byərɥ nyimi, ¹⁵Zhəda tənà y púlápúlá fùu nyi-bwelé y èmyé mɔ yilə. È gə y'à wó ñdá bə wun gakó bə m'e bwəl nyí, bə zè bə n'è pyà Cinu ñdá bə wun gakó mó ce, Cinu yě bə nə mɔ, sə n pɔ be shirhə kɔn gə kákélé be mó nyí rí gakó wé.¹⁶Pyǝ Aza vùr n ná nánce Maaka gaga mó pyǝ ná tum rí wé, n gə yà n wèrhé yi nánku Ashəra èšǝyùlú w yilə. Aza cɔ yi nánku w òmyé èšǝyùlú wá, n bəbwelə wa, n súlí n jì w myĩn Sədərǝ nə-gòlò w wé. ¹⁷Sə yə né còrhó jáàsé yə tē jé Esərayel né yé. E já Aza yà n zhí Yi ni ñdá n wu gakó n nyū mú púlápúlá wé. ¹⁸N zə sàbyi-kùlì ñdá sánámá e súlí wé dwā, nmyé ñdá n da ga y'à pɔ Yi ni mú n mən bə Yi jì y wé. ¹⁹Búlú k'è yə jòm kɔn m'e yí Aza pyèlè ré jú byinə shə-ètò ñdá nənə byin rí yé.

Chapter 16

¹Aza pyèlè ré jú byinà shá-ètò òndá nyèldù byin rí, Esərayel pyǝ Basha tú n bə n bú òndá Zhəda tənà yá; n zè n lù byílsi n mə n kákélé Arama m̀̀nì ga n c̀̀r Zhəda pyǝ Aza yé ne.²Aza vùr s̀̀byi-k̀̀lì òndá sánómá Cinu jì y ǹ̀c̀̀ndé e súlì pyǝ-k̀̀lè y ǹ̀c̀̀ndé wé, n pə bə vò bə pə Siri pyǝ Bē-Adaade n yà n jè Damaase né m̀́ ne. N súlì n pə nyí bə wò m̀́: ³«Bà, àmyé òndá òmyé zə d̀̀bre òndá à da òndá n da gó y'à zə d̀̀bre né. Nyí s̀̀byi-k̀̀lì òndá sánómá à pə bə bə zhəl bə p̀́. C̀́ ò d̀̀bre òndá Esərayel pyǝ Basha m̀̀nì ga n b̀̀ká n bə n bú òndá ne yé.»⁴Bē-Adaade cili kən ré tèbè pyǝ Aza byili mú. N twí n shàdéésé yó-cìná bə bə vò bə bú òndá Esərayel lyi byá bə ceme né. Bə zwē Yəyǝ òndá Dan òndá Abəl-Məyim e súlì Nəfətəlyi tənà y nyí rí gako ceme né wé ré c̀́ jààsé.⁵Sə Basha gó já n nyèè re, n yè byílsi lù n mə n kákélé Arama ne, n yè n tumə né ne.⁶Rəmyé yó, pyǝ Aza zə Zhəda lyi bí gako. Bə pwà nəkulə né òndá dər ré Basha yà n m̀́ n l̀̀wì byílsi n la n mə n kákélé Arama m̀́. Pyǝ m̀́ zə re n mə n lù byílsi n mə n kákélé Gəba òndá Myəsəpa.⁷Yi rí rəmyé m̀́ wé, Anəni, m̀̀b̀́ n yà n n̄́ m̀́ tú n bə n nə Zhəda pyǝ Aza, n wò m̀́: «N̄́ gó zhí Siri pyǝ m̀́ ne, n zè n yə Cinu, n Yi rí nì zhí mú ce, Siri pyǝ m̀́ shàdéésé vwər̀h n j̀́ wa.⁸Ecipyi òndá Lyibi lyi bí gó mù dwā ne m̀́ bə y'à d̀́ shàdéésé nánzhəzhə òndá eshə-vwətur e súlì eshə-jòm̀nə nánjəjóló nà? Sə n gó yà n zhí Cinu Yi nì mú ce, n yà n co be n j̀́ wa.⁹Nyí Cinu yírhə pyá lù w púlápúlá yó, m̀̀nì n s̄́ lyi bí byèbè bə pyirhí bə wun gako bə m'e zà n̄́myè ne m̀́. Sə yò w k̀̀b̀́ wé, n twí òndə nyənyà ta. Rəmyé ce, kən zhì zà m̀́, bə m'a j'a n'è bwí òndá m̀́.»¹⁰Aza já n kwè lyim òndá m̀̀b̀́ n n̄́ m̀́, n ce bə pyi mu byənə-jù wə. Aza já n nwènè dwí rí lyi jàlà rəmyé m̀́ yi nì d̄́d̄́.¹¹Nyí Aza tumə né, nə n̄́yáá né òndá nə nánkwaá né ga, k̄́ Zhəda òndá Esərayel pyá bə sébè ré wé.¹²Aza tú n bə n tu nəbwènè n̄́ pyèlè ré jú byinà shá-ètò òndá nəb̀́ byin rí; nər̀h címí nánfwèlè zə m̀́. Sə n címí y wé mye n̄́ yə s̄́é pyà Cinu s̄́ yé, è wò nəbwànà-shilnə bə s̄́ n̄́ pyà s̄́é né.¹³Aza c̀́ n̄́ pyèlè ré jú byinà shá-èna òndá rə̀̀d̀̀ byin rí.¹⁴Bə co mo lù-b̀̀l m̀́ m̀̀b̀́ n yà n k̀́ n̄́ c̀́cì yil mú, Dəvyidi Pyə-cə w w m̀́ wa. Bə c̀́ mu pal rə y'à sú òndá n̄́rh sə lwé n̄́nyənyèlè e súlì wé dwā dú̀̀d̀̀m̀́ dú̀̀d̀̀m̀́ yó, bə la m'e tene n̄́ yala né, bə súlì bə jéé myĩn nánf̀̀l̀̀ n̄́ yil ré c̀̀rhó yiləa.

Chapter 17

¹Aza byi Zhɔzafaate jirh pyɔ́ n̄ jàà wa. Sə n̄ ce n̄ pyèlè ré cí kùr mùni ga n̄ ɲwèné n̄ bú ndá Esərayel. ²N cí shàdéesé kùkùlò Zhəda ceme né nyèbé nà y'à kákélé ndá byíl-fwàlse mó gakó wé, n̄ súlí n̄ cí yé né cíná Zhəda tənà ȳ ndá Efəreyim ceme né nyèbé n̄ da Aza yà n̄ bú búlò n̄ zwè mó wé. ³Cinu Yi yàl né ndá Zhɔzafaate, bə n̄ yà n̄ kwè n̄ da Dəvyidi nà ȳ n̄ yà n̄ kwè n̄ pyèlè ré kùr ju yi ní mú. N̄ yə Baaləbá pyà yé. ⁴Sə n̄ pyà Cinu, n̄ nambal mó Yi rí, n̄ tó n̄ nyá né ne, n̄ yə Esərayel lyi byá bə tútwəðə né zwí yé. ⁵Cinu Yi ce n̄ pyèlè ré cí kùr n̄ p̄. Zhəda lyi bí púlápúlá zə panse bə b'e pə Zhɔzafaate ne, sə rəmyé ce n̄ yà n̄ zhe nəcènde nánzhəzh̄ ndá zùwá. ⁶N̄ tó Cinu sómsé ndá n̄ wu gakó. Sə rəmyé tú rə ce vwə né zwəl̄ jààsé ndá Ashəra pálá jé t̄é Zhəda né. ⁷N̄ pyèlè ré jú byinə nət̄ byin rí, n̄ twí n̄ lyi-fwààlè jàlà: Ben-Ayil ndá Obaja ndá Zakarə ndá Nətanəyə e súlí Myəkaya, bə vò bə pə còrhò Zhəda ceme né lyi bí ni. ⁸Levyi dwí rí lyi Shəmaya ndá Nətanya ndá Zəbaja ndá Asayəə ndá Shəmyəramwəte ndá Yənatā ndá Adənya ndá Təbya ndá Təwə-Adənya e súlí vwí-zwəlnə Elyəshama ndá Yəram y'à súlí bə ɲwéné ndá bə. ⁹Bə zə Cinu Yi nyá né sébé ré bə m'e pə còrhò Zhəda lyi bí ni. Bə tó Zhəda ceme né gakó w bə m'e pə còrhò dwí rí ni. ¹⁰Cinu ce ywé nánf̄lò zə tənésé shèbé sə y'à kákélé Zhəda mó gakó, èdù ga mye k'è yə búlú bwí ndá Zhɔzafaate yé. ¹¹Bə y'à n'è zal panse ndá səbyi-kùli e súlí myəl̄-kwānde bə m'è shí Shilisəti lyi bí sō bə twí bə pə Zhɔzafaate ne. Arabəbá mye cici mú y'à n'è zal v̄-ywàále bə twí bə pə m̄: pyi-byər̄h m̄ðr̄hè təlpyè ndá z̄-nyəlpyè (7 700) e súlí bə-c̄l̄si m̄ðr̄hè təlpyè ndá z̄-nyəlpyè (7 700). ¹²Zhɔzafaate ɲwónó w y'à j'á n'ò súlí ò la, n̄ lù jààse, n̄ z̄ n̄ lù byíl-fwàlse n̄ mə n̄ kákélé se e súlí wé cū jààse ceme. ¹³N̄ wé ré t̄èbé n̄ yà n̄ tene n̄ cí Zhəda ceme né wé mó y'à búl rə já d̄éd̄é, e súlí búlú kàndar Zhərazalem né. ¹⁴Nyí bə gá y'à bòn jì jì ní: Zhəda kwálá y wé, yó-cəbal Adəna, shàdéesé m̄ðr̄hè yó-cəbal, n̄ yà n̄ cí búlú kàndar m̄ðr̄hè zwā-àtò (300 000). ¹⁵Yó-cəbal Yəwanā, n̄ yà n̄ ɲwéné ndá m̄ mó, yà n̄ cí shàdéesé m̄ðr̄hè zwā-àlyè ndá shə-lyele (280 000), ¹⁶e súlí Zəkəri byi Amasha, m̄bó n̄ ná n̄ twí tum rí ndá n̄ pùbùlè Cinu yil mú, yà n̄ cí búlú kàndar m̄ðr̄hè zwā-àlyè (200 000). ¹⁷Bēzhame kwálá y wé: Búlú kàndə Elyada, n̄ yà n̄ cí nuna m̄ðr̄hè zwā-àlyè (200 000) bə y'à zhe twər̄h ndá nək̄wər̄; ¹⁸e súlí Yəzabaade n̄ yà n̄ ɲwéné ndá m̄ mó. N̄ yà n̄ cí shàdéesé, m̄ðr̄hè z̄m̄ ndá shə-lyele (180 000) ndá sə búlú wé. ¹⁹Wó shàdéesé shèbé sə y'à n'è twí sə pə pyɔ́ mó ne m̄ èta. E jà n̄ yà n̄ vùr sə dwā mye n̄ cí Zhəda tənà ȳ púlápúlá ceme né nà lù nà kákélé ndá byíl-fwàlsé mó wé.

Chapter 18

¹Pyǝ Zhɔzafaate yà n' búl n' zhe nàcèndè nánzhəzhǝ ñdá zùwá mye. N tó còndè denne n zə dɔbré ñdá Akaabe. ²Byina mangelé kwā né, Zhɔzafaate zhəl Akaabe sō, Samare né. Akaabe gu vǝ-ywǝǝlé ñdá vwǝmá nánfwǝǝlé nè y'à búl nè já ñmyé ñdá lyi bí byèbé bə y'à tó mo mó yilə. N zè n zòm ñdá mɔ, n ŋwéné n ce n' la n tó mo n vò Aramɔɔte, Galaade né. ³Esərayel pyǝ Akaabe bwərh Zhəda pyǝ Zhɔzafaate, n wɔ: «Ñ m'ǝ shənén n' tó ne n' vò Aramɔɔte, Galaade né?» Zhɔzafaate lyár mɔ n wɔ: «Ǻmyé ñdá ñmyé m'ǝ yə kɔn rədù, ǝ shədéésé m'a yə ñ shədéésé, ná m'ǝ tó mó ná vò búlá né jàà y wa.» ⁴Zhɔzafaate súlí n wɔ Esərayel pyǝ mó ne: «Ǻ n'ǝ lwəl mó sá jènén n' sú Cinu wu.» ⁵Esərayel pyǝ mó zè n byè nyi-zwennə bé gako dwā yó, bə y'à wɔ nunə zwǝ-àna, n zè n bwərh be, n wɔ: «Nə nə wɔ nə zhəl nə bwí ñdá Aramɔɔte cɔ wá, Galaade né ráá ǝ yě?» Bə lyár mɔ bə wɔ: «Zhəl n' vò n' bú ñdá wa, bə Cinu cɔ cɔ w pyǝ mó jǝ wa.» ⁶Sə Zhɔzafaate bwərh, n wɔ: «Cinu nyi-zwennə dō tənén nyòndə ná la tó n' denne ná sú Cinu wu ná?» ⁷Esərayel pyǝ mó wɔ Zhɔzafaate ne: «Lò dō gwě ŋwéné nyòndə ná wɔ ná m'ǝ tó n' denne ná sú Cinu wu, sə Ǻmyé súl mu, bə n' tá n' zòm zǝ-ənyèlè rədù ga n' pɛ ne yé, è wɔ lwele dúdú: wɔ Yəməla byí Myishe.» Zhɔzafaate zè n wɔ: «Pyǝ, ñ bək'ǝ zòm èta yé!» ⁸Esərayel pyǝ mó byè n' kélè y tuntunnə mǝdù n wɔ mɔ: «Zhəl n' zə Yəməla byí Myishe n' má bə lələ!» ⁹Esərayel pyǝ Akaabe ñdá Zhəda pyǝ Zhɔzafaate y'à zù bə pyǝ gǝndé, lò gako jè n' pyèlè dǝgwǝ yó, jàà y kèbé è ŋwéné Samare cɔ w bwərh y yé y w mó; rəmyé yi ní ñdá nyi-zwennə bé j'ǝ n'è zòm bə nyi-zwennə zòmá né bə yé né. ¹⁰Kənaana byí Shədəca yà n' zürhì lù nyimi sə n' yà n' ná n' wələ: «Nyí Cinu nyí rí. Ñ m'ǝ zə nyimi ní nyèbé n' má n' zò Siri lyi bí n' pwər kɔn b'e yí n' ce bə jé tǝ!» ¹¹Nyi-zwennə bé gako mye y'à n'è wəl rəmyé rədù yé: «Zhəl n' vò n' bú ñdá Aramɔɔte cɔ wá, Galaade né, nyí n' m'ǝ jí be. Cinu mà n ce cɔ w pyǝ mó jǝ wa.» ¹²Lò mó mǝbɔ bə y'à twí Myishe kwā né mó yí n wɔ mɔ: «Cili! Nyi-zwennə bé cɔ nyí dwā w bə n'è zòm zǝ-ənyèlè bə pɛ pyǝ mó ne. Ce n' cəl ré ñdá bə cəl ré yə rədù! Zòm zǝ-ənyèlè!» ¹³Sə Myishe lyár mɔ, n wɔ: «Ñdá Cinu mú mǝbɔ n' wɔ nǎnyì mú, wɔ kɔn ré tǝbé ǝ Yi rí la ne byilu mú, wɔ rəmyé ǝ la cú!» ¹⁴Myishe gə tú n yí pyǝ mó yé né, pyǝ mó bwərh mo n wɔ: «Myishe, ná nə wɔ nə zhəl nə bwí ñdá Aramɔɔte cɔ wá, Galaade né ráá ǝ nə yě?» N lyár mɔ n wɔ: «Zhəl-nə, ǝ m'ǝ ŋwéné wa. Cinu mà n ce cɔ w lyi bí ǝ jǝ wa!» ¹⁵Pyǝ mó zè n wɔ mɔ: «Twər mǝngala ǝ m'a ce n' bwəl ne nyí bə wɔ zhən ré dúdú n mǝ sá byili ni Cinu yil yilə?» ¹⁶Rəmyé yó, Myishe lyár mɔ, n wɔ: «Ǻ nɔ Esərayel lyi byǝ bə púlápúlábə làà pyər ré yòndə pyiisi shəbé sə bə èndə zhe mó ta. Cinu zè n wɔ: «Lyi bí byèbé bə cinnə zhe yé; bə mǝdù mǝdù gako ká n kwě n vò jè ñdá yə-zúlá!» » ¹⁷Esərayel pyǝ mó wɔ Zhɔzafaate ne: «Ǻ y'à yə dǝmǝ a wɔ mó: «ñ já n' búl n' tá n' zòm zǝ-ənyèlè n' pɛ ne gaga yé, è wɔ lwele dúdú!» » ¹⁸Myishe súlí n wɔ: «Èlǝsǝ, cili Cinu zòmè ré. Ǻ nɔ Cinu n' jè n' pyèlè dǝgwǝ y yó ñdá dǝ-yi rí tuntunnə bé gako bə zhí n' jə-jí ñdá n' jə-gwǝ ga ne.» ¹⁹Sə Cinu bwərh n wɔ: «Mǝ n' mà n vò n swèlè Esərayel pyǝ Akaabe n ce n vò n bú ñdá Aramɔɔte, Galaade né, sə n cì gǝá mó?» Mǝ lyár èta, mǝ mye lyár èta. ²⁰Rəmyé yi ní éshirhá èdù twě e b'e zhì Cinu yé né e wɔ: «Ǻmyé m'a vò a swèlè mo.» Cinu zè n bwərh y n wɔ: «Etər n' la mɔ né sòlò?» ²¹E lyár mɔ e wɔ: «Ǻ m'a vò a ce n' nyi-zwennə bé gako j'ǝ n'è gòm kɔma.» Cinu wɔ éshirhá y ne: «Zhəl n' vò n' swèlè mo, ñ m'ǝ ŋwéné mɔ. Zhəl sá wərhé ñdá n' gá byili ní.» ²²Cinu gə ce n' nyi-zwennə bé gako n'è gòm kɔma sá nyí wɔ zòm n' zòm n' gu n' wě n' la n ce lwele pú mú.» ²³Kənaana byí Shədəca twě n yí Myishe nyí ni n mà mɔ jə-sǝ n' má n' ywələ: «Cinu éshirhá y nə wɔ è shár è yě Ǻmyé ne e zòm ñdá ñmyé?» ²⁴Myishe mye lyár mɔ n wɔ: «Ñ m'ǝ lwar re zhən ga, dǝ ré tǝbé n' m'ǝ pyà n' zù jì jì gako wě n' la mǝ shèè mó.» ²⁵Esərayel pyǝ mó pə nyí n wɔ: «Zə-na Myishe ǝ vò ǝ pə cɔ w cábal Amǝ ñdá pyǝ mó byí Yɔwaashe ne, ²⁶sə ǝ wɔ be: «Nyí pyǝ mó nyí rí: ce-nə lò mó mǝbɔ byənə-jù wə, sə ǝ n'ǝ pɛ mɔ búru ñdá nǝ námpólé námpólé kɔn b'e yí a kwě a bə ñdá yə-zúlá.» » ²⁷Myishe lyár mɔ n wɔ: «Ñ gə kwě n' bə ñdá yə-zúlá sá nyí Cinu yə Ǻmyé denne tó n zòm yé.» N zè n súlí n wɔ: «Dwá né gako, cili-nə...!» ²⁸Esərayel pyǝ mó ñdá Zhəda pyǝ Zhɔzafaate j'a zè bə tó dwā bə vò bə bú ñdá Aramɔɔte cɔ wá, Galaade nyí rí wě. ²⁹Esərayel pyǝ mó wɔ Zhɔzafaate ne: «Ǻ m'a lyər ǝ cìn a m'a vò búlá né bú jàà wa. Ñmyé zwí n' pyǝ gǝndé.» Esərayel pyǝ mó zhən ga lyər n' cìn n lyě n vò búlá né bú jàà wa. ³⁰Siri pyǝ mó yà n' pə nyí n' búlá eshə-vwətur rí yó-cinǝ bé ne n wɔ: «Ǻ bək'ǝ bú ñdá shədə-fò ráá shədə-fǝlǝ yé, bú-nə ñdá Esərayel pyǝ mó dúdú.» ³¹Rəmyé ce búlá eshə-vwətur rí yó-cinǝ bé gə nɔ Zhɔzafaate, bə wɔ: «Wɔ ñmyé n' wɔ Esərayel pyǝ mó.» bə j'a kəkélè mɔ bə la bú ñdá mɔ. Rəmyé yi ní Zhɔzafaate mà búbwéé n ce né. Cinu sǝ mɔ, Yi j'a ce bə kwě bə yě mo. ³²Búlá eshə-vwətur rí yó-cinǝ bé gə púrí bə nyí è y'à dà Esərayel pyǝ mó, bə j'a k'a kwě bə yě mo. ³³Sə lò mǝdù vür n' twǝ n' tə yǝ, sə n' cǝm ré tó Esərayel pyǝ mó cǝbɔ kǝmǝzù w gə zhí zhí dwā ne mǝgǝ mó rə zə mɔ. Pyǝ mó zè n wɔ n' búlá eshə-vwətu w durnə mó ne: «K'ǝ kwě n' kwā né, zə ne a du búlá né jàà y wa, nyí ǝ cèmè.» ³⁴Búlá né zɔ cǝn dǝdǝ dǝ ré rəmyé mó yù wə, rəmyé ce Esərayel pyǝ mó mǝ n' búlá eshə-vwətu w wě Siri lyi shədəésé yé y wə, kɔn m'e yí dǝdèné. Sə n' cù yi rí gə y'à n'è zwì yi ní.

Chapter 19

¹Zhəda pyǝ Zhəzafaate kwě n wò n sō Zhərazalem né ndá yə-zúlá. ²Anəni byǝ Yəwu, n né mó, tú n bə n jəl mo n zě n bwərh mo, n wò: «Rə kùrə, n mó n sē wu-bárhé cábal mó ne, n súlǝ n só Cinu zwə bé? Rəmyé mó ce, Cinu Yi lyi-shùurǝ m'a ló n yó wə. ³Sə ndá rəmyé ga, n wərhé kən dèbé rə cən mye. N ju Ashəra pálá né myǝn, rə jé tē n tənà y wa, n zě n pyà Yi ndá n wu gakó.» ⁴Zhəzafaate jòm Zhərazalem né. N zě n zě n ká n byélé dwǝ rǝ púləpúlə ne, kən zhǝ Bəer-Shəba e m'e yǝ Efərayim pyàr ré, n ká n ce dwǝ rǝ kwě rə k'ě bə rə tó Cinu, rə nambala bé Yi rǝ nǝ. ⁵N cǝr bə-kárna n cí tənà y wě, Zhəda ceme né nyèbé gakó nà lù nə kəkélé ndá byǝlsǝ mú, cə gakó wě. ⁶N wò bə-kárnabá nē: «Zə-na nyòmò ndá kən ré tēbé á la wərhó mó, bə bursǝ shəbé á la kó mó bə mə sə sə tó numbyínǝ pùbùlə ne yé, è wó Cinu pùbùlə né ne sə kó mó mə sə mə tó. Cinu cǝcǝ mǝ n yə nē nd'ába á bə-kárna tum rǝ rəmyé mó wě. ⁷Rəmyé ce, nyám-na Cinu Yi dǝdǝ, zwē-nə n nyǝ rǝ á wərhé ndə rə gə n'ě byili ní, bə Cinu ná Yi rǝ bə kən ré tēbé rə də cángá só yé, n bə tǝtwǝ rǝ tēbé bə y'a cǝr ló mó bə zě bə ce nyǝ n kwā né mó só yé, n bə lyǝ bí yǝ ndá pansé tǝtwǝ rǝ só yé.» ⁸Zhərazalem né cǝcǝ mye, Zhəzafaate cǝr Levyǝ dwǝ rǝ lyǝ bí ndá vwǝ-zwəlnə bé jàlǝ e súlǝ Esərayel lyǝ byǝ bé dwə né yó-cinǝ bé jàlǝ bə la ká bursǝ sə tó ndə Cinu gə ná n yǝl né, sə bə súlǝ bə pə Zhərazalem lyǝ bí búlǝ né ndá dwā mó. ⁹N súlǝ n pə bə nyǝ n wò: «Á m'ǝ twǝ èta, Cinu nyòmò wě, wu-bənnə wě e súlǝ ndá wu-pò wě. ¹⁰Á da-byǝ bé, bə wə bə ceme né w mó, gə zə bursǝ yò bə m'e bə á sō, è wó ló bə gu yò ráá nyǝ tēbé bə kē yò ráá nyǝ bə pə yò ráá nyǝ bə vùr yò ráá lùl-e-púrí tǝtwǝ yò, sə á sē bə bə sú rə kùr mùnǝ ga dóó bək'a jòm bə yó w Cinu yé né yé, sə Cinu má n bə n lyǝ-shùurǝ ámye ndá á da-byǝ bé yó w lwé yé. Wərhé-na èta, mùnǝ ga dóó bək'a jòm á yó w gaga yé. ¹¹Vwǝ-zwəlnə náncə Amarəya mǝ n yə á yó-cábal, Cinu ywě né gakó yilə, sə Yəsəmayə byǝ Zəbaja mǝ n yə á yó-cábal ywě né nyèbé gakó nə wó pyǝ mó ywě yilə. Levyǝ dwǝ rǝ lyǝ bí m'a yə ndə sá-kanna ta á yé né. Zə-na wu-jò sə á twǝ! Sə Cinu yə né ndá ló mǝbó n la cənə wərhó mó!»

Chapter 20

¹Rèmyé mó kwā né, Mowaabe lyi bí ndá Amō byā bé e súlí Məwunitəbá tú bə b'e la bú ndá Zhəzafaate. ²Bə b'e cí rə nyí Zhəzafaate ne bə wò: «Lyí nánjəjóló shí Nəkwə nà-fɔlò w ɛpá dō mó, è n'è yāl e wò Edəm tənà y wa, bə b'e la bú ndá mó, sə bə ɲwéné Asasɔ-Tamaare né, è n'è yāl e wò bə Eyē-Gedi ní.» ³Ywē zə Zhəzafaate: n já n wò bə n mà n bwərɁ Cinu Yi, n súlí n ce bə bwəl nyí-lyōō nyí Zhəda tənà y púlápúlá wə. ⁴Zhəda tənà y lyi bí gako bə dwā yó bə la lwəl Cinu sɛɛ; bə y'à búl bə shí Zhəda tənà y ceme né gako w bə bə, bə la Cinu sɛɛ y lwəl. ⁵Zhəzafaate zɛ n zhí dɛ Zhəda lyi bí ndá Zhərazalem lyi bí bə y'à tú dwā yó mó cəcəl w Cinu jì y wɛ, Yi jì y kɛlé y wu nándũ w yé y wə, ⁶n wò: «Cinu, ná nambala bé Yi, è dà ñmyé ñ wó Yi dɛ-yi wə, ní jà ñ zhe ɲwónó dwə né tənésé gako yó w nà? Jàn ndá ɲwónó ga wò ñ jǐ wa, lò wār ní mà n bú ndá mó yé. ⁷È dà ñmyé, ná Yi, ñ jì tənà y kɛbé lyi bí ñ dwí Esərayel lyi byā bé yé né, ní zɛ ní kwè y ní pə ñ dowa Abəraam nɛmɛ né ne twée twée yil nà?» Bə jòm gaa mó, bə súlí bə lù jì è wɛ ñ yilə, bə y'à m'è wələ: ⁸«Zwini gə tú rə pú nába: búlú shù ráá còrhò-tum ráá cím-bəlwélé ráá nɔrh nánfɔlò, ná zɛ ná bə ná zhí jì y kɛbé wɛ ndá ñmyé yé né, ñ yil ré rə wò jì y kɛbé w yilə, ná gə súlí ná byé ná ce mó ná zúzúnú w wɛ, ñ b'á cili nába, ní súlí ní zwé nába.» ¹⁰Èlāsɛ nyí Amō byā bé ndá Mowaabe lyi bí e súlí Səyiiri pyò w lyi bí byèbɛ. Ná dabá gə shər Ezhíbì ní yi ní mú, ñ yə shənɛ bə tó dwə né nəmyé mó ceme né w bə lyɛ yé. Rèmyé ce ná nambala bé byəbyélé nà cǎ, bə yə ne cò yé. ¹¹Nyí lyi bí bəmyé mó zɛ bə bə bə la ná cəl-tənà y ñ pə nába mó zò, sə rèmyé mó yə ná kwändé bə n'è càrh nába mó! ¹²Né Yi, ñ tá ñ la bə bursi kó zhənà? Nyí ná bə jàn dā-byí zhe lyi nánjəjóló w kòbó ò bàn bú ndá nába mó yé né yé, e jà nəmyé cici mú yəl tɛbé né m'á wèrhé yé. Ná yírhə né j'á pyā ñ yó?» ¹³Zhəda lyi bí gako y'à j'a zɛ bə zhí dɛ Cinu yé né, bə dwə né gako ndá bə kana bé e súlí bə bəsoná bé ga. ¹⁴Cinu Eshirhə y só Yaazhel ní yà ní wó Levyi dwí rí lò yó, lyi bí bə y'à tú dwā yó mó cəcəl wə. Yaazhel yà ní wó Zakare byí, Bənaya nǎ, Bənaya cici mú yà ní wó Yəyəə byí, Matanya nǎ. Bə y'à wó Asaafə dwí rí lyi. ¹⁵N já n zɛ n wò: «Zhəda ndá Zhərazalem lyi e súlí pyò Zhəzafaate, á gako cili-nə náàcɛnɛ! Nyí Cinu nyí rí á yilə: «Á bək'á dūr ywɛ, sə á wun bək'a gə mye lyi-zhǎ nánjəjóló w kòbó yé né yé, bə búlú né nyèbɛ dà ámyɛ búlú yé, nà wó Yi búlú.» ¹⁶Nəkwəl sə á vò á bú ndá bə. Nyí bi bə kwè Pùní rí sə-jilá y bə n'è jil bə bənà, sə á m'á jəl be nə-gɔlò w yó-gurə y ne, Yərwel èpòlò w yé y wə. ¹⁷Á t'á la bú ndá bə gaa mó yé; du-nə á vò gaa, zhí-nə gaa mó sə á nyí Cinu gə la bɛlɛ jú á yil ní. Zhəda ndá Zhərazalem lyi, á bək'á dūr ywɛ yé, sə á wun bək'a gə mye yé! Nəkwəl sə á du á vò á jəl be, Cinu mà n yə nɛ nd'aba.» ¹⁸Zhəzafaate tu n zə ní yé y n pú tɛ, rèmyé yi ní ndá Zhəda e súlí Zhərazalem lyi bí gako mye y'à tu bə zə bə yərɁ bə pú tɛ Cinu yé né bə m'è cèrhé mo; ¹⁹Kəyaate ndá Kooré byā bé bə y'à wó Levyi dwí rí lyi mú, zɛ bə n'è cèrhé Cinu, Esərayel Yi rí ndá bə cələ né jàn ré gako. ²⁰Dwí rí dúlí rə zɛ nəkwəl shǎ shǎ, rə shər rə la Təkwə èpòlò w wə. Rə gə tú rə n'è zhír yi ní, Zhəzafaate wəl re: «Zhəda ndá Zhərazalem lyi, cili-nə ne! Zə-na Cinu, á Yi rí zhənà, sə á yɛ bə bə t'á la ába ɲwónó yé! Zə-na ní nyí-zwennə bé zhənà, sə á yɛ bə kɔn m'a tó cɛnɛ á yilə!» ²¹N zhərɁ ndá dwí rí n zɛ n vùr lyi bə m'a yə byèbɛ bə y'à zhí búlú wɛ ré mó yé né bə m'è cèrhé Cinu, bə m'è nún ní zùwə y è bə dō zhe mó bə zhe: «Cèrhé-nə Cinu, bə ní wu-bòndò w j'á ɲwéné gaga yilə.» ²²Bə gə tú bə jì còrhó nwísí səmyé mó kùr yi ní, Cinu ce Amō byā bé ndá Mowaabe lyi bí e súlí Səyiiri pyò w lyi bí bə y'à tú bə la bú ndá Zhəda lyi bí mú yə dwā yó ce yé, bə zɛ bə yáyélé bə k'è n'è bwí dwā. ²³Amō byā bé ndá Mowaabe lyi bí j'a zɛ bə n'è bwí ndá Səyiiri pyò w lyi bí, bə n'è pyā sə bə ce bə jé tɛ. Sə bə gə gu Səyiiri lyi bí bə zhè kwā né, bə zhízhíli bə kwè bə n'è gwi dwā. ²⁴Zhəda lyi bí gə yú dǎdwélé y kɛbé ñ wó ñ zhí è yó ñ nà èpòlò w mó, bə pyírɁ bə nyí lyi nánjəjóló w sətə: bə púrí wó cùuri dúdú rə y'à lələ tɛ, lyi-nyí èdú ga mye y'à tɛnɛ né yé. ²⁵Zhəzafaate ndá ní dwí rí bə bə bubu bə zwə bé wɛ ré, sə bə nɔ və-ywáale rə y'à búl rə já ndá nàcɛndɛ ndá gāndɛ e súlí wɛ tɛbé rə y'à càn. Wɛ ré jénɛ ré ce bə wèrhé dwā nətò ndá bə n'è pwà rɛ, e jà bə gaga mó yə rə gako ɲwéné bə pwà bə m'e lyɛ yé. ²⁶Dwā nàna dɛ ré, bə tú bə nə dwā Bəraaka já y wə. Sə gaa mó bə co Cinu Yi nəbána. Bə j'á gwɛ n'è byé jàà y ɛmyé mó bə «Bəraaka já» ndá zə gwɛ. ²⁷Zhəda ndá Zhərazalem lyi bí gako pú Zhəzafaate kùr bə kwè bə vò Zhərazalem ndá wu-nyɔ, bə Cinu yà ní zhíli bə zwə bé wun ní n mə n ce bəmyé wun zə nyàn. ²⁸Bə zù Zhərazalem ndá bə n'è dwí zòn ndá bwáare, bə súlí bə n'è wúl pólse, bə lyɛ bə vò bə zù Cinu jì y wɛ. ²⁹Tənésé dwā bé lyi bí gə nyèè bə Cinu Yi yà ní bú ndá Esərayel zwə bé, Yi ywɛ nánfɔlò zə bə gako. ³⁰Zhəzafaate pyèlè ré jú yə-zúlú wɛ, sə ní Yi rí y'à pə mɔ shírhə kɔn gə y'à kəkélé mɔ mó nyí rí gako wɛ. ³¹Aza byí Zhəzafaate yəl Zhəda pyò; ní jírɁ pyò ndá ní yà ní zhe byinə shá-ètò ndá nənɔ. N jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré byinə shí-èlye ndá nənɔ. N ná yà ní wó Shíli bəkwó, ní yà ní yíl Azəba. ³²N já n kwè sómá y kɛbé ní da Aza yà ní kwè mó cici, ní yə è yó ywər nampólé kə ga mye yé, ní ná ní wèrhé kɔn ré tɛbé rə wó cángá Cinu yírɁ wə. ³³E jà yə né còrhó jààsɛ yə tɛ jé yé. Dwí rí y'à gwɛ yə rə nambala bé Yi rí ní zhí ndá rə wu gako yé. ³⁴Tumə né nyèbɛ Zhəzafaate súlí n twí mú, nà nǎyáó né ndá nà nánkwaá né ga, kɛ Anəni byí Yewu Tumə né sébé ré bə mù dwā ne ndá Esərayel pyā bé sébé ré mó wa. ³⁵Rèmyé kwā né, Zhəda pyò Zhəzafaate zə dɔbre ndá Esərayel pyò Aazha, e jà Aazha zhəzhèlè y'à bə càn yé. ³⁶Bə wèrhé nyí ràdú bə la wèrhé bú-bwələ bə ce nà n'è zhəl Tərəshiisi. Bə wèrhé ne Eshɔ-Gəbɛere né. ³⁷Sə Mərəsha lyi bal Dɔdava byí Elyəzɛere ní wó nyí-zwennə mó wəl Zhəzafaate ne: «N gə zə dɔbre ndá Aazha mó ce Cinu cò ñ tumə né.» Sə bú-bwələ né kó dwā wa, nà k'è yə ɲwéné nə vò Tərəshiisi yé.

Chapter 21

¹Zhɔzafaate gá tú n bà n cì yi ní, bà co mo ñdó ní nàmbala bé Dəvyidi Pyə-cɔ w wa. Sə wó ní byí Yɔram ní jírɪ pyɔ ní jàà wa. ²Yɔram yà ní zhe da-byä, bà y'à wó Zhɔzafaate byä: Azarəya ñdó Yəyəə ñdó Zakare ñdó Azəyəwəwə ñdó Myəkayəə e súlí Shəfaca. Bəmyé byèbé èta mó gako y'à wó Esərayel pyɔ Zhɔzafaate byä. ³Bà da yà ní pɔ bə panse nánzhəzhɔ: səbyi-kùlì ñdó sánámá ñdó wè rə y'à càn e súlí ceme nə y'à kəkélé ñdó byílsi Zhəda né. Sə ní yà ní pɔ pyèlè ré Yɔram ne, ní gá yà ní wó ní byi-ce mó yilə. ⁴Yɔram ɲwənén n ciní ní da tənà yá, sə ní pyèlè ré cí kùrə; rəmyé yó, ní gu ní da-byä bé gako ñdó Esərayel yó-cinó jàlà cici ñdó búlú shù. ⁵Ní jírɪ pyɔ ñdó ní yà ní zhe byinə shə-ètɔ ñdó nəlyè; sə ní jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə lyele. ⁶Ní kwè Esərayel pyä bé nə ñdó Akaabe kélé y lyi bí ta, bà ní yà ní jú Akaabe bəkóá, ní wó ní kē. Ní wèrhé kɔn ré tēbé rə wó lwele Cinu yírɪ wə. ⁷Ñdó rəmyé ga, Cinu yə Dəvyidi dwí rí cɔ yál yé, ní dɔbré ní zɔ ñdó Dəvyidi mú yilə, e súlí ní gá yà ní bwəl nyí bà ní mà n pə pàntéméb Dəvyidi ñdó ní byä bé ne, e yə né twéé twéé mó yilə. ⁸Yɔram pyèlè ré yi ní, Edəm lyi bí cē bà Zhəda lyi bí ciní bi, bə zē bə cír bə pyɔ. ⁹Yɔram zē n kwè sómá ñdó ní shədəésé yó-cinó bé, e súlí ní búlú eshə-vwətur rí gako. Ní tó cəcē ne n bú ñdó Edəm lyi bí bà y'à kəkélé nmyé ñdó búlú eshə-vwətur rí yó-cinó bé bə ce cəcəl w mó; ¹⁰Edəm lyi bí j'a gwě cē bà Zhəda lyi bí ciní bi, kɔn b'e yí zà gwě. Yi rí rəmyé mó wé, Lyəbəna lyi bí mye cē bà Yɔram ciní bi, bà ní yě Cinu, ní nàmbala bé Yi rí ní. ¹¹Ní cici mú lù vwə zwəl jàase Zhəda pyàr ré yó, n já n ce Zhərazalem lyi bí zē bà n'è twí fwəl tumə, n zē n ce Zhəda lyi bí zē bà n'è twí ywəl tumə. ¹²Dē rədu nyi-zwennə Elyi kē sébé bə b'e pə Yɔram ne, ní má ní wəl mo: «Nyí Cinu, n nàmbal Dəvyidi Yi rí nyí rí: n gá yə n da Zhɔzafaate ñdó n da nánce Aza, Zhəda pyɔ mó nà kwè, ¹³n zē ní k'a kwè Esərayel pyä bé nə, ní ce Zhəda ñdó Zhərazalem lyi bí fwəl tumə wé, ñdó Akaabe kélé y lyi bí gá fwəl né; ní súlí ní gu n da-byä bé mye cici, n da kélé yá, bəmyé byèbé bà y'à cɔ mó mó, ¹⁴gako ce, Cinu Yi mà n ce zwini nánfɔlɔ zə n dwí rí ñdó n byä bé ñdó n kana bé e súlí n jē-kɔn ré. ¹⁵Sə è gə wó nmyé cici mú, címsí shèbé sə cè nánzhəzhɔ m'a zə mó, wu lyur cími m'a zə mó, sə n cími y m'a j'a n'è súlí dē gako, kɔn m'e yí è ce n wu lyur rí sàrh rə du pwè ne.» ¹⁶Cinu Yi ce Shilisəti lyi bí ñdó Arabebá bà wó Ecopyi lyi bí wúlú mó, j'a zē búlú ne ñdó Yɔram. ¹⁷Bə bə bú ñdó Zhəda, bə zù è wé, bə pwà kɔn dēbé gako rə y'à ɲwéné pyɔ-kélé y wé mó e súlí ní byä bé ñdó ní kana bé, ní byí mādù ga yə dāl è gə dà Aazha, bə ga nyé mó. ¹⁸Rəmyé mó gako kwā né, Cinu Yi ju mu wu lyur cími kēbé è t'a ɲwéné è shili è zhè. ¹⁹Dwā né lyé nə yó b'e ji ní; sə kɔn gá y'à tú e dāl námpólé sə e pyírɪ byinə nəlyè nyān ré, cími y ce ní wu lyur rí sàrh rə du pwè ne, rəmyé mó ce ní nwənén dēdē n mə n cì. Ní dwí rí yə myín jéé bə m'e cèrhé mo ñdó bà gá y'à wèrhé né ní nàmbala bé yil mú ta yé. ²⁰Yɔram tú n bà n jírɪ pyɔ ñdó ní yà ní zhe byinə shə-ètɔ ñdó nəlyè, ní jú pyèlè ré Zhərazalem né byinə lyele. Ní tú n bà n cì sə bà yə mo kúrh yé; bà co mo Dəvyidi Pyə-cɔ w wa, sə è yə yál pyä bé lú-bòlà bé w yé.

Chapter 22

¹Zhərazəlem lyi bí cír Aazha, pyǝ Yoram byi-kwaá y n la jirh pyǝ n jàà wa, bà Arabəbá kùkùl ré rə y'à tú rə zù Zhəda lyi bí zulə jàà y w mó y'à gu n byi-cesé. Wó èta, Zhəda pyǝ Yoram byi Aazha tó né n mə n jirh pyǝ. ²Aazha jirh pyǝ ndá n yà n zhe byinə shə-əna ndá nəlyè; sə n jòm Zhərazəlem né n mə n jí pyèlè ré, byin rədu. N ná yà n wó Oməri bə́kó, n yà n yil Atəlyi. ³Aazha mye kwè Akaabe kèlè y lyi bí nà, bà n ná yà n nò n pe mɔ́ cùcú namməlwèlè. ⁴N wèrhé kən ré tēbè rə y'à wó lwele Cinu yirh w ndə Akaabe kèlè y lyi bí ta, bà wó lyi bəmyé bà yàl n cícirna n da cu mú kwā né, sə è y'à wó bà la m'e dwi mu yilə. ⁵È wó bà cùcú məmyé mà ce Aazha tó Akaabe byi Yoram, Esərayel pyǝ mó ne n mə n vò n bú ndá Siri pyǝ Azayəə, Aramɔ́te né Galaade nyí rí w mú. Sə rəmyé yi ní, Siri lyi bí cēmè Yoram. ⁶Pyǝ Yoram kwè n bà Zhəzəreyel n nò n shili n cinə, bà gó y'à cēmè mɔ́ Arama né ndá n yà n nò n bwí ndá Siri pyǝ Azayəə yi ní mú. Rəmyé yi ní, Yoram byi Aazha n yà n wó Zhəda pyǝ mó, zè n vò Zhəzəreyel n vò n gwè Akaabe byi Yoram n yà n cēmè mó né. ⁷Sə Yi tó Aazha gə zhəl n gwè Yoram ne mó denne rə dwi mu. Zhən ga, Aazha gə yú yi ní, n tó Yoram ne n vò n jəl Niməshi byi Zhewu. E jà Cinu yà n cír Zhewu n la n yə pyǝ, muni ga n mə n gwirhi Akaabe kèlè y lyəm lyəm. ⁸Zhewu pyirh bursi shèbè Yi y'à kó Akaabe kèlè y lyi bí shò kwā né mó. N nə Zhəda yó-cinə bé ndá Aazha da-byā bē byā bē, bà y'à n'è twi bà pe pyǝ mó ne mó, n já n gu bí lyəm lyəm. ⁹N ce bə pyà Aazha: bə zə mɔ́ ndá n yà n nò n shèè Samare né, bə m'e bà Zhewu yé né, bə zè bà gu mu. Bə kwè mo bə ce ndá rəmyé ga, bà bà y'à zhe: «Nyí wó Zhəzəfaate mɔ́bó n pyà Cinu Yi ndá n wu gakó mó byi.» Akaabe kèlè y lò mədu ga yà n kə n tənè n yà n wó pyèlè ré n la jú yé. ¹⁰Pyǝ Aazha ná Atəlyi gə púri n byi Aazha cùwə, n jà n zè n nò n pyà sə n gwirhi Zhəda kèlè y pyə-dwi rí gakó lyəm lyəm. ¹¹Sə rəmyé yi ní, pyǝ bə́kó Yəshəba, shèè n kwè Aazha byi Zhəwaase pyǝ mó byā bē byèbè bà y'à la gu mú wé, n zè n zə mɔ́, nmyé ndá n kənnà mó ga, n vò n cí bi pala né jia y wé. Èta Yəshəba, n yà n wó pyǝ Yoram bə́kó, n jà n wó vwí-zwəlnə Yəyada kē, n yà n súli n wó Zhəwaase nə́kó mó, já n shèè Zhəwaase Atəlyi yé né, rəmyé ce Atəlyi yə mo gwi yé. ¹²Zhəwaase ndá byèbè bà y'à n'è yili mu mú mē Yi jì y wé byinə nyəldu, rəmyé yi ní ndá wó Atəlyi n yà n nò n jí pyèlè ré tənə y yó.

Chapter 23

¹Byinə nyàlpyè byin rí, vwĩ-zwálnə Yɔyada kàm n̄ wu n zə dɔbre ɛ́ndá nunə zǝm zǝm yó-cíná bé. È y'à wó: Yəɔwam byí Azarəya ɛ́ndá Yɔwanā byí Yəsəmayəə ɛ́ndá Obəede byí Azarəya ɛ́ndá Adaya byí Maasəya e súlí Zəkəri byí Eləshafaate. ²Bà tó Zhəda tənà y púlápúlá wé bə kál è ceme né gakó Levyi dwí rí lyi bí ɛ́ndá Esərayel dwá né yó-cíná bé bə cí dwā yó, bə zé bə k'a kwé bə bə Zhərazalem. ³Lyi bí byèbé gakó bə y'à tú dwā yó mó zə dɔbre ɛ́ndá pyǝ mó Yi jì y wə. Yɔyada zé n wǝ be: «Nyí-nə Zhəwaase, pyǝ mó byí mú. Wó ɛ́myé n̄ mǝ sə n jí pyèlè ré kɔn tó nyí rí tèbé Cinu bwəl Dəvyidi byá bé shò kwā né mó.» ⁴«Nyí-nə kɔn ré tèbé á la wǝrhó mó: Á kùkùl ré námpólé rədu kùkùlə né námpólsé nətò y yó w lyi bí ɛ́ndá vwĩ-zwálnə bé e súlí Levyi dwí rí lyi byèbé bə n'è zwì tum shirhá dē ré mó m'a dē Yi jì y étwí-ənyá né ne, ⁵rədu y dō mó lyi bí m'a yili pyǝ-kélé yá, rə dō mó zé rə n'è yili Kùr ré gá cí mǝgǝ mó bwərə y ne. Dwí rí gakó m'a yə Cinu jì y kálsé wun ní wé. ⁶Lò mǝdu ga bə Cinu jì y w zwì, è gə dā vwĩ-zwálnə bé ɛ́ndá Levyi dwí rí lyi bí bə n'è twí dē ré rəmyé yù w mú dúdu: bəmyé wǝ bə m'a zù ní, bə bə cí bə rəmyé yilə. Sə dwí rí lyi bí mǝ sə bə nyàm Cinu nyí rí rəmyé mó. ⁷Levyi dwí rí lyi bí m'a b'e zhì bə kákélé pyǝ mó, lò gakó ɛ́ndá n̄ búlú wé ré n̄ jǝ wa. Bə gu lò mó mǝbó n̄ tú n̄ ná n̄ yǎ n nyéé n lyé n zù Yi jì y mú. Yál-na ɛ́ndá pyǝ mó n̄ gə la mǝgǝ gakó.» ⁸Levyi dwí rí lyi bí ɛ́ndá Zhəda lyi bí púlápúlá wérhé kɔn gakó ɛ́ndá vwĩ-zwálnə Yɔyada gə yà n̄ pə be nyí ní. Bə mǝdu gakó cí n̄ lyi bí dwā yó, byèbé bə y'à n'è zwì tum shirhá dē ré ɛ́ndá byèbé bə y'à n'è swé tum mú ga, bə vwĩ-zwálnə Yɔyada yà n̄ yə ce kùkùl rədu ga yé rə tum rí ni yé. ⁹Yɔyada zé n kwé pyǝ Dəvyidi swá né ɛ́ndá n̄ nəkwaré ré rə y'à wə Yi jì y wé mó n pə nunə zǝm zǝm yó-cíná bé ne. ¹⁰N zé n ce dwí rí lyi bí gakó zhì, lò gakó swé ré nándədòlò w n̄ jǝ wa, kɔn zhì Yi jì y jə-jí sǝ e m'e vò è jə-gwǝ sǝ, vwĩ-jùlú w ɛ́ndá Yi jì y yé né, èta sə bə ɛ́wéné bə kákélé pyǝ mó bə ce cəcəl wə. ¹¹Rəmyé yó, bə zé bə ce bə zə pyǝ mó byí mú bə bə pwé ne, bə kwé pyèlè yə-pú w bə pú mu, bə súlí bə pǝ dɔbré nyá né sébé ré, rəmyé kwā Yɔyada ɛ́ndá n̄ byá bé zé bə twərh nwǝ n̄ yó w yó, bə ce n jirh pyǝ. Bə zé bə kārkh bə wǝ: «Yi pə myè-édòlò pyǝ mó ¹²Atəlyi gá nyèé dwí rí rə y'à n'è dūr rə bānà, rə j'a n'è kārkh ɛ́ndá wu-nyǝ pyǝ mó kùr w mú sǝ wá, ɛ́mye du n vò rə sǝ, Cinu jì y wé. ¹³N̄ nyí n púrí pyǝ mó n̄ zhì dē n̄ jùlú w yó, étwí-ənyí rí ni; yó-cíná bé ɛ́ndá pólse wúlne bə y'à zhì pyǝ mó nyí ni; tənà y lyi bí gakó wun y'à nyè, sə bə y'à n'è wúl pólse; wə-durnə bə y'à n'è dwi bə wé ré, bə súlí bə n'è ce lyi bí mǝ wu-nyǝ búbwéésé. Atəlyi já n kār n̄ gǝndéa n zé n kúrh n wǝ: «Tèbé èta mó wó myinù tùtwíi! Myinù tùtwíi!» ¹⁴Vwĩ-zwálnə Yɔyada ce nunə zǝm zǝm yó-cíná bé bə y'à n'è nyí shàdéesé yò mó du, n zé n wǝ be: «Vür-nə mo n du á cəcəl wə! Bə m'a gu lò mó mǝbó gakó n̄ mǝ n tó n̄ kùr ɛ́ndá búlú shù!» Vwĩ-zwálnə mó yà n̄ yòwə: «Á bə mǝ sə á gu mu Cinu jì y wé yé.» ¹⁵Bə zə Atəlyi bə m'è la pyǝ-kélé y səta, bə yí Shəshesé bwərə y nyí ni bə gu mu té gǝa. ¹⁶Yɔyada ɛ́ndá dwí rí gakó ɛ́ndá pyǝ mó bwəl nyí ɛ́ndá dwā bə bə m'a yə Cinu dwí. ¹⁷Dwí rí lyi bí gakó j'a k'a vò Baale còrhó-jì y wé, bə yí bə wūr yə, bə mǝ è vwĩ-jùlú ɛ́ndá èsǝyùlú gakó bə yəywele, bə zé bə zə Baale vwĩ-zwálnə Matā bə gu vwĩ-jùlú yé né. ¹⁸Vwĩ-zwálnə Yɔyada ce Cinu jì y yùlú mó yò w vwĩ-zwálnə bé ɛ́ndá Levyi dwí rí lyi bí jǝ wa. Dəvyidi yà n̄ bòn be kùkùlə kùkùlə mùnì ga bə zwál vwǝ námpúmá céé bə pə Cinu ni ɛ́ndá rə gá kē Muiisi nyá né wé né, Cinu jì y wé, s'e yə wu-nyǝ ɛ́ndá nwiisi wé ɛ́ndá Dəvyidi gá byili ní. ¹⁹Yɔyada yà n̄ cí étwí-ənyá né dēnna bə Cinu jì y étwí-ənyá né ne, mùnì ga kɔn dēbé rə zhe jimdi gakó b'è wé zwì yò kǝ kǝ yil yé. ²⁰Yɔyada cí nunə zǝm zǝm yó-cíná bé ɛ́ndá lyi-fwǝalé ɛ́ndá yé né cíná bé e súlí tənà y lyi bí gakó dwā yó; n ce bə zə pyǝ mó bə zhì Cinu jì y wé bə só té, bə zé bə tó dē-sǝ bwərə y bə m'e vò pyǝ mó kélé y wé, bə yí bə ce pyǝ mó jòm pyǝ dǝgwá y yó. ²¹Tənà y lyi bí gakó fùu ɛ́ndá wu-nyǝ, sə cə w jòm yə-zúlú wé. Sə è gə wó Atəlyi myé yilə, bə y'à gu mu ɛ́ndá búlú shù.

Chapter 24

¹Zhɔwaase jirh pyɔ̃ ndá ní yà ní zhe byinà nyàlpyè. Sə ní jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinà shá-èna. Ní ná mɔ̃ yà ní wɔ̃ Beer-Shəba lyi bə́kɔ́, ní yà ní yíl Shəbya. ²Zhɔwaase wèrhé kɔn ré tèbé rà y'à wɔ̃ cángá Cinu yírɔ w wvĩ-zwǎlnə Yɔyada nyũ mú púlápúlá yi ní. ³Yɔyada jí kana bə̀lyè n pə Zhɔwaase ne, Zhɔwaase zə be n lù bala-byǎ ndá kana-byǎ. ⁴Rəmyé kwā né, Zhɔwaase pyà Cinu jì y kɔrhɔ̃ ndá ní wu gakó. ⁵Ní byè vwĩ-zwǎlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí n cí dwā yó, n wɔ̃ be: «Zhəl-nə Zhəda ceme né wé, sə á zwè səbyi-kùli Esərayel lyi byǎ bé gakó sɔ̃ á Yi rí jì y kɔrhɔ̃ byin byin gakó yilə. Ce-nə jàn né á wèrhé làlà!» Sə Levyi dwí rí lyi bí j'á yə jàn né ce bə wèrhé làlà yé. ⁶Rəmyé ce, pyɔ̃ mɔ̃ byè vwĩ-zwǎlnə náncə Yɔyada, n zè n wɔ̃ mɔ̃: «Bə́kɔ́n yil n nə yə Levyi dwí rí lyi bí byǎ ne zal, bə zə myǎl-kwǎndé Yi tuntunnə Muiiisi ndá Esərayel lyi byǎ bé bə y'à tú dwā yó ce bə n'è pə dɔbre nyó né kòrhó w yil mú, bə m'e shí Zhəda ndá Zhərazalem bə m'e bə? ⁷Nyí Atəlyi, kə-bəlwélé y kèbé ndá è byǎ bé yé Yi jì y ni e cɔ̃. E súlɪ mye, bə gaga mɔ̃ kwè Cinu jì y wè ré bə y'à pɔ̃ Yi ni mú bə m'e cèrhé Baaləbá.» ⁸Pyɔ̃ mɔ̃ pə nyí bə bə wèrhé səbyǎ-kùlkó sə bə cí w pwè ne, Cinu Yi jì y étwí-ənyí rí ni, ⁹sə bə bwəl bə byili Zhəda ndá Zhərazalem né bə bə mǎ sə bə zə myǎl-kwǎndé tèbé Yi tuntunnə Muiiisi ce Esərayel lyi byǎ bé n'è pə gɔ-elū èpòlò w w ga mɔ̃ bə m'e bə. ¹⁰Yó-cinǎ bé gakó ndá dwí rí lyi bí gakó fùu ndá wu-nyè, bə zə səbyi-kùli y bə m'e bə, bə ló y kùlkó w w kɔn b'e yí o sú. ¹¹Bə gá zə kùlkó w bə b'e pə Levyi dwí rí lyi bí ni, muni ga bə lwar kɔn ré tèbé rà wɔ̃ ò wé mɔ̃ párá, pyɔ̃ mɔ̃ yil yil yi ní, bə púrí səbyi-kùli y já dǎdǎ ò wé, sə pyɔ̃ mɔ̃ sá-kanna mɔ̃ ndá vwĩ-zwǎlnə mɔ̃ jè-kɔn ré yilnə mɔ̃ zè bə bə bə ló mǎ gakó. Rəmyé kwā, bə k'a ce bə b'e cí kùlkó w ò jàà y wa. Bə y'a j'á n'è wèrhé èta dǎ gakó, sə bə nɔ̃ səbyi-kùli è y'a búl è já zhàn zhànə. ¹²Pyɔ̃ mɔ̃ ndá Yɔyada kwè səbyí mú bə pə lò mɔ̃ mɔ̃bɔ̃ ní nə ní nyí tumə né yò mɔ̃ ne Cinu jì tum rí yilə, bə kwè nákul-səlnə ndá tuntunnə bə n'è ɲwéé, e súlɪ tuntunnə bə yé lù ndá kammɔ̃ tum rí yé shò bə la Cinu jì y kɔrhɔ̃ sə bə súlɪ è jàn ré. ¹³Tuntunnə bé j'a zè bə zù tum; sə tum rí zhəl làlà bə jǔ wa. Bə k'a kwerhe Yi jì y bə cí e zhí ndá è shǎá mɔ̃ ta, bə súlɪ è jàn ré mye. ¹⁴Bə gá tú bə twí bə zhè, bə zə səbyi-kùli y kùr rí bə m'e bə pyɔ̃ mɔ̃ ndá Yɔyada yé né. Bə zə mɔ̃ bə m'e zùrhì wé Cinu jì y yilə: Cinu jì y tum rí wè ré ndá vwè námpúmá cǎé né yilə, e súlɪ sánəmə ndá səbyi-kùli kǎzɔ̃mə ndá nəzhè. Bə j'a zwəl vwè námpúmá cǎé né Cinu jì y wé twéé twéé, Yɔyada nyũ mú púlápúlá yi ní. ¹⁵Yɔyada cə dǎdǎ, éfóro n zè n ci ndá ní zhe byinə zòm ndá shá-ètɔ̃. ¹⁶Bə co mo Dəvyidi Pyə-cɔ̃ w wa, ndá pyǎ bé, bə ní yà ní wèrhé kɔn ré tèbé rà y'à càn Esərayel né, Yi ndá rà jì y yilə. ¹⁷Yɔyada cu mú kwā né, Zhəda yó-cinǎ bé tú bə wùli té pyɔ̃ mɔ̃ yé né, sə pyɔ̃ mɔ̃ shéné n cili bi, rəmyé mɔ̃ yi ní. ¹⁸Bə yé Cinu, bə nambala bé Yi rí jì y ni, bə cèrhé Ashəra pǎlá né ndá yə dwā. Sə dóo w òmyé mɔ̃ ce Yi ló rà lyi-shùuri Zhəda ndá Zhərazalem yó wə. ¹⁹Rə twí nyi-zwennə bə sɔ̃ muni ga bə tó bə cúcu mu dɛnnə bə ce bə kwè bə bə Cinu sɔ̃, sə bə yə cili yé. ²⁰Rəmyé yó, Yi Eshirhə y j'a sɔ̃ Yɔyada byí Zakare yó, n zè n zòm ndá be n wɔ̃: «Yi n'è bwərhə rà zhe: è nə wɔ̃ byè yil á t'á zwè Cinu nyó né? Rəmyé mɔ̃ t'á la ába kaka súlú yé. Á gá yé Cinu ni mú ce, ɲmye yé ába.» ²¹Dwí rí lyi bí ce dwā yó bə pyà ní gu, pyɔ̃ mɔ̃ zè n pə nyí bə dul mu ndá nákulə Cinu jì y kélé y wu w wé. ²²Pyɔ̃ Zhɔwaase ká ní yə cènè ré tèbé Zakare da Yɔyada yà ní wèrhé mɔ̃ mɔ̃ yò lyirh yé. N zè n gu Zakare, ní byí mú. Zakare shíshirhə né gá y'à tú nə n'è zhè yi ní, ní wələ: «Cinu nyí sə n bwərhə rà jim!» ²³Cə y gá tú e púl, Siri lyi shədéése tú sə zè búlə ne ndá Zhɔwaase. Sə bə zə zù Zhəda tənə y w ndá Zhərazalem né, sə gu dwí rí yó-cinǎ bé gakó, sə pə wè ré sə pwà búlə né kwā mɔ̃ gakó sə pyɔ̃ mɔ̃ ne, Damaase né. ²⁴E já Siri lyi shədéése sə y'à tú búlə né bú yil mú y'à wɔ̃ nunə mǎngélé, sə Cinu co Zhəda lyi bí shədéése sə y'à wɔ̃ nánjəjóló mɔ̃, sə jǔ wa, sə gá y'à yé Cinu sə nambala bé Yi rí ni mú yilə. Sə è gə wɔ̃ Zhɔwaase myé yilə, Siri lyi shədéése j'a búl sə pɔ̃ còrhò-tum, ²⁵sə sə tú sə lyé sə yé mo nəbwènə nánfóló wé. Ní tuntunnə bé wèrhé nyí rədu bə pyà ní gu, vwĩ-zwǎlnə Yɔyada byǎ bé jal mɔ̃ ní ló té mɔ̃ yilə, bə zè bə ɲwèné bə gu mu ní pal ré yó. Ní cu mú kwā né, bə co mo Dəvyidi Pyə-cɔ̃ w wa, sə è yə yàl pyǎ bé lú-bòlǎ bé w yé. ²⁶Nyí lyi bí byèbé bə wèrhé nyí rədu bə pyà ní gu mú: Amɔ̃ byǎ bé bə́kɔ̃ Shəməyaate byí Zabaade ndá Məwaabe lyi bə́kɔ̃ Shəməriiti byí Yəzabaade. ²⁷Zhɔwaase byǎ bé yilə né ndá zòmà nánzhəzhə nyèbé nyi-zwennə bé zòm ní shò kwā né bə m'e cí dóo ní yó w mɔ̃, e súlɪ Cinu Yi jì y kɔrhɔ̃ mɔ̃ gá tó né gakó yə kè pyǎ bé sébé ré wé nə? Ní byí Amazhaase ní jirh pyɔ̃ ní jàà wa.

Chapter 25

¹Amazhaase jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə shí-èlyè ndá nenu, sà n jòm Zhərazalem né n mən n jí pyèlè ré, byinə shí-èlyè ndá nənɔ̃. N ná mɔ̃ yà n wɔ̃ Zhərazalem lyi bəkó, n yà n yil Yɔwadā. ²Amazhaase wərhé kən ré tēbé rə wɔ̃ cángá Cinu yirh wə, sà è yə yàl ndá n wu gakó yé. ³N pyèlè ré gá tú rə cí kùr rə zhè, n gu n tuntunnə bé byèbé gakó bà y'à gu n da, pyɔ̃ Zhəwaase mɔ̃. ⁴Sə n yə bà byā bé gwi yé, ndə rə gá kē nyá né sébé ré, Muiisi sébé ré, wé né. Cinu pɔ̃ nyí sébé ré wé n wɔ̃: «Bà t'à la dabá gu bà byā bé yə-bəlwáálé yil yé; bà t'à la byā bé mye gu bà dabá yə-bəlwáálé yil yé; bà m'a gu lò gakó n cici yə-bəlɔ̃lɔ̃ w yilə.» ⁵Amazhaase cí Zhəda tənà y lyi bí dwā yó, n zē n cír nunə mɔ̃rhɔ̃ mɔ̃rhɔ̃ ndá nunə zɔ̃m zɔ̃m yó-cinā kən tó dwā ndá bà jisi, Zhəda kwálá y ndá Bēzhame kwálá y lyi bí yilə. N gə byèbé bà y'à zhe byinə shí-èlyè è m'è la mɔ̃, n nə nunə mɔ̃rhé zwā-àtɔ̃ (300 000) bà y'à yé kən du bà dwā bé, bà wɔ̃ búlú jàà w bà m'a vò, bà j'à yé swé ndá nəkò zə bà m'e bú. ⁶N zē n zə səbyi-kùli tónnəbá bə̀tɔ̃ n mən n pwà búlú kàndar mɔ̃rhé zɔ̃m (100 000) Esərayel né. ⁷Sə Yi lò mādù tú n wɔ̃ mɔ̃: «Pyɔ̃! Esərayel lyi shədéése bà mɔ̃ tó yé, bà Cinu Yi nyí tənə Esərayel byā bé, bəmyé byèbé bà wɔ̃ Efərayim byā mɔ̃ kwā né yé! ⁸Nyí bà gə tó mɔ̃, má n búlú n zhe jàn ná-dwí yil búlú né wé mye, Yi m'a ce n mən n nà n tu tē n zəwə bé yé né, bà wɔ̃ Yi rə zhe jàn rə wɔ̃ rə sē lò ne ráá rə wɔ̃ rə ce n mən n nà n twi tē.» ⁹Amazhaase bwərh Yi lò mɔ̃ n wɔ̃: «Sə səbyi-kùli y tónnəbá bə̀tɔ̃ y gakó à nə pɔ̃ Esərayel lyi shədéése ne mɔ̃?» Yi lò mɔ̃ lyár mɔ̃ n wɔ̃: «Cinu wɔ̃ n mən n pɔ̃ kən rə dwini émyé mɔ̃.» ¹⁰Rəmyé yó, Amazhaase já n ká n ce shədéése shəbé sà y'à shí Efərayim sà bà mɔ̃ kwē sà vò jə. Sə lyi bí bəmye lyim y'à zē rə n'è yi Zhəda lyi bí dēdē, sà bà kwē bà vò jə ndá lyi-shùuri. ¹¹Amazhaase jàn ré gá y'à tú rə súlí yi ní, n zə n dwí rí n mən n vò Nəkwā vɔ̃lɔ̃ w wa, n gu Səyiiri lyi shədéése mɔ̃rhé shíyá (10 000). ¹²Zhəda lyi bí zə nunə mɔ̃rhé shí (10 000) nányirh, bà zə be bà m'e jì pyèlè è yó nánssósmé èdù yə-pèlè wa, bà zē bà zhì gāà bà cìrh bi bà ló tē, bà gakó j'a tu bà bəbwelə. ¹³Esərayel lyi shədéése shəbé Amazhaase yà n càr bà sà bà mɔ̃ tó sà vò búlú né jàà w mɔ̃, j'a zē sà zù Zhəda cemé né wé, sà gu nunə mɔ̃rhé rə̀tɔ̃, kən zhì Samarə e m'e vò Bete-Orɔ̃, sà súlí sà pwà wé nánzhəzhɔ̃ búlú né kwā né sà m'e lyé. ¹⁴Amazhaase gə ɲwənə Edəm lyi bí, n zē n kwē n bà yi ní, n súlí n pwà Səyiiri lyi bí yə né n mən n bà, n ce nə jirh n yə, n ná n wùlú tē nà yé né, n súlí n ná n jì ášá myín n pə ne. ¹⁵Rəmyé ce Cinu Yi lyim zē rə n'è yi Amazhaase dēdē, n zē n twí nyi-zwennə n sɔ̃ bà n zhəl n bwərh mo n wɔ̃: «Byè yil n cèrhé dwí rí tēbé yə né nà yə ɲwənə nə zwē nà lyi bí mye cici n jə w mɔ̃?» ¹⁶N gá yà n ná n bwərh mo rəmyé mɔ̃ yi ní, Amazhaase mye bwərh mo, n wɔ̃: «Bà cír mú bà n yál pyɔ̃ cícirna nà? Ce rə yə rə ga! N ná n yál bà bà mǎ mɔ̃ nà?» Nyi-zwennə mɔ̃ ká n yə zòm n bwérhé yé, sà n wə̀lɔ̃: «À yé bà Yi n'è yál rə ce n jé tē n gá wərhé èta mɔ̃, n zē n súlí n yə à cúcú mú zwē mɔ̃ yilə.» ¹⁷Zhəda pyɔ̃ Amazhaase cili cúcú dɔ̃, n zē n twí bà vò bà wɔ̃ Esərayel pyɔ̃ Zhəwakaaze byí Zhəwaase, Zhewu nɔ̃ w ne: «Bà ná jəl dwā búlú wé!» ¹⁸Esərayel pyɔ̃ Zhəwaase mye twí bà vò bà lyár Zhəda pyɔ̃ Amazhaase bà wɔ̃: «Dē rə̀dù, Lyəbā pyɔ̃ w sɔ̃ òdù twí bà vò bà wɔ̃ Lyəbā sēédərea èdù ni: «Pə n bəkó mɔ̃ à byí mú ni n jí!» Sə Lyəbā gɔ̃-ku òdù tó sɔ̃ w yó, o cèè w tē. ¹⁹Zhən ga, n ná n wəl bà n bú ndá Edəm lyi bí n ɲwənə be. N ná n zhě n cìn dē, n ná n cèrhé n cinə. Sə mē n sɔ̃ wé! È nə wɔ̃ byè yil n m'a zē n ná n pyà búlú né nyèbé nà m'a ce mɔ̃ zwini wé mɔ̃; búlú né nyèbé bà m'a ɲwənə nmyé ndá Zhəda shədéése ga nà wé mɔ̃?» ²⁰Sə Amazhaase yə n zòmà né cili yé, bà yò w y'à shí Yi sɔ̃, bà rə y'à n'è yál rə ce bé bà jɔ̃ wa, bà gá y'à cèrhé Edəm yə né mɔ̃ yilə. ²¹Esərayel pyɔ̃ Zhəwaase du n la n vò n bú ndá mɔ̃; nmyé ndá Zhəda pyɔ̃ Amazhaase jəl dwā Bete-Shəmeeshe né, Zhəda tənà y wé, bà bú. ²²Esərayel lyi bí ɲwənə Zhəda lyi bí, Zhəda lyi bí j'a dūr lò gakó vò n kòrhó w wə. ²³Esərayel pyɔ̃ Zhəwaase zē n zə Zhəda pyɔ̃ Amazhaase, Zhəwaase byí ndá Aazha nɔ̃ wa, n yə-bal Bete-Shəmeeshe né. N zhì gāà n zhír n bà Zhərazalem, n wūr Zhərazalem byilí y è dwèlè yí jə-tórhó yirhə zwā-àna, kən zhì Efərayim bwə̀rə y e m'e yí Nəgúl ré bwə̀rə y ne. ²⁴N zē n pwà sánámá mɔ̃ gakó ndá səbyi-kùli y gakó e súlí wé ré tēbé gakó rə y'à wɔ̃ Yi jì y wé, Obəede-Edəm yà n ná n yilí mú, ndá pyɔ̃ mɔ̃ jì y nəcèndé, n súlí n zə lyi bà y'à càr bà cí tē bà m'è dē nyi-bwelé pyirh bà shò kwā né, n mən n kwē n vò Samarə. ²⁵Zhəda pyɔ̃, Zhəwaase byí Amazhaase wərhé byinə shí ndá nenu, Esərayel pyɔ̃, Zhəwakaaze byí Zhəwaase cu mú kwā né. ²⁶Amazhaase tumə né dwā bé, nə náyá né ndá nə nánkwaá né ga, yə kē Zhəda ndá Esərayel pyā bé sébé ré wé nà? ²⁷Amazhaase gə yé Cinu Yi kùr tó ne yi ní ga mɔ̃, lyi zòm bà ce dwā yó Zhərazalem né bà pyà n gu, sà n dūr n vò Ləciishi. Bà twí lyi bà vò bà twèlè mo Ləciishi ni, bà gu mu gāà. ²⁸Bə kwé n yala né ndá shəshərh bà b'e ce ndá n nambala bé Zhəda cɔ̃ òdù wé.

Chapter 26

¹Zhəda lyi bí gakó cír Ozhaase, n̄ yà n̄ zhe byinə shí ndá nyəldù, bə ce n̄ jirh pyǝ́ n̄ da Amazhaase jàa wa. ²Wó rímyě n̄ zwě Elaate cɔ́ wá, n̄ zě n̄ kwerhe n̄ lù wə, n̄ zě n̄ kwě w n̄ pə Zhəda ne, n̄ da Amazhaase cu mú kwā né. ³Ozhaase jirh pyǝ́ ndá n̄ yà n̄ zhe byinə shí ndá nyəldù, sə n̄ jòm Zhərazalem né n̄ mə n̄ jí pyě̀lè ré, byinə shí-ənu ndá nəlyè. N̄ ná mó yà n̄ wó Zhərazalem lyi bə́kɔ́, n̄ yà n̄ yil Yə́kə́ləyá. ⁴N̄ wərhé kən ré tēbé rə wó cángá Cinu yirh wə, ndə n̄ da Amazhaase ta, n̄ kən gakó wě. ⁵N̄ pyà Yi, Zakare nyū mú púlápúlá yi ní, bə Zakare yà n̄ ná n̄ cərhè mo Yi nyòmɔ́ wě. Sə n̄ gə zhi n̄ nà yó ndá Yi yi ní ga, Yi ce n̄ kən gakó zwě nyí. ⁶Ozhaase zhəl n̄ vò n̄ bú ndá Shilisəti lyi bí, n̄ wūr Gaate ndá Yabəne e súlí Ashə́dɔ́dɔ́de ceme né byílsí, n̄ zě n̄ lù ceme Ashə́dɔ́dɔ́de yala ne ndá Shilisəti lyi bí tənà y wa. ⁷Yi sē mɔ́ n̄ bú ndá Shilisəti lyi bí ndá Arabebá bə y'a wə Guur-Baale né mó e súlí Məwunitəbá. ⁸Məwunitəbá kwě myəl-kwā́ndə Ozhaase ne. Ozhaase tú n̄ bə n̄ jirh lyi-fəlɔ́ dēdē, n̄ yil ré j'a du rə yí Ezhibti swě ré. ⁹N̄ lù jirh nánjijínsí bə m'e yili cɔ́ w mó Zhərazalem né, Nə́gúl ré bwə̀rə y ndá Vɔ́lɔ́ w bwə̀rə y e súlí byíli y nésé gə́ jəl dwā́ wě mə́gǎ́ mó yó, n̄ kwerhe se n̄ ce sə zə jàn. ¹⁰N̄ súlí n̄ lù jirh nánjijínsí gɔ́-elú epòlò w nyí rí wə, n̄ zě n̄ kù n̄-əwááre nánzhəzhǝ́, bə n̄ yà n̄ zhe vwámá nánjə́jóló; n̄ yà n̄ zhe vwálna nánzhəzhǝ́ pyà́r ré kùr w pyǎ́sə nyí rí wě ndá já-ə-zě-dě́ mó wa, e súlí lyi bə n'e nyí dəwě́-cémé né yò pyà́r ré w ndá Karə́mɛ́l pyǝ́ w wa. N̄ zhən ga yà n̄ só vwál mó. ¹¹Ozhaase yà n̄ zhe shə́dɛ́ɛ́sə sə y'a wó bú́lɔ́ sə la bú, sə j'a wó sə dwi sə zhəl bú́lɔ́ jàa wa, sə bɔ́n kùkùlə́ kùkùlə́ kən tó gál mó sá-kanna Yə́yəə ndá yé né cábal Maasə́yá gəl mó ne; pyǝ́ shə́dɛ́ɛ́sə yó-cábal Ananya yà n̄ cí shə́dɛ́ɛ́sə gakó. ¹²Jisí yó-cinó bé byébé bə y'a cí bú́lɔ́ kándar ré rə́myé mó yó w gakó y'a wó mɔ́rhrə́ rə́lyə́ ndá zǝ́-nyəldù (2 600). ¹³Bə y'a cí shə́dɛ́ɛ́sə mɔ́rhrə́ zwǎ́-àtɔ́ ndá tálpyə́ ndá zwǎ́-ənu (307 500), sə y'a zhe jàn ndá wu-jǝ́ bú́lɔ́ bú yilə́, sə́myé mó y'a mǎ sə sə sē pyǝ́ mó ne sə bú ndá n̄ zùwə́ bé. ¹⁴Sə gə́ du sə la bú́lɔ́ jàa w gakó, Ozhaase yà n̄ ná n̄ tene nə́kwə́r ndá swə́ ndá cɔ́bɔ́ yá-púr ndá cɔ́bɔ́ kāmə́zürh ndá twə́rh e súlí kólə́mpá nákulə́ sə yilə́. ¹⁵N̄ zürhí wě bə n'e cí rí cɔ́ w yùlú jisí nánjijínsí ndá byílsí nə́gúlə́ né yó, bə zě́ bə zhi gə́a bə zə́ rə́ bə m'e tə́ cama bə súlí bə m'e dul nákul-fwǎ́ale. Ozhaase nɔ́ sḗ dwí nánfwə́lɛ́ kən b'e yí n̄ jàn ré súlí, rə́myé ce n̄ yil ré j'a du rə́ yí gaga. ¹⁶Sə n̄ jàn ré ce n̄ zhě́ n̄ cìn dḗ kən b'e yí n̄ dwí n̄ cìnə́, n̄ kə́ n̄ yà n̄ nà èdù yó zhi ndá Cinu n̄ Yi rí yé: dḗ rə́dù, n̄ zù Cinu jì y w n̄ la ǎ́sǎ́ myĩ́n ju, jùlú w kɔ́bɔ́ bə n'e jì wě tēbé rə́ lwé nányə́nyə́lɛ́ ò yó mó. ¹⁷Vwǎ́-zwǎ́lnə́ nánce Azarə́yá ndá Cinu vwǎ́-zwǎ́lnə́ shə́-lyele, bə y'a wó wu-jǝ́ cinə́, zù n̄ kwā́ né. ¹⁸Bə zhi dḗ pyǝ́ Ozhaase yé né bə wə́ mɔ́: «È dà n̄myé Ozhaase n̄ mǎ́ sá jì ǎ́sǎ́ myĩ́n n̄ pə Cinu n̄ yé, è wó vwǎ́-zwǎ́lnə́ bé, bə wó Aarǝ́ byǎ́ bé, bə cír vwǎ́-pené y ɛ́myé mó yil mú! Du Yi jì y wě, bə n̄ wərhé tēbé rə́ bə mǎ́ mó! Tùtwǎ́ rí rə́myé t'á zhě́ n̄ yó dḗ Cinu Yi yé né yé!» ¹⁹Ozhaase lyim j'a zě́, e jà n̄ yà n̄ zhe ǎ́sǎ́ nə́zhǝ́ y n̄ jǝ́ wa. N̄ lyim rí gə́ j'a zě́ rə́ n'e yì vwǎ́-zwǎ́lnə́ bé yi ní, yə́-bəcàndə́ j'a du n̄ cíl ré ne, vwǎ́-zwǎ́lnə́ bé yé né, Cinu jì y wə, jùlú w kɔ́bɔ́ bə n'e jì wě tēbé rə́ lwé nányə́nyə́lɛ́ ò yó mó yala ne. ²⁰Vwǎ́-zwǎ́lnə́ nánce Azarə́yá ndá vwǎ́-zwǎ́lnə́ bé dwā́ bé pyirhí bə nyí n̄ sə́ta, sə bə púrí yə́-bəcàndə́ du n̄ cíl ré ne. Bə j'a jì mu bə ce pwě́ ne lələ́, n̄ cici mú já n̄ ce jàn né n̄ du pwě́ ne lələ́, bə Cinu yà n̄ mǎ́ mɔ́. ²¹Yə́-bəcàndə́ j'a zə́ Pyǝ́ Ozhaase kən b'e yí n̄ cu. N̄ yə́-bəcàndə́ ce, n̄ jòm kələ́ dǝ́ w n̄ dúdú, bə n̄ yà n̄ bə mǎ́ sə n̄ bwə́lse Cinu jì y ni yé. Sə wó n̄ byí Yə́tam, n̄ yà n̄ wó pyǝ́ mó kələ́ yó-cábal mó, n̄ ciní tənà y lyi bí. ²²Nyí-zwennə́ Ezə́yi, Amɔ́ɔ́se byí mú, kē Ozhaase tumə́ né dwā́ bé, nə́ nǎ́yǝ́ né ndá nə́ nánkwaá́ né ga. ²³Ozhaase tú n̄ bə n̄ cì, bə ce mo ndá n̄ nambala bé pyǎ́ bé lú-bɔ́lǎ́ bé jàa y wa, bə bə y'a n'e wələ́: «N̄ wó yə́-bəcàndə́ cábal!» Sə wó n̄ byí Yə́tam n̄ jirh pyǝ́ n̄ jàa wa.

Chapter 27

¹Yɔtam jĩrh pyɔ̃ ñdó ñ yà ñ zhe byinə shí-èlyè ñdó nànu; sə ñ jòm Zhəɾəzalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí ñdó nyèldù. ²Ñ ná yà ñ wó Sadɔ̃kə bə́kɔ́, ñ yà ñ yíl Yərushə. ³Ñ wèrhé kɔn ré tèbé rà wó cángá Cinu yírh wə, ñdó ñ da Ozhaase gá wèrhé né mɔ́ cici, sə ñ já ñ yè dwé n zù Cinu jì y wé gaga yé. Ñdó ràmyé ga, dwí rí y'à gwě ñwéné rà pwarha né wé. ⁴Wó ñmyé ñ lù Cinu jì y dǝ-sɔ́ étwí-ènyí rí. Ñ lù wé nánzhəzhɔ́ Ofel byíl-fwèlè y yó. ⁵Ñ lù ceme Zhəda pyàr ré nyí rí wé e súlí shə́dɛ́ɛsə jaàse ñdó jĩrh nánjǝ́jǝ́nsí bə́ m'è yili cɔ́ w mɔ́ túr tənèsé wə. ⁶Wó ñmyé ñ bú ñdó Amɔ́ byǎ́ bé pyɔ̃ mɔ́, n ñwéné mɔ́ mɔ́. Byin rí ràmyé mɔ́, Amɔ́ byǎ́ bé pɔ́ mɔ́ səbyì-kùlì tónnəbá bə́tɔ́ ñdó bələ́ tónnəbá mɔ́ɔ́rhè rə́tɔ́ (3 000) e súlí orzhe tónnəbá mɔ́ɔ́rhè rə́tɔ́ (3 000); sə byinə né nàlyè byin rí ñdó nətɔ́ byin rí nè pú mú, bə́ pɔ́ mɔ́ myəl-kwǎ́ndɛ́ rə́ mɛrhe èta. ⁷Yɔtam jàn ré y'à j'â n'è súlí, bə́ ñ yà ñ já ñ ná ñ zhəl cángá Cinu Yì yé né. ⁸Yɔtam tumə né dwā́ bé ñdó búlɔ́ né nyèbé ñ bú mú gakó e súlí ñ tùtwǎ́ǎ́ né kě́ Esərayel ñdó Zhəda pyǎ́ bé sébé ré wé. ⁹Ñ jĩrh pyɔ̃ ñdó ñ yà ñ zhe byinə shí-èlyè ñdó nànu; sə ñ jòm Zhəɾəzalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí ñdó nyèldù. ¹⁰Yɔtam tú n bə́ n cì, sə bə́ cɔ́ mɔ́ ñ nambal Dəvyidi Pyə́-cɔ́ w wa. Wó ñ byí Akaaze ñ jĩrh pyɔ̃ ñ jàà wa.

Chapter 28

¹Akaaze jirh pyɔ̃ ndá n̄ yà n̄ zhe byinə shí-èlyè; sə n̄ jòm Zhərazalem né n̄ mə n̄ jí pyèlè ré, byinə shí ndá nyèldù. N̄ yə n̄ da Dəvyidi nà y kwè n wèrhé kɔn ré tèbé rà wó cángá Cinu Yi yirh w yé. ²N̄ kwè n kwè Esərayel pyá bé nà, n̄ gaga mó yǎl lù n̄ mə n̄ zùrhì yə Baalebá yilə. ³N̄ cici mú ju áśá myín Ben-Yənm̄ pyà-górɔ̃ w wa, n̄ ji n̄ byá bé myína, ndə pwarha tumə né nyèbé gakó tənèsé shèbé Cinu zwè n pə Esərayel lyi byá bé ne mó lyi bí gá y'a n'è twí ní mú. ⁴N̄ zwál vwə n̄ suli n̄ ji áśá myín vwə né zwál jaásé wé ndá pyálsé yó ndá cò kòbó gakó ò púrh vɔr nánzhəzhɔ́ mó kùr wə. ⁵Cinu n̄ Yi rí ce mo Siri pyɔ̃ mó jǔ wa, n̄ ɲwéné mɔ́ búlá né wé, n̄ zə n̄ lyi nánzhəzhɔ́ n̄ mə n̄ lyè n̄ vò Damaase. Cinu suli n̄ ce mo Esərayel pyɔ̃ mó jǔ wa, n̄ búl n̄ ɲwéné mɔ́ búlá né wé. ⁶Erəmalýa byí Pəka gu Zhəda nunə mǔɔ̃rhé zóm ndá shí-èlyè (120 000) dē rə̀dù, bə gakó y'a wó búlá kàndar, bə gá y'a yě Cinu, bə nàmbala bé Yi rí ní mú yilə. ⁷Efərayim kàndə Zəkəri gu Maasəya, pyɔ̃ mó byí mǎdù, ndá pyɔ̃-kélé y yó-cəbal Azərəkam e suli Eləkana, n̄ pú pyɔ̃ ne mó. ⁸Esərayel lyi byá bé zə bə da-byá bé nunə mǔɔ̃rhé zwǎ-àlyè (200 000) yómá, kana ndá bala-byá e suli kana-byá, bə suli bə pwà wé rə̀ y'a búl rə̀ já bə m'e vò Samare. ⁹Cinu Yi nyi-zwennə mǎdù yà n̄ ɲwéné Samare né n̄ yà n̄ yil Odeede; n̄ du n̄ jəl Esərayel shə̀déesé ndá sə n'è zwí cɔ̃ w wa, n̄ zè n̄ wò se: «Cinu, á nàmbala bé Yi rí lyim y'a zè rə̀ n'è yi Zhəda lyi bí. Wó rə̀myé mó rə̀ ce n̄ zè n̄ ce be á jǔ wa. Ámyé j'a zè á gu bi ndá lyim nánfólǎ dēdē kɔn b'e yí rə̀ dweme ré yí dē-yi wə. ¹⁰Kɔn suli mye, á n'a zóm b'a n'a yǎl á ce Zhəda ndá Zhərazalem bala bé ndá kana bé byèbé èta mó jirh á yómá! Sə èlāsé, ámye cici mú gaga nə yə Cinu á Yi rí dwé nà? ¹¹Èlāsé, cili-nə ne sə á yě lyi bí byèbé á zɔ́ búlá né jaà w á da-byá bé sǔ mó ne bə kwè, è gə dà rə̀myé Cinu lyi-shùurí m'a ló á yó wə.» ¹²Lyi j'a zè Efərayim byá bé yó-cinə bé cəcəl w bə n'è bwí lyi bí byèbé bə shí búlá né jaà w bə kwè bə bə mó. È y'a wó Yəwanā byí Azarəya ndá Məshələmɔ̃ɔte byí Bərəca ndá Shəlum byí Yəyəzakəya ndá Adələyi byí Amasa. ¹³Bə wò be: «Bə-na lyi bí byèbé á zɔ́ búlá né jaà w mó zə á bə nyɔ̃nò yé, bə ná m'a dó Cinu ni. Á n'a yǎl á suli ná yə-bəlwáálé ndá ná dwə́aré, e ja ná dóo w dùm, Cinu lyim mye suli rə̀ n'è yi Esərayel lyi byá bé dēdē!» ¹⁴Shə̀déesé j'a yě lyi bí byèbé sə y'a zɔ́ búlá né jaà y w mó ne, sə suli sə zhè wé ré tèbé sə y'a pwà búlá né kwā né mó, yó-cinə bé ndá lyi bí byèbé bə y'a tú dwā yó mó gakó yé né. ¹⁵Rə̀myé mó kwā né, bə byè lyi jàlā yilə bə zè bə zhì dē bə zə lyi bí byèbé bə zɔ́ búlá né jaà y w mó wun ni: bə vùr kàməzwisi ndá nəcìlè wé ré tèbé bə y'a pwà búlá né kwā mó wé, bə m'e zù byèbé bə y'a wó nánlwərh mó; bə suli bə pə be kùjú ndá kò-nyɔ̃mà e suli cámá, bə zè bə kwè byèbé bə y'a cèmè bə y'a k'è wàrh bə zhəl mó ndá bənərh bə zə be bə vò bə yí Zheriko, kwésé cɔ̃ wá, bə da-byá bé sǔ. Rə̀myé kwā né, bə k'a kwè bə bə Samare. ¹⁶Yi rí rə̀myé mó wé, pyɔ̃ Akaaze twí bə vò bə lwəl Ashəri pyá bé ne bə bə b'e sē mɔ. ¹⁷Edəm lyi bí k'a kwè bə b'e bú ndá Zhəda lyi bí bə ɲwéné be, bə zè bə zə bə lyi búlá né kwā né bə m'e lyè. ¹⁸Shilisəti lyi bí mye y'a tú bə bú ndá Zhəda ceme né nə wɔ pyār ré kùr w pyálsé ndá Nəgeevə nyí rí w mú: bə y'a zwè Bete-Shəməeshə ndá Ayalǎ ndá Gə̀dərɔ̃ɔte e suli Soko ndá ò cə-bwǎlsé ò yala ne mó ndá Təməna ndá ò cə-bwǎlsé ò yala ne mó ndá Gəməzo ndá ò cə-bwǎlsé ò yala ne mó, bə zè bə jè nə wé. ¹⁹19 Zhən ga, Cinu yà n̄ ná n̄ ce Zhəda tənà y cizhìl Esərayel pyɔ̃ Akaaze yilə, bə Akaaze yà n̄ ná n̄ ce Zhəda lyi bí n'è twí bə búlə, n̄ cici mú mye yà n̄ búl n̄ ká n̄ tá n̄ nyàm Cinu námpólé kè ga mye yé. ²⁰Ashəri pyɔ̃ Təgəlaate-Falazaare bə, sə n̄ yě Akaaze sǎ̃ ne n̄ zè n̄ bú ndá mɔ n̄ suli n̄ pú n̄ tənà yá. ²¹E ja Akaaze yà n̄ pwà Cinu jì y nəcèndé kəkàlā ndá pyɔ̃-kélé y nəcèndé kəkàlā e suli lyi-fwàalé nyān ré kəkàlā n̄ pə Ashəri pyɔ̃ mó ne, sə rə̀myé mó yə mo sē námpólé mye yé. ²²Sə bə gá y'a pú n̄ tənà y yi ní, rímyé pyɔ̃ Akaaze mó n̄ yà n̄ tá n̄ nyàm Cinu mú kwerhe n̄ pólé n̄ yò w n̄ suli: ²³N̄ zwál vwə n̄ pə Damaase cɔ̃ w yə né ne, e ja wó yə né nəmyé mó nə ce bə ɲwéné mɔ́ búlá né wé mó, n̄ zè n̄ wò: «Siri pyá bé yə né gə n'è sē be mó ce, wó nəmyé ne à m'a zwál vwə né a pa, m̀̀ni ga nə bə nə sē ne.» Wó èta kɔn tó né yə né nəmyé j'a m'e yə rímyé ndá Esərayel lyi byá bé púlápúló tē turí kùrə. ²⁴Akaaze pwà Yi jì y wé ré gakó n̄ ló dwā yó, n̄ zè n̄ mà re n̄ lo; rə̀myé kwā né, n̄ pyi Cinu jì y étwí-ènyə né, n̄ zè n̄ lù vwí-júlne n̄ cìn yil Zhərazalem sə-jaarhé gakó yó. ²⁵N̄ lù vwə zwál jaásé Zhəda cɔ̃ òdù gakó wé, n̄ la n̄ mə n̄ ji áśá myín n̄ pə dwá né dwā bé yə né ne; wó rə̀myé denne n̄ tó né n̄ mə n̄ gwar Cinu, n̄ nàmbala bé Yi rí. ²⁶Akaaze tumə né dwā bé e suli n̄ tùtwə̀ð né gakó, nə náyáó né ndá nə nánkwaá né ga, kē Zhəda ndá Esərayel pyá bé sébé ré wé. ²⁷Akaaze tú n̄ bə n̄ cì, bə ce mo Zhərazalem Pyə-cɔ̃ w wa; sə bə yə mo Esərayel pyá bé lú-bólā bé w ce yé. N̄ byí Ezəcaase jirh pyɔ̃ n̄ jaà wa.

Chapter 29

¹Ezæcaase jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinā shí-èlyè ndá nànu; sà n jòm Zhərazalem né n mē n jí pyèlè ré, byinā shí-èlyè ndá nàbó. N ná mō yà n wō Zakare bəkó, n yà n yil Abyi. ²N wèrhé kən ré tèbé rà wō cángá Cinu yirh wə, ndə Dəvyidi n nambal mō ta, n kən gakó wé. ³N pyèlè ré jú byin náyéé ré cici, rə cànà náyéé yá, n pul Cinu jì y bwəðələ, n súlí n kwerhe ré. ⁴N byè vwi-zwəlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí bə bà, n zè n cí bi dwā yó yi-púrhí sō dwā-gúlú jàà y wa, ⁵n wō bə: «Cili-nə, Levyi dwí rí lyi! Èlāsé, tene-na á cin Cinu yiləa, sə á tene Cinu, á nambala bé Yi rí jì yá, e yə nmyé nyá. Vür-nə jimdi dwí gakó Yi jì y wə. ⁶Ná nambala bé yə bà nà yó zhì yé, bə zè bə wèrhé kən ré tèbé rà wō lwele Cinu ná Yi rí yirh wə: bə yé mo, bə pyirhí bə yérh bə ce kwā bə yé n jì y ni, bə zə bə kwərh bə zā ya; ⁷bə gaga mō sáase Bwə-r-zónó w bwəðələ, bə cì pàntámsé, bə k'è t'á jì ášá y myín, bə súlí bə k'è t'á zwál vwi námpúm céé bə pə Esərayel Yi rí ni rə jì y wé yé. ⁸Rəmyé mō ce Cinu lyim j'a zè rə n'è yì Zhəda tənà y ndə Zhərazalem cə w dēdē, n ce rə jirh wu-zéé nánfóló kəna, tənà è pyé è la wu-zhúlú nánfóló wé, ndə fuuli kəna ndə á yirhā gá nē. ⁹Nyí bə gu ná dabá ndə búlú shù, ná byá bé ndə ná bəkwá bé e súlí ná kana bé zè bə wō yómá-jè né rəmyé mō yilə. ¹⁰Èlāsé, à n'á yāl a zə dəbre ndə Cinu Esərayel Yi rí, m̀nì ga n lyi-shùurí pá, rə bə ná yó w lwé yé. ¹¹Èlāsé, à byá, bə-na yò w zə á m'á dədal yé, bə wō ámyé Cinu cìr m̀nì ga á zhì n yé né, á twí á pō, á yə n t̀nt̀nnə sə á jì ášá myín á pō.» ¹²Nyí Levyi dwí rí lyi bí byèbé bə du bə zhì mú: Aməsəyi byí Maate ndə Kəyaate jì y lə Azarəya byí Zuwəə ndə Abəji byí Ciishi ndə Məəri jì y lə Yəyalələl byí Azarəya ndə Zəma byí Yəwa e súlí Gerəshən jì y lə Yəwa byí Eden; ¹³Eləsafā jì y lyi Shiməri ndə Yəyəə ndə Asaafé jì y lyi Zakare ndə Matanya ¹⁴ndə Emā jì y lyi Yəəyel ndə Shimeyi ndə Yədutú jì y lyi Shəmaya e súlí Uzhəə. ¹⁵Bə cí bə da-byá bé dwā yó, bə tene bə cin Cinu yilə, bə zè bə vür Cinu jì y jimdi, kən tó pyɔ̃ mō nyí rí n pō mō ndə Cinu zòmā né nē. ¹⁶Vwi-zwəlnə bé bə bə zù Cinu jì y wé, bə la jimdi vür è wé. Bə vür wé ré tèbé gakó rə y'a zhe jimdi, rə y'a wō Cinu jì y jì-ná y wé mō bə cí Cinu jì y kənó w wé. Levyi dwí rí lyi bí pwà rə bə m'e du cə w wa, bə vò bə ló kwā né, Sədərɔ̃ nə-góló w wa. ¹⁷Bə ju jimdi vür tum rí rəmyé kùr cànà náyéé y dē náyéé ré yù wə; cànà y èmyé mō dwā lyele yù wə, bə zù Cinu jì y Zónó w wé; bə vür Cinu jì y jimdi dwā lyele; sə bə j'a zhè cànà náyéé y dwā shí ndə nyəldù yù wə. ¹⁸Bə zè bə vò pyɔ̃ Ezæcaase sō bə wō mō: «Ná vür Cinu jì y e súlí vwi-námpúm céé né vwi-júlú w ndə rə wé ré gakó ndə tábalé y bə n'è cí búru w kəbó bə pō Yi ni è yó mō ndə è wé ré gakó jimdi ná zhè, ¹⁹e súlí wé ré tèbé pyɔ̃ Akaaze yà n vür n cí kwā tumə né nyèbé n twí, e jà n yà n bə sómá zhe sə n twí ni mú wé, n pyèlè ré yi ní mú jimdi. Ná k'á cí rí rə jàà né, ná zè ná kwé re ná pə Yi ni rə k'a jirh Yi nyān. Nyí rí tē Cinu vwi-júlú w yé né.» ²⁰È zè nəkəkólé shāā shāā pyɔ̃ Ezæcaase byè cə w yó-cinā bé dwā yó, n zè n zè n vò Cinu jì y wé. ²¹Bə zə nə-byərth shəlpýè ndə pyi-bwərth shəlpýè ndə pyi-bwəlse shəlpýè e súlí bə-cílsi shəlpýè bə m'e bə súbri lwəl vwi rí zwál yilə, pyɔ̃-kèlè y ndə Yi jì y e súlí Zhəda lyi bí yilə. N zè n pə nyí vwi-zwəlnə bé bə wō Aarɔ̃ byá bé mō nē bə bə zwál vwámá né Cinu vwi-júlú w yó. ²²Bə zwál nə-byesé; vwi-zwəlnə bé kwé sà jal mō bə ló vwi-júlú w yó; bə zwál pyi-byesé, bə ló sà jal mō vwi-júlú w yó; bə zwál pyi-bwəlsé, bə ló sà jal mō vwi-júlú w yó. ²³Bə zè bə zə bə-cílsi bə la zwál yə-bəllól w súbri lwəl yil mú, bə m'e bə pyɔ̃ mō ndə lyi bí byèbé bə y'a tú dwā yó mō yé né. Pyɔ̃ mō ndə lyi bí dwā bé cí jèrh sà yó. ²⁴Vwi-zwəlnə bé zwál se, bə zè bə ló sà jal mō vwi-júlú w yó Esərayel púlápúlá yə-bəllól w súbri lwəl yilə, bə wō Esərayel púlápúlá yil pyɔ̃ mō yà n pō vwi námpúm céé ré ndə yə-bəllól w súbri lwəl vwi rí zwál nyí. ²⁵Pyɔ̃ mō ce Levyi dwí rí lyi bí zù Yi jì y wé, ndə sembálebáb ndə zón ndə bwáare, bə pə bə jàase kən tó Dəvyidi ndə pyɔ̃ nyi-zwennə Gaade e súlí nyi-zwennə Natā nyí rí ni; bə nyí rí rəmyé y'a wō Cinu n tó n nyi-zwennə bé denne n pə ré. ²⁶Levyi dwí rí lyi bí gá tú bə jòm bə jàasé wé bə zhè ndə bə wə-dúurí tèbé Dəvyidi yà n wèrhé mō, vwi-zwəlnə bé mye bə ndə pólse, ²⁷Ezæcaase pə nyí bə bə zwál vwi námpúm céé ré vwi-júlú w yó. Sə bə gá ju kùr bə n'è zwál vwi námpúm céé ré yi ní, bə ju nwé y Cinu yilə, rəmyé yi ní pólse wúl e súlí Esərayel pyɔ̃ Dəvyidi wə-dúurí mye dú rə m'e kwé ya. ²⁸Lyi bí byèbé gakó bə y'a tú dwā yó mō y'a lwəl tē, nwé y nún e dene, pólse mye y'a n'è wúlá, kən m'e yí vwi námpúm céé ré zwál rə zhè. ²⁹Vwi rí gá tú rə zwál rə b'e zhè yi ní, pyɔ̃ mō ndə lyi bí byèbé bə y'a n̄wéné gāa mō jòm bə nədwaná yó bə zè bə zə bə yérh bə pú tē. ³⁰Rəmyé kwā né, pyɔ̃ Ezæcaase ndə yó-cinā bé wō Levyi dwí rí lyi bí ni, bə bə cèrhé Cinu Yi ndə Dəvyidi e súlí Asaafé, m̀bó n nē mō nwísi bə wèrhé mō. Levyi dwí rí lyi bí j'a búl bə nún ndə wu-nyɔ̃ nánfóló, rəmyé kwā né bə jòm bə nədwaná yó bə zə bə yérh bə pú tē. ³¹Ezæcaase kwé nyí, n wò: «Èlāsé, á jèsé gá sú pyám ndə pansé shèbé á la Cinu ni pō mō ce, bwəlse-nə, zə-na vwi ndə còrhó panse á m'á bə Cinu jì y wə.» Lyi bí byèbé bə y'a tú dwā yó mō j'a zə vwi ndə còrhó panse bə m'e bà, lyi bí byèbé gakó bə y'a wō pùbùlā-cinā mō zə vwi námpúm céé bə m'e bà. ³²Vwi námpúm céé né bə zə bə m'e bə mō yàl nə-byərth shə-shəlpýè (70) ndə pyi-byərth zòm (100) ndə pyi-bwəlse zwā-àlyè (200), bə zwál nə gakó bə pə Cinu Yi ni. ³³Vwi né dwā bé yàl vwámá nánfwāale z̄š-nyəldù (600) ndə və-ywāale m̀òrhe ràtò (3 000). ³⁴Sə vwi-zwəlnə bé gá y'a bə já dēdē vwámá né bə zwál mō póm yil mú ce, bə da-byá, Levyi dwí rí lyi bí sē bə kən b'e yí tum rí zhə, e súlí mye kən b'e yí bə tene bə cin Cinu yil bə zhè. Bə Levyi dwí rí lyi bí yàl lālā bə tene bə cin Cinu yil dwini vwi-zwəlnə bé. ³⁵Kən súlí mye, vwi námpúm céé né y'a búl nə já dēdē, nəmyé ndə yə-

zùlò vwè né nwíí e sùlì vwè námpúmá cě́é né dàvế pansé. Èta, Cinu jì y tum rí j'a k'e zhì rə̀ nà yó.³⁶ Ezəcaase ndá dwí rí púlápúló wun yàl nyàn kən ré tèbé Yi y'à wèrhé dwí rí yil mú yilə̀, bə̀ yò w j'a wèrhé làlà.

Chapter 30

¹Pyḡ Ezəcaase byè Esərayel lyi byä bé púlápúlá ñdá Zhəda lyi bí, n súlí n kē sá bá n pə Efərayim ñdá Manase kwálsé lyi bí ní, bà bà Cinu jì y w Zhərazalem né bà jí Cinu, Esərayel Yi rí Pake címsí. ²Pyḡ mó ñdá n lyi-fwàálé e súlí Zhərazalem lyi bí byèbé bà y'à tú dwā yó mó zhərḡh ñdá dwā, bà zè bà kwè nyí bà Pake címsí səmyé mó m'a jí byin rí cənsè səlyè nyā y wa. ³Bà y'à yə ḡwéné bà jí si sà yi-dō w yé, bà vwī-zwálnə bé y'à yə bà cìn tene Cinu yilə, bà yó w jì ní yé, e súlí myé dwí rí y'à yə dwā yó twí Zhərazalem né yé. ⁴Pyḡ mó ñdá lyi bí byèbé bà y'à tú dwā yó mó gakó swéné nyí rəmyé mó, ⁵bà zè bà ce sá bá yi Esərayel púlápúlá, kən zhi Beer-Shəba e m'e yi Dan, bà m'è byè lyi bí bà bà Zhərazalem Cinu Pake címsí jú bà la m'e pyirḡ nyí rí yilə, bà lyi bí byèbé bà y'à jú Pake címsí ñdá kən gá kē né mó y'à bà já yé. ⁶Tùntúmá bé lyè ñdá sá bá né pyḡ mó ñdá n lyi-fwàálé kē mó bà vò Esərayel ñdá Zhəda tənésé púlápúlá wə, bà vò bà cí pyḡ mó nyí rí n yà n pə n wò mó: «Esərayel byä, kwè-na á bà Cinu, Abəraam ñdá Yəzake ñdá Zhakəbe Yi rí sō, bà n mà n kwè n bà á sō, ámyé byèbé á lú Ashəri pyä bé jō w á gwè wó nānyirḡ mú. Á bə́k'á yə ñdá á dabá e súlí á da-byä bé bà yə bà nà yó zhi ñdá Cinu, bà nambala bé Yi rí mú ta yé; Yi ce bà yò cō, ñdá á gá nə né zà mó. ⁸Èlāsé, á bə́k'á twī yó-kùùlì ñdá á dabá ta yé. Shéné-na Cinu nyí ní, kwè-na á bà n jì y n ce è wó nmyé nyā twéé twéé yil mú wé, sə á twī á pə Cinu á Yi rí ní m̀nì ga n lyim k'è bà ába yi yé, ráá n pə n lyi-shùurí rə b'á yó w ló yé. ⁹Zhən ga, á gə kwè á tú Cinu sō, lyi bí byèbé bà pwà á da-byä bé ñd'á byä bé, bà m'e vò yómá-jè mó m'a dūr bà nənò, bà yè be bà kwè bà bà tənà y kèbé wé. Bà Cinu, á Yi rí wó wu-bònò ñdá nənò-dūr cəbal, sə n kə n tá n la n yé pyurḡh n ce kwā, á gə kwè á tú n sō yi ní yé.» ¹⁰Tùntúmá bé tó Efərayim ñdá Manase tənésé cə cə gakó, bà lyè bà yi Zabyəlḡ tənà y wa, sə lyi bí y'à n'è m̀n be, bà n'è fulsi bi. ¹¹Sə Aseere ñdá Manase e súlí Zabyəlḡ lyi bí jàlā lwəl bà cìn té bà lwar bà bà dówá, bà zè bà bà Zhərazalem. ¹²Zhəda né myé Yi ce lyi bí nánzhəzhḡ shéné bà bà m'a wèrhé kən ré tēbé nmyé Cinu ce pyḡ mó ñdá n lyi-fwàálé pə rə nyí mú. ¹³Lyi nánzhəzhḡ bà dwā yó Zhərazalem né búurí rə yə sà-nəbyé ce mó címsí jú yilə, byin rí cənsè səlyè nyā y wé: è búl e yə lyi-zhā nánjəjóló bà y'à tú dwā yó. ¹⁴Bà j'a zè bà n'è wūr vwī-jùúlí tēbé rə y'à ḡwéné Zhərazalem né mó, e súlí āsā vwī-jùúlí, bà zè bà pwà re bà ló Sədarḡ nə-g̀lò w wa. ¹⁵Bà zwál Pake címsí vwámá né cənsè səlyè nyā y dwā shí ñdá nənà dē ré yù wə. Cizhìl zə vwī-zwálnə bé ñdá Levyi dwí rí lyi bí, bà zè bà tene bà cìn Cinu yilə, m̀nì ga bà súlí bà zə vwā nāmpúmá cēé né bà m'e bà Cinu jì y wə. ¹⁶Bà y'à zhí bà tum rí jàásé wa, ñdá bà nyé né gá y'à n'è byili ní, rə tó Yi lò Muiyisi nyé né ne: vwī-zwálnə bé y'à n'è zwē vwámá né jál mó Levyi dwí rí lyi bí jō w bà lwé vwī-júlú w yó. ¹⁷Lyi bí byèbé bà y'à tú dwā yó mó nánzhəzhḡ gá y'à yə bà cìn tene Cinu yil mú ce, Levyi dwí rí lyi bí j'a zè bà n'è nyí Pake címsí vwámá né zwál mó yò, lyi bí byèbé bà y'à yə bà cìn tene Cinu yil sə bà m'e twī tum n yil mú jàa wa. ¹⁸Lyi nánzhəzhḡ, kən du Efərayim ñdá Manase ñdá Yəsakaare e súlí Zabyəlḡ kwálsé lyi bí y'à yə bà cìn tene Cinu yil bà jirḡ wárhgáá yé, sə ñdá rəmyé mó ga, bà jú Pake címsí sə kən yə tēbé rə kē mó ne tó yé. Sə Ezəcaase zə Yi cā ne bà yil n mó n wə̀lā: «Bà Cinu mú m̀bó n wó wu-bònò cəbal mó pə sūbri ¹⁹lyi bí byèbé gakó bà n'è pyā Yi, Cinu, bà nambala bé Yi rí mú ní, má bà yə bà cìn tene Cinu yilə, ñdá kən gá y'à má né mó, wé tēbé rə wó Yi nyān mó yilə!» ²⁰Cinu Yi zwē Ezəcaase lwəl mó, n yə còrhò-tum pə dwí rí ní yé. ²¹Esərayel lyi byä bé bà y'à ḡwéné Zhərazalem né mó jí búurí rə yə sà-nəbyé ce mó címsí dwā nyàlpyè ñdá wu-nyḡ nánf̀lò. Levyi dwí rí lyi bí ñdá vwī-zwálnə bé y'à n'è cèrhé Cinu Yi dē gakó ñdá bà jàn gakó ñdá wə-dúurí rə cə̀lə y'à búl nə n'è dwi, Cinu yilə. ²²Ezəcaase zòmá né dwərh Levyi dwí rí lyi bí gakó bà y'à só Cinu Yi yò mó wun ní, bà zè bà zhílí címsí dwā nyàlpyè, bà y'à n'è zwál yə-zúló vwā, bà súlí bà n'è ce Cinu, bà nambala bé Yi rí nəbána. ²³Rəmyé kwā né, lyi bí byèbé bà y'à tú dwā yó mó zhərḡh ñdá dwā bà zè bà kwè nyí bà bà m'a zhílí címsí dwā nyàlpyè dwā kádò, sə bà k'e jí si dwā nyàlpyè kádò wu-nyḡ wé. ²⁴Zhəda pyḡ Ezəcaase yà n pə nə-byərḡ m̀rhò (1 000) ñdá vā-ywáále m̀òrhè tàlpyè (7 000) lyi bí byèbé bà y'à tú dwā yó mó ne, sə pyḡ mó lyi-fwàálé y'à pə be nə-byərḡ m̀rhò (1 000) ñdá vā-ywáále m̀òrhè shíyá (10 000). Vwī-zwálnə nánjəjóló y'à tene bà cìn Cinu yilə. ²⁵Zhəda lyi bí byèbé bà y'à tú dwā yó mó gakó wun zə nyān, bəmyé ñdá vwī-zwálnə bé ñdá Levyi dwí rí lyi bí e súlí lyi bí byèbé bà y'à shí Esərayel bà bà dwā yó mó, byèbé bà shí Esərayel tənà y w bà bà jē Zhəda né mó. ²⁶Wu-nyḡ nánf̀lò zə Zhərazalem, bà kən zhi Dəvyidi, Esərayel pyḡ mó, byí Saləmo yi ní ga rəmyé mó dwí rí gwé yə ne Esərayel né gaga yé. ²⁷Rəmyé kwā né, vwī-zwálnə bé byèbé bà wó Levyi dwí rí lyi mú zè bà cí bwəl dwí rí yó: bà nyèè bà cə̀l ré, sə bà co w yú dē-yi wə, Yi rí rə bà dō zhe mó dō sō.

Chapter 31

¹1 Címsí gá j'a bə sə zhè kwā né, Esərayel lyi byä bé byèbé gako bà y'à ɲwéné gaa mó zhír bə vò Zhəda ceme né wé, bə mà nákulə né nyèbé bə y'à cii té mó bə lo, bə gò Ashəra pālā né, bə wūr vwə né zwəl jaàsé ndá vwĩ-jùúlí, kɔn m'e yí rə jé té Zhəda púlápúlá né ndá Bēzhame ndá Efərayim e súlí Manase kwálsé wé. Rəmyé kwā, lò gako ká n kwé n vò jè, n cɔ w wa.²Ezəcaase kə n cí vwĩ-zwəlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí kùkùlə né; n zé súlí n pə lò gako ne n tum rí n kùkùl ré wé; n pə vwə námpúmá cěé né ndá yà-zúlá vwə né zwəl mó ndá Yi jì y tumə né, e súlí Yi nàbán-co mó ndá Yi còrhó w vwĩ-zwəlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí ni, Cinu zulá jàa y étwi-ənyá né ne. ³Pyš mó yà n ná n vùr cəl, kɔn ré tèbé n yà n ná n ne mó wé, n pə nəkəkólé ndá dādéné vwə námpúmá cěé né ndá shírhá dwā né nyān ré e súlí càn-dúlsí ndá címsí nyān ré yilə, ndə rə gə kē Cinu nyə né wé né.⁴N zé n wə Zhərazalem lyi bí gako ne bə bə pə vwĩ-zwəlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí ni bə cəl ré, muni ga bəmye ɲwéné bə tó Cinu nyə né ne bə tumə né wé. ⁵Bə gə ce bə lwar nyí rí rəmyé mó kwā né, Esərayel lyi byä bé j'a búl bə zə bələ y ndá dāvé y ndá nwě y ndá tūr rí e súlí bə cəsé wé dwā byä nāyáó bé nánzhəzhə bə m'e bə; bə zə kɔn gako kùr rədu rə kùrə shí y yó w bə m'e bə. ⁶Sə Esərayel ndá Zhəda lyi bí bə y'a wə Zhəda ceme né w mó mye zə vwámá nánfwàalé ndá vā-ywāalé e súlí pansé shəbé bə pə Cinu bə Yi rí ni mú kùr rədu nə kùrə shí y yó w bə m'e bə; bə ló re dwā yó púlá nánzhəzhə. ⁷Bə ju kùr bə n'è cí púlá né byin rí cənsé sətə nyā y wé, sə bə cí ni bə zhè cənsé shəlpye nyā y wé. ⁸Ezəcaase ndá lyi-fwàalé gə tú bə b'e nə wé ré púlá né nəmyé mó, bə co Cinu ndá n dwí Esərayel lyi byä bé nàbáná. ⁹Ezəcaase bwərh vwĩ-zwəlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí pansé púlá né nəmyé mó shə kwā né. ¹⁰Sə vwĩ-zwəlnə nance Azarəya, Sadəke jì y lò mó, lyár mɔ n wə: «Bə gə j'a jì kùr bə n'è zal kɔn ré tèbé bə n'è vùr wé ré yó w bə pə, bə m'è twí Cinu jì y w ga mó, ná búl ná n'è jí ná swí, e jà rə búl rə gwě n'è dàl nánzhəzhə, bə Cinu cí bwəl n dwí rí yó. Wó tèbé rə gwě dàl mó rə pyé púl púl èta mó.» ¹¹Ezəcaase pə nyí bə bə tene wé cú jaàsə Cinu jì y wə, bə j'a tene se. ¹²Bə y'à j'a n'è zal kɔn ré tèbé bə y'à n'è vùr wé ré yó w bə pə mó, ndá tèbé bə y'à n'è pə kùr rədu kùrə shí gako yó mó, e súlí pansé shəbé bə y'à pə Yi ni mú bə n'è twí bə ce né. Bə ce Kənanaya, Levyi dwí rí lò, ná n nyí rə yò, nmyé ndá n da-byí Shəmeyí, n wó lò məbó n yà n pú mú. ¹³Pyš Ezəcaase ndá vwĩ-zwəlnə nance Azarəya, n yà n ná n nyí Cinu jì y yò mó, kwé nyí bə ce Kənanaya ndá n da-byí Shəmeyí ciní yilə bé byèbé: Yəəyel ndá Azazha ndá Naate ndá Asayəə ndá Yəraməwə ndá Yəzabaade ndá Elyel ndá Yəsəmakəya ndá Maate e súlí Bənaya. ¹⁴Levyi dwí rí lò Kore, Yəməna byí mú, n yà n ná n dē yi-púrhí sō bwərà y mó, yà n ná n nyí pansé shəbé bə pə Yi ni mú yò. N yà n ná n təl kɔn dēbé bə y'à vùr Cinu yil mú, e súlí kɔn dēbé rə y'a wó Yi dúdu nyān mó. ¹⁵Nmyé n yà n já n cí Eden ndá Myənyəmyin ndá Yəshuwə ndá Shəmaya ndá Amarəya e súlí Shəkanya vwĩ-zwəlnə bé ceme né wa; Lyi bí bəmyé mó bə y'à mə sə bə nyí kùjú w təl ndá bə da-byä bé ndá bə nancerh e súlí bə bəsoná ga ne, kɔn tó dwā ndá bə tumə né kùkùlə né. ¹⁶Bə y'à n'è pə cələ lyi bí byèbé bə y'à kē bə yilə né mó ne, ndá bala-byä bé byèbé bə y'à zhe byinə nətə è m'è la mó ne. Lyi bí byèbé gako bə y'à n'è twí Cinu jì y w mó mye y'a n'è ne kɔn dē gako tum rí bə y'a n'è twí bə kùkùlə né wé mó yilə. ¹⁷Bə y'à n'è kē vwĩ-zwəlnə bé kɔn tó bə dabá jisí ni, bə zé bə n'è kē Levyi dwí rí lyi bí, kɔn zhì byinə shí-èlye ciná e m'e vò, kɔn tó dwā ndá bə tumə né bə n'è twí mú e súlí ndá bə kùkùlə né ne. ¹⁸Bə y'à n'è kē bə kélé y lyi bí gako yilə né: kana bé ndá bala-byä ndá kana-byä ga; bə y'a n'è kē lyi bí byèbé gako bə y'à ɲwéné dwā yó mó yilə né, bəmyé wúrí bə y'a n'è ɲwéné bə tene bə cin Cinu yilə, ndá wu-pō twéé twéé. ¹⁹È gə wó vwĩ-zwəlnə bé byèbé bə wó Aarš byä bə y'a wə gə sō, vwĩ-zwəlnə bé ceme né yala ne mó yilə, bə y'à vùr lyi cə gako wé bə la be bə cəl pə, bəmyé ndá Levyi dwí rí lyi bí byèbé bə y'à kē bə yilə né mó. ²⁰Ezəcaase wərhé èta Zhəda púlápúlá wə, sə n wərhé kɔn ré tèbé rə cən, rə wó cángá rə súlí rə wó wu-pō tum Cinu, n Yi rí yírh wə. ²¹N pyà Yi ndá n wu gako kɔn ré tèbé gako n wərhé Cinu jì y tum rí, ndá Cinu nyə né nyòmə yil mú wé, sə n tum rí zwé nyí.

Chapter 32

¹Ywè né nàmyé e súlí pyḡ Ezəcaase wu-pò tumə né nàmyé mó kwā né, Ashəri pyḡ Shənəkəriibi zē n bə Zhəda, n bə n pú Zhəda ceme né nyèbé bə lù byílsí dēdē bə m'e kákélé ne mó gakó n la bú n zwē ne.²Ezəcaase gó purí Shənəkəriibi bàn n la bú ndá Zhərazalem, ³n zhərḥ ndá n lyi-fwàálé e súlí n shədéésé yó-ciná bə muni bə shī nà-bùlsí sà y'a wə pwè ne, cə w byíli y kwā mó. Sə n lyi bí bəmyé mó sē mə. ⁴Lyi bí j'a du bə bə dwā yó nánzhəzhǎ, bə shī nà-bùlsí gakó, e súlí nà-gǎl w kǒb bə y'a kù té cə y kùr w mú. Bə y'a n'è wə̀l: «Byè yil Ashəri pyā bə m'a bə bə nə nē mə pyē té èta?»⁵Ezəcaase já n zē ndá wu-jǎ n ká n ná n lwí byí-fwèlè y kèbé è y'a wūr mú, n lù jì-fwàlsé nánjǐnsí bə m'è yili ceme né mó gāa ndá byí-fwèlè dō pwè ne; n kwərḥe Myəlo, Dəvyidi Pyə-cə w mó, n wèrhé swá ndá nəkəwər nánzhəzhǎ.⁶N cīr shədéésé yó-ciná bə la ciní dwí rí. N byè be dwā yó n yala ne jàa y kèbé è wə cə w bwərə y nyí ni mú, n zē n zǒm ndá bə muni ga kən dwərḥe be n zhe: ⁷«Zə-na wu-jǎ, sə á yə bala! Bə-na ywē dūr, sə á bə́k'á kəkə Ashəri pyḡ mó ndá lyi-zhǎ kǒb ǝ ḡwéné ndá mə mó yé né yé, bə ló mó mǒbǎ n ḡwéné ndá nomyé mó du ló mó mǒbǎ n ḡwéné ndá mə mó: ⁸Nmyé wó numbyíná jàn rə ḡwéné ndá mə; sə nomyé wó Cinu ná Yi rí, n ḡwéné ndá nába muni ga n sē nába, sə n súlí n ce nyí ná kwā n bú ná búlú né!» Sə Zhəda pyḡ Ezəcaase zǒmá né j'a zə dwí rí wu ni.⁹Rəmyé kwā né, Ashəri pyḡ Shənəkəriibi twí n tuntunnə bə Zhəda pyḡ Ezəcaase sǝ Zhərazalem né e súlí Zhəda lyi byèbé gakó bə y'a ḡwéné Zhərazalem né mó sǝ, ndá n yà n ḡwéné Ləciishi ní ndá n shədéésé gakó, bə wə be: ¹⁰«Nyí-nə Ashəri pyḡ Shənəkəriibi nyí rí: Bə́kón zhən á zhe, á m'a gwě wə Zhərazalem jàa y bə lù bə kákélé mó wé?»¹¹Ezəcaase tá n jǎjéné ába n la n ce nərḥ ndá nà-nyèlse gu ába, n gə ná n wə̀l ába bə: «Cinu ná Yi rí mǎ n zwē nába Ashəri pyḡ mó jǎ w zhə̀nà?»¹²È dà nmyé, Ezəcaase n ce Cinu vwə né zwəl jàasé ndá n vwí-jùulí jé té, n zē n pə nyí Zhəda ndá Zhərazalem lyi bí ni bə bə wuli té vwí-julú òdú sásá yé né, sə bə bə á́sá myín ji jàa dō w ndá è gə dà òmyé dúdú yó nà?»¹³Á nə yàl kən tèbé ámyé nd'á nàmbala bə wèrhé lū w dwá né gakó ne mó nà? Lū w dwá né dwā bə yə né nə ḡwéné nə zwē nə tənèsé à jǎ w zhə̀nà?»¹⁴Yi té rə yàl né dwá né nyèbé à nàmbala bə cǝ lyám lyám mó yə né wé, rə ḡwéné rə zwē rə dwí rí ámyé jǎ wa, sə ámyé Yi rí m'a m'e ḡwéné rə zwē ába à jǎ wa?»¹⁵Elásé, Ezəcaase bə́ká n gǝ koma n pə ába n mə n jǎjéné ába èta yé! Bə-na n zǒmá né zwé yé, bə dwí rə̀dú ga mye ráá tənà èdú ga mye yi rí wār rə m'a zwē rə dwí rí ámyé nd'á nàmbala bə jǎ w yé. Rəmyé ce, ámye yə né mye wār rə m'a zwē ába à jǎ w yé!»¹⁶16 Shənəkəriibi tuntunnə bə j'a gwě zhíli Cinu Yi ndá n tuntunnə Ezəcaase tùrḥí ni èta gaga.

¹⁷Shənəkəriibi yà n kē sébé n má n tūrḥ Cinu, Esərayel Yi rí. N yà n kē sébé ré wé n wə: «Ezəcaase mye Yi rí t'á la ḡwónó rə zwē rə dwí rí à jǎ w ndə lū w dwá né yə né mye gə yə ḡwéné nə zwē nə lyi bí à jǎ w né mó ta.»¹⁸Shənəkəriibi tuntunnə bə y'a j'a n'è bya dēdē Zhəda lyi bí zǒmá né wé, bə ce Zhərazalem lyi bí bə y'a wə byí-fwèlè y yó mó ne, muni ga bə ce ywē bə wé sə bə wun ní zē nà n'è zhizhirhi, sə bəmyé zē bə ḡwéné bə zwē cə wá.

¹⁹Bə y'a n'è zǒm Zhərazalem Yi rí shò kwā ndə bə gə y'a n'è zǒm lū dwá né yə né numbyínsí wèrhé ndá sà jèrh mó shò kwā né mó ta.²⁰Pyḡ Ezəcaase ndá nyi-zwennə Ezəyi, Amḡ byí mú, lwəl Yi rəmyé mó yilə, bə byè bə ce dē-yi wə.

²¹Cinu zē n twí mǎléka Ashəri pyḡ mó lyi bí zulá jàa y wa, e gu búlú kándar ré gakó ndá shədéésé yó-ciná bə gakó e súlí lyi-fwàálé gakó. Ashəri pyḡ mó kwē n vò n cə w w ndá cizhil nánfǎl, sə n gə yú n zù n yi rí jì y wə, n cici byā bə j'a gu mu ndá búlú shù.²²Èta Cinu já n zwē Ezəcaase ndá Zhərazalem lyi bí Ashəri pyḡ Shənəkəriibi ndá bə zwə bə gakó jǎ wa, n zē n ce bə jòm yə-zulá wé kən gə y'a kákélé be mó nyí rí gakó wé.²³Lyi nánzhəzhǎ y'a n'è zal vwí panse bə twí bə pe Cinu ni, ndá panse dwā bə twí bə pe Zhəda pyḡ Ezəcaase ne Zhərazalem né. Sə kən gə y'a zhì rəmyé mó yi ní mú ga, dwá né gakó y'a j'a n'è nyàm pyḡ Ezəcaase dēdē.²⁴Yi rí rəmyé mó wé, Ezəcaase tú n bə n tu cími sə n yà n dǎl nǎmpólé sə n cì; n byè n ce Cinu ni, sə Cinu lyár mə n súlí n pǝ myərḥ kǒbǝ ò n'ǝ byili bə n mǎ n wārḥ.²⁵Sə Ezəcaase yàl yàl-céné cǝbal ndá Cinu; n cin-dē-zhǎ mó ce Cinu lyim j'a zē rə n'è yì nmyé ndá Zhəda e súlí Zhərazalem.²⁶Sə ndá n yà n zhe cin-dē-zhǎ yírh w ga, Ezəcaase tú n lwəl n cin té, nmyé ndá Zhərazalem lyi bí ga, sə rəmyé mó ce Cinu Yi yə n lyi-shùurí bə yó w lwé n nyū mú yi ní yé.²⁷Ezəcaase nǝ nəcènde rə y'a búl rə já dēdē e súlí zùwə nánfǎl. N lù jàase n cǝ səbyi-kuli ndá sánámá ndá nəkulə nyèbé nə càn ndá nūrḥ sà lwé nányənyélé ndá swá e súlí wé tèbé rə y'a càn dwí gakó cú jàase n cici yilə.²⁸N súlí n lù bə́lé ndá də̀vè e súlí nwě cú jàase, n súlí n lù jírḥ ndá jilə vwámá dwí gakó yilə.²⁹N ce bə lù ceme bə pǝ, n zē n pyā və-ywàále ndá vwámá nánfwàale nə y'a búl nə já, bə Yi y'a pə mə nəcènde nánzhəzhǎ.³⁰Wó nmyé Ezəcaase n shī Gəyḡ náná bə dē sǝ jàa y bə y'a n'è tó mó, n zē n ce bə n'è tó té sǝ Dəvyidi Pyə-cə w yi-zùr sǝ mó. Ezəcaase kən ré tèbé gakó n wèrhé mó zwē nyí.³¹Rəmyé ce, Babyəlcne lyi-fwàalé gə tú rə la bwərḥ rə sú māmýo w ò wèrhé n cə w mó kùr yi ní, Yi yě mo rə la m'e zhè mo rə lwar kən dèbé gakó rə wə n wu w wé mó.³²Ezəcaase tumə né dwā bə ndá n nyòmǝ tumə né kē kən dèbé nyi-zwennə Ezəyi, Amḡ byí mú nǝ mó sébé ré e súlí Zhəda ndá Esərayel pyā bə sébé ré wé.³³Ezəcaase tú n bə n cì, sə bə co mo sə-jǐl y è la Dəvyidi byā bə lú-bə́lā bə yó mó nyí ni. N cu mú yi ní, Zhəda púlápúlá e súlí Zhərazalem lyi bí pə mə còrhó. N byí Manase jírḥ pyḡ, n jàa wa.

Chapter 33

¹Manase jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə shí ndá nàlyè; sà n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí-ənu ndá nənū. ²N wèrhé kən ré tèbé rà wó lwele Cinu yírh wə, kən tó dwā ndə pwarha tumə né nyèbé gakõ tənèsè shèbé Cinu zwē n pə Esərayel lyi byā bé ne lyi bí y'à n'è twi mú. ³N ká n lù vwə zwəl jààsé n da Ezəcaase yà n ce sà jé té mó. N lù vwī-jùúli Baaləbá yilə, n súlī n fwar Ashəra pálá té. N wùli té n cèrhé cāmásósé dē-yi w mú gakõ. ⁴N lù vwī-jùúli Cinu jì y wē, e jà Cinu yà n wəl n jì y shò kwā né: «Zhərazalem m'a yà à yil ré còrhó jàà gaga yilə.» ⁵N lù vwī-jùúli cāmásósé dē-yi w mú gakõ yilə, Cinu jì y kálsé sàlyè y wun ní wē. ⁶N cìcì mú ju n byā bé myīn Bən-Yənom nà-gòlò w wa, n mə n zwəl vwī; n párh jəpárase, n tó jə-myaarhe tumə denne n pyà ywē né nyèbé nà bàn mó lwar, n wèrhé cāl tumə, n byè ywəlse. Lwele ré tèbé n yà n ná n wèrhé Cinu yírh w mú y'à j'à n'è súlī, kən b'e yí rə ce Cinu lyim zē. ⁷N cí yi rí tèbé n yà n səl mó èsāyùlú w Yi jì y wē; e jà Yi y'à zòm ndá Dəvyidi ndá n byí Saləmə rə jì y shò kwā né rə wò: «À m'a ce à yil ré yà jì y kèbé wē ndá Zhərazalem né, cə w à cìr Esərayel lyi byā bé kwálsé gakõ wé mó, gaga yilə. ⁸À k'a t'à la ce Esərayel lyi byā bé twē, tənà y kèbé à pə bə nambala bé ne mó nyí ni bə vò kwā né yé; bəmyé wúrí bə ce jàn né bə wèrhé kən ré tèbé gakõ à tó à tùntùnnə Muiyisi denne a byili bi mú: à nyə né gakõ ndá à byilu mú ndá à nyə né nyèbé à kwé mó.» ⁹Manase dwī Zhəda ndá Zhərazalem lyi bí, kən b'e yí bə wèrhé lwele rə dwini dwá né Cinu ce nà jé té lyám lyám Esərayel lyi byā bé yé né mó lwele ré. ¹⁰Cinu Yi zòm ndá Manase ndá n dwí rí, sà bə yə bə cìn dē yé. ¹¹Cinu ce Ashəri pyɔ̃ mó shədéésé yó-cìná bé bə bú ndá bə: Bə zə Manase ndá cābse námməgólse, bə lyē mo ndá kammə nyáná nàlyè nà pyèlè dwā yó, bə zə mə bə m'e vò Babyəlone. ¹²N wu-zhùlú w wē, Manase byè n ce Yi ni, n já n búl n lwəl n cìn té dēdē n nambala bé Yi rí yé né, ¹³n lwəl re bə rə dūr n nònò. Yi só rə lyim té, rə nyèé n lwəl mó, rə k'a ce n bə Zhərazalem n zhíli n pyèlè ré jú mú. Manase já n lwar b'è wó Cinu n wó Yi. ¹⁴Rəmyé mó kwā né, n lù Dəvyidi Pyə-cə w pwē ne byil-fwèlè yá. È y'à n'è tó Gəyɔ̃ yi-zùr sō, nà-gòlò w wa, e lyē e yí Ēmər̃h bwərà y wə, e kəkélé Ofel; n lù y e búl e vò dē dēdē. N cí shədéésé yó-cìná mye Zhəda cemə né nyèbé nà lù nà kəkélé mó wē. ¹⁵N vùr dwá né dwā bé yə né ndá yi rí tèbé bə səl mó èsāyùlú w Cinu jì y wē. N wūr vwī-jùúli tèbé n yà n lù Cinu Yi jì y pyɔ̃ w yó ndá Zhərazalem né mó, n zē n zə re n du cə w w n dwī. ¹⁶N ká n lù Cinu vwī-jùlú w n cí ò jàà né, n zwəl yə-zùlú vwə ndá còrhó vwə ò yó, n zē n pə nyí Zhəda lyi bí ni bə bə cèrhé Cinu Esərayel Yi rí. ¹⁷E jà dwí rí y'à j'à gwē n'è zwəl vwə né vwə né zwəl jààsé wa, sà è y'à wó Cinu rə Yi rí yilə. ¹⁸Manase tumə né dwā bé, n lwəl mó móbó n lwəl Yi ni mú ndá lyi bí byèbé bə né mó zòmà né bə y'à n'è zòm ndá mə Cinu, Esərayel Yi rí jàà w mó, kē Esərayel pyā bé tumə né sébé ré wē. ¹⁹N Yi lwəl mó ndá Yi gá zwē n lwəl mó ma mó, n dwáaré gakõ ndá n yà nà èdù yó zhì ndá Yi mú yò wá, ndá jààsé shèbé n tene dwá né dwā bé yə né còrhó yil mó mó, e súlī Ashəra pálá né ndá yə né bə zùrhì èsāyùlú n cìi té mó, ndá n yà n gwē yə n cìn té lwəl Yi yé né mó, ywē né nàmyé gakõ kē Ozəyi Tumə né sébé ré wē. ²⁰Manase tú n bə n cì sà bə co mo n sō kélé wa. N byí Amō jirh pyɔ̃ n jàà wa. ²¹Amō tú n bə n jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə shí-əlyè ndá nàlyè; sà n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré byinə nàlyè. ²²Amō wèrhé kən ré tèbé rà wó lwele Cinu yírh w ndə n da Manase ta. N zwəl vwə n pə yə né nyèbé gakõ n da Manase yà n wèrhé mə ne, n súlī n cèrhé ne. ²³Sə n yə n cìn té lwəl Cinu yé né ndə n da Manase gá yà n lwəl n cìn té né mó yé; nmyé Amō gaga mó búl n dó dēdē dwini Manase. ²⁴N tùntùnnə bé zòm bə ce dwā yó bə gu mu n sō kélé wa. ²⁵Sə tənà y lyi bí gu lyi bí byèbé gakõ bə gu pyɔ̃ Amō mó, bə zē bə cí n byí Zhəzhaase n jàà wa, n yə pyɔ̃.

Chapter 34

¹Zhazhaase jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə lyele; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shá-ètɔ̃ ndá ràdù.
²N wèrhé kɔn ré tèbé rà y'à wó cángá Cinu yírh wə, n já n kwè n nàmbal Dəvyidi nà yá, n yə ywə̀r n vò jə-jí ráá jə-gwà mye yé.
³N pyèlè ré jú byinə lyele byin rí, ndá n yà n gwě wó ébó-dál mó, n já n ji kùr n ná n ce vwè né zwál jàasé ndá Ashəra pálá né ndá yə né bà y'à səl ráá bà y'à yəl wě bæ m'e zùrhì mú jé tɛ́, rə yě Zhəda ndá Zhərazalem ne zwé zwé.
⁴Bə wūr Baaləbá vwì-jùúlí n yírh wə, n mà wě ré tèbé bà y'à n'è ji wě rà lwé nányənyèlè rà wě rà y'à wə Baaləbá vwì-jùúlí yə-pàlsé w mó n lo, n gò Ashəra pálá né ndá yə né nyèbé bà y'à səl ráá bà y'à yəl wě bæ m'e zùrhì mú. N mà rà gako n yəywele, n zè n pwà rà yəywaálé n vò n ló lyi bí byèbé bà y'à zwál vwè bæ pə yə né nəmyé mó né mó lú-bòlà bé yó.
⁵N ji nà vwì-zwəlnə bé kúr rí myín nà vwì-jùúlí yó. Èta Zhazhaase já n ce Zhəda ndá Zhərazalem jirh zwé zwé.
⁶Manase ndá Efərayim ndá Shəmənyɔ̃ ndá Nəfətəlyi cemə né mye cici wě, e súlí tənèsé shèbé nà yala ne mó wě, n wūr vwì-jùúlí, n gò Ashəra pálá né ndá yə né nyèbé bà zùrhì mú, n mà re n yəywele. N mà wě ré tèbé bà y'à n'è ji wě ré rà lwé nányənyèlè rà wě mó gako Esərayel púlápúlá wě mó n lo. Rəmyé kwā né, n kwè n bà Zhərazalem.
⁸Zhazhaase pyèlè ré jú byinə shí ndá lyele byin rí, n gó ce tənà y ndá Yi jì y jirh zwé zwé n zhè, n twì Asalya byì Shafā ndá Maasəya, cə w yó-cəbal mó e súlí Zhəwakaaze byì Yəwa, pyɔ̃ nyi-zwennə mó, bà bà zhəl bæ kwərhe Cinu n Yi rí jì yó.
⁹Lyì bí bəmyé mó vò bæ nà vwì-zwəlnə nánce Yələca. Bə zə səbyi-kùlì y kèbé Manase ndá Efərayim ndá Esərayel kwálsé dwā bé lyi bí e súlí Zhəda ndá Bēzhame ndá Zhərazalem lyi bí y'à co Levyi dwí rí lyi bí jì y Yi jì y yil mó bæ m'e bà.
¹⁰10 Bə zè bæ kwè səbyi-kùlì y ɛmyé mó bæ ce lyi bí byèbé bà y'à n'è twì tum rí mó jì wə, bəmyé byèbé bà y'à n'è nyí Cinu jì y yò mó; byèbé bà y'à n'è twì Cinu jì y w mó zè bæ zə səbyi-kùlì y bæ m'e n'è twì bæ kwərhe jì y gá cə cə mǎgǎ mó.
¹¹Rəmyé ce, bæ kwè y bæ pə dà-shəlnə bé ndá bo-lurnə bé ne muni bæ yə nəkulə nyèbé bà səl ndá byərh, sə bæ súlí bæ kwé jisi shèbé Zhəda pyā bé y'à yě sə cə mó.
¹²Tùntùnnə bé y'à n'è twì bæ tum rí ndá wu-pò; bæ yó-cinə bé y'à wó Levyi dwí rí lyi: Yaate ndá Obaja y'à wó Mərəri jì y lyi, Zakare ndá Məshəlam y'à wó Kəyaate jì y lyi. Levyi dwí rí lyi bí dwā bé bəmyé byèbé gako bà y'à yě wə-dúúri dú mó, ¹³y'à cì wə-zhinnə bé ndá tùntùnnə bé gako, kɔn tó dwā ndá lò gako tum rí. Levyi dwí rí lyi bí wě, bà jàlà y'à wó sá-kanna ráá yé né cinə e súlí étwì-ənyá né dènnə.
¹⁴Bə gá y'à tú bà n'è kwè səbyi-kùlì y bæ y'à zə bæ b'e cì Cinu jì y w mó yi ní, vwì-zwəlnə Yələca nɔ Cinu nyə né n yà n tó Muiiis dènnə n pə mó sébé ré.
¹⁵Yələca zè n zòm ndá sá-kanna Shafā n wə mɔ: «À nɔ nyá né sébé ré Cinu jì y wə.» Yələca zè n kwè sébé ré n pɔ.
¹⁶Shafā zə sébé ré n bà n pə pyɔ̃ mó ne, n zè n cì mu kɔn gá tó né, n wɔ: «N tùntùnnə bé n'è wèrhé kɔn ré tèbé gako bà pə be rà nyí mó: ¹⁷Bə ló səbyi-kùlì y kèbé bæ nɔ Cinu jì y wé mó, bæ zè bæ kwè y bæ pə yé né cinə bé ndá byèbé bà n'è twì tum rí mó ni.»
¹⁸Sá-kanna Shafā zè n súlí n wə pyɔ̃ mó ne: «Vwì-zwəlnə Yələca pə ne sébé.» Shafā já n zè n karmə sébé ré pyɔ̃ mó yé né.
¹⁹Pyɔ̃ mó gá nyèé Nyə né sébé ré zòmà né, n já n kār n gāndéa.
²⁰N zè n pə nyi Yələca ndá Shafā byì Ayəkam ndá Myəka byì Abədɔ̃ ndá sá-kanna Shafā e súlí pyɔ̃ tùntùnnə Asaya ne n wɔ: ²¹«Zhəl-nə á bwərh á sú Cinu wu sébé ré tèbé bæ nɔ mó zòmà né shò kwā né, àmyé ndá Esərayel lyi bí byèbé bà dāl mó ndá Zhəda yilə; nyí Cinu lyim zè rà n'è yì nāba dēdē bæ nà nāmbala bé yə Cinu zòmè ré cili yé, bæ súlí bæ yə kɔn ré tèbé rà kē sébé ré tèbé wě mó gako ne tó yé.»
²²Yələca ndá lyi bí byèbé pyɔ̃ mó yà n cìr mó zè bæ vò bæ nə Cinu jì y gāndé yilnə Shəlum kē Uləda, n yà n wó nyi-zwennə. Shəlum yà n wó Təkowa byì ndá Asəra nǎ. Kē mó yà n ŋwéné Zhərazalem né, düwúl-dwə y wě. Bə gá cì mu kɔn gá wó né mó gako bæ zhè,
²³Uləda lyár be n wɔ: «Nyí Cinu Esərayel Yi rí nyí rí: Kwě-na á vò á wə bal mó mǔbɔ̃ n twì ába à sō mó ne: ²⁴Nyí Cinu nyí rí: Á m'a ce lwele pú tənà y kèbé ndá è lyi bí gako, a m'a pyirh sébé ré bwəl-námməlwálsé gako bæ karmə Zhəda pyɔ̃ mó yé né mó.
²⁵Bə yě ne, bæ súlí bæ jì áśá myín bæ pə yə dwā ne, kɔn b'e yí bæ tó bæ jèrh tumə né gako dènnə bæ gwar ne. Rəmyé ce à lyim j'a zè rà n'è yì tənà y kèbé dēdē, sə rà t'á la tu mye yé!
²⁶Sə è gə wó Zhəda pyɔ̃ mó n twì ába muni ga á b'á sú Cinu wu mó yilə, á m'á cì mu nyí á wɔ: Nyí Cinu Esərayel Yi rí nyí rí: N nyèé zòmà né nyèbé náàcèné, ²⁷n cili kɔn ré tèbé à byili tənà y kèbé ndá è lyi bí shò kwā né mó, rà dwərh mó n zè n lwəl n cìn tɛ́ Yi yé né, n lwəl n cìn tɛ́ àmyé yé né, n súlí n kār n gāndé, n kúrh á yé né. Rəmyé mó ce àmye nyèé, wó Cinu nyí rí.
²⁸Nyí à m'a ce n twélé n dabá ne cúlú ní; n m'á twélé be ndá yə-zúlá. N yírhə t'á la lwele ré tèbé gako à la ce rə pú tənà y kèbé nd'è lyi bí mó kaka nɔ yé.»
²⁹Lyì bí byèbé bà y'à twì mó kwé bæ zə nyí rí bæ vò bæ cì pyɔ̃ mó ne.
²⁹Pyɔ̃ mó twì bæ byè Zhəda ndá Zhərazalem nāncəsé gako sə bæ sə nə dwā n sō.
³⁰N zè n zə Zhəda ndá Zhərazalem lyi bí gako ndá vwì-zwəlnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí e súlí dwí rí lyi bí gako, bæ bəsoná ndá bæ nāncərh gako, n mə n vò n zù Cinu jì y wé. N karmə dɔbre sébé ré bæ nɔ Cinu jì y wé mó zòmà né gako dēdē bæ cili.
³¹Pyɔ̃ mó zhì n jàà y wə, Cinu yé né, n kə n bwəl dɔbré ndá Cinu mó nyí rí, bæ n mǎ n tó Cinu ni, n mǎ n zwé n byilu mó, sə n wèrhé kɔn ré tèbé n zhe rà byā ne bæ n wèrhé mó, sə n súlí n zwé n nyə né, ndá n wu gako ndá n jàn gako, n mə n pyirh dɔbré zòmà né nyèbé nà kē sébé ré wé mó.
³²N ce lyi bí byèbé gako bà y'à wə Zhərazalem ndá Bēzhame né mó gako bwəl nyí, rəmyé ce Zhərazalem lyi bí j'a zè bæ n'è tó bæ nāmbala bé Yi rí dɔbré nyí rí ni.
³³Rəmyé kwā, Zhazhaase ce pwarha tùtwəðé né jé tɛ́ Esərayel tənà y wə, n já n zè n nyéé lyi bí byèbé gako bà y'à wə

Esərayel tənà y w mó bà bà cèrhé Cinu bà Yi rí. Zhəzhaase nyŭ mú púləpúlə wé, bà yə Cinu, bà nambala bé Yi rí ni yě yé.

Chapter 35

¹Zhəzhaase jú Cinu Pake címsí Zhərazəlem né, sə bə zwəl Pake címsí vwámá né cànà náyáá y dwā shí ndá nàna dē ré yù wə. ²N ká n cí vwí-zwálnə bé bə tumə né wé, n zē n ce yəwāl bə kūr w Cinu jì y tum rí tǔ yilə. ³N wó Levyi dwí rí lyi bí bə y'à mə dwā sə bə cərhə Esərayel púləpúlə mó ne, bəmyé byəbé bə y'à cír bə wó Cinu lyi námpúm mú ni: «Á gə la Cinu Yi kùlkó w Yi jì y Esərayel pyǝ Saləmə, Dəvyidi byí mú, lù mú w co, ǝ k'ǝ t'á la zhǝ yál á pyǝpyela né yil yé. Elāsé, twí-nə á pə Cinu á Yi rí ndá n dwí Esərayel ne. ⁴Bón-na dwā kən tó á nambala bé jisí ni, kən súlí rə tó á tumə né kùkùlə né ne, ndə Esərayel pyǝ Dəvyidi ndá n byí Saləmə sá bá né gə n'è byili ní. ⁵Zhǝ-nə Yi jì y wé kən tó á da-byá nambala bé jisí ni, kən súlí rə tó Levyi dwí rí nambala bé jisí gə bən bən né. ⁶Zwəl-nə Pake címsí vwí rí, tene-na á cìn Cinu yilə, s'a sē á da-byá bé ne m̀nì ga bə tó kən ré tēbé Cinu tó Muiyisi denne n byili mú ni.» ⁷Zhəzhaase pə vǝ-ywáale, pyi-bwǝlse ndá bə-bwǝlse dwí rí lyi bí ni; Pake vwǝ né vwámá né gako yó w y'a yú mǝrhə shá-étǝ (30 000) Esərayel lyi byá byəbé bə y'à n̄wéné gaa mó yilə, e súlí nə-byərh mǝrhə rəttǝ (3 000); sə rəmyé mó gako y'a shí pyǝ mó jilə né wə. ⁸N lyi-fwáale pə vwámá dwí rí ndá vwí-zwálnə bé e súlí Levyi dwí rí lyi bí ni ndá bə səpwə pùbùlə: Yələca ndá Zakarə ndá Yəyəə, bə y'a n'è nyí Yi jì y yó mó, pə pyi-bwǝlse mǝrhə rəlye ndá zǝ-nyəldù (2 600) e súlí nə-byərh zwǝ-àttǝ (300) vwí-zwálnə be né Pake vwǝ né yilə. ⁹Levyi dwí rí lyi bí yó-cinə bé, Kənanya ndá n da-byá Shəmaya ndá Nətanəyəə ndá Ashabya ndá Yəyəə e súlí Yəzabaade pə pyi-bwǝlse mǝrhə rənu (5 000) ndá nə-byərh zwǝ-ənu (500) Levyi dwí rí lyi bí ni Pake vwǝ né yilə. ¹⁰Nyí tum rí gə y'a tene né: vwí-zwálnə bé y'a zhǝ bə jàasé wa, Levyi dwí rí lyi bí zē bə wə bə tumə né kùkùlə né wə, kən tó dwā ndá pyǝ mó nyí rí n yà n pə mó. ¹¹Bə y'a n'è zwəl Pake vwǝ né vwámá né, bə pə nə jal mó vwí-zwálnə bé ne bə lwé vwí-jùlú w yó, Levyi dwí rí lyi bí zē bə n'è pòm vwámá né bə zwəl mó. ¹²Bə gə tú bə n'è pə dwí rí lyi bí ni bə cələ né kən tó dwā ndə bə nambala bé jisí gə bən bən dwā ne né, bə y'a n'è vùr vwǝ námpúmá cǝé né bə mə sə bə pə Cinu ni mú wé ré bə cí kwā né, ndə rə gə kē Muiyisi sébé ré wé né. Kən yál èta ndá nə-byesé mye. ¹³Bə wó Pake pyi-bwǝlé y ndə nyí rí gə byili ní, bə zē bə yele nəkwanse ndá kwǝlne e súlí nəbwǝnse bə m'e tene kùjùurí dwā bé bə pə Yi ni mú. Sə rəmyé kwā né, bə vùr ri bə dūr lálə bə vò bə pə dwí rí lyi bí dwā bé gako ne. ¹⁴Rəmyé mó kwā né, Levyi dwí rí lyi bí zē bə tene tēbé rə wó bəmyé cici ndá vwí-zwálnə bé cəl mó; bə vwí-zwálnə bé bə wó Aarǝ byá bé mó y'a jà n'è ji vwǝ námpúmá cǝé né ndá vwǝ né nwísí myín kən m'e yí cǝcǝ; wó rəmyé rə ce Levyi dwí rí lyi bí tene tēbé rə y'a wó bəmyé cici ndá vwí-zwálnə bé cəl mó. ¹⁵Núnnə bé, bə y'a wó Asaafe byá bé mó, j'a mē bə tum rí jàa y wa, ndə Dəvyidi ndá Asaafe ndá Emə e súlí Yədutù, pyǝ mó cícínə mó, gə y'a pə nyí ní; étwí-ənyá né dēnna bé mye mē étwí-ənyí gako ne. Bə j'a yə bə tum rí ni yē bə zhǝ yé, bə bə da-byá Levyi dwí rí lyi bí y'a n'è tene bə yilə. ¹⁶Dē rəmyé mó yù wə, tum rí tēbé bə twí Cinu yil mú tənə mó y'a n'è pyá sə bə jí Pake címsí, sə bə súlí bə zwəl vwǝ-námpúmá cǝé né Cinu vwí-jùlú w yó kən tó dwā ndə nyí rí tēbé pyǝ Zhəzhaase yà n pə mó. ¹⁷Èta Esərayel lyi byá bé byəbé bə y'a n̄wéné gaa mó jú Pake címsí dē ré rəmyé mó yù wə, bə zē bə súlí bə jí búurí rə yə sǝ-nəbyé ce mó címsí dwā nyǝlpyé. ¹⁸Kən zhǝ nyi-zwennə Saməwəə yi ní ga, bə k'è gwǝ yə Pake címsí səmyé mó dwí rí jí gaga yé, sə Esərayel pyǝ mǝdù ga mye yə Pake címsi tene ndə shəbé Zhəzhaase ndá vwí-zwálnə bé ndá Levyi dwí rí lyi bí ndá Zhəda lyi bí gako ndá Esərayel lyi bí byəbé bə y'a n̄wéné gaa mó e súlí Zhərazəlem lyi bí y'a tene mó gə jú si ní ta yé. ¹⁹Pake címsí səmyé mó jú Zhəzhaase pyélə ré jú byinə shí ndá lyele byin rí. ²⁰Rəmyé mó gako kwā né, Zhəzhaase gə kwerhe Yi jì y n zhə, Ezhibti pyǝ Nəko yà n zhəl n la vò n bú Kərakəmyiishi ní, Efəraate bə-fwélə y yó, Zhəzhaase zē n vò n la mǝ jəl. ²¹Nəko twí lyi bə vò bə wó mǝ: «Bəkón rə wə nə bwǝl wə, Zhəda pyǝ? Zà mó, à yə twí à la bú ndá mó yé, sə wó nd'á zù-bal mó nándwəl mó. Yi wəl ne b'á ce jàn né. Bə pyá n bú ndá Yi rí tēbé rə n̄wéné ndá ne mó yé, nyí è gə də rəmyé rə m'a ce n jé tē.» ²²Sə ndá rəmyé ga, Zhəzhaase yə kwē n pyirhí n yē mo yé, n zē n lyér n cìn m̀nì ga bə bə k'a lwar n pár yé, sə n mə n bú ndá mǝ; n yə Nəko zòmá né cili, e jà wó Yi rə y'a ce n zòm èta. N zē n bən bú ndá mǝ Mejido já y wə. ²³Twərh cinə bé tə pyǝ Zhəzhaase bə za, n já n wó n tuntunnə bé ne: «Kwē-nə ne á m'á lyé b'á cēmè dédé.» ²⁴N tuntunnə bé vùr mu n búlə vwətu w kǝbǝ n yà n má n bwí mú wé, bə ce n búlə vwətu w dō mó wé, sə bə zə mǝ bə m'e vò Zhərazəlem. N yí n cì gaa, sə bə co mo n nambala bé bəla bé wé. Zhəda ndá Zhərazəlem lyi bí gako kúrh mu. ²⁵Zheremyi wərhé wu-zhùlú nwǝ Zhəzhaase cu mú shò kwā né; núnnə bé gako, bə bala ndá bə kana ga j'a n'è zòm Zhəzhaase zòmá bə wu-zhùlú nwísí wé kən b'e yí zà; bə ce tūtwwí rí rəmyé mó j'a jǝrh lùl-e-pwírí Esərayel né, bə súlí bə ce nwísí səmyé mó wu-zhùlú nwísí wé. ²⁶Zhəzhaase tumə né dwā bé ndá n Yi nyòmò tumə né nyəbé n twí nà tó kən dēbé rə kē Cinu nyá né sébé ré wé mó ne, ²⁷è n'è yál e wó n tumə náyáá né ndá nə nánkwaá né ga, kē Esərayel ndá Zhəda pyá bé sébé ré wé.

Chapter 36

¹Tə̀nà y lyi bí zè̀ bə zə Zhəzhaase byi Zhəwakaaze bə ce n yə pyɔ̃ Zhərazalem né n da jàà wa. ²Zhəwakaaze jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə shí-èlyè ndá nətò; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, cə̀nsè sətò. ³Ezhibti pyɔ̃ Nəko zwè pyèlè ré n jò w Zhərazalem né. N zè n ce Zhəda tə̀nà y lyi bí n'è pə wár-kùlsi cə̀le mǝ̀rhè rətò (3 000) ndá sánámá cə̀le shá-ètò myəl-kwā̀nde. ⁴Ezhibti pyɔ̃ mǝ́ zè n ce Zhəwakaaze da-byi Elyəcim yə Zhəda ndá Zhərazalem pyɔ̃, n súlɪ n lyər n yil ré n ce bə Zhəwəcim. Sə è gə wǝ́ n da-byi Zhəwakaaze myè yilə, Nəko zə mǝ́ n mə n vò Ezhibti. ⁵Zhəwəcim jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə shí-èlyè ndá nənù; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí ndá rə̀dù. N wèrhé kən ré tè̀bé rə̀ wǝ́ lwele Cinu n Yi rí yirh wə. ⁶Babyəlɔ̀ne pyɔ̃ Nabəkə̀dɔ̀nɔ̀zɔ̀re zè̀ búlú ne ndá mǝ́. N lyè mo ndá kammə́ nyáná nə̀lyè n mə n vò Babyəlɔ̀ne. ⁷Nabəkə̀dɔ̀nɔ̀zɔ̀re pwà Cinu jì y wè ré jàlā n mə n vò Babyəlɔ̀ne, n yí n cí rí n pyɔ̃-kèlè y wə. ⁸Zhəwəcim tumə́ né dwā́ bə́ ndá pwarha tumə́ né nyè̀bé n twǝ́ mú e súlɪ kən dè̀bé rə̀ yú mu mú kè Esərayel ndá Zhəda pyā́ bə́ sé̀bé ré wè. N byi Zhəwakè́ n pú mu n yə pyɔ̃. ⁹Zhəwakè́ jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə lyele; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, cə̀nsè sətò ndá dwā́ shíyá. N wèrhé kən ré tè̀bé rə̀ wǝ́ lwele Cinu yirh wə. ¹⁰Cə y gə́ tú e púl, pyɔ̃ Nabəkə̀dɔ̀nɔ̀zɔ̀re twǝ́ lyi bə́ vò bə zə mǝ́ bə m'e bə́ Babyəlɔ̀ne, e súlɪ Cinu jì y wè ré tè̀bé rə̀ y'á cən mǝ́, n zè n ce n da-byi Sədəcaase yə Zhəda ndá Zhərazalem pyɔ̃. ¹¹Sədəcaase jirh pyɔ̃ ndá n yà n zhe byinə shí-èlyè ndá rə̀dù; sə n jòm Zhərazalem né n mə n jí pyèlè ré, byinə shí ndá rə̀dù. ¹²N wèrhé kən ré tè̀bé rə̀ wǝ́ lwele Cinu n Yi rí yirh wə. Sə n yə́ n cìn té lwəl nyi-zwennə́ Zheremyi mǝ́bǝ́ n yà n ná n zòm Cinu yil yil mú yé né yé. ¹³N cə́ pyɔ̃ Nabəkə̀dɔ̀nɔ̀zɔ̀re, n yà n ce n zə Yi yil ré n mə n bwəl nyi mú nyi ni shǝ̀nǝ́ yò. N twǝ́ yó-kùlǝ́ n súlɪ n kù n wu, n cə́ n yə kwè́ n bə́ Cinu, Esərayel Yi rí sǝ́ yé. ¹⁴Vwǝ́-zwəlnə́ bə́ ndá dwí rí yó-cinā́ bə́ mye súlɪ bə́ búl bə́ yə́ bə́ nà èdù yó zhì yé, dwā́ né dwā́ bə́ pwarha tumə́ né dwí gakó bə́ y'á n'è twǝ́ mú yilə, sə́ bə́ byèlè Cinu jì y n yà n zwè Zhərazalem né n cìn yil mú. ¹⁵Cinu, bə́ nambala bə́ Yi rí tó rə́ tǝ̀ntú́má bə́ denne rə́ dāmā́ rə́ zòm ndá bə́ rə́ k'a bwérhé, rə́ y'á n'è dǝ̀r rə́ dwí rí ndá rə́ sə̀pwā́ jì y nǝ̀nǝ́, ¹⁶sə́ bə́ y'á n'è tǝ̀rh Yi tǝ̀ntú́má bə́, bə́ n'è fuuli rə́ zǝ́mā́ né, bə́ súlɪ bə́ n'è mǝ̀n rə́ nyi-zwennə́ bə́, kən b'é yí Cinu lyim rí j'a zè́ rə́ n'è yí n dwí rí dè̀dè́ rə́ k'è bə́ cəm mye zhe yé. ¹⁷Rə́myé́ mǝ́ ce Cinu ce Kalə́de lyi bí pyɔ̃ mǝ́ bə́ n bú ndá bə́, n gu bə́ ébwā́-dálá bə́ bə́ Yi jì y wè́ ndá búlú shù, n yə́ ébǝ́-dǝ́l ráá bóm ráá ezhè́nè ráá nǝ́ncə́ nǝ̀nǝ́ mye dǝ̀r yé: n ce kən gakó n jǝ́ wa. ¹⁸Kalə́de lyi bí pyɔ̃ mǝ́ pwā́ Yi jì y wè́ ré gakó, rə́ nánfwā́alé ndá rə́ nǝ́mpǝ́lse ga, ndá Cinu jì y nǝ̀cə̀ndé e súlɪ pyɔ̃ mǝ́ ndá n lyi-fwā́alé ga mye nyǝ́n ré, n zə́ rə́ gakó n mə́ n vò Babyəlɔ̀ne. ¹⁹Bə́ jì Cinu jì y myǝ́n, bə́ wǝ́r Zhərazalem cǝ́ w byí-fwèlè y è y'á kákélè w mǝ́ bə́ ló té, bə́ jì pyɔ̃ kǝ́lsé myǝ́n, bə́ cǝ́ wè ré tè̀bé rə̀ y'á cən mǝ́ gakó lyám lyám. ²⁰Kalə́de lyi bí pyɔ̃ mǝ́ zè n pwā́ lyi bí byè̀bé bə́ lú búlú shù w yé né mǝ́ n mə́ n vò Babyəlɔ̀ne mǝ̀nǝ́ ga n ce bə́ jirh nmyè́ ndá n byā́ bə́ yómá, kən b'é yí Pə́erəse pyā́ bə́ gə́ tú bə́ b'é zwè pyèlè ré yí rí. ²¹Èta Cinu zǝ́mè ré n yà n tó Zheremyi denne n zǝ́m mǝ́ j'a pyirh, n yà n yǝ̀wə: «Tə̀nà y m'a pyè́ té nǝ́nfǝ́ byinə shá-shǝ́lpyè́kən b'é yí è shirhā́ dwā́ né yó w pyirh e m'e kwè́ shirhā́ dwā́ né nyè̀bé nǝ́ mǝ́ nǝ́nfǝ́ mǝ́.» ²²aPə́erəse pyɔ̃ Sə́ruusi pyèlè ré byin náyéé ré, Cinu Yi cǝ́ surhə́ pyɔ̃ Sə́ruusi wè, mǝ̀nǝ́ ga Sə́ruusi ce n zǝ́mè ré n yà n tó n nyi-zwennə́ Zheremyi denne n byili mú pyirh. Pə́erəse pyɔ̃ Sə́ruusi ce bə́ bwəl, bə́ súlɪ bə́ kè sáábá bə́ pə́ n pyə́-tə̀nà y nyí rí gakó wè, bə́ m'e byili bə́ wǝ́: ²³«Nyí Pə́erəse pyɔ̃ Sə́ruusi nyí rí: Cinu Yi rí tè̀bé rə́ nǝ́wéné dè́ mǝ́, pǝ́ ne lǝ́ w pyə́-tə̀nèsé́ gakó, n zè́ n pə́ ne nyí b'á lú jì Zhərazalem né, Zhəda tə̀nà y wa, a pǝ́. Mǝ́ n wǝ́ n dwí rí lǝ́ á cə̀cəl w mǝ́? Bə́ Cinu n Yi rí yál ndá rə́-ná-cí sə́ n shér n vò!»

Esther

Chapter 1

¹Yò w kǝ́bǝ́ bə́ n'è zǝ́m ò yò sé̀bé ré tè̀bé wè́ mǝ́ yál pyɔ̃ Zerzeesea yi ní. Zerzeese nmyè́ mǝ́ gə́ yà n cí má nyí rí y'á bǝ̀n kəkǝ́lse zǝ́m ndá shí-èlyè ndá shǝ́lpyè. È y'á zhì Ēēde e m'e vò Ecopyi. ²N gə́ tú n zwè́ n pyèlè ré yí ní, n jòm n pyèlè dǝ́gwā́ y è y'á wǝ́ Suuzi pyɔ̃-dǝ́ w mǝ́ yó. ³N gə́ wèrhé byinə nətò pyèlè ré yó w kwā́ né, n tene címsi nǝ́nfǝ́lǝ́ n shə́rnə́ bə́ ndá n tǝ̀ntǝ̀nnə́ bə́ gakó yilə. Pə́erəse ndá Mə́di shə́dè́ésé́ yó-cinā́ bə́, tə̀nà y kəkǝ́lsé lyi-fwā́alé ndá sə́ shə́rnə́ bə́ bə́ dwā́ yó n sǝ́. ⁴N kwè dwā́ nǝ́nzǝ́, dwā́ zǝ́m ndá shá-lyele, n mə́ n byili bi n tə̀nà y nǝ̀cə̀ndé ndá è cè̀nè ré e súlɪ è jéné ré gə́ yú má. ⁵Dwā́ né nə́myé́ gə́ lyè, pyɔ̃ mǝ́ tene címsi dwā́ lyi byè̀bé gakó bə́ y'á nǝ́wéné Suuzi pyɔ̃-dǝ́ w mǝ́ yilə, bə́ nǝ̀cǝ́nā́ ndá bə́ nǝ́mwā́ ga yilə. Címsi jú pyɔ̃-kèlè y bǝ́ w wè dwā́ nyǝ́lpyè. ⁶Gàndè nǝ́mpwè́ nǝ́mpǝ́pǝ́rhe y'á lyè sə̀byi-kùlǝ́ cibyr ni, rə́ jele yə́ nyè̀bé nǝ́ lú ndá nákuuli tè̀bé rə́ n'è jǝ́jè́mè ne ndá nyínsi nǝ́mpwə́rh ndá nǝ́nshèrh. Bə́ y'á cí sánámá́ ndá sə̀byi pala té. Bə́ zə́ nákuuli nǝ́nshimdi, nǝ́npwè́ ndá nǝ́mbyín bə́ mù dwā́ ne bə́ ló jàà y èmyé. ⁷Sánámá́ kǝ́-zǝ́má́ dwí dwí bə́ y'á pǝ́ bə́ bə́ m'è nywè. Pyɔ̃ mǝ́ ye bə́ ndá dǝ́wé y ndá n jàn gə́ wǝ́ né. ⁸Lò gakó yà n zhe sómá́ n nywè́ n gə́ ná n yǝ́l né, bə́ pyɔ̃ mǝ́ yà n pǝ́ nyí n kèlè y tǝ̀ntǝ̀nnə́ bə́ ne bə́ bə́ wèrhé ndá lǝ́ gakó gə́ ná n

yǎl né bə p̄.⁹Ràmyé yi ní ñdá pyà-kě Vəsətib mye yà ní tene címsi kana bé yilə, pyǝ Zərɛɛsə sō kələ wa. ¹⁰Címsi dwā nyàlpyè dē ré yùwà, pyǝ Zərɛɛsə nyǝ dāvɛ y n sú, ní wu zē ò nyè. N zē n byè ní tùm-byǎc bwàlpyè y bə y'à ɲwéné ñdá mɔ mɔ: Məwumə, Bəzəta, Arəbɔna, Bəgəta, Abəgəta, Zətarə ñdá Karəkase. ¹¹N pə bé nyí bə bə ce pyà-kě Vəsəti bə ní yé né, ñdá pyèlè yá-pú w ní yó wə. N yà ní ná ní yǎl n byili ní cənè ré lyi bí ñdá shərnə bé ne, bə ní yà ní càn dēdē. ¹²Tùm-byǎ vò sə cí pyǝ mɔ nyí rí pyà-kě mɔ ne. Sə ní cē pyǝ mɔ byəl ré shə. Ràmyé ce pyǝ mɔ lyim rí zē rà n'è yì mu dēdē. ¹³Ràmyé yó, pyǝ mɔ bwərh lwarna bé n nyí ní gá mà n zə yò w n tó né; bə pyǝ mɔ yò gako y'à wó lyi bí byèbè bə n'è nyí nyó né ñdá lùl-e-púrsi yò mɔ bə y'à mǎ dwā sə bə kwərhe wa. ¹⁴Ràmyé yi ní Pəerəse ñdá Mədi shərnə bé bwàlpyè y Karəshəna, Shətarə, Adəmata, Təreshiisi, Mərese, Marəsəna ñdá Mərukə, bə tó bə n'è kál tənà y mɔ, y'à ɲwéné ní yala ne. Bə y'à wó lwarna. ¹⁵Pyǝ mɔ bwərh be n wɔ: «Àmyé pyǝ, à twí à tùm-byǎ pyà-kě Vəsəti sō ñdá à nyí n zē n cē re. Wó còrhò-tum tē nyó né n'è byili bə bə mǎ sə bə p̄ ràmýé mɔ yilə?» ¹⁶Mərukə zē n kwè nyí pyǝ mɔ ñdá ní shərnə bé yé né n wɔ: «È dà pyǝ mɔ dúdú pyà-kě Vəsəti fuuli yé, ní súlí n fuuli shərnə bé ñdá lyi bí byèbè gako bə wɔ pyǝ Zərɛɛsə tənà y kəkàlsé gako wé mɔ. ¹⁷Bə kana bé gako gə nyèè bə pyà-kě mɔ wèrhé èta, bə m'a ji kùr bə n'è nyí bə byónə bé bə mùri bə m'è wəlò: «Pyǝ Zərɛɛsə yà ní pɔ nyí bə bə ce ní pyà-kě Vəsəti bə ní yé né sə ní cē ní yə twí yé». ¹⁸Zà cici Pəerəse ñdá Mədi shərnə bé kana bé bə nyèè pyà-kě mɔ gə wèrhé né mɔ, m'a zē bə n'è wèrhé èta bə byónə bé né. Fuulu mú màmýé la ce bə lyimə zē. ¹⁹19 Ràmýé ce, pyǝ gə só sə n vùr nyí bə pyà-kě Vəsəti kə ní tá ní bàn ní yé né yé, sə wó kē dō, ní cǝ mɔ, ní mà n yə pyà-kě ní jàà wa. Sə bə kē re Pəerəse ñdá Mədi nyó né wé, èta rà tá la kwərh yé. ²⁰Sə nyí ràmýé gə yú tənà y è já mɔ nyí rí gako wé, kana bé gako m'a nyàm bə byónə bé, bə lyi-fɔlɔ ñdá bə nàmò ga.» ²¹Zòmè ràmýé yə nyàn ñdá pyǝ ñdá ní shərnə bé, n zē n wèrhé ñdá Mərukə gə byili ní. ²²N ce bə kē sába bə pə ní tənà y kəkàlsé gako wé, nə kē tənà y kəkàlā gako kəkēē ré wé, dwí gako rà zòmà né wé. Sábá nàmýé y'à n'è byili bə bal gako mǎ sə n cini ní kələ y sə n zòm ní dwí zòmà né.

Chapter 2

¹Ràmyé kwā né, pyǝ Zèrзеese lyim rí tú rə b'e tu. N zè n ká n lyírh Vəsəti yò w yò, n gá wèrhé né mó, e súlí nyí rí tèbé bà y'à vùr n shò kwā né mó yò. ²N tuntunnà bé zè bà wò mɔ: «Pyǝ, kɔn mǎ bà pyǎ kana-byǎ byèbé bà yəl bal párá, bà j'à càn dǎdǎe bà pǝ. ³Cír lyi n tənà y kàkàlsé gakó wé bà wò bà zə kana-byǎ bé byèbé bà yəl bal párá, bà j'à càn dǎdǎe mó bà m'e bà Suuzi pyǝ-dǝ w wə, kana kélé y wé. Ege, pyǝ tùm-byí mú, n kana bé yilnə mó, mà n nyí bà yò, n pə be yala kərħə nūrh bà tūr. ⁴Sə kana-byǎ bé cìn-kərħə mó kwā, kē-byí kēbé è yú pyǝ bülə sə e jírħ pyǝ-kē Vəsəti jàà y wa.» Sə pyǝ mó swéné zǝmè rē rəmyé n zè n wèrhé èta. ⁵Zhwifu mǎdù yà n wə Suuzi pyǝ-dǝ w wə, n yà n yíl Mərədoshe. N da mó yà n yíl Yəyiiri, Yəyiiri yà n wó Shəmeyí byí, Shəmeyí yà n wó Ciishia byí. N yà n wó Bēzhamē kwálá y lə. ⁶N yà n wó byèbé Babyəlone pyǝ Nabəkəɔɔnɔzɔɔre pwà n mə n shər Zhərəzalem né mó mǎdù; Bà y'à tó dwā bà zə bəmyé ndá Zhəda pyǝ Yəkənəya bà m'e bà Babyəlone. ⁷Mərədoshe yà n ná n kɔn n da da-byí bə́kó n yà n yíl Adasa; bà y'à n'è byè mo mye bà Esəteereb. Bə́kó nmyé yà n ká n bà da ndá ná zhe yé. Sə n yà n wó kē-byí-bóm n càn dǎdǎe, n yé-zwǎ y càn. N da mó ndá n ná mó cu kwā né, Mərədoshe kwè mo n kǝ ndə n səpwà bə́kó ta. ⁸Bə gá byili pyǝ mó nyí rí lyi bí gakó ne kwā né, bà zə kana-byǎ nánzhə bà m'e bà Suuzi pyǝ-dǝ w wə. Sə Esəteere yà n wə bà wé. Bà zə nmyé ndá n dwā bé bà m'e vò pyǝ-dǝ. Ege, pyǝ kana bé yilnə mó, yà n ná n nyí bà yò. ⁹Ege swéné Esəteere yò n zè n ná n nyí n yò cənə. N zè yəwǎl yəwǎl, n pə nūrh n cìn kərħə yilə ndá kùjú kǝbó n mǎ sə n jí mú gakó, n súlí n pǝ pyǝ-dǝ kana-byǎ bé bwǎlpye y byèbé bà y'à sú yírħ du bà dwā bé mó bà la yə ndá mɔ. N zè n vùr nmyé ndá kana-byǎ bé ga n ce jì y kēbé e càn du sə ga kana kélé y wé mó wə. ¹⁰Esəteere yə ce lölö lwar n dwí rí ráá n lūlnə bé pár yé. Mərədoshe yà n ná n cār mo bà n bə́ká n byili ri yé. ¹¹Dē gakó, Mərədoshe yà n ná n gúgwírħí tē kana kélé y yé y wə, n la mə n bwərh Esəteere jàn yò, sə n lwar bà gá zhe mo né. ¹²Kana-byǎ bé bà wə kana kélé y wé mó y'à mǎ sə bà kwè byin námpúm bà m'e kwerhe bà cìn kɔn tó kana cìn-kərħə nyí rí gá n'è byili ní: cənsə shǎldù w nǎyəsə bà n'è tūr myíri nwǎ; Sə shǎldù w dwā bé bà zè bà tūr cǎmə bà lwé nǎnyənəylé, e súlí kana bwé wé dwā. Rəmyé kwā né, kē-byí gakó y'à zhe è dē è mǎ sə e vò pyǝ Zèrзеese sǝ. ¹³E gə tú è n'è shər kana bé kélé y wé e la pyǝ mó sǝ yi ní, bà y'à n'è pə y tèbé gakó è y'à n'è yǎl è m'è la gàà mó. ¹⁴È y'à n'è zhəl pyǝ mó sǝ dǎdǎen. È zè nəkəkólé ce-lár ré, bà zè bà zə y bà k'a vò kana bé kélé y dǝ wé, sǎlye nyǎ yá. Wó Shaashəgaze, n yà n ná n nyí kélé y ɛmyé mó yò. Wó nmyé n yà n wó pyǝ tùm-byí mú n ná n yili n bwǎ́ǎ bé ne mó. Sə kē-byí y ɛmyé y'à k'è t'à jì nà pyǝ sǝ ndá è gə dǎ pyǝ n ná n yǎl y n zè n byè e yil bà è bà yé. ¹⁵Sə Abyəyəyil bə́kó, Esəteere, n da da-byí byí Mərədoshe kwè n ná n nyí n yò ndə n bə́kó ta mó, dē ré gá tú rə yí n la pyǝ mó sǝ, n yə kɔn dǝ lwəl e súlí tèbé Ege, pyǝ tùm-byí mú, n kana bé yilnə mó, yà n byili mu mó yé. Lyi bí byèbé gakó bà y'à n'è ne Esəteere mó y'à só mo. ¹⁶Bə zə Esəteere bà pyǝ Zèrзеese sǝ, n pyèlè jì y wé, cənsə shyí nyǎ y bà n'è byè bà Təbetə cànàc y wé ndá pyǝ mó zhe byinə nyǎlpye n pyèlè ré yó. ¹⁷Pyǝ mó swéné Esəteere dwini kana bé dwā bé gakó, n swéné n yò dwini kana-byǎ bé dwā bé. N zè n pú mu pyèlè yá-pú, n ce n jírħ pyǝ-kē Vəsəti jàà y wa. ¹⁸Pyǝ mó zè n tene címsi nánfǝlǝ n shərnə bé ndá n tuntunnà bé yilə, Esəteere yil yilə. Rəmyé yó, n ce tənà y kàkàlsé yǎ sə myǎl-kwǎndé pɔ mɔ ne, n zè n ye se ndá panse ndə n jàn gá wǎ né. ¹⁹19 Bə gá k'a bwérhé bà pwà kana-byǎ bé bà m'e vò pyǝ-dǝ wə, twər rǎlye nyǎn ré yó yi ní, ndá Mərədoshe yà n jé pyǝ mó kélé bwə̀rə y wə. ²⁰Rəmyé yó, ndá Esəteere yà n gwé yə n lūlnə bé ndá n dwí rí pár lölö ne byili yé, ndə Mərədoshe gá yà n pɔ mɔ nyí ní. Esəteere yà n ná n tó tèbé Mərədoshe yà n ná n byili mu mó ni ndə n gá yà n gwé wə n sǝ mó ta. ²¹Dē rǎdù, pyǝ mó tùm-byǎ bəlye pyǎ bà gá m'a tó né bà gu pyǝ Zèrзеese, bà bà lyimə y'à n'è yi mu dǎdǎe. È y'à wó Byəgətǎ ndá Tereshe. Wó bəmyé bà y'à n'è dē pyǝ mó kélé y bwə̀rə y ne. Rəmyé yi ní, ndá Mərədoshe yà n jé pyǝ-kélé y yé y wə, ²²Sə n gá lwar yò wə, n kwè w n vò n cí Esəteere ne. Esəteere mye zè n kwè w n vò n cí pyǝ mó ne, bà wó Mərədoshe n byili mu wə. ²³Bə zè bà twǎl yò w nərħ bà púrí wó zhànà. Bə tǝr tuntunnə bé bəlye y dǎ-jərħó ne bà gu. Bə zè bà kē yò w tənà y ywé ré sébé ré wé, pyǝ mó yírħ wə.

Chapter 3

¹Ràmyé kwā né, pyǝ Zèrɛɛsɛ pɔ pyèlè Amā ne. Amā wó Amədata byĩ, Agaagea dwí rí lò. Ní pɔ mɔ pyèlè n ce n jĩrh ní shərnə nánɛ. ²Pyǝ mɔ tuntunnə bé byèbé gako bà y'à wɔ ní kèlɛ y bwə̀rə̀ w mɔ, y'à n'è jòm bà nədwaná yó bà súlí bà wùlì té Amā yé né. Wó pyǝ mɔ ní yà ní pɔ nyí rí rəmyé. Sə Mə̀rədoshe cɛ nədwaná yó jòm ndá té wùlù mú yò. ³Pyǝ mɔ tuntunnə bé zè̀ bà bwə̀rh Mə̀rədoshe bà wɔ: Bə̀kón yil n ná n cɛ pyǝ mɔ nyí rí zò? ⁴Dɛ̀ gako bà y'à n'è càrhə̀ bà bwə̀rhá y né, sə Mə̀rədoshe yà ní tá ní nyí bà sɔ yé. Rəmyé yó, bà zè̀ bà vò bà cí Amā ne, bà la m'è nyí ndá Mə̀rədoshe gə gwě̀ mà n zhi n wɔ̀ bà ní tá ní la ní nədwaná yó jòm sə n wùlì té ní gə wɔ̀ Zhwifu mú yilə. ⁵Amā gə púrí Mə̀rədoshe tá ní jòm ní nədwaná yó, s'è m'è zòm n wùlì té ní yé né zòmà, ní lyim j'a zè̀. ⁶Bə̀ gə ce n lwar Mə̀rədoshe dwí rí pár mɔ ce, ní yə̀ pyà sə n pə̀ còrhò-tum Mə̀rədoshe dúdú ne yé. Amā pyà sə n ce Mə̀rədoshe dwí rí, è n'è yǎl e wɔ̀ Zhwifubá byèbé gako bà ɲwénɛ pyǝ Zèrɛɛsɛ tənà y wě̀ mɔ jé té. ⁷Pyǝ Zèrɛɛsɛ pyèlè ré byinə shí ndá nàlyè ɲǎn ré, cànà ɲáyéé y bà n'è byè̀ bà Nəsā mɔ wě̀, Amā ce bà tɔ́ tántéé. Bà n'è byè̀ tántéé ɛmyé bà «Purim». Èta sə bà m'è lwar cànà kè̀bè ndá dɛ̀ tèbè rə̀ m'a myerhe ndá yò w tũ. Sə tántéé y ɛmyé tu cənsè shí ndá sàlyè ɲǎ yá, Adaare cànàb y yó. ⁸Amā wɔ̀ pyǝ Zèrɛɛsɛ ne: «Pyǝ, dwí rə̀dù ɲwénɛ rə̀ làà té n tənà y kəkàlsé lyi bí gako cəcəl wə̀ e jà rə̀ jé jé rə̀ nyí. Rə̀ nyə̀ né ndá dwá né dwā̀ bé nyəná né dà rə̀dù yé. Rə̀ t'a shənɛ̀ rə̀ tó pyǝ mɔ nyə̀ né ne yé: Pyǝ gə̀ yé sə n dāmá n nyí rə̀ yò. ⁹Kən gə̀ wɔ̀ pyǝ pùbùlə̀, sə bà kɛ̀ sébè bà pə̀ nyí bà bà ce bà jé té. À m'a zè̀ a gə̀ wár-kùlsì mɔ̀rə̀hè shíc a ce pyǝ tuntunnə bé jə̀ w bà ló pyǝ nəcəndé jì y wə̀.» ¹⁰Rəmyé yó pyǝ mɔ̀ vùr ní jə̀fólé-cə-byĩ y ní mɔ̀ ní cí ní ɲwónó w myərɔ̀ nyə̀ né ní ná ní pə̀ mɔ̀ sáábá né yó mɔ̀ ní jə̀fólé ne n pə̀ Zhwifubá zù-bal Amā ne. Amā yà ní wɔ̀ Amədata byĩ, Agaage dwí rí lò. ¹¹Pyǝ mɔ̀ zè̀ n wɔ̀ Amā ne: «Yě̀ n wársé ne; sá wə̀rhé dwí rí rəmyé mɔ̀ ndə̀ n gə̀ ná n yǎl né.» ¹²Cànà y ɲáyéé y dwā̀ shí ndá nətò yùwə̀, bà byè̀ pyǝ sá-kanna bé dwā̀ yó. Bà kɛ̀ Amā nyə̀ né cìcì mú nà kən gako wě̀, bà pə̀ pyǝ shərnə nánɛsɛ ne ndá tənà y kəkàlsé yé né cìná bé ne e súlí dwí gako yé né cìná bé ne. Bà kɛ̀ rɛ̀ bà pə̀ tənà y kəkàlā gako ne è kəkɛ̀ ré wě̀ ndá dwí gako ne rə̀ zòmà né wě̀. Bà kɛ̀ rɛ̀ pyǝ Zèrɛɛsɛ yil yilə bà zè̀ bà cí ní ɲwónó w myərɔ̀ w né ndá ní jə̀fólé cə-byĩ yá. ¹³Bə̀ vùr lyi bà pə̀ sáábá né pyə̀-tənà y kəkàlsé gako wě̀. Sábá nəmyé y'à n'è pə̀ nyí bà bà gwirhi Zhwifubá dwí rí lyám lyám, bà bà gu bi, bà bà ce bà jé té, bà bə̀sóná ndá bà nánɛrɔ̀ ga, bà kana ndá bà byá ga, sə bà bubu bà jè̀-kən ré. Bà vùr dɛ̀ yò ɔ̀myé tũ yilə, sə è y'à wɔ̀ cənsé shí ndá sàlyè ɲǎ yá, Adaare cànà y dwā̀ shí ndá nətò yùwə̀. ¹⁴Nyí rí sébè ré y'à mǎ dwā̀ sə rə̀ yí tənà y kəkàlsé gako wě̀ sə bà súlí bà bwəl̀ bà byili dwá né gako ne m̀̀ni nà tənɛ̀ nà cìn dɛ̀ ré rəmyé mɔ̀ yilə. ¹⁵Pyǝ mɔ̀ ce byèbé bà n'è pə̀ sáábá né mɔ̀ du làlà bà ce ní nyí rí sébè ré j'a yí Suuzi pyǝ-dɔ̀ wə̀. Pyǝ mɔ̀ ndá Amā y'à zè̀ bà jé bà n'è nywè. Rəmyé yi ní ndá Suuzi lyi bí y'à n'è yáyélé té.

Chapter 4

¹Mərədoshe gá nyèè kɔn dɛ̀bɛ̀ bə y'à n'è tene bə yil mú nyí rí, n kār n gándé, n zɛ̀ n zù gándɛ̀ rə nyal ndá ywáále, n súlɪ́ n tɛ̀ tòmɔ́ n ló n yó wəa. N zɛ̀ n du cɔ wə, n ná n búbwéé wu-zhùlù búbwéé. ²N gá yú pyɔ́-kɛ̀lé y bwàrə y wə, n swərɪh n zhì gàà, bə kɔn y'à súl sə lò zù yóló-gɔ́nɔ́ n mǎ n zù pyɔ́ sɔ́ kɛ̀lé wa. ³Wu-zhùlù nánfɔ́lɔ́ y'à zhe Zhwifubá tənà y kəkàlà kɛ̀bɛ̀ gakó pyɔ́ mǎ nyí rí y'à yú è wé mǎ ndá wǎ lò n cu ta: bə y'à n'è lyɛ̀ bə nyí, bə n'è kúrɪh yá-nàná ndá zúzúnú cìlǎ; bə nánzhəzhǎ y'à pyɛ̀ ywáále gándɛ̀ ndá tòmɔ́ yó. ⁴Kana-byǎ bɛ̀ bə y'à ɲwéné ndá Esəteere mǎ e súlɪ́ n tùm-byǎ bɛ̀ zə yò w nyí rí bə yí mu, sə ò ce n wu zhili dɛ̀dɛ̀. N zɛ̀ n pə gándɛ̀ bə bə pə Mərədoshe ne bə n lyár n yóló-gɔ́nɔ́ wá, sə n yə shéné yé. ⁵Rəmyé yó, Esəteere byɛ̀ Ataake, pyɔ́ tùm-byǎ bɛ̀ n yà n ce bə ɲwéné n nyí nɪ́ mú mǎdù, n twǐ mu n vò n bwərɪh Mərədoshe n nyí wǎ bə́kɔ́n rə zhe mo, sə n súlɪ́ n bwərɪh mo kɔn dɛ̀bɛ̀ rə zhe mo mǎ kùrə. ⁶Ataake du n vò n nə Mərədoshe cɔ w pòpwàlə y è zǎ pyɔ́-kɛ̀lé y bwàrə y mǎ wə. ⁷Mərədoshe zɛ̀ n cí mu kɔn gá wǎ né mǎ gakó; n súlɪ́ n cí mu wéré y kɛ̀bɛ̀ Amā yà n bwəl è nyí mú n la n ce bə ló pyɔ́ nàcɛ̀ndé yó m̀nɪ́ sə n nə sómá n mǎ n ce Zhwifubá jé tɛ̀ mǎ nyí rí. ⁸N vùr pyɔ́ mǎ nyí rí bə bwəl Suuzi nɪ́ bə bə ce Zhwifubá jé tɛ̀ mǎ sɛ̀bɛ̀ ré n pǔ, bə n pə re Esəteere ne m̀nɪ́ ga n lwar kɔn ré tɛ̀bɛ̀ rə ɲwéné mǎ, sə n súlɪ́ n pǔ nyí bə n zhəl n vò n tu pyɔ́ mǎ tòmɔ́, sə n zə n cǎ ne n dwí rí yilə. ⁹Ataake ká n zə Mərədoshe nyí rí n bə cí Esəteere ne. ¹⁰Esəteere zɛ̀ n ká n twǐ Ataake Mərədoshe sǎ ndá nyí n wǎ: ¹¹«Pyɔ́ mǎ tùntùnnə bɛ̀ ndá pyə-tənà y kəkàlsé lyi bí gakó yé nyí rí rə n'è byili bə lò mǎ mǎ, bal ráá kɛ̀, n gə ju n nà pyɔ́ sɔ́ n jà n yə mǎ byɛ̀ bə n'è gwi rə-ná-cí. Rə-ná-cí lú e zə myəl rəmyé yi nɪ́ mú, wǎ pyɔ́ mǎ gə zhɛ̀ n sánámá pyɛ̀lɛ̀-dàdɔ́lɔ́ w n cɛ̀lɛ̀ n səta. Lò tá n gar re yé. Nyí è zhe dwā shé-ètò bə gwɛ̀ yə àmyé cici mú byɛ̀ b'ə bə pyɔ́ sɔ́ yé.» ¹²Bə bə bə ce Mərədoshe lwar kɔn dɛ̀bɛ̀ Esəteere byili mú. ¹³Rəmyé yó, Mərədoshe twǐ bə vò bə wǎ Esəteere ne: «N bə́k'á bù bə n gá ɲwéné pyɔ́-kɛ̀lé y wé mǎ ce, è wǎ n dúdú n m'ǎ lú tɛ̀bɛ̀ bə la Zhwifubá ne wərɪh mǎ yé né yé. ¹⁴N gə pyéné n shǐ n nyí, cɪ́n neré ndá vwərɪh m'a shí jàà dǔ w Zhwifubá yilə, sə nmyé ndá n da kɛ̀lé kùr m'a jé ce yó. Mǎ n nə yé sə è gə wǎ yò w kɔ́bɔ́ kərɪh yil n jɪ́rɪh pyə-kɛ̀?» ¹⁵Rəmyé kwā né, Esəteere zɛ̀ n twǐ bə pə nyí Mərədoshe ne n mǎ n lyár mǎ n wǎ: ¹⁶«Zhəl n vò n kal Zhwifubá bə wǎ Suuzi nɪ́ mú gakó n cí dwā yó, s'á lyɛ̀ á nyí à yilə, á bə́k'á jí s'á bə́k'á nyɔ́ mye yé, cəcɛ̀ ndá nənɔ́nɔ́ ga dwā nètò wé. Àmye m'a zə kana-byǎ bɛ̀ bə ɲwéné ndá ne mǎ, ná lyɛ̀ ná nyí.» Rəmyé kwā, à m'a zɛ̀ a vò pyɔ́ mǎ sono ndá kɔn súl ga; mǎ è gə wǎ cu mye à m'a cì. ¹⁷Rəmyé yó, Mərədoshe zɛ̀ n lyɛ̀, n vò n wèrhé kɔn dɛ̀bɛ̀ Esəteere yà n pǔ mǎ rə nyí mú cici.

Chapter 5

¹Nyi-lyōō dwā né nàtò dē ré yùwà, Esəteere zù ní pyà-kē gāndé, n zē n vò ní zhǐ pyǎ-kèlé y wu w wə, n zə ní yé n zǎ pyǎ mó jì yá. Rəmyé yó ndá pyǎ mó yà ní jě ní pyèlè dàgwǎ y yó, ní jì y wə, n zə ní yé n zǎ étwí-ènyí rí. ²Pyǎ mó gá nɔ pyà-kē Esəteere ní zhǐ kèlé y wu w wə, ní nyí mu ndá wu-bɔnɔ. Pyǎ mó zē n kwè ní sánəmə pyèlè-də̀dɔ̀lɔ̀ w n cèlè ní səta. Esəteere bwəlse n dwərh ò yó w ne. ³Pyǎ mó zē n bwərh mo n wɔ: «pyà-kē Esəteere, bə̀kɔ́n rə zhe mó? Bə̀kɔ́n n nà n yàlá? È gə wɔ à tənà y kəkàlà mye à m'a pǎ ya.» ⁴Esəteere lyár pyǎ mó n wɔ: «Kɔn gə wɔ pyǎ pùbùlə, sə n zə Amā n bə címsí à tene ní yil mú jàà w zà.» ⁵Pyǎ mó já n wɔ: Ce-nə Amā bə lələ n shə Esəteere byəl ré. Pyǎ mó ndá Amā zə dwā bə bə Esəteere címsí ní tene mó jàà wa. ⁶Bə gá tú bə n'è nywè dənɛ y yí ní, pyǎ mó bwərh Esəteere n wɔ: «Bə̀kɔ́n n nà n lwələ? À m'a pǎ re! Bə̀kɔ́n n nà n yàlá? È gə wɔ à tənà y kəkàlà mye, à m'a pǎ ya.» ⁷Esəteere lyár n wɔ: kɔn ré tɛ̀bɛ à n'á lwəl mó...? Kɔn ré tɛ̀bɛ à n'á yǎl mó...? ⁸Pyǎ gə zhe wu-bɔnɔ ndá ne, n zē ní nà ní yǎl n pɛ kɔn ré tɛ̀bɛ à la mɔ lwəl mó ndá kɔn ré tɛ̀bɛ à n'á yàlá, sə n ká n zə Amā n mə n bə címsí à la tɔnɔ á yil nə̀kɔl mó jàà wa. Rəmyé yí ní à m'a zē a byili mu rí.» ⁹Dē ré rəmyé Amā shər pyà-kē mó sɔ ndá wu-nyǎ, mɔn y'á wɔ ní yé y wə. Ní gá yú pyǎ-kèlé bwə̀rə y w n nə Mərədoshe gāà. Sə Mərədoshe yə zē n zhǐ dē yé, n yə kəkə ní yé mye cici yé. Rəmyé ce Amā lyim zē rə n'è yí Mərədoshe dēdē. ¹⁰Sə ní zɔ ní cínə, n lyɛ n vò jè. Ní gá yú jè, n twǐ bə byè ní dɔwabá ndá ní kē Zəreshe n cí dwā yó. ¹¹N zē n byili bi n nə̀cəndé jéné ré ndá ní bə̀sɔ́nə bɛ yó gə já né, n súlí n zɔm kɔn ré tɛ̀bɛ gə̀kɔ pyǎ mó wə̀rhé n mə n zhě ní yó w dē mó, n súlí n ce ní du shərnə bə ndá pyǎ-kèlé y tuntunnə bə mó yò. ¹²Amā súlí n wɔ: «kɔn súlí mye wɔ àmyé dúdú pyà-kē Esəteere byè a tó pyǎ mó ne a yə ní címsí jàà wa. Ní k'á nà ní byè ne b'á tó pyǎ mó ne a bə nə̀kɔla. ¹³Sə à gə nɔ Mərədoshe, Zhwifu yá, è jě pyǎ-kèlé y bwə̀rə y w gə̀kɔ, à k'á t'á nyí rəmyé mó ndá kɔn dɛ̀bɛ rə zhe kùr ta yé.» ¹⁴Rəmyé yó, ní kē Zəreshe ndá ní dɔwabá zē bə wɔ mɔ: «Ce bə wə̀rhé də̀-jɔrhó ò dwèlè ré yí jə̀-tórhó yírhá shí-enu. Nə̀kɔl nə̀kɔkɔ́lɛ y sá lwəl nyí pyǎ ne bə bə tǔr Mərədoshe ò ne; rəmyé kwā né n m'á zē ní tó pyǎ ne á vò címsí ndá wu-nyǎ.» Sə Amā swéné zəmè ré rəmyé, n zē n ce bə wə̀rhé də̀-jɔrhó wá.

Chapter 6

¹Cæcē y èmyé mó, pyǝ mó yà ní wàr ní ná ní dèè yé. N zè n ce bæ kwè Tumə né sébé ré, sébé ré tənà y ywè ré kē rà wé mó bæ bà, bæ kàrmə ré ní yé né. ²Bə kàrmə jàà y kèbé Byəgəṭā ṇḁá Terəshe, pyǝ tùm-byǝ bé bæ y'à n'è yili ní kèlé bwə̀rə y mó gá y'à n'è pyà pyǝ Zerzəse gu mú, Mə̀rədoshe zè n jirh bæ kùrə mó. ³Pyǝ mó zè n bwə̀rh n wò: «Bə̀kón bæ wèrhé bæ m'e zhě Mə̀rədoshe yó dǝ? Pyèlè tǝ bæ pɔ mɔ rəmyé mó yilə?» N tùntùnnə bé lyár mɔ bæ wò: «Bə̀ yə mo pyèlè dá-byí mye pɛ yé»⁴Pyǝ mó zè n bwə̀rh: «Mǝ ní wɔ kónɔ w wa? Rəmyé yó ṇḁá Amā ná ní yí pyǝ-kèlé y kónɔ w yé y wə. N yà ní tú ní la ṇ lwəl pyǝ nɛ bæ ní ce bæ tǝr Mə̀rədoshe dà-jərhó w ní tene ní yil mú ne. ⁵Tùntùnnə bé lyár mɔ bæ wò: «Wó Amā ní wɔ kónɔ w wa». Pyǝ mó zè n ce bæ wò mɔ bæ ní zwí. ⁶Amā já n zù. Pyǝ mó zè n bwə̀rh mo n wò: «Bə̀kón bæ mǝ sə bæ wèrhé lò mǝbó pyǝ ná ní yǎl n zhě ní yó dǝ nɛ?» Amā wò ní cín ni: «Mǝ dǝ pyǝ mà n yǎl n zhě ní yó dǝ ṇḁá è gə dà àmyé?»⁷Amā zè n lyár pyǝ n wò: «Pyǝ gə ná ní yǎl n zhě lò yó dǝ, ⁸sə bæ zù rə-ná-cí mú pyèlè gónɔ kǝbó pyǝ cici zùwə, bæ ce n jòm eshā kèbé pyǝ jòm, bæ zè bæ cí pyèlè yá-pú è yó wə. ⁹Bə m'a zè bæ pə gónɔ w ṇḁá eshā y shərnə mǝbó bæ n'è nyàm mó ne. N zù gónɔ w mǝbó pyǝ ná ní yǎl n zhě ní yó dǝ mó ne, n ce n jòm eshā y n zè n tu è yé né n ná ní vwě n mə n kwè cɔ w sə-byə yá, ní mǝ ní bwəl ní zhe: «Nyí-nə pyǝ gá ya n wèrhé lò mǝbó ní ná ní yǎl n zhě ní yó dǝ né!»¹⁰Rəmyé yó, pyǝ mó wò Amā nɛ: «Kɔn càn, zhəl lələ ní vò ní kwè gónɔ w ṇḁá eshā yá, sə vò ní wèrhé èta ṇḁá Mə̀rədoshe, Zhwifu mú ní jə à bwə̀rə y w mó. N bə̀k'á dāl tǝbé ṇ byili mú rə̀dù ga yé. ¹¹Amā lyé n vò n zə gónɔ w ṇḁá eshā y n mə n bà. N zù gónɔ w Mə̀rədoshe ne, n ce n jòm eshā y n zè n tu è yé né ní ná ní vwě n mə n tó cɔ w sə-byə yá, ní mǝ ní bwəl ní zhe: «Nyí-nə pyǝ gá ya n wèrhé lò mǝbó ní ná ní yǎl n zhě ní yó dǝ né!»¹²Rəmyé kwā né, Mə̀rədoshe ká n kwè n vò pyǝ-kèlé y bwə̀rə y wə, sə Amā kwè n dūr lələ n vò jə ṇḁá wu-zhùlù ṇḁá cizhìl nánfǝlò. ¹³Amā zè n cí tǝbé rə yú mu mú ní kē Zəreshe ṇḁá ní dɔwabá gakó ne. N cícírnə bé ṇḁá ní kē mó zè bæ wò mɔ: «Mə̀rədoshe mó mǝbó ṇ ju kùr ṇ ná ní jí cizhìl nánfǝlò w kǝbó ní yé né mó gə wó Zhwifu, sə nyí ṇ bæ ní yàlā zhe yé, ṇ cizhìl ré m'a j'á n'è súlì gaga ní yé né.»¹⁴pyǝ tùm-byǝ j'a bə̀ ṇḁá bæ gwě n'è zòmà. Bə̀ wèrhé lələ bæ zə Amā bæ m'e vò címsí Esə̀təere yà ní tene mó jàà wa.

Chapter 7

¹Pyǎ́ mǎ́ ñdǎ́ Mǎrǎdoshe lyě́ bǎ́ vò pyǎ́-kě́ Esǎtǎere sǎ́ bǎ́ la vò bǎ́ jí címsí. ²Címsí twǎ́r rǎlyè nyě́sé dḗ ré, bǎ́ gǎ́ tú bǎ́ n'è nywè dǎ́vǎ́ y yi ní, pyǎ́ mǎ́ kǎ́ n bwǎ́rh Esǎtǎere n wǎ́: «Bǎ́kón ñ ná ñ lwǎ́lǎ? À m'a pǎ́ re! Bǎ́kón ñ ná ñ yǎ́lá? È gǎ́ wǎ́ à tǎ́nà y kǎ́kǎ́lǎ mye, à m'a pǎ́ ya.» ³Pyǎ́-kě́ Esǎtǎere lyǎ́r mǎ́ n wǎ́: «Pyǎ́ gǎ́ zhe wu-bǎ́nǎ́ ñdǎ́ ne, kǎ́n gǎ́ wǎ́ ñ pùbùlǎ́ sǎ́ n zwě́ ne, wǎ́ rǎ́myé à n'ǎ́ lwǎ́l mo; sǎ́ n sùlǎ́ n zwě́ à dwí rǎ́ mye, wǎ́ rǎ́myé à n'ǎ́ yǎ́l mǎ́. ⁴Nyí bǎ́ yè ǎ́myé ñd'ǎ́ dwí rǎ́ bǎ́ la gurhu lyǎ́m lyǎ́m, bǎ́ la nába gu, bǎ́ la ce ná jé té. È gǎ́ y'ǎ́ wǎ́ yé bǎ́ yè nába, ná bala ñdǎ́ ná kana ga, ná la m'é yè yó́mǎ́ dúdú́ mye cǎ́cǎ́, à y'ǎ́ m'a shǎ́ à nyí, bǎ́ nǎ́nǎ́ w ǎ́myé dwí rǎ́ yè yí sǎ́ bǎ́ lyě́è pyǎ́ ǎ́ yil yé. ⁵Pyǎ́ mǎ́ zě́ n bwǎ́rh pyǎ́-kě́ Esǎtǎere n wǎ́: «Mǎ́ cǎ́cǎ́ ñ bǎ́l yò w kǎ́bǎ́? Yě́ ñ ñwéné?» ⁶Esǎtǎere lyǎ́r mǎ́ n wǎ́: «Lò mǎ́ mǎ́bǎ́ ñ ná ñ nwénè nába n jǎ́ ñ wǎ́ ná zù-bal mǎ́, wǎ́ Amǎ́, lyí bǎ́-lwě́lé y kě́bǎ́!» Ywě́ nǎ́nfǎ́lǎ́ zǎ́ Amǎ́ n zě́ n ná ñ kǎ́kǎ́ pyǎ́ mǎ́ ñdǎ́ pyǎ́-kě́ mǎ́ yé né. ⁷Pyǎ́ mǎ́ lyim zě́ dǎ́dǎ́, n zě́ n yě́ ñ dǎ́vǎ́ y ne, n du n vò ñ kě́lé y bǎ́bǎ́ w wě́. Amǎ́ lwar bǎ́ pyǎ́ mǎ́ gu ñ wě́ ñ la mǎ́ lwéle wǎ́rhǎ́, n zě́ n mǎ́ pyǎ́-kě́ mǎ́ yala ne ñ la mǎ́ n lwǎ́l mo bǎ́ ñ zwě́ mo. ⁸Wu-zhùlù w ce n dwí ñ cǎ́n ni n tu pal ré Esǎtǎere yǎ́ ñ jě́ rǎ́ yó mǎ́ yó ñ jě́. Rǎ́myé yó ñdǎ́ pyǎ́ mǎ́ kǎ́ n shǎ́ ñ kě́lé y bǎ́bǎ́ wa ñ ná ñ zwí címsí jǎ́ y wǎ́. Pyǎ́ jǎ́ n cǎ́rh n wǎ́: «Ñ sùlǎ́ ñ ná ñ zwí pyǎ́-kě́ mǎ́ à yírh wǎ́, à sǎ́ jù wǎ́!» Pyǎ́ nyí yè gwi ñdǎ́ ñ tǎ́ntǎ́nnǎ́ bǎ́ zǎ́ ku bǎ́ m'e pyípyílí Amǎ́ yé yǎ́. ⁹Arǎ́bǎ́na, pyǎ́ tǎ́m-byí mǎ́dù, jǎ́ n zhí pyǎ́ yé né n wǎ́ mǎ́: «Amǎ́ gaga mǎ́ tǎ́ne dǎ́-jǎ́rhǎ́ bǎ́ yǎ́ la m'e tǎ́r Mǎrǎdoshe né, mǎ́bǎ́ ñ zǎ́mǎ́ ré zwě́ pyǎ́ mǎ́. Dǎ́-jǎ́rhǎ́ ǎ́myé cǎ́i té Amǎ́ sǎ́ kě́lé wa, ǎ́ dwě́lǎ́ ré yú jǎ́-tóró yírhǎ́ shǎ́-ènu.» Pyǎ́ jǎ́ n wǎ́: «Tǎ́r-na mǎ́ gǎ́ǎ́» ¹⁰Bǎ́ tǎ́r Amǎ́ dǎ́-jǎ́rhǎ́ w ñ yǎ́ ñ tǎ́ne Mǎrǎdoshe yil mǎ́ ne. Rǎ́myé yó pyǎ́ mǎ́ lyim zě́ rǎ́ tu.

Chapter 8

¹Dē ré ràmyé yù w cìcì, pyǝ Zèrɛɛsɛ kwè Amā, Zhwifubá zù-bal mó, kèlé y n pə pyà-kē Esəteere ne. Esəteere byilli pyǝ ne Mərədoshe gá ɲwè ɲdà mɔ né. Pyǝ mó zè n ce Mərədoshe bà ɲ sō. ²N zè n vùr ɲ jəfɔlé-cə-byia ɲ yà ɲ zwè Amā sō mó n pə Mərədoshe ne. Esəteere mye ce Mərədoshe ciní Amā kèlé yá. ³Esəteere ká n vò n zòm ɲdà pyǝ. N tu ɲ nərɲ kùr w ɲdà cìl, n lwəl mo bà ɲ cār lwele tèbé Amā, Agaage dwí rí lò mó, yà ɲ tene Zhwifubá yil mú yé ne. ⁴Pyǝ mó zè n cèlè ɲ sánámá pyèlè-dəddɔlɔ w n zà Esəteere. Rəmyé yó Esəteere shí tē n zè n zhì dē pyǝ yé né. ⁵N zè n wɔ: «Pyǝ, kɔn gə wɔ ɲ pùbùlə, ɲ gə zhe wu-bɔnɔ ɲdà ne, yò w gə nyè ɲdà mó, a j'a sù ɲ yírɲ, sə ce bə kē sébé dō bə m'e kwār Agaage dwí lò, Amədata byí Amā sáábá né ɲ kē bə bə ce Zhwifubá bə wɔ pyà-tənà y kəkàlsé gako wé mó jé tē. ⁶Etər à nə m'a ɲwéné a pyéné a nyí zúzúnú kòbɔ ò la à dwí rí zal mó né? Etər à nə m'a ɲwéné a pyéné a nyí bə gə la ce à dwí rí gako jé tē né?» ⁷Pyǝ Zèrɛɛsɛ zè n lyár pyà-kē Esəteere ɲdà Mərədoshe, Zhwifu mú, n wɔ: «Cili-nə, à ce bə tōr Amā ɲ gá yà ɲ ná pyà Zhwifubá gu yilə. A zè a kwè ɲ kèlé y a pǝ, Esəteere. ⁸Á cìcì mú wɔ á kē sáábá, á ce kɔn dèbé á n'á búl bə rə càn Zhwifubá yil mú né, à yil yilə, s'á cǝ à ɲwónɔ w myɔrɲɔ nə yó ɲdà à jəfɔlé cə-byí yá. Bə sébé tèbé rə kē pyǝ yil yilə bə súlɪ bə cǝ ɲwónɔ w myɔrɲɔ rə yó ɲdà ɲ jəfɔlé cə-byí yá dā kɔn dèbé bə wɔ bə kwārɲ kədò yé.» ⁹Dē ré ràmyé yù w cìcì, cànse sətò nyá yá, Səwā cànab y dwā shí-èlye ɲdà nətò dē ré yùwə, bə byè pyǝ sá-kanna bé gako dwā yó. Bə kē sáábá né nə tó nyé né Mərədoshe pɔ mó ne nə kɔn gako wé. Bə pə pyà-tənà y kəkàlsé zòm ɲdà shí-èlye ɲdà shəlpɛy y Zhwifubá ne, ɲdà pyǝ shərnə nánceɛ ɲdà pyà-tənà y kəkàlsé yé né ciná bé e súlɪ shərnə bé ne, kɔn zhì ěɛde e m'e vò Ecɔpyi. Bə kē re tənà y kəkàlā gako kəkēɛ ré wé ɲdà dwí gako zòmà né wé ɲdà Zhwifubá kəkēɛ ré ɲdà bə zòmà né wé. ¹⁰Bə kē sáábá né pyǝ Zèrɛɛsɛ yil yilə, bə zè bə cǝ ɲwónɔ w myɔrɲɔ w nə yó ɲdà ɲ jəfɔlé cə-byí yá. Bə ce Eshə-jòmna jòm pyǝ eshərɲ shèbé bə y'à cǝr sà dwí rí sà nyí ni mú, bə m'e vò bə pə re. ¹¹Nyí kɔn tèbé rə y'à kē sáábá né wé: «Pyǝ ná ɲ pə sómá Zhwifubá byèbé bə wɔ pyà-tənà y cɔ kǝkǝ wé mó ne bə bə mú dwā ne bə bú bə zwè bə cinà; bə bə gwirɲi kùkùl tèbé gako rə m'a shí dwí tē tē wé ráá tənà y kəkàlā kē kē wé rə bə rə la bú ɲdà bə mó lyəm lyəm; bə bə gu bi, bə bə ce bə jé tē. N ná ɲ pə be sómá mye bə bə gu bə byá bé ɲdà bə kana bé sə bə bubu bə jè-kɔn ré. ¹²Sómá y bə y'à pɔ be mó y'à wɔ dē rədù sá sá yilə, pyǝ Zèrɛɛsɛ tənà y kəkàlsé gako wé; è y'à wɔ cànse shí ɲdà sàlye nyá yá, Adaare cànà y dwā shí ɲdà nətò yùwə. ¹³Kɔn tèbé bə kē sébé ré wé mó y'à mǝ dwā sə rə yí tənà y kəkàlsé gako wé rə yə pyǝ nyí, sə bə ce dwá né gako lwar re, muni dē ré tèbé bə cǝr mú sə Zhwifubá tene bə cǝ bə jim bə zwà bé yó.» ¹⁴Pyǝ mó gá pɔ sómá n zhè, byèbé bə n'è pə sáábá né mó jòm pyǝ eshesé, bə vò yəwāl yəwāl bə pə re. Nyí rí j'a yí Suuzi pyǝ-dǝ wə. ¹⁵Mərədoshe shí pyǝ sō n du ɲdà ɲ pyèlè kàməzwí nàmpɔpwérhé, nàmpwà ɲdà è dō nánfwèlè nàmpwà, nánshè è yó ɲ cəl né ɲdà sánámá pyèlè yá-pú nánfɔlɔ ɲ yó wə. Suuzi lyi bí zè bə n'è kārɲ bə m'è fùù ɲdà wu-nyǝ. ¹⁶È y'à wɔ pwè ɲdà wu-nyǝ, fùwá ɲdà yó-dē zhǝ Zhwifubá yilə. ¹⁷Tənà y kəkàlā kèbé gako ɲdà cɔ kòbɔ gako pyǝ mó nyí rí sébé ré y'à yú ní mú, è y'à wɔ wu-nyǝ ɲdà fùwə Zhwifubá yilə. Bə tene címsi nánfɔlɔ. Dwá né dwā bé lyi nánzhǝ j'a jǝrɲ Zhwifubá, bə gá y'à n'è dūr Zhwifubá ywè dēdē mó yilə.

Chapter 9

¹Cànsè shí ñdá sàlyè nyà yá, è n'è yál e wò Adaare càna yá, dwā shí ñdá nètò dē ré yùwà, bà gá y'à mǎ sà bə pyirh nyí rí tèbé pyǎ yà n' vùr n zē n ce bə bwəl mó dē ré, Zhwifubá zwà bé y'à n'è bùl bà b'a ñwéné be dē ré rəmyé mó yùwà. Sə kɔn yə yàl èta yé. Wó Zhwifubá bà k'á jí bele bà zwà bé yó wə. ²Pyǎ Zerzeese pyə-tənà y kəkàlsé gakó wé, bà y'à n'è twí bà mwí dwā ne bə ceme né ga wé, bə m'è bwí ñdá byèbé bà y'à n'è pyà be lwele wòrhó mó. Lò màdù ga yə ñwéné n zhi bà yé né yé, bà Zhwifubá ywé y'à zhe lyí bí gakó dēdē. ³Sə tənà y kəkàlsé shərnə bé, sà shərnə náncésé, ñdá tənà y kəkàlsé yé né cíná bé ñdá sà tùntunnə bé kwè bà nyí bə ce Zhwifubá kwā, bà bà y'à n'è dūr Mə̀rədoshe ywé dēdē. ⁴Mə̀rədoshe yà n' jirh lyí-fǎlǎ pyǎ-kèlé y wé, n' yil ré mye y'à ju kùr rə n'è dwi tənà y kəkàlsé gakó wé: Mə̀rədoshe zhən ga yà n' já n' n'ó n' jirh lyí-fǎlǎ n' súlí. ⁵Zhwifubá twí bà zwà bé tum ñdá bà gá n'è yál né. Bə gu bi ñdá búlú shimi, bə ce bə jé té. ⁶Bə gu nunə zwǎ-ànu Suuzi pyǎ-dǒ w dúdú wé, bə jé té; ⁷bə zwál Amədata byí Amā, Zhwifubá zù-bal mó, bə zwál bala byǎ shiyá bə súlí è yál: ⁸Parəshanədata ñdá Daləfǎ ñdá Asəpata ñdá Pərata ñdá Adaləya ñdá Arədata ñdá ⁹Parəməshəta ñdá Arəsayi ñdá Arədayi ñdá Vayəzata. ¹⁰Amā byǎ bé shí yá, Amamədata nēmé né, Zhwifubá zwà bé. Sə bà yə pyà bà la dwərh bà jē-kɔn ré ne yé. ¹¹Dē ré rəmyé yù w cici, bə byili nunə byèbé bə cu Suuzi pyǎ-dǒ w mó yó pyǎ mó ne. ¹²Pyǎ mó zē n wò pyə-kē Esəteere ne: «Suuzi pyǎ-dǒ w dúdú wé, Zhwifubá gu bala zwǎ-ànu e súlí Amā byǎ bé shí yá, bə ce bə jé té. Kɔn gə yál èta nyǔnò dúdú, eter kɔn la né yál tənà y kəkàlsé dwā bé wé? Sə ñdá rəmyé ga, bə́kɔn n' n'ó n' lwalə? À m'a pǎ re! Bə́kɔn n' n'ó n' yálá? N' mà n' n'ó ré!» ¹³Esəteere lyár pyǎ mó n wò: «Kɔn gə wó n' pùbùlə, pyǎ, sə Zhwifubá bà wə Suuzi ni mú mye k'e nə sómá nəkɔla bə twí ñdá zà mó ne, sə bə jele Amā bala byǎ bé shí y cùurí dà-jərhó w ne.» ¹⁴Pyǎ mó zē n wò: «Kɔn yál èta». Bə zē bə ce pyǎ mó nyí rí sēbé ré yí Suuzi púlápúlá wé. Bə jele Amā bala byǎ bé shí y cùurí dà-jərhó w ne. ¹⁵Zhwifubá bà wə Suuzi ni mú k'e bà bə mù dwā ne Adaare càna y dwā shí ñdá nənà yùwà. Bə gu bala zwǎ-ètò cə w òmyé wé, sə bà yə pyà bà la dwərh bà jē-kɔn ré ne yé. ¹⁶Zhwifubá dwā bé bà y'à wə pyə-tənà y kəkàlsé dwā bé w mó mye mù dwā ne muni bə bú bə zwé bà cín bà zwà bé jò wa. Bə gu bà zwà bé nunə mǔòrhə shə-shàlpyé ñdá rənù, sə bà yə pyà bà la dwərh bà jē-kɔn ré ne yé. ¹⁷È yál Adaare càna y dwā shí ñdá nètò yùwà. Bə shírh è dwā shí ñdá nənà y yùwà, bə jí címsi, bə wərhé wu-nyǎ rəmyé yùwà. ¹⁸Sə è gə wó Zhwifubá byèbé bà y'à wə Suuzi ni mú, bà y'à mù dwā ne Adaare càna y dwā shí ñdá nètò w ñdá è shí ñdá nənà y dē ré, bà la m'e cí bà jim bà zwà bé yó mó, bəmyé shírh è dwā shí ñdá nənà yùwà, bə jí címsi, bə wərhé wu-nyǎ rəmyé yùwà. ¹⁹Wó rəmyé rə ce Zhwifubá byèbé bà wə go sǒ cə-bwǎlsé wé mó, n'è jí címsi, bə wərhé wu-nyǎ Adaare càna y dwā shí ñdá nənà dē ré; bà n'è pə panse dwā ne. ²⁰Mə̀rədoshe kē ywé né nəmyé sáábá wé n pə Zhwifubá byèbé gakó bà y'à wə pyǎ Zerzeese tənà y kəkàlsé gakó wé mó ne, shèbé sə nye ñdá shèbé sà bwəl mó ga wé. ²¹N pə nyí bà byin byin gakó sə bə jí címsi Adaare càna y dwā shí ñdá nənà y ñdá è dwā shí ñdá nənà y yùwà. ²²Bə la wərhé èta bə m'e lyírh bà wó dwā né nəmyé yù w Zhwifubá bú bə zwé bà cín bà zwà bé jò wa; sə bə lyírh bà ywé né pyirhí bà yil càna èmyé mó wé, bà wu-zēé nánfǎlǎ w jirh wu-nyǎ, bə cu wu-zhùlù w jirh címsi wu-nyǎ. Bə mǎ sə bə ce dwā né nəmyé yə címsi jú ñdá wu-nyǎ dwā, sə bə tə kùjú w ñdá dwā, sə bə pə panse nəmwa bé ne. ²³Zhwifubá j'a ce tèbé bə ju rə kùr mú ñdá kɔn tèbé Mə̀rədoshe kē n pə be mó j'a jirh bà lùl-e-pwírhí. ²⁴N' yà n' kē n wò: Agaage dwí lò Amədata byí Amā, Zhwifubá zù-bal mó, yà n' pyà sə n ce Zhwifubá jé té. N' tó tántéé dwí bà n'è byé bà «Purim» denne n ce bə wun zhizhiri sə n zē n tó rə denne n ce bə jé té. ²⁵Sə yò w gá yú pyǎ yé né, n kē sēbé n wò bà lwele ré tèbé Amā yà n' tene Zhwifubá yil mú m'a nyò n' cici yó wə, n súlí n pə nyí bà bə tǔr nmyé ñdá n' byǎ bé ga dà-jərhó w ne. ²⁶Mə̀rədoshe sēbé ré zòmà né ñdá kɔn dēbé bà n'ò rə shò kwā né e súlí kɔn dēbé rə yú bi mú ce bà n'è byé címsi dwā né nəmyé bà Purim, Puur zǎ-byí. Puur kùr wó «tántéé tó ká». ²⁷Èta, Zhwifubá ce rəmyé jirh lùl-e-púrí, bə shéné è yò, bəmyé ñdá bà byǎ bé ñdá byèbé bà co bà cín bà wé mó gakó yilə: Byin byin gakó, bə m'a jí címsi dwā nəmyé nàlye y wé kɔn tó nyə né ñdá dwā né nyèbé nà vùr nà shò kwā né mó ne. ²⁸Bə mǎ sə bə lyírh dwā né nəmyé yò bəmyé ñdá bà byǎ bé bà pú pú bi mú dwā né wé, jì gakó wé, tənà y kəkàlā gakó wé, cə-fǎlǎ gakó wé. Purim y dwā nəmyé t'á la jó Zhwifubá cəcəl w yé, sə nà címsi jú mú m'a j'á ñwéné gaga bà dwí rí yilə. ²⁹Pyə-kē Esəteere, Abyəyayil bə́kó mó, kē sēbé, rəlye nyǎn ré, nmyé ñdá Mə̀rədoshe, Zhwifu mú, ñdá bà ñwǔnó w gakó bə m'e pə zhən sēbé ré tèbé rə n'è zòm Purim yò mó shò kwā né. ³⁰Bə zē bə pə sáábá né Zhwifubá byèbé gakó bə wə pyǎ Zerzeese tənà y kəkàlsé zòm ñdá shí-èlye ñdá shyàlpye y wé mó ne. Sábá né y'à n'è zòm yə-zúlá ñdá è zhi è nà yó zòmà; ³¹nə y'à n'è byili bà dwā né nyèbé Mə̀rədoshe, Zhwifu mú ñdá pyə-kē Esther vùr bəmyé ñdá bà byǎ bé yilə, Purim y shò kwā né mó, m'a zhi nà dwā né gaga yilə. Sə bà m'a lyé bà nyí cìlā wé. ³²Purim nyə né shí nyí rí tèbé Esəteere yà n' pə Purim sho-kwā né mó wé. Sə bà kē re sēbé rə̀dù wé.

Chapter 10

¹Pyʒ Zerzeese ce lyi bí byèbé bà y'à wə́ n tənà y wé́ ñdá byèbé bà y'à wə́ ceme né nyèbé nḗ mɔ́ y'à kákélé ne mɔ́ wé́ mɔ́ n'è pe myál-kwā́nde. ²Pyʒ mɔ́ bele tumə́ ñdá n kàndééré e súlí n gá zhě́ Mardoshe yó dḗ mɔ́ né gakó kḗ Mədi ñdá Pēerəse pyā́ bé tumə́ né sḗbé ré wé́. ³Zhən ga wó Mərədoshe, Zhwifu mú, n yà n pú pyʒ Zerzeese ne n tənà y nyí rí ga wé́; n yà n wó lyi-fòlò Zhwifubá yírh wə́, n da-byā́ bé nánzhəzhə́ w y'à só mo. N yà n ná n pyā́ n dwí rí cènè ñdá rə́ yə́-zúlá.

Job

Chapter 1

¹Nyí wó bal mādù n yà n ɲwéné Uusi tənà y wa, n yà n yíl Zhə́ɔbe, wu-pò, ñdá wu cángá cə́bal. N yà n ná n nyàm Yi, n bə́ shḗ lwele wə́rhó yò yé. ²Bal mɔ́ ńmyě́ mɔ́ yà n lùl bala byā́ bwə́lpyé ñdá kana byā́ bə́t. ³N yà n zhe pyiisi mṓrhe tálpyé, ñdá yómde mṓrhe rə́t, ñdá nə́-vwààlè nàlyé nàlyé kùrə́ zwā́-ànu, ñdá bənə́-nyèrh zwā́-ànu. N yà n zhe tùntùnnə́ myé nánzhəzhə́. Wó bal mɔ́ ńmyě́ mɔ́, yi-púrhí sṓ lyi bí gakó y'à n'è nyàmà. ⁴N bal byí èdù gakó y'a wèrhé kùjú e byé è dwā́ bé ñdá bə́ nàkwá bé bə́ bə́ è sónó bə́ wèrhé címsi bə́ jí, bə́ nyě́. Tàkwā́ ne bal byí dṓ k'e wèrhé èta, bə́ j'a n'è wèrhé èta bə́ m'è zwḗ dwā́. ⁵Bə́ gə́ zhəl bə́ dṓ mɔ́ sṓ bə́ wèrhé címsi bə́ jí bə́ nyě́ bə́ zhḗ kwā́ né gakó, Zhə́ɔbe yà n byé be bə́ bə́ n sono n shàrh bə́ jìmdi. N yà n dūlí n zḗ nəkəkólé shā́ shā́ n zwəl vwì-námpúm cḗ n pə́ Yi mādù mādù gakó yilə́ ; «bə́ Zhə́ɔbe yà n wə́ : Dḗga, à byā́ bé wèrhé yə́-bəlól, bə́ zòm Yi yil námmə́lwèlè bə́ wé́». Wó èta Zhə́ɔbe yà n já n myèrhé n ná n wèrhé né gaga. ⁶E dḗ rədù, Yi byā́ bé zḗ bə́ bə́ bə́ zhí Bə́-zhə́-zhe yé né, rə́myé yó né Shə́tana myé b'e tó è zhí bə́ cə́cəl wə́. ⁷Bə́-zhə́-zhe zḗ n bwə́rh Shə́tana n wə́ ; Yé n shí ní nyónnə́ èta ? Shə́tana lyár Bə́-zhə́-zhe e wə́ : Wó ce y yó a tó né à n'a zhəl a m'a byé́l ya. ⁸N nə́ nɔ́ à tùntùnnə́ Zhə́ɔbe gá wó né ma mɔ́ ? N bə́ dṓ zhe yé, wu-pò cə́bal, n ná n nyàm Yi, n bə́ shḗ lwele wə́rhó yò gaga. ⁹Shə́tana zḗ e lyár Bə́-zhə́-zhe e wə́ : N yəl b'è dà nánfò yil Zhə́ɔbe ná n nyàm Yi nà ? ¹⁰E nə́ dà ńmyě́ ne n lù ku ñdə́ byíli ta n má kákélé ńmyě́ ñdá n kélé y ñdá n jḗ-kən ré gakó ne n ná n yili nà ? N cí bwəl n jḗ tumə́ né gakó yó, n vwámá né j'a n'è pùl nə́ swí tənà y w nà. ¹¹Zḗ n zə́ n jḗ n dwə́rh n jḗ-kən ré ñdá n lyi bí ni n nyí ; sá nyí n tá n la n zhi n yé né cici n bwəl lwele n pǝ́ ! ¹²Bə́-zhə́-zhe zḗ n wə́ Shə́tana ne : Nyí nyónnə́ ! À co n jḗ-kən ré gakó n jǝ́ wa. Sə́ ńmyé́ wúrí n bə́k'a zə́ n jḗ n dwə́rh n ná y ne yé. Rə́myé yó né Shə́tana y j'a zhír Bə́-zhə́-zhe yé né. ¹³E dḗ rədù, Zhə́ɔbe byā́ bé ñdá bə́ nàkwá bé y'a zhəl bə́ zhəm-bal mɔ́ sono bə́ n'è wèrhé címsi bə́ jí kùjú, bə́ nywé́ dā́wé́. ¹⁴Lò mādù já n shí ní n bə́ n pə́ nyí Zhə́ɔbe ne n wə́ : N nḗ né y'a n'è vwàlā́, n bənə́-nyèsé myé y'a zhi nə́ yala ne sà n'è dṓm gə́. ¹⁵Rə́myé yó né, Sabə́nyḗbá j'a du ñdá búlú shìmi bə́ gu tùntùnnə́ bé, bə́ zə́ nḗ né ñdá bənə́-nyèsé bə́ m'e lyḗ. Wó àmyé́ dúdú à lú, a zḗ a dūr a bə́ à la mɔ́ byilu. ¹⁶N nyí yə́ gwi yé, ñdá lò dṓ ná n yí, ńmyé pə́ mɔ́ nyí n wə́ : Yi myín shí dḗ mə́ bə́ mə́ jí pyiisi ñdá tùntùnnə́ bé gakó lyám lyám, wó àmyé́ dúdú à lú, a zḗ a dūr a bə́ à la mɔ́ byilu. ¹⁷ńmyé nyí gwě́ yə́ gwi yé, ñdá lò dṓ myé ná n yí, ńmyé pə́ mɔ́ nyí n wə́ : Nyí wó Kə́ləde lyi bə́ bən dwā́ ne lyi kùkùlə́ nət, bə́ tú bə́ gu tùntùnnə́ bé ñdá búlú shìmi, bə́ zḗ bə́ zə́ yómdé bə́ jì ri bə́ m'è lyḗ. Wó àmyé́ dúdú à lú, a zḗ a dūr a bə́ à la mɔ́ byilu. ¹⁸ńmyé nyí gwě́ yə́ gwi yé, ñdá n dṓ ná n yí, ńmyé pə́ mɔ́ nyí n wə́ : Nyí, n byā́ bé ñdá bə́ nàkwá bé y'a ɲwéné bə́ zhəm-bal mɔ́ sono bə́ n'è jí kùjú, bə́ n'è nywé́ dā́wé́, ¹⁹sə́ zho nánfòlò j'a shí gə́-elū́ èpòlò w kwā́ né ñdá jàn o bə́ o dom jì y byiisí sarha né nənà y ga, sə́ ló bə́sóná bé yó bə́ cì. Sə́ wó àmyé́ dúdú à lú, a zḗ a dūr a bə́ à la mɔ́ byilu. ²⁰Rə́myé yó né, Zhə́ɔbe já n shí té n zḗ n kār n kàmmə́zù-fwèlè yá, n pər n yó wə́. n tu n nəd́wə́nə́ yó, n zə́ n yé n pú té, ²¹n zhe : À shár à ná wé́ nánlwè, à m'a k'a vò ce y wé́ nánlwè èta. Wó Bə́-zhə́-zhe n yà n pə́wa, wó Bə́-zhə́-zhe n ká n zwḗ : Bə́-zhə́-zhe yil ré nə́ còrhó ! ²²Sə́ rə́myé gakó wé́ mɔ́, Zhə́ɔbe yə́ yə́-bəlól wèrhé yé. N yə́ kən dḗbé rə́ bə́ càn zòm Yi yil yé.

Chapter 2

¹E dē rēdū, Yi byā bé zē bə bə bə zhī Bə-zhə-zhe yé né, rəmyé yó né Shətana mye b'e tó è zhī bə cəcəl w Bə-zhə-zhe yé né. ²Bə-zhə-zhe zē n bwərh Shətana n wò ; Yē n shí ní nyònnò èta ? Shətana lyár Bə-zhə-zhe e wò : Wó cə y yó a tó n à n'ā zhəl a m'a byélé ya. ³Bə-zhə-zhe wò : n nə nɔ à tūntūnnə Zhəɔbe gá wó né ma mó ? N bə dō zhe yé, n wu-pō cəbal, n ná n nyām Yi, n bə shē lwele wərhó yò gaga. N zhī kəkə n wu-pō w wé ; nmyé zē n ná n yāl sá ce n jē n yala ne à yé né ; e jà rə bə kūr zhe yé. ⁴Shətana lyár bə Bə-zhə-zhe e wò : Wó numbyíni yala tònò wá, ò ɲwéné è yala tònò w yilə ! Numbyíni n'è pə è kɔn ré dēbē è zhe mó gakó, è m'è zwē è myəl ré. ⁵Zē n zə n jē n dwərh n yala kúr rí ni n nyiwé ; gāa mó, à yē pamparēē bə n mǎ n zhī yé né cici n bwəl lwele n pš. ⁶Bə-zhə-zhe lyár Shətana n wò : Nyiwé, à co mo n jš wa, sá nmyé wúrí n yē n myəl ré vūr mó ne. ⁷Shətana y j'a zhír Bə-zhə-zhe yé né e yí n ji nyəla Zhəɔbe yala né gakó ne, kɔn zhī n nə-pyilə né e m'e vò n yá-pyéle y ne púlá púlá. ⁸Rəmyé yó né, Zhəɔbe já n zē n kwé ésám-pyirhó n má n cēr n cinə, n vò n tu tòmò wé n pyē. ⁹N ké mó zē n wò mò : N gwě mǎ n já cəəlè n zhī n wu-pō w wé kəkə èta mó ! Tūrh Yi, sə já ci cš wé ! ¹⁰Zhəɔbe lyár mǎ n wò : N ná n zòm ndə ké mǔbó n bə surhə zhe tá. Wó bəkón yilə ! Nə y'ā zwē cənè ré Yi sono mó, ná zē ná wār ná nə b'ā zwē lwele ré mye rə sono ! Sə rəmyé gakó wé mó, Zhəɔbe yə n wu ge, yə-bəlóló shí n nyú w o du gaga yé. ¹¹Rəmyé yó né, Zəɔbe yá n zhe dɔwabá bəttò bə ɲwéné, è y'a wó ; Təmanə lyi bal Eləfwaze, ndə Səsəwashe lyi bal Byələdade, ndə Naama lyi bal Təsəfware ; dɔwa bá bəmyé mó zē bə nyèè zwini rí tèbé gakó rə yú mu mú. Bə zē bə byē dwā, bə byili dwā ne, lò gakó zhír n tənà y wa, bə bən Zhəɔbe sono bə la mǎ byilu bə nyi zwini rí tèbé rə zhe mo mó yò w zù bəmye, sə bə zə n wu ni. ¹²Bə gá yú bə zhī kwā né kwā né bə nyi mu mú, bə yə n pár lwar yé. Bə j'a wūrh bə búbwéé. Lò gakó kǎr n kàmə-zù fwèlè yá, bə pwà shó bə lə dē, shó w kwē o ló bə yó wə. ¹³Bə tó mo bə jòm té cə-shó w wə, cəcē ndə nənynó ga, dwā nyàlpye ; bə nyi cām, mādū ga tá n wəl mo bə kaka yé, bə gá y'a n'è nyi n nɔnɔ w ò já dēdē mó yilə.

Chapter 3

¹Ràmyé kwā né, Zhòobe zè n púr ní nyí n zòm, n bwəl lwele n pə dē ré tèbé bà lùl mo mó ne ; ²N zhe : ³Dē ré tèbé bà lùl ne rà yù w mú jé té, òdà cəcə y kəbé bà wəl bà bà zə bal byí pwí y mú mye ga⁴N bal byí èdù gako y'a wèrhé kùjú e byè è dwā bé òdà bà nəkwa bé bà è sònó bà wèrhé címsi bà jí, bà nyò. Tàkwā ne bal byí dō k'e wèrhé èta, bà j'a n'è wèrhé èta bà m'è zwē dwā. ⁵Bà gə zhəl bà dō mó sō bà wèrhé címsi bà jí bà nyò bà zhè kwā né gako, Zhòobe yà n byè be bà bà ní sono n shàrh bà jìmdi. N yà n dùlì n zè nəkəkólé shāā shāā n zwəl vwì-námpúm cèé n pə Yi màdù màdù gako yilə ; «bà Zhòobe yà n wò : Dèga, à byā bé wèrhé yà-bəlóló, bà zòm Yi yil námməlwélé bà wé». Wó èta Zhòobe yà ní já n myèrhé ní ná ní wèrhé né gaga. ⁶E dē ràdù, Yi byā bé zè bà bà bà zhí Bə-zhə-zhe yé né, ràmyé yó né Shəšana mye b'e tó è zhí bà cəcəl wə. ⁷Bə-zhə-zhe zè n bwərh Shəšana n wò ; Yè n shí ní nyònd èta ? ⁸Shəšana lyár Bə-zhə-zhe e wò : Wó cə y yó a tó né à n'á zhəl a m'a byélé ya. ⁹N nə nɔ à tùntunnə Zhòobe gə wó né ma mó ? N bə dō zhe yé, wu-pò cábal, ní ná ní nyàm Yi, ní bà shè lwele wərhó yò gaga. ¹⁰Shəšana zè e lyár Bə-zhə-zhe e wò : N yəl b'è dà nánfò yil Zhòobe ná ní nyàm Yi nà ? ¹¹E nə dà òmyé ne n lù ku òdà byílí ta ní mó kəkélé òmyé òdà ní kélé y òdà ní jè-kən ré gako ne n ná n yilí nà ? N cí bwəl ní jè tumə né gako yó, ní vwámá né j'a n'è pùl nà swí tənà y w nà. ¹²Zè ní zə n jè ní dwərh ní jè-kən ré òdà ní lyí bí ní ní nyí ; sá nyí ní tá ní la n zhì n yé né cici n bwəl lwele n pš ! ¹³Bə-zhə-zhe zè n wò Shəšana ne : Nyí nyònd ! À co ní jè-kən ré gako ní jš wa. Sə òmyé wúrí n bə'k'a zə n jè ní dwərh ní ná y ne yé. Ràmyé yó né Shəšana y j'a zhír Bə-zhə-zhe yé né. ¹⁴E dē ràdù, Zhòobe byā bé òdà bà nəkwa bé y'a zhəl bà zhem-bal mó sono bà n'è wèrhé címsi bà jí kùjú, bà nywè dàvè. ¹⁵Lò màdù já n shí ní n bə n pə nyí Zhòobe ne n wò : N nē né y'a n'è vwàlà, n bənə-nyèsé mye y'a zhì nà yala ne sà n'è dòm gə. ¹⁶Ràmyé yó né, Sabənyēbá j'a du òdà búlú shìmi bə gu tùntunnə bé, bà zə nē né òdà bənə-nyèsé bà m'e lyē. Wó àmyé dúdú à lú, a zè a dūr a bà à la mó byilu. ¹⁷N nyí yə gwi yé, òdà lò dō ná ní yí, òmye pə mɔ nyí n wò : Yi myín shí dē mə bà mə jí pyìsì òdà tùntunnə bé gako lyám lyám, wó àmyé dúdú à lú, a zè a dūr a bà à la mó byilu. ¹⁸N mye nyí gwě yə gwi yé, òdà lò dō mye ná ní yí, òmye pə mɔ nyí n wò : Nyí wó Kəladé lyi bà bòn dwā ne lyi kùkùlè nətò, bà tú bə gu tùntunnə bé òdà búlú shìmi, bà zè bà zə yómde bà jí ri bà m'è lyē. Wó àmyé dúdú à lú, a zè a dūr a bà à la mó byilu. ¹⁹N mye nyí gwě yə gwi yé, òdà ní dō ná ní yí, òmye pə mɔ nyí n wò : Nyí, n byā bé òdà bà nəkwa bé y'a ɲwéné bà zhəm-bal mó sono bà n'è jí kùjú, bà n'è nywè dàvè, ²⁰sə zho nánfòlò j'a shí gə-elū èpòlò w kwā né òdà jàn o bà o dom jì y byìsì sarha né nàna y ga, sə lò bəsoná bé yó bà cì. Sə wó àmyé dúdú à lú, a zè a dūr a bà à la mó byilu. ²¹Ràmyé yó né, Zhòobe já n shí té n zè n kār ní kamməzù-fwèlè yá, n pàr ní yó wá. n tu ní nədwaná yó, n zə ní yé n pú té, ²²n zhe : À shár à ná wé nánlwè, à m'a k'a vò cə y wé nánlwè èta. Wó Bə-zhə-zhe ní yà ní powa, wó Bə-zhə-zhe ní ká n zwē : Bə-zhə-zhe yil ré nə còrhò ! ²³Sə ràmyé gako wé mó, Zhòobe yà yà-bəlóló wèrhé yé. N yə kən dèbé rà bà càn zòm Yi yil yé. ²⁴Wó bəcón yil Yi n'è pə nyū lò mó mɔbɔ ní yəl ní yé gə zā mǎgǎ mó ne mó, e jà Yi n'è yilí mu jààsé gako wé mó ? ²⁵Wó à yə-nàná né nà j'a wó kùjú wá, à wùrhí j'a làà té òdà nē mà n'è dūr té ta. ²⁶Tèbé rà ywē y'a zhe ne mó, wó ràmyé rà yú ní, tèbé a wu y'a n'ò zè rá yil mó, wó ràmyé rà zə ne. ²⁷E jòm shéé, ráá e shír, ráá e zə yə-zúlá né mó, ràmyé tənə àmyé yil yé, wó wu dē zhuzhuru dúdú ò zhe ne.

Chapter 4

¹Ràmyé kwā né, Təmə lyi bal Eləfaaze zè n wò mò : ²Ná gá j'á ñwéné ná púr ná nyí mú dúdú yil kɔn n'è lyèè mó ! sà è nà wó mǝ lò n nà mà n ñwéné n pú n nyí shéé n jě ? ³Nyiwé, ñmyé cèrhè lyi bí dwā bé, n yà n ná n sē lyi byèbé bà jèrh lyèè mó né, sà jàn k'a súlí. ⁴N zòmà né y'a n'è zhě lyi bí byèbé bà n'è twi té mó dǝ, n ná n ce lyi bí byèbé bà nàdwóná né swàr mó zala. ⁵Sə nyí èlāsé, kɔn gá yú ñmyé cìcì mú, n wu pú o ga ! èlāsé kɔn gá yú n cìcì mú, nyí, wó yí n ná n yiyiri dǝ. ⁶N Yi nyám mó nà y'à dà n sēé y nà ? È nà dà kɔn ré dèbé n yà n ná n dǝ Yi sō mó yil n yà n ná n wèrhé n wu-pò tumə né nà ? ⁷Téré n wé n nyiwé : Wó bà dóó zhe cí mǝ n gwě nɔ n jé té gaga ? wu-cángá ciná byé n gwě nɔ bà púlá púlá jé té ? ⁸È gá wó àmyé yil mó, tēbé à nɔ mó : wó lyi bí byèbé bà n'è vwàl lwele ré mó, ndá byèbé bà n'è dwi tuntwǝǝ né nyèbé nà dà cángá mó, wó tumə né nàmyé mó cìcì mú bà n'è jàrə ; ⁹Wó Yi nyi-zho w ò n'ò fùrh be bà jé té, rə lyim rí n'è jí bí dódó ndə myĩn ta. ¹⁰Bwaare swər mó n'è zhè, bwar-bya y yáló né n'è ké ; ¹¹Bɔrɔ n'ò cì, ò gá bà kùjú ne mó yilə, bwar-byā bé zè bà dūr bà làà dwā nɛ. ¹²Wó zòmè rə j'a du rə yí ni, rə dweme tu à zhě w námpólé. ¹³Wó dàrhà gá y'a bà numbyíní búlə né wé cǝcǝ ne mó yí ní, jan ré gá y'a zù lyi bí dǝdǝ mó yí ní, ¹⁴wu-zǝé nánfǝlò zɔ nɛ, à yala cǝcɛnɛ, à kúr rí gakó zè rə dom dwā nɛ. ¹⁵Eshirhá fúfú e tó à yé né ndə zho ta, à yala kur rí j'a zè. ¹⁶Esǝyúlú ndá yé-zhǎ ta, bà ò zhǎ à yírhá wə, sà à yə ò yé-shò lwar yé. A zè a nyèè cəl rə n'è ñwúnwùnǝ tǝtǝ rə zhe : ¹⁷Numbyíní nà m'a yə wu-cángá cəbal Yi yé né, numbyíní nà m'a yə wárhgáá è wǎrhna mó yé né ? ¹⁸Yi nà gá bà rə tuntunnə bé zən zhe, rə málékabá sono gá wó nyənyàare tumə rə na ; ¹⁹S'e m'e zòm lyi bí byèbé bà ñwéné dɔ jísí wé, bà kùr shí cə-shó w wé mó zòmà ! Bàmyé byèbé bà wǝ be bà la té pǝpǝ ndə səlòwà (vermisseau/mite) ta mó. ²⁰Bà b'a zə be, e zhì nəkəkólé, e m'e la dàdèné, bà bɔbɔle be kókó. Bà jé té byinə nà bà zhǝ yilə, ndá lò lò yə bà sō mye nyí yé. ²¹Bà sǝ bà myǎl ré nyíní yá, Bà b'a cì, bà gá lyè surhə mó yilə.

Chapter 5

¹Zè ñ bwəl, ñ byè ñ nyí wó mǎ lò ñ la mǎ shò ? Wó Yi lò mǎ ñ la mǎ shò ? ²Kòkwà y wó lyim rà n'è ce è jé té, sà lyi-bəyirá y wó è yiyuru mú wé è n'è cì ní. ³À j'a jà jà a nà kòkwà y è nèsé n'è te sà la pamparɛ tətɔ́ná tənɛ yé ; a zè à kùr yó gàa mǎ, a bwəl lwele a pə è kèlé y nɛ. ⁴Bà è byá bɛ bà sɛɛ kàlkəl nɛ yé, sà bə zhí bi dóó kòbó ò dùm dɛdɛ mǎ, bursi jàa wa, sà bà bə numbyíni dwi-byí nɛ e zwè be yé ! ⁵Sə lyi bí byèbɛ bà wó nòrhna mǎ, zə è wè ré dèbɛ è jàr mǎ, bə m'e kǎ bà cinà ; bà pwà wè ré è jàr mǎ ndá sɔr ré tèbɛ rà kákélɛ ré mǎ ga, sà bwɛ-durnə bɛ bà n'è gwi lyi bí mú zú è sono bə pwà è nàcɛndé lyám lyám. ⁶Bə lwele ré t'á púrh té shó w yé, zùzùnù w mye t'á lyí té ce y yó yé. ⁷Bə n'è lùl numbyíni è la m'e nà zúzúnú yilə, ndə myin-pwéné gá n'è zè è zhəl dɛ né ta. ⁸È gə wó àmyé yilə, wó Yi rà wó à sɛɛ yá, wó Yi ni à n'á byili à yò wá. ⁹Rə n'è wèrhé wè nánfwàale, lò lò yəl rà yé-shò yé, wè ré tèbɛ rà wèrhé rà càn dɛdɛ mǎ, lò lò wàr rà yó ñ la gál yé. ¹⁰Wó rəmyé rà n'è ce dwà y nywè ce y yó, rə ce nɛ mǎ n'è dūr té cɛsɛ wé, ¹¹rə n'è zhè cin-lwəl cinə bɛ ywè dɛ, rə zwè byèbɛ lyi bí n'è nwènɛ mǎ ; ¹²rə n'è cò surh-bəlwálsɛ cinə bɛ tumə né bà tɛnɛ bà la tú mú, kaka t'á zwè nyí bà jèsɛ w yé ; ¹³wó rəmyé rà n'è zal surhə cinə bɛ cici surhə né náməlwélɛ y kùr nɛ, rə ce surhə náməlwálsɛ cinə tumə né bà tɛnɛ bà la tú mú lyè kùrə. ¹⁴Nənyénɛ cəcəl wə, k'á wó cə-byú bà yilə, bà gə n'è zhəl nənyá-sǎpɛrɛ, wó té bà n'è tətélɛ ndə wó cəcɛ nɛ ta. ¹⁵Wó èta, Yi n'è tó né rà zwè lò mǎ mǎbó ñ bə jàn ré zhe mǎ, jàn cinə bɛ jǎ wa. ¹⁶Wó kɔn ré tèbɛ zúzúnú cí mú ná ñ dɛ Yi sǎ mǎ rà n'è sɛ mǎ, ce lwele ré nyí j'a cɛrhe. ¹⁷Wu-nyǎ ɲwénɛ ndə lò mǎ mǎbó Yi n'è pɛ mǎ còrhò-tum mú ! Ní tá ñ cɛ bà Jàn-bə-swé cəbal mǎ bəká n ce jè ñ yala nɛ mǎ. ¹⁸Nmyé ñ ná ñ wèrhé nyəle ré, n ká n shàrh rɛ, n bə rɛ ; ñ ná ñ cɛmɛ, ñ ká n zə ñ jè y n mə n shili ri rə zhè. ¹⁹Rə b'a vùr mú wu-zhilù kùrə tàldù wé, sà zwini rí kùrə tàlpyè nyǎ yi ní, lwele ré t'á la mǎ zal yé. ²⁰Rə b'a zwè mǎ nòrh nánfɛlò yi ní, n tá la cú yé, búlɛ cəcəl w rà b'a zwè mǎ búlɛ shù w yé né. ²¹N m'á nà jàa ñ shèè zwini rí tèbɛ mǎjòlò w n'ò pɛ mǎ yé né, cǎ mǎ mə bàn mǎ gə tú mǎ tú yi ní, ywè t'á la mǎ zal yé. ²²N m'á mǎn cǎ mǎ ndə nòrh mǎ nánfɛlò w ga, sà n bəká dūr cə yó vwàmá né ywè yé. ²³Bə n b'a zə dɔbre ndə cɛsɛ nákulə né, sà yə-zúlə b'a yə nmyé ndə gə-vwàmá né cəcəl wə. ²⁴N b'a fùù n kòrhò w ndə wu-nyǎ, ñ ká nà n vwàmá né nà yó w ga, ²⁵n b'a nà n dwí rí rà jìrh nunə nánzhəzhɔ, n byá bɛ n'è púl ndə cɛsɛ gə w tá. ²⁶N b'a ñ cɛ ñ cì bə ce mǎ lú-bəl w ndə n gwè zhe n jàn nɛ, ndə bə gá y'a pwà bələ púl bə cí è gɔrɔ w nyí ni mú ta. ²⁷Nyí wó kɔn ré rəmyé mǎ kùr rí ná lwar ; rà kùr rí wó èta : Nmyé cili, sà wèrhé ndə n gá nyèè rɛ né.

Chapter 6

¹Ràmyé kwā né, Zhəwbe zē n wò : ²Kən gə y'à wǎ, bə m'a dádwe kən ré dèbé rə n'è yì nì mú dùmì rí, sə bə kwè zwini rí tēbé rə zhe mó gako bə ló dùmì mərɔ ku w wé ! ³Bə b'a pwírí rə dùm du nəfɔlò w nyɔrhó wá ; wó ràmyé è ce, à zòmà né n'è guílí ñdá nyənyààre zòmà. ⁴Jàn bə swé zhe cəbal mó cama né tɔ ne nə za, nə swà y zù à wu w wé ò n'ò jí. Yi ce ywè nánzhəzhǎ j'a pú pú dwā ne nà n'è yì nì, ràmyé ce wu-zéé nánfɔlò n'è gwi nì. ⁵Go-bəna nə y'a zē è zhǐ gɔ-lyò nyí nì è m'è kúrh nà ? Nǎ nə y'a zē ò zhǐ gɔ-kùlù nyí ò m'ò kúrh nà ? ⁶Lò nə wǎ nì jí kən táltál ñdá nəkwé yə rə wé ce nà ? Cə-célé ré wu w kəkàlā y nāmpwā (purəpiyé) y mye nə y'a zə gwàl nà ? ⁷Wó kən ré dèbé à t'ā yǎl a zə à jē a dwərh mó, bá rə wǎ sə rə bə nyè ná-dwí yil mye, wó ràmyé rə wó à kùjú à n'ā jí. ⁸Wó yē lò nì nə mà n ce a nə kən ré tēbé à búlà né zhe, sə Yi mà n pē kən ré à n'ā dē rə sǒ mó ? ⁹Bə Yi wèrhé ne rə búlà, rə nóm né tē rə bəbwelə, rə zhě rə jē y à yó w rə zhili à yò w wó ! ¹⁰Dēga, ràmyé m'a zə à wu nì, à wu w k'a zə nyàn nònò w kǔbǔ ò zhe ne mó wé : Bə à yə Yi rí rə bə dō zhe mó nyò né ne dwé gaga yé. ¹¹À k'ā bə jàn zhe yé, è nə wó byè yil à nə m'a gwé n'ā dē kən Yi sǒ ? à myəl ré zhǎ mó bə tətóná zhe yé, è nə zē wó bəkón à k'ā la dǎǎ ? ¹²À jàn ré nə wó nəkulu nà ? à yala né nə wó kammə nà ? ¹³Wó yē à nə k'ā la sēé né nɔ e sē ne ? sēé dwí gako nə j'ā yə jé e vò pyépyé è yē ne nà ? ¹⁴Lò mǔbǔ nì ná nì nwènè zúzúnú mǎ s'ò zə nì dɔwa, bá rə-ná-cí gə yē Yi Jàn-Bə-Swé zhe nyám mó ne. ¹⁵À da-byǎ bé dūr à nyí nì ñdə nəgɔlò nē ta, ñdə nəgwààlè tēbé rə nē mó dūr mə lyē ta. ¹⁶Nē mó mà zɔ dwā ne nəgwààlè wé mó, zē mə n'è cərh rə nē mó dūr mó yé né, wàrh ré yi gə zē rə yúwá, bədúkwələ né zē nə zhì dē nà n'è lwé mà yó ; ¹⁷Cə-bórhó w gə tú ò yúwá, rə wǐ, nə-nyán myín mú gə duwə, nəgwààlè wun nì kù nánkùùlì. ¹⁸Ràmyé yó né, Sóm-zhəlnə bé n'è yē bə sǔmsé kǔ ne, bə k'a zǎ gɔ-elù èpòlò w səta, bə zē bə n'è jé gǎà mó. ¹⁹Wó nəgwààlè ràmyé yó, Təma sóm-zhəlnə bé yírhá y'à pyǎ né, wó ràmyé sono Səba sóm-zhəlnə bé y'a n'è dē kən né ; ²⁰Wó nəgwààlè ràmyé zhən bə y'a zhe, sə bə gə tú bə rə yi nì, cizhìl zɔ bə. ²¹Èta, á zē á nyē ñdə wó yál á yə lū w wé yál ta, à gə zē á nə à zúzúnú w mú ce, á pú á byili bə á bə w sǒ yé ! ²²À nə wəl ába : Bə pēna kəna, bə vǔrnə panse á jē-kən ré wé á pē, ²³bə vwǎrhna ne à zù-bal mó jǔ wa, bə pəna kən á m'a zwé ne lyi-bəlwǎlsé jǔ wa ? ²⁴Bə-na á cèrhè ne kən a lwar, mùnì ga à bək'a púr à nyí ; byili-nə ne kən ré dèbé à dó rə wé mó a lwar ! ²⁵Zhən zòmà né mye y'a zhili wu nì ! Sə wó bəkón á nɔ rə n'è byili b'a dó ába mó ? ²⁶Á n'ā yǎl á zhili à yil, tēbé à zòm mó yilə ? Àmyé mǔbǔ à yə yírh swí mú, è nə wó zho ne à n'ā zòm à ce nà ? ²⁷Á n'ā zhili bətélé y wu nì, á zē á n'ā nwènè á dɔwa mó. ²⁸Á n'ā lwəl ába, nyínə à nyònò ! Àmyé nə m'a zhì á yé né a gǔ koma a pə ába nà ? ²⁹Kána á kwé á bə á kwā, lwarna bə à bə dǔó zhe yé, sə bək'a yə lyi byébé bə t'ā zòm zhən yé ; ³⁰À mǎjòlò w y'a púr lwele, nà wó à nyí rí, rə yəl lwele pár nà ?

Chapter 7

¹Kon ré dèbé rə n'è yí numbyíní nì ce yó mó ndá shèdáá tum rí ga wó kon rə̀dù, è dwā né mye nyě ndə̀ lò m̀b́b́ bə̀ kwè tum jàà w n ná n twí bə̀ kwé mɔ́ mó dwā né ta. ²È nyě ndə̀ yóm-bal b̀l̀l̀ né gá zhe ywál wé jòm ne né ta, è nyě ndə̀ t̀t̀t̀t̀nnə̀ gá ná n dè n kwā̀ndə̀ ne né ta, ³Èta, àmye wó zú́zúnú w à n'ā ne cānsé wé mó ò wó cəl ré, cə̀cə̀sə̀ wé wó ǹǹǹ ò zhe ne. ⁴À gə̀ la té pyǒ gakó à y'ā wó : wó dō à la jě ré wé zā̀ḍ ? dō ce y la ló à yó, twáló dúdú nà n'è zal ne kon m'è la ce-lár. ⁵À yala né gakó j'ā du zə̀zə̀mē, cṓŕó dúdú, nà t̀t̀ǹ ò w n'ò párh ndá ò n'ò bwára. ⁶À dwā né d̀r̀r̀ lálà nà zhè, ndə̀ śŕrá cə̀bal gá y'a n dol n kòrá y è n'è d̀r̀r̀ è zhəl lálà né ta, èta à dwā né zhəl lálà né nə̀ zhè : À k'ā t'ā dè kaka Yi sō yé. ⁷À Yi, Lyírh bə̀ à myəl ré wó zho ! ce à yírh k'è t'ā la wu-nyǒ nɔ́ gaga kádò yé. ⁸Bə̀ yírh ré tēbé rə̀ n'è nyí nì mú k'è t'ā la ne nɔ́ rə̀ nyí kádò yé ; N b'a zə̀ n yíhrə̀ n pyà ne, sə̀ à t'ā la né yál yé. ⁹Ndə̀ éḅ̣ gá y'a lyě̀ lò ká n bə̀ w ne né, èta myè lò m̀b́b́ n c̀ù n vò c̀ùr̀ ri wé, ká n tá n b̀ǹ n kwā̀ né yé ; ¹⁰N ká n tá n la kwā̀ ñ bə̀ sō jù w kádò yé, bə̀ jàà y kēbé n yà n n̄wéné è wé mó k'è yəl n pár kádò yé. ¹¹Wó rə̀myé è ce à t'ā la à nyí pú gaga, à b'a zòm à wé à wu-zhìl̀ w wé, a byili bə̀ à wu bə̀ nyè yé. ¹²À wó nə̀-f̀l̀l̀ nà, nà wó ḅ̣-ku nánjógóró ndá ne, sə̀ n má vùr lyi n c̀ì à nyí bə̀ la yùl̀ ? ¹³Dè tēbé à gə̀ zè à zhe : èlāṣ̣ myě̀, wó à kò-pyò̀nò w wé à b'a nə̀ à c̀ìǹ nì, à té pyǒ jàà y w à zú́zúnú w b'a zhè né mó ; ¹⁴wó rə̀myé yi ní, n nò n ce à dàrh wu-zèè dàrhà né, n nò n ce wu-zèè nánfwèlè n'è gwi nì à dàrhà wé. ¹⁵Ce a zè à n'ā yāl a ṭ̣r à c̀ìǹ ! À só cu mú c̣̣ à j̣̣rh kúr rí ! ¹⁶À n'ā zhè re ! À t'ā la yǒ à j'ā n̄wéné lū w wé gaga yé. Yě ne, bə̀ à myəl ré wó zho. ¹⁷Numbyíní nə̀ wó byè n má n yí è yò dēdē, n má n cili è sono, ¹⁸n má n gwě è jàà w nəkəkólé gakó, n má n dádwe y mó ? ¹⁹Wó dō dē, n mà n j'ā yě à myəló mó ne ? wó dō dē, n mà n j'ā yě ne a lyi à tətà̀r ré ? ²⁰À wèrhé yə̀-bə̀l̀l̀l̀ n yé né nà, sə̀ à nə̀ gə̀ wèrhé yə̀-bə̀l̀l̀l̀, wó n b̀à̀k̀ǹ wé à wèrhé w né ? N̄myé m̀b́b́ n jà n wɔ́ nyumbyíní myəló yó mó ? Wó b̀à̀k̀ǹ yil n ná n n̄wè̀nè ne mó ? Wó b̀à̀k̀ǹ yil n ce àmyé j̣̣rh zhī à c̀ìc̀ì yil mó ? ²¹Wó byè yil n nə̀ tá n yāl n pē à dwə́á ré ṣ̣bri, n swě lwele ré yò mó ? Sə̀ nyí à tu shó w à pyě ; sə̀ n mà n zè n nò n pyà ne, ndá à k'ā tènè yé.

Chapter 8

¹Rèmyé kwā né, Səshuwase lyi bal Byələldaade mye zè n wò : ²È nà wó dǒ zòmà né n nà n zòm èta mó nà la zǎ ? Wó zho nánfǎlò n zòmà né n n'è dwi n nyú w mú la yál nà ? ³Yi nà n'è lyér kɔn ré dèbé rə mə mó nà. Jàn bə swé zhe mó nà nà n lyér cangá tumə né nà ? ⁴dèga n byǎ gə bə dó Jàn bə swé zhe mó né, wó rəmyé yil n gə n wèrhé bə ndə bə dóo w ta. ⁵Sə è wó nmyé yilə, n gə pyà Yi sǎǎ, n lwəl Jàn bə swé ne, ⁶ndə n gə wó wu-pǒ ndə wu-cangá cábal, sǎ lwar pamparɛɛ bə n mǎ n yilí mú, n kwerhe n yò, n ká n cí mú n jàà y wa, n zə wu-nyǒ dóo tá la n yó w yé ; ⁷n jè-kɔn ré n ju kùr n yà n zhe mó, b'a yə námpólé tɛbé n bàn nó kùr wə, tɛbé rə cí dǎ n yil mó b'a yə jéɛ ne dǎdǎ du tɛbé shǎǎ ga mó. ⁸Zè n bwərɬ shǎǎmá bə n nyiwé, sǎ cili tɛbé bə dabá bə nɔ mɔ náàcɛné. ⁹Lwar bə nomyé wó dǎlànə lyi, nǎ yəl kaka yé, nǎ dwǎ né ce yó mó wó ywǎl. ¹⁰Wó shǎǎmá bə bə b'a cèrhè mó, bə zòm ndə mó, bə ji səsɔwɛ bə m'e byili zòmà né nyɛbé nə ɲwéné bə wé mó, bə zhe : ¹¹«Vwal-gɔ nə y'a lyi jàà dǒ wə, ndə è dǎ vwaalə wé nà ? Pəpyirúúsí nə wǒ ò m'a lyi ndə twéné tɛné né nà ? ¹²Ò gə n'ò lyi, nd'ò yǎl gar ré dwǎ bə gakó yé né o kù, ndə ò gwě pà púnə nə zhǐ, bə yə w kwar gaga. » ¹³Wó èta kɔn n'è yí lyi bí byɛbé gakó bə n'è swé Yi yò mó mye né, ce kɔn ré dèbé lyi-bəlwélé y'a n'è dǎ mó n'è jé. ¹⁴È zhàn ré è n'è zal kɔn nɔ yil mó b'a sǎ ndə ètǎ nyini ta, è zhàn ré wó elyənə bə surhə zhe ji yó rə zhǐ ní ¹⁵È n'è zhí è ji y ni, sǎ ji y bə zhǐ kəkə yé, è n'è kwé è ji y múnì ga e zhì dǎ, sǎ ji y bə shè dǎ zhǐ yé. ¹⁶È zè è zhǐ nənýónó w ndə è jàn ré gakó, e celé è nésé è zhǐ dǎ è bǔó w yó wə. ¹⁷E nésé gágéré gágéré dwǎ ne nákuulí wə, è nésé vò vò sǎ yí sǎ zhí ji byilsi ni, ¹⁸bə vúr y jàà y kèbé è y'a ɲwéné è wé mó wə, jàà èmyé zè zhè yà, e wó : À yə n pǎr lwar gaga yé ! ¹⁹Wó rəmyé rə wó è sómá y è kèbé kwè mó wu-nyǒ w è nɔ mó. Sə lyi-bəlwélé y èmyé kwā né, lyi bə-lwǎlse dwǎ b'a shí cə-shó w òmyé cici mú wé bə zè. ²⁰Nyiwé, Yi t'á ji wu-pǒ cábal rə ce kwā né yé, wó lyi-bəlwélé sǎ rə t'á nyi ní yé. ²¹2Rə b'a ce mɔn sú n nyi, n nà n búbwéé n nyú w n mə n fùù. ²²Cizhìl b'a pú n zwə bé ; lyi-

Chapter 9

¹Ràmyé yó né, Zhɔɔbe zè wò : ²À yě náàcèné bà wó èta kɔn wó né ; Sə wó etər numbyíni b'a tó né è yè wu-cángá cábal Yi yé né ? ³Bá è gə n'è yál e mà nyè-pɔ́ ndá re mye, zòmà mɔrhò wé, è wàr ràdù cici è la ɲwónó e lyár yé. ⁴Wó ràmyé rà zhe surhə né, ndá jàn rà bà swé yé : wó mɔ́ lò n' mà nyè-pɔ́ ndá re n cè dóó jú mú ? ⁵Rà lyim gə zè, rà n'è zhě pyàr rà jaàse w rà lwé tē. ⁶Rà n'è zhízhí cɛ y è yə né nà kwé y mɔ́ n'è dom mó. ⁷Rà n'è pe nyí nànyónó w ne o shéné ò t'á púrɔ́ mú, rà n'è cɪ myɔrhɔ càmásɔ́sɛ yó, rà m'è càr sà yər yé ne mó, ⁸Wó ràmyé dúdú rà ce dē yi rí lyèlè rà zhí dē, ràmyé rà n'è zhəl dē nà-fɔ́lò nē mɔ́ yó wə. ⁹Ràmyé rà wèrhé Orusi bà n'è byè bà Nánfɔ́lò mó, ndá Orəyɔ́ w ndá Pələyaadebá ndá càmásɔ́sɛ sà ɲwéné lū jəgwá sɔ́ ceme né w mó. ¹⁰N' ná n' wèrhé wè nánfwààle lò wàr rà kùrà né n' la lwar yé, wè tèbé rà càn dēdē rà yó wár è la gál yé. ¹¹Nyínə mo, n' tó à nyí n lyē, sə à bà mó ne yé, n' lyē n' la, sə à bà n' kwā ne yé. ¹²N' gə zo kɔn, wó mɔ́ n' mà n cè rà yò ? Wó mɔ́ n' mà wò re : Bəkón n' ná n' wèrhé èta mó ? ¹³Yi gə kwé lyim rà t'á twi yé ; kɔn ré dēbé cìn-byilu cíná bé zhí ri mú, wó Yi yé né kɔn ré ràmyé mó n'è wùli ni. ¹⁴Sə è gə wó àmyé yilə, wó etər à la Yi ní lyár ? Wó zòmè tē à la cír ? ¹⁵Bá à gə y'á wó wu-cángá cábal mye, à y'á wàr à la lyár yé, sə wó à bùr-kárna mó à wó à m'a byè ¹⁶bá à gə byè re, rà shè ne mye, à t'á zwē nyí bà rà b'a zwē à lwəl mó yé. ¹⁷È dà ràmyé rà n'è nòm ne tē ndá zho nánfɔ́lò ta mó nà, rà n'è cèmè ne rà k'a bwérhé mó nà, ¹⁸rà t'á yě ne à shírh yé, rà ce à wu w sú ndá wu-zhilù dúdú. ¹⁹Wó jàn, à nə m'a zè a wèrhé ? È dà ràmyé rà wó jàn bà swé cábal mó nà. Wó bùr-kárna yé né, à nə m'a vò né ? Sə wó mɔ́ lò n' nə mà n zə ne n vò gàà ? ²⁰À gə zhe bùrì mye, à nyí rí b'a pē dóó, À gə bà dóó zhe mye, rà b'a byili ni b'a wó dóó cábal. ²¹À wó bà dóó zhe cí ! À gə wó re mye ; à cici mú wàr ràmyé à la lwar yé. Bà lū w j'a ló à wé. ²²Ràmyé gakó nà dà kɔn ràdù nà ? À n'á wəl re, bà Yi n'è zhili bà dóó zhe cábal ndá zhe dóó cábal ga yò. ²³Zhənà, ndá màbyóó gə la lò zal, s'o j'a gu mú kùr yó cɔ́ ! Sə Yi y'á yě bà dóó zhe cábal ne n' ɲwéné zwini wé rà m'è mɔ́n mɔ́. ²⁴Lyì-bəlwélé gə zwē tənà è cɪ, Yi n'è pyi bù-kárna bé yésé né ; è gə dà Yi, wó mɔ́ n' wó ràmyé ? ²⁵À dwā né n'è dūr nə lyē lyi byèbé bà wə ywəl yó bà n'è dūrə, nə lyē ndá nə yə wu-nyè ne yé ; ²⁶À dwā né dūr làlà nə lyē ndá wó bǔ-bwəl rà tó vwal-gɔ́ wé rə lyē ta, ndá wó zhú ò zhì dē o fɔ́rh o b'o kwé ò nyí-kùjú tē cɛ y yó ta. ²⁷À gə zè wəl à wé : À m'a swé à nònò w yò, s'a yě à wu-zhilù w ni, a wèrhé wu-jò, ²⁸ndá ràmyé ga, lyààré tèbé gakó rà zo ne mó gá gwě n'è zè à wu ni mú ce, à t'a zwē nyí zhən ga bà n' b'á nyí ni ndá bà dóó zhe cábal tá yé. ²⁹À gá gwě b'a yə dóó cábal ce, wó bəkón yil à nə b'a zè à n'á lyèè à cìn nánfò. ³⁰Bá à gə zè a mólé wàr yi ni nē mó mà zo dwā mó wé mye, à zə jəshéné a m'a shàrh à jèsé a vùr sà jimdí mye, ³¹ràmyé kwā né mye, n' b'á k'á zə ne n' mólé bɔ́bɔ́rɔ́ wə, à gándé cici k'è tã la à yò shónó yé. ³²Yi dà numbyíni ndá à ta, s'a m'a lyár re yé, sə nə zə dwā ná vò bùr-kárna yé né yé. ³³Pɔ́rna tənè ná cəcəl w n' la jè nàmyé bàlyè ga yó cú yé, ³⁴pɔ́rna gə y'á ɲwéné, n' y'á mà n pá Yi dàməshòrɔ́ w à yó-pèlè w mó n ce kwā né, muni ga ywé ré tèbé Yi co à wé mó bàk'a k'è nwènè ne à wé yé. ³⁵Ràmyé yi ní, à m'a zè à n'á zòm ndá wu-jò. Sə è gə dà ràmyé, wó à dúdú à j'á ɲwéné à cìn yilə.

Chapter 10

¹Lũ w ló à wé ! Ce à t'á la à nyí pyu, à m'á zòm à wu zhlù w yò a byili. ²À n'á wàl Yi ni náà : Ì b̀kà ká à bùrsi í pè dóó yé ! Ce a lwar kɔn ré dèbè rà ce í nyááse à yó w mó ! ³N wu nà j'á nyè ò gá ná ò nwènè ne mó yilə, ò ná ò cìrh kɔn ré dèbè ò jè y wèrhé mó ò ce kwā ne, ò zè ò yər pwè ré lyi-bəlwālsé cícú mú yó wə ? ⁴N yírhá né wó numbyíní yírhá nà, nà ò ò ná ò nyí òndə numbyíní ta ? ⁵N dwā né nyè òndə numbyíní dwā ta nà, nà ò byinə né nyè òndə numbyíní byinə ta, ⁶ò mó ò pyà à lwele ré, à yə-bəlóló w yò m'e zù mú mú, ⁷E j'á ò yè bə à bə dóó zhe yé, lò lò mye wàr ne í la zò ò jò w yé. ⁸Wó ò jèsé sà mɔ ne, wó sàmyé sà wèrhé ne, sàmyé sà wèrhé à gako námpúm, ò zè ò la né cǝ ! ⁹Lyírh bə ò mɔ ne òndə dɔ ta ; wó yál nà zè ò ná ò yál í ce a jírsh shó ? ¹⁰N yə ne lwé òndə yə-gwa ta nà, í ce a zə dwā òndə yə-zalma ta nà ? ò nà yə ne cailé comme du fromage ? ¹¹N zù ni yala tònò kàmə-zwí, í sǝ à kúr rí òndə nyense ; ¹²N pɔ ne ò pené y nánfò wé, í pè nyũ mú, ò shili ni í mə zwē à myəl ré í cí ní, ¹³Sə kɔn ré dèbè ò yà ò ce rə shèè à wé mó, nyí à yè re à cìcì mú wé, kɔn ré dèbè ò yà ò gu ò wé ò la wòrhó mó. ¹⁴À gə dówá, òmyé nɔ ne, sə ò b̀kà pè à lwele ré sǝbri yé. ¹⁵À gə wó dóó cóbal, nyí zwini zhe ne tǝ ! À gə bə dóó zhe, à wàr à yó à la dǝ zhǝ yé, wó cizhìl dúdú rə sú à wu w à nònò w wé. ¹⁶Sə à gə cǝ à zhǝ à yó w dǝ, ò b'á jì ni òndə bɔrɔ ta, í ká mà ne òndə ò tǝ-fwààlé kádò. ¹⁷N zè à yó kádò ò ná ò bwí ni, ò lyim rí kwèrhe rə súlí rə zè dǝdǝ à yó, ò ce zwini n'è zal ne rə k'á bwérhé. ¹⁸Wó b̀kón yil ò ce a du à ná wé mó ? È gə y'á wó cú à cùwə, numbyíní yə-byí ga yírh yə à yó jòm ; ¹⁹À y'á m'a yə òndə w lū w w à y'á yə né twí ta, a j'a zhì à ná wé gǝà mó a lyè vò lú-bəl wa. ²⁰À dwā né nà də mǝngelé nà ? nà yè ne a vò, nà vǝr nà cìn à wé, m̀nì ga a shírh námpólé, ²¹s'a m'a vò, à k'a bə à kwā né twí yé ; a vò cə-byín rí òndə cu ywəl mó tənà y wa, ²²cə-byín fúrí tənà yá, wó èmyé wé cu mú ywəl mó cí wé ré rə gùlí dwā né mó ɲwéné, gǝà mó nənýónó w nyè òndə cə-byú w ta.

Chapter 11

¹Rèmyé yó né, Naama lyi bal Təsofwaare mye zè n wò Zhəɔbe ne : ²Lò nə mà n cě zòmè nɔ n lyár zǝ-zhǝ w kǝbǝ dwí rí cóbal ne ? Wó lò n nyí yě zòmà dúdú n ná n ne bùrì ? ³N zǝ-fwər ré tǝbǝ nə b'a ce lyi bí pyi bà nyá né ne ? N jà n ná n tǝrh lyi bí, sə lò lò bəká n lyár mó n pǝ cì-zhìl yé. ⁴Bə n ná n wəl náa ; tǝbǝ à nə mó wó zhənà, bà à wó wárhgáa n yé né. ⁵Ǻ, à lò ! Yi gə y'a n'è zòmà, rə púr rə nyí rə lyár mó mó, ⁶rə byili mú tǝbǝ rə shèè rə surhə né wé mó, rə surhə né nánfǝlǝ wé mó, n y'a m'a lwar bà wó wó rə wǝrhé mó ndə n lwele ré ta yé. ⁷N nə ná bǝl bà n wó n b'a pyà Yi bǝlǝ né kùr ni n za, sá lwar Jan-Bə-Swǝ zhe gá wó cènè námpùm mú yé-shò n lwar ? ⁸Yi cènè ré nápùm mú wǝ dǝdǝ rə lyǝ dǝ yə né yó dǝ-zhìyá yá. Wó bəkón n nə b'a wǝrhé ? Rə lyim zhìl tǝtǝ kùr w gaga du (cúlú) cùu rí gá ɲwéné màgǝ mó : Wó bəkón n b'a lwar rə wé ? ⁹Rə dwəl du ce y dwélè ré, rə wàn ré du n-ǝfǝlǝ w wélè ré. ¹⁰Rə nə gə j'a zǝ rə zə dóó cóbal rə la bù-kárna yé né, wó mǝ lò n wǝ n mà n zhì n cě rə nyí ni ? ¹¹Rə yě lyi byǝbǝ bà n'è tene kɔma bà la góm mó párá, rə t'a lyèè rə cìn rə m'è lwar lyi bí byǝbǝ bà dó mó yár yé. ¹²Sə è gə wó sumbyíní yilə ; wó nyənyàare lárma è zhe, bà bà lùl y ndá gɔ-bəna gá n'è lùl è byí ni ta. ¹³Sə è gə wó nmyé yilə, pyìrhí n wu w o zǝ Yi, zhǝ n jèsé n ce re, ¹⁴Ce lwele vò kwā né gaga n nyí ni, sə bəká shènè tǝ-twǝǝ nyǝbǝ nə dà cángá mó yə n kòrhó w yé. ¹⁵Rəmyé yó né, n b'a zhǝ n yé dǝ dóó dá-byí t'a la n yó yál yé, n zhì kǝkǝ ywǝ t'a la mó zal yé. ¹⁶N b'a swǝ n nònɔ w yò, n lyìrh ɔ yò ndə wó nǝ mà dǝr mə lyǝ ta. ¹⁷N dwā né b'a yǝr ndə nànyénè cəcəl nànyénè y gá y'a yǝr né ta, N cə-byín rí b'a jìrh ndə nəkɔkwélé nànyén-nyèrh pwǝ né ta. ¹⁸N b'a zə kɔn ré dǝbǝ n y'a ná n dǝ mó zhən námpùm, rə t'a la nánfò yál yé, n b'a nyí tǝbǝ rə yú mú mú gakó, bá rə yàl cizhìl n yil mye, n b'a jòm n shìrh ndə yə-zùlǝ, ¹⁹N pyé n dǝè lò lò tá n la n shìshərhə né lyò yé, sə lyi nánzhəzhǝ b'a bà n yé né bə lwəl n sǝ. ²⁰Sə è wó lyi-bəlwǝse yilə, sə yírhə né b'a jí myín ; sə t'a la jàa nɔ sə shèè né yé ; wó cu mà wó sə cəl ré sə n'è dǝ mó.

Chapter 12

¹Zhɔɔbɛ zɛ̃ n lyár wó : ²Zhàná, n̄ y'ǎ wò bà wó ámyɛ́ dúdú à wó numbyínsí, ámyɛ́ gə tú á cùwà, sá nyí surhə́ jé.

³Lwarna bà àmye zhe surhə́ ndə́ ámye ta, ámye bà àmye du yé ; Mǎ lò n̄mye nə yəl wè ré tɛ̀bɛ́ ámye yé mó dwí rí n̄ la byilu ? ⁴Wó àmye à nə zɛ̃ à wó à dɔwabá m̄n kɔna, ámye móbó à n'á byè Yi m̀n̄n ga sə rə lyár n̄e m̄, ámye móbó à wó wu-cángá ndə́ wu-pò cəbal m̄, à j̄rh numbyínsi m̄n kɔna ! ⁵Wó pòsɛ yil Zwini cəbal n̄wéné ! È wó wu-nyɔ́ cínə kɔn bà n'è zòmà ; pòsɛ́ m̄ zɛ̃ m̄ zhǐ, zwini cəbal m̄ n̄ n̄ m̄ n̄ n̄ m̄ n̄. ⁶Yə-zulá n̄wéné lyi bí byèbɛ́ bà n'è vwār̄h bà dwā bɛ́ kwə́r̄hé wé, Wu-zɛ̃ɛ́ bə lyi bí byèbɛ́ bà n'è wèrhé kɔn dɛ̀bɛ́ rə dà Yi pùbùlā mó zhe yé ; wu-zɛ̃ɛ́ mye bə lò móbó gakó n̄ n̄ n̄ zal kɔma-yi n̄ yəl n̄ j̄n m̄ zhe yé. ⁷Bwər̄h vwāmá n̄ n̄ nyiwé, nə b'a byili m̄ kɔn gá wó n̄, bwər̄h dɛ̃ yi kúmsí n̄ nyiwé, səmye b'a byili m̄ kɔn gá wó n̄. ⁸Zǔm ndə́ cə y n̄ nyiwé, è b'a byili m̄ kɔn gá wó n̄ ; bwər̄h nə-fɔ̀lò w ém̄sɛ́ mye n̄ nyiwé, səmye m'a cí m̄. ⁹Wè ré rəmyé gakó wé, wó kɔn tɛ́ rə yəl bà wó Yi j̄ɛ y è wèrhé rə gakó ? ¹⁰Wó Yi rə zhe n̄wɔ́n̄ kɔn dɛ̀bɛ́ rə zhe ésh̄rhá gakó nyū m̄ rə j̄ɛ wà, ndə́ numbyíní gakó mye shísh̄rhá y mye n̄wéné rə j̄ɛ wà. ¹¹Zhɛ́ nə yəl zòmà cí dwā w nà, kùjú nə gə zù nyə-pá wà, è yəl ò nyàn pá rə nà ?

¹²Surhə́ né wó nāncɛ́sɛ́ sɔ́ nə n̄wéné n̄, sə wó myə-ɛ̀dɔ̀lò ò wó lárma. ¹³È jà lárma mó ndə́ n̄wɔ́n̄ wà, ndə́ cúcu m̄ ndə́ surhə́ né gakó wó Yi rə cí ri. ¹⁴Kɔn dɛ̀bɛ́ Yi wūr rə ló tɛ́ k'è wār rə lwí rə zhì dɛ́ gaga yé, lò móbó rə cə jù wə, rə-ná-cí kə́ n̄ tá n̄ sh̄r gaga yé. ¹⁵Rə gə cār n̄ m̄ zhì, kɔn gakó n'è kùlā ; rə gə k'á yɛ́ m̄, cə y gakó wūr e cò. ¹⁶Wó Yi rə zhe j̄n e jà rə n'è cār kɔn c̄́ yé n̄, wó rəmyé rə cí lò móbó n̄ jé mó, ndə́ n̄ dwā bɛ́ byèbɛ́ n̄ n̄ n̄ dwí m̄ mye ga. ¹⁷Yi rə n'è cə bà zal tənà lyi-fwā̀lɛ́ bà zhəl yómde j̄ɛ, rə cə bù-kárna k'è yəl zòm̄ kūr yé. ¹⁸Rə n'è lwər̄ pyā cǎ-tàn̄ré, rə k'a lyɛ́ nyínsi bà cār n̄. ¹⁹Rə n'è cə bà zal vwī-zwālnə́ bə vò yómde j̄ɛ, rə ló j̄n cínə tɛ́. ²⁰Rə n'è vūr zòmà lyi byèbɛ́ bà yɛ́ zòm̄ kūr mó nyú wə, rə zwē lárma zòmà nāncɛ́sɛ́ sono. ²¹Rə n'è cə bà pòsɛ́ j̄n cínə, rə cə k̄adar cǎ-tàn̄ré bwèlɛ́ rə cār n̄. ²²Rə n'è cə kɔn dɛ̀bɛ́ rə y'á shèè cə-byín wé mó du pwè ré wé, rə cə pwè du cu ywāl wə. ²³Rə n'è cə tənèrh pù nánzhəzh̄, rə k'a cə sə jé tɛ́, rə n'è cə sə wèlè sə vò yé n̄ gaga, rə k'a cə sə kwè́ sə bə sə swá́ n̄ cìcì m̄ yó. ²⁴Rə n'è vūr dwí yé n̄ cínə surhə́ né, bə zɛ̃ bà n'è yiyiri tɛ́ gə-elū́ èpwə̀lɛ́ tɛ̀bɛ́ rə bə sómá zhe wé ; ²⁵bə zɛ̃ bà n'è tətɛ̀lɛ́ cə-byú́ wə, bə bə yírhá bə n̄ n̄ cènè yé ; rə n'è cə bà yiyiri tɛ́ ndə́ sə-nyɔ́r̄e ta.

Chapter 13

¹Nyí à yírh nɔ rəmyé mó gakó, à zhě nyèè rəmyé mó gakó, a zě à n'ā dē à cìnə. ²Tèbé á yě mó, àmye yě re, ámye bə àmye cǝ yé. ³Sə à n'ā yǎl a zǝm ɛ̀ndə Bə-zhǝ-zhe, à n'ā yǎl a zə à yò w a vò Yi né né ; ⁴bə ámyé wó kɔma zɔma á n'ā téré, á wó lyi-twə́rə nánfwər. ⁵Á gə y'ǎ gu á nyó né shéé bə cǝ nà ? à n'ā búl b'ǎ zhe surhə. ⁶À n'ā lwəl ába, cili-nə, à n'ā byili bə à zhe buri, s'a zhili á yala ne á cili à zǝmà né náacənə. ⁷Wó ámyé á nə b'ǎ byili Yi ni kɔn dēbé rə wó cángá, á m'á zǝm kɔn dēbé rə də cángá mó nà ? ⁸Á n'ā yǎl á ce nyí Yi kwā né, á zwē rə nyí ni nà ? ⁹Rə gə la á wé gwāǝ, rə t'ā la á yé-shò lwar yé ? á n'ā búl bə rə wó numbyini s'á m'á jǝjéré rə nyí nà ? ¹⁰Á gə tó á wé á n'á zǝm ɛ̀ndə wó á nyí á n'á ce rə kwā né ta, e jà wó kɔma, sə á lwarna pamprḗ bə rə b'a cí dóó á yó wə. ¹¹Rə gə zhe ɲwónó mó t'ā zě á wun ni yé ? kɔn ré dēbé rə n'è wèrhé mó ywē bə ába zhe yé ? ¹²Á zǝmà né wó ɛ̀ndə wó zǝ-səswalse sə jú tǝmǝ ta, á zǝmà né á n'á lyár mó, wó bəbǝrǝ lyə-lyé ré. ¹³Pyi-nə á nyó né, s'á yě ne, nyí à n'ā yǎl à zǝm ! Tèbé rə la ne yú mú wó rə b'a yí ni. ¹⁴Wó bə́kɔn yil à m'a zə à yólá a sááse à yala nàmá bé ne ? Á m'a kwè à myəl ré a m'a wèrhé yàà yàà nà. ¹⁵Nyí è gə wó gú n la ne gu mye ; à t'ā la kaka dǎǎ́ n sono mye ; à m'a byili à ttumə né n yé né. ¹⁶Rəmyé gaga mó wó rə b'a sē ne à vwǎrh mó wé, bə lyi-bəlwélé wər è b'a bə e zhì n yé né yé. ¹⁷Pyèrhè-nə á zhǎ á cili ; kɔn dēbé à la zǝm mó. ¹⁸Nyí-nə, à la à yò w byilu, sə à yě bə à zhe buri. ¹⁹Lò nə ɲwéné n mà n mà nyəpǝ ɛ̀ndə ámyé ? Sə à m'a gu à nyí, à n'ā yǎl a cí. ²⁰Shéné n wèrhé wè rəlyé n pē ; muni ga à bə́k'a dūr a vò a shéè yé né gaga n yé né yé : ²¹ká kwè n jě y à yó, sə n ywē ré k'è bə à wu ni zě kádò yé. ²²Sá zě n byě ne, nyí à b'a lyár mó ; è də gə rəmyé à m'a zǝm sá lyár ne ! ²³À lwele ré ɛ̀ndə dwə́ə ré wó mǎngala ? Byili ni à lwele ɛ̀ndə à yə-bəlwǎlé a lwar. ²⁴Wó bə́kɔn yil n nə n shéè n cìn à yé né, n zě n nə n nyí ni ɛ̀ndə n zù-bal ta mó ? ²⁵N nə b'a zhízhǐ vɔ kǝbó ò n'ò yáyélé dǎ zho wé mó ? N nə b'a pú mǎlá kèbé è kùl kùr n nə n jì ? ²⁶Wó bə́kɔn yil à n'ā nwènə nònǝ kǝbó ò cè, n nə n pə ne còrhò-tum à bə́sóné yi ni ga dwə́ə ré yilə ? ²⁷Wó bə́kɔn yil n lyé nyáná n nèrh ne, n nə n myələ à nə-twéésé, n cí swé n pē à m'a cí à m'ā zhələ, ²⁸Nyí à yala né dèrhè ɛ̀ndə cǝ gə y'a jí gònǝ né.

Chapter 14

¹Numbyíní y Kē ná n' lùl mó ! È myǎl ré wó nánkùkùlì, twéé gako wó dẽ yáyóló. ²Bà n'è lùl yə, bə k'a gò y ndə pùní ta ; e dūr e jé ndə ywál ta. ³E zè wó èmyé yó n' yírhá pyǎ né ! N' ce à la būr ndá mó ! ⁴Wó etər numbyíní kēbé è dà pwépwe b'a tó né e du numbyíní kēbé è wó pwépwe wé ? Numbyíní kēbé è dà pwépwe èdù ga wār gàà mó è la né du yé. ⁵Numbyíní dwā né yó w gə byili nà zhè, n' gə gəl è cānsé n' zhè, n' gə byili jàà y kēbé è wār è la lyō mó, ⁶Sə n' yírhá bàk'a pyǎ è yó yé, sá yě y e zə yà-zulá è gurnə mó yé né è dẽ ré m'e zhè. ⁷Bà gə kà cō, ò n'ò dẽ kōna : ò y'a púrħ o k'a ce byǎ gwě ; ⁸Ò nèsé gə ce, ce y wa, ò cǎ y gə n'è cì shó w wə, ⁹ně gə túwá, ò y'a púrħ jěrħ, ndə cō námbwèlè ta. ¹⁰Sə nyí numbyíní y'a cì, è jàn ré jé ; numbyíní shishàrə y gə zhè, wó yè è ɲwéné ? ¹¹Bwísí wun ní n'è kùlā, bù-fwàlsé nàná bə n'è wī ; ¹²èta mye lò mǎbó n' cù n' pyè té mye ká n' tá n' zè yé, n' tá n' la búrħù ndá dẽ yə né gə j'á ɲwéné yé, n' tá n' la n' jan ré w zǎ̀ yé. ¹³Ǻ ! n' gə y'a nà n' yǎl n' shèè ne lyì cùù rí wé, n' pyi à nyí n' gàà mó, kōn m'e yí n' lyim rí tu, n' dẽ dẽ ré tèbé n' la à yò lyírħ mó ! ¹⁴Numbyíní gə y'a cì sə e k'a zə myǎl, à y'a m'a dẽ kōn dwā né nyèbé gako à lyèè mó wé, m̀̀nì ga kōn b'e m'e lyár à yilə. ¹⁵Rəmyé yí ní, n' gə zè n' byè ne, à m'a shè mó, èta n' yé y y'a m'a zə m̀̀n n' kōn ré tèbé n' zə n' jě y n' wèrhé mó yilə. ¹⁶Sə nyí èlāsě, à gə cǐ à nà mǎgǎ gako n' nà n' gālā, n' yírh pyǎ à yə-bəlwaálé yó ; ¹⁷N' yà n' lyè à dwáá ré n' ce yóló wé, n' téré yə-bəlwaálé yò w n' cǐ à yó. ¹⁸Pyò w tu té o jé, pàtá y jé té è jàà y wa, ¹⁹nàná bə dōm nákulū w o yəywele, nàná bə dūr mə zə mə m'e lyě ; rəmyé ce, n' cò kōn tèbé numbyíní y'a n'è dẽ n' sō mó. ²⁰N' já n' wó è mǎ e jì té yó twéé twéé gako, ce è lyě è la ; n' ce bà k'è yàl è yé-zhǎ y pár yé, n' zè n' jì y n' ce. ²¹Rəmyé kwǎ né, è byǎ bə yó gə m'a zhě dẽ mye, è t'á la kaka lwar rà yil yé ; bà yó gə la té lwəl mye è t'á la rà yé-shò lwar yé. ²²Wó èmyé dúdú è nɔ nɔ̀nɔ̀ ndá yala yin rí rəmyé, wó èmyé dúdú è nɔ wu-zhùlù w òmyé mó è wé.

Chapter 15

¹Rèmyé yó né, Təmə lyi bal Eləfaaze zè n wò : ²Surhə cábal nə mà n lyár zòmè òndá lwar móbó mà bə kùr zhe ? N zə zho kòbó ò n'ò shí yi-púrhí sō n mə n fùrh n nàbán ? ³Wó zò-fwər n ná zòm n má n byili bə wó zhàn n ná n zòm nà ? N zòmà né nə wó zòmà nyèbé nà bə kùr dá-byi edù ga zhe nà ? ⁴Nyí wó òmyé, n ná n cò Yi nyòmò w gaga mó, n ná n zhili kòn tèbé gakó rà wó Yi nyòmò rà yé né mó. ⁵Wó n lwele ré n nyú w rà n'è zal mó rà m'è zhèlè, n só surhə námməlwálsé ciná bé zòmà né. ⁶Nyí è dà àmyé à n'á ké n búrsi yé, wó n nyí rí. Wó n cici zòmà né nà n'è shí n nyú w mú nà n'è cí yò n yó. ⁷Wó òmyé bə jènè numbyínsi gakó bə lù nà ? Bə lùl mó òndá pyàr ré gwě tènè né nà ? ⁸Yi byili mú kòn dèbé rà y'à shèè rà wé mó nà ? Surhə né wó ɲwól n ɲwól ne n pə n cìn nì nà ? ⁹Wó bàkón n yé námyé m'è yəl re mó ? Wó bàkòn lwar n zhe námyé m'è bə mɔ zhe mó ? ¹⁰Nyí Yə-pwərh ciná òndá ezhànà ɲwéné ná cəcəl wə, bə dwā né bə wèrhé cə yó mó du n da nyəná né. ¹¹N ná búl bə cúcú mú Yi n'è pə mó mó yə cúcú yí, e súlí zòmà né nà n'è zòm òndá mó bwěbwě bwěbwě mó ? ...¹²Wó yé n wu w nə zə mó ò m'ò la né, sə n yírhá kákómó mó mye kùr ré n'è byili bə byè ? ¹³Wó etəra ! Wó Yi n lyim rí k'a pyírhí rà n'è yí, n má zè n ná n zòm zòmà né nyèbé dwí rí mú ! ¹⁴Numbyíní wó byè, è la m'è yə pwěpwě Yi né né mó ? Lò móbó ké lùl mó, wó n mà n yə wu-cángá cábal ? ¹⁵Yi nə gə bə rà lyi bí zhàn zhe, dè yə né mye gə dà pwěpwě rà yé né mó, ¹⁶wó etər numbyíní y è wó pwarha kòn mó, è wó lwele kòn mó, è n'è nywè lwele òndá nɛ ta mó, m'a tó né è yə pwěpwě rà yé né ! ¹⁷Cili ! À la zòm òndá mó, à la mó kòn tèbé à nò mó byilu, ¹⁸kòn tèbé surhə ciná cə bə lwar mó, tèbé bə byili pamparɛɛ, bə dabá cèrhè be, ¹⁹bə byili bi bə tənà y è wó bə dúdú nyá mó, òndá zhə-bal mədù ga gwě yə bə cəcəl w twí yi ní mú. ²⁰Lyí-bəlwélé wó nònò mà y'à zhe y è nyú mó gakó wé, wó wu-zhùlù ò y'à wó wu-bárhé cábal cəl kòn byinə né gakó wé. ²¹Wu-zɛɛ nánshè è n'è dom n zhǎ wa ; yə-zùlú yi nì, cə-còrna mó mà n bə n zè búlá ne n yó ; ²²N tá n la búl bə n mà n lú cə-byín rí wé yé, bə n yírhá pyá búlá shù w yó ò bàn mɔ ; ²³n zè n ná n dūr n zǎ mǎgǎ mǎgǎ n má n pyá búru n la dóm, bə n yé bə cə-byú w dɛ ré n'è dɛ mɔ. ²⁴Zúzúnú nánfólò òndá ywə m'a gu mu, rà n'è zal mɔ òndá wó pyɔ n tene búlá n zè n la bú ta ; ²⁵bə n zhě n jě n má n bwí òndá Yi, n pyá Jàn-bə-dō-zhe cábal mó nyí, ²⁶bə n wèrhé wu-jò n dūr n yí Jàn-bə-dō-zhe cábal mó búlá bú wé ré nánkokwwəərə kwā né. ²⁷N yá-zwǎ y y'à pyi òndá nwǎ dúdú, n yala né wó nwǎ dúdú nə só nà cìnə, ²⁸n jě ceme nyèbé nà kǎlsé gakó wūr wé, jìrh shèbé bə dūr bə yé mó wé, jìrh shèbé sə n'è jìrh jì-bwər sə bàn mó wé. ²⁹N ká n tá n la nəcènde zal yé, n jě-kòn ré yil t'á la du yé, n neré y t'á la púl e vò cə-yala gakó w yé. ³⁰N tá n lú cə-byín rí yé né yé, myín m'a jí n cémé né jèsé, Yi m'a zə rà nyi-zho rə gu mu n jé tɛ. ³¹N gə zhe zhàn lwele wòrhó mó wé mó, wó n cìn n ná n jójèré, bə wó lwele ré rà m'a yə n kwändə. ³²Rə m'a yí mú òndá n dwā né gwě yá yí yé, n cò jě mye t'á la púrh kádò yé. ³³Ò m'a yə òndá dàvè cò kòbó bə pɔr ò byá bé òndá bə gwě yə byil mó ta, òndá Olyivyé kòbó bə mà ò púná né bə ló tɛ mó ta. ³⁴Lyí-bəlwélé kélé y m'a jìrh nánfò, byí tà n la nɔ è wé yé, myín m'a jí myinù cábal kòrhó wá. ³⁵Lò móbó n ná n pyá lwele wòrhó, rà-ná-cí wó lwele n ná n lùl, n ná n cə lwele byá bé byi n wé bə jójèré mɔ.

Chapter 16

¹Rèmyé yó né, Zhɔɔbe zè n lyár mɔ n wò : ²Nyĩ à nyèè nyèè ywè né nàmyé mɔ dwí rí ; sɛ ámyé gakó wó lyi byèbè á lò wu ni shíshóró mú n'è yì lyim ni. ³È nà wó dɔ dɛ, zòmà né nyèbè nà n'è zòm nà pə zho ne èta mɔ la zhɔ ? Wó bàkón yil n ná n lyár ndə lyim ri tɛbè èta mɔ ? ⁴Nyiwé, á gə y'á ɲwéné ámyé jàà wa, nyĩ àmye y'á wɔ à m'a zòm ndə ámye ta : a pyà zòmà a zòm ndə ába, a zhízhí à yó á yilə, ⁵a zə à nyi-zòmà a m'a zə á wun ni, à zòmà né ná y'á la à nyi-vɔr ré w du mú y'á m'a bə a wu-zhùlù wá. ⁶À nə gə n'á zòmà, à lyààré jà rə cɛ rə t'á zhè, sə à nə gə shɛ à nyi, rə m'a bə à yó wə ? ⁷Sə nyĩ èlāsɛ ! N zhè à jàn ré... N wūr à kɛlɛ y gakó ; ⁸N zɔ ne, n mɔ byili b'a dówá ; À kòrɔ mɔ zè mə zhɛ, mə n'è cí yò à yó wə. ⁹N lyim zè à yó, n ná n kār ne n zhəzhɛrɛ, n ná n dóm n yóló n mə n bwí ndə ne, n zè n ná bwí ndə ne n mɔ n jɛl ne. ¹⁰Lyì kál bə nyá bə la ne dóm, bə n'è tũrh ne, bə n'è mə ne jə-sərh, bə gakó pú ni ndə búlú. ¹¹Yi pɔ ne lwɛlɛ cínə ne, rə kwè ne rə dol lyi-bəlwǎsɛ jɔ wa. ¹²À y'á jɛ shɛɛ, sə rə tú rə zhízhɛ ni, rə zɔ à jə-tú ni rə dol tɛ rə bɔbwɛlɛ, n tɔ ne ndə wó kɔn myəlɛ n tə ta. ¹³N cama né tɔ ne nə zə à yala né gakó ; n ná n tɛ à cǎ ne n pwər kɔn zù à wɛ, n tá n dũr à nònɔ yé, n ce à lyim tu sàà rə làà tɛ ce yó. ¹⁴N ce à yala né n'è sũr bɔlɔ à gakó né, n ná n nywè à yó ndə búlú kǎɔ ta. ¹⁵A zè a nyal yóló a m'a zù à yala né ne, a zə à yó a tũlɛ tɛ shó w wɛ. ¹⁶A kũrh à yə-nàná kù à yé wə ; cu ywól zè mə ɲwéné à yə-nèrh wə. ¹⁷E j'á yə jàn tum rədu ga mye wèrhé yé, À yi-co mye yàl pwɛpwɛ Yi yé né. ¹⁸À cɛ, n bəká n pyi à jal mɔ ne tɛ gaga yé, mùni ga kaka bək'a cərh à búbwéé yé né e yí è jàà w yé ! ¹⁹Èlāsɛ, ámyé zhən cábal mɔ dāmá n ɲwéné dɛ yi wə, à zhən cábal mɔ ɲwéné dɛdɛ gaga yə né wə. ²⁰Nyĩ à dɔwabá n'è mɔn ne ; sə wó Yi ámyé n'á zal à yə-nàná à m'á byè. ²¹Numbyíní gə n'è bwí ndə Yi, lò wɔ n mɔ n pə y buri Yi yé né, ndə numbyíní byĩ gə y'a pə buri è dɔwabá ne né ta ! ²²Bə nyĩ à cu mú dwá né zhè nə zhè, sə à la sómá, à k'á t'á la kwǎɔ a bə à kwá né yé.

Chapter 17

¹À shíshèrhrá né la nà yě ne, à dwā né n'è zhè, lù-bòl n'è dè ne. ²Nyí wó mònna bà kákélé ne, à yírh mǎ sà rə nyí bà tùùrhí. ³Sə wó ñmyé cìcì mú sono à yò w kərɔ́ mɔ́ m'a shí ní, è gə dà rəmyé wó mǎ lò ní mà n lyár à yilə ? ⁴Sə ñ pyi bà surhə né bə wě mɔ́, ce ñ bàká ní yě bə jí bele yé. ⁵Ámyé yil mɔ́, Kɔn nyě ñdá lò gá y'á vò ní bú búlú ní jì n zwə bé ní zwē bə wě, ní zě ní byè ñ dɔwabá ní tɛ rɛ ní pə be bə n'è jí, e jà ñ byá yírhá n'è jí myín rə nyú dúdú yó ta. ⁶Rəmyé ce a jírɔ́ səsɔwálá dwə né n'è səsɔwala, à cìcì mú jírɔ́ mɔ́n kɔn nà n'è mɔ́nà. ⁷Yin rí rə zhe ne mɔ́, ce ce y jírɔ́ námbyú à yírhá wə ; à yala né wě ré gakó jírɔ́ ñdə wó ywəl ta. ⁸Kɔn ré rəmyé mɔ́ jà wu-cángá ciná, ce bə dóó zhe cábal lyim zě rə n'è yì lwele cábal yó wá. ⁹E jà ñdá rəmyé ga, wu-cángá cábal mɔ́ gwě cəðle ní zhǐ kēkē ní sómá y yó, lò mɔ́ móbó ní jěsé wó pwépwe sà bə jìndi zhe mɔ́ jàndé j'á n'è súlú twéé twéé rə la. ¹⁰Sə ámyé gakó, ká-na á nyí á zòmà á zòm mɔ́ màwé, nyí à bə lò màdù ga ne á wě ní zhe surhə yé. ¹¹Sə è gə wó àmyé yilə ! à dwā né lyě, à tumə né à y'á búl bə à la tǔ mú cò, tumə né nyèbé ná y'á sú à wu mú... ¹²Bə y'a zě bə nyéé bə zhe bə cəcə wó nənónó, Bə pwé ré bwəl e jà ñdá è wó cə-byú ga yírh wə ! ¹³Wó cùurí gə ɲwéné mǎgǎ mɔ́ à n'á dè à la vò a jòm e yə a jàà, wó cə-byú wě à la vò cí à kò-pyònò w né ; ¹⁴À n'á wǔrh à ce góró ne à zhe : Ñ wó à da ! A wǔrh a ce zhəzhémé né ne mye a wó : Á wó à ná ! ¹⁵À kɔn ré tèbé à y'á n'á dè mɔ́, wó yě rə ɲwéné ? À kɔn ré tèbé à y'á n'á dè mɔ́, wó mǎ ní yírh wǎ rə rə la nɔ́ ? ¹⁶Rə m'a só tɛ rə vò cùurí gə ɲwéné mǎgǎ mɔ́ bwərsé nyí ní, ñdá ná gə tú ná tó dwā ná la vò ná shírɔ́ shó w wě mɔ́ yì ní.

Chapter 18

¹Ràmyé yó né, Shəwa lyi bal Byələdaade zè n wò : ²È nà wó dǒ á m'ǎ zòmà nyèbé èta mó á zhè né ? Zə-na surhə, sə ná zè ná m'é zòm.³Wó bàkón yil bà n'è nyí nába ñdə vwámá ta ? Wó bàkón yil ná nà wó kòkwàr yírhá w èta mó ? ⁴Nmyé mǎbó ñ lyim gə zè, ní zè ñ ná ñ kǎr ñ yala né ñ zhəzhəre mó, cə y nà m'a tə nmyé yil e jírħ èpòlò nà ? Nákul-fwààlé mye nà m'a tə nmyé yil rə zhír rə jààsé w rə jé tǝ nà ? ⁵Nyí lyi-bəlwélé pwè ré m'a cì, myin-zhù w ò n'ò shí mà wé mó cì mà k'è la yǎr yé. ⁶Pwè ré è kòrhó w mó m'a jírħ námbyú, pàntémé y è zhí è yó w mó m'a cì. ⁷È nà-címá né nà y'á n'è zhàl ñdà nà n'è dom tǝ ywè b'e zhe mó ; ñdà è jàn ré è y'á n'è wèrhé mó yírh w ga, è m'a tu. ⁸B'è n'è jì è nèrh gùndwí wé, è n'è zhàl è zwì pòmò wé. ⁹Bà n'è swèlè y bà zə è nàkúl ne, e j' a tu gùdwí wə. ¹⁰Nyíni shèè tǝ è yilə, zəlw pyé è sómá yó. ¹¹Ywè nánfǎlò pú yə, rə kákélé è gakó, rə pú è kùr rə n'è jì. ¹²Norh n'è jí è jàn ré, zwini zhe è jààsé gakó. ¹³È yala né tǝnò w jààsé nyí rí gakó j'a jí o zhəzhəre, cu byi-yáá y j'a jí è yala né wè ré. ¹⁴Bà j'a vùr y ñdà jàn è kòrhò w ywè y'a b'e zhe ò wé mó wə, bà vwé y tǝ bà m'e vò wu-zǝǝse nánfwèlse pyǝ mó sono. ¹⁵È lò mǎdù ga ká í tǝné è kòrhó w yé, myín dúdú mà m'a pyi è jòmà y ne. ¹⁶Kon vò tǝ kùr w mó, è nésé n'è kùlǎ, kon vò dǝ mó, è jǝsé gǝ. ¹⁷Bà swè è yò lū yó, è yil k'è t'á byè cəsé wé. ¹⁸Bà jì y pwè ré wé bà ce cə-byín rí wé, bà jì y cə yó. ¹⁹È t'á la byǎ né yǝ, è t'á nǝmé ne yǝ è dwí rí wé yé, è lò mye tá í la dǎl n lú è jàà y kèbé è y'á jǝ è wé mó w yé. ²⁰È jì-bwàr ré m'a jàr Lyi bí byèbé bà la tàkwǎ bà bà mó, sə ywè m'a zə zà zà lū w lyi bí è jì-bwàr ré. ²¹Jàà dǝ tǝné lyi-bəlwélé yil gaga yé, kon dǝ tǝné rə la lò mǎbó í yàl Yi pár yò kòrhə gaga yé.

Chapter 19

¹Rèmyé yó né, Zhɔɔbe zè n wò : ²Á nà m'á j'á n'á lyèè ne, á zà á zòmà né á m'á nòm né tɛ èta, kɔn la m'e yí dǒ ?³Nyí kɔn yú twər shí gakó à gá n'á turr ne né. Sə cizhil nà bə ába zhe á gá n'á nwènè ne èta mó yilə ? ⁴È nà gə y'á wó zhèn ga à dó mye, à dóó nà y'á dā àmyé dúdú yò nà.⁵Á n'á búl b'á du àmyé á m'á wèrhé ne èta mó nà ? Á nà n'á búl bə wó byilí á n'á byili b'á wó dóó cóbal nà ? ⁶Lwar-na, bə nyí wó Yi rə pú à kùr rə n'è jì, rə zə rə gùndwí rí rə m'e pú ní tɛ.⁷Nyí à gə zè à n'á búbwéé à byè sɛ́ jàn tumə né nà n'è twí mú yil mye, lòlò tá n' lyár yé ; à gə byè à co cángá kúrhí sǎ́ yil mye, cángá sɛ́ tɛ́ né gaga ! ⁸Yi pyi à gá m'a nà bəl a tó màgǎ a lyɛ mó nyí ni ; rə ce cà-byín làà tɛ à sómsé yó. ⁹Rə zə ne rə zwē à zùwá yá, rə púr à pyèlè yá-pú w à yó wə.¹⁰Rə nòm ne tɛ rə bəbwele ne à jààsé gakó ; a lyɛ à la ; rə mūr à kɔn ré dèbè à y'á n'á dɛ mó ndə cǒ ta. ¹¹Rə lyim zè myin-zhù à yó, rə wèrhé ne ndə rə zwə bé màdù ta. ¹²Rə shədéésé co nyí dwā w sə vùr sómá e bə à sono, sə b'è jə sə kákélé à kòrhó wə.¹³Rə ce à da-byǎ dūr à nyí ni bə vò kwā né bə yɛ ne, à dɔwabá zè bə pyirhí bə kwərɔh bə zǎ ne ; ¹⁴À jà-dwā bé yɛ ne, lyi bí byèbè ná y'á yɛ dwā wun mú swé à yò. ¹⁵A jǐrh zhə-bal bala bé ndə kana bé byèbè bə wó tùntùnnə mó yé né, a j'a jǐrh lò mòbó bə k'è yəl n' pár yé. ¹⁶À gə zè à byè à tùntùnnə, n' tá n' shè yé ; à gə zə à nyí a m'a lwəl mye, wó nánfò. ¹⁷À nyí zho w jǐrh lwé à kɛ mó sono, a jǐrh pwarha kɔn à byi-lùlsé yilə. ¹⁸Bəsoná j'a zè bə n'è fulsi ni, à gə j'a shí tɛ à zè gakó, j'a wó à tùurhi bə n'è tùrhə. ¹⁹Lyi bí byèbè à y'á n'á cí bi kɔn dèbè rə ɲwéné wé mó, zè bə n'è súl ne. Byèbè à y'á só mó pyirhí bə kwā bə zǎ ne. ²⁰À kúr rí zè rə dɛ à tònò w ndə à nàmá bé ne ; è jǐrh wó à yáló né tònò w dúdú ò dàl. ²¹Dūr-nə nònò, dūr-nə à nònò, ámyɛ, à dɔwabá ! Bə nyí Yi zə rə jè y rə mà ne ! ²²Wó bəkón yil á pú à kùr á n'á jì, ndə Yi gó pú à kùr rə n'è jì ní ta ? Wó bəkón yil á byili b'á t'á swí à yala nàmá bé mó ?²³Àà ! Á n'á yǎl sə à zòmà né gə y'a kɛ, nə gə y'á kɛ sɛ́bé yó ; ²⁴À n'á yǎl ndə bə gə y'á zə lù ku ò nyí nánásósmó bə súlí kàmmɔ ku ní bə m'e kɛ ne nákulú yó, nə j'a ɲwéné byinə byinə gaga yilə. ²⁵Sə nyí, àmyé yɛ b'á zwennə mó wó nányi, n' mà n tà-kwā n zè ce yó. ²⁶Má ndə à yala né tònò gə cǒ mye, n' mà n zè ; mà à gə tú à k'á bə yala zhe mye, à yírhə m'a nə Yi. ²⁷À m'a nə rə, sə rə m'a shéné à yò ; à cici yírhə nà la rə nɔ, s'e dà lò dǒ nyéná ; à wu w j'a n'ò jí myín à wé à m'a dɛ. ²⁸Dèga á m'á zè á zhe : Wó byè yil ná y'á ɲwéné n' kwā né ná dūr mó ? Bə nyí à yò w buri m'a du bə lwar è párá. ²⁹Ámyɛ yil mó, dūr-nə búlú shù w ywé ré : Nyí còrhò-tumə né búlú shù w n'ò pɛ mó zum dɛ́dɛ ! S'á lwar mye, bə nyí bursi ɲwéné.

Chapter 20

¹Ràmyé yó né, Naama lyi bal Sofaare zè wò : ²Nyí à bùlò né à n'á bùl à wé mó n'ê nyéé ne b'á lyár, kòn ré tèbé rà n'ê dom à wé mó ce à wàr à la pyónó yé. ³À nyèè búlú yò nà n'ê bwí, sà nà n'ê fulsi ni ; sà kòn ré tèbé à téré à surhə né wé mó ce à m'a lyár. ⁴N nà yəl bà lū w gá j'a ji kùr yi ní ga, bà j'a wèrhé numbyíni bə cí ce yó yi ní ga mó, ⁵lyi-bəlwélé beles jú j'á nê yàl nánkúkùlí nà, yà-bəlóló cəbal wu-nyò w wó kùr yó nà ? ⁶Má lyi-bəlwélé gə zè e vò e yí dè yə né ne mye, è yó w vò ò dwərh bəban ré ne mye, ⁷è m'a ci e jé té ndə è yòrhò w ta, lyi bí byèbé bà y'á n'ê mó, m'a zè bà zhe : Wó yě è nywéné ? ⁸È m'a zè vòmè e lyè ndə wó dàrhà ta, bà k'è t'á la y nò yé ; è m'a jé té ndə bà gá y'a nà kòn cəcə ne ta ; ⁹Yírh tèbé rà y'á n'ê nyí mú k'è t'á la y nò rə nyí yé, Jàà y kèbé è y'á jé è wé mó yír k'è t'á la è yó jòm yé. ¹⁰Kòn wó nyóó ndə è byá bə sà bə kwé lyi bí ní ju nàmòòré mó ne, ní cici jěsé m'a k'a càrh wé ré tèbé ní zò lyi bí n zwè ndə jàn mó. ¹¹N yala wé ré jàn ré ní y'á zhe ní bəsóne yi ní mú m'a tó mo rə vò rə pyè shó w wə. ¹²Lwele ré tú mú y'á nyè è nyú wə, è y'á n'ê shèè re è mājòlò kùr wə, ¹³rà y'á nyè è n'ê jí ri è t'á yě yé, e gwě j'a càr ré e cí è nyə-pá y wé ; ¹⁴sə nyí è kùjú w m'a lyár è wé, o jírř kùwə swá è yala né wa. ¹⁵È lyil nəcèndə e ce è wé ; sà è m'a k'a tölə rə ; Yi m'a jí ri rə du è sùlú w wə. ¹⁶È nyó kùwə swá, sà kùwə mājòlò m'a gu yə. ¹⁷È yírř k'è t'á la tūr ré ndə yil mó bwísi ndə bù-fwálé ndə nə-gwàalé yó jòm yé. ¹⁸Kòn dèbé è pyà e nà mó, è m'a pə rə, è t'á la jú yé, è m'a càrh kòn dèbé gakó è zwè mó, è t'á la rə jú nyàn nò yé. ¹⁹Bə è nwènə nəmwà, e yárh bə té, è wūr jírř e ló té sà pyè jì-bwə, è k'è yə se lwì e cí sà jàà w yé. ²⁰È j'á yə kòn pyà rə yí y rə sú è yírř gaga yé ; ndə ràmyé ga mye, è yə nywéné è càr è kòn dèbé rà y'á zhe kùr dèdè è yil mó e cí yé. ²¹È bwě dūr mó ce, è y'á t'á yě kaka ne rə tó è nyí ní rə lyè yé ; ndə ràmyé ga mye, è wu-nyò w y'á t'á dene yé. ²²Wó è jè-kòn ré gə tú rə já dèdè yi ní zwini n'ê twí rə zal ya ; zúzúnú ciná bə gakó m'a zè bə zhě jè è yó bə bú ndə ya. ²³Sə nyiwé, è m'a zè è n'ê pyà sà è ce è sùlú w sú mú, ràmyé yi ní, Yi mye n'ê ce rə lyim rí myín mú nywè è yó ndə wó dwà è n'ê nywè cama ta. ²⁴È gə dūr è lú búlú còbó yé né mye, s'e lwar bà kàmmə cam m'a zò y rə tó épákə rə du. ²⁵È gə zè è n'ê fwərh cam ré è sápún rí ni yi ní, ndə myín-pwóná j'á n'ê shí è wé nà dwi, e j'a jírř wó cu wu-zěése sà n'ê gwi yə. ²⁶Kòn dwí dèbé rà n'ê cò ce mó gakó cí dè rə shèè rə zhí è gə nywéné mägá jàà y wa ; myín móbó numbyíni yə kwé gaga mó m'a jí yə, sà kòn dèbé rà la dāl è kòrhó w m'a jírř vwámá kùjú (pature). ²⁷Dè yə né m'a jírř è lwele ré kùr ne nà byili, ce y m'a zè búlú ne è yó. ²⁸Bə m'a zə è kèlè y neré y bə m'e lyè, è kèlè y neré m'a jé té Yi lyim rí dè ré yù wə. ²⁹Wó ràmyé è wó lyi-bəlwélé cəl ré Yi cí y mú, wó ràmyé è wó è cəl kòn ré Yi tene è yil mó.

Chapter 21

¹Zhɔɔbɛ zɛ̃ n wò : ²Cili-nə, cili-nə à zòmà né, zə-na wu ni zal mó mòbó à la byilu èta mó, dwí rí dúdú à m'á zə à wu ni. ³À n'á lwəl ába, Yě-nə a zòm ; sə à gó zòm à zhè, n wɔ̃ n m'á zɛ̃ n mɔ̃n nɛ.⁴È nə wó numbyíní ni à n'á byili à wu zhùlù w nà ? È nə zɛ̃ è wó bàkón yil à wu nə m'á zɛ̃ o cɛ pyónó pyónó o gə mó ? ⁵Nyí-nə ne, à nyì, kɔn m'á jàr ába, s'á kwè á jè á cí à nyí ní á nyiwé. ⁶À gə n'á bùl rəmyé, rə n'è zɛ̃ à wu ni dɛ́dɛ́, à yala né zɛ̃ nà n'è pəpá.⁷Wó bàkón yil lyi-bəlwǎlsé zhe myəl sə n'è shírh cɛ yó mó ? Wó bàkón yil bà n'è nyí si, sə j'á n'è cɛ, sə jàn ré n'è súlí mú ? ⁸Sə byá bé j'á n'è cí kùr ñdá sə ɲwéné, sə nɛmé né nɛré n'è zwé nyí sə yírh wə. ⁹Yə-zúlá ɲwéné sə sɔ̃ kɛ́lé wa, ywé tɛ́né yé ; Yi t'á zə rə dā-dòlò w rə mà se yé. ¹⁰Sə nàbyesé zhe sə jàn nɛ, sə n'è jil nànyèmè né nà lùlā, sə nànyèmè né y'a lù, nà pwírh t'á vùr gaga yé. ¹¹Sə n'è yě sə bàsóná nɛ bà n'è dɔ́dal tɛ́ ñdə vwámá ta ; sə bàsóná n'è se tɛ́. ¹²Bə n'è dwi gùlsi ñdá zɔ̃ sə m'è núnə, bà n'è wúl wísi bà m'è fùù. ¹³Twéé gakó bà j'á wə cín-sónó wé, e jà bà y'a j'a jàr jàr kùr yó bà cì bà vò cùuri wé. ¹⁴E jà ñdá rəmyé ga, bà y'a zɛ̃ bà n'è wəl Yi ni : Vùr n cín ná wé ; bà ná t'á yál ná lwar n sòmésé pàr yé. ¹⁵Wó mɔ̃ n wó jàn-bə-dō-zhe cábal mó, nà la m'è yə n tùntùnnə mó ? Ná gə n'è cɛ Yi mye, wó bàkón ná la nɔ̃ ná yi-co w wé ? ¹⁶Sə wó bàkón dwí ñdá tèbé ! Wu-nyɔ̃ w nə dā səmyé sə cí w nà ? È nə wó byé yil à m'á wò bà lyi-bəlwélé cícú zə nyan gaga ñdá nɛ ! ¹⁷Dɛ́ ɲwéné rə y'a yí, lyi-bəlwǎlsé pàntémé n'è cì, zwini jòm sə yó, Yi n'è təl sə cəl ré rə pɛ se rə lyim rí wé, ¹⁸sə jírɲ ñdə málá zho kwè o m'ò lyɛ ta, ñdə wó ywə̀ərhe kòlma pwà mə m'è lyɛ ta. ¹⁹N nà ná n bùl bà wó byá yilə, Yi càr dabá còrhò-tum rí rə cí ? Nyí wó lò mòbó n dó mó cìci mú ni, Yi mǎ sə rə pə còrhò-tum, mùnì ga n lwar. ²⁰Wó ñmyé cìci mú n yírhá mǎ sə nə jòm n sàpwà yò w cɔ̃ mó yó, wó ñmyé n mǎ sə n nyò jàn-bə-dō-zhe cábal mó lyim rí. ²¹Sə n gə tú n lyɛ kwā né, n kɛ́lé y yò k'è yə mɔ̃ zhǎ yé, ñdá n cànse yó w gə tú sə zhè mó ? ²²È nə wó Yi ni bà m'á cèrhè lwar mó, bà cèrhè rəmyé tèbé rə cì ywǎlsé (esprits) sə ɲwéné dɛ́ Yi sono mó nà ? ²³Lò mādù yà n yə né, n cì ñdá n sò n cìnə, n zhe yə-zúlá ñdá wu-nyɔ̃, ²⁴n nù n sàpúnə cɛ nwərh, n kúr sú kɛ́kɛ́ ; ²⁵2n dō yə né, n cì n wu w sú ñdá wu-zúlù dúdú, n já n yə n cín swéné cènə dwí-byí rədù ga wé yé. ²⁶E jà bàmyé bàlyè ga vò bà pyé shó w wé, bàmyé bàlyè y ga jírɲ zəzémé nyí-kùjú. ²⁷Nyí à yé á bùlā né gə wó ná nánàcèné, ñdá lwele bursí á n'á ké à yil mó. ²⁸Á n'á zòm á zhe : Wó yé jàn cábal mó kɛ́lé y ɲwéné ? Wó yé kòrhó w lyi-bəlwǎlsé y'a wə ò wé mó ɲwéné ? ²⁹Wó etəra ! Á yə sòm-zhəlnə bé bwərh gaga nà ? Á t'á yál á lwar kɔn dɛ́bé bà n'è zòm mó yé-shò nà ? ³⁰Zwini dɛ́ yùwə, lyi-bəlwélé n'è lwí ; lyim dɛ́, lyi-bəlwélé n'è dūr è jé. ³¹Wó mɔ̃ lò n ná n zhi è yé né n ji búlā è tùntwə̀ə né yilə ? Wó mɔ̃ lò n ná n càrh y kɔn dɛ́bé è wèrhé mó ? ³²Bə kwè y bà m'è vò bà cɛ lú-bòl wa, e j'á è gwě zhǐ è n'è yili è lú-bòl mó nɛ. ³³Nə-gòlò bwər ré bà dùm è yil yé ; lyi bí j'a tó y bà kwè sómá y èmyé cìci mú, ñdə lyi nánjàjóló w gə jèrè bà tó yé bà kwè y né mó ta. ³⁴È nə wó byé yil á zɛ̃ á j'á n'á pɛ nɛ cícú mòbó mà bà kùr zhe mó ? Sə kɔn ré tèbé rə dàl á lyár mó wé mó, wó koma.

Chapter 22

¹Ràmyé yó né, Təma lyi bal Eləfaaze zè n wò : ²Numbyíni nə wǝ è zal kùr Yi sono ? ³ʔʔ ; nyí surhə cábal gə zhe kùr mye wǝ ní cìn yilə. ⁴Nmyé gə wǝ wu-cángá cábal, wǝ bə́kón nyǝ̀rhe rə n'è pə Jàn-bə-dǝ-zhe cábal mó nɛ ? N gə wǝ wu-pǝ cábal n tumə né wé, wǝ bə́kón ní ná ní nɛ n wu-pǝ tumə né wé ? ⁵N nə bǝ́l bə́ wǝ kwál ní kwál mó yil ní ná ní pə mó cǝrhò-tum, n zə mó n mə n bǝ́r nə ? ⁶N lwele ré nə dǝ nánfǝlǝ, n yə-bə́lwǝálé nə zhe swé nə ? ⁷N yà n nə n ce n da-byǝ cèrhè mó jimə, è jà rə bə́ kùr zhe yé, n yà n nə n zwé byèbè bə́ zhe gǝndé mó n yé be nánlwèrh ; ⁸N yà n tá n pə nǝ́ lyi byèbè nǝnyèlè zhe ne bə́ nyǝ́ yé, n yà n bə́ shè kùjú pǝ lyi byèbè nǝrh zhe ne bə́ jí yé. ⁹Wǝ lò mǝbǝ́ ní yà ní zhe jàn du ní dwǝ́ bə́ mó, ní yà ní cǝ́ tənà yá, wǝ lò mǝbǝ́ ní zhe ɲwǝ́nó mó n yà ní ná jòm è wé. ¹⁰N yà n nə n cǝrh ejǝ-kana bə́ k'a kwǝ́ nánfǝ, n yà n nə n kè bə́tǝlse jèrh ní bǝbǝle. ¹¹Wǝ rəmyé yilə, pǝmre pàm rə kǝkélé mó, ywé nánfǝlǝ j'a jà rə pú mú. ¹²N yǝrhə nə bə́ cə-byin rǝ nɛ, náná bə́ byèbè bə́ mǝ́lé bə́ zwé cə y gǝkó mó nɛ nə ? ¹³Yi nə téné dǝdǝ́ yi rǝ ní gaga nə ? Kwé ní nyí cǝmǝ́sǝ́sǝ́ gə́ zè sə́ vò sə́ ɲwéné dǝdǝ́ yǝ-pélé w mó mǝwé ! ¹⁴N nə n wǝlǝ : Wǝ bə́kón Yi yé ? Rə nə wǝ rə m'a zhi cə-byin wé rə bǝ́r bǝ́rsi ? ¹⁵Nyí bə́ban ré kǝkélé rə, cə rə yǝrhə bə́ kaka nɛ yé ; j'a wǝ zhǝl rə n'è zhǝl rə m'è kǝkélé dǝ́ yi rǝ cǝ́. ¹⁶Wǝ etəra ! Nmyé nə nə n yǝ́ ní kwé sǝm-dwǝ́ y kèbè lyi bí byèbè bə́ twǝ́ lwele ré mó tó mó ? ¹⁷Bə́ zə́ sɛ bə́ m'è lyé ɲdǝ́ yi rǝ gwé yǝ́ yí yé, sə́ yə́ dɛnɛ yé, bə́ zə́ sɛ bə́ lyé ɲdǝ́ wǝ́ bwǝ́ nǝ́ mǝ́ n'è dǝ́r ta. ¹⁸Sə́ y'a zè́ sə́ n'è zǝ́m ɲdǝ́ Yi sə́ zhe : Vǝ́r n cìn ná wé ; bə́ wǝ́ bə́kón Jàn-bə́-dǝ-zhe cábal mó ní la wǝ́rhó ná yilə ? ¹⁹E jà Yi y'a cə́ sə́ kǝ́lsé sú ɲdǝ́ nǝcèndɛ. Rəmyé cə́, lyi-bə́lwǝ́lsé tumə né j'a zə́ nyan ɲdǝ́ ǝmyé. ²⁰Wu-cángá cìnə́ m'a yə́ sə́ té twirí y zhèn- cinnə́, bə́ zè́ bə́ n'è fùù ɲdǝ́ wu-nyǝ́, Bə́-dóó-zhe cábal m'a zè́ ní ná ní mǝ́n sɛ ; bə́ zhe : ²¹Nyí ná zwə́ bə́ bə́ yò zhǝlǝ, bə́ jé té ! Nyí myǝ́n jú bə́ nǝcèndé. ²²Zə́ n cìn ní zhí Yi ní, sǝ́ yé́ bə́ n m'á nə́ yə́-zùlǝ ; èta, n m'á zə́ wu-nyǝ́. ²³Shéné ní zwé́ cǝrhó mó mǝ́ n'è shí Yi nyú w mú, sǝ́ cǝ́ rə́ zǝ́mǝ́ né n wé. ²⁴Èta, n gə́ k'á n tú Jàn-bə́-dǝ-zhe cábal mó sono, ní mǝ́ n ká n cǝ́ mú n jàà y wa, ɲdǝ́ n gə́ cə́ lwele zə́ nyan ɲdǝ́ n kǝrhó w yi ní. ²⁵Sə́ zè́ ní kwé́ sǝ́nǝ́mǝ́ mó ní ló shó wə́, ní kwé́ Ofiiri sǝ́nǝ́mǝ́ mó ní ló nǝ́-gǝlǝ w nǝ́kulə́ né wé ? ²⁶Rəmyé yi ní, Jàn-bə́-dǝ-zhe cábal mó mǝ́ n zè́ n yə́ n sǝ́nǝ́mǝ́ mó ɲdǝ́ n sǝ́byi mú ɲdǝ́ n nǝcèndé. ²⁷Èta, n m'á cə́ Jàn-bə́-dǝ-zhe cábal mó yə́ n wu-nyǝ́ wá, mǝ́ni ní kwé́ n yé́ dǝ́ ní zǝ́ Yi ; ²⁸n lwǝ́l rə́, sə́ rə́ m'á zwé́ n lwǝ́l mó, ní zè́ ní pyǝ́rh kǝ́n ré dǝ́bè n yà n bwǝ́l rə́ nyí bə́ n la Yi ní pǝ́ mó. ²⁹Rəmyé yi ní, n gə́ zè́ n gu n wé́ la kǝ́n wǝ́rhó, rə́ m'á zwé́ nyí ; pwé́ m'á zè́ rə́ yǝ́r n sǝ́msé́ yó. ³⁰Yó lwǝ́l gə́ túwá, n m'á cə́ Yi, n yó́ dǝ́ zǝ́ mó yil n wò : Nyí wǝ́ Yi rə́ n'è sǝ́ lò mǝ́bǝ́ ní yó lwǝ́l mó kúrhí ní. ³¹Rə́ n'è́ vwǝ́rh dóó cábal mó cǝ́i mú, bə́ wǝ́ nmyé́ jèrhsé gə́ bə́ jǝ́mɲi zhe mó jàn yil ní nǝ́ vwǝ́rh.

Chapter 23

¹Rəmyé yó, Zhəɔbe zɛ̃ n wɔ̃ : ²Nyĩ kɔn m'e yí èlāsɛ́ mɔ́, à yò à n'â zòm ò yò w mɔ́, gwě́ wɔ́ nyí nì à n'â cě́ ! e jà nònò w ce à cīl ré k'è t'â dwi yé.³Ǻ ! À gə y'à yě à gə m'a nə mɔ̃ mǎgǎ, à gə y'à wɔ̃ à m'a yí n gá jě́ n pyèlè dǎgwǎ y yó mǎgǎ, ⁴a zhì n yé né a cí mu à yò w ò zhe n mɔ́, a pyà à bùrì zòmà nə sú à nyí a m'a zòm, ⁵a m'a lwar kɔn dɛ̀bɛ́ n wɔ̃ n la zal n mə n lyár ne mɔ́ párá, a nə kɔn dɛ̀bɛ́ n zhe n wɔ̃ n la ne byilu mú, a nyèè rə kùrə.⁶N nə mà n zə n jàndé gakó n mə n bú òdó ne ? N yě́ n yala ne zhìlù n cili à zòmà né ne ? ⁷Nyĩ è y'à m'a yə́ wɔ́ lò mɔ́bɔ́ n wɔ́ wu-cágá cábal n zhí n yé né, n ná cí mu n yò kùrə ; èta, à y'à m'a jí búrí, a lú à bù-kárna mɔ́ yé né.⁸Sə nyiwé, à gə zɛ̃ à zhəl yi-púrhí sɔ́ mye, n tɛ̀né gǎa mɔ́ yé ; à gə k'a zhəl yi-zùr sɔ́ mye, à t'a ne mɔ́ yé ; ⁹à yě, wɔ́ yé n bə zhe lū jə-gwǎ sɔ́, à m'â wàr mɔ́ à ne nà, nà wɔ́ n cìn n ná shèè lū jə-jí sɔ́, à yírh m'è wàr rə jòm n yó nà, à yəl yé.¹⁰Òdó rəmyé ga, n yě sómá kě ná-dwí yil à kwè mɔ́ párá ; sə n gá zhè ne, à m'a du wárhgǎá òdó sánámá ta. ¹¹À nà yə́ jàà dɔ́ w cí yé, wɔ́ n nèsé gá tó mǎgǎ mɔ́ wé è cí ní, wɔ́ n sómá y yó à mɛ́ né, à yə́ ywər è yó a vò kwā né yé. ¹²À yə́ n nyə́ né nà shí n nyú w nì yě yé ; à yě àmyé pùbùlò né nyə́nà né ne, a tó kɔn ré dɛ̀bɛ́ nmyé zòmà né nà shí n nyú w mú gá n'è byili ní mú nì.¹³Sə kɔn ré dɛ̀bɛ́ n cǎ mɔ́, wɔ́ rəmyé rə zhí ; è nə wɔ́ mǎ lò n ná mà n cě́ ? Wɔ́ kɔn dɛ̀bɛ́ n wu w n'ò yǎl mɔ́, wɔ́ rəmyé n ná n wèrhé.¹⁴Rəmyé ce, wɔ́ tɛ̀bɛ́ n gu n wé n la wórhó à yil mɔ́ n la pyírh, sə n mà n wèrhé rə dwǎ gwě́ n súlí.¹⁵Wɔ́ rəmyé è ce, ywé nánfɔ̀lò zhe ne n yé né ; ce à gə zɛ̃ à n'â bùl re, n ywé zhe ne. ¹⁶Yi kó à wu-jò w rə pópólé, Jàn-bə-dō-zhe cábal mɔ́ ce à wu w sú òdó wu-zɛ̃́ dúdú.¹⁷Nyĩ è də cə-byín rə ce à n'â jé tɛ́ yé, è də cə-byín rə pyi nì yé.

Chapter 24

¹Wó byè yil jàn-bə-dō-zhe cəbal mɔ yə yi vùr n cí rə bànà, wó byè yil lyi bí bà yě ní pár mɔ, nə bə ní dwā né ne mɔ ?
²Bə n'è fwār swā né, bə n'è ɲwəl vwà má né, bə ce bə n'è kál ne ; ³bə n'è zal bətélé bə zwè è bəna, bə n'è zal ejə-kě bə zwè ní nɔ, bə ce n kwě n mə n ká n zwè wə ; ⁴bə n'è cìrh nəm wà sómá y yó bə ce kwā né, bə n'è nyéé zúzúnú cíná bé gakó tənà y w mɔ ñdà jàn bə vò bə shèè. ⁵Bə nyé ñdà gɔ-bənerh gɔ-elū èpòlò wé ta, bə y'a zè nəkəkólé ne bə vò bə pyà bə kùjú, è j'a wó gɔ-elū èpòlò wé bə n'è ne bə byá bé kùjú w ní ; ⁶bə n'è kwar gɔ w ò n'ò dāl cesé wé mɔ, bə n'è pɔr lyi-bəlwəlsé dāvě y cémé né byá bé ; ⁷Bə n'è mē né nánlwèrh bə zɔ, gònɔ téné yé, gàm-pyilù téné bə n'è pyilì bə m'è càr wàr yé ne yé ; ⁸pyàr ré dwèsé n'è nywè sà swé be, jàà téné sà bə zù è wé yé, bə j'a zə bə jèrh bə bère nákuuli ni bə m'è zhí, wó rəmyé dúdú sá rə wó shòò jàà. ⁹Bə y'a nyéé bətélé bə kwər y è ná yil ne, bə nyéé nəmɔ n cèrhé jimə. ¹⁰Bə ce bə n'è zhàl tē nánlwèrh, bə bə gònɔ zhe yé, nɔrh zù bi, e jà bə zhí bələ cílɔ ; ¹¹bə n'è vùr nwě lyi-bəlwélé bós w wé, ñdà bə n'è zal bə nɔrh, bə m'è nòm dāvě cò w byá bé bə pyàrhá, dāvě cò w byá bé pyàrh ku w wé. ¹²Ceme né wé, j'a wó lyi bí byèbé bə zhí cu nyí ni mú wówóló mɔ, lyi bí byèbé bə cémé mɔ j'a wó wíisi... Sə cizhìl tumə né nəmyé mɔ, nə t'a wèrhé kaka Yi ni ! ¹³Bə jàlà wó pwè ré zwə, bə yəl sóm sɔ pár yé, bə t'a wèrhé ñdà sómé gá n'è byili ní yé. ¹⁴Nyí lyi-gurnə yà n zè nəkəkólé shāā shāā, n gu nəmɔ ñdà zúzúnú cəbal ga, n ɲwɔ be cəcɛ ne. ¹⁵Nəfòlò y'a nyí nyí, ñdà cə y gə tú è n'è byíli yi ní, o zè ò zhe ; nyí lò lò tá ní la ne nɔ yé, o zè o zə kàmə-jě o pyi ò yé ne. ¹⁶È gə wó cəcɛ, bə n'è sūr jìsì ñdà jàn, e zè è gə wó nənyéné ne, bə zù jù w bə pyi bə nyí ni, bə yəl pwè pár yé. ¹⁷Bəmyé yil mɔ, nəkəkólé wó cu ywəl, ywé nánfɔlò dwí gakó n'è zal be. ¹⁸Ǻ wó bəkóna ! Nyí lyi-bəlwélé nyé fuláá ně yó wə, wó bwəl námməlwélé rə wó è cəl kɔn ce yó, è t'a tó dāvě cémé né sómá yé ! ¹⁹Ñdà dà-kùlù ñdà cə-bórhó gá y'a ce bədúkwələ yəl ně né ta mɔ, wó èta mye, cùurí gá ɲwéné mǎgǎ jàà mye n'è lyil lyi bí byèbé bə n'è wèrhé yə-bəlwáálé mɔ mye ne ! ²⁰Wó bəkón èta ! È ná pwí y n'è swé è yò, zəzhémé zə y nə yə nə kùjú ènyòlò, bə k'è t'a la è yò lyírh ! Lyi-bəlwélé n'è ké è pópólé dwā w ñdà cò ta, ²¹emyé kèbé è y'a n'è kəkòle kə-eju kòbò ò bə byá zhe mɔ, emyé kèbé è y'a t'a wèrhé cènè ràdù ga ejə-kě ne mɔ !... ²²? Zhèna ! Nyí wó Yi ñdà rə jàn ré, rə n'è ce jàn tùntwəǹ né cíná zə myà-édòlò, sà bə gə tú bə nyèr nyū mú mú yí ní, nyí bí bə zè bə zhí dɛ ; ²³Yi n'è pɛ be yə-zúlá ñdà zhàn zal, rə yírhá pyà bə sóm sɔ yó. ²⁴Bə yó y'a zhě dɛ, sà kùr yó, twər ràdù sá, bə j'a k'è téné yé, bə tu bə cì, ñdà lyi bí gakó gá n'è cì ní mú ta, bə gò be ñdà bə gá y'a gò jíjí yó né ta. ²⁵Kɔn nə gə y'a yə èta yəl, wó mǔ lò ní yà ní mà n byili bə wó koma, wó mǔ lò ní nə y'ǎ mà n ce à zòmà né yə zòm-fwər mɔ ?

Chapter 25

¹Rèmyé yó né, Shəwa lyi bal Byələdaade zè n wò : ²Jàn ònfòlò w òdà wu-zèè y nánfwèlé y ga wó Yi rà cí ri ; rà n'è ce yè-zùlú yàl dè rà jààsé wé. ³Rà shèdéesé nà dè nánjəjóló nà ? Wó mǎ lò yó w rà pwè ré nà t'á yər né mó ?⁴Wó etər numbyíní nà m'a tó né e yə wu-cángá cábal rà yé né ? Wó etər numbyíní kèbè kè lùl mó m'a tó né e yə pwépwe ?⁵Nyí, càna y cìcì mú t'á yər, càmməsósé dè wárgáá rà yírhá w yé ; ⁶s'e m'e zòm numbyíní y è j'á wó zəzǎ mó zòmà, numbyíní byí y è wó zəzǎ byí mú !

Chapter 26

¹Ràmyé yó né, Zhɔɔbe zɛ̀ n wɔ̀ : ²Ndà òmyé gá já ò yě bə-jàn-zhəəre cí ni sã̃ cènè né ta mó ! Ndà òmyé gá já ò y'ă bə ò sɛ̀ ò kwé jɛ̀ kɛ̀bé è lyèè mó ! ³È nà dà còrhò náàcèné ò nà ò pɛ̀ lò mòbó surhə mùrì mu mú ni nà ! È nà dà lwar námbərɔ̀ ò nà byili nà ! ⁴È nà wɔ̀ lò ne ò nà ò zòm ò zòmà né ò byili mú ? Sə wɔ̀ mɔ̀ lò sɔ̀ ò nà ò ne zòmà né né mó ? ⁵Nyí cu ywəl mó nàná bé kùr w tɛ̀tɛ̀ gaga mó lyì bí n'è kəkə Yi yé né ; ⁶kaka yə cùurí gá ɲwéné mǎgǎ jàà y yé né círhí Yi yé né yé ; kàmǎjɛ̀ mye yà góró w nánlyilyùmú w nyí rí ni pyi gaga yé. ⁷Wɔ̀ Yi rà ce lǔ jà-gwǎ sɔ̀ jàà y lèlè e zhèlè dɛ̀ è zhí, è bə kaka yó zhí yé, rə ce ce y zhí e zhèlè è zhí dɛ̀, è bə kaka yó zhí yé. ⁸Rə ce nàná bé rà bában né kùr wə, e jà òdó nàná bé dùm ga yírh w bában né t'á púrɔ̀. ⁹Rà n'è zal bában né rà pwí rà pyèlè dà-gwǎ yá, rə lèlè bábɔ̀ w rà yó, ¹⁰Yi bàà nà nǎjǐjíní nàná bé yá-pélé wa, rə m'è cí swɛ̀ pwè ré òdó cə-byín rí bwəl wə. ¹¹Yi gə tú rà zɛ̀ búlɔ̀ ne, kɔ̀n n'è jàr dɛ̀ yə né, yə né nà cù tɛ̀ mó, ywə nánfɔ̀lò j'a zɛ̀ rà zhe né, nà n'è zhízhí. ¹²Wɔ̀ rà jàn ré rà m'è ce nà-fɔ̀lò w ò n'ò domə, rà n'è zal rà surhə né rà mà cìn-dɛ̀-zhɔ̀ ku w rà bɔ̀bwɛ̀. ¹³Rə shíshərhə né zho w n'è pɛ̀ yà-zúlɔ̀ dɛ̀ yi rí ni, rà jɛ̀ y n'è zwè dɔ̀m mó mà y'a dūr mà lú mú, e zù e du èpákɛ̀. ¹⁴Nyí wɔ̀ ràmyé rà wɔ̀ rà tumə né nánfwàalé rà pyírh mú, sə ràmyé wɔ̀ rà tumə nánfwàalé dweme námpólé y è tú e tu nà zhɛ̀ wa ; sə wɔ̀ mɔ̀ lò ò nà mà n nyèè rà jàn ré nánfɔ̀lò w byéésé kùrə ?

Chapter 27

¹Ràmyé yó né, Zhɔɔbe zɛ̀ n zə zòm-səswaálse ní ná ní zòm ní zhe : ²Nyí Yi rí tèbé rə t'â zwě nyí b'à wó wu-cángá cábal mó nányi ! Jàn-bə-dō-zhe cábal mó mɔ̀bɔ̀ ní ce à wu w sú ndá wu-zhùlù w mú, wó nányi ! ³À gə j'â la a zə shíhsərhá à n'â shírh gaga, Yi shíshərhá né gə j'â la yə à myə̀lá w gaga, ⁴sə nyí myìnù zòmà t'â la à nyú w shú yé, sə nyí à t'â la kɔma dā-byí púr à mājòlò yó yé. ⁵È gə wó àmyé búlà né wé mó yilə, kɔn nyé ndá né dɛ́dɛ́, s'a pə ába bùrì ! kɔn m'a vò e yí à cu ndá à j'â n'â byili b'à bə dóó zhe yé ; ⁶à j'â zhí à n'â byili b'à wó wu-cángá cábal, à t'â la lyɔ̀ɔ a yě yé ; kɔn tənə à wu w wé rə n'ê byili b'à zhe dóó à wèrhé à dwā né rə̀dù ga wé yé. ⁷Bə à zù-bal yál ndá lyi-bəlwélé ta, bə lò mɔ̀bɔ̀ ná n'ê bwí dwā mó mye yál ndə lwele cábal ta ! ⁸Wó bə̀kón rə̀ dàl lwele cábal yil ní ná ní dɛ̀, ndá Yi gə tú rə̀ gòm ní myəl ré nyíni yí ní mú, ndá Yi gə tú rə̀ vùr è nyũ mú yí ní mú ? ⁹Zúzúnú gə tú ɔ̀ zhe yə, è gə búbwéé è co Yi ní, rə̀ nə m'a cili è sono ? ¹⁰È nə n'ê zal Jàn-bə-dō-zhe cábal è yál è wu-nyɔ̀ kɔna ? È ná n'ê ce Yi twéé twéé gakó ? ¹¹À m'a cèrhé ába Yi nyə̀ né, à t'â la ába kɔn tèbé rə̀ wə̀ Jàn-bə-dō-zhe cábal mó búlà né ní wé mó shòò yé. ¹²Sə nyí á yě rə̀myé gakó, á shənə rə̀ yò, sə wó bə̀kón yil á nə yě̀ búlà nyèbé nə̀ bə̀ kùr zhe mó zù á wé mó ? ¹³Nyí lyi-bəlwə̀lsé cəl ré Yi tene rə̀ cí si mú, cəl kɔn ré tèbé Jàn-bə-dō-zhe cábal mó tene lwele cábal yil mó. ¹⁴Lwar-na bə̀ ní gə zhe byă nánzhəzhɔ̀ mye, wó búlú sù ɔ̀ la bə̀ gu, ní nèmé né m'a lyɛ̀ kùkú nə̀ jí ; ¹⁵byèbé bə̀ la lú mú, wó cím-bəlwélé è m'a ce be tɛ̀, sə bə̀ ejənə̀ bə̀ t'â la bə̀ kúrh yé. ¹⁶bə̀ gə̀ pwà sə̀byí bə̀ ló dwā yó ndə shó ta mye, bə̀ pwà gə̀ndə bə̀ cí dwā yó ndə̀ bɔ̀bɔ̀rɔ̀ ta mye, ¹⁷wó̀ nmyé̀ ní mà n pwà gə̀ndə n ló yó, e jà wó wu-cángá cábal mó ní ná ní zwì ri, wó wu-pò cábal cəl kɔn ndá sə̀byí mú. ¹⁸Ní jì y nyé̀ ndə̀ wó cɔ̀ jì lùlùri ta, ní kòrhó nyé̀ ndə̀ wó yilnə̀ bə̀ kòrhó púpúrí rí ta. ¹⁹Ní y'a n pyè tɛ̀ nəcəm-bal, ní cì ndá bə̀ kəkə̀le mɔ̀ bə̀ yě̀, n púr ní yírhə̀ n pwírí ní kɔn ré gakó jé. ²⁰Wu-zɛ́ɛ̀ n'ê pwí mú tɛ̀ ndə̀ nə̀-zha ta ; kòlma b'ə̀ zə̀ mɔ̀ cə̀cɛ̀ mə̀ m'ə̀ lyɛ̀. ²¹Yi-púrhí sɔ̀ zho w b'ò zə̀ mɔ̀, n lyɛ̀ n vò ; o mǔr mo ní kòrhó w ndá jàn. ²²Yi n'ê tɛ̀ y ndá cama, rə̀ t'â dūr è yé-zhìl yé, lyi-bəlwélé zɛ̀ è dūr è kǔr nə̀ yé né è pyà jó. ²³Lyì zɛ̀ bə̀ n'ê mà jèrh è kùr wə̀, è tɛ̀ twírì y yilə, bə̀ n'ê wúl fyìsi è kùr w e m'ə̀ zhír è la.

Chapter 28

¹Jààsé shébé bà n'è vùr sàbyí òdó sánnámá sà wé mó òwéné bà n'è vùr mò sà wé, bà vùr mà jìmdí ; ²Còbó wó shò w bà n'è vùr w né, nákulú wó yál bà y'a yál w bà m'e vùr kàmmò (kwiiwiri)³Numbyíní y'a vò dèdè góró wé, e yà cè y cə-byín rí jé, e zè e pyà e vò dèdè góró w gaga, e pyà nákulú né nà shèè cə-byín rí wé, cu ywál mó wé mó wà. ⁴E zè e kù zhilí jàà kèbé è nye dèdè wé numbyíní gá téné mǎgǎ ; è k'è bà jàà zhe è n'è cí è nà né, e zhèlè dè, è n'è zhízhí, numbyíní gá nye dèdè òdó y mǎgǎ.⁵Ràmyé yi ní, cè y kùjù w n'ò shí è wé mó, wu w j'a zhilí òdó wó kwé è kwé myín ta. ⁶Nákulú né nà òwéné cè y wé mó zhe wé bà n'è byè bà sàfyíiri, wó gàà mó mye sánámá mó shó w òwéné.⁷Kúmi kèbé è n'è ne kòn è jí mú, yàl sómá y èmyé mó shò yé, zúm yírh gwé yà sómá èmyé mó yó jòm yé. ⁸Gə-wé ré rà só rà cìn du rà dwā bé mó nà yà sómá y èmyé yó cí gaga yé, bəwə yà gàà mó tó o lyé gaga yé.⁹Numbyíní n'è zal è jè è kwí pàtá, è n'è kwí pyà e vò e zə té rà kùr wə ; ¹⁰È n'è kwí pyà e cè gwááre, è yírhə zè nà jòm kòn dèbé rà càn dèdè mó yó ; ¹¹e cə̀r nà-dùrnə mó mǎ zhì, e zè e vùr kòn dèbé rà shèè mó e cè pwé ne.¹²Sə è gə tú è wó surhə né yil mó, wó yè nà òwéné ? wó yè è wó lárma mó jàà yá ? ¹³Numbyíní yàl rà ye y gaga yé, rà téné cè y numbyínsí jè è wé mó w yé. ¹⁴Nyí góró nánlyilyùmú w wòwə : surhə né téné à wé yé ; Nə-fǎlò w mye wòwə : surhə né téné òdó ne gaga yé. ¹⁵Bə t'á zal sánámá wárhgáá mó bà m'è zwé mó yé, bà t'á merhe sàbyi-kùlì vwàlé bà m'è yè mò yé. ¹⁶Bə t'á merhe mǎ mǎrhə ku yó bà m'è lyər mò òdó ofyiiri sánámá, ráá òdó onikisi kèbé è càn dèdè du mu, ráá òdó sàfyíiri yé. ¹⁷surhə né wà̀r nà m'a zə nà m'e nyerhe sánámá ne ráá òdó bútoló ne yé, bà wà̀r bà m'a zə mǎ bà m'e lyər sánámá wárhgáá nàzhǎ yírh yé, ¹⁸Kəra òdó karəsəle dà kaka mà yé né yé. ¹⁹Ecipyi Təsəpaaze òdó surhə né bà dwā mǎ gaga yé, sánámá wárhgáá mó òdó surhə né wà̀r rà m'a jə̀le dwā, dùmì mǎrhə ku yó yé. ²⁰S'e nà wó yè shurhə né nà n'è shí ní ? wó yè lárma mó jàà y nà òwéné ? ²¹Nyí mà shèè lyi-nyí gako yé né, mà shèè dè yi rí kúmsí yé né. ²²Góró nánlyilyùmú w òdó cu mú n'è wə̀lè : námye wó nyé nà n'è nyèè bà n'è zòm mà yò. ²³Nyí wó Yi rà yè mà sómá y shò, wó ràmyé rà yè mà gá òwéné mǎgǎ jàà shò ; ²⁴bə wó ràmyé rà nà cə-yala né gako, rà yírhə pyǎ kòn dèbé gako rà òwéné dè yi rí kùr w mó yó. ²⁵Wó rà gá kwerhe zho w dùmì rí rà merhe yi ní, rà cè nàná bé merhe yi nyí, ²⁶rà gá pə yá dwà y ne yi ní, rà wèrhé sómá rà pə dwà y lyályǎ mó òdó è bya mó ne yi ní, ²⁷wó ràmyé yó né rà nǎ surhə né, rà byili ní, rà cí nà kùr té, rà lwar nà gə wó kòn ná-dwí yilə. ²⁸Ràmyé yó né, rà wò numbyíní ní : Lwar bà wó Cinnə mó nyòmò wá, è wó surhə né ; bà wó numbyíní cè lwele zə nyan òdó y mó, è wó lárma mó.

Chapter 29

¹Zhɔɔbɛ ká n zɛ́ n zhe : ²À nɔ wɔ́ à m'a k'a yè ñdà à gá y'à wó né shāā shāā né mó ta, a yè ñdà dwā né nyèbɛ́ Yi y'à n'è yillì nì nà wé, ³rè pàntémé gá y'à n'è yǎr à yó w yì ní mú ta, rè pwè ré gá y'à n'è zal nɛ rè zhəl cə-byín rí wé mó yì ní mú ta !⁴ñdà à gá y'à gwě zhe à jàn nɛ, dwā né nyèbɛ́ à y'a n'á byil nà wé yì ní mú ta, rəmyé yì ní, Yi y'à n'è yillì nì ñdà rè dɔwa ta. ⁵Rəmyé yì ní, Jàn-bə-dō-zhe cəbal mó y'a ɲwéné ñdà nɛ, à byā bɛ́ y'a jòm bə kəkélé nɛ ; ⁶rəmyé yì ní, y'a wó yə-nwǎ wé à y'a n'á sàm à nèrh né, nwǎ y'a n'è shí nákul-pyɔ́ w è dūr ñdà nɛ́ ta è twí à nyí nì !⁷Rəmyé yì ní, à gə j'á du à la cɔ́ w bə̀rə y wə, a tene à dəgwā a cí dwā-jóló jàà wa, ⁸rəmyé yì ní, à gə k'á n'á bwəlse, èbwá-dàlá j'á n'è twər bə̀ la bə̀ kwā né, ezhənà j'a shí tɛ́ bə̀ zɛ́ bə̀ zhǐ dɛ́.⁹Yó-cinà j'a yě̀ bə̀ sɔ́ w nɛ, bə̀ zə̀ bə̀ jěrh bə̀ pú bə̀ nyó nɛ. ¹⁰Yó-cinà j'a gu bə̀ nyó, bə̀ nyó dɛ́ dwā nɛ. ¹¹Lò mǔbɔ́ n zhě́ nyèè à zòmà né mó, rə-ná-cí nà nì jì à yə-bya. ¹²Bə̀ à n'á zwě̀ nəmɔ́ mǔbɔ́ n nà nì lwəl kúrhí sǎā, ñdà bə̀tɛ̀lé kèbɛ́ è bə̀ sɛ́ zhe mó. ¹³Zúzúnú cinà y'a n'è lwəl bə̀ Yi cí bwəl à yó, à y'a n'á cə̀ èjənə̀ wun sù ñdà wu-nyǎ. ¹⁴Wó cángá tumə́ né à y'a m'á zwì à cinə̀, nəmyé nà y'a wó à kàməzwǐ, à zhən tumə́ né y'a wó à kàməzù-èdɔ́lɔ́ w ñdà à yó kàmə-jě́ yá, ¹⁵à y'a wó lyilyǎ yírhá, à y'a wó gwànà nèrh. ¹⁶À y'a wó zúzúnú cəbal da, à y'a n'á zhili à yala nɛ à pyà lò mǔbɔ́ bə̀ yəl nì pár mó yò kùr sù ; ¹⁷à y'a n'á kə̀ lyi-bə̀lwélé nyə̀-pǎ, a kɔ́l kɔ́n dɛ̀bɛ́ è zɔ́ è yálá e zhe mó a vùr. ¹⁸Rəmyé yó né, à y'a zɛ́ a zhe : ǎ nyí à m'a cì à cǎl ré wé, à dwā né m'a yè nánzhəzhǎ nə̀ lyě̀ cə̀ nɛ ñdà nyòrhó ta ; ¹⁹ně́ m'a zù à myə́lá wə, myò̀nɔ́ m'a tó cəcɛ́ nɛ o cə̀ à jěmsé yó ; ²⁰à còrhó m'a k'a n'è purh vɔ́r nánlyàr twéé twéé, à twā y m'a k'á jǐrh nándwə̀ à jǎ wa. ²¹Bə̀ m'a n'è cili à zòmà né, bə̀ n'è dɛ́ kɔ́n à sono, bə̀ zhì shéé bə̀ n'è cili à cícu mú. ²²À gá zòm à zhè kwā né, lò lò yə̀ nɛ lyár yé, à zòmà né y'a n'è lwé bə̀ gakó yó ñdà wó myò̀nɔ́ kòbɔ́ ò n'ò wèrhé cènè ta ; ²³bə̀ zɛ́ bə̀ n'è nyí à yó w ñdà bə̀ gá y'a nyí dwà yó w né ta. Bə̀ kǎl bə̀ nyó ñdà wó dwà nánkwaá nɛ̀ bə̀ n'è dɛ́ ta. ²⁴Bə̀ wun gə̀ tú nà n'è gɛ̀ yì ní, a zɛ́ à n'á mɔ́n bɛ̀, sə̀ bə̀ yə̀ ɲwéné bə̀ cə̀r kɔ́n dɛ̀bɛ́ rè y'a ɲwéné à cíl ré nɛ mó yé. ²⁵À sɔ́ sə̀ a vò bə̀ sono, a jòm a ciní bi, à y'a wó ñdà wó pyɔ́ n ɲwéné shə̀dɛ́ése cəcəl w ta, ñdà wó numbyinsi wu nì zalna n ɲwéné wu-zhùlù cinə̀ sono ta.

Chapter 30

¹Sə nyí èlāsě... à wó m̀n k̀n b̀sóná byèbè àmye cě dế dế m̀ sonó, byèbè b̀ dabá cìcì m̀ s̀ s̀ b̀ ỳ à k̀l̀sì wế m̀ b̀ kál à v̀wà má nế m̀. ²È nà wó b̀kón tum à zhe à la zə b̀ jèsé jàndé a m̀' a wèrhé ? B̀ wà r b̀ la c̀c̀rè jàà w yú yé. ³Zú zúnú òndə nər̀h d̀dú ce b̀ k̀, b̀ d̀r b̀ v̀ jə wə, b̀ ỳr̀h b̀ tế shāā shāā ga g̀- elū èpòlò wə ; ⁴b̀ v̀ kà- c̀r̀ òndə g̀ wế wế b̀ n'è m̀r̀á, b̀ nyí- k̀j̀j̀ j̀r̀h wó s̀r nər̀h b̀ n'è kwì b̀ jí. ⁵B̀ n'è jì b̀ numbyínsi c̀c̀l wə, b̀ n'è wũr̀h b̀ búbwéé b̀ k̀r w òndə ̀wòlà ta. ⁶B̀ zề b̀ ̀wéné nà- g̀wààle g̀g̀wààle wə, òndə g̀wààré wế, òndə mỳl̀á wế. ⁷B̀ n'è wũr̀h b̀ byíbylí tế kà- c̀r̀ wế, b̀ n'è zhàl b̀ g̀l̀l̀ dwā s̀r k̀r wə. ⁸B̀ wó lyì byèbè b̀ b̀ surhə zhe yé, b̀ zhə b̀, b̀ jì b̀ tənà y wə. ⁹Èlāsě, àmyé zề a j̀r̀h b̀ nwǎ́ b̀ n'è núná, a j̀r̀h b̀ s̀swalá b̀ n'è s̀swala. ¹⁰B̀ zề b̀ n'è s̀l̀ ne, b̀ yế ne, b̀ n'è p̀r̀h t̀t̀r̀ à yé wə. ¹¹Kaka k'è t'á c̀r̀ b̀ yé ne à yil yé, b̀ n'è p̀e ne cizhìl̀, b̀ k'è b̀ shè k̀n d̀b̀é r̀ m' a ce b̀ kwàl̀ à nyí nì b̀ la né yú m̀ yò yé. ¹²Zú zúnú cìná b̀ b̀myé m̀, zề b̀ zhì à j̀- j̀ nì b̀ n'è p̀m̀ à nər̀h ne, b̀ v̀r̀ s̀má b̀ la m'è zhìl̀ à yò ; ¹³b̀ n'è c̀ à s̀p̀wà s̀má yá, b̀ zề b̀ n'è twì à tế j̀ yìl̀, b̀myé byèbè l̀ l̀ tá nì b̀n b̀ s̀ā́ m̀ ; ¹⁴b̀ y' a b̀ b̀ yì òndə wó byíli b̀l̀ b̀ tó ta, b̀ k' a shìshìr̀ tế òndə j̀- bwàr ta. ¹⁵Nyí ywế nánfòl̀ p̀ b̀ ; zho zò à zùwá y o m' o lyế, à wu- nyò lyế òndə éb̀ ta. ¹⁶Sə nyí èlāsě, à nyũ m̀ n'è jé à wế m̀ yế ne, ǹǹ ò dwā né p̀ nì. ¹⁷Cəcə ne, k̀n n'è zwè ne, r̀ n'è m̀r̀ á k̀r̀ r̀, yin nì t̀b̀é r̀ zhe ne m̀ j' a b̀ shìrhá zhe yé, ¹⁸Lwele jàndé r̀ zhe ne m̀, ce b̀ k'è yàl̀ à k̀m̀z wì y p̀r̀ yé, è n'è k̀m̀ à byā ne òndə à k̀m̀z̀- pólé y byā y ta. ¹⁹Yì dol ne r̀ jì b̀b̀r̀ wə, a j̀r̀h òndə shó òndə t̀m̀ ta. ²⁰A zề a wũr̀h a ce m̀, s̀ ǹ tá n lyár ne yé ; à zhì dế n yé né, k' a wó jél̀ ǹ ǹ jél̀ ne. ²¹N j̀r̀h à gurnə, n zò n jề y jàn ré n m̀ ǹ b̀wì òndə ne. ²²N zhế ne nì ce dế zho yó, n zhìl̀ à yò zho nánfòl̀ wế. ²³Nyí à yế re, n zò ne n la cu jàà wə, lyì- nyìsì gako gó n'è zhàl s̀ ne dwā m̀g̀ m̀, ²⁴s̀ l̀ m̀b̀b̀ nì la cú m̀ nə wà r nì m̀ n zhế n j̀r̀h n ce dế nà ? l̀ m̀b̀b̀ nì ̀wéné zú zúnú wế m̀ nə wà r nì m̀ n lwàl̀ sế́ nà ? ²⁵À nə y' a t' a k̀r̀h yə- nà nà zú zúnú cábal yil̀ nà ? à nə y' a t' a d̀r̀ ǹm̀ òǹǹ nà ? ²⁶À y' a n' a dế wu- nyò, k' a wó zú zúnú ò yúwá, à y' a n' a dế pwế, k' a wó cə- byú ò túwá ? ²⁷Nyí à wu w n' o pyìrhì o b̀ shè yố yé, cə c̀ dwā tú nə p̀ nì. ²⁸À gako j' a j̀r̀h nàmbyú fúrí à m' a zhàl̀, e j' a d̀ ǹnyóǹ ò wèrhé ne r̀myé yé, nyí dwā- g̀l̀ú w lyì bí gako gə tú dwā yó yì nì, à y' a zề à zhì b̀ wế à n' a wũr̀h à búbwéé. ²⁹À j̀r̀h g̀- k̀l̀sì da- byí, pyš- c̀l̀ne tó- d̀. ³⁰À yala né t̀ǹ j̀r̀h nàmbyú fúrí ò n' o b̀n ò lwé tế, à k̀r̀ r̀ n'è jì myĩn, r̀ n'è k̀l̀ ? ³¹À zề w dú m̀ k' a j̀r̀h wó cu wu- zhìl̀ d̀dúrí ò n' o dwì, à wì y wúl̀ m̀ k' a j̀r̀h wó k̀r̀hì s̀ā́ c̀l̀ wúwúl̀ è n'è wúl̀.

Chapter 31

¹À y'à dwí nyí a byili à yírhá né ne, á nyí à yírhá né t'á la kē-byí kèbé è yàl bal pár yó pyá yé. ²Sə wó bàkón cəl dwí Yi təl rə cí dē yi w à yil mó ? Wó bàkón cəl dwí Yi zhì dē yi w rə twí rə b'e pē mó ? Numbyíni yò zhìlù mú dà lyi-bəlwélè yil ò ñwéné nà, zwini dà lyi bí byèbé bà n'è wèrhé lwele mó yil rə ñwéné nà ? ⁴Yi nà yà à sómsé à kwé mó pár lwar nà ? rə nà yà à gá cí cí à nèsé mǎgǎ mó gakó gəl nà ? ⁵rə nyí ñdà à gə zhəl koma wé, ñdà à gə dūr a vò a ji à nà yūyū tumə wé ; ⁶sə Yi kwé ne rə cí mǎrhə ku páá yó rə merhe, rə m'a lwar b'á wó wu-pǒ cábal. ⁷Rə b'a lwar ñdà à gə ywər a yě sómá y páá mó ne, ñdà à wu w gə shéné a tó à yírhá né nyi-nyiri jàa wa, ñdà jimdi dwí tǎltəl gə təl à jèrh ne. ⁸Kon gə yàl èta, s'a gə dù kon, sə lò dō jər re, sə bə mūr wè ré tēbé rə n'è lyí mú ! ⁹Bə Yi nyí ñdà kē gə swèlè, rə nyí ñdà à gə zhəl a shèè a dē à dō bwərə nyí ni à m'a dē mǎ, ¹⁰kon gə yàl èta, sə à kē nò mún nēmú yó n pə lò dō ne, sə lyi dwā zù ñdà mǎ. ¹¹Bə tumə né nemyé wó lwele, dóó bù-kárna ná ní pe còrhò-tum ò yilə. ¹²Ò wó myín mǎ n'è jí dódó mǎ cò kon gakó, ò m'a cò à nēcendé gakó ? ¹³Zòmà gə ñwéné àmyé ñdà à tuntunnə mǎbó ní wó bal ráá ní wó kē bwəl wə, kon dèbé à mǎ dwā s'a pǎ mó yilə, à nə gə zē à yə re pe ; ¹⁴sə Yi gə tú rə zē à yó dē, wó etər à m'a wèrhé né ? wó bàkón à m'a zə a lyár ñdà rə gə tú rə n'è pe còrhò-tum yi ní mú ? ¹⁵È dà lò mó mǎbó ní wèrhé ne à ná pǔ w mú , è nà dà nmyé cici ní wèrhé à tuntunnə mó mye nà ? È nà də Yi rí rəmyé rədù y rə mǎ nába ná nábá wé nà ? ¹⁶Nəmwà gə y'a n'è lwəl ne kon à yə be re pe, à gə y'a pú à yírhá ejǎ-kē yó, à yə ní sǒ nyí, ¹⁷à gə y'a jú à kùjú à dúdú à yə bǎtélè ne pe, ¹⁸e j'á bəsoné yi ní ga, à yàl ñdà bǎtélè da ta, a kǎ y à lul yi ní ga, à kwé ejǎ-kē ; ¹⁹à gə nǒ zúzúnú cábal ní bə gǎnǒ zhe, à gə nǒ nēmǒ ní kāmə-lyǎnǒ zhe, ²⁰ñd'á yə be pe, bə ce à nǎbáná ; ñd'á yə be à pyi-kur gǎnǒ pe bə pyili bə cín bə yala byirh. ²¹À gə zhě à jě bǎtélè yó, b'á tǎ bù-kárna pǎ ne buri yilə, ²²sə à vǒ-pǒlǒ w gǒ ò gə zhí mǎgǎ mó, sə à vǒ w tú tǎ o yəywele ! ²³Bə wó Yi còrhò-tum rí ywé ré nánfǒlǒ w ywé rə zhe ne, bə nyí à wār kaka à la wórhó rə zùwá y yé né yé. ²⁴bə nyí à gə y'a kwé sánámá a ce à zhàn ré à zhe mó wé mye, a zē à zhe : wó nmyé yó w à n'á nyí ní ; ²⁵a zē à n'á fùù à jě-kon nánfǒlǒ w yilə, à nēcendé nánzhəzhǒ w à y'a nǒ mó yilə, ²⁶à gə y'a n'á nyí nēnyéné y yǎr mó è n'è yǎr mó, ñdà cànà y gə y'a n'è zhəl ñdà zùwá né, ²⁷à wu w gə y'a yě wè ré rəmyé mó shèè rə swèlè wə, à jě y gə y'a kwé e cí à nyí ni ; ²⁸rəmye gwě wó dóó bù-kárna bé n'è pe còrhò-tum rə yilə. ²⁹À nə y'a n'á fùù à zù-bal zúzúnú yil nà, à nə y'a n'á fwé tǎ ñdà wu-nyǒ ñdà zwini gə tú rə zhe mo nà, ³⁰àmyé mǎbó à yə shéné yə-bəlǒlǒ zòmà shí à nyú w à zù-bal yil mó, a lwəl Yi sə rə gu mu mú ; ³¹à kòrhó w lyi bí y'a n'è zòm bə zhe : wó mǎ lò ne ní yə námá pe n dǒ n sú mú ? ³²Zhə-bal yà n bə n mē pwène n zǒ nà, sóm-zhəlnə nə yà n bə à sono a cē bwərə pul a pǎ n zù nà ; ³³À nə gə y'a wèrhé ñdà lyi bí dwā bé ta, a shèè à dwáá ré ñdà lwele ré à wé, ³⁴Bə numbyínsi nánjəjóló ywé y'a zhe ne yilə, bə à n'á dūr dwá né nà la ne fulsi yé né, a zhì kwā né a yě lyāā a tó à étwí-ènyí rí a du pwé ne... ³⁵ǎ ! wó mǎ lò ní mǎ n nǒ lò n pē n cili à zòmà né ? Nyí à zòmà né à zòm mó gakó. À cí à jě né mó : À n'á lwəl sə Jàn-Bə-dō-zhe cábal mó lyár ne ! sə wó à zù-bal sébé ní kē ní mǎ ní cí yò w mó yilə, wó mǎ lò ní mǎ n pe re ? ³⁶À m'a zwē re a cí à pyəpyəla wa, a lyē re à cǐl ne ñdà pyèlè yə-pú ta ; ³⁷À m'a byili mú à nà gə ju mǎgǎ mó gakó, à m'a yí ñ nyí ni ñdà pyǎ ta. ³⁸sə nyí à cə y zē è n'è wūrth è ce ne è m'è bwí ñdà ne, è gwááaré zē rə n'è kúrh yə-nàná nǎ lwé tǎ ; ³⁹à gə zē à n'á jí cə y wé ré, e j'á yə kwě, a súlí mye à zhili è yó-cíná bé nancesé wun ni, ⁴⁰sə cə y lyí sər rə byi è bàk'a lyí bǎlé yé. Sə cə y lyí jíjí-tǎr è bàk'a lyí orzhe yé ! Wó Zhəbē zòmà né ga.

Chapter 32

¹Lyì bí bàmyé bàtò y gá púrí Zhòobe ná n zə n cìn n yàl wu-cángá cábal mó ce, bə j'a yě bà k'è yə mɔ lyár bà kaka yé. ²Rəmyé yó né, Eləwu lyim j'a zè Zhòobe yó. Zhòobe gá zə n cìn n má n yàl wu-cángá cábal mó yilə. Eləwu da yà n yíl Bəracəə, Aram kwálá y lə. ³Eləwu lyim rí y'a zè ndá Zhòobe dɔwabá bàtò w ga mye, bə gá y'a yə zòmè dá-byí ne bə m'e lyár Zhòobe, k'a wó yò bà n'è cí n yó mó yilə. ⁴Wó bà gá y'a wó nánceh dǎdǎ du Eləwu mú yil n yě n dǎ kɔn m'e yí ɛlǎsǎ, n la zè n mə n zòm ndá Zhòobe. ⁵N gá púrí zòmè k'è tənɛ lyì bí bàmyé bàtò w nyú w bə la lyár mó è ce Eləwu lyim rí j'a zè rə n'è yì. ⁶Rəmyé yó né, Buuzi lyì bal Baracəə, byí Eləwu zè n ná n zòm n zhe : Nyí àmyé wó bəsbwɛlé ; sə àmyé wó nancə-ezhənsé ; wó rəmyé è ce à dūr ywɛ, a ce tətóná, s'a byili ába kɔn dǎbɛ rə ɲwénɛ à wé mó. ⁷Nyí à y'a n'a zòm à cìcì wé à zhe : Nyí dwā né m'a zòm, byinə né nánzhəzhǎ w dǎdǎ mó m'a cèrhè lárma mó. ⁸S'e gə wó zhən yilə, wó éshirhá né numbyíní y wé mó ndá Jàn-bə-dō-zhe cábal mó zho w n ná n fūrɔ mó è wé mó, nà n'è pɛ láma mó. ⁹S'e dà byinə nà n'è pɛ surhə yé, è dà cɔɔrɛ rə n'è ce lə ɲwénɛ n būr bursi yé. ¹⁰Wó rəmyé è ce, à n'a wələ : Cili! àmye zòmà né, à la kɔn dǎbɛ à n'a téré mó byilu. ¹¹À nyèè á zòmà né á zòm á vò á zhè mó, á tóró mó gako, á búlə né á búl Zhòobe zòmà né yó mó. ¹²À zhili à yala ne a cili á zòmà né cənɛ ; sə nyí àmyé mǎdù ga yə ce n zù á nyəná né yé ; á mǎdù ga yə n zòmà né cə yé. ¹³Á gaga mó zè á zhe : Wó ɲmyé sono ná púrí surhə né ɲwénɛ, nyí wó Yì dúdú rə m'a ɲwénɛ mó, s'e dà numbyíní yé ! ¹⁴N yə zòmà ne n byili àmyé ne yé : rəmyé ce, àmyé t'a la mɔ lyár ndə á gá lyár mɔ né ta yé ; àmyé m'a zə lyályéré dwí dō a m'a lyár mɔ. ¹⁵Ywɛ j'a zhe be, bə k'è bə zòmè zhe sə bə lyár yé. ¹⁶A dǎdǎ bə gá la né zòm a ga, bə j'a zhǐ bə yə lyár yé. ¹⁷Kɔn zè e yí àmye, à n'a yǎl a lyár, a m'a byili kɔn dǎbɛ à n'a búlə. ¹⁸Bə à wu w y'a sú ndá zòmà nánzhəzhǎ, éshirhá y n'è pyénɛ ne à wé ; ¹⁹à wu w jǐrh ndə wó dǎvɛ à nyò e lyɛ ne ta, ndə wó bǔlse nánzhəzhǎ sə sú sə n'è yǎl sə bɔrh ta. ²⁰À m'a zòm múnì ga a shǐrh ndá à gá só né, à m'a púr à nyí a lyár. ²¹À t'a la lə yé w nyú yé, à t'a la lə jəjɔrɔ yé ; ²²bə àmyé yəl lə jəjɔrɔ yé : È gə dà rəmyé, mǔbó n wèrhɛ nə mɔ mà n vùr ne lələ.

Chapter 33

¹Zhɔɔbe, èlāsɛ́, cili à zòmà né, pyèrhè n zhě cènè n cili à zòmà né gakó ! ²nyĩ à la à nyĩ púr, à mājòlò w n'ò dom à nyèpǎ nɛ. ³Wó kɔn dɛbé rə wó zhən cángá à wé mó à la zǒm, rə wó zhən ré wárhgáá mó à nyĩ rí la zǒm : ⁴Nyĩ wó Yi éshirhá y è wèrhé nɛ, Jàn-bə-dō-zhe cábal mó zě n ce à n'á shirhá. ⁵N gə wó rəmyé, sá lyár àmyé, zě n zhì kàrà, n zwè n cìn nyĩ nì ! ⁶Bə Yi yé né, àmyé ndá nmyé ga wó kɔn ràdù, bə mɔ àmyé ndá cə-shó w ndə nmye ta ; ⁷rəmyé ce à wu-zěé y nánfòlò w bək'a zə mó n kəkə yé, sə à bək'a yə zhĩ mye rə pópólé mó tē yé. ⁸sə nyĩ wó n zòmà né à zhǎ nyèè, à nyèè n zòmà né dweme n wòwə : ⁹à wó pwépwe, à bə yə-bəlóló zhe yé, à wó wárhgáá, jìmdi tènè ndá nɛ gaga yé. ¹⁰sə ndá rəmyé ga yírh w Yi nɔ kɔn à sono rə m'è jí zùuri ndá nɛ, rə zě rə n'è wèrhé nɛ ndə rə zù-bal ta ; ¹¹rə co nyáná à nèrh nɛ, rə n'è nyĩ à gə n'á tó màgǎ mó gakó. ¹²Sə nyĩ à la mó lyár a byili bə nyĩ n bə buri zhe rəmyé mó wé yé, bə nyĩ Yi já dɛdɛ du numbyínì. ¹³Nmyé nə ná n yǎl n mà nyə-pǔ ndá Yi rí rə gə t'á byili rə tumə né gə n'è zhəl né mó yilə ? ¹⁴e já ndá rəmyé ga, Yi n'è zòmà, dɛ ɲwéné rə y'a zòm zòmà nyəlbə èta, dɛ dō mye ɲwéné rə y'a k'è zòm zòmà dwǎ, sə wó numbyínì è t'á kwè nɛ ndə kɔn ta yé. ¹⁵Yi n'è tó dàrhà denne rə zòmà, rə n'è tó kɔn tèbé bə n'è nɛ cəcɛ nɛ mó mye denne rə zòmà, ndá jan gə tú rə zù numbyínsì dɛdɛ yi ní, ndá sə pyé tɛ sə pyənə w yi ní mú. ¹⁶Rəmyé yi ní rə n'è byili si rə zòmà né, rə ce rə cícú mú jòm sə wé, ¹⁷mùni ga rə ce numbyínì yé lwèlɛ nɛ, rə cə̀r y e yé è cìn dɛ zhǒ mó nɛ, ¹⁸mùni rə cə̀r è yé né è bək'a tu góró w nánlyilyùmú w yé, mùni ga mye búlú shù bək'a vùr è myǎl yé. ¹⁹Yi n'è tó yin tèbé rə n'è zal numbyínì è tɛ pyənə y wé mó denne rə ji y búlú, ndə zǎǎ gə j'a bə è kúr ré wé è n'è dom re è t'á zhè ta. ²⁰Rəmyé yi ní, kùjú k'è bə shè è yò yé, kùjú-ènyòlò cici mú shil k'è bə y zhe yé ; ²¹è yala né tònò w n'ò jí myĩn ò jé, è kúr ré rə y'à tènè pwènè mó, du rə pyé pwènè nánccóle, ²²è k'è bə nye ndá lù-bòl w zhəl yé, è nyũ mú zě mà ɲwéné cu mú lyì bí jǒ wa. ²³Sə bə gə nɔ màlɛ́ka èdù kèbé è n'è lwəl Yi numbyínì yilə, màlɛ́kabá mòrhò shèbé sə n'è bwəl sómá kèbé numbyínì mǎ s'e tó mó sə byili, ²⁴2nyĩ Yi m'a dūr è nònò, rə wó màlɛ́ka y nɛ : vwǎrh numbyínì y mùni ga è bək'a zù góró w yé ; nyĩ à nɔ kɔn à la è jàà w cú ! ²⁵rəmyé yó né, è yala né m'a jĩrh tónónónò du è bəsóné yala né, e k'á zhĩ ndə dwǎ né nyèbé è y'à wó ébó-dǎl mó yi ní mú ta. ²⁶Rəmyé yi ní, e zě è n'è byé è ce Yi nì è lwəl re ; Yi wu zě ò nyè è yilə, rə yé e nə rə yé-zwǎ y ndá wu-nyò, rə byili b'è bə dóó zhe yé. ²⁷É zě è n'è nún lyì bí yé né è zhe : À ɲwòlà, à dó cángá tumə né nɛ, sə bə yə nɛ còrhò-tum pɛ ndə kɔn gə y'à mǎ dwǎ ndá nɛ né yé. ²⁸Yi vwǎrh nɛ, mùni ga à bək'a zù góró w yé, à nyũ mú zě mà nə mà cìn pwè wé ! ²⁹Kɔn tèbé gakó Yi wèrhé mó, rə wèrhé twər ràlyè, rə wèrhé twər ràtò ndá numbyínì, ³⁰rə ce è kwè e du góró w wa, mùni ga rə zə lyì-nyisì pwè ré rə m'e yǎr yə. ³¹Zhɔɔbe, zhili n yala nɛ n cili à zòmà né ! gu n nyĩ, sá yé à la zǒm ! ³²sə n nɔ kɔn n la wál, sá lyár ! Zǒm, bə nyĩ à n'á yǎl a pǔ búrí. ³³Sə n gə bə kaka zhe n la zǒm, sə cili, àmyé la zǒm ! gu n nyĩ, à m'a cèrhè mó surhə né.

Chapter 34

¹Eləwu ká n zòm kádò n wò : ²Surhə cinə, cili-nə à zòmà né ! ámyě byěbé á ló mó, pyèrhè-nə á zhǎ á cili ! ³Bə nyí wó zhě rə n'è lwar zòmà yé-shò, ñdə məjòlò gá yě kùjù nyàn pár né mó ta. ⁴Rəmyé ce, cìr-nə ná cìr kən tèbé rə wó cángá, nyí-nə ná nyí kən tèbé rə càn ná cəcəl w mó ñdó dwā. ⁵Nyí Zhəbe ná n wə̀lə : Ámyé bə dóó zhe yé, Yi zě rə bə shè wál b'á wó wu-cángá cábal yé ; ⁶à zhe buri, rə j'a zə ne rə m'è yál koma cábal ; à nyələ ré n'è yì, e j'a bə dóó zhe yé. ⁷Numbyíni nə ɲwéné ñdə Zhəbe ta è j'a n'è nywè fuuli ñdə ñdə nǝ́ ta ? ⁸È n'è tó lyi bə n'è wèrhé lwele mó ne è zhələ, e mù lyi-bəlwǎlse ne e tó se è n'è zhələ ? ⁹Zhəbe wə̀lə : Numbyíni gə n'è pyà è wu-nyǝ́ Yi sono wó nánfò. ¹⁰Wó rəmyé è ce, ámyě byěbé á wó surhə cinə mó cili-nə à zòmà né ! Nyí numbyíni tuntwǝ́ né nye ñdó Yi, lwele nye ñdó jàn-bə-dō-zhe cábal mó ! ¹¹Wó rəmyé rə n'è kwě numbyíni ni kən merhe dwā ñdó è tumə né nà n'è pə lò gakó còrhò-tum kən merhe dwā ñdó ní sómsé mó. ¹²È gə wó zhən yilə, Yi t'á twí lwele yé, rə t'á cò cángá tummə né yé. ¹³Wó mǝ́ lò n pə ce y Yi ni bə rə ciní mú ? wó mǝ́ lò n pə lū w Yi ni bə rə nyí ò yò mó ? ¹⁴È gə y'a wó rəmyé səpwà dúdú yò rə n'è búlə, rə gə y'a zwè rə shíshərhə ne ñdó rə zho wá, ¹⁵kò-nyí dwí gakó y'a m'a tó dwā kùr yó rə cì, numbyíni y'a m'a k'a vò cə-shó w wə ? ¹⁶Ñdó n gə zhe surhə, sá pyèrhè n zhě ní cili kən tèbé éta mó à la zóm mó, ¹⁷Ñ nə ná n búl bə lò mǝ́bó ní wó cángá tuntwǝ́ né zù-bal mó wó ní mà n jí pyèlè ? Ñ mà n pə còrhò-tum wu-cángá cábal mǝ́bó ní zhe ɲwónó nánfǝ́lò mó ne ? ¹⁸Wó mǝ́ lò n mà n bwəl n byili bə pyǎ n'è twí wu-bárhé tumə, n byili bə lyi-fwǎ̀le wó lwele cinə, ¹⁹n tá ní dūr jàn cinə yírh, ní tá ní pər nəcəm-bal ñdó nəmò dwā wa, bə lyi bí gakó wó ɲmyé jě y è wèrhé be ? ²⁰Bə y'a j'a jār jār kùr yó, bə cì ; dwí y'a j'a zě cəcǝ́ edù kùr w rə jé tǝ́, jàn cábal zhizhì n jé tǝ́, e jà numbyíni edù ga jě yə mó dwə̀rh yé. ²¹Bə Yi nə lyi bí gakó tuntwǝ́ né, rə yírhá pyǎ lò mǝ́dù mǝ́dù gakó nèrh zhəl mó yó, ²²cu cə-byín ráá cu ywəl tənə lyi byěbé bə n'è wèrhé lwele mó wó bə la né shòò yé. ²³Yi bə zhe bə rə la numbyíni kùr tó rə myələ kən denə sə rə m'e ké è bursi yé. ²⁴Rə t'á bwə̀rh zòmà kùr rə swí sə rə m'e ló lyi-fwǎ̀le tǝ́, rə zě rə m'e cǝ́ lyi dwā rə jàà w yé ; ²⁵bə rə yě bə tumə né párá. Rə n'è lwé be tǝ́ cəcǝ́ bə bəbwəle ; ²⁶rə n'è mà be ñdə lyi-bəlwǎlse ta, lyi gakó yírh wə. ²⁷Bə gə pyírhí bə kwǎ bə zǎ Yi, bə yě rə sómsé ne, ²⁸bə ce nəmwà wúrh bə ce Yi, sə Yi pyèrhè rə zhě cènə rə cili nəmwà bé wiísí. ²⁹Yi gə pə shírhá, wó mǝ́ lò n mà n ce zòmà jòm ? rə shèè rə cinə, wó mǝ́ lò n yírhá m'a nə re ? sə rə gə n'è wèrhé tənà ñdó numbyíni kən ré rəmyé rədu yá, ³⁰Wó muni ga, lyi-bəlwǎlé bə́k'a k'è jí pyèlè, s'e bə́k'a k'è yə pòmò dwí rí yil yé. ³¹B'e gwě yə zòm ñdó Yi gaga, e wó : n pə ne còrhò-tum, ce à k'á t'á la dó yé ; ³²byili kən dǝ́bé à yírhá bə re mó ; à gə twí kən dǝ́bé rə dà cángá, sə à k'á bə re twí yé ? ³³è nə wó ɲmyé gá ná n búl né yil Yi m'a pə còrhò-tum lò ne nà ? Nyí wó ɲmyé n bə shè yé, ɲmyé n cìr, s'e dà ámyé yé ; sə kən dǝ́bé ɲmyé yě mó, byili ri ni wè ! ³⁴Lwar bə lyi bí byěbé bə ló mó m'a shénə à nyə́ná né, lò mǝ́bó ní zhe surhə mó mà n téré ñdə ámyé ta ? ³⁵Zhəbe bə surhə zhe ní má ní zóm yé, ní bə buri zhe ní zòmà né wé yé. ³⁶Bə ywè né nyěbé nà zhe mo mó, j'a zhe mo gaga nà m'è la, bə ní ná ní lyár zòmà ñdə lyi-bəlwǎlsé gə n'è wèrhé né mó ta. ³⁷Bə ní ná ní súlí dwə́əre dwā nándúlə ní yə-bəlwǎálé ne ; ní ná ní mà ní jərh nə cəcəl wə, ní ná ní púl ní zòmà né Yi yé né ní má ní bwí ñdó re.

Chapter 35

¹Ràmyé kwā né, Eləwu ká zè ñ ná ñ zòm ndá Zhəɓɓe ñ zhe : ²Ñ nə ná ñ bùl bà ñ zhe bùrì, ñ nə ná ñ téré bà ñ wó cángá cábal Yi yé né, ³ñ gá zè ñ zhe : Bà wó bàkón nyòrhé à zhe, wó bà kúku à la nɔ ndá à gə yə yə-bəlɔlɔ wèrhé mɔ ? ⁴Zhəɓɓe, nyí wó ñmyé ndá ñ dɔwabá à j'á la mú dwā ne a lyár, ⁵kwě ñ nyí dɛ yi rí wə, ñ nyíwé ! nyí bában ré, ndá rə gá wɔ dɛ ñ yá-pɛlé w né ! ⁶Ñ nə gá zè ñ wèrhé yə-bəlɔlɔ, wó zwini tɛ ñ dóó w la re pɔ ? Ñ yə-bəlwáálé gə n'è pùl dɛdɛ mye, wó bàkón rə la re wɔrhó ? ⁷Ñ gá ká ñ wó wu-cángá cábal mye, wó bàkón ñ la re pɔ ? Wó bàkón rə la zō ñ jō wa ? ⁸Ñ lwele wó ñ dō rə wɔ rə la lyòò, ñ cángá tumə né zhe kùr numbyíni yilə. ⁹Lyì y'a zè bà n'è wùrh bà búbwéé lyì nánjəjóló w bà n'è nwènè bà dwā bé mɔ- kùr wə, bà y'a zè bà n'è wùrh bà búbwéé lyì nánzhəzhɔ w bà n'è wèrhé jàn tumə né bà dwā bé ne mɔ kùr wə ; ¹⁰E ja lò lò tá ñ wəl : Wó yè Yi ɲwéné, wó yè à vwǎrhna mɔ ɲwéné yé, e ja wó ràmyé rə n'è pe wu-nyò nwísi cəcɛ ne, ¹¹ràmyé rə n'è cèrhè nába du vwámá né cə y yó mɔ, rə n'è pe nába surhə du kúmsí dɛ yi rí w mú, ¹²bə gá t'á wèrhé èta mɔ ce, bá bà gá zè bà n'è búbwéé bà ce Yi ni mye rə t'á lyár yé, lyì-bəlwáálsé cìn-dɛ-zó mɔ yilə. ¹³E jìrh wó nánfò bà n'è búbwéé, Yi t'á cili yé, Jàn-bə-dō-zhe cábal tá ñ nyí gaa mɔ gaga yé. ¹⁴Má ñ gə ná ñ wəl bà ñ yírhə bə re ne mye, ñ yò w zhí ñ yé né : Dɛ re ! ¹⁵Sə ñ bàká tə rə lyim gwě yə zè rə n'è yì dɛdɛ yilə, ñ wó bà ñ lwele ré yò yə re zwì dɛdɛ yé. ¹⁶Wó ràmyé è ce, Zhəɓɓe, nyí wó nánfò ñ ná ñ púr ñ nyí, ñ ná ñ pùl zòmà nánzhəzhɔ surhə téné yé.

Chapter 36

¹Ràmyé kwā né, Eləwu kó n zè gwě ní nọ ní zòm ní zhe : ²Zhəwbe, pyéné námpólé ní dè, bà nyí à zhe zòmà gwě à la zòm a byili Yì nyèná ne shò-kwā né, ³nyí à buri y zòmà né wó dè yi w gaga à nọ ne né, wó ràmyé è ce, à m'a ηwéné a byili bà nyí à vwārha mọ wó zhən cəbal. ⁴Lwar zhən zhənà, bà nyí à zòmà né dè koma yé, bà tēbè rà wó à wé à m'a zhí n yé né mọ wó pamparē. ⁵Yì zhe ηwónó nánfóló, sà rà t'á zhè numbyíni yé ; rà zhe ηwónó nánfóló ndà rà surhə né jàn ré. ⁶Rà t'á yě lyi-bəlwélé ne e zə myəl yé, sà rà n'è pə buri zúzúnú cəbal ne. ⁷Rà t'á zhízhíli rà kwā rà ză wu-cángá ciná yé, rà n'è cí bi pyèlè dādă yó bə tó bə jòm ndə pyă ta, rà ce bə jòm né byinə nà bə zhǝ zhe, muni ga bà yó zhě dē. ⁸Sə bà gə tú bà zə be bà lyē ndə nyáná, bà gə tú bà tu bà zwə pǝmre wé, ⁹Ràmyé yi ní, nyí wó Yì rà n'è jirh bà tuntwǝǝ né, ndə bà yə-bəlwəálé ndə bà cìn-dě-zhǝ mọ kùr ne ; ¹⁰rə lyəlyə be jě muni ga bə cili rà còrhò mọ, rà cíci bi muni ga bə yě bà lwele ré ne. ¹¹Sə bà gə cili, bà lwəl bà cìn tē, rà m'a ce bə zə cìn-sónó ce yó bà dwā né vò nà m'e zhè. ¹²Sə bà yə cili, nyí wó swé bà m'a m'e dul be bə gu, bà m'a cì bà lyilyǝr wé. ¹³Sə lyi-bəlwǝlé wó lyim dúdú rà zhe se, sà t'á búbwéé sà ce Yì ni sà lwəl rà sē, ndə sà ηwéné rà nyáná né wé yi ní yé ; ¹⁴sə myəl n'è shər ndə sà wó bəsoná, sà n'è cì ndə tũ-tũm-bəywaále ciná ta. ¹⁵Sə Yì n'è vwārha zúzúnú cəbal ní nɔnɔ wé, rà n'è tó zwini denne rà byili surhə. ¹⁶Nyí rà m'a vùr nmye nɔnɔ w wé, rà cí mú jaase shèbè sà wà mọ wé, n cìn-neré námpúm jaà wa, n kùjú w ọ la n yé né cú mú yə kùjú-ənyóló dúdú sá. ¹⁷Sə n gə zè n la buri pyă n yò w yil ndə lwele cəbal ta, sà lwar bà còrhò-tum j'á ηwéné ndə n yò wá. ¹⁸Dě n cìnə, n bəká ní yě lyim ce ní mɔn Yì yé, n bəká ní tə pené nánfóló pə yilə, ní yě è dwǝ mú yé ! ¹⁹N nà ná n búl bà wó n búbwéé sà dēdē mọ m'a ηwéné sà vùr mọ zúzúnú wé, n kɔn dèbè gakó n wó n m'a zə n jandé gakó n wèrhé mọ m'a vùr mọ zúzúnú wé ? ²⁰N bəká ní pyà cəcə y kèbè è la dwə né vùr nà jaasé mọ ní pə n cìn ni yé. ²¹Dě n cìnə, n bəká zù lwele wòrhó wé yé, e ja nɔnɔ j'á zhí ndə mọ yé. ²²Yì ηwónó w ce rà wó nánfóló, wó mǝ lò ní mà n cèrhè còrhò ndə rà ta ? ²³Wó mǝ lò ní kē rà zòmà né n pə re ? Wó mǝ lò ní wǝ ní mà n wò : N nà n wèrhé lwele ? ²⁴Nmyé wíri ní lwirhi ní zúl rà tumə né, ndə numbyínsi gakó gə n'è zúl re né mọ ta. ²⁵Numbyíni gakó yírhə pyă rà tumə né yó, lò gakó zhí ní ná ní nyí ri ní yé né gaga. ²⁶Yì wó nánfóló, sà ná yírhə bà rà jéné ré ne yé, lò wàr rà byinə né ní la pyă n gə yé. ²⁷Rə y'a vwě rà nà-épwiísi sà twí rà sono, rà ce sə yǝl, rà m'è wèrhé dwà ; ²⁸bában ré zè rə yě e nyò, e nyò numbyíná nánjəjóló w yó. ²⁹Wó mǝ lò ní mà n sú bában né gə n'è tó né rà zè rà lèlè dē rə pyi cə-yala né gakó mọ kùrə, ní sú dà-byéésé sà n'è shí dē yi rí w rà pú ndə kòrhó ta, sà n'è bya mọ kùrə ? ³⁰Nyí rà ce rà pwè ré yǝr rə kəkélé re, rà zè rə shèè rà cìn nà-fóló kùr w gaga. ³¹Wó tumə né nàmyé denne rà n'è tó né rà ké dwə né bursí, rà pə kùjú lyi bí ni o bərh. ³²Rə y'a kwè myín rə zə rà jǝ wa, rà zə mɔ rə vò rà zwə bə yé né. ³³Rə n'è tó dwà-gulú bya mọ denne rà byili bà rà bàna, vwámá né n'è twí nà zhí nà byili bà rà bwəlse.

Chapter 37

¹Wó ràmýé è ce, à wu w gakó j'â n'ò zhízhǐ dǎ, ò k'ò bà ò jàà w zhǐ yé. ²Cili-nə, cili-nə Yi cəl ré rə n'è dom mó, rə bya y è n'è shí rə nyú w è dwi mú ! ³Rə n'è ce rə cəl ré n'è kúkùrí cə-yala gakó, rə dwà y n'è lyályǎ è yǎr cə-yal gakó. ⁴Ràmýé kwā né, rə zhe pǒlpǒl rə swàrə : Rə gə yà bya rə zhè, rə t'ā yě yé. ⁵Yi n'è dom rə cəl ré, rə wó kɔn dèbé rə wó kò-jòrò ; rə n'è wèrhé tū-fwààlè ná t'á swí nà kùrə yé. ⁶Rə y'a wó bədùkwələ né mye ne : Ló-nə té ce y yó ! rə wó dwà y mye ne èta, má dā-fwàlsé cici mú, rə n'è wəl se èta. ⁷Rə n'è cí nyorhə numbyíní gakó jě y ne, m̀nì ga munbyíní lwar bà wó ràmýé rə wèrhé ya. ⁸Gə-vwǎm y'a du mə vò jílá jàà wa, mə k'a kwè mə bà mə pyé mə pwál wə. ⁹Zho nánfǒlò y'a zè o shí (MIDI) lū...o bà, lū-jəgwǎ sǒ zho w n'ò zə wàr ò twí. ¹⁰Yi wó rə nyi-zho w rə m'è ce nǎ mó zal dwǎ ne, rə ce náná bé bà pyé té mó mye bà bà mù dwǎ ne dwǎ yó, bà yě ce y ne è pyé nánkùlì. ¹¹Rə n'è ce cə-zhǐl zho w zè bában ré yó, rə ce rə làà dwǎ ne ; ¹²wó Yi rə n'è zal rə rə zhəl rə gə n'è yǎl mǎgǎ, m̀nì ga rə pyìrh kɔn dèbé gakó rə pɔ rə nyí bà rə wèrhé ce y numbyíní jě è wé mó yó ; ¹³Yi n'è ce wé ré ràmýé mó twí, rə m'è yàl ndə còrhò-tum rə n'è pɛ rə ce y ne ta, ráá rə m'è yàl ndə rə sónó nyorhə rə n'è byili numbyíná bé ne ta. ¹⁴Zhəɔbe, pyèrhè n zhě ní cili ywè né nyèbé cènè ! Nyí Yi tū-fwààlè gə wó né ma gwě ní súlí ! ¹⁵Nə yě Yi gə n'è zal tumə né nàmýé mó rə zhəl né ? Ndə rə dwà y lyályǎ mó gə n'è yǎr rə zhe pǒlpǒl rə bóbɔ w wé né ? ¹⁶Nə yě bában né gə n'è tó né rə m'è zhèlè dǎ né mó yé-shò ? Nə yě mòbó ní ná ní twí tū-fwààlè mó lwar mó nǎmpúm mú yé-shò ? ¹⁷Nə yě kɔn dèbé è ce ní gǎndé y'à jìrh bárhé ndə lū jà-jǐ sǒ zho w kwi mú ? ¹⁸Nə wó n m'a ce dǎ yə né nà lèlè nà zhǐ nánkùlì kēkē mó yǎl ndə bà y'a zə bútoló yǎl ku bà yǎl w né ta ? ¹⁹Zè ní ce ná lwar kɔn dèbé ná mǎ sə nə byili mu mú ; bà nàmýé wó kòkwər dǎdǎ ná la m'è zòm ndə mó. ²⁰Bə nə mǎ sə bà bwəl kɔn dèbé à la zǒm mó bà byili mu ? Numbyíní nə m'a zè e nyéé e ce è yò zhìlì e jé té ? ²¹Bə wàr nányéné pwé ré rə n'è yǎr dǎ yi w mú bà la cǎr ndə bában ré gə cǐrhí y yé, sə zho gə co wə, ò y'a zə rə o m'ò lyé : ²²Lū jə-gwǎ sǒ zho w j'a ce rə yǎr rə n'è jəjèmé ndə sánámá ta. Zhànà, nyí Yi pyèlè ré zùwó y n'è zè wu ni tà ! ²³Nə y'a yəl ná gə m'ǎ tó né ná yí Jàn-bə-dō-zhe cábal mó nyí ni yé, ní jǎndé ce ní wó nánfǒlò, ní wó cángá cábal, kɔn dō tènè ní yé né yé, ní ná ní twí kɔn tèbé rə mǎ mó : Ní tá ní lyár yé ! ²⁴Wó ràmýé è ce numbyíní mǎ sə sə dūr ní ywè, sə nyè mɔ ; bà rə t'ā nyí surhə cábal mǎdù ga sǒ yé.

Chapter 38

¹Bə-zho-zhe zè n zhì zho nánfǎlǎ cəcəl w n zòm ñdǎ Zhəɔbe n wò : ²Wó mǎ lò ñdǎ mǎbǎ ní ná ní zə bə surhə zhe zòmǎ ní má ní cə̀r à tumə né yé né mó ? ³Zè ní lyè n cǎ-tǎnǎ ñdǎ kǎdǎ ta ní zhì, à m'a bwərh mó zòmǎ, sǎ cə̀rhè ne. ⁴Wó yè n yà n ñwéné ñdǎ à n'a cí ce y kùr ré té yí ní mú ? Wál rəmyé ǎmyé ne ñdǎ n gə zhe surhə. ⁵Mǎ lò ní cí y è gǎ zhǐ ní mú nyí rí té, ní yè re ? Nà wó mǎ n zə nyí n merhe è gǎ pyé è vò né mó ? ⁶Wó bə̀kǎn ñdǎ rə dǎ yó bə̀ cí è kùr ré né ? Nà wó mǎ ní cí è kùr-ju jàn nǎkuku w té, ⁷ñdǎ nəkǎkǎlé cǎmǎsǎsǎ n'è kǎrh sǎ nún ñdǎ fùwǎ, ñdǎ Yì byǎ bə̀ mye n'è mà búbwéés bə̀ ce né mó ? ⁸Wó mǎ lò ní zə bwə̀le n pyi nǎ-fǎlǎ w nyí ní, ñdǎ ò nǎ mó gǎ tú mà n'è dwi ò wé yí ní mú ; ⁹à gǎ zə bǎban ré a yə̀ à kǎmǎzwǎ, a zə cə̀-byín a yə̀ ò mǎjǎle yí ní mú ; ¹⁰à gǎ pǎ w à nyé né, a cí ò swé ré, a ce bwə̀le ò nyí ní ; ¹¹a wǎ wa : Ñ gǎ tú n yú nyǎnǎ, sǎ n bə̀kǎ ní gar yé ; wó nyǎnǎ n nǎ mó fùu mú ñdǎ mà cín-byulu mú m'a zhì ní ! ¹²Ñ gǎ ñwéné yí ní ga, n gwé pǎ nyí nəkǎkǎlé ne, ní byili y è jǎà è n'è lé né, ¹³mùni ga ce y lá e vò cə̀-yala gǎkǎ, e ce lyi-bə̀lwǎlse kǎkǎ ; ¹⁴e ce ce y mǎ dwǎ ne ñdǎ dǎ kǎbǎ bə̀ cí nyorhǎ ku ò yó, ò gǎkǎ j'a nyé ñdǎ gǎ-èpǎlǎ ne mó ta ; ¹⁵e ce lyi-bə̀lwǎlse pwé ré jé, rəmyé yí ní, jé kèbè è n'è zhé mó kǎ ? ¹⁶Ñ nǎ gwé zù nǎ-fǎlǎ w kùr nǎ-bùlsí wé ? Ñ gwé zù gǎrǎ nánlyilyùmú w wé ní jíl ? ¹⁷Cu bwə̀lé nǎ y'a pul n yilǎ ? Ñ yírhǎ nǎ cu ywǎl mó bwə̀rsé ? ¹⁸Ñ nǎ yé ce y gǎ pyé è vò e zhǐ má mó ? ñdǎ n gə yé wé ré rəmyé mó gǎkǎ, sǎ zòm. ¹⁹Wó yé sǎmǎ lò ná ní tó ní zhǎl pwé ré jǎà y wé mó ñwéné ? Sə̀ cə̀-byín rí, wó yé è wó rə̀ jǎà yǎ ? ²⁰Ñ nǎ wǎ n m'a zə̀ re ní vó ní yí rə̀ gǎ gu yó mǎgǎ, ní lwar rə̀ gǎ ñwéné mǎgǎ mó shò ? ²¹Bə̀ gǎ dǎmǎ bə̀ lù mú mú ce, n yé re, n dwǎ ne j'a jǎ dǎdǎ ce yó mye ! Bə̀ gǎ dǎmǎ bə̀ lù mú mú ce n yé re, n dwǎ ne j'a jǎ dǎdǎ ce yó ! ²²Ñ nǎ zhǎl ní yí jǎà y kèbè wǎr ré zə̀ dwǎ ne rə̀ pyé mǎgǎ mó ? Ñ nǎ nǎ bə̀ gǎ cí bə̀dǔkwǎlǎ né dwǎ yó mǎgǎ mó ? ²³À cə̀r ne a cí gǎà mó, à m'a dǎ yí tǎbè zwini bǎnǎ, à m'a dǎ dwǎ nyèbè búlǎ la zǎà mó. ²⁴Wó sǎmǎ kǎ pwé ré n'è tó né rə̀ pǎr dwǎ ne, yí-púrhi sǎ zho w zè o ce ce y yó mó ? ²⁵Wó mǎ ní ná ní pul bǎl ní pə̀ dwǎ y ne mó, n bǎà sǎmǎ n pə̀ dwǎ y lyǎlyǎ mó, ñdǎ è bya mó ne, ²⁶dwǎ zè è n'è nywé ce kèbè lò lò bə̀ è wé jé , gǎ-èlǎ èpǎlǎ kǎbǎ numbyíni dǎ-byí ténè ò wé gǎga mó ; ²⁷mùni ga e m'e swé jǎàsé lò lò ténè sǎ wé sǎ zhǐ nánkùlsi, e ce sǎ zè sǎ lyí gǎ. ²⁸Dwǎ nǎ zhe da ? Sə̀ n mǎ n ce myǎnǎ púpwiísi m'è lwé sǎ wé mó ? ²⁹Wó pwí w nǎ mó mà zə̀ dwǎ ne mó n'è shí ní mà dwi, wó mǎ ní ná ní lùl ku w nǎmpǎ w ò zhǐ dǎ yí rí w mú, ³⁰nǎnǎ bə̀ n'è shèè ò wé bə̀ zə̀ dwǎ ne nǎkùlǎ ñdǎ nǎkulu ta mó, e ce gǎrǎ w nánlyilyùmú w yó w nǎ mó j'a zə̀ dwǎ ne. ³¹Ñ nǎ wǎ cǎmmǎsǎsǎ bə̀ n'è byè bə̀ Pə̀lǎyaadebǎ mó gǎ zhǐ sǎ lyè lyè dwǎ ne mó, lyè-lyèèré dwi rí n la lyǎ, ráá wó cǎmmǎsǎsǎ bə̀ n'è byè bə̀ Orə̀yǎbǎ mó mye gǎ lyè né dwi rí n la bǎlǎ ? ³²Sə̀ cǎmmǎsǎsǎ bə̀ n'è byè bə̀ Zǎjakebǎ mó, du mú yí gǎ yúwǎ, n wǎ n m'a ce sǎ du ? Ñ nǎ wǎ n m'a kǎl gǎ-kùlǎ w nánfǎlǎ ñdǎ ò byǎ bə̀ ? ³³Ñ nǎ yé dǎ Yì rí nyé né ? Ñ nǎ wǎ n m'a kwərhe rə̀ ñwǎnǎ w ní cí sǎmǎ yó ní pə̀ re ce yó ? ³⁴Ñ nǎ wǎ n m'a zhé n cǎl dǎ rə̀ yí bə̀ban ré wa, ní byè dwǎ e b'e nyǎ nǎ mǎ bǎrh té ? ³⁵Ñ nǎ m'a twǎ dwǎ e vò e lyǎlyǎ ? È lyǎlyǎ mó nǎ m'a vò ? Mə̀ nǎ m'a lyár mó mǎ wǎ : Nyí ní ? ³⁶Wó mǎ lò ní cǎ surhə numbyíni wé, ráá wó mǎ lò ní pǎ lǎrma wu w ní mú ? ³⁷Wó mǎ lò ní nǎ wǎ ní mà n zə̀ ní surhə né n gǎ bǎban ré n nǎ rə̀ yó, n zè n ló dǎ yə̀ né kwǎlsé nǎ mó té, ³⁸mùni ga n mǎ n ce nǎ mó swǎl shó w mǎ cí dwǎ yó, mǎ ce bwər ré zə̀ dwǎ ne mó ? ³⁹Ñmyé n ná bǎrǎ kùjú n pə̀ wa, ñmyé n ná n zhili bwar-byǎ nǎrh ne, rə̀ gə̀ pyé rə̀ pwǎlǎ wa, ⁴⁰ñdǎ rə̀ gə̀ zhǎl rə̀ pyé jǎà y rə̀ zhili nǎmǎ rə̀ la zal mǎgǎ mó ? ⁴¹Wó mǎ lò ní ná tene zúm kùjú ní pə̀ wa, ñdǎ ò byǎ gǎ n'è zhé bə̀ cǎlǎ bə̀ ce Yì, ñdǎ nǎrh gə̀ zhe bə̀ n'è yiyi té yí ní mú ?

Chapter 39

¹Wó ñmyé n nà y'á jì nà má n zà n' pə bwar-nyò ne o dǝ, n' pə bwar-byä ne rə m'e zhili rə nərɬ ne, ²ñdá rə gə pyě rə pwəlá w yí ní, ráá ñdá rə gə shèè té rə gá y'a vò màgǝ rə zə nà má mó nà ? ³Wó mǝ lò n' nà yà n zə kòrhò kùjú n tene n pə wa, ñdá ò byä bé gə tú bà n'è kúrh bà ce Yí ní, ráá ñdá nərɬ gə zhe be bà n'è yiyiri té yí ní mó ? ⁴N' yě dǝ yí gə-bòn né n'è lùl nà byä bé ? n' yírɬ y'a jòm tərɬ yó ñdá sà n'è lùlò ? ⁵N' nà y'á gə cànsé shèbé sà n'è zal sà pwisi mó yó n' lwar ? n' yě dǝ yí sà n'è lùlò ? ⁶Lwar bà sà gə la lùl, sà y'a wùlì té, sà pwě dǝdǝ, sà byä bé du, rəmyé kwā né, sà pwí y yin rí zhè. ⁷Sà byä bé kú w y'a kù zà, sà byi gə-elū èpòlò wə, rəmyé kwā né sà zhír sà vò sà nábá nyí ní, sà k'è t'á kwě yé. ⁸Wó mǝ n' yě gə-bàna ne è cǝ è cín è n'è jíl è gá só né, n' lwər y è lyéé dwí gako wě mó ? ⁹À ce gə-elū w jírɬ è jàà, a ce ce y kèbé è nyě párpár mó wó è jì. ¹⁰Ceme gə zè búlá ne, è n'è mòn ne, è zwǝ bà yó-cábal byéese nyě yé. ¹¹È n'è dūr pyàr yó è m'è pyà è nyí kùjú, è n'è pyà gə kóbó ò wó nánlyò. ¹²Gə-nǝ nà n'è yǎl o yə n' tùntùnnə ? ò nà m'a shèné o zǝ n' vwámá jíl wě ? ¹³N' nà wǝ n' m'á zə nyí n' lyé w o m'o bur vwàl-bur ? Ò nà m'a shèné o tó kùr o m'o mà bo-kwər vòlò wa ? ¹⁴N' nà m'á jòm ò yó n' shírɬ b'ò zhe jàn dǝdǝ yilə ? N' nà m'á yě n' tumə né ne n' pə w o cili nà sono ? ¹⁵N' nà m'á zə zhən o yil ñdá jòró gə tú ò yú yí ní ? È nà wó òmyé n' m'á yě o pwà n' jíjì rí o b'ò ló n' bəbwǝ wa ? ¹⁶Nyí pyǝ-cóló n'ò mà ò vòmè dwā ne ñdá wu-nyò ; ò n'ò mà ne, n' y'á wò w nəmyò kur ta. ¹⁷E jà nəmyò y'a jì ò calà né, o yě ne té ce y wě, cə-shó w byírɬ ne ; ¹⁸e jà o swě bà nərɬ wǝ sà nòm ne té nà lo, dǝga gə-vwām mye wǝ mà nòm ne té ñdá mà nərɬ. ¹⁹Ò wu nyě nánkùlù ñdá ò byä bé, ñdá bà gə dà òmyé nyəná ta ; ò gá y'a lyèè o m'o jì n' o lwərɬ, kən zè è la tó nánfò mó yò yə w zwì yé. ²⁰Nyí wó Yí rə vòm w surhə, rə yə lárma tàl ñdá ò cəl kən ta rə pə w yé. ²¹Ò gə tú ò zè vòmè ò la dǝ yí ní, ò n'ò mòn eshə-jòmne ñdá n' shəshə y ga. ²²È nà wó ñmyé n' pə jàn eshə ne, n' ce wě rə n'è lólómé è byä ne nà ? ²³Wó ñmyé n' nà n' ce è n'è zè è fwé ñdə səsǝ ta nà ? è m'è kúrh, è cəl sáaa dǝ è zè wu ní mó nà ? ²⁴e zè è n'è fùù ñdá è jàn gako è m'è gwār cə búlá wě yé né ; ²⁵è m'è mòn kən tèbé rə n'è ce ywě, ywě j'a bà y zhe yé, è t'á kwě è dūr búlá shù yé né yé. ²⁶J'a wó swà dweme rə n'è dom è yó, swé ñdá (javelot) n'è jájèmé. ²⁷E lyě pòrpòr ne e j'a n'è dūr è zwě ce y gako, è k'è wār è zhì è cili pólá cəl yé. ²⁸Pólá gə wúl, e wò : Zhəl ná vò ! è zhí kwā ne gaga è m'è lwé búlá né kókòrhó w zho wá, è m'è cili yó-cíná cələ né dome ré ñdá búbwéése sà n'è búbwéé búlá né yil mó. ²⁹È nà wó ñmyé surhə né n' má n' ce ényàlá mà è vòmè e zè, e zə è yé e zǝ lū jà-jí sǝ mó ? ³⁰Wó ñmyé nà y'á pə nyí zú ní o zè o vò o cǝ ò cǝl wě yó dǝdǝ gaga mó nà ?

Chapter 40

¹Bə-zho-zhe sɛ̃ n zhì zho nánfɔ̃lɔ̃ w n zòm òdó Zhɔ̃ɔbe n wò : ²Zɛ̃ ní lyɛ̃ n cǎ-tòndò òdó kǎdɔ̃ ta ní zhì : Nyí à la mó zòmà bwərɔ̃h, sá cèrhè ne.³N nà m'ǎ cò à bùrsí cángá y mó ? N nà m'ǎ pɛ̃ dóó òmýé má jí bùrì ? ⁴N nà zhe jɛ̃ òdó Yi nyǎ y ta nà, n cəl ré nà n'è bya òdó à nyǎn ré ta nà ? ⁵Sá zɛ̃ ní zə zùwá ní bò n cìn ní byili bà n bə dō yé, sá zù còrhó ò n'ò jǎjɛ̃mɛ̃ !⁶Ló n lyim rí tɛ̃ òdó (flots) ta, n zə n yírhá ní jɛ̃l cìn-dɛ̃-zhɔ̃ cìnó bé ní lwəl bà ywé tɛ̃ !⁷Zə n yírhá ní jɛ̃l cìn-dɛ̃-zhɔ̃ cìnó bé ní pə bɛ̃ cizhilà ! nóm lyi-bəlwǎlsɛ̃ tɛ̃ kùr yó ní bəbwele.⁸Cə sà gakó shó w ní shèè se gǎà mó ní pyi sà nyí ní cə-bú w wə ! ⁹Rəmyé yó né à m'a zɛ̃ a zúl mó, n jà-jí jɛ̃ y ɲwòndɔ̃ w yilə.¹⁰Nyí vwām mó nánjǎgórɔ̃ dɛ̃dɛ̃ du vwámá né mó mawé, à pɔ̃ mɔ̃ nyũ òdó n ta, e jà wó gɔ̃ mǎ n'è dòm òdó nɔ̃ ta. ¹¹Sə nyiwé ! ò jàn ré ɲwéné ò cǎ wa, ò jàn ré ɲwéné ò pwí y nyensé wé ;¹²ò y'a kwè ò nàbyil ré nánkùlù kɛ̃kɛ̃ òdó sǎdɛ̃ɛ̃re ta ; ò cá ní sɔ̃ dwā w òdó nyense dúdú sá ; ¹³ò kúr ré wó òdó kàmmɔ̃ dǎr rə wun nánfwáɛ̃re ta, ò yala né nyɛ̃ òdó wó kɔ̃brɛ̃ ta. ¹⁴Wó òmýé ò wó kɔ̃n nǎyɛ̃é wé ré tɛ̃bé Yi wèrhé mó wé ; sə mǔbɔ̃ ní wèrhé w mó pyà búlú shù n cí ò yilə ;¹⁵Wó pyàr yó ò n'ò ne ò kùjú ní, gɔ̃-wé ré gakó gá n'è dǎdal mǎgǎ́ mó. ¹⁶Ò n'ò pyè wówər kùr wə, o shèè vwal-gar òdó (marecage) cəcəl wə ;¹⁷wó wówər ré rə n'è ce rə ywəl pwí wə, bwísi (saulee) kákélé wa. ¹⁸Rəmyé ce bwí y nɛ̃ mó gə tú mǎ swí y mǎ n'è bərɔ̃h mye ò t'á dūr yé ; Zhərdɛ̃ bwí nɛ̃ mó gə jār jār mǎ j'a yí ò nyí ní mye, o j'á pyè shéé ò t'á dom yé.¹⁹E zɛ̃ wó ò gə zhír È nà zɛ̃ wó ò gə shírɔ̃ ò yírhá yó né lò wó ní mǎ n zə w né nà ? Nà wó pòmò ²⁰N nà wó n m'ǎ zə zelé ní má zə dòm nánjǎgórɔ̃ wá ? N wó n m'ǎ zə nyíni ní má lyɛ̃ mǎ mǎjòlò ne ? ²¹N nà wó n m'ǎ ce vwal-gɔ̃ mǎ mǎlǎ wə ? N nà wó n m'ǎ zə cɛ̃bé ní má pwər mǎ nyə-pǎ ne ?²²Mə nà m'a zɛ̃ mǎ tə rəmyé yil mǎ zɛ̃ mǎ n'è lwəl mó ? mǎ nà m'a zə zòmà bwɛ̃bwɛ̃ mǎ m'e zòm òdó mó ? ²³mǎ nà m'a zə dɔ̃brɛ̃ òdó mó, mùni mǎ jírɔ̃ n tùntùnnə twéé twéé gaga yilə ? ²⁴N nà m'a dǎdal òdó mǎ òdó kúmí ta ? N nà m'a zə mǎ ní lyɛ̃ tɛ̃ ní pə kana byǎ nǎmpólse ne sə m'e dǎdal ?

Chapter 41

¹Lò lò téné è m'a n zə wu-jà n pyà mà nyí yé ; wó mǎ lò nì mà n ɲwéné n zhì mà yé né ? ²Wó mǎ lò jim à zhe ? À m'a kwě mɔ. Bə nyí kɔn dɛbé rə ɲwéné dɛ yi rí kùr mó gakó wó àmyé nyǎn. ³À gwě n'a yǎl a zòm mà yala né, ɛ̀ndá mà jàndé ɛ̀ndá mà gá wèrhé náàcɛ́nɛ́ mà zhí nì mú shò-kwā né a byili. ⁴Wó mǎ lò nì lwər mà kàməzwí yá ? Wó mǎ lò nì tó mà nyə-pǎ y bwəl w n zù mú ? ⁵Wó mǎ lò nì pul mà nyí rí bwə̀lɛ́ mó ? Nyí mà yálá né gá zhí nə kálélɛ́ né mó n'è zɛ́ wu nì dɛ́dɛ́. ⁶Ò wè ré ò m'ò cār ò cìn yé né búlú yi nì mú càn, rə zhe jàn rə j'a lyě rə zù dwā w ɛ̀ndá wó lyě́ɛ́ bə m'e lyě re ta ; ⁷rə j'a lyě lyě rə pyél dwā nɛ bəl téné sə zho tó rə bwəl w o zù yé ⁸; rə wó da-byǎ bə kwə̀lɛ́ dwā, bə pyél dwā nɛ, bə jě ɛ̀ndá dwā pɔ́rǎ téné bə bwəl w yé. ⁹N̄ gə mà wáshə gakó pwè du rə yər ; n̄ yírǎ n'è yər ɛ̀ndá wó yi rə n'è púrǎ nəkɔ́kólɛ́ shāā shāā ta. ¹⁰Myi-zhù n'è shí mà nyú w mà dwi, myin-pwə́ǎ n'è dwi sə jé tɛ́. ¹¹nyèrh n'è shí mà myəlɔ́ w sə dwi, ɛ̀ndá wó nəkwené è zhele kul w è n'è shě ta, ɛ̀ndá wó nəbwéné è shě bárhé ta. ¹²Mə myələ́ né zho w n'è ce myin-cala kwě́, myin-zhù n'è shí mà nyú w mà dwi. ¹³Jàn ɲwéné mà byā y wé, ywə́ nánfɔ́lɔ́ n'è zɛ́ rə fwě́ rə lyályǎ mà yé né. ¹⁴Mə j'a nù mà yala né jààsé j'a ji kòkɔ́rǎ nə zhe dwā nɛ, nə zhí kēkē kaka bə nə yala zhe yé. ¹⁵Mə wu w nyě nánkùlù ɛ̀ndá nəkulu ta, nánkùlù ɛ̀ndá nəmú ta. ¹⁶Mə gə shí tɛ́ mà zɛ́, ywə́ zhe búlú kǎdar nánfwààlɛ́, wu-zɛ́ɛ́ n'è ce rə dūrə. ¹⁷Nyí wó yàà nánfò bə n'è zal búlú shù bə m'è bwí ɛ̀ndá mɔ ; bə zal swé námpólɛ́ ɛ̀ndá swé nánfɔ́lɔ́ ɛ̀ndá búlú ku kòbó ò n'ò cār búlú wé yé né, bə la m'e bú ɛ̀ndá mó, nyí wó yàà nánfò rə wār kaka rə la wòrhó yé. ¹⁸Mə n'è nyí còbó ɛ̀ndá wó málá ta, mà n'è nyí kàmmɔ ɛ̀ndá wó dǔ ò jú myín ta. ¹⁹Cam t'á ce mà dūr yé, kólàmpá nəkulu n'è jírǎ ɛ̀ndá wó mǎlse ta mà yilə. ²⁰Mə gə nɔ́ bwí nɛ́, mà n'è nyí mu ɛ̀ndá wó mǎl-byí ta. Mà gə nyě swé dweme nə cìná n'è dulə, mà zɛ́ mà n'è mòn be. ²¹Nyí wó cǔbre rə nyə nánsəsǔmre rə ɲwéné ò kùr wə, ò m'ò fwəl tɛ́ ɛ̀ndá wó vwál ku ò n'ò vwəl ce w ò la ta. ²²Mə n'è shě nàfɔ́lɔ́ w kùr ɛ̀ndá wó nəbwéné w ta, mà n'è dom nə-fɔ́lɔ́ w kùr w ɛ̀ndá wó wé rə lwé nányənyélɛ́ rə sú nəbwéné wé ta. ²³Mə gə tó màgǎ mà lyě́, mà yě pwè ne rə n'è yər gàà mó ; góró nánlyilyùmú w zɛ́ o zhe yə-pwə̀rh ɛ̀ndá nánce ezhénɛ́ ta. ²⁴Mə bə lò zhe n̄ cí mu ce yó yé ; bə wèrhé mɔ m̀nì ga kaka ywə́ bə̀k'a zə mɔ yé. ²⁵Mə gə shí tɛ́ mà zɛ́, ywə́ zhe dǎdar ré, wu-zɛ́ɛ́ n'è ce rə dūrə. ²⁶Bə gə zə búlú shù; swé; swé námpólɛ́; ku kòbó ò n'ò cār yé ne búlú jàà wa, rəmyé gakó wó nánfò. ²⁷Mə n'è nyí kòbó ɛ̀ndá wó dǔ kòbó ò jú ta. ²⁸Swé tá ce mà dūr yé, nəkulə nyě ɛ̀ndá wó gɔ́ ta mà yilə. ²⁹Mə n'è nyí massue ɛ̀ndá wó mɛ́ɛ́se ta, dards gə n'è wúl shìlì mà n'è mòmà. ³⁰Mə sùlú w wé mó, wó dàdǎbse sə nyə námmyɛ́ɛ́se: ɛ̀ndá wó... ³¹Mə n'è shě nàfɔ́lɔ́ nɛ́ mó mà ɲwéné nəbwéné wé ta, mà n'è dom mɔ ɛ̀ndá wé rə lwé nányənyélɛ́ rə ɲwéné nəzhí wé ta. ³²Mə gə tó màgǎ mà yě sómá nɛ námpwà, góró nánlyilyùmú n'ò jírǎ ɛ̀ndá ezhénɛ́ ywə̀rh ta. ³³Ce yó mó, kɔn téné rə wó mà yó cábal yé; bə wèrhé mɔ m̀nì ga mà k'a dūr kaka ywə́ yé. ³⁴Mə n'è mòn kɔn dɛbé gakó rə wə dɛ́, mà wó pyǎ vwámá né nyèbɛ́ nə só nə cìn du mú yilə.

Chapter 42

¹Rèmyé yó né Zhòobe zè n lyár Bə-zhə-zhe n wò : ²À yě bà n wǒ kən gakó, kaka mye téné rə n'è cə̀r kən dèbé n ná n búl mó yé né yé. ³Nə yə wəl bà wó mǎ lò n bə surhə zhe, n má n zal cə-byín n má n cə̀r à tumə né yé né mó ? Zhənà, nyí àmyé zòm ndá à bə kaka kùr nyé yé, n tǔ-fwàalé kùr nyòò mó du à surhə né, à yə ne búl à wé yé. ⁴Cili, nyí à la zòm ; à la mó zòmà bwər̀h, sá cèrhè ne. ⁵À zhě y'à nyèè bà zòm n yò wá, sə èlāsě à yírhə nɔ mó. ⁶Wó rəmyé è ce, à wu zhili, à n'á pə à cìn dóó, à pyě shó ndá tòmó wé. ⁷Bə-zhə-zhe gá zòm zòmà né nəmyé mó ndá Zhòobe n zhè kwā ne, n zè n zòm ndá Təma lyi-bal Eləfaaze n wò : Nyí à lyim rí j'a zè rə n'è yì nmyé ndá n dɔwabá bəlye y ga, b'á yə à yò zòm ndá wu-cángá ndá à tǔntǔnnə Zhòobe gə wər̀hé né mó ta yé. ⁸Rəmyé yilə, zè-na èlāsě, á vò á zə nə-byerh shəlpýe ndá pyi-byerh shəlpýe á m'a bə à tǔntǔnnə Zhòobe sono, à zwəl vwǐ námpúm cěě á cìn yilə. Rəmyé yó né, à tǔntǔnnə Zhòobe mà n zè n lwəl Yi á yilə, à m'a zè a tə n dúdú yil yilə, à t'á la ába wər̀hó ndá á nyənyàaré tumə né ta yé ; b'á yə à yò zòm ndá wu-cángá ndá à tǔntǔnnə Zhòobe gə wər̀hé né mó ta yé. ⁹Rəmyé kwā né, Təma lyi bal Eləfaaze ndá Səshəwashe lyi bal Bələdaade ndá Təsəfaare lyi bal Naama zhǐr bə vò bə wər̀hé ndá Bə-zhə-zhe gə byili ní : Sə Bə-zhə-zhe j'a n zwě Zhòobe yi-co wó. ¹⁰Zhòobe gə co Yi n dɔwabá yil n zhè kwā né, Bə-zhə-zhe zè n ká n cí Zhòobe n jàa y w ndə n shāā ga mó ta ; Bə-zhə-zhe já n ká n pə Zhòobe ne kən dèbé gakó n y'á zhe mó twər̀ rəlye. ¹¹Rəmyé yó né, Zhòobe da-byā bə ndá n nəkwā bə ndá nancesé ndá n dɔwabá bə bə gwě mó, bə tó mo bə jòm n sò kélé w bə jí kùjú. Bə byili mu bə bə yə kən dèbé rə yú mu mú swéné yé, bə zə n wu ni zwini rí tēbē gakó Bə-zhə-zhe yě rə yi mu mú yilə, lò gakó zè n pǔ sə-byi kùli ndá sánəmə cə-byi. ¹²Zhòobe byinə né nánkwaá né wé, Bə-zhə-zhe cí bwəl n yó n pǔ nəcèndə rə dwene tēbē n y'á n byinə né náyəá né wé mó. ¹³N nɔ pyiisi mòðrhe shí ndá sənə, ndá yómde mòðrhe təldù ndá nē nəlye nəlye kùrə mòrhò ndá bənerh mòrhò. ¹⁴n ce kē-byi y náyəá yil bə Yəmyinə, n ce bəlye nyān mó yil bə Kəsəya, n ce bə̀tò nyān mó yil bə Kerene-Apuuci. ¹⁵Tənə y ɛmyé mó wé, Kana y'á téné bə cənè ré y'á yú Zhòobe bəkwā bə cənè ré yé. Bə da y'á pə bə bə cəl kən n nəcèndé wé bə nəbwā bə wé. ¹⁶Rəmyé kwā né, Zhòobe gwě wər̀hé byinə zòm ndá shə-əna cə yó, n nə n byā ndá n byā byā kən m'e yì kùrə nənə. ¹⁷Zhòobe cù ndá n cə, n sú dwā ne, n swər̀ ne.

Psalms

Chapter 1

¹wu-nyǒ nɔwéné ndá lò mǎbó n tá n zhəl ndá lyi-bəlwǎlsé còrhò mó gá n'è byili ní, n tá n zhì yə-bəlwàále ciná sómá y yó, n tá n tó byèbē bə bə n'è tǔrh Yi ni n jòm mó. ²Wó Bə-zhə-zhe nyí rí wé n só n cìn ní, n ná n téré ré cəcē ndá nənyónó ! ³Rə-ná-cí nyé ndá cǔ kǎbó bə zhele bù-nə ne ta, ò byā co yi gə yúwə, ò n'ò ce byā, o vər̀ ré t'á kùl gaga : kən tēbē n ná wər̀hé mó gakó n'è zwě n nyí. ⁴Kən dā èta ndá lyi-bəlwǎlsé yé : Sə nyé ndá gə ta, zho n'ò pwà ò dwǐ. ⁵Wó rəmyé è ce bǔrsí dē yù w lyi bəlwǎlsé t'á zhì yé, èta mye yə-bəlwàále ciná mye t'á zhì wu cángá ciná bə dwā-gúlú w wé yé. ⁶Bə Bə-zhə-zhe yé wu cángá ciná bə sómá y párá, sə yə-bəlwàále ciná bə sómá y la bə yò zhilù jàa wa.

Chapter 2

¹Wó etər cə zhízhǔ dwí mà n'ê zhǐ tənèsé wé, bùlà nyèbé nà bə kùr zhe dwá né cəcəl w èta mó ? ²Bàkón yil cə yó pyǎ bé zè bə nyááse. Yó-cinà bé ce nyí bà kwǎ né, bà m'è bwí òdà Bə-zhǔ-zhe òdà mòbó ní cír mó ? ³Bà-nà ná sá bà nyáná né, nà zwè ná cìnà ! ⁴Nyí mòbó ní jè pyèlè ré yó Arəzana w mó ná ní mònà, Cinnə mó ná ní mòn be. ⁵N zè ní ná ní zòm òdà bé òdà lyim, ní ná ní pwupwriri tē ní zè bà wu ni ní zhe : ⁶Wó àmyé à cír à pyǔ mó a pǔ ɣwónó Səyǔ w ò wó à pyò w yó ! ⁷À m'a bwəl nyí rí a byili ; bà nyí Bə-zhǔ-zhe mó wò ne : N wó à byí ! À lùl mó zà. ⁸Lwəl ne, à m'a pǔ tənèsé, lū cə-yala né gakó w mó sə yà ò cəl kəna ; ⁹N b'á zə cǔbó dā-dādlò ní mà se ní bəbwele òdà də-mərna nəzhǐ ta. ¹⁰Pyǎ, èlǎš, zə-na surhə á m'á vò ! Cə yó bù-kárna, zwè-nə còrhò ! ¹¹Tó-nə Bə-zhǔ-zhe ne, dǔrnə mó, s'á wèrhé wu-nyǔ òd'á n'á kəkə ! ¹²Kwəðle-nə byí mú, mùnì ò bàká n kwè lyim, á yò zhili á sòmá y yó yé, bà ní lyim rí la zǎǎ là là. Wu-nyò cìnà bé gakó wó lyi byèbé bà zhí mu.

Chapter 3

¹Wó Dəvyidi nwáá. Ní gá yà ní zè ní ná ní dùr ní byí Abəsalō yé né yi ní. ²Ǻ Bə-zhǵ-zhe, nyí à zwà bé já dǵdǵ ! Wó etər nunə nánjàjóló, bà zè bà n'è bwí ñdó ne èta mó ! ³Wó nunə mǵngal bà n'è zǵm à shò kwā né bà zhe : Ní ká ní tá ní la vwǵrh nǵ Yi sono yé ! ⁴Sə ñmyé, Bə-zhǵ-zhe ! Ní wó à shòò jàà, ñ wó à zùwá yá, ñ ná ñ zhǵ à yó dǵ. ⁵À n'á zhǵ à cəl à ce Bə-zhǵ-zhe ne, sə ní ná ní zhì ní pyò w yó ní lyár ne. ⁶Ce à y'a pyè té a dèè, a k'a zè, bà Bə-zhǵ-zhe wó kwǵna. ⁷À t'á dùr dwá né mǵòrhè yàà nyèbé nà jé nà kǵkǵlé ne jààsé gakó wé mó ywé yé. ⁸Bə-zhǵ-zhe, à Yi, zè dǵ ní vwǵrh ne ! Bà wó ñmyé ñ ná ñ mà à zwà bé jà-sérh, ñ ná ñ kǵ lyi-bəlwǵlsé yólá.

Chapter 4

¹Nwíísi yé né cábal. Bè n'è nún òdó nyínsi ku òdò dákòónó ta. Davyidi nwíísi.¹ Nwíísi yé né cábal. Bè n'è nún òdó nyínsi ku òdò dákòónó ta. Davyidi nwíísi.² À gə n'á búbwéé à ce mó, sá lyár ne, à Yi, bè wó òmyé ò ná ò pè ne bwiri ! À gə ɲwéné zwini wé sá zwé ne ! Dú à nòò, sá cili à lwəl mó ! ³Numbyínsi byá, á la à zùwá y yààle kòn m'e yí dǒ ? Á m'á swéné kòn tèbé rà wó nánfò e m'e yí dǒ ? Wó koma bé á n'á pyà nà ?⁴Lwar-na bè Bə-zhǒ-zhe cír Yi lò ; Á gə n'á zhě à cəl à ce mo, ń nyě. ⁵Kəkə-nə, á bàk'á wèrhé yə-bəlǒlǒ gaga yé ; Á gə pyě á kò-pyòò wə, s'á zòm á wun ní wé, s'a pyi á nyí. ⁶Zwəl-nə cángá vwə á pa, s'á pə á cìn Bə-zhǒ-zhe ne. ⁷Nánzhəzhǒ n'è wəlà : wó mǒ ń mà n ce ná yírhá nə cènè ? N ce Bə-zhǒ-zhe yé-zhǎ y pwě ré yǎr ná yó ! ⁸Sə wó òmyé ò ná ò pè ne wu-nyǒ à wé du bè wu-nyǒ w kòbó o y'a zə be òdó bà jər bè bàlé y òdó bà dǎvé y sú tǣ dǣdǣ mó yi ní mú. (verset9 manque ici ?)

Chapter 5

¹Nwíísi yé né cábal. Bè n'ê wúl wíísi. Davyidi nwíísi. ²Ǻ Bə-zhǿ-zhe, cili à zòmà né ! Cili à nònò w à wé mó ! ³Ǻ pyǿ òdà à Yi ! Cili à wówóló mó à n'á wówólé à ce mó mó, Wó òmyé ne à n'á lwèlè. ⁴Bə-zhǿ-zhe ! Nə̀kəkólé ò nyé à cəl ré ; nə̀kəkólé à n'á pyírhí à yé à zǎ mó, à n'á nyí. ⁵Bə ò wó Yi tèbé rə̀ bə̀ lwèlè só yé ; lyi-bə̀lwèlè bə̀ jàà zhe ò sono gaga yé. ⁶Bə surhə̀ zhe ciná t'á zhì ò yírh jòm bə̀ yó yé ; ò ná ò sùl byèbé gakó bə̀ n'ê twí jìmdi tumə̀ mó. ⁷Ò ná ò zhìlì kòmrè yò ; Bə-zhǿ-zhe ná ò sùl lyi-gurnə̀ bé òdà yǿyǿ ciná bé. ⁸Sə̀ è gə̀ wó àmyé yilə̀, ò nònò dūr mó nánfólò w jàn yilə̀, à n'á dūr mó, à la ò jì y wə̀, à wùlì té ò còrhó jì y w òdà nyòmò. ⁹Bə-zhǿ-zhe ! zə̀ ne a vò ò cángá tumə̀ né wé, à zwə̀ bé yilə̀, kwerhe ò sómá y à nèrh kùr wə̀, ¹⁰bə̀ zhən dǎ-byí tènè bə̀ nyú w yé; bə̀ wun ní sù òdà surhə̀ námmə̀lwèlè, bə̀ byā-mágǿlè nyə̀ pul òdà lú-bòlā ta, myìnú zòmà ò òwénè bə̀ mə̀jòlò yó. ¹¹Ǻ Yi, mǎ be òdà dwə̀re ciná ta ! Bə̀ tèbé rə̀ wə̀ bə̀ wé mó zə̀ be bə̀ vò bə̀ jó jàà wa ! Círh be bə̀ tu bə̀ yə̀-bə̀lwə̀alé rə̀ já dǎdǎ rə̀ bə̀ yó zhe mó cə̀cəl wə̀ ! Bə̀ bə̀ n'ê bwí òdà mó. ¹²Sə̀ byèbé bə̀ co bə̀ cin ò jò w mó, b'a nə̀ wu-nyǿ, bə̀ b'a fùù twéé twéé, sə̀ ò b'ǎ yìlì bi ; ò b'ǎ yə̀ wu-nyǿ kən byèbé bə̀ só ò yil ré mó yilə̀.

Chapter 6

¹Nwíísi yé né cábal. Bà n'ê dwí ndá ku ndə dākónó ta ò nyínsi lyele. Davyidi nwíísi. ²Bə-zhǝ-zhe ! Bàká lyəlyɔ ne jèè n̄ lyim rí wé yé, bàká pē còrhò-tum ndá n̄ ná n̄ pupwiri tē yé.³Bə-zhǝ-zhe ! Dūr à n̄n̄n̄, bà à bə jàn zhe yé ; Bə-zhǝ-zhe ! Wárh ne, bà à kúr rí n'ê pápă. ⁴À wu w gakó n'ô zhízhǐ ; Sə n̄myé, Bə-zhǝ-zhe, rə m'a wèrhé èta kɔn m'e yí dǒ ... ? ⁵Bə-zhǝ-zhe, ká bà ! Zwě ne ; Vwǎrh ne, n̄ n̄n̄n̄ dūr mó yilə.⁶Bə lò mǒbǒ n̄ cù mú ká n̄ tá n̄ lyírh n̄ yò yé ; Mǝ lò n̄ mà n cèrhé mó cùuri wé ? ⁷À gá n'â sùl à wé dǝdǝ mó ce à jàn ré zhè ; À gə pyě tē cəcē ne gakó à yá-nàná né she ne, À yá-nàná né n'ê lwé à kò-pyònò w wə.⁸À wu-zhùlù w ce à yé y pyènè ; byèbé bà n'ê nwènè ne mó ce à yé y ce ndə ezhènè yé ta. ⁹Àmyě byèbé gakó á n'á wèrhé lwelə mó, zhəl-nə kwā né à nyí ni ! Bà Bə-zhǝ-zhe nyě à yá-nàná né dome ; ¹⁰Bə-zhǝ-zhe ná n̄ zwě à lwəl mó, Bə-zhǝ-zhe mó ná n̄ zwě à yi-co wá.

Chapter 7

¹Davyidi wu-zhilù zòmà. N nún Bə-zhǝ-zhe Bēzhamē byī Kushi yilə ²Bə-zhǝ-zhe, à Yi ! Nmyé sono à n'ā pyà à shòò jàà né ; Zwē ne byèbé gakó bà n'ē nwènè mó jǝ wa, sá vwǎrh ne, ³mùnì ga bà bàk'á kǎr ne bə zəzhəre ñdá bɔɔ ɔ n'ò dòm kɔn lò lò jà n tènè n la kúrhí sǎɔ ta. ⁴Bə-zhǝ-zhe à Yi ! à gə wèrhé rəmyé, ñdá lyelə jimdi gə ɲwéné à jèrh ne, ⁵ñdá à gə wèrhé lwele a pə lò mǝbɔ́ n wó yə-zúlá cábal à yil mó ne, ñdá à gə zɔ lò mǝbɔ́ n ná n nwènè ne a zwē n kɔn e jà è bə kùr zhe, ⁶Sə zù-bal mó jì ni n za, n nǝ ne tǝ ñdá n nèrh, sə n ce à zùwá y zù tǝ shó wə. ⁷Bə-zhǝ-zhe, zǝ tǝ n yǝ n lyim rí ni, zǝ tǝ n bú ñdá à zwà bé bà n'ē pupwiri tǝ mó, zǝ n púr n yírhá n sǝ à kúrhí, n pə bursi búr nyí ! Bà dwá né lyi bí kákelé mó ! zǝ n jì dǝ bà yó w n vò jààsə sə ɲwéné dǝdǝ mó wə ! ⁹Bə-zhǝ-zhe ná n búr dwá né bursi : Ǟ Bə-zhǝ-zhe, pǝ buri ! ñdá kɔn gá mǝ ne né, kɔn tó ñdá à gá wó bə dóó zhe cábal né ta ! ¹⁰Ce kɔn zhè lyi-bəlwǎlsé surhə námməlwélé y yilə, sá zə wu-cángá ciná bé wun ni, Nmyé n yǝ numbyínsí wun ní ñdá tǝbé rə shèè mó párá, Yi n wó cángá cí ! ¹¹Yi wó à ku à m'ā cǎr à cin yé né búló jàà wa, rə n'ē vwǎrh byèbé bà wu w wó cángá mó. ¹²Yi wó bù-kárna cángá, Yi lyim n'ē yì yì gakó. ¹³Lyi-bəlwélé gə yə è wu pyirhí, rə n'ē dwèlè rə shù wá, rə pǝ rə twǎ yá, rə myələ ; ¹⁴rə cama né nyá né la vò nə gu lyi-bəlwélé yá, rə cama né n'ē fúló. ¹⁵Nyi-nə, lyi-bəlwélé n'ē tene lwele, è ce lwele ré cí kùrə, e zǝ è lù nánfò. ¹⁶È n'ē pwér góró nyí, e kù wə, e zǝ è tu góró w è cici kù mú wé. ¹⁷È lwele ré k'ā n'ē jòm è yə-pélé wa, è jàn tumə né k'a n'ē mà è cíl ne.

Chapter 8

¹Núnnə bé yé né cábal mó... Davyidi nwáá. ²Bə-zhǝ-zhe, ná Cínnə ! N̄ yil ré càn ce y púlá púlá yó ! N̄ pyèlè ré zè rà wɔ dɛ̃ yə né yó. ³N̄ tó n̄ còrhó w ò n'ò shí bàsóná ñdá byì-shemse nyú w mú denne n̄ cí n̄ còrhó w kùr tɛ̃, m̀̀ni ga n̄ ce n̄ zwà bé wun ní zhizhiri, n̄ ce n̄ zwà bé bà n'è yál bə cí bə jim mú nyá gu shéshé. ⁴À gə tú à n'á nyí dɛ̃ yə né, n̄ jɛ́sɛ tum rí, ñdá cànà y ñdá càmmásɔ́sɛ n̄ wèrhé mó : ⁵Numbyíni ná zè è wó byè, n̄ má n̄ lyírh è yò ? Sə numbyíni byí ná wó byè, n̄ má n̄ cili è sono ? ⁶N̄ wèrhé y námpólé è yə Yi yí yé, sə n̄ pɔ y zùwá ñdá còrhó. ⁷N̄ pɔ y ɲwónó n̄ jɛ́sɛ tumə né yó, n̄ co kɔn gakó è nèrh kùr wə, ⁸Pyiisí ñdá n̄ né ñdá gɔ wè ré, ⁹ñdá dɛ̃ cúmsí ñdá mómwɔ́sɛ nà-fɔ̀lò w wé mó, tɛ̀bɛ̀ gakó rà n'è dùr nà-fwààlɛ̀ wé mó.

Chapter 9

¹Núnnə bé yé né cábal mó... Davyidi nwáá. ²À n'â cèrhé Bə-zhǎ-zhe ndá à wu gakó, À n'â byili ní tũ-fwààlé gakó. ³Wó òmyé ò wó à wu-nyǎ ndá à fúwá y kóna, Dǎddǎ Yi, à n'â nún ò yil ré ! ⁴À zwà bé n'è twàr bà la bà kwā né, bà n'è twi té, bà n'è cì ò yé né. ⁵Bà wó òmyé ò ná ò sē ne tèbé à mǎ ndá re mó yilə, Ò wó bür-kárna cángá ò jě ò pyèlè dàgwá yó. ⁶Ò ná ò pè còrhó-tum tənésé ne, ò cò lyi-bəlwélé yá, ò ná ò pópǎ bà yilə né twéé gakó byinə nà bə zhǎ zhe yilə. ⁷Zwà k'è téné né yé. Ji-bwàr rà zhǐ byinə nà bə zhǎ zhe yilə ! Ò ló cə-fwààlé té ! Rà yò lyǐrh yò dǎ té. ⁸Bə-zhǎ-zhe ná ò jí pyèlè byinə nà bə zhǎ zhe gaga yilə, Ò cí ò pyèlè dà-gwá y bürsi bür yilə ; ⁹Ò ná ò ké lū w bürsi ndá cángá, ò ná ò ké dwá né bürsi ndá zhənà. ¹⁰Bə-zhǎ-zhe wó lyi byèbé bà n'è nwènè mó shòò jàà, bà wu-zhilù yi ní shòò jàà. ¹¹Byèbé bà yě ò yil ré pár mó n'è zhǐ òmyé ne. À Bə-zhǎ-zhe ! Nyǐ ò tá ò yě byèbé bà n'è pyà mó ne yé ; ¹²Nú-nə Bə-zhǎ-zhe mó ò jě Səyǎ né mó, bwǎl-nə ò tùm-fwààlé á byili dwá né cəcəl wə ! ¹³Ò bə shè jal té ló yò yé, ò ná ò lyǐrh zúzúnú cíná yò, ò tá ò swě bà búbwéé e ce mo mó yò yé. ¹⁴Bə-zhǎ-zhe, dūr à nǎnǎ ! Nyǐ zwini rí à zwà bé n'è wèrhé ne mó màwé, sá vür ne a k'a du cu bwərsé wé, ¹⁵mùni ga a bwəl ò còrhó w dwí gakó a byili, Səyǎ bəkó mó bwərsé wé, sə a wèrhé wu-nyǎ ò vwǎrh mó yilə. ¹⁶Tənésé n'è twi góró w sà kù mú wé, nyensé shèbé sà shèè sə pǎ mó zə sà nèrh ne. ¹⁷Bə-zhǎ-zhe ná ò byili ò cici párá, ò ná ò ké kùrsí cángá, ò ná ò dol lyi-bəlwélé y tum rí tèbé è jěsé wèrhé mó wé. Dədala wé... note explicative. ¹⁸Lyi-bəlwəlsé n'è kwè sà zhəl cùu ri wé, wó tənésé shèbé sà n'è swé Yi yò mó. ¹⁹Sə bà t'ā swé zúzúnú cí yò gaga yé, Kən ré tèbé nǎnnà ná ò dē mó yò t'ā zhili gaga yé. ²⁰À Bə-zhǎ-zhe, zè dǎ ! Bəká yě numbyíni jí bele yé ! Bə tənésé bà ò yé né ò bür sà bürsi !

Chapter 10

¹Ǻ Bə-zhǿ-zhe, wó bàkón è ce ! Ñ zhǿ kwā né kwā né ? ²Lyì-bəlwèlé y pú zúzúnú ciná bé kùr è n'è jì òdà è cìn byilu mú, è zò bə sómá y kèbé è tene e cí bà yil mó yó. ³Lyì-bəlwèlé y n'è zhě è cìn òdà è bwě-dür mó, mòbó n ná zal zúzúnú ciná bé mó ná n pòóse Bə-zhǿ-zhe. ⁴Lyì-bəlwèlé y n'è zòm òdà jàn, e zhe : Ñ tá n pe còrhò-tum lò ne yé ! Yi tènè gaga yé ! Nyí wó è bùlà né gakó ! ⁵È sómsé n'è zwē nyí twéé gakó ; Sə òmyé bursí n'è zhəl dǿdǿ gaga sə yí ní yə, è n'è bwí òdà è zwà bé gakó. ⁶È n'è zòm è wé è zhe : Á t'á la à nà mǎ a tu yé, à shèè zwini yé né twéé twéé gaga yilə ! ⁷Bwəólse námməlwǎlse òdà myìnù òdà yǿyǿ tumə sú è nyí ; È mǎjòlò w wé wó surhə námməmyélè òdà lwele rà ɲwéné. ⁸È zhǿ cemé né nyí nì è n'è dǿ, È n'è gwi bà yò zhe cí jààsé shèbé sà kol sà wə kwā né mó wa ; È yírhə pyǎ zúzúnú cí yó. ⁹È zhəl e pyà jàà e vò è jě è dúdú òdà bəɔ ɔ pyè ɔ pwəl w ta, e pyà jàà è jě è la m'e jàr zúzúnú cí ; E jàr mə e zə e ce è zóló wa. ¹⁰È n'è kúkúmí té e pyè, zúzúnú ciná bé bà bà tu è jə-fór wé. ¹¹E zè e wó è wé : Yi n'è swé ! rà pyi rà yírhə, rà t'á nyí gaga yé ! ¹²Bə-zhǿ-zhe, zè dǿ ! Á Yi, zè n zhě n jě yá ! Ñ bàká swé zúzúnú ciná bé yò yé ! ¹³Wó bàkón yil lyì-bəlwèlé n'è pòóse Yi mú ? Bàkón yil è n'è zòm è wé è zhe : Ñ tá n pe còrhò-tum mú ? ¹⁴E jà òdà rəmyé ga n ná n nyí, n yírhə nə nònò w òdà lyààré, e jà wó òmyé jǿ w zúzúnú ciná bé yò w ɲwéné ; wó òmyé jǿ w zúzúnú cí ná n ce n cìn ní, wó òmyé n ná n sē bàtèlé ne. ¹⁵Ká lyì-bəlwèlé jě yá, pe y còrhò-tum è lwele ré yilə, sə e jě n yé né ! ¹⁶Bə-zhǿ-zhe mó wó pyǿ twéé gakó byinə nə bə zhǿ zhe yilə. Bà tənèsé jě té n tənə y wa. ¹⁷Ǻ Bə-zhǿ-zhe, n nyé byèbé bà n'è nwènè mó nyə né bà bwəl mó ! Ñ ná n zal bà wun ni ; n ná n cili bà zòmà né, ¹⁸n pə bùrì bàtèlé òdà mòbó bà n'è nwènè mó ne, mùnì nyumbyínì y è shí ce y wé mó yě ywé ré è n'è ce mó ne.

Chapter 100

¹Yi zül nwǎǎ. Búbwéé-nə wu-nyǎ́ búwéése á ce Bə-zhɔ-zhe ne, Ámyě byèbɛ́ gakó á ɲwéné ɕe y yó mó ! ²Tó-nə Bə-zhɔ-zhe ne ɲdǎ́ wu-yǎ́, fǔ-nə ɲdǎ́ wu-nyǎ́ á m'a bà ní yé né ! ³Lwar-na bà Bə-zhɔ-zhe wó Yi ! Wó rəmyé rə wèrhé nába, wó rəmyé lyi ɲdǎ́ nába ; Ná wó rə dwí, rə vwámá rə n'ê kálá. ⁴Zə-nə zùwá á m'a tó rə bwàrsé á zù, á zə nwíisi á zù rə jì y kónó w wa ! ⁵Bə Bə-zhɔ-zhe càn ; ní wu-bònnò w j'á ɲwéné twéé twéé, ní zhàn ré mye j'á ɲwéné byinə byinə gakó.

Chapter 101

Dəvyidi nwǎǎ. À m'a nún wu-bòndò ñdǎ cángá nwǎǎ; Bə-zhə-zhe, wó ñmyé ne à n'â nún à pe.²À m'a dǎ à cìn ñdǎ zhèn sómá yá. Bə-zhə-zhe, wó dǎ ñ bàn à sono ? Bə à n'â yǎl a vò ñdǎ wu-pǒ à wu w wǎ, à sǒ kǎlé wa.³À t'â la kɔn dǎbɛ rə wó lwele ne yǒ rə zhǐ à yé né à n'â nyí yé ; À m'â zhǎ yə-bəlwǎálé cinǎ bé tǔntwǐi rí ; rə t'â la ne dǎǎ gaga yé?⁴Wu kǒbǒ ò wó lwele wu m'a vò kwǎ né gaga à nyí ni ; À t'â yǎl lyi-bəlwəle pǎr a lwar yé.⁵Lò mòbǒ n ná n shèè n gǎrmǎ n dǎ, à m'a ce rə-ná-cí gu n nyí n jé tǎ ; Lò mòbǒ n zhe cìn-byilu nyiynirí, n ná n zhǎ n cìn dǎ n wǎ mó, àmyé ñdǎ ñmyé mó wǎr dǎw né yé.⁶À yírǎ m'a pyǎ tǎnà y wu-cángá cinǎ bé yó, mǔni bə yə à nyí ni ; Lò mòbǒ n ná n zhəl wu-pǒ sómá yó mó n mǎ n yə à tǔntǔnnǎ.⁷Lò mòbǒ n zù yǔyǔ tumə né mó, ná-cí tá n la à sǒ kǎlé w yál yé ; Lò mòbǒ n ná n gòm kǒma mó tá n la á yé né zǔ yé.⁸Ce gə lǒ nəkǒkǒlǎ gǎkǒ à m'a ce lyi-bəlwǎlsé jé tǎ tǎnà y wa, mǔni ga a ce lyi bí byébé bə n'è twǐ lwele ré mó gǎkǒ jé tǎ lyélyé, Bə-zhə-zhe cɔ w wa.

Chapter 102

¹Zúzúnú cábal mādù yi-co, òdó n' tú n' ná n' cí n' yò w Bə-zhə-zhe yé né. ²N' yà n' zhe : Bə-zhə-zhe, cili à yi-co wá, sá yě à búbwéé vò e yí n' sono ! ³N' bàká shèè ne n' cìn à zúzúnú dē yé ! À gə n'á búbwéé à ce mó, sá pyèrhè n' zhě n' cili ! Ce jàn né làlà n' zwě à yi-co wá ! ⁴Bə nyí à dwā né n'è lyě òdó nyèrh ta, à kúr rí n'è jí myín rə la òdó myín nánfòlò mà zhe ta. ⁵Bə mà à wu w wě, ò n'ò kùl òdó gə ta ; à gaga mó swě à kùjú w jú mú yò. ⁶À gə n'á wówólé à wě dēdē mó ce, a j'a kwèrè à kúr rí dē à yala nà má bē ne. ⁷A zē nyě òdó gə-elū kúm-byú ta, à nyě mye òdó wí-jì-bwər ekòlò ta. ⁸Jan k'è t'á zal ne yé, a zē a jìrh òdó wó kúmí è jē lyarh w è dúdú ta. ⁹Dē gako à zwə bē n'è tūrh ne, à zwə bē n'è bwəl, bwélé námməlwélé òdó lyim bà pe ne. ¹⁰Ce à k'á t'á dóm búru yé, wó shó à n'á mwì, à yá-nà ná n'è gùlì à nē mó módó à n'á nywě mó ne à nywě, ¹¹N' lyim rí rə zē n' ná n' pupuri tē mó ce, n' kwè ne n' dol kwā né gaga. ¹²À dwā né nyě òdó wó ywól mà n'è dūr mà lyě làlà ta, a zē à n'á kùl òdó wó gə ta. ¹³Sə òmyé, Bə-zhə-zhe ! n' ná n' jí pyèlè byinə nà bə zhǎ yé, sə n' yil ré j'a òwéné byinə byinə yilə. ¹⁴Sə dē rədu n' m'á zē n' dūr Səyō nònò ; sə nyí yí rí tēbē n' yà n' gu n' wě n' cí n' la Səyō nònò dūr mú yúwó ; ¹⁵Bə nyí n' tūntūnnə bē só nəkulə né, bà gwě só shó w dēdē. ¹⁶Rəmyé ce, tənèsé b'a nyě Bə-zhə-zhe yil ré, pyā bē ce yó mó gako b'a zūl mó. ¹⁷Zhəná, Bə-zhə-zhe mà n' ká n' lù Səyō, m̀nì ga n' byili n' cìn n' zùwó y wě gāà mó. ¹⁸Bə-zhə-zhe ná n' cili zúzúnú cábal yi-co w cènè, n' tá n' fūr w yé. ¹⁹Sə bà kē rəmyé mó sébē yó byā bē byèbē bà bàn mó yilə, Sə dwí rí tēbē bà la lúl mó zūl Bə-zhə-zhe ! ²⁰Bə Bə-zhə-zhe zhǎ n' sàpwà jì y dēdē mó yó n' ná n' nyí ; N' zhǎ dēdē Arəzana w n' ná n' nyí ce y yó, ²¹n' ná n' cili byèbē bà òwéné yómré jē né mó wówóló mó, n' la n' vwārə byèbē bà la ce bə jē tē mó, ²²m̀nì ga bə bwəl Bə-zhə-zhe yil ré bə byili Səyō yó, ²³sə bə zūl mo Zhərazəlem né, òdó dwó né gako gə tú nà gùlì dwā òdó pyā bē gako bà la Bə-zhə-zhe còrhó mó yí ní mú. ²⁴N' kó à jàn ré n' bəbəlè à sòmá y yó, n' bə á dwā né. ²⁵Wó rəmyé è ce, a zē a búbwéé a wó : À Yì, n' bàká vūr ne à dwā né cəcəl w yé, òmyé m̀bó n' j'a òwéné né byinə nà bə zhǎ zhe mó ! ²⁶Wó òmyé n' ju kūr shāā shāā ga n' wèrhé lū wá, dē yə né wó òmyé jē è wèrhé ne. ²⁷Rəmyé gako m'a cò, sə òmyé mà n' já n' òwéné twéé twéé ; rə m'a dwáale òdó gəmməzwí ta ; n' mà n' lyār re òdó gəmməzwí ta, rə zwě nyí rə lyār. ²⁸Sə òmyé, n' já n' wó òmyé cici gaga, n' byinə né t'á la zhǎ gaga yé.

Chapter 103

¹Dəvyidi nwǎǎ. À wu w n'ò zǔl Bə-zhɔ-zhe ! Bə kɔn dɛbɛ gakó rə ɲwénɛ à wé mó zǔl n' yil ré ! ²À wu w n'ò zǔl Bə-zhɔ-zhe, à wu, n bə́k'a swé n cɛnɛ ré n wèrhé mó ràdù gakó yò yé ! ³Wó ɲmyɛ n ná pɛ mó n dwǎǎré gakó sǔbri, n ná n wárh mó n címsí gakó wé ; ⁴ɲmyɛ n ná n vùr mó góró w wé, n ná n zə wu-bɔ́nɔ́ ndá nɔ́nɔ́-dùr ga n pwi n yó ndə pyèlè yá-pú ta. ⁵ɲmyɛ n ná n ce n jí n swí n cɔ́ɔrɛ wé, n ce n ká n zwèrhé mó nándùl ndə ényɛlǎ ta. ⁶Bə-zhɔ-zhe ná n twí cánga, n ná n zwé lyi bí byèbɛ bə dwǎ bɛ n'è nwènɛ be mó nyí ni. ⁷ɲ byili n sómsé Muiyisi ni, n zɛ n byili n tù-fwàalé Esərayel byǎ bɛ nɛ. ⁸Bə-zhɔ-zhe wó nɔ́nɔ́-dùr Yi, n ná n cili zúzúnú ciná sono, n tá n kwé lyim làlà yé, n sú ndá wu-bɔ́nɔ́ dúdú. ⁹ɲ tá n cùl yò kéké n yě w ò j'ǎ gaga yé, n tá n cār n lyim n cí n wé kɔn dɛnɛ gaga yé ; ¹⁰ɲ tá n wèrhé nába ndə ná dwǎǎré ta, n tá n n pɛ nába còrhò-tum ndə n gá y'ǎ mǎ sə n wèrhé nába né ná lwele ré yil né yé. ¹¹Ndə dɛ yə né gá j'ǎ ɲwénɛ dɛ ce y yó w né ta gaga mó, wó èta Yi nɔ́nɔ́-dùr mó mye wó né nánfɔ́lɔ́ lyi bí byèbɛ bə n'è nyàm mɔ́ mó yilə ; ¹²ndə yi-púrhí gá nye dɛdɛ ndə yi-zùr ní mú ta, wó èta mye nà dwǎǎré nye ndə Bə-zhɔ-zhe né. ¹³Ndə da gá ná n dùr n byǎ nɔ́nɔ́ né, wó èta Bə-zhɔ-zhe ná n dùr lyi bí byèbɛ n'è nyàm mɔ́ mó mye nɔ́nɔ́ né. ¹⁴Bə n yě kɔn tɛbɛ bə b'ɛ wèrhé nába mó párá, n ná n lyírh bə ná wó shó. ¹⁵Numbyíní y èta mó ! è dwǎ né nyɛ ndə gɔ ta, è n'è ce púná ndə gɔ w ò n'ò lyi cesé wé mó ta. ¹⁶zho gə co ò tó púná né yó, nə k'è tɛnɛ yé, nə gá y'ǎ ɲwénɛ mǎgǎ jàà k'è yəl nə pár kádò yé. ¹⁷Sə Bə-zhɔ-zhe wu-bɔ́nɔ́ w j'ǎ ɲwénɛ twéé twéé lyi bí byèbɛ bə n'è nyàm mɔ́ mó yilə, n nɔ́nɔ́-dùr mó zɛ mǎ ɲwénɛ bə byǎ bɛ byǎ bɛ yilə, ¹⁸byèbɛ bə zhe n dɔbré bə t'ǎ yě re, bə n'è lyírh n nyə né yò, bə n'è pyírh ne mó. ¹⁹Bə-zhɔ-zhe cí n pyèlè ré dɛgwǎ y dɛ yə né wə, n wó pyɔ́ n cí kɔn gakó. ²⁰Ámyɛ byèbɛ á wó n mǎlɛkabá mó, zǔl-nə Bə-zhɔ-zhe, ámyɛ á zhe ɲwɔ́nɔ́ ndə jàn ré, á n'á shénɛ á zwé n nyí ni, á twí ndə n nyə né gá n'è byili ní mú ! ²¹Ámyɛ byèbɛ á wó n jàn ciná bɛ mó, á wó n tùntùnə bɛ á n'á wèrhé n pùbùlè né mó, zǔl-nə mo ! ²²Ámyɛ byèbɛ n jè y wèrhé mó gakó, zǔl-nə mó, jàà y kèbɛ gakó n cí n ná n jí pyèlè è wé mó mó wə ! À wu w n'ò zǔl Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 104

¹À wu, Zül Bə-zho-zhe ! Bə-zho-zhe, à Yi, byinə byinə gakó n' wó nánfóló ! N' jəjəmə m'ó ndə zùwá y pyillí mú ndə gònò ta ! ²N' zù pwè ré ndə kamməzù-èdóló ta ; n' pú dǝ yə né ndə kòrhó ta. ³n' ce nǝ m'ó zə dwā ne m'ə w'ó n' jàà n' jǝ ; n' kwè éban né rə w'ó n' búlǎ eshə-vwətu n' jǝ, n' ɲwéné zho w w n' ná n' zhəl n' bànà. ⁴n' ce zho w w'ó n' zòmà byilnə, myin-zhù zǝ m'ə w'ó n' tùntùnnə. ⁵n' cí ce y è kùr jàà y wa, è t'á la zhízhǔ gaga yé. ⁶n' yà n' zə g'óró nánlyilyùmú n' pyillí y ndə kāməzwí ta, nǝ m'ó zǝ m'ə y'á zhǐ pyàr ré yó ; ⁷mə y'á dūr n' lyim rí yé né, ndə m'ə gá nyèè n' byéésé yi ní mú. ⁸Pyàr zǝ rə zhǐ dǝ, vwaalé bà tǝ, rə zhǐ jàà y kèbé n' cí rí è wé m'ó wə. ⁹n' cí swé tǝ nǝ m'ó bə m'ə sə m'ə yi m'ə lyé gàà m'ó yé, m'ùnì ga m'ə k'è bə kwè m'ə bə m'ə sù ce y yé. ¹⁰N' ná n' ce nǝ m'ó kwè m'ə nàbùlsí y sómá y m'ə n'è dūr pyàr ré bwəl wə. ¹¹gə vwámá né n'è nywè ; gə bənesé n'è nywè sà m'è zhili sà nànyèlè nɛ. ¹²kúmsí n'è twí sà jòm bù-cūr rí yó, sà m'è kúrh cémé né vɔr ré cəcəl wə. ¹³Yi zǝ rə jǝ dǝdǝ rə gá ɲwéné mǝgǝ m'ó, rə n'è ce dwà y nywè pyàr ré yó ; ce y zǝ e sù ndə n' jǝ tumə né. ¹⁴Rə zǝ rə ce gə w n'ò lyí vwámá né n'è dǝmǝ, n' ce cémé né lyí numbyíní m'è wèrhé kɔn dǝbé è zhe rə tum mú, èta, kùjú m'a yə né ce y yó e jí, ¹⁵e nǝ dǝvǝ y è n'è pɛ wu-nyǝ numbyíní ní mú, e ce è yé y n'è jəjəmə du nwǝ m'ó, e nǝ búru w ò n'ò pɛ jàn numbyíní ní è wé m'ó. ¹⁶Bə-zho-zhe cémé m'a jí nǝ sù, Ləbǝ cémé né n' zhele m'ó. ¹⁷W'ó nǝmyé yó kúmsí n'è cí sà calá né né ; w'ó gàà m'ó nǝmyǝ w jàà y ɲwéné səpərəésébá yó. ¹⁸Pyàr ré rə wə dǝdǝ m'ó w'ó gə-bəcùulí kɔna, nǝ-myin-pyàr ré zǝ rə w'ó ywala shòò jàà. ¹⁹N' wèrhé cànà y m'ùnì yi gakó gə yú sə bə lwar ; yi rí yǝ dǝ yi rə m'ə sə rə zù. ²⁰n' gə zə cə-byín rí rə túwá, ce y jǝrh cəcǝ : rǝmyé yó né, vwámá né swaàlé wé m'ó zǝ nǝ wə dǝ nà n'è zhəlǝ ; ²¹Bwaare zǝ rə n'è swər rə m'è pyà nàmá rə la zal, rə n'è lwəl Yi ní bə rə pɛ rə rə nyí-kùjú. ²²Ce y gə tú è n'è lé, rə k'a kwè rə bə rə pyé rə pwólǝ wə. ²³Rǝmyé yi ní numbyíní zǝ e du è la è tum jàà wa, e twí kɔn m'è yí dǝdǝné. ²⁴À Bə-zho-zhe, n' tǝ-fwàalé já dǝdǝ ! N' wèrhé nǝ gakó ndə surhə. Ce y sù ndə n' cènè ré. ²⁵Nyí nǝ-fóló w gá já dǝdǝ né, e já ò wà dǝdǝ né : w'ó gàà m'ó bú-wè nánfwàalé ndə nǝmpólsé rə wàr rə la gál m'ó gakó ɲwéné rə n'è zhəlǝ ; ²⁶W'ó gàà m'ó bú-bwələ né ɲwéné nǝ n'è dūrə, w'ó gàà m'ó bú-ku w nánjǝjùrhú w Yi wèrhé m'ó ɲwéné ò n'ò fùu nǝ m'ó m'ə n'è dom ndə jàn ré m'ó ɲwéné. ²⁷W'ó nǝmyé yó w vwámá né nǝmyé gakó n'è nyí ní, m'ùnì ga nɔrh gə tú m'ə zhe re yi, sá pə nɛ kùjú nǝ jí. ²⁸N' ná n' pɛ nɛ kùjú, nǝ zwè nǝ jí ; n' gə púr n' jǝ, nǝ n'è wè nǝ jí nǝ swí. ²⁹Sə n' gə shèè n' jǝ yá, nǝ n'è kəkə ; n' gə zwè nǝ shíshə yá : nǝ cì, nǝ k'a vò nǝ shó w wə. ³⁰Sə n' gə ce n' shəshírhə né k'a bà : bə yə né, n' zǝ n' kwərhe ce y è yé k'a zhǐ nándwə. ³¹Bə Bə-zho-zhe còrhó yál né byinə nǝ bə zhǝ zhe yilə ! Bə n' wèrhé wu-nyǝ n' tumə né yilə ! ³²N' gə nyí ce yá, e zhízhǐ ; n' gə dwərh pyàr ré nɛ, rə jǝrh nyèrh. ³³À myǝl gə j'á ɲwéné né, à m'a j'á n'á nún Bə-zho-zhe gaga, à gə j'á ɲwéné né, à m'a j'á n'á zül à Yi rí gaga. ³⁴Sə à zòmà né sù n' yírə ! à n'á yǎl a fùu Bə-zho-zhe wé. ³⁵Bə yə-bəlwàalé ciná bé jé tǝ ce y yó, sə lyi-bəlwǎlsé bə né yál kádò yé ! À wu, ce Bə-zho-zhe nàbáná ! Zül Bə-zho-zhe m'ó.

Chapter 105

¹Zül-nə Bə-zho-zhe ! Byě-nə ní yil ré ! Bwǎl-nə ní tũ-fwààlè á byili dwá né cəcəl wə. ²Nún-nə, nún-nə, ní yil ré còrhó yilə ! Zǝm-na ní màmyaarhé gakó yò á byili ! ³Wèrhé-na wu-nyǝ ní yil ré yilə ! Bə lyi bí byèbè bə n'è pyà Bə-zho-zhe mó fùú òdà wu-nyǝ ! ⁴pyà-na Bə-zho-zhe kúrhí y ní ná ní sě mó, Pyà-na á n'á twí á zhì ní yé né twéé twéé ! ⁵Lyírh-nə tumə né nánfwààlè tèbè ní wèrhé mó, òdà màmyaarhé tèbè ní wèrhé mó yò, òdà ní pyèlè ní ná ní jí mú, ⁶ámyě ní tùntùnnə Abərahā nēmé né, Zhakəbe byá bə ní cīr mó yil mó ! Bə-zho-zhe wó námyě Yi ; nmyě ní cī lū w púlá púlá. ⁷Bə-zho-zhe wó ná Yi rí, ní ca.ngá tumə né n'è twí ce y gakó yó. ⁸Ní ná ní lyírh ní dəbré yò twéé twéé, ní nyə né ní bwəl nə nyí mú wó nēmé kùrə mǝrhò yilə, ⁹dəbré ní zə òdà Abərahā mó, òdà nyí rí ní bwəl Yəzake ne mó ; ¹⁰n zè n ká n bwérhé n byili ní Zhakəbe ne, nə yə dəbre byinə nə bə zhǝ zhe Esərayel yil mó, ¹¹n wó : Á m'a pǝ Kanaā tənà yá, á la cinú òdà á cəl kən ta. ¹²Rəmyé yi ní òdà bə y'á bə já yé, bə y'á wó zhələ námpólé dǝdǝ tənà y wa, ¹³Sə bə y'á n'è zhəl tənà w bə lyě bə vò è dǝ wé, bə vò pyǝ sǝ bə lyě bə vò ní dǝ sǝ ; ¹⁴Bə'á shènə á jǝ dwərh lyi bí byèbè á cīr mó ne yé, s'á bə'á wèrhé lwele à nyi-zwennə bə ne yé ! ¹⁵Bə'á shènə á jǝ dwərh lyi bí byèbè á cīr mó ne yé, s'á bə'á wèrhé lwele à nyi-zwennə bə ne yé ! ¹⁶N zè n ce nǝrh tu tənà y wa, n cərh kən dǝbè dwí gakó lò mà ní wèrhé sǝ nə ní nyí-kùjú mú yé né. ¹⁷N zè n twí bal mǝdù bə sono : Zozefu bə yé mo òdà yóm ta. ¹⁸Bə zə mǝ bə lyě ní nèsé kǝkǝ, bə ce se cǝbre wé, ¹⁹kən m'e yí dǝ ré tèbè Zozefu yá ní byili mó, èta bə lwar bə Yi zòmè ré Bə-zho-zhe y'á byili mu mó wó zhənə. ²⁰Rəmyé yó né, pyǝ mó ce bə lwəh nyáná né ní nèsé ne, pyǝ n yá ní cī dwá né púlá púlá mó ce bə vǝr mo. ²¹N zè n kwé mo n cī ní wó ní kǝlè yó-cábal, n ce ní cī ní nəcèndé gakó, ²²mùni ga n nǝwènə ní ná ní zal ní kwā-lyi bí ní lyě òdà ní gá ná ní yǎl né, sə n cèrhə surhə né ní cǝ w yé né ciná bə ne. ²³Wó rəmyé kwā né Esərayel zè e bə Ezhipyi, Zhakəbe lyě n vò n jòm Sham tənà y wa. ²⁴Yi ní dwí rí lùli y pù dǝdǝ, rə zhe jàn nánfǝlò du rə zwə bə. ²⁵Yi zè rə lyār tənà y lyi bí wun ní, bə zè bə n'è jí zùuri òdà Yi dwí rí, bə n'è nwènə re. ²⁶Yi zè rə twí, rə tùntùnnə Muiyiisi, òdà Arǝ mó rə y'á cīr mó bə sono. ²⁷Muiyiisi òdà Arǝ zè bə wèrhé wò-jààre bə cəcəl wa, bə wèrhé màmyaarhe Sham tənà y wa. ²⁸Yi zè rə twí cə-byú o bə o pyi bi, sə bə yə yó-kùlù wèrhé òdà Yi zòmè ré cilu yé. ²⁹Yi ce bə nàná bə lyār bə jǝrh jal, rə ce bə mómǝsə cì. ³⁰rə ce nyàswəale du té rə sú tənà yá, rə lyě rə vò pyá bə jìsì wé. ³¹Rə zè rə zòm, zòrh òdà sə swǎ j'a du té, kǝrse mye j'a du sə sú bə jààsə gakó wé. ³²Rə dwà y yě nǝ nyó ne e k'a nyǝ shimi, rə ce myin-zhù j'a sú tənà y wa. ³³Rə gu sǝ-cémé né òdà épyùulí, rə jǝrh bə cémé né cǝ w mó rə ló té. ³⁴Rə zè rə zòm, səsèmè nánjəjóló lò wàh ní la gál j'a du té, ³⁵nə j'a jí tənà y gǝ w gakó, òdà bə cəsé cémé né byá bə. ³⁶Rə gu bə byi-cəsé gakó tənà y w mó, bə byá bə byèbè bə j'a zè bə zé bə zə bə bélé jàn ré bə lù mú. ³⁷Rə ce rə dwí rí zə səbyi-shǝ òdà sánámá rə m'e du Ezhipti ní, sə rə kwálsé wé, lò mǝdù ga cici yə ní nà mà yé. ³⁸Ezhipti lyi bí wu zə nyàn bə dwi rí y yilə, bə wu-zǝé y kǝbè è y'á zhe be bə yil mó y'á já dǝdǝ. ³⁹Ce y gə lówá, Yi ce ébǝ pú bi, sə ce y gə yil rə ce myin du mǝ pwè ré yér be. ⁴⁰Bə zè lwəl kùjú Yi ní, rə ce nǝpǝrpǝr shí dǝ rə ló té rə pə be, rə ce búru shí dǝ o bə rə pə be bə dǝ bə sú. ⁴¹N pul pátá nəkulu, nǝ du mǝ dǝr té ; mǝ pyé té cə-da wé òdà wǝ bwí nǝ ta. ⁴²Bə ní lyírh ní zòmè ré ní zòm òdà ní tùntùnnə Abərahā mó yò. ⁴³Yi ce ní dwí rí du Ezhipti ní òdà wu-nyǝ, rə lyi bí rə cīr du wu-nyǝ òdà bubwéese cəcəl wə. ⁴⁴N pə be tənèsé cəsé, bə ciní dwá né tumə né nə twí mú byá bə, ⁴⁵mùni ga bə wèrhé òdà kən ré dǝbè ní kǝ n pə mó ta, sə bə zwé ní nyó né ní pǝ mó. Zül-nə Bə-zho-zhe !

Chapter 106

¹Zül-nə Bə-zho-zhe! Zül-nə Bə-zho-zhe, bà ní càn, ní nònò-dür mó ñwéné twéé twéé! ²Mǎ lò ní mà n zòm Bə-zho-zhe tùm-fwààlè n byili? Wǎ ní mà n bwəl ní zül mó gakó n byili?³Wu-nyǎ ñwéné ñdá lyi bí byèbè bà n'è zwè ní nyé né mó, bà n'è twí cángá tumə né twéé twéé mó ! ⁴Bə-zho-zhe, tən è cènè ré n ná n wèrhé mó yil ní lyírh à yò n dwí rí yilə ! tərəmyé yil ní lyírh à yò, sǎ sǎ n dwí rí ní, ⁵mùni ga a nà n lyi bí byèbè n cír mó bà zhe wu-nyǎ, sǎ n dwí rí wu-nyǎ w ce a tó re a fùù ñdá wu-nyǎ !⁶Ná dówá ñdá ná dabá ta, ná wèrhé lwele, ná wèrhé kən dèbè rà bà càn yé. ⁷Ná dabá yə bà yala né zhili bà sú màmyaarhe n wèrhé Ezhipti ní mú kùr yé, bà swè n wu-bònò w nánfǎlò w yò, bà yə n nyí ní zwè nà-fǎlò w nyí ní yé, nàkwǎ y nà-fǎlò w nyí ní mú. ⁸Sə Yi vwǎrh be rà yil ré jàn yilə, rà m'e byili rà jàn nánfǎlò wá. ⁹Sə Yi vwǎrh be rà yil ré jàn yilə, rà m'e byili rà jàn nánfǎlò wá. ¹⁰Rə zə lyim rə bú nàkwǎ nà-fǎlò wá, ò nǎ mó wí o kù ; rə ce bà tó ò wé bà vò bà lyé ñdá wó gɔ-elū èpòlò w ta. ¹¹Rə vwǎrh be lò mó mòbó ní yà ní ná ní bwí ñdá be mó jǎ wa, rà zwè be zù-bal mó ñwónó w jǎ wa. ¹²Sə nǎ mó zǎ mə mólé bà zwə be, mǎdù ga yə lú yé. ¹³Bə zǎ bà zwè nyí bà Yi zòmè ré wó zhànà, bà zǎ bà nún bà zül ré. ¹⁴Kən yə dene ñdá bà swè Yi tumə né rà twí ní mú yò, bà t'á zwè nyí bà Yi m'a pyírh kən ré dèbè rà byili bà la wǎrhò mó yé. ¹⁵Bə zhi gɔ-elū èpòlò w gàa mó, bà yǎ shilə namməlwǎlsé zù bà wé, bà zǎ bà zhè Yi gɔ-elū èpòlò w wé. ¹⁶Yi zǎ rə pə be kən ré dèbè bà lwəl re mó ; rəmyé kwǎ né rə zǎ rə ce cími kèbè è n'è zal lò n kwèrè mó zə be. ¹⁷Bə zǎ bà zhi bà zúló y gàa w bà n'è dùr Muiyisi ñdá Arǎ bwǎ, Muiyisi mú mòbó Bə-zho-zhe cír mó. ¹⁸Rəmyé ce, ce y j'a kār bǎl e lyi Datā, e pú Abyəram mye lyi bí tǎ ; ¹⁹Myín kwǎ bà lyi bí, myín-zhù jí lyi-bəlwǎlsé gakó. ²⁰Bə zhi Orebe né bà zwírhì nǎ-bòlò, bà zǎ bà wùli nǎ-bòlò w nyorhə w bà zwírhì mú yé né, ²¹bə zə nǎ w ò n'ò dòm gɔ w mó bà m'e lyér bà zùwá yá. ²²Bə swè bà Yi rí tǎbè rà vwǎrh be mó yò, Yi rí tǎbè rà wèrhé tumə né nánfwààlè Ezhipti ní mú, ²³rə wèrhé màmyaarhé Sham tənà y w mó, rà wèrhé wò-jààré nàkwǎ nà-fǎlò w yó mó, bà swè ywè né rəmyé mó gakó yò. ²⁴Yi zǎ rə wó bà rà la be gu lyélyé ; rəmyé yò né, Muiyisi mú rà cír mó, zǎ n zhi rà yé né n lwəl ré, mùni ga n ce rə yǎ rə lyim rí nánfǎlò w rà kwè mó ne, rà bə'k'a zhili bi yé. ²⁵Bə cǎ tənà y kən dèbè rà nyé ñwéné è wé mó yò, bà yə nyí zwè bà Bə-zho-zhe zòmè ré wó zhàn yé, ²⁶bə zǎ bà n'è ñwúnwùnì bà kwəàrhé wé, bà yə Bə-zho-zhe zòmè ré cili yé. ²⁷N zǎ n zhǎ ní jǎ n bwəl nyí ní la ce bà ló tǎ gɔ-elū èpòlò w wə, ²⁸ní la ce bà nèmè ne mye ló tǎ tənèsè cəcəl wə, sə bà làa tǎ tənèsè wé. ²⁹Bə y'a zǎ bà n'è cèrhé Baale-Pəwəre, bà n'è dòm vwə né bà zwəl lyi-cùurí yil mó nàmá bǎ. ³⁰Bə zə bà tù-twǎǎ né nəmyé mó bà tò Bə-zho-zhe lyim rí ní, ce nyəle j'a tu bà yó nà n'è zal be ³¹Rəmyé yó né, Fyine já n zǎ n kwèrhə yò w Yi dǎbré shò kwǎ né, nyalé ré lyi bí ní zal mó j'a zhè ; ³²rəmyé ce Yi j'a nyí mú ñdá wu-cánga cǎbal ta, byinə nà bà zhǎ zhe yilə. ³³Bə k'e zǎ Bə-zho-zhe lyim ní, n tə rəmyé yil n pə còrhò-tum Muiyisi ní Mərəba nàná bǎ nyí ní ; ³⁴bə bà y'a cǎ Muiyisi wu ní dǎdǎ ce ní yà ní ká ní wār ní púr ní nyí ní zòm pamparǎ yé. ³⁵Bə y'a t'á cǎ dwá né ñdá Bə-zho-zhe gá pə be nyí bà bà cǎ ne né yé. ³⁶Bə zə bà cìn bà gùlì tənèsè lyi bí ní, bà n'è tó be bà cèrhè bà tuntwǎǎ né tǎ. ³⁷Bə cèrhé bà wò-zwǎǎlé, rə jǎrh pòmò bà yilə ; ³⁸bə zə bà byǎ ñdá bà bəkwá bà zwəl vwə bà wò-zwǎǎlé yó, ³⁹bə ló bà dóo zhe cí jal tǎ, bà byǎ bǎ ñdá bà bəkwábé jal mó tǎ, byèbè bà zwəl Kanaā wò-zwǎǎlé yó mó, lyi-gurnə bǎ j'a ce tənà y jimdi. ⁴⁰Bə tó bà tuntwǎǎ né denne bà ce bà cìn jimdi, bà tuntwǎǎ né ce bà twí fwəl tumə. ⁴¹Rəmyé yi ní, Bə-zho-zhe lyim j'a zǎ myín-zhù ní dwí rí yó, n kwè ní sǎpwà lyi bí ñdá pwarha kən ta. ⁴²N zǎ n yǎrh be tǎ tənèsè lyi bí jǎ wa ; byèbè bà y'a n'è jí zùurí ñdá be mó zǎ bà cí bi ; ⁴³Bə zwə bǎ zǎ bà n'è nwènè be, bà wùli tǎ bà ñwónó w kùr wə. ⁴⁴Twər nánzhəzhǎ, Bə-zho-zhe vwǎrh be ; sə bà cǎ ní nyí shónó yò ñdá bà gá wó né, bà zǎ bà jǎrh zúúnú cinə bà lwele ré yilə. ⁴⁵Sə Bə-zho-zhe zǎ n nà bà nònò wá, bà gá tú bà n'è lwəl mó yi ní. ⁴⁶N zǎ n lyírh ní dǎbré ní zə bà yil mó yò ; n zǎ n dùr bà nònò ní wu-bònò w nánfǎlò w yilə, ⁴⁷n zǎ n ce nònò dùr byèbè bà zə be bà vò yómré jə y mó gakó wé. ⁴⁸Bə-zho-zhe, ná Yi, vwǎrh nába ! Byé nába ní cí dwá yó tənèsè cəcəl wə, mùni ga ná zül nmyé mòbó n wó pwǎpwé mó yil ré. sə ná zə ná zùwá y ná nɔ n sono mó ná m'e zül mó ! ⁴⁹Bə Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rà ñwéné byinə nà bà zhǎ mó, yil ré nà còrhó ! Bà dwá né púlá púlá wál bà : Amen ! Zül-nə Bə-zho-zhe !

Chapter 107

¹Zül-nə Bə-zho-zhe, bə nyí ní càn ! bə ní nònò-dür mó t'â zhè yé ²Wó èta lyi bí byèbé bə nɔ Bə-zho-zhe vwārnh mó mó n'è wəl né, byèbé ní zwē zù-bal mó jǐ w mó, ³n zè n ce bə shí tənèsé gakó wé, yi-púrhí ndá yi-zùr, lū jə-jǐ sō ndá lū jəgwā sō, n cí dwā yó ! ⁴Bəmyé byèbé bə y'ā n'è yiyiri dǛ gɔ-elū èpòlò w bə dúdú, bə bə cɔ nɛ sə bə jòm ò wé mó, ⁵nɔrh ndá nənnyèlè n'è gwi bi, bə jàn ré y'ā n'è yāl rə zhè mó. ⁶Sə bə zúzúnú w wé, bə búbwéé bə ce Bə-zho-zhe ne, n bə n vwārnh bə ; ⁷n zə bə n kwè sómá cángá, bə m'e yí cɔ kǔbɔ numbyínsi wǔ sà m'a jòm ò wé mó wə. ⁸Bə zè bə zül Bə-zho-zhe, ní wu-bònò w ndá ní tǔ-fwàalé numbyíní byǎ bé yil mó yilə ! ⁹Bə ní pɔ nǛ numbyíní y kèbè nənnyèlè y'ā zhe mó ne e nyǔ è gu è nənnyèlè, n pə numbyíní y kèbè nɔrh mó y'ā zhe mó ne kùjú e jí e sú. ¹⁰Byèbé bə y'ā n'wéné cə-byín ndá cu ywəl wé mó ! bə y'ā n'wéné yómre jè ndá nyáná wé mó, ¹¹bə gá y'ā cǛ Yi zòmè ré zō yò mó, bə zhè DǛDǛ cábal mó cícú mú yil mó. ¹²Yi zè rə ce nònò zə bə bə wun zhili ; bə yə lò ne n sǛ bə kúrhí yé. ¹³Bə zúzúnú w wé, bə zè bə búbwéé bə ce Bə-zho-zhe ne, n vwārnh bə bə wu-zhilù w wé ; ¹⁴n ce bə du cə-byín rí ndá cu mú ywəl mó wə, n sá bə nyáná né. ¹⁵Bə zè bə zül Bə-zho-zhe, ní wu-bònò w ndá ní tǔ-fwàalé numbyíní byǎ bé yil mó yilə ! ¹⁶bə ní kò kàmɔ w bwəðlé, n sá cǛbré sǎfɔr ré. ¹⁷Bə surhə zhe ciná bé dwəáré tumə né ndá bə lwele ré tumə né ce bə jirh zúzúnú ciná. ¹⁸Bə y'ā n'è jí kùjúr tǛbé gakó rə wó súsúlú kùjúr rí mú, ce bə y'ā n'è dwərh cu mú bwəðlé ne. ¹⁹Sə bə zúzúnú w wé, bə zè bə búbwéé bə ce Bə-zho-zhe ne, n vwārnh bə bə wu-zhilù w wé ; ²⁰N twí ní zòmè ré rə bə rə wārnh bə, n ce bə lú bə yə góró w twi yé. ²¹Bə zè bə zül Bə-zho-zhe, ní wu-bònò w ndá ní tǔ-fwàalé numbyíní byǎ bé yil mó yilə ! ²²Bə zwál nàbán-co vwə bə pə Yi, bə búbwéé wu-nyǔ búbwéé bə m'e bwəl Yi tǔ-fwàalé yò bə byili ! ²³Lyi bí byèbé bə y'ā n'è jòm bú-bwələ né nà-fòlò w wé, bə m'e twí nǛ mó wé mó, ²⁴lyi bí bəmyé mó nɔ Bə-zho-zhe tǔ-fwàalé góró nánlyilyùmú w wə. ²⁵Yi zè rə zòm, zho nánfòlò j'a shí tǛ o zè, o dom nà-fòlò w nǛ mó. ²⁶Mə n'è zal bə mə zè mə zhəl dǛ, mə k'a zal bə mə twí tǛ góró w nánlyilyùmú w wə ; bə kúr j'a cǛ tǔrò zwini rí rə zhe bə mó yilə ; ²⁷bə yérh zè sá n'è jǐjǐl, bə n'è tutwi tǛ ndá sǛ gá zhe lò ní ta, bə lwar mó mǔbɔ bə y'ā yé mó gakó j'a jé. ²⁸Bə zwini rí wé, bə zè bə búbwéé bə ce Bə-zho-zhe ne, n vwārnh bə bə wu-zhilù w wé ; ²⁹n ce zho w zhì, cə jirh shéé, dweme ré rə y'ā n'è wúl mó j'a gu. ³⁰Bə zè bə n'è fùù ndá wu-nyǔ cə y gá jirh shéé mó yilə, rəmyé yó, Bə-zho-zhe já n zə bə n byerhe bə yí bù-cǔ w kǔbɔ bə y'ā la ò yó mó yó. ³¹Bə zè bə zül Bə-zho-zhe, ní wu-bònò w ndá ní tǔ-fwàalé numbyíní byǎ bé yil mó yilə ! ³²Bə cǛrhé Bə-zho-zhe dwí rí dwā gúlú w wé, bə zül mó nancesé dwā jóló jàà y wa. ³³N ná ní ce bwísi wí, n ce sá jirh èpwára, n ce nà-bùlsi shí sə kù cə-kùlì. ³⁴N ce tənà kèbé è cə y càn è zhe kwəl mó, jirh tənà kèbé è cə y lyár è yə nàkwǎ, ndá è lyi bí gə n'è twí wu-bárhé tumə. ³⁵N ná ní lyár gɔ-elū èpòlò o jirh jàà nǛ n'è dūr tǛ ò wé, n ce cə-kùlì jirh nà-bùlsi jàà. ³⁶N kwè nòrhna n cí è wé. N ce e jirh cɔ bə jòm. ³⁷Bə zə cǛrh bə dù, bə zhele sé-cémé, nə byi nə ce byǎ bə kwē. ³⁸N cí bwəl bə yó, bə lú byǎ bə pù bə jirh nánjəjóló, bə vwàmá né t'ā la kòrò gaga yé. ³⁹Zwini rí ndá nònò w ce jàlà bə bə jirh námpólé, ⁴⁰Yi ce lyi-fwàalé jirh mòn kɔna, rə ce bə n'è yiyiri tǛ sómá tènè bə la tó yé, ⁴¹rə zè zhè nəmwa ndá zúzúnú ciná yó dǛ, rə vwārnh bə bə nònò w wé, rə ce bə dwə né pù ndá vwàmá ta. ⁴²Wu-cángá ciná bé m'a nə rəmyé, bə fùù ndá wu-nyǔ, sə lwele ré nyí rí m'a pyi. ⁴³Bə lò mǔbɔ ní zhe surhə sə rə-ná-cí dǛ ní cin ndá ywé né nàmyé mó, sə n cili Bə-zho-zhe wu-bònò yò w náàcéné.

Chapter 108

¹Dəvyidi nwǎǎ. ²Ǻ Yi, à wu w jě ! À m'a nún, a dú à dèlè wè ré : wó àmye còrhó wá !³À dàkónó ndá à zǎ, zǎ-na dǎ, à m'a zhàrh cə-lár ré. ⁴Bə-zhə-zhe ! à m'a zǔl mó dwá né cəcəl wə, à m'a nún mú tənèsé cəcəl wə. ⁵Bə n wu-bòndò w zhəl ò wə dǎ yə né yə-pèlé wa, n zhən ré vò gaga rə yí éban ré wa. ⁶Ǻ Yi ! zǎ n zhì dǎ yə né yó, sə n zùwá y yə cə y yó !⁷mùni ga n byi-swěnnə bé nə vwǎrh, zwě nába ndá n jəjí yá, sə zwě ná lwǎl mó ! ⁸Yi zòm rəmyé yò rə jì y w rə wò : à m'a jí beɛ, à m'a tə Səshem, a mərhe Sucote vɔɔ wá ;⁹Àmyé à cǐ Galadé ndá Manase ; Efərayel wó à pyèlè yá-pú, Zhəda zǎ n wó à pyèlè dā-dǎlò wá ; ¹⁰Məwabe wó à nə shə nəbwéné à n'ā she nə è wé ; wó Edəm yó à n'ā dol à nəcǐlǎ né ne ; wó Fələsətǎbá yó à n'ā bya à búbwéé ndá wu-nyǎ né !¹¹Wó mǎ lò nǐ mà n zə ne a vò cə w kǎbó ò zhe jàn ré mó w mó ? Wó mǎ nǐ mà n zə ne a vò Edəm mɔ mó ? ¹²Ǻ à Yi ! è nə dā nmyé nà, nmyé mǎbó n yà n cǐrh nába nǐ cə kwǎ né mó nà, n kə n tá n tó nə shədéésé ne n dwi mú nà ? ¹³Bə nǐ n sǎ nə kúrhí nə zwini rí wé ! Bə numbyíní sǎǎ wó kən nánfò.

Chapter 109

¹Nwíísí yé né cábal mó. Dəvyidi nyă. Yi, wó ñmyé à n'â zùlă, ce ñ bə̀k'á shǐ́ ñ nyí gaga yé ! ²Nyí bà zɔ nyìnù nyé né námmə̀lwə̀lsé bà la m'e bú ñdă ne, bà zɔ kɔma mə̀jòlò bà m'e zòm ñdă ne. ³Bə zɔ zòmà ñdă nà swě̀ bə m'e kákélé ne, bà m'e bwí ñdă ne nánfò rə̀ bə kùr zhe yé. ⁴Bə wó à zwə̀, sə̀ ñdă rə̀myé ga, à j'â só be ; sə̀ àmyé wó Yi cǎ ne à zhe né à yi-co wě̀. ⁵Wó lwele bà n'ê cə̀rh ne cənè ré yilə̀, bà n'ê cə̀rh ne zùuri à sónó w yilə̀. ⁶Pə-na mɔ lyi-bə̀lwélé ne e ciní, sə̀ cǎ cir-nə̀ bà n zhi ñ jə̀jǐ ni ! ⁷Bə gə̀ tú bà tú ñ bursi kó yi ni, sə̀ pǔ dóó, rə̀myé yi ní ñ yi-co w m'a jǐrh yə̀-bə̀lòlò ñ yilə̀⁸ce ñ dwā né t'â la nánzhə̀zhǔ yú yé, sə̀ lò dō kwè ñ jàà y n twǐ ñ jàà wa ! ⁹mùni ga ñ bə̀sóná jǐrh bə̀tǎlse, sə̀ ñ ké jǐrh ejə̀-kě ! ¹⁰Sə̀ ñ bə̀sóná bə̀ zě̀ bà n'ê yiyiri tǐ̀ bà m'e lwə̀lə̀, bà vò kwā gaga bà jì-bwə̀r ré nyí ní, bə̀ pyà kùjú bə̀ jí ! ¹¹Sə̀ ñ jím cábal bà n zə̀ mɔ n zwě̀ ñ kɔn dēbē ñ zhe mó, sə̀ zhə̀lə̀ mye shí ní bə̀ b'e búbú ñ wě̀ ré tēbē ñ twǐ n nə̀ mó ! ¹²Sə̀ lò lò bə̀kǎ n cí ñ yə̀-zhìl ñ wě̀, ñ bə̀tǎlsé mye nònò bə̀k'a zə̀ lò lò yé ; ¹³Sə̀ ñ nēmé né jé tǐ̀ cə̀ yó, lò lò bə̀kǎ n zòm bà yil ré lyi byēbē bà bàn rə̀myé kwā né sono yé ! ¹⁴Sə̀ ñ dabá lwele ré yò w j'â n'ê lyǐrh Bə-zhɔ-zhe yé né, sə̀ bə̀ ná mye yə̀-bə̀lòlò w bə̀k'a shə̀rh gaga yé ! ¹⁵Sə̀ dǎ gakò bà lwele ré j'â zhǐ Bə-zhɔ-zhe yé né, ñ yò lyǐrh j'a jé tǐ̀ cə̀ yó. , ¹⁶Bə̀ ñ yə̀ nònò dūr zal yé, ñ nwènə̀ zúzúnú ñdă bə̀ lò zhe ciná, kɔn m'e vò e yí n gu numbyíni kēbē è wu w zhìl mú ! ¹⁷Wó bwəl námmə̀lwélé ñ yà ñ só : wó bwəl námmə̀lwélé è m'a jòm ñ yó ! ñ yà ñ bə̀ só sə̀ n bwəl bwəl cənè n pə̀ lò ne yé : Ce ñ mà n zə̀ nyan ñdă bwəl náàcənè ! ¹⁸Ñ mà n zù bwəl námmə̀lwélé y ñdă ñ gə̀mə̀zwǐ ta, rə̀ zù ñ wě̀ ñdă nǎ ta, rə̀ yə̀ ñdă nwě̀ ta ñ kúr rí wě̀ ! ¹⁹rə̀ yə̀ gə̀mmə̀-lyònnò n pyìlì, rə̀ yə̀ cǎ-tònnò n lyě ñ cǎ ne twéé twéé ! ²⁰Bə̀ rə̀myé yál kwānde, Bə-zhɔ-zhe la mə̀ n kwě̀ à zwə̀ bə̀, ñdă byēbē bà n'ê zòm wu-bárhé zòmà bà pə̀ ne mó ! ²¹Sə̀ Bə-zhɔ-zhe, à Cǐnnə̀, ñmyé twǐ ñ yil ré yil ñ pə̀ àmyé ne, vwǎrh ne, bà ñ wu-bònnò w já ! ²²Àmyé wó zúzúnú ñdă bə̀ lò zhe cí, à wu w zhìl à wě̀. ²³À n'â lyě à la ñdă wó ywəl mə̀ cǐrhí ta, bà jì ni ñdă səsǔ ta. ²⁴À lyě à nyí, a jòm à nàdwáná yó, a kwèrè, à jàn ré k'è bə̀ já yé, ²⁵À jǐrh cizhìl kɔn bà yilə̀, nyí bà n'ê zhízhi bà ywě̀. ²⁶Bə-zhɔ-zhe, à Yi, bà ñ sē ne, ñ vwǎrh ne ñ wu-bònnò w wě̀ ! ²⁷Bə-zhɔ-zhe, mùni ga bə̀ lwar, bà wó ñmyé jě̀ y è wèrhé èta ! ²⁸Bə̀myé gə̀ bwəl bwelé námmə̀lwélé, ñmyé wó bwelé náàcənè ñ ná ñ bwələ̀ ; bə̀ gə̀ zě̀, bà m'a jí cizhìl, sə̀ ñ tùntùnnə̀ mó mà n fùu ñdă wu-nyǔ. ²⁹Bə̀ cizhìl nánfòlò zə̀ à zwə̀ bə̀, sə̀ bə̀ zù bà cizhìl ré ñdă kə̀mmə̀zù-èdòlò ta ! ³⁰À m'a zə̀ à nyí a zùl Bə-zhɔ-zhe a ce dǎdǎ, à m'a cə̀rhé mó lyi nánjə̀jòlò cə̀cəl wə̀ ; ³¹Bə̀ ñ zhe nəmɔ mó ñ jə̀jǐ wə̀, mùni n vwǎrh mɔ lyi bí byēbē bà n'ê ké ñ bursi bə̀ pə̀ mɔ dóó mó jǔ wa.

Chapter 11

¹Nwíísí yé né cábal mó. Davyidi nyă. Wó Bə-zhǝ-zhe sono à shòò jàà y ɲwéné. È nə wó byè yil á nə wǝ à m'ă wò ne : Dũr-nə á vò á pyàr ré wé ñdə kú mí ta ? ²Nyíwé, lyi-bəlwǎlse pàm bə twā yá, bə co bə cam ré myá y nyíní nì, bə myələ́ bə vwē, cə-byín wé, bə la lyi bí byèbè bə wó wu-cángá ciná bé tɔ. ³Wé ré kùrə né gə jírɲ rə ló tɛ́, sə wu-cángá cábal mó, wó etər n̄ nə mà n zè n wèrhé né ? ⁴Nyí Bə-zhǝ-zhe ɲwéné n̄ sàpwà jì y wə, n̄ pyèlè dəgwá y ɲwéné Arəzana wa ; n̄ yírhə n'è nyí, n̄ ná n̄ kámse n̄ yírhə n̄ nyí numbyíní byá bé wun ní. ⁵Bə-zhǝ-zhe ná n̄ nyí wu-cángá cí wu wə ; n̄ ná n̄ súl lyi-bəlwələ́ y ñdə lò mòbó n̄ wu nyè jàn tumə né wé mó. ⁶N̄ ná n̄ ce myín-cala ñdə myín ñdə zho bárhé nyò lyi-bəlwǎlsé yó ; wó rəmyé rə wó bə cəl kǎzǝm bə la nyó bə pə dwā ne mó. ⁷Bə Bə-zhǝ-zhe wó cángá cábal, n̄ só cángá tumə né ; rəmyé ce, wó wu-cángá ciná bə n'è ne re.

Chapter 110

¹Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe zɔm n wɔ à Cǐnnə mó ne : Bə ní jòm à jə-jǐ ni, kɔn m'e yí a ce ní nò n zwà bé n nèrh kùr wə.²Bə-zhɔ-zhe mà n wèlè n pyèlè ré dā-dǎlɔ w ɲwɔnɔ wa : N m'a jí pyèlè n zwà bé cəcəl wə ! ³dɛ ré tɛbé ní la n shədéésé dwā yó cú búlǎ né bú yil mú, n dwí rí m'a zə paánse shɛbé sà wɔ Yi nyɛrh ndá jàn nánfɔlɔ, rə tó nəkɔkɔle ne rə bà, n ébwá-dálá be b'a bə n sono ndə myɔnɔ ta.⁴Wɔ Bə-zhɔ-zhe ní bwəl nyí rí rəmyé mó, ce ní n nyí rí t'â la kwǎrh gaga yé : N yə vwǐ-zwǎlnə byinə nə bə zhɔ zhe yilə, ndə Mələsədəkə ta.⁵Cǐnnə mó, n zhǐ n jəjǐ ni mú, ná n lwé pyǎ tɛ n nò be tɛ n bɔbɔle n lyim gə zɛ dɛ ré yùwə.⁶N ná n pɛ còrhò-tum tənèsé cəcəl w ndə cángá : cùuri j'a sú cə-yala né gakó wə ; n nò yó-kwǎǎle (pyǎ) tɛ n bɔbɔle tənà y gakó wɛ.⁷N ná n zhəl ndə ní ná n nywè nɛ bú wə : Wɔ rəmyé è ce ní ná n zhɛ lò yó dɛ.

Chapter 111

¹Zül-nə Bə-zhə-zhe ! À m'a zül Bə-zhə-zhe ndá à wu gakó, wu-càngá cíná dwā joló w wé, ndá dwā-gúlú w jàà wa.
²Bə-zhə-zhe tumə né wó tumə nánfwààlè, nè n'è pyà lyi bí byèbé gakó bà só ne mó. ³Bə-zhə-zhe tumə né wó jàjòmó
ndá cènè tumə, í cángá tumə né j'a ɲwénè né gaga nè t'â zhè yé. ⁴N wèrhé wò-jààre, rə yò t'â la sɔ yé, Bə-zhə-zhe wó
nònò-dùr ndá zúzúnú cəbal sanna. ⁵N pɔ kùjú lyi bí byèbé bà n'è nyàm mɔ mó ne ; í ná í lyĩh í dɔbré í zɔ mó yò
twéé twéé. ⁶N twĩ tumə n byili í dwí rí ni bà í zhe jàn, í gá zwē tənèsé n pə re, sà wó bà cəl kɔn mó yilə ; ⁷N tumə
né í wèrhé mó n'è byili bà í wó zhən ndá cánga cəbal ; í nyá né í pɔ mó gakó wó zhənà, ⁸nə zhĩ nə nà y yó byinə
nə bə zhǝ yilə, í pɔ ne zhən ndá cángá wé. ⁹N twĩ vwǎrh mó mə bə mə zwē í dwí rí, í zə dɔbre ndá re n cí rí rə zhĩ
byinə nə bə zhǝ yilə ; í yil ré càn rə bə dō zhe yé. ¹⁰Bə-zhə-zhe nyòmò w wó surhə né lwar nə kùr-jirə yə; lyi bí
byèbé gakó bà n'è wèrhé ndə surhə né gə n'è byili ní mú, wó lyi byèbé bà ló lárma mó páá mó. Bə-zhə-zhe zül mó j'a
ɲwénè twéé twéé gaga yilə.

Chapter 112

¹Zül-nə Bə-zhə-zhe ! Wu-nyō̃ ɲwéné̃ ñdǎ̀ lò mòbó̃ ń ná ń nyàm Bə-zhə-zhe, ń wu nyè dǎ́dǎ́ ñdǎ̀ ń nyá né, n zè ń ná ń wèrhé ñdǎ̀ nà gá n'è byili ní mú. ²Rà-ná-cí nèmé né m'a zə jàn cə yó, Yi m'a cí hwəl wu-cángá cóbal byǎ bé yó. ³Ŋ sǒ kèlé y w wó cín-neré ñdǎ̀ nàcèndè rà m'a yà è wé, sə wu-cángá tumə né m'a j'ǎ ɲwéné̃ twéé twéé gaga yilə. ⁴Pwè m'a du cə-byín wé wu-cángá cinə yilə, ñdǎ̀ lò mòbó̃ ń wó nǎnò durnə, ñdǎ̀ kúrhí sanna bé yilə. ⁵Wu-nyō̃ ɲwéné̃ ñdǎ̀ lò mòbó̃ ń ná ń dūr lò nǎnò, n já ń ná ń jìmi ń dǎ́ né mó, ń ná ń twǐ ń tumə né nà tó ñdǎ̀ Yi zǎmè ré gá n'è byili ní ! ⁶Bə̀ rà-ná-cí tá ń la ń nà mǎ gaga yé, bə̀ t'ǎ swě wu-cángá cóbal yò gaga yé. ⁷Ŋ gə nyèè bə̀ yò kǎbó̃ ò bə̀ càn gə bànà, ń wu t'ǎ zè yé ; bə̀ ń wu w zhǐ kēkē ; ń zhe Bə-zhə-zhe zhànà. ⁸Ŋ wu w zhǐ kēkē ; ń tá ń dūr ywě gaga yé, ń já ń zhǐ ń mǎ ń nyǐ ń zwə̀ bé ń yé né. ⁹Ŋ ná ń pə̀ ń kən nánzhəzhǐ nəmwã nɛ ; ń cángá tumə né já nà ɲwéné̃ twéé twéé gaga ; ń yó n'ò zhě dǎ́ ñdǎ̀ zùwǎ. ¹⁰Lyì-bə̀lwèlé gə n'è nyǐ mu, è lyim zè rà n'è yì, è n'è dòm è yǎlá dwā nɛ, myǐn n'è jí è wé ; wè ré tèbé lyì-bə̀lwǎlsé n'è yǎl mó n'è jé tǎ.

Chapter 113

¹Zül-nə Bə-zhɔ-zhe ! ámyě Bə-zhɔ-zhe tùntùnnə bé ! zül-nə Bə-zhɔ-zhe mó, zül-nə ní yil ré ! ²Bà Bə-zhɔ-zhe yil ré nə còrhó, èlāsě òdá twéé twéé gakó yilə ! ³Cèrhé-nə Bə-zhɔ-zhe yil ré, nəkɔkólé e m'e yí dādèné ! ⁴Bə-zhɔ-zhe wɔ dǎdǎ du tənèsé gakó, ní zùwá y wɔ dǎ yə né yó wə. ⁵Wó mǎ ò mà n nyerhe Bə-zhɔ-zhe, ná Yì rí ? N jàà y ɲwéné dǎ yə né w gaga ; ⁶ni jě gàà mó n lwəl ní ná ní nyí dǎ yə né òdá tǎ ce y yó. ⁷Wó cə-shó w wé ní ná ní vùr nàmò mó né, wó pùlú w wé ní ná ní vùr bə lò zhe mó né, ⁸n zě n ce bə tó lyi-fwààlɛ nɛ bə jòm, bə tó ní dwí rí lyi-fwààlɛ nɛ bə jòm. ⁹N pə ní jì y kə-eju ni o zù, n ce kə-eju w jírɲ wu-nyǎ cá-kě ní byǎ cəcəl wə. Zül-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 114

¹Esərayel byä bé gá du Ezhipti ní, Zhakəbe nēmé né gá du dwí rí rà dà bàmyé dwí mú wé mó kwā né, ²Zhidə jǐrh Yi jì, Esərayel jǐrh Yi jàà. ³Nə-fǎlǎ w nə mǎ o dūr, Zhərdē bwǐ y nə mǎ e kwē e vò è kwā né, ⁴Pyàr ré zē rà n'è fwé ñdə pyi-byerh ta, pyǎlse n'è fwé té ñdə bə-bwǎlse ta. ⁵Nə-fǎlǎ, wǎ bəkón rà zhe mó ñ má ñ dūrə, Zhərdē bwǐ, wǎ bəkón rà zhe mó ñ má ñ kwē ñ la ñ kwā né mó ? ⁶Pyàr, sə wǎ bəkón rà zhe ába á m'á fwé té ñdə pyi-byər ta mó, sə ámye pyǎlsé, byè rà zhe ámye ne á m'a fwé té ñdə bə-bwǎlse ta mó ? ⁷Ce, kəkə Cinnə mó yé né ! Zhakəbe Yi rí yé né : ⁸Nmyé ñ ná ñ lyər pàtá nəkulu, nə-bùlì du ně mà n'è dūr té.

Chapter 115

¹Bə-zhɔ-zhe, nyĩ è dà námyě yil yé, nyĩ è dà námyě yil yé, òmyé wírí n̄ pə n̄ yil zùwá, nyĩ wó n̄ wu-bònò w yilə, nyĩ wó n̄ zhèn ré yilə ! ²È nə wó bàkón yilə, tənèsé lyi bí m'a zè bə la wál : Wó yě myě bə Yi rí ɲwéné mó ? ³Nyĩ námyě Yi rí ɲwéné dɛ̃ Arəzana w rə n'è wèrhé òdə rə gá n'è yāl né gako. ⁴Sə bəmyé cémé né wó sàbyi-kùlì òdə sánnámá, nə wó numbyínsí jè è wèrhé nɛ. ⁵Nə zhe nyĩ, nə j'á t'á zòm gaga yé, nə zhe zhǎ nə j'á bə kaka nyě gaga yé, ⁶nə zhe myəlá, nə j'á bə kaka lwé nyě gaga yé, ⁷nə zhe jèrh, nə j'á t'á dwərh kaka yé, nə zhe nèrh, nə j'á t'á zhəl gaga yé, cəl t'á shí nə byā kùr rə dwi yé. ⁸Nə nyě òdə lyi bí byèbè bə wèrhé nɛ mó ta, byèbè gako bə zhí n̄ mú nyě òdə nà ta. ⁹Sə Esərayel, zhí Bə-zhɔ-zhe nɛ ! bə n̄ wó á kúrhí sanna, òdə ku kòbó ò n'ò càr á yé nɛ búlú jàà wa. ¹⁰Arɔ̃ kèlè lyi, zhí-nə Bə-zhɔ-zhe nɛ ! bə n̄ wó á kúrhí sanna, òdə ku kòbó ò n'ò càr á yé nɛ búlú jàà wa. ¹¹Ámyě byèbè á n'á nyàm Bə-zhɔ-zhe mó, zhí-nə Bə-zhɔ-zhe nɛ ! bə n̄ wó á kúrhí sanna, òdə ku kòbó ò n'ò càr á yé nɛ búlú jàà wa. ¹²Bə-zhɔ-zhe nə n̄ lyĩrh nə yò : n̄ mà n̄ cí bwəl Esərayel kèlè y yó, Arɔ̃ kèlè y yó, lyi bí byèbè bə nyàm mɔ mó, ¹³bəsóná òdə náncərh ga yó ; ¹⁴Bə Bə-zhɔ-zhe mà n̄ ce á nɛré y pù, ámyě òdə á byā bə ga yilə. ¹⁵Bə Bə-zhɔ-zhe mɔbó n̄ wèrhé dɛ̃ òdə ce y mó mà n̄ cí bwəl á yó ! ¹⁶Dɛ̃ yə né wó Bə-zhɔ-zhe n̄ cí ni, n̄ zè n̄ kwè ce y n̄ pə numbyíní byā bə nɛ. ¹⁷Nyĩ è dà cùu ri rə n'è zül Bə-zhɔ-zhe yé, è k'è dà lyi bí byèbè bə zhəl tɛ̃, tənà y kèbè lò tá n̄ zòm è wé mó w mó, bə n'è zül Bə-zhɔ-zhe yé ; ¹⁸nyĩ wó námyě, nə m'á zül Bə-zhɔ-zhe, èlāsé kən m'e la gaga yilə. Zül-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 116

¹À só Bə-zhɔ-zhe, ń zhǎ gá nyě à cəl ré ńdǎ à lwə́lǎ y mó yilə. ²Bà ń ná ń pyèrhè ń zhě ń cili à zòmà né ; ce à m'a j'ǎ n'ǎ byè mo dē gakó kɔn m'e yí à cu. ³Cu mú nyéná né y'ǎ kókélé à gakó, lú-bòl mó ywē ré y'ǎ zhe ne ; wu-zhilù ńdǎ kɔn ré rə n'è yì nì mú, y'ǎ zhe ne rə n'è jí. ⁴Sə à y'ǎ zè à n'ǎ byè Bə-zhɔ-zhe yil ré à zhe : ǎ Bə-zhɔ-zhe, vwǎrh ne ! ⁵Bə-zhɔ-zhe wó nònǎ-dǔr ńdǎ wu-cángá cábal, ná Yì rí wó yé-zhil dǔr cábal ; ⁶Bə-zhɔ-zhe ná ń yìlì lyì bí byèbè bà yə yírh swí mú, à y'ǎ wó zúzúnú cábal, sə ń vwǎrh ne. ⁷Ámyé m'a k'a vò à shirhá jàà y wa, bà Bə-zhɔ-zhe wèrhé ne cènè. ⁸Zhə́nǎ, ń vwǎrh ne cu jǐ wa, ń pópǒ à yá-nàná né, à yə à nà mà yé. ⁹ce à m'a vò Bə-zhɔ-zhe yé né, ce y kèbè lyì-nyìsì ńwéné è yó mó yó. ¹⁰Nyí à y'ǎ zhe buri, à gá y'ǎ zhe b'ǎ wó zúzúnú cábal mó yì nì mú ! ¹¹ǎ y'ǎ n'ǎ zòm à wu zhilù w wé à zhe : Numbyíni gakó wó yǔyǔ cábal. ¹²Wó etər à nə m'a wèrhé né, a m'a byili Bə-zhɔ-zhe ne cènè ré tēbè ń wèrhé à yil mó ? ¹³Wó vwǎrh mó kǎ-zǒm mó à m'a zhě a ce dē, a zè a byè Bə-zhɔ-zhe yil ré ; ¹⁴à pyìrh paánsé à y'ǎ bwəl sə nyí Bə-zhɔ-zhe ne mó, ń dwí rí gakó yé né. ¹⁵bə lyì bí byèbè bà zhí Bə-zhɔ-zhe ne mó, myǎl ré yò w zù mu dēdē. ¹⁶ǎ Bə-zhɔ-zhe ! cili à zòmà né, b'ǎ wó ń tùntùnnə, kē mó ń wó ń tùnnə mó byí mú ń wó ń tùntùnnə mó mó, ń lwər ne à nyáná né wé. ¹⁷ǎ m'a zwəl nəbán-co vwǎ a pǒ, S'a byè Bə-zhɔ-zhe yil ré ! ¹⁸à pyìrh paánsé à y'ǎ bwəl sə nyí Bə-zhɔ-zhe ne mó, ń dwí rí gakó yé né, ¹⁹Bə-zhɔ-zhe jì y kònó w wa, ńmyé Zhərəzaleṃ cəcəl wə. Zül-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 117

¹Ámyě tənèsé lyì bí gako, zŭl-nə Bə-zhɔ-zhe. Ámyě dwá né gako, zŭl-nə mo. ²Bə ní wu-bònnò w ná yil mó já dǎdǎ, sə ní zhèn ré j'â ɲwéné twéé twéé. Zŭl-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 118

¹Zül-nə Bə-zhə-zhe, bə́ n' càn, n' nònò-dür mó ñwéné twéé twéé ! ²Esərayel lyi : bwəl-nə á byili bə́ n' nònò-dür mó ñwéné twéé twéé ! ³Arō kèlé y lyi : bwəl-nə á byili bə́ n' nònò-dür mó ñwéné twéé twéé ! ⁴Lyì bí byèbè bə́ n'è nyàm mō mó : bwəl-na á byili bə́ n' nònò-dür mó ñwéné twéé twéé ! ⁵À zhì à zúzúnú w wé a byè Bə-zhə-zhe a wō : Bə-zhə-zhe zwē à lwəl mó, n zhě à yó dē a nə cìn-cinú. ⁶Bə-zhə-zhe ñwéné ndá ne, ce kaka ywē bə́ ne zhe yé : e zē wō bə́kón numbyínsi wō ne sà la wòrhó ? ⁷Wó Bə-zhə-zhe n' wó à kúrhí sanna mó, ce à gə nō à zwə́ bē à yé né à n'ā fùù ndá wu-nyō. ⁸Lò gə pyà n' shòò jàà Bə-zhə-zhe sono mó, cṓ n' zhí numbyíní nì ; ⁹lò gə pyà n' shòò jàà Bə-zhə-zhe sono mó, cṓ n' zhí lyì-fwààlè ne. ¹⁰Tənèsé gakó tú sà kákélé ne sà ce cəcəl wə, sà Bə-zhə-zhe yil ré yilə, à nòm se té sà bə́bə́lè. ¹¹Sà y'ā pú nì té, sà kákélé ne, sà Bə-zhə-zhe yil ré yilə, à nòm se té sà bə́bə́lè. ¹²Sà y'ā pú nì ndə túrh ta ; sà sà cù ndə wó sər rə́ y'ā kwé́ myĩn ta ; sà Bə-zhə-zhe yil ré yilə, à nòm se té sà bə́bə́lè. ¹³N' yà n' cìrh ne n' la té ju, sà Bə-zhə-zhe kwé́ ne. ¹⁴Wó Bə-zhə-zhe n' wó à jàn ré, wó ñmyé à n'ā zúlá, bə́ wó ñmyé n' vwār̀h ne. ¹⁵Bele jú ndá vwār̀h mó bubwéése n'è dwi wu-cángá ciná bē kwə́ərhé wə : Bə́ wó Bə-zhə-zhe jə́-jì y è n'è byili n' jàn ré ! ¹⁶Bə-zhə-zhe jə́-jì y zhě dē ! Bə-zhə-zhe jə́-jì y n'è byili n' jàn ré ! ¹⁷À t'ā la cú yé, à m'a yə́ né, a m'a zòm Bə-zhə-zhe tũ-fwààlè yò a byili. ¹⁸Bə-zhə-zhe pə́ ne còrhò-tum, sà n' yə́ ne cu jṓ w ce yé. ¹⁹Pul-nə cángá tumə né jì y bwə́lè á pē : À la zù, m̀nì ga a zül Bə-zhə-zhe. ²⁰Nyĩ-nə Bə-zhə-zhe bwə́rə́ yá : Wó èmyé ne wu-cángá ciná bē n'è tó né bə́ zwì. ²¹À n'ā zül mó, bə́ wó ñmyé n' zwē à lwəl mó, bə́ wó ñmyé n' vwār̀h ne. ²²Nékulu w kòbó jì-lùrnə bē vùr bə́ dwì kwā́ né mó, wó òmyé o jìrh jì y jàn ré nəkulu wá. ²³Wó Bə-zhə-zhe denne rə́myé mó tó né rə́ bà : Rə́myé wó wò-jòrò ná yírhá wə. ²⁴Wó rə́myé è wó dē ré tèbé Bə-zhə-zhe wèrhé mó nyònò ; Bə́ dē ré rə́myé mó yál kən dēbé rə́ wó wu-nyō ndá fùwá kən nə́myé yilə. ²⁵À Bə-zhə-zhe, pə́ n' vwār̀h mó ! À Bə-zhə-zhe, ce kən zwē nyí ! ²⁶Bwəl cú ñwéné ndá m̀bó n' bàn Bə-zhə-zhe yil ré yil mó ! Né n'è cí bwəl ámyé Bə-zhə-zhe jì y lyì bí gakó yó. ²⁷Bə-zhə-zhe wó Yi, wó ñmyé n' ná n' zə́ pwè n' yər nába. Lyē-nə vwĩ rí vwām mó ndá nyáná á m'a bə́ vwĩ-jùlú w nyimi ní sə́ta ! ²⁸N' wó à Yi, à n'ā zül mó ; À Yi ! À m'a cèrhé n' yil ré. ²⁹Zül-nə Bə-zhə-zhe, bə́ n' càn, n' nònò-dür mó ñwéné twéé twéé !

Chapter 119

¹Wu-nyò ciná wó lyi byèbé bà n'è zhàl bà sómá y yó òdó wu-pò mó, bà n'è zhàl òdó Bə-zho-zhe nyó né gá n'è byili ní ! ²Wu-nyò ciná bé wó lyi bí byèbé bà zhe ní nyó né bà wé mó, bà n'è wèrhé òdó nà gá n'è byili ní òdó bà wun gakó mó. ³Bà t'á wèrhé lwele yé, bà n'è zhàl òdó ní sómá gá n'è byili ní ! ⁴N'kè n'nyò né ní pa, muni ga bà tó ne cènè. ⁵Sə a nywéné a zə à tumə né nə tó sómá kèbé è mã, muni ga a zə n'nyò né à wé ! ⁶Èta cizhil t'á la ne zal n'nyò né rədu ga yil à yé né yé. ⁷À m'a zül mó òdó à wu cángá, òdó à gə tú à cèrhè n'nyò né cángá mó yí ní. ⁸À n'á yál a zə n'nyò né à wé : N'baká ní yé ne lyélyé yé ! ⁹Wó etər èbó-däl mà n tó n zə ní nyü mú mə yə pwépwe ? òdó ní gə tá ní zhàl òdó n'zòmè ré gá n'è byili ní ? ¹⁰À n'á pyà mó òdó à wu gakó : N'baká yé ne a jé a vò yé né gaga a yé n'nyò né ne yé ! ¹⁰¹À n'á dè à cìn ni òdó sómá kèbé e bə cən yó zhəl, muni ga a zə n'zòmè rə à wé. ¹⁰²À t'á yé n'nyò né ne yé, bà wó òmyé n' nà n' cèrhè ne. ¹⁰³N'zòmá né nyè à nyü w du tür à nyü wə ! ¹⁰⁴N'nyò né denne à n'á tó né à lwar zhən párá, a zè à n'á cè kən dèbé gakó rə m'a ce a gò koma mó yò. ¹⁰⁵N'zòmè ré wó pântémé à nèrh kùr wə, òdó pwèn à sómá y yó. ¹⁰⁶À n'á bwəl nyí, bà nyí à m'a wèrhé òdó n'nyò né nà wó cángá mó gá n'è byili ní, à t'á la ne yó yé. ¹⁰⁷À yó lwəl té zhənà : Sə Bə-zho-zhe ! ce a zhə myəl n'zòmè ré jàn yilə ! ¹⁰⁸À Bə-zho-zhe ! shənə ní zwé à lwəl mó à n'á lwəl mó mó, sá cèrhè ne n'nyò né ! ¹⁰⁹Zwini j'a zhe ne twéé twéé, bà n'è pyà à myəl ré vür. ¹¹⁰Lyi-bəlwälsé pəm pəm rə à yilə, sə òdó rəmyé ga, à t'á la n'nyò né ne yó yé. ¹¹¹À zhe n'zòmè ré wé, muni ga à bə'k'a dó mó yé. ¹¹²À Bə-zho-zhe, n'yil ré nə còrhó ! Cèrhè ne n'nyò né ! ¹¹³N'nyò wó à cəl kən twéé twéé gakó, bà nà wó wu-nyò kən à wu w wé. ¹¹⁴À n'á byili à wu w wé, bà nyí à m'a wèrhé òdó n'nyò né gá n'è byili ní twéé twéé gakó, kən m'e yí yó gurá. ¹¹⁵À n'á súl lyi bí byèbé bà bə nà èdu yó zhí mú, sə àmyé wó òmyé à só. ¹¹⁶N'wó à shòò jàà òdó ku kòbó ò n'ò càr à yé ne búlú jàà wa ; à n'á dè kən n'nyò-bwélé y wé. ¹¹⁷Àmyé lyi-bəlwälsé, zhəl-na kwā né gaga à nyí ni, muni ga a wèrhé òdó à Yí rí nyó né gá n'è byili ní ! ¹¹⁸Ce nyí à kwā né, muni ga zə myəl, n'baká yé à búlú né gúgúlí dwā kən ré dèbé à n'á dè n' sono mó shò kwā né mó yil yé ! ¹¹⁹Yé a zhí òmyé ne, muni a nə vwārħ, muni a zè à n'á cili n'nyò né sono twéé twéé ! ¹²⁰N' nà n' ce lyi bí byèbé bà n'è yé n'nyò né ne mó gakó vò kwā né, bà bə búlú né bə kùr zhe yé, nə wó myinù búlú. ¹²¹N' nà n' vür lyi-bəlwälsé gakó cə yó òdó sə zhe jìmdí ta ; wó rəmyé è ce à só n'nyò né. ¹²²À yala né n'è vóvwā, ywé né n' nà n' ce mó yilə, bà n' bursí ywé zhe ne. ¹²³À n'á wèrhé òdó n'nyò né òdó cángá tumə né gá n'è byili ní : Ce n'baká yé ne ní ce à zwə bé jò w yé ! ¹²⁴Zwé n' tùntunnə mó cènè ré rə yə n' sono, n'baká yé ne cìn-byilu ciná jò w bə nwènè yé ! ¹²⁵À yírhá né nyí n' vwārħ mó jàà nə lyèè, òdó cángá tumə né n' bwəl nà nyí mú jàà w a lyèè. ¹²⁶Wèrhé n' tùntunnə mó ne kən tó òdó n' wu-bònò w ta, sá cèrhè ne n'nyò né ! ¹²⁷À wó n' tùntunnə, cèrhè ne n'nyò né muni ga a zə surhə, a lwar n'nyò né párá ! ¹²⁸Yí rí yùwá, Bə-zho-zhe zè n' twí : Bà lyi bí dó n'nyò né ne. ¹²⁹Wó rəmyé è ce, àmyé só n'nyò né, du sánnámá, sánnámá mó mòbó bà shè bə vür wárhgáá y mó : ¹³⁰Wó rəmyé è ce à pwírí n'nyò né gakó wó cángá, à zè a zhé koma sómá dwí gakó. ¹³¹N'nyò né cən dèdè du : ce à zhe ne à wu w wé. ¹³²N'zòmè ré lwar mó n'è pe pwé, rə n'è pe lárma lyi byèbé bà bə zwini zhe mó ne. ¹³³Nyí à n'á zə à nyí à gəl n'nyò né n'púr n'nyü w ní byili mú gakó. ¹³⁴À n'á fùu òdó wu-nyò à gá n'á tó n'nyò né ne mó yilə, òdó wó nəcènde à zhe ta. ¹³⁵À n'á púr à nyí, à kùrh à zúzúnú w cìl, bà n'nyò né shil zhe ne. ¹³⁶Pyírhí n' yé ní nyí à sono, sə dūr à nònò, òdó ní gá myèrhé n' nà n' wèrhé né òdó lyi bí byèbé bà só n' yil ré mó ta né ! ¹³⁷Ce a zhi kèkè n'zòmè ré wé, muni ga lwele dá-byí rədu ga bə'k'a yə né òdó ne yé ! ¹³⁸Vwārħ ne numbyínsí sə n'è nwènè ne mó jò wa, muni ga a zə n'nyò né à wé ! ¹³⁹Ce n'pwé ré yèr n' tùntunnə mó, sá cèrhè ne n'nyò né ! ¹⁴⁰À n'á kùrh à yə-náná n'è dūr nàgòlò, bà numbyínsí t'á zwé n'nyò né gaga yé. ¹⁴¹À Bə-zho-zhe, n'wó cángá ! bà n' bursí n'è tó sə yé ; ¹⁴²N' cí n'nyò né kùr rí té càngá òdó zhən yó. ¹⁴³À yəwāl ré n'è kwé myín à wé, bà à zwə bé n'è swé n'zòmá né. ¹⁴⁴N'zòmè gakó námpúm, byili bà nà wó zhənà, wó rəmyé è ce à só ne. ¹⁴⁵À nyé námpólé, à yə yírh swí yé ; Sə à t'á swé n'nyò né gaga yé. ¹⁴⁶N' cángá tumə né, wó cángá tumə byinə nà bə zhó zhe yilə, n'nyò né zè nà wó zhənà. ¹⁴⁷Wu-zhilú òdó zúzúnú yú ní : Sə n'nyò wó à kò-ènyèlè. ¹⁴⁸N'nyò né wó cángá : Pə ne surhə, muni ga a zə myəl ! ¹⁴⁹Bə-zho-zhe, à n'á byé mó òdó à wu gakó : Zwé à yi-co wə, muni a zə n'nyò né à wé ! ¹⁵⁰À n'á byé mó, Bə-zho-zhe : Vwārħ ne ! muni ga a wèrhé òdó n'nyò né gá n'è byili ní ! ¹⁵¹À n'á damá à dúlú à zè, a búbwéé à ce mó òdó yi gwé yə púrh yé, bà à n'á dè n'nyò-bwälsé pyírh mó. ¹⁵²Ce la b'e m'e yil e zhè, òdó à zə à yírhá ne a téré n'zòmè ré à wé. ¹⁵³Tə n' wu-bònò yilə, sá cili à cəl ré ! Ce a zə myəl n'zòmè ré jàn yilə ! ¹⁵⁴Lyi bí byèbé bà n'è wèrhé lwele mó, bwälse à nyí ni, bà bə yé n'nyò né ne, bə vò kwā né gaga. ¹⁵⁵À n'á téré n'nyò né à wé, à n'á nyí n' tumə né n' tene n' la tú mú à yé né mó. ¹⁵⁶À zə n'nyò né nà wó à kən dèbé rə nyè òdó ne, à t'á swé n'zòmè ré yò gaga yé. ¹⁵⁷À Bə-zho-zhe, òmyé bwəl à nyí ni ! N'nyò né gakó wó zhənà. ¹⁵⁸E dà zà ga, à yé bà n' cí n'nyò né té byinə nà bə zhó zhe yil yé. ¹⁵⁹Nyí à zúzúnú wá, sá vwārħ ne ! Bà à t'á la n'nyò né yò só yé. ¹⁶⁰Zwé à nyí ni, sá vwārħ ne ; Ce a zə myəl òdó n' gá bwəl nyí ní ta ! ¹⁶¹N' vwārħ mó nye òdó lyi-bəlwälsé, bà sá t'á pyà n'nyò né yé. ¹⁶²À Bə-zho-zhe, n'nònò dūr mó já dèdè ! rəmyé yilə, ce a zə myəl n'zòmè ré jàn yilə ! ¹⁶³Nyí à zwə bé òdó lyi bí byèbé bà n'è nwènè ne mó já dèdè ; Sə à t'á la n'nyò né ne yó gaga a vò kwā né yé. ¹⁶⁴À nyèr myinù ciná bé, bà t'á wèrhé òdó n'zòmè ré gá n'è byili ní ta yé. ¹⁶⁵Nyí àmyé só n'nyò né : Rəmyé ce, Bə-zho-zhe, tə n' wu-bònò w yilə, sá ce a zə myəl ! ¹⁶⁶N'zòmè ré nà-kùr jì y cí zhən ré yó, n'nyò né cángá mó tumə né gakó nywéné byinə nà bə zhó zhe yilə. ¹⁶⁷Pyá n'è nwènè ne nánfò è

bə kùr zhe yé, sə wó òmyé zòmè ré yé né à wu w n'ò zhízhí ní. ¹⁶²À n'á fùù ndá wu-nyò ò zòmè ré yilə, ndə lò mòbó í jì n' zwə búlú jàà w n pwà bə wè mó ta. ¹⁶³À n'á súl koma, à bə koma só yé, wó ò nyó né à só. ¹⁶⁴Dē wé, wó twər tálpyè à n'á zúl mó, ò nyó né nà wó cángá mó yilə. ¹⁶⁵Yà-zúlú nánfólò òwéné ndá lyi bí byèbè bə só ò nyó né mó, bə zwini dá-byí t'á yí bí yé. ¹⁶⁶À Bə-zhə-zhe, à n'á dè kòn ò vwarh mó wé ! a zè à n'á wèrhé ndə ò nyó né gá n'è byili ní. ¹⁶⁷À n'á nyí ò nyó né, a zè à só ne dèdè. ¹⁶⁸À zhí ò nyó né ndá nà sómsé à wé, Bə àmye sómsé gako zhí ò yé né. ¹⁶⁹À Bə-zhə-zhe, yé à búbwéé ne e yí ò sono ! Sə pə ne surhə ndə ò nyí rí ò bwəl mó gá n'è byili ní ta ! ¹⁷⁰Sə à lwəl mó yí ò sono, vwarh ne ndə ò nyí rí ò bwəl mó gá n'è byili ní ta ! ¹⁷¹Wèrhé cènè í pə ò tùntùnnə mó ne, muni ga à zə myəl, s'ə wèrhé ndə ò zòmè ré gá n'è byili ní ! ¹⁷²Púr à yírhə né, muni ga a nə ò nyó né tū-fwàalé ! ¹⁷³Bə à púr à nyí a m'a zúl mó a byili, bə ò ná ò cèrhè ne ò nyó né. ¹⁷⁴À zə à mājòlò w à m'a nún ò zòmè ré ! Bə nyí ò nyó né wó cángá. ¹⁷⁵Bə ò jè y bə e sè ne ! Bə wó ò nyó né à cí. ¹⁷⁶À Bə-zhə-zhe, à n'á kúrh ò vwarh mó kwā né, bə ò nyó né wó kò-ènyèlé à yilə. ¹⁷⁷Ce a zə myəl, sə a zúl mó ! sə zòmà né kwè ne ! ¹⁷⁸À nyé ndə wó pyírhə kèbè è jé è n'è yiyiri è yəl è gá la má ta : rəmyé yilə, zè ò pyà ò tùntùnnə mó, bə nyí à t'á swè ò nyó né yò gaga yé. ¹⁷⁹À wó zhəl-bal ce yó : Ò bəká shèè ne ò nyó né yé ! ¹⁸⁰Ò nyó né kùr pyà e lwar mó shil ré n'è gwi ní à wé twéé gako. ¹⁸¹Ò ná ò bwí cin-byilu cinə bé byèbè bwəl náməlwélə òwéné bə yó mó, bəmyé byèbè bə n'è jé bə yé ò nyó né ne, bə zhəl kwā né gaga mó. ¹⁸²Vür ne cizhíl ré ndə à yàalə mó lyi bí n'è yàalə ne mó wé, bə àmyé n'á zwè ò nyó né. ¹⁸³Bə pyà gə n'è jòm té bə zòm à sò māmá mye, ò tùntùnnə mó ná ò téré ò nyó né yò ò wé. ¹⁸⁴Ò nyó né wó kòn dèbè à sò rə nyé ndə ne, nə wó à cícírənə. ¹⁸⁵À lyé shó w ne : rəmyé ce pè nyü ndə ò zòmè ré gá byili ní ! ¹⁸⁶À n'á byili mú à sómsé à n'á zhəl sə yó mó, sə ò ná ò zwè à lwəl mó : Rəmyé ce, cèrhè ne ò nyó né ! ¹⁸⁷Ce a lwar ò nyó né sómsé párá, sə a zè à téré ò tū-fwàalé yò wé ! ¹⁸⁸À wu zhili à n'á kúrhə : Sə zè ò zhè à yó dè ndə ò zòmè ré gá byili ní ! ¹⁸⁹Ce koma sómá y vò kwā à nyí ní, Sə pə ne sónó a m'a tó ò nyó né ne ! ¹⁹⁰À cí zhèn ré sómá yá, à cí ò nyó né à yé né à n'á nyí. ¹⁹¹À zə à cin a zhí ò nyó né ne : Bə-zhə-zhe ! Ò bəká pè cizhíl yé ! ¹⁹²À n'á yál a yə ò nyó né sómá y yó à n'á dūrə. ¹⁹³Bə-zhə-zhe, cèrhè ne ò nyó sómá yá, muni ga a zə ne kòn m'e yí yó gúrə ! ¹⁹⁴Pè surhə muni ga a zə ò nyó né à wé, s'ə wèrhé ndə nə gá n'è byili ní ! ¹⁹⁵Zə ne a vò ò nyó né sómá y yó, bə à só ne. ¹⁹⁶Zə à wu w o zà ò nyó né, sə ò bəká yé o zà lü wé ré ne yé ! ¹⁹⁷Pyírhí à yírhə né wé ré tēbè rə bə kùr zhe mó yó, sə ce a zə nyü a vò ò sómá y yó ! ¹⁹⁸Pyírh ò nyí rí ò bwəl mó, ò tùntùnnə mó yilə, nyí rí rəmyé mó wó lyi bí byèbè bə n'è nyàm mó mó yil ò bwəl ré ! ¹⁹⁹Ce cizhíl ré à wu w n'ò zè rə yil mó vò kwā né à nyí ní ! Bə ò zòmà né ò zòm mó sú ndə wu-bònò zòmà dúdú. ²⁰⁰Nyí à n'á yál a wèrhé ndə ò nyó né gá byili ní : Ce a zə nyü ò cángá tumə né wé ! ²⁰¹Bə-zhə-zhe, ò nònò-dür mó yál ne ndə ne, sə ò vwarh mó yə ndə ò gá bwəl nyí ní ta ! ²⁰²Èta, à m'a zè a òwéné a lyár lò mó mòbó í ná ò tùrh ne mó, Bə wó òmyé zòmè ré ne à zhí. ²⁰³Ò bəká vür ò zhèn ré zòmè ré gako lyélyé à nyü w yé ! bə à n'á dè kòn ò zòmà né ò byili mú yilə. ²⁰⁴À m'a j'á n'á wèrhé ndə ò nyó né gá n'è byili ní twéé twéé, byinə nə bə zhó zhe yilə. ²⁰⁵À m'a zè a vò cin-cinú zhèn zhèn wé, bə wó òmyé nyó né gá n'è yál né mó à n'á pyà wórhó. ²⁰⁶À m'a bwəl ò nyó yò a byili pyà bé yé né, à t'á la ywé dür gaga yé. ²⁰⁷À zə ò nyó né nə wó à kòn dèbè rə nyé ndə ne, à só ne. ²⁰⁸À zhè à jèrh a ce ò nyó né à só mó ne, à n'á yál a téré ne à wé. ²⁰⁹Lyírh nyí rí ò bwəl ò tùntùnnə mó ne mó yò, ò gá ce à n'á dè kòn mó yilə ! ²¹⁰Wó rəmyé rə n'è zal à wu ní, à zúzúnú wé, bə ò nyí rí ò bwəl mó n'è pe ne nyü. ²¹¹Cin-byilu cinə n'è mòn ne, sə à t'á yé ò nyó né ne gaga yé. ²¹²À Bə-zhə-zhe ! à n'á bül ò zòmà né ò yà ò zòm shāā ga mó yò, sə nà n'è zal à wu ní. ²¹³À gə n'ò lyi-bəlwálsé shèbè sà n'è yé ò nyó né ne mó, à lyim n'è zè dèdè. ²¹⁴Wó ò nyó né yil à n'á nún kélé y kèbè à wó zhəl-bal è wé mó wə. ²¹⁵À Bə-zhə-zhe ! è gá wó cəcè ne, à n'á lyírh ò yil ré yò ! a zè à n'á cí ò nyó né à wé. ²¹⁶Wó rəmyé rə wó à cəl kòn ré, bə à n'á wèrhé ndə ò nyó né gá n'è byili ní. ²¹⁷À Bə-zhə-zhe ! àmyé cəl kòn ré, wó sə a cí ò zòmà né à wé. ²¹⁸À n'á byé mó ndə à wu gako : Dür à nònò ndə ò nyí-belé y gá byili ní ta ! ²¹⁹À n'á téré ò sómsé yò, a téré à zhəzhèè ré yò, a zè à n'á zhəl ndə ò nyó né gá byili ní. ²²⁰À n'á wèrhé lálà, à yə wəl bə wó dè dō à m'a wèrhé ndə ò nyó né gá n'è byili ní yé. ²²¹Lyi-bəlwálsé pàm pàm re sə kélè ne ; sə à t'á swè ò nyó né yò gaga yé. ²²²Cəcè swélé bəl w à n'á zè à zúl mó, ò cángá zòmà né yil yilə. ²²³Àmyé wó lyi bí byèbè gako bə n'è nyàm mó mó, ndə byèbè bə n'è cí ò nyó né bə wé mó dowa. ²²⁴À Bə-zhə-zhe ! ce y gako sú ndə ò wu-bònò wá ; Cèrhè ne ò nyó né ! ²²⁵À Bə-zhə-zhe ! ò ná ò wèrhé cènè ò tùntùnnə mó ne ndə ò nyí-bwelé y gá byili ní ta. ²²⁶Cèrhè ne lwar ndə cènè tū, bə à n'á zwè ò nyó né nyí. ²²⁷À yó la m'è b'ò lwəl té mó, ndə à y'á jé ; Sə èlāsé à n'á wèrhé ndə ò zòmè ré gá n'è byili ní. ²²⁸Ò càn, í jà ò ná ò wèrhé cènè ; Cèrhè ne ò nyó né ! ²²⁹Cin-byilu cinə n'è téré koma bə góm bə m'è bwí ndə ne ; Sə è gá wó àmyé yilə, à n'á cí ò nyó né à wé ndə à wu gako. ²³⁰Sə bəmyé wun ní wó wun nə kùl nə zə dwā ne ndə kòn yala nwā ta ; Sə è gá wó àmyé yilə, ò nyó né wó à kòn rə nyé ndə ne. ²³¹Kòn y'á càn ndə àmyé sə à yó lwəl té, muni a cèrhè ò nyó né lwar. ²³²Òmyé nyó né ò púr ò nyí í zòm àmyé yil mó, cə sánnámá ndə sàbyi-kùli wé mórhhó. ²³³Wó òmyé jèsé sə wèrhé ne, səmyé sə m'ə ne ; Ce, pə ne surhə a m'a cèrhè ò nyó né a lwar ! ²³⁴Lyi bí byèbè bə n'è nyàm mó mó gə n'ò ne, bə zè bə n'è fùù ndə wu-nyò, bə à n'á dè kòn ò nyó né ò bwəl nə nyí mú wé. ²³⁵À Bə-zhə-zhe ! à yé bə ò zòmà né ò byili mú wó cángá ; wó ò zhèn ré yil ò ce à yó lwəl té. ²³⁶Bə ò wu-bònò w zə à wu ní, ndə ò gá bwəl nyí ò tùntùnnə mó ne né ta ! ²³⁷Ce ò nònò dür mó yə né ndə ne, muni a zə myəl ! ò nyó né wó à kòn rə nyé ndə ne. ²³⁸Bə cizhíl zə lyi bí byèbè bə n'è nwènè ne nánfò rə bə kùr zhe mó ! Sə àmyé wó ò nyó né à n'á téré à wé. ²³⁹Ce lyi bí byèbè bə n'è nyàm mó mó, ndə byèbè bə yé ò nyó né mó, k'a kwè bə bə à sono ! ²⁴⁰Bə à zhe ò nyó né zhèn ré, à wu w wé, muni ga cizhíl bək'a pú ní yé ! ²⁴¹À dūr ò vwarh mó kwā né a lyèè ; à n'á dè kòn ò nyó né ò bwəl

mó wě. ⁸²À yírhá né nyí nà lyèè ò nyí rí ò bwəl mó kwā né : A zè a wò : Wó dǒ dǐ ò la à wu ni zal ?⁸³Bà à nyě òdà wó kwàlè è òwéné nyèrh wě ta, à t'á swě ò nyó né yò gaga yé. ⁸⁴N tùntùnnə mó mà n wèrhé dwā mǎngal cə yó ? Wó dǒ dǐ ò bàn lyi bí byèbè n'è nwènè ne mó còrhò-tum pɔ mó ?⁸⁵Cin-byilu ciná bé n'è kwi góró à yé né ; bà t'á wèrhé òdà ò nyó né gá n'è byili ni gaga yé. ⁸⁶N nyó né gako wó zhàn dúdú ; À zwà bé n'è nwènè ne nánfò rə bə kùr zhe yé : Bà ò zwè ne !⁸⁷Kon y'à dǎl nǎmpólé sə bə ji ni tǐ, bə ce a jé tǐ ; Sə è gə wó àmyé yilə, à t'á la ò nyó né ne yǒ gaga yé. ⁸⁸Ce a zə myǎl òdà ò wu-nónò w gá n'è yǎl né ta, mùni ga a wèrhé òdà ò nyó né ò púr ò nyí ò zǒm ò byili mú ta !⁸⁹À Bə-zhə-zhe ! Ò zǒmè ré j'á òwéné dǐ yə né wě byinə nà bə zhǒ zhe yilə. ⁹⁰Byinə, byinə gako ò zhàn ré j'á òwéné ; ò wèrhé cə yá, è j'á zhǐ kəkə. ⁹¹Wó òmyé zǒmè ré denne kon gako j'a tó né rə òwéné zàzà, kon gako wó òmyé ò cǐ ri. ⁹²N nyó né gə y'à dǎ kon dǐbè rə nyè à yilə, à gə y'à jé tǐ à zúúnú w wě. ⁹³À t'á la ò nyó né yò sǒ gaga, bà wó òmyé denne ò ná ò tó ò pə ne myǎl. ⁹⁴Àmyé wó òmyé lò : zwè ne ! bà wó òmyé nyó né à n'á pyà. ⁹⁵Lyì-bəlwǎlsé n'è dǐ ne sə la gu ; rəmyé ce à n'á pyèrhè à zhǐ à cili ò nyó né cènè. ⁹⁶À nà bə kon dǐbè gako rə wó wárhgáá mó zhe swě ; sə ò nyó né bə swě zhe gaga yé. ⁹⁷Wó twər mǎngal à só ò nyó né ? Wó òmyé ná wó kon à n'á téré à wě dǐ gako. ⁹⁸N nyó né n'è pə ne surhə du à zwà bé, bà wó òmyé nà n'è zal ne nà m'è zhàl dǐ gako. ⁹⁹À nɔ còrhò du à yó-ciná bé gako, bà wó ò nyó né nà wó à kon à n'á téré à wě. ¹⁰⁰À zhe larma du nánceh-ezhěnsé, bà àmyé n'á wèrhé òdà ò nyó né gá n'è byili ní.

Chapter 12

¹Nwíisi yé né cábal. Bà n'ê dwí dákónó ò nyínsi lyele bà m'ê núná. Davyidi nwíisi.²Bə-zhə-zhe, vwārḥ ne ! Nyĩ lyi bí byèbé bà zhe ò zhèn numbyínsi cəcəl mó n'ê lyě. ³Zhən-cíná bé numbyíní byă bé cəcəl w mó n'ê jé tē. Bà n'ê gòm koma bà pe dwā ne, wó myínù zòmà nà ɲwéné bà nyú wə, bà n'ê zòm òdà wun nàlyè nàlyè, ⁴Bə-zhə-zhe, ce bà nyá né nyèbé nà n'ê zòm jàn zòmà né mó jé tē ce yó. ⁵Byèbé bà n'ê wəlà: ná nà məjəələ yil ná zhe jàn, ná zhe ná məjəələ, wó mǝ ní mà n yà ná cərhə? ⁶Bà n'ê nwènə zúzúnú cíná, nənwa bé wó wówóló yó bà ɲwéné bà n'ê wówólé. Sə èlāsě, Bə-zhə-zhe wòwə: à m'a zē a vwārḥ byèbé bà n'ê mà mó. ⁷Bə-zhə-zhe zòmà né wó wárhgáá, nà wó sàbyi-kùli bà kù tē bà yǎl bà nyĩ, bà yǎl y twər tǎlpyè gakó bà nyĩ. ⁸Bə-zhə-zhe, wó òmyé ò mà ní yili bi, ní càr bà yé né dwí rí rəmyé mó yé né.

Chapter 120

¹Pyò w jíl nwǎ. Zwini gə zhe ne, wó Bə-zhɔ-zhe ne à n'á byè à ce, sə ń ná ń shè nɛ. ²Bə-zhɔ-zhe, zwě ne kɔma nyì-púpúrí rí, ńdǎ məjòlò kǎbɔ ò n'ò myìni mú yé né !³Wó bàkón ò la mɔ pɔ, wó bàkón məjòlò kǎbɔ ò n'ò myìni mú la mɔ pɔ ? ⁴Nyí wó búlǎ kǎdɔ cama nè nyá nǎsésɔmse ńdǎ nè jəla. ⁵Nyí zwini rí gə zhe ne mɔ ce a vò Məsɛɛkɛ, a jòm Kədaarre kwəérhé wé. ⁶À jòm byèbè bà sùl yà-zùlǎ mɔ sɔ kɔn dɛnɛ dédé. ⁷Àmyé wó yà-zùlǎ à y'á n'á pyà, sə à gə la yà-zùlǎ zǎmà zǎm gako, bàmyé wó búlǎ bà n'è pyà.

Chapter 121

¹Pyò w jíl mó nwǎ. À zhě à yé a ce pyàr ré sàta... Wó gàà mó à kúrhí sǎǎ mó m'a shí ní ? ²À kúrhí y sǎǎ mó n'è shí wó Bə-zhɔ-zhe sono, nĩmyě mǎbó nĩ wèrhé dǎ ndá ce y mó sono.³Nĩ tá nĩ la shónó nĩ mà nĩ nà gaga yé, bə mǎbó nĩ ná yìlì mú mú tá nĩ dèè gaga yé. ⁴Nyĩ mǎbó nĩ ná nĩ yìlì mú mú, tá nĩ dèè yé, nĩ tá nĩ zhír mye yé, nĩmyě nĩ ná nĩ yìlì Esərayel ne.⁵Wó Bə-zhɔ-zhe nĩ wó nĩ yìlì mó, wó Bə-zhɔ-zhe nĩ wó nĩ ywǎl mó nĩ jà-jĩ nĩ mú. ⁶Ce ce gə lówá, nənnyéné t'á la mó mǎ gaga, cəcě ne mye, cànà y t'á la mó mǎ yé gaga.⁷Bə-zhɔ-zhe mà n yìlì mú lwele dwí gakó wé, n yìlì nĩ myǎl ré ; ⁸Bə-zhɔ-zhe mà n yìlì nĩ du mó ndá nĩ kwǎǎ mó, kɔn zhì zà è m'e la byinə nà bə zhǎ zhe.

Chapter 122

¹Pyò w jíl nwǎǎ yá. Wu-nyò zhe ne ñdá bà gə wò ne : Bà í lyē ná vò Bə-zhɔ-zhe jì y wə ! ²Zhəɾəzalem ! ná tú ná zhǐ ñ bwərsé nyí ní. ³Zhəɾəzalem ! nyí bà lù mú ñdá cɔ kòbɔ bà lù ò jaàsé bə ce dwā w námpúm mú ta. ⁴Wó gàà mó kwálsɛ n'è jíl sà zhəl né, Bə-zhɔ-zhe kwálsé n'è jíl sà zhəl né, ñdə nyá né gá byili ní, sà n'è zhəl né sà cɛrhé Bə-zhɔ-zhe. ⁵Bə wó gàà mó bursí cángá mó pyèlè dəgwésé ɲwéné, gàà mó Dəvyidi kɛlé y pyèlè dəgwésé ɲwéné. ⁶Lwəl-nə Zhəɾəzalem yà-zúló né. Nyí byèbɛ bà só mó mó b'a jòm bə shǐrh ! ⁷Bə yà-zúló yál jaàsé ñ lú byílsí ñ má kákélé mó wé, sə pyɔ-kálsé jòm ñdá yà-zúló shéé ! ⁸Wó à da-byǎ bɛ ñdá à dɔwa bá yil à n'á yǎl sə yà-zúló jòm ñ sono ; ⁹wó Bə-zhɔ-zhe, ná Yì rí jì y yil à n'á dwì wu-nyò nyí ñ yilə.

Chapter 123

¹Pyò w jíl nwǎǎ. À zhě à yírhá a ce òmyé ne, òmyé mòbó ò jě dǎ Arəzana w mó ne. ²Nyí kɔn nyě òdə wó tuntunnə bà yírhá pyǎ bà yó-cábal jě y yó w ta, òdə wó kě ò wó tuntunnə, ò yírhá zě nə pyǎ ò yó-cábal jě y yó ta. Èta, námye yírhá pyírhá nə zǎ Bə-zhɔ-zhe, nə Yi rí ni. ³Rəmyé ce, dūr nə nɔ̀nɔ̀, Bə-zhɔ-zhe, dūr nə nɔ̀nɔ̀ ! Bà nyí nə sú òdə lyi bí tùùrhí dǎdǎ ; ⁴nə wun ní sú òdə cìn-byilu cìnə mɔ̀n ré, nə sú òdə cìn-dǎ zhǎ cìnə bé tùùrhí.

Chapter 124

¹Dəvyidi nwǎǎ. Pyǎ w jíl nwǎ. È gǎ dà Bə-zhǎ-zhe, wǒ mǎ lò n yìlì nába, Esərayel, zǎm rǎmyé n byili ! ²È gǎ dà Bə-zhǎ-zhe, wǒ mǎ lò n yìlì nába lyì bí byèbè bà zè bà n'è bwí òdǎ nába mǒ yé né, ³è gǎ y'à dà rǎmyé, bà y'à m'a lyì nába òdǎ ná yírhǎ ga, òdǎ bà lyimǎ né gǎ y'à zè myìn-zhù ná yó mó yì ní ; ⁴rǎmyé ce, ná y'ǎ m'ǎ mǒlé nǚ wé, bǔrh nǚ wùl mǎ tó ná yó ; ⁵zhǎ nánfǎlǎ y'à m'a zè o zǎ nǚ mǎ wùl mǎ tó ná yó mǎ mǒlé nába tǚ. ⁶Sǎ Bə-zhǎ-zhe nǎ còrhǎ ! bà wǒ nmyé n yà nába yǚ n pǎ bē bǎ zǎ yǎlǎ bǎ dǎ yé ! ⁷rǎmyé ce, ná lú òdǎ wǒ kúmi è lú lyì byèbè bà n'è pǎm wè bà m'è zǎl kúmsi yé né ta, sǎ pòmǎ w sǒwǎ, ná lú. ⁸Wǒ Bə-zǎ-zhe yìl ré wé námyé kúrhí sǎǎ mǒ n'è shí, nmyé mǎbǎ n wèrhé dǚ òdǎ cǎ y mǒ.

Chapter 125

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Lỳì bí byèbè bà zhí Bə-zhɔ-zhe ne mó, wó ñdə Səyǎ pyò w ta : Ò zhǐ twéé twéé kěkě, ò t'â dom gaga yé. ²Pyàr kákélé Zhəɾəzələm, wó èta mye Bə-zhɔ-zhe kákélé n dwí rí ní, èlǎsé kɔn m'e la gaga byinə nà bə zhǎ zhe. ³Bə wu-bárhé pyèlè dā-dǒlò w ò ɲwéné lỳì-bəlwǎlsé yil mó t'â la wu-cángá cínə bé sǒ zhǔ yé, m̀̀nì ga bà bàk'a zhě bà jě bə zǎ lwele ne yé. ⁴Bə-zhɔ-zhe, wèrhé ñ cènè ré lỳì-twésé, ñdǎ lỳì bí byèbè bà wun wó òdù mú ni ! ⁵Sə è ga wó lỳì bí bà zè bə ywər bə kwè sómse dwǎ mó, ñdǎ byèbè bà n'è wèrhé lwele mó, Bə-zhɔ-zhe, zhìlì bàmyé mó ! Sə yà-zùlǎ jòm Esərayel né !

Chapter 126

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe gá ká n zə Səyɔ̃ lyì bí bà y'à zó yóm ré jè né mó, bà k'a bà mós, ná y'ǎ nyě ñdə wós lyì byèbé bà n'è dàrh ta. Nə nyó y'à sú ñdá wu-nyò búbwéése, ná màjǎǎlé mye y'à sú ñdə fùwó nwíisi dúdú ;²rəmyé yó né, lyì bí y'à zè bà n'è zòm tənèsé wé bà zhe : Nyí Bə-zhɔ-zhe wèrhé tù-fwààlɛ bà yilə ! ³Bə-zhɔ-zhe wèrhé tù-fwààlɛ ná yilə ; ce nə wun nyè.⁴Bə-zhɔ-zhe, ká n zə ná yómá bé n bà, ñdə wós Nəgɛɛvɛ bwísi ta ! ⁵Lyì byèbé bà n'è dwi ñdá bà n'è kúrh mó, m'a bà bà n'è nún ñdá wu-nyò bà m'è jərə. ⁶Lò mǎbós ní zhǐ ní jíjí dwí ní mó ní zhəl ñdá ní ná ní kúrh mó, ní ká n kwè ní zhǐ ní jíjí rí ní jər mó ní yó w ní ná ní mǎn ní mó ní bàná.

Chapter 127

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Saləməɔ nwǎǎ. Nyĩ Bə-zhò-zhe gə yà jì lwì, sá nyĩ bèbè bà n'è lwì y mú, wó tum bà n'è twĩ nánfò. Bə-zhò-zhe gə tá n' yìlì cɔ ne, sá nyĩ lò mó mǎbó n' ná n' yìlì w mú wó jan né n' ná kwàrh nánfò. ²Á y'ǎ dǔlì a pyè á zè, á k'a tàkwā á bà jè, á jí á lyààre kùjù, e jà wó nánfò, nyòòrhé tènè yé ; sə lyì bí byèbè Bə-zhò-zhe só mó, n' ná n' pɛ be kùjù bà jí bà swí bà jan wé. ³Nyĩ byǎ wó Bə-zhò-zhe cəl kɔna, sə lùlì y kèbè è n'è shí pwĩ wé mó wó kwǎndɛ Bə-zhò-zhe ná n' pɛ. ⁴Kɔn nyè ñdə cama gá y'a ɲwéné búlá kǎdɔ jò w né, wó èta kɔn wó né ñdə byǎ byèbè lò lùl ñdə n' wó ébó-dǎl yì ní mú. ⁵Wu-nyò cábal wó lò mǎbó n' ce n' swǎ y sú ñdə cama mó ! bà lyì bí bàmyé mó gə tú bà la zǎm ñdə zwə bwàrə y w yì ní, cìzhìl t'ǎ la be jú yé.

Chapter 128

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Wu-nyò cábal wó lò mòbó gakó ní ná ní nyàm Bə-zhɔ-zhe, ní ná ní zhəl ní sómá y yó mó ! ²Nmyé mó ná ò jí ní jě tum rí kùjú wá, ò wó wu-nyò cábal, ò tumə né n'ê zwě nyí. ³N kě mó nyě òdə dǎvě cò nǎ-nyò ta, ò n'ò zhĩ byǎ ò sō jù wə ; ò byǎ bē zě bə nyě òdə wó Olyivyé cémé nə zhĩ nə kákélé mó ò kùjú jú jàà w ta. ⁴Wó èta lò mòbó Bə-zhɔ-zhe cí bwəl ní yó mó wó né. ⁵Bə-zhɔ-zhe mà n cí bwəl ò yó Səyǔ né, ò yírhá b'a nə Zhərəzələm cènè rē, dē gakó kɔn m'e yí ò cu. ⁶N yírhá m'a nə ò byǎ bē byǎ. Bə yə-zúlá yál Esərayel né.

Chapter 129

¹Pyò w jíl nwěá. Bè nwèné nè dǎdǎ à bèsóné yi ní ga, bè Esərayel zǎm yò òmyé mó n byili !²Bè nwèné nè dǎdǎ à bèsóné yi ní ga, sə bè yè beke jí à yó yé. ³Vwàlna vwàl à cǎ y yó, bè bàà bàà nèrh nándəd̀wààle è yó.⁴Nyí Bə-zhə-zhe wó cángá cábal : Ní sǒ lyì-bəlwǎlsé nyínsí. ⁵Cìzhìl pú si sə k'a kwà ndá sə kwā, lyì bí byèbè gakó bè n'è sùl Səyǒ mó !⁶bə yál ndə gə kòbó ò lyì lyarh yó, ò y'a mǎ o cì ndá bè yə w mǔr mó ta ! ⁷Ò t'ā swí lò mǒbó ní ná ní kwar w mó jə-gúl gaga yé, lò mó mǒbó ní ná ní lyě w cíl cíl mó mye tá ní nè ò cíl rə sù ní vǔ kòlò gaga yé, ⁸lyì bí byèbè bè n'è tó sǒmá y gàà mó bà lyě mó t'ā wəl gaga : Bə Bə-zhə-zhe cí bwəl á yó ! Nə n'è cí bwəl á yó Bə-zhə-zhe yil ré yilə.

Chapter 13

¹Nwiísi yé né cábal. Dəvvyidi nwiísi. ²Bə-zhǎ-zhe, n̄ mà n̄ já n̄ swě à yò twéé twéé kɔn m'ě yí dǒ? N̄ mà n̄ shèè ne n̄ cìn kɔn m'ě yí dǒ?³À m'a cí twálá à wě kɔn m'ě dǒ? À zù-bal mɔ mà n̄ zě búlá à yó kɔn m'ě dǒ? ⁴Bə-zhǎ-zhe, à Yi, nyí, sá lyár ne ! Ce à zə à yírhá ne nə shírh, mùni ga à bàk'a dǛé cu jan yé,⁵Mùni ga à zù-bal mɔ bàká n̄ wɔ : À ɲwɛ̀nɛ mɔ ! Sə byěbé bən'ě bwí ɲdá ne mɔ bàk'a fùù à tǛ twirí y yil yé. ⁶Àmyé zhe n̄ wu-bònd w zhə̀nà, à n'â fùù à wě, n̄ vwǎrh mɔ yilə; À n'â nún Bə-zhǎ-zhe, bà n̄ wèrhé ne cènè.

Chapter 130

¹Pyǎ w jíl nwǎǎ. Ā, Bǎ-zhǎ-zhe ! à zhì gǒró nǎnlyilyùmú w wě a byè mó ! ²Cǐnnǎ, cili à cǎl ré ! pyèrhè n zwǎ ní cili, à lwàlǎ y zǒmǎ né ! ³Cǐnnǎ, Bǎ-zhǎ-zhe, n gǎ cí lwèlè ré rǎ lyē mó n wě, wǒ lò mǎ ní wǒ ní mà yà né ? ⁴Sǎ sǔbrí wǒ nmyé sono rǎ ñwéné, mùnì bǎ nyè mó. ⁵Wǒ Bǎ-zhǎ-zhe sono à n'ǎ dē kǒn né, à wu w zhí mu, a zē à n'ǎ dē ní nyì-bwelé y pyǐrh mó. ⁶À wu w wě, wǒ Cǐnnǎ mó yó w à n'ǎ nyǐ ní, kǒn du lyì byèbè bǎ n'è yìlì jàà nē gǎ n'è nyǐ nǎkǎkǒlé yó è bàn né. ⁷Esərayel, nyǐ Bǎ-zhǎ-zhe yó w n kǒn ré tèbè n ná n dē mó yilǎ ! Bǎ nǒnǒ-dǔr mó ñwéné Bǎ-zhǎ-zhe sono, bǎ vwǎrh mó mye ñwéné ní sǒ dǎdǎ. ⁸Wǒ nmyé ní la n ká n kwě Esərayel ye yǎ, n zwě y è dwǎré gakó wě.

Chapter 131

¹Dəvyidi nwá. Pyò w jíl nwáá. Bə-zhɔ-zhe, nyí cìn-dě-zhǒ tənɛ à wé yé. À yírhá mye t'â nyí wè tèbé rà wɔ dǎdǎ du ní mú yé. Nyí wè tèbé rà nyě nánfwàale dǎdǎ mú ndá tèbé rà wɔ dǎdǎ mú, pyǎ yò yà né zwì yé.²À gaga mó twór tənɛ ndá ré yé, à wu w jě shéé, ndə bəsóbwèlé kèbé è ná kwər yil ne, e zè è zhǐ è ná nyí ní mú ta. Wó èta, à nyě né ndə bəsóbwèlé e kwər yil ne ta. ³Esərayel, nyí Bə-zhɔ-zhe yó w ñ kɔn ré tèbé ñ ná ñ dǎ mó yilə, kɔn zhì èlāsé è m'e la byinə nà bə zhǎ.

Chapter 132

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe, lyĩrh Dəvyidi yò, lyĩrh ní lyààré ní lyèè mó gakó yò ! ²Ní bwəl nyí Bə-zhɔ-zhe yé né, ní dwí nyí mǎbó ní wó Zhakɔbe jàn ré ne n wò : ³À t'â la kòrhó w à ñwéné ò wé mó wé zú, à t'â la à kò-pyònò wé pyǎ à shĩrh, ⁴à t'â la à yĩrhá pú jan jí ní, ⁵ndá à yà jàà ne a pə Bə-zhɔ-zhe ne, a pə mǎbó ní wó Zhakɔbe jàn ré mó ne pə yé. ⁶Nyí ná nyèè bà zòm ò yò Efərate né, ná m'á nə w Jaare gəme né wa. ⁷Zhəl-nə ná vò jàà y wa, ná wùlì ò yé né ò nésé gá cí màgǎ mó !... ⁸Bə-zhɔ-zhe, zè té, bà ñ shĩrhá jàà y wa, ñmyé ndá ñ kùlkó w ñ ñwónó w ñwéné ò wé mó ga ! ⁹Bà ñ vwĩ-zwálnə bé zù cángá gàmà-zwĩsi, sə ñ lyì bí mà wu-nyò búbwéése ! ¹⁰Tə ñ tùntùnnə Dəvyidi yilə, ñ bàká cĩrh mǎbó ñ cĩr mó ní ce kwā né yé ! ¹¹Bə-zhɔ-zhe bwəl nyí Dəvyidi ní, sə ní tá ní la nyí rí rəmyé mó kwārɥ yé ; bà nyí à m'a cí ní shĩ rí byí ñ pyèlè ré dàgwǎ y yó. ¹²Ndá ñ byǎ bé gə wèrhé ndá à gá cèrhè be à dɔbré ndá sɔmsé gá n'è byili ní mú ta, ñ nèmé mye m'a jòm ñ pyèlè ré dàgwǎ y yó twéé twéé byinə nà bə zhǎ zhe. ¹³Zhànà, wó Bə-zhɔ-zhe ní cĩr Səyǎ, ní yǎl ní la jòm gàà mó e yà ní jòmà jàà : ¹⁴Wó à shĩrhá jàà twéé twéé gakó ; à m'a jòm gàà mó, bà wó àmyé à yǎl wa. ¹⁵À m'a cí bwəl ò kùjú w yó, a pə kùjú ò nəmwa bé né bə jí bə sú ; ¹⁶a zù vwārɥ kàmà-zhũrh ò vwĩ-zwálnə bé ne, sə ò lyì bí m'a mà wu-nyò búbwéése. ¹⁷À m'a zhě Dəvyiddi jàn ré dǎ, a tene pàntémé à lò mó à cĩr mó yilə, ¹⁸à m'a ce cizhìl pú ní zwə bé, sə ní pyèlè yə-pú w m'a zhì ní yó w o jəjémé.

Chapter 133

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Dəvyidi nwǎ. Nyí kɔn càn, kɔn nyè, òdǎ da-byǎ gə ɲwéné dwǎ ne ²Kɔn nyě òdǎ wó nwǎ bə ló yá-pyéle wa, e dūr e bə tama né ne, e bə Arɔ́ tama né ne, e lyě e bə í kàmə-zwí byā y yó ta. ³Kɔn nyě òdǎ wó Erəmɔ́ pyò w nyòndò w gə y'a n'è dūr ò lwé Sənyɔ́ pyàr ré yó né mó ta ; bə wó gǎà mó Bə-zhə-zhe ná í ce nyũ mú bwəl ré twí ní, byinə nà bə zhǎ zhe yilə.

Chapter 134

¹Pyò w jíl nwǎǎ. Nyĩ-nə wé, ámyě gakó, Bə-zhɔ-zhe tùntùnnə bé, ce-nə Bə-zhɔ-zhe nàbána, ámyě byèbè á j'á ɲwéné
ń jì y w cəcě gakó mó ! ²Zhě-nə á jèrh á zǎ ń jì y sɛta, á ce Bə-zhɔ-zhe nàbána ! ³Səyɔ̃, bə Bə-zhɔ-zhe zhĩ Səyɔ̃ né ń ná
ń cí bwəl ń yó, ńmyě mǎbó ń wèrhé dǎ ńdá ce y mó !

Chapter 135

¹Cèrhé-nə Bə-zhɔ-zhe ! Cèrhé-nə Bə-zhɔ-zhe yil ré, Bə-zhɔ-zhe tùntùnnə, cèrhé-nə mo, ²ámyě byèbé á ηwéné Bə-zhɔ-zhe jì y mú, Yi jì y kónó w mó ! ³Cèrhé-nə mo, bà nyí n wó wu-bònnò cábal. Nún-nə n yil ré ! bà nyí n càn. ⁴Bə wó Zhakɔɔbe Bə-zhɔ-zhe cír n pə n cìn nì, n cír Esərayel n la cínú. ⁵À yě bà Bə-zhɔ-zhe wó nánfɔlɔ, bà ná Cinnə mó wɔ dɛ̃ du yə né gakó. ⁶Kɔn tèbé gakó Bə-zhɔ-zhe ná n yál mó, n ná n wèrhé re, dɛ̃ ndá ce yó, nə-fɔlɔ w ndá gwááré nályilyümrí gakó wé. ⁷N ná n ce bában ré shí cə-yala gakó w rə du, n ce dwà y lyólyɔ e nyò, n ce zho w shí jààsé w o du o ce. ⁸N mà Ezhìbti byì-yóásé n gu, kɔn zhì bala ndá bà vwámá né. ⁹Nmyé Ezhìbti, Bə-zhɔ-zhe twí màmyaarhe ndá tù-fwààlɛ rə bà rə wèrhé n sono ! rə bú ndá Faraɔ ndá n kwā-lyì bí gakó. ¹⁰N mà tənèrh nánzhəzhɔ, n gu pyă bà y'à zhe jàn nánfɔlɔ, ¹¹è yàl Amɔrətəbá pyɔ Səwɔ, ndá Bashā pyɔ Oge, ndá Kanaā pyă bé gakó. ¹²N pə bà tənèsé Esərayel, n dwí rí nì rə cəl kɔna. ¹³Bə-zhɔ-zhe ! n yil ré ηwéné twéé twéé gaga, Bə-zhɔ-zhe ! bà m'a j'a n'è lyírh n yil ré yò byinə byinə gakó. ¹⁴Bə-zhɔ-zhe mà n byili n dwí rí rə yé, sə n mà n dūr n tùntùnnə bé nònò. ¹⁵Tənèsé yə né wó sàbyì-kùlì ndá sánámá, nə wó numbyínsi jèrh sà wèrhé ne. ¹⁶Nə zhe nyí sə nə t'ā zòm gaga yé, nə zhe yírhá, sə nə bə né ne gaga yé, ¹⁷nə zhe zhǎ, sə nə bə nyě gaga yé, nə bə shíshərhá zhe nə nyú w gaga yé. ¹⁸Nə tó dwā ndə byèbé bà wèrhé ne mó ta, lyì bí byèbé gakó bà zhe nə zhən mó. ¹⁹Esərayel kèlé y lyì, ce-nə Bə-zhɔ-zhe nàbáná ! Aarɔ kèlé y lyì, ce-nə Bə-zhɔ-zhe nàbáná ! ²⁰Ləvyi kèlé y lyì, ce-nə Bə-zhɔ-zhe nàbáná ! ²¹Ámyě byèbé á ηwéné Zhərazalem né mó, zhí-nə Səyɔ né á ce Bə-zhɔ-zhe nàbáná ! Cèrhé-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 136

¹Cèrhé-nə Bə-zhə-zhe, nyí n' càn, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²Cèrhé-nə d'ě yə né Yi rí, bà rə wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ³Cèrhé-nə Cínnə bé gakó cínna mó, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ⁴Wó n'nyé dúdú n' ná n' wèrhé tũ-fwààlè, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ⁵Wó n'nyé n' zə surhə n' mə n' wèrhé d'ě yə né, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ⁶Wó n'nyé n' cí ce y' n'ě mó yó, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ⁷Wó n'nyé n' wèrhé pwě y'ě w'è ré n'ánfwààlè, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ⁸Nànyéné y' n'è y'ər d'ě ré è m'è zhàlè, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ⁹Cànà y' n'è y'ər cəcə è m'è zhàlè, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁰Wó n'nyé n' mà Ezhìbtì lyì byí-yáásé, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹¹N' ce Esərayel lyì byá bé du bà cəcəl wə, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹²Ndó n' j'ě y' n' cèlè mó jàn ré, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹³Wó n'nyé n' kār nà-fòlò w' n'á-shò w' n'ě mó dwā wa, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁴N' ce Esərayel lyì byá bé tó ò cəcəl w' bə lyě, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁵N' z'ě n' yìrh Faraḏ n'dó n' shàd'ěésé n' jì nà-fòlò w' n'á-shò w' wa, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁶Wó n'nyé n' yàl n' dwí yé né, rə y'á m'è zhàl gə-elū èpòlò w' wə, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁷Wó n'nyé n' mà pyá n'ánfwààlè, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁸N' gu pyá byèbè bà y'á zhe jàn, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ¹⁹È yàl Amərətəbá pyḏ Səwḏ, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²⁰N'dó Basā pyḏ Oge, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²¹N' pə bà tənèsé sə yə cəl-tənèrh, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²²N' pə Esərayel, n' tùnùnna mó n' cəl tənèrh, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²³Bə gə pə nába cìzhil yó né, wó n'nyé n' lyìrh ná yò, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²⁴N' zwě nába lyì bí byèbè bà y'á n'è nwènè nába mó j'ě wa, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²⁵Wó n'nyé n' ná n' pe kùjú numbyínì gakó ne, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga ! ²⁶Cèrhé-nə d'ě yə né Yi rí, bà n' wu-bònò w' j'á n'wéné twéé twéé gaga !

Chapter 137

¹Ná y'à jě Babyələlə bwísi nyí ni, ná n'é kúrhá, ná m'é búl Səyɔ̃ yò. ²Ná y'ǎ jele ná bwàáre dǎ cɔ w sələbá yó. ³Rəmyé yó né, byèbé bà ɣwènè nába búlú né wé mó, zǎ bà n'è lwəl nába bà ná nún nwísi, byèbé bà n'è nwènè nába mó, zǎ bà n'è lwəl nába bà ná wèrhé wu-nyɔ̃ bà zhe : Nún-nə Səyɔ̃ nwísi mangelé á byili nába ! ⁴Wó etər Bə-zhɔ̃-zhe nwísi dwí ná m'ǎ zǎ ná n'é nún zhəle jè y mye wé né ? ⁵Zhərazalem, à gə swé n̄ yò, sə jə-jí swé əmye yò ! ⁶À gə yə n̄ yò lyírɰ, sə à məjòlò w dǎ à nyi-pǎ ne, ndá à gə yə Zhərazalem zal a yə à wu-nyɔ̃ kɔn mó ! ⁷Bə-zhɔ̃-zhe, lyírɰ Edəm byǎ bé yò, bəmyé byèbé Zhərazalem dǎ ré yù wə, bà y'a j'a zhe : wūr-nə wə, wūr-nə wə, á ló tǎ o vò zə ò nà kùr-jì y ni ! ⁸Bayəlone bəkó, n̄myé cò, sə wu-nyɔ̃ m'a yə né ndá lò mɔbɔ́ n̄ la mó kɔn ré tǎbé n̄ wèrhé mó cici mú cǎrh mó, lwele ré tǎbé n̄ wèrhé nába mó ! ⁹Wu-nyɔ̃ m'a yə né ndá lò mɔbɔ́ n̄ la n̄ byǎ bé zal, n̄ cí pàtá nákulu yó n mà n bəbwele mó !

Chapter 138

¹Dəvyidi nwǎǎ. À n'â zǔl mó òdǎ à wu gakó, à n'â nún mú Yi yé né. ²À n'â wùlì tǎ ò jì y wé, à n'â zǔl ò yil ré, ò wu-bòndò w òdǎ zhàn ré yilə, bà ò yil ré du wə, ò gá pyirh ò nyá né mó yilə. ³À gá byè mó dǎ, ò zwě à lwəl mó rə yù wə, ò zə à wu ni, ò ce à wu zə jàn. ⁴ǎ, Bə-zhə-zhe ! Pyǎ bǎ ce yó mó gakó m'a zǔl mó, òdǎ bà gə tú bà nyèè zǒmá né ò ná ò púr ò nyú w mú ; ⁵bə m'a nún bə cǎrhé Bə-zhə-zhe sǒmsé, bà Bə-zhə-zhe zùwə y nyě nánfǒlǒ. ⁶Bə-zhə-zhe ɲwéné dǎdǎ : sə ò yírhə nə cìn-lwəl cìnə bé, sə ò zhǐ yé né gaga ò yě cìn-byilu cìnə bé párá. ⁷À gə tú à ɲwéné zwini wé yi ní, ò ná ò pə ne nyǔ, ò ná ò zhě ò jě à zwə bé lyimə né yó, ò zə ò jə-jǐ y ò má zwě ne. ⁸Bə-zhə-zhe nə ò twǐ àmyé yilə, ò wu-bòndò ɲwéné twéé twéé gaga, ò bàká yě ò jě tumə né ne yé !

Chapter 139

¹Nwíísí yé né cábal mó. Dəvyidi nwáá. Bə-zhə-zhe ! ñ yě à wu wá, ñ yě à párá, ²À gə jě tể ñ yě, a gə zề à zhǐ dể mye ñ yě, ñ ná ñ zhǐ kwā gaga ñ zù à wế ñ lwar kɔn dềbế à n'á búl mó ; ³à gə n'á zhəl ñ yě, à gə pyề tể mye ñ yě, ñ ná ñ zwì à wế ñ lwar à sòm sế gakó párá. ⁴À Bə-zhə-zhe ! à gə gwě yề zòmề à nyú w púr mye, ñdà ñ yề rə gakó lyélyé. ⁵Ñ zhǐ ñ kákélé ne, à kwā né ñdà à yé né ga, ñ cí ñ jề à yó. ⁶À nɔ lwar mɔbɔ mye mə càn dểdể du à jàn, mə wɔ dểdể du ñi, ce à wàh mə kùr à la sú yé ! ⁷Wó yề à nà m'a tó né a vò yé né gaga ñ shíshərhá né yé né, wó yề à m'a dừ à vò né, a jé ñ yé né ? ⁸À gə zề à zhəl dể yi w mye, ñ ηwéné gàà ; à gə k'á zhəl cùu rí gə ηwéné mǎgǎ mó mye, nyí mú ñ ηwéné gàà. ⁹À gə zề à kwè cə-lár vòmề né, a m'a zề ñdà cə-lár ré ta, à la vò a jòm nə-fɔlɔ w ɛpákè mó mye, ¹⁰wó ñmyé jề y mye è zə né è m'ê la, ñ jə-jǐ y la ne zal. ¹¹À gə k'á wòwə : Dèga wó cə-byín rí wế à m'a shèè né, e jà ñmyé sono, cəcɛ y n'ê jǐrh pwě rə kákélé ne ; ¹²bə ñmyé sono mó, cə-byín dà nǎ-byú ñ sono yé, bə ñmyé sono, cəcɛ y n'ê yǎr ñdə nənnyéné ta, cə-byú w zề ò n'ô yǎr ñdà pwě ta. ¹³Bə wó ñmyé wèrhé à púlápúlá nǎmpúm, ñmyé ñ mɔ ne ñ cí à ná wế. ¹⁴À n'á cərhé mó, à gə wó kɔn nǎncəcéné tềbế bə wèrhé mó yilə, ñ tumə né wó tǔ-fwàalè, à yě b'a wó kɔn bə wèrhé zhànà. ¹⁵Bə gə wèrhé né jàà y kèbế è y'a shèè wế mó, bə gə mɔ ne ce y kùr gaga mó yi ní, ñdà à yala né y'a yè ñ yé né shèè yé. ¹⁶À yala né wế ré gakó gə y'a gwě yề dwā w ce yi ní, ñ yírhá y'a nə ne ; sə à dwā nyèbế à la wòrhó ce yò mó gakó y'a kě ñ sếbế ré wế, ñdà dể ré rəmyé rədù ga y'a gwě tềné yé. ¹⁷À Yi, nyí búlà né də kɔn dềbế à m'a sú nə kùrə à wế yé ! bə búlà né, wó búlà nə já nánzhəzhǎ kɔn lyě ce ne ! ¹⁸À gə la ne gál, nə já dểdể ñdə nə-fɔlɔ nyí ni nyòrhó ta. À gə shí jề wế à zề gakó, a púrí à j'a gwě ηwéné ñdà mó. ¹⁹À Yi, ñ nə wó ñ m'á gu lyi-bəlwèlè yá ! Ámyé byèbế á n'á lwé numbyíní jal tể cíná, zhəl-nə kwā né à nyí ni ! ²⁰Bə n'ê zòm ñdə lyi-gurnə ta, bə n'ê zə ñ yil ré bə m'ê gòm kɔma, bəmyé byèbế bə wó ñ zwə bé mó ! ²¹Bə-zhə-zhe, à t'á la lyi bí byèbế bə n'ê súl mó mó súl nà, à t'á la byèbế bə zề bə n'ê bwí ñdà mó mó nyěr nà ? ²²Nyí à n'á súl be ñdà súl nǎmpúm ; bə wó àmyé zùwə. ²³À Yi, zú à wế, ñ lwar à wu wá ! zhè ne, ñ lwar à búlà né ! ²⁴Nyí ni, ñ nyí ñdà à gə wɔ sómá kèbế è càn yó, sá zə ne a vò nyú mə t'á la zhǎ sómá y yó.

Chapter 14

¹Nwíísí yé né cóbal. Dəvyidi nwíísí. Bə surhə cóbal ná wəl ní wé : Bə Yi tənéné né gaga ! Lyí bí wó lwele ciná, bə twí pwara tumə, mǎdù ga tənéné ní ná ní wèrhé cènè yé.²Bə-zhǝ-zhe zhǝ dǝ Arəzana w ní ná ní nyí numbyíní byǎ bé, ní la nyí ñdá lò gə ɲwéné ní zhe surhə, ní ná ní pyà Yi. ³Bə gakó jé, bə gakó wó lwele ciná; mǎdù ga tənéné ní ná ní wèrhé cènè yé, bá mǎdù cìcì !⁴Byèbè gakó bə n'è wèrhé lwele ré mó, nə yə bə cìn dwí nà ? Bə n'è dòm à dwí rí, bə n'è zə re rə yàl bə kùjú.⁵Wó rəmyé è ce bə la pəpǎ ñdá wu-zhilù, ñdá Yi gə tú dwí rí rə wó cángá mó cəcəl wə. ⁶Pə-na cizhil kən ré dèbè zúzúnú cóbal ná ní dǝ mó shò-kwā né...⁷Wó mó ní mà n ce Esərayel vwǎrh mó shí Səyǝ mó ? Wó ñdá Bə-zhǝ-zhe gə tú ní ká ní zə ní dwí rí bə y'a zə bə vò yómre mó rə túwə, Zhakəbe mà n fùù, Esərayel mà n wèrhé wu-nyǝ.

Chapter 140

¹Nwíisi yé né cóbal mó nwíisi. Dəvyidi nwáá. ²Bə-zhə-zhe, zwě né lyi-bəlwālsé jǝ wa ! Yili ni lyi bí bí byèbé bà n'è wèrhé jàn ré mó ciná yé né, ³bà n'è téré lwele wòrhó bà wé, bà zhǝ twéé gakó bà n'è pyà búlá bú. ⁴Bà n'è dwèlè bà mǝjǝlélè ñdǝ dǝm ta, bà zhe kùwǝ swǝ bà nyú wǝ. ⁵Bə-zhə-zhe, yili ni lyi-bəlwālsé jǝrh bǝk'a zǝ nǝ yé ! yili lyi bí byèbé bà twǝ jàn ré mó ciná yé né, byèbé bà n'è pyà bà gǝ m'a tó né bǝ ji ni tǝ mó yé né ! ⁶Cin-byilu ciná n'è pǝm pòmǝ ñdǝ gùndwǝ à yilǝ, Bà lyǝ nyínsi bǝ twèlé sómǝ vǝ nǝ, bǝ ce zaálse né à zal yilǝ. ⁷À n'ǝ wǝl Bə-zhə-zhe nǝ: Ñ wó à Yi! Bə-zhə-zhe, pyǝrhǝ ñ zhǝ ñ cili à cǝl ré ñdǝ à lwǝlǝ yǝ! ⁸Bə-zhə-zhe, à Cinnǝ, à vwǝrh mó jàn ! Ñ nǝ ñ pwí à yó né búlá dǝ. ⁹Bə-zhə-zhe, ñ bǝká yǝ kǝn ré tǝbé lyi-bəlwālsé n'è yǝl mó pyǝrh yé, bǝká yǝ kǝn tǝbé bǝ tene bǝ la tǝ mú pyǝrh yé, mǝnǝ ga bǝ bǝk'a zhǝ bǝ cin dǝ yé ! ¹⁰Bà lyi bí byèbé bà jǝ bǝ kǝkélé nǝ mó, nyǝ né lwele ré jǝm bǝ yó ! ¹¹Bà myǝn-cala bǝrhé ló bǝ yó ! bǝ cǝrh be bǝ ji myǝn wǝ, gwǝáaré nǝnlyilyǝmri wé, bǝ k'è wǝr bǝ la du mǝgǝ mó ! ¹²Lò mòbó kǝma n'è shí ñ nyú w mú tá ñ cí kùr ce yó yé ; lò mòbó ñ nǝ ñ twǝ jǝré mó, wó zwini rǝ la mǝ zal n jé. ¹³À yǝ bǝ Bə-zhə-zhe nǝ ñ pǝ zúzáwú ciná bǝrǝ, n byili bǝ nǝmwǝ bǝ dwǝré zhe yé.

Chapter 141

¹Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe, à n'ǎ byè mó : bà à nyí ni làlà ! À gə n'ǎ byè mó, sá pyèrhè ní zhě ní cili ! ²Bà à yi-co w yál ò yé né òdǎ asǎ ta, sǎ à jèsé à zhě a ce dǎ mó, yà òdǎ dǎdéné Yi pené y kɔn bà n'è pɛ Yi ni mú ta ! ³Bə-zhɔ-zhe, ce kɔn yilì à nyí rí ni, sǎ yilì à nyí rí púr mó ne ! ⁴N báká yě à wu o zǎ wè tèbé rà wó lwele sǎ yé, a tó lyi byèbé bà n'è twì lyele nɛ a wèrhé tumə nyèbé nà wó dwǎǎre tumə yé, m̀̀ni ga à bàk'a tó be a jí bà címsí kùjú yé. ⁵Bà à só sǎ wu-cángá cábal mà nɛ, rəmyé wó à cènè yilə, ní gə ná ní pɛ còrhò-tum, rà wó nwǎ è n'è lwé à yó : èta, à yó w k'ò t'ǎ la ò kwǎ né yé, à yi-co w m'a zè o bú òdǎ be, bà wu-bárhé tumə né yilə. ⁶Bà bà cìrh bà bù-kárna be bà ló nákul-pyàr ré gógwǎǎlé w bà kukuri bà vò, m̀̀ni ga bà bàk'a cili à zòmà né nà nyè mó yé. ⁷Kɔn j'ǎ nyè òdǎ wó cɛ bà vwǎl bà bòn y dwǎ w ta, kɔn wó èta òdǎ nǎmye, ná kúr rí làà tǎ rə vò cùu rí gǎ n'è tó mǎǎǎ rà zhəl cúlú mú nyí ni. ⁸Bə-zhɔ-zhe ! Cǐnnə ! wó òmyé sǎ à pyìrhí à yírhé né a zǎ né, wó òmyé sono à n'ǎ pyà à shòò jàà né : N báká yǎrh nɛ tǎ yé ! ⁹Cǎr à yé ne, pòmò w kǎbó bà pàm à yil mó yilə, òdǎ pòmre byèbé bà n'è wèrhé lwele ré mó yilə ! ¹⁰Bà lyi-bəlwǎlsé tu sǎ pòmre wé, àmyé j'a lú rəmyé yi ní cici.

Chapter 142

¹Dəvyidi nwǎ. Yi-co. N' nún ndá n' ɲwéné myələ́ ré wé. ²À zhě à cəl, à búbwéé à ce Bə-zhɔ-zhe ne, à n'â zhě à cəl à byè Bə-zhɔ-zhe. ³À zɔ à yò w a bà à n'â byili Bə-zhɔ-zhe yé né, à n'â byili mu à zúzúnú wá. ⁴À wu gə tú ɔ zhìlì à wé kókó, wó ɲmyé n' yě à sómá y à kwè mó párá, nyǐ bà pàm pòmɔ̀ à bə cí à gá la màgǎ tó mó. ⁵Kwě n' nyǐ jà-jǐ ndá jà-gwǎ sō ! Lò lò ká n' yəl à pár yé, shòò jààsé gakó jé à yé né, à yò k'è yà lò lò zwi yé. ⁶Bə-zhɔ-zhe ! nyǐ wó ɲmyé ne à n'â búbwéé à ce. À n'â wəlà : ɲmyé n' wó à shòò jàà, ɲmyé sō à cəl kɔn ré, numbyínsí cə yó wé. ⁷Cili à búwéése cènè ! Bà nyǐ à wó zúzúnú cábal zhàn zànà. Zwě ne lyi bí byèbè bà pú à kùr bà n'è jí mú jǔ wa ! Bà nyǐ bà jàn ré du ni dǎdǎ !

Chapter 143

¹Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe, cili à yi-co wá, pyèrhè n zhě ní cili sěě y à lwǎl mó ! Zwě à lwǎl mó n gá wó zhàn cí ndá cángá cábal mó yilə ! ²N bəká zə n tǔntǔnnə mó ní má bǔr yé, bə lò mǎdù ga tənέ ce yó, ní wó cángá cábal n yé né yé ! ³Zù-bal mó pú à kùr n jì, n zə ne n jì tǝ n nò ne ndá ní nèrh ; n ce a vò à jě cə-byú wə, ndə lyi bí byèbé bə cù kɔn dənέ dǝdǝ mó ta. ⁴Wu-zhùlù n'ò gwi ni à wě, à wu n'ò zhizhiri à wě. ⁵À n'á lyírh shāā ga dwā né yò, à n'á bǔl n tumə né gakó yò, à n'á téré n jě y tumə né yò. ⁶À n'á zhě à jèrh à ce mó, à wu w kùl à n'á yǎl mó, ndá ce kèbé è kùl ta. ⁷Ǻ Bə-zhɔ-zhe ! ce jàn né làlà ní zwě à lwǎl mó ! Nyí à wu w n'ò kwě myín. N bəká shèè ne n cín yé ! Nyí à m'a yə ndá lyi bí byèbé bə n'è swé bə zhəl góró wě mó ta. ⁸Ce a dǔlǐ a zě nəkɔkólé ne a nyèè n wu-bònnò w yò ! Bə wó nmyé ne à zhí. Ce a lwar sómá kèbé à mǎ s'a vò è yó mó párá ! Bə à zhě à wu w a ce nmyé ne. ⁹Ǻ Bə-zhɔ-zhe ! zwě ne à zwə bé jǝ wa, bə wó nmyé sono à n'á pyà à shòò jàà né. ¹⁰Cèrhè ne à wèrhé n pùbùlə né ! Bə n wó à Yi. Bə n éshirhó y náàcéné y zə né a vò sómá kèbé è wó cángá mó yó ! ¹¹Bə-zhɔ-zhe, tò n yil ré yilə, sá ce a zə myǎl ! vǔr ne nònnò w wě, n cángá tumə né yilə ! ¹²Tə n wu-bònnò yilə, sá ce à zwə bé jě tǝ, sá gu lyi bí byèbé bə n'è nwènè ne mó gakó ! Bə à wó n tǔntǔnnə.

Chapter 144

¹Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhǎ-zhe, à pàtá y nə còrhó, Nmyě ní ná ní zal à jèsé ne búlǎ yilə, ní ná ní zal à jəfǎlá né ne à m'a bwí búlǎ né, ²n wó à cènè wòrhó cábal, à jàà è lù e kákélé ne, à shìrhá jàà, à zwēnə, à yé né cǎr ku búlǎ jàà wa, à shòò jàà. nmyě n ce à dwí rí n'è nyàm ne. ³Bə-zhǎ-zhe, numbyíni wó byè, n má n pyà è pǎr lwar mó ? n má n nyí numbyíni byí yò mó ? ⁴Numbyíni nyě ndá zho ta, è dwǎ né n'è lyě ndə ywál ta. ⁵Bə-zhǎ-zhe, ce n dǎ yə né bə tǎtǎ, sá só tǎ ! dwǎrh pyàr ré, rə b'a jí myín ! ⁶Ce pwě ré yǎr rə lyályǎ, sá ce à zwə bé dūr bə làà tǎ ! Tə n cama né, ní ce bə kwě bə dūr ! ⁷Zhǐ dǎ yi w gaga ní cèlè n jě y e bə ; ní zwě né, ní vwǎrh ne nàná bé nánzhəzhǎ w wě, zhələ bé byǎ bé jǎ wa, ⁸bə wó kǎma dúdú bə n'è dwi bə nyú wə, bə jə-jǐ y jě y wó kǎma jə-jǐ jě. ⁹ǎ Yi ! à m'a nún nwǎǎ nándwə a pǎ, à m'a dú nyínsi shí zhǎ a m'a cèrhé mó. ¹⁰Wó nmyě, n ná n vwǎrh pyǎ bé, n vwǎrh n tǔntǔnnə Dəvyidi búlǎ shù w ǒ n'ò gwi mú jǎ wa, ¹¹Zwě ne, sá vwǎrh ne zhələ bé byǎ bé jǎ wa, bə wó kǎma dúdú bə n'è dwi bə nyú wə, bə jə-jǐ y jě y wó kǎma jə-jǐ jě ! ...¹²Nə byǎ bé nyě ndə wó cémé námbwǎálé rə n'è byíl ta ; nə bəkwá bé zǎ bə nyě ndə wó yə bə shəl cènə pyǎ-kélé y kǎrhə è zhǐ náàcènè lò gə nǒ n só mó ta. ¹³Nə bəbwesé sú pyáám, ndə wě kūrə dúmá dúmá bə la cú rə zhǐ ; nə vwámá né n'è púl mǎòrhə mǎòrhə, mǎòrhə shí, mǎòrhé shí yá, nə gəme né wě ; ¹⁴Nə nǎ né nù kókó, nə n'è lùl byǎ ; cu k'è tənə gaga, yómré jè w zhəl k'è tənə gaga, wu-zhùlù búbwéésé k'è tənə ná sómsé yó gaga ! ¹⁵Wu-nyò ɲwéné ndə dwí rí tǎbé kən wó èta rə yil mó ! Wu-nyò ɲwéné ndə dwí rí tǎbé Bə-zhǎ-zhe wó rə Yi mú !

Chapter 145

¹Yi zül. Dəvyidi nwáá. À Yi, à pyǎ ! À m'a zhě n yil ré dǎ ! À m'a cèrhé n yil ré twéé twéé kɔn m'è la gaga. ²À m'a cèrhé mó dǎ gakó, à m'a zül n yil ré twéé twéé kɔn m'è la gaga. ³Bə-zhɔ-zhe wó nánfɔlɔ n mə ndá zül, sə lò tá n la n gá wó nánfɔlɔ w né mó kùr lwar yé. ⁴Bə byinə byinə gakó lyi bí cèrhé n tumə né, sə bə bwəl n tù-fwàalé rà bə dō zhe mó bə byili ! ⁵À m'a zòm n zùwá è n'è jəjémé mó a byili, à m'a nún mú n tù-fwàalé yilə. ⁶Bə m'a zòm n jàn ré rà dō zhe mó yò, à m'a zòm n jàn nánfɔlɔ w yò a byili. ⁷Bə bə bwəl n wu-bɔnɔ w n wèrhé shāā ga mó yò bə byili, sə bə cèrhé n cángá tumə né ! ⁸Bə-zhɔ-zhe wó nɔnɔ-dür cí ndá wu-bɔnɔ cí, n tá n kwè lyim lálà yé, n sú ndá wu-bɔnɔ. ⁹Bə-zhɔ-zhe só lyi bí gakó, n tumə né gakó wó nɔnɔ-dür tumə. ¹⁰À Bə-zhɔ-zhe ! n tumə né gakó n'è pɛ mó còrhó, sə n lyi bí n'è ce n nəbána. ¹¹Bə m'a zòm n pyèlè ré zùwá y yò bə byili, bə m'a bwəl n jàn ré mye yò bə byili, ¹²mùni ga bə ce numbyínsi lwar n jàn ré ndá n pyèlè ré zùwá y pwè ré jəjómó mó párá. ¹³Bə n pyèlè ré wó pyèlè tèbé rè nɔwéné byilə nà bə zhǎ zhe, n cinú mú n cí mú wó byinə byinə gakó. ¹⁴Bə-zhɔ-zhe ná kwě lyi bí byèbé bə n'è twi mú, n ná n kwě byèbé bə kó tǎ mó dǎ. ¹⁵Lyi bí gakó yírhá pyǎ n yó, sə n ná n pɛ bə kùjú ndá bə gə zhe ò tum dǎ. ¹⁶N gə púr n jě yá, n ná n ce kɔn tèbé rà n'è shírh mó jí rə sú. ¹⁷Bə-zhɔ-zhe wó cángá n sómsé gakó yilə, n wó nɔnɔ-dür cábal n tumə né gakó wé. ¹⁸Bə-zhɔ-zhe nɔwéné lyi bí byèbé bə n'è byè mo mó gakó nyí ni, byèbé bə n'è byè mo ndá bə wun gakó zhən zhən ga mó ; ¹⁹kɔn shil gə zhe lyi bí byèbé bə n'è nyàm mɔ mó, n ná n pyirh ré n pɛ bə, n ná n nyèè bə búbwéésé, n vwǎrh bə. ²⁰2 Bə-zhɔ-zhe nà n yili lyi bí byèbé bə só mo mó, n zě n ná n ce lyi-bəlwǎlsé gakó jé tǎ. ²¹Bə à nyí rí bwəl Bə-zhɔ-zhe zùwá y rə byili, sə numbyíní gakó cèrhé n yil ré rà bə dō zhe mó, twéé twéé gakó, kɔn m'è la gaga !

Chapter 146

¹Zül-nə Bə-zhə-zhe ! À ywólá, zül Bə-zhə-zhe ! ²À gə j'á zhe myál gaga, à m'a j'á n'á zül Bə-zhə-zhe, à gə j'á ηwéné gaga, à m'a j'á n'á cèrhé à Yi rí. ³Bàk'á zhí lyì-fwààlè ne yé, Bàk'á zhí numbyínsi ni yé, bà sà wàr lò sà n'è vwàrh yé. ⁴Numbyínsi shéshírhá y n'è shérá, sà vò cə-shóó w wə, kən ré tèbé sà y'á tene sà la wòrhó mó j'a cò dē ré rəmyé mó yù w cìcì. ⁵Wu-nyò cábal wó lò móbó Zhakəbe Yi rí wó n kúrhí sanna, n ná n dē kən Bə-zhə-zhe n Yi rí sō mó ! ⁶Rə wèrhé dē ndá cə yá ; nà-fólò w ndá kən tèbé rə ηwéné ò wé mó. Rə wó zhàn cábal twéé twéé kən m'e la gaga. ⁷Rə n'è pə bùrì lyì bí byèbé bà n'è nwènè mó ne ; Rə n'è pə kùjú nòrhna bé ne ; Bə-zhə-zhe ná n zwē yómá ; ⁸Bə-zhə-zhe ná n púr lyilyər yírhá ; Bə-zhə-zhe ná n kwě lyì byèbé bà kó tē mó dē ; Bə-zhə-zhe só wu-cángá cíná bé. ⁹Bə-zhə-zhe ná n zwē zhələ nyí ni, N ná n sē bàtèlè ndá ejə-kē ne, sà n ná n cò lyì-bəlwālsé sómá yá. ¹⁰Bə-zhə-zhe ná n jí pyèlè twéé twéé byinə nə bə zǝ zhe ; Səyǝ ! n Yi rí ηwéné byinə byinə gakó ! Cèrhé-nə Bə-zhə-zhe !

Chapter 147

¹zül-nə Bə-zhə-zhe ! Bə kən cən sə ná cèrhé ná Yi rí, Bə ná Yi rí còrhó mó dà nyàn dwí.²Bə-zhə-zhe mà n ká n lù Zhərazalem, n ká n cí Esərayel lyi byă bé dwā yó ; ³ń ná ń warh byèbé bà wun ní zhili mú, ń ná ń de bà nyəla né.⁴ń ná ń gəl càmásšsé, n ce èdù gakó yil. ⁵Ná Cinnə mó wó nánfǎlǎ, ń jàn ré mye já, ń lárma mó bà swé zhe yé.⁶Bə-zhə-zhe ná ń sē zúzúnú cinə né, ń ná ń lwəl lyi-bəlwālsé ywé té bà yí ce y ne. ⁷Nún-nə nəkəl-co nwá á pə Bə-zhə-zhe ne, dú-nə bəró à m'á cèrhé ná Yi rí !⁸ń ná ń zə bában ń pyi dē yi rí ni, ń ná ń tene dwā y è nyò ce y yó ; ń ná ń ce gar lyi pyàr ré yó. ⁹ń ná ń pə kùjú vwámá ne, ndə kòrhò byă gə zē bà n'è kúrh kùjú yilə, ń ná ń pə be kùjú bà jí.¹⁰È dà shəshā jàn ré sō ń ná ń nyí ní yé, è k'è dà numbyíni cá jàn mye yò rà zù mu yé ; ¹¹Bə-zhə-zhe wó lyi bí byèbé bà n'è nyàm mó mó ń só, lyi bí byèbé bà n'è dē ń la be wu-bòndò wòrhó mó.¹²Zhərazalem, zül Bə-zhə-zhe ! Səyǎ, cèrhé ń Yi rí ! ¹³Bə wó ńmyé ń ce ń bwəðlé cǎbré zhǐ kēkē, ń ná ń cí bwəl ń byă bé bà ńwéné ń sō mó yó ; ¹⁴ń ná ń pə yə-zúlə ń jààsə ń cí mú wé, ń ná ń ce ń jí bələ y kēbé è cən dú mú ń swí.¹⁵ń ná ń twǐ ń nyó né nə bà ce yó : ń zòmè dūr ndə ywəl dúdú rə bà. ¹⁶ń ná ń ce bədűkwələ (wàr ré rà n'è zal dwā ne mó) bà ndə pyi-kur ta, n ce bədűkwələ né j'a nə sú ce y námpwənə pwépwé rà pyé ndə tòmò ta ;¹⁷ń ná ń dul ń bədűkwələ né kúkúlə kukúlə ; wó mǎ lò ń wǎ ń pyéné n zhì ń wàr ré wé ? ¹⁸ń ná ń twǐ ń zòmè ré rə bà rə yəl ré ; n ce ń zho ce, nē zē mə n'è dūr té.¹⁹ń byili ń zòmè ré Zhakəbe ne, n pə ń nyó né ndə ń sómsé Esərayel ne, ²⁰ń yə èta wèrhé tənèsé dwā bé yil yé, rəmyé ce sə yəl ń sómsé pár yé. Zül-nə Bə-zhə-zhe !

Chapter 148

¹Zül-nə Bə-zho-zhe ! Zhǐ-nə dǎ-yi rí w á zül Bə-zho-zhe ! Zül-nə mo dǎ-yi rí dǎdǎ mó wa ! ²Ámyě, nǐ màlèkabá gako ! zül-nə mo ! Ámyě, nǐ shàdésé gako ! zül-nə mo, ³Nànyónó ndá càná ! zül-nə mo, Ámyě, càmmásǎsǎ á n'á yǎr pwè ré mó gako, zül-nə mo, ⁴Ámyě, dǎ-yə né gako, dǎ-yá né ! zül-nə mó, ndá ámyě, nàná bé bà ηwéné dǎ-yá né yá-pèlè w mó, zül-nə mo, ⁵Bà wè ré rəmyé mó gako zül Bə-zho-zhe yil ré ! Bà wó nyí nǐ pə wa, rə j'a wèrhé. ⁶Nǐ cí rí rə zhǐ kékè, twéé twéé gako kən m'è la byinə nà bə zhǎ zhe yé ; nǐ pə re nyá, sə rə t'ā la nyá né cǎ gaga yé. ⁷Ámyě, bú-wè ré nánfwaàlè, ndá ámyě gwaáaré nánlyilyǔmrí gako tǎbè á ηwéné cə y kùr w mó, ⁸myǐn ndá bədūkwalə ndá wàr ré ndá kúm rí ndá zho nánfǎlǎ w ò n'ò cə n zòmè m'e pyǐrh mó ⁹ndá pyàr ré ndá pyǎlsé gako ndá cémé nyèbé nà n'è cə byǎ mó ndá sǎdǎérebá gako ¹⁰ndá gə-vwà má ndá jè-vwà má né gako ndá wè tǎbè rə n'è fwàl tǎ ndá rə pǔrh mó ndá kúmsi ¹¹ndá lǔ w pyǎ bé ndá dwə né lyì bí gako ndá yó-cíná bé gako ¹²ndá ébwá-dàlá bé ndá bwǎǎ bé ndá ezhàná ndá bàsóná ! ¹³Zül Bə-zho-zhe ! Bà wó ámyě yil ré dúdú rə du yilə né gako ; bà n zùwá y du dǎ ndá cə yó. ¹⁴Nǐ zhǎ nǐ dwí rí yó dǎ n pə re jàn : Nǐ zǎ n jǐrh zùwá kən nǐ lyì bí ndá n dwí rí rə ηwéné nǐ nyí mú byǎ bé yilə. Zül-nə Bə-zho-zhe !

Chapter 149

¹Zül-nə Bə-zhɔ-zhe ! Nún-nə nwǎ́ǎ́ nándwǎ́ à pə Bə-zhɔ-zhe ne ! Nún-nə à zül mó n̄ lyi bí dwǎ́-gùlú w wə !²Bə Esərayel fũ ndá wu-nyò mǎbó n̄ wèrhé mɔ́ mó yilə ! Bə Səyɔ́ byǎ bé wèrhé wu-nyò bə pyɔ́ mó yilə ! ³Bə sa, bə m'e zül n̄ yil ré, sə bə dú gùlú ndá bǝrɔ́ bə m'e cèrhé mo !⁴Bə Bə-zhɔ-zhe ná n̄ cili n̄ dwí rí sono, n̄ ná n̄ vwǎrh zúzúnú ciná bé, n ce bə nə zùwǎ. ⁵Bə n̄ lyi bí jí beɛ, bə jòm zùwǎ wé, sə bə pyè bə kò-pyènè y w bə mà wu-nyò búbwéése !⁶Bə Yi zül mó yál bə nyú wə, sə bə zə búlǎ shú ɔ́ yé ndá ɔ́ kwǎ y ga dwèlè nyí dúdú mú bə jǝ́ wa, ⁷bə m'e cí bə jim tənèsé yó, bə pə còrhò-tum dwǎ né ne,⁸bə lyè nà pyǎ bé ndá nyáná, bə ce cǝbre nə lyi-fwǎǎ́lé nèrh ne, ⁹mùnì ga bə twǐ bursí nyí rí rə kǝ́ sà la kó nà yil mó ! Rəmyé wǎ zùwǎ Bə-zhɔ-zhe lyi bí yilə. Zül-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 15

¹Ǻ Bə-zhɔ-zhe ! wɔ mɔ̀ lɔ́ n̄ mà n zhì n̄ jì y wə ? Wɔ mɔ̀ lɔ́ n̄ mà n jòm n̄ pyò w yó ! Wɔ mɔ̀ n̄ mà n jòm n̄ sàpwà pyò w yó ? ²Wɔ̀ lɔ̀ mɔ̀bɔ́ n̄ zhe wu-pò, n̄ ná n̄ twí cángá tumə, n̄ jà n̄ ná n̄ zòm zhèn ndə n̄ wu gá n'ô yál né. ³N̄ tá n̄ zə n̄ mɔ̀jòlò w n̄ lwe ce yé, n̄ tá n̄ wèrhé lwele n̄ dō ne gaga, n̄ tá n̄ pe cizhìl n̄ dō né gaga mɔ̀. ⁴N̄ bə lɔ̀ mɔ̀bɔ́ n̄ ná n̄ pɔ̀sɛ n̄ dō só yé, n̄ só lyì byèbé bə n'è nyàm Bə-zhɔ-zhe mɔ̀ ; N̄ gə bwəl kɔn nyí, n̄ ná n̄ pyìrh ré, bá ndə kɔn ré gə t'a la mɔ̀ nyɔ̀rhe co ga. ⁵N̄ tá n̄ nyéé shéeshè n̄ pyà nyɔ̀rhé n̄ wéré yó w yé, N̄ bə shè sə bə pɔ́ kɔn n̄ mə n̄ ce bə pə còrhò-tum lɔ̀ mɔ̀bɔ́ n̄ bə dóó zhe ne yé. Zhənà, lɔ̀ mɔ̀bɔ́ n̄ ná wèrhé èta, rə-ná-cí tá n̄ twi gaga.

Chapter 150

¹Zül-nə Bə-zhɔ-zhe ! Zül-nə Bə-zhɔ-zhe n̄ jì y wə ! Zül-nə mo dẽ yi rí gá zhǐ ní gako wə, bə wó gàà mó n̄ jàn ré n'è yǎr né. ²Zül-nə mo, n̄ tũ-fwààlè n̄ twĩ mú yilə ! Zül-nə mo n̄ gá wó nánfɔlò dẽdẽ mó yilə ! ³Zül-nə mo ndá pólá wúl ! Zül-nə mo ndá z̄̄ ndá b̄rɔ́ dú ! ⁴Zül-nə mo ndá gúlú dú ndá sɔ ! Zül-nə mo ndá nyínsi ku dú ndá wíisi wúl ! ⁵Zül-nə mo ndá sambale cələ ! Zül-nə mo ndá Yi nàbán-co sambale sò wá ! ⁶Bə kɔn tɛ̀bɛ̀ rə n'è shĩrh mó gako zül Bə-zhɔ-zhe ! Zül-nə Bə-zhɔ-zhe !

Chapter 16

¹Dəvyidi nwǎǎ. Ǻ Yi, yili ni ! Bə wó ñmyé sono è wó à shòò jàà. ²À n'á wəl Bə-zhɔ-zhe ne náà : Ñ wó à Cǐnnə, ñ wó à cènè ré Yó-cí námpúm ! ³Lyì bí byèbé bə wó ñ lyì tənà w wó, byèbé bə n'è nyàm mó mó, wó bəmyé bə wó à kɔn à só ñdá à wu gakó. ⁴Lyì n'è zwě cémé bə bə pyélé dwā yó, bə n'è dūr yə né dwā bé kwā né mó ; à t'á tó be à zwál bə vwě né yé, à t'á byè bə yə né yilə à nyú w yé. ⁵Amyé wó Bə-zhɔ-zhe ñ wó à cəl kɔna, ñmyé kǎ-zǎm mó wě à n'á nywě né. Wó Bə-zhɔ-zhe jǎ à cəl ré ñwéné rə t'á la zǎ yé ; ⁶À nɔ à cəl kɔn tēbé rə nyé, bə pɔ ne kɔn dēbé rə càn. ⁷À n'á ce Bə-zhɔ-zhe, à Cícírnə mó nàbáná ; À gə pyé tē cəcē ne, ñ ná ñ zal à wu ni. ⁸Bə-zhɔ-zhe já ñ ñwéné à yírhá w twéé twéé ; ñ gə ñwéné à jə-jǐ sǎ à t'á mà à nà yé. ⁹À zhe wu-nyǎ à wu wě, à n'á fùu à éshirhá y wě, à yala né mye n'è shírhá. ¹⁰Ñ tá ñ la né yǎ a mē cùuri wě yé, ñ tá ñ la byì-sónó ne yǎ n dèrhé yé. ¹¹Ñ mà ñ ce a nə nyǎ sómá y shò ; bə wó ñmyé sono wu-nyǎ ñwéné o bɔrh, ñ jə-jǐ ni kùjú kòbó ò nyé ñwéné byinə nə bə zhǎ zhe yilə.

Chapter 17

¹Dəvyidi yi-co. Bə-zhə-zhe, cili à lwǎl mó, bə à lwǎl mó wó cángá, pyèrhè n zhě ní cili à yi-co wá, bə zòmà né à n'á púr à nyú w mú wó wu-pyò nyəná. ²Bə à cángá tumə né bə n yé né, m̀̀ni ga n yírhá nə à wu-pò wó !³N gə gwě à wu w wə, n gə byélé w cəcə nē, n mà n pwírí à t'á b̀̀l kən dō yé, wó kən ré dēbē à n'á púr à nyú w mú mú. ⁴È gə wó tumə né nyēbē lyi bí dwā n'ē wèrhé mó yilə, à t'á nyí rəmyé sō yé, àmyé wó nmyé zómè ré wě à zhǐ ní kēkē, à n'á yilì à cìn ndá jàn wər ré ciná sómsé ; ⁵À zhǐ sómá y kēbē n byili mú yó kēkē, ce à t'á mà à nà yé. ⁶A Yi, wó nmyé à n'á byē ! pyèrhè n zhě ní cili à zòmà né ! ⁷Byili n wu-b̀̀nò wá, nmyé m̀̀bó n wó byēbē bə n'ē pyà mó mó shòò jàà mó, n ná n zwē be bə zwə bé jǐ w mó ! ⁸Yilì nì ndə n yá-byí rí wu w ta ; pyilì nì n vòmè né ywǎl mó wə, ⁹lyi-bəlwǎlsé sà n'ē nwènè nē mó yé né, à zwə bé bə lyimə né zē bə kákélé nē mó yé né. ¹⁰Bə pyi bə wun ní ndá nē, bə n'ē zòm cìn-byilu zòmà. ¹¹Bə ηwéné nə nà-gwára yó bə n'ē jì, bə kákélé nába bə zhē, bə cí pòmò té bə la nába té ju. ¹²Bə nyē ndə wó bərcə ò zə kən ò la dóm ta, ndə wó bwar-byí è shèè sómá yó è n'ē yilì kən è la zal ta. ¹³Bə-zhə-zhe, zē dē, zhəl n jəl wə, zə w n jì té ! Zwē ne lyi-bəlwǎlsé jǐ w ndá n búlá shù wá. ¹⁴Bə-zhə-zhe, zwē ne numbyínsí jǐ w ndá n jē yá, zwē ne lū w kòbó lyi bí jǐ wá ! Wó lū w kòbó nyū mú mà wó bə cəl kən ré, n pə be nmyé wē ré bə jí bə ce bə sūl ní w bə sú ; bə byǎ bé jú bə sú, bə dāl tèbē bə bə rə tum zhe mó bə cí bə nēmé nē. ¹⁵Sə è gə wó àmyé yilə, à bə dóó zhe yé, rəmyé ce à yírhá b'a nə mó ; à gə tú à zē à jan ré wə, à gə nò n yé yé, à m'a sú.

Chapter 18

¹Nún-nə bé yé né cábal mó. Nyí Bə-zhə-zhe tùntùnnə Dəvyidi mú, wǎǎ y kèbè ní nún n pə Bə-zhə-zhe ne, ndá Bə-zhə-zhe gá vwǎrh mó ní zwà bé gako ndá Səyuuili jǒ w mó yi ní mú : ²Bə-zhə-zhe, à só mó, n wó à jàn ré ! ³Bə-zhə-zhe wó à pátá nəkuku, à yùlù jàà, à zwennə mó ! N wó à Yi, à pátá nəkulu, gàà mó à n'ā ne à shòò jàà né ! N wó ku kǒbò ò n'ò càr à yé ne búlú yi ní, jàn tèbè rə n'è vwǎrh ne mó, à shirhə nánfǒlò jàà. ⁴À n'ā búbwéé à wé, à zhe : Cèrhé Bə-zhə-zhe ! Bà à nɔ vwǎrh à zwà bé jǒ wa. ⁵Cu mú y'ā lyè né ndá mə lyéésé, ywé y'ā zhe ne rə n'è zé à wu ni ndə nə-wùlmə ta ; ⁶Lú-bǒl y'ā lyè né ndá mə lyéése, cu pǎm re y'ā jàr ne. ⁷Sə à zúúunú w wé, à byè Bə-zhə-zhe, à búbwéé a ce à Yi rí ni ; rə jòm rə pyə-kèlè w rə nyèè à cəl ré, à búbwéé vò e tu rə zhě wa. ⁸Ce y dom, e zhízhí, pyàr ré zhì té rə kùrə né wé rə dom, wó Bə-zhə-zhe lyim rí gá zé mó è ce rə dom. ⁹Bə-zhə-zhe zé n ce nyèrh ní myəlò w sə du, myín mǒbò mə n'è cǒ j'ā du ní nyú wə : Mə kwé myín-cala nə zhe. ¹⁰Bə-zhə-zhe ce dǎ yi rí ní kùr w mó bà té, n só té : Ébǒ ná-ekoro òdù y'ā nyéné ní nèrh kùr wə. ¹¹N yà ní jè mǎléka èdù yó, e zə mɔ e zé è nyéné dǎ, zho kwé mo o cí ò vòmè yó ní mǎ ní wə dǎ. ¹²N zé n ce cə-byín rí jǐrh ní shòò jàà, ní kǒrhó w cəcəl wə, nǎ nǎmbýú ndá éban rə pú bǔrəəm mólé mɔ. ¹³Bǎban ré pyi pwé ré rə jèrə rə tó ní yé rə nyéné ní yé né mó ne, myín-cala ndá búlú shú jà rə du. ¹⁴Bə-zhə-zhe j'ā n zhì dǎ yi w n dom cəl, Dǎdǎ cábal mó ce ní cəl du, ndá búlú shú ndá myín-cala. ¹⁵N tǎ ní cama né, n làà ní zwà bé dwā ne, n ce dwā y kwèrhe e súlì è byéésé, ní zwà bé kwé bə dǔr. ¹⁶Bə-zhə-zhe, n gá nyááse ní ce dome ré shí ní myəlò w rə du mú, ce bwísi wí sə kùrə né kù lyi yǐrhə na. ¹⁷Bə-zhə-zhe zé n zhì dǎ yi w n zə ní jè n zə ne, n vǔr ne nǎ mó nánfǒlò w wa. ¹⁸N vwǎrh ne à zù-bal mó ní zhe jàn dǎdǎ mó jǒ wa, n vwǎrh ne à zwà bé bà zhe jàn du ní mú jǒ wa. ¹⁹À zwà bé y'ā jàr ne à zúúunú w yi ní, sə Bə-zhə-zhe yàl à sanna. ²⁰N zwé ne zwini rí wé n cí kwā né, ní gə só ne mó yilə. ²¹Bə-zhə-zhe wèrhé ne kɔn tó ndə à cángá tumə né ta, ní kwé ne à jǎsé gá bə jǐmdi zhe mó yilə. ²²Bə à wèrhé ndə Bə-zhə-zhe nyə né gá byili ní, à bə dóo zhe à Yi rí yé né gaga yé, ²³N sǒmsé gako y'ā nyéné à yé né, sə à yə ní nyí rədu ga ne yé yé. ²⁴À yə dóo zal ní yé né n byili yé, à yili à cín ni ndá lwele wǒrhó. ²⁵Wó rəmyé è súlì e ce, Bə-zhə-zhe kwé ne kɔn tó ndə à cángá tumə né ta, kɔn tó ndə à jǎsé gá bə jǐmdi zhe ní yé né mó mye ta. ²⁶Lò mǒbò ní wó wu-bòndò cábal, n ná n wèrhé mɔ kɔn tó ndə ní wu-bòndò gá wó né, lò mǒbò ní tǔtwǎé né wó cángá mó, n ná n wèrhé nmye kɔn tó ndə nə gá mǎ né, ²⁷Bə-zhə-zhe, lò mǒbò ní bə jǐmdi zhe mó, nmye ná n byili bà rə- ná-cí mye bə jǐmdi zhe yé ; sə lò mǒbò ní ní wó lwele cábal, n ná n wèrhé rə-ná-cí kɔn tó ndə ní lwele ré gá mǎ né. ²⁸N ná n vwǎrh dwí tèbè rə n'è lwəl rə cín té mó, ní zé n ná n lwəl cín-byilu cíná yǐrhə né té. ²⁹Zhàná, n ná n yǎr à pwé ré, Bə-zhə-zhe, à Yi, ce à cə-byín rí yǎr. ³⁰À gə nyéné ndá nmyé, à n'ā twi shàdǎése sə lyè bele búlú yil wé, sə ndá à Yi rí jàn ré yilə, à n'ā gar byíli à lyé. ³¹Yi sǒmsé wó pwépwé, Bə-zhə-zhe zòmè ré cici mú byili bà rə wó zhàná ; Bə-zhə-zhe wó búlú ku kǒbò ò n'ò càr lò yé né búlú jàà wa, lyi byèbè bà zhí mu mú yilə. ³²Wó mǎ lò dǒ ní wó Yi, ndá è gə dǎ Bə-zhə-zhe mó, mǎ lò dǒ ní wó pátá nəkulu, ndá è dǎ nomyé Yi rí ? ³³Wó Yi rə lyé jàn cǎ-tǒnò à cǎ ne, rə n'è zə ne à zhəl sǒmá kèbè è wó cángá mó yó. ³⁴Wó nmyé jàn yil à n'ā dǔr ndə nèmè ta, ní kwé ne n cí à jàà w dǎ. ³⁵Wó nmyé ní ce à n'ā zə à jǎsé à bwí búlú né, ní ná ní zə à jǎsé à m'ā zal kǎmɔ twā y à m'ā tɛ. ³⁶Nmyé n ná n pɛ ne à vwǎrh mó ku à m'ā càr à cín yé né búlú jàà wa, n jə-jí y è n'è kwé ne, a jǐrh lyi-fǒlò n wu-bòndò w jàn yilə. ³⁷Nmyé n ná n wélè sǒmá y à nèrh kùr à m'ā zhələ, ce à k'ā t'ā mà à nà gaga. ³⁸À zé a pú à zwà bé kùr à n'ā jì, a cí jǎ bà yó, à t'ā kwé ndá à yə be cǒ lyélyé yé. ³⁹À n'ā nòm be té a bǒbwele à nèrh kùr wə, bà k'è wàr bà zé dǎ yé. ⁴⁰N ná n lyé jàn cǎ-tǒnò à cǎ ne búlú né yilə, ní ce à zwà bé dǔr à yé né. ⁴¹N ná n ce à zwà bé dǔr à yé né, à zhìlì byèbè bà n'è súl ne mó yò lyélyé. ⁴²Bə gə n'è búbwéé mye lò lò tá ní twí ní zwé be yé ! Bà gə búbwéé bà co Bə-zhə-zhe ne mye, ní tá ní lyár be yé ! ⁴³À n'ā nòm be bə jǐrh bwébwé ndə shó ta, zho pwà o m'ò lyé, à n'ā nòm be té ndə wó sǒmá nyí ni bǒbòrò ta. ⁴⁴Dwí rí gə tú rə jǐrh lyi byèbè bà t'ā zwé nyí ni, n ná n vwǎrh ne rə cəcəl wə ; ní kwé ne ní cí tənèrh shèbè à yəl sə pár yó à cínì si sə yə à tùntùnnə sə twí sə pǎ. ⁴⁵À gə púr à nyí a pə nyí twər rədu sá, ndá bà wèrhé ndə à gá byili ní, sə zhə-bal mó byǎ bé n'è myini ní ; ⁴⁶zhə-bal mó byǎ bé gə du bà jàn ré jàà w kwā né bà n'è pǎpǎ, ⁴⁷Bə-zhə-zhe wó nányi, à pátá y yil ré nə còrhó ! Bà Yi rí rə vwǎrh ne mó yil ré còrhó w du, ⁴⁸wó Yi rí rə n'è zwé à nyí ní mú, rə pɔ ne dwə né à cí, ⁴⁹rə vwǎrh ne à zwà bé jǒ wa ! N zhě à yó dǎ a dwini à zwà bé, n vwǎrh ne jàn cábal mó ní wu w bǎrhé mó jǒ wa. ⁵⁰Bə-zhə-zhe, wó rəmyé è ce à n'ā nún à cèrhé mó tənèsé cəcəl wə ! À m'ā nún à cèrhé n yil ré.

Chapter 19

¹Núnnə bé yé né cábal Dəvyidi. ²Dě yi rí n'ê byili Yi zùwá yá, ku w kòbó ò zhǐ dǎ o kákélé cə y mó n'ê byili rà jě tum rí. ³Cə-lár n'ê byili Yi tum rí, rà dō cə-lár ré ne, cəcǎ mye n'ê byili ri, è dō cəcǎ y ne. ⁴È dà zòmà nà n'ê zòmà, è dà tòrhà è n'ê twirhì, sà lò mə n wò bà n zhǎ yà nyèè yé : ⁵Ndá rəmyé ga, Yi jě tumə né dweme ré n'ê dom cə y gakó wé, rà yí lū w cə-yala né gakó wə, wó gǎà mó Yi pú kòrhó né rə pə nànyéné y ne. ⁶Nənyéné zǎ è nyerhe ndə bal n jú kǎ ta, è y'a shí è sǒ jù w è du ndə wu-nyǎ ndə kǎdɔ ta ; ⁷È y'a zhì lū w vǎ òdù sǒ e zǎ e dūr n vò n gu yó lū w vǎ w dō mó ne ; kaka dá-byi t'á shèè è pwè ré yé né yé. ⁸Bə-zhɔ-zhe nyá né wó pwǎpwǎ, nà n'ê kwerhe numbyíní yò ; n zòmà né wó zhən zòmà, nà n'ê pə surhə yəl nəkùrə cí ni. ⁹Bə-zhɔ-zhe nyóó-tum nyá né n ná n pə mó wó cángá, nà n'ê pə wu-nyǎ numbyíní wu w wé, Bə-zhɔ-zhe nyá né wó pwǎpwǎ, nà n'ê yǎr numbyíní yírhá. ¹⁰Bə-zhɔ-zhe nyòmɔ w wó pwǎpwǎ, ò j'á ɲwéné twéé twéé ò t'á zhè gaga yé, Bə-zhɔ-zhe nyá né n kwè mó wó zhənà, nà wó cángá. ¹¹Nə càn du sánnəmə, nà càn du sánnəmə mǔbó mə nyě wárhgáá mó ; nà nyè du tūr, du tù-nwǎ. ¹²Bə-zhɔ-zhe, n tùntùnnə ná n tó nà denne n ne còrhò ; n cí ni n wé n nə nə kwǎndɛ. ¹³Wó mǎ lò n yě sǒmá y kèbè n jé è yó mó párá ? Pě sǔbri sǒmsé shèbè à jé sà yó, è j'á k'á yəl sà pár mó yilə. ¹⁴Sě n tùntùnnə mó ne n bəká n tó cìn-byilu cínə ne yé ; bə bək'a ce bə nyənə né n wé yé ! Èta à t'á la yə-bəlwaále nánfwaále wòrhó yé, a yə wu-pǒ ndə bə dóó zhe cí.

Chapter 20

¹Nwíísí yé né cábal Dəvyidi nwíísí. ²Bà zwini dē, sá Bə-zhɔ-zhe zwē ñ lwəl mó, bà Zhakɔbe Yi rí yil ré b'a yilí mú !³Ñ mà ñ zhì ñ jì y w n twì sēē ñ yilə, ñ mà n zhì Səyɔ̃ né n sē mó ! ⁴Ñ mà n lyírh ñ paánsé gakó yò, n zwē ñ vwə né námpúmá né céē mó !⁵Ñ mà n pɔ̃ kɔn dēbé ñ wu bùlə né zhe mó, n pyírh kɔn dēbé gakó ñ ná ñ yál mó ! ⁶Nə n'é fùù ñ gá nɔ vwərɔh mó yilə, ná n'é zhě ná jèrh ná ce dē ná byili bà ñ jú beɛ ná Yi rí yil ré yilə ; Bə-zhɔ-zhe mà n zwē kɔn dēbé ñ ná ñ lwəl mo mó gakó.⁷À j'a mǎ a lwar bà Bə-zhɔ-zhe ná ñ vwərɔh mòbó ñ cír mó ; ñ zhǐ dē Arəzana w ñ ná ñ zwē mòbó ñ cír mó lwəl mó ñdá ñ jə-jǐ y jàn ré nánfɔlò wá. ⁸Lyì jàlà ɲwéné wó bà eshə-vwēturi jàn ré zhən bà zhe, bà dwǎ byè mye wó bà eshesé jàn ré zhən bà zhe ; sə nàmyě wó Bə-zhɔ-zhe, ná Yi rí yil ré ná n'é byè.⁹Bàmyé mó n'è mà bà nèrh bə twi, sə nàmyě zhǐ dē ná nèrh yó kēkē. 10 Bə-zhɔ-zhe, vwərɔh pyɔ̃ mó ! Mùnì ga ná gə tú ná lwəl mo sēē sə n ɲwéné n sē nába !

Chapter 21

¹Nwíísí yé né cábal Dəvyidi nwíísí. ²Bə-zhɔ-zhe ! Pyǝ mó ná n fùù n yilù mú jàn ré yilə. Nyíwé ! pyǝ mó wu w sú ndá wu-nyǝ n sǎǎ mó yilə !³N pɔ mɔ kɔn dəbé n wu búlà né zhe mó, n yə mɔ kɔn ré dəbé n yà n ná n lwəl mó mó vòm yé—Pause. ⁴Bə n yà n dǎmǎ n cí n pené y nánfò w bwəl ré yó, n pú sánnámá pyèlè yá-pú wárhgáá jìm rì tènè ò ne n yó wə.⁵n yà n lwəl mó nyǝ, sə n pɔ mɔ wa, n pɔ mɔ nyǝ mə t'á la zhǎ. ⁶N zùwá y já, nmyé sǎé y yilə ; n ce n ná n jǎjémé ndá zùwá.⁷N ce n wó bwəl cú kɔn byinə nə bə zhɔ zhe yilə, n ce n sú ndá wu-nyǝ n yé né. ⁸Wó Bə-zhɔ-zhe ne pyǝ mó zhí ; Dǎ Dǎ cábal mó wu-bònnò yil pyǝ mó tá n mà n nà yé.⁹Bə-zhɔ-zhe, n m'ǎ zə n jǎ n zə n zwà bé gakó, n jà-jǎ jǎ y b'a zə byèbé bə n'è súl mó mó. ¹⁰Dǎ ré tǎbé n la du mú yùwà, n b'a ce bə kwé ndá wó myìn-còlò ta, Bə-zhɔ-zhe mà n ce bə jé tǎ lyélyé n lyim rí wé, myín b'a jí bi.¹¹N b'a ce bə byǎ bé jé tǎ cə yó, bə dwí rí t'á la numbyínsí byǎ bé cəcəl w yál yé. ¹²Bə bə pyà lyele ndá mó, bə búl búlà námməlwǎlse, ce bə t'á la ɲwónó zal yé.¹³N bà n pyirhí n kwǎ n zǎ bə, n zə n twǎ y n mó tə bə.

Chapter 22

¹Nwíísí yé né cábal, «cə-lár ta» yilə. Dəvyidi swíísi. ²À Yi, à Yi, wó bàkón yil n yě ne, ní vò yé né n yè ne sě, n tá n cili à búbwéé yá ?³À Yi, nənnyéné ne à n'á búbwéé, n tá n lyár ne yé, cəcě ne à bə shírhə zhe yé. ⁴È ja n wó Yi rí páá mó, n jě n pyèlè dəgwá y yó, n còrhó w Esərayel lyi byá bə n'è cèrhé mó mó cəcəl wə. ⁵Wó nmyé ne ná dabá y'á zhí ; bə y'á zhí mú, n zě n ná n vwārh bə. ⁶Bə gə y'á wūrə bə búbwéé bə ce mó, n ná n zwē be ; bə y'á zhí mú, bə t'á ne cizhíl yé. ⁷Sə àmyé wó ka è n'è nən té, à də numbyíni yé, cizhíl kən numbyínsi ndə dwí rí n'è pójóse. ⁸Lyí byèbè gakó bə n'è ne mó gakó n'è mən ne, Bə y'á zòm à yò, bə zhízhí bə ywē bə wó :⁹Pə n cìn Bə-zhə-zhe ne ! Bə Bə-zhə-zhe mà n zwē mó, Bə-zhə-zhe mà n zwē mo, bə ní só mó ! ¹⁰Zhənà, Bə-zhə-zhe, n ce a du à ná pwí wə, ní yìlì nì kaka yə ne zal à ná gə lùl ne yì ní ga ; ¹¹N yìlì ndə à njwéné à ná wé, n yàl à Yi à ná pwí y wé. ¹²Sə èlāsě, zúzúnú bwəlse ne, Ce n bəká vò yé né n yě ne yé, e ja lò lò téné n la ne sās yé ! ¹³Bəcùúli nánzhəzhə kəkélé ne, Basane bəcùúli cār ne rə ce rə cəcəl wə. ¹⁴Rə kál rə nyə rə la ne dóm ndə bwaare rə n'è swər rə m'è vwar rə zhəzhere ta. ¹⁵À nyě ndə wó nē mə n'è dūr té ta, à kúr rí gakó pər dwā ne ; à wu w jírə ndə wó tù-nwě ta ò n'ò yəl à wé. ¹⁶À byā mágóló w j'a kù ndə wó dɔ ta, à məjòlò w dē à nyi-pǎ ne ; N ce a k'a wó cùu shó wə. ¹⁷Kùlsi tú sə kəkélé ne, lyi-bəlwǎlse kùkùl tú rə kəkélé ne sə n'è swər ndə bwaare ta, sə zò à jěsé ndə à nésé sə pwər. ¹⁸Rəmyé ce à wó à kúr rí à m'a gə. Bəmyé zě bə n'è myələ ne, bə m'è nyi nì ; ¹⁹Bə pwà à kàməzwísi bə tə dwā ne, bə zě bə tə těté à kammə-zù èdòlò w yó bə nyi wó mǎ ní mà n jí wə. ²⁰Sə nmyé, Bə-zhə-zhe, n bəká vò yé né n yě ne yé ! Wó nmyé n wó à jàn ré, bə lələ n sě à kúrhí ! ²¹Yìlì nì búlú shù w yé né, zwē à nyū mú kùlsi jǎ wa ! ²²Vwārh ne bərw w nyú wə, zwē ne gə-nǎ w nyimə né yé né. ²³Èta, à m'a bwəl n yil ré a byili à da-byá bə cəcəl wə, à cèrhé n yil ré dwā-gúlú w wé. ²⁴Ámyě byèbè á n'è nyàm Bə-zhə-zhe mó, cèrhé-nə mo ! Ámyě Zhakəbe nèmé né gakó, zúl-nə mo ! Ámyě Esərayel lyi byá bə gakó, lwəl-nə à cìn té n yé né ! ²⁵Bə-zhə-zhe tá n pójóse zúzúnú cábal yé, n tá n shèè n cìn zúzúnú cábal yé né yé ; n gə bubwéé n co mo, n ná n cili. ²⁶Bə-zhə-zhe, n b'a yə còrhó kən dwā gúlú w nánfòlò w wa, à m'a pyirə à nyi-bwəl ré lyi bí byèbè bə n'è nyàm mó mó yé né. ²⁷Zúzúnú cinə b'a jí bə sú, byèbè bə n'è pyà Bə-zhə-zhe mó b'a cèrhé mo. ²⁸Lū cə-yala né gakó lyi bí b'a lyirə Bə-zhə-zhe yò, bə k'a bə n sono ; Tənəsé dwə né gakó b'a wùlì n yé né. ²⁹Bə wó Bə-zhə-zhe n wó pyǎ : n cǐ təsèsé. ³⁰Lū w jàn cinə bə gakó mye b'a bə bə wùlì n yé né ; lyi bí byèbè bə cù bə ce lú-bòlà w shó w mó, bə bə bə nyū mú jàn zhe mó mye m'a bə bə wùlì n yé né. ³¹Bə dwí rí rə la tà bəmyé kwā né rə bə mó mye b'a yə Bə-zhə-zhe tùntùnnə ; bə b'a zòm Cinnə mó yò bə byili dwí rí rəmye ne.

Chapter 23

¹Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe wó à vwǎ-ènɔn, kaka t'â la ne mùrù yé. ²Ŋ ná ní zə ne ní zhəl ní cí gɔ-lyò jàà wa, n zə ne n vò nǝ jàà kɛbɛ è zhe yà-zùlǎ wé. ³Ŋ ná ní ce à ne jàn nándùl, ní ná ní zə ne ní zhəl sómá kɛbɛ è wó cángá yó, ní yil ré jàn yilə. ⁴Bá à gə n'â byerhe cu cə-byú fúrí mye à t'â dūr lwele dá-byí ywé yé, bə̀ n̄ ɲwéné ɲdá ne : Ŋ ku w n̄ má n̄ byili ni à gə mǎ s'a tó mǎgǎ mó, ɲdá n̄ dà-dòlò w ce à wu w jě kɛkɛ. ⁵Ŋ tene kùjú jàà ní cí à yé né, à zwə bé yírh wə ; ní ló nwǎ à yó, à kǎ-zǎm mó sú mà n'è bɔrha. ⁶Zhə̀nà, wu-nyò ɲdá pené y nánfò w ga ɲwéné à kwā né rà n'è zhì ni twéé gakó kɔn la m'e yí à cu, à ɲwéné Bə-zhɔ-zhe kɛlé w kɔn la m'e yí à cu.

Chapter 24

¹Dəvyidi nwǎǎ. Wó Bə-zhɔ-zhe ní cǐ cɛ y ɛ̀ndá kɔn dɛ̀bɛ̀ gakò rə̀ ɲwénɛ̀ è yó mó, ní cǐ lǔ w ɛ̀ndá lyi bí byèbɛ̀ bà ɲwénɛ̀ ò wé mó ! ²Wó ɲmyɛ̀ ní cǐ cɛ y kùr ré tɛ̀ nà-fɔ̀lɔ̀ yó, n ce è zhǐ bwísi yó kɛ̀kɛ̀. ³Wó mǎ ní wǎ Bə-zhɔ-zhe pyɔ̀ w yó ní la né jíl ? Mǎ lò ní wǎ ní mà n zɛ̀ n vò ní jàà y náàcɛ̀nɛ̀ y w mó ? ⁴Nyí wó lò mó mǎbɔ̀ ní jɛ̀ssɛ̀ bə́ dóó zhe, ní wu w wó námpò mó ; Wó lò mǎbɔ̀ ní tá ní yě kɔma yàl ní wé mó, n jà ní tá ní bwəl nyí ní mǎ ní myini ní dō mó. ⁵Wó ɲmyɛ̀ mó ní ná nɛ̀ Bə-zhɔ-zhe bwəl ré, ní ná ní nɛ̀ ní Yi rí rə̀ n'è vwǎrh mɔ́ mó nɔ̀nɔ̀ dūr mó. ⁶Wó rə̀myɛ̀ è wó lyi bí byèbɛ̀ bà n'è byè mo mó cəl ré, Zhakɔ̀bɛ̀ Yi rí, wó byèbɛ̀ bà n'è pyà n pàr lwar mó Yi ! ⁷Bwǎ̀lɛ̀, zhě-nə́ á ywé né dɛ̀ ; byinə́ nà bə́ zhǎ zhe bwǎ̀lɛ̀, zɛ̀-na dɛ̀ ! Á yě pyɔ̀ mó ní zhe còrhó y mó ne n zù ! ⁸Wó mǎ ní wó pyɔ̀ mó ɲmyɛ̀ mó ní zhe zùwá y mó ? Nyí wó Bə-zhǎ-zhe mó, ní zhe jàn ɛ̀ndá ɲwǎnɔ̀ mó, Bə-zhɔ-zhe mó ní zhe jàn búlɔ̀ wé mó. ⁹Bǎ̀lɛ̀, zhě-nə́ á ywé né dɛ̀ ; byinə́ nà bə́ zhǎ zhe bwǎ̀lɛ̀, zɛ̀-na dɛ̀ ! Á yě pyɔ̀ mó ní zhe còrhó w mó ne n zù ! ¹⁰Wó mǎ ní wó pyɔ̀ mó ɲmyɛ̀ mó ní zhe zùwá y mó ? Wó Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn cìná bé mó : Nyí wó ɲmyɛ̀ ní wó pyɔ̀ mó ní zhe zùwá y mó ! --Pause

Chapter 25

¹Nwáá wó Dəvyidi nyă. Bə-zhɔ-zhe ! À kwè à cìn a pə ñmyé ne. ²À Yi ! Wó ñmyé ne à zhí ; m̀nì ga cizhìl bàk'a pú ni yé ! M̀nì ga à bàk'a yə m̀n kɔn à zwə bé yil yé ! ³Bə lyì bí byèbé gakó bà n'è dè kɔn n' sono mó t'á jí cizhìl gaga yé ; Sə byèbé bà t'á zwə ñ nyə né, e ja è bə kùr zhe mó, wó cizhìl rə-ná-cíná bé n'è jí. ⁴Bə-zhɔ-zhe ! Byili ni ñ sómsé y párá, sá cèrhè ne a lwar ñ sómá y kèbé à mǎ s'a tó mó párá. ⁵Zə ne a vò ñ zhən ré wé, sá cèrhè ne re ; bà wó ñmyé ñ wó à Yi rí rə n'è vwǎrh ne mó, wó ñmyé sono à n'á dè kɔn né twéé gakó. ⁶Bə-zhɔ-zhe ! Lyìrh ñ nònò dūr mó ñdá wu-bònò w rə j'á ɲwéné byinə nà bə zhǎ zhe mó yò ; ⁷Bə-zhɔ-zhe ! Tə ñ nònò-dūr mó ñdá wu-bònò yil sá lyìrh à yò ; sə ñ bàká lyìrh à bàsóné ga d́wó ré ñdá à yə-bəlwáálé yò yé. ⁸Bə-zhɔ-zhe wó wu-bònò ñdá cángá cábal, wó rəmyé è ce ñ ná ñ byili ñ sómá y yə-bəlwáálé ciná ne. ⁹Ñ ná ñ byili cángá tũ-twǎǎ né cìn-lwəl ciná bé ne, n cèrhè be ñ sómá y ñ kè n pə mó bə lwar. ¹⁰Bə-zhɔ-zhe sómsé gakó wó nònò-dūr ñdá zhən sómse, lyì bí byèbé bà n'è zhəl ñdá ñ d́bré ñdá ñ nyə né gó n'è byili ní mú yilə. ¹¹Bə-zhɔ-zhe ! Nyí wó ñ yil ré yilə, ñ ná ñ pə ne sũbri à lwele ré yilə, bà à lwele ré já d́d́. ¹²Wó numbyíni kè è n'è nyàm Bə-zhɔ-zhe mó ? Wó rə-ná-cí mú ni Bə-zhɔ-zhe ná ñ byili sómá y kèbé ñ mǎ sə n kwè mó. ¹³N zè ñ ná ñ shìrh wu-nyǎ wé, rə-ná-cí nèmé né nà b'a cini tənà yá. ¹⁴kɔn ré tèbé rə ɲwéné Bə-zhɔ-zhe wé mó, wó lyì bí byèbé bà n'è nyàm mɔ mó ne ñ ná ñ pə re, ñ d́bré zè rə n'è cèrhè be. ¹⁵Wó Bə-zhɔ-zhe yó à pyìrhí à yìrhé né a pyǎ né d́ gakó, bà wó ñmyé ñ mà n vùr à nèsé pòmò w wé. ¹⁶Bə-zhɔ-zhe, nyí ni sá dūr à nònò, bà à zhí à dúdú, à jìrh zúzúnú cí. ¹⁷À wu w sú ñdá zwini, vùr ne à yiyuru mú wé. ¹⁸Nyí à nònò w ñdá à lyàaré mawé, sá pè à yə-bəlwáálé gakó sũbri. ¹⁹Nyí à zwə bé gó já d́d́ né mawé, bà sùl ne, zè ñ nyí bà gó pú à kùr ñdá jàn dúdú bà n'è jì ní. ²⁰Bə-zhɔ-zhe, yilì ni, sə vwǎrh ne ! à bàk'a nə cizhìl yé, bà wó ñmyé sono à n'á pyà à shòò jàà né ! ²¹Bə bə dóó zhe ñdá cángá tũ-twǎǎ né yilì ni, Bə-zhɔ-zhe, wó ñmyé sono à n'á dè kɔn né ! ²²À Yi, vwǎrh Esərayel, ñ lyàaré gakó wé.

Chapter 26

¹Wó Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe ! pɛ̀ buri, bə̀ à n'á zhəl̀ ndá wu-pò, à co à cìn Bə-zhɔ-zhe jǔ̀ wa, à t'á mà à nà yé. ²Bə-zhɔ-zhe ! gwɛ̀ à wu w wé, sá zhè ne ní nyí à wu w ndá à búlà né ; ³Bə̀ à n'á nyí n sónó w à yírhá wə, a zè̀ à n'á zhəl̀ n zhèn ré wé. ⁴À bə̀k'a tó kɔma ciná ne à jòm yé, à t'á zhəl̀ ndá myinù ciná yé ; ⁵À n'á sùl lwele ciná dwā gùlú jàà yá, à t'á tó lyi-bəlwǎlse ne à jòm yé. ⁶Bə-zhɔ-zhe ! À n'á sam à jèsé à m'a byili bə̀ à bə̀ dóó zhe yé, fòró a zè̀ à m'a vó n vwi-jùlú w yé né ! ⁷A m'a ce n nə́bán pamparɛ̀ bə̀ n pɔ ne pené nánfò, a zè̀ byili n tù-fwàálé gakó. ⁸Bə-zhɔ-zhe ! à gə̀ ɲwéné n sò kélé w à só, jàà y kèbé n zùwá y ɲwéné è wé mó. ⁹N bə̀ká zə̀ ne ní mù dwā ne ndá yə̀-bə̀lálé ciná ní lyé yé, N bə̀ká zə̀ ne ní mú dwā ne ndá byèbé bə̀ n'è lwé jal tɛ̀ ne ní vùr à myəl̀ yé. ¹⁰Lyì gurnə̀ bé bə̀myé mó wèrhé lwele, bə̀ yě bə̀ yè be, bə̀ zwé wé bə̀ jə̀-jísi sù ndá nəcènde ! ¹¹È gə̀ wó àmyé yilə̀, à n'á zhəl̀ ndá wu-pò ; ce dūr à nònó sá vwǎrh ne ! ¹²À n'á zhəl̀ sómá kèbé è wó cángá mó yó : À m'a cèrhé Bə-zhɔ-zhe dwā-gùlú jisi wə.

Chapter 27

¹Dəvyidi nwǎǎ. Bə-zhɔ-zhe wó à pwě ré ndá à vwǎrh mó : Wó mǎ yé né à la né dūr ? Wó Bə-zhɔ-zhe jǒ w à myǎl ré ɲwéné : Wó mǎ ywě rà la ne zal ?²Lyì-bəwǎlse gə bàn bú ndá ne, sà la à yala né dóm sə zhəzhəre, wó səmyé sà wó à zwə bé sà n'è nwènè ne mó, wó səmyé sà n'è mà sà nèrh sà twi tǎ. ³Sədéése gə zǎ sà tú sà kákélé mye, à wu t'á zǎ námpólé dá-byì kà ga mye yé ; Lyì gə zǎ búlá ndá ne mye, ndá rəmye ga, à gwě zhe Bə-zhɔ-zhe zhəná. ⁴À n'á lwǎl kɔn ràdù, à bùlà zhe re déǎ Bə-zhɔ-zhe sono : À n'á yǎl a yə ní kélé w à nyǔ mú ce yó mó gakó wé, m̀̀nì ga a nyǐ n cènè ré, sà a lwar ní pár ní jì y wə. ⁵Bə ní ná ní yìlì ní ní jì y w ndá zwini gə tú rà zhe ne, ní ná ní shèè ne ní kòrhó w wə ; n ce a zhì dǎ pàtá yó kaka yír ne yé. ⁶Sə kɔn zhì èlǎsé, ní zhǎ à yó dǎ à zwə bé bə kákélé ne mó yó à cǐ bi ; Pólá y gə tú è wúl, à m'a zǎ a zwǎl vwǎ ní kòrhó w wə ; a nún a cèrhé Bə-zhɔ-zhe. ⁷Bə-zhɔ-zhe ! à n'á byè mó, cili à cəl ré : Dūr à nǒnǒ, sà vwǎrh ne ! ⁸À n'á bùl n yò, bə n wòwə : Pyǎ-na ne ! Sə Bə-zhɔ-zhe ! N y'ǎ nyǐ, à n'á pyà mó ! ⁹Ce n bəká pyìrhì n kwǎ ní zǎ ne yé, n bəká zə lyim ní cìrh n t̀̀nt̀̀unnə mó ní ce kwǎ né yé ! À Yi, nmyé n wó à vwǎrhna mó ! nmyé n ná n sǎ ne, ce n bəká yǎ ne ní dwǐ tǎ yé. ¹⁰Bá à da ndá à ná gə y'á mǎ sə bə yǎ ne mye, Bə-zhɔ-zhe mà n zwě ne. ¹¹Bə-zhɔ-zhe ! Cèrhè ne n sómá y a kwè, byili ní cángá sómá y a kwè, à zwə bé yilə. ¹²N bəká yǎ ne, à zwə bé zə ne bə wèrhé ndə bə gə n'è yǎl né yé, bə lyì bí byèbè bə n'è gòm koma kɔn dèbè bə yìrh yə ne yó mó, cìná zǎ à yó, bəmyé ndá byèbè bə tóró mó wó jàn tumə né mó, zǎ bə n'è bwí ndá ne. ¹³Zhən zhəná, sà à nə gə y'á yèl ndá Bə-zhɔ-zhe gə mà n wèrhé ne wu-bònǒ, ce yó numbyínsí wé ! ... ¹⁴Dǎ kɔn Bə-zhɔ-zhe sono ! Zhǐ kǎkǎ, zə wu-jǒ ! Dǎ kɔn Bə-zhɔ-zhe sono !

Chapter 28

¹Dəvyidi nwě́. Bə-zhɔ-zhe ! Wó nmyé ne à n'á búbwéé à ce. À pàtá ! cili à cəl ré, n bəká shĩ n zhǎ yé. N gə shĩ n zwǎ, n vò kwā né gaga, n yè ne lyár, à m'a yè ndə byěbé bə n'è ce lú-bòlà wé mó ta. ²À gə tú à zhě à jèrh a ce n jì y səta, a búbwéé à ce mó, sá zwě à lwǎl mó. ³N bəká zə ne n mù dwā ne ndá lwele ciná bé ne n lyě yé, lwele ciná bé n'è zòm yə-zúló zòmà ndá bə dwā bé, e jà wó surhə námməlwělé è ɲwéné bə wě. ⁴Pə bé kɔn dēbé rə mǎ ndá bə tumə né ndá bə surhə námməlwělé y mó, Pə be kɔn dēbé rə mǎ dwā ndá bə jèrh tumə né mó ; pə be kwǎndé tēbé rə mǎ ndá be mó. ⁵Bə bə t'á pyà Bə-zhɔ-zhe tumə né yé-shò lwar yé, Bə t'á pyà n jě tumə né yé-shò lwar yé. Bə n'è wūr Bə-zhɔ-zhetumə né bə lwé tē, e jà bə k'è t'á zhě ne bə cí dē gaga yé ! ⁶Bə Bə-zhɔ-zhe yil ré nə còrhó ! N ná n zwě à lwǎl mó. ⁷Bə-zhɔ-zhe wó à jàn ré, n jà n wó ku kòbò ò n'ò cə̀r à yé ne búlú jàà wa ; Nmyě ne à zhí, n sono à n'á ne sěé né ; à n'á fùù à wě, à nún à m'a cèrhé mo. ⁸Wó Bə-zhɔ-zhe n wó n dwí rí jàn ré, Nmyě n wó pàtá nákulú w ò n'ò zwě mòbó n cír mó. ⁹Vwǎrh n dwí rí, sá cí bwəl n cəl kɔn ré yó. Yál rə vwǎ-ènòn, sá kwě re twéé twéé.

Chapter 29

¹Yi byă, pə-na còrhó Bə-zhɔ-zhe ne, Pə-na zùwá òdá nyòmò Bə-zhɔ-zhe ne ! ²Pə-na còrhó Bə-zhɔ-zhe ne ní yil ré yilə ! wùli-nə Bə-zhe-zhe yé né òd'á wu pò³Bə-zhɔ-zhe dome n'è dom n'è mó yó, Yi rí rə zhe zùwá mó ce dwà y n'è bya ; Bə-zhɔ-zhe ɲwéné n'è mó nánfɔlɔ w yó. ⁴Bə-zhɔ-zhe cəl ré dweme ré já d'éd'éd', Bə-zhɔ-zhe cəl ré bə dō zhe yé. ⁵Bə-zhɔ-zhe cəl ré n'è ké séédərebá bá ; Bə-zhɔ-zhe ná ní ké Lyəbā séédərebá, ⁶Ní ná ní ce rə zè rə fwé òdə bəcùúli ta, n ce Libā òdə Səɾənyɔ yə òdə gɔ-n'è ná-bwàále ta. ⁷Bə-zhɔ-zhe cəl ré n'è ce myin-zhù zè ò zhe byibyi. ⁸Bə-zhɔ-zhe cəl ré n'è ce gɔ-elū w zhízhí ; ní ná ní ce Kadεεε gɔ-elū w zhízhí. ⁹Bə-zhɔ-zhe cəl ré jàn ré n'è ce nàmse lù byă, rə n'è ce swàale cémé vɔr shil té. Kɔn gakó n'è búbwéé ní pyà-kélé y w rə zhe : Bə-zhɔ-zhe nə còrhó ! ¹⁰Dwà nánfwèlè y gá nyò e gu lū w lyi bí mú yi ní, òdə Bə-zhɔ-zhe yà ní jě ní pyèlè dāgwá y yó ; Bə-zhɔ-zhe jě ní pyèlè dāgwá yó ní ná ní jí pyèlè byinə nə bə zhɔ zhe yilə. ¹¹Bə-zhɔ-zhe ní ná ní pɛ jàn ní dwí rí ní ; Ní ná ní cí bwəl ní dwi rí yó, n ce rə zə wu-nyò.

Chapter 30

¹Nwáá. Nwáá y è nún Yi jì y nyí rí pul címsí dē ré yù w mú. Dəvyidi nwáá.²Bə-zhɔ-zhe, à n'â cèrhé mó, bà ò vùr ne góró wa, ò tá ò yál bà à zwà bé fùù à zúzúnú yil yé. ³Bə-zhɔ-zhe, à Yi ! à búbwéé a ce mó sà ò wárh ne. ⁴Bə-zhɔ-zhe ! Ò ká ce a du cùùrì wé, ò pē nyũ a vò à òwéné gaga a yě byèbé bà òwéné lú-bòlà wé mó ne. ⁵Ámyé byèbé á só Bə-zhɔ-zhe mó, nún-nə mo, cèrhé-na mo bà ò wó pwépwé ! ⁶Bà ò lyim rí wó ò kùr yó, sà ò pené nánfò w òwéné byinə nà zhɔ zhe yilə ; Cílá gə zè nà n'è kúr nəkəkólé ne, dādèné la m'e yí òdà è k'a wó fúwá è òwéné. ⁷À gá y'á zhe yà-zúlá né mó yi ní, à y'á n'â wàlà : Àmyé t'â la tu gaga yé ! ⁸Bə-zhɔ-zhe ! Wó ò pené y nánfò w yilə, ò yà ò ce pyò w à y'á òwéné ò yó mó zhí kēkē... Sà ò yà ò shèè ne ò cinà, à wu zhìlì. ⁹Bə-zhɔ-zhe ! À zè a búbwéé a ce mó, a byè Bə-zhɔ-zhe a wó : ¹⁰Ò gə ce à jal ló tē, bə kwè ne bə ce lú-ból wa, wó bəkón ò la nɔ rə yilə ? Cə-shó zhe còrhó ò la mó còrhó nà ? Ò wó ó m'a yà ò zhən-cínnə ? ¹¹Bə-zhɔ-zhe, cili, dūr à nɔnɔ ! Bə-zhɔ-zhe, bà ò sē ne ! ¹²Ò lyór à wu zhìlù wá, a zè à zhe wu-nyɔ à n'â sɛ, ò vùr cu wu-zhùlù gəmmə-zwí y à yala ne, ò ká zù ni wu-nyɔ gəmmə-zwí,

Chapter 31

¹Nwíísí yé né cóbal mó. Dəvɪidi nwáá. ²Bə-zhɔ-zhe ! wó ñmyé wé à n'á pyà à shòò jàà né : Mùni ga à bàk'a nə cizhìl gaga yé ! Zwē ne ñ cángá tumə yil ré yilə. ³Pyèrhè ñ zhě ní cili à sono, bà ní sē ne làlà ! Yál àmyé yùlù pàtá nəkulu, byílí kēbé è lù è zhǐ kēkē, wó gàà mó à b'a nə à vwārɁ mó né ! ⁴Bə wó ñmyé ñ wó à pàtá nəkulu, à yùlù jàà ; sə wó ñ yil ré jàn yil ñ mà ní zə ne a tó sómá kēbé à mǎ s'a tó mó. ⁵Ñ b'ǎ vùr ne pòmó w ò pàm à yil mó wé ; Bə wó ñmyé ñ wó à yilnə mó ; ⁶Bə-zhɔ-zhe ! À n'á ce à éshirhá y ñ jǒ wa ; Bə-zhɔ-zhe, Yi, zhən cóbal, ñ b'a vwārɁ ne. ⁷À n'á súl lyi bí byèbé bà zhí wò-zwáólé rə bə kùr zhe mó ne mó, wó Bə-zhɔ-zhe ne àmyé zhí. ⁸Ñ pené y nánfò w jàn yil à m'a fùù ñdá wu-nyǎ ; bà ñ yírɁ nə à ñnɔ w ñdá à zúzúnú wá, ⁹Ñ tá ñ la né yǒ ní ce à zù-bal mó jǒ w yé, ní mà ní vùr ne góró w wé a zhí dǎ. ¹⁰Bə-zhɔ-zhe, dūr à ñnɔ ! bə ñnɔ zhe ne ; wu-zhùlù ce à yé-zwǎ y ñdá à wu w ñdá à yala né gako cò. ¹¹Kən ré tèbé rə n'è yì ní mú n'è jí à nyǎ mú myǐn, à byinə né wé, wó kúrh à n'á kúrhá ; à dwáó ré ce à jàn ré zhè, à yala né pyènè. ¹²À zwá bé gako zǎ bə pǎ cizhìl, è wó cizhìl nánfòlò à jə-dwǎ bé sono, à ywé zǎ rə zhe à dɔwabá ; Lyi bí byèbé bà n'è ne pwè ne mó gako n'è dūr à nyí ní bə zhəl kwǎ né gaga. ¹³Lyì bí swé à yò ñdə cùù ta, à jǐrh ñdə nəzhǐ è lo ta. ¹⁴À zwǎ nyé lyi nánzhəzhǎ n'è zòm zòmà nyèbé nə bə càn à yilə, wu-zǎ j'a làà jààsé gako, bə gə tú dwǎ yó gako wó àmyé sǒ zòmà né ; bà n'è ce dwǎ yó bà la pyà à myǎl vūr. ¹⁵Sə Bə-zhɔ-zhe, wó ñmyé ne à zhí ! À n'á wèlò : Wó ñmyé ñ wó àmyé Yi rí ! ¹⁶Tèbé gako rə ñwéné rə bàn à yil mó gako ñwéné ñ jǒ wa ; VwārɁ ne à zwə bé ñdá byèbé bà n'è nwènè ne mó jǒ wa ! ¹⁷Ce ñ pwè ré yǎr ñ tùntùnnə mó yó n lwar ñ párá, vwārɁ ne ñ sònó w yilə ! ¹⁸Bə-zhɔ-zhe, à gə n'á byè mó, sə bàk'a yǎ cizhìl jí ní yé. Ce lyi-bəlwǎlsé jí cizhìl, sə cì sə vò cùurí wé shéshé ! ¹⁹Ce sàmýé shèbé zhən t'á dwi sə nyú w wó koma dúdú, sə n'è zòm ñ tùntùnnə mó yil námmləwèlé mó nyé né dǎ. ²⁰Nyǐ ñ wu-bònò w ñ zhe lyi bí byèbé bà n'è nyàm mó mó yil mó já dǎdǎ, wu-bònò kòbó ñ ná ñ byili byèbé bà n'è pyà bà shòò jàà ñ wé ; numbyíná bé gako yírɁ w mó ! ²¹Ñ ná ñ yili bí ñ yé né, byèbé bà n'è nwènè bə mó wàr bə kaka bà wèrhé yé, ñ ná ñ yili bí ñ kòrhó w wə, məjəálé tèbé rə n'è gàrmò bə mó yé né. ²²Bə-zhɔ-zhe yil ré nə còrhó ! Bə ní byili ní ñ sònó w wá, ñdə wó cò kòbó ò zhe jàn wé à y'á ñwéné né ta. ²³: Bə jì ní a vò yé né gaga ñ yírɁ gá bə nə ne màgǎ ! A zǎ a bubwéé a ce mó, sə ñ nyèè à lwǎl mó. ²⁴Ámyé byèbé á zhe ñnɔ dūr mó, swéné-nə Bə-zhɔ-zhe ! Bə Bə-zhɔ-zhe ná ñ yili lyi bí byèbé bà n'è wèrhé ñdə ní zòmè ré gá n'è byili ní mú, n zǎ ní ná ní pə còrhò-tum cìn-byilu cìnə ne.

Chapter 32

¹Wó Dəvyidi nwáá. Wu-nyǝ ɲwéné ɲdá lò mǝbǝ bə vùr ɲ lwɛɛ ré, mǝbǝ bə pɔ mɔ ɲ yə-bəlǝlǝ w sǝbri mú ! ²Wu-nyǝ ɲwéné ɲdá lò mǝbǝ Bə-zhɔ-zhe byili bə ɲ bə lwɛɛ zhe, dóó dá-byí téné ɲ wé gaga mó ! ³À gə j'a pyi à nyí, à t'á byili à dóó wá, à yala né m'a n'è jí myín, à m'a lyèè dɛ námpúm wé. ⁴Bə ɲ jè y pyèlé à yó, cəcɛ ɲdá nənɲéné gakó, à jàn ré zhè rə yě ne, ɲdə gɔ gə y'a kù nənɲá-myín ni mú ta. –Pause. ⁵À byili mú à yə-bəlǝlǝ wá, à yə mó lwɛɛ ré shèè yé ; À zòm a wò : À m'a byili à dwáá ré Bə-zhɔ-zhe yé né ! Sə ɲ yě còrhò-tum rí à y'á la nɔ à yə-bəlǝlǝ w yil mó ne. ⁶Èta, lò mǝbǝ gakó ɲ ná ɲ nyàm Yi mú, dɛ ré tèbé Yi pɔ mɔ sómá, n zè n lwəl Yi ni, yi rí tèbé Yi n'è yál mó yi ní ! Nɛ gə zè mà sú cə mə bɔrh mye, mà t'á yí rə-ná-cí ni gaga yé. ⁷Bə-zhɔ-zhe, ɲ wó àmyé shòò jàà, ɲ ná ɲ yil ni zwini yi ní, ɲ ce vwǎrh nwíisi kákélé ne--Pause ⁸Ŋ wòwə : À m'a cèrhè mó, a byili mú sómá kèbé ɲ mǝ sá tó mó ; À m'a cíci mu, à yírhə m'a pyǎ ɲ yó. ⁹Sə ɲ bəká yə ɲdə shəshā ráá ɲdá bəna ta yé ; bə n'è lyè wé rə yala ne, bə ce cǝbre rə nyú wə, m̀̀ni ga ɲ zè ɲ ce rə n'è wèrhé ɲdə ɲ gó ná ɲ yál ne. Nmyé bək'á yə ɲdə rəmyé ta yé. ¹⁰Zwini nánzhəzhǝ ɲwéné lyi-bəlwǎlsé yilə, sə Bə-zhɔ-zhe sónó kákélé lò mǝbǝ ɲ zhí mu mú. ¹¹Ámyé byèbé á zhí Bə-zhɔ-zhe ne mó, fùú-nə, s'á wèrhé wu-nyǝ Bə-zhɔ-zhe wé ! Ámyé byèbé á zhí Bə-zhɔ-zhe ne mó, zè-nà dɛ, á búbwéé wu-nyǝ búbwéése.

Chapter 33

¹Àmyě byèbé á zhí Bə-zho-zhe ne mó, fùú-nə ndá wu-nyǝ bə-zho-zhe wě ! Wu-cángá ciná bà mǎ ndá Bə-zho-zhe còrhó. ²Dú-nə bǝrǝ á m'á cèrhé mo, dú-nə zǝ ndá ò nyínsi shíyá á m'á cèrhé mocèrhé-nə mo. ³Nún-nə nwǎǎ nándwǎ á pǝ ! Dú-nə á dèlè wě ré ndá nwiísi ! ⁴Bə Bə-zho-zhe zǝmè ré wó cángá, sə n tumə né gakó n'è pyirh ndə n gá byili ní ; ⁵N só zhən tumə né ndá cángá tumə né ; Bə-zho-zhe wu-bǝnǝ w sú cə y yó. ⁶Wó Bə-zho-zhe zǝmè ré denne n tó né n wèrhé dǝ mó, n zə n nyi-zho n mə n wèrhé wě ré tèbé rà nwéné dǝ mó gakó. ⁷N pá nà-fǝlǝ w nǝ mó gakó n cí dwǎ yó, n kwè jààse n cí gwááré nánlyilyimrí ní. ⁸Bə cə y púlápúlá nyám Bə-zho-zhe ! Bə cə yó numbyínsi gakó kəkə Bə-zho-zhe yé né ! ⁹Bə wó n nyí n púr kǝn j'a bà, wó nyí n pǝwa, kǝn j'a nwéné. ¹⁰Bə-zho-zhe n ná n cə wě ré tèbé tənèsé n'è yǎl sə wèrhé mó t'á zwě nyí yé, nmyě n ná n cò tèbé gakó dwǎ né lyi bí gu bà wě bə tene bà la wǝrhó mó ; ¹¹Kǝn tèbé Bə-zho-zhe gu n wě n tene n la wǝrhó mó n'è pyirh twéé twéé, tèbé rà wǝ n wě n tene n la wǝrhó mó, wó numbyinsi nèmé nèmé gakó yilə. ¹²Wu-nyǝ nwéné ndá tənà kèbé Bə-zhe-zhe wó è Yi ! Wu-nyǝ nwéné dwí tèbé Bə-zho-zhe cí rə la n sǝpwǎ lyi yál mó ! ¹³Bə-zho-zhe zhǝ dǝ gaga n ná n nyí numbyínsi. ¹⁴N jǝ n jàà y w n ná n myǝlé lyi bí byèbé bə nwéné cə yó mó gakó, ¹⁵Nmyě mòbǝ n wèrhé bə gakó wun ní mú, zhili n yala ne n ná nyí bà tǝ-twǎǎ né. ¹⁶E dà shàdǝǝse nánjǝjǝlǝ sà n'è zwě pyó yé, è k'è dà jàn nánfǝlǝ mye ò n'ò zwě kǝdǝ yé ; ¹⁷Eshǎ ndá è jàn ré wó nánfǝ, ndá è jàn ré gakó yirh wə, rà wǎr rà la ce n lú yé. ¹⁸Zhəná, Bə-zho-zhe yirhə pyǎ lyi bí byèbé bə n'è nyám mə mó yó, byèbé bə n'è dǝ kǝn n sono, n wu-bǝnǝ w yil mó, ¹⁹n mà n vwǎrh bə cu jǝ wa, n yili bà nyǝ mú ndá nǝrh nánfǝlǝ gə tú mə tuwə. ²⁰Wó Bə-zho-zhe sono ná n'è dǝ kǝn né ; Nmyě n wó ná sǝǝ ndá ku kǝbǝ ò n'ò cǝr ná yé né búlǝ jàà wa. ²¹Bə wó nmyě wě ná wu w zhe wu-nyǝ né, wó nmyě yil ré ne ná zhí. ²²Bə-zho-zhe ! Bə n pené y nánfǝ w yál né ndá nǝba, bà wó nmyé yó w ná n'è nyí ní.

Chapter 34

¹Nwáá kèbé wó Dəvyidi nyă. Ní gá tú n wèrhé òdə nyənyààre tũ-twĩĩ ta Abyəmyeleke yé né, Abyəmyeleke zè n jì mù n dūr n lyē yi ni mú.²À n'á ce Bə-zhə-zhe nàbán dē gakó ; À m'a j'á n'á cèrhé mó à nyú w twéé twéé. ³Wó Bə-zhə-zhe n wó à wu-nyō wá ! Zúzúnú ciná, cili-nə rəmyé, sə bə fùù ndá wu-nyō !⁴Tó-nə ne ná zül Bə-zhə-zhe ! Bà-nà ná gakó cèrhé n yil ré ! ⁵À pyà Bə-zhə-zhe, sə n lyár ne ; n vùr ne à wu-zèé y gakó wé. ⁶Bà lò gə pyirhí n yé n ză mɔ, wu-nyō n'ò dwi ò jəjémé rə-ná-cí yé-zwă wa, cizhìl k'è t'á zal mɔ yé.⁷Zúzúnú cí gə búbwéé n co Bə-zhə-zhe ne, n ná n cili n sono, n vwārɔ mɔ n zúzúnú w gakó wé. ⁸Bə-zhə-zhe máléka y n'è yilì lyi byèbé bà n'è nyàm mɔ mó, è n'è vwārɔ bə zwini wé. ⁹Lálá-na, á nyí Bə-zhə-zhe gá wó wu-bònnò cábal né mawé ! Wu-nyō ɲwéné ndá lò mɔbɔ n ná n pyà n shòò jàà Bə-zhə-zhe sono !¹⁰Ámyě Bə-zhə-zhe lyi bí, nyám-na mó, Bə kaka t'á mùrì lyi byèbé bà n'è nyàm mɔ mó yé.

¹¹Bəɔ wó ò pyà kɔn o lyě, nɔrh zə wa, sə kaka də-byí t'á mùrì lyi byèbé bà n'è nyí Yí yó w mó yé.¹²À byă, bà-nà á cili à zòmà né ! À m'a cèrhé ába Bə-zhə-zhe nyòmɔ wa. ¹³Wó lò mɔ n ná só n myəl ré, n ná n yăl sə rə zə dwèlè, mùnì n wèrhé wu-nyō ? ¹⁴Dě n məjòlò w ndá lwele, myinù zòmà bə̀k'a du n nyú w yé ; ¹⁵Ce lwele zə nyan ndá mó, sə wèrhé cènè ; Pyă sə yə-zúlá jóm yò zù mú. ¹⁶Bə-zhə-zhe yírhá pyă wu-cángá ciná yó, n zhă nyě bà búbwéé yá. ¹⁷Bə-zhə-zhe ná n pyirhí n kwă n ză lyi-bəlwălsé, kɔn m'e yí n ce sə jé tē ce y yó, bə swě sə yó. ¹⁸Wu-cángá ciná gə búbwéé bà co Bə-zhə-zhe ne, n ná n cili, n zè n vwārɔ bə bà zúzúnú w gakó wé ; ¹⁹Bə-zhə-zhe bwəl lyi byèbé bà wun ní zhilì mú nì, n ná n vwārɔ byèbé bà wun ní bə jàà èdù zhí mú. ²⁰Dě ɲwéné zwini y'a zə wu-cángá cábal, sə Bə-zhə-zhe ná n zwē mo twéé twéé gakó. ²¹Ní ná n yilì n kúr rí, òdù ga t'á ké yé. ²²Zwini n'è gwi lyi-bəlwèlè, wu-cángá cábal zwə bé n'è ne còrhò-tum.

Chapter 35

¹Nwáá y kèbé wó Dəvyidi nyá. Bə-zhə-zhe ! Zwě à nyí ni à zwà bé yé né, bú ndá lyi bí byèbé bà n'è bwí ndá ne mó ní pē ! ²Kwě ku w ló má ní cār ní cín yé né búlálà jàà w mó, sá lyě ñ búlálà wě ré ; zě dē ní sē ne ! ³Zə swé ré nánfòlò w ndá rə nánpólé y ní má dol lyi bí byèbé bà n'è nwènè ne mó ! Wál ne : Bà wó àmyé Bə-zhə-zhe à wó ñ zwē-nə mó ! ⁴Sə cizhìl ndá fuuli zə byèbé bà n'è pyà à myəl ré vūr mó ; sə lyi bí byèbé bà n'è pyà zwini bà la ne pɔ mó, wun ní zě bə kwě. ⁵Bə yál ndá wó gɔ zho pwà ò m'ò la ta, sə Bə-zhə-zhe máléka y jì bí ! ⁶Bə-zhə-zhe máléka y gə tú è pú bà kùr è n'è jì, Sə bə sómá y yə səwəré sómá nábyú fúrí bà yé né ! ⁷Bə wó nánfò yil bà pàm pòmó góró w nyí ní à yilə ; Bà kù góró w bà la m'è vūr à myəl ré nánfò. ⁸Bə zwini jār jār rə zə be ndá bà yəl yé, bə tu pòmó w bà cici mú pàm mó wé o zə be ! ⁹éta, à wu b'a zě o zə nyàn Bə-zhə-zhe wé, a fùù ñmyé gə vwārə ne mó yilə. ¹⁰À gako nánpúm m'a zě à n'á cèrhé mó à zhe : Á Bə-zhə-zhe ! Wó mǒ lò ní wó ní mà n wèrhé ndá ñ ta ? ní wó ní mà n ɲwéné n zwě zúzúnú cí lò mǒbó ní jàn ré du mu mú jǒ w mó ? wó mǒ ní mà n zwě zúzúnú cí nǎ-nəmǒ, lò mó mǒbó ní jàn ré du mu, n zɔ mɔ n kɔkɔle n zwě ní wě ré ní jǒ w mó ? ¹¹Nyí zhən-cinnə nǎ-kòmre zě rə bə à soso : Bà n'è bwərh ne zòmà wě tèbé à yəl nà kùrə mó yò. ¹²Bə n'è cārə ne lwele cènè ré à wèrhé mó yilə : Bà dūr bə yě ne. ¹³E jà, bəmyé gə y'a bə jàn zhe yi ní, à y'a zù wu-zhùlù gàmə-zwí a kúrh be, a lyé à nyí, a lwəl à cín tē, à m'a lwəl Yi ni twéé twéé. ¹⁴Ndə wó à dɔwa yil ta, ráá ndə wó à da-byí yil ta, à y'a n'á zhəl màmə ndə wu zhùlù ; ndə wó lò ná ní cù ní ɲwéné wu-zhùlù wé ta. ¹⁵Sə è gə wó àmyé à mà à nà a tu mú, bə zě bə vò bà gùlì dwā bà n'è fùù, bə vò bə shèé bə gùlì dwā bà n'è mà bà jèrh à yilə, bə m'è cò à wu ni twéé twéé ; ¹⁶bəmyé ndá lyi byèbé bà yəl Yi párá, myinnə cíná bé byèbé bà n'è mǒn Yi, bà m'è dòm bà yálá dwā ne à yilə. ¹⁷Bə-zhə-zhe ! Wó dǒ dē ñ yírh la rəmyé nɔ ? Yili ni bà pām ré yé né, yili à myəl ré bwaaré yé né ! ¹⁸Éta, à m'a zě a cèrhé mó dwā-gùlú nánfòlò w wé, À m'a cèrhé mó dwí nánjəjóló cəcəl wə. ¹⁹Bə byèbé bà wó à zwà, e jà rə bə kùr zhe mó bək'a fùù à yil yé, bə byèbé bà n'è sùl ne mó bək'a zə bə yírhə bə tūrh ne yé ! ²⁰Bə zòmà né bə n'è zòm mó də yə-zùlú zòmà yé, Bə n'è téré jəjǒrú zòmà tənà y lyi bí byèbé bà nyě shéshé mó yilə. ²¹Bə wərh bə nyé nǎwəwəərhə bə m'è bwí ndá ne bə zhe : Á yà, á yà, ná yírhə nɔ mɔ ! ²²Bə-zhə-zhe ! Ñ yírhə nə rə ! Ñ bəká zhì ñ nyí cām yé ! Cinnə ! ñ bəká zə nyan ndə ne yé ! ²³Zě dē, zě dē, ní byili bà à bə dóó zhe yé ! Ñmyé ñ wó à Yi ndá à Cinnə, zwě à nyí ni ! ²⁴Bə-zhə-zhe ! à Yi, nyí ni ndə ñ cəngá tumə né gə n'è byili ní ! Mùnì à zwà bé bək'a fùù à yil yé ! ²⁵Bə zě bə n'è zòm bə zhe : Nyí wó éta ná y'a n'è yál né yé ! Bə bək'a zě bə zhe : Ná zɔ mɔ jǒ w yé ! ²⁶Ce byèbé bà n'è fùù à zwini rí yil mó gako, jí cizhìl bà bəbɔle, ce byèbé bà zě bə n'è bwí ndá ne mó nə fuuli ndá cizhìl. ²⁷Sə lyi bí byèbé bà n'è yál bə lwar bə à bə dóó zhe mó, cíná bé fùù ndá wu-nyò, sə bə j'a n'è zòm twéé twéé bə zhe : Wó Bə-zhə-zhe ní zhe zùwə yá, ñmyé mǒbó ní ná ní yál sə ní tùntùnnə mó nə yə-zùlú mó. ²⁸Sə àmyé b'a zə à mǎjòlò w a cèrhé mó ñ cəngá tumə né yilə, à m'a zə w dē gako à m'a byili ñ zùwə yá.

Chapter 36

¹Nwíísí yé né cóbal mó. Bə-zhɔ-zhe tùntùnnə Dəvyidi nwíísí. ²Lyì-bəlwele lwele zòmà né ɲwéné è wu w wé ; Bə-zhɔ-zhe nyòmò w téné è yírhá w yé. ³È n'è jájèré è cìn è yírhá wə, è t'á yál e zwě nyí bà è wó lwele cí yé, sə e yě è dō sùl mó ne yé. ⁴È zòmà né nà n'è dwi è nyú w mú wó kɔma ñdá myínù zòmà ; è bà shè tũ ñdá surhə, s'e wèrhé cènè yé. ⁵Bə-zhɔ-zhe ! ñ wu-bònnò w zhəl o yí dǝ yi wə, ñ zhən tumə né zhəl nə yí dǝ bəban né wa. ⁶Bə-zhɔ-zhe ! ñ wu-bònnò w zhəl o yí dǝ yi wə, ñ zhən tumə né zhəl nə yí dǝ bəban né wa. ⁷Ñ cángá tumə né nyě ñdə Yi pyàr ré ta, ñ bursí nyě ñdə góró w nánlyilyùmú w ta, Bə-zhɔ-zhe ! ñmyé ñ ná ñ sɛ numbyínsí ñdá vwámá ne ga ne. ⁸Á Yi ! ñ wu-bònnò w j'á já dǝdǝ. Wó ñmyé vòmè kùr w numbyínsí n'è pyà sà shòò jáà né. ⁹Wó ñ kèlé y wé kùjú pyě né o bɔrh numbyínsí n'è ne sà jí ní sà swí, wó bwíísí nǝ mó mà nyè, ñ ná ñ pe se sà nywè. ¹⁰Bə wó ñmyé sono nyũ mú kùr shí ní, wó ñmyé pwè ré wé ná nə pwè ré né. ¹¹Ce ñ wu-bònnò w yà né ñdá lyì bí byèbé bà yě ñ pàr mó, sá yě ñ cángá tumə né yə wu-cángá cìnə wun ní wé ! ¹²Bàká yě cìn-byilu cóbal cí jě à yò yé, sə lyì-bəlwele bàk'a ɲwéné ne e jì yé !

Chapter 37

¹Wó Dəvyidi nwáá. Ì lyim bàk'a zè òdà lyi-bəlwálsé yé, ò bàk'a dùr byèbé bà n'è wèrhé lwele mó bwě yé. ²Bà bà kùl làlà òdà gò ta, bà b'a pyènè òdà gò-lyò ta. ³Nmyé wírí n'í zhí Bə-zhə-zhe ne, sá wèrhé cènè ; Zə tənà y è yà ò jòmà jàà, sá vò cángá tumə né wé nà yìlì mú kaka bàk'a yí ní mú yé. ⁴Yě Bə-zhə-zhe yà ò wu-nyò, sá yě bà n'í mà n'í pò kòn dèbé wu-bùlè zhe mó. ⁵Kwě ò kòn dèbé rà bàn mó n'í ce Bə-zhə-zhe jò wa, zhí nmyé ne, sá yě bà n'í mà n'í wèrhé n'í pò. ⁶N'í mà n'í ce cángá tumə né du rà yòr òdà pwě ta, n'í ce kòn dèbé rà mà òdà mó mó yà òdà wó nànyénè è yú yì yá-pèlé w ta. ⁷Gu ò nyí n'í zhí shéshé Bə-zhə-zhe yé yé, n'í dè kòn n'í sono ; ò lyim bàk'a yì lò bà n'í tum zwě nyí yìl yé, rà bàk'a yì lò mye bà n'í tó sómá kèbé è bà càn n'í mà n'í twí n'í tumə nà zwě nyí yìl yé. ⁸Yě lyim n'í, sá yě tē pupuru n'í, ò bàk'a kwě lyim yé, ràmyé wó lwele wòrhó. ⁹Lwar bà bà b'a vùr lyi-bəlwálsé bà ce kwā né, sá byèbé bà n'è dè kòn Bə-zhə-zhe sono mó, b'a ciní tənà yá. ¹⁰Kòn b'a yà nàmpólé y òdà lyi-bəlwélé y k'è tènè yé ; ò mà n'í la è gó y'á n'wénè màgá nyù, n'í pwíri è jé. ¹¹Wó zúzúnú ciná bà b'a ciní tənà yá, bà jòm òdà yà-zúlá. ¹²Lyi-bəlwélé n'è tene è la wu-cángá cábal zhùlù, s'è zè è dō è yólá dwā ne e mòn mō. ¹³Cinnə mó ná n'í mòn lyi-bəlwélé yá, bà n'í nà è dē ré rà n'è yí. ¹⁴Lyi-bəlwálsé n'è fwərh sá búlú shù, sá pō sá twā, sá la m'è gu zúzúnú cí òdà nèmò, sá la m'è zwól lyi bí byèbé bà n'è zhàl sómá cángá yó mó. ¹⁵Sə sá sàpwà búlú shù w k'a zò sá shíshùrhú n'í, sá twesé ká dwā wa. ¹⁶Wu-cángá cábal gə zhe kòn nàmpólé cō lyi-bəlwálsé zhe wě rà bərh nánzhəzhō ; ¹⁷Bə lyi-bəlwálsé vòmè né b'a ká, sá Bə-zhə-zhe ná n'í yìlì wu-cángá ciná bé. ¹⁸Bə-zhə-zhe yé wu-pō ciná bé dwā né, bà cəl kòn ré j'á n'wénè twéé twéé ¹⁹Bə t'á jí cizhìl zwini yì ní yé, n'orh gə tu byin bà n'è ne kùjú bà jí bà swí ²⁰Sə lyi-bəlwálsé n'è cì, Bə-zhə-zhe zwà bé nyě òdà wó gò pùnə ná-ècense dēdē ta, bà n'è jé tē òdà nyèrh ta, bà yérh jé. ²¹Lyi-bəlwélé n'è jìmi kòn lò sono, s'è k'è t'á càrh mó re yé, wu-cángá cábal wó nònò dùr cábal, n'í ná n'í pè n'í kōna. ²²Lyi bí byèbé Bə-zhə-zhe ná n'í cí bwəl bà yó mó, bà n'è ciní tənà yá, sá bà n'è vùr byèbé Bə-zhə-zhe ná n'í bwəl lwele n'í pè be mó tənà y wa. ²³Lò mòbó n'í ná n'í wèrhé Bə-zhə-zhe pùbùlè, n'í ná n'í sē mō n'í zhí kēkē n'í sómá y yó ; ²⁴N'í gə mà n'í ná n'í tá n'í twi tē yé, Bə-zhə-zhe ná n'í zal n'í jē ne. ²⁵À yàl bàsóbwlélé, sá èlāsè à ce ; sá à gwě yà wu-cángá cábal ne bà dùr bà yě yé, à yà n'í nèmé né mye ne bà wó lwəlnə yé. ²⁶n'í wó nònò dùr cábal twéé gakó, e jà n'í ná n'í jìmi lyi dwā ne ; n'í nèmé né yó cí bwəl. ²⁷Yě lwele wòrhó ne, sá wèrhé cènè, èta, ò jòmà jàà b'a yà né byinə nà bà zhō zhe yìl. ²⁸Bə Bə-zhə-zhe só wu-cángá tumə né, n'í tá n'í yě n'í lyi bí byèbé bà zhí mu mú n'í yé ; n'í ná n'í yìlì bí twéé twéé, sá bà n'è vùr lyi-bəlwálsé nèmé né bà ce kwā né. ²⁹Wó wu-cángá ciná bé bà la tənà y cinú, bà jòm è wé twéé twéé gaga yìl. ³⁰Wu-cángá cábal nyí rí n'è bwəl surhə zòmà rà byìlì, n'í màjòlò w wó cángá tumə zòmà nà n'è dwi ò wé. ³¹Wó n'í Yì rí nyó né n'í zhe n'í wé ; ce n'í tá n'í mà n'í nà yé. ³²Lyi-bəlwélé n'è dùr wu-cángá cábal bwě, e zè è n'è pyà n'í gu. ³³Bə-zhə-zhe tá n'í yě wu-cángá cí n'í lyi-bəlwélé jò w yé, n'í tá n'í yě mò bursi jàà w bà ká n'í bursi bà pō còrhò-tum yé. ³⁴Nyí Bə-zhə-zhe yó wə, sá tó sómá y kèbé n'í byìlì bà n'í tó mó, èta, n'í mà n'í zhě n'í yó dē n'í ciní tənà yá ; n'í zè n'í pwíri lyi-bəlwálsé bà vùr bà ce kwā né. ³⁵À n'í lyi-bəlwélé òdà è jàn ré nánfòlò w gakó, rà j'á n'è byìl òdà wó cō ò n'ò pùrh vòr nándùn ta. ³⁶A zè à la nyù, a pwíri n'í lyé, è k'è tènè yé, a pyà pyà y a ga, è tènè yé. ³⁷Nyí wu-pō òdà wu-cángá cábal gá ná n'í zhàl né ; zè n'í lwar bà lò mòbó n'í ná n'í pyà yà-zúlá mó, ná n'í ne nèmé. ³⁸Sə bà shè nyí zō ciná bé gakó n'è jé tē, bà n'è vùr lyi-bəlwálsé nèmé né bà ce kwā né. ³⁹Wu-cángá ciná bé vwārh mó n'è shí Bə-zhə-zhe sono ; wó nmyé n'í ná n'í yìlì bí zwini yì ní. ⁴⁰Bə-zhə-zhe ná n'í sē be n'í vwārh be ; n'í ná n'í zwě be, n'í vwārh be lyi-bəlwálsé jò wa, bà wó nmyé sono bà n'è pyà bà shòò jàà y né.

Chapter 38

¹Dəvyidi nwáá. Wè lyírh yilə. ²Bə-zhə-zhe ! ñ bàká byili ni à yé ñdá ñ lyim yé, sə ñ bàká zè ñ ná ñ pupuri téé ní mó pē còrhò-tum yé. ³Nyiwé : ñ cama né zə ne, ñ zə ñ jè ní mà ne. ⁴Ñ lyim rí zè à yó, ce à yala né gakó n'è yì, à yə-bəlóló w ce à kúr rí gakó cùwə. ⁵À dwáá ré já dèdè du ni ; rə nyé ñdə zhī tēbé rə dùm dèdè ne à yó wə. ⁶À nyəla né wór, sə wó à nyənyàà ré yilə. ⁷À wu zhili, à yó lwəl téé, à yəl à gə b'a k'ā tó né yé ; Dè gakó à j'ā n'ā zhəl ñdá wu-zhili. ⁸Bə lwele bārhe nywéné à wé rə n'è jí myín à wé, kən k'è tēné à yala ne rə t'ā yì yé. ⁹À gakó j'a bóbòré, à k'ā bà jàn zhe yé ; À wu w k'ò bə zhī ò jàà w yé, à n'ā sùl à lwé à wé. ¹⁰Cinnə ! kən tēbé à n'ā yāl mó gakó nywéné ñmyé yé né, ñ yé kən dēbé à n'ā shīrh à wé mó párá. ¹¹A wu w n'ò zhízhī, à jàn ré zhè rə yé ne, à yírhó né cici mú mye k'è bə ná ne yé. ¹²À nyələ ré ce à dɔwabá, ñdá lyi byèbé à yé bà párá, ñdá à jə-dwā bē gakó dūr bà yé ne. ¹³Lyì bí byèbé bà n'è pyà à myəl vūr mó, zè bà pē bà pām ré téé ; byèbé bà n'è pyà à gu mú, zè bà n'è zòm zòm-bəywaàle à yilə, dè gakó wó à myìnù zòmà bà n'è zòmà. ¹⁴Sə è gə wó àmyé yilə, à nyé ñdə səbòrhò ta, à bə kaka nyé yé ; à nyé ñdə nyi-bədɔɔ cəbal ne, à t'ā púr à nyí à zòm yé. ¹⁵Amyé nyé ñdə lò mòbó ní zwā bə nyé ta, ní tá ní lyár zòmà yé. ¹⁶Bə-zhə-zhe ! wó ñmyé yó w à n'ā nyi ni ; Cinnə, à Yi ! Nyí wó ñmyé ñ m'a lyár ne ! ¹⁷Bə-zhə-zhe ! à y'ā lwəl mó a wò : ñdá à gə tú a mà nà y yi ní, sə bàká yé à zwə bē zè bà n'è fùu à té twirí y yil yé ! ¹⁸Bə à té tu rí y bwəl, nyi à zúzúnú w ò zhī à yé né twéé twéé. ¹⁹Bə à lwar b'ā dówá, ce à yə-bəlóló w n'ò nwènə ne. ²⁰E já à zwə bē zhe bəsàzùlí, bà jè kēkē ; byèbé bà sùl ne, e jà rə bə kūr zhe mó já dèdè. ²¹Bə n'è càrh ne lwele, cènè ré à wèrhé a pə bə mó yilə ; Bà wó à zwə, à gə n'ā pyà cènè wòrhó mó yilə. ²²Bə-zhə-zhe, à Yi ! Ñ bàká vò kwā gaga ní yé ne yé !

Chapter 39

¹Nwíísí yé né cábal. Yədətē nwáá. Dəvyidi nwáá.²À y'à n'â zòm à wé à zhe : À m'a dē à cinà, m̀nì ga à bàk'a zə à m̀jòlò w à wèrhé yà-bə̀l̀l̀l̀ yé, ndá lyi-bə̀lwèl̀ y ga j'â la à yé né yál gaga, à m'a zə ku a lyē à nyí rí. ³À zhǐ à pyi à nyí, à zhǐ shéshé ; ndá à wó zúuzúnú cábal ga ; e jà kɔn tèbè rə n'è yì ní mú dà námpólé yé.⁴À wu w y'à n'è kwé myín à wé, myín y'à n'è jí à wé, zòmè zè rə bà à m̀jòlò w yó a wó : ⁵Bə-zhɔ-zhe ! byili ni à yó gurá y gá la né yál, ndá à dwā né yó gá la né mɔrɔ ; m̀nì a lwar bà à bə né zhe yé.⁶Nyí n dwā né n pó né mó wàn ré wó jə-pyili wàn, à nyũ mú wó nánfò n yé né. Zhànà, numbyíní kèbè è n'è zhi dē è zhəl mó gakó wó zho. ⁷Zhànà, numbyíní n'è zhəl è yáyélé ndá ywəl ta, è n'è zhizhiri dē zhàn zhànà ; è n'è pyà jē-kɔn è cí dwā yó, e jà è yəl lò ná-dwí yil ní la ré pwǎ yé. ⁸Cinnə, èlāsé, wó bàkón à wó à m'a dē ? Wó nmyé sono à n'â dē kɔn né. ⁹Zwē ne à yə-bə̀lwāl̀é gakó wé ! N bàká yě bə surhə-zhe cinə pē cizhìl yé. ¹⁰À pyi à nyí, à t'â púr à nyí yé, bə wó nmyé n nò n twí. ¹¹Yě ne, n bàká mà ne yé ! m̀nì ga à bàk'a tu n jò w ní mà yé. ¹²N nò ní pə còrhò-tum numbyíní ni, ní mó zwór y è dwáó ré yilə. N nò n cò kɔn tèbè n só dēdē du mú, ndá səlɔwa gá y'a jí kɔn né. Zhànà, numbyíní gakó wó zho. ¹³Bə-zhɔ-zhe, cili à yi-co wə, sá pyèrhè n zhě ní cili à búwée yó ! Tə à yə-nàná yilə, sá nyí à sono ! Bə nyí à wó zhə-bal n sono, à jě tənà y w ndə à dabá gakó ta.

Chapter 40

¹Nwíísí yé né cóbal mó. Dəvyidi nwáá. ²À y'á n'á dè kɔn Bə-zhɔ-zhe sono ; sə n' lwəl tɛ, n cili à búbwéé yá. ³N vùr ne góró w ɔ n'ò cò lò mó wé, bɔ̀bɔ̀rɔ̀ w wé ; n kwɛrhe à nèsé n ce à zhí pàtá yó, n ce à n'á zhəl kēkē. ⁴N ce nwáá nándwə à nyú wá, à Yi rí còrhó yilə ; lyi nánzhəzhɔ́ yírhá nɔ́wa, sə ywé zɔ́ bɛ́, bə kwè bə cin bə pə Bə-zhɔ-zhe ne. ⁵Wu-nyɔ́ cóbal wó lò mòbó n' pɔ́ n' cin Bə-zhɔ-zhe ne, n yě cin-byilu cinə ñdó kɔ́ma ciné ne mó ! ⁶Bə-zhɔ-zhe, à Yi, n twí n' tũ-fwààlɛ nánzhəzhɔ́ ná yilə ; lò lò tɛné n' la ñmyé nyɔ́rhɔ́ yé ; ce à n'á yál a bwəl n' tũ-fwààlɛ a byili, sə rə já dɛ́dɛ́ ñdó gál e byili. ⁷N tá n' yál vwí, n tá n' yál pené mye yé, n pul à zhǎ né : n tá n' lwəl vwí námpúm cɛ́ɛ́, n tá n' lwəl yə-bəlɔ́lɔ́ vùr vwí kɔn mye yé. ⁸Rəmyé ce, a zɛ́ a wó : Nyí, à zɔ́ sá-pyíl ré rə kē à yil mó à m'á bànà. ⁹À Yi, à n'á yál a wɛ́rhé n' pùbùlə né ! ñdó n' nyó né nə ɲwéné à wé mó. ¹⁰À n'á bwəl cángá tumə né à byili dwā gúlú nánfɔ́lɔ́ w wa ; Nyí, Bə-zhɔ-zhe, n' yě bə à t'á pyi à nyí yé ! ¹¹À tã cə̀r cángá tumə a cí à wé yé, à n'á bwəl n' zhən ré ñdó vwǎrh mó à byili ; à t'á shèè n' wu-bònnò w ñdó n' cángá y dwā gúlú w nánfɔ́lɔ́ w wé yé. ¹²Ñmyé, Bə-zhɔ-zhe ! n tá n' la nònnò-dùr yò cō yé ; n' wu-bònnò w ñdó n' cángá y m'á yil ni twéé gakó. ¹³Bə nyí címsi nánzhəzhɔ́ sə bə yó zhe, zhe ne ; à yə-bəlwǎlé còrhò-tum rí yini ni ; ce à yírhá né k'è wàr kaka nə ne yé, címsi sə zhe ne mó já dɛ́dɛ́ du ywésé à yó w mó, ¹⁴À Bə-zhɔ-zhe, yál yi ni, sá bə n' zwé ne, bə là là n' sɛ́ à kúrhí ! ¹⁵Sə bə gakó tó dwā bə nə cizhìlə, bə wun zhizhiri, bəmyé byèbé bə n'è pyà à myəl ré vùr mó ! bə k'a kwé ñdó bə yírhá shèl, bəmyé byèbé bə n'è yál à yò zhùlù mú ! ¹⁶Bə bə cizhìl ré ce bə yiyiri tɛ́, bəmyé byèbé bə n'è ywǎrh ne bə zhe bə : yò yò ! yò mó ! ¹⁷Bə lyi bí bə n'è pyà mó mó gakó, fũ ñdó wu-nò ñmyé wé ! Bə lyi bí byèbé bə só n' vwǎrh mó mó, j'á n'è wəl twéé twéé bə : Bə-zhɔ-zhe yil ré nə còrhó !

Chapter 41

¹Nwíisi yé né cábal mó. Dəvyidi nwáá. ²Wu-nyò cábal wó lò m̀b̀b̀b̀ ń ná cili ǹm̀m̀ sono ! Zwini dē, Bə-zhə-zhe mà n vwărh r̀è-ná-cí ; ³Bə-zhə-zhe mà n yìlì mú n zə myăl, ń mà n swéné ń cìn ce yó, ń tá ǹ la m̀ ń zwá bé ne pə bə wèrhé ñdà bə gá só né yé. ⁴Ń gə tu cími, Bə-zhə-zhe ná ń sē mó ń kò-pyèné y wə, ǹ ná ǹ zal ń wu ni ń címsí gakó wé. ⁵À n'á wəl̀ : Bə-zhə-zhe, dūr à ǹǹǹ ! Wárh ne à wu w wé ! bə à dó ñmyé ne. ⁶À zwà bé n'è zòm ñdà né ñdà wu-bárhé zòmà bə zhe : Wó dō dē ń la cú ? Wó dō dē ń yil ré la tē jó ? ⁷Lò gə tú ń nɔ ne, wó koma zòmà ń má ń twí, n pyà à yil zhùlù zòmà, n mə n kwè n vò ń ná ń zòm kwā né. ⁸À zwà bé gakó j'á n'è sósómé ñdà dwā bə m'è bwí ñdà ne ; bə n'è b̀l̀ bə à zwini rí m'a ce a jé tē ; bə n'è wəl̀ : ⁹Kɔn zù mu dēdē, nyí mú ń pyé, ń wàr ń ká ń la zāā yé ! ¹⁰Bá lò mó m̀b̀b̀b̀ yà-zùl̀ y'á ñwéné ná bwəl wə, ǹ yà ń ná ń jí à kùjú w mú, cìcì mú zē n zə ń ǹkúl ń tó ne. ¹¹Sə ñmyé, Bə-zhə-zhe, dūr à ǹǹǹ, sá ká ń kwerhe ne ń cǐ à jàà wa ! À m'a zē a càrh be kɔn tèbé rə mǎ ñdà be mó. ¹²À m'a zē a lwar bə ǹ só ne, èta, à zù-bal mó tá ń la bele jú à yó yé. ¹³Ń sē ne à gá wó wu-pò cábal mó yilə, sə ń kwè ne ń cǐ ń yé né twéé twéé gakó yilə. ¹⁴Bə Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí nə còrhó, byinə byinə nə bə zhə zhe yilə ! Amen ! Amen

Chapter 42

¹Nwíísí yé né cábal mó. Kore byă bé nwăă. ²À Yi, nyí à n'â pyà mó òdă ta gá y'a pyà n'ě jààse né ta ! ³Yi, ò n'nyèlè zhe ne, Yi rí n'nyì y n'nyèlè è zhe ne : Wó d'ô d'ê à m'a vò a zhì Yi yé né ? ⁴Wó yá-nàná ná wó kùjù à n'â jí c'ec'ê òdă n'nyónó ga, e jà lyì bí j'â n'ê w'èl ne twéé twéé bà zhe : Ò Yi rí òwéné y'è ? ⁵Ce a z'è à n'â lyírh à w'è, à gá y'â òwéné lyì-zhă bé c'ec'el wà, òdă wu-nyò búbwéése, òdă Yi n'èbàn co, à wò bà yé né a z'è b'è à m'â zhèl ná la Yi jì y w yì ní mú, è y'â wó címsi lyì-zhă bé y'â n'ê jí. ⁶À shíshùrhú, è nà wó byè yil ò ná ò mà à w'è, ò má ò w'ówólé mó ? D'ê k'on Yi sono, bà nyí à gw'è m'a zùl re ; Rà wó à Yi òdă vwărhna. ⁷À wu zhìl à w'è : Sà wó òmyé yò à zhì Zh'ord'ê t'ənà y òdă Arəmō t'ənà y òdă Məsəyaare pyàr ré w à n'â bùlò. ⁸N'ě n'ê byè mà d'ô n'ě b'è b'è b'è n'è dwā, òdă ò dwà y tú è n'ê ce sò, è n'ě n'ê lwé t'è yì ní ; r'əmyé yó né ò n'è-zha y jà e tó à yó e ly'è. ⁹È gá wó n'nyónó n'è, Bə-zhə-zhe ná í p'è í p'éné y nánfò yó, è gá wó c'ec'ê n'è, a z'è à n'â nún à zùl mo, à n'â ce à Yi rí r'è n'ê p'è nyũ mú. ¹⁰À n'â w'èl à Yi rí, à p'atá y n'è : à zhe : Wó b'èkón yil ò sw'è à yò ? Sà Wó b'èkón yil à m'ă dwā sà à n'â zhèl wu-zhìlù w'è mó ? À zù-bal mó í ná í nw'èné mó, n'òndò w w'è mó ? ¹¹Lyì bí by'èb'è bà n'ê nw'èné n'è mó, gá n'ê t'ùrh ne, à kúr ré n'ê ké, Bà n'ê w'èl ne twéé twéé bà zhe : Wó y'è ò Yi rí òwéné ?

Chapter 43

¹Ǻ Yi, pē buri, ce nyí à kwā né à m'a bú ndá tənèsé shèbè sà lyì bí yàl ní pár mó ! Zwē né yŷyŷ cíná bé ndá lwēl cíná jǵ wa. ²Ǻ Yi, ñmyé ñ wó zwennə, wó bàkón yil ñ ná ñ cìrh ne ñ ce kwā né mó ? Sə Wó bàkón yil à mǎ dwā sə à n'á zhəl wu-zhìlù wé mó ? À zù-bal mó ní ná ní nwènè mó, nònò w wé mó ?³Ce ñ pwè ré ndá ñ cángá y bà rè zə ne à m'a vò, rə zə ne rə vò ñ sèpwà pyò w ndá ñ jì y wə. ⁴À m'a vò Yi vwĩ-jùlú w nyí ni, bà wó Yi rè wó à wu-nyò ndá à fùwá, Ǻ, Ǻ Yi, à Yi, à m'a dú bóró a m'a zùl mó !⁵À shìshùrhú, è nə wó byè yil ñ ná ñ mà à wé, ñ mó ñ wówólé mó ? Dǵ kən Yi sono, bà nyí à gwě m'a zùl re ; Rè wó à Yi ndá à vwǎrhna.

Chapter 44

¹Nwíísí yé né cóbal mó. Kore byä bé nwáá. ²Á Yi ! Ná nyèè ndá ná zhă, Ná dabá byili nába n tũ-fwààlè n wèrhé shāā ga bà yí ní mú,³ n jì tənèrh ndá n jè y jàn ré, n má n cí bí sà jààsé wé, n mà dwá né dwā bé, n má ce bà jòm bà twèlé bà vò gaga. ⁴Nyí è dà bà búlá shimi bà m'e zwè tənà y yé, è dà bà jè jàn è vwārĥ be yé ; wó ñmyé jà-jí yá, wó ñmyé jè yá, wó n yé-zhă y pwè ré, n gá yà n só be mó yilā. ⁵Á Yi ! n wó à pyó : Pə nyí, m̀̀ni ga Zhakɔbe nā vwārĥ ! ⁶Ñmyé gə ɲwéné ndá nába, ná m'a jì ná zwà bé té, ñmyé gə ɲwéné ndá nába, ná m'a nɔ lyi bí byèbé bà n'è bwí ndá nába mó té ná bɔbɔlɛ. ⁷Bə nyí è dà à twā y zhàn à zhe yé, è dà à búlá shù w ò m'a zwè né yé ; ⁸Bə nyí wó ñmyé n ná zwè nába ná zwà bé jǐ wa, n ná n ce lyi bí byèbé bà n'è súl nába mó yiyiri té. ⁹Nə zhe zùwá Yi wé dē gakó, ná n'é zúl rà yil ré byinā nà bà zhǐ zhe yilā. ¹⁰E jà ndá rəmyé, n ná n cìrh nába n ce kwā né, n ná n pə nába cizhìlā, n ká n tá n tó ná shàdèésé n n dwí yé ; ¹¹n ná n ce ná kwè ná kwā ná zwà bé yé né ná vò kwā né, lyi bí byèbé bà súl nába mó zè bà pwà ná cùu rí. ¹²N kwè nába n pə ndə pyiisi bà la dóm ta, n ce ná dùr ná làà tənèsé wé. ¹³N ná n yè n dwí rí nánfò, n tá n kwè re ndə kò-twè ta yé. ¹⁴N ce ná jìrh cizhìl kən ná jə-dwā bé sono, m̀̀n kən lyi bí byèbé bà jè bà kákélé nába mó n'è m̀̀nā ; ¹⁵n ce ná jìrh səswaálse kən tənèsé lyi bí m'è səsuala, ndá ywé zhúzhú kən dwá né dwā bé wé. ¹⁶À cizhìl ré j'á ɲwéné à yé né dē gakó, yiyuru pyi à yé ne, ¹⁷ndá à gə tú à nyé lò mòbó n ná n tũrh ne, n ná n fuuli ni mú, n ná n pyà n jim cú mú. ¹⁸Rəmyé gakó yú nába, e jà ná yè n yò swé yé, ná yè n dɔbrɛ mye cò yé : ¹⁹Nə wu yè pyirhí gaga, ná nà yè n sómá yó ywèr ná vò kwā né gaga yé, ²⁰e jà n zè n ná n nòm nába té n bɔbɔlɛ gɔ-kũlsi tənà wa, n zə cu ywál n má pyi nába. ²¹Nə gə y'a swé ná Yi rí yil ré yò, ná zhě ná jèrh ná ce yi tèbé ná yàl rà pár mó nɛ, ²²Yi nə y'à t'á la rɛ lwar, rəmyé tèbé rà yè kən tèbé rà shèè numbyíní wu w wé pár mó ? ²³Sə nyí wó ñmyé yil bà n'è zal nába bà zwál dē gakó, bà n'è nyí nába ndə pyiisi shèbé bà zɔ bà m'è la sè gu jàà w mó ta. ²⁴Cinnə ! zè jan ré wa, wó bàkón yil n dē ? Zè jan ré wa ! n bàká cìrh nába n ce kwā né twéé twéé gaga yé ! ²⁵Wó bàkón yil n ná n shèè n cìn ná yé né ? Wó bàkón yil n swé ná nònò w ndá ná zúzúnú w yò mó ? ²⁶Bə nyí ná tu ná pyè sho w wé, ná yala né dē ce y nɛ.

Chapter 45

¹Nwíísí yé né cábal mó. Lyiisibá nún yilə. Kore byă bé. Nwăă. Sónó nwăă. ²Sónó zòmà sú à wu à n'â núnə. À zhe : À tum rí ñwéné pyŋ mó yilə ! Bə à mājòlò yál ñdə sá-kanna m̀bó n̄ yě kăŋ zhən zhən ga mó, kăŋ ku k̀bó n̄ mó n̄ kē mó ta ! ³Nyí wó ñmyé ñ wó ébó du numbyínsí gakó, Yi co rà pené y nánfò w ñ nyú wə : Wó ràmyé yil Yi cí bwəl ñ yó twéé twéé gaga yilə. ⁴Búlá kădɔ, zě n̄ lyě ñ búlá shù wá, ñdə búlá wè ré ñdə ñ zùwá y è n'è jájèmé mó, ⁵Zhənà, ñ zùwá y n'è jájèmé ! zě n̄ jòm ñ eshə-vwětu wá, n̄ vò n̄ bú n̄ jí beɛ, n̄ zwě zhən ré ñdə wu-b̀nɔ w ñdə cángá tumə e nyí ni, sə ñ jə-jí n̄ twí tũ-fwàalé tēbé rà n'è zě wu ni mú ! ⁶Ñ cama né nyá wó námmyéése ; ñ m'a jì dwə nə tu tē ñ kùr wə ; Ñ cama né m'a zò pyŋ mó zwə bé shíshùúri ni. ⁷Ă Yi, ñ pyèlè dègwă y ñwéné twéé twéé gaga yilə ; Ñ pyèlè dè-d̀lɔ wó cángá pyèlè dè-d̀lɔ. ⁸Ñ só cángá tumə né, sə ñ sùl wu-bárhé tumə né : Ă Yi, wó ràmyé yilə, ñ Yi rí ló wu-nyò nwə ñ yó, n̄ yě n̄ tó-dwā bé ne. ⁹Ñ gándé j'á wó myiiri ñdə alwéése ñdə kanééle lwě nányənyélé dúdú sá ; pyŋ kălse bə lù bə zə nàntúr yálá bə m'è wèrhé se mó, wò-dúúri rà n'è dwí ñdə nyínsí mú j'á n'è pe mó wu-nyò. ¹⁰Pyă bəkwá tú bə ñwéné byèbé ñ só mó wě ; pyə-kē mó zě n̄ zhí ñ jə-jí ni ñdə Ofyiiri sánəmə. ¹¹À bəkó, pyèrhè ñ zhě n̄ cili ; swě ñ dwí rí ñdə ñ da kèlé y yò. ¹²Bə nyí pyŋ mó ná n̄ yál mó ñ cènè ré yilə ; bə wó ñmyé n̄ wó ñ yó-cábal mó, lwəl ñ cìn tē n̄ yé né. ¹³Tiiri lyi bəkó, nyí dwí rí nəcènə bé nánfwàalé m'a zə jě-kɔn bə m'è jájèré mó bə pyă. ¹⁴Pyŋ mó bəkó mó zù sánəmə kammə-jě kàməzwí, n̄ ñwéné pyŋ-kèlé w n̄ gakó ná n̄ jájèmé ; ¹⁵bə zɔ mɔ bə bə n̄ zhí pyŋ mó yé né, ñdə n̄ kàməzürh sə sò wa, ñdə n̄ tó-dwā kana-byă, bə zɔ bə bə bə tó mo bə zhí ; ¹⁶Bə zɔ be bə b'e n'è zwí pyŋ kèlé w ñdə bə n'è fùù ñdə wu-nyò. ¹⁷Ñ byă bé m'a zwě n̄ dabá jààsé bə jòm ; n̄ ce bə yə pyă bə jòm tənà y nyí rí gakó w bə cini yá.

Chapter 46

¹Nwǎǎ yé né cábal nwíísí. Kore byǎ bé nwǎǎ bà nún Alamɔte yilǎ. ²Yi wó àmyé shòò jàà, zwini gə ne, rə n'è sɛ à kúrhí. ³Wó rəmyé è ce ce y gə zè n'è zhízhí, pyàr n'è lwé nà-fɛlɔ w w mye, ⁴bá nà-fɛlɔ w nɛ mɔ gə zè mà n'è fùù mà mà dwā ne ndá sò pùnú n'ò dwi, mà ce pyàr n'è zhízhí mye, ywē bə nába zhe yé. Shírhá. ⁵Bwí èdù è ɲwéné è bù-nèsé nɛ mɔ n'è pɛ wu-nyɔ Yi cɔ w ne, Dɛ cábal mɔ sàpwà jaàsé ɲ ɲwéné sà wé mɔ. ⁶Yi ɲwéné cɔ w cəcəl wə : Ce ò dà zhízhú kɔn gaga yé ; ce gə n'è lé gakó ndá Yi sɛ ò kúrhí. ⁷Tənerh zè sà n'è vúvú tɛ ndá sò, pyə-tənerh zhízhí ; Yi zè rə bya rə ce rə cəl du bə nyèè, ce y j'a yǎl. ⁸Nyí Bə-zhɔ-zhe mɔ ɲ cí jàn ciná bé gakó mɔ ɲwéné ndá nába, Zhakɔɔbɛ Yi rí wó námyɛ Yi, rəmyé rə wó ná shòò jàà. ⁹Bà-nà, nyí-nə Bə-zhɔ-zhe tũ-fwààlé, à nyí ɲ gá cò ce y né mawé ! ¹⁰Wó ɲmyɛ ɲ ce búlú né zhè lū cə-yala né gakó wə ; ɲ kó twā yá, n ká swé ré dwā wa, ɲ ce búlú eshə-vwātur rí jí myĩn. ¹¹Zhí-nə, s'á lwar bà à wó Yi : à cí tənèsé, à n'á jí pyèlé sà yó, à cí ce y à n'á jí pyèlé è yó.

Chapter 47

¹Nwíísí yé né cábal mọ́. Kore byă bé nwáá. ²Ámyě dwá né gakó, mǎ-na á jèrh ! Mǎ-na wu-yò búbwéése a ce Bə-zhə-zhe ne ! ³Bə Bə-zhə-zhe, Dě-Gaga cábal mọ́, ná n zè wu ní, N wó ce y púlápúlá pyǎ nánfólò. ⁴N zwě dwá n pə nába ná cǐ, n co tənèrh ɲwéné ná nèrh kùr wə ; ⁵N cǐr ná cəl tənà y n pə nába, è wó Zhakəbe ɲdà n zùwá y n só mó. ⁶Yi zè bə cəcəl w ɲdà bə n'è mà bele jú búbwéé, rə la ɲdà pólá n'è wúlá. ⁷Nún-nə Bə-zhə-zhe, Nún-nə ! Nún-nə ná pyǎ mọ́, nún-nə ! ⁸Bə Yi wó lǔ w gakó pyǎ : Nún-nə nwáá ! ⁹Yi n'è jí pyèlè tənèsé yó, Yi dàgwá y wó rəmyé səpwà pyèlè dàgwá y yó.

Chapter 48

¹Nwáá. Kore byá bé nwáá. ²Bə-zhə-zhe wó nánfólò, nımyě n wó zül dwı gakó kəna, ná Yi rı cə w ńdà rə sàpwà pyò w yó. ³Pyò w càn, ò wó lū w púlápúlá wu-nyò kəna, wó Səyɔ pyò wá ; ò ńwéné lū jà-gwà sō mó, òmyé ò wó pyò mó nánfólò w cə wá. ⁴Bə yě bə Yi wó shòò jàà, rə pyá bé kálsé wé. ⁵Nyí, pyá tú bə b'e jəl dwā bə zòm : Bə zè bə tó dwā bə n'è zhəl bə bànà. ⁶Bə zè bə nyí, bə wun lo kókó, ywě zə bə, bə k'a kwè bə dūr. ⁷Rəmyé yó né, cə y j'a zhízhí bə yó gàà mó, ńdə wó kē pwí yin gá y'a zè mɔ n ná n lùl ta. ⁸Bə j'a jì bi bə lyě ńdə wó yi-púrhí zho gá y'a ce Tərəshiisi bǔ-bwələ yó o cə rə ta. ⁹Kən ré tēbé ná y'á nyèè bə zòm mó, ná yírhá nɔ re Bə-zhə-zhe, móbó n cǐ jàn ciná bé gakó mó cə w wa, ná Yi rı cə w wa : Yi mà rə ò j'á ńwéné twéé twéé gaga yilə. ¹⁰Á Bə-zhə-zhe, nyí ná gə tú ná ńwéné n jì y wé, ná k'á n'è búl n wu-bònò w n yà n zhe ńdà nába è wé mó yò. ¹¹Á Bə-zhə-zhe, ńdə n yil ré gə zwē lū w ní ! Wó èta n còrhó w mye zwē lū w cə-yala né gakó né ; n jə-jí jě y sú ńdà cángá tumá dúdú. ¹²Səyɔ pyò w n'ò fùù, Zhidə bəkwá bé n'è wèrhé wu-nyò, bə bursí kákéré yilə. ¹³Zè-na á byélé Səyɔ, á tó ò wé á nyí, á gə ò jìsı sà lú sə vò dǎǎ mó. ¹⁴Myələ-na ò byłsı lùlùrı rı ńdà ò pyá bé kálsé, muni ga á byili ri á byá bə bàn mó né.

Chapter 49

¹Nwíísí yé né cábal m'ó. Kore byä bé nwáá. ²Ámyě dwá né lyí bí gakó, cili-nə, ámyě byèbé gakó á ñwéné lū w mú, pyèrhè-nə á zhǎ á cili, ³Bəsóná, ñdá nánceh, nəcənà ñdá nəmwa gakó. ⁴Nyí à la à púr a zòm surhə ciná zòmà, zòmà nyèbé ná zhe kùr mye sú à wu wá. ⁵À n'á pyèrhè à zhě à cili səswaálse, a zě a púr à nyí à n'á nún à nwáá ñdá à bóró w à m'a byili zě-eswaálse kùrə. ⁶Wó bàkón yil à m'a dūr dwā nyèbé nà bàn m'ó zwini rí ywě, ñdá è zwà bé lwele ré gə tú rə kákélé nē rə ce cəcəl w yi ní mú ? ⁷Bəmyé wó bà jě-kən ré zhən bà zhe, bà n'è zhě bà cìn dē bà nəcèndé nánzhəzhǎ w yilə. ⁸Lò lò wàr n'í mà n kwě n'í dō myǎl ye yé, lò lò mye wàr n'í kwě numbyíní myǎl ye Yi ní yé. ⁹Bə myǎl ré kwǎndé ye y cè dēdē, dē mye zě rə tènè rəmyé la ñwónó rə wèrhé gaga yé ; ¹⁰Bə t'á la ce yó mǎā yé, bà t'á la lú ñdá bà yírh yə góró yó jòm yé. ¹¹Bə yírh m'a jòm ò yó : Bə láma ciná n'è cì, bə-surhə zhe cábal ñdá lyi-bəyuru n'è cì bà jé tē, bə yě bà nəcèndé nē bə pə lyi dwā nē. ¹²Bə n'è búl bà bà jìsì m'a j'á ñwéné gaga byinə nà bə zhǎ zhe yilə, bà n'è búl mye bà kǎlsé dà cǎ kən gaga yé, bəmyé byèbé bà yilə né du ce yó mó. ¹³Numbyíní kèbé lyi bí n'è zúl mó t'á dene gaga yé : È nyě ñdə vwām bà zə bà n'è gwi ta. ¹⁴Wó èta è wó lyi bí bəmyé mó nyənyààré sómá yá, sə lyi bí byèbé bà só bà zòmà né culu mú n'è tó bà kùrə. ¹⁵Bə cǐ bi cùurí wě, ñdə vwámá ta, cu mú n'è kál bē ; kən k'è t'á la dɔnɔ yé, wu-cángá ciná m'a nò bē tē ñdá bà nèrh, bà cènè ré m'a jé, wó cùurí jàà y è m'a yə bà jàà. ¹⁶Sə Yi mà rə vwārh nē cùu rí wě, rə kwè nē rə cǐ rə sono rə n'è yili. ¹⁷Bə k'á dūr ywě b'a nɔ numbyíní è zhe nəcèndé nánzhəzhǎ yil yé, bà è nəcèndé n'è púl è sō kèlé w yil yé ; ¹⁸Bə n'í gə la cú, n'í tá n'í zə kaka n'í mǎ n'í la yé, n'í nəcèndé t'á la mó tó rə zù góró w gaga yé. ¹⁹Bá n'í wǎ sə n wèrhé wu-nyò ce yó má má mye, Bə gə zúl mo má má wu-nyò w kòbó n'í yà n'í zhe mó yil mye, ²⁰n'í mà n'í vò cùu rí wě, n'í nambala bé sono, n'í kə n'í tá n'í la pwě nɔ n'í nyí gaga yé.

Chapter 50

¹Asaafē nwǎǎ. Yi, Yi, Bə-zhə-zhe, byě lū w púlápúlá, kɔn zhì yi-púrhí e m'e vò yi-zùr, o bà dwā yó. ²Yi zhǐ Səyǝ cɔ w ò càn námpúm mú wě rə n'è jǎjémé. ³Nə Yi rí bàna, rə t'á la zhǔ shéshé yé ; myǐn mǎbó mà n'è jí dódó ɲwéné rə yé né, zho nánfǎlò ò kákélé rə. ⁴Rə n'è bya rə ce dě yi rí dǎdǎ gaga mó wa, ɲdǎ tǎ ce yó, rə la rə dwí rí bǔrsi kó ; rə zhe : ⁵cí-na à lyì bí bà tó vwǐ denne bə zɔ dɔbrɛ ɲdǎ nɛ mó dwā yó ! –⁶Dě Yi rí n'è bwəl Yi cángá tumə né rə byili, bà wó Yi rə wó búr-kárna mó. ⁷À dwí, cili ! Nyǐ à la zǎm ; Esərayel, à la mó zǎmɛ byilu. ⁸Nyǐ è dǎ ɲ vwǎ né yil, à n'á ji mú búlá yé ; ɲ vwǎ námpúmá cǎǎ né j'á ɲwéné à yé né twéé twéé. ⁹Lwar bà à t'á la ɲ kélé y nà-bya zǎ yé, à t'á la ɲ vwámá jilə né bà-cǐlsi mye zǎ yé. ¹⁰Bə gɔ-vwě ré gakó wó àmyé nyǎn, rəmyé ɲdǎ vwámá né mǎɔrhe mǎɔrhe nánzhəzhǐ w nyěbɛ gakó nà ɲwéné pyàr ré w mó ; ¹¹à yě pyàr ré kúmsí gakó párá, gɔ-wě ré gakó wó àmyé à cǐ rí. ¹²È gə y'á wó nɔrh mà y'á zhe ne, à y'á t'á la mó rə wál yé, bà lú w ɲdǎ kɔn tɛbɛ gakó rə ɲwéné ò wé mó wó àmyé à cǐ rí. ¹³È nǎ ɲ búl b'á n'á dóm nà-byerh nà má nà ? È nǎ ɲ búl b'á n'á nywé bà-cǐlsi jal nà ? ¹⁴Zə Yi nàbán-co mó è yə vwǐ kɔn ɲ pə rə, sə ɲ gə bwəl kɔn nyǐ ɲ la Dǎdǎ Cǎbal mó nɛ pə sǎ pə rə. ¹⁵Zwini yí ni, sǎ zǎ ɲ byě ne ; à m'a zwě mó, ɲ zǎ ɲ zǔl né. ¹⁶Yi zǎ rə n'è zǎm ɲdǎ lyi-bəlwɛ y rə zhe : Tɛbɛ wó bəkón tuntwǐ ɲdǎ tɛbɛ ! È nǎ ɲ gəl à nyǎ né, à dɔbrɛ mye ɲwéné ɲ nyú wə, ¹⁷e jà ɲdǎ rəmyé ga ɲ bə shé byilu zǎ, ɲ nǎ ɲ dwǐ à zǎmà né ɲ kwā né ! ¹⁸È gə nɔ ɲwǎl-bal, ɲ só mo ɲ nǎ ɲ zhəl ɲdǎ mó, ɲ kɔn ré tɛbɛ ɲ cǐr mó wó nǎfwǎle ne tó. ¹⁹È nyǐ rí wó lwɛ rə n'è púrǎ, ɲ mǎjǎlò mye wó lyi yǔr mǎjǎlò. ²⁰È gə jě tǎ gakó, wó ɲ da-byǐ sǎ ɲ nǎ ɲ zǎm né, ɲ nǎ ɲ zhǐl ɲ ná-byǐ yil ré. ²¹Nyǐ kɔn ré tɛbɛ ɲ wérhé mó, a j'á pyi à nyǐ. È búl ɲ wé b'á nyě ɲdǎ ɲ ta ; sə à m'a ji mú búlá, a ce ɲ nə rəmyé gakó ɲdǎ ɲ yá-byǐ. ²²Dǎ-na á cǐnə, àmyé byěbɛ á n'á swě Yi yò mó, mǔnɪ ga à bək'á kǎ a zhəzhɛrɛ, ɲdǎ lò yə nɛ yəl n zwě yé. ²³Lò mǎbó ɲ nǎ ɲ zal Yi nàbán-co ɲ yəl vwǐ kɔn ɲ pə Yi ni mú, rə-ná-cí nǎ ɲ zǔl ne, kɔn súlɪ, ɲdǎ lò mǎbó ɲ nǎ ɲ cili ɲ zhəzhɛlɛ sǎ mó, à m'a ce ɲ nə Yi vwǎrh mó.

Chapter 51

¹nwíísi yé né cábal mó. Dəvyidi nwáá. ²Wó Yi nyi-zwennə Natā gá tú n nə Dəvyidi ndá Dəvyidi zù ndá Bashəba mó kwā né, Dəvyidi nún nwáá y kèbé. ³Á Yi, dūr à nònò n wu-bònò w yilə ; kən tó ndə n nònò-dūr mú nánfólò w ta, pópó à yə-bəlwàálélé ; ⁴shārh à lwele ré gakó, sá vùr à yə-bəlóló w a jīrh wárhgáá. ⁵Bə à lwar à dwóéré párá, sə yə-bəlóló w j'á nwéné à yé né twéé gakó. ⁶Á gwar nmyé dúdú ni, à wèrhé kən tēbé rə wó lwele n yé né, rəmyé ce n gə la zóm mye, n zhe buri, dóó téné lò la byulu n bursí wé yé. ⁷Nyí, à ná zə à pwí yə-bəlóló wé, n lù ni lwele wé. ⁸E ja nmyé ná n yál sə zhən ré yə numbyíní wu w wé wé : rəmyé yilə, ce a zə lárma à wé ! ⁹Shārh ne ndá Yəzəpe, muni ga a jīrh wárhgáá ; shārh ne muni a jīrh námpwā pwépwé a dwini bədúkwəla pwé ré. ¹⁰Bwəl wu-nyó ndá fúwə yò n byili ni, muni ga à kúr rí n kó mó zè rə fùu. ¹¹Pyirhí à yirhə n ce kwā né n yé à yə-bəlwàálé ne, sá pópó à lwele ré gakó. ¹²Á Yi, wèrhé wu kòbó ò bə jimdi zhe wárgáá n ce à wé, ce eshírhə nándwə kèbé è ma zhì e cili nmyé nancəcéné mó n pē. ¹³N bəká jì ni a vò kwā né gaga n yé né yé, n bəká vùr n səpwə éshírhə y à wé yé. ¹⁴Pē n vwārh mó wu-nyó wá, sə yé yəwāl éshírhə y kwé ne ! ¹⁵Rəmyé yi ní, à m'a zè a cèrhè n sómsé lyi bí byèbé bə n'è dwé n nyə né ne mó ne, muni ga yə-bəlwàálé cinə k'a kwé bə bə n sono. ¹⁶Á Yi, Á vwārh mó Yi ! Zwé ne jal mó mà ló té mó yò w wé, sə a zè a zə à mājòlò a zül mó n nònò-dūr mó yilə. ¹⁷Bə-zhə-zhe, púr à nyí rí, muni ga a zə re a bwəl n zùwə y a byili. ¹⁸N gə yà n ná n yál s'a zwəl vwə a pś, à gə y'a zwəl ne a pś ; s'e də vwə námpúmá cěé n ná n yál gaga yé. ¹⁹Vwə né nyèbé Yi n'è yál mó, wó wu kòbó ò lo ò cábal wé mó, Á Yi, n tá n zhè lò mòbó n wu lowə, o cò kókó mó yé ?

Chapter 52

¹Nwíísí yé né cábal mó. Dəvyidi nwááí n nún. ²Edəm lyì bal Dəwəegə gá tú n bə n byili Səyuli ni : bə Dəvyidi zù Ayəməleəke sō kèlè w mó yó né mó. ³Jàn wòrhó cábal, wó bàkón yil n tē n wu-bárhé tumə né yil n ná n zhě n cìn dē mó ? Nyí Yi wu-bònnò w j'á ɲwéné twéé twéé gakó. ⁴N məjòlò w j'á wó surhə námməlwélè ku, ò nyě ñdə fɔnè kèbé è dwèlè è nyí du ta, n wó myùnù cábal. ⁵N sò lwele du cènè, n sò koma du zhànà, ⁶n sò zòmà nyèbé gakó nà n'è cò mó, myùnù məjòlò ! ⁷Rəmyé ce, Yi m'a mà mó rə cò twéé twéé byinə nà bə zhǎ zhe, rə m'a zə mó, rə vùr mó n kòrhó w wə ; rə mūr mó ce yó numbyínsí ná-nyísí wé. ⁸Wu-cángá cinə m'a nə mɔ, sə ywē b'a zə bɛ, bə zē bə n'è mɔn mɔ bə zhe : ⁹Nyí-nə bɔlɔ w kòbɔ ò t'á kwè Yi ñdə ò yilnə ta mó, k'á wó ò nàcèndé nánzhəzhǎ w zhàn ò zhe mó, ò n'ò zal ò surhə námməlwélè y ò m'ò jí bɛle mó !

Chapter 53

¹Nwíísí yé né cóbal mó. Ní nún òdà wí. Dəvyidi nwóó. ²Bə-surhə zhe cóbal ná ní wəl ní wé bà Yì tènə gaga ! Numbyínsí cò, sà wèrhé lwele, sà twí pwarha tumə ; èdù ga mye cìcì tènə è n'è wèrhé cènə yé. ³Yì zhì dǎ yì w gaga rə n'è nyí numbyínsí rə la nyí òdà lò gə ɲwéné ní surhə, ní ná ní pyà Yì. ⁴Bə gako jé, lwele ré cò bà gako ; lò màdù ga mye tènə ní ná ní wèrhé cènə yé, bá màdù sásá mye cìcì. ⁵Lyì bí byèbè bà n'è wèrhé lwele ré mó, cìná nábá nə zhe surhə ? bà n'è dóm à dwí rí, bà zə rə bà m'è yàl bà kùjú ; bà k'è t'á byè Yì gaga ? ⁶Wó rəmyé è ce, wu-zèè zè è zhe be bà n'è kəkə, e jà wu-zèè kən tènə rə m'a ce lò wu zè yé ; Yì m'a ce lyì bí byèè bà jè bà kəkélé mó, bà n'è bwí òdà mó mó, kúr kə rə làà tǎ ; N m'a pə be cizhilə, bà Yì zhǎ be.

Chapter 54

¹Nwíísí yé né cábal mó. Nwááá bà nún ndá ku bà n'è dwí ndá nyínsi. Dəvyidi nwááá. ²Wó Zhiifyi lyi bí gá tú bà jál Səyuli ni bà wó : Dəvyidi nà yà twí n shèè ná sono nà ? Wó rəmyé yi ní Dəvyidi nún nwááá èmyé. ³Á Yi, zwē ne n yil ré jàn yilə, sá pē buri n jàn ré yilə ! ⁴Á Yi ! Cili à lwəl mó, pyèrhè n zwǎ n cili zòmà né à n'á zòm à nyú w mú ! ⁵Nyí zhələ zè bà n'è bwí ndá ne, lyi byèbé bà n'è twí jàn tumə mó, n'è pyà à myəl vür ; bà t'á bül Yi bülə yé. ⁶Sə nyí, Yi wó àmyé sanna, wó Cinnə mó ne à zhí. ⁷Lwələ ré m'a k'a jòm lyi bí bà n'è bwí ndá ne mó yó ; zhili bà yò bà jé tē cə yó n zhàn ré yilə.

Chapter 55

¹Nwíísí yé né cábal mó. Nwááá bà nún ndá ku bà n'è dwí ndá nyínsi. Dəvyidi nwáá. ²Á Yi ! pyèrhè n zhě n cili à lwəl mó, sə n bàká shèè à yé né à lwəl y yil yé ! ³Cili à zòmà né, sá lyár ne ! nyí à wu zhili, à n'á yiyiri tē, à k'á yèl à gə n'á twí ní yé, ⁴à gə nyèè à zù-bal mó cəl ré, ndá nònò w lyi-bəlwélé n'è nwènè mó yilə ; bà ce zwini pú ni, bə zə lyim bə pú à kùr bà n'è jì. ⁵À shishùrhú n'ò mà à wé, cu wu-zěěsə n'è gwi ni, ⁶ywē zhe ne, à púlápúló n'á pápá, à gako n'á didi. ⁷A zě à zhe : Á gə y'á zhe épwèné vwēmè ! à y'á m'a zě vwēmè a vò a pyà jàà a shír. ⁸Nyíwé, à y'á m'a dūr a vò yé né gaga, gə-elū èpòlò w a jòm gàà mó ; ⁹a dūr lálà du zho nánfóló a lú a zwē à cinə. ¹⁰Cinnə, cǝ bə, bə jé tē, bà bək'a k'e nyèè dwā zòmà kùr yé ! Nyí wó jàn tumə ndá búlú à nə cə w wa ; ¹¹bà n'è tó byílsí yó bà zhəl bà m'è twí nənyéné ndá cəcē ga, lwele ndá surh-bəlwélé ɲwéné cə w wé ; ¹²1wu-bárhé tumə ɲwéné ò wé, myùnù tumə ndá yŷyŷ tumə né j'á zhí nə jàà w gaga. ¹³Nyí è gə y'á wó zù-bal n nə n fulsi ni, à y'á m'a pyéné, è gə y'á k'è wó lò móbó nə n'è bwí dwā mó, n zě búlú ndá ne, à y'á m'a pyà jàà a dūr a vò a shèè n yé né, ¹⁴sə nyí wó, è gə wó nmyé móbó à y'á n'á búl bà nə ga wó kən rədù mú, nmyé móbó n yě à wu w mú, n wó à dɔwa mó ! ¹⁵nə y'á n'è tó dwā, málá y'á wàr nə bwəl w mó, nə y'á n'è tó lyi-zwā bé ne nə zhəl Yi ji y mú ! ¹⁶bə cu jār jār mə gu lyi bí bəmyé mó, bə vò cùurri wé ndá bà yírhə ga ! bà bà n'è twí wu-bárhé tumə bà cəcəl w bà sō kǎlsé wé. ¹⁷Sə àmyé, wó Yi ni à n'á búbwéé à ce, sə Cinnə mó mà n zwē ne. ¹⁸È gə wó dədéné, è wó nəkəkólé, è wó yi yə-pələ e cəcl wə, n shil zhe ne, à n'á wówólé à m'á byè mo, sə n mà n nyèè à cəl ré. ¹⁹Bə gə tú bà n'è bwəlse à nyí ni, n mà n zwē ne n pē yə-zúlá, bà à zwə bé wó nánzhəzhə bà n'è bwí ndá ne. ²⁰Yi m'a nyèè, sə rə m'a ce bà ywé lwəl tē, rəmyé Yi rí tēbé rə jě rə pyèlè dágwá yó byinə nə bə zhě zhe mó ; bà lyi bí bəmyé mó wun ní dà lyər kən gaga yé, e jà bà t'á nyàm Yi mye gaga yé. ²¹Bal mó nmyé mó nə n bwí ndá lyi bí byèbé bà zhe yə-zúlá ndá Yi mú, bal mó nmyé nə n cò Yi dɔbré. ²²N zòmà wó bwèbwè du nwǎ, e jà wó búlú bú yò ò ɲwéné n wé ; n zòmà né wó bwèbwè du nwǎ, e jà wó búlú shimi nə shərh nə swərh wé. ²³Yě n yò w ne n ce Bə-zho-zhe jǝ wa, sá yě bà n mà n sē mó, n tá n yě wu-cángá cábal ne n mà n nà n tu yé.

Chapter 56

¹Nwíísí yé né cábal mọ́ nwáá. È nún òdà wọ́ Tàràbá épwéné è cəl zhǐ yé né gaga rə n'è dwi ta. Ràmyé yi ní, òdà Shilisəti lyi bí zọ́ Dəvyidi Gaate ne. ²Ǻ Yi, dūr à nònò ! bà nyí dē gakó, numbyínsi n'è pyà búlá à nyí ni, sà n'è nwènè ne, sà ce à n'á yiyiri. ³Lyi bí byèbè bà n'è bwí òdà ne mọ́, n'è nwènè ne dē gakó ; bà wọ́ lyi nánjə̀jòlò bà n'è bwí òdà ne òdà wọ́ lyi bà ɲwéné dē yi w ta. ⁴Ywē gə tú rə zhe ne dē, wọ́ ɲmyé ne à n'á zhí. ⁵Wọ́ Yi zòmè ré wé à zhe zùwá né, à zhí Yi ni, ce kaka ywē bà ne zhe yé : Wọ́ bàkón numbyínsi wọ́ sà la ne wòrhó ? ⁶Bà n'è nwènè ne dē gakó, wọ́ à lwele wòrhó búlà dúdú bà n'è búlà. ⁷Bà n'è yál bà vùr à myəl, ce bà n'è shèè bà zòm bà ce dwā yó, bà pyà à nèrh kú. ⁸Wọ́ lwele ré ràmyé yé né bà zē bà n'è yál bà lú ní : Ǻ Yi, zə ɲ lyim rí ɲ cìrh dwá né ɲ ji tē ! ⁹Ǻ gá y'á n'á yiyiri dē yó né, ɲ gəl à nà-yírhá né gakó yó wá ; ɲ kwē à yá-nàná né ɲ ló ɲ kwəlà y wé : Nə yà ɲ sébé ré wé nà ? ¹⁰Dē tēbé à búbwéé a ce mó, à zwà bé n'è kwē ; à yē bà Yi, wọ́ àmyé Yi. ¹¹Yi zòmè ré wé à só à cìn ní, Bə-zhə-zhe zòmè ré wé à só à cìn ní ; ¹²Ǻ zhe Yi zhàna, ce kaka ywē bà ne zhe yé : Wọ́ bàkón numbyínsi wọ́ sà la ne wòrhó ? ¹³Ǻ Yi ! à mǎ s'a pyìrh kən ré tēbé à dwí nyí bà à la mó pọ́ mọ́ ; à m'a zwál Yi nàbàn-co vwə́ a pǎ.

Chapter 57

¹Nwíísí yé né cábal mó nwíísí. Ì bàká cò yé. Dəvyidi nwáá. Í nún ndá í dūr n vò shèè Səyuli yé né myèlé ré wé mó yó né.²Á Yi, dūr à nònò, dūr à nònò ! Bà wó ñmyé sono à n'á à pyà shòò jàà né ; ñmyé vòmè né ywól mó w à n'á pyà shòò jàà né, kən m'e yí lū w zhízhǔ mú m'e lyě. ³À n'á búbwéé à ce Yi rí rà wə dǎdǎ yi w gaga mó ne, Yi rí tèbè rà n'è twí àmyé yil mó ne.⁴Rə m'a zhì dǎ yi w rə vwǎrh ne, ndá lò mó mǎbó í ná í nwènè ne mó zhe à fuuli ni í ná í fuuli ; Yi m'a byili rà wu-bònò w ndá rà zhàn ré à yilə. ⁵À ɲwéné bwaare cəcəl wə, à pyé numbyínsi shèbè sà n'è tɔle myín-zhù cəcəl wə, lyi byèbè bà zhe swá ndá cama bà nyú bà wó bà yálá mó, bà mǎjòlò w wó búlá shù, nyí dúdú.⁶Á Yi ! zǎ í zhì dǎ yi rí wə, í ce ñ zùwá y jòm lū w púlápúlá wé !⁷Bà y'á pàm pòmò à gá n'á tó mǎgǎ : Á kó tǎ ; bà kù góró à yé né : Sə bà tu ò wé. ⁸Á Yi ! à wu w jě kēkē, à wu w jě kēkē ; à m'a nún, à m'a ce à dèlè wé cəl du.⁹Á Yi còrhó wá, búrhi í zǎ dǎ, à zǎ ndá à bóró, zǎ-na dǎ, nyí à la cə-lár ré tǎ zhǎrh.¹⁰Cínnə ! à la mó zúl dwá né cəcəl wə ! Á la mó nún tənèsé cəcəl wə. ¹¹Bà ñ wu-bònò lyě o yí dǎ yə né wə, ñ zhàn ré mye lyě rə yí bában ré wa.

Chapter 58

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó. Dəvyidi nwáá. ²È nə wó á nyá né pú denne á m'á tó né á bür bürsí cángá ? Numbyínsi byă, è ná wó èta à m'a tó né à bür kɔn tèbé rə mə mó á byili ?³Nyí è dà èta gaga, á yě lwele ne rə ɲwéné á wé ; wó jóóre tumə né nà ɲwéné á jěsé ne mó, á m'á zal mɔrɔ ku w ni, á m'a merhe tənà y wa. ⁴Lyì-bəlwǎlsé lwele ré wó bà nábá wé yi ní ga, sə kòmre j'a zə koma bé rə du rə nábá wé. ⁵Bə zhe swà ndá dɔm swà ta, ndə kùwə kèbé è shĩ è zhě ta,⁶è t'á cili núnna zɔmà yé, è t'á nyí cəm cábal mɔbɔ ní yě shulu páá sɔ yé. ⁷Á Yi, ká bà yálá né bà nyú w mú ! Bə-zhɔ-zhe, war bwaare nyə-păr ré ! ⁸Bə jé tɛ ndə ně mə n'è dūr mə lyě ta ! bà gə zě bà la bà cama né tɔ, s'e yə kɔn nánfò !⁹Bə yǎl bà jé tɛ ndə pù-vùrə ta ; bà yírh yə nànyéné y yó jòm ndə pù-vùrə ta ! ¹⁰Á nókwanse la m'e lwar bà sɔr nánlyàr kwě myín sə kùr w mó, ndə zho nánfɔlɔ zə re o m'ò lyě. ¹¹Sə wu-cángá cábal gə tú ní nɔ jím rí rə n'è cí mú, ní wu m'a zə nyàn ; n nò lyì-bəlwǎlsé jal tɛ ndə ní nèrh.

Chapter 59

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó. Ñ bàká ñ cò yé. Wó Dəvyidi nwáá. Ñ nún ndá Səyuli twí bà b'e kákélé jì y bà la mɔ gu. ²À Yi ! zwē ne à zwà bé jò wa, yìlì ni byèbé bà n'è bwí ndá ne mó yé né ! ³Vwǎrh ne lwele wǎrhna bé jò wa, sá zwē ne lyi-gurnə bé jò wa ! ⁴Bə nyí, bà shèè bà n'è pyà à myǎl vūr ; jàn wǎrhó ciná bé zòm bà ce dwā yó bà la m'e bú ndá ne, à Yi ! e j'á yà dwá yé, a j'á yà yà-bəlǎl wèrhé yé. ⁵Ndà à bà dóó zhe ga yírh wə, bà n'è dūrà, bà n'è tene : Rəmyé ce, zè té ñ jan ré wa, bà ñ jəl ne, sə gwē ñ nyí ! ⁶Nmyé, Bə-zhə-zhe, Yi tēbé rə cǐ jàn ciná gakó mó, Esərayel Yi, zè té, sá pə còrhò-tum tənèsé gakó ne ! Ñ bàká dūr lyi-bəlwǎlsé sà yəl ñ pár mó èdù ga nònò yé ! ⁷Nyí dādèné gakó bà k'á n'è twí bà wūr h ndə külsi ta, bà m'è kákélé cɔ w ǎ. ⁸Nyíwé, bà nyó né, wó lwele rə n'è shí nà wé rə dwi, bà nyó né wó búlú shìmi nà ɲwéné nà wé ; Sə è nà wó mǎ lò ñ nyé kɔn tēbé rə zòm mó ? ⁹Sə è gə wó ñmyé, Bə-zhə-zhe yilə, wó món ñ ná ñ mɔn be, ñ ná ñ mɔn tənèsé gakó. ¹⁰Bə jàn ré gə wó mǎmá mye, àmyé wó ñmyé sono à n'á dē kɔn né, bà Yi wó à shìrhə jàà. ¹¹À Yi, bà ñ yà à yé né ndá ñ wu-bɔnɔ wá, Yi ce à n'á nyí lyi bí byèbé bà n'è nwènè ne mó ndá wu-nyò. ¹²Ñ bàká gu bi yé, m̀̀nì à dwí rí bə́k'a swē re yé ; Cinnə, ñ wó ku kǔbó ò càr ná yé né búlú jàà wa ! rəmyé yilə, zə ñ jàn ré ñ ce bə yiyiri té, sá cìrh be ñ jì té. ¹³Bə nyí gə púr gakó wó yà-bəlǎl zòmà nà n'è dwi : bà bə cìn-byilu mú cìcì mú k'a zə be, bà wó bwə́lse námməlwǎlse ndá kɔma zòmà dúdú bà n'è zòmà. ¹⁴Gu bi ndá ñ lyim rí nánfǎl wá, bà k'è bà lū yó yàl yé ! m̀̀nì ga bà lwar bə Yi n'è jí pyèlè Zhakɔbe yó kɔn m'e yí lū cə-yala né gakó wə ! ¹⁵Nyí dādèné gakó bà k'á n'è twí bà wūr h ndə külsi ta, bà m'è kákélé cɔ w ǎ. ¹⁶Bə n'è yiyiri té jààsé gakó wé bà m'è pyà bà nyí kùjú, bə mē bə zǔ ndá bà yə kùjú ne bə jí bə sú yé. ¹⁷Sə àmyé m'a j'á n'á nún ñ jàn ré ; à gə dūlì a zè nákɔkǔlé ne, à m'a zūl ñ yil ré, a zūl mó ñ wu-bɔnɔ w yilə. Bà ñ wó à shìrhə jàà, à shòò jàà à n'á shèè è wé zwini dē.

Chapter 60

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó nwáá. «lyiisi gar gu» nú-nwííí. Dəvyidi nwáá nún nín má nín pè còrhò.²Wó nín gá bú búlá né ndá Siri lyi bí Məzopotəmyi ni ndá bà dwā bé Səba né mó, ndá Zhəwabe mye gá y'á kwè nín bà nəkwə nə-fɔ̀lò w wé, nín bú ndá Edəm lyi bí nín ɲwənə nunə mɔ̀rhe shí ndá rəlyè ³Á Yi, nín zhə nába, nín làà nába té, nín lyim zè ná yó: Ká zhě nába dǎ!⁴Nín zhízhí cə yá, nín kǎ ya : sə ká kwerhe è kəkéré ré jàà nín ce né, nyí è n'è zhízhí ! ⁵Nín ce nín dwí rí nə ywè nyèbé nə jè, nín ce ná nyò dǎvè kèbé è jè n'è zala⁶Nín zhě bele jú ku nín ce dǎ nín byili lyi bí byèbé bən'è nyàm mó mó ne, m̀nì ga bə zè bə zhì dǎ zhən ré yil ⁷M̀nì ga nín lyi bí nín só mó lú, Zə nín jə-jí y nín vwǎrhənába, sá zwè ná lwǎl mó !⁸Yi zhì rə jì y w rə zòm rə wó : Á m'a jí bele, à m'a zwè Shəshem a tà, a zwè Səkte vɔ̀l w a merhe a tà ; ⁹Galadé wó àmyé à cí ; Manase wó àmyé à cí ; Efərayim wó à yá-pú à pú à yó wə, Zhidə wó à pyèlè dǎ-dɔ̀lò ;¹⁰Məwabe wó à póló à n'á she nǎ è wé ; Edəm wó à nəcìl à n'á dul nín yó ; Shilisəti tənà lyi, búbwéé-nə wu-nyò búbwéése à yilə ! ¹¹Wó mǎ lò nín mà n zə ne a vò cɔ̀ kɔ̀bò è zhe jàn nánfɔ̀lò du mú wé ? Mǎ lò nín mà n zə ne à vò Edəm ? ¹²Á Yi, è nə dǎ nínmyé mɔ̀bò nín cìrh nába nín ce kwā né mó, nín kə nín tá nín tó nə shədéésé ne nín dwi mú nə ?

Chapter 61

¹Nwíisi núnna bé yé né cábal mó nwáá. Bà n'ê dwí nyínsi ku bà m'ê núná. Dəvyidi nwáá. ²Á Yi, cili à búbwéésé n'á búbwéé mó, sá pyèrhè ò zhǎ ò cili à lwǎl mó! ³À zhǐ lǔ kùr w à wu-zhìlì, à n'á búbwéé à ce mó ; Zə ne ò vò pàtá náku w à yír ò yó mó yó ! ⁴Bə wó òmyé ò wó à shòò jàà, jì nánjjíjíní è zhe è jàn ne mó wé, à zù-bal mó yé né. ⁵À n'á yǎl sə à j'á ɲwéné ò kòrhó w byinə nà bə zhǐ zhe, a shèè ò vwèmè kùr wə. ⁶Á Yi, wó òmyé ò ná ò pyìrh kən tèbè à n'á dè mó, ò ná ò pe ne lyì bí byèbè bà n'ê nyàm ò yil ré mó mó cəl kən ré. ⁷Súlí dwā pyǒ mó dwā né yó ; sə à byinə né twě ná vò yé né gaga ! ⁸N mē pyèlè dāgwǎ yó ò yé né byinə nà bə zhǐ zhe yilə ! Ce ò wu-bònò òdó ò zhàn ré yili ni !

Chapter 62

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó nwáá. ²Ndó Yə̀dətuni gá byili ní. Də̀vyidi nwáá. ³Zhə̀nà, nyí wó Yi jǒ w à co à cìn ní ; wó rə̀myé sō à vwǎrh mó n'è shí ní. ⁴Zhə̀nà, wó rə̀myé n wó à pàtá nákulu ndó à vwǎrh mó ; À shìrhá nánfwèlè jàà : Ce à t'â la à nà mã gaga yé. ⁵Á nə m'á j'á n'á twi numbyíni yó gaga kɔn la m'è yí dǒ, á gakó n'á pyà y á la yírh á ji tǐ, ndə wó byili kèbè è jini, ndə wó bós bà n'è yìrh bà la tǐ ju ta mó ? ⁶Bə̀ shèè bà n'è zòm bà ce dwā yó, m̀̀ni ga bə̀ ji y tǐ è jàà y è jé è yó dǐdǐ mó yó ; wó koma bà só góm ; bà n'è cí bwəl, sə wó bà nyú wə̀, bà wun ní wǐ, wó bwəl námmə̀lwèlè bà n'è bwəl. ⁷Zhə̀nà, à ywólá, ce n cìn Yi jǒ wa ! Bə̀ wó rə̀myé sono à n'á dǐ kɔn né. ⁸Zhə̀nà, wó rə̀myé rá wó à pàtá nákulu w ndó à vwǎrh mó ; à shìrhá nánfwèlè jàà : Ce à t'â la à nà mã a tu yé. ⁹Wó Yi sono à vwǎrh mó ndó à cìn-neré y ɲwéné ; à jàn ré pàtá nákulu wó, à shòò jàà y ɲwéné Yi sono. ¹⁰Dwí, ce-nə à cìn ní jǒ w dǐ wó dǐ gakó, pul-nə á wun ní ní yé né, bà Yi wó ná shòò jàà. ¹¹Zhə̀nà, numbyínsí wó kɔn nánfò ! numbyínsí wó koma sè n'è gòmà ! Bə̀ gə̀ mù si dwā nɛ, bə̀ kwè bə̀ cí dùmì mərɔ ku yó, sə̀ nyě fúláá du zho. ¹²Bə̀k'a zə̀ jàn tǔ-twǐ rə̀ yə̀ á tum yé, á bə̀k'a nyéé á dǐ kɔn ɲwólè nəcèndé yil yé ; bá nəcèndé gə̀ n'è pùl mye, s'á bə̀k'a cí rə̀ yə̀ á wǐ yé. ¹³Yi zòm kɔn twər rədù ; sə à nyèè rɛ a k'a bwérhé twər rə̀lyè, rə̀ wó èta : Bə̀ nyí jàn ré wó Yi sono.

Chapter 63

¹Dəvyidi nwǎǎ. N nún ndá n ɲwéné Zhidə ɡɔ-elū èpòlò w wə. ²Ǻ Yi, N wó Ǻ Yi, N nà nyèlè zhe ne, à n'Ǻ pyà mó ; cə-
da kèbé è kùl nǎ tènè è wé mó wé. ³wó èta mye à n'Ǻ cèrhé mó né n jì wə, m̀̀nì ga a nə n jàn ré ndá n zùwó yá. ⁴Bə
nyí n wu-b̀̀d̀̀ c̀̀ numbyíní nyũ mú : N còrhó w ɲwéné à nyú wə. ⁵À m'Ǻ n'Ǻ ce n bán à lū w yó yál mó púlápúlá, à
m'Ǻ zhě à jèrh a ce dǎ n yil ré yilə. ⁶À m'Ǻ jí a sú, ndə wó nàmá ndá bə nwǎ bə də nyàn dwí à d̀̀m ta, sə wó wu-nyò
búbwéése sà m'Ǻ yà à nyú wə, n còrhó w m'e yà à nyú wə, ⁷À ɡə tú à n'Ǻ b̀̀l n b̀̀l à kò-pyòno yì ní, à j'Ǻ n'Ǻ téré n
yò cəcǎ y ɡakó. ⁸Bə wó nmyé n wó à sanna, ce à y'a zǎ à n'Ǻ f̀̀ù n v̀̀mè né ywól mó kùr wə. ⁹À zhí nmyé ne ; n jə-jí y
kwé ne. ¹⁰Sə lyi bí byèbé bə n'è pyà à myǎl ré v̀̀r mó, ciná m'Ǻ vò tǎ ce y ɡwáaré nánlyilyũmrí wə ; ¹¹Bə m'Ǻ zə b̀̀l
shú ɡə ɡu bi, bə yà ɡɔ-kũlsi nyí kùjú.

Chapter 64

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó. Dəvyidi nwáá. ²Ǻ Yi, à gə n'á wówólé, sá cili ! Yili à mǎl ré à zù-bal mó yé né !

³Shèè ne kɔn ré tèbé lyi-bəlwǎlsé shèè sà zòm sà cí sà la né wòrhó mó yé né, sà wó shàdéesé sà zhe ɲwǎɲwǎ, numbyínsi lwele ciná ! ⁴Sà dwèlè sà màjəàlé ndə búlá shù ta, sà n'è te sà zòmà né cèé mó ndə cama ta, ⁵sà la shòò sà tə bə dóó zhe cábal mó, sà la jàr jàr sà tə mɔ ndə ní yəl yé, ywě dá-byí mye cici bə se zhe yé. ⁶Sà só sà cìn sà wu-bárhé tumə né wě : Sà n'è shèè sà ne dwǎ sà pām pǎmre, sà zhe : «Wó mǎ lò ní la rəmyé lwar ?» ⁷Sà gə téré lwele tèbé sà la wòrhó mó sà zhè, sà wó ne : Kɔn ré tèbé nà zòm ná cí nà la wòrhó mó wèrhè rə zhè, èlǎsé zhǔ k'è téné yé ! Numbyíní wu búlà né nà shèè è wě mó, zhànà, lò gakó wu w wó góró nánlyilyùmú. ⁸Yi gə j'a zə rə cama né rə la se to : ndə cama né zo se ga wó rədù. ⁹Wó sà màjəàlé rə ce sà tu ; lyi bí byèbé bə nɔ se mó gakó zè bə n'è zhízhí bə ywě. ¹⁰Ywě zè rə zə lyi bí gakó, bə bwəl kɔn ré tèbé rə wèrhé mó bə byili.

Chapter 65

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó nwáá. Dəvyidi nwáá. ²Á Yi, wó bà gá zhe ò zhàn yilə, bà m'a zúl mó Səyɔ́ né, bà pyirh nyá nyèbé bà dwí ò yé né bà bà la mó pɔ́ mó. ³Nmyé mɔ́bɔ́ ò ná ò cili yi-co mó ! lyi bí gako m'a bà ò sono. ⁴Iwele kákélé ne : Ò m'a pə nába ná dwáéré súbri. ⁵Wu-nyò cábal, wó lò mɔ́bɔ́ ò cír mó, ò zè ò yě mo ò zhí ò yé né mó, ò la ò jòm ò jì y kónó w mó ! Ò kèlé y wu-nyò w m'a sú ná wun ní, ò jì y mye wu-nyò w m'a sú ná wun ní. ⁶Yi, ò wó ná vwárhna, wó màmyaarhe denne ò ná ò tó né ò vwárh nába, ò wu-bónó yilə, wó òmyé sò jààsé shèbé gako sà nye cə-yala gako wé mó, òdá nà-fwàalé w mó n'è dè kɔn né ! ⁷Wó Yi rà ce pyàr ré zhí rà jààsé w kèkè òdá rà jàn ré, wó jàn ré rà wó rà cǎ tónó ; ⁸Rà n'è ce nà-fwàalé sòs dome ré, òdá nǎ mó wùwùlì rí sò w zhí shéé, rà n'è ce dwá né mye ɲwónwó mó zhí shéé. ⁹Lyí bí byèbé bà jě lū w jààsé sà nye mó wé, ò màmyaarhé m'a zè bà wun ní ; Nmyé ò ná ò ce yi-púrhí òdá yi-zùr sò cíná fùù bà sú. ¹⁰Ò tú ò gwě ce y ne, ò pə y nǎ námbɔrhɔ, ò pə y nàcèndə rə sú yə ; Yi bwísi sú pyáám òdá nǎ ; ò ná ò tene bàlé yá, ò zè ò ce pùlú ce y wa : ¹¹ò bur y ò yě nǎ pyè è wé, ò mà è bo-kwər ré kókó, ò ce dwərh bà sə nyò e swé, ò zè ò cí bwəl wé ré tèbé rà n'è tò mó yó. ¹²Ò ná ò ce byin rí zhè òdá ò nàcèndé, ò gə tó mǎgǎ gako, ò ná ò lwé wé tǎ rà sú ce ; ¹³Gə-elū èpwə̀̀lé vwaalé vwàamá gə dóm jààsé j'a sú òdá gə dúdú, pyǎlse j'a lyè wu-nyò cǎ-tànre sà zhí ;

Chapter 66

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó. Nwáá. Lũ lỳi, á gakó Zè-na á mà wu-nyò búwéése a ce Yì nì, !²Nún-nà n̄ yil ré còrhó zùwá yá, zùl-nà n̄ zùwá òdà nwíísí !³Wál-na Yì nì bà : Ì tumà né n'è zè wu nì ! Wó ò jàn ré nánfòlò w yil ò zwà bé n'è myìnì mú. ⁴Ce y púlápúlá n'è wùlì tē ò yé né, è nún è pē mó ; è n'è nún ò yil ré. ⁵bà-nà á nyí Yì tũ-fwàalé ! Rà tumà rà zhì dē rà twì numbyínsí yil mú n'è zè wu nì. ⁶Yì n'è lyár nà-fòlò o jìh cə-kùlì, lỳi tó gàà mó bà lyē òdà bà nèrh ; ràmyé ce, ná zè ná fùù òdà wu-nyò rà jàn ré yilā. ⁷Rà n'è jí pyèlè byinà nà bà zhǒ yilā, rà yírhá pyā tənèsé yó rà n'è myàlé sē : Bà lỳi bí byèbè bà t'ā zwē Yì nyá né mó, ciná nábá bàk'a zhě bà cìn dē yé !⁸Dwí rí lỳi, ce-nà ná Yì rí nàbána, bwǎl-nà rà còrhó w yò á ce dē zhǎ nyèè ! ⁹Wó ràmyé rà yìlì nà myǎl ré, rà shéné rə yě nába ná yè ná nà mà ná tu yé. ¹⁰À Yì, ò zhè nába ò la lwar ná gá wó né, òdà bà gá y'a ce sà-byì kùlì myìn w bà m'e vùr è jìmdì rí ta. ¹¹Ò zò nába ò ce pòmò wé, ò cǐ zhǐ vwàlé ná cǎ yó. ¹²Ò ce numbyínsi jòm ná yá-pǎlsé wa ; ná zù myìn òdà nē wé. Sə ò vùr nába rà wé, ò la pə nába kùjù o yí nába o bərh. ¹³À m'a zə vwǎ námpúmá cǎé a m'a vò ò jì y wə, à m'a pyìrh wé ré tèbè à bwəl nyí bà à la mó pó mó : ¹⁴Wó wé ré ràmyé yil à y'á púr à nyí rí, a zòm òdà zwini rí zhe ne mó. ¹⁵À m'a zə pyìisi shèbè sà nù sà nwǎ dúdú mú, òdà nàbyerh shèbè sà nù nwǎ dúdú mú, a m'a zhál vwǐ námpúm cǎé a pǎ ; à m'a súlì a zə pyìisi òdà bàcìlì a m'a zwál vwǐ a pǎ. ¹⁶Ràmyé ce, ámyē byèbè á n'á nyàm Yì mú, bà-nà, à la ába kən tèbè ò wèrhé à yil mó byulu. ¹⁷À zò à nyí a búbwéé a ce mo, òdà ò còrhó w ɲwéné à màjòlò w yó. ¹⁸À gə y'á bùl lwele wòrhó bùl à wé, Cínnə mó gə yà à lwǎl mó zwē yé. ¹⁹Sə Yì zwē à lwǎl mó, rà pyèrhè rà zwē rə cili à yi-co wá. ²⁰Bà Yì nà còrhó, rà gá yà à yi-co w zhè mó yilā, rà gá yà ne rà wu-bònò w vòm mó yilā !

Chapter 67

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó nwáá. ²Nún y òdà nyínsi ku dú. ³Bà Yi dùr ná nònò, sà rə cí bwəl ná yó, sà rə ce rə yá-zwǎ yǎr pwè ná yó, ⁴mùni ga lyi bí lwar ò sómá y párá, sà tənèsé lyi bí gako lwar ò vwarh mó pár ce yó ! ⁵Á Yi, dwá né gako n'è zúl mó, dwá né gako n'è zúl mó. ⁶Tənèsé lyi bí zhe wu-nyǎ, bà n'è fùù ; bà ò ná ò bùr dwá né òdà bùrsi cángá, wó òmyé ò ná ò zal tənèsé lyi bí bà m'è zhəl ce yó. ⁷Á Yi, dwá né n'è zúl mó ! Dwá né gako n'è zúl mó. ⁸Ce y n'è ce è wè ré byìl è pə nába, Yi, ná Yi, ò ná ò cí bwəl ná yó.

Chapter 68

¹Nwíísí yé né cábal mó. Dəvyidi nwáá. ²Yi shí té rə zhě, rə zwə bé làà té, byèbé bà n'è bwí ndá rə mó dūr rə yé né. ³N jì bì bà jé té ndə nyèrh gá y'a jé té né ta ; bà jé té ndə wó tù-mə ò yǎl myín w mú ní ta, lyi-bəlwǎlsé n'è dūr sà jé té Yi né né. ⁴Sə wu-cángá cínə n'è fùù ndá wu-nyò Yi né né, bà Yi n'è ce bà jí bele rə yé né. Bà n'è zhəl dē ndá bà n'è fùù, ⁵Nún-nə Yi, cèrhé-nə rə yil ré ! Vùr-na sómá á pə lò mó mǎbó ní tó vǒlɔ w ní ná ní zhəl ní bàn mó ne ! Wó Bə-zhə-zhe è wó ní yil ré : Fǔ-nə ndá wu-nyò ní yé né ! ⁶Bətǎlsé da mó, ejənə nyí ní zwēnə mó, wó èta Yi wó né rə jì y wə. ⁷Yi n'è pə dwí lyi byèbé bà yǎrh té mó ne, rə n'è vwǎrh yómá, rə ce bə swéné bà cínə ; sə wó lyi byèbé bà bə shè nyí ní zō yò mó, cínə nába bà n'è jòm cə-əpwəðəle wə. ⁸Ǻ Yi, n gá yà n du n dwí rí yé né, n wə rə yé né, n zə rə n mə n zhəl gɔ-elū èpòlò w yí ní, ⁹ce y y'à n'è zhízhí, dē yə né n'è yǎl yí ní mú, Sənyəi pyò w dom Yi né né, Esərayel Yi rí yé né. ¹⁰Ǻ Yi, n ce dwà nyò e wèrhé cènə, ní pə jàn n cəl kən ré rə y'à lyèè mó né. ¹¹N dwí rí cí rə jòmə jàà tənà y n tə n wu-bónò yil n yà n tene zúzúnú cínə bé yil mó wé. ¹²Cinnə mó, pə zòmè ràdù, ní tùntùnnə bé bà wó kana shəðéésé nánjəjóló w bà n'è bwəl yò-écónò nyí rí bà byili mú ní, n wó : ¹³Nyí pyá bé bà cí shəðéésé mó bà n'è dūrə, bà n'è dūr bà la, sə sà kùkùl ré tèbé rə dàl kélé w mó, zē rə pwà wé ré tèbé sà dūr sə yé mó sà n'è tələ. ¹⁴Ndà ámyé j'a pyé zulə jàà w á n'a shirhá, e jà épwené y vòmè né j'a kwerhe nə zwirhi ndá səbyi-kùlì, è kur rí j'a wó sánəmə námpúlì. ¹⁵Dē-Jàn cábal mó gá jì pyá bé kwā né ce y j'a jirh námpwà ndə wó Təsaləmə pyò w nə mó gá y'a zə dwā ne né mó ta. ¹⁶Yi pyò, Bashā pyò, pyò ndá ò kúúrhí nánzhəzhə, Bashā pyò, ¹⁷pyò ndá ò kúúrhí nánzhəzhə, Bashā pyò, wó bəkón yil á n'a dūr pyò w Yi yǎl rə cír ò la yə rə jàà rə jòm twéé twéé byinə nə bə zhə zhe mó bwé ? Nyí Yi tá ní la w yǒ o cē ní jòmə jàà yál twéé twéé byinə nə bə zhə zhe yil yé. ¹⁸Bə-zhə-zhe eshə-vwētur rí wó mǎðrhe shí-èlyè, mǎðrhe mǎðrhe ; Cinnə mó, ŋwéné rə cəcəl wə, Sənyəi pyò w ŋwéné Yi jì y wé. ¹⁹N zē ní vò dēdē, ní zwē yómá ní ká ní má ní bà, ní zwē numbyínsi sà wó paánse ; yó-kùlì cínə m'a jòm Yi, Bə-zhə-zhe nyí ní. ²⁰Bə Yi nə còrhó dē gakó ! Lyi gə n'è nwènə nába, Yi n'è zwē nába. ²¹Yi wó Yi tèbé rə n'è vwǎrh námyé. Ná myəl ré ŋwéné Cinnə, Bə-zhə-zhe jǒ wa, ce cu bə ná yàlà zhe yé. ²²Zhənà, Yi m'a mà rə zwə bé ywé rə bəbɔle, lyi bí byèbé yə-bəlɔlò wǒrhó wó bà tum mú yə-pǎlsé rə bəbɔle. ²³Cinnə mó wələ : À m'a zə bə Bashā né a k'a m'a kwé, à m'a vùr be nə-fɔlò kùr w wé wé gaga a k'a m'a bà, ²⁴mùni ga ní mǒrh n nà jal wé, mùni ga n zwə bé yə n kùlsi cəl kùjú sà məjəðəle yó. ²⁵Ǻ Yi, bà nɔ mó n ná n zhələ, bà nɔ à Yi rí rə n'è zhələ, à pyò mó, ní bàn Yi jì y wə. ²⁶Ndà núnə ŋwéné yé né bà n'è núnə, wò-dúurí cínə pú, kana-byà zē bà ŋwéné bà cəcəl w bà n'è dwí gùlsi bà zhe : ²⁷Esərayel nēmé ! ce-nə Yi nəbán dwā-guúli jisí wé, ce-nə Cinnə mó nəbáná ! ²⁸Nyí Bēzhame, bà nyé mó námpólé y è cí bí mú, ndá Zhidə yó-cínə ndá bà shəðéésé, ndá Zabyəlɔ yó-cínə bé, ndá Nəfətəlyi yó-cínə bé gakó bà ŋwéné gàà mó. ²⁹Nyí n Yi rí pə nyí bà n yál jàn cábal ; Ǻ Yi, ce kən ré tèbé n wèrhé ná yil mó zhì kēkē ! ³⁰N zhí n jì y w n ná n jí pyèlè Zhərazələm yó ; pyá m'a zə nəcəndə bà m'e b'e pǎ. ³¹Nyááse vwal-gɔ w vwām mó mà n'è ce ywé lò ne mó yó, ndá nə-byesé sà tó dwā nánjəjóló mó, ndá dwá né nǔ-bwəlsé, rə n'è wùlì té ndá rə sə-byi kùlsi mú ! Jì dwá né nyèbé nà só búlú né bú mú nə làà dē. ³²Lyi-fwààle shí Ezhibtì ; Ecopyi lyi dūr bə bà bə zhě bà jèrh bə ce Yi ní. ³³Lū pyə-tənèrh lyi, nún-nə Yi, zúl-nə Cinnə mó ! ³⁴Lyi-fwààle shí Ezhibtì ; Ecopyi lyi dūr bə bà bə zhě bà jèrh bə ce Yi ní. ³⁵Lū pyə-tənèrh lyi, nún-nə Yi, zúl-nə Cinnə mó !

Chapter 69

¹Nwíísí núnna bé yé né cábal mó. Lyiisibá yà-bya ju nwáá, Dəvyidi nwáá. ²Á Yi, vwārḡ ne ! Bə nyí nàná bé n'è pyà à mýǎl vūr. ³À mórḡ bòbòrò wé, à wār à la à nèrh yó zhú yé ; À tu góró nánlyilyùmú wé, ně mó mólé ne. ⁴À búbwéé búbwéé a lyèè, à byā mágóló w kùl kókó, à Yi, à nyí nyí n kwā né à yírhá n'è jí mýín. ⁵Bà já nánjàjòlò du ywésé à yó w mó, lyi bí byèbé n'è sùl ne, bə n'è pyà à gu mú jàn ré du ni, à zwə bé bə buri zhe yé. Bə n'è ce à cèrhè kən tèbé à yə ɲwɔl mó. ⁶Á Yi, n yé à nyənyàaré yò, à dwáaré yə n yé né shèè gaga yé. ⁷Cinnə, Bə-zhə-zhe mǎbó n cí jàn ciná gako mó ! n bəká n yé lyi bí byèbé bə n'è dè kən n sono mó né, bə bulà né gùlí dwā ne à yil yé, Esərayel Yi ! n bəká yé cizhìl jí lyi bí byèbé bə zhe n zhən mó à yil yé. ⁸Bə wó ñmyé yil à shènè tùurhí, bə wó ñmyé yil cizhìl pyi à yé ne, ⁹ce à jirh zhə-bal à da-dyā bé yilə, lò mǎbó à ná-byā bé k'è yàl n pár yé. ¹⁰N jì y sònó w à zhe mó n'è jí ni mýín, kən súlí mye, lyi bí byèbé bə n'è tūrh mó mó tūurhí n'è jòm à yó wə. ¹¹Á n'á kúrh à yə-nàná n'è lwé té, à n'á lyé à nyí, e já wó rəmyé gaga rə n'è vwé tūurhí rə pe ne ; ¹²à zè a kwé yóló a yə gəmmə-zwí a zù, bə j'a zə ne bə yə səswalá, bə n'è səswal bə byili. ¹³Lyi bí byèbé bə jé té cə w bwərà y nyí ni mú n'è zòm à yò, a jirh lyi byèbé bə n'è nywé sə-kùlù w mú nwáá bə n'è núnə. ¹⁴Á Bə-zhə-zhe ! nyí wó ñmyé ne à n'á lwəl à yi-co w wé ! Á Yi, n sònó yi gə yú à yilə, sə tà n wu-bòno w nánfòlò w yilə ! sə lyár ne, a lwar zhən ga bə n'è n'ə sē à kúrhí ! ¹⁵Vūr ne bòbòrò w wa, à bəká k'a mórḡ ò wé yé ! muni ga a lú à zwə bé yé né, sə a du góró w nánlyilyùmú w wé ! ¹⁶Sə nə-zha y bəká k'è ye ne yé, à bəká mólé góró w nánlyilyùmú w wé yé, góró w bəká pyi à nyí ni yé. ¹⁷Bə-zhə-zhe ! zwé à lwəl mó, bə n wu-bòno w já. Tə n nònò-dūr mó yilə, sə pyirhí n yé n ce à sono, ¹⁸n bəká shèè n cìn n tuntunnə mó ne yé ! Ce jàn né lálà n zwé à lwəl mó, nyí à ɲwéné zwini wé ! ¹⁹Twé n bwəse à ywálə y ne, n vwārḡ ya ! Vwārḡ ne à zwə bé yilə ! ²⁰N yé bə bə n'è tūrh ne, bə n'è fuuli ni, bə n'è ce ne cizhìlə. Lyi bí byèbé bə n'è nwènə ne mó gako ɲwéné à yé né. ²¹Fuulu mú ce à shishùrhú w n'ò mà, rə ce a tu nəbwènə. Á y'a n'á dè sə dūr à nònò, sə à dè dè a ga, à dè lyi byèbé bə n'è zal lò wu ni mú mye, sə à yə lò lə ne yé. ²²Bə zè bə k'a kwé cəm mǎbó mə n'è gwi lò mó, bə ce à kùjú wə. Nənyèlè gə zhe ne wó dāvé káré bə y'a pē a nyò. ²³Rəmyé ce, bə kùjú rí yál pòmò ndá gundwí wè tèbé bə zhe rə zhən mó bə yilə. ²⁴Bə cə-byú pyi bə yírhá né nə k'è bə né ne yé, ce bə kó té bə m'è zhəl twéé twéé gaga ! ²⁵Ló n lyim rí bə yó, ce n lyim rí nánfòlò w yí bí ! ²⁶Cə bə jòmə jaàsé, muni lò lò ká n bə bə kwárhé wé yàl yé ! ²⁷Bə gə nwènə lò mó mǎbó n yà n pə còrhò-tum mú yilə, bə gə n'è zòm lyi bí byèbé n nà n cəmè mó yilə. ²⁸Súlí lwele bə lwele ré ne, muni ga bə twár bəká yə n nònò-dūr mó wé ! ²⁹pópə bə yilə né nyū sébé ré wé, muni ga nə bəká tó wu-cángá ciná ne nə ké yé ! ³⁰Sə àmyé wó zúzúnú cábal à n'á nwènə : Á Yi, bə n sèé zhé à yó dè ! Á m'a zə nwíisi a zúl Yi yil ré, à m'a zhé rə yil dè ndá nwíisi. ³¹Wó rəmyé Bə-zhə-zhe só du nə-bya ndá è nyimə ndá è nə-càr. ³²Wó rəmyé Bə-zhə-zhe só du nə-bya ndá è nyimə ndá è nə-càr. ³³Zúzúnú ciná bé gə nə rəmyé mó, bə zè bə n'è fuù bə zhe : Ámyé byèbé á n'á pyà Yi mú, rə m'a pə ába myə-èdòlò. ³⁴Bə Bə-zhə-zhe nà n cili nəmwà yi-co, n tá n zhé n lyi bí byèbé bə yàl yómə mó yé. ³⁵Bə dè yə né ndá cə y zúl Bə-zhə-zhe, nə-fòlò ndá wè ré tèbé rə ɲwéné ò wé mó gako zúl Yi. ³⁶Bə Yi m'a vwārḡ Səyɔ, rə k'a ce bə kwərhe bə lù Zhidə ceme né nə zhì nə jaàsé wa :

Chapter 70

¹Nwiisi núnnə bé yé né cábal mó. Dəvyidi nwǎǎ. Ywè Lyĩrh nwǎǎ. ²Ǻ Yi, ce jàn né làlà n̄ bà n̄ vwǎrh ne ! Bə-zhɔ-zhe, ce jàn né làlà n̄ bà n̄ zwē ne ! ³Ce cizhìl jí lyì bí byèbé bà n̄'è pyà à myǎl ré vǔr mó, bà wun zhizhiri. ! Ce byèbé bà n̄'è pyà à tɛ́ jó mó k'a vò bà kwā né ! ⁴Bà bà cizhìl ré ce bà k'a kwè, bàmyé byèbé bà n̄'è kǔrh ne : yǒòò yǒòò mó ! ⁵Bà lyì bí byèbé gakó bà n̄'è pyà mó mó fùù ndá wu-nyǎ n̄ yilə ! Bà lyì bí byèbé bà só n̄ vwǎrh mó mó j'ǎ n̄'è zòm twéé twéé bà m'è wəl bà : Yi du kɔn gakó!»

Chapter 71

¹Bə-zhə-zhe ! Nyĩ wó ñmyé sono à n'â pyà à shòò jàà né : m̀̀nì ga à bàk'a jí cìzhìl gaga yé ! ²zwě ne, sá vwār̀h ne, ñ cángá tumə né yilə ! Pyèrhè ñ zhě ní cili à sono, sá sě ne ! ³Yál à pàtá náku lu kòbó à y'a ñwèné a kwě a vò a shèè ò yó dē gakó mó ! ñ gu ñ wě ñ la ne vwār̀h, bà ñ wó à pàtá náku lu ñdà à shòò jàà è lú e kákélé mó. ⁴À Yi, zwě ne lyi-bəlwélé y jò wa, lwele cábal mó ñdà jàn wòrhó cábal mó jò wa ! ⁵Cinnə, Bə-zhə-zhe ! nyĩ wó ñmyé sono à n'â dē kɔn né, wó ñmyé jò à co à cìn ní à bàsóné yi ní ga. Wó ñmyé ne à zhí à ná pũ w yi ní ga ; ⁶wó ñmyé ñ ce a du à ná pũ wə ; bà ñ wó à zũl kɔn à n'â zũl twéé twéé à t'â zhè yé. ⁷À wó ñdə màmýō kɔn ta, lyi nánzhəzhō yilə, sə ñmyé wó à shòò jàà è zhe jàn. ⁸Bə à nyí rí sú ñdà ñ còrhó wá, sə rə j'â n'è cèrhé mó dē gakó ! À gə tú à cə, sə ñ bàká zhě ne yé ; ⁹à jàn gə tú rə n'è zhè, sə ñ bàká yě ne yé ! ¹⁰Bə nyĩ à zwə bé n'è zòm à zòmà, lyi bí byèbé bà n'è jǎl à myǎl ré mó, cíná nábá bé n'è ne dwā à yil ¹¹bə zhe : Nyĩ Yi yě mo ; pú-na ñ kùr á jì, zə-nə mɔ ; bà lò lò tènè ní la mɔ zō yé. ¹²À Yi, ñ bàká vò kwā né gaga ní yě ne yé ! À Yi, bà lálà ní sě ne ! ¹³Ce bəmyé byèbé bà n'è pyà à myǎl ré vũr mó, nə cìzhìl bə jé tē cə yó ! Ce bəmyé byèbé bà n'è pyà à gu mu, cìzhìl pú bi, bə tũrh be ! ¹⁴Sə è gə wó àmyé yilə, wó ñmyé sono à n'â dē kɔn né twéé twéé, à m'a j'â n'â zũl mó gaga. ¹⁵Dē gakó à má bwəl ñ vwār̀h mó ñdà ñ cángá tumə né yò a byili, bà à yəl rə yəl rə yó à gál à byili yé. ¹⁶Cinnə, Bə-zhə-zhe ! à m'a zòm ñ tũ-fwààlè rə bə dō zhe mó yò a byili. Wó ñmyé cángá tumə né dúdú yò à la lyĩrh. ¹⁷À Yi ! ñ cèrhè ne ñ nyə né à bàsóné yi ní ga, sə wó ñ tũ-fwààlè yò à n'â bwəl à byili kɔn m'e yí zà. ¹⁸À Yi ! bá à gə tú à cə à ywār̀h pyĩrh mye, sə ñ bàká dwĩ ni tē yé, m̀̀nì ga a bwəl ñ jàn ré a byili èlāsě lyi bí ni, sə a bwəl ñ ñwònó w a byili byèbé bà bàn mó mye ne ! ¹⁹À Yi ! nyĩ ñ cángá tumə né yú dē yi rí wə ; ñ twĩ tumə nánfààlè : À Yi ! wó mǎ lò ní mà n merhe ñmyé ? ²⁰Ñ ce ná nə zúzúnú ñdà zwini ; sə ñ mà ní k'á pə nába nyũ, ní ce ná k'á shí cə y gwaáaré nánlyilyũmrí wé ná du. ²¹Ce à yó k'a kwerhe o zhě dē, ká ní zə à wu ni kòdò. ²²À m'a zē a dú bòró a m'a cèrhé mó, à m'a nún a cèrhé à Yi rí, à m'a dú bòró a m'a cèrhé ñmyé, Esərayel Yi rí ! ²³Èta, à m'a cèrhé mó, wu-nyō m'a pyà à yálé yó, ñ gə vwār̀h ne mó wu-nyō wá ; ²⁴Dē gakó à m'a zə à nyí a m'â bwəl ñ cángá tumə né à byili, bà nyĩ cìzhìl ñdà yúyúru pú lyi bí byèbé bà n'è pyà à yò zhùlù mú ni.

Chapter 72

¹Saləmə nwəáá. Á Yi, pə ñ bursí bür mó dwí rí pyǎ mó ne, pə ñ cángá tumə né dwí rí pyǎ mó byí mú ni ! ²N mə n ká ñ dwí rí bursí ñdə cángá, sə n ká ñ zúzúnú ciná bé mye bursí ñdə kən gá mə né. ³Yə-zúlá m'a jòm pyàr ré yó dwí rí yilə, rə m'a jòm pyálsé mye yó kən tēbé rə n'è wèrhé rə mə mó yilə. ⁴Ń mà n zwē dwí rí zúzúnú ciná bé nyí ni, n vwārĥ zúzúnú ciná bé byá bé, n nò lò mǎbó í ná í nwènè be mó té n bǎbǎle. ⁵Nənyéné y gá j'á ŋwéné gaga, cànà y gá j'á n'è dwi gaga, èlāsē lū w lyi bí ñdə lyi bí byēbé bə bān mó ga m'a nyè mó. ⁶Pyǎ mó mà n yə ñdə wó dwà kēbé è n'è nywē e swē cə y e ce twéné cəsé wē mó ta. ⁷Dwā né nəmyé mó wē, wu-cángá cábal m'a n pūr pùnə, n zə wu-nyǎ nánfǎlǎ kən m'e yí cànà y k'è t'á la né yál yé. ⁸Ń mà n zhì nəfǎlǎ òdù ni n ciní n mə n vò ò dǎ ne, n zhì bwí èdù ni n ciní n mə n yí lū cə-yala gakó. ⁹Gə-e-lū èpòlò w lyi bí m'a bə bə wùlì té í yé né, í zwə bé m'a mù shó. ¹⁰Tərəshiisi ñdə ceme né nē mó kákélé ne mó pyá bé m'a kwē mə myəl-kwānde, Səba ñdə Saba pyá bé m'a pǎ jē-kəna. ¹¹Pyá bé gakó m'a wùlì í yé né, tənèsé gakó lyi bí m'a twǐ bə pǎ. ¹²Bə nyí í mà n vwārĥ nəmǎ mǎbó í ná í byē í ce mo mó, í mà n vwārĥ zúzúnú cábal mǎbó í bə sēé zhe. ¹³Ń mà n dūr lò mǎbó í bə lò zhe, ñdə zúzúnú cábal nǎnə, í mà í zwē nəmwà myəl. ¹⁴Ń mà n zwē be nǎnə ñdə jàn wǎrhó mó wē, bə bə jal mó zhe kūr dēdē í yírhə wə. ¹⁵Bə m'a zə myəl, bə zwē Səba sánəmə mó bə pǎ ; Bə m'a ce Yi dē gakó í yilə, bə ce Yi nǎbán dē gakó í yilə. ¹⁶Bəle y m'a byi nánzhəzhǎ pyàr ré yó tənà y wa, e byi è ywē n'è mà dwā né ñdə Ləbā cémé ta ; lyi bí m'a mà pùnə ñdə wó gə ta. ¹⁷Ń yil ré m'a j'á ŋwéné twéé twéé, ñdə nənyéné gá ŋwéné né ta, í yil ré m'a j'á ŋwéné né gaga ; í jàn yilə, lyi bí m'a jà n'è ce Yi nəbán dwā yilə, tənèsé lyi bí gakó m'a wə bə í wó wu-nyǎ cábal. ¹⁸Bə-zhə-zhe nə cǎrhó. Yi, Esərayel Yi rí, wó rəmyé dúdú rə n'è wèrhé tú-fwààle ! ¹⁹Bə rə yil ré rá zhe zùwə mó nə cǎrhó byinə nə bə zhǎ zhe yilə ! Amyen ! Amen ! ²⁰Wó Esəyi byi Dəvyidi yi-cər ré ga.

Chapter 73

¹Asaafē nwǎǎ. Zhànà, Yi n'è wèrhé cènè Esərayel yilə, rə n'è wèrhé lyi bí byèbé bà wó wu-pò ciná mó cènè. ²Ndá rəmyé ga à y'à la à nà mǎ, à nà y'à dǎl námpólé y s'e swǎr ; ³bə à y'à n'á dūr bə-surhə-zhe ciná bwě, à gá n'á nyí lyi-bəlwǎlsé gá só sà cin mú yilə. ⁴Sə n'è jí sà swí nə nù, sà yala né só nà cinà, kaka t'á zhili sà wu ni kən m'e la sà cù ; ⁵nónò w kòbó ò n'ò zal numbyínsí mú òdù ga t'á zal yé, sà t'á ne còrhò-tum ndə lyi bí dwā bé ta yé. ⁶Rəmyé ce sà y'a zè sà ce cin-byilu sà byā né ndə dèmè ta, sà zù jàn wòrhó tumə ndə kāməzwí ta ; ⁷Lwēle n'è shí sà wé rə dwi, sà wun bülə né n'è dwi pwě ne. ⁸Sə n'è mən lyi bí, sà m'è zòm wu-bárhé zòmà bə sà la lyi bí nònò ; sà zè sà n'è zòm cin-byulu zòmà. ⁹Sə zhě sà nyə sà ce nə vò gaga dǎ yí wə, sà mǎjǎlé zè rə wə ce yó rə n'è zhəl rə m'è byélé ya. ¹⁰Wó rəmyé yilə, ní dwí rí k'a pyirhí rə yé rə zǎ mǎjǎlé sətə, ní dwí rí la pyà nǎnzəzhǎ rə nyò. ¹¹Ní dwí rí zè rə n'è zòm rə zhe : wó etər Yi la tó né rə lwar ? wó etər DǎDǎ cábal mó la tó n lwar. ¹²Wó èta, kən wó né ndə lyi-bəlwǎlsé : Sə só sà cin twéé twéé, sà jě-kən ré j'á n'è pùlò. ¹³È nə gə wó èta, sà nyí wó nánfò yil à pyà s'a yə wu-pò cábal, sà nyí wó nánfò yil à sàm à jèsé a zù bə dóó zhe ciná bé wé : ¹⁴Dǎ gako à n'á ne zwini, ce gə ló gako à còrhò-tum j'á nǎwéné. ¹⁵À gə zè à wəlò : à m'a zòm ndə bə ta, sà nyí à m'a myini n dwí rí byǎ bé. ¹⁶À gə téré rə yò, mùnì ga a sú rə kùrə, e jǐrh zwini nánfòlò à yírhə wə, ¹⁷a vò a m'a zù Yi còrhó-jì y wə ; mùnì a zhili à yala ne a lwar lyi-bəlwǎlsé yó-gurá y gá la né yál. ¹⁸Zhànà, n cí si sómse shèbé sà n'è swǎr yó, n la ní ce sà tu té ní zhili sà yò. ¹⁹Nyí wó kùr yó, twər rədù sá, bə m'a púrí sà cò ! bə vùr se, sà jé té, sà yó-gurá y jàr jàr e yí ! ²⁰Cinnə, n gə shí n jan w n ná n zè, ndə n ce sà jé té bə swě sà gə y'à nyě né ndə wó dàrhà lò dàrh n zè jan w n swě nà yò ta. ²¹À wu w gə y'à zè ò n'ò zhizhiri yó né, à pwírí kən n'è zwè ne à wé, ²²à y'à jǐrh námməyuru, surhə k'è tènè yé, a zè jǐrh ndə vwàmá ta n yé né. ²³Ndá rəmyé ga yírh wə, à y'à gwě nǎwéné ndə mó twéé twéé, n zò à jə-jí nì ; ²⁴n mà ní zə ne a vò ndə n còrhò mó gə n'è byili ní, ní zè n zwě ne n zùwá y wé. ²⁵Mǎ lò dō à zhe dǎ Arəzana w ndə è gə də nmyé ! Ce yó cìcì mye, wó nmyé yó w à n'á nyí ní. ²⁶À yala né ndə à wu n'è jí myin : Sə Yi m'a yə à pátá nákuu à wu w yilə, ndə à cəl kən twéé twéé gako. ²⁷Nyí lyi bí byèbé bə n'è zhír n nyí nì bə zhəl kwǎ né gaga mó, ciná nábá bé n'è cì ; byèbé bə bə n zhən zhe mó ciná nábá n'è jé té ce yó. ²⁸Sə è gə wó àmyé yilə, wó nmyé nyí nì à bwəlse ne, bə n wó à cènè ré : Cinnə, Bə-zhə-zhe wó nmyé sono à cí à shòò jàà y né, mùnì ga a bwəl n tǔ-fwààlé yò a byili.

Chapter 74

¹Asafe nwáá. Á Yi, wó bàkón yil ò já ò ná yàrh nába tée twéé twéé gakó mó ? Wó bàkón yil ò lyim zè rà n'è yì ò gò-dóm jàà y vwaamá né mó ? ²Lyírh ò dwí rí ò zwè shāā shāā ga ò cǐ mú yò, dwí rí ò zwè rà wó òdà ò cǎl kwálá ta mó ! Lyírh Səyɔ pyɔ w ɔ wó ò jòmà jàà y mó yò ; ³zè ò zhě ò nà ò bà ò nyí jààsé bà n'è cǔ twéé twéé mó mawé ! Nyí zù-bal mó cǔ wè ré ò jì y wé mó gakó. ⁴N zwà bé tú bà b'è zhì ò jì y wé, bà zhì è cǎcǎl w bà swər òdà bwaare ta ; bà kwè bà sǎpwà nyaarhe wè bà cǐ è wé. ⁵Bà nɔ be òdà wó lò ò zà dóló ò òwéné tú kǔbɔ ò zù wé ò ná ò kà ta ; ⁶è yà jǐjírí yé, bà j'a zà dóló òdà shèlè bà kà wè ré rà sàl mó bà yəwele. ⁷Bà jì ò jì y myín ; bà wūr jì y ò yil ré òwéné è wé mó, bà ce y jǐmɔ. ⁸Bà zè bà n'è zòm bà wé bà zhe : Wèrhé-na ná wèrhé be òdà jàn ! bà zè bà jì vwí-jùulí tənà w mó gakó myín. ⁹Nyí èlāsé, nà k'è bà ná nyaarhé ne yé ; Yi nyí-zwènnà ká ò téné né yé, lò lò mye téné ná wé ò yé dǔ dǔ rəmyé la zhɔ yé. ¹⁰1Á Yi, lwele cábal mó mà ò já ò ná ò tǔrh mó ò la mà ò yí dǔ, dǔ dǔ zù-bal mó mà ò yé ò yil ré fuuli mú ò ? ¹¹Wó bàkón yil ò kwè ò jè yá, ò jà-jí jè y ò ce è kwā né mó ? Vūr ò jè yá ! zhìlì zwà bé yò. ¹²Yi, ò wó à pyɔ kùr-ju yì ò ní ga, wó òmyé ò ná ò twí bele jú tumə né ce yó. ¹³N zɔ ò jàn ré ò bòn nǎfɔlɔ w dwā wa, ò mà bǔ-wè ré nánjəgáaré ywé ò ywarh nə mó wa ; ¹⁴ò mà nyù w nánfɔlɔ w yó ò yəywele, ò pə gɔ-wè ré ne rə dǔ. ¹⁵N ce nə shí nà-bùlsi wé mà du, ò kù nəgwààle, nə dūr rà wé. N zè ò ce bù-fwàlse shèbè sà y'a t'a wí gaga mó wí sà pyé nánkùlsi. ¹⁶Wó òmyé ò cǐ nənýónó wá, wó òmyé ò cǐ cǎcǎ y mye ; òmyé wèrhé pwè ré òdà nənýéné yá. ¹⁷Nmyé ò cǐ ce y gá zhǐ ò ní nyí rí gakó rà jàà wa, òmyé ò wèrhé cə-lumu yi, òmyé ò wèrhé wār yi. ¹⁸Lyírh bà zù-bal mó ná ò tǔrh Bà-zhə-zhe, bà dwí tɛbɛ rà bà surhə n'è fuuli ò yil ré ! ¹⁹N bàká yě ò èpwéné ne ò pə gɔ-wè ne rə zə yé, ò bàká swè ò zúzúnú cábal mó myəl ré yò ò mē né yé ! ²⁰Nyí dǎbré yò ! bà nyí tənà y jààsé gá bò mó ce è lyì bí n'è pyéné dwā è wé, ce jàn wòrhó cìná tú bà sú è wé. ²¹N bàká yě lò mó mòbɔ bà n'è nòm tée mó ne ò kwè òdà cizhìl yé ! mùnì ga zúzúnú cábal òdà nəmò mó ga zǔl ò yil ré ! ²²Á Yi, zè dǔ, zwè ò cìn nyí ò ! Lyírh ò tǔùrhí bà surhə zhe cábal mó ná ò tǔrh mó twéé gakó mó yò ! ²³N bàká swè ò mòn jə-pwàlɛ né ò zwà bé n'è mà, òdà sɔ w kǔbɔ byèbè bà zè bà n'è bwí òdà mó ò dà zhɔ kɔn mó yò yé.

Chapter 75

¹Nwíísí yé né cábal mó. «Bàká cò yé» Asaafé nwáá. ²Á Yì, ná n'è zùl mó ! Ná n'è zùl mó ; ò yìl ré òwéné ná nyú wà ; ná n'è bwàl ò tũ-fwààlè yò ná byìlì. ³Yì rí tètè ò byìlì bà rò bàl mó gə yúwá, à m'a ká bùrsí sà tó òdà kòl gá mǎ né. ⁴Ce y òdà lyì bí byèbè bà òwéné è yó mó gako m'a zhízhí : Wó àmyé à cù yə né nà kwé ce y mó tē. ⁵À n'á wàl cìn-dě-zhǒ cìná bé ne : bàk'á zhě à cìn dě yé ! a wò lyì-bəlwǎlsé ne : á bàk'á zhě á yó dě yé ! ⁶Á bàk'á zhě á yó o wò dě dě gaga yé, á bàk'á zòm cìn-dě-zhǒ zòmà yé ! ⁷Bà nyí è dà yì-púrhí sō ráá yì-zùr sō ráá gə-elū èpòlò wə, numbyíní yó dě zhǒ mó n'è shí ní yé. ⁸Bà nyí wó Yì rə n'è bùr bùrsí : Rəmye n'è lwəl lò mò yó tē, rə zhě ní dō mò yó dě. ⁹Bə-zhə-zhe zhe kǎ-zǒm ní jǒ wa, n kwè dǎvé òdà wè rə gùlì dwā ne, n ló kǎ-zǒm mó wè rə sú pyáám : Lū w lyì-bəlwǎlsé gako m'a nyò ya, bə zə kǎ-zǒm kùr ne, bə jəl yə. ¹⁰À m'a bwəl ywè né nəmyé mó a byìlì twéé twéé gako kòl m'è la gaga ; À m'a nún a pə Zhakòbe Yì rí ní.

Chapter 76

¹Asaafe nwáá. Nwíísi yé né cábal mós. Nwáá bə dú dèlè wè bə m'è nún. ²Bə yě Yi pár Zhidə né, rə yil ré du Esərayel né. ³Rə kòrhó w ɲwéné Salem né, rə jòmà y jàà y zè è ɲwéné Səyɔ né. ⁴Wó gàà mós rə kó cama né, ndá ku w lò má n cə̀r n cìn yé ne búlá jàa w mós, ndá búlá shù wá, ndá búlá wè ré né. ⁵N zhe jàn nánfɔ̀lò du kɔn gakó, n ná n jə̀jəmé mye du vwárhna bé wè ré n bú n zwè rə zhí tɛ̀ púl púl ndə pyàr ta mós. ⁶Bə zɔ búlá kàdar ré ndá wu-jò w rə y'à zhe dɛ̀dɛ̀ mós ga bə kəkɔle bə wè ré gakó bə yě re, ndá rə y'à dɛ̀ jan bwáre ; ce búlá kàdar ré rəmyé mós yə ɲwéné rə zwè rə cìn yé. ⁷Zhakɔbe Yi ! n gá zè n nyááse rə yó yi ní, rəmyé ndá eshə-jòmna bé ndá eshəsé ga j'a dèè. ⁸Zhàna, nyí wó ɲmyé n ná n zhè wu ni ! N lyim rí gá zhè, wó mós lò n wó n mà n zhì n yé né ? ⁹N zhì dɛ̀ yi w n bwəl nyí n byili, ce y zhízhí e j'a zhí shéé, ¹⁰ndá Yi gə shí tɛ̀ rə zè rə la bursi bür, rə la zúzúnú cìná gakó vwárh ce yó mós yi ní. ¹¹Bá numbyíni lyim gə zè rə n'è yi mye, è n'è zúl mós ndá rə ga, n gə ná n zal y ndá lyim rí ga n dɛ̀ n cìn ni mú yilə. ¹²Dwí-nə nyə Bə-zhə-zhe, á Yi rí yé né, s'á pyirh ne ! Ámyè byèbè gakó á zhí á kəkélé re mós, zə-na á paánsé á bə á pə Yi rí tɛ̀bé rə n'è zè wu ni mú ni !

Chapter 77

¹Azaafe nwáá. Nwíísi yé né cábal mó. È n'è zòm Yə̀dətun zòmà.²À n'á zhě à cəl à búbwéé à ce Yi ni ; à n'á zhě à cəl à ce Yi ni, sə rə n'è m'a cili ni. ³Zúzúnú gə zhe ne dē, wó Bə-zhə-zhe à n'á pyà ; cəcē ne, à y'a j'a zhě à jèsé a ce dē, a yě se sà j'a zhí ; à bə shè wu ni shíshóró dwí tǎ tǎ yò yé.⁴À n'á lyírh Yi yò, à gə lyírh gakó a zě à n'á wówólé ; à wu w zě ò n'ò buburi. ⁵N ce à yírhá j'a kál nà zhí ; ce à wu w n'ò zhizhiri, à k'á wàr à n'á zòm yé.⁶A zě à n'á búl shāā ga dwā né ndə shāā ga byinə né gó y'a wó né mó yò. ⁷À n'á búl à nwíísi à y'a n'á nún cəcē ne mó yò, à m'á téré tóró nánzhəzhǎ à wé, à m'á bwərh à cín à zhe : ⁸Bə-zhə-zhe nə mà n já n zhě nába gaga nà ? ní ká ní tá ní la nába ní sónico byilu nà ? ⁹N wu-bónò w zhè nà ? N zòmè ré jé tē byinə nə bə zhǎ zhe yil nà ? ¹⁰Yi nə swé bə rə y'a zhe nònò-dür mó nà ? rə nə tə rə lyim rí yil rə yě rə nònò-dür mó ne nà ? ¹¹À n'á wələ : Nyí kən tēbé rə n'è pə ne à jàn ré mó, wó DēDē cábal mó jə-jí y gə k'è də ndə è gó y'a wó né cici ta yé... ¹²À m'a lyírh Bə-zhə-zhe tumə né yò, bə nyí à n'á téré n tū-fwààlé n twí shāā ga mó yò ; ¹³À m'a zòm n tumə né gakó yò a byili, à m'a byili n tū-fwààlé. ¹⁴À Yi, n sómsé gakó càn ; wó yi tē ró jàn du kən gakó ndə Yi ta ? ¹⁵N wó Yi tēbé rə n'è wèrhé māmāarhe ; n byili n jàn ré dwə né cəcəl wə. ¹⁶N zə n jě y ní mə vwārh n dwí rí, n dwí Zhakəbe byǎ bé ndə Zhofefu byǎ bé. ¹⁷À Yi ! náná bé nɔ mó, náná bé nɔ mó bə didi ; gwáaré nánlyilyūmrí kəkə. ¹⁸Bəban cìr nē tē mə dūr nəgòlò, dwà gúlú zhì bəban w o bya, n cama tə nə vò lū cə-yala né gakó wə. ¹⁹N dwà gúlú w dom o jəjémé o yər lū wə, cə y wu zě e zhízhí. ²⁰N ji sómá nə-fòlò w wé, sómá kəbé n nə n tó n mə n zhəl nē nánlyilyūmú w cəcəl wə, n gə lyě lò lò ká yəl n nətweése jàà shò yé.

Chapter 78

¹À dwí, cili à còrhò mó ! pyèrhè ò zhě ní cili zòmà né à n'â púr à nyú w mú ! ²à la à nyí púr a jì səsəwalse, a bwàl shāā ga surhə zòmà a byili. ³Nyí kòn ré dèbé ná nyèè, ná yě re mó, kòn ré tèbé ná dabá cí nába mó, ⁴nó t'á la re bà nèmé né yé né shòò yé, ná m'á byili Bə-zhə-zhe còrhó w òndá ní nywónó w òndá ní tũ-fwààlé ní wèrhé mó, bà nèmé né nà bàn mó mye ne nə lwar. ⁵N pò yà-byà kòn Zhakəbe ne, n cí nyó té Esərayel né, n zè n pə nyí ná dabá né, bà bə cèrhè re bà byá bé ne, ⁶mùni ga bà byá bé byèbé bà bàn mó mye lwar ne, mùni ga bà byá bé bà la lùl mó gə tú bà byilə, sə bə zòm nà yò bə byili bəmye byá bé ne, ⁷mùni ga bə zə Bə-zhə-zhe zhənà, bà bə k'a swē Yi tũ-fwààlé yó yé, sə bə wèrhé òndá ní nyó né gə n'è byili ní, ⁸mùni ga bà bə k'a wèrhé òndá bà dabá ta yé, dwí tèbé rə yàl yó-kùlù ciná, rə yə nyí ni shənè, dwí tèbé rə wu yə jàà èdù zhì, rə yə zhən sómá yó zhì òndá Yi mú. ⁹Nyí Efərayim byá bé, bà n'è te twesé mó, búlú né dè ré yù w bà kwě bə dūr. ¹⁰Bə yə Yi dōbre zhən zal gaga, rəmyé ce bà yə zhəl òndá nyó né gə n'è byili ní yé. ¹¹Bə swē Yi tũ-fwààlé, òndá rə mǎyaarhé rə y'á wèrhé bà yírhá nə re mó yò. ¹²Yi y'á wèrhé mǎmyə Swane nyí rí wə, Ezhibti tənà y wə, bà nǎmbala bé yírhá na. ¹³Rə bòn nà-fǎl w dwā w rə pə be bə lyě, rə ce nǎnà bé mǎ dwā ne òndá byilí ta. ¹⁴E gə wó Nənyéné ne, wó ébō Yi y'a ce o zhèlè bà yé né rə tó o denne rə zə be bà m'è zhəlè, è gə wó cəcē ne, rə y'a ce myín yār bə tó mǎ denne rə zə be bà m'è zhəlè. ¹⁵Rə y'a n'è mǎ nákúl-pyār gə-elū èpòlò w wə, nē du mǎ n'è dūr té mǎ bərha, rə pə be bə nywē. ¹⁶Rə y'a n'è ce nē shí nákulu w mǎ du mǎ n'è dūr té òndá nə-gwààlè nē ta. ¹⁷Sə òndá rəmyé ga, bə cəàlè bə cē bà n'è wèrhé yə-bəlwààlè bà gwar Yi, bà n'è cē DēDē-cəbal nyó né zō yò gə-elū èpòlò w wə. ¹⁸Bə zhě Yi bà wun wē, bà n'è lwəl kùjù kòbò ò shil zhe be mó bà la jú. ¹⁹Bə zē bà n'è shèè Yi bà zhe : «Yi nə wǒ rə m'a tene kùjù gə-elū èpòlò w nyòndò ?» ²⁰Rəmyé yó né, Yi j'a zē rə mǎ pátá yá, nē j'a du té mǎ dūr mǎ sù té ; bà k'e wǒ ; Yi nə wǒ kùjù rə m'a pə rə dwí rí ni rə jí, rə pə re nǎmá mye rə dǒ ? ²¹Bə-zhə-zhe gə jà n nyèè rəmyé mó yi ní, ní lyim j'a zē : Myín j'a zē mǎ kwě Zhakəbe yilə, lyim rí rí j'a zē Esərayel yó, ²²Bə gə yə Yi zhən zal mó yilə, bà gə yə nyí zwē bà rə m'a vwār h be mó yilə. ²³Rə pò nyí eban né dē yi rí w mú ni, rə pul dē yi rí bwààlè. ²⁴Rə ce manne nyò òndá dwà ta, rə pə be bə jí, rə pə be dē yi rí bələ yá. ²⁵Lò gako tó n jí Lyi-fwààlé kùjù wá. N pə be kùjù bà jí bə sù pyáám. ²⁶Rə ce yi-púrhí sǒ zho w ce o vò yé né, rə zē rə zə rə jàn ré rə vwē jə-jí sǒ zho w o bà. ²⁷Rə ce nǎmá nyò bà yó òndá dwà ta, bà nyò nǎnzəzhǒ òndá shó ta, bà nyò kúmsi nǎnzəzhǒ òndá nyòrhó nà-fǎlò nyí ni mú ta. ²⁸Rə y'a j'a n'è ce sà lwé bà zùlò jàà y cəcəl wə, è nyí rí gə kəkélé mǎ nyí rí gako wə. ²⁹Bə y'a pwà bà dòm bə sù pyáám : Yi y'a pò be kòn tèbé bà y'a n'è yǎl mó, ³⁰kùjù w y'a gwě nywéné bà nyú w bà n'è jí, ò jú shil zhe be gwě, ³¹òndá Yi lyim rí j'a zē bà yó, rə mǎ byèlè bà wó nǎjál-bala mó rə gu, rə gu Esərayel ébyá-dàlá bé rə súlí. ³²Sə òndá rəmyé ga, bə cē bə gwě cəàlè bà n'è wèrhé yə-bəlwààlè, bà y'a t'á zwē ní tũ-fwààlé ní wèrhé mó nyí yé. ³³Yi tə rəmyé yilə, rə ce bà dwā né jír h dwā nánfwər, rə ce bà byinə né n'è jār jār nà zhè. ³⁴Yi gə y'a zē rə n'è gwí yi ní, bà y'a zē bà n'è pyà re, bà n'è kwě bà twí rə sono bà pyirhí bà wun, ³⁵bə zē bà n'è lyirh bà wó Yi rə wó bà pátá yá, bà wó Yi, DēDē-cəbal ní wó bə zwennə mó. ³⁶Sə wó myí bà y'a n'è myini mú bà nyú wə, bà n'è zə bà mǎjəàlè bà gòm koma bà pe Yi ní. ³⁷Bə wun y'a bà zhí òndá mó kəkē mó yé, bà y'a dā zhən ciná òndá ní dōbre yé. ³⁸E jà òndá rəmyé ga, ní nǎndò dūr yil ní pə be sǔbri, ní yə be cò yé ; ní zò ní lyim ni, ní yə ní lyim rí nánfǎlò w kwè bà yó yé. ³⁹N lyirh bà bà wó nyumbyínsi, yala nǎmá kona, shəshirhà nà n'è lyě, nà k'e t'á kwě nà twí nà kwā né yé. ⁴⁰Dē nywéné bà y'a zē gə-elū èpòlò w wə, bà n'è cē ní nyó né zō yò, dē nywéné bà y'a zē bà n'è yi ní lyim ní ! ⁴¹Bə y'a t'á yě Yi zhǒ ne yé, bà y'a n'è wèrhé kòn tèbé rə n'è zhili Esərayel Yi rí rə wó pwēpwē mó wu ni. ⁴²Bə y'a t'á lyirh dē ré tèbé rə zə jàn ré rə m'è vwār h be bà zwə bé jǒ w mó yò yé. ⁴³Mǎyaarhé Yi wèrhé Ezhipti ní òndá wò-jààré rə wèrhé Təsəwane né mó ; ⁴⁴N twí zǒrh sà zhe swār h bà sà dǒ be sə nyò bà jal mó ; Nyəsəwəle gu bi. ⁴⁵N ce səsēmé jí bà jòró wá, nǎ jí bà wē ré bà twí bə nə mó. ⁴⁶rə ce bà bwísí nǎnà be jír h jal, bà k'è yə nywéné bə nyò be mó yò yé. ⁴⁷N ce bədūkəwə y gu bà sē-cémé né, n ce wār rə n'è nywē òndá dwà ta gu bà shəkəməwərebá bá. ⁴⁸N yě bà vwámá né ne wār ré gu ni, n ce myín shí dē mǎ b'e gu bà nē né. ⁴⁹N ce ní lyim rí nǎncòlò w j'a zē bà yó, rə wó kùl-ènyà swà, rə wó zwini lyim, rə wó shədəése ní ná ní twí sà wèrhé zwini. ⁵⁰N já n yě ní lyim rí, ní yə re zal yé. N yə be zwē cu jǒ w yé, n já n yě be n ce cu jǒ wa. ⁵¹N mǎ Ezhipti lyi bí byi-cesé gako n gu, bəmye byèbé bà lùl òndá bà jàn ré nǎyéé ré/bwál-kòn Sham kwəàrhé w mó. ⁵²N zē n ce ní dwí rí du òndá pyiisi ta, n kál be gə-elū èpòlò w w òndá vwámá ta. ⁵³N kál be wār hgáá, mùni ga ywē bà be zal yé, sə ní ce bà zwə bé mē nà-fǎlò w wē. ⁵⁴N zə ní lyi bí n mǎ n yí ní səpwà swē ré ne, pyò w kòbó ní zò ní jě y jàn ré n mǎ n zwē mó. ⁵⁵N jì tənèrh bà yé né, n pə be tənà y bà cəl kona, N ce Esərayel kwálsé jòm sà kwəàrhé wə. ⁵⁶Sə rəmyé yó né, bà zē bə zhě Yi Dē-Dē cəbal mó, bə cē ní nyí ni shònó yò, bà bə shè ní nyó né zō yé. ⁵⁷Bə yě mo, bà yə zhən ciná yàl òndá mǎ òndá bà dabá ta, bà k'a pyirhí bà kwā bə zǎ mǎ òndá wó twā bà tǒ è cam ré t'á zhəl rə yé ta. ⁵⁸Kòn súlí mye, bà cémé né jìsì bà zē bà lù mú mye, j'a zē Yi lyim ni, rə n'è yi bi bà cémé né yilə. ⁵⁹Yi nyèè, rə lyim j'a zē ; rə cìrh Esərayel rə ce kwā né, ⁶⁰rə yě rə jì y Silo né mó ne, kòrhó kòbó rə y'a jè ò wé numbyínsi cəcəl w mó mó ne ; ⁶¹Rə kwè rə còrhó w rə pə yómre jè y wə, rə kwè rə jàn ré rə ce zù-bal mó jǒ wa. ⁶²Rə lyim rí zē òndá rə dwí rí rə wó rəmyé cəl kòn mó, rə yě re rə ce búlú shù w jǒ wa. ⁶³Myín jí rə ébwá-dàlá bé, còrhó w kòbó bà y'a n'è cèrhé kana-byá byèbé bà yàl bal pár mó jé té ; ⁶⁴Bə gu rə wvì-zwəlnə bé òndá búlú shù, e jà ejènà bé t'á kúrh yé. ⁶⁵Sə Cinnə mó já n jār jār n zē, òndá wó lò ní yà ní dē ta,

ñdə wɔ̌ kãdɔ̌ ɔ̌ y'à nyɔ̌ dɔ̌vɛ́ e zù w ta. ⁶⁶N mà ñ zwà bé bæ dùr, n ce cizhìl tèbé rə bæ zhɔ̌ zhe pú bi. ⁶⁷Ñdə rəmyé ga, n
 vùr Zozefu kèlɛ n ce kwā né, ñ yə Efəreyim kwálá cír yé ; ⁶⁸N swéné Zhidə kwálá y du, Sənyɔ̌ pyɔ̌ w ñ só mó. ⁶⁹N lù
 còrhó-jì ñdə wɔ̌ jaàsɛ sà zhəl dɛ́dɛ́ ta, ñdə wɔ̌ cɛ kèbé ñ cí è kùr tɛ́ byinə nà bæ zhɔ̌ zhe yil ta. ⁷⁰N cír ñ tuntùnnə
 Dəvyidi, n vùr mo ñ vwámá né kwā né, ⁷¹N zə mɔ̌ ñ pyìisí sà y'à n'è ɲwɔ̌ mó kwā né, m̀̀nì n ce n kál Zhakɔ̌bɛ, ñ
 dwí rí, ñdə Esərayel ñ cəl kɔ̌n ré. ⁷²Dəvyidi kál bɛ ñdə wu-pò, n tó bà yé n zə bɛ n vò ñdə lárma.

Chapter 79

¹Asafe nwáá. Ǻ Yi ! Tənèsé tú sə zwē n cəl kən ré, sà co n jì y jìmdi, sà ce Zhərazalem jìrh nákul-eywaale. ²Sà kwè n tùntùnnə bé cùù rí sə pə kúmsi ni sà n'è jí, sə kwè byèbé bà zhí mú mú nàma bé sə pə gɔ-wè ne. ³Sà ló bà jal mó té ndə nǝ ta, mə kákélé Zhərazalem, sà lò lò tənè ní la be cò n ce yé. ⁴Ná jìrh cizhìl kən ná jè-dwā bé n'è nyí, ná jìrh mǝn ndá ywé zhízhú kən lyì bí byèbé bà jè bà kákélé nába mó yilə. ⁵Bə-zhǝ-zhe, n lyim rí m'a j'ā n'è yì èta gaga kən m'e yí dǝ ? n lyim rí m'a j'a kwé cə nē myín èta kən m'è yí dǝ ? ⁶È gə wó èta, sà ló n lyim rí tənèsé shèbé sà yəl n pár mó ndá pyā bé byèbé bà t'ā byè n yil ré mó yó ! ⁷Nyí bà dǝm Zhakǝbe bà zhəzhəre, bà wūr n kèlé yá. ⁸N bǝká n ká n lyìrh ná dwǝǝré ná wèrhé shāā ga mó yò w yé ! Ce jǝn né n bà là là n dūr ná nǝnǝ ! Nyí ná wó zúzunú ciná zhàn zhànà. ⁹Nə vwǝrh Yi, bà n sē ná kúrhí, n yil ré cǝrhó yilə ! Zwē nába, sà pə nába ná yə-bəlwǝálé sǝbri, n yil ré yilə ! ¹⁰Wó bǝkǝn yilə, tənèsé lyì bí nə m'a zē bà la wál : Wó yè bà Yi rí ɲwéné né ? Zē n byili tənèsé lyì bí ni ná yìrh wə, mǝni ga bà lwar, bà nyí wó nmyé n ná n cǝr n tùntùnnə bé jal mó té ló yé ne ! ¹¹Bə nyí n nyé n lyì bí bà ɲwéné yóm ré jè y né mó zúzunú cǝl ré ! Bə-zhǝ-zhe, zə n jē y jǝn nánfǝlǝ w n mó zwē byèbé bà la gu mú ! ¹²Cǝnnə, cǝrh tǝurhì tǝbé ná jè-dwā bé tǝrh mó mó twər tǝlpyè bà cǝcəl wə ! ¹³Èta, nǝmyé, n dwí rí, vwǝmá né n wó nə vwǝ-ènǝn mó, nə m'ǎ zǝl mó byinə nə bà zhǝ yilə ; nə m'ǎ bwəl n zùwə y yò nə byili byinə byinə gakó.

Chapter 80

¹Nwíísi yé né cábal mó. ²Nún LYIQUES. Asafe nwáá. ³Esərayel ènòn, Cili cènè, òmyé mòbó n ná n kál Zozefu òdà wó vwàamá ta mó ! Òmyé mòbó n jě màlélakabá cəcəl w mó, zè n zə pwè n jəjémé ! ⁴Efərayim òdà Bēzhame òdà Manase yé né, zě dě n bə n sē nā kúrhí ! ⁵Á Yi, zhě nába dě ! yər n pwè ré n byili nába n cinà, m̀nì ga ná nə vwār̀h ! ⁶Bə-zhǝ-zhe, Yi òmyé mòbó n cǐ jàn ciná bé mó ! N mà n jà n kwè lyim n tá n cili n dwí rí yi-co w kən m'e yí dǝ ? ⁷N ná n kən bə yá-nàná wé. N ná n ce bə nywè yə-nàná kən lyě cə nē. ⁸N ce ná jě-dwā bé n'è zóm ná sono, ná zwá bé n'è mò nába. ⁹Á Yi, zhě nába dě ! yər n pwè ré n byili nába n cinà, m̀nì ga ná nə vwār̀h ! ¹⁰N mūr sě-cǝ Ezhīpti ni ; n jì tənèrh, n zè n zhele wa. ¹¹N pyà jàà n pə wa : O tə nèrh o su cə yá ; ¹²O zə ò ywál mó o pyi pyà̀r ré nē, ò vər ré zè rə wó òdà Yi sēédərebá ta ; ¹³o tò ò jèsé sə vò sə yí nà-fǝlǝ wá, ò jèsé shēbē sə yə yí mú vò sə yí bwísi ni. ¹⁴Wó bə́kón yil n wūr ò sǝn ré, ce lyi bí byēbē bə nē tó sómsé bə lyě mó zè bə n'è búbú w mú ? ¹⁵Swèlè cǝ w n'ò jí wə, ce o jǝrh gə-vwàamá kùjú nà n'è dǝmà. ¹⁶Yi, òmyé mòbó n cǐ dě jàn ciná bé mó, ká n bà ! Zhǝ dě yi wə sá nyí sě-cǝ w n nyìwé ! ¹⁷Cili kən ré tēbē n zə n jə-jǝ n zhele mó sono, òdà byí mú mòbó n cǝr n cin yil mó sono ! ¹⁸Bə ju w myín, bə kà wa ! Rə ga já n'è jé tē, n lyi-shùurí yé né. ¹⁹Zə lò mó mòbó n òwéné n jə-jǝ y w mú, numbyíni byí mú n cǝr n cin yil mó n jǝ wa ! ²⁰Èta, nà k'è t'á la kwā nē n yé né yé. Ce ná k'á zə myǝl, m̀nì ga ná byè n yil ré.

Chapter 81

¹Nwíísí yé né cábal mó. Ní nún ndá jitiiti yá. Asafé nwáá. ²Fũ-nə ndá wu-nyǝ á pə ná Jàn cábal mó ne ! Búbwée-nə ndá wu-nyǝ á ce Zhakɔbe Yi rí ní ! ³Ji-nə nwíísí, dú-nə gúlú ndá bǝrɔ̀ ò cəl nányànyèlè y ndá zǝ ! ⁴Wúl-nə càn-dùlì y pólá yá, ná címsí dē ré, cà-pwà ne mó ! ⁵Bə rəmyé wó nyí rə pɔ Esərayel ne, Zhakɔbe Yi rí nyí. ⁶Wó nyí Yi vùr rə cí Zozefu yilə, ndá n zè n la bú ndá Ezhipti tənà y yi ní mú. Ní zòm n wò ; à nyèè cəl rədu à yəl rə pàr rə zòm ndá ne rə wò : ⁷À zul zhĩ rí n pyəpyəla w mó, sə n jèsé dwí tù-kwə̀lə y ne. ⁸N zhě n cəl n búbwée n ce ne ndá zwini zhe mó, sə à tú a vwārɔ́ mó ; dwà bya, ce n'è zhízhi, sə à tú a vùr mó cə y zhízhi mú wě ; a zwē mó Məriba nàná bé wě. ⁹À dwí, cili, à la mó jà-fólé lyəlyɔ ; Sə Esərayel, n nə wǝ n m'ǎ cili à zòmà né ! ¹⁰N bəká n kó n shéné zhə-bal yò n sono yé ! N bəká wùlì zhə̀lə bé yə né yé né yé ! ¹¹Lwar bə Àmyé wó Bə-zhɔ-zhe, n Yi rí, àmyé à ce n du Ezhipti tənà y wa ; a púr n nyí rí, a ce rə sú. ¹²Sə ndá rəmyé ga, à dwí rí yə à zòmè né cili yé, Esərayel yə wèrhé ndə à gə byili ní yé. ¹³Wó rəmyé è ce a yě be kɔn ré tèbé bə wun ní n'è yǎl mó wě, bə tó bə cici wun ní búlə né gə n'è yǎl né. ¹⁴Zhən zhənà ! À dwí rí gə y'ə n'è cili à zòmà né, Esərayel gə y'ə n'è zhəl à sómá y yó ! ¹⁵À y'ə m'a ce bə zwə bé cizhìl èlāsě lāsě kùr yó, à y'ə m'a zhě à jě a bú ndá bə zwə bé ; ¹⁶Lyì bí byèbé bə n'è sùl Bə-zhɔ-zhe mó, cinə nábá m'a n'è myìni mu, sə Esərayel m'a yə wu-nyǝ cí byinə nə bə zhǝ zhe yilə ; À zə bələ kèbé è càn du mú a m'a kǝ Esərayel, a ce n jí pàtá nəkulu tūr n sú.

Chapter 82

¹Asafe nwǎǎ. Yi ηwéné, Yi lyì bí dwǎ gùlú w wə ; rə n'ê ké bursi yə né cəcəl wə. ²Á m'ǎ ce nyí lwelə cábal mó ndá lyi-bəlwélé kwǎ né kɔn m'e yí dǒ ?³Ce-na nyí lò mǒbó n yə yírh swí ndá bətélé kwǎ né, zwě-nə zúzúnú cábal ndá nèmó nyí nì, ⁴Vwǎrh-na nǒnna ndá nèmó bə nə bə cìnə, vwǎrh-na bə lyi-bəlwǎlsé y jǒ wa.⁵Bə bə yəl kaka, bə bə kɔn kùr mye nyě yé, bə n'ê zhəl cə-byú wə ; bə tənèsé cə yó mó zhír sà nèsé yó.⁶Á y'à zòm a wǒ : Á wó yə, á gakó wó Dě cábal mó byǎ. ⁷Sə ndá rəmyé ga, á m'ǎ cì ndə numbyínsi ta, á m'ǎ tu ndə pyǒ mwəl mwəl gá y'a tu n yě n pyèlè nē né mó ta.⁸Á Yi, zě tǎ, n ká lū w bursi ! Bə lū w tənèsé gakó wó nmyé n cǐ si.

Chapter 83

¹Nwáá. Asafe Nwáá. ²À Yì, ò bàká gu ò nyí ò zhì shéé yé ! Ò bàká gu ò nyí yé, sà ò bàká shírh yé ! ³Bà nyí ò zwà bé n'è dom bà bànà, byèbé bà súl mó mó n'è zhě bà yó dǎ. ⁴Bà n'è ce dwā yó òndá surhə námməlwèlé ò dwí rí yilə, bà m'è bàn bú òndá lyì bí byèbé ò ná ò nyí bà yó mó. ⁵Bà n'è wəl dwā ne bà zhe : bà-nà ná gu bi bà jé lū w tənèsé cəcəl wə, m̀nì ga bà k'è bà Esərayel yil ré yò lyírh kádò yé ! ⁶Bà zòm bà wě bà wèrhé dɔbré òndá nyí ràdù, bà la m'è bú òndá mó : ⁷È wó Edóm òndá Esəməyəə byǎ bé, Məwabe òndá Agarənyébə, ⁸òndá Gəbale, Ammɔ, Amalekebá, Fələsətébə byǎ bé, e súlí Tiiri lyì byǎ bé ; ⁹Asiri lyì bí mye tó bà zù bà wě, bà mù dwā ne bà pə jàn Lotə byǎ bé ne. ¹⁰Rəmyé ce wèrhé be òndá ò wèrhé Mədəyā, òndá Səsəra, òndá Jabē òndá kɔn gá yəl né Kəsɔ bwísi wě mó ta ! ¹¹Rəmyé gakó y'a j'a cɔ Ene-Dore né, rə jírɔ púlú ò pyě ce y yó. ¹²Wèrhé bà yò-cìçná bé òndá kɔn gá yəl né Orəbe òndá Zeebe né mó ta, sá wèrhé bà pyǎ bé gakó òndá kɔn gá yəl né Zəbashe òndá Təsəmunə ne mó ta ! ¹³Bà bəmyé mó y'a n'è zòm bà zhe : Bà-nà ná zwě Yì jàà y ná cini. ¹⁴À Yì ! Ce bà yə òndá kòlma ta, ¹⁵òndá wó myín mə n'è jí sɔlò ta, òndá wó pyàr rà zhe myin-zhù ta ! ¹⁶Zè n pú bà kùr ò jì òndá ò zho wə, sá ce ò zho w nánfɔlɔ w zə be bà kəkə ! ¹⁷À Bə-zhə-zhe ! ce cizhìl pú bi, m̀nì ga bà zè bà pyà ò yil ré ; ¹⁸Ce bà wun zhizhiri, bà wun zè twéé twéé, ce bà jí cizhìl, ce bà ci bà jé té lū w wə !

Chapter 84

¹Wó nwíisi yé né cábal mó. È n'è nún ndá jitiiti. Kore byă bé. Nwáá. ²Bə-zhə-zhe, jàn ciná bé cinnə, n̄ jààsé wó sónó jààse !³À wówólé a lyèè Bə-zhə-zhe jì y shò-kwā né, À zə à wu w ndá à yala né gakó a búbwéé à ce Yi n̄nyì y ni. ⁴Wó n̄myé sono kúmi n'è ne è jì ní, éjilí mye n'è ne è jāl ne, e m'e cí è byă bé né ; Bə-zhə-zhe, jàn ciná bé Cinnə ! n̄ wó à Yi ndá à pyǝ, wó n̄ vwǝ-jùulí nyí ni, jì y èmyé n̄wéné. ⁵Wu-nyǝ n̄wéné ndá lyi bí byèbè bà n̄wéné n̄ sō kèlé w mó ! Lyi bí b̄myé m'a j'ā n'è zūl mó twéé twéé. ⁶Wu-nyǝ n̄wéné ndá lyi bí byèbè bà zhí n̄myé ne mó, bà bà n'è sòmse sà gakó kòrh bà wun ní wé. ⁷Bə gə tú bà n'è byerhe Baka vɔɔ wá, bà n'è ce ò j̄rh nà-bùlsi dúdú, dwà bà e nyò ò yó o sú ndá Yi bwəl ré. ⁸Bə gə n'è zhəl ndá bà jàn n'è súlì bà la, Bà b'e zhì Yi yé né Sənyǝ yó. ⁹Bə-zhə-zhe, Yi jàn ciná bé Cinnə, cili à yi-co wá ! Zhakobe Yi ! Pyèrhè n̄ zhě n̄ cili ! ¹⁰Á Yi, nyiwé, wó n̄myé n̄ wó ku ò n'ò càr à yé né búlú jàà wa ! zě n̄ nyí m̄bó n̄ cìr mó yò ! ¹¹Bə lò gə wèrhé d̄e rədù n̄ jì y kón ré wa, cǝ n̄ wèrhé dwā m̄rhò kwā né ; À só s'a zhì à Yi rí jì y étwí-ènyí rí mú cǝ à la vò a jòm lwele ciná kwəórhe wə. ¹²Bə Yi Bə-zhə-zhe wó pwè ndá búlú ku ò n'ò càr búlú yé né, Bə-zhə-zhe nó n̄ pə zùwá ndá pené nánfò, n̄ tá n̄ cě cènè wòrhó wu-pǝ ciná ne yé.

Chapter 85

¹Nwíísí yé né cóbal mój. Kore byă bé. Nwáá. ²Ǻ Bə-zhə-zhe ! N byili bà n só n tənà yá ; N zə Zhakəbe byă bé bà y'à zə bà vò yómré mój bà kwè ; ³N pə n dwí rí ni rə dwáá ré sǔbri, n pyili bà dwáá ré ne té ; ⁴N yě n lyim rí gakó ne, n zə n lyim rí ni. ⁵Yi, n ná n vǽrhna ! ká cí nəba ná jàà y wa ! Ce n lyim rí j'a zhè èta ná yilə ! ⁶N mà n já n kwè lyim ndə nába kən m'è la gaga ! N mà n já n yě n lyim rí ni ná yó w byinə nà zhə zhe yilə ? ⁷N nà tá n la nába yǒ ná zə myəl, m̀nì ga n dwí rí fùù ndə wu-nyǒ n wé ? ⁸Bə-zhə-zhe ! ce ná nà n wu-bònò wa, sə pə nába n vǽrh mój ! ⁹Èta, à m'a cili kən dèbé Yi Bə-zhə-zhe n'è zòm mój ; Bə nyí n ná n zòm yə-zúlá zòmà n dwí rí ndə lyi bí byèbé bà zhe n zhən mój yilə, bəmyé wíri bà k'è bà bə nyənyààré tumə né wé twí yé. ¹⁰Zhənà, n vǽrh mój ɲwéné lyi byèbé bà n'è nyàm mój mój nyí ni, m̀nì ga zùwə y yə ná tənà y wa. ¹¹Wu-bònò w ndə zhən ré n'è jəl dwā, cángá tumə né ndə ndə yə-zúlá né zè nà n'è kwə̀le dwā. ¹²Zhən ré n'è shí cə y w rə dwi, cángá tumə né zè nà n'è nyí dǛ yi wə. ¹³Wó Bə-zhə-zhe cici n ná n pə wu-nyǒ wá, èta, ná cəsé wè ré m'a byi rə ce byă.

Chapter 86

¹Dəvyidi yi-co. Bə-zhə-zhe, cili à yi-co wá, sá zwě à lwǎl mó ! Bə nyí à wó nàmò zúzúnú cábal. ²Yìlì à myǎl ré, bə wó òmyé ne à zhí ! À Yi, vwǎrh n̄ tùntùnnə mó n̄ zhí mú mú ! ³Cínnə ! dūr à n̄n̄n̄, bə à n'á búbwéé à ce mó dē gakó. ⁴Cínnə, pə wu-nyǎ n̄ tùntùnnə mó ne, bə wó òmyé yó w à n'á nyí ní. ⁵Cínnə, òmyé càn, n̄ ná n̄ pe sǔbri, n̄ sónó w já dǎdǎ òdó lyi byèbè bə n'è byè mó mó. ⁶Bə-zhə-zhe, pyèrhè n̄ zhě n̄ cili à yi-co wá, sá cili à lwǎl mó cènè ! ⁷À gə ɲwéné zwini wé dē, wó òmyé à n'á byè, sə n̄ ná n̄ zwě à lwǎl mó. ⁸Cínnə, Yi dō tènè yə né wé rə m'a nyerhe òmyé yé, kaka mye tènè rə m'a nyerhe òmyé tumə né yé. ⁹Cínnə, tənèsé n̄ wèrhé mó gakó m'a bà, sə wùlì n̄ yé né, sə zùl n̄ yil ré. ¹⁰Bə n̄ wó Yi nánfǒlò, n̄ ná n̄ wèrhé màmyaarhe ; òmyé dúdú n̄ wó Yi. ¹¹À Bə-zhə-zhe, cèrhè ne a tó n̄ sómsé ! a vò n̄ zhàn ré wé. Pə ne wu kǒbò ò m'a nyè n̄ yil ré. ¹²Eta, Bə-zhə-zhe à Yi, à m'a zùl n̄ yil ré òdó à wu gakó ! A zùl n̄ yil ré byinə nà bə zhǎ zhe yilə. ¹³Bə n̄ wu-bònn̄ w já dǎdǎ òdó ne, ce n̄ vwǎrh ne cu góró nánlyilyùmú w wé. ¹⁴À Yi ! cìn-byilu cìnə zě bə n'è bwí òdó ne, nyí jàn cìnə zě bə n'è yǎl bə vùr à myǎl ; bə t'á búl òmyé yò bə wé yé. ¹⁵Sə òmyé, Cínnə, n̄ wó Yi, kúrhí sanna òdó n̄n̄n̄ dūr cábal, n̄ lyim t'á zě làlà yé, n̄ zhe wu-bònn̄, n̄ zhe zhànà ; ¹⁶Pyìrhí n̄ yé n̄ nyí ni, sá dūr à n̄n̄n̄, pə jàn n̄ tùntùnnə mó ne, sə vwǎrh ké mó n̄ wó n̄ tùntùnnə mó mó byí mú ! ¹⁷Wèrhé n̄ wu-bònn̄ nyorho kɔn n̄ byili à yilə ! mùnì à zwə bé yírhə nə wa, bə wun zhizhiri ! À Bə-zhə-zhe ! wó òmyé n̄ wó à kúrhí sanna, n̄ ná n̄ zal à wu ni.

Chapter 87

¹Kore byă bé nwǎǎ. Nwǎǎ. È nún Yi pyàr ré shò shò-kwǎ. ²Bə-zhɔ-zhe só Sənyɔ̃ bwààlé du Zhakɔbe ceme né gakó. ³Yi cɔ ! bà zòm còrhó wè ò yilə ! ⁴À n'á bwəl Ezhipti ndá Bəbyəɔɔne ne yò à byili, tənèsé shèbé sà yě à pár mó cəcəl wə ; È wó Fələsətɛbá ndá Tiiribá ndá Ecɔpyibá : ⁵Wó Səyɔ̃ né bà lùl se né. Wó Səyɔ̃ né bà zòm né bæ wó : Sà gakó wó Səyɔ̃ né bà lùl se né, sə wó Dɛ̃Dɛ̃ cábal mó n' ce Səyɔ̃ zhí ò kùr jàà y w kēkē. ⁶Wó Bə-zhɔ-zhe n' ná n' gəl dwə né lyi bí n kē bà yilə né : Wó gàà mó bà lùl be né. ⁷Byèbé bà n'è nún bà se mó n'è búbwéé bæ zhe : À nà-bùlsí gakó ɲwéné ò sono.

Chapter 88

¹Nwáá. Kore byä bé nwáá. Nwíísí yé né cábal mó. Nwáá bə zo wíí bə m'e nún. Nwáá Eləmə ndá Ezərashiti nún.²Bə-zhə-zhe, à vwārḥ mó Yi rí ! À n'á búbwéé ñ yé né cəcē ndá nənnyéné ga, à ce mó.³Mùnì ga sə à yi-co w vò o yí ñ sono dē Arəzana wa ! Cili à cīl ré à n'á kúrh à wówólé mó cənè !⁴Bə nyí à sú ndá címsi dúdú, à zhí cu nyí ni.⁵À tó lyi bí byèbé bə cù mú ni à la lú-bòl wa, à nyé ndə lò móbó ní jàn ré k'è tənè mó ta.⁶Bə cí ni cùu ri wé, ndə lyi byèbé bə gu bə pyé lú-bò w ta, ndə byèbé ñ ká ñ tá ñ lyírh bə yò mó ta. Byèbé ñ ká ñ tá ñ nyí bə yò mó.⁷Ñ kwè ne ní dol góró nánlyilyùmú wə, cə-bú wə, gwááre nánlyilyùm ri wé.⁸Ñ lyim rí nánfólò w zhí à yó wə, Ñ lyim rí zè à yó w ndə zho ò n'ò dom nē ta.⁹Ñ jì à dɔwabá bə dūr à nyí ni bə vò yé né gaga, ñ ce a jírḥ pərha kən bə yilə ; À ɲwéné jù w bə pyi à nyí ni, à k'á wàr à dwi yé.¹⁰À yírhá né n'è kwé myín à lyààré wé ; Bə-zhə-zhe ! à n'á byè mó dē gakó, À zhè à jèrh a ce ñmyé ne. !¹¹È nə wó lyi bí byèbé bə cù mú ni ñ ná ñ màmyaarhé ñ byili nà ? Nà cùuri wó rə zē rə zhì dē rə zül mó nà ?¹²Lò nə mà n zhì lú-bòl w n zòm ñ wu-bònò w yò, n zòm ñ zhən ré yò góró w nánlyilyùmú w w nà ?¹³lò mà n zhì cə-byú wé n lwar màmyaarhé párá ? n zhì ce y kèbé lò ká ní wàr ní lyírh yò è wé mó wé, n lwar ñ màmyaarhé párá ?¹⁴À Bə-zhə-zhe ! À n'á byè mó bə ñ bə ní sē à kúrhí, nyí nəkəkólé gakó à n'á zòm à ce mó à yi-co w wé.¹⁵Wó bəkón yil ñ ná ñ cìrh ne ñ ce kwā né ñ nyí ni ? Wó bəkón yil ñ ná ñ shèè ñ cìn à yé né ?¹⁶À wó zúzúnú cábal, à zhí cu nyí ni à bəsóné yi ní ga, Ñ wu-zēēse zhe ne, à wu w n'ò zhizhiri dē.¹⁷Ñ lyimə né zè à yó, à yò n'ò cò ñ lyimə né nə zè à yò mó yilə.¹⁸Ñ Lyimə né kəkélé ne dē gakó nə ce dwā w ndə nē ta, nə j'a mú dwā ne nə móló ne twər rədù sá.

Chapter 89

¹Ezərəshiti lyi bal Etane nwǎǎ. ²Àmyé m'a nún twéé twéé a pə Bə-zhə-zhe ne ní wu-bònnò w yilə ; à m'a púr à nyí à bwəl byinə byinə gako a byili bà n wó zhèn cábal. ³À zòm a wò : Bà nyí n wu-bònnò w nà-kùr-jì y cí è zhí byinə nà bə zhǎ zhe yilə ; N cí n zhèn ré kùr rí tǎ dǎ Arəzana wa. ⁴À zo dǎbre ndá à lò mó à cír mó ; Nyí à bwəl nyí ndá à tùntùnnə Dəvyidi a wò . ⁵À m'a ce n dwí rí j'a zhí kǎkǎ twéé twéé gako, A cí n pyèlè dǎgwǎ y né, e j'a zhí byinə nà bə zhǎ zhe yilə. ⁶À Bə-zhə-zhe ! Dǎ yə né n'è zùl mó n tǔ-fwǎalé yilə, Sə byèbè bà zhí mú mú n'è zùl mó bà dwǎ gùlú w wé. ⁷Bə-zhə-zhe, wó mǎ lò n mǎ n nyerhe mǎ dǎ yə né wə ? Wó mǎ lò n nywéné Yi byǎ bé cǎcəl w n mǎ n nyerhe ñmyé ? ⁸Yi ywé ré zhe lyi bí byèbè bà zhí mú mú bà dwǎ-gùlú w nánfǎlò w wa. Sə lyi bí byèbè bà jǎ bə kǎkélé rə mǎ, rə jàn ré tumə né n'è jàr bə, ce bà gako n'è kǎkə rə yé né. ⁹Bə-zhə-zhe, jàn ciná bé yó-cábal Yi ! Wó mǎ lò n zhe jàn n nyerhe ñmyé ? N zhèn ré kǎkélé mǎ rə n'è jǎjémé. ¹⁰Wó ñmyé n wó nà-fǎlò w cin-byilu mú n ce n gǎ só mǎgǎ, ò nǎ mǎ gǎ tǔ mǎ zǎ mǎ n'è fùu yi ní ; n y'a ce mǎ zhí shéé. ¹¹N nòm Ezhipti tǎ n bǎbǎle ndá cùu ta, n zo n jǎ y jàn n jì n zwǎ bé bà dūr bə làa tǎ. ¹²Wó ñmyé n cí dǎ ndá ce yá, wó ñmyé n wèrhé lū w ndá kǎn dǎbè gako rə nywéné ò wé mǎ. ¹³Nmyé n wèrhé lū jà-jǎ ndá ò jà-gwǎ y ga ; wó ñmyé yil ré wé Tabǎre ndá Erəmǎ ga n'è fùu ní. ¹⁴N wó w zhe búlú jàn, n jǎ y zhe jàn, n jà-jǎ y zhǎ dǎ. ¹⁵N pyèlè dǎgǎ kùr rí cí n cángá y ndá n zhèn ré tumə né yó. Wu-bònnò ndá zhèn nywéné n yé né. ¹⁶Wu-nyǎ nywéné ndá dwí tǎbè rə yǎ pólá y cǎl ré párá mǎ ; À Bə-zhə-zhe ! wó dwí rí tǎbè rə n'è zhəl n pwé ré wé n yé né mǎ rə zhe wu-nyǎ wǎ. ¹⁷Rə n'è fùu twéé twéé n yil ré yilə, rə m'è pə cǎrhó rə cin ni n cángá tumə né yilə. ¹⁸Bə wó ñmyé zùwǎ è wó rə jàn ré ; Wó n sǎnó ndá nába mǎ ò n'ò zhǎ ná yó dǎ ò byili ná jàn ré. ¹⁹Bə wó Bə-zhə-zhe n wó ná ku ò n'ò cǎr ná yé né búlú jàa wa, wó Esərayel Yi rí rə wó ná pyǎ mǎ. ²⁰N zǎ n tó dǎrhà denne n zòm ndá byi-swénə mǎ n wó : À sǎ kǎdǎ kúrhí ní, à zhǎ ébǎ-dǎl yó dǎ dwí rí cǎcəl wə ; ²¹À nǎ Dəvyidi, à tùntùnnə mǎ, a cír mǎ a ló à nwǎ y n yó. ²²À jǎ m'a kwé mǎ, sǎ jǎ y m'a pǎ wu-jǎ. ²³Zù-bal mǎ tá n la mǎ jǎr yé, lyi-bəlwélé y t'a la mǎ nǎnnò gaga yé ; ²⁴À m'a nò n zwǎ bé tǎ a bǎbǎle, à mǎ byèbè bà n'è jí zùuri ndá mǎ mǎ. ²⁵À zhèn ré ndá à wu-bònnò m'a yə né ndá mǎ, sǎ n jàn ré m'a du à yil ré jàn yilə. ²⁶À m'a ce n jǎ y zhí nà-fǎlò w yó, sǎ n jǎjǎ y zhí bwísí yó. ²⁷Wó ñmyé n mǎ n byè ne n wó : N wó à da ! à Yi rí, à vwǎrh mǎ pyǎ nǎkulu wǎ ! ²⁸Sə àmyé m'a ce n yə à byiyǎá, n yil ré dwene pyǎ bé ce yó mǎ gako. ²⁹À m'a zə à wu-bònnò ndá mǎ twéé twéé gako, sǎ à dǎbre m'a yə zhèn kǎn ndá mǎ ; ³⁰À m'a ce n nǎmǎ j'a nywéné byinə nà bə zhǎ zhe yilə, n pyèlè dǎgwǎ y yə ndá dǎ yə né dwǎ né ta. ³¹Sə n byǎ bé gǎ tǔ bà yǎ à nyǎ né ne, bà cǎ bà t'a wèrhé ndá à sǎmsé à byili mú, ³²bə gǎ tǔ bà dó à nyǎ né ne, bà t'a wèrhé ndá à sǎmsé gǎ n'è byili ní, ³³Zhànà, à m'a pə bə cǎrhò-tum ndá dǎdǎlò bà dóo w yilə, a zə mǎàre a m'a pə bə cǎrhò-tum bà yə-bəlwǎalé yilə ; ³⁴Sə ndá rǎmyé ga, à t'a la à wu-bònnò w vǔr a yǎ be gaga yé, à t'a la à zhèn ré myinú yé, ³⁵à t'a à dǎbre cǎ yé, à t'a la zòmǎ ré tǎbè rə du à nyú w mú lyǎr yé. ³⁶Dǎ rǎdù, à cici mú bwəl nyí a wò : Àmyé m'a gǎ kǎma a pə Dəvyidi ni ? ³⁷N nǎmǎ né m'a yə né twéé twéé ; n pyèlè dǎgwǎ y m'a zhí à yé né ndá nǎnyéné ta ; ³⁸è m'a yə ndá cǎnà ta, e dǎne byinə nà bə zhǎ zhe yilə. Bà zhèn-cinnə mǎ n nywéné dǎ Arəzana mǎ wó zhèn cábal. ³⁹Sə ndá rǎmyé ga, n cǎrh mǎbǎ n cír n ló n nwǎ y n yó mǎ n ce kwǎ né ! n lyim rí zǎ ndá mǎbǎ n cír mǎ. ⁴⁰N pǎ cizhìl dǎbre n zo ndá n tùntùnnə mǎ ne ; n co jìmdì n pyèlè yǎ-pú w ni. ⁴¹N wǔr n byílsí gako, n ce jàn ré jǎàsé jǎrh jì-bwǎr. ⁴²lyi bí byèbè gako bà n'è sǎmá y bà lyé mǎ, zǎ bə pwǎ n wé ré bə yǎ mo ; n jǎrh cizhìl kǎn n jǎ-dwǎ bé sono. ⁴³N zhǎ n zwǎ bé jǎjǎ y dǎ, n ce n zwǎ bé gako fùu ndá wu-nyǎ ; ⁴⁴n pǎ n búlú shù w ò yə nywéné o kǎ yé, n yə mǎ sǎ búlú né wé yé. ⁴⁵N ce n jǎjǎmǎ mǎ jé, n byerh n pyèlè dǎgwǎ n jí tǎ ; ⁴⁶n bǎ n bǎsǎné yi dwǎ né, n zə cizhìl n pú mú. ⁴⁷Bə-zhə-zhe ! N m'a shéè n cin gaga kǎn la m'è yí dǎ dǎ ? sǎ n lyim rí myé m'a kwé ndá myin-zhù ta kǎn la m'è yí dǎ dǎ ? ⁴⁸Bə-zhə-zhe ! lyírh bà nyí à byinə né bə jǎ ce yó yé, sǎ wó nánfǎ yil n wèrhé numbyínsí gako n cí ce yó nà ? ⁴⁹Lò nə nywéné n wó n mǎ n yə ce yó n cǎ cú ? Sə rə-ná-cí mǎ n nywéné n zwé ne cu mú jǎ wa ? ⁵⁰À Cinnə ! wó yǎ n wu-bònnò nányóo zhəl né, kǎbǎ n yà n bwəl ò nyí Dəvyidi ni n zhèn ré wé mǎ tó né ? ⁵¹Cinnə ! lyírh cizhìl ré n tùntùnnə bé nǎ mǎ yó, Sə lyírh dwí tǎbè nánzhəzhǎ w gako à n'a nyí rə wó yə à yil mó yó ; ⁵²À Bə-zhə-zhe ! Lyírh tùurhí n zwǎ bé tùrh mǎ mó yó, tùurhí tǎbè bà tó mǎbǎ n cír mǎ kùr bə tùrh mǎ yó wǎ.

Chapter 90

¹Yi bal, Muiyisi yi-co. Bə-zhə-zhe ! ñ yà ñ yàl námyě shòò jàà, byinə byinə gakó. ²Pyàr la m'e yà né mó, Sə ñ la í má ñ wèrhé lū w mú, ñ jà ñ wó Yi byinə nà bə zhə zhe yilə. ³Ñ ná ñ ce numbyínsi ká sə vò cə-shó w wə, Í zè ñ wó : Numbyínsi, ká-na a kwè á vò cə-shó w wə ! ⁴Bà è gə wó ñmyě yírh wə, byinə mǝrhò nyě ñdà dèlā ne ta, Ñdà rə gə tú rə lyě rə k'è tèně. Nə nyě ñdà wó cəcě e m'e yí cə-lár ta. ⁵Ñ ná ñ zal rə rə lyě ñdà dàrhà ta ; Zhənà, nəkəkólé n'è lyě ñdà wó gə ta : ⁶Ò n'ò ce púnə nəkəkólé, o lyě, bà kwar w dādèné, o zè o kù. 7 Ñ lyim rí n'è kwé nába myín, ñ lyim nánfǝlǝ n'ò ce ná kəkə. ⁷Ñ lyim rí n'è kwé nába myín, ñ lyim nánfǝlǝ n'ò ce ná kəkə. ⁸Ñ ná ñ ce lwele bà ñ yé né, í ce ná dwáá ré rə shèè mó du ñ pwè wə. ⁹Ñ lyim rí n'è ce ná dwā né jé ; ná zè ná n'è nyí ná byinə né nà la tǝ tǝ shéé ñdà səsómó ta. ¹⁰Ná dwā né ce yó mó n'è yàl byinə shə-shàlpyè, sə lyì bí byèbé bà kú w nyě nánkùlù mú n'è wèrhé byinə shə-lyele ; sə tèbé numbyísi n'è ne mó wó nònò ñdà zúzúnú dúdú, sə yí rí n'è lyě là là, ná zè ná vò dǝ. ¹¹Wó mǝ lò í mà ñ lwar ñ lyim rí jàn ré párá, sə ñ nyè ñ lyim rí ñdà ñ gó ná ñ yǎl né ? ¹²Cèrhè nába, múnì ga ná lwar ná dwā né gál cènè, múnì ga ná zwè ñ surhə né ná cí ná wé. ¹³Bə-zhə-zhe, ká pyírhí ñ yé í zǎ nába ! Ñ mà í dene ñdà tú kən m'e yí dǝ dǝ ? Dǝr ñ tǝntǝnnə bé nònò ! ¹⁴Pə nába ñ wu-bònò o sú ná wun ní, Eta, ná m'ǎ fùù ñdà wu-nyǝ twéé twéé nà dwā né ce yó mó gakó wé. ¹⁵Ná zwə bé lwəl ná yó né tǝ, ná nɔ zúzúnú byinə nánzhəzhə ; Rəmyé ce zè í ká pə námye ne dwā nánzhəzhə ná fùù ñdà wu-nyǝ. ¹⁶Byili ñ tǝ-fwààlé ñ tǝntǝnnə bé ne, sə ñ zùwá y yà né ñdà bà byǎ bé ! ¹⁷Ná Yi, Bə-zhə-zhe mó sónó w yál né ñdà nába ! Ce ná jǝ tumə né zwè nyí, Zhənà, ce ná jǝ tumə né zwè nyí !

Chapter 91

¹Lò mòbó n̄ ɲwéné Dǎdǎ cábal mó sono mó, rà-ná-cí ná n̄ shǐrh Dǎdǎ cábal mó ywál mó wě.²À wò Bə-zhə-zhe ne : Wó ñmyé n̄ wó à shòò jàà ndá à jàn jàà yá, à Yi rí tèbé à zhí rí mú !³Bə wó ràmyé rà n̄'è vwǎrh mó kúmí zól w ndá cím-bəlwélé y ndá è zwini rí è m'è twí mú wě. ⁴N̄ mà n zə n̄ vòmè né n̄ pyili mú ndá cóló gá y'a wèrhé ò byá né, wó ñmyé vòmè né kùr w n̄ mà n̄ nə shòò jàà né ; N̄ zhàn ré wó búlá ku ò n'ò càr lò yé né búlá jàà wa, rà wó búlá wě.⁵Ce n̄ tá n̄ la wu-zǎé wě ywě dūr cəcə ne yé, n̄ tá n̄ la cama tɔ ywě dūr nányéné mye ne yé. ⁶N̄ tá n̄ la cím-bəlwélé y è ɲwéné cə-byú wě è n'è zhəl mó mye ywě dūr yé, címí gə du nányéné sǎmpèré, e làà tǎ è n'è gwi lyi mye, n̄ tá n̄ la è ywě dūr yé. ⁷Bá lyi mòrhò gə tu n̄ jəgwǎ ne, mòrhe shí tu n̄ jəjí ni mye, kaka dá-byí t'á la mó dwǎrh yé ;⁸Wó n̄ yírhá dúdú n̄ mà n̄ má n̄ nyí, sə n̄ mà n̄ nə lyi-bəlwǎlsé còrhò-tum rí tèbé rà la se yú mú. ⁹À Bə-zhə-zhe ! Wó ñmyé n̄ wó à shòò jàà. N̄ zhe shìrhá, ndá n̄ gə zɔ Dǎdǎ cábal mó n yə n̄ shìrhá jàà ;¹⁰Eta, zwini dá-byí t'á la mó zal yé, címí dá-byí t'á la n̄ kòrhó nyí ni bwǎlse yé. ¹¹Bə Bə-zhə-zhe mà n pə nyí n̄ málékabá né bə yili n̄ sómsé gakó ne ;¹²Bə m'a kwè mó bə zə bə jèrh wa, n̄ nà t'á la nókulu ni mǎ yé. ¹³N̄ mà n̄ vò bɔɔ w ndá kùwə y yó, n̄ nò bɔɔ w byí y w dɔm mó nánjəgró w tǎ. ¹⁴Wó n̄ gə só né mó yilə, à m'a vwǎrh mɔ ; à yili mu, bə n̄ yé à yil ré párá. ¹⁵N̄ mà n byè ne, sə à m'a shè mɔ ; à m'a yə né ndá mɔ zúzúnú wě, a vwǎrh mó, a zhě n̄ yil ré dǎ a pǔ còrhó. ¹⁶À m'a ce n wèrhé dwǎ nánzhəzhǎ n sú ce yó, sə à m'a ce n̄ yírhá nə à vwǎrh mó.

Chapter 92

¹Nwǎǎ. Shìrhá dē ré nwǎǎ. ²Kɔn càn sà bə zǔl Bə-zhɔ-zhe, sà bə nún bə cèrhé n̄ yil ré, DǎDǎ cábal mó ! ³Nə̀kɔ́kɔ́lé ne sà bə bwəl n̄ wu-bɔ̀nɔ̀ bə byili, cəcɛ ne, sà bə bwəl n̄ zhèn ré bə yili, ⁴bə dú dàkɔ̀nɔ̀ ò nyínsi shíyá, ndá bɔ̀rɔ̀ ndá zǎ́ bə m'e byili ri. ⁵ǎ Bə-zhɔ-zhe ! n̄ ce à n'á fùù ndá wu-nyɔ̀ n̄ tumə né yilə ! à n'á nún ndá wu-nyɔ̀ n̄ jě tumə né yilə. ⁶ǎ Bə-zhɔ-zhe ! n̄ tumə né wó tù-fwààlɛ, n̄ bùlò né lyim ! ⁷Ce numbyíní kèbé è bə surhə zhe yàl kaka nà wě yé, kòkò tá ò zal ne ò yàl kɔn yé. ⁸Bá ndá lyi-bəlwǎlsé gə n'è byil ndə gɔ ta mye, lyi bí byèbé gakò bə n'è wèrhé lwele mó gə n'è pùr pùnə ndə gɔ ta mye, wó bə yò zhilù jàà w bə j'a la né gaga yilə. ⁹Sə n̄myé, Bə-zhɔ-zhe ! n̄ wó DǎDǎ cábal, byinə nà bə zhɔ́ zhe yilə. ¹⁰Bə-zhɔ-zhe, nyí n̄ zwà bé mawé ! Nyí n̄ zwà bé n'è jé tɛ́ ; byèbé gakò bə n'è wèrhé lwele ré mó dūr bə làà dǎ. ¹¹N̄ zǎ́ n̄ pɛ́ jàn ndə gɔ-nɔ́ ta ; n̄ ló nwǎ́ è lwé n̄nyànyèlɛ à yó. ¹²Ce à yírhá zǎ́ nà só à zwà bé nyú, à zhǎ́ nyé à zwà námməlwǎlsé zòmà né, ywé bə ne zhe yé. ¹³Wu-cángá cinə n'è púrh ndə kwǎ́ ta, bə n'è byil bə zhəl dǎ́ ndə Lyəbǎ sǎdɛ́érəbá ta. ¹⁴Bə zhele be Bə-zhɔ-zhe kèlé y wa, bə n'è byil ná Yì rí jì y kɔ̀nɔ̀ w wa ; ¹⁵Bə gə ce mye, ndá rəmyé ga, bə gwě cə̀əle bə n'è ce byǎ́, bə gwě sú ndá malma dúdú ò zhǐ nánlyò,

Chapter 93

¹Wó Bə-zhɔ-zhe ń ná ná ń jí pyèlè ré, ń zù pyèlè zùwá kàməzwĩ, ń lyě bele, ń lyě jàn bele. Wó rəmyé è ce lǔ zhǐ kěkě, ò t'á zhízhǐ yé. ²Kùr ju yi ní ga, ń pyèlè dàgǎ y cí è zhǐ ; ń ɲwéné byinə nà bə zhǒ zhe yilə. ³Ǻ Bə-zhɔ-zhe ! Nyĩ bwĩsí nàná bɛ n'è zè bə zhəl dǎ, bwĩsí nàná bɛ n'è zè bə zhəl dǎ bə ce dweme, bwĩsí n'è nàná bɛ n'è zè bə zhəl dǎ bə ce sò. ⁴Sə nyĩ Bə-zhɔ-zhe jàn ré rə ɲwéné dǎ yi w mú, du bwĩsí nàná bɛ sò w nánfɔlɔ w jàn ré, ńdó nà-fɔlɔ w nǎ mó jàn ré mà y'a zè mà n'è fùù mú. ⁵ń nyó né ń kwè mó gakó púlá púlá wó zhànà ; Ǻ Bə-zhɔ-zhe ! pwépwé mó wó kɔn dɛbɛ rə mǎ ńdó ń jì yá, byinə byinə né gakó yilə.

Chapter 94

¹Bə-zhɔ-zhe ! ñmyé ñ wó kúrhí ni sãɔ̃ Yi rí, kúrhí sanna Yi, zè ñ bà ! ²Lũ w bursi cábal, Zè dɛ̃, pə còrhò-tum cin-byilu ciná bé ne, kɔn merhe ñdə bə gá twí ní ! ³Bə-zhɔ-zhe, lyi-bəmwǎlsé wó twər mǎngala, wó twər mǎngal lyi-bəlwǎlsé nə mà sə j'á n'è jí bele ? ⁴Sə n'è zòm zòmà, sà n'è zòm jàn zòmà, sàmyé shèbé sà n'è twí lwele ré mó gakó mó n'è cèrhé sà cinà. ⁵Bə-zhɔ-zhe, sà n'è nòm ñ dwí rí tɛ̃ sə bɔbɔle, sà n'è nwènè ñ cəl kɔn ré ñdə vwámá ta ; ⁶sə n'è gwi ejànə bé ñdə zhələ bé, sà n'è zal bətǎlsé sà gwi. ⁷Sə zè sə zhe : Bə-zhɔ-zhe tá ñ nyí yé, Zhakɔbe Yi rí t'á nyí gàà mó yé ! ⁸Ámyé numbyín-èkwər ré, dɛ̃-na á cinà ! Bə surhə zhe ciná, wó dɔ̃ yi ní á la surhə zal ? ⁹Lò mó mǔbɔ̃ ñ wèrhé zhè ré mó, zhǎ né t'á cili nà ? Lò mó mǔbɔ̃ ñ wèrhé yírhá né mó, yírhá né nə bə né ne nà ? ¹⁰Lò mó mǔbɔ̃ ñ ná ñ ji tənèsé búlú mó, nə wər còrhò-tum ñ la pɔ̃ nà ? ñmyé mǔbɔ̃ ñ ná pə surhə numbyíní ní mú ! ¹¹Bə-zhɔ-zhe yé numbyíní búlú né, ñ yé bə nə wó kɔn nánfò. ¹²Bə-zhɔ-zhe, wu-nyɔ̃ ɲwéné ñdə lò mó mǔbɔ̃ ñ ná ñ ji mu búlú mó ! Mǔbɔ̃ ñ ná ñ cèrhé mo ñ nyá né wé mó, ¹³mùni n zə ñ cìn dɛ̃ tɛ̃bé zúzúnú gə tú ò zhe mo mó wé, kɔn m'e yí góró kù lyi-bəlwélé y yilə ! ¹⁴Bə Bə-zhɔ-zhe tá ñ yé ñ dwí rí ní yé, ñ tá ñ dwí ñ cəl kɔn ré ne tɛ̃ yé ; ¹⁵Bə bursi kó mó m'a tó dwǎ ñdə cángá tumə né ta, sə lyi bí byèbé gakó bə wun ní wó cángá mó m'a lwar bə rə wó zhənà. Wó mǔ lò ñ ɲwéné ñ mà n zè n bú ñdə lyi-bəlwélé y n pɛ̃ ? ¹⁶Wó mǔ lò ñ mà n sɛ̃ ne lyi bí byèbé bə n'è wèrhé lwele ré mó yé né ? ¹⁷Bə-zhɔ-zhe gə yà ñ yə ne sɛ̃, à gə y'á lyɛ̃ lələ a vò a wə jàà y kèbé lò tá ñ zòm è wé mó wə. ¹⁸À gə y'á j'á n'á wəl bə à m'a nà y mó ! rəmyé yi ní ga ñdə ñ sónó kwé̃ ne. ¹⁹Bùlú nánzəzhɔ̃ gə tú nə nɔ dwǎ à wé nə n'è nwènè ne, ñ cícú mú n'è pə ne wu-nyɔ̃. ²⁰Lyi-bəlwǎlsé shèbé sà n'è pyà lwele ré ñ nyá né bə shè rə yò mó, nə wǔ sà m'a ce ñ jòm sà pyèlè dègwǎ y yó ? ²¹Sə n'è jòm dwǎ gùlú sà la m'e bú ñdə wu-cángá cábal mó, sə pə dóó lò mó mǔbɔ̃ ñ bə dóó zhe mó ne. ²²Sə Bə-zhɔ-zhe wó à shírhá jàà, à Yi rí wó à pátá nákulú, à n'á shèè né. ²³Ñ mà n ce bə lwele ré k'a jòm bə yó, n ce bə jé tɛ̃ bə lwele tumə né yilə ; wó Bə-zhɔ-zhe, ná Yi rí rə m'a ce bə jé tɛ̃.

Chapter 95

¹Bà-nà ná nún ná fùù òdó wu-nyò nà pà Bə-zhə-zhe ne ! Búbwée-nà ná búbwée òdó wu-nyò ná ce ná vwarh mó pátá nókulu w ni. ²Bà-nà nà zùl ná m'é vò ní yé né, Ji-nà ná ji nwíísi ní còrhó yilə ! ³Bə Bə-zhə-zhe wó Yi nánfólò, ní wó pyò nánfólò du yə né gakó. ⁴Nmyé ní zhe ce y kùr rí gá zhəl rə vò rə zhí tē mágǎ mó ní jò wa, pyàr ré ywē né gə zhəl nà zhí dē mágǎ mó mye wó nmyé ní cǐ. ⁵Nə-fólò w wó nmyé ní cǐ, bə wó nmyé ní wèrhé wa ; ce y mye wó nmyé ní zə ní jē n wèrhé ya. ⁶Bà-na, wúli-na ná wùlì tē ná nàdwéné yó, Bə-zhə-zhe, ná wǎrhna mó yé né ! ⁷Bə ní wó ná Yi, ná zē ná wó ní dwí ní ná ní kálá, ná wó ní vwámá ní ná ní kál ní má ní zhəlà, wó rəmyé è ce, zà, á gə nyèè ní cəl ré, s'á cili ! ⁸Bək'á kù á wun ní òdó kən gá yàl né Mərəba né ta yé, òdó kən gá yàl né Masa né dē ré yù w gə-elū èpòlò wē mó ta yé, ⁹gàà mó á dabá zhē ne né, òdó bə j'á y'á nɔ tū-fwààlè à twí mú ga yírh wə. ¹⁰Á j'a nyēr dwí rí rəmyé byinə shə-èna, ce a zē a wó : Dwí rí rəmyé, wó dwí tēbé rə wu w jé ; rə yəl à sómsé pár yé. ¹¹Rəmyé ce, a zē a bwəl nyí òdó lyim a wó : Bə t'á la à shìrhə y jàà w zú yé !

Chapter 96

¹Nún-nə nwáá nándwə á pə Bə-zhɔ-zhe ne ! Àmyě byèbé gakó á ɲwéné ɕe y yó mó, nún-nə á pə Bə-zhɔ-zhe ne!

²Nún-nə á pə Bə-zhɔ-zhe ne, zúl-nə ń yil ré, Bwəl-nə ń vwərɁ mó yò á byili dɛ gakó. ³Byili-nə ń zúl mó tənèsé wé, s'á byili ń tù-fwààlɛ dwá né ne ! ⁴Bə Bə-zhɔ-zhe wó nánfɔlɔ ń mə ńdà còrhó ! bə yə né gakó wé wó ńmyě ń wó kɔn dèbé rə wó kɔ-nyɔmɔ du ; ⁵bə dwá né gakó yə né wó numbyínsi sà mɔ ne ; wó Bə-zhɔ-zhe ń wərɁhé dɛ yi rí. ⁶Pwè ńdà jàjɔmɔ ɲwéné ń yé né, zùwá y pwè ré jàjɔmɔ mó ɲwéné ń jì y wə. ⁷Dwá kwálsé lyì, pə-nə Bə-zhɔ-zhe ne, pə-nə Bə-zhɔ-zhe ne, zùwá ńdà còrhó ! ⁸Pə-na còrhó Bə-zhɔ-zhe ne ń yil ré yilə ! Zə-na paánse á m'á b'á zù ń jì y kɔnɔ w wa ! ⁹Wùlì-nə Bə-zhɔ-zhe yé né ńdà wè rə n'è jàjémé. Àmyě byèbé á ɲwéné ɕe y yó mó gakó ! kəkə-nə Bə-zhɔ-zhe yé né ! ¹⁰Bwəl-nə á byili tənèsé lyì bí nì á wɔ : Wó Bə-zhɔ-zhe ń wó pyɔ mó ; wó rəmyé è ce lū w zhǐ kəkə ò t'á dom yé ; Bə-zhɔ-zhe ná ń ké dwá ne bursi ńdà cángá. ¹¹Bə dɛ yə né fùù ńdà wu-nyɔ, sə ɕe y wərɁhé wu-nyɔ, sə nə-fɔlɔ w nə mó mó ɲwéné ò wé mó mye zɛ mə dom dweme, ¹²bə ɔ sɔ, ńdà kɔn dèbé gakó rə wɔ ɔ né mó zɛ rə fùù, sə swààlé cémé né gakó zɛ nə búbwéé ńdà wu-nyɔ, ¹³Bə-zhɔ-zhe yé né, bə nyǐ ń bàná, ń bàn lū w kùrsi kó, ń la lū w bursi kó ńdà cángá, ń la dwá né bursi kó kɔn tó ńdà ń zhən ré ta.

Chapter 97

¹Wó Bə-zhə-zhe n' wó pyǝ́ m' : Rə́mɛ ce ce, zɛ́ n' fùù ndá wu-nyǝ́, Sə́ cemɛ né nánzhəzhǝ́ w nà jě nɛ́ m' cəcəl w m', zɛ́ nə wɛrhé wu-nyǝ́ ! ²Bában ndá cə-byú́ kákkéle m', n' pyèlè dàgwá y kùr rí cí cángá tumə né ndá zhən ré yó. ³Myín ɲwéné n' yé né mà n'è zhəl mà jí mà kákkéle n' zwà bé gá ɲwéné má, ⁴N' dwà y lyályòm' n'è yǎ́r lǝ́ wá, ce y yírhá nə pwè ré e zɛ́ è n'è zhízhǝ́ ; ⁵pyà́r ré n'è yǎ́l Bə-zhə-zhe yé né ndá tù-m' ta, Cínə m' m'ób' n' cí ce y gá k' m' yé né. ⁶Dě yə́ né n'è bwəl n' cángá tumə né nà byili, dwá né gá k' zɛ́ nà nə n' zùwá yá. ⁷Bə́ cizhìl jí byèbé bə́ n'è cèrhé wè ré numbyíni m' rə́ nyerhe ndá yi ta m', bə́ n'è zə́ rə́ bə́ zhě́ bə́ cìn dɛ́ m'. Yə́ né gá k' m'a wùlì Bə-zhə-zhe yé né. ⁸Sə́yǝ́ nyèè rə́, n zɛ́ n fùù ndá wu-nyǝ́, Zhidə́ bə́kwá bé zɛ́ bə́ ɲwéné wu-nyǝ́ wě́, Ǻ́ Bə-zhə-zhe, nyí w' bursi n' k' m' yilə́. ⁹Ǻ́ Bə-zhə-zhe ! nyí w' ñmyé́ n' Dɛ́Dɛ́́ cə́bal m' ce y yó m'. Ñmyé́ n' pyèlè ré w' dɛ́ yə́ né gá k' yó. ¹⁰Ámyé́ byèbé gá k' á só Bə-zhə-hze m', súl-nə́ lwele ré ! Bə-zhə-zhe ná n' yilì lyì bí byèbé bə́ zhí mu mú, N' ná n' vwǎrh bə́ lyì-bə́lwǎ́sɛ́ jǝ́ wa. ¹¹Pwè́ dù wu-cángá cə́bal yilə́, sə́ wu-nyǝ́ w dù wu-p' cíná bé yilə́. ¹²Wu-cángá cíná, fǝ́-na ndá wu-nyǝ́ Bə-zhə-zhe wě́, s'á zǝ́l m' nd'á n'wísi n' gá w' pwé́pwé́ m' yilə́.

Chapter 98

¹Nwáá. Nún-nə nwáá nándwà á pə Bə-zhɔ-zhe ne ! Bə́ n wèrhé màmyaarhe. Ń tó n jàjǐ ndá n vǔ w denne n bə́ n mə́ n sɛ́. ²Bə-zhɔ-zhe byili n vwarh mɔ́, n zhě́ n cángá tumə́ né n ce dǛ́ n byili tənèsé lyi bí ni bə́ yírhá na. ³Ń lyírh ń wu-bɔ́nɔ́ w ndá n zhən ré Esərayel kɛ́lé y yil mó yilə́, lū́ w cə-yala né gakó lyi bí nɔ́ ná Yi rí vwarh mɔ́. ⁴Ámyɛ́ byèbé á ɲwéné ce y yó gakó ! zè-na á búbwéé ndá wu-nyǔ́ á ce Bə-zhɔ-zhe ne ! Nún-na á ce dǛ́ á fùù ndá wu-nyǔ́ ! ⁵Zə-na bɔ́rɔ́ á nún nwíisi á pə Bə-zhɔ-zhe ne ; Zə-nə zǔ́ A nún nwíisi ! ⁶Nún-nə ndá pólse ndá yu-pólá, búbwéé-nə ndá wu-nyǔ́ á ce Bə-zhɔ-zhe ne ! ⁷Bə́ nà-fǔlǔ́ w ndá wè ré tɛ́bé rə́ ɲwéné ò wé mó ce dweme, bə́ lū́ w ndá lyi bí byèbé bə́ ɲwéné ò wé mó fùù ndá wu-nyǔ́, ⁸Sə́ bwísi mà sə́ jèrh, sə́ pyà́r ré gakó búbwéé ndá wu-nyǔ́, ⁹Bə́ nyí Bə-zhɔ-zhe bàn ce y búrsi kó ; ń la lū́ w búrsi kó ndá cángá, sə́ n ká́ dwá́ né myé búrsi ndá kən gá mǎ́ né.

Chapter 99

¹Bə-zhə-zhe wó pyǝ : bə dwá né n'è kəkə ; N jě n pyèlè dāgwá y yó málékabá yó wá : cə y n'è zhízhí. ²Bə-zhə-zhe wó nánfǎlò Səyǝ wě, n wó dǝdǝ dwá né gakó yó wə. ³Bə dwá né gakó zǔl n yil ré nánfǎlò w rə mə ndá nyòmò mó ! Bə rə wó pwǝpwǝ ! ⁴Bə dwá né zǔl pyǝ mó n só cángá tumə né mó ! wó ñmyé n ce cángá tumə zhí kəkə, ñmyé n ná n twí cángá tumə né ndá tumə né nyèbé nà mə mó Zhakəbe wě. ⁵Zǔl-nə Bə-zhə-zhe, ná Yi rí, s'á wùlì n yé né n nèrh kùr w n dāgwá y yé né ! Bə n wó pwǝpwǝ ! ⁶Muyiisi ndá Aarǝ y'á tó bə ñwéné n vwǝ-zwálnə bé wě, Səməwəə mye yà n ñwéné lyì bí byèbé bə n'è byè n yil ré mó wě, Bə y'á n'è byè Bə-zhə-zhe, sə n yà n ná n zwě bə lwǎl mó. ⁷N yà n ná n zòm ndá bé ébǝ w wa ; bə bə y'á n'è tó n sómsé bə zwě n nyá né n yà n ná n pə be mó. ⁸Ná Yi, Bə-zhə-zhe, n yà n zwě bə lwǎl mó, N yàl Yi tèbé rə wó sǔbri cábal bə yilə, sə ndá rəmyé ga n pə be còrhò-tum bə dwáaré yilə. ⁹Zǔl-nə Bə-zhə-zhe, ná Yi rí, s'á wùlì té n yé né n pyǝ w yó ! Bə Bə-zhə-zhe ná Yi rí wó pwǝpwǝ !

Ecclesiastes

Chapter 1

¹Wó Zhərazalem pyǝ Ekələzhaase, Dəvyidi byǝ mú zòmà né. ²Ekələzhaase wəl bə kən gakó wó nánfò, nánfwər ré nánfò, kən gakó wó nánfò. ³wó bəkón nyòrhé nyumbyíni n'è twí è ne lyàaré tèbé gakó è n'è ne nànyónó w kòbó wé mó ? ⁴Lyì y'á yə lū w wě bə lyě, bə dwá k'e bə, e jà cə y j'á zhí twéé twéé. ⁵Yi rí y'á púrh, yi rí k'a zù ; rə k'a wèrhé làlà rə púrh rə gá n'è púrh má mó gwě. ⁶Zho w y'a ce o vò jə-gwǎ sō, o k'a ce o vò jə-jǝ sō ; rəmyé kwā né, o k'a pyirhí o kwè sómá y èmyé mó cici. ⁷Bwisi gakó nǝ mó n'è dūr mə zhəl nà-fǎlò w wa, e jà nà-fǎlò w t'á swí gaga yé ; e jà bwisi nǝ mó gwě cəàlè mə n'è dūr mə la mə gá n'è zhəl má mó. ⁸Wě ré gakó j'á n'è twí rə la kən lyě cə ne, lò ká n yəl n gá wǝ n mà n byili ní yé ; yirh t'á nyí rə swí yé, zhě t'á lyèè ndá culu yé. ⁹Kən ré tèbé rə yàl né mó, wó rəmé rə bànà, kən ré dèbé rə wèrhé mó, wó rəmyé rə la wòrhó, kən tènè rə wó kò-dùl nànyónó w kùr w yé. ¹⁰Kən gá ñwéné bə n'è zòm rə yò bə zhe : N nə kən ré dèbé, nyí wó kò-dùl ! Sə lwar bə rə y'á yàl né byinə né nyèbé nà lyě ndá ná gwě tènè mó yi ní. ¹¹Bə t'á lyirh kən dèbé rə wó nándwəl yò yé ; sə tèbé rə bàn mó t'á yě kən ne byèbé bə la tà-kwā bə bə mó m'o lyirh rə yò yé. ¹²Àmyé Ekələzhaase, à yàl Esərayel pyǝ Zhərazalem né. ¹³À zə lárma à wě à y'á n'á pyà kən dèbé gakó rə n'è wèrhé nànyónó w kùr w mó yé-shò lwar : Sə wó kən rə yò pyǎ kùr e lwar zum, Yi pə numbyíni byǎ bé ne. ¹⁴À nɔ kən dèbé gakó rə n'è wèrhé nànyónó w kùr w mó, sə nyíwé, rə gakó wó nánfò, zho pú ò n'ò jì. ¹⁵Kən dèbé rə jini wər rə la dǝ kǝ yé, sə kən dèbé rə mùrì yó wər è la gál e lwar yé. ¹⁶À wəl à wě náà : nyí à byilə, à zə surhə dǝdǝ a dwene byèbé bə jèrè ne bə jí pyèlè Zhərazalem né mó, sə à nɔ surhə ndá lwar dǝdǝ à wě. ¹⁷À n'á pyà s'a zə surhə à wě, à pyà s'a yə kòkò, a yə nyənyà ; sə à lwar bə rəmyé wó zho ò pú rə kùrə. ¹⁸Bə surhə dǝdǝ cábal, wó wu-zhilù mye dǝdǝ cábal, sə lò mòbó n ná n pyà lwar n lyě cə ne mó, ná n súlì n lyàà ré mye.

Chapter 2

¹À zòm à cìcì wé a wò à wu w ni : «Zhəl ná vò ! A zə kən tèbé rə nyè a m'a dwé mó, sá lálá wu-nyǝ wá. Sə nyiwé, rəmye wó kən nánfò. ²A wò mən ré ne : Ñ wó bə surhə tum ! A wò wu-nyǝ w ne : wó bə kón tum n zhe ?³À zè a gu à wé, a kwè à cìn a ce dǝvǝ nyó wé, sə surhə j'ǝ ɲwéné à wé nà n'è zal ne nà zhə̀lǝ, s'a j'a gu a wé mye à ɲwéné nyənyààre tumə wé à n'ǝ twǝ, kən la m'e yí à yírhá nə ɛ́dǝ kən ré tèbé numbyínsí n'è wèrhé nyənéné y kùr w mó gə càn sà dwā né nyèbé sà la wòrhó ce yó mó wé.⁴A twǝ tumə nánfwaàlè : à lù jǝrh, a zhele dǝvǝ cémé ; ⁵à báá báàre, a kákélé a ce dwā wa, a zhele cémé nyèbé nà n'è ce byǝ dwí gako né ; ⁶a kù góró a ló ɲǝ ò wé, à m'a jì cō-baálé cémé né gə n'è byil mǝǵǵ.⁷A yè tùntùnnə bala ɛ́dǝ kana ga, a nə be bə lùl byǝ kélé wa. À yà zhe ɲǝ ɛ́dǝ pyiisi a dwene lyi bí byèbé bə jèrè ne bə yə Zhə̀rəzalem né mó gako. ⁸À zo pyǝ ɛ́dǝ ceme lyi sánnómá ɛ́dǝ sà-byi kùli ɛ́dǝ bə nəcènde a cí. À y'ǝ nún-na bala ɛ́dǝ kana ga, ɛ́dǝ kən rə n'è numbyínsí wu-nyǝ mó, a nə kana nánjəjóló.⁹A jǝrh lyi-fǝlǝ, a dwene lyi bí byèbé gako bə jèrè ne bə yə Zhə̀rəzalem né mó. Bá, à surhə né cìcì mú y'ǝ jèrè ne nà ɲwéné né. ¹⁰Kən dèbé gako à yírhá y'ǝ n'è yálá, à t'ǝ mùrì ri yé ; à cè wu-nyǝ zal yò à wé yé, b'ǝ wu w y'ǝ nyè à tum tèbé gako à y'ǝ n'ǝ twǝ mú yilə, wó rəmye rə y'ǝ wó àmyé cəl kən rə yàl à nyǎn.¹¹Rəmye kwǝ né, a zè a nyǝ tumnə né nyèbé à nwènè à twǝ mú gako ; sə nyiwé, rəmye gako wó nánfò, zho pú rə kùrə, nyǝ̀rǝhé dǝ-byí téné numbyíní n'è ne tèbé è n'è wèrhé nànyónó w kùr w mó wé yé. ¹²Rəmye yó né a zè a pyǝrǝh à yé zǝ kən ré tèbé bə n'è byè bə surhə mó ɛ́dǝ kòkər mó, ɛ́dǝ nyənyààre mǝ nyǝ. Sə wó kón lò mó mǝbǝ ní la pyǝ mó zǝ n jòm ní jàà y w mó la wòrhó ? ɛ́dǝ è dǝ tèbé rə jèrè rə wèrhé mó nà ?¹³A zè a pwírí surhə k'a cǝ nyənyààre, ɛ́dǝ pwè ré gə cǝ cə-byín rí ní. ¹⁴Surhə cábal zhe ní yírhá né ní mǝ ní nyǝ, sə bə surhə zhe cí wó cə-byín wé ní nǝ ní zhəl né. ¹⁵A zè a zòm à wé a wò : Wó còrhò-tum rí rəmye rədu y bə la àmyé ɛ́dǝ bə surhə zhe cí mu ga ne pǝ ; è ná byè yil à zo surhə dǝdǝ du ? A zè a wó à wé, ǝ nyǝ rəmye gwǝ wó nánfò. ¹⁶Sə bə gə n'è swé surhə cábal yò ɛ́dǝ bə surhə zhe cábal ta, bə n cu mú kwǝ né, dwā mǝgelé ɛ́dǝ bə swé kən gako yó. Surhə cábal mó la cú, bə surhə zhe cábal mó mye la cú ; È nə wó tǝ rə wó rə nyǝ̀rǝhé yá ! ¹⁷À bə nyǝ mú só yé, bə tèbé rə n'è wèrhé nànyéné y kùr w mó zhìli à wuu ni, bə kən gako wó nánfò, zho pú rə kùrə. ¹⁸À zhǝ tum rí tèbé à twǝ nànyéné y kùr w mó gako, tèbé à la zhǝr a yǝ rə wu-nyǝ w ne a pə lò mó mǝbǝ ní la bə n zyi jàà mó ne mó yilə. ¹⁹Wó mǝ ní yé ɛ́dǝ lò mó ɛ́myé mó gə mà n zə surhə ráá ní tá ní la surhə zal ? E jà ɛ́dǝ rəmye ga, wó ɛ́myé ní la bə n cini à tum rí gako, tum rí a zo à surhə né a twǝ nànyéné y kùr w mó byǝ bé. Rəmye gwǝ wó nánfò. ²⁰Kən zè e b'e gə à wé, tum rí tèbé gako à nwènè à cìn a twǝ nànyéné y kèbé kùr w mó yilə. ²¹Bə lò yà n zə surhə ɛ́dǝ lwar n twǝ kən zwé nyǝ, n zè n yǝ ní tum byǝ bé ne n pə rə-ná-cí mǝbǝ ní yə rə sǝ cili mú ni. Rəmye k'è wó nánfò, lwele nánfǝlǝ. ²²Sə wó bə kón rə la dǝl rə pə lò mó mǝbǝ ní nwènè n twǝ ní tum rí gako ɛ́dǝ ní wu w gə n'è yǝl né nànyéné y kùr w mó ne ? ²³ǝ dwā né gako yál zwini, sə ní cəl ré yál wu-zhìlù ; bá cǝcǝ ne mye cici shirhá téné ní wé yé. Sə rəmye k'è wó nánfò. ²⁴Numbyíní wu-nyǝ w è tum rí wé mó, wó e jí e nyǝ, s'e wèrhé wu-nyǝ. Sə à pwírí rəmye wó Yì rə n'è pə re. ²⁵Mǝ lò ní wǝ ní mà n jí, n wèrhé wu-nyǝ ɛ́dǝ è gə dǝ rəmye ?²⁶Bə Yì n'è pə surhə né ɛ́dǝ lwarma mó ɛ́dǝ wu-nyǝ lò mó mǝbǝ ní sú ní yírh mó ne ; rə zè rə nyéé lwele cábal mó n pwà n cí dwā yó n pə lò mó mǝbǝ ní sú rə yírh mó ne. Sə rəmye gwǝ wó nánfò, zho ò pú rə kùrə.

Chapter 3

¹Kɔn gakó zhe rà yi, kɔn gakó zhe rà rà yì rɔ̀dù ɲwéné : ²yi ɲwéné lul yilə, yi dɔ ɲwéné cu yilə ; yi ɲwéné zholo yilə, yi dɔ ɲwéné tèbé rà zhele mó mūr yilə; ³yi ɲwéné gu yilə, yi dɔ ɲwéné wárhá yilə, yi ɲwéné wūr e ló tɛ́ yilə, yi dɔ ɲwéné lú e cí dɛ́ yilə,⁴yi ɲwéné cɪl kúrh yilə, yi dɔ ɲwéné mɔ̀n yilə, yi ɲwéné wówóló yilə, yi dɔ ɲwéné sɔ́ yilə, ⁵yi ɲwéné nákulə dul yilə, yi dɔ ɲwéné nákulə pwá yilə, yi ɲwéné dwā ne kwə̀lè yilə, yi dɔ ɲwéné e zə nyan ñdá dwā ne kwə̀lè ne yilə,⁶yi ɲwéné pyá yilə, yi dɔ ɲwéné jó yilə, yi ɲwéné zal yilə, yi dɔ ɲwéné dū yilə, ⁷yi ɲwéné kár yilə, yi dɔ ɲwéné nyal yilə, yi ɲwéné nyí gu yilə, yi dɔ ɲwéné zɔ̀m yilə,⁸yi ɲwéné sɔ́nó yilə, yi dɔ ɲwéné tá ñ la sɔ́nó yilə, yi ɲwéné búlú yilə, yi dɔ ɲwéné yà-zúlá yilə. ⁹Wó bàkón lò mó mòbó ñ ná ñ twí mú, ná ñ ne ñ lyààré yilə ? ¹⁰À nɔ kɔn ré dèbé gakó Yi ce rà yò zù numbyínsí mú. ¹¹Yi wèrhé kɔn gakó rà cà̀n rà yi rí wə ; Sə rə co numbyíní la byinə nà bə zhǎ zhe wórhó mó búlú è wu w wé, e jà ñdá rəmyé ga numbyíní yəl tum rí Yi wèrhé mó gá ju kùr né ñdá rà gá la vò rə zhè né yé-shò yé. ¹²A zè a lwar bà numbyíní cìn-neré y è la nɔ ce yó yál wé mó gakó, wó wu-nyǎ́ wórhó bàlá ; ¹³sə numbyíní gə n'è jí è n'è nywé, e zè è n'è wèrhé wu-nyǎ́ kɔn ré ré tèbé è nɔ è tum rí gakó wé mó cəcəl w mó, wó Yi pené. ¹⁴À lwar bà kɔn dèbé gakó Yi n'è wèrhé mó n'è dene twéé twéé, kaka wà̀r rà n'è súlí ní, kaka wà̀r rà n'è vùr né mye yé, rà n'è wèrhé èta m̀nì bə nyàm rə. ¹⁵Kɔn ré tèbé rà ɲwéné mó, jèrè rə yə né, sə tèbé rà bàn mó, jèrè rə yə né, sə wó Yi rà n'è zal tèbé rà lyé mó rə k'a bà. ¹⁶À k'a nə nənyónó w kùr wə, jàà y kèbé bə cí bursí bür yil mó, wó wu-bárhé è ɲwéné gàà mó, jàà y kèbé bə cí cángá byilu yil mó, wó wu-bárhé è ɲwéné è ɲwéné gàà mó. ¹⁷A zòm à wé a wò : Yi m'a ká wu-cángá ñdá lyi-bəlwélé bursi ; bə yi ɲwéné kɔn gakó yilə, ñdá tum gakó yilə. ¹⁸A k'a zòm numbyíní yò à wé, bə Yi b'a wèrhé kɔn numbyísí nì, rə ce sə lwar bà sə wó vwàmá. ¹⁹Bə kɔn ré dèbé rà la numbyínsí ñdá vwàmá né ga ne yú wó kɔn rə̀dù ; ñdə numbyíní gá n'è cì ní, èta vwām mó mye n'è cì ní, bə rà ga wó éshìrhá y èmyé èdù yá, ce numbyíní bə vwām du yé ; bə rəmyé gakó wó nánfò. ²⁰Rə gakó la jàà èdù wə ; rà gakó wó shó ò m'ò wèrhé ré ; sə rə gakó ka la shó w wə. ²¹Wó mǎ̀ lò ñ yé ñdá numbyíní éshìrhá y gə la zè e vò dɛ́, sə wó mǎ̀ mye ñ yé ñdá vwām mó mye éshìrhá y la tɛ́ ce y wa ? ²²A zè a pwírí numbyíní bə kɔn dɔ zhe rà zhe kùr e yil ñdá è gə dà wu-nyǎ́ wórhó è tumə né wé yé : Wó rəmyé èta mó rà wó è cəl ré. Ñ gə dà rəmyé, wó mǎ̀ lò ñ mà n ce e wèrhé wu-nyǎ́ tèbé rà la è kwā né yál mó yilə ?

Chapter 4

¹A zè a k'a nyí nònò w kòbó gakó numbyínsí sà n'è nwènè sà dwā bé nànyéné y kùr w mó ; a pwírí byèbé numbyínsí n'è nwènè mó n'è kúrh yá-nàná, lò lò j'á tènè n ná n jàjèré se yé ! Lyì bí byèbé bà n'è wèrhé se mó n'è wèrhé se ndá jàn lò lò jà n tènè n ná n zal sà wun ni yé.²A zè nà lyì bí byèbé bà dāmā bà cì mú, bà zhe wu wu-nyò du lyì bí byèbé bà yírhá gwě ɲwéné ce yó bà gwě yà cì mú, ³cùu rí rəmyé mó gwě zhe wu-nyò du lyì bí byèbé bà gwě yà be lùl gaga mó, bà bà yírhá yà tùm-bəywaalé lyì bí n'è twí nànyónó kòbó kùr w mó ne yé.⁴A zè a pwírí tum gakó wé ndá è yé tum tũ wé mó, wó bwě-dūr numbyíní dō yírh wə. Sə rəmye gakó wó kɔn nánfò, zho pú rà kùr ò n'ò jì.⁵Bə surhə zhe cábal bere n jèrh dwā yó, n má n lyèè n cìcì mú yala né. ⁶Jě kèbé è sú ndá shìrhá mó, cǝ jèrh sàlyè y shèbé sà sú ndá tum, e j'á wó zho ò pú sà kùr mó.⁷A nɔ kɔn dō rà wó nánfò nànyónó w kùr wə : ⁸Nyí wó lò n wó n dúdú n bə lò dō zhe n téré mó yé : N bə byí, n bə da-byí mye zhe yé, e jà ndá rəmyé ga, n tum rí n'è zhəl rà la rə t'á zhè yé, n yírh mye t'á swí nəcènde gaga yé ! N yà n wó : Wó mǝ lò yil à n'á twí, a j'a zè a yě, à t'á wèrhé wu-nyò à pə à cìn ni mú ? A pwírí rəmye gwě wó kɔn nánfò, zho pú rà kùr ò n'ò jì.⁹Nunə bəlyè cǝ lò mǝdù, bà bà n'è ne kwǎnde náàcèné bə tum rí wé. ¹⁰Èta, bà gə tu tǝ, mǝdù mà n zhě n tó-dō mó dǝ ; sə lò mòbó n wó n dúdú gə tuwə, zwini b'a zə mɔ, bà n tá n la lò dō nɔ n zhě mo yé ! ¹¹Èta dono mye, lyì bəlyè gə tó dwā bà pyě tǝ, bà yala né b'a byìrh ; sə lò mó gə wó n dúdú n pyě, wó etər n yala b'a tó né nə byìrh ?¹²Lò gə zhe jàn du lò mǝdù, sə n lwar bà lyì gə yàl bəlyè, bà wó bà b'a zhì n yé né.¹³Bəsóbwèlé kèbé è wó nàmò, e j'á zhe surhə mó, cǝ pyò mòbó n ce n bə surhə zhe, n ká n tá n cili cícú mú. ¹⁴Bəsóbwèlé y gə wó s'e yə wó byənə-jì y w bà vùr y né, bá wó n tənà y wé bà vùr y né mye, è gwě cǝ.¹⁵A nɔ lyì bí byèbé bà ɲwéné ce yó nànyónó w kùr mó gakó bà kákélé bəsóbwèlé y è la pyèlè ré jú pyò mó jàà y w mó.¹⁶Dwí rí tǝbé bəsóbwèlé y la cínú mú k'è t'á la zhǝ gaga yé. Sə lyì bí byèbé bà la tà-kwā bə bà mó t'á la wu-nyò zal bəsóbwèlé y yil gaga yé. A nə rəmyé, rà wó kɔn nánfò, zho pú rà kùr ò n'ò jì.

Chapter 5

¹N bəká n̄ yə lálà n̄ púr n̄ nyí yé, sə bəká jèrè n̄ zòm zòmè n̄ wě Yi yé né lálà yé ; bə Yi wó Dě Arəzna w rə ɲwéné, n̄myé zě wó ce yó ɲwéné ; ce n̄ zòmà né merhe nyí.²Ndə dārha gá n̄'è ce wě nánjəjóló yò zwi lò né, wó èta bə surhə cəbal mó mye sómá y n̄'è ce lò ná n̄ nyèè zòmà nánjəjóló.³N̄ gə bwəl kɔn nyí Yi ni, n̄ bəká jǐjírí ndə rə pyírɲ yé, bə Yi bə bə surhə ciná só yé : Pyírɲ nyí-bwəl ré n̄ bwəl mó.⁴N̄ gə yə nyí - bwəl mó, cǝ n̄ bwəl nyí n̄ zě n̄ yə rə pyírɲ.⁵N̄ bəká yě n̄ nyí rí ni, rə ce n̄ wèrhé yə-bə̀l̀l̀l̀ n̄ pə n̄ cin ni yé, sə bəká wó lò mó bə́bó Yi twí mú ni, bə à bwəl à nyí rí ndə n̄ yəl yé. Wó bə́kɔn yil n̄ b'a zə n̄ zòmà né n̄ mǝ tó Yi lyim ni, e ce n̄ tumə né t'á la nyí zō mó ?⁶Lwar bə wě nánjəjóló gə ɲwéné dārha wě rə bə kùr zhe, sǝ lwar mye bə rə ɲwéné zòmà né nánjəjóló w mye wě èta ; rəmyé ce nyám Yi. ⁷N̄ gə nɔ cɔ ò lyi bí n̄'è nwènè nəmǝ, bə n̄'è wèrhé jàn tumə ò wě, cángá tumə tènè ò wě mó, sə rə bə́k'a jàr mó yé ; Bə gə kwè lò n̄ yó zhě dǝ bə la pə lò mǝbó n̄mye yó zhě dǝ du ni n̄ la cinú, sə bə lwar lò dō mye gwě ɲwéné yó wə.⁸Kɔn rə càn rə pə tənà ne mó, wó è pyǝ gə zhe nyòmǝ. ⁹Lò mǝbó n̄ só sə-byí mú, rə-ná-cí tá n̄ swí sə-byí yé, sə lò mǝbó mye n̄ só nəcèndé tá n̄ ne rə nyò̀rè yé. Rəmye gwě wó kɔn nánfò.¹⁰Nəcèndé gə n̄'è súlí rə bə́rha, rə jírna bé mye n̄'è súlí bə bə́rha ; sə wó bə́kɔn rə wó nəcèndé ciná bé nyò̀rhé, ndə è də bə n̄'è nyí rí jírna bé n̄'è jí mú nà ?¹¹Tùntùnnə jàn nyè, bə n̄ gə zhe námpólé ráá dǝdǝ n̄ la jú ; sə nəcəm-bal jǐjírí n̄ ná n̄ jí n̄ swí ní mú yírɲ w ga rə t'á yě mo n̄ dǝ yé.¹²Lwele rə̀dù ɲwéné à nɔ nən̄yéné y kùr wə : Nəcèndé bə cí dǝ, rə la zwini rə cəbal mó n̄ cí ri mú ni pɔ.¹³Nəcèndé rəmyé mó n̄'è twí rə jé ndə lyi-yir kɔna ; nəcèndé cəbal mó tú n̄ lù byí, ce kaka k'è yə dàl n̄ jǝ w yé.¹⁴Ndə n̄ gə shár n̄ ná pwí wě né, èta n̄ mà n̄ ká n̄ kwě nálye ndə n̄ tú ní, sə n̄ tá n̄ la ɲwónó n̄ zə kaka n̄ jǝ w n̄ tum rí yil yé.¹⁵Rəmye k'è wó lwele nánfǝl̀l̀. N̄ la ndə n̄ gə tú ní ; sə n̄ tum rí n̄ twí n̄ pə zho ne mó, wó kə́kɔn nyò̀rhé n̄ nɔ wa ? ¹⁶Kɔn súlí, n̄ byinə né n̄ wèrhé ce yó mó gakó wó cə-byú wě n̄ yàl né, ndə wu-zhìl̀l̀ nánfǝl̀l̀, ndə címsi ndə lyim. ¹⁷Nyína kɔn ré tǝbé à nɔ mó : È gə wó numbyíni yilə, kɔn ré dǝbé rə càn rə sú yírɲ è la jú s'e nyò, e wèrhé wu-nyò è tum rí cəcəl w dwā né Yi pɔ y ce yó mó wě mó ; wó rəmyé rə wó è cəl ré.¹⁸Yi gə pɔ jě-kɔn numbyíni ni, rə pə sómá e jí è cəl ré, e wèrhé wu-nyò è tum rí cəcəl wə, rəmyé èta mó, wó Yi pené.¹⁹Sə Yi gə pɔ nəcèndé ndə neré numbyíni ni, rə pɔ sómá bə n̄ jí ri, bə n̄ kwě n̄ cəl ré, sə n̄ fùu n̄ tun rí wě, rəmyé wó Yi pené. ²⁰Èta, numbyíni k'è t'á lyírɲ è dwā né ce yó mó yò dǝdǝ yé, bə Yi ce wu-nyò sú n̄ wu wə.

Chapter 6

¹A k'a nà lwele ràdù rə ɲwéné twéé twéé numbyínsí cəcəl wə. ²Lò y'ǎ ɲwéné Yi pɔ mɔ jè-kɔn nánzhəzhǎ ɲdǎ zùwǎ, kɔn dèbé ɲ búlà zhe mó ɲ ná ɲ nɛ rɛ, kaka t'ǎ mùrì mu yé, e ja ɲdǎ rəmyé ga yírɰ w Yi t'ǎ pɛ mɔ sómá ɲ jí rǎ wu-nyǎ w yé, e k'ǎ wǎ zhəl-bal ɲ ná ɲ jí rǎ wu-nyǎ wǎ. Rəmyé k'è wǎ kɔn nánfò, lwele nánfǎlǎ. ³Bal gə lul byǎ zǎm, n wèrhé byinə nánzhəzhǎ, ɲ dwǎ né pù, ɲ gə yə wu-nyǎ jí n sú, ɲ yə lú-bǎl zal gaga, sá nyǐ pù-vùrə cǎ mɔ. ⁴Bə ɲ tú náyəyèrhé, ɲ la cə-byín rǐ wə, ɲ yil ré b'ǎ zhǐ cə-byín pyu rǐ ; ⁵ɲ yə nɛ gaga yé, ɲ yə nànyéné pǎr lwar gaga yé ; ɲ zhe shírǎ du lò mó ɲmyé mó. ⁶Bá lò mó ɲmyé gə mà n wèrhé byinə mǎðrhe rəlyè mye, n ja ɲ yə wu-nyǎ zal, kɔn gakó nə dǎ jàà y èmyé èdù y wé rǎ la né nà ? ⁷Numbyíní tum rǐ gakó wǎ è nyǐ rǐ yilə, e ja ɲdǎ rəmyé kɔn ré dèbé è búlà né zhe mó t'ǎ swǐ è yírɰ yé. ⁸Wǎ surhə cǎbal zhe ɲ má ɲ cǎ bə surhə zhe cǎbal mó ? Wǎ bəkón zúzúnú cǎbal mǎbó ɲ yé ɲ cín zal mó má ɲ cǎ, lǔ w kǎbó wé yál mó wé ? ⁹Kɔn ré dèbé yírǎ nə mó cǎ, tèbé ɲ búlà né n'è zhizhiri rə yil mó : Rəmyé k'è wǎ kɔn nánfò, zho pú rǎ kùr ɔ n'ò jǐ. ¹⁰Kɔn dèbé ɲwéné mó y'ǎ jèrè rə yə né bə n'è byè rǎ yil ré ; sə bə yé bə numbyíní ɲ wǎ numbyíní tá ɲ la lò mǎbó ɲ jǎn ré du mú yé né zhǔ yé. ¹¹Wè nánzhəzhǎ gə ɲwéné, sá nyǐ wé tèbé rǎ wǎ kǎ-fwər mye ɲwéné : Sə è nə wǎ bəkón nyðrhé numbyíní nə mà ɲ nə rǎ wé ? ¹²Bə wǎ mǎ ɲ yé kɔn dèbé rǎ càn numbyíní yil lǔ w wé, è dwǎ né nə wǎ kɔn nánfò wǎ, è n'è wèrhé nə lyé lǎlǎ ɲdǎ ywəl ta mó yil mó ? Sə wǎ mǎ ɲ mà wǎ numbyíní nǐ, kɔn ré dèbé rǎ la è kwǎ né yál nànyéné y kèbè kùr w mó ?

Chapter 7

¹Lò yil gə duwə, rəmyé mó cǝ nwǎ kǝbé è lwé kǝbé è nǎnyǎnyélé yá, cu dǝ ré cǝ lul dǝ ré. ²Lò gə zhəl cu jàà w cǝ n zhəl címsi jú jàà wa, bə wó cu mà wó numbyíní gako yó gurə jàà, ce numbyíní kǝbé è ɲwéné ce yó mǎ s'e téré rəmyé è wé. ³Wu-zhilù cǝ mǝn ; ɲdǎ n yé y gə cǝ mó ga, n wu w wǝ ò yàl nyàn. ⁴Surhə cinə yé y zǎ kǝlé y kǝbé cu wu zhùlù ɲwéné è wé mó ne, sə bə surhə zhe cinə bé wó wu-nyǝ gə ɲwéné mǝgǎ mó kǝlé y ne bə yé y zǎ né. ⁵N gə ná n cili surhə cábal n ná ji lò búlǎ mó, cǝ n ná n cili bə surhə cábal nwǎǎ. ⁶Bə surhə cinə bé mǝn ré nyǝ ɲdǎ bə gə y'a lò sɔr nǎkwéné wé rə zhe pǝrpǝr ɲdǎ sǝ ta. Rəmyé gwǝ wó kɔn nǎnfǝ. ⁷Jàn tum n'è ce surhə cábal jǝrh bə surhə cí, bə n'è zal pené nǎnfǝ w bə m'è yè lò wu wá. ⁸Kɔn yó gurə y cǝ rə nǎ kùr jirə yó ; yala ne zhilù cǝ cin dǝ zhǝ. ⁹Bəká kwè lyim n wé làlà n mǎ n pupuri tǝ yé, bə lyim kǝ e pupuri tǝ wó bə surhə zhe cí wé rə ɲwéné. ¹⁰10 N bəká wǝ náà : wó etər kɔn tó né, dwǎ né nyèbé nǎ lyǝ mó m'è cǝ nyèbé èta mó ? Lwar bə n yə surhə zal n mǎ bwərɲ rəmyé mó yé. ¹¹Surhə né cǝ lò cəl kɔn ré bə pǝ mǝ mó, surhə né zhe nyǝɔrhé rə pə lyi bí byèbé bə yírɲ nǎ nǎnyéné y mó ne. ¹²Surhə né n'è yili numbyíní ɲdǎ sǎ-byǝ myé gə n'è yili y ní ; sə è zhe lwar mó nyǝɔrhé y wó : Surhə né gə ce lyi bí byèbé bə zhe ne mó gə zhe nyǝ mú yilə. ¹³Nyǝ Yi tum rí gə wó né n nyiwe : Wó mǝ lò n wǝ tǝbé Yi gwǝ mó n la ɲwǝnó n kwǝ ? ¹⁴Wu-nyǝ dǝ ré, sǎ swéné n cinə, sə zwini dǝ ré, téré n wé : Yi wərɲhé rǎdù y ɲdǎ rǎdǝ mó ta, mǝni ga numbyíní bəká lwar kɔn dǝbé rə mǎ dwǎ sə yí y mú yé. ¹⁵À nɔ rəmyé mó gako à dwǎ né nǎnfǝ w à wərɲhé mó wé. N yà n nǎ wu-cángá cí, n cù n cángá tumə né wé, n zǝ n nǎ lyi-bəlwélé n zhe myə-édǝlǝ n mǎ n ɲwéné n wu-bárhé tum né wé. ¹⁶N bəká yə wu-cángá cábal kɔn lyǝ ce ne yé, sə n bəká yə surhə cábal myé dǝdǝ yé : È nǎ wó bəkón yil n la n cin zhilù ? ¹⁷N bəká yə lyi-bəlwélé kɔn lyǝ ce ne yé, sə n bəká yə bə surhə zhe myé cí yé : È nǎ wó bəkón yil n b'ǎ yǝ n ci ɲdǎ n cu dǝ gwǝ yə yí mú ? ¹⁸Kɔn cǎn sǎ zə zǝmǝ ré tǝbé n wé, sǎ bəká nyǝ rəmyé mó ɲdǎ rə dǎ yò ta yé ; lwar bə wó lò mó mǝbǝ n ná n nyàm Yi mú n ná n lú wé né nəmyé mó yé né. ¹⁹Surhə né n'è ce shurhə cábal yə jàn cábal n dwene cǝ yé né cinə shíyá. ²⁰Gaga, lò lò tǝné n wó wu-cángá cábal ce yó n ná n wərɲhé cǝnǝ, n tá n wərɲhé yə-bəlǝlǝ yé. ²¹N bəká cili zǝmǎ né nyèbé gako lyi bí n'è zǝm sono yé, mǝni n bəká nyè bə n tuntunnə mó ná zhili n yil ré yé ; ²²Bə n cici mú wé mó n yé bə ɲmyé zhili lyi dwǎ yilə. ²³Wó surhə né dǝnne à tó né a pyà a sú rəmyé mó kùrə. A zǝ a wǝ : À m'a yə surhə cábal. Sə surhə né zhəl yé né gaga à nyi ni. ²⁴Kɔn dǝbé rə ɲwéné yé né, tǝbé rə lyim, rə k'e bwérɲhé rə lyim mú, wó mǝ lò n wǝ rə n la yúnú ? ²⁵A zǝ a wərɲhé ɲdǎ à wu gako à la a lwar, a nyǝ, s'a pyà surhə né ɲdǎ wé ré kùrə né, sə a lwar nyǎnyàaré ɲdǎ wu-bárhé tumə né ɲdǎ bə surhə zhe tuntwǎǎ né párá. ²⁶A zǝ a nǎ kɔn rə nyǝ cǝé du cu : È wó kǝ n wu w wó pǝmǝ ɲdǎ gùndwǝ, n jèsé wó lyǝése ; sə wó lò mǝbǝ n sú Yi yírɲ mó n ná n lú n yé né, n zǝ n nǎ n zal yə-bəlǝlǝ cábal mó. ²⁷Nyǝnə kɔn ré dǝbé à nɔ mó, Ekəłəzhase n wəl náà ; à nyǝ kɔn gako rǎdù rǎdù, mǝni ga lwar kɔn ré dǝbé è ce rə ɲwéné né mó kùrə. ²⁸Nyǝnə kɔn dǝbé à gwǝ n'a pyà à wé mó, a j'a gwǝ yə rə ne gaga yé. Bala mǝrhǝ wé à bal mǝdù, sə kana bé gako cəcəl w à yə kǝ mǝdù ne yé. ²⁹Sə nyǝnə, kɔn ré dǝbé rǎdù y à nɔ mó : Wó Yi rə wərɲhé numbyíní cángá, sə wó səmyé sə pyà ywǝ nǎnzɲəzhǝ sə pə sə cin ni.

Chapter 8

¹Wó mǎ lò ní nyě ñdə surhə cábal ta, ní yě wě ré kùrə né ní ná ní byili mú ? Numbyíní surhə né n'è ce è yé y jájémé, rə zě rə n'è ce zwini rí rə ñwéné è yé y w mó lyǎ. ²À n'á wəl mó : Zwě pyǎ mó nyá né, ñ gə bwəl nyí Yi yé né mó yilə. ³Ñ bəká zhír ní nyí ní làlà ní vò yé né gaga ní nyí ní yé, sə kən dèbè rə bə cən mó, bəká ñ ná ñ wèrhé rə ñ ká ñ bwérhé yé ; bə ní wǎ ní wèrhé kən dèbè gakó ní ná ní yálá ; ⁴bə pyǎ mó zòmè ré jàn ; wó mǎ ní mà n wǎ mó : Bəkón ñ ná ñ wèrhé ? ⁵Lò mǎbó ní ná ní zwě ní nyó né mó, ná-cí tá la kən dèbè rə cən wǎrhó yé, sə surhə cábal yě bursi búr yi rí. ⁶Bə kən gakó zhe rə yi, ñdə rə bursi búr cə-cóló, ñdə zwini gə tú e zhe numbyíní. ⁷Numbyíní yəl kən dèbè rə bàn yé, wó mǎ lò ní ná la y tēbè rə bàn mó gá la né tó rə bə ? ⁸Numbyíní bə è myəl ré cí s'e me ñwéné e zə rə yé, è bə ñwónó dwi-byí zhe cu mú mye dē ré yó yé ; búló né nàmyé mó wě vwǎrh téné né gaga yé, sə wu-bárhé tumə wàr lyi-bəlwélé nà la vwǎrh yé. ⁹À nɔ rəmye mó gakó, a zě a téré kən dèbè gakó rə n'è wèrhé nànyéné y kùr w mó, yi ñwéné né numbyíní y'a ciní è dō numbyíní e ce e jírɥ zúúnú cí. ¹⁰À nɔ lyi-bəlwəáálsé sà cù bə ce, sə vò sà shirhó jàà wa, sə lyi bí byèbè bə yəl wu-cángá ciná mó zhəl kwā né gaga bə yě Yi jì y ní cɔ w wa. Rəmye k'è wó kən nánfò. ¹¹Bə lyi-bəlwəáálsé còrhò-tum rí t'á wèrhé kùr yó yé, numbyínsí wó lwele wórhó búlə nà sú sà wun ní sà n'è yǎl sə wèrhé. ¹²Ñdə rəmyé ga, bá yə-bəlóló cábal gə ná ní wèrhé lwele twər zǎm ní tá ní yě re mye, s'a yě bə wu-nyǎ mye ñwéné ñdə lyi bí byèbè bə n'è nyàm Yi mú, bə gə zhe nyòmò rə yé né mó yilə. ¹³Sə wu-nyǎ téné lyi-bəlwélé yil yé, è dwā né mye t'á la nánzhəzhǎ yál yé, s'e m'e zòm e nà shirhó zòmà yé, è gá bə nyòmò zhe Yi yé né mó yilə. ¹⁴Kən rədù ñwéné ce yó rə wó kən nánfò : nyiwé, wu-cángá ciná ñwéné, bə n'è ne zwini rí tēbè rə mǎ ñdə lyi-bəlwəáálsé tùn-twǎǎ né mó, lyi-bəlwəáálsé mye ñwéné sà n'è ne cənè ré tēbè rə mǎ ñdə wu-cángá ciná bé tùn-twǎǎ né mó. À k'á n'á wəl bə rəmye wó kən nánfò. ¹⁵Wó rəmyé è ce, à n'á cèrhé wu-nyǎ wá, è gə də rəmyé kən dō téné numbyíní n'è ne è tum rí è n'è twí nànyéné y kùr w mó wě, ñdə è də e jí, e nyǎ, e wèrhé wu-nyǎ w mó yé ; wó rəmyé rə wó kən Yi n'è pə numbyíní ní, dwā né nyèbè rə pɔ y nànyéné y kùr w mó wě. ¹⁶Rəmyé kwā né, a zě a pwírí, à gə zə à wu gakó a m'a pyà surhə né pár lwar mó, ñdə à gá téré wě ré tēbè numbyíní t'á dèè cəcē ñdə nànyéné ga ce y yó è m'e pyà mó, ¹⁷à nyí Yi tum rí, a pwírí numbyíní wàr è b'a nə kən ré dèbè rə ñwéné nànyéné y kùr w mó yé ; bá è gə n'è lyèè è cìn māmá è m'e pyà rə mye, è t'á ne rə yé ; bá surhə cábal cici mú gə ná ní yǎl n lwar rə mye, ní wàr rə ní ne yé.

Chapter 9

¹Zèná, à téré ràmyé gako à wé, a kwè rà gako a nyí, a zè a lwar, sà à pwírí wu-cángá cí òdó surhà cábal ga tumə né wó Yí jǝ w rà ɲwéné ; Numbyíní yàl sònó òdó súl ga pár yé ; rà gako ɲwéné è yé né è n'è pyà.²Kon gako ràmyé ràdù y rà n'è yí lyi bí gako ne. Kon ré tèbé rà n'è wu-cángá cábal cici, rà n'è yí lyi-bəlwélé ne, rà n'è yí lò mǝbó n' tá n' càn wárgáá né, rà n'è yí lò mǝbó n' zhe jimdí ni, rà n'è yí lò mǝbó n' ná n' zwál vwí ni, rà n'è yí lò mǝbó n' tá n' zwál vwí ni ; kon wó èta lò mǝbó n' ná n' wèrhé cènè òdó lò mǝbó n' ná wèrhé lwele ga ne, rà n'è yí lò mǝbó n' ná n' bwəl nyí òdó lò mǝbó n' tá n' bwəl nyí ni.³Wó ràmyé rà wó lwele ré rà n'è twí mú gako nànyéné y kùr w mó wé, bà wó yò w òmyé òdù y ò n'ò zal lyi bí gako ; e jà numbyíní wun ní sú òdó wu-bárhá tumə òdó nyənyààre sà ce yó yál mó gako wé, ràmyé né sà zè sà vò cùurí wé. Bà wó mǝ lò bà la vùr bà ce kwā né ?Lyi bí byèbé gako bà n'è shírh ce yó, wu zhe kon ne bà n'è dè. Bá kùlǝ kèbé è yírhá ɲwéné mó cǝ, bwar-cùu.⁵Lwar, bà lyi byèbé bà ɲwéné ce yó mó, yé bà bà la cú ; sà cùurí yàl kaka yé, bà rà k'è kwānde zhe yé, bà bà swé rà yò.⁶Bà rà lò sònó w òdó rà lò súl, òdó rà yál mó cùwə ; rà k'è bà cəl zhe kon dèbé gako rà ɲwéné nànyéné y kùr w mó wé yé.⁷Zəl n' dǝ n' búru w òdó wu-nyǝ, sá nyǝ n' dǝvǝ òdó wu-pǝ ; Bà tèbé n' ná n' wèrhé mó dāmǝ rə sú Yí yírh shāā shāā ga.⁸Dè gako, sà ce n' gānde námpwèrh, sà nwǝ bək'a mwiri n' yó yé.⁹Wèrhé wu-nyǝ ce yó òdó kǝ mó mǝbó n' só mó ; n' dwā né nánfwər ré w tèbé Yí pǝ mó ce yó nànyónǝ w kùr w mó ; n' dwā né nánfwər ré n' wèrhé ce yó mó, wó n' cəl ré ce yó n' tum rí n' twí mú cəcəl w nànyéné y kùr w mó.¹⁰dèbé n' nǝ n' la zə n' jè n' twí òdó n' jàn re mó, twí ri ; Bà cùu rí wé, tum òdó tórǝ òdó lwar òdó surhə téné n' gá la mǝgǝ yé.¹¹A zè a k'a nà nànyéné kùr wə, nyí è dǝ lyi bèbé bà n'è dūr lǝlǝ bà wó ywál dūr yé, è dǝ kándár búlǝ jǝá w è wó bele jú yé, è dǝ surhə cinǝ bà wó búru yé, è dǝ láma cinǝ é wó nàcènde yé, è dǝ lwar dǝdǝ cinǝ è wó panse nǝ yé ; Sə bəmyé gako wó yi rí òdó kon ré tèbé rà la yál mó yó w bà n'è nyí ní.¹²Numbyíní yàl è cə-kǝlǝ w yé, òdó bà gá y'a zə émwǝrh gùndwí wé e jírǝ zwini sà yil né ta, è nyé mye, òdó bà gá y'a zə kúnsi pǝmǝ wé né ta ; numbyínsi mye wó èta, zwini n'è jār jār rà twí rà zal sè òdó sà yəl rà nyí ni yé.¹³À k'a nà kon dǝ surhə né yil rà zhe kùr dǝdǝ, nànyéné y kùr wə.¹⁴Nyí wó cǝ námpǝlǝ òdù ò y'a ɲwéné òdó ò lyi bà bà já yé, sà pyǝ mǝdù n' zhe jàn nánfǝlǝ zè n' bà n' òdó cǝ wá, n' ɲwéné n' zwé w n' cí, n' ce ò lyi bí n'è twí tumə jàn tumə nánfwǝlǝ.¹⁵Sá nyí bal mǝdù, n' wó nǝmǝ n' jà n' zhe surhə yà n' ɲwéné cǝ w wa, n' myé mó zè n' vwǝrh cǝ w òdó n' surhə né. Sə lò lò kǝ n' yəl bal mó nǝ-nǝmǝ mó n' myé mó yò lyírh yé.¹⁶A zè a wó náa : Á nyí surhə cǝ jàn. E jà òdó ràmyé ga, bà yə nǝmǝ mó surhə né kwè òdó kon ta, bà yə n' zǝmǝ né mye cili yé.¹⁷E zhíli yala ne e cili surhə cinǝ zǝmǝ né mó, cǝ lò mǝbó n' ná n' jí pyèlǝ lyi byèbé bà bə surhə zhe cábal zǝmǝ né cilu.¹⁸Surhə né cǝ búlǝ wé ; bà yə-lǝlǝ òdù sásá n'è cǝ nàcènde nánzhəzhǝ.

Chapter 10

¹Wó Zhə̀əzaleṃ pyʒ Ekə̀ləzhaase, Dəvyidi byí mú zòṃà né. ²Ekə̀ləzhaase wəl bà kɔn gakó wó nánfò, nánfwàr ré nánfò, kɔn gakó wó nánfò. ³wó bàkɔn nyòòrhé nyumbyíni n'è twí è ne lyààré tèbé gakó è n'è ne nànyónó w kòbó wé mó ? ⁴Lyì y'à yè lū w wé bà lyɛ, bà dwā k'e bà, e ja ce y j'a zhí twéé twéé. ⁵Yi rí y'à púrḥ, yi rí k'a zù ; rə k'a wèrhé lālā rə púrḥ rə gá n'è púrḥ má mó gwě. ⁶Zho w y'a ce o vò jà-gwā sō, o k'a ce o vò jà-jí sō ; rəmyé kwā né, o k'a pyirhí o kwé sómá y ɛmyé mó cici. ⁷Bwísi gakó nǝ́ mó n'è dūr mà la mà gá n'è zhəl má mó. ⁸Wé ré gakó j'a n'è twí rə la kɔn lyɛ ce ne, lò ká n' yəl n' gá wó n' mà n byili ní yé ; yírḥ t'a nyí rə swí yé, zhě t'a lyèè ṇdó culu yé. ⁹Kɔn ré tèbé rə yəl né mó, wó rəmé rə bàṇà, kɔn ré dēbé rə wèrhé mó, wó rəmyé rə la wòrhó, kɔn téné rə wó kò-dùl nànyónó w kùr w yé. ¹⁰Kɔn gá ṇwéné bà n'è zòṃ rə yò bà zhe : ṇ nə kɔn ré dēbé, nyí wó kò-dùl ! Sá lwar bà rə y'a yəl né byinə né nyèbé nà lyɛ ṇdó ná gwě téné mó yi ní. ¹¹Bà t'a lyírḥ kɔn dēbé rə wó nándwəl yò yé ; sə tèbé rə bàṇ mó t'a yě kɔn ne byèbé bà la tà-kwā bà mò mó m'o lyírḥ rə yò yé. ¹²Àmyé Ekə̀ləzhaase, à yəl Esərayel pyʒ Zhə̀əzaleṃ né. ¹³À zò lárma à wé à y'a n'á pyà kɔn dēbé gakó rə n'è wèrhé nànyónó w kùr w mó yé-shò lwar : Sə wó kɔn rə yò pyà kùr e lwar zum, Yi pɔ numbyíni byā bé ne. ¹⁴À nɔ kɔn dēbé gakó rə n'è wèrhé nànyónó w kùr w mó, sə nyíwé, rə gakó wó nánfò, zho pú ò n'ò jì. ¹⁵Kɔn dēbé rə jìni wàr rə la dǝ́ kǝ́ yé, sə kɔn dēbé rə mùrì yó wàr è la gál e lwar yé. ¹⁶À wəl à wé náà : nyí à byilə, à zò surhə dǝ́dǝ́ a dwene byèbé bà jèrè ne bà jí pyèlè Zhə̀əzaleṃ né mó, sə à nɔ surhə ṇdó lwar dǝ́dǝ́ à wé. ¹⁷17 À n'á pyà s'a zə surhə à wé, à pyà s'a yə kòkò, a yə nyənyà ; sə à lwar bà rəmyé wó zho ò pú rə kùrə. ¹⁸18 ṇ jèrh gə wó nəwàcànyel jèrh, ṇ lyarḥ ré wūr, ṇ jèrh sé gə zhe kēkē, jì y n'è lyilə. ¹⁹Bà n'è wèrhé kùjú bà m'è fùù, dǝ́vǝ́ n'è pe wu-nyǝ́, sə wéré n'è kwerhe kɔn gakó. ²⁰Bàkà zòṃ pyʒ mó yil námməlwélé yé, bá ṇ bùlā né wé mye cici yé, sə ṇ bàkà zòṃ lyì-fwààlé mye yil námməlwélé yé, bá ṇ sō jìni y w ṇ gá ná ṇ pyè mǝ́gǝ́ mó yé ; lwar bà dǝ́ yi kúmí y b'a zə n' zòṃà né e du pwě ne, vwěmǝ́ ku b'a bwəl ré o byili.

Chapter 11

¹Kwě n búrú w n dol nẽ mó wa, sá yě bà dɔnɔ kwã né n b'ã k'â nã wa ; ²Tál n cəl ré ñdá nunə bwàlpyè ráá ñdá nuna lyele ne, bà n yəl zwini tẽ nándwí yil rə bàn ce yó yé. ³Bəban né gə súwá, dwà n'è nywè ce y yó ; cò gə tu lū jəjí ráá lū jəgwǎ sɔ, ɔ n'ò pyè ɔ gə tu mǎgǎ jàa y wa. ⁴Lò mǎbɔ́ n ná n nyí zho w mó, tá n dwi twá yé, lò mǎbɔ́ n ná n nyí bában né mó mye, tá n jər yé. ⁵Ñdá n gə yəl zho w sómá y yé-shó né, ñdá n gə yəl numbyíni kúr rí gə n'è mɔ dwǎ ne kě pwí wé né mye né, èta mye n yəl Yi tum rí rə n'è wèrhé kɔn mó yé-shò né yé. ⁶Rəmyé ce, n gə duli n zè tẽ, sá dù n twá né, dàdèné y gə yú mye sə bəká jòm yé, twí n jèrh tumə né, bà n yəl tẽ ñdá rə dō rə la nyí zō yé, dɛga mye, n yəl ñdá rəmyé rəlyè y ga gə càn yé. ⁷Pwè ré nyè, yírhá né gə n'è nyí nyənyéné y mye è sú yírhá. ⁸Numbyíni gə wèrhé byinə nánzhəzhǎ ce yó, s'e wèrhé wu-nyǎ byinə né nəmyé mó wé, s'e bù dwǎ né nánzhəzhǎ w nà bàn cə-byǎ wé mó búlə ; bà tɛbé rə bàn mó gakó wó kɔn nánfò. ⁹Éb;ɔ-dǎl, fú ñdá wu-nyǎ ñdá n gwě wó ébɔ́-dǎl, ce n wu yə nyàn n byilù yi rí wə, tó n wu búlə né gakó ne ñdá kɔn ré tɛbé n yírhá né n'è ne mó ne. Sə lwar bà Yi m'a byè mó bursi rəmyé mó gakó yilə. ¹⁰Jí wu-zhùlù n wu w wé n ce pyépyé, pə nɔnɔ n yala ne n ce kwã né, bà bɔ́bwár yi rí ñdá nyué mú kùr-jirə y ga j'á wó kɔn nánfò.

Chapter 12

¹Ebó-dāl, fū ñ bàsóné ré yi rí, sá wèrhé wu-nyò dwā né ñ la wórhó ñ bàsóné ré wé mó, wèrhé kón dèbé ñ yírhə né na, ñ wu bulù né zhe re mó ; sá lyírh bà dē bànà bà Yi la mó byò ñ byili kón dèbé gakó ñ wèrhé mó rà yé né. ²Vùr kón dèbé rə bə càn mó ñ wé, sá ce lwele ré vò kwā né gaga ñ yala né ne, bà bàsóné ré ñdá cin neré tónónónó mó wó kón nánfò. ³Lyírh ñ wárhna mó yò dwā né ñ ñwéné nà wé, ñ bàsóné ré wé mó yi ní, ñdá dwā né nà bà càn mó gwě yə yí yé, sà ñ gə yə èta wèrhé, byinə né gə zè nà bwəlse yi ní, ñ m'á zè ñ zhe : Á yə ràmyé ràdù ga kwè ñdà kò-twà ta gaga yé ; ⁴dwā né nàmyé la m'e yí mú, lwar bà nànyéné y ñdá pwè ré b'a jírñ námbyú, cànà y ñdá càmməsósé pwè ré jájòmó b'a jé, dwā b'a n'è pyírh ñdá bában né duwə, ⁵wó yi rí ràmyé yi ní, byèbé bà n'è yìlì jì y ní mú b'a kəkə, búlú kádar ré ywè b'a lwəl té, byèbé bà n'è nóm mún mú mú b'a yé mə nóm né, bà bà k'è bə já yé, ce y b'a jírñ námbyú byèbé bà n'è tó túkwərsé bà nyí mú yé né, ⁶nəmùn ní nóm mó sós gə gu mú ce, bwəðlé rəlyè y bà wèrhé rə zhí dwā né zè rə pyi sómá nyí rí ní, wó ràmyé yi ní kúmí y n'è kúrhá mó, wó ràmyé y ní mye kana byá nwiísí n'è bə, ⁷ràmyé yó né, kón ré rə zè rə zhí dē mó ywé ré zè rə zhe lyi bí, lyi bí yala né n'è pápá sósé yó, Amendier y ce púná, səsó w zè ò dùm, émwá k'è bə kaka zhe yé, bà numbyíni la è jàà y kèbé è ñwéné byinə nà zhó zhe mó wə, cìlú zè ná n'è kúrh sósé gakó yó ; ⁸lwar ñ wárhna mó yó, ñdá sàbyi kùlì nyíni y gwě yə bwèlé yé, ñdá sánámá mó nàzhí y gwě yə lwe yé, ñdá já y gwě yə è kùr rí wé sùr yé, ñdá còbó w kòbó ò n'ò shìi nē mó mó bàk'a sá o tú zhìlì w yé, ⁹ñdá shó w gwě yə kwè o vò shó w wé yé, ñdá éshírhá y gwě yə kwè e vò mòbó ñ pə y mó sono yé. ¹⁰Ekələzhase wəl bà ràmyé gakó wó kón nánfò, nánfwər ré gakó nánfò. ¹¹Ekələzhase dà surhə né ñ yà ñ zhe mó dúdú è y'à wó ñ kón yé, ñ yà ñ ná ñ súlì ñ cèrhè lwar mó dwí rí ní, ñ nyí kón gə n'è tó né mó, ñ ce zòmà dwā yó ñ kē səsəwəle nánzhəzhó. ¹²Ekələzhase wèrhé ñ gə wó né gakó, ñ nà zòmà nyèbé nà nyè mó, nà kē nà tó ñdà kón gə mǎ né cìcì, nà wó zòmà nyèbé nà wó zhən zòmà. ¹³Surhə ciná zòmà né nyè ñdà wó dóm swá ta ; bà kē ne bə ce dwā yó sébé wé, nà nyè ñdà dàdòbse ta yó-cábal mādù pəpa té. ¹⁴Á byí, tèbé ràdal mó, shènè ñ zwè ywè né nyèbé còrhò mó ; bà lò gə la sábabá nánzhəzhó kǎš, ñ tá ñ zhè ne yé, sà còrhò dēdē mó wó lyàà yala né yilə.

Song of Solomon

Chapter 1

¹Saləmo nwǎ y kèbé è j'a càn du nwísi gakó mó.(Bóm mó) ²Ñ bà ñ kwəðlé ne ñdá ñ nyí ñdá sónó nánfòlò! Bà ñ sónó swǎl mó j'a nyè dēdē du dǎvè, ³mà j'a nyè dēdē du ñ nwísi sà lwé nányənyèlé mó lwé ré. Ñ cìcì mú já ñ wó nwǎ y kèbé è lwé nyè dēdē. Wó ràmyé rà ce kē-byi-bwǎš bé j'a só mó. ⁴Vwè ne a tó ñ kùrə, dūr ná dūr. Pyə mó ce a zù ñ jì-zòrà y wa: «Ce ná ce ná wun yə nyàn, sə ná fūù, ñmyé nàjèlè yilə.» Jí ná jí ñ sónó swǎl mó mà du dǎvè mó címsi. Bà kón j'a mǎ zhən ga bà bà swéné mó. ⁵Zhərazalem lyi bàkwá, à wó námbyín, à súlì à càn mye, ñdà pyi-kur námbyín kwəðrhé ta, ñdà étwi-ényi gándé tèbé rà j'a càn dēdē mó ta. ⁶Á bàk'a nyí b'a wó námbyín, nányónó w gə ce à wó námbyín mú yil yé. À nəbwá bēb kwè lyim ñdá ne: bà ce à y'a n'a yìlì dǎvè-cémé né. Sə à dǎvè-cǒ wá, àmyé j'a yə w yìlì yé. ⁷Sə ñmyé mòbó à j'a só mó, byili nìñ gə la ñ vwámá né kál ñ má vò mǎgǎ mó, ñdá ñ gə m'á ce nà vò nà shírh mǎgǎ, yi rí gə tú rə yú yá-pèlé ecəl w yi ní, mùnì ga à bàk'a yə ñdà kē mòbó ñ já ñ ná ñ dūr dēcñ tó-dwā bē vwámá né səta mó ta yé. (Vwǎ-ènnà bē) ⁸«Ñmyé mòbó ñ já ñ càn du kana bē gakó mó, ñ gə já ñ yəl re, sá du ñ kwè vwámá né nèsé, ñ má vò ñ kál ñ bə-bwǎlsé vwǎ-ènnà bē kwəðrhé yala ne.» (Ébó mó) ⁹Á dowa, à n'a zə mó à myerhe dwāñdà eshə-nyè kèbé è n'è vwè eshə-vwətu kòbó ò càn dēdē mó ta. ¹⁰Ñ mùkùlú né j'a càn ñ zhə-kònà né nà pyépyéré pyépyéré dwā ne mó cəcəl wə, ñ byá y mye càn byā-dòmésé cəcəl wə. ¹¹Ná m'á j'a ce bà wèrhé sánámá zhə-kònà nà pyépyéré pyépyéré dwā ne, bà zè bə ce sàbyi-kùlì shírh nà wé ná pš. (Bóm mó) ¹²Á náared y lwé ré j'a n'è dwià m'á dē pyš mó la mə ñ bà ñ bós w w mó. ¹³Á lò mó mòbó à j'a só mó wó sá-və myíri wə ò wée, àmyé yilə: ò n'ò mē à yilə né cəcəl w ò zwè. ¹⁴Á lò mó mòbó à j'a só mó wó énef púná bà lyé dwā ne yó àmyé yilə, Eyè-Gedi dǎvè-cémé né wə. (Ébó mó) ¹⁵Ñ já ñ wó bóm, à dowa, ñ já ñ wó bóm! Ñ yírhə né wó épwəñse cìcì! (Bóm mó) ¹⁶Ñ já ñ wó ébó, à lò mó mòbó à j'a só mó, ñ já ñ càn dēdē! Ná pyànə y j'a wó gə-lyò dúdú! ¹⁷Séédərebá bà wó ná jì y byésé, zhənəvəriyébág ná m'é zù è byílsí.

Chapter 2

¹À wó Sarɔn já y nərshísi, jésé lyíisia.(Ébó mó) ²Ndə lyíisi kèbé è wɔ sɔr cəcəl w ta,wó ɛta à dɔwa mó já n wó né kana-byǎ bé cəcəl wə.(Bóm mó)³Ndə pomyé kèbé è wɔ tú cémé né cəcəl w ta,wó ɛta lò mó mǎbɔ à j'á só mó wó né bala-byǎ bé cəcəl wə.À n'á jòm è ywəl mó w ndə à gá n'á yǎl né.Sə è byí y j'á nyè à nyú wə. ⁴N zə ne n zù dǎvɛ-jì wéb,sə kɔn ré tɛbɛ bə kɛ dɛ è yó, à yá-pɛlɛ w mó wó Sónó.⁵Pa-na ne dǎvɛ-cǔ byǎ cílá a jí m̀nì ga à k'a nà à cinà.Sɛ-na ne ndə pómɛbác m̀nì ga a zə jàn:b'á n'á yì sónó nǎbwɛnɛ. ⁶N jà-gwǎ y wɔ à yó w kùr wə,n jà-jí y zɛ e vwɛ ne è dɛ n cin ni!(Ébó mó)⁷À j'á n'á lwəl ába, Zhərɛzalem lyi bəkwá,nǎmsɛ ráá gɔ tərɥ yil yilə:Á bək'á zhərɥ mǎbɔ à só mó yé,á bə j'á k'á zhərɥ mǎ n jan ré w gaga,ndə kɔn gwɛ yə n b̀l̀à yí yé.À nyɛ lò mó mǎbɔ à j'á só mó cəl ré(Bóm mó)⁸À nyɛ à lò mó mǎbɔ à j'á só mó cəl ré!Nyí mu: n já n b̀à̀nà!N ná n fwɛ n gar pyàr ré,n ná n fwɛ n swərɥ n gar pyǎlsɛ, ⁹à lò mó mǎbɔ à j'á só mó wó ndənɛmɛ ráá ndə ta byí ta.Nyí mu: n swərɥ n zhí ná byílí y kwǎ né.N tó cə-zhɛ ré n ná n nyí.N tó bǔlsɛ n má n nyí. ¹⁰À lò mó mǎbɔ à j'á só mó ná n núná,n ná n wəl ne:(Ébó mó)«Zɛ n zhì dɛ, nmyé à dɔwa,zhír bə à sɔ, à bóm. ¹¹Nyí wàr yi rí n'è lyɛ.Dwà y k'è t'á nywè yé, è n'è lyɛ. ¹²P̀nə né púrɥ tənà y wa.Nwɛ y yi rí bwǎlse.Wó rəmyé è ce bə nyɛ épwɛnɛ cəl réná tənà y wa. ¹³Épyilú w épyíl-gó w n'ò byilə,sə dǎvɛ-cémé né nà p̀r mú, zho w j'á n'ò dwi.Zɛ n zhì dɛ, nmyé à dɔwa,zhír bə à sɔ, à bóm. ¹⁴À p̀pwɛnɛ rə wɔ pyò gógòlò wə,rə wɔ pyò-èdòlò jàà y kèbé è j'a shèè mó w mó,ce a nà n yé-zwǎ yá,ce a nyèè n cəl ré;bə n cəl ré j'á nyè,n yé-zwǎ y mye j'á càn.»(Ná mó)¹⁵«Zə-na zúlá né á pə nába,zúlá námpólsɛ shɛbɛsə n'è cò dǎvɛ-cémé né mó,e jà ná dǎvɛ-cémé né mà p̀nə kókó!»(Bóm mó)¹⁶À j'á wó lò mó mǎbɔ à j'á só mó lò námpúm,àmye wó nmye lò námpúm,n ná n kál n vwàmá né lyíisibá cəcəl wə, ¹⁷kwɛ, ndə dǎdɛnɛ zho w gwɛ t'á fúfú yé,ndə wɛ ré ywəl mó dwɛlɛ ré mye gwɛ yə súlí yé,nmyé à lò mó mǎbɔ à j'á só mó,yál ndə nɛmɛ ráá ndə ta byí ta,pyàr rə pɔr dwǎ ne mó yó.

Chapter 3

¹Cæcē y námpúm, à j'â n'â pyà lò mó mǎbǎ à j'â só mó, à pyònò w wé. À j'â n'â pyà mǎ, sǎ à t'â jǎl mo yé. ²Ràmyé ce, à m'a zèa tó cǎ w púlǎpúlǎ wé. À m'a pyà lò mó mǎbǎ à j'â só mósómsé yó ñdǎ dwǎ-joló jààsé wé. À j'â n'â pyà mǎ, sǎ à t'â jǎl mo yé. ³Cǎ w yilnǎ bé bǎ tó cǎ w w bǎ n'ê byélé mǎ jǎl ne, à bwǎrh be a wò: «Á nǎ nǎ lò mó mǎbǎ à j'â só mó?» ⁴À gǎ tú a lyē be námpólé, à j'â jǎl lò mó mǎbǎ à j'â só mó. À j'â pyél mǎ, sǎ à t'â la mǎ yǒñdǎ à gǎ yǎ ce n zù à ná sǎ, à ná nánlùlǎ y jì-zǎrà y w yé: (Ébǎ mǎ) ⁵«À j'â n'â lwǎl ába, Zhǎrǎzalem lyi bǎkwǎ, nǎmsé ráá gǎ tǎrh yil yilǎ: Á bǎk'á zhǎrh mǎbǎ à só mó yé, á bǎ j'â k'á zhǎrh mǎ nǎ jan ré w gǎga, ñdǎ kǎn gwě yǎ nǎ búlǎ yí yé.» (Kana-byǎ bé byébé bǎ só ébǎ mǎ mǎ) ⁶Mǎ nǎ jǎ n shí gǎ-elǔ èpòlò w nǎ bànñdǎ nyèrh sǎ mǎ dwǎ ne sǎ la dǎ-yi wǎ, myíria ñdǎ ãsǎñdǎ wé dwǎ dúdúmǎ dúdúmǎ rǎ shí cemǎ dwǎ, zho w gúlǎ si ta mǎ? (Bóm mǎ) ⁷Nyí nǎ pyèlè dǎgwǎ y bǎ m'ê zhǐ mu mú, Salǎmǎ pyèlè dǎgwǎ yǎ, kǎndar shǎ-shǎldù Esǎrayel kǎndar ré wé rǎ kákélé ya, ⁸rǎ gǎkǎ kwé búlǎ shimi, rǎ cèrhé búlǎ bú, lò gǎkǎ búlǎ shù w nǎ cǎ né, nǎ la nǎ mǎ nǎ yilǎ nǎ cinǎ, cǎcǎ ywé nánfǎlǎ w yilǎ. ⁹Pyǎ Salǎmǎ ce bǎ zǎ Lyǎbǎ dǎr bǎ m'ê wèrhé pyèlè dǎgwǎ y kèbé bǎ m'ê zhǐ mu mú. ¹⁰Nǎ ce bǎ wèrhé è nésé. Bǎ zǎ sǎbyi-kùli bǎ wèrhé nǎ gǎ ná nǎ shele mǎgǎ mǎ. Bǎ zǎ sǎnǎmǎ bǎ m'ê wèrhé nǎ gǎ ná nǎ jòm mǎgǎ mǎ. È wé mó zé rǎ wèrhé ñdǎ kǎmǎjé-shé, Zhǎrǎzalem lyi bǎkwǎ bé kwerhe re ñdǎ sǎnǎ. ¹¹Sǎyǎ bǎkwǎ, du-nǎ á nyí Salǎmǎ ñdǎ nǎ pyèlè yǎ-pú w kǎbǎ nǎ ná pú muñ kǎ-jú w dǎ ré yù w mú: dǎ ré tǎbé nǎ námpúm jǎ nǎ wǎ wù-nyǎ wé mó.

Chapter 4

¹N' já n wó bóm, à dowa, n' já n wó bóm! N' yírhá né wó épwǎnse cìcìn kàmàjè y kùr wə! N' ywésé wó ndə bòn nánzhəzhǎnə n'è cécèlé Galaade pyò w ta. ²N' yálá né nyè ndə vwámá né nyèbé bə kwar nə kur rí, nə gwě shí jàà y kèbé bə shàrh ne né mó wé nà n'è dwi ta: nòmýé gakó zhe nəcílá, bə t'á mūr nòmýé ràdù ga yé. ³N' nyi-vɔr ré nyè ndə kàmàjè nánshè gwěgwě ta, sə n' zòzòmá né mye j'á càn. N' yá-sarh ré nyè ndə gərənajé byí bə gòm mó kəkàlà y ta, n' kàmàjè y kùr wə. ⁴N' byā y nyè ndə Dəvyidi jì-fwèlè nánjijíní y è lù e vò dǎdǎ, bə lù beɛ jú wé ré è wé cù yil mú ta: nəkwar mǔɔrhe jele dǎ è wé, kàndar búlú wé dwí gakó. ⁵N' yilə né nàlyè y nyè ndə ta byā bəlyè ta, nèmè nəcílá bə n'è dóm gɔlyíisibá cəcəl w ta. ⁶À m'a zè a vò pyò w kòbó myííri zho w n'ò dwi ò wé mó yó, ndə pyèlé y kèbé ǎsá zho w n'ò dwi è wé mó yó, ndə dǎdènè zho w gwě t'á fúfú yé, ndə wé ré ywál mó dwèlè ré mye gwě yə súlí yé. ⁷N' já n búl n' wó bóm, à dowa! kaka dá-byí mye j'á tə n' yala ne yé! ⁸N' m'á tó ne n' shí Lyəbā, bóm à pyà à la jú mú, n' m'á tó ne n' shí Lyəbā n' bà. N' m'á shí Amana yə-pèlé y wa, ndə Səniiri yə-pèlé y w e súlí Erəmō yə-pèlé y wa, bwaare pwólé ndə pyàr ré rə sú ndə jələ mó, n' cəcèlé n' bà. ⁹N' ce à yó w n'ò zè, à nəkó, bóm à pyà à la jú mú, n' gó j'á nyí à sǔ twər ràdù cìcì mú, n' byā-dòmśé byí edù cìcì mú, j'a ce à yó w n'ò zè. ¹⁰N' sónó swəl mó j'á càn, à nəkó, bóm à pyà à la jú mú! N' sónó swəl mó j'á nyè dǎdǎ du dǎvǎ, n' nwísí sə lwé ré nyè mó lwé ré nyè dunwísí sə lwé ré nyè mó lwé ré gakó. ¹¹Bóm à pyà à la jú mú, n' nyi-vɔr ré j'á n'è dwi tù-nwǎ. Tùr ndə yil j'á wə n' mǎjòlò w kùr wə. Sə n' gǎndé zho wwó ndə Lyəbā zho w ta. ¹²N' wó bós kòbó ò nyí rí sàáse, à nəkó, bóm à pyà à la jú mú, nə-bùlì kèbé bə pyi è nyí ni, bwí kèbé bə pyi è nyí ni dāmá mó! ¹³N' twəǎré j'á wó gərənajé byā bós kòbó ò n'ò ce wu yàl nyàn, ndə cémé dwā byā byèbé bə j'á nyè dǎdǎ mó: éne y ndə nááre yá, ¹⁴nááre ndə safərǎndə kanééle ndə shənamɔɔmee súlí cémé dwí gakó ndə ǎsá, ndə myííri ndə alɔwéésee súlí nūrh shèbé sə lwé j'á nyè e jà sə j'á càn dǎdǎ mó gakó. (Bóm mó) ¹⁵À wó bááre nǎ nə-bùlì, zhílì y kèbé è náná bé n'è pe nyū mú, bə n'è dūr bə shí Lyəbā mó! ¹⁶Zè té, Acəlǎ! Bà, Otāa! Ce à bós w shírh, sə ò wé ré rə lwé ré nyè mó lwé ré du rə sú té! Bə lò mó mǔbó à j'á só mó bà, n' bós w wa, sə n' jí ò byā bé bə j'á nyè dǎdǎ mó!

Chapter 5

¹À bàn à búb w wa, à nəkó, bóm à pyà à la jú mú. À n'á kəl à myííri y ñdá à wè ré rə lwé ré nyè mó. À n'á dòm à tù-zǝ w ñdá ò tùr rí ga. À n'á nywè à dàvǝ y ñd'á yil mú ga! (Núnnə kùkùl ré) «Jí-nə, à dɔwabá; nyó-na, nyó-na á sú, à lyi bí byèbé à j'á só mó!» À y'á dǝ, sə à n'á bǝrhi (Bóm mó) ²À y'á dǝ, sə à n'á bǝrhi: à nyè à lò mó mǝbó à j'á só mó n'á n'á kókwá! (Ébó mó) «Pul n'á pǝ, à nəkó, à dɔwa, à pǝpǝwéné, à lò mó mǝbó cǝnè dǝ-byi yə mùrì mú. Bə à yó w j'a sú ñdá myǝnǝ. À ywésé sà lyè lyè mó mye sú ñdá cǝcǝ w pǝpǝwíí. » (Bóm mó) ³À vǝr à kǝmǝzwí yǝ: etəra! à nə m'a k'a zù yə? À shàrh à nèsé: etəra! à nə m'a k'a byèlè se?» ⁴À lò mó mǝbó à j'á só mó tó bəl mó n ce n'á jǝ y nǝ. Sə kǝn j'a zǝ rə n'è shè à wé. ⁵Àmye j'a zǝ à la bəlò w pul a pə à lò mó mǝbó à j'á só mó ne. Sə myííri y'á n'è dwi à jèsé wé, è twərh sǝfǝ w cǝlé y yó, èmyé ñdá myííri kǝbé è wó wǎrhgáá è y'á n'è dwi à jǝ-fǝlǝ né wé mó ga. ⁶Àmye pul bəlò w a pə à lò mó mǝbó à j'á só mó ne! Sə à lò mó mǝbó à j'á só mó pyirhí, n kwǝ n lyǝ. À j'a zǝ a du à wǝ n'á kwǝ ñdá à y'á yəl à gə wǝ mǝgǝ yé: à j'á n'á pyà mǝ sə à t'á jəl mo yé. À j'a n'á byè mo, sə n'á tá n'á shè nǝ yé. ⁷Cǝ w yilnə bəbə tó cǝ w w bə n'è byélé mó tú bə jəl ne. Bə j'a zǝ bə n'è mǝ nǝ, bə cǝmǝ nǝ. Cǝ w yilnə bə byèbé bə wǝ ò byíísi yó mǝvǝr à kǝmǝzǝ-fwèlè y à cəl né. ⁸À j'á n'á lwəl ába, Zhərazələm lyi bəkwá: Á gə nǝ à lò mó mǝbó à j'á só mó, bəkón nyí á nə m'á cí mu? Bə à n'á yí sǝnó nǝbwènǝ! (Núnnə kùkùl ré) ⁹Nmyé kǝ mó mǝbó n'á jǝ n'á cǝn du kana bə dwǝ bə gakó mó, bəkón lò mó mǝbó n'á jǝ n'á só èta mó mǝ n'á du lyi bí dwǝ bə? Lò mó mǝbó n'á jǝ n'á só mó, bəkón n'á mǝ n'á du lyi bí dwǝ bə, n'á jǝ n'á mǝ n'á lwəl nába dǝdǝ èta? (Bóm mó) ¹⁰10 À lò mó mǝbó à j'á só mó wó námpwè ñdá nánshèn, bə n'è lwar n'á pǝr nuna mǝðrhe shí cǝcəl wə. ¹¹N'á yó w wó sánámá mǝbó mǝ j'á cǝn yó w bə fwərh mó. N'á ywésé sà lyè lyè mó wó púná ywé, námbyírh ñdá kǝrhò ta. ¹²N'á yírhé né j'á nyè ñdá wó épwǝnse, bǝrh shèbé sà zhe nǝ yó w ta, sà n'è shàrh sà cìn yil wé, sà n'è jòm wè ré tǝbé bə co nǝ mó rə wé mó nyə né yó. ¹³N'á mùkùlǝ né wó ñdá púná jǝà kǝbé è zho w nyè, è n'è lyí wè rə zho w nyè ta. N'á nyi-vǝr ré j'á wó lyíisibá, myííri kǝbé è wó wǎrhgáá mó n'è dwi rə wé. ¹⁴N'á jèsé j'á wó sánámá cǝbyǝrrə j'a sú ñdá tǝpǝázəbá. N'á pǝwí y wó nǝntú-yélǝ ku námpǝpǝ, ò yé y j'a sú ñdá sǝfyííribá. ¹⁵N'á cǝ né wó aləbátəre yə, nǝ kǝrə né cí sánámá mǝbó mǝ cǝn wè yó. N'á yé-zwǝ y nyè ñdá Lyəbǝ ta: n'á jǝ n'á wó lò mǝbó n'á du n'á dwǝ bə ñdá sǝédəreba ta. ¹⁶N'á nyí rí j'á wó nyàn ré cǝcǝ mú. N'á námpúm mú jǝ n'á wó shil kǝna. Wó èta à lò mó mǝbó à j'á só mó nyè né, wó èta à dɔwa mó nyè né, Zhərazələm lyi bəkwá!

Chapter 6

¹Nmyé kē mó mǎbǒ n̄ jǎ n̄ càn du kana bé dwā bé gakó mó,yè n̄ lò mó mǎbǒ n̄ jǎ n̄ só mó zhèl né?Yè n̄ lò mó mǎbǒ n̄ jǎ n̄ só mó zǎ n̄ yé n̄ zǎ né,sə ná tó mó ná pyà mǎ?(Bóm mó)²À lò mó mǎbǒ à j'ǎ só mó ná n̄ swé n̄ la n̄ bǒ w wa,ò pùnǎ jààsé shèbé sà lwé ré wó nǎnyènyèlé mó wé,n̄ vwà má né kál bǒ w wa,e súlí lyíísibá kǒ yilǎ. ³Àmyé wó à lò mó mǎbǒ à j'ǎ só mó lò námpúm,à lò mó mǎbǒ à j'ǎ só mó mye wó àmye lò námpúm,n̄myé mǎbǒ n̄ ná n̄ kál n̄ vwà má né lyíísibá cǎcəl w mó.À dǎwa, n̄ jǎ n̄ búl n̄ wó bóm(Ébó mó)⁴À dǎwa, n̄ jǎ n̄ wó bóm n̄dǎ Tǎrǎsa ta,n̄ càn n̄dǎ Zhǎrǎzalem ta,n̄ ná n̄ zè wu ni n̄dǎ wè nánfwààlé tèbé èta mó ta.⁵Pǎ n̄ yírhǎ né à yó w n̄ ce kwā,bà nà j'a ce à k'ǎ yəl tèbé à n'ǎ wèrhé mó yé.N̄ ywésé wó n̄dǎ bǒn nánzhǎzhǎn̄ n̄ è cǎcélé Galaade pyǒ w ta.⁶N̄ yǎlǎ né nyè n̄dǎ pyǎisi nánzhǎzhǎ shèbé bà kwar sà kur rí,sà gwě shí jàà y kèbé bà shǎrh se è wé mó w sà n'è dwi ta:sàmyé gakó zhe nàcílǎ,bà t'ǎ mūr nàmyé rǎdù ga yé. ⁷N̄ yǎ-sarh ré nyè n̄dǎ gǎrǎnǎjé byí bà gòm mó kǎkàlà y ta,n̄ kàmǎjè y kùr wǎ.⁸Pyǒ kana bé wó shǎ-shǎldù,n̄ kana dwā bé wó shǎ-lyele,n̄ kana dwā námpólsé bà yó zhe bà la byilu yé. ⁹À púpwèné ré, à lò mó mǎbǒ cènè dǎ-byí ga yə mùrì mú, jǎ n̄ bà dǎ zhe yé.N̄ jǎ n̄ wó n̄ nándùwè n̄ ná ne,n̄ jǎ n̄ wó byí-sónó kē mó mǎbǒ n̄ lùl mu mú yilǎ.Kana-byǎ bé gǎ j'ǎ nǎ mǎ: bà j'ǎ n'è wəl bà n̄ wó wu-nyǎ-cí;pyǒ kana bé n̄dǎ n̄ kana dwā bé:bà j'ǎ n'è cèrhé mǎ:(Kana-byǎ bé byèbé bà só ébó mó mó)¹⁰«Wó kē mǎ n̄ jǎ n̄ nyè n̄dǎ cǎ-lár ré ta,n̄ càn n̄dǎ cànà y ta,n̄ ná n̄ jǎjémé n̄dǎ nànyǎnǎ w ta,n̄ ná n̄ zè wu ni n̄dǎ wè nánfwààlé tèbé èta mó ta?»¹¹À só a vò nǎwayébáa bǒ w wa,à la vò a nyí cémé nyèbé nà n'è púr h tǎ nà-gǎlò w w mó,a nyí n̄dǎ dǎvǎ-cǎ w gǎ n'ò tò,n̄dǎ gǎrǎnǎjéba gǎ n'è mà pùnǎ.(Bóm mó) ¹²À j'ǎ k'ǎ yəl lò ná-yil à wó yé:n̄ ce a jǎrh kwàmáyúrhú cǎkē,n̄dǎ à wó lyi-fwààle bàkó yírh w ga!¹³«Kwè n̄ bà, kwè n̄ bà, Shǎlǎmiitia!Kwè n̄ bà, kwè n̄ bà, mùnì ga ná búl ná nyí mú»(Ébó mó)Etǎr á nǎ m'ǎ búl á nyí Shǎlǎmiiti mú ní?N̄dǎ wó kùkùlǎ nàlyè lyi bà n'è tó dwā bà se ta!

Chapter 7

¹N' nèsé búl sà càn, nəcìl-gàná né wé,lyi-fɔ̀lɔ̀ bəkó!Kɔn gá kákélé n' cá y m'ó j'á nyé ndə cá-dòmse shèbélò m'òbó n' yé tum rí yé shò mó wèrhé ta.²N' wúl rí w'ó kázɔ́m mà w'ó ndə cànà kəkàlà y ta:dəvɛ́ y kèbé è gùlì ndá wè dwā mó bək'a mùrì mà wé yé!N' kòkòlò w' j'á w'ó bàlé púl, lyísisibá kákélé.³N' yilə né nàlyè y w'ó ndə ta byá bàlyè ta,nèmè nəcìlɔ́ è lùlò. ⁴N' byá y nyé ndə nàntú Yáló-Ji-fwèlè y è lù e vò dǎdǎ ta.N' yírhá né w'ó nǎ́ pwáále Eshəbɔ́ né,lyi-zhǎ bé bwə̀rə y yala nɛ.N' myǎ́l ré nyé ndə Lyəbā-Ji-fwèlè y è lù e vò dǎdǎ ta,yilnə Damaase yé y wə.⁵N' yó w'ó ndə Karəməl pyɔ́ w' ta, n' yə-pèlé wa,ò ywésé náàdwààlé mó w'ó ndə kàmàjè-shè ta:Ywésé nánzhəzhǎ w' òmyé mó lyé pyɔ́ mǎdù sà cí tǎ. ⁶N' já n' w'ó bóm, e já n' jà n' càn dǎdǎ,nmyé, m'òbó à só mó, bəkó n' ná n' ce à wu yə nyàn mó!N' byilù w' èta mó nyé ndə kwǎ́ byilù ta.N' yilə né zǎ́ nà w'ó ndə è byá bé pwə̀rhe ta. ⁸À wəlà: «À m'a jì kwǎ́ y yó,a zú è byá bé pwə̀rhe»:Rəmyé ce, n' yilə né yál ndə dǎvɛ́-cǔ byá pwə̀rhe ta,n' myəlɔ́ né zho w' yə ndə póməbá zho w' ta,⁹sə n' nyí rí yə ndə dǎvɛ́ kèbé è j'á nyé dǎdǎ mó ta,(Bóm mó)è j'á la à lò mó m'òbó à j'á só mó sǔ cángá,è n'è dūr lyi bí byèbé bà dǎ mó nyi-vɔ́r ré yó.À w'ó à lò mó m'òbó à j'á só mó lò námpúm(Bóm mó)¹⁰À w'ó à lò mó m'òbó à j'á só mó lò námpúm,sə w'ó àmyé shil ré rə j'á zhe nmyé. ¹¹À lò mó m'òbó à j'á só mó, bà. Bà ná du ná vò gɔ́ sǔ.Bə ná vò ná zǎ́ cə-byí y wə.¹²Ná dūlì ná vò dǎvɛ́-cémé né cesé wa,nə vò ná nyí ndə dǎvɛ́-cémé né gə t'á tò,ndə nə twə̀ré gə t'á mà pùnə,ndə gərənəjéba mye gə t'á mà pùnə.Gàà mó, à m'a j'a swəl mó ndə sónó.¹³Sónó póməbá zho w' n'ò dwi.Sə ná tətwi-ényá né j'á sù ndə cǔ byá byèbé bà j'á nyé mó dúdúmá dúdúmá:à lò m'òbó à j'á só mó, à n'á cí cǔ byá nándulə bé ndə bə nándwəlɔ́ ga dǎ́ nmyé yilə.

Chapter 8

¹Bye yil n nà dà à ná-byí,mòbó n nɔwò yil à ná nàbàn ne mó!À gə y'à jəl mó pwè ne, à y'à m'a kwàlè mò:sə lyi bí mye y'à j'à t'à la ne fuuli yé.²Y'a m'a zə mó, a ce n zù à ná sō.N y'a m'à cèrhè ne,à y'a m'a ce n nyò dàvè kèbé è zho w j'a nyè,n nyò à gərənajé byá bé ně mó. ³N jə-gwà y wə à yó w kùr wə,ndá n jə-jí y n'è vwè ne è dē n cìn ni!(Ébó mó)⁴«À j'a n'a lwàl ába, Zhərəzalem lyi bəkwá,á bək'á zhàrh mòbó à só mó yé,á bə j'a k'á zhàrh mɔ n jan ré w gaga,ndá kɔn gwě yə n búlà yí yé.»Kɔn ré tèbé rà j'a jè ndə Cu mú ta mó wó Sónó(Núnnə bé kùkùl ré)⁵«Yè lyi kě n já n shí gɔ-elū èpòlò w w n bānà,e jà n já n zhí n lò mó mòbó n já n só mó ne mó èta?»(Bóm mó)À n'a zhàrh mó jan wě, pomyé y kùr wə:n ná gə kwè n pū mǝǝ mó,mòbó n lùl mú gə kwè n pū mǝǝ mó,⁶cí ni n wu w wě ndə zhən-po ku ta,e súlì ndə zhən-po ku ta n vɔ w ne.Bə kɔn ré tèbé rà j'a jè ndə Cu mú ta wó Sónó.Tèbé rà j'a cè ndə Cúlú ta mó wó Bwě-dür,mə myìn-zhù w wó myìn-zhù nánçòlò:Yi dwà-myìn.⁷Nə-fwàalé wàr Sónó w myìn mú rà la cú yé,bù-fwàlsé mye wàr mɔ sà la té lyil yé.Lò gə já n kwè n kélé y nəcèndé gako n pɔ n mə n lyər sònó,bə j'a la mɔ fuuli zhən zhənà.(Ná-byá bé)⁸«Nə zhe nəkó. N wó nampólé:n bə yilə zhe yé.Bəkón ná m'a zə ná nəkó mó ná wèrhé,dē ré tèbé bə m'a zē bə la n zòmà zóm mó?»⁹N gə yà n wó byilí è lù e kákélé cɔ,nə y'a m'a zə sàbyi-kùlì ná lù yùlù jàase n yó wə.N gə yà n wó bwərə,nə y'a m'a jarh séédəre dà-loro n nyí ni.»(Bóm mó)¹⁰À wó byilí è lù e kákélé cɔ,à yilə né nə zē nə wó jì-fwàlsə nánjijinsi sà lù sà vò dēdē zhən ga?È gə wó èta, nyí à j'a wó ndəkè mòbó n jəl yə-zulə ta, n yírh wə.(Ébó mó)¹¹Saləmə zhe dàvè-cémé cə Baale-Amɔn né.N kwè dàvè-cémé né n pyi yilnə bé ne.Bə mǝdù gako mə sə n ce sàbyi-kùlsi mǝrhò zù nà byá bé yilə. ¹²À dàvè-cémé né cə yá, à j'a wó à zə y à wèrhé à gə n'a yál né.Sàbyi-kùlsi mǝrhò w wó nmyé Saləmə n cí si,sə sàbyi-kùlsi zwǎ-àlyè wó byèbé bə n'è yilì nà byá bé mó nyèrh.¹³Nmyé kě mó n jè báaré cəcəl w mó,à tó-dwǎ bé j'a n'è cili n cəl ré.Ce àmyé nyèè n ná n wəl ne:(Bóm mó)¹⁴«Dür lú, à lò mó mòbó à j'a só mó! Yál ndənèmè ráá ndə ta byí ta,pyàr ré tèbé rà zho w nyé mó yó.»

Isaiah

Chapter 1

¹Kɔn ré tèbé Amɔɔse byí Ezəyi nɔ Zhəda ndə Zhərəzalem shò kwā né, Zhəda pyá Ozhaase ndə Yɔtam ndə Akaaze e súlì Ezəcaase yi ní mú.²Dē-yi, cili! Cə, pyèrhè n zhě n cili!Nyí wó Cinu n ná n zòmà:À kɔn byá, a súlì a ce bə byi,sə bəmyé mó j'a zē bə cə à nyí ni. ³Nɔ yé è cəbal párá,bəna mye yé vwámá kùlkó w párá, è cəbal mó sò:Esərayel yəl yé,à dwí rí bə rà kùr nyé yé.È dāl nampólé sə Esərayel yə ndə Sɔdɔm ta⁴Bəkón ná-dwí lwele rà la mó zal! Nmyé tənà kèbé n já n ná n wèrhé yə-bəlwáale mó,dwí rí tèbé lwele ywě j'a zhí mú mú,lwele wárhna dwí,byá byèbé bə cò kókó mó.Bə yě Cinu ni.Bə fulsi Esərayel Yi rí tèbé rà bə dō zhe mó,bə dür bə yě re.⁵Wó á yé à m'a búl a k'a mà né,ámyé byèbé á j'a gwě zhe yó-kùlì tú mú ni mú?Yó w gako j'a wó nyəla dúdú, shishùrhú w gako j'a lyèè kókó. ⁶Kɔn zhi nà-pyilə né e m'e vò yó w ne mó,kɔn tənə rà j'a wó rà yó ga yé:còmò ndə nɔr ndə nyəla nándulə nyə,nə yə shèrh yé, nə yə bə yé,nə yə tútú ndə nwě muni ga nə swé mye yé.⁷Á tənà y wə wu-zhùlù wě, á ceme né jú myìn,zhələ j'a n'è cò á cə y á yírh wə:è wó wu-zhùlù jàà, e súlì è nyé ndə zù-bal mó cò y n gùlì dwā ta. ⁸Səyɔ, bəkó mó, mà n dàl ndə kòrhó, dàvè-cémé cə w ta,ndə shòò jàà, kǝkǝmbrea cə w ta,ndə cɔ kǝbó è tene è zhí è la bú è zwè è cìn ta.⁹Lū gako Cinu mú gə yà n yə lyi mǝngelə ne yě bə lú ná sō,nə y'a b'á yə ndə Sɔdɔm ta, nə y'a m'a nyerhe dwā ndə Gəməɔre ta.Cángá tútwií gə tənə Yi còrhó tənə yé¹⁰Cili-nə Cinu nyí rí, Sɔdɔm lyi-fwàalə,pyèrhè-nə á zhǎ á cili, ná Yi rí cúcu mú, Gəməɔre lyi. ¹¹Cinu ná n bwərɔh n zhe:Bəkón á vwě né nánjəjóló w n'ò wèrhé ne?À j'a búl a súpyi-byərh vwě nampúmá cěé né ndə nǝ-bwəlsé nwísí.À j'a k'a bənə-byesé ndə pyi-bwəlsé e súlì bə-cílsí jal mó tum zhe yé.¹²Á gə n'a twí á zhí à yé né mó,mǝ n ná n lwàl ába b'á ji nà à kwǎndé wun ní wé? ¹³K'a bə pansé shèbé sə bə kùr zhe mó zə á m'a bə yé:nyèèsé j'a búl sà wó pwarha kɔn à yilə!Càn-dùlì címsí ndə shìrhá dē ré e súlì kùl-fwàlsə byǝ mó...à j'a k'a wàr lwele ndə címsi ga dwā yó yò w yé.¹⁴Á càn-dùlsí címsí nd'á címsí nánfwàlsé,à j'a sùl se,sə wó zhī à yilə,à lyèè ndə sà zhī rí zhū mú. ¹⁵Á gə tú á cèlè á jèsé yi ní, à n'a círhí à yírhá né,má á n'a wèrhé yi-cər twər yó ná-yil mye,à t'à cili yé:á jèsé j'a wó jal dúdú.¹⁶Shèrh-na á cìnə, vür-nə á jimdí.Ce-nə á tùm-bəlwəlsé jé té àmyé yírh wə,yě-nə lwele ré wərhó mó ne. ¹⁷Cèrhè-nə cènə wərhó,pyá-na cágá tútwií rí,cí-nə lò mó mòbó n ná n nwènə lyi bí mú sómá yó,wèrhé-na kɔn ré tèbé rà mə mó bətlél ne,ce-nə nyí ejə-ké mó kwā né.¹⁸Cinu wàlè: Bà-na ná zòm ná ce dwā yó.Á yə-bəlwáalé gə wó nánshèn gwégwé mye,rə m'a jìrh nampwè pwépwé.Rə gə wó nánshèn mùrùtùtù mye,rə m'a jìrh nampwè ndə pyi-kur ta.¹⁹Á gə m'a shènə á cili,á m'a jí tənà y wə-ənyòdè. ²⁰Sə á gə cə, á gə wèrhé yó-kùlì,wó búlá shù w è m'a gu ába.Wó Cinu nyí rí rà wàlè.Zhərəzalem jìrh wárhgáá²¹Etər kɔn tó né, o m'ò jìrh kə-nəfòlò,cɔ w kǝbó è y'a j'a zhí è nà y yó mó, è y'a sú ndə cágá tútwií mú,è y'a wó kɔn ré tèbé rà j'a mə jàà...Etər kɔn

tó né o m'o jĩrh lyi-gurnə jàà èlāsé? ²²N sàbyi-kùlì y jĩrh pùnù,ně gùlì n dāvě y kèbè è nyè du è dwā bé mó nē. ²³N yó-cíná bé wó yó-kùùlì cíná,bə n'è ce nyí ŋwɔ̀lā bé kwā.Bə gako j'á só pansé,bə j'á n'è pyà sə bə wèrhé be cènē.Bə t'á ké bətèlé y bursí bə pɛ y buri yé,ejə-kē mó yò w t'á yí bə só yé. ²⁴Nyí lū gako Cinu Yi,Esərayel Yi rí Lòlò-bə-rə-jàn-ré-yàlà-zhe mó, nyí rí:Rəmyé yilə, zwini zhe be! À m'a búl a jí bele à búl-dwā bé yó,à m'a cí à jim à zwə bé yó. ²⁵À m'a zhě jě n yó:à m'a zə nəkwa a m'a ce n pùnù w jé,a ce n jimdí gako jé. ²⁶À m'a ce n bù-kárna bé k'a yə ndə shāā ga mó ta,n cícirna bé mye k'a yə ndə shāā shāā mó ta,rəmyé kwā né, bə m'a zè bə byè mó bə Cángá-Cɔ,Cɔ kɔ́bɔ̀ ò j'á zhí ò nà y yó mó. ²⁷Cángá tūtɔ̀wɪ̀ rí rə m'a zwē wə,sə wó tēbē rə mə mó wòrhó mó rə m'a zwē ò lyi bí byèbē bə nɔ wu-pyùrhú mú. ²⁸Yó-kùùlì cíná ndə yə-bəlwàále cíná yò m'a tó dwā o cò,lyi bí byèbē bə n'è yě Cinu ni mú m'a jé tē.Cémé né nyèbē bə n'è zwəl vwə̀ nà kùr w mú ²⁹Á wun m'a j'a zhilì tərəbētebá byèbéá j'á só dēdē mó shò kwā né,cìzhil m'a zə ába báaré tēbē á cìr mú shò kwā né, ³⁰bə rəmyé yi ní á m'a jĩrh ndə tərəbēte kēbēè vɔ̀r ré shil ta,ndə bós kɔ́bɔ̀ ně k'è tà ò wé mó ta. ³¹Nəjàl mó jĩrh tátɔ̀,n tum rí zē rə wó myin-pwéné yá,Nəjàl mó ndə n tum rí ga m'a tó dwā rə jí myin,sə lòlò tá n la nɔ n cì mu yé.

Chapter 2

¹Kon ré tèbé Amwose byi Ezayi no Zhoda ndá Zhərazalem shò kwā mó. Dwó né púlápúlá m'a pwà dwā nà bə Zhərazalem.²Dē bānà, Cinu jì y pyò w m'a yè pyàr ré gakó yá-pèlé wa, ò yó w m'a dwini pyálsé. Dwó né gakó m'a pwà dwā nà bə gāà.³Dwó nánzhəzhǎ m'a zē nà kwè sómá nà n'è zhə̀lè, sà nà m'a wò: «Bà-na ná jì ná vò Cinu pyò w yó, Zhakwobe Yi rí jì y wə. Rə m'a byili nába rə sà-byísi, sà ná m'á kwè rə sómsé.» Zhən ga, è wó Səyō còrhò mó n'è shí, Cinu zómé ré mye wó Zhərazalem rə n'è shí.⁴N m'à n yə bú-kárna tənèsé ndá dwā cəcəl wə, ndá dwó nánzhəzhǎ porna. Nə m'a zə nà búlú shimi ní nà m'e lù bətwərh, nà zē nà zə nà swó né nà m'e lù dāməkààlè. Tənà k'è t'á la búlú shù dē zhǎ e bú n'è dō yé, bə k'è t'á la búlú bú còrhò yé.⁵Zhakwobe kèlé y lyi, bà-nà, zhəl-nə ná vò Cinu pwè ré wə. Cinu dē ré ⁶Zhənà, n yǎrh n dwi rí, Zhakwobe kèlé y lyi bí tē. Yi-púrhí sō lyi bí j'a sù tē rə sō, jà-pársé ciná ndá Shilisəti lyi bí yó w j'á wó òdù, zhə̀lè bə bə̀sóná bə j'á já dēdē kon lyē cə nē.⁷Tənà y j'a sù ndá səbyi ndá sánómá: è nəcèndé j'á bə swé zhe yé. Tənà y j'a sù ndá shəshərheshə-vwətur rí bə yó zhe bə la gál bə byili yé. ⁸Tənà y j'a sù ndá yə: è lyi bí n'è wùlì tē kon ré tèbé bə jèsé wèrhé mó yé né, kon ré tèbé bə jəfóla né mō mó yé né. ⁹Numbyínsi m'a j'a lwəl sà cin tē, bə m'a lwəl numbyíní yó tē, n wàr n m'á pə se súbri yé. ¹⁰Zhəl nákul-fwààlé wa, zú tē cə y w n shèè, Cinu ywē nánfòlò wndá n zùwá y nánfòlò w yé né. ¹¹Bə m'a ce numbyínsi cin-byilu nyinyii rí lwəl tē, lyi bí byèbè bə n'è zhě bə cin dē mó m'a j'a lwəl bə cin tē: sà dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu dúdú yó bə m'a zhě dē.¹²Bə dē ɣwéné rə bānà, lū gakó Cinu mú yilə, n la n bú ndá kon dèbè gakó rə n'è zhě rə yó dē mó, ndá tèbé rə zhe cin-byilu e súlì ndá kon ré tèbé rə zhe cin-dē-zhǎ, n la re tē lwəl mó: ¹³n la bú ndá Lyəbā séédərebāa rə wó nándədwaàlè e jà rə ywé wó dēdē mó gakó, ndá Bashā shééneba gakó, ¹⁴ndá pyàr ré rə ywé né wó dēdē mó gakó, ndá pyálsé sà ywé né wó dē mó gakó, ¹⁵ndá jì-fwálsé nánjijínsi bə m'e yili ceme né sà ywé né wó dēdē mó gakó, ndá byil-fwálsé bə lù bə m'e kəkélé ceme né, lò wàr n jìl sà yó mó gakó, ¹⁶ndá Təreshiisi bú-bwəla né gakó, ndá bú-bwəla né nyèbè nà j'á càn dēdē mó gakó. ¹⁷Numbyínsi cin-byilu mú m'a j'a só, bə m'a lwəl lyi bí byèbè bə n'è zhě bə cin dē mó ywé tē: sà dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu dúdú yó bə m'a zhě dē, ¹⁸sə yə né gakó m'a j'a tó dwā nà jé tē. ¹⁹Zú-nə nákul-fwààlé gógwəálé wé, ndá ce y pápáárhé wé, Cinu ywē nánfòlò wndá n zùwá y nánfòlò w yé né, n gá m'à n zē n la ce wu-zéé nánfòlò gu cə y yi ní mú. ²⁰Dē ré rəmyé mó yù wə, numbyínsi m'a dul sà yə né sà zùrhì ndá səbyi-kùlì ndá nyèbè sà zùrhì ndá sánómá, nà yé né wùlù mú yil tē, sà pə yó-bədwə̀lè ndá bəzhèyààlè nē. ²¹Sə m'a vò sà zù nákul-fwààlé bə̀lā bə, ndá nákulə né gá lo lo má bə̀lā bə wé, Cinu ywē nánfòlò wndá n zùwá y nánfòlò w yé né, n gá m'à n zē n la n ce wu-zéé nánfòlò gu cə y yi ní mú. ²²Rəmyé ce, yě-nə numbyíní y ni, b'è wó myə̀lə-zho dúdú: rəmyé yilə, bə̀kón è nà wó?

Chapter 3

¹Zhàn ga, lǚ gako Cinu Yi, mà n zə sě́ dwí gako n mə n shérZhərazalem ndá Zhəda né, búru ndá ně ga, ²búlá kando w ndá shə́də-fò w ga, bù-kárna ndá nyi-zwennə mó ga, jə-péré cábal ndá nance y ga, ³shə́désé yó-cábal mó ndá lyi-fǎlò w ga, cícirna mó ndá lò mǎbó ní já ní yě jə-myaarhe tumə tǔ páá mó ga, e súlí lò mó mǎbó ní já ní yě jəjǐrh-ywè tumə tǔ páá mó ga. ⁴À m'a ce bəsónse yə bə yó-ciná, sə sà m'a ciní bi ndə sà gá n'è yál né. ⁵Lyí bí m'a nwènə dwā, lò gako, ní dō mó. Bəsóbwèlé m'a zè è n'è bwí ndá bə-ezhéné, lò mó mǎbó ní bə kùr zhe mó mà n zè ní ná ní bwí ndá lyi-fǎlò. ⁶Lò mà n zè n pyél ní da-byí, bə da sō kèlé w n wò mɔ: «N zhe gónò, n m'á yə ná yó-cábal mó, Ciní jì-bwər ré tèbé.» ⁷Sə ní dō mó mà n búbwéé n wò: « À də nəbwàna-shilnə yé, e súlí mye búru ráá gónò tə à sō jù w yé: á wàr á m'á ce a yə dwí rí yó-cábal yé.» ⁸Zhərazalem n'è tutwi, Zhəda n'è twi tē. Sə zǎmà né ndá sà tǔtwǎ́ né Cinu shò kwā mój'a wó nyí-ni-cō zǎmà dúdú, ní còrhó w yé né. ⁹Bə yé-zwésé gá nyé né ma cici mú j'á n'è cí yò bə yó wə, bə n'è bwəl bə yə-bə́lǎlò w bə byili ndə Sə́dɔm gá wèrhé né, bə t'á shèé w yé. Zwini zhe be, bəmyé cici mú bə pyá lwele ré bə pə bə cín ni. ¹⁰Wál-na: Wu-cángá cábal wó wu-nyǎ́ cábal, bə ní tumə né nyǎ́rhé m'a ce ní wu zə nyàn. ¹¹Lyí-bə́lwèlé y wó nǎnò cábal, zwini m'a zə ya, bə bə m'a zə y kɔn tó dwā ndə è tǔtwǎ́ né gá wó né mó. ¹²À dwí, è wó bəsóbwèlé námpólé è j'á n'è nwènə à dwí rí, e zè è wó kana bə wó yó-ciná. À dwí, lyi bí byèbè bə n'è kál mó mó n'è dwí mú, bə súlí bə ce n sómá y k'a kwè e zǎ è kwā né. Yé né ciná bé búrsí búr mú ¹³Cinu zè ní zhǐ dǎ́ ní la búrsí búr, ní zè ní zhǐ dǎ́ ní la dwá né búrsí búr. ¹⁴Cinu byè ní dwí rí náncésé ndá rə yó-ciná bé búrsi jàà wa: Wó ámyé á cò dǎwé-cémé né ce yá, nəmwa bé wè ré á vwǎrh mó sú á jǐsí. ¹⁵È nə wó byè yil á j'á n'á cèé à dwí rí tē, e jà á súlí á n'á fuuli nəmwa bé èta? Wó lǚ gako Cinu Yi nyí rí. Bwé námməlyǎ́lyǎ́ w shò kwā né ¹⁶Cinu wòwə: Səyǎ́ bəkwá bé gá wó cín-byilu ciná, bə súlí bə n'è dwər bə byerh bə m'è zhələ, bə m'è vwé lyi bí ndá bə nyínyí rí, e súlí bə gá n'è zhəl māmà māmà, bə m'è ce bə nər h cǐbyür rí ce dweme mó ce, ¹⁷Cinu mà n ce còrɔ zə Səyǎ́ bəkwá bé ywé né, n súlí n ce bə cǐlá né mǎr. ¹⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu mà n vùr bə bwé wè ré: nər h cǐbyür ndá ywé dǔmse ndá cǐbyür rə nyé ndə cànà y ta; ¹⁹ndá byā-dǔmse ndá jē-cǐbyür ndá yó kāmə-jər h, ²⁰ndá yó-baäre ndá nyáná námpólse ndá cǎ-lyéése ndá wè ré tèbé rə n'è vwé yó-nyò, ndá cín-yùlù wè, ²¹ndá jəfǎlse cǐbyǐrh ndá myəlá cǐbyǐrh, ²²ndá címsi gǎnde ndá yó-dákùr, ndá byā-kāmə-jər h ndá lǔbse shèbé bə n'è zal jǎ́ wa, ²³ndá kāməzù-fwǎlse ndá lǎ́ kāməzùrh ndá kāmə-jər h e súlí yó kāmə-jər h shèbé sà n'è yí vǔ-páálé yó mó. ²⁴Kǔ-bə́dǔrhò lwé m'a zwé nwǎ́ lwé nányənyélé y jàà, nyíni m'a yə cǎ-tǔnò, Yó ò pǎr m'a zwé yó ò sǔ ndá yala ne zhùlù mú jàà, yóló-gónò m'a zwé gónò kǔbó ò càn jàà, cǐzhìl myǔrhò m'a zwé bwé myǔrhò jàà. Zhərazalem ejənə bé ²⁵Búlá shù m'a gu n bala bé, n kandar ré m'a ci búlá jàà wa. ²⁶N bwərsé m'a kúrh, sà m'a wówélé, sà n m'á zhǐr n jě tē ce y yó, nəmòðre nánfǎlò wé.

Chapter 4

¹Dē ré rəmyé mɔ́ yù wə, kana bwəlpɔ́yè m'a j'a pyél bal mədù nibə m'è wəl mo: «Ná cici m'ă nyí ná nyí kùjú w yò, ná pyà ná yala gəndé, námyé wúrí ná shè ñ yil réa: vúr ná cizhíl ré!» Cinu mà n yilì Zhərazalem lyi bí byèbé bà lú mú

²Dē ré rəmyé mɔ́ yù wə, kən ré tēbé Cinu la ce rə tò mó, m'a yə yó-dě-zhǒ ñdà còrhó, sə byă bé byèbé tənà y la co móm'a yə Esərayel lyi bí byèbé bà lú mú, yó-dě-zhǒ ñdà bà zùwə kəna. ³Rəmyé yi ní, bà m'a byèSəyɔ́ lyi bí kùr ré rə dāl mɔ́, Zhərazalem lyi bí byèbé bà lú múbà Yi lyi: bà m'a kē bà gakó yilə né Zhərazalem né m̀̀nì ga bə zə myəl bə yə né. ⁴Cinu gə tú ñ zə b̀̀rsí b̀̀r zho w ñdà myĩn nánfǎl̀̀l̀̀ w zho wń mǎ ñ v̀̀r Səyɔ́ bəkwá bə j̀̀mdín s̀̀l̀̀í n shèrh Zhərazalem cə wá, jal mɔ́ m̀̀bɔ́ bà ló tē ò wé mɔ́ shò kwǎ mɔ́ kwǎ, ⁵ñ mà n ce ébɔ́ yə né nənýéné nɛ, n ce nyèrh sə pwè ré wɔ́ ñdà myĩn-zhù pwè ta yə né cəcē nɛ, Səyɔ́ pyɔ́ w jààsé gakó wé, lyi bí byèbé bà n'è twí dwā yó mó yá-pèlé wa. Sə Cinu còrhó w ò m'a yə rə gakó yá-pèlé w mɔ́, ⁶m'a yə ku w k̀̀bɔ́ ò n'ò círhí ri mú, v̀̀r kòrhó, ò zhe ywəl cə-lumu nánfǎl̀̀l̀̀ dwā né wé, o j'a wɔ́ shòò jàà ñdà cìn-cúrhú jàà dwà-zho nánfǎl̀̀l̀̀ w ñdà dwà y yi ní.

Chapter 5

¹À m'a ji nwá a pə à dowa mó ne,dowa-mó-mòbó-bə-só mó ndá n dǎvǎ-cémé né ce y nwá yá:À dowa-mó-mòbó-à-só mó yà n zhe dǎvǎ-cémé ce,pyèlé nàbán ne, ce kèbé è y'à càn wé. ²N jirh ce y gaa mó, n vùr è nákulá né,n zè n zhele dǎvǎ-cémé né nyèbé nè j'á búl nà càn mó è wé.N lù jì nánjijini e vò dǎdǎ nà cǎcəl wə,n súlì n kù góró dǎvǎ-cémé né byá bé pyárh mó yilə.N yà n nà n dǎ bə nà ce dǎvǎ-cémé byá náacənà,nə zè nə k'a ce byá námməywaàlɛ.Élāsé ámyé byèbé á jě Zhərazalem né mó ndá Zhəda lyi,yál-na bù-kárna ámyé nd'á dǎvǎ-cémé né ce y cǎcəl wə. ⁴À nə y'à wó à m'a wǎrhé kɔn rə k'e dwini tǎbé à wǎrhéà dǎvǎ-cémé né ce y yil mú?À y'à n'á dǎ bə nà ce byá náacənà,è nə wó byè yil nà k'a kwé nə ce byá námməywaàlɛ?⁵Rəmyé yilə, à m'a byili ábakɔn ré tǎbé à la à dǎvǎ-cémé né ce y ne wǎrhó mó:à m'a wùr è bóó wá, muni ga vwámá dǎ dǎvǎ-cémé né,a kǎr è byílì y jàà èdù, muni ga bə cèè y tǎ. ⁶À m'a ce e yə pyèlé nàbán tǎbé rə pyé tǎ nánfò,bə t'á la dǎvǎ-cémé né jèsé góm yé, bə t'á la ne vwál mye yé,bàasǒbre ndá ésónde m'a lyi ce y wé,sə à m'a cǎr éban rérə bə dwá y nǎ mó gaa mó lwé yé.⁷Lū gakó Cinu mú dǎvǎ-cémé né ce yá,wó Esərayel kélé yá,Zhəda lyi bí zǎ bə wó dǎvǎ-cémé né n yà n só dǎdǎ mó.N yà n ná n dǎ cángá tútwi bə sǒ,sə è k'á wó tǎbé rə bə mǎ mó bə n'è wǎrhé.N yà n ná n dǎ cángá tútwi bə sǒ,sə è k'á wó zúzúnú ciná búbwéése dúdú n na.Bwǎlse námməlwǎlse shəldù Zhəda lyi-fwàalé shò kwá nǎ Bəkón ná-dwí lwele! Lyi bí byèbé j'á n'è súlì jì è dǎ ne, bə n'è súlì kélé è dǎ ne,kɔn m'e yì bə j'a zwé jàà y púlápúlá,bə zǎ bə jě bə dúdú tənà y cǎcəl wə. ⁹Lū gakó Cinu mú nyi rí n bwal mó shə à zhǎ wa; n wǎlə:Jirh nánzhəzhǎ, sǎ jà è jà sǎ càn mye,m'a búl sǎ cǎ, lyi gá k'è t'á la nə bə yə sǎ wé mó yilə. ¹⁰Dǎvǎ cémé ce nyó shí m'a nə dǎvǎ lyitərə shá-əna sásá,twá dwí cǎle zǎm m'a ce cǎle shí sásá. ¹¹Bəkón ná-dwí lwele! Bə y'a pyé pyé bə zǎ, bə j'á n'è dūr sǎ-kùulì kwá,ce y yì e lyé mye, bə j'á gwé n'è nywé dǎvǎ bə dwini bə cinə. ¹²Zǎn ndá bwaáre ndá gǔlsi n'è dwí, wúrh n'è wúlá,bə sáná bé nyó kɔn lyé ce ne yì ní,e jà bə j'á t'á nyi kɔn ré tǎbé Cinu ná n wǎrhé mó yé,bə súlì bə bə kɔn ré tǎbé n jèsé n'è twi mú ne yé. ¹³Wó rəmyé rə ce bə m'a pwá à dwí rí bə m'e vò jàà dǎ wə,rə gá yə kɔn yé shò lwar mó yilə.Norh m'a gu rə lyi-fwàalé,sə nànyèlse m'a gu lyi-zhǎ w dwá bé. ¹⁴Rəmyé yì ní Cúlú m'a kǎl ò nyi rí kɔn lyé ce ne,o súlì o wélè ò byá yá;lyi-fwàalé ndá lyi-zhǎ w dwá bé m'a ló rə wé,ndá bə wu-nyǎ sǎ wá.¹⁵Numbyínsi m'a j'a lwəl sǎ cin tǎ,bə m'a lwəl numbyíni y tǎ,cin-byilu ciná bé m'a j'a ce bə yirh né tǎ. ¹⁶Bə m'a cǎrhé lū gakó Cinu mú n bursi búr mú yilə,sə Yi rí tǎbé rə bə dǎ zhe mó, m'a tó rə cángá tútwi rí denne rə ce bə lwar bə rə bə dǎ zhe yé. ¹⁷Pyi-bwǎlse m'a dǎ gǎ gaa mó ndá sǎ gǎ-dóm-jàà y w ta,bə-bwǎlsé bə n'è kɔn mó m'a dǎ gǎ jì-bwər ré yó.¹⁸Bəkón ná-dwí lwele! Bə n'è vwé yə-bəlǎl w tǎ ndá kɔma bé nyínsi,bə zǎ bə n'è vwé dóó w tǎ ndá vwətu nyínsi. ¹⁹E jà bə zǎ bə n'è wǎlə: «N wǎrhé lálà,n twi n tum rí lálà muni ga nə nə rə.Bə kɔn ré tǎbé Esərayel Yi rí rə wó Yi rí tǎbé rə bə dǎ zhe tene rə la wǎrhó móbà, sǎ rə súlì rə pyirh,nə m'á zǎ ná lwar rə párá.»²⁰Bəkón ná-dwí lwele! Bə n'è wǎl bə tǎbé rə wó lwele mó càn, bə zǎ bə wó bə tǎbé rə càn mó wó lwele.Bə n'è zǎ cə-byín rí bə m'è yál pwé ré, bə zǎ bə zǎ pwé ré bə m'è yál cə-byín rí.Bə n'è wǎl bə kɔn tǎbé rə wó jwàrə mó nyé cǎé, bə zǎ bə wó bə tǎbé rə wó cǎé mó nyé jwàrə. ²¹Bəkón ná-dwí lwele! Bə wó lárma ciná bə cin yirh wə,bə wó surhə ciná, bə cici búlè né wé.²²Bəkón ná-dwí lwele! Bə wó dǎvǎ nyó e lyé ce ne kándar,sáná dwá ne gǔlú e nyó lyi-byər. ²³Bə y'a tǎ pené yilə, bə swər yò dóó cǎbal yó wə,bə zǎ bə cǎ bə bə t'á la bə-dóo-zhe cǎbal mó yò w swər n yó w yé.²⁴Wó rəmyé yilə, ndə myín mú gá y'a jí mǎale né,e súlì ndə gǎ gá y'a jé myín mú w ní,bə m'a tó bə nésé ne bə dǎrhé,bə púnə né m'a jirh kókórhó, zho zə o m'o lyé,bə gá cǎ lū gakó Cinu byilu mú yò yilə,bə gá fulsi Esərayel Yi rí rə bə dǎ zhe zómé ré mó yilə.Cinu lyim rí²⁵Wó rəmyé rə ce Cinu lyim j'a zǎ rə n'è yì n dwí rí dǎdǎ,n cǎlè n jǎ n la rə mǎ,pyàr ré zǎ rə n'è zhízhí,sə bə cùurí wó ndə ywəðrhe ta sómsé cǎcəl wə.E jà ndə rəmyé ga, n lyim rí j'á yə pé rə vò kwá yé,n jǎ y mye y'a j'á gwé zhǎ dǎ e cǎlè è zhí.Tənà è wə pyépyé n'è zǎ wun ní²⁶N zhǎ ku n ce dǎ n ná n byili tənà è wə pyépyéa ne,n wúl n mǎ n byé y lū w cə-yala gakó wə,nyi y è zǎ è n'è ce jàn ne, è dūr e bə e yì lálà.²⁷È lò mǎdù ga mye jà n yə lyèè yé, mǎdù ga mye jà n tá n mǎ n nà yé,jan j'á t'á zal lò mǎdù ga mye yé, lò mǎdù ga mye jà n tá n dǎé yé.Cǎ-tándé yə lwər yé,nǎcìlè né nyínsi mye yə sé yé. ²⁸È cama né nyó né dwèlè,è twesé gakó pàmà.Bə y'a wó bə zə è shəshesé nà-càr ré bə yál nákulú,bə zə è shəshə-vwətur rí nésé bə m'e yə kùlmá.²⁹È n'è swər ndə bwar-nyǎ ta,è n'è swər ndə bwar-byá ta,è ce è cǎl ré n'è domə, è zə è nyi-kɔn ré, è zə rə e m'e lyé,sə lòlò téné n la rə vwər h è sǎ yé. ³⁰Sə dǎ ré rəmyé mó yù wə, dweme m'a dom rə ce yə,rə m'a yə ndə nǎ-fǎl w dweme ré ta.Bə m'a nyi tənà y səta,sə bə m'a púri: cə-byín ndə zúzúnú dúdú,sə ébǎ námbyú m'a círhí pwé ré.

Chapter 6

¹Pyð Ozhaase cu mú byin rí,À nɔ Cinu n yà n jěpyèlè dāgwá è y'à j'â nyě dēdē yó.N gárfó w y'à j'a sú Còrhó-jì yá.
²Sərafēbáa y'à zhǐ n yá-pèlé wa.Bəmyé mādù gako yà n zhe vòmè nyəldù:vòmè nàlyè y'à wó bà yésé pyilù yilə,vòmè nàlyè y'à wó bà nésé pyilù yilə,vòmè nàlyè dwā bē y'à wó bà zāð mós yilə.³Bə y'à n'è bya bà ce dwā nē bà zhe:«Lū gako Cinu mú wóCènè cábal, cènè cábal, cènè cábal,n còrhó w sú lū w gako!»⁴Còrhó-jì y bwàèlé gā zhí zhí mēgǎ mós j'a zē rə n'è zhízhímǎbó n yà ná n bya mós cəl ré kùr wə,Còrhó-jì y j'a zē è n'è swí ndə nyèrh. ⁵Rəmyé yó à wə̀lè: «Zwini zhe ne! à yò zhìlì,b'à wó lò mǎbó n nyi-vɔr ré zhe jìmdi,à ɲwéné dwí tèbé rə lyi bí nyi-vɔr ré zhe jìmdi cəcəl wə,e jà à yírhá jòm pyð mós, lū gako Cinu mú yó.»⁶Sərafēbá mādù zē vòmè n bà à nyí ni,ndə myin-cele n jǒ wa,n yà n zə pyálse n mə n kwè vwǐ-jùlú w yó. ⁷N zə rə n dwərh à nyí rí ni, n zē n wò:«Tèbé gó j'a dwərh n nyi-vɔr ré nē mós ce,n dóó w k'ò téné ndə mós yé, bà vùr n yə-bəlóló wá.»⁸Rəmyé yó à nyèè Cinu cəl ré rə y'à n'è bwərh rə zhe:«Mǎ à nə m'a twǐ? Mǎ n nə mǎ n vò ná yilə?»a zē a lyár a wò: «Nyín ni, twǐ àmyé!»⁹N wò: «Zhəl, n m'ǎ wò dwí rí tèbé nē:Cili-nə cènè, e jà á t'á la rə kùr nyòó yé,nyí-nə cènè, e jà á t'á la rə pár lwar yé.¹⁰Ce dwí rí tèbé wu w pyi,ce rə zhǎ né bə̀k'a nyèè nàná yé,cinì rə yírhá né!Rə bə̀k'a nyí ndə rə yírhá né rə nə né yé,rə bə̀k'a nyèè ndə rə zhǎ né yé!Rə bə̀k'a nyèè rə kùr yé!Rə bə̀k'a ɲwéné rə pyirhí rə wu, sə rə zē rə wárh yé!»¹¹Rəmyé yó, à bwərh a wò:«Kɔn la m'e yí dǒ, Cinu?»N lyár n wò: «Kɔn la m'e yí ceme nēcò lyám lyám, lòlò ká n tǎ nà wé yé,lòlò ká n tǎ jìsì wé yé,ce y mye cò, e jǐrh wu-zhùlù jàà.»¹²Cinu mǎ n ce lyi vò pyépyé,sə cerh nánzhəzhǎ m'a pyè tē nánfòtənà y wé.¹³Sə lyi bí lò mādù nunə shí yó w gə gwě ɲwéné è wé mye,bə m'a ji bəmye myín,ndə shééne y ndə tərəbēte y bà kà,è dǎl sə kùrə né dúdú mú ta,sə kùrə né wó dwí tèbé rə wó Yi kɔna.

Chapter 7

¹Yotam byí Akaaze, Ozhaase nǝ wá, n yà n wó Zhəda pyǝ mó, pyèlè ré jú yi ní, Siri pyǝ Eresē ndá Esərayel pyǝ Peka, Erəməlyə byí mú, zē bə bə bə la bú ndá Zhərazalem cə wá, sə bə yə ɲwənə bə bú ndá w yé. ²Bə vò bə cí nyí Dəvyidi kələ y lyi bí ni bə wò: «Siri lyi bí cí bə zulá jàà y Efərayim ní.» Rəmyé yi ní, ɲmyé ndá n dwí rí wun j'a zē nà n'è vóvwá ndə zho gá y'a ce tú w cémé né zē nà n'è shìi ní. ³Cinu wó Ezəyi ní: «Du n vò n jəl Akaaze, ɲmyé ndá n byí Shəyar-Yəshuubi, górw w kǝbǝ nǝ mó n'è tó mà m'è zhəl dǝ-sǝ póló w wé mó yá-pələ y səta, lyi bí byèbè bə n'è shèrh gándé mó ce y sómá y səta. ⁴N m'á wó mǝ:J'á jòm shéé, bək'á dūr ywē yé!n wu bək'a ga,myín-dǝr nánkùkùlsí shèbè sàlyè y sà kwé myín sà zhe,Siri lyi bal Eresē ndá Erəməlyə byí múlyim rí rə j'a zē rə n'è yì dǝdǝ mó yil yé.⁵Siri lyi bí gá pyà n yò zhùlù,bəmyé ndá Efərayim e súli Erəməlyə byí mú, bə y'à m'è zòm bə zhe: ⁶«Bà-na ná vò ná ce ywē zə Zhəda tənà yá, ná zù è wé ná m'è ce e zù nába,sə ná ce Tabəyel byí mú yə è pyǝ n jòm gàà» mó ce,⁷ nyí Cinu Yi nyí rí:rəmyé mó t'á la ɲwónó yé, rəmyé mó t'á la yál yé! Bə Siri cə-fǝlǝ w wó DamaaseEresē zē n wó Damaase yó-cəbal mó,è gwé dǝl byinə shə-shəldù ndá nənə,sə Efərayim bə la té nóm bə bəbwelə mó k'è t'á la dwí yál yé,⁹Efərayim cə-fǝlǝ w wó Samare,Erəməlyə byí mú zē n wó Samare yó-cəbal mó.Á gə yə nyí zwē, á t'á la lú yé.»Emawəə mó myǝrhə wá¹⁰Cinu ká n zòm ndá Akaaze n wò: ¹¹«Lwəl myǝrhə Cinu n Yi rí ni, n cín yilə; lwəl w o shí ce y kūr w tété, ráá pyàr ré yə-pǝlsé wa, dǝ-yi rí wə» ¹²Akaaze lyár n wò: «À t'á la w lwəl yé, e j'à t'á la Cinu zhə yé.»¹³N zē n wò:Rəmyé yilə, cili-nə, Dəvyidi kələ y lyi!Á gá n'á lyèè numbyínsí mú j'á gwé yə yí,á zē á n'á yǎ á lyèè á Yi rí mye á súli? ¹⁴Rəmyé yilə, Cinu cici mú mà n pə ába myǝrhə:«Nyí kə-bóma mó zhe pǝ, n mà n lù bal-byí.sə n mà n ce è yil bə Emawəəb.» ¹⁵Yil nwǎ ndá tūr n mà ná n jí,n mà ná n ɲwənə n cē lwele yò, n zē n ná n cír tǝbè rə càn.¹⁶Sə bəsəbwèlè y la m'e ɲwənə e cē lwele yò s'e m'e ɲwənə e cír tǝbè rə càn mó,tənà y kèbè n ná n dūr è pyá bə bəlyè y ywē mó, pyá bə m'a kwé bə yé yə. ¹⁷Cinu mà n cedwā né nyèbè nà dwí gwé yə né yàl gaga,Efərayim gá vūr è cín Zhəda wé yi ní ga mó,yí ɲmyéndá n dwí rí ndá n da kələ y lyi bí yilə,— Ashəri pyǝ mó.¹⁸Dē ré rəmyé mó yù wə,Cinu mà n byèzòsə sà ɲwənə Ezhibtí nǝ-gwááré yə-pələ w mónndá twísí sà wə Ashəri tənà y w mó. ¹⁹Sə m'a bà, sə sà gakó m'a jòmndə-gwàalé nánlyilyímdí ndá nákulə né nà lo lo mó bəllà bə wé,ndá swàalé gakó e súli ndá gə-dóm-jàasé gakó wé.²⁰Dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu mà n fǝyó w ndá nəsé kur ríndá fwènə kèbè n zwé n la mə n twí sə n kwé, Efəraate bù-fwèlè y épákè,Ashəri pyǝ mó sǝ mó.Tama né mye m'a fǝ. ²¹Dē ré rəmyé mó yù wə, lə gakó mà n kǝnəcəl rədu, vwámá nánfwàalé yilə, ndá vwámá nəlyè, vwə-ywàalé yilə,²²sə yil mú gá la jéné zal dǝdǝ mó ce,bə m'a jí yil nwǎ;zhən ga, wó yil nwǎ ndá tūrlyi bí byèbè bə la tənà y w dǝl mó m'a m'e kǝ bə cinə.²³Dē ré rəmyé mó yù wə,jàà kèbè gakó dāvè-cémé mǝrhə y'à wə è wé,nə ye y y'à yú wár-kùlsi mǝrhə mó,m'a jǝrh bàasǝbre ndá ésónde. ²⁴Bə m'a zə cama ndá twā bə m'e b'è wé,bə tənà y púlápúlá m'a jǝrh bàasǝbre ndá ésónde. ²⁵È gə wó pyàr ré tǝbè gakó bə y'à n'è sàrh ndá bəto-sǝrhó mó,bə k'è t'á la bàasǝbre ndá ésónde ywē dūr rə wé yé:è m'a yə nǝ ndá pyìlsi gə-dóm-jàà.

Chapter 8

¹Cinu wò ne: «Kwě bwèlè nánfwèlè, sá zà lù ku ò nyí nánsásómé, ò dwí rí wò té mó, n'í má kě è yó bà: Mayer-Shalal-Ashe-Baaze yilə. Làlà-Wè-bə-pwà-búló-kwā-Kən-bwəlse-Bubu yilə» ²À zə lyi bí byèbé bà y'à zhe bà zhən mó, bə yə zhən cíná: vwĩ-zwálnə Urəya ndá Yəbərəca byĩ Zakarə. ³À twě a yí kě mó n'í yà n'í wó nyi-zwennə mó yala ne, sə n'í kwè pũ, n'í lù byĩ. Cinu wò ne: «Ce n'í yil bə Mayer-Shalal-Ashe-Baaze, ⁴bə bəśóbwèlè y la m'e ɲwèné e wó «À da» ndá «À ná» mó, bə m'a zə Damaase cə w nəcèndé ndá wè ré tèbé bə pwà búló né kwā Samaré né mó bə m'e bə Ashəri pyǝ mó yé né.» ⁵Cinu ká n zòm ndá ne n wó: ⁶Dwí rí tèbé gá n'è cəShilowe náná bə bə n'è dūr māmà mó yò, rə zè rə n'è fùu Eresēndá Erəmalya byĩ mú shò kwā mó ce, ⁷Cinu mà n ce Efəraate bù-fwèlè y náná bə bə j'á jè e jà bə j'á já dēdē móbə bə yó, Ashəri pyǝ mó ndá n'í zùwá y gako. È m'a sú è bù-yírh rí e zè dē rə cə-yala gako, è m'a gar è bù-cūr rí gako. ⁸È m'a zwè Zhəda tənà yá, e sú y e bərh, e mólé ya, e yí è byā ne, sə è bù-cūr rí rə m'a twè rə vò rə kwā mó, m'a kwè n'í tənà y wè ré gako, Emawə! Emawə mó wó be le jú myərhə⁹Kəkə-nə, dwá, ywè búl nə gu abá! Lū w tənésé shèbé sə wə pyépyé mó, pyèrhè-nə á zhǎ á cili! Lyè-na á búló wè ré á cərh ne, sə ywè búl nə gu abá! Lyè-na á búló wè ré á cərh ne, sə ywè búl nə gu abá! ¹⁰Tenə-na kən á la wərhó, rə m'a làà té. Zəm-na zòmà, nə m'a mē nánfò, bə Yi ɲwéné ndá nába. È wó Cinu dúdú ywè bə m'a dūr ¹¹Zhən ga, nyĩ kən tèbé Cinu wəl ne, n'í jè y gə zə ne, n'í zè n'í pē nyĩ b'á bə'k'a kwè sómá y kèbé dwí rí tèbé kwè mó yí ní mú: ¹²Á t'á la kən ré tèbé gako dwí rí tèbé n'è byè bə «myìnù tǔtwĩ» múbyǝ bə «myìnù tǔtwĩ» yé. Á t'á la kən ré tèbé rə n'è dūr rə ywè mó, ywè dūr yé, rə ywè mye j'á t'á la ába gu yé. ¹³È wó lū gako Cinu mú á m'á nyĩ ndá n'í já n'í bə dō zhe ta; wó n'ímye ywè á m'á dūr, n'ímye ywè mye á mǎ s'á dūr dēdē. ¹⁴N'í mà n yə cərhó-jì ndá náku lú kóbó lyi n'è zhərà, ndá nəkul-fǎlò w kóbó ne lyi n'è mà bə nərɲ bə lwé té mó, Esərayel jìsì sàlye y yilə, gùndwĩ ndá pòmò Zhərazalem lyi bí yilə. ¹⁵Lyi nánjəjóló m'a mà bə nərɲ né, bə ló té, bə m'a cèmè dēdē, bə m'a tu pòmò wé, sə bə m'a zə be. Bə cili kən ré tèbé Cinu byili mú ndá zhən ré tèbé n'í pə mó ¹⁶Ce zhən ré à pə mó ndá kən ré tèbé à byili mú j'a mēà kwā-lyi bí dúdú cəcəl wə. ¹⁷À n'á dē Cinu n'á n'í shèè n'í yé-zwǎ y Zhakəbe kèlé y ne mó, à j'á n'á nyĩ n'í yó wə. ¹⁸Àmye ndá byǎ bə byèbé Cinu pə ne mó, n'á wó myaarhe ndá kən ré tèbé rə bən mó swalna Esərayel né, lū gako Cinu mú n'í jə Səyǝ pyǝ w yó mó, yil yilə. ¹⁹Sə bə gə wəl ába: «Pyǎ-na á sú rə kūr lyi bí byèbé bə n'è byè ywálsé mó, ndá lyi bí byèbé bə n'è wúl shìsi e jà bə n'è sósómé bə nyú w mú sǝ; dwí nə bə mǎ sə rə pyà rə sú rə yə né wunndá rə cùrì wun lyi-nyisì yil nà?» ²⁰Bə zhəl kən ré tèbé Cinu byili mú ndá zhən ré tèbé n'í pə mó ne! Bə zòmà né gə yə zòmè ré rəmye mó ne tó, bə j'á t'á la cə-kóló zal yé... Ló mó móbó n'í tá n'í la cə-kóló zal mó ²¹Bə m'a tó tənà y w bə lyè ndá lyààre ndá nərɲ. Nərɲ mó m'a ce bə lyim zè rə n'è yì, bə bwəl lwéle bə pə bə pyǝ mó ne bə súlì bə tūrɲ bə Yi rí. Bə m'a kwě bə nyĩ dē-yi wə, ²²bə zè bə k'a nyĩ cə yá, sə bə m'a púrí j'á wó: zúzúnú ndá cə-byín, cə-byú kóbó ò n'ó zè wu nì, cəcē kèbé bə n'è cìrh lyi bə ce è wé mó. Yə-zúlá pyèlè ré cə-kóló wá

Chapter 9

¹Lyì bí byèbé bà y'à n'è zhàl cə-byín rí wé mónɔ pwè nánfɔlɔ. Pwè yǎrlýì bí byèbé bà y'à jě cu ywál tənà y w mó. ²N' ce bà wu-nyɔ̃ fùwá y súlì dǎdǎ, n' ce bà wu-nyɔ̃ w pù. Bà j'á n'è fùù n' yé néndə bà gá y'a n'è fùù jòró yi ní ta, ndə bà gá y'a n'è fùù wè ré tèbé bà pwà búl kwā mɔ̃ tòlò yi ní ta. ³Bə n' kó zhǐ rí rə dùmì rí y'a n'è pyárh be té mɔ̃, ndə dà-dòlò w bà pyápyela né w mɔ̃, ndə bà tù-kùlè né yó-cəbal mɔ̃ mǎgwǎ yá, n' kó re ndə Majā dē ré yù w mú ta. ⁴Nəcìl tèbé gakõ rə n'è cèè cə y rə m'è dom y mɔ̃, ndə kàməzù-fwèlè kèbé gakõ è byíbyílì jal wé mɔ̃, jǐrh myín ju dúdú kɔna, myín nyí-kɔna. ⁵Bə lùl bəsɔbwèlè bə pə nába, bə pə nába bal-byí. Nwónɔ̃ wə è pyápyela né yó. Bà n'è bwəl è yil ré bà: «Cícirnə-Nántwǎ, Yi rí tèbé rə zhe jàn, Da gaga yilə, Yə-zúlá pyɔ̃.» ⁶Dəvyidi pyèlè dǎgwǎ y ndə n' pyèlè ré, n' la n tó kɔn tèbé rə mǎ ndə cángá tǔtwǐ rí dennen ce rə cí kùr e jà rə zhì kēkē mɔ̃, m'a yə ɲwónɔ̃ kɔbɔ̃ ò j'á já ndə yə-zúlá né nyèbé nə bə zhǐ zhe mɔ̃, kɔn zhí èlǎsǎ è m'è la gaga yilə, lū gakõ Cinu sɔnó nánfɔlɔ w ò la rəmyé mɔ̃ wǒrhó. Samare nɔr ré ⁷Cinu zòm zòmè n pə Zhakɔbe ne, sə rə zo Esərayel. ⁸Dwí rí púlápúlá m'a nyèè re, Efərayim ndə Samare lò mɔ̃ mɔbɔ̃ gakõn ná n' wəl ndə yó-dǎ-zhǐ e súlì ndə cìn-byilu: ⁹«Bə-kwǎ bé ló té, ná m'á lù ndə nákulə nyèbé nə səl mɔ̃, bə kə shəkɔmɔ̃ɔrebá bə ló té, ná m'á cí sédǎrebá rə jàà wa» mɔ̃. ¹⁰Cinu ce Eresē zwə bé zǎ bə n'è bwí ndə dwí rí, n' cǐrh rə búl-dwǎ bé n ce né, ¹¹Siri lyì bí wə yi-púrhí sɔ̃, Shilisəti lyì bí wə bə kwǎ né yi-zùr sɔ̃, bə j'a búl bə kǎl bə nyá né gakõ bə jí Esərayel. S'e jà ndə rəmyé ga, n' lyim rí j'á yə pé rə vò kwǎ yé, n' jě y mye j'a gwě zhǎ dǎ e cèlè è zhǐ. ¹²Sə dwí rí j'á yə kwě rə bə lò mɔ̃ mɔbɔ̃ n' yà n' ná n' mǎ re mɔ̃ sɔ̃ yé, bə yə lū gakõ Cinu mú pyà yé. ¹³Rəmyé ce Cinu já n tó dwǎ n gǔ yó w ndə nàbyíl ré ga Esərayel né, kwǎ jě y ndə vwal-gɔ w ga dǎ rədu: ¹⁴nánce y ndə lyì-fɔlɔ wá, wó yó wá, nyì-zwennə mɔ̃ mɔbɔ̃ n' ná n' cèrhè kɔma bé mɔ̃, wó nàbyíl ré. ¹⁵Dwí rí tèbé yó-cíná bé dwí ri, sə lyì bí byèbé bà y'à n'è kál re mɔ̃ j'a kù górs bə zù. ¹⁶Wó rəmyé rə ce, Cinu wu t'á la nyàn zal ndə rə ébwá-dálá bé yé, n' tá n' la rə bətlǎsǎ ndə rə ejənə bé nɔnɔ̃ dūr yé, bə bə gakõ j'a wó lyì-bəlwǎlsə ndə lwele cìnə, nyá né gakõ j'a sú ndə zòmà nyèbé nə bə kùr zhe. E jà ndə rəmyé ga, n' lyim rí j'á yə pé rə vò kwǎ yé, n' jě y mye j'a gwě zhǎ dǎ e cèlè è zhǐ. ¹⁷Bə wu-bárhé tǔtwǐ rí kwě rə zhe ndə myínmɔbɔ̃ mə n'è jí bàasɔbré ndə ésóndé, mə zǎ mə lyě mə zù tú w swàalé wé ta, rəmyé yi ní ndə mə nyèèsé n'è mwě dwǎ ne sà la dǎ-yi wə. ¹⁸Lū gakõ Cinu mú lyim rí rə lyě ce ne mɔ̃ cetənà y dom, dwí rí mye jǐrh ndə wó myín mú nyí-kɔn ta: lòlò ká n' tá n' yě n' da-byí ni n' lú yé. ¹⁹Bə n'è gòm jà-jí sɔ̃, e jà nɔrh mɔ̃ j'a gwě cə mə ɲwéné, bə jí jə-gwǎ sɔ̃, e jà sú j'á tənə yé, lò gakõ ná n' dòm n' vɔ̃ w nàmá bé. ²⁰Manase ná n' dòm Efərayim, Efərayim mye ná n' dòm Manase, bə zǎ bə ce nyí dwǎ w bə m'è bwí ndə Zhəda. ²¹E jà ndə rəmyé ga, n' lyim rí j'á yə pé rə vò kwǎ yé, n' jě y mye j'a gwě zhǎ dǎ e cèlè è zhǐ.

Chapter 10

¹Zwini m'a zə lyi byèbé bà n'è kwè nyó námməlwālse, sə bà gə tú bà n'è kē ne yi ní mú, bà n'è kē zúzúnú bà cí tē: ²bà n'è cār nəmwa bé bà t'á yí búrsi búr jàà y w yé, bà n'è vòm à dwí rí nəmwa bé ne kən ré tèbé bà mə ñdá re mó, bà n'è ce ejənà bé jīrh bà nyí-kən bà n'è zala, bà n'è kəkəle bə̀tālsé. ³Sə è nə wó bə̀kón á la wòrhó còrhò-tum rí pə mó dē ré yù wə, zho w nánfólò w gá m'a shí pyépyé o bà yi ní mú? Mǝ sǝ á m'á dūr á vò né, m̀nì ga á nə sēé? Yè á m'á cí á nəcèndé né? ⁴È m'a yə té kó lyi bí byèbé bà zə búlú né wé mó cəcəl ẁndá té tu cùurí cəcəl w dúdú rə la dāl. E jà ñdá rəmyé ga, ní lyim rí j'á yə pé rə vò kwā yé, ní jē y mye y'á j'á gwě zhě dē e cèlè è zhǐ. Məbyóó m'a zə Ashəri⁵ Zwini m'a zə Ashəri tənà yá, à lyim rí mǎngwǎ yá; dā-dǎlò w kǎbǎ ò wǎ è jǝ w mó, wǎ à lyi-yùr rí. ⁶À twǐ y b'è zhəl e bú ñdá tənà námməlwélé, à ce è la lālā e vò e bú ñdá dwí rí tèbé rə ce à lyim zē rə n'è yì kən lyē ce ne mó, m̀nì ga e pwà rə wě ré búlú né kwā, s'e súlì e ce bə bubu rí, m̀nì ga e cèè re té ñdá sǝmsé bǎbǎrǝ w ta. ⁷Sə èmyé, bə rə kùr nyé èta yé, è yə ré téré èta è wu w wé yé, b'è búlú né wé mó wó e ce kən gako j'a jé té lyám lyám, e ce tənərh nánzhəzhǝ jé té. ⁸Nyǐ è gá wəl né: À shədəésé yó-cinà bé yó w ga nə dā pyá yó nà? ⁹Kaləne cə w nə yə jīrh ñdá Kərkəmyiishi ta nà? ráá Amaate nə yə jīrh ñdá Arəpaade ta nà? ráá Samare nə yə jīrh ñdá Damaase ta nà? ¹⁰À jē y nə gá ŋwéné e cí pyə-tənésé, yə ŋwéné sə wé mó yó, sə yə nə zùrhì mú j'á y'á búl nə já du Zhərazalem ñdá Samare nyəná né mó, ¹¹à nə t'á la Zhərazalem cə w ñd'ò səsǎyùulí ni wòrhókən ré tèbé à wèrhé Samare cə w ñd'ò yə né ne nà? ¹²Cinu wəl bà ní gə tú ní twǐ ní tum rí gako Səyǝ pyǝ w yó ñdá Zhərazalem né ní zhě, ní mǎ n pə còrhò-tum Ashəri pyǝ mó ne, ní cìn-byilu mú gá ce ní ná ní cí ní cìn mǎgǎ mó, ñdá ní fwélè nyinyì rí yilə, ¹³bə ní wəl ní cìn ni: Wó à jē y jàn ré à m'a twǐe súlì ñd'á lárma mó; b'á búl à zhe surhə. À ce dwá né swá né jé té, a wǎrh nə wě ré tèbé nə y'á pyà nə cí dē mó. Ñdá kándò ta, à ce byèbé bà y'á jē pyèlè dǎgwǎrh yó mó só té sà yó. ¹⁴À cí à jē y dwá né nəcèndé yòndə wó jǎl yó ta. Ñdá bə gá y'a pwà calà né nyèbé bà t'á cili nə sǝ mó ta, əmyé pwà lū w púlápúlá, sə lólò mye yə ne n mǎ ní vǝ, ráá n púr ní nyǐ ráá n cəcē mye yé. ¹⁵Dóló nə wǝ ò m'a cèrhé ò cìn, lò mó mǎbǎ ní zə w ní mǎ ní shar wé mó jàà wa? Shǐ y ñd'è yéló né nə wǝ è m'a zhě è cìn dēlò mó mǎbǎ ní zə y ní mǎ ní twǐ mú jàà wa? Ñdá wó gwǎ è ce lò mó mǎbǎ ní ná ní zhě y dē mó ná ní twǐ, ráá ñdá wó dā-dǎlò w ò n'ò zhě lò mó mǎbǎ ní dā dǝ-kən mó dē ta! ¹⁶Wó rəmyé è ce lū gako Cinu Yi rí, mǎ n ce kǎrǝ címí zə è lyi-ekwəaré, sə myǐn m'a tó té mǎ zē è còrhó w kùr ẁndə myǐn gá y'a zē mǎ kwě mǎ zhe né. ¹⁷Esərayel pwé ré m'a jīrh myǐn, sə è Yi rí rə bə dǝ zhe mó m'a yə myǐn-zhù, kǎbǎ ò m'á j'á zhe, ò m'a súlì o jié bǎasǝbré ñd'è sǎsǝndé ga dē rǎdù. ¹⁸ò m'a jí è tú w ñd'è cémé né ce y ñdá rə cènè ré ga, ò m'a jí rə námpúm, è m'a yə ñdá wó nǎbwé mǎbǎ ní ná ní kwèrè mó ta. ¹⁹È tú w cémé né kùr ré rə la dāl móyó w m'a yə námpólé dēdē, rəmyé ce bǎsǝbwélé cici m'a ŋwéné e gə re. Esərayel lyi bí kùr ré rə dāl mó ²⁰Dē ré rəmyé mó yù wə, Esərayel lyi bí kùr ré rə dāl mǎñdá Zhakǝbē kélè lyi bí byèbé bà lú mú, j'á k'è t'á la mǎbǎ ní ná ní mǎ be mó ne zhú yé: bə m'a zhí Cinu ní zhən zhənà, Esərayel Yi rí rə bə dǝ zhe mó ne. ²¹Lyì bí kùr ré tèbé rə dāl mó m'a kwè rə bə, Zhakǝbē lyi bí kùr ré, Yi-rí-tèbé-rə-zhe-jàn mó sǝ. ²²Mǎ ñ dwí rí lyi bí y'á j'á wǝñdà nǎ-fǎlò w nyòrhó w ta mye, Esərayel, wó bà mǎngelè sásá bà m'a kwè bə bə: cǝ mó nyǐ rí kwè, sə rə m'a ce cángá tǝtwǐ búl rə yə né, ²³s'e ce kən gako jé té lyám lyám nyǐ rí gá kó mó ce, lū gako Cinu Yi rí, mǎ n pyǐrh rí tənà y púlápúlá wé. Ashəri còrhò-tum rí shò kwā kádò ²⁴Wó rəmyé è ce nyǐ lū gako Cinu Yi rínyí rí: À dwí rə jē Səyǝ né mó, bə̀k'á dūr Ashəri tənà yə n'è mǎ mó ñdá gwǎe j'a zhě è dā-dǎlò w ñ yó w ñdá Ezhibti gá wèrhé né mó ywé yé, ²⁵bə kən dāl námpólé, kən j'á dāl námpólé dēdē, sə à lyi-yùr rí tu, à lyim rí m'a jīrh bà yò zhùlù kǝnə. ²⁶Lū gako Cinu múmǎ n zhě ywǎlá y è yó wə, ñdá ní gá mǎ Majǎ, Orəbē Nǎkul-fǎlò w nyǐ ní ní, ní mǎ n súlì n zhě ní dā-dǎlò w nǎ-fǎlò w yó wə, ñdá ní gá yà ní wèrhé né Ezhibti ní mú. ²⁷Dē ré rəmyé mó yù wə, ní zhǐ rí m'a swǎr ñ pyápyela né wa, zhǐ rí m'a swǎr ñ byə-dǎl ré yó, zhǐ rí m'a ká, wé ré tèbé rə j'á búl rə la té sú mú kùr wə. Tənà y w zú mú m'a yə ñdá wó dwá è lyályǝ ta ²⁸N yí Ayaate, n byerhe Myəgərǝ, n ce ní kwā-lyi bí ñdá bə zhǐ rí mē Myəkəmaase né, ²⁹bə tó pyàr ré cəcəl w sómá námmyerhé y bə lyē: «Né m'á zǝ Gəba né!» Arama kəkə, Jəbəya, Səyuli cə w dūr ò la m'ò zwē ò cìnə. ³⁰Baate-Gəlyim, mǎ búbwéese! Ləyishə, cili! ³¹Anatǝtə, ñmyé mǎbǎ wu-zhùlù zhe mó! Madəməna cə w n'ò dūrə. Gəbyim lyi bí zē bà n'è dūrə, ³²sə dē ré rəmyé mó cici yù wə, zù-bal mó gá tú n zhì Nǝbē né yi ní, ní lyəlyǝ jē Səyǝ bə̀kó mó pyǝ wá, Zhərazalem pyèlè y jē, n mǎ n bú yə. Té shíshùrú mú ³³Nyǐ lū gako Cinu Yi ríjū cǝ jē y té ñdá jójre: bə kà cémé nándədwǎalé bə ló té, bə kà nyèbé nə ywé y'á wǝ dēdē du nə dwǎ bé mó bə ló té. ³⁴Tú w swǎalé n'è lwé té dóló w kùr wə, Lyəbǎ ñd'è jéné ré ga n'è shíshirí té.

Chapter 11

¹Cǒ jě m'a púrḥ Zhese cǒ w kùr rí yó, ò nèsé m'a tò tǒ. ²Cinu Eshirhə y m'a yə ò yó:lárma ñdǎ ywě dwǎ w pǒr éshirhá, cúcu ñdǎ wu-jǒ éshirhá, lwar ñdǎ Cinu nyòmǎ éshirhá, ³sə è m'a ce ò n'ò nyàm Cinu. Ò t'á la tèbé ò yírḥá nǎ mǒ denne tó o búr bursí yé, ò t'á la tèbé ò zhǎ nyèè mǒ denne tó o kǎ yò yé. ⁴Ò m'a búr bə-jàn-zhe cinǎ bé bursíndǎ cángǎ tútwǐ rí gǎ n'è yǎl né, ò m'a kǎ yò w ñdǎ kǎn gǎ mǎ né tǎnà y nǎmwǎ bé yilǎ. Ò m'a zǎ ò nyí-zǒmè ré o mà tǎnà y ñdǎ dǎ-dǎlǎ ta, ò m'a zǎ ò nyí-zho w o ce lyi-bǎlwélé y ci. ⁵Cángǎ tútwǐ rí m'a yə ò cǎ-tǎnǎ wǎ, zhǎn ré m'a yə ò cǎ-lyǒǒ wǎ. Wu-nyǒ m'a k'a yə né ⁶Gǎ-kulí ñdǎ pyi-bwélé m'a yə né ñdǎ dwǎ, jǎl m'a pyé bǎ-bwélé yala nǎ. Bə m'a kǒ nǔ-bwǎlǎ ñdǎ bǎrc byí ga dwǎ yó, sə bal-byí námpǎlé m'a kál sɛ. ⁷Nə-nyǒ ñdǎ gǎ-kulí kùjú w m'a yə òmyé òdù wǎ, rǎ byǎ bé pwǎl mǒ m'a yə mǎmyé mǎdù yó. Bǎrc m'a dǔ gǎ-cílǎ ñdǎ nə-byá ta. ⁸Byi-shémé m'a dǎdal dùdùlú bǎl yó. Bal-byí námpǎlé m'a cǎlè è jě e m'e pyi kùwǎ bǎl nyí ni. ⁹Lwele ñdǎ cǒ tútwǐ dǎ-byí ga t'á la túǎmyé Yi pyǒ w gǎkó yó yé, bə tǎnà y púlǎpúlǎ m'a j'a sú ñdǎ Cinu pǎr lwar mǒ, ñdǎ nǎnǎ bé gǎ y'a sú bǎ-fwélǎ y né. Kwǎǎ nánfǎlǎ w myǒrhǎ wǎ ¹⁰Dě ré rǎmyé mǒ yù wǎ, bə m'a zhě Zhese cǒ nǎ ybǎ ce dǛ e yə myǒrhǎ dwǎ né yilǎ, tǎnèsé m'a pyǎ ya, sə cǒrhǎ w m'a yə è zulǎ jǎǎ. ¹¹Dě ré rǎmyé mǒ yù wǎ, Cinu mà n cǎlè n' jě yǎ, twǎr rǎlyé nyǎn ré, n' la mǎ n zwě n' dwí rí lyi bí kùr ré rǎ dǎl mǒ, byèbé bə la dǎl Ashəri ní ñdǎ Tě-sǒ Ezhibtí níndǎ Dě-sǒ Ezhibtí ní ñdǎ Sudǎ né ñdǎ Elam né ñdǎ Babyǎloni ní ñdǎ Amaatɛ, Siri níndǎ cemɛ né nyèbé nə wǎ nə-fǎlǎ w cǎcǎl w mǒ. ¹²N' mà n zhě myǒrhǎ n ce dǛ dwǎ né yilǎ, n' mà n cí Esərayel lyi bí byèbé bə pwǎ bə m'e vò yómǎ-jè mǒ dwǎ yó, n' mà n ce Zhǎda lyi bí bə y'ǎ làǎ lǔ w cǎ-yala gǎkó w móshí lǔ w yésé sǎnǎ y ga wé, bə bə dwǎ yó. ¹³Efərayim bwě-dǔr mǒ m'a zhè, bə m'a ce Zhǎda búl-dwǎ bé jé tǛ lyém lyém. Efərayim k'è t'á la Zhǎda bwě dǔr yé, Zhǎda mye k'è t'á la Efərayim búl-dǒ yál yé. ¹⁴Bə m'a zǎ dwǎ bə jòm Shilisəti lyi bí cǎ wa, Yi-zùr sǒ, bə zǎ dwǎ bə bubu Yi-púrḥí sǒ lyi bí: bə m'a cí jě Edǎm ñdǎ Mǎwaabɛ yó, sə bə m'a ciní Amǒ byǎ bé. ¹⁵Cinu mà n ce Ezhibtí nə-fǎlǎ w nǎ y è zù cesé wé mǒ wǐ, n' mà n yárh n' jě y n mǎ n bú Efəraatɛ bǎ-fwélǎ yǎ, n' shíshirḥá né jàn ré m'a ce n ce e bǎn dwǎ w bǎ-jèrh shǎlpyé, sə n' mà n ce bə ŋwéné bə tó è wé bə lyé ñdǎ nəcílǎ bə nərh né. ¹⁶Sómǎ m'a yə né n' dwí rí kùr ré rǎ dǎl mǒ yilǎ, byèbé bə la dǎl bə mǎ Ashəri ní mú yilǎ, ñdǎ sómǎ gǎ yǎl né Esərayel yilǎ, dǛ ré tèbé è shér Ezhibtí tǎnà y w mǒ.

Chapter 12

¹Dē ré rəmyé mó yù wə, n m'ă wò:à n'ă ce n nəbána, Cinu,bə n yà n kwè lyim ndá ne,sə n lyim rí sówá, n zè n ná n shíshéré à wu ní. ²Nyí à Yi rí tèbé rà wó à Zwennə mó,à wu w jě, à k'ă t'ă kəkə yé,b'ă jàn ré nd'ă nwá yá,wó Cinu! N yàl à yi-zwēé yá. ³Á m'ă té nē ndá wu-nyǝ,cìn-neré y nà-bùlsí yó. ⁴sə dē ré rəmyé mó yù wə, á m'ă wò:ce-nə Cinu nəbána, bwǝl-nə n yil ré á byili,cí-nə n tǝ-fwàalé nyí dwá né sǝ,Ká-na á lyǝrh be bə n yil ré j'ă wó nánfǝlǝ dǝdǝ. ⁵Shènè-nə Cinu, bə n ná n twǝ ndá ɲwǝnǝ nánfǝlǝ:bə bwǝl re bə byili lǝ w púlápúlá wə. ⁶Mă wu-nyǝ ndá fùwá búbwéése,nmyé mǝbǝ n jě Səyǝ né mó,bə rà j'ă já, n cəcəl wə,Esərayel Yi rí tèbé rà bə dǝ zhe mó.

Chapter 13

¹Kon ré tèbé bà m'a bwèl bà byili Babyèlone shò kwā né mó. Kon tèbé Amwose byi Ezayi nɔ mó. ²Cùl-nə myərɔ tɛ o zhi dɛ, pyə nánsà yó,mă-na búbwéése, yáyá-na á jərɔ,mùni ga bà bà lyi-fwàalé bwərsé ne. ³Àmyé, à byè lyi bí byèbé bà kwè bà pɛ mó,à byè à shàdɛésé shèbé sà m'a byili b'á lyim zɛ̀ rə n'è yì mú,shèbé à yó-dɛ-zhǒ mó n'è pɛ be wu-nyǒ mó. ⁴Cili-nə dweme ré rə n'è dom pyàr ré w mó:è nyɛ̀ ñdə wɔ lyi-zhǎ ta.Cili-nə pyə-tənèsé ñdə dwá né nà tú dwā yó mó sɔ́ nánfɔlɔ́ wá:Lū gakó Cinu mú ná n byéləshàdɛésé shèbé sà la vò sà bú búlú né mó. ⁵Sà shí tənà kèbé è nyɛ̀ wɛ̀,dɛ̀-yi rí cə-yala gakó kùr wə,Cinu ñdə n lyim rí byilu wɛ̀ ré,sà bàn tənà y nyí rí púlápúlá cɔ́ lyám lyám. ⁶Búbwéé-nə wu-zhùlù búbwéése!Cinu dɛ̀ ré bwəlse;rə n'è shí Còrna mó sɔ́, ñdə cɔ́ mó ta. ⁷Wó rəmyé rə ce, vwɛ̀mè né gakó j'a ló,lò gakó wu j'a lo. ⁸Wu-zɛ̀ɛ́ nánfɔlɔ́ n'è gwi bi,dudu ñdə yin tu bà yó,bə zɛ̀ bà n'è pyirhí tɛ̀ ñdə kɛ̀ mɔ́bɔ́ n pwi zɛ̀ mɔ́ ta.Bə mədù gakó ná n nyí n dō mó ñdə wɔ́ kon rə jàr mɔ́ dɛ̀dɛ̀ ta,bə yésé kwɛ̀ myín mə zhe.Nyí Cinu dɛ̀ ré bànà, rə dā nɔ́nɔ́-dūr dɛ̀ yé,rə wɔ́ lyim-cəcɔ́ kɔ́bɔ́ ò m'a lyɛ̀ ò swɛ̀,ò m'a ce tənà y jirɔ́ wu-zhùlù jàà,o súlú o ce yə-bəlwəalé ciná bé jé tɛ̀ lyám lyám mó dɛ̀. ¹⁰Dɛ̀-yi rí cāmásɔ́sɛ̀ ñdə shèbé sà wɔ́ dwā yó kùkùl kùkùl múpwɛ̀ ré k'è t'á la yər yé.Nənyónɔ́ w m'a yə nāmbyú̀ ò púrɔ́ mú yì ní ga,sə cànà y pwɛ̀ ré k'è t'á la yər yé. ¹¹À m'a pə còrhò-tum lū w ni ò wu-bárhé y yilə,a pə còrhò-tum lyi-bəlwəlsé ne sà lwele ré yilə.À m'a ce cìn-byilu ciná bé cìn-dɛ̀-zhǒ mó zhè,a ce wu-bárhé ciná bé cìn-byilu mú tu. ¹²À m'a ce bà pyà numbyínsí bà lyɛ̀ du sánámá mɔ́bɔ́ mə càn mó,bə pyà se bà lyɛ̀ du Ofyírí sánámá mó. ¹³Zhən ga, à m'a ce dɛ̀-yi rí zhízɔ́hɔ́,sə ce y m'a dom è kùr rí gá cí tɛ̀ mǎgǎ́ mó,lū gakó Cinu lyim nánfɔlɔ́ w yilə,dɛ̀ ré tèbé n lyim rí m'a j'a zɛ̀ rə n'è yì dɛ̀dɛ̀ mó. ¹⁴Rəmyé yó, lò gakó mà n zɛ̀ n ná n dūrà, n zǎ n dwí rí,lò gakó, n tənà yá,ñdə nɛ̀mè kèbé bà n'è jì ta,ñdə vwámá nyèbé lólò tá n pɛ̀ n cí dwā yó mó ta. ¹⁵Bə m'a zò lyi bí byèbé gakó bà la nɔ́ mó,bə m'a gu lyi bí byèbé bà la jɛ̀ bà yó cú mú ñdə búlú shù. ¹⁶Bə m'a nò bà nɛ̀mè né tɛ̀ bà bəbwɛ̀le bà yírɔ́ wə,bə pwà bà jìsɔ́ wɛ̀ ré, bə nyéé bà kana bé bà zù ñdə be. ¹⁷À m'a cìrɔ́ Mədi lyi bíbə bà sàbyí sɔ́,e ja sánámá myɛ̀ wàr mə m'a ce bà wun yə nyàn mɔ́a ce né bà bú ñdə be. ¹⁸Bə m'a zə bà twesé bà gu bala-byǎ bé,bə j'á t'á la bà lùlú y ni yǒ yé,bə j'á t'á la bəsóná bé bà yírɔ́hə la bà yó jòm mó nɔ́nɔ́ dūr yé. ¹⁹Babyèlone cɔ́ wá, pyə-tənèsé dɔ́mè náàcɛ̀né yá,Kaləde lyi bí bóbwar kon ré tèbé rə n'è zhɛ̀ bà yó dɛ̀ mó,m'a yə ñdə Sɔ́dɔ́m ñdə Gəmwɔ́re ta,Yi m'a byirɔ́ w rə jì tɛ̀. ²⁰Lyi j'á k'è t'á la ò wɛ̀ jòm gaga yé,ò m'a j'á pyə nánfɔ́ byin byin gakó.Jərɔ́ lò mó cìcì mú myɛ̀ tá n la n kòrhó w gàà pú yé,vwǎ-ənɔ́nà bé myɛ̀ t'á la gàà zhǔ yé. ²¹Gə-bwəlsé m'a zhì gàà,Èkwəl-byín rí m'a bà rə sú jìsɔ́,pyǎ-cálne m'a bà nə yə gàà,sə nàcɔ́lsía m'a bà sà n'è se gàà. ²²Yülne m'a sú ò jì-fwəlsé wɛ̀,gɔ́-kúlse sú ò wu-nyǒ pyǎ jì-ècǎnsé. Ò yi rí yú rə zhè,ò dwā né k'è t'á la súlú yé.

Chapter 14

¹Cinu mà n dùr Zhakɔɔbe nɔnɔ, n mà n ká n cɪr Esərayel kódò. N mà n ce bæ jòm bæ ce y wé. Zhələ bé m'a vò bæ súlɪ bɪ, sɔ bæ m'a mù bɪ dwā nɛ ndá Zhakɔɔbe dwí rí. ²Dwá dwā m'a zwē be, nɛ ce bæ vò bæ da-dɔ. Sɔ bæ gə yú Cinu ce y yó, Esərayel kɛlɛ y m'a tɛ be è cɪn nɪndə yómá ta, bala ndá kana ga; è m'a ce lyɪ bí byèbé bæ y'à ce e yà yóm mó mye yà yómá, sɔ è m'a zə ɲwɔnɔ nánfɔlɔ lyɪ bí byèbé bæ y'à n'è nwènɛ y mó yó. Babyəlɔne pyɔ́ mɔ́: wu-bárhé cábal mɔ́ gá gu yó né³Dɛ ré tɛbé Cinu gə tɔ́ n pɔ́ mɔ́ shírhá, n lyààré ndá n zúzúnú nánfɔlɔ we súlɪ yómdé tɔ́-kúlà né nyèbé n yà n wɔ nà wé mó kwā mɔ́, ⁴n m'a jɪ nwá y kɛbé Babyəlɔne pyɔ́ mɔ́ shò kwā n wɔ: Etər wu-bárhé cábal gu yó né? Etər n cɪn-byilu mú gu yó né?⁵Cinu kɔ́ lwele cɪnɔ́ bé dà-dɔlɔ wá, n kɔ́ jàn cɪnɔ́ bé gwá y ⁶e y'à n'è mà dwá né ndá lyi-shùuri mú, gwá y è y'à n'è mà è t'à zhì è shírh mú, è m'è zal dwá né ndá jàn nánfɔlɔ è lyim rí gá y'à n'è yɪ yɪ ní, è m'è nwènɛ be e j'à yəl bæ nɔnɔ dùr mú. ⁷Èlāsɛ myɛ, tənà y gá kɔ́ j'à zhe yà-zúlá. Bə n'è búbwéé wu-nyɔ́ búbwéése. ⁸Səpərəésebá cɪcɪ mú mye n'è fùu ndá wu-nyɔ́ nmyé shò kwā né, sɔ kɔn zhí n gə tu n cɛlè n pyɛ yɪ ní ga, Lyəbā séédərebá j'à zhe: «Mɔ́bɔ́ n yà n ná n twí n ká nába n lwé tɛ mɔ́ ká n tá n la jɪl n bæ yé.» ⁹Cúlú w n'ò domə nmyé yilə, bæ gá bwəl bæ byili bæ n bən yɪ ní. Ò n'ò zhèrh lyɪ bí byèbé bæ cù mú, nmyé yilə, lū w lyi-fwàalɛ gá kɔ́, ò n'ò zhèrh tənəsɛ pyá bɛbá pyɛlɛ dàgwésɛ yó. ¹⁰Bə gá kɔ́ j'a zɛ bæ n'è zómá, bæ n'è wəl mɔ́: «Nyí mú, nmye já n ká n bæ jàn zhe yé, ndə nāmye ta, n jírɪh ndə ná ta. ¹¹N zùwá y nánfɔlɔ w gə è sɔ cúlú nɪndə n lyíribá y'à n'è dwí nà m'è zhì yə. Nəzɔ́ré pyòno wé n pyé né, zəzómé zɛ nà wɔ́ n gáməlyɔnɔ́ wá.» ¹²Etər kɔn tó né, n má shí dɛ-yi w n tu tɛ, Cāmásɔwá kɛbé è n'è jəjɛmɛ, Nəkwólɛ shāā shāā Byí? Etər kɔn tó né, bæ m'e yírɪh mú bæ jɪ tɛ, nmyé mɔ́bɔ́ n yà n ná n jɪ belɛ tənəsɛ yó mó, ¹³nmyé mɔ́bɔ́ n yà n ná n wəlɔ: «Á m'a jɪ dɛ-yi wə, á m'a cɪ á pyɛlɛ dàgwá y dɛ, Yi cāmásɔsɛ yá-pɛlɛ wá, á m'a jòm Yi lyɪ bí kúlɪ y pyɔ́ w yó, jə-gwā yó-gurá sɔ. ¹⁴á m'a jɪ á vò ébən ré yá-pɛlɛ wá, á m'a yà ndə Dɛ-Cábal mɔ́ ta.» ¹⁵Sə bæ ce n sɔ cúlú ní, Góró w nánlyilyumú w kùr w tɛtɛ. ¹⁶Lyɪ bí byèbé bæ nə mɔ́ mɔ́, yírɪh j'a pyá n yó, bæ j'a n'è kwərhe bæ nyí n yé-zwá w bæ m'è bwərh bæ zhe: «È nə wɔ́ bal mɔ́ mɔ́bɔ́ n yà n ná n ce ce y zhízɪh mú? È nə wɔ́ nmyé n yà n ná n ce pyə-tənəsɛ zhízɪh sà lwé tɛ mɔ́? ¹⁷Nmyé n yà n ná n ce lū w jírɪh gɔ-elú èpòlò mó, n yà n ná n ce cəmə né jɛ tɛ, n zɛ n tá n yɛ lyɪ bí byèbé bæ zɔ́ búlɔ́ jàà w mɔ́ nɛ bæ kwé bæ zhəl bæ dɔ́-sɔ mó ndá mɔ́bɔ́?» ¹⁸Tənəsɛ pyá bé gá kɔ́, bæ púlápúlá, mādù ga twár yə vùr yé, pyé ndá còrhó, bæ mādù gá kɔ́ n lú-bəl mɔ́ wá. ¹⁹S'e gə wɔ́ nmyé, bæ j'a búl bæ dul mú pyépyé, n zə nyan ndá n bəl mɔ́, ndə byi-shɛmɛ kɛbé bæ lùl nd'è j'a gwé yə yɪ cùu ta, lyɪ byèbé bæ gu, bæ zò be ndá búlɔ́ shùbà ló góró w nákulə né yó mó cùurɪ kùr wə, ndə cùu kɔ́bɔ́ bæ cèè cèè tɛ nàrh kùr w ta. ²⁰N tá n la bæ yó co bəl mādù wé yé, bæ n cò n tənà yá, n gu n dwí rí: bæ j'a k'è t'à la lyi-bəlwálsɛ dwí rí yil byɔ́ yé. ²¹Tənə-na byá bé gurhu mú, bæ dabá lwele ré yilə, muni ga bæ bək'a zɛ bæ zwé ce y yé, bæ bək'a lù cəmə bæ sú lū w yé. ²²Á m'a bú ndá be, wɔ́ lū gá kɔ́ Cinu mú nyí rí, á m'a ce Babyəlɔne yil ré ndá kɔn ré tɛbé rə m'a ce bæ lyírɪh ò yò mó, nd'ò byá bé nd'ò dwí rí jɛ tɛ, wɔ́ Cinu nyí rí. ²³Á m'a ce ò jírɪh wɔ́lɔ, lúbəsrɪh jàà, á m'a zwār Babyəlɔnɛndá zàr tɛbé rə n'è ce kɔn gá kɔ́ jɛ tɛ mɔ́, wɔ́ lū gá kɔ́ Cinu mú nyí rí. Á m'a cɔ́ Ashəri jàn ré²⁴Lū gá kɔ́ Cinu mú bwəl nyí n wɔ́: «Tɛbé à gu à wé à la wòrhó mó m'a wèrhé, tɛbé à gu à wé à la wòrhó mó m'a pyírɪh. ²⁵Á m'a cɔ́ Ashəri jàn ré à tənà y wá, á m'a cèè y tɛ à nàrh kùr w à pyàr ré yó. Bə m'a swàr è zhí rí, lyɪ bí byèbé bæ y'à n'è zhí rí mú yó wə, bæ m'a swàr è zhí rí bæ pyápyela né yó.» ²⁶Wɔ́ nyí rí rəmyé rə kwé lū w púlápúlá shò kwā né mó, wɔ́ èmyé è wɔ́ jɛ y è cɛlè è la m'e bú ndá tənəsɛ gá kɔ́ mó. ²⁷Lū gá kɔ́ Cinu mú gə gu n wé n la kɔn wòrhó, mɔ́ n nə wɔ́ n mà n kwàrh rɛ? N gə cɛlè n jɛ yá, mɔ́ n nə wɔ́ n mà n ce n kwé ya? Shilisəti, bək'á fùu yé²⁸Pyɔ́ Akaaze cu mú byin rí, bæ bwəl bæ byili bæ wɔ́: ²⁹Shilisəti nyí rí púlápúlá, bək'á fùu, gwá y kɛbé è y'à n'è mà mɔ́ mɔ́ gá kɔ́ mó yil yé, bæ kùwə m'a shí dɔm mó mà cù mú wé e du, dɔm nánjəgóró kɔ́bɔ́ ò n'ò zɛ vòmɛ mye zɛ ò shí kùwə y w ò du. ³⁰Lyɪ bí byèbé bæ n'è nwènɛ du bæ dwā bé mó m'a zə gɔ-dóm-jàà, nəmwa bé m'a jòm yə-zúlá wé, sɔ à m'a ce nɔrh gu n dwí rí kùr ré, bæ m'a gu n lyɪ bí byèbé bæ la dāl mó. ³¹Bwərà, kùrh zúzúnú cɪl! Cɔ́, búbwéé búbwéése! Shilisəti y púlápúlá j'a n'è shíshirí tɛ: bæ nyèrh shí jə-gwā sɔ sà bànà, sɔ lò mādù ga mye yə pɔr bæ shədéésɛ kùkùlɔ́ né wé n ná n zhəl n dúdú yé. ³²È nə wɔ́ bəkón bæ m'a lyár tənà y èmyé mó lyɪ bí bæ twí mú ní? Wɔ́ Cinu n cɪ Səyɔ́ kùr ré tɛ, sɔ n dwí rí lyɪ bí byèbé bæ wɔ́ cɪn-lwəl cɪnɔ́ mó jɛ ò wé ndá yə-zúlá.

Chapter 15

¹Kon ré tɛ̀bɛ̀ bə m'a bwəl bə byili Mɔ̀waabe shò kwā né mɔ́.Ar-Mɔ̀waabe j'a jé tɛ́,cəcɛ́ y kɛ̀bɛ̀ bə cò y bə gùlɪ́ dwā mɔ́.Ciir-Mɔ̀waabe j'a jé tɛ́,cəcɛ́ y kɛ̀bɛ̀ bə cò y bə gùlɪ́ dwā mɔ́. ²Bə n'ɛ̀ jil bə zhəl bə kúrh còrhó-ji y wə, jəbɔ́ né,ndá vwə̀ né zwəl jaàsɛ́ wa.Mɔ̀waabe lyi bí n'ɛ̀ kúrh zúzúnú cìlɔ́ Nəbo pyɔ́ w ndá Mɛ̀dəba pyɔ́ w yó wə.Ywɛ́ né gakó fɔ̀nà,tama né gakó fɔ̀nà.³Sómsɛ́ yó, bə zù ywə́ɔ̀le gàndɛ.Lyarha né wé ndá dwā-joló jaàsɛ́ wɛ́,lyi bí gakó j'a n'ɛ̀ kúrh zúzúnú cìlɔ́,bə yá-nàná n'ɛ̀ bobwere tɛ́. ⁴Eshəbɔ́ lyi bí ndá Elalɛ lyi bí n'ɛ̀ búbwéé búbwéése,n gə zhɪ́ Yaase né n nyɛ́ bə cələ né.Mɔ̀waabe shə́dɛ́ɛ́sɛ́ mye n'ɛ̀ mà búbwéése nánfwə́ɔ̀sɛ́,sə wun j'a gə kókó.⁵À wu zhili à n'á kúrh Mɔ̀waabe tənà y nɛ:È lyi bí byɛ̀bɛ̀ bə n'ɛ̀ dùr mùnì ga bə lú mú yú Sɔ̀waare ndá Egəlaate-Shə́ləsha.Bə n'ɛ̀ jil Luyiiti pyɛ́lɛ́ y ndá cìl,wùrhí nánfwɛ́lɛ́ j'a kwè Oronəyim sómá yá. ⁶Nəmərim nàná bɛ́ j'a jirh wu-zhùlù dúdú jaà.Gɔ́ w kùlə, ɔ́ k'ò t'á púrh yé,gɔ́-lyɔ́ k'ò tɛ́nɛ́ gàà yé. ⁷Kon tɛ̀bɛ̀ bə y'à gwɛ́ zhe mó,bə n'ɛ̀ zə rəmye mye bə m'ɛ́ zhəl Sóləbáa nə-gɔ́lɔ́ w ɛ̀pákɛ́.⁸Búbwéésé búbwéé sə m'e kəkélɛ́ Mɔ̀waabe tənà y nyí rí gakó,wɔ́wɔ́lɔ́ mɔ́ wɔ́wɛ́lɛ́ mə yí Egə́ləyim,mə lyɛ́ mə yí Elyim zhilí yó. ⁹Dəmə́+ 15.9

Dəmə́: ɛ́ gə wɔ́ lyi jàlà yilə, Dəmə́ ndá Dəbɔ́ ga wɔ́ yil ré rəmyé rə̀dù yá nàná bɛ́ shəl ndá jal dúdú,sə à m'a ce bɔ́ɔ́ Mɔ̀waabe lyi bí byɛ̀bɛ̀ bə lú mùndá lyi bí byɛ̀bɛ̀ bə la tənà y w mā́ mɔ́ kwā,a m'a pòlɛ́ Dəmə́ zwini rí.

Chapter 16

¹Zhĩ-nə Səla né á ce tənà y yó-cábal mopyi-bwèlè y tó gɔ-elũ èpòlò w wə,e vò Səyɔ̀ bàkó mó pyò w yó. ²Arənɔ̀ nə-gòlò w byaársé yó,Mɔwaabe bàkwá bé m'a yə̀ ndə kúmsí shèbèbà zhàrh sà jàlá wé sà zè sà la ta:³bə n'è wəlò: «Zhər-h-nə ndá dwā, sà á kwè nyí á wò:«Ce ñ ywál mó yə̀ ndə cəcɛ̀ ta, nyə̀nyéné ecəl wə,shèè lyi bí byèbè bə̀ jì mú,bə̀ bàk'a nə lyi bí byèbè bə̀ n'è dūr m̀nì ga bə̀ lú mú yé! ⁴Bə̀ lyi bí byèbè bə̀ dūr bə̀ shí Mɔwaabe mó ɲwènè bə̀ jòm ñ sò!Yál shòò jàà bə̀ yilə, còrna mó yé né.Nònd w gə̀ tú ò zhè,màbyóó w mye zhè,wu-bárhé cábal mó gə̀ tú ñ jé tɛ̀ tənà y w yi ní,⁵rə̀myé yi ní, sónó m'a ce pyèlè də̀gwá y kwerhe e zhì kèkè,sə̀ bù-kárna mà n jòm è yó n b̀ur b̀ursí zhàn wé,Də̀vyidi kòrhó w wə,kən ré tɛ̀bè rə̀ mǎ mó yò w m'a zù mu,e jà ní mà n zə̀ yə̀wəl ndá tɛ̀bè rə̀ wó cángá t̀utwĩ tũ mú.»Zhərə̀zalem wàr kaka è la wòrhó Mɔwaabe yil yé⁶Nə̀ nyèè Mɔwaabe tənà y cìn-dě-zhǒ námmə̀lyǎlyɔ̀ɔ̀ w yò,nd'è cìn-byilu mú, nd'è cìn-dě-zhǒ mó, nd'è cìn-còrhó w ò lyɛ̀ ce ne mó yò,nd'è gə̀ n'è jə̀jènè è cìn è cí è cìn mǎgǎ́ mó yò. ⁷Sə̀ èlǎsé Mɔwaabe tənà y lyi bí n'è kúrh bə̀ cìn ni,bə̀ gakó n'è kúrhá.Bə̀ n'è wówélé Cər-Erɛ̀sɛ̀ dǎvɛ̀-cǒ byǎ búúrí shò kwā né,bə̀ wun cǒ kókó, bə̀ n'è wówélé.⁸Bə̀ Eshə̀bɔ̀ cesé n'è cǒ,Sə̀bə̀ma dǎvɛ̀-cémé né cesé,nə̀ dǎvɛ̀ y y'á n'è cí tənèsé pyǎ́ bé tɛ̀ mó:sə̀ y'á zhì gə̀ mó sə̀ yí Yazeɛ̀ɛ̀,sə̀ lyɛ̀ sə̀ zù gɔ-elũ èpòlò w wə,dǎvɛ̀-cémé né jèsé y'á lèlè sə̀ gar nə̀-ɸ̀lò wá.⁹Sə̀ èlǎsé à n'á tó Yazeɛ̀ɛ̀ ne à kúrh Sə̀bə̀ma dǎvɛ̀-cémé né cesé ne.Eshə̀bɔ̀ ndá Elalə, à n'á lwé à yə̀-nàná né á yó,bə̀ wu-nyɔ̀ búbwéésé guwə,á dǎvɛ̀-cémé né byǎ́ bé pǒr mó nd'á jíjí jòró w yi ní ga. ¹⁰Wu-nyɔ̀ w ndá fùwá nánɸ̀lò w jé pyǎ́sɛ̀ nə̀bána né newu-nyɔ̀ fùwá ndá wu-nyɔ̀ búbwéésé jé tɛ̀ á dǎvɛ̀-cémé né cesé wé.Bə̀ k'è t'á pyárh dǎvɛ̀-cémé byǎ́ bé dǎvɛ̀ y bə̀ ce nə̀bwándé wé yé,wu-nyɔ̀ búbwéésé guwə.¹¹Kən n'è shè à wu w wé ndə̀ zǐ gə̀ y'a dom né, Mɔwaabe shò kwā né,sə̀ à wu mye zhìlì Cər-Erɛ̀sɛ̀ shò kwā né. ¹²Bə̀ m'a nə̀ Mɔwaabe lyi bí bə̀ lyèè kókó bə̀ n'è zhəl bə̀ la vwə̀ né zwál jààsé wé,bə̀ la bə̀ yi rí jì y w bə̀ vò bə̀ lwəl re:rə̀ t'á la ɲwòndó rə̀ wèrhé kən yé.¹³Wó zòmè ré rə̀myé Cinu zòm Mɔwaabe shò kwā né shǎǎ shǎǎ ga mó. ¹⁴Sə̀ èlǎsé, Cinu ná ní wəlò: «Nyòndò ndá byinə̀ nə̀tò, nə̀ m'a yə̀ ndə̀ lò mǎbó bə̀ kwè bə̀ n'è kwé mó byinə̀ né ta, Mɔwaabe tənà y lyi-fwàalé nd'è lyi nánjə̀jóló w gakó k'è t'á la dùmì zal yé. Bə̀ m'a dàl lyi mǎngélé sásálaa, lyi mǎngélé kèbè è bə̀ kùr zhe yé.»

Chapter 17

¹Kɔn ré tèbé bà m'a bwəl bà byili Damaase shò kwā né mɔ́.Damaase cɔ w k'ò t'á la cɔ yál yé,ò m'a jĩrh jì-bwər púl.
²Bà m'a shər bà yě ceme né nyèbé nà wɔ ò yala ne mɔ́ ne, nà pyè nánfò twée twée yilə.Nə m'a yə vwàmá
 jààse,vwàmá né m'a pyè nà wé nà shĩrh e jà lòlò mye tá n la nà wun ni zàð yé. ³Byıl-fwàlse k'è t'á la Efəreyim ní yál
 yé,pyèlè mye k'è t'á la Damaase né yál yé,Siri lyi bí byèbé bà la dāl mɔ́ t'á la dùmì zal dwini Esərayel lyi byā bé
 yé,wɔ lū gakó Cinu mú nyí rí.⁴Dē ré rəmyé mɔ́ yù wə, Zhakɔɔbe dùmì rí m'a bɔ,sə n pù-kál ré m'a nyɔ. ⁵Ndə bà gá y'a
 pwà bàlè y è kɔrhó w yí ní,bə zè bà lyè è ywé né cílá cílá mɔ́ ta,ndə bà gá y'a pwà è ywé né bà ló dwā yó
 Erəfəyitəbá vɔlɔ w w né,⁶è m'a dāl wə-gündi dúdú,sə ndə olyivyé y kō yi ní ta,è m'a dāl olyivyé byā bàlyè ráá bàtɔ
 dē dē, olyivyé y yə-pèlé wa,ráá olyivyé byā bàna ráá bànu è jāmsé, sə n'è ce byā yó,wɔ Cinu, Esərayel Yi rí nyí rí.
⁷Dē ré rəmyé mɔ́ yù wə, numbyíni m'a kwě e nyí lò mɔ́ mɔ́bɔ n wèrhé y mɔ́, sə è yírhá m'a nà Esərayel Yi rí rə bà dō
 zhe mɔ́.⁸È k'è t'á la vwĩ-jùúlí è jèsé wèrhé mɔ́ nyū yé, è k'è t'á la kɔn tèbé è jəfɔlā né wèrhé mɔ́ nɔ yé: Ashəra pálá né
 ndá nənýónɔ́ w myaarrhé. ⁹Dē ré rəmyé mɔ́ yù wə, bà m'a dūr bà yě n ceme né nà wɔ shòò jààsé mɔ́ ne, ndə bà gá
 dūr bà yě túr rí ndá pyàr ré yə-pālsé ne, Esərayel lyi byā bé yé né né, sə è m'a yə wu-zhùlù nánfɔlɔ,¹⁰bà n swē Yi, n
 Zwennə mɔ́ yò,n yə Pàtá yá, n shòò jàà y yò lyĩrh yé,n ná n zhele cémé nyèbé nà n'è pe wu-nyɔ,n zè n ná n dwi wē-
 byā bà shí jàà dō wə. ¹¹Dē ré tèbé n ná n zhele ne mɔ́, n já n nà gá n'è byil ní,nəkwɔkólé ne, n já n nà dwi rí n dù
 mú gá j'á n'è tò né,sə kɔn gə tú è yú rə jú mú yi rí,wə-jəðré n'è jé tē,e jà yò w zè ò bà cəm zhe yé.Zwə nánjəjóló
 wə¹²Bə̀kón ná-dwí lwele! Nyí wɔ́ dwé bà wàr nà yó w bà la byilu mú dweme,sò nánfɔlɔ ndə nà-fwààlé sò w ta,dwé
 sò nánfɔlɔ ndə nàná bé byèbé bà n'è wùl ndá jàn mɔ́ sò w ta, ¹³dwé sò nánfɔlɔ ndə nà-zhɔ́ sò w ta.N ná n bya ne, sə
 nà n'è dūr nà zhəl pyépyé,ndə jíjì-púúlí pyàr ré zho n'ò kwé ta,ndə bàasɔ́bré sɔr ré byā bé zho nánfɔlɔ n'ò pwà ta.
¹⁴Də̀dèné ne, è j'á wɔ́ wu-zěě nánfɔlɔ,sə cə y la m'e lá mɔ́ ndá kaka k'è yə dāl yé.Wɔ́ kɔn ré tèbé rə m'a yə lyi bí byèbé
 bà n'è vwārɔ́ ná jě-kɔn ré bà yě nába mɔ́ cəl ré,kɔn ré tèbé rə n'è dē lyi bí byèbé bà n'è bubu ná jě-kɔn ré bà yě nába
 mɔ́.

Chapter 18

¹Bàkón ná-dwí lwele! Tə̀nà y ẹ̀ bú-bwə̀lə zhe kàmàjè-vòmè nàlyè nàlyè,nə̀ tùrhì dwā ne nə̀ twèlé Ecopyi bù-fwàlsé vòmè né ne mó, ²̀nmyé m̀b̀b̀ n ná n twí t̀ntú́má bà tó nə̀-̀f̀l̀l̀ w wa,pə̀pyə̀ruusi bú-bwə̀lə wénàná bé yá-pèlé w mó.Zhəl-nə̀, t̀ntú́má bé bà nà lum té mó,lyi-édwààlé e j'à bà yala t̀ǹǹ w n'ò jàjèmé mó dwí rí sō,dwí rí tèbé bà n'è d̀r̀ rə̀ ywē, má rə̀ tənà y swá né kwā né cìcì mú,dwí rí tèbé rə̀ nyí gwě̀ yàl zòmà, e jà rə̀ n'è cèè té rə̀ nàrh kùr w mú,rə̀ bù-fwàlsé mye n'è pwà cə y sà m'è lyě mó.³Ámyě lū w lyi bí gako, á wə cə y yó mó,bà gə tú bà cìi búlá né bú myorhə ku w té pyàr ré yó ̀ò zhí dẽ, sə á kwě á nyí!búlá né pólá y cəl ré gə tú rə̀ dom, sə á cili!"Bə Cinu zòm ̀ǹd̀ə ne n wə:À m'a j'a zhì shéé, à m'a zhì jàà y kèbé à ̀ǹwéné né mó w à m'a nyí,̀ǹd̀ə lumi rí tèbé rə̀ n'è jàjèmé rə̀ wə pwě̀ yá-pèlé w mó ta,̀ǹd̀ə myò̀ǹ éb̀ w wə-jàáré cə-lumu w yi ní ta. ⁵Də̀vẽ cõ w gə tú ̀ò co ̀ò pùná né ̀ò zhè,pùní rí gə tú rə̀ jír̀h də̀vẽ cõ byá porho ̀ò n'ò byilə,bà n'è gòm ̀ò jèsé sə̀ bə tum zhe mó ̀ǹd̀ə dàmàkòlòbə zẽ bə gò ̀ò twəáré, bə súlí bə shar se,éforó bə pór ̀ò byá bé.⁶Bə n'è yě rə̀myé mó gako ne bə pə pyàr ré zúmá né nèndá gə-wè ré ne.zúmá né m'a bà nə̀ yə̀ gàà cə-lumu w yi rí wə,sə̀ gə-wè ré gako m'a bà rə̀ yə̀ gàà wàr ré yi rí wə. ⁷Yi rí rə̀myé mó wa, lyi-édwààlé e j'à bà yala t̀ǹǹ w n'ò jàjèmé mó dwí rím'a zə pené rə̀ b'e pə lū gako Cinu mú ni,dwí rí tèbé bà j'á n'è d̀r̀ rə̀ ywē, má rə̀ tənà y swá né kwā né cìcì mú,dwí rí tèbé rə̀ nyí gwě̀ yàl zòmà è jà rə̀ n'è cèè té rə̀ nàrh kùr w mú,rə̀ bù-fwàlsé mye n'è pwà cə y sà m'è lyě mó,rə̀ m'a zə pené rə̀ m'e bà jàà y kèbé lū gako Cinu mú yil ré ̀ǹwéné è wè mó wə, Səyõ pyò w yó.

Chapter 19

¹Kon ré tèbé bà m'a bwəl bə byili Ezhibti tənà y shò kwā né mót:Nyí Cinu n̄ jě éb̄ kòb̄ ò zhe ywál mó yó:n̄ bàn Ezhibti.Ezhibti yə né j'á n'è kəkə n̄ yé né,Ezhibti tənà y wu w j'a gə è wé. ²À m'a ce Ezhibti lyi bí zè dwā ne,bə m'a bú dwā, lò gakó ndá n̄ da-byĩ,lò gakó ndá n̄ dō,c̄ ñd'ò dō c̄, pyà-tənà nd'è dō pyà-tənà.³Ezhibti tənà y wu m'a lo,sə à m'a c̄ è zhəzhèélé surhə né.Bə m'a pyà bà ywè né kùr sú yə né ndá lyi bí byèbé bà n'è twĩ jəjĩrh-ywè tumə née súlí ndá lyi bí byèbé bà n'è p̄r jà-pársé mó sō. ⁴À m'a ce Ezhibti lyi bí yó-cinà nánkùl̄ j̄ wə,pyð nánçl̄l̄ mà n ciní bi,wó lū gakó Cinu Yi nyí rí.⁵Nà-f̄l̄l̄ w náná bé m'a jé,Bù-fwèl̄è y m'a wĩ, e súlí e kù, ⁶n̄ gwaáaré m'a dèrhè,Ezhibti Niili jèsé náná bé m'a kwər, sə m'a súlí sə wĩ,pəpyəruusi y ndá vwal-ḡ w m'a pyèn̄.⁷Vwal-ḡ w ò j'a twèlé Niili y v̄ ñe mó ndá kòb̄ ò wə è gá n'è jəl nà-f̄l̄l̄ w m̄ḡá m̄,kon ré tèbé gakó rə n'è lyĩ Bù-fwèl̄è y v̄ ñe mó,m'a kù, bà m'a zə rə bə m'e lyē:kaka k'è t'á la gàa yál yé. ⁸Gwànnà bé m'a wówélé,byèbé gakó bà n'è ji zelé Niili y w mú m'a kúrh,byèbé bà n'è dul gùndwĩ n̄é mó yó w mó yò m'a zhili.⁹Lyi bí byèbé bà n'è twĩ l̄ y tum rí mú wun m'a zhili,kana bé byèbé bà n'è p̄r y dwā ne bə súlí bə kwerhe y mó ndá bala bé byèbé bà n'è swé y mó yésé m'a zhili kon lyē ce ne, ¹⁰lyi bí byèbé bà n'è tene kò-nyòòmà gakó wun m'a c̄ d̄d̄é,lyi bí byèbé bà n'è wèrhé byéere y mó wun m'a lo.¹¹Səwan yó-cinà bé j'á búl bà bə surhə zhe yé,Farað cícirnə bé bà ló mó j'á wó lyi-bəyuuri kùkùl̄.Etər á nə m'á wò Farað ne:«À wó lárma cə-bal, shāā shāā pyā bé kwā-lò» né? ¹²Yē ñ lárma cinà bé ŋwéné?Bə byili mú sə lyi bí mye lwarkon ré tèbé lū gakó Cinu mú gu n̄ wé n̄ la wòrhó Ezhibti shò kwā mó.¹³Səwan yó-cinà bé j'á búl bà k'è bə surhə zhe yé,Mənfyiisi yó-cinà bé j'á n'è jəjèré bà cinà,bə ce Ezhibti n'è shiibəmyé byèbé bà wó è kwálsé jàn ré nákul̄u w mú. ¹⁴Cinu co yé-éjíl̄ éshirhə bə cəcəl wə,bə zè bə ce Ezhibti n'è shiì kon tèbé gakó è n'è wèrhé mó wé,ndá sà-nyòr̄s̄ gá y'a n'ò shiì ò m'ò t̄le né. ¹⁵Lòlò já n̄ ká n̄ tá n̄ la kaka wòrhó Ezhibti ní yé,má yó w mye ndá nəbyĩl ré cici mú mye ga,má kwā j̄ y mye ndá vwal-ḡ w cici mú mye ga.¹⁶Dē ré rəmyé mó yù wə, Ezhibti tənà y m'a yə ndá kana bé ta, wu-zēē nánf̄l̄l̄ m'a zə ya, e zē è n'è kəkə, è gá m'a nə lū gakó Cinu mú j̄ y n̄ la d̄ zh̄ n̄ mə n pe y còrhò-túm è n'è yárh d̄é mó yi ní. ¹⁷Zhəda tənà y m'a yə wu-zēē nánf̄l̄l̄ kon Ezhibti yilə. Bà gə j'á tú bà la Zhəda zòmà z̄m̄ è yé né yi ní gakó, è m'a j'a kəkə kon ré tèbé lū gakó Cinu mú gu n̄ wé n̄ la y wòrhó mó yilə.¹⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, Ezhibti tənà y cemə nən̄u m'a zòm Kana tənà y zòmà né, sə nə m'a dwĩ nyí nə m'e zə d̄obre ndá lū gakó Cinu mú. Bà m'a byè nəmyé òdù bà Yiir-Ayerəesə, c̄ mó C̄ wá.¹⁹Dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu vwĩ-jùlú m'a yə Ezhibti tənà y cəcəl ré wə, sə Cinu nákul̄u m'a c̄i t̄é è swé ré sət̄a. ²⁰È m'a yə myorh̄o ndá zhàn p̄ kon lū gakó Cinu mú yilə, Ezhibti tənà y wa: bà gə tú bà n'è búbwéé bà ce Cinu ni lyi bí byèbé bà n'è nwèn̄ è bə mó yil yi ní, n̄ mà n twĩ zwennə n̄ bə n̄ zwē bà nyí ni, n̄ súlí n̄ vwār̄h bē.²¹Cinu mà n ce Ezhibti lyi bí lwar n̄ párá, sə Ezhibti lyi bí m'a lwar Cinu párá, dē ré rəmyé mó yù wə. Bà m'a zwál vwè bə súlí bə p̄ panse bə m'e cèrhé mo, bà m'a dwĩ nyá Cinu ni, sə bə m'a pyir̄h ne. ²²Rəmyé ce, Cinu gə yà n̄ mà Ezhibti lyi bí d̄d̄é mye, n̄ mà n ká n̄ wárh bē: bà m'a kwè bə bə Cinu sō, sə n̄ mà n zwē bà lwəl mó, n̄ wárh bē.²³Dē ré rəmyé mó yù wə, sómá m'a zhì Ezhibti e vò Ashəri. Ashəri lyi bí m'a bə Ezhibti, sə Ezhibti lyi bí mye m'a vò Ashəri. Ezhibti lyi bí ndá Ashəri lyi bí m'a tó dwā bə cèrhé Yi. ²⁴Dē ré rəmyé mó yù wə, Esərayel m'a yə tənərh̄ sət̄ò nyá yá, è la b'e súlí Ezhibti ndá Ashəri ni. Tənà y wé, wó rəmyé rə m'a yə bwəl náàc̄en̄é tèbé, ²⁵lū gakó Cinu mú la bwəl mó: «Ezhibti, à dwĩ rí nə bwəl, Ashəri, kon ré tèbé à jèsé wèrhé mó nə bwəl, sə Esərayel, à cəl-tənà y nə bwəl.»

Chapter 20

¹Byìn rí tèbé shàdéesé yó-cíná bé yó-cábal nánfólò w Ashəri pyǝ Sarəgɔ̃ yà n twĩ mú, tú n bà n bú ñdá Ashədɔɔdɛ n zɛ̃ n zwɛ̃ w n cíní mú... ²Yi rí rəmyé mó wa, Cinu yà n tó Amɔɔsɛ byĩ Ezəyi nyi-zwennə tum rí dɛnnɛ n zòm, n yà n wəl mó: «Zhəl, n bwèlé yóló kàmàjɛ̃ y n lyɛ̃ n cǎ né mó, sá vùr nàcìlā né nà wɔ̃ n nərɪ né mó»; sə n wèrhé èta, n zɛ̃ n ná n zhəl tɛ̃ nánlwè, nàcìl mye y'à tɛ̃né n nà né yé.³Cinu wɔ̃: «À tùntùnnə Ezəyi zhəl tɛ̃ nánlwè, nàcìl mye y'à tɛ̃né n nà né yé, byinə nətò, rəmyé mó wɔ̃ kɔn ré tèbé à la Ezhìbti ñdá Ecɔpyi ni wɔ̃rhɔ̃ mó myɔ̃rhɔ̃ ñdá tèbé rà bàn mó swal kɔna. ⁴Wɔ̃ èta mye Ashəri pyǝ mó mà n zə Ezhìbti lyi bí bà zɔ̃ mó, n súlí n pwà Ecɔpyi lyi bí n mə n vò n sɔ̃, ébwá ñdá ezhǎnsɛ ga, nánlwərh, nàcìl mye tɛ̃né bà nà né yé, bà nəkùr-byǎ pyɛ̃ pwè̃ ne, Ezhìbti cə-lwè yá.⁵Wu-zhùlù nánfólò ñdá cìzhìl nánfólò m'a zə lyi bí Ecɔpyi y kèbé bà y'à n'è nyĩ è yó w mó shò kwǎ né ñdá Ezhìbti kèbé bà y'à m'è cèrhé bà cìn mú.» ⁶Rəmyé yi ní, tənèsé səmyé mó nyĩ rí lyi bí m'a zɛ̃ bə wɔ̃: «Nyĩ lyi bí byèbé ná y'à n'è nyĩ bà yó wə, m̀̀nì ga ná d̀̀r ná vò ná shèè bà sɔ̃, ná nə sɛ̃ɛ̃ bà sɔ̃ ná m'è lú Ashəri pyǝ mó jɔ̃ w mó. Sə nəmyɛ̃, etər ná m'ǎ tó né ná m'è lú?»

Chapter 21

¹Kon ré tèbé bà m'a bwəl bə byili go-elū èpòlò w nà-fòlò w nyí ni shò kwā né mó. Nda kùlmə byèbé bà n'è tó Nəgeve bà lyě mó ta, n shí go-elū èpòlò wə, tənà kèbé è n'è zè wu ni wé, n bənà, ²è wó kò-bəlwélè bà ce a na, myinù cəbal mó n ná n myini, còrnà mó n ná n cò: «Zhəl n vò n bú búlá né, Elam! Pú cə wá, Mədi! À n'ā ce wówóló dwí gakó zhè.» ³Sə èlāsé mó, à cǎ y j'a zè è n'è cəcəne, yala yin zè neñdà ké mó mǝbǝ n ná n lùl yala yin rí ta. Ywè né gùlí dwā à yó w dédé, ce à wàr à la nyòò yé, wu-zèé nánfòlò zhe ne, ce à wàr à la ne né yé. ⁴À surhə né n'è jé, ywè nánfòlò ce à n'ā pápá. Dədənə yi twéné ré à y'ā j'ā n'ā yǎl mó, k'a jǝrh wu-zèé nánfòlò rə pē. ⁵Bə n'è tene kùjú w bà la té cǔ, yilnə bé n'è zal bà yírhá, bà n'è jí, bà n'è nywè... Zè-na dē, shədéése yó-cinə, fwǎl-na á nəkwər ré ndá nwǎ! ⁶Nyí Cinu nyí rí n pə ne n wó mó: «Zhəl, ce cə w yilnə mó zhì jàà èdù wé, sə n bwəl kon ré tèbé n la nɔ mó n byili. ⁷n gə nɔ búlá eshə-vwətu eshərh səlyè n'è vwé, ndá lò n jé bəna, ndá lò n jé yómó, sə n dē n cin náacənə, sə n kwerhe n dē n cinə!» ⁸Lò mó mǝbǝ n ná n nyí mú búbwéé n wó: «À yó-cəbal, à j'ā wə à yùlù jàà y wa, dē ré námpúm, à j'ā n'ā zhì dē à nə-pyilə yó à yùlù jàà y wa, cəcə y námpúm. ⁹Sə nyí kon ré tèbé rə bən mó: lò n jé búlá eshə-vwətu eshərh səlyè n'è vwé. N kwè nyí n wó: «Babyəɔne cə w tu té, ɔ tu té, ɔ yə né səsǎyùulí gakó ló té, rə bəbwəle kókó.» ¹⁰Nmyé mǝbǝ Cinu mà ndə jíjì rə wə n tuwə y w ta mó, à nyèè rəmyé mó lū gakó Cinu mú, Esərayel Yi rí sǝ, sə à cí mú ri. Edəm shò kwā né ¹¹Kon ré tèbé bà m'a bwəl bə byili Dumə shò kwā né mó. Bə zhì Səyiiri ní bà n'è búbwéé bà ce ne bà zhe: «Yilnə, yè cəcə y yú ní? Yilnə, yè cəcə y yú ní?» ¹²Yilnə mó lyár n wó: «Cə y la ló, sə cə y m'a k'a yì kádò. Á gə n'ā yǎl á k'ā bwərɔh bwərɔh y kádò, sə á kwè á bà.» Arəbyi shò kwā né ¹³Kon ré tèbé bà m'a bwəl bə byili Arəbyi shò kwā né mó. Dədə sóm-zhəlnə, á m'ā zǝ Arəbyi tú w wə. ¹⁴Zhəl-nə á vò á jəl lò mó mǝbǝ nə-nyèlse zhe mó, zə-na nǝ á m'ā vò, Təma tənà y lyì; zhəl-nə á vò á jəl mǝbǝ n ná n dūr m̀̀nì ga n lú mú ndə n búru wá, ¹⁵bə bà n'è dūr búlá shìmi ní yé né, búlá shù w kòbǝ nyənyàare zè w mó yé né, ndá twā y kèbé è pàm mó yé nées sùlí ndá búlá né dùmì rí yé né. ¹⁶Nyí nyí rí Cinu cí ni n wó mó: È dǎl byin rədu, rə m'a yə ndə lò mǝbǝ bà kwè bà n'è kwé mó byin rí ta, sə Kədaare còrhó w púlápúlá jé té, ¹⁷sə Kədaare shədéése twesé m'a dāl mangelé sásálaa. Wó Cinu, Esərayel Yi rí, n wəl re.

Chapter 22

¹Kon ré tèbé bà m'a bwəl bà byili nà-gòlò w kòbó,Yi ce bà nà kon ò wě, shò kwā né mó.Byè yil ò lyi bí gako púlápúlá nà n'è jil lyarha né wě, ²ñmyé cò w kòbó ò j'a sú ndá sò nánfòlò ndá búbwéése,cò w kòbó ò j'a n'ò fùù ndá wu-nyò nánfòlò mó?È dà búlú shù ò gu ò lyi bí byèbé bà cù mú yé,è dà búlú jàà w bà gu bi ní yé.³N shàdéése yó-ciná bé gako dùr,bà zə twà bà zě bà wu ni, bà m'e yini bi bà zə yómá.Bà zə lyi bí byèbé gako bà lwar bà jàà shò mó yómá,bà y'à dùr bà vò pyépyé. ⁴Èlāsè à n'a wə̀lā: pyirhi-nə á yé á ce kwā né á yě ne,à m'a kúrh dēdē;á bàk'á nyéé á la ne jójòrɔ̀à dwi rí bàkó mó bà cò mó shò kwā né yé. ⁵Bà wó jār nánfòlò ndá tē-shishùrú e súlì dē-zhuzhuru dē,rə shí lū gako Cinu Yi sō.Byilí shíshìrì tē, nà-gòlò w kòbó Yi ce bà nà kon ò wě mó w mó,sə búbwéése zě sə ză pyò wá. ⁶Elam lyè swān wə̀ búlú eshə-vwə̀tur rí eshərh n'è vwē mó wě, lyi súlì bà jě rə wě,Ciiri vùr nàkò n ce pwē ne. ⁷N jésé sà càn du sà dwā bé mó j'a sú ndá búlú eshə-vwə̀tur rí,eshə-jòmna bé tene bà zhí bwə̀rsé ne,⁸bà pàr Zhəda gàmə̀lyònd wá.Dē ré rəmyé mó yù w mú, á kwě á nyí Tú w jì y búlú wě ré səta, ⁹sə á púrí bà Dəvyidi cò w bòlā bé y'à já.Á co nē tē-sō nē-góró w wě.¹⁰Á gəl Zhərazalem jìsì yó wá,Á wūr jìsì m̀nì ga bà bàk'a n̄wənə̀ bà yí byil-fwə̀lsé yala ne yé. ¹¹Á kù póló byil-fwə̀lsé sə̀lye y cə̀cəl wə̀,nē góró nándó w nàná bé cār yilə.Sə á yə kwě á nyí lò mó mòbó n nà n twí rəmyé mó gako wě mó səta yé,á j'a yə lò mó mòbó n já n nà n twí dwəl ga mó ne yé.¹²Dē ré rəmyé mó yù wə̀, lū gako Cinu Yi rí,yà n nà n lwəl ába b'ă kúrh sə á wówélé,á fí á ywē né, sə á ce ywə̀le á cār ne, ¹³sə è k'á wó fùwə̀ ndá wu-nyò:bà n'è gwi nē, bà n'è zwəl pyiisi,bà n'è dòm nāmá, bà n'è nywè dāwé,bà n'è jí, bà n'è nywè...bà nəkɔ̀l dē ré, nà m'ă cì. ¹⁴Lū gako Cinu mú ce a nyèè nyí rí n wə̀:Á t'á la á yə-bə̀lòlò w kòbó sùbri nɔ̀ gaga, è gə̀ dā á cu kwā né.Lū gako Cinu Yi n bwəl nyí rí rəmyé.Nyí Tùntùnnə̀ nánfòlò òdù shò kwā né¹⁵Nyí lū gako Cinu Yi nyí rí:Zhəl n vò n nà nəcèndé yilnə̀, Shəbəna, pyɔ̀-kèlé y yó-cə̀bal mó, n wə̀ mɔ̀: ¹⁶Bə̀kón n zhe nyònd, dwi lyi byè n zhe nyòndò mē n kwì lú-bòl nyònd n cìn yilə,n mē n kwì n bəl mó pyò yó,n mē n kwì jì nəkulu w wə̀?¹⁷Rəmyé ce, Cinu mà n dom mó, à lò,n mà n já n pyípyilí mú ku wě n lyè, ¹⁸n dul mó n vò n tu n byíbyilí ndə ku nááyúlú ta,tə̀nà kèbé è j'ā wā dēdē wě.Sə wó gāà n mā cì ní,gāà mó, ndá búlú eshə-vwə̀tur rí rə wó n yó-dē-zhǒ kon rée jà rə n'è ce cizhìl n yó-cə̀bal mó kèlé y ne mó. ¹⁹À m'a jì mú n tum rí wě, a vùr mú n jàà y wě.²⁰Sə dē ré rəmyé mó yù wə̀, à m'a byè à tùntùnnə̀Elyəcim, Yə̀ləca byí mú. ²¹À m'a zù mu n kàmə̀zù-èdòlò wá,à m'a lyè n cǎ-tònd w n cǎ ne m̀nì ga n zhì kēkē,à m'a ce n pyèlè ré n jò wa.N mà n yə̀ da Zhərazalem lyi bí yilə,ndə Zhəda kèlé y yilə. ²²À m'a cí Dəvyidi kèlé y bwəl-byí y n pyə̀pyela wa,n mà n pul, sə lòlò tá n la pyu yé,n mà n pyi, sə lòlò tá n la pul yé.²³À m'a fwar mɔ̀ tē n zù ndə lù ku ta jàà nánkùlì wě,sə n mà n yə̀ còrhó də̀gwá n da kèlé y yilə. ²⁴N da kèlé y còrhó w gako m'a jele ò yó,jāmsé nánfwə̀lsé ndə nāmpòlsé ga,ndə nə̀zhi-bwə̀lsé gako,kon zhì kə̀zòmá bé e m'e ce zhésé dwi gako né. ²⁵Dē ré rəmyé mó yù wə̀, nyí lū gako Cinu mú nyí rí, lū ku w bà fwar tē ò zù jàà nánkùlì wě mó, jàn ré m'a ga, ò m'a kó o tu tē, sə dùmì rí tèbé ò y'à n'ò zhí mú m'a cò, bà wó Cinu n wəl re.

Chapter 24

¹Nyí Cinu ná n' cò ce yá, n' já n' ná n' cò y lyám lyám, n' ná n' cò è yé y n' gùlì dwā, n' ná n' làà è lyì bí, ²vwĩ-zwálnà bé òdà dwí rí ga, yó-cábal m'ò òdà n' tùntùnnà m'ò ga, kē m'ò òdà n' tùntùnnà m'ò m'òb' n' w'ò kē-byí ga, l'ò m'ò m'òb' n' ná n' d'òl m'ò òdà l'ò m'ò m'òb' n' ná n' yè m'ò ga, l'ò m'òb' n' ná n' jìmi n' k'òn m'ò òdà l'ò m'òb' n' ná n' jìmi k'òn n' d'ò s'ò m'ò ga, l'ò m'òb' bà zhe n' jìmi òdà l'ò m'òb' n' zwē jìmi mú ga. ³Ce y m'a j'a cò lyám lyám, bà m'a pwà è wē ré púlápúlá bà yē yə, k'òn t'ò nyí rí tēbē Cinu kwē m'ò ne. ⁴Ce y è w'ò wu-zhùlù wē m'ò j'a n'è cò è la, l'ù w' púlápúlá n'ò cò, ò j'a n'ò cò ò la, pyālse mye t'ò ce y ne sà n'è cò. ⁵Ce y lyì bí nēsé byèlè yə, bà bà gar nyá né, bà lyár l'ùl-e-púrsí, bà cò d'òbré à y'a zò òdà be twéé twéé yil mú. ⁶W'ò rəmyé rə ce bwelé námməlwélé y j'a n'è jí ce yá, è lyààré zē rə zhe lyì bí byèbē bà w'ò è y'ò m'ò. W'ò rəmyé rə ce ce y'ò lyì bí j'a n'è nywè bà la, è j'a w'ò bà mangelé sásálaa bà dāl. C'ò w' k'òb' wu-zhùlù zhe w' m'ò: dāvē òdà wu-ny'ò k'è tēné yé. ⁷Wu-zhùlù zhe dāvē nándwə yə, dāvē-cémé né ce y n'è cò è la, lyì bí byèbē gako bà wun y'a nyé m'ò n'è w'ówélé. ⁸Gùlsí wu-ny'ò cəl ré guwə, lyì bí byèbē bà y'a n'è fùù mú s'ò nánf'òl'ò w' guwə, z'ò w' wu-ny'ò cəl ré guwə. ⁹Bà k'è t'a nywè dāvē òdà bà n'è nún yé, sà-kùulí j'irh cēé rə ny'òrna bé nyú wə. ¹⁰C'ò w' k'òb' kaka t'ò wē m'ò w'ùr o shíshirí tē, j'isí gako pyi, l'ò wàr n' zwi sà wē yé. ¹¹Sómsé y'ò, bà j'a zhe byā ne bà n'è bwərh dāvē bwərhá, fùwə dwí gako jé, wu-ny'ò j'a jé tē lyám lyám tənà y wa. ¹²Wu-zhùlù dúdú ò dāl c'ò w' wa, b'òl'ò w' ò cò m'ò, j'a b'òbwele kókó. ¹³Tənà y wa, òdà dwə né ga s'ò m'ò, è j'a nyé òdà olyivyáéré byā bé k'ò yi rí ta, òdà dāvē-c'ò byā bé gūn mú yi rí ta, bà gə tú bà p'òr be bà zhè kwā né m'ò. L'ù gako wu-ny'ò búbwéésé ¹⁴Lyì bí byèbē n'è ce bà cələ dwi, bà n'è mà wu-ny'ò búbwéésé bà m'è nún Cinu zùwə nánf'òl'ò wá. Bà zhí nà-f'òl'ò w' səta bà n'è fùù òdà wu-ny'ò. ¹⁵Bà n'è cèrhé Cinu, Yi-púrhí s'ò, bà n'è cèrhé Cinu, Esərayel Yi rí yil ré, cəme né nyèbē nà w'ò nà-f'òl'ò w' cəcəl w' m'ò wē. ¹⁶Ná j'a zhí l'ù w' cə-yala gako w' ná nyé bà gə n'è nún ní: «Cángá cábal m'ò nà còrhó!» L'ù gako dwā ne gùlù múSə à wəlò: K'òn zhè à yilə, k'òn zhè à yilə! Zwini zhe ne! Myìnù ciná bé myìnì. Myìnù t'ùt'wì! Myìnù ciná bé myìnì. ¹⁷È w'ò ywē nánf'òl'ò òdà g'ór'ò nánlyilyùmú òdà p'òm'ò, n'nyé m'òb'ò n' w'ò tənà y l'ò m'ò yilə. ¹⁸L'ò m'òb'ò n' mà n' d'ùr ywē nánf'òl'ò w' w'ùrhí y yé né m'ò, mà n' tu g'ór'ò w' nánlyilyùmú w' wē, l'ò m'ò m'òb'ò n' mà n' n'wènè n' shí g'ór'ò nánlyilyùmú w' n' du mú, mà n' tu p'òm'ò w' wa, o zə m'ò. Dē-yi rí cə-zhā né pul, ce y k'ùr rí g'ò cí tē m'ògā m'ò n'è zhízhí. ¹⁹Ce y n'è lwe dwā wa, ce y lo e b'òbwele j'a n'è zhízhí dēdē. ²⁰Ce y n'è shìl'ò òdà sà-ny'òr'ò ta, è n'è zhízhí òdà k'òrhó ta. È yà-bəl'òl'ò w' d'ùmì rí n'è pyárh y tē, è tu tē è k'a wàr è la zā'ò yé. ²¹Dē ré rəmyé m'ò yù wə, Cinu mà n' b'ùndà dē-yi rí shàdēése, dē-yi rí wə, n' mà n' bú òdà ce y'ò pyā bé mye, ce y y'ò. ²²Bà m'a zə be yómá bə l'ò dwā y'ò, g'ór'ò w' nánlyilyùmú w' wē, bà m'a ce be byənà-jù w' bə pyi bà nyí nì, sà k'òn gə tú è dene kwā né, bà m'a b'ùr bà b'ùrsi. ²³Bà m'a ce cizhìl'ò cànà y ne, bà ce cizhìl'ò nánf'òl'ò gu n'ènyón'ò wá. Zhèná, l'ù gako Cinu mú w'ò py'ò, Səy'ò py'ò w'ò òdà Zhərazalem né, n' zùwə y wē, n'áncésé yé né.

Chapter 25

¹Cinu, ñmyé ñ wó à Yi, à n'â zhě ñ yil ré dē, à n'â shènè ñ yil ré, bà ñ twí tù-fwààlè, nyèbé ñ tene shāā shāā ga mó, nè j'â gwě wó ñemyé cìcì, nè dà lyár kòn mó. ²Ñ ce cɔ w jírɥ nákulə púl, ñ ce cɔ w kòbɔ bà lù byíl-fwàlse bà kákélé w mó jírɥ jì-bwàr jàà. Zhələ bé cɔ w bà lù bà kákélé mó k'ê dà cɔ yé, bà j'â k'ê t'â la w kòrhɔ bà lù w gaga yé. ³Wó rəmyé rà ce dwí tēbé rà zhe jàn mó n'ê cèrhé mó, wu-bárhé ciná tənà y n'ê nyàm mó dēdē. ⁴Bà ñ wó bà-jàn-zhəəre cí shòò jàà, ñdá nəmò mó shòò jàà, ñ zúzúnú w yi ní, ñdá shòò jàà y dwà zhò nánfɔlò w yi ní, ñdá ywəl mó cə-lumu w yi ní, bà wu-bárhé ciná shíshirhá né nyě ñdə dwà-zho nánfɔlò ò n'ò ce byílí yó ta, ⁵nə nyě dwā ñdə nənnyéné lumi rí cə-kùlì yó ta. Ñ ná ñ ce zhələ bé gu bà sɔ wá, ñdə ébɔ ywəl mó gə n'ê wèrhé cə-lumu w ní, ñ ná ñ ce wu-bárhé ciná bé wə-dúúrí gwi. Címsi nánfɔlò dwə né gako yilə⁶Lū gako Cinu mú mà n tene címsi nánfɔlò pyɔ w kòbɔ yódwə né gako yilə, nàmá bà zhe nwě ñdá dāvě nándwá címsi nánfɔlò, nàmá byèbé bà zhe nwě è jà bà zhe zhe gwəl ñdá dāvě nándwá kèbé bà lyəl mó dwí dwí címsi nánfɔlò. ⁷Ñ mà n ce kàməjě yè pyílì dwə né gako tē mó jé tē pyɔ w òmyé mó yó, kàməjě y kèbé è pyílì tənèsé gako tē mó. ⁸Ñ mà n ce cu mú jé tē gaga yilə. Cinu Yi mà n pópɔ yésé gako yá-nà ná né, sə ñ mà n vùr ñ dwí rí cizhìl ré tənà y púlápúlə wě. Wó ñmyé, Cinu mú, ñ wəl ré. ⁹Dē ré rəmyé mó yù wə, bà m'a wɔ: Wó ñmyé ñ wó ná Yi rí. Ná dē kòn ñ sɔ, sə ñ ná ñ zwě nába. Wó Cinu mú mòbɔ ná dē kòn ñ sɔ mó. Fū-nə ná fūù, cə-nə ná wun yə nyàn dēdē, ñ gə ná ñ vwàrh nába mó yilə. Bà nòm Məwaabe tē bà bəbwelə¹⁰Cinu jě y m'a zhì pyɔ w kòbɔ yó. Sə bà m'a nò Məwaabe tənà y tē bà bəbwelə kùr yó, ñdə bà gə y'a ká màálé bà nyónyó púlú góró w né. ¹¹Gàà mó, è m'a cèlè è jèrhndə bà gə y'a cèlè jèrh bà m'è yè nē. È cìn-byilu mú m'a tólyààre tumə né nyèbé è jèsé la tũ mú denne mə só. ¹²Cinu mà ñ yìrh ñ byílí jàn ré jààsé bà wàr bà yí sə nyí ni mú, n ló tē, n bəbwelə sɛ, n ce sə merhe dwā ñdá cə yá, cə y shó wə.

Chapter 26

¹Dě ré ràmyé mó yù wə, bə m'a ji nwě y kèbé Zhəda tənà y wa:Ná zhe cə kòbó ò zhe jàn.Cinu lù byil-fwèlè n sùlí n lù byílí dō è kùr wə,n mə n kəkélé wa. ²Pul-nə bwərsé:tənà y kèbé è wó cángá mó zwí,emyé kèbé è j'á zhí nà edù yó mó!³N jà n ná n pe y yə-zúlá,zhèn zhèn ga,è gá zhe ñmyé zhèn mó yilə. ⁴Zə-na Cinu zhənà, twéé twéé yilə,Cinu n wó pàtá y kèbé è j'á ñwéné twéé twéé mó,⁵bə n ce lyi bí byèbé bə y'á jě pyälsé yó mó só tể,n wūr cə w kòbó lò yà n wār n zwí ò wé mó n ló tể,n wūr w n ce o merhe dwā ñdà ce yá,n ce ò n'ò dwərh shó wá. ⁶Bə m'a cèè w tể nərnh kùr wə,cin-lwəl ciná bé nərnh kùr wə,ñdà bə-jàn-zhe ciná bé nərnh kùr wə.⁷Wu-cángá cábal sómá y j'á wó cángá,sə n ná n ce wu-cángá cábal sómá y è wó cángá mó merhe dwā. ⁸Cinu, ná n'é dể kɔn ñmyé sō,sómá y kèbé n nyó né ju nə pə nába mó yó,kɔn ré tểbé ná búlà né n'è pyà mó, wó ná k'á byè n yil ré. ⁹Cəcē ne, wó ñmyé à ywólá y j'á n'è pyà,à wu w wé, à surhə né j'á n'è pyà mó.N nyó né gə tú nə n'è pyirh ce y yó yi ní,lū w lyi bí n'è cèrhè cángá tùtwĩ tũ.¹⁰Sə bə gə dūr lyi-bəlwélé nònò,è t'á cèrhè cángá tùtwĩ tũ yé.Tənà y kèbé bə twĩ kɔn ré tểbé rà mǎ è wé mó, è n'è twĩ lwelee j'á bə Cinu zùwá y nánfǎlò w ne yé.¹¹Cinu, n jě y zhě dể, sə bə bə y ne yé,bə m'a nə n sónó nánfǎlò w n zhe n dwí rí yil mú,sə cizhìl nánfǎlò m'a zə bə,myĩn mú mǎbó n tene n zwə bé yil mú m'a jí bí. ¹²Cinu, n ná n pe nába yə-zúlá,wó ñmyé n ná n pyirhkɔn tểbé gakó ná n'è wèrhé mó, n pe nába.¹³Cinu, ná Yi,yó-cinà dwā ciní nába,sə wó ñmyé yil ré dúdú ná k'é n'è byè. ¹⁴Lyi bí byèbé bə cù gə wār bə m'a k'e zə nyũ,cùurí mye gə k'é wār rà zể mó ce,n tú n bə n ce rə jě tể lyəm lyəm,n sùlí n ce rə yò lyĩrh mú mye jě tể.¹⁵N ce tənà y jĩrh nánfwèlè, Cinu,n ce tənà y jĩrh nánfwèlè,n byili n còrhó wá,n twě tənà y swǎ né gakó nə vò nə kwǎ.¹⁶Cinu, zúzúnú yi ní, wó ñmyé yó w bə n'è nyĩ ní.N gə tú n ná n pe còrhò-tum yi ní, bə y'a j'a zể yi-cər wòrhó ne. ¹⁷Ná yàl n yé né, Cinu,ñdà kě mǎbó n zhe pwĩ, n bwál lúl ta,n ná n pyĩrhí tể e jà n ná n kúrh yin rí kùr wə.¹⁸Námye y'á zə pwĩ, ná nwènè yin rí kùr wə,sə è nyě dwā ñdà wó zho ná lùl ta:ná yə vwār h zə ná m'é bə ce y yil yé,ná k'é yə lyi-dúlà mye zə ná bə ná pə lū w ni yé.¹⁹N lyi bí byèbé bə cù mú m'a k'a zə nyũ, bə cùurí m'a bũrhì.Zě-na tể, búbwéé-nə wu-nyǎ búbwéése,ámyě byèbé á wə shó w kùr w mú!Bə n myòndò w wó pwě myòndò,sə ce y m'a k'a pə cə-kóló lyi bí byèbé bə cù mú ni.Còrhò-tum rí bə la pə ce y ñdà nə-fǎlò w ga yó mó²⁰Zhəl, à dwí, zú n sō,sə vwě n bòlò w jěsé sàlyè y ga n pyi n cìn nyí ni.Shèè n cìn n dể nampólé,lyim rí só mó yi rí, ²¹bə nyĩ Cinu n shí n sō jù w n ná n dwi,n la còrhò-tum pə ce yó lyi bí nibə lwele ré yilə.Sə ce y m'a yě bə nə jal mó,è k'é t'á la lyi bí byèbé bə gu mú shòò yé.

Chapter 27

¹Dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu mà n bə̀ndá n shù w ò zhe nyí mú, ò wó nánfóló mó, e jà ò jè món mə n bú ndá Ləvyatā, dɔm mó mə só dūr mú, n mə n bú ndá Ləvyatā, dɔm mó ndá mə surhə námməlwélé y mó, n mə n gu nə-fóló w Dɔm nánjágóró wá. Cinu ndá n dāvɛ́-cémé né ce yá ²Dē ré rəmyé mó yù wə, nún-nə dāvɛ́-cémé né nə byá bé nyé mó ce yá. ³Amyé Cinu, à wó è yilnə mó, à n'ā təl yi rí rə mərhe dwā à m'ā ji yə. À n'ā dē y cəcɛ́ ndá nənýónó ga, m̀nì ga lò bàká n jà r jà r n zù è wé yé. ⁴À lyim k'è t'ā yì yé: à gə nɔ bàasɔbre ndá ésónde, à m'a bú ndá rɛ, a j'a súlì a ji rì myĩn, ⁵sə lò m̀b́b́ n mà n zə nɛ n yə n shòò jàà mó, mà n ce dwā yó ndá nɛ, n mà n ce dwā yó ndá nɛ. Zhakɔbe cɔ w dwirí y ndá n súbri y pɔ mó ⁶Dwā né nyèbé nə bàn mó wé, Zhakɔbe mà n tò nərɛ, Esərayel m'a púrɛ pùnə, e méné byáè byá bé m'a sú lū wá. ⁷Cinu nə mà be ndá n gó mà lyì bí byèbé bə y'ā n'è mà be mó né nà? Nə gurhi bí ndá n gó gurhi lyì bí byèbé bə y'ā n'è gurhi bí mú ta nà? ⁸N jì bí n súlì n ce bə shər n mə n kə bə bursi. Yi-púrhí zho dē rədu yù wə, n zə n zho nánfóló w n mə n kwè be. ⁹Sə wó èta kɔn m'a tó né Zhakɔbe mə n nə n lwele ré súbri y ní, sə wó rəmyé rə m'a yə n yə-bəlóló w súbri nɔ mó nyòrhé: n mà n wèrhé vwĩ-jùúlì nákulə né gakó ndənákulə né nyèbé bə n'è lwe bə bəwɛle bə m'è pwèlè wé ré ta, bə k'è t'ā la Ashəra pálá néndá nənýónó w myaarhé té cùu yé. Cɔ w kòbó bə dūr bə yě mó ¹⁰Cɔ w kòbó ò kákélé ndá byíl-fwàlse mó m'a yə ò dúdú, ò m'a pyè nánfò, kùjú ò pyè ò la, bə dūr bə yě ndá gɔ-elū èpòlò ta. Nũ-bwələ y m'a b'e dš gɔ gàà, è m'a pyè gàà, è n'è dòm cémé né jèsé. ¹¹Cémé né jèsé gə tú sà kùlə, bə m'a kə se, kana m'a bə bə ji si myĩn. Zhənà, dwí rí tèbé j'ā yəl ywè né dwā w pɔr yé: wó rəmyé rə ce lò mó m̀b́b́ n wèrhé rɛ mó tá n dūr rə nònó yé, lò mó m̀b́b́ n mɔ rɛ mó tá n ce nyí rə kwā yé. Kwāš mó nánfóló wá ¹²Dē ré rəmyé mó yù wə, Cinu mà n mà jíjí ríkɔn zhì Efərate bù-fwèlè y nɛe m'e vò e yí Ezhibti nə-góló w nɛ. Sə wó ámyě bə m'a gũnmədù mədù, Esərayel lyì byá. ¹³Dē ré rəmyé mó yù wə, pólá y nánfwèlè y m'a wúl. Lyì bí byèbé bə y'ā jé bə wə Ashəri tənà y w mó m'a bà, bəmyé ndá lyì bí byèbé bə y'ā jì bə ce Ezhibti tənà y w mó, sə bə m'a wùlì té Cinu yé né, Yi pyò w yó, Zhərazəlem né.

Chapter 28

¹Bàkón ná-dwí lwele!Efəreyim sə-nyóóré yó-dě-zhǒ pyèlè yá-pú,ndá pùná námpyèndé rà wó è gándé bóbwar wè ré,já y è wè ré n'è zhǐ mú yá-pèlè w mó,ámyé byèbè dǎvé y gu e cí tē mó.²Nyǐ Cinu shàdà-bya èdù,è wó ndà odùkwələ dwà nánfwèlè ta, ndà zho nánfǒlǒ kǒbó ò j'á n'ò cǒ kǒn gako ta,è wó ndà dwà kèbè è nàná bē n'è swí tē cə-yala gako bà n'è wùl ndá jàn mó ta:è m'a wūr kǒn gako e ló tē ndá jàn.³Bà m'a cèè y tē nər̀h kùr wə,Efəreyim sə-nyóóré yó-dě-zhǒ pyèlè yá-pú wá, 'ndá pùná námpyèndé rà wó è gándé bóbwar wè ré,já y è wè ré n'è zhǐ mú yá-pèlè w mó,m'a yà ndà épyilí tēbè rà pàr rə byì ta, rà byil ndá cə-lumu w yi rí gwě yà yí yé:lò gə nɔ re,n gə já n zɔ re n jǒ wa,ndá n lyil ri.⁵Dē ré rəmyé mó yù wə, lū gako Cinu mú, mà n yà n'ò dwí rí kùr ré rà dāl mópyèlè yá-pú kǒbó ò n'ò jójèméndá rà ɲwǒnɔ w e súlì rà bóbwar kǒn ré.⁶N' mà n yà cángá tǔtwǐ éshirhá y lò mó mòbó n'ò ná n'ò bür bürsí yilə,n yà lyi bí byèbè bà n'è ce búlú né k'a kwě nà la cɔ w bwərə w mó wu-jò wá.Sə-nyóóré zòmà⁷Dəvé y n'è dwí vwǐ-zwǎlnə bē ndá nyi-zwǎnnə bē mye cici mú,sə-kùulí ce bà n'è tutwi,sé mó n'è dwí bi, dǎvé y n'è ɲwéné be,sə-kùulí ce bà n'è tutwi,bà k'è yàl kǒn tēbè Yi n'è ce bà ne mó yé shò yé,bà n'è ce tǎtǎná bürsí kó mó yi ní.⁸Tabəlsé gako sú ndá totɔle ndá rà lwé dúdú:jàà kèbè è wó zwézwé téné yé.⁹E já bà zē bà n'è wələ: «Mǒ ne ná ná n'ò yǎl n pə cǒrhò?Mǒ ne n'ò ná n'ò yǎl n byili kǒn tēbè Yi ce n nà mó kùrə?Bəsóná bē byèbè bà gwě kwər yil ne mó?Byi-shēmse shēbè sə gwě yē yil ne dùlì dùlì mú?»¹⁰N'ò ná n'ò wəl n'ò ká n'ò bwérhé: Sawlasaw, sawlasaw, kawlakaw, kawlakaw,zèèr sham, zèèr shamb.»¹¹Zhən ga, wó zòmà dwí tēbè rà gòm gòm kókó,wó ndá dwí dō zòmà,Cinu la n mə n zòm ndá dwí rí tēbè,¹²nyé mòbó n'ò ná n'ò wəl be:«Nyǐ shirhá yá, yē-nə lò mó mòbó n'ò lyèè mó ne n shirh,nyǐ yà-zúlá né»,sə bà yà shéné bə cili yé.¹³Rəmyé yilə, Cinu zòmè ré mye m'a yə:«Sawlasaw, sawlasaw, kawlakaw, kawlakaw,zèèr sham, zèèr sham.» bà yilə,rəmyé mó m'a ce, bà gə tú bà zē bà n'è zhəl yi ní, bà m'a ló tē bà cǎrh yó,bà m'a ká bà cǎrh,bà m'a tu pòmɔ wé, sə ò m'a zə bē.Dəbré ndá Cu mú ndá jì y jàn nákulú wá¹⁴Rəmyé ce, cili-nə Cinu zòmè ré,ámyé mǒnna bē á cí dwí rí tēbè rà wə Zhərazələm né mó.¹⁵Á n'á wələ: «Nə zə dəbré ndá Cu mú,nə dwí nyǐ ndá cúlú wá.Màbyóó w ò zē tē ndá jàn mó, t'á la nába zal, ò gə tú ò n'ò lyē yi ní yé,bà ná ce kǒma bē jǐrh ná shòò jàà,nər̀h səlyè zhəl mó zē mə jǐrh ná cìn-cúrhú jàà.»¹⁶Rəmyé ce, nyǐ Cinu Yi nyǐ rí:Nyǐ à n'á cí nákulú kǒbó kǒn gako m'a yíní w tē Səyǒ né,jì y jàn nákulú wá, kǒbó ò j'á càn,bà cǐr w ò la yà jì y kùr ré cú nákulú wá.Kaka t'á la lò mó mòbó n'ò zhí w mú jǎr yé.¹⁷Kǒn ré tēbè rà mǎ mó m'á yə nyíní kèbè à la m'a mər̀he,cángá tǔtwǐ rí yə kǒn ré yó gə mǎ dwā má mər̀hɔ kǒn ré.Bədùkwələ né m'a zwār kǒma bē shòò jàà yá,nàná bē m'a swəl á cìn-cúrhú jàà y bə m'e lyē.¹⁸Á dəbré ndá Cu mú m'a cə,nyǐ rí á dwí ndá cúlú w mú kē t'á la jú yé.Màbyóó w ò zē tē ndá jàn mó, m'a cèè ába tē o bəbwele ába, ò gə tú ò n'ò lyē yi ní.¹⁹Ò gə tú ò n'ò lyē yi ní gako, ò m'a zə ába,b'ò m'á j'á n'ò lyē nəkǒkǒlé nəkǒkǒlé, cəcè ndá nànyéné,sə è m'a yə ywé nánfǒlǒ dúdú, bà gə m'a nyèè kǒn ré tēbè Yi ce bà nə rà shò kwā mó kùr ré yi ní.²⁰Pyənə y m'a jǐrh náàkùlì dǎdǎ ndá pyǒ,gàməlyǒnɔ m'a jǐrh námpólé dǎdǎ ndá cìn pyípyílú.Á bək'á wər̀hé ndə mǒnna bē ta yé²¹Zhənà, Cinu mà n ká n shí tē n zē ndə Pərasim pyǒ w yó ta,n'ò yala m'a cəcene ndə Gabaǒ já y w mó ta,n'ò gə tú n'ò la n'ò tum rí tǔ yi ní, tum rí tēbè rà n'è jàr mó,n'ò gə tú n'ò la n'ò tum rí tǔ yi ní, tum rí tēbè rà n'è zē wu ni mú.²²Sə èlǎsé á bək'á wər̀hé ndə mǒnna bē ta yé,mùni ga á lyēésé bək'á kwər̀he sə lyē sə zù yé,b'á nyèè Cinu Yi, lū gako Cinu mú sǒ,bə tənà y gako cǒ mó nyǐ rí kwé.Pǒrɔ w kwā, wó twǎ né dú mú²³Pyèrhè-nə á zhǎ, á cili ni.Cili-nə cènè, cili-nə à zòmà né!²⁴È nə j'á wó twéé gako vwǎlna mójá n'ò ná n'ò pǒr n'ò ce yá, n'ò ná n'ò jǐrh yə, n'ò ná n'ò mà bwər nánfwàalé n'ò lweñ twǎ né dú yil nà?²⁵È nə dǎ zhən bà n'ò ná n'ò ce n'ò ce y mər̀he dwā,n zē n lə nəzhéélec yá, n dù kumé yá,n zē n du bələ y ndá orzhe yndá epótəre y ce y vǒ ne nàd?²⁶E já wó n'ò Yi rí rà n'è byili mu sómà y n'ò mǎ sə n tó mó,rə j'á n'è cèrhè mǒ mye.E mà, sə è də e mà e bəbwele yé²⁷Bà bə mǎ sə bə zə vwātu w dǔ w kǒbó bà m'è mà wè ré mó, bà m'e nò nəzhééle y tē bə bəbwele yé,vwātu nésé mye bà mǎ sə sə tó kumé y yó sə lyē yé,è wó dǎ-dǒlò bà m'è mà nəzhééle yá,dədaləse bà m'è mà kumé yá.²⁸Bà n'è bəbwele bələ y nà?Gaga, bà j'á t'á mà y bà j'á ɲwéné bà ɲwéné yé;bà n'è ce vwātu w nésé nd'ò dǎr ré ga tó è yó rə lyē,sə bà t'á bəbwele y yé.²⁹Sə rəmye mye n'è shí lū gako Cinu mú sǒ,nyé mòbó n'ò já n'ò ná n'ò pə cúcú nántwə,n ja n'ò yé kǒn wər̀hó yé shò mó.

Chapter 29

¹Bàkón ná-dwí lwele! Arəyel! Arəyel! Cə w kòbò Dəvyidi yà n' pú n' bú ndá w mó. Bə byin dō súlí tēbé nerəmyé ndá címsí ndá sè gé pú pú dwā ne mó, ²à m'a j'a kà Arəyel cə wá:ò m'a j'a sú ndá wu-zhùlù ndá wówóló dúdú,ò m'a j'irh ndə arəyel ta àmyé yilə. ³À m'a b'a pú mú à la bú ndá mó ndə Dəvyidi ta,à m'a lù byíl-fwàlse a m'a kákélé mó,à m'a cí búlá wè té à la m'a pú mú m̀̀nì ga a bú ndá mó. ⁴N' gə tú n' tu n' pyé té yì ní, n' m'á pyé té cə y yó n' má n' zòmà,sə n' cəl ré rə jàn ré bə rəmyé yì ní mú m'a shí shó w wə,n' cəl ré m'a shí cə y kùr w ndə wó yóló cəl ta,n' zòmà né m'a shí shó w kùr w ndə shìlì ta. ⁵N' zwə bé nánjəjóló w m'a yə ndə tòmò gúmgúm ta,wu-bárhé ciná nánzhəzhə w m'a yə ndə jiji-púúlì zho n'ò pwà ta...Sə twər rədu sá, ⁶lū gako Cinu mú mà n' tódwà-byeése ndá cə zhízhū, ndá sò nánfólò,ndá kùlmə ndá dwà-zho nánfólò e súlí myin-zhù ò j'á n'ò jí kən gako denne n' bə n' sō. ⁷Sə rəmyé yì ní, è m'a yə ndə dārhà ta, ndə kən tēbé Yì la ce n' nə cəcē ne ta,lyì nánjəjóló w kòbò ò y'á n'ò pyà Arəyel cə w nyí mú,ndá lyì bí byēbé gako bə y'á n'è bwí ndá wa,bə n'è zwì ò wé, bə súlí bə n'è nwènè w mó yilə. ⁸È m'a yə ndə wó lò mòbò nərzhə, n' zē n' ná n' dārh bə n' ná n' jí kùjú,n' zē n' bürhì ndá pù-fóó ta,ráá ndə wó lò mòbò nə-nyèlse zhe, n' zē n' ná n' dārh bə n' ná n' nywè nē,n' zē n' bürhì ndá n' já n' lyè, n' byā kùl kókó ta.Wó èta kən m'a yə né lyì nánjəjóló w kòbò y'á n'ò bwí ndá Səyō pyò w mó yilə.... sə á j'á bə kaka kùr nyé rə shò kwā yé⁹Kən jār ába, sə á j'á mē nyí cām,j'irh-nə lyilyər, sə á j'á mē èta,kən zə ába, sə è bək'a yə dāvē yé,tutwi-nə, sə è bək'a yə kò-nyòmma mà ce yé, ¹⁰bə Cinu ce jan nánfólò éshìrhà bə á yó wə,n' pyi á yírhà né, nyi-zwennə bé,n' zə kāmàjē n' mə n' pyìlì á ywé né, ámyé byēbé á né mó.¹¹Ywè né nəmyé mó gako Yì ce á nə mó nyé ndə sébé tēbé bə cí myərhcə rə yó zòmà ta, bə kwè bə pə lò mó mòbò n' yé kàrmə ne, bə zē bə n'è wəl mo: «Kàrmə tēbé», n' zē n' lyár n' wò: «À wār yé, bə bə cí myərhcə sébé ré yó». ¹²Bə zē bə kwè re bə pə lò mòbò n' yəl kàrmə ne, bə m'è wəlò: «Kàrmə tēbé», n' zē n' lyár n' wò: «À yəl kàrmə yé.»¹³Cinu wəlò: Dwí rí tēbé j'á wó rə nyi-zòmà né dúdú denne rə n'è tó né rə m'è bwəse à nyí ni,rə nyi-vər ré dúdú rə n'è cèrhé né,sə rə wu w' j'á nye ndə ne.Nyòmò w kòbò rə m'è nyàm ne mó,wó nyí tēbé numbyínsí vùr dúdú, còrhò mòbò bə cèrhé dúdú. ¹⁴Wó rəmyé rə ce à m'a j'á gwé n'á twì tū-fwàale à pə re,èta lárma ciná bé lárma mó t'á la rə kùr nyòò yé,sə surhə ciná bé surhə né m'a pyà nə cinə. ¹⁵Bàkón ná-dwí lwele! Bə n'è tó té bə twìm̀̀nì ga bə shèe kən ré tēbé bə tene bə la wərhcə mó Cinu yé né.Bə n'è twì bə tumə né cə-byín rí wé,bə zē bə n'è wəlò: «Mó lò n' nə nába?Mó lò n' ná n' lwar ná nyí ni?»¹⁶Nyí bə tumə né tū mú gé j'irh rə kwərhcə né!Bə nə m'a zə də-mərna bə m'e yə də w nà? Kən ré tēbé bə wərhcə mó nə m'a wó lò mó mòbò n' wərhcə re mó ne:«N' yə ne wərhcə yé» nà?Ku kòbò bə mō mó nə m'a wò də-mərna ne:«N' yəl tum rí yé shò yé» nà?¹⁷Kən yə dàl nàmpólé dēdē,sə Lyəbā nə j'irh cémé jàà,sə cémé né jàà y zē e j'irh tú nà? ¹⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, səbwààrhé m'a nyèe sébé ré kàrmò mó,sə lyilyər ré rə la byín rí ndá cə-byín rí w shú rə du mú,yírhà né m'a nə né. ¹⁹Cin-lwəl ciná bé wu-nyò w m'á j'á n'ò súlí Cinu wé,sə nəmwa bé m'a fùù ndá wu-nyò, Esərayel Yì rí rə bə dō zhe mó yilə,²⁰bə kən m'a j'a yə wu-bárhé ciná bé nyí ga,mónna bé m'a jé té,sə bə m'a celyì bí byēbé gako bə j'a tene bə zhí bə n'è pyà lwele wərhcə mó jé té lyám lyám: ²¹è wó lyì bí byēbé bə n'è tó bə zòmà né denne bə ce bə cí dóó lò yó w mó,ndá lyì bí byēbé bə n'è pàm pòmde té bù-kárna bé gə tú bə n'è bür bürsi yì níbə zē bə vwé bə-dóó-zhe-cí mú bə jì góró nánlyilyùmú w mú.Élāsē myé, bə m'a nyèe rə kùrə²²Rəmyé ce, nyí Cinu,Zhakəbe kélé y Yì rí,n'myé mòbò n' zwé Abəraam mó, nyí rí:kən zhí zà, Zhakəbe wu k'è t'á la zhìlù yé,cìzhìl k'è t'á la ce n' yé y lyár yé, ²³bə n' byā bé gə b'a nə kən ré tēbé à wərhcə bə cəcəl w mó,bə m'a ce bə lwar b'á yil ré bə dō zhe yé,bə m'a ce bə lwar bə Zhakəbe Yì rí rə bə dō zhe mó j'á bə dō zhe zhàn ga,bə m'a kəkə Esərayel Yì rí yé né. ²⁴Lyì bí byēbé bə surhə né y'á jé mó, m'a nə surhə,sə lyì bí byēbé bə y'á n'è cē nyí ni zō mó m'a shènə bə cèrhə be.

Chapter 30

¹Bàkón ná-dwí lwele! Bà wó byä byèbé bà wó yó-kùulì ciná, Bà n'è twí tumə nyèbé nà dà nyèbé àmyé tene mó, bà n'è zal dɔbre tèbé rà j'á t'á tó àmyé bùlè né ne mó, èta, bà j'á n'è súlí yə-bəlwaálé tèbé bà n'è wèrhé mó yó wə, wó Cinu nyí rí. ²Bà n'è swé bà zhəl Ezhíbti, e jà bà t'á pyà bà swí à wu yé, bà n'è zhəl bà shèè bà cín Faraṣ jàà y kèbé bà lù bà kákélé ñdá byíl-fwèlè mó wé, bà n'è zhəl bà shèè Ezhíbti ywál mó wə. ³Faraṣ jàà y kèbé bà lù bà kákélé ñdá byíl-fwèlè mó m'a jírħ á cizhíl kóna, sə shòò jàà y Ezhíbti ywál mó wə m'a jírħ á yò zhùlù kóna. ⁴Á yó-ciná bé gaga mó dāmá bà wə Səwan né, á tùntúmá bé yú Anēese. ⁵Dwí tèbé rà wār kaka rà la wórħó bà yilə, rà wār be rà la sās mye, è gə dà rà la ce be cizhíl rà súlí rà zhílì bà yil dēdē mó, m'a fūr bà gako. ⁶Kon ré tèbé bà m'a bwəl bà byili mú: Nəgeve gə-vwámá né shò kwā né. Bà pwà bà nəcèndé, bà pwà bà jē-kon ré, bənərħ cərħ yó, ñdá yómde dola yó, zúzúnú ñdá ywé nánfòlò ñdá cə-kùlìndá bwar-nyò ñdá bwar-byañdá kùwə e súlí dóm nánjəgóró kóbó ò n'ò zē vòmè móa, tənà y wə bəbə pə dwí tèbé rà wār kaka rà la wórħó bà yil mú ní. ⁷Wé ré tèbé Ezhíbti la m'e sē mó m'a yə zho ñdá kə-fóó, wó rəmyé rà ce à co è yil bà Araave, mòbó ní jà ní zhí ní jàà y w ní tá ní zhír mú. ⁸Elāsē, zhəl ní vò ní zhì bà yé né, ní kē re twər kūrə nālyè, bwèlè yó, sə rà j'a yə zhən pə kon tèbé rà j'a n̄wéné gaga, dwā né nyèbé nà bàn mó yilə. Bà t'á yāl bà ne né yé. ⁹Bà wó dwí tèbé rà n'è cē nyí ní, bà wó byä byèbé bà wó myìnú ciná, bà t'á yāl bà cili Cinu còrhò mó yé. ¹⁰Bà n'è wəl byèbé bà né mó ne: «Á bàk'á ne né yé», bà zē bà n'è wəl nyi-zwennə bé ne: «Á bàk'á zòm nyi-zwennə zòmà ywé né nyèbé nà mǎ mó shò kwā né á pə nába yé, cí-nə nába ywé nyèbé nà nyé mó, zòm-na nyi-zwennə zòmà ywé nyèbé nà wó jəjǝr kon mó shò kwā né. ¹¹Kwè-na á yē sómá y ne, kəl-na á yē sómá y ne. Ce-nə Esərayel Yi rí rà bə dō zhe mó jé té á pə nába.» ¹²E jà, nyí tèbé Esərayel Yi rí n'è wəl mó: Á j'á n'á zhè à zòmè ré rəmyé mó zhən ga, á zhe nònò w zhənà, surhə namməlwèlè tùntwí rí zē rà wó kon ré tèbé ne á n'á zhí mú. ¹³Rəmyé yilə, yə-bəlólò w òmyé m'a yəndə byílì kèbé è lù e vò dēdē mó lolweré ta: è y'a j'a zē e dūrħ, e j'a zhì zhì e shíshirí té. ¹⁴Wó ñdá dɔ-morna mó zhā y gə y'a j'a lo, e bəbwele yəywaale nampólse sə k'è wār sə m'a zhí dwā ne, bà j'á t'á la èsə-pyirhə mye nɔ è yə-ywaalé wé, bà m'e twí myín kúl wə, ráá bà m'e té nē póló w né ta. Ywál nánfòlò dūr¹⁵ Nyí Cinu Yi, Esərayel Yi rí rà bə dō zhe mó nyí rí: Á cin-neré y m'a shí wu-pyùrhú ñdá shirhə wé, á jàn ré m'a shí yala ne zhùlù ñdá e zə à zhən wé, sə á t'á yāl rəmyé yé. ¹⁶Á n'á wələ: «ǾǾ, ná m'á zə eshərħ ná m'è dūr», wó rəmyé è ce á m'á dūr. «Nə m'á jòm eshə-vwətur tèbé rà lum mú», lyi bí byèbé bà n'è jì á kwā mó mye m'a zə ywál. ¹⁷Lò mādù sásá mà n jì nunə mərħó ñdá mādù búlú. Lyi bənu m'a j'a jì ába búlú, sə á m'á dūr, sə á m'á j'á jírħ myərħó dúdú pyò yə-pèlè wə, ku bà cìl té pyèlè yó wə. Yə-nàná k'è t'á la né yál yé. ¹⁸Sə Cinu ná ní dē yí rí tèbé ní la á nònò-dūr mú, ní mà n zē n byili ába ní nònò-dūr mú, bà Cinu wó Yi rí tèbé rà wó cángá cəbal: lyi bí byèbé gako bà n'è dē kon ní sō mó wó wu-nyò ciná. ¹⁹Zhənà, ñmyé Səyṣ dwí rí n'è jē Zhərazalem né mó, ñ ká n'á tá n'á la kúrħ yé. Ñ gə tú n'á n'á búbwéé yí ní, ní mà n dūr n'á nònò. Ñ gə j'á ní nyèè n'á búbwéé yá, lálà ñdá ní lyár mó. ²⁰Ñ mà n pə ába búru zúzúnú yí ní, n'á pə ába n'á gə wə nònò wé yí ní, lò mó mòbó ní mǎ sə n cərhə mó mó, ká ní tá ní la jó n'á yé né yé, n'á jírħá m'a nə mǎ. ²¹Ñ zhā m'a nyèè cəl ré n'á kwā né, rà n'è wəl mǎn gə mǎ dwā sə vò jə-jí ní ráá jə-gwā ne yí ní: «Nyí sómá yá, kwè-nə èmyé» ²²Ñ m'á nyí n'á wé ré səsáyùulí ní səl ní yəl səbyí ní mǎ fwəl ré mǎndó n'á yə né n'á zùrhì ní yəl sánámá ní mǎ fwəl ne mó ñdá wé nánfwər ta. Ñ m'á dwí rí ñdá kon ré tèbé rà wó jìmdi kon ta, ní zē ní wó re: jé-nə té nyònò. ²³Ñ mà n pǎ dwā, wə-dwí rí n'á du ce y w mó yilə, sə kùjú w kóbó ò la ce y w shú mú, m'a zə jéné, e jà ò m'a zə nyàn mye. Dē ré rəmyé mó yù wə, n'á vwámá né m'a n̄wéné nə dǝ gə, gə-dóm-jàase shèbé sə wə wé. ²⁴Né né nyèbé ñdá bənesé shèbé sə n'è vwəl ce y mó m'a dǝ gə páré, bà m'a zə ku ñd'ò yəlá ñdá pyəl bà m'e lèlè té mó. ²⁵Bürħ nánzhəzhə m'a yəpyò kóbó gako ò nyé dēdē ñdá pyèlè kèbé gako è zē dē mó yó, gurhu mú nánfòlò w dē ré, jì-fwəlsé nánjijínsí sə lù sə vò dēdē bà m'è yili ceme né mó gə m'a shíshirí té yí ní mú. ²⁶Cànà y pwè ré m'a yə ñdá nənyónó w nyàn ré ta, sə nənyónó w pwè ré m'a ywər twər təlpyè rà súlí, ñdá dwā nyəlpyè pwè ta, Cinu gə tú ní bə ní dwí rí nyəla né, n'á súlí n'á shili còmò mó mòbó rà cémè mó yí ní. Myín mú Cinu la mə n bú ñdá Ashəri mú. ²⁷Nyí Cinu yil ré rà shí pyépyé rà bànà, ní lyim rí j'á cè, e jà rà j'a shillì mye, lyi-yùr rí j'a sú ní nyí rà n'è shér rà lwé té, ní mǎjòlò w j'á wó ñdá myín mòbó mǎ n'è jì kon gako ta. ²⁸Ñ shíshirhə né wó ñdá nə-gǝlò kóbó ò sú o bərħ, ò nē mó lyé mǎ yí byā ne ta. Ñ mà n ce tənèsé tó cǝ mó wé n'á mə n pə se còrhò-tum, ní mà n súlí n'á ce eshā-nyí-cǝbó kóbó ò m'a dwí lyi bí mú dwá né lyi bí nyú wə. ²⁹Á m'á nún ñdá bà gə y'a nún cəcē kèbé bà n'è jì cimsí mú ní, á wun m'a yə nyàn, ñdá lò mòbó bà n'è wúl wí bà ce ní kùr w gə ya n'á vò né, lò mó mòbó ní ná ní zhəl ní la Cinu pyò w səta, ní la Esərayel lyi byä bé pátá y səta mó ta. ³⁰Cinu mà n ce bà nyèè ní cəl ré rà zhe zùwə nánfòlò mó, sə bà m'a nə ní jē y è tú té, ñdá ní lyim rí rà cè, myín mòbó mǎ n'è jì kon gako mó myín-zhù wé, ñdá dwā-zho ñdá bədükwəlé wé. ³¹Cinu cəl ré m'a ce wu-zē nánfòlò zə Ashəri, sə ní mà n zə ní gwə y n'á mà ya. ³²Sə Cinu gə mà y dà-dòlò yírħ gako, gǝlsi ñdá zòn m'a dú rà tó re, sə, ní gə zhē ní jē y ní co dē yí ní, ní mà n bú ñdá yá. ³³Myín mú dǎr ré dāmá rà tene rà zhè, sə rà tene rà zhè pyò mó mye yilə. Bà shel dǎr nánzhəzhə dwā yó, bà kákélé, té té kùr wə, jàà kèbé è wə wé, myín mú yilə. Cinu shíshirí né nà wó ñdá kwá nə-gǝlò tam'a jì rí myín.

Chapter 31

¹Bàkón ná-dwí lwele! Bà n'è swé bà zhàl Ezhibtisēē pyā è sō yilə. Bà j'a kwè bà cìn bæ ce shəshərh jō wa, bà zhe eshə-vwātur rí zhənà, rə gá já mó yilə, bà zhe eshə-jòmna bé zhənà, bà gá zhe jàn yilə, sə bà yírhə j'á t'á pyā Esərayel Yi rí tēbé rə bæ dō zhe mó yó yé, bà t'á pyā Cinu yé. ²E ja, nmye já n búl n wó surhə cábal: n wó n ce lwele twí. Ní tá n kwàrh kən ré tēbé n wəl mó yé. Ní já n ná n bwí ndə lwele ciná bé kùkùl ré, ndə lyi bí byēbé bà n'è twí lwele, bà n'è byē bà bæ b'e sē mó. ³Ezhibtí lò wó numbyíni, n dā yi yé, n shəshəsé wó vwámá, sə dā éshírhə kən yé. Cinu gə tú n cèlè n jē y yi ní, yilnə mó mà n mà n nà, sə lò mó mōbó n ná n yili mú mà n tu tē: bà gako m'a tó dwā bæ jé tē. ⁴Nyí Cinu nyí rí n cí ni mú: Bərcə w ráá bwar-byí ygə pyē ò kən ré tēbé ò zo mó yó ò n'ò ηwōnà, e ja bæ byē vwā-ənōnà nánjəjóló bà la bú ndə w yi ní, bà búbwéésé mye cici k'è t'á zē ò wu ni yé, s'e m'e zōm sō w kōbó bà n'è ce mó yé. Wó èta dō lū gako Cinu mú, mà n só n bà Səyō pyō w yó, n pyélé y yó, n la mə n bú búló né né. ⁵Lū gako Cinu mú mà n yə Zhərazalem cə w yə-pélé w n mə n yili wə, ndə kúmsí gá y'a lèlè sə vòmè né né. Ní mà n yili wə, n súlí n bú n zwē wə, n mà n ce o lú n súlí n vwārh wa. ⁶Kwē-na á bà mōbó bà j'a búl bæ pyírhí bà kwā bæ m'e zā mō mó sō, Esərayel lyi byā. ⁷Dē ré rəmyé mó yù wə, lò gako mà n zhē n yə né nə zùrhí ndə səbyí mú ndə n yə né nə zùrhí ndə sánámá mó, yə né nyēbé á jèsé sə twí tēbé rə bæ càn mó zùrhí mú. ⁸Búló shù kōbó ò dā numbyíni shù m'a cí Ashəri tē, è dā numbyíni shù ò la y jú yé. È m'a dūr búló shù w yé né, sə bà m'a ce è bóbwa-dálá bé byēbé bà wó shədəéese mó tū-kùlā ne. ⁹Ywē nánfōlò m'a ce Ashəri pátá y dūr, sə è yó-cinā bé wun m'a zhili, ku w bà zhē bæ ce dē mó yé né, wó Cinu mú mōbó n myín mú ηwéné Səyō né, n myín-shō w zē ò ηwéné Zhərazalem né mó nyí rí.

Chapter 32

¹Rəmyé yó, pyǝ mó mà n jí pyèlè ré ñdə cángá tǝtwǝí rí gá n'è yǎl né,yó-cíná bé m'a zə lyi bí ñdá tèbé rə mə mó surhə né. ²Bəmyé mədù gako mà n yə ñdə shòò jàà ta zho yi ní,cin-cúrhú jàà dwà yi ní,bə m'a yə ñdə bǝrh ta, ce kèbé è kùl wé,ñdə nákul-fǝlǝ ywǎl ta, cə-kùli tənà wé. ³Lyì bí byèbé bə yírhá ne né mó yírhá né k'è t'á la pyu yé,lyi bí byèbé bə zhǎ né nyé mó zhǎ né m'a kwerhe nə cili náàcèné.⁴Lyì bí byèbé bə wun ní bə jè mó m'a zhi bə téré m̀̀ni ga bə sú rə kùrà,sə lyi bí byèbé bə n'è búbwə mó,məjə̀̀lé m'a zǝm lǎlǎ, sə rə m'a n'è zǝm wǎrhgáá. ⁵Bə k'è t'á la lyi-nyǝ yil ré lyi-bəyuru ni co yé.sə bə k'è t'á la myinù cábal ne wǎl bə ní wó wu-bǝnǝ cábal yé. ⁶Zhən ga, nyənyà zǝmà né wó nyənyààrè zǝmà,sə è wó lwele ré è j'á n'è téré è wu w wé:è n'è twǝ ñdə lò mǝbǝ ní wó lwele cábal ta,e súlǝ è n'è tǝrh Cinu,è n'è yě lò mǝbǝ nǝrh zhe ne, ní pǝ nánfóó,e yě lò mǝbǝ nǝ-nyèlse zhe mo ne n lyè kǝ-nyǝmà.⁷È gə wó myinù cábal mó yilə, ní tǝtwə̀̀ð né j'á wó námməlwǎlse:ní já ní nǝ ní tene myinù tǝtwə̀̀ð,m̀̀ni ga n tó kǝn ré tèbé ní la bwǎl n byili rə wó kǝma mó denne n cǝ zúzunú ciná bé yò,yi rí tèbé nəmwà bé bəmyé mó gə tú bə n'è pyà bə yò w kǝrhə mó. ⁸Sə lò mǝbǝ ní wó lyi-nyǝ mó búlǝ né j'á càn,è j'á wó tumə nyèbé nə càn dúdú mye ní já ní nǝ ní twǝ.Á m'ǎ kəkə, ámyè kana bé byèbé kaka twǎlǝ bə zhe mó...⁹Kə-nəwàcǝnyəla, zè-na dǝ, cili-nə ne!Kana-byǎ byèbé kaka twǎlǝ bə zhe mó, pyèrhè-nə á zhǎ á cili kǝn ré tèbé à la wǎl mó: ¹⁰Byin námpúm gə tú rə pyirh, á m'ǎ kəkə, ámyè kana bé byèbé kaka twǎlǝ bə zhe mó,bə rəmyé ñdá bə pǝr dǝvè-cǝ byǎ bé bə zhè,e jà jǝró w mye k'ò t'á la né yál yé.¹¹Kəkə-nə, kə-nəwàcǝnyəla,didi-nə, ámyè kana bé byèbé kaka twǎlǝ bə zhe mó,lwǎr-nə á gǝndé, lwǎr-nə á yě á cìn ni nánlwərh,ce-nə gǝnǝ á cǎ né. ¹²Bə n'è mà bə nǝbǎn bə m'è wówélécesé cènè réñdá dǝvè-cémé cesé sə zhǝ mú shò kwǎ né, ¹³ñd'á dwí rí ce ysor ré lyǝ è wé mó,ñdá cǝ w ò wǝ fùwǝ wé mókǎlsé gako sə sú ñdá wu-nyǝ mó shò kwǎ né. ¹⁴Bə dǝr bə yě pyǝ-kèlé y ne,bə yě cǝ w kǝbǝ ò y'á sú ñdá sò mó ne.Ofèele y ñdá jì nánjǝjǝnǝ y è lù e vò dǝdǝ cǝ w yùlù yil mú,m'a jǝrh myə̀lǝ twéé twéé yilə,gǝ-bə̀nərh wu-nyǝñdá vwàma né kùjú jàà...Yə-zùlǝ né m'a yə cángá tǝtwǝí rí nyǝ̀̀rhé ¹⁵... kǝn m'e yí, éshǝrhá y shí dǝ e b'e só ná yó wə.Rəmyé yi ní, gǝ-elǝ èpòlò w m'a jǝrh cémé nánzhəzhǝ jàà,sə cémé nánzhəzhǝ jàà y m'a jǝrh ñdə tú ta.¹⁶Kǝn ré tèbé rə mə mó m'a yə gǝ-elǝ èpòlò w wə,sə cángá tǝtwǝí rí m'a cí kùr cémé nánzhəzhǝ jàà y wa. ¹⁷Yə-zùlǝ né m'a yə cángá tǝtwǝí rí nyǝ̀̀rhé:cángá tǝtwǝí rí m'a bə ñdá shǝrhá ñdá yə-zùlǝ twéé twéé yilə. ¹⁸Á dwí rí m'a jòm jàà kèbé è zhe yə-zùlǝ wé,jààse shèbé bə zhe sə zhənà, shǝrhá jààse shèbé sə zhe yə-zùlǝ wé,¹⁹sə bə̀̀dùkwə̀̀lǝ né m'a cǝ tú w kókó,sə cǝ w m'a tu té. ²⁰Á m'ǎ yə wu-nyǝ ciná:á m'ǎ dù twǎ nǝ gǝ wǝ məgǝ gako,sə á m'ǎ lwǎr nǝ w ñdá bəna y ga á yě té, á t'á la gǝrá rə nésé ne co yé.

Chapter 33

¹Bàkón ná-dwí lwele! òmyé mòbò n' ná n' cò e jà bà j'á yà mó cò mó, òmyé mòbò n' ná n' jàr lyi bí, e jà bà j'á gwě yà mó jàr mó, N' gə tú n' yě cǝ mó ne yi ní, bà m'a cò mó, n' gə tú n' zhè òdà jàr e twí mú kwā, bà m'a jàr mó.²Cinu, dǝr ná n'òndò! Ná n'è dè kɔn òmyé sò. Yál ná jàn rē, nəkəkólé gakó, òdà ná zweé zúúnú yi ní.³Dwà y gə bya, dwá né y'a j'a zè nà n'è dūrə, n' gə jà n' shí tē n' zè, tənèsé j'á n'è làà dwā ne.⁴Kɔn rē tèbé bà pwà búlú né kwā mó n'è cí dwā yó pul òdà səsómè gá y'a mɔ dwā ne cilú ní, bà n'è jèrè dwā rə yó, òdà səsómè gá n'è jèrè dwā né.⁵Bà n'è cèrhé Cinu, bà n' wɔ dǝ-yi rí wə, n' ce kɔn rē tèbé rə mǝ òdà cángá tùtwí j'a sú Səyǝ.⁶N' gə la n' cìn nɔ n' nyũ mú dǝ gakó mó m'a yə vwārɥ mó nàcèndé. Lárma òdà Cinu pár lwar e súlí Cinu nyám: wó rəmyé rə m'a yə n' nàcèndé. Wu-zhùlù òdà myĩn⁷Nyĩ wé: Arəyel lyi bí n'è wūrɥ sòmésé yó, yə-zúlá tùntúmá bé j'á n'è kúrh dǝdǝ.⁸Sòmésé pyé nánfò, lòlò ká n' tá n' kwé sə-byĩsĩ yé. Dəbré cǝ, bà zhǝ ceme né, bà k'è t'á nyám lò dǝ-byĩ yé.⁹Təná y wɔ cu wu-zhùlù wé, e zè è n'è kùlò. Cizhìl zhe Lyəbā, e zè è n'è pyènè. Sarǝ jìrh òdà Arabaa ta. Bashā y òdà Karəmel n'è jìrh nànsərh.¹⁰Nyĩ Cinu nyĩ rí: èlǝsǝ à m'a zè, èlǝsǝ, à m'a zè a zhì dǝ, èlǝsǝ, bà m'a cèrhé ne.¹¹Á n'á zal gɔ w bà n'è kwar vwámá yil mú pūrɥ, á k'á lù gɔ dwí dǝá shíshìrhá né wó myĩn mú mòbò mǝ la ába jú mú.¹²Bà m'a zə tòmò nǎmpò bə m'e ji dwá né myĩn, nà m'a yə òdà sɔr tèbé bà kà, rə n'è jí myĩn ta.¹³Ámyé byèbé á wɔ pyépyé mó, cili-nə tèbé à wèrhé mó; ámyé byèbé á wɔ bwəlbwəl mó, lwar-na à jàn rē gá wó kɔn ná-dwí yilə. Mǝ n' nǝ mǝ n' lú bursĩ yé né?¹⁴Səyǝ né, ywé nánfòlò cí yə-bəlwǝálé cinə bé tǝ, lyi-bəlwǝlsé j'á n'è kəkə. Mǝ lò n' wɔ ná cəcəl w n' mǝ n' nywéné n' zhì dǝ? Nyĩ wó myĩn mǝ j'á n'è jí kɔn gakó. Mǝ lò n' wɔ ná cəcəl w n' mǝ n' nywéné n' zhì dǝ? Nyĩ wó myĩn-còlò kǝbò ò t'á cì gaga mó shǝ.¹⁵Lò mó mòbò n' cìn-zelé y n'è tó cángá tùtwí rí ní, n' tá n' byəbyélé kɔn cǝ n' gə ná n' zòm yi ní, n' ná n' cǝ neré kèbé è nɔ òdà jóɔré mó yò, n' ná n' yəyá n' jèsé, n' mǝ n' cǝ pené zò yò, n' ná n' shĩ n' zhǝ né muni ga n' bəká n' cili numbyĩn gu yò zòmá né, n' ná n' pyi n' yírhá né, muni ga n' bəká n' nyĩ kɔn rē tèbé rə wó lwele mó, ¹⁶rə-ná-cí mú mǝ n' jòm pyǝlsé yó, nəkul-fwǝále tèbé bà wār bà yí rə nyĩ ní mú m'a yə n' shòò jàà yá, bà m'a nə búru bə pǝ, nǝ mye m'a nə mə pǝ. Bà bú bə zwé Zhərazalem¹⁷N' yírhá m'a nə pyǝ mó n' cènè rē wé, bà m'a nə təná y è jéné rē gakó wé.¹⁸N' m'á lyírh kɔn rē tèbé rə y'a n'è zè n' wu ni dǝdǝ mó yò: Yè lò mó mòbò n' yà n' ná n' byélé mó nywéné? Yè lò mó mòbò n' yà n' ná n' pyà rə yó w mó nə nywéné? Yè lò mó mòbò n' yà n' ná n' byélé jààsé sə lù sə kəkélé mó nə nywéné?¹⁹N' ká n' tá n' la dwí rí tèbé rə n'è byili rə cìn mú nɔ yé, dwí rí tèbé bà wār bà nyèè rə zòmá né kùr mú, rə zəzòmá né n'è ce mɔn e jà bà bə nə kùr nyé mó.²⁰Nyĩ Səyǝ, ná címsĩ nánfwǝlsé cɔ wá, n' yírhá m'a nə Zhərazalem, yə-zúlá jàà yá, kòrhó w kǝbò bà k'è t'á la wūr gaga mó, kǝbò bà k'è t'á la ò pǝlá né bà m'e fwar w tǝ mó fwārɥ gaga mó, kǝbò bà k'è t'á la ò nyĩsĩ lwər gaga mó.²¹Wó gǝà Cinu mǝ n' byili bà n' wó cènè cǝbal né, sə wó námyé yilə, è m'a yə bwísĩ shèbé sə wà òdà nǝ gwǝáre tèbé rə wá mó jàà; sə bú-bwəl tèbé bà n'è swəl mó rədu ga mye t'á la gǝà tó rə lyé yé, bú-bwəl nánfòlò t'á la jàà y èmyé mó wé tó o byerhe yé.²²Zhəná, Cinu wó ná bú-kárna mó, wó òmyé n' ná n' pe nǝba nyó né. Cinu wó ná pyǝ mó, wó òmyé n' ná n' zwé nǝba.²³N' nyĩsĩ bwélé, sə k'è yə bú-bwəl rē kǝmǝjǝ y dǝ w lyé yé, bà k'è t'á ce bú-bwəl rē myɔrhɔ w dǝ yé. Rəmyé ce, bà m'a tǝ wé rē tèbé bà bubu rə wó nánzhəzhǝ mó, gwǝnse cici mú m'a tó sə bubu rí.²⁴Cɔ w lò mǝdu ga ká n' tá n' la wál: «Á bə jè yé.» Lyi bí byèbé bà jə Zhərazalem né mó m'a nə bà yə-bəlǝlò w súbri.

Chapter 34

¹Tənàrh, fwär-na á bwälse á cili, dwá, cili-nə cènè.Ce y ñdá kən ré tèbé gako rà wə è yó mó cili,lū w ñdá kən ré tèbé gako rà n'è shí ò wé mó cili. ²Cinu lyim-cəcō w zè ò n'ò yì tənèsé gako,ñ lyim zè rà n'è yì sà shədəésé púlápúlá dēdē.Ní la se gu lyám lyám,ñ ce bà la se gurhu.³Bə m'a ló sà cùurí tē rə gùlí dwā,sà cùurí lwé námmədōrhò w m'a zè tē,sə sà jal mó m'a dūr pyàr ré yó, ⁴Dě-yi rí cāmāsōsē gako m'a dērhè,bə m'a pyípylí dē-yi rí ñdā sébé ta,sə rə cāmāsōsē gako m'a ló tē,ñdā dāvē-cō vər ré gá n'è lwé tē nēe súlí ñdā épyílú vər ré mye ta.Edóm tənà y lyì bí gurhu nánfōlò wá⁵Cinu wə̀lā: à búlá shù w j'a sú jal mó mà zhe w dē-yi wə.Nyí ò j'á n'ò mà Edóm,dwí rí tèbé à la gu lyám lyám mó. ⁶Cinu búlá shù w j'a sú jal mó,ò sú nwísí,ò sú pyi-bwālsé ñdā bə-cīlsí jal mó,ò sú pyi-byesé ocə-pwala né nwísí sà dē ne mó,bə bà la vwí zwál Bəsəra né Cinu yilə,bə la lyì gurhu Edóm tənà y wa.⁷Gə-nē né ñdā nà-byesé e súlí eshə-byesé myem'a tó be sə ló tē:bə tənà y m'a nyò jal mó e sú mə zə ya,è shó w m'a sú nwísí.⁸È wó jim cú dē Cinu yilə,būrsi būr byin, ímyē ñdā Səyō yò w shò kwā né. ⁹Edóm tənà y nə-gwàalé m'a jīrh malmal,è shó w jīrh kwá.Tənà y kēbé m'a jīrh malmal mà zhe myín, ¹⁰mà j'á t'á la cú nənyónó ñdā cəcē ga mye yé:nyērə m'a j'á n'è dwi mà wé sà t'á zhè yé:tənà y m'a j'a yə pòpòlò, byin byin gako,bə k'è t'á la è wé tó bə lyē gaga yé. ¹¹È m'a yə èkwəl-byú ñdā lúbə̀səwàndá èkwəl-pwā ñdā kòrhò jàà.Cinu mà n ce bə zə cə-fò nyíni yñdā kən ré tèbé rà gako gùlí dwā né nyíni y bə m'e merhe. ¹²Lyì-fwàalé k'è t'á la pyèlè pyō ne pə gāà yé,bə yó-cinā gako m'a jé tē. ¹³Èsónde m'a lyì è jì-fwālsé wé,gə-bəlòlò ñdā bàasōbre m'a lyì è jààsé shèbé bà lù byíl-fwālse bə m'e kákélé mó wé.È m'a yə gə-kūlse pwál,pyō-cəlne jàà. ¹⁴Gə-bwālsé m'a jəl yūlné gāà,sətyiiribá m'a bə sə shè dwā gāà.Wó gāà mye Liliiti mà n bə n jòm né:ñ mà n nə shìrhə gāà. ¹⁵Wó gāà dóm mó m'a nə mà bōl mó né,mə ji mà càlà né né, mə zhǎ ne,mə yìlì nì nə lwərəh né.Wó gāà mye zúmá né m'a bà nə nə dwā né,nəmyé rədù rədù gako ñdā mà tó-dō.Zúmá né shò kwā né¹⁶Pyā-na Cinu sébé ré wé, sə á kàrmə:«Nəmyé rədù ga t'á la kál yé,nəmyé rədù ga wu t'á la zāš rə dō shò kwā yé,bə wó Cinu nyú w nyí rí shí ní,wó ímyē éshìrhə y è n'è cí nì dwā yó. ¹⁷Nmyē cici nì tó tántéé nəmyé rədù gako yilə,ñ jē y zē e zə mərho nyíni y e m'e tē ne tənà yá.Nə m'a j'a cinì yə, gaga yilə,nə j'a mē gāà, byin byin gako.»

Chapter 35

¹Go-elü èpòlò w òdà cə-kùlì y ce rà wu yə nyàn, já y fũ òdà wu-nyǝ s'e pùrh pùnà, ²è j'a pyi òdà cesé pùnà né, è fwě s'e sa, s'e súlì e mà wu-nyǝ búbwéése! Bə pɔ y Lyəbā còrhó wá, e súlì Karəməl òdà Sarǝ cènè ré, sə bə m'a nə Cinu còrhó wá, nə Yi rí cènè ré. ³Ce-nə jèsé shèbè sà lyèè mó zə jàn, Cə-nə nàdwónə né nyèbè nà n'è jájǝ mó zə nə yə kēkē. ⁴Wál-na byèbè bə wun n'è zè mó nɛ: Zə-na wu-jǝ, á bək'á dūr ywē yé. Nyǝ á Yi rí: è wó jim cú dē rà bànà, còrhò-tum rí Yi la pɔ mó. Rà cìcì mú bàn ába vwǎrh. ⁵Rəmyé yó, lyilyǝr yírhá m'a nə né, sə sàbwààrhè zhǎ m'a pul. ⁶Rəmyé yó, gwànà m'a zè e fwě òdà ta ta, sə nyì-bədǝ nyí rí m'a mà wu-nyǝ búbwéé. Nàná m'a pùrh tē gɔ-elü èpòlò w wə, sə nə-gwààlè m'a du tē já y wə. ⁷Ce y kèbè è n'è fúl mú m'a jǝrh bwǝ, nə-nyèlsé tənà y nyí rí m'a jǝrh jáà y kèbè nə-bùlsi n'è pùrh tē è wé. Pwól mó mǝbǝ gɔ-kùlì y n'è pyè mə wé mó, gɔ w m'a jǝrh vwal-gɔ òdà pəpyəruusia. ⁸Bə m'a ji sómá gàà mó, sə bə m'a byè y bə sómá kèbè bə pɔ Yi ni. Jimdi cábal tá ń la y kǝ yé, bə wó Cinu cìcì mú ń mà n yə yé né, sə bə-surhə-zhe ciná bé t'á bàn bə cìn dǝ è yó yé. ⁹Bə t'á la bɔɔ jəl è yó yé, gɔ-ku òdù ga mye t'á bàn è yó yé, bə t'á la w né nɔ yé. Lyì bí byèbè Cinu cí mú bə m'a kwè sómá y èmyé mó. ¹⁰Lyì bí byèbè Cinu zwē mó, m'a kwè bə bə, bə m'a yí Səyǝ òdà wu-nyǝ búbwéése. Bə yésé m'a sú òdà wu-nyǝ kǝbǝ ò bə zhǝ zhe! Fùwá nánfǝlǝ òdà wu-nyǝ m'a b'e jəl be, wu-zhùlù òdà wówóló m'a jé tē.

Chapter 36

¹Ezēcaase pyēlē ré jú byinā shí ñdā ñēna nyān ré, Ashēri pyō Shēnākēriibi zhēl n bú ñdā Zhēda ceme né nà kākēlē ñdā byīl-fwālse mó gako, n zwē ne n ciní. ²Ashēri pyō mó zhī Lēciishi n twī n sanna mó Zhērēzalem né pyō Ezēcaase sō, ñdā shēdēēse nānzhēzhō. N sanna mó yī n zhī gōrō w kōbō nē mó n'ē tō mà m'ē zhēl dē-sō póló w wē mó nyī ni, lyī bí byēbē bà n'ē shērē gāndé mó cē y sómá y yó. ³Yēlōca byī Elyēcim n yā n wō pyō-kēlē y yó-cābal mó, ñdā sá-kanna Shēbēna e súlī Asaafē byī Yōwa, pyō mó nyī-zwennā mó du bà b'e jēl mo. ⁴Pyō mó sanna mó zē n wō bē: «Wāl-na Ezēcaase nē: Nyī Pyō Nānfōlō wá, Ashēri pyō mó nyī rī: Bākōn zhēn n zhe ēta mó? ⁵N wālā: «Nyī-zōmā dúdú wō nē zwē surhē ñdā wu-jō jāā búlā bú yilā!» Mō lò zhēn n zhe n má zē n ká n tá n zwē à nyī ni ēlāsē? Nyī n zhe Ezhībti sēē y zhēnā, Ezhībti kēbē è wō vwal-gō nāmbākōrō kōbō, ò n'ō zwē lò mó mōbō n zhī w mú jē y ò kār y mó: nyī wō ēta Ezhībti pyō Faraō wō né ñdā lyī bí byēbē gako bà pō mō bà zhēn ré mó! ⁷Dēga n m'ā wō nē: «Nāmyē wō Cinu ná Yī rī zhēn ná zhe!» Sā è nā dā nmyē vwē né zwāl jāāsē ñdā n vwī-jūlī Ezēcaase cē rā jē tē n zē n pē nyī Zhēda ñdā Zhērēzalem lyī bí ni n wō: «È wō Zhērēzalem vwī-jūlū w yé né á mǎ dwā sā á wūlī nī» nā? ⁸È gā wō ēta, sā gō à yó-cābal Ashēri pyō mó n nyī, āmyē m'a pō shēshērē mōrēhē rēlyē, n gā b'ā nā eshē-jōmnā bà jōm se! ⁹Etār n m'ā tó né n cē tēnā y kākālā yó-cābal mōbō n wō nāmpólē à yó-cābal tūntūnnā bē gako wē mó myē cīcī twē n vò n kwā né, nmyē mōbō n zhe Ezhībti zhēnā, búlā eshērē-vwātūr rī ñdā eshē-jōmnā bē yilā? ¹⁰È nā dā Cinu pūbūlā à gaga mó m'a b'à la bú ñdā tēnā y kēbē a m'a cō ya? Wō Cinu n wāl re nē: Zhēl n vò n bú ñdā tēnā y kēbē n cō ya.» ¹¹Elyēcim ñdā Shēbēna e súlī Yōwa zē bà wō pyō mó sanna mó nē: «Nā n'ē lwāl mó bà n zōm Siri lyī bí zōmā né ñdā n tūntūnnā bē bà nē nyē zōmā né nāmyē mó; sē n bāk'ā zōm Zhēda lyī bí zōmā né yé, bà lyī bí byēbē bà wō byīlī y yó mó n'ē cili.» ¹²Pyō mó sanna mó lyār bē n wō: «Nā n búl bà wō nmyē ñdā n yó-cābal mó dúdú ni à yó-cābal mó twī ni b'à b'a cī zōmā né nyēbē nā? È dā ñdā lyī bí byēbē bà jē dē byīlī yó, bà m'a cē bà jí bà byēnā né bà súlī bā nyō bà shī mú, ñdā āmyē ta mó nē nā?» ¹³Pyō mó sanna mó zē n zhī dē, n byā dēdē Zhēda lyī bí zōmā né wē n wō: «Cili-nā Pyō Nānfōlō wá, Ashēri pyō mó nyī rī. ¹⁴Nyī pyō mó nyī rī: «Ezēcaase bākā n jājēné ába yé, nyī n wār ába n la zō āmyē jō w yé! ¹⁵Ezēcaase bākā n zhe: «Zhēn ga Cinu mǎ n zwē nába; cō w kōbō t'ā la Ashēri pyō mó jō w tu yé!, n mē n jājēné ába á zē Cinu zhēn yé.» ¹⁶Á bāk'ā cili Ezēcaase zōmā né yé, cili-nā Ashēri pyō mó nyī rī, n nā n ywālā: Zē-na dōbrē ñdā nē, cē-nā á cin à jō wa, sā á yē b'ā mādū mādū gako mǎ n jí n dāvē-cō byā bē ñdā n pyīpyīlā né, n súlī n nyō n nē-gōrō w n kù mú nē mó, ¹⁷á m'ā dē a b'a pwā ába a m'a vò tēnā èdū è nyē ñdā á nyā y ta wē, bālē ñdā dāvē nāndwē tēnā, búrū ñdā dāvē-cēmē tēnā. ¹⁸Ezēcaase bākā n jājēné ába n má n zhe: «Cinu mǎ n zwē nába yé!» Dwā né dwā bē yā né nā n wēné nā zwē rāmyē rādū rādū gako tēnā y Ashēri pyō mó jō wa? ¹⁹Yē Amaatē ñdā Arēpaadē yā né n wēné? Yē Sēfērēvōyīm yā né n wēné? Yā né nāmyē n wēné nā zwē Samārē à jō wa? ²⁰Tēnēsē sāmīyē mó yā né gako cācāl wā, yī tē rā n wēné rā zwē rā tēnā y à jō wa, Cinu la mē n n wēné n zwē Zhērēzalem āmyē jō wa?» ²¹Lyī bí y'ā jē bà nyī cām, bà t'ā lyār mō bà kaka yé, bà pyō mó yā n pō bē nyī n wō: «Á bāk'ā lyār mō yé!» ²²Yēlōca byī Elyēcim, pyō mó kēlē y yó-cābal mó ñdā sá-kanna Shēbēna e súlī pyō mó nyī-zwennā mó, Asaafē byī Yōwa kwē bà bà Ezēcaase sō ñdā bà gāndē rā kār kār, bà cī mu Ashēri pyō mó sanna mó zōmā né.

Chapter 37

¹Pyð Ezæcaase gá cili bà nyí rí kwá né, n kár n gándé, n kwè yóló-gònnò n zù, n zè n vò n zù Cinu jì y wé. ²Ràmyé yi ní, n twí pyð-kèlè y yó-cábal Elyacim ndá sá-kanna Shəbəna e súlí vwí-zwálnə bé byèbé bà y'à wó nánceh mó, Aməsse byí Ezəyi, nyi-zwennə mó sō, bà gako y'à zù ywəóle gānde, ³3 bà bà zhəl bə wó mō: «Nyí Ezæcaase nyí rí: «Zà dē ré wó wu-zhúlú ndá còrhò-tum e súlí cizhil dē. Byá bē lul dē ré yúwá, sə jàn tēné bà la m'e pwě bà lù bi yé!

⁴Dəðenne, Cinu n Yi rí mǎ n nyèè pyð sanna mó zòmà né nyèbé gako, n yó-cábal, Ashəri pyð mó, twí n bà n zòm n mǎ n tǔrh Yi Nányi rí mú, sǎ n mǎ n pǝ còrhò-tum zòmà né nyèbé Cinu n Yi rí la nyòò mó yilə! Lwəl Yi, dwí rí lyi bí kùr ré rə dāl mó yilə.»⁵Pyð Ezæcaase tǔntúmá bé gá zhəl bə yí Ezəyi sō yi ní, ⁶Ezəyi wəl be: «Zhəl-nə á vò á wó á yó-cábal mó ne: Nyí Cinu nyí rí: Bək'á dǔr ywē zòmà né nyèbé n nyèè mó, zòmà né nyèbé Ashəri pyð mó tǔntǔnnə bé súlí bə m'e tǔrh ni mú yil yé! ⁷Á m'a ce n tó kǝn rəðù n la nyòò mó denne n kwè n vò jè. Sə á m'a ce bə gu mu ndá búlá shù n cici tənà y wé.»⁸Ashəri pyð mó sanna mó kwè n bà n nə Ashəri pyð mó ndá n yà n ná n bwí búlá ndá Lyəbəna. N yà n nyèè bà pyð mó yà n zhír Ləciishi ní, ⁹bə gá y'à cí mu nyí Nəbyi pyð Tərəka shò kwā né bə wó: «Nyí n tene n bān bú ndá mó!» yi ní. Ashəri pyð mó gá nyèè rəmyé kwā, n yà n twí tǔntúmá Ezæcaase sō, n wəl be: ¹⁰«Á m'ǎ cí nyí Zhəda pyð Ezæcaase ne á wó: Bə n Yi rí tēbé n zhe rə zhən mó bək'a jəjənə mó rə m'e zhe: «Zhərəzalem t'á la Ashəri pyð mó jǝ w tu yé.»¹¹Nmyé cici mú lwar kǝn ré tēbé Ashəri pyá bē wərhé tənəsə shəbé gako bà cǝ lyám lyám mó ne mó, e zè è nə wó nmyé n m'ǎ lú! ¹²Tənəsə shəbé á nambala bé cǝ mó yə né nə zwē Gəzā ndá Aran ndá Eresəfə ceme né e súlí Eðen dwí rí rə y'à wə Təlasaare né mǝ? ¹³Yē Amaate pyð mó ndá Arəpaade pyð mó ndá Ləyiiri pyð mó ndá Səfərəvəyim ndá Yəna e súlí Ava pyá bē nə n̄wéné?»¹⁴Ezæcaase zwē sébé ré Ashəri pyð mó tǔntúmá bé jǝ wa, n kǝrmə re, n zè n jì n vò Cinu jì y wé. N púr sébé ré n cí tē Cinu yé né, ¹⁵N lwəl Cinu ni n má n zhe: ¹⁶«Lū gako Cinu, Esərayel Yi, nmyé mǝbó n jè n pyèlè ré dəgwá y yó shəbəbá yó w mó, n dúdú n wó lū w pyə-tənəsə púlápúlá Yi. Wó nmyé n wərhé dē ndá cə yá.»¹⁷Cinu, pyèrhè n zhě n cili! Cinu, púr n yírhá n nyí! Cili Shənəkəriibi n twí bə b'e tǔrh Yi nányi rí zòmà né gako! ¹⁸Cinu, Ashəri pyá bē ce dwá ndá nə tənəsə ga jé tē zhənà. ¹⁹Bə ju nə yə né myín, sə yə né nəmyé mó y'à də Yi yé; nə y'à wó kǝn ré tēbé numbyíni wərhé nd'è jərh, dǝ ndá náku lu wé, sə Ashəri pyá bē cǝ re. ²⁰Sə èlāsē nmyé Cinu ná Yi, zwē naba n jǝ wa, lū w pyə-tənəsə púlápúlá m'a zè sə lwar bə wó nmyé dúdú n wó Cinu mú.»²¹21 Aməsse byí Ezəyi twí bə vò bə wó Ezæcaase ne: «Nyí Cinu, Esərayel Yi rí tēbé n lwəl re n lwəl mó Ashəri pyð Shənəkəriibi shò kwā né mó, nyí rí: ²²Nyí zòmè ré Cinu ná n zòm n shò kwā né mó: Nyí kē-byí kēbé è yəl bal pár mó, Səyǝ bəkó mó, j'á bə mó ne è yírh w yé, è n'è mǝn mó. è n'è zhízhí è yó n cǝ kwā né, Zhərəzalem bəkó mó. ²³Mǝ lò n tǔrh n súlí n fulsi mú? Mǝ lò n zòm n bya mó, n súlí n nyí n mùri mú? Wó Esərayel Yi rí tēbé rə bə dō zhe mó. ²⁴N tó n tǔntúmá bé denne n tǔrh Cinu. N yǝwə: «Á zə á búlá eshə-vwətur nánjəjóló wa jì dē pyār ré yá-pálsé wa, ndá Lyəbā jàasé shəbé sə wé zhəl zum mó wé, á m'a kà è sēédərebá shəbé sə dwəl du sə dwā bē mǝndá è səpəréseba shəbé sə cǝn du sə dwā bē mó, a súlí a yí è shòò jàa y kēbé è wó dēdē du è dwā bē mó wé, è tú w nánfǝl wá. ²⁵Á kù zhilse a súlí a nyò náná, á ce Ezhibti bù-fwèlè y jésé gako kù à nərnh kùr wə.»²⁶Pyð Shənəkəriibi, n yəl b'á dāmāa tene rəmyé mó shāa ga a cí nà, n yəl b'á tene re, kùr-ju yi ní ga a cí nà? Èlāsē mó, á zè á n'á pyírh ri: wó nmyé n mǝ sá ceceme né nyèbé bà lū byílsi dēdē bə m'e kákélè ne mó jírnh nákul-púlá. ²⁷Nə lyi bí jésé wó ná-èkúlsi, bə wun gowa, cizhil zhe be; bə nyé ndə cesé gə w ta, e súlí ndə gə w dwí rí tēbé rə n'è lyí rə pyili cə yá, nánlyə w ta, bə nyé ndə gə w kǝbó ò n'ò lyí lyarha né wa, ndə gə sǝ mó, ò gwě yə byil o yí mú ta. ²⁸Á yé n gá wó né mó gako: n gə jé tē, n gə zè n du pwě ne, n gə zù jù wə, n lyim gə tú rə zè rə n'è yí ni dēdē, n zè n ná n pápá yi ní mye á yé re. ²⁹N lyim gə zè rə n'è yí ni dēdē n zè n pápá mó ce, á zhǎ mye j'a nyèè n cin-byilu zòmà né mó ce, á m'a ce cibyū n myəl ré ne, a súlí a ce eshā-nyí-cǝbó n nyú wə: á m'a zə mó n kwè sómá y kēbén tó n má bə mó n má kwè. ³⁰Sə kǝn ré tēbé m'a yə myərhc n yilə: dǔl byin rí bə m'a jí bələ y kēbé è lyí tē è cin ni mú; byín rí tēbé rə pú mú mye, bə m'a jí bələ y kēbé è lyí tē è cin ni mú; sə byinə nətò nyān ré, á m'ǎ dū á bələ y á kwar, á súlí á zhele dəwé-cémé, á jí nə byá bē. ³¹Sə kǝn dēbé rə lú Zhəda kélè y wé mó, kǝn ré tēbé bə yé mó, m'a k'a tò nərnh sə zù tē, sə rə m'a ce byá rə dē sǝ mó, ³²bə lyi bí bə dāl mó kùr ré m'a du tē Zhərəzalem né, lyi bí byèbé bə lú mó m'a shí Səyǝ pyð w w bə du. Wó Cinu sǝnó nánfǝl wá, ò la rəmyé mó wərhc.»³³Wó rəmyé rə ce, nyí Cinu nyí rí Ashəri pyð mó shò kwā né: «N tá n la cǝ w kǝbó wé zú yé, n tá n la cama tǝ ò wé yé, n tá n la nəkwərh zə n mǝ n bú ndá w yé, n tá n la bo-púl cǝ n mǝ n bú ndá w yé. ³⁴Sómá y kēbé n kwè n mǝ n bə mó, èmyé n mǝ n ká n kwè n mǝ n kwè; n tá n la cǝ w kǝbó wé zú yé, wó Cinu nyí rí. ³⁵Á m'a yili cǝ w kǝbó sə á m'a zwē wə, á cin yilə, nd'á tǔntǔnnə Dəvyidi yilə.»³⁶Cinu máléka y j'a du e gu nunə mǝðrhè zòm ndá shə-lye ndá rənu (185 000) Ashəri lyi bí zúlá jàa y wé. Bə gá zè nəkǝkólè y bə púrí wó cùuri dúdú rə y'à pyé tē. ³⁷Ashəri pyð Shənəkəriibi já n zè n yé n zúlá jàa y ne; n kwè n vò Niniivi, n já n mē gāa. ³⁸Dē rəðù, n yà n ná n cèrhé n yi Nəsəwəke, rə sǝ jù wə; rəmyé yi ní, n byá bəlyé, Adəramələeke ndá Sarəsəere zə búlá shù bə zò mo bə gu, bə zè bə dǔr bə vò Araraate tənà y wé. Wó n byí dō, Asaradǝ n yəl pyð n jàa wa.

Chapter 38

¹Dwā né nàmyé mó wé, Ezəcaase tú n bə n tu cími sə n yà n dāl námpólé sə n ci. Amɔɔse byí, nyi-zwennə Ezəyi zè n bə n nə mɔ, n wɔ mɔ: «Nyí Cinu nyí rí: Pə n nyé né n kèlé y lyi bí ni, nyí n m'á ci, n tá n la bwəl yé!» ²Ezəcaase pyírhí n yé n mə n zǎ bylí y ni, n ce Cinu. ³N ywələ: «Cinu, à n'á lwəl mó bə n lyírh b'á yál wu-pò ndá zhən cábal ndá mó, à súlí a wèrhé kɔn ré tɛbé rə càn n yírh wə.» Ezəcaase kúrh n bobwere yá-náná tɛ. ⁴Cinu zòm ndá Ezəyi, n wɔ: ⁵«Zhəl n vò n wɔ Ezəcaase ne: Nyí Cinu n nambal Dəvyidi Yi rí nyí rí: À nyèè n lwəl mó, a súlí a nə n yá-náná né. À m'a súlí byinə shí ndá nənə n byinə né yó wə. ⁶À m'a zwé nmyé ndá cɔ w kɔbɔ Ashəri pyɔ mó jɔ wa; à m'a yili cɔ w kɔbɔ. ⁷Sə nyí kɔn tɛbé rə m'a shí Cinu sɔ rə yə myɔrhɔ bə Cinu la kɔn ré tɛbé n wəl mó pyírh mú: ⁸Nyí à m'a ce ywəl mó mə só tɛ Akaaze nərɔh-cú-byílsi yó mó k'a twər mə bə mə kwā, kɔn myerhe nərɔh-cú-byílsi shíyó.» Sə zhən ga, nənɔnɔ w k'a kwé o b'ò kwā nərɔh-cú-byílsi yó, kɔn myerhe nərɔh-cú-byílsi shí yó, shɛbé ɔ y'á só tɛ sə yó mó. ⁹Zhəda pyɔ Ezəcaase nwə y n ju, n gó tú n wárh n zè n cími y w kwā mó. ¹⁰Àmyé wələ: wɔ à gə tú à n'á nə à nyū mú nyàn ré yi ní mú, à mə s'a zhír. Bə ce à zhí cúlú bwəlé nyí ní, à byinə né nyèbé nə dāl mó yilə. ¹¹À wələ: à j'á k'á t'á la Cinu nɔ gaga lyi-nyírh ce y yó yé. À k'á t'á la nɔwɔnɔ a nə numbyíni yé-zwǎ, tənə y kɛbé kɔn gakó n'è zhí è wé mó lyi bí cəcəl w yé. ¹²Bə vwǎrh à nyū mú ndá jàn, bə zə mɔ bə m'e zhír à nyí ni bə lyé bə vò pyépyé, ndə vwǎ-ənən kòrhó ta. À pyípyíli à nyū mú a yí mə yó-gùrə yá, ndə sɔrá sɔrnə gə ya n pyípyíli n gǎ-jé né, tətɔ nyínsi sə y'á zhíli sə dwā bé ne mó sówá. E zhí nəkəkólé kɔn la m'e yí cəcɛ y mó, ndə n zhè nd'á yò wá. ¹³Ce y m'á la m'e lá mó, nd'á jírɔh kɔn nánfò. N bəbwele à kúr rí gakó ndə bɔrɔ ta. E zhí nəkəkólé kɔn la m'e yí cəcɛ y mɔndə n zhè nd'á yò wá. ¹⁴à n'á cəcɛndə jíjili ta ráá ndə kúmi námpólé ta, à n'á kúrh ndə épwené ta. À yírhá né nə pyǎ n yó mó jàn ré n'è ge: Cinu, kɔn ré du à jàn, ce nyí à kwā né. ¹⁵Bəkón à m'a wə sə n mə n lyár ne, è gə wɔ nmyé n ná n twí mú yilə? À m'á j'á n'á nwènə à byinə né gakó yó wá, ndə wu-zhùlù nánfɔlɔ w kɔbɔ ɔ zhe ne mó. ¹⁶«Cinu nɔwéné n lyi bí yala ne: bə m'a zə myǎl, sə n shíshírhá y m'a ce kɔn tɛbé gakó rə wə bə wé zə nyū», rəmyé ce mye n m'á k'á wárh ne n súlí n ce a k'a zə myǎl. ¹⁷À wu-zhùlù nánfɔlɔ w jírɔh cìn-neré. N swéné à myǎl ré, m̀nì ga à bək'a tu góró nánlyilyùmú w w yé, n zè n dul à yə-bəlwáálé gakó n cǎ-kwā né. ¹⁸Bə cúlú w wàr ɔ m'a cèrhé mó yé, Cu mú mye wàr mə m'a nún mú yé. Lyi bí byèbé bə wə lú-bəl mó w mó, k'è t'á dè kaka n wu-bònɔ w shò kwā yé. ¹⁹Lò mó mɔbɔ n yírhá nɔwéné mó, nmyé dúdú n ná n cèrhé mó, ndə àmyé ta zà mó. Da mó mà n ce n byǎ bé lwar n wu-bònɔ w párá. ²⁰Cinu n gə vwǎrh ne mó ce, nə m'á ce ná dèlè wé ré cələ du, nə nyū mú dwā né gakó, Cinu jì y wé. ²¹Ezəyi wə: «Zə-na épyilə nɔwémé á m'á bà! sə bə cí y pyɔ mó yala né gə mà pápáaré mǎgǎ mó yó.» Pyɔ mó já n wárh. ²²Ezəcaase zè n bwərh n wɔ: «Myɔrhɔ kɔ dənne à m'a tó né a lwar b'á m'a nɔwéné a vò Cinu jì y wé?»

Chapter 39

¹Yi rí rəmyé mó wé, Babyəlonə pyʒ Myərɔdaake-Baladā, Baladā byí mú, twí bə b'e pə sá bá ndá panse Ezəcaase nɛ, bə n yà n nyèè n gá yà n bə jè mó e súlí n wárh mó nyí rí. ²Ezəcaase wu yàl nyàn tùntúmá bé twírí y yilə, n zè n ce bə byélé jaàsé shèbè n yà n nò n cí sàbyí mú ndá sánámá mó, e súlí nŭrh sà lwé nányənyèlé mó ndá n búlá wè ré gakó sà wé mó; e súlí wè ré tèbé gakó rə y'à wə n nəcèndé jì y wé mó. Kaka tənè n kèlé y wé e súlí n gá cí má nyí rí wé Ezəcaase yà be byili yé. ³Nyì-zwennə Ezəyi zè n bə n nə Ezəcaase, n bwərh mo n wò: «Bəkón lyi bí byèbé wəl mó, e súlí mye wó yè bə shí ní?» Ezəcaase lyár n wò: «Bə shí tənà kèbé è nye wé, Babyəlonə gaga, bə b'à sō.» ⁴Ezəyi zè n bwərh mo n wò: «Bəkón bə nɔ n sō jù wə?» Ezəcaase lyár n wò: «Bə nɔ kɔn ré tèbé gakó rə wə à sō jù w mú: à nəcèndé rədu ga tənè à yà be byili yé.» ⁵Ezəyi wò Ezəcaase nɛ: «Cili lū gakó Cinu mú nyí rí: ⁶Nyí dē ɲwéné rə bənà, bə m'a pwà kɔn ré tèbé gakó rə ɲwéné n sō jù w mú, e súlí kɔn ré tèbé gakó n nambala bé pyà bə cí dē kɔn b'e yí zà mó gakó, bə m'e vò Babyəlonə; kaka mye t'á la dāl yé, Cinu n wəl re. ⁷Bə m'a pwà n byá nánzhəzhə, byèbé bə shí n wé, nmyé cici lùl mú: bə m'a ce bə jīrh tum-byá Babyəlonə pyʒ-kèlé y wé.» ⁸Ezəcaase wò Ezəyi ni: «Cinu nyí rí n cí ni mú nyè.» N yà n nò n wəl n cìn ni: «À gə j'á gwě ɲwéné yi ní, nò m'á jòm yə-zúlá wé, wu-zěé t'á la nəba zal yé.»

Chapter 40

¹Á Yi rí wàlà:Zə-na à dwí rí wu ni, zə-na rə wu ni, ²zəm-na ndá Zhərazalem cə wá, kən dwərh wə,bwəl-nə á byili wə,b'ò tũ-kulà né zhè,b'ò còrhò-tum rí pyirh,b'ò zwè ò dwáaré kwändé kən yí twər kùrə nàlyèCinu cici jǝ wá.³Cəl n'è bwəl rə zhe:«Ji-nə sómágo-elũ èpòlò w wə, Cinu yilə,Kwerhe-na sómá e merhe dwā jǝ y wə,ná Yi rí yilə. ⁴Bə shī góró dwí gakó o zè dǝ;bə só pyò dwí gakó ndá pyélé dwí gakó té;bə ce jàà y kèbé è zè dǝ gakó jǝrh jǝ,bə ce dàdwáolé gakó só té! ⁵Rəmyé yi ní, bə m'a nə Cinu còrhó wá,sə numbyínsi gakó m'a tó dwāsə lwar bə wó Cinu nyú w rə shí ní.»⁶Cəl rədu zè rə wó: «Bwəl ní byili!»,rə dō bwərh rə wó: «Bàkón à m'a bwəl a byili?»«Numbyínsi gakó wó go,sə cənè ré púlápúlá j'á wó ndə cesé púná né cənè ré ta: ⁷Go w n'ò kulà, púní rí mye n'è pyènè,Cinu shíshirhá né gə mà re ndá jàn yi ní.Zhəná, dwí rí j'á wó go: ⁸Go w n'ò kulà, ò púní rí n'è pyènè,sə ná Yi rí zòmè ré m'a j'á nwené twée twée yilə!»⁹Sə è gə wó nmyé yilə, jíl pyò kǝbó ò wó dǝdǝ mó yó,Səyǝ, tũntúm mǝbó ní wu j'á nyé mó,ce n cəl ré du ndá jàn,Zhərazalem, tũntúm mǝbó ní wu j'á nyé mó,ce rə du dǝ, bək'á dūr ywé yé,wál Zhəda cemé né ne:«Nyí á Yi rí, ¹⁰nyí Cinu Yi!N'ə bən ndá jàn,sə ní vǝ w m'a pǝ nwonó;nyí ní kwändé nwené ndá mǝ,sə ní nyǝrhé wə ní yé né. ¹¹N'ə ní kál ní vwámá né ndə ènən ta,n zə ní jǝ y ní mǝ ní pé ne n cí dwā yó;n ná ní pwà pyi-byísi ní dǝ ní nàbán ne,n ná ní ce pyíisi shèbé sə n'è nwon mó j'á wə twéné wé.»Yi n'è zal rə dwí rí wu ni: rə n'è pe re wu-jǝ¹²Mǝ lò ní gwě ló nà-fǝlò w nàná bə ní jǝ w n mǝ n merhe be,ráá ní gwě merhe dǝ-yi rí wàn ré ndá ní jǝ-wàn,ráá ní gwě merhe ce y shó w ndə wə mərho ku,ráá ní gwě merhe pyār ré dumi rí dumi mərho ku nánfǝlò yó,ráá ní gwě merhe pyǎlsé dumi rí dumi mərho ku yó?¹³Mǝ lò ní zə ní cìn n merhe Cinu éshirhá yn zè n byili mu lò mó mǝbó ní mà n pyirh kən ré tèbé ní téré ní la wǝrhó mó párá? ¹⁴Mǝ lò sǝ ní gwě zwé cúcu mǝbó mà wǝ mà m'a sǝ mǝ né,mə m'a cèrhè mo bursi gǝ n'è ké né,mə m'a cèrhè mo ywé lwar,mə byili mu surhə sómá yá?¹⁵Nyí tənèsé j'á nyé ndə nǝ mà shí só w mǝ twər té ta!Sə nyé ndə shó kǝbó ò wə mərho ku w yó ta.Nyí tənèsé shèbé nǝ kǝkélé se mó: ní ná ní zhǝ se dǝ ndə kǝkǝrhó w ta. ¹⁶Lyəbǝ t'á la yú myín mú jóó yil yé,è go-námá bə mye j'á t'á la yú vwǝ nǎmpúm cǝé ré yil yé. ¹⁷Tənèsé gakó j'á nyé ndə kǝ-fò ta ní yé né;sə j'á wó kǝ-fò ndə kǝ-fóó ní yilə.¹⁸Mǝ lò ne á m'ǝ zə Yi á merhe,nyorho kən dǝ á m'ǝ cí rə yala ne á m'ǝ merhe re? ¹⁹Yi rí tèbé bə zùrhì mú? Wó wə-zùrhə ní yǎ ku n mǝ n zùrhì ri;fwərhə zè n yǎl sánámá n mǝ n zù ri,n súlí n fwərh səbyi-kulì nyáná nǎmpǝlse. ²⁰Lò mó mǝbó ní jǝ-kən ré mùrì ní jǝ-jirǝ yí rí còrhó wè ré shò kwǎ né mó,wó dǝ kǝbó ò t'á jǝ ní ya n pyà.N zè n pyà lò mó mǝbó ní yé tum yé shò,n sə yi tèbé rə wǝ rə zhì dǝ rə t'á zhízhì.²¹Á yəl nà, á gwě yə nyèè mye nà,bə j'á yə ába cí kùr-ju yi ní ga nà,á yə lò mó mǝbó ní ce ce y nwené mó pár lwar nà?²²Nmyé, já ní nwené ku w ò pú ce y té mó yǝ-pèlè wa,ce y kèbé è lyi bí nyé ndə səsòmè ta mó!n lèlè dǝ-yi rí n lyè dǝ ndə étwi-ènyí rí gǝnò ta!n lèlè re n lyè ndə kòrhó ta, ní la n mǝ n yə gǝà²³N ná ní ce tənèsé yó-cíná bə jǝrh kən nánfǝ,n ce lū w bù-kárna bə jǝrh wè nánfwáóre; ²⁴Zhəná, má bə cí kùr té mye;má bə làà jàase wé mye;má bə kùr zù té ce y wé mye!ndá rəmyé ga, ní gə já ní fùrh zho bə yó wə,làlà ndá bə n'è kulà,kulmà zè mà n'è pwà be mà lyè ndə go ta.²⁵Yi rí tèbé rə bə dō zhe mó n'è bwərh rə zhe: «Mǝ lò ne á m'ǝ zə ne á merhe?Mǝ lò à nə m'a nyerhe?» ²⁶Búl-nə á kwě á nyí dǝ-yi wə,nyí-nə á nyi: mǝ lò ní wèrhé wé ré rəmyé mó?Lò mó mǝbó ní ná ní cí rəmyé èta mó gakó yó w dwā yó,n ná ní byè rəmyé òdu gakó nd'ò yil ré mó.N jàn ré j'á já dǝdǝ, ní nwonó w mye j'á zhì ò nà y yó ce,wé ré rəmyé òdu ga t'á mùrì yilə né byǝ yi ní yé!²⁷Zhakǝbe, bəkón yil n ná n wəlǝ,Esərayel, bəkón yil n zhe:«Á sómá y shèè Cinu yé né,Á Yi rí bə kən ré tèbé à mǝ ndə re mó ne yé.» ²⁸Nə yəl nà, n nə gwě yə nyèè mye nà?Cinu wó Yi rí tèbé rə j'á nwené twée twée yilə,n ná ní ce lū w cə-yala gakó yəl né.N jàn ré t'á gə, ní tá ní lyèè mye yé;kən tənè bə la m'e lwar ní surhə né gǝ wó né ma yé,²⁹n ná ní pe jàn lò mó mǝbó ní bə jàn zhe mó ne,n ná ní súlí cìn-pyónó lò mó mǝbó ní bə jè mó ne.³⁰Ebǝ-dálá bə jàn ré n'è gə, e já bə n'è lyèè,lyi bí byèbé bə yé kən du bə dwā bə cici mu mye j'á búl bə n'è mà bə nərzhàn zhànà! ³¹Sə lyi bí byèbé bə n'è dǝ kən Cinu sǝ mó k'á n'è ne jàn-dul:bə n'è zè ndə ényǎlse ta,bə j'á n'è dūrə, e já bə t'á lyèè yé,bə n'è zhəl bə la, e já bə jàn ré t'á bə yé!

Chapter 41

¹Ámyé ceme né nyèbé ně kákélé ába mó, jöm-nə àmyé yé né á nyí cámb, sə ceme né lyi bí k'e zə jàn-dùl; bə fwär bə bwəlse, sə bə zě bə zòm! Bə-na ná tó dwā ná vò bursí jàa wa, ná bür ndá dwā: ²Mǝ lò ní ce bù-kárna shí yì-púrhí sǝ n du tǝ, n byě mo n tó ní kùrə, n ce n ciní tənèsé, n ce cizhil pyā bē ne, n ce ní lyi bí byèbé bə n'è bwí ndá bulá shù mú pù bə yə ndə shó ta, n ce lyi bí byèbé bə wó twərth ciná mó jírth nánzhǝ ndə mǎále tǝbé zho nánfǝlǝ pwà ta, ³rəmyé zě rə ce n pú bə dwā bē kùr ní ná ní jì, n tó èpákè n lyě, ní yó w ga, ndá ní nà yə ce y ne dwərth yé. ⁴Mǝ lò ní tene ywě né nyèbé, n zě n pyirh ri mú? Lò mó mǝbǝ ní ná ní byě byinə né nà pú pú dwā ne mó lyi bí, n cí dwā yó, kùr-ju yì ní ga mó: Ámyé à wó Cinu mú, nǎyǝá mó, sə à gwě m'a yə èta ndá lyi-kwaá bē mye. ⁵Ceme né nyèbé ně mó kákélé ne mó nǝ mǝ: nà wun n'è zě, lǝ w n'ò kəkə ò cə-yala gakó, nà j'á n'è nyí kǝn gǝ n'è zhəl né yò w shò kwā mó, nà zě nà n'è zhəlǝ. ⁶Lò gakó ná ní sǝ ní tó-dǝ ne, n zě n wǝ ní dǝ ne: «Zə n wu!» ⁷Səlǝnə mó ná ní zal fwərthnə mó wu ní. mǝbǝ ní ná ní zal kəkwaá ní mó ní pyārth lù w o jírth náápǝ mó ná ní zal mǝbǝ ní ná ní mǝ shèlè ré mó wu ni; ní ná ní wəl kǝn ré tǝbé bə zùrhì mú shò kwā né: «Rə cǝn», n zě n zə dǝdǝbse n mǝ n ce rə zhǝ dǝ, mǝnì ga rə bək'a zhǝzhǝ yé. ⁸Sə ñmyé, Esərayel, à tǝntǝnnə mó, Zhakǝbe, ñmyé mǝbǝ à cǝr mú, à dǝwa Abəraam dwí, ñmyé mǝbǝ à zǝ a m'a shí cə-yala gakó mó, ñmyé mǝbǝ à byě ní shí lǝ w jǝàsé shèbé sǝ nye wě mó, ñmyé mǝbǝ à wəl mó: «Ñ wó à tǝntǝnnə, à cǝr mú, à yə mó zhě mó», ⁹bək'á dǝr ywě yé, b'á ñwéné ndá mó, bək'á nyí ndə lò mó mǝbǝ wu-zě zhe ta yé, b'á wó n Yi. À m'a ce ní yə nánkokoro, zhənà, à n'á sǝ mó, zhənà, à m'a kwě mó nd'á jə-jǝ jě y è n'è ké bursí ndá cángá tǝtwǝ rǝ gǝ n'è yǎl né mó. ¹¹Nyí bə m'a j'a jí cizhilǝ, tǝurhi m'a gu bi, lyi bí byèbé gakó bə lyim y'á zě rə n'è yì mú mú: lyi bí byèbé bə n'è bwí ndá mó mǝm'a yə ndə kǝn nánfǝ ta, sə bə m'a cǝ; ¹²n m'á zě n ná n pyā lyi bí byèbé bə n'è cí zǝ y ndá mó mó, sə n kə n tá n la be nǝ yé; lyi bí byèbé bə n'è bwí ndá mó mó, m'a yə kə-fǝ, ndá kə-fóó. ¹³B'ámyé Cinu, à wó n Yi rǝtǝbé rə zhe n jə-jǝ ni, rə n'è wəl mó: «Bək'á dǝr ywě yé, wó àmyé à n'á sǝ mó mó.» ¹⁴Bək'á dǝr ywě yé, Zhakǝbe, ñmyé n wó zəzǝmé zà zà mó, Esərayel, ñmyé n wó cǝu zà zà mó, wó àmyé à n'á sǝ mó, lò mó mǝbǝ ní kwě n mǝ n zwě mó mó, wó Esərayel Yi rǝ rə bə dǝ zhe mó, wó Cinu nyí rǝ. ¹⁵À m'a ce ní yə cǝbǝ nd'ò yǎlǝ, ò wó nándù ò yǎlǝ né mye j'á jè: n m'á nǝ pyār ré tǝ ní bǝbwele re, n m'á ce pyǎlsé jírth ndə jíjí púúli ta, ¹⁶n m'á cèlè re, sə zho m'a zə re o lyě, kǝlmə m'a làa re dwā ne. Sə ñmyé m'á fǝu ndá wu-nyǝ Cinu jàn yilə, n m'á zhě n yó dǝ, Esərayel Yi rǝ rə bə dǝ zhe mó jàn yilə. ¹⁷Nəmwà bē ndá zúúnú ciná bébyèbé bə n'è pyā ně bə ge mó, bə mǝjǝlè j'á n'è kǝlǝ nǝnyǝlse yil mú, àmyé Cinu, à m'a lyār be, àmyé Esərayel Yi rǝ, à t'á la be tǝ yārth yé. ¹⁸À m'a ce bù-fwəlse púrh pyǎlsé shèbé sǝ ywě né pyé nǎnsərth mó yó, a ce nà-bǝlsǝ púrh tǝ pyə-gwǎaré wě. À m'a ce gǝ-elǝ èpǝlò w jírth bù-sǝa, a ce cə-kǝlǝ y jírth ně mǝ n'è púrh tǝ jǝa. ¹⁹À m'a zhele sǝédəre ndá ákáshá ndá myiirətia e súlí olyivyé gǝ-elǝ èpǝlò w wə; à m'a ce sǝpərǝsǝb yndá ormec y e súlí bwísid y ga jǝ y wə, dwā yó, ²⁰mǝnì ga lyi bí nǝ sə bə lwar, bə zhǝ shéé bə nyí, sə bə tó dwā bə nyèè rə kùrə, bə wó Cinu jě y è twǝ ri, bə wó Esərayel Yi rǝ rə wərthé re. Cinu cǝ yə né ndá nà tǝntǝnnə bē cizhilǝ; ní ná ní byili ní tǝntǝnnə mó párá ²¹Cinu ná ní wəlǝ: cí-nə nyí á yò w shò kwā né. Zhakǝbe Pyǝ mó ná ní wəlǝ: byili-nə tǝbé rə m'a ce á nǝ bǝrǝ mú; ²²bə twě bə yí, bə byili nǝba, ywě né nyèbé nà la tǝ zǝ mó! Ywě né nyèbé nà jènə nǝ yə né mó, è yǎl nyě ndá nà dwā? lyirh-nə nǝba kǝn ré tǝbé rə swal ne mó: ná m'á téré nǝ shò kwā né náàcənə, nǝ zě nǝ lwar nǝ gǝ pyirh ní! Ráa sə á byili nǝba ywě né nyèbé nà gwě bàn mó, ²³swal-na ywě né nyèbé nà bàn mó, ná m'á zě nǝ lwar b'á wó yə! Nyí-nə wé! ámyé wúrí á ce kǝ-ècənə ráa kǝ-bəlwélè yə né, rəmyé yó ná gakó m'á zě nǝ gǝ dwā ndá yírth, ná nyí! ²⁴Nyí-nə kǝn ré tǝbé á j'á wó mó: á yə kaka kùr mye ne yí yé; kǝn ré tǝbé á wərthé mó mye yə kaka kùr mye ne yí yé! Ku w kǝbǝ ò cǝr ába á wó ò lyi mú mye j'á wó pərha kǝna. ²⁵À ce lò shí jə-gwǎ sǝ n du tǝ, sə ní túwǝ; ní nyě bə j'á n'è byě ní yil ré, kǝn gǝ zhǝ yí rǝ gǝ n'è púrh má mó; ní ná ní cèè tənèsé yó-cinǝ bē tǝ ní nərth kùr w ndə bǝbǝrǝ ta, ndə dǝ-mǝrna gǝ ná ní cèè dǝ tǝ ndá ní nəkúlǝ né né. ²⁶Mǝ lò ní nǝ yà ní swal re kùr-ju yì ní ga, sə ná lwar rə-ná-cǝ párá, yí rǝ tǝbé rə lyě mó yì ní ga, sə ná m'è wǝ: «Nyí rə wó zhənà!» Gaga, lòlò dǝ-byí yà ní yə re swal yé; gaga, lòlò dǝ-byí yà ní yə ce rə tu zhě w yé; gaga, lòlò dǝ-byí yà ní yə á zǝmǝ né nyèè yé. ²⁷Wó Səyǝ cǝ w kǝbǝ èta mó yilə, lò mó mǝbǝ ní ná ní zòm mó, wó lyi-yǝá mó, ní ná ní zǝmǝ, wó Zhərəzalem sǝ à n'á twǝ tǝntǝm ní. ²⁸À j'a nyí nyí: lò mǝdù ga tene yé, cǝcǝrnə mǝdù ga mye tǝ bə cǝcəl w yé! À y'á m'a bwərth be, sə bə y'á m'a lyār ne! ²⁹Nyí kǝn ré tǝbé bə gakó j'á wó mó: lwele ciná dúdú! Bə tumə né? wě nánfwər! Bə yə né? zho ndá wě nánfwǝré!

Chapter 42

¹1 Nyí à tùntùnnə mó mǝbǝ à nyí wǝ ní kwǎ mó,mǝbǝ à cǐr, à cǐcǐ mú j'ǎ só mó,à ce à Eshirhə y só ní yó wǝ.Ní mà n ce kǝn dǝbǝ rǝ wǝ cángǎ mó pwǝ ne tǝnǝsé yilǎ,²2 ní tá ní la byǝsé bya yé, ní tá ní la ce ní cǝl du dǝ yé,bǝ t'ǎ la ní cǝl nyǝdǝ rǝ n'ǝ búbwǝé sǝmsǝ yó yé;³3 ní tá ní la vwal-go kǝbǝ ò lwǝl tǝ mó kǝ yé,ní tá ní la pǎntémǝ kǝbǝ è n'ǝ cǝné mó cú yé;sǝ ní mà n já n ce kǝn rǝ tǝbǝ rǝ wǝ cángǎ mó pwǝ ne. ⁴Nmyǝ jǎn rǝ t'ǎ la bǝ yé, ní tá ní la tǝ lwǝl yé,kǝn b'e yí n ce kǝn rǝ tǝbǝ rǝ wǝ cángǎ mó zwǝ lǝ wǎ,sǝ cǝmǝ né nyǝbǝ nǝ kǝkǝlé ne mó mye m'a zǝ nǝ n'ǝ dǝ ní nyǝ né.⁵Nyí Yi nyí rǝ, Cinu múmǝbǝ ní wǝrhǝ dǝ-yi rǝ, e já n lǝlǝ rǝ dǝ mó,ní lǝlǝ cǝ y ñd'ǝ wǝ rǝ tǝbǝ rǝ n'ǝ lyí è yó mó tǝ,ní pǝ shishirhǝ lyí nǎnjǝjǝlǝ w kǝbǝ gǎkǝ ò wǝ è yó mó ne,e já n pǝ shishirhǝ lyí bí byǝbǝ bǝ n'ǝ zhǝl è yó mó ne: ⁶Wǝ àmyǝ à wǝ Cinu mú,à byǝ mó ñdǝ cángǎ tǝtwǝ rǝ gǎ n'ǝ yǎl nǝ,à zǝ ñ jǝ ne,à cǝ mú kwǎ né, à ce ñ la yǝdwí rǝ dǝbrǝn yǝ tǝnǝsé pwǝ,⁷7 ní púr yirhǝ né nyǝbǝ nǝ bǝ né ne mó,ní vǝr mǝbǝ ní wǝ byǝnǝ-jǝ w mú,ní vǝr lyí bí byǝbǝ bǝ wǝ cǝ-byín rǝ wǝ mó, jǝ y kǝbǝ bǝ co be è wǝ mó wǝ.⁸Wǝ àmyǝ à wǝ Cinu mú, wǝ rǝmyǝ rǝ wǝ à yil rǝ;sǝ à t'ǎ la à zǝwǝ y lò dǝ ne pǝ yé,à t'ǎ la à cǝrhǝ w kǝbǝ bǝ mǝ sǝ bǝ m'e cǝrhǝ ne mó yǝ né mye ne pǝ yé. ⁹Nyí ywǝ né nǝyǝǝ né nǝ lyǝ,sǝ àmyǝ n'ǝ swǝl nǝ dwǎ nǎndǝlǝ,à m'a dǎmǝ a ce á nyǝ nǝ yǝ éfǝrǝ nǝ yí. ¹⁰Ji-nǝ nwǝ nǎndwǝ Cinu yilǝ,nún-nǝ á cǝrhǝ mó lǝ w cǝ-yala gǎkǝ wǝ,àmyǝ nǝ-fǝlǝ w lyí bí ñdǝ kǝn rǝ tǝbǝ rǝ sú w mú,cǝmǝ né nyǝbǝ nǝ kǝkǝlé ne mó ñdǝ nǝ lyí bí. ¹¹Gǝ-elǝ èpǝlǝ w ñd'ǝ cǝmǝ né ce nǝ cǝlǝ du dǝ,nǝmyǝ ñdǝ cǝ-bwǎlsǝ shǝbǝ Kǝdaarǝ jǝ sǝ wǝ mó;Nǝkulu w lyí bí mǝ wu-nyǝ búbwǝése,bǝ zhǝ pyǝr rǝ yǝ-pǝlǝ w bǝ kǝrh,¹²12 bǝ cǝrhǝ Cinu,bǝ bwǝl ní cǝrhǝ w cǝmǝ né nyǝbǝ nǝ kǝkǝlé ne mó wǝ! ¹³Cinu mà n du pwǝ ne ñdǝ kǎndǝ ta,ní bǝrhǝ ní búlǝ bú shil rǝ ñdǝ búlǝ búlnǝ ta,ní mà búlǝ bú búbwǝé n ce ne, n ce dweme,ní zǝ ní nǝ ní wǝrhǝ ñdǝ kǎndǝ ta, ñdǝ ní zwǝ bǝ: ¹⁴À j'a dǝne dǝdǝ ñdǝ kǝn wǝrhǝ,à y'ǎ t'ǎ wǝl kǝkǝ yé, à y'ǎ n'ǎ zal à cǝnǝ,à n'ǎ wǝwǝlé, à n'ǎ shǝrh shǝrh à gǝ,à j'a súlǝ à n'ǎ nwǝnǝndǝ kǝ mǝbǝ ní la lǝlǝ ta. ¹⁵À m'a cǝ pyǝr rǝ ñdǝ pyǝlsǝ,a ce rǝ wǝ rǝ tǝbǝ rǝ lyí rǝ sú cǝ y mó gǎkǝ kǝ;à m'a ce bú-fwǎlsǝ jǝrh cǝ-bwǎlse nǝ kǝkǝlé se,a ce pwǝǝlé pyǝ nǎnkǝlǝ. ¹⁶À m'a ce lyilyǝr rǝ kwǝ sǝmǝ kǝbǝ rǝ yǝl è pǝr mó,à m'a ce rǝ kwǝ sǝ-byirh shǝbǝ rǝ yǝl sǝ pǝr mó.À m'a ce cǝ-byín rǝ jǝrh pwǝ rǝ yé né,a ce sǝm-bǝgǝlsǝ jǝrh cángǎ.À m'a j'a wǝrhǝ kǝn rǝ rǝmyǝ à tǝne à la wǝrhǝ mó,à t'ǎ la rǝ yǝ gǝgǝ yé. ¹⁷Nyí bi bǝ cǝrh bǝ kwǎ, cǝzhǝl la gu,lyí bí byǝbǝ bǝ zhe yi rǝ tǝbǝ bǝ wǝrhǝ zhǝn mó,lyí bí byǝbǝ bǝ n'ǝ wǝl lǝ w kǝbǝ bǝ yǝl mó ne: «Ámyǝ á wǝ ná yǝ né!»Yi n'ǝ bwí rǝ lyí bí, e já rǝ n'ǝ bwǝl be rǝ vwǝrh mó nyí¹⁸Ámyǝ, sǝbwǝàrhǝ, nyǝè-na!Ámyǝ lyilyǝr rǝ, nyí-nǝ sǝ á nǝ né! ¹⁹Mǝ ní yǝ ní wǝ lyilyǝ, ñd'ǝ gǝ y'ǎ dǝ àmyǝ Tùntùnnə mó?Mǝ ní yǝ ní wǝ sǝbǝrhǝ ñdǝ à Tùntúm mú mǝbǝ à la tǝ mú ta?Mǝ ní yǝ ní wǝ lyilyǝ ñdǝ Mǝbǝ-bǝ-kwerhe-ní-yǝ mó ta?Mǝ ní yǝ ní wǝ sǝbǝrhǝ ñdǝ Cinu Tùntùnnə mó ta?²⁰Ñ búl nǝ wǝ nǎnzǝzhǝ, sǝ ñ yǝ kǝkǝ n wǝ cǝ yé;zhǝ né pul, e já nǝ bǝ kǝkǝ nyǝ yé! ²¹Cinu cángǎ tǝtwǝ rǝ ce ní cǝn nyǝ né yǝ nǎnfwǝàlǝ ñdǝ nǝcǝnǝ,²²sǝ nyí dwí bǝ j'a bubu rǝ jǝ kǝn rǝ gǎkǝ bǝ pwǝ rǝ bǝ yǝ ree já bǝ súlǝ bǝ cǝ rǝ kǝn gǎkǝ:bǝ co bǝ gǎkǝ gwǝáarǝ wǝ,bǝ shǝè be byǝnǝ-jǝrh wǝ;bǝ y'ǎ n'ǝ bubu bǝ wǝ rǝ, sǝ lò yǝ ní tǝné ní la be zǝ yé,bǝ y'ǎ j'a n'ǝ cǝ bǝ kǝn gǎkǝ, sǝ lòlǝ yǝ wǝl: «Cǝrh rǝ!» yé. ²³Á cǝcǝl wǝ, mǝ lò ní mà n pyǝrhǝ ní zhǝ n cǝlǝ zǝmǝ né nǝmyǝ mó nǝcǝnǝ,mǝ lò ní mà n zhǝlǝ ní yala ne nǝcǝnǝ n cǝlǝ tǝ-kwǎ ne? ²⁴Mǝ lò ní ce bǝ cǝ Zhǝkǝbǝ kǝn gǎkǝ,mǝ lò ní co Esǝrayel vwǝrhǝna bǝ jǝ wa?È nǝ dǝ Cinu, mǝbǝ ná dó mó,nímyǝ mǝbǝ bǝ yǝ yǎl bǝ tǝ ní sǝmsǝ,bǝ súlǝ bǝ yǝ ní Nyǝ né zwǝ mó nǝ?²⁵Rǝmyǝ ce ní já n lǝ ní lyí-shùurǝ cǝn rǝ,búlbǝ né lwele rǝ Esǝrayel yó wǝ;lyí-shùurǝ ce kǝn gǝ kǝkǝlé Esǝrayel né mó jú myínǝ Esǝrayel yǝ yǎl e shǝné e zwǝ rǝ nyí gǝgǝ yé;Myín mú j'a búl mǝ jí Esǝrayel cǝcǝ-bwǎl rǝ cǝcǝ mú dǝdǝ,sǝ è yǝ kǝkǝ kwǝ ñdǝ kǝn ta yé!

Chapter 43

¹Sə ɛlāsɛ́, nyí Cinu mú mǝ́bǝ́n wèrhé mó mó Zhakɔ́ɔbe,mǝ́bǝ́ n méné mó mó Esərayel, nyí rí:bàk'á dūr ywě yé, b'à zwě mó,à zə n yil ré a m'a byě mó,àmyé à cí mú.²N gə la nàná byɔ́rhɔ́ mye, à m'a yə né ndá mó,bù-fwǎlsé n la byɔ́rhɔ́ mó mye, t'á la mó mǝ́lɔ́ yé.N gə tó myín cəcəl w n ná n zhəl mye, mə t'á la mó mǝ́r yé,sə myín-zhù w k'ò t'á la n cəcə-bwál rē jú dódó yé, ³b'amyé, Cinu mú, à wó n Yi,Esərayel Yi rí rə bə dō zhe mó, n Zwennə mó.À pɔ́ Ezhíbti a m'a zwě mó,a pə Ecopyi ndá Səba n jàà wa,⁴n gə sú à yírh dǝ́dǝ́ mó yilə,n gə zhe dùmì, àmyé j'à só mó mó yilə;rəmyé ce à n'á pə lyi nmyé jàà wa,à n'á pə dwə n jàà wa, a m'a zwě nmyé. ⁵Bàk'á dūr ywě yé, b'à ɲwéné ndá mó,à m'a ce n dwí rí shí yi-púrhí sō rə kwě rə bə,a ce n shí yi-zùr sō n bə dwā yó.⁶À m'a wó jə-gwǎ sō ne: «Pa»,a zě a wó jə-jí sō ne: «Bàk'á cār n cí n sō yé!Ce à byǎ bə shí tənà y kēbē è nye wēsə à bàkwá bə shí lū kūr w bə kwě bə bə, 'lyi bí byěbē gakó bə n'ē zə à yil ré bə m'ē byě be,à wèrhé, a méné a ce bə ɲwéné à yil ré còrhó yil mú!Ce-nə dwí rí tēbē rə wó lyilyǝ, rə j'à zhe yírhá mó,lyi bí byěbē bə wó sàbwaàrhə, e j'à bə zhe zhǎ mó, du pwě ne.»Yi rí páá mó dúdú rə n'ē bwəl vwàrh mó nyí rí rə j'à n'ē pyírh ri ⁹Bə tənésé púlápúló tó dwā sə bə dwā yó,sə dwə né bə nə jòm dwā yó: Mǝ́ n yàl nə cəcəl wə, n byili ywě né nəmyé mó,n yà n ce ná nyè ywě né nǎyǎó né,bə ce bə zhən-cinà yə né, sə bə byili bə bə zhe buri,sə zhən-cinà bə nyè sə bə wó: «Wó zhənà.»¹⁰À zhən-cinà bə wó àmyé, wó Cinu nyí rí,àmyé á wó à tuntunnə mó mǝ́bǝ́ à círmùnì ga á nyè rə kùrə, á zə à zhənà,sə á lwar bə wó ɛta à j'à wó né:yi rədu ga yə ne jərə rə yə né yé,yi mye k'ē t'á la né yál à kwā yé. ¹¹Wó àmyé, wó àmyé à wó Cinu múkən gə lyě àmyé, Zwennə ká n tənə yé. ¹²Wó àmyé à bwəl vwàrh mó nyí rí, a j'a pyírh re,àmyé à ce bə nyè rə, è dà yi dō rə ce bə nyè rə á sō yé.Rəmyé ce á wó à zhən-cinà,àmyé zě à wó Yi, wó Cinu nyí rí. ¹³Zhənà, kən zhí zà, wó kən ré tēbē à wó mó:Lòlò wàr n la kən vwàrh à jǝ́ w yé;kən ré tēbē à n'á wèrhé mó, mǝ́ n mà n byirh ri n ji tǝ́?¹⁴Nyí Cinu mú, mǝ́bǝ́ n ná n zwě ába,Esərayel Yi rí rə bə dō zhe mó nyí rí:À tə àmyé yil a twí Babyə̀lɔ́nə né,zhənà, à ce bə gakó só ndə lyi bí byěbē bə n'ē dūr mùnì ga bə lú mú ta,Kaləde lyi bí, bə y'à wə bú-bwə̀lə né nyèbē yó, bə m'ē mà wu-nyǝ́ búbwéése mó. ¹⁵À wó Cinu mú, á Yi rí rə bə dō zhe mó,tēbē rə wèrhé Esərayel mó, á Pyǝ́ mó.¹⁶Nyí Cinu mú nyí rí,nmyé mǝ́bǝ́ n ju sómá nə-fǝ́lò w cəcəl wə,n ji sə-byí nàná bə bə y'à n'ē fùu cəcəl w mó, ¹⁷nmyé mǝ́bǝ́ n cí eshə-vwǝ́tur ndə eshərhə súlì shə̀dǝ́ése kùkùlə ndə búlú kàndar dwā yó,rə gə j'a tu rə k'ē yə ɲwéné rə zě yé,bə nyé rə rə cì ndə pàntémé ta mó: ¹⁸À bàk'á k'á lyírh ywě nǎyǎó né nə wèrhé mó yò yé,á bàk'á j'a n'á búl shǎ́ shǎ́ ga ywě né búlú yé. ¹⁹Nyí àmyé la kən nándul wòrhó,rə gaga mó dāmǎ rə n'ē púrhá; á nə t'á la rə pár lwar nə? Zhən ga, à m'a ji sómá gɔ́-elū èpòlò w cəcəl wə,a ji sə-byírh jǝ́ y wə:²⁰gɔ́-wě ré m'a cèrhé ne,gɔ́-kùlsé ndə pyǝ́-cálné,b'à ce nǝ́ ɲwéné gɔ́-elū èpòlò w cəcəl wə,a ce bù-fwǎlse ɲwéné jə y wə,mùnì ga à dwí rí tēbē à cír mú nyǝ́, ²¹dwí rí tēbē à tene à cìn yilə,e jà rə la nə còrhó pɔ́ mó.Yi bə rə dwí rí jim zhe yé, e jà rə m'a cí bwəl rə yó, rə ce rə pù²²È j'à dà nmyé n byě ne yé, Zhakɔ́ɔbe,má n búl lyèè à yil mye, Esərayel; ²³è j'à dà nmyé n pɔ́ nə n vwə́ nǎmpúmá cǝ́é né pyi-bwǎlsé yé,n yə n vwə́ né mye denne tó n súlì à còrhó w yé.À j'à yə ce n jirh yóm mùnì ga a ɲwéné a nə panse yé,à j'à yə mó lyèè mye mùnì ga a nə ǎsǎ́ yé. ²⁴N jà n yə n sàbyí zə n má yə vwal-gɔ́ ò lwé nǎnyə̀nyèlè n pǝ́ yé.N jà n yə nə n vwə́ né nwísi pə a jí kən lyě ce nə mye yé! Sə è wó nmyé n zə n dwǎ́ré n ce a jirh yóm,nmyé n zə n lwele ré n má lyèè nə;²⁵Sə è gə wó àmyé yilə, à gə wó né mó ce,à ce n yó-kùulí tǝ́twǎ́ǝ́ né jé tǝ́, à cici mú yilə,à t'á cí n dwǎ́ré à wě à m'á lyírh rə yò yé. ²⁶Byili ni kən ré tēbē rə n'ē lyírh n ywě né yò mó a nyi wé, sə ná bür ndə dwā,nmyé cici mú lyírh re n má byili bə n zhe buri.²⁷n nambal nǎyǎó mó yà n dówə́,n nyí-cinnə bə cə à nyí ni, ²⁸rəmyé ce à co cizhìl yó-cinà bə bə mǎ dwā sə bə nyàm be ndə Yi nyòmò w mó nə,à gurhi Zhakɔ́ɔbe dwí rí lyóm lyóm Cinu yilə,a ce Esərayel zwə́ bə n'ē mǝ́n mǝ́.

Chapter 44

¹Sə cili èlāsē, à tùntùnnə Zhakɔɔbɛ, Esərayel à cır mú: ²Nyí Cinu mú mɔ́bɔ́ n̄ wèrhé mó mó, n̄ méné mó n̄ ná wé, n̄ já n̄ ná n̄ sē mó mó nyí rí: Bə́k'a dūr ywē yé, à tùntùnnə Zhakɔɔbɛ, lò mó-mɔ́bɔ́-bə-kwě bə́ cí dē mó, mɔ́bɔ́ à cır mú, ³b'à m'a ló nàná ló mó mɔ́bɔ́ n̄nyèlɛ zhe mó yó, a ce n̄ dūr ce y è kùl kókó mó yó; à m'a ce à Eshirhə y só n̄ dwí rí yó, a ce bwəl ré só n̄ n̄m̄é né yó; ⁴bə́ m'a byi ñdə bə́ gə́ y'a wə́ gɔ́ cəcəl w ta, ñdə Sóləbá taa, bù-cūr rí yó. ⁵Mədù mà n wò bə́: «Wó Cinu n̄ cí n̄i», n̄ dō mà n shè Zhakɔɔbɛ yil ré, n̄ dō mye mà n kē n̄ jē y yó: «Àmyé wó Cinu lò», n̄ zē n̄ zə Esərayel yil ré n̄ má n̄ shènè n̄ cinə. Yi n̄ è gòm yə nánkɔ́mdé ⁶Nyí Cinu, Esərayel pyɔ́ mó, mɔ́bɔ́ n̄ ná n̄ zwē n̄ dwí rí mú, lū gakó Cinu mú, nyí rí: Wó àmyé à wó n̄yáá mó, wó àmyé à wó nánkwaá mó, kɔ́n gə́ lyē àmyé, Yi k'è tēné yé. ⁷Mó lò n̄ wó ñdə àmyé ta? Sə n̄ kwè n̄ nyí, n̄ cí kɔ́n gə́ wó né mó sə n̄ byili n̄i rə́ gakó kùrə́, n̄ byili ywē né nyèbè nà bàn mó, kɔ́n zhì à gə́ tene dwí n̄yáéé ré a cí yi ní ga, sə bə́ súlì bə́ swal ywē né nyèbè nà bàn mó! ⁸Á bə́k'a kəkə́ yé, ywē bə́k'a zə́ ába yé! Á nə́ yə́ ce n̄ nyèè rə́, a súlì a swal rə́ mó shā́ ga nà? Á nə́ də́ rə́ zhən-cinə́ à yil nà? Kɔ́n gə́ lyē àmyé Yi dō nə́ ɲwéné nà? Gaga, Pàtá dō tēné, à gwě́ yə́ è yò nyèè yé! ⁹Lyì bí byèbè bə́ n'è wèrhé yə́ mó gakó j'á wó wē nánfwááre, èšā́yùlù tēbè bə́ n'è pyà mó j'á bə́ nyòr̀rhé nánpólé mye zhe yé, bə́ zhən-cinə́ bə́ yírhə́ bə́ kaka n̄e yé, sə bə́ gə́ súlì bə́ yəl kaka nyí n̄i mú n'è ce be cizhìl! ¹⁰Mó lò n̄ nə́ gwě́ wèrhé yi, n̄ yəl lù n̄ mə́ n̄ fwə́rh yi, rə́ j'á bə́ nyòr̀rhé zhe n̄ yilə́? ¹¹Nyí cizhìl j'a zḗ rə́ zhe lyì bí byèbè gakó bə́ n'è cèrhé rə́ mó, lyì byèbè bə́ wèrhé rə́ mó wó numbyinsi! Bə́ gakó bə́ dwā́ yó, bə́ du bə́ zhì: bə́ m'a kəkə́, sə cizhìl m'a zə́ bə́ púlápúlá. ¹²Yá-bal mó ná n̄ dwèlè lù ku, n̄ ce w myìn-cala wé, n̄ zə́ kəkwaá n̄ mà w o yə́ kɔ́n ré tēbè n̄ ná n̄ yəl mó, wó ñdə́ n̄ jḗ y jàn ré gakó n̄ má n̄ wèrhé wa. Sə́ n̄ nə́ ya n̄ yḗ n̄orh zə́ mɔ́? N̄ kə́ n̄ tá n̄ la jàn zal yé! N̄ nə́ tá n̄ nywè n̄é? Nyí mu n̄ jàn ré n'è bɔ́! ¹³Də́-səlnə́ mó ná n̄ zə́ nyíni n̄ má n̄ m̄erhe dō wá, n̄ byèè tum rí gə́ la tū́ rə́ tó né mó nà y ñdə́ tə́-dèé, n̄ zḗ n̄ zə́ shízó n̄ mə́ n̄ gò dō wá, n̄ zə́ ku dō n̄ sháshə́ èšā́yùlú wá, n̄ ce o nyerhe numbyiní èšā́yùlú, o nyerhe numbyiní èšā́yùlú kɔ́bɔ́ ò càn mó, ò la yə́ còrhó-jì wé, ¹⁴mùni ga bə́ kə́ sēédərebá, ò yil yilə́. Bə́ n'è cır shééne ráá tərə́bétetèbè rə́ wó nánfwáále tú w cémé né wé, bə́ cìn yilə́, bə́ n'è zhele pḗb, sə́ wó dwā́ y è y'a ce e byi. ¹⁵È wó myĩn jóó kɔ́n numbyiní y yilə́: è n'è zə́ y è m'è jéé myĩn e m'e byirh è yala, è n'è zə́ y è jéé myĩn e m'e tene è búru. È n'è súlì è zə́ y è m'è wèrhé yi e zḗ e wùlì tḗ rə́ yé né, è n'è zə́ y è wèrhé yi èšā́yùlú e zḗ e wùlì tḗ ò yé né, ¹⁶È n'è zə́ dār ré kəkàlā y è jéé myĩn, e zḗ e pyélè nāmá bə́ byèbè è la dóm mó rə́ yó: e wò è nāmá bə́ e dṓ e sú; e súlì e byirh è cìn e zḗ e wò: «Kɔ́n càn, à n'á byirh à yala né, à j'á nə́ myìn-zhù nánshə́ wá!» ¹⁷E zə́ rə́ kùr ré rə́ dāl mó e sà yi, e sà è yi rí èšā́yùlú wá, e wùlì tḗ, e tu è nədwaná yó ò yé né, e lwəl wə́, e wò: «Vwə́rh n̄e, bə́ wó ñmyé n̄ wó à yi!» ¹⁸Sə́ numbyinsí bə́ rə́ kùr nyé yé, sà yəl ywē né cır dwā́ w yé, bə́ sà yírhə́ sú ñdə́ wé, rə́myé ce nà k'è bə́ né n̄e yé, sə́ wun ní mye wó èta, rə́myé ce nà k'è wār kɔ́n kùr nə́ b'a nyèè yé! ¹⁹Lò mādù ga kə́ n̄ tá n̄ zwí n̄ wu w wé n̄ pyàn la sú rə́ kùr ráá sə́ n̄ cır ywē né dwā́ wa, sə́ n̄ la wál: «Á jéé rə́ kəkàlā yá, a súlì a tene búru myìn-cala né yó, a wò nāmá à n'á dōmà, tēbè rə́ dāl mó, à nə́ m'a zə́ rə́ a sà yi nánku, à nə́ m'a wùlì tḗ dā-búni yé né!» ²⁰Numbyiní y n'è zhí tōmɔ́ n̄e, è wu w jó mó dwí yə́: è j'á t'á la lò n̄ n̄ zwḗ y yé! E j'á t'á la tə́ rə́myé mó yil e wò: «È nə́ dā cìn-jójòr̀ró kɔ́n rə́ wə́ à jò́ wa?» ²¹Zhakɔɔbɛ lyirh kɔ́n ré tēbè, Esərayel: n̄ wó à tùntùnnə́, à tene mó n̄ la yə́ tùntùnnə́ àmyé yilə́; ñmyé Esərayel, n̄ tá n̄ la n̄e fūr yé: ²²à m'a ce n̄ yó-kùlùlì tūtwwə́ né jé tḗ ñdə́ ébə́-yóló ta, a ce n̄ dwááré jé tḗ ñdə́ ébɔ́ ta; Kwě́ n̄ b'á sō, b'á zwḗ mó. ²³Dḗ-yi, mǎ́ wu-nyɔ́ búbwéése, bə́ Cinu ná n̄ twí, ce y kùr nánlyilùmú wə́, ce n̄ cəl ré dom, pyà́r ré, mǎ́-na wu-nyɔ́ búbwéése, tó-nə́ dwā́ ñdə́ tú w ñd'ò cémé né gakó, bə́ Cinu zwḗ Zhakɔɔbɛ, n̄ zḗ n̄ byili n̄ zùwá y Esərayel né! Yi n'è byilli Səruusi párá. Dwə́ né gakó mǎ́ sə́ nə́ cèrhé Cinu ²⁴Nyí Cinu mú mɔ́bɔ́ n̄ ná n̄ zwḗ mó mó, n̄ méné mó n̄ ná pú w mú nyí rí: Wó àmyé Cinu à n'á wèrhé kɔ́n gakó; à lèlè dḗ-yi rí dḗ à dúdú, à lèlè ce y tḗ, mó lò n̄ nə́ sē ne? ²⁵À n'á ce ywē nyèbè bə́ n'è swal mó myaárhé jirh kɔ́n nánfò, à n'á ce jə́-pársé cinə́ bə́ zḗ bə́ n'è wèrhé ñdə́ wó nyə́nyààre rə́ zhe be ta, à n'á ce surhə́ cinə́ bə́ kwě́ bə́ kwā́ né, a ce bə́ lwar mó jirh nyə́nyààre. ²⁶À n'á pyirh à tùntùnnə́ mó zòmè ré, à n'á ce kɔ́n ré tēbè à tùntúmá bə́ téré́ bə́ la wòrhó mó zə́ kùrə́: à n'á wəl Zhə́razalem cɔ́ w shò kwā́ né: «Lyì jòm ò wé», a wò Zhə́da cemé né shò kwā́ né: «Bə́ kwerhe bə́ lù ni», kɔ́n ré tēbè rə́ cò mó à m'a k'a kwerhe rə́. ²⁷À n'á wəl nə́-fòlò w nánlyilùmú w ni: «kúl, à m'a ce n̄ bwísi wí!» ²⁸À n'á wəl Səruusi shò kwā́ né; «Wó à nən̄n̄n mó»; n̄ mà n̄ ce kɔ́n ré tēbè gakó à só mó zə́ kùrə́, ñdə́ n̄ ná n̄ wəl Zhə́razalem shò kwā́ né: «Bə́ kwerhe bə́ lù yə́», ñdə́ còrhó-jì y shò kwā́ né: «Bə́ k'a kwerhe bə́ cí n̄ kùr ré tḗ!»

Chapter 45

¹Nyí Cinu nyí rí n pò mǎbó n cír mú ni mú:Səruusi mú mǎbó à zhe n jà-jí jè ne,mùni ga a ce tənèsé lwəl sà cìn té n yé né,a ce n lwəŋ pyǎ cǎ-tànde,a m'a pul bwàlél jèsé n yé né,mùni ga bwàlél bàk'a pyi yé.²Àmyé cici mú m'a yà n yé né à n'á zhàlè,à m'a ce cesé shèbé sà zhe dàdwáale mó merhe dwā,à m'a bəbwele kammə bwàlél jèsé,à m'a kə lù sàfōr ré. ³À m'a pǎ nəcèndé tèbé bà cí cə-byín rí wé mó,ndá jè-kon ré tèbé bà shèè shòò jàase wé mó:rəmyé yi ní n m'á zè n lwar bà wó àmyé à wó Cinu mú,mǎbó n nà n zə n yil ré n mǎ n byè mó mó, Esərayel Yi rí.⁴Wó à tùntùnnə Zhakəbe yilə,Esərayel, mǎbó à cír mú yilə,à zə n yil ré a m'a byè mó;à co mó yil wə, e jà n yà n yàl à pàr yé. ⁵Wó àmyé à wó Cinu mú, n dō tənè yé,è gə dà àmyé dúdú, yi dō tənè yé!À lyè cǎ-tǎn w n cǎ né e jà n yà n yàl à pàr yé, ⁶mùni ga bə lwar, yi-púrhí sǒndá yi-zùr sō ga, bə kən gə lyè àmyé: wó kən nánfò!Wó àmyé à wó Cinu mú, n dō tənè yé;⁷à n'á ce pwè ré yàl né, a ce cə-byín mye yə né,à n'á ce wu-nyǎ yàl né, a ce wu-zhùlù mye yə né:wó àmyé Cinu, à n'á wèrhé rəmyé mó gako. ⁸Dě-yi, zhǐ dǎ-yi rí w n nyò ndə myǎnə ta,sə éban ré nyò cángá tǔtwǐ rə dūr té,sə ce y pul, sə vwǎrh mó púrh ndə púná ta,sə cángá tǔtwǐ rí mye tó mo rə púrh!Wó àmyé Cinu, à wèrhé numbyín y ɛmyé mó.⁹Lwele zhe lò mó mǎbó n wó dɔ kwǎl-byí, dɔ kwǎl-byǎ bé cəcəl wə,n mǎ n zè n la lò mó mǎbó n mɔ mɔ mó búlǎ ju!Də nə m'a bwərh lò mó mǎbó n nà n ce ɔ nyerhe kən mó ne:«Bəkón n nà n wèrhé?»,sə ku w kǎbó n mɔ mó mye nə m'a wó mó:«N bə jərh zhe yé!»¹⁰Lwele zhe lò mó mǎbó n bwərh lò mó mǎbó n wó da n wó:«Bəkón n lùlè?»,n zè n bwərh kē n wó:«Bəkón n lùlè?»¹¹Nyí Cinu, mǎbó n ce Esərayel ŋwéné, n súlǐ n wó Esərayel Yi rí tèbé rə bə dō zhe mó nyí rí:Zə-nə à byǎ ne kən ré tèbé rə mə sə rə wèrhé à byǎ bé shò kwǎ né mó yilə!Á nə m'á pə ne nyə kən ré tèbé à jèsé wèrhé mó shò kwǎ né?¹²Wó àmyé à wèrhé ce yá,a zè a wèrhé numbyíná bé a cí è yó;Wó à jèsé sà lèlè dǎ-yi rí dǎ,a zè à n'á pə nyə cǎmésǎsə gako ne.¹³Wó àmyé à ce bal mó mǎbó du té, ndə cángá tǔtwǐ rí gə n'è yǎl né,sə à m'a ce n sǒmsé gako merhe dwā.Wó ŋmyé n mǎ n kə n lù à cə-fǎl wá,n mǎ n ce à lyi bí bə y'á pwá bə m'e vò yómá-jè mó kwè bə bà,e jà bə t'á la kaka kwǎǎ, bə t'á la kən pə mye yé,wó lū gako Cinu mú nyí rí.¹⁴Nyí Cinu nyí rí:Ezhibiti tum rí nyǎrhé y ndə Ecopyi dǎl mó,ndə Səba lyi bí, bə wó lyi-édwǎale mó,m'a bə n sǎ, sə rəmyé gako m'a yə ñmyé nyǎn,bə m'a lyè be ndə nyáná, bə tó n kùrə.Bə m'a wùlǐ té ñmyé yé né, bə lwəl mó bə wó:«Wó ñmyé dúdú sǎ Yi ŋwéné,rə dō tənè yé;yə né: wó kən nánfò! ¹⁵Zhàn ga, n wó Yi tèbé rə shèè rə cìnə,Esərayel Yi rí, tèbé rə n'è vwǎrh mó!¹⁶Nyí bə gako cizhǐl zhe, tùurhǐ mye bàn gu,zhàn ga, bə n'è zhàl bə la ndə bə n'è tǔrh bi,bəmyé byèbé bə n'è wèrhé yə èsǎyùlǐ mú; ¹⁷Cinu ce Esərayel nə è cìnə;sə cìn-neré y ɛmyé mó j'á wó twéé twéé yilə;cizhǐl j'á t'á la ába zal yé, tùurhǐ mye j'á t'á la ába tǔrh yé,sə rəmyé mó j'á wó twéé twéé yilə, gaga yilə.»¹⁸E jà nyí Cinu múmǎbó n wèrhé dǎ-yi rí nyí rí,ñmyé mǎbó n wó Yi ritèbé rə tene ce y rə zè rə wèrhé y mó,rə ce è zhǐ kēkē,rə yə y wèrhé rə cí té nánfò yé,rə wèrhé y mùni ga bə yə è yó.Wó àmyé à wó Cinu mú, n dō tənè yé.¹⁹À yə ce y gógwǎ námbyí wéshèè a m'a zòm yé,à yə Zhakəbe dwí rí ni wəl:«Pyǎ-na ne cə-fò w yé!»Wó àmyé à wó Cinu:à n'á zòm tèbé rə wó cángá mó,à n'á bwəl tèbé rə mə mó à byili!²⁰Mú-nə dwā ne á bà,tó-nə dwā á bà,ámyé tənèsé lyi bí á lú mú:byèbé bə n'è kwè bə dǎ yə né bə ce dǎ bə zhǐ mú,e jà bə n'è byè bə ce yi tèbé rə t'á vwǎrh mó nej'á yàl kaka yé.²¹Bwəl-nə á ywè né á byili! Yál-na yé né!Á gaga mó nə-na dwā á zhərh!Mǎ lò n ce bə nyèè rəmyé mó shǎā ga,e jà n dǎmǎ n swal re shǎā ga mó?È nə d'ámyé Cinu nà,è gə d'ámyé, yi dō tənè yé;yi rí tèbé rə wó cángá cábal, rə j'á n'è vwǎrh mó,rə tənè né yé, è gə d'ámyé dúdú!²²Pyirhǐ-nə á zǎ àmyé, sə nyí á m'á nə á cìnə,ámyé lū w cə-yala né gako mó,bə wó àmyé à wó Yi, rə dō tənè yé. ²³À zə à cici mú a m'a dwǐ nyí,kən ré tèbé rə mə mó n'è shǐ à nyú wə,zòmè tèbé rə t'á cǎrh rə kwǎ né mó:« Nəddó gako m'a wùlǐ té àmyé yé né,sə məjòlò gako m'a dwǐ nyí:²⁴Ò m'a wó àmyé shò kwǎ né: è wó Cinu dúdú sǎ cángá tǔtwǐ rí ndə ŋwǎnə tǔtwǎǎ né ŋwéné!»Lyi byèbé gako bə y'á zè bə n'è bwí ndə mɔ mó,m'a bə n sǎ, sə cizhǐl m'a zə bə. ²⁵Cinu nəjèlè yilə, Esərayel dwí rí gako,m'a jí buri, sə rə m'a zhǎ rə cìn dǎ.

Chapter 46

¹Bel tu ní nàdwóná yó, nyí Nəbo ní ná ní lwəl té: bə n'è cí nà sàšyùúlí vwámá né nyèbè nà n'è zhī zhāā né mó yó. Kɔn ré tèbè á y'á n'á kwè á ce dǝ á zhī mú, nyí ri bə n'è zhī, rə jīrh zhī vwámá né nyèbè nà lyèè mó yilə, ²nyèbè nà n'è lwəl té e jà nà n'è twi nà nàdwóná yó mó; nà wàr nà zhī rí nà la vwār h yé, nəmyé cici mú la yómá-jè. ³Cili-nə ne, Zhakɔɔbɛ kɛlɛ y lyi, Esərayel lyi bí Kùr ré rə dàl mó gakó, ámyé byèbè bə j'á n'è nyí á yò, á ná pǔ w yi ní ga mó, bə zhě ába bə ce dǝ bə zhī ñd'á gwě wə á ná wé. ⁴À m'a j'a gwě yə ñdə à gá wó né, kɔn m'e yí á caaré, ámyé à m'a ce nyí á kwā né, kɔn b'e yí á ywésé pwèlèwó àmyé à co à twár né, ámyé à gwě m'a zhī ába, wó àmyé à m'a ce nyí á kwā né, à m'a súlí a vwār h ába. ⁵À n'á zə ne á mwí dwā ne ñdó mǔ, mǔ ne á m'á zə ne á nyerhe? Mǔ ne á m'á zə ne á m'á jəəle, m̀nì ga ná nyerhe dwā? ⁶Lyì jàlà n'è pyìrhí sánámá mó bə lǒbré wé mó té, bə jəəle bə sàbyí mú d̀m̀ì rí ñdó d̀m̀ì mɔrhɔ ku wó, bə kwè yǎ-bal bə ɲwéé mɔ m̀nì ga n zùrhì yi, bə zě bə n'è wùlì té, bə súlí bə n'è twi bə nàdwóná yó rə yé né! ⁷Wó bəmyé bə n'è kwè re bə zhī bə pyápyəla wa, bə n'è cí ri jàà wé rə shīrh, e jà è y'á mǎ s'e yə rəmyé rə n'è zhī bi. Rə j'á n'è zhì jàà èdù: rə t'á twě rə jàà y w yé. Lò gə byè n ce re mye, rə t'á lyár yé, rə t'á zwě mo ní zúúnú w wé yé. ⁸Lyìrh-nə kɔn ré rəmyé mó, m̀nì ga á súlí á beɛ ré, yó-kùùlì ciná, lyìrh-nə rə yò á wun ní wé, ⁹lyìrh-nə ywě nǎyáó né yò, shāā ga nyàná né: zhən ga, ámyé à wó Yi, rə dǝ tənɛ yé, à wó Yi, kɔn ré tèbè bə la m'e merhe ne mó wó kɔn nánfò. ¹⁰Kùr-ju yi ní, à y'á dāmá a swal kɔn ré tèbè rə la pú mú, shāā ga yi ní, à y'á dāmá a swal kɔn ré tèbè rə gwě yə wèrhé mó. À n'á wələ: «Kɔn ré tèbè à téré à la wòrhó mó m'a zhì, à m'a wèrhé kɔn ré tèbè à n'á yǎl mó gakó.» ¹¹À n'á byè kú-zóló o shí yi-púrhí sǝ o bà; a byè lò mó mòbó à cìr ní la kɔn ré tèbè à téré à la wòrhó mó n shí tənà kèbè è nyé w n bà, kɔn ré tèbè à zòm rə yò mó, à la ce rə pyìrh náàcèné mó, kɔn ré tèbè à tene e j'á la wòrhó mó. ¹²Cili-nə ne, ámyé byèbè á wun j'á dà sǝ kɔn gaga mó, ámyé byèbè á j'á nye ñdó cángá tùtwǐ rí mú: ¹³à ce à cángá tùtwǐ rí wə bwəbwəléə, è k'è bə nye yé, sə à vwār h mó k'è t'á la dɔnɔ yé; à m'a pə vwār h mó Səyɔ né, a pə à zùwá y Esərayel ne.

Chapter 47

¹Só tɛ tɛtɛ, tu nɛ jòm tɛ shó w wə, nɛmyé kɛ-byí kɛbɛ è yàl bal pàr mɔ́, Babyəlɔnɛ bə́kɔ́ mɔ́, tu nɛ kùr zə ce ne, nɛ gá ká nɛ bə pyɛlɛ dəgwá zhe mɔ́ yilə, Kaləde lyi bə́kɔ́, bə́ nɛ já nɛ ká nɛ tá nɛ la nɔ́ bə k'e byɛ mɔ́ bə «Bóm ndá lò mɔ́bɔ́ nɛ já nɛ só lū w wu-nyɔ́ w mɔ́» gaga yé. ²Kwɛ nɛmú wə, nɔ́m mún mú, pàr nɛ yó kàməjɛ yá; kwɛ nɛ kàməzwí yá, yɛ nɛ cɛ né ne pwɛ ne, byerhe bù-fwalsɛ: ³bə m'a nə nɛ cə-lwè yá, bə nə kɔn ré tɛbɛ rə ce bə mɔ́n mɔ́ mɔ́. Jim rí yilə, à m'a j'a cí rí, sə à t'á la lòlò sɛɛ y tum zal yé: ⁴Lò mɔ́ mɔ́bɔ́ nɛ ná nɛ zwɛ nába mɔ́ yil ré wɔ́ lū gakó Cinu, Esərayel Yi rí rə bə dɔ́ zhe mɔ́. ⁵Tu nɛ jòm tɛ sə nɛ bə nɛ nyí púr yé, zú cə-byín rí wɛ, Kaləde lyi bí bə́kɔ́, bə́ nɛ já nɛ ká nɛ tá nɛ la nɔ́ bə k'e byɛ mɔ́ bə «Pyà-tənɛsɛ Cínnə» gaga yé. ⁶À lyim y'á zɛ rə n'ɛ yí à dwí rí: à y'á co à cəl-tənà y cizhilə, à y'á co be nɛ jɔ́ wa; sə nɛ já nɛ yə bə nɔ́nɔ́ dūr námpólé mye cici yé, nɛ ce nɛ zhí rí yənwəlɛ ezhɛnsɛ yó wə, kɔn lyɛ ce ne. ⁷N yá nɛ ná nɛ wəl: «À m'a j'á wɔ́ cínɔ́ twéé twéé, gaga yilə». N yə ywɛ né kùr téré nɛ wɛ yé, nɛ yə nə gá la né yál mɔ́ mye yò w búl yé. ⁸Sə èlāsɛ, cili kɔn ré tɛbɛ, nɛmyé mɔ́bɔ́ nɛ já nɛ só lū w wu-nyɔ́ w mɔ́, nɛ jə nɛ wu t'á zɛ mɔ́, nɛmyé mɔ́bɔ́ nɛ yá nɛ ná nɛ wəl nɛ wɛ: «Àmyé dúdú à wɔ́ yò wá, sə kɔn ré tɛbɛ rə dāl mɔ́ wɔ́ kɔn nánfò. Gaga, à j'á t'á la ejə-kɛ māɔ́ yé, à bə́sóná bɛ t'á la tɛ jó bə yɛ ne yé.» ⁹Ywɛ né nyɛbɛ nàlyə y gam'a j'a jàr jàr nə yí mú, dɛ rədu: nɛ bə́sóná bɛ tɛ jó mɔ́ ndá ejəndé ga, è m'a yə mabyóó! rə m'a yí mú, jə-myaaarhe tumə né bə byili byili mú nánzhəzhɔ́ wɛndá nɛ ɲwɔ́nɔ́ námməlwɛlɛ tútwəɔ́ né nɛ ná nɛ twí kɔn lyɛ ce ne mɔ́ yírh w ga. ¹⁰N wu y'á jə, nɛ gá yá nɛ zhe nɛ tútwəɔ́ námməlwɛlɛ ɲwɔ́nɔ́ w zhən yilə, nɛ yá nɛ ná nɛ wəl: «Lòlò bə ne ne yé.» Wɔ́ nɛ «lárma» mɔ́ ndá nɛ «lwar» mɔ́, wɔ́ rəmyérə dwí mú. N zɛ nɛ yá nɛ ná nɛ wəl nɛ wɛ: «À dúdú à wɔ́ yò wá, kɔn ré tɛbɛ rə dāl mɔ́ wɔ́ kɔn nánfò!» ¹¹Nyí lwele bàn mɔ́ pú: nɛ wàr re nɛ la pɔ́ nɛ ce kwá yé, nyí mabyóó j'á bàn mɔ́ zal: nɛ wàr ɔ́ yé ne nɛ la né cə́r yé; cɔ́ mɔ́bɔ́ nɛ já nɛ yəl mə lwele ré gá la né yál mɔ́m'a jàr jàr mə yí mú. ¹²Gwɛ tene nɛ zhí nɛ ɲwɔ́nɔ́ námməlwɛlɛ y tútwəɔ́ né tú mú cə́cəl wə, ndá nɛ jə-myaaarhe tumə né nánzhəzhɔ́ w yó, rəmyé tɛbɛ nɛ nwɛnɛ nɛ cín rə yil nɛ bə́sónɛ yi ní ga mɔ́: dɛga rə m'a zə nyɔ́rɛhé nɛ yilə, dɛga rə m'a ce nɛ zɛ rə wu ni! ¹³Cúcu nánzhəzhɔ́ dɛdɛ j'á n'ɛ lyɛ mɔ́: bə du bə zhí, sə bə vwārɛ mɔ́, lyi bí byɛbɛ bə n'ɛ bɔ́n dɛ-yi rí kəkəlsɛ kəkəlsɛ mɔ́, bə n'ɛ myəlɛ càmə́sɔ́sɛ bə pyà kɔn sə wɛ mɔ́, bə j'á n'ɛ byili càn-dúlí gakó, kɔn ré tɛbɛ rə bàn mɔ́! ¹⁴Nyí bə m'a yə ndə gɔ ta, myín m'a jí bi, bə wàr bə m'a lúmyìn-zhù nánshɔ́ w yé né yé: è k'ɛ t'á la e yə myìn-cala ywəl yil yé, ráá kúl myín bə la mə yé né jòm yé! ¹⁵Wɔ́ èta bə wɔ́ né nɛ yilə, lyi bí byɛbɛ nɛ lyɛ nɛ cín bə yil mú, lyi bí byɛbɛ bə j'á n'ɛ myìni mú nɛ bə́sónɛ yi ní ga mɔ́: bə j'á n'ɛ zhəl dɛ, lò gakó la nɛ gá la má, bə mādù ga já nɛ də zwennə nɛmyé yil yé!

Chapter 48

¹Zhakɔɔbe kɛlɛ lyi, cili-nə kɔn rɛ tɛbɛ, ɔmyɛ byɛbɛ á n'á shɛ Esərayel yil rɛ mó, ɔmyɛ byɛbɛ á shí Zhəda náná bɛ w mó, ɔmyɛ byɛbɛ á n'á zə Cinu yil rɛ á m'á dwí nyí mú, á n'á byɛ Esərayel Yi rí á k'á bwérhé, e j'à dɔ̀ ndá wu-pò ráá cángá mó: ²bà n'è byɛ bà cìn bà «Yi Cɔ w lyi bí», bà n'è wəl bà Esərayel Yi rí, rɛ yil rɛ wó «lũ gakó Cinu mú», nyí wɔ̀ bà kwā. ³Á dāmá a swal ywɛ náyáá né shāā ga, nɛ shí á nyú wə, à ce bə nyɛɛ ne: à j'a jà̀r jà̀r a twí, sə nà yà̀l né. ⁴Á gá yɛ̀ bà ñ wó wu-kùlù cəbal mó, ñ byā y wó còbɔ nyɔ̀nɔ, ñ cíl rɛ wó kammɔ́ mó ce, ⁵à dāmá a swal mó ywɛ̀ né shāā shāā ga; à ce ñ nyɛɛ ne, éfòró nə yí, m̀nì ga ñ bək'á wó: «Wó à yi rí ɛsǎyùlú w ò n'ò twí tɛbɛ yé, wó à dɔ̀ yi rí ráá à kammɔ́ yi rí rɛ pɔ nyá né nyɛbɛ yé.» ⁶Á nyɛɛ kɔn rɛ tɛbɛ bà dāmá bə swal mó: nyí-nə re rə pyirh. Ámye zɛ́ á t'á la rɛ bwəl á byili nà? Elāsɛ́ à m'a ce ñ nyɛɛ ywɛ̀ nándùn, nà y'à cə̀r nə cí mú, nyɛbɛ ñ yà ñ yà̀l nə pár mó. ⁷Wó ɛlāsɛ́ à ce nà ɲwéné né, sə è dɔ̀ shāā shāā ga yé, è wó zà dɛ́ rɛ kùr-jiró yó, sə ñ yà ñ já ñ gwɛ́ yə ne nyɛɛ gaga yé, m̀nì ga ñ bək'á wó: «Á nɔ ne! à y'à yɛ̀ nə pár» yé. Zhənà!, ñ yə nyɛɛ yé; zhənà! ñ yə nə pár lwar yé; zhənà! ñ zhɛ́ rɛ y'à yə dāmá rə jènè rə pul shāā ga yé, b'á yɛ̀ bà ñ myini, ñ k'á bwérhé myini, bà j'a n'è byɛ́ mó bà «Mòbɔ́ ñ cɛ nyí ni ñ ná wɛ́ ga»! ⁸Wó à yil rɛ nyòmɔ́ w yilə, à n'á ce à lyim rí merhe, còrhó w kòbɔ̀ bà mǎ dwā sə bə m'e cərhé ne mó ò ce à n'á zal à cìn ndá mó, m̀nì ga à bək'a ce ñ jé tɛ́ yé. ¹⁰Nyí à vùr ñ jimdí, sə è dɔ̀ səbyí mú mòbɔ̀ bà n'è yəl myin w mú wɛ́ yé, è wó cizhìl nánfɔ̀lɔ̀ denne à tó né a m'a súlì ñ cɛ̀nɛ́ rɛ. ¹¹Wó à yil rɛ nyòmɔ́ yilə, ɔmyɛ cici yil rɛ nyòmɔ́ yilə, à wèrhé rəmyé mó, è nə wó byɛ́ yil bà m'a zhìlì à yil rɛ? Á j'a t'á la à còrhó w lò dɔ̀ ne pɔ́ yé. ¹²Cili ni, Zhakɔɔbe, Esərayel, ñmyé mòbɔ̀ à n'á byɛ́ mó, wó ɛ̀ta à j'a wó né: wó ɔmyé à wó náyáá mó, wó ɔmyé mye à wó nánkwaá mó. ¹³Zhən ga, wó ɔmyé jɛ́ è cí ce y kùr rɛ tɛ́, à jə-jí y è lèlè dɛ́-yi rí dɛ́; à gə byɛ́ re, lálà ndá rə túwá. ¹⁴Á gakó bà-na dwā yó á cili! Wó mǎ ñ yà̀l ñ dwā bɛ́ cəcəl w ñ swal ywɛ̀ né nəmyé mó: lò mó mòbɔ̀ Cinu só mó mà n wèrhé kɔn rɛ tɛbɛ rə wó ñ b̀l̀l̀Babyəlɔ̀ne nd'ò dwí rí, Kaləde lyi bí shò kwā né mó. ¹⁵Wó ɔmyé, wó ɔmyé à wələ; zhən ga à byɛ́ mo, à ce n bà, sə ñ tum rí m'a yí rə yó-gurá yó! ¹⁶Twɛ́-nə á yí à yala ne, á cili kɔn rɛ tɛbɛ: kùr-ju yi ní ga, à j'a gwɛ́ yə shɛ̀è a m'a zòm yé; kɔn zhì rəmyé mó gá wèrhé yi ní ga mó, à j'a ɲwéné: Sə ɛlāsɛ́ mó, wó Cinu Yi ñ twí ni, ndá ñ Eshirhə yá. ¹⁷Nyí Cinu mú mòbɔ̀ ñ ná ñ zwɛ́ mó mó, Esərayel Yi rí, rə bə dɔ̀ zhe mó nyí rí: Wó ɔmyé à wó Cinu, ñ Yi rí, à n'á cərhé mó m̀nì ga ñ nə nyòrhé rə wɛ́, ɔmyé à ce ñ ná ñ zhəl sómá y kɛ̀bɛ́ ñ kwè mó yó. ¹⁸Nyí wé! ñ gə yà ñ kwè à nyá né ndə kɔn ta, ñ yə-zùlú né y'à m'a yə ndə bù-fwèlè ta, ñ cángá tùtùwí rí zɛ́ rə yə ndə nə-fɔ̀lɔ̀ w nə-wùlmə mó ta; ¹⁹ñ dwí rí m'a yə ndə nyòrhó ne, rə byā bɛ́ yə ndə nəshəná ta: ñ yil rɛ y'à j'a t'á la vùrrə y'à j'a t'á la jó mye ɔmyé yé né gaga yé.

²⁰Du-nə Babyəlɔ̀ne né! Dũr-nə á shár Kaləde lyi bí sɔ̀! Bwəl-nə re ndá cəl nánfɔ̀lɔ̀ á byili, ce-nə bə nyɛɛ re, ce-nə rə yí lū w cə-yala gakó, á wó: «Cinu zwɛ́ ñ tùntùnnə Zhakɔɔbe!» ²¹Nənyɛ̀lse yə be zal pòpwə̀lɛ́ tɛbɛ́ ñ zə bɛ́ n mə n vò rə wɛ́ mó w yé. Wó nəmù-pyɔ́ w w ñ ce nɛ́ shí ní mə du n pə be, zhən ga, ñ lo nəmù-pyɔ́ w dwā wa, nɛ́ shí ò wɛ́ mə du!

²²Sə lyi-bəlwálsɛ́ j'a t'á la yə-zùlú nɔ́ gaga yé, wó Cinu nyí rí.

Chapter 49

¹Cili-nə, ámyě ceme né nyèbé ně kákélé ába mó,pyèrhè-nə á zhǎ á cili, dwó né nyèbé nə wə pyépyé mó:Cinu byè ne ònd'á gwě wə à ná wě ga,ní byè à yil ré n ká n bwérhé, ònd'á gwě wə à ná pǔ wə. ²N dwèlè à nyí rí rə wó òndə búl shù kòbò ò zhe nyí ta,ní shèè ne ní jě y ywál mó wə.N tene ne à wó òndə cam tèbé rə nyí rí wó nánsásómé ta,ní shèè ne ní swà y wě.³N wəl ne: «Wó òmyé ò wó à tuntunnə mó,Esərayel, òmyé mòbó à la ò denne tó a ce à zùwá y du mú.»⁴Sə àmyé y'á n'á wəl: «Nyí à j'a lyèè à cin nánfò,wó nánfò yilə, zho yilə,à j'a zhè à jàn ré gakó!»E jà kən ré tèbé à mǎ òndə rə mó y'á n'è dè ne Cinu yala ne,à nyòrhé y'á n'è dè ne à Yi rí yala ne.⁵Sə èlāsě, Cinu zòm,òmyé mòbó ní méné ne ònd'á gwě òwéné à ná wě muni ga a yə ní tuntunnə mó,muni ga a zə Zhakwəbe a kwě a bə ní sō mó,muni ga a cí Esərayel dwā yó a pō mó, n wò:kən zhí rəmyé mó, à zhe kùr Cinu yírh wə,sə à òwónó wá, wó à Yi rí. ⁶Rə wəl ne: «Kən gwě wó námpólé dèdébə ò yál tuntunnə àmyé yilə,ò gə m'á kwě Zhakwəbe kwálsé ní cí dè,e jà ní ce Esərayel lyi bí byèbé bə lú mú kwě bə bə mó;à ce ò la yə lū w tənèsé gakó pwě,muni ga à vwār h mó yí lū w cə-yala gakó.»⁷Nyí Cinu,Zwennə mó, òndə Esərayel Yi rí tèbé rə bə dō zhe mó nyí rí,lò mó mòbó bə n'è nyí bə mùrì mú,lū w lyi bí n'è nyí òndə pərha kən ta mó,pyā bə bə wó wu-bárhé ciná yóm mó, yil mú:Pyā m'a nə mǎ, sə bə m'a zě bə zhì dè,yó-cinà mye m'a nə mǎ, sə bə m'a wùlì tē,Cinu mòbó ní zhí ní nà y yó mó nyòmò yilə,Esərayel Yi rí rə bə dō zhe, rə cír mu mú yilə.⁸Nyí Cinu nyí rí:Á gə y'á n'á ce nyí ò kwā yi rí wə, à zwè ò lwāl mó;cin-neré y dè ré, à tú a sē mó;à cər mó a cí, a ce ò la ní yədwi rí dōbrén gə m'á kwě tənà y ní cí dè mó,òndə ò gə m'á tə cəl tənèsé shèbé sə cò lyám lyám èta ní pə mó,⁹òndə ò gə m'á wó lyi bí bə zə yómá mó ne: «Du-nə!» mó, òndə lyi bí byèbé bə wə cə-byín rí w mú ní: «Du-nə pwě ré ne!» mó yi ní.Bə m'a nə gə bə dō sòmésé wòmè né ne,bə nə gə-dóm-jàase pyálsé shèbé gakó sə ywé né pyé nánsər h mó yó.¹⁰Nər h òndə nənèyèlse t'á la bə nònò yé,nyòrhò lumi rí òndə nənèyónó lumi rí t'á la bə fúl yé;bə lò mó mòbó ní wu w j'a sú òndə wu-bònò bə yil mú mà n kál bə,ní mà n zə bə n vò bə nyò ně nà-bùlsí yó. ¹¹À m'a ce pyàr ré gakó jìrh sómá,sə bə m'a zhě sòmésé dè àmyé yilə.¹²Nyí bi: bə j'a shí pyépyé bə bànà,bə jàlà shí jə-gwā sō òndə yi-zùr sō,bə dwā shí Ezhìbtì tənà y wa. ¹³Dè-yi, mǎ wu-nyǒ búbwéése; ce, fū òndə wu-nyǒ,pyàr ré, mǎ-na wu-nyǒ búbwéése,bə Cinu ná ní zal ní dwí rí wu ní,sə ní ná ní dūr rə nəmwa bə nònò.¹⁴Səyǒ cə w y'á n'ò wəl: «Cinu yār h ne tē,à yó-cábal mó swé à yò!»¹⁵Kē nə ya n swé ní byi-shémé y yò,ní nə ya n swé òndə ní jal byí mú nònò dūr?Má kana bə bəmyé mó gə n'è swé mye,àmyé j'á t'á la ò yò sō yé!¹⁶Nyí à kē ò səsǎyulú w à jèsé wun ní wé,à yírhá j'á pyā ò byil-fwálsé ò mǎ kákélé ò cin mú yó twéé twéé. ¹⁷Lyi bí byèbé bə k'á la kər h bə lú mú mú n'è dūr bə bànà,sə lyi bí byèbé bə y'á wūr mú mú, ò corna bə,n'è twě ò nyí ní bə la pyépyé. ¹⁸Nyí kən gə kákélé mó nyí rí ní nyi wé:bə gakó j'á n'è kal dwā, bə bàn ò sono.Ònd'ámyé mòbó à wó nányi mú,ò m'á ce bə òndə hwé ku ta zhàn zhànà,ò m'á lyè bə ò cǎ né òndə kē-byí kèbé bə n'è pə byal ne ta, wó Cinu nyí rí.¹⁹Zhàn ga, ò já ò wó cǎ nánfòlò òndə wu-zhùlò nánfòlò,òndə jì-bwər tənà,Sə kən zhì zà, ò m'á j'á jìrh ná-éshéné dèdè lò mó mòbó ní jě ò wé mó yilə,rəmyé yi ní òndə lyi bí byèbé bə y'á ce ò ná ò jé tē mó m'a dūr bə vò pyépyé bə yě mó. ²⁰Sə byā bə byèbé ò yà ò ná ò nwènè, bə gə y'á k'è tènè òndə mó mó yil mó,m'a k'a zòm ò zhǎ wa, bə wó:«Bwāl mó j'á wó ná-éshéné dèdè àmyé yilə!Bə pē bwāl! Twě ní vò muni ga a òwéné a jòm.»²¹Ní m'á zě ní bwər h ò cin ò wé ní wó:«Mǎ lò ní lùl byèbé ò pē?Àmyé y'á bə byí zhe yé, à y'á wó eju,à y'á wə yómá-jé né, à y'á jé tē;Sə byèbé èta mó mye, mǎ lò ní nə kòn bə bə byí?Nyí à y'á j'á jé à dúdú,byèbé èta mó, wó yě bə nə y'á òwéné?»²²Nyí Cinu Yi nyí rí:Nyí à m'a cèle à jě y a zǎ tənèsé ne,à m'a zhě à myər h w a zǎ dwó né ne:bə m'a kwě bə bə òndə ò byā bə bə jèrh w bə b'e pǔ,sə bə m'a kwě ò bàkwá bə bə cí bə pyápyela wa.²³Pyā m'a yə ò dabá bə nyí ò yò,sə bə bàkwá bə m'a yə ò kónna bə.Bə m'a tu bə zə bə yār h bə pú tē òmyé yé né,bə m'a jəl ò nèsé shó wá.Ní m'á zě ní lwar bə wó àmyé à wó Cinu mú;cizhìl j'á t'á la byèbé bə n'è dè kən àmyé sō mó zal gaga yé. ²⁴Bə nə wó bə m'a zwè kən ré tèbé búl kàndo w pwà búl jàà w mó ò jǒ wa?Bə nə wó bə m'a ce lò mó mòbó wu-bárhé cábal zə yóm mó nə ní cinà?²⁵Zhànà, nyí Cinu nyí rí:Rə wó! bə m'a k'a zwè kən ré tèbé búl kàndo w pwà búl jàà w mó ò jǒ wa,bə m'a ce lò mó mòbó wu-bárhé cábal mó zə yóm mó nə ní cinà!Ní búl-dō mó, wó àmyé à m'a bú òndə mǎ;ò byā bə, wó àmyé à m'a ce bə nə bə cinà.²⁶À m'a ce lyi bí byèbé bə n'è nwènè mó mó dǒ bə cici yala né nàmá bə,bə m'a nyò bə cici jal mó mǎ zə beñdà dàvé kèbé è y'á gwě n'è shí dàvé-cò byā bə pyār h ku w wé è dwi, gə n'è zal né;sə numbyínsí gakó m'a lwarbè lò mó mòbó ní ná ní vwār h mó, wó àmyé Cinu,bə lò mó mòbó ní ná ní zwè mó mó, wó Zhakwəbe Yi rí Lòlò-bə-rə-jàn-ré-yàlà-zhe mó!

Chapter 50

¹Nyí Cinu nyí rí:Sə è nə wó yě zhǎ́ sébé rětèbé rà n'è byili b'à zhǎ́ á ná mó ɲwéné?Ráá, lyi byě à zhe bà jimə mǎdù sǒà nə kwè ába a yè néa m'a ɲwéé à jim n̄ sǒ mó?Nyí wé: wó á lwele rérə ce bæ yè ába,wó á yó-kùlǐ tútwǎ́ nénà ce bæ zhè á ná mó.²Etəra! À túwǎ, e já lòlò dá-byí...À byè, lòlò zè n̄ yə shè?À jě y nə j'á wó ná-èkùlǐ, ná-èkùlǐ dǎdǎ́, ce è wàr è m'a zwè lò?À nə j'á bæ jàn dá-byí mye zhe à la m'a vwǎrh lò?Nyí à gə bya nə-fǎlò w nàná bé, o j'a wǐà n'á ce ò bù-fwǎlsé jǐrh gɔ-elū èpòlò;ně gá téné mó ce, mómósé zè sà n'è cì, sà dèrhènənyèlse n'è gwi si. ³À n'á zə byín à zwì dǎ́-yi rí,a zə yóló o yə gǎmǎlyǎnǎ, a pyilí rí.⁴Cinu Yi pɔ necərhənə-byí nyi-púpwírí:n̄ ná n̄ ce à ne zòmè à byilimùnì ga a ɲwéné a pə jàn lò mó mǎbó n̄ jàn ré zhè rə yě mo mó ne.Nəkwǎlé gakó,n̄ ná n̄ ce a pyèrhè à zhě,mùnì ga a cili ñdə cərhənə-byǎ bé ta.⁵Cinu Yi pul à zhě ré.Sə àmyé j'á yə à nà tǎ pə a cǎ yé,à yə kwè a twər a vò à kwā yé. ⁶À pɔ à cǎ y lyi bí byèbé bæ y'á n'è mà ne mó ne,a pə à pəpésé lyi bí byèbé bæ y'á n'è mǔr à tama né mó ne;à yə à yé-zwǎ́ y cǐrhítùùrhì ñdǎ tǎtǎr pǔrh à yé y w mó yé né yé.⁷Wó Cinu Yi gá ná n̄ ce nyí à kwā mó yilə:rəmyé ce à j'á t'á dūr tùùrhí yé né yé,rəmyé ce mye, à j'a kù à yé y ñdə náku lu ta,b'á lwar b'á t'á la cizhìl jú yé.⁸Lò mó mǎbó n̄ ná n̄ ce à jí buri mú wə bwǎlbwǎlǎə!Mǎ lò n̄ ná n̄ yǎl n̄ buri ñdǎ ne?Nə zə dwā ná vò bù-kárna mó yé né!Mǎ lò n̄ mà n yə à búl-dǎ bursí búr mú wé?N̄ twě n̄ bæ à yala ne!⁹Zhən ga, Cinu Yi ná n̄ sǎ ne:Mǎ lò n̄ mà n ɲwéné n̄ cǐ dóó à yó wə? Zhənà, lyi bí bəmyé mó gakó m'a jí ñdə kǎmǎzwǐ ta,səlwà m'a jí bi.¹⁰Lò nə ɲwéné á cǎcəl w n̄ ná n̄ nyàm Cinu,n̄ ná n̄ cili n̄ tuntunnə mó cəl ré,n̄ zhəl cə-byín rí wée já n̄ já n̄ yə pwè dá-byí mye ne?N̄ zə Cinu yil ré zhənà,sə n̄ zhí n̄ Yi rí ni!¹¹Sə è gə wó ámyé byèbé gakó á n'á jée myǐn yilə,á jě ñdǎ wè rà zhe myǐn á kákélé mó,zhəl-nə á cici myǐn-zhù nánshǎ́ w wé,wé ré tǎbé rà zhe myǐn, á n'á kwerhe rà myǐn mú á ce né mó cǎcəl wə.Wó à jě y è la rəmyé mó tǔ á yilə:á m'á cì nònò nánfǎlò wé!

Chapter 51

¹Cili-nə ne, ámyě byěbé á n'á pyà cángá tǔtwǐí rí mú, ámyě byěbé á n'á pyà Cinu mú: Nyí-nə náku w kòbó bà m'e sà ába mó, ñdá góró w kòbó bà vùr ába ò wé mó kùr rí; ²Nyí-nə Abəraam, á da mǎndá Sara mǎbó n' lùl ába mó; à byě Abəraam ñdá n' yà n' wó n' dúdú; sà à cí bwəl n' yó, a ce n pù. ³Zhən ga, Cinu nǎ n' zal Səyǎ cǔ w wu nǐ, n' nǎ n' zal ò jì-bwər ré gakó wun nǐ; n' nǎ n' ce ò gǔ-elǔ èpòlò w yà ñdǎ Edě ta, ò jǎ y zě e yà ñdǎ Cinu bǎbó ta; wu-nyǎ ñdá fǔwá nánfǎlǎ m'a k'a yà ò wé, e súlǐ nǎbǎn-co nǔwǐsǐ ñdá wà-dúúrí cǎlǎ. ⁴Ámyě byěbé á wó à dwí rí mú, à n'á lwəl ába b'á cili nǐ náàcǎné, ámyě cǔ w lyǐ bí, pyèrhè-nə á zhǎ á ce ámyě sǎta: bà wó ámyě sǎ nyí rí m'a shí nǐ, sà à m'a ce kǎn ré tǎbé à kǎ, rǎ wó pwě dwá né yil mú, yà zhən kǎnǎ! ⁵Á cángá tǔtwǐí rí bwǎlse; à vwǎrh mó n'è dwi, sà wó à vǔmǎ né nǎ m'a kǎ dwá né bǔrsi; cǎmǎ né nyěbé nǎ kǎkǎlé nǎ mó m'a zǎ à zhənǎ, sà nǎ m'a n'è dǎ à vǔ wá. ⁶Kwě-nə á nyí dǎ-yi rí, rǎmyě kwǎ, sà á lwəl tǎ á nyí cǎ yá: zhən ga, dǎ-yi rí m'a jǎ tǎ ñdǎ nyèrh ta, cǎ y m'a jǐ ñdǎ kǎmǎzwǐ ta, sà è lyǐ bí m'a cǐ ñdǎ vǔmǎ-shirh ta. Sà à vwǎrh mó m'a j'á ñwéné twéé twéé yilǎ, sà bà t'á la à cángá tǔtwǐí rí tǎ ju gaga yé. ⁷Cili-nə ne, ámyě byěbé á yě cángá tǔtwǐí rí pǎr mó, dwí rí tǎbé rǎ lyǐ bí cí à nyǎ né bà wé mó, á bǎk'á dǔr numbyínsǐ tǔúrhǐ yé né yé, sà mǎn né bǎk'á cí ába tǎ yé, ⁸bà sǎlǔwǎ m'a jǐ sǐ ñdǎ kǎmǎzwǐ ta, zǎzǎmǎ m'a jǐ sǐ ñdǎ pyǐ-kur ta. Sà à cángá tǔtwǐí rí m'a j'á ñwéné twéé twéé yilǎ, à vwǎrh mó myé m'a j'a yà né byin byin gakó. ⁹Zě n' du tǎ, Cinu jǎ, zě n' du tǎ, zǎ ñwǎnǎ, zě n' du tǎ, ñdǎ shǎǎ ga yǐ rí dwǎ né wé ta, ñdǎ byinǎ né nyěbé nǎ lyě mó wé ta. È nǎ dǎ ñmyé n' kǎ nǎ-fǎlǎ ku w nánjǎgǎró w n' bǎbwelǎ, n' zò Dǎm nánjǎgǎró w nǎ? ¹⁰È nǎ dǎ ñmyé n' ce Nǎ-fǎlǎ wá, Gǎró nánlyǐlǔmú nánfǎlǎ w nǎnǎ bé wǐ, n' ce nǎ-fǎlǎ w kùr ré jǐrh sǎmǎ, mǔnǐ ga lyǐ bí byěbé n' zwě mó kwě bà m'e lyě nǎ? ¹¹Lyǐ bí byěbé Cinu vwǎrh mó m'a kwě bà bà, bà m'a zǔ Səyǎ ñdá wu-nyǎ búbwéése, shǎǎ ga wu-nyǎ w m'a yà yó-kwǎlǎ bà yó wǎ. Wu-nyǎ nánfǎlǎ ñdá fǔwá nánfǎlǎ m'a bà rǎ sú cǎ, Wu-zhǔlǔ ñdá wǎwǎlǎ dǔr rǎ jǎ. ¹²Wó ámyé, wó ámyé à n'á zal á wun nǐ. ñmyé wó mǎ n' mǎ n' dǔr numbyínǐ y è n'è cǐ mú ywé, Adǎ byǐ mú bà n'è zǎ bà merhe gǔ nǎ mó, ¹³n' zě n' mǎ n' swě Cinu n' wèrhé mó mó, n' lǎlǎ dǎ-yi rí dǎ n' zě n' cí cǎ y kùr rí tǎ mó yò, n' j'á mǎ n' kǎkǎ dǎ ré nǎmpǔm, n' bà shǎ zhǔ, lǎ mó mǎbó n' nǎ n' nwéné mó lyim-cǎcǎ w yé né, ñdǎ n' gǎ wǎ n' mǎ n' ce n' jǎ tǎ? Sà è nǎ wó yě lǎ mó mǎbó n' nǎ n' nwéné mó mó lyim-cǎcǎ w ñwéné? ¹⁴Lǎlǎ, nyí lǎ mó mǎbó n' yà n' tu n' zǎ n' yé n' pǔ tǎ mó n' nǎ n' cǐnǎ: n' tá n' la cú yé, n' tá n' la gǎró w w co yé, búrú myé j'á t'á la mǎ mǔrú gaga myé yé! ¹⁵Wó ámyé à wó Cinu, n' Yi rǐ, rǎ n'è zhèrh nǎ-fǎlǎ wá, ò nǎ-zha y j'a zě è n'è ce dweme mó, rǎ yil ré j'á wó: lǔ gakó Cinu mú. ¹⁶À co à zǎmǎ né n' nyú wǎ, à shǎ mó à jǎ y ywǎl mó wǎ, à gǎ tú à n'á cǐ dǎ-yi rí dǎ, a súlǐ à n'á cí cǎ y kùr rí tǎ ñd'á gǎ y'á n'á wǎl Səyǎ nǎ: «Wó ñmyé n' wó à dwí rí!» yǐ nǐ. ¹⁷K'á zě n' du tǎ, k'á zě n' du tǎ, zě n' zhǐ dǎ Zhərazalem, ñmyé mǎbó n' zwě Cinu lyim-cǎcǎ wkǎzǎm mó n' jǎ w n' nyǎ mó; yé-éjǐlǎ kǎzǎm mó, n' nyǎ mó, n' fwərh mo. ¹⁸N' byǎ bé byěbé gakó n' lùl mú wé, mǎdǔ ga myé jǎ n' yà mǎ zǎ n' vǔ n' nyǎ nǎ yé; byǎ bé byěbé gakó n' kǎn bà byǐ mú wé, mǎdǔ ga myé jǎ n' yà n' jǎ nǎ zǎ yé! ¹⁹Ywé né nyěbé nǎlyé y yú mú: mǎ lǎ n' mǎ n' kúrh mú? Cǎ nánfǎlǎ ñdá wu nǐ lǎ ñdǎ nǎrh ñdá búlǎ shǔ: mǎ lǎ n' nǎ mǎ n' zǎ n' wu nǐ? ²⁰N' byǎ bé j'á k'á wǎr kaka bà n'è wèrhé yé, bà tu bà pyějǎasé gakó wé, ñdǎ pǎlǎ kǎbó ò tu pǎmǎ wé ta, Cinu lyim-cǎcǎ wá, n' Yi rǐ búlǎ né ju mǔñwéné bǎ. ²¹Rǎmyé ce ñmyé mǎbó n' nǎ n' nwéné mó, ñmyé mǎbó n' nǎ n' tutwǐ, e j'á dǎ dǎvǎ è zhe mó mó, cili kǎn ré tǎbé: ²²Nyí n' Yó-cǎbal mó, Cinu n' Yi rǐ, tǎbé rǎ n'è zwě rǎ dwí rí búlǎ rǎ bwí mú, nyí rǐ: Nyí à zwě yé-éjǐlǎ kǎzǎm mó n' jǎ wǎ, à lyim-cǎcǎ w kǎzǎm mó, kǎn zhǐ zǎ n' kǎ n' tá n' la mǎ nyǎ gaga yé. ²³À m'a ce mo lyǐ bí byěbé bà n'è nwéné mó mó jǎ wǎ, lyǐ bí byěbé bà y'á n'è wǎl mó: «Pyě tǎ n' merhe cǎ yá, mǔnǐ ga nǎ tǎ n' yó nǎ lyě» mó; rǎmyé yó, n' yà n' ce n' cǎ y jǐrh cǎ, e y'á jǐrh sǎmǎ lyǐ bí byěbé bà y'á n'è lyě

Chapter 52

¹Zè ní du té Səyǝ, zè ní du té, zə ɲwǝnǝ, zú n kàmǝzwǝsí shèbé sǝ cǝn dǝdǝ mó, Zhəɾəzalem, Yi cǝ, bǝ kǝn zhí zà, lò mǝbǝ ní yǝ gòm, lò mǝbǝ ní zhe jǝmdikǝ ní wǝr ní mà n kwè n bǝ n sǝ gaga yé. ²Zhəɾəzalem, ɲmyé mǝbǝ bǝ zǝ yóm mó, du kǝkǝrhǝ w wa, vǝvwa n cǝnǝ, zè ní zhí dǝ, Səyǝ bǝkǝ mó, ɲmyé mǝbǝ bǝ zǝ yóm mó, sǝ nyáná né n byǝ né. ³Zhən ga, nyǝ Cinu nyǝ rí: È wǝ nǝnfǝ bǝ yè ába, rǝmyé ce bǝ t'á la sǝbyǝ kwǝǝ bǝ m'e zwè ába yé! Zhən ga, nyǝ Cinu Yi nyǝ rí: Kùr-jirǝ yǝ, wǝ Ezhǝbti ní à dwǝ rí zhǝl rǝ vǝ rǝ jòm né; yǝ gurǝ yǝ, wǝ Ashəri è twǝ bi jǝǝré tumǝ; ⁵sǝ èlǝsǝ, bǝkǝn rǝ wǝ à nyǝǝrhé, nyǝnǝ mó? wǝ Cinu nyǝ rí: Bǝ bǝ zǝ à dwǝ rí bǝ m'e lyè nǝnfǝ, rǝ pyǝ bé bǝ wǝ wu-bǝrhé cǝnǝ mó n'è wǝrhǝ, dǝ ré nǝmpúm, bǝ j'ǝ n'è fuuli à yil ré, bǝ ɲwéné bǝ ɲwéné! Wǝ Cinu nyǝ rí. ⁶Rǝmyé ce, à dwǝ rí m'a j'a lwarǝ yil ré; rǝmyé ce, dǝ ré rǝmyé mó yù wǝ, rǝ m'a lwar b'ǝ wǝ lò mó mǝbǝ ní ná n wǝlǝ: «Nyǝn ni!» mú. ⁷Bǝ j'ǝ n'è zwè tuntúmmǝbǝ ní ná n cí nǝba yǝ-zùlǝ nyǝ rí, ní ná n cí wu-bǝnǝ nyǝ, ní ná n cí nǝba cǝn-neré nyǝ rí, ní ná n wǝl Səyǝ né: «Nǝ Yi rí n'è jí pyèlè» mó, zhǝle nǝàcǝné pyǝr ré yǝ-pèlé wa. ⁸Wǝ n yǝlnǝ bé cǝl ré! bǝ n'è zhǝ bǝ cǝlǝ né dǝ, bǝ tó dwǝ bǝ n'è mà wu-nyǝ búbwéé, bǝ bǝ nǝ ɲdǝ bǝ cǝcǝ yǝrhǝ, Cinu ní kwè ní bàn Səyǝ. ⁹Tǝ-nǝ dwǝ á búbwéé, mǝ-na wu-nyǝ búbwéése, Zhəɾəzalem jǝ-bwǝr, bǝ Cinu ná n zal ní dwǝ rí wu ní, ní ná n zwè Zhəɾəzalem. ¹⁰Cinu ná n ce ní jǝ y è n'è byili bǝ ní bǝ dǝ zhe mó pwè ne, tǝnèsé gakó lyǝ bí yǝrh wǝ, sǝ lǝ w cǝ-yala gakóm'a nǝ ná Yi rí vwǝrh mó. ¹¹Zhǝl-nǝ, zhǝl-nǝ, du-nǝ gǝǝ; á bǝk'ǝ dwǝrh kǝn ré tèbé rǝ zhe jǝmdǝ yé; du-nǝ Babyǝlǝné né, vǝr-nǝ á jǝmdǝ, ámyé byèbé á n'ǝ zhǝ Cinu cǝrhǝ w wè ré mó. ¹²Sǝ á t'ǝ la lǝlǝ wǝrhǝ á m'ǝ du yé, á t'ǝ la zhǝl ɲd'ǝ n'ǝ zhǝzhǝrǝ dǝ myé yé; bǝ lò mó mǝbǝ ní mà n yǝ á yé né ní ná n zhǝl mó, è m'a yǝ Cinu, sǝ mǝbǝ ní mà n yǝ á kwǝ á m'ǝ vǝ mó, è m'a yǝ Esərayel Yi rí. Yi zhǝ tuntúnnǝ mó mǝbǝ numbyínǝ bé n'è nwènǝ mó yǝ dǝ. ¹³Nyǝ à tuntúnnǝ mó kǝn gakó m'a zwè nyǝ, bǝ m'a cí mu cǝrhǝ jǝǝ wé, bǝ m'a pǝ pyèlè, bǝ m'a zhǝ ní yǝ dǝ kǝn lyè ce né. ¹⁴ɲdǝ wu-zèé nǝnfǝlǝ gǝ zǝ lyǝ-zhǝ bé ní shǝ kwǝ né, bǝ ní yǝ ní kǝ ní dǝ ɲdǝ numbyínǝ ta, ní gǝ yǝ ní kǝ ní dǝ lò mǝbǝ bǝ wǝ bǝ nyǝ mú yilǝ, n súlǝ ní yǝ ní kǝ ní bǝ nyè ɲdǝ Adǝ byǝ bé ta mó yi ní yilǝ, ¹⁵èta myé, tǝnèsé lyǝ-zhǝ bé myé wun m'a yǝ nyǝn dǝdǝ, pyǝ nyǝ m'a jǝrh cǝm, bǝ bǝ nǝ kǝn tèbé bǝ y'ǝ j'ǝ gwè yǝ be cí mú, bǝ n'è nyǝ kǝn tèbé bǝ y'ǝ j'ǝ gwè yǝ rǝ yǝ zòm bǝ nyèé mó.

Chapter 53

¹Mǎ lò n nā zwē kən ré tèbé bà cí nába mó nyí? Mǎ lò yil Cinu co n jě y pwè ne? ²N tuntúm mú du ñdā tǒ námpólé ta n yé né, ñdā cǒ nà kèbé è shí cə-kùlì w è n'è dwi ta; n kaka y'à yè yírh swí, n kaka mye y'à téné rə càn rə y'à m'a ce ná nyí mu ná nā yé, kaka mye téné n yala ne rə y'à m'a ce ná pyà mǎ yé. ³Numbyínsí y'à n'è fuuli mu, sà y'à pər mǎ sà cí vǒ ne, n wǒ zúzúnú cábal, lò mó mǎbǒ n myèrhè nǎnǒ w mǎ, n wǒ ñdā lò mó mǎbǒ bà n'è pyìlì bà yérh n yé né ta; zhèn ga, bà gá fuuli mu mú ce, ná y'à t'á kwè mo ñdā lò ne yé. ⁴E jà wǒ ná nǎnǒ w n zwē n zhǐ, ná yala yin rí n zwē n ná n yì, sà námyě j'ǎ y'ǎ n'è nyí mu ñdā wǒ lò mó mǎbǒ n nǎ còrhò-tum ta, Yi mà mǎ rə súlì rə ce mo cizhìl ta. ⁵E j'à wǒ ná yó-kùlìl tǔtwǎǎ né nà ce bə ce mo cizhìl, bà bəbwelē mǎ ná lwele ré yilə: còrhò-tum rí tèbé rə n'è byili bà ná b'ǎ nā yə-zúló zhèn ga mó jòm n yó wə, sà ná wárh mó y'à wǎ n nyəla né wé. ⁶Ná gako y'ǎ j'ǎ n'è zhəl tǔ ñdā vǎ-ywǎǎle ta, lò gako yà ná n kwè n sómá, sà Cinu ce námyě gako lwele rényǒ n yó wə. ⁷Bə wèrhé mǎ jàn, sà n lwəl n cìn tǔ; n yə n nyí púr yé, ñdā pyì-bwèlè kèbébà n'è vwē bà m'è la gu jàà w ta, ñdā pyìrhə kèbé è wǎ lyì bí byèbé bà n'è gərǎ è kur rí yé né mó ta: è nyí j'ǎ wǒ cām; nmyě yə n nyí púr yé. ⁸Bə nwènə mǎ, bə ká n bursi, bə zǔ bə gu mu, mǎ lò n nā ná n lyírh n yì rí rəmyé mó lyì bí yò? Zhèn ga, bà vùr mu lyì-nyìrh cə y yó, bà mà mǎ n dwí rí dóó w yilə. ⁹Bə co mo ñdā lyì-bəlwǎlsé, n bəl mó wǎ ñdā nàcànà bé bəllà bé, e jà n yə lwele wèrhé, koma mye yə n nyú w shí yé. ¹⁰Cinu zə nǎnǒ n pyárh mǎ n bəbwelē. N gə ce n nyú mú yə yò kərǎ vǎw, n mà n nā dwí, n myǎl m'a zə dwèlè, sà Cinu pùbùlè né m'a pyìrh. ¹¹N gə shènə nǎnǒ mó ce, n yírhə m'a nā n dwí rí, n mà n búl n cə; bà gə m'a j'a lwar bà n wǒ cángá cábal mó yì nì, nmyě à Tùntunnə mó mà n ce lyì nánjàjóló jìrh cánga cinə, n cìcì mú gə zwē bà dwǎǎré n zhǐ mú yilə. ¹²Rəmyé ce, à m'a ce n nā cəl lyì-zhǎ bé wé, sà è wǒ lyì mǎrhə yàà bà m'a yə n cəl ré, n gə shènə n lwəl n cìn tǔ, kən m'e yì n cì mú, n shènə bə gə mǎ bə ce yə-bəlwǎǎlé cinə bé wé, nmyě ñdā n gə wǒ né mó, gə shènə n zhǐ lyì-zhǎ bé dwǎǎré, n súlì n yə cǎ-zalna yə-bəlwǎǎlé cinə yil mú yilə.

Chapter 54

¹Mă wu-nyǝ búbwéése, ñmyé kə-eju mǝbǝ n yà ñ ká ñ tá ñ lùl mú, mă wu-nyǝ búbwéése, ñ jəjere, ñmyé mǝbǝ n yà ñ ká ñ tá ñ lùl byǝ gaga mó; nyǝ bi nánzhəzhǝ, kə mǝbǝ bə yǎrh té mó byǎ bé, bə j'ǎ du kə mǝbǝ n wǝ ñ byal sǝ mó byǎ bé, wǝ Cinu nyǝ rí. ²Wèlè ñ kòrhó wǎ, bə lèlè ñ kwəərhé kàməjəsé bə súlí! Bə kaka vùr ñ cí kwǎ yé! Súlí ñ nyínsí dwèlè ré, sǝ ñ kwerhé ñ fwar ñ pǎlá né té náacéné. ³bə ñ m'ǎ bərh jə-jǝ ñdǎ jə-gwǎ ga sǝ: ñ byǎ bé m'a zwè tənərh bə ciní, sǝ sǝ lyǝ bí m'a b'e jòm ceme né nyèbé bə shǎr bə yě mó wé. ⁴Bə k'ǎ dūr ywè yé, bə ñ ká ñ tá ñ la cizhǝl jú yé, ñ wu bə k'a cǝ yé, bə bə k'è t'ǎ la mó fuuli yé, ñ m'ǎ swè fuulu mú mǝbǝ bə m'e fuuli mú ñ bə sǝné yi ní mú yò, ñ ká ñ tá ñ la cizhǝl ré tèbé ñ nǝ ñ ejəndé yi ní mú yò lyǝrh yé. ⁵Bə lò mó mǝbǝ ñ wèrhé mó ñ cí lū yó mó, wǝ ñmyé ñ wǝ ñ byal mó: Lū gako Cinu, wǝ rəmyé rə wǝ ñ yǝl ré; Esərayel Yi rí rə bə dǝ zhe mó, wǝ rəmyé rə ñ è zwè mó mó, rə yǝl lū w gako Yi rí. ⁶Bə ñ yà ñ nyè ñdǎ kə mǝbǝ bə yǎrh té, wu-zhùlù bàn gu ta, sǝ Cinu kə ñ byè mó, ñ kwè ñ bà. Ñ Yi rí wə̀lǝ: «Bə nǝ m'a zhè kə mǝbǝ bə jú bǝbwár yi ní zhə̀nǎ?», ⁷ǎ y'ǎ yě mó té, sǝ kǝn yə dene yé, ñ m'a k'a cí mú dwǎ yó, ñdǎ wu-bǝnǝ twéé twéé. ⁸ǎ lyim gǎ y'ǎ zè rə ñ è yǝ dǝdǝ mó ce, ñ y'ǎ shèè móǎ yé-zwǎ y jàǎ y kèbè è nyè ñdǎ mó mó wé, sǝ kǝn yə dene yé, sǝ ñ m'a byili mú ñ wu-bǝnǝ wǎ, dǝbré tèbé rə bə zhǝ zhe yilǝ, wǝ Cinu mú mǝbǝ ñ ná ñ zwè mó mó nyǝ rí. ⁹È m'a yə ñdǎ Nəwee nǎnǎ bé yi ní ta: ǎ bwəl nyǝ bə Nəwee nǎnǎ bé bəmyé mó k'è t'ǎ la lū w zǝ gaga yé; ǝta myé ñ n'ǎ bwəl mó nyǝ b'ǎ k'ǎ t'ǎ la lyim kǝ ñdǎ mó, ñ k'ǎ t'ǎ la mó búlǎ ju gaga yé. ¹⁰Pyàr ré gə twè rə jàǎsè w myé, pyǎlsé gə zè sǝ ñ è zhǝzhǝ myé, ñ dǝbré t'ǎ la ñ nyǝ ni tǝ rə vò pyépyé yé, sǝ ñ yə-zulǎ dǝbré j'ǎ t'ǎ la zhǝzhǝ gaga yé, wǝ Cinu mú mǝbǝ ñ ná ñ byili mú ñ wu-bǝnǝ w mó nyǝ rí. ¹¹Ñ wu zhǝlǝ, ñ bə jàǎ èdù zhǝ yé, bə t'ǎ zal ñ wu ni yé, nyǝ àmyé m'a cí ku námpulú nǎa m'a kǎkélé kǎkélé ñ nǎkulǎ né, ñ zè ñ ji ñ kùr ré səfyǝribǎa yó, ¹²ǎ m'a zə orubyisibǎ b a m'a lū ñ byǝl-fwǎlsé dǝ-sǝ mó, ñ zə nǎkulǎ nyèbé ñ n'è jǎjémé a m'a lū ñ bwərsé, ñ zè ñ zə nǎkulǎ nyèbé ñ n'è súlí ñ bǝbwár ré mó a m'a lū ñ kǎkélé ñ púlǎpúlǎ. ¹³Ñ byǎ bé gako m'a yə Cinu kwǎ-lyǝ, sǝ ñ byǎ bé yə-zulǎ né m'a yə nánfǝlǝ. ¹⁴Ñ m'ǎ cí kùr cángǎ tùtwǝ rí wé, sǝ jǝrǝ tùtwə̀ǝ né m'a zə nyan ñdǎ mó: ñ ká ñ tá ñ la kaka ywè dūr yé; wu-zèè nánfǝlǝ m'a zə nyan ñdǎ mó: è k'è t'ǎ bàn ñ nyǝ ni yé. ¹⁵Bə ñ è zǝm bə cí, bə shèè bə ñ è tene bə la bú ñdǎ mó? Rəmyé mó t'ǎ shǝ àmyé sǝ yé! Lò mó mǝbǝ ñ shèè ñ tene ñ la bú ñdǎ mó mó mà ñ jǎ ñ tu ñ yé né. ¹⁶Nyǝ wé, wǝ àmyé ñ wèrhé lò mó mǝbǝ ñ ná ñ wèrhé wé ré mó, mǝbǝ ñ ná ñ fúfū myǝn-cala né, ñ zè ñ ce búlǎ kukǝbǝ bə la m'e twǝ tum rí tèbé ñ mǎ s'ǝ twǝ mú du nǎ wé mó; wǝ àmyé myé ñ wèrhé cǝrna mó cǝ mó yilǝ! ¹⁷Búlǎ ku kǝbǝ gako bə zùrhǝ bə la m'e bú ñdǎ mó mó wǎr mó kaka ñ la wərhǝ yé, mǝjǝlǝ kǝbǝ gako ñ cí yò ñ yó bursi jàǎ wa, ñ m'ǎ ɲwənè ñ ce ñ lwar bə dóo ɲwənè ñ yó wə. Wǝ rəmyé rə m'a yə Cinu tùntùnǝ bé cəl ré. Wǝ rəmyé rə m'a yə bə cángǎ tùtwǝ rí rə ñ è shǝ àmyé sǝ mó, wǝ Cinu nyǝ rí.

Chapter 55

¹Nyĩ Cinu nyĩ rí: Wèrhé-na kɔn ré tèbé rè mǎ mó sǎ á twĩ cángá tùtwĩ, b'á vwǎrh mó yú mǎ zhè, à cángá tùtwĩ rí mye m'a du á yírh wǎ. ²Wu-nyǎ cí wó lò mó mǎbó n'á n'á wèrhé rǎmyé mó, Adǎ byĩ mǎbó n'á zhĩ rǎ nà y yó, n'á n'á nyàm shirhá y dǛ ré, n'á jǎ n'á tá n'á fuuli ri yé, n'á n'á zal n'á jǛ y è t'á wèrhé lwele rǎdù ga mye yé. ³Zhǎ-bal byĩ mú bàká n wǎ, n'ámyé mǎbó n'á jǎ n'á nyéné ndǎ Cinu mú, bàká n wǎ: «Cinu mà n jǎ n vùr ni n'á dwĩ rí wé!» yé, sǎ tùm-byĩ mú mye bàká n wǎ: «Nyĩ à wó cǔ nánkùlù!» yé. ⁴Nyĩ Cinu nyĩ rí rǎ shò kwǎ né: tùm-byǎ bé byèbé bà n'è nyàm à shirhá dwǎ né, bà cǐr bà n'è wèrhé kɔn ré tèbé à sǔ, e jǎ bà zhĩ à dǎbré nà y yó mó, ⁵à m'a cǎr nǎkulu òdù à cǐ bà dúdú yilǎ, à jǐ y wé, nd'á byĩsǐ gǎ kǎkélé má nyĩ rí wé, bà yilǎ né kǛ ò yó. Rǎmyé mó m'a cǎnè bala-byǎ ndǎ kana-byǎ; à m'a kǛ yil tèbé rǎ m'á j'á nyéné twéé twéé mó ò yó, rǎ t'á la jó gaga mó. ⁶Zhǎ-bal mó byǎ byèbé bà j'á nyéné ndǎ Cinu mǎn ga bà twĩ n'á cǎrhó tumǎ né, bà swéné Cinu yil ré, sǎ bà yǎ n'á tǔntǔnnǎ mó, lyĩ bí byèbé gǎkó bà n'è nyàm shirhá y dǛ ré e jǎ bà t'á fuuli ri, e jǎ bà j'á zhĩ à dǎbré nà y yó mó, ⁷à m'a ce bà bà à Yĩ pyǎ w yó, à m'a ce bà fùù ndǎ wu-nyǎ nánfǎlǎ jǐ y kǛbé bà n'è ce ne è wé mó w mó; à m'a zwé bà vwǎ nǎmpúmǎ cǛé né ndǎ bà pansébé n'è pǎ ne à vwǎ-jǔlú w yó mó, bà bà m'a byè à jǐ y bà: «Dwǎ né gǎkó yi-co jǐ». ⁸Nyĩ Cinu Yĩ mú, mǎbó n'á n'á cǐ Esǎrayel lyĩ bí byèbé bà y'á jǐ mú dwǎ yó mó nyĩ rí: à m'a k'á cǐ bà dwǎ mye dwǎ yó, bà kǎkélé mǎ, a súlǐ byèbé bà jǛrè bà nyéné dwǎ yó mó ne! Yǎ-bǎlwǎálé cinǎ bé byèbé bà súlǐ bà lwele ré mó b'a nǎ súbri. ⁹Ámyé gǎ-vwǎmǎ né gǎkó, bà-na á dǛ gǎ, ámyé gǎ-wé ré á wǎ tǔr rí wé mó: ¹⁰nyĩ wó lyilyǎr rǎ wó yilnǎ bé; bǎmyé yó w gǎkó gǎ wó né, bà j'á yǎl kǎkǎ yé; bà wó kǔlse shèbé sǎ nyǎ né dǛ, sǎ wǎr sǎ wǎrh yé, sǎ j'á pyé té, sǎ n'è dǎrhǎ, sǎ sǔ jǎn dǔ, ¹¹bà wó kǔlse shèbé sǎ j'á sǔ kǔjú dǛdǛ mye, sǎ j'á yǎl wǎl: «Kɔn mǎ!» yé, e j'á wó bǎmyé bà wó ènǎnǎ bé! bà yǎl kǎkǎ yé shò yé, bà mǎdù gǎkó jǎ n'á n'á kwè n'á sǎpwǎ sǎmǎ, lò gǎkó jǎ n'á kǎ n'á zǎ n'á nyòlè kɔn ré ne, kɔn b'e yĩ n'á nǎ re: ¹²Zhǎnǎ, á m'á du ndǎ wu-nyǎ, a: ndǎ yǎ-zǔlǎ; pyǎr ré ndǎ pyǎlsé m'a kǎrh ndǎ wu-nyǎ á Yé né, gǎ sǔ cǎmé né gǎkó m'a mà jǛrh nǎ ce á kǔr wǎ. ¹³Sǎr k'è t'á la né yǎl yé wó sǎperǎse* è la né yǎl, rǎnce* t'á la né yǎl yé wó myrte, sǎ è m'a yǎ cǎrhó, kɔn rǎ zhĩ rǎ t'á cǔ gaga yé.

Chapter 56

¹Nyĩ Cinu nyĩ rí: Wèrhé-na kɔn ré tèbé rè mǎ mó sǎ á twĩ cángá tùtwĩ, b'à vǎrh mó yú mǎ zhè, à cángá tùtwĩ rí mye m'a du á yírh wǎ. ²Wu-nyǎ cí wó lò mó mǎbó n' ná n' wèrhé rǎmyé mó, Adǎ byĩ mǎbó n' zhĩ rè nà y yó, n' ná n' nyàm shìrhá y dǛ ré, n' já n' tá n' fuuli ri yé, n' ná n' zal n' jǛ y è t'à wèrhé lwéle ràdù ga mye yé. ³Zhǎ-bal byĩ mú bàká n wǎ, n' myé mǎbó n' já n' nyéné ñdǎ Cinu mú, bàká n wǎ: «Cinu mà n já n vùr ni n' dwĩ rí wé!» yé, sǎ tùm-byĩ mú mye bàká n wǎ: «Nyĩ à wó cǔ nánkùlù!» yé. ⁴Nyĩ Cinu nyĩ rí rè shò kwǎ né: tùm-byǎ bé byèbé bà n' è nyàm à shìrhá dwǎ né, bà cǐr bà n' è wèrhé kɔn ré tèbé à sǎ, e já bà zhĩ à dǎbré nà y yó mó, ⁵à m'a cǎr nákulù òdù a cí bà dúdú yilǎ, à jì y wé, ñd'á byĩsí gǎ kákélé má nyĩ rí wé, bà yilǎ né kǛ ò yó. Rǎmyé mó m'a cǎnè bala-byǎ ñdǎ kana-byǎ; à m'a kǛ yil tèbé rè m'à j'á nyéné twéé twéé mó ò yó, rè t'à la jó gaga mó. ⁶Zhǎ-bal mó byǎ byèbé bà j'á nyéné ñdǎ Cinumùni ga bà twĩ n' cǎrhó tumǎ né, bà swéné Cinu yil ré, sǎ bà yǎ n' tùntùnnǎ mó, lyi bí byèbé gǎkó bà n' è nyàm shìrhá y dǛ ré e já bà t'à fuuli ri, e já bà j'á zhĩ à dǎbré nà y yó mó, ⁷à m'a ce bà bà à Yì pyǎ w yó, à m'a ce bà fùù ñdǎ wu-nyǎ nánfǎlǎ jì y kǛbé bà n' è ce ne è wé mó w mó; à m'a zwé bà vwǎ námpúmǎ cǛé né ñdǎ bà pansébbà n' è pǎ ne à vwǎ-jùlú w yó mó, bà bà m'a byè à jì y bà: «Dwǎ né gǎkó yi-co jì». ⁸Nyĩ Cinu Yi mú, mǎbó n' ná n' cíEsǎrayel lyi bí byèbé bà y'á jì mú dwǎ yó mó nyĩ rí: à m'a k'a cí bà dwǎ mye dwǎ yó, bà kákélé mǎ, a súlì byèbé bà jǛrè bà nyéné dwǎ yó mó ne! Yǎ-bǎlwǎálé cinǎ bé byèbé bà súl bà lwéle ré mó b'a nǎ sǔbri. ⁹Ámyé gǎ-vwǎmǎ né gǎkó, bà-na á dǛ gǎ, ámyé gǎ-wé ré á wǎ túr rí wé mó: ¹⁰nyĩ wó lyilyǎr rè wó yilnǎ bé; bàmyé yó w gǎkó gǎ wó né, bà j'á yǎl kaka yé; bà wó kǔlse shèbé sǎ nyǎ né dǛ, sǎ wǎr sǎ wǎrh yé, sǎ j'á pyé tǛ, sǎ n' è dǎrhǎ, sǎ só jǎn dǎ, ¹¹bà wó kǔlse shèbé sǎ j'á só kùjú dǛdǛ mye, sǎ j'á yǎl wǎl: «Kɔn mǎ!» yé, e j'á wó bàmyé bà wó ènǎnǎ bé! bà yǎl kaka yé shò yé, bà mǎdù gǎkó já n' ná n' kwé n' sǎpwǎ sǎmǎ, lò gǎkó já n' kǎ n' zǎ n' nyǎlè kɔn ré ne, kɔn b'e yí n' nǎ re: ¹²«Bà-na, à m'a pyǎ dǎvǛ, nǎ m'ǎ nyǎ sǎ-kùlù w ná sú, nǎkǎl dǛ ré m'a yǎ ñdǎ zǎ dǛ ré ta: dǎvǛ y kǛbé è dǎl mó j'á gwé já dǛdǛ!»

Chapter 57

¹Cángá cábal mó já n' ná n' cì,e ja lòlò tá n' cili yò w' òmyé mó sò yé,bà n'è pwà lyi-twèsé,e ja lòlò myé ja n' tá n' lwarbà wó wu-bárhé è n'è cebà zal cángá cábal mó yé! ²Sə yə-zúlá né m'a bà,lyi bí byèbé bà n'è zhəl cángá móm'a pyè bà shírh bà pyənə y wə.³ È gə wó ámyé, kə-còlò byá, twě-nə á bwəlse nyónò,bə-nəfòlò ndá kə-nəfòlò byá: ⁴Mó lò á n'a mòn mó?Mó lò ne á kál á nyó né á ce éta mó,e ja á n'a lyəlyə á məjəðlé á ce?Á nə dà yó-kùuli byá nà,koma ciná dwí nà?⁵Á n'a byírh bárhé tərəbētebá nyí ni,có kòbó gakó ò púrh vər nánzhəzhə kùr wə;á n'a zwəl á byá bé nə-gwàalé wé,ndá pyār ré gógwəðlé wé. ⁶Nə-gòlò w' nákuulí nánsəswəðlé, wó rəmyé rà wó n' cəl ré,nyí n' cəl ré, nyí ri, nyí ri!wó nákuulí rəmyé ne n' ná n' lwé dāvě tē n' pə,rəmyé ne n' ná n' pə panse!Sə rəmyé mó nə wó rà m'a swé à wu ní?⁷N' cí n' pyənə ppyə w' kòbó ò yó w' wə dēdē mó yó wə,e zē wó gāà n' jil ní,vwí rí zwəl yilə.⁸N' cí n' lyírhá-kən ré bəlò w' kwā né, ò sarh ré ne.Zhən ga, n' gə yà n' nye ndá ne yi ní, n' lwər n' gāndé,n' jil n' vò, n' súlì n' pyənə y wàn ré,n' pə cəl tēbé rà já n' cin nilyi bí byèbé n' sò bà pyənə y mó nəjèlè yilə;n' j'a búl nyí bele ré!⁹N' sò n' dūr n' vò Məleke sò ndá nwě,n' pə wé ré rà lwé nānyənyèlè rà y'a búl rà já,n' twí n' tuntúmá bə vò jààsé shèbé sà búl sà wə pyépyé mó wé,sə n' tó rà denne n' sò n' vò cúlú. ¹⁰Sómá y' èmyé mó gakó n' zhəl mó j'a lyèè mó,e ja n' tá n' wəlà: «Rə lyè kùrə!» yé.n' k'a nə n' jē y' jàn ré,rəmyé ce n' já n' bə tē jē ndá wu-zhùlù yé.¹¹N' gə wó myinnə mó ce, mó lò n' ce n' wu zē, e ja n' ywē zə mó?N' já n' tá n' lyírh əmyé yò yé,n' yə ne n' wé cí yé!È nə dà zhən b'a dene dēdē à j'a gwě yə kən wèrhé,rəmyé ce n' zē n' tá n' nyàm ne yé. ¹²Sə əmyé m'a bwəl n' «cángá tūtūwí rí» a byili,sə n' tumə né t'a la nyòòrhé dá-byí ga mye zal n' yil yé.¹³N' gə tú n' ná n' búbwéé, sə yə né nánzhəzhə w' n' zhe n' sò mó vwārə mó!Zho m'a zə nə gakó o m'o lyè,zho námpólé m'a pwà ne.Sə lò mòbó n' zə əmyé n' mə n' yə n' shòò jàà, mà n' nə ce y' e yə n' cəl-tənà,nd'a Yi pyə w' n' ciní.¹⁴Sə bə m'a wə:Shī-nə sómá y' gwáaré, pul-nə sómá yá,kwě-nə ku kòbó ò m'a lyəlyéré dwí gakó à dwí rí sómá y' yó. ¹⁵Bə nyí mòbó n' já n' wə dēdē dēdē mó,n' já n' ŋwéné gaga yilə, e ja n' yil ré j'a wó rà dúdú mú, nyí rí:Á j'a wə dēdē, à bə dō zhe yé,à ŋwéné ndá lò mòbó bà pyārə tē bə bəbwelə,n' wó cin-lwəl cábal n' wu w' wé mó,mùni ga a ce cin-lwəl ciná bé zə nyū,s'a ce lyi bí byèbé bà pyārə tē bə bəbwelə mó wun ni k'a zə wu-jə.¹⁶À t'a la j'a n'a ji búlá nə t'a zhè yé,è dà twéé twéé à m'a j'a n'a kwè lyim yé,è gə dà rəmyé shíshírhə néndá wə-nyir rí tēbé à wèrhé mó jàn ré m'a zhè à yé né. ¹⁷Esərayel ŋwòlè ré námməlyälyōō ce, à lyim zē,à pyírhí à yé a ce kwā a m'a mà ya; à lyim y'a zē:è y'a j'a n'è wèrhé yó-kùlù, è n'è tó è wu-bùlè né ne;¹⁸à búl a nə è sòmésé!Sə ndá rəmyé ga à m'a wārə ya, à m'a byili y' sómá yá,à m'a zə è wu ni dēdē, èmyé nd'è lyi bí byèbé bà wə cu wu-zhùlù wé mó,¹⁹à m'a ce núrə shí bə nyú wə.Lò mó mòbó n' nye ndá lò mó mòbó n' bwəl mó ga nə yə-zúlá, yə-zúlá,Zhən ga, à m'a wārə mə, wó Cinu nyí rí!²⁰Sə lyi-bəlwälsé nyé dwā ndə nə-fəlò kòbó ò n'ò fùù,ò wār ò zhì shéé ta,ò náná bé j'a n'è gùlì bəbòrə w' ndá mórə w' ga dwā ne. ²¹À Yi rí wəl bə lyi-bəlwälsé j'a t'a la yə-zúlò dá-byí ga nə yé!

Chapter 58

¹Búbwée ndá n byā y jàn ré gakó, bà n lyààré ne gál yé, ce n cəl ré yə nánfɔ̀lɔ̀ ndə pólá y cəl ré ta, bwəl n byili à dwí rí nì rə yó-kùùlì tùtwā̀è né, byili Zhakɔ̀ɔ̀be kèlè y ne è dwááré. ²Dē gakó, bà j'á n'è pyà sà bə sú àmyé wu, bà wu-nyɔ̀ w wó bə lwar à sómsé párá, ndə wó dwí tēbé rə twí cángá tùtwíì, e jà rə yə kɔn ré tēbé rə mə ndá rə Yi rí nì yě ta. Bà zhe à byā ne b'á bür bürsí sà tó cángá tùtwíì rí gá n'è yál né, bà wu-nyɔ̀ w wó bə bwəlse Yi yala ne: ³«Bàkón nyi-lyóó w n'ò pə nába, e jà n gə bə re ne, Bàkón cìn-té-lwəl mó n'è pə nába, e jà n yəl rə nyí nì?» Á nyi-lyóó dē ré, á j'á yě kɔn ré tēbé rə n'è kwerhe á yò mó sō cilu, á súlì á j'á n'á nwènè á tùntùnnə bé. ⁴Á n'á lyē á nyí, e jà á j'á n'á pyà búlú ndá zòmáá n'á pun dwā ndá jà-gúlú ndá wu-bárhé! Á t'á lyē á nyí ndə kɔn gá mə né dē ré tēbéá n'á yál b'á nyèè á cəl ré dē-yi w mú ta yé. ⁵Nyi-lóó w kòbó à só mó nə mə dwā s'ò yə èta, dē ré tēbé numbyínì y n'è lwəl è cìn té mó? È nə wó e lwəl è yó té ndə vwal-gɔ ta, e lyèlè yóló ndá tòmó té e m'e yə è pyənə nà? È nə wó rəmyé yil n vür nyi-lyóó dē, dē tēbé rə yú Cinu pùbùlò mó? ⁶È nə dà nyi-lyóó dwí rí tēbé à só mó nà: e bwelè wu-bárhé lyēésée bwelè zhī rí lyēésé, e ce lyi bí byèbé bà y'á n'è nwènè mó nə bə cìn bə kwè, è n'è yál e wó b'á bəbwele zhī dwí gakó! ⁷È nə dà n tà n búrú w ndá lò móbó nɔrh zhe nà? E súlì mye: n m'á zwè nəmwà bé bə bə zulá jàà zhe mó n sō, n m'á pyilì lò mó móbó n nə n wó nánlwè mó, n tá n la shòò lò mó móbó á wó jal mādù mú yé né yé. ⁸Rəmyé yó, n pwè ré m'a púrh ndə ce-lár ré ta, sə n wárh mó m'a yə lálà. N cángá tùtwíì rí m'á n'è zhəl n yé né, sə Cinu còrhó w m'a zē o yə n kwā né o m'ò yilì mú. ⁹Rəmyé yi ní, n gə byè, Cinu mà n shè, n gə búbwée n ce mo, n mà n lyar n wò: «Nyín nì!» N gə ce zhī, ndá jəfólé kèbé è n'è cí dóó lò yó wə, e súlì zòm-bəlwélé jé té n sō, ¹⁰n gə yě n səpwà nyí kùjú w nì n pə lò mó móbó nɔrh zhe mó ne, n pə zúzúnú cábal ne n jí n sú, n pwè ré m'a yər cə-byín rí wé, sə n cə-byú w m'a yə ndə nənyéné ecəl ta. ¹¹Cinu mà n já n ná n cí mú sómá yó twée twée, má n wə shɔ́ w cəcəl ré w mye, n mà n pɔ́ n jí n sú, n ce n kúr rí kwerhe rə zə jàn dēdē. N m'á yə ndə bós kòbó nē j'á n'è yí w kɔn lyē ce ne ta, ndə zhilì kèbé è nàná bé t'á wī ta. ¹²Nmyé nəjèlè yilə, bà m'a k'a lù shāā shāā jì-bwàr ré bə cí dē, byinə né nà lyē lyē jì-kùrə né nyèbé bà yě mó, n m'á lù nì n cí dē; bà m'a byè mó bə: «Bòlā shinnə, ndá sómsé kwàrhna, m̀nì ga lyi ɲwènə bə jòm o wé mó.» ¹³N gə yě tumə tũ nì shìrhá y dē ré, n yě n nyòòrhé tumə tũ nì à Yi dē ré yù wə, n gə byè shìrhá y dē ré bə «Wu-nyɔ̀ nánfɔ̀lɔ̀», n byè Cinu Yi dē ré «Dē ré tēbé rə zèwə», n gə ná n yě n tumə né tũ nì, rə nyòmó yilə, n ná n yě nyòòrhé tum tũ nì, n ná n yě zòmá né nyèbé nà t'á zhè mó ne, ¹⁴n m'á nə n wu-nyɔ̀ nánfɔ̀lɔ̀ w Cinu wé, à m'a kwè mó ndá eshā-vwətu a m'a vò Cə y pyàr ré yə-pèlè wa, à m'a ce n jí n da Zhakɔ̀ɔ̀be cəl kɔn ré n nə rə nyàn. Zhən ga, wó Cinu nyú w rə shí nì.

Chapter 59

¹Gaga, Cinu jè y j'á dà ná-èkùlì dǎdǎ, e ce è wàr lò è m'a zwě yé, n' zhě ré j'á yè shī kɔn lyě ce ne, e ce rə wàr rə n'è nyèè yé! ²Wó á lwele ré rə ce pórá ɲwénéámyě ñd'á Yi rí cəcəl wə; wó á dwááré rə círhí rə yé-zwǎ yá, è j'á nye ñd'ába, è j'á nye dǎdǎ ce rə wàr rə la á cəl nyòò yé. ³B'á jə-wun ní təl ñdǎ jal, lwele dúdú á jəfǒlá mye j'á n'è twǐ; kɔma dúdú á nyi-vɔr ré n'è zòmà, myinù zòmà dúdú á mǎjòlò w j'á n'ò twirhi. ⁴Lò mǎdù ga tá n' zə yò n' zhəl bursi ñdǎ cángá tùtwǐ rí gá n'è yǎl né yé, lò mǎdù ga tá n' pyà yò w kɔrhɔ ñdǎ wu-pò yé; bə n'è zal kɔn ré tèbé rə bə kùr zhe mó zhànà, bə n'è zòm zǎ-fwááre, bə n'è jènè bə téré lwele ré, bə zě bə twǐ yò wá! ⁵È wó kɔn ré tèbé rə n'è fwǎl tǎ ñdǎ rə pǔ mú càlà né bə n'è ce nà lwərha, ñdǎ elyené jirh bə n'è swě; lò mòbó n' dòm bə càlà né, ná n' cì; cǎlè ré gə lowə, rə n'è lwərha: sə è wó kùwà! ⁶Wě ré tèbé bə n'è swě mó, wàr gònɔ rə la wɔrhó gaga yé, bə wě ré wàr rə m'a pyili yé; bə wě ré wó wě tèbé rə n'è wərhe lwele! jǒre wɔrhó tùtwǎ ñdǎ dúdú nà wə bə jə-wun ní wě! ⁷Bə nèsé n'è dūr sə zǎ lwele ré sətə, bə n'è dūr bə bàn bə-dóo-zhe-cí jal tǎ ló yilə; bə búlə né j'á wó búlə námməlwǎlse, bə gə tó mǎgǎ j'á wó cǎ ñdǎ e lo e bəbwelə dúdú. ⁸Bə yəl yə-zúlə sómá y pár yé, bə j'á t'á jəl kɔn ré tèbé rə mǎ mó bə sómá y yó yé; bə n'è ji sə-byirh námməjǎlse bə cín yilə, lò mòbó n' ná n' kwě se bə yə-zúlə zhe yé. ⁹Sə rəmyé mó ce bursi búr mú j'á zě mǎ nye ñdǎ nábacángá tùtwǐ rí zě rə t'á yí ná sǒ yé. Ná y'á n'è dǎ pwě ré, e k'á wó cə-byín rí, ná y'á né dǎ nəkɔkólé pwě ré, e k'á wó cə-byú fúri wě ná n'è zhəl né. ¹⁰Ná n'è tǎtélè ñdǎ lyilyǎr gá n'è tǎtélè byilí cǎ né, ná n'è tǎtélè ñdǎ lyi byébé bə bə yirhə zhe ta. Ná n'è mǎ ná nərɲ nənéné ecəl w ñdǎ ce y gə tú è n'è byibylí yi ní ta, ná j'á jə, e jà ná wó ñdǎ cùuri ta. ¹¹Nə gakó j'á n'è kúrh ñdǎ cǐlǎ-kùulí ta, ná j'á n'è kúrh zúzúnú cǐl ñdǎ épwěense ta. Ná y'á n'è dǎ bursi búr mú, sə kaka dǎ-byí! ná y'á n'è dǎ cín-neré yá, sə è jàà y nye ñdǎ nába! ¹²Nyí wó ná yó-kùulí tùtwǎ ñdǎ gá j'á jǎ dǎdǎ n' yé né mó è ce, ná dwááré mye n'è cǐ yò ná yó wə; zhən ga ná yó-kùulí tùtwǎ ñdǎ dǎ nába, ná j'á yé ná lwele ré pár pamparǎ: ¹³e cǎ nyí ni, e zhě Cinu, e kwě e vò è kwǎ né pyépyé e zə nyan ñdǎ ná Yi rí, e tene jǒre ñdǎ myinù tùtwǎ ñdǎ è la tǔ, e téré kɔma zòmà ñd'è wu gakó e súlì e zòm ne. ¹⁴Wó rəmyé rə ce bursi búr mú kwàrh sə k'a vò kwǎ, cángá tùtwǐ rí mye j'á zě rə swərɲ rə zhǐ pyépyé. Nyí wó zhàn ré gá mǎ rə nà dwǎ-jolò jàà y wa, wu-pò w mye zě ò wàr ò yí gǎà mó è ce; ¹⁵bə púri zhàn ré y'á tənè yé, bə zě bə n'è bubu lò mó mòbó n' zhǐ lwele mó! Cinu nɔ re, sə bursi búr gá j'á tənè gaga móyàl kɔ-bəlwélè n' yirh wə. ¹⁶N' púri bə lòlò yà n' tənè yé, n' wu zhili lòlò gá tá n' wərhe kaka mó yilə; rəmyé yó, wó n' vò w ò ce n' mǎ n twǐ cín-neré tum rí, n' cángá tùtwǐ rí zě rə kwě mɔ. ¹⁷N' zù cángá tùtwǐ rí ñdǎ cǔbó kàməzwǐ ta, n' pú cín-neré y ñdǎ cǔbó yá-pú ta; n' zù jim cú kàməzwǐ y ñdǎ n' kàməzù-pólé ta, n' pyili n' cín ñdǎ sónó kǔbó ò lyě ce ne mó ñdǎ kàməzù-fwélè ta. ¹⁸Tùtwǎ ñdǎ gá yǎl né mó, èta mye nà kwǎndé n' la pɔ mó m'a yə né, lyim-cəcǎ ñdǎ n' búl-dwǎ bé, còrhò-tum pɔ n' zwǎ bé ne! N' mǎ n pə còrhò-tum cemə né nyébé nǎ kákélè ne mó ne. ¹⁹Rəmyé ce, bə b'a nyàm Cinu yil ré, kɔn gá zhǐ yi-zúr sǒ è m'è la mó, sə bə b'a nyàm n' zùwá y kɔn gá zhǐ yi-púrhí sǒ è m'è la mó, bə n' mǎ n bə ñdǎ bù-fwélè ná-éshénékébé Cinu shishirhə né ce è nǎ mó n'è wúl ta. ²⁰N' wó Zwennə mó n' mǎ n bə Səyɔ yilə, Zhakɔbe kwǎlá y lyi bí byébé bə yě bə yó-kùulí tùtwǎ ñdǎ né ne mó yilə, wó Cinu nyí rí. ²¹È gə wó àmyé yilə, nyí à dǔbré à la zal ñdǎ be mó gá m'a yə né, wó Cinu nyí rí: À Eshirhə y è só n' yó w mó, ñd'á zòmà né à co n' nyú w mú, j'á t'á la n' nyú w shər yé, nà t'á la n' byǎ bé nyú w shər yé, nà t'á la n' byǎ bé byǎ bé nyú w shər gaga yé, kɔn zhǐ èlǎsé ñdǎ twéé twéé yilə.

Chapter 60

¹Zè tɛ́, yǎr pwè, bà ò pwè ré yúwá, bà Bə-zhɔ́é-zhe zùwá zè è zhí ò yó wá.²Nyí cə-byín rí pyi cə y zhən ga,ébɔ́ pyi ceme né,sə Cinu mà n zè ò du ò yó wá,ò zùwá y è la ò yó w du mú bwàlse.³Tənèsé m'a zè sà n'è zhəl sà zà ò pwè ré sɛta,sə pyá bé m'a zà ò gá nà ò zè màgǎ mó pwè ré sɛta.⁴Nyí kɔn gá kákélé mó nyí rí ma ò nyi wé:bà gako n'è twí dwá yó, bà bàn ò sɛta,ò bala-byá bé m'a shí pyépyé bà bà,bà kwè ò kana-byá bé bà ce cǎ wa. ⁵Rəmyé yi ní ò m'á na, ò yé y m'a sú òndá wu-nyɔ́,kɔn m'a dwərh mó sà ò wu m'a sú òndá wu-nyɔ́ nánfɔ́lɔ́,bà bà m'a k'a zə nà-fwààlé nàcèndé bà m'e bà ò sono,tənèsé jè-kɔn ré m'a bà ò sono.⁶Yómde nánzhəzhɔ́ m'a bà rə sú ce ò sono,Majá òndá Efa yómde námbwààlé;Saba lyi bí gako m'a bà,bà m'a zə sánámá òndá áǎǎ bà m'e bà,sə bà m'a zə bà cin bà yə lyi bí byèbé bà n'è bwəl Cinu còrhó wá. ⁷Bà m'a cí Kədaare lyi bí və-ywàálé dwá yó òmyé yilə,Nəbayɔ́ɔte pyi-byesé m'a yə ò còrhó tumə né tǔ yilə;sə m'a jì à vwí-júlú w yó, sà à m'a swéné se;zhən ga, à m'a ce à zùwá y jì y zùwá y du.⁸Wó byé lyi òndá byèbé? Bà n'è zè bà wə dɛ́ òndá ébɔ́ ta,òndá épwənsé sà la sà jààsé wé ta;⁹zhən ga, ceme né nyèbé nɛ́ kákélé nɛ́ mó n'è yǎl nà bà a sɔ́,Tərəshiisi bú-bwəla né tó yé,mùni ga nà zə ò byá bé nà shí pyépyé nà m'e bà,bəmyé òndá bà sàbyí mú òndá bà sánámá mó ga,Cinu, ò Yi rí yil ré còrhó yilə,Esərayel Yi rí rə bà dɔ́ zhe mó còrhó yilə, bà rə pɔ́ mó rə zùwá yá.¹⁰Zhə-bal mó byá bé m'a k'a lù ò byíl-fwàlsé,sə bà pyá bé m'a jì jè ò còrhó tumə né tǔ mú yilə,b'á y'á mà mó à lyim rí gá y'á zè yi ní,sə à sónó w yilə, à m'a byili mú à wu-bɔ́nɔ́ wá. ¹¹Bà m'a j'a yé ò bwààlé nɛ́ rə pul twéé twéé,cəcɛ́ òndá nənɔ́nɔ́ ga, rə j'á t'á la pyu gaga yé,mùni ga bà zə tənèsé shàdɛ́ɛ́sɛ́ bà b'e ce ò sɔ́,səmyé òndá sà pyá bé, bà ce bà pú pú dwá nɛ́ mó!¹²Tənà kèbé òndá pyə-tənà kèbé è cɛ́ tǔ e pɔ́ mó m'a jé tɛ́, tənèsé m'a j'a cɔ́ lyám lyám. ¹³Lyəbá còrhó wá,səpərə́ɛ́sɛ́ y òndá orəme y òndá bwisi y ga m'a tó dwá rə bà ò sɔ́,mùni ga rə ce à jì y kùr ré gá ju màgǎ mó zə còrhó;zhən ga, à m'a ce jàà y à nésé cí è wé mó zə còrhó.¹⁴Bà m'a n'è kwé tɛ́ bà m'è twí ò sɔ́,lyi bí byèbé bà y'á n'è nwènə mó mó byá bé,bà m'a tu ò nərɔ́ kùr wə,lyi bí byèbé gako bà y'á n'è fuuli mú mú.Bà m'a byé mó bà «Cinu cɔ́ wá»,«Esərayel Yi rí tɛ́bé rə bà dɔ́ zhe mó Səyɔ́ wá». ¹⁵N ká ò tá ò la mɔ́bɔ́ bà zhɔ́ mɔ́ndá mɔ́bɔ́ bà súl mú, òndá mɔ́bɔ́ lɔ́lɔ́ ká ò tá ò twí ò sɔ́ mó yál yé,sə à m'a ce ò yə byinə nánzhəzhɔ́ yó-dɛ́ zhɔ́ mó,òndá byinə nà j'á la gaga mó wu-nyɔ́ wá. ¹⁶N m'á ŋwɔ́ tənèsé yil mú,ò m'á jì pyá bé nàcèndé òndá shil nánfɔ́lɔ́,ò m'á zè ò lwar bà ò Zwennə mó wó àmyé Cinu,bà lɔ́ mó mɔ́bɔ́ ò nà ò zwé mó mó wó Zhakɔ́ɔbe Yi rí Lɔ́lɔ́-bə-rə-jàn-ré-yàlà-zhe mó!¹⁷À m'a ce sánámá bà kàmmɔ́ jàà wa,a ce sàbyí bà lù jàà wa,a ce kàmmɔ́ bà dǎr jàà wa,a súlí a ce lù bà nákuu jàà wa.À m'a ce Yə-zúlá yə né ò yùlú yilə,a zè a ce Cángá tǔtwíí rí yə né ò cinú òndá jàn yilə. ¹⁸Bà j'á k'è t'á la jóɔre tǔtwáá yò nyɔ́ ò tənà y w yé,òndá cɔ́ òndá wé lo yò nyɔ́n tənà y nyí rí wé yé.N m'á ce ò byíl-fwàlsé yil bà «Cin-neré»,ò ce ò bwərsé yil bà «Còrhó». ¹⁹Nənɔ́nɔ́ w pwè ré j'á k'è t'ála cə-kóló pwè ré yál òmyé yil yé,càna y ònd'è pwè ré j'á k'è t'ála cəcɛ́ pwè ré yál òmyé yil yé.Wó Cinu ò mà ò yə pwè tɛ́bé rə j'á ŋwéné twéé twéé òmyé yilə,wó ò Yi rí rə m'a yəh cènə ré. ²⁰N nənɔ́nɔ́ w j'á k'ò t'á la zú yé,ò càna y j'á k'è t'á la zú yé,bà Cinu mà ò yə pwè ré tɛ́bé rə j'á ŋwéné twéé twéé òmyé yilə,sə ò cu wu-zhùlú w dwá né m'a zhè.²¹Sə ò dwí rí, rə lyi bí gako m'a yə cángá ciná,bà m'a ciní tənà y twéé twéé yilə,bəmyé byèbé bà wó à cémé né dɔ́ w à zhele mó,kɔn ré tɛ́bé à jèsé wərhé mó, rə mǎ sə rə ce à zùwá y du mú. ²²Bà ga námpólé y m'a jǐrh nunə mɔ́rhɔ́,bà ga nánkwàrà y m'a jǐrh dwí tɛ́bé rə lyi bí yú mɔ́rhè yàà.Rə yi rí gá tǔ rə yúwá, àmyé Cinu, à m'a ce rə pyirh làlà.

Chapter 61

¹Cinu Yi Eshirhə y ɲwéné ɲdó nɛ. Zhən ga, Cinu cír ni, ɲ twí ni b' à zhəl a cí wu-nyǝ nyí nəm wà bé nɛ, s'a shíshéré lyi bí byèbé bà wun lo mó wun ni; s'a bwəl a byili lyi bí byèbé bà zɔ bɛ yómá mó nɛ bà b'a nə bà cinə, s'a byili lyi bí byèbé bà ɲwéné byənə-jù w mú ni bà bə yírhá b'a nə pwè ré,² s'a bwəl Cinu ɲnɔ-dür byin rí a byilindá ná Yi rí jim cú dɛ ré, s'a pə wu-jǝ lyi bí byèbé bà wɔ cu wu-zhùlù wé mó nɛ,³ s'a pú pyèlè yá-pú Səyǝ lyi bí byèbé bà wɔ cu wu-zhùlù wé mó nɛ, a pú bi pyèlè yá-pú òmyé mó tòmɔ w jàà wa, a ló nwǎ bà yó wə, è n'è byili wu-nyǝ wá, sə è dà wu-zhùlù yé, a zù bi gònɔ w kóbɔ ò tó còrhó pɔ nɛ, ò dà wu-zhùlù gònɔ yé. Bà m'a ce bà yil bà «Cángá tùtwí tərəbétəbá, Cinu cémé né, nà mǎ sə nə ce ɲ zùwá y du mú». ⁴Bà m'a k'a lù shāā shāā jì-bwər ré bə cí dɛ, bà m'a k'a lù jàāsé shèbé lyi bí y' à wūr bə m'e pə wu-zhùlù nánfǝlɔ w bà nambala bé nɛ mó bə cí dɛ, bà m'a k'a lù ceme né nyèbé nà y' à cɔ mó nə yə nándùn, jì-bwər ré tèbé rə j' á ɲwéné, rə byinə né j'a pú pú dwā nɛ mó. ⁵Lyi bà m'a shí jàase dúdúmá dúdúmá m'a yilí á vǎ-ywàálé bə pə nɛ gɔ nə dǝ, zhə-bal mó byǎ bém'a vò á kálsé, bə súlí bə nyí á dǝvǎ-cémé né cesé yò, bə pə ába. ⁶Sə è gə wó ámyé yilə, bà m'a byè ába bà «Cinu Vwǎ-zwǎlnə», bà m'a ce á yil bà «Lyi bí byèbé bà n'è twí ná Yi rí còrhó tumə né»; á m'ǎ jí tənèsé nǎcɛndé, sə á m'ǎ cèrhé á cinə, á gá ce sà còrhó w jírɲ ámyé còrhó mó yilə. ⁷Á cizhíl nɔ twər rǎlyé nyǎn ré jàà wa, lyi bí myé tùurhí súlí rə yə á cəl ré jàà wa, á b'ǎ nə cələ kùrə nǎlyé bà ce y wé, sə shāā ga wu-nyǝ nánfǝlɔ w m'a yə á kɔn ré tèbé á j' á zhe twéé twéé mó. ⁸Bə ámyé Cinu, à j' á só kɔn ré tèbé rə mǎ mó, à súl ɲwǝlè ré rə tó ɲdó myɲnù, à m'ǎ j' á n' á pɛ á nyǝdǝrhé: à m'a zə dɔbre tèbé rə m'ǎ j' á ɲwéné twéé twéé ɲd' ába. ⁹Á byǎ bé yil m'a du tənèsé gakó wé, á byǎ bé byǎ bé yil m'a du dwə né wé; lyi bí byèbé gakó bà m'a nə bɛ mó m'a lwar bà bə wó dwí tèbé Cinu cí bwəl rə yó. ¹⁰À wu j' á nyé dǝdǝ, ò j' á búl ò nyé zhən zhənà, Cinu yilə, à wu w n'ò fùù ɲdó wu-nyǝ nánfǝlɔ à Yi rí yilə, bà rə zù ni cìn-neré y kàməzwí yá, rə pyípyílí ni ɲdó cángá tùtwí kàməzù-fwèlè yá, ɲdə bóbɔ mǔbɔ ɲ pyà bóm gə pú pyèlè yá-pú ɲdə vwǎ-zwǎlnə ta né, ɲdə bóm mǔbɔ bà pyà gə bə ɲ cìn ɲdó ɲ bwé wé ré né. ¹¹Zhən ga ɲdə ce y gə y'a ce è wé ré byǎ bé púrɲ té né, ɲdə bók myé gə y'a ce ò wə-dwí rí púrɲ té né, wó èta Cinu myé mà n ce cángá tùtwí rí, ɲdó ɲmyé còrhó w pɔ mó púrɲ tənèsé gakó yé né né.

Chapter 62

¹À t'â la à nyí shǔ Səyǔ shò kwā né yé, à t'â la shéé jǒm Zhərazəlem shò kwā, kɔn m'e yí è cángá tǔtwǐí rí k'a du ndə pwè ta, sə è cìn-neré y kwé e zə ndə pàntémé ta yé. ²Tənèsé m'a nə n cángá tǔtwǐí rí, pyǎ bé gakó mye nə n zúwá yá. Bə m'a byè mó ndá yil nándùl, yil ré tèbé rə la Cinu nyú w shú mú. ³N m'ǎ yə còrhó yá-pú Cinu jǔ wa, n yə pyèlè yó-bɔrɔ n Yi rí jə-tarh wa. ⁴Bə k'è t'â la mó byǔ bə: «Kě mǔbó bə zhǔ mó yé», bə k'è t'â la n ce y ne wál bə: «Wu-zhùlù cákě» yé, sə bə m'a byè mó bə «Kě mǔbó n ná n pə ne wu-nyǔ mó», bə zé bə byè n ce y bə «Kě mǔbó bə vùr mú», bə n m'ǎ yə Cinu wu-nyǔ kɔna, sə n ce y m'a nə byal. ⁵Ndə ébó-dǎl mó gá yà n jí n kě mó né, èta n byǎ bé mye m'a jí mú ní, n Yi rí wu m'a zə nyàn ndá mó, ndə ébó wu gá y'a zə nyàn ndá n bóm mǔbó n pyà mó né. ⁶À ce yilnə j'ǎ zhǐn byíl-fwǎlsé yó, Zhərazəlem; cəcē y námpúm ndə nənýónó w námpúm, bə bə mǎ sə bə shǐ bə nyí yé: «Ámyě byèbé á n'á ce Cinu lyǐrh mú, shǐrhó j'ǎ tənè á yil yé! ⁷Á bək'á yě nmye ne n já n shǐrh yé, kɔn m'e yí n gá mà n ce Zhərazəlem jòm cənè, n súlǐ n ce e yə «còrhó kɔn ce yó mó». ⁸Cinu zə n jə-jǐ y ndá n vǔ w ɔ zhe jàn món mə n bwəl nyí n wò: À j'ǎ k'ǎ t'â la n bələ y n zwə bé nə pəe yə bə kùjú gaga yé, zhə-bal mó byǎ bé j'ǎ k'è t'â la n dǎvǔ ykèbé n lyèè è yil mú nyó gaga yé. ⁹Sə wó lyi byèbé bə kwar bələ y mó bə m'a zə y bə m'e kǔ bə cìnə, sə bə m'a cèrhé Cinu, lyi bí byèbé bə pǔr dǎvǔ-cémé né byǎ bé mó, m'a nyó nà dǎvǔ yà jì y kónó w wé. ¹⁰Du-nə, tó-nə bwərsé á du, pul-nə sómá, dwí rí sómá yá, shǐ-nə, shǐ-nə sómá y gwááaré, pyilǐ-nə y ndá nákulə, cǐi-nə myɔrɔhə té dwə né yé né. ¹¹Nyǐ kɔn tèbé Cinu ná n byili, rə yú lǔ w cə-yala gakó mó: Wál-na Səyǔ bəkó mó ne: Nyǐ n zwennə mó yúwá, kwǎndé ɲwéné n sono, sə còrhò-tum b'a jèrə rə yí. ¹²Bə m'a byè be bə «Yi lyi », «Lyi byèbé Cinu zwé mó», sə bə m'a byè nmyé bə «Cə kǔbó bə pyà mó», «Cə kǔbó bə yə yě mó».

Chapter 63

¹Lò mó mòbó ní shí Edòm tənà y wa, Bəsəra cə w wa, ndá shəshəmà ní gándé ne, ní nàbàn nyàl ní kàməzwí y kùr wə, ní jàn ré nánfólò w ce n kwélé mó wó mó lò? Wó àmyé à n'á zòm cángá tútwíí rí zòmà, à n'á bwí búlú m̀nì ga a zwē mó. ²È nà wó byè yil n gònò w zhe shəshəmà, byè yil n kàməzwísi nyèndə lò mòbó ní ná ní pyárh dävè-cò byä bé, ní wó cò byä bé pyárh ku w wé kàməzwísi ta? ³À dúdú à pyárh dävè-cò byä bé, dwá né cəcəl wə, lò mädù ga yà ní tənè ndá ne yé; sə à lyim rí gá y'á zè rə n'è yì mú ce, à nòm be té a pyárh, à lyim-cəcə w ce, à zə nəkúl a tá be; bə nē mó sàrh mə ló à kàməzwísi yó, à gándé gako j'a tə tə. ⁴À wu w wé, è y'á wó jim cú dē, byin rí tēbè à y'á mǎ s'a ce à dwí rí nà rə cìn mú y'á yúwó. ⁵À j'a nyí nyí: sēē dá-byí ga y'á tənè yé! à wu j'a zhili: lòlò tənè ní mà n ji jē yé! Rəmyé yó, à jē y zwē neà lyim-cəcə w yàl à sanna mó. ⁶À lyim rí ce, à j'a nò dwá né té a bəbwele, à lyim-cəcə w ce, à j'a ce bə nyò dävè y e zə be: à yirh bə còrhó kən ré a ji té! Da mó nònò-dür mú ndá ní byä bé zúzúnú wó? À m'a lyirh Cinu ywè-ècənà né yò, shənə né nyèbè nà n'è shènə Cinu mú yò, kən merhe dwā ndə kən ré tēbè gako Cinu wèrhé nà yil mú, ní sònó nánfólò wí mə n twí ndá ní wu-bònò w gə wó né, Esərayel dwí rí yil mú, ní ywè-ècənà né j'á já dēdē. ⁸Ní yà ní wələ «Zhən ga, bə j'á wó à dwí, byä byèbè bə t'á myinì mú», sə ní yàl Zwennə bə yilə, bə zúzúnú w gako wé. È dà lò ní twí ní jàà wa, ráá lò ní twí n vò n cí nyí yé, wó ñmyé cici ní zwē be: wó ñmyé cici ní zwē beñ sònó w ndá ní nònò-dür mú yilə. Ní kwè be, ní zhí bibyinə né nyèbè nà lyē mó dwā né gako. ¹⁰Sə bəmyé zè bə cē, bə zhiliñ Yi Eshirhə y wu ni. Rəmyé ce n já n ká n jirh bə zù-bal, ní cici mú já n zè ní ná ní bwí ndá be. ¹¹Rəmyé yó, ní dwí rí j'a lyirh Muiyisi yi rí dwā né yò: «Yè lò mó mòbó ní ce ní vwámá né kálna móká n shí nà-fólò w w n du mú nà ɲwéné? Yè Mòbó ní coñ Yi Eshirhə y ní wé mó nà ɲwéné? ¹²Mòbó ní ce ní jē y è n'è jájémé mǎvò Muiyisi jə-jí sǎ mó? Mòbó ní bòn nàná bé dwā ne bə yé né, m̀nì ga n ce ní yil du twéé twéé yil mú? ¹³Mòbó ní ce bə tó nà-fólò w nánlyilyùmú w bə byerhe mó? Bə j'á yə bə nər h mà yé, ndə eshā ta, gə-elū èpòlò w wə, ¹⁴Cinu Eshirhə y y'á zə be è m'è la shirhə jàà wa, ndə vwámá nyèbè nà n'è cəcélè nà la vólò w ta.» Wó èta dǎ n kál n dwí rí ní, ní mǎ ce n yil rí j'a du ndá còrhó. ¹⁵Zhí dē-yi rí wə, n Yi pyə-kélè y è j'á càn dēdē mó wé, ní nyí nyí wé: yè n sònó námməlyālyāyō w ndá n wu-jə wá, ndá n nònò-dür mú nà ɲwéné? n nà cə̀r n wu-bònò w n zhe à yil mú ní cí n wé nà? ¹⁶E jà wó ñmyé n wó ná Da mó! Zhən ga, Abəraam já ní yəl ná pár yé, Esərayel mye kə ní yəl ná pár yé; wó ñmyé Cinu, n wó ná Da mó, ná twéé twéé ga Zwennə mó, wó rəmyé rə wó n yil ré. ¹⁷Cinu, è nà wó byè yil n ce ná n'è yáyélè dē, ná nye ndá n sǎmsé, ní ce ná wun ní kù, nà k'è wà̀r nà n'è nyàm mó? K'á kwè ní bà, n tuntunnə bé yilə, n cəl-tənà y kwálsé yilə. ¹⁸Ní Yi dwí rí ciní rə cəl-tənà yá, sə kən yə dene mye yé; ná zwə bé nòm n còrhó-jì y té bə bəbwele! ¹⁹Sə ná gá wó lyi bí byèbè n ká n bə ɲwónó zhe bə yó wə, lyi bí byèbè n yil ré k'è t'á byè bə yó mójàà y búl è nye. Áá, n gə y'á j'á kǎr dē-yi rí, ní só té, pyà̀r ré y'á m'a zhízhí ñmyé yé né,

Chapter 64

¹h yà n m'á yè ñdə myĩn m̀b́b́ m̀ə n'è jí swààlè ta, n yè ñdə myĩn m̀b́b́ m̀ə n'è ce nàná n'è shè ta, n la n m̀ə ce n b́l-
dwā bé lwar n yil ré; wu-zèé nánf́l̀l̀ y'á m'a gu tənèsè n yé né, ²h gə yà n ná n wèrhé wè tèbé rə n'è zè wu ni, ná t'á
dè m̀ə: n yà n m'á só té, sə pyàr ré y'á m'a zhízhǐ n yé né. ³Bà j'á gwě yè nyèè, bà j'á gwě yè nyèè bà n'è wəl mye, yírh
mye j'á gwě yè nɛ, bà yì rədù ga wèrhé kɔn rə pəlò m̀b́b́ n zɔ rə zhən nɛ yé, è gə dà ñmyé dúdú sásá. ⁴Ñ ná n jàr lò
m̀ə m̀b́b́ n wu nyè, cángá t̀t̀wǐ rí n ná n t̀wǐ mú yilə, lyì bí byèbé bà n'è lyírh n yò n s̀m̀s̀é yó m̀ə. Nyí mú n lyim
zè rə n'è yì, ná gá ywàr ná yě s̀m̀s̀é nɛ m̀ə yilə; e j'á wó shāā ga s̀m̀s̀é sàmyé m̀ə yó ná m'á nə ná cìn ní. ⁵Ná gako
púlópúló yàl ñdə jìmdi cábal m̀ə ta, ná cángá t̀t̀wǐ nɛ gako yàl ñdə gándé tèbé l̀l̀l̀ tá n yǎl n yí rə nyí nì mú ta; Ná
gako púlópúló pyènè ñdə wɔ w ta, ná lwele ré n'è pwà nába rə m'è lyè ñdə zho w ta. ⁶L̀l̀l̀ ká n tá n byè n yil ré n m̀ə
n lwəl sèé yé, l̀l̀l̀ ká n tá n b̀r̀hì sə n cí mú rí yé, bà n shèè nába n yé-zwǎ yá, n yě nába ná tu ná lwele ré jǐ
wa, m̀ǹǹ ga ná j'á jír̀h lwele cìnə námpúm. ⁷E jà wó ñmyé n jà n wó ná Da m̀ə, Cinu; námyé wó dɔ wá, sə wó ñmyé n
ná n mwɛ nába, ná gako j'á wó ñmyé jè y tum rí kɔna. ⁸Cinu, bàk'á kwè lyim kɔn lyè ce nɛ yé, bàk'á jà n ná n lyírh ná
lwele ré yò, kɔn j'á m'è la gaga yé. J'á nyì wé: wó námyé gako ná j'á wó n dwí rí! ⁹Ñ Yi ceme né wó gɔ-elū èpòlò, Səyǝ
wó gɔ-elū èpòlò, Zhərazalem wó wu-zhùlù jàà. ¹⁰Ñ ceme né jír̀h èpòlò, Sənyǝ wó èpòlò, Zhərazalem zhǐ ò dúdú. ¹¹Ná
Yi jì y è y'á càn dèdè m̀ə, ná dabá gó y'á n'è nún n shənə né m̀əgǎ m̀ə, jú myĩn lyám lyám, kɔn ré tèbé ná y'á só kɔn
lyè ce nɛ m̀ə, j'á cò kókó! ¹²Sə rəmyé m̀ə gako yé né, nə m'á ñwənə n zə n cìn Cinu? Ñ tá n la kaka wòrhó, n m'á ce
nába cìzhìl kɔn lyè ce nɛ?

Chapter 65

¹À yě lyi bí byèbè bà y'à t'à pyà bà la sú à wu mú pyà ne, à yě lyi bí byèbè bà y'à t'à pyà ne mɔ nɔ ne, à wəl dwí tèbé rə y'à t'à byè à yil ré mó ne: «Nyín ni, nyín ni.» ²Dě gakó, à j'a cèlè à jě y a cedwí rí tèbé rə n'è cè à nyí ni mú ni, a ce lyi byèbè bà kwè sómá y kèbé è bə càn mó ne, byèbè bà j'a pú bà cici wun búlà né kùr mó ne. ³Rə wó dwí tèbé rə n'è ce à lyim j'a n'è yì, pwəná pwəná, twéé twéé gakó: bà n'è zwəl vwə bááre wé, bà n'è ji nŭrh sà lwé nányənyélé myín bɔ-kwā yó, ⁴bà n'è zwì bà jòm lú-bòlā wé, bà n'è zwé myəlā wé, bà n'è dóm kùkú nāmá, bà kùjú nəzhísí j'a sú ndá kùjú kòbó ò zhe jìmdi; ⁵bà n'è wəlā: «Dě ñ cìnā, bə́k'á bwəlse à yala ne yé, b'a m'a ce í jìrh lò mó mòbó bà n'è nyàm ndá nyòmò nánfòlò!» Tùtwə́ ñé nàmyé mó ce à myəlā né n'è swí ndá nyèrh, ndá myín mà j'a zhe, dė gakó; ⁶Sə bà dė, nyí rə kě, à yé né, rəmyé mó ce à t'à la cè kɔn wòrhó yé, a cè be rə cārɥ yé, a cè be rə cārɥ kɔn búl e yí bi yé, ⁷á lwele ré nd'á nambala bé lwele ré ga, rə ga j'a tó dwā. À m'a pə lyi bí byèbè bà y'à n'è ji nŭrh sà lwé nányənyélé myín pyàr ré yó, è jà bà y'à n'è fuuli ni pyálsé yó mó, kwānde rə búl rə yí bi, rə merhe bà tùtwí rí rə lyé mó, wó Cinu nyí rí. ⁸Nyí Cinu nyí rí: Ndə bà gə tú bà púrí dāvē-cō-byā bé porho w súwá, bə zě bə wó: «Bə́k'á cō w yé, bə kɔn ré tèbé rə càn mó wə ò wé» né, wó èta àmye m'a wèrhé né à tùntùnnə bé yilə, m̀nì ga à bə́k'á cō bà yó w ga yé. ⁹À m'a ce dwí shí Zhakɔbɛ wé, à m'a ce lò mó mòbó í mà n zwé à pyàr ré n cini mú shí Zhəda zhən ga: à lyi bí byèbè à cìr mú m'a zwé re bə cini, à tùntùnnə bé m'a jòm gāa. ¹⁰Sarō m'a jìrh və-ywāále gɔ-dóm-jāa, Akɔɔre pyə-góró w m'a yə vwāmá nánfwaále pyənə, à dwí rí tèbé rə m'a pyà ne mó ne sã yilə. ¹¹Sə ámyé byèbé á yě Cinu ni mú, á swé á Yi pyò w yò mó, á n'á tene kùjú á pə Gaade ne mó, á zě á gùlì sáná dwā ne á sú ku á la té ló á pə Meni ni mú, ¹²àmyé j'a n'á tene ába à la búlā shù ni pɔ: á púlápúlā m'á jòm á nədwəná yó, bə zwəl ába! À zhən ga byè ába, sə á yə shè yé; a zòm a ce ába, sə á yə cili yé. À wèrhé kɔn ré tèbé rə wó lwele à yírh wə, á zě á cìr kɔn ré tèbé à bə só mó. ¹³Rəmyé ce, nyí Cinu Yi nyí rí: Nyí à tùntùnnə bé m'a jí, sə ámyé m'á yì nɔrh; nyí à tùntùnnə bé m'a nyò, sə nənyèlsè m'a zə ámyé; nyí à tùntùnnə bé m'a fùù ndá wu-nyò nánfòlò, sə cizhìl m'a zə ámyé; ¹⁴nyí à tùntùnnə bé wu-nyò w m'a ce, bə mà wu-nyò búbwéése, sə ámyé wu-zhùlù w m'a ce, á mà wu-zhùlù búbwéése, á wu-zhùlù w yilə, zhən ga á wu gə m'a lo mó ce, á m'á wŭrh! ¹⁵À lyi bí byèbé à cìr mú m'a zə á yil ré bə m'e súlì bə bwəl lwele, bà m'è zhe: «Bə́ Cinu Yi ce í cì!» Sə wó Yil rə j'a wó rə dúdú, bà m'a byè bə m'e bwəl cènè à tùntùnnə bé yilə; ¹⁶lò mòbó gakó í ná í yál n bwəl cènè n pə í cìn ni ce y yó mó, mà n zə «zhən ré Yi rí» n mən n bwəl, lò mòbó gakó í la nyí dŭ ce y yó mó, mà n zə «zhən ré Yi rí» n mən n dwí ri. Zhən ga, bà m'a swé shāā shāā mabyáaré yò, zhən ga rə m'a shèè à yírh wə. ¹⁷Nyí à m'a wèrhé dė nándwə́ndá ce nándwə́; èta bà k'è t'à la yì rí tèbé rə lyé mó yò lyírh yé, rə yò w k'ò t'à bàn búlà né wé mye yé. ¹⁸Sə è gaga mó wó wu-nyò́ndá fùwá nánfòlòrə m'a j'a nŭwéné twéé twéé mó, à la ce rə yə né: fùwá nánfòlò w kòbóà la ce o yə né móm'a yə Zhərazalem, sə wu-nyò́ wm'a yə è dwí rí; ¹⁹zhən ga, à m'a fùù dėdė Zhərazalem shò kwā né, sə à wu m'a yə nyàn à dwí rí shò kwā né! Bà j'a k'è t'à la cìlā ndá wiisinyò ò wé yé. ²⁰Byì-shēmé k'è t'à la cú è lul ré dwā mangelé kwā, ò wé yé, nance mye t'à la cú ò wé nd'è dwā né yə pyìrh yé; bà lò mòbó í mà n cì í byinə zòm yó w mó mà n yə bà gakó nyé mó, sə lò mòbó í yó j'a bə nyè bà gakó wé mó, wó í byinə zòm yó w í mà n já n lyé kùr ní. ²¹Bə m'a lù jìrh, sə bà m'a jòm sà wé, bà m'a zhele dāvē-cémé, sə bà m'a jí nà byā bé; ²²bə k'è t'à la lú, bə pə lò dō ne n jòm yé, bà k'è t'à la zholo bə pə lò dō ne n jí yé, bà cō byinə né gə wó né, à dwí rí mye byinə né m'a yə èta, à lyi bí byèbé à cìr mú m'a jí bà jèrh tumə né nyòrhé. ²³Bə k'è t'à la bà cìn lyòò nánfò yé, bà k'è t'à la byā lúl bə pə bə gurhi yé, bà bə m'a yə lyi bí byèbé Cinu cì bwəl bà yó mó dwí rí, sə bà byā bé m'a mē ndá bə. ²⁴Àmye m'a shè bə, ndá bà gaga mó gwě yə ne byé yé, à m'a dāmā a cili bà zòmā né a zhè ndá bà gaga mó gwě n'è zòmā! ²⁵Gɔ-kulí ndá pyi-bwélé m'a tó dwā rə dŭ gɔ; bɔɔ m'a dŭ gɔ-cílā ndə nŭ ta; sə è gə wó dɔm mó myé yilə, shó w ò m'a yə mà kùjú. Lwele dá-byí ndá cŭ tùtwí dá-byí k'è t'à la tŭā Yi pyò w púlápúlā yó yé, wó Cinu nyí rí.

Chapter 66

¹Nyí Cinu nyí rí: Dě-yi rí wó à pyèlè dàgwá, ce y zè è wó à nàrh cù jàà. È nà wó jì dwí tē á m'á lù á pē? yē à shìrhá jàà y m'a yè né? ²E súlì mye, wè ré ràmýé mó gako, wó àmyé jē y è wèrhé rē, sà wó àmyé à cì rí, wè ré ràmýé mó gako mó, nyí lò mó móbó à n'á nyí n sō mó: lò móbó n' wó nàmó mó, lò móbó n' wu zhìlì mú, e jà n' gə nyèè à zòmè rē n' jà n' ná n' kəkə mó. Wó Cinu nyí rí. ³Bà n'è zwál n' wá, e jà bà n'è gwi numbyínì mye bà súlì! bà n'è zwál pyìrhà yá, e jà bà n'è mà kùlì mye bà gwi bà súlì! bà n'è zhě pené bà ce dē bà pē, e jà wó kùkú jal! bà n'è jì áśá myín, e yà lyìrhá kóna, e jà wó bà m'e cèrhé yì tēbé rə n'è wèrhé lwele mó ne! Zhàn zhàn ga, lyì bí bàmyé èta mó, n'è cìr bà sàpwà sòmse, sà bà wun nyè pwarha tūt wāñ né nyèbé bà n'è twí mú yilə. ⁴Zhàn zhàn ga, àmyé m'a wèrhé be shìrh, a m'a mòn be, sà à m'a ce kòn tēbé rə m'a zē bà wun nì dēdē mó yínì bí. À zhàn ga byè, sà lòlò mye yà shè yé, à zòm a ce be, sà bà yè cili yé; bà wèrhé kòn tēbé rə wó lwele à yìrh wə, bà cìr kòn ré tēbé à bà sò mó. ⁵Cili-nə Cinu zòmè ré, àmyé byèbé à gə n'á zòm á n'á kəkə mó: á da-byá bé byèbé bà súl ába, bà tə à yil ré yilə, bà n'è jì ába bà cəcəl w mó, wəlà: «Bà Cinu byili n' zùwə yá, sà á fùù fùwə nánfólò ná nyí wé!» Nyí wó bàmyé bà la cizhìl jù. ⁶Nyí cəl, sò ò n'ò shí cə w wa, cəl, rə n'è shí Còrhó-jì y wə! È wó Cinu cəl ré: n' ná n' càrhñ zwə bé ne kòn ré tēbé bà wèrhé mə mó. ⁷Səy cə w lùl òd'ò pwí y gwě yə zē yé, ò nə ò cìn o lù bal-byìnd'ò pwí y yin rí gwě yə zē yé. ⁸Mó lò n'ə gwě nyèè yò òmyé mó dwí rí? Mó lò n'ə gwě nə yò òmyé mó dwí rí? Bà nə y'a lù tənà dē rədu sà nà? bà nə y'a j'a lù dwí twəh rədu sà nà, Səy cə w j'a m'ò lù ò byá bē, e jà ò pwí y yə yì e yì yé né? ⁹Cinu n' ná n' bwərhə: Àmyé nə m'a pul sómá a pə nyù nì mē la yə né, a zē a ce bà t'á lùl byí? N' Yì rí n'è bwərhə: Àmyé móbó à n'á ce bà lùl byí mú, à nə m'a pə nyí bà n'è càh nyù mú? ¹⁰Tó-nə Zhərazəlem cə w nə á fùù dēdē, Ce-nə á wun zə nyàn dēdē ò shò kwā, àmyé byèbé gako á sò w mó; Tó-nə w á ce á wun zə nyàn, búl á ce á wun zə nyàn zhàn zhənà, àmyé byèbé gako á y'á wə cu wu-zhùlù wé ò shò kwā mó. ¹¹Nwó-nao yil rí rə n'è zal wu nì mú yil mú á sú! Nwó-na yil móbó á j'á wó mó gako, Zhərazəlem yil ré rə zhe còrhó mó wé, sà á wun yə nyàn ràmýé mó yilə! ¹²Bà nyí Cinu nyí rí: Nyí à m'a ce yə-zúlá bà Zhərazəlem òndə bù-fwèlè ta, a súlì a ce tənèsé còrhó wəbè òndə nə-gólò kóbó ò sú ò n'ò bərh ta. Bà m'a ñwə ába, bà ce ába cǎ wa, bà cǐ ába nədwanə yó bà jójènə. ¹³È m'a yə òndə lò móbó n' ná n' jójènə ta: wó àmyé à m'a zə á wu nì èta, bà m'a zə á wu nì, Zhərazəlem né zhàn ga. ¹⁴Á m'á púrí á wun nì sú òndə wu-nyò, á kúr rí m'a k'a zə jàn òndə gə ta. Cinu jē y m'a ce n' tùntunnə bé lwar è párá, sà n' mà n ce n' zwə bé lwar bà n' lyim n'è yì. ¹⁵Nyí Cinu gaga mó: wó myín w n' wə né n' bàna, n' shəshə-vwətur rí wó òndə zho nánfólò ta, n' la n' lyim jim rí cù òndə lyim-cəcə, e súlì n' búlú né jim rí cù òndə myín-zhù. ¹⁶Zhàn ga, Cinu zə myín, n' súlì n' zhe n' búlú shù wñ la n' mən bür òndə numbyínì dwí gako: lyì bí byèbé n' la zó mó m'a zə jéné. ¹⁷Lyì bí byèbé bà n'è yál bà yə «lyì bēbē bà n'è nyàm òndə nyòmò nánfólò mó», bà súlì bà yə wárhgáamùnì ga bà tó móbó n' wó náyáá món wə bà cəcəl w mó kùrə, bááré wé zú yil mú, byèbé bà n'è jí kùkú, òndə vwámá né nyèbé nə wó porha kòn mó, e súlì tətó, bàmyé gako m'a cì, wó Cinu nyí rí! ¹⁸Wó àmyé à m'a ce bà twí bà tumə né, e jà a ce bà surhə né bà wé; à tú à la cǐ tənèsé lyì bí gako òndə dwə zòmà né gako dwə yó; nə m'a bà, sà nə b'a nə à zùwə yó: ¹⁹Zhàn ga, à m'a ce myorhə yə bà cəcəl wə. Á m'a súlì a ce lyì bí byèbé bà lú bà wə bà sō mó, shəhə bə vò tənərh dwə wé: Təreshiisi òndə Puuli e súlì òndə Luudi, tənərh shəbē sà lyì bí n'è tē twərh mó, òndə Təbal òndə Yavā òndə ceme né nyèbé nē kəkélé nē, nə wə pyépyé, nə gwě yə nyèè bà n'è zòm à zòmà mó, nə j'á gwě yə à còrhó w nē mó; nə m'a bwəl à zùwə y tənèsé wə. ²⁰Lyì bí m'a zə á da-byá bé gako, bà m'e shí tənèsé gako w bà bà, bà yə pené bà pə Cinu nì, òndə shəshərh òndə eshə-vwətur òndə pyənde, òndə bənərh e súlì yómde yó, bà yí à Yì pyò wá, Zhərazəlem, òndə Esərayel byá bé gə m'a zəbə pené y nəzhísi shəbē bà vùr sà jìmdí mú wé, bà m'e bà Cinu jì y wé mó ta, wó Cinu nyí rí. ²¹Cinu wəlà, à gaga mó m'a vùr vwí-zwəlnə òndə Levýi dwí rí lyì bà cəcəl wə. ²²Zhàn ga òndə dē nándwə yòndə ce nándwə y à ce rə ñwénégá j'á zhí kəkē à yé né mó ta, èta mye á dwí rí òndə yil rémye m'a j'á zhí kəkē, wó Cinu nyí rí! ²³Cinu wəlà, rə yì m'a yì, numbyínì dwí gako m'a b'e wùlì tē àmyé yé né, càn-dùlì càn-dùlì gako òndə shìrhá dē shìrhá dē gako. ²⁴Sə bà gə tú bà n'è dwi cə w w yì nì, bà m'a nə lyì bí byèbé bà cēbà yə à nyí nì shənéné mó cùurì: zəzómé né nə n'è jí bí mú j'á t'á la cú yé, myín mú móbó mē n'è jí bí mú mye j'á t'á la cú yé, bà m'a yə kòn ré tēbé numbyínì gako j'á súl mú.

Jeremiah

Chapter 1

¹Nyí Zheremyi zòmà né n' zòm mó. Zheremyi da yà n' yíl Yələca. Yələca yà n' wó vwí-zwálnə, vwí-zwálnə bé byèbé bà y'á jē Anatəte né mó mədù. Anatəte y'á wó Bēzhame tənà y cə òdù. ²Wó Amō byí Zhəzhaase n' yàl Zhidə pyò, n' pyèlè ré jù byinə shí òndə nətò byin rí, Bə-zhə-zhe zòm òndə Zheremyi, ³Bə-zhə-zhe gwě cəèle n zòm zòm òndə mə, Zhəzhaase byí Zhouəcim n' yàl Zhidə pyò mó mye pyèlè ré jù yì nì kòn m'e yì Sədəcaase, nmye yà n' wó Zhəzhaase

byĩ. Bə-zhɔ-zhe já n zòm zòm òdà Zheremyi kɔn m'e yí Sədacaase pyèlè ré yó-gurá yá, rà byinə shí òdà ràdù byin rí cànse sənə nyá y wé. Wó rəmyé yi ní bà pwà Zhərazalem lyi bí bə m'e vò yómré jè y mó.⁴Zheremyi wàlè : Bə-zhɔ-zhe zòm òdà ne n wò : ⁵y'à dāmā à yě ò pàr òdà à y'à gwě yə mó mwé ò ná pwí w yé, ò la ò má du ò ná wé mó, à y'à cír mó a cí ò la yə Yi nyi-zwennə tənèsé gakó yilə. ⁶A lyár a wò : Á ! Cínnə, Bə-zhɔ-zhe ! à wó Bəsóbwèlè, nyí à nyí yəl zòmà gaga yé.⁷Bə-zhɔ-zhe zè n wò ne : Ò bəká wò : à wó bəsóbwèlè yé. Nyí ò m'a pś nyí, ò má vò lyi bí byèbè à la mó bə sō tũ mú sono, ò byili nyí rí tēbè à pɔ mó rà nyí bə ò byili bi mú gakó. ⁸Ò bəká dūr lyi bí bəmyé mó ywé gaga yé, bə nyí à ɲwéné òdà mó, à la mó vwārɲ, wó Bə-zhɔ-zhe ò zòm rəmyé.⁹Rəmyé kwā né, Bə-zhɔ-zhe zè n zə ò jè n dwərh à nyí rí ni ; n wò ne : Nyí nyónò, à co à zòmà né ò nyú wə. ¹⁰Nyíwé, zà à cír mó a pś ɲwónó ò la ò cini tənèsé òdà pyə-tənèsé gakó, ò má ò mùrə, ò má ò pyirɲ ò lwé tē, ò má ò cò, ò má ò mà ò lwe, ò má ò zhele.¹¹Bə-zhɔ-zhe ká n zòm òdà ne, n byè ne n bwərh n wò : Zheremyi, wó bə kɔn ò nə mó ? A lyár a wò : Á nə aməjé jè. ¹²Bə-zhɔ-zhe wò ne : Ò nyí cənè, èta, à m'a cili à zòmè ré sono, a ce rə pyirɲ.¹³Bə-zhɔ-zhe ká n zòm òdà ne e twə rəlyè nyán ré n wò : Wó bəkɔn ò nə mó ? A lyár a wó : Á nə nákwéné è yélé kúl wə, bə tó jə-gwā sō bə ce myín è kùr w è n'è shè. ¹⁴Bə-zhɔ-zhe ká n wò ne : Lwar bə wó lū jə-gwā sō ce y cò mó la né shú mə b'e jòm tənə y lyi bí gakó yó. ¹⁵Nyíwé, à m'a byè lū jə-gwā sō pyə-tənèsé dwá né, nə bà, dwí ràdù gakó cí rà pyèlè də-gwā y Zhərazalem bwərsé nyí ni, nə jòm nə kákélè ò byílsí òdà Zhidə cemə né gakó nə ce dwā wa. ¹⁶À m'a zè a pə bə còrhò-tum, bə gá yě ne bə twí lwelə, bə gá ju wè rà lwé nányənyèlè bə pə yə dwā ne, bə gá wùlì tē bə cèrhé wè tēbè bə zɔ bə cici jèrh bə mɔ mó gakó mó yilə. ¹⁷Sə è gə wó òmyé yilə, lyè ò cǎ-tòndò, ò zè tē, ò byili bi kɔn ré tēbè à pɔ rà nyí bə ò byili bi mú. Ò bəká kəkə bə yé né yé, m̀nì ga à bək'a ce ò kəkə bə yé né yé. ¹⁸Sə nyí kɔn zhì zà dē ré, à n'á pə mó ɲwónó tənə y yó, ò yə òdà cò ò lù byíl-fwèlè dēdē bə m'e kálélè w ta, ò yə òdà còbó yi rà cii tē ta, ò yə òdà kàmɔ byíl-fwèlè ta, ò bú òdà Zhidə pyá bé, òdà ò yó-cinə bé òdà ò vwí-zwálnə bé, òdà tənə y dwí rí. ¹⁹Bə m'a zè búlə ne òdà mó, sə bə t'á la mó ɲwónó yé ; bə à ɲwéné òdà mó à la mó vwārɲ, wó Bə-zhɔ-zhe ò zòm rəmyé.

Chapter 2

¹Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò : ²Zě ní vò, ní bwàl ní búbwéé Zhərazalem lyi bí zhǎ nyèè : Nyí Bə-zho-zhe ná ní zòm ní zhe : À n'á lyírh n sónó w kòbò n yà n zhe ndá ne ndá n gwě wó kē-byi-bó mó yò, bà gá y'á gwě n'è pyà mó mó yí ní sónó wá, n gá yà n ná n tó à kùr gə-elū èpòlò w yí ní mú, ce kèbé lólò yà n tá n vwàl è wé mó w mó. ³Rəmyé yí ní, Esərayel y'á wó Bə-zho-zhe dúdú cəl kəna, è y'á wó n cəl wě byá náyáá bé ; lyi byèbé gako bà y'á n'è jí bí mú ciná nábá y'á n'è pə yò bà cìn ní, zwini y'á n'è pwí bí, wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyé. ⁴Zhakəbe kələ lyi, ndá ámyé Esərayel kələ y lyi bí gako, cili-nə Bə-zho-zhe zòmè ré ! ⁵Bə-zho-zhe ná zòm ní zhe : Wó bəcón lwele á dabá nò à wě, bə m'è dūr bə vò kwā né à nyí ní, bə vó wě tēbé rə bə kùr zhe nyí ní, bə cici mú mye jírħ kən nánfò mó ? ⁶Bə yə wəl : Wó yě Bə-zho-zhe mó ŋwéné ? Nmyé móbó ní vùr nába Ezhíbtí tənà y wa, n kál nába gə-elū èpòlò w wə, cə-da kēbé è sú ndá gwááre, ce kēbé dā-kùlù zhe, cu jàà, ce kēbé lólò tá n tó è wé ní lyě, ce kēbé numbyíni dá-byí bə è wé jě mó ? ⁷À zə ába a m'a bə á cí tənà kēbé è nyé ndə jàà kēbé è gako wó cémé dúdú mú wě, muni ga á jí cémé né byá bé, è wé ré tēbé rə càn dēdē mó ; sə á gə tú á zhě, a zě a ce tənà y jimdi, á ce à cəl kən ré jírħ pwarha kən. ⁸Vwí-zwálnə bé yə wəl : Wó yě Bə-zho-zhe ŋwéné nà ? Byèbé bə n'è cèrhè Yí nyə né mó yə à pər lwar yé, dwí rí kálna bé yə à zhən ciná yàl yé, nyi-zwennə bé zə Baale yil ré bə m'è zòm nyi-zwennə zòmà, bə lyě bə vò lyi byèbé bə bə sēé dá-byí zhe mó sono. ⁹Wó rəmyé è ce, à gwě m'a cí dóó á yó, wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyé, à n'á yàl a cí dóó á byá bé byá bé mye yó. ¹⁰Zě-na a byerhe ně mó á yí Citiimi ceme né nà jě ně mó cəcəl mó nyí ní á nyi, s'á twí lò Kədaare né, n myələ w náàcənè á nyi, ndá kən dō gə j'á wèrhé gaga rə nyerhe rəmyé ! ¹¹Tənà ŋwéné è y'á lyər è yə né nà, ndá nà dā yə yírħ w ga ? Sə nyí à dwí rí kwé rə zùwə y rə m'è lyər kən dēbé rə bə sēé dá-byí èdù ga zhe yé ! ¹²Dě yə, yě-nə yò w òmyé mó jàr ába ; o zě á wu ní, ò ywě zə ába ! Wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyé. ¹³Bə nyí à dwí rí wèrhé yə-bəlóló twər kùrə nəlyé : Rə yě ne, ámyé móbó à wó rə nà-bùlly è n'è pə nyū mú mú, bə k'a n'è kwí bə səpwà ně-gwááre, gwááre tēbé ně t'á zhí rə wé mó. ¹⁴Esərayel nə wó yóm-bal bə yé, ráá wó kələ w bə lùl mo né ? Sə è nə wó byé yil ní jírħ vwámá nyi-kùjú mú ? ¹⁵Wó nmyé yil bwar-bwàale n'è swərə, rə cələ n'è dwi ; rə n'è cò ní tənà yá ; ní ceme né ju myín, lólò ká ní bə nà wé jě yé. ¹⁶Lwar bə Noofu ndá Tacəpanese mye cici lyi bí m'a zə mó bə pər n yá-pélé yá. ¹⁷Nyí wó n gá yě Bə-zho-zhe, n Yí rí rə y'á zə mó rə m'è zhəl sòmá y kēbé è càn yó mó, è ce rəmyé mó yí mú ! ¹⁸Sə èlāsé mó, wó bəcón tum n nə zhe n la vò ní wèrhé Ezhíbtí ní, ní nyò Niili ně mó mó ? Wó bəcón mye tum n nə zhe n la vò ní wèrhé Ashəri ní, ní nyò Efəraate bù-fwèlè y ně mó mó ? ¹⁹Lwar bə wó n wu-bárhé tumə né nà la mó còrhò-tum pə, lwar bə zhən ré n bə shē rə yò mó rə la mó n yě byulu, ní zě ní tó rəmyé denne ní lwar bə n gə yě Bə-zho-zhe, n Yí rí ní, n tá n nyàm ré mó, wó kən dēbé rə bə càn rə wó cēé, wó Cinnə mó, Bə-zho-zhe mó ní cí kən gako mó ní zòm. ²⁰Sə nyí kən dene n kó n zhí rí, ní sá n nyáná né, ní zě n zhe : à k'a t'á yàl a yə yómde wé yé ! E jà n zě n zhí pyélé kēbé gako e wó dēdē yó, n zhí cò kòbò ò púrħ vər o pyi dwā ne kùr wə, ní kó tē ndə kə-nəfòlò ta. ²¹À y'á zhele mó ndə sē-cò kòbò ò cənè ré bə dō zhe ta, cò kòbò ò càn du ò dwā bé ; Sə wó bəcón yil n zě ní lyər sē-cò dwí dō ò n'ò ce byá námmyəwàale mó ? ²²Má n gə yà n zə gòn-shòrhó ní mə she ně mye, má n gə yà n súlí tál nánzhəzhə né mye, n lwele ré y'á m'a gwě zhí à yé né, wó Bə-zho-zhe, ní wó Cinnə mó, ní zòm rəmyé. ²³Sə wó bəcón yil n ná mà ní zě n zhe : À yə à cìn jimdi ce gaga, à yə Baalebá kwā né dūr gaga mó ? Sə gwě ní nyí n nà-gwára né rə pyé vwaale wa, Yómó nányí, n jà n bə tum zhe wó dē dūr yómde námbyaale kwā né dúdú è wó n tum, shènè ní zwē kən ré tēbé n wèrhé mó nyí ! ²⁴N'wó gə bəna-nyé, è myèrhé gə-elū èpòlò w wé zhəl, bəna-byesé jíl shəl n'è jí myín è wé, wó mǎ lò ní wó ní mà cār è yé né, è yě è shíl ré vūr ne ? Rəmyé ce, è cànà y gə yú wó, lyi bí byèbé bə n'è pyà y mó k'è t'á lyèè bə cìn ndá è nò yé. ²⁵Zhí cīm, è gə dā rəmyé, n m'a púrí ní ná n zhəl tē ndá n nèrh nánfò, n bək'a yě n byá mǎgóló w ne o kú yé ! Ndá rəmyé ga yírħ w n ná wəlà : À só dwá né dwā bé yə né, à n'á yàl a dūr nà kwā né. ²⁶Nyí cizhíl la Esərayel kələ y lyi bí, ndá bə pyá bé, ndá yó-ciná bé, ndá bə vwí-zwálnə, ndá bə nyi-zwennə bé zal ndə cizhíl gə y'á zə ŋwól-bal móbó bə zə mǎ ndá n ná ní ŋwól mó né ta. ²⁷Bə n'è wəl dō ne : N'wó à da ! Bə n'è wəl nákulu mye ne : Nmyé n pə ne myəl ! Bə bə pyírħí bə kwā bə zə ne, bə k'è t'á nyí à yó w yé. E jà zwini gə tú rə zhe be, bə n'è wəlà : Zě tē, ní zwē nába ! ²⁸È nə wó yě n yə né n wèrhé n cìn ní mú ŋwéné rəmyé yí ní mú ? Bə yə né nàmyé mó gə wó sə nə zě tē nə zwē mó n zwini rí wé ! Á Zhidə, nyí n zhe yə nánzhəzhə ndə ceme ta wé ! ²⁹Sə è nə wó bəcón yil á n'á cí yò à yó w mó ? Wó ámyé gako á yə zhən ciná yàl ndá ne yé, wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyé. ³⁰Wó nánfò yil à mà á byá bé nà ; nyí bə yə còrhò-tum rí à pə be mó kwé ndə yò ta yé ; Á búlá shù w gu á nyi-zwennə bé ndə bwar-cóló ta. ³¹Ámyé lū w kòbò lyi, cili-nə Bə-zho-zhe zòmè ré sono ! À nə yàl gə-elū èpòlò Esərayel yil nà, ráá à yàl tənà námbyú fúrí è yil nà ? Sə wó byé yil à dwí rí zě rə zhe : Ná cí ná cinà, ná k'è t'á la kwāš ná vò n sono mó ? ³²Kē-byí nə y'a swé è bə wé yò nà, dē tēbé kē-byí n'è shér ní la ní byal jú mú, è y'a swé ní gándé lyéé y yò nà ? Sə nyí à dwí rí swé à yò dwā nánzhəzhə nà bə yó zhe yé. ³³N'gə j'á lá n sòmésé n mǎ n pyà kən dēbé n só mó yilə ! Bá numbyíni gu mye cici mú, n ná pyà n mǎ n wèrhé re. ³⁴Nyí nàmwà bé bə yə zal ndá bə twí yò mó, n ló bə jal tē, mǎ j'a lyé mǎ ló n gándé nyə né ne. ³⁵E jà ndá rəmyé ga, n ná n wəlà : Zhənà, ámyé bə dóó zhe yé ! Ce Yí lyim t'á la ne yú yé. Sə lwar b'ámyé m'a cí yò n yó wə, N'gə wəl bə : À yə yə-bəlóló wèrhé gaga mó yilə. ³⁶Wó bəcón yil n bə bwàl n sòmésé lyər mó ? Nyí wó Ezhíbtí ní n cizhíl ré la né shú,

ndə rə gə shí Ashəri ní mú ta. ³⁷N mà n zhì gàà mó mye n zhǐ n jèrh n yó w n mé du ; Bə Bə-zhɔ-zhe zhǐ lyì bí byèbè
n zhe bə zhèn mó, ce n kaka t'â la nyí zǒ bə sono yé.

Chapter 3

¹N zè n wò : Bal gə zhǝ́ n kě, kě mós shér n vò n jí byal dō, bal mós mǝ́bó n zhǝ́ n kě mós mós nə mà n zè n ká n vò kě mós n zhǝ́ mós sono kádó ? Rəmyé mós t'á la Təná y cici mú jimdi co nà ? Sə nyí nmyé, n fwǎl ndá ébwǎ nánzhəzhǝ́, n zè n ká n bàn à sono ! Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ²Kwě n yé dǝ́ n nyí sómsé yó n nyí ! n nyí wó jàà kě wé n yə né fwǎl ! N yà n ná n zhí sómsé yó gə-elū èpòlò w wə, ndə Araabe ta, n ce tənà y jimdi ndá n fwǎl tumə né ndá n lwele n ná n wèrhé mós. ³Wó rəmyé mós mye, è ce dwà y zhí, fǝ́ dwà y mye nánkwaá y mye yə nywě yé ; sə ndá rəmyé ga, n wèrhé yó-kùlù ndə kə-nəfǝ́lò ta, n yə yě cizhíl zə mós yé. ⁴Sə èlǎsé mós, wó etər kən nə tó né ? N zè n búbwéé n byè ne n wó : À da ! ⁵N yà à dowa, à bàsóné yi ní ga ! N mà n yě n lyim rí nì rə j'á n'è yi nì twéé twéé gaga ? N mà n càr re n cǝ́ n wé rə j'á n'è yi twéé twéé ? Nyí n zòm, n wèrhé wé rə n'è gwi, sə n ce rə pyírh. ⁶Bə-zhə-zhe zòm ndá n pyó Ozhaase pyélé yi ní n wò : N nɔ Esərayel mós n tá n zhí nà èdù yó mós mós gó wèrhé né mós ? Nyí n zhəl pyàr ré dǝ́dǝ́ mós ò òdù gako yó, ndá cémé né nyèbé nà pú ndá ndá vɔr mós òdù gako kùr w n fwǎl gàà mós. ⁷À y'á n'á búl à wé à zhe : Ywě né nyèbé à wèrhé mós gako gə rə y'á m'a ce n ká n kwě n b'á sono. Sə n yə ká n kwě n bə yé. Nyí n nəkó Zhidə myinù cá-kě mós cici mú yàl rə zhən cinnə. ⁸Má ndá à y'á kě-zhǝ́ sébɛ a pə Esərayel n n fwǎl tumə né gako mós yil a m'a zhǝ́ mós yírh w ga, à púrí n nəkó Zhidə myinù cá-kě mós yə tə rəmyé yil à ywé zə mós yé, nmye zhəl n fwǎl, fwǎl mós məmyé mós dwí rí cici. ⁹Esərayel fwǎl tumə né nə zòmà né sú tǝ́ mós co tənà y jimdi, Esərayel fwǎl ndá nəkulu w ndá dǝ́ wá. ¹⁰È jà ndá rəmyé ga, Esərayel nəkó Zhidə, myinnə mós, yə ká n kwě n bə à sono ndá n wu gako yé ; n dó wá, n gə wèrhé èta mós yilə, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ¹¹Bə-zhə-zhe zòm ndá n n wò : Esərayel mós n bə nà èdù yó zhǝ́ mú, n n búl bə n bə dóo zhe ndə Zhidə myinnə mós mye ta. ¹²Rəmyé yilə, zhəl lū jə-gwǎ sǝ́ lyi bí sono, n bwəl zòmà né nyèbé n byili, n wò : Esərayel, nmyé mǝ́bó n bə nà èdù yó zhǝ́ ndá n n mós, ká kwě n bə ! Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. Nyí à yírhá t'á la n yó pyǎ ndá lyim tǝ́bɛ rə cə wéé twéé yé ; Bə à wó nɔnɔ-dǝ́r Yi, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, à t'á càr à lyim rí à cǝ́ à wé twéé twéé yé. ¹³nmyé wúrí n lwar n dóo w párá, nmyé wúrí n lwar bə n yə nà èdù yó zhí Bə-zhə-zhe, n Yi rí yé né yé, lwar bə nyí n y'a vò dwə nyé yə né sono, n ká vò nà dwǎ nyé yə né sono, n zhəl cémé nyèbé nà pú ndá vɔr kùr mós wə, n yə à zòmà né cili yé, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ¹⁴Bàsóná, yó-kùlù ciná, ká-na á kwě á bà, wó Bə-zhə-zhe n zòm ; Bə nyí à wó á yó-cábal. À m'a vùr á lò mǝ́dù cə wé, a vùr á lyi bəlyé dwí wé, a k'a zə ába a bə Səyǝ́. ¹⁵À m'a pə ába à wu ènɔnə, bə zə surhə ndá lárma bə m'e kál ába. ¹⁶Á gə tú á púl nánzhəzhǝ́, á lù byǎ tənà y wa, dwǎ né nəmyé mós wé, Bə-zhə-zhe wələ, bə k'è t'á la Yi dǝ́brɛ kùlkǝ́ w yò zòm yé, ò yò k'è t'á bàn lò búlə wé yé ; bə k'è t'á la ò yò lyírh yé, bə k'è t'á la lwar bə ò nà y tənə mye yé, bə k'è t'á la ò dǝ́ wǝ́rhó gaga yé. ¹⁷Rəmyé yi ní mú, bə m'a byè Zhərazalem bə Bə-zhə-zhe pyélé dǝ́gwǎ ; lū w tənésé púlápúlá m'a b'e gúlí dwǎ Zhərazalem né Bə-zhə-zhe yil ré yilə, sə lyi bí k'è t'á la bə wun búlə namməlwělsé kùr tó yé. ¹⁸Dwǎ né nəmyé mós wé, Zhidə kélé y lyi bí m'a b'e mù dwǎ n n ndá Esərayel kélé y lyi bí ; bə tó dwǎ bə shí lū jə-gwǎ sǝ́ bə bə cəl tənà y à pə á dabá n n mós wé. ¹⁹À y'á n'á zòm à wé à zhe : Wó bəkón yil à m'a kwé mós a cǝ́ à byǎ bé wé, a pǝ́ tənà kǝ́bɛ è sú ndá wé nǎnyənyǝ́lɛ, cəl kən ré tǝ́bɛ rə bə rə cən rə bə dǝ́ zhe lū w tənésé gako wé mós ? À y'á n'á zòm à wé gwě à zhe : N m'a byè ne bə : À da ! Rəmyé ce, n tá n la à kwǎ né kwǎ́ yé. ²⁰Sə nyí, kən yàl ndə kě mǝ́bó n yə nà èdù yó zhí n ébó yé né ta, Esərayel kélé lyi, nyí wó èta á yə nà èdù yó zhí ndá n n yé, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ²¹Nyí bə y'á zè bə nyé cələ pyàr ré yó, è y'á wó Esərayel lyi byǎ bé cilá, bə n'è kúrh bə wówólé, bə gə cə bə sómsé, bə swé Bə-zhə-zhe, bə Yi rí yò mós yilə. ²²Bàsóná, yó-kùlù ciná, ká-na kwě á bà, nyí à m'a pə ába á dwə́ ré sǝ́bri. Nyí nába, nà bàn n sono. Bə n wó Bə-zhə-zhe, nà Yi rí. ²³Zhəná, sǝ́ w kǝ́bó ò shí pyǎlsé ndá pyàr ré yó mós, wó koma sǝ́ ; Zhəná, wó Bə-zhə-zhe, nà Yi rí sono, Esərayel vwǎrh mós nɔwéné. ²⁴Nyí nə bàsóné yi ní ga, yə né jú kən tǝ́bɛ nà dabá twí bə nə mós, nə jí bə pyísi ndá bə nǝ́ né ndá bə bala-byǎ bé ndá bə kana-byǎ bé. ²⁵Wó nà cizhíl ré rə wó nà kə-pyòno nà m'è pyé, wó nà fuuli mú mà wó nà gamməlyɔno nà n'è pyili ; Bə nəmyé ndá nà dabá ga dó Bə-zhə-zhe, nà Yi rí nì, nà bàsóné yi ní ga kən m'e yí zà, nà yə Bə-zhə-zhe, nà Yi rí zòmà né cili yé.

Chapter 4

¹Esərayel, n̄ gə ká n̄ kwě, n̄ gə ká n̄ kwě n̄ tú à sono, wó Bə-zhə-zhe n̄ zòm rəmyé, n̄ gə vùr n̄ pwarha tumə né à yé né, n̄ ká n̄ tá n̄ la dǝ́ tó n̄ yiyiri yé. ²N̄ gə bwəl nyí n̄ wó : Bə-zhə-zhe wó nányi ! n̄ gə zòm rəmyé ndá zhàna, ndá kɔn gə mǎ né, ndá wu-cángá, sá lwar bə tənèsé lyi bí yó m'a cí bwəl n̄myé yil yilə, sà yó mye zhǝ́ dǝ́ n̄myé yil yilə. ³Nyí kɔn tǝ́bɛ́ Bə-zhə-zhe zòm Zhidə lyi bí ndá Zhərəzalem lyi bí yil mó, n̄ wòwò : lyéé-nə ce nándwə, s'á bə́k'á dù sər ré wé yé. ⁴Zhidə ndá Zhərəzalem lyi, Góm-nə á cìn Bə-zhə-zhe yilə, góm-nə á wun ní, m̀̀ni ga à lyim bə́k'á zǝ́ ndá myín ta á yó, rə bə́k'á kwě myín, lò wār mɔ́ n̄ la cú, á wu-bárhé tumə né yil yé. ⁵Bwəl-nə Zhidə né, byili-nə Zhərəzalem né, á wó : Wúl-nə pólá Təna y wa ! Búbwéé-nə á ce dǝ́dǝ́ á wó : Bə-na dwā yó, ná vò ceme né n̄ lù nə kákélé mɔ́ wa ! ⁶Zhǝ́-nə ku a ce dǝ́ o zǎ Səyɔ́, s'á dūr, á bə́k'á zhì yé ! Nyí à la ce zwini shí lū jə-gwǎ sō ndá kɔn tǝ́bɛ́ rə n'è cò ce dǝ́dǝ́ mɔ́ bə́. Nyí bɔrɔ́ w shí ɔ́ pwəl mó w ɔ́ n'ò zǝ́, nyí cə-còrna mɔ́ n̄ ná n̄ cò tənèsé mɔ́ zhír n̄ jàà y wa, n̄ ná n̄ zhəl n̄ bāna, n̄ la tənà y cǝ́ ; N̄ ceme né m'a jírɪ jì-bər, lòlò ká n̄ tá n̄ la tənà y w jòm yé. ⁷Wó rəmyé è ce, zú-nə ywə́le gānde, kúrh-nə, wówélé-na ; nyí Bə-zhə-zhe tá n̄ la n̄ lyim rí rə cə dǝ́dǝ́ mɔ́ ne yǔ rə tu ná yil yé. ⁸Dǝ́ ré rəmyé yù wə, Bə-zhə-zhe wòwə, pyɔ́ mɔ́ ndá yó-cinā bé wun m'a ga, kɔn m'a jār vwǐ-zwálnə bé, sə nyi-zwennə bé wun m'a zǝ́. ⁹A wó : Ààà ! Cinnə, Bə-zhə-zhe ! Nyí wó dwí rí ndá Zhərəzalem nyí n̄ jǝ́jǝ́ré, n̄ gə y'á ná n̄ zòm n̄ zhe : Á m'a nə yə-zulá mɔ́ ! Sə nyí búlú shù ɔ́ n'ò pyà bə́ myəl ré vūr. ¹⁰Rəmyé yi ní mú, bə́ m'a zòm ndá dwí rí ndá Zhərəzalem bə́ wó : Nyí zho bárhé zǝ́ o shí gɔ́ -elū-èpòlò w pyǎlsé yó, o bə́ ɔ́ n'ò ce à dwí rí bə́kɔ́ mɔ́ sómá y yó, s'e də́ bə́lɛ́ y còlò mɔ́ yil ráá è púúlí vūr e yǝ́ è byá bé ne wárgáá yil yé. ¹¹Sə wó zho nánfɔ́lò à ce o shí gāà mɔ́ o bə́ à sono. Èlāsé, à m'a zǝ́ a bwəl bə́ bursí kó mɔ́ zòmà né a byili. ¹²Nyí, cə-còrna mɔ́ n̄ ná n̄ zhəl ndá bə́ban ta n̄ bāna ; n̄ búlú eshə-vwētur rí nyé ndá kòlma ta, n̄ shəshesé n'è dūr fúláá du ényə́lā ta. Nyí zwini zhe nába, ná yò zhili ! ¹³Zhərəzalem, vūr n̄ wu w lwele rə jimdí, m̀̀ni ga n̄ ná vwārɪ ! N̄ mà n̄ jà n̄ yǝ́ búlú né námməlwǎlsé ne n̄ wé kɔn m'e yí dǝ́ ? ¹⁴Nyí cəl rə̀̀dù zhì Dan né rə n'è bwəl ce cǝ́ yò rə byili, wó Efərayim pyɔ́ w yó yi ní ga rə ju kùr rə n'è bwəl né. ¹⁵Bwəl-nə nyí rí á byili tənèsé ne, ce-nə Zhərəzalem mye lwar rə : Nyí lyi la shí zwə́ tənà kǝ́bɛ́ è nye ; bə́ n'è bya bə́ m'è bwí ndá Zhidə ceme né. ¹⁶Bə́ kákélé Zhərəzalem bə́ ce cəcəl wə, ndə́ bə́ gə́ y'a cí lyi ce nyí ni bə́ n'è yili ta, bə́ Zhərəzalem cǝ́ à nyə́nā yò, wó Bə-zhə-zhe n̄ zòm rəmyé. ¹⁷Wó rəmyé è wó n̄ sómsé ndá tuntwə́ǝ́ né n̄ twí mú byá bé ; wó rəmyé è wó n̄ wu-bárhé tumə né byá bé ; zhàna, rəmyé mɔ́ wó nyé cǝ́é, rə zù n̄ wé. ¹⁸À wu ! à wu : À n'ā nwènə à wu wé, à shíshúrhú w n'ò mà, ce à wār à n'ā gwi à nyí à yé ; À wu, n̄ nyé pólá y cəl ré, n̄ nyé búlú né dweme ré. ¹⁹Bə́ n'è bwəl bə́ zhe : Bə́ wó e cò e jírɪ jì-bwər, e cò e jírɪ jì-bwər dúdú zòmà. Təna y gakó cò, bə́ cò à kwə́arhé gakó rə́ j'a tó dwā kùr yó rə wūr, bə́ cò à kwə́arhé kāmə́jèsé kùr yó. ²⁰À nə́ m'a j'ā n'ā nyí ku w ɔ́ zhǝ́ dǝ́ búlú né bú yil mó kɔn m'e yí dǝ́, à nə́ m'a j'ā n'ā cili pólá y wúl mó kɔn m'e yí dǝ́ ? ²¹Zhən zhə́nā, à dwí rí wó nyə́nyà, rə́ yəl à pár yé ; rə́ wó bə́sóná námməyirsi, bə́ bə́ surhə́ zhe yé ; bə́ yé lwele wòrhó, sə́ bə́ yəl cənə́ wòrhó yé. ²²À zǝ́ à n'ā nyí ce yá, a púrí è wó nǎwò ɔ́ zhí nánfò ; a púrí dǝ́ yi rí ndá rə́ pwé ré jé. ²³A nyí pyār ré, a púrí rə́ zhízhí rə́ ló té ; pyǎlsé gakó ló té. ²⁴À la nyū, a púrí numbyíni tənə́ né gaga yé ; a púrí kúmsí dǝ́ yi y w mú gakó dūr. ²⁵À la nyū a púrí, Karə́mɛle y jírɪ gɔ́-elū èpòlò ; è ceme né gakó wūr nə́ cò, Bə-zhə-zhe yé né, n̄ lyim rí yé né. ²⁶Bə́ wó èta Bə-zhə-zhe zòm né, n̄ zòm n̄ wó : Təna y gakó m'a cò ; sə́ à t'ā la è gakó púlápulá cǝ́ yé. ²⁷Wó rəmyé è ce tənà y n̄wéné cu wu-zhùlú wé, dǝ́ yə́ né jírɪ cə-byú ; bə́ à zòm rə, à gu rí à wé, à k'ā t'ā bān à kwā́ né yé, à t'ā la rə kwārɪ yé. ²⁸Ceme né lyi bí gə́ nyé eshə-jòmna bé ndá twesé tarna bé dweme ré yi ní, ceme lyi bí gakó j'a zǝ́ bə́ n'è dūrə́ ; jàlā n'è dūr bə́ zwí swə́əle wé, bə́ byé n'è dūr bə́ jil nákuuli yó ; bə́ yǝ́ ceme né gakó ne, lò ló ká n̄ tənə́ ná wé yé. ²⁹Sə́ n̄myé mǝ́bɔ́ bə́ cò n̄ ceme né ga kókó mó, wó etər n̄ zǝ́ n̄ la né wòrhó ? N̄ nə́ m'ā zǝ́ n̄ zù gǎ-shən, n̄ bə́ n̄ cinā, n̄ ce sánə́má cibyūr, n̄ tútú nwǎ́ nábyí n̄ yírɪhá ne ; e jà wó nánfò n̄ bə́ n̄ cinā ; bə́ n̄ bóbwá bé fulsi mú, bə́ n'è pyá n̄ myəl vūr. ³⁰Nyí à zhǎ́ nyé wówóló mə́ m'è wówólé ndə́ wó kǝ́ n̄ pwí zǝ́ è n'è yí ta, wówóló mə́ nyé ndə́ wó kǝ́ n̄ bwəl-pwí zǝ́ è n'è yí ta. Sə́ nyí cəl ré wó Səyɔ́ bə́kɔ́ mɔ́ cəl ; n̄ cèlè n̄ jərɪ n̄ ce : Sə́ à gə́ wó zúzúnú cí mú yilə ! À tu lyi-gurnə́ jǝ́ wa !

Chapter 5

¹Zè-na á tó Zhərazəlem sómsé yó á byélé, á nyí, á bwərh, á pyà dwā-gùúli jaàsé wé á nyí, ndá lò gə ɲwéné, bá mǝdù cìcì gə ɲwéné n ná n twí cánga tum, n ná wèrhé ndə zhən ré gə n'è byili ní mú, rə-ná-cí gə ɲwéné, sá nyí à m'a pə sǝbri Zhərazəlem ne. ²Má ndá bà y'a wò : Bə-zhə-zhe wó nányi ga yírh wə ! Wó koma nyí bà n'è bwəla. ³Bə-zhə-zhe, n yírhə nə bə zhən ré ne nà ? N ná n mà be, sə mǝaré t'á wèrhé be kaka yé ; n ná n kwé be myín, sà bà t'á yǎl bə zwé còrhò yé ; bà kùl bà yésé nánkùlsi kéké du nákulu, bà bə shé kwǎǎ bə bà kwā né yé.⁴À n'á wəl à cìn ní à zhe : Bà wó bàsóná ; bà n'è twí yə lááre tù-twí, bà bà yəl Bə-zhə-zhe sómsé párá, bà yəl Yi rí nyó né pár yé. ⁵A m'a zè a vò nancesé sono, a zòm ndá be, dǝga nyí bàmyé, yé Bə-zhə-zhe sómsé párá, bà Yi rí nyó né párá ; Sá nyí bà gako kó zhí rí bà pyápyəla w mó, bə lwǎr lyǝésé. ⁶Wó rəmyé è ce bórú w ò ɲwéné swélè ré wé mó n'ò gwi bí, gə-kùlsi n'è dóm be sà zhəzhəre, jələ shèè nà zhí bà cemé né nyí nà n'è dǝ, lyi byèbè bà gə du cemé né w sə nə zə be nə dǝ nə zhəzhəre ; bà nyí bà dwǝaré já, bà yə-bəlwǝálé púlə.⁷Sə wó bàkón yil à nə m'a pǝ sǝbri ? N byǎ bé yé ne, bà n'è zal yə nyèbè nà dǝ yə mó bə m'e bwəl nyó. À pə be kɔn tèbé bà lwəl ne mó, ndá rəmyé ga bà n'è twí fwəl tumə, bà nánjəjóló zhəl bà ɲwéné nəfóló w sǝ jù wə. ⁸Bə nyé ndə gə eshərh sà jù kùjú náacéné sə sú, ké jíl shil zè è zhe se, sə zè sə wə dǝ sà n'è dǝrə, èdù gako n'è pyà è dǝ ké mó ta. ⁹À nə t'á la còrhò-tum pə wé ré rəmyé mó yilə ! Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, À nə t'á la à jim cú tənà y ɛmyé mó dwí rí yó ?¹⁰Zè-na á jì è byílsi yó, wūr-nə se, sə á bàk'á cò se lyélyé yé ! ¹¹Bə nyí Esərayel kélé y ndá Zhidə kélé y yə nà èdù yó zhí à yé né yé, wó Bə-zhə-zhe n zòm. ¹²Bə zhǝ Bə-zhə-zhe, Bà n'è zòm bà zhe : N téné yé ! Zwini t'á la nába yú yé, nə yírhə t'á la búlú shù nɔ yé, nɔrh t'á la tu nə sǝ yé. ¹³Nyi-zwennə bé jírə nánfò, zho dúdú, Yi t'á zòm ndá bé yé. Ywé né bà n'è zòm bà byili mú m'a jòm bà cìcì mú yó !¹⁴Wó rəmyé è ce, Bə-zhə-zhe, Yi rí rə cǝ jàn ciná bé gako mó, zòm n wò : Á gə zòm èta mó yilə, nyí, à n'á yǎl sà à zòmè ré n nyú w mú jírə myín, Sə dwí rí tèbé jírə dǝr, sə myín mú mǝbó jí rí. ¹⁵Esərayel kélé y lyi, nyí à la ce tənà shí pyépyé e b'e bú nd'ába, wó Bə-zhə-zhe n zòm ; È wó tənà kèbé è zhe jàn, è wó tənà nándwǎ, tənà tèbé n yəl è zòmà yára, n bə è zòmà né nyé gaga yé. ¹⁶Tənà y ɛmyé mó swǎ y nyé ndə lú-bòl mə nyí rí pul ta ; è lyi bí gako wó búlú kàndar. ¹⁷È m'a cò n jòró w ndá n kùjú wá, È m'a gu n bala-byǎ bé ndá n kana-byǎ bé, È m'a gu n pyílsi ndá n nǝ né, È m'a cò n n dǝvé cemé né ndá n épyuúli. È m'a zə búlú shù e m'e wūr n cemé né nyèbè n zhe nə zhənə, nə lù nə kákélé ndá byílsi mú e ló té. ¹⁸Dwǎ né nəmyé mó wé, Bə-zhə-zhe wələ, à t'á la á gako gu lyélyé yé. ¹⁹Sə á gə zè á zòm á wò : Wó bàkón yil Bə-zhə-zhe, nə Yi rí wèrhé nába èta mó ? N mà n lyár be n wò : Ndá á gə yé ne, á cèrhé tənésé dwǎ bé yə né né ta mó, èta á m'a vò á twí á pə tənà dǝ kèbé è dǝ ámyé nyǎ mó mye lyi ní ní. ²⁰Zè-na á bwəl rəmyé mó, á byili Zhakəbe kélé y lyi bí ní, Bwəl-nə re á byili Zhidə cə wa, á wò : ²¹Dwí n bə surhə zhe, n bə wu zhe gaga, Cili ! Á zhe yírhə, á j'ǎ bə kaka ne yé, á zhe zhǎ, á j'ǎ bə kaka nyé yé, ²²Á t'á la ne nyám, wó Bə-zhə-zhe n zòm, á t'á la kəkə à yé né nà ? Nyí wó àmyé à zə nyórhó w a m'a cí swé ndá nəfóló wá, è wó swé tèbé rə j'ǎ zhí byinə nə bə zhǝ zhe yilə, rə t'á la fwǎr yé ; nə-fóló nǝ mó n'è fùu mə ce sǝ, sə mǝ jàn ré yə yí yé. ²³Dwí rí tèbé bə shé nyí zǝ yé ; rə wó yó-kùuli ciná, rə cǝ à nyó né zǝ mó yò, rə lyé rə yé ne rə la. ²⁴Rə t'á zòm rə wé, sə rə wò : Bà-nə ná nyé Bə-zhə-zhe, nə Yi rí, bà nyí wó rəmyé, dwà y nyó yí gə yú wá, rə n'è ce dwà nǝyóá y ndá nánkwaá y nywé, rə ce səmyénsé ɲwéné ná jòró w yil mó yé. ²⁵Sə nyí wó á lwele ré yil wé ré rəmyé mó k'è téné yé, wó á yə-bəlwǝálé è ce á k'á t'á ne cènè ré rəmyé mó yé. ²⁶Bə nyí lyi-bəlwǝálsé ɲwéné à dwí rí cəcəl wə ; sə shèè té sà n'è pàm pòmre ndə lò mǝbó n ná n zal kúmsi ta, sə cí zaále té sà m'e zal numbyínsi. ²⁷Sə jisí sú ndá myùnù wé, ndə sáyǎ gə y'a sú ndá kúmsi ta né ; wó èta sà n'è tó né sà m'è jírə jàn ciná ndá nəcənə. ²⁸Wó èta bà n'è tó né bà nù, bə jírə nánfwaále bà n'è jǝjème ; bà lwele ré bà n'è wèrhé mó lyé ce du lwele dwí gako, kɔn dǝ yò yə se zhǎ, bətlé yò yə se zhǎ yé, sà jè-kɔn ré n'è zwé nyí ; sà t'á wèrhé kɔn tèbé rə mǝ mó nəmò yil yé. ²⁹À nə t'á la còrhò-tum pə wé ré rəmyé mó yilə ? Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, à nə t'á la à jim cú tənà y ɛmyé mó dwí rí yó ?³⁰wé tèbé rə bə càn, pwarha wé n'è wèrhé tənà y wa. ³¹Nyi-zwennə bé n'è zə Yi yil ré bà m'è gòm koma, vwí-zwǝlnə bé n'è zal bà ɲwónó w bà twí bà cìn yilə, à dwí rí zé rə só rəmyé. Sə rə yó gurə gə yú wá, wó etər á la né wòrhó ?

Chapter 6

¹Bēzhamē byā, du-nə Zhərazalem né, wúl-nə pólá Təkwa né ; zhě-nə myorho ku á ce dē Bete-Kerem né ! Bə nyí bə nɔ zwini rə shí lū jə-jí sō rə bānà, ndá cə-còrna nánfóló. ²Səyō bəko ! n wó bóm náacéné y n bō n cín mú, à cō n yò. ³Wó ɛmyé səta vwā-ənónà n'è twí ní ndá bə vwámá né, bə pú bə kwəórhe bə jòm bə kákélé Səyō, lò gakó zə n vwámá né nà m'è dòm go nmye cəl nyí rí jàà y wa. ⁴Zē-na, tene-na shədéésé á bú ndá Zhərazalem ! Zhəl-nə ná vò ! Nə m'a zē cəcē swélé ! Sə nyí kɔn m'a yə zwini ndá nába, nyí cə y è n'è yì è la, kɔn m'a yə nampólé y ndá yírhá k'è bə né ne yé. ⁵Bà-nà ná vò ndá cəcē yá ! Wūr-nə ná wūr Zhərazalem pyō kálsé ! ⁶Wó ɛta, Bə-zho-zhe, mōbó n cǐ jàn ciná bé mó zòm n wó né, n wòwə : Kǎ-na cémé né á ló tē, pwā-na shó á ló dwā yó púl, á m'a bú ndá Zhərazalem ! Nyí wó cɔ w ɔmyé ɔ mǎ ndá còrhò-tum pɔ mó ; bə nyí wó jàn tūt wǎǎ dúdú nà n'è twí ɔ wé. ⁷Cɔ w ɔmyé mó jàn tumə né j'a n'è wèrhé twéé twéé ndə zhilí nàbùlì gá y'a n'è búl nē è wé twéé twéé né ta, ɔ bə sǎ dō zhe ɔ n'ò ce ɔ wé ndá è dǎ jàn tumə né ndá cə cǔ dweme dúdú yé ; Twéé twéé gakó j'a wó dwā nǎnɔ ndá dwā còmɔ ɔ lyi bí n'è wèrhé á yé né. ⁸Zhərazalem, shéné n zwé còrhò, muni ga à bək'a vò kwā né á yé mó yé, À bək'a ce n jirh gə-elū èpòlò yé, tənà kèbé numbyíni dá-byí bə é wé jé mó yé. ⁹Nyí kɔn tèbé Bə-zho-zhe mó n cǐ jàn ciná bé zòm mó : Bə tó né bə pwà Esərayel lyi byá bé kúr rí rə dāl mó ndə bə gá y'a tó dǎvé cémé cərh w bə gūn ní mú ta. Ce n jé vò dē dǎvé cémé né jēsé yó kǎdò, ndə lò mōbó n ná n pǔr dǎvé cémé byá mó ta. ¹⁰Wó mǎ lò ne à m'a zòm a ce, mǎ n mǎ n yə à zòmè ré zhən cínna, n zòm ndá bé, muni ga bə cili mú ? Nyiwé, bə zhǎ né jé nà yə gòm yé, bə wār bə yala né bə n'è zhilí bə cili yé ; Nyí Bə-zho-zhe zòmè ré jirh cizhil kɔn bə yilə, rə yò dá-byí èdú ga k'è yə bé zwi yé. ¹¹Nyí Bə-zho-zhe lyim rí rə cə dēdē mó sú à wu wá, à wār rə à m'a cār yé. Ló ré bəsóbwélé kèbé è ɲwéné cɔ w sómá y yó mó yó, ló re ébwá-dálá bé dwā-guúli lyi bí yó, bə m'a pwà bal ndá kē, bə pwà ezhənà bé ndá byébé bə ce bə lyé ce ne mó. ¹²Bə kálsé m'a jirh lyi dwā nyérh, bə cesé ndá bə kana bé mye m'a jirh lyi dwā bə cǐ, ndá à gə tú à zhě à jé tənà y lyi bí yó, wó Bə-zho-zhe n zòm. ¹³Bə nyí e j'a zhì bəsóbwélé e m'e yí nánce, lū w nəcèndé pyá mó yò zù bə gakó dēdē, kɔn k'è zhì nyi-zwennə bé e m'e yí wñ-zwálnə bé, bə gakó wó yūyū tumə bə n'è twí. ¹⁴Bə n'è shili à dwí rí bəko mó ndá dǎdalá : Bə y'a zē bə zhe : yə-zulə ɲwéné ! yə-zulə ɲwéné ! e jà yə-zulə téné né gaga yé. ¹⁵Cizhil m'a zə bə, bə bə n'è twí pwarha tumə ; bə bə yə-byí zhe yé, bə yəl cizhil pár yé ; wó rəmyé è ce bə m'a tó lyi bí bə n'è twi mú ni bəmye tu, à gə tu à pɔ bə còrhò-tum yi ní, bə m'a tu bə lə nàntulú, wó Bə-zho-zhe n zòm. ¹⁶Bə-zho-zhe zòm n wó : Zē-na á zhì sómse yó, á nyí, s'á bwərh shāa ga tumə né gá yəl né, á nyí wó sómá kē è càn, s'á kwé ɛmyé, s'á yé bə á m'a nə shirhà à wun ní wé ! Bə lyár bə wó : Nə t'á la né zhəl yé. ¹⁷Nyí à cǐr lyi à cǐ jàasé wé bə zhì ndá pólse bə m'è yili ába : Zhilí-nə á yala né á n'á cili pólá cəl ré ! Bə lyár bə wó : Nə t'á la nə yala ne zhulú ná cili yé. ¹⁸Wó rəmyé yilə, tənèrh lyi, dwá né dwā bé dwā-guúli lyi ! cili-nə ! S'á lwar kɔn ré tèbé rə la bə yú mú ! ¹⁹Ce, cili ! Nyí à la ce zwini bə dwí rí tèbé yó, wó kɔn ré tèbé rə búlà né pyà mó ; bə rə yə rə yala né zhilí rə cili à zòmà né gaga yé, rə cē à nyə né zō yò. ²⁰À nə zhe āsā y è n'è shí Səba mó tum nà, à nə zhe vwal-go w ɔ lwé nányənyélé y ɔ n'ò shí tənà kèbé è nye wé mó tum nà ? Á vwǎ né nampúmá né t'á yí à pùbùlə gaga yé, à t'á zwé á vwǎ né mye gaga yé. ²¹Wó rəmyé è ce, Bə-zho-zhe wowə : Nyi wé, à m'a cǐ nèrh mǎ nókulu tē dwí rí tèbé yé né, dabá ndá byá ndá jə-dwā bé ndá dɔwabá gakó m'a mǎ bə nèrh ɔ ne bə cǐ. ²²Bə-zho-zhe ná n zòm n zhe : Nyí dwí rədu shí lū jə-gwǎ sō tənà y w rə bānà, tənà nánfóló lyi bə zē lū cə-yala gakó bə tene. ²³Bə kwé twərh ndá swá, wu-kùulì ciná, bə t'á dūr lò nǎnɔ yé, bə cələ n'è dom ndə nà-fóló nē ta ; bə jé esərh, bə tene bə ce nyí dwā w ndə lò mǎdù ta, bə la bú ndá nmyé, Səyō bəko mó ! ²⁴Bə dweme ré gá j'a bwǎse yó né, nǎ jēsé kúr j'a cǐ, wu-zhulú zē ɔ zhe nába, kɔn zē rə n'è yí nába ndə wó kē n ná n lùl ta. ²⁵Nə nyé ; bə zhe : Bək'á du á vò go sō yé, bək'á du sómse yó yé, bə zù-bal mó zə n búlá shù w ɲwéné gǎa mó, ce ywé nánfóló ɲwéné jàasé gakó wé ! ²⁶À dwí rí bəko, kwé yóló n zù n cinə, pyé tòmɔ w n byíbyilí, wèrhé wu-zhulú ndá wó byi-dùwə è cù ta, kúrh yə-nàná n ló tē, yə-nàná cēé ! Bə nyí cə-còrna mó la jār jār n bə. ²⁷À y'a cǐr mó a cǐ à dwí rí wé, n la má n nyí rə zhəzhèélé, n má n zhē re, sǎ lwar rə sómse yé-shò. ²⁸Nyí rə lyi bí gakó wó yó-kùulì ciná, gərmə-nyǎlse, bə wun nánkùulì ndə kāmɔ ráá ndə cǔbó ta, bə gakó púlá púlá j'a cò. ²⁹Zho fùrh shí w wé, myin-cala né shél, myin yəl kāmɔ wá ; sə wó tum bə n'è lyèè bə cin bə twí nánfò, wé ré jimdí t'á shér yé. ³⁰Bə n'è byé wé rəmyé mó bə : səbyi kùlì kèbé bə n'è kwé bə dul kwā né. Wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé.

Chapter 7

¹Nyí zòmè ré Bə-zhə-zhe zòm n byili Zheremyi ni mú ; n wò mo : ²Zè n wò n zhì Bə-zhə-zhe jì y étwí-ènyí rí ni, n zhì gàà mó n bwəl zòmè ré tèbé n wò : Ámyé gakó, Zhidə lyi, ámyé byèbé á n'á tó bwərsé shèbé á m'a zwi, á wùlì té Bə-zhə-zhe yé né mó, cili-nə Bə-zhə-zhe zòmè ré !³Nyí Bə-zhə-zhe, m̀b̀b̀ ǹ c̀i k̀ǹ gakó mó, Esərayel Yi rí, zòm n wò : Kwerhe-na á sómsé ndá tùtwəðé né á zhì cènè, s'á yě bə à b'a yě ába á jòm jàà y kèbé wé. ⁴Á bə́k'á zè á n'á dè kən koma zòmà né bə m'è jəjèré ába mó wé, á m'a zòm á zhe : Wó nyòndò èta è wó Bə-zhə-zhe jì yá, è wó Bə-zhə-zhe jì yá, è wó Bə-zhə-zhe jì yá !⁵Á gə kwerhe á sómsé ndá á tùtwəðé né á zhì cènè, á gə twí cángá tumə á pə dwā ne, á gə yě jàn tumə wòrhó zhə-bal ndá bə̀tè̀lè̀ ndá ejə-kè ne, ⁶á gə yě bə dóó zhe cábal jal té ló jàà y kèbé wé mó ne, á yě yə né dwā bé nà n'è pè ába zwini mú kwā né dūr ne, ⁷rəmyé yi ní, á m'a yě ába á jòm jàà y kèbé wé, tənà y kèbé à pə á dabá ne mó wé, byinə nà bə zhə yil mó.⁸Sə nyí-nə á nyí wé, á kwè á cin á ce wé tèbé rə bə kūr zhe mó jǐ wa, á n'á dè kən koma zòmà né bə m'è jəjèré ába wé. ⁹Wó bə́kóna, á nə m'a zè á n'á ɲwòlā, á n'á gwi lyi, á n'á fwəlā, á n'á dwí koma nyə, á n'á pə āsā Baale ne, á n'á dūr yə nyèbé á yəl nà pár kwā né... ! ¹⁰rəmyé kwā né, á zè á b'ā zhī á yé né, jì y kèbé á yil ré n'è byè è wé mó wé, á zhe : Nə nɔ vwārɰ !... Nd'á twí pwarha tumə né nəmyé mó gakó kwā né mó !
¹¹Á nə n'á b̀l̀ b̀ j̀ ỳ ỳ k̀b̀b̀ wó ɲwòlā myèlè jàà nà, jì y kèbé á yil ré n'è byè è wé mó ? Nyí à cici mú nə re, wó Bə-zhə-zhe n zòm.¹²Zhəl-nə jàà y kèbé bə y'a pə ne Silo né mó wé, á gə y'a ce á yil ré ɲwéné mǎgǎ shāā ga mó. Nyí-nə á gə wèrhé y né, á dwí Esərayel byā bé wu-bárhé tumə né yil mó. ¹³Sə nyí-nə, èlāsé, á gə twí tù-twəðé né nəmyé mó gakó mó, wó Bə-zhə-zhe n zòm, á ju kūr nəkólé yi ní ga á zòm nd'ába, sə á yə cili yé, á gə byè ába, á zè á yə lyár mó ce, ¹⁴Á m'a wèrhé jì y á yil ré n'è byè è wé mó, jì y kèbé á zhe è zhən ré mó, jàà y kèbé à pə ámyé ndá á dabá ne mó, ndə á gə wèrhé Silo né ta ; ¹⁵Á m'a dwí ába kwā né gaga á yé né, ndə á gə dwí á da-byā, Efərayim kwálá y lyi bí gakó né mó ta.¹⁶Sə è gə wó nmyé yilə, n bə Yi cá né zal dwí rí tèbé yil yé, n bə́ká ce Yi, n bə́ká nyéé n nà byè ne n ká n bwerhé yé ; nyí à t'ā la n zòmà né cilu yé. ¹⁷N yírhá bə kən ré tèbé bə n'è wèrhé Zhidə cemə né ndá Zhərazalem sómsé yó mó ne nà ¹⁸Nyí bə́sóná bé n'è pwà dār, dabá jéé myín mú, nábá mà búru w mún mú, bə jì búru bə la pə dē yi pə-kè mó ne, bə n'è zwəl vwə bə pə yə dwā né, bə la m'e ce á lyim zè.¹⁹Sə rəmyé mó wó ámyé lyim bə la ce rə zè ? wó Bə-zhə-zhe n zòm ; è nə dà bəmyé cici mú cizhìl pə yil nà ? ²⁰Wó rəmyé yil Bə-zhə-zhe mó n c̀i k̀ǹ gakó mó, zòm n wò : Nyí à lyim rí zè, á lyim rí rə t'ā zè rə k'è pé mó, zè jàà y kèbé yó, rə zè numbyínsi ndá vwámá né yó, rə zè gə sō cemé né yó, rə zè ce y wé ré byā bé yó ; ce y m'a kwé myín, sə mà t'ā la cú gaga yé.²¹Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí, rə c̀i k̀ǹ gakó mó, zòm rə wò : Kwě-na á vwə né nampúmá né céé mó á m'a súlí á vwə né ne, á dō nà nāmá bé !²²Bə nyí á yə zòm ndá á dabá gaga yé, á yə bə nyí rədu ga pə gaga yé, dē ré tèbé bə du Ezhibti ní mú, á yə vwə-nampúmá ndá vwə zòmà zòm yé. ²³Nyí nyí rí tèbé à pə bə mó, á wòwə : Cili-nə á zòmè ré, á m'a yə á Yi, sə ámye m'a yə á dwí ; Zhəl-nə sómsé shèbé gakó á kè á pə ába mó yó, m̀ǹǹ ga á yə wu-nyò ciná.²⁴Sə bə yə cili gaga yé, bə yə bə zwě pyèrhé bə cili gaga yé, wó bə wun b̀l̀l̀ né kūr bə tó, bə wun b̀l̀l̀ né namməlwəlsé kūr bə tó, bə yə yé né yəl yé, wó kwā né bə yəl né. ²⁵Bə dabá gə du Ezhibti yi ní ga, kən m'e yí zà dē ré, dē gakó á y'a d̀l̀l̀ nə́k̀k̀l̀l̀ ne, á twí á t̀nt̀t̀nnə bé ndá á nyi-zwennə á sono. ²⁶Sə bə yə cili gaga yé, bə yə bə zhě pyèrhé bə cili gaga yé ; bə wèrhé yò-kùùli, bə wèrhé lwele dwene bə dabá.²⁷N gə byili bi ywé né nəmyé mó gakó mye, bə t'ā la n zòmà né culu yé ; n gə búbwéé n co be mye, bə t'ā la mó lyár yé. ²⁸Sə ndá rəmyé ga, wál bə : Tənà y kèbé è wə nyòndò èta mó, è t'ā cili Bə-zhə-zhe è Yi rí zòmà né yé, è t'ā yál e zwě còrhò yé ; zhən ré jé, rə k'a du è nyú wə.²⁹Góm n ywésé n yě sə ce n yó w sə byi nándədwāàle èta mó, n dwí kwā né gaga ; zè n jì pyàr ré yó, n zhì gàà mó n nún wu-zhùlù nwě ! Bə nyí Bə-zhə-zhe zhə dwí rí tèbé, n cìrh dwí rí tèbé rə tò n lyim rí ni mú rə ce kwā né. ³⁰Bə nyí Zhidə byā bé wèrhé lwele á yé né, wó Ba-zhə-zhe n zòm ; Bə kwè bə pwarha wé ré bə c̀i j̀ ỳ k̀b̀b̀ bə n'è byè á yil ré è wé mó wə, bə m'e ce y jìmdi ;³¹Bə lù vwí-jùùli Təfəete né, Ben-Yənm pyə-gwáá ré wa, bə la m'e zwəl bə byā ndá bə bə́kwá bə jì myín : È jà wó kən á yə rə nyí pə yé, è jà wó kən rə yə á b̀l̀l̀ wé twí yé. ³²Rəmyé yilə, nyí dwā ɲwéné nà bənà, bə k'è t'ā la wál bə wó Təfəete ndá Ben-Yənm pyə-góró kədò yé, dwā né nəmyé mó wé, bə m'a zè bə zhe bə wó numbyínsi gu jàà, bə jàà k'è t'ā la nə bə m'e ce cùuri yé, wó Təfəete né bə m'a n'è ce cùuri ní, wó Bə-zhə-zhe n zòm.³³Dwí rí cùuri m'a jìrh dē kúmsi ndá vwámá né ce yó mó kùjú nà n'è jí, numbyíní mye t'ā la né yál, s'e m'e jəjé nà yé ne yé ! ³⁴Á m'a ce nwə y bə y'a nún bal ndá kē dwā jú címsi yil mó wu-nyò búbwéésé jé té Zhidə cemə né ndá Zhərazalem sómsé yó ; bə tənà y m'a jìrh jə-bwə̀r.

Chapter 8

¹Ràmyé yi rí gə yú wá, bà m'a vùr Zhidə pyä bé kúr rí, bà vùr yó-ciná bé búr rí, bà vùr vwĩ-zwálnə bé kúr rí, bà vùr nyi-zwennə bé kúr rí ñdá Zhərazalem cɔ w lyi bí kúr rí lù-bòlà bé wé. ²Bà kwè re bà lələe té nànyéné kwā, cǎ-pwǎ kwā, ñdá càmásǝsé shèbé gakó bà swéné mó, bà twĩ sà yil mó, bà tó sà gá n'è yǎl né mó, bà dūr sà kwā né mó, ràmyé tèbé bà wùlì té rà yé né bà cèrhé re mó ; bà m'a lələe bà kúr rí té ràmyé mó gakó yé né ; bà k'è t'á la re pwǎ bà ce lù-bòlà w yé, bà m'a yě re té ce y yó, rà jĩrh ñdá pùlú ta. ³Dwĩ rí tèbé èta mó, rà n'è twĩ lwele ré mó, rà lyi bí kúr rí rà la dǎl mó ; ceme né nyèbé à la be jũ a ce bà vò nà wé mó w mó, rà m'a zhì gǎa mó rə pyà cu cǝ è yà né ce yó, wó Bə-zhɔ-zhe n zòm. ⁴Zòm ñdá be n wó : Nyĩ Bə-zhɔ-zhe ná n zòm n zhe : Lò nà y'ǎ tu té, n ká n tá n zè nà ? Lò nà y'ǎ dó n sómá shò, n ká n tá n kwè n twĩ n kwā né nà ? ⁵Sə è nà wó bàkón yil Zhərazalem dwĩ rí tèbé j'a yě rà cìn ni rà ɲwéné rà jó sómá y yó twéé twéé mó ? Bà j'a wɔ bà cìn jójǝrɔ sómá yó, bà bà shè bà wun ní lyér mó. ⁶Nyĩ à zhìlì à yala né à n'á cili : Bà t'á zòm ñdá bà gá y'á mǎ dwǎ sə bà zòm né yé ; lò mǎdù ga wu t'a zhìlì n lwele ré yil yé, n tá n wǎl : Wó bàkón à wèrhé mye yé ? Bà gakó j'a wó ywǎl yó bà ɲwéné bà n'è dūrə, ñdá wó shəshǎ è n'è dūr búlú bú ywǎl ta. ⁷Nyĩ nǎcǝcóló yě yi rí tèbé ɔ mǎ s'ɔ lyè ɔ vò ɔ jǎàsé dwǎ bé wé mó párá ; épwené ñdá jǝjǝlì ñdá sǎsónɔ mye ga yé yi rí tèbé rà mǎ sə rə kwè mó párá. Sə nyĩ à dwĩ rí yǎl Bə-zhɔ-zhe nyé né pár yé. ⁸Sə wó etər á ná m'a zè á tó né á zhe : Ná zhe surhə, Bə-zhɔ-zhe nyé né ɲwéné ñdá nába mó ? Nyĩ wó nánfò yilə, sá-kanna mó ná n lyèè n cìn cènè n zal kǎš dèbé n má n kè. ⁹Cizhìl pú surhə ciná bé, bà wun gowa, bà zɔ be. Bə zhǝ Bə-zhɔ-zhe zòmè ré, sə wó surhə dwĩ té bà nà zhe ? ¹⁰Wó ràmyé yilə, à m'a pə bà kana bé lyi dwǎ ne, a pə bà cesé lyi dwǎ bà zwè se bà cini. Bà nyĩ kɔn j'a zhì bà nǎncèrh e m'e vò bà bǎsóná bé, lū w nǎcèndé pyǎ yò zù bi ; kɔn zhì nyi-zwennə bé e m'e yĩ vwĩ-zwálnə bé, bà gakó wó yũyũ tumə bà n'è twĩ. ¹¹Bà t'á zal yá-byĩ bà m'è de à dwĩ rí bàkó mó nyǎle ré yé : bà n'è wǎl : Yà-zùlú nwéné ! Yà-zùlú ɲwéné ! E jà yà-zùlú tènè né gaga yé. ¹²Nyĩ cizhìl m'a pú bi, bà bà n'è twĩ pwarha tumə ; bà yǎl cizhìl pár yé, cizhìl t'á wèrhé be kaka yé ; wó ràmyé è ce, bəmye m'a tu té ñdá lyi bí dwǎ bé ta, à gə tú à pɔ be còrhò-tum yĩ ní, bà m'a tu té bà byĩbyĩlì, wó Bə-zhɔ-zhe n zòm. ¹³À n'á yǎl a cò bà yò w gakó, wó Bə-zhɔ-zhe n zòm ; bà k'è t'á la dǎwé cémé byǎ nɔ dǎwé cǝ yó yé, èpyilá k'è t'á la nɔ èpyilú yó yé, rà vɔr ré gakó m'a kù ; kɔn ré tèbé à y'á pɔ be mó m'a jé té bà yé né. ¹⁴Wó bàkón yil ná nà m'ǎ zè ná jě té ? Bà-nà dwǎ yó, ná lyè ná vò ceme né ná lù nà kákélé mó wa, ná vò ná cì gǎa mó ! Bà Bə-zhɔ-zhe, ná Yi rí gu rà wé rà la nába gu, rà ce ná n'è nywè nǝ mǎbɔ bà co cǎm mǎbɔ mǎ n'è gwi lò mó, bà ná dó Bə-zhɔ-zhe ne. ¹⁵Ná y'ǎ n'è dè yà-zùlú, sə wu-nyǝ dǎbyĩ t'á twĩ yé ; ná y'ǎ n'è dè ná wǎrh dè, k'á wó wu-zèè è ɲwéné ! ¹⁶Zù-bal mó zə n shəhesé n yĩ Dan sɛta, lyi bí j'a nyè sə myǎlú né pūr mó dweme ré, sə myǎlú né pūr mó dweme ré j'a ce ce y gakó zhízhĩ ; sə bàn tənà y ñdá wé ré, ñdá cɔ wa, ñdá ɔ lyi bí cǝ. ¹⁷Nyĩ à ce dɔma, ñdá kùrh bànà, sə bà lò nònò dūr zhe gaga yé ; mǎ m'a dǝ ába, wó Bə-zhɔ-zhe n zòm. ¹⁸À n'á yǎl a yě à wu-zhùlù ni ; lyààre zhe ne à wé. ¹⁹Nyĩ à dwĩ bàkó mó búbwéé n zhì ce kèbé è nye dǝdǝ wé n ná n búbwéé n zhe : Bə-zhɔ-zhe ná ká n tènè Səyɔ né nà ? Səyɔ pyɔ mó ká n tènè ɔ cǎcəl w nà ? Wó bàkón yil bà tó bà yə né bà sǎlə, ñdá dwǎ né dwǎ bé yə né denne, bà zè à lyim ni mú ? ²⁰Nyĩ jòró w lyè, cə-bórhó w zhè, e jà ná yə ná cìn ne yé ! ²¹À wu w cò, à dwĩ rí bàkó mó lyààré yilə, à wu zhìlì, wu-zhùlù nánfǝlɔ zhe ne. ²²Cóm nà tènè Galaadé né nà ? lyi-twér mye nà tènè né nà ? Sə è nà wó byè yil à dwĩ rí bàkó mó nà mǎ n tá n wǎrh mó ?

Chapter 9

À Sə y'ə w gə y'ə sù ndə nē, á yírhá né gə y'ə wó yé-nàná nà-bùlì, à y'ə m'a n'á kúrh à dwí rí bàkó mó cùurí ní, cəḗ ndá nənéné gako ! ²Á ! À gə y'ə zhe sóm-zhəlnə zulá jàà gə-elü èpòlò wə, à y'ə m'a yě à dwí rí ní, a vò kwā né gaga ! bə nyí bə gako wó nəfwəəle, yŷyŷ cinə bə wə dwā yó. ³Bə zhe məjəəle ndə wó twā è vwē ta, sə wó koma bə n'è te ; è dà zhən rə ce bə zhe jàn tənà y w yé ; bə wó lwele yó bə j'á nḡwéné gaga bə j'á n'è twí, sə bə yəl à pàr yé, wó Bə-zhə-zhe ní zòm.⁴Bə lò gako zhí ní ná yìlì ní dowa, sə lò lò bàká n zə ní da-byí zhən yé, nyí da-byí gako ná ní pyà ní dō yŷr, dowa gako ná ní tó dē ndə gərmə dúdú. ⁵Bə n'è yŷr dwā, bə t'á zòm zhən gaga yé ; bə n'è zal bə məjəəle bə m'è gòm koma, bə n'è pyà dwā yé-shò lwar, muni ga bə wèrhé lwele dwā ne. ⁶N jàà y nḡwéné yŷyŷ jàà wa ; wó yŷyŷ mú è ce bə bə shé à pàr lwar mó yó yé, wó Bə-zhə-zhe ní zòm.⁷Wó rəmyé è ce, Bə-zhə-zhe mó ní cǐ kən gako mó zòm n wó : Nyí à m'a dwé be, a lwar bə gə wó né. Bə è nə wó etər à nə m'a wèrhé né à dwí rí bàkó mó yilə ? ⁸À dwí rí məjòlò w nyé ndə cam tēbé rə n'è gwi lò ta, rə lyì wó koma dúdú bə n'è gòmə ; bə n'è zòm yə-zulá yò bə nyú w ndə bə dō, è jà bə wu w wé mó, wó pòmre bə pàmà. ⁹À nə m'a yě be, à t'á la pe còrhò-tum pə wé ré rəmyé mó yilə, a cē à jim cú tənà y kēbé dwí rí yó cú ? wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé.¹⁰À n'á yál a zhi pyàr ré yó a kúrh a wówólé, a zhi gə-elü èpòlò w w a nún wu-zhìlù nwé ; bə nyí rə jú myín, lòlò ká ní tá ní tó gàà mó ní lyé yé, lò ká ní tá ní nyèè vwámá cələ gàà mó yé, kúmsí ndə vwámá né dùr rə jé tē. ¹¹À m'a ce Zhərazəlem cə w jírħ nəkulə nə pyé dwā yó púl, gə-kúlsi pwólá jàà, a ce Zhidə cemə né jírħ gə-elü èpòlò numbyíni dá-byí tənə ná wé yé. ¹²Wó yě lò mòbó ní zhe surhə, ní yé wé ré rəmyé mó kùr mú ná-cí nḡwéné ? Lò mòbó Bə-zhə-zhe gə zòm ndə mə mó, sə rə-ná-cí mú bwəl ré n byili rə kùrə ! Wó bàkón yil tənà y cə, e jí myín è zhi ndə gə-elü èpòlò ta, lò lò ká ní tá ní tó gàà mó ní lyé mó ? ¹³Bə-zhə-zhe zòm n wó : Wó bə gə yě à nyə né, à y'á cǐ bə yé né, bə yə à zòmè ré cili gaga, bə yə wèrhé ndə rə gə n'è byili ní mú yilə ; ¹⁴Wó bə gə tó bə wun bùlè né ne, bə dùr Baale kwā né, ndə bə dabá gə cèrhə be re né mú ta mó yilə.¹⁵Wó rəmyé yilə, Bə-zhə-zhe mó ní cǐ kən gako mó, Esərayel Yi rí wòwə : Nyí à m'a pə və cēé dwí rí tēbé ne rə dō, a pə re nə mòbó bə co cəm mòbó mə n'è gwi lò né rə nyə. ¹⁶À m'a ce bə dùr bə làà dē tənèrh wé, tənèrh shēbé bəmyé ráá bə dabá yə sə pàr lwar wé, a zē a ce búlú shú twélé be, o bú ndə be kən m'e yí a gu bə gako a zhē.¹⁷Bə-zhə-zhe mó ní cǐ kən gako mó zòm n wó : Zē-na á pyà cùurí ní kúrh kana bé, á zə á m'á bà ! ¹⁸Bə bə ce jàn né làlà bə bà, bə nún wu-zhùlù cǐl nwá ná yó ! Ná kúrh ná yə-nàná bobwere tē, nə nə dùr ná yə-gwára wa ! ¹⁹Bə nyí wu-zhùlù búbwéese zē tē Səyō né : Sə wó bàkón yò èta ! Nyí ná yò zhìl ! cizhìl pú nəba ! kən wó nyóó sə nə du ná yě tənà y ne ! Bə bə wŷr ná jisí bə ló tē ! ²⁰Kana, cili-nə Bə-zhə-zhe zòmè ré, púr-nə á zhǎ á sú zòmè ré ní ná ní púr ní nyú w mú kùr cènə ! Cèrhə-nə wu-zhùlù cǐl kúrh nwíísí á bàkwá bé ne, cèrhə-nə wu-zhùlù nwíísí dwā ne ! ²¹Bə nyí cu mú zē mə tó ná jisí cə-zhǎ né ne mə jì, mə zù ná pyó kǎlsé wé ; mə n'è gwirhi bàsóná bé sòmésé yó, mə n'è gwirhi èbwá-dálá bé dwā-jəəlé jààsə wa. ²²Bwəl ní wó : Nyí Bə-zhə-zhe zòm n wó : Bə nyí lyì bí cùurí m'a ló tē cesé wé ndə pùlù ta, rə ló tē ndə wó jíjì ywé jərnə jər rə ló tē bə lyé bə yě re bə kwā né, lò lò tá ní pwà re mó ta.²³Bə-zhə-zhe zòm n wó : Bə surhə cəbal bàká n zhē ní cin dē ní surhə né yil yé, bə jàn cəbal bàká n zhē ní cin dē ní jàn ré yil yé, bə nəcəm-bal bàká n zhē ní cin dē ní nəcəndé yil yé. ²⁴Sə lò mòbó n gə ná ní yál n zhē ní cin dē ní gə nɔ lárma, n mə lwar á pàr mó yilə, ní gə lwar b'á wó Bə-zhə-zhe, à n'á twí wu-bónò tumə, à n'á twí kən tēbé rə má, à n'a twí cángá tumə né ce y yó mó yilə ; wó rəmyé numbyíni gə n'è wèrhé mó, rə n'è swí à yírhá.²⁵Nyí dwā nḡwéné nə bànà, wó Zhə-zhə-zhe ní zòm, dwā né nəmyé mó wé, à m'a pə còrhò-tum lyì bí byēbé gako bə yə gòm bə wun ní wé mó gako ne, ²⁶è wó Ezhibti, Zhidə, Edəm, Amō byā bé, Məwabe, lyì bí byēbé gako bə jé gə-elü èpòlò w wé, bə n'è fən bə pəpésé tama né mó ; bə nyí tənèsé lyì bí gako yə gòm yé, sə Esərayel kélé y lyì bí wó bə wun ní bə yə gòm yé.

Chapter 10

¹Esərayel kələ lyi, cili-nə Bə-zho-zhe zòmè ré n' la zòm nd'aba mó ! ²Nyí Bə-zho-zhe ná n' zòm n' zhe : À bàk'á kwè tənésé dwā bé lyi bí ná á wèrhé ndə bà ta yé ! S'á bàk'á dūr myaarhé tèbé rə n'è wèrhé dē yi w mú ywē yé, tənésé dwā bé lyi gá n'è dūr rə ywē yil mú yil yé. ³Bə dwā né dwā bé lùl-epúrsí wó wè tèbé rə bà kùr zhe yé. Nyí wó dō bà y'á vò bà kà sòlò wa ; də-shəlnə zə n' jē sà w ndá dwèlè ; ⁴bə kwerhe wa, bà zə sàbyi-kùli ndá sánámá bà m'è zùrhì w náàcéné, bà zē bà kwè dàdābse bà cí ní bà zə mərətó bà pəpa, muni ga o zhì dē ò bàk'á zhízhí yé. ⁵Yə né nəmyé mó nyé ndə wó dār yə bà shəl nà n̄wéné dwā yó tá, nà t'á zòm gaga yé ; nà wār nà n'è zhəl yé, wó kwé bà y'á kwé ne bà zhī. Bà k'á dūr nà ywē yé, bà nà yəl lwele nà la wòrhó, nà wār cənè mye nà la wòrhó yé. ⁶À Bə-zho-zhe, lò lò tənè n' mà n n̄yerhe n̄myé yé ! N' wó nánfòlò, n' yil ré wó nánfòlò n' n̄wónó w jàn ré yilə. ⁷Tənèrh gako pyǝ, wó mǝ lò n' n̄wéné n' mà n cē mó nyám mó ? Nyí wó n̄myé n' mǝ ndá nyòmò ; bà nyí surhə cinə bé tənésé gako wé mó, ndá pyə-tənésé gako wé mú, lò lò tənè n' n̄yerhe n̄myé yé. ⁸Bə nyí bà gako mù dwā né bà wó èkwər, bà surhə zhe cinə ; bà lwar mó wó lwar mǝ bà kùr zhe yé, mǝ wó dō ! ⁹Wó Tərašhiisi ní bà n'è zal sàbyi-kùli y bà m'è shí ní, wó Ufaaze né bà n'è zal sánámá mó bà m'è shí ní, bà pə lò mòbó n' nà n' yəl mó ne n yəl, yǎ-bal zē n zə n' jē n zə re n mǝ n twi tum rí ; bà kwé gǝ-əpòlè ndá gǝ-shèn bà zù yə né n̄myé mó, yə né n̄myé mó gako wó lyi byèbé bà yé bà jē-tum mú bà wèrhé ne. ¹⁰Sə Bə-zho-zhe wó Yi rí páá mó, rə wó Yi nányi, rə wó pyǝ byinə nà bà zhǝ zhe yé ; rə lyim gə zē cə y n'è zhízhí rə yé né, tənésé wār rə lyim rí nánfòlò yé né sà n'è zhì ní yé. ¹¹Rəmyé yilə, wál-na be : Bà nyí yə né nyèbé nà yə dē ndá cə y wèrhé mó, nà m'a jé tē cə y yó ndá cə y kùr w mú ga. ¹²Bə nyí wó Yi rə zə rə jàn ré rə wèrhé cə yá, rə zə rə surhə né rə cí lū w kùr rí tē, rə lèlè dē yə né dē ndá rə lárma mó. ¹³Rə gə dom rə cəl ré, nà nà bé n'è zhì dē yi w bà cə sò nánfòlò ; rə cə bában shí lū kùr w rə du, rə cə dwā lyəlyǝ e nyǝ, rə cə zho shí ò jàà w o zē o du ò n'ò cə. ¹⁴Rəmyé yi ní, numbyíni gako jirh namməyiri è lwar mó yirh wə, cizhil zē rə zhe yǎ-bal n' wè ré n' zùrhì mú yirh wə ; bà nyí yə né n̄myé mó wó yə nǎ-kòmre, nà bà shíshərhə zhe gaga yé. ¹⁵Nə wó kən tèbé rə bà kùr zhe yé, numbyíni jəjəró tum ; còrhò-tum rí gə tú dē nà gako m'a jé tē. ¹⁶Sə lò mó mòbó n' wó Zhakəbə cəl kən ré mó dà ndə wè ré rəmyé mó ta yé ; bà wó n̄myé n' wèrhé kən gako, sə wó Esərayel n' wó n' cəl kwálá yá. Wó Bə-zho-zhe mó n' cí kən gako mó, è wó n' yil ré. ¹⁷N̄myé mòbó n' n̄wéné zúzúnú w wé mó, zē tē n' kwè n' kən tèbé n' zhe tənà y w mó n' má lyē ! ¹⁸Nyí Bə-zho-zhe ná n' zòm n' zhe : Nyí èlǎsé mó, à la tənà y lyi bí vūr a dul yé né gaga, a zə be bà zhì, muni ga bà zwə bé cí jē bà yó. ¹⁹Nyí zwini zhe ne yòò ! À kú cù kókó ! À nyəle ré yin rí dà zhǝ kən yé ! Sə à wàlè : nyí wó zwini rə yú ni, sə à m'a pyéné a zhí ri ! ²⁰À kòrhó w wūr o ló tē, à nyínsí gako sówá, à byǎ bé dūr, bà k'è tənè yé ; à k'á bà lò lò zhe n' kó n' la à kòrhó w kòrhə n pú, n lèlè à kàməjésé ò yó n pē yé, ²¹Dwí rí kálna bé yəl namməyuri, bà yə Bə-zho-zhe pyà yé ; wó rəmyé è cə bà kaka yə n̄wéné e zwē nyí gaga yé, wó rəmyé è cə bà dwí rí gako làà tē bà yé né. ²²Nyí bà zē bà nyé zòmà nà n'è n̄wúnwúni tē, sò ò shí lū jə-gwā sō tənà y w ò n'ò cə ò bà nà, ò bà n Zhidə ceme né cǝ nə pyē jì-bwər, nə jirh gə-kùlsí pwólá jààse. ²³À Bə-zho-zhe ! à yé re, à yé bà numbyíni b'è sómá zhəl jàn zhe yé ; è dà numbyíni ndá è səpwà jàn è m'è zal è cin è zhəl yé. ²⁴À Bə-zho-zhe ! Pē còrhò-tum, sà mǝ tó ndə kən gə mǝ né, sə n' bàk'á n' pē còrhò-tum ndá n' lyim yé, muni n' bàk'á n' ce a jé tē lū yó yé. ²⁵Ló n' lyim rí nánfòlò w tənésé lyi bí byèbé bà yəl n' párá, ndá dwā né nyèbé nà lyi bí t'á byē n' yil ré mó yó ! Bà bà n'è dòm Zhakəbə bà zhəzhere, bà n'è ji mu myin, bà n'è cò n' jàà yá.

Chapter 11

¹Nyĩ zòmà né nyèbé Bə-zhə-zhe zòm n byili Zheremyi ni mú ; ñ wəl mo : ²Cili-nə dɔbré tɛbé zòmà né, s'á zòm ne á byili Zhakɔɔbe lyi bí ñdá Zhərazalem lyi bí ni ! ³Zòm-na ñdá be a wò : Nyĩ Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí n'è zòm rè zhe : Bwəl námməlwélé m'a jòm lò mɔbɔ ñ tá ñ cili dɔbré tɛbé zòmà né mɔ yó, ⁴Dɔbré zòmà nyèbé à kɛ a pə á dabá né, dɛ ré tɛbé à vūr be Ezhibti tənà y wa, à vūr be gɔrɔ w bə ju myĩn ò wé bə m'è yəl cɔbɔ mɔ wé mɔ yó né, à y'á zhe : Cili-nə à zòmà né, s'á wèrhé kɔn tɛbé gakó à pɔ ába rè nyĩ mú ; éta á m'á yə à dwí, sə àmye m'a yə á Yi, ⁵à m'a pyĩrh nyĩ rí tɛbé à bwəl á dabá ne, b'á m'a pə be tənà kɛbé yil ñdá tūr n'è dūr tɛ è wé, ñdà á yírhá gá nə né zà zà mɔ né ta. Á lyár Bə-zhə-zhe a wò : Bə-zhə-zhe, Ámén ! ⁶Bə-zhə-zhe wò ne : Zɛ ñ bwəl zòmà né nàmyé mɔ gakó ñ byili Zhidə ceme né wé ñdá Zhərazalem sɔmsé yó, ñ zhe : Cili-nə dɔbré zòmà né nyèbé, s'á wèrhé ñdà nə gá n'è byili ní ! ⁷Á ju kùr a byili ni á dabá, dɛ ré tɛbé à ce bə du Ezhibti ni mú yi ní ga kɔn m'è yí zà, nəkɔkólé gakó à y'á n'á byili ni bi, à zhe : Cili-nə à zòmè ré ! ⁸Sə bə yə cili yé, bə yə bə zhɛ púr bə cili yé, lò gakó ká n tó ñ wu búlà námməlwélé y kùrə ; wó rəmyé è ce, a zɛ a pyĩrh dɔbré zòmà né nyèbé à y'á pɔ be ná nyĩ bə bə wèrhé ñdà nə gá n'è byili ní mú, bə zɛ bə cɛ nə wórhó yò gaga mɔ, yò w bə yó. ⁹Bə-zhə-zhe zɛ n wò ne : Nyĩ Zhidə lyi bí ñdá Zhərazalem ceme lyi bí co dwā yó bə cɛ à zòmà né zɔ yò. ¹⁰Bə k'a kwɛ bə zù bə dabá náyáá bé lwele ré wórhó mɔ wé, bəmyé byèbé bə cɛ à zòmà né culu yò, bə dūr yə dwā kwā né, bə cèrhé ne mó. Nyĩ Esərayel lyi bí ñdá Zhidə lyi bí cɔ à dɔbré, à y'á zɔ ñdà bə dabá mɔ. ¹¹Wó rəmyé yil Bə-zhə-zhe wòwə : Nyĩ à m'a ce zwini b'è jòm bə yó, zwini tɛbé bə wār bə cìn bə la vwārɁh rè wé mó. Bə m'a zɛ bə n'è búbwéé bə ce ne, sə à t'á la bə sɔ culu yé. ¹²Rəmyé yi ní, Zhidə lyi bí ñdá Zhərazalem ceme né lyi bí m'a vò yə né nyèbé bə n'è byè bə ce ne mó, nyèbé bə n'è ji wé rà lwé nányəlɛ y myĩn bə pɛ re mɔ sono, Sə nə t'á la be vwārɁh bə zwini yi ní yé. ¹³Á Zhidə, ñ já ñ zhe yə nánzhəzhɔ ñdà ñ gá zhe ceme nánzhəzhɔ né mɔ ta ! Éta mye, Zhərazalem zhe yə dwā vwĩ-jùúli nánzhəzhɔ ñdà ñ gá zhe sɔmse nánzhəzhɔ né mɔ ta, ñdà á gá lù yə dwā vwĩ-jùúli ní, á m'a ji wé rà lwé nányənɛylé á pɛ Baale ne... ¹⁴Sə è gá wó ñmyé yilə, ñ bəká zə Yi cǎ né dwí rí tɛbé yil yé, ñ bəká zhɛ ñ cəl ñ búbwéé ñ lwəl Yi bə yil yé ; bə nyĩ bə gá byè bə co ne, bə zwini yil mye, à t'á la bə zòmà né culu yé. ¹⁵È nə wó bəkɔn à byi-swənnə mó la vò n wèrhé à jì y wé mó ? Ñ mà n twĩ tumə námməywaàlɛ è wé. Nyĩ vwə né bə n'è zwəl bə pɛ Yi ni mú nàmá bé m'a jé tɛ. Bə wó ñ gá nə ñ twĩ lwele mɔ, wó rəmyé yi ní ñ nə ñ jí bele né ! ¹⁶Olyivyé, ñ gakó pú ñdà vɔr dúdú mú, ñ byi y càn, è nyũ zhe shil mó, nyĩ wó yil ré rəmyé mɔ Bə-zhə-zhe y'á co mó ; sə lwar bə nyĩ wó zho nánfɔlɔ Bə-zhə-zhe la ce o zɛ o zə myĩn o ce ñ yó, mə kwé vɔr ré myĩn rə jí dɔdɔ. ¹⁷Wó Bə-zhə-zhe mó ñ cí kɔn gakó mó, ñ zhele mó, wó ñmyé ñ ce zwini bə ñ yó, Esərayel lyi bí ñdá Zhidə lyi bí lwele ré yilə, bə bə twĩ tumə bə m'è zɛ à lyim ni, bə gá ju wé rà lwé nányənɛylé myĩn bə pə Baale ne mó yilə. ¹⁸Bə-zhə-zhe zòm yò òdù n byili a lwar ; ñ ce à yírhá nə bə tũ-twəð né. ¹⁹Á y'á nyɛ ñdə pyi-bwélé kɛbé bə y'a zə bə la e gu jàà y w mɔ ta, à j'á yəl búlà né námməlwélé y kɛbé è nɔwéné bə wé à yil mó yé ; bə n'è zòm bə zhe : Kǎ-na nə ká cɔ w ñdà ò byi y nə ji tɛ ! Vūr-nə nə vūr w ó jé tɛ ce yó numbyínsi cəcəl wə, m̀̀nì ga bək'è bə ò yil ré yò lyĩrh kádò yé ! ²⁰Sə Bə-zhə-zhe wó b̀̀kárna cángá, ñ yé numbyínì yǎl mó ñdà è wu búlà né ga párá. Ce à yírhá m'a nə ñ jimdí ñ la bə yó cú mú, Bə wó Bə-zhə-zhe jǔ w à co yò w né. ²¹Wó rəmyé è ce Bə-zhə-zhe nə ñ zòm ñdà Anatɔte lyi bí bə n'è pyà à myəl ré vūr mó yò, bə n'è zòm bə zhe : Ñ bəká zòm nyi-zwennə zòmà ñdà Bə-zhə-zhe yil ré yé, ñ gá cɛ, sə nyĩ ñ mà cì nə jǔ wa ! ²²Wó rəmyé è ce Bə-zhə-zhe mó ñ cí kɔn gakó mó nə zòm ñ zhe : Nyĩ à la be còrhò-tum pɔ ; búlə shú m'a gu ébwa-dálá bé, nɔrh m'a gu bə byá bé ñdà bə bəkwá bé. ²³Bəmyé m̀̀dù ga tá ñ la lú yé ; bə nyĩ à m'a ce zwini bə rə jòm Anatɔte lyi bí yó, byin rí tɛbé à bàn còrhò-tum rí pɔ mɔ yi ní.

Chapter 12

¹Bə-zhə-zhe, n wó cángá cóbal dédé, ce à wàr à m'a wò bà n ná n dwé yé ; sà ndá ràmyé ga, à n'á yál a zòm kòn tèbé n bursí mǎ dwā sà sà tó mó yò : Wó bàkón yil lyi bə-lwǎlsé tumə né n'è zwē nyí mú ? Wó bàkón yil myinnə bé gako zhe yè-zúlá mó ? ²N zhele be, bə tə nèrh, bà n'è byilə, bà n'è zhī byā ; n bwəl bə nyá né ne, sà n nye ndá bə wun ní. ³Sə nmyé, Bə-zhə-zhe, n yé à párá, n nə ne, à wu w nḡwéné ndá mó, n yé kòn tèbé rə nḡwéné ò wé mó. Vür be ndə pyiisi shèbé bə mǎ sà bə gu mú ta, sà tene se n cí dē ré tèbé bə la sà nyí rí gako gu mú yù w mú ! "Tənà y nə m'á n'è kúrh cùurí ni kòn la m'e yí dō ? Cesé gako gə w nə m'a j'a kù ò zhī kòn la m'e yí dō ? Wó tənà y lyi bí lwelə ré rə ce vwámá né ndá kumsí gako cùwə. Bà zē bə n'è zòm bə zhe : N tá n la ná yó gə la màgǎ gu mú nɔ yé. ⁵N nə gə zē n tó nèrh ciná ne n ná dūrə, bə zē bə n'è lyèè mó, n nə wǎ n m'á zē n jəðle eshərh ciná ne tó n dūr ? N nə gə bə n cìn zhən zhe tənà kèbé yè-zúlá nḡwéné è wé mó wé, wó etər n nə m'á zē n wèrhé né Zhərdē bwí y è pú ndá kà-cər mó nyí ni mú w mú ní ? ⁶Bə nyí bə n da-byǎ bé cici mú n'è myini mú, bə cici mú nḡwéné n kwā né bə n'è ce sò bə búbwéé. Bà gə tú bə n'è zòm dɔbrə zǝ-ənyàlà ndá mó, sà n bàká zwē nyí yé. ⁷À yé à kèlé y ne, à zhǝ à cəl kòn ré ; à yé mǔbó n wó à sónó kòn mó ne n zwə bé jǝ wa. ⁸À cəl kòn ré yál bɔrɔ à yil sǔlɔ wa, ò n'ò swər ò ce ne ; wó ràmyé è ce à cəl kòn ré jǝrh kòn tèbé à n'á súlá. ⁹À cəl kòn ré jǝrh kúmí, gə-wé nyí-kùjú, rə jǝrh zúm ; kúmsí shèbé sà n'è pyà kùjú mú gako la shí lū cə-yala gako sà bə sà jòm sà kákélé. Zhəl-nə, byě-na gə-wé ré gako á cí dwā yó, á ce rə gako bə rə jí ! ¹⁰Kálna nánzhəzhǝ cǝ à dǝvé cémé né, bə tətərɛ cə y wa ; bə ce cə y à só mó jǝrh kòn nánfò, e jǝrh gə-elū èpòlò, jàà kèbé è pyé è dúdú numbyíni dá-byí tənə è wé yé. ¹¹Bə ce e jǝrh gə-elū èpòlò, jàà è pyé nánfò, è lyi bí cùwə, è wu zhili à yé né. Tənà y gako cǝ, lò lò kə n tá n kwè y ndə kòn ta yé. ¹²Cə-còrna j'a du té gə-elū èpòlò w sómsé gako yó bə bà, Bə-zhə-zhe búlú shù w j'a zē o zhì cə-yala gako w ò n'ò gwi tənà y lyi bí ; numbyíni dá-byí k'è bə yè-zúlá zhe yé. ¹³Bə dù bələ, bə k'a kwar sər ; bə y'a lyèè lyèè, e jà wó nánfò. Lwar-na cìzhil pár tèbé á n'á jər mó yilə, bə nyí wó Bə-zhə-zhe lyim rí nánfòlò w ò zē. ¹⁴Bə-zhə-zhe ná n zòm à jə-dwā bé námməlwǎlsé gako shèbé sà n'è bwí ndá à cəl tənà y à pɔ à dwí, Esərayel ne mó shò kwā né n zhe : Nyí wé, à m'a mür bi té bə tənà y wa, à m'a mür Zhidə kèlé y té bə cəcəl wə. ¹⁵Sə à gə tú à mür bi té a zhè kwā né, à m'a k'a dūr bə nònò kádò, à m'a k'a zə mǎdù mǎdù gako á k'a bə n cəl kòn ré wé, a zə lò gako n ká n bə n tənà y wa. ¹⁶Sə bə gə shənə bə cèrhə à dwí rí sómsé, bə gə bwəl nyí ndá à yil ré bə wò : Bə-zhə-zhe wó nányi ! Ndə bəmye gə cèrhə à dwí rí, rə zə Baale yil ré rə bwəl nyí ní ta mó, sà bə lwar bə bə m'a yə wu-nyǝ ciná à dwí rí cəcəl wə. ¹⁷Sə bə gə yə kaka cili, sà nyí à m'a cò tənà y èmyé mó, à m'a cò ya, a ce e jé té, wó Bə-zhə-zhe n zòm.

Chapter 13

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá né, n pē nyí n wò : Zè ní vò ní yè cǎ-tònò kǎbò bà zò lěě bə wèrhé mó ní lyě ò cǎ ne ; sà ò bàká ce w nē w yé. ²A zè a yè cǎ-tònò òdà Bə-zhə-zhe zòmè ré gó byili ní, a lyě à cǎ ne. ³Bə-zhə-zhe ká n zòm ndá ne, ní twər rəlyè nyàn ré n wò : ⁴Kwě cǎ-tònò w ò yè ní lyě ò cǎ né mó ; sà zè ní vò Efərate səta, ní zhì gàà mó, ní shèè w pyò gógòló wə. ⁵A zè à la vò a shèè w Efərate səta, òdà Bə-zhə-zhe gó pò nyí ní. ⁶E wèrhé dwā nánzhəzhǒ, rəmyé kwā né Bə-zhə-zhe wò ne : Zè ní vò Efərate səta, sà zhì gàà mó, ní kwě cǎ-tònò w à y'á pò mó nyí bà ò shèè w gàà mó mó. ⁷A zè à la Efərate səta, a yí a pyà pyà, a nà cǎ-tònò w à gó y'á shèè w mǎgǎ mó a kwě ; à b'á la nyũ, a pwírí cǎ-tònò w cò, ò k'ò bə tum zhe yé. ⁸Bə-zhə-zhe zè n ká n zòm ndá ne : ⁹Nyí Bə-zhə-zhe ná ní zòm ní zhe : Lwar bà wò èta à la Zhidə cin-byilu mú òdà Zhərəzalem cin-byilu mú nánfòlò w cǒ né. ¹⁰Dwí rí tēbē námməlwélé y èta mó, rə bə shè à zòmà né culu yò mó, wò rə bùlò né námməlwélé y kùr rə n'è tó mó, wò yə né dwā bé kwā rə n'è dūr né mó, rə n'è tó ne, rə n'è wùlì nà yé né mó, nyí dwí rí rəmye m'a jìrh òdà cǎ-tònò w kǎbò ta, rə k'è bə tum zhe yé. ¹¹Nyí à zò à cin a lyě Esərayel kélé y gako òdà Zhidə kélé y gako ne, òdà bà gó y'a zə cǎ-tònò bə m'e lyě numbyíní cǎ ne né mó ta, wò Bə-zhə-zhe ní zòm, m̀nì ga sà lyì bí yè à dwí, sə yə à yil ré, sə yə à zùl mó, sə yə à còrhó wá. Sə òdà rəmyé ga, bà yə à zòmà né cili gaga yé. ¹²N m'á zòm ndá be ní wò : Nyí Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí n'è zòm rə zhe : Ce-nə kwálné gako sú òdà dǎvǎ. Sə bə m'a lyár mó bà wò : Ná nà y'á yèl bà ná m'a ce kwálné gako sú òdà dǎvǎ mó nà ? ¹³Sà zòm ndá bə òdà rəmyé ga ní wò : Nyí Bə-zhə-zhe ná ní zòm ní zhe : Nyí-nə, à m' ce tənà y lyì bí gako, òdà pyà bé bà jě Dəvyiddi pyèlè dǎgwǎ y yó mó òdà vwí-zwálné bə òdà nyi-zwennə bé, òdà Zhərəzalem lyì bí gako, nyò dǎvǎ e zə bə. ¹⁴A m'a ce bà dabá òdà bà byá ga dwā w a cò be a gùlì dwā ne, wò Bə-zhə-zhe ní zòm ; à t'á la mǎdù ga né yò n lú yé, à t'á la yá-zhìl dūr gaga yé, à t'á la nònò dūr gaga yé, kən tènè rə la à yé ne cǎr òdà bà cǒ yé. ¹⁵Pyèrhè-nə á zhě á cili ! Bək'á zhě á cìn dǎ yé ! Nyí Bə-zhə-zhe ná ní zòmà. ¹⁶Zùl-nə Bə-zhə-zhe, á Yi rí, òdà ní gwě yə ce cə-byín rí bà yé, òd'á gwě yə á nèrh zal á mà pyàr ré ne cǎcǎ ne yé ; nyí á m'á n'á dǎ pwě, sà ní mà n lyár re rə jìrh cu ywál, n cò re rə jìrh cǎcǎ byú fúrí. ¹⁷Á gó t'á cili, à m'a shèè a kúrh, á cin byilu mú yilə ; à yá-nàná m'a shìl té, bà bə m'a zə Bə-zhə-zhe dwí rí bə m'e vò yómre jè. ¹⁸Zòm ndá pyò mó òdà pyà-kě mó, ní wò : Zè-na á jóm té cə-shó w wé ! Bà nyí á pyèlè yá-púr rí rə n'è jǎjémé mó shí á yó w rə tu té. ¹⁹Bə pyi MIDI ceme né nyí ní, lò lò tènè ní la nà nyí ní pul yé ; bà zò Zhidə lyì bí gako bə m'e vò yómre jè, bà zò bà gako púlápúlà bà vò yómre jè. ²⁰Zhě ò yé dǎ ní nyí lyì bí byèbè bà zò bə m'è shí lū jǎgwà sò bà m'è bàn mó ní nyiwé, wò yé dwí rí tēbē bà y'á pò mó, ò yà ò tà rə yil ò ná ò zhě ò cìn dǎ mó ŋwéné ? ²¹È nà wò etər ò nà m'á wò né, kən ré tēbē rə n'è pə mó còrhò-tum mú mú yilə ? Wò òmyé ò cèrhè be, bə zə mó bə m'e yə bà yó-cábal. Zwini nà yə mó yí rə n'è yì mú, òdà kě móbó ní pwí zè mɔ è n'è yì mu mú ta ? ²²N gə zè ò ná ò zòm ò wé ò zhe : Wò bàkón yil yò w kǎbò yú ní èta mó mó ? Sà lwar bà wò lwele re nánzhəzhǒ w ò wèrhé mó yilə, wò rəmyé yil bà kwě ò gándé nyə né bə ce dǎ bə yě ò nəkúlá né ne pwě ne. ²³Ecipyi lò nà wò ní mà n lyár ní yala tònò wá ? Jəl mye nà wò rə m'a lyár rə yala né pòpòlà né ? Sə ámye nà wò á m'á wèrhé cènè ? Ámyé byèbè á j'á myèrhè lwele ré mó. ²⁴A m'a ce gɔ-elū èpòlò w zho w bà o pwà be òdà gɔ ta bà làà dǎ ; ²⁵Nyí wò rəmyé è wò ò dóó wá, ò cəl dóó w à myerhe a pǎ mó, bà ò swě à yò, ò zò koma zhənà, wò Bə-zhə-zhe ní zòm. ²⁶Nyí à m'a kwě ò gándé a pyi ò yé y ne, m̀nì ga bə nà ò cizhìl ré. ²⁷À nò ò fwəl tumə né, òdà fwəl shìl ré rə n'è gwí mú mú, òdà fwəl mó ò ná ò fwəl pyàr ré yó òdà gɔ sǒ, ò mǎ ò yé ò cìn mú, à nò ò pwarha tumə né. Zhərəzalem, zwini zhe mó, ò m'á yə né èta kən m'e yí dǒ, m̀nì ga ní mǎ shàrh ò cìn ní jìrh wárhgáá mó ?

Chapter 14

¹Zòmè ré tèbé Bə-zhə-zhe zòm n byili Zheremyi ni, dà-kùlù w gá jòm yó né mó. ²Zhidə lyi bí n'è kúrh bà lyi bí cu mú ni, bà ceme né lyi bí wun zhili, bà wun gowa, Zhərazəlem lyi bí búbwéé zè è la yi wə. ³Náncésé zè sà n'è twì bàsóná ně kwā né, bà vò bà yí ně-gwááré wé bà púrí ně dá-byí tənè né yé, bà k'a kwè ndá bà kwāl né nánfò ; bà wun zhizhiri, cizhil zhe be, bà pyili bà ywé ne !⁴Dwà y ně gá y'à k'è t'à twərh té tənà y w gaga mó ce ce y y'à j'a kù nánkùli kēkē, rəmyé ce vwàlna bé wun ní j'a zhizhiri, bà pyili bà ywé ne. ⁵Gə sō mye, ta gə lùl è byi e ju té, gə-lyò gá tənè è la dóm mó ce è y'a dūr e yě byi y ni té. ⁶Gə bənesé mye y'a zè sà zhí dē pyàr ré yó, sà m'è lwé zho tónónó gə n'è shí mǎgǎ mó ndə dōma ta ; gə k'è tənè gaga yé, ce sà y'a nyí nyí sə ga, sà yírhə né lyèè kókó. ⁷Bə-zhə-zhe, sə ná yə-bəlwáálé gá n'è byili bà ná dó mó, Á Bə-zhə-zhe, tà n yil ré yil ní wərhé kəna, bà nyí ná dwəóré já dēdē, ná dó nmyé ne. ⁸Wó nmyé sō Esərayel n'è dē kən né, ní gə nwené zwini wé dē, wó nmyé n ná n zwé mo, è nə wó bəkón yil n m'a zè n yə ndə zhə-bal ta tənà y w mó, ndə wó sóm-zhəlnə ní tú tənà y w ní la zǐ sə n dūlí n lyé ta mó ? ⁹Wó bəkón yil n nə m'a yə ndə lò mǎbó ní ná ní zè wu ni ta, ndə búlú kǎdò kǎbò ò k'ò wàr ná kúrhí ò la sǎs mó ta ? Bə-zhə-zhe, ndə rəmyé ga, ní jà n nwené ná cəcəl wə, n yil ré n'è byè ná sono : Rəmyé ce, n bəká yārh nəba té yé !¹⁰Nyí kən tèbé Bə-zhə-zhe ná ní zòm dwí rí tèbé lyi bí yil mó : Bà sò dē dūr bà vò mǎgǎ mǎgǎ, bà yəl bà cín zal bà zhí yé ; Bə-zhə-zhe kə ní bà bà zhən zhe yé, n zè ní ná ní lyírh bà dwəó ré yò, ce n zè ní ná ní pə be còrhò-tum bà yə-bəlwáálé yilə. ¹¹Sə Bə-zhə-zhe wò ne : N bəká lwəl Yi dwí rí tèbé yil yé. ¹²Má rà lyé rà nyí, rə búbwéé rə ce ne mye, à t'à la rà búbóó mó culu yé ; má rà zwəl vwə námpúmá cǎé rə súlí ndə paánse ga mye rə pǎ mye, à t'à la rə zǒ yé ; bà à n'a yǎl a zə búlú shú ndə nərnh ndə cími námməlwélé a m'a cò rə. ¹³Rəmyé yó né, a zè a lyár Bə-zhə-zhe a wò : Á ! Cínna, Bə-zhə-zhe ! Nyí wé, nyi-zwennə bé n'è wəl be : Nyí á t'à búlú shù nò á yírh w gaga yé, nərnh nánfǎlò t'à la ába zal gaga yé ; à m'a pə ába yə-zúlú jàà y kəbé wé lò lò tá ní la ába jájó yé. ¹⁴Bə-zhə-zhe zè n lyár ne n wò : N y'a nyí wó koma nyi-zwennə bé n'è zal à yil ré bà m'è gòmə ; à yə be twì gaga yé, à yə be nyi pə gaga yé, à yə zòm ndə be gaga yé ; Nyí wó koma wé bà nɔwa, wé ré tèbé bà n'è byili bà rà bàn mó mye wó wé nánfwə, wó bà cici mú wun zōma bà n'è bwəl bà byili ába, bà m'è jájèré ába. ¹⁵Wó rəmyé è ce, Ámyé Bə-zhə-zhe n'a zòm nyi-zwennə bé byèbé bà n'è zal à yil ré bà m'è zòm nyi-zwennə zòmá né mó, e j'a dà ámyé à twì bi mú, bà n'è wəl : Bà búlú shú ndə nərnh nánfǎlò t'à bàn mó : Nyí wó búlú shù ndə nərnh nánfǎlò rà m'a gu nyi-zwennə bé bəmyé mó bà jé té. ¹⁶Sə lyi bí byèbé nyi-zwennə bé bəmyé bwəl zòmá né bà byili bi mú, búlú shù ndə nərnh nánfǎlò m'a gu bi bà lələlé té Zhərazəlem sǎmsé yó, numbyíni dá-byi t'à la nɔ e pwà bəmyé ndə bà kana bé ndə bà bala-byá bé ndə bà kana-byá bé e ce lú-bəl w yé ; à kwè bà wu-bárhé tumə né a ló a lələlé bà yó. ¹⁷Wál be zòmè ré tèbé : Nyí à n'a kúrh à yá-náná n'è bubwere té cəcē ndə nənéné gakó, ná t'à zhè yé ; nyí bà m'a à dwí rí bəkó mó ní gwě yəl bal pár mó ndə ku nánfǎlò, s'o gá m'a mǎgǎ mó jírnh nyəlè rà n'è yí dēdē. ¹⁸À gə zè à zhəl gə sono mye, a yí a pwíri búlú shù gu lyi bí gàà mó ; à gə k'a tú cə w mye, a pwíri nərnh mó gu lyi bí ; nyi-zwennə mó ndə vwí-zwəlnə ga zè bà n'è dūr tənà y wa, bà k'è yəl bà gá la má yé. ¹⁹È nə wó té n yārh Zhidə né ? Səyǒ ná jírnh pwarha kən n wé nà ? Wó bəkón yil n m'a nába, ná k'è wàr bəsəzúlí ná la nɔ mó ? Nyí wó yə-zúlú ná y'a n'è dē, sə wu-nyò dà-byi mye t'a né yé, ná y'a n'è dē ná wárh dē, k'a wó ywé nánfǎlò ná nɔwa ! ²⁰Bə-zhə-zhe, nyí ná lwar ná dwééré párá, ná dabá lwele ré ; Bà nyí ná dó nmyé ne. ²¹Tə n yil ré yilə, sə n bəká ní zhè yé, n bəká ní ce cizhil n pyèlè dǎgwá y còrhó w ne yé ! N bəká ní swé yé, n bəká ní cò n dǎbré ndə nába mó yé ! ²²Nyí tənésé yə né wé mó, wó té rà wó rà m'a ce dwà nyò ? È ná wó dē yi rí rà n'è ce dwà nywé ? È nə də nmyé Bə-zhə-zhe, ná Yi rí ní ná n ce è nywé nà ? Nyí wó nmyé sō ná n'è dē kən né, bà wó nmyé n wərhé wé ré rəmyé mó gakó.

Chapter 15

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò : Cili nyònò, má Muiyisi ndá Saməwəə gə y'à tú bà zhǐ à yé né mye, à t'á la dwí rí tèbé lyi bí sō nyū yé. Jí ri à yé né rə vò yé né gaga. ²Rə gə zè rə bwərh mó rə wò : Wó yé ná m'á vò né ? Sá lyár rə n wò : Nyí Bə-zhə-zhe wòwə : Lyi bi byèbé bà la cú mú m'á cì, lyi bí byèbé búlá shù la gu mú, búlá shù m'á gu bi, lyi bí byèbé nərnh nánfólò la gu mú, wó nərnh mə la be gu, lyi bí byèbé bà la zal bà m'e vò yóm re jé mó, wó yóm re jé bà m'a zə be bà m'e vò !³Bə-zhə-zhe wələ : À m'a ce ywě kùrə nənə bà rə zə bé ; Búla shù m'a bà o gi bi, kúlsi m'a bà sà n'è dóm be sà fwàl tē, dē y w kúmsi ndá vwámá né ce yó mó m'a bà rə dō be rə zhəzherə rə cō. ⁴À m'a tē kən ré tèbé gakó Ezəcaase byí Manase Zhidə pyō mó wèrhé Zhərazalem né mó yilə, a ce dwí rí tèbé lyi bí yə kən tèbé rə n'è zē wu ni lyi n'è byili pyə-tənèsé lū w púlápúlə mó wé. ⁵Zhərazalem, wó mō lò n'í mà n dūr n' nònò, mō lò n'í mà n zwē n' nyí ni ? Mō lò n'í mà n zē n'í la n' yò bwərh ? ⁶N' zhǐ ne, n' ká vò n' kwā né, wó Bə-zhə-zhe n' zòm ; sə nyí à zhē à jē n' yó à n'á cō mó, à lyèè, à nyēr nònò dūr mó. ⁷À zhǐ tənà y bwəðélé səta à n'á cèle à dwí rí ndə jíjí ta ; à n'á gwi rə bəsoná bé, à n'á ce à dwí rí jé tē, rə gə yə kwē rə bə rə kwā né rə yē rə sómsé ne mó yilə. ⁸Rə ejənə bé zē bə já dēdē bə du nə-fólò w nyí ni nyōrhó wá ; à m'a ce cə-cōrna mó jār jār n bə nənýéné sǎmpèré, n ce wu-zhùlù ndá wu-zēé nánfwélè zə ébó-dāl ná. ⁹Kē mó nmyé mōbó n' yà n' lùl byā bwəlpýe y mó wu-zhili, n' cì ; n' yí rí zù nənýéné ndá yí gwě zhǐ dē ; cizhìl pú mu n' wu gùlì dwā ne. A zē a kwē byèbé bà kùr rí dāl mó a ce bə zwə bé jō wa, wó Bə-zhə-zhe n' zòm. ¹⁰À ná, nyí zwini zhe ne, n' gə lùl ne mó yilə, nyí à wó lò mōbó n' wó tənà y lyi bí gakó nyəpə-màrna ndá bə búla cábal, à t'á jimi kaka lò sono, lò mye tá n' jimi kaka àmye sono yé, e já ndə rəmye ga, lyi bí gakó j'á n'è bwəl bwelè námmləwélè bə pə ne. ¹¹Sə Bə-zhə-zhe wələ : Zhən zhənà, dōnə kwā né n' m'á yə wu-nyò cábal, zhən zhənà, zwini ndá wu-zhìlù gə tú è zhe n' zwə bé yí ní, à m'a nyéé be bə bə n'í sono bə lwəl n' sēé. ¹²Còbó nə wó ò m'a mà lū jə-gwā sō còbó w o ká, o mà kāmō w mye o ká ? ¹³À m'a pə n' jē-kən ré ndá n' wé ré n' zhe mó lyi ni bə bubu n' tənà y gakó wé n' yə-bəlwáálé gakó yilə. ¹⁴À m'a ce nmyé ndá n' zù-bal mó gal lyē á vò tənà kēbé n' yəl è par mó wé, bə nyí à lyim rí zē rə kwē myín mà n'è jí á yó. ¹⁵À Bə-zhə-zhe, nyí n' yé kən gakó, lyírh à yò, n' bəká n' swē à yò yé, cì à jim lyi bí byèbé bà n'è nwènè ne mó yó ! N' bəká tē n' gə ná n' pyéné n' lyim t'á zē lálà mó yil n' vùr ne yé ! Lwar bə wó nmyé yil à shéné fuulu mú yò. ¹⁶À zwē n' zòmà né, à jú ni ; n' zòmà né ce a fùù ndá wu-nyò à wé ; Bə-zhə-zhe, jàn ciná bé gakó cīnnə Yi, nyí n' yil ré n'è byē à yó ! ¹⁷À t'á tó mōnna ne à jòm bə dwā gùlú jàà w yé, mùnì e m'e pə ne wu-nyò yé ; sə wó nmyé jàndé rə ce à jē à dúdú, bə n' ce à wu w sú ndá lyim nánfólò. ¹⁸È nə wó bəkón yil à lyààré j'á n'wéné twéé twéé rə t'á zhè, è nə wó bəkón yil à nyələ ré j'á n'wéné rə n'è yí dēdē rə t'á zhémó ? N' nə m'á yə ndə nà-bùlì kēbé è n'è swèlè lò nyí ta à yil nà, ndə wó nē mōbó lò bə mə zhən zhe ta nà ? ¹⁹Wó rəmyé yilə, Bə-zhə-zhe ná n' zòm n' zhe : N' gə ká n' zə n' cìn shele àmyé ne, à m'a lyár mó, n' mà n' zē n' zhì à yé né ; n' gə pər wé tèbé rə zhe kùrə, ndá tèbé rə kùr zhe mó dwā wa, rəmyé yí ní n' m'á yə ndə à nyí rí ta. Lwar bə wó bəmyé bə mǎ sə bək'á bə n' sono, s'e dà nmyé n' mǎ sə k'á bə bəmyé sono yé. ²⁰À m'a ce n' jírnh ndə kāmō byílì ta dwí rí tèbé yilə ; rə lyi bí m'a zē búla ndá mó, sə bə t'á la mó n'wónó yé ; bə nyí à m'a yə né ndá mó, a zwē mó, a vwārh mó, wó Bə-zhə-zhe n' zòm. ²¹À m'a vwārh mó lyi bə-lwàálsé jō wa, à m'a zwē mó jàn ciná bé jō wa.

Chapter 16

¹Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò : ²N bəká n pyà kē jú nyònò gaga, bə nyí jàà y kèbé wé, n tá n la bal-byí nò, n tá n la kē-byí mye nò è wé yé. ³Bə nyí Bə-zho-zhe zòm kòn ré tèbé rə la bala-byá bé ndá kana-byá bé byèbé bə dabá la lúl nyònò mó, ndá bə nábá byèbé la be lúl mó, ndá bə dabá bé byèbé bə la be lúl nyònò mó ne yú mú, shò kwā né mó n wò : ⁴Címí námməlwélé la be gu ; bə t'á la be kúrh yé, bə t'á la be lú-bòlà w co yé, Bə m'a pyè ce y yó ndə pulú ta ; Búlá shù ndá nòrh nánfòlò m'a gu bi ; Bə cùu rí m'a pyè tē rə yə dē kúmsi ndá vwámá kùjú.⁵Bə-zho-zhe ká n zòm n wò : N bəká n vò zù kèlé kèbé cu cù è wé mó w yé, n tó è lyi bí ni n kúrh n wèrhé wu-zhùlù yé ; bə nyí a vùr à yə-zùlú né ndá à wu-bònò w ndá à nònò dūr mó, dwí rí tèbé wé, wó Bə-zho-zhe n zòm. ⁶Náncərh ndá bàsóná m'a cì tənà y kèbé wé ; bə t'á la be kúrh gaga yé, bə t'á la be lú-bòlà w co gaga yé, lò tá n yala kār bə cu yil yé, lò tá n la n yó fón bə yil yé.⁷Bə t'á la búru kó dwā w bə pə lò ne bə m'e zə n wu ni bə n lò cù yil yé, bə t'á la dāvē kázòm w co bə pə lò n nyò bə m'e zə n wu ni bə n da ráá n ná cù yil yé. ⁸N bəká n vò n zù kèlé kèbé címsi n'è jí è wé mó w n tó è lyi bí ni n jòm, n tó be n jí n tó be n nyò yé. ⁹Bə nyí Bə-zho-zhe, mòbó n cǐ jàn cíná bé mó, Esərayel Yi rí, zòm n wò : Nyí à m'a ce wu-nyǝ búbwéésé, ndá fùwá búbwéésé, ndá bal ndá kē dwā jú nwíísí jé tē á yírhá wə, ndá á dwā né wé.¹⁰N gə tú n bwəl ywē né nyèbé mó gakó n byili dwí rí tèbé lyi bí ni, nyí bə la mó wál : Wó byè yil Bə-zho-zhe zē n ná n pupuri tē n má n zòm zwini rí tèbé mó gakó yò mó ? Ná dóó w wó bəkón dwí yò ? Wó yə-bəlóló dwí tē ná m'e gwar Bə-zho-zhe, ná Yi rí mú ? ¹¹N mà n zē n lyār be n wò : Á dabá yē ne, wó Bə-zho-zhe n zòm, á dabá dūr yə dwā kwā né, bə wèrhé ndə nə gá n'è yāl né, bə wùli nà yé né ; á dabá yē ne, bə yə wèrhé ndə à nyé né gá n'è byili ní yé. ¹²Sə ámyé gaga mó kwerhe á wèrhé lwele á dwene á dabá ; á mādù gakó j'á wó n wu búlə né námməlwálsé kùr n ná n tó, ce á t'á cili à zòmà né gaga yé. ¹³Rəmyé ce, à la ce bə zə ába bə m'e vò tənà kèbé ámyé ndá ába ga yə è pár lwar gaga mó wé ; èta, á m'á vò á zhì gāà mó á cèrhé yə né dwā bé cəcē ndá nənýéné ga gāà mó, sə ámyé k'á t'á la sónó a sē ába gaga yé. ¹⁴Wó rəmyé yilə, nyí dwā ŋwéné nà bànà, wó Bə-zho-zhe n zòm, nəmyé yi ní, bə k'è t'á la wál : Bə-zho-zhe wó nányi, wó nmyé n vùr Esərayel lyi byá bé Ezhíbtí ní yé ! ¹⁵Bə m'a k'a zhe : Bə-zho-zhe wó nányi, wó nmyé n vùr Esərayel lyi byá bé lū jà-gwā sō ceme né nyèbé gakó bə jì bí bə vò nà wé mó wé ! À m'a k'a zə be bə tənà y wa, tənà y à y'á pə bə dabá ne mó. ¹⁶Nyí nyònò, à m'a twí gwànnà nánjəjóló bə b'e gwē be ; wó Bə-zho-zhe n zòm, rəmyé kwā né, a m'a k'a twí gə-jílnə nánjəjóló bə bə, bə jì bi pyār ré ndá pyálsé ndá pyə-égwəólé gakó wé. ¹⁷Bə nyí à yírhá pyá bə tuntwəðé né gakó yó à n'á nyí, nə yə à yé né shèe gaga yé, Bə lwele ré t'á la jó à yé né yé. ¹⁸À m'a ji kùr a kwē be bə lweré ré ndá bə yə-bəlwəálé kwāde twər kùrə nəlyé, bə gá co à tənà y sú jìmdì, bə gá ce à cəl tənà y sú ndá bə yə ná-cùu rí, bə gá ce e sú ndá bə pwarha tumə né mó yilə. ¹⁹Bə-zho-zhe, n wó à jàn ré, nmyé ne à zhí, n wó à shòò jàà zhini dē ! Sə tənésé lyi bí m'a shí lū cə-yala né gakó w bə bə zhì n yé né, bə zhe : Nyí ná dabá wó koma bé bə yāl bə cəl kòn ré bə nɔwa, yə nyèbé bé nə wó kòn nánfò, nə wār kaka nə wèrhé yé. ²⁰Numbyíni nə wó è wèrhé yə è cìn nì, yə né nəmyé mó zē ná wó yə ? ²¹Wó rəmyé è ce, nyí nyònò, èlāsē à m'a ce bə lwar, à m'a ce bə lwar à ŋwónò ndá à jàn ré párá ; bə zē bə lwar b'á yil ré wó Bə-zho-zhe.

Chapter 17

¹Bà zo lù ku bà m'e kē Zhidə yə-bəlɔ́lɔ́ wá, bà zo jamā è nyí rí nāsósémé bà m'e kē wa, bà kē w bà wun ní bwèlè y yó, bà kē w á vwĩ-jùúli nyimə né yó. ²Ndə bà byá bé yò gá zù bí ní ta mó, wó èta bà vwĩ-jùúli, ndə bà yə né nà ɲwéné Ashəra pyálsé sà yó du dǝdǝ mó, sà pú ndə cémé dúdú mú səta mó mye yò gá zù bí ní mú ta. ³Á m'a ce bà zə mó bà bubu à pyò w ndə ò cəsé, ndə ò nəcèndé, ndə ò kɔn tǝbǝ gako ò zhe mó, ndə ò vwĩ-jùúli ò jàà y ò cí mú nyí rí gako wé, ò yə-bəlwáálé yilə. ⁴Bà m'a zə mó bà zwǝ ò cəl tənà y à y'a pɔ mó mó ò jǝ wa ; Á m'a ce ò vò ò ò yə ò zù-bal yóm tənà kǝbǝ ò yəl è pər wé ò twĩ ò pǝ ; Bà á zǝ à lyim rí ò rə kwǝ myĩn, sə rə m'a j'a zhe myĩn gaga. ⁵Bə-zhɔ-zhe zòm n wó : Bwelé námməlwélé ɲwéné ndə lò mǝbǝ ò co ò cìn numbyíni jǝ w mó, lò mǝbǝ ò zhí numbyíni ní mú, n zǝ n pyĩrhí ò wu w n yǝ Bə-zhɔ-zhe ne mó ! ⁶N nyǝ ndə zúúnu cábal mǝbǝ ò ɲwéné gɔ-elǝ èpòlò w ta, ò yĩrhá bà wu-nyǝ dǝ-byí ne ò la nɔ yé ; ò jǝ gɔ-elǝ èpòlò jàase shǝbǝ sà jú myĩn wé, ce kǝbǝ è wó nǝkwǝ jàà lò lò bà è wé jǝ yé. ⁷Sə bwəl náácéné ɲwéné ndə lò mǝbǝ ò zhí Bə-zhɔ-zhe ne mó, è wó Bə-zhɔ-zhe sono ò ná ò dǝ kɔn né mó ! ⁸Rə-ná-cí nyǝ ndə wó cǝ kǝbǝ ò zhele nǝ nyí ní ta, ò nésé n'ǝ tǝ sà la nə-dǝrmə səta ; cə-lumu gə ɲwéné mye ò yəl yé, ò vɔr ré zhí nánlyar ; dǝ-kúlǝ gə tú byin mye, ywǝ bà w zhe gaga yé, ò t'a cǝ byá co yò yé. ⁹Numbyíni wu w wó wu námməjóló kɔn gako wé, ò wó lwele kɔn : È nə wó mǝ lò ò wó ò yé-shò ò la lwar ? ¹⁰Wó ámyé Bə-zhɔ-zhe, à wó à ne kɔn tǝbǝ rə ɲwéné ò wé mó, a lwar ò búlə né párá, a zǝ á kwǝ lò gako ne kɔn tó ndə ò tumə né gá yəl né mó né ta, kɔn tó ndə byá bé ò tumə né co mó ta. ¹¹Nyí lúwá y'a zwá calà nyǝbǝ è yə jǝ yé, kɔn wó èta ndə lò mǝbǝ ò ná ò tó yǝyǝ sómá ò mǝ ò pyá nəcèndé, ò dwá né nyǝbǝ ò mǝ sə n zhír n yǝ ne mó cəcəl wə, è la vò e m'e gu yó mó, n púrí ò wó bà surhə zhe cábal. ¹²Pyǝlǝ dǝ-gwá èdú è zhe zúwá ɲwéné dǝ yi w kùrju yi ní ga, wó èmyé è wó ná Yi jǝ y jàà yǝ, ¹³Á Bə-zhɔ-zhe, wó ɲmyé yó w Esərayel n'ǝ nyí ní ! Cizhíl n'ǝ pwí lyi byǝbǝ gako bà n'ǝ yǝ mó mó, byǝbǝ bà n'ǝ kwǝ bà yǝ mó mó yilə né kē cə-shó w wé, Bə-zhɔ-zhe, bà lyi bí bəmyé mó yǝ nǝ nǝbùli y è n'ǝ nyǝ mú mú ní ¹⁴Bə-zhɔ-zhe, wárh ne, mùni ga a nə bəsázulí ; vwárh ne, mùni ga a lú ; bà wó ɲmyé ò ná ò zhǝ à yó dǝ. ¹⁵Nyiwé, bà n'ǝ zòm ndə ne bà zhe : Wó yǝ Bə-zhɔ-zhe zòmǝ ré ɲwéné ? Sə rə pyĩrh wé ! ¹⁶Sə è gə wó ámyé yilə, à yə cǝ à la yə dwí rí kálna yé, ce à shéné à m'a wǝrhé ndə ò gá byili ní ; ò yǝ re, à yə zwini dǝ ré yǝl yé ; kɔn dǝbǝ rə du à nyú mú yəl pamparǝ ò yé né. ¹⁷N bəká ò yə wu-zǝ kɔn à yil yé, bà ɲmyé wó à zwini dǝ shòò jàà ! ¹⁸Ce cizhíl pú byǝbǝ bà n'ǝ nǝwǝnǝ ne mó, sə bəká ò yǝ cizhíl pú ámyé ne yé ; ce bà kəkə, sə ámyé bəká kəkə yé ! Ce zwini dǝ b'e jòm bà yó, ce nyəla kùrə nǝlyé zə bə e yə bà còrhò-tum ! ¹⁹Bə-zhɔ-zhe zòm ndə ne n wó : Zǝ ò vò ò zhí Esərayel lyi byá bé bwǝrə y kǝbǝ Zhidə pyá bé y'a tó bà zù, bəká tó y bà shár mó nyí ní, ndə Zhərazalem bwǝrsé gako nyí ní. ²⁰N wó bə : Ámyé Zhidə pyá bé, ndə Zhidə lyi bí gako, ndə ámyé byǝbǝ gako á jǝ Zhərazalem né mó, á n'a tó bwǝrsé shǝbǝ á m'a zwí mú, cili-nə ! ²¹Bə-zhɔ-zhe ná ò zòm ò zhe : Dǝ-na á cìnə ; á bəká shéné á zwí zwí shirhá dǝ ré yù w á m'a tó Zhərazalem bwǝrse á m'a zù gaga yé. ²²Á bəká kwǝ zwí rǝdú ga á sǝ jù w shirhá dǝ ré yù w á m'a du yé, s'a bəká twí tum rǝdú ga mye shirhá dǝ ré yé, bà yǝ-nə shirhá dǝ ré yə Bə-zhɔ-zhe dǝ, ndə à gá pɔ á nambala bé ne nyí ní ta. ²³Sə nyí á nambala bé yə cili yé, bà yə bà zhǝ pyǝrhǝ bà cili yé ; bà kúl bà wun ní, bà yə cili sə bà zwǝ còrhò yé. ²⁴Sə ámyé gə cili à zòmá né, á gə yə zhí zhí á m'a tó cɔ w kǝbǝ bwǝrsé á zù shirhá dǝ ré yùwə, á yǝ shirhá dǝ ré yə Bə-zhɔ-zhe dǝ, á gə yə tum rǝdú ga twí dǝ ré rəmyé mó yùwə, wó Bə-zhɔ-zhe ò zòm, ²⁵rəmyé nyi ní, Dəvyidi pyǝlǝ dǝgwá y pyá bé ndə bà yé né ciná bé gə zǝ bà n'ǝ jòm eshə-vwǝtur rí ndə eshəsé bəmyé ndə bà yé né ciná bé ndə Zhidə lyi bí, ndə Zhərazalem lyi bí m'e tó cɔ w kǝbǝ bwǝrsé bà zwí, èta lyi m'a jòm cɔ w kǝbǝ wé twéé twéé gako. ²⁶Rəmyé yó né, lyi m'a shí Zhidə cemé né wé ndə cemé né nyǝbǝ nə kəkélé Zhərazalem mó wé, Bəzhame tənà y wa, ndə pyálsé pyár ré kùr w mó wé, ndə lú kùr sǝ pyò w wé, bà zə paánse ndə wé rə lwé nánnyǝlǝ, bà m'e b'e zwál Yi nǝbán cɔ vwǝ bà pə Bə-zhɔ-zhe ne ò jǝ y wə. ²⁷Sə á gə yə cili, á cǝ á yə yǝ shirhá dǝ ré yə Bə-zhɔ-zhe dǝ, ndə à gá pɔ ába nyí, à wó bà á bəká zhí zwí rǝdú ga á m'a tó Zhərazalem bwǝrsé á zù shirhá dǝ ré yù w gaga mó, s'a lwar bà à m'a jǝ myĩn Zhərazalem bwǝrsé nyí ní, mǝ m'a jí Zhərazalem pyə-kǝlsé, sə mǝ t'a la cú gaga yé.

Chapter 18

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá Zheremyi n wò : ²Zě n vò də-mərna mó sō kèlé wa, n gə yú gàà mó, à m'a byili mú kòn dèbé à la zòm mó. ³A zě a vò də-mərna mó sō kèlé wa, a yí a púrí ndá n ná n mwə nəzhĩ. ⁴Sə nəzhĩ y n yà n ná n mwə mó bə shè nyí zō ndə dɔ gá y'a bə shè mɔ yò də-mərna jǝ w né mó ta ; n zě n ká n kwerhe n mɔ nəzhĩ dɔ, ndə n gá ná n yǎl né. ⁵Bə-zhə-zhe ká n zòm ndá ne wò : ⁶Esərayel kèlé lyi, à nə wàr à m'a wèrhé ába ndə də-mərna mó mǝbɔ ta nà ? Wó Bə-zhə-zhe n zòm. Nyí-na wé, ndə dɔ gá y'a yə də-mərna jǝ w né mó ta, Esərayel kèlé lyi, wó ɛta ámye ɲwéné né à jǝ w né ! ⁷Nyí dɛ ɲwéné à y'a zě à n'a zòm tənà shò kwā né, à n'a zòm pyə-tənà shò kwā né, à zhe b'à la y mūr, à la y wūr, à la y cǝ ; ⁸Sə tənà y kèbé à zòm è yò mó gə yě è lwele ré ne, à m'a yě lwele ré à y'a búl à wé à la y wǝrhó mó ne. ⁹Nyí dɛ mye k'è ɲwéné à y'a zě à n'a zòm tənà shò kwā né, à n'a zòm pyə-tənà shò kwā né, à zhe bə à la y lú, bə à la y zholo ; ¹⁰Sə tənà y ɛmyé gə zě è wèrhé lwele à yǝrhə na, è t'á cili à zòmà né, à m'a yě cènè ré à y'a n'a yǎl a wèrhé y mó ne. ¹¹Èlāsě, zě n zòm ndá Zhidə lyi bí ndá Zhərazalem lyi bí, n wò : Nyí-nə Bə-zhə-zhe ná n zòm n zhe : Nyí à n'a tene zwini à la ába pɔ, à n'a téré kòn à wé à la m'a bú nd'ába. Yě-nə á sǝmsé námməjǝlé ne, s'á k'á bə á kwā né, kwerhe-na á sǝmsé ndá á tǝtwǝǝ né ! ¹²Sə bə zě bə zhe : Kaka tə gàà yé ! Ná m'á cǝəle ná n'é tó ná búlə né ne, ná m'é wèrhé ndə ná wun búlə né námməlwǎlsé gə n'é yǎl né. ¹³Wó rəmyé è ce Bə-zhə-zhe zòm n wò : Zě-na á bwərh tənèsé ! Á nyí wó mǝ lò n gwe nyè kòn ré rəmyé mó dwí rí ? Esərayel kɛ byí y è yəl bal pár mó twí pwarha tum kòn lyɛ ce ne. ¹⁴Wàr yi ni nǝ mó mǝbɔ mə n'è zal dwā ne mó nə y'a yě Ləbā pyàr ré cəsé wé pyǝ ne nà ? Ráá bə y'a nə nàná bə bə n'è dūr bə shí yé né gaga bə twí mú y'a wí nà ? ¹⁵Sə nyí ámyé dwí rí swé à yò, rə n'è ji wé rə lwé nǎnyənyélé myín rə pe yə dwā ne ; rə zhəl rə kwè rə səpwā sǝmse, rə n'è mǝ rə nèrh, rə yě shǎā ga sǝmsé ne, rə m'è tó sǝmse shèbé sə yə kòrh yé. ¹⁶à dwí rí lyi bí ce bə tənà y jǝrh wu-zhúlú kòn, lyi n'è mǝn twéé twéé ; lyi byèbé bə n'è tó gàà mó gakó wun zhili bə n'è zhízhí bə ywé. ¹⁷À m'a jì bi bə zwə bé yé né bə làà dɛ ndə zho gá y'a ce o shí yi-púrhí sō mó né ta, à m'a pyírhí à kwā a zǎ be, à t'á la bə sō nyú bə zúzúnú dɛ yú w yé. ¹⁸Bə zě bə n'è zòm bə zhe : Bà-nà ná pyà yò ná cí Zheremyi yó ! È gə dà rəmyé, nyí, vwí-zwálnə gə j'á ɲwéné né, sà nyí nyá né còrhò mó t'á la jó yé, surhə cínə gə j'á ɲwéné né, sá nyí cúcú mú t'á la jó yé, nyi-zwennə gə j'á ɲwéné né, sá nyí Yi zòmè ré bwəl e byili mú t'á la jó yé. Rəmyé ce, bà-nà, gu-nə ná gu mu ndá ná mǝjǝlé ; ná bə k'á nyí n zòmà né nyèbé n ná n zòm mó ràdù ga sono yé. ¹⁹Sə Bə-zhə-zhe cili à zòmè ! sá n pyèrhè n zhě n cili à zwə bé gá n'è zòm né ! ²⁰Bə nə y'a càrh lwele cènè jàà w nà ? Nyí bə kù góró bə la m'e vùr à myəl. N y'á lyírh kòn ràdù, nyí à zhì n yé né a zə n cǝ ne bə yilə, mùnì n yě n lyim rí rə zě bə yó mó ne. ²¹Wó rəmyé è ce, ce nɔrh nánfɔlò zə bə bəsóná bé, ce búlə shù jàr jàr o gu bə bəsóná bé ; sə bə kana bé lyè bəsóná, bə jǝrh ejənə, sə cími námməlwélé gu bə byóná bé ; sə búlə shù gu bə èbwá-dálá bé búlə jàà wa ! ²²Sə lyi zě bə nyě wísi sə n'è wūrə bə kǎlsé wa, ndá n gá tú n jàr jàr n ce lyi zə búlə wé bə b'e pú bi yi ní ! Bə bə kù góró bə la m'e zə ne, bə bə pàm pòmɔ à gá n'a tó mǝgǎ. ²³Sə nmyé, Bə-zhə-zhe, n yé kòn dèbé bə shəl bə cí bə la m'è vùr à myəl mó párá, n bə k'á pə be bə lwele ré sǝbri yé, n bə k'á pópɔ bə yə-bəlɔlɔ w n yé né yé ! Ce bə tu tɛ n yé né ! Bú ndá be ndá n lyim rí gə tú rə zě yi ní.

Chapter 19

¹Bə-zhə-zhe zòm n wò : Zè n vò n yè kóló də-mərna sono, sé zə dwí rí nánceh ndá vwĩ-zwálnə nánceh sə tó mó. ²N vò bə gá n'è mwe nákwánsé màgǎ bwèré y n du n vò Bən-Yənm nə-góló w wa, n zhì gàà mó, n bwəl zòmà né nyèbé à la mó byilu mú, ³n wò : Zhidə pyǎ ndá Zhərazalem lyi, cili-nə Bə-zhə-zhe zòmà né ! Nyí Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé mó, Esərayel Yi rí n'è zòm rə zhe : Nyí à m'a ce zwini b'e zə jàà y kèbé, sə lò móbó gakó zwini rí rəmyé mó la n zhě w tu mú, wu-zěé nánfwèlè m'a zə rə-ná-cí. Bə bə yě ne, bə co jàà y kèbé jimdi, bə ju wè rə lwé nányənyèlé myín bə pə yə dwā ne, yə nyèbé bəmyé ndá bə nambala bé ndá Zhidə pyǎ bé yəl nə pár mó ne, bə ló lyi byèbé bə dóó zhe jal tē mə sú jàà y kèbé kókó ; ⁴Bə lù vwĩ-jùúli bə pə Baale ne, bə n'è zal bə byǎ bə zwəl vwě nampúma bə ji myín bə pə Baale ne : E j'à yə rəmyé mó nyí kē a pə yé, rəmyé mó yə à búlə wé twí gaga yé. ⁵Wó rəmyé yilə, nyí dwā ɲwéné nə bənà, wó Bə-zhə-zhe n zòm, bə k'è t'á la jàà y kèbé byǎ bə Təfəete, bə t'á la y byǎ bə Bən-Yənm nə-góló mye yé, nyí bə m'a k'á n'è byé y bə numbyínsi gu e lələ tē jàà. ⁶À m'a ce kən dèbé Zhidə lyi bí ndá Zhərazalem lyi bí n'è cíci dwā bə la wòrhó mó t'á la kùr zal jàà y kèbé wé yé, à m'a ce bə tu lyi bí bə n'è pyà bə myəl vūr mó jǎ wa, a ce bə zwə bé gu bi ndá búlə shù ; a ce bə cùu rí yə kùjú, a pə dē y w kúmsí ndá vwámá né ce y yó mó ne rə jí. ⁸À m'a ce cə w kóbó jīrh wu-zhùlù ndá mən jàà ; kən m'a jàr lyi byèbé gakó bə la tó gàà mó bə lyé mó, bə zè bə n'è wúl fyilsi cə w cǎ mó èta mó gakó mó yilə. ⁹À m'a ce bə dǎ bə bala-byǎ ndá bə kana-byǎ nàmá, a ce bə dǎ dwā nàmá, bə zwə bé ndá lyi bí byèbé bə n'è pyà bə myəl vūr mó gá la bə wòrhó né ma mó, wu-zhùlù w ndá zúzúnú w bə la nò mó cəcəl wə. ¹⁰Rəmyé kwǎ né n mà n zè n lo nákwéné y lyi bí byèbé bə tó mó bə vò mó yírh wə. ¹¹Sə zè n wò bə : Nyí Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé mó zòm n wó : Nyí wó èta à la dwí rí tèbé ndá cə w kóbó né lo né, ndə bə gá y'a lo də-mərna nákwéné, è k'è wār è la dwā w co né ta. Èta bə m'a nyéé cùu rí ce dwā yó Təfəete né, bə jàà y k'è t'á la nò jàà dǎ w bə m'e ce cùu rí ní yé. ¹²Wó èta à la jàà y kèbé ndá è lyi bí ní wòrhó, wó Bə-zhə-zhe n zòm, À m'a ce cə w kóbó jīrh ndə Təfəete ta. ¹³Zhərazalem jisi ndá Zhidə pyǎ bé jisi m'a zə jimdi ndə Təfəete jàà y ta, sə jīrh jààse shèbé gakó bə n'è ji wè rə lwé nányənyèlé myín sə lyarha né yó bə pə càmmásǝrh ne dē yi w mú ni mú, bə n'è lwé dǎvé tē yə dwā yé né lyarha né yó mó. ¹⁴Zheremyi ká n kwè n shí Təfəete, Bə-zhə-zhe gá y'ǎ twí mu n vò n bwəl Yi zòmè ré n byili màgǎ mó n ká n bà. N zè n zhì Bə-zhə-zhe jì y kənó w wa, n zòm ndá dwí rí lyi bí gakó n wò : ¹⁵Nyí-nə kən tèbé Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí zòm mó, n wòwə : Nyí à la ce zwini rí tèbé à dǎmǎ à zòm rə yò cə w yil mó, bə rə jòm òmyé ndá cəme né nyèbé ò cí mú gakó yó, ò lyi bí gá wèrhé yó-kùlù bə yə à zòmà né cili mú yilə.

Chapter 20

¹Ràmyé yó né, Yəmeere byi, vwî-zwálnə Pəshuuri mú n̄ yà n̄ wó Bə-zhə-zhe jì y yó-cábal mó mó, nyèè ywè né nyèbé Zheremyi yà n̄ ná n̄ bwəl n̄ byili mú. ²Pəshuuri já n zè n mà Zheremyi, n zə mɔ n ce byəná-jì y è ɲwéné Bēzhamé bwərá y è wɔ dɛ sɔ bə n'è tó bə zwì Bə-zhə-zhe jì y w mú wə. ³E ce zè nəkəkɔlé y Pəshuuri ce bə vùr Zheremyi byəná jì y wə. Zheremyi zè n wó Pəshuuri nì : Nyí Bə-zhə-zhe ká n̄ tá n̄ byè mó bə Pəshuuri yé, n̄ co n̄ yil bə Magɔre-Məsəbyibi. ⁴Bə-zhə-zhe ná n̄ zòm n̄ zhe : Nyí kɔn zhí zà, à m'a ce ɲmyé ɲdà n̄ dɔwabá gako jìrh wu-zèé kɔna ; n̄ dɔwabá zwə bé m'a gu bi ɲdà búlá shù, n̄ cici mú yírhá m'a nə re. À m'a ce Zhidə lyi bí mye gako Babyəlɔne pyǝ jǝ wa, n zə be n mə n vò yóm re jè Babyəlɔne né, n gu bi ɲdà búlá shù. ⁵À m'a ce cɔ w kòbɔ lyi bí zwə bé pwà bə nəcɛndé gako, ɲdà bə kɔn tɛbé bə twí bə nə mó gako, ɲdà bə wè tɛbé rə càn dɛdɛ du mú gako, à m'a ce Zhidə pyǝ bé zwə bé pwà bə nəcɛndé tɛbé bə pyǝ bə cí dɛ mó gako, bə bubu ri, bə zə re bə m'e vò Babyəlɔne. ⁶Sə Pəshuuri, lwar bə bə m'a zə ɲmyé ɲdà lyi bí byèbé bə ɲwéné n̄ sɔ kɛlé w mó gako á vò yóm re jè ; n̄ m'ǎ vò Babyəlɔne, wó gaa mó n̄ m'ǎ ci ní, bə ce mó gaa mó, ɲmyé ɲdà n̄ dɔwabá byèbé gako n̄ gòm kɔma bé n̄ pə be bə n̄ wó nyi-zwennə mó. ⁷Bə-zhə-zhe, n̄ swèlè ne, sə à zwè à sòlò mó nyi ; n̄ zɔ ne, sə n̄ ɲwéné ne. Dɛ gako à jìrh mɔn kɔna, lyi bí gako n'è mɔnà. ⁸À gə j'ǎ la zòm gako, kɔn wó nyó s'a búbwée a ce, a búbwée a byili à nyi wó jàn tumə ɲdà ce cɔ yò ! Bə-zhə-zhe zòmè ré zè rə jìrh cizhìl ɲdà tùurhi kɔn à yil dɛ gako. ⁹À gə zè à wələ : À k'ǎ tá la n̄ yò lyírh, à k'ǎ tá la n̄ yil ré zòmà zòm, e jà ɲdà ràmyé ga, kɔn n'è jí à wè ɲdà myín ta, mə co à kúr rí dwǎ w mə n'è jí, a zè à n'ǎ pyǝ mə pyónó, sə à wàr mɔ yé. ¹⁰À zhǎ nyé lyi nánzhəzhǎ n'è zòm zòmà nyèbé nə bə càn à yil yé, bə n'è zòm wu-zèé zòmà cə-yala gako w bə zhe : Cí-nə yò n̄ yó, ná m'ǎ zè ná ce cǎ n̄ nyi nì ! Ràmyé yó né, lyi bí byèbé gako ná y'ǎ jè ɲdà yə-zúlá mó j'a zè bə n'è myələ ne bə nyi à gə m'a tu tɛ né ; Bə m'è zòm bə zhe : Dɛga n̄ gə n̄ mà n̄ yé lyi bí jàr mó bə zə ɲdà n̄ yəl yé, èta ná m'a zè ná ɲwéné mɔ ná cí ná jìm n̄ yó. ¹¹Sə nyi Bə-zhə-zhe ɲwéné ɲdà ne ɲdà búlá kǎdɔ nánfɔlɔ ta ; Wó ràmyé è ce, byèbé bə n'è nwènè ne mó m'a tu, bə t'ǎ la beɛ jú à yó yé ; kɔn tɛbé bə n'è pyǝ bə la wòrhó mó gə yə nyi zwè mó ce, bə m'a zhizhiri dɛ : È m'a yə cizhìl rə la be zal twée twée bə t'ǎ la rə yò sɔ yé. ¹²Bə-zhə-zhe mó n̄ cí jàn ciná bé mó, ná n̄ zhè wu-cágá cábal, n̄ zù n̄ wé. À yírhá b'a nə n̄ gá la à yò cɔ bə yé né mó, bə wó yó w à n'ǎ nyi ní. ¹³Nún-nə Bə-zhə-zhe, zúl-nə Bə-zhə-zhe ! Bə wó ɲmyé n̄ ná n̄ zwè zúzúnú cábal lyi-bəlwélè jǝ wa. ¹⁴Dɛ ré tɛbé à ná lùl ne mó yál bwəl námmləwélè dɛ ! Bə dɛ ré tɛbé à ná lùl ne mó yó bə k'a cí bwəl yé ! ¹⁵Bwəl námmləwélè jòm lò mó mɔbɔ n̄ tú n̄ pə nyi rí ràmyé mó à da ne n̄ wó : Nyi bə lùl bal-byi bə pǝ, n̄ ce à da wu sú ɲdà wu-nyǝ w mó ! ¹⁶Bə lò mó ɲmyé mó yál ɲdà ceme né nyèbé Bə-zhə-zhe yə nə nɔnɔ dūr n̄ cɔ ne mó ta ! Sə n̄ nyèè wu-zhùlú búbwéese nəkəkɔlé né, n̄ nyèè búlá mye búbwéese nànyéné cəcəl wə ! ¹⁷È nə wó byè yil n̄ yə ce a ci à ná wé ! N̄ yə ce à ná pwí yə à lú-bɔl ! N̄ yə ce à ná pwí y j'a mɛ né gaga n̄ bə ká n̄ lù yé ! ¹⁸Wó bə kón yil à du à ná wé mó, a m'a nə lyààré ɲdà zwini rí tɛbé, à dwǎ né j'a yə cizhìl dwǎ ce yó mó ?

Chapter 21

¹Wó zòmé ré Bə-zhə-zhe zòm n byili Zheremyi ni, ñdá pyŋ Sədəcaase twi Pəshuuri byi Mələkəja, ñdá Maaseja byi Sofoni mú n wó vwĩ-zwálnə mó n sono bə bə wál mɔ : ²Bə n yál yi ni, n vò n zòm ñdá Bə-zhə-zhe ná yilə, nyi Bəbyəlɔne pyŋ Nəbəkadɔnɔzɔre ná n bwí ñdá nába, dɛga, Bə-zhə-zhe mà n wərhé n màmyaarhé òdù, mùni ga Nəbəkadɔnɔzɔre kwě n vò kwā né n yě nába.³Zheremyi lyár n wó : Zhəl-na á wó Sədəcaase ne : ⁴Bə n nyi kɔn ré dɛbé Esərayel Yi rí zòm mó : Nyi-na wé, à m'a pyirhi á bulá né wè ré tɛbé rə ɲwéné á jǔ w á m'a bwí ñdá Bəbyəlɔne pyŋ mó pwě ne byili y kwā né mó, ñdá tɛbé á m'a bwí ñdá Kalədənyɛbá bə ɲwéné ába bə zwě á cɔ w kɔbɔ bə jě mó, à m'a ce bə bə dwā yó cɔ w òmyé cəcəl wə. ⁵A zɛ a cɛlè à jě y è zhe jàn dɛdɛ mó, a bú ñdá ába ñdá wu-zhilù ñdá lyim nánfɔlɔ.⁶A ce cím-bəlwɛlé bə e gu numbyiná bə ñdá vwámá né nə wɔ cɔ w kɔbɔ wé mó. ⁷Rəmyé kwā né, Bə-zhə-zhe kə n wó : À m'a ce Zhidə pyŋ Sədəcaase ñdá n lyi-fwààlé, ñdá lyi bí byèbé bə ɲwéné bə lú bulá shù w ñdá nɔrh mó yé né cɔ w kɔbɔ wé mó, bəmyé byèbé bə ɲwéné bə lú Bəbyəlɔne pyŋ mó ñdá bə zwə bé, ñdá lyi bí byèbé gakó bə y'à n'è pyà bə myəlá vūr mó jǔ w mó. Bəbyəlɔne pyŋ mó mà n gu bə nánzhəzhǔ, n tá n la bə nònò dūr yé, n tá n la bə mādù ga mye ne yǔ n lú yé, kaka mye t'a la n bulá né lyər mye yé.⁸Sə è gə wó dwi rí tɛbé yilə, Nyi kɔn ré dɛbé Bə-zhə-zhe wò bə wál rɛ mó : Nyi-nə à cí nyi sómá ñdá cu sómá á yé né á la cí. ⁹Lò mòbɔ n gə mɛ cɔ w kɔbɔ wa, nyi wó bulá shù, ñdá nɔrh ráá wó cím-bəlwɛlé rə la mɔ gu ; sə lò mòbɔ n du cɔ w kɔbɔ w n vò Kalədənyɛbá byèbé bə zwě cɔ w bə jě ò wé mó sono, rə-ná-cí mà n zə myəl, n myəl ré yə ñdá wó n kɔn n kwè n zwə sono bulá kwā né ta. ¹⁰Bə nyi à yirhá zù cɔ w òmyé, à la w lwele wòrhó, è də cènè yé, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé ; ò m'a tu Bəbyəlɔne pyŋ mó jǔ wa, n ji w myin.¹¹N mà n wó Zhidə kɛlé y pyŋ mó ne : Cili Bə-zhə-zhe zòmè ré ! ¹²Sə wó Dəvyidi kɛlé y lyi bí ni, nyi kɔn ré dɛbé Bə-zhə-zhe zòm mó : Cə gə ló nəkəkólé, s'a kə bursi sə tó cángá, lò mòbɔ n gə ná n nwènè n dɔ, s'a zwě mo mòbɔ n ná n nwènè mɔ mó jǔ wa, è gə də rəmyé à lyim m'a zɛ ñdə myin ta, lòlò wàr mɔ n la cú yé, á wu-bárhé tumə né yilə.¹³Nyiwé, èlāsɛ wó ñmyé à yirh zùwə, ñmyé cɔ w kɔbɔ ò jě vɔlɔ w wa, já y náku lú ò zɛ dɛ mó yó mó, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, ámyé byèbé à n'a wələ : Wó mǔ lò n mà n só tɛ n bə n bú ñdá nába, wó mǔ lò n mà n ɲwénè n bə n zù ná shòò jààsɛ wé ?» ¹⁴À m'a pə ába còrhò-tum rə merhe dwā ñdá á tũ-twəð né ta, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé ; à m'a ji n tú w myin, sə ò myin mú m'a jí kɔn dɛbé rə bwəl ò nyi ni mú gakó.

Chapter 22

¹Bə-zhə-zhe byè ne n wò : Zè n vò Zhidə pyǝ mó sǝ kèlè wa, n byili mu zòmè ré tèbè, ²n wò mɔ : Zhidə pyǝ, cili Bə-zhə-zhe zòmè ré, nmyé mǝbó n jě Dəvyidi pyèlè ré dàgwǎ y yó mó, nmyé ndá n kwā-lyi bí ndá dwí rí n'á tó pyǝ kèlè y bwərsé shèbè á zwì è wé mó ! ³Bə-zhə-zhe ná n wəl ába : Wèrhé-na kɔn dèbè rà wó cángá, rə j'a mǝ mó, s'á zwè lò mó mǝbó n dǝ mó ná n nwènè mɔ mó n jǝ wa ; bək'á wèrhé lwele zhəl-bal ndá bətélè ndá ejè-kè né yé ; bək'á wèrhé jàn tumə lyi bí ni yé, bək'á ló lò mǝbó n yə dwé jal té n nəmɔɔrə yó jàa y kèbè wé yé. ⁴Lwar-na bà á gá wèrhé ndə zòmè ré gá byili ní, sá nyi pyǝ m'a jòm Dəvyidi pyèlè dàgwǎ y yó, bà jòm búlú eshə-vwǎtur, bə jòm eshərh, bəmyé ndá bà kwā-lyi bí ndá bà dwí rí m'è tó pyǝ kèlè y bwərsé shèbè bà zwì. ⁵Sə á gə yə zòmà né nyèbè èta mó cili, sə á lwar bà á n'á bwəl nyi à pe à cin ni, nyi kèlè y kèbè m'a wūr e ló té e jirh ji-bwər ; wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ⁶Nyi zòmè Bə-zhə-zhe zòm Zhidə pyǝ mó yilə : N nyé ndə Galaade ta à yilə, n nyé ndə Ləbā pyǝ w yə-pèlè è zhəl dǝ mó ta à yilə, sə ndá rəmyé ga à m'a ce n jirh gɔ-elū epòlò, cɔ kǝbò lòlò bə ò wé jě mó. ⁷À n'á tene cǝrna bà bàn bú ndá mó, mǝdù gakó ndá n búlú wé ; Bə m'a kà n sədéréssé shèbè sə càn dǝdǝ mó, bə dol myin wə. ⁸Tənərh lyi nánzəzhǝ gə tú bà n'è tó cɔ w ɔmyé nyi ni bà lyé, bà m'a zè bà n'è zòm ndá dwā bà zhe : Wó etər Bə-zhə-zhe wèrhé cɔ w kǝbò nánfɔlò w èta mó né ? ⁹Sə lyi m'a lyár be bà wò : Wó cɔ w lyi bí gá yě bə-zhə-zhe, bà Yi rí dǝbré ne, bə zè bək'á n'è wùli yə dwā yé né bà cèrhé ne mó yilə. ¹⁰Zhidə lyi, á bək'á kúrh lò mǝbó n cù ni yé, sə á wun bək'á zhili n yil yé ; à gə la kúrh, s'á kúrh mǝbó n la n ká n tá n kwè n bàn n kwā né mó ne, bà rə-ná-cí ká n tá n la tənə y kèbè n lùl è wé mó nɔ gaga yé. ¹¹Wó èta Bə-zhə-zhe zòm né, Zhəzhaase byi Səshəlum Zhidə pyǝ mó yil né né, wó nmyé n yá n cí pyèlè ré n da Zhəzhaase jàa wa, sə n du jàa y ɛmyé mó wé : n ká n tá n bàn n kwā né gaga yé. ¹²N la vò n cì bə gə zɔ mɔ bà vò yóm ré jè y mǝgǎ, n yirh k'è t'á la tənə kèbè yó jòm gaga yé. ¹³Zwini b'a zə lò mǝbó n la n jì lú ndá yǝyǝ tumə mó, n lú jirh dwā è yó ndá lwele wé mó ; n ná n ce n dǝ twi nánfò n pe mɔ, n tá n pe mɔ n kwǎndé yé ; ¹⁴N ná wəl n wé n zhe : À m'a lù à sǝpwà jì nánfwèlè, ndá è dǝ yó jirh, sə wun zə wàn ; a ce sə tǝkwərse, a zə séédere dǝr a zù yə, a fwəl y nánshè gwégwé ! (Le verset 14) ¹⁵N ná búl bà wó n gá sǝ séédere y yil n jirh wó pyǝ ? N da ná yá n tá n jí ná ? n tá n nywé nà ? sə ndá rəmyé ga n wèrhé kɔn dèbè rà wó cángá, n wèrhé kɔn dèbè rà mǝ, n yəl wu-nyǝ cábal. ¹⁶N kó nəmɔ ndá zúzúnú cábal kúrsi cènè, rəmyé ce n yəl wu-nyǝ cábal. È nà dǝ tú-twǝi rí rəmyé dwí rí rə n'è byili bà lò yé ɔmyé pár mó ná ? Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ¹⁷Sə nmyé yirhá né ndá n wu w wó lú w wé ré n ná n pyà n tá n swi yé, ndá jàn tumə wərhó, ndá lò mǝbó n bə dóó zhe mó jal té ló mó, tum n ná n twi. ¹⁸Rəmyé mó ce, Zhəzhaase byi Zhəjakim, Zhidə pyǝ, nyi Bə-zhə-zhe zòmè ré n zòm n yil mó : N gə cù dǝ, lyi t'á la zè bà n'è kúrh mó bà zhe : Wó bəkón dwí yò ndá kǝbó, da-byi yé ! Wó bəkón yò ndá kǝbó, da-bəkó yé ! N gə cù dǝ, lyi t'á la zè bà n'è kúrh mó bà zhe : Wó bəkón dwí yò, Cinnə, yé ! Wó bəkón dwí yò, nmyé mǝbó n mǝ ndá cǝrhó mó, yé ! ¹⁹Bə m'a ce mo ndə bəna cùu ta : bə fwəl mó té bə vò bə dwi Zhəzəzalem bwərsé kwā né gaga. ²⁰Zhəzəzalem, zè n vò Lyəbā pyār ré yə-pèlè wa, n búbwéé n ce n cəl du dǝ Bashā nyi rí wé. N jì n zhi dǝ Abəzəyim yə-pèlè w n búbwéé : bà nyi bà nòm lyi bí byèbè bà só mo mó gakó té bəbɔbwelə. ²¹À dāmā a zòm re a byili mú ndá n gá yà n gwé sǝ n cin yi ní. Rəmyé yi ní n yà n lyár ne n wò : À bə zòmà né nəmyé mó cilu tum zhe yé. Wó èta n wèrhé né n bəsóné yi ni ga ; n yə à zòmà né cili yé. ²²Zho m'a zə n lyi bí byèbè bà n'è kál n dwí rí mú o m'o jé, lyi zə n lyi bí byèbè bà só mó mó bə m'e vò yómre jè ; èta n m'a zè n nə cizhil n wu zhizhuru, n wu-bárhé tumə né nəmyé mó gakó yilə. ²³Nmyé mǝbó n jě Lyəbā né mó, n cí n jǎl ré sééderebá cəcəl w mó, nyi wó twər mǝngala, zwini la mó zal rə yi mú, n zè n ná n wówólé, ndə kǝ pwi gá y'a zè è n'è yi mù, n zè n ná n wówólé né ta ! ²⁴Àmyé wó nányi ! Wó Bə-zhə-zhe n wəl rəmyé, má Zhəwəcim byi Kənyə, Zhidə pyǝ mó, gə yá n wó jə-fólé cibiyi à jə-jí jě y ne mye a vùr mo gǝà mó. ²⁵A yě mó a ce lyi bí byèbè bà n'è pyà n gu mú jǝ wa, byèbè n ná n kəkə bà yé né mó jǝ wa, Bəbyəlone pyǝ Nabəldɔnɔzɔɔrə ndá Kaləde lyi bí jǝ wa. ²⁶À m'a vùr nmyé ndá n ná nánlùlə y a dwi tənə dǝ wé, á gə yə mǝgǎ lùl mó, á ga m'a cì gǝà mó. ²⁷Tənə y kèbè è shil gwé zhe be, bà k'á n'è yǎl bə kwè bə vò è wé mó, bà t'á la kwā bə vò è wé gaga yé. ²⁸Lyi bí m'a zè bə n'è bwərh dwā bà zhe : Wó Kənyə mó n jirh ku ò lo wə, lòlò ká n bə ò tum zhe nà ? N jirh kɔn dèbè rà k'è bə nyɔɔrhé dwi-byi zhe nà ? Wó bəkón yil bà zɔ nmyé ndá n byǎ bə bə dwi, bə ce bə vò tənə y kèbè bà yəl è pár mó wé mó ? ²⁹Tənə, tənə, tənə, cili Bə-zhə-zhe zòmè ré ! ³⁰Bə-zhə-zhe wələ : Kè-na bal mó mǝbó yil ré ndə lò mǝbó n bə byi zhe ta, bà n nyū mú ce yó mó yə kùr zal yé, bà n nèmé né mǝdù ga tá n la nɔwón n jòm Dəvyidi pyèlè dàgwǎ y yó n jí pyèlè yé, n wàr mye n la pyǝ yál Zhidə né yé.

Chapter 23

¹Zwini b'a zə à dwí rí kálna bé, bəmyé byèbé bə nê cò à dwí rí à ce bə n'è kál mó ; bə ce rə làà té mó. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ²Wó rəmyé è ce Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí, zè rə n'è zòm dwí rí kálna bé bəmyé mó yò rə zhe : «Á jì à dwí rí, rə làà té, á yè rə sò nyí yé ; rəmyé yilə, à la ába còrhò-tum pə á wu-bárhé tumə né yilə. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé.» ³À m'a k'a ce à dwí rí kùr ré rə dàl mó, k'a shí tənèsè shèbé à y'a jì ri rə vò sà wé mó w gako rə k'a bə dwā yó, rə kùjú w jàà y w rə jí kùjú ; rə lù byā rə pù nánzhəzhš. ⁴A zè a pə re kálna, bə kál re ; ywè t'ā la re zal, rə wu t'ā la zhilù mye yé ; bə t'ā la dwí rí lò mādù ga byō bə lyé rə wé yé. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ⁵Nyiwé, Bə-zho-zhe wəl bə nyí dē n̄wéné rə bānà, à m'a ce bə lù byí, ñdə cō jē gá y'a púrh ní : Ñ m'a n yə pyō, n zə lárma ñdə cángá tumə n mə n jí pyèlè ñdə kən gə mǎ né tənà ya. ⁶Ñ gá la pyèlè ré jú yi ní Zhidə m'a nə vwār, Esərayel lyi bí m'a jòm bə jàà y w ñdə yə-zúlá ; Nyí yil ré tēbé bə la m'e byé mo mó : «Bə-zho-zhe wó ná cángá» ⁷Wó rəmyé è ce, Bə-zho-zhe wəl bə dē n̄wéné rə bānà, bə k'è t'ā la n'è wəl : «Bə wó ñdə Bə-zho-zhe nányi mú, n' vür Esərayel lyi byā bé Ezhipti ni mú jàn yil yé.» ⁸Nyí bə m'a zè bə k'a n'è wəl : «Bə wó ñdə Bə-zho-zhe nányi mú n' vür Esərayel lyi byā bé bə k'a shí lū jəgwā sō tənà y wé, ñdə tənèsè shèbé gako n' yà n' jì bi n' ce sà wé mó wé ; bə k'a bə bə səpwā tənà y w mó jàn yilə.» ⁹Nyí kən ré dēbé rə zòm nyi-zwennə bé yilə. À wu zhili à wé, Bə-zho-zhe ñdə n' zòmà né n' zòm mó yilə, à gako n'ā pápá, à jírñ ñdə lò mǎbó sē zhe ta, ñdə wó lò mǎbó n' nyō dāwé e zù mu ta. ¹⁰Bə tənà y sú ñdə nāfwǎle dúdú, bwəl namməlwélə y zhili wu ni ñdə wó numbyíni è cù ta. Gə-elū èpòlò w vwámá né gə w gə w dóm jààsè kùl kókó. Lyi bí wó lwele wórñó yil bə n̄wéné ; bə jàn ré wó lwele bə n'è zə re bə wèrhé. ¹¹Nyi-zwennə bé ñdə wvī-zwálnə bé wó yūyū ciná ; má à jì y cici mú wé mye, à pwírí wó lwele bə n'è twí è wé. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ¹²Wó rəmyé è ce, bə sómá m'a yə námbyí è n'è swərá, bə m'a cìrh be bə jì té ; à m'a ce zwini b'e jòm bə yó, byin ri tēbé à la bə còrhò-tum pə mó byin rí, Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ¹³À nə pwarha tūtəwǎ Samare cə w nyi-zwennə bé n'è wèrhé : bə n'è zal Baale yil ré bə m'è zòm nyi-zwennə zòmà, rəmyé èta mó, wó à dwí Esərayel bə n'è dwí. ¹⁴Sə kən ré tēbé à nə Zhərazalem né mye, wó kən dēbé rə bə càn zhən zhənà, rə n'è yì lyim ni dēdē : Ò lyi bí n'è fwǎlá, bə j'ā n'è gòm koma bə súlì, bə n'è sē lyi bí byèbé n'è gòm koma mó ne : ce lòlò ká n' wār n' m'a n yē lwele tū-twǎš né ne yé. Rəmyé ce bə gako jírñ ñdə Sədomə lyi bí ta à yírñ wə, Zhərazalem lyi bí jírñ ñdə Gəməre lyi bí ta. ¹⁵Rəmyé ce, nyí-nə kən ré dēbé Bə-zho-zhe, jàn ciná bé yó-cábal mó zòm nyi-zwennə bé yil mó : Ñ wòwə : à m'a pə be cō kǎbó ò nyē cēè bə dō, a ce cám mə n'è gwi lò nē wé a pə be bə nyō, bə wó Zhərazalem nyi-zwennə bé lwele ré denne lwele ré tó né rə sú tənà y gako wé. ¹⁶Bə-zho-zhe mó n' cì jàn ciná bé mó wòwə : Bək'á cili nyi-zwennə bé zòmà né bə n'è bwəl bə wó Yi rə zòm mó yé ! Nyí wó wé tēbé rə bə kùr zhe wé bə zə ába bə la né ; wé ré tēbé bə byili bə bə nə bə dàrhà wé mó, wó bəmyé cici mú wun zòmà, s'e dà Bə-zho-zhe nyú w nà shí ní yé. ¹⁷Bə n'è wəl lyi bí byèbé bə n'è fulsi Bə-zho-zhe mú ni ; Bə Bə-zho-zhe wòwə : Á m'ā nə yə-zúlá ; bə wó lyi bí byèbé gako bə sò bə zòmà mó né ne : Lwele dwí byi t'ā la ába yú yé. ¹⁸Cili-nə, Wó mǎ lò n' tó n' jòm Bə-zho-zhe zòmà né cìr gúlú w wé, n' yírñ nə wa, sə n mə n cili n' zòmè ré mó ? Wó mǎ lò n' pyèrhé n' zhē n' cili n' zòmè ré cēnē, sə n mə n sú nə kùrə né mó ? ¹⁹Nyí zho nánfǎlò bānà : Bə-zho-zhe lyim nánfǎlò w m'a zē ñdə zho nánfǎlò ta, ñdə kúlma mə zē mə n'è yáyélé dē ta : Mə sò lyi-lwǎlsé yá-pélé wa. ²⁰Bə-zho-zhe lyim rí t'ā la tu ñdə kən ré dēbé n' tene n' wé n' la wórñó mó yə pyírñ yé. Sə kən m'a dene, é fōró á zē á nyèè n' zòmè ré kùr ré, dwā né nyèbé nə bān wó wé. ²¹Lwar-na b'a yə nyi-zwennə né bəmyé mó twí gaga yé, e jà bə n'è dūr ywəl ; à yə zòm ñdə be mye gaga yé ; e jà bə n'è zal à yil ré bə m'è zòmà. ²²Bə gə y'a tó bə jòm à zòmà né gúlú w wə, bə y'a m'a ce à dwí rí nyèè à zòmà né kùrə, bə yē bə tū-twǎš né namməlwǎalé ñdə bə wu-bárhé tumə né ne. ²³À dà Yi tēbé rə bwəl nà, a j'a k'ā dà Yi tēbé rə nye mye nà ? ²⁴Lò m'a n shèè jàà kébé è shèè wé à yé né, a cē mo nə nà ? Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. È dà àmyé à sú dē yə né pyáám ñdə ce y té mó pyáám mó nà ? Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ²⁵À nyèè kən ré dēbé nyi-zwennə bé bəmyé mó zòm ñdə nyi-zwennə ta, bə byili mú, bə zə à yil ré bə m'è gō koma bə wó nyi-zwennə zòmà bə n'è zòm bə zhe : À dàrh dàrhà ! À dàrh dàrhà ! ²⁶Nyi-zwennə bé bəmyé n'è yǎl bə j'ā n'è gòm koma bé bə wó Yi rə zòm kən la m'e yí dō, bə la n'è zòm yūyū zòmà né bə wun ní wé, bə wó Yi rə zòm mó kən la m'e yí dō ? ²⁷Bə n'è yǎl bə tó dàrhà né bə n'è cì dwā né mó denne bə ce à dwí rí swé à yil ré yò, ñdə bə dabá gá tē Baale yil bə swé à yil ré yò né ta. ²⁸Bə lò mǎbó n' dàrh dàrhà, sà cì kən ré dēbé n' dàrh mó, sə lò mǎbó n' nyèè à zòmè ré sà byili ri pamparēē ñdə n' gá nyèè re né. Bəkón yil á n'ā zə gə ñdə bəlé rə yǎl kən rədù ? Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ²⁹À zòmè ré dà ñdə myín ta nà, wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. Rə dà ñdə mārətó ò n'ò m'a pátá nəkulu o lwe ta nà ? ³⁰Wó rəmyé è ce, Bə-zho-zhe wòwə : À n'ā jì nyi-zwennə bé bəmyé mó búlú ; bə gə n'è n̄wǎl à zòmà né dwā sono mó yilə. ³¹Nyí Bə-zho-zhe wòwə : À n'ā bwí nyi-zwennə bé bəmyé mó ; bə gə n'è kwè bə səpwā zòmà né bə byili bə wó àmyé nyú w nà shí ní mú yilə. ³²Nyí Bə-zho-zhe wòwə, à n'ā jì byèbé bə n'è byili dàrhà né nánkòmre bə wó Yi rə zòm mó búlú, bəmyé byèbé bə n'è cì dàrhà né nàmyé dwí rí ni, bə m'e dwí dwí rí ñdə bə koma bé ñdə bə cìn-dē-zō mó mó. À yə be twí gaga yé, à yə be nyí mye pe gaga yé, è j'ā dà nyòrhé kən dwí rí yil yé. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ³³Sə dwí rí tēbé, ráá nyi-zwennə mǎbó ráá wvī-zwálnə mǎbó, bə gə zē bə bwārñ mó : Wó kən té rə wó yò w ó n'ò lyèè Bə-zho-zhe mó ? Ñ m'a lyár be n' byili yò w òmyé mó n' wò : Nyí wó

ámyě cìcì mú á wó yò wá, à la ába tể dù, wó Bə-zhɔ-zhe n̄ zòm rəmyé. ³⁴Rəmyé yi ní, nyi-zwennə, ráá vwĩ-zwálnə rāà dwí rí lò mó m̄b̄b̄ n̄ gə zě n̄ wəl̄à : «Yò ò n'ò lyèè Bə-zhɔ-zhe !» Nyĩ à m'a pə còrhò-tum n̄myé òd̄á n̄ kèl̄é y lyi bí ni. ³⁵Sə kɔn ré tềb̄é á la wòrhó mó, wó lò m̄d̄ù gako m'ă zề n̄ ná n̄ zòm òd̄á n̄ d̄õ mó, òd̄á n̄ da-byĩ mú, á m'ă bwər̄h dwă á zhe : «Wó b̄əkón Bə-zhɔ-zhe lyár ? Wó b̄əkón Bə-zhɔ-zhe zòm ?» ³⁶S'á b̄ək'á k'á zòm yò w ò n'ò lyèè Bə-zhɔ-zhe mó yò kádò yé ! Bə zòm̄è tềb̄é á m̄d̄ù gako la zòm mó la yò k̄b̄b̄ ò n'ò lyèè Bə-zhɔ-zhe mó yál ; Bə á n'á lyár Yi n̄n̄yì yá, Bə-zhɔ-zhe ná Yi rí r̄à cĩ jàn cìná b̄é zòm̄à n̄. ³⁷Wál nyi-zwennə b̄é ne : Wó b̄əkón Bə-zhɔ-zhe lyár mó ? Wó b̄əkón zòm̄è Bə-zhɔ-zhe zòm òd̄á mó ? ³⁸Á zề á cē á gwě wò : Bə-zhɔ-zhe yò w ò n'ò lyèè m̄o mó ! Nyĩ kɔn ré d̄èb̄é Bə-zhɔ-zhe ná n̄ zòm rəmyé yil mó : Á gá púr zòm̄è ré rəmyé mó á nyú w á wò : Bə-zhɔ-zhe yò w ò n'ò lyèè m̄o mó ! E j'á y'á twĩ à nyi-zwennə b̄é bə b'e zòm òd'ába bə wò : B̄ək'á sh̄en̄é á zòm zòm̄è ré tềb̄é á wò : Bə-zhɔ-zhe yò w ò n'ò lyèè m̄o mó yé ! ³⁹Wó rəmyé yilə, nyĩ-nə à la á yò s̄õ, à la ámyě òd̄á c̄o w à y'á p̄o á n̄mbala b̄é mó tể dù, à m'a dwĩ ába tể á vò kwā gaga à nyĩ ni ; ⁴⁰A m'a ce fuuli jòm á yó, a ce cizh̄il pú ába byin̄ə n̄ə bə zh̄s̄ zhe yilə, bə t'á la r̄ə yò s̄õ gaga yé.

Chapter 24

Bəbyəlone pyð Nabəkədonəncəre gə tú n zə Zhidə pyð Zhouwəcim byi Yəkənya, n pwà Zhidə lyi-fwààlè òndə bà dè-səlnə bé òndə bà yàlà bé òndə byèbè bà n'è wèrhé sàfwār ré òndə bwəl-byā bé n mən n vò Bəbyəlone y mó kwā né, Bə-zho-zhe ce a nə sáyərth səlyè bà cí té Yi jì y nyí rí ni, òndə épyillə sə wé. ²Sáyə y èdù y épyillə né y'à càn dédé, nə nyè òndə épyil-yáə gə y'á nyè né ta. Sáyə y dō mó nyəná né y'à bə càn námpólé dwi-byi kè ga yé, ce nə y'á wār nə la jú yé. ³Rəmyé yó né Bə-zho-zhe zè n bwərh ne n wò : Zheremyi, wó bəkon n na ? A lyár a wò : Wó épyillə à na. Nyèbè nə càn mó, j'á càn dédé, sə nyèbè nə bə càn mó, j'á bə càn lyélyé, ce nə wār nə la jú yé, nə gə bə càn lyélyé mó yilə. ⁴Bə-zho-zhe ká n zòm òndə ne n wò : ⁵Nyi wó Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə zòm èta, cili : Òndə n gə lwar épyillə nyèbè nə càn mó pár mó ta, wó èta, àmyé lwar Zhidə lyi bí à ce bə vò Kalədənyəbá tənà y w yóm ré jè mó pár né. ⁶À n'á nyi bi òndə sònó, sə à m'a k'a zə be bə bə Tənà y kèbè wé ; à m'a cí bi è wé, à k'a t'á la bə yò zhilù kədò yé, à m'a zhele be né, à k'a t'á la be mūr kədò yé. ⁷À m'a pə be wu, muni ga bə lwar bə à wó Bə-zho-zhe, bə m'a yə à dwi, sə à m'a yə bə Yi, bə k'a bə à sono òndə bə wun gakó. ⁸Òndə n gə nò épyillə nyèbè nə bə càn lyélyé nə dè jú kən mó ta, wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé, wó èta à m'a wèrhé Zhidə pyð Sədəcaase, òndə n lyi-fwààlè, òndə lyi bí byèbè bə kùr ré dàl Zhərasalem ne mó òndə lyi bí byèbè bə jè Ezhipti ni mú ; kən yə òndə Épyillə né nə bə càn lyélyé nə dè jú kən mó ta. ⁹À m'a ce bə yə wu-zèè òndə lwele kən tənèsè ce yó mó gakó yilə ; bə m'a fulsi bi, bə mən be, bə yə bwəl námməlwélè lyi jààsè shèbè à la be jū bə vò sə wé mó gakó wə. ¹⁰À m'a ce búlú shú òndə nərth òndə címsi námməlwəlse zə be, bə jé té tənà y à y'a pə bəmyé òndə bə dabá ne mó wé.

ndə bɔɾɔ gə y'a zɛ̃ o yě ò pwəl mó ne né ; m̀bɔ́ ń ná ń cò mó búlá né ń ná ń bwí ndə búlá shù w ndə ń lyim rí
nánfòlò w mó ce bə tənà y cò e jĩrh gɔ-elũ èpòlò.

Chapter 26

¹Zhozhaase byĩ Zhouwəcim, Zhidə pyʒ mó pyèlè ré yi ní, Bə-zho-zhe zòm zòmè ré tèbè ñdó Zheremyi n wò : ²Nyĩ Bə-zho-zhe zòmè ré ní zòm mó, ní wòwə : Zè ní zhi, Bə-zho-zhe jì y kónó w wa, ní byili lyi bí byèbè gakó bà ñwéné Zhidə ceme né wé mó ne, bà bà Bə-zho-zhe jì y w bə wùlì té Bə-zho-zhe yé né ; byili zòmà né nyèbè à pɔ nyi bà n byili bí mú gakó, ñ bàká vùr ràdù ga ní ce kwā né yé. ³Dèga nyĩ bà m'a cili, sə bà mādù mādù gakó ká n yě ní sómá y námməlwélè y ní y'á ñwéné è yó mó né ; èta, à wu m'a pyirhi a yě lwele ré à y'á búl à wé à la wòrhó, bà wu-bárhé tũ-twəðé né yil mó ne. ⁴Ñ m'a wò be : Nyĩ Bə-zho-zhe wəl èta : Á gə yə à nyó né à pɔ ába b'á tó mó, à nyó né à cí á yé né mó cili, ⁵á gə yə à tũntũnnə bé ndó à nyi-zwennə zòmà nəcili, bəmyé byèbè à y'a twĩ nəkwólé, nəkwólé gakó á sono, á yə bà zòmà né cili mú ce, ⁶lwar-na bà à m'a wèrhé kélé èmyé ñdó à gə wèrhé Shəlo né ta, a ce cɔ w òmyé jirh bwəl námməlwélè kɔn, lū w tənèsé gakó yilə. ⁷Vwĩ-zwəlnə bé ñdó nyi-zwennə bé ñdó dwi rí púlápúlá y'á tú bà n'è cili zòmà né nəmyé mó Bə-zho-zhe jì y yé né. ⁸Zheremyi gə byili zòmà né Bə-zho-zhe y'á byili mú bà ní byili mu, bà ní byili dwi rí gakó ne mó n zhè ; rəmyé yó né, vwĩ-zwəlnə bé gakó ñdó nyi-zwennə bé gakó ñdó dwi rí gakó j'a zə Zheremyi bà zhe : Èlāsé myé, ñ mǎ ñdó gu ! ⁹Bə n'è bwərh mo bà zhe : Wó kón yil ñ ná ñ zal Bə-zho-zhe yil ré ñ má ñ zòm nyi-zwennə zòmà, ñ má ñ wəl : Bà Cɔ w kòbó m'a jirh ñdó Shəlo ta, ò k'ó t'á la lólò nɔ n jòm ò wé mó ? Dwi rí púlápúlá j'a púpúni Zheremyi ni, Bə-zho-zhe jì y wé. ¹⁰Zhidə tənə y lyi bí gə nyèè yò w òmyé mó, bà j'a zhi pyʒ mó kélé y ne bə zhír bə bà Bə-zho-zhe jì y nyi ní, bə jòm té Bə-zho-zhe jì y bwərə y nándwə y nyi rí ní. ¹¹Rəmyé yó né, vwĩ-zwəlnə bé ñdó nyi-zwennə bé, zè bà n'è zòm ñdó yé né ciná bé ñdó dwi rí gakó bà zhe : Bal mó mǔbó mǔ ñdó gu ; ní ná ñ zòm nyi-zwennə zòmà ní má ní bwəl lwele ní pɛ cɔ w kòbó ne, ñdó á cici mú zhǎ gə nyèè né. ¹²Zheremyi wò yé né ciná bé gakó ñdó dwi rí gakó ne : Wó Bə-zho-zhe ní twĩ ní b'a zòm nyi-zwennə zòmà a m'a bwəl lwele a pə jì y kèbè ñdó cɔ w kòbó ne, ywè né nyèbè gakó à zòm á nyèè mó. ¹³Rəmyé mó ce, èlāsé, kwèrhə-na á sómse, ñdó á tũ-twəðé né, s'á cili Bə-zho-zhe, á Yi rí zòmà né rə n'è zòm mó, mùnì ga Bə-zho-zhe pyirhi ní wu n yě lwele ré ní yà ní bwəl n pə ába mó ne. ¹⁴S'ə gə wó àmyé yilə, nyi-nə ne à ñwéné á jèsé wé ! Wèrhé-na ne ñdó kɔn gə mǎ né, ñdó á pùbùlè né gə n'è yǎl né. ¹⁵S'á lwar kɔn ràdù, bà á gə gu ni, sə nyi bə dóo zhe cí jal, la ámyé ñdó cɔ w kòbó ñdó lyi bí byèbè bà jè ò wé mó yó w jòm ; Bà nyi wó zhàn zhàn ga, Bə-zho-zhe twĩ ní b'a zòm zòmà né nyèbè a byili ába á zhǎ nyèè. ¹⁶Rəmyé yó né, yé né ciná bé ñdó dwi rí gakó wó vwĩ-zwəlnə bé ñdó nyi-zwennə bé ne : Bal mó mǔbó bà mǎ ñdó gu gaga yé ; bà Bə-zho-zhe, ná Yi rí yil ré yil ní zòm ñdó nába. ¹⁷Rəmyé yó né, tənə y nancesé jàlà zè sə zhi dwi rí dwā gúlú w púlápúlá yé né sə wó : ¹⁸Morəsəshete lyi bal Myəshe, zòm nyi-zwennə zòmà, Zhidə pyʒ Ezəcaase pyèlè ré yi ní n byili dwi rí gakó ne n wò : Nyi-nə Bə-zho-zhe, mǔbó ní cí jàn ciná bé mó ní zòm rəmyé èta, n wò : Nyi bà m'a vó Sənyɔ ñdó bà gə y'a kélé né ta, Zhərazalem m'a jirh nákulə nə pwé dwā yó púl, Bə-zho-zhe jì y pyʒ w m'a jirh sɔlò ò cémé né byil nə zù dwā w nə vò dǎdǎ nə mólé. ¹⁹Zhidə pyʒ Zhozhaase ñdó ní dwi rí nə m'a gu Zheremyi ná ? Zhozhaase nə tá ní nyàm Bə-zho-zhe ná ? Wó rəmyé è ce Bə-zho-zhe, pyirhi ní wu w n yě lwele ré ní yà ní bwəl n byili bà ní la be wòrhó mó ne. Sə nəmyé ná m'a zè ná shéné ná zhĩ yò nánfɔlò ná yó ! ²⁰Rəmyé yi ní, Cəryaate-Yəyəciiim lyi Bal mādù ní yil Uri, Shəməya byĩ ; ñmye yà ní zè ní ná ní zòm nyi-zwənnə zòmà, ní byili bà bwəl námməlwélè m'a jòm cɔ w kòbó ñdó tənə y kèbè yó ñdó ywè né nyèbè Zheremyi byili mú cici ta. ²¹Rəmyé yó né, pyʒ Zhouwəcim ñdó ní búlá kǎdar ré, ñdó ní yé né ciná bé nyèè zòmà né nəmyé, pyʒ mó zè ní nə ní pyà ní gu. Uri nyèè, ywé zə mɔ, n zè n dūr n vò Ezhipti. ²²Pyʒ Zhəwəcim zè n twĩ lyi Ezhipti ní : è y'á wó Akəbɔre byi Elənata ñdó lyi dwā bə tó mo bə vò Ezhipti yá. ²³Bə yí bə zə Uri Ezhipti ní bàk'a bà bə pə pyʒ Zhozəwəciiim ni, 23 n ce bə gu mu ñdó búlá shù, bə kwé ní cùu w bə vò bə ce dwi rí byá bé lú-bɔlā bé wé. ²⁴Sə Shafā byi Ayəkam yà ní só Zheremyi nyəná né, ce bà yə mɔ zal bə ce dwi rí lyi bí jǔ w bə gu yé.

Chapter 27

Zhozhhaase biyi Zhowwaciim, Zhiḁə pyɔ́ mɔ́ pyɛ̀lɛ ré kùr-jírə y yi ní, Bə-zho-zhe zòm zòmɛ ré tɛ̀bɛ n pə n̄i Zheremyi ní, n wɔ́ : ²Zheremyi, zɛ́ n wɔ́ : nyí Bə-zho-zhe zòm ṇḁ́d ne n wɔ́ ne : Zheremyi, zɛ́ n nyɔ́ nyínsi sá pyá dà-byá n lyé dwā ne n pyɛ̀lɛ n pápyəla yó, ³n pə lyi bí byɛ̀bɛ̀ bə́ tú Zhərazəlem Zhozhhaase biyi Zhowwaciim, Zhiḁə pyɔ́ mɔ́ sɔ́ mɔ́ ne, bə́ m'e vò bə́ pə Edəm, ṇḁ́d Məwabe, ṇḁ́d pyɔ́ Amɔ́ byá bɛ́, ṇḁ́d Tiiri, ṇḁ́d Shəḁɔ́ pyá bɛ́ ne, ⁴sá súlɛ́ n pə nyí rí lyi bí byɛ̀bɛ̀ gakó n la bə́ á nyí pɔ́ mɔ́ yó-ciná bɛ́ mye ne n wɔ́ : Wɔ́ Bə-zho-zhe, jàn ciná bɛ́ yó-cábal mɔ́, Esərayel Yi rí rə zòm rəmyé rə wɔ́ : Nyi-nə kɔ́n ré dɛ̀bɛ́ á la vò á byili á yó-ciná bɛ́ ne mɔ́ : ⁵Nyi wɔ́ àmyɛ́ á wɛ̀rhé ce yá, ṇḁ́d numbyínsi ṇḁ́d vwámá né ce yó mɔ́, á wɛ̀rhé re ṇḁ́d á jàn ré, ṇḁ́d'a jɛ́ y ɲwɔ́nɔ́ wá, sə́ á n'a pe y lò mɔ́bɔ́ á sɔ́ á n'a yál a pə mɔ́ ne. ⁶Sə nyí èlāsɛ́, á n'a ce tənɛ́sɛ́ səmyé mɔ́ gakó á tuntunnə Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ Nabəkɔ́dɔ́nɔ́zɔ́re jɔ́ wa ; Á n'a pə mɔ́ vwámá né mye bə́ n̄i ciní. ⁷Tənɛ́sɛ́ gakó m'a shɛ́né n̄i nyí ni, sə́ shɛ́né n̄i byá nyí ni, sə́ shɛ́né n̄i byá bɛ́ byá bɛ́ mye nyí ni, kɔ́n m'e yí n̄i tənà y dɛ́ ré m'e yí, sə́ tənèrh shɛ́bɛ́ sə́ zhe ɲwɔ́nɔ́ nánfɔ́lɔ́, ṇḁ́d pyá nánfwaále mɔ́ m'a bə́ bə́ zwɛ́ y bə́ ciní. ⁸Sə tənà kɛ́bɛ́ ṇḁ́d pyɔ́ tənà kɛ́bɛ́ è gə́ yə́ shɛ́né e zhí Nabəkɔ́dɔ́nɔ́zɔ́re zhí rí, á m'a zə́ búlú shù ṇḁ́d nɔ́rh ṇḁ́d cím-bəlwɛ́lɛ́ a m'a pe y còrhò-tum ; kɔ́n m'e yí e jé tɛ́ ṇḁ́d á jɛ́ jàn ré. Wɔ́ Bə-zho-zhe n̄i zòm rəmyé. ⁹Sə è gə́ wɔ́ ámyɛ́ yilə́ ; á bə́k'á cili á nyi-zwennə bɛ́, ṇḁ́d á jə́-pársɛ́ ciná bɛ́ ṇḁ́d á dàrhà kùrə́ byil-nə́ bɛ́ ṇḁ́d á jì-jìrh ywɛ́ tumə́ né ciná bɛ́ zòmá né yé ; bə́myɛ́ byɛ̀bɛ́ bə́ n'è zòm ṇḁ́d'ába bə́ zhe : Á t'á la Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ mɔ́ yómá yál gaga mɔ́. ¹⁰Lwar-na bə́ wɔ́ kɔ́ma bɛ́ bə́ n'è gòm bə́ pə́ ába mɔ́, è ce á la ába jù́ á tənà y w á du á yɛ́ y vò kwā́ né gaga ; m̀n̄i a ce á jé tɛ́. ¹¹Sə tənà kɛ́bɛ́ è shɛ́né e zwɛ́ Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ mɔ́ zhí rí e zhí mú, á m'a yɛ́ y è sə́pwà tənà y wa, m̀n̄i ga e vò è kálsɛ́, e jòm è bɔ́nɔ́ w wɛ́. Wɔ́ Bə-zho-zhe n̄i zòm rəmyé. ¹²Wɔ́ zòmá né nə́myɛ́ mɔ́ cici mú gakó á zòm a byili Zhiḁə pyɔ́ Sədəcaase mye ne a wɔ́ mɔ́ : N̄myɛ́ ṇḁ́d n̄i dwí rí shɛ́né-na á lwəl á cin tɛ́, á zwɛ́ Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ mɔ́ ṇḁ́d n̄i dwí rí zhí rí á zhí, m̀n̄i ga á zhə́ myəl. ¹³Wɔ́ bə́kɔ́n yil n̄myɛ́ ṇḁ́d n̄i dwí rí nə́ m'a yɛ́ á cin tɛ́ lwəl Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ mɔ́ ṇḁ́d dwí rí yé né ne, á zhí bə́ zhí rí ṇḁ́d Bə-zho-zhe gə́ byili ní ní ta, á zɛ́ á la yɔ́ búlú shù ṇḁ́d nɔ́rh ṇḁ́d címí námmləwɛ́lɛ́ gu ába mɔ́ ? ¹⁴Bə́k'á cili nyi-zwennə bɛ́ byɛ̀bɛ́ bə́ n'è zòm ṇḁ́d'ába bə́ zhe bə́ : Á t'á la Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ mɔ́ yómá yál gaga mɔ́ zòmá né yé ! Bə́ nyí bə́ wɔ́ nyi-zwennə nánkɔ́mrɛ. ¹⁵Á yə́ bə́ twí gaga yé, wɔ́ Bə-zho-zhe n̄i zòm rəmyé. wɔ́ á yil ré bə́ zɔ́ bə́ m'è gòm kɔ́ma. Rəmyé ce á m'a jì ámyɛ́ ṇḁ́d nyi-zwennə bɛ́ bə́ n'è zòm nyi-zwennə zòmá né mɔ́ á jé tɛ́. ¹⁶Á zòm ṇḁ́d vwí-zwálnə́ bɛ́ ṇḁ́d dwí rí gakó a wɔ́ : Nyí Bə-zho-zhe zòm èta n wɔ́ : Bə́k'á cili nyi-zwennə bɛ́ bə́ n'è zòm nyi-zwennə zòmá bə́ byili ába bə́ zhe : Nyi-nə kɔ́n k'è la dɔ́nɔ́ yé, bə́ m'a k'a zə́ Bə-zho-zhe jì y nə́zhísi bə́ shí Bəbyəlɔ́ne bə́ bà ! Lwar-na bə́ nyí wɔ́ kɔ́ma bə́ n'è gòmá ! ¹⁷Á bə́k'á cili bə́ zòmá né yé ; ámyɛ́ wíri á shɛ́né á lwəl á cin tɛ́ Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ mɔ́ yé né, nyí á gə́ wɛ̀rhé èta á m'a zhə́ myəl. Sə́ è nə́ wɔ́ byé yil cɔ́ w kɔ́bɔ́ la jì-bwə́r jìrh mɔ́ ? ¹⁸Bə́ gə́ wɔ́ nyi-zwennə zhənà, zòmá né nyɛ́bɛ́ bə́ n'è byili gə́ wɔ́ Bə-zho-zhe sono nà shí ní ; sə́ bə́ zə́ Bə-zho-zhe mɔ́ n̄i cɛ́ jàn ciná bɛ́ gakó mɔ́ cǎ́ ne, m̀n̄i ga bə́ bə́k'a pwà Bə-zho-zhe jì nə́zhísi sə́ dàl Zhərazəlem né mɔ́ bə́ m'e vò Bəbyəlɔ́ne yé. ¹⁹Nyi-nə kɔ́n ré dɛ̀bɛ́ Bə-zho-zhe mɔ́ n̄i cɛ́ jàn ciná bɛ́ gakó mɔ́ zɛ́ n zòm yə́ né ṇḁ́d zhá nánfwɛ́lɛ́ y ṇḁ́d vwə́tur rí, ṇḁ́d zhɛ́sɛ́ y'á cɛ́ rə́ yó mɔ́, ṇḁ́d wɛ́ ré dwā́ bɛ́ tɛ̀bɛ́ gakó rə́ y'á gwɛ́ dàl cɔ́ w Zhərazəlem né mɔ́, ²⁰e súlɛ́ wɛ́ ré dɛ̀bɛ́ gakó rə́ y'á mɛ́ né Bəbyəlɔ́ne pyɔ́ Nabəkɔ́dɔ́nɔ́zɔ́re gə́ tú n zə́ Zhowwaciim biyi Yəkɔ́nəya Zhiḁə pyɔ́ mɔ́, ṇḁ́d Zhiḁə lyi-fwáálɛ́ ṇḁ́d Zhərazəlem lyi-fwáálɛ́ mɔ́ yi ní mú, ²¹Nyi-nə kɔ́n ré dɛ̀bɛ́ Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí zɛ́ rə́ zòm wɛ́ ré tɛ̀bɛ́ rə́ dàl Yi jì y ṇḁ́d pyɔ́ mɔ́ kɛ́lɛ́ y wa, ṇḁ́d Zhərazəlem yil mɔ́ : ²²Bə́ m'a pwà wɛ́ ré bə́ m'e vò Bəbyəlɔ́ne, sə́ rə́ m'a mɛ́ gàà mɔ́, kɔ́n m'e yí dɛ́ ré tɛ̀bɛ́ á la zɛ́ á pyà́r rə́, á ce bə́ k'a zə́ re bə́ bə́ jàà y kɛ́bɛ́ wa. Wɔ́ Bə-zho-zhe n̄i zòm rəmyé mɔ́.

Chapter 28

¹Byin rí ràmyé cici mú wé, Zhidə pyʒ Sədəcaase pyèlè ré kùr-jirə y yi ní, è byinə nàna nyǎn ré cànse sènu nyǎ y wé, nyi-zwennə, Gabaʒ lyi bal Ananya, Azuuri byi mú, zòm ndə ne vwǐ-zwǎlnə bé ndə dwi rí púlápúlá yé né Yi jì y w n wò : ²Nyi nyi rí tèbé Bə-zhə-zhe, jàn cinə bé gakó cinnə mó byili mú, n wòwə : À m'a swàr Bəbyəlone pyʒ mó zhǐ rí á pyəpyəla w mó a cí té.³Nyòndə ndə byinə nàlyè, byinə né nàlyè y zhə mó dē ré yù w cici à m'a ce bə k'a zə Bə-zhə-zhe jì y Nəzhǐsǐ gakó shèbé Bəbyəlone pyʒ Nabəkəɖəɖəɖəɖə yà n pwà jàà y kèbé wé n mə n vò Bəbyəlone y mó ; ⁴à m'a ce bə k'a zə nəzhǐsǐ ndə Zhouəcimi byi Zhəkəɖəɖəɖə Zhidə pyʒ mó ndə Zhidə lyi bí byèbé gakó bə y'a zə bə m'e vò Bəbyəlone y mó, bə k'a m'e bə jàà y kèbé cici mú wé ; bə à m'a swàr zhǐ rí tèbé Bəbyəlone pyʒ mó zhǐ bi mú a cí té.⁵Ràmyé yó né nyi-zwennə Zheremyi zè n lyár nyi-zwennə Ananya zòmà né, vwǐ-zwǎlnə bé ndə dwi rí gakó yé né Yi jì y wé ; ⁶Zheremyi wò : Amen ! Bə Bə-zhə-zhe ce kən yə èta ! Bə Bə-zhə-zhe pyǐrh nyi-zwennə zòmà né n zòm mó, sə n ce Yi jì y nəzhǐsǐ ndə lyi bí byèbé bə y'a zə bə m'e vò Bəbyəlone y mó gakó k'a bə jàà y kèbé wé. ⁷Sə kən ré tèbé rə ɲwéné mó, cili zòmè ré tèbé èta à la zòm mó, ɲmyé ndə dwi rí gakó ce-na rə zù á zhè wa, nyi zòmè ré :⁸Lwar bə nyi-zwennə bé byèbé bə jèrè àmyé ndə ɲmyé ga bə bə shǎa ga bə zòm nyi-zwennə zòmà bə m'e bú ndə tənèrh nánzhəzhə, bə bú ndə pyà byèbé bə y'a zhe jàn dēdē mó, nyi bə dāmǎ bə zòm búlú nyèbé nə bànà, ndə lwèle ré tèbé rə bànà, ndə cím-bəlwèlé y kèbé è bàn mó gakó yò bə byili ; ⁹sə lwar, bə nyi wó nyi-zwennə gə bwəl n byili bə yə-zúlú bàn jòm, n zòmè ré gə pyǐrh, wó ràmyé yi ní bə n'è lwar zhən zhən ga, bə wó Bə-zhə-zhe n twǐ mu.¹⁰Ràmyé yó né, nyi-zwennə Ananya zè n swàr zwǐ rí nyi-zwennə Zheremyi pyəpyəla w n ké re n yəywele. ¹¹Nyi-zwennə Ananya zè n zhì dwi púlápúlá yé né n wò : Nyi Bə-zhə-zhe ná n zòm èta : Nyi byinə né nàlyè y nà bàn mó wé wó èta kən la né yál, à m'a swàr zhǐ rí tèbé Bəbyəlone pyʒ Nabəkəɖəɖəɖəɖə cí tənèsé gakó pápyəla w mó a ké re a yəywele. Ràmyé kwǎ né, nyi-zwennə, Zheremyi já n zhǐr.¹²Nyi-zwennə Ananya gə swàr zhǐ rí nyi-zwennə Zheremyi pyəpyəla w n ké re n yəywele mó kwǎ né, Bə-zhə-zhe zòm ndə nyi-zwennə Zheremyi n wò : ¹³Zhəl n wò Ananya ne : Nyi Bə-zhə-zhe pə nyi n wò : Nyi zhǐ rí n kó n yəywele mó dǎ, sə dǎ w òmyé kó o yəywele mó kwǎ né, wó còbó ò la yə zhǐ n la nɔ n ká n yəywele n cí dǎ nyǎ w jàà wa. ¹⁴Nyi Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn cinə bé gakó mó, pə nyi n wò : À la còbó zhǐ zhǐ tənèsé gakó yó, muni ga sə shèné sə lwəl sə cìn té sə twǐ sə pə Bəbyəlone pyʒ Nabəkəɖəɖəɖəɖə ne ; à n'ə ce gə nāmá bé mye n jǐ w n la cinú.¹⁵Ràmyé yó né, nyi-zwennə Zheremyi zè n wò nyi-zwennə Ananya ne : Ananya, cili ! Nyi Bə-zhə-zhe yə mó twǐ yé ; wó ce n ce dwi rí zè rə zhe kən dèbé rə dà zhən mó zhənà. ¹⁶Wó ràmyé yil Bə-zhə-zhe wəlà : Nyi nyòndə, a m'a jì mú ce y kèbé yó, n mà n cì byin rí tèbé cici mú wé ; bə n zòmà né wó n twér tènè ndə Bə-zhə-zhe nyòmò zòmà. ¹⁷Èta nyi-zwennə Ananya já n cì byin rí ràmyé cànse shàlpyé nyǎ y wé.

Chapter 29

¹Nyí kɔn ré dɛbé rà kɛ sébé ré nyi-zwennə Zheremyi zhì Zhərazalem né n pə rə vò Babyəlone n pə nancesé ndá vwĩ-zwálnə bé ndá dwí rí lyi bí byèbé gakó bà dàl Bəbyəlone né mó, byèbé Babyəlone pyʒ Nabəkəɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ yà ní tú n zə Zhərazalem né n mən n vò Bəbyəlone mó. ²Rəmyé yó né ndá bà zə pyʒ Zəconəya, ndá pyʒ mó ná mó kɛlé y tuntunnə bé, ndá Zhidə cə w yé né ciná bé, ndá Zhərazalem cə w yé né ciná bé ndá bwə̀lélə sàfɔr ré wārhnə bé bə m'e du Zhərazalem né mó. ³N kwè sébé ré n pə Shafā byí Elasa ndá Yələca byí Gəmarəya né, wó bəmyé Zhidə pyʒ mó yà ní twí bà zə sébé bə m'e la Babyəlone pyʒ Nabəkəɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ne pə Babyəlone né. Bà y'a kɛ sébé ré wé bə wò : ⁴Pyʒ, nyí wó əmyé Bə-zhə-zhe mó à cɪ jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí, à n'á zòm yómá bé byèbé gakó à zə Zhərazalem né a m'a bə Babyəlone mó n'á wəl ába : ⁵Lú-na jìrh á zù, zhele-nə wé bááre wé á jì rə ce byá á jí, ⁶lúl-nə bala-byá ndá kana-byá ; pyá-na kana á pə á byá bé ne bə jí, s'á pə á bə-kwá bé byənə ne, muni ga bəmye lù bala ndá kana : muni á pù nánzhəzhə jàà y kèbé á jè è wé mó wə, á lyi bí bə́k'a bə yé. ⁷Pyá-na cənə á pə cə w bə zə ába bə bə yómre jè ò wé mó ne, lwəl-nə Bə-zhə-zhe ò yilə, bə cə w gə só ò ciná, əmye m'á tó w á swéné á ciná. ⁸Bə nyí Bə-zhə-zhe mó ní cɪ jàn ciná bé gakó mó wələ : Bə́k'a yé á nyi-zwennə bé ndá á jə-pársé ciná byèbé bə ɲwéné á cəcəl w mó ne bə jəjèré ába yé, s'á bə́k'a pyá dàrhə né á n'á dàrh mó kó ndá kə-twə ta yé ! ⁹Bə nyí nyi-zwennə bé wó á yil ré bə n'è zal bə m'è gòm koma bə pə ába. S'è də əmyé à twí bí gaga yé. Wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé. ¹⁰Nyí kɔn ré dɛbé Bə-zhə-zhe zòm n byili mú, ní wòwə : Nyónə ndá byinə né shá-shəlpýe y gə tú nə zhè Babyəlone yil mó kwá né, à m'a zè á lyírh á yò, a pyírh á zòmè ré náàcənə y á yilə, a k'a zə ába a bə jàà y kèbé wa. ¹¹B'á yé kɔn ré dɛbé à tene á yil mó párá, kɔn ré rəmyé mó wó yə-zúlə kɔna, rə də zúzúnú kɔn yé, muni ga á ce á n'á dɛ cənə ré tɛbé à la ába wərhó mó. ¹²Eta, á m'á n'á twí yi-co jààsé wé, á m'á byè ne ; sə á m'a zwé á lwəl mó. ¹³Á m'á pyá ne, sə á m'á nə ne, nd'á gə n'á pyá ne nd'á wu gakó. ¹⁴Á m'a yé à cɪn ni a byili ába, wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé, à m'a k'a zə á lyi bí bə zə bə vò yóm ré mó, a k'a m'a bà ; à m'a zə ába á k'a shí tənèsé, ndá jààsé shèbé gakó à y'a jì ába a ce sə wé mó w a cɪ dwá yò, á m'a k'a zə ába á shí jàà y kèbé à y'a ce á vò yóm ré è wé mó w á k'a bə jàà y kèbé wé. ¹⁵Ndá rəmyé ga, á n'á wələ : Bə-zhə-zhe vùr nyi-zwennə n pə nəba Bəbyəlone né ! ¹⁶Nyí kɔn ré dɛbé Bə-zhə-zhe mó ní cɪ jàn ciná bé gakó mó, zòm pyʒ mó mɔ́bó ní jè Dəvyidi pyèlè ré dəgwá y yó mó, ní cɪ dwí rí lyi bí byèbé gakó bà jè cə w kɔ́bó wé mó, ndá da-byá bé byèbé bə yə zal bə m'e vò yóm ré jè y mó yil mó ; ¹⁷Bə-zhə-zhe zòm èta n wò : Nyí à m'a ce búlú shù ndá nɔrh ndá cɪmí námməlwélə bə rə zə bə, a ce bə jìrh ndə épyílə nyèbé nə bə cən numbyíní wār è m'a jí ta. ¹⁸Á m'a zə búlú shú ndá nɔrh ndá cɪmí námməlwélə a pú bə kùr a jì, a ce bə jìrh ywé kɔn lū w tənèsé lyi bí gakó yé né, bwəl námməlwélə lyi, wu-zhilú lyi, mən kɔna, ndá cizhil nánfɔl kɔna, tənèsé shèbé à la bə jù a ce sə wé mó wé. ¹⁹Bə gá yə à zòmè ré cili mú yilə ; wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé, bəmyé byèbé à twí à tuntunnə, à nyi-zwennə bé bə sono nəkəkólé gakó, bə zè yə cili mú, wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé. ²⁰Sə əmyé, byèbé à zə Zhərazalem né a m'a vò yóm ré Babyəlone mó, cili –nə ! ²¹nyí wó Bə-zhə-zhe mó ní cɪ jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí rə n'è zòmá ; rə n'è zòm Kəɔja byí Ashabə ndá Maasəja byí Sədəcase bé bə n'è zə á yil ré bə gòm koma bə pə ába mó ; nyí-nə à la bə Babyəlone pyʒ Nabəkəɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ jì w cə n gu bí á yé né. ²²Bə m'a zə bə yə bwəl námməlwélə kɔn, byèbé gakó bà zə yóm ré mó gakó yilə ; bə m'a n'è zòm bə yə bə zhe : Bə Bə-zhə-zhe wərhé mó ndə ní gá wərhé Sədəcase ndá Ashabə né, n ce Babyəlone pyʒ mó zə bə n wò myín w ní mú ta ! ²³Wó bə gá wərhé pwārhnə tumə né, bə zù bə da-byá bé kana bé wé bə n'è zal bə zwí, ndá koma bé bə n'è zal á yil ré bə gòm mó yilə, e j'á yə bə nyí pə bə bə zòm yé, Á yé re, á wó rəmyé mó zhən cinnə. Wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé. ²⁴Zheremyi, wál Nəshəla lyi bal Səshəməyəja ne : ²⁵bə ní nyí wó Bə-zhə-zhe mó mɔ́bó ní cɪ jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí rə wələ : Nəmyé n cici n kɛ n səpwá yil sébé ní pə bə vò bə pə dwí rí púlápúlə né, ndá Maasəja byí, vwĩ-zwálnə Sofoni ní, ndá vwĩ-zwálnə gakó ne Zhərazalem né; N kɛ sébé ré wé ní wò : ²⁶Bə wó Bə-zhə-zhe ní cɪr mó n cɪ n wó vwĩ-zwálnə, n zhí vwĩ-zwálnə Jəwəjada jàà wa, muni ga lyi yə Bə-zhə-zhe jì y w bə nyí è yò ; lò gə zè ní né ní zòm nyənəyàare zòmà bə ní wó nyi-zwennə, sə zə mɔ́ ní ce byənə-jù wə ráá ní lyé mo ndá cɔ́bó. ²⁷Sə èlāsé, è nə wó byé yil n nə tá n jì Anatəte lyi bal Zheremyi mú ní ná zòm nyi-zwennə zòmà né ná cəcəl w mó búlú mó, ²⁸n gaga mó twí bə bə Babyəlone bə wò : Bə nyí yóm ré m'a dene ; rəmyé ce, lú-nə jìrh a zù, zhele-nə cémé nə ce byá á jí ! ²⁹Nyí vwĩ-zwálnə Sofoni kàrmə sébé ré nyi-zwənnə Zheremyi yé né. ³⁰Sə Bə-zhə-zhe zòmè ré wəl Zheremyi ní èta : ³¹Zè ní zòm ndá byèbé gakó bə ɲwéné yóm ré jè y né mó ní wó : Nyí-nə kɔn ré dɛbé Bə-zhə-zhe zòm Nəshəlam lyi bal Səshəməja yil mó : Səshəməja gá zòm nyi-zwennə zòmà n byili ába, e j'á də əmyé à twí mu mú, n ce á zə ní koma bé zhən mó ce, ³²Nyí-nə kɔn ré dɛbé Bə-zhə-zhe zòm mó : Á m'a pə còrhò-tum Nəshəlam lyi bal Səshəməja ndá ní nèmé né ne, ní nɔ́ òdú ga t'á la dwí rí tɛbé cəcəl w jòm yé, ní yírh t'á la cənə ré tɛbé à la á dwí rí ní wərhó mó yó jòm yé, wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé ; Bə ní zòmà né wó Bə-zhə-zhe nyí ní cɔ́ zòmà.

Chapter 30

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá Zheremyi n wò : ²Nyĩ kòn ré dèbé Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí zòm mó, rà wòwà : ³Nyĩ dē ŋwéné rà bàná, à m'a k'a zwē à dwí Esərayel lyi bí ndá Zhidə lyi bí bà ŋwéné yóm re jè né mó a m'a bà, wó Bə-zhə-zhe n zòm ràmyé, à m'a k'a zə bə a bà tənà y à pò bà dabá ne mó wé, e yə bəmyé nyá. ⁴Wó zòmà né nəmyé Bə-zhə-zhe zòm Esərayel ndá Zhidə yil mó èta. ⁵Nyĩ kòn ré dèbé Bə-zhə-zhe zòm n wò mó : Nə nyě whu-zěé búbwéese, sà n'è zě wu ni, sà dà yə-zúlá kòn yé. ⁶Wál-na dwā ne, á nyĩ bal wó n lùl byĩ ndə ké ta ! Sə wó bàkón yil à nə nə bala bé gakó bà shàr bà càrh ne ndə wó ké n pwĩ n'è yì ta mó ? Wó bàkón yil bà yésé gakó pòn èta mó ? ⁷Nyĩ wó zwini tã ! Bà dē ré ràmyé mó wó dē nánfòlò ; rà dwí rí gwě yə né yàl gaga yé. È wó yi tèbé rà m'a yə wu-zhìlù yi Zhakəbe yilə ; sà ndá ràmyé ga n mà n nə vwārĥ. ⁸Bə-zhə-zhe mó n cĩ jàn ciná bé gakó mó, wələ : dē ré ràmyé yù wə, à m'a swār zhĩ rí n pyəpyəla w mó a ké re a yəywele, a sà rà nyáná né, n ké n tá n la zhələ yómá yál yé. ⁹Èta, dwí rí m'a yə Bə-zhə-zhe rà Yi rí tùntùnnə, ndá Dəvyidi bə pyǝ mó à la re pò mó. ¹⁰Sə nmyé à tùntùnnə Zhakəbe, n bàk'á dūr ywé yé, sà nmyé Esərayel, n wu bàk'a zě yé ! Bà nyĩ à m'a vwārĥ mó jàà kèbé è nye mó wé, à m'a vwārĥ n nēmé né tənà y kèbé nə yàl yómá è wé mó wə ; Zhakəbe mà n ká n bà, n jòm shéé n shĩrh, lólò tá n bàn mɔ zwini pò yé. ¹¹B'ə ŋwéné ndá mó, à la mó vwārĥ, wó Bə-zhə-zhe n wòm ràmyé ; à m'a ce tənèsé shébé gakó à jì mú n vò sà wé mó jé tē, sà è gə wó nmyé yilə, à t'á la ce n jé tē yé ; sà à m'a pǝ còrhò-tum n dóó w yilə, à t'á la mó yǝ nánfò yé. ¹²Bə-zhə-zhe wələ : N còmò mó já dēdē, n nyəle ré yin rí já. ¹³N bə lò zhe n ná n zwē n nyĩ ní n la n nyəle ré dɔ n bə ré yé ; n bə cəm zhe, n bə jě-kòn mye zhe n la má shili n cin n wārĥ yé. ¹⁴Lyi bí byèbé bà y'á só mó mó gakó swē n yò, màdù ga ká n tá n nyĩ n sono yé ; bà à mà mó ndə lò gá y'á mà n zù-bal né, à pò mó còrhò-tum ndá jàn, n lwele ré nánjəjóló w ndá n yə-bəlwəálé nánzhəzhɔ w n wèrhé mó yilə. ¹⁵Wó bàkón yil n ná n bwĩ n còmò mó yil mó, yin rí tèbé n lwele ré ce rà n'è yì mú mú yil mó ? Bà wó n lwele re nánjəjóló w ndá n yə-bəlwəálé nánzhəzhɔ yil à ce ywē né nyèbé zə mó n nwènè. ¹⁶Sə ndá ràmyé ga, lwar bà lyi bí byèbé bà nwènè mó mó gakó mye b'a nə nònò, sà è gə wó n zwə bé yilə, nyĩ bà m'a zə bà gakó bə vò yóm re jè ; byèbé bà bubu n wè ré mó, bà m'a zə bəmye bə bubu bà nyān ré, à m'a yě byèbé bà n'è bubu n wè ré mó ne a ce lyi byèbé bà n'è bubu wè mó jǝ w bə bubu bà wè ré. ¹⁷Sə à m'a wārĥ mó, a dà n nyəla né a bə ne, wó Bə-zhə-zhe n zòm ràmyé. Bà bə n'è byè mó, bà bə jì mú bə ce kwā né, Sənyǝ pyǝ w lólò ká n tá n nyĩ o sō mó. ¹⁸Nyĩ kòn ré dèbé Bə-zhə-zhe zòm mó, n wələ : Nyiwé, à m'a k'a zə Zhakəbe lyi bí bà y'á zə yómá mó a k'a m'a bà bə kwəərhé wə, bà bə jòmá jààsé nònò zhe ne ; nyĩ cɔ w m'a k'a lù ò jì-bwār ré nə-kùr jààsé wa, pyǝ mó kèlé y m'a k'a lù e zhì è jàà y w ndə è gá y'á zhĩ ní shāā ga né ta. ¹⁹Ràmyé yó né, nəbán-co ndá wu-nyǝ búbwéese m'a zě bà cəcəl wə ; à m'a ce n byā bé pù nánzhəzhɔ bà t'á la bǝ yé ; à m'a ce bə nə còrhó, bà t'á la bə sùl yé. ²⁰N byā bé m'a yə ndə bà gá y'á wó né shāā ga né mó ta né, n dwā-gulú m'a zhì à yé né, sà à m'a pə còrhò-tum lyi bí bà n'è nwènè mɔ mó ne. ²¹Bə yó-cəbal mó mà n shí bà cəcəl wə, bà m'a lù mǝbó n la bə cinú mú bà wé ; À m'a ce n bà, n bwəse à nyĩ ni. Wó mǝ lò n mà n kwènè n bwəse à nyĩ ni mú ? Wó Bə-zhə-zhe n zòm ràmyé. ²²Èta, á m'a yə à dwí, sà àmye m'a yə á Yi. ²³Nyĩ Bə-zhə-zhe lyim rí nánfòlò w zě zho ò bàná, kùlmə nánfòlò dēdē du tē mə bàná, mà n'è yáyélé dē dwəáré ciná bé yá-pèlé wa, ²⁴Bə-zhə-zhe lyim rí nánfòlò t'á la pyĩrh ndá rà yə kòn ré dèbé rà tene rə gu rà wé rà la wòrhó mó pyĩrh yé. Sə kòn m'a dene, ràmyé kwā á zě á sú kòn ré ràmyé mó kùrà.

Chapter 31

¹Rèmyé yi rí wə, Bə-zhə-zhe wələ : À m'a yə Esərayel dwá né gakó Yi, sə nəmye gakó m'a yə à dwí. ²Bə-zhə-zhe zè n zòm èta n wò : Dwí rí tèbé rà lú búlál shù w yé né go-elü èpòlò w mó, à sònó w m'a yə né ndá re ; Esərayel dwí rí n'è zhèl rà la rè shirhá jàà y wa. ³Bə-zhə-zhe byili ni n cin shāā ga, n wò : À só mó ndá sònó kòbò ò bə zhǝ zhe mó ; wó rèmyé è ce à yě à wu-bòndò w nē ò zhǝ n yilə. ⁴Esərayel tənà, nmyé mǝbò n wó kē-byi-bóm mó, à m'a k'a cí mú n jàà y w kádò ; n m'a kwè n gǝlsí n jele n ná n dwí címsi wé lyi m'è se ndá wu-nyǝ. ⁵N m'a ká zhele dǝvǝ cémé Samarə pyàr ré yó ; lyi bí byèbé bə n'è zhele cémé né mó, m'a zhele ne, nə byi nə ce byǝ bə kwè. ⁶Nyǝ dǝ nǝwéné rà bànà, lyi bí byèbé bə cí Efərayim pyàr ré yó bə n'è yili jàà né mó, m'a zè bə n'è búbwéé bə zhe : zè-na tǝ ná vò Sənyǝ, Bə-zhə-zhe ná Yi rí sono. ⁷Bə Bə-zhə-zhe pɔ nyǝ èta n wò : Búbwéé-nə ndá wu-nyǝ Zhakəbe yilə, Zhǝ-nə á cələ dǝ á fùu tənà y kèbé è cí tənèsé gakó mó yilə, nún-nə zùwə nwísi á ce dǝdǝ á zhe : Bə-zhə-zhe, vwǝrh Esərayel dwí rí kùr rí nà dāl mó ! ⁸Nyǝ à m'a zə be a shí lū jə-gwǝ sǝ tənà y wa, ndá lū kùr sǝ a k'a m'a bà ; a cí bi dwǝ yó. Lyi-lyǝrh ndá gwǝnse, ndá epùrh ndá esónà gakó nǝwéné bə wé, bə wó nunə nánjəjólò bə kwè bə bàn nyònd. ⁹Bə bàn ndá cìlā, a zə be à m'a bàn ndá bə n'è lwəl sǝbri. À m'a zə be a kwè sómá kèbé è càn bə t'á la bə nà mǝ yé, a vò vwaalé tèbé rà zhe twéné dǝdǝ mó wé. Àmyé à wó Esərayel da, Efərayim zè n wó à byi-ce yá. ¹⁰Tənèrh lyi, cili-nə Bə-zhə-zhe zòmè ré, s'a bwəl re á byili rə yí ceme né nyèbé gakó ná nǝwéné pyépyé náná bé cəcəl w mó w á wò : Nyǝ-nə mǝbò n yá n ce Esərayel lyi bí làà dǝ mó, mà n ká n tal be n cí dwǝ yó, n mà n cili bə sǝ ndə vwǝ-ènən gə n cili n vwámá sǝ né ta. ¹¹Bə-zhə-zhe ce Zhakəbe lú, n zwé Zhakəbe lò mó mǝbò n jàn ré du mu mú jǝ wa. ¹²Esərayel lyi bí m'a zə wu-nyǝ búbwéése bə m'è bə Sənyǝ pyélé y yó, bə m'a dūr ndá mǝn bə yérh w bə bə Bə-zhə-zhe jǝ-kən ré wé ré yilə ; wé ré rèmyé wó : Bələ y ndá dǝvǝ nándwə y ndá nwǝ nándwə y ndá vǝ-ywǝalé ndá vwámá nánfwǝalé. Èta, bə m'a nə bə cin tónónónó ndə vǝlò twéné ta, wu-zhilú k'è t'á be zal yé. ¹³Rèmyé yi ní, kana-byǝ bé m'a zè bə zə wu-nyǝ ndá sǝ, kən m'a yə èta ndá bala-byǝ bé ndá nancesé mye ; à m'a ce bə wun k'è t'á la zhilú cu yil yé ; à m'a lyér wu-zhilú w òmyé o k'a jǝrh wu-nyǝ bə yilə, à m'a zə bə wun ní ; a pə bé wu-nyǝ bə wu zhilú w yilə. ¹⁴À m'a ce à vwǝ-zwǝlnə bé dǝ nāmá ndá bə nwǝrh bə sú, à dwí rí m'a jí à wé ré rə sú. Wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé. ¹⁵Bə-zhə-zhe zòm èta, n wò : Bə m'a nyèè búbwéése Arama né, wu-zhilú búbwéése, sə n'è kúrh sà lwé yá-náná cèé tǝ ; wó Arəshəə n ná n kúrh n byǝ bé ne ; n bə shè sə bə zə n wu ni yé, bə n byǝ bé k'è tènè né yé. ¹⁶Bə-zhə-zhe zòm èta n wò : Shǝ n cìl ré, pǝpǝ n yə-náná né ; bə n tumə né m'a nə kwǝnde, wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé ; bə n byǝ bé m'a k'a shí bə zwə bé tənà y w bə bà. ¹⁷Bə nyǝ kən nǝwéné n ná n dǝ rà bànà, wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé ; N byǝ bé m'a k'a bə bə səpwǝ tanà y wa. ¹⁸À nyǝ Efərayim wu-zhilú w ò zhe mo n ná n kúrh n zhe : N pɔ ne còrhò-tum ndə bə y'a pə còrhò-tum nə-byélé nammənyene ne mó né ta ; ce a k'a pyirhí a bə à kwā né, nyǝ à m'a kwè a bà, bə n wó Bə-zhə-zhe, à Yi rí. ¹⁹À gó y'a yě mó a vò kwā né mó yi ní, à wu w y'a zhilú, sə à gó tú a lwar b'a wèrhé dwǝó ré mó kwā né, à lwəl sǝbri : Cizhil zhe ne, à n'a yiyiri tǝ ! Sə wó à bəsoné ré tuntwǝə né nə ce cizhil ré pú ni èta mó. ²⁰Efərayim nə də à byǝ mǝbò à só dǝdǝ nà, byǝ mǝbò n ná n pə ne wu-nyǝ dǝdǝ mó nà ? À gə tú à la n yò zòm, à la n yò zòm gakó mó, n yò t'á shər à wé yé : À m'a dūr n nònd, wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé. ²¹Esərayel, Kē-byi-bóm, Wèrhé nyorhə wé tèbé rà n'è byili n sómá y shó mó, n kù dǝr n pəpa re né, dǝ sómá yá, sómá y kèbé n tó mó ; ká kwè n bə ceme nyèbé ná wó nmyé nyənà né mó wé ! ²²Bə kó n jé, n mà n já n ná n yiyiri tǝ kən la m'è yí dǝ ? Nyǝ Bə-zhə-zhe wèrhé kən rədu nándul ce yó : Ké mó n ná n pyá bal mó. ²³Bə-zhə-zhe mó, n cí jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí ná n zòm èta, n zhe : Nyiwé, bə m'a k'è zòm Zhidə tənà y ndá è ceme ne wa, ndá à gə tú a k'a zə è lyi bí yómá jè né bə kwè bə bə mó yó né, bə m'a wò : Bə Bə-zhə-zhe cí bwəl cángá jàà y yó, Yi pyò wá ! ²⁴Wó gǝà mó Zhidə lyi bí ndá bə ceme né gakó ndá bə vwǝlna bé ndá byèbé bə n'è kál vwámá né mó gakó m'a jòm né. ²⁵A zè n pə nǝ lò mǝbò nǝnyèlè zhe mó ne n nyǝ, a pə kùjù lò mǝbò gakó n jàn ré n'è zhè ne n jí n sú. ²⁶Rèmyé yi ní a j'a bǝrhí a zè jan ré wa, sə à púrí à jan ré wèrhé ne cènè. ²⁷Bə-zhə-zhe wəl bə dǝ nǝwéné rà bànà ; à m'a dù numbyínsi dwí ndə jíj dwí ta, a dù vwámá mye dwí ndə jíj dwí ta, Esərayel kélé y ndá Zhidə kélé y wé. ²⁸Ndə à gó twǝ bi tum ní ; a mǝr, a kà, a cò, a wǝr a ló tǝ, a wèrhé lwele ré mó ta, wó èta mye à m'a k'a cili bə sǝ ; a lù, a zhele, wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé. ²⁹Dwǝ né nəmyé mó wé, bə k'è t'á la wál : Bə dabá dǝm sǝ-cǝ byǝ nángwǝr, bə byǝ yálá zè nə nyènè yé. ³⁰Bə lò gakó wó n səpwǝ lwele ré cu n la cú ; wó lò mǝbò gakó n la sǝ-cǝ byǝ nángwǝr ré dóm mó, cici mú yálá né nə la nyònd. ³¹Nyǝ dwǝ nǝwéné nə bànà, à m'a zə dǝbre nándul ndá Esərayel kélé y ndá Zhakəbe kélé yá, ³²sə dǝbré rèmyé mó t'á la yál ndə tèbé à zə ndá bə dabá ta mó yé, dǝ ré tèbé à zə be bə du Ezhipti tənà y w yi ní mú, bə cò dǝbré rèmyé mó, e jà wó àmyé à yál bə yó-cábal mó. Wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé. ³³Nyǝ dǝbré à la zal ndá Esərayel kélé y dwǝ né nəmyé kwā né mó, wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé, n wələ : À m'a ce à nyí rí yə bə wun ní wé, à m'a kē re bə wun ní wé, à m'a yə bə Yi, sə bə m'a yə à dwí. ³⁴Lò ká n tá n la zè n ná n cèrhè n dǝ ráá n da-byí n zhe : Á yé Bə-zhə-zhe párá ! Bə lyi bí gakó, bəsoná ndá nǝncèrh ga, m'a lwar à párá, wó Bə-zhə-zhe n zòm rèmyé ; À m'a pə be bə lwele ré sǝbri, à k'a t'á la bə yə-bəlwǝalé yò lyirh yé. ³⁵Bə-zhə-zhe mó mǝbò ce y gə lówá, n ce yi rí púrh rə yǝr dǝ ré mó, yi rí gə zùwə, n ce cànà y ndá cǝmǝsǝsə yǝr cǝcǝ y mó, n ná n ce nə-fǝlò w shìi nǝ mó, mə zè mə n'è fùu ndá sǝ nánfǝlò mó, n yil Bə-zhə-zhe, n

cí jàn ciná bé gakó, wó nmyě ní zòm rəmyě : ³⁶Nyá né námyě gə tú nə k'ê təně à yé né dē, wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyě, rəmyě yi ní cici, Esərayel dwí rí mye j'a zhè rà k'ê t'â la tənà yál gaga à yé né yé. ³⁷Bə-zho-zhe zòm èta n wò : Nyí, ndá lò gə wǎ dē yi rí dē zhìyá ní la mərho n nə rà yó gə zhəl o gu má, ndá lò gə wǎ ní mà mərhe ce kùr rí n vò n zə è kùr re gə zhəl rə zhí má, rəmyě gə lwar, sá nyí rəmyě yi ní àmye m'a dwí Esəayel dwí rí ni tē, kən ré dēbé gakó bà wērhe mó yilə. Wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyě. ³⁸Nyí dē nwené rà bànà, wó Bə-zho-zhe ní zòm rəmyě, bà m'a k'a lù Zhərazalem cə wá, kən zhì Ananəyel jì y nánjijini y è lù e vò dēdē mó ne e m'e vò e yí Nəgúl ré bwərə y ne. ³⁹Bə zhì gàà mó bà zə tətǝ w bà mərhe bà j'a m'e vò Garəbe pyélé y yó, bà zhì gàà mó bà gwě bà ză Gowa səta. ⁴⁰Bə vò cùurí ndá tò mò w pyà-górw w gakó, bà súlí bà ce ce y è y'â twèlé Sədərǝ nə-gǝlò w nyí rí gakó e m'e yí Shəshesé bwərə y nəgúl ré ne, yi-púrhí sǝ mó, rəmyě mó gakó m'a yə Bə-zho-zhe jàà ; bà t'â la kaka mūr è wě, bà t'â la kaka mye cǝ è wě gaga yé.

Chapter 32

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá Zheremyi Zhidə pyð Sədəcaase pyèlè ré byinə shí nyān ré wé. Rəmyé yi ní ndá Nabəkədnəzəzəre gé jīrh pyð mó zhe byinə shí ndá lyele. ²Wó rəmyé yi ní, Bəbyəlone pyð mó shədéésé tú sə zù Zhərazəlem cə w w sə n'è bwí ndá wa ; ndá bə y'a zə nyi-zwennə Zheremyi bə ce byənə jì y è y'a n'wéné Zhidə pyð mó kélé y kənə w mó wé bə pyi ní nyi ní gāa mó. ³È y'a wó Zhidə pyð Sədəcaase ní yà ní zə mə n ce byinə jì y wə ; bə pyð mó yà ní ná ní zòm ndá Zheremyi ní zhe : Wó byé yil ní ná ní zòm nyi-zwennə zòmà né n wəl : Bə-zhə-zhe zòm èta n wó : Nyíwé, à m'a ce cə w kòbó Babyəlone pyð mó jǐ wa ; n zwé w n ciní. ⁴Zhidə pyð Sədəcaase cici mú tá la lú Kalədə lyi bbi shədéésé yé né yé, sə m'a zə mə sə pə Babyəlone pyð mó ne ; ní cici mú mà n zhì Babyəlone pyð mó yé né n zòm n wó mó ; ⁵bə m'a zə Zhidə pyð Sədəcaase bə m'e vò Babyəlone ; n jòm gāa mó, kən m'e yí a lyírh yò. Wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé. Sə á gə zé á la bú ndá Kalədə lyi bí, nyí á t'á la bele jú gaga yé. ⁶Zheremyi zé n wó : Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wó : ⁷Nyí ní da-byí Shəlumi byí Anaməyəə mà n bə n zòm ndá mó n wó : Yé à ce y è kèbé è wə Anatəte né mó ne, bə wó nmyé n zhe sómá n mə sá yé y n gə n'wé ndá ne mó yilə. ⁸Nyí à da-byí Anaməyəə tú n bə nə ne pyð mó kélé y w ndə Bə-zhə-zhe gé yà ní dāmá n byili ní, ní yà ní wələ : Yé à ce y è wə Anatəte né, Bəzhame tənà y w mó, bə wó nmyé n zhe sómá n mə dwā sá ciní yə, wó nmyé mye n zhe sómá n mə dwā sá ká ní zwé ní yé, bə wó nmyé cəl kəna, n gə n'wé ndá ne mó yilə. Rəmyé yó né, à zé a lwar bə wó Bə-zhə-zhe ní yà ní zòm ndá ne. ⁹À zé a merhe wársé mərho ku yó, wár-kùlsi shí ndá shəlpyé, a m'a yé ce y è wə Anatəte né mó à da-byí Anməyəə sono. ¹⁰A zé a ké ce y yó mó sába nəlyé, a pú rədu y a cí à jé rə yó a pyi, a zə zhən ciná bə zhì, a merhe səbyi mú mərho ku yó. ¹¹À zé a kwé ce y yó sébé ré tēbé rə nyí rí pyi mú ndá rə dō mó rə nyí rí yə pyi mú, kən tó ndə nyé né gə n'è byili ní, kən tó ndə kən gə mə s'è tó né mó sómsé, a m'a cí à jé y rə yó mó, ¹²a ce sába né nəlyé y ga Maasəya nǝ Nəyəya byí Bəruuci jǐ wa, Anaməyəə ndá zhən-ciná bé byébé bə y'a cí bə jèrh ce y yó sébé ré yó yírh wə, e súlì Zhidə lyi bí bə y'a n'wéné pyð mó kélé y byənə-jì y kənə w mó yírh wə. ¹³A zé a zhì bə yé né a pə nyí Bəruuci ní a wó : ¹⁴Nyí nyí rí tēbé Bə-zhə-zhe mó ní cí jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí pə ne, b'ə byili mú : Kwé ce y yó sába né nyébé à zhən-pə ku w nyərho w cí rə yó mó ndá rə dō mó rə yə pyi mú ní vò ní cí də nákwéné y wé, muni ga rə zhì gāa mó rə dene. ¹⁵Nyí Bə-zhə-zhe mó ní cí jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí wələ : Bə b'a k'a yé kálse ndá cərh ndá cémé tənà y kèbé wé. ¹⁶À gə pə ce y yó sébé ré Nəyəya byí Bəruuci ní kwā né, à zé a lwəl Yi a wó : ¹⁷Bə-zhə-zhe à Yi, wó nmyé n wèrhé dē ndá ce y ndá n n'wónə w nánfəllə w ndá n jé y jàn ré rə bə swé zhe mó : Kən rədu ga tənə rə cəl nmyé yé. ¹⁸Nmyé məbó n ná n zal nənə-dür ndá dabá kùrə kùrə kən m'e yí kùrə mərho ; n ná n pə còrhò-tum dabá nēmé né ne bə dabá dwáó ré yilə, n wó Yi nánfəllə, n wó kədo ; n yil ré yil : Bə-zhə-zhe ní cí jàn ciná bé gakó. ¹⁹N wó cícirne nánfəllə, n ná n twí tú-fwāale ; n yírhə pyá numbyínsi byá bé sómsé gakó yó, muni ní pə còrhò-tum lò gakó ne kən tó ndə ní tumə né ta. ²⁰N wèrhé māmāyarhe ndá wə-jàare Ezhipti ní kən m'e zà, n ná n wèrhé re Esərayel né, n ná n wèrhé re numbyínə bé cəcəl wə, ní pə yil ní cici ní ndá rə gə wó né zà zà. ²¹N wèrhé māmāyarhe ndá wə-jàarhe tēbé rə n'è zé wu ní ndá n n'wónə w nánfəllə w Ezhipti tənà y wa ; wó rəmyé denne n tó né ní ce n dwí Esərayel du Ezhipti tənà y wa. ²²N zé n pə tənà y kèbé n dwí rí ní, wó tənà y èmyé nyí n yà n bwəl n la bə dabá ne pə mó, Tənà kèbé yil ndá tūr n'è dūr té è wé mó. ²³Bə tú è wé, bə zwé y bə ciní. Sə bə yə shénə bə tó n sómá y n byili bí mú yé ; bə yə shénə bə wèrhé ndə n nyé né gə byili ní yé, bə yə kən ré tēbé n y'a pə be nyí bə bə wèrhé mó rədu ga wèrhé yé ; wó rəmyé yil n ce zwini rí tēbé gakó jòm bə yó ! ²⁴Nyí-nə wé ! Zwə bé shədéésé tó shó w sə pwə sə cí dwā yó cə w nyí ní sə la m'e bú búlé né mó ; sə la cə w zə sə pə Kalədə lyi bí ní, bə bú ndá cə wá ; wó búlé shú ndá n'wəh ndá cím-bəlwélə bə m'e jí bele bə yó. Lwar bə wó kən ré n zòm mó rə yú wə ; wó rəmyé n yírhə n əlāsé èta mó. ²⁵Èta, Zhərazəlem cə w j'a tu Kalədə lyi bí jǐ wa. Ndá rəmyé ga, nmyé Bə-zhə-zhe jà ní wó ne : Nmyé cici zə səbyi-kùli ní yé ce zhən-ciná yé né n cin yilə ! ²⁶Rəmyé yó né, Bə-zhə-zhe zé n zòm ndá Zhəramyi n wó : ²⁷Nyíwé, àmyé wó Bə-zhə-zhe, kən dēbé gakó rə n'wéné rə n'è shírh mó Yi rí. Kən nə n'wéné rə m'a cəl ne ? ²⁸Rəmyé ce, Bə-zhə-zhe zòm n wó : À m'a ce cə w kòbó Kalədə lyi bí ndá Babyəlone pyð Nabəkədnəzəzəre jǐ wa. Sə Nabəkədnəzəzəre mà n zwé wə ; ²⁹Kalədə lyi bí m'a bú bə zwé cə w bə zù ò wé, bə jì w myín, bə jì cə w jisí shébé ò lyi bí n'è jòm sə lyarha né yó bə jì wé ré rə lwé nányənyélə y myín bə pə Baale ne mó, kən súlì ndá dāwé y bə n'è lwé té bə pə yə dwā ne bə m'e yí à lyim ní mú. ³⁰Zhənà, Esərayel lyi bí ndá Zhidə lyi bí yə kən dō wèrhé nd'è dā lwele dúdú à yé né, bə bəsoné yi ní ga mó yé ; Esərayel lyi bí j'a n'è yí à lyim ní ndá bə tumə né bə n'è wèrhé ndá bə jésé mó. ³¹Cə w kòbó n'ò yí à lyim ní ò gə ju kùr ò lù w yí ní ga kən mé yí zà mó ; rəmyé ce à n'a yál a vùr w a ce kwā né à yé né, ³²lwele ré tēbé gakó Esərayel lyi bí ndá Zhidə lyi bí ndá bə pyá bé, ndá bə yé né ciná bé ndá bə vwí-zwəlnə bé ndá bə nyi-zwennə bé ndá Zhidə bala bé ndá byébé bə jé Zhərazəlem né mó wèrhé ne mó. ³³Bə pyírhí bə kwā bə zà ne, bə yə à sō nyí yé ; nəkəkólé nəkəkólé gakó bə cèrhə be à nyé né ; sə bə yə à còrhò mó zwé yé. ³⁴Bə kwé bə pwarha tumə wé ré bə cí jì y kèbé bə n'è byé à yil ré è yó mó wé, bə m'e ce y jimdí. ³⁵Bə lù vwí-jùlì bə pə Baale ne Ben-Yinmə vòlə w wa, bə zə bə bala-byá ndá kana-byá bə zwál rə yó : e j'a yə be rəmyé mó nyí pə gaga yé ; à yə rəmyé mó yò búl à wé gaga yé. Bə twí lwele tumə né nəmyé bə m'e ce dóo jòm Zhidə yó. ³⁶Sə əlāsé, Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí n'è zòm cə w kòbó

á n'á zòm ò yil á zhe : Bè m'a zə w bæ pə Babyəlɔne pyʒ mó ne, búlá shú ndá nɔrh ndá cím-bəlwèlé jàn yil mó : ³⁷Nyĩ à m'a k'a zə be bæ shí tənèsé shèbé à y'à ji bi bæ làà sà wé, à lyim rí nánfòlò w gá y'à zè mó yil mó ; à m'a ce bæ bà dwā yó jàà y kèbé wé, bà jòm è wé ndá yà-zùlá.³⁸Bè m'a yə à dwí, s'amyɛ m'a yə bà Yí. ³⁹À m'a pə be wu òdù ndá sómá èdù, mùnì ga bæ dùr ne twéé gakó, èta bà b'a yə wu-nyɔ̀ cìná, bəmyé ndá bà byǎ bà bàn bəmyé kwā né mó yilə. ⁴⁰À m'a zə dɔbré rə t'á la zhǎ ndá be, à k'á t'á la yǒ yé, à m'a wèrhé be cènè, à m'a ce à nyòmò bà wun ní wé, mùnì ga bà bə́k'a vò kwā né à nyí nì gaga yé.⁴¹À m'a swéné be, a wèrhé be cènè, a ce bà jòm tənà y w bæ cí kùr è wé zhən zhənà, à m'a wèrhé be rəmyé ndá à wu gakó, ndá à bùlè né gakó. Bə-zhɔ-zhe zòm n súlí n wò : ⁴²Ndə à gá ce zwini rí tèbé nánfòlò w gakó jòm dwí rí tèbé yó w né ta, èta mye, à m'a ce cènè ré tèbé gakó à bwəl be rə nyí rí mye bà rə jòm bà yó.⁴³Lwar-na bà tənà y kèbé á n'á wəl bà bà co y Kalədē lyi bí jǒ wa ; e jǐrh wu-zhìlù jàà, gɔ-elǔ èpòlò, lòlò tènè è wé, vwámá mye tènè è wé mó, ⁴⁴Lwar-na bà nyí bà m'a kē cerh yǒ sáábá bæ cí jèrh nà yó, zhən-cìná yé né, bà k'a m'e yè cerh ndá sàbyì kùlsi Bēzhame tənà y wé ndá ceme né nyèbé nà kákélé Zhərazalem mó wé ndá Zhidə ceme né wé ndá ceme né nà ɲwéné pyàr ré nyí mú wé ndá nyèné nà ɲwéné pyàr ré kùr w mó wé ndá nyèbé nà ɲwéné kɔn zǎ Nəgeere sō mó wé. Bà nyí à m'a k'a zə ceme né nəmyé yómá bé bà k'a bà bæ jòm nà wé. Wó Bə-zhɔ-zhe n zòm rəmyé.

Chapter 33

¹Bə-zho-zhe zòm ndá Zheremyi twər rəlyé nyăn ré ndá n yà n gwě ɲwéné byinó-ji y w pyð kələ y w mó, n wò : ²Nyí Bə-zho-zhe mó mǎbó n ná twí ywě nəmyé mó, ɲmyé n ná n téré ywě né n cí, n zě n twí ni mú ; N yil ré wó Bə-zho-zhe. N wələ : ³Byě ne, à m'a lyár mó, a byili mú wě nánfwaále, wě tēbé rə shèè, n yəl rə pár mó. ⁴Nyí Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí n'è zòm cɔ w kǒbó ndá Zhidə pyä bé kǎlsé bə zwə bé tú bə wūr bə ló té mó, m̀nì ga bə zě búlá ne bə bu ndá zù-bal mó bo w púl ré ndá n búlá shù w bə yé né mó ; ⁵búlá né bə zě bə bú ndá Kaləde lyi bí mú : wó búlá né yó la m'e gu mú, ndá bə gu numbyínsi bə ló té sà cùu ri sú kǎlsé səmyé mó, rəmyé wó à la m'a mà bə a lyim rí nánfǒlò w ndá a wu zhilù w yilə. Èta à y'à pyirhi à kwā a m'a zā bə bə wu-bárhé tumə né yilə. ⁶Sə nyiwé, èlāsé mó, à m'a shílí bí bə wárh bə nə bəsázulí ; à m'a pul yə-zúló né nà-bùli y ndá zhàn tumə sómá e bərh a pə bə. ⁷À m'a k'a zə Esərayel lyi bí bə y'à zə yómá mó bə k'a bə jè, a ce bə k'a jòm tənà y w ndá shāā ga mó ta. ⁸À m'a shàrh bə dwóá ré tēbé gako bə dó ne mó, à m'a pə bə bə yə-bəlwəálé tēbé bə m'e gwar ne mó ndá bə tùntwəð né nyèbé bə m'e cē à nyí ni mú gako súbri. ⁹Cɔ w kǒbó m'a yə wu-nyð ndá zùwə ndá còrhó kɔn àmyé yil tənèsé shèbé gako sà la cènè ré tēbé gako à la Zhidə lyi bí ndá Esərayel lyi bí ni wòrhó mó cəcəl wə. Cènè ré tēbé ndá yə-zúló né nyèbé ndá wu-nyð w à la Zhidə lyi bí ndá Esərayel lyi bí ni pə mó, m'a jàr tənèsé səmyé sə wun zě sə kəkə. ¹⁰Bə-zho-zhe kə n zòm n wò : Bə m'a k'e zě kádò bə nyèè jàà y kēbé wé bə n'è zòm è shò-kwā né b'è wó : Gə-elū èpòlò, lólò tənè è wé, vwām mye tənè è wé kádò mó ; bə m'a zě bə k'è nyèè Zhidə cemə né ndá Zhərazalem sómsé yó bə n'è wəl bə rə wūr, lólò kə n tənè, vwāmá mye k'è tənè mó wé ¹¹wu-nyð ndá fùwə búbwéése, bal ndá n kē dwā jú címsi nwíisi sà n'è núná ; bə m'a nyèè lyi cəl bə n'è wələ : cərhé-nə Bə-zho-zhe mó n cí jàn ciná bé Gako mó, bə nyí n wó wu-bòndó cí, bə nyí n nòndò-dūr mó ɲwéné twéé gako ! Bə m'a yèè lyi bí byèbé bə n'è zwəl Yi nàbàn cɔ vwə né cəl Bə-zho-zhe ji y wə. Bə àmyé Bə-zho-zhe m'a k'a zə tənà y lyi bí bə y'à zə yómá mó bə k'a bə jè, a ce bə jòm tənà y w ndá shāā ga mó ta. Wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé. ¹²Bə-zho-zhe mó n cí jàn ciná bé gako mó kə n wò : Nyí-nə, jàà y kēbé è wó gə-elū èpòlò w mó, lólò tənè è wé mó, vwāmá mye tənè è wé mó ; lwar-na bə jàāse b'a nə jàà y èmyé ndá è cemə ne gako wé vwā-èndòndó bé cərh bə vwāmá né, nə nə jàà nə shīrh ; ¹³vwāmá m'a yə cemə né nə ɲwéné pyār ré səta mó wé ndá cemə né nyèbé nə ɲwéné pyālsé kùr w mó wé ndá Nəgeve nyí rí cemə né wé ndá Bēzhamə tənà y wé ndá cemə né nə kákélé Zhərazalem mó wé ndá Zhidə cemə né wé ; pyiisi m'a k'a yə né nánzhəzhə sə twirhi dwā ne sə wə lò mó móbó n ná n gǎlse mó kwā né. Wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé. ¹⁴Nyí dwā ɲwéné nə bànà, wó Bə-zho-zhe n wələ ; à m'a pyirh à zòmè ré náàcənè y à zòm a byili Esərayel lyi bí ndá Zhidə lyi bí shò-kwā né mó. ¹⁵Dwā né nəmyé wé, à m'a ce bə lù byí Dəvyidi cici shī rí wé ndə wó cò jè è púrh ta, byí mú ɲmyé mó mà n twí cángá tumə ndá tumə nyèbé nə mǎ mó tənà y wə. ¹⁶Dwā né nəmyé wé Zhidə lyi bí m'a nə vwār, sə Zhərazalem lyi bí m'a jòm bə sono shéé ndá yə-zúló ; bə m'a zě bə ce Zhərazalem yil bə n'è byè bə : «Bə-zho-zhe wó ná cángá yá». ¹⁷Bə-zho-zə kə n zòm èta n wò : Nyí Dəvyidi tá n la lò lyāð n zhì n jàà w gaga n jòm Esərayel lyi bí pyèlè dàgwá y yó gaga yé ; ¹⁸vwí-zwəlnə ndá Levyibá t'ā la lyi lyāð gaga bə zhì à yé né bə zwəl vwə námpúmá, bə ji wé rə lwé nǎnyənyèlè ndá panse ; bə n'è zwəl vwə twéé twéé à yé né yé. ¹⁸Bə-zho-zhe zòm ndá Zheremyi n wò : ¹⁹Nyí Bə-zho-zhe nà n zòm èta n zhe : ²⁰Bə-zho-zhe wələ : Á gə m'a ɲwéné á cərh cə y yé né è bə lé, à dǒbré yilə, á cərh cə y yé né è bə yìi, à dǒbré yilə, á gə ɲwéné rəmyé yé né á cərh, rə yi gə yú rə k'e t'ā wèrhé, ²¹sə nyí á dǒbré à zə ndá tùntùnnə Dəvyidi mú mye m'a cò, èta n kə n tá n la byí nɔ gaga n jòm n jàà w n jí pyèlè ré yé ; èta mye à dǒbré ndá Levyibá ndá vwí-zwəlnə bé bə wó à tùntùnnə mó mye m'a cò. ²²Ndə lólò gə wār càmməsǒsé sə ɲwéné dǝ yi w n la gál né, ndá lólò gə wárh nà-fǒlò w nyòrhó w n la gál né ; wó èta cici à m'a ce à tùntùnnə Dəvyidi nèmé né pù ní, e súlí Levyibá bə n'è twí à tùm rí mú. ²³Bə-zho-zhe kə n zòm ndá Zheremyi n wò : ²⁴N yə lyi bí gə n'è zòm né cili nà : Bə n'è wəl bə Bə-zho-zhe yə dwə né kùrə né nàlyé y n y'á cìr mó zhè nà ? Lyi bí gə n'è zòm èta mó dà à dwí rí bə n'è fulsi nà, bə zě bə tà rəmyé yil bə k'è t'ā nyí rí ndə tənà ta yé. ²⁵Bə-zho-zhe zòm n wò : Á gə y'à yə dǒbré zal ndá nənyénè y ndá cəcə yá, à gə y'à yə nyó dǝ yi rí ndá ce y ne pə, ²⁶à y'à wó à m'a zhè Zhakəbe ndá Dəvyidi à tùntùnnə mó dwí rí, à y'à m'a cē à k'ā t'ā la lò vūr n dwí rí wé n cini Abəraham ndá Yəzake ndá Zhakəbe nèmé né yé. Sə à m'a k'a zə bə lyi bí bə zə bə vò yómre jè y mó bə k'a bə jé, bə à dūr bə nòndó.

Chapter 34

¹Bə-zhə-zhe zè zòm ndá Zheremyi ndá Babyəlone pyǝ Nabəkəncəwəre ndá n shədəéése gakó ndá tənèse shèbé gakó n yà n cǐ mú gakó ndá dwá né gakó gá y'à tú bə kəkélé Zhərazalem bə n'è bwí ndá Zhərazalem ndá ceme né Zhərazalem y'à cǐ mú yi ní ; ²Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí zè rə wə Zheremyi ni : Zè n vò n wə Zhidə pyǝ Sədəcaase ne : Bə-zhə-zhe pə nyí n wə : Nyí à m'a ce cə w kəbó Babyəlone pyǝ mó jǝ w n ji w myín. ³Zhidə pyǝ Sədəcaase cǐcǐ mú tá la lú n jǝ w yé, bə m'a zə mó bə pə pyǝ mó ne ; n mǎ n zhí Babyəlone pyǝ mó yé né ; nmyé ndá Babyəlone pyǝ mó ga zhí dwā yírhá, n zòm ndá mó, bə zè bə zə mə bə vò Bəbyəlone. ⁴Sə kən ré tēbé rə nwené mó, Zhidə pyǝ Sədəcaase, cili kən kən ré dēbé Bə-zhə-zhe la zòm n yil mó : Nyí n tá n la búlú shù cu cú yé. ⁵N mǎ n cǐ ndá yə-zúlú ; bə m'a ji wè rə lwé nányənyélé n yó ndá bə gá ju rí n dabá bə byèbé bə jèrè bə yə pyǝ, bə tó yé bə cǐ shāā mó yó mó ta, bə m'a kúrh mó, bə m'e zhe : Yó-cábal, wó bəkón dwí yò èta ! Bə nyí à bwəl zòmè ré a byili zhəná. Wə Bə-zhə-zhe n pə nyí rí rəmyé. ⁶Wó nyi-zennə Zheremyi n byili zòmá né nəmyé mó gakó Zhidə pyǝ Sədəcaase ne Zhərazalem né. ⁷Rəmyé yi ní ndá Babyəlone pyǝ mó shədəéése zhe búlú né ne sə n'è bwí ndá Zhərazalem cə wá ndá Zhidə ceme né dwā bə gakó ndá Ləciisi ndá Azəka ; wó ceme né nəmyé nəlye y nə y'à dāl Zhidə ceme né wé nə gwé lù nə kəkélé nà zhe jàn ré mó. ⁸Bə-zhə-zhe ká n zòm ndá Zheremyi, ndá pyǝ Sədəcaase gá tú n bə n ce dwā yó ndá lyi bí bí byèbé bə y'à wə Zhərazalem né mó, bə y'à mù dwā ne bə kwè nyí rəmyé yi ní, bə la bwəl bə byili bə yómá bə cín neré y yil mó, ⁹bə lò gakó mǎ sə n yě n da-byí Ebərə ráá n da-bəkó Ebərə mó n wó n yóm mó mó ne n ciní n cinə. ¹⁰Rəmyé yó né, yó-cinə gakó ndá dwí rí gakó byèbé bə kwè nyí rí mú, mǎdù gakó já n shənə n yě n yóm-bal mó ráá n yóm-ké mó ne, n ká n yə mó cār n cǐ n sono n la tú n pǝ ndá yóm ta yé ; ¹¹bə gakó j'a shənə bə wèrhé ndə nyí rí bə kwè mó ta, bə yě bə yómá bə ne bə nə bə cǐ bə cinə. ¹²Rəmyé yó né, Bə-zhə-zhe ká n zòm ndá Zheremyi n wə : ¹³Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí wələ : À zə dəbre ndá á dabá, dē ré tēbé à ce bə du Ezhipti ní bə yóm ré jə y w mó ; a wə be : ¹⁴lò n gə yə n da-byí Ebərə, n gə wèrhé byinə nyàlpye n sono n zhé sá yě mo, n ciní n cinə. Sə nyí á dabá yə cili yé, bə yə bə zhǎ né púr bə zhíli bə yala ne bə cili gaga yé. ¹⁵Sə zà, á cǐcǐ mú k'á zù á cǐcǐ mú wé, á wèrhé kən dēbé rə wó cángá à yírh wə, lò gakó gá bwəl n byili bə n da-byí nə n cín-cínú mú yilə, á kwè nyí à yé né, jì y à yil ré n'è byè è wé mó wə. ¹⁶Sə nyiwé, á k'á kwè sómá dō, á fulsi à yil ré ; á mǎdù mǎdù gakó ká n zwé yóm-bala bə ndá yóm-kana bə byèbé á y'à yě bə nə bə cín-cínú mú mú ni, wó bəmyé á k'á nyéé á ce bə jǝrh á yóm-bala ndá á yóm-kana. ¹⁷Wó rəmyé è ce Bə-zhə-zhe wələ : Á yə à nyé né zwé yé, á gá kwè nyí bə á la á da-byí mú n wó yóm mó ndá á da-bəkó yóm-mó ne yǝ n nə n cín-cínú mú, e já á yə rə wèrhé mó yilə. Nyí-nə, wó rəmyé è ce, àmye la nyí kǝ a byili b'a nə á cín-cínú ; wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. Sə wó búlú shù ndá cīm-bəlwélé ndá nərəh rə la á cín-cínú mú yál, à m'a ce á yə kən dēbé lū w tənèse púlápúlá lyi bí gə nə ába bə wun n'è zè. ¹⁸À m'a ce lyi bí byèbé bə ywarh nə-byə-tóló w dwā w kùrə nəlye bə cǐ tē, bə zè bə tó nə bwəl w bə lyé bə m'e bwəl nyí à yé né mú, m'a yə ndə nə-byə-tóló w ò ywarh twər rəlye y mó ta. ¹⁹À m'a ce Zhidə tənə y yó-cinə bə ndá Zhərazalem nyənə bə ndá pyǝ mó kélé y tuntunnə bə ndá vwí-zwǝlnə bə ndá tənə y lyi bí gakó, lyi bí byèbé gakó bə tó nə-byə-tóló w ò ywarh twər kùrə nəlye y bwəl mó w bə lyé bə m'e bwəl nyí mú, ²⁰à m'a ce bə zwə bə bə n'è pyà bə gu mú jǝ wa : bə yala m'a jǝrh vwámá ndá dē yi w kúmsi nyí-kùjú. ²¹S'e gə wó Zhidə pyǝ Sədəcaase ndá n lyi-fwàale yilə, à m'a ce be bə zwə bə jǝ wa, Bəbyəlone pyǝ mó shədəéése sə k'è tə bwéé ne á nyí mú jǝ wa. ²²Nyí à m'a pə à nyó né ; wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, à m'a zə shədəéése sə k'a kwé sə bə cə w kəbó wé, sə bú ndá w sə wzé w sə ji w myín ; a ce Zhidə ceme né jǝrh wu-zhílú dúdú jáasse, nə numbyíní edù ga mye k'è t'á la nə wé dāl yé.

Chapter 35

¹Zhəzhaase byi Zhouwəcim Zhidə pyʃ mó pyèlè ré jú yi ní, Bə-zhə-zhe zòm ndə Zheremyi n wò : ²Zè ní vò ní nə Erəkaabe dwi rí lyi bí, ní zòm ndə be ; sə zə be ní má vò Bə-zhə-zhe jì y jisí èdù wé ní pə be dāvē bə nyò.³Rəmyé yó né, a zè a vò a zə Yəraməya byi Yazanya nǝ wá, ndə ní da-byə bé gakó, e súlí ní byə bé gakó, ndə Erəkaabe dwi rí gakó, ⁴a j'a zə be a m'a vò Bə-zhə-zhe jì y wə, bə zù Yəgəðəlyə byi Anā, Yi lò mó byə bé jì y èmyé ndə lyi-fwàalé jì y wə dwā nyi ní mú, Shəlum byi Maasəya mó ní wó Yi jì y étwí-ənyí rí yilnə mó jì y yə-pèlé wa.⁵A zè kwè kəzòmá bə sú pyáám ndə dāvē, ndə wé dwā, a cí Erəkaabe dwi rí yé né a wò be : Nyí-nə dāvē y a kwè á nyò. ⁶Bə zè bə lyár ne bə wò : Nəmyé t'á nywè dāvē yé ; nyi nə nambal Yənadəabe byi Erəkaabe mú pə nába nyi n wò : Ámyé ndə á byə bé bək'á nyò dāvē gaga yé ; ⁷á bək'á lù jirh yé, á bək'á dù twá yé, á bək'á zhele dāvē cémé yé, á bək'á pyà á səpwà dāvē cémé cərh mye yé, pú-nə kwəðərhə rə yə á jirh á n'á zwí kən m'e yí á cu. Á gə wərhé èta, á myəl m'a zə dwèlè tənà y á wó zhələ è wé mó wə.⁸Nyí wó èta, ná j'á n'é tó nyə nyèbé gakó ná nambal Yənadəabe, Erəkaabe byi mú kē n pə nába mó ne : Nəmyé ndə ná kana bé ndə ná byə bé ndə ná bəkwá bé t'á nywè dāvē gaga ná lul yi ní kən m'e yí zà ; ⁹ná t'á lwí jirh ná zwí gaga, ná bə dāvē cərh zhe yé, ná bə ná səpwà cərh zhe yé, ná bə cərh mye zhe ná n'é dwi kaka sə wé yé ; ¹⁰Wó kwəðərhə wé ná ŋwéné, ná n'é tó ndə nyə né nyèbé ná da Yənadəabe kē n pə nába mó gə n'é byili ní. ¹¹Wó Babyəlone pyʃ Nabəkəðəncəzəre gə tú n zè n bə ní zù tənà y kèbè wé ní ná ní bwí ndə è lyi bí mú yi ní, nəmyé zè ná zòm ndə dwā ná wò : Bənà ná dùr Kaləde shəðéésé ndə Səri shəðéésé yé né ná vò yé né gaga. Wó rəmyé è ce ná tú ná jě Zhərazəlem né èta mó. ¹²Rəmyé yó né Bə-zhə-zhe kə n zòm ndə Zheremyi n wò : ¹³Nyí kən ré dèbé Bə-zhə-zhe mó ní cí jàn ciná bé gakó mó, Esərayel Yi rí zòm mó : Zhəl ní nə Zhidə lyi bí ndə Zhərazəlem lyi bí ní zòm ndə ní wò : Á t'á la à cícú mú à n'á byili ába shònó, á wərhé ndə à zòmà né gə n'é byili ní n ? Wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé. ¹⁴Nyí Erəkaabe byi Yənadəabe gə pə nyi ní byə bé bə bə k'á nyò dāvē mó, bə shéné bə zwé bə nambal mó nyi rí : kən j'a zhí ndə zà bə gwé yə dāvē nywè gaga yé. ¹⁵À twí à tùntùnnə bé bə wó à nyi-zwennə bé gakó á sono, à twí bí a k'a bwérhé a bwérhé ; à zhe bə bə wál àba : Bə á mādù mādù gakó yě ní sómá y námməlwélé y ne, n ká n bə ní kwā, á twí kən ré dèbé rə mə mó, á bək'á tó yə dwā kùr á cərhé ne yé ; mùnì ga á mē tənà y kèbé à pə ámyé ndə á dabá ne mó wé. À zòm rəmyé nd'ába, sə á yə á zhǎ púr á cili à zòmà né yé. ¹⁶Nyí Erəkaabe byi Yənadəabe byə bé wərhé ndə nyə né bə nambal mó pə be mó ta. Sə dwi rí tèbé èta mó yə ámyé zòmà né cili yé. ¹⁷Wó rəmyé è ce Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí rə cí jàn ciná bé gakó mó wələ : Nyiwé, à m'a ce zwini rí tèbé gakó à zòm rə yò mó gakó jòm Zhidə lyi bí ndə Zhərazəlem lyi bí yò, bə gə zòm ndə bé bə zè bə yə à zòmà né cili, bə yə ne lyár mye mó yilə. ¹⁸Rəmyé yó né, Zheremyi zè n wò Erəkaabe lyi bí ní : Nyí-nə Bə-zhə-zhe mó mǝbó ní cí jàn ciná bé gakó mó zòm n wò : Á gə zwé á nambal Yənadəabe nyi rí, á tó ní nyə gakó ne, á wərhé ndə ní nyə né gə n'é byili ní gakó mó ce, ¹⁹Nyí-nə Bə-zhə-zhe mó ní cí jàn ciná bé gakó mó wòwə : Erəkaabe byi Yənadəabe tá ní la nēmé lyə gaga ná zhì à yé né yé.

Chapter 36

¹Zhozhaase byi Zhowəcim Zhidə pyʒ mɔ pyɛlɛ rɛ nyinə nənə nyǎn rɛ yi ní, Bə-zhɔ-zhe zòm ndá Zheremyi n wɔ :
²Kwɛ sɛbé ní kɛ zòmà né nyɛbé gakó à ju kùr à n'á zòm ndá mɔ Zhozhaase pyɛlɛ rɛ yi ní, Esərayel lyi bí ndá Zhidə lyi bí ndá tənɛsɛ lyi bí gakó yil kɔn m'e zà dɛ rɛ mɔ, kɛ zòmà né nɛmyé mɔ sɛbé rɛ wɛ. ³Èta, Zhidə lyi bí gə nyɛɛ lwele rɛ tɛbé à gu à wɛ à la bɛ wɔrhɔ mɔ, dɛga nyi bəmyé mɔdù mɔdù gakó m'a n yɛ ní sɔmsɛ namməlwǎlsɛ nɛ ; èta, à m'a pə bɛ bə lwele rɛ ndá bə yə-bəlwǎálɛ sùbri. ⁴Rəmyé yó né Zheremyi zɛ n byɛ Nərəya byi Bəruuci n byili mu zòmà né nyɛbé Bə-zhɔ-zhe zòm mɔ gakó n kɛ sɛbé rɛ wɛ. ⁵Rəmyé kwā né, Zheremyi wɔ Bəruuci ni : nyi bɔl tɛné əmyé m'a ɲwɛnɛ a vò Bə-zhɔ-zhe jì y w yé. ⁶Sə à m'a yɛ nmyé cici zə sɛbé rɛ ní mɔ vò, n gə yú wá, n m'a kàrmɔ Bə-zhɔ-zhe zòmà né ní zòm ndá nɛ, a byili mú ní kɛ mɔ. Nyi-lyɔɔ dɛ sá kàrmɔ zòmà né dwi rí ndá Zhidə lyi bí byɛbé bə shí bə cɛmɛ nɛ w bə bə Bə-zhɔ-zhe jì w mú ni bə cili. ⁷Dɛga, nyi Bə-zhɔ-zhe mɔ n zwɛ bə lwǎl mɔ ; sə bə mɔdù mɔdù gakó yɛ ní tùntwǎɔ né namməywǎálɛ nɛ ; bə nyi Bə-zhɔ-zhe lyim rí nánfɔlɔ w zɛ ní nɔ ní pupuri tɛ dwi rí tɛbé tùntwǎi rí yilə. ⁸Nərəya byi Bəruuci vò n wɛrhɛ ndə nyi-zwennə Zheremyi gə byili ní, n kàrmɔ Bə-zhɔ-zhe zòmà né sɛbé rɛ w mɔ, Bə-zhɔ-zhe jì y wə. ⁹Zhozhaase byi zhowəcim Zhidə pyʒ mɔ pyɛlɛ rɛ byinə nənə nyǎn rɛ cànse nəbɔ nyá y wɛ, bə bwəl nyi-lyɔɔ dɛ dwi rí Zhərazəlem nɛ mɔ gakó yilə, ndá Zhidə dwi rí lyi bí byɛbé bə shí bə cɛmɛ nɛ w bə bə Zhərazəlem gakó yilə, Bə-zhɔ-zhe yé né. ¹⁰Bəruuci kàrmɔ Zheremyi zòmà né sɛbé rɛ Bə-zhɔ-zhe jì y wɛ n ce dɛdɛ dwi rí gakó cili ; wɔ Shafā byi Gəmarəya sá-kanna mɔ jì y è y'a wɔ Bə-zhɔ-zhe jì y kɔnɔ w kɔn zà dɛ sɔ mɔ wɛ, Bə-zhɔ-zhe jì y bɔlɔ w nándù w étwí-ɛnyí rí ni ; ní kàrmɔ zòmà né n byili lyi bí gakó nɛ né. ¹¹Sá nyi, Gəmarəya byi Myəka Shafā nǎ wá, nyɛɛ Bə-zhɔ-zhe zòmà né nyɛbé nà kɛ sɛbé rɛ wɛ mɔ gakó. ¹²N já n zɛ n sɔ tɛ n vò sá-kanna mɔ jì y wə ; yé né ciná bɛ gakó y'a jɛ dwā yó gàa mɔ : Rəmyé yó né, sa-kanna Eləshama ndá Shəmaya byi Dəlaya, ndá Akəbɔɔɔɔ byi Elənātā ndá Shafā byi Gəmarəya ndá Ananya byi Sədəcaase e súlɪ lyi-fwǎalɛ dwā. ¹³Myəka cí bə zòmà né nyɛbé gakó ní nyɛɛ Nərəya byi Bəruuci kàrmɔ sɛbé rɛ wɛ n byili lyi-zhǎ nɛ mɔ. ¹⁴Yé né ciná bɛ gúlú w lyi bí zɛ bə twi Nəyanya byi Yəwuudi, Shələmya nǎ w ndá Kushi nɛ-jɔlɔ w bə bə zhəl Bəruuci sono bə wɔ : Kwɛ sɛbé rɛ n kàrmɔ ní byili lyi bí ni mú ní mɔ bə ní pə nába. Rəmyé yó né, Nərəya byi Bəruuci zɛ n kwɛ sɛbé rɛ n mə n bə bə sono. ¹⁵Bə zɛ bə wɔ mɔ : Jɔm tɛ nyɔnɔ, sá kàrmɔ sɛbé rɛ ní pə nába. Bəruuci já n kàrmɔ sɛbé rɛ n pə bɛ. ¹⁶Bə gə cili sɛbé rɛ zòmà né gakó bə zhɛ, ywɛ zɛ rə zhe bɛ, bə k'a pyirhi bə n'ɛ nyi dwā yó wə. Bə zɛ bə wɔ Bəruuci ni : Nə wàr ná m'a cɛ ywɛ né nyɛbé èta mɔ cú pyʒ mɔ nɛ yé. ¹⁷Bə k'e bwərh Bəruuci bə wɔ : Nə n'ɛ lwəl mɔ sá byili nába n gə tó né ní mɔ kɛ zòmà né nyɛbé gakó n byili nába mɔ mɔ né. ¹⁸Bəruuci lyár bə n wɔ : Nyi wɔ Zheremyi cici ní byili ni zòmà nyɛbé ndá à kɛ sɛbé rɛ wɛ. ¹⁹Yé né ciná bɛ zɛ bə wɔ Bəruuci ni : Cili, nmyé ndá Zheremyi ga, dūr-na á vò á pyà jàa á shɛ ; lɔlɔ bəká n lwar á jàa shò yé. ²⁰Bə kwɛ sɛbé rɛ bə cí sá-kanna Elyəsham tum rí jì y wə, bə zɛ bə lyɛ bə zù pyʒ kɛlɛ y kɔnɔ w wɛ bə yí bə cí mu zòmà né nyɛbé gakó bə nyɛɛ mɔ. ²¹Rəmyé yó né, pyʒ mɔ já n zɛ n twi Yəwuudi sɛbé rɛ kwā né, Yəwuudi n zhīr n vò sá-kanna Elyəshama sono n zwɛ sɛbé rɛ n ká n mə n bə n kàrmə rɛ n byili pyʒ mɔ ndá cɔ w yé né ciná bɛ byɛbé bə y'a zhí pyʒ yé né mɔ gakó yé né bə cili. ²²Rəmyé yó né ndá pyʒ mɔ y'a jɛ n jì y ní nɔ ní jòm è wɛ wàr yi ní mú wɛ, bə y'a ju myin mə zhe ku ɔdù ɔ zhí ní yé né wɛ, ndá è y'a wɔ cànse nəbɔ nyá yi ní. ²³Yəwuudi gə kàrmɔ kàrmɔ sɛbé rɛ sá-yérh sətɔ y n mə n yí sá-yérh səna yá, ndá pyʒ mɔ já n zə sá-kanna mɔ shi-bwɛlɛ y ní mɔ ní gɔ sɛbé ní lwé ku w ɔ zhí ní yé né ndá myin mú mú wɛ, rə gakó j'a dɔdɔ myin. ²⁴Pyʒ mɔ ndá ní tùntunnə bɛ byɛbé bə nyɛɛ zòmà né nomyé gakó mɔ ywɛ yə bɛ zal yé, bə yə bə gəndɛ kār bə ló tɛ yé. ²⁵E já Elənātā ndá Dəlaya y'a lwəl pyʒ nɛ bə ní bəká n jì sɛbé rɛ myin mú ku w yé, sə pyʒ mɔ yə cili yé. ²⁶Pyʒ zɛ n pə nyi Yəraməyəə ndá Arəyəə byi Səraya ndá Abədəyəə byi Shələnya nɛ bə bə zə sá-kanna Bəruuci ndá nyi-zwennə Zheremyi bə bə : Sə Bə-zhɔ-zhe ce bə shɛ. ²⁷Bə-zhɔ-zhe zòm ndá Zheremyi ndá pyʒ mɔ ju sɛbé rɛ myin mú kwā né ; zòmà né nyɛbé Zheremyi byili Bəruuci ni n kɛ mɔ sɛbé rɛ, Bə-zhɔ-zhe kə n wɔ Zheremyi ni : ²⁸Zɛ ní kə ní kwɛ sɛbé dɔ ní kɛ zòmà né nyɛbé gakó nə y'a ɲwɛnɛ sɛbé rɛ náyéé rɛ Zhidə pyʒ Zhiwəcim ju mú wɛ mɔ. ²⁹N m'a zòm Zhidə pyʒ Zhiwəcim shò kwā né ní wɔ mɔ : Zhiwəcim, n ju sɛbé rɛ myin ní wɔ : Wɔ bəkón yil n kɛ zòmà né sɛbé wɛ n wɔ : Bə nyi Bəbyəlwɔɔɔ pyʒ mɔ n bə n cɔ tənə y kɛbé, n ce è lyi bí ndá è vwámá né làa dɛ mɔ ? ³⁰Wɔ rəmyé yil Bə-zhɔ-zhe ná ní zòm Zhidə pyʒ Zhowəcim shò kwā ní zhe : Rəmyé ce, nmyé səpwə byi tá ní la nɔ n jòm n jàa w Dəvyidi pyɛlɛ dəgwá y yó yé, bə m'a kwɛ n cùu bə dwi pwɛ nɛ nənɔnɔ shɛ wa, è gə wɔ cəcɛ nɛ, bə dwi w pwɛ nɛ wàr rɛ wɛ. ³¹À m'a pə còrhò-tum nmyé ndá ní nɛmɛ né ndá ní tùntunnə bɛ nɛ, bə lwele rɛ yilə, à m'a ce zwini dwi tɛbé gakó à zòm rə yò Zhərazəlem lyi ndá Zhidə lyi bí shò kwā né, zə bə bə gə yə à zòmà né cili mú yilə. ³²Zheremyi kə n kwɛ sɛbé dɔ, n pə Nərəya byi, sá-kanna Bəruuci ni, Zheremyi kə n byili sɛbé rɛ tɛbé Zhidə pyʒ Zhowəcim ju myin mú zòmà gakó Bəruuci ni n kɛ, n súlɪ n byili mu zòmà dwā mye n kɛ rə wɛ.

Chapter 38

¹Matā byī Shafaca ṇḁá Pəshuuri byī Gəḁəlyā ṇḁá Shələmyā byī Yəḁəle ṇḁá Mələce byī Pəsuuri nyèè zòmà né nəmyé Zheremyi yà ní ná n zòm n byili dwí rí mú, ní y'á ná zòm ní zhe : ²Nyí wó Bə-zhə-zhe ní zòm ní wò : Bə lò mǝbó ní mē cə w kǝbó wē mó, sə rə-ná-cí lwar bə wó búlá shù ṇḁá nǝrh ṇḁá cím-bəlwélé cu ní la cú ; Sə lò mǝbó ní zwē nyí n du cə w n vò Kaləḁē lyi bí sono mó, rə-ná-cí mà n lú, n zwē ní myəl ré rə yə búlá-kən ní nǝ búlá bú wē. ³Bə-zhə-zhe zòm èta n súli n wò : Babyəlcəne pyḁ mó shəḁéésé mà sə zwē cə w kǝbó sə pwà ò lyi bí. ⁴Rəmyé yó né, cə w yé né ciná bé zē bə wó pyḁ mó ne : Bal mó mǝbó mǝ ṇḁá gu ! Bə zòmà né nyèbé dwí rí, bal mó mǝbó ná ní zòm mó m'a ce cə w lyi bí ṇḁá cə w shəḁéésé gə bə wun ; bə bal mó mǝbó tá ní pyà dwí rí tēbé cənè yé, wó rə zwini dúdú ní ná ní yálá. ⁵Rəmyé yó né, pyḁ mó Səḁəcaase lyár n wò : Nyí-nə mo ní gwē ṇwéné á jǝ wa ; bə pyḁ mó wàr á nyí ní ní la cō yé. ⁶Bə j'a zə Zheremyi bə vò bə ji pyḁ byī Maləca nə-góró w ò y'a ṇwéné kélé y w mó wē. Nē y'a tənè góró w wē yé, wó bǝbǝrǝ dúdú ò y'a ṇwéné, Zheremyi já n mǝrh ò wē. ⁷Rəmyé yó né, Ecopyi lyi bal, Ebedə-Maləeke pyḁ mó kélé y tǝntǝnnə, bal mó ṇmyé nyèè bə bə zə Zheremyi bə ji nə mó góró w wē, rəmyé yi ní ṇḁá pyḁ mó yà ní jə Bēzhame bwərə y wə. ⁸Ebedə-Maləeke já n du kélé y wa, ⁹n vò n nə pyḁ mó n wò mò : À yó-cábal, pyḁ, nyí kən ré dēbé lyi bí byèbé wərhé nyi-zwennə Zheremyi ní èta bə cən yé ; nyí bə zə mǝ bə ji nə góró w wē ; e já búru k'ò tənè cə w w yé, nǝrh m'a gu mu gàà mó. ¹⁰Rəmyé yó né, pyḁ mó zē n pə nyí Ecopyi lyi bal Ebedə-Maləeke ne n wò : Zhəl n zə nunə bəṭò bə tó mó ní vò ní vùr nyi-zwennə Zheremyi nə-góró w wa, ṇḁá ní gwē yə cì yé. ¹¹Ebedə-Maləeke já n zhír n vò zə nunə bé bəṭò y n ce ní kwā né, bə vò bə zù jì y è wə nəcəndé jì y kùr n pyḁ kélé y wē mó wə, n pwà kàməjùúrhí ráá kàməzù-ezhaare n lyé nyínsi ní n ce Zheremyi kwā né nə-góró w wē. ¹²Ecopyi lyi bal Ebedə-Maləeke zē n wò Zheremyi ní : Ce kàməjùúrhí n vǝ-kwəəle kùr w ní zə nyínsi ní lyé rə ḁē sǝ mó. Zheremyi já n wərhé ṇḁá bə gə byili mú ní. ¹³Bə zē bə zə nyínsi bə vwē Zheremyi bə cí pwē ne. Zheremyi já n mē pyḁ mó kélé y kənò wa. ¹⁴Rəmyé kwā né, pyḁ Səḁəcaase zē n twí bə vò bə zə nyi-zwennə Zheremyi bə b'e pǝ, Bə-zhə-zhe jì y étwí-ənyá né nəṭò nyǎn ré nyí ní. N wò Zheremyi ní : À la mó zòmè rəḁù bwərə, sə n bəká ní shèè n kaka yé ! ¹⁵Zheremyi lyár Səḁəcaase n wò : À nə gə byili mu zòmè ré, n tá n la gu yé ? À gə cíci mú ṇḁá zòmè mye, n tá n la à zòmè cilu yé. ¹⁶Pyḁ Səḁəcaase zē n já n shèè n zə Yi yil ré n bwəl nyí Zheremyi ní n wò : Nyí Bə-zhə-zhe wó nǎnyì, wó ṇmyé ní pǝ nába nyū mú ! À t'a la mó gu yé, à t'a la mó zal a ce lyi bí byèbé bə n'è pyà n myəl ré vùr mó jǝ w yé. ¹⁷Rəmyé yó né Zheremyi zē n wò Səḁəcaase ne : Nyí kən dēbé Bə-zhə-zhe Esərayel Yi rí rə cí jàn ciná bé gakó mó wəḁə : Lwar bə n gə zə n cìn ní vò Babyəlcəne pyḁ mó yé né ciná bé sono, n mà ní lú, n mà ní zə myəl, bə t'a la cə w kǝbó myín ju yé ; ṇmyé ṇḁá n kélé y lyi bí m'a lú. ¹⁸Sə n gə cē n yə shènè ní zə n cìn ní vò ní pə Babəlyəcəne pyḁ mó yé né ciná bé ne ; sǝ lwar bə bə m'a zə cə w kǝbó lyi bí bə ce Kaləḁē lyi bí jǝ wa, bə ji cə w myín ; sə ṇmyé cíci mú tá n la bə jǝ w lú yé. ¹⁹Pyḁ Səḁəcaase wó Zheremyi ní : Nyí Zhwífu lyi bí byèbé bə zhəl bə pə bə cìn Kaləḁē lyi bí ní mú ywē zhe ne ; ywē zhe ne, à yəl ṇḁá bə gə m'a zə ne bə ce bə jǝ w bə fulsi ní yé. ²⁰Zheremyi lyár pyḁ Səḁəcaase n wò : Bə t'a la mó zal bə ce bə jǝ w yé. ṇmyé wírí ní cili kən ré dēbé Bə-zhə-zhe byili ní b'a byili mú mú ; n mà ní yí ní nə n cìn cənè, ní lú ní zə myəl. ²¹Nyí kən ré dēbé Bə-zhə-zhe byili ṇḁá n gə cē n tá n la cə w du mú : ²²Bə m'a zə kana bé byèbé gakó bə ḁəl Zhidə pyḁ mó kélé y w mó, bə m'e vò Babyəlcəne shəḁéésé yó-ciná bé sono, bə zhì bə sono bə n'è zòm n shò-kwā né bə zhe : Nyí lyi bí byèbé bə y'a n'è bwəl yə-zúlá né bə byili mú mú, nyí wó jǝ bə jǝjéré mó, bə ṇwéné mó, n nèsé gə tú sə mǝrh mǝrhó w wē mó, bə ḁùr bə yē mó. ²³Sə bə m'a zə kana bé bəmyé mó gakó ṇḁá bə byǎ bé bə vò bə pə Kaləḁē lyi bí ní ; sə Babyəlcəne pyḁ mó mà n cí jē ṇmyé cíci mú yó, bə ji cə w kǝbó myín. ²⁴Səḁəcaase zē wó Zheremyi ní : Bəká shènè lólò lwar zòmè rəḁù ga zhərəh y ná zhərəh mó yil yé, sǝ lwar bə n tá n la cú yé. ²⁵Sə shəḁéésé yó-ciná bé gə lwar bə à zòm ṇḁá mó, sə gə zē sə n'è bwərəh mó sə zhe : Bə ní byili nába kən ré dēbé ṇmyé ṇḁá pyḁ mó zòm ná nyi, nyí n gə yə byili ná m'a gu mú ! ²⁶sə lyár se ní wò : Nyí wó lwəl à lwəl pyḁ mó ne, bə ní bəká n ce a k'a kwē a vò Zhənatā sǝ kélé y w yé, à gə k'a zhəl gàà mó à m'a cì. ²⁷Rəmyé kwā né, Shəḁéésé yó-ciná bé bə bə nə Zheremyi bə n'è bwərəh mo : Sə Zheremyi já n lyár shəḁéésé n byili si kən gakó rə tó ṇḁá pyḁ mó gə byili mú bə ní byili ní cíci ; sə j'a yē shéé, sə k'a kwē, bə yò w yə ḁē dwí yé. ²⁸Zheremyi já n mē pyḁ mó kélé y w kən m'e yí Kaləḁē lyi bí bú bə zwē Zhərəzalem cə wá.

Chapter 39

¹Zhidə pyʃ Sədəcaase pyɛlə ré byinə nəbò nyǎn ré yó né, byin rí cànse shí nyǎ y wé, Babyəlɔɔne pyʃ Nabəkɔdɔɔzɔɔre zə n shədéésé gakó n bə Zhərazalem n jòm cɔ w yé y wə, n zè búlá ne n ná n bwí ndá cɔ w lyi bí.

²E k'e yí Sədəcaase pyɛlə ré byinə shí ndá rədu nyǎn ré yó né, è cànse sənə nyǎ y dwā nəbó yù wə, cɔ w byilí y kəkàlà èdu kǎr, ³rəmyé yó né, Babyəlɔɔne pyʃ mɔ shədéésé gakó j'a zhír sə bə sə jòm cɔ w bwərə y è ò wɔ cəcəl w mɔ nyí ní, shədéésé sə jòm gāa mɔ y'a wɔ : Babyəlɔɔne pyʃ mɔ shədéésé yó-ciná bə ndá Nəragal-Sarəsere ndá Shaməgar-Nəbo ndá Sar-Səcim ndá pyʃ kələ y yó-cábal mɔ ndá Nəragal-Sarəsere cícirná bə yó-cábal mɔ e súlí pyʃ kələ lyi bí yó-ciná bə ndá Babyəlɔɔne shədéésé yó-ciná bə dwā bə. ⁴Zhidə pyʃ mɔ shədéésé gá nɔ se yó né, Zhidə shədéésé j'a zè sə tó cəcə ne sə dūr sə vò sə tó pyʃ mɔ bɔ́ səta, byilí y è kǎr mɔ cəcəl w sə kwè sómá y è zǎ Araba səta mɔ. ⁵Rəmyé yó né, Kaləde lyi bí shədéésé j'a pú bə kūr sə jì jì si sə zə Sədəcaase Zhəriko jə y wə. Sə zə mɔ sə m'e vò Erəbəla, Amaate tənə y wa, sə pə ⁶Babyəlɔɔne pyʃ Nabəkɔdɔɔzɔɔre ne ; Nabəkɔdɔɔzɔɔre zhì gāa mɔ n byili còrhò-tum rí dèbè n kó n la Sədəcaase ne wòrhó mɔ. Babyəlɔɔne pyʃ já n ce bə zə Sədəcaase byǎ bə bə zwəl Erəbəla né, Sədəcaase cici mú yirh wə, n ce bə zə Sədəcaase lyi-fwàalé gakó bə zwəl. ⁷Rəmyé kwā né, n ce bə zə Sədəcaase cici mú bə lə n yirhə né, n ce bə zə kāmɔ nyáná kūrə nəlyé bə m'e lyé mo, bə zə mɔ bə m'e vò Babyəlɔɔne. ⁸Kaləde lyi bí shədéésé zè sə ji pyʃ mɔ kələ y ndá dwí rí lyi bí jisí myín, sə wūr Zhərazalem cɔ w byilí sə ló té. ⁹Pyʃ mɔ yilnə bə yó-cábal Nəbəzaradā mɔ, já n pwà lyi bí byèbè bə dāl cɔ w w mɔ, ndá byèbè bə y'a dūr búlá né yil bə bə n sono mɔ ndá cɔ w lyi-fwàalé tēbè rəmyé y'a gwě dāl cɔ w w mɔ kūr rí gakó n mə n vò Bəbyəlɔɔne. ¹⁰Wɔ cɔ w lyi bí byèbè bə wɔ nəmwà bə bə yàla zhe mɔ mangelé ne Nəbəzaradā yě tənə y wa, n yě dəvé cémé cesé ndá kálse ne n pə be.

¹¹Babyəlɔɔne pyʃ Nabəkɔdɔɔzɔɔre pə nyí n yilnə bə yó-cábal mɔ ne Zheremyi shò kwā né n wò : ¹²Zhəl n zə Zheremyi, n cili n sō cənè, bə mɔ lwele wèrhé yé, kən dèbè gakó n gə lwəl mɔ sə wèrhé re n pɔ. ¹³Rəmyé yó né, pyʃ mɔ yilnə bə yó-cábal Nəbəzaradā ndá pyʃ kələ tuntunnə bə yó-ciná bə yó-cábal Nəbəshazəbā ndá cícirná bə yó-cábal Nəragal-Sarəsere ndá pyʃ Nabəkɔdɔɔzɔɔre shədéésé yó-ciná bə gakó, ¹⁴twí bə vò bə vūr Zheremyi pyʃ kələ y kónɔ w wé, bə pə Ayəkam byi Gədalya, Shafā nɔ w ne, muni ga n zə mɔ n vò n sō kələ wa. Wɔ èta kən tó né Zheremyi já n mə n mē dwí rí cəcəl wə. ¹⁵Bə-zhə-zhe kə n zòm ndá Zheremyi ndá bə co mo pyʃ kələ y kónɔ w byənə-jì w mú, n wò mɔ : ¹⁶Zè n vò n zòm ndá Ecopiyi lyi bal Ebəd-Maleke n wò mɔ : Bə n nyí Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí rə cí jàn ciná bə gakó mɔ wòwə : Nyí ywè né nyèbè à y'a bwəl rə yò a byili bə rə bàn cɔ w kòbó yó mɔ ; à m'a ce rə bə cɔ w kòbó yó, sə rə t'á la cènè yál yé, wɔ lwele rə la yál, ywè né nəmyé mɔ b'a yí dē ré rəmyé mɔ yù w n yé né. ¹⁷Dē ré rəmyé yù wə, à m'a vwǎrh mɔ, wɔ Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, ce bə t'á la mɔ zal bə ce lyi bí bə ywè zhe mɔ mɔ jò w yé. ¹⁸À m'a vwǎrh mɔ, n tá n la búlá shù jò w tú yé ; n m'ǎ lú n zə myǎl, e yə wu-nyò kən n yilə, wɔ Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé, bə n zə n zhənà.

Chapter 40

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá Zheremyi ndá pyǝ mó yilnə bé yó-cábal Nəbəzaradā gá zə mɔ n ká n mə n shí Araraa n kwè kwā n bə mó yi ní. Pyǝ mó yilnə bé yó-cábal Nəbəzaradā gá yà n ce bə la Zheremyi pyǝ bə m'e bə mó ndá bə y'a lyè mó ndá nyáná n wɔ dwí rí bə zə yóm ré bə m'e shí Zhərazalemn ndá Zhidə bə m'e la Babyəlcəne mó wé. ²Pyǝ mó yilnə bé yó-cábal mó wɔ Zheremyi ni : Wɔ Bə-zhə-zhe, n Yi rí rə bwəl zwini rí tēbé n la jàà y kēbé nɛ pɔ. ³Wɔ Bə-zhə-zhə n wèrhé kɔn ré dēbé n y'a byili bə n la wòrhó mó, wɔ á gá dó Bə-zhə-zhe nɛ, á yà n zòmà nɛ cili mú è ce ywè nɛ nyèbé yi ába. ⁴Sə nyí zà dē ré à m'a vwārh mó, a lwərh nyáná nɛ n jèsé nɛ a yě mó ; sə à n'a byili mú ndá kɔn gə wɔ bülə, n ná n yāl n tó nɛ n vò Babyəlycəne, sá bə n lyè, sá yě bə à m'a nyí n yò náàcèné ; sə kɔn gə k'è dà n bülə, n tá n yāl n tó nɛ n vò, sá yě. Nyí tənà y púlápúlá è pyè té n yé nɛ : Zhəl jàà y kēbé è sú n yírh, è yú bülə mó wə. ⁵Zheremyi gá j'a zhí n ná n dene n tá n lyár kaka mó ce, Yilnə bé yó-cábal mó wɔ mɔ : È gə wɔ èta, n tá n yāl n tó nɛ, sá ká kwè n vò Ayəkame byí Gədalya, Shafā nǝ w Babyəlcəne pyǝ mó ce n cí Zhidə cemé nɛ mó sono, n jòm ndá mó dwí rí cəcəl wə, ráá è gə dà rəmyé, sá pyà jàà kēbé è sú n yírh n vò n jòm. Pyǝ mó yilnə bé yó-cábal mó jà n zhì gàà mó n pə kùjúr Zheremyi ni, n ce n bán n lyè. ⁶Zheremyi mye já n lyè n vò Myəsəpa Ayəkame byí Gədalya sono, n mē n sò gàà nmyé ndá dwí rí lyi bí byèbé bə mē tənà y w mó. ⁷Rəmyé yó nɛ, shədéésé yó-cinə bé byèbé gakó bə y'a ŋwéné gɔ sò ndá bə lyi bí mú nyè bə Babyəlcəne pyǝ mó cí Ayəkame byí Gədalya n la n nyí tənà y yò, sə n kwè tənà y bala bé ndá è kana bé ndá è bəsoná bé ndá è nəmwə bé byèbé bə mē tənà y w bə yə zə bə vò yóm ré jə y mó, n ce n jǝ w n la bəmye yò nyū. ⁸Lyi bí bəmyé mó zè bə b'e nə mɔ Myəsəpa nɛ : È y'a wɔ Nətanya byí Yəsəmayəə ndá Karəya byá bé ; Yəwanā, Yənatā, ndá Tənəwəmeere byí Səraya ndá Nətəfa lyi bal Efəyi byá bé ; e súlí Maaka lyi bal Yəzantā. ⁹Sə Shafā nǝ Gədalya, n byí Ayəkame byí mú bwəl nyí lyi bí ní n wɔ : À lyi, á wun bək'a zè Kaləde lyi bí gá la ába cinú á twí á pə be yil mó yé, Shənə-na á mē tənà y wa, á twí á pə Babyəlcəne pyǝ mó nɛ, s'a yě b'a m'a nə á cinə. ¹⁰Sə nyí-nə àmyé ŋwéné Myəsəpa nɛ à la yə Kaləde lyi bə n'è twí ná sono mó yé nɛ á yilə ; sə ámyé wírí zhəl-nə á pǝr dənè cemé nɛ byá bé, kwè-nə cemé nɛ nə n'è byil cə-lumu yi ni mú byá bé, e súlí wè ré tēbé bə m'e wèrhé nwǝ y mó ; tənə-na re á cí ; s'a mē á cemé nɛ wé. ¹¹Nyí Zhwíbə byèbé gakó bə y'a ŋwéné Məwaabe tənà y w mó, ndá Amǝ byá bé cəcəl w mó ndá Edcəme nɛ mó, e súlí tənèsé dwā bé gakó wé mó nyè bə Babyəlycəne pyǝ mó yě Zhidə lyi bí jàlà nɛ Zhidə nɛ, sə wɔ Shafā nǝ, n byí Gədalya byí Ayəkame nɛ n pɔ be n cí. ¹²Rəmyé yó nɛ Zhwífubá j'a k'a shí jààsé shèbé bə y'a jì bi bə vò sà wé mó w bə k'a kwè bə bə tənà y w Gəgalya sò Myəsəpa nɛ bə zhè, bə zè bə pǝr dənè cemé nɛ byá bé ndá wè ré tēbé rə n'è byil cə-lumu yi ni mú byá bé nánzhəzhǝ. ¹³Karəya byí Yəwanā ndá shədéésé sà y'a wɔ gɔ sò mó yó-cinə bé gakó gá yú Gədalya sò Myəsəpa nɛ yó nɛ, ¹⁴bə bwərh mo bə wɔ : N nə lwar bə Amǝ byá bé pyǝ Bəəlyiisi twí Nətanya byí Yəsəmayəə bə n gu mú mú ? Sə Ayəkame byí Gədalya yə nyí zwè yé. ¹⁵Rəmyé yó nɛ, Karəya byí Yəwanā shèè n bə Gədalya sò Myəsəpa nɛ n lwəl mo n wɔ : Pə sómá a vò a gu Nətanya byí Yəsəmayəə ndá lólò yə re lwar yé. N wɔ mó : Wɔ bəkón yil n la mɔ gu èta mó ? Wɔ bəkón yil Zhidə lyi bí byèbé èta mó gakó tú bə gúlí dwā n sono, n zè n la ce bə k'a dūr bə làà dǝ, Zhidə lyi byèbé kùr ré rə la dāl mó zè rə la té jó mó ? ¹⁶Ayəkame byí Gədalya kə n wɔ Karəya byí Yəwanā nɛ : Bək'a merhe rəmyé mó wòrhó yé ! Nyí kɔn ré dēbé n ná n cí Yəsəmayəə shò kwā nɛ mó dà zhən yé.

Chapter 41

¹Byin rí ràmyé mó cànse shàlpyè nyä y wé, Eləshama nǝ, ń byí Nətanya byí Yəsəmayəə mó yà ń wó pyə-dwí rí byí. Wó ńmyé ń zè n zə nunə shíyá n ce ń kwā né, n mə n bə Ayəkame byí Gədalya sō Myəsəpa né, bə tó dwā bə jě tē bə n'è jí kùjú. ²Rəmyé yó né, Nətanya byí Yəsəmayəə ńdó bala bé shí y byèbé bə tó mo mó j'a shí tē bə zè bə gu Ayəkame byí Gədalya ńdó búlú shù. Wó èta kən j'a tó né bə m'e gu lò mó mǝbó Babyəlone pyǝ mó yà ń cí n ce ń cí Zhidə tənà y mó. ³Yəsəmayəə súlí n gu Zhwífubá byèbé gakó bə y'à ńwéné Gədalya sono Myisəpa né mó, ńdó Kalədə lyi bí byèbé bə y'à yě búlú bú mú, bə y'à ńwéné gaa mó mye n súlí. ⁴Bə gó gu Gədalya e zhè, e wèrhé dwā nàlyè ńdó lòlò yà ń gwě yəl yé. ⁵Rəmyé yó né, bə pwírí bala shə-lyele bə shí Shəshem ńdó Shilo ńdó Samare, bə tama né fǝnà, bə gǝndé kǝr kǝr, bə yala né mye kǝr kǝr, bə zhe panse ńdó asā bə jǝ w bə m'e bǝn pǝ Bə-zhə-zhe jǝ y wə. ⁶Rəmyé yó né, Nətanya byí Yəsəmayəə já n du Myəsəpa né ń ná ń zhəl ń la be jəl ńdó ń kúrhá. ń gá tú n jəl be n zhè, n wó be : Bə-na á lyé á vò á yə Ayəkame byí Gədalya sono. ⁷Bə vò vò bə bə bə n'è yí cǝ w cǝcǝl w bə zhè ; ràmyé yó né Nətanya byí Yəsəmayəə ńdó lyi bí byèbé bə y'à wǝ ń kwā né mó j'a zè bə tu bala bé bəmyé mó yó bə gu bi lyám lyám bə cí tē, bə zè bə pwā be bə vò bə ló nǝ-góró wé.⁸Sá nyí bala bé byèbé bə gu mú, nunə shíyá y'à ńwéné, lyi bí bəmyé mó zè bə n'è lwəl Yəsəmayəə ne, bə zhe : ń bəká ń gu nába yé, nyí ná shèè ná kùjú gǝ sǝ, è wó : bələ ńdó Orəzhe ńdó nwě e súlí ńdó tūr. Yəsəmayəə já n yě bəmyé ńdó bə da-byǝ bé nǝ, ń yə be gwi yé. ⁹Nǝ-góró w kǝbó Yəsəmayəə ló lyi bí ń gu mú ò wé mó y'à wó nǝ-góró nǝnfǝlǝ w kǝbó Zhidə pyǝ Aza yà ń ce bə kù ńdó ń zè ń ná ń bwí ńdó Esərayel lyi pyǝ Bashā yi ní mú. Nətanya byí Yəsəmayəə mó já n ce bə ló lyi bí ń gu mú nǝ-góró w w o sú. ¹⁰Rəmyé kwā né, Yəsəmayəə zè n ce bə pwā lyi bí kùr ré rə dǝl Myəsəpa né mó n mə n lyé : È y'à wó : pyǝ mó bəkwá bé ńdó lyi bí byèbé gakó pyǝ mó yǝlnə bé yó-cǝbal Nəbəzaradā yà ń pǝ Ayəkame byí Gədalya nǝ mó kùr ré ; Nətanya byí Yəsəmayəə y'à ń zǝ yómá n mə n vò Amǝ byǝ bé sǝ. ¹¹Wó ràmyé yó né, Karəya byí Yǝwatā ńdó shəðéésé yó-cíná bé bə y'à ńwéné ńdó mǝ mó gakó gá nyèè lwele ré tǝbé Nətanya byí Yəsəmayəə twǝ mú, ¹²bə byè bə lyi bí bə cí dwā yó, bə zè bə la vò bə bú ńdó Nətanya byí Yəsəmayəə. Bə zə zə bə yí Gabaǝ pólo nǝnfǝlǝ w nyí ni. ¹³Rəmyé yó né, dwí rí rə y'à ńwéné ńdó Yəsəmayəə mó gá j'a nǝ Karəya byí Yǝwatā ńdó shəðéésé yó-cíná bé bə wǝ ń kwā né mó, dwí rí wu j'a zə nyàn ; ¹⁴rəmyé ce dwí lyi bí byèbé gakó bə y'à zǝ yómá bə m'e vò Myəsəpa né mó j'a k'a zhír bə vò Karəya byí Yǝwatā sǝ. ¹⁵Rəmyé yó né, Nətanya byí Yəsəmayəə j'a dūr Karəya byí Yǝwatā yé né n vò Amǝ byǝ bé sono. ¹⁶Karəya byí Yǝwatā ńdó shəðéésé yó-cíná bé bə ńwéné ń kwā mó j'a zə dwí rí kùr ré bə zwě Nətanya byí Yəsəmayəə ń yà yà ń zǝ yómá mó jǝ wa ; ń gá yà ń bú ńdó Ayəkame byí Gəgalya n gu mu Myəsəpa né yi ní mú. Dwí rí lyi bí bə zwě Esəmayəə jǝ w mó y'à wó : bala bé byèbé bə wǝ búlú bə bwí mú, ńdó kana bé ńdó bəśóná bé ńdó pyǝ kǝlé tǝntǝnnə bé bə y'à zə bə shí Gabaǝ bə m'e kwě bə bə mó ; ¹⁷wó lyi bí bəmyé bə du bə kwě sómá, bə vò vò bə yí bə zhí Cəməmə zúlú y jàà è bwəl Beteleyem nyí mú wə, sə bə m'e zhír bə vò Ezhibti ; ¹⁸bə Nətanya byí Yəsəmayəə gá gu Ayəkame byí Gədalya mó, Babyəlone pyǝ mó y'à ce ń cí bí mú ce ywě zhe be, bə zè bə n'è dūr Kalədə lyi bí yé né, lò mó mǝbó Babyəlone pyǝ vùr ń cí tənà y mó gu mú yilə.

Chapter 42

¹Rəmyé yó né, shəddéésé kùkùlè né gako yó-cinà bé, Karəya byi Yəwanā ndə Oshaya byi Azarəya, ndə dwi rí gako, rə bəsoná ndə rə nancerh ga, zè bə yí ²nyì-zwennə Zheremyi nyí ni, bə wò mɔ : Nyí wò tú ná tú ná la mó lwəl, sá shéné n̄ wèrhé kɔn ré tèbé ná la mó lwəl mó ! Zə Bə-zho-zhe n̄ Yi rí cǎ ne námyé mangelé y n̄ dāl mó yilə ; ná y'á wò lyi nánjəjóló, sə nyí ná dāl nunə mangelé ná n̄wéné ndə n̄ gə nə nába né. ³Lwəl Bə-zho-zhe n̄ Yi rí ni, bə rə byili nába sómá kèbé ná b'á tó, ndə kɔn ré dèbé ná mǎ sə ná wèrhé mó. ⁴Nyì-zwennə Zheremyi lyár bə n wò : Á nyé ! Nyí-nə à m'a zə Bə-zho-zhe ná Yi rí cǎ ne kɔn ré dèbé á byili b'a lwəl mo mó yilə, à gə lwəl mo à zhè, à m'a zè a byili ába kɔn ré dèbé Bə-zho-zhe la ába lyár mó, à t'á la ába kaka shòò yé. ⁵Bəmye wò Zheremyi ni : Ná gə yə kɔn ré dèbé Bə-zho-zhe n̄ Yi rí la mó byilu bə n̄ byili nába ná wèrhé mó wèrhé ; sə Bə-zho-zhe yə kɔn ré dèbé ná zòm mó zhən-cinna páá n pə nába dóó ! ⁶È gə wò cənè ráá lwele mye, ná b'á wèrhé kɔn ré dèbé Bə-zho-zhe ná Yi rí ná twí mú rə sò mó mó gə byili ní mú, m̀n̄ni ga ná yə wu-nyǝ ciná ndə ná wèrhé ndə Bə-zho-zhe ná Yi rí gə byili mí. ⁷È dwā shí rəmyé kwā né, Bə-zho-zhe zòm ndə Zheremyi. ⁸Zheremyi zè n byè Karəya byi Yəwamā ndə shəddéésé yó-cinà bé byèbé gako bə y'á n̄wéné ndə mɔ mó e súlì dwi rí lyi bí gako, rə bəsoná ndə rə nancerh ga, ⁹n wò bə : Èlāsé, nyí-nə, Bə-zho-zhe, Esərayel Yi, á twí ni rə sò mó nyí rí rə pɔ á lwəl mó á byili ni b'a lwəl ré mó yil mó ; Rə wòwə : ¹⁰Á gə mē tənà y kèbé wé, s'á yé bə à m'a k'a ce á jòm è wé, à t'á la ába zhilù yé, à m'a zhele ába ndə cǔ ta, à t'á la ába m̄r yé ; bə à wu zhili lwele ré tèbé à wèrhé ába mó yilə. ¹¹Á bək'á dūr Babyəlone pyǝ mó n̄ ywé ré zhe ába mó ywé kədò yé. Á bək'á dūr n̄ ywé yé, nyí-na à n̄wéné nd'ába à la ába vwārh ; wò Bə-zho-zhe n̄ zòm rəmyé. ¹²Á m'a ce n wèrhé wu-bònò nd'ába, n dūr á nònò, n yé ába á jòm á tənà y wé. ¹³Sə á gə yə wèrhé ndə Bə-zho-zhe, á Yi rí gə n'è byili ní, ¹⁴á zè á zhe : ʕʕ ! Ná t'á la tənà y kèbé w māʕ yé, , ná m'a vò Ezhìbti tənà wa, bə ná t'á la búlú nɔ gàà mó yé, ná t'á la búlú pólá cəl mye nyǝ mó yé, ná t'á la búrú mùrù ná d̄ gàà mó yé, wò gàà mó ná m'á vò ná jòm né. ¹⁵Ámyé, Zhidə lyi bí kùr ré rə dāl mó, lwar-na, bə kɔn gə yál èta, cili-nə Bə-zho-zhe, á Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gako gə zòm né, n̄ wòwə : Á gə k'a kwè á vò Ezhìbti, á jòm gàà mó, ¹⁶sə nyí búlú shù w á kwəl mó, b'a kà ába Ezhìbti tənà y w gàà mó, n̄rh mó m̄ ywé zhe ába mó, b'a zə ába Ezhìbti ní gàà mó, sə á m'a cǐ gàà mó. ¹⁷Lyi bí byèbé gako bə k'a la kwāʕ bə vò bə jòm Ezhìbti ní mú, búlú shù b'a gu bí, n̄rh ndə címí námməlwélé m'a gu bi, bə t'á la dūr bə lú zwini rí tèbé à la ce rə bə rə jòm bə yó mó yé né yé. ¹⁸Bə nyí wò Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gako mó n̄ pɔ nyí rəmyé mó n wò : Á gə zhəl Ezhìbti yá, sə nyí à m'a ló à lyi-shùùrì á yó, ndə à gə ló re Zhərazalem lyi bí yó né tá : á j̄rh pwarha kɔn lò gə nɔ ába wu-zéé nánf̄l̄l̄ zhe mo, á j̄rh kɔn dèbé bwəl námməlwélé dē, ráá kɔn dèbé tùùrhi dē bə n'è tùrhə, á ȳrh k'è t'á la jàà y kèbé yó jòm gaga yé. ¹⁹Zheremyi ká n wò : Ámyé Zhidə lyi bí kùr ré rə dāl mó, nyí-nə Bə-zho-zhe ná n̄ wəl ába : Á bək'á vò Ezhìbti y yé ! Lwar-na, bə zà dē ré, à n'á cē, bək'á vò yé. ²⁰Nyí-na, ámyé cici mú dó á yé, á gə zè á twí ni Bə-zho-zhe sò á wò : Zhəl n̄ zə Bə-zho-zhe cǎ ne ná yil n wò : sə kɔn ré dèbé Bə-zho-zhe byili mú mú, sá k'a bə n̄ byili nába kɔn ré dèbé Bə-zho-zhe ná Yi rí byili mú mú ; nyí ná b'a zwé zòmè ré tèbé n̄ byili mú nyí. Wò á gə kwè nyí rí rəmyé mó è ce á dwí á cin èta mó. ²¹Á zòm nd'ába zà, sə á yə Bə-zho-zhe, ná Yi rí zòmè ré cili yé, á yə nyí rí tèbé n̄ pɔ ne b'a byili ába mó mye zwé yé. ²²Rəmyé ce, èlāsé, lwar-na, bə b'a zə búlú shù bə gu ába, n̄rh ráá címí námməlwélé m'a gu ába jàà y kèbé á n'á yál á vò á jòm è wé mó wé.

Chapter 43

¹Zheremyi gá tú n byili dwí rí gakó ni zòmà né nyèbé gakó Bə-zhə-zhe bà Yi rí yà n byili mu bà n byili mú n zhè, ²rəmyé yó né, Oshaya byi Azarəya byi Yəwanā ndá cín-byilu ciná bé gakó j'a lyár Zheremyi bə wò : Nyí wó kəma n ná n gòmà. Bə-zhə-zhe ná Yi rí yə mó twí bà n zhəl n wò nába : Á bàk'á vò Ezhibtí yé. ³Nyí wó Nəṛəya byi Bəruuci n ná n cīrh mó n ce né, m̀̀nì ga n zə nába n pə Kaləde lyi bí ni bə gu ráá bə zə nába bə vò yóm re Babyəlɔne ne né. ⁴Sə Karəya byi Yəwanā, ndá shədéésé yó-ciná bé, ndá lyi bí byèbé bə y'à ṇwéné bə mó, m̀̀dù ga yə Bə-zhə-zhe mó n byili bi bə bə m̄ Zhidə tənà y w mó zòmà né cili yé. ⁵Karəya byi Yəwanā, ndá shədéésé yó-ciná bé gakó zə Zhidə lyi bí byèbé bə y'à jì bə làà tənèsé w̄é mó, bə z̄é bə k'a kw̄é bə bə b'e j̄é Zhidə né mó kùr ré bə m'e lȳ : ⁶È y'à wó bala ndá kana ndá bəsóná ndá pȳ bəkwá e súlì lyi byèbé gakó pȳ mó yìlnə bé yó-cábal Nəbəzaradā yà n pə Ayəkame byi Gədalya, Shafa n̄ w ne mó ; bə súlì bə zə nyi-zwennə Zheremyi ndá Nəṛəya byi Bəruuci bə m'e lȳ ; ⁷bə j'a cē bə yə Bə-zhə-zhe zòm̄ ré cili yé, bə du bà la Ezhibtí tənà y wa, bə zə zə bə yí Təpənɛɛsɛ. ⁸Bə-zhə-zhe z̄é n zòm̄ ndá Zheremyi Təpənɛɛsɛ né n wò : ⁹Pwà nákulə nánfwaàle m̀̀ngelé n vò n shèè n gwàr góró bo-kwá bé bə sh̄é bə pȳ dwā yó pȳ Faraō jì y è ṇwéné Təpənɛɛsɛ né mó étwí-ənyí rí ni mú w̄é n ce t̄é, Zhwifu lyi bí yírh wə. ¹⁰Sá z̄é n wò Zhwifu lyi bí ni : Bə nyí Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí zòm̄ èta rə wò : Nyí-nə, à m'a twí bə vò zə à t̀̀nt̀̀nnə Babyəlɔne pȳ Nabəkəɔɔɔɔɔɔɔɔɔ n bà, a cí n pȳlè d̄əgwá y nákulə né nyèbé à shèè t̄é nyòndó mó yó, n pú n pȳlè kòrhó w n mə n kákélé n̄. ¹¹N̄ m̄ n bə n bú ndá Ezhibtí tənà y lyi bí ; n gu byèbé bə m̄ ndá cu mú, n zə byèbé bə m̄ ndá yómá mó, bə vò yóm re j̄é, n gu byèbé bə m̄ ndá búlú shù gu mú, n gu ndá búlú shù ! ¹²À m'a jì Ezhibtí tənà y jìsí mȳn ; Nabəkəɔɔɔɔɔɔɔɔɔ m'a n jì si mȳn, n pwà bə yə né n mə n lȳ, n zù Ezhibtí tənà y w n kəkɔle è w̄é ré kókó ndə vw̄-ən̄n gá y'a jérh̄é sherh sh̄éb̄é s̄ə wə n kàməzwí w s̄ə n'è lȳè m̄ gakó n dwí ta né, f̀̀rò n z̄é n du tənà y w ḡàà mó ndá yə-zúlá. ¹³N̄ m̄ n m̄ nákulə né bə sh̄əl ndə yə ta Yələyopoliisi cə w Ezhibtí tənà y mó n yəwɛle, n súlì n jì Ezhibtí tənà y yə né jìsí mȳn.

Chapter 44

¹Bə-zho-zhe zòm ndá Zheremyi, Zhidə lyi bí byèbé gakó bà y'à jě Ezibti tənà y wa, ndá Myəgəɗɗɗ né ndá Təpəneese né ndá Məfyiisi ní ndá Patəɗɗɗe né mó nyí rí w mú gakó n wò : ²Nyí-nə kən ré dèbé Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gakó mú, zòm ɛta n wò : Á yírhá nɔ zwini rí tɛbé gakó à ce rə jòm Zhəɾəzalem lyi bí ndá Zhidə ceme né lyi bí gakó yó mó ; nyí kən gá wó né zà zà, bà ceme né k'è tənə né yé, nà jírɥ jà-bwəɾ dúdú, numbyíni dá-byí tənə nà wé yé, ³sə wó bà wu-bárhé tumə né bà twí bə m'e zě à lyim ni mú yilə ; bà ceme né lyi bí gá ju wé rə lwé nányənyélé myín bə m'e cèrhé yə dwā nyèbé bà yəl nà párá, ámyě ndá á nambala bé mye yə nà pár lwar mó yilə. ⁴Cə-kóló gakó, à twí à tuntuɲnə bé gakó, à nyi-zwennə bé á sono, bà bà wál ába : Bək'á wèrhé pwarha tumə né à súl mó yé. ⁵Sə bà yə cili yé, bà yə bà zhě pul bə cili yé, bà yə bà wu-bárhé tumə né ne yě yé, bà yə wé ré rə lwé nányənyélé y ju e m'e cèrhé yə né dwā bé ne mó ne yě yé. ⁶Wó rəmyé è ce à lyim rí j'a zě dǝdǝ kən lyé ce ne rə kwé Zhidə ceme né ndá Zhəɾəzalem sómsé ne ndə myín ta : ceme né ndá sómsé jírɥ ji-bwəɾ ndá whu-zhilú jàase ndə kən gá wó né zà né mó ! ⁷Sə ɛlāsě, Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gakó mó, ná n zòm n zhe : È nə wó kəkón yil á n'á wèrhé lwele ré nánfóló w kóbó gakó á cin ni, á la ce bala ndá kana ndá bəsoná ndá byi-shēmse cǐ sə jé tǝ Zhidə cəcəl w numbyíni dá-byí t'á la dāl á wé mó ? ⁸Wó bəkón yil á j'a n'á zə á jérɥ wé ré á n'á zwirhí mú á m'a zě à lyim ni, á n'á ji wé rə lwé nányənyélé myín á m'a cèrhé yə dwā Ezhibti tənà y á tú á jě è wé mó w mó, ɛta á m'a ce á yò zhili, á jírɥ bwəl námməlwélé kəna ndá cizhil kəna, lū w tənəsé púlápúlá cəcəl wə. ⁹Á nə j'a swé tǝ-bəywaàlé á dabá twí mú, Zhidə pyá bé twí mú, bà kana bé twí mú ; tǝ-bəywaàlé ámye cici mú nd'á kana bé twí Zhidə tənà y wa, ndá Zhəɾəzalem sómsé yó mó yò nà ? ¹⁰Ndá rəmyé ga, bà yə bà cin tǝ lwəl kən m'e yí zà dǝ ré, bà yə ywé dūr yé, bà yə wèrhé ndə à nyə né ndá à sómsé à byili ámyě ndá á nambala bé ne mó gá n'è byili ní yé. ¹¹Wó rəmyé è ce Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gakó mó, zòm ɛta n wò : Nyíwé, à m'a zhízhlí à kwā á zǝ ába, á wèrhé ába lwele, á ce Zhidə lyi bí púlápúlá jé tǝ. ¹²Á m'a zə Zhidə lyi bí kūr ré dāl mó, byèbé bà zě bə nyéé jàn bə cǝ bə la dūr bə vò bə jòm Ezhibti tənà y w mó ; ciná nába lwar bà bə gakó m'a cǐ Ezhibti tənà y wa ; nərɥ ndá búlá shù m'a gu bí gāa : nərɥ ndá búlá shù rə m'a gu bə gakó gāa mó, bà nəmwa ndá bə nəcənà ga. Bà b'a jírɥ pwarha ndá wu-zhilú nánfóló kəna, bà jírɥ bwəl námməlwélé lyi ndá tǝurhí lyi. ¹³Á m'a pə còrhò-tum byèbé bà la dūr bə vò bə jòm Ezhibti ní mú ndə à gá zə búlá shù ndá nərɥ ndá címí námməlwélé á m'a pə còrhò-tum rí Zhəɾəzalem lyi bí ni ní ta. ¹⁴Lò tá n la lú yé, lòlò tá n la dāl ndá n yírhá Zhidə lyi bí kūr ré rə dūr rə bə rə jě Ezhibti ní mú wé yé ; bà lòlò tá n la kwāɔ n bà Zhidə tənà y wa, ndá è gə dà lyi mangelé byèbé bà la dūr bə lú mú dúdú sásá. ¹⁵Rəmyé yó né, bala bé byèbé bà yé bà bə kana bé n'è ji wé ré rə lwé nányənyélé y bà m'e cèrhé yə né dwā bé mó, ndá kana bé nánzhəzhə w byèbé gakó bà y'a nɔwéné gāa mó mó, ndá dwí rí púlápúlá tɛbé rə y'a nɔwéné Ezhibti tənà y w Patəɗɗɗe né mó, zě bə lyár Zheremyi bə wò : ¹⁶Nyí ná t'á la zòmá né nyèbé n byili nába Bə-zho-zhe yil ré yil mó rədu ga zò yé. ¹⁷Sə nəmyé wó kən ré dèbé ná zòm ndá ná cici nyí rí mú ná n'è yǎl ná wèrhé ; wó e ji wé ré rə lwé nányənyélé y myín ná m'e cèrhé kǝ mó n wó pyǝ dǝ yi w mú, ná ló dǝvé tǝ kǝ mó n wó pyǝ dǝ yi w mù yilə ; ndə ná dabá ndə ná pyá bé ndə ná yé né ciná bé gá wèrhé né Zhidə ceme né wé ndá Zhəɾəzalem sómsé yó, kən m'e yí zà mó né ; rəmyé mó ce, ná y'a n'è ne kùjú ná jí ná swí, ná y'a zhe wu-nyǝ, ná y'a yə nɔwéné gaga yé. ¹⁸Sə nyí ná gá tú ná yě wé ré rə lwé nányənyélé y zə ná m'e cèrhé kǝ mó n wó pyǝ dǝ yi rí w mú ni mú, ndá dǝvé tǝ ló n yil yil mó gakó ne mó kwā né, kən gakó j'a mùrì nába, búlá shù ndá nərɥ zě rə gu nába. ¹⁹Kana zě bə wò : Nəmyé nə gá y'a n'è ji wé ré rə lwé nányənyélé y myín ná súlí ná n'è lwé dǝvé y tǝ ná m'e cèrhé kǝ mó n wó pyǝ dǝ yi w mú, kən nə y'a də ná byəná bé pùbùlú ná m'e tene búúrí rə wó kǝ mó n wó pyǝ mó nyorɥ w mó ; ndá dǝvé y ná y'a n'è lwé tǝ mó ná ? ²⁰Rəmyé yó né, Zheremyi zě n wò dwí rí gakó ne ; bala bé ndá kana bé ndá lyi bí byèbé gakó bà lyár mə, lyályéré y ɛmyé mó ne n wò : ²¹Bə-zho-zhe nə yə lyírɥ, n yə téré wé ré rə lwé nányənyélé y á y'a ju myín Zhidə ceme né ndá Zhəɾəzalem sómsé yó ámyě ndá á dabá ndá á pyá bé ndá á yé né ciná bé ndá tənà y kəbé dwí rí yò lyírɥ nà ? ²²Á wu-bárhé tumə né ndá á pwarha tumə né ce Bə-zho-zhe yə pyéné n zwé re yé ; wó rəmyé è ce, á tənà y jírɥ ji-bwəɾ, gɔ-elú ɛpòlò, bwəl námməlwélé kən, ndə lyi bí gá nə w né zà zà né mó ta. ²³Bə á ju wé rə lwé nányənyéé myín á m'a gwar Bə-zho-zhe, bà á yə n zòmá né cili yé, à yə n nyə né zwé yé, à yə n sómsé tó yé, wó rəmyé è ce, zwini rí tɛbé yí ába ndə lyi bí gá nə né zà zà né mó ta. ²⁴Zheremyi kə n wò dwí rí ndá kana bé gako ne : Ámyě Zhidə lyi bí byèbé á nɔwéné Ezhibti tənà y w mó, cili-nə Bə-zho-zhe zòmé ré n la ába byilu mú ! ²⁵Nyí-nə Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gakó mó wòwə : Nyí ámyě ndá á kana bé byili bà á m'a zə á jérɥ á wèrhé kən ré dèbé á cici mú púr á nyú w á n'á zòm mó á zhe : Ná n'è yǎl ná pyírɥ kən ré dèbé ná bwəl nyí bà ná la pə mó, kən ré rəmyé mó wó ; e ji wé rə lwé nányənyélé myín e pə kǝ mó n pyǝ dǝ yi w mú ni mú, e ló dǝvé tǝ n yil yil mó. ɛlāsě, á gá pyírɥ kən ré dèbé á bwəl nyí bà á la pə mó á zhè mó, j'a pyírɥ á nyí rí á bwəl mó. ²⁶Ámyě Zhidə lyi bí byèbé gakó á nɔwéné Ezhibti tənà y w mó, cili-nə, Bə-zho-zhe zòmá né n la zòm mó : Nyí á n'á zə á yil ré nánfóló w à bwəl nyí, wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé, nyí Zhidə lò mǝdu ga ká n tá n la à yil ré byǝ n nyú w yé ; sə bəmyé mǝdu ga tá n la zhí Ezhibti tənà y nyí rí púlápúlá wé, n wó : «Cínə, Bə-zho-zhe mó wó nányi» yé ! ²⁷Nyí á yírhá m'a j'a pyá bə yó, s'è də bə cənə wərɥó

yil yé, wó bà lwelɛ wòrhé yilə ; sə bala bé byèbé gakó bà ɲwéné Ezhibti tənà y w mɔ́, wó búlá shù ndá nɔrh rə m'a n'è gwi bi, kɔn vò e yí bà gakó jé té. ²⁸Sə lyì bí mangelé y byèbé bà la ɲwónó bæ dùr bæ lú búlá sú w yé né Ezhibti tənà y w bæ k'a kwè bæ bà Zhidə tənà y w mɔ́, bəmyé byèbé bà tú bà jòm Ezhibti tanà y w mɔ́, b'a lwar ndá è gə wó àmyé zòmè ré rə pyih ráá bəmyé zòmè ré rə pyirh. ²⁹Nyí nyɔrhɔ òdù Bə-zhɔ-zhe byili bà á m'a tó ò denne á lwar b'a la ába còrhò-tùm pɔ jàà y kèbé wé mó, m̀̀nì ga á lwar bà à zòmà né à zòm a byili zwini rí rə la á yó jòm mó la pyirh mó. ³⁰Nyí Bə-zhɔ-zhe ná ní wèlè : Nyí-nə, à la Ezhibti pyɔ Faraɔ Ofəra zal a ce à zwə bé jò wa, à zwə bé byèbé bà n'è pyà ní gu mú jò wa, ndə à gə zɔ Zhidə pyɔ Sədəcaase a ce Babyəlɔne pyɔ Nabəkadɔnɔzɔɔre mó m̀̀bɔ ní yà ní ná ní pyǎ ní gu mú jò w né ta.

Chapter 45

¹Nyí zòmà né Nyì-zwennə Zheremyi y'ă ná n byili Nə̀əya byí Bə̀ruuci ni mú, ̀ndə Bə̀ruuci yà n ná kē zòmà né Zheremyi ná n byili mu n kē sébé ré wé mó, è y'ă wó Zhə̀zhaase byí Zhouəcim Zhidə pyǝ́ mó pyèlé ré byinə nənə nyǎn ré yi ní. Zheremyi yà n ná byili mu zòmà né Bə̀ruuci ni n zhe : ²Bə̀ruuci, nyí kən ré dēbé Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí zòm n yil mó : ³N wələ : Zwini zhe ne ! Bə Bə-zhə-zhe já n ná n súlí lyà̀are à nənə w ̀ò zhe ne mó yó ; à wówólé wówólé a lyèè, à bə shirhá ne gaga yé.⁴Wál Bə-zhə-zhe ne : Wó Bə-zhə-zhe n zòm èta n wò : Nyiwé, kən ré tēbé à lù rə zhí dē mó, à m'a wūr re a ló tē ; kən ré tēbé à zhele mó, á m'a mūr ré a ji tē ; rəmyé mó wó tənà y kēbé gakó yò à n'á zòmà. ⁵Sə nmyé, n nə mà n zē n ná n pyà sə wē nánfwaàle wèrhé n yilə ! Sə nmyé, bəká n pyà wē ré rəmyé yé ! Bə nyí, à m'a ce zwini pú numbyínsí gakó ; sə è gə wó nmyé yilə, à m'a ce n lú a pǝ́ nyú mə yə kən n jì n zwə búlú jàa w n zwē n mó vò jàa y kēbé n la è wé mó wə.

Bə-zho-zhe zòmè ré n zòm òndə nyi-zwennə Zheremyi tənèsè yil mó. ²È wó Ezhibti tənà y pyǝ Faraǝ Nəbo shàdéesé, Babyəlonə pyǝ Nabəkədnəznəznəre bú búl n ɲwənén Nəko òndə Nəko yà n wə Efərate bù-fwèlè y nyi ni, Karəkəmyiishi ní mú. Rəmyé yó né, òndə Zhəzhaase byi Zhouəcim Zhidə pyǝ mó pyèlè ré zhe byinə nənə. ³Shàdéesé yó-cinà bé zè sə wə sə shàdéesé ne : tənə-na á zè á kwè wè ré bə m'e càr cìn yé né búlú jàà w mó nánfwàalè òndə rə nàmpólse, á m'á la búlú né jàà wa ! ⁴Lyè-nə eshəsé wè ré sà ne ! eshə-jòmna, zè-na á jòm eshəsé ! Pú-nə á shàdéesé yə-púr ri ! Dwèlè-nə á swə né nyə né nə du nànsəsómse ! Zwi-nə á cǝbre kàməzwisi ! ⁵Sə wə bəkón à nə èta mó ? Nyi bə wun n'è ge, bə k'á n'è kwè ! Bə ɲwənén bə shàdéesé kàdar ré ; bə n'è dūr bə làà dwā ne, bə n'è dūr bə t'á pyirhi bə nyi bə kwā né yé ! wu-zèè nánfwèlè wə cə-yala gakó, wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé. ⁶Bá lò mòbó n zhe ywəl du n dwā bé mó cici mú wàr n la dūr n lú yé, lò mòbó n wó kàndə du n dwā bé mye wàr n cìn n la zō yé ! Bə m'a n'è mà bə nèrh bə lwé té, Efərate bù-fwèlè y bù-cú w ɔ ɲwénén jə-gwā sō mó yó ! ⁷Wó lò n wó n mà n já n ná súlú n la òndə Niili y nē mó, émyé bù-fwèlè y kèbé è nē mó n'è swi y mə bərh mó ne ta ? ⁸Wó Ezhibti tənà y è wó òndə Niili y è nē mó y'á j'á n'è swi y mə bərh òndə bù-fwèlè nē ne mó ta. Ezhibti tənà y y'á n'è wələ : À nē mó m'a j'á n'è súlú, mə mólé cə yá, à m'a ce ceme né lyi bí jé té. ⁹Esherh, zhəl-nə ! eshə-vwətur jòmna, Dūr-nə á vò á jì bə yó òndə lyim ! Bə nyi kàdar ré tèbé rə du rə dwā bé mó du rə la búlú né yilə : È wó Kuushi òndə Puuti lyi bí byèbé bə yé wè ré tèbé bə m'è càr cìn yé né búlú jàà w zú mú, òndə Luudi lyi bí byèbé bə yé twesé tɔ mó ! ¹⁰Dè ré rəmyé mó, wó Cinnə Bə-zho-zhe mó n cǝ jàn cinà bé gakó mó dē ; rə wó n jim cú dē, n la n jim cú n zwə bé yó rəmyé yù wə. Rəmyé yù wə, búlú shù m'a jí o sú, o nyò jal mə zə w o tutwi té. Bə nyi rəmyé wó vwǝ bə zwəl bə pə Cinnə Bə-zho-zhe ne, jə-gwā sō tənà y wa, Efərate bù-fwèlè y nyi ni mú. ¹¹Ezhibti kè byi n yəl bal párá, zè n vò Galaade, n zwè cəm. E jà wó n cìn n ná n lyèè n pyà cəmə nánzhəzhə nánfə, lwar bə məmyé mədù ga wàr mó mà la wárh yé. ¹²Nyi tenésé lyi bí lwar n cizhil ré yò, bə n cǝ ré sú lū w púlápúlá wə, bə búlú kàdar ré ɔdú gakó n'ò dūr ɔ zhə ɔ dō ne ; rə tò dwā rə lwé té. ¹³Nyi Bə-zho-zhe zòm òndə nyi-zwennə Zheremyi, bə n byili mú bə Babyəlonə pyǝ Nabəkədnəznəznəre bàn bú òndə Ezhibti tənà yá. Bə-zho-zhe wò mo bə n wál : ¹⁴Zè-na, á bwəl Ezhibti tənà y wa, á bwəl Myəgədnəle né, á bwəl Memfyiisi òndə Təpənəese né mye, á wə : Zè n zhì dē ! Tənə, bə nyi búlú shù tú ɔ zhì o kəkélé mó ! ¹⁵Wó bəkón yil bə zə n búlú kàdar ré bə m'e lyè mó ? Bə yə ɲwənén bə zhì kèlè. Nyi wó Bə-zho-zhe n yirh be n jì té. ¹⁶N ce bə nánzhəzhə tu té, bə tu dwā yó, bə zè bə zhe : Bà-nà ná k'á kwè ná vò ná dwi rí sono, ná gə lùl məgā tənà y w mó, búlú shù w ɔ n'ò gwi mú yé né ! ¹⁷Bə zhì gàà mó bə búbwéel bə wə : Ezhibti pyǝ Faraǝ, n yè kən lyè, n zè n tàkwā n ná n ce sɔ. ¹⁸Nyi á wó nānyi ! Wó pyǝ mó n zòm rəmyé, n yil ré wó Bə-zho-zhe, mòbó n cǝ jàn cinà bé gakó mó ! Nyi, zù-bal bànà, òndə Tabəre gə ɲwénén pyàr cəcəl w né ta, òndə Kəramel pyə w gə wə nə-fəl w yə-pèlè w né ta. ¹⁹Ezhibti lyi, Ezhibti bəkó ! Zè n tənə n zhī rí n mə n la yóm re jè y mó ! Bə Nəfe m'a jirh gə-elú èpòlò, bə m'a ji w myin, lòlò kə n tá n la ɔ wé jòm yé. ²⁰Ezhibti nyè òndə nə-cel tèbé rə càn dēdē ta..., sə còrna mó la lū jə-gwā sō shú n bà, n yúwá... ²¹Shàdéesé bə y'á kwè bə n'è kwè Ezhibti ní mú, y'á wó òndə nə-byə-twəále tèbé bə n'è kən cènə mó ta. Shàdéesé səmyé gakó kwè sə dūr sə yə zhì yé, bə sə zwini rí dē ré yúwá. Bə còrhò-tum pə yi rí yúmá. ²²Ezhibti lyi bí shàdéesé j'a dūr sə nèrh dweme n'è dom té òndə wó dom mə n'è nənà té ta, bə sə zwə bé y'á zə shàdéesé bə m'è bàn se òndə dwəl ne òndə dà-kàrna bə bàn dār ká ta. ²³Bə n'è kà Ezhibti tù wá, òndə lò wàr n ná n zwi ɔ wé ga yirh wə ! Wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé ? ²⁴Bə wó nunə nánjəjóló du səsəmè, lò wàr bə yó n la gál n lwar yé. ²⁵Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǝ jàn cinà bé gakó mó wələ : Nyi á m'a pə còrhò-tum No cə w yi Amǝ òndə Faraǝ òndə Ezhibti tənà y n'è pyà bé ne, òndə Faraǝ lyi bí byèbé gakó bə zhí mu òndə bə yi ta mó mye ne. ²⁶À m'a zə be a ce Babyəlonə pyǝ Nabəkədnəznəznəre òndə n tuntunnə bé bə n'è pyà n gu mú jǝ wa ; rəmyé gə rə lyè kwā né, numbyinsi m'a k'a bə sə jòm Ezhibti ní òndə shāā ga mó ta. Wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé. ²⁷À tuntunnə Zhakəbe, è gə wó nmyé yilə, n bəká dūr ywé yé, Esərayel, n bəká kəkə yé ! Nyi á m'a vwārh mó lū w jàà kèbé è nye wé, À m'a vwārh n nèmé né tənà y kèbé bə wó yómá è wé mó wə ; Zhakəbe mà n ká n kwè n bə jè, n jòm shirhə òndə yə-zúlə wé, lò kə n tá la mə jəjə yé. ²⁸Nmyé à tuntunnə Zhakəbe, n bəká dūr ywé yé, wó Bə-zho-zhe n zòm rəmyé ; bə nyi á ɲwénén òndə mó. À m'a cə tənésé shèbé à y'á jì mú a ce sə wé mó ; sə òndə rəmyé ga, à m'a pǝ còrhò-tum òndə cángá, à t'á la mó yǝ nánfə yé.

Chapter 47

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá nyi-zwennə Zheremyi Shilishiti lyi bí shò-kwā né ; ndá Faraṣ yà n gwě yà bwí ndá Gaza gá cǐ mǎgwǎ nyí rí yé. ²Bə-zhə-zhe zòm n wò : Nyí nǝ mà shí lǔ jà-gwǎ sǝ mà bànà, má j'á sú cɛ, mǝ jǐrh bù-fwɛlɛ kɛbɛ è su e bɔrh, e mólé tənà y ndá wè ré tèbé rà ɲwéné è wé mó ; è cɛmɛ né ndá nà lyi bí. Lyi bí j'a zè bà n'è wǔrh bà búbwéé ndá wu-zhìlù, bà gá nyèè shəshesé nèsé dome ré ndá búlǎ eshərh-vwɛtur rí wùwùlì rí ndá rà nèsé dome ré mó yilǎ. ³Shəshesé nèsé dome ré, ndá búlǎ eshə-vwɛtúr rí wùwùlì rí ndá rà nèsé sǝ w ce byǎ bé ndá dabá bé wèrhé wèrhé bə ga, bà jèsé lyèè, bə dwǐ bà byǎ bé nɛ, bà yà pyǐrhí bà nyí bà sǝ yé. ⁴Bə Shilisəti lyi bí byèbé bà y'à dàl Tiiri ndá Sədǝ né, bà n'è tó bà sɛ Shilisəti lyi bí ni mú, yò cǝ dɛ ré yúwá, bà wó Bə-zhə-zhe n la Shilisəti lyi bí cǝ w ndá Kafətcɔsɛ cǝ w ɔ wǝ nǝ mó cəcəl w mó lyi bí cǝ. ⁵Nyí wù-zhìlù nánfɔlɔ zhe Gaza lyi bí, bə tǝ rà yil bə fɔ bə ywé né bə yě nánɔɔlɛ ; Ashəkəlɔ lyi bí k'è wàrà bà n'è púr bà nyí yé, ndá byèbé á dàl á jě vɔlɔ w mó ga. Á nǝ m'a tǝ rà yil á zè á n'á kǎr á yala né á la m'a yí dǝ ? ⁶Ǻ Bə-zhə-zhe búlǎ shù, dǝ n nǝ la yǝ n shǐrh ? Ká bə zù n pyá w wa, yě èta, sǝ zhì shéé ! ⁷Búlǎ shù, etər n nǝ m'a tó né n zhì shǐrh ? E jà wó Bə-zhəzhe n ná n twǐ mú mú, wó twǐ n twǐ mú n la vò n bú ndá Ashəkəlɔ lyi bí ndá lyi bí byèbé bà jě ná-fɔlɔ w nyí ni mú.

Chapter 48

¹Nyí kɔn dɛ̀bɛ̀ Bə-zhɔ-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn ciná bé gakó mó zòm Mɔwaabe shò kwā né mó : Zwini zhe Nəbo cɔ w lyi bí, bə̀ bə̀ cɔ w cò ! Cizhìl pú Cərayətəyim cɔ wá, bə̀ bə̀ zwɛ̀ bə̀ cɔ wá. Cizhìl pú Myəsəgəbe, bə̀ bə̀ wūr jàà èmyé bə̀ ló tɛ̀. ²Jàà y èmyé mó k'è tɛ̀né yé, bə̀ wó jàà y èmyé è y'à ce Mɔwaabe yil ré du ; lyi zhǐ Eshəbɔ cɔ w wa, bə̀ n'è téré ò cǔ mó yò bə̀ zhe : Bə̀-nà ná vò ná cɔ w o jé tɛ̀ tənésé cəcəl wə ! Mədəme, lwar bə̀ bə̀ la nmye cǔ ; bə̀ búlú shù pú ñ kùr ò bànà.³Lyì zhǐ Oronəcim ní bə̀ n'è wūr bə̀ búbwéé bə̀ zhe : Nyí màbyóó nánfɔ̀lò ñdà wu-zhùlù nɔ nàba. ⁴Mɔwaabe tənà y cǔ, è byǎ bé n'è wūr bə̀ búbwéé. ⁵Lyì bí n'è kùrh bə̀ m'è jìl Luyiiri pyèlé yá. Ñ gə̀ tú ñ ná ñ swé Oronayim pyèlé y ñ já ñ nyé wu-zhìlù búbwéése sà n'è wūr sà zhe :⁶Lò gakó zɛ̀ ñ dūr ñ zwɛ̀ ñ ciná ! Yál-na ñdà zúzúnú ciná byèbɛ̀ bə̀ ɲwéné gɔ-elù èpòlò w ta. ⁷Bə̀ ñ zɔ ñ wɛ̀ ré ñdà ñ nəcɛ̀ndé zhànà, wó rəmyé è ce, bə̀ m'a ɲwéné bə̀ zə̀ nmyé búlú né wɛ̀, bə̀ zɛ̀ bə̀ kwè Kə̀mɔɔsɛ̀ ñdà ñ vwǐ-zwǎlnə̀ bé ñdà ñ yé né ciná gakó bə̀ m'e vò yómá jè. ⁸Rəmyé yi ní, lò mó mǔbɔ́ ñ ná ñ cǔ mó, mà ñ já ñ zɛ̀ zù cɔ cɔ gakó wɛ̀, n cǔ rɛ, rə̀ jé tɛ̀, òdù ga t'á la lú yé, ñ mà ñ ce já y jé tɛ̀, n cǔ já y ñdà vɔ̀lɔ w ga. Kɔn tó ñdà Bə-zhɔ-zhe gá wəl né. ⁹Pə̀-na vòmè Mɔwaabe tənà y ne e m'e zɛ̀ ! Ñdà rəmyé ga, è ceme né b'a cǔ nə̀ jǐrh gɔ-elù èpòlò, è k'è t'á la numbyíni nɔ e jòm è wɛ̀ yé. ¹⁰Zwini b'a zə̀ lò mǔbɔ́ ñ twǐ Bə-zhɔ-zhe tum rí ñdà yəl nà kùrə̀ mó, zwini b'a zə̀ lò mǔbɔ́ ñ cɛ̀ ñ yá ñ búlú shú w mə̀ n ló jal tɛ̀ mó !¹¹Mɔwaabé bə̀sóné yi ní ga ñ jòm shéshé ñdà yə̀-zúlá, ñdà dǎvɛ̀ kɛ̀bé è ɲwéné è nə̀zhǐ wɛ̀ e jòm è zhǐ, bə̀ yə̀ y pyirhí è nə̀zhǐ y wɛ̀ bə̀ ló nà-zhǐ dǔ wɛ̀ mó ta, bə̀ y'a t'á zal mó bə̀ zhəl yómá jé yé. Wó rəmyé è ce, è nyàn ré j'a wó rəmyé, è zho w nyàn ré mye yə̀ lyər yé. ¹²Sə̀ Bə-zhɔ-zhe wəlà, bə̀ dɛ̀ ɲwéné rə̀ bànà, à m'a twǐ lyi bə̀ b'e vùr be ku w bə̀ ɲwéné ò wɛ̀ mó w bə̀ ce ku dǔ wɛ̀, bə̀ zɛ̀ bə̀ mà è kwǎlné bə̀ lo. ¹³Sə̀ cizhìl b'a zə̀ Mɔwaabe lyi bí Kə̀mɔɔsɛ̀ yilə̀, ñdà cizhìl gá zə̀ Esərayel byǎ bé Bə̀tel mó bə̀ y'a zhe ñ zhàn mó né ta !¹⁴Mɔwaabe lyi, è nə̀ wó etər á nə̀ m'a zɛ̀ á tó né á wó : «Nə̀ wó kàndar, nə̀ wó shə̀dɛ̀ésé ná zhǐ búlú bú yil» né ?¹⁵Rəmyé yi ní, bə̀ j'a cǔ Mɔwaabe, bə̀ ji è ceme né myǐn nà nyèrh la yi wə̀, bə̀ zə̀ byèbɛ̀ bə̀ yé kɔn du bə̀ dwǎ bé bə̀ la zwál, wó pyɔ́ mó, ñ yil ré wó Bə-zhɔ-zhe ñ cǐ jàn ciná bé gakó mó ñ zòm rəmyé. ¹⁶Mɔwaabe cǔ mó yú mə̀ zhè, ñ zwini rí n'è dūr lálà rə̀ bànà. ¹⁷Ámyɛ̀ byèbɛ̀ gakó á jè á kákélé y á yé è yil ré gá du ní náàcɛ̀né mó, zɛ̀-na á n'á kùrh y á zhe : Wó etər jàn ré nánfɔ̀lò w kòbɔ́ tó né, jàn ré rə̀ bə̀ dǔ zhe mó tó bə̀ m'e cǔ rə̀ mó ?¹⁸Ǻ Jə̀bɔ́ lyi, só-nə̀ tɛ̀ á còrhó jàà y wa, jòm-nə̀ tɛ̀ cə̀-kùlì y wə̀ ! bə̀ nyí Mɔwaabe còrna mó bàn bú ñd'ába, n cǔ á jààsé á lú á kákélé sɛ̀ mó. ¹⁹Arə̀wɛ̀ere lyi, jòm-nə̀ sómá y vɔ̀ nɛ́ á n'á nyí, lò mó mǔbɔ́ ñ dūr n lú mú gə̀ tú ñ yúwá, n'á bwə̀rh : Wó bə̀kón yò ò wə̀rhé ?²⁰ñ mà ñ lyār n wó : Nyí Mɔwaabe nɔ cizhìl, bə̀ cǔ wá. Wūr-nə̀, á búbwéé ! Zhǐ-nə̀ Arə̀nɔ́ né á bwəl á byili á wó : Mɔwaabe cǔ !²¹Bə-zhɔ-zhe pɔ̀ còrhò-tum já y è wə̀ dɛ̀ mó tənà y lyi bí ñdà Olɔ́ ñdà Myəfaate ²²ñdà Jə̀dɔ́ ñdà Nə̀bo ñdà Bə̀tɛ̀-Jə̀bələtəyim ²³ñdà Cərayətəyim ñdà Bə̀tɛ̀-Gə̀mul ñdà Bə̀tɛ̀-Mə̀wɔ́ ²⁴ñdà Kə̀rə̀yɔ̀tɛ̀ ñdà Bə̀sə̀ra ñdà Mɔwaabe tənà y ceme né gakó, nyèbɛ̀ nà nye ñdà nyèbɛ̀ nà bwəl ga mó ne. ²⁵25 Mɔwaabe tənà y jàn ré zhè, è vɔ̀ n kówá. Wó Bə-zhɔ-zhe ñ zòm rəmyé.²⁶Ce-nə̀ Mɔwaabe tənà y nyò dǎvɛ̀ e zə̀ y e tutwi tɛ̀, b'e zhè è cin dɛ̀ e dwene Bə-zhɔ-zhe ! Bə̀ Mɔwaabe tu ñ tətɔ̀lɛ̀ wɛ̀ n byíbyíli, m̀nì ga nmye jǐrh m̀n kɔna !²⁷Esərayel mye nə̀ yə̀ m̀n kɔn yəl Mɔwaabe yil nà ? Mɔwaabe, Dɛ̀ rə̀dù ga, ñ yà ñ nɔ Esərayel bə̀ zə̀ ɲwǎl wɛ̀, ñ má ñ gə̀ la è yò zòm gakó j'a wó ñ yó dúdú ñ ná ñ zhízhi ñ má ñ m̀n y mó ?²⁸28 Rəmyé ce, Mɔwaabe lyi, du-nə̀ á yé á ceme né á vò á jòm pyār ré wa. Á yə̀ ñdà épwɛ̀sə̀ shèbɛ̀ sà n'è cǐ sà jálá pyò gə̀gòlò wɛ̀ lò gá yír mə̀gǎ́ mó ta !²⁹Nə̀ yé Mɔwaabe tənà cin-byilu nánfɔ̀lò w párá, è cin dɛ̀ zhǐ mó, è cin-néré yá, è jàn wó wə̀, kɔn ré tɛ̀bé è n'è pyá mó, è cin-byilu búlú né è wɛ̀ mó gakó párá.³⁰Bə-zhɔ-zhe wəlà : à yé è zǐ-fwə̀r ré, è tumə̀ né nà bə̀ kùr zhe mó gakó párá.³¹Wó rəmyé è ce à n'á kùrh Mɔwaabe ne, à n'á kùrh Mɔwaabe gakó ne. Lyi bí j'a n'è kùrh Cə̀r-Erɛ̀sɛ̀ lyi bí mye ne.³²32 Nmyé Sə̀bə̀ma dǎvɛ̀ cémé, à n'á kùrh ába du Yə̀zɛ̀ere lyi bí. Nyí ñ cémé né tò nà jèsé byi sə̀ lyɛ̀ nà-fɔ̀lò w sə̀ yí Yə̀zɛ̀ere ná-fɔ̀lò wa. Sə̀ mǔbɔ́ ñ ná cǔ mó tu ñ wɛ̀ ré ñ jər mó ñdà dǎvɛ̀ cémé byǎ bé ñ yà ñ pɔ̀r mó yó n pwá.³³33 Èlāsɛ̀, wu-nyò ñdà fũ mú bə̀ n'è fũ mú jé cesé gɔ sɔ́ mó ñdà Mɔwaabe tənà y ga wɛ̀ ; à ce dǎvɛ̀ y zhè nə̀bwǎnsé wɛ̀, e pyār h dǎvɛ̀ cémé byǎ nèrh kùr w ñd'e n'è m̀n e kǎrh mó jé tɛ̀ ; e jǐrh wó búlú búbwéése sə̀ ɲwéné è k'è dǎ wu-nyò búbwéése yé.³⁴34 Bə̀ nyèè búbwéése sà zhǐ Eshəbɔ́ né sà n'è búbwéé, lò gə̀ zhǐ Elale né ñ nyé, búbóó mó lyɛ̀ mə̀ yí Yaase, mə̀ k'è zhǐ Sə̀waase mə̀ yí Oronəyim ñdà Egə̀laate-Shə̀lə̀sha né, bə̀ bə̀ pwírì Nə̀mərìm mye nɛ̀ mó jààsé cǔ.³⁵35 Bə-zhɔ-zhe wəlà ; à j'a n'á yǎl a zhè ñdà Mɔwaabe tənà yá, è lò mǔbɔ́ gakó ñ ná ñ zal vwə̀ nǎmpúmá cɛ̀é ñ twí ñ zwál è yə̀ né vwǐ-jùulí yó, n ji wɛ̀ rə̀ lwé nǎnyə̀nyèlé myǐn ñ má ñ cèrhé ne mó jé tɛ̀ Mɔwaabe tənà y wa.³⁶36 À n'á kùrh Mɔwaabe ne à wɛ̀ ñdà wó wu-zhìlù wí è n'è wúl ta, à n'á kùrh Cə̀r-Erɛ̀sɛ̀ lyi bi ni à wɛ̀ ñdà wó wu-zhìlù wí è n'è wúl ta, bə̀ nəcɛ̀ndé tɛ̀bé gakó bə̀ pwá bə̀ cǐ mú gá jé mó yilə̀. ³⁷Bə̀ nyí lyi bí gakó ywé né fɔ̀nà, bə̀ tama né gakó fɔ̀, bə̀ jèsé gakó kǎr kǎr, bə̀ nyal ywáəle ñdà gə̀nde ta bə̀ lyɛ̀ bə̀ cə̀rh ne.³⁸38 Kɔn zhǐ Mɔwaabe lyarha né yó ñdà cɔ w dwǎ-jóló jààsé wɛ̀ mó gakó j'a wó wu-zhìlù cǐl dúdú ; bə̀ wó àmyé à mà Mɔwaabe a lo ñdà nə̀zhǐ kɛ̀bé è k'è bə̀ tum zhe ta, wó Bə-zhɔ-zhe ñ zòm rəmyé. ³⁹Bə̀ gá mà Mɔwaabe bə̀ lo mó yilə̀ ! Zɛ̀-na á n'á wówólé ñdà wu-zhìlù ! bə̀ cizhìl dúdú ce Mɔwaabe tənà y pyirhí è yé e zǎ kwǎ ! Mɔwaabe jǐrh m̀n ñdà ywé kɔna, tənàsə̀ shèbɛ̀ sà jé sə̀ kákélé y mó yilə̀.⁴⁰40 Bə-zhɔ-zhe wòwə̀ : Nyí ñ jǐrh ñdà ènyə̀lǎ è zɛ̀ e lèlè è vòmè è wə̀ Mɔwaabe yá-pèlé w è n'è yál ta. ⁴¹Bə̀ zwɛ̀ Kə̀rə̀yɔ̀tɛ̀, bə̀ ɲwéné bə̀ zwɛ̀ jààsé shèbɛ̀ sà wó bə̀ jàn ré mó mye bə̀ súli. Dɛ̀ rəmyé yù wə̀, wu-zɛ̀é m'a zə̀ Mɔwaabe

shòdéesé kàndar ré ndə wu-zěé gá y'a zə kē mǝbǝ́ n ná n lùl né mó ta.⁴² Mǝwaabe m'a jé tē, è k'è t'â la dwí yál, è gá zhě è cìn dē è bú ndá Bə-zhə-zhe mó yilə. ⁴³Mǝwaabe lyi, nyi wó ywē ndá góró nánlyilyùmú ndá pòmò rə zhí á yilə ! Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ⁴⁴lò n gə la dūr ywē ré yé né, wó góró nánlyilyùmú w wé n la né tu, sə lò mǝbǝ́ nmye ká n la góró nánlyilyùmú w w shí n du mú, rəmyé ná-cí wó pòmò w wé n la né tu. Bə nyi wó byin rí rəmyé mó wé, à la ce còrhò-tum bə rə jòm nmyé Mǝwaabe yó mó, wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. ⁴⁵Sə lyi bí byèbè bə dūr bə lú mú, m'a dūr dūr bə lyèè bə yí Eshəbǝ́ ywəl mó w bə zhí gāà mó ; sə myin m'a du Eshəbǝ́ né, mə kwé myin-zhù Səwǝ́ cəcəl wə ; mə tó Mǝwaabe tənà y swá né ne mə ji, kən m'e yí lyi bí byèbè bə n'è zhàrh búlā tē mó yó-kwáólé ne. ⁴⁶Mǝwaabe, n nɔ zwini tǝ ! Nyi Kəncɔshe lyi bí jé tē. Bə zē bə pwà n byǎ bé bə m'e vò yómá jé, bə zə n bəkwá mye bə súlí bə lyē. ⁴⁷Sə lwar bə kən m'a dene, rəmyé kwā né, à m'a zə Mǝwaabé tənà y lyi bí a k'a m'a shí yómá jè bə kwé bə bə. Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé. Wó èta kən tó né Mǝwaabe còrhò-tum rí shò-kwā né.

Chapter 49

¹Nyí kɔn ré dèbé Bə-zhɔ-zhe zòm Amɔ byá bé yil mó. Bə-zhɔ-zhe zòm n wɔ : Esərayel bə byá zhe nà ? N bə byá zhe bə m'a cini n jè-kɔn ré nà ? Sə è nə wɔ bəkɔn yil Myələkɔm zwē Gadé n cí ; n lɪ bí zē bə b'è jè Gadé cemé né wé mó ? ²Wɔ rəmyé è ce, nyí dē ɲwénè rə bənà, wɔ Bə-zhɔ-zhe n zòm rəmyé, à m'a ce búlá búbwéé zē tē Araba né, Amɔ byá bé cə-fɔlɔ w wé ; o jirh jì-bwər, bə ji cemé né nyèbè ò cí mú myin ; èta, Esərayel m'a zē e jì lɪ bí bə y'à jì y mú, wɔ Bə-zhɔ-zhe n zòm rəmyé. ³Eshəbɔ lɪ, kúrh-nə, nyí Ayi cɔ w cɔ ! Ámyé byèbè á jè á kákélé Araba mó, wúrh-nə ! kwè-nə ywáale bə nyal ndə gānde ta mó á zù, á m'a byili á wu-zhilù wá ! wèrhé-na wu-zhilù, á m'a dūr á y'à zā nyónò á k'a zā nyónò á m'a kákélé byilí y cá ! Bə nyí bə zɔ Myələkɔm ndə n vwi-zwálnə bé ndə n yó-cinə bé ga bə m'è la yóm re jè. ⁴Wɔ bəkɔn yil n nə ná n zhè n cín dē n jàn ré yilə, nyí n jàn ré zhè, nmyé bəkɔ mɔbɔ n zhɔ ne mó, nmyé mɔbɔ n yà n zhe n nəcéndé zhən mó, rəmyé ce, n yà n zē n ná n wələ : «Yè lò mà n shí ní n bə n bú ndə ne ?» ⁵Wɔ rəmyé è ce, à m'a ce ywē zə mó, wɔ Bə-zhɔ-zhe, Cinnə mó n cí jàn cinə gakó mó, n zòm rəmyé, ywē m'a shí jaàsè shèbè sà kákélé mó mó w rə zə mó ; bə m'a jì ámyé mādù mādù gakó, lò gakó dūr n zā n yé gá zā má ; bə t'ā la lò nɔ n kwè byèbè bə dūr mó n cí dwā yó yé ! ⁶Rəmyé kwā né, à m'a k'a zə Amɔ byá bé bə bə jàa y wa. Wɔ Bə-zhɔ-zhe n zòm rəmyé. Nyí kɔn ré dèbé Bə-zhɔ-zhe mó n cí jàn cinə gakó mó zòm Edom yil mó : Lárma k'è tènè Təmə né nà ? Lɪ bí byèbè bə n'è zhilì bə yala ne mó, surhə cinə bé surhə né jé nà ? Bə surhə né dē nà ! ⁸Dədə lɪ ! kwè-na ! dūr-nə ! zhəl-nə á vò a shèè pyə-gwáaré wé ! Bə nyí à la ce zwini b'e jòm Ezəyu yó, bə n còrhò-tum yì rí yúwá. ⁹Lɪ byèbè bə n'è pɔr dāvè cemé byá bé mó tú n sono, bə dàl cemé né byí èdù ga bə pɔ n gūn ? Sə ɲwɔlā nə gə tú n sono cəcē, nyí wɔ kɔn ré dèbé bə wɔ bə la cɔ mó bə la cɔ. ¹⁰Sə ámyé m'a zə Ezəyu a kəkəle mó a yē nánfò, a jirh n cəcéndé rə y'à shèè mó kùr ne a ce pwè ne. N ká n wār n la shòò yé ; a ce n byá bé ndə n da-byá, ndə n jà-dwā bé cì, n ká n tá n la né yál yé. ¹¹Yè n bətàlsé ne, sá yē b'a m'a ce sə zə myəl, sə n ejənə bé nyí à yó wə ! ¹²Nyí Bə-zhɔ-zhe zòm n wɔ : Nyí lɪ bí byèbè bə y'à mǎ sə bə nyò à lyim rí kǎzòm mó wé mó, cinə nába la mà wé nyó ; sə nmyé, n ná n búl bə n b'a mē né n tá n la còrhò-tum nɔ nà ! Lwar bə n tá n la né mǎ n cí còrhò-tum nɔ yé, nmye m'a nyò à lyim rí kǎzòm mó wé. ¹³Bə-zhɔ-zhe wòwə : Á n'ā zə à cici à bwəl rə nyí ; bə nyí Bəsəra m'a jirh zúzúnú cɔ, cizhil kɔna, cɔ kɔbɔ ò cɔ, bwəl námmləwélé cɔ ; ò cemé né gakó m'a jirh jì-bwər byinə nə bə zhɔ zhe yilə. ¹⁴Bə-zhɔ-zhe zòm nyí ràdù zòmà a nyèè : Bə nyí bə twì lò mādù tənèsé lɪ bí sɔ bə n wál be : Bà-na dwā yó ! Á vò á bú ndə Edom lɪ bí ! Zè-na dē á la búlá né bú ! ¹⁵Edom, nyí à m'a ce n jirh námpólé tənèsé cəcal wə, lɪ bí n'è nyí ndə kɔn nánfò ta bə wé. ¹⁶Nmyé mɔbɔ n jè pyò gógolò w wé mó, n cí pyǎlsé yá-pǎlsé mye mó ; lwar bə wɔ ywē ré n yà n ná n ce tənèsé ne mó ndə n cín-byilu mú rə dwì mú. Má n zē n vò dēdē n cí n jāl ré pyār ré yá-pǎlsé yó ndə ényəlá ta mye, à m'a yirh mó gāa mó a jì tē. Wɔ Bə-zhɔ-zhe n zòm rəmyé. ¹⁷Edom m'a yə wu-zhilù jàa. Lɪ byèbè gakó bə la è yala né tó bə lyē mó, kɔn m'a jār be, wu-zēé nánfwélè zə be, bə wúrh bə búbwéé bə wúl fyilì è kùr wə. ¹⁸Ndə kɔn gá yál né Sɔdɔm ndə Gɔmɔrè ndə cemé né nyèbè nə y'à bwəl ne mó gakó gə cɔ né ta ; lòlò ká n tá n la Edom né jòm yé, numbyiní byí tá n la gāa mó yál yé. ¹⁹Nyiwé, à m'a du ndə wɔ bɔrɔ kɔbɔ ò shí Zhərdē bwí y kà-cər ré w o du ò la jàa y kèbè gə-lyò já è wé ò la dóm ta ; à m'a j'a zē twər ràdù sá, a ce Edom lɪ bí gakó dūr bə tənà y wé, a zē a kwè lò mó mɔbɔ à cír mó a cí bə tənà y w n ciní yə. Nyí-nə á nyí, wɔ mɔ lò n mǎ n zə n cín n merhe ámyé ? Wɔ mɔ lò n mǎ n zə ne n búr ? Sə wɔ yó-cabal mɔ n mǎ n zhì á yé né ? ²⁰Wɔ rəmyé è ce, cili-na nyí rí tēbè Bə-zhɔ-zhe kwè n la wórhó Edom yil mó ; ndə sómá kèbè n gu n wé n la tó n mə n bú ndə Təmə lɪ bí mú ! Zhən zhənà, bə m'a zə be bə vwē tē ndə pyi-bwǎlse ta, zhən zhənà, bə m'a cɔ bə jòmə yə. ²¹Bə tē twirí y sɔ w dúdú dweme ré m'a ce ce y zhízhi ; Bə wísi dweme ré m'a vò rə yí vwal-gɔ w nà-fɔlɔ wá. ²²Nyí kɔn m'a yə ndə wɔ ényəlá è zē e lèlè è vòmè è wɔ Bəsəra yá-pèlè w è n'è yál ta. Dē ré rəmyé yú wə, wu-zēé nánfwélè m'a zə Edom shədéésé kàndar ré, ndə wu-zēé kèbè è n'è zal kē mɔbɔ n pwi zē mɔ n ná n lùl ta. ²³Nyí kɔn ré dèbé Bə-zhɔ-zhe zòm Damaase yil mó : Cizhil pú Amaase ndə Arəpaade cemé né : bə nə nyèè nyí námmləwélé, nə lɪ bí wun ní zē nə n'è zhizhiri dē nə wār nə zhì shéé yé, ndə nà-fɔlɔ nē gá y'a mǎ zē mǎ n'è fùu, mǎ k'è wār mǎ zhì ní ta. ²⁴Damaase jàn ré zhè, n zē n kwè n la dūr, bə ywē ndə wu-zhilù ndə lyàare zhe mo, ndə kē mɔbɔ n pwi zē mɔ n ná n lùl ta. ²⁵Á Damaase, nmyé cə-fɔlɔ w n yil ré y'à duwə, n ná n pɛ ne wu-nyò mó, wɔ nmyé bə yār h tē èta ! ²⁶Wɔ rəmyé è ce, Bə-zhɔ-zhe wòwə ; bə dē ré rəmyé mó yú wə, bə m'a gu Damaase ébwá-dálá bé bə ló tē sómse yó, bə gu n shədéésé gakó. Wɔ Bə-zhɔ-zhe Cínə mó mɔbɔ n cí jàn cinə bé gakó mó, n zòm rəmyé. ²⁷Á m'a jì Damaase byilsi myin, mǎ jí Bē-Adaade pyɔ kélé yá. ²⁸Nyí kɔn ré dèbé Bə-zhɔ-zhe zòm Kədaare ndə Asɔrɛ pyá bé tənèsé yil mó ; tənèsé Babyəlone pyɔ Nabəkɔdɔncɔzɔrɛ bú ndə sə pyá bé n ɲwénè be n zwē se mó. Bə-zhɔ-zhe zòm n pə nyí èta n wɔ : Zè-na dē ! Zhəl-nə, á bú ndə Kədaare lɪ bí ! S'á ce Kədəem lɪ bí jé tē ! ²⁹Bə bə zə bə zwē bə kwəárhé ndə rə kàməjèsé ndə bə vwámá né ndə bə zhī rí ndə bə yómdé gakó. Sə byèbè bə zwē bə ré mó zē bə mà wu-zhilù búbwéé bə ce jaàsè gakó w Asɔrɛ lɪ bí shò-kwā né bə zhe : ³⁰Asɔrɛ lɪ, zè-na á dūr dēdē ! Dūr-nə, pyá-na jàa kwā né á vò á shèè è wé, Asɔrɛ lɪ ! Nyí wɔ Bə-zhɔ-zhe n zòm rəmyé ; bə nyí Babyəlone pyɔ Nabəkɔdɔncɔzɔrɛ kwè nyí n la bú nd'ába. N tene búlá né nàmyé n zhè. ³¹Bə-zhɔ-zhe pɔ nyí n wɔ : Zè-na dē ! á vò á bú ndə tənà y kèbè è lɪ bí zhəl bə jè bə dúdú, bə zhe yə-zúlá, bə wun t'ā zē kaka ne yé ; e jà bə bə bɔlò òdù ga

òndá sàfɔ̀ òdù mye zhe mó.³² Lyì m'a bà bæ bú òndá bé, bæ ɲwɛ̀nɛ̀ bæ, bæ zɛ̀ bæ bubu bà yómdé, bæ pwà bà vwàamá
 nánzhəzhɔ̀ bæ jí ; à m'a jì lyì bí bàmyé byèbé bà n'è gòm bà tama né kəkàlsé bà fɔ̀n èta mó, a làà cə-yala gakó wé, a
 zɛ̀ a ce zwini shí cə-yala né gakó w rə bà rə jòm bà yó. Wó Bə-zhɔ́-zhe ń zòm rəmyé.³³ Asɔ̀ɔ̀rɛ cɔ̀ w m'a jĩrh gɔ̀-elũ
 èpòlò, gɔ̀-kũlsi pwáló cú jààse, wu-zhùlù dúdú jàà byinə nè bæ zhɔ́ zhe yilə. Lòlò ká ń tá ń bà ń wé jòm yé,
 Numbyíní dá-byí k'ê t'á la ò wé jòm yé.³⁴ Zhidə pyɔ́ Sədəcaase pyèlè ré gá tú rə jì kùr yì ní, Bə-zhɔ́-zhe zòm òndá nyì-
 zwennə Zheremyi Elam shò kwā né n wò :³⁵ Nyí Bə-zhɔ́-zhe mó ń cǐ jàn ciná bé gakó mó wòwə : Nyí wó àmyé à la
 Elam twā y è wó ń beɛ jù jàn rɛ gakó mó kó dwā wa.³⁶ À m'a ce zhər shí lū w yésé sàna y ga w rə bà Elam. À m'a
 làà Elam lyì bí cə-yala gakó wə, tənà èdù ga t'á la né yál bà t'a la è wé yú yé.³⁷ À m'a ce Elam lyì bí ywē zə bà zwə bé
 byèbé bà n'è pyà bà gu mú, bæ kəkə bà yé né. À m'a ce à lyi-shùurí zə lwɛɛ rə bà rə jòm bà yó. À m'a ce búlú shù
 pú Elam zwə bé kùr ò n'ò jì, kɔ̀n vò e yí a ce bæ jé tɛ̀.³⁸ À m'a ce pyɔ́ mó òndá yó-ciná bé jé tɛ̀ Elam né, a zɛ̀ a cí à pyèlé
 dà-gwá y gàà mó. Wó Bə-zhɔ́-zhe ń zòm rəmyé.³⁹ Sə kɔ̀n gə tú è dɛnɛ, rəmyé kwā né, à m'a ce Elam lyì bí k'a shí
 yómá jé bæ kwɛ̀ bæ bà. Wó Bə-zhɔ́-zhe ń zòm rəmyé.

Chapter 50

¹Nyí zòmà né nyèbé Bə-zho-zhe tó nyi-zwennə Zheremyi denne n zòm n byili Babyəłne ñdá Kaləde tənà y lyi bí ni mú. ²Bə-zho-zhe pɔ nyí n wó : Zě-na á bwəl nyí rí á byili tənà y wě, kē-na re ku yó, bə yírhá nə re ! Zòm-na re á byili, á bək'á shèè re yé ! Wál-na : Bə nyí bə zwě Babyəłne ! Béele jú cizhilə, Marəduuci gowa. Bə Babyəłne yə né jú cizhilə, nà jé tē. ³Tənà èdù lyi shí lū jə-gwà sō bə b'è n'è bwí ñdá Babyəłne, è lyi bí cō Babyəłne tənà y e jīrh èpòlò, lòlò ká n tá n lá è wě jòm yé, numbyínsí ñdá vwámá né la è wě dūr. ⁴Bə-zho-zhe wələ : Bə dwā né nəmyé mó yi rí gə tú rə yúwá, Esərayel byā bé ñdá Zhidə byā m'a k'a tó dwā bə kwě bə n'è zhəl bə bən ñdá bə n'è kúrh bə m'è pyà Bə-zho-zhe, bə Yi rí. ⁵Bə m'a bwərē Shənyō sómá y shō, bə pyīrhí bə yérh bə zā Shənyō bə zhe : Bə-nà né zhí Bə-zho-zhe ne, ná zə dəbre tēbé rə bə zhō zhe, rə yò t'ā la sō gaga mó ñdá Bə-zho-zhe ! Bə-zho-zhe wələ : ⁶Á dwí rí wó pyīsi shèbé sà y'á jé ; Sə kálna bé y'á dwí si, bə yě se pyār ré w sà n'è yiyiri ; sà y'á tó pyār ré ñdá pyālsé yó sà n'è zhəl, sə swě sà jil ré yò. ⁷Lyí bí byèbé gako bə y'a nə se mó n'è zal se bə gwi ; sə zwə bé bə y'a y'á n'è gwi si mú, y'a n'è wələ : Nə bə dóo zhe rəmyé yil gaga yé ; wó səmyé cici sà dó Bə-zho-zhe mó mōbó n'á yá n'á wó sà cángá tumə né jàà y mó ne, e jà bə nambalabá mye wó nmyé sono bə y'a n'è dē kən né. ⁸Zě-na á du Babyəłne né á dūr, du-nə Kaləde lyi bí tənà y w á dūr ! Du-nə á yə vwámá né yé né ñdə bə-cīsi ta. ⁹Nyí à m'a ce tənərh nánfwāse zhí lū jə-gwā sō sə wərhé nyí rədù sə b'è bú ñdá Babyəłne tənà y sə zwě yə ; tənəsé səmyé mó cama né n'è tē ñdə tarnə mōbó n'á cam t'ā twi tē nánfō ta. ¹⁰Bə m'a zə Kaləde lyi bí bə bubu bə wě ré ; lyi bí byèbé bə la bə wě ré bubu mú ciná nábá m'a sú kəna, wó Bə-zho-zhe n'á zòm rəmyé. ¹¹Ámyé byèbé á bubu à səpwā cəl kən ré mó, wərhé-na wu-nyō, fū-nə ñdá wu-nyō nánfōlò, zě-na á n'á fwě gə wě ñdá nə-cəl ta, kúrh-nə ñdə shəshərh ta ! ¹²Nyí cizhil zhe á ná mó, nyí cizhil n'è gwi kē mó mōbó n'á lūl ába mó ! Nyí n'á jīrh tənəsé gako nánkwaá yá : N'á wó gə-elū èpòlò, cə kēbé è kùlò, è wó jé ! ¹³Bə-zho-zhe lyim rí gə zě rə n'è yí mó ce, lòlò ká n tá n lá è wě jòm yé, è m'a jīrh è dúdú nən-dùwə è zhí. Kən m'a jār lyi bí byèbé gako bə la Babyəłne nyí ni tó bə lyē mó, bə wúl fyil, bə zhizhí bə ywə ò kūr w kən ré dēbē rə wərhé w mó yilə. ¹⁴Ámyé byèbé á n'á tē twesé mó, zě-na dē, á tənə á kákélé Babyəłne á la búlú né bú, tə-na, á bək'á yě cam rədù ga nə rə mē né yé ! Bə nyí Babyəłne dó Bə-zho-zhe ne. ¹⁵Zě-na á búbwéé búlú búbwéé jààsé gako w á m'a kákélé cə wá ! S'á yě bə ò m'a zə ò cin o bə o pa ; nyí ò yulù jàn ré jààsé ò lū mó shíshiri tē, ò byilsi wūr sə ló tē, bə nyí wó Bə-zho-zhe n'á n'á cī n'á jim. Cī-nə á jim ò yó, wərhé-na w ñdə òmye gə wərhé né ta. ¹⁶Zə-nə búlú shù, á m'a ce ló mōbó n'á n'á dwí twā, ñdá mōbó n'á n'á zə dāməkəlò n'á m'á n'á jār jījì jòrò yi ni mó jé tē. Sə ló gako ká n vò n'á dwí rí wə ; ló gako ká n dūr n vò n'á tənà y wa. ¹⁷Esərayel y'á jīrh pyīrhə kēbé è jé, bwaarə y'á dwí yə. Wó Ashəri pyō mó n'á yəl bərcə náyóó w n zə Esərayel o dō ; Bwaarə rəlye nyō w yəl Babyəłne pyō Nabəkədnəzərcə n'á zə Esərayel n kəkəle n zhí n'á kūr rí ni. ¹⁸Wó rəmyé è ce, Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cī jàn ciná bé gako mó pɔ nyí n wó : Á la còrhò-tum Babyəłne pyō ñdá n'á tənà y lyi bí ni pɔ, ñdə á gə pɔ còrhò-tum Ashəri pyō mó ne né mó ta. ¹⁹Á zě a zə Esərayel á k'a m'a bə n'á tənà y wa, n nə kùjù w Karəmele ñdá Bashā né mó, n m'a n'á jí kùjù Efərayimiyi pyō w yó, ñdá Galaade né n'á jí n'á sú. ²⁰Dwā né nəmyé yi rí wě, bə m'a pyà pyà Esərayel dóo w bə ga, bə pwíri ò k'ò tənə né yé, bə pyà pyà Zhidə yə-bəlólò w bə ga, bə pwíri ò k'ò tənə né yé ; Bə á m'a pə sūbri Esərayel byi bí kūr rí tēbé á yě rə dāl mó ne. ²¹Zě n'á vò n'á bú ñdá tənà y kēbé è cə à nyí ni twər rəlye gako mó, bú ñdá è lyi bí, sə pə bə còrhò-tum ! Pú bə kūr n'á jì, gu bi n'á gūlì dwā, ce bə jé tē, wərhé ñdə nyí rí tēbé á pɔ mó gə n'è n'è byili ní mó gako lyélyé ! Wó Bə-zho-zhe n'á zòm rəmyé. ²²Lyí bí nyèé búlú dweme tənà y wě, bə zě bə zhe. ²³Nyí bə m'a lū púlápúl mərtó w o lo o bəbwəle, Babyəłne cō tənəsé cəcəl wə ! ²⁴Babyəłne, à pəm pòmó, n'á tú ò wě ñdá n'á yə ò nyí lwar yé ; ò yí ní mó o za, n'á gə bú ñdá Bə-zho-zhe mó yilə. ²⁵Nyí Bə-zho-zhe pul n'á búlú wě ré nyí ni, n vūr n'á lyim rí nyān ré ; Bə wó rəmyé rə wó Cīnnə mó, Bə-zho-zhe mó n'á cī jàn ciná bé gako mó tum rí n'á twí Kaləde tənà y w mó. ²⁶Zě-na á shí lū w jààsé gako wě, bə-nà Babyəłne, á pul bəbwəsé nyí ní. Pyār-na ò nəcəndé gako á ló dwā yó púl ñdá (gerbes) ta, á cə re lyélyé, kaka də-byí bək'á dāl ò wě yé. ²⁷Zə-nə bə nə-byesé gako á vò sə gu jàà wa, á zwəl se lyélyé ! Zwini m'a zə bə, bə bə còrhò-tum pɔ dē ré yúwá. ²⁸Cili-nə nyí rí tēbé lyi bí byèbé bə dūr bə lū Babyəłne né bə bə Shənyō mó, tú bə n'è cī Bə-zho-zhe ná Yi rí jim rí n'á cī mó, jim rí n'á cī n'á jì y yil mó ! ²⁹Zě-na á byē twərē tarnə bé, ñdá ámyé byèbé gako á yě twā tɔ mó gako ! Kákélé-na Babyəłne gako á ce dwā w á bú ñdá wa ; bək'á yě ló mādù ga mye cici dāl yé, cārē-na w ò tumə né nyèbé ò twí mó cici, wərhé-na w ñdə ò gə wərhé né ma mó gako lyélyé ! Bə ò zě ñdá cin-byilu o bú ñdá Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cī jàn ciná bé gako mó. ³⁰Wó rəmyé yilə, dē ré rəmyé mó yúwá, Babyəłne ébwá-dálá bé m'a tu tē cə w dwā-gùlì jààsé w bə cì, bəmyé ñdá ò shədéésé gako. Wó Bə-zho-zhe n'á zòm rəmyé. ³¹Wó rəmyé yilə, dē ré rəmyé mó yúwá, Babyəłne ébwá-dálá bé m'a tu tē cə w dwā-gùlì jààsé w bə cì, bəmyé ñdá ò shədéésé gako. Wó Bə-zho-zhe n'á zòm rəmyé. ³²Cin-byilu cábal, nyí èlāsé wó nmyé nə à pyīrhí á yé zā ! Bə nyí n'á dē ré yúwá, n'á còrhò-tum yi rí yúwá. Wó Cīnnə, Bə-zho-zhe mó n'á cī jàn ciná gako mó n'á zòm. Cin-byilu cábal mó m'a n tu tē, sə lòlò tá n'á la m'á dē zō yé ; à m'a jì n'á cemə né myīn, m'á jì jààsé shèbé sə kákélé m'á mó gako lyélyé. ³³Cīnnə, Bə-zho-zhe mó gwě ná n'á zòm n'á zhe : Nyí bə co Esərayel byā bé ñdá Zhidə byā bé dwā w bə nwènə, lyi bí byèbé bə zə bə bə vò yóm ré jè y mó cār bə cī, bə bə shè bə yō yé. ³⁴Sə ló mó mōbó n'á n'á zwě bə nyí ni mó zhe jàn, wó nmyé n'á

bà n'ê byè ní yil ré bà Cinnə, Bə-zhə-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé gakó mó, wó rímyě ní la bà nyí ni zǒ, n ce Babyəlonə lyi bí kəkə, m̀̀ni ga n pə tənà y yà-zúlá.³⁵Búlá shù só Kaləde lyi bí yó ! Wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé. Búlá shù só Babyəlonə lyi bí ndá bà yó-ciná bé ndá surhə ciná bé yó !³⁶Búlá shù só nyi-zwennə ná-kəmdé yó ! Bə jǐrh ndə bə surhə zhe ciná ta ! Búlá shù só ò búlá kàdar ré yó ! M̀̀ni ga ò ce wu-zěě rə wé !³⁷Búlá shù só bà shəshesé ndə ò búlá vwətur rí yó ! Búlá shù só numbyinsi dwi tēbē rə ɲwéné ò cəcəl w mó gakó yó ! Bə jǐrh ndə kana ta !³⁸Búlá shù só ò nəcəndé yó ! Lyi bubu ni ! 38 Də-kùlù b'ò zhi ò nàná bē yó ! Ò nàná bē wí ! Bà ò wó tənà kēbē è sú ndá cémé ; Bà cémé né n'ê nyě bē.³⁹Wó rəmyé yilə, gə-elū èpòlò wè ré m'a bà rə tó gə-kùlsí ni rə yə Babyəlonə né, pyǝ-cəlne mye m'a bà nə yə gəà mó. Lòlò ká ní tá ní la Babyəlonə né jòm gaga yé ; Babyəlonə lyi bí k'ê t'á la byá lúl bə pù gaga yé⁴⁰Kən m'a yə ndə Səɖəm ndə Gəməɖɖe ndə ceme né nyēbē gakó nə y'ə bwəl gəà mó gakó nyí rí gá j'a cò né ta. Lòlò ká ní tá ní la Balyəlonə né jòm gaga yé ; ò k'ò t'á la jàà yál numbyíni b'e jòm ó wé gaga yé.⁴¹Nyí swí rədù shí lū jə-gwǎ sō tənà y wa, è wó tənà nánfǎlò ndə pyǎ bà wó jàn ciná, zě bə zhi lū kùr w bə tene bà bəná.⁴²Bə pwà twərh ndə swə, bə wun bārhé, bə t'á dūr lò nɔ̀nɔ̀ gaga yé ; bà jě shəshərh bə n'ê ce dweme ndə wó nə-fǎlò gá y'a ce dweme né ta. Bà twirhì dwǎ né ndə shədéése ta bà bən bú ndə ɲmyé, Babyəlonə bəkó mó !⁴³Rəmyé yó né, Babyəlonə pyǝ mó nyèè yò wə, wu-zhùlù j'a zě ò zhe mo ní yala n'ê yì ndə wó kē ní pwí zě mɔ̀ ní ná ní yǎl lùl pwí gá ya è n'ê yì ní ta.⁴⁴Nyí à m'a du tē ndə Zhərdē bwí y kà-cəɖ bəɖ ò du ò n'ò swəɖ ò la jàà kēbē gə-lyò já è wé mó ta, a j'a jì Babyəlonə lyi bí kùr yó, a ce bà gakó jé tē bà tənà y wa ; a zě a cǐ lò mó m̀̀bó à cǐr mó è wé n ciní yə. Wó mǎ lò ní ɲwéné ní yú àmyé ? Mǎ lò ní ɲwéné ní mà n byili ni sómá kēbē à m'a tó ? Wó yó-cəbal mǎ ní ɲwéné ní wǎ ní mà n zhi à yé né ?⁴⁵Wó rəmyé è yilə, cili-nə kən ré dēbē Bə-zhə-zhe kwè nyí ní la Babyəlonə ne wòrhó mó, ndə kən ré ní dēbē ní gu ní wé ní la Kaləde tənà y lyi bí ni wòrhó mó ! Ní wòwə : Zhən zhənà, bà m'a zə bə bə vwě tē ndə pyi-bwǎlse ta ; Zhən zhənà, bà m'a cò bà jòmə jàà yá.⁴⁶Bə gə tú bà nyèè bà bə ɲwéné Babyəlonə tənà y lyi bí yì ni cə m'a zhízhǐ, sə tənèsé lyi bí m'a mà búbwéése sə wé rəmyé yilə.

Chapter 51

¹Bə-zho-zhe zòm èta n wò : Nyí à m'a ce zho kòbò ò n'ò zhili ce zè Babyəlone òndá Kaləde lyi bí yó. ²Zwini rí dē ré yùwà, à m'a twí lyi bə shí lū cə-yala gako w bə b'e bú òndá Babyəlone né, bə pwà tənà y wè ré bə yě y e pyè nánfò òndá bə gə y'a cèlè jiji zho zə rə púulí o lyé mó ta. ³Babyəlone tənà y lò mòbò n' zhě twā n' la tɔ gako, sə bə tə rə-ná-cí òndá twā, sə bə bə k'a yě è lò mòbò n' tə còbò kàməzwí n' zù mú yil n' ná n' zhě n' cìn dē mó mye ne yé ! Sə bə bə k'a yě è tənà y ébwá-dálá bə ne bə lú yé ! Gu-nə è shədəéésé gako sə jé té ! ⁴È lyi bí byèbè bə cəmè mó m'a pyè té bə ləlélé Kaləde tənà y wa. Bə cùu rí mye m'a pyè té Babyəlone tənà y sòmésé yó sə sú ! ⁵Bə nyí Esərayel òndá Zhidə Yi rí, Bə-zho-zhe mó n' cǐ jàn cíná bə gako mó, yə bə té yārə gaga yé, sə wó Kaləde lyi bí tənà y è sú òndá lwele ré mó è bú òndá Esərayel Yi rí. ⁶Zè-na á du Babyəlone né á dùr, lò gako zwè á myəl ré, mùnì ga á bə k'a tó á jì bə tənà y è la cǐ mó wé yé ! Bə nyí yi rí tēbè wó Bə-zho-zhe jim cú yi ; n' mà n cārə Babyəlone ne, òndá tumə né nyèbè ò twí mú ta ⁷Babyəlone yàl sánámá kázòm Bə-zho-zhe jǐ wa ! Mə y'a n'è zal lū w púlápúlá, tənésé nyò mà dǎwé yá : Rəmyé ce sə zè sə n'è nyě. ⁸Sə Babyəlone j'a zhì zhì ò zè ò tu ò bəbwele. Zə-na w á də ò nyəla né á cǐ cəm né ; dèga ò g'ò m'a wārə ! ⁹Nyí ná pyà Babyəlone shulu, s'ò yə wārə yé. Rəmyé ce, yě-nə ná yě wə, sə lò gako ká n kwè n vò n' tənà y wa ; B'ò còrhò-tum rí yú dē yi w bəban ré wa. ¹⁰Bə-zho-zhe byili n' cángá tumə né námýé yilə, rəmyé ce, bà-nà ná vò ná bwəl Bə-zho-zhe, ná Yi rí tù-fwàalé yò ná byili Shənyǒ né. ¹¹Dwèlè-nə á swə né nyə né nə du nánásósmsə ! Zwí-nə á cǔbre kàməzwísi, nyí Bə-zho-zhe co surhə Mədi pyà bə wé, bə n' ná n' yāl n' tó bə dənne n' cǔ Babyəlone tənà yá ; bə rəmyé wó Bə-zho-zhe jim rí cú. ¹²Zè-na á zhě ku w ò n'ò byili b'a la Babyəlone byílsi wūr mó á ce dē ! Ce-nə yùlú jàásé zhì kēkē, cǐ-nə byèbè bə n'è yili si mú ní bə zhì bə n'è yili, s'a pyà jàà á shèè á cǐ lyi ní bə n'è dē lò gə jār n' tu bə jǐ w sə bə za ! Bə nyí Bə-zho-zhe kwè nyí n' la kən ré dēbè n' bwəl n' byili Babyəlone tənà y lyi bí yil mó wòrhó. ¹³Babyəlone, òmyé mòbò n' jè náná nánzhəzhǒ nyí ni mú, òmyé mòbò n' zhe nəcèndə nánzhəzhǒ mó, n' yú n' yó gurə yá, kən ré dēbè n' yà n' ná pyà n' cǐ n' tá n' swí rí mú yú rə zhǒ mó jàà wa. ¹⁴Bə-zho-zhe zə n' cici mú n' bwəl rə nyí n' wò : Zhənà, à m'a ce n' nə numbyínsi nánjəjóló òndá səsəmè ta, Sə bə m'a zè bə mà búlá búbwéè n' shò-kwá né. ¹⁵Mòbò n' wèrhé ce y òndá n' jàn ré nánfòlò w mó, mòbò n' zə n' lárma mó n' ce lū w zhì ò jàà y w mó, n' zò n' surhə né n' lèlè dē yi rí n' cǐ dē rə zhǐ mú, ¹⁶n' zòm, náná bə j'a mɔ dwā ne dē yi wə, n' ce bəban n'è shí lū kùr w rə dwi, n' ce dwà n'è lyályǒ è nywè, n' ná n' ce zho w n'ò shí ò jàà w ò dwí. ¹⁷N' lwar mó màmyé mó ce, numbyíní gako jírə náməyuru. Cizhìl zè rə zhe lò mòbò n' zùrhì yi mú mye gako : Bə yə né námýé mó gako wó koma wè, rə t'a shírə yé. ¹⁸Rə wó wè nánfwər, cìn-jájǒrɔ tum ; rə còrhò-tum rí dē ré gə yúwá, rə m'a jé té. ¹⁹Mòbò n' wó Zhakobə cəl ré mó, dà òndá rə ta yé ; bə wó òmyé n' wèrhé kən gako, bə wó Esərayel kwálá y è wó n' cəl kəna. N' yil ré wó Bə-zho-zhe, Cinnə mó mòbò n' cǐ jàn cíná bə gako mó. ²⁰Bə-zho-zhe wò Babyəlone ne : Á zò mó a m'a yə mǎrtó, búlá ku à jǐ wa. Á zò mó a m'a mà tənèrh a bəbwele. Á zò mó m'a mà pyà tənèrh a cǔ. ²¹Á zò mó a m'a mà shəshərh òndá sə jòmna a jì té sə bəbwele ; Á zò mó a m'a mà eshə-vwétur òndá ò jòmna a jì té a bəbwele. ²²Á zò mó a mà bal òndá kē a jì té a bəbwele ; Á zò mó a m'a mà nánca-ezhèné òndá bəsóbwélé a jì té a bəbwele ; Á wó mó a m'a mà bal-byí òndá kē-byí a jì té a bəbwele. ²³Á zò mó a m'a mà vwǎ-ənòn òndá n' vwámá a ló té a bəbwele ; Á zò mó a m'a mà vwəlna òndá n' nə-vwààle a ló té a bəbwele ; Á zò mó a m'a mà yó-cíná òndá lyi-fwààle a ló té a bəbwele. ²⁴Á m'a cārə lwele ré tēbè Babyəlone òndá Kaləde lyi bí wèrhé Shənyǒ ne á yírə w mó gako yilə. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ²⁵Babyəlone, pyò ò n'ò mà ò cǔ mó, nyí èlāsé wó òmyé ne à pyírhi á yé a zǎ, òmyé mòbò n' ná n' cǔ lū w púlápúlá mó ! Á m'a cèlè à jè n' yó, a zə mó n' shí pyàr ré yə-pyélé w n' bə té, a ce n' jírə pyò ò jú myín o jírə myín-cala. ²⁶Bə k'è t'a la jì jàn ná kulu kú bə vùr ò wé ráá bə kù jì kùr ju ná kula bə vùr ò wé yé. N' jàà y m'a jírə wu-zhùlú jàà. Wó Bə-zho-zhe n' zòm rəmyé. ²⁷Zè-nə ku w ò n'ò byili bə búlá zè nà la bú mú a ce dē tənà y wa ! Wúl-nə póla tənésé wə ! Tene-na tənésé lyi bí bə zè bə bú òndá Babyəlone, Byè-nə Araraate òndá Myinni òndá Ashəkənaaze tənésé pyà bə lyi bí dwā yó, á ce bə zè búla ne òndá cə wa ! Cír-nə shədəéése yó-cíná á ce bə zhì bə bú òndá cə wá ! Ce-nə shəshesé pú pú dwā ne sə n'è zhəl sà la òndá səsəmè nà cìnì òndá dwà ne ta mó, á la búlá né bú ! ²⁸Tene-na Mədi tənà y pyà bə òndá bə yó-cíná bə òndá bù-kárna bə òndá jàásé shèbè bə cǐ mú nyí rí gako lyi bí bə du búlá né yilə ! ²⁹Ce y zè è n'è domə, è n'è zhízhi ; bə còrhò-tum rí Bə-zho-zhe byili bə n' la Babyəlone ne wòrhó mó n'è pyírhi ; n' mà n' ce Babyəlone tənà y jírə gɔ-elū èpòlò lòlò tá n' la ò wé jòm yé. ³⁰Babyəlone búlá kàndar ré gɔ rə yě búlá né bú mú ni, rə vò rə shèè jàásé sà lú sə kákélé mó wé, rə jàn ré zhè rə jírə òndá kana ta. Bə kə bə jìsi bwəèlè sǎfǒr ré, bə jì bə kǎlsé myín. ³¹Lyi n'è dùr bə lyé dwā, byèbè bə zə nyí rí bə la vò bə cǐ mú mye n'è dùr bə jəl dwā, mùnì ga bə yí bə cǐ Babyəlone pyò ne, bə nyí lyi tó n' cə w jàásé gako bə zwè wə. ³²Bə cār bwísi byéésé lò tá n' lyé yé, Bə jì vwal-gɔ w myín, ywé nánfòlò zhe Shədəéésé. ³³Wó Bə-zho-zhe, Esərayel Yi rí rə cǐ jàn cíná bə gako mó n' zòm rəmyé. N' wòwə : Babyəlone bə kó mó nyé òndá tuwə bə kwèrhə è zhǐ è n'è dē jòró w la o yí ; sə kən m'a yə námépólé y òndá jòró w yi yúwá n' yilə. ³⁴Nyí Babyəlone pyò Nabəkəndəncəzəre zə ne n' dǔ, n' cò ne ; n' ce à zhǐ nánfò òndá nəzhǐ nánkòlò ta ; n' lyil ne n' ce n' wé òndá wó bú-ku ò lyil kən ta. N' dǔ à námá bə byèbè bə càn dēdē du mú n' ce n' wé n' sùlú sú pyáám. N' zè n' jì ni. ³⁵Bə jàn tumə né bə wèrhé ne mó òndá à yala né bə zə ne bə gò gò mó, yò w jòm Babyəlone yó wə, Wó lò mó mòbò n' nḡwéné Shənyǒ ne mó, n' zòm rəmyé. Bə à jal mó yò w jòm

kaləde lyi bí yó. Wó Zhərazəlem n zòm rəmyé.³⁶ Wó rəmyé yilə, à m'a bú n yilə, a cí n jim ! À m'a ce Babyəlone nà-fòlò w wí nánkùlù, a ce ò nà-bùlsí mye shī.³⁷ Babyəlone m'a jīrh jì-bwər, nákulə nà pyě dwā yó púl ; gɔ-kùlsi n'è twí sà cí sà pwəlá gàà mó, o jīrh wu-zhùlù jàà lyi n'è mònà ; lòlò tá n la ò wé jòm kəkò yé.³⁸ Babyəlone lyi bí m'a zè bə tò dwā bə n'è swər ndə bwaare ta, bə n'è ce sò ndə bwar-byā ta.³⁹ Bə gə tú bə dom dom bə lyèè, kùjú jú shil zè è zhe be, rəmyé yi ní, à m'a zè a pə be sé bə nyò mə zə be, bə dèè jan rə zù bi, bə pyè té ndə wó cú bə cù ta, e yə jan tèbé bə dè bə k'è t'ā la bürhù gaga yé. Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé.⁴⁰ A zə be a vò bə gu jàà wa, ndə bə gə y'a zə pyi-bwālse ráá pyiisi ráá bə-cīsi bə m'e vò sà gu jàà w mó ta.⁴¹ Wó bəkón dwí ndá tèbé èta mó ! Nyí bə zwē Shəshaabe cɔ wá, cɔ w kòbó ò yil ré y'ā du lū w púlápúlá wé mó, bə zwē wə. Wó bəkón dwí ndá tèbé èta mó ! Bə cɔ Babyəlone tənèsé gako cəcəl wə !⁴² Nà-fòlò w nē mó zè mə du té Babyəlone né : Mə fùu fùu mə mólé Babyəlone.⁴³ Ò ceme né cɔ, o jīrh já, èpòlò dúdú. O jīrh tənà kèbé lòlò ká n tənè è wé yé, lòlò mye tá n tó è wé n lyé yé.⁴⁴ À m'a pə còrhò-tum Beele ne, Babyəlone né mó, à m'a vür kən ré tèbé n yà n lyil mó n nyú wə, tənèsé lyi bí bə y'a n'è twí n sò mó k'è t'ā bàn yé. Nyí Babyəlone byíli y cici mú ló té !⁴⁵ À dwí ri lyi, du-nə è wé, lò gako sá dūr n zwē n cinà, mùnì n lú Bə-zhə-zhe lyim ri yé né !⁴⁶ Á wun bək'a zè yé, á bək'a kəkə sò w kòbó ò zè sú tənà w mó yil yé ; bə nyí sò la co byin ri tèbé wé, byin ri tèbé rə bàn mó mye wé sò dō la co, jàn tumə la tū tənà y wa, pyə mà n zè n bú ndə n dō pyə.⁴⁷ Rəmyé ce, nyí dē ŋwéné rə bànà, à m'a pə còrhò-tum Babyəlone yə né ne, sə cizhil m'a zè rə pú tənà y gako ne ; è lyi bí m'a cì bə lələlé té tənà y cəcəl wə.⁴⁸ Lyi bí byèbé bə n'è cò mó, m'a shí lū jə-gwā sò bə b'e bú ndə Babyəlone. Rəmyé yi ní, bə b'a nyèè bele jú wu-nyò nwiisi Babyəlone cɔ mó yilə. Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé.⁴⁹ Esərayel cùuri, nyí-nə Babyəlone mye la tu ndə è gə ce Esərayel mye tənà y gako lyi bí cùuri ló té né ta.⁵⁰ Sə ámyé byèbé á dūr á lú búlá shù w yé né mó, zhəl-nə, á bək'a jíjírhi yé ! Dūr-nə á vò á jòm jàà kèbé è nye mó wa, s'á bù Bə-zhə-zhe yò, sə Zhərazəlem yò bək'a shér á wé yé !⁵¹ Ná gə y'ā j'ā nyèè tùurhi bə y'a n'è tūrh nába mó gako mó ce, ná y'ā k'è yèl ná gə n'è wèrhé né yé, cizhil y'a zhe nába, ndə ná gə nɔ zhələ bé bə tú bə zù Bə-zhə-zhe jì y jàà y náàcènè y wé mó yi ní.⁵² Rəmyé yilə, nyí Bə-zhə-zhe wəlè : dwā ŋwéné nà bànà, sə rəmyé yi ní, à m'a pə còrhò-tum Babyəlone yə né ne ; sə tənà y lyi bí byèbé bə cémé mó m'a n'è kúrh bə m'è wówólé tənà y gako wé.⁵³ Bá Babyəlone zè o vò dē yi wə, bá ò gə lù kònó dēdē o m'o kəkélé cɔ w lò wār n zwi ò wé mye, à m'a twí lyi byèbé bə n'è cò ò wé bə bú ndə wa, Wó Bə-zhə-zhe n zòm rəmyé...⁵⁴ Wísi zè Babyəlone ne né sà n'è wùrhá, sə zhe ; Kaləde tənà y cò dēdē kən lyé ce ne.⁵⁵ Bə Bə-zhə-zhe cɔ Babyəlone, n ce wísi sà y'a n'è wùrh mó gu ; wísi shèbé lyi bí byèbé bə n'è cò mó y'ā tú ndə wó nà-fòlò nē mə zè mə n'è fùu ndə sò ta mó, y'ā ce wísi y'ā zè sà n'è wùrh lòlò ká n bə n dō zòmè kùr nyé mó.⁵⁶ Zhən zhənà, lò mó mòbó n ná n cò mó tú n bú ndə Babyəlone ; n zə Babyəlone shədéésé kàndar ré, n zwē bə twesé n ká. Bə wó Bə-zhə-zhe n ná n càrh lò gako ne ndə tum ri tèbé n twí mú ta, n ná n kwě lò gako n kwändé.⁵⁷ À m'a ce Babyəlone lyi-fwàalé ndə ò larma ciná bé ndə yó-ciná bé ndə ò búlá kàndar ré nyò sé mə zə be, bə dèè dèè bə t'ā la bürhù gaga yé, wó pyə mó, n yil ré wó Bə-zhə-zhe n cì jàn ciná bé gako mó n zòm rəmyé.⁵⁸ Nyí Bə-zhə-zhe mó mòbó n cì jàn ciná bé gako mó wəlè : Babyəlone byísi bə lù nánkokwəəre sə yə-pálsé wà ndə sómá ta mó, b'a wūr sə ló té, bə ji sà bwəlé dēdē mó myín ; Bə lwar bə dwə né lyààré nà lyèè nə m'e twí mú yàl nánfò, bə tənèsé lyààré sə lyèè mó wó myín ni sə pɔ wa.⁵⁹ Zhidə pyə Sədəcaase pyèlè byinə nənə nyān wé, nyi-zwennə Zheremyi pɔ nyí Maasəya byí Nəraya byí Səraya ne, ndə Səraya yà n tó Sədəcaase ne n la Babyəlone. Rəmyé yi ní ndə wó Səraya n yà n wó Sədəcaase zulá jàà yilnə mó.⁶⁰ Zheremyi yà n kē zwini ri tèbé rə la Babyəlone zal mó gako n ce sébé wé : È yà wó zòmà né nyèbé nà zòm nə lyé mó gako Babyəlone yil mó.⁶¹ Zheremyi zè n zòm ndə Səraya n wó mɔ : Ñ gə tú n yú Babyəlone n zhè, sà ce jàn né n kàrmə zòmà né nyèbé gako,⁶² n byili n wó : Bə-zhə-zhe, wó ñmyé cici n zòm n byili bə jàà y kèbé m'a cɔ ; numbyini ráá vwām k'è t'ā la è wé yál yé, è m'a jīrh èpòlò byinə nà bə zhə zhe yilə.⁶³ Sə n gə tú n kàrmə sébé n zhè, sà kwè nəkulu n lyé re n dē w n vò n ji ri Efərate bù-fwèlè y wé,⁶⁴ n wó : Wó èta Babyəlone mye la zwini ri à la ce rə jòm ò yó w mó wé tu o mólé o mē ò k'ò t'ā la du yé, nyí dwə né wó ná cin ná n'è lyèè nánfò. Wó nyònò Zheremyi zòmà né tú nə zhè né.

Chapter 52

¹Sədəcaase jirh pyʔ ndá n zhe byinə shí-èlye ndá ràdù ; N jòm Zhərazalem né n jí pyèlè ré, byinə shí ndá ràdù. N ná yà n yil Amətal ; Lyəbəna lyi bal Yəraməya bəkó. ²N wərhé lwele Bə-zho-zhe yé né ndə Zəwacim gá yà n wərhé né ma mó gakó. ³Wó Bə-zho-zhe lyim rí gá y'a zè Zhərazalem ndá Zhidə yó wə, n ná n yál n yárh nə lyi bí té n yé né mó, è ce ywè né nəmyé mó yí. Rəmyé yó né, Sədəcaase zè n nyáase Bəbyəlone pyʔ mó yó. ⁴Sədəcaase pyèlè jú byinə nəbó nyán ré cənsə shí nyá y dē ré yùwə, Babyəlone pyʔ Nabəkədnəzəzəre zə n shədəésé gakó n bə n jòm Zhərazalem yé y wə, bə zè bə pwà bo bə ló té púl bə m'e kəkélé jàa y gakó, bə la m'e shèè gàa mó. ⁵Bə zwè cə w bə jòm kən m'e yí Sədəcaase pyèlè ré jú byinə shí ndá ràdù byin rí. ⁶Byin rí rəmyé cənsə sənə nyá y dwā nəbó y dē ré ndá nərhan nánfólò tu cə w wa, kùjú k'è tənə tənə lyi bí n'è jí yé. ⁷Rəmyé yó né bə zè wūr cə w bylí y jàa èdù bə pyà bəl bə pə cə w shədəésé ne sə tó jàa mó ndá cəcə sə dūr sə vò sə tó sómá kèbè è n'è tó pyʔ mó bós w bylí sàlye bwəl mó w sə du. Rəmyé yí ní, ndá Kaləde lyi bí kəkélé cə wa. Lyi bí byèbè bə dūr mó j'a kwè volò w sómá yá. ⁸Kaləde lyi bí shədəésé zè sə jì Sədəcaase sə zə Zhərakə volò w wa ; n shədəésé gakó j'a dūr sə làa té sə vò yé né gaga sə yé mo. ⁹Kaləde lyi bí shədəésé zə Sədəcaase, sə m'e vò Erəbəla, Amaare tənə y w bə pə Babyəlone pyʔ mó ne ; wó gàa mó pyʔ mó kó Sədəcaase búrsí ní. ¹⁰Babyəlone pyʔ mó zè n ce bə zə Sədəcaase byá bə zwəl bə da Sədəcaase cici yé né ; n ce bə zə Zhidə yó-cinə bé mye gakó bə súlí bə zwəl Erəbəla né. ¹¹Rəmyé kwā né, n ce bə zə Sədəcaase bə lé n yírhá né, bə lyé mo ndá kəmmə nyáná ; Babyəlone pyʔ zè n zə mə n mə n vò Babyəlone, n ce mo byənə-jù w n mē gàa mó n ci. ¹²Babyəlone pyʔ Nabəkədnəzəzəre pyèlè ré jú byinə shí ndá nəbó byin rí cənsə sənə nyá y dwā shí dē ré ; pyʔ kèlè y yilnə bé yó-cəbal Nəbərarada tú Zhərazalem. ¹³N jì Yì jì y myín, n jì pyʔ kèlè y myín, n jì Zhərazalem lyi bí kəlsé myín, n jì lyi-fwàalé jìsì mye myín n súlí. ¹⁴Babyəlone pyʔ kèlè y yilnə bé yó-cəbal mó j'a pə nyí Kaləde lyi bí shədəésé gakó ne sə wūr bylí bə lù bə m'e kəkélé Zhərazalem mó gakó bə ló té. ¹⁵Pyʔ kèlè y yilnə bé yó-cəbal Nəbəzaradā mó jà n zè pwà n dwí rí nəmwà bé jàlā ndá dwí rí lyi-fwàalé ndá dwí rí lyi bí byèbè bə y'a dāl bə ɲwéné cə w mó, ndá dwí rí lyi bí byèbè bə y'a dūr búlā né yé né bə zù Babyəlone pyʔ mó mó, ndá lyi nánjəjóló. Nəbəzaradā jà n pwà lyi bí bəmyé nyí rí n mə n vò yómre jè. ¹⁶Wó tənə y nəmwà bé jàlā ne Nəbəzaradā yé bə la yə tənə y dāvè cémé né cesé ndá ndá tənə kəlsé vwálna. ¹⁷Kaləde lyi bí j'a zè bə m'a Yì jì y kəmmə w yə né ndá vwətur rí, zwésé y'a zhí rə yó mó, ndá Bə-zho-zhe jì y kəmmə zhá y nánfwèlè y bə bəbwele, bə pwà kəmmə w bə zhí bə m'e lyé bə vò Babyəlone. ¹⁸Bə pwà tòmò nəzhè né ndá pyálá né ndá shísí ndá ká-zómá bé ndá kəmmə nəzhè né bə m'è twí Yì jì y tumə né mó mye bə m'e súlí bə lyé. ¹⁹Pyʔ mó kèlè yilnə bé yó-cəbal mó jà n súlí n pwà nəzhè né ndá nəzhísí shèbè bə n'è jì wè ré rə lwé nányənyèlè y myín sə wé mó ndá jal-zórhó kázómá bé ndá tòmò nəzhè né ndá wè ré bə n'è cí pàntámsé rə yó mó ndá kázómá bé nampólsé ndá nəzhí-bwálsé bə y'a zə sánómá ráá sàbì-kùlì bə m'è zùrhì mú gakó n mə n súlí n lyé. ²⁰Pyʔ Salómə yà n ce bə zùrhì yə nàlye ndə wó dā-yə ta, ndá zhá nánfwèlè èdù sásá, n ce bə zə kəmmə bə zùrhì nē shí ndá nàlye bə cí té, wó wè ré rəmyé yó vwətur rí y'a zhí ní. Nəzhè né nyèbè bə y'a zə kəmmə w bə zùrhì mú y'a nyé vwàlè dédé kən lyé ce ne, lòlò yàl dùmì rí rəmyé mó gá mǎ né n la byilu yé. ²¹Yə né ràdù gakó yó dē zhiyá y wó jà-tórhó yírhá shí ndá lyele, rə cá mərhcə e kəkélé mó, wó jà-tórhó yírhá shí ndá nàlye ; yə né wun ní nyé foo, nə kwere ré wó ndá jəfólá nənə gə téré dwā né wàn né ta. ²²Bə y'a zə kəmmə bə wərhé ku òdù ò zhí yə né yá-pèlè wa, ò dē-zhiyá y wó jà-tórhó yírhá nənə, bə zə wè bə zə kəmmə ndá gəranajése bə m'è kwere ku w bə kəkélé ò gakó náacéné. Wó èta bə wərhé yə né nàlye y ga né. ²³Gəranajé shí nəbó ndá shəldù y'a ɲwéné ku w sarha né ràdù gakó nyí nì, gəranajése shèbè bə y'a m'è kwere ku w náacéné y mó gakó y'a wó zóm. ²⁴Babyəlone pə mó kèlè y yilnə bé yó-cəbal mó zè n zə vwí-zwálnə nánce Səraya ndá Səfanya mòbó n pú Səraya ne mó, n súlí n zə Yì jì y étwí-ənyíri yilnə bé bəttò. ²⁵N zù cə w n zə ò lyi-fólò òdù ò wó shədəésé yó-cəbal, n zə nunə bwálpəyè bə y'a ɲwéné pyʔ mó cícirna bé gúlú w wé ndá bə y'a ɲwéné cə w wa ; ndá shədəésé yó-cəbal mó sá-kanna mó n ná n kē tənə y lyi bí n ce shədəáaré wé mó, n zə tənə y núnə shə-shəldù bəmye y'a tú bə ɲwéné cə w wa. ²⁶Nəbəzaradā zə be n mə n vò Erəbəla, n pə Bəbyəlone pyʔ mó. ²⁷Babyəlone pyʔ mó jà n ce bə m'a be bə gu bì Erəbəla né, Amaare tənə y wa. Wó èta kən tó né bə m'e pwà Zhidə lyi bí bə m'e vò yómá jè y mó. ²⁸Nyí dwí rí lyi bí byèbè Nabəkədnəzəzəre pwà n mə n vò Yómdé jè y mó. Rəmyé yàl n pyèlè jú byinə nyálpəyè byin rí nyán ré yí ní. Lyi bí y'a wó nunə mǎðrhe ràtò ndá shí-èlye ndá bəttò. ²⁹Nabəkədnəzəzəre pyèlè ré jú byinə shí ndá lyele byin rí, byin rí rəmyé wé è yàl nunə zǝ-lyele ndá shə-ètò ndá bəlye n pwà Zhərazalem né. ³⁰Nabəkədnəzəzəre byèlè ré jú byinə shí-elye ndá nətò byin rí, pyʔ mó yilnə bé yó-cəbal Nəbəzaradā mó, zè n tà-kwā n bə n pwà Zhwífubá zǝ-nyálpəyè ndá shə-əna n mə n vò. Lyi byèbè gakó bə y'a zə bə m'è vò mó mù dwā ne wó nunə mǎðrhe rənə ndá zǝ-nyəldù. ³¹Bə gá zə pyʔ Zhəwacim bə m'e vò yómá jè yə ; è byinə shə-ètò ndá nyálpəyè byin rí gá tú e yí ; byin rí rəmyé wé Ewyil-Məradaake jirh babyəlone pyʔ. Byin rí rəmyé mó cənsə shí ndá sàlye nyá y dwā shí-èlye ndá nyálpəyè dē ré, n dūr Zhidə pyʔ Zhəwakē nònò, n zhè n yó dē ; n ce bə vùr mo byənə-jì y wə ; n wərhé rəmye, n pyèlè ré jú byin náyéé ré wé. ³²N zə mə ndá wu-bònò, n zhè n pyèlè ré yó dē rə dwene pyá bé dwā be bəmyé ndá rímyé y'a tó dwā bə ɲwéné Babyəlone né mó. ³³N ce bə lyár n byənə jì kàməzwísi. Zhəwacim jà n zè n ná n tó Babyəlone pyʔ ne n ná n jí

twéé gako kɔn m'e yí n' cu. ³⁴Babyəlɔne pyǝ mó já n' ná n' nyí kɔn dɛbé n' zhe rà tum dɛ gako mó yò, twéé twéé gako, kɔn j'a m'e yí n' cu dɛ.

Lamentations

Chapter 1

¹È gwě dà zhàn yé! Ò j'a jě kwā ò dúdú, cɔ w kɔbɔ ò y'a sú ndá lyi-zhǎ mǎ! Ò jǐrh ndə ejǎ-kɛ ta. Òmyé kɔbɔ ò yil y'a du tənésé w mó, ò y'a wɔ pyǎ-kɛ tənà y kəkàlsé cəcəl wə, è jǐrh tũ-kulà dúdú ò m'a n'ò twí. ²Ò j'a n'ò kúrhá, ò n'ò kúrh cəcɛ y púlápúlá: ò yé y sú ndá yá-nàná. Ò bóbwa bé mǎdù ga tənɛ n' mà n shíshéré ò wu ni yé. Ò tó-dwā bé gako n'è yǎrh w tɛ: bə j'a n'è jǐrh ò zwə. ³Bə zə Zhide bə m'e la yómá-jè, zúzúnú nánfɔlò w ndá yómdé nɔnɔ w wé. Èmyé j'a wɔ tənésé cəcəl wə, è bə jàà kùr zhe è la jòm yé. Lyi bí byébé bə n'è nwènɛ y mó pú è kùr bə n'è jì bə la zal, jààsé shébé è wàr è m'a lú sà wé mó wə. ⁴Səyǝ sòmésé wɔ cu wu-zhùlù wé, lɔlò já n' tɛ sà yó n' bàn Dwā-joló w yil yéa. Ò bwə̀lɛ́ gako cò, ò vwǐ-zwǎlnə́ bə́ j'a n'è wówélɛ́. Ò kɛ-byi-bwǎ́ǎ́ bə́ wun zhili; bə́kɔ́n ná-dwí wu-zhùlù ò yilə! ⁵Ò búl-dwā́ bə́ j'a búl bə́ jì bele ò yó wə, ò zwə́ bə́ wun j'a nyè, bə́ Cinu ce ò n'ò nwènɛ, ò nyí-ni-cò mó gá já dɛ́dɛ́ mó yilə. Bə́ zɔ ò bə́sɔ́-ywǎ́alɛ́ yómá, bə́ wɔ búl-dṓ mó yé né, bə́ la. ⁶Səyǝ, Cɔ náàcɔ́nɔ́ w zùwə́ y gako j'a n'è jé è yě wə. Nyí ò yó-cíná bə́ bə́ nyè ndə́ tǎbse shébésə́ j'a bə́ gɔ́ kɔbɔ́ sà la dóm mó jàà èdù ga ne ta: sə́ j'a k'a bə́ jàn dá-byi ga zhe, e jà sà n'è dūr ta-bal mó yé né. ⁷Ò dɛ́ jíjilú mú nd'ò zúzúnú nánfɔlò w dwā́ né wé, Zhə́rə́zalém cɔ w zɛ́ ò n'ò lyírhò wé ré tɛ́bɛ́ gako rà càn dɛ́dɛ́, ò y'a zhe shǎǎ shǎǎ yi rí w mú yò! Ò lyi bí gá tu ò búl-dṓ mó jǔ́ wə, lɔlò já n' tənɛ́ n' ná n' twí n' sɛ́ w yi ní, ò búl-dwā́ bə́ y'a nə́ wə: bə́ y'a zɛ́ bə́ n'è mɔ́n w ò gá jé tɛ́ mó yilə. Zhə́rə́zalém cɔ w j'a búl o dó. Nyí w èlǎsɛ́ ò jǐrh yòrhò. Lyi bí byébé gako bə́ y'a n'è cə́rhé w mó, zɛ́ bə́ n'è fuuli wə, bə́ gá nə́ ò cə́-lwə́ y mó yilə. Sə́ è gə́ wɔ́ òmyé myé yilə, wɔ́ wówélɛ́ ò n'ò wówélɛ́, o zɛ́ ò pyírhí o zə́ ò kwā o m'o zǎ. ⁹Ò jímdí wɔ́ ò gàn-kùrhú w yó. Ò y'a t'a tɛ́rɛ́ kɔn tɛ́bɛ́ rà y'a bàn rə́myé kwā́ mó yò yé. Ò tɛ́ turí y j'a lyɛ́ ce ne. Lɔlò já n' tənɛ́ n' ná n' shíshéré ò wu ni yé. «Cinu, nyí à cizhíl ré nánfɔlò w ma wé. Zu-bal mó yó-dɛ́-zhǎ́ mó j'a n'è súlí.» ¹⁰Búl-dṓ mó cɛ́lɛ́ n' jè ò wé ré tɛ́bɛ́ rà j'a càn dɛ́dɛ́ mó yó wə. Zhàn ga, ò j'a nə́ dwá né nyébé n' yà n' pɔ́ ne nyíbə́ nə́ bə́k'a zù dwí rí kúlí y è wɔ́ nmyé kúlí y w mú, nə́ n'è zwí ò Yí rí còrhó-jì y wé. ¹¹Ò dwí rí lyi bí púlápúlá j'a n'è wówélɛ́: bə́ n'è pyá kùjú. Bə́ n'è pɛ́ bə́ wé ré tɛ́bɛ́ rà càn dɛ́dɛ́ bə́ m'è zwé kùjú, m̀̀nì ga bə́ yala né k'a bwélɛ́. «J'a nyí wé Cinu, nyí cizhíl nánfɔlò w kɔbɔ́ bə́ co ne mó ma wé.» ¹²«Èta dwí rí gwě́ yə́ ámyé byébé gako á n'a tó sómá y á lyɛ́ mó yí yé. Nyí-nə́ á nyí wé ndá nɔnɔ́ gə́ n̄wénɛ́ ò yú ámyé nɔnɔ́ wá, nɔnɔ́ w kɔbɔ́ ò n'ò yì nì dɛ́dɛ́ èta mó, nɔnɔ́ w kɔbɔ́ Cinu ná n' ce lɔ́ nwènɛ́ n' lyim rí gá y'a zɛ́rə́ n'è yì dɛ́dɛ́ dɛ́ ré yù w mú. ¹³N' zhì dɛ́ n' ce myí́n bə́ mǎ zù à yala kúr rí wé. Wɔ́ nmyé́ n' cí mu. N' pàm pòmò tɛ́ à nə́rh kùr wə. N' cìrh nì n' jì tɛ́, n' ce à jǐrh kɛ́ mɔ́bɔ́ n' yò zhili, kɛ́ mɔ́bɔ́ n' já n' bə́ jè twéé twéé mó. ¹⁴Nyí rí rà lyɛ́, à dwə́aré rà co dwā́ w rà wó zhǐ́ rí mú. À dwə́aré lyɛ́ dwā́ w rà wɔ́ n' jǔ́ wə. Bə́ kwè re bə́ cí à byā́ y yó; zhǐ́ rí ce à jàn ré n'è gɛ. Cinu co ne jèsé sə́myé mó wə, e ce à k'a wà́r à n'a zhì dɛ́ yé. ¹⁵Cinu vùr kàndar ré tɛ́bɛ́ gakórə́ y'a wɔ́ à sɔ́ mó n' ce pwé́ ne. N' cí́r dɛ́ n' bàn ne jəl, à yò zhùlù yilə, n' la mə́ n' zhili à bóbwa-dálá bə́ yò. Cinu pyárh kɛ́-byi-bóm mó, Zhide, Cɔ náàcɔ́nɔ́ wá, dǎvɛ́-cò byǎ́ bə́ pyárh ku w wé. ¹⁶Wɔ́ rə́myé yil à n'a kúrhá: à yírhá né n̄alyé y ga jǐrh nàná dúdú. Bə́ lɔ́ mó mɔ́bɔ́ n' wɔ́ n' mà n shíshéré ò wu ni, n' ce à yala né k'a bwélɛ́ mó, nyɛ́ ndá ne. À byǎ́ bə́, nyí bi bə́ yò zhili kókó, bə́ zù-bal mó jàn ré dwini ni.» ¹⁷Səyǝ cɔ w n'ò cɛ́lɛ́ ò jə́rh. Lɔlò tənɛ́ n' mà n shíshéré ò wu ni yé. Cinu pɔ́ nyí Zhakɔ́ɔbɛ́ búl-dwā́ bə́ nebə́ bə́ bə́, bə́ kəkélɛ́ Zhakɔ́ɔbɛ́. Zhə́rə́zalém jǐrh yòrhò, bə́ cəcəl wə. ¹⁸«Cinu já n' wó cángá cábal, b'a y'a cɛ́ n' nyí ni. Rə́myé yilə, dwá né gako, cili-nə́, sə́ á nyí à nɔnɔ́ w ma wé. Bə́ zə́ à kɛ́-byi-bwǎ́ǎ́ bə́nd'a bóbwa-dálá bə́ bə́ m'e vò yómá-jè. ¹⁹À y'a n'a byè́ à bóbwá bə́: sə́ bə́myé jájɛ́né à nyí. À vwǐ-zwǎlnə́́ bə́ nd'a náncesé jàn ré gowa, Cɔ w wə, ndá bə́ y'a n'è pyá kùjú bə́ cìn yilə, m̀̀nì ga bə́ yala né k'a bwélɛ́. ²⁰Nyí wé Cinu, è j'a wó wu-zhùlù nánfɔlò ò zhe ne. À wu w bə́ jé yé, rə́myé yilə. À wu w j'a gúlí dwā́ ne à wé, b'è gə́ wɔ́ e cɛ́ nyí ni yilə, à j'a búl a cɛ́ n' nyí ni zhàn zhə́nà! Pwé́ ne, búlú shù w y'a ce à bə́ byǎ́ zhe yé, kɛ́lɛ́ wə, è y'a wó ndə́ Cu mú cìcì sɔ́ ta. ²¹Bə́ y'a nyè́ à gá y'a n'a wówélɛ́ né ma: lɔlò yà n' tənɛ́ n' la n shíshéré ò wu ni yé. À zwə́ bə́ gakó y'a nyè́ è lwele ré yò, bə́ wun y'a j'a nyè́ dɛ́dɛ́. E jà wɔ́ nmyé́ n' yà n' ná n' twí: n' ce dɛ́ ré tɛ́bɛ́ n' yà n' cí́r mú yí. Bə́mye yál ndə́ àmye ta! ²²Cí́ bə́ wu-bárhé tútwǐ́ rí gakó n' yé né, sá wèrhé be ndə́ n' gá wèrhé àmye né, à nyí-ni-cò mó gakó yil ní. À wówóló mó búl mǎ́ já, à gakó j'a zɛ́ à n'a yì.»

Chapter 2

¹È gwě dà zhàn yé! Cinu lyim rí gá zě rà n'è yì mú ce, n'á n' yál n ce cə-byín pú Səyɔ̌, Cə náàcɔ̌nò wá! N'á n' zhǐ dǝ-yi rí w n'á n' á dul Esərayel zùwá y tǝ ce y kùr wə. N' lyim rí dǝ ré, n' ká n' tá n' lyǐrh n' nər̃h cú ku w yò yé. ²Cinu ce Zhakɔ̌be cesé gakó j'á n'è jé tǝ lyám lyám, e ja n' tá n' dūr sà nɔ̌nɔ̌ mye yé. N' lyim-cəcɔ̌ w gá zě mó ce n'á n' n'á n' wūr Zhidə, Cə náàcɔ̌nò w byíl-fwǎlsé bà lù bà m'e kákélé w mó: n'á n' yǐrh tənà y pyèlè rē ñdà rà yó-ciná bēn lwé tǝ ce y yó, n'á n' fuuli ri. ³N' lyim-cɔ̌lò w gá zě mó ce, n'á n' n'á n' cə Esərayel jàn ré gakó. N'á n' yà n' jà-jǐ jǝ y ne yǝ e cèlèe zhǐ dǝ zù-bal mó yé né yé. N'á n' jǐ myǐn dwí dō Zhakɔ̌be dwí rí wǝ, myǐn mòbó mà j'á n'è jǐ, kɔ̌n gá kákélé mó nyí rí gakó mó. ⁴N'á n' vǝwǝ n' twā y n' la tɔ̌ ñdà zù-bal ta, n' jà-jǐ jǝ y j'a tene è zhǐ ñdà búl-dō ta, n'á n' n'á n' gwi lyi bí byèbè gakó yǐrhá né y'á só nyū mú. N'á n' n'á n' lwé n' lyi-shùùrǐ Səyɔ̌, Cə náàcɔ̌nò w kòrhó w yó, ñdà myǐn ta. ⁵Cinu ná n' wǝrhé ñdà zù-bal ta. N' ce Esərayel j'á n'è jé tǝ lyám lyám. N' ce è jǐ-ècǎnsé j'á n'è jé tǝ lyám lyám. N'á n' wūr è byíl-fwǎlsé bà lù bà m'e kákélé y mó. N' ce zúzúnú cǐl ré, ñdà wu-zhùlù nwǝ y j'á n'è pùlè, Zhidə, Cə náàcɔ̌nò w yilə. ⁶N'á n' cə Bóɔ̌ w ñdà n' Kòrhó w ga. N'á n' cə n' lyi bí jǎl jàa yá. Cinu ná n' ce bà swǝ Dwā-jəl ñdà Shǐrhá dǝ yò, Səyɔ̌ nǝ. N' lyim-cəcɔ̌ w gá j'a zě mó ce, n'á n' n'á n' sùl pyǝ ñdà vwǝ-zwǎlnə ga. ⁷Cinu ná n' zhǝ n' vwǝ-jùlù wá. N'á n' n'á n' sùl n' còrhó-jǐ yá. N'á n' ce Cə w jǐ-ècǎnsé byíl-fwǎlsésə kákélé se mó, zù-bal mó jǝ wə. Bà j'á n'è ce sò Cinu jǐ y wə, ñdà címsi dwā-jolò dǝ ré yù w mú ta. ⁸Cinu j'á n' n'á n' téré n' wǝ n'á n' yál n' wūr Səyɔ̌, Cə náàcɔ̌nò w byíl-fwǎlè y è kákélé w mó. N' mà n' cèlè nyíni y n' mǝrhé. N' gə yə y wūr lyám lyám n' zhǝ, n' tá n' n' jǝ y kwǎǝ yé. N' ce wu-zhùlù zhe wǝ byíli y ñdà pwǝ ne byíli y ga: sà ga tó dwā sà n'è jǐrh jǐ-bwàr. ⁹Səyɔ̌ bwàlè j'á n'è zwǐ tǝ ce y wǝ. N'á n' cə n' sùli n'á n' n' bəbwéle rà sǎfɔ̌r ré. Ò pyǝ mó ñd'ò shərnə bé ga ɲwéné dwá né dwā bé cəcəl wə. Nyá k'è tənè yé. Ò nyi-zwennə bé mye cici múk'è t'á ne kɔ̌n rà shǐ Cinu sǝ yé. ¹⁰Səyɔ̌, Cə náàcɔ̌nò w nǎncésé, tu tǝ sà jǝ, sà nyí cǎm, sà n'è pwà shó sà lwé sà yó wə. Sà zù ywǎlé gǎndə. Zhərazələm kǝ-byi-bwǎǝ bé j'a lwəl bà ywǝ tǝ, kɔ̌n b'e yí nə zhǐ ce y nǝ. ¹¹À yǐrhá né j'a jǐrh yá-nàná dúdú. À wu w bə jé yé. À jàn ré gakó shár rə yǝ ne, rà ló tǝ ce y yó, b'á dwí rí, dwí náàcɔ̌nə rəmyé mó yò zhǐl, bə̀sɔ̌bwǎlè nǎmpólé ñdà byi-shémé ga jàn ré gá n'è ge, Cə w kúlsǐ jǝm jàasé w yi ní mú yilə. ¹²Bà n'è bwàrh bà nábá bà zhe: «Yǝ bǎlè y ñdà dǎwǝ y nə ɲwénéa?», bà gə tú bà n'è ge bà lwé tǝ ñdà lyi byèbè bà cèmè búlú jàa w ta, cə w kúlsǐ jǝm jàasé w yi ní, e sùli bà shǐshǐrhá né gə tú nà n'è gebə nábá nə-cələ né yó yi ní mú. ¹³Bàkón à nə yál rà zhàn-ci à m'a cí mú? Bàkón à nə m'a zə a m'a mǝrhé ñmyé mó Zhərazələm, Cə náàcɔ̌nò? Kɔ̌n tǝ à m'a wə bə rəmyé ñdà ñmyé ga mǝ dwā, m̀nì ga a shǐshéré n' wu ni, kǝ-byi-bóm, Səyɔ̌, Cə náàcɔ̌nò? Bà n' wu-zhùlù w j'a wó nánfɔ̌lò ñdà nə-fɔ̌lò w ta. Mǝ n' nə mà n' shili mú? ¹⁴N' nyi-zwennə bé n'è ne wǝ bà cí mú: wǝ nánfwǎré ñdà wǝ ré tǝbè rà j'a bə kùr zhe. Bà t'á ce n' lwelè ré pwǝ ne yé, e j'a wó rəmyé mó rà y'á m'a kwǝrhé n' yò wá. Bà n'è ne wǝ bà cí mú: wǝ nánfwǎré ñdà jə̀jɔ̌nɔ̌ wǝ nyǐbà n'è bwəl bà byili mú. ¹⁵Lyǐ bí byèbè gakó bà n'è tó sómá y bà lyǝ mó, n'è mà jǝrh n' kùr w e j'a wó n' fuulu yilə. Bà n'è wúl shǐlsǐ bà sùli bà n'è zhǐzhǐ bà ywǝ Zhərazələm, Cə náàcɔ̌nò w fuulu yilə, bà zhe: «È nə wó Cə w kɔ̌bó bà y'á mǝ sə bə wɔ̌bà cənè rà bə dō zhe ñdálú gakó wu-nyǝ ò shò kwǎ mó èta?» ¹⁶N' zwə bé gakó j'a n'è zòm bà m'è fuuli mú. Bà n'è wúl shǐlsǐ e jà bà n'è dòm bà yálá dwā nǝ. Bà n'è wəlà: «Nə j'a ce ò n'ò jé tǝ lyám lyám. Yi rí yú èlǎsǝ! Nyǐ ri, dǝ ré ná y'á j'a n'è dǝ mó: ná pyà re ná na, ná yǐrhá nə re!» ¹⁷Cinu ná n' wǝrhé kɔ̌n ré tǝbè n' yà n' tene n' la wòrhó mó. n'á n' pyǐrh n' nyí rí tǝbè n' yà n' kwəshǎǎ shǎǎ ga yi rí dwā né nà lyǝ wǝ mó. N'á n' wūr n' lwé tǝ n' tá n' dūr kaka nɔ̌nɔ̌ mye yé. N' ce zù-bal mó ná n' fùù ñmyé fuulu yilə. N'á n' n'á n' sùli n' búl-dwā bé jàn ré. ¹⁸Bà wun ní n'è búbwéé nà ce Cinu ni. Səyɔ̌, Cə náàcɔ̌nò w byíl-fwǎlè y è kákélé w mó, yǝ n' yó-nàná né ne nə du nə ló tǝ ñdà nə-gòlò nǝ ta, cəcǝ ñdà nənɔ̌nɔ̌ ga. Bàk'á pyà shǐrhá yé. N' yó-nàná né bàk'a wǐ yé. ¹⁹Zǝ dǝ. Búbwéé cəcǝ nǝ, yilnə bé gə tú bà n'è zwǝ dwā yi ní gakó. Vǝr kɔ̌n ré tǝbè rà wə n' wu w wǝ mɔ̌n ló tǝ ñdà nǝ ta, Cinu yé né. Zhǝ n' jésé dǝ n' ce mo, m̀nì ga n' bə̀sɔ̌-ywǎálé nər̃h n'è gwisómsé jàasé gakó wǝ mó zə myǎl. ²⁰J'a nyi wé Cinu, nyǐ lò mó mòbón j'á n' n' wǝrhé èta mó. Kana gə zǝ bà n'è dòm bà byǎ bə, bə̀sɔ̌-ywǎálé tǝbè rà byil rə yí mú!... Bà gə zǝ bà n'è gwi vwǝ-zwǎlnə béndà nyi-zwennə bé Cinu còrhó-jǐ y wǝ!... ²¹Ébwá-dàlá ñdà nǎncərh ga pyǝ tǝ sómsé yó. Búlú shù n'ò gwi à kǝ-byi-bwǎǝ bé ñd'á bə̀bwá-dàlá bə. N'á n' n'á n' gurhi, n' lyim rí dǝ ré yù wə. N'á n' n'á n' zwəl n' tá n' dūr lòlò nɔ̌nɔ̌ mye yé. ²²N' m'ǎ byǝ ywǝ né nyèbè nà n'è zǝ wu ni dǝdǝnə kákélé ne mó, ñdà címsi dwā-jolò dǝ ré yù w ta. sə Cinu lyim rí dǝ ré yù wə, lò màdù ga mye tá n' la dūr n' lúráá n' tá n' la dǎl nǎnyǐ yé. Lyǐ bí byèbè à nyǐ bà yò, a sùli a kǝ bə bə byi mú, zù-bal mó mà n' gu bi.

Chapter 3

¹À wó lò mó mǎbó cizhìl nánfǎlò j'á zhe, n' dǎ-dǎlò w ò lyim rí j'a zè rǎ n'è yì dǎdǎ mó màaré kùr wǎ. ²Wó àmyé n' zǎ n mǎ n vò, n zè n ce à n'á zhǎl byín rí wé, a yě pwè ré w zhǎl ne. ³Àmyé n' jǐ y j'a k'e zè è n'è pun dǎ ré nǎmpúm mú. ⁴N' ce à yala nǎmá bé ñd'á yala tǎnò w ga n'è jí rǎ la, n' ná n' bǎbwele à kùr rí. ⁵N' ná n' shel cǎm mǎbó mà n'è gwi lò ñdǎ zuni dwǎ yó, n' mǎ n' kǎkélé ne à yò zhùlù yilǎ. ⁶N' ce à jě cǎ-byín wé, ñdǎ shǎā shǎā ga yì rí cùurí ta. ⁷N' lù byílí n mǎ n' kǎkélé nemùnì ga à bǎk'a du yé. N' sùlì à nyáná né dùmì rí. ⁸À búbwéé má má, a sùlì a lwǎl sǎé má má mye, n' ná n' cǎr à yì-co w ò t'á dwi yé. ⁹N' ná n' shǐ à sǒmsé ñdǎ nákul-fwǎāle. N' ná n' ce à sǒmsé gùlì dwǎ ne. ¹⁰N' já n' wó cǐlǎ-kùlì kèbé è tene è zhǐ è n'è dǎ è la kǎn zal, ñdǎ bǎrǎ kǎbó ò shèè ò la kǎn zal mó, àmyé yilǎ. ¹¹N' ná n' ce à sǒmsé kwè sǎ zǎ jǎā dǎ wǎ. N' ná n' yǎrh ne tǎ, ñd'á yò zhìlì kókó. ¹²N' ná n' vwè n' twǎ y n' la tǎ, n' zè n' kwè ne n' cǐ dǎmùnì ga a yò kǎn ré tèbé n' la tǎ ñdǎ cam ré mó. ¹³N' ná n' ce n' swǎ y cama né gǎkó à cǎ y wé. ¹⁴Nyín nì à jǐrh mǎn kǎn à dwí rí púlápúlǎ yilǎ, rǎ twéé twéé nwǎ y rǎ nyú w mú. ¹⁵N' ce a sù ñdǎ cǎn kǎn lyè ce ne, n' ce abǎsǎtea zhe ne. ¹⁶N' ce à n'á dǎm nǎshǎná à yǎywele ñdǎ yǎlǎ. N' tǔr nì tǎmǎ kùr wǎ. ¹⁷N' ce a vò à wǎ pyépyé à nye ñdǎ yǎ-zùlǎ né. À j'á n'á swé wu-nyǎ gǎ wó kǎn ná-dwí yilǎ. ¹⁸A zè a wǎ: Kǎn gǎkó zhè à yilǎ, kǎn ré tèbé Cinu yà n' ce à n'á dǎ mó. ¹⁹Lyǐrh à cizhìl nánfǎlò w ñd'á dǎ jǐjúlú mú yò: rǎ wó vǎ cǎé ñdǎ cǎm mǎbó mà n'è gwi lò! ²⁰À n'á lyǐrh rǎ yò, à j'á n'á lyǐrh rǎ yò, sǎ wó à cǐcì yò w ò n'ó zhìlì à wu nì. ²¹Nyí kǎn ré tèbé à m'a k'a lyǐrh à cǐn nì mú, kǎn ré tèbé rǎ ce à m'a dǎ kǎn mó: ²²Cinu wu-bǎnǎ tumǎ né! Nyí nǎ j'á yǎ zhè yé! Nyí n' nǎnǎ-dǔr tumǎ né j'á yǎ zhè yé! ²³Nǎkǎkǎlǎ gǎkó nǎ j'á wó nǎndúlǎ. N' já n' zhǐ n' sǎnǎ nǎ y yó zhǎn zhǎnǎ! ²⁴À n'á wǎl à cǐn nì: è wó Cinu n' wó à cǎl ré. Wó rǎmyé rǎ ce à m'a j'á n'á dǎ kǎn n'nyé sǎ. ²⁵Cinu wó wu-bǎnǎ cǎbal, lò mó mǎbó n' ná n' dǎ mǎ mó yilǎ, lò mó mǎbó n' ná n' pyǎ mǎ mó yilǎ. ²⁶E shǐ è nyí e dǎ Cinu vwǎrh mó j'á cǎn. ²⁷Kǎn cǎn bà numbyínì zhǐ zhǐ rí è bǎsǎné yì nì. ²⁸Cinu gǎ pǎ y rǎ nyí, è mǎ s'e kǎl e jòm kwǎ né, s'e sùlì e shǐ è nyí. ²⁹E zǎ è nyí e zhǐ ce ne, dǎdǎenne, kǎn wǎ rǎ m'a kwèrhé! ³⁰e pǎ è pǎpǎ y lò mó mǎbó n' ná n' mǎ y mó ne. E shǎné tǔurhí kǎn lyè ce ne. ³¹Bà Cinu já n' tá n' la numbyínì zhǐ gǎga yil yé. ³²Má n' ná n' ce wu-zhùlù zal numbyínì mye, n' já n' wó nǎnǎ-dǔr cǎbal, kǎn tó dwǎñdǎ n' wu-bǎnǎ w nánfǎlò w gǎ wó né. ³³B'è dǎ cǐn-sǎnǎ ò ce n' ná n' ce cizhìl numbyínì nì, rǎá n' ná n' ce sǎ wun zhìlì yé. ³⁴Bà gǎ tú bà n'è cǎé tǎnǎ lyì byèbé gǎkó bà zǎ yómǎ mó tǎ, ³⁵bà gǎ tú bà k'è t'á zal lò ñdǎ kǎn gǎ mǎsǎ rǎ yǎ né Dǎ-Cǎbal mó yé né, ³⁶bà gǎ tú bà n'è wèrhé lwele lò ne n' bǔrsi bǔr yì nì, Cinu nǎ bǎ rǎ ne nǎ? ³⁷È nǎ wó mǎ n' yǎ n' já n' zǎm, kǎn ré tèbé n' wǎl mó j'a zè rǎ ñwéné? È dǎ Cinu n' ná n' pǎ nyí nǎ? ³⁸È dǎ Dǎ-Cǎbal mó nyú w ywè nǎndǎ wu-nyǎ ga n'è shǐ nì nǎ? ³⁹Bǎkǎn shò kwǎ né numbyínì wó nǎnyì mú m'a byilì b'è wu bǎ nyè, e jǎ, è gwè zhǐ dǎ ñd'è zhe dwǎére ga mó? ⁴⁰Nyí-nǎ ná nyí ná sǒmsé cǎné, pyǎ-na ná pyǎ ná lwar sǎ yé shò. Kwè-na ná kwè ná bà Cinu sǎ. ⁴¹Ná zhǐ ná wun nì dǎ nǎ tó dwǎ ñdǎ ná jèsé, nǎ ce Yì rí tèbé rǎ wǎ dǎ-yì w mú nì. ⁴²Námyé, ná cǎ nyí nì, ná búl ná dǎ. Sǎ ñmyé yǎ sǔbri pǎ yé! ⁴³N' j'á k'a kwè n' wó lyim dúdú, n' zè n' ná n' nwèné nǎba, n' já n' ná n' guri, n' tá n' dǔr lòlò mye nǎnǎ yé. ⁴⁴N' j'á k'a kwè n' vò n' zù n' jě n' bǎbǎ w wé, mùnì ga yì-co w bǎk'a ñwéné o yì mú yé. ⁴⁵N' ce nǎ jǐrh yǎrhò ñdǎ kǎn tèbé rǎ bǎ kùr zhe, dwǎ né dwǎ bé cǎcǎl wǎ. ⁴⁶Ná zwǎ bé gǎkó j'á n'è zǎm bà pǎ nǎba. ⁴⁷Ywè nánfǎlò ñdǎ gǎrǎ nánlyilyùmú wó ná cǎl ré, e sùlì mǎbyóó nánfǎlò ñdǎ wu-zhùlù nánfǎlò. ⁴⁸À yǎ-nǎnǎ né j'á n'è bobwere tǎ b'á dwí rí, dwí náácǎné rǎmyé mó yò zhìlì. ⁴⁹À yǎ-nǎnǎ né j'á n'è lwé nǎ j'á t'á zhè mye yé, bà shǐrhǎ téné yé, ⁵⁰kǎn la m'e yì Cinu zhì dǎ-yì rí w n' lwǎl n' nyí. ⁵¹À gǎ j'á n'á nyí à Cǎ w bǎkwǎ bé gǎkó, à yǐrhǎ né y'a j'a zè nǎ n'è yì. ⁵²Bà n'è jì nì, bà j'a pú à kùr bà n'è jì ñdǎ kúmì ta, lyì bí byèbé bà n'è jí zùurì ñdǎ ne e jǎ rǎ bǎ kùr zhe mó. ⁵³Bà kwè ne nǎnyì bà jì gǎrǎ w wǎ; bà kwè nákulù bà jì à yó; ⁵⁴Nǎnǎ bé n'è mǎlé à yó w tǎ. À zè à zhe: à yò zhìlì! ⁵⁵À zhì gǎrǎ nánlyilyùmú w wǎ, à n'á byè n' yil ré Cinu. ⁵⁶N' nyè à cǎl ré: «Bǎk'a shǐ n' zhǎ à sùlì y ñd'á búbwéé y à m'a lwǎl sǎé mó kùr w yé!» ⁵⁷Dǎ ré tèbé à n'á byè à ce mó mó, n' ná n' twè n' bwǎse. N' ná n' wǎlǎ: «bǎk'a dǔr ywè yé!» ⁵⁸Cinu, n' ná n' ce nyí à kwǎ, bǔrsi sǎ n'è bǔr à shò kwǎ né mó wé. N' ná n' ce à lwí a yǎ nǎnyì. ⁵⁹Cinu, n' já n' nǎ lwele ré tèbé bà j'á n'è wèrhé ne mó. Ce tèbé à mǎ ñdǎ rǎ mó pyǐrh! ⁶⁰N' nǎ bà gǎ j'á n'è cǐ bà jim rí nì, lwele ré tèbé gǎkó bà tene bà la ne wǎrhó mó. ⁶¹Cinu, n' já n' nyè bà tǔurhí, lwele ré tèbé gǎkó bà n'è tene bà la ne wǎrhó mó. ⁶²À búl-dwǎ bé nyé né ñdǎ bǎ sǎsǎmǎ mó j'á wó àmyé ne nǎ zhe dǎ ré nǎmpúm mú. ⁶³Bà jě tǎ rǎá bà zhǐ dǎ mye, nyí bǐ: wó àmyé à j'á wó bà nwǎ y e wǎ bà nyú wǎ. ⁶⁴Cinu, n' m'a cǎrh bǎ rǎ dwí rí cǐcì, kǎn mǎrhe dwǎ ñdǎ bà tǔtwǎé né. ⁶⁵N' m'a ce bà surhǎ né pyi: n' bwǎl nǎmmǎlwèlé y m'a sǎ bà yó! ⁶⁶N' m'a pú bà kùr n' jì ñdǎ lyim nánfǎlò, sǎ n' m'a mǔr bǐ n' ce bà jě tǎ Cinu dǎ-yì rí kùr wǎ.

Chapter 4

¹E gwě dà zhèn yé!sánámá jájòmó mó nà wǒ mà m'a jé?sánámá yó w kòbó bà fwǎrhò càn mó nà wǒ ò m'a cò?Yì nákulə né nà wǒ nà m'a làà làà tésómsé jáàsé gakó wé? ²Səyɔ byā bé, bà j'á càn mó,bà cènè ré merhe sánámá mǒbó mà càn mó cènè ré,bəmyé bà m'è merhe dɔ kwǎlnə,dɔ-mǒrna jèrh kɔn ré mó!³Gɔ-kùlsé cici mú mye n'è shènè sà nɔwò sà byā bé,sà n'è kɔn sà byā bé.Sə dwí náàcènè tèbé rà wó à dwí rí mújírɔ wu-bárhé ciná ñdə já pyɔ-cólné ta.

⁴Nənyɛlse ce byi-shémé mǎjòlò w n'ò dɛ è dɛ nyà-pá y nɛ.Bəsɔ-ywǎálé zhe byā nɛ bà rà n'è yǎl búru.Sə lò tènè n'á n'á pɛ rɛ w yé. ⁵Lyì bí byèbé bà n'è jí kùjú-ənyɔ̀lɛ mójàn n'è ge pwè nɛ, sómsé yó.Lyì bí byèbé bà kɔn kàmǎjè-shè gǎndé wéa mó,j'á n'è pwà ywǎərhé púl rɛ́ndá bà jèrh sǎlyè sǎlyè bà dɛ bà nǎbána nɛ.⁶Sə dwí rí náàcènè tèbé rà wó à dwí rí mú lwele réj'á du Sɔdɔm cɔ w bà j'a cò bà gúlí dwǎtwər rǎdù sá mó dóó wǎ,e já jèrh mye yə w dwǎrh yé.⁷Rà lyì bí byèbé bà y'á cír mú y'á wó wǎrhgáadu nɛ mó mǒbó wǎr ré ce mǎ zə dwǎ nɛ mó,bà y'á wó námpwənə du yil,bə yala né y'á wó nánsɛmà du kɔráye yá,bə yala nyensé y'á wó ñdə səfyírɛb ta mó,⁸jírɔ námbyínə du ésɔbyú èlǎsɛ:bà k'è t'á lwar bà pár sómsé yó yé.Bə yala tònò w j'á n'ò pyènè bà kúr rí yó:ò gaga mó kùl ñdə dɔ ta.⁹Sə lyì bí byèbé búlú shù w n'è gwi múwun j'á nyè du byèbé nɔrh n'è gwi mú,bə bəmyé m'a j'a kwèrè dɛdɛ,bə súlɛ bà j'a lyèè kókó,bə gá t'á la cesé wè ré nɔ mó yilə. ¹⁰Kana bé bà y'á mǎ sə bà yə nònò-dǔr ciná mó,cici mú k'á n'è zal bà byā bà n'è shè.Bə byā bé jírɔ bà kùjú,à dwí rí, dwí rí náàcènè rəmyé yò gá zhìlɛ yì ní mú.¹¹Cinu nɛ n'á twi n'á cici lyim nɛ,n'á n'á twì lyi-shùuri tum;n'á n'á jí myĩn Səyɔ cɔ w wé,sə mà n'è jí ò kùr ré gá cí tɛ má mó cici.¹²Lū w pyā bé, ñdə lū w lò mǎdù ga mye,y'á búl bà t'á zwè nyí,bə búl-dó mó ñdə zù-bal mó y'á m'a nɔwənɛbə zù Zhərazalem cɔ w wu w yé. ¹³Sə wó ò nyi-zwennə bé dwǎérɛ,ñd'ò vwǎ-zwǎlnə bé lwele ré yilə,bəmyé bà ló wu-cángá ciná jal mó tɛ ò wé mó è ce!¹⁴Bə n'è zhəl dɛ ñdə lyilyǎr ta sómsé yó;jal təl be kókó,rəmyé ce lò bà sómá zhe n'á dwǎrh bà gǎndé nɛ yé. ¹⁵Bə j'á n'è búbwéé bà shò kwā bà zhe:«Dɛ-na! jìmdi cábal!»«Dɛ-na! Dɛ-na! Á bək'á dwǎrh yé!»Bə zɛ̀ bà n'è dǔrə, bà n'è zhəl dɛ,sə bà n'è zòm dwə né dwā bé sɔ mó, bà zhe:«Bə k'è wǎr bà b'a mɛ ná sɔ yé.»¹⁶Cinu gá já n byili n'á cin yì ní bà j'a làà dwā nɛ.N'á já n'á ká n'á tá n'á yǎl n'á nə be yé!bà t'á nyàm vwǎ-zwǎlnə bé yé,bà t'á nyí náncesé bà nɛ yé. ¹⁷E gá wó námýɛ yilə,ná yírɔhá né jàn ré j'á gwě n'è bò rà la,ñdə nà n'è dɛ sɛ́ kèbè è j'á búl è t'á bən gaga mó.Nə nɔwənɛ ná yùlú jáàsé w ná n'è dɛdwí tèbé rà wǎr nába rà la vwǎrh mó twírɛ yá. ¹⁸Bə j'á pyè ná nə-gwǎrá yó bà m'è jí nába:ná j'á k'è wǎr ná zhəl ná kúlsɛ jáàsé w yé.Kɔn dǎl námpólé sə ná yò zhè; ná dwā né yó w pyírɔ.Zhèn ga, ná yò zhè o zhè.¹⁹Lyì bí byèbé bà pú ná kùr bà n'è jí múlum du dɛ-yi rí zhúr rí:pyār ré wa, bà n'è pyā nába bà la zal,já y wə, bà j'a tɛnɛ bà zhí bà n'è dɛ nába. ²⁰Mǒbó Cinu cír mú, n'á wó ná myəlá né zho w mó,bə zə mɔ bə ce bà góru w nánlyilyumú w wé,nímyé mǒbó ná y'á n'è wəl n'á shò kwā:«N'á mǎ n'á yilí nába ná jòm dwə né dwā bé cəcəl wə» mó.²¹Ce n'á wu yə nyàn, sá fùu Edɔm, Cɔ náàcɔnɔ,ńmyé mǒbó n'á jé Uusi tənà y w mó!kǎzòm mó m'a yí ńmye.N'á m'á nyò n'á sú mǎ zə mó,sə n'á m'á zɛ̀ n'á lwǎr nánlwè! ²²Kɔn gakó j'a zhè n'á lwele ré shò kwā, Səyɔ, bəkó mó:N'á ká n'á tá n'á la mó pwǎ n'á mǎ n'á vò jáà dɔ w yé; Edɔm, bəkó mó,n'á já n'á ká n'á n'á nyí n'á lwele ré gá wó né ná-dwí yilə:n'á n'á byili n'á dwǎérɛ gá wó né ma!

Chapter 5

¹Cinu, lyirh kɔn ré tèbé rà n'è yí nába mó yò. Nyí bà gá j'á n'è tũrh nába né ma wé. ²Ná cɛl-tənà y jirh zhələ nyă, ná jisí jirh lyi byèbé ná yəl bà pár mó nyèrh. ³Nyí nába ná jirh bàtəlse, ná k'è bà da zhe yé, ná nába wó ndə ejənə ne. ⁴Ná n'è mó jirh wó yé ná n'è yè mo ná nywè. Ná dà-cílá né jirh wó nywéé ná n'è nywéé nà m'è yí ná sò. ⁵Bà j'á jè ná cǎ wa. Bà n'è nwènè nába. Ná j'á lyèè ná taale kókó. Shirhá tènè ná yil yé. ⁶Ná n'è cèlè ná jè ná ce Ezhibti ndá Ashəri tənèsé ne, m̀̀ni ga ná nà kùjú ná jí ná sú. ⁷Ná dabá dówá: e ja bà k'è tènè yé. E zè è wó nàmyè ná n'è zhí bà lwelè ré. ⁸Yómá zhe nywónó ná yó wə:lò já n' tènè n' la nába zò bà j'ò w yé! ⁹Ná n'è zhè ná myəlò né m̀̀ni ganá nywènè ná pwà ná kùjú w ná m'è twí ná sò, já y vwārhná bé yilə. ¹⁰Ná yala tònó w shè kókóndə wó shǒ w w ò nywénè ta, nɔrh mó càn ré dúdú yilə. ¹¹Bà n'è nyéé kana bà zwi ndá be Səyǒ né, bà n'è nyéé kē-byi-bwǎš bəbà zwi ndá be Zhide ceme né wé. ¹²Bà cici mú n'è tǒr yó-cinà. Bà j'á t'á nyàm nancesé yé. ¹³Ébwá-dálá n'è zhí nàmú wə, bəsóná n'è mà bà nər̀h bà lwé tǔ, dǎr ré bà n'è zhí mú kùr wə. ¹⁴Nancesé k'è t'á tó sà zhəl sà jòm ywè né cır Kúlí y yé. ébwá-dálá bé mye k'è t'á kwè nwǎ yé. ¹⁵Ná wun ní wu-nyǒ w zhè. Ná sɔ mó jirh cu wu-zhùlù. ¹⁶Ná pyèlè yá-pú w pàr ná yó w o tu tǔ. Ná gá dó mó ce, zuni zhe nába! ¹⁷Wó rəmyé è ce ná nàmpúm j'á n'è yí mú. Wó rəmyé è ce ná yírhá k'è bà né ne cènè cènè mó: ¹⁸Wə Səyǒ pyǒ w ò cǔ, zúlá né zè nà n'è jíl ò yó mó mó yilə. ¹⁹Sə nmyé Cinu, n' já n' jè n' pyèlè dàgwǎ y yó twéé twéé yilə. n' pyèlè dàgwǎ y j'á nywénè byin byin gakó yilə. ²⁰Byè yil n' nà mà n' já n' nà n' swè ná yó twéé gakó, n' yě nába dwǎ né gakó? ²¹Ce ná kwè ná bà n' sò Cinu, rəmyé yí ní ná m'á kwè ná bà. Ce ná nyǔ mú jirh nándùl ndə shǎa ga yí rí w mú ta. ²²È gá dà zhǒ n' zhǒ nába zhàn zhànà, n' nà n' kwè lyim ndə nába kɔn lyè ce ne dǔdǔ!

Ezekiel

Chapter 1

¹Byinə shá-ètò byin rí, cànse sàna nyă y dwǎ nànu dǔ ré, à y'á nywénè lyi bí byèbé bà y'á pwà bà m'è bà yómde-jè mó wé, Kəbaare bwí y nyí ni. Dǔ-yi rí j'á pul, sà à nɔ ywè rà shí Yi sò. ²Cànà y dwǎ nànu dǔ ré, byin rí rəmyé y'á wó bà gá y'á zɔ pyǒ Zhɔwakē bà m'è vò yómde-jè mó byinə nànu byin rí, ³Bə-zhǒ-zhe zòm ndá wǐ-zwǎlnə Buzi byí Ezacəə, Kaləde lyi bí tənà y wa, Kəbaare bwí y nyí ni. Bə-zhǒ-zhe cí n' jè n' yó w gǎa mó. ⁴À nyí: a púri zho nánfǒlò ò shí lǔ-jə-gwǎ sò ò bàna, ndá ébǒ nánfǒlò ndá myín mà y'á n'è jójémé, sə pwè y'á kákélé wa. Ò cəcəl ré w mó, è y'á nyè dwǎ ndə wó kɔn nánshǒ gwégwé rà n'è jójémé myín mú cəcəl w ta. ⁵È y'á wó ndə wó wə-nyir rəna ta, rà y'á wə ò cəcəl ré wə: rà y'á nyè ndə numbyinsi ta: wó èta rà y'á nyè né: ⁶Wə-nyir rí òdù gakó y'á zhe yé-zwǎrh sàna ndá vǒmè nàna. ⁷Rə nésé y'á wó cá. Rə nə-pyilsí y'á nyè ndə nǔ-bwǎlè nə-càr ta, rà y'á n'è jójémé ndə kàmmə kǒbó bà nòm cènè ta. ⁸Numbyini jèsé sà y'á wə rà vǒmè né kùr w mú, y'á pyirhí sà zǎ lǔ w yésé sàna y ga, səmyé ndá rà yé-zwésé ndá rà vǒmè né ga, rəmyé wə-nyir rí rəna y ga. ⁹Rə vǒmè né òdù gakó y'á n'ò zhí ò dǒ mó ne. Wə-nyir rí y'á t'á zhəl ndá rà pǒpǒ yé, sə rəmyé òdù gakó y'á j'á cii ò yé ò m'ò zhəl. ¹⁰Rə yé-zwésé y'á nyè ndə numbyini yé-zwǎ y ta. Rəmyé rəna y ga yé-zwǎ y jə-jí sò mó y'á wó bəɔ yé-zwǎ, rà yé-zwǎ y jə-gwǎ sò mó zè è y'á wó nə-bya yé-zwǎ, sə rà rəna y ga yé-zwésé y'á súlì sà wó ndə zhú yé-zwǎ ne: ¹¹Rə yé-zwésé ndá rà vǒmè né nǎlyè y y'á lǎlè nà zǎ dǔ, òdù gakó y'á n'ò zhí ò dǒ mó ne, nǎlyè y dwǎ bǔ zè nà n'è pyili rà yala né. ¹²Wə-nyir rí òdù gakó y'á j'á cii ò yé ò m'ò zhəl. Rə y'á j'á zǎ éshirhá y gá y'á n'è yǎl bà rà zǎ mǎgǎ mó. Rə y'á t'á ywàr rà zhəl mó w yé. ¹³Rə y'á nyè dwǎ ndə wó myin-cala nə wəðse ta, ndə wó pàntámse myín bà nə ta. Myín mú y'á n'è zhəl wə-nyir rí cəcəl w mà k'á bwérhé; Myín mú pwè ré y'á nywénè, dwǎ y'ályǎlyǒ è myín mú shí myín mú w mà dwi. ¹⁴Wə-nyir rí y'á j'á zè rà n'è dūr rà zǎ cə-yala gakó: è y'á wó ndə wó dwǎ-myín bà nə ta. ¹⁵À nyí wə-nyir rí sà à nɔ ku nà nánjijini tǔ, wə-nyir rí nyí ni, nà èdù yé-zwǎ èdù gakó yilə. ¹⁶Nyí ku w nésé nánjijini gá y'á nyè né ndá bà gá y'á wèrhé se né: sà y'á n'è jójémé ndə kəɔzolyíiti ta, e ja sà sàna y ga y'á nyè dwǎ. Wó èta sà y'á wó né. È gá wó bà gá y'á wèrhé se né mó, èdù gakó y'á swàrh è dǒ mó wé. ¹⁷Sə gá zhír sà n'è zhəl, sà y'á j'á zǎ lǔ w yésé sàna y ga. Sə gá zè sà la zhəl, sà t'á zhəl ndá sà n'è ywàr yé. ¹⁸Wé ré rà y'á kwè nésé nyá né mó dǔ-zhiyá y y'á n'è zè wu ni. Sə rəmyé rəna y gakó gá y'á j'á kákélé né mó, y'á wó myin-pwóná dúdú. ¹⁹Wə-nyir rí gá j'á zè rà n'è zhəl, nésé nánjijini mye y'á zè sà n'è zhəl rà sarha né ne. Sə wə-nyir rí gá tú rà n'è zè dǔ ce y yó-pèlè w yí ní, nésé nánjijini mye n'è tó sà zè dǔ. ²⁰Rə y'á j'á zǎ éshirhá y gá y'á n'è yǎl e vò mǎgǎ mó, nésé nánjijini mye y'á n'è tó sà zè rəmyé yí ní. Wó wə-nyir rí éshirhá y gá y'á nywénè nésé nánjijini wé mó yilə. ²¹Wə-nyir rí gá zè rà n'è zhəl, nésé nánjijini mye y'á zè sà n'è zhəl, sə wə-nyir rí gá zhí, nésé nánjijini mye n'è zhí. Wə-nyir rí gá tú rà n'è zè dǔ ce y yó-pèlè w yí ní, nésé nánjijini mye n'è tó sà zè dǔ rəmyé yí ní, bà wə-nyir rí éshirhá y y'á wə nésé nánjijini wé. ²²Ku ò y'á nyè ndə éban ta, y'á wə wə-nyir rí yó-pèlè wa, ò y'á n'ò jójémé ndə bútoló nàmpò ta. Ò y'á lǎlè rà yó-pèlè w dǔdǔ. ²³Rə vǒmè né y'á lǎlè, òdù gakó zǎ ò dǒ mó né éban ré kùr wə.

Wà-nyir rí òdù gako y'à zhe vòmè nàlyè ò m'ô pyili ò cinà, òdù gako y'à zhe vòmè nàlyè mye ò m'ô pyili ò yala né.

²⁴Sà à nyèè dweme ré tèbé rà vòmè né y'à n'è ce, rà gə tú rà zè rà n'è zhàl yi ní mú: è y'à wó nà-fwààlé sò, jàn cábal mó cəl ré. Lyi nánjàjóló dweme, shàdèése dweme ré. Rà gə tú rà zhǐ yi ní, rà y'a yě rà vòmè né ne nà n'è zházhèlé tǐ.

²⁵Cəl j'a shí éban ré rà y'à wə rà yá-pèlé w mó wé. ²⁶26 Ku ò y'à nyě ndə pyèlè-dəgwá ta, y'à wə éban ré rà y'à wə rà yá-pèlé w mó yá-pèlé wa, ò y'à nyě ndə ləzəlyíiti náku ta. Sə ku w ò y'à nyě ndə pyèlè-dəgwá ta mó yó wə, è y'à nyě ndə numbyíni ta, è y'à jě è yó, è y'à j'á wə dǎdǎ. ²⁷Rəmyé kwā né, à k'a nə kamō bə kwerhe jěmjěm, ndə wó myín mə j'a kəkélé numbyíni y emyé ta, kən zhì è cǎ y è m'è la dǎ sō mó, ndə kən zhì è cǎ y è m'è bən tǎ mó, à nə ndə wó myín ndə pwè rà n'è jójémé ta, rà j'a kəkélé ya. ²⁸È y'à wó ndə dəm-cě rà wə ébō wé, dǎ tèbé dwà nyó mó: wó èta pwè ré rà y'à kəkélé y mó y'à nyě né. È y'à wó kən tèbé rà y'à nyě ndə Bə-zhǎ-zhe còrhó w ta. À gə nə rəmyé mó, à j'a zè a tu a zə à yé y a pú tǎ. À nyèè cəl rà y'à n'è zòm ndə ne .

Chapter 2

¹Cəl ré wò ne: «Numbyíni byĩ, zè ní zhì dǎ b'à la zǒm ndá mó.» ²Cəl ré gá zòm ndá ne kwā, éshìrhá j'a b'e zù à wé. E ce a zè a zhì dǎ. Ràmyé yi ní, à nyèè lò mó mǎbó ní yà ná ní zòm ndá ne mó cəl ré. ³N wò ne: «Numbyíni byĩ, à n'á twĩ mú Esərayel lyi byǎ bé sō, yó-kùùli cìná, lyi byèbé bà n'è cē à nyí ni mú sō, bəmyé ndá bà nambala bé ga, kən m'e yí zà gwě. ⁴Byǎ bé byèbé bà wó yó-kùùli cìná mú, bà wun ní mye j'a kù kókó mó, à n'á twĩ mú bà sō. N m'á wò be: «Nyĩ Bə-zhǎ-zhe Yi wówà.» ⁵Bə gə n'è cili, ráá bà gə t'á cili mye, bà bà gaga mó j'á wó yó-kùùli cìná dwí, bà m'a lwar bà nyi-zwennə ɲwéné bà cəcəl wə. ⁶Numbyíni byĩ, cili, bàk'á dūr bà ywē yé, bàk'á dūr bà zòmà né mye ywē yé. N ɲwéné nyə-pǎr cìná ndá sər cəcəl wə, n sùlí n jě ndá nēmè. Bàk'á dūr bà zòmà né ywē yé, bà yé-zwésé mye bàk'a ce n wu zè yé, bà bà wó yó-kùùli cìná dwí. ⁷N m'á cí bi à zòmà né, bà gə n'è cili ráá bà gə t'á cili mye: bà j'á wó yó-kùùli cìná. ⁸Numbyíni byĩ, cili kən ré tèbé à n'á cí mú mú: bàk'á yə yó-kùlù cábal ndə yó-kùùli cìná dwí rí tèbé ta yé. Kǎl n nyí n jí kən ré tèbé à la mó pɔ mó.» ⁹À nyĩ: a púrí jě è cèlè e ce ne, è y'á zhe sébé rà y'á pyípyíli. ¹⁰È làlè sébé ré à yé né. Rə yé y ndá rà kwā y ga y'á kē. Bà y'á kē wówóló ndá wu-zhùlù ndá wíisi zòmà rà wé.

Chapter 3

¹N wò ne : «Numbyíní byí, dóm tèbé n nà mó, dóm sébé ré tèbé rà pyípyílí mú, ràmyé kwā né n m'á vò n zòm ndá Esərayel kélé y lyi bí.» ²À kál à nyí rí n zè n ce a dǝ sébé ré ràmyé mó. ³N wò ne: «Numbyíní byí, dóm sébé ré rà n'è pyípyílí à n'á pə mǝ mó n ce n wé, sə n wu w mye sú ndá re.» À dóm re: rà y'á j'á nyè à nyú w ndə tūr rí ta. ⁴N ká n wò ne: «Numbyíní byí, Zhəl Esərayel kélé y lyi bí sǝ, sǝ zòm à zòmà né n byili. ⁵B'è dà dwí tèbé bà wà rə zòmà né kù r bà la nyǝǝ e jà rə zòmà né zum dǝdǝ mó sǝ, bà n'è twí mú ní yé. È wó Esərayel kélé y sǝ. ⁶È dà dwá nánzhəzhǝ lyi sǝ, bà wà rə zòmà né kù r bà la nyǝǝ e jà nə zòmà né zum dǝdǝ, n tá n la nə zòmà né kù r nyǝǝ yé, sə à gə y'á twí mú nəmyé mó sǝ, nə nə y'á t'á la n zòmà né cilu nə? ⁷Sə Esərayel lyi byá bé t'á la shǝnǝ bə cili zòmà né yé, bə gǝ t'á yǎ bə cili n zòmà né yilə. Zhən ga Esərayel kélé y lyi bí wó yó-kùlǝ ndá wu-kùlǝ ciná. ⁸Nyí wé: à m'a ce n yé y kù ndə bə ta, n yə yó-kùlǝ cǝbal ndə bəmyé gǝ wó yó-kùlǝ ciná né. ⁹À m'a ce n yó w yə nánkùlǝ ndə jamǝ y è wó nánkùlǝ du nǝkulu w mú ta. N tá n la bə ywǝ dǝr yé, n tá n la kəkə bə yé né mye yé, ndə bə wó yó-kùlǝ ciná dwí ga.» ¹⁰N súlǝ n wò ne: «Numbyíní byí, zwǝ zòmà né nyǝbé à n'á byili mú mú gǝkó n wu w wə, pul n zhǝ né n cili nə gǝkó. ¹¹Zhəl, zhəl lyi bí bə pwà bə m'e bə yómde-jə mó sǝ, n dwí rí lyi bí byá bé sǝ. N m'á zòm ndə bə. Bə gə n'è cili ráá bə gə t'á cili mye, n m'á wò bə: «Nyí Cinu Yi zòmà né.» ¹²Rəmyé yó, Eshirhə y j'a kwè ne, sə à nyǝǝ wu-nyǝ búbwéé nánfwǝlǝ à kwā né è zhe: «Bə-zhǝ-zhe cǝrhó w mǝ ndá nyǝmǝ ò gǝ wǝ mǝgǝ mó!» ¹³Rəmyé kwā né, a nyǝǝ wə-nyir rí vǝmǝ né nə n'è fwǎl dwā ne mó sǝ wá, òmyé ndá wǝ ré nǝsé nánjǝjǝnsǝ sǝ wá, e súlǝ búbwéé nánfwǝlǝ y dweme ré. ¹⁴Rəmyé yó, Eshirhə y j'a kwè ne e m'e lyǝ. À y'á la ndá wu-zhǝlǝ ndá lyim. Cinu jǝ y n yà n cí à yó mó y'á wó nánkùlǝ dǝdǝ. ¹⁵À yú lyi bí bə y'á pwà bə m'e bə yómde-jə y mó sǝ, Tel-Abyiibi ní, lyi bí byǝbé bə y'á jǝ Kəbaare bwí y nyí ni mú, bə wó gǝà bə j'á jǝ né, sə à jòm gǝà mó dwā nyǎlpyǝ, à j'á yǎl kǝn ré tèbé à n'á wǝrhé bə cǝcǝl w mó yé. ¹⁶Dwā né nyǎlpyǝ y kwā né, Bə-zhǝ-zhe zòm ndá n wò : ¹⁷«Numbyíní byí, à cí r mú n la n yə yilnə Esərayel kélé y lyi bí yilə. N gə tú n nyǝǝ zòmǝ rə shí à nyú wə, n m'á byili bi rí à yil yilə. ¹⁸À gə wǎl lwelə cǝbal ne: «N m'á cǝ, n zǝ n yə ce n lwar, n gə yə lwelə cǝbal mó cí cǝ n cǝn-zelǝ nǎmmǝlwǝlǝ y shò kwā né, mǝnǝ ga n zə myǎl, n mǝ n cǝ n yǝ-bǝlǝlǝ w yilə, sə wó nmyé ne à m'a bwǝrh n jal mó yò. ¹⁹Sə n gə ce lwelə cǝbal mó lwar, n zǝ n yə n wu-bǎrhé y ndá n cǝn-zelǝ nǎmmǝlwǝlǝ y ne yǝ, nmyé mó mǝ n cǝ n yǝ-bǝlǝlǝ w yilə, sə nmyé m'á zwǝ n myǎl ré. ²⁰Cángá cǝbal gə yǝ n cángá tùtwǝ rí ni, n zǝ n ná n twí tèbé rà dà cángá tùtwǝ, à m'a ce n mǝ n nà n tu té: n mǝ n cǝ. Sə wó n gǝ yə ce n lwar mó è ce, n mǝ n cǝ n yǝ-bǝlǝlǝ w yilə. Bə k'è t'á la cángá tumə né n yà n twí mú yò lyǝrh yé. Sə wó nmyé ne à m'a bwǝrh n jal mó yò. ²¹Sə n gə ce cángá cǝbal lwar mǝnǝ ga n bəká n wǝrhé yə-bǝlǝlǝ, n zǝ n yə yə-bǝlǝlǝ wǝrhé zhən ga, n mǝ n zə myǎl, n gǝ lwar mó yilə, sə nmyé cí cǝ mú m'á zwǝ n myǎl ré.» ²²È wó gǝà mó, Bə-zhǝ-zhe cí n jǝ y à yó né, n wò ne: «Zǝ té, du n vò vǝl w wa. À la zǝm ndá mó gǝà mó.» ²³À shí té a zǝ a du a vò vǝl w wa. À pú rǝ Cinu cǝrhó w y'á nǝwéné gǝà, ò y'á j'á nyè ndə cǝrhó w kǝbǝ à y'á nǝ Kəbaare bwí y nyí ni mú ta. A j'a tu a zə à yé a pú té. ²⁴Éshirhə y j'a b'e zù à wé. E ce a zǝ a zhǝ dǝ. E zòm ndá ne e wò: «Zhəl n zù n sǝ jù w n pyi n nyí ni. ²⁵Numbyíní byí, cili, lyi m'a zə nyínsi nánzhəzhǝ bə m'e lyǝ mó, n kə n tá n la du n bə bə cǝcǝl w yé. ²⁶À m'a ce n mǝjǝlǝ w dǝ n nyə-pǝ y ne. N nyí rí m'a dǝ, èta, n kə n tá n la lò mó mǝbǝ n nǝ n ji bi búlǝ mó yál yé. Bə bə wó yó-kùlǝ ciná dwí. ²⁷Sə à gə tú à la zòm ndá mó yi ní, à m'a púr n nyí rí, n m'á zǝ n wò bə: «Nyí Bə-zhǝ-zhe Yi pǝ ne nyí n wò : lò mǝbǝ n nǝ n yǎl n cili, sə n cili. Lò mǝbǝ n tá n yǎl n cili, sə n bəká n cili yé». Bə bə wó yó-kùlǝ ciná dwí.

Chapter 4

¹Sə ñmyé numbyíni byí, kwě bo-kō ní cí ñ yé né. Cí Zhərazalem cɔ w ɛsǎyùlú w mà yó. ²Rəmyé kwā né, sá byili bà bà pú cɔ w bà la bú ñdá wa, ló bo-púl ní má kákélé wa, ló bo-púl ò cǎ y ne o zě dǎ, súlí cí zulá jaàse ñdá pyi-byərɛ ní má kákélé ò cǎ. ³Kwě kòbó ní cí ñmyé ñdá cɔ w bwǎl wə, e yə ñdə còbó byilí ta. Zə ñ yé ní zǎ wa. O yə cɔ kòbó bà pú w ñdá búlá, ñ gá pú w ñ la bú ñdá w mó yilə: rəmyé wó myərɛ Esərayel kélé y lyi bí yilə. ⁴Pyě ñ jə-gwǎ sarh ré yó, cí Esərayel kélé y lyi bí yə-bəlǎlǎl gǎa mó. Ñ m'ǎ zhí bà yə-bəlǎlǎl w dwā né nyèbé ñ la ñ sarh ré rəmyé mó yó pyǎ mó yó w ga. ⁵À m'a ce ñ wèrhé dwā nà yó w merhe byinə né nyèbé bà wèrhé yə-bəlǎlǎl mó : dwā zwǎ-àtò ñdá shá-nəbó. Ñ m'ǎ zhí Esərayel kélé y lyi bí yə-bəlǎlǎl wá. ⁶Dwā né nàmyé mó m'a pyirh. Rəmyé kwā né, ñ m'ǎ pyě tǎ, twər rəlyè nyǎn ré, ñ jə-jí sarh ré yó, ní má zhí Zhəda kélé y lyi bí yə-bəlǎlǎl wá: dwā shá-əna. Byin gakó à m'a ce ñ wèrhé dǎ rədù. ⁷Zə ñ yé ní zǎ Zhərazalem cɔ w ò pú mú, ní zě ní cèlè ñ vǎ nǎncélé ní ce wə, ní má zòm ò shò kwā né, à yil yilə. ⁸Sə nyí à m'a lyě mó ñdá nyinsi. Mùni ga ñ bàká ɲwənə ñ pyirhí ní pyě ñ sarh ré dǎ mó yó yé, kɔn m'e yí cɔ w ñ pú mú dwā né pyirh. ⁹Kwě bələ ñdá orəzhe ñdá shǎ dwí, ñdá zhémé dwí ñdá myela e súlí epótəreb ní ló ku wə. Ñ má mà búru. Ñ ná ñ dóm dwā né nyèbé ñ la ñ sarh ré yó pyǎ mó m'e yí dwā né zwǎ-àtò ñdá shá-nəbó. ¹⁰È m'a yə kùjú w kòbó ñ la jú mú: dǎ gakó kùjú w dùmí rí m'a yə gərámməbá zwǎ-àlyè. Wó òmyé ñ mà ñ ná ñ jí dǎ gakó. ¹¹Bə m'a pǎ nǎ mǎbó ñ la nyó mó: lyítər rədù. Ñ m'ǎ nyó nǎ lyítər rədù dǎ gakó. ¹²Ñ búru w ñ la dóm mó m'a yə ñdə orəzhe ɲwǎmé ta. Ñ m'ǎ mà w bà yirh wə, numbyinsi byənə myin wəc.» ¹³Bə-zhǎ-zhe súlí n wò: «Rəmyé mó ce, Esərayel lyi byǎ bé m'a dǎ búru kòbó ò zhe jìmdi, dwə né nyèbé á la bə jǎ a ce nà cəcəl w mó sǎ.» ¹⁴A lyár a wò: «Bə-zhǎ-zhe Yi! À j'ǎ gwě yə à cìn jìmdi ce gaga yé. À bəsoné yi ní ga kɔn m'e yí zà, à j'ǎ gwě yə à cìn jìmdi ce gaga yé. À j'ǎ gwě yə vǎm nǎncùu ráá vǎm mǎbó ku dóm o zhəzherə nàma dóm yé. Nǎm mǎbó mà zhe jìmdi mú mye j'ǎ gwě yə à nyú w ce gaga yé.» ¹⁵N lyár nɛ n wò: «Kɔn gə wó èta, à m'a pǎ nǎ byənə né, numbyinsi byənə né jaà wa, ní má jéé myin ní mà ñ búru wə.» ¹⁶N súlí n wò nɛ: «Numbyini byí, à m'a ce búru w kòbó ò wə Zhərazalem né mó gakó jé tǎ. Lyi bí m'a dǎ búru kòbó bà merhe ò dùmí rí ñdá wu-zěé, bà m'a nyó nǎ mǎbó bà merhe ñdá ywě nǎnfǎlǎ. ¹⁷Ywě nǎnfǎlǎ m'a cí bəmyé gakó tǎ, búru w ñdá nǎ mó gə t'ǎ la nɔ mó yilə, sə bà yə-bəlǎlǎl w m'a ce bà dèrhə.

Chapter 5

¹Numbyíni byí, cili, kwě búlá shù kòbó ò zhe nyí. Ò m'a yè ò fwènè. Ò m'á zə y í má fí ò yó w òdó ò tama né. Rəmyé kwā né, ò m'á kwè dùmì mərɔ ku, í má mərɔ ywésé òdó tama né dùmì rí, í zè ò bòn rə kùrə nánzhəzhə. ²Cə w pú mú dwā né gə tú nə pyirh, Ò m'á vùr ò kur ré kùrə né nətò y wé rədù y í ji myín cə w cəcəl wə. Ò vùr kùrə né nəlɔ y wé rədù y í zə ò búlá shù w í mà rə í làà té í má kákélé cə w cǎ. Ò zè í kwè kùrə né nətò nyǎn ré nánkwéé ré, í tó zho w denne í làà rə dǎ. Àmyé m'a fwərɔ búlá shù w a m'a pú bi. ³Sə ò m'á vùr re námpólé í ce ò byé ò kàməzwí y wé. ⁴Ò m'á k'á vùr re í ló myín wə, í ji myín. Myín m'a shí gǎa mó mə du mə jí Esərayel kélé y lyi bí gako. ⁵Nyí Bə-zhə-zhe Yi wòwə : Nyí Zhərəzalem cə wá! À y'á cí w dwə né cəcəl wə, tənərh y'á kákélé wə. ⁶Ò cə à nyó né à zò yò, ò lwele ré tēbē ò m'ò ó dwé ne mó du dwə né dwā bē lwele ré. Ò cə à nyó né zò yò kən dwini tənésé shēbē sà kákélé w mó, wó bə gə zhə nyó né à kwè mó òdó bə gə yə à nyó né tó mó yilə. ⁷Rəmyé ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi wòwə : Á yàa yàa tǔtwǐ rí rə j'á búl rə du dwə né nyēbē nə kákélé ába yàa yàa tǔtwǐ rí mú ce, á yə à nyó né tó yé, á yə nyó né nyēbē à kwè mó tó yé. Á gaga mó j'á yə tənésé sà kákélé ába mó lùl-e-púrsí mye tó yé. ⁸Rəmyé ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi wòwə : Àmye m'a bú òdó mó. À m'a pyirh à còrhò-tum pə nyí rí ò sò, tənésé lyi bí yirh wə. ⁹Ò pwarha tǔtwǐ né gako yilə, à m'a wərɔhé mó kən ré tēbē à j'á gwě yə wərɔhé gaga mó, e jà à j'á k'á t'á la wərɔhó gaga mó. ¹⁰Èta, dabá m'a dǎ bə byǎ bē, byǎ bē mye m'a dǎ bə dabá ò sò. À m'a pyirh còrhò-tum nyí rí ò shò kwā né, sə à m'a làà ò kùr ré tēbē gako rə la dǎl mó cə-yala gako wə. ¹¹Wó rəmyé è ce, òd'ámyé mòbó à wó nǎnyí mú, nyí Bə-zhə-zhe Yi wòwə : ò gə zə ò tùm-bəywǎalé òdó ò pwarha tǔtwǐ né í má ce à còrhó-jì y jìmdi mú ce, àmye m'a ce fwènè tó gǎa mó. À t'á la lò nyú òdó nònò-dǔr yé, à t'á la lòlò ne yǒ n lú yé. ¹²Cím-bəlwélé m'a gu ò lyi bí kùrə né sətò y wé kùr rədù, ráa nərɔ mó m'a ce rə jé té ò sò. Búlá shù w m'a gu kùrə né nəlɔ nyǎn lyi bí ó ló té ó kákélé mó. À m'a làà ò lyi bí kùrə nətò nyǎ nánkwáa y lyi bí cə-yala gako wə, a zè a fwərɔ búlá shù a pú bə kùr a jì. ¹³À m'a yě à lyim rí gako j'a yì bi, à m'a ló à lyi-shùurí bə yó, sə à m'a cí à jim. Rəmyé yì ní, bə m'a zè bə lwar b'á wó Bə-zhə-zhe, sə à zòm òdó lyim nánfǎlò, à gə m'a j'a pyéné a ló à lyi-shùurí gako bə yó yì ní mú. ¹⁴À m'a ce í jirh jì-bwər òdó cizhìl kəna, tənésé sà kákélé mó mó cəcəl wə, lyi bí bə n'è tó ò sò bə lyé mó yirh wə. ¹⁵Ò m'á yə cizhìl òdó mòn òdó nyərɔhò òdó wu-zhùlù nánfǎlò kəna, tənésé sà kákélé mó mó yilə, à gə tú a pyirh còrhò-tum nyí rí ò shò kwā né òdó lyim, òdó lyi-shùurí, òdó búlá ju òdó lyim cə-cǎ yì ní mú. Wó àmyé Bə-zhə-zhe à zòm. ¹⁶À gə tú à la nərɔh cama namməlwǎlsé zə a m'a tə bə yì ní, cama né nyēbē nə la ce á jé té, à la ce nə b'e gu ába mó yì ní, à m'a ce nərɔh mó pólé á yilə, a zè a ce á búru w gako jé té. ¹⁷À m'a twǐ nərɔh òdó gə-wé nancàalé rə bə rə zə ò bəsóná bē rə yě mó. Cím-bəlwélé y òdó jal té ló m'a tó ò sò, à m'a súlì a ce búlá shù w b'ò bú òdó mó. Wó àmyé, Cinu, à zòm!»

Chapter 6

¹Bə-zhǝ-zhe n̄ yòwə ne: ²«Numbyíní byí, pyírhí n̄ zə n̄ yé n̄ ză Esərayel pyàr ré, sá zòm n̄ ce re Bə-zhǝ-zhe yil yilə. ³N̄ m'ă wò: Esərayel pyàr, cili-nə Bə-zhǝ-zhe Yi wòwə, pyàr ré ndə pyǎlsé, nə-gwàalé ndə vwaalé shò kwā né: Nyí n̄, à m'a ce búlă shù w b'ò bú nd'ába, sə à m'a súlî a cò á vwə né zwəl jaàsé. ⁴Bə m'a wūr á vwǐ-jùulí, bə mà á wè ré tèbé á n'á ji wè ré rà lwé nányənyélé myín rà wé mó bə lo, a súlî a ce bə ló á cùurí tē á yə né yé né. ⁵À m'a ló Esərayel lyi byǎ bé cùurí tē bə yə né yé né, a zē a làà á kúr rí tē a m'a kákélé à vwǐ-jùulí. ⁶Bə m'a ce ceme né jǐrh jì-bwər, bə cò vwə né zwəl jaàsé, á gə wə mǎgǎ mó gakó, rəmyé mó ce bə m'a wūr á vwǐ-jùulí, rə jǐrh pwarha wé, bə m'a mà á yə né bə lo, nə j'a jé tē, bə m'a mà á wè ré tèbé á n'á ji wè rá lwé nányənyélé myín rà wé mó bə bəwəle, bə súlî bə cò wè ré tèbé á wèrhé mó. ⁷Lyì m'a ló tē á wé bə ci. Rəmyé yó, á m'ă zē á lwar b'əmyé wó Bə-zhǝ-zhe. ⁸Sə è gə tú è dǎl á lyi bí byèbé bə lú búlă shù w yé né, dwá né cəcəl wə, bə gə tú bə làà ába tənèsé wé yi ní, à m'a ce nunə mǎngelé gwě yə né. ⁹Á lyi bí byèbé bə la lú mú m'a lyǐrh à yò, tənèsé shèbé bə la be pwǎ bə m'e vò sà wé mó wə, bəmyé byèbé à la bə wun ní, nə swéné kən dō, nə zē nə yě ne, zhùlù mú, bəmyé byèbé bə yírhá né swéné bə yə né nyū mú. Bə m'a j'a búl bə nyār bə cinə, tùm-bəywaalé tèbé bə twǐ mú, bə pwarha tǔtwəð né gakó yilə. ¹⁰Bə m'a zē bə lwar b'əmyé wó Bə-zhǝ-zhe. Á gə n'ă zòm bə à la be lwele ré tèbé dwí rí wòrhó mó yə kən nánfò yàl yé.» ¹¹Nyí Bə-zhǝ-zhe Yi wòwə: «Mǎ n̄ jèrh, sá mà n̄ nà tē, n̄ wò: kən gakó pyírh èlǎsé! Esərayel kélé y lyi bí búlă shù ndə n̄rh ndə cím-bəlwélé la gu bə pwarha lwele ré gakó yil mú. ¹²Lò mòbó n̄ wə pyépyé mó, wó cím-bəlwélé è m'a gu mu. Lò mòbó n̄ bwəl mó, wó búlă shù ò m'a gu mu. Sə lyi bí dwǎ bé, byèbé bə pú bi, bə la bú ndə be mó, n̄rh m'a gu bi. Á m'a j'a yě a ló à lyi-shùurí gakó bə yó. ¹³Rəmyé yó, á m'ă zē á lwar b'əmyé wó Bə-zhǝ-zhe, bə cùurí gə m'a lələ tē bə yə né cəcəl wə, rə kákélé bə vwǐ-jùulí, ndə pyélé kèbé gakó è nyě dǎdǎ yó, ndə pyò gakó yə-pèlé wa, ndə cò kǎbó gakó ò púrh v̄or nánzhəzhǝ kūr wə, ndə shééne kèbé gakó è pú mú kūr wə, bə gə y'á n'è ji wè rá lwé nányənyélé rà n'è swé lyim tē, bə pə bə yə né ne mǎgǎ cici mú yi ní. ¹⁴À m'a cèlè à jē y a m'a pə be còrhò-tum, a ce tənà y jaà kèbé gakó bə jē è wé mó jǐrh wu-zhùlù dúdú jaà, kən zhì gə-elū èpòlò w ne e m'e vò Erəbəla. Bə m'a zē bə lwar b'əmyé wó Bə-zhǝ-zhe.»

Chapter 7

¹Bə-zhǎ-zhe pɔ ne nyí n wò : ²Nmyé, Numbyíní byí, Nyí Bə-zhǎ-zhe Yi nyí rí n pɔ Esərayel tənà y yilə mó, n wòwò : Kɔn zhè! Zhǎ mó yi rí yúwá, tənà y yésé sàna y gakó wé.³Kɔn zhè nmyé yil èlāsé: à la à lyim rí n yó ló, à la n bursi bür kɔn tó dwā ndá n zhəzhèlélé, sà à m'a zhí mǔ n pwarha tǔtwǎǎ né gakó.⁴À t'á la mó nyǔ ndá nɔnɔ-dür yé, à t'á la mó yǒ n lú yé, b'á m'a cí n zhəzhèlélé tǔtwǎǎ né n yó wə, sà n pwarha tǔtwǎǎ né m'a mē n sō. Rəmyé yó, á m'a zè á lwar b'amyé wó Bə-zhǎ-zhe.»⁵Nyí Bə-zhǎ-zhe Yi nyí rí n byili mǔ : «Màbyóó òmyé mó j'á gwě yə ne yé! Màbyóó! Nyí w ò bànà. ⁶Zhǎ mó yi rí bànà. Rə j'á bànà, zhǎ mó yi rí. Rə n'è ji kùr nmyé yilə. Nyí ri rə bànà. ⁷Tənà y lò, zhǎ mó yi rí bàn n yilə, yi rí bànà, dē ré bwəlse. È j'á wó wu-zěé, wu-nyǔ búbéése téné pyàr ré yó yé.⁸Sə lāsé, à m'a ló à lyi-shùurí n yó. À m'a yě à lyim rí gakó j'a yi mǔ, à m'a bür n bursi kɔn tó dwā ndá n zhəzhèlélé, a zè a cí n pwarha tǔtwǎǎ né gakó n yó wə. ⁹À t'á la mó nyǔ ndá nɔnɔ-dür yé, à t'á la mó yǒ n lú yé. À m'a kwě mó kɔn tó dwā ndá n zhəzhèlélé, sà n pwarha tǔtwǎǎ né b'a mē n sō. Rəmyé yi ní, á m'a zè á lwar bə wó amyé Bə-zhǎ-zhe, mǔbó n nə mà ába mó.¹⁰Nyí dē ré. Nyí zhǎ mó mà bànà. Mə wə sómá ne. Jàn tǔtwǎǎ rí j'á n'è súlǐ, yàa yàa tǔtwǎǎ rí j'á n'è pòlè.¹¹Jóré tǔtwǎǎ rí zè rə zhǐ dē, rəmyé rə wó wu-bárhé dà-dòlò wá. Bə kaka k'è yə dàl yé, bə sò nánfòlò w shò kwā né ndá bə dweme ré shò kwā né ga. Shírhá k'è téné bə yil yé.¹²Yi rí bànà, dē ré zù rə zhè. Wə-yərnə bəká n ce n wu zə nyàn yé, sə dǔlǎ mye bəká n ce n wu zhǐlǐ yé, bə Bə-zhǎ-zhe lyim-cəcǔ w n'ò yi tənà y nəcèndé gakó.¹³Má dǔlǎ yírhá gə j'á gwě nǵwéné mye, n ká n tá n la kwǎǎ n bə n zwě kɔn ré tēbé n yé mó yé. Bə Bə-zhǎ-zhe nyí rí n pɔ tənà y nəcèndé púlápúlá shò kwā né mó t'á la kwǎrh yé. Lò gakó mà n já n nǵwéné n yə-bəlǔlǔ w wa, bə k'è t'á la jàn zal yé.¹⁴Bə m'a wúl pólá, bə m'a tene tɔnɔ mó, sə lò màdù ga tá n la búlú né jàa y w yé, b'á lyim-cəcǔ w n'ò yi tənà y nəcèndé gakó.¹⁵Búlú shù w m'a wə pwě ne, cím-bəlwélé y ndá nɔrh mó zè rə wə kèlé wa. Búlú shù m'a gu lò mǔbó n wə gɔ sō mó. Nɔrh ndá cím-bəlwélé y m'a gu lò mǔbó n wə cɔ w w mó.¹⁶Sə lyi bí byèbé bə la dǎl mó m'a dūr m̀nì ga bə lú. Bə m'a vò pyàr ré wa, bə gakó m'a n'è kúrh ndə vwaale épò-bwər ta, lò gakó n yə-bəlǔlǔ w yilə.¹⁷Bə jèsé gakó m'a lyèè. Nədwóná né gakó m'a dú nē.¹⁸Bə m'a ce ywáale gəndə bə cərh ne, wu-zěé m'a zə be, yé-zwésé gakó m'a byili bə cizhìl ré, ywé né gakó m'a fǔ.¹⁹Bə m'a ló bə sàbyi-kùlsí sǔmsé yó. Bə sánámá mó m'a jǐrh jìmdi. Bə sàbyi-kùlǐ y ndá bə sánámá mó t'á la nǵwónó rə zwě be, Bə-zhǎ-zhe lyi-shùurí dē ré yù w yé. Bə j'á t'á la jú bə sú yé, bə wu lyur rí mye t'á la sú yé. Bə wó sánámá mó ndá sàbyi-kùlǐ y rə wó bə yə-bəlǔlǔ w kùr ré.²⁰Bə zə bə wě náəcèndé bə m'e yə bə cìn-dě-zhǎ kɔna. Bə zə rə bə m'e zùrhì bə yə nǵwé ré, bə pwarha né. Wó rəmyé è ce, à m'a ce nə jǐrh bə jìmdi.²¹À m'a yě re a ce zhələ jǔ w m̀nì ga bə bubu ri, ndá tənà y wu-bárhé cìná bé jǔ wa, bə pwà búlú né kwā. Bə m'a ce re jìmdi.²²À m'a zhízhǐlǐ à yé-zwǎ y a ce kwā a yě be, bə m'a fuuli à nəcèndé jì yá. Vwǎrhna m'a bə bə zù è wé bə fuuli yə.²³Tene nyáná, bə tənà y j'a sú ndá lyi gu dúdú, cɔ w mye j'a sú ndá jóré tǔtwǎǎ.²⁴À m'a ce tənésé shèbé sà lwele ré j'a lyé ce ne dēdē mó bà. Sə m'a zwě jìsí. À m'a ce jàn cìná bé cìn-dě-zhǎ mó jé té, sə bə m'a fuuli lyi bí byèbé bə n'è vùr sà jìmdi mǔ.²⁵Wu-zhùlù w bànà. Bə j'á n'è pyà yə-zùlú: sə wó nánfò!²⁶Màbyóaré m'a j'á n'è pwí dwā ne, wu-zhùlù nyó né mye m'a j'á n'è pwí dwā ne. Bə m'a lwəl nyi-zwennə bé ne bə n byili bí kɔn tēbé Yi ce n nə mó. Vwǎ-zwálnə bé k'è t'á la nyó né lwar yé, náncesé mye k'è bə cúcú zhe yé.²⁷Cu wu-zhùlù m'a zə pyǔ, sə pyǔ-byí wu m'a ga. Lyi bí jèsé m'a zè sà n'è kəkə. À m'a zə be kɔn tó dwā ndá bə zhəzhèlélé, sà à m'a súlǐ a bür bə bursi kɔn tó dwā ndá bə bursi kókééré. Rəmyé yi ní, bə m'a zè bə lwar b'amyé wó Bə-zhǎ-zhe.»

Chapter 8

¹Byinə nyəldù byin rí, cànsè shəldù nyá y dwā nənu dē ré, Cinu cí n jě à yó nd'á y'à jě té à sō jù wə, ndá Zhəda nancesé y'à jě té à yé né. ²À nyí, sə à púrí kən nyərħə, ò nyě ndə numbyíní ta. Kən j'a zhí tēbé rə wə ò cǎ y ne e m'e bə té mó, è y'à wó myín. Sə kən j'a zhí ò cǎ y ne e m'e vò dē mó, e y'à wó pwě dwí rədu, ndə wó kən nánshō gwěgwě rə n'è jəjémé, ndə kāmō ò kwerhe náacéné ta. ³Kən ré cèlè ndə wó jě ta, rə zə à ywərħ mangelé ne. Rəmyé kwā, Eshirhə y j'a kwè ne, e ce à ηwéné dē ndá ce y cəcəl wə. Ywè né nyèbé à nɔ Yi shò kwā né mó wé, e zə ne e vò Zhərəzalem, kélé y wu w bwərə y nyí rí ni, bwərə y kēbé è zǎ jə-gwǎ sō mó, bwě-dür yi rí, tēbé rə n'è ce bwě-dür yál né mó, gá wə mǎgǎ mó. ⁴Esərayel Yi rí còrhó w y'à ηwéné gǎa mó, ò y'à nyě ndə Yi còrhó w kǒbó à y'à nɔ, vɔlɔ w w mó ta. ⁵E wò ne: «Numbyíní byí, kwě n yé y dē n nyí jə-gwǎ sō.» A kwě à yé y dē a nyí jə-gwǎ sō, sə à púrí: vwǐ-jùlú ò y'à wə bwərə y jə-gwǎ sō. Bwě-dür yi rí rəmyé mó zě rə y'a wə bwəl mó məmyé mó wa. ⁶E bwərħ ne e wò: «Numbyíní byí, n yírhə nə kən ré tēbé bə n'è wərħé mó? N yírhə nə pwarha tǔtwǎǎ nánfwǎǎlé tēbé Esərayel kélé y lyí bí n'è twǐ nyónò, m̀̀ni ga a kəl à còrhó-jì y yala ne a vò pyépyé mó? N gwě m'ǎ nə pwarha tǔtwǎǎ nánfwǎǎlé dwǎ.» ⁷Yi Eshirhə y zə ne e m'e vò kónó w dō mó nyí rí ni. A nyí: a púrí byílí y y'à sūr bəl. ⁸E zě e wò ne: «Numbyíní byí, sūr byílí yǎ. A sūr byílí yǎ. Bəl zě mǎ wə byílí y ni. ⁹E wò ne: «Zwí n nyí pwarha tǔtwǎǎ námmyəwǎǎlé tēbé bə j'a n'è twǐ nyónò mó ma wé.» ¹⁰À zù a nyí. Wè rə n'è fwəl té rə pūrħ yó ndá vwámá ǎǎyùulí dúdúma dúdúma, pwarha cici, e súlí Esərayel kélé y lyí bí yə né ǎǎyùulí, bə cí cí dē byílí y yó bə kǎkélé. ¹¹Esərayel kélé y lyí bí nancerħ shə-shəlpýé, ndá Shafǎ byí Yazanəya bə cəcəl wə, y'a zhí ǎǎyùulí rəmyé mó yé né, lò gakó ndá n wè rə lwé nǎnyənyélé myín ju nəzhǐ y n jǒ wa. Wè ré rə lwé nǎnyənyélé y nyésé y'à la dē-yi w ndə ébǒ ta. ¹²E bwərħ ne e wò: «Numbyíní byí, n yírhə nə kən ré tēbé Esərayel kélé y lyí bí nancesé n'è wərħé cə-byín rí wé, lò gakó jǐnsí n pɔ n yi rí ni mú w mú? Bə zě bə n'è wəlǎ: «Cinu wār nəba n la nɔ yé. Cinu yǎrh tənà y té.» ¹³Yi Eshirhə y wò ne: «N gwě m'ǎ nə pwarha tǔtwǎǎ nánfwǎǎlé dwǎ bə wə nə yó bə n'è twǐ.» ¹⁴E zə ne e vò Cinu jì y bwərə y nyí rí rə zǎ jə-gwǎ sō mó ne. Kana bé byébé bə y'à n'è kúrħ Təmuuzia ni mú y'à jě gǎa. ¹⁵E bwərħ ne e wò: «Numbyíní byí, n yírhə na? N gwě m'ǎ nə pwarha tǔtwǎǎ dwǎ nə k'è du nyèbé ɛta mó.» ¹⁶E zə ne e vò Bə-zhǒ-zhe jì y kélé y wu w wə. A púrí nunə bə y'à yú shí-èlyé ndá bənu, bə kwesé y'à zǎ Bə-zhǒ-zhe jì yǎ, bə yésé zě sə zǎ yi-púrħí səta, bə y'à wə Bə-zhǒ-zhe jì y étwí-ényí rí ni, zónó w ndá vwǐ-jùlú w bwəl mó wə. Bə y'à n'è wùlì té bə zǎ yi-púrħí sō, nànyéné y yé né. ¹⁷Yi Eshirhə y bwərħ ne e wò: «Numbyíní byí, n na? Pwarha tǔtwǎǎ né nyèbé Zhəda kwálá y lyí bí j'a n'è twǐ nyónò mó nə wó kən námpólé dēdē bə yilə? Bə ce jǒóre tǔtwǐ rí j'a sú tənà yǎ, bə zě bə k'e jì kùr bə n'è gwar ne. Bə n'è byili bə jàn ré ndá lyim. ¹⁸Kən yú ǎmye ɛlǎsé b'a twǐ ndá lyi-shùuri. À t'ǎ la lò nyǔ ndá nònò-dür yé, à t'ǎ la lò ne yǒ n lú yé. Bə b'a mà wǐsi nánfwǎlé à zhǎ kùr wə, e jà ndá rəmyé ga, à t'ǎ la be culu yé.»

Chapter 9

¹Rəmyé yó, Eshirhə y j'a bya ndə cəl nánfɔlɔ à zhǎ kùr wə, e wò: «Cɔ w còrhò-tum pɔ mɔ bwəlse. Bə lò gako kwě ní ku w ní la mə n ce cɔ w jé tɛ́ mɔ n zə ní jɔ́ wa.» ²A púrí nunə bwəldù y'à shí dɛ́ sɔ́ bwə̀rə̀ y è zǎ jə-gwǎ sɔ́ mɔ́ bə̀ bənà. Lò gako yà ní zhe ní ku w ní la mə n ce kɔn gako jé tɛ́ mɔ ní jɔ́ wa. Lò mədù yà ní nɔ́wéné bə̀ cəcəl w ní yà ní zù lɛ́ gǎndé, sá-kanna ku w bə̀ m'è kɛ́ mɔ́ y'à lyě ní cǎ nɛ. Bə̀ bə̀ bə̀ yí bə̀ zhì kammɔ́ vwǐ-jùlú w yala nɛ. ³Esərayel Yi rí còrhó w ɔ́ y'à wɔ́ Shə̀rə̀bɛ́ y yó w mɔ́ j'a zɛ́ ɔ́ vò dɛ́ è yə̀-pɛ́lɛ́ wa. Rəmyé kwā, ɔ́ zhír ɔ́ vò còrhó-jì y étwí-ənyí rí səta. Rəmyé yi ní, Cinu byè lò mɔ́ mɔ́bɔ́ ní yà ní zù lɛ́ gǎndé, sá-kanna ku w bə̀ m'è kɛ́ mɔ́ y'à lyě ní cǎ nɛ mɔ́. ⁴Bə̀-zhǎ-zhe wɔ́ mɔ́: «Tó cɔ w cəcəl ré wə, Zhə̀rə̀zaleɔ́m cəcəl ré w ní cǐ myɔ́rhɔ́ numbyíní shə̀bɛ́ sà n'è wɔ́wɛ́lɛ́ sà m'è byili bə̀ sà wun bə̀ nyè, pwarha tɛ́twə̀ɔ́ né nyèbɛ́ gako nə n'è twí ɔ́ wɛ́ shò kwā mɔ́ cǐlǎ né yó.» ⁵Rəmyé kwā né, à nyèè Bə̀-zhǎ-zhe ní nə ní wəl lyi bí dwā bɛ́ nɛ: «Pú-nə ní kùr á tó cɔ w wɛ́ sə́ á gu lyi bí. Á bə̀k'á nyí lò mədù ga mye ndə nɔ́nɔ́-dǔr yé, á bə̀k'á yě lò ne n lú mye yé. ⁶Á m'ǎ gu bə̀-ezhə̀nà bɛ́ ndə́ ébwá-dǎlá bɛ́ ndə́ kana-byǎ́ bɛ́ ndə́ bə̀sɔ́nǎ́ bɛ́ e súlǐ kana bɛ́, á ce bə̀ jé tɛ́ lyélyé. Sə́ á bə̀k'á bwəlse lò mɔ́ mɔ́bɔ́ myɔ́rhɔ́ w wɔ́ ní yó mɔ́ nyí ní yé. Á m'ǎ jì kùr ndə́ còrhó-jì yə́.» Sə̀ bə̀ j'a jì kùr ndə́ náncəsɛ́ sà y'à wɔ́ Yi jì y yé né mɔ́. ⁷Bə̀-zhǎ-zhe wɔ́ bɛ́: «Ce-nə́ Yi jì y jìmdi, sə́ á ce è kwǎndé sú ndə́ cùurí... Zhəl-nə́!» Bə̀ du, bə̀ j'a vò bə̀ gu lyi bí cɔ w wɛ́. ⁸Sə̀ bə̀ gó y'à n'è gwi lyi bí yi ní, è y'à jǐrh à dúdú à y'à zhǐ. Á tu a zə́ à yé y a pú tɛ́ a zɛ́ à n'á wǔrh à zhe: «Wéy, Bə̀-zhǎ-zhe Yi! Nə́ nə́ m'ǎ ló n lyi-shùurí Zhə̀rə̀zaleɔ́m yó ní mə́ ce Esərayel dwí rí rə́ dǎl mɔ́ gako jé tɛ́ lyelye?» ⁹N lyár nɛ n wò: «Esərayel kélɛ́ y lyi bí ndə́ Zhə́da lyi bí yə̀-bə̀lɔ́lɔ́ w já, ɔ́ j'á búl ɔ́ já dɛ́dɛ́. Tə̀nà y sú ndə́ jal, cɔ w mye sú ndə́ lwele. Bə̀ bə̀ wələ̀: «Bə̀-zhǎ-zhe yǎrh tə̀nà y tɛ́. Bə̀-zhǎ-zhe yírhə́ né wər kaka nə́ la nɔ́ yé.» ¹⁰Rəmyé ce à t'á la lòlò nyú ndə́ nɔ́nɔ́-dǔr yé, à t'á la lòlò mye nɛ yǔ́ n lú yé. Á m'a ce bə̀ zhǐ bə̀ zhə̀zhèèlɛ́ zhǐ́ rí.» ¹¹Sə́ á púrí lò mɔ́ mɔ́bɔ́ ní zù lɛ́ gǎndé, sá-kana ku w bə̀ m'è kɛ́ mɔ́ lyě ní cǎ nɛ mɔ́, kwě́ n bə̀ n cǐ kɔn gá tó né mɔ́. N yà ní nə́ ní wələ̀: «À wə̀rhé́ ndə́ n gə́ yà n pɔ nɛ nyí ní.»

Chapter 10

¹À nyí: éban ré rà y'à wə shərabéba yó w mó, yá-pélé wa, a púrí kɔn rà y'à nyě ndá ləzəlyíiti náku lu ta, rà nyɔrɔ w y'à nyě dwā ndə pyèlè-dəgwā ta. ²Bə-zhǝ-zhe wə lò mó mɔ́bɔ́ ní yà ní zù lě gándé mó ne: «Tó wě ré bwəl mó w ní vò ní zù jàà nánjǝjǝní y wě, shərabé y kùr wə. Tó shərabéba bwəl mó w mó ní pwà myin-cala nyěbè nà wəðsə mó n jèsé yírhə pyáám, sá ló ne cɔ w yó.» Lò mó já n zù jàà y wa, à yírh wə. ³Lò mó gá tú n zù gàà yí ní, Shərabéba y'à zhǝ Yi jǝ y jà-jǝ sɔ, sə ébɔ w y'à sú kélé y wu wá. ⁴Bə-zhǝ-zhe còrhó w zè o vò dɛ shərabé y yə-pélé wa, Yi jǝ y étwí-ényí rí səta. Ébɔ w j'a sú Yi jǝ yá. Rəmyé yí ní, ndə Bə-zhǝ-zhe còrhó w pwě ré y'a j'a zwě kélé y wu wá. ⁵Rəmyé yí ní mye ndə Shərabéba vwēmè né dweme ré y'a n'è dwi rà yí kɔ́nɔ́ w dɔ́ mó wə, ndə Jàn Cəbal mó cəl ré ta, ndə ní gə zè ní ná ní zòm yí ní mú. ⁶Bə-zhǝ-zhe gá pɔ nyí lò mó mɔ́bɔ́ ní yà ní zù lě gándé ne n wɔ: «Tó bwəl mó wə, jàà nánjǝjǝní y wě, shərabéba bwəl mó wə, ní twí myín» mú yí ní, lò mó já n bà. N zè n bə n zhǝ ku w nà nánjǝjǝní y nyí ní. ⁷Shərabé y tó shərabéba bwəl mó w e cèle è jě myín mú mɔ́bɔ́ mə wə shərabéba bwəl mó w mó səta. E vùr myin-cala e sú lò mó mɔ́bɔ́ ní zù lě gándé mó jèsé. Nmye já n zwě, n zè n du. ⁸Rəmyé yó, kɔn rà nyě ndə numbyíni jě ta j'a du shərabéba vwēmè né kùr wə. ⁹A nyí: a púrí wě nərɔ́ nánjǝjǝní səna shərabéba yala ne. Nà edù gakó y'a wə shərabé edù gakó yala ne. Nèsé nánjǝjǝní səmyé y'a nyě ndə Kərasolyíiti y jəjə́mɔ́ mó ta. ¹⁰Sə gá nyě né: səmyé səna y gakó y'a nyě dwā. Sə y'a nyě ndə wə dwā w sə swərh swərh né ta. ¹¹Sə gá tú sə zhǝrh sə n'è zhəl yí ní, sə y'a wə sə zhəl lū w yésé səna y ga səta. Sə y'a t'á zhəl ndə sə pɔ́pɔ́ yé. Sə wə jàà y kébé yó w y'a ză mó səta, sə y'a n'è zhəl sə la né. Sə y'a t'á zhəl ndə sə pɔ́pɔ́ yé. ¹²Shərabéba yala né púlápúlá, bə cəsé ndə bə jèsé ndə bə vwēmè né e súlí kɔn gá kákélé nèsé nánjǝjǝní ní, nèsé səna y gakó, y'a j'a sú ndə myin-pwə́nə dúdú. ¹³À nyèè bə co nèsé nánjǝjǝní səmyé mó yil bə «kɔn ré tɛ́bɛ́ rà wə nánjǝjǝní mú». ¹⁴Shərabé edù gakó y'a zhe yé-zwərh səna. Shərabé náýáá y yé-zwă y y'a wə shərabé yé-zwă. Shərabéba bəlyè nyă y yé-zwă y y'a wə numbyíni yé-zwă. Yé-zwərh sətɔ nyă y y'a wə bɔ́rɔ́ yé-zwă, yé-zwərh səna nyă y y'a wə zhú yé-zwă. ¹⁵Shərabéba zè bə vò dɛ, è y'a wə lyi-nyí mɔ́bɔ́ à y'a nɔ́ Kəbaare bù-fwèlè y nyí ní mú. ¹⁶Shərabéba gə zhǝr bə n'è zhələ, nèsé nánjǝjǝní mye y'a wə bə sarha né ne, sə n'è zhələ. Shərabéba gə ləlè bə vwēmè né bə la m'e zè bə yə dɛ, ce y yə-pélé w yí ní, nèsé nánjǝjǝní y'a t'á kəl sə mɛ kwā né yé, sə y'a j'a wə bə sarha né ne. ¹⁷Bə gə zhǝ, səmye y'a zhǝ, bə gə zè bə vò dɛ, səmye y'a tó be sə zè sə vò dɛ. Wə wə-nyir rí éshǝrhá y gá y'a wə sə wě mó yilə. ¹⁸Bə-zhǝ-zhe còrhó w zhǝ Yi jǝ y étwí-ényí rí ní o zè o vò o zhǝ shərabéba yá-pélé wa. ¹⁹Rəmyé yí ní, shərabéba ləlè bə vwēmè né, bə shí tɛ́ bə zè bə vò dɛ. Bəmyé ndə nèsé nánjǝjǝní ga tó dwā bə shár, à yírh wə. Còrhó w vò o zhǝ Bə-zhǝ-zhe jǝ y yí-púrhí sɔ étwí-ényí rí ní. Esərayel Yi rí còrhó w y'a wə shərabéba yó wə, dɛ́dɛ́ bə yə-pélé wa. ²⁰È y'a wə lyi-nyir byèbè à y'a nɔ́ Esərayel Yi rí kùr w mú, Kəbaare bwí y nyí ní mú. Sə à j'a lwar b'è y'a wə shərabéba. ²¹Shərabéba bəna y edù gakó y'a zhe yé-zwərh səna ndə vwēmè nəna. Kɔn y'a wə bə vwēmè né kùr w rà y'a nyě dwā ndə numbyíni jě ta. ²²Bə yé-zwəsé y'a nyě dwā ndə shèbè à y'a nɔ́ Kəbaare bwí y nyí ní cici mú ta, wə èta sə y'a j'a nyě né. Shərabé gakó y'a j'a cii è yé è n'è zhəl è la.

Chapter 11

¹Bə-zhǝ-zhe Eshirhə y kwè ne, e zə ne e m'e vò Bə-zhǝ-zhe jì y è yé y zǎ yi-púrhí sō mó, yi-púrhí sō étwí-ènyí rí səta mó. Nunə shí-èlyè òdà bənu y'à wə étwí-ènyí rí ní. A nə dwí rí yó-cíná, Azuuri byí Yazanəya òdà Bənyaya byí Pələca, bə cəcəl wə.²Eshirhə y wə ne: «Numbyíní byí, nyí lyi bí byèbè bə n'è tene tù-bəlwəlse bə la tú, e jà bə j'à n'è pyà lwele wǝrhó cə w kǝbó wé mó. ³Bə n'è wələ: «Nə j'à búl ná t'à la jirh lú yé. Cə w wó nákwéné, námyé zè ná wó nàmá bə.» ⁴Wó rəmyé è ce, numbyíní byí, zǝm n' ce be Bə-zhǝ-zhe yil yilə, zǝm Bə-zhǝ-zhe yil yilə.»⁵Bə-zhǝ-zhe Eshirhə y j'a só à yó wə, e zè e wə ne: «Zǝm : Nyí Bə-zhǝ-zhe nyí rí n' pə mó: Esərayel kèlé lyi! wó èta á zǝm né. À yé kən tèbè rə n'è twí á surhə né wé mó párá. ⁶Á ce cùurí pù cə w kǝbó wé, á ce sómsé sú òdà cùuri. ⁷Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhǝ-zhe Yi nyí rí n' pə mó: Cùurí á cə cə w cəcəl w mó, wó rəmyé rə wó nàmá bə, cə w zè ò wó nákwéné yá. Sə è gə wó ámyé yilə, à m'a ce á du ò wé. ⁸Búlə shù w ywə zhe ába: à m'a ce búlə shù w bə o bú òd'ába, wó Bə-zhǝ-zhe Yi nyí rí n' pə mó. ⁹Á m'a ce á du cə w wa, a ce ába zhələ jǝ wa, a zè a pyirh à búrsí á kó á shò kwā mó. ¹⁰Búlə shù ò m'a gu ába. Á m'a búr á búrsí Esərayel tənə y cici mú wé. Rəmyé yó, á m'ǎ zè á lwar b'ámyé wó Bə-zhǝ-zhe. ¹¹Cə w t'à la nákwéné yál á yil yé, sə ámye t'à la nàmá bə yál è wé yé. Á m'a búr á búrsí Esərayel tənə y cici mú wé. ¹²Rəmyé yó, á m'ǎ zè á lwar b'ámyé wó Bə-zhǝ-zhe, ámyé mǝbó á yə à nyə né zwé, á súlí á yə à sómsé ne tó mó. Bə á twí òdà tənèsé shèbè sə kəkélé ába mó sómsé gə n'è byili ní.»¹³ Á gə y'à tú à n'á zǝm Bə-zhǝ-zhe yil yil yi ní, Bənyaya byí Pələca, já n cì. À tu a zə à yé y a pú té, a bya òdà cəl nánfǝlǝ. Á zhe: «Wéy! Bə-zhǝ-zhe Yi! N' já n' n'ə n' yál n' gurhi Esərayel lyi byá bə bə dāl mó lyé lyé!»¹⁴ Bə-zhǝ-zhe pə ne nyí, n wò: ¹⁵«Numbyíní byí, n da-byá bə púləpúlə, n dwí rí lyi bí, Esərayel kèlé y lyi bí, bə púləpúlə, bəmyé byèbè Zhərazəlem lyi bí n'è wəl bə shò kwā né: «J'á mē pyépyé, á bək'á bwəlse Bə-zhǝ-zhe yala ne yé. Wó námyé ne bə pə tənə y kèbè ná la cínú!»¹⁶ Rəmyé ce, n m'ǎ wò: Nyí Cínna, Bə-zhǝ-zhe pə nyí n wò: Má à gə ce bə vò pyépyé dwá né dwā bə cəcəl wə, a súlí a làa be tənèsé wé myé, à yál còrhó-jì bə yil nampólé tənèsé shèbè bə zhəl sə wé mó wə. ¹⁷Rəmyé mó ce, n m'ǎ wò be: Nyí Cínna, Bə-zhǝ-zhe pə nyí n wò: Á m'a ce á shí dwá né wé á bə dwā yó, a zə ába á shí tənèsé shèbè bə làa ába sə wé mó wə, a bə a cí dwā yó. Rəmyé kwā né, à m'a zè á pə ába Esərayel ce yá. ¹⁸Bə m'a b'è wé, sə bə m'a ce tùm-bəywaàlè òdà pwarha tùtwǝǝ né gako jé té è wé.¹⁹ Á m'a ce bə yə wu-pǝ cíná. Á m'a ce surhə nándulə á wé. Á m'a vùr bə wu w ò wó òdà pátá ta bə wé a zè a pə be wu kǝbó ò wó bwèbwè,²⁰ mùnì ga bə zwé à nyə né ne, bə tó à sómsé, sə bə pyirh kən ré tèbè sə n'è byili mú. Bə m'a yə à dwí, ámye m'a yə bə Yi. ²¹Sə è gə wó lyi bí byèbè bə j'à só tùm-bəywaàlè òdà pwarha tùtwǝǝ né mó, à m'a ce bə zhǝ bə zhəzhèlèlè yò w bə yá-pèlè wa, wó Cínna, Bə-zhǝ-zhe nyí rí n' pə mó.»²² Rəmyé yi ní, shərabébá làlè bə vwèmə né. Wé ré nèsé nánjǝjǝnsí y'à n'wéné òdà be. Esərayel Yi rí còrhó w y'à wə bə yó wə, dǝdǝ bə yə-pèlè wa. ²³Bə-zhǝ-zhe còrhó w zhì cə w cəcəl w o zè o vò o zhì pyò w ò wə yi-púrhí sō mó yó.²⁴ Eshirhə y kwè ne e m'e vò Kaləde, lyi bí byèbè bə pwà bə m'e vò yómde-jè mó sō. Yi Eshirhə y y'à ce a nə wé. A myèlé myèlé ré, rə k'a zè rə vò dǝ à yá-pèlè wa. ²⁵A zè a vò a zǝm zǝmà né nyèbè Bə-zhǝ-zhe ce a nə mó gako, a byili byèbè bə y'à pwà bə m'e vò yómde-jè y mó ne.

Chapter 12

¹Bə-zhǝ-zhe zòm ndá ne n wò èta : ²«Numbyíni byí, ñ jě yó-kùùli ciná dwí cəcəl wə. Bə zhe yírhə bə m'è nyí, e ja bə bə né ne yé. Bə zhe zhǝ bə m'è cili, e ja bə bə nyé yé, bə bə wó yó-kùùli ciná dwí.³Numbyíni byí, cili! Tene ñ zhǝ ñdà lò mǝbó bə zə bə la yómde-jè mó zhǝ ta, sá du nànyéné ecəl wə, bə yírh wə, ñ la yómde-jè. N' zhǝ ñ gə zhǝ má, ñ du ñ la yómde-jè dō wə, bə yírh wə. Dēga bə m'a lwar bə bə wó yó-kùùli ciná.⁴vür ñ zhǝ rí ñ ce pwè ne, ñdà lò mǝbó bə zə bə m'è la yómde-jè mó zhǝ ta, nànyéné ecəl wə, bə yírh wə. Sə dādéné yá, ñ m'a zè ñ du, bə yírh wə, ñdà lyi bí byèbé bə pwà bə m'è la yómde-jè mó gá y'a du ní. ⁵Ñ m'a pwər byíli yá, bə yírh wə, ñ zè ñ tó bəl mó mǝmyé mó ñ cí ñ zhǝ rí pwè ne. ⁶Ñ m'a kwè re ñ cí ñ pyápyela wa, bə yírh wə. N' ce pwè ne, cə-byín rí wé. N' pyi ñ yé-zwǝ y muni ga ñ bə'k'a nə tənà y yé: b'a m'a ce ñ yə kən ré tēbé rə bən mó myərħo Esərayel kələ y lyi bí yilə.»⁷À wèrhé ñdà ñ gá yá ñ pə ne nyí ní. À kwè à zhǝ rí a ce pwè ne nànyéné ecəl wə, ñdà lò mǝbó bə zə bə la yómde-jè mó zhǝ ta. Sə dādéné yá, à pwər byíli y ñd'á jè. A kwè à zhǝ rí a ce pwè ne, cə-byín rí wé, a zè a kwè re a cí à pyápyela w à cici ni, bə yírh wə.⁸È zè nəkəkólé yá, Bə-zhə-zhe zòm ndá ne èta n wò: ⁹«Numbyíni byí, Esərayel kələ y lyi bí, yó-kùùli ciná dwí rí èta mó, nə yə mó bwərħ bə wò: «Bə'kón ñ nə ñ wèrhé èta mó?» nà. ¹⁰Wál be: Nyí Bə-zhə-zhe Yi wòwə : Kən ré tēbé à wèrhé Bə-zhə-zhe yil yil èta mó, wó pyǝ-byí mú ñ wə Zhərazalem né mó ñdà Esərayel kələ y lyi bí púlápúlá bə wə gǝà mó mye yilə.¹¹Wál be: À wó myərħo á yilə. Bə m'a wèrhé be ñdà à gə wèrhé né ta. Bə m'a pwà be bə m'e vò yómde-jè. ¹²Pyǝ-byí mú ñ wə bə cəcəl w mó mà ñ cí ñ zhǝ rí ñ pyápyela wa. Bə m'a pwər byíli bə ce ñ tó gǝà ñ du, cə-byín rí wé. N' mà ñ pyi ñ yé-zwǝ yá, rəmyé ce ñ tá ñ la tənà y nə ñdà ñ yírhə yé. ¹³À m'a dul à gündwí rí ñ yó, sə ñ mà ñ tu à pòmò w wé. À m'a zə mə a m'a vò Babyəlone, Kaləde lyi bí tənà y wa. N' mà ñ cì tənà y èmyé mó w ñdà ñ yə y ne n nyí yé. ¹⁴À m'a làà ñ kwǝ-lyi bí gako ñdà ñ yilnə bé ñdà ñ shədéésé púlápúlá cə-yala gako, a zè a fwərħ búlú shù a pú bə kùr a jì. ¹⁵Rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe, ñdà à gə tú à làà be té dwā né dwā bé cəcəl wə, a jì bi a ce tənèsé dwā bé wé yi ní mú. ¹⁶Sə à m'a yě bə nə kùr dālā ne, byèbé bə la lú búlú shù w ñdà nərħ mó ñdà cím-bəlwélé y yé né bə wé mó ne, bə yə né, muni ga bə cí bə pwarha tǝtwǝš né gako nyí rí tənèsé shəbé bə la sə wé mó w mó. Rəmyé yó, lyi bí m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe.»¹⁷Bə-zhə-zhe zòm ndá ne èta wò: ¹⁸«Numbyíni byí, ñ mà ñ nə ñ dš ñ búru w ñdà ñ nə ñ kəkə. ñ mà ñ nə ñ nywè ñ nš mó ñdà ñ nə ñ zhizhiri dš e ja ñ wu n'ò zè.¹⁹Ñ m'a wò tənà y lyi bí ni: Nyí Bə-zhə-zhe Yi zòm ndá ne, Zhərazalem lyi bí bə wə Esərayel ce y yó mó shò kwā né n wò èta : Bə m'a n'è dšm bə búru w ñdà bə wun n'è zè, bə m'a n'è nywè bə nš mó ñdà ywé nánfšlò n'è gwi bi, bə nyí bə tənà y m'a cò, kən ré tēbé gako rə y'a sú y mú m'a jé té, è lyi bí gako jàn tǝtwǝš rí yilə. ²⁰Ceme né nyèbé lyi jě nə wé mó m'a jǝrh jì-bwər, tənà y m'a jǝrh gə-elū èpòlò. Rəmyé yó, á m'a zè á lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe.»²¹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne èta n wò : ²²«Numbyíni byí, byè yil á n'a jì səswalá y kəbé Esərayel tənà y shò kwā né á zhe: «Dwā né j'a n'è dene dšdš, e ja kən ré tēbé nyi-zwennə bé nə mó rədu ga mye j'a t'a pyirħ?» ²³Wál be: Nyí Bə-zhə-zhe Yi wòwə: À m'a ce səswalá y èmyé mó jé té, bə k'è t'a la y ju Esərayel né yé. Sə zè ñ wò be: «Dwā né n'è bwəlse, kən ré tēbé nyi-zwennə bé nə mó rədu rədu gako m'a pyirħ». ²⁴Bə kən ré tēbé nyi-zwennə bé n'è ne rə wó cin-jəjəró wé mó ñdà ywé né nyèbé bə n'è swal bə nə bən e ja nə wó koma mó k'è t'a la Esərayel kələ y lyi bí cəcəl w yál yé. ²⁵Sə əmyé, Bə-zhə-zhe, kən ré tēbé à gə wələ, rə wó kən ná-dwí yil mye, rə t'a dene rə m'è pyirħ yé. Yó-kùùli ciná dwí, zòmè ré tēbé à gə zòm mó, à m'a pyirħ ri, ñd'á yírhə nwené, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»²⁶Bə-zhə-zhe zòm ndá ne èta n wò : ²⁷«Numbyíni byí, Esərayel kələ y lyi bí n'è wələ: «Kən ré tēbé bal mó mǝbó nə mó də nəkəl mye yil yé, ñ nə ñ zòm nyi-zwennə zòmà né dwā né nyèbé nə gwě nye yilə.» ²⁸Wó rəmyé è ce, wál be: Nyí Bə-zhə-zhe Yi wələ : À zòmà né rədu ga mye k'è t'a la dənə yé. Zòmè ré tēbé à zòm mó m'a pyirħ, wó Bə-zhə-zhe Yi ñ pə nyí èta.»

Chapter 13

¹Bə-zho-zhe zòm ndá ne n èta n wò : ²«Numbyíni byí, zòm Bə-zho-zhe yil yilə, Esərayel nyi-zwennə bé, bəmyé byèbé bə n'è cí zòmà à yil yil mú shò kwā né. Wál lyi bí byèbé bə n'è zə bə səpwà wu-bùlā né bə m'è yàl àmyé zòmà mó ne: Cili-nə Bə-zho-zhe nyí rí! ³Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Zúzúnú m'a zə nyi-zwennə námməyuurí bə n'è tó bə səpwà surhə né ne, e ja bə yə kaka ne mó. ⁴Esərayel, n nyi-zwennə bé j'a jirh gə-kúlse shèbé sà wə jì-bwər ré wé. ⁵Á yə zhəl á vò á shí byílí y bōlā bé yé, á yə byílí mye lwì Esərayel kélé y lyi bí yil m̀nì ga bə ɲwèné bə zhì kéké búlā né wé, Bə-zho-zhe dē ré yù w yé. ⁶Kən ré tèbé bə n'è ne mó wó cin-jájǝrǝ wé, ywé né nyèbé bə n'è swal bə nà bàn mó mye wó koma, bəmyé byèbé bə j'ā zhe: «Nyí Bə-zho-zhe nyí rí», ndá Bə-zho-zhe yə bə twí ga. Bə zē bə n'è dē sà Bə-zho-zhe pyirh bə zòmē ré mó. ⁷È dà cin-jájǝrǝ wé á nɔwa? Kən ré tèbé á swal rə nyí bə rə bàn mó dà koma, ámyé byèbé á j'ā zhe: «Nyí Bə-zho-zhe nyí rí», ndə àmyé j'ā yə zòm ga mó?» Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Kən ré tèbé á bwəl mó gə wó jájǝrǝ kən mó, kən ré tèbé á nɔ mó mye gə j'ā wó koma mó yilə, à j'ā bàn ába, wó Cinu Yi nyí rí. ⁹Á m'a zhē à jē nyi-zwennə bé byèbé bə n'è ne wé ré tèbé rə wó cin-jájǝrǝ wé mó e ja bə n'è swal kən ré tèbé rə bàn, rə wó koma mó yó. Bə t'ā la tó bə jòm à dwí rí ywé né cír kúlí y wé yé, bə yilə né t'ā la Esərayel kélé y lyi bí sébé ré wé kǎš yé, bə nà mye t'ā la Esərayel ce y wé ju yé. Rəmyé yi ní, á m'ā zē á lwar b'āmyé wó Bə-zho-zhe Yi. ¹⁰Wó bə gə y'ā zhe: «Yə-zúlā» e ja yə-zúlā y'ā tənē mó, bə m'e dwí à dwí rí mú yilə, e súlí bə gə y'ā zə wé bə m'è fwəl byílí y kèbé à dwí rí y'ā n'è lwì mú mye yilə, ¹¹wál lyi bí byèbé bə zə wé bə m'è fwəl mó ne, e gə m'a ló té mó yilə: Dwà nánfwélē la nyó. Sə ámyé, bədūkwalə né, á m'ā ló té, dwà-zho nánfólə m'a zē o ce dēdē. ¹²Byílí y gə m'a j'ā ló té kwā, bə nə t'ā la ába bwər h bə wò: «Yé wé ré á y'ā m'ā fwəl y mó ɲwéné?» ¹³Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: À lyi-shùurí m'a ce a ce dwà-zho w ce ndá jàn. À lyim rí m'a ce dwà nánfwélē nyò, à lyi-shùurí m'a ce bədūkwalə nyèbé nà n'è cò kən gakó mó ló té. ¹⁴Á m'a wūr byílí y á zə wé ré á m'ā fwəl mó á ló té, à m'a yirh y á ló té, sə è kūr ré gə cí té má mó m'a zē rə pyé pwé ne. È m'a ló té, sə á m'ā jé té è cəcəl w nyòndó mó. Rəmyé yó, á m'ā zē á lwar b'āmyé wó Bə-zho-zhe ¹⁵Á m'a j'ā shənē á ló à lyi-shùurí gakó byílí y ndá lyi bí byèbé bə zə wé bə m'e fwəl y mó yó. À m'a zē á wó ába: Byílí y k'è tənē yé! lyi bí byèbé bə la y fwəl mó mye k'è tənē yé! ¹⁶Esərayel nyi-zwennə bé byèbé bə y'ā n'è zòm Bə-zho-zhe yil yil Zhərazəlem shò kwā né, bə súlí bə y'ā n'è ne kən è yə-zúlā né shò kwā, e ja yə-zúlā y'ā búl nà tənē mó nyí rí zhè! wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ¹⁷Numbyíni byí, cili. Pyirhí n yé n zǎ n dwí rí bəkwá bé sono, bəmyé byèbé bə n'è zə bə səpwà wu-bùlā né bə m'è yàl àmyé zòmà mó. Zòm Bə-zho-zhe yil yilə, bə shò kwā né. ¹⁸Zòm ndá bə n'è wò: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Zúzúnú m'a zə bəmyé byèbé bə n'è nyal kàməjèsé bə pə lyi bí ni co yil mó, e ja bə n'è nyal yó-kàməjèrh lyi bí bə dwélē ré wó dúdúmá dúdúmá yə-púr yil mó, m̀nì ga bə zə rə bə ce ywé lyi bí wé, bə wó rəmyé rə ce bə zhe myəl mó. Èta, á n'á yǎl á ce ywé à dwí rí lyi bí wé bə myəl ré yilə, sə á cə̀r á səpwà myəl ré rə j'ā mē námpúm cēé. ¹⁹Á j'ā fuuli ni à dwí rí yé né, orəzhe jə-gúlá yirhə ndá búr-kùlsi yilə. Á n'á ce lyi bí byèbé bə bə mǎ sə bə cì mú cì, á zē á n'á ce lyi bí byèbé bə bə mǎ sə bə zə myəl mó, zə myəl, á tó rə denne á n'á myìnì à dwí rí rə j'ā n'è zwé nyí lālā byèbé bə n'è zwé nyí mó. ²⁰Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: À lyim j'ā n'è yì á kàməjèsé shèbé á n'á zal lyi bí nyū mó á ce sà wé mó. À m'a kǎr se á jə-dálá né ne, a yě lyi bí myəlā né á zə mó ne nə lyé. ²¹Á m'a kǎr á yó-kàməjèsé, a m'a zwé à dwí rí á jǝ wa, rə lyi bí k'è t'ā la kən ré tèbé á zə mó yál á jǝ w yé. Rəmyé yó, á m'ā zē á lwar b'āmyé wó Bə-zho-zhe. ²²Bə gə n'è zə koma bə m'è zē wu-cángá cəbal mó wu ni, e ja àmyé yə n' wu ni zē mó, bə gə n'è súlí wu-bárhé cəbal mó jē y jàn ré, rəmyé mó ce n' kó n' wār n' yě n' zhəzhèlé námməlwélē y ne m̀nì n zə myəl mó, ²³rəmyé mó yilə, á k'á t'ā la cin-jájǝrǝ wé ré rəmyé mó nɔ yé, e súlí mye, á k'á t'ā la kən ré tèbé rə bàn mó swal yé. À m'a zwé à dwí rí á jǝ wa. Rəmyé yó, á m'ā zē á lwar b'āmyé wó Bə-zho-zhe.»

Chapter 14

¹Dě ràdù, Esərayel nánceh mangelé tú à sō, sə jòm té à yé né. ²Sə rəmyé yó né, Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò:

³«Numbyíni byí, lyi bí byèbè n'è zhí bà yə né bà wun ní wé. Bà n'è cí kɔn ré tèbè rà m'a ce bà wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ mɔ́ té bà yé né. À nə m'a shènə a yě bà sú à wu zòmè kùrè ?⁴Rəmyé ce, zòm ndá be, sə wò be: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Esərayel kèlè y lyi bí mɔ́ mɔ́bɔ́ gakó n'á n'á zhí n'á yə né n'á wu w wé mɔ́, è wó kɔn tèbè rà m'a ce n wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ mɔ́ n'á n'á cí té n'á yé né, e ja n zè n bà nyi-zwennə mɔ́ sɔ́ mɔ́, wó àmyé Bə-zhə-zhe à m'a lyár. N'gə túwá, à m'a lyár mɔ́ kɔn myerhe dwā ndá n'á yə né yó wá, ⁵mùni ga a dwèrh Esərayel kèlè y lyi bí wun ní ni, bəmyé byèbè gakó bà yə né ce bà yě ne bà vò bà wə pyépyé mɔ́.⁶Wó rəmyé è ce, wál Esərayel kèlè y lyi bí ni: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Kwě-na á bà, yě-nə á yə né kùr tó mɔ́ ne. Pyirhi-nə á yésé á ce kwā né, á yě á pwarha tùtwǎǎ né gakó ne.⁷Esərayel kèlè y lyi bí lò mādù ráá zhə-bal mɔ́bɔ́ n'á jè Esərayel né, rà ná-cí gə yě ne n vò n'á wə pyépyé, n'á n'á zhí n'á yə né n'á wu w wé, n'á cí kɔn ré tèbè rà m'a ce n wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ mɔ́ té n'á yé né, e ja n zè n vò nyi-zwennə mɔ́ sɔ́, n'á la n vò n bwèrh mo n mə n sú à wu. Sə n lwar b'əmyé Bə-zhə-zhe cici m'a lyár mɔ́. ⁸À m'a pyirhi à yé a zǎ lò n'əmyé mɔ́, à m'a ce n yə myorho kɔ́bɔ́ bà m'è ji səswalá, a súlì a vùr mu à dwí rí cəcəl wə. Rəmyé yó, á m'ǎ zè á lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe. ⁹Nyi-zwennə gə yě bà swèlè mo n zòm zòmè, è m'a yə àmyé Bə-zhə-zhe à swèlè nyi-zwennə n'əmyé mɔ́. À m'a zhě à jè n'á yó, a ce n jé té à dwí Esərayel lyi bí cəcəl wə. ¹⁰Bə m'a zhí bà dwǎǎré yò wá. lò mɔ́ mɔ́bɔ́ n'á tú n'á n'á bwèrh nyi-zwennə mɔ́ dóo wá, mye dóo yò w m'a jòm n'á yó w ndə nyi-zwennə mɔ́ mye dóo w ta. ¹¹Wó mùni ga, Esərayel kèlè y lyi bí bə́k'a yě ne bà jé bà vò pyépyé yé, e súlì mye bà bə́k'a ce bà cìn jìndi ndá bà yó-kùlì tùtwǎǎ né yé, sə bà yə àmyé dwí, sə àmye yə bà Yi, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.» ¹²Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò : ¹³«Numbyíni byí: Təná kèbè è wèrhé yə-bəlɔ́lɔ́ e m'e gwar ne, è yə ne nyám. À m'a zhě à jè è yó, à m'a ce è búru w gakó jé té, à m'a ce e yi nɔrh, a súlì a ce numbyíni ndá vwámá ga jé té è wé. ¹⁴Ndá è gə dà Nəwee ndá Dənyəyəə ndá Zhəbe, bəmyé nunə bé bə̀tò y bà gə yál təná y ɛmyé mɔ́ wé, bəmyé dúdú bà m'a lú bà zwè bà myəlá né, bà cángá tùtwǎǎ né yilə, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁵À gə twí gə-wè náncaàlè bà təná y wa, rə gu è byá bé e yě yə, e jìrh gə-elū èpòlò, gə-wè ré ce lòlò kə n'á tá n'á tó è wé n'á lyé mye, ¹⁶má nunə bəmyé bé bəmyé bə̀tò y wə təná y w mye, nd'əmyé mɔ́bɔ́ à wó nányi mú, bà t'á la ɲwɔ́nɔ́ bà zwè è bala-byá bé ndá è kana-byá bé yé. Bəmyé dúdú bà m'a lú, sə təná y m'a jìrh gə-elū èpòlò, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁷Ráá à gə ce búlú shù bà o bú ndá təná y ɛmyé mɔ́, à gə wəlà: Búlú shù w tó təná y ɛmyé mɔ́ wé, s'o ce numbyíni ndá vwámá né jé té è wé, ¹⁸má núná bé bə̀tò y bəmyé wə təná y wé mye, nd'əmyé mɔ́bɔ́ à wó nányi mú, bà t'á la ɲwɔ́nɔ́ bà zwè è bala-byá bé ndá è kana-byá bé yé. Bəmyé dúdú bà m'a lú, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁹Ráá à gə ju cím-bəlwélè təná y ɛmyé mɔ́ ne, a tó jal té ló denne a ló à lyi-shùuri è yó, mùni ga numbyíni ndá vwámá né ga jé té è wé, ²⁰má Nəwee ndá Dənyəyəə e súlì Zhəbe wə təná y wé mye, nd'əmyé mɔ́bɔ́ à wó nányi mú, bà t'á la ɲwɔ́nɔ́ bà zwè è bala-byá ndá è kana-byá bé yé. Bəmyé dúdú bà m'a lú bà zwè bà myəlá né, bà cángá tùtwǎǎ né yilə, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ²¹Zhəná, Nyí Cinnə, Bə-zhə-zhe nyí rí: Má à zə à mabyəǎré nánfwààlè rəna y a m'a pə còrhò-tum Zhərazalem cə w ne mye: búlú shù wá, ndá nɔrh mɔ́, ndá gə-wè náncaàlè, e súlì cím-bəlwélè yá, a m'a ce numbyíni ndá vwámá ga jé té è wé mye, ²²ndá rəmyé ga, lyi mangelé gwě dāl bə lú. Bà ce bala-byá ndá kana-byá yə cə w wa. Nyí bi bà bàn á sono. Á m'ǎ lwar bà cìn-zelè y ndá bà tumə né gə wó kɔn ná-dwí yilə, rəmyé yó, á wun ní m'a za, lwele ré tèbè à ce rə pú Zhərazalem cə wá, ndá kɔn ré tèbè gakó à ce rə yí w mú shò kwā né. ²³Bə m'a shíshéré á wu ni, bà á m'ǎ nə bà cìn-zelè y ndá bà tumə né. Rəmyé yó, á m'ǎ zè á lwar b'è dà nánfò yil à wèrhé kɔn ré tèbè gakó à wèrhé cə w wé mɔ́ yé, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 15

¹Bə-zhɔ-zhe zòm ndá nɛ n wò : ²«Numbyíní byí, wó bàkón dǎvɛ́-cǒ w zhe ò dǒ w m'ô du dǎr ré dwǎ bé gakó, ò jèsé mye m'ê du gɔ sô cémé né nyěsé mó? ³Bə nə y'a kà dǒ ò yó, bə m'e twí tum nà? Bə nə y'a kà dǎ-byí ò yó, bə m'e jele ku è yó nà? ⁴Nyí dǎvɛ́-cǒ w bə ju myín wə:myín mú jú ò yó w sô ndá ò kùr ré ga sô, ò cəcəl ré mye jú myín. Ò nə m'a k'a zə tum kùrə? ⁵Ò gá y'à gwě wó námpúm cǛ́ yi ní, bə y'à t'á zə w bə wèrhé kaka yé. Myín mú gə jú wə, o fúl ò zhè, bə nə wǒ bə m'a k'a zə w bə wèrhé kɔna? ⁶Wó rəmyé è ce, nyí Cinu Yi nyí rí: Ndə à gá só dǎvɛ́-cǒ w dǒ w myín w co, du gɔ sô cémé dǎr ré mó ta, èta mye à n'á ji Zhəɾəzalem lyi bí myín ní. ⁷À pyirhí à yé a m'a zǎ bɛ. Bə shí myín w bə du, sə myín m'a jí bi. Rəmyé yó, á m'ǎ zǛ́ á lwar b'əmyé wó Bə-zhɔ-zhe, əmyé mǒbó à pyirhí à yé a m'a zǎ bɛ mó. ⁸À ce tənà y kǛ́bɛ jirh gɔ-elū èpòlò, yə nà èdù yó zhì tútwí rí bə twí mú yilə, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 16

¹Bə-zho-zhe zòm ñdá ne n wò : ²«Numbyíni byí, ce Zhərazalem cə w lwar ò pwarha tùtwəð né párá. ³Ñ m'á wò: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí n pə Zhərazalem yil n wò : Ñ nambala bé ñdá n lul ré ce n wó Kanaā tənà y lò. Ñ da mó yà n wó Amərətəbá lyi bal, n ná mó zè n yà n wó Yititəbá lyi bəkó. ⁴Ñ lul ré yi ní, dē ré tēbé bə lùl mú mú, bə yə n wúl gòm yé, bə yə nē zə bə shərh mó m̀ni ga n j̀mdí shər n yə wárhgáá yé. Bə yə nək̀wə zə bə m'e pópó mó yé, bə yə gānde mye zə bə m'e pyípylí mó yé. ⁵Lòlò já n yə mó nyí ñdá nònò-dūr sə n mə n wèrhé mó ywè né rəmyé òdù mye, n gá ná n dūr n nònò yil yé: n gá yà n wó pwarha kən tēbé bə y'a sùl mú ce, bə kwè mó bə vò bə ji cesé wé, n lul ré dē ré yù wə. ⁶À gá tó n nyí ní à n'á lyē yi ní, a nə mó n ná n náná tē n jal mó wé. Rəmyé yó, à wəl mó ñdá n yà n wə n jal mó wé: Zə nyù! À wəl mó, ñdá n yà n wə n jal mó wé: Zə nyù! ⁷À ce n zə jàn ñdà cesé gə w ta. Ñ j'á zè n ji kùr rəmyé yi ní n ná n sùl e jà n ná n byilə, kən b'e yí n jìrh bóm m̀bó n cènè ré bə dō zhe mó. Ñ pùrh yilə, n lyí kur. Sə n yà n yə gānde zwì yé, n yà n wó nánlwè. ⁸À gá tó n nyí ní à n'á lyē yi ní, à nə mó. Ñ yà n yú byal jú. À lələ à kàməzù-fwèlè y wò w n yó a m'a cìrhí n cə-lwè yó. À bwəl mó nyí a zè a zə dəbre ñdá mó. Rəmyé yó n j'á jìrh əmyé nyàn, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ⁹À zə nē a shərh mó, a shərh n yala né jal mó, rəmyé kwā né à tūr mú nwə kēbè e lwé nányənyélè. ¹⁰À pə mó gānde rə zòwə, ñdá tònò k̀bó ò càn dēdē mó nəcìlè ñdá lē cǎ-tònò, a zə gānde náacənde a m'a pyìli mú. ¹¹À co mó bwé cibyūr, a ce jē-cibyūr n jèrh ne; a ce byā-dòmè n byā né. ¹²À co cibyí n myəl ne, a ce zhə-kòna n zhǎ ne, a zè a kwè pyèlè yá-pú k̀bó ò càn a pú n yó wə. ¹³Ñ cibyūr rí y'a zùrhì ñdá sánəmə ñdá səbyi-kùli, n gānde y'a sò ñdá lē kēbè e càn, ñdá kàməjèrh shēbè sə càn, sə zòwə. Ñ yà n ná n jí mún m̀bó mə càn dēdē, ñdá tūr ñdá nwə. Rəmyé ce n j'á jìrh bóm m̀bó n càn dēdē. Ñ zè n ná n jí pyèlè. ¹⁴Ñ cènè ré yò w lyé o yí tənèsè wə: n yà n ná n jəjəmé, cènè ré tēbé a y'a pə mó mó yilə, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ¹⁵Sə n zə n cènè ré zhənà, n j'á zè n ná n fwəl dēdē kən merhe dwā ñdà n yil ré gá du ní mú. Ñ twí fwəl tumə ñdá lò m̀bó gakó n yà n ná n tó n sò n lyé mó, n pə mə n cìnə. ¹⁶Ñ zə n gānde rə mór̀h dúdúmə dúdúmə jàlə, n mə kwerhe vwə né zwəl jàasé, n zè n pyè rə yó n mə fwəl, bə rəmyé mó dwí rí bək'a bə yé, sə rə bək'a twí mye yé! ¹⁷Ñ pwà n sánəmə ñdá n səbyi-kùli cibyūr náacəndé à y'a pə mó mó n mə zùrhì yə, nə wó bala əšəyùúli, n zè n fwəl ñdá ne. ¹⁸Ñ pwà n gānde rə zò mó n mə n pyìli ní. Ñ kwè à nwə y ñd'á əsá y n cí nə yé né. ¹⁹À búru w à y'a pə mó mó ñdá mún mú mə j'á càn dēdē mó ñdá nwə y ñdá tūr rí à y'a m'á kən mó mó, n kwè rəmyé gakó n cí nə yé né, m̀ni ga rə yə lwé nányənyélè tēbé rə n'è swé lyim tē mó. Nyí kən ré tēbé n wèrhé mó, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ²⁰Ñ kwè n bala-byā bé ñdá n kana-byā bé n yà n lùl n pē mó, n mə zwəl vwí n pə yə né əšəyùúli rəmyé mó ne. Ñ fwəl tumə né n twí mú dúdú nə y'a j'á gwé yə mó yí nà? ²¹Ñ zwəl à byā bé, n kwè be n pə ne n mə cèrhé ne. ²²Ñ pwarha tùtwəð né ñdá n fwəl tumə né gakó tũ yi ní, n já n yə n bəsóné ré yi ní dwā né yò lyírh yé, n gá yà n wó nánlwè, n yə gānde zwì, n gá yà n ná n náná tē n jal mó w n dúdú yi ní mú. ²³Sə wu-bárhé tùtwí rí rəmyé mó púlápúlə kwā né, zúzúnú m'a zə mó! zúzúnú m'a zə mó, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí! ²⁴Ñ lù n səpwà fwəl jìrh, n lù n səpwà byúlú jàasé gakó wə. ²⁵Sómá gá ju kùr mägǎ gakó, n lù n səpwà byúlú gaa mó, n zə n cènè ré n mə twí pwarha tùtwəð, n pə n cìn lò m̀bó gakó n yà n ná n tó n sò n lyé mó ne. Ñ j'á twí fwəl tùtwəð nánzhəzhǎ. ²⁶Ñ twí fwəl tùtwəð ñdá Ezhibti lyi byā bé, n jə-dwā bé bə y'a wó lyi-ekwəəre mó sò. Wó èta n j'á twí n fwəl tùtwəð né nánzhəzhǎ w né, kən m'e yí n gwar ne. ²⁷Rəmyé è ce à zhè à jē y n yó. À k'á t'á pə mó kùjú nántwə yé, a yé mó a ce Shilisəti lyi bəkwá bé, bə wó n zwə bé mó jǎ wa, bə n'è wèrhé mó ñdà bə gá n'è yál né, bəmyé byèbè ná-cìnə bé, n zhəzhèélè náməyòlò w cizhìl zhe mó. ²⁸Ñ gá tá n swí mú ce, n twí fwəl tumə ñdá Ashəri tənà y byā bé, n gá yà n gwé yə swí mú yilə. Ñ twí fwəl tumə ñdá be e jà ñdá rəmyé ga, n já n cəəle n gwé yə swí gaga yé. ²⁹Ñ twí fwəl tùtwəð nánzhəzhǎ Kanaā tənà y wé, n mə yí Kaləde né. Má ñdá bəmye cici mú ga yírh wə, n já n cəəle n gwé yə swí gaga yé. ³⁰Wó etər cími è y'a zù n wé èta, wó Cinnə, Bə-zho-zhe nyí rí. rəmyé mó gakó, y'a wó kə-nəfòlò k̀bó ò n'ò twí ò gá n'ò yál né mó tuntuwəð. ³¹Ñ gá yà n tú n ná n lwí júlú, sə-byísi gakó gá y'a n'è ji kùr mägǎ n səpwà yil mú yi ní, n gá yà n tú n ná n lwí byúlú jàasé gakó w yi ní, n yə wèrhé ñdà kə-fòlò k̀bó ò n'ò zwé kwānde ta yé: n yà n tá n zwé rə kwānde yé. ³²Ñ yál kə-nəfòlò ò yé ò byal mó ne, o zè o zwé zhələ. ³³Kə-nəfwəðalé gakó wó kwé bə y'a kwānde. Sə è gə wó nmyé yilə, wó nmyé n pə paánse n bóbwa bé gakó ne. Ñ yè be m̀ni ga bə shí jàa gakó w bə bə n sò, bə twí n fwəl tùtwəð né ñdá mó. ³⁴È gə wó nmyé yilə, n yà n fwəl tùtwəð né twí ñdà nəfwəðalé gá y'a twí ní yé. Bə y'a t'á pyà mó yé. Ñ gá ná n pə kwānde e jà bə t'á pə mó kaka mó ce, n yà n dà ñdá kə-nəfwəðalé dwā bé ta yé. ³⁵Rəmyé ce, kə-nəfòlò, cili, Bə-zho-zhe nyí rí: ³⁶Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Ñ gá co n kene ré pwé ne, e jà bə nə n cə-lwè y n gá yà n ná n twí fwəl tùtwəð né ñdá n bóbwa bé, e súlì ñdá pwarha yə ré yi ní mú yilə, e súlì n byā bé jal mó n pə ne mó yilə, ³⁷à m'a cí n bóbwa bé byèbè gakó n yà n sú bə yírh mú ñdá byèbè gakó n swéné mó e súlì ñdá byèbè gakó n súl mú dwā yó. À m'a ce bə shí jàasé gakó bə b'e mù dwā ne bə bú ñdá mó, à m'a ce n cə-lwè y pwé ne bə yé né. Bə b'a nə n cə-lwè y nampúm. ³⁸À m'a pǎ còrhò-tum tēbé rə mə ñdá kə-nəðalé mó e súlì ñdá byèbè bə n'è lwé jal tē mó. À lyi-shùurì ñd'á bwé dūr sónó w m'a ce a ló n lyi bí jal tē a gùlì dwā ne. ³⁹À m'a ce mó bə jǎ wa. Bə m'a ce n júlú w jé tē, bə súlì bə wūr n byúúli. Bə m'a zwé n gānde bə yé mó, bə zwé n cibyūr rí náacəndé. Bə m'a yé mó nánlwè, gònò tə n cǎ né yé. ⁴⁰Bə m'a cìrh lyi-zhǎ bé bə ce né, bə bú ñdá mó. Bə m'a

dul mú ñdá nákulá, bə zə bə búlá shìmi ní bə m'e zò zò mó, ⁴¹bə m'a ji ñ jìsì myĩn, bə pyĩrh còrhò-tum nyí rí rə kwè ñ shò kwā né mó, kana nánjəjóló yĩrh wə. À m'a ce ñ kə-nəfòlò tùtwĩ rí j'a zhè. Ñ ká ñ tá ñ la ñwónó ñ pə kwānde yé. ⁴²À m'a j'a shéné a ló à lyi-shùurí gakó ñ yó. Rəmyé kwā né, à k'á t'á la bwě dūr ñ shò kwā yé, à m'a só à lyim té, bə k'è t'á la ne gwar yé. ⁴³Ñ gá yə ñ bəsoné yi ní dwā né yò lyĩrh, e jà ñ tó tèbé gakó denne ñ pyà à nyí yilə, èlāsé, à m'a ce ñ zhəzhèlèlè námməyòlò w yò w jòm ñ yó wə. Wó Cinnə, Bə-zhə-zhe ñ zòm. Èta, ñ ká ñ tá la cizhìl tum rí rəmyé mó twĩ ñ má súlí ñ pwarha tùtwəð né púlápúlá ne yé. ⁴⁴Rəmyé ce lyi bí byèbé bə n'è ji səsəwalsé mó m'a ji èdù ñ shò kwā né bə wò: «Ná mó gá nyé né mó, èta ñ bəkó mó mye nyé né!» ⁴⁵Ñ wó ñ ná móbó ñ súl ñ byal mó ñdá ñ byá bə ga bəkó, ñ wó ñ ná-bəkwá bə byèbé bə súl bə byáná bə ñdá bə byá bə ga mó ná-bəkó. Á ná mó yà ñ wó Yititəbá lyi bəkó, á da mó zè ñ yà ñ wó Amərətəbá lyi bal. ⁴⁶Ñ zhən-ké mó wó Samare, ñ jè ñ jə-gwā sò ñdá ñ bəkwá bə. Ñ nyé mó wó Sədomə, ñ jè ñ jə-jí sò ñdá ñ bəkwá bə. ⁴⁷47 Ñ já ñ yə ñ cìn dè ñ má ñ tó bə sòmésé yé, ñ yə ñ cìn dè mye ñ má twĩ bə pwarha tùtwəð né mye yé. Ñ zhəzhèlèlè byili bə ñ cō mó du bə nyān mó, sòmésé shèbé gakó ñ kwè mó yó. ⁴⁸Ñd'amyé móbó à wó nānyì mú! Ñ ná-bəkó Sədom ñdá ñ bəkwá bə pwarha tùtwəð né bə twĩ mú yə ñmyé ñdá ñ bəkwá bə nyəná né yí yé, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ⁴⁹Nyí kən ré tèbé rə yál ñ ná-bəkó Sədom dóó w mó: cìn-byilu cəkē, móbó ñ jú ñ sú mú, kaka twəlá tə ñ wé yé, ñmyé ñdá ñ bəkwá bə ga. E jà bə t'á kwé zúzúnú cəbal ñdá nəmò jè ne e k'a zə jàn yé. ⁵⁰Bə jĩrh cìn-dè-zhō ciná, bə zè bə wèrhé kən tèbé à súl mú. Rəmyé ce, à gá nɔ rəmyé mó ce, a ce bə jé té. ⁵¹Ñ twĩ pwarha tùtwəð nə dwini Samare nyəná né dèdè ñdá Samare yà ñ gwě yə ñ yə-bəlwáálé kəkàlā y mye wèrhé yé. Ñ pwarha tùtwəð né nyèbé gakó ñ twĩ mú ce, ñ ná-bəkwá bə wó ñdá cángá ciná ta. ⁵²Rəmyé ce, zhĩ ñ cizhìl ré, ñmyé móbó ñ tó ñ yə-bəlwáálé rə lwele ré du bə nyān ré lwele ré mó denne ñ ce bə k'a nə nyòmò mó. Bə wó ñdá cángá ciná ta, du ñmyé. Rəmyé ce, ce cizhìl zə mó, sá zhĩ ñ cizhìl ré, ñ gá ce ñ ná-bəkwá bə jĩrh ñdá cángá ciná ta mó yilə. ⁵³À m'a kwerhe bə yò, Sədom ñdá ñ bəkwá bə yò, e súlí Samare ñdá ñ bəkwá bə yò wə, sə à m'a kwerhe ñmye cìcì yò bə cəcəl wə, ⁵⁴mùni ga ñ zhĩ ñ cizhìl ré, sə kən ré tèbé gakó ñ wèrhé mó cizhìl zə mó zhən ga. Rəmyé mó m'a shishéré bə wun ni. ⁵⁵Ñ ná-bəkwá bə, Sədom ñdá ñ bəkwá bə m'a k'a yə ñdá shāā ga mó ta. Samare ñdá ñ bəkwá bə m'a k'a yə ñdá shāā ga mó ta. Ñmye ñdá ñ bəkwá bə mye m'a k'a yə ñdá shāā ga mó ta. ⁵⁶Ñ gá yə ñ ná ñ zhè ñ cìn dè yi ní, ñ ná-bəkó Sədom nə yà ñ yə fuulu kən jĩrh ñ nyú wə, ⁵⁷ñdá bə y'á gwě yə ñ wu-bárhé tùtwĩ rí nyí ni lwar nà? Èta mye, rə yi rí yúwə, bə ñ yál Aram bəkwá bə fuulu kəna, e súlí ñ jə-dwā bə gakó, fuulu kəna, e súlí Shilisəti lyi bəkwá bə bə kəkélé mó bə t'á nyí mú bə ne mó, fuulu kəna. ⁵⁸Ñ ná ñ zhĩ ñ zhəzhèlèlè námməyòlò w ñdá ñ pwarha tùtwəð né yò wə, wó Bə-zhə-zhe nyí rí. ⁵⁹Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À m'a wèrhé mó ñdá ñ gá wèrhé né mó ta, ñmyé móbó ñ tó dəbré ñ cō mó denne ñ má fuuli bwelé y mó. ⁶⁰Àmyé m'a lyĩrh à dəbré à zə ñdá mó ñ bəsoné yi ní mó yò: à m'a zə dəbre tèbé rə m'a j'á ñwéné twéé twéé ñdá mó. ⁶¹Ñ m'a lyĩrh ñ zhəzhèlèlè yò, sə cizhìl m'a zə mó ñ gá m'a zwè ñ zhən-kana bə ñdá ñ nyáná bə ñ sō yi ní mú. À m'a pə bə mó, bə yə ñ bəkwá, sə bə twér t'á la ñ dəbré wé yál yé. ⁶²À m'a zə dəbre ñdá mó: rəmyé yó, ñ m'a zè ñ lwar b'amyé wó Bə-zhə-zhe, ⁶³mùni ga ñ lyĩrh sə cizhìl zə mó, sə cizhìl ré ce ñ ká ñ wār ñ nyí ñ ná ñ púr yé, à gə tú à pə mó sūbri, kən ré tèbé gakó ñ wèrhé mó shò kwā yi ní mú, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 17

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíni byí, zòm zò-púmá sá súlí ji səswalá n pə Esərayel kèlé y lyi bí ni. ³N m'ă wò: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Zhú nánfólò y'á ñwéné, ò vòmè né y'á dwàl, ò vòmè né kur rí mye y'á dwàl, rə y'á kwər rə súlí, e ja rə y'á wó nampòpòlè, ò zè o bə Lyəbā tənà y wa. Ò gòm séédəre y yá-pèlé yá, ⁴ò kó è jəmsé yá-pəlsé sà wò dǎdǎ m'ó. O zə se o m'ó vò dǎlna tənà wé, o yí o cí si dǎlna cə wé. ⁵O zhízhíli o kwè tənà y ɛmyé m'ó cǒ dwí rí byí, o bə o ce té ce kèbé bə jírɥ wé. Ò zhele y ndə vwaalé cǒ tò w ta, nə-fwàalé nyí ni. ⁶Cǒ dwí rí byí y tò, e jírɥ dǎvɛ-cǒ nánfólò, kǒbó ò n'ò lələ dwí. Ò jèsé lələ sà vò zhú w səta, ò nèsé mye y'á zù té ò kùr wə. Dǎvɛ-cǒ w ce cǎ, ò jèsé tò sə jírɥ jǎmse. ⁷Sə zhú nánfólò dǒ mye y'á ñwéné, òmye vwèmə né y'á dwàl, ò dǒbré mye y'á búl rə já. Sə dǎvɛ-cǒ w òmye m'óce ò nèsé tə sə vò ò səta ndə shil nánfólò, m̀̀ni zhú w ji wə. Ò lələ ò jèsé sə du ce y kèbé bə y'á zhele w è wé m'ó w m'ó, sə vò ò səta, ⁸E ja è y'á wó ce kèbé è y'á j'á càn dǎdǎ wé, nə-fwàalé nyí ni, bə y'á zhele w né, m̀̀ni ga o tò jérɥ, s'ò ce byá, m̀̀ni ga o yə dǎvɛ-cǒ kǒbó ò j'á càn dǎdǎ. ⁹Bwərɥ n wò: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Ò nə m'a ñwéné o ce byá? Zhú náyóó w nə t'á la ò nèsé m̀̀r, o yě ò byá bé ne bə pyènə, bə súlí bə kù? Ò twəðré bə m̀̀r mú gako m'a kù. Bə j'á t'á la jě kèbé è jàn ré já, ráá lyi nánzhəzhǎ tum zalé m̀̀r mú yil yé! ¹⁰Ò gə zhele zhən ga m'ó, ò nə m'a ñwéné o ce byá? Yi-púrhí sǒ zho w gə j'á m'a wə, ò nə t'á la kúl kókó zhən ga? Ò m'a j'a kù, ce y kèbé ò y'á mǎ dwá s'ò púrh è yó m'ó wé.» ¹¹Bə-zhə-zhe zò ndá ne n wò: ¹²«Rəmyé ce, bwərɥ yó-kùlì ciná dwí rí tǎbé n wò: Á yəl səswalá y kùr nà? Cí bi n wò: Nyí wó Babyəlone pyǎ m'ó n zè n bə Zhərəzalem cə w wa. N zə ò pyǎ m'ó nd'ò yó-ciná bé n mə n vò Babyəlone. ¹³N cír pyə-dwí rí lò, n zə dǒbré ndá m'ó. N ce n bwəl nyí bə n m'a n shənə n nyí ni twéé twéé. N zè n zə tənà y lyi-fwàalé, ¹⁴m̀̀ni ga pyə-tənà y j'a mǎ nampólé, è bə k'a ñwéné e zhě è yó dǎ yé, s'e j'a shənə n dǒbré yò è zhí rə wé. ¹⁵Sə pyə-dwí rí lò m'ó ñmyé m'ó zè cǎ Babyəlone pyǎ m'ó nyí ni, ndá n twí lyi Ezhibti ní, m̀̀ni Ezhibti tənà y pǎ shəshərɥ ndə shəðéése nánzhəzhǎ yi ní. Lò m'ó mǎbó n wèrhé èta m'ó nə m'a n ñwéné, n m'a n lú ? Kən gako nə m'a zwé nyí lò m'ó mǎbó n wèrhé èta m'ó m'ó yilə? N nə m'a n lú ndá n cǒ dǒbré ga? ¹⁶Nd'amyé mǎbó à wó nányi mú, è wó pyǎ m'ó mǎbó n ce n jírɥ pyǎ m'ó, e ja n tárɥ nyí rí tǎbé n bwəl n pǎ, n zè n súlí n cǒ n dǒbré m'ó tənà y wa, wó pyǎ m'ó ñmyé m'ó sǒ, Babyəlone cəcəl wə, n m'a n cí ní, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁷Faraǎ wər n m'a n zə shəðéése nánzhəzhǎ ndá lyi nánzhəzhǎ n mə n bə n zwé mo, ndá búlú né gə tú nà zè yi ní, bə gə tú bə la bo-púl ló ráá bə gə tú bə la gwaáre kú bə m'e gurɥi lyi nánzhəzhǎ yi ní mú yé. ¹⁸N gə cǒ dǒbré m'ó ce n tárɥ nyí rí. N yà n shənə n zè m'ó n m'a n bwəl m'ó nyí, e ja n zè n twí ywé né nyèbé gako: n tá n la lú yé. ¹⁹Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Nd'amyé mǎbó à wó nányi mú, nyí rí tǎbé n bwəl bə n m'a n shənə nyí ni twéé twéé n tárɥ m'ó, dǒbré n cǒ m'ó yilə, à m'a ce rə k'a nyò n yó wə. ²⁰À n'á dul à gundwí rí n yó, sə n m'a n tu à pòmò w wé. À m'a zə m'ó a vò Babyəlone, a búr n bursí gaa m'ó, n gə yə nà èdù yó zhí ndá ne m'ó yilə. ²¹È gə wó n shəðéése gako lyi-fwàalé púlápúlú yilə, búlú shù w m'a gu bi. Sə bə m'a làa byèbé bə la lú mú cə-yala gako. Rəmyé yó, á m'á zè á lwar b'amyé Bə-zhə-zhe zòm. ²²Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Amyé n'á ké séédəre kèbé è byil e vò dǎdǎ m'ó yá-pèlé y jě yá, a zhele. À n'á ké jě nambóbəwélé y è jèsé yá-pèlé wa. À cici mú n'á zhele yə, pyǎ kǒbó ò wó dǎdǎ dǎdǎ yó. ²³À n'á zhele y Esərayel pyǎ kǒbó ò wó dǎdǎ m'ó yó. È m'a púrh vər, e ce byá, e jírɥ séédəre kèbé è j'á càn dǎdǎ. Kúmsi dwí gako m'a bə sà n'è jòm è yó, sə m'á bə sə jòm è jèsé ywəl m'ó wə. ²⁴Rəmyé yó, gə sǒ cémé né gako m'a zè nə lwarb'amyé wó Bə-zhə-zhe mǎbó, n ná n ce cǒ kǒbó ò wó dǎdǎ m'ó sǒ o bə tǎ, n zè n ce kǒbó ò wə tǎ m'ó vò dǎ, n ná n ce cǒ kǒbó ò wó nányi m'ó kù, n zè n ce kǒbó ò kùl mú púrh púnə. Amyé Bə-zhə-zhe, à y'á zòm a zè a pyírɥ tǎbé à wəl m'ó.»

Chapter 18

¹Bə-zho-zhe zòm òndá ne n wò: ²Wó bàkón yil á n'á jì səswaá y kèbè Esərayel tənà y w á zhe: dabá jú épyíl-gwér bà byá yáló k'a nyènè m'ó? ³À wó nányì! Cínnə, Bə-zho-zhe n wələ, á k'á bə səswalá y èmyé ju tum zhe yé. ⁴Nyí-nə wun ní gako wó àmyé à cì ní, byí mú wu w òndá da m'ó wu w ga, òmyé òdù gako wó àmyé à cì, bə wu kòbó ò tówá wó òmyé ò m'a cì. ⁵Lò mòbó n wó wu-cángá cábal, n ná n wèrhé kòn dèbè rə mə, n wó wu-cángá cì, ⁶n tá jí pyàr ré yó, n tá n kwè n yé n nyí Esərayel kèlè y wò-zwáálé sono, n tá n cò n dō kē, n tá n bwəlse kē mòbó n nɔ n cìn yì ní mú, ⁷n tá n wèrhé jàn n dō yó, n gə bwəl kòn nyí n ná n pə rə, n tá n ɲwəl lyi bí yé, n ná n pə kùjú lò mòbó nɔrh zhe ne, n ná n pə gònò lò mòbó n bə gònò zhe ne n mə n cìrhí n cìnə, ⁸n gə jìmi kòn n tá pyà yó-pyálá yé, n tá n myìni yé, n ná bür lò òndá n dō bürsi òndá zhənə, ⁹rə ná-cì ná n tó òndá à nyé né òndá à sòmsé gə n'è byili ní òndá wu-pò, lò mó nmyé m'ó wó cángá cì, n mà n zə myəl, wó Cínnə, Bə-zho-zhe n zòm. ¹⁰n gə zhe byí n ná n wèrhé jàn n dō yó, n ná n lwé jal tē, ráá n ná n twí tumə nəmyé dwí rí dwā, ¹¹byí mú nmyé gə ta n kwè n da nà, n zē n ná n tó n jí pyàr ré yó, n ná n cò n dō kē, ¹²n gə ná n nwènè zúzúnú cì, n ná n n nwènè nəmò, n gə ná n ɲwələ, n gə tá n pyìrh n nyi bwəl ré, n gə zhē n yé n nyí wò-zwáálé sō, n wèrhé pwarha tumə, ¹³n gə jìmi kòn lò ne n mə n pyà yó pyálá, byí mú nmyé m'ó nə mà n zə myəl? lwar bə n tá n la myəl zal yé; n wèrhé pwarha tumə né nəmyé m'ó gako; n mà n cì! n jal m'ó m'a jòm n cìcì yó! ¹⁴Sə byí gə nɔ n da yə-bəlwáálé tēbè gako n ná n wèrhé m'ó, n zē n tá n wèrhé òndá da m'ó ta, ¹⁵byí mú gə ta n TÓ n jí pyàr ré yó, n tá n zhē n yé n nyí wò-zwáálé tēbè Esərayel kèlè y lyi bí n'è wèrhé m'ó sō, n tá n cò n dō kē, ¹⁶n gə tá n nwènè lò lò, n gə tá n jìmi n mə n pyà yó-pyálá, n gə tá n ɲwələ, n gə ná n pə n kùjú lò mòbó nɔrh zhe ne, n gə ná n pə gònò lò mòbó n bə gònò zhe n mə n cìrhí n n cìnə, ¹⁷n gə vùr n jē lwele wòrhó wé, n gə ná n jìmi lò ne n tá n pyà yó-pyálá, n tá n myìni, n ná n wèrhé òndá à nyé òndá à sòmsé gə n'è byili ní, nmyé m'ó tá n la cú n da lwele ré yil yé; n mà n zə myəl. ¹⁸Wó n da n nwènè n dwā bé, nmyé n ɲwəl n dwā bé, nmyé n wèrhé kòn dèbè bə càn n dwí rí cəcəl wə, wó nmyé n mà n cì n lwele ré yilə. ¹⁹Á n'á wələ: wó byé yil da lwele nə wàr rə m'a òm byí yó w m'ó? Lwar bə byí wèrhé cángá tumə òndá nyé gə n'è byili ní, n wèrhé òndá à nyé né gako gə n'è byili ní ta, ce n mà n zə myəl. ²⁰Wó lò mòbó n ná n dwə m'ó wó nmyé n ná n cì. Byí tá n la n da lwele zō n zhī yé, sə da mye tá n la n byí lwele zō n zhī yé. Cángá cábal cángá tumə né zhī n yó, lwele cábal lwele tumə né zhī nmye yó ²¹Lwele cábal gə yē lwele ré tēbè n wèrhé m'ó gako ne, n zē n wèrhé òndá à nyé gə n'è byili ní mú gako, n wèrhé zhən òndá cángá tumə, n mà n zə myəl, n tá la cú yé. ²²N dwááré tēbè n dó m'ó gako yò m'a swé, n mà n zə myəl, n gə wèrhé cángá tumə né m'ó yilə. ²³Tēbè à n'á yāl m'ó, wó sə lwele cábal mə n cì nà? Wó Cínnə, Bə-zho-zhe n zòm. È nà dà yál à n'á yāl sə n zhérhé n tuntwàè né sə n zə myəl nà? ²⁴Wu-cángá cábal nə gə yē n wu-cángá tumə né ne, n ná n lwele, n zē n tó lwele cábal pwarha tumə né gako ne, n nə mà n zə myəl? Nyí n cángá tumə né gako yò m'a swé, bə n zù lwele òndá yə-bəlóló tumə wé, wó rəmyé yilə, n mà n cì. ²⁵Á n'á wələ: Cínnə mó sómá dà cángá yé. Sə cili-nə, Esərayel kèlè y lyi! È nə wó àmyé sómá è dà cángá? È dà ámyé sòmsé sə nà dà cángá yá? ²⁶Lyì bə lwele nə gə yē è cángá sómá ne, e k'a wèrhé lwele, e zē e cì rəmyé yilə, wó lwele ré è twí mú è cùwə. ²⁷Sə lyi bə lwele gə yē lwele ré ne, e wèrhe: zhən òndá cángá tumə, è m'a ce è cìcì mú zə myəl. ²⁸È gə púr è yírhə e nyí, e zē e yē lwele ré tēbè gako è wèrhé m'ó ne, è m'a zə myəl, è t'á la cú yé. ²⁹Esərayel kèlè y lyi bí n'è wələ: Cínnə mó sómá y dà cángá yé. Esərayel kèlè lyi, è nə wó àmyé sómá y è dà cángá? Se è nə dà ámyé sòmsé sə dà cángá yá? Esərayel kèlè y lyi, ³⁰nyí wó rəmyé yil à m'a kó á mādù mādù gako bürsi kòn tó n sòmsé gə wó né ta. Wó Cínnə, Bə-zho-zhe n zòm. Ká-na á kwè á bà, s'á yē lwele ré gako ne, muni lwele bàk'a ce á yò cò yé. ³¹Dwí-nə lwele dwí tēbè gako rə ce á wèrhé yə-bəlóló; ce-nə á wu yə nándù òndá éshirhə nándwé. Esərayel kèlè y lyi, bàkón yil á la cú? ³²Bə à t'á yāl bə lò mòbó n la cú mú cì, wó Cínnə; Bə-zho-zhe n zòm. Pyìrhí-nə á wun ní, s'a zə myəl.

Chapter 19

¹1 «Nmyé, zè ní jì wu-zhùlù nwá Esarayel yó-cíná bé shò kwā né, ²N m'á wò: ò ná mó! N yà ní wó bɔɔ nányɔ́a, ò y'à pyè té bwaaré cəcəl wə. Ò y'à pyè té bwar-byá bé cəcəl wə, ò y'à n'ò kòn ò byá bé. ³Ò kòn ò byá bé èdùe jìrh bɔɔ ná-étólób. Ò cèrhè y kòn ré tèbé è la zal mó dóm e zhəzhəre, sə è dóm numbyínsi. ⁴Tənərh lyi nyèè bà n'è zòm è zòmà. È tu bà góró w bà zə ya, bà zə cəbse námməgólse bà m'e zə y bà vò Ezhibti tənà y wa. ⁵Bɔɔ nányɔ́ w gá púrí ò dè dè o ga, kaka mye k'è wà rə m'a kwərhe ò yil mú, ò kwè ò byí dō ò byá bé wé, o kò y e jìrh bɔɔ ná-étóló. ⁶Ò byí y gá jìrh bɔɔ ná-étóló kwā, è y'à zè è n'è jíl dè bwaaré cəcəl wə. È y'à cèrhè è kòn ré tèbé è la zal mó dóm e zhəzhəre, sə è dóm numbyínsi. ⁷È wūr bà pyɔ́-kálsé, e cò bà cemé né. È gə tú è n'è swər yi ní, wu-zéé nánfóló y'à j'a zè è n'è gwi tənà y nd'è lyi bí. ⁸Tənərh sà y'à bwál gāà mó lyi, bà shí bà tənèsé kəkálsé wé, tú bà b'e bú ndá ya. Bà dul bà gùndwí rí è yó, sə è tu bà góró w wé bà zə ya. ⁹Bə zə cəbse námməgólsebə m'e zə y bà ce còbó zhí wé, bà zè bà zə y bà vòbə pə Babyəlone pyɔ́ mó ne. Bà zə y bà vò bà ce myèlé wé, muni ga bà bə́k'a k'e nyèè e cəl ré Esarayel pyà rə yó gaga yé. ¹⁰N ná mó yà ní nyè ndə dāvé-còò y'à zhele né nyí ni ta. Ò y'à j'á n'ò ce byá dèdè, è j'a ò vɔr ré mye y'à já, náná bé gá já dèdè mó yiləc. ¹¹Ò púrh jèrh sà y'à sú dèdè, sə jèsé səmyé mó tú sə jìrh pyá pyèlè-dàdààlè. Ò yə-pèlé y y'à du dè jəmsé cəcəl wə. Ò dwèlè ré nd'ò jèsé nánzhəzhə w y'à ce bà n'è nyàm wa. ¹²Sə bà mūr w ndə lyi-shùuri, bà jì té, yi-púrhí sō zho w mà ò byá bé bà ló té mó bà kù. Ò jèsé sà y'à sú mú kùlè, sə myín jú si. ¹³Sə èlāsé mó, bà zhele w gə-elū èpòlò w wə, cə-kùlì ndə nənyèlè tənà wé. ¹⁴Sə myín shí ò jè námbóbwélé y wé mə du, mə jí jèsé ndə byá bé ga. Jè kèbé è sú k'è tənə dāvé-cò w yó yé, pyɔ́ pyèlè-dàdòlò k'ò tənə ò yó yé.»

Chapter 20

¹Byinə nyàlpyè byin rí, cànsè sànu nyà y dwā shí dē ré, Esərayel nánceh mangelé tú sə pyà sə la sú Cinu wu. Sə jòm té à yé né.²Rəmyé yi ní Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò: ³«Numbyíni byí, zòm ndá Esərayel nancesé. N m'á wò se: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Wó à wu sú yil á tú nà? Nd'amyé móbó à wó nányi mú! À t'á la ába yó á pyà á sú à wu yé! Wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí.⁴Numbyíni byí, n nə bə mə sə bür sə bürsi nà, ní búl ní bür sə bürsi nà? Ce sə lwar sə nambala bé pwarha tútwəð né párá.⁵N m'á wò se: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Dē ré tēbé à cír Esərayel mó, à zhě à jě dē a m'a bwəl nyí Zhakəbe kélé y nēmé né ne. À byili ní à cín pár Ezhibti tənà y wa. À zhě à jě dē a m'a bwəl ne nyí à m'á wəlò: À wó Bə-zho-zhe á Yi rí.⁶Dē ré rəmyé mó yù wə, à zhě à jě dē a m'a bwəl ne nyí b'á m'a ce nə du Ezhibti tənà y w nə vò tənà y à y'á byélé a nə è yé shò nà yil mú wə: tənà kēbé yil ndá tūr n'è dūr té è wé, tənà kēbé è j'á càn dēdē tənèsé gakó wé mó.⁷À wəl ne: Bə lò gakó yě tùm-bəywaalé tēbé ní só rə nyū mú ni. Á bək'á zə Ezhibti tənà y yə né á m'a ce á cín jimdi yé. Àmyé wó Bə-zho-zhe á Yi rí.⁸Sə nə cē à nyí ni, nə yə shéné nə cili à zòmá yé. Lò lò yə tùm-bəywaalé tēbé ní yá ní só nyū mu ni yě yé, nə yə Ezhibti tənà y yə né ne yě yé. Rəmyé ce à wəlò: Á m'a ló à lyi-shùurí nə yó, à m'a shéné à lyim rí gakó j'a yi bi Ezhibti tənà y w cici.⁹Sə ndá rəmyé ga, à twí à yil ré yilə, muni ga nə bək'a nə fuulu, tənèsé shēbé nə jě sə wé mó lyi bí yírh w yé. Á ce nə du Ezhibti tənà y wa, tənèsé səmyé mó lyi bí yírh wə, a m'a byili bi à cín párá.¹⁰Á ce nə du Ezhibti tənà y wa, a zə ne a m'a vò go-elū èpòlò w wə.¹¹Á pə ne à nyə né á súlí á ce nə lwar à sòmésé sə n'è ce numbyíni y kēbé è n'è tó se mó zə myəl mó párá.¹²Á súlí á pə ne à shirhá dwā né, nə la yə myərho àmyé ndá nəmyé cəcəl wə, muni ga nə lwar bə wó àmyé, Bə-zho-zhe, à cír ni nə wó à lyi.¹³Sə Esərayel kélé y lyi bí cē à nyí ni go-elū èpòlò w wə. Bə yə à nyə né tó yé, bə cē à sòmésé sə n'è ce numbyíni kēbé è n'è tó se mó zə myəl mó yò. Bə j'á yə à shirhá dwā né fuulu mú ni yě yé. Rəmyé mó ce à zē a wò: Á m'a ló à lyi-shùurí bə yó, go-elū èpòlò w wə, a m'a ce bə jé té lyé lyé.¹⁴Sə ndá rəmyé ga, à twí à yil ré yilə, muni ga rə bək'a nə fuulu, tənèsé shēbé sə nə bə à gá y'á ce bə n'è dwi yi ní mú yírh w yé.¹⁵Go-elū èpòlò w wə, à k'a zhě à jě dē a m'a bwəl be nyí a wò: Á t'á la ce bə zù tənà y kēbé à y'á pə bə, yil ndá tūr n'è dūr té è wé, è j'á càn dēdē tənèsé gakó wé mó w yé.¹⁶Bə bə y'á fuuli à sòmésé, bə y'á yə à nyə né tó yé, bə fuuli à shirhá dwā né. Wó bə wun ní gá y'á j'á nwené ndá bə yə né mó yilə.¹⁷Sə à nyí bi ndá nònò-dūr. À yə pyà á ce bə jé té yé. À yə bə gurhi go-elū èpòlò w w yé.¹⁸Á zòm ndá bə byá bə go-elū èpòlò w wə, a wò: «Á bək'á tó á dabá nyə né ne yé, á bək'á wèrhé ndə bə sòmésé gá n'è byili ní mú yé, á bək'á ce á cín jimdi ndá bə yə né yé.¹⁹Àmyé wó Bə-zho-zhe á Yi rí: tó-nə à nyə né, tó-nə à sòmésé, sə á wèrhé ndə sə gá n'è byili ní.²⁰Nyám-na à shirhá dwā né ndə àmyé nyəná ta. Nə wó myərho àmyé nd'amyé cəcəl wə, muni ga bə lwar b'amyé wó Bə-zho-zhe, á Yi rí.²¹Sə byá bə mye cē à nyí ni. Bə yə à nyə né tó yé, bə yə à sòmésé tó yé, bə yə wèrhé ndə sə gá n'è byili ní mú yé. Wó e wèrhé ndə sə gá n'è byili ní mú è n'è ce numbyíni zal myəl. Bə fuuli à shirhá dwā né. Rəmyé ce à wəlò: Á m'a ló à lyi-shùurí bə yó, à m'a shéné à lyim rí gakó j'a yi bi, go-elū èpòlò w wə.²²Sə à kwè à jě yá, à yil ré ce à j'a zē à n'á twí, muni ga rə bək'a nə fuulu, tənèsé shēbé sə nə bə, à gá y'á ce bə n'è dwi yi ní mú yírh w yé.²³Go-elū èpòlò w wə, à k'a bwèrhé á zhě à jě dē a m'a bwəl be nyí a wò: à m'a jì bi á ce dwá dwā cəcəl wə, a làà be dē tənèsé wé.²⁴Wó bə gá y'á yə wèrhé ndə à sòmésé gá n'è byili ní mú, bə gá y'á yə à nyə né kwè ndə kən ta, bə gá y'á fuuli à shirhá dwā né ndá bə gá y'á súlí bə nyí bə dabá yə né ndə shil mú yilə.²⁵Kən súlí mye, àmyé cici mú pə be nyə nyēbé nə y'á bə càn, ndá sòmse shēbé sə t'á ce lò zal myəl mó.²⁶Á y'á n'á tó bə paánsé denne á ce be jimdi: byi-yéésé gakó vwə né. Rəmyé mó y'á wó à la m'a ce wu-zhùlù nánfòlò zə be muni ga bə lwar b'amyé wó Bə-zho-zhe.²⁷Wó rəmyé è ce, numbyíni byí, zòm ndá Esərayel kélé y lyi bí. N m'á wò be: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: á dabá j'a tó bə gá t'á zhì nà èdù yó mó denne bə j'á n'è fuuli ni twéé twéé.²⁸Á ce bə zù tənà y kēbé à y'á zhě à jě y dē a m'a bwəl nyí b'á la be pə mó wé. Sə bə yírhá zù pyélé kēbé gakó è wó dēdē ndá cò kóbó gakó ò púrh vər nánzhəzhó mó yó. Wó gàà bə zwál bə vwə né né, bə pə bə paánsé sə n'è yì lyim ni mú ní, bə cí bə wé ré rə lwé nányənyélè rə n'è swé lyim té mó né, wó gàà mye bə ló bə dāvě y té bə pə bə yə né ne né.²⁹Á bwərh be a wò: Bəcón ná-dwí vwí-zwál jàà á n'á zhəl è wé mó? Bə j'á n'è byé y bə «vwí-zwál jàà» kən m'e yí zà.³⁰Wó rəmyé è ce, wál Esərayel kélé y lyi bí ni: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Rəmyé mó yilə, á co á cín jimdi á gá kwè á nambala bé nà mó yilə, á twí fwəl tútwəð ndá bə yə nákmrè!³¹Á tó á yə né gakó denne á ce á cín jimdi, á gá y'á n'á zə á paánsé á twí á pə yi ní, á gá y'á n'á jì á byá bə myín yi ní, kən b'e yí zà! Esərayel kélé y lyi, àmyé nə m'a zē á yé á pyà á sú àmyé wu? Nd'amyé móbó à wó nányi mú, à t'á la yó á pyà á sú àmyé wu yé, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí.³²Kən ré tēbé rə zwé á surhə né t'á la pyírh yé. Má á n'á wəlò: «Nə n'è yál nà yə ndə dwá né dwā bə ta, ndə tənèsé dwā bə dwá né ta, ná cèrhé dō w ndá náku wó» mye.³³Nd'amyé móbó à wó nányi mú, nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí, wó ndá à jě y kēbé è zhe jàn nd'á vò w kóbó ò la còlò e súlí à lyi-shùurí à la á yó ló mó denne á m'a tó né á jí pyèlè á yó wə.³⁴Á m'a tó à jě y è zhe jàn ndá à vò w à la còlò e súlí nd'á lyi-shùurí á la té ló mó denne á ce á shár dwá né cəcəl wə, á súlí á vùr ába tənèsé shēbé bə y'á jì ába bə ce sə wé mó w mó á cí dwā yó.³⁵Á m'a zə ába á m'a vò tənèsé go-elū èpòlò w wə, sə gàà mó, ná m'á jòm dwā yə-zwərh wə, sə á m'a jí buri.³⁶Á m'a jí buri àmyé ndá àmyé cəcəl wə, ndə à gá y'á jú buri àmyé ndá á nambala bé cəcəl wə, Ezhibti tənà y go-elū èpòlò w w mó ta, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí.³⁷Á m'a ce á

tó vwǎ-ènǎn dà-dǎlò w kùr w á lyě, a zě a ce á zù dǎbrɛ lyěé y wé. ³⁸À m'a vùr lyi bí byěbé bà twì yó-kùlù tǔtwìí rí e jà bà cě à nyí ni mú á cǎcǎl wǎ. À m'a ce bà du tǎnà y kěbé bà zhǎl bà jě è wé ñdǎ zhǎlǎ ta mó wa, sǎ bà t'á la bà nà Esərayel cɛ y yó ju yé: rǎmyé yó, á m'ǎ zě á lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe. ³⁹È gǎ wó ámyě yilǎ, Esərayel kélé y lyi, nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: lò gǎkó zhǎl n cǎrhé n yǎ né. Sǎ rǎmyé kwǎ né, bà m'a nyí ñd'á gǎ t'á ámyé zòmè. Á k'á t'á la á paánsé ñdǎ á yǎ né dɛnnɛ tó á m'á fuuli à yil ré rǎ bà dǎ zhe mó yé. ⁴⁰Bà wó à Yi pyǎ w yó, Esərayel pyǎ w ò wó dǛdǛ mó yó, wó gǎà Esərayel kélé y lyi bí gǎkó, bǎmyé byěbé gǎkó bà jě tǎnà y w mó m'a cǎrhé nɛ né. À m'a zwě be gǎà, a súlí a shěné á kǎn ré tǛbé á n'á vùr wé ré yó w á pɛ nɛ mó ñd'á paánsé shěbé sǎ cǎn dǛdǛ mó, kǎn ré tǛbé gǎkó á n'á pɛ nɛ mó wé, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. ⁴¹À gǎ tú à cɛ á du dǎwǎ né cǎcǎl wǎ, a cɛ á shǎr tǎnèsé shěbé bà y'á jì ába bà cɛ sǎ wé mó w á bà dǎwǎ yó yi ní, à m'a zwě ába a súlí wé ré rǎ lwě nǎnyǎnyélé rǎ n'è swé lyim té mó nɛ. À m'a tó á dɛnnɛ a cɛ dǎwǎ né lwar b'á bà dǎ zhe yé. ⁴²À gǎ tú à zǎ ába a m'a vò Esərayel cɛ y yó, tǎnà y kěbé à y'á zhě à jě dǛ a m'a bwǎl nyí b'á la á nǎmbala bé nɛ pǎ mó wé, á m'ǎ lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe. ⁴³Gǎà mó, á m'ǎ lyírh á shǎā gǎ zhǎzhěélé ñdǎ tǔtwǎǎ né nyěbé gǎkó á tó nǎ dɛnnɛ á cɛ á cín jímǎi mú yò. Á m'ǎ nyǎr á cínǎ, lwele ré tǛbé gǎkó á twì mú yilǎ. ⁴⁴Esərayel kélé y lyi, á m'ǎ lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe, à gǎ tú à wǛrhé ába kǎnǎ, à yil ré yilǎ, è dǎ á zhǎzhělé nǎmmǎjóló w ñd'á tumǎ nǎmmǎywǎàlé yil yé, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. ⁴⁵Bə-zhɔ-zhe zòm ñdǎ nɛ n wò: ⁴⁶Numbyi:ni: Byí pyírhí n yé n zǎ lǔ jǎjǐ sǎ jǎà yǎ, bú lǔ jǎjǐ sǎ jǎà yǎ! zòm nyi-zwennǎ zòmǎ n bú lǔ jǎjǐ sǎ jǎà y cɛsɛ! ⁴⁷Wǎl lǔ jǎjǐ sǎ sòlò w jǎà y nɛ n wò: Cili Bə-zhɔ-zhe zòmè ré! Cínnǎ, Bə-zhɔ-zhe wǎlǎ: À la myín ju n cǎcǎl wǎ, mǎ m'a kwě gǎ-lyǎ w ñdǎ gǎ-kùlù w gǎkó; ò myín-zhù w t'á la cú gǎgǎ, lyi bí gǎkó m'a jí, kǎn zhì lǔ jǎjǐ e m'e vò lǔ jǎ-gwǎ sǎ ⁴⁸Lò gǎkó yírhǎ m'a nǎ bà wó ámyé, Bə-zhɔ-zhɔ zhe à ju mu. Mǎ t'á la cú gǎgǎ yé. ⁴⁹A wò: ǎ! Cínnǎ, Bə-zhɔ-zhe! Bà m'a zòm à shò-kwǎ bà wò: È dǎ zòm-púmǎ zòmna ñdǎ mǎbǎ èta mó?

Chapter 21

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíni byí, pyirhí n zə n yé n ză jə-jí sō. Ji jə-jí sō tənà y nyí rí búlá, zòm Bə-zhə-zhe yil yilə, Nəgeevé tú w shò kwā né. ³N m'á wò Nəgeevé tú w ni: Cili Bə-zhə-zhe nyí rí: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Nyí à la myín ju n cəcəl wə. Mə m'a jí cō kòbó ò wó nánlyò ndá cō kòbó ò wó nánkùlù mú gakó. Myín-zhù w j'á t'á la cú yé, ò m'a jí yé-zwèsé púlápúlá, kən zhì Nəgeevé e m'e vò jə-gwā sō. ⁴Rəmyé yó, numbyíni gakó m'a zè e lwar bà wò àmyé Bə-zhə-zhe à ju mu, sə mə j'á t'á la cú yé.» ⁵Sə àmyé nyi-zwennə mó, à wəlà: «Wéy, Cinu Yi! Bà n'è wə̀l à shò kwā né: È nà dā nmyé n já n ná n ji səsəwalsé n n̄wéné n n̄wéné mó nà?» ⁶Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò:

⁷«Numbyíni byí, pyirhí n zə n yé n ză Zhərazəlem, ji còrhó-jisi búlá, zòm Yi yilə, Esərayel tənà y shò kwā né. ⁸N m'á wò Esərayel tənà y ne: Nyí Bə-zhə-zhe nyí rí: À j'á bàn mó. À m'a fwər̀h à búlá shù w ò pyá wa, sə à m'a ce cángá cábal ndá wu-bárhé cábal mó ga jé tē n sō. ⁹Wó à gá la ce cángá cábal mó ndá wu-bárhé cábal mó ga jé tē n sō mó è ce, à búlá shù w la ò pyá y w shər̀ o bú ndá numbyíni gakó, kən zhì Nəgeevé e m'e yí jə-gwā sō. ¹⁰Rəmyé yó numbyíni gakó m'a zè e lwar bà wò àmyé, Bə-zhə-zhe, à n'á fwər̀h à búlá shù w ò pyá y wa, sə ò k'ò t'á la kwā̀s ò zù è wé yé. ¹¹Numbyíni byí, wówélé, kó tē ndá wu-zhùlù. N m'á wówélé bà yirh wə. ¹²Bə gə bwər̀h mó bə wò: «Byè yil n ná n wówélé?», n m'á lyár be n wò: «Wun ní gakó m'a yəl, yò òdù nyí rə̀ bàn yilə. Jèsé gakó m'a lyèè kókó, nədwané né gakó m'a dú nē kókó. Nyí nyí rí bànà, rə̀ n'è pyirhà, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.» ¹³Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò :

¹⁴«Numbyíni byí, zòm Bə-zhə-zhe yil yilə. N m'á wò: Nyí Bə-zhə-zhe nyí rí: Búlá shù! Búlá shù! ò dwèlè, ò p̄r. ¹⁵Lyì bí gurhu yil bà dwèlè wə, ò jə̀jmó yil bà p̄r wa. ¹⁶N p̄r wa, dólò yilə, m̀nì ga bə pyél w j̄ wa. Búlá shù wá, bà dwèlè wə, bà p̄r wa, Bà la gurnə mó j̄ w co. ¹⁷Numbyíni byí, búbwéé, wūr̀h, búlá shù w n'ò twì lwele à dwí rí cəcəl wə. Ò j'á n'ò twì lwele Esərayel pȳ-byá bə gakó cəcəl wə. Bà yirh bəmyé ndá à dwí rí ga bə ló búlá shù w yó. Rəmyé ce m̄ à n cí rí ní. ¹⁸Zhə̀nà, è wó yò n zhò yilə. Sə è nə wó bə̀kón rə̀ y'á la wòrhó, pyèlè-də̀d̀l̀l̀l̀ w ò n'ò ce mó cizhìl mú mye gə y'á tənè né? wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁹Numbyíni byí, cili, zòm Bə-zhə-zhe yil yilə: M̄ à n jèsé dwā ne, búlá shù w m'a kà twər̀ rə̀lyè, twər̀ rə̀t̄. Òmyé mó wó cùurí búlá shù wá, lyì bí ò zò o gu mú búlá shù nánf̄l̀l̀l̀l̀ wá, ò n'ò zwè ò zhəzhəre mó. ²⁰À ce búlá shù w j'á n'ò gurhi bi bà étwi-ènyə né gakó ne, m̀nì ga a ce lyì bí wun ga, sə bə ló tē twər̀ nánzhəzh̄. Bà wèrhé w m̀nì ga o jə̀jmé, bà p̄r w lyì bí gurhu yilə. ²¹Ce n jandé wè ré dwā yó, sá pyirhí n ză, jə-jí ndá jə-gwā ga sō, n gá m̄ sá bú m̄gā gakó. ²²Àmye m̄ a j'á n'á m̄ à jèsé dwā ne, sə à m'a j'a shənə a ló à lyi-shùurí gakó bà yó a zhè. Wó àmyé Bə-zhə-zhe, à zòm.» ²³Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò : ²⁴«Numbyíni byí, cili, pul sómse sàlye Babyəlone pȳ mó búlá shù w ò bàn mó yilə. Sə sómse səmyé sàlye y ga shí tənà èmyé èdù y wé. N m'á cí myər̀hə sómá gakó gá n'è ji kùr m̄gā mó, ò n'ò byili cə w kòbó è la né mó. ²⁵N m'á pul sómá m̀nì ga búlá shù w bà o bú ndá Araba, Am̄ byá bə cə wá, e súlì ndá Zhə̀da, Zhərazəlem cə w bà lù byíl-fwàlse bə m'e kákélé mó. ²⁶Nyí Babyəlone pȳ mó zhí sə-jə w yó, sómse sàlye y gá n'è n'è b̄n dwā ne m̄gā mó, n la m̄ n pyá kən ré tèbé rə̀ bàn mó myaarhe. N ná n dādwé cama né, n ná n bwər̀h yə né m̀nì ga n sú nə wun, n ná n súlì n nyí cē ré ²⁷Tèbé rə̀ bàn mó myər̀hə w wə n jə-jí jē y wa: Zhərazəlem. «Bə tene búlá wè ré bə cí búlá né bú yilə. Bà búbwéé bà bə gu lyì bí. Bà zhè bà cə̀lə dē bə m'e m̄ búlá jàà w zhəl búbwéé yá. Bà cí búlá wè ré rə̀ yésé ză bwə̀rsé. Bà ló bo-púl ò zē dē. Bà súlì bə ló bo-púl bə m'e kákélé! ²⁸Sə rə̀myé mó m'a yə̀ ndə̀ kən ré tèbé rə̀ bàn mó nyí bà n'è swal e jà rə̀ t'á la wòrhó dō dō mye bà yil mú ta: bà bwəl be nyí. È m'a yə̀ bà dóó w yò lyirh, bà m'a zə be búlá né jàà y wa. ²⁹Wó rə̀myé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Á gá ce bə lyirh á lwele ré yò, bà gá lwar á nyí-ni-có mó yò, nd'á yə̀-bəlwāálé gá tú rə̀ du pamparḗ á tūt̄wə̀d̄ né gakó wé yi ní yilə, nd'á gá súlì á ce bà n'è nyí á sō mó ce, bà m'a j'á zə ába j̄ wa. ³⁰Esərayel pȳ byí, lwele cábal ndá wu-bárhé cábal, cili: n dē bànà, rə̀ m'a j'a yə̀ yə̀-bə̀l̀l̀l̀l̀ w mye zh̄ dē. ³¹Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Bà m'a bwélé yó-bə̀r̄ wá, sə bə púr pyèlè yə̀-pú wá. Ywè né k'è t'á la yál ndə̀ nà gá y'á wó né ma mó yé. Bà zhè kən ré tèbé rə̀ wə̀ tēt̄ mó dē, sə bə sô kən ré tèbé rə̀ wə̀ dēdē mó tḗj̄-jì-bò! jì-bò! À m'a ce Zhərazəlem jirh jì-bò, ò dwí rí j'á gwē yə̀ né yàl yé, kən la m'e yí ló mó m̄bó n cí bursí, nmyé m̄bó à la se n j̄ w co mó bà.

Chapter 22

¹Bə-zhǝ-zhe zòm ndá ne n wò : ²«Numbyíni byí, cili, n nə bə mə sá bür lyi gurnə cɔ w bürsi zhən zhənà, n ce o lwar ò pwarha tütwǝǝ né gakó pár nà? ³N m'a wò: Bə-zhǝ-zhe Yi wòwǝ : Cɔ kǝbó ò n'ò lwé jal té ò wé, sə rǝmyé ce ò yi rí bànà. Ò n'ò wèrhé yǝ ò sǝ, nà n'è ce w jìmdi! ⁴Jal mǝ n ló té mǝ ce n jìrh dóó cábal. Yǝ né n wèrhé mǝ ce, n co n cìn jìmdi. N j'a ce n dǝ ré twǝ rǝ bwǝlse, n yú n byinə né yó-gurá yá. Wó rǝmyé è ce, à m'a ce n yǝ cizhìl kɔn dwǝ né yilǝ, ndá mɔn kɔn tǝnèsé gakó yilǝ. ⁵Lyì bí byèbé bǝ bwǝl ndá byèbé bǝ nye mǝ ga m'a mɔn mǝ, bǝ n yil ré cǝ kókó, n tǝ-bǝywǝalé myé j'a já dǝdǝ. ⁶Esərayel pyǝ-byǝ bǝ n'è lwé jal té n sǝ, kɔn tó lò gakó vǝ w jàn ré gǝ wǝ né mǝ. ⁷N sǝ mǝ, bǝ n'è fulsi da ndá ná ga. Bǝ n'è wèrhé jóre zhǝ-bal ne n sǝ. Bǝ n'è nwènè bǝtélé ndá ejǝ-kǝ. ⁸N ná n fulsi kɔn tǝbé rǝ wǝ ǝmyé Yi kɔna, n ná n fuuli à shìrhǝ dwǝ né. ⁹Gǝrmǝ-nyelse wǝ n sǝ, sǝ n'è cìrh lyì bí sǝ ce né bǝ lwé jal té. N sǝ mǝ, bǝ n'è jí kùjìrǝ pyǝ ré yó. Bǝ n'è twǝ tǝ-bǝywǝalé n sǝ. ¹⁰N sǝ mǝ, lò yǝ n ce n da cǝ-lwé pwǝ ne. Bǝ n'è nyéé bǝ zwì ndá kǝ mǝbó n nɔ n cǝnǝ mǝ. ¹¹N sǝ mǝ, lò mǝdù ya n twǝ pwarha tütwǝǝ ndá n dǝ kǝ, zhǝzhèlè nǝmmǝyǝlò ce n dǝ ce n byí-cǝ jìmdi, n sǝ mǝ myé, n dǝ myé ná n nyéé n nǝkǝ n zwì ndá mǝ, n da bǝkǝ mǝ. ¹²Nmyé sǝ mǝ, bǝ n'è shéné bǝ zwé jal té ló pené. N ná n pyǝ nyǝǝrhé kɔn lyǝ ce ne, kɔn ré tǝbé n ná n jìmi mú yó. N ná n tó jóre tǝntwǝǝ denne n pyǝ nyǝǝrhé n tó-dǝ sǝ. E já n zǝ n swé ǝmyé yò! Wó n Bə-zhǝ-zhe Yi nyí rí. ¹³Nyí à n'a mà à jǝrh, nyǝǝrhé tǝbé n nɔ mǝ ndá lwele ré tǝbé n wèrhé n sǝ mǝ yilǝ. ¹⁴N wu nə m'a zǝ jàn, n jèsé myé gwǝ zǝ kú dwǝ né nyèbé à j'a la à yé pyùrhú a zǝ mǝ mǝ mǝ wé? È gǝ wǝ ǝmyé Bə-zhǝ-zhe, yilǝ, à y'a zòm, a zǝ a pyìrh tǝbé à zòm mǝ. ¹⁵À m'a jì mú a ce dwǝ né wé, a súlì a làà mǝ dǝ tǝnèsé wé. À m'a ce pwarha tütwǝǝ rí n sǝ mǝ j'a zhè. ¹⁶Nmyé cìci mú fuuli n cìnǝ, dwǝ né yìrh wǝ, sə n m'a lwar b'ǝmyé wó Bə-zhǝ-zhe.» ¹⁷Bə-zhǝ-zhe zòm ndá ne n wò:

¹⁸«Numbyíni byí, Esərayel kélé y lyì bí jìrh ndá lù kǝbó ò jìmdi gwǝ yǝ vür ta à yilǝ. Bǝ gakó, má bǝ wó sǝbyì-kùlì ráá kǝmmǝ ráá eté ráá lù ráá pǝlǝ myé, bǝ jìrh lür wé tǝbé rǝ zhe jìmdi rǝ wǝ shǝ w cǝcǝl wǝ. ¹⁹Wó rǝmyé è ce, nyí Bə-zhǝ-zhe Yi nyí rí: Á gakó gǝ jìrh lù wé tǝbé rǝ zhe jìmdi mú ce, à m'a j'a ló ába dwǝ yó Zhərazalem cǝcǝl wǝ:

²⁰sǝbyì-kùlì ndá kǝmmǝ ndá lù ndá pǝlǝ e súlì eté púl, shǝ w cǝcǝl wǝ, bǝ la myín rǝ kùr w co, kɔn m'e yí rǝ yǝl. Èta myé à lyim rí nd'á lyi-shùùrì m'a ce a ló ába dwǝ yó, à m'a ló ába shǝ w wa, à zǝ a ce á yǝl. ²¹À m'a cí ába dwǝ yó, a zǝ fùrh à lyi-shùùrì myín mú á yó. À m'a ce á yǝl Zhərazalem cǝcǝl wǝ. ²²À m'a yǝl ndá sǝbyì-kùlì y gǝ n'è yǝl shǝ w cǝcǝl w mǝ né, Zhərazalem cǝcǝl wǝ. Rǝmyé yó á m'a zǝ á lwar bǝ wó ǝmyé Bə-zhǝ-zhe à n'a lwé à lyi-shùùrì á yó.» ²³Bə-zhǝ-zhe zòm ndá ne n wò: ²⁴«Numbyíni byí, wál Zhərazalem ne b'è wó ce kǝbé è jìmdí yǝ vür yé, è yǝ dwǝ ne e nyǝ à lyim rí dǝ ré yù w yé. ²⁵Zhərazalem nyì-zwennǝ bé co nyí dwǝ wa, e já bǝ bwǝl nyí dwǝ né bǝ m'è twǝ lwele cɔ w wé. Bǝ n'è gwi lyì bí ndá bǝrǝ kǝbó ò n'ò dǝm kɔn tǝbé ò zɔ o zhǝzhèrè ndá ò n'ò swǝr mǝ ta. Bǝ n'è pwǝ jǝ-kɔn ré ndá nǝcǝndé. Bǝ n'è ce ejǝnǝ bé yó w n'ò súlì cɔ w wa. ²⁶Zhərazalem vwǝ-zwǝlnǝ bé gar à nyǝ né, bǝ fuuli kɔn ré tǝbé rǝ wó ǝmyé Yi kɔn mǝ. Bǝ yǝ kɔn ré tǝbé rǝ wó Yi kɔn mǝ ndá tǝbé rǝ wó kɔn nǝnfǝ mǝ dwǝ ne pǝr yé. Bǝ yǝ ce bǝ lwar kɔn dǝbé rǝ zhe jìmdi pǝr ndá tǝbé rǝ bǝ jìmdi zhe mǝ pǝr dwǝ w yé. Bǝ pyi bǝ yìrhǝ à shìrhǝ dwǝ né shò kwǝ né, rǝmyé ce bǝ fuuli ni bǝ cǝcǝl wǝ. ²⁷Zhərazalem cɔ w yó-cínǝ bé nǝwéné ò wé ndá gǝ-kùlse sǝ n'è dǝm kɔn tǝbé sǝ zɔ sə zhǝzhèrè mǝ ta, bǝ j'a tene bǝ zhǝ bǝ n'è yǝl bǝ ló jal té, bǝ la lyì bí gu bǝ m'e pyǝ nyǝǝrhé. ²⁸Zhərazalem nyì-zwennǝ bé n'è zǝ wé bǝ fwǝl be. Bǝ n'è ne wé sə wó nǝnfwǝr, bǝ n'è swǝl kɔma ywǝ, bǝ n'è wǝlǝ: «Nyí Bə-zhǝ-zhe Yi nyí rí, e já Bə-zhǝ-zhe yǝ zòm yé. ²⁹Tǝnǝ y lyì bí j'a n'è twǝ jóre tütwǝǝ, bǝ n'è vwǝrh lyì bí. Bǝ n'è tó zúúnú cìnǝ bé ndá nǝmwǝ bǝ denne bǝ zǝ. Bǝ n'è wèrhé jóre zhǝ-bal né, kɔn tǝbé rǝ mǝ ndá mǝ mǝ yilǝ. ³⁰À pyǝ lò mǝbó n mà n lù byili y n cí dǝ, bǝ cǝcǝl wǝ, lò mǝbó n mà n zhì dǝ ǝmyé yé né, byílì y bǝl mǝ yó, tǝnǝ y cènè yilǝ, mùni ga à bǝk'a wǝr y yé: à yǝ lò nmyé mǝ ne yé. ³¹Rǝmyé mǝ ce à j'a ló à lyi-shùùrì bǝ yó. À ce bǝ jé té à lyi-shùùrì myín mú wǝ. À kwè bǝ zhǝzhèlèlè rí dóó w a cí bǝ yó wǝ, wó Bə-zhǝ-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 23

¹Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíní byí, kana bàlyè y'à ñwéné, bà y'à wó ná-bàkwá. ³Bà y'à zè bə twí fwál tütwǎǎ Ezhíbtí ní. Bà twí fwál tütwǎǎ né ndá bà y'à gwě wó kē-byí-bwǎǎ. Wó gǎa mó bà tátémé bà yilə né né, bə swəl swəl be, bà kē-byūr nàbáná né né. ⁴Nyí bà yilə né: zhèn-kē yíl Oyolə, nyé mó zè ní yíl Oyolyibə, . Sə rəmyé kwā né bà yál àmyé kana, bà lùl bala-byá ndá kana-byá. Nyí bà yilə né: Oyolə wó Samare, Oyolyibə wó Zhərazalem. ⁵Sə Oyolə yě ne n zù ní bóbwa pyá wa. Ashəri lyi bí shil nánfǎl y'à j'á zhe mo dǎdǎ: shǎdǎése⁶sə y'à zù gǎ-shèn, ndá tənà y kəkǎlse yó-cinǎ ndá bù-kárna, bà gako y'à wó ébwá-dálá, bà wó bóbwa, bà y'à wó eshə-jòmna bà n'è jòm eshərh. ⁷N shéné n pə ní cìn Ashəri tənà y byá bé lyi-fwǎǎlé gako ne. Shil nánfǎl w 0 y'à zhe mo mó ce, ní co ní cìn jimdi ndá bà yə né gako. ⁸N já n cǎǎle zhílí ní fwál tütwǎǎ né ní ju nà kùr Ezhíbtí ní mú, bà gá y'à n'è zwí ndá mǎ ní kē-byūr yí ní ga, ndá bà gá y'à n'è tátémé ní kē-byí-bóm yilə né, e súlí ndá bà gá y'à j'á n'è twí fwál tütwǎǎ né nánzhəzhǎ w ndá mǎ yí ní mú. ⁹Wó rəmyé è ce, à yě mo a ce ní bóbwa bé, Ashəri tənà y byá bé bà shil nánfǎl y'à zhe mo mó jǎ wa. ¹⁰Sə bəmyé co ní cǎ-lwè y pwě ne. Bà zo ní byá bé ndá ní bəkwá bé. Sə bà gu ní cici mú ndá búlú shù. N jírħ myərħo kɔn, kana bé cǎcəl wə. Bà ká ní bursi bə pǎ còrhò-tum. ¹¹N ná-bəko Oyolyibə nɔ rəmyé mó gako, sə ndá rəmyé ga ní zù pwarha tütwǎǎ né tú wé, ní shil ré súlí rə lyé ce ne. N fwál tütwǎǎ né lwele ré dwini ní ná-bəko mó nyǎn ré. ¹²Ashəri tənà y byá bé shil nánfǎl y'à zhe mo dǎdǎ: tənà y kəkǎlse yó-cinǎ, ndá bù-kárna ndá shǎdǎése sə y'à zù gǎnde tǎbé rə cǎn, ndá eshə-jòmna, bà gako y'à wó ébwá-dálá, bà dǎ cènə dwí. ¹³Sə à púrí bà ní yà ní co ní cìn jimdi: bəmyé bàlyè y ga y'à kwè sómá edù. ¹⁴Oyolyibə fwál tütwǎǎ né gaga tú nə lyé ce ne: dǎ rǎdù ní nɔ bala ɛšǎyùúli bà dǎ byíli ní, Kalǎde lyi ɛšǎyùúli rə y'à wó nánshèn. ¹⁵Bə cǎsé y'à lyé kēkē ndá cǎ-tǎnǎ, yó-bɔrǎ y'à bɔ bə yó ne, bà gako y'à nyé ndá shǎdǎése ta, bà y'à nyé ndá Babyəlɔne lyi bí ta Kalǎde né, tənà y kǎbé bà lùl è wé mó. ¹⁶N yírħ gá j'a jòm rə yó, bà shil nánfǎl j'a zè rə n'è gui mu. N twí tuntúmá bà sǎ Kalǎde né. ¹⁷Rəmyé yó Babyəlɔne lyi bí zè bə bà ní sǎ, bə bə zù ndá mó ní fwál pyànə y wé, bə fwál ndá mǎ bə ce mo jimdi. Wó bəmyé bà ce n jírħ jimdi cǎkē, sə rəmyé kwā né, bà shil j'a shár ní wu w wé. ¹⁸N lwǎr ní cìn n byili bà ní wó kə-nǎfǎl, ní co ní cǎ-lwè y pwě ne n byili. Wó rəmyé yilə, à j'a zè à n'á súl mu nd'á wu gako ndá à gá y'à jènə a súl ní ná-bəko mó nd'á wu gako mó né ta. ¹⁹N já n twí fwál tütwǎǎ nánzhəzhǎ, n mǎ n lyírħ ní kē-byūr yí ní, ní gá twí fwál tütwǎǎ né Ezhíbtí ní mú yò. ²⁰E fwál nǎfwǎǎlé shil ré y'à n'è gwi mu dǎdǎ: bà bele ré y'à nyé ndá bənerħ bele ta, bə ré nǎ mó y'à nyé ndá shəshərh bele nǎ ta. ²¹Oyolyibə, n k'á zè n ná n twí n kē-byūr pwarha tütwǎǎ rí, Ezhíbtí lyi bí gá y'à n'è tátémé n yilə né, e jà bà n'è swəl mó n kē-byí-bóm nàbán ré yí ní mú. ²²Oyolyibə, wó rəmyé è ce, nyí Bə-zho-zhe Yí nyí rí: À m'a ce n bóbwa bé zè bà n'è bwí ndá mó. Byèbé n j'á zè n ná n súl ndá n wu gako mó, à m'a ce bə shí cə-yala gako, bə bə nánzhəzhǎ bə bú ndá mó: ²³Babyəlɔne tənà y byá bé ndá Kalǎde lyi bí gako, Pekǎde ndá Shɔwa e súlí Kɔwa, bəmyé ndá Ashəri tənà byá bé gako. Bà gako wó ébwá-dálá, bà wó ébwá, tənà kəkǎlse yó-cinǎ ndá bù-kárna, ndá shǎdǎése ndá lyi-fwǎǎle, bəmyé gako y'à n'è jòm shəshərh. ²⁴Búlú eshə-vwǎtur ndá búlú zhírsi m'a shí jə-gwǎ sǎ rə bə rə bú ndá mó: dwǎ nyèbé nǎ co nyí dwǎ wa. Bà m'a cí nǎkò-bwélé y ndá nǎkò-fǎl w ndá búlú yá-pú w tǎ bə m'e kǎkélé mó. À m'a byili yò w kùr ré bà yé né, sə bà m'a zè bə búr n bursi ndá kɔn gá mǎ dwǎ sə rə yə né bəmyé sǎ mó. ²⁵N bwé ré rə zhe ne mó m'a ce a bú ndá mó. Bà m'a zə mó ndá lyi-shùuri. Bà m'a gǎ n myǎl ré, ndá n zhǎ né, búlú shù w m'a gu lò mòbǎ ní la dǎl n lyi bí wé mó. Bà m'a zə n byá bé ndá n bəkwá bé, sə myín m'a jí n lyi bí kùr rí. ²⁶Bə m'a zwé n kǎmǎzwísí bə yě mó, bə súlí bə pwǎ n bwé wé ré. ²⁷À m'a zè a ce n pwarha tütwǎǎ rí ndá n fwál tütwǎǎ rí n má shí Ezhíbtí mú zhé. N ká n tá n la n yé dǎ kǎ ní nyí bə sǎta yé, n ká n tá n la Ezhíbtí mye yó lyírħ kǎdò yé. ²⁸Bə nyí Bə-zho-zhe Yí nyí rí: À m'a yě mó a ce lyi bí byèbé n ná n súl mú, lyi bí byèbé n wu w k'ò tənə ndá bə mó jǎ wa. ²⁹Bə m'a jí zùuri ndá mó. Bà m'a zwé n nyòrhé y gako. Bà m'a yě mó nánlwé, gǎnǎ yə mó círhí yé, sə bà b'a nǎ n kə-nǎfǎl cǎ-lwè y yá. Wó n pwarha tütwǎǎ né ndá n fwál tütwǎǎ né³⁰nə m'a vwé rəmyé mó rə pǎ, bà n tó dwǎ né ne ní twí fwál tütwǎǎ, ní zə nǎ yə né ní má ce n cìn jimdi. ³¹N kwè n ná-bəko mó nǎ: rəmyé ce, à n'á ce ní kǎzǎm mó n jǎ wa. ³²Nyí Bə-zho-zhe Yí nyí rí: N m'ǎ nyò n ná-bəko mó kǎzǎm mó. Mə lyim, mə j'á wə. Mə m'a ce ní yə mǎn ndá fuulu ga kɔn, bə kɔn ré tǎbé rə wə mə wé mó jǎ dǎdǎ: ³³n yé y m'a jíjílí, n wu w m'a sú ndá wu-zhùlù. Mə wó wu-zéé nánfǎl ndá cǎ nánfǎl kǎzǎm, n ná-bəko Samare kǎzǎm mó. ³⁴N m'ǎ nyò mǎ, n m'ǎ fwərħ mo. N m'ǎ lo mo ndá n yǎlǎ, ní zè ní zə mə yəywaalé ní má kǎr kǎr n yilə né, bə wó àmyé à zòm, wó Bə-zho-zhe Yí nyí rí. ³⁵Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zho-zhe Yí nyí rí: N gá swé à yò, ní dwí ní n kwā né mó yilə, n cici mú zhí n pwarha tütwǎǎ né ndá n fwál tütwǎǎ né yò wá. ³⁶Bə-zho-zhe bwərħ ne n wó: «Numbyíní byí, n nǎ nǎ n yǎl ní búr Oyolə ndá Oyolyibə bursi nǎ? Rəmyé sǎ ce bə lwar bə pwarha tütwǎǎ né gá wó né mó. ³⁷Bə bə fwál, bə jèsé tǎl ndá jal. Bà fwál ndá bà yə né, bə gaga mó ce nǎ dǎ byá bé bà y'à lùl bə pǎ mó. ³⁸Nyí kɔn ré tǎbé bə súlí bə wərħé mó: dǎ ré rəmyé rǎdù yá, bə co à còrhó-jì y jimdi, e jà bə fuuli à shírħá dwǎ né. ³⁹Bə gá y'à n'è zwál bə byá bé bə pə yə né ne yí ní mú, bà zù à còrhó-jì y wé, dǎ ré rəmyé mó yú wə, sə bə fuuli ya. Nyí kɔn ré tǎbé bə wərħé à jì y cǎcəl w mó: ⁴⁰Bə súlí bə twí bə vò bə zə bala bə shí pyépyé, bala bé byèbé bə y'à twí tuntúm bə sǎ mó. Sə bə túwá, lyi bí byèbé n shə nǎ, ní cí bwé wé n yírħá né ne, ní súlí ní bə n cìn bə yil mú. ⁴¹Rəmyé kwā né, n zè ní tu pal tǎbé rə cǎn mó yó n pyé. Bà y'à tənə tabélé bə cí rə yé né, n gá yà n cí

à āsá y ñd'â nwă y mǎgǎ mǎ.⁴² Bâ y'à nyě lyi-zhǎ bà n'ê ce sò, kaka twálá y'à bà be zhe mó dweme. Nunə nánzhəzhǎ bà y'à shí gɔ-elū èpòlò w jaàsé gakó, y'à tú bà súlí lyi bí ni. Bà y'à n'ê ce cibyūr nəkwa bé bàlyè y jèrh ne, bà súlí bà n'ê pwí bi pyèlè yá-púr tèbé rà j'â càn dǎdǎ.⁴³ Rəmyé yó à wəl kē mǎ mǎbó fwəl tùtwǎǎ né y'à ce n pyènè mǎ ne: Wó rímyě ní ná ní shéné ní twí ní fwəl tùtwǎǎ né èlǎsǎ!⁴⁴ Bà n'ê zhəl ní sǎ ñdǎ bà gá n'ê zhəl kə-nəfǒlò sǎ né! Wó èta bà n'ê zhəl Oyolə ñdǎ Oyolyibə sǎ né, kana bé byèbé bà j'â n'ê lwé jal té mǎ. ⁴⁵Sə lyi byèbé bà wó cángá ciná m'a bùr bà bùrsí, bà pə be còrhò-tum tèbé rà mǎ dwǎ ñdǎ kə-nəfwǎǎlé e súlí ñdǎ kana bé byèbé bà n'ê lwé jal té mǎ, bà bà wó kə-nəfwǎǎlé e ja bà jèsé mye təl ñdǎ jal.»⁴⁶ Bà nyí Bə-zhə-zhe Yí nyí rí: «Ce lyi bà dwǎ yó nánzhəzhǎ bà bú ñdǎ be, bà wu-zǎǎ nánfǒlò gu bi, sə bà súlí bà bubu bà jǎ-kon ré. ⁴⁷Bà lyi bí bà tú dwǎ yó mó dul be ñdǎ nǎkulə, sə bà gu bi ñdǎ búlǎ shù. Bà gu bà byǎ bé ñdǎ bà bəkwá bé, sə bà ji bà jísí myín. ⁴⁸À m'a ce tənà y pwarha tùtwǎǎ rí zhè. Kana bé gakó m'a dǎmǎ bà lwar rà nyí ni, rəmyé ce bà k'ê t'á la á pwarha tùtwǎǎ rí nà y kǎ yé. ⁴⁹Bà m'a ce á pwarha tùtwǎǎ rí k'a nyǎ á cìcì yó wə. á m'ǎ zhǐ á yə né còrhó mó yə-bəlwǎǎlé yò wə. Rəmyé yó, á m'ǎ zǎ á lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe Yí.»

Chapter 24

¹Byinə nàbó byin rí, cànse shí nyá y dwā shí dē ré, Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíni byí, kē zà dē ré ku yó, zà dē ré cìcì mú. Bə wó zà dē ré cìcì, Babyə̀lone pyó mó zḗ n ná n bwə̀lse Zhə̀rəzalem. ³Ji səswalá n pə yó-kùùlì ciná dwí rí tèbé ne. N m'á wò re: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Tene nákwéné, tene y n cí tē. Ce nē è wé. ⁴Ló nàamá bé bà gòm mó gakó è wé, nàamá bé byèbé bà càn mó gakó: cí rí ndá vò wá. Ce e sú ndá kúr rí tèbé rà càn mó. ⁵Kwé pyirhà y kèbé è càn du è dwā bé mó, ló kúr rí dwā yó nákwéné y kúr wə. Ce nákwéné y búl e shè dēdē, kúr rí cìcì mú mye mə sə rə byí. ⁶Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Zwini m'a zə lyi gurnə cə wá, nákwéné kèbé cə-zhíl ré zhe mó, e jà è cə-zhíl ré j'á t'á shər mó. Bə m'a vür nàamá bé è wé mó nām mədù mədù. È dà tántéé y tó yò yé! ⁷Bə jal mó ò ló tē mó gwě wə ò wé. Ò ló mo nákul-cóló w yó. ò yə mo ce y yó lwé yé, ò yə shó mə yó lwé yé. ⁸Sə àmye ló ò jal mó nákul-cóló w yó, à yə kaka mə yó lwé yé. Mùnì ga rə ce à lyi-shùùrí zē, a m'a njwéné a cí à jim. ⁹Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Zwini m'a zə lyi gurnə cə wá! À j'á la myín nánfóló jóó. ¹⁰Jée myín mú, shě nàamá bé n k'á bwérhé, ce lyəmbwə̀ðéré né, sə kúr rí jí myín. ¹¹Yele nákwéné y nánfò myín-cala né yó, mùnì ga e byirh, mùnì è kàmmə w shě, jimdí yəl è wu w wé, sə è wu w ò jú o shəl mó mye dódó. ¹²Nyí è wó tum lyààre tã, è wu w jú o shəl muó yilə! E jà ndá rəmyé ga myín mú j'á t'á la ce nákwéné y kèbé gá jú e shəl né mó púlápúlá jé yé. ¹³Zhə̀rəzalem, lyi guurí wə n jimdí wé. À pyà n jimdí vür, sə rà t'á la vür rə yě mó wárhgáá yé, ndá è gə dà à lyi-shùùrí gakó à ló n yó a zhè yé, b'á pyà n jimdí vür a yě mó wárhgáá, sə n yə rà vür yò shéné yé. ¹⁴Wó àmye Bə-zhə-zhe, à zòm. Rəmyé gakó m'a wèrhé, à n'á pyirh re. À t'á la kaka ne yó yé. À t'á la lólò nònò-dür yé, à bülə né mye t'á la lyér yé. Bə m'a nyí n zhəzhèélé ndá n tùtwə̀ðé né bə m'e bür n bürsí, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.» ¹⁵Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wòw: ¹⁶«Numbyíni byí, à m'a kwé mó, ndá cu nánjòrò, sə kən dèbé rà n'è pə mó wu-nyò n yírhá né w mó m'a jé tē. Sə n tá n la wu-zhùlù wé yál gaga yé. N tá n la wu-zhùlù nwá ju gaga yé, n tá n la kúrh mye yé, n yó-nàná t'á la tē ló yé ¹⁷Wówélé shéshé. N bàká twí cùùri tùtwə̀ðé yé. Lyé n yó-bəró wá, ce n nəcìlè né. Bàk'á pyi n tama né ne yé, bàk'á shéné n zwé n jə-dwā bé búru n dō yé.» ¹⁸À zòm ndá dwí rí nə̀kəkólé yá, sə è dàdèné yá, à kē mó cì. È zē nə̀kəkólé yá, à wèrhé ndá nyó né nyèbé bà pə ne mó gá n'è byili ní. ¹⁹Lyí bí bwə̀rh ne bə wò: «N tá n la nába kən ré tèbé n ná n wèrhé èta mó kúr byilu nà?» ²⁰A lyár bə a wò: «Bə-zhə-zhe zòm ndá n wò: ²¹Zòm ndá Esərayel kèlé y lyi bí n wò: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À la à còrhó-jì y è n'è byili á jàn ré, è wó á yírhá né wu-nyò wá, è súlí e ce á n'á dē kən á nyú mú wé mó fuulu. Búlá shù m'a gu á byá bé nd'á bàkwá bé á yě Zhə̀rəzalem né mó. ²²Rəmyé yó, á m'á wèrhé ndá à gá wèrhé né mó: á t'á la á tama né pyu yé. Á t'á la á jə-dwā bé búru w yò shónó yé. ²³Á m'á lyé yó-baaré á yó wə, á ce nə̀cìlè á nər̀h né, á t'á la wu-zhùlù nwá ju yé, sə á m'a cì á dèrhè á dwáaré wé, lò gakó mà n wówélé n da-byí shò kwá né. ²⁴Ezəcəə mà n yə kən ré tèbé rà bàn mó myər̀hə á yilə. Á m'á wèrhé kən ré tèbé n wèrhé mó gakó. Rəmyé mó gə tú rə pyirh, á m'á lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe Yi. ²⁵Numbyíni byí, cili, dē ré tèbé à la bà jàn ré, ndá bà wu-nyò w ndá bà bwé wé ré, ndá bà yírhá né wu-nyò wá, ndá kən ré tèbé bà só dēdē bà nyú wé mó, ndá bà byá bé ndá bà bàkwá bé zō a yě be mó, ²⁶dē ré rəmyé mó yù wə, lò mədù n la dür n lú, nmyé mó mà n bà n sō n cí mú nyí rí. ²⁷Dē ré rəmyé mó yù wə, n nyí rí m'a tó lò mó móbó n dür n lú mú twírí y denne rə púr. N m'á zòm, n kə n tá n la nyi-bə̀dđó cábal yál yé. N m'á yə kən ré tèbé rà bàn mó myər̀hə bà yilə. Rəmyé yó, bà m'a zē bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe.»

Chapter 25

¹Bə-zhɔ-zhe zòm ndá n wò: ²«Numbyíni byí, zə n yé n ză Amɔ byă bé, sá zòm Bə-zhɔ-zhe yil yil bà shò kwă né.³N mă wò Amɔ byă bé ne: Cili-nə Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: N gá mɔn à còrhó-jì y bà gá fuuli y yi ní mú, ndá Esərayel tənà y bà gá y'à cò y yi ní mú, e súlí Zhəda kələ y lyi bí bà pwà bə m'e vò yómde-jè mó yilə, ⁴à m'a pɔ yi-púrhí sò byă bé ne bə ciní. Bə m'a cí bà zulá jaàsə sà kəkələ ndá byil-fwàlse mó n sò, bə m'a pú bà kwəərhé n sò. Wó bàmyé bə m'a jí n cémé né byă bé, bàmyé mye bə b'a nyò n vwàmá né yil mú. ⁵À m'a ce Araba jìrh yómde gɔ-dóm-jàà, a zè a ce Amɔ byă bé tənà y jìrh vwàmá jilə. Rəmyé yó, á m'ă zè á lwar b'əmyé wó Bə-zhɔ-zhe.⁶«Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: N jè-pwələ né n mà ndá n nəsé n fwar tɛ mó, wu-nyɔ w nánfɔlɔ w ò y'à zhe mó, kɔn ré tɛbé rə y'à yú Esərayel tənà y ne shò kwă mó yilə, rəmyé yàl è fuuli nánfɔlɔ. ⁷À m'a zhě jě n yó, à m'a ce mó dwə né lyi bí jɔ w bə bubu n jě kɔn ré, à m'a vùr mú dwə né cəcəl wə, à m'a ce n kə n tá n la tənà yál n yə né yé, à m'a ce n jé tɛ. Rəmyé yó n m'ă zè n lwar b'əmyé wó Bə-zhɔ-zhe.⁸«Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Məwaabe ndá Səyiiri lyi bí gá zòm bə wó: «Zhəda kələ y jìrh ndə dwə né dwă bé gakó ta» mó ce, ⁹à m'a ce ceme né nyèbé gakó nà wə Məwaabe pyàr ré sarha né ne mó jé tɛ, à m'a ce tənà y ceme né nyèbé nà càn mó jé tɛ: Bə-Yəshəməwə ndá Baal-Məwɔ e súlí Cərayətəyiimi. ¹⁰Wó yi-púrhí sò byă bé bə m'a ciní ni, bàmyé ndá Amɔ byă bé. À m'a pə bə tənà y bə ciní, kɔn m'e yí bà k'è t'á la Amɔ byă bé yò lyìrh dwə né cəcəl w yé. ¹¹À m'a kə Məwaabe lyi bí bursí. rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhɔ-zhe.¹²«Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Edəm lyi bí tùtwəðə né, bà gá cí bà jim Zhəda kələ y lyi bí yó yi ní, ndá dóó w bə wèrhé bə gá tú bə n'è cí bà jim rí mú ce, ¹³nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: À n'ă zhě jě Edəm tənà y yó. À m'a gu numbyínsi ndá vwàmá ga è wé. Kɔn zhì Təmə, à m'a ce e jìrh jì-bwə, sə búlá shù m'a gu lyi bí e m'e yí Dəðă.¹⁴À m'a tó Esərayel, à dwí rí jě y dənne a cí à cìcì jim rí Edəm yó. Esərayel lyi m'a wèrhé Edəm ndə à lyim rí nd'ă lyi-shùùrì gá n'è yăl né mó. Rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar à jim cú mú gá wó kɔn ná-dwí yilə, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. ¹⁵Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Shilisəti lyi bí gá twí jim cú yilə, bə gá fuuli bi dɛdɛ bə m'e cí bà jim yilə, bə wun gá y'à nyè bə tɛ jó mó yilə, zùùrì tɛbé rə j'ă nɔwéné twéé twéé mó yilə, ¹⁶rəmyé ce, nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. À m'a zhě à jě Shilisəti lyi bí yó, à m'a vùr Kəɛɛtə lyi bí a súlí a gu lyi bí byèbé bə jě bə twélé nà-fɔlɔ w vɔ w ne mó kùr ré rə dāl mó. ¹⁷À m'a búl a cí à jim bə yó kɔn yí bi, à m'a pə bə lyi-shùùrì còrhò-tum. Rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhɔ-zhe, à gə tú à cí à jim bə yó yi ní mú.»

Chapter 26

¹Byinə shí ñdá ràdù byin rí, càna y dē náyéé ré, Bə-zhə-zhe zòm ñdá ne n wò: ²«Numbyíní byí, Tiiri gá mòn Zhərazəlem e wò: «Aa! Aa! Dwá né bwə̀rè y kówá! Wó àmyé sò bà k'á bàn né, à m'a sú, nyí è jìrh jì-bò!»³Rəmyé ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Tiiri, à j'á bàn mó. À m'a ce dwá nánjə̀jóló zè nà n'è bwí ñdá mónhə̀ nà-fìlò w nà-zha y gá y'a n'è zè né. ⁴Nà m'a wūr Tiiri byíl-fwàlsé, nà m'a è jìsì nánjìjìnsí sà lù sà wò dēdē mó nà ló tē. à m'a zwà̀r è shó wá, a yě è nákulu w ni o pyè pwè ne. ⁵È m'a jìrh gùndwə̀ jolo jà̀nà-fìlò w cə̀cəl wə̀, wó àmyé à zòm, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. Dwá né m'a bubu yə̀, ⁶sə̀ búlú shù m'a guè bə̀kwá bē gə̀ sō mó. Rəmyé yó, bà m'a zḕ bə̀ lwar b'ə̀myé wó Bə-zhə-zhe. ⁷Bə̀ nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À m'a ce Nabəkə̀dɔ̀nɔ̀zɔ̀rɛ, Babyə̀lɔ̀nɛ pyə̀ mó, pyá bē pyə̀ mó, shí jà-gwá sō n bə̀ n bú ñdá Tiiri. N m'a n bə̀ ñdá eshə̀rh ñdá búlú eshə̀-vwə̀tur ñdá eshə̀-jòmna, lyi bə̀ co co dwā yó, e súlì ñdá shə̀dḗsɛ nánjə̀jóló. ⁸N m'a n gu n bə̀kwá bē gə̀ sō ñdá búlú shù. N m'a n ló bo-púl n m'a n kəkélé mó. N m'a n ló bo-púl o zḕ dḕ n la m'a n bú ñdá mó. N m'a n ye le nək̀wə̀r dwā ne n m'a n cə̀r n cama né yé ne. ⁹N m'a n zə̀ n búlú ku w n m'a n m'a n byíl-fwàlsé, n m'a n zə̀ n bə̀tə̀-sàárhé n m'a n wūr n jìrh nánjìjìnsí bə̀ m'è yilì cə̀ w mó n ló tē. ¹⁰N shə̀shesé nánjə̀jóló w m'a ce, n pyi mú tē ñdá kəkə̀rhó. Eshə̀-jòmna bē ñdá búlú eshə̀-vwə̀tur rí nəsé ñdá búlú eshə̀-vwə̀tur rí sò w m'a ce n byíl-fwàlsé zḕ sà n'è zhízhí, n gə̀ tú n ná n gar n bwə̀rsé yi ní, ñdá bə̀ gə̀ tú bə̀ n'è tó bəl mōbó bə̀ sūr byili ni bə̀ zwì mú ta. ¹¹N shə̀shesé m'a zə̀ sà nəcòr ré sà tó n sòmśé gəkó, n m'a n gu n lyi bí ñdá búlú shù, sà n nəkulə̀ né nà cii tē nà y'a wó n jàn ré mó m'a ló tē. ¹²N nəcə̀ndé m'a yə̀ bə̀ kən bə̀ pwá búlú bú kwá né mó, bə̀ m'a bubu n wò-yə̀rè, bə̀ m'a wūr n byíl-fwàlsé bə̀ ló tē, bə̀ m'a wūr n jìrh ècə̀nsé. Bə̀ m'a ló n nəkulə̀ né ñdá n dā̀r ré e súlì n kəkə̀rhó w nà-fìlò w wa. ¹³À m'a ce n nwísì sò nánfìlò w gu, bə̀ k'è t'á la n bwááré cəl nyò̀ yé. ¹⁴À m'a ce n nəkulu w pyè pwè ne, n m'á jìrh gùndwə̀ né jolo jà̀, bə̀ k'è t'á la mó lú n zhì dḕ yé: bə̀ wó àmyé Bə-zhə-zhe, à zòm, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁵Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí n pə̀ Tiiri yil mú: N tē twirí y dweme ré ñdá lyi bí byèbè bə̀ cèmè mó wówóló mó ñdá lyi gurhu yò w ò la tũ n sō mó, nà t'á la ce tənèsé shèbè nē kəkélé se mó zḕ sà la kəkə̀ nà? ¹⁶Nà-fìlò w nyí ni pyá bē gəkóm'a sò tē bə̀ pyèlè də̀gwésé yó, bə̀ m'a vùr bə̀ kàmə̀zù-èdwaàlé, bə̀ vùr bə̀ gàndé nàmpə̀pòlè. Ywē nánfìlò m'a zə̀ bə̀, sə̀ bə̀ m'a tu bə̀ jḕ tē ce y yó, bə̀ m'a j'a zḕ bə̀ n'è kəkə̀ bə̀ bə̀ shè zhù yé, sə̀ bə̀ wun m'a zhili n shò kwá né. ¹⁷Bə̀ m'a ji wu-zhùlù nwə̀ n shò kwá né bə̀ wò: «Etə̀r kən tó né o m'o jé tē, cə̀ w kòbó ò lyi bí y'a n'è shí nà-fwààlé w mó, cə̀ w kòbó ò yil ré y'a j'a du dēdē mó, cə̀ w kòbó ò jàn ré ñd'ò lyi bí jàn réy'a wó nà-fìlò w yó bə̀ n'è ne re né mó, cə̀ w kòbó ò y'a ce lyi bí wun y'a n'è zḕ cə̀-yala gəkó mó?» ¹⁸Èlāsé, tənèsé shèbè nē kəkélé se món'è kəkə̀ n tē twirí y dḕ ré. N yó-gurə̀ y ce ywē nánfìlò n'è gwi nà-fìlò w tənèsé nē kəkélé se mó. ¹⁹Bə̀ nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À m'a ce n jìrh cə̀ kòbó ò sú ñdá jì-bwə̀r, n yə̀ ñdə̀ ceme né nyèbè lólò tà nà wé mó ta. À m'a ce mó góró nánlyilyùmú wa, nà-zha fùù e mólé mó. ²⁰A zḕ a cìrh mó a ji góró wé, n vò shā̀ ga lyi bí sō. A ce n jòm ce y kùr w gaga. N jḕ jì-bwə̀r wé byinə nà bə̀ zhó yilə̀. N jòm ñdá lyi bí byèbè bə̀ wə̀ góró nánlyilyùmú w wé mó: lólò ká n tá n la n wé jòm yé, Mùnì ga a cí zùwá y lyi-nyísì ce y yó mó yilə̀. ²¹À m'a ce n yə̀ kən tèbè rà n'è zḕ wu ni dēdē, n ká n tá n la né yál yé. Bə̀ m'a pyá mó sə̀ bə̀ j'á k'è t'á la mó nɔ̀ gaga yé, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 27

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíní byí, cili, ji wu-zhùlù nwá Tiiri shò kwā né. ³N m'á wò Tiiri ni:Nmyé mǎbó n jě nà-fǎl w sǒmsé nyí ni mú,nmyé mǎbó n ná n dǎl ndá dwá né mó,ndá tənərnh nánzhəzhǎ w nǎ kákélé se mó,nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí:Tiiri, nmyé mǎbó n wǎlǎ:«A cənè ré j'á bə dō zhe» mó,⁴nmyé mǎbó n tənà y j'á wò nà-fwààlé cəcəl w mó,lyi bí byèbé bə wèrhé mó mó ce n cənè ré yú nǎmpúm. ⁵Wó Səniiri ndá səpərəése dǎrbə m'e fwar n yala né ndá bǔ-bwəl ta,bə zə séédərə Lyəbā dǎ bə m'e wèrhé kāmājě bə ce dǎ n yá-pələ w mó.⁶Wó Bashā cémé nánfwààlé dǎr bə m'e sà dǎr ré tǎbè rə yele dwā ne bə m'e swəl mó mó.Wó nǎntú yá-byələnə co Cətiim ceme né nǎ kákélé ne mó səpərəésebá wé,bə m'e wèrhé n lyarh ré. ⁷Bə zə Ezhíbti lǎ kāmājě nǎmpǎpələ bə m'e wèrhé n -bǔ-bwəl kāmājě yá.Wó ɛmyé è y'á n'è ce bə lwar n pǎr mó.Bə zə kāmājěrh sà mórnh nǎmpǔlsi ndá nánshərhe súli ndá Elyəshə ceme né nǎ kákélé ne mókāmājěrh nánshərnh gwěgwě bə m'e wèrhé kāmājě y è n'è pyili dǎ n yá-pələ w mó.⁸Sədǎ ndá Arəvaade lyi bí bə y'á n'è swəl mó.Tiiri, n yà n zə lyi byèbé bə yé bə tum mú n ce n byé.Wó bəmyé bə y'á wó n bǔ-bwəl ré dǔrnə. ⁹Wó Gəbale nǎncəsé nd'ò lyi bí byèbé bə yé bə tum mú, bə y'á n'è kwerhe n jààsé shəbé sà y'á n'è cò mó.Nà-fǎl w bwələ né ndá nà swálnà bə gako y'á n'è twí nà zhì n sǒn wò-yàərə yó yilə. ¹⁰Pəerəse ndá Luudi ndá Puuti lyi bí y'á wə n shədəése wé,bə y'á wó n shədəése.Bə y'á n'è jele nǎkwər ré ndá búl yá-púr rí n sǒ,bə y'á wó n jàn ré. ¹¹Arəvaade lyi bí ndá n shədəése y'á jil n byílsi yó, bə kákélé mó.Sə Gamaade lyi bí myé y'á wə n jisi nánjijinsi sà lù sà vò dǎdǎ mó yó.Bə y'á n'è jele bə nǎkwər ré n byílsi sà kákélé mó mó ne.Bə y'á ce n cənè ré wó nǎmpúm. ¹²Tərəshiisi lyi bí y'á n'è yé wò-yàərə dwí gako nánzhəzhǎ n sǒ: bə y'á n'è yé n wé ré ndá sǎbyi-kùli ndá lù ndá eté e súli ndá pələ. ¹³Gərəese ndá Təbal e súli Məsheeke cici mú lyi bí y'á n'è dǎl ndá mó. Bə y'á n'è pə mó yómá ndá kāmǎ wé bə m'è lyār n wò-yàərə. ¹⁴Bə y'á n'è zə shəshərnh ndá búlǎ eshərnh ndá bənərnh bə shí Bet-Təgarəma bə twí bə m'è yé n wò-yàərə. ¹⁵Dədā byā bə y'á n'è dǎl ndá mó. Tənərnh nánzhəzhǎ w nǎ kákélé se mó dǎl mó y'á wə nmyé jǎ wa: sà y'á n'è twí sà pə mó nǎntú yá-byələ ndá ebéene cǎrh rə wó kwǎnde sà n'è kwě mó.¹⁶Siri lyi bí y'á n'è yé wé ré nánzhəzhǎ w n yà n ná n wèrhé mó. Bə y'á n'è pə mó nǎkulə nǎacànə ndá kāmājě-shərnh ndá kāmājěrh bə zò se ndá lǎ étə-nyínsi ndá kǎraye ndá orubyisi rə jàa wa. ¹⁷Zhəda ndá Esərayel tənà y lyi bí cici mú y'á n'è dǎl ndá mó. Bə y'á n'è zə Miniiti bələ y ndá myela ndá tūr ndá nwǎ e súli cǎ malmal bə twí bə pə mó n yé. ¹⁸Damaase lyi bí y'á n'è twí bə yé n wé ré nánzhəzhǎ w n yà n ná n wèrhé mó, wé nánzhəzhǎ rə y'á wó dúdúmá dúdúmá. Sə bə y'á n'è zə dǎvə bə m'è shí Eləbǎ ndá pyi-kur bə m'è shí Safaare bə twí bə pə mó.¹⁹Wəda ndá Yavā-Məwəzaale lyi bí y'á n'è pə mó lù bə yǎl ndá káase ndá wwal-gə ɔ lwé nǎnyənyélé, rə y'á wə wé ré tǎbè n yà n ná n yé mó wé, bə n'è zwé bə cí n wé ré bə y'á n'è yé mó jàa wa. ²⁰Dədā lyi bí y'á n'è yé gǎndé tǎbè bə m'è pyili shəshesé mó ndá mó. ²¹Arəbyi lyi bí ndá Kədaare pyā bə púlǎpúlǎ y'á n'è dǎl ndá mó. Bə y'á n'è pə mó pyi-bwǎlse ndá pyi-byərnh ndá bə-cílsi n wé ré tǎbè bə y'á n'è zwé mó, bə cí rə jàa wa. ²²Saba ndá Aragəma dǎlna bə cici mú mye y'á n'è dǎl ndá mó. Bə y'á n'è pə mó wé ré tǎbè rə lwé nǎnyənyélé, rə càn du rə dwā bə gako mó, ndá nǎkulə nǎacənə dúdúmá dúdúmá ndá sánəmə, n wé ré tǎbè bə y'á n'è zwé mó, bə cí rə jàa wa. ²³Arā ndá Kəne ndá Edēē ceme né lyi bí ndá Saba dǎlna bə ndá Asuuri lyi bí ndá Kələmaade lyi bí y'á n'è dǎl ndá mó. ²⁴Bəmye y'á n'è dǎl ndá mó: bə y'á n'è zə kāməzwisi shəbé sà y'á càn ndá kāməzù-édwààlé nánshən bə zò ndá kāmājěrh sà pǎpǎla nǎlye ndá nyínsi bə nyò cənè cənè bə m'è twí n ya y yó. ²⁵Tərəshiisi bwələ né y'á n'è pwā n wò-yàərə.Bə j'a ce n sú, bə zhí mú wé rə j'á dùm dǎdǎnə-fwààlé cəcəl wə.²⁶Lyi bí byèbé bə n'è swəl n bǔ-bwələ né mó j'a zə mó bə vò nà-fwààlé cəcəl wə...Yi-púrhí sǒ zho w kó mó dwā w nà-fwààlé cəcəl wə. ²⁷N nəcəndé ndá n wé ré n zwé n cí n nyǎn ré jàa w mó ndá n wò-yàərə,ndá lyi bí byèbé bə n'è swəl n bǔ-bwələ né mó ndá byèbé bə n'è cili n dǎl mó sǒ mó,ndá n lyi bí byèbé bə n'è kwerhe n jààsé shəbé sà y'á n'è cò mó, ndá n dǎlna bə,ndá bala bə byèbé gako bə y'á wó búlǎ jàa w bə m'á vò né mó,ndá lyi bí byèbé gako bə n'è twí dwā yó n sǒ mó,bə j'á n'è lwé té nà-fwààlé cəcəl wə,dǎ ré tǎbè n la té shíshùrú mú.²⁸N lyi bí byèbé bə n'è swəl n bǔ-bwələ mú sǒ nánfǎl w dweme ré ce,lyi bí byèbé bə jě nà-fwààlé vòmè né ne mó j'a zě bə n'è kəka. ²⁹Rəmyé yó, lyi bí byèbé gako bə y'á n'è swəl n bǔ-bwələ né múj'a sǒ té bə yě bə bwələ né ne,bwəl ré swálnà bə ndá lyi bí byèbé bə n'è cili nà sǒ mó gako:bə j'a mē té. ³⁰Bə n'è wǔrh n shò kwā né,bə n'è kúrh wu-zhùlù cǎl,bə n'è lwé shó bə yá-pǎlsé wa,bə n'è byíbyíli té tòmò w wé. ³¹Nmyé ce bə n'è pǎr bə ywé né,bə n'è lyé ywáale bə cǎrh ne.Bə wu-zhùlù nánfǎl w ce, bə n'è kúrh mú,bə n'è wówélé ndá wu-zhùlù nánfǎl. ³²Nón w ɔ n'ò yì bi mú ce bə n'è ji wu-zhùlù nwá n shò kwā né.Sə bə wu-zhùlù w ce bə n'è nún bə zhe:«Wó mǎ n nə yá n wó ndə Tiiri ta,cǎ kǎbǎ bə y'á lù bə kákélé nà-fǎl w cəcəl w mó?» ³³N yà n kǎn dwá nánzhəzhǎ nə sú,n gá yà n ná n tó nà-fwààlé denne n yé n wé ré ndá ne yì ní.N yà n tó n nəcəndé ndá n wò-yàərə nánzhəzhǎ w denne n ce lū w pyā bə jǎrh nəcànə. ³⁴Elāsé wó nà-fǎl w wa,náná bə kúr w tǎté mó mól yi.N wò-yàərə ndá lyi bí byèbé gakóbə n'è twí bə ne dwā n sǒ mó gako mólé té. ³⁵N ce tənəsé shəbéné kákélé se mó lyi bí wun zhili n shò kwā né.Wu-zěē nánfǎl ce sà pyā bə n'è kəka,bə yésé cò kókó. ³⁶Lyi bí byèbé bə n'è dǎl dwá né sǒ mǎn'è wúl shílsi n shò kwā né bə zhe:n jǎrh kǎn dǎbè rə n'è zě wu ni dǎdǎ.N jà n ká n tá n la né yál, gaga yé.»

Chapter 28

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá n wò: ²«Numbyíní byí, wál Tiiri pyǎ mó ne: Nyí Bə-zhə-zhe nyí rí: N gá zhě n cìn dǎ, n wò: «À wó yi, à jě yi pyèlè-dàgwá yónə-fwàalé cəcəl wə, e ja n wó numbyíní n dà Yi mú ce, n gá búl bə ñmyé ndá yə né mə dwā mó ce... ³Nyí mú n zhe surhə du Danəyəə, kaka tənè rə shèè n yil yé. Bə n zə n lárma mó ndá n surhə né n má pyà nəcèndé nánzhəzhǎ. N n sánə má ndá səbyi-kùlì nəcèndé. ⁴N lárma nánfǎl w ndá n dǎl mó ce, n ce n nəcèndé pù. N nəcèndé nánzhəzhǎ w ce n zhě n cìn dǎ... ⁵Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: N gá kwè n wu w ndə Yi wu w ta mó yilə, ⁶à m'a ce zhələ b'e bú ndá mó, tənə y kèbé è jóre tútwǎ rí lyě ce ne mó. Bə m'a bú ndá n lárma nánfǎl w ndá búlá shù, sə bə m'a fuuli n zùwə y nánfǎl wá. ⁷Bə m'a cǐrh mo bə ji góró wě, n m'a cì ndə lyi byèbé bə n'è zwè bə twi bə cìnə-fwàalé cəcəl w mó ta. ⁸N nə m'a shene n zhi lò mó mǎbón la mó gu mú yé né: «À wó Yi?!», e ja n wó numbyíní n dà Yi, n ɲwéné lyi bí byèbé bə la mó zó mó jǎ w nà? ⁹N m'a cì lyi bí byèbé bə yə gòm mó cu, sə wó zhələ bə m'a gu mú. Wó àmyé à zòm, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.» ¹⁰Bə-zhə-zhe zòm ndá n wò: ¹¹«Numbyíní byí, ji wu-zhùlù nwǎ Tiiri pyǎ mó shò kwā né. N m'a wó mɔ: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Nmyé mǎbó n cènè ré ga y'a pyirh nampúm n yil mú, nmyé mǎbó n sú ndá lárma, n cènè ré bə dō zhe mó, ¹²n yà n wə Edě né, Yi bós w wě, nákulə ná-écənə byílsi y'a kákélé mó: sarədwááne ndá tɔpáaze ndá Zhàasəpənəndə kərəzolyíiti ndá beriili ndá oníkəsində ləzəlyíiti ndá esəkərəbúúkəli ndá eməróóde. Sə sánə má mó mǎbó bə m'e cǐ bóbwar wě n gǔlsí ndá pólse yó móy'a tene dǎ ré tǎbè bə wèrhé mó mó. ¹³Nmyé, shərabé kèbé è j'a n'è jǎjémé mó, yilnə mó, à y'a cǐr mú. N yà n wə Yi pyǎ w rə cǐ mó yó, n yà ná n zhəl n ká n twi myìn-cala né nə wəðse mó cəcəl wə. ¹⁴N zhəzhèlèl yál ná-écənə dǎ ré tǎbè à wèrhé mó yi ní ga, kɔn m'e yí bə lwar n lwele ré nyí ni: ¹⁵n tó n dǎl mó mə y'a jǎ mó denne n jǐrh jóre cəbal, n zǎ n wèrhé yə-bəlǎl. Rəmyé ce, à m'a ce n jǐrh lò nánfǎ, n zə nyen ndá Yi pyǎ wá. Nmyé mǎbó shərabé è wó yilnə mó, à m'a jì mú n du myìn-cala né nə wəðse mó cəcəl wə. ¹⁶N tǎ n cènè ré yil n zhě n cìn dǎ, n jəjómó mó ce n cò n surhə né. À cǐrh mú a ji tǎ, a ce pyǎ bə n'è nyí mú bə m'è mǎnə. ¹⁷N tó n yə-bəlwəalé nánjəjóló w ndá myìnù dǎl mó denne n fuuli n Yi rí còrhó-jì yá. À m'a ce myín shí n sǎ mə du, sə mə m'a jí mú. À m'a ce n dódó n jǐrh tòmó ce y yó, lyi bí byèbé gakó bə n'è nyí mú mú yírh wə. ¹⁸N m'a ce dwá né lyi bí byèbé gakó bə yě n pár mó, wun zǎ dǎdǎ. N m'a jǐrh kɔn dǎbè rə n'è zǎ wu ni dǎdǎ. N jǎ n ká n tá n la né yál gaga yil yé!» Wó Bə-zhə-zhe n pɔ nyí rəmyé, Sədǎ shò kwā nǎ ¹⁹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²⁰«Numbyíní byí, pyirhí n zə n yé n zǎ Sədǎ, sǎ zòm Bə-zhə-zhe yil yilə, è shò kwā né. ²¹N m'a wò: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Sədǎ, à j'a bən mó, à m'a nə còrhó n sǎ. Rəmyé yó, bə m'a zǎ bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe, còrhò-tum rí tǎbè à la ce rə pyirh è yil mó yilə. Rəmyé yó à m'a zǎ a ce bə lwar b'a bə dō zhe yé. ²²À m'a jì cǐm-bəlwél Sədǎ ne, è sǎmsé m'a sú ndá jal, lyi bí m'a ló tǎ Sədǎ cəcəl w bə cì, búlá shù w bə m'è bwí ndá w ò shí jàasé gakó mó kùr wə. Bə m'a zǎ bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe. ²³Sɔr k'è t'a la né yál rə n'è cǐmè Esərayel kélè y lyi bí, ráá bàasǎbrə rə n'è kǎr bə yé, lyi bí byèbé bə n'è fuuli bí mú mǎdù ga ká n tá n la né yál bə yala ne yé. Rəmyé yó, bə m'a zǎ bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe. ²⁴Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À gə tú à tal Esərayel kélè y lyi bí bə làà tǎ dwá né cəcəl w mó à cǐ dwá yó yi ní, à m'a tó bə denne a byili tənèsé yírh w b'a bə dō zhe yé. Bə m'a jòm ce y kèbé à y'a pɔ à tùntunnə Zhakɔbe ne mó wě. ²⁵Bə m'a jòm gǎa ndá yə-zúlá, bə lù jǐrh, bə zhele dǎvǎ-cǐmè. Bə m'a jòm ndá yə-zúlá. À gə tú à pɔ lyi bí byèbé gakó bə wə bə yala ne, bə n'è fuuli bí mú còrhò-tum kwā, bə m'a zǎ bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe, bə Yi rí.»

Chapter 30

¹Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíní byí, zòm Bə-zhə-zhe yil yilə. N wò: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí:Wùrh-nə, wu-zhùlù dē ré rəmyé mó yilə! ³Bə dē ré bwəlse, Bə-zhə-zhe dē ré bwəlse.Rə m'a yə bában yi, tənésé yi.⁴Búlá shù w m'a zù Ezhíbtí,lyì bí m'a kəkə Ecópyi ní,lyì bí gá tú bà n'è lwé té Ezhíbtí ní yì ní mú.Bə m'a pwà è nəcëndé,bə jírħ è kùrà né bə ló té. ⁵Búlá shù m'a tó dwā o gu bəmyé ndá Ecópyi lyì bí ndá Puuti lyì bí ndá Luudi lyì bí, dwá né nəmyé nyèbé nà gúlí dwā mó, ndá Kuuvyí lyì bí e súlí tənà y è zə dəbré ndá be mó lyì bí.⁶Nyí Bə-zhə-zhe nyí rí:Ezhíbtí sanna bé m'a ci.È jàn ré cìn-byilu mú m'a zhè.Búlá shù m'a j'a gu lyì bíkən zhì Myəgədəl e m'e yí Asəwā,wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ⁷Jààsé səmyé mó m'a jírħ èpwəðəle, tənərh sà pyé nánfò cəcəl wə. È ceme né mye m'a yə ceme nyèbé nà jírħ jì-bwərh mó cəcəl wə.⁸Rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe, à gə tú à ju Ezhíbtí myín a súlí a bəbwəle è sanna bé gako yi ní. ⁹Dē ré rəmyé mó yù wə, tùntúmá m'a zù bú-bwələ bə zhír à sō bə vò bə ce Ecópyi y è zhe yə-zúlú mó kəkə. Ezhíbtí dē ré yù wə, lyì m'a kəkə bà sō. Zhən ga, rəmyé mó m'a wərhé.¹⁰Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí:À m'a tó Babyəlone pyə Nabəkədnəzəre jē y denne,a ce Ezhíbtí sò nánfòlò w gu. ¹¹Bə m'a zə nmyé ndá n dwí rí, tənà y kèbé è jóre tūtwií rí lyé ce ne du tənésé gako mó,bə bə tənà y cō yilə.Bə m'a fwərh bə búlú shìmi ní bə bú ndá Ezhíbtí.Bə m'a ce tənà y sú ndá cùuri.¹²À m'a ce Niilibá nyí rí jírħ cə-kùlú tənà.À m'a yè tənà y a yē y a ce wu-bárhé ciná jō wa.À m'a tó dwá dwā lyì jérħ denne a cō tənà y ndá kən ré tèbé gako rə sú y mú.Àmyé Bə-zhə-zhe, à zòm.¹³Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí:À m'a ce yə né jé té.À m'a ce yə nánkəmdé jé té Mənfyiisi ní.À m'a ce pyə byí mú jé té Ezhíbtí tənà y wa.Pyə byí ká n tá n la gāa yál yé.À m'a ce wu-zēē zə Ezhíbtí tənà yá. ¹⁴À m'a cō jə-jí sō tənà yá, a ji Səwan myín.À m'a pə còrhò-tum Təebe né.¹⁵À m'a ló à lyi-shùuri Siini, Ezhíbtí jàa y bə lù byil-fwəlse bə m'e kəkélé mó yó. À m'a ce No sò nánfòlò w gu. ¹⁶À m'a ji Ezhíbtí myín, mà yin ní m'a ce Siini zè è n'è jílí té. Nofə zwə bé m'a lo w dwā wa.¹⁷Búlá shù m'a gu One ndá Pyi-Bəseete bala byá bé, sə bə m'a zə cə w lyì bə m'e vò yómde-jè. ¹⁸Təpənəese né, à gə tú à kó Ezhíbtí zhī rí yì ní, ce y t'á la ló yé. À m'a ce è jàn ré cìn-byilu mú zhè cə w wa. Ébō m'a pyi wə, bə m'a zə ò bəkwá bé bə m'e vò yómde-jè. ¹⁹À m'a pə còrhò-tum Ezhíbtí ní. Rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe.»²⁰Byinə shí ndá rədu byin rí, cànà náyáə y dwā nyəlpəyē dē ré, Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²¹«Numbyíní byí, à kó Ezhíbtí pyə Faraš vō wá, sə bə yə w be gaga, muni ga o zhè yé. Bə yə cəm ò yó cí gaga yé. Bə yə kàmàjè zə bə lyé w gaga yé. Bə yə ku m'ò lyé vō w ne muni ga o k'a zə kəkə o m'ò ŋwənə o zə búlú shù w ni yé.²²Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À j'a bən Ezhíbtí pyə Faraš ne. À m'a ká n vwəmə né, n vō w kəbó ò jè mó ndá kəbó ò jèrè o ká mó, à m'a ce búlú shù w vwərh n jō w o tu té. ²³À m'a ji Ezhíbtí lyì bí a ce dwá né dwá bé cəcəl wə, à m'a làa be dē tənésé wé. ²⁴Sə à m'a súlí Babyəlone pyə mó vwəmə né jàn ré, a zè a ce à búlú shù w n jō wa. À m'a ká Faraš vwəmə né, n wówélé ndə lò məbó bə cəmə dēdē, bə yē cu nyí ni ta.²⁵À m'a súlí Babyəlone pyə mó vwəmə né jàn ré. Sə Faraš myé vwəmə né m'a ga. Bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe, dē ré tèbé à la à búlú shù w Babyəlone pyə mó jō w co, n zè n zhē w dē, n la mə n bú ndá Ezhíbtí tənà y mó.²⁶À m'a ji Ezhíbtí lyì bí a ce dwá né dwá bé cəcəl wə, a súlí a làa be dē tənésé wé. Rəmyé yó, bə m'a zè bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe!»

Chapter 31

¹Byinə shí ndá rədu byin rí, cənsə sətò nyá y də náyéé ré, Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíni byí, wál Ezhíbtí pyş Faraş ndá ní lyi nánjəjóló w ne: Mş lò n nə nyerhe, nmyé móbó n já n wó lyi-fəlò èta mó?»³N nyé ndə səpəréése ta, ráá ndə Lyəbā séédəre è jəmséj'á cən, e já sə ywəl mó já mó ta? séédəre kəbè è j'á dwəl dédé eyá-pələ y zè è wə bəban ré cəcəl w mó ta? ⁴Naná bə bə ce e byi. Góró nánlyilyùmú w ò ce e byi mú, nə-fwàalé n'è dūr rə kəkélé jàà y kəbè è zhele è wé mó. Ò nə-gwàalé mye n'è zhəl rə yí gə sō cémé né gakó səta. ⁵Rəmyé mó ce è yó y'á du dē du gə sō cémé né gakó. È vər ré y'á púr nánzhəzhə, è gá tú e tò yí ní. Nə-fwàalé ce è jəmsé y'á byil nándədwàale. ⁶Dě-yi kúmsi gakó y'á n'è cí sə jàlá né è jésé yó. Gə-wé ré gakó y'á n'è lùl è jəmsé kūr wə. Dwə nánjəjóló w lyi bí gakó y'á n'è jòm è ywəl mó wə. ⁷È byùlù w ce è y'á cən. È jəmsé jéné ré ce è y'á cən. È nésé y'á tə sə vò sə yí nə-fwàalé ne. ⁸Yi bós w séédərebá y'á yə y yí yé. Bə y'á wər bə la zə səpéérəsebá bə m'e merhe è vər ré yé, ráá platááne bə m'e merhe è jəmsé yé. Cō òdu ga, Yi bós w wé mó cənè ré y'á yə è cənè ré yí yé. ⁹À y'á ce è jəmsé y'á já dēdē, wó rəmyé è ce è y'á cən. Edē cémé né nə y'á wə Yi bós w wé mó gakó y'á n'è dūr è bwē. ¹⁰Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: wó n gá byil ní vò dē mó, è gá zhē è yá-pələ e ce bəban cəcəl w mó, è ce è zhē è cìn dē ndá cìn-byulu, ¹¹à n'á ce y tənésé pyş mó jš wa, sə pyş mó mà n wérhé y wu-dolo. À jì yə. ¹²Dwə dwā lyi, byèbè bə jóré tūtwií rí lyé ce ne du tənésé gakó lyi bí nyān ré mó kà y bə jì tē, bə zē bə zhīr bə yē yə. È jəmsé ló tē pyār ré ndá vwaalé gakó wé. È jésé kó sə ló tē lū w bwísi gakó kūr wə. Lū w dwə né gakó shār è ywəl mó wé, nə yē yə. ¹³Dě-yi kúmsi gakó n'è jòm è dā-kùlù w yó. Gə-wé ré gakó n'è zwì è jəmsé kūr wə. ¹⁴Èta mó, wó mùnì ga cō kòbó nē yú w cənè bək'a byi o vò dē, kən m'e yí ò yá-pələ y zù éban ré w yé. E súlí mye wó mùnì ga cìn-byilu bək'a ce cō kòbó ò nyò nē o sú òdu ga bək'a zhē ò cìn dē ò dwā bə yá-pələ w yé. Bə nə gakó m'a cì, nə m'a vò ce y kūr w tənà y wa, numbyínsi byá bə cəcəl wə, lyi bí byèbè bə n'è swé bə zhəl tē góró w wé mó yala ne. ¹⁵Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Dē ré tēbè séédəre y só e vò cílá lū w mú, à nyéé Góró nánlyilyùmú w o yə wu-zhùlù wé è yilə: à pyílì yə, a ce bù-fwàalsé nàná bə zhì, a cār nə-fwàalé mye. À tà è yil a ce cə-byín pyi Lyəbā, a súlí a tà è yil mye, a ce gə sō cémé né gakó j'a pyènè. ¹⁶À tó è góró w wé twirí y dweme ré denne a ce tənésé kəkə, à gá ce e tò lyi bí byèbè bə n'è swé bə zhəl góró w wé mó ne e só e vò cílá lū w w yí ní. Edē cémé né gakó j'á n'è cí nə jīm ce y kūr w tənà y wé: cémé né nyèbè nə j'á cən mó, Lyəbā cémé né nyèbè nə cən du nə dwā bə mó, cémé né nyèbè nə nyò nē mó nə sú mú gakó. ¹⁷Nəmye mye tó y nə só nə vò cílá lū w wə, cémé nyèbè búlú shù w zò ne mó yala ne. Nə y'á wó è vò wá, nə y'á súlí nə y'á jē è ywəl mó wə, dwə né cəcəl wə. ¹⁸Edē cémé né wé, kš n nə nyerhe, zúwə ndá byùlù shò kwā né? Bə ce ní tó Edē cémé né ne ní só ní vò ce y kūr w tənà y wé. N m'á pyē lyi bí byèbè bə yə gòm mó cəcəl wə. N m'á yə né ndá lyi bí byèbè búlú shù gòm gòm mó. Kən m'a yə èta Faraş ndá ní lyi nánjəjóló w yilə, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 32

¹Byinā shí ñdá nàlyè byin rí, cànsè shí ñdá sàlyè nyā y dē náyéé ré, Bə-zhə-zhe zòm ñdá ne n wò: ²«Numbyíní byí, ji wu-zhùlù nwǎ Ezhibti pyǎ Faraǎ shò kwā né, n wò: N yà n nyé ñdá tənésé bəɾɔ byí y ta. N yà n nyé ñdá dəm nánjəgórɔ, nə-fwǎalé wé mó ta. N yà n ná n mà n bù-fwǎlsé nǎ mó mà n'è zē. N yà n ná n pò nǎ mó ñdá n nésé. N yà n ná n byèlè bù-fwǎlsé nǎ mó. ³Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: À m'a dul à gùndwí rí n yó, dwǎ nánzhəzhǎ dwǎ yó twírí y yi ní, sə nà m'a vwé mó nǎ ji nà wé. ⁴À m'a dwǎ mú té ce y yó. À m'a dul mú té cesé wé. À m'a ce dǎ-yi kúmsí gakó jòm n yó. Lū w púlápúlá gɔ-wé ré m'a jí mú rə búl rə sú. ⁵À m'a cí n yala nàmá bé pyār ré yó, a ce n yala nàmá bé yəywaalé sú vwaalé. ⁶À m'a ce ce y nyò n jal mó mà n'è dūr pyār ré yó mó, sə mà m'a sú bwísí kūr wə. ⁷À gə tú à cù pwé ré yi ní, à m'a pyílí dǎ-yi rí. A céné cǎmǎsǎsə pwé ré. A ce ébǔ círhí nànyéné yá. Cànà y t'á la è pwé ré yǎr yé. ⁸À m'a tǎ n yil a ce, dǎ-yi rí wé ré rə n'è yǎr pwé mó gakó, jǐrh námbyín. A ce cə-byín pyi n tənà y yá, wǎ Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ⁹À m'a ce dwǎ nánzhəzhǎ lyimǎ zē, à gə m'a ce tənésé shébé n yəl sə pǎr mó wun zhìlì, bə gə m'a lwar ywé né nyébé n té shíshùrú mú vwé rə pə bə mó pǎr yi ní. ¹⁰Nmyé ce, à m'a ce wu-zhùlù nánfǎl zə dwǎ nánzhəzhǎ, sə n m'ǎ ce nə pyǎ bé wun m'a zē, à gə m'a dul à búlá shù w dǎ bə yé né mó yi ní. Dē ré tǎbè n la té tu mú. Lò màdù gakó mà n já n ná n kəkə n wu w wé gaga, ¹¹Bə nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Babyəɔnə pyǎ mó búlá shù w m'a zù n sò. ¹²Shədəéése m'a gu n lyi nánjəjóló w ñdá búlá shù. Shədəéése səmyé gakó j'á wǎ lyi byébé bə jóɾe tǔtwǎ rí lyé ce ne du dwǎ né gakó nyǎn ré mó. Sə m'a cǔ kən tǎbè rə n'è ce Ezhibti n'è zhǎ è cìn dǎ mó sə gúlí dwǎ. È lyi nánjəjóló w púlápúlá m'a jé té lyám lyám. ¹³À m'a ce vwámá né nyébé è y'á zhe nə-fwǎalé nyí ni mú gakó cì. Numbyíní nà k'è t'á la nàná bé pǔ yé. Vwámá nə-cār ré k'è t'á la nàná bé pǔ yé. ¹⁴À m'a ce Ezhibti nàná bé bə, a súlì a ce è bù-fwǎlsé nàná bé dūr ñdá nwǎ ta, wǎ Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁵À gə tú à ce Ezhibti tənà y jǐrh gɔ-elū èpòlò yi ní, a vūr wé ré tǎbè rə y'á sú è wé mó, à gə m'a gu lyi bí byébé gakó bə wǎ è wé mó yi ní, rəmyé yó bə m'a zē bə lwar b'amyé wǎ Bə-zhə-zhe. » ¹⁶Nwǎ y kǎbè wǎ wu-zhùlù nwǎ, bə m'a nún yə. Bə tənésé dwǎ bə bəkwá bə nún yə. Bə nún wu-zhùlù nwǎ y èmyé mó Ezhibti ñd'è lyi nánjəjóló w púlápúlá shò kwā né! Wǎ Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁷Byinā shí ñdá nàlyè byin rí, cànà y dwǎ shí ñdá nənū dǎ ré, Bə-zhə-zhe zòm ñdá ne n wò: ¹⁸«Numbyíní byí, kúrh n wǎwélé Ezhibti lyi nánjəjóló w shò kwā né. Ce e sò e vò górɔ nánlyilyùmú w wé, èmyé ñdá tənésé bəkwá bə ga. Bə bə ló ce y kūr w tənà y wé, ñdá bə zùwǎ y ga, ñdá lyi bí byébé bə sò górɔ w wé mó. ¹⁹N nə càn du lyi bí dwǎ bə nà? Sò n vò lú-bǎl mó wé n twélé lyi bí byébé bə yə gòm mó ne, ²⁰lyi bí byébé búlá shù w zò o gu mú cəcəl wə. Búlá shù w gə tu té èlǎsé mó ce, zə-na Ezhibti ñd'è lyi nánjəjóló w púlápúlá á m'a vò! ²¹Kàndar ré yó-cíná bə ñdá bə sanna bə m'a zhì cǐlǎ lū w wə, bə zòm bə ce Ezhibti ni. Lyi bí byébé bə yə gòm búlá shù w zò o gu mú sò bə vò bə pyé té lú-bǎl wé. ²²Ashəri lyi bí gakó wǎ gǎà mó, bə lú-bǎl bə kákélé bə. Búlá shù zò bə gakó, búlá shù gu bi. ²³Bə ce Ashəri lyi bí lú-bǎl bə j'á vò té té górɔ w kūr wə. Nyí è lyi bí gakó, bə lú-bǎl bə zē bə kákélé bə. Búlá shù zò bə gakó, búlá shù gu bi, bəmyé byébé bə y'á ce wu-zǎé nánfǎl y'á n'è gwi lyi bí, lyi-nyirh ce y yó mó. ²⁴Elam lyi bí gakó wǎ gǎà mó, bə lú-bǎl bə kákélé bə. Búlá shù zò bə gakó, búlá shù gu bi. Bə sò bə vò ce y kūr w tənà y wé, ñdá bə yə gòm yé, bəmyé byébé bə y'á ce wu-zǎé nánfǎl y'á n'è gwi lyi bí, lyi-nyirh ce y yó mó. Bəmyé ñdá lyi bí byébé bə sò bə vò té górɔ w wé mó m'a jí cizhìlǎ. ²⁵Bə cǐ pyòno té cùurí cəcəl wə, Elam yilə, lyi nánjəjóló w cəcəl wə, è lú-bǎl bə kákélé ya. Búlá shù zò lyi bí bəmyé èta bə yə gòm mó gakó o gu. E jà wǎ bəmyé bə y'á ce wu-zǎé nánfǎl y'á n'è gwi lyi bí, lyi-nyirh ce y yó! Bəmyé ñdá lyi bí byébé bə sò bə vò té górɔ w ò nǎwéné cùurí cəcəl w mó m'a jí cizhìlǎ. ²⁶Məshək-Təbal lyi nánjəjóló wǎ gǎà mó, ñdá bə lú-bǎl bə bə kákélé bə. Bəmyé gakó wǎ lyi byébé bə y'á yə gòm yé. Búlá shù zò bə o gu, bə gə y'á ce wu-zǎé nánfǎl y'á n'è gwi lyi, lyi-nyirh ce y yó mó yilə. ²⁷Bə wār bə m'a tó kàndar ré ne bə pyé yé, bəmyé byébé bə cù ñdá bə yə gòm mó. Bə sò bə vò cǐlǎ lū w wə, ñdá bə búlá wé ré. Bə cǐ bə búlá shìmi ní bə ywé né kūr wə, bə yə-bəlwǎalé zē rə pyélé bə kúr rí yó, bə bə ce wu-zǎé nánfǎl y'á n'è gwi lyi, lyi-nyirh ce y yó ñdá kàndar ta. ²⁸Nmyé cici mú, bə m'a gu mú lyi bí byébé bə yə gòm mó cəcəl wə. N m'ǎ tó lyi bí byébé búlá shù zò o gu mú ni n pyé. ²⁹Edəm wǎ gǎà mó: è pyǎ bə ñd'è yó-cíná bə gakó, ñdá bə twǎ bə tǔ-fwǎalé yírɔ w ga, bə nǎwéné ñdá lyi bí byébé búlá shù zò o gu mú. Bəmyé tó lyi bí byébé bə yə gòm mó ne bə pyé, bə nǎwéné ñdá lyi bí byébé bə sò bə vò górɔ w wé mó. ³⁰Jə-gwǎ sǔ pyǎ bə wǎ gǎà mó, bə púlápúlá, ñdá Sədǔ lyi bí gakó bə tó cùurí ni bə sò bə vò mó. ñdá wu-zhùlù nánfǎl w bə ce o zə lyi bí yírɔ w ga, cizhìl zhe bə tǔ-fwǎalé tǎbè bə twǎ mú shò kwā né. Bə tó lyi bí byébé búlá shù w zò o gu mú ni bə pyé ñdá bə yə gòm yé. cizhìl zhe bəmyé ñdá lyi bí byébé bə sò bə vò górɔ w wé mó ga. ³¹Faraǎ mà n nə bə, sə lyi nánjəjóló w òmyé mó gakó m'a ce n wu w za. Búlá shù m'a zò Faraǎ ñdá n shədəéése gakó o gu, wǎ Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ³²Zhən ga, à yǎ mo n ce wu-zhùlù nánfǎl y'á n'è gwi lyi, lyi-nyirh ce y yó. Sə bə m'a ce n pyé té lyi bí byébé bə yə gòm mó cəcəl wə. N pyé ñdá lyi bí byébé búlá shù zò o gu mú: Faraǎ ñdá n lyi nánjəjóló w gakó, wǎ Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 33

¹Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíní byí, zòm ndá dwí rí lyi bí n wò be: À gə ce búlá shù bà ò la bú ndá tənà: tənà y ɛmyé mó lyi bí zě bə cír lò mǎdù bà wě bə ce n wó yilnə, ³lò ɛmyé mó zě n nə búlá shù ò bàn bú ndá tənà y ɛmyé mó, n zě n wúl pólá n mə n ce dwí rí lwar. ⁴Lò zě n nyèè pólá y cəl ré náàcɛnɛ, n zě n yə pólá y cəl ré kwè ndə kɔn ta: búlá shù w gə túwá, o zə mɔ o m'o lyɛ, n jal mó yò w m'a jòm n cici yó wə. ⁵Bə n nyèè pólá y cəl ré, n zě n yə è cəl ré kwè ndə kɔn ta. N jal mó yò w m'a jòm n cici yó wə. Sə lò mó mǎbɔ́ n kwè pólá cəl ré ndə kɔn ta mó mà n zwè n myəl ré. ⁶Sə yilnə mó gə nɔ búlá shù ò bànà, n zě n yə pólá y wúl: lyi bí yə lwar. Búlá shù w gə túwá, o zě o gu bəmyé mǎdù, wó yilnə mó dóó w ò ce lò ɛmyé cì, sə à m'a bwərɥ yilnə mó ne, lò mó jal mó yò. Rəmyé ce, Numbyíní byí, wó ɛmyé à cír n wó yilnə Esərayel kələ y lyi bí yilə. N m'á cili zòmè ré tèbé rə n'è shər à nyú w mú, n zě n ce bə lwar, ɛmyé yil ré yilə. ⁸À gə wəl lwele cábal ne: «Lwele cábal, zhən zhənà, n m'á cì», ɛmyé zě n yə zòm n má byili lwele cábal mó ne bə n yě n zhəzhèlɛ ne, ɛmyé, lwele cábal mó mà n cì n yə-bəlɔ́lɔ́ w yilə, sə wó ɛmyé ne à m'a bwərɥ n jal mó yò. ⁹Sə n gə byili lwele cábal mó ne bə n yě n zhəzhèlɛ ne, n zě n yə shənɛ n yě re, n mà n cì n yə-bəlɔ́lɔ́ w yilə, sə ɛmyé m'á zwè n myəl ré. ¹⁰Numbyíní byí, cili, wál Esərayel kələ y lyi bí n: nyí á gə n'á zòm né: «Ná yó-kùlù tǔtwǎǎ né ndá ná yə-bəlwǎálɛ jě ná yó, rə ce ná n'è dərɥɛ, ɛtər ná m'á tó né ná zə myəl?» ¹¹Wál be: Nd'amyé mǎbɔ́ à wó nányi mú, ɛmyé nə só bə lwele cábal cí nà? È wó bə lwele cábal mó zhərhé n zhəzhèlɛ sə n zə myəl! Yě-nə, búl-nə á yě á zhəzhèlɛ námməlwélɛ y ne: Esərayel kələ y lyi, è nə wó byə yil kɔn wó nyóó sə á cì, Esəratel kələ y lyi? ¹²Nmyé numbyíní byí, wál n dwí rí lyi bí n: Wu-cángá cábal cángá tǔtwǎǎ rí t'á la mɔ zō dɛ ré tèbé n la yó-kùlù tǔ yé. Lwele cábal wu-bárhé tumə né mye t'á la ce n mà n nà n tu tɛ, dɛ tèbé n mà n yě n wu-bárhé tǔtwǎǎ rí ni mú. Cángá tǔtwǎǎ rí t'á la ce wu-cángá cábal mó zə myəl, dɛ tèbé n la yə-bəlɔ́lɔ́ wərɥó mó yé. ¹³À gə wəl wu-cángá cábal ne bə n mà n zə myəl zhən zhənà, ɛmyé mó zě n tə n cángá tǔtwǎǎ rí yil n twí lwele, bə k'è t'á la n cángá tumə né rǎdù ga mye nyú yé, n mà n cì lwele ré tèbé n wərɥé mó wé. ¹⁴À gə wəl lwele cábal ne: «Nyí, n m'á cì», n gə yě n yə-bəlɔ́lɔ́ w ne, n zě n ná n wərɥé tèbé rə mǎ ndá tèbé rə wó cángá tǔtwǎǎ, ¹⁵n gə cārɥ kɔn tèbé n yà n zwè n mə jìmi sàbyí lò ne mó, n gə cārɥ kɔn tèbé n ɲwɔ̀lɔ̀, n gə ná n tó ndə nyú mú nyə né gə n'è byili ní, n tá n wərɥé lwele, n mà n zə myəl, n tá n la cú yé. ¹⁶Bə k'è t'á la yə-bəlwǎálɛ n wərɥé mó yò lyírɥ yé. N gə wərɥé tèbé rə mǎ, rə wó cángá tǔtwǎǎ. N mà n zə myəl. ¹⁷N dwí rí lyi bí n'è wəlɔ̀: «Bə-zho-zhe gə ná n wərɥé ne mó bə mǎ yé». Sə è nə dà bəmyé gə n'è wərɥé né mó rə bə mǎ? ¹⁸Wu-cángá cábal gə yě n cángá tǔtwǎǎ ni, n wərɥé lwele, rə zě rə ce n cì, ¹⁹lwele cábal gə yě n wu-bárhé tǔtwǎǎ ni, n zě n ná n twí tèbé rə mǎ rə j'á wó cángá tǔtwǎǎ, rəmyé mó zě rə ce n zhe myəl, ²⁰á n'á wəlɔ̀: «Bə-zho-zhe gə ná n wərɥé né mó bə mǎ yé!» Esərayel kələ y lyi, à m'a búr lò gakó bursi kɔn tó dwǎ ndá n zhəzhèlɛ.» ²¹21 Bə gə pwà nába bə m'e vò yómde-jə y mó, è byinə shí ndá nǎlyɛ byin rí, cànse shí nyá y dwǎ nǎnu dɛ ré, lò mǎdù n yà n lú, shí Zhərəzalem n bə à sɔ, n cí ni yò n wò: «Bə zwè cɔ wá!» ²²Bə-zho-zhe jě y è y'á cí à yó dǎdɛnɛ y ndá lò mó mǎbɔ́ n yà n lú mú twírí y dǎl bə nəkɔ́l mó, j'a púr à nyí rí, n gə yú à sɔ, nəkɔ́kɔ́lɛ y yi ní. À nyí rí j'a púr, rə k'è yə dɛ yé. ²³Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò: ²⁴«Numbyíní byí, lyi bí byèbé bə ɲwénɛ jì-bwər ré tèbé rə wə Esərayel tənà y wé mó n'è wəlɔ̀: «Abəraam mǎbɔ́ n yà n wó n dúdú mú zwè tənà y n ciní. È wó nəmyé byèbé ná wó nánzhəzhɔ́ mó ne bə pɔ tənà y bə ná zwè ná ciní.» ²⁵Rəmyé ce wál be: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Á n'á zhì jal mó yó á m'á dòm nà má bə, á n'á kwě á nyí á yə né yó wə, á n'á lwé jal tɛ, bə nə zě bə m'a pə ába tənà y á ciní! ²⁶È wó búlá shù á m'á pyà á nyí-kùjú. Ámyé kana bə, á n'á twí pwarha tǔtwǎǎ. Ámyé bala bə, á n'á ce á dō mó kɛ mó jìmdi. Bə nə zě bə m'a pə ába tənà y á ciní! ²⁷N m'á zòm ndá be n wò: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Nd'amyé mǎbɔ́ à wó nányi mú, búlá shù m'a gu lyi bí byèbé bə wə jì-bwər ré w mó. À m'a ce lò mó mǎbɔ́ n wə gɔ só mó yə gɔ-wé nyí kùjú. À m'a ce cím-bəlwélɛ gu lyi bí byèbé bə wə pyà ré gógwǎálɛ ndá myəlɔ́ né w mó. ²⁸À m'a ce tənà y jírɥ wu-zhùlù jàà. N jàn ré cìn-byilu mú m'a jé tɛ. Esərayel pyà ré m'a pyè nánfɔ́, lò lò gə ká n tá n la gǎà tó n lyɛ yé. ²⁹Bə m'a lwar b'amyé wó Bə-zho-zhe, à gə tú à ce tənà y jírɥ wu-zhùlù jàà yi ní, pwarha tǔtwǎǎ né nyèbé gakó bə twí mú yilə. ³⁰Numbyíní byí, cili! N dwí rí lyi bí, lyi bí byèbé bə n'è tó byílsí dwélɛ ré ndá byèbé bə n'è zhì jìsì étwí-ɛnyá né ne bə ce sò n shò kwǎ mó, n'è zòm bə ce dwǎ ne, lò gakó ndá n da-byí, bə n'è wəlɔ̀: «Bà-na á cili á nyí wó zòmè tɛ rə shí Bə-zho-zhe sɔ mó!» ³¹Bə m'a bə n sɔ ndə dwí rí gə y'á bə dwǎ yó né. bə m'a jòm tɛ n yé né, bəmyé byèbé bə wó à dwí rí mú. Bə m'a cili n zòmà né, e jà bə t'á la wərɥó ndə nə gə n'è byili ní yé, bə bə nyá né j'a sú ndá wé tèbé bə só kɔn lyɛ ce né bə n'è yǎl bə pyírɥ mú zòmà: bə wun búlə né j'á n'è pyà kɔn tèbé rə wó bə nyɔ̀rɥé yá. ³²N jà n wó ndə nwǎ kèbé è n'è nún ndá sɔnó nánfɔ́lɔ́ ta bə yilə, è j'á nyè, è wə-dúúrí dúdúrí y mye n'è tó dwǎ cènɛ cènɛ. Bə n'è cili n zòmà né e jà lòlò tá n wərɥé ndə nə gə n'è byili ní yé. ³³Sə kɔn ré tèbé n byili gə tú rə la pyírɥ yi ní, sə wó rə gaga mó rə n'è pyírɥ èta mó, bə m'a zě bə lwar bə nyi-zwennə yà n ɲwénɛ bə cəcəl wə.»

Chapter 34

¹Bə-zho-zhe zòm ndá ne n wò: ²«Numbyíní byí, zòm Bə-zho-zhe yil yilə, Esərayel vwǎ-ənóna bé shò kwǎ né, zòm Bə-zho-zhe yil yil ní wò vwǎ-ənóna bé bəmyé mó ne: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Zwini m'a zə Esərayel vwǎ-ənóna bé byèbé bə n'è kòn bə cìn mú! È dà vwámá né, vwǎ-ənóna bé mǎ sə bə kòn ná? ³Á n'á dòm nwísí, á n'á zwi pyì-kur kàməzürh, á n'á gwi vwámá né nyèbé nà nùn mú. E já á t'á kòn vwámá né yé. ⁴Á yə vwámá né nyèbé nà jàn ré bə já mó jàn pə yé, á yə vwám mǎbó mà bə jè mó shili yé, á yə mǎbó mà nà kó mó ná y bə yé, á yə mǎbó mà y'à n'è kǎr mà yě mà dwǎ bé ne mó zə á m'á kwě á bə yé, á yə mǎbó mà y'à jé mó pyà yé, sə á cini ní ndá jàn ndá jóre. ⁵Vwámá né zě nà làà dwǎ ne, vwǎ-ənón gá yà ní téné mó yilə, sə rəmyé mó ce, nà yàl gə-wě ré gakó nyí kùjú. Nə làà dwǎ ne. ⁶Á vwámá né làà tē pyàr ré ndá dǎdwǎlé gakó yó. Nə làà tē tənà y cə-yala gakó, sə lò yə né yàl ní la ne pyà yé, lò yə ne n vò n pyà ne yé. ⁷Wó rəmyé è ce, vwǎ-ənóna bé, cili-nə Bə-zho-zhe nyí rí: ⁸Nd'amyé mǎbó à wó nányi mú, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí, vwǎrhna bé gá zə à vwámá né mó yilə, e súlí nà gá yàl gə-wě ré gakó nyí kùjú, vwǎ-ənón gá yà ní téné mó yilə, e súlí à vwǎ-ənóna bé gá yə zhəl bə pyà à vwámá né mó yilə, vwǎ-ənóna bəmyé mó yě vwámá né kòn ne bə kwě bə n'è kòn bə cinə, rəmyé mó ce vwǎ-ənóna bé, cili-nə Bə-zho-zhe Yi nyí rí: ¹⁰Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Á j'á bàn vwǎ-ənóna bé bəmyé mó ne, à m'a pyà à vwámá né muni ga a zwě ne bə jǐ wa, à m'a ce bə k'è t'á la vwǎ-ənóna tum rí tǐ yé, bə k'è t'á la ŋwónə bə kǐ bə cìn yé. Á m'a vùr à vwámá né bə nyú wə, nà k'è t'á la bə kùjú yál yé. ¹¹Bə nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Á cici mú bàn à vwámá né pyà muni ga a cili nà sǒ. ¹²Á m'a cili à vwámá né sǒ ndə vwǎ-ənón gá ná ní cili ní vwámá sǒ dē ré tēbé nà làà dwǎ ne ndə ní gá yà n yə cəcəl w né mó ta. Á m'a ce nà du jaàsə shèbé gakó nà y'à làà sə wě ébǐ ndə cə-byín fúrí dē yù w mú ta. ¹³Á m'a ce nà du dwǎ né cəcəl wə, a ce nà shí shí tənəse dúdúmá dúdúmá wě nà bə dwǎ yó, a zě a zə ne a bə nà ce y yó. Á m'a kál ne Esərayel pyàr ré yó ndə vwaalé gwáaré wě, ndə tənà y jaàsə shèbé gakó lò wǐ ní jòm né mó wě. ¹⁴Á m'a kál ne gə-dóm-jàà kèbé è càn wě, nà gə w m'a yə Esərayel tənà y dē-sǒ mó pyàr ré yó. Wó gàà, Esərayel pyàr ré yó, nà m'a ŋwéné nə shírh gə kǐbó ò càn mó wě, e já nà dǒ gə-lyǒ né. ¹⁵Ámyé cici mú m'a ce à vwámá né dǒ gə, à cici mú m'a ce nə shírh, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ¹⁶Vwám mǎbó mà jé, à m'a pyà mǎ. Mǎbó mà kǎr mǎ vò kwǎ né, à m'a ce mǎ k'a kwě mǎ bə. Mǎbó mà nà gə kówá, à m'a bə mǎ nà yá. Mǎbó mà bə jě mó, à m'a pə mǎ jàn. Sə vwám mǎbó mà nù mú, mǎbó mà zhe jàn mó, à m'a ce mǎ jé tē. Bə à n'á yǎl kǐ ne ndə kòn gá mǎ né. ¹⁷«Sə è gə wó ámyé à vwámá né yilə, nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Á m'a bür pyirhə nd'è dǒ bürsi, a bür pyi-byesé ndá bə-cilsí bürsi. ¹⁸Á gá n'á dòm gə kǐbó ò càn mó, kòn j'á gwě yə ába yí? Kòn gwě n'è nyéé ába b'á nóm kùjú w ò dàl mó á nərnh kùr w nà? Á gá n'á nywé nǛ mǎbó mà wó zwězwé mó, kòn gwě yə ába yí? Kòn gwě n'è nyéé ába b'á pǒ mǎbó mà dàl mó nd'á nərnh nà? ¹⁹Èta mó, kòn n'è nyéé b'á vwámá né dwǎ bé dóm gə kǐbó á nèsé cèè tē mó, sə nə nyò nǛ mó mǎbó á pò mó. ²⁰Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Ámyé cici mú bàn pyirhə kèbé è nù mú ndə pyirhə kèbé è kwèrhè mó bürsi bür. ²¹Á gə zə á cǎrh nd'á vwémè né á m'á zhər zhər vwámá né nyèbé nà y'à bə jè mó gakó, á súlí á zə á nyimi ní á mà mà ne kòn b'e yí á jì ní nà du gə-dóm-jàà y w mó yilə, ²²à m'a bə a sē à vwámá né ne, nà k'è t'á la pupu dwǎ yé né yé. Á m'a bür pyirhə nd'è dǒ bürsi. ²³Á m'a ce vwǎ-ənón mǎdù sásá du tē n cini à vwámá né. Nmyé ní mà n zə ne nà vò nà dǒ gə: è m'a yə à tuntunnə Dəvyidi. Nmyé mà n zə ne nà vò nà dǒ gə, nmyé ní mà n yə nà vwǎ-ənón mó. ²⁴Ámyé Bə-zho-zhe, à m'a yə nà Yi rí, sə à tuntunnə Dəvyidi mà n yə pyǒ nà cəcəl wə. Ámyé Bə-zho-zhe à zòm. ²⁵Á m'a zə yə-zúlá dǎbre nd'á vwámá né, à m'a ce gə-wě nancàalé jé tē tənà y wa, nà m'a yə gə-elü èpòlò w w ndə yə-zúlá, nà m'a dèè gə w wě. ²⁶Á m'a ce tənà y kèbé ndə kòn gə kákélé à pyèlé y mó yə bwəl náàcənè. Á m'a ce dwǎ kèbé è m'a yə bwəl náàcənè dwǎ mó nyò è yi rí wə. ²⁷Gə sǒ cǒ m'a ce ò byǎ bé, ce y wě ré mye m'a ce rə byǎ bé. Á dwí rí m'a jòm rə tənà y w ndə yə-zúlá. Rəmyé yó bə m'a zě bə lwar b'amyé wó Bə-zho-zhe, à gə tú à kó bə zhǐ rí dǎr ré, a zě a zwě be lyi bí byèbé bə y'à ce bə wó bə yómá mó jǐ wa. ²⁸Tənèsé dwǎ bé lyi bí k'è t'á la bə vwǎrh yé, gə-wě ré mye k'è t'á la bə dóm yé. Bə m'a jòm ndə yə-zúlá, lò lò tá ní la ce bə kəkə yé. ²⁹Á m'a ce wě ré tēbé rə j'á càn dǎdǎ byi, ce y wě bə yilə. Nərnh k'è t'á la lò gu tənà y wě yé. Tənèsé dwǎ bé lyi bí k'è t'á la bə cizhìl co yé. ³⁰Rəmyé yó, bə m'a zě bə lwar b'amyé wó Cinu, bə Yi rí, à ŋwéné ndə bə, sə bəmyé wó à dwí rí, Esərayel kèlé y lyi bí, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ³¹«Ámyé numbyíná bé, á wó à vwámá né, à gə-dóm-jàà y vwámá né. Ámyé wó á Yi rí, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 35

¹Bə-zhɔ-zhe zòm ndé ne n wò: ²«Numbyíní byí, pyírhí n zə n yé n ză Səyiiri pyò w səta, sé zòm Bə-zhɔ-zhe yil yilə, ò shò kwā né. ³N m'ă wò wa: Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Səyiiri pyò, à j'ă bàn mó. Á m'a cèlè à jě y n yó, a ce n jírĥ wu-zhùlù dúdú jàà. ⁴Á m'a ce n ceme né jírĥ jì-bwə̀r. Nmyé cici mú m'ă jírĥ gɔ-elū èpòlò: rəmyé yó, n m'ă zě n lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe. ⁵N gá yà n já n ná n sùl Esərayel lyi byă bé twéé twéé mó, e sùlí n gá tó búlă shù dənne n ce Esərayel lyi byă bé jal mó dūr té bə màbyóó w yi ní, yi rí tēbé bə yə-bəlɔ́lɔ́ w y'ă yú ò yó gurá y mó, ⁶nd'amyé mɔ́bɔ́ à wó nányi mú, à m'a ló n jal té, sə jal mó m'a bwə̀rh mó. N gá yə jal sùl mó ce, jal m'a bwə̀rh mó, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. ⁷Á m'a ce Səyiiri pyò w jírĥ wu-zhùlù dúdú jàà, à m'a ce lyi bí byèbé bə n'ê tó gàà bə lyě mó jé té. ⁸Á m'a ce Səyiiri pyàr ré sú nd'ê cùùrí. Lyi bí byèbé búlă shù la zó mó m'a ló té n pyălsé ndé n vwaalé cəcəl w ndé n bwísi kùr w bə cì. ⁹Á m'a ce n jírĥ gɔ-elū èpòlò kɔ́bɔ́ ò j'ă ɲwéné twéé twéé yilə, lò lò mye tá n la n ceme né wé jòm yé. Rəmyé yó, á m'ă zě á lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe. ¹⁰Wó n gá wəl bə: Dwó né kùrə né nàlyè yó, ndé tənèsé sàlyè y m'a yə àmyé nyěrh, ná m'ă zwě se ná ciní, ndé Bə-zhɔ-zhe jà n ɲwéné yírĥ ga mó, ¹¹à wó nányi! wó Bə-zhɔ-zhe n zòm, à m'a zə mó kən tó dwă ndé lyim rí tēbé ndé bwě-dŭr mú mɔ́bɔ́ n wèrhé bə, n sùl mú. Á m'a ká bursi bə cəcəl wə, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí. ¹²Rəmyé yó n m'ă zě n lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe. Á nyèè tùùrhí tēbé gakó n má tŭrh Esərayel pyàr ré mó: «Rə wó èpwə̀əle! Bə pɔ re nába rə la yə ná kùjú.» ¹³Á zòm ndé ne ndé cìn-dě-zhǒ, á zòm ndé ne ndé cìn-byilu: à nyèè re! ¹⁴Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Təná y gakó gá tú è zhe wu-nyǒ, à m'a ce e jírĥ gɔ-elū èpòlò nmyé yilə. ¹⁵N gá ná n fùù, bə Esərayel kèlé y lyi bí cəl tənà y gá wó gɔ-elū èpòlò mó yilə, à m'a ce nmye nyă y yə èta. Səyiiri pyò w m'a jírĥ gɔ-elū èpòlò, Edəm m'a yə è nyí rí púləpúlə. Rəmyé yó bə m'a zě bə lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe.»

Chapter 36

¹«Numbyíní byí, cili, zòm Bə-zhəzhe yil yilə, Esərayel pyàr ré shò kwā né. N m'ā wò: Esərayel pyàr, cili-nə Bə-zhəzhe nyí rí. ²Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: Zù-bal mó mǎn ába n wò: «Aa! Aa! Shāā shāā ga pyàr ré tèbé jǐrh námyě cəl kǎna.» ³Rəmyé mó ce, zòm Bə-zhəzhe yil yilə. N wò: Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: Zhənà, wò bà gá cò ába, bà j'a dūr á bwě jààsé gako mó, wò á gá jǐrh tənèsé dwā bé gako cəl kǎn mó, wò nyó né ndá məjə̀lélé gá fulsi ába dwó né cəcəl w mó yilə, ⁴Esərayel pyàr, cili-nə Bə-zhəzhe Yi nyí rí. Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí, pyàr ré ndá pyálsé ndá bwísí ndá vwaalé ndá jì-bwər ré rə pyé té nánfò mó, ndá cemé né bà zě bə yě, nà jǐrh vwārəh ndá fuuli kǎn tənèsé dwā bé sà bwəl gàa mó yil mú, ⁵nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: À n'ā bwəl nyí, wò à sònó w ò lyě ce ne mó gá cə ndá myín ta mó è ce, à n'ā zòm tənèsé dwā bé gako ndá Edəm nampúm shò kwā né, sà gá zwē à tənà y sà cí mú yilə. Sə wun ní y'á sú ndá wu-nyǝ e jà fuulu bülə mye y'á wə sà wě, bà tənà y gə-dóm-jààsé y'á wó jàa kèbé bà y'á mə dwā sə bə bubu. ⁶Wó rəmyé è ce, zòm Bə-zhəzhe yil yilə, Esərayel tənà y shò kwā né. Wál pyàr ré ndá pyálsé ndá bwísí ndá vwaalé ne: Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: Nyí ni! À sònó w ò lyě ce ne mó nd'ā lyi-shùuri ce à n'ā zòmà, cizhìl ré tèbé dwó né dwā bə co ába mó yilə. ⁷Wó rəmyé è ce, nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: À zhě à jě dē à m'ā bwəl nyí: tənèsé shèbé sà kákélé ába mó m'a zhǐ sà cici cizhìl ré. ⁸Ámyé, Esərayel pyàr ré, á m'ā ce á jèsé púrəh sə lələ, sə á m'ā ce á byā bé à dwí Esərayel yilə, bà rə la kwā̀ rə bà èlāsē-lāsē. ⁹Zhən ga, à bàn á sō, à pyirhí à yé y a m'a zā ába: bà m'a pǝr ába, bà zě bə dù ába. ¹⁰À m'a ce numbyínsí pù, Esərayel kèlé y lyi bí púlápúlə wə. Lyi m'a k'a jòm cemé né wě, bà m'a k'a lù jì-bwər ré. ¹¹À m'a ce numbyíná bé ndá vwámá né pù á jààsé wə. Bəmyé ndá vwámá né ga m'a pù, bà m'a lù byā, à m'a ce á sú ndá numbyíná ndá vwámá ndá shāā ga mó ta, à m'a pə ába nəcənde nánzhəzhǝ rə dwini kùr-ju yi ní nyǎn ré. Rəmyé yó á m'ā zě á lwar b'əmyé wó Bə-zhəzhe. ¹²À m'a ce numbyínsi, à dwí Esərayel lyi byā bé, zě bà n'ē zhəl té á sono, bà m'a zwē mó bə cini. N m'ā yə bà cəl tənà, n kə n tá n la bə cǝ yé. ¹³Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: Bà n'ē wəl ába: N dóm è lyi bí, n cò n səpwà tənà yá. Rəmyé mó ce, ¹⁴n kə n tá n la numbyínsi dóm yé. N kə n tá n la n tənà y cǝ yé, wó Bə-zhəzhe Yi nyí rí. ¹⁵À k'ā t'ā la ce n nyèè tənèsé dwā bé fuulu zòmà né yé. N kə n tá n la dwó dwā bé tùurhí kùr w wówóló yé. N kə n tá n dwí rí cǝ yé, wó Bə-zhəzhe Yi nyí rí. ¹⁶Bə-zhə-zhe zòm ndá ne n wò: ¹⁷«Numbyíní byí, cili: Esərayel kèlé y lyi bí bà y'á jě bə ce y yó mó co y jìmdi ndá bà zhəzhèèlé e súlí bà tùtwǝ́ǝ né. Bà zhəzhèèlé yàl ndá kē cànà jìmdi ta à yé né. ¹⁸À ló à lyi-shùuri bà yó, jal mó bà ló tənà y wé e súlí yə né bà m'e ce y jìmdi mú yilə. ¹⁹À jì bi a ce dwó né cəcəl wə, bà y'á làa bə té tənèsé wé, sə à bür bà bürsi kǎn tó dwā ndá bà zhəzhèèlé e súlí ndá bà tùtwǝ́ǝ né. ²⁰À dwí rí lyi bí tú dwó né dwā bé lyi bí sō, sə té gàa mó, bà fuuli à yil ré rə bà dō zhe mó. Zhən ga bà y'á n'ē wəl bà shò kwā né: «Nyí wó Bə-zhəzhe dwí rí, sə rə shǝr n tənà y wa!» ²¹Wó rəmyé è ce, à nyàm à yil ré rə bà dō zhe, Esərayel kèlé y lyi bí fuuli dwó né nyèbé bà y'á tú nà sō mó cəcəl wə. ²²Wó rəmyé è ce, wál Esərayel kèlé y lyi bí ni: Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: Esərayel kèlé y lyi, è dà ámyé yil à n'ā twǐ yé, wó à yil ré rə bà dō zhe, á fuuli, dwó né nyèbé á tú nà sō mó cəcəl w mó yilə. ²³À m'a byili bà nyí à yil ré rə du, bà fuuli dwó né cəcəl w mó, j'ā bà dō zhe yé. Rəmyé yó, dwó né dwā bé m'a zě nə lwar b'əmyé wó Bə-zhəzhe, à gá m'a tó á denne a byili nə yírəh w b'ā bà dō zhe mó yi ní, wó Bə-zhəzhe Yi nyí rí: ²⁴À m'a pwà ába dwó né cəcəl wə, a ce á shí tənèsé gako wé á bà dwā yó, a zě a zə ába a m'a bà á ce y yó. ²⁵À m'a zhérhé nē zwézwé á yó, sə á m'ā jǐrh wárhgáá. À m'a shàrh á pwarha né gako nd'á yə né jìmdi gako á ló té a yě ába wárhgáá. ²⁶À m'a pə ába wu nándũ, a súlí a ce shíshìrhá nándülə á wé. À m'a vür wu nánkùlù w ndá nákulú ta mó á wé, a zě a pə ába wu kòbó ò wó bwěbwě. ²⁷À m'a ce àmyé cici Eshirhə y á wé, à m'a ce á zwē à nyó né, á zwē à sómsé gá n'ē byili ní á cí á wé sə á súlí á wèrhé ndá sə gá n'ē byili ní. ²⁸À m'ā jòm tənà y kèbé à pə á nambala bé ne mó wé. Á m'ā yə à dwí rí, sə àmye m'a yə á Yi rí. ²⁹À m'a vür ába á jìmdi gako wé. À m'a ce bələ y yə né, a ce e búl e yə né nánzhəzhǝ, à k'ā t'ā la ce á yì nǝrh yé. ³⁰À m'a ce cemé né ndá cesé wé ré mye zhǐ, muni ga á bàk'á k'á dūr cizhìl dwó né dwā bé cəcəl wə, bà nǝrh zhe ába yil yé. ³¹À m'ā zě á lyírəh á sómsé náməjə̀lélé nd'á tùtwǝ́ǝ né nyèbé nà y'á bà càn mó yò. Á cici mú m'ā j'á búl á nyǎr, á yə-bəlwàálé nd'á pwarha tùtwǝ́ǝ né á twǐ mú. ³²Sə è dà ámyé yil à n'ā twǐ yé, á mə sə á lwar re. Esərayel kèlé y lyi, cizhìl ndá wu-zhùlù mə dwā sə rə zə ába á zhəzhèèlé yilə, wó Bə-zhəzhe Yi nyí rí. ³³Nyí Bə-zhəzhe Yi nyí rí: Dē ré tèbé à la á yə-bəlwàálé gako shàrh a yě ába wárhgáá mó, à m'a ce lyi yə cemé né wé, sə bà m'a k'a lù jì-bwər ré bə cí dē. ³⁴Bə m'a wò tənà y è cò mó, muni ga è bàk'a yə èpòlò lyi bí byèbé gako bà n'ē tó gàa bà lyě mó yírəh w yé. ³⁵Bə m'a wò: «Tənà y kèbé è y'á cò mó jǐrh ndá Edēē bós w dwí rí ta, cemé né nà y'á wó jì-bwər, nà y'á cò, nà y'á wūr mú lù nə kákélé ndá byil-fwàlse, sə lyi mye ɲwéné nà wé.» ³⁶Rəmyé yó, dwó né nyèbé nà m'a gwě yə né, kǎn gá kákélé ába nyí rí wé mó, m'a zě nə lwar b'əmyé wó Bə-zhəzhe, mǝbó n kə n ná n lwi kǎn ré tèbé bà wūr mú, n kə n ná n zhele kǎn ré tèbé rə cò mó. Ámyé Bə-zhəzhe, à y'a zòm a zě a pyirəh tèbé à wəl mó. ³⁷Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Nyí à gwě m'a yě Esərayel kèlé y lyi bí pyà ne, muni ga a ce nyí bà kwā né. À m'a ce bə pù bà jǐrh lyi nánjə̀jóló. ³⁸Cemé né nà wó jì-bwər mó m'a sú ndá lyi nánjə̀jóló, ndá vwámá nyèbé bà pə Yi ni mú ta, ndá vwámá né Zhəzəzələm né, címsí yi ní mú ta. Rəmyé yó, bà m'a zě bə lwar b'əmyé wó Bə-zhə-zhe.»

Chapter 37

¹Bə-zhɔ-zhe cí n̄ jě à yó. Sə Bə-zhɔ-zhe tó n̄ éshirhá y dɛnnɛ n zə nɛ n du, n kwè ne n vò n cí vɔɔ w cəcəl wə: ò y'à sú ndá kúr dúdú. ²Bə-zhɔ-zhe ce a tó rə cəcəl w a vò rə jàásé gakó. Rə y'à búl rə já rə lyé ce ne vɔɔ w nyí rí wé, e já rə y'à kúl rə wáále. ³N zě n bwərh ne n wò: «Numbyíní byí, kúr rí tɛbé wɔ́ rə m'a k'a zə nyũ?» A lyár a wò: «Bə-zhɔ-zhe Yi, wó ñmyé ñ yě rəmyé mó!» ⁴N wò ne: «Zòm Bə-zhɔ-zhe yil yilə, kúr rí tɛbé yó. Wál re: Kúr rə wáále, cili-nə Bə-zhɔ-zhe nyí rí. ⁵Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí, kúr rí tɛbé yilə: Á m'a ce shíshirhá bə nə zù á wé, á zə nyũ. ⁶À pə ába nyense, a ce yala nāmá lù bə pyi ába, a lələ yala tɔnɔ nə yó, à ce shíshirhá á wé, sə á m'a zə nyũ. Rəmyé yó á m'ă zě á lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe.» ⁷A zě a zòm ndə Bə-zhɔ-zhe pɔ ne nyí. Á gə tú à n'ă zòm Bə-zhɔ-zhe yil yil yí ní, dweme dom, wé ré zhír rə jàásé wa: kúr rí n'ê twé rə bwəlse dwā nyí ní. ⁸A nyí: à púrí nyense wə rə yó, yala nāmá y'à n'ê lwí, n zě n pyilí ri ndá yala tɔnɔ. Sə shíshirhá y'à gwé tɛné rə wé yé. ⁹Bə-zhɔ-zhe zě n wò ne: «Numbyíní byí, zòm Bə-zhɔ-zhe yil yil shíshirhá né yilə, sá wò shíshirhá né ne, Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Shíshirhá, shí lū w yésé səna y ga wé n̄ bà, fūr h zho cùurí tɛbé yó m̀nì ga rə k'a zə myəl.» ¹⁰À zòm Bə-zhɔ-zhe yil yilə, ndə nyí rí n̄ pɔ ne mó né ta, shíshirhá né j'a zù rə wé, rə k'a zhe myəl. Rə zě rə zhí dɛ: è y'à wó shədéése nánjəjóló. ¹¹Bə-zhɔ-zhe ká n wò ne: «Numbyíní byí, kúr rí tɛbé wó Esərayel kələ y lyi bí gakó. Bə n'ê wələ: «Ná kúr rí kúl rə wáále, ná jé, ná cò ná k'ê t'á dɛ kaka yé.» ¹²Wó rəmyé è ce, zòm Bə-zhɔ-zhe yil yilə, sá wò be: Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Á dwí rí, à m'a pul á lú-bòlā bé nyí ní. Á m'a ce á shí á lú-bòlā bé wé á du, à m'a k'a zə ába a m'a bə Esərayel tənà y wa. ¹³Á m'ă zě á lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe, à gə tú à pul á lú-bòlā bé, a ce á shí á lú-bòlā bé wé á du mú. ¹⁴À ce á shíshirhá né á wé m̀nì ga á zə nyũ. Á m'a ce á jòm á tənà y wa. Rəmyé yó á m'ă zě á lwar bə wó amyé à wó Bə-zhɔ-zhe mú m̀bɔ́ n̄ yà n zòm n zě n pyirh tɛbé n̄ wəl mó. Wó Bə-zhɔ-zhe nyí rí.» ¹⁵Bə-zhɔ-zhe zòm ndə ne n wò: ¹⁶«Ñmyé, Numbyíní byí, kwé dɔ́ òdù, sá kē ò yó bə: Zhəda ndá Esərayel kələ y lyi bí bə co dwā yó ndə mɔ́ mó yilə. Rəmyé kwā né sá ká n̄ kwé dɔ́ dɔ́ òdù n̄ kē òmye yó bə: Zhəzefu ndá Esərayel lyi byā bə gakó bə co dwā yó ndə mɔ́ mó, dɔ́ w òmyé mó wó Efəryim dɔ́. ¹⁷Ce dār ré rəmyé mó zhí dwā ne, m̀nì ga rə yə dɔ́ òdù. M̀nì ga rə jír h kɔn rədu n̄ j̄ɔ́ wa. ¹⁸Ñ dwí rí lyi bí gə bwərh mó bə wò: «Ñ nə tá n̄ la nəba kɔn ré tɛbé n̄ nə n̄ wərhé mó kúr ré byulu nə?», ¹⁹sá wò be: Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Á m'a kwé Zhəzefu dɔ́ w ò wə Efəryim j̄ɔ́ w mó ndə Esərayel kwálsé shəbé sə co dwā yó ndə mɔ́ mó a m'a zhí Zhəda dɔ́ w ne. Á m'a ce rə jír h dɔ́ òdù, m̀nì ga rə jír h kɔn rədu à j̄ɔ́ wa. ²⁰Ñ m'a zə dār ré tɛbé n̄ la rə yó kăɔ́ n̄ j̄ɔ́ wa, bə n'ê nyí ri. ²¹Wál bé: Nyí Bə-zhɔ-zhe Yi nyí rí: Á m'a pwā Esərayel lyi byā bə dwá né nyèbé bə zhəl nə sɔ́ mó cəcəl wə. A ce bə shí cə-yala gakó bə bə dwā yó, a zě a zə ába a m'a bə bə tənà y wa. ²²Á m'a ce bə yə dwí rədu, tənà y wa, Esərayel pyār ré wé. Pyɔ́ m̀dù sásá n̄ m̄n̄ yə bə gakó pyɔ́. Bə k'ê t'á la tənərh sàlye yál yé, bə k'ê t'á la dwā ne bɔ́n pyə-tənərh sàlye yé. ²³Bə k'ê t'á la bə cín j̄imdí co ndə bə yə né ndə bə pwarha tútwāɔ́ né ndə bə yó-kùulí tútwāɔ́ né gakó yé. Á m'a zwē be jàásé shəbé gakó bə jé sə wé mó, jàásé shəbé bə wərhé yə-bəlɔ́lɔ́ sə wé mó wé. Á m'a vùr bə j̄imdí, bə m'a yə à dwí, sə amyé m'a yə bə Yi. ²⁴À t̀nt̀t̀nnə Dəvyidi m̄n̄ j̄i pyèlè bə yó wə, n yə vwā-ənɔ́n m̀dù sásá bəmyé gakó yilə. Bə m'a tó à sɔ́msé, bə m'a zwē à nyó né, sə bə m'a wərhé ndə nə gá n'ê byili ní mú. ²⁵Bə m'a jòm tənà y kèbé à pɔ à t̀nt̀t̀nnə Zhakɔ́be ne mó wé, tənà y kèbé á nām̄bala bé jòm è wé mó, bəmye m'a jòm è wé, bəmyé ndə bə byā bə ndə bə byā bə byā bə twéé twéé yilə. Á t̀nt̀t̀nnə Dəvyidi m̄n̄ yə bə pyɔ́ twéé twéé yilə. ²⁶Á m'a zə yə-zúlə dɔ́bre ndə be. Rə m'a yə dɔ́bre ndə be gaga yilə. Á m'a cí bi gāà, à m'a ce bə pù. Á m'a cí à còrhó-jì y bə cəcəl w twéé twéé yilə. ²⁷À j̄i y m'a yə bə nyí ní. Á m'a yə bə Yi, sə bəmye m'a yə à dwí. ²⁸Rəmyé yó, tənèsé m'a zě sə lwar b'amyé wó Bə-zhɔ-zhe m̀bɔ́ n̄ cír Esərayel n̄ cín yilə, à gə tú à ce à còrhó-jì y la yə bə cəcəl w twéé twéé yil mú yí ní.»

Chapter 38

¹Bə-zho-zhe zòm ndá n wò: ²«Numbyíni byí, pyirhí zə n yé y í ză Gɔɔge sɛta, Məsheeke ndá Təbal pyɔ nánfɔlɔ wá, Magɔɔge tənà y wé. Zòm Bə-zho-zhe yil yilə, n shò kwā né. ³N m'á wò: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Gɔɔge, Məsheeke ndá Təbal pyɔ nánfɔlɔ, nyí à j'á bàn m'á m'a vwě mó, à m'a ce cəbse námməgólse n nyə-păr ne, à m'a ce nmyé ndá n shədéése gakó du n tənà y wa: eshərh ndá eshə-jòmna bə zù bə gəndé tēbē rə cən dēdē mó, ndá shədéése nánjəjóló, nəkò-bwélé ndá nəkò-fɔlɔ ga wə sə jɔ wa, sə gakó yé búlá bú ndá búlá náacənē ndá shù. ⁵Pəerəse ndá Ecopyi ndá Puuti shədéése mye m'a yə né ndá se, səmyé gakó ndá sə nəkwər ndá sə búlá yə-púr, ⁶Gəmeere tənà y ndá è shədéése gakó, ndá Bə-tɔgarəma tənà yá, jə-gwā sō yə-pələ w mó, nd'è shədéése gakó: dwə nánzhəzhɔ m'a yə né ndá mó. ⁷Zě n zhi n tene n cən cənē, nmyé ndá lyi nánjəjóló w kɔbɔ gakó n byě n cí dwā yó n yala ne mó. Nmyé n m'á yili bi. ⁸È zhe dwā nánzhəzhɔ zà, bə y'á mǎ sə bə pǔ còrhò-tum! Sə rəmyé mó m'a wərhé, ndá byinə né gə tú nə pyirh yi ní, tənà y kəbē bə zə è lyi bí bə m'e lyě, búlá shù w gə tú o lyě kwā né mó wé. Bə zə bə bə m'e shí tənərh shəbē sə lyi bí já dēdē wé, bə b'e cí bi dwā yó Esərayel pyər ré rə yəl ji-bwər, kən denne mó yó. Bə vùr lyi bí bəmyé mó dwə dwā wé, sə bə púlápúlá m'a jòm gəà ndá yə-zúlá. ⁹N m'á zě n bə, n m'á bə ndə zho nánfɔlɔ ta, n m'á yə ndə ébɔ kɔbɔ o pyi tənà y ta, nmyé ndá n shədéése gakó ndá dwə nánzhəzhɔ nyəbē nə ŋwéné ndá mó mó. ¹⁰«Nyí Bə-zhe-zho Yi nyí rí: Dē ré rəmyé mó yù wə, wé nánzhəzhɔ wərhó búlá m'a bə n wé, n m'á zě n tene kən tēbē rə bə cən mó n la wərhó, ¹¹n m'á wò: À m'a vò a bú ndá tənà kəbē è wər è cən è la zō mó, à m'a yí lyi bə zhe yə-zúlá mó sō, kaka t'á zě bə wun ni yé: bə gakó jě, byíl-fwəlse sə yə lwí sə kákélé sə kákélé bə, bə bə bwəəle ndá sǎfɔr zhe yé. ¹²N m'á vò e bú búlá e pwà wé nánzhəzhɔ e cí dwā yó yilə, e bubu wé yilə, ndá e zhě è jě lyi bí byəbē bə kwě bə bə ji-bwər ré wé mó yó mó yilə, dwí rí tēbē bə zə rə lyi bí bə shí tənərh dwā cəcəl w bə b'e cí dwā yó, rə zhe dō ndá jě-kən, rə jě tənà è wə pyər ré yó mó sono. ¹³Saba ndá Dədā ndá Təreshiisi dɔlɔna bé nd'è bwar-byā bé m'a bwərh mó bə wò: Wó wé nánzhəzhɔ pwā, búlá né kwā e cí púl yil n tú nà? Wó bubu yil n byě n lyi-zhɔ w n cí dwā yó nà? Wó səbyi-kùli ndá sánəmə zō yilə, ndá vwəmə ndá nəcənde zō yilə, wé nánzhəzhɔ pwā búlá né kwā mó púl nánfɔlɔ cú yil nà? ¹⁴«Wó rəmyé è ce, numbyíni byí, zòm Bə-zho-zhe yil yilə. wál Gɔɔge ne: Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: Dē ré tēbē Esərayel à dwí rí m'a jòm ndá yə-zúlá, n nə tá n la lwar nɔ nà? ¹⁵N m'á shí n tənà y w n bə, jə-gwā sō yə-pələ wa, nmyé ndá dwə nánzhəzhɔ n m'a yə né ndá mó. Nə lyi bí gakó m'a jòm eshərh, á m'á yə lyi nánzhəzhɔ bə tú dwā yó, shədéése nánjəjóló. ¹⁶N m'á bə n bú ndá Esərayel à dwí rí, kən m'e yí n pyi tənà y ne ndə ébɔ ta. Rəmyé mó m'a wərhé yi rí gə tú rə pyirh yi ní. À m'a ce n bə n bú nd'á tənà yá, m̀̀ni ga tənəsé dwā bé lwar à pár à gə tú à tó nmyé Gɔɔge yə zhùlù denne, a byili b'á bə dō zhe, bə yirh w yi ní. ¹⁷«Nyí Bə-zho-zhe Yi nyí rí: È wó nmyé yò, à tó Esərayel nyi-zwennə bé à t̀̀nt̀̀nnə bé denne a zòm shāā ga mó. Bə zòm Bə-zho-zhe yil yil dwā né nəmyé mó wé, byinə nánzhɔ. Wó nmyé à m'a ce n bə n bú ndá bə. ¹⁸Dē ré rəmyé mó yù wə, dē ré tēbē Gɔɔge m'a ji nà Esərayel ce y yó mó, n m'á ce lyi-shùurí du à yé-zwǎ wa, wó Bə-zho-zhe Yi nyí rí. ¹⁹À sónó w o lyě ce ne mó ndá à lyi-shùurí gə m'a kwě rə zhe myin mú yilə, à n'á wəl re: zhəná, dē ré rəmyé mó yù wə, ce y m'a zhízhí dēdē Esərayel tənà y yó. ²⁰Nə-fɔlɔ w mómɔsé ndá dē-yi rí kúmsí ndá gɔ-wé ré ndá kən tēbē gakó rə n'è fwəl tē rə pǔ yó mó ndá numbyínsi ce y yó mó m'a kəkə əmyé yé né. Pyər ré m'a swər rə jòm, pyər ré rə lo mó m'a shíshirí tē, byíl-fwəlsé gakó m'a ló tē. ²¹À m'a byě búlá shù w o bə o bú ndá Gɔɔge à pyər ré gakó yó. Lə gakó m'a n yəyéle n nó n bwi ndá n da-byí ndá búlá shù, wó Bə-zho-zhe nyí rí. ²²À m'a zə cím-bəlwélé ndá jal a m'a pǔ còrhò-tum. À m'a ce dwā nánfwélé ndá bədúkwələ ndá myin ndá kwá nyə nmyé ndá n shədéése ndá dwə nánzhəzhɔ nyəbē nə m'a yə né ndá mɔ mó yó. ²³À m'a byili à jéné ré nd'á gə bə dō zhe né mó. À m'a byili à cən pár dwə nánzhəzhɔ yirh wə. Rəmyé yó, nə m'a zě nə lwar b'əmyé wó Bə-zho-zhe.

Chapter 39

¹«Nmyé Numbyíni byí, zǝm Bə-zhə-zhe yil yilə, Gəgə shò kwā né. N m'ǎ wò: nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Gəgə, à j'ǎ bàn mó, Məshəke ndá Təbal pyǝ nánfǎlǎ. ²À m'a vwě mó, à m'a zə mó a m'a vò, à m'a ce n shí jə-gwǎ sō yə-pələ w n bà, à m'a zə mó n bà n bú ndá Esərayel pyār ré. ³À m'a mà mó muni ga n jə-gwǎ jě y dwi n twā y ne, sə à m'a ce n cama né vwār h n jə-jí jě y w nə ló tǝ. ⁴N m'ǎ ci Esərayel pyār ré yó, nmyé ndá n shədəésé gakó ndá dwá né nə nwené ndá mó mó. À m'a ce n yə zúmə ndá kən ré tǝbé gakó rə n'ě zǝ vwēmē mó ndá gə-wě ré nyí kùjú. ⁵N m'ǎ ci gə sō. B'ǎ zǝm, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ⁶À m'a ce myín jí Magəgə tənà y wě ndá ceme né nǝ kákélé ne mó lyi bí, bà jě yə-zúlá wě mó sō. Rəmyé yó, bà m'a zǝ bə lwar b'amyé wó Bə-zhə-zhe. ⁷À m'a ce bə lwar à yil ré rə bə dō zhe mó párá, Esərayel à dwi rí cəcəl wə, sə à k'ǎ t'ǎ la yǝ bə fulsi à yil ré rə bə dō zhe mó yé. Rəmyé yó, tənèsé m'a zǝ bə lwar b'amyé wó Bə-zhə-zhe, à bə dō zhe Esərayel né yé. ⁸Nyí ri, rə bənà, rə gaga mó yúwə, wó dǝ ré tǝbé à zǝm rə zǝmà mó, wó Bə-zhə-zhe nyí rí. ⁹Esərayel ceme né lyi bí m'a du, bà m'a jée myín, bà m'a zə búlá wě ré bə m'e jée myín nánfǎlǎ: nəkò-bwǎlse ndá nəkò-fwǎale ndá twār h ndá cama e súl swá nǎmpǎlse ndá nánfwǎale. Bà m'a nə kən ré tǝbé bə la m'e jée myín byinə nyǎlpye. ¹⁰Bə k'ě t'ǎ la dǎr pwǎ gə sō yé, bə t'ǎ la cémé kǎ túr rí wě yé, b'ě wó búlá wě ré rəmyé mó bə la m'e jée myín. Bà m'a pwǎ lyi bí byěbé bə pwǎ bə wě ré bə yě be mó, wě ré bə yě be, bə m'a bubu lyi bí byěbé bə bubu bi mú, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹¹Sə dǝ ré rəmyé mó yù wə, à m'a byili Gəgə lú-bǎl mó jàà y bə la mǎ né co Esərayel né mó, sóm-zhəlnə bé vǎl w sómá yá, nə-fǎl w yi-púr h sō mó, lú-bǎl mó məmyé m'a pyi sóm-zhəlnə bé sómá yá. Bà wó gǎà mó bə m'a ce Gəgə ndá n lyi nánjəjóló w né, sə bə m'a byě vǎl w òmyé bə Gəgə Lyi-əjóló vǎl. ¹²Esərayel kélé y lyi bí m'a wér h cǎnsə shǎlpye bə m'e ce be muni ga bə ce tənà y yə wār hgǎá. ¹³Tənà y lyi bí gakó m'a ce be, sə rəmyé mó m'a zhǝ bə yó dǝ, dǝ ré tǝbé à la còrhó pǎ à cìn ni mú, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁴Bə m'a vùr lyi bə j'ǎ nwené bə n'ě byélé tənà yá, cùurí co yilə, lyi bí byěbé bə n'ě tó gǎà bə lyé mó m'a sǝ be, muni ga, bə pwǎ cùurí rə mǝ tǝ mó, bə yě tənà ne wār hgǎá. Cǎnsə shǎlpye kwǎ, bə m'a j'a zǝ bə n'ě pyǎ. ¹⁵Bə tum rí gə wó tənà y byóló mó ce, bə m'a byélé ya, sə bə gə tu numbyíni kúr yó, bə m'a pwǎ nǎkul-púl bə cí rə yala ne, bə m'e dǝ bə lyi bí byěbé bə n'ě ce cùurí mú b'e pwǎ re, bə vò bə ce Gəgə Lyi-əjóló n vǎl w wa. ¹⁶Bə m'a súl bə ce cǝ òdù mye yil bə Aməna, Lyi-əjóló, bə m'a zə zə èta bə ce tənà y jǎrh wār hgǎá. ¹⁷«Numbyíni byí, cili. Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Wál kúmsi ni, ndá kən ré tǝbé gakó rə n'ě zǝ vwēmē ne ndá gə-wě ré gakó ne: Bà-na dwá yó, bà-na, shí-nə jààsé gakó w á bə á gúlí dwǎ, vwí rí tǝbé à la zwál á yil mú yilə, vwí nánfǎlǎ rə la zwál Esərayel pyār ré yó. Á m'ǎ dǝ nǎmá á súl á nə jal nyó. ¹⁸À m'a dǝ kǎndar ré yala nǎmá bé, á nyò, á lū w pyǎ bé jal mó. Bà wó pyi-byər h ndá pyi-bwǎlse ndá bə-cílsi ndá nə-byər h, bə gakó wó Bashā vwāmá né nyěbé nə nù mú. ¹⁹À m'ǎ nwené á dǝ nwísi á búl á sú, á nyò jal mó kən m'e yí mǎ zə ába: wó vwí rí tǝbé à la zwál á yil mú. ²⁰À kùjú w jàà y w á m'ǎ dǝ shəshər h ndá nə-vwǎale, shədəésé gakó vwāmá né á búl á sú, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ²¹À m'a ce à còrhó w yə tənèsé sō. Tənèsé gakó m'a nə còrhó-tum rí à la m'a kǎ sǎ bursi mú nd'ǎ jě y à la sǎ yó cú mú. ²²Rəmyé yó, kən j'a zhì dǝ ré rəmyé mó kən m'ě la, Esərayel kélé y lyi bí m'a lwar b'amyé wó Bə-zhə-zhe, bə Yi rí. ²³«Tənèsé m'a lwar bə bə pwǎ Esərayel kélé y lyi bí bə m'e vò yómde-jə bə yə-bəlǎl w yilə, bə gə yə bə nà èdù yó zhì ndá ne mó yilə. Wó rəmyé è ce à shèè à yé-zwǎ y bə yé né, a yě be a ce bə zùwə bé jǝ wa, sə búlá shù gu bə gakó. ²⁴À zǝ be kən tó dwǎ ndá bə jimdí ndá bə yó-kùlù w gə y'ǎ wó né. Wó rəmyé è ce à shèè à yé-zwǎ y bə yé né. ²⁵Sə nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Á m'a kwər he Zhakəbe yò èlǎsé, à m'a zə Esərayel kélé y lyi bí gakó ndá nǎnǎ-dǝr, a byili b'ǎ sónó w lyé ce ne, à yil ré rə bə dō zhe mó shò kwā né. ²⁶Bə m'a swě bə cizhìl ré ndá bə dwǎré tǝbé gakó bə m'e dó ne mó yò, bə gə y'ǎ jě bə tənà y ndá yə-zúlá, lò lò yá n téné n la n zǝ bə wun ni yi ní mú. ²⁷À gə ce bə shí dwá né dwǎ bé sō bə kwě bə bà, à m'a cí bi dwǎ yó jàà y kǝbé è nye ndá bə zwǎ bé wě, à m'a tó bə denne a byili tənər h nánzhəzhǝ yǎrh w b'ǎ bə dō zhe yé. ²⁸Rəmyé yó bə m'a zǝ bə lwar b'amyé wó Bə-zhə-zhe bə Yi rí, b'ǎ gə ce bə pwǎ be bə m'e vò tənèsé w kwā né, à m'a k'a cí bi dwǎ yó bə sǎpwǎ tənà y wě. À k'ǎ t'ǎ la be yǝ gǎà yé. ²⁹À k'ǎ t'ǎ la à yé-zwǎ y shòò bə yé né yé, b'ǎ m'a ce à Eshirhə y sǎ Esərayel kélé y lyi bí yó, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 40

¹Bà gá pwà nába bà m'e vò yómde-jè y kwā né, byinā shí-èlyè ndá nànu byin rí kùr-jiré yá, càna y dwā shí dē ré, ndá bà gá wūr Zhərazəlem mó y'à zhe byinā shí ndá nàna, dē ré rəmyé mó yù w cici, Bə-zhə-zhe jè y j'a cí á yó. N zə ne n mə n vò Esərayel tənà y wā. ²ñ gá zə ne a nə wē Yi shò kwā, n zē n zə ne n vò n cí pyò ò wə dēdē dēdē yó, cə òdù bà lù pyò w yá-pèlè wā, jà-jí sono. ³ñ zə ne n mə n vò gāa mó. Sə à púrí bal, n yà n nyé ndə kammə ta. Ñ yà n zhe ku n jì w ndə lē nyini ta, e súlí dà-dòlò w kòbò bà m'è merhe mó. Ñ yà n zhí bwərə y wə. ⁴Bal mó wə ne: «Numbyini byí, búl n púr n yírhá né gako n nyí. Pul n zhǎ né gako n cili. Nyí kɔn ré tēbé gako à la ce n nə mó náacənè. Bà bà zə mó bà bà nyónò, wò rəmyé mó byulu yilə. Ñ m'á cí kɔn ré tēbé n la nɔ mó gako Esərayel kélè y lyi bí ni.» ⁵À púrí kónò òdù, ò kákélè còrhó-jì yá. Dà-dòlò kòbò bà m'è merhe mó y'à wə bal mó jì wā, ò dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá nyàldù, jà-tórhó yírh ré y'à wó zà zà jà-tórhó yírh ré e súlí jè-wàn. Ñ merhe byíli y kwere ré: dà-dòlò yírh rədu. È dē-zhiyá yá: dà-dòlò yírh rədu. ⁶Ñ zhír n bà bwərə y è zǎ yi-púrhí sò mó sətə, n jì è nərɔ cù byílsi yó. N merhe jì y étwí-ényí rí lùmi rí: dà-dòlò yírh rədu, étwí-ényí gako lùmi rí, dà-dòlò yírh rədu. ⁷Yilnə bé jisí: dà-dòlò yírh rədu, jì gako dwèlè ré, ndá dà-dòlò yírh rədu, jì gako wè ré. Bwəl mó mə y'à wə yilnə bé jisí cəcəl w mó y'à wó jà-tórhó yírhá rənu. Jì y étwí-ényí rí, bwər-zónó w sətə, n gə zhí wè n mə n bàn mó: dà-dòlò yírh rədu. ⁸Ñ merhe bwər-zónó wá: jà-tórhó yírhá lyelè. Ò yə né kwere ré: jà-tórhó yírhá nəlyè, bwər-zónó w y'à kwè o bà wè. ¹⁰Yi-púrhí sò bwərə y yilnə bé jisí: sətò vò òdù, sətò vò w dō mó. Sə sətò y ga y'à mǎ dwā, yə né mye ga y'à mǎ dwā, jà-jí ndá jà-gwǎ ga sò. ¹¹Ñ merhe bwərə y nyí rí wè ré: jà-tórhó yírhá shíyá. Bwərə y dē zhiyá yá: jà-tórhó yírhá shí ndá nətò. ¹²Bwəl y'à wə yilnə bé jisí yé né: bwəl mó məmyé sarh gako y'à wó jà-tórhó yírh rədu. Yilnə bé jisí: jà-tórhó yírhá nyàldù, vò òdù, ndá jà-tórhó yírhá nyàldù vò w dō mó mye. ¹³Ñ merhe bwərə yá, kɔn zhí yilnə bé jisí kùr ré ne e m'e vò sà dwā bé kùr ré ne. Wè ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá nànu, étwí-ényí rədu gako yé y y'à zǎ rə dō mó ne. ¹⁴Ñ merhe bwər-zónó wá: jà-tórhó yírhá shí-èlyè. è gə wó bwər-zónó w yilə, kónò w byíli y y'à kákélè wā. ¹⁵Bwəl mó y'à j'a la bwərə y yé y wə. Mə zhəl mə yí bwər-zónó w yé y wə, bwərə y sətə ndá n gə wə wè mó: jà-tórhó yírhá shí-ènu. ¹⁶Bà y'à cə-zhǎ nə sò ndá cəbse, yilnə bé jisí ndá sə yə né ne, bwərə y sətə ndá n gə wə wè mó, bà kákélè. kɔn y'à wó èta mye bwər-zónó w yilə, cə-zhǎ y'à kákélè wā, ndá n gə wə wè mó. Bà y'à cí kwǎ vɔr myaarhe yi rədu gako yó. ¹⁷Bal mó ce a zù kónò w dō mó wə. Sə à púrí jirh ndá jàa è pyili ndá nákulə. Bà y'à kwerhe se, sə m'e kákélè kónó wá: sə y'à wó jirh shá-ètò jàa y è y'à pyili ndá nákulə mó yó. ¹⁸Jàa y è y'à pyili ndá nákulə bwərsé vwəmè né yó mó y'à j'a mǎ dwā ndá bwərsé wè ré: è y'à wó jàa y è y'à pyili ndá nákulə ndá n gə wə wè mó. ¹⁹Ñ zhí kónò w dō mó bwərə y ne n merhe bwəl mó dwèlè ré n mə n yí kélè y wu w kónò w yé y w mó: jà-tórhó yírhá zǎm. Wó kɔn gə zǎ yi-púrhí sò yil mú. È gə wó jà-gwǎ sò mó yilə, ²⁰ñ merhe bwərə y è zǎ jà-gwǎ sò, kónò w kwā y w mó dwèlè ré nd'è wè ré. ²¹Ò yilnə bé jisí, sətò vò òdù, sətò vò dō mó mye, ò yə né nd'ò bwər-zónó w ga y'à mǎ dwā ndə bwərə náyáa y ta. Ò dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shí-ènu, ò wè ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá nànu. ²²Ò cə-zhǎ né nd'ò bwər-zónó w nd'ò kwǎ vɔr ré ga y'à mǎ dwā ndə bwərə y kèbé è zǎ yi-púrhí sò mó nyàn ré ta. Bà y'à n'è tó nərɔ-cù-byílsi shàlpyè yó bà m'è jìl è yó. Bwər-zónó w y'à zǎ se. ²³Bwərə y'à wə kélè y wu w kónò w ne, jà-gwǎ sò bwərə y yé y wə, ndə yi-púrhí sò nyá y ta. Bal mó zhí bwərə èdu ni n merhe n vò n zhí è dō mó ne: jà-tórhó yírhá zǎm. ²⁴Ñ ce a vò jà-jí sò. A púrhí bwərə y'à zǎ jà-jí sò. N merhe è yə né nd'è bwər-zónó wá: rəmye y'à mǎ dwā ndə rə dwā bé ta. ²⁵Bwərə y ndá zónó w ga y'à zhe cə-zhǎ nə kákélè re, nə y'à wó ndə cə-zhǎ né dwā bé ta. Nə dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shí-ènu, nə wè ré zē rə y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá nànu. ²⁶Bà y'à n'è tó nərɔ-cù-byílsi shàlpyè yó bà tó è zónó w yé y wə, bà m'è zhəl è wè. Bà y'à cí kwǎ vɔr myaarhe yə né yó, jà-jí ndá jà-gwǎ ga sò. ²⁷kélè y wu w y'à zhe bwərə èdu è y'à zǎ jà-jí sò. Ñ zhí bwərə èdu ni n merhe n mə n vò è dō mó ne, kɔn zǎ jà-jí sò: è y'à wó jà-tórhó yírhá zǎm. ²⁸Ñ ce a tó jà-jí sò bwərə y w a zù kélè y wu w wə, n zē n merhe bwərə y èmyé mó: èmye y'à mǎ dwā ndə è dwā bé ta. ²⁹È yilnə bé jisí nd'è yə né nd'è bwər-zónó w ga y'à mǎ ndə rə dwā bé ta. Bwərə y nd'è zónó w y'à zhe cə-zhǎ nə kákélè re. Rə dwèlè ré wó jà-tórhó yírhá shí-ènu, rə wè ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá nànu. ³⁰Zände y'à kákélè ya. Rə dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá nànu. Rə wè ré zē rə wó jà-tórhó yírhá nànu. ³¹È bwər-zónó w y'à zǎ kónò w dō mó. Kwǎ vɔr myaarhe y'à cí yə né yó. Bà y'à n'è tó nərɔ-cù-byílsi lyelè yó bà m'è zhəl ò wè. ³²Ñ ce a tó yi-púrhí sò bwərə y a zù kélè y wu w wə. N merhe bwərə yá: è y'à wó ndə è dwā bé ta. ³³È yilnə bé jisí ndá yə né ndá zónó w ga y'à mǎ ndə rə dwā bé ta. Bwərə y ndá zónó w ga y'à zhe cə-zhǎ nə kákélè re. È dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-ènu, è wè ré zē è wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá rənu. ³⁴Bwər-zónó w yé y y'à zǎ kónò w dō mó. Kwǎ vɔr myaarhe y'à cí yə né yó, jà-jí ndá jà-gwǎ ga. Bà y'à n'è tó nərɔ-cù-byílsi lyelè yó bà m'è zwì ò wè. ³⁵Ñ ce a bà jà-gwǎ sò bwərə y sətə. N merhe ya, èmye y'à mǎ dwā ndə è dwā bé ta. ³⁶È y'à zhe è yilnə jirh nd'è yə nd'è zónó e súlí ndá cə-zhǎ, nə y'à kákélè ya. È dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-ènu, è wè ré zē rə wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè ndá rənu. ³⁷È bwər-zónó w yé y y'à zǎ kónò w dō mó. Kwǎ vɔr myaarhe y'à cí yə né yó, jà-jí ndá jà-gwǎ ga. Bà y'à n'è tó nərɔ-cù-byílsi lyelè yó bà m'è zwì ò wè. ³⁸Jì dō nyí y'à zǎ bwər-zónó wá. Wó gāa bà y'à n'è shàrh vwí námpúm cǎé ré ne. ³⁹Tabéelse sàlyè y'à wə bwər-zónó w vò òdù, sàlyè mye y'à wə vò w dō mó. Wó sàmyé yó bà y'à n'è zwál vwè námpúm cǎé né ndá

yà-bàlòlò súbri lwál vwǎ né, è súlí ñdá yò kòrhò vwǎ né né.⁴⁰ Tabéélse sàlyè y'à wò pwè ne, bwàr-zónò w sarh ré ràdù y ni, lò mòbò í lá jà-gwǎ sò bwàrè y nyí rí ni sàta mó yilá. Tabéélse sàlyè dwǎ mye y'à wò bwàr-zónò w sarh ré dō mó né.⁴¹ Tabéélse sàna bwàrè y vǎ òdù, tabéélse sàna bwàrè y vǎ w dō mó: tabéélse lyele, bà y'à n'è zwál vwǎ né sà yó.⁴² Tabéélse sàna y vwí námpúm céé ré yilá, sà y'à lù ñdá nákulá nyèbé nà sàlà: sà dwèlè ré y'à wó jà-tórhó yírh ràdù ñdá fwá. sà wè ré y'à wó jà-tórhó yírh ràdù ñdá fwá. Sà dǎ-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírh ràdù. Wó tabéélse sàmyé mó yó bà y'a cí wè ré bà y'a m'è zwál vwǎ námpúmá céé né vwámá né ñdá vwǎ né dwá bé vwámá né né.⁴³ Bà y'à wèrhé gwéré, è wè ré merhe jà-wàn e kákélé tabéélse nyá né, kón zǎ wé. Vwǎ né nàmá bé bà y'a pò Yì ni mú y'à wò sà yó.⁴⁴ Núnna bé jisí y'à ñwéné kélè y wu w wà, bwàrè y kwá y wa: èdù y y'à wò jà-gwǎ sò bwàrè y sàta, è yé y y'à zǎ jà-jí sò. È dō mó y'à wò jà-jí sò bwàrè y sàta, è yé y y'à zǎ jà-gwǎ sàta.⁴⁵ Bal mó zè n wò ne: «Jì y kèbè è yé y zǎ jà-jí sò mó wó vwí-zwálnà bé bà n'è twí Còrhó-jì y tum rí mú nyá.⁴⁶ Sò jì y kèbè è yé y zǎ jà-gwǎ sò mó wó vwí-zwálnà bé byèbè bà n'è twí vwí-jùlú w tum rí mú nyá. Wó Sadoke byá bé, Levyi byá bé wé, bà n'è yí Bə-zho-zhe nyí ni m̀̀ni ga bà twí bà pō mó.»⁴⁷ Bal mó merhe kélè y wu wá. È dwèlè ré: jà-tórhó yírhá zǎm, è wè ré: jà-tórhó yírhá zǎm: è sarha né nàna y ga y'à mǎ dwá. Vwí-jùlú w y'à wò còrhó-jì y yé y wà.⁴⁸ N ce a zù Còrhó-jì y zónó w wa. N merhe zónó w yə né: jà-tórhó yírhá nànu vǎ òdù, jà-tórhó yírhá nànu vǎ w dō mó. Bwàrè y wè ré: jà-tórhó yírhá nètò vǎ òdù, jà-tórhó yírhá nètò vǎ w dō mó.⁴⁹ Bwàr-zónó w dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shí-elyè. Ò wè ré: jà-tórhó yírhá shí ñdá nàlyè. Bà y'à n'è tó nàrh cú byílsí yó bà m'è zwí ò wé. Yə dwá y'à wò yə né yala ne, òdù y'à wò vǎ òdù, òdù zè ò wò vǎ w dō mó.

Chapter 41

¹Bal mó ce a zù jì y nánfwèlè y wé. N merhe ya né: jà-tórhó yírhá nyàldù, nà wé ré, vò òdù, ndá jà-tórhó yírhá nyàldù, nà wé ré, vò w dō mó, kòrhó w wé ré. ²Étwí-ènyí rí wé ré: jà-tórhó yírhá shíyá. Étwí-ènyí rí sarha né: jà-tórhó yírhá rēnu sarh ré ràdù yá, ndá jà-tórhó yírhá nēnu sarh ré dō mó. N merhe jì y dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shá-èna. È wé ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè. ³N zù n vò wé, n merhe étwí-ènyí rí yí rí: jà-tórhó yírhá nàlyè, étwí-ènyí rí: jà-tórhó yírhá nyàldù, étwí-ènyí rí sarha né: jà-tórhó yírhá nyàlpyè. ⁴N merhe jì y dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè, è wé ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè, jì y nánfwèlè y yé y w mó. N zè n wò ne: «Wó Yì dúdú jàa yá.» ⁵N merhe Còrhó-jì y byílí yó: jà-tórhó yírhá nyàldù. Jìsì dwā bé sà y'à lù sà kákélé Còrhó-jì y mú: jà-tórhó yírhá rēna, è y'à lù e kákélé Còrhó-jì yá. ⁶Jìnsì sà y'à lù Còrhó-jì y yala ne mó: sà y'à zhí zhí dwā yó, dè-yó jìrh kùrà nètò y'à nḡwéné, kùr ràdù gako y'à wó jìnsì shá-ètò. Sà kùrà né y'à cí jìsì sà y'à wò Còrhó-jì y yala ne, sà kákélé y mó byílí y yó, m̀̀nì ga sà swàrh è wé. Sà sà y'à yè Còrhó-jì y byílí y wé swàrh yé. ⁷Jìnsì sàmyé mó wé ré y'à j'à n'è sùlí, kòn tó dè-yó jìsì kùr ràdù gako ne: wé ré sùlú mú y'à tó dwā ndá dè-yó jìsì kùr gako, e m'è kákélé Còrhó-jì yá, sà m̀̀ y'à yè dwā tó ndá byílí y yé. Wó rəmyé è ce Còrhó-jì y wé ré y'à j'à n'è sùlí kòn gá y'à la dè sō mó. Bà y'à n'è zhí tē dè-yó jìsì wé, bà jì bə vò cəcəl w dè-yó nyəsé wé, bə zè bə lyē bə yí yá-pèlè w dè-yó nyəsé wé. Sà à púrí bà jìnsì Còrhó-jì y yala ne mó kùrà né gá y'à cí m̀̀gá mó, kòn y'à zè dè e yí dà-dòlò yírh nāmpúm, e m'è kákélé Còrhó-jì yá, bo-púl ò dè-zhiyá y wó jà-tórhó yírhá nyàldù. ⁹Jìnsì sà y'à lù Còrhó-jì y yala ne mó kwā-byílí y wé ré: jà-tórhó yírhá rēnu. È gə wó bwəl mó bà yē jìnsì sà lù Còrhó-jì y yala ne ¹⁰ndá jìsì dwā bé, wé ré: jà-tórhó yírhá shí-èlyè, kòn m'è kákélé Còrhó-jì yá. ¹¹Jìnsì sà lù Còrhó-jì y yala ne mó étwí-ènyá né, bwəl nánfò w səta mó: étwí-ènyí ràdù y'à zà jà-gwā sō, étwí-ènyí dō zè rə y'à zà jà-jí sō. Bwəl mó nánfò w wé ré: jà-tórhó yírhá rēnu, kòn m'è kákélé. ¹²Jì y è yé y y'à zà kèlè y wu w mú, nà-fìlò w vò w səta mó wé ré: jà-tórhó yírhá shá-shàlpyè. Jì y byílí y wé ré: jà-tórhó yírhá rēnu, kòn m'è kákélé. È dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shá-nəbó. ¹³N merhe Còrhó-jì yá. È dwèlè ré: jà-tórhó yírhá zóm. Kèlè y wu w ndá jì y nd'è byílí dwèlè ré: jà-tórhó yírhá zóm. ¹⁴Còrhó-jì y yé y ndá kèlè y wu w wé ré, kòn zà yì-púrhí sō mó: jà-tórhó yírhá zóm. ¹⁵N merhe jì y dwèlè ré, kòn w ò wò kwā mó səta, èmyé nd'è jàasé bà vùr sà wé tó yil mú, jà-jí ndá jà-gwā ga sō mó: jà-tórhó yírhá zóm. Jì nánfwèlè y è wò wé mó ndá zándé rà yésé y'à zà kònó w wu w mú, ¹⁶ndá étwí-ènyá né, ndá cà-zhǎ né bà y'à sō ndá cəbse mó, ndá jàasé shəbè bà y'à vùr sà wé tó yil mú, kòn gá y'à kákélé yárh sətò y mó, kòn zà étwí-ènyí rí yé y w mó gako y'à wèrhé ndá dār ná-ècandè: kòn gá kákélé gàa nyí rí mú gako, kòn zhí tē e m'è yí cà-zhǎ né. Bà y'à zù cà-zhǎ né mye. ¹⁷Bà y'à tene bwəl kòn m'è yí étwí-ènyí rí yá-pèlè wa, kòn sùlí e yí Còrhó-jì y wu w wé ndá pwè ne ga ndá byílí y gako yó, è wé mó nd'è pwè ne ga, ¹⁸bà la m'è cí shərabéba ndá kwā vòr myaarhe né: kwā vò òdù shərabéba bəlyè cəcəl wə. shərabé èdù gako y'à zhe yé-zwǎrh sàlyè: ¹⁹èdù y wó numbyíní yé-zwǎ, è pyírhí e zà kwā vò w òdù səta, yé-zwǎ y dō mó wó bərw yé-zwǎ, è y'à pyírhí e zà kwā vò w dō mó səta: sà rəmyé mó gako y'à wèrhé Còrhó-jì y yó, rà y'à sùlí rə kákélé ya. ²⁰Bà y'à cí shərabéba ndá kwā vòr myaarhe kòn zhí tē e m'è yí étwí-ènyí rí yá-pèlè wa, ndá jì y nánfwèlè y byílí y yó. ²¹Jì y nánfwèlè y étwí-ènyí rí dār ré sarha ne nəna y ga y'à m̀̀ dwā. Kòn ré tēbè bà y'à n'è nyí Yì jàa y yé w mó y'à nyè ndá ²²vwǎ-júlú ò fwar ndá dār ta, ò dè-zhiyá y y'à wó jà-tórhó yírhá nètò. Ò dwèlè ré: jà-tórhó yírhá nàlyè. Ò y'à zhe wé ò nəgúlá né yilə. Ku w kòbò ò kùr ré y'à cí ò yó mó nd'ò sarha né y'à wèrhé ndá dār. Bal mó wò ne: «Wó tabələ y kèbè è wò Bə-zhə-zhe yé né mó.» ²³Jì nánfwèlè y y'à zhe bwəðle kùrà nàlyè, Yì jàa y mye ²⁴y'à zhe bwəðle kùrà nàlyè. Bwəðlé y'à zhe vòmè nàlyè, nà y'à wó nà zhəl nà yé né nà k'à twí nà kwā: vòmè nàlyè bòlò òdù yilə, ndá vòmè nàlyè bòlò w dō mó yilə. ²⁵Bà y'à cí shərabéba ndá kwā vòr myaarhe jì nánfwèlè y bwəðlé yó ndá tēbè bà y'à cí byílí yó mó ta. Pwè ne, dār ku ò n'ò càr zho w òdù y'à zhí bwər-zónó w yé y wə. ²⁶Cà-zhǎ nà sō ndá cəbse ndá kwā vòr y'à wò bwər-zónó w sarha né ndá jìsì sà lù Còrhó-jì y yala ne mó yó e sùlí ndá wé ré rà n'è càr zho w mó yó, jà-jí ndá jà-gwā ga sō.

Chapter 42

¹Bal mó ce a du a tó jà-gwǎ sǒ a vò kǎnó w dǒ mó sǎta. N ce a zù jìsǐ sà yésé zǎ kǎlé y wu w ñdǎ jì y wé, jà-gwǎ sǒ mó. ²Jà-gwǎ sǒ bwàrà y sǎta yé y wǎ, dwèlè ré: jà-tórhó yírhá zǎm, è wé ré: jà-tórhó yírhá shí-ènu. ³Jàasé shèbé bà y'à vùr sà wé tó yil mú, y'à zhǐ zhǐ dwǎ yó, twǎr kùrè nàtò, kǎlé y wu w ò wé ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí-èlyè y yé né ñdǎ kǎnó w dǒ mó wu w ò pyilì ñdǎ nákulǎ né mó yé né. ⁴Bwǎl y'à yě jìsǐ yé né, mà wé ré: jà-tórhó yírhá shíyá, kǎn zǎ kǎnó w dǒ mó kǎlé wu wǎ, mà dwèlè ré: jà-tórhó yírhá zǎm. Jìsǐ étwí-ènyá né y'à wǎ jà-gwǎ sǒ. ⁵Jìsǐ shèbé sà wǎ yǎ-pèlè w mó y'à wó nánsháshénse du sà dwǎ bē, bà jàasé shèbé bà y'à vùr sà wé tó yil mú y'à zwé jìsǐ bwǎl mó du shèbé sà y'à wǎ tǐ ñdǎ shèbé sà wǎ cǎcǎl w mó ga. ⁶Jìsǐ sǎmyé mó y'à zhǐ zhǐ dwǎ yó sà wó dǛ-yó jìrh sàtò, sǎ sà y'à bǎ yǎ nǎ nyé ñdǎ kwǎndé yǎ né ta zhe yé. E súlì myé sà y'à wó nánsháshénse du jìsǐ shèbé sà wǎ kur w mú, ñdǎ shèbé sà wǎ cǎcǎl w mó, kǎn zhǐ tǐ è m'è la dǛ mó. ⁷Pwé ne byilì yǎ, è y'à merhe dwǎ ñdǎ jìsǐ, kǎn zǎ kǎnó w dǒ mó, jìsǐ yé y w mó, dwèlè ré: jà-tórhó yírhá shí-ènu. ⁸Bà kǎnó w dǒ mó jìsǐ dwèlè ré wó jà-tórhó yírhá shí-ènu. E jà kǎn gǎ zǎ jì y nánfwèlè y yé y w mó wó jà-tórhó yírhá zǎm. ⁹Yi-púrhí sǒ bwàrà y y'à n'è dwi jìsǐ sǎmyé mó kùr wǎ, muni ga bǎ ñwéné bǎ zhǐ kǎnó w dǒ mó wǎ, bǎ vò bǎ zù sà wé. ¹⁰Jìrh y'à twèlè kǎnó w byilì y wé ré gǎkó, kǎn zǎ yi-púrhí sǎta, kǎlé y wu w ñdǎ jì y yé y wǎ, ¹¹sómá y'à ñwéné tǐ sà yé né. Sà y'à nyé ñdǎ jìsǐ shèbé sà y'à wǎ jà-gwǎ sǎta mó ta: sà ga dwèlè ré y'à mǎ dwǎ, sà ga wé ré myé y'à mǎ dwǎ, bà gǎ n'è tó mǎgǎ bǎ shár ráá bǎ zwì mú myé y'à wó kǎn rǎdù, sà gǎ y'à lù sà zhǐ ní mú myé y'à wó rǎdù, étwí-ènyá né myé y'à wó rǎdù. ¹²E y'à wó ñdǎ jìsǐ shèbé sà wǎ jà-jǐ sǒ mó bwǎrsé ta: bwàrà èdù, sómá y yó-gurá y yó, byilì y è n'è círhí Còrhó-jì y yé y wǎ, yi-púrhí sǒ, sà étwí-ènyá né ne. ¹³Bal mó wò ne: «Jà-gwǎ sǒ jìsǐ ñdǎ jà-jǐ sǒ jìsǐ, kǎlé y yé y mó wó Còrhó-jì y jìsǐ. Bà wó gǎà vwǐ-zwǎlnǎ bé bà n'è yí Bǎ-zhǎ-zhe nyí ní mú mǎ sǎ bǎ jí paánsé shèbé bà pǎ Yi dúdú ní mú ní. Wó gǎà bǎ mǎ sǎ bǎ cí paánsé shèbé bà pǎ Yi dúdú ní mú ní, vǎlǎ kǎn ré pené y ñdǎ yǎ-bǎlǎlǎ sǔbri lwǎl vwǐ rí ñdǎ yò kǎrhǎ vwǐ rí, bà jàà y èmyé mó wó Yi jàà. ¹⁴Vwǐ-zwǎlnǎ bé gǎ j'à zù Yi jàà y wé, bà t'á la gǎà shár bǎ vò kǎnó w dǒ mó w yé, bà m'a vùr gǎndé tǐbǎ bǎ m'e zwǎl vwǐ rí mú bǎ cí gǎà mó, bà gǎndé rǎmyé mó wó Yi gǎnde. Bà m'a zù gǎnde dwǎ. Bà m'a zǛ bǎ ñwéné bǎ bwǎlse jàasé shèbé bà pǎ dwi rí ní mú ní.» ¹⁵Bal mó merhe Còrhó-jì y wu w n zhè. N ce a tó bwàrà y è zǎ yi-púrhí sǒ mó sómá yá, n merhe bwàrà y n kǎkélé. ¹⁶N zǎ dǎ-dǎlǎ w bà m'è merhe mó, n merhe kǎn zǎ yi-púrhí sǒ mó: dǎ-dǎlǎ w yírhá zwǎ-ànu, ñdǎ dǎ-dǎlǎ w bà m'è merhe mó gǎ n'ò byilì ní, kǎn gǎ kǎkélé né. ¹⁷N merhe kǎn zǎ jà-gwǎ sǒ mó: dǎ-dǎlǎ yírhá zwǎ-ànu ñdǎ dǎ-dǎlǎ w bà m'è merhe mó gǎ n'ò byilì ní, kǎn gǎ kǎkélé né. ¹⁸N merhe kǎn zǎ jà-jǐ sǒ mó myé: dǎ-dǎlǎ yírhá zwǎ-ànu, ñdǎ dǎ-dǎlǎ w bà m'è merhe mó gǎ n'ò byilì ní. ¹⁹N gu yó ñdǎ nǎ-fǎlǎ w vǎ wá: n merhe: dǎ-dǎlǎ yírhá zwǎ-ànu ñdǎ dǎ-dǎlǎ w bà m'è merhe mó gǎ n'ò byilì ní. ²⁰N merhe kǎnó w púlápúlá, ò vwémè né nǎna y ga. Kǎnó y'à j'a kǎkélé Còrhó-jì yǎ: ò dwèlè ré, dǎ-dǎlǎ yírhá zwǎ-ànu, ò wé ré, dǎ-dǎlǎ yírhá zwǎ-ànu. Kǎnó w òmyé mó y'à mǎ s'ò bǎn Yi jàà y ñdǎ jàasé dwǎ bé dwǎ wa.

Chapter 43

¹Bal mó zə ne n mə n vò bwàrà y kèbé è ză yi-púrhí sô mó səta. ²À púrí Esərayel Yi rí còrhó w ò y'à j'a shí yi-púrhí sô ga, ò bànà. Ò dweme ré y'à wó ñdà nà-fwààlè dweme ré ta, sà rà còrhó w y'à ce ce y y'à j'a n'è jàjèmé. ³È y'à wó ñdà wó kɔn à y'à nɔ ta, kɔn ré tèbé à y'à jènè a nə mó, ñdà kɔn ré tèbé à y'à nɔ mó, ní gá tú ní la cɔ w cɔ yi ní mú ta. È y'à wó ywè né nyèbé nà y'à nyè ñdà kɔn ré tèbé à y'à nɔ Kəbaare bù-fwèlè y yó mó ta. Rəmyé yó à tu a zə à yé y a pú tē. ⁴Sə Bə-zhə-zhe còrhó w tó bwàrà y è ză yi-púrhí sô mó o zù Còrhó-jì y wé. ⁵Rəmyé yó Eshirhə y kwè ne, e zə ne e m'e vò e zù kèlé y wu w wə. Sə à púrí Bə-zhə-zhe còrhó w y'à j'a sù Còrhó-jì yá. ⁶Sə à nyèè bà zhì Còrhó-jì y w bà y'à n'è zəm ñdà ne, rəmyé yi ní ñdà bal mó yà ní zhì à nyí ni. ⁷Bə wəl ne: «Numbyíni byí, wó à pyèlè-dəgwá y jàà yá, ñd'à nàrh cù jàà yá. Wó gàà à m'a yə né, Esərayel lyi byá bé cəcəl wə, twéé twéé yilə. Esərayel kèlé y lyi bí k'è t'á la à yil ré rà bə dō zhe mó fuuli yé. Bəmyé ñdà bà pyá bé k'è t'á la re fuuli ñdà bà pwarha tūtwwə né ñdà bà pyá bé cùurí ñdà bà lú-bɔlā bé yé. ⁸Pyá bé co bà jisi étwí-ənyá né à étwí-ənyá rí nyí ni, bà co bà étwí-ənyá né sarha né dār ré à nyān ré nyí ni, ñdà byílí è wə àmyé ñdà bəmyé cəcəl wə. Bə fuuli à yil ré rà bə dō zhe mó ñdà pwarha tūtwwə né bà twí mú. Wó rəmyé yilə, à lyim rí ce a gurhi bi. ⁹Èlāsè bà m'a zə bə fwəl tūtwwə né ñdà bà pyá bé cùurí bà twé àmyé nyí ni bà vò kwā né, à m'a zē a yə bə cəcəl w twéé twéé yilə. ¹⁰È gə wó ñmyé yilə, numbyíni byí, byili Esərayel kèlé y lyi bí ní Còrhó-jì y ɛmyé mó gá wó né mó. Bə dwəéré ce cizhìl zə be. Bə merhe è nà yá. ¹¹Cizhìl gə zhe be kɔn ré tèbé bà wèrhé mó gakó yilə, sà ce bə lwar Còrhó-jì y jisi gá bòn bòn né, è gá lù è zhì ní, è wé zú étwí-ənyá né ñd'è wé du étwí-ənyá né, è púlápúlá lú mú nà yá, nyá né gakó nà kwè è shò kwā né mó, è jisi púlápúlá gá bòn bòn né, ñd'è tūtwwə né gakó tú mú nà-twéésé. Kē re bà yírh wə, m̀̀ni ga bə shénè bə zwé kɔn gakó gá tene né è shò kwā mó nyí rí ñdà nyá né gakó nà kwè è shò kwā mó, sə bə súlí bə wèrhé ñdà nà gá n'è byili ní. ¹²Rəmyé wó còrhó jì y nyá né: pyə w yá-pèlè w mó gakó, ñdà kɔn gá kákélè ò nyí rí mú gakó wó Yi dúdú jàà. Nyí nyí rí Còrhó-jì y yil mó. ¹³Nyí bà gá merhe vwí-júlú w ñdà jà-tórhó yírhá bə nə né, jà-tórhó yírhá né nəmyé ràdù gakó dwèlè ré wó jà-tórhó yírhá ñdà jè-wàn. Góró w bà merhe ñdà jà-tórhó yírhá ré rəmyé mó wé ré wó jà-tórhó yírhá ràdù. Ò wé ré ñdà vwí-júlú w nyí rí nyí-gurá y è kákélè mó wó jè-wàn. Nyí vwí-júlú w dē-zhiyá yá: ¹⁴Kɔn zhì ce y wé e m'e yí tē ku w vwí-júlú w kùr ré n'è jòm ò yó mó, jà-tórhó yírhá nàlyè, ò wé ré y'à wó jà-tórhó yírhá ràdù. Kɔn zhì ku w nàmpólé y ò kùr ré n'è jòm ò yó e m'e yí ku nánfɔlɔ w ne mó y'à wó jà-tórhó yírhá nàna, ò wé ré zē è wó jà-tórhó yírhá ràdù. ¹⁵Yi vwí-júlú wá: jà-tórhó yírhá nàna, ñdà nyimi nàna, ò yá-pèlè y wa. ¹⁶Yi vwí-júlú wá: ò dwèlè ré, jà-tórhó yírhá shí ñdà nàlyè ò wé ré mye, jà-tórhó yírhá shí ñdà nàlyè. Ò sarha né nàna y ga y'à mǎ dwā. ¹⁷Ku w ò kùr ré cí ò yó mó: dwèlè ré, jà-tórhó yírhá shí ñdà nàna, wé ré y'à wó jà-tórhó yírhá shí ñdà nàna, ò sarha né nàna y ga yilə. Ò nyí rí nyí-gurá y è kákélè ré mó y'à wó jà-tórhó yírhá fwá. Ò góró w ò y'à kákélè w mó y'à wó jà-tórhó yírhá ràdù. Nàrh cù byílsí y'à pyírhí sə ză yi-púrhí səta. ¹⁸Bal mó wə ne: «Numbyíni byí, nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Nyí nyá né vwí-júlú w shò kwā né, dē ré tèbé bà la w lú, vwí nàmpúm cēé kɔn ré ò yó cú ñdà jal mó ò yó ló mó yilə. ¹⁹Ñ m'ǎ pə nà-bya Levyi dwí rí lyi bí, bà wó Sadoke nēmé, bà wó vwí-zwəlɔnə, bà n'è bwəlse bà twí bà pə ne mó ne, yə-bəlɔlɔ w sùbri lwəl vwí rí yilə, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ²⁰Ñ m'ǎ kwé è jal mó kəkàlā ní cí cí vwí-júlú w nyimi ní nàna y yó, ñdà ku w ò kùr ré cí ò yó mó nàgúlá né nàna y ñd'ò nyí rí nyí-gurá y è kákélè ré mó yó. Ñ m'ǎ wèrhé èta ní má vùr ò jìmdí, ní súlí ní pə w Yi ní. ²¹Ñ m'ǎ zē ní kwè nà-bya y bà zwəl bə m'e vùr jìmdí mú ní ce bə zə y bə du Còrhó-jì y w bà vò Yi jì y jàà y kèbé bà vùr rà yil mó wé bə ji myín. ²²Dwā nàlyè dē ré, ñ m'ǎ zwəl bəcìlā kaka bə y zhe jìmdí vùr vwí rí yilə, sə bə m'a vùr vwí-júlú w jìmdí ñdà bà gə zə nà-bya y bə m'e wèrhé né mó. ²³Ñ gə twí jìmdí vùr tūtwwí rí ñ zhè, ñ m'ǎ zwəl nà-bya kaka bə y zhe, ní súlí ní zə pyi-bya kaka bə y zhe ñ vǎ-ywàálé wé ní zwəl. ²⁴Ñ m'ǎ zə se ní bà ní pə Bə-zhə-zhe ne. Vwí-zwəlɔnə bé m'a dul nəkwwə sà yó bə zē bə zwəl se, sə yə vwí nàmpúm cēé Bə-zhə-zhe yilə. ²⁵Dwā nyàlpyé wé, ñ m'ǎ zwəl bəcìlā vwí, yə-bəlɔlɔ w sùbri lwəl yilə, dē gakó, bà m'a wèrhé èta nà-bya y ñdà pyi-bya y kaka bə èdù ga zhe, bà zə vǎ-ywàálé wé mó mye yilə. ²⁶Dwā nyàlpyé wé, bà m'a twí vwí-júlú w Yi ní pə tūtwwí rí. Bà m'a vùr ò jìmdí bə zē bə ji vwí rí zwəl kùr ò yó. ²⁷Dwā né nəmyé mó gə lyé, dwā lyele dē ré ñdà dwā né nyèbé nà pú mú, vwí-zwəlɔnə bé m'a zwəl á vwə nàmpúmá cēé né ñd'á yə-zúlá vwə né. Rəmyé yi ní à m'a zē a swéné á yò, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.»

Chapter 44

¹Bal mó zə ne a kwè a bà còrhó-jì y kònó w dō mó bwàrà y səta, kèbè è ză yi-púrhí sō mó. È y'à pyi. ²Bə-zhə-zhe wò ne: «Bwàrà y kèbè m'a j'a pyi. Bà t'à la y pul yé. Lò lò tá n la gàà mó tó n zù yé. Bà Bə-zhə-zhe, Esərayel Yi rí tó gàà mó n zù. È m'a j'a pyi. ³Sə pyǝ mó, n gá wó pyǝ yilə, mà n jòm gàà n mən jí kùjú w Bə-zhə-zhe yé né. Wó bwàrà-zónó w n mà n tó n mən zù, sə n mà n ká n tó sómá y ɛmyé mó n mən du.» ⁴Bal mó ce a tó jə-gwǝ sō bwàrà y a zù a yí Còrhó-jì y yé y wə. À nyí à púrí Bə-zhə-zhe còrhó w ò y'à j'a sú Bə-zhə-zhe jì yó. A tu a zə à yé y a pú té. ⁵Bə-zhə-zhe wò ne: «Numbyíni byí, cili cènè. Púr n yírhá n nyí sá pul n zhǎ n cili kɔn ré tèbé gako à la mó wál Bə-zhə-zhe jì y nyó né gako ñd'è tǔtwǝǝ né gako tǔ mú nə-twéésé shò kwā né mó. N m'ǎ dè n cìn náàcèné kɔn ré tèbé Còrhó-jì y étwí-ɛnyó né gako bà n'è tó bà zwì Bə-zhə-zhe jì y w mú ñdá étwí-ɛnyó né gako bà n'è tó bà m'è dwi mú gá n'è yǎl e wò né mó shò kwā né náàcèné. ⁶«N m'ǎ wó yó-kùùli cìnə byèbé ɛta mó, Esərayel kélé y lyi bí ni: Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Esərayel kélé y lyi, á pwarha tǔtwǝǝ né búl nə lyé ce ne dǝdǝ. ⁷Á n'á ce zhələ, bà yə bà wun ní tene àmye yilə, e ja bà yə gòm bà yala né mye wé, n'è zwì à còrhó-jì y wé, bà m'è fuuli à jì yó. Á n'á pə à kùjú wə, nwísi ñdó jal mó, sə á pwarha tǔtwǝǝ né gako n'è cò à dǝbré. ⁸Á yə tum rí tèbé á y'ǎ mə dwǎ sə á twí àmyé Yi wé ré shò kwā mó twí yé, è k'á wó zhələ á cír muni ga bà twí tum rí rəmyé mó á jaà wa, à còrhó-jì y wé. ⁹Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Zhə-bal mǝdù ga, n wu w yə tene àmyé yil e ja n yə gòm n yala né mye wé tá n la à còrhó-jì y wé zú yé. Zhə-bal mǝbó n ɲwéné Esərayel lyi byǎ bé wé mó mǝdù ga. ¹⁰È gá wó Levyi dwí rí lyi bí bà yé ne, yi rí tèbé Esərayel lyi byǎ bé y'á n'è zhəl dǝ wé mó, bà y'á yé ne bà vò bà wə pyépyé, bà n'è zhəl dǝ, bà m'è tó bà yə né kùrà, bà m'a zhí bà dóó wá. ¹¹Bà m'a yə tǔntunnə à còrhó-jì y wé bà m'è yili Yi jì y bwǝlè ne, bà súlí bà n'è twí Yi jì y tumə né. Wó bəmyé bà m'a n'è zwál vwí nǎmpúm cǝǝ ré vwámá né ñdá dwí rí vwí rí. Wó bəmyé mye bà m'a n'è zhì dwí rí yé né bà m'è twí bà pə rɛ. ¹²Bà gá twí yə né yé né, bà pə ne mó, ñdá bà gá ce Esərayel kélé y lyi bí wèrhé yə-bəlǝl mó ce, à n'á zhǝ jǝ bà yó, a pə be còrhó-tum, bà m'a zhí bà yə-bəlǝl wá, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹³Bà j'á t'á la à nyí ni bwǝlse bà m'e twí à vwí-zwǎlnə tum rí ráá bə yí à Yi wé ré gako nyí ni yé, à Yi dúdú wé ré nyí ni yé. Bà m'a nə bà cizhìl ré ñdá pwarha tǔtwǝǝ né nyèbé bà twí mú kwǎndé. ¹⁴À n'á cír bi muni ga bà twí bà tum rí Yi jì y wé, tum rí tèbé gako rà wó è tum ñdá kɔn ré tèbé gako rà n'è wèrhé è wé mó shò kwā né. ¹⁵È gá wó Levyi dwí rí lyi bí, Sadɔɔke byǎ bé bà wó vwí-zwǎlnə bà twí à còrhó-jì y tum rí, Esərayel lyi byǎ bé gá y'á yé ne bà vò bà wə pyépyé bà n'è zhəl dǝ yi ní mú yilə, wó bəmyé bà m'a yí à nyí ni, bà twí bà pǝ. Bà m'a zhì à yé né bà m'e pǝ nwísi ñdó jal mó, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ¹⁶Wó bəmyé bà m'a zù à còrhó-jì y wé. Bəmyé bà m'a bwǝlse à tabələ y nyí ni muni ga bà twí bà pǝ sə bə súlí bə cili à tum rí sō. ¹⁷Rəmyé ce, bà gá tú bà la kélé y wu w bwǝrsé tó bà zù, bà m'a zù lǝ kǎmǝzwísi. Bà t'á la pyi-kur kǎmǝzǝrh zú bà gá tú bà la bà tum rí tǔ kélé y wu w bwǝrsé w ñdá Còrhó-jì y y yé. ¹⁸Bà m'a bə lǝ yó-baǝre, bə súlí bə ce lǝ jar bà cǝrh né. Cícírhá né ce bà t'á la cǝ-tǝnó bà cǝ ne lyó yé. ¹⁹Bà gá tú bà du bà zhəl kònó w dō mó wə, dwí rí sō, bà m'a vùr gǎndé tèbé bà y'á zù bà m'e twí bà tum rí mú bə cí còrhó-jì y jisi wé. Bà m'a pwǎ gǎndé dwǎ bà zù muni ga, bà bək'a zə bà gǎndé bà m'e tene dwí rí, Yi yil yé. ²⁰Bà t'á la bà ywé né fɔn yé. Bà t'á la bà ywésé nə yǝ sə byi ñdə sə gá n'è yǎl né yé. Bà m'a zhili bà yala ne bə kwar se. ²¹Vwí-zwǎlnə mǝdù ga tá n la dǝvǝ nyó n gá mə sə n zù kélé y wu w wé yi ní yé. ²²Bà t'á la ejǝ-kǝ ráá kǝ mǝbó n byal zhǝ mó jú yé, sə wó Esərayel dwí rí kana-byǎ byèbé bà yəl bal pár mó dúdú bà m'a jí. Bà wó bà jí bà dō vwí-zwǎlnə ejǝ-kǝ. ²³23 Bà m'a cèrhè à dwí rí ni rə pɔr kɔn ré tèbé rà wó Yi nyǎn mó ñdó tèbé rà də Yi nyǎn mó dwǎ wa, bà m'a súlí bə ce rə pɔr kɔn ré tèbé rà bə jìmdi zhe ñdó tèbé rà zhe jìmdi mú dwǎ wa. ²⁴Bùrsi bǝr yi ní, wó bəmyé bà m'a yə bù-kárna bé. Bà m'a bǝr bùrsi sə tó tèbé rà mə àmyé yil mó ni. Bà m'a tó kɔn tèbé àmyé n'á yǎl mó ne ñd'á nyó né ne à címsi nánfwǎlsé shò kwā né, sə bà m'a kwé à shìrhá dwǎ né ñdə kɔn ré tèbé rà wó àmyé nyǎn ta. ²⁵Bà t'á la cùu kwā né zú yé, bà bà m'a ce bà cìn jìmdi. Sə è gá wó da ráá ná ráá byí ráá bəkó ráá da-byí ráá nəkó n yə byal jí mú yilə, bà m'a ce bà cìn jìmdi. ²⁶N jìmdi gá tú rə vùr, bà m'a pō dwǎ nyǎlpyé. ²⁷Sə rəmyé kwā né, dǝ ré tèbé n la còrhó-jì y wé zú, kélé y wu w wə, muni ga n twí n tum rí còrhó-jì y w mú, n mà n zwál n yə-bəlǝl w súbri lwǎl vwí rí, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ²⁸Bà m'a zə cəl-tənà, sə bə cəl-tənà y wó àmyé. Á t'á la bə cəl tənərh pə Esərayel né yé: wó àmyé à wó bà cəl-tənà yá. ²⁹Wó bəmyé bà m'a jí vǝlɔ pené yá, ñdá yə-bəlǝl súbri lwǎl vwí rí vwǎm mó e súlí yò kòrhə vwí rí vwǎm mó: kɔn ré tèbé bà bwəl nyí bà bə la Bə-zhə-zhe ni pə, Esərayel né mó m'a yə bəmyé bà cí rí. ³⁰N wé ré púlápúlá byǎ bé nǎyáá bé byèbé bà càn du bà dwǎ bé gako mó ñdó paánsé shèbé gako bà mə sə bə vùr wé ré gako wé mó wó vwí-zwǎlnə bé cəl. Á m'ǎ pə á búru w kǝbó ò càn du ò dwǎ bé mó, á m'ǎ pə w vwí-zwǎlnə mó ne muni ga bwəl ré só n kélé y yó. ³¹Vwí-zwǎlnə bé t'á la vwǎm nǎncùu ráá vwǎm, ku dòm o zhəzhəre dóm yé, è wó kúmi ráá vwǎm mye.

Chapter 45

¹«Á gə tú á la tənà y tál yi ní, á m'ă pə cəl Bə-zhɔ-zhe nɛ. Rə m'a yə Bə-zhɔ-zhe cəl, bə vùr tənà y wé. Rə dwèlè ré: jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shí-èlyè ñdà rənu, rə wé ré: jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shíyá. Rə m'a yə Bə-zhɔ-zhe cəl n tənà y púlápúlá wé, jàà gako wə. ²Cəl ré rəmyé mó wé, bə m'a cə̀r jàà è sarha né nənà y ga mã dwā, jà-tórhó yírhá zwǎ-ànu zwǎ-ànu, còrhó-jì y yilə. Sə jàà dō è wé ré wó jà-tórhó yírhá shí-ənu, m'a kəkélé ya. ³Cəl ré tèbé á la vùr mó wé, ñ m'ă merhe jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shí-èlyè ñdà rənu, e yə dwèlè ré ñdà jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shíyá, e yə wé ré. Còrhó-jì yá, Yi dúdú jàà y m'a yə gə̀. ⁴Jàà y ɛmyé bə vùr tənà y wé, è wó Yi nyǎ mó, m'a yə vwǐ-zwəlnə bé bə n'è twǐ còrhó-jì y wé mó ñdà lyi bí byèbé bə n'è bwəlse Bə-zhɔ-zhe ni bə twǐ bə pə mɔ mó nyǎ. Èta bə m'a nə jàà bə jìsì yil ñdà Yi jàà còrhó-jì y yilə. ⁵Jàà dō è dwèlè ré wó jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shí-èlyè ñdà rənu, è wé ré wó jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shíyá, m'a yə Levyi dwǐ rí lyi bí bə n'è twǐ Yi jì y tumə né mó cəl. Bə m'a zə ceme gə̀ mó bə jòm nə wé. ⁶È gə wó cə w jàà y yil mó, á m'ă merhe jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe rənu, e yə wé ré ñdà jà-tórhó yírhá mǝ̀rhe shí-èlyè ñdà rənu, e yə dwèlè ré, kən merhe dwā ñdà còrhó-jì y jàà y ta. Rəmyé mó m'a yə Esərayel kélé y lyi bí púlápúlá yilə. ⁷Pyǝ mó mà n nə jàà còrhó-jì y cəl ré ñdà cə w cəl ré vwəmə né nəlye y ga né, kən twélé còrhó-jì y cəl ré ñdà cə w cəl ré ne: nə-fǐlǝ w vǝ wá, e súlǐ kən zǎ nə-fǐlǝ w səta, ñdà yi-púrhǐ vǝ wá, e súlǐ kən zǎ yi-púrhǐ səta. Pyǝ mó jàà y dwèlè ré m'a merhe ñdà jààsə səmyé èdù gako ta, kən zhì nə-fǐlǝ w swé ré ne e m'e vò yi-púrhǐ sǝ tənà y⁸swé ré nɛ. Wó rəmyé rə m'a yə n cəl-tənà y Esərayel né. Èta à pyǎ bé k'è t'á la à dwǐ rí vwǎrh yé. Sə bə m'a yé tənà y nɛ bə pə Esərayel kélé y lyi bí ni, Esərayel kwǎlsé nɛ. ⁹«Nyǐ Bə-zhɔ-zhe Yi nyǐ rí: Esərayel pyǎ, kən búl e lyé ce ne! Yě-nə jó̀rɛ tǔtwǐ rí ñdà lyi bí vwǎrh mó nɛ. Twǐ-nə tèbé rə mã ñdà tèbé rə wó cángá tǔtwǐ mó. Yě-nə à dwǐ rí nəcèndé vwǎrh mó nɛ, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyǐ rí! ¹⁰Zə-na dùmǐ mɔrhɔ wé ré tèbé rə càn, efá kèbé è càn ñdà baateb kèbé è càn. ¹¹Efá y ñdà baate y ga yírh ré merhe dwā. Oméère y yírh rə̀dù shí yó w mó yál baate y yírh, sə oméère yírh rə̀dù shí yó w mó yə efá y yírh. Wó oméère y bə m'a m'e merhe rə̀ yírh ré. ¹²Səbyi-kùlǐ y m'a yə gə̀rǎbá shí-èlyè. səbyi-kùlǐ shí-èlyè ñdà səbyi-kùlǐ shí-èlyè ñdà sənɔ e súlǐ səbyi-kùlǐ shí ñdà sənɔ m'a yə myíni èdù á yilə. ¹³«Nyǐ cəl ré tèbé á la vùr mó: è gə wó bəlé oméère, á m'ă vùr efá y yírh rə̀dù yírhá nyǎldù gako yó wə, è gə wó orəzhe oméère, á m'ă vùr efá y yírh rə̀dù yírhá nyǎldù gako yó wə. ¹⁴Nyǐ rí rə kwè nwǎ y shò kwǎ né, nwǎ baate yá: kó̀rɛ gako, baate yírh rə̀dù, shí gako yó wə, baate shí wó oméère èdù, bə baatebá shí wó kó̀rɛ èdù. ¹⁵Pyǐrhə èdù, pyǐsǐ zwǎ-àlye yó w Esərayel gə-dóm-jààsə wé m'a yə vwǐ pené y ñdà vwǐ námpúm cǛ́é ré ñdà yə-zúlá vwǐ rí yilə, mùni ga bə twǐ yə-bə̀lǝlǝ sǔbri pə tǔtwǐ rí dwǐ rí yó, wó Bə-zhɔ-zhe Yi nyǐ rí. ¹⁶Tənà y lyi bí púlápúlá m'a ce bə cìn pené y ɛmyé pə mó wé, pyǝ mó yilə, Esərayel né. ¹⁷«È wó pyǝ mó n mà n zǛ́n pyǎ vwǎ námpúmá cǛ́é né ñdà vǝlǝ kən ré ñdà dǎvɛ y bə la té ló bə pə Bə-zhɔ-zhe ne mó, címsǐ nánfwǎlsé ñdà càn-dǔlsǐ címsǐ ñdà shírhá dwā né ñdà Esərayel kélé y lyi bí címsǐ gako yi ní. Nmyé n mà n zwǎl vwǐ rí yə-bə̀lǝlǝ w sǔbri nɔ yilə, ñdà vǝlǝ kən pené y vwǐ rí ñdà vwǐ námpúm cǛ́é ré ñdà yə-zúlá vwǎ né, mùni ga n twǐ yə-bə̀lǝlǝ sǔbri pə tǔtwǐ rí Esərayel kélé y lyi bí yilə. ¹⁸Nyǐ Bə-zhɔ-zhe Yi nyǐ rí: cànà nǎyǎ́ y dǛ́ nǎyǎ́é ré, ñ m'ă zə nə-byǎ kaka bə y zhe n mə twǐ còrhó-jì y jǐmɔ vùr tǔtwǐ rí. ¹⁹Vwǐ-zwəlnə mó mà n kwé vwǎm mó bə zwǎl yə-bə̀lǝlǝ w sǔbri lwǎl yil mó jal mó n cí cí còrhó-jì y étwǐ-ɛnyǐ rí sarha né mó yó, ñdà ku w vwǐ-jǔlú w kùr ré jə ò yó mó nǎgúlá né nənà y yó, e súlǐ kélé y wu w bwə̀rə y sarha né yó. ²⁰Ñ m'ă wərhé èta mye cànà y dwā nyǎlpyé dǛ́ ré, lò mó mǝ̀bǝ n wərhé yə-bə̀lǝlǝ ñdà n yəl ráá ñdà n yə téré mó yilə. Á m'ă twǐ còrhó-jì y jǐmɔ vùr tǔtwǐ rí. ²¹Cànà nǎyǎ́ y dwā shí ñdà nənà dǛ́ ré m'a yə Páke y á yilə, dwā nyǎlpyé címsǐ. Bə m'a dǛ́ búúri rə̀ yə sǎ-nəbyé ce mó. ²²DǛ́ ré rəmyé mó yù wə, pyǝ mó mà n zə nə-bya n mə zwǎl vwǐ yə-bə̀lǝlǝ w sǔbri lwǎl yilə, nmyé cǐcǐ mó ñdà dwǐ rí púlápúlá yilə. ²³Dwā né nyǎlpyé y címsǐ yi ní mó, n mà n zwǎl vwǐ námpúm cǛ́é ré n pə Bə-zhɔ-zhe ni: nə-byərh shǎlpyé ñdà pyǐ-byərh shǎlpyé kaka bə se zhe, dwā né nyǎlpyé y dǛ́ gako e súlǐ yə-bə̀lǝlǝ sǔbri lwǎl vwǐ rí: dǛ́ gako ñdà rə̀ bəcǐlǎ. ²⁴Ñ mà n pə mún cǎ́le shé-ètò n súlǐ nwǎ lyítərə nyǎldù ní, nə-bya ñdà pyǐ-bya èdù èdù gako yilə. ²⁵Cǎnsə shǎlpyé nyǎ y dwā shí ñdà nənɔ dǛ́ ré, Címsǐ yi ní, n mà n wərhé èta mye dwā né nyǎlpyé y wé: vwǐ rí wó rəmyé rə̀dù y yə-bə̀lǝlǝ w sǔbri lwǎl yilə, vwǐ námpúm cǛ́é ré rəmyé rə̀dù yá, ñdà vǝlǝ kən ré rəmyé rə̀dù yá, ñdà nwǎ pené y ɛmyé èdù yá.

Chapter 46

¹«Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Bə m'a pyi kèlé y wu w bwə̀rə̀ y è ză yi-púrhí sô mó dwā né nyə̀ldù y bà n'è twí mú wé. Sə̀ bà m'a pul y shírhá y dē ré. Bə m'a pul y càn-dùlì y címsí dē ré mye. ²Pyǝ́ mó gə́ shí kèlé y wu w n' bənà, n' mà n tó bwə̀r-zónó w n zù n zhì ò sarh ré ne. Vwǝ́-zwə̀lnə̀ bé m'a zè̀ bə zwəl pyǝ́ mó vwǝ́ námpúm cèé́ ré ndá n' yə̀-zùlá vwə̀ né. Pyǝ́ mó mà n wùlì té́ bwə̀rə̀ y nyí rí n' n zè̀ n kwè̀ n du pwè̀ ne, sə̀ bà j'á t'á la bòlò w pyu kən m'e yí dàdèné.³Dwí rí lyì bí m'a wùlì té́ Bə-zhə-zhe yé né bwə̀rə̀ y èmyé mó nyí rí wə̀, shírhá dwā né ndá càn-dùlsí címsí yí ní. ⁴Vwǝ́ námpúm cèé́ ré pyǝ́ mó la Bə-zhə-zhe ni pə́ shírhá dē ré yù w mú m'a yə̀ pyi-bwǎlse shə̀ldù kaka bə se zhe ndá pyi-bya kaka bə y zhe. ⁵Vòlò kən ré bà la pə́ mó m'a yə̀ mún cə́ale shá-ètò, pyi-bya y yilə̀. È gə́ wó pyi-bwǎlsé yilə̀, vòlò kən ré bà la pə́ mó m'a yə̀ n'nyé n' ná n' pə́ pené. N' mà n pə́ nwǎ́ lyítərə̀ nyə̀ldù bə̀lé cə́ale shá-ètò yilə̀. ⁶Càn-dùlì y címsí dē ré, n' mà n pə́ nà-bya kaka bə y zhe ndá pyi-bwǎlse shə̀ldù e súlì pyi-bya kaka bə se zhe. ⁷Pyǝ́ mó mà n súlì n pə́ mún cə́ale shá-ètò nà-bya y yilə̀, ndá mún cə́ale shá-ètò pyi-bya y yilə̀. È gə́ wó pyi-bwǎlsé yilə̀, kən m'a yə̀ ndá n' jàn ré gə́ wó né. N' mà n pə́ nwǎ́ lyítərə̀ nyə̀ldù bə̀lé cə́ale shá-ètò yilə̀. ⁸Pyǝ́ mó gə́ tú n' la zú, n' mà n tó bwə̀r-zónó w n zù n ká n kwè̀ sómá y èmyé mó n mən du. ⁹Dwí rí lyì bí gə́ bən Bə-zhə-zhe yé né címsí nánfwǎlsé yí ní, byèbè̀ bà la jə̀-gwǎ́ sô bwə̀rə̀ y tó bə zù bə wùlì té́ mó m'a k'a tó Nəgeevə̀ bwə̀rə̀ y bə m'e du, sə̀ lyì bí byèbè̀ bà la Nəgeevə̀ bwə̀rə̀ y tó bə zù mú m'a k'a tó jə̀-gwǎ́ sô bwə̀rə̀ y bə m'e du. Bà k'è t'á la bwə̀rə̀ y kèbè̀ bà tó bə zù mú tó bə m'e kwè̀ yé. Bà m'a tó bwə̀rə̀ y kèbè̀ è ză kèbè̀ bà tó bə zù mú bə m'e du. ¹⁰È gə́ wó pyǝ́ mó yilə̀, n' mà n tó be n zù bə gə́ la zú yí ní, n' ká n tó be n du bà gə́ la du yí ní. ¹¹Címsí nánfwǎlsé ndá címsí dwā bé yí ní, vòlò kən ré bà la pə́ mó m'a yə̀ cə́ale shá-ètò, nà-bya y yilə̀, ndá cə́ale shá-ètò pyi-bya y yilə̀. È gə́ wó pyi-bwǎlsé yilə̀, è m'a yə̀ n'nyé n' ná n' pə́ pené. N' mà n pə́ nwǎ́ lyítərə̀ nyə̀ldù bə̀lé cə́ale shá-ètò yilə̀. ¹²Pyǝ́ mó gə́ tú n' zwəl n' pùbùlə̀ vwǝ́ námpúm cèé́ ré Bə-zhə-zhe yilə̀, pùbùlə̀ vwǝ́ námpúm cèé́, ráá pùbùlə̀ yə̀-zùlá vwǝ́, bə m'a pul bwə̀rə̀ y kèbè̀ è ză yi-púrhí sô mó bə pǝ́, sə̀ n' mà n zwəl n' vwǝ́ námpúm cèé́ ré ndá n' yə̀-zùlá vwə̀ né, ndá n' gə́ ná n' wèrhé né shírhá dē ré yù w mú ní. Rə̀myé kwā́ né n' mà n du sə̀ bə m'a k'a pyi bwə̀rə̀ y n' gə́ tú n' shər kwā́. ¹³N' m'ă zə byin rə̀dù pyi-bwèlé kaka bə y zhe n' má zwəl vwǝ́ námpúm cèé́, dē gə́kó n' pə́ Bə-zhə-zhe ni. N' m'ă zwəl re nə̀kəkólé gə́kó. ¹⁴N' m'ă súlì n' pə́ mún cə́ale rə̀nu ndá nwǎ́ lyítərə̀ nàlyè nə̀kəkólé gə́kó bə m'e ywǎrh mún mú, rə̀ yə̀ vòlò kən ré. È wó pené Bə-zhə-zhe yilə̀, è wó nyí rə̀ m'ă j'á n'wéné twéé twéé yilə̀. ¹⁵Nə̀kəkólé gə́kó bə m'a zwəl pyi-bwèlé yá, bə pə́ vòlò kən ré ndá nwǎ́ yá, rə̀ yə̀ twéé twéé vwǝ́ námpúm cèé́ ré.¹⁶«Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: Pyǝ́ mó gə́ pə́ kən n' byá bə mādù ni, kən ré rə̀myé mó m'a j'a jǝ́rh byí mú n'nyé mó cəl kə̀na. Cəl kən ré rə̀myé mó m'a jǝ́rh n' cìcì byá kə̀na, bə m'a j'a cìní kən ré rə̀myé bə pú pú dwā ne bə da ne. ¹⁷Pyǝ́ mó gə́ pə́ kən n' tùntùnnə̀ bə mādù ni, kən ré tèbè̀ rə̀ shí n' sə̀pwà cəl kən ré wé mó, m'a yə̀ tùntùnnə̀ mó nyǎn kən m'e yí bə gə́ m'a dwǝ́ mu n' cìní n' cìn byin rí, rə̀myé yí ní pyǝ́ mó mà n ká n zwè̀ n' kən ré n' cìní. Cəl kən ré tèbè̀ bà pə́ pyǝ́ mó byá bə ne dúdú rə̀ n'è mḕ bə sô bə cìní. ¹⁸Pyǝ́ mó tá n' la dwí rí lyì bí kən vwǎrh jàn rə̀ cəl ré wé yé. È wó n' sə̀pwà kən ré wé n' byá bə cəl kən ré m'a shí ní, m̀nì ga bə bə̀k'a ce à dwí rí lò mādù ga mye vò pyépyé n' zə nyan ndá n' kən ré yé.»¹⁹Rə̀myé kwā́ né, bal mó zə ne n' tó nyí rí rə̀ wə̀ bwə̀rə̀ y w mó, n' ce a zù a vò jìsì bə pə́ Yi ni mú, sə̀ yésé ză jə̀-gwǎ́ sô, bə lù vwǝ́-zwə̀lnə̀ bé yil mú sə̀ta. Jàà y'á n'wéné etwā y kùr wə̀, yi-zùr sô. ²⁰N' wó ne: «Wó jàà y kèbè̀ wé vwǝ́-zwə̀lnə̀ bé m'a shè̀ vòlò kən ré vwǝ́ rí nà́má be ndá yə̀-bə̀lòlò sùbri lwə̀l vwǝ́ rí nà́má bé né, sə̀ bə shè̀ vòlò kən ré mye gə̀à, ndá bə yə̀ ce bə zə be bə du bə vò kónó w dō mó w yé, bə rə̀myé mó m'a tene dwí rí Bə-zhə-zhe yilə̀.»²¹Bal mó zə ne n' du n' bə kónó w dō mó sə̀ta, n' ce a tó ò nàgùlú né nàna y ga yala ne: kèlé y'á wə̀ kónó w nàgùl gə́kó ne. ²²Kǎlsé sàmyé, kónó w nàgùlú né nàna y ne mó y'á wó nánshə̀shénse. Sə̀ dwèlè̀ ré: jə̀-tórhó yírhá shá-ə̀na, sə̀ wè̀ ré: jə̀-tórhó yírhá shá-ètò. Sə̀ sàna y ga y'á mǎ dwā. ²³Bə y'á lù ku bə m'e kákélé sàmyé sàna y gə́kó, bə súlì bə lù shémé ku w òmyé mó kùr wə̀, bə kákélé. ²⁴Bal mó wó ne: «Wó kùjú tənə̀ jìsì. Wó gə̀à còrhó-jì y tùntùnnə̀ bə m'a shè̀ dwí rí vwə̀ né nà́má bé né.»

Chapter 47

¹Bal mó ká n zə ne n bə Yi jì y nyí rí səta. E ja ně y'à n'è shí Yi jì y étwí-ènyí rí kùr w mà dwi, mə ză yi-púrhí sō, bə Yi jì y yé y y'à ză yi-púrhí sō. Ně mó y'à n'è dūr mà shí Yi jì y kùr w jà-jí sō, mà twí vwí-júlú w jà-jí sō. ²N ce a tó jə-gwà sō bwàrə y a du, n zē n ce a byəbyélé è cǎ a vò a yí bwàrə y è ză yi-púrhí sō mó. À púrí ně mó y'à shí jà-jí sō mà n'è dūr. ³Bal mó gá du n vò yi-púrhí səta, ndə nyíni y n jə w yí ní, n merhe jə-tórhó yírhá mǎrhò. N ce a zù ně mó wé a byerhe: mà y'à zhe à nà-kúkúndí ní. ⁴N ká n merhe jə-tórhó yírhá mǎrhò, n ká n ce a zù ně mó wé a byerhe: mà y'à zhe à nàdwəné ne. N ká n merhe jə-tórhó yírhá mǎrhò, n ce a zù ně mó wé a byerhe: mà y'à zhe à cǎ ne. ⁵Rəmyé kwā né n ká n merhe jə-tórhó yírhá mǎrhò: ně mó y'à wó bwí à y'à wàr à la byorho yé, bə mà y'à súlì: mà y'à wó ně mǎbó kɔn y'à n'è nyéé bə bə yé, mà y'à wó bwí kèbé bə y'à wàr bə la byorho yé. ⁶N wó ne: «Numbyíni byí, n na?» N zə ne n mə n zhír, n zē n ká n zə ne n mə n kwé n bə bwí y nyí ní. ⁷N gá ká n zə ne n kwé n bə yí ní, à púrí cémé nà y'à búl nà já dǎdǎ bwí y bù-cúr rí rəlyé y ga yó. ⁸N zē n wó ne: «Ně mó mǎbó n'è dūr mà la yi-púrhí sō tənà y wa, sə mà la vò mà tó Araba nyí rí wé, mə lyé mà vò mà zù nà-fǎlò w wa. sə mà gə tú mà zù nà-fǎlò w wa, nàná bə gako m'a kwerhe. ⁹Rəmyé yí ní, wə-nyir tǎbé gako rə sú cə, bwí y gá la mǎgǎ tó mó gako m'a zə myǎl. Èta mómǎsé m'a yə nánzhəzhǎ dǎdǎ, bə ně məmyé mó m'a yí gǎa, sə nà-fǎlò w nàná bə m'a kwerhe: kɔn gako m'a zə myǎl bwí y gá la tó mǎgǎ mó gako. ¹⁰Rəmyé yí ní, gwànnà m'a bə bù-cú w yó. Sə kɔn zhì Eyē-Gedi e m'e yí Eyē-Egəlayim mú m'a jír gundwə jolo jáa. Mómǎsé dwə né m'a yə nánzhəzhǎ ndə Mədətərone y nyənà né ta. ¹¹Sə bwí y jèsé nd'è vwaalé nàná bə t'á la kərho yé. Bə m'a yé be muni ga bə vūr nǎkwǎ bə wé. ¹²Cémé nyèbé nà n'è ce byǎ dwí gako m'a lyí bwí y bù-cúr rí rəlyé y ga yó. Nə vər ré t'á la pyǎnò gaga yé, nà j'á t'á la kwǎrh ndə byǎ co yé. cànà gako nà m'a ce byǎ nándulà, bwí y ně mó gá n'è shí Yi jì y w mú yilə. Nə byǎ bə m'a yə kùjú, nə vər ré myé yə cəm.» ¹³Nyí Bə-zhə-zhe Yi nyí rí: «Nyí swǎ né nyèbé á la tó á m'á tə tənà y Esərayel kwǎlsé shí ndə sǎlyé y ne, sə Zhozefu kwálá y myé nə cələ nǎlyé mó. ¹⁴Á m'á ciní y e yə á cəl-tənà, lò gako cəl ré m'a merhe n dō mó nyǎn ré, b'á zhǎ à jǎ dǎ a m'a bwəl nyí bə à la y pə á nambala bə ne. rəmyé ce tənà y kèbé m'a yə á cəl-tənà. ¹⁵Nyí tənà y swé ré: jə-gwà sō, kɔn zhì Mədətərone y ne, ndə Etəlō sómá y è la Sədā, ¹⁶ndə Amaate ndə Bərotəyi ndə Səvərayim, è wə Damaase tənà y ndə Amaate tənà y bwəl mó w mó, ndə Aseere ndə Təkō tənà y è wə Orā tənà y səta mó. ¹⁷Èta mó, swé ré m'a zhì Mədətərone y ne rə vò rə zə Asaare-Enan, Damaase tənà y m'a zē è wə jə-gwà sō, èmyé ndə Amaate tənà y ga. Wó kɔn gá ză jə-gwà sō mó èta. ¹⁸Kɔn gá ză yi-púrhí sō mó: á m'á merhe Orā ndə Damaase bwəl mó wə, ndə Galaade nyí rí ndə Esərayel tənà y bwəl mó wə. Zhərdē bù-fwèlè y m'a yə swé ré, kɔn m'e yí Yi-púrhí sō nà-fǎlò w ne. Wó kɔn gá ză yi-púrhí sō mó èta. ¹⁹Kɔn gá ză Nəgeevə ne né, jə-jí sō mó: kɔn zhì Tamaare e m'e vò e zə Mərabə nàná bə ne, Kadəeshe né, Naala né, Mədətərone y səta. Wó kɔn gá ză jə-jí sō mó èta, Nəgeevə səta mó. ²⁰Kɔn gá ză Mədətərone y ne mó: Mədətərone yá, kɔn zhì jə-jí sō swé ré ne e m'e yí Lebo-Amaate yé y wə. Wó kɔn gá ză Mədətərone y ne mó èta. ²¹«Á m'á tə tənà y ndə dwā, ámyé Esərayel kwǎlsé shí ndə sǎlyé yá. ²²Á m'á tǎ tántéé á m'á tə cələ né á pə á cin ní ndə zhələ bə bə jə nd'ába, bə lùl byǎ á sō mó ne. Bə m'a yə ndə dwí rí lyí ta, Esərayel lyí byǎ bə wé, á yilə. Bə m'a tó ába bə tǎ tántéé y bə m'e nə cəl-tənà Esərayel kwǎlsé cəcəl wə. ²³Wó kwálá y kèbé zhə-bal mó jə è wé mó w mó, á m'á pǎ n cəl-tənà y né. Wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí.

Chapter 48

¹«Nyí kwálsé yilə né: kɔn zhì yá-pèlè w jà-gwǎ sǒ mó, kɔn twèlè Etəḷḷ sǒmá y dwèlè ré, ñdá kɔn zǎ Amaate ñdá Asaare-Enan səta, Damaase tənà y zè è wɔ jà-gwǎ sǒ, Amaate yala ne mó, kɔn ce yi-púrhí sǒ né námpólé, ñdá Mədətərəne yá: wó Dan cəl-tənà yá. ²Kɔn gá zhì Dan swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Aseere cəl-tənà yá. ³Kɔn zhì Aseere swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Nəfətəlyi cəl-tənà yá. ⁴Kɔn zhì Nəfətəlyi swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Manase cəl-tənà yá. ⁵Kɔn zhì Manase swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Efərayim cəl-tənà yá. ⁶Kɔn zhì Efərayim swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Orəben cəl-tənà yá. ⁷Kɔn zhì Orəben swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Zhəda cəl-tənà yá. ⁸«Kɔn zhì Zhəda swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne y mó, è m'a yə cəl ré tēbé á la góm mó: jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu m'a yə rə wě ré ñdá rə dwèlè ré ga, rə merhe ñdá cələ né dwǎ bé rədu gako ta: kɔn zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá. Còrhó-ji y m'a yə rə cəcəl wə. ⁹Cəl ré tēbé á la góm á pə Bə-zhə-zhe ni mú dwèlè ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu, rə wě ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá. ¹⁰Vwǎ-zwǎlnə bé m'a nə cəl Yi cəl ré wě. jà-gwǎ sǒ, jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu. Nə-fǎl w səta mó, jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá, m'a yə rə wě ré. Yi-púrhí sǒ, jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá, m'a yə rə wě ré. Nəgeevə səta, jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu, m'a yə rə dwèlè ré. Bə-zhə-zhe còrhó-ji y m'a yə cəcəl wə. ¹¹Sə vwǎ-zwǎlnə bé, Sadɔɔke byǎ bé bə pɔ Yi ni, bə cili à tum rí sǒ mó, bə yə bə cín dwǎ lwele ré tēbé Esərayel lyi byǎ bé wèrhé mó wě, ñdá Levyi dwí rí lyi bí gá wèrhé né mó, ¹²m'a nə cəl, nyí rí bə góm tənà y w mó, Bə-zhə-zhe dúdu cəl ré wě, Levyi dwí rí lyi bí tənà y yala ne. ¹³È gá wó Levyi dwí rí lyi bí yilə, bə tənà y m'a yə ñdá vwǎ-zwǎlnə bé nyǎ y ta: jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu m'a yə è dwèlè ré, jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá, yə è wě ré. Bə cəl-tənà y dwèlè ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu, è wě ré yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá, jaàsé gako. ¹⁴Bə wàr tənà y kaka bə la yǔ yé: bə t'á la kɔn zǒ rə yil yé, bə t'á la tənà y wə-yáéré lò dǔ ne pɔ yé, bə wó Bə-zhə-zhe n cǐ rí. ¹⁵Nyí rí rə dǎl rə wě ré wó jà-tórhó yírhá mǝðrhè rənu, rə dwèlè ré wó jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu mú m'a yə cɔ w lyi bí dwǎ bé gako jaà yá: kǎlsé ñdá gɔ-dóm-jaàsé yilə, cɔ w m'a zè ò wɔ cəcəl wə. ¹⁶«Nyí bə gá m'a merhe w o yə né: jà-gwǎ sǒ mó, jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. Nəgeevə səta mó, jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. Yi-púrhí sǒ mó, jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. Mədətərəne y səta mó, jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. ¹⁷Cɔ w gɔ-dóm-jaàsé m'a yə: kɔn zǎ jà-gwǎ sǒ mó, jà-tórhó yírhá zwǎ-əlyè ñdá shí-ənu, kɔn zǎ Nəgeevə səta mó, jà-tórhó yírhá zwǎ-əlyè ñdá shí-ənu, kɔn zǎ yi-púrhí sǒ mó, jà-tórhó yírhá zwǎ-əlyè ñdá shí-ənu, e súlí kɔn zǎ Mədətərəne y səta mó, jà-tórhó yírhá zwǎ-əlyè ñdá shí-ənu. ¹⁸Nyí rí tēbé rə la dǎl Bə-zhə-zhe cəl ré rəmyé mó wě mó, wě ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá, kɔn zǎ yi-púrhí sǒ, ñdá jà-tórhó yírhá mǝðrhè shíyá, kɔn zǎ Mədətərəne y səta. Nyí rí rəmyé mó wə-jəəré m'a kǔ cɔ w tǔntǔnnə bé. ¹⁹Cɔ w tǔntǔnnə bé bə la re vwǎl mó, m'a shí Esərayel kwálsé gako wě. ²⁰Cəl ré rəmyé mó gako dwèlè ré ñdá rə wě ré gako m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu. Á m'ǎ gǔ Yi cəl-tənà y kəkàlǎ èdu kəkàlse səna yó wə, cɔ w jaà y yilə. ²¹Rə kùr ré rə dǎl mó, Yi cəl ré sarha né nəlyè y ñdá cɔ w cəl ré sarha né nəlyè y ga ne mó m'a yə pyǔ mó cəl: kɔn gá twèlè nyí rí bə góm jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu y dwèlè ré ne e m'e yí yi-púrhí sǒ swě ré ñdá Mədətərəne y səta mó, ñdá kɔn gá twèlè jà-tórhó yírhá mǝðrhè shí-əlyè ñdá rənu y dwèlè ré, e m'e yí Mədətərəne y ne mó. Pyǔ mó mà n nə cəl, rə yə ñdá cələ né dwǎ bé ta. Rəmyé ce, Yi cəl ré m'a yə cəcəl wə, rəmyé ñdá Còrhó-ji y jaà yá. ²²Levyi dwí rí lyi bí cəl ré ñdá cɔ w jaà y m'a yə Zhəda swě ré ñdá Bəzhame swě ré bwǎl mó wə, tēbé rə la yə pyǔ mó cəl-tənà y cəcəl w mó. ²³«Kwálsé shèbé sà dǎl mó: kɔn zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Bəzhame cəl-tənà yá. ²⁴Kɔn zhì Bəzhame swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Shəməyǔ cəl-tənà yá. ²⁵Kɔn zhì Shəməyǔ swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Yəsakaare cəl-tənà yá. ²⁶Kɔn zhì Yəsakaare swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré ne e m'e yí Mədətərəne yá: wó Zabyəlǔ cəl-tənà yá. ²⁷Kɔn zhì Zabyəlǔ swě ré ne, e súlí e zhì yi-púrhí sǒ swě ré e m'e yí Mədətərəne yá: wó Gaade cəl-tənà yá. ²⁸Kɔn zhì Gaade swě ré ne e m'e yí Nəgeevə swě ré, jà-jǐ sǒ mó, swě ré m'a zhì Tamaare rə vò Məərbə nàna bé ne, Kadəeshe né, rə lyə rə yí Naala, Mədətərəne y səta. ²⁹Wó tənà y əmyé mó á m'ǎ tá tántéé è shò kwǎ né, Esərayel kwálsé cələ né yilə, sə wó èta sà cələ né m'a yə né, wó Bə-zhə-zhe Yi nyí rí. ³⁰«Nyí cɔ w bwərsé. Jà-gwǎ sǒ vǔ w səta, dwèlè ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu... ³¹Bə m'a zə Esərayel kwálsé yilə né bə m'è byé bwərsé. Bwərsə sətò jà-gwǎ sǒ: Orəben bwərə y ñdá Zhəda bwərə y ñdá Levyi bwərə yá. ³²Yi-púrhí sǒ vǔ wá, dwèlè ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. Bwərsə sətò: Zhozufu bwərə y ñdá Bəzhame bwərə y ñdá Dan bwərə yá. ³³Nəgeevə vǔ w səta, dwèlè ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. Bwərsə sətò: Shəməyǔ bwərə y ñdá Yəsakaare bwərə y ñdá Zabyəlǔ bwərə yá. ³⁴Mədətərəne y vǔ w səta, dwèlè ré m'a yə jà-tórhó yírhá mǝðrhè rəna ñdá zwǎ-ànu. Bwərsə sətò: Gaade bwərə y ñdá Aseere bwərə y ñdá Nəfətəlyi

bwàrà yá. ³⁵Cò w cá y kákóló mós dwèlè ré: jà-tórhó yírhá m̀ò̀r̀hè shí òdà lyele. Kòn j'a zhì dē ré yù wà, bà j'a n'è byè cò wá: Bə-zhə-zhe ɲwéné nyò̀nò

Daniel

Chapter 1

¹Zhidə pyǝ Zhəzakimyi pyèlè ré byinə nètò yó né, Bəbyiləne pyǝ Nəbukənəzaare, tú n bú òdà Zhərazalem lyi bí n zwè cò w n cini. ²Cinnə mó ce n zə Zhidə pyǝ Zhəzakimyi, n súlí n pwà Yi jì y wè ré. Nəbukənəzaare zə Yi jì y wè ré n vò Sishinəyaar tənà y wa, n zə rə n zù n yì rí jì y wə, n cí n yì jì y nəcèndé cú jàà y wè. ³Pyǝ mó zè n pə nyi byèbè bà n'è yili (eunuques) n kèlè y yó-cəbal Aseshəpaaze ne, bà n zə Esərayel pyǝ byǎ bé òdà bà lyi-fwàalé byǎ bé, ⁴bala-byǎ bé byèbè kaka tènè bà yala ne òdà cimi ta, bà j'ǎ wó ébwǎ, bà zhe surhə òdà lárma dédé. Bà nò còrhò, bà wó bà b'a twi pyǝ mó sò kèlè wa ; sə bə cèrhè be Kalədənyeǎ zòmà né òdà nà kǎǎ-byǎ bé. ⁵Pyǝ mó pə be sòmá dē gako bà la tó bà jí n cici kùjú wá, sə bə nyǝ dənwé dwi rí tēbè bà y'a n'è nywè mó. wó yál n ná n yǎl n kǝ be byinə nètò òdà bà n'è twi bà pe pyǝ mó ne. ⁶Bəmyé wé Dənəyəə òdà Ananəyā òdà Myisəkəyəə òdà Azarəyā y'a tó bà ɲwéné. ⁷byèbè bà n'è yili (eunuques) kèlè y yó-cəbal mó, zè n ce bà yilə, n ce Dənəyəə yil bà Bəleshatəsaare, n ce Ananəyā yil bà Shadərake, n ce Myisəkəyəə yil bà Meshake, n ce Azarəyā yil bà Abədə-Nəgo. ⁸Dənəyəə zè n gu n wé bà n tá n la pyǝ mó kùjú w òdà dənwé y nyǝ n pə n cìn jìmdi yé, rəmyé ce n lwəl byèbè bà n'è yili (eunuques) n kèlè y yó-cəbal mó ne bà n bəká n nyéé mɔ n pə jìmdi n cìn ni yé. ⁹Yi ce byèbè bà n'è yili (eunuques) n kèlè y yó-cəbal mó swéné Dənəyəə yò. ¹⁰byèbè bà n'è yili (eunuques) n kèlè y yó-cəbal mó wò Dənəyəə ne : À n'ǎ dūr à yó-cəbal, à pyǝ mó, bà wó ɲmyé n byili kòn ré dèbè á mǎ s'á jí s'á nyò mó ; sə n gə nò ába á yérh pɔn du á shí-dwǎ bé, wó etər n la né wál ? Nyi á b'ǎ ce pyǝ mó vùr à myǎl. ¹¹Rəmyé yó Dənəyəə wò lò mó m̀b̀b̀ byèbè bà n'è yili (eunuques) n kèlè y yó-cəbal mó yà n ce n ná n cili Dənəyəə òdà Ananəyā òdà Myishikəyəə òdà Azarəyā sò mó ne : ¹²Zə tùntùnnə bé zhənà, sá ce bə pə nába vɔr nà n'è dòmà, òdà nǝ ná n'è nywè dwǎ shiyá ; ¹³sá zè n nyi ná yésé òdà ná shí-dwǎ bé byèbè bà n'è jí pyǝ mó kùjú w mú yésé n nyi ; èta n b'ǎ zè n wèrhé n tùntùnnə bé òdà n yírhá gá nò né. ¹⁴N pə bé bà sòmá bà bə wèrhé kòn ré dèbè bà lwəl mó, n la nyi dwǎ né shí y wé, m̀ǹǹ ga n lwar bà zhèn párá. ¹⁵Dwǎ né shí y gá tú e yí, bə pwiri bà yésé càn du du bà shí-dwǎ bé byèbè bà n'è jí pyǝ mó kùjú w mú. ¹⁶Rəmté yó né lò mó n ná cili bà sò mó, bà n kwè pyǝ mó kùjú w bà y'a pɔ bé mó, n zè n ná n pe be vɔr ré. ¹⁷Yi zè rə pə surhə òdà lárma bə̀s̀nǎ bé bəmyé bə̀nǎ y ne cò w zǝ-byǎ bé kǎǎ mó yilə, rə bə rə súli lwar, Dənəyəə zè n wó n ná n byili dārha òdà wé tēbè numbyini n'è ne mó kùrə né. ¹⁸dē ré tēbè pyǝ mó yà n pɔ bà la zə be bə bə n sono mó gá yúwə, byèbè bà n'è yili pyǝ kèlè y yó-cəbal mó zə be n bə n byili Nəbukənəzaare ne. ¹⁹Pyǝ mó zhər̀h̀ òdà be, sə Ananəyā òdà Myishikəyəə òdà Azarəyā ga wé, pyǝ mó yə bəmyé mǎdù ga ne òdà Dənəyəə ta yé. Pyǝ mó já n pə be sòmá bà n'è twi n tumə né. ²⁰Wé ré tēbè gako rə ɲwéné, wó surhə òdà lárma cá-bal n wó n byili nà kùrə mó, pyǝ mó gə bwər̀h̀ nà kùrə né, wó bəmyé bà y'a n'è byili nà kùrə né twər̀ kùrə shí yá, du jə-pár se òdà lwarna bé byèbè bà y'a ɲwéné tənà y wé mó gako. ²¹Wó èta Dənəyəə yàl né kòn m'è yì byin rí nǎyéé ré tēbè pyǝ Sirusi kwè pyèlè ré mó.

Chapter 2

¹Nəbukənəzaare pyèlè ré byinə nàlyè nyăn ré yó, Nəbukənəzaare dārh dārhà. N' wu y'à j'a zhìlì, n' ká n' wàr n' dèè yé. ²Pyǝ m'ó zè n ce bə byè lwarna bé ndá jə-pársé ciná ndá nəcǝcǝrhí ciná ndá Kalədənəyebá dwā yó m'ùni ga bə byili dārhà né kùrə né. Bə bə bə jòm pyǝ m'ó yé yé. ³Pyǝ m'ó zè n w'ò be : À dārh dārhà, sə à wu zhìlì, a zè à n'ā yāl s'a lwar dārhà né nəmyé m'ó kùrə. ⁴Kalədənəyebá zè bə zòm ndá aramenye bə w'ò : Á pyǝ, zə myəl byinə nà bə zhǝ ze yilə ! Byili dārhà né n' tūntūnnà bé ne, sá yě bə ná b'ā byili nà kùrə né. ⁵Pyǝ zè m'ó n ká n w'ò Kalədənəyebá ne : Á swè yò wá ; á gə yə ne dārhà ne ndá nà kùrə né gá n'è yāl e w'ò né byili, àmyé, à m'a bə gu ába lyé lyé á pwèrhè mye t'ā la dāl yé, á kǎlsé vūr sə jīrh jì-bwər. ⁶Sə á gə byili dārhà né ndá nà kùrə né, à b'a pə ába paánse kùrə nánzhəzhǝ, a j'a cèrhé ába, a zhè á yil dē. W'ò rəmyé yilə, byili-nə ne dārhà né ndá nà kùrə né. ⁷Bə k'e lyár pyǝ m'ó kádò bə w'ò : Pyǝ m'ó s'ò, byili dārhà né n' tūntūnnà bé ne, sə ná zè ná byili nà kùrə né. ⁸Pyǝ m'ó ká n zòm ndá n w'ò be : Zhənà, a lwar bə w'ò á gá yé b'ā swè yò w'ò m'ó yilə, w'ò rəmyé è ce, á n'ā yāl á dene ndá zòm. ⁹Sə á gə yə né dārhà né byili, còrhò-tum rí à byili mú cìcì b'a yí á gako ; bə w'ò téné á n'ā yāl á tene, kən gə dene, s'á m'á pyá koma wè, á m'á gò koma á pē. W'ò rəmyé è ce, byili-nə ne dārhà né, m'ùni ga a zè a lwar b'ā w'ò nà kùrə né á la ne byilu. ¹⁰Rəmyé yó né, kalədənəyebá lyár p'ó m'ó bə w'ò : lò lò téné ce yó n' la kən ré dèbè pyǝ m'ó ná n' lwəl m'ó la byilu yé ; gaga pyǝ, lò gə yāl né, ndá n' lyi-fwàalé ndá n' jàn ré ga, rə-ná-cí yə jə-péré cá-bal ndá nəcǝcǝrhí cá-bal ráá Kalədənəyè mādù ga nyéné bə n' byili yò w'ò myé m'ó dwí rí yé. ¹¹Kən ré dèbè pyǝ m'ó ná n' lwəl m'ó zum, lò lò téné n' w'ò rə n' la pyǝ m'ó ne byilu yé, ndá è gə dā yə né nyèbè nà téné numbyínsí cəcəl m'ó dúdú. ¹²Rəmyé yó né pyǝ m'ó lyim j'a zè dēdē. N zè n pə nyí bə bə gu surhə ciná bé Bəbyəlɔɔne né m'ó gako ¹³Pyǝ m'ó já n ce bə bwəl còrhò-tum rí bə byili Bəbyəlɔɔne, n pə nyí bə gu surhə ciná bé, bə zè bə n'è pyá Dənəyəə ndá n' tó-dwā bé bə la ce bə gu bi. ¹⁴Rəmyé yó Dənəyəə n zhìlì n' yala ne, n zə surhə n' la zòm ndá lyi bí byèbè bə n'è yili pyǝ m'ó ne m'ó, yó-cəbal Arəjɔke m'ó n' yà n' du n' la ce bə gu Bəbyəlɔɔne surhə ciná bé m'ó. ¹⁵N zòm ndá Arəjɔke, m'òbò n' cí byèbè bə n'è yili pyǝ m'ó ne m'ó n w'ò : W'ò bəkón yil pyǝ m'ó còrhò-tum rí cè dēdē èta m'ó ? Arəjɔke zè byili yò w'ò kùr rí Dənəyəə ne. ¹⁶Rəmyé yó Dənəyəə zè n vò pyǝ m'ó sono n lwəl m'ó, bə n' p'ó sómá n dē námǝpólé, sə n byili dārhà né kùr pyǝ m'ó ne. ¹⁷Rəmyé kwā né, Dənəyəə zhír n vò n' soa jùwə, n byili yò w'ò Ananəyá ndá Misəkayel ndá Azarəyá, n' tó-dwā bé ne, ¹⁸n ce bə zè bə la ce Yi rí rə n'è dūr n'òndò rə n'wéné dē Arəzana w'ò m'ó ne, m'ùni ga bə bək'a gu Dənəyəə ndá n' tó-dwā bé bə súlì Bəbyəlɔɔne surhə ciná bé ne yé. ¹⁹Rəmyé yó Dənəyəə zè n nà dārhà ne nà kùr rí y'a shèè m'ó cəcē yá, n' dārhà wé. Dənəyəə zè n ce Yi rí rə n'wéné Arəzana w'ò m'ò n'əbáná. ²⁰Dənəyəə zè n' ná zòm n' zhe : Yi yil ré nà còrhó byinə nà bə zhǝ yilə ! bə surhə né ndá jàn ré w'ò rəmyé rə cí. ²¹W'ò rəmyé rə n'è lyár yə né ndá ywè né, rə n'è lwé pyá té, rə cí pyá pyèlè yó, rə n'è pə surhə, surhə ciná ne, rə pə lwar larma byèbè bə yé bə yé m'ó ne. ²²Rə n'è byilikən dèbè rə lyim rə shèè m'ó, rə yé kən dèbè rə n'wéné cə-byin wé m'ó, pwè ré n'wéné ndá rə. ²³À dabá Yi, à n'ā zúl m'ó, à n'ā cèrhé m'ó, n' gá pə ne surhə ndá jàn, n' pə n'əba kən rə dèbè ná lwəl m'ó m'ó, n' byili n'əba kən ré dèbè rə y'a shèè pyǝ yil m'ó yilə. ²⁴Rəmyé kwā né, Dənəyəə zhír n' la Ajɔke m'ó m'òbò pyǝ m'ó yà n' pə nyí bə n' gu Bəbyəlɔɔne surhə ciná bé m'ó sono ; n' yí n zòm ndá n w'ò : N' bəká ce bə gu Bəbyəlɔɔne surhə ciná bé yé ! Zə ne n' má vò pyǝ m'ó yé né, à m'a byili mu dārhà né kùr rí. ²⁵Ajɔke já n zə Dənəyəə n' yí pyǝ m'ó yé né lálà, n w'ò pyǝ m'ó ne : À n' byèbè bə zò bə m'è shí Zhide tənà y w'ò lò mādù, n' m'á n byili pyǝ m'ó dārhà né kùr rí. ²⁶Rəmyé yó né, pyǝ zè n zòm Dənəyəə m'ó bə co n' yil bə Bələtəshatare ne n w'ò : N' w'ò n' b'ā byili n' à dārhà né ndá nà kùrə né ? ²⁷Dənəyəə zhì pyǝ yé né n' lyár n w'ò : kən ré dèbè pyǝ m'ó ná n' lwəl m'ó, w'ò dèbè rə shèè, surhə ciná ndá nəcǝcǝrhí ciná ndá lwarna bé, wàr rə bə lwar bə byili pyǝ m'ó ne yé. ²⁸Sə Yi rədù n'wéné dē Arəzana w'ò rə n'è byili kən dèbè rə shèè m'ó kùrə, sə rə byili pyǝ Nəbukədənətasar ne, kən dèbè rə w'ò kwā né rə bənà. Nyí n dārhà né ndá tēbè n' n'ò rə wé ndá n' pyé té m'ó : ²⁹Pyǝ, n' gá yà n' pyé té yí ní, kən tú rə yí mú n' búlə né wé, rə byili kən dèbè rə bən yí rí rəmyé kwā né m'ó ; w'ò m'òbò n' ná n' byili wé nyèbè nà bən m'ó, n' ce n' lwar tēbè rə bən m'ó. ³⁰Sə bəká b'ò bə tēbè rə shèè m'ó gá byili n' mú, è dā àmyé zhe surhə du lyi bí dwā bé yil yé ; w'ò sə dārhà né kùrə né byili pyǝ m'ó ne, m'ùni n' lwar n' wu búlə né párá. ³¹Pyǝ, n' yà n' né n' nyí, n' nə (statue) ; (statue) w'ò myé m'ó y'a w'ò nánjǝgǝrǝ, ò jəjǝm'ó m'ó dō y'a téné yé, ò y'a zhí dē ò nèrh yó pyǝ m'ó yé né, ò yala né y'a n'è zè wu ni. ³²(statue) w'ò y'ò w'ò sánnəmá páá ; ò n'əbán ré ndá ò vòmè né y'a w'ò (l'argent) ; ò pwí y'ò ndá ò (cuisses) né y'a w'ò (airain) ; ³³ò cá né, w'ò lù, ò nèsé kəkálà w'ò lù sə kəkálà w'ò (argile). ³⁴N' ná n' nyí, n' pwírí náku lù ò kəl ò dúdú lò jè yə w'ò dwèrh yé, ò bə ò mà (statue) nèsé sə w'ò lù mú ndá (argent) m'ó ne, rə bəbòle. ³⁵rəmyé yó né, lù wá ndá (argile) y'ò ndá (airain) y'ò ndá (argent) y'ò gá j'a tó dwā rə bəbòle, rə jīrh ndá w'ò (balle) shí dwā zho zə ò la ta ; zho j'a zə rə ò lyé bə rə nà èdù ga ne té yé. Rəmyé yó né náku lù w'ò y'a mà (statue) w'ò mú jīrh pyǝ nánfǝlò ò sú ce y'ò gako. ³⁶Nyí dārhà né. Ná b'ā byili nà kùr rí pyǝ yé né. ³⁷Pyǝ, n' w'ò pyá bé pyǝ, bə Yi rí rə n'wéné dē Arəzana w'ò pə m'ó pyèlè tənèsé yó, rə p'ó n'wónó, rə p'ó jàn, rə p'ó zùwá ; ³⁸Yi ce n' cí lyi bí jààsè shèbè gako bə n'wéné sə wé m'ó wə, n' cí lyi bí byá bé, n' cí vwámá né nà n'wéné ce y'ò yó m'ó, n' cí kúmsí sə n'wéné dē yi w'ò mú, Yi ce n' ná n' j'í pyèlè rə gako yó. w'ò n'nyé n' w'ò sánnəmá m'ó yó w'ò. ³⁹N'nyé kwā né, tənà dō è bə kùr námǝpólé dwí-byí zhe b'a zè ; sətò nyá b'a zè, è b'a yə (airain) ; è b'a j'í pyèlè lù w'ò púlǝpúlǝ yó. ⁴⁰Səna nyá b'a zè, e zə jàn ndá lù ta ; ndá lù gá y'a mà ò bəbòle kən

gakó né, è m'a mà kɔn gakó e bɔbɔle, ndə lù gá mà kɔn gakó o bɔbɔ le né.⁴¹ N' yírhé nó nèsé ndé nàfɔr ré rə kàkàlà wó də-mɔrna dɔ, rə kàkàlà wó lù, tənà y èmyé la dwā ne pɔr ; sə è b'a zə kɔn rə zhe jàn ndé lù ta, bə n nɔ lù ò gùlì ndé dɔ. ⁴² Ndə jə-fɔlɔ né ndé nèsé kàkàlà gá wó lù rə kàkàlà wó dɔ ta, tənà y èmyé kàkàlà b'a zə jàn, è kàkàlà t'á la jàn zal ndə dɔ ta. ⁴³ N' nɔ lù w èmyé ndé dɔ w rə gùlì dwā mó, rə b'a zə dɔbre ndé dwā ndə numbyínsi dɔbre ta ; sə rə t'á la dwā zú ndé lù ndé dɔ gá t'á zwì dwā w né. ⁴⁴ Pyä bé bəmyé mó yi rí yi ní, dɛ Yi rí rə ɲwéné Arəzana w mó b'a ce tənà pɔ dɔ mɔbɔ n tá n la cɔ gaga du, tənà dɔ t'á la n dwí rí cínú gaga ; n b'a cɔ tənèsé səmyé gakó sə jé tɛ, sə wó ɲmyé n la né yál byinə nə bə zhɔ zhe yilə. ⁴⁵ Wó rəmyé rə n'è byili nákulú w n nɔ ò kɔl pyɔ w ò cìcì nì, numbyínì jɛ yə w dwèrh o mà lù w ndé (airain) y ndé dɔ w ndé (argent) y ndé sánnámá mɔ ne rə bɔbɔle mó. Wó Yi rí rə du kɔn gakó mó rə byili pyɔ mó ne kɔn ré dɛbé rə yú ywè né nəmyé kwā né mó. ⁴⁶ Rəmyé yó né, pyɔ Nəbukədənəsare zɛ n tu n zə n yé n pú tɛ Dənəyəə yé né, n pə nyí bə bə zwəl vwə ndé wè rə lwé nánnyənyélé bə Dənəyəə ne. ⁴⁷ Pyɔ zɛ n zɔm ndé Dənəyəə n wɔ : zhənà, á Yi rí wó dɛ Arəzana Yi, rə wó pyä bé gakó Cínnə, rə n'è byili ywé nyébé nə shèè, bə ɲmyé ɲwéné n lwar tèbé rə shèè mó. ⁴⁸ Rəmyé kwā né, pyɔ mó zɛ n zhɛ Dənəyəə yó dɛ, n pɔ nəcènde wè nánzhəzhɔ ; n pɔ Bəbyəlɔɔne tənà y nyí rí gakó n cɔ, n cɔ mu n wó Bəbyəlɔɔne surhə cíná bé galó yó-cəbal nánfɔlɔ. ⁴⁹ Rəmyé yó, Dənəyəə zɛ n lwəl pɔ mó ne, bə n yɛ Bəbyəlɔɔne tənà y yò nyū mú nì n pə Shadərake ndé Məshake ndé Abədə-Nəgo ne. Dənəyəə zɛ n ɲwéné pyɔ mó sɔ kélé y wa.

Chapter 3

¹Pyž Nəbukədənəsare zē n ce bə mō nánámá (statue), ò dē zhiyá y wó jà-tórhó yírhá shíshəldù, ò wàn né wó jà-tórhó yírhá nyəldù. N ce bə kwè w bə vò bə cí Dura (vallée) y wa. Bəbyəlcəne tənà y wa. ²Rəmyé yó né, pyž Nəbukədənəsare zē n ce bə byè (satrapes) bá ndá (intendants) bá ndá (gouverneurs) bá ndá bù-kárna náncəsé ndá sàbyi cinnə bé ndá (jurisconsultes) bá ndá bù-kárnabá ndá ndá tənà y (magistrats) bá gakó, bə la bə jí (staue) y pyž Nəbukədənəsare ce bə mō mō címsi. ³Rəmyé yó né, (satrapes) bá ndá (intendants) bá ndá (gouverneurs) bá ndá bù-kárna náncəsé ndá sàbyi cinnə bé ndá (jurisconsultes) bá ndá bù-kárnabá ndá ndá tənà y (magistrats) bá gakó bə (statue) y pyž Nəbukədənəsare ce bə mō mō címsi yilə, bə jòm (stutue) y pyž Nəbukədənəsare ce bə mō bə cí ò zhí dē mō yé né. ⁴Kādo òdù zē o zhi o zhə ò cəl dē o bya o wò : dwí rí lyi, tənà y lyi, ámyé byèbè á n'á zòm zòmà dúdúmá dúdúmá mó, nyínə kən ré dēbè bə ába rə nyí mú ! ⁵Á gə tú á nyèè pólá y ndá (chalumeau) y ndá jítááre y ndá (sambuque) y ndá psaltérion) w ndá (cornemuse) y e súlí dèlè wè ré gakó dweme ré, s'á wùli tē (statue) w pyž Nəbukədənəsare ce bə mō ò zhí dē mō yé né á cèrhé wə. ⁶Sə lò mōbó gakó n yə tē wùli (statue) w pyž Nəbukədənəsare ce bə mō o cí dē mō yé né n cèrhé wə, bə b'a zə rə-ná-cí èlāsé y kəgwé bə dol myin-còlò w cəcəl wə. ⁷Wó rəmyé è ce, dwə né lyi bí gakó gə tú bə nyèè pólá y ndá (chalumeau) y ndá jítááre y ndá (sambuque) y ndá psaltérion) w ndá (cornemuse) y e súlí dèlè wè ré gakó dweme ré ; dwə né lyi bí gakó ndá tənésé lyi bí ndá lyi bí byèbè bə n'è zòm zòmà dúdúmá dúdúmá mó gakó, zē bə wùli tē sánnámá (statue) w pyž Nəbukədənəsare ce bə mō o cí dē mō yé né bə cèrhé wə. ⁸Rəmyé yi ní, kalədənyébá jàlā j'a zē kùr yó, bə yí bə n'è pyà yò bə la Zhwífubá yó cú. ⁹Bə zòm ndá pyž Nəbukədənəsare bə wò : Pyž, n myəl b'a zə dwèlè ! ¹⁰N pə nyí, rə n'è byili bə lyi byèbè gakó bə nyèè pólá y ndá (chalumeau) y ndá jítááre y ndá (sambuque) y ndá psaltérion) w ndá (cornemuse) y e súlí dèlè wè ré gakó dweme ré mó, mə sə bə wùli tē sánnámá (statue) w yé né bə cèrhé wə. ¹¹Nyí ri byili mye, bə lò mōbó gakó n yə tē wùli (statue) w yé né n cèrhé wə, bə b'a zə mō bə dol myin-còlò cəcəl wə. ¹²Sə nyí, Zhwífubá jàlā, Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo, bəmyé byèbè n kwè n cí Bəbyəlcəne tənà y yó bə cí è tumə né mó t'á nyí n zòmà sō y pyž ; bə t'á tó n yə né ne yé, e jà bə t'á wùli tē sánnámá (statue) n ce bə mō bə cí dē mō yé né bə cèrhé wə gə yé. ¹³Rəmyé yó né, Nəbukədənəsare lyim zē n wúvū tē, n pə nyí bə bə zə Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo bə m'e bə. Bə vò bə zə bə bə m'e bə pyž mō yé né. ¹⁴Nəbukədənəsare zòm ndá bə n wò : Shadərake, Məsəshake, Abədə-Nəgo ; wó ámyé cici á gu á wé, bə á t'á la á yə né ne tó, á j'á t'á la tē wùlù sánámá (statue) à ce bə mō o zhí dē mō yé né á cèrhé wə mó ? ¹⁵nyínə, èlāsé, tenena á zhí, á gə nyèè pólá y ndá (chalumeau) y ndá jítááre y ndá (sambuque) y ndá psaltérion) w ndá (cornemuse) y e súlí dèlè wè ré gakó dweme ré, s'á wùli tē (statue) à mō mō yé né á cèrhé wə ; sə á gə yə w cèrhé bə b'a zə ába bə dol myin-còlò wé. Á b'á nyí wó yə nyè nà b'a vwārə ába á j'ə wə ? ¹⁶Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo wò pyž Nəbukədənəsare nē : Ná bə n lyár tum zhe rəmyé yil yé. ¹⁷Nyiwé, pyž, ná Yi rí ná n'è tó mó wó rə b'a vwārə nəba myin-còlò w wa, rə wó rə b'a vwārə nəba n j'ə wə mye. ¹⁸Pyž, lwar bə ná t'á la n yə né nə tó yé, ná j'á t'á la sánnámá (statue) w n mō mō còrhó yé. ¹⁹Rəmyé mó ce Nəbukədənəsare lyimə né j'a zē dēdē, n yé pən Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo yilə. N zē n zòm kádò, n pə nyí bə bə ce myin-còlò yə bārəhé dēdē mə dweme bə gə y'a yə né twər tálpye. ²⁰N zē n pə nyí, n shədéésé shəbè sá wó nəjəl-bala, n shədéésé wé mó ne ; bə sə zə Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo bə lyé, sə bə dol be myin-còlò w wé. ²¹Bə zē bə zə Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo bə lyé be ndá bə jar ré, bə gammə-zwísi, bə gammə-zù-édwàälé, ndá bə gammə-zwísi dwā bə gakó, bə dol myin-còlò w wa. ²²Pyž mó nyí rí pə mó gə y'a cē dēdē mó ce myin-còlò w mye shə o lyé ce ne, o myín mú lumi ri j'a gu byèbè bə dol Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo myin-còlò w wé mó. ²³Bə lyé bəmyé bəttə yá, Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo bə ji myin-còlò w wé. ²⁴rəmyé yó né, Nəbukədənəsare wu zē, n shí tē n zē lálà. N zòm ndá n cícirəné bə n wò : Ná yə bala bə byèbè bəttə y lyé ná ji myin-còlò wé nà ? Bə lyár pyž mó bə wò : Pyž, zhən zhən ga ! ²⁵N ké n wò : sə nyínə, à nə bala bəna bə n'è zhəl myin mú cəcəl wə, bə yə be lyé yé, e jà kaka t'á yi bi yé ; bəna nyən mó yé y nyè ndə yə né byí yé ta. ²⁶Rəmyé yi ní Nəbukədənəsare zhír n bwəlse myin-còlò w nyí rí ni, n zòm ndá Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo n wò : Yi rí tēbè rə du kən gakó mó tuntunnə, dunə pwé nē á bə ! Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo zē bə du myín mú wə. ²⁷rəmyé yó né, (satrapes) wa ndá pyž mó nəcəndé yiləné bə ndá (gouverneurs) bá ndá pyž mó cícirəné bə bə dwā yó ; bə pwírí myín mú yə ŋwənə mə wèrhé bə kaka bala bə bəmyé yala né yé, bə ywésé yə myín jí yé, kaka yə bə jar ré ne dwərh yé, myín mú lwé mye yə be dwərh yé. ²⁸Nəbukədənəsare zē n ná n zòm n zhe : Bə Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo Yi rí nə còrhó, wó rəmyé rə twí rə máléka e bə e vwārəh rə tuntunnəné bə, bə gə zə rə zhən mó yilə. Bə cē pyž mó nyí rí shónó yò, wó bə yi rí dúdú bə n'è cèrhé, bə yə shənə bə cèrhé yə dwā yé, bə yé bə yala né ne bə pa. ²⁹Nyínə nyí rí tēbè á la pə èlāsé mó : lò mōbó gakó, n wó dwí tàltəl lò, n wó tənà kàlkəl lò, n zòm Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo Yi rí yil námməlwélé, bə b'a gu mu, n kélé y jírə ji-bwərh, bə yi rədù ga dō tənə rə wó rə b'a vwārəh ndə rə ta yé. ³⁰Rəmyé kwā né, pyž pə nəcəndé nánzhəzhə Shadərake ndá Məsəshake ndá Abədə-Nəgo nē Bəbyəlcəne tənà y wa.

Chapter 4

¹Dwá né gakó, ndá tənèsè gakó, ndá lyi byèbè gakó bà n'è zòm zòmà dúdúmá dúdúmá ce y yó mó gakó pǝ Nəbukədənəsare. Bə yə-zúló nánfǝlǝl yál né nd'ába ! ²Yi rí rə cí kən gakó mó wèrhé màmýaarhe ndá wò-jààre n byili ni a lwar. ³Rə màmýaaré wó nánfwààle ! rə wò-jààre zhe jàn ! rə pyèlè ré bə zhǝ zhe yé, sə rə cinú mú wó byinə nà bə zhǝ zhe yé. ⁴Àmyé Nəbukədənəsare, à y'a nǝwéné à sǝ kèlè w zòmè tənè yé, à wu mye y'a nyè à pyèlè ré kèlè y wa. ⁵A zè a dàrh dàrhà nà ce à wu zè ; bùlè né nà y'a nǝwéné ndá né ndá à pyè téé mó, ndá wè ré à y'a nà mó y'a sú à wu ndá wu-zèé. ⁶A zè a pə nyí bà bə byè Bəbyəlǝone surhə ciná bé bə bə à yé né, muni ga bə byili ni dàrhà né kùrə né. ⁷Rəmyé yó né, (magiciens) bá ndá (astrologues) bá ndá Shalədənyébá bá ndá (devins) bá bà. A zè a byili bi dàrhà né, sə bə ne nà kùrə né byili gaga yé. ⁸Dənəyəə mó bə zə à yə né bə m'e c n yil ré Bəlatazare mó, zè n tákwa n bà ; sə yə né pwépwé mó nǝwéné ndá mǝ. ⁹Pyǝ mó wó : cǝmá ciná yó-cábal Bəlatazare, à yə yə pwépwé nəcilsí nǝwéné ndá mó, bə kən dèbè rə shèè bə zum n yil yé, byili ni wè à nǝ à dàrhà wè kùrə né. ¹⁰Nyí wè ré tèbè à nǝ ndá à pyè téé à kò-pyònò w mó. À pyè à la nyú a pwírí cǝ nánfǝlǝl dǝdǝ òdù ò zhǝ ce y cəcəl wə. ¹¹Cǝ w òmyé j'a jǝrh nánfǝlǝl ò zhe jàn, ò (cime) y ja ò byi e vò dǝ yi wə, lò gə zhǝ lǝ w jààsé gakó wè n nə wa. ¹²Ò vǝr ré y'a càn, ò byǝ bé já kən lyè ; ò y'a zhe kùjú wè ré gakó yilə ; gǝ-vwámá n'è twí nà pyè ò ywəl mó wə, dǝ yi w kúmsí n'è twí sə pyǝ sə jààsé ò jèsé yó, sə kən dèbè rə wó nányi gakó kùjú mú wó òmyé sǝ mǝ n'è shí ní. ¹³Wè ré tèbè à nǝ ndá à pyè téé mó, à gə y'a n'ā nyí ri yi ní, à n'ā nyí pwírí byèbè bə wó pwépwé bə zə bə yǝrhá ne mó mǝdù shí dǝ n sǝ téé. ¹⁴N zòm n bya ndá jàn n wó : Kǝna cǝ wá, s'á gǝ ò jèsé, vǝvǝna vǝr ré, á làà byǝ bé téé, sə vwámá né dǝr ò kùr wə, sə dǝ yi w kúmsí sə nǝwéné ò cəcəl w mó zè ò jèsé yó ! ¹⁵Yǝnə ò cá y nésé gə nǝwéné mǝgǝ mó, s'á lyè w ndá nyáná ndá (airain) cəsé gǝ w cəcəl wə. Sə bə kwè w bə mǝrh dǝ yi (rosée) w wə, muni ga òmye tó vwámá né ne gǝ ce y yó mó yə ò cəl. ¹⁶Bə b'a vǝr nyumbyíní wu w n wé mó, bək'a pǝ vwám wu ; sə rə b'a wèrhé yə kùrə tǝlpyè n yó wə. ¹⁷cǝrhò-tum rí rəmyé mó wó bwəl bə bwəl re bə byili yilnə bé né, wó nyí bə pǝ lyi-ècànà bé ne, muni ga lyi-nyísí lwar bə wó Dǝ-dǝ cá-bal mó n cí numbyínsí pyèlè ré, n ná n pə re lò mǝbǝ n ná n yǝl ne, n zè n ná n zhǝ lò mó mǝbǝ numbyínsí t'á kwè ndá lò ta mó yó dǝ. ¹⁸Wó dàrhà né àmyé pyǝ Nəbukədənəsare dàrh mó. Nymé Bəlatazare, byili nà kùrə né. Bə à tənà y surhə ciná bé mǝdù ga yə nà kùrə né nǝwéné n byili yé ; sə nymé wǝ nà kùrə né n la byilu, bə yə né nǝ-ècànà né èshirhá y nǝwéné n wé. ¹⁹Rəmyé yó né, Danyəə mó bə co n yil bə Bəlatazare mó wu já kwè ò ló n wé, n surhə né já nə gǝlǝ dwǝ. Pyǝ zè n ká n wó : Bəlatazare, dàrhà né kùr rí byilu mú bək'a ce n surhə né gǝlǝ dwǝ yé ! Bəlatazare zè n lyár n wó : À yó-cábal, bə dàrhà né yál n zǝwə bé yilə, sə nà kùrə né yə n búlnə bé yilə ! ²⁰Cǝ w n nǝ, ò jǝrh nánfǝlǝl ò zhe jàn, ò (cime) y byi e vò dǝ yi w lò gə zhǝ n nə cə-yala gakó mó ; ²¹cǝ w òmyé kǝbǝ ò vǝr ré càn ò byǝ bé nánjəjóló, ò co nunə gakó kùjú, gǝ-wè n'è twí rə pyè ò ywəl wə, dǝ kúmsí n'è jòm ò jèsé yó mó, ²²Pyǝ, nyí wó nymé, nymé mǝbǝ n jǝrh nánfǝlǝl n zhe jàn, jàn ré rəmyé jǝrh nánfǝlǝl dǝdǝ rə zè rə vò dǝ yi wə, pyèlè ré nǝwónó w yí cə-yala né gakó wə. ²³Rəmyé yó né pyǝ mó pwírí yilnə bé ndá lyi-ècànà bé bə shí dǝ bə sǝ téé bə zhe : Kǝna cǝ wə, cǝna wa ; s'á yǝ ò cá y nésé gə nǝwéné mǝgǝ mó ne, lyənə w ndá nyáná cǝbre ndá (airain), a ce òmyé ndá gǝ w dwǝ yó ; s'ò mǝrh w dǝ (rosée) y wé, èta, ò cəl ré b'a tó rə yə gǝ-námá bé cəl ré wé, kən m' e wèrhé yə kùrə nyǝlpyè ò yilə. ²⁴Pyǝ, nyí dàrhà né kùrə né, Dǝdǝ cábal mó pǝ nyí nà la pyǝrh, nymé à yó-cábal pyǝ yil mó. ²⁵Bə b'a jì mú numbyínsí cəcəl wə, n b'a vò n yə né ndá gǝ-vwámá né, bə b'a pǝ gǝ n dǝ ndə nǝ ta ; bə b'a mǝrh mó dǝ (rosée) y wé, yə kùrə nyǝlpyè wèrhè n yilə kən m'e yí n lwar bə Dǝdǝ cábal mó cí numbyinə bé pyèlè ré, n zè n nǝ n pə re lò mǝbǝ n nǝ n yǝl mó né. ²⁶Nyí rí tèbè bə pǝ bə bə yǝ cǝ w cǝ y ò nésé gə nǝwéné mǝgǝ mó ne mó, kùr rí n'è byili bə n tənà y b'a yə né e m'e dǝ de ré tèbè n b'a lwar bə mǝbǝ n cí pyèlè ré mó nǝwéné dǝ. ²⁷wó rəmyé yilə, Pyǝ mó yee, à cícú mú gə wǝ è yál n bùlè náà ! Sə wèrhé cángá tumə, n yǝ n yə-bəlwàálé né, ndá wu-bárhé tumə né ne, sə dǝr zúzúnú ciná bé nǝnǝ, sə yǝ bə n wu-nyǝ w b'a súlǝ ò vò yé né. ²⁸Ywè né rəmyé mó gakó pyǝrh pyǝ Nəbukədənəsare yó wə. ²⁹E wèrhé cànse shí ndá sǝlyè, n zè n tó byélé pyǝ kèlè Bəbyəlǝone né mó wé n ná n byélé, ³⁰pyǝ mó zè n ná n zòm n zhe : È dǝ nyǝnǝ è wó Bəbyəlǝone nánfǝlǝl w à lù ndá à jàn à cǝrhó yil ndə pyǝ jàà n jè né ta nà ? ³¹Rəmyé yi ní cəl shí dǝ ndá n gwè ná n zòm rə wó : Pyǝ Nəbukədənəsare, lwar bə bə la tənà y zǝ n jǝ wa. ³²Bə b'a jì mú numbyíná bé cəcəl wə, n vò n yə né ndá gǝ-vwámá né, bə b'a pǝ gǝ n dǝ ndə nǝ ta ; sə yə kùrə nyǝlpyè b'a wèrhè n yilə, kən m'e yí n lwar bə wó Dǝdǝ cábal mó n cí numbyinə bé pyèlè ré n ná n pə lò mǝbǝ n nə n yǝl ne. ³³Rəmyé yi ní cícú zòmè ré j'a pyǝrh Nəbukədənəsare yilə. Bə jì mu numbyíná bé cəcəl wə, n vò n ná n dòm gǝ ndə nǝ ta, n yala né mǝrh dǝ (rosée) wé ; kən m'e yí n ywésé púrh dǝr ndə ényəlá dǝr ta, n jǝfór ré tò ndə kúmsí nǝfór ta. ³⁴Yi rí gə tú e lyè rə zhè, àmyé Nəbukədənəsare zè a zhè à yə a ce dǝ, rəmyé yó né à surhə né k'a bà. A zè a cèrhé Dǝdǝ cábal mó, a cèrhé a zúl mǝbǝ n nǝwéné byinə nà bə zhǝ zhe mó, mǝbǝ n ná n jí pyèlè, n pyèlè ré bə zhǝ zhe mó, n cí lǝ w kǝbǝ lyi bí byinə byinə gakó yilə. ³⁵Cə yó lyi bí gakó wó kən nánfǝlǝl yé né : N ná n zə dǝ jàn ciná bé ndá ce yó lyi bí n wèrhé ndá n gə ná n yǝl né, lò lò tənè n ná n zhǝ n cè tèbè n jè y n'è wèhé mó n wó : Bəkón n nǝ n wèrhé ? ³⁶Wó rəmyé mó yi ní à surhə k'a bà dwǝ yó ; a k'a nə à tənà pyèlè ré ndá à cǝrhó wə ndá zùwá yó ; à cícírnə bé ndá à kwā-lyi bí zè bə lwəl ne, bə cí ni à pyèlè ré yó, à jàn ré j'a zè rə n'è súlǝ. ³⁷Èlāsé, àmyé

Nəbukədənəsare, à n'â cèrhé, à n'â zŭl pyŏ mɔ́ n̄ ɲwéné dĕ́ mɔ́, n̄ tumə né gakó wɔ́ zhənà, n̄ sòm̄sé wɔ́ cángá, n̄ ná n̄
lwəl byèbè bə n'è zhĕ bə cìn mú ywé né tĕ́.

Chapter 5

¹Pyḥ Beləsəkātəsaare zē n tene cimsi nánfōlō n kwā lyi-fwààlél yilə, bə y'a wó nunə mōrhō. N zē n nyḥ dāvē bə yé né.
²Beləsəkātəsaare gə nyḥ dāvē y n zhē, n zē n ce bə la vò bə kwè sánnámá mō ṇdó cəbyi-shō w nàzhīsí n da Nəbukədənəsare y'a pwà Zhərəzalem Yi jì y w mú bə m'e bə ; nmyē ṇdó n kwā lyi-fwààlél ṇdó n kana bé ṇdó n bweé bé la zə səmyé bə m'e nyḥ.³Bə vò bə kwè sánnámá mō ṇdó cəbyi-shō bə y'a pwà Yi jì y Zhərəzalem né mō wé mō bə bə ; pyḥ mō ṇdó n kwā lyi-fwààlél ṇdó n kana bé ṇdó n bweé bé zə se bə m'e nyḥ.⁴Bə nyḥ dāvē yá, bə zē bə n'ē cərhé yə né bə mō ṇdó sánnámá mō mō, ṇdó cə-byi shō w mō, ṇdó (airain) y mō ṇdó cēbré mō ṇdó dār ré mō ṇdó nákulə né mō.⁵Rəmyé yi ní bə la nyū bə pwírí numbyíní jəfōlá nà kē pāntámsé jàà y yé né, pyḥ mō kēlé y byílí y ní. Pyḥ mō zē n nə jē y jəfōlá né nə n'ē kē.⁶Rəmyé yi ní pyḥ mō gə yà n nyē mō lyər, n bülə né n'ē zhízhí ; n cá y kúr rí lwər dwā nē, n nədwnə né n'ē kwəl dwā nē.⁷Pyḥ mō zē n wūr h n bya ṇdó jàn bə bə zə (astrologues, ṇdó Chaldéens ṇdó devins bə bə ; pyḥ mō zē n zōm ṇdó Babyəlōne surhə cinə bé n wə : Lò mōbó n karmō kəkēé ré tēbé, n zē byili ní rə kūrə né mō, bə b'a zū mu (pourpre) bə ce sánnámá dēmē n cəl né, bə vūr mo n zhì tənà y yé né cinə bé bəto nyān mō jàà wa.⁸Rəmyó né surhə cinə bé gako bə ; sə bə yə ṇwéné bə karmō kəkēé re bə byili rə kūrə né pyḥ mō ne yé.⁹Rəmyé mō ce pyḥ Beləsəkātəsaare kəkə n lyər n kə n dā nmyē yé, n kwā-lyi fwààlél (consternés ?).
¹⁰Pyḥ mō kē mō gə pwírí pyḥ mō ṇdó n kwā-lyi fwààlél zōmā né wó èta mō ce, n zē n zū cimsi kújú w jì y w n wó : Á pyḥ, n myəl zə dwèlè ! N bülə né bəká zhízhí n wu w yé, sə n yé y bəká e lyər e jīrh dwí dō yé !¹¹Lwar bə lō ṇwéné n tənà y wa, yə né náacənà né éshirhá y ṇwéné n wé ; n da gə yà n ṇwéné yi ní, wó nmyē sono pwé ré ṇdó lárma mō ṇdó surhə né nə nyē ṇdə yə né surhə né ta mō y'a ṇwéné. Wó rəmyé yil pyḥ n da Nəbukədənəsare mō, pyḥ mō, n da mō, yà n vūr mo n cí (magiciens) ṇdó (astrologues) ṇdó (Chaldéens) ṇdó (devins) bá.¹²Bə Danyəə mō, pyḥ mō co n til ré bə Bəlatazare mō, wó nmyē n zhe éshirhá, n zhe lwar, n zhe surhə, n yé dārha né ṇdó zə-səwsálsé kūrə né n byili, è gə wó ywé nyēbé nə jē mye wó nmyē n ná n kwerhe nē. Rəmyé yilə, byē Danəyəə n bə, n mən n byili yò w kūr rí.¹³Rəmyé yó né bə zə Danəyəə bə bə pyḥ mō yé né. Pyḥ mō bwər h mo n wó : Wó nmyē n wó Danəyəə mō, byēbé pyḥ à da mō zə bə bə shí Zhide mō, lyi bí mādù y mú ?¹⁴À nyē n yò bə zōm, bə yə né éshirhá ṇwéné ṇdó mō, sə wó nmyē sono pwé ṇdó surhə ṇdó lwárma tēbé rə bə dō zhe mō ṇwéné.¹⁵Nyí bə zə surhə cinə ṇdó (astrologues) bá bə bə à yé né mūni ga bə karmō kəkēé ré tēbé sə bə byili ní rə kūr ré ; sə bə yə ṇwéné bə byili ní zōm-byā bə kūrə né yé.¹⁶S'a nyē bə n wó ywé kūrə n byili, n wó ywé nyēbé nə jē mye n kwerhe ; sə èlāsé, ṇdó n gə wó n bə n karmō kəkēé ré tēbé èta mō, n byili ní rə kūr ré, bə b'a zū mú (pourpre) kamməzwí, bə ce sánnámá dēmē n cəl né, bə ce n ciní tənà y yé né cinə bé jàasé sətō nyā yá.¹⁷Bənyəə zhì pyḥ mō yé né n lyār mō n wó : Jí n pansé, sə pə n wé ré lō dō ne ; e jà ṇdó rəmyé ga, à m'a karmō kəkēé ré a byili pyḥ mō ne, sə a byili mu rə kūrə né.¹⁸Á pyḥ, Yi rí rə du kən gako mō, y'a pə tənà yá, ṇdó jàn ré ṇdó cōrhó wá, ṇdó zūwá y n da nē ;¹⁹Wó jàn ré ṇdó dwá né gako ṇdó tənésé, ṇdó nunə byēbé bə n'ē zōm zōmā dúdúmā dúdúmā n yà n pə mō n cí mú yil, bə y'a n'ē dūr n ywé n yé né. Pyḥ mō yà n nə n gwi lyi bí byēbé n nə n yāl n gu mú, n zē n yē byēbé n nə n yāl bə bə yál né mō ne. N nə n zhē byēbé n nə n yāl mō ywé né dē, n zē n nə n lwəl byēbé n tá yāl lwəl bə ywé né tē.²⁰Sə n wu w gə tú o zē o jīrh nánkūlū n éshirhá y wé n zū wu-bárhé tumə né wé mō yi ní, bə cīrh mō n pyèlè dəgwá y yó bə jì tē, bə zwē n zūwá y bə yē mo.²¹Bə zē bə jì mu numbyíní byā bé cəcəl wə, n wu w jīrh ṇdə vwāmá wun ta, n vò n tó gə bənerh ne n ṇwéné gə sō, bə pō gə n nə n dōm ṇdə nē ta, bə mór h n yala nē (dē rosée) wé, kən m'e yí n lwar bə wó Yi rí rə bə dō zhe mō rə cí numbyíní pyèlè ré, rə n'ē pə lō mōbó rə n'ē yál mō ne.²²Sə Beləsəkātəsaare, n byí mú, ṇdó n yé rəmyé mō ga yírh wə, n yə n cin tē lwəl n wu w wé yé.²³N zē n zhē n cin n nə n bwi ṇdó dē Arəzana cīnnə mō ; bə pwà n jì y nàzhē né bə b'e cí n yé né, á kwè rə á m'a nywé dāvē, nmyē ṇdó n kwā-lyi fwààlél ṇdó n kē ṇdó n bweé ; n cərhé səbyi kūsli ṇdó sánnámá ṇdə airain ṇdó cēbre ṇdó dār ṇdó nálulə yə, nə yírhá bə nə nē, nə zhā bə nyē, nə yəl kaka yé ; n zē n yə Yi rí tēbé n myəl ré ṇdó n sómsé gako ṇwéné rə jò w mō cərhé yé.²⁴Wó rəmyé è ce rə twí jē jə-fōlá né nyēbé nə bə nə kē kəkēé ré tēbé èta mō.²⁵Nyí kəkēé ré gə kē kē né : gál, gál, dádwe, bōn.²⁶Nyí rə kūrə gə n'ē byili ní : Gál : Yi gál n pyèlè ré, sə rə ce rə zhē.²⁷Dádwe : bə cí mú dádó ku yó bə dádwe, bə pwírí n nyē fúlá.²⁸28 Bō : N tənà y la bōn dwā wa, bə pə Mədəése bá ṇdó Pərese bá né.²⁹Rəmyé yi ní cici, Beləsəkātəsaare já n pə nyí bə zū (pourpre) kamməzwí Danəyəə ne bə ce sánnámá dēmē n cəl né, bə zē bə bwəl bə byili bə wó Danəyəə n la tənà y yé né bé jàasé səyō nyā y cinú.³⁰Cəcē y cici bə gu (Chaldéens) bá pyḥ Beləsəkātəsaare.³¹Rəmyé yi ní Mədəese lyi bal Dəryuusi zwē tənà y ṇdó n zhe byinə shishəl ṇdó nəlyé.

Chapter 6

¹Dəyiruusi pwírí bà kòn càn sà n pyà (satrapes) zǝm ñdá shí-èlyè n cí tənà y gako yé né. ²N zè n kwè yó-cínà bàtò, Dənyəə yà n ñwéné bà wé ; èta, yò gá ñwéné sà (satrapes) bá byili bàmyé ne, muni kaka dwi-byí bàk'a bà è lyèè pyǝ mó yé. ³Éshirhá y è y'à ñwéné Dənyəə y wé mó y'à ce n né surhá né y'à du yé né ciná bé ñdá yó-cínà bé nyənà né ; rəmyé ce pyǝ zè n ná n yál n cí mu tənà y yé né n ciní è gako. ⁴Wó rəmyé yilə, yó-cínà bé ñdá (satrapes) bá zè bà n'è pyà sómá sà bà zə tənà y wé, bà cí yò n yó. Sə bà yə sómá èdù ga ne, ñdá yò òdù ga ne bà la ò yò cú n yó yé, bà bà y'à yə dóó ñdá lwele ne n yil yé. ⁵Lyí bí bàmyé zè bà wò : Ná bà sómá èdù ga ne ná la pyà ná m'è cí yò Dənyəə mó yó yé ; sà è gə wó èta, wó n Yi rí nyə né wé ná b'á nə yò òdù ní ná cí n yó. ⁶yəmyé yó né yó-cínà bé ñdá (satrapes) bá zhír bà tó dwā cīrcīr bà vò pyǝ mó sono bà wò : Pyǝ Dəruusi, n myəl b'a zə dwèlè byinə nà bà zhǝ zhe yilə ! ⁷Tənà y yó-cínà bé ñdá (intendants) ñdá (satrapes) ñdá cícirná bé ñdá cə-fwàalé yé né ciná bé gako shénè bà pyǝ mó pə nyí bà bwəl bà byili yò ò n'ò càr ò yé ne ñdá yə-byí fúrí, bà nyonno ñdá dwā shè-ètò wé, lò mòbó gako n wùlì té n ce yi dwí təl təl ráá n ce numbyíní kěkě, Á pyǝ, ñdá è dà ñmyé, bà b'a zə rə-ná-cí bà ji bwaaré góró w wa.⁸Á pyǝ, byili èlāsè bà kòn ré wó yə-byí zhənà, sà kě nyí rí, muni bà lwar bà rə zhí rə t'á lyər yé, ñdə Mədəesebá ñdá Pərsébá nyí rí rə ñwéné mó ta. ⁹Rəmyé yó né, pyǝ Dəryuusi zè n kě nyí rí ñdá rə yò shónó mó gá wó yə-byí kòn mó. ¹⁰Dənyəə gə nyèè bà kě nyí rí mú, n zè n zù n sō jini wə, n zhí ji y túkwərsé sà wó dē sō sà pul mó nyí ni n zə n yé n zǝ Zhərazalem səta ; dē gako n ná n jòm n nàdwáná yó twər rətò n ná n ce n Yi rí n cèrhé ñdá n gá yà n wèrhé né shāa ga né. ¹¹Lyí bí bàmyé mó k'è dūr cīrcīr bà zù, bà nə Dənyəə n ná n ce Yi n má n byè n Yi rí. ¹²Bə k'a dūr lalà bà vò pyǝ yé né bà zòm nyí rí pyǝ mó ná bwí rə yil ñdá yə-byí mù yò bà wò mɔ : N yə kě bà nyí nyònò ñdá dwā shí-ètò wé, bà n'è càr bà yi-co bàkà o wèrhé yə dwí təl təl ráá numbyíní mwəlmwəl yé né ñdá è dà ñmyé dúdú, Á pyǝ, sà bà zə rə-ná-cí bà ji bwaaré góró w nà ? Pyǝ mó lyər be n wò : yò w wó zhənà, ñdə Mədəesebá ñdá Pərsébá nyí rí rə ñwéné mó gá n'è byili ní ta. ¹³Rəmyé yó né, bà k'è zòm ñdá pyǝ mó bà wò : Á pyǝ, sà nyí Dənyəə, byèbè bà zə bà m'e shí Zhide mó mādù yá, yə n zòmà né zwè yé, n yə yò w n kě n ná n càr ò wòrhó yò mó shénè yé, n cē n ná n wèrhé n yi-co w twər rətò dē wé. ¹⁴Pyǝ mó gá nyèè rəmyé n wu j'a zhili dēdē, n já n zè n ná n pyà sà n zwè Dənyəə, n wèrhé wèrhé yi rí vò rə zù, ñdá n ná n pyà n jàn gá wə sà n vwārɔ mɔ. ¹⁵Lyí bí bàmyé mó já bà cii bà zhí pyǝ mó yé né bà zhe : Á pyǝ, n yé bà Mədəesebá ñdá Pərsébá nyí rí n'è byili bà kòn wó nyóó bà nyí tèbè pyǝ kwè rə n'è kòn wòrhó yé ne mó tá rə kwārɔ yé. ¹⁶Rəmyé yó né, pyǝ mó zè n pə nyí bà bà zə Dənyəə bà bà bà la bwaarhé góró w w ju. Pyǝ zè n zòm ñdá Dənyəə n wò mɔ : N Yi rí n já n tá n yé rə co mó né mó wó rə b'a vwārɔ mó ! ¹⁷Bə zè bà kwè nákulú bà cí góró w nyí rí ni ; pyǝ cí n nyorɔ ñdá n kwā-lyi fwàalé nyorɔ né, muni ga gaga bàk'a lyər Dənyəə yil yé. ¹⁸Pyǝ zè n ká n vò n pyèlè ré ji y wə, n mē né n yə kaka jí cəcē y wé yé, n yə ce n bóm bà n sono ye, n yə ñwéné n dèè jan yé. ¹⁹Ce y gá tú è n'è lé yi ní, pyǝ mó zè ñdá ce nyé yilə yilə n ná n górh n la bwaaré góró w yó. ²⁰N gá tú n bwəlse góró wá, n byè Dənyəə ñdá wu-zhùlù. Pyǝ mó mɔ : Dənyəə, Yi nányi y tuntunnə, n Yi rí n ná n tó re n tá n yé mó, yə mó vwārɔ bwaaré jǝ w nà ? ²¹Dənyəə wó pyǝ mó ne : Pyǝ, yál né byinə nà bà zhǝ zhe yilə ! ²²Wó à Yi rí rə twí rə máléka y e bà e pyi bwaaré nyə né, rə yə ne lwele dwi-byí wèrhé yé, bà à bà dóó zhe rə yé né yé, à bà dóó zhe ñmyé yé né yé, á pyǝ, à yə lwele wèrhé yé. ²³Pyǝ mó wu zə nyàn dēdē, n pə nyí bà vùr Dənyəə góró w wa. Dənyəə du góró w wa, sà bà yə ka dwi-byí ne è pǝr n yala ne yé, bà n zò n Yiri zhənà. ²⁴Pyǝ zè n pə nyí bà bà zə lyi bí byèbè bà y'à cí yò w Dənyəə yó mó bà bà, bà ji bàmyé ñdá bà byá ñdá bà kana ga bwaaré góró w wa, bà la m'è yí góró w kùr w mó, ñdá bwaaré zə be rə ká bà kúr rí gako. ²⁵Rəmyé kwā né, pyǝ Dəryuusi zè n kě sébé n pə dwə né ñdá tənèsé ñdá byèbè bà n'è zòm zòmà dúdú má dúdú má mó, lyi bí byèbè gako bà ñwéné ce y yó mó ne n wò : Bà yə-zulá yál né ñdá be e borɔ ! ²⁶Á n'a pə nyí à tənà y gako wé, bà lyi bí nyám Dənyəə Yi rí sà bà dūr re. Bà rə wó Yi nányi, rə ñwéné byinə nà bà zhǝ zhe yilə ; bà rə tənà y t'á la cǝ yé, rə pyèlè ju mye t'á la zhǝ yé. ²⁷Wó rəmyé rə n'è zwè rə rə rə n'è vwārɔ, rə n'è wèrhé wò-jàare ñdá māmyaarhe dē ñdá ce yó. Wó rəmyé rə zwè Dənyəə bwaaré jàn ré jə wá. ²⁸Dənyəə kòn gako zwè nyí Dəryuusi pyèlè ré ñdá Pərsé lyi bal Sirusi pyèlè ré yi ní.

Chapter 7

¹Bəbyələle pyɔ̃ Bələsəkatəsaare pyələ byin rí náyéé ré yi ní, Dənəyəə dàrh dàrhà n nə wè ní shíshirhá y wé ñdà ní pyè té ní jan wé. Ní gá zè kwā né, n kē ywè né nánfwàalé rà du rà dwā bé mó ní ná ní byili. ²Dənəyəə zè ní ná zòm ní zhe : À y'à pyè té cəcē ne a nə wè à dàrhà wé à n'ā nyí, a pwírí zhər rà shí dē rə bə rə zù nà-fɔ̃lɔ̃ w nánfɔ̃lɔ̃ w wa. ³Rəmyé yi ní vwāmá nánfwàalé nənà shí nàfɔ̃lɔ̃ w wé nə du, mwəl mwəl bə mà dō nyé yé. ⁴Náyéé mó y'à nyé ñdà bɔrɔ ta, mà y'à zhe vòmè ñdà kúmi ta ; a nyí nyí mu kɔn m'e yí bə pyər mà vòmè né yí ; bə vùr mo ce y wé bə cí mu mà nərɔ yó ñdà numbyíni ta, bə kwè numbyíni wu bə pə mɔ. ⁵Vwāmá nàlyé nyǎn mó y'à nyé ñdà (ours) gɔ-kulú ta, a nə mɔ mà zhí vɔ̃ ne ; sədəkúr ràtɔ̃ y'à ɲwéné mà nyú w mà yáló né bwəl wə, bə zè bə n'è zòm ñdà bə zhe : Zè ní dɔ̃, numbyínsi nāmá nánzhəzhɔ̃. ⁶Rəmyé kwā né à la nyú a pwírí vwāmá nàlyé nyǎn mó, mà nyé ñdà (léopard) ta, mà zhe vòmè nənà mà cá w ñdà kúmi vòmè ta ; vwām mó māmýé y'à zhe ywé nənà, sə bə kwè cinú bə pə mɔ. ⁷Rəmyé kwā né, à la nyú à té pyəná y wé cəcē ne, a pwírí wó vwāmá nənà nyǎn mó à na, mà zum dēdē, mà n'è zè zu ni, mà jàn ré bə dō zhe yé ; mà yáló né y'à wó cəbre nánfwàalé, mà n'è jí, mà n'è ké, tèbé rà dal mó, rà n'è nòm rə té ñdà mà nərɔ ; vwām mó māmýé ñdà nyèbé gako nə yò w jèrè o zòm mó dà ràdù yé, mà y'a zhe nyimə shíyá. ⁸A zè a nyí nyimə né, a pwírí nyu dō nampólé shí nà cəcəl w o du, rəmyé yó né, nyimə né náyəó né nətɔ̃ já nə zhí nampólé y yé né nə ká ; ò y'à zhe yírhà nàlyé ñdà numbyíni yírhà ta, ñdà ò nyí ò m'ò zòm ñdà já-wɔ̃. ⁹A zè à n'ā nyí, ñdà bə n'è cí pyələ dàg-wərɔ té. Rəmyé yi ní, Nānce è cí dwā né mó zè è jé. È gammə-zwí y'à wó nampwā ñdà (neige) è ywésé è yó w mó nyé ñdà pyi-kur rà bə jimdi zhe ta ; è pyələ dàgwá nyé ñdà wó myin-zhù ta, (roues) nyé ñdà myin-cɔ̃lɔ̃ ta. ¹⁰Myin mà n'è dūr ñdà nàgɔ̃lɔ̃ nē ta shí è kūr w mà du mà n'è dūr té è yé né. Lyi mòðrhe mòðrhe n'è cèrhé yə, lyi-mòðrhe mòðrhe yàà zhí è yé né. Bùr-kárna bé jòm, sába né púr. ¹¹Jàn-wɔ̃ zòmà né yu w n'ò zòm mó ce a zè à n'ā nyí ; à gá n'ā nyí yi ní, bə gu vwām mó, mà yala né cɔ̃, bə kwè bə ji myin w má kwé. ¹²Bə zwé vwāmá né jàn ré bə yé ne, bə pə ne sómá nə la zə myəl mà vò yé né kɔn la m'e yí dē ràdù. ¹³A k'ā n'ā nyí à dàrhà à nə cəcē y wé mó, a pwírí lò ní nyé ñdà numbyíni byí ta, bəban wé dē yi wə, ní ná ní zhəl ní bàn mòbɔ̃ ní cí dwā né mó sətə, bə zə mɔ bə yí ní nyí ni. ¹⁴Bə pɔ̃ ɲwɔ̃nɔ̃, bə pɔ̃ zùwá ñdà pyələ ; rəmyé yó né, dwá né gako, tənèsé ñdà byèbé bə n'è zòm zòmà dúdúmá dúdúmá gako lyi bí cèrhé mó. Ní ɲwɔ̃nɔ̃ w wó ɲwɔ̃nɔ̃ kɔbɔ̃ ò ɲwéné byinə nə bə zhɔ̃, sə ní pyələ ré t'ā la cɔ̃ gaga yé. ¹⁵Àmyé, Dənəyəə, à wu dom à wé, wé ré à nó mó zè à wu ni. ¹⁶A zè a bwəl byèbé bə ɲwéné gaa mó màdù nyí ní a bwərɔ a nyí wó té rà wó zhənà, wé ré rəmyé mó gako wé. N byili ri ni, n zè n byili ni rà kùrə né. ¹⁷Bə vwāmá né nánfwàalé èta mó, wó pyā bəna bə la shí té bə zè ce yó ; ¹⁸sə Dēdē cábal mó lyi b'a nə pyələ ré, sə bə b'a ciní pyələ twéé twéé byinə nə zhɔ̃ yilə. ¹⁹Rəmyé né, a zè à n'ā yál a lwar zhən ré tèbé è ce vwāmá nənà nyǎn mó ñdà nə dwā bé gako bə dwā nyé, mà j'a zum dēdē kɔn lyé ce ne, mà yáló né wó cəbre, mà jà-fɔ̃r ré wó (airain), mà n'è jí, mà n'è ké, mà zè mà n'è nòm tèbé rà dal mà kūr mó ñdà mà nərɔ mó mó kūr rí, ²⁰kɔn súlí ñdà nyimə né shí nə y'a wə mà yó w mó, e súlí nyu w dō mó ò du wə, nətɔ̃ zè nə tu ò yé né mó, nyu w òmyé kɔbɔ̃ ò y'à zhe yírhà nàlyé, ò zhe nyí ràdù ò n'ò zòm ñdà jàn-wɔ̃, e jà bə gə n'è nyí wə, òmyé ñdà ò dwā bé bə dwā nyé dēdē. ²¹A nə nyu w zè búlò ne ñdà Yi lyi bí, o ɲwéné Yi lyi bí, ²²kɔn m'e yí Mòbɔ̃ ní cí dwā ne mó bə n pə bwírí Dēdē cábal lyi bí ni, rəmyé yó né yi rí zè rə yí, Yi lyi bí zè bə zwé tənà y bə ciní. ²³N zòm ñdà ne èta n wó : Vwāmá né nənà nyǎn mnó, wó tənərɔ sənà nyā è la ce yó yál, è t'ā la tənèsé èdù ga nyɔ̃rɔ yé, sə è b'a dɔ̃ ce y gako, e nɔ̃ y té ñdà nərɔ e bɔbɔle. ²⁴Sə nyimi ní shí yá, wó pyā shí yá, bə b'a zè tənà y èmyé wé. Sə pyɔ̃ màdù mà n tà bəmyé kwā n zè, ní tá ní la yál ñdà náyəó bé ta yé, sə ní mà n lwəl pyā bə tɔ̃ ywé té. ²⁵Ní mà n zòm zòmà n mà n bú ñdà Dēdē cábal mó, ní mà n nwénè Dēdē cábal mó lyi bí, sə ní mà n pyā sə n lyər yə né ñdà nyó né ; bə b'a zə Yi lyi bí bə ce ní jèsé wa, e wèrhé yi ràdù, e wèrhé yə nánzhəzhɔ̃, e wèrhé yi ràdù kəkàlā. ²⁶Rəmyé kwā né bursí zè sə bə, bə zwé ní ɲwɔ̃nɔ̃ wá, bə cò wa, o jé té byinə nə bə zhɔ̃ zhe yilə. ²⁷Bə b'a zwé pyələ ré, ñdà ɲwɔ̃nɔ̃ wá, ñdà tənèsé jàn ré gako tèbé rà ɲwéné dē yə né wé mó bə pə Dēdē cábal mó dwí rí ni. Ní pyələ ré wó byinə nə bə zhɔ̃ zhe pyələ. Ce byèbé bə n'è jí pyələ lyi bí yó mó gako b'a cèrhé mo, bə shéné ní nyí ni. ²⁸Wó nyɔ̃nɔ̃ zòmà né zhè né èta. Àmyé, Dənəyəə, à búlò né ce à wu zhízhí, à yala né lyər dwí dō, a zè a cí à zòmà né à wé.

Chapter 8

¹Pyǝ Beləsəkātəsaaɾe pyèlè ré byinə nètò nyǎn ré yó né, àmyé Dənəyəə, à nɔ wè, è dà tèbé à y'à jèrè mó yé. ²À gá nɔ rəmyé mó yi ní kɔn y'à nyè ñdà Susi cə-fɔlɔ w Alame tənà y wé à ɲwéné né ta ; À gá tú à la neré èmyé mó nɔ yi ní ñdà à zhǐ Ulayi bwǐ y nyí ni. ³À y'à zhě à a ce dǝ à la nyǎ a pwírí, nǔm-bwèlè (béliér) è zhǐ bwǐ y nyí ni, è y'à zhe nyimi ; è nyimi ní y'à nyè nándədwaàlè dǝdǝ, sə ɔdò w yò w y'à du ɔ dǝ mó, ɔmyé zè tàkwā o zè. ⁴A nə (béliér) w ɔ zɔ ɔ nyimə né ɔ wɔ A nə (béliér) w ɔ zɔ ɔ nyimə né ɔ wɔ yi-zùr sɔ, ñdà yi-púrhí sɔ ñdà lǔ jàgwǎ sɔ ɔ n'ò zə ɔ nyimi ní ɔ m'ò mà ; vwǎm mǎdù ga y'à wǎr mà zhǐ ɔ yé né yé, lò lò mye yà n tənè nyèbé ɔ n'ò mà mó zɔ yé, ɔ n'ò wèrhé ñdà ɔ gə n'ò yǎl né, o zè ɔ zhe jàn. ⁵À gá y'à zhǐlì à yala ne à n'á nyí mú, a pwírí bəcílá è shí yi-zùr sɔ, è n'è dǔr cə-yala né gəkó e jà è t'á dwərh ce y ne yé ; bəcílá èmyé y'à zhe nyu nánfɔlɔ è yírhá né bwǎl wə. ⁶o vò o yí (béliér) y è zhe nyimə né mó nyí ni, kèbé à y'à nɔ ñdà è zhǐ bwǐ y nyí ni, o j'a dǔr ñdà ɔ lyi rí gəkó o tu è yó. ⁷A nə w ɔ n'ò yí (béliér) y nyí ñdà ɔ lyim ɔ bú ñdà ya ; ɔ mà (béliér) y o ké è yǎl né nǎlyé yá, sə (béliér) yə ɲwéné e zə jàn e cǝ yé ; o dol y dǝ ɔ nǝ ñdà ɔ nèrh, sə lò lò yà né yàl n zwè (béliér) y yé. ⁸Bəcílá zè e zhe jàn nánfɔlɔ ; sə ɔ tú ɔ zhe jàn ré yi ní ɔ yǎl ré nándədɔlɔ ká. Nyimi dwǎ nándədwaàlè nənà zè nə du nə zwè ɔ jàà nə zhǐ lǔ w jààsə sənà y wé. ⁹Nyu ɔdù nǎmpólé shí ɔdù wé odu o byí dǝdǝ ɔ zǎ yi-zùr ñdà yi-púrhí ñdà tənà y è cǎn dǝdǝ du mú sətə. ¹⁰O zè ɔ vò o m'ò yí dǝ jàn ciná bé, o ce ce y èmyé kəkàlā tu tǝ ñdà jàn ciná bé, ñdà cǎmməsɔsɛ, o nɔse tǝ ñdà ɔ nèrh. ¹¹O zè ɔ vò o yí dǝ jàn ciná bé yó-cábal sono, o zwè n vwǐ rí rə bə zhǝ zhe mó, o cǐrh n vwǐ zwǎl jǔlú o ji tǝ. ¹²Bə zə jàn ciná bé ñdà vwǐ rí ɲwéné byinə nə bə zhǝ zhe mó, bə pa yə-bəlɔlɔ w yilə ; nyu w dol zhən ré tǝ, ɔ tumə né já nə zwè nyí. ¹³A zè a nyèè Yi lò mǎdù n ná n zòmà ; Yi lò dǝ zè n zòm ñdà mǔbɔ n ná n zòm mó n wò : Wó dǝ ñdà dǝ yù w tèbé rə nɔ mó ñdà vwǐ rí rə ɲwéné byinə nə bə zhǝ zhe mó ñdà yə-bəlɔlɔ w ɔ cǝ mó yò w la zhǝ ? Bə m'a nò vwǐ zwǎl jǔlú ñdà jàn ciná tǝ kɔn m'e yí dǝ. ¹⁴N zè n wò ne : È m'a wèrhé dǎdǎnse ñdà nəkəkólse mǔðrhe rǎlyè ñdà zwǎ-tò ; rəmyé yi ní vwǐ-zwǎl jǔlú b'a jǐrh wǎrhgáá. ¹⁵Àmyé Dənəyəə, à gá nɔ neré y èmyé mó, a zè à n'á pyà à la lwar è kùr rí yi ní, a pwírí lò n nyerhe ñdà numbyíní ta n zhǐ à yé né. ¹⁶A zè a nyèè cəl ñdà numbyíní cəl ta Ulayi y cəcəl wə ; rə n'è bya rə zhe : Gəbərəyəə, byili mu neré y kùr rí. ¹⁷N zè n bə à gá y'à zhǐ mǎgǎ jàà y wa ; n gá tú n bwǎlse à nyí ni, a kəkə a tu a zə à yé a pú tǝ. N wò ne : numbyíní byí, zhǐlì n yala ne n cili, bə neré n nɔ mó n'è zòm yi rǎdù rə la zhǝ yò. ¹⁸N gá yà n ná n zòm ñdà ne yi yí, à yé jé a j'a zhǐ a tu a zə à yé a pú tǝ. N yí n dwərh ne, n ce a zè à zhǐ dǝ à gá y'à zhǐ mǎgǎ jàà y wa. ¹⁹rəmyé kwǎ né n wò ne : À la mó byilu, kɔn ré tèbé lyim rí gə tuwə, rə la yú mú, bə yi pyà rə cí zhǝ mó yilə. ²⁰(Béliér) y n nɔ è y'à zhe nyimə né mó, wó Mədəese ñdà Perse pyǎ bé. ²¹Bəcílú w wó Javane pyǝ mó, nyu w nándədɔlɔ ɔ yǎl bwǎl mó w mó, wó pyǝ mó nǎyáá mó. ²²Sə nyimi ní nənà nə zè nə la zwè nyu w kǔbɔ ɔ kó mó jàà y mó wó, tənèrh sənà sə la shí tənà y èmyé wé sə du, sə sə t'á la jàn nɔ èta yé. ²³Tənèsə səmyé pyèlè jú gə zhè, yə-bəlwaálé ciná bé yò gə zzilì, pyǝ mǎdù n yə... ²⁴N jàn ré b'a rə súlì, s'e t'á la yə ñdà n sǎpwà jàn yé ; n mà n cǝ ce dǝdǝ, n tumə né b'a zwè nyí, n mà n cǝ jàn ciná bé, n súlì n cǝ Yi dwǐ rí. ²⁵N jè kɔn ré n' la nɔ ñdà n nyinù tumə né mó ce, n mà n yə wu-dolo cábal n wu w wé, n mà n ce bə gu yə-zúlá ciná bé nánzhəzhǝ, n zè n bú ñdà yó-ciná bé gəkó yó-cábal mó ; sə n mà n pópólé dwǎ wa, ñdà lò yə nwènè n zhǝ jè èdù ga n yó yé. ²⁶Sə dǎdǎnsé ñdà nəkəkólse sə yò w zòm mó, wó zhən cici. Sə nmyé Dənəyəə, zə neré y kèbé n wé, bə wó kɔn rə ɲwéné yé né gaga rə bàn yò è n'è zòmà. ²⁷Ce àmyé Dənəyəə, à wèrhé dwǎ nánzhəzhǝ ñdà à pyè tǝ nəbwènè zhe ne ; a shí tǝ a zè à n'á cili pyǝ mó tumə né sono. Neré y jàr ne, sə lò lò yə è kùr lwar yé.

Chapter 9

¹Asuyərusi byi Dəyirusi, n wó Mədəesebá dí rí lò mó, n tú n jirh Kalədənyebá tənà y pyǝ mó byin náyéé ré yi ní, ²n pyèlè ré byin náyéé ré yi ní, àmyé Dənəyəə, à tó sába né bə kē nà wé a nə kən gá y'à mǝ sə Zhərazəlem zhilù mú wèrhé byinə né shí-shàlpyè y mó, kən tó ndá byinə né yó w Bə-zhǝ-zhe yà n tó n nyi-zwennə Ezəyi dənne n byili mú.³A zè a pyirhi à yè a zǝ Cinnə Yi, à la Yi co, a lwəl re, a lyè à nyi, s'a kwè yóló a zù a ló tòmú à yó wə. ⁴A zè à n'ā ce Bə-zhǝ-zhe, à Yi rí, à n'ā zòm ndá mǝ à zhe : « Cinnə, Yi nánfǝlǝ (redoutable) nmyé n zhe n dǝbré kēkē, n ná dūr byèbé bə só mó mó nǝnǝ, n jà n ná n nyi n nyó n yò !⁵Ná dówá, ná wèrhé lwele, ná yàl wu-bárhé ndá lyi-yàr, ná pyirhi ná kwā ná zǝ n nyó né ndá n sǝmsé. ⁶Ná yə n tuntunnə bé ndá n nyi-zwennə bé bə wó n nyi-wzennə mó bə zòm n yil ré yil ndá ná pyǝ bé, ná yó-cinǝ bé ndá ná dabá ndá ndə tənà y lyi bí púlá púlá zǝmà né cili yé.⁷Bə-zhǝ-zhe, wó nmyé sono cángá tumə nǝwéné, sə wó nāmyé yé né kən gúlí dwā né, zà dē ré tèbé, ndá Zhidə lyi bí ndá byèbé bə jē Zhərazəlem né ndá Esərayel lyi bí gako ndá byèbé bə wó bwee ne ndá byèbé bə wə pyépyé, n jǝ bi bə wò tənésé w mǝgǝ bə gá yə n nyó né zwé bə jirh dwǝá re cinǝ n yé né mó yilə. ⁸Cinnə, wó nāmyé ndá ná pyǝ bé, ná yó-cinǝ bé, ná dabá, yé né kən gúlí dwā né, bə ná dó mó.⁹Cinnə, ná Yi rí yé né mó, nǝnǝ dūr ndá sǝbri nǝwéné, bə ná yàl lyi-yàr n yé né. ¹⁰Ná yə Bə-zhǝ-zhe ná Yi rí cəl ré cili yé, mǝni ga ná tó n nyó né n tó n tuntunnə bé, n nyi-zwennə bé dənne n pə nǝba mó ne yé. ¹¹Esərayel púlá púlá dó n nyi rí ni, e pyirhi è kwā è yə n cəl ré cili yé. Wó rəmyé è ce bwǝlsé námǝlwǝlé ndá ywé né nyèbé rə kē Muiyisi Yi tuntunnə mó nyó né sébé ré wé bə rə la yú mú, yú nába ; bə ná dó Yi ni.¹²Rə pyirh zǝmà né rə y'à bwəl rə byili, rə la m'e byili ná yó-cinǝ bé bə yàl ná yé né cǝrhò-tum mú, rə ce lū w cǝ wé nánfwaàle bə ná yó, sə tèbé rə yú Zhərazəlem ne mó, dwí rí gwě yə lū w jàà èdù ga wé yí yé. ¹³Wé ré rəmyé gako yú nába ndá kən gá kē Muiyisi nyó né sébé ré wé né ; sə ná yə Bə-zhǝ-zhe, ná Yi rí byé yé, ná yə ná lwele ré ne yé yé, ná yə ná yala ne zhili ná cili zhən ré yé. ¹⁴Wó Bə-zhǝ-zhe n nyi wé ré rəmyé yò, n ce rə yí nába ; bə Bə-zhǝ-zhe, ná Yi rí wó cángá wé ré tèbé n wèrhé mó wé, sə wó nāmyé ná yə n cəl ré cili yé.¹⁵Sə èlǝsé, Cinnə, ná Yi, wó nmyé n ce n dwí rí du Ezhpti ni ndá n jē y jàn ré, n byili n yil ré ndə rə gá wó né zà zà né, ná dówá, ná wèrhé lwele. ¹⁶Cinnə, vūr n lyim ndá n té pupuru mú Zhərazəlem n cǝ y wá, n sǝpwà pyǝ w yó ; bə wó ná dwǝá ré ndá lwele ré è ce, Zhərazəlem ndá n dwí rí nǝwéné cizhil wé lyi bí byèbé bə kákélé bé mó gako cǝcəl wə.¹⁷Sə èlǝsé mó, á ná Yi, cili n tuntunnə mó yi-co w ndá n lwəl mó, ndá Cinnə mó sónó w yilə, ce n pwé ré yér n vwǝ zòlò jàà y è cò mó ! ¹⁸Á Yi, pyèrhé n zhě n cili ! púr n yirhǝ sǝ nyi ná jǝ-bwər ré, nyi cǝ w kǝbǝ n yil ré n'è byè ò wé mó ! B'è də nāmyé cángá tumə yil ná ná n'è byili mú ná lwəl mó yé, wó n wu-bǝnǝ w nánfǝlǝ w yilə. ¹⁹Cinnə, cili ! Cinnə, pyèrhé n zhě ! zě n wèrhé, n báká jíjirhi yé, n wèrhé nmyé sónó yilə, á à Yi ! bə n yil ré byè n cǝ w wé, ndá n dwí rí wé.²⁰Á gwě n'ā zǝmà, à n'ā byili à dóó w ndá ndá Esərayel à dwí rí dóó wá, à n'ā byili à lwəl mó Bə-zhǝ-zhe à Yi rí ni, à Yi rí sǝpwà pyǝ w yilə ; ²¹A gwě n'ā zòm à yi-co wé, rəmyé yi ní ndá Gəbərəyəə, lò mó mǝbǝ à jè a nə à dǝrhǝ né né wé mó, ná bǝn lǝlǝ à nyi ní ndə kúmi ta, dǝdéné bə gá n'è pə kən Yi ni mú bǝl wa.²²N zòm ndá ne, n zè n zhǝ n ná n Zhərh ndá ne. N wó ne : Bənəyəə, à tú à la n surhǝ né pul. ²³N gá tú n jǝ kur n ná n ce Yi mú yi ní, zǝmè ré duwə ; wó rəmyé à tú à la mó byilu ; bə n wó byi-swénnə. Zhili n yala ne n cili zǝmè ré, sǝ lwar dǝrhǝ né kūr rí !²⁴Bə vūr sǝmyense shíshàlpyè bə cí n dwí rí ndá n Yi rí sǝpwà cǝ w yilə, bə la m'e yé dwǝá ré ne, bə ce yə-bəlwǝálé zhè, bə shàrh lwele ré, sə bə zə cángá tumə né n nǝwéné byinə nə bə zhǝ zhe mó nə bə, sə bə byili bə neré y ndá Yi nyi-zwennə mó wó zhənà, sə bə cír mǝbǝ n wó lyi-écànà bé gako lyi-écèn mó bə ló nwǝ n yó. ²⁵Lwar re, sǝ n nyèè rə kūrə ! zǝmè ré gá ju kūr rə bwəl rə byili bə Zhərazəlem ká è la kǝrhǝ e lū mú yi ní mú, kən la m'e yí mǝbǝ bə cír n yə né né, n zə dwí rí n wó mó, wó sǝmyense shàlpyè ; sǝmyense shí-sǝldù ndá sǝlyé wé, jààsé ndá gwááré b'a kwèrhe, sə è m'a yə yə lyimǝ zǝǝ yi.²⁶Sǝmyensé shí-shǝldù ndá sǝlyé y kwā né, bə b'a vūr mǝbǝ bə cír mó, sə lò dǝ tá n la nǝ n zhǝ n jàà w yé. Dwí rǝdù yo-cǝbal mǝ n bə n cǝ cǝ w ndá vwǝ-jùlú wá, sə n yó gúr y b'a yí ndə nə-zhǝ ò kwè ce ta ; sə bə bwəl nyi bə byili bə zhilù mú b'a dene kən m'e yí búlú né zhǝ mó.²⁷Sə n mǝ n zə dǝbre kǝkǝ ndá lyi nánzhəzhǝ sǝmyene èdù wé, n ce vwǝ rí zwál mó ndá panse pǝ mó zhè ; cǝrnà mó mǝ n twǝ jǝmǝdi wé rə du jě, kən m'e yí yò zhilù mú ndá tèbé bə zòm rə yò mó gako yò w jòm cǝrnà mó yó wə.

Chapter 10

¹Persebá pyǝ Sirusi pyèlè ré byinà nètò nyǎn ré yó né, dənəyəə mó bà co n̄ yil bà Beləsəkātəsaare mó nɔ zòmè rədù. Zòmè ré rəmyé tèbé rə wó zhàn mó, bwəl ce cǝ nánfǝlɔ yò. N zè n zhili n̄ yala ne n cili zòmè ré rəmyé mó, sə n̄ nɔ surhə neré y yilə.²Rəmyé yi ní mú, àmyé Dənəyəə, wèrhé səmyense sətò cu wu-zhilù wé. ³À jí kùjú, à t'ā ce nām ndə dənvwē à nyú w yé, à t'ā tūr nwǝ kɔn m'e yí səmyense sətò y pyirh.⁴Cànà y náyéé y dwā shí-èlyè ndə nàna yùwə, ndə à à zhí bwí nánfwèlè bà n'è byè bà Yidəcəə mó nyí ni. ⁵A zè zhǝ à yé à la nyū a pwírí lò n̄ zù (lin) kammə-zwí, n lyè Yufaze sánnámǎ cǝ tɔnɔ n̄ cǝ nɛ. ⁶N̄ yala nyè ndə (chrysolithe) ta, n̄ yé y n'è jìjémé ndə dwà è n'è lyólyǝ ta, n̄ yírhə ndə wó myin-zhù ta, n̄ jèsé ndə n̄ nèsé ndə wó (airain poli) ta, n̄ cəl ré zè rə dom ndə lyi-zhǝ cəl ta.⁷Wó àmyé, Dənəyəə dúdú à nɔ neré yá, sə lyi bí byèbé y'ə ŋwéné ndə nɛ mó yə y nɛ yé, sə ywē nánfǝlɔ zɔ bɛ bə dūr bə shèè. ⁸A zè à zhí à dúdú, a nə neré ɛmyé nánfwèlè yá ; à jàn ré zhè, à yé y lyár e jírɥ dwí dō, e cò, à kú w gako cì. ⁹A zè à nyè n̄ zòmà né dweme ; à gə nyè n̄ zòmà né dweme ré a zhè, a j'a tu té a jírɥ, a zə à yé a pú té.¹⁰A pwírí jè èdù è dwərɥ ne, e dom à nədwóná né ndə à jèsé. ¹¹N zè n wò nɛ : Dənəyəə, bal bà só náàcɛné, zhili n̄ yala né n̄ cili zòmà né à la mó byilu mú cɛnè, sá zè n̄ zhí dǝ n̄ jàà y w n̄ gə zhí mǝgǝ ; bà bà twí ni n̄ sono èlǝsé. N̄ gə zòm rəmyé ndə nɛ n zhè, a zè a zhí dǝ ndə à n'ā pǝpǝ.¹²N wò nɛ : Dənəyəə, bəká dūr kaka ywē yé ; bà dǝ ré náyéé tèbé n̄ shéné n̄ wé n̄ la nyèè neré ykūr rí mó, n̄ zè n̄ lwəl n̄ cìn té n̄ Yi rí yé né mó, rə nyèè n̄ zòmà né, wó n̄ zòmà né yil à bàna. ¹³È wèrhé dwā shí-èlyè ndə rədù, Perse tənà y pyǝ mó já n̄ bə shè à nyənà yò yé ; sə Myəkəyəə, n̄ wó mǎlékabá yó-cinà náncəsé mədù y mú, tú n sē à kúrɥí, ce a zè a j'a ŋwéné né gàà mó ndə Perse pyǝ bé.¹⁴Èlǝsé à bàna ce n̄ lwar kɔn ré dèbé rə bàna n̄ dwí rí ni yú yə nà bàna wé ; bà neré y wó yə né nəmyé mó yò è gwě n'è zòmà. ¹⁵N̄ gə yà n̄ ná n̄ zòm zòmà né nəmyé ndə né yi ní, a zè a kó à yé à la té ce y yó nyū, a j'a gu à nyí à zhí shéé.¹⁶A pwírí lò n̄ nyerhe ndə nyumbyíní byǝ ta, bà dwərɥ à nyí ni. A púr nyí rí, a zòm ndə lò mó mǝbɔ n̄ zhí à yé né mó a wò : À Cinnə, neré y ce ywē sú à wu, a zè à k'ā bə kú zhe yé. ¹⁷È nə wó etər à cinnə mó tuntunnə mó mà n̄ ŋwéné n̄ tó ne n̄ zòm ndə à cinnə mó ? Èlǝsé à jàn ré mùrì ni, à k'ā bə shíshirhə zhe yé.¹⁸Rəmyé yó né, mǝbɔ n̄ yà n̄ nyerhe ndə numbyíní ta mó ká n̄ dwərɥ ne kádò, n̄ pǝ jàn. ¹⁹N zè n wò nɛ : bal bà só náàcɛné, bəká dūr kaka ywē yé, bà yə-zúlá yál né ndə mó ! Zə wu-jǝ, zə wu-jǝ ! Rəmyé yi ní, a k'a nə jàn ndə n̄ gwě ná n̄ zòm ndə nɛ, a wò : À cinnə zòm, bà n̄ pɔ nɛ jàn.²⁰N zè n wò nɛ : N̄ yé kɔn dèbé è ce a bà n̄ sono mó ? Èlǝsé, à k'ā la kwǝǝ a vò a bú ndə Perse yó-cábal mó ; sə à gə tú à zhələ, nyí Jawwane yó-cábal mó bàna. ²¹Sə à n'ā yǎl a ce lwar kɔn ré dèbé rə kē zhàn ré sébé ré mó pará. Lò lò tá n̄ la nɛ sǝǝ a bú lyi bəmyé yé, ndə è gə dà á yó-cábal Myəkəyəə dúdú.

Chapter 11

¹Sə àmyé, Mede lyi bal Dəyirusi byin náyéé ré, à y'à n̄wéné n̄ nyí ni à n'a s̄e mo. ²Sə èlāsé, à m'a ce n̄ lwar zhèn ré párá. Nyí cànse sàtò gwě la né yál Perse né. Səna nyá y la n̄cènde n̄o e lyé è dwā bé k̄on lye ce ne ; sə è gə tú è n̄o jàn è n̄cèndé yilə, è b'a z̄e e zə k̄on gakó e m'e bú ñd̄á Javwane. ³Sə pyǝ k̄ad̄o òdù b'a z̄e o jí pyèlè ñd̄á jàn nánf̄l̄l̄, sə ò la wòrh̄ó ñd̄a ò gá n'ò yál né. ⁴Sə ò yil gə du rə zhè, ò tənà y b'a b̄ob̄ole dwā wa, e b̄on kūrə n̄əna lū w cə-yala né gakó wə, è k'è t'ā la n̄ dwí rí nyá yál yé, è k'è t'ā la jàn mye zal è gá y'a wó né yé ; bə è b'a k̄ar, e yě be, e vò lyi dwā sono. ⁵Sə (midi) s̄o pyǝ m̄ó mà n z̄e n jàn. Sə yó-cin̄á bé m̄ədù mà n zə jàn dwene mo, n jí pyèlè ; n̄ pyèlè ré m'a zə jàn. ⁶Byinə m̄angelé wě, bə b'a zù dwā wa, sə (midi) s̄o pyǝ m̄ó b̄ək̄ó m̄ó mà n bə (septentrion) s̄o pyǝ m̄ó b̄ək̄ó m̄ó sono, b̄ək̄'a wèrhé nyi-dwìl. Sə è t'ā la n̄wónó e zə è j̄e y jàn ré rə dene yé, n̄myé ñd̄á n̄ j̄e y ga t'ā la n̄wónó n zhì yé ; bə zə n̄myé ñd̄á n̄ da ñd̄á lò m̄ó m̄ób̄ó n̄ la n̄ s̄e yál r̄əmyé yi ní mú ga, bə tó byèb̄é bə la m̄o zal m̄ó ne bə vò. ⁷N̄ n̄ òdù bə n z̄e n zhì n̄ jàà wa ; o bə sh̄ad̄éésé y wě, o zù lū j̄əgwā s̄o pyǝ m̄ó (forteresse) y wě, n zwē y n cin̄i ñd̄á n̄ só né n j̄irh jàn c̄abal. ⁸N̄ gaga m̄ó zhì Ezhipti ní, n pwā bə yə né, ñd̄á bə yə né nyorh̄o w bə zə k̄a-m̄ó bə b'e m̄o m̄ó, ñd̄á bə s̄əbyi-sh̄ó ñd̄á bə s̄ánámá wě ré rə ye y c̄e m̄ó ; ñd̄a wě t̄éb̄é bə zwē bə m'e shí b̄úlá jàà w ta. R̄əmyé kwā né, n zh̄ir lū j̄əj̄i s̄o pyǝ m̄ó nyí ni, n vò n yə yé né gaga, n wèrhé byinə m̄angelé. ⁹N̄myé m̄ó ká n bə lū j̄əj̄i s̄o pyǝ m̄ó tənà y wa, n ká n̄ la n̄ b̄on̄o wa. ¹⁰N̄ byā bé bə dwā yó, sh̄ad̄éésé nánj̄əj̄óló, bə z̄e b̄úlá ne. Bə m̄ədù z̄e n twē n yí, n ló t̄é ñd̄a n̄e ta n d̄ur n b̄orh, n ká n b̄a ; bə z̄e bə j̄i bə zwā bé bə m'e yí (midi) s̄o pyǝ jàà y wa. ¹¹R̄əmyé yó né, (midi) s̄o pyǝ m̄ó lyim z̄e, n du n zə sh̄ad̄éésé nánj̄əj̄óló n̄ la vò n bú ñd̄á lū j̄əj̄i s̄o pyǝ m̄ó, sə n̄ z̄o lū j̄əj̄i s̄o pyǝ m̄ó sh̄ad̄éésé. ¹²Sə sh̄ad̄éésé nánj̄əj̄óló w s̄əmyé m̄ó wu z̄o nyàn, ce pyǝ z̄e n̄ ná n̄ zh̄é n̄ cin̄ d̄é ; n̄ mà n ló nunə m̄òrhe-pyālá t̄é, e jà ñd̄á r̄əmyé ga n̄ tá n̄ la bele jú yé. ¹³Bə lū-j̄əj̄i s̄o pyǝ m̄ó ká n̄ bànà, n ce sh̄ad̄éésé nánj̄əj̄óló dwā yó sə dwene náyéé sé ; yə m̄angelé ñd̄á nyinə m̄angelé wě, n̄ m̄á n̄ bàn ñd̄á sh̄ad̄éésé nánzhəzh̄ó ñd̄á n̄cènde nánzhəzh̄ó. ¹⁴R̄əmyé yi ní, lyi nánzhəzh̄ó b'a z̄e bə bí ñd̄á (midi) s̄o pyǝ m̄ó, sə n̄ dwí rí lyi bí, jàn-wor cin̄á nánzhəzh̄ó b'a z̄e bə nyáásé bə la neré n̄ n̄o pyirh, sə bə b'a tu t̄é. ¹⁵(septention) pyǝ m̄ó gá mà n z̄e n̄ bàn yó né, n̄ mà n mà lū jààsé sə yó du d̄é, n zwē cə-fwàale t̄éb̄é rə zhe jàn. Sə (midi) s̄o pyǝ m̄ó sh̄ad̄éésé ñd̄á n̄ k̄adar ré t'ā la n̄wónó bə zhì yé, bə jàn ré b'a m̄uri bi, bə t'ā la n̄wónó bə zhì yé. ¹⁶Lò m̄ób̄ó n̄ la bú ñd̄á m̄ó, n wèrhé m̄o ñd̄á n̄ gá ná n̄ yál né, sə lò lò tá n̄ la n̄ yé né zh̄ú yé, n̄ mà n vò n zhì c̄o w k̄ób̄ó ò càn du nà dwā bé m̄ó wě, k̄on d̄éb̄é gakó rə tu n̄ j̄ó wa, n c̄o re. ¹⁷N̄ gə tú n̄ yú ñd̄á n̄ tənà jàn ré gakó n̄ zhè, n̄ mà n kwè nyí bə n̄ mà n ce dwā yó ñd̄á (midi) s̄o lyi lyi pyǝ m̄ó bə wèrhé yə-zulá ; sə n̄ mà n p̄ó n̄ m̄ək̄ó m̄ó n̄ jí, m̄unì ga n̄ tó r̄əmyé denne n̄ wě n c̄o m̄o ; sə n̄ yə m̄ó yí ní n̄ n̄wéné m̄o n wèrhé r̄əmyé m̄ó yé. ¹⁸N̄ z̄e n̄ ká n zə n̄ yé z̄a ceme né n̄ n̄wéné n̄e m̄ó c̄ac̄al w m̄ó s̄əta, n̄ yí n̄ n̄wéné zwē n̄ nánzhəzh̄ó ; sə wó yó-c̄abal m̄ədù n̄ ce cizh̄il ré n̄ yà n̄ ná n̄ pyā n̄ la m̄o p̄ó m̄ó yə né yál yé, sə wó n̄myé yó rə k'a jòm né. ¹⁹N̄ z̄e r̄əmyé kwā né, n ká n z̄a n̄ tənà y sh̄ad̄éésé jààsé s̄əta ; n̄ yí n̄ mà n̄ n̄ tu, b̄ək̄'e yə m̄o ne k̄ad̄o yé. ²⁰M̄ób̄ó n̄ tú n zwē n̄ jàà y m̄ó, z̄e n zə pyèlè jú jàn c̄abal n bə tənà y jàà y k̄éb̄é è càn d̄éd̄é du mú wě, e wèrhé dwā m̄angelé, n̄ yò c̄o, e z̄e è k'è d̄ə lyim yò, è k'è d̄ə b̄úlá yò yé. ²¹Sə lò m̄ədù bə t'ā nyí ñd̄á lò ta mà n kwè n̄ jàà yá, e jà bə yə m̄o pyèlè k̄ammə-zw̄irh zwì yé ; n̄ mà n bə yə-zulá c̄ac̄al wə, sə n̄ mà n tó s̄ómá d̄o n zwē tənà yá. ²²Sh̄ad̄éésé sə la t̄é d̄ur ñd̄a n̄ə-wulm̄ə ta m̄ó b'a nyò t̄al n̄ yé né, sə j̄é, e súlì ñd̄á yó-c̄abal m̄ədù m̄ób̄ó n̄mye tó n zə d̄obre re m̄ó. ²³R̄əmyé kwā né, ñd̄á lyi gə tú bə zù mù, r̄əmyé yi ní n̄ mà n zə j̄əj̄or̄ tumə n zə be la ma n bú, sə n̄ mà n jí bele, sə rə t'ā d̄on̄o yé. ²⁴N̄ mà n zù yə-zulá, n jòm c̄o w jààsé sh̄éb̄é sə càn m̄ó wě ; n wèrhé k̄on ré d̄éb̄é n̄ dabá ñd̄á n̄ dabá dabá yə n̄wéné bə wèrhé m̄ó ; n kwè wě ré t̄éb̄é n̄ zwā bé d̄ur bə yě m̄ó, ñd̄á t̄éb̄é n̄ z̄o be n zwē m̄ó, ñd̄á bə n̄cèndé n̄ t̄a ; n pyā s̄ómá n̄ gá la né tó n bú ñd̄á sh̄ad̄éésé jàn ré jààsé sə c̄i mú, sə rə t'ā la d̄on̄o yé. ²⁵N̄ mà n yə sh̄ad̄éésé nánzhəzh̄ó yé né, n zə n̄ jàn ñd̄á n̄ n̄wónó n̄ la m̄ə n bú ñd̄á (midi) s̄o pyǝ m̄ó. (midi) s̄o z̄e b̄úlá né ne ñd̄á sh̄ad̄éésé nánj̄əj̄óló, sə zhe jàn d̄éd̄é ; sə n̄ yə n̄wéné n̄ zhì yé, bə bə y'a n'è zòm bə t̄éb̄é n̄ rə n̄wéné n̄ wě m̄ó wó lwele. ²⁶Byèb̄é bə y'a n'è tó mo bə jí mú bə ce n̄ j̄é ; n̄ sh̄ad̄éésé d̄ur ñd̄a n̄ə-wulm̄ə ta sə làà t̄é ; sə cùurì yál nánzhəzh̄ó. ²⁷Pyǝ bé b̄əlyé y z̄e bə n'è pyā bə wě bə la lwele wòrh̄ó, bə gə tú bə tó dwā bə n'è jí kùj̄ú yi ní, bə z̄e bə n̄é gòm koma bə p̄e dwā ne. Sə k̄on t'ā la nyí z̄o yé, bə yi rí bə byili mú gə yúwá, k̄on b'a zh̄é. ²⁸N̄ z̄e n̄ ká n kwè n vò n̄ tənà y w ñd̄á n̄cènde nánzhəzh̄ó ; sə n̄ mà n jí zùurì n̄ wě ñd̄á Yi d̄obré, n bú ñd̄á re, r̄əmyé kwā né n̄ ká n kwè n vò n̄ tənà y wa. ²⁹Bə byili yi r̄əd̄u rə bànà, r̄əmyé gə yúwá, n̄ mà n k̄ə n z̄e b̄úlá né ñd̄á (midi) s̄o pyǝ m̄ó ; sə rə t̄ək̄wā nyān ré èta m̄ó myé, k̄on t'ā la yál ñd̄á t̄éb̄é rə lyé m̄ó ta yé. ³⁰Bwì bwələ j'a shí Kitiimyi n̄à bàn bú ñd̄á m̄o, n gə n̄ wu, n pə kwā. R̄əmyé ce n kwè lyim ñd̄á Yi d̄obré n̄ ná n̄ vuvù t̄é, n̄ yà n̄ gá yà n̄ ná n̄ yál n wèrhé né yě yé ; n̄ gá ká n kwè n yí n̄ tənà y w zhè, n z̄e n̄ ná n̄ pyā n̄ la lwar byèb̄é bə yě Yi d̄obré ne párá. ³¹R̄əmyé yi ní, n pə nyí sh̄ad̄éésé ne sə bà, sə wèrhé j̄imdi tumə vwì-julù ñd̄á (forteresse) y wě, sə ce bə yě vwì rí rə n'è zwál twéé twéé m̄ó, sə kwè c̄orna m̄ó j̄imdí ku w sə c̄i ní. ³²N̄ zə j̄əj̄or̄ zòmà n swèlè byèb̄é bə wó Yi d̄obré myinnə bé. Sə dwí rí lyi bí byèb̄é bə la bə Yi rí pár lwar m̄ó b'a zhì k̄āk̄ā bə twì, ³³sə byèb̄é bə zhe surh̄ə du mú pə còrhò lyi nánzhəzh̄ó ne. Sə jàlà b'a yə né bə tó b̄úlá shù ñd̄á myin-zhù ñd̄á e pwā be bə vò tənà d̄o wě ñd̄áe zə be e zwē bə j̄e-k̄on denne bə tu. ³⁴Yi rí t̄éb̄é bə la tu yi ní, bə b'a s̄e bə k̄urh̄i n̄ampólé, sə lyi nánzhəzh̄ó b'a zù bi ñd̄á yār̄h s̄əlyé. ³⁵Sə surh̄ə cin̄á bé jàlà b'a tu, m̄unì ga bə dwé be, bə sh̄arh be bə yə wār̄hgáá, d̄óó b̄ək̄á

jòm bà yó yé, kɔn m'e yí rí zǝ mɔ́, bà wɔ́ yí rí tɛ̀bɛ̀ bà byili gə yúwá, fòró rə yí.³⁶Pyǝ́ mɔ́ mà n wèrhé òdà n gá ná n yál né ; n zhě́ n cìn dɛ́, n cèrhé́ n cìn n lyě́ yə́ né gakó, n byili wè wè nánfwààlɛ́ tɛ̀bɛ̀ bà yəl yé-shò n mə́ n bú òdà dɛ́ yə́ né Yi rí ; n jírɪ̀h nàcɛ̀m-bal kɔn m'e yí Yi lyim zɛ́, bà bà pɔ́ rə́ nyí mú b'a pírɪ̀h.³⁷N ká n tá n la n dabá yə́ né òdà yí rí tɛ̀bɛ̀ kana bé só mɔ́ òdà yí rə̀dù ga sɔ́ nyú yé, bà n mà n zhě́ n cìn dɛ́ n dwene nà gakó.³⁸Sə́ n mà n zɛ́ n cèrhé́ (forteresse) yí rí n (piédestal) yó mɔ́ ; n dabá yəl yí rí rə̀myé́ mɔ́ pár lwar yé, n mà n pə́ sánnámá òdà sàbyi-kùlì òdà nákul-écɛ̀nà òdà wè tɛ̀bɛ̀ rə́ yə́ y cɛ́ yí rí rə̀myé́ mɔ́ nɛ́.³⁹Wɔ́ yí rí rə́ dā̀ bà yí mú n la mə́ n bú òdà (les lieux fortifiés) ; n mà n pə́ còrhó n zhě́ byèbɛ́ bà la yí rí rə̀myé́ mɔ́ zú mú ní, n mà n ce bə́ cìnì lyi nánzhəzhǝ́, n pə́ bɛ́ cɛrh sə́ yə́ bà kwǎ̀ndɛ́.⁴⁰Sə́ kɔn gakó zhǝ́ mɔ́ yí ní, (midi) sɔ́ pyǝ́ mɔ́ mà n bà n só n yó òdà zho nánfɔ̀lò ta, òdà eshə́-vwə́tuuri òdà eshə́-dùrnə́, òdà bǝ́-bwə̀lə́ nánzhəzhǝ́ ; n yí cɛsɛ́ wa, n dùr tɛ́ n bɔrh òdà nà-dùrma ta.⁴¹N zù tənà y è càn du tənèsɛ́ dwǎ́ bé mɔ́ wɛ́, lyi nánzhəzhǝ́ b'a tu tɛ́ ; sə́ n mà n zə́ n jàn ré n zwɛ́ Edɔ́mɛ́ òdà Mɔ́wabɛ́, òdà Amɔ́nɛ́ yó-cíná bé nancesé.⁴²N zə́ n jàn ré n yí tənèrh dúdúmá dúdúmá, sə́ Ezhipti tənà y t'á la lú gaga yé.⁴³N mà n zwɛ́ Ezhipti sánnámá mɔ́ òdà sàbyi-kùlì kùlkǝ́ w n cìnì ; sə́ Libi lyi bí òdà Ecɔpyi lyi bí b'a tó n kùrə́.⁴⁴N mà n nyèè zòmà nà (l'orient) òdà (septentrin) ə́ zɛ́ n lyim ni dɛ́dɛ́, n já n lyě́ n vò n cɔ́ lyi nánjə̀jóló n gu bi lyélyé.⁴⁵N zɛ́ n vò n pú n pyèlè ré kwə́ərhé́ nà-fwààlɛ́ cə̀cəl wə́, Yi pyǝ́ w ɔ́ zhe còrhó mɔ́ sətə́. Kɔn vò e yí yò-gurá y òdà lò lò yə́ twí n sɛ́ mɔ́ yé.

Chapter 12

¹Wó rəmyé yi ní mú, pyš mós nánfòlò w ní ná ní zwě ò dwí rí nyí ní, Myəkayəə mó zě n du ; s'e b'a yə yi tēbé rə wó wu-zhilù yi, tənésé gə ɲwéné yi ní ga, wu-zhilù w ɔmyé mós dwí rí yə né yàl kən m'e yí yí rí tēbé ɛta mó yé. Sə rəmyé mós yi ní, lyi byēbé bà la nə bà yilə né nə kē sébé ré wě mó b'a nə vwarh. ²Lyi bí byēbé bà ce y shó w wě bà dē jàlà b'a zě, jàlà wó nyũ mà t'á la zhǎ bà la nɔ, sə jàlà wó yàalé ñdà cizhil rə t'á la zhǎ bà nɔ. ³Byēbé bà la surhə nɔ mó b'a yǎr ñdà dē yi rí ta, sə byēbé bà la cángá tumə né còrhò lyi nánjəjóló ne mó b'a yǎr ñdà cəmməsɔr ta, byinə nə zhǎ zhe yilə. ⁴Dənəyəə, ɛ gə wó ñmyé yilə, zə zòmà né nyēbé ñ wě, sá pyi sébé ré nyí ní, kən m'e yí yí rí zhǎ. Rəmyé yi ní lyi nánzhəzhǎ m'a karmɔ rɛ, sə lwar mós b'a sùlú. ⁵Sə ɔmyé Dənəyəə, à zě à la nyũ a pwírí nunə bəlyè dwā bà zhǎ dē, mādù y zhǎ bwí y vǎ ne ɛ kùr sò, ní dō zhǎ ɛ vǎ ne ɛ yá-pələ sò. ⁶Bəmyé mādù zě n zòm ñdà bal mós mǎbó ní zù (lin) kammə-zwí y ní zhǎ bwí y nàná bé yó mó n wò : Wó dō yi, wò-jàarə rəmyé yó la gu ? ⁷A zě a nyé bal mós mǎbó ní zù (lin) kammə-zwí y ní zhǎ bwí nàná bé yó mó cəl ; n zhě ní jǎjǎ ñdà ní jəgwǎ n zǎ dē yi wə, n bwəl nyí ñdà mǎbó ní ɲwéné byinə nə bà zhǎ zhe mó yil ré ní zhe, bà ɛ b'a yə yi rədù wě, bà ɛ b'a yə yə nánzhəzhǎ wě, ñdà yi rədù kəkàlà wě, wě ré rəmyé mó la zhǎ ñdà Yi dwí rí jàn ré gə tú rə cò kókó. ⁸À nyē, sə à yə nə kùrə né swí yé, a wò : á cínne, wó dō wě ré rəmyé mó la zhǎ ? ⁹N lyar n wò : Dənəyəə, zhəl, bà zòmà la shòò kən m'e yí yí rí zhǎ. ¹⁰Lyi nánzhəzhǎ dwəá ré b'a shərh bə jirh wárgáa ; lyi-bəlwǎsə b'a wərhé lwele, sə lyi-bəlwélé edù ga t'á la kno kùr nyòò yé, sə byēbé bà la surhə zal mó b'a nyē kən kùrə. ¹¹Yi rí tēbé vwí rí rə ɲwéné byinə nə zhǎ zhe mó la zhǎ, ñdà jimdí ku w còrna mó la lú mú, ɛ b'a wərhé dwā mǎrhò ñdà zwǎ-lyé. ¹²Wu-nyò ɲwéné ñdà lò mǎbó ní la dǎš, n yí dwā mǎrhò ñdà zwǎ-lyé mó ! ¹³Sə ñmyé, zhəl ní yí n yó-gurə yə ; n b'á shírh, muni ga dwā né zhǎ mó yùwə, ní zwě ñ cəl ré.

Hosea

Chapter 1

¹Nyí kən ré tēbé Cinu wəl Beerí byí Ozeə ne, Zhəda pyǎ Ozhaase ñdà Yɔtam ñdà Akaaze ñdà Ezəcaase e súlí Zhəwaase byí Zhərəbwam, Esərayel pyš mós, pyələ ré jú yi ní mú. Yi nyí rí rə pɔ Oze ne mó ²Nyí Cinu nyí rí ní tó Oze denne n byili mú gə ju kùr ní. Cinu wəl Oze ne: Zhəl ní vò ní jí kə-nəfóló sá súlí ní lù ébwá-byǎ bà tənà y lyi bí j'a zě fwəl ne bà gə pyirhí bà kwərɪh bə m'e zǎ Cinu yiləb. ³Oze já n vò ní jí Dəbələyim bə́kó Gəmeere: Gəmeere kwè pǔ, n lù bal-byí n pǔ. ⁴Cinu zě n wò Oze ne: « Ce ní yil bà Zhəzəreyel, bà kən gwě dǎl námpólé s'a pə còrhò-tum Zhewu kələ y lyi bí ní jal mó mà ló té Zhəzəreyel né mó shò kwā né, sə à m'a ce Esərayel dwí rí pyələ ré zhə. ⁵Dē ré rəmyé mó yù wə, à m'a kə Esərayel twā yác, Zhəzəreyel jə y wə. » ⁶Rəmyé kwā, Gəmeere kə n kwè pǔ, n lù kē-byí. Cinu zě n wò Oze ne: Ce ní yil bà Lo-Arəwama, ɛ n'è yǎl e wò: Mǎbó bà bə só mó, b'á t'á la gwě cəəle à n'á byili à sónó w Esərayel lyi bí ní yé: à j'á k'á t'á la bə sónó námpólé kə ga mye yé. ⁷Sə à m'a swéné Zhəda lyi bí, à m'a tó Cinu bà Yi rí denne a m'a vwarh be; ɛ də twā ráá búlú shù ráá búlú ráá eshərh ráá eshə-jòmne denne à m'a tó né a m'a vwarh be yé. ⁸Gəmeere kwər Lo-Arəwama yil ní, sə rəmyé kwā, ní kə n kwè pǔ, n lù bal-byí. ⁹Sə Cinu wəl Oze ne: Ce ní yil bà Lo-Ammyi, ɛ n'è yǎl e wò: Mǎbó ní də ɔmyé dwí rí mú, bà á də ɔmyé dwí yé, sə ɔmye mye də kaka á yil yé. ¹⁰Sə ní yə lwar bà wó ɔmyé à y'á n'á pə mɔ bələ y ñdà dəvé nándwə y ñdà nwǎ nándwə y yé; à y'á n'á pə mɔ səbyi-kùlì ñdà sánəmə, bà zě bə zə rɛ bə m'e cərhé Baale. ¹¹Wó rəmyé rə ce à m'a k'a bà, a zwě à bələ y ɛ yi rí wə, ñd'á dəvé nándwə y ɛ yi rí wə, à m'a pàr à pyi-kur rí ñd'á lě gándé rə y'á mə sə rə círhí ní cə-lwə y ne mó.

Chapter 2

¹Esərayel lyi byā bé m'a yə ñdə nə-fɪlɔ nyí nyòrhó byā bé ta, bə wàr bə la mɔrhɔ, bə j'ə wàr bə la gal mó ta. Dē ɲwéné rə bənà, jàà y kèbé bə y'ə n'è wəl be è wé: «Á dà àmyé dwí» mú bə m'a byè be gàà mó: «Yi nányi rí byā:»²Zhəda lyi bí ñdó Esərayel lyi bí m'a bə dwā yó, bə cɪr pyɔ mədù n cini bi, sə bə m'a j'a búl bə sú tənà y cə-yala gakó: bə dē ré rəmyé mó m'a yə dē nánfɪlɔ Zhəzəreyel yilə. ³Wál-na á da-byā bé ne: «Ammyi, à dwí rí», sə á wə á nəkwá bé ne: «Arɔwama, lò mó mɔbɔ à j'á búl à só mó». Dwí rí cɔ rə dɔbré ñdó Yi⁴Būr-nə ñd'á ná, būr-nə ñdó mɔ, bə n'ə dà à kē yé, àmye dà n' byal yé. N' ce n' fwəl tɔtwɪl rí myaarihé jé tē n' yé y ne, sə n' súlɪ n' ce n' fwəl tɔtwɪl rí myaarihé mye jé tē n' yilə né cəcəl wə, ⁵E gə dà rəmyé à m'a lwər mo, a yě mo nánlwè, ñdó n' lul ré dē ré ta, à m'a ce n' jɪrh ñdó gɔ-elū èpòlò w ta, a ce n' jɪrh cə-kùlɪ, a zē a ce nənɲèlse n'è gwi mu. ⁶À t'á la n' byā bé sònó yé, bə bə wó ébwá-byā. ⁷Zhən ga bə ná fwəl, kē mó mɔbɔ n' zɔ bə pū mú, cɔ n' cɪn cizhilə, n' gə yà n' nɔ n' wəl: «Á m'a dūr à bóbwa bé kwā, byèbé bə n'è pɛ ne búrú w ñdó nē mó, ñdó pyi-kur rí ñdó lē y gándé e súlɪ nwě y ñdó kɔ-nyɔɔmà mó» yi ní. ⁸Wó rəmyé rə ce à m'a zə sɔr a shī n' sómá yá, a zə ku a gē ya, èta, n' kə n' tá n' la n' sómse nɔ yé. ⁹N' mà n' já n' ɲwéné n' bóbwa bé kwā n' nɔ n' dūrə, sə n' tá n' la bə kūr ni zal yé, n' mà n' já n' nɔ n' pyà be, sə n' tá n' la be nɔ yé; rəmyé yi ní n' mà n' zē n' wɔ: «Á m'a kwē a vò à byal mó náyáá mó sɔ, b'ə y'ə zhe wu-nyɔ shāa ga du èlāsē mó.»¹⁰Sə n' yə lwar bə wó àmyé à y'ə n'ə pɛ mɔ bələ y ñdó dāvē nándwě y ñdó nwě nándwě y yé; à y'ə n'ə pɛ mɔ səbyi-kùlɪ ñdó sánámá, bə zē bə zə rɛ bə m'e cèrhé Baale. ¹¹Wó rəmyé rə ce à m'a k'a bà, a zwē à bələ y è yi rí wə, ñd'á dāvē nándwě y è yi rí wə, à m'a pàr à pyi-kur rí ñd'á lē gándé rə y'ə mə sə rə cɪrhí n' cə-lwè y ne mó. ¹²Èlāsē, à m'a ce n' cizhil ré pwè ne n' bóbwa bé yírh wə, sə lò mədù ga tənè n' la mɔ zɔ à jɔ w yé. ¹³À m'a ce n' wu-nyɔ w gakó ñdó n' címsi ñdó n' càn-dùlsi címsi ñdó n' shìrhə dwā né e súlɪ n' kúl-fwalsé gakó j'a zhè. ¹⁴À m'a cò n' dāvē-cémé né ñdó n' épyuúli n' yà n' nɔ n' wəl rə shò kwā né: «Nyí kwē ré tēbé à bóbwa bé pɔ ne mó.» À m'a ce rə jɪrh kà-cər, sə gɔ-wè ré m'a zə rɛ rə m'e yə rə kùjú. ¹⁵À m'a pɔ còrhò-tum dwā né nyèbé n' ju wè rə lwé nányənɲélé myɪn n' pə Baaləbá ne mó yilə: n' yà nɔ n' bə n' cɪn ñdó n' cibyūr rí ñdó n' dòmse, n' yà nɔ n' dūr n' bóbwa bé kwā né, n' já n' zē n' swè àmyé yò! wó Cinu nyí rí. Yi k'a kwərhe rə dɔbré ñdó rə dwí rí¹⁶Rəmyé ce, àmyé à m'a swèlè mo, à m'a zə mɔ a vò gɔ-elū èpòlò w wə, à m'a zòm a dwərh mo. ¹⁷Sə à m'a zhì gàà mó a k'a càrh mɔ n' dāvē cémé né cesé, a ce Akɔɔrɛ pyə-górɔ w yə cènè ré tēbé bə n'è dē mó bòlò wá, n' mà n' kə n' shè ne, ñdó n' bwé ré yi ní ta, n' gə shər Ezhìbti ní yi ní mú. ¹⁸Nyí Cinu nyí rí: Dē ré rəmyé mó yù wə, n' m'ə byè ne bə «à byal mó», n' kə n' tá n' la ne byò «à baale, à yó-cábal» kádò yé. ¹⁹À m'a vùr Baaləbá yilə né n' nyú wə, sə bə k'è t'á la nə yilə né mye cici byò yé. ²⁰Dē ré rəmyé mó yù wə, à m'a zə dɔbre ñdó gɔ-wè ré ñdó kúmsi dē-yi w mú, e súlɪ ñdó wè ré tēbé rə n'è fwəl tē rə pūr yó mó bə yilə; à m'a kə twā y ñdó búlú shù wá, a súlɪ a cò búlú né, rə k'è t'á la nɔ tənà y wé yé, a zē a ce tənà y lyi bí dē ñdó yə-zúlú. ²¹À m'a pyà mó à la jú n' yə à kē gaga yilə, à m'a zə wu cángá ñdó wu-pò tɔtwɪl ñdó sònó e súlɪ wu-bònɔ a m'a pyà mó à la jú. ²²À m'a zə e-zhì-è-nà-yó tɔtwɪl à m'a pyà mó à la jú, sə rəmyé yi ní n' m'ə lwar Cinu párá. ²³Nyí Cinu nyí rí: Sə dē ré rəmyé mó yù wə, à m'a lyár, à m'a pə dē-yi rí ni kɔn ré tēbé rə n'è dē mó, dē-yi rí mye m'a zē rə pə ce y ne kɔn ré tēbé è n'è dē mó.

Chapter 3

¹Esərayel lyi byă, cili-nə Cinu zòmè ré: Cinu ná n̄ b̄ur̄ ñd̄á tənà y lyi bí, bà wu-p̄ò t̄ùtw̄ī ñd̄á dwā s̄ónó ñd̄á e lwar Yi p̄ár k'è t̄à tənà y w yé. ²E bw̄əl e p̄ə dwā n̄e ñd̄á mȳin̄ù ñd̄á dwā-gurí ñd̄á ɲw̄òl̄è e súl̄í fw̄əl j'â n'è súl̄í: jal m̄ó j'â n'è lwé t̄é m̄à pwí dwā n̄e. ³R̄əmyé m̄ó ce tənà y j'â w̄ə wu-zh̄ùl̄ù w̄é, è lyi bí gakó ñd̄á ḡə-w̄è ré e súl̄í kúmsí d̄ě-yi rí w mye ga j'â n'è kw̄èr̄è; n̄ə-f̄l̄ò w̄ é̄m̄s̄é mye cìcì m'a j'a jé t̄é lȳám lȳám. Vw̄ī-zw̄óln̄ə b̄é ȳə-b̄əl̄l̄ó w̄á⁴D̄ě-na á cìn̄ə! L̄ò m̄əd̄ù ga mye b̄ək̄á n̄ sh̄en̄e n̄ la b̄ur̄i n̄ cìn n̄i p̄ə yé, l̄ò m̄əd̄ù ga mye b̄ək̄á n̄ m̄à nȳə-p̄s̄ yé, n̄ dwí rí ráá ñmyé vw̄ī-zw̄óln̄ə m̄ó cìcì m̄ú, b̄ək̄'á m̄er̄he n̄ la z̄m̄ n̄ zw̄é n̄ cìn yé! ⁵N̄ m'â m̄à n̄ n̄à n̄ tu t̄é n̄ənȳén̄e ec̄əl w̄ə, s̄ə nyi-zwenn̄ə m̄ó mye m̄à n̄ t̄ó m̄ó n̄ m̄à n̄ n̄ tu t̄é c̄əc̄é n̄e; à m'a ce n̄ ná m̄ó nyí c̄er̄he,

Chapter 4

¹Esərayel lyi byä, cili-nə Cinu zòmè ré: Cinu ná n' bür ndá tənà y lyi bí, bà wu-pò tütwĩ ndá dwā sónó ndá e lwar Yi pár k'è tə tənà y w yé. ²E bwəl e pə dwā ne ndá myinù ndá dwā-gurí ndá ŋwǎlè e súlí fwǎl j'á n'è súlí: jal mó j'á n'è lwé té mə pwí dwā ne. ³Rəmyé mó ce tənà y j'á wə wu-zhùlù wé, è lyi bí gakó ndá gə-wè ré e súlí kúmsí dǝ-yi rí w mye ga j'á n'è kwèrè; nə-fǎlò w éməsé mye cici m'a j'a jé té lyəm lyəm. Vwĩ-zwǎlnə bé yə-bəlǎlò wá⁴Dǝ-na á cinə! Lò mǎdù ga mye bàká n shene n' la buri n' cin ni pə yé, lò mǎdù ga mye bàká n mà nyə-pǝ yé, n' dwí rí ráá nmyé vwĩ-zwǎlnə mó cici mú, bàk'á mərhe n' la zǝm n' zwè n' cin yé! ⁵N' m'á mà n' nà n' tu té nənyéné ecəl wə, sə nyi-zwennə mó mye mà n' tó mó n' mà n' nà n' tu té cəcǝ ne; à m'a ce n' ná mó nyí cerhe, ⁶à dwí rí nyí m'a cerhe, rə gá yəl à pár mó yilə. N' gá cǝ à pár lwar mó ce, à m'a zhè mó, sə n' ká n' tá n' la à vwĩ-zwǎlnə yál yé: n' swè n' Yi rí còrhò mó yò, àmye m'a swè n' byä bé yò. ⁷Vwĩ-zwǎlnə bé púlápúlá yó w ga dó ne, rəmyé ce à m'a ce bə còrhó w jǝrh cizhìl nánfǎlò. ⁸Bə n'è tó à dwí rí yə-bəlǎlò w denne bə kǝn bə cinə, bə j'a zǝ bə só dǝdǝ bə rə j'á n'è dwé. ⁹Dwí rí ndá vwĩ-zwǎlnə mó ga b'a nə còrhò-tum rí rəmyé rǎdù yó. À m'a ce bə kwè bə nyí bə zhəzhèlélé shò kwā né, sə à m'a pə be bə tütwǝǝ né kwǎnde. ¹⁰Bə m'a n'è jí, e jà bə t'á swí yé, bə m'a n'è fwǎl, e jà bə t'á lùl yé, bə gá k'è t'á nyàm Cinu mú yilə. ¹¹Fwǎl tumə né ndá sǝ nyó kǝn lyǝ ce ne mó n'è cò numbyíní surhə né. ¹²À dwí rí n'è bwərh rə cǝ náa yá, sə wó cǝ jǝ y è n'è lyár re, bə fwǎl nəcílí n'è dwí rə lyi bí, bə gá zǝ bə n'è fwǎl mó ce, bə pər dwā né ndá bə Yi rí. ¹³Bə myèrhə bə n'è zwǎl vwə pyàr ré yə-pǎlsé wa, bə n'è ji wè rə lwé nənyənyélé myín pyǎlsé yó, shééne y ndá pəpyilyéb y e súlí tərəbǝtə y kùr wə, sə ywǎl mó j'á nyè dǝdǝ! Wó rəmyé rə ce á bàkwá bé n'è twí fwǎl tumə, á byi-cansé mye zǝ sə n'è fwǎl. ¹⁴À t'á la còrhò-tum pə á bàkwá bé ne bə fwǎl tumə né yilə, n'á byi-cansé mye ne sə fwǎl mó yil yé, bə vwĩ-zwǎlnə bé cici mú n'è zə kə-nəfwǎlélé bə m'è kǝl bə zhəl kwā né, bə n'è təl vwǎ né ndá kana bé byèbè bə n'è fwǎl yə né jìsì wé mó: dwí rə surhə j'á bə já gaga rə la rə cin dǝ. ¹⁵Nmyé Esərayel gə zǝ n' ná n' fwǎl, sə Zhəda bàká n wèrhé dóó w òmyé òdù w wey! Bə-na Jəlagal zhəl yé, bə-na jì á vò Bete-Aven yé, sə á bə nyí bwəl á wó: «Ndá Cinu mǝbó n' wó nənyí mú!» yé. ¹⁶Zhəna Esərayel lyi byä bé yəl yó-kùlì cinə ndə nǝ kǝbó ò bə shè ò vwǎ yò mó ta, sə Cinu nə mà n' zǝ n' dwí dwí rí ni èlǎsǝ rə vò gə-dóm-jàà w ndə pyi-bwǎlse ta?¹⁷Efərayim lyi bí zə dǝbre ndá yə èsǎyùlì: búl yǝ be. ¹⁸Bə gə tú bə nyò sǝ mó mə lyǝ ce ne bə n'è zhè yi ní, bə n'è lyǝ bə zwí fwǎl tumə né wé; bə yó-cinə bé só kǝn ré tèbè rə wó cizhìl nánfǎlò kǝn mó. ¹⁹Zho m'a pyípyílí bi o m'o lyǝ, sə rəmyé yi ní, cizhìl m'a zə be bə vwə né yilə.

Chapter 5

¹Ámyě vwĩ-zwálnə bé, cili-nə; Esərayel yó-cínə bé, zhĩ-nə shéé á cili náàcèné; pyǝ-kèlé lyi, pyèrhè-nə á zhǎ á cili: Wó ámyě á y'ǎ mǎ sə á ká bursí, sə wó ámyě gaga mó á k'á yə pòmò Myəsəpa né, á súlí á yə gùndwĩ rə lèlè té Tabɔɔre pyǝ w yó; ²yó-kùùli cínə j'a kù góró nánlyilyùmú. Sə àmyé n'á tene còrhò-tum bə gakó yilə.³Ámyé yě Efərayim kwálá y párá, Esərayel mye dà à zhə-bal yé. Efərayim, n gə zù fwəl tumə né w mó ce, nə lyě nə lyéé Esərayel nə ce y jimdi. ⁴Bə tùtwəðə né ce bə wər bə m'a k'a kwě bə bə Yi rí sō yé, bə fwəl nəcílí zhe bé, e ce bə yəl Cinu pár yé. ⁵Esərayel cín-dě-zhǎ mó n'ě zhili è yò. Esərayel ndə Efərayim dóó w ce bə n'ě mà bə nərɁ bə lwé té, Zhəda mye tó be n nə n mà n nà n twi. ⁶Bə zə bə vǎ-ywàálé ndə bə vwámá nánfwàálé ga bə m'e bə, bə la Cinu pyǎ, sə bə t'á la mɔ nɔ yé: n dwĩ bi té. ⁷Bə myini Cinu, bə bə lùl ébwá-byǎ; élàsé càn-dùlí y címsí m'a ce bəmyé ndə bə jě-kɔn ré ga jé té. Cinu mà n pə còrhò-tum da-byǎ bé nɛ⁸Wúl-nə pyi-bya nyu pólá Jəbəya né, sə á wúl pólá Arama né, mǎ-na búlá bú búbwéé y Bete-Aven né. Nyĩ bə tó n kwǎ bə la bú ndə mó Bězhame! ⁹Efərayim m'a jírɁ bo-púl còrhò-tum pɔ mó dě ré. Á n'á bwəl kɔn ré rəmyé rə j'á búl rə wó zhən mó Esərayel kwálsé cəcəl wə.¹⁰Zhəda yó-cínə bé wó lyi byèbé bə n'ě fwər swǎ né nə jàásé wa; à m'a j'a ló à lyi-shùurí bə yó wə. ¹¹Bə n'ě nwènə Efərayim, bə t'á nyĩ mu bə nɛ bursi bür yi ní yé, n gə cə n nyéé n nə n dūr kɔn ré tɛbé rə bə kùr zhe kwǎ né mó yilə.¹²Sə àmyé m'a yə ndə səlwà ta Efərayim yilə, a súlí a yə ndə cími y kèbé è n'ě jí yélá né ta Zhəda lyi bí yilə. ¹³Efərayim lwar n cími y párá, Zhəda mye lwar n wu-nyəle ré párá; Efərayim zhəl Ashəri, n súlí n twĩ tùntúmá pyǝ nánfɔlò w sō, e jà nmyě wər ába n la wārɁ yé, n súlí n wər á wu-nyəle ré n la shilu yé.¹⁴Kɔn du mye, àmyé gaga mó m'a yə ndə bɔɔr ta Efərayim yilə, à m'a yə ndə bɔɔr ná-étóló ta, Zhəda kèlé y yilə. Wó àmyé à m'a dǎ a zhəzhere, a zě a zə à kɔn ré à zɔ mó a m'a lyě, sə lòlò mye wər re n la vwārɁ à sō yé. Yi kwě rə yě rə dwĩ rí ni ¹⁵À m'a zhĩr a kwě a vò à sō, kɔn m'e yí bə shénə bə zwě nyĩ bə bə dówá, bə zě bə n'ě pyà à yé-zwǎ yá. Wu-zhùlù nánfɔlò gə tú ɔ zhe be yi ní, bə m'a zě bə n'ě pyà nɛ.

Chapter 6

¹«Bà-na ná kwě ná vò Cinu sò. Wó rímyě ní zhəzhəre nába, sə wó rímyě ní mà n wárh nába, ní mà nába, sə ní mà n bə ná nyəla né. ²Dwā nàlyè yó wə, ní mà n ce ná k'é yə lyi-nyirh, dwā nətò dē ré ndá ní kwě nába dē, sə ná m'á yə nányirh ní yé né. ³Bà-na ná ce jàn né ná pyà Cinu pár lwar: ní twírí y dà kwārkh kən yé, ndə ce-lár ré gá t'á kwārkh né ta, ní mà n bə ná sò ndə dwà gá y'a bə né, ndə wàr ré yi rí dwà y gá y'a bə e swé ce y né.»⁴Efərayim, bəkón à m'a wèrhé mó? Zhəda, bəkón à m'a wèrhé mó? Á sónó w nyě dwā ndə nəkəkólé ébə-yóló w ta, ò wó ndə nəkəkólé myòndò w ò n'ò twi lálà mó ta. ⁵Wó rəmyé rà ce à tó nyi-zwennə bé denne a ce bə jé té, à j'a búl a tó à nyi-zòmà né denne a zhəzhəre bə: sə à bursí kó mó j'a du té ndə pwě ré ta. ⁶Bə wó sónó w à n'á yálá, è dà vwí rí yé; à só e lwar Yi pár du vwě námpúmá cěé né. Fwəl ndə myìnù tütwəđđ⁷Sə bəmye cò à dabré ndə Adā ta, nyí bə gá myìni ni məgǎ mó: ⁸Galaade cə w sú ndə lyi bí byèbé bə n'è wèrhé lwele, ò j'a sú ndə jal mə ló ló té; ⁹vwí-zwálnə nánzhəzhǎ kùkùl j'á n'è gwi lyi Shəshem sómá y yó ndə wó vwārkhna kùkùl rà n'è shèè rà dē mó ta: nyí tùm-bəywààlé tèbé bə j'á n'è twí mú!¹⁰À j'a búl a nə tū-bəywààle, Esərayel lyi bí sò: Efərayim fwəl tumə né j'a sú ce, nə lyě nə lyéé Esərayel, nə ce y jimdi. ¹¹Zhəda, à n'á tene jòró nmye yilə, à gə tú à kwerhe à dwí rí yò w yi ní.

Chapter 7

¹À gə tú à n'á yǎl a wárh Esərayel yi ní, à j'á nə Efərayim dóó w òndá Samare lyi bí tú-bəlwǎlsé: zhàn ga, bà n'è gòm kɔma; ɲwɔl-bal mó ná n zwi jisí wə; vwarhna mó ná n cò ce pwè ne. ²E ja bà t'á wəl bà cìn ni bà nyí à n'á lyírh lwele ré tèbé gakó bà n'è wèrhé mó yò yé; èlāsé, bà ywè né kèlè be, nà zhí à yé né. Nyí ni cō òndá yəl cènè cìná³Bà y'á n'è wèrhé lwele e ja bà n'è ce pyǎ mó wu zə nyàn, bà n'è gòm kɔma e ja bà n'è ce yó-cìná bé wun zə nyàn. ⁴Bà púlápúlá wó nəfwəǎle. Bà nyé òndá kúl ré tèbé búr-màrna mó jée myín rà wé rə j'a shəl, n zè n yě re, n ká n tá n cili myín mú sō ta, kɔn zhì búru mún mú pǒ mó kɔn m'e yí mà zǎǎ mó. ⁵Nə pyǎ mó dē ré yù wəa, yó-cìná bé n'è nywè dǎvè bà dwini bà cìnà, bà m'e cèmè bà cìnà, pyǎ mó mye zè n shènè n ce dwā yó òndá mǎnna bé. ⁶Bà bà twě bà yí n yala nə òndá shǎ myín ta, bà wun ní j'a sú òndá myínù dúdú: bà lyim rí y'á tu rà dē cǎcē y púlápúlá; sə ce-lár ré wé, rà zè rà n'è fúl òndá myín-còlò ta. ⁷Bà gakó shè bǎrhé òndá kúl ta: bà n'è ce bà yó-cìná bé jé tē, bà pyǎ bé gakó ló tē, bà mǎdù ga mye ká n tènè n la búbóó n ce àmyé nə yé. ⁸Efərayim n'è shènè è gúlí è cìn òndá dwá né dwā bé, Efərayim wó ɲwǎmé kèbé bà yə pyírhí yé. ⁹Zhələ n'è zhè n jàn ré, e ja n yəl yé; yə-pwərh mye cici pǎpǎle n yó wá, e ja n yəl yé. ¹⁰Esərayel lyi bí cìn-dě-zhǎ mó n'è zhìlì bà yò, e ja bà t'á kwě bà twí Cinu bà Yi rí sō yé; òndá rəmyé ga mye, bà t'á pyà mǎ yé. ¹¹Efərayim wó épwèné tèbé rà n'è zwē nyí lǎlà rà súlì rà bə surhə zhe yé: bà n'è byè Ezhìbtì bà lwəl sěé, bà n'è dūr bà zhəl Ashəri. ¹²À n'á dul à gùndwí rí bà yó bà gə tú bà n'è dūr yi ní, a vwě be a ló tē òndá dē-yi kúmsí ni, à n'á zal be, à gə tú à nyèè bà bà tú dwā yó yi ní. ¹³Zwini zhe be, bà gə n'è dūr à yé né mó yilə! Bà yò zhìlì kókó bà gə cē à nyí ni shònó mó yilə! E ja wó àmyé à mǎ s'a zwē be, bəmyé byèbé bà j'á n'è gòm kɔma bé à shò kwā né mó?¹⁴E dà òndá bà wun gakó bà n'è búbwéé bà ce ne yé: bà gə tú bà pyě bà pyənə y w bà n'è kúrh yi ní, bà n'è kǎr bà yala né bələ òndá dǎvè nándwě yilə, wó àmyé nyí ni bà n'è cē ne èta. ¹⁵À cici mú y'á cici bi, a súlì a ce bà vwèmè né zə jàn, e ja bəmyé y'á j'á wó lwele dúdú bà n'è búl à shò kwā né. ¹⁶Bà gə kwě bà kwā né mye, bà t'á la dē sō zǎ yé, bà wó òndá twā kèbé è jàn ré n'è zhè ta. Búlá shù m'a gu bà yó-cìná bé, bà zǎ-yàr ré yilə: sə bà b'a mǎn be Ezhìbtì tənà y wa.

Chapter 8

¹Wúl-nə pólá yá! Lwéle j'á n'è fǝrh rà bàn Cinu dwí rí lyí bí yó ñdà ényàlá ta, bə bə cò à dǝbré bə súlí bə cǝ à nyó né zō yò. ²Bə n'è byè bə ce ne bə zhe: «À Yi, nomyé Esərayel lyí bí, ná yé ñ párá!» ³Esərayel zhǝ kǝn ré tèbé rà càn mó: bə zù-bal mó búl n pú n kùr n jì mu. ⁴Bə cír bə pyǎ, bə yə à twǝr né ce yé, bə vùr bə yó-cíná, bə k'è yə à twǝr mye ne ce yé. Bə zə bə sǝbyì-kùlì y ñdà bə sánámá mó bə m'e zùrhì yə èsǎyùúli bə cìn yilə, e jà wó bə cìcì bə la m'e cò. ⁵Samare, ñ nǝ-bwǝlǝ y wó pwarha dúdú! À lyim zǝ rà n'è yì bi dǝdǝ. Bə la j'a mǝ bə yə lyí byèbé bə t'á la jìmdì zal kǝn b'e yì dǝ? ⁶Nǝ-bwǝlǝ y wó Esərayel è shí, wǝ-zùrhǝnə n zùrhì yə, è dǝ Yi yé; zhǝn ga, Samare nǝ-bwǝlǝ y m'a jǝrh yǎywaále. ⁷Bə n'è dwì zho, dwà-zho nánfǝlǝ bə la jǝr. Bǝlé kǝbé è bə yó zhe bə mún zhe yé, má è gǝ zǝ mún mye, wó zhǝlǝ bə n'è jí mu. ⁸Bə lyil Esərayel tǝnà yá: nyí y è wǝ dwǝ né cǝcǝl w ñdà kǝn ré tèbé rà bə kùr zhe ta! ⁹Efəreyim gǝ zhǝl Ashəri, gǝ-bǝna y è n'è wǝrhé è gǝ n'è yǎl né mó, yì ní mú, n yè ébwá n cìn yilə. ¹⁰Má bə gǝ n'è tǝl panse dwǝ né dwǎ bé ne mye, à m'a ce bə bə dwǎ yó èlǎsé, sǝ nyǝnǝ ñdà dwǎ mǎngelé, bə m'a kǝkǝ zhǝ rí tèbé pyǝ-byǎ bé pyǝ mó la yál bə yil mú kùr wǝ. ¹¹Efəreyim já n lù vwǝ-jùúli nánzhǝzhǝ yə-bǝlǝlǝ w vǝr yilə, sǝ vwǝ-jùúli rǝmyé k'e ce n nǝ n'è wǝrhé yə-bǝlǝlǝ. ¹²Má à kǝ à nyó né zǝmǝ mǝrhǝ a pǝ mǝ mye, bə n'è nyí nì ñdà wó zhǝ-bal sǝ nǝ shí ní ta. ¹³Bə n'è zwǝl vwǝmǝ àmyé yilə, bə gǝ n'è yǎl nǝmǝ bə dǝ mó yilə, sǝ Cinu bə ne só yé; èlǎsé n nǝ n'è lyǝrh bə dwǝré yò, n nǝ n'è pǝ be cǝrhǝ-tum bə yə-bǝlwǝalé yilə. Bə m'a k'a kwǝ bə vò Ezhìbtì. ¹⁴Esərayel swǝ è wǝrhǝnǝ mó yò, è lù pyǎ kǝlse è cìn yilə. È gǝ wó Zhǝda myé yilə, n j'á nǝ n'è lwì ceme nyèbé nǝ kǝkǝlé ñdà byíl-fwǝlse mó n súlí. E jà à j'á la myǝn co n ceme né wǝ, sǝ mǝ m'a jí nǝ jìsì nǝàcǝnsé.

Chapter 9

¹Esərayel, bə́k'á ce n wu yə nyàn dǝ́dǝ́ kɔ́n lyě́ ce ne, ɛ́ndə dwá né dwā bé ta, ɛ́n gá yě́ ɛ́n Yi rí ní, ɛ́n vò pyépyé ɛ́n vò ɛ́n twí fwǎ́l tǔ́twǎ́ǎ, e ja ɛ́n súlɪ́ ɛ́n swéné nǎ kwǎ́ndé bǎ́lé y turh dwí gakó w mó yil yé. ²Tuwə y ɛ́ndə dǎ́vǝ́ byǎ́ bé pyárh ku w t'á la bə́ yò kǎ́rhə́ yé, dǎ́vǝ́ ná́ndwǎ́ y m'a fǔ́r bi. ³Bə́ wǎ́r bə́ b'a mǝ́ Cinu tǎ́nà y w yé: Efə́rəyim ma n kwě́ n vò Ezhibti, sə́ bə́ m'a jí kùjǔ́ kǎ́bǔ́ ǝ́ zhe jímdí Ashəri ní. ⁴Bə́ t'á la dǎ́vǝ́ té́ ló bə́ pə́ Cinu ní yé, bə́ vwǎ́ né t'á la ɛ́n búlǎ́ yú yé: nǎ́ m'a yə́ ɛ́ndə cu wu-zhǔ́lǔ́ bú́rú ta bə́ yilǎ́, lyí byě́bé gakó bə́ n'ě́ dǝ́m w m'a jírh jímdí cínǎ́, bə́ bə́ bú́rú w m'a kǎ́ be, sə́ bə́ t'á la w zə́ bə́ m'e zǔ́ Cinu jí y w yé. ⁵Bə́kón á nǎ́ m'a wǝ́rhé címsí ná́nfǎ́lǔ́ w dǝ́ ré yú wǎ́, Cinu címsí dǝ́ ré yú wǎ́? Nyí-zwennə́ mó mǎ́bǔ́ bə́ n'ě́ fuulí mú ⁶Nyí bí bə́ dǔ́r bə́ té́ jó mó yé né, Ezhibti m'a zwě́ be e cí dwā́ yó, sə́ Mə́nfyiisi m'a yə́ bə́ lú-bǔ́l mó. Bǎ́sǝ́bré sǎ́r ré m'a zwě́ bə́ nǎ́cǝ́ndé rǎ́ zǔ́rhí ɛ́ndə sǎ́byí-kǔ́lǔ́ mú rǎ́ cíní, sǎ́r ré zwě́ bə́ kwǎ́ərhé. ⁷Cǝ́rhǝ́-tum pǔ́ yí rí yúwǎ́, kwǎ́ndé pǔ́ yí rí yúwǎ́: bə́ Esərayel lwar re! Nyí-zwennə́ mó nǎ́ ɛ́n jírh nyǎ́nyǎ́, bal mó mǎ́bǔ́ éshírhǎ́ y n'ě́ ce ɛ́n zǝ́m mó zǝ́mǎ́ né k'ě́ bə́ kǔ́r zhe yé, ɛ́n dóó w jéné ré e súlɪ́ zǔ́rǔ́rǔ́ tǝ́bé bə́ n'ě́ jí ɛ́ndə mó mó cǎ́n ré ná́nfǎ́lǔ́ w yilǎ́. ⁸Lò mó mǎ́bǔ́ ɛ́n nǎ́ ɛ́n yilí Efə́rəyim mú ɛ́wéné ɛ́nd'á Yi rí, wó nyí-zwennə́ mó, bə́ j'á n'ě́ cí pǝ́mǔ́ té́ ɛ́n sómsé gakó yó, bə́ n'ě́ wǝ́rhé mǔ́ lwele má ɛ́n Yi rí jí y cici mye wě́. ⁹Bə́ yú lwele ré bə́ n'ě́ wǝ́rhé mó kǔ́r ré ne, ɛ́ndə shǎ́ǎ ga, Jə́bə́ya né mó ta. Yi m'a lyírh bə́ dóó w yò, rǎ́ m'a pə́ be cǝ́rhǝ́-tum bə́ yə́-bǎ́lwǎ́ǎlé yilǎ́. Baale-Pə́wǝ́re ¹⁰À nǔ́ Esərayel ɛ́ndə gǔ́-elǔ́ ǝ́pǝ́lǝ́ w dǎ́vǝ́-cǝ́ byǎ́ ta, à nǔ́ á námbala bé ɛ́ndə ǝ́pyílǔ́ tǝ́bé rǎ́ n'ě́ dǎ́mǎ́ rǎ́ byíl ǝ́pyúlǔ́ yó ta, ɛ́ndə ǝ́pyúlǔ́ byí-yéé ta. Sə́ bə́myé gǎ́ zhǎ́l bə́ yí Baal-Pə́wǝ́re yí ní, bə́ j'a kwě́ bə́ cín bə́ pə́ Cizhíl-ku w ní, sə́ bə́ jírh pwarha kǎ́na, ɛ́ndə ku w kǎ́bǔ́ bə́ só mó ta. ¹¹Kɔ́n ré tǝ́bé rǎ́ n'ě́ pə́ cǝ́rhǝ́ Efə́rəyim ní mú m'a j'a zǝ́ rǎ́ lyě́ ɛ́ndə kú́mǔ́ ta: rǎ́ lul ré ɛ́ndə rǎ́ pǔ́ y zal ɛ́ndə rǎ́ mǎ́nǔ́ mó yí ní ga. ¹²Má bə́ gǎ́ kǝ́n byǎ́ mye, à m'a zwě́ be á yě́ be ɛ́ndə bə́ gwě́ yə́ bala jírh yé. Zhə́n zhə́nǎ́, lwele m'a pú bí, à gǎ́ tú à yě́ be a kǎ́l a vò kwā́ né yí ní! ¹³À nǎ́ Efə́rəyim ɛ́ndə Tiiri dǝ́ ta, ɛ́n jǎ́ ɛ́n wǎ́ gǔ́-lyǝ́ jǎ́ǎ́ wa, e ja ɛ́ndə rǎ́myé ga Efə́rəyim mǎ́ n pə́ ɛ́n byǎ́ bé bə́ gu. ¹⁴Cinu pə́ be... Bə́kón ɛ́n m'ǎ́ pa? Pə́ be kǎ́-əjur ɛ́ndə yil-pyǎ́nse. Jə́lǎ́gal ¹⁵Bə́ lwele ré púlǎ́púlǎ́ j'a du Jə́lǎ́gal né: wó gǎ́ǎ́ à ju kǔ́r à n'ǎ́ súl bí ní; bə́ tǔ́twǎ́ǎ né lwele ré ce, à m'a jí bí à jí y wě́, à k'ǎ́ t'á la sónó zal bə́ yil yé; bə́ yó-cínǎ́ bé gakó wó yó-kǔ́lǔ́ cínǎ́. ¹⁶Bə́ mǎ́ Efə́rəyim, bə́ nésé kǔ́lǎ́, bə́ t'á la byí ɛ́dú ga mye co yé. Má bə́ gǎ́ lul byǎ́ mye, à m'a ce bə́ pǔ́-byí mǎ́bǔ́ bə́ j'a só mó cí. ¹⁷À Yi rí m'a círh bí rǎ́ ce kwā́ né, bə́ bə́ yə́ re cili yé, sə́ bə́ m'a j'a zǝ́ bə́ n'ě́ yáyélé té́ dwá né dwā́ bé cǎ́cǎ́l wǎ́.

Chapter 10

¹Esərayel y'à wó dàvǝ́-cǝ kǝ́bǝ ò y'à j'a lá o zwǝ́ cǝ yá, ò y'à j'â n'ò ce byǎ nánzhəzhǝ́. Esərayel byǎ bé yó w gə tú ò n'ò súlí yi ní, tənà y vwǝ́-jùúlí mye yó w y'a j'a zǝ́ ò n'ò súlí; tənà y nàcǝ́ndǝ́ gə tú rə n'è súlí yi ní, Esərayel lyi byǎ bé mye y'a j'a zǝ́ bə n'è súlí nákulə né bə y'a n'è cǝ́ tǝ́ mǝ́ mye bǝ́bwár ré. ²Bə bə zhən zhe yé, èlǎ́sǝ́ bə m'a cǝ́rh bə jimdí: Cinu cici mú mà n mà bə vwǝ́-jùúlí n bǝ́bwəle, n súlí n lo bə nákulə né bə cǝ́ tǝ́ mǝ́. ³Èlǎ́sǝ́, bə zǝ́ bə n'è wǝ́lǎ: «Nə gá t'á nyàm Cinu mú ce nə bə pyǝ́ zhe yé, sə è nə wó bə́kǝ́n pyǝ́ mǝ́ wǝ́ ní mà n wǝ́rhé nə yilə?» 'Bə n'è zǝ́m zǝ́mà nánzhəzhǝ́, bə n'è bwəl bwə́se bə m'è myini dwǎ́, bə n'è zal dǝ́bre ñdǝ́ dwǎ́, sə kǝ́n ré tǝ́bǝ́ rə mǝ́ mǝ́ j'a zǝ́ rə n'è lyi tǝ́ ñdǝ́ gǝ́ kǝ́bǝ ò wǝ́ ò gwi lò gá n'ò lyi cǝ́sǝ́ sǝ́ vwəl mǝ́ bə́twésǝ́ nyǝ́ né gwǎ́aré wǝ́ mǝ́ ta. ⁴Samare lyi bí n'è kəkə Bete-Aven nə-cela né yilə, bə ní dwi rí ñdǝ́ ní vwǝ́-zwǝ́lnə nǎwǝ́ ré wǝ́ cu wu-zhùlù wǝ́ nǝ́-bwǝ́lǎ y shò kwǎ́ né. Bə ce bə wun yə nyàn è cǝ́rhó w yilə, bə gá zə y bə m'e vò pyépyé mǝ́ yilə! ⁵Bə m'a zə nǝ́-bwǝ́lǎ y mye bə m'e súlí bə vò Ashəri, bə vò bə pə pyǝ́ nánfǝ́lǝ́ w nǝ́. Rə m'a yə cizhìl Efərayim yilə, cizhìl m'a súlí rə zə Esərayel mye kǝ́n ré tǝ́bǝ́ Esərayel yà ní tǝ́nǝ́ ní la wǝ́rhó mǝ́ yilə. ⁶Kǝ́n zhè Samare cǝ́ w ñd'ò pyǝ́ mǝ́ yilə: ní nyǝ́ ñdǝ́ dǝ́-pwǝ́rhǝ́ ta nǝ́ yó wə. ⁷Bə m'a ce yə nánkǝ́mdǝ́ vwǝ́ né zwəl jǎ́asǝ́, Esərayel yə-bə́lǝ́lǝ́ wa, jé tǝ́; sǝ́r ré ñdǝ́ bǝ́sǝ́bǝ́ sǝ́r ré m'a pú vwǝ́-jùúlí, rəmyé yi ní, bə m'a wǝ́ pyār ré nǝ́: Pú-nə nába tǝ́! Bə zǝ́ bə wǝ́ pyǎ́sǝ́ nǝ́: Pyárh-na nába tǝ́! Jəbəya yò w yi ní ga, n wǝ́rhé yə-bə́lǝ́lǝ́, Esərayel, sə bə j'â gwǝ́ yə ò wǝ́ shér yé! E nə dǝ́ Jəbəya né búlǝ́ né nə la bú ñdǝ́ lwele cinǝ́ bé m'a yini bí ní? ⁸À n'â yǎ́ a pə be cǝ́rhò-tum; dwǝ́ m'a ce nyi dwǎ́ w nə bú ñdǝ́ be bə dwǝ́aré rǝ́lye y bə gwǝ́ cǝ́rh né mǝ́ yilə. ⁹Efərayim y'à wó nə-cel tǝ́bǝ́ bə y'à cǝ́rhǝ́ tumə né yil náàcǝ́né, rə y'à só bǝ́lé y tǝ́ nóm è byǎ bé vǝ́r yil mú tum rí. À gá tú à n'â lyǝ́ a nə rə byǎ́ y cǝ́nǝ́ ré, à ce bə lyǝ́ Efərayim tumə tǝ́ yilə, Zhəda mà n jǝ́rh ce y ñdǝ́ Zhakǝ́be ná ní lǝ́lǝ́ vwəl mǝ́. ¹⁰Dú-nə twǎ́ nyǝ́bé nə wó cángá tǝ́twǝ́ tǝ́wǎ́, á m'â jə́r jòró kǝ́bǝ ò wó wu-bǝ́nǝ́ jòró; kǝ́-na ce nándwǝ́; yi rí yú b'â pyǎ́ Cinu kǝ́n m'e yí n bə n ce cángá tǝ́twǝ́ nyǝ́ á yó w ñdǝ́ dwǝ́ ta. ¹¹Á vwəl wu-bárhé á zǝ́ á jə́r lwele, á jú kǝ́ma bé nyǝ́rhǝ́. N zǝ́ n ñwǝ́nǝ́ w zhənà, n zǝ́ n shǝ́dǝ́sǝ́ nánzhəzhǝ́ w zhənà. ¹²Sǝ́ m'a zǝ́ n dwi rí cǝ́cǝ́l wə, sə n cǝ́mǝ́ né nyǝ́bé nə kǝ́kǝ́lé ñdǝ́ byil-fwǎ́sǝ́ gakó mǝ́ m'a cǝ́, ñdǝ́ Shaləman gá cǝ́ Bete-Arəbel né, búlǝ́ né nyǝ́bé nə bú bə m'e nǝ́ nába ñdǝ́ bə byǎ́ bé ga tǝ́ bə bǝ́bwəle yi ní mú. ¹³Wó kǝ́n ré rəmyé Bətel cǝ́ w la ába wǝ́rhó, á wu-bárhé tǝ́twǝ́ rí rə lyǝ́ cǝ́ nǝ́ mǝ́ yilə: cǝ́ y la m'e lá mǝ́ ñdǝ́ Esərayel pyǝ́ mǝ́ yó zhè.

Chapter 11

¹À swéné Esərayel ñdà ní yà ní gwě wó ébó-dál yi ní ga, sə à byè à byí mú n du Ezhíbtí ní. ²sə Esərayel lyi byá bé twě nyi-zwennə bé bə y'à n'è byè be mó nyi ni bə vò kwā né: sə è wó Baaləbá nɛ bə zwál vwə bə pa, yə ɛsəyúúlí bə səl mó nɛ bə ju wè rə lwé nányənyèlé myín bə pa. ³E ja wó àmyé à y'à zə Efərayim lyi bí jèrh nɛ, a m'a tátá bɛ, sə bə y'à yə lwar bə wó bəmyé yò à y'à n'á nyí yé. ⁴À y'à zə wu-bónó lyěése à m'a lyè be a dɛ à cín ní à zè à m'á tátá bɛ, à y'à zə sónó lyěése a m'a lyè be a dɛ à cín ní, à y'à wó ñdà lyi bí byèbɛ bə n'è zhě byi-shémé bə m'è dɛ bə pəpá nɛ mó ta bə yilə, à y'a zè a súlí a ce bə jí kùjú. ⁵Esərayel ká ní tá ní la kwāɔ n bə Ezhíbtí yé, wó Ashəri è m'a yə ní pyɔ, ní gá cɛ bə ní tá ní la kwāɔ n bə àmyé sɔ mó yilə. ⁶Búlá shù w m'à j'á n'ò yáyélé dɛ ní cemɛ né wé, ò m'a cò ní cín-zwěé y wè ré, ò m'a cò cɛ y kɔn ré tɛbé Esərayel lyi bí y'à n'è wèrhé mó yilə. ⁷À dwí rí lyi bí! bə j'á gwě ɲwéné à zhɔ́ sómá y yó: bə n'è byè be bə bə bə dɛ, sə bə mədù ga, bə yó w gá wó né mó ga, tá ní zè ní zhəl dɛ yé. Sónó jú bele rəmyé mó gakó yó wə⁸Etər à nə m'a wèrhé mó né Efərayim? À nə m'a yě mó a pə bə zə Esərayel? À nə m'a wèrhé mó ñdà à gá wèrhé Adəma né? À nə m'a ce ní yə ñdə Səboyim ta? À wu w bə jě yé, e ja ñdà rəmyé ga ò gwě wó nònò-dür wu. ⁹À t'á la yɔ́ à lyim-cəcɔ́ w zè yé, à k'á t'á la kwāɔ a bə a ce Efərayim jé tɛ yé; b'amyé wó Yi à də numbyíni yé; à bə dō zhe n cəcəl w yé: à t'á bən ñdà lyim nánfɔ́lò yé. ¹⁰Bə m'a zè bə pú Cinu kùr bə n'è zhələ. Ní mà n swər ñdə bɔɔ ta; ní gə tú ní zè ní ná ní swər yi ní, Esərayel byá bé m'a shí yi-zür sɔ bə dūr bə bə ñdà bə n'è kəkə. ¹¹Bə m'a shí Ezhíbtí bə dūr bə bə ñdà bə n'è kəkə ñdə kú-ywáále ta, bə m'a shí Ashəri bə bə ñdə épwənsɛ ta, sə à m'a ce bə jòm bə jìsɪ wé, wó Cinu nyí rí. ¹²Efərayim kəkélé ñdà koma, Esərayel kélé wó myinù dúdú, Zhəda wó ywál dūr ní tá ní zhì Yi yé né, zhən cəbal yé né yé.

Chapter 12

¹Efəreyim lyi bí kákélé ne ndá koma, Esərayel lyi bí mye kákélé ne ndá myinù tütwəə. Sə Zhəda lyi bí gwě n'ê zhəl ndá Yi, bə zhī bə nà yó ndá Mōbó-ń-já-ń-bə-dō-zhe mó. ²Efəreyim lyi bí zə zho w bə m'ê kōn bə cinə, bə j'ā n'ê dūr yi-púrhi sō zho w kwā dē ré nāmpúm; bə n'ê súlí bə koma bə ndá bə jóre tütwəə né. Bə n'ê zal dōbre ndá Ashəri+ 12.2

Bə y'à n'ê byě Ashəri shāā ga bə Asuuri. Wó rəmyé rə ce bə kē Ebərabá sébé ré wé bə Asuuri, bə j'ā n'ê pe nwě è zhəl Ezhibti. Esərayel nāmbal Zhakōbe wó myinù cábal³Cinu ná ń bür ndá Zhəda lyi bí, ń la mən ce Zhakōbe kwě ń nyí ń zhəzhèlélé shò kwā né, sə n súlí n kwě mō kōn merhe dwā ndá ń tütwəə né. ⁴Ŋ zwě ń da-byí jàà y ndá ń gwě ńwéné ń ná wé, sə ń gá tú n jīrh nāmpwəl yi ní, ń zə zāā ndá Yi. ⁵Ŋ zə zāā ndá máléka sə ń ńwéné yá, ń kúrh n mən lwəl y sēē. ń jəl Yi Bətel né, sə wó gāà mó Yi zòm ndá nába né, ⁶bə mə sə bə byě «Cinu, lū gakó Yi rí bə Cinu». ⁷Rəmyé ce ńmyé m'ā k'á kwě ń bə ń Yi rí sō: zhī ń nà èdù yó, yál wu-cángá cábal, sə ń já ń ná ń dē kōn gakó ń Yi rí sō twéé twéé. ⁸Kanaā lyi bí zhe dūmì mōrhō ku nánkòmò bə jō wa, bə sō myinù. ⁹Efəreyim lyi bí zē bə n'ê wəlè: «Nəcènde dúdú námyé pyà, ná nō jē-kōna; ná tum rí gakó wé, bə t'ā la kōn nō rə ce ná wèrhé yə-bəlóló yé.» ¹⁰Sə àmyé wó Cinu ń Yi rí, ndá ń yà ń wə Ezhibti tənà y w yi ní ga. À m'a ce ń k'á jòm kwəárhe w kádò, ndá à gá jəl ába yi ní mú ta. ¹¹À m'a zòm ndá nyi-zwennə bé, à m'a ce kōn ré tēbé à n'ā ce pwě ne à byili bi mú yó w súlí, à m'a tó bə denne a ji səsalse. ¹²Galaade lyi bí gə dāmā bə wó myinù cinə, nyí bə gaga mó jīrh kōn nánfò; Jələgal né mó, bə j'ā gwě n'ê zwəl nà-byərē vwə, bə vwī-jūúlí cici mú wó ndə nákul-púlá ta bətwésé nyá né gwááré wé, cesé vwál mó wé. ¹³Zhakōbe dūr n vò Məzopotəmyi dē-sō, sə Esərayel shēné n yə tūntūnnə kē yilə, n tə kē yil n shēné n yə vwă-ènən. ¹⁴Sə Cinu tó nyi-zwennə denne n ce Esərayel shər Ezhibti ní, ń súlí ń ce nyi-zwennə mye dē Esərayel.

Chapter 13

¹Efərayim gá yà n' zè n' ná n' zòm yi ní, ywě nánfòlò y'à n'è gwi Esərayel lyi bí. Baale còrhó mó ce n' jìrh dóó-cábal, sà rəmyé mó tú ndá n' cu. ²Zà zà mye, bà j'à gwě n'è dwé: bà n'è yǎl lù bà m'è zùrhì wě, bà yǎl bà sàbyi-kùlì y bà m'è zùrhì yə èsǎyùùlì, kɔn tó bà sàpwà tóró mó ne! Rəmyé mó gako wó wə-zùrhne tum kɔna. Wó rə shò kwā né bà n'è wələ: «Lyì bí byèbé bà n'è zwəl numbyínsi vwə né mó n'è kwə̀lè nǔ-bwə̀lse.» ³Wó rəmyé rə ce bà m'a yə ndə nəkəkólé ébə-yóló ta, ndə nəkəkólé myónò w ɔ n'ò twi lələ mó ta, ndə málá kèbé è zè tuwə y w è n'è yáyélé dǎ mó ta, e súlì ndə nyèrh shèbé sà tó cà-zhě sà n'è dwi mú ta. ⁴Sə àmyé Cinu à wó n' Yi rí, ndá n' yà n' ηwéné Ezhibti tənà y w yi ní mú ga, n' yəl Yi dō pár yé, è gə dā àmyé dúdú. Zwennə dō mye tənéné, è gə dā àmyé dúdú, ⁵àmyé lwar n' pár gɔ-elù èpòlò w wə, cə-kùlì tənà wa. ⁶Sə bà gá j'a yí gɔ jàà y w mó bà dóm bə sú, sə bà gá sú bə zhè, bà j'a zè bà n'è zhě bà cìn dǎ, wó rəmyé rə ce bə swè à yò. ⁷À j'a jìrh ndə bɔɔ ta bà yilə; à pyé tǎ sómá y yó à n'á dǎ ndə jəl ta. ⁸À n'á jì bi à la zal ndə gɔ-kùlì kèbé bà pwà è byǎ bə yě y ta, à n'á kǎr bà nəbána né, a dóm be kùr yó ndə bɔɔ nányò ta, gɔ-wè ré m'a dóm be rə zhəzhə. ⁹Nyí mú n' jé tǎ, Esərayel; àmyé dúdú à wó à m'a sǎ mó. ¹⁰È nə wó yě n' pyǎ mó ηwéné, sə n' zwé mó n' cemé né gako wé? Yě n' bù-kárna bé, bəmyé byèbé ne n' yà n' ná n' wəl: « Pǎ pyǎ ndá yó-cinə.» mó ηwéné? ¹¹À pɔ mó pyǎ ndá lyim, sə à m'a k'a zwé mo ndá lyi-shùùrì. ¹²Efərayim dóó w lyé o cí jàà kèbé bà zhe è zhən wé, n' yə-bəlòlò w cí dǎ. ¹³Zwini m'a zə kǎ mǔbó n' ná n' lùl mú; sə n' byí mú wó lò mǔbó n' yə lé yé: n' lùl ré yúwə, n' cǎ n' tá n' la n' ná pǔ w du yé. ¹⁴À y'à mǎ s'a zwé be cúlú ηwónó w jǎ wa? À y'à mǎ s'a zwé be cu jǎ wa? Cu, yě n' mabyáéré n' ná n' twí mú ηwéné? Cúlú, yě n' swǎ y ηwéné? À k'á t'á nyí ndá nònò-dǔr yé. ¹⁵Efərayim gə cí kùr n' da-byǎ bé cəcəl w má má mye, zho m'a shí yi-púrhí sǎ o bà, Cinu zho, ɔ n'ò shí gɔ-elù èpòlò w wə: nə-bùlì y m'a kwí, zhilí y m'a wí, bà m'a pwà kò-twə gako nəcéndé jì y w bə m'e lyě. ¹⁶Samare m'a nə còrhò-tum, è gá cǎ è Yi rí nyí ni mú yilə. Búlá shù m'a gu è lyi bí; bà m'a nò è bəsóná nampólsé tǎ nèrh kùr w sə bəbɔle, bà m'a kǎr è kana bé byèbé bà pwísí mú.

Chapter 14

¹Samare lyi bí m'a càrh bà gá cě Yi nyí ni mú yilə: bà m'a gu bi ndá búlá shù, bà m'a nò byi-shěmsé té bə gu, bə súlí bə kār kana bé byèbé bà zhe pŭrh mú pwísí. Esərayel lyi bí kwě bə bà Cinu sō, Cinu ce bà nyŭ mú jŭrh nándùl ²2 K'á kwě n̄ bà Cinu n̄ Yi rí sō, Esərayel bà n̄ dóo w ce n̄ m̄ n̄ n̄ tu t̄. ³Kwě-na á bà Cinu sō ndá nyí, á wò m̄: «N̄ ná n̄ vùr dwáare dwí gako, zwě kɔn ré tèbé rà càn mó; ná m'á p̄ ná nyi-zòmà né n̄ yə vwi kɔn n̄-byər̄h jàa wa. ⁴Ashəri lyi bí wār nába bà la zō yé, ná k'é t'á la eshā jōm yé, ná k'é t'á la kɔn dēbé ná jēr̄h zūr̄hí mú mye byō bà «Ná Yi» yé, n̄mye m̄b̄b̄ n̄ ná n̄ dūr bātēlé n̄n̄ mó!» ⁵À m'a ce bà gá y'á n'è zhě ne mó yò w zhě, à m'a swéné be ndá wu-bònd̄: à lyim k'é t'á la be yú yé, ⁶à m'a yə ndə myōnd̄ ta Esərayel yilə, n̄ m̄ n̄ pŭrh pŭnā ndə líisia y ta, n̄ n̄s̄é mye m'a t̄ə s̄ə vò t̄ē ndə Lyəbā tú w cémé né ta, ⁷n̄ m̄ n̄ tò n̄ sú ce, n̄ cēn̄ ré m'a yə ndə Olyiv̄y cēn̄ ré ta, s̄ə n̄ zho w m'a yə ndə Lyəbā zho w ta; ⁸lyi bí byèbé bà y'á j̄ è ywāl mó w mó m'a kwě bə bà, bà m'a ce bāl̄é y k'a yə né, bà m'a pŭrh pŭnā ndə dāv̄é-cémé né ta, s̄ə bà m'a zòm è zòmà ndə bà gá n'è zòm Lyəbā dāv̄é y zòmà né ta. ⁹Efərəyim, àmyé ndá yə né, ná n̄ j'á gwě wò kɔn rādù? Wò àmyé à n'á zwě n̄ co wá, a j'á n'á nyí n̄ yò. Àmyé wò ndə səpər̄éése kēbé è j'á wò nánlyò twéé gako ta, wò àmyé à n'á ce n̄ ce byí.

Joel

Chapter 1

¹Bə-zh̄-zhe zòm ndá Bətwəə byí Zhəwəə n̄ wò : ²Àmyé ezhànà bé cili-na kɔn ré tèbé èta ! Àmyé tənà y lyi bí bí gako, pyèrhè-na á zhě á cili ! Àmyé yi ní mú, tèbé èta mó dwí rí y'á wèrhé, ráá rà y'á wèrhé á dabá yi ní ? ³Rà gə y'á wèrhé, s'á byili ri á byá bé ne, s̄ə á byá bé mye byili ri bəmye nyənà bé, s̄ə bəmye byá bé mye byili ri bà byá bé byèbé bà bàn mó mye ne. ⁴kɔn ré dēbé gazam1 yě mó, wò rəmyé səsēm̄ né júwá ; Jélek2 júwá, hasil3 júwá. ⁵Sə-nyòr̄e, zē-na dē, kúr-nə ! Àmyé dāv̄é nyòrna bé gako, zē-na á jan ré wa, kúr̄h-nə, wówólé-na, bà bà vùr dāv̄é nándwə y á nyú wə ! ⁶Bə dwí tèbé rà zhe jàn rə wò nánjəjólú tú rə zē à tənà y yó, rà yálə ndə boro yálə ta mó, rà nyə-pār̄ ndə b̄or̄ə nyə-pə-kú ta mó. ⁷Rə cò à s̄é-cò wá, rà kà à épyilú w rə b̄ób̄ rə ló dwā yó, rə pwà rə rə cò ; rə jèsé kù s̄ə pwər̄ pwép̄w̄. ⁸Wèrhé wu-zhilù ndə kē-byí kēbé è yəl bal p̄r̄ è zù kammə-zwí kēbé è n'è byili ndə wò è bwé yi ní byal n̄ cù mú ta ! ⁹Paánsé ndá vw̄ né b'a jé Bə-zh̄-zhe jì y w̄ ; bà vw̄-zwálnə bé ndá Bə-zh̄-zhe tùntùnnə bé ɲwén̄é cu wu-zhilù w̄. ¹⁰Cesé cò, ce y cu wu-zhilù zhe ce yá, bà bāl̄é y cò, dāv̄é nándwə y wī, nw̄ y kùl̄. ¹¹Kɔn cəl vwálna bé, byèbé bà cí dāv̄é cémé né mó n'è wówólé, froment ndá orge y yilə, bà jòró w yàale cesé wa. ¹²S̄é cémé né lyèè, épyùl̄í pyèn̄é, grénadiers se ndá palmese ndá pommiers gako kùl̄... wu-nyò k'è tēné lyi bí w̄ yé. ¹³Vw̄-zwálnə, zē-na á zù pyi-kur kammə-zwīrh, s'á kúr̄h ! àmyé à Yi rí tùntùnnə bé, zú-nə ywáale kammə-zwīrh, á bà á z̄ ! bà paánsé ndá vw̄ né tēné á Yi rí jì y w yé. ¹⁴Bw̄l-nə nyi-lyóó dē á byili, byē-nə lyi bí bà bà ! ce-nə ezhànà bé ndá tənà y lyi bí gako bà dwā yó Bə-zh̄-zhe á Yi rí jì y wə, S'á wūr̄h á ce mo ! ¹⁵À dē ré rəmyé mó ! wò etər̄ dē ! Nyí Bə-zh̄-zhe dē ré bwəlse ; n̄ bàn c̄, ndə jàn bə sw̄é cábal ta. ¹⁶n̄ yə kùjú w vùr ná yé né nà ? N̄ yə ce wu-nyò w ndá fùwá y jé Yi jì y w nà ? ¹⁷Jíjì dwí rí bà dù (sous les mottes) ; Bòbwèsé wun ní pyé nánfō, w̄ ré cú jìs̄í wūr̄, bà bāl̄é y tēné né yé. ¹⁸N̄ y'á wò bà wò vwàmá n̄ n'è kúr̄h ! Kɔn cəl n̄-jəl ré, bà rə bə z̄r̄à jàa zhe yé (pâturage), bá pyìs̄í mye cici zē s̄ə nn'è nwèn̄é. ¹⁹À Bə-zh̄-zhe, nyí wò n̄mye ne à n'á zhě à cəl à ce ! bà myīn mú jú gɔ-elū w vòl̄ wá, s̄ə myīn-zhù w jú gɔ w cémé né gako. ²⁰Gɔ vwàmá né mye n'è zhě n̄ cəl̄ n̄ ce n̄mye ne ; bà bw̄s̄í wī s̄ə kù, s̄ə myīn mú jú gɔ-elū vòl̄ wá.

Chapter 2

¹Wúl-nə pólá Sənyǝ né ! Ce-nə è dweme du à pyò w yó ! Sə tənà y lyi bí gako kəkə ! Bə nyí Bə-zhə-zhe dē ré bənà, bə nyí rə bwəlse, ²Dē ré rəmyé wó cə-byú ndə cə yú dē, bəban ndə cə-búrəá dē, ndə bəban nánfwààle gá y'a pyi pyò ne dē né ta. Nyí-nə dwí rə já dēdē, rə zhe jàn, rə dwí rí yà né yál yé, rə t'á la nɔ byinə né nyèbé nà bàn mó mye wé yé. ³Rə yé né mó, wó myín mà n'è jí, sə rə kwā né mó, wó myín-zhù ò n'ò fúlá ; Shāā ga, tənà y y'a nyé ndə wó Eden ne vɔlɔ w ta, sə è gá lyé kwā né, è jírɔ ɔ-elū èpòlò kaka k'è t'á lú rə yé né yé. ⁴N gə nɔ rə lyi bí, n wó bə wó esherh, bə n'è dūr ndə wó lyi bə jē esherh ta. ⁵N gə nyé bə dweme, n wó bə wó búlá esherh vwā-tuuri dome, sə ɔwéné pyò yá-pèlé w sá n'è zē sà fwé, ndə wó myín mà kwé ɔ né mà n'è wúl ta. Bə nyé ndə shàdéesé shēbé sà zhe jàn sà n'è tene sà la búlá bú ta. ⁶Dwə né lyi bí n'è kəkə bə yé né, bə yésé gako zhili. ⁷Bə zē ywál ne ndə búlá kádar ta, bə n'è zē bə gar byísi ndə shàdéesé ta ; lò gako kwé n sómá n tá n ywər yé. ⁸Bə t'á pyéné dwā ne yé, lò gako zhí n jàà y wa ; bə n'è dūr bə bəbársé yó bə la, bə t'á zhí yé. ⁹Bə làà cɔ w wa, bə n'è dūr byísi yó, bə jil jisi yó, bə tó túkwərsé bə zwí ndə ɔwólà ta. ¹⁰Ce y n'è dóm bə yé né, dē yə né n'è zhízhí, nənnyéné y ndə cànà y jírɔ cə-byú, cəmməsórsé yē sà pwé ré yér mó ne. ¹¹Bə-zhə-zhe zē n zhí n shàdéesé yé né n zóm ; bə n shàdéesé wó nánjəjóló, sə mɔbɔ n ná n wèrhé ndə n zómé gá n'è byili ní mú zhe jàn ; Bə Bə-zhə-zhe dē ré wó dē nánfóló, rə yò w jè : Mɔ lò n wó n mà n zhí rə yé né ? ¹²Bə-zhə-zhe kə n ná n zóm èlāsé n zhe : ká-na á kwé á bə à sono ndə á wun gako, ndə nyi-lyóó, ndə cilá, ndə wu-zhilú ! ¹³Bə'á kār gānde yé, kār-na á wun ní, s'á k'á bə Bə-zhə-zhe á Yi ri sono ; Bə n wó kúrhí sanna ndə nɔnɔ dūr cəbal, n lyim t'á zē làlà yé, sə n wu-bɔnɔ w já dēdē, n ná n yē zwini tēbé n yà n gu n wé n la wərhó mó ne. ¹⁴Mɔ lò n ná mà n lwar ndə Bə-zhə-zhe gə mà n pyirhi n wu n ká n bə n kwā né, Mɔ lò n ná mà n lwar ndə n gə mà n yē bwəl yó cú ni, paánse ndə vwé zwál e pə Bə-zhə-zhe á Yi rí ní mú yil mó ? ¹⁵Wúl-nə pólá, Bwəl-nə nyi-lyóó dē á byili, byé-nə lyi bí bə bə ! ¹⁶Ce-nə dwí rí bə dwā yó, jóm-nə dwā gúlú ! ce-nə ezhənà bə bə dwā yó, ce-nə bəsóná bə bə dwā yó, bá byèbé bə n'è ɔwə yil gwé mó ! Sə bal mɔbɔ n kē mó du n gá ɔwéné màgá mó, Sə kē mɔbɔ n zhe byal mó du n sɔ jini wə ! ¹⁷Sə vwí-zwálnə bə bə n'è twí Bə-zhə-zhe tum rí mú, bə bə zhí Yi jì y kɔnɔ w bɔlò w ndə vwí-júlú bwəl mó w bə n'è kúrh bə zhe : Bə-zhə-zhe, zwé n dwí rí ! Bə'á yē n cəl kɔn ré ne rə jí cizhil yé, tənèsé zē sə mɔn ré yé ! Wó bə'kɔn yil bə nə b'a zē bə n'è zóm dwə né cəcəl w bə la wál : Wó yé bə Yi rí ɔwéné ? ¹⁸Bə-zhə-zhe ná n byili bə n sɔ n tənà y ndə sɔnó nánfóló, ce n ná n zwé n dwí rí. ¹⁹Bə-zhə-zhe lyár n dwí rí n wó : Nyí-nə nyɔnɔ, à b'a ce bələ y ndə dəwé nándwə ndə nwé bə a pə ába, á m'á ji ri á sú ; á k'á t'á la ába yó cizhil jí ába tənèsé cəcəl w yé. ²⁰À b'a jì lū jə-gwā sɔ zù-bal mó n vò kwā né gaga á nyí ni, à b'a jì mu n vò cə-da wé, ɔ-elū èpòlò wə, a ce yilnə1 mó n ɔwéné n yé né mó lyé n vò yi-púrhí sɔ, a ce n yilnə mó n ɔwéné n kwā né mó lyé n vò yi-zúr sɔ ; N affection b'a zé o vò dē yi wə, n puanteur b'a zé e vò dē yi wə, Bə n wèrhé ywé nánfwààle. ²¹Ce, bə'á dūr ywé yé, fū, n wèrhé wu-nyó, bə Bə-zhə-zhe ná n wèrhé tumə nánfwààle ! ²²Gə vwámá, bə'á dūr ywé yé, bə vɔlɔ w èpòlò w b'a lyi ɔ-elū, cémé né b'a ce nə byá bē, épyilú w ndə sé-cɔ w b'a pə rə nəcéndé. ²³Sə ámyé, Sənyǝ byá, fū-nə ndə wu-nyó Bə-zhə-zhe á Yi rí wé, Bə n mà n pə ába dwā y è yi rí wə, n mà n ce dā-yáá ndə dā-kwā y ga nyó ndə shāā ga mó ta. ²⁴Bələ y mǎ tuwisi b'a sú ndə bələ yá, sə sà-dùlmə ndə nwé b'a yə nəbwánsé (caves) wa. ²⁵À b'a lyér byinə né nyèbé à y'a ce à shàdéesé bə sà tó səsémé né ndə jélek y ndə hasil y ndə gazam y denne rə cɔ jiji rí mú. ²⁶À b'a jí á sú, a cèrhé Bə-zhə-zhe á Yi rí yil ré, n wèrhé màmyaarhe n pə ába mó ; Rəmyé yi ní, à dwí rí k'è t'á la cizhil wé yál gaga yé. ²⁷Á m'á zē á lwar b'a ɔwéné Esərayel cəcəl wə, Bə à wó Bə-zhə-zhe, á Yi rí, rə dō téné né gaga yé, ce à dwí rí k'è t'á la cizhil wé yál gaga yé. ²⁸Rəmyé kwā né, à m'a zē a ce à éshirhá y sɔ numbyini gako yó ; á byá bē ndə á bəkwá bē b'a zóm Yi nyi-zwennə zómá, á ezhənà bē b'a dārɔ dārɔ, sə á ébwá-dálá be yirhá b'a nə wé. ²⁹Dē ré rəmyé yùwə, à b'a ce à éshirhá y sɔ tɔntunnə bē bala ndə kana cici mú yó wə ? ³⁰À b'a ce màmyaarhe du dē yi rí ndə té ce y yó, è b'a yə jal ndə myín, ndə (colonnes de fumée) ; ³¹Nənnyéné y b'a lyér e jírɔ cə-byú, cànà b'a jírɔ jal, fòró Bə-zhə-zhe dē ré zē rə yí, dē ré rəmyé mó nánfóló w rə yò w jè mó. ³²Rəmyé yi ní, lò mɔbɔ gako n byé Bə-zhə-zhe yil ré mó b'a nə vwərɔ ; Vwərɔ mó b'a yə Sənyǝ ndə Zhərazalem né, ndə byèbé bə lú, Bə-zhə-zhe la byó mó cəcəl wə.

Chapter 3

¹Nyí-nə dwā né nəmyé mó wé mó, ndá yi rí rəmyé mó yi ní mú, à gá la á k'á zə Zhidə ndá Zhərazalem lyi bí bà y'à zə bà vò yómdé a k'a m'a bà mó yi ní, ²à b'a zə tənésé gako sə bà sə gūli dwā Zəzafwate vɔlɔ w wa ; wó gāa mó à la sə bursi bür ní, à dwí Esərayel rə wó əmyé cəl ré kən mó yilə, wó tənésé səmyé sə y'à jì à dwí rí rə làa dɛ tənésé wə, ndá sə gá y'à bən à tənà y sə tə mó yilə. ³Tənésé lyi bí y'a zə à tənà y bə tá tétéé ; bə kwè bəsbwélé bal-byí y bà yə kə-nəfóló, bə kwè kē-byí bə yə ndá bəwé bə nyɔ̃. ⁴Sə Tiiri ndá Sədō, ndá Fələsətəbá ceme, wó bəkón à n'á yál á wərhé ne ? Wó á jim á n'á yál á cí à yó nà ? Sə á gə n'á yál á cí á jim à yó, sə nyí à b'a b'a k'a ce á jim rí cú mú k'a jòm á yó-pyélé w lálə. ⁵Á kwè à səbyi kùli y ndá sánnómá mó ; ndá à wé ré tēbé rə y'à cən dɛdɛ rə ye y cə mó, á pwà rə á m'a vò a cí á yə né jisí wə. ⁶Á zə Zhidə ndá Zhərazalem byá bə á yə Javane byá bə sono, m̀nì ga á ce bà vò yé né gaga bə yě bə tənà y nɛ. ⁷Nyí-nə wé, à m'a k'a zə bə bə k'a bə jàa y kēbé á yə be è wé mó wə, sə à b'a ce á jim rí cú mú k'a jòm á yó-pélé wa. ⁸Á b'a zə á bala-byá bə ndá á kana-byá bə à yə Zhidə byá bə sono, sə bəmye b'a kwè be bə yə Sabənyéba sono, tənà y kēbé é nye gaga mó wé ; Bə wó Bə-zhə-zhe n zòm ɛta. ⁹Bwəl-nə ywé né nəmyé mó á byili tənésé wé, Tene-na búlú né ! Zhárh-na kándar ré rə zé tɛ ! Rə zə búlú né jàa wa, Shədéésé gako ! ¹⁰Kwé-nə á socs bá á m'a lù búlú shimi, kwé-nə á Serpes bá mye á m'a lù swə ! Sə lò m̀b̀b̀ n wó nəbwé mó sə n wó : Əmyé wó kádo ! ¹¹Əmyé tənésé shébé á jé á kəkélé tənà y mó gako mó, lyi bí, dūr-nə lálə á bà, zí-nə dwā yó ! Á, Bə-zhə-zhe, ce n kádar ré bà gāa mó ! ¹²Bə tənésé zé dɛ, sə zə sə yé sə zə Jəsafwate vɔlɔ w wa ! Bə wó gāa mó à la né jòm a bür tənésé shébé sə jé sə kəkélé tənà y mó lyi bí. ¹³Kwé-nə dāmmək̀l̀l̀ wá, bə jòró w yúwə ! Bə-nə, nóm-na wa, bə góró w súwə, nəbwánsé sú sə bərh ! Bə bə wu-bárhé tumə né já dɛdɛ, ¹⁴Bə wó numbyinsi nánjəjóló, numbyinsi nánjəjóló sə ŋwéné bursi vɔlɔ w wa ; bə Bə-zhə-zhe dɛ ré bwəse, bursi vɔlɔ w wé mó. ¹⁵Nənyéné y ndá cənà y b'a jirh cə-byú, Sə cəmməsərsé t'á la sə pwé ré yər yé. ¹⁶Bə-zhə-zhe zhí Sənyō né n ná n swərə, n zhí Zhərazalem né n ce n cəl ré n'è dwi ; Dɛ yə né ndá ce y dom. Sə Bə-zhə-zhe wó n dwí rí shòò jàa, shòò jàa Esərayel byá bə yilə. ¹⁷Èta, á b'a lwar bə à wó Bə-zhə-zhe, á Yi rí, Rə jé Sənyō né, à pyō wá, Zhərazalem b'a yə əmyé cə, zhə-bal kə n tá n la ò wé tó n lyé yé. ¹⁸Yi rí rəmyé wé, dənɛ nəndwə y b'a dūr tɛ pyār ré yó, yil b'a dūr tɛ pyálsé yó, nɛ b'a yə Zhidə bwisi gako wé ; Nə-bùli b'a du Bə-zhə-zhe kélé y wa, e ji Sətimi vɔlɔ wsa. ¹⁹Ezhipti b'a cə, Edəme b'a cə ò jirh ɛpòlò, jàn tumə né nə lyi bí twí Zhidə byá né mó yilə, Bə gá ló bə dóo zhe cinə bə jal mó tɛ tənà y w mó yilə. ²⁰Sə lyi b'a jòm Zhidə né twéé twéé gako, bə jòm Zhərazalem né, bə nɛmɛ nə pú pú dwā. ²¹Á b'a cí bə jal mó jim, à gwé yə jim rí rəmyé mó dwí rí jim cí gaga yé, Sə Bə-zhə-zhe mó m'a jòm Sənyō né.

Amos

Chapter 1

¹Nyí Aməse, lyi bí byébé bà y'à n'è kən vwámá né Təkwə né mó mādù zòmá né, kən ré tēbé n nɔ n zɛ n zòm, Esərayel shò kwā né, Zhəda pyō Ozhaase ndá Zhəwaase byí Zhərbəwam, Esərayel pyō mó, pyélé ré jú yi ní, ndá ce y zhúzhú mú y'à gwé dāl byinə nəlye mó. Kùr-jirə zòmɛ ré ²N yá n ná n wələ: Cinu zhí Səyō né n ná n swərə, n zhí Zhərazalem né n ce n cəl n'è domə, vwā-ənənə bə vwámá gə-dóm-jàasé wə wu-zhùlù wé, Karəmel pyō w yə-pélé y j'a kù. ³Nyí Cinu nyí rí: Damaase lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ndá twər ré rəna y yilə, à j'a t'á la nyí rí tēbé à kwè mó kwārɁ yé: bə gá zə cəbó w nd'ò yálé né bə m'e gə Galaade mó yilə, ⁴à m'a ji Azayəə jì y myín, sə mə m'a jí Ben-Adaade pyō kálsé. ⁵À m'a kə Damaase cə w bəlò w sáfɔ wá. À m'a ce pyō mó jé tɛ, Byəkəyaate-Awən né. À m'a ce m̀b̀b̀ pyélé-dəðl̀l̀ w wə n jō w mó mye jé tɛ, Bete-Eden né; sə rəmyé yó, bə m'a pwà Siri lyi bí bə m'e vò Ciiri, wó Cinu nyí rí. Nyí Gaza ndá Shilisəti lyi bí shò kwā né ⁶Nyí Cinu nyí rí: Gaza lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ndá twər ré rəna y yilə, à j'a t'á la à nyí rí à kwè mó kwārɁ yé: bə gá pwà lyi nánzhəzhə w bə tənà y w bə vò bə ce Edəm lyi bí jō w mó yilə, ⁷à m'a ji Gaza cə w byílsí myín, sə mə m'a jí ò pyō kálsé. ⁸À m'a ce pyō mó jé tɛ Ashəðəðə né; a ce m̀b̀b̀ pyélé-dəðl̀l̀ w wə n jō w mó mye jé tɛ Ashəkəłš né. À m'a zhé jé Ekəř lyi bí yó, sə Shilisəti lyi bí kùr ré rə dāl mó gako m'a cì, wó Cinu Yi nyí rí. Nyí Tiiri ndá Fənishi lyi bí shò kwā né ⁹Nyí Cinu nyí rí: Tiiri lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ndá twər ré rəna y yilə, à j'a t'á la à nyí rí à kwè mó kwārɁ yé: bə gá j'á yə bə da-byùúri ndá dwā yə lyírɁ, bə zé bə ce lyi nánzhəzhə w byébé bà y'à pwà Edəm lyi bí jō w mó yilə, ¹⁰à m'a ji Tiiri cə w byílsí myín, sə mə m'a jí ò pyō kálsé. Nyí Edəm shò kwā né ¹¹Nyí Cinu nyí rí: Edəm lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ndá twər ré rəna y yilə, à j'a t'á la nyí rí à kwè mó kwārɁ yé: bə gá pú bə da-byá bə kùr bə jì ndá búlú shù, bə j'á yə shéné bə dūr bə nònò yilə; bə lyim rí gá y'à j'a ce bə y'à wər bə yé bə gu mú ni, e jà bə y'à nyéé bə cí zùuri bə wé mó yilə, ¹²à m'a ji Təmə cə w myín, sə mə m'a ji Bəšəra pyō kálsé. Nyí Amō shò kwā né ¹³Nyí Cinu nyí rí: Amō byá bə nyí-ni-cō twər ré rətò y ndá

twær ré rə̀na y yilə̀, à j'á t'á la à nyí rí à kwè mó kwǎrh yé: bə́ gó kǎr Galaadə kana bə́ byèbè bə́ y'à zhe pǔrh mú
pwísi, m̀̀nì ga bə́ ɲwènè bə́ wèlè bə́ tənà y mó yilə̀,¹⁴à m'a ji Araba cɔ w byísi myín, sə mə́ m'a súli mə́ jí ò pyǝ́
kǎlsé, sə kɔn m'a tó búlú búbwéé denne, búlú dɛ́ yù wə́, ɲdə́ zho denne, zho nánfɔ̀lɔ̀ dɛ́ yù wə́; ¹⁵bə́ m'a zə́ bə́ pyǝ́ mó
bə́ m'e vò yómá-jè, bə́ m'a tó dwā bə́ zə́ ɲmyɛ́ ɲdə́ ɲ shədə́ésé yó-cinə́ bə́, wó Cinu nyí rí.

Chapter 2

¹Nyí Cinu nyí rí: Mɔwaabe lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ñdá twər ré rəna y yilə, à j'á t'á la à nyí rí à kwè mó kwārɥ yé: bə gá ju Edəm pyǝ mó kúr rí myĩn, rə jí rə jĩrh tòmò mó yilə,²à m'a ji Mɔwaabe tənà y myĩn, sə mə m'a jí Kəryɔɔte pyǝ kálsé; Mɔwaabe tənà y lyi bí m'a ci sò nánfɔlò wé, ñdá búlú búbwéé n'è búbwéé, ñdá pyi-bya nyu pólá n'è wúlá;³à m'a ce bù-kárna mó jé té tənà y wé; sə à m'a gu nmyé ñdá shədéésé yó-cinà bé gakó, wó Cinu nyí rí. Nyí Zhəda shò kwā né⁴Nyí Cinu nyí rí: Zhəda lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ñdá twər ré rəna y yilə, à j'á t'á la à nyí rí à kwè mó kwārɥ yé: bə gá zhǝ Cinu còrhò mó, bə súlí bə yà n nyá né tó mó yilə; bə kɔma bé byèbé bə nàmbala bé y'à n'è zwé bə nyí mú, gá y'à dwí bi mú yilə,⁵à m'a ji Zhəda tənà y myĩn, sə mə m'a jí Zhərəzalem pyǝ kálsé. Nyí Esərayel shò kwā né⁶Nyí Cinu nyí rí: Esərayel lyi bí nyí-ni-cō twər ré rətò y ñdá twər ré rəna y yilə, à j'á t'á la à nyí rí à kwè mó kwārɥ yé: bə gá yé wu-cángá cábal mó bə m'e zwé səbyí yilə, bə zé bə yé nəmò mó bə m'e zwé nəcíl kúr rədù yilə;⁷bə gá j'á só sə bə nə ce y shó w zúzúnú cinà bé yó w ñdá bə wu gakó mó, bə j'a zé bə n'è yŭr lyi-bwálsé wé ré bə cìn yilə; rəmyé kwā né, byí ñdó n da ga n'è zhəl bə zwì ñdó ké-byí èmyé èdù yó, bə m'è fuuli à Yil ré rə bə dō zhe mó;⁸gandé tèbé bə n'è zwé ñdó jàn, kɔn ré tèbé rə cinà bé mə sə bə pə mó jàà wa, vwĩ-júlú gakó yala ne mó yilə, ñdá dāvé y kèbé bə zwé ñdó jàn bə n'è nywè bə yi rí ji y wé mó yilə.⁹E ja àmyé y'à ce Amərətəbá, bə dǝ-zhiyá y ñdó séédəre dǝ-zhiyá y wó kɔn rədù mú, bə jàn ré ñdó shééne jàn ré mye wó kɔn rədù mú, jé té bə yé né; à y'à cò rə byá bé rə yó-pèlé w mó ñdó rə nèsé té ce y kúr w mó ga;¹⁰e ja àmyé y'à ce á shər Ezhíbti tənà y wa, à yàl né ñd'ába byinə shá-èna gɔ-elū èpòlò w wé, m̀ǹǹ ga á zwé Amərətəbá tənà y á cìní;¹¹à y'à ce nyi-zwennə shí á byá bé cəcəl wə, a ce lyi bí byèbé bə bwəl nyí bə m'e pē bə cìn mú shí á byèbé bə cǝ bə dwā bé mó wé; rə nə wó zhən ráá kɔma, Esərayel lyi byá? wó Cinu nyí rí. ¹²Sə á n'á ce byèbé bə bwəl nyí bə m'e pē bə cìn mú zé bə n'è nywè dāvé, á n'á pə nyí nyi-zwennə bé ne, á zhe: Á j'á t'á la nyi-zwennə zòmà zǝm yé!¹³Rəmyé ce nyĩn ni, à tú à la ába té nóm kúr yó, ñdá búlú eshā-vwətu kǝbó ò sú ñdó gɔ, gá y'a nò kɔn té né: ¹⁴shòò jàà t'á la nɔ lò mó mǝbó n zhe ywəl yil yé, wu-jǝ cábal tá n la n jàn ré dwā yó cú yé, kàndɔ t'á la lú yé,¹⁵twā tarna tá n la ŋwònɔ n zhì dǝ yé, lò mó mǝbó n zhe ywəl tá n la lú yé, eshə-jòmna mó mye tá n la dūr n lú yé,¹⁶dǝ ré rəmyé mó yù wə, kàndar ré rəmyé mó kàndɔ w m'a dūr nánlwè, m̀ǹǹ ga o lú, dǝ ré rəmyé mó yù wə, wó

Chapter 3

¹Cili-nə nyí rí tēbé Cinu ná n'í cí á shò kwā, Esərayel lyi byā, dwí rí tēbé gakó à y'à ce rə shər Ezhbti tənà y w mó:
²Ámyē dúdú pár à lwar dwá né nyēbé gakó nà wə ce yó mó cəcəl wə; wó rəmyé rə ce à m'a bwərh ába, á lwele ré gakó shò kwā né. Kən ré tēbé Yi n'è wērhé mó e súlí nyi-zwennə zómà né³Nunə bəlye nà m'a tó dwā bə n'è zhəlè, e jà bə yə dwā yó ce nà? ⁴Bərcə nà m'a zē ò n'ò swər tú w wə, e jà ò yə kən zal nà? bərcə byí nà m'a pyē e pwəl mó w e ce è cəl du e j'à yə kən zal nà? ⁵Kú mí nà m'a tu pòmò wé ce yó, e jà bə yə kən zə bə m'e vwē y nà? Pòmò nà m'a n'ò zhě dē ce y yó, e jà ò yə kən zal nà? ⁶Pyi-bya nyu pólá gə n'è wúl cə wa, lyi bí wun nà t'á la zāš nà? Lwele gə tu cə wa, è nà dā Cinu n'í ce rə wērhé nà? ⁷Nyí Cinu Yi tá n'í wērhé kən rədu ga mye ndó n'í yə jèrè n byili n'í yò w ò shèè mó nyi-zwennə bé n'í tūntūnnə bé ne yé. ⁸Bərcə swər, è nà wó mǎ lò ywē t'á la zal? Cinu Yi zóm, è nà wó mǎ n'í tá n'í la nyi-zwennə zómà zóm? Nyí Samare shò kwā né⁹Jíl-nə Ashədcəde pyš kálsé yə-pélé wa, sə á jì pyš-kálsé yə-pélé wa, Ezhbti tənà y wa, á bwəl á byili á wò: Bə-na dwā yó Samare cə w pyār ré yó, nyí-nə kən gə j'a gúlí dwā ò wé né ma wé, bəkón nònò dwí ò j'á wə ò wé! ¹⁰Bə j'á yəl kən tēbé rə mǎ mó wərhó yé, bəmyé byēbé bə j'á n'è súlí jóre tūtwešš né tū ndó ηwòlè wé ré dwā yó shel bə pyš kálsé wé mó, wó Cinu nyí rí. ¹¹Wó rəmyé è ce, nyí Cinu Yi nyí rí: Zù-bal mó mà n kəkélé tənà y n ce dwā wa, bə m'a cò n'jàn ré bə yě mó, sə bə m'a súlí bə bubu n' pyš kálsé. ¹²Nyí Cinu nyí rí: Cinu mà n vwārh Esərayel lyi byā bə ndó jàn, lyi bí byēbé bə wə Samare né mó, bə jē dəgwā nándədòlò yó, pal ré jàà y kēbé è càn wé mó wə, ndə vwā-ənòn gə yà n vwārh vwām nərēh səlye ráá mà zhě kəkàlā bərcə nyú w ndó jàn né. ¹³Cili-nə sə á kwē á nyí á cí dóó Zhakəbe kélé y yó, wó Cinu Yi, lū gakó Yi rí nyí rí: ¹⁴dē ré tēbé à la còrhò-tum pə Esərayel nē, è lwele ré yil mú, à m'a cò Bətel vwī-jùúlí, bə m'a kə vwī-jùlú w nyimi ní, sə nà m'a ló té ce y yó; ¹⁵à m'a cò wār ré yi rí jì yá, a zē a cò cə-lumu w yi rí jì y mye, jisi shēbé bə cí nàntú yə-byələ bəbwār wé sə yó mó m'a jé té, jì-fwàlsé m'a shíshiri té, wó Cinu nyí rí.

Chapter 4

¹Cili-nə nyí rí tēbé, Bashā nà-nyēmē né á n'á dòm gɔ Samare pyò w yó mó, á n'á wèrhé jàn zúzúnú ciná bé ne, á n'á cèè nèmwa bé tē, á zē á n'á wəl á yó-ciná bé ne: zə n'á má bà ná nyò! ²Cinu zə n'á cìcì n'á bà dō zhe mó n'á má n'á bwəl nyí n'á zhe: Zhèn zhènà, nyí dwā bàn á yilə, bà m'a zə ku yələ bà zə ába bà m'e lyē, bà súlí bà zə zalse bà m'e zə á dwā bé byēbé bà pú á kùr mú, ³á m'á tó byílsí bōlā bé á shār, lò gako ná n'á dūr n'á la n'á yé gá zā má, sə bà m'a jì ába bà ce Armāsa səta wó Cinu nyí rí. Nyí yəwəl ré bà m'ē twí tūtəwə né shò kwā né⁴Bà-na Bətel, sə á cē nyí nì, cē-nə nyí nì á k'á bwérhé, Jəlagal né, á gə zē nəkəkólé ne, sə á j'á zwəl á vwə né, sə dwā nətò dē ré, sə á pə á kən ré rədù gako shí yó w mó; ⁵jì nàbán-co vwí tēbé rə yə sà-nəbyē ce mó myín, bwəl-nə á byili lyì bí gako pùbùlə pansé shēbé bà pə mó, bà wó rəmyé á j'á só, Esərayel lyì byā, wó Cinu Yi nyí rí. Wu-kùlù wó⁶Wó àmyé à y'á dāmā a ce kaka tēné á la á nyú w co á ceme né gako wé mó, a ce kùjú lyē á jààsé gako wé, e jà ndə rəmyé ga, á j'á yə kwē á bà à sō yé, wó Cinu nyí rí. ⁷Wó àmyé à y'á dāmā a vò ába dwā yá, à y'á ce dwā y nyò cə kòbó wa, ndə jòró w gwē dāl cànse sətò, e yē kòbó dō mó ne; kélé kē y'a nə dwā nē mə yí yə, kélé kēbé dō è lyē dwā mó zē è n'ē kùlə; ceme nəlyé ráá nətò, y'á zē nə vò cə dō wə, ndə nə n'ē tutwi, nə la nē nyò, e jà nə yə nə nə-nyēlsé gwi yé, sə ndə rəmyé ga, á j'á yə kwē á bà à sō yé, wó Cinu nyí rí. ⁸À y'á zə jījì shəshār cími y ndə jījì byā cími y a m'a pə ába còrhò-tum, zəzòmē y'á dòm á báaré wé ré ndə á dəwé-cémé né cəsé ndə á pyípyùlí e súlí á olyivyəaré, e jà ndə rəmyé ga, á j'á yə kwē á bà à sō yé, wó Cinu nyí rí. ¹⁰À y'á ju ába cím-bəlwélé y è shí Ezhìbtì mú, à y'á gu á bóbwa-dàlá bé ndə búlú shù nd'á n'á zal á shəshesé, à y'á súlí a ce á myəlú nyēè á zulú jàà y lwē námmədòrhò wá, e jà ndə rəmyé ga, á j'á yə kwē á bà à sō yé, wó Cinu nyí rí. ¹¹À y'á ce á wun nì zhìlì nə gùlí dwā ne, kən merhe dwā ndə Yi gə y'á cə Sədom ndə Gəmmore rə gùlí dwā ne né, sə á y'á wó ndə myín-də kòbó bà twár myín nánfòlò w ta, e jà ndə rəmyé ga, á j'á yə kwē á bà à sō yé, wó Cinu nyí rí. ¹²Rəmyé ce, nyí à gó la mó né wòrhó, Esərayel: è gə zē è wó èta à la mó né wòrhó mó ce, tene n'á cìn n'á Yi rí jəl yilə, Esərayel: ¹³Já n'á nyí wé: Mòbó n'á ná n'á wèrhé pyār ré mó, n'á ná n'á ce zho w yəl né, n'á ná n'á ce numbyínì y lwar kən ré tēbé n'á tene n'á la wòrhó mó, n'á ná n'á ce cə-lár ré shí cə-byín rí wé mó, n'á ná n'á zhəl ce y jààsé sə wə dēdē yó mó, n'á yíl Cinu, lū gako Yi rí

Chapter 5

Cili-na nyí rí tēbé, wu-zhùlù nwá y kēbé à n'á nún á shò kwā né mó, Esərayel kələ lyi: ²Esərayel, kē-byí y kēbé è yà bal pàr mó, tu tē, è j'á k'è t'á zē gaga mye yé, è j'a tu è pyè è ce y yó, lòlò mye tēné n'á la y dē zhǒ yé.³Bà nyí Cinu Yi nyí rí: Esərayel dwí rí shò kwā né, cɔ w kòbó ò n'ò pwà shàdēése mǎrhò mó, shàdēése m'a dàl shàdēése zǒm sásá; kòbó ò n'ò pwà shàdēése zǒm, shàdēése m'a dàl shàdēése shí sásá; Nyū ráá cu⁴Nyí nyí rí Cinu nò n'á cǐ Esərayel dwí rí ni mú: Pyà-na àmyé, b'á m'á zə myǎl. ⁵Sə á bàk'á pyà Bətel né yé, á bàk'á vò Jələgal yé, á bàk'á lyé á vò Bəer-shəba yé, bà bə m'a pwà Jələgal nàmpúm bə m'e vò yómá-jè, sə Bətel m'a j'a jǐrh lwele dúdú.⁶Pyà-na Cinu b'á m'á zə myǎl Zhozefu dwí rí lyi, dē-na á cín n'á bàk'á n byili ába n'á jàn ré, ñdə myín mǎbó mà j'á n'è jí kɔn gako ta, e jà lòlò tēné Bətel né n'á m'a n'á cɔ mu yé. ⁷Bə n'è ce tēbé rə mǎ mó jǐrh kɔn rə n'è gwi, bà n'è fwàl cángá tǔtwǐí rí tē.⁸Mǎbó n'á wèrhé Pəlayaadebá ñdə Orəyɔa, n'á n'á ce cə-byín rí jǐrh nəkəkólé pwè mó, n'á ce cə-kóló w jǐrh cəcə nàmbyí mú, n'á n'á byè nə-fǎlò w nàná bə n'á cǐ dwā yó, m̀nì ga n'á ce bə ló bə yí lū w cə-yala gako mó: n'á yil Cinu. ⁹Wó ñmyé n'á n'á ce bà bubu nəjà-bal mó, bubuwá y j'a zú cɔ w jàà y kēbé bà lū bə kəkélé mó w ñdə jàn.¹⁰Bə j'á sùl lò mǎbó n'á n'á wəl bù-kárna bə ne bà bə twí ñdə kɔn gə mǎ sə rə twí ní mú, bà j'á n'è fuuli lò mǎbó n'á n'á zòm zhən mó. ¹¹Á gə j'á n'á pyéné zúzúnú cábal mó dēdē èta mó, á n'á zwè n'á cəl jǐjǐ rí ñdə jàn mó ce, á t'á la nəkulə né nə səl mó jísí á lù mú, wé jòm yé; á t'á la dǎwé-cémé né nə byá bə j'á nyè dēdē á zhele mó, dǎwé y nyó yé.¹²Bə á yé á nyí-ni-cò twər ré nánjəjóló w yó, ñdə á yə-bəlwǎálé jéné ré gə wó né, ámyé byèbə á n'á nwènə wu-cángá cábal mó, á n'á nyéé lyi bí bà pə ába kwǎnde mó; bà n'è cəbə bà bə pə buri nəmwá bə ne, bursi bür jàà wa. ¹³Wó rəmyé rə ce, yi rí rəmyé dwí rí wé, surhə cábal mó n'á n'á shǐ n'á nyí, bà è wó lwele yi.¹⁴Pyà-na cənə sə á yé lwele ne, m̀nì ga á zə myǎl, èta mye, Cinu, lū gako Yi rí, mà n'á yə né ñdə ába, ñdə á gə n'á wəl né. ¹⁵Súl-nə lwele ré, sə á swénə cənə ré, Ce-nə kɔn ré tēbé rə mǎ mó k'á yə né, bursi bür jàà y wa: dəga, Cinu, lū gako Yi rí, mà n'á dūr Zhozefu dwí rí kūr ré nǎn.¹⁶Rəmyé yilə, nyí Cinu, lū gako Yi rí, à Cinu mú nyí rí: Lúrh m'a yə dwā-gùlǐ jààsə gako wé, sǒmsə gako yó, bà m'a n'è kúrh bà zhe: Wey! Wey! bà m'a byè vwǎlna mó cu wu-zhùlù w jàà wa, bà byè byèbə bà yé wu-zhùlù nwísí nún mú, lwísí jàà wa; ¹⁷lúrh m'a yə dǎwé-cémé né cəsə gako wé, à gə tú à la n'á cəcəl w tó a lyé yi ní, wó Cinu nyí rí. Tēbé bà n'è dē mó wó cín-jəjǎrǒ kɔna¹⁸Lwele m'a zə lyi bí byèbə bà j'á n'è dē Cinu dē ré ñdə bà wun gako mó! Rə nə m'a zə kūrə? Bəkón Cinu dē ré la yál á yilə? Rə m'a yə cə-byín, rə t'á la pwè yál yé. ¹⁹È nyè ñdə lò gə n'á n'á dūr bɔrɔ yé né, n'á zè n'á vò n'á jəl cǐl-kuǐ ta; n'á kwè n'á vò jè, n'á zə n'á jè y n'á zhí byílí y ni, dɔm zè mǎ dǎ mó.²⁰Cinu dē ré nə t'á la cə-byín yál, rə yé pwè yál ne, dē nàmbyí, pwè dá-byí ga tənə? Yi n'è zhè còrhó w Esərayel n'è pə rə mó²¹Á j'á sùl á címsí nánfwǎlsé, à n'á fuuli si, à j'á k'á t'á yǎl á nyèé á kúlsí á n'á jòm mó dweme yé, ²²á gə tú á n'á pə ne á vwè nàmpúmá cǐé né yi ní mú yé; kaka j'á tənə á pansé wé rə yú à búlə yé; à n'á pyírhí à yé à ce kwā, à t'á nyí á vwámá né nə nù mú vwè né sǒ yé;²³zə n'á nwísí sò w n'á má vò kwā né à nyí ni, à j'á k'á wār n'á zòn né cələ né à n'á cili yé. ²⁴Bə kɔn ré tēbé rə mǎ mó púrh tē ñdə nàná bə ta, sə cángá tǔtwǐí rí mye púrh tē ñdə bwi kēbé è t'á wí ta!²⁵Esərayel dwí rí lyi, á nə pə ne vwè ñdə panse byinə né shə-əna y gɔ-elú èpòlò w wə? ²⁶Sə á zhí Səkuuti, á Pyǒ mó, e súlí ñdə Kəwan, á səsəyùulí, á yə né cǎmàsɔwá y á zúrhí á cín yil mú.²⁷Á m'a pwà ába á m'a vò yómá-jè, Damaase kwā né, wó Cinu, lū gako Yi rí nyí rí, wó rəmyé rə wó n'á yil ré.

Chapter 6

¹Zúzúnú m'a zə lyi bí byèbé bà n'è dèè bà shìrhá y Səyɔ̃ sɔ́ mó, òdà lyi bí byèbé bà n'è bùl bà Samare pyò w m'a ce bæ nə yə-zùlá mó, bəmyé byèbé bà wó ceme né gakó náyóó w lyi-fwààlé mó, byèbé Esərayel dwí rí lyi bí n'è twí bà sɔ́ mó: ²bà n'è wə̀lə: «Tó-nə Kaləne, sə á nyí á nyí wé, sə á zhì gàà mó á vò Amaate, cə-fɔ̀lò wá, rəmyé kwā, sə á sɔ́ á vò Gaate, Shilisəti lyi bí cɔ́ wá; nə nə cɔ́ pyə-tənèsé səmyé mó nə? nə tənà y nə já du á tənà y nə?»³Á n'á pyà sə á ce lwele dè ré twər rə vò rə kwā, e j'á wó jóré tɔ̀twɪ́ rí á k'á n'á ce rə twě rə bwəlse. 'Bà j'a tu bà pyé bæ cèlè bà pala né bà cí nàntú yá-byə̀lə bóbwár wè nə yó mó yó, bà jè bæ j'a sú bà dəgwərɁ nándədwaàlé, òdà bà n'è dòm pyi-byə-étwáále òdà nə-byə-étwáále bà cí rə nə-jìlə né wé mó.⁵Bà n'è dwí zòn bà m'è jì nwíísi nándùrh, bà n'è nún òdà bà səpwà dúdúrí òdà Dəvyidi ta, ⁶òdà bà n'è nywè dəvɛ́ òdà ká-zómá, bæ súlí bà n'è tūr wə-yóóré nwísi, sə Zhozəfu dwí rí yò-zhùlù mú j'á t'á nwènə be námpólé kè ga mye yé.⁷Wó rəmyé rə ce, èlāsɛ́, bæ m'a yə lyi bí byèbé bà la pwǎ bæ m'e vò yómá-jè mó yé né, sə bæ-yàlà-zhe ciná bé kùkùl ré m'a j'a jé tɛ́! Cə-fɔ̀lò w cɔ́ mó ⁸Cinu ná n zə n cici n má n bwəl nyí, wó Cinu, lū gakó Yi rí nyí rí: Àmyé mɔ̀bɔ́ Zhakɔ̀be cìn-byilu mú wó pwarha kɔ́n à yilə, e jà à j'á súl n pyɔ́ kǎlsé mó, à m'a ce cɔ́ w námpúm ò zwə́ bé jɔ́ wa;⁹má bala shí mye gə mɛ́ jì y èmyé èdù wé, bà gakó m'a cì. ¹⁰Dwí lò mó mɔ̀bɔ́ n la cùurí pwǎ jì y wé rə myín ju yil mú, mà n bwərɁ mɔ̀bɔ́ n wə etwǎ kùr w mú n wò: «Lò nə gwě Ɂwénə òdà mó?» Sə n mà n lyár n wò: «Kɔ́n zhè!» Bà m'a wò: «Yě n sò w ne!» Lòlò ká n tənə n la Cinu yil ré byǔ́ yé!¹¹Zhèn zhèn ga, nyí Cinu n nɔ́ n pe nyí; n já n nɔ́ n mà: jì nánfwèlè y n'è shíshìrì tɛ́, jì námpólé y mye cici mú j'á n'è lwe. Nyənyàare zhe Cángá tɔ̀twɪ́ rí¹²EshərɁ nə y'a dūr nákulə yó? Bà nə y'a zə nɛ́ bæ vò nákulə wé?a Sə á ná m'á ce kɔ́n tèbé rə mǎ mó m'e jìrh kɔ́n tèbé rə n'è gwi, á ce cángá tɔ̀twɪ́ rí nyòòrhé y jìrh sijìb? Bele jú mú bæ kùr zhe yé¹³Bà n'è fùù Lədəbar shò kwā né, e jà wó nánfò yilə, bæ zè bà zhe: «È də ná jàn ré rə ce ná zwě Kərənəyim, nyimi nəlyè y ná ciní nə?»¹⁴Sə rəmyé ce, nyín ni, à m'a ce tənà zè e bú òdà ába, Esərayel dwí rí, e nwènə ába, kɔ́n zhì Ləbo-Amaate e m'e yí Araba nə-gòlò wá, wó Cinu, lū gakó Yi rí nyí rí.

Chapter 7

¹Nyĩ kɔn ré tèbé Cinu, à Yi rí ce a nə mó: ń yà ń ná ń wèrhé səsòmè, gɔ w kòbó ò y'à zè ò n'ò púrɔh kòbó bà kwar pyɔ́ mɔ́ yil mú kwā mó; ²nà gá y'à dòm tənà y gɔ w gakó mó ce, à wəlè: «Sùbri, Cinu à Yi, à n'á lwəl mó, Zhakɔ́bɛ nə mà n ɲwèné n zhì dǎ? ń já ń wó námpólé dǎdǎ!» ³Cinu wu zhìlì rəmyé mó shò kwā né, n zè n wò: «Rəmyé mó t'á la wòrhó yé», wó Cinu nyí rí. Wè rəlyè nyɔ́ w Amɔ́sɛ nɔ́ mó: myĩn mú⁴Nyĩ kɔn ré tèbé Cinu, à Yi rí ce a nə mó: Cinu, à Yi rí yà ń zə myĩn ń má ń ké bursi, myĩn məmyé mə y'à jú Góró nánlyilyùmú w mú, y'à zè mə n'è jí tənà y gakóá; ⁵à wəlè: «Cinu à Yi, à n'á lwəl mó, j'á yě èta, Zhakɔ́bɛ nə mà n ɲwèné n zhì dǎ? ń já ń wó námpólé dǎdǎ!» ⁶Cinu wu zhìlì rəmyé mó shò kwā, n zè n wò: «Rəmyé mó t'á la wòrhó yé», wó Cinu, à Yi rí nyí rí. Wè rətò nyɔ́ w Amɔ́sɛ nɔ́ mó: eté yá⁷Nyĩ kɔn ré tèbé ń ce a nə mó: à Cinu mú yà ń zhì dǎ eté b byílí yó, sə ń yà ń zhe eté ń jǎ wa. ⁸Cinu bwərh ne, n wó «Bəkón n na, Amɔ́sɛ?» A lyár a wó: «Wó eté.» À Cinu mú zè n wò ne: «Nyĩ, à bàn eté co, Esərayel, à dwí rí cəcəl wə; à j'á k'á t'á la bórɔ́h a bə rə yil kádò yé.⁹Bə m'a cò Yəzake dwí rí lyi bí vwə né zwəl jààsé, bə m'a wǔr Esərayel yə né còrhó-jisí, à gə tú à zè a la bú ndə Zhəɔ́bwam dwí rí lyi bí ndə búlú shù yi ní.» Bə jì Amɔ́sɛ Bətel né¹⁰Bətel vwĩ-zwəlnə Amasya twĩ bə vò bə wò Esərayel pyɔ́ Zhəɔ́bwam ne: «Amɔ́sɛ já ń ná ń pyà n yò zhùlù Esərayel dwí rí lyi bí sǔ; tənà y lyi bí k'è wàr bə m'a shənə tèbé ń ná ń cí mú rədù ga mye yò yé. Nyĩ Amɔ́sɛ gá ná ń wəl né: ¹¹Nyĩ wó búlú shù ò m'a gu Zhəɔ́bwam, sə bə m'a pwà Esərayel lyi bí púlápúlú bə m'e vò jàà y kèbé è nye ndə bə cə y mó wé.» ¹²jì Amasya zè n wò Amɔ́sɛ ne: «Jé té, nmyé mòbó n nǎ mó; dǔr ń vò Zhəda tənà y w m̀nì ń zwé n cinə: n wó n m'á nə kùjú e jà ń zòm nyi-zwennə zòmà né gàà mó! ¹³Sə n bək'á ké bwérhé ń zòm nyi-zwennə zòmà né, Bətel né nyòndò yé, bə nyòndò mó wó pyɔ́ mó Yi còrhó-jì, pyɔ́ mó Yi!» ¹⁴Amɔ́sɛ lyár Amasya n wò: «À y'à dè nyi-zwennə yé, à y'à dè nyi-zwennə kùkùl lò mye yé, à y'à n'á kòn nǎ, à y'à súlì à n'á nyĩ shəkə́mórébá yò. ¹⁵sə Cinu kəl ne vwámá né kwā né, Cinu zè n wò ne: Zhəl ń vò ń zòm nyi-zwennə zòmà né, Esərayel à dwí rí yilə. ¹⁶Sə èlǎsé mó, cili Cinu nyí rí: ń ná n wəlè: n tá n la nyi-zwennə zòmà né zòm Esərayel shò kwā yé, n tá n la Yəzake dwí rí lyi bí fuuli yé! ¹⁷Sə wó rəmyé rə ce, nyĩ Cinu nyí rí: ń ké mó mà n já n zè ń ná ń twĩ fwəl tùtwəð cə w wa. Búlú shù ò m'a j'a gu n bala-byá bə ndə n kana-byá bə. Bə m'a zə nyínì bə j'a m'e merhe n cə y bə tà. Nmyé cìcì mú m'á cì cə kèbé è zhe jìmdì wé, sə bə m'a pwà Esərayel lyi bí púlápúlú bə m'e vò jàà y kèbé è nye ndə bə cə y mó wé.»

Chapter 8

¹Nyí kɔn ré tèbé Cinu, à Yi rí ce a nə mós: è y'à wó cə-lumu yi rí yó-gurá y cémé byă sáyă. ²N' bwàrh ne, n wò: «Bàkón ò na, Amɔɔse?» A lyár a wò: «cə-lumu yi rí yó-gurá y cémé byă sáyă.» Cinu zè n wò ne: «Kɔn zhè Esərayel, à dwí rí yilə; À j'â k'â t'â la bórthó a bə rə yil kádò yé. ³Dè ré rəmyé mós yù wə, Yi jì y nwísí m'a jírth wówóló cìlă, wó Cinu, à Yi rí nyí rí, cùurí m'a yə nánzhəzhǎ, cə y m'a j'a yə shéé jààsə gako.» Dólina bé wár-sónó wó⁴Cili-nə, ámyé byèbé á j'á ɲwéné nəmò mós nònò yó, á la m'á ce cín-lwəl cíná bé jé tɛ tənà y w mós, ⁵ámyé byèbé á n'á wəlò: «Dò myé càn-dùlí címsí m'a lyé, sə ná m'é yə jǐjǐ rí, dò myé shirhá y dɛ ré m'a lyé, sə ná m'é pul ná bələ y ywáále nyá né ne, ná m'á n'é bə efá yá, ná n'é súlí sàbyi-kùlì y ye yá, ná n'é zhérhé dùmì mɔrhɔ wè ré ná ce rə n'è gòm koma, ⁶ná n'é yè zúzúnú cíná bé ná m'é zwé warse, ná zè ná yè nəmò ná m'é zwé nəcìl kùr rədù? Ná m'á yè bələ pu w mye cici!»⁷Cinu ná n zə kɔn ré tèbé rə wó Zhakɔɔbe cín-dě-zhǎ kɔn mós n' mós n' bwəl nyí, n' wəlò: À j'â t'â la bə tǔtwǎ né rədù ga yò sǒ gaga yé; ⁸ce y nə t'â la tə rəmyé mós yil e didi, cu wu-zhùlù nə t'â la è lyì bí gako zal? È púlápúlá m'a j'a sú dɛdɛ òdə bwí y ta, è m'a sú, sə è m'a k'a só òdə Ezhìbtì bwí y ta. Cinu dɛ ré: cu wu-zhùlù òdə nyí-cám òdə cu dɛ⁹Dè ré rəmyé mós yù wə, wó Cinu, à Yi rí nyí rí, à gə m'a ce nənýónó w zù, nənýónó ecəl wə, a zè a ce cə-byín pyi ce y nənýónó ecəl w yù w mú; ¹⁰à m'a ce á címsí nánfwálsé jírth cu wu-zhùlù, a ce á nwísí jírth wówóló cìlă; à m'a ce ywáále césé gako ne, à fǐ ywé né gako; à m'a ce rə yə òdə byì-dùwə cu wu-zhùlù dɛ ta á yilə, sə kɔn ré tèbé rə la rə yó gu mú m'a yə òdə càn dɛ ta.¹¹Nyí dwā bàna, wó Cinu, à Yi rí nyí rí, à m'a ce nɔrh tu cɔ w wa, è t'â la yə kùjú nɔrh ráá nɛ nənýèlse yé, è m'a yə Cinu zòmè ré nyòò nɔrh òdə mə nənýèlse. ¹²Bə m'a zhì nà-fǎlò òdù nì bə vò ò dǒ ne òdə bə n'è tutwi, bə zhì jà-gwǎ sǒ bə yiyiri bə vò yi-púrthí sǒ, bə m'è pyà Cinu zòmè ré, sə bə t'â la rə nɔ yé!¹³Dè ré rəmyé mós yù wə, nənýèlse m'a gu kana-byă bé byèbé bə yəl bal pár mós òdə bə cènè ré ga, e súlí òdə bóbwa-dàlá bé ga; ¹⁴lyì bí byèbé bə n'è zə Samarə Yə-bəlóló w bə m'è bwəl nyí, bə zhe: «N' Yi rí zə myè-èdǎlò, Dan! Ber-Shəba Jàn ré yál né twéé twéé yilə!» mós, m'a j'a tu, sə bə j'â k'è t'â la zǎǎ gaga yé!

Chapter 9

¹À nɔ à Cinu mú n yà n zhǐ dǎ vwi-jùlú w yó, n yà n zhe: Mǎ kòrhó nánfǎlò wá, rəmyé yi ní, ò nyé né m'a zhǐzhǐ; gu lyi bí byèbé gako bà wɔ yé né mó, à m'a zǎ a gu lyi bí byèbé bà pú bi mú ndá búlú shù; lò mǎdù ga tá n la nɔ bà cəcəl w n mǎ n ɲwənɛ n dūr n lú yé, bà lò mǎdù mye tá n la dǎl n mǎ n ɲwənɛ n dūr n lú yé; ²bà gə nyéé bà zhəl cúlú mye, à jǎ y m'a vūr bi gǎa mó, bà gə jil dǎ-yi w mye, à m'a ce bà shí gǎa bà só tǎ; ³bà gə zhəl bà shèè Karəmel pyò w yá-pələ w mye, à m'a vò a pyà be gǎa, a ce bà só tǎ; bà gə zù nà-fǎlò w kūr w bà jé à yé né mye, à m'a pə nyí Dòm mó ne bà mǎ dóm be gǎa; ⁴bà gə pɔ bà cín bà zwə bé ne ndə lyi byèbé bà zɔ búlú jǎa w ta mye, à m'a pə nyí búlú shù w ni bà ò gu bi gǎa; à yírhá m'a j'á pyà bà yó, è dà be cənɛ wòrhó yil yé, wó lwele wòrhó yilə. Cinu n cí ce y ndə dǎ-yi rí ga⁵Cinu Yi, lū gako Cinu mú, gə jǎ n dwərh ce yá, è j'á n'è didi, cu wu-zhùlú j'a zǎ ò zhe è lyi bí gako; è púlápúlá y'a j'a sú ndə bwí y ta, e k'a só ndə Ezhíbti bù-fwələ y ta; ⁶lò mó mǎbó n ná n lwi n nàrh-cú byísí dǎ-yi rí wə, e jǎ n ná n lwi n pyò-kələ y ce y yá-pələ w mó; lò mó mǎbó n ná n byé nà-fǎlò w náná bé n cí dwā yó, n zǎ n ce bà ló bà yí lū w cə-yala gako mó, wó Cinu, è wó n yil ré. Esərayel nə bà yó-nyǎ zhe nà? Esərayel lyi byǎ, á nə dà ndə Ecopyi lyi bí ta nà? wó Cinu nyí rí. À nə yə ce Esərayel lyi bí shər Ezhíbti tənà y wa, a ce Shilisəti lyi bí shər Kafətor né, Siri lyi bí zǎ bà shər Ciiri ní nà? Dóo ciná bé còrhò-tum rí ⁸Nyí Cinu, à Yi rí yírhá né nà j'a pyà pyə-tənà y è dó mó yó: À m'a ce e jé tǎ ce yó, sə e jǎ à t'á la ce Zhakəbe dwí rí lyi bí púlápúlá jé tǎ yé, wó Cinu nyí rí. Zhən ga, nyí à la nyə pɔ: dwā né gako cəcəl wə, à m'a byəbyene Esərayel dwí rí lyi bí, ndə bà gə y'a zə zhəzhərhá bà zhəzha né, nákuili námpólé dǎdǎ mye cici j'á t'á la tǎ tǎ yé; ¹⁰è wó búlú shù ò m'a gu à dwí rí lyi bí byèbé gako bà dó mó, bəmyé byèbé bà y'a n'è wələ: «lwele j'á t'á la bwəlse yé, rə t'á la nába yú yé!» Dəvyidi pyə-tənà y m'a k'a kwərhe¹¹Dǎ ré rəmyé yú wə, à m'a kwǎ Dəvyidi kòrhó w ò n'ò yǎl ó ló tǎ mó a cí dǎ, à m'a shí shí ò bǎlā bé, à m'a k'a pú w a cí dǎ, à m'a ce ò zhǐ dǎ ndə ò shǎa ga mó ta, ¹²sə rəmyé m'a ce bà zwə Edòm ndə tənəsé shəbé gako bà byé à yil ré sə yó mó kūr ré rə dāl mó bà cini, wó Cinu mú mǎbó n la re pyírh mú nyí rí. Esərayel tənà y m'a k'a kwərhe¹³Nyí dwā bànà, wó Cinu nyí rí, vwálna mó mǎ n jǎ n pyə jərnə mó kūr nyí ni, dǎvɛ y cǔ byǎ bé pǔrna mó mǎ n pú mǎbó n ná n dwí mú kūrə; dǎvɛ byǎ bé nǎ mó m'a shí pyàr ré wé mǎ dūr tǎ, sə mǎ m'a sú pyələ gako yó mǎ n'è dūrə; ¹⁴à m'a kwərhe Esərayel, à dwí rí yò: bà m'a k'a lù cəme né nyəbé nà y'a cò mó, muni ga bà jòm nà wé, bà m'a zhele dǎvɛ-cəmé, muni ga bà nyò nà dǎvɛ yá, bà ji báare, muni ga bà jí rə wé ré byǎ bé; ¹⁵à m'a zhele be bà ce y wa: bà k'è t'á la be mūr bà ce y kəbé à pɔ bé mó w yé, wó Cinu n Yi rí nyí rí.

Obadiah

Chapter 1

¹Yi zòmà né, nyi-zwennə Abəjaase zòm mó. Nyí Cinnə, Bə-zhə-zhe zòmà né n zòm Edəme yil mó, zòmà né zòm nə wó : Ná nyèè Bə-zhə-zhe twí n tǔmtǔm n bà n nà n zòm tənəsé wé n zhe : Zǎ-na dǎ á vò á bú ndə Edəme. ²Bə nyí à m'a ce Edəm jírħ námpólé tənəsé cəcəl wə, n mǎ n yə kən bà la pǔsə dǎdǎ. ³Bə n cín-byilu mú n wé mó dwí mú, nmyé mǎbó n jə nákuuli bwəl mó w mó. N jə dǎ pyàr ré yó mó, n zǎ n tǎ rəmyé yil n ná n zòm n wé n zhe : Wó mó n mǎ cǐrh ne n ji tǎ ce y yó mó ? ⁴Bá n gə zǎ n vò n cí n jǎl dǎdǎ ndə zúm ta mye, bá n gə zhəl n cí ri dǎ cǎmməsǎsé yó mye, À m'a cǐrh mó a ji tǎ, wó àmyé Bə-zhə-zhe à zòm re. ⁵Sə, ɲwǎlā ráa lyi byèbé bà n'è bubu wé, gə tu n sono cəcə ne, wó n yò zhili ! Bà nə wār n jə kən ré nánzhəzhǐ bà m'a pwà dǎdǎ nà ? Sə lyi bí byèbé bà n'è vūr dǎvɛ, dǎvɛ cǔ byǎ wé mó gə tú n sono, È nə dà cəmé né byǎ bé pur rí dúdú ni bà la yǎ tǎ nà ?... ⁶kən nyé ndə bà gə zə Ezəyu bà kəkəle né mó ta ! Kən nyé ndə bà gə nɔ n nəcəndé jǎa y shò né mó ta ! ⁷Byèbé nmyé ndə bəmyé y'a cə dwā yó mó, nyí bà zǎ bà nyáase n yó bà ji mú bà ce swé ré ne, n dǔwabá yú n yó, bà wərhé mó bà gə n'è yǎl né, Byèbé bà y'a n'è tó mó bà jí mú, zǎ bà cí pòmǔ tǎ n yé né, sə n yə ò nyí ni lwar yé ! ⁸È nə dà dǎ ré rəmyé mó yùwə, Bə-zhə-zhe wəl bà, À m'a ce Edəme surhə ciná bé jé tǎ, a ce lárma ciná bé Ezəyu pyò w yó mó jé tǎ mó nà ? ⁹Á Təmanə, wu-zǎ m'a zə n búlú kəndar ré, bà byèbé bà ɲwənɛ Ezəyu pyò w yó mó gako b'a cǐ bà bǔbòré. ¹⁰Wó n jàn tumə né n ná n twí ndə n da-byí Zhakəbe mó yilə, Cizhíl b'a pú mú, N b'a jé ce y yó byinə nà bà zhǐ zhe yilə. ¹¹Bə dǎ ré tǎbé zhələ bé tú bà zə n shədéésé bà vò yóm ré jə mó, Dǎ ré tǎbé zhələ bé tú bà zù n cɔ w w mó, bà kə Zhərazalem bursí mú, Lwar bà nmye yà n tó n wó ndə bà ta. ¹²Zwini gə tú rə zhe n da-byí dǎ, sə n bəká swéné rə yil yé, n bəká fùu Zhidə byǎ bé yò zhilú mú dǎ ré yú w yé, Sə n bəká wərh n nyí ná-ewòrhó bà zúzúnú dǎ ré yú w yé. ¹³N bəká tó à dwí rí cɔ w bwərsé n zù rə zúzúnú dǎ yú w yé, n bəká fùu dǎ tǎbé rə yò zhili mú yú w yé, n bəká zə n jə n dwərh rə jə-kən ne rə yò zhilú dǎ ré yú w yé ! ¹⁴N bəká vò n zhǐ sə-jar yó n gu byèbé bà dūr mó yé, sə n bəká zə byèbé bà dūr bà lú n pə zúzúnú dǎ yú w yé ! ¹⁵Lwar bà Bə-zhə-zhe dǎ ré bwəlse, tənəsé gako yilə, Bà m'a wərhé ndə nmye gə wərhé né ta ; N

tù-twəð né b'a jòm n yó wə. ¹⁶Ndə á gá nyò à pyò w náàcònò w yó né, Wó èta tənèsé gakó la b'e nyò né twéé twéé ; Sə b'a nyò sə lyi, Sə j'à j'à zhí ndə sà yà lū ní yàl gaga ta. ¹⁷Sə Vwārħ mó b'a yə Sənyō pyò w yó, ò b'a yə náàcònò, Zhakəbe kèlè b'a k'a kwè è jààsé nyí rí. ¹⁸Zhakəbe kèlè b'a yə myīn, sə Zozəfu kèlè y b'a yə myīn-zhù ; Ezəyu kèlè y b'a yə gò ò n'ò ji ndə ò n'ò jí myīn ; sə kaka t'á la Ezəyu kèlè kùr yó yál yé, bə wó Bə-zhə-zhe n zòm. ¹⁹Sə wó byèbè bə ɲwéné Nəgeve né mó bə b'a ciní Ezəyu pyò wa, byèbè bə ɲwéné vòlò w mó b'a ciní Fələsətēbá tənà yá ; bəmyé bə m'a ciní Efərayimi ndə Samare nyí rí ; Sə wó Bēzhame n bə n ciní Galadē. ²⁰Esərayel byá bə byèbè bə zə yóm ré mú b'a ciní tənà y kèbè Kanaā lyi bí jé è wé e m'e vò Sarəpəta, Sə Zhərazalem lyi bí byèbè bə ɲwéné Səfarade né mó b'a ciní Nəgeve ceme né. ²¹Zwennə b'a vò Sənyō pyò w yó, bə ká Ezəyu pyò w bürsi ; Bə wó Bə-zhə-zhe n cí pyèlè ré.

Jonah

Chapter 1

¹Bə-zhə-zhe zòm ndə Amyitayi byi Zhəanase n wò : ²Zè n vò Ninivyi, cə w bə n'è byè bə Cə-fəllò mó wa, n bwəl n ji ò lyi bí búlú ! bə nyi ò lyi bí wu-bárhé tumə né yú ni. ³Zhənaase shí tē n zè n ná n dūr Bə-zhə-zhe yé né n la Tarəsisí, m̀nì ga n jé n vò kwā ne gaga Bə-zhə-zhe yé né. N dūr dūr n yí Jafə, n nə bũ-bwəl rədu rə la Tarəsisí ; n vùr wərse n kwě bũ-bwəl ré zhəl mó ye yá, n tó byèbè bə zù bũ-bwəl ré mó bə lyě bə la Tarsisi, m̀nì ga n vò yé né gaga Bə-zhə-zhe yé né. ⁴Rəmyé yó né, Bə-zhə-zhe ce zho nánfəllò zè nà-fəllò w yó ò n'ò ce dēdē ò zhízhí nē mó. Bũ-bwəl ré zè rə n'è mólé. ⁵Ywè zè rə zhe lyi bí byèbè bə ɲwéné bũ-bwəl ré w mó, lò gakó zè n ná n lwəl n yí rí, bə n'è pwà bə zhī rí bũ-bwəl ré w mó bə dwī pwè ne, m̀nì ga rə jīrh fúláó. Rəmyé yó né ndə Zhənaase yá n zhəl n pyě bũ-bwəl ré kùr w gaga n dē jan nánfəllò. ⁶Rəmyé yi ní m̀bó n ná n dūr bũ-bwəl ré mó zè n yí n nyí ni, n wò m̀ : « Wó bə́kón yil n dē ? Zè tē, nmye byě n Yi rí ! Dēga nyi rə b'a bũ ná yò, ná t'á la cú yé. ⁷Bə zè bə n'è zòm ndə dwā bə zhe : Bə-nà, ná tá tētéé, nà pyà ná nyi wó m̀ lò shō yò w shí ní ò la nába zwini rí pə mó. Bə tá tētéé yá, e zə Zhənaase. ⁸Rəmyé yó né, bə wò m̀ : Byili nába lò ná-yil n ná n vwē zwini rí tēbè n la nába pə mó. Yè n zhī rí ɲwéné, yè n shí ní ? tənà kē lò ndə mó, wó dwi tē lò ndə mó ? ⁹N lyár bə n wò : Àmyé wó Ebəra, à n'á nyàm Yi rí rə ɲwéné dē Arəzana w rə wèrhé dē ndə ce y mó. ¹⁰Ywè nánfəllò zə lyi bí bəmyé mó, bə wò m̀ : Wó bə́kón yil n wèrhé èta mó ? Bə n yá n n jèrè n byili lyi bí bəmyé mó ne, bə wó Bə-zhə-zhe yé né n ná n dūr né, ce bə y'á yé re. ¹¹Bə wò m̀ : È nə wó etər ná b'á wèrhé mó né, m̀nì ga nà-fəllò w nē mó zhì ná yilə ? Bə nà-fəllò w nē mó zhízhū mú jàn ré j'á n'è súlú gaga rə la. ¹²N lyár bə n wò : Kwè-nə ne á ji nà-fəllò w wa, bə nà-fəllò nē mó b'a zhì á yilə ; b'a yé bə wó àmyé à ce nà-fəllò w nē mó nánfəllò w kòbó n'ò zhízhí á yó ? ¹³Lyi bí bəmyé mó zə bũ-bwəl ré bə n'è swəl bə k'a m'e ză ce yá, sə bə wàr yé, bə nà-fəllò w nē mó cəðle m̀ n'è pé bé. ¹⁴Rəmyé yó né bə zè bə n'è byè bə ce Bə-zhə-zhe ne bə zhe : Bə-zhə-zhe, n bə́ká gu nába bal mó m̀bó myəl lé vùr yil yé, n bə́ká cí bə dóó zhe cí jal mó yò w ná yó yé ! Bə nmyé Bə-zhə-zhe wó tēbè n ná n yál mó n ná wèrhé. ¹⁵Rəmyé yó né, bə kwè Zhənaase bə dol nà-fəllò w wa. Nà-fəllò w zhízhū mú j'a zhì. ¹⁶Yi ywè j'a zə lyi bí bəmyé mó dēdē, bə zè bə zwəl vwī bə pə Bə-zhə-zhe ne, bə dwī wè nyi Bə-zhə-zhe yé né bə la m̀ pə. ¹⁷Bə-zhə-zhe zè n twī éwā nánfwèlè e b'e e lyi Zhənaase, Zhənaase wèrhé dwā nətó émwā y wé.

Chapter 2

¹Bə-zhɔ-zhe ce mómwǎ nánfɛlɛ zə Zhɔnaase e lyi, Zhɔnaase wèrhé dwǎ nètò ndá cəcərɪ sətò mómwǎ y wé.

²Zhɔnaase zhì mómwǎ y wé n ce Bə-zhɔ-zhe, n Yi rí ; ³n wò : À zhì à zúzúnú w wé à byè Bə-zhɔ-zhe. Sə n zwè à lwǎl ; À zhì cùu rí wé a búbwéé a ce mó, sə n nyèè à cəl ré. ⁴N dol ne góró nánlyilyùmú wé, nà-fǎlɔ w wé, Sə nàná bé kákélé ne ; n zhízhǐ ně mó mà gakó dūr mà tò à yó. ⁵À zè à zhe : N jì ni a vò kwǎ né gaga, n yírh bə nə ne yé ! Sə à yírhá gwě b'ǎ nə n jì yá. ⁶Nàná bé mólé ne kɔn m'e yí bà la à myǎl vǔr, à mólé góró nánlyilyimú wə, vwal-gar ré pyi ni tɛ. ⁷À zhàl tɛ tɛ pyàr ré kùr wə, ce y cǔbré cār à yé ne dɛ gakó ; Sə Bə-zhɔ-zhe, à Yi, n ce a k'a du góró w w ndá à yírhá ! ⁸à wu w gá tú o zhìlì à wé yì ní, À lyǐrh Bə-zhɔ-zhe yò, sə à yì-co w yú n sono, ⁹Lyì byèbé bà zhí yə né nyèbé nà dà zhèn mó ne mó n'è ce bà cìn kwǎ ne Yi nònò dūr mó wé. ¹⁰Sə è gə wó àmyé yilə, à n'á zwál vwǎ à pə mó, à m'á zhě à cəl dɛ à ce n nàbáná, À n'á pyìrh à nyé né à bwəl mó : Bà vwǎrh mó wó Bə-zhɔ-zhe sǒ mà n'è shí ní.

Chapter 3

¹Bə-zhə-zhe ká n zòm òdó Zhənaase twər ràlyé nyǎn ré n wò : ²Zè n vò Ninivyi, cə w bə n'è byè bə Cə-fǎlǎ mó wa, n bwəl nyí rí à n'á pə mó mó n byili ! ³Zhənaase shí tē n zè n vò Ninivyi y òdó Bə-zhə-zhe gá byili ní. E jà Ninivyi y'á wó cə nánfǎlǎ, lò gə la zhəl n vò n gu ò yó, wó dwā nètò n ná n zhəlǎ. ⁴Zhənaase vò cə w wé dē rədù ; n bwəl n wó : nyòndò òdó dwā shé-èna Ninivyi la cǎ ! ⁵Ninivyi lyi bí zwē nyí bə shéné bə zwē Yi zòmè ré nyí, bə pə nyi-lyōō dē, bə nánceh òdó bə bəsónó gakó zù ywáále gammə-zǔrh. ⁶Yò w vò o yí Ninivyi pyǎ mó ; n zè n pyèlè dāgwǎ y yó, n vùr n gammə-zù-èdǎlǎ wá, n kwè yóló n zù, n jòm tòmò wé. ⁷N zè n ce bə bwəl Ninivyi ní, bə wó pyǎ mó òdó n kwā-lyi fwàalé bə pə nyí rí tēbè bə wó ; bə lyi bí òdó vwámá né, nē né òdó pyiisí bə kaka bə nyú w ce yé, bə bə yě vwámá né bə kál mó nē, bə bə nē bə nywè yé ! ⁸Sə numbyínsí òdó vwámá né zù ywáále, sə bə wǔrh bə búbwéé bə ce Yi ni òdó òdó jàn, sə bə gakó yě bə sómá námməlwélé y òdó bə lwele jàn tumə né bə zə bə jèrh bə twǎ rə wó dóó bə yó mó nē. ⁹Wó mǎ lò n yé, òdó Yi gə la rə wu pyirhú rə só rə lyim ri nánfǎlǎ w tē, muni ga ná yò bək'á zhili gaga ? ¹⁰Yi pwíri bə wèrhé èta, bə yě bə sómá y námməlwélé y nē. Rəmyé yó Yi pyirhí rə wu, rə yě lwele ré rə y'á gu rə wé rə la wòrhó mó nē, rə yə rə wèrhé yé.

Chapter 4

¹Sá nyí rəmyé j'a zhìlì Zhənaase wu ni, í lyim zè. ²N byè Bə-zhə-zhe n wò : Áyà ! Bə-zhə-zhe, è dà rəmyé à zòm ndá à y'à gwě ɲwéné à tənà y wé mó nà ? Wó rəmyé à y'à n'á yál a wò, à m'a dūr a vò Tarsisi y mú. Bə à y'à yé bə n wó Yi n wó nònò dūrna, n ná n vūr lò lwele wé, n lyim t'á zè làlà, n wu-bònò w já, n wu n'ò pyírhí o yě lwele wòrhó ne. ³Rəmyé yilə, Bə-zhə-zhe, èlāsé, zwè à myəl ré, b'a gə cù cǝ yírhá ɲwéné. ⁴Bə-zhə-zhe lyár n wò : n gá kwè lyim rí mú, wó cənè n wèrhé ? ⁵Zhənaase zè n du cò w wa, n jòm kən zǝ cò w yi-púrhí sò, n lù (cabane) n jè è ywəl mó wə, n ná n nyí kən tēbé rə bàn cò w ne yú mú. ⁶Rəmyé yó Bə-zhə-zhe já n ce cǝ (ricin) lyí ò byì, o vò dǝ Zhənaase yó wə, mùnì ò ywəl mó pú mu, sə mə ce n lyim rí só. Sə Zhənaase wu zò nyàn cǝ òmyé yilə. ⁷E ce zè nəkəkələ, cə-lár bəl wa, Yi ce zəzémé bə e dǝ cǝ wə, o j'a kù. ⁸Ce y gá lówá, Yi ce zho bǎrhé shí yi-púrhí sò, nənyónó w mà Zhənaase yó ne, e já e ce n tu tē n jār. N zè n ná n lwəl bə cu gu mu n zhe : cu gə y'a gu ni cǝ à yírhá ɲwéné mó. ⁹Yi wó Zhənaase ne : N wèrhé cənè n gá kwè lyim cǝ w yil mó yilə ? N lyár n wò : À wèrhé cənè a m'a kwè lyim kən m'e yí cu mú. ¹⁰Bə-zhə-zhe wò : N dūr cò w n yə lyèè ò yil námpólé dá-byí kè ga mó nònò, è dà nmyé n ce o byì yé, kǝbó ò lyí cəcǝ èdù o k'a cì cəcǝ èdù mú. ¹¹S'amyé, à nə t'á la Ninivyi, Cə-fǝl w nònò dūr nà, numbyínsi sə du nunə mòrhe zòm ndá shí-elyè, bə yəl bə jǝjǝ ndá bə jəgwā pár mó, e súlì vwámá né nánzhəzhǝ w mó nònò dūr.

Nahum

Chapter 1

¹Yi zòmè ré rə bwəl rə byili Ninivi yil mó. Yi nyì-zwennə zòmà né sébé ré, Yi byili Eləksə lyi bal Nahumi ni mú. ²Bə-zhə-zhe, wó Yi rə bə shè lwele yò yé, rə n'è cǝ lwele jim ; Bə-zhə-zhe, ná n cǝ n jim, n sú ndá lyim ; Bə-zhə-zhe ná n cǝ n jim n zwə bé yó, N ná n cǝ zùrì n wé ndá n zwə bé. ³Bə-zhə-zhe tá n kwè lyim làlà yé, n jàn ré já ; n tá n yě dóó cábal ne nánfò yé, Bə-zhə-zhe ná n zhəl zho nánfǝl wé, n ná n zhəl kǝlma wé ; Bában né wó n nèrh shó. ⁴Sə wó kə-nəfǝl w fwəl tumə né nánzhəzhǝ w dənne ò n'ò tó né ò ɲwéné ò swèlè lyi bí ndá ò surhə né ; ò n'ò yè tənèsé sə yəl ò yómá, ò n'ò yè dwá lyi bí ndá ò ywəl tumə né. ⁵Nyiwé, wó nmyé à lyim rí n'è yì, wó Bə-zhə-zhe mó n cǝ jàn ciná bé n wələ, à b'a kwè n kammə-zù-èdǝl w a m'a pyi n yé ne, a byili n cə-lwè y tənèsé lyi ni, a byili n cizhìl ré pyá bé ne. ⁶À m'a ló pwarha wè n yó, a ce n zhi lyi nánjəjóló cəcəl w bə nyí. ⁷Lyì byèbé gakó bə yírh la n yó jòm mo b'a dūr n nyí ni bə vò kwā né, Bə zè bə zhe : Ninivi cǝ ! Wó mǝ n la ò nònò dūr ? Wó yè à la lò né pyá a nə n jǝjèrə wa ? ⁸Sə wó bəkón nmyé nə yà n zhe du Nə-Aməne, cò w ò y'a jè bwírh cəcəl w mó, nǝ kǝkélé w mó, nə-fǝl w wó byíli è lù e kǝkélé w mó ? ⁹Wó Ecopyi ndá Ezhipti lyi bí nánjəjóló w bə y'a wò ò jàn ré, Puti ndá Lyibi lyi bí y'a wó ò tùntunnə. ¹⁰Sə ndá rəmyé ga, tənà dǝ lyi tú bə zə ò lyi bí, bə vò yómde jè ; Bə nǝ bə bəsoná bə tǝ sómsé yó bə bəbǝle ; bə tə tǝtǝé bə lyi fwəalé yó, bə ce bə jír. yómá, bə zə bə yó-ciná bé bə lyè ndá nyána. ¹¹Sə nmye wó èta n la wòrhó, sǝ la mó zal, n dūr n shèè, nmyé wó èta n la né wòrhó, n bà n pyá jàà n vò n shèè n zwə bé yé né. ¹²N jandé jàasé gakó b'a jír. ndá épyuúli ta, rə cò rə byá bé náyáá bé ; lò gə zhízhǝ ri, rə byá bé n'è lwé lò mó mòbó n ná n yál re n jí mú nyú wə. ¹³Nyí n dwí rí ma, è jír. wó kana dúdú bə ɲwéné n tənà y wa, n tənà y bwəalé pol n zwə bé yilə ; myín jú n bwəalé sə-fǝr ré. ¹⁴Zè n tǝ nǝ ! Kwerhe n shədéésé jàn jàà yá ! Zú bəbǝrǝ w wa, n nò l'argile ! Kwerhe bo-kwā bé shǝ w o k'a zhì ò jàà wa ! ¹⁵Gàà mó, wó myín mə la mó jú, búlú shú ò la mó cǝ, ò la mó jú ndá wó səsòmè ta, Pwā n cìn n cǝ dwā yó ndá səsòmè ta ! Pwā n cìn n cǝ dwā yó ndá səsòmè ta !

Chapter 2

¹Nyĩnə Yò-ècònò nyí bwəlnə ní ɲwéné pyàr ré yó ní bàn yà-zùlá nyí bwəl n byili ! Zhidə dwí rí, zè ní jí ñ címsí, sá pyĩrh ñ nyá né ñ bwəl nə nyí mú, bà lyi bəlwélé y k'è ní t'á bàn ñ sono yé, bà è yò w zhlù lyélyé... ²Còrnà mó ná ní zhəl ní bàn bú ñdá mǝ. Rəmyé ce, yili cɔ w byíli y ní ! Dè sǝmá y yó ! Lyè ñ cǝ tǝnò kéké ! Ce ñ jàn gako gako dwā yó !...³Bə Bə-zhə-zhe ká ní ná ní cí Zhakɔbe zùwá y ñdá Esərayel zùwá y è jàà y wa, kèbé bubur-na bé y'á bubu mú, bà y'a ká bà dǝvè cǝ w jèsé... ⁴Ní búlá kǝdar ré búlá wè ré rə m'e cǝr bà cín yé ne búlá yi ní mú wǝ nǝshən, ní shǝdéesé zù kǝmmə-zwĩrh (pourpre) ; ñdá kǝbǝ ò n'ò dwi myĩn-pwáná nə yǝr eshə-vwětuurí ní, dè ré tǝbé búlá né n'è tene nə la bú mú yùwə, swá né zè nə n'è domə, ⁵Eshə-vwětuurí zè rə zǝ sǝmsé yó, rə n'è dūr jààsé wa ; lò gə nɔ re ní wǝ bà wǝ pǝntámse myĩná, rə n'è dūr dè ñdá dwà è n'è lyályǝ cə-yala gako wé ta...⁶N zè n lyĩrh ní búlá kǝdar ré yò, n byè re bà rə bà, rə zè rə la zhəl rə n'è twi tǝ ; rə dūr lǝlǝ rə bàn byĩsi ní, rə yí rə pwírí bà cǝr jàà y yé né...⁷Bwǝlélé rə n'è pyí rə cǝr bwĩsí nǝ mó yé né mó mǝrh tǝ, pyǝ mó kélé y ló tǝ...⁸... Kɔn yǝl èta : kélé y gako ló nǝ mó wa, jàà y zè e pyé nánfò, bà zə pyə-ké bə m'e lyé bə yǝ ní tǝntǝnnə bé, bà zhí bà n'è ɲwúɲwùni ñdá épwěense ta bà m'è mà bà nǝbáná. ⁹Shǝǝ ga mó, Ninivi y'á nyé ñdá jàà kèbé bà kù nǝ sú y ta...Sə èlǝsé, nyí è lyi bí bà n'è dūrə...Bə zhe be, zhĩnə ! zhĩnə ! ... Sə lò lò tá ní kwè yé... ¹⁰Bubu-na sǝ-byi kùli yó ! bubu-na sǝnnámá mó ! Nǝcənde ɲwéné rə bə zhǝ zhe yé, nǝcənde wè dwi gako tǝbé rə ye y dǝdǝ mó ɲwéné.¹¹Bə bubu, bà cǝ, bà zhili ! Sə wun ní zhili, Nǝdwáná né lyèè, Yesé gako cǝ. ¹²Wǝ etər bɔrɔ w ò yil ré y'á du mú, bwar-byǝ bé kùjú w jàà yá, bɔrɔ w ñdá bwar-nyǝ w ñdá bwar-byi y n'è zhəl rə pyà rə kùjú w ní, e jà lò lò jà ní tá ní jǝjé rə yé ne mó jĩrh né ?¹³Bóró n'ò zal gɔ-námá ò gòm dwǝ w ò pɛ ò byǝ ne, ò n'á shǝr gɔ-námá byǝ ne ò pɛ ò bwar-nèmè né ne, ò gə ɲwéné mǝgǝ mó sú ñdá námá bé byèbé ò zə mó, ò jǝl ré sú ñdá nə-eywaale.

Chapter 3

¹zwini b'a zə cə w ɔ n'ò lwé jal mɔ té mɔ, kɔma bé, ndá jàn tumə né dúdú sú w mú, ɔ t'á lyèè ndá gɔ-námá bé zal o jí mú ! ... ²Bə nyé ywǎlse dweme, vwětuuri nèrh dūr lálà dweme, esharh sə n'è zè sə fwě lálà dweme, búlú esharh vwětuuri rà n'è dūr lálà dweme. ³Búlú eshə vwě-tuuri jòm-na bé n'è te, myin-pwónə n'è dwi búlú shù w nyú wə, swá né n'è jójémé... Lyi nánjəjóló cémè ! ... Lyi nánjəjóló cùwə !... Cùuri nánjəjóló pyě rà yó wàr ɔ la gál yé !... Lyi bí n'è twi cùuri yó ! ... ⁴Sə wɔ kə-nəfɔlɔ w fwəl tumə né nánzhəzhɔ w denne ɔ n'ò tó né ɔ n'wéné ɔ swèlè lyi bí ndá ɔ surhə né ; ɔ n'ò yè tənèsé sə yàl ɔ yómá, ɔ n'ò yè dwá lyi bí ndá ɔ ywəl tumə né. ⁵Nyiwé, wɔ nmyé à lyim rí n'è yì, wɔ Bə-zhɔ-zhe mɔ ní cɪ jàn ciná bé ní wələ, à b'a kwě n kammə-zù-édɔlɔ w a m'a pyi n yé ne, a byili n cə-lwé y tənèsé lyi ni, a byili n cizhil ré pyá bé nɛ. ⁶À m'a ló pwarha wě n yó, a ce ní zhì lyi nánjəjóló cəcəl w bə nyí. ⁷Lyi byèbè gako bə yirh la n yó jòm mo b'a dūr n nyi ni bə vò kwā né, Bə zè bə zhe : Ninivi cɔ ! Wɔ mɔ ní la ɔ nònò dūr ? Wɔ yě à la lò né pyá a nə n jàjéré wa ? ⁸Sə wɔ bəkɔn nmyé nə yà n zhe du Nɔ-Amɔne, cə w ɔ y'á jè bwirh cəcəl w mɔ, nɛ kəkélé w mɔ, nə-fɔlɔ w wɔ byilí è lù e kəkélé w mɔ ? ⁹Wɔ Ecopyi ndá Ezhipti lyi bí nánjəjóló w bə y'á wɔ ɔ jàn ré, Puti ndá Lyibi lyi bí y'á wɔ ɔ tuntunnə. ¹⁰Sə ndá rəmyé ga, tənà dɔ lyi tú bə zə ɔ lyi bí, bə vò yómde jè ; Bə nɔ bə bəsoná bé té sɔmsé yó bə bəbɔle ; bə tə tětée bə lyi fwəalé yó, bə ce bə jirh yómá, bə zə bə yó-ciná bé bə lyé ndá nyáná. ¹¹Sə nmye wɔ èta n la wərhɔ, sé la mɔ zal, ní dūr ní shèè, nmye wɔ èta n la né wərhɔ, n bə ní pyá jàà ní vò ní shèè n zwə bé yé né. ¹²N jandé jàasé gako b'a jirh ndá épyúuli ta, rə cə rə byá bé náyáá bé ; lò gə zhízhí ri, rə byá bé n'è lwé lò mɔ mɔbɔ ní ná ní yál rə n jí mú nyú wə. ¹³Nyi n dwi rí ma, è jirh wɔ kana dúdú bə n'wéné n tənà y wa, n tənà y bwəalé pol n zwə bé yilə ; myin jú n bwəalé sə-fɔr ré ¹⁴Zè n té nɛ ! Kwerhe n shədəééé jàn jàà yá ! Zú bəbɔrɔ w wa, ní nɔ l'argile ! Kwerhe bo-kwā bé shɔ w o k'a zhì ɔ jàà wa ! ¹⁵Gàa mɔ, wɔ myin mə la mɔ jú, búlú shú ɔ la mɔ cɔ, ɔ la mɔ jú ndá wɔ səsɔmè ta, Pwā n cìn ní cɪ dwā yó ndə səsɔmè ta ! Pwā n cìn ní cɪ dwā yó ndə səsɔmè ta ! ¹⁶N dɔlna bé bə já dɛdɛ du cəmməsɔsɛ mɔ, nyé ndə səsɔ ɔ vùr ɔ vòmè o zè ɔ la ta. ¹⁷N pyá bé nyé ndá səsɔmè ta, n yó –ciná bé nyé ndá səsɔmè nánjəjóló ta, rà n'è jòm gɔ yó cə-téné yi : sə nənynɔn gə tú ɔ lyi ɔ zhè, rə zè lò ká ní yəl rà gá jè má yé. ¹⁸Asiri lyi pyɔ, jan jú n vwǎ-ənɔnə bé, N búlú kàdar ré jè rə n'è shirhə, N dwi rí dūr rə làà dɛ pyar ré wə, lò lò tənə sə n pə rə n cɪ dwā yó yé. ¹⁹Cəm k'è tənə n còmɔ mɔ shulu yil yé, N nyələ ré wɔ cu nyələ. Lyi byèbè bə la nyòò bə n'è zòm yó mɔ, ciná b'a mà bə jèrh bə swéné, bə wɔ mɔ lò n n'wéné n lwele ré yə mɔ yí ?

Zephaniah

Chapter 1

¹Bə-zhɔ-zhe zòm ndá Sofoni. Sofoni wɔ Kusəshi byi, Gədaləya byi, Amarrəya byi, Ezəcaase byi. Bə-zhɔ-zhe zòm ndá mɔ, Aməne byi Zəzhaase pyèlè ré Zhidə né mɔ yi ní. ²Bə-zhɔ-zhe wɔ : À b'a zhili kɔn dɛbɛ n'wéné cə y yó mɔ gako, ³À b'a zhili numbyinsi ndá vwámá né, ndá kúmsi dɛ yi w mú, ndá mómɔsé nə-fɔlɔ w mɔ, wě ré tɛbɛ gako rà n'è dwi lò mɔ, rəmyé ndá lyi-bəlwǎlsé ga ; à m'a zhili numbyinsi cə y yó mɔ, wɔ Bə-zhɔ-zhe ní zòm rəmyé. ⁴À m'a zhè à jè Zhidə yó, ndá lyi bí byèbè bə n'wéné Zhərazəlem né mɔ yó ; A b'a cɔ baale wě ré kùr ré rà dàl jàà y kɛbɛ wě mɔ, a cɔ ní tuntunnə bé ndá vwǐ-zwálnə bé ga, ⁵a cɔ lyi bí byèbè bə n'è zhì lyarhe yó, bə wùli dɛ jàn ciná bé yé né bə cərhé be mɔ, ndá byèbè bə n'è zə Bə-zhɔ-zhe yil ré bə bwəl nyi mú, ndá byèbè mye bə n'è zə bə pyɔ mɔ yil ré bə bwəl nyi mú, ⁶ndá byèbè bə yě Bə-zhɔ-zhe sómá y né mɔ, ndá byèbè bə t'á pyá Bə-zhɔ-zhe mɔ, Bə t'á nyi Bə-zhɔ-zhe yò w mɔ. ⁷Gu-nə á nyi shéé á zhì Cinnə, Bə-zhɔ-zhe mɔ yé né, bə nyi Bə-zhɔ-zhe dɛ ré bwəlse, bə nyi ní tənə vwǐ rí, ní cɪr lyi bí byèbè ní la byɔ rà yil mɔ. ⁸Bə-zhɔ-zhe vwǐ rí dɛ ré yù wə, à m'a pə còrhò-tum pyá bé ndá pyɔ mɔ byá bé nɛ, ndá byèbè gako bə zù zhələ kammə-zwǐsí mú ni. ⁹Dɛ ré rəmyé mɔ yù wə, lyi bí byèbè bə n'è zè bə gar jàà y nyi rí bə zwi mú, byèbè bə n'è wèrhé jàn tumə né ndá yũyũ tumə né, bə yó-cəbal kélé w mɔ, ¹⁰dɛ ré rəmyé mɔ yù wə, Bə-zhɔ-zhe wələ, bə nyi búbwéése b'a zè mómwěsé bwərə y nyi rí ni, lyi n'è byi byilí té bə m'è wówólé, cə w düwílí y dɔ mɔ wə, wu-zhilú nánfɔlɔ zè ɔ n'wéné pyǎlsé yó. ¹¹Məkətəseke lyi, wèrhé-na wu-zhilú, Bə bə gu lyi bí byèbè bə n'è dɔl mɔ, bə gu lyi bí bə zhe wár-kùcùrhù w mú gako lyélyé. ¹²Dɛ ré rəmyé mɔ yù wə, à b'a m'a tó Zhərazəlem wé a kəkəle ɔ wě ré, a pə còrhò-tum lyi bí byèbè bə jè bə n'è shirhə, wě ré tɛbɛ bə zhe mɔ yil mɔ. Bə zè bə tà rà yil bə n'è zòm bə wě bə m'è zhe : Bə-zhɔ-zhe tá ní wèrhé cənè, ní tá ní wèrhé lwele mye yé. ¹³Lyi bàn bə jè-kɔn ré bubu, Bə wūr kǎlsé ; e jirh wɔ kǎlse bə lùwə, bə já bə k'è t'á la sə wé jòm yé, dəwé cémé bə zhele, e já bə k'è t'á la nə dəwé y nyó yé. ¹⁴Bə-zhɔ-zhe dɛ ré nánfɔlɔ w bwəlse, rà bwəlse, rà la yú lálà ; Bə-zhɔ-zhe dɛ ré n'è ce rà cəl dɛ, bə búlú kàdɔ w n'ò búbwéé ndá zòmá cɛé. ¹⁵Dɛ ré rəmyé mɔ wɔ lyim dɛ, wu-zhilú ndá zwini dɛ, Zhilú ndá cɔ dɛ, Cə-byú ndá cə-yú dɛ, Bəban ndá kún dɛ, ¹⁶dɛ tɛbɛ bə la pólá cəl nyòò dɛ, ndá búlú búbwéése dɛ, bə la bú ndá cəme né nyèbè nə zhe jàn

mó, ñdǎ nyémé bǎ lù nǎ vò dǎdǎ mó.¹⁷ À b'a ce numbyínsí yè zúzúnú wé, Bǎ zǎ bǎ la zhǎl ñdǎ lyilyǎr ta, Bǎ gǎ dó Bǎ-zhǎ-zhe ne mó yilǎ ; à b'a ló bǎ jal mó tǎ ñdǎ shó ta, bǎ yala né mye pyǎ tǎ ñdǎ púlú ta.¹⁸ Bǎ sǎbyì kùlì y ñdǎ bǎ sánémá mó wǎr bǎ rǎ la zǎ yé, bǎ Bǎ-zhǎ-zhe lyim rí dǎ ré yù wǎ ; Bǎ-zhǎ-zhe mà n tǎ ñ sǎnó w yil n ji tǎnǎ y myǎn e dǎdǎ, ñ mà n jǎ n jǎr jǎr n mà tǎnǎ y lyì bí gǎkó kùr yó n cǎ.

Chapter 2

¹Tənà è bə yala ne zhilù zhe lyi, Zú-na á cìcì mú wě, á nyí, ²ndá nyí rí bə bwəl bə byili mú la m'e pyirh mó, rə dē ré rəmyé mó la m'e yí, rə lyē ndə gɔ-kùlù zho zə o lyē ta mó, ndá Bə-zhɔ-zhe lyim rí ná-còlò w gwě yə á yó w jòm mó, ndá Bə-zhɔ-zhe lyim rí dē ré gwě yə yí mú, sə n lyim rí jòm á yó w mó ! ³Ámyē byēbé gakó á wó cìn-lwəl ciná bé tənà y w mó, á n'á zwě n nyó né mó, Pyä-na Bə-zhɔ-zhe ! Pyä-na cángá tumə né, pyä-na cìn-lwəl mó ! Dēga á b'á lú Bə-zhɔ-zhe lyim rí dē ré yù wə. ⁴Bə b'a yě Gaza ne, Asəkalɔne b'a jirh cə-èpòlò, bə b'a jì Asədɔde nànyéné sǎ-péré, Bə b'a mür Ekərɔne nésé. ⁵Zwini b'a zə lyi bí byēbé bə jě nà-fòlò w vǔ w ne mó, ndá Kərəshēbá tənà yá ! Kanaā, Fələsətēbá tənà y lyi, nyí Bə-zhɔ-zhe ju ába búlú ! Bə á b'a cò á tənà yá, lò ká n tá nɔ n jòm tənà y w yé. ⁶Nyí ceme né nà jě Nə-fòlò w nyí ni mú b'a jirh vwámá kùjú jàà, vwǎ-ènɔnà jòmə jàà, ndá vwámá jil (parcs). ⁷Nə-fòlò w jàasé səmyé b'a yə Zhidə kélé y lyi bí kùr rí rə dāl mó jàà ; Wó gǎà mó bə la bə vwámá né né cǔr ; dǎdéné yì gə yúwó, bə b'e shīrh Asəkalɔne jisí wə ; Bə Bə-zhɔ-zhe, bə Yi rí tá n la bə yò sǔ yé, n mǎ n ká n zə bə lyi bí yóm re jě né mó bə bə. ⁸À nyèè tùurhí Məwabe lyi bí n'è tūrh mó, ndá nɔnò kòbó Aməme byǎ bé n'è nwènə à dwí rí mú, bə n'è tūrh re mó, bə n'è zal à dwí rí ndá jàn bə twě bə swě ré mó, ⁹sə bə lwar, b'amyé wó nǎnyì, à də cùu yé ! Wó Bə-zhɔ-zhe mó n cǐ jàn ciná bé mó, Esərayel Yi rí, rə zòm rəmyé. Wó rəmyé è ce, Məwabe b'a yə ndə Sodome ta, Aməme byǎ bé b'a yə ndə Gəməɔre ta, Jàà kēbé è sú ndə sɔr, (une mine de sel), cə-èpòlò ò zhǐ byinə nə bə zhǔ yilə ; À dwí rí nà-kùr dālā y b'a bubu bə wě ré, À tənà y nà-kùr dālā y b'a ciní yə. ¹⁰Wó bə cìn-byilu mú məmyé mó è ce rəmyé mó la bə yú, bə gə tūrh Bə-zhɔ-zhe mó, n cǐ jàn ciná bé mó, dwí rí bə wèrhé ndá jàn mó yilə, ¹¹Bə-zhɔ-zhe mǎ n bú ndá bə wárhgáá, n mǎ n cò yə né ce y yó mó gakó, rəmyé yó né, lò gakó b'a wùlì n yé né n tənà y wa, tənèsé shēbé sǎ jě nà-fòlò w wě mó mye lyi bí gakó b'a wùlì n yé né. ¹²Ecipyi lyi, nyí à búlú shù w b'a zò ámye. ¹³Bə-zhɔ-zhe m'a zə n jě y e twélé e zǎ lū-jə-gwǎ sǔ, n mǎ n mǎ Asəri n cò, n mǎ n ce Ninivyi gakó jirh cə-kùlì jàà è zhǐ è dúdú gɔ-elū èpòlò. ¹⁴Vwámá dwí gakó b'a bə nə pyē jàà y cəcəl wə ; (le hibou et le zérissou) b'a bə rə ɲwéné jàà y (chapiteaux) yó ; wǐsi b'a zē jisí túkwársé wə ; bə jisí etwí-ényə né cò, bə bə la (les lambris de cèdre seront arrachés) wūr. ¹⁵Nyina cɔ w kòbó ò y'a sò ò cìn mú, ò wu y'à t'á zē kaka ne mó, ò y'à n'ò zòm ò wě ò zhe : Wó ámyé, kən dō tənə ndá è gə àmyé yé ! Sə wó etər kən nə tó né ! Ò cò, o jirh vwámá dwǎ joló jàà ! Sə lyi bí byēbé gakó bə n'è tó ò nyí ni bə lyē mó n'è wúl shìlsi bə m'e yáyá bə jèrh bə ce wə.

Chapter 3

¹Zwini b'a zə cə kòbò ò n'ò cě nyí zō mó, o j'a zhe jìmdì mú, cə kòbò ò zhe lyi byèbé bà n'è nwènè bà dwā bé mó ! ²Ò t'á cili zòmè ràdù ga mó, ò t'á nyí còrhò-tum sō mó, ò t'á ce ò cìn Bə-zhə-zhe jǝ w mó, ò t'á bwàse ò Yi rí nyí ni mú. ³Ò yó-cíná bé cə w w mó, wó bwaare rà n'è swərə ; ò bür-kárna bé wó gə-kǝlsi sà n'è zal sà dòm dādèné dúdú, sà t'á dāl kaka sà cí nəkəkólé ne yil yé. ⁴Cə w Yi nyí-zwennə bé wó zhən-cinnə nākòmre ; Ò vwĩ-zwálna bé n'è ce jìmdì Yi wě ré ne, bà t'á wèrhé òdà nyá né gá n'è byili ní yé. ⁵E jà Bə-zhə-zhe wó cángá cəbal ní cə w wa, ní ná ní byili ò wě bà ní wó cángá cəbal, ní tá ní wèrhé jìmdì tumə gaga yé ; cə gə ló nəkəkólé ne gako, ní ná ní bür ní bursí ní byili pamparē, ní tá ní dwé yé. Wó jìmdì cəbal ní yəl cizhìl pàr yé. ⁶À zhìl tənèrh, sà jìsì bà lù sà vò dēdē mó cə ; à cə bà sòmésé, lò ká ní tá ní tó se yé ! Bà ceme né cə, lò ká ní tènè nà wě, lò bà nà wě jě mye yé ! ⁷A zē à n'á zòm à zhe : Òdà n'è gə y'á nyàm ne, ní lwar bà còrhò-tum pə lò ne wó yò, nyí n'è jàà y y'á t'á la zhìl yé, Còrhò-tumə né nyèbé à y'á byili bà nà bàn n'è yó mó mye y'á t'á la yú yé ; Sə bà yà rəmyé sō nyí yé, bə cəəle bà n'è twí bà lwele tumə né gako òdà yə-wál. ⁸Wó rəmyé yilə, Bə-zhə-zhe zē n'è wó : dē-na ne, nyí dē ré tēbé à la shí tē a zē, búlú wě bubu yil mó dē ré yú w mó, nyí à gu à wě à la ce tənésé bà dwā yó, a ce pyā bé bà dwā yó, a zē ló à lyi-shùurí bà yó, à lyim rí jàndé gako bà yó dē ré rəmyé mó yú wə ; bà wó à sònó myín mú à la m'a ji tənà y myín. ⁹Rəmyé kwā né, à b'a zē a pə nyá nyèbé nà bà jìmdì zhe dwə né ne, muni nà gako zē nà byē Bə-zhə-zhe, nə cèrhé mo òdà wu òdù. ¹⁰Bə-zhə-zhe còrhó w m'a lyē o byerhe o vò Ecopyi, o yí byèbé bà n'è cèrhé ne mó, à lyi bí bà làà dē mó, b'a zə panse bə b'e pē. ¹¹Dē ré rəmyé mó yú wə, à dwí rí k'è t'á la cizhìl dūr tū-twəə né nyèbé n'è wèrhé ní má dó né mó yil yé ; Rəmyé yi ní, à m'a vür byèbé bà n'è jí bele òdà jàn ré mó a ce kwā né, èta n'è ká ní tá ní la n'è cìn dē zǝ à pyǝ w yó yé. ¹²À b'a yē dwí tēbé rà wó nāmpólé, rà n'è lwəl rà cìn tē mó ne n'è cəcəl wə, tēbé rà b'a nə rà shòò jàà y Bə-zhə-zhe yil ré wě mó. ¹³Esərayel nà-kùr dàlā y k'è t'á la lwele tū gaga yé, bà t'á la koma góm gaga yé, Bà t'á la nyìnù zòmà nə nà du bà nyú w yé ; Bà b'a càr bà vwámá né, bà jòm bə shìrh, lò lò tá ní la bə jájó yé. ¹⁴Sənyǝ bəkó, búbwéé ní fùù òdà wu-nyǝ ! Esərayel, búbwéé ní fùù òdà cìn-sónó ! Zhərazalem bəkó, fū òdà bele jú òdà n'è wu gako ! ¹⁵Bə Bə-zhə-zhe yē n'è còrhò-tum pə mó ne, ní jì n'è zù-bal mó n'è ce kwā né gaga ; Esərayel pyǝ, Bə-zhə-zhe ŋwéné n'è cəcəl wə ; n'è ká n'è bə zwini zhe rà bàn mó zal yé. ¹⁶Dē ré rəmyé mó yú wə, bà b'a wó Zhərazalem ne : N'è bəká dūr kaka ywé yé ! Sənyǝ, n'è jēsé bək'a lyèé yé ! ¹⁷Bə Bə-zhə-zhe, n'è Yi rí ŋwéné n'è cəcəl wə, òdà kàdò kòbò ò n'ò zwē lyi ta ; N'è m'a n'è ce ní yə ní wu-nyǝ nánfǝlò kəna ; N'è m'a n'è zə ní sònó w ní zhe òdà mó mó shéé ní wě, wó òmyé yil ní m'a ní ná ní zhəl òdà ní ná ní fùù. ¹⁸À m'a ce byèbé bà wun ní zhìl mú vò bà jòm dwā yó kwā né, bà yē címsí ní, nyí lyi bí byèbé bà du n'è wě mó, zhí cizhìl rà dum bà yó wə. ¹⁹Nyí, dē ré rəmyé mó yú wə, à m'a bú òdà lyi bí byèbé bà n'è nwènè mó mó ; à m'a vwārḡ gwansé, a wzē byèbé bà y'á jì mú, a ce bà yə còrhó òdà zùwá kəna, tənésé shèbé gako bà n'è cizhìl sà wě yírh wə. ²⁰Rəmyé yi ní, à m'a k'a zə ába á bà ; bà à b'a ce á yə còrhó òdà zùwá kəna, dwə né ce yó mó wě, òdà à gá m'a k'a zə á lyi bí byèbé bà ŋwéné yóm ré jè y w a bà á yírhá nə bə né mó né ta. Wó Bə-zhə-zhe ní zòm rəmyé.

Zechariah

Chapter 1

¹Dəryuusi pyèlè ré byinə nàlyè nyàn ré, cànse lyele nyā y wě, Yi Bə-zhə-zhe zòm òdà Bəracə byí Yədədo byí Zakarə, ní wó Yi nyí-zwennə mó, n'è wó : ²Nyí Bə-zhə-zhe mó lyim zē rà n'è yí á nāmbala bé dēdē. ³Zē ní byili bi : Bà bə nyí Bə-zhə-zhe, mòbó ní cí jàn cíná bé mó, zòm èta n'è wó : Ká-na á kwē à bà á sono, wó Bə-zhə-zhe mó, ní cí jàn cíná bé mó ní wələ, muini ga àmye k'a kwē à bà á sono, wó Bə-zhə-zhe mó, ní cí jàn cíná bé mó ní zòm rəmyé. ⁴Bək'a yə òdà á dabá ta yé, bà Yi nyí-zwennə bé náyáá bé y'á n'è zòm òdà bə bà zhe : Bà bə nyí Bə-zhə-zhe mó, ní cí jàn cíná bé mó, zòm èta n'è wó : Kwē-na á yē á sòmésé sà bə càn mó òdà á tumə né nà bə càn mó ne ! Sə bà yə cili yé, bà yə à sō nyí yé, wó Bə-zhə-zhe mó, ní cí jàn cíná bé mó ní zòm rəmyé. ⁵Wó yē á dabá nə ŋwéné ? Sə Yi nyí-zwennə bé mye nə b'a j'a ŋwéné twéé twéé gaga nà ? ⁶Sə òdà rəmyé ga, à zòmà né òdà nyá né à y'á pə à tùntùnnə, Yi nyí-zwennə bé ne mó, y'á yə á dabá zal nà ? Bà tə rà yil bə k'a kwē bə bà, bə zhe : Nyí Bə-zhə-zhe, mòbó ní cí jàn cíná bé gako mó, wèrhé nába kən tó òdà ná sòmésé òdà ná tùntwəə né gá yəl né, òdà ní gá yà ní gu ní wě ní la nába wórhó ná tū-twəə né nàmyé mó yil né. ⁷Dəryuusi pyèlè ré byinə nàlyè nyàn ré, cànse shí òdà èdù nyā y bà n'è bə Səshəbate mó, dwā shí-èlyé òdà nənà dē ré yú wə, Cinnə Yi zòm òdà Bəracə byí Yədədo byí Zakarə, Yi nyí-zwennə mó, n'è wó : ⁸Nyí cəcē èdù, à y'á zē à n'á nyí, a pwírí bal mādù ní jē eshā nánshē myírtəbá cəcəl wə, jàà è gako pyi òdà ywál. A nə eshərh nánshərh òdà náashóle òdà nánpwèrh sà ŋwéné ní kwā né. ⁹A zē bwərh a wó : À cinnə, eshəshé shèbé mye wó eshərh dwí tē ? Yi máléka y è y'á n'è zòm òdà ne mó, wó n'è : À b'a ce ní lwar eshəshé shèbé gá wó kən ná-dwí yilə.

¹⁰ Bal m'ò m'òb'ò n' yà n' zhí myíribá c'ac'el w' m'ò, z'è n' z'òm òd'á n'è w'ò : Nyí w'ò byèb'è Bè-zho-zhe twí bà la ce y byóló m'ò. ¹¹ Bè z'è bè z'òm òd'á Yì m'áléka y è ñwéné myíribá c'ac'el w' bà w'ò : Ná byéle ce yá, sà nyí ce y g'akó zhí shéshé è n'è shírhá. ¹² Ràmyé yó né, Bè-zho-zhe m'áléka z'è z'òm e w'ò : Bè-zho-zhe, jàn ciná bé g'akó c'innè, n' b'a y'è n' lyim rí n'ì r'è r'è j'a n'è yì Zhèrèzalem òd'á Zhidà cemè né yó byinè shí-shàlpyè y' m'ò n'ònd'ò d'ür ne k'òn m'e yí d'ò ? ¹³ Bè-zho-zhe z'è n' z'òm m'ò nyèb'è n'è nyè, n'è n'è shéshere wu n'ì n' m'è n' z'òm òd'á m'áléka y è y'a n'è z'òm òd'á n'è m'ò. ¹⁴ M'áléka y è y'a n'è z'òm òd'á n'è m'ò, w'ò n'è : Zhè n' c'èl d'è n'ì bw'èl, n'ì w'ò : Bà bè nyí Bè-zho-zhe m'ò, jàn ciná bé g'akó c'innè m'ò, z'òm èta n' w'ò : Nyí à s'ò Zhèrèzalem òd'á S'any'ò òd'á s'ónó n'ánf'óló, ¹⁵ s'ò w'ò t'ənèsé yó à lyim z'è r'è n'è yì n'ì d'éd'éd'è s'è c'ìn-d'è-z'ò m'ò yilè ; k'òn s'úli myè à lyim yà z'è r'è n'è yì t'ənèsé n'ámp'ólé yé, s'è g'á ce à dwí rí z'úzúnú w' j'a n'ò p'òlè m'ò yilè. ¹⁶ W'ò r'èmyé è ce Bè-zho-zhe, jàn ciná bé c'innè m'ò w'òw'è : À b'a k'a bà Zhèrèzalem sono òd'á n'ònd'ò d'ür ; bà b'a k'a l'ù à j'ì y è j'àà y k'ùr rí yó, bè z'è nyí n'ì bè k'èk'élé Zhèrèzalem. ¹⁷ K'á z'è n'ì bw'èl k'ád'ò n'ì w'ò : Bè-zho-zhe, jàn ciná bé g'akó c'innè m'ò, w'òw'è : Nyí, à cemè n'è b'a k'a s'ú òd'á n'èc'ènd'è d'éd'éd'è k'òn ly'è ce n'è. Bè-zho-zhe mà n' k'á n' shéshéré S'any'ò wu n'ì k'ád'ò ; n'ì mà n' k'á n' c'ír Zhèrèzalem. ¹⁸ A z'è a k'a zh'è à yé à n'a nyí, a pwírí nyimè n'èna n'è ñwéné. ¹⁹ A z'è a z'òm òd'á m'áléka y è y'a n'è z'òm òd'á n'è m'ò a w'ò : Nyimè né nyèb'è, w'ò et'ar dwí nyimè ? E z'è e w'ò n'è : W'ò nyimè né n'èmyé n'è j'ì Zhidà òd'á Es'arayel òd'á Zhèrèzalem r'è làà d'è m'ò. ²⁰ Bè-zho-zhe z'è n' byili y'ál-bala b'èna. ²¹ A w'ò : W'ò bàk'ón bà tú w'òrh'ò ny'ònd'ò ? N' w'ò n'è : W'ò nyimè né n'èmyé n'è j'ì Zhidà dwí rí r'è làà d'è m'ò, s'è y'ál-bala bé byèb'è w'ò ná wun'ì n'ì bà tú n'ì z'áá, bà la t'ənèsé nyimè né m'á, s'è w'ò t'ənèsé sh'èb'è s'è z'è nyu w' s'è m'e bú òd'á Zhidà, s'è làà c'w' w' lyí bí d'è m'ò. M'òrho nyí n'ì

Chapter 2

¹À zè à la nyũ a pwírí nyíní è ñwéné bal màdù jǔ w ní la mæ merhe, ²A wò : wó yè ñ la né èta ? N wò ne : À la Zhə̀rə̀zalem mərɥo a nyĩ ò dwèlè ré ñdà ò wàn ré gá mǎ sə rə yè né. ³Màléka y è y'á n'è zòm ñdà ne mó, zhĩr è bàna, rəmyé yó né màléka dō bà e jəl ya. ⁴E wò ya : Dũr ní yí ébó-dǎl mó mǎbó nyí ni ní zòm ñdà mɔ ní wò : Zhə̀rə̀zalem b'a yè cɔ kǒbó ò nyí pul, numbyínsi ñdà vwà má ná jə̀jóló la ò wé yál. ⁵Sə wó àmyé Bə-zhɔ-zhe à la byílí ñdà è myín yál a kákélé wa, àmyé mye à la ò zùwá yál ò cəcəl wə. ⁶Zè-na á dũr, dũr-na á vò lǔ-jə̀jí sǒ tənà y wa, á zwè á cìnà ! ⁷Sənyǔ, zè ní zwè ñ cìnà ! Ñmyé mǎbó ñ ñwéné Bəbyə̀ɔɔne bə̀kó mó sono mó ! ⁸Nyí Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn cìná bé gá zòm né, ní wòwə : Bà wó rəmyé kwā né, zùwá y bàna ! N twĩ ni, tənèsé shèbé sà lyi bí zɔ ába sə kɔkɔlɛ á wè ré mó sono ; bà bə lwar bà lò mǎbó ní dwərh ába mó, wó ñmyé yá-byí y ni rə-ná-cí dwərh. ⁹Nyiwé, à zhè à jè à la m'a bú ñdà bé, sə bəmyé byèbé bà zɔ ába á yə̀ bà yómá mó, b'a jĩrh á nyí kùjú á jǔ wə. Bà b'a zè bə lwar bà wó Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn cìná bé mó ní twĩ ni. ¹⁰Sənyǔ bə̀kó, bwəl ñdà wu-nyǔ ñdà fùwə ! Nyí wó Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn cìná bé mó ní zòm. ¹¹Dè ré rəmyé mó yù wə, tənèrh nánzhezɥ b'a zù Bə-zhɔ-zhe. Bà b'a jĩrh à dwí ; à m'a jòm rə cəcəl wə, èta ñ b'a lwar bà wó Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn cìná bé mó ní twĩ ni bà sono. ¹²Bə-zhɔ-zhe mà n zə Zhidə ñdà ní səpwà cəl kɔn ta, cɛ y náacéné y wé, ní mà kə n cǐr Zhə̀rə̀zalem. ¹³Sə numbyíní dwí gakó zhì shéé Bə-zhɔ-zhe yé né ! Bà ní shí tɛ n zè ní zhĩ ní jàà y náacéné y wé.

Chapter 3

¹N zè n ce a nə Zhozwe, vwĩ-zwól-na náncɛ yá, ń zhĩ dẽ Bə-zho-zhe máléka y yé né, Shətana zè è zhĩ ń jàjí ni è n'è cí yò ń yó. ²Bə-zho-zhe wò Shətana ne : Shətəna, bə Bə-zho-zhe ji mú búlǎ ! ńmyě mǒbó ń cí Zħəzələm mó ji mú búlǎ ! Mǒbó ń zhĩ èta mó, nə dǎ myĩn-dǎ bə twǎr myĩn wé nà ? ³E jà Zhozwe yà ń zù kammə-zǔrh sǎ byèlè ń má ń zhĩ máléka y yé yé. ⁴Rəmyé yó né, máléka y zè e zòm ñdǎ lyi bí byèbè bə y'ǎ zhĩ è yé né mó e wò : «Vǔr-na gǎndé rǎ byèlè mó ń yala nɛ ! E zè e wò Zhozwe ne : Nyĩ, à vùr ñ gǎndé rǎ byèlè mó, a k'a zù mú címsi gǎndé. ⁵A pə nyĩ : Bə bə zəl bə kwè kammə-jě kèbè è bə jĩndi zhe bə bə ñ yó ne ! Bə vò bə kwè kammə-jě kèbè e bə jĩndi zhe bə bə bə ń yó ne, bə zù mu gǎndé. Ñdǎ Bə-zho-zhe máléka y zhĩ. ⁶Bə-zho-zhe máléka zè e zòm ñdǎ Zhozwe e wò : ⁷Nyĩ, Bə-zho-zhe mó ń cí jàn cínǎ bé mó zòm èta, n wò : Ñ gǎ tó à sǒmsé ń zwè à nyǎ né, ñ b'a cíní à jì yǎ, ń nyĩ à kèlè yò ; à pǎ mó sómá bə ñ zú lyi bí byèbè bə ńwéné nyǒnǒ mó wé. ⁸Cili, vwĩ-zwól náncɛ, Zhozwe, ńmyé ñdǎ ń tó-dwǎ bé bə ńwéné yé né mó ! Lwar bə bə wó lyi byèbè bə la nyǒrhǎ yál kǎn tǎbè rǎ bǎn mó yilǎ. Nyĩ à b'a ce à tuntunnə mó bə n'è byè bə, tǒ w mó bə. ⁹Nyĩ-na náku w à cí Zhozwe yé né mó gǎ wó né ; yírhǎ nyǎlpyè la zhĩ náku w òmyé òdù w yó ; sǎ nyĩ, wó ǎmyé cici mú ò la kǎn ré dǎbè rǎ mǎ mó ò yó kǎǎ, wó Bə-zho-zhe mó ń cí jàn cínǎ bé mó ń wǎl rəmyé ; sǎ dẽ rǎdù, à m'a vùr tǎnǎ y kèbè jĩndí. ¹⁰Sə dẽ ré rəmyé mó yù wə, á m'ǎ byè dwǎ á jòm sǎ-cǎ w ñdǎ épyilú w kùr wə, wó Bə-zho-zhe mó ń cí jàn cínǎ bé mó, ń wǎl rəmyé.

Chapter 4

¹Màléka y kèbé è y'à n'è zòm òdà ne mó k'è bà, e zhàrh ne òdà lò gá shí jě w ní zě né ta, ²e wò ne : Wó bàkón nà na ? a lyár y a wò : À y'à n'á nyí a pwírí ku kòbó bà n'è cí pàntámse ò yó mó, ò gako j'á wó sànnámá dúdú, òdà nwě nèzhí è zhí dǎ ò yá-pèlé wa, pàntámse shàlpyè mye súlí sá zhí ní, òdà jààse shàlpyè pàntémé èdù gako n'è zhí ní ; ³A nà Olyivyár ràlyè mye rà zhí è nyí ní, òdù zhí ku w jà-jí sò, ò dǎ zhí ku w jà-gwà sò. ⁴Ràmyé yó né, a k'a zòm òdà màléka y è n'è zòm òdà né mó a wò : À cinnà, wě ré ràmyé mó kùr n'è byili bà byè ? ⁵Màléka y è y'à n'è zòm òdà ne mó lyár ne e wò : N yàl wě ré ràmyé mó kùr gá n'è byili ní yé ? À wò ya : À cinnà, ʃ'ʃ, nyí à yàl yé. ⁶Ràmyé yó né e k'e zòm òdà ne e wò : Nyí nyòndò èta mó, wó zòmè ré Bə-zhə-zhe byili Zhərabəbyəə né mó, ní wə̀lə : Nyí è dā òdà ɲwòndó ráá òdà jàn yé, sà nyí wó òdà àmyé éshirhá yá, wó Bə-zhə-zhe ní zòm ràmyé. ⁷Pyò nánfólò, òmyé wó mó, nà mà ní má ɲwèné ní zhí Zhərabəbyəə yé né mó ? Bə b'a kù mú bà làà tǎ. Bə b'a mà jə-pwə̀lə bà ce né bà m'e cí jì y jì-byòlò jàn nəkulu w tǎ ; bà m'e zhe : nyí wó pené nánfò, nyí wó pené nánfò bà pə nəkulu w ní ! ⁸Bə-zhə-zhe zòm zòmà né nyèbé n byili n wò : ⁹Wó Zhərabəbyəə jèsé sà b'a cí jì y kèbé kùr rí tǎ, sà wó òmyé jèsé sà la è yó w gu ; ràmyé mó ce n b'a lwar bà wó Bə-zhə-zhe mó ní cí jàn ciná bé mó ní twí nì á sono. ¹⁰Bə lyì bí byèbé bà yírhá n'è pǎ́se tumə né nyèbé nà yə yírh kùr ju mú dǎ ré mó, ciná nába b'a nà Zhərabəbyəə tum rí yó gurá yá, bà zǎ bà fùù. Wě ré tàlpyè y wó Bə-zhə-ze yírhá né nà pyá cə-yala né gako yó mó. ¹¹A zǎ a k'a zòm òdà y a wò : Sə Olyivyár ré ràlyè y òdù w zhí pàntámse ku w jǎjǐ y sò, ò dǎ mó zhí kù w jà-gwà sò mó mye kùr n'è byili bà byè ? ¹²A k'a zòm òdà y twər ràlyè nyǎn ré a wò : Sə Olyivyár ré vwal-gar ré ràlyè y rà zhí pàntámse jààsé sàlyè y sànnámá mó n'è dwi sà nyí ní mú, mye kùr n'è byili bà byè ? ¹³N lyár ne n wò : N yàl rà kùr gá n'è byili ní yé ? A lyár a wò : À cinnà, ʃ'ʃ, à yàl yé. ¹⁴E zǎ n wò ne : Wó byèbé Yi cír bà zhí Cinnə mó yé né cə-yala né gako w mó.

Chapter 5

¹A k'a zè à la nyũ a pwírí wó sébé rà pyípílí rà n'è zè rà zhàl dǎ, ²E wò ne : Wó bàkón nà na ? A lyár a wò : À nà sébé rà pyípílí rà n'è zè rà zhàl dǎ ; rà dwèlè ré yú jà-tórhó yírhá shí-èlyè, rà wàn né yú jà-tórhó yírhá shíyá. ³E zè n wò ne : Nyí wó bwəl námməlwèlé è ɲwéné tənà y yó ; bwəl námməlwèlé y èmyé mó n'è byili bà bà b'a jì ɲwəl-bal mǎbó ní ɲwéné gakó mó nyónò, rà n'è byili mye bà bà b'a jì lò mǎbó gakó ní ná ní bwəl koma nyí gakó mó nyónò. ⁴À ló bwəl ré námməlwèlé y èmyé mó tənà y yó, m̀̀ni ga rà jòm lò mǎbó gakó ní ná ní ɲwəlà, ̀̀ndá lò mǎbó gakó ní ná ní zə à yil ré ní bwəl nyí ̀̀ndá koma mó sǎ kèlé wa, rà zə dǎr ̀̀ndá nákulə rà jì y myín. ⁵Màléka y è y'a n'è zòm ̀̀ndá ne mó fwǎr e bwəlse ne, e wò : Zhǎ n yé dǎ ní nyí, wó bàkón rà n'è dwi gǎa mó ? ⁶A lyár a wò : Tèbé wó bàkón dwí ̀̀ndá rəmyé ? E wò : Wó Efwa è n'è dwi. E k'e wò : Wó bà jìmdí rà ɲwéné tənà y wé mó gakó rà n'è dwi. ⁷Sə nyí, wó wé nánzhəzhǎ bà zə mǎrhə ku bà m'e mǎrhə bà pwà bà cí dwǎ yó, kǎ mǎdù zè ní jǎ Efwa y cǎcəl wə. ⁸Màléka y wò : Lwar bà wó jìmdí èta dono. E k'a cǐrh kǎ mó e jì Efwa y wa, e dwí wé ré mǎrhə ku w mǎrhə mó ne rà pyǎ dwǎ yó mó ku w nyí rí ní. ⁹A zè a kwǎ à yé à la nyũ a pwírí kana bàlyè bà duwə. Zho n'ò fúfú bà vòmè né wé ; bà vòmè né y'a nyé ̀̀ndá ̀̀ndá nəmyǎ vòmè ta. Bà vùr Efwa y è ɲwéné cə y ̀̀ndá dǎ yí rí bwəl mó w mó. ¹⁰A zè a wó màléka y è y'a n'è zòm ̀̀ndá ne mó ne a wò : È nà wó yè bà zə Efwa y bà m'e la né ? ¹¹E lyár ne e wò : Bə zə y bà m'e la jì lú Səshənyarə né bà pə ya ; bà gə yú bà lù jì y bà zhè, sə bà kwè y bà cí y è jǎa y èmyé mó w gǎa mó.

Chapter 6

¹A k'a zhě à yé à la nyũ kádò, a pwírí wó búlú eshə-vwātūr rəna rə shí pyàr rəlyè bwəl w rə du ; pyàr ré rəmyé mó y'á wó kàmō pyàr. ²Eshə-vwātu náyóó w eshesé y'á wó náshèrh, vwātūr rəlyè nyǝ nyěse y'á wó nàmbyírĥ, ³rətō nyǝ w nyěsé y'á wó námpwèrh, rəna nyǝ w nyěsé yala né y'á gùlì ndá shəshēmà. ⁴A zè a zòm ndá màléka y è y'á n'è zòm ndá né mó a wó : Á cínə, wè ré tèbé wó byè dwí wè ?⁵Màléka y lyár ne e wó : Wè ré rəmyé mó wó zho w kùrə né nàna y rə n'è shí m̀b̀b̀ ní cǐ cǐ jàn ciná bé gakó mó gá ŋwéné m̀g̀ǎ mó. ⁶Búlú eshə-vwātu w òdù w ndá eshə-byísi sà n'è vwè w mó lyè o zǎ lū jə-gwǎ sō tənà y wa, eshə-vwātūr rí rəlyè nyǝ w ndá eshə-pwèsé pú ò kùrə, eshə-vwātu w k̀b̀b̀ ò nyěsé gùlì ndá shəshēmà né mó lyè o zǎ Nəgeve tənà y wa (midi),⁷Eshə-vwātu w k̀b̀b̀ ò nyěsé wó nánshè mó gó duwə, sà zè sà n'è lwəl sà bə pə səmyé sómá sà vò sà byélé cə-yala né púlópúlá. Màléka y wó se : zhəl-na á byélé ya ! Sə zhír sà vò sà byélé cə y púlópúlá. ⁸Rəmyé yó né, màléka y byè ne, e wó ne : Nyí nyòndò, byèbé bə la lū jə-gwǎ sō tənà y w mó, la vò bə ló à lyim rí tənà y èmyé yó.⁹Bə-zhə-zhe zè n zòm zòmà né nyèbé èta mó, ní byili ní n wó : ¹⁰Lwar bə ñ b'á nə paánse Elədəyi ndá Təbyəya, ndá Zədəyaja ; bəmyé byèbé bə zə yómá mó sono, sà dè ré rəmyé mó yù w cici, sà vò Sofono byí Zəzhaase kèlé wa, bə gá yú Bəbyəlcəne bə zul m̀g̀ǎ mó. ¹¹Ñ gə zùwə, ñ b'a nə səbyi-shǝ ndá sánnámá ní kwè ní má zwírĥi pyèlè yá-púr, ní pú Zhətəsadake byí Zhozwe mó ní wó vwǝ-zwəlñə nánse y mó yó wə. ¹²Sə zè ní wó mò : Nyínə kən dèbé Bə-zhə-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó zòm, ní wòwə : Nyí-nə bal m̀d̀d̀, bə n'è byè bə tò w mó, la lyū ní jàà y wa, ní mà n lù Bə-zhə-zhe jì yá. ¹³Ñ mà n lù Bə-zhə-zhe jì yá ; ní mà n zù pyèlè gəmmə-zǝrh ; ní mà n jòm pyèlè də-gwǎ yó, n jí pyèlè, ní mà n jòm ní pyèlè də-gwǎ y yó n yə vwǝ-zwəlñə, sə nyi-dwii b'a jòm bəmyé bəlyè ga bwəl wə. ¹⁴Sə Sofono byá bé, Eləme ndá Tobyəja ndá Zhədəyaja yil ré yilə, Pyèlè yá-púr b'a yə Bə-zhə-zhe jì y wə, bə m'è lyírĥ bə yò. ¹⁵Sə lyi bí byèbé bə jààsə nyə mó b'a bə bə twǝ Bə-zhə-zhe jì y wə ; á zè á lwar bə wó Bə-zhə-zhe ní twǝ ní á sono. Rəmyé mó bànà, ndá á gə cili Bə-zhə-zhe á Yi rí zòmà né ne mó ta.

Chapter 7

¹Dəreyuusi pyèlè ré byinə nàna nyăn ré yi ní, è cànse nàbó y wě, cànà y bà n'è byè bà Cəsələ cànà mó dwā nàna yù wə, Bə-zhɔ-zhe zòm ndá Zakarə. ²Rəmyé yó né, Bətele Səshəratəsəre ndá Arəgəme-Meleke y'à twī bà lyi bà vò bà la lwəl Bə-zhɔ-zhe ne, ³sə bə zòm ndá Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó jì y vwī-zwálnə bé ndá nyi-zwennə bé bə wò : «Sə à nə m'a j'a cəðlè à n'ā kúrh à m'a lyè à nyí cànse sənū nyă wē gwě nà, ndə à gə wērhé né byinə né nánzhəzhə w nyèbé nà lyè mó wé mó ta ?»⁴Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó, zē n zòm zòmà né nyèbé n byili ní, n wò ne : ⁵Zē, zòm ndá dwí rí gakó ndá vwī-zwálnə bé n wò : Á gə lyè á nyə né, á kúrh cànse sənū sənū nyă gakó ndá cànse shəlpýè shəlpýè nyă ga, kən m'e wērhé byinə né shə-shəlpýè y gakó mó, è nə wó àmyé yil á y'ă n'ā lyè á nyə né ? ⁶Sə á gə n'ā jí, á nywè mó, è dà ámyé á n'ā jí á nywè nà ? ⁷Á nə k'á yəl zòmà né Bə-zhɔ-zhe nyi-wzennə bé năyáá bé bwəl bə byili ndá ceme né y'à jē ndá yə-zúlə nə kəkélé Zhərazalem mó ne, ndá nyèbé nà y'à jē Nəgeve (midi) ndá vɔlɔ w wé mó nà ?⁸Bə-zhɔ-zhe zē n zòm zòmà né nyèbé ní byili Zakarke ne, n wò : ⁹Nyí Bə-zhɔ-zhe mó, ní cǐ jàn ciná bé mó gə y'ă nà ní zòm né : Būrnə bursí sə tó sə sómá y zhən zhənà, s'á wērhé wu-bónó ndá nónó dūr ndá dwā. ¹⁰Bə k'á wērhé kən dēbé rə bə cən ndá ejě-kě, ndá bətelé, ndá zhə-bal, ndá nəmò yé, sə bə k'á bù lwēle á wé ndá dwā yé. ¹¹Sə ndá rəmyé, bə yə bà yala ne zhili bə cili yé, bə zhízhí bə pyápyəla, bə kù bə wun, bə shī bə zwă bə yə cili yé. ¹²Bə kù bə wun ní ndə jama ta, muni ga, bə bə k'a cili Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó, nyə né zòmà né ní tó ní éshirhá y ndá nyi-zwennəbé năyáá bé denne n byili mú yé. Wó rəmyé è ce Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó lyim rí zē ndə myin-zhù ta. ¹³Ní yà n byè, sə bə yə cili yé : Wó rəmyé è ce bəmye zē byè, sə àmye yə cili yé, wó Bə-zhɔ-zhe mó móbó ní cǐ jàn ciná bé mó ní wələ. ¹⁴À ce bə làà dē ceme né nyèbé bə yəl nà pár mó wa ; tənà y cò bə kwā né, lò ká ní tənə ní ná ní shí è wé ní dwi ní zhəl n ká n kwé n zù è wé yé ; tənà kèbé è y'a nyè mó, bə ce e k'a e jīrh gɔ-elū èpòlò.

Chapter 8

¹Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, zòm zòmà né nyèbé n wò : ²Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : À só Sənyɔ̃ à wé ñdá sónó nánfɔ̃lɔ̃, à wu w n'ò jí myĩn dǎdǎ Sənyɔ̃ sónó w yilə. ³Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : À m'a k'a vò Sənyɔ̃, bə à n'a yǎl a jòm Zhərazalem cəcəl wə. Bə b'a byè Zərazalem bə cǎngá cɔ̃, sə bə byè Bə-zho-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó, pyɔ̃ w bə Yi səpwà nyɔ̃. ⁴Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : Bə-ezhēnse ñdá kə-ezhēnse gwě bən Zhərazalem sǒmsé yó jòm, lò gakó ñdá ní dā-dǔlɔ̃ ní jǔ wa, bə byinə né yó gá la né ju mú yilə. ⁵Bəsóná bala byá ñdá bəsóná kana byá b'a sù sǒmsé yó bə n'è dədala. ⁶Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : Kɔn gə b'a yə kɔ-jɔ̃rɔ̃ dwí rí tɛbé ɛta yírɪ w dwā nəmyé wě, sə rə nə b'a yə kɔ-jɔ̃rɔ̃ àmyé yírɪ w nà ? Wó Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, ní wələ. ⁷Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : Nyí, à la à dwí rí vwārɪ yi-púrɪ ñdá yi-zùr sǒ tənésé lyi bí jǔ wa. ⁸À b'a k'a zə re a bə, rə jòm Zhərazalem cəcəl wə ; rə b'a yə à dwí ; sə àmyé b'a yə rə Yi, zhən ñdá cǎngá tumə né b'a yə né. ⁹Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : Zə-na wu-jǔ, àmyé byèbé á nyèè zòmà né nyèbé nə shí nyi-zwennə bé bə du bə gá cǐ Bə-zho-zhe jì nà y tǔ yi ní mú, nyú w bə zòm bə byili gá la Yi jì y lú mǎgǎ mó. ¹⁰È lú mú yi rí gá y'á gwě yə yí mú ce, numbyíní tum y'á t'á ne pené yé, vwámá kwǎnde y'á wó nánfɔ̃ ; yə-zúlá y'á tənə né gaga yé, zwə bé ce byèbé bə y'á n'è dwi bə zhəl sómá, bə k'a kwě bə twí mú k'è wār yé, à y'á yě lyi bí ni bə n'è bwí dwā. ¹¹Sə èlāsé à t'á la dwí rí rə kùr rí dāl mó wòrhó ñdá à gə wèrhé né shāa gə né mó ta yé, wó Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, ní wələ. ¹²Lwar-na, bə à b'a ce yə-zúlá jòm á cəcəl w èlāsé, dǎvɛ̃ cǔ w b'a ce ò byá bé, ce y wè ré b'a ce rə byá bé, sə dǔ yi rí b'a ce rə myòñ w ló tǔ ; à b'a ce wé ré rəmyé mó ce dwí rí kùr rí rədāl mó wu zə nyàn. ¹³Zhidə kélé y lyi, Esərayel kélé y lyi, ñdá á gə yəl bwəl námǎmwélé lyi tənésé dwā bé wé né, ɛta myé à b'a vwārɪ ába, á jírɪ bwəl náàcənə lyi. Bək'á dūr ywé yé, zə-na á wun ni ! ¹⁴Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : wó ñdá á dabá gə yù à lyim ni, a zǔ a zə a wu à la ába lwele wòrhó, wó Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, ní wələ ! Sə à lyim rí y'á yə swé rəmyé yil gaga yé, ¹⁵sə èlāsé à k'a bən à kwā né, dwā né nyèbé ɛta mó wé, à la wèrhé cənə wòrhó Zhərazalem ñdá Zhakəbe kélé y ne. Bək'á dūr ywé yé ! ¹⁶Nyí-na kɔn dɛbé á mǎ s'á wèrhé mó : Lò gakó zòm zhən ní pə ñ dǔ né, bür-na bürsi shèbé sə wó zhən nyèrh, muni ga yə-zúlá yə né, ¹⁷bə à mǎdù ga bəká n bù lwele ní wé ñ dǔ yil yé, sə bək'a swénə nyi-bwele y kèbé è wó koma nyá mó yé, bə wó wé ré rəmyé mó à súlá, wó Bə-zho-zhe ní wələ. ¹⁸Bə-zho-zhe mó mòbó ní cǐ jàn ciná bé mó, ní zòm zòmà né nyèbé n byili ni, n wò : ¹⁹wó Bə-zho-zhe ní wələ : Bə cànse nənə nyá y nyi-lyóó wá, ñdá cànse sənə nyá y nyi-lyóó wá, ñdá cànse nyàlpyé nyá y nyi-lyóó wá, ñdá cànse shí nyá y lyóó wá, b'a lyár Zhidə kélé y wa, e jírɪ fúwá ñdá wu-nyó dwā. Sə swénə-na zhən ré ñdá yə-zúlá né. ²⁰Bə-zho-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : Nyí-na wé, dwá dwā ñdá lyi gwě la shí ceme nánzhəzhǔ wé bə bə. ²¹Cɔ̃ dǔ lyi b'a vò ò dǔ lyi sono bə wò be : Bə-nà á lyé ná vò ná byè Bə-zho-zhe, sə ná pyá mó ! òmyé lyi bí b'a wó, nəmyé b'a tó ná vò ! ²²Sə dwá nánzhəzhǔ ñdá tənèrh nánjǔlóló lyi b'a bə bə pyá Bə-zho-zhe Zhərazalem né, bə cèrhé Bə-zho-zhe. ²³Bə-zho-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó, wələ : Dwā né nəmyé mó wé ; nunə shí shí b'a shí dwá né zòmà né wé bə bə zə Zhwifu lò mǎdù gakó kǎmmə-zwí vɔle ne, bə zhe : Ná b'a tó ába, bə ná nyèè bə Yi ɲwénə ñd'ába.

Chapter 9

¹Nyĩ-na zòmè ré Bə-zhɔ-zhe ce bə bwəl bə byili Adərake tənà y shò-kwā né mó. Rè yú rə zhì Damase né, Bə Bə-zhɔ-zhe yírhá pyā lyi bí dwā bé yó òdà nè gá pyā Esərayel kwálsé yó né ; ²Zòmè ré lyě rə yí rə zhì Amate né, Damase swé ré yó, Tiiri òdà Sədō né, òdà bə lárma mó ga yírh wə.³Tiiri y'a lù byil-fwálsse e m'e kákélé è cə w e ce dwā wa ; e pwā sàbyĩ e ló dwā yó púl òdà wó shó ta, e pwā sánnámá mye e ló dwā yó púl òdà sómá nyí ni bəbərō ta. ⁴Sə, nyĩ-na wé, Cinnə mó zə Tiiri n zwē re, n byirh è ɲwōnō w n ji nə-fəlō w wa, myĩn la w jú.⁵Asəkala la Tiiri nɔ, sə n wu la zāð ; Gaza mye, wó cə y è la zhúzhú e yí ni mu ; Ekərō mye, wó n wu ò la zhuzhuru. Pyō dwí la jó Gaza né, Sə lò lò ká n tá n la Asəkəlō né jòm yé. ⁶Sə wó zhə-bal n la Asədode né jòm, sə à b'a cō Fələsətēbá cìn-byilu mú. ⁷À b'a vùr jal mó n nyú w mú, òdà jimdì tumə né n yólá né bwəl mó w mó ; Nmye b'a mē né n yə ná Yi rí lò ; sə n bə n yə òdà Zhidə pyō mādù ta, Sə Ekərō b'a n yə òdà Zhebyəshēbá ta.⁸À m'a zē a jòm a kákélé à jì yá, à m'a cār è yé né, òdà shədéése gə bən, sə la bú òdà byēbé bə n'ē dwi bə zhəl bə k'a twí mú ; jàn cíná bé k'ē wār be kaka bə la wōrhó yé ; bə è èlāsé, à yírhá pyā bə yó.⁹Sənyō bəkó, zē n zhì dē n fū ! Zhərazalem bəkó, búbwéé òdà wu-nyō ! Nyĩ n pyō mó n bən n sono ; N wó cángá cábal, e jà n jú be, N wó cìn-lwəl cábal, n jē bəna, Bəna byĩ nā-bwélé yó. ¹⁰À m'a ce búlú esherh vwā-tuur rí jé tē Efəyiim ní, òdà Zhərazalem eshesé ; òdà búlú twesé jé tē. N m'a n cíní nə-fwāalé n twélé twélé dwā n, e zhì bwí y e m'e yí cə-yala né gakó.¹¹Sə è gə wó nmyé yilə, à m'a tē n dōbré rə tó jal mó denne rə zə mó yilə, à vùr n lyi bí byēbé bə zə búlú né yì ní, á zē á n'ā dē á vwār h mó, ká-na á kwē á bə jà è lù e kákélé òdà byilí y nánfwélé y mó wa ! Zà, à n'ā wəl ré gwē, à b'a pō re twər kùrə nēlyé. ¹³Bə à n'ā pām Zhidə òdà twā ta, à lyě búlú wē Efəryiim ni òdà twā ta, Ā Shəmō, à b'a zhē n byā bé dē, Ā Javane, bə m'e bú òdà n nyəná bé ! À b'a ce n yə òdà bal mōbō n wó kàndə búlú shù ta.¹⁴Bə-zhɔ-zhe mó n du kàdar ré mó, m'a n du, sə n cam ré b'a vò òdà dwā lyályō ta ; Sə Cinnə, Bə-zhɔ-zhe mó, m'a n wúl pólá, N m'a n zhəl n bən òdà lū jə-jí sō zho w ta. ¹⁵Cinnə mó, n cì jàn cíná bé mó, m'a n yilí n lyi bí, bə b'a dō ! Bə b'a m'a kólampá nákulá nə bəbwéle. Bə b'a nyō, bə ce sò òdà wó sē m'a zhe be ta, bə b'a sú pyáám òdà sē kă-zhōm, bə y'a kwē bə n'ē zhérhé vwĩ-júlú gógwésé wé né ta.¹⁶Dē ré rəmyé mó yù wə, Bə-zhɔ-zhe, bə Yi rí b'a vwār h be, bə bə nyē òdà n dwí rí pyiisi ta ; bə wó nákul-ècànà, nyēbé nə la yər tənà y wa. ¹⁷Nyĩ bə b'a zə wu-nyō tã ! Nyĩ bə b'a yə ébwá òdà bwāš tã ! Bəlè y b'a ce ébwa-dàlá bé byi, dāvè y b'a ce bwāš bé byi.

Chapter 10

¹Lwāl-na dwà y Bə-zhɔ-zhe ne, wàr yi ni dwà nánkwaá yá ! Ní mà n ce e lyályɔ̃ e nyò e bɔrh n pə ába, Ní mà n ce go lyí lò gakó ce y wé. ²Bə Təɾəfyimibá zòmà né wó zòm-fwər, Jə-pársé ciná wó nyi-zwennə kɔma zòmà bə n'è zòmà. Dàrhà né wó kɔma nyənà nà n'è shəshéré wu ni nánfò nà bə kùr zhe yé. Wó rəmyé è ce bə wó zúzúnú ciná, bə n'è yiyiri té ndə pyiisi ta, bə bə bə ènɔn zhe yé. ³À lyim zè rə n'è jí myin ènɔnà bə yó, Sə à b'a pə còrhò-tum bəcùúlí ni ; Bə Bə-zhɔ-zhe mó ní cǐ jàn ciná bə mó ná ní byélé ní pyiisi ní, è wó Zhidə kèlé yá, n la zə se n yə ní còrhó eshā búlá wé ; ⁴Wó nmyé wé jì y jàn nákulú w ndá dàdɔwá y ndá búlá twā y la né du ; Wó nmyé wé pyā bə gakó la tó dwā bə du ní. ⁵Bə b'a yə ndə kàndar ta búlá jàà wa, bə nò bəbɔrɔ té sòmse yó ; Bə-zhɔ-zhe gə ɲwéné ndá bə mó ce bə la búlá né bú ; Sə bə zwə bə byébé bə la esherh yó jòm mó cizhìl b'a pú bi. ⁶À b'a zə Zhidə dwí rí wu ni kēkē, sə à b'a vwārɁ Zhofefu dwí rí, a k'a zə re a bà, bə à zhe sònó ndə re. Rə b'a yə ndə à y'à j'á yə re zhè gaga ta ; Bə à wó Bə-zhɔ-zhe, bə Yi rí, à b'a zwē rə lwāl. ⁷Efəɾəyimi mà n yə búlá kǎɔ ; Sə ní dwí rí wun b'a b'a sú ndə wu-nyò ndə wó dāvē bə nyò ta ; Rə byā bə b'a nə mɔ, sə bə b'a fùù, bə wun b'a yə nyàn Bə-zhɔ-zhe wé. ⁸À b'a wúl shìlì, a m'a byè be a cǐ dwā yó, bə à zwē be, Sə bə b'a zè bə pù ndə bə gá y'à n'è pùl né. ⁹À b'a ce bə làà dǎ dwə ne wə, bə vò yé né gaga, bə lyirh à yò gǎà mó ; bə b'a jòm ndə bə byā bə, bə zè bə k'a bà. ¹⁰À b'a k'a zə be a shí Ezhipti a bà, a zè a ce bə gùlì dwā Asəsiri ní ; a ce bə bə Galadè ndə Ləbā tənà y wa, Sə jàà y t'á la be yú nú yé. ¹¹Esərayel b'a byerhe Ezhipti nà-fɔlò wá, Bə-zhɔ-zhe mà n ce nà-fɔlò nǎ mó fùù mú tu shéé. Nìlì y jààsé nánlyilyímdí gakó b'a kù nánkùlsi. Ashəri cin-dǎ-zhǎ mó b'a jé, sə bə b'a zwē Ezhipti pyèlè ré dà-dòlò wá. ¹²Sə wó Cinnə mó ní mà n yə bə jàn ré, wó nmyé yil yilə bə b'a ɲwéné bə n'è zhələ, wó Bə-zhɔ-zhe mó ní wələ.

Chapter 11

¹Ləbā, pul n̄ bwərsé, sə myĩn jí n̄ sədɛrɛbá ! ²Səpərəse, zɛ́ n̄ wówélé, bə səpərəse y tu té, lyi bí byèbɛ́ bə y'á n'è zhě́ bə cìn mú tu wə ! Basanɛ shééne, wówélé-na ! bə swèlè ré rə y'á pyi dwā nɛ cìim mú cémé né gakó ló té ! ³Vwǎ-ènɔ́nà bɛ́ wun zhìlì bə zɛ́ wĩsĩ nĩ, bə bə kɔn ré dèbɛ́ rə y'á càn, rə ce bə n'è zhě́ bə cìn mó cò, bwaare zɛ́ rə n'è swərə, bə kɔn ré tɛ́bɛ́ rə y'á ce Zhərdɛ́ n'è zhě́ è cìn mú cò. ⁴Bə-zhə-zhe à Yĩ rĩ wələ : Zɛ́ n̄ cār à pyĩsĩ bə zə bə m'è la sà gu jàà y mó ! ⁵Bə byèbɛ́ bə n'è yè se mó n'è gwi si nánfò sà nəmɔ́ɔre yó ; lò gə yè se n̄ la ká n yè, n̄ yà n wò : Bə-zhə-zhe, n̄ nəbána, bə à nɔ́ à nəcèndɛ́ kɔna ! Pyĩsĩ ènɔ́nà bɛ́ cici mú t'á yě se yé. ⁶Sə èlǎsɛ́, àmye k'á t'á la tənà y lyi bí nònò dūr yé ; wó Bə-zhə-zhe n̄ zòm rəmyé. Nyĩ-na wé, à b'a yě lyi bí ni dwā jǔ wa, a yě be bə pyǎ bɛ́ jǔ wa ; bə cò tənà yá, à t'á la zō bə jǔ w yé. ⁷Rəmyé kwā né, à m'a zɛ́ a cār pyĩsĩ bə zə bə m'è la sà gu jàà w mó, sə kɔn du shɛ́bɛ́ sà jàn ré bə já mó. A zɛ́ a kwè dā-dāalɛ́ rəlyè : Á byè òdù w bə Pené Nánfò dā-dǒlò, a byè ò dō mó bə Nyi-dwii dā-dǒlò. A ce bə m'è cār pyĩsĩ. ⁸Á m'a gu vwǎ-ènɔ́nà bɛ́ bə̀tɔ́ w ga cànà èdù wɛ́ ; à y'á tə bə yil à n'á zhìlì à yala nɛ, sə à nyɛ́r bɛ́ èlǎsɛ́. ⁹Sə à wòwà : Á k'á t'á la ába cār kódò yé ! Sə kɛ́bɛ́ è gə la cú s'e cì, kɛ́bɛ́ è yò gə la zhìlù s'ò zhìlì, sə shɛ́bɛ́ sà la mǎɔ́ mó, sə sà dǔ dwā sà jí ! ¹⁰A zɛ́ a kwè à Pené nánfò w dā-dǒlò w a kó dwā wa, a m'a yě dɔ́brɛ́ à y'á zə òndá dwá né gakó nɛ mó nɛ. ¹¹Wó dɛ́ ré rəmyé mó yù w à yě dɔ́brɛ́ nɛ ; rəmyé yó né, pyĩsĩ shɛ́bɛ́ sà jàn ré bə já, sə nyi à yó w mó, lwar bə wó Bə-zhə-zhe n̄ zòm èta. ¹²A zɛ́ a wò be : Á gə pwĩrĩ kɔn ré càn, s'á wèrhé rɛ á pə àmyé nɛ, pə-na nɛ à kwɛ́ ré ; s'e gə dā èta, s'á bə̀k'á pə yé. Rəmyé yó né, bə zɛ́ bə kwè sà-byi kùlì bə merhe coló shá-ètò bə m'è kwɛ́ nɛ. ¹³Bə-zhə-zhe zɛ́ n wò nɛ : kwɛ́ kwǎdɛ́ tɛ́bɛ́ rə càn mó, ye y bə púrí è mǎ òndá nɛ mó n̄ dul n̄ pə də-mɔ́rna mó nɛ ! A zɛ́ a zwɛ́ sà-byi kùlì y coló shá-ètò y a vò a dul Bə-zhə-zhe jì y w a pə də-mɔ́rna mó nɛ. ¹⁴Rəmyé kwā né, a zɛ́ a kó à Nyi-dwii rĩ dā-dǒlò wá, a m'a cò da-byür rĩ rə ɲwéné Zhidə òndá Esərayel cəcəl w mó dwā nɛ. ¹⁵Bə-zhə-zhe ká wò nɛ : Zɛ́ n̄ kwè vwǎ-ènɔ́n mǔbó n̄ bə surhə zhe tum wɛ́ ! ¹⁶Sə nyi nyònò, à b'a ce vwǎ-ènɔ́n mǔbó n̄ tá n̄ dūr pyĩsĩ shɛ́bɛ́ sə bə jè sà zhĩ cu nyi nĩ mú nònò dūr mó du té tənà y wa ; n̄ tá n̄ la vò n pyà pyi-bwǎlsɛ́ dɛ́dɛ́ mó yé, n̄ tá n̄ shɛ́bɛ́ sà cémé mó shulu sə wárh yé, n̄ tá n̄ la kùjú shɛ́bɛ́ sà só sà cìn mú ni pə sà jí yé, n̄ la shɛ́bɛ́ sà nù mú zal n gu, n kà sà nyimi ní òndá sà nəcər n yəwɛ́lɛ́ n dǔ. ¹⁷Zwini b'a zə vwǎ-ènɔ́n mǔbó n̄ wó kɔn náfò mó, Mǔbó n̄ ná n̄ dūr n̄ yě n̄ pyĩsĩ nĩ mú ! Wó búlú shú ò b'a kār n̄ jɛ́ nɛ, o lá n̄ jə-jĩ yĩrh ré !

Chapter 12

¹Nyĩ-na zòmè ré Bə-zhɔ-zhe ce bə bwəl bə byili Esərayel yil mó. Wó Bə-zhɔ-zhe mó mòbó n wèrhé dǝ yə né mó, n cí ce y kùr rí tǝ mó, n wèrhé numbyíní éshirhá y n ce è wé mó, n wəlè : ²Nyĩ-na, à b'a ce Zhərazalem yə sé kǎ-zǝm mà n'è zala, dwá né nyèbè nà kákélé w mó gakó yilə, kɔn m'a yə èta mye ndá Zhidə ndá Zhərazalem, ndá bə gə tú bə zwē tənà y pyèlè ré bə jǝ è wé mó yi ní. ³Dǝ ré rəmyé yù wə, à b'a ce Zhərazalem yə nákulu kòbó ò dùm dwá né gakó yilə ; Sə ò b'a cèmè byèbè bə la w zhǝ mú gakó ; Sə tənèsé ce yó mó gakó b'a gúlí dwā bə zǝ búlú ne ndá Zhərazalem. ⁴Bə-zhɔ-zhe wəl bə dǝ ré rəmyé mó yù wə, à b'a mà bə shəshesé sə yérh jé, à b'a mà ji sə jòm-nà nyənyààre ; à b'a mà tənèsé gakó shəshesé sə jǝrh lyəlyər, Sə à yǝrhá b'a j'ǎ pyǎ Zhidə dwí rí yó. ⁵Rəmyé yi ní, Zhidə pyǎ bé b'a zǝ bə n'è zòm bə wé bə zhe : Wó Zhərazalem lyi bí bə wó ná jàn ré, bə wó Yi rí, Bə-zhɔ-zhe mó n cí jàn ciná bé mó jàn yilə. ⁶Dǝ ré rəmyé mó yù wə, à b'a ce Zhərazalem pyǎ bé yə ndá wó myǝn-còlò mà kwé dǎr ne sòlò w ta, ndá wə gə bə pwà bə cí púl o kwé myǝn ta ; Mà n'è jí dwá né nà jǝ nà kákélé mó gakó, mà zhəl jə-jǝ sǝ mǎ k'a vò jə-gwǎ sǝ, E jə Zhərazalem b'a j'ǎ zhǝ è jàà y w Zhərazalem né gàà mó. ⁷Bə-zhɔ-zhe mà n jèrè n ji kùr n vwǎrh Zhidə dwí rí kwəərhə w mó, m̀̀ni ga Dəvyidi kélé y zùwá yá, Zhərazalem lyi bí zùwá y bək'a dwene Zhidə nyǎ y yé. ⁸Dǝ ré rəmyé mó yù wə, Bə-zhɔ-zhe mà n yili Zhərazalem lyi bí, Sə rə-ná-cí mòbó n ɲwéné bə cəcəl w n jàn ré yə yí mú bə n yə ndə Dəvyidi ta ; Dəvyidi kélé y b'a yə ndə Yi ta, ndə Bə-zhɔ-zhe mǎléka y ɲwéné bə yé né mó ta. ⁹Dǝ ré rəmyé yùwə, à b'a wèrhé à jàn gá wǝ né, a cò tənèsé shèbè gakó sə bàn bú ndá Zhərazalem mó. ¹⁰Rəmyé yó né, à b'a ce nònò dǝr ndá sǝbri lwəl éshirhá sǝ Dəvyidi dwí rí ndá Zhərazalem lyi bí yó wə, Bə zǝ bə pyǝrhí bə yǝrhá bə zǎ ne, lò mòbó bə zò wə, bə b'a kúrh mo ndá bə gá y'a kúrh byi-dùwə ne né ta, bə b'a kúrh mo cilá cǝé ndə bə gá y'a kúrh byi-yáá ne né ta. ¹¹Dǝ ré rəmyé yùwə, cu wu-zhilù w b'a yə Zhərazalem nédédé, ndə Adadərəməmǝ cu wu-zhilù w gá yàl né Məgədədǝ vǝl w wé né ta. ¹²Tənà y b'a yə cu wu-zhilù wé, dwí gakó wèrhé w rə sono rə nyí ni : Dəvyidi kélé lyi bí bə nyí ni, kana bé mye bə nyí ni ; Natǎ kélé y lyi bí bə nyí ni, kana bé mye bə nyí ni ; ¹³Ləvyi kélé y lyi bə nyí ni, kana bé mye bə nyí ni ; Səshəməyi kélé lyi bí bə nyí ni, kana bé mye bə nyí ni ; ¹⁴Dwá né dwā bé gakó mye kélé kélé gakó è lyi bí bə nyí ni, kana bé mye bə nyí ni.

Chapter 13

¹Dē ré rəmyé yùwà, nà-byùlì nyí la sūr e pə Dəvyidi kələ y lyi bí ndá Zhərazəlem lyi bí ni, yə-bəlwàálé ndá jimdí yilə. ²Dē ré rəmyé yùwà, Bə-zhə-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó wələ : À b'a ce yə né bə mō bə n'è cèrhé mó yilə né byō mó jé té, m̀nì ga bə bək'a k'e lyirh nà yò kədò yé ; Á b'a vùr nyi-zwennə bé ndá jimdí éshirhá y tənà y wa. ³Lò gə zòm nyi-zwennə zòmà kədò, ní da ndá ní ná byèbé bə lùl mo mó b'a wò : N kə n tá n la lū ní yál yé, bə n zòm koma zòmà ndá Bə-zhə-zhe yil ré ! N gə tú n gə ná ní zòm nyi-zwennə zòmà, nyí rəmyé yó né, ní da ndá ní ná byèbé bə lùl mo mó b'a zò mo. ⁴Dēga, dē ré rəmyé yùwà, cizhil b'a zə nyi-zwennə bé bə dārha né yilə, ndá bə gə tú bə zē bə n'è zòm nyi-zwennə zòmà yí ní, bə k'ê t'â la kammə-zù-èdòlò w bə sǝ ndá kur rí mú zú bə m'è gǝ koma yé. ⁵Mədù gakó mà n zē ní zhe : àmyé də nyi-zwennə yé, àmyé wó vwàl-na, bə wó yé bə yè ne à bəsóné yí ní ga. ⁶Bə gə zē bə bwərh mo bə wò : Wó yé n nɔ kɔn ré tēbé rə cēmè n jèsé né èta mó ? N la lyár n wò : Wó lyi bí byèbé bə y'à só ne mó sǝ kələ w a nɔ rɛ né. ⁷Búlá shù, zē à vwǎ-ènòn mó ndá bal mǝbó ní wó à tó-dǝ mó yó ! Wó Bə-zhə-zhe mó ní cǐ jàn ciná bé mó ní wələ. Mǎ-na vwǎ-ènòn mó, sə pyìsǐ b'a làà dwā nɛ ! À m'a zē a pyirhí à jē a zǎ yə yirh ciná bé ne. ⁸Bə-zhə-zhe wəl tənà y púlá púlá wé bə : Nunə bə̀tò wé, bəlyè m'a cǐ, bə jé té, sə nunə bə̀tò wé wó lò mǝdù ní la dǎl, n gwě yə cə yó. ⁹Sə nunə bə̀tò y wé mǝdù y mǝbó ní la dǎl mó, à b'a ce mo myín wə, a vùr ní jimdí ndə bə y'a ce sà-byì kùlì myín w bə vùr è jimdí ní mú ta, À b'a zhè mo ndə bə gə y'a zhè sànmá mó mye né ta. Ní mà n zē n byè nè, sə à b'a zwé ní lwəl mó ; À m'a wò : N wó à dwí ! Sə nmye mà n wò : Bə-zhə-zhe wó à Yì !

Chapter 14

¹Nyĩ, Bə-zhə-zhe dē ré rə bānà, Bə b'a zhì n cəcəl w bə tē n wē ré bə zə mō bə zwē búlá né wē mó. ²À b'a ce tənèsé bə dwā yó, sə zē búlá ne ndá Zhərazalem ; bə b'a zwē cə wá, bə búbú jisí wē ré, bə zú kana bé ndá jàn ; Bə pwā cə w lyi bí kəkàlā y bə m'e vò yóm ré jè, Sə dwí rí nə-kùr dàlā y t'á la té jó cə w wē yé. ³Sə Bə-zhə-zhe mà n du té n bú ndá tənèsé sàmyé, ndá dē tèbé búlá zē nà n'è bwí ta. ⁴Dē rəmyé mō yù wə, n mà n cí n nērh Olyəvyər ré pyə w yó, òmyé ndá Zhərazalem yé sé zā dwā yi-púrhí sō mó ; Olyəvyər ré pyə w b'a tó ò cəcəl w o lo dwā wa, ò kəkàlā èdù zā yi-púrhí sō e dō mó zā yi-zùr sō, o yē góró nánfòlò ne ò pyé : Pyə w kəkàlā y èdù y twèlè è zā jə-gwā sō, è dō mó zā jə-jí sō. ⁵Èta, á m'á zē á tó à pyār ré góró w á dūr á lú, bə pyə-góró w twèlè ò la Atəzhəə ; á m'á dūr á lú ndá á gá y'á dūr á lú ce y gá y'á zhízhí Zhidə pyə Ozhaase pyèlè ré yi ní mú ta. Rəmyé yó né, Bə-zhə-zhe à Yi rí b'a zə rə lyi bí rə m'e bə. ⁶Dē ré rəmyé mō yù wə, pwē t'á la né yál gaga yé ; wó wār ndá bədukwólə rə la né yál. ⁷Dē ré rəmyé mō b'a yə dē rə dúdú, wó Bə-zhə-zhe n yé re, nənýéné t'á la né yál, cəcē mye t'á la yál yé, Sə dādēné bəl wə, nənýónó w b'a du. ⁸Dē ré rəmyé mō yù wə, nyū nānā b'a du Zhərazalem né, Sə bə kəkàlā b'a dūr bə zā nəkweə nə-fòlò w sō, bə kəkàlā y dō mó dūr mə zā Mədetərəne y wə, kən b'a yə èta mye cə-lumu w ndá wār ré ga yi ní. ⁹Rəmyé yi ní, Bə-zhə-zhe mà n lū w púlápúlə pyə ; Dē ré rəmyé mō yùwá, Wó Bə-zhə-zhe dúdú sá, n mà n yə Bə-zhə-zhe, sə n yil ré b'a yə rə dúdú. ¹⁰Təná y gako b'a jirh já nánkùlì, e zhì Gəba e m'e vò Arəmō, Zhərazalem jə-jí sō mó ; Zhərazalem yó m'a zhē dē, ò zhì ò kùr jàà y wa, kən zhì Bēzhame bwə̀rə ne e m'e vò bwə̀r-dwā y jàà y wa, e lyē e vò bwə̀rə y è wə nəgúl ré ne mó, e zhì gāà mō e lyē e yí Anənyəə jì-fwèlè y è lū nánjúnú w e vò dēdē mó ne, e m'e vò pyə mó dāwé cémé né byā bé pyār h jàásé. ¹¹Bə b'a jòm cə w wē ndá yə-zúlá, kaka k'è t'á la bé cār yé. ¹²Nyĩ-nə, nyalé ré tèbé Bə-zhə-zhe la zal n mə n pə còrhò-tum dwá né nyèbé gako nà m'a bú ndá Zhərazalem mó : Dwá né lyi bí yala né b'a dèrhè, bə n'è zhəl ndá nà n'è bən nà lwé té, bə yírhá né b'a dèrhè nə bən nà ló bə yə-gwára wa, bə mējə̀lè b'a dèrhè rə ló bə nyú wə. ¹³Dē ré rəmyé mō yù wə, Bə-zhə-zhe mà n ce ywē nánfòlò zē dēdē bə cəcəl wə ; bə zē dwā yó wə, ló gako n zə n dō jē ne, bə n'è car dwā bə lwé té bə má. ¹⁴Zhidə mà n bə Zhərazalem n tó n bú, bə b'a pwā tənèsé shèbé sà kəkélé bé mó nəcəndé gako, bə sánnámá mó, bə sə-byi kùlì yá, ndá bə gāndə nānjə̀lól. ¹⁵Èta, nyalé ré rəmyé mō b'a zə eshesé, ndá bənerh dwí sàmye n̄wéné, ndá shəmwār ré, ndá bənesé, e súlì ndá vwámá né dwā bé nyèbé gako nà y'á tó nà n̄wéné bə gá jē má mó. ¹⁶Rəmyé mō kwā né, tənèsé shèbé gako sə lyi bí tó bə bú búlá né, bə lú bə dàl mó. Zē bə n'è twí Zhərazalem byin byin gako, bə willi pyə, Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé mó yé né, sə bə tó bə jí kwə̀rəhé cimsí. ¹⁷Sə dwá gə zē nà n̄wéné cə yó, nà t'á twí Zərazalem nà willi pyə Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé mó yé né, sə nə lwar bə dwá t'á la nà sono nyó yé. ¹⁸Sə Ezhipti dwí rí gə yə shénè rə bə, Sə nyí dwá t'á la rə sō nyó yé ; sə rə lwar bə Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé mó, mà n zə nyalé ré tèbé n mə n pə còrhò-tum rí tənèsé shèbé sə yə shénè sə bə sə jí kwə̀rəhé cimsí mú, mà n còrhò-tum rí rəmyé mō cici Ezhibti dwí rí mye nē. ¹⁹Wó còrhò-tum rí rəmyé mō n la Ezhibti, ndá tənèsé shèbé gako sə t'á bān kwə̀rəhé cimsí jú mú ni pə. ²⁰Dē ré rəmyé mō yù wə, bə m'a kē zómā eshesé lómā nāmpólse yó, bə zhe : Bə-zhə-zhe wó pwēpwē ! sə nəkwanse Bə-zhə-zhe jì y w mú b'a yə ndá kə-zómā nē vwí-júlú w yé né. ²¹Sə bə b'a kwè nəkwené kèbé gako è n̄wéné Zhərazalem ndá Zhidə né mó bə pə Bə-zhə-zhe nē. Rəmyé yó né, lyi byèbé bə bān vwí zwál mó, ciná nába b'a zə se bə shē vwí rí nāmá bé. Dē ré rəmyé mō yù wə, dólina mādù ga mye kó n tá n la Bə-zhə-zhe mó n cí jàn ciná bé mó jì y w yál yé.

Matthew

Chapter 1

¹Yezu Kristə wó Abəraham ndá Dəvyidi n̄. Nyĩ-nə n nāmbala bé yilə né: ²Wó Abəraham n lūl Yəzake, Yəzake zē n lū Zhakə̀be, ³Zhakə̀be zē n lū Zhidə ndá n da-byā bé, Zhidə zē n zə Tamaare n mə n lū Farəese ndá Zara, Farəere zē n lū Esə̀wəme, Esə̀wəme zē n lū Araame, ⁴Araame zē n lū Amənadaabe, Amənadaabe zē n lū Naasō, Naasō zē n lū Saləma, ⁵Saləma ndá n kē Arayaabe zē bə lū Booze, Booze ndá n kē Eriti zē bə lū Obəede, Obəede zē n lū Zhese, ⁶Zhese zē n lū pyə Dəvyidi, Dəvyidi zē n zə Yuri kē mó n mə n lū Saləmo. ⁷Saləmo zē n lū Orəbwaam, Orəbwaam zē n lū Abya, Abya zē n lū Asafe, ⁸Asafe zē n lū Zhəzafate, Zhəzafate zē n lū Zhəram, Zhəram zē n lū Ozhaase, ⁹Ozhaase zē n lū Zhwatam, Zhwatam zē n lū Akaaze, Akaaze zē n lū Ezəcaase, ¹⁰Ezəcaase zē n lū Manase, Manase zē n lū Aməne, Aməne zē n lū Zhəzhaase, ¹¹Zhəzhaase zē n lū Yəkonəya ndá n da-byā bé. Wó rəmyé yi ní bə zə Esərayel lyi bí bə m'e vò Babyəlone. ¹²Bə gá zə bə bə m'e vò gāà, rəmyé kwā né, Yəkonəya zē n lū Salacəə, Salacəə zē n lū Zorobəbyəə, ¹³Zorobəbyəə zē n lū Abyuudi, Abyuudi zē n lū Elyacim, Elyacim zē n lū Azəore, ¹⁴Azəore zē n lū Sadoke, Sadoke zē n lū Acim, Acim zē n lū Elyuudi, ¹⁵Elyuudi zē n lū Elyazaare, Elyazaare zē n lū Matā, Matā zē n lū

Zhakɔɔbe. ¹⁶Zhakɔɔbe zɛ̀ n lù Mare byal Zhozufu. Wó Mare mó nmyɛ́ n lùl Yezu mú mòbó bà n'ê byè bà Kristə mó. ¹⁷Èta, kɔn gá ju kùr ndá Abərahā e m'e yí Dəvyidi yi ní mú, wó nambala kùrə shí ndá nənə. Kɔn zhí Dəvyidi e m'e yí bà gá zɔ Esərayel lyi bí bə m'e vò Babyəlɔnə yi ní mú mye, wó nambala kùrə shí ndá nənə. Kɔn zhí bà gá zɔ be bə m'e vò Babyəlɔnə yi ní e m'e yí Kristə lul lé mó mye, wó nambala kùrə shí ndá nənə. ¹⁸Nyí-nə bà gá lùl Yezu Kristə né. N ná Mare yà n ná n jí Zhozufu, sə Mare zɔ pù ndá Eshirhə náàcənə jàn ndá bà gwě yà jòm ndá dwā yé. ¹⁹N byal Zhozufu yà n wó wu-cángá cəbal. N yà n tá n yāl n zhìlì Mare yil yé. Rəmyé ce, n zòm n gu n wé bà n mà n zhè mò n vùr mò shéshé. ²⁰N gá yà n ná n téré rəmyé yi ní, Cinnə mú máléka èdù lyi mu n dàrhà wé, e wó mò: “Dəvyidi byi Zhozufu, bàká dūr ywě yé. Jòm ndá n kē Mare, bà pwí y kēbé n zhe mó wó Eshirhə náàcənə tum. ²¹N mà n lù byi. N m'ā ce n yil bà Yezu, bà wó nmyé n mà n vwār h n dwí lyi bí bà yà-bəlwàálé wé.”*²²Rəmyé gakó wèrhé, m̀nì zòmè ré Cinnə mú yà n tó n nyi-zwennə mó dənne n byili mú pyìrh. N yà n zòm n wó: ²³“Nyí-nə kē-byi kēbé è yəl bal pár m'a zə pù, e lù bal-byi. Bə m'a byè y bà Emawə.”Rə kùr wó: “Yi ɲwéné ndá nɔba.”²⁴Zhozufu gá zɛ̀ jan dé wa, n wèrhé ndə Cinnə mú máléka y gá byili mu ní. N jòm ndá n kē mó, ²⁵sə n yà n pár lwar kɔn m'e yí n byi mú lul. N ce n yil bà Yezu.

Chapter 2

¹Bà lùl Yezu Betəlayem né, Zhide tənà y wa, pyʒ Erɔɔde pyèlè ré yi ní. Rəmyé kwā né, lwarna* shí yi-pwírhi səta, bà bə Zhərazəlem, ²bə n'è bwərh bà zhe: “Yè Zhwifubá pyʒ mó bà lùl mó ɲwéné né? Ná nɔ́ n' cāmásɔ́ w yi-pwírhi səta, ná zè ná bàn mò co.” ³Pyʒ Erɔɔde gá nyèè rəmyé, ɲmyé ndá Zhərazəlem lyi bí púlápúlá wun zè. ⁴N byè Zhwifubá Yi jì y vwí-zwəlnə bé yé né ciná bé ndá Muiisi nyá né byilnə bé gakó n cí dwā yó, n bwərh bə bà wó yè bà wò bà bà m'a lù Kristə mó né? ⁵Bə zè bà wò mò: “Wó Betəlayem né Zhide tənà y wa, ndə Yi nyi-zwennə mədù gá yà n' kē né. ⁶N' yà n' kē n wò: ‘Nmyé Betəlayem, Zhide tənà y cɔ, è dà ɲmyé n yə yírh swí Zhide cə-fwàalé wé yé, bà wó ɲmyé sono mɔ́bɔ́ n' mà n yə à dwí Esərayel nənɔ́n mó mà n shí ní.’ ” ⁷Rəmyé yó, Erɔɔde shèè n byè lwarna bé, n bwərh bə náàcənə n nyi wó dō yi ní bà nɔ́ cāmásɔ́ wá. ⁸N zè n byili bi Betəlayem sómá yá, n wò be: “Zhəl-nə á pyà bəsóbwèlè y náàcənə. Á gə tú á nɔ́ ya, s'á k'á kwè á b'a byili ni, m̀nì àmye vò a ce yə.” ⁹Bə gá cili kɔ́n dèbè pyʒ mó byili bi mú bə zhè, bə zhír bə la bə sómá yá. Cāmásɔ́ w bà y'a jèrè bə nə yi-pwírhi səta mó tó bà yé, o vò o zhì jàà y kèbè bəsóbwèlè y ɲwéné è wé mó yó wə. ¹⁰Bə gá nɔ́ cāmásɔ́ wá, bà wun yàl nyèn dɛ́dɛ́. ¹¹Bə yí bà zù kèlè wa, bà nə bəsóbwèlè y ndá è ná Mare, bə tu bà nədwnə yó, bə wùlì è yé né. Bə pul bà zhí rí nyi ni, bə vùr paánse bə pa. È y'a wó sánámá ndá wé rə lwé nányənyèlè, bà n'è byè bà ása ndá myíiri. ¹²Rəmyé kwā né, Yi byili bi bà dàrhà wé, bà bə k'a kwè bə tó Erɔɔde sono yé. Bə zè bə kwè sómá dō bə vò jè. ¹³Lwarna bə gá k'a kwè bə zhè, Cinnə mú máléka zè e bə e lyi Zhozefu n' dàrhà wé, e wò mò: “Zè n' zə bəsóbwèlè y ndá è ná n' má dūr n' vò Ezhíbtì, n' jòm gàà n' má dɛ́ à gə tú à pɔ́ mó nyi sá ká bà. Nyí Erɔɔde ná n' yàl n ce bə pyà bəsóbwèlè y bə gu.” ¹⁴Rəmyé yó, Zhozefu zè cəcə y wé n zə bəsóbwèlè y ndá è ná n' mə n vò Ezhíbtì, ¹⁵n jòm gàà kɔ́n m'e yí Erɔɔde cu. Rəmyé wèrhé m̀nì ga kɔ́n dé dèbè Cinnə mú yà n' tó n' nyi-zwennə mó dənne n byili mú pyírh. N' yà n' wòwə: “À byè à byí mú n du Ezhíbtì ní.” ¹⁶Erɔɔde gá pwíri lwarna bə jájèré mɔ́, n' lyim zè dɛ́dɛ́, n zè n pə nyi n' kwā-lyi bí ni, bà bə zhəl Betəlayem ndá cəme né nyèbè nə bwəl gàà mó gakó wé, bə gu bəsóná bə byèbè bà yú byinə nàlyè ndá byèbè bà gwě yə byinə nàlyè yí mú gakó. Wó lwarna bə gá y'a tú n' sɔ́, bə b'e byili mu dɛ́ ré tèbè bà nɔ́ cāmásɔ́ w mó n' téré. ¹⁷Rəmyé yó, kɔ́n dèbè Yi nyi-zwennə Zheremyi yà n' zòm mó pyírh. N' yà n' wòwə: ¹⁸18 “Búbwéése zè Arama né, cìlá ndá wísi, sə wó Arashəə n' ná n' kúrh n' byā bə bə cù mú ni. N' bə shè bə bə swé n' wu ni, n' byā bə gá k'è tənə mó yil yé.” ¹⁹Erɔɔde gá cùwə, Cinnə mú máléka lyi Zhozefu n' dàrhà wé Ezhíbtì ní, e wò mò: ²⁰“Zè n' zə byí mú ndá n' ná n' ká má vò Esərayel, bà byèbè bà y'a n'è pyà mò bà la gu mú gakó cùwə.” ²¹Zhozefu zè n zə byí mú ndá n' ná, n ká n mə n vò Esərayel. ²²Sə n' gá nyèè bà wó Erɔɔde byí Arkəlayuusi n' wó Zhide pyʒ n' da jàà wà, n' dūr ywé ndá gàà jòm, n zhír n vò Gəlile ndə Yi gá y'a byili mu n' dàrhà né wé né, ²³n jòm Nazarete né Gəlile tənà y wa. Rəmyé wèrhé m̀nì ga kɔ́n dèbè Yi nyi-zwennə bə y'a byili mú pyírh. Bə y'a byili bà bə m'a byè Kristə mó bà Nazarete lyi byí.

Chapter 3

¹Dwā né nàmyé wé, Zhā-Bātiisi zhàl Zhìde gɔ-elū èpòlò wə, n̄ ná n̄ bwəl n̄ zhe: ²“Pyìrhí-nə á wun. Arəzana pyèlè ré bwəlse.” ³Wó n̄myé yò Yi nyi-zwennə Ezəyi yà n̄ zòm n̄ wò: “Cəl n̄ è bwəl gɔ-elū èpòlò wə, rə zhe: ‘Kwərhe-na Cinnə mú sómá yá, s’á wèrhé sə-byísi sə yə cángá á p̄.’” ⁴Zhā kāmā-zwí y n̄ yà n̄ zù mú wó yómó kur bà y’á m’è s̄ yà, n̄ zə cǎ-t̄n̄ n̄ mə n̄ lyē yə. Səsòmè ñd̄á gɔ t̄ur rə y’á wó n̄ kùjù. ⁵Zhərəzalem lyi bí ñd̄á Zhìde tənà y lyi bí gako, e súlí ceme né nyèbé nà jè Zhərd̄ē bwí y yala ne mó gako lyi bí y’á n̄ è zhəl n̄ sono, ⁶sə lò gako yà n̄ ná n̄ byili n̄ dwəáré. Zhā zè n̄ mólé mɔ Zhərd̄ē bwí y n̄ mó wa. ⁷Farezhēbá ñd̄á Sədəsənyebá nánzhəzh̄ y’á n̄ è zhəl Zhā gá yà n̄ ná n̄ p̄e n̄-sho lyi bí ni mǎgǎ. Sə n̄ gə nɔ be bà bànà, n̄ ya n̄ wò be: “Kùrh dwí, m̄ lò n̄ byili ába bà durnə á lú Yi lyim dí rə bàn mó yé né? ⁸Wèrhéna kɔn d̄ébé rə m’a byili b’á pyìrhí á wun, ⁹s’á bə́k’á bù á wé bà, Abərahām gá wó ámyé nambal mó dúdú yú yé. À n’á wəl ába: Yi w̄ rə b’a ce nákuulí t̄ébé j̄irh Abərahām byā. ¹⁰Nyí-nə, d̄óló pyé cémé kùr wə. Kóbó ò t’á ce byā byèbé bà càn, bà m’a kà w bə ji myín. ¹¹“Àmyé n’á zə n̄ è à mólé ába n̄ mó wa. Rəmyé n̄ è byili b’á pyìrhí á wun. Sə m̄bó n̄ la tà-kwā n̄ bà mó du àmyé. À yə yírh swí s’a vùr n̄ n̄cìlè né mye cici yé. N̄myé mà n̄ mólé ába Eshirhə náàc̄en̄é wé ñd̄á myín wé. ¹²N̄ zhe zwā n̄ j̄ò wà, n̄ la n̄ mə n̄ cèle j̄j̄í rí, n̄ p̄r rə byā bé ñd̄á rə p̄úulí dwā wa, n̄ ló j̄j̄í-byā bé n̄ b̄b̄wā y wa, n̄ zè n̄ ló p̄úulí myín m̄bó mà t’á la cú gaga wé.” ¹³Rəmyé yi ní, Yezu shí Gəlile n̄ bà Zhā sono Zhərd̄ē bwí y yó, m̀n̄n̄ Zhā mólé mó n̄ mó wé. ¹⁴Sə Zhā yà n̄ bà shè yé. N̄ yà n̄ ná n̄ wəlò: “Àmyé à m̄ dwā s’a bà n̄myé sono, n̄ mólé ne n̄ mó wé, n̄myé zè n̄ ká n̄ bàn àmyé sono?” ¹⁵Yezu wò mò: “N̄myé wírí n̄ yě kɔn yə èta, bà wó èta ná m̄ sə ná wèrhé né, m̀n̄n̄ ga ná pyìrh Yi p̄ùb̄ulè né.” Rəmyé yó, Zhā zè n̄ shèn̄é. ¹⁶Yezu gá mólé n̄ mó wé n̄ zhè, n̄ já n̄ zhízhlí n̄ du bwí y wə. Rəmyé yi ní cici, d̄é yi rí pul, n̄ nə Yi Eshirhə y è nyè ñd̄á ép̄wèn̄é ta, è n̄ è swé n̄ yó wə. ¹⁷Bə nyèè cəl rə shí d̄é, rə wò: “M̄bó wó à ywálá byí. À só mo d̄é d̄é.”

Chapter 4

¹Ràmyé yó, Eshirhə náàcèné zə Yezu e vò gɔ-elū èpòlò w wə, m̀̀nì Shə́tana swèlè mò. ²N lyě́ n̄ nyí cəcě́ ñd́á n̄nyónó ga dwā shə-èna. N̄r̄h zè m̄ə zhe mo. ³Shə́tana y zè e yí n̄ nyí ni è la m̄ə sòlò, e wò m̄ə: “N̄ gə wó Yi Byí, sá pə nyí nákulə né nyèbé ne nə jír̄h búúri.” ⁴Yezu wò yà: “Bà kě́ Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: ‘È dà búrú dúdú ò wò ò b’a ce numbyíni zə mȳl yé. Wó zòmè tèbé gako rə n’è shí Yi nyú wə.’” ⁵Shə́tana y zè e zə m̄ə e zhír e vò Zhə́rəzalem, e ce n zhí Yi jì y yá-pèlè wa, e zè e wò m̄ə: “N̄ gə wó Yi Byí, sá zè n̄ fwě́ t̄é, bə bə kě́ Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: ‘Yi m’a pə nyí rə m̄alékabá ne bə nyí n̄ yò. Bə m’a kwě́ m̄ó ñd́á bə j̄erh, m̀̀nì n̄ nà bə́k’a m̄á nákulú ni yé.’” ⁷Yezu wò yà: “Bà kě́ rə wé mye bə wò: ‘Bàká zhè Cinnə n̄ Yi yé.’” ⁸Shə́tana y k’e zə m̄ə e zhír, e vò e jì pyò kòbó ò nyě d̄ě d̄ě yó, e byili mu lū w tənèsé ñd́á sà n̄cèndé gako, ⁹e zè e wò m̄ə: “N̄ gə tu n̄ n̄d̄wóná yó n̄ wùlì à yé né, à b’a p̄́ t̄ébé èta m̄ó gako.” ¹⁰Yezu zè n̄ wò yà: “Zhəl kwā́ né Shə́tana! Bà kě́ Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: ‘Wó Cinnə n̄ Yi yé né n̄ m̄á sá wùlì ní, n̄ cèrhé n̄ dúdú sá.’” ¹¹Ràmyé yó, Shə́tana y zhír e yě mo. M̄alékabá zè bə b’e nyí n̄ yò. ¹²Ràmyé kwā́ né, bə zə Zhā́ bə ce byə́nə-jù wə. Yezu gá nyèè ràmyé, n̄ ká n̄ vò Gəlile tənà y wa, ¹³sə́ n̄ yə Nazarete né jòm yé. N̄ lyě́ n̄ vò cə òdù ò ñwéné Gəlile mw̄́ y səta, bə n’è byè bə Kapernaom. Cə w òmyé ñwéné Zabyəlone ñd́á Nə́fətəlyi kwálsé tənà y wa. ¹⁴Ràmyé wèrhé m̀̀nì ga Yi nyí-zwennə Ezəyi zòmè ré pyirh. N̄ yà n̄ wòwə: ¹⁵“Zabyəlone ñd́á Nə́fətəlyi lyi, byèbé bə j̄é Gəlile né, Zhə́rd̄é bwí y epákè, mw̄́ y səta, lyi byèbé bə dà Zhwifubá m̄ó mye gá ñwéné m̄əḡá m̄ó, ¹⁶lyi bí byèbé bə y’a j̄é cə-byín wé m̄ó n̄ pwè nánfòlò. Pwè yār byèbé bə y’a j̄é cu jàà námbyí y wé m̄ó.” ¹⁷Kən zhí ràmyé yi ní, Yezu já n̄ jì kùr n̄ ná n̄ bwəl n̄ zhe: “Pyirhi-nə á wun. Arəzana pyèlè ré bwəlse.” ¹⁸Yezu yà n̄ ná n̄ zhəl Gəlile mw̄́ y v̄́ nè. N nə gwànnà bəlyè bə y’a n’è gwè mw̄́ y wə. È y’a wó Shə́m̄ə m̄ó m̄òbó bə n’è byè bə Pyeere m̄ó,* ñd́á n̄ da-byí Andəre. ¹⁹N zè n̄ wò be: “Bà-nà á tó ne. À m’a ce á gwè numbyínsi.” ²⁰Bə j’a zhír ràmyé yó cici, bə yě bə gùndwə né ne gàà bə tó Yezu ni.* ²¹N zhír gàà n̄ la yé né, n̄ kə n̄ nə lyi dwā bəlyè. È y’a wó Zebede byā́ bé, Zhake ñd́á Zhā́, bə tó bə da ne bə ñwéné bə b̄́-bwəl ré wé, bə n’è kwərhe bə gùndwə. N byè bəmye. ²²Bə j’a zhír bə yě bə da ñd́á bə b̄́-bwəl ré ne bə tó mo. ²³Yezu yà n̄ ná n̄ byélé Gəlile tənà y púlápúlá n̄ m̄á n̄ cèrhé bə kàrm̄ò bə dwā-guúli jisí wé, n̄ ná n̄ bwəl Yi pyèlè ré yò-ècò̀nò nyí rí, n̄ ná n̄ wárh lyi byèbé gako címsi dwí gako y’a zhe m̄ó. ²⁴N̄ yil ré du rə yí Siri tənà y púlápúlá. Bə y’a n’è zal n̄əbwànà dwí gako ñd́á byèbé címsi y’a n’è nwènè m̄ó, bə twí n̄ sono. È y’a wó lyi byèbé gako n̄c̄l̄si námməlwəlse y’a ñwéné bə wé, ñd́á byèbé kùnkumbolo y’a zhe, e súlì gwànsè, sə́ n̄ yà n̄ ná n̄ wárh bə gako. ²⁵Lyì nánzhəzh̄́ shí Gəlile ñd́á Ceme-shí tənà y wa, ñd́á Zhə́rəzalem, ñd́á Zhide, ñd́á Zhə́rd̄é bwí y epákè bə bə bə tó mo.

Chapter 5

¹Yezu gá nɔ lyi-zhǎ bé, n jì pyò w yó, n jòm té. ²N kwǎ-lyi bí twě bə yí n nyí ní. ³N zě n jì kùr n ná n cèrhè bè kàrmò n zhe. ⁴«Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé bə wó nàmwà bə wun ní wě, bə Arəzana tənà y wó bəmyé bə cí yə. ⁵Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé bə wó lyi-nyəmà, bə Yi m'a pə be ce y rə y'à bwəl be è nyí mú. ⁶Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé Yi pùbùlè né wòrhó nòrh ñdà mà nənnyělsə zhe, bə Yi m'a ce bə sú. ⁷Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé bə n'è dūr bə dwā bé nònò, bə Yi m'a dūr bəmye nònò. ⁸Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé bə wó wu-pō ciná, bə bə m'a nə Yi ñdà bə yírhá. ⁹Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé bə n'è pyà bə yà-zúlá yál né, bə Yi m'a byè bə bə rə byá. ¹⁰Wu-nyǝ ciná wó lyi byèbé lyi bí n'è nwènè bə, bə gə n'è wèrhé Yi pùbùlè né mó yilə, bə Arəzana tənà y wó bəmyé bə cí yə. ¹¹«Lyì bí gə n'è tūrh ába, bə n'è nwènè ába, bə n'è gòm koma bə cí ywě nánzhəzhə á yó wə, àmyé kùr tó yilə, s'á lwar b'á wó wu-nyǝ ciná. ¹²Fù-nə ñdà wu-nyǝ nánfòlò, bə kwānde nánfòlò zhǐ Arəzana w á yilə. Wó èta bə jèrè bə nwènè Yi nyi-zwennə bé ne, bə zě bə m'e yí ámye.» ¹³Yezu zě n súlì n wó n kwǎ-lyi bí ní: «Ámyé wó ñdà nəkǝ tá lū w wě. Sə nəkǝ gə tárh, etər è b'a tó né e k'e zə nyí? È k'è bə tum zhe yé. Bə m'a dwǐ y pwě nə, lyi nò y ñdà bə nər. ¹⁴«Ámyé wó ñdà kən dēbè rə n'è pə pwě ta lū w wě. Cə kòbò bə lù pyò yó, kaka wər w rə la círhú yé. ¹⁵Bə t'á jì pàntémé myǐn, bə k'a kwě y bə pú nəbwéné kùr w yé. Bə gə ju yə, bə y'a cí y pàntémé jàà wà, m̀̀ni ga lyi bí byèbé bə ɲwéné jù w mú gako yírhá nə né. ¹⁶Èta, ámye pwě ré m̃ə sə rə yār lyi bí yírhá wə, bə nə cènè tèbé á n'á wèrhé mó, m̀̀ni ga bə cèrhé á Da mó n ɲwéné Arəzana w mó.» ¹⁷«Á bək'á b̀̀ b'á tú Muiyisi nyó né ñdà kən dēbè Yi nyi-zwennə bé y'á byili mú zhilú yé. À tú á la ce lyi bí lwar nə kùrə né cici mú pamparēē. ¹⁸Zhənà, à n'á wəl ába: nyó né nàmyé pwèrhè mye cici t'á la lyǝ, ñdà dē ñdà ce gwě ɲwéné yé, sə kən dēbè gako bə kē Yi nyó né sébé ré wě mó b'a pyǐrh. ¹⁹«Rəmyé yilə, lò m̀̀bò n'á n'á cē bá nyó né nàmpòlsé rədù mye cici, n zě n cèrhè n'á dwā bé ne bəmye kwě n'á yá, rə ná-cí mà n yə nánkwaá Arəzana tənà y wa. Sə lò m̀̀bò n'á n'á zwě nyó né n zě n cèrhè n'á dwā bé ne, bəmye kwě n'á yá, rə ná-cí mà n yə lyi-f̀̀lò Arəzana tənà y wa. ²⁰«À n'á wəl ába: á gə yə Yi pùbùlè wèrhé du Muiyisi nyó né byilnə bé ñdà Farezhēēbá, á t'á la Arəzana tənà y wě zú yé. ²¹«Á nyèè bə bə y'á wò á nàmbala bé ne: 'Bəká gu lò yé. Lò m̀̀bò n'á gu n'á dō, sə bə zə mó bə b̀̀r. ²²Sə ámyé n'á wəl ába: lò m̀̀bò n'á kwě lyim ñdà n'á dō, sə bə zə mó bə b̀̀r. Lò m̀̀bò n'á wò n'á dō ne bə 'Kòkwà', wó b̀̀rsi g̀̀lú w nánfòlò w ò m'a b̀̀r n'á b̀̀rsi. Lò m̀̀bò n'á wò n'á dō ne bə 'Nyènyà', bə m̃ə sə bə ká n'á b̀̀rsi bə ce n'á vò myǐn-jù wə. ²³«Rəmyé yilə, n'á gə tú n'á n'á pə n'á vwi pené y vwi-jilú w yé né, n'á zě n'á lyǐrh bə n'á gwar n'á dō n'á zě n'á n'á jí zùrì ñdà mó, ²⁴sá yě n'á pené y n'á vwi-jilú w yé né, n'á ká vò á pə s̀̀bri dwā ne, sá ká kwě n'á bə pə n'á pené yá. ²⁵«N'á dō gə co mó cà, n'á zě n'á zə mó n'á má n'á la b̀̀rsi jàà wà, sá ce jàn né á kwèrhe yò w ñdà dwā, ñd'á gwě yə yí yé. È gə dà rəmyé, n'á mà n'á zə mó n'á yí b̀̀r-kárna mó yé né, b̀̀r-kárna mó ce n'á kwǎ-lyi bí zə mó bə ce byənə-jù wə. ²⁶Zhənà, à n'á wəl mó: n'á b'á kwě jim dí gako n'á zhè, f̀̀rò bə dwǐ mú. Rə t̀̀nká mye t'á la dāl n'á sò yé. ²⁷«Á nyèè bə bə y'á wòwə: 'Bəká fwəl yé.' ²⁸Sə ámyé n'á wəl ába: lò gə nyí kē ñdà fwəl shil, wó fwəl n'á fwəl ñdà m̃ə. ²⁹N'á jǎj yírh gə n'á ce n'á wèrhé lwele, sá jār h rə n'á dwǐ kwā né. N'á yala né kəkàlā èdù gə tènè c̀̀ bə gə co n'á yala né gako myǐn-jù wə. ³⁰N'á jǎj y gə n'á ce n'á wèrhé lwele, sá gō y n'á dwǐ kwā né. N'á yala né kəkàlā èdù gə tènè c̀̀ n'á yala né gako gə zhəl myǐn-jù wə. ³¹«Bə k'e wó: 'Bal m̀̀bò n'á zhǝ n'á kē n'á vùr mò, n'á m̃ə sá kē sébé n'á p̃ n'á má byili n'á zhǝ kùrə.' ³²Sə ámyé n'á wəl ába: bal m̀̀bò n'á zhǝ n'á kē n'á vùr mò, n'á jà n'á yə fwəl, wó fwəl sómá yó n'á cí mu ní. Sə bal m̀̀bò n'á jú kē mó n'á myé mó, rə ná-cí mye wó fwəl n'á n'á fwəl. ³³«Á k'á nyèè mye bə bə y'á wò á nàmbala bé ne: 'Bəká zə Yi yil n'á bwəl nyí, e j'á wó koma yé. N'á gə bwəl nyí Yi yé né, sá pyǐrh n'á nyí-bwəl lé.' ³⁴Sə ámyé n'á wəl ába: á bək'á zə Yi yil lé á bwəl nyí bá nàmpólé mye cici yé. Á bək'á bwəl nyí ñdà dē yí yé, bə rə wó Yi pyèlè dəgwá. ³⁵Á bək'á bwəl nyí ñdà ce y mye yé, b'è wó Yi nər h cú jàà. Á bək'á bwəl nyí ñdà Zhərazalem yé, b'ò wó pyò nánfòlò c̀̀. ³⁶Bəká bwəl nyí ñdà n'á yó w mye yé, bə n'á wər n'á b'á ce n'á ywésé èdù gə jǐrh nàmpwǎ ráá nàmbýí yé. ³⁷Á gə m̃ə s'á wó bə 'ǝǝ', s'e yə 'ǝǝ'. Á gə m̃ə s'á wó bə 'ǝ'ǝ', s'e yə 'ǝ'ǝ'. Á gə súlì kən dō né, wó lwele cábal mó sò rə shí ní. ³⁸«Á nyèè bə bə y'á wòwə: 'Wó yírh bə y'á jār h bə m'e cí yírh jim. Wó yélé bə y'á wūr bə m'e cí yélé jim.' ³⁹Sə ámyé n'á wəl ába: lò gə wèrhé mó lwele, sə bəká càrh mò lwele yé. Lò gə mà mó jə-sà n'á jǎj pəpá y ne, sá pyǐrhí è dō mó n'á p̃. ⁴⁰Lò gə byè mó b̀̀rsi n'á n'á yǎ n'á kàmə-zù-pólé yá, sá yě n'á kàmə-zù-èdòlò w mye ne n'á súlì n'á p̃. ⁴¹Lò gə ná n'á yǎ n'á nyéé mó n'á ce n'á vò coló, sá vò cəále rǎlyé n'á yilə. ⁴²Lò gə lwəl mó kən, sá p̃. Lò gə ná n'á yǎ bə n'á jimi mù kona, sə bəká cē yé. ⁴³«Á nyèè mye bə bə y'á wòwə: 'Swéné n'á dō, sá súl n'á zù-bal.' ⁴⁴Sə ámyé n'á wəl ába: swéné-nə á zwà bé. Lwəl-nə Yi byèbé bə n'á nwènè ába mó yilə. ⁴⁵Èta, á m'a yə á Da mó n'á ɲwéné Arəzana w mó byá, bə n'á n'á ce n'á nənnyónò w púr h lyi-bəlwálsé ñdà lyi-twésé ga yilə, n'á jà n'á n'á ce dwà y nywé wu-cángá ciná ñdà byèbé bə dà wu-cángá ciná mó ga yilə. ⁴⁶«Á gə sò byèbé bə sò ába mó dúdú, byè kwānde á b'á dē? Wó èta myəl-kwānde zwennə bé mye n'á wèrhé né. ⁴⁷Á gə n'á ce á da-byá bé dúdú, byè á n'á wèrhé rə wó cènè du lyi bí dwā bé? Wó èta lyi bí byèbé bə yəl Yi rí tèbé rə wó zhən mó pár mó mye n'á wèrhé né. ⁴⁸Ámyé yál-na náàcənà nàmpúm, ñdà á Da mó n'á ɲwéné Arəzana w mó gə wó náàcènə nàmpúm ní.»

Chapter 6

¹Yezu zè n súlí n wò bɛ: “Dě-na á cinà. Á gə la kɔn wòrhó Yi yilə, s’á bə̀k’á wèrhé rɛ m̀nì ga lyì bí b’e nà ába yil yé. Á gə wèrhé èta, á t’á la kwànde nɔ á Da mó n̄ ɲwéné Arəzana w mó sɔ yé. ²“N̄ gə sɛ nəmɔ nè, sə bə̀k’á kwè n̄ má ce wí n̄ cəl né, ɲdə myinù ciná bé gə n’è wèrhé né dwā-gùúlí jisí ɲdā dwā-gùúlí jààsé wé mó ta yé. Bə n’è wèrhé èta, m̀nì ga numbyínsí cèrhé be. Zhənà, à n’á wəl ába: bə nɔ rə kwànde. ³N̄ gə la nəmɔ nè sās, sə n̄ jəgwā y bə̀k’á lwar kɔn rɛ dɛ̀bɛ n̄ jəjí y n’è wèrhé mó yé, ⁴m̀nì e yə shéè n̄ shéè n̄ sɛ mɔ; sə n̄ Da mó n̄ nə kɔn dɛ̀bɛ rə shéè mó mà n kwě mó. ⁵“Á gə la Yi co, s’á bə̀k’á wèrhé ɲdə myinù ciná bé ta yé. Bə sɔ dɛ́ zhū dwā-gùúlí jisí ɲdā dwā-gùúlí jààsé wé bə m’e ce Yi, m̀nì lyì bí yírhá nə bɛ. Zhənà, à n’á wəl ába: bə nɔ rə kwànde. ⁶Sə è gə wó ɲmyé yilə, n̄ gə nə n̄ yāl n̄ ce Yi, sá zù n̄ sɔ jini wə, n̄ pyi n̄ nyí ni, n̄ shéè n̄ bá ce n̄ Da mó lyì yírhá wār nə nɛ mó, sə ɲmyé mɔ̀bɔ n̄ nə kɔn dɛ̀bɛ rə shéè mó mà n kwě mó. ⁷“Á gə la Yi co, s’á bə̀k’á zòm zòmà nánzhəzhɔ e j’á wó zòm-fwər, ɲdə lyì bí byèbɛ bə yəl Yi rí tɛ̀bɛ rə wó zhən mó pár mó ta yé. Bə n’è b̀l bə Yi m’a zwē bə lwəl mó bə zòmà né nánzhəzhɔ w yilə. ⁸Á bə̀k’á wèrhé ɲdə bəmyé ta yé, b’á Da mó yé kɔn dɛ̀bɛ ná-dwí yil á zhe rə tum ɲd’á gwě yə mɔ lwəl yé. ⁹“Ámyé gə la Yi co, s’á wò: “Nə Da n̄ ɲwéné Arəzana wa, ce lyì bí gako lwar bə n̄ bə dō zhe yé, bə cèrhé n̄ yil ré. ¹⁰Ce n̄ pyèlɛ ré yí lū w wé. Ce n̄ p̀b̀lɛ né wèrhé ce yó ɲdə Arəzana w ta. ¹¹Pə nába ná zà kùjú. ¹²Pə nába ná dwáaré s̀b̀ri, ɲdə námyé gə n’è pɛ byèbɛ bə n’è dwé nába mó s̀b̀ri ní. ¹³Bə̀k’á yé nába ná tu sòlò wé yé, sá zwē nába lwele cábal mó j̄ wà. [Wó ɲmyé n̄ wó pyɔ, n̄ zhe jàn, n̄ m̄ ɲdā còrhó, byinə nə bə zhɔ zhe yilə. Amèn!]” ¹⁴“Á gə n’á pɛ s̀b̀ri á dwā bé nɛ, bə gə gwar ába yi ní, á Da mó n̄ ɲwéné Arəzana w mó mye mà n pə ába á dwáaré s̀b̀ri. ¹⁵Sə á gə yə s̀b̀ri á dwā bé nɛ pɛ, á Da mó mye tá n̄ la ába á dwáaré s̀b̀ri pɔ yé. ¹⁶“Á gə lyé á nyí, s’á bə̀k’á pɔn á yərɲ ɲdə myinù ciná bé ta yé. Bə n’è pɔn bə yərɲ m̀nì lyì bí lwar bə bə lyé bə nyí. Zhənà, à n’á wəl ába: bə nɔ rə kwànde. ¹⁷N̄ gə lyé n̄ nyí, sá p̀l n̄ yé, n̄ t̀r nwě, ¹⁸m̀nì ga lyì bí bə̀k’á lwar bə n̄ lyé n̄ nyí yé, s’e yə n̄ Da mó numbyínsi yírhá wār nə nɛ mó n̄ yé. ɲmyé mɔ̀bɔ n̄ nə kɔn dɛ̀bɛ rə shéè mó mà n kwě mó. ¹⁹“Á bə̀k’á pyà nàcèndé á cí ce yó yé. Á gə cí di ce yó, ɲwɔ̀lā wɔ̀ bə m’a pwár á jisí bə zù bə pwà rə, c̄s̄ wɔ̀ ò jí ri, e jà rə wɔ̀ rə c̄s̄ mye. ²⁰Pyā-na á j̄-kɔn dé á cí Arəzana wa, bə ɲwɔ̀lā tènɛ gāà bə la j̄rɲ pwár bə zù bə pwà rə yé, c̄s̄ mye tènɛ ò la rə jú yé, e jà rə wār rə la c̄s̄ mye yé. ²¹N̄ j̄-kɔn dé gə ɲwéné m̄gǎ, wó gāà n̄ wu b̀lɛ né mye ɲwéné. ²²“Numbyíní wó è yírhá né nə wó è yala né pàntémé. N̄ yírhá né gə càn, n̄ yala né n̄ampúm ɲwéné pwè wé. ²³Sə n̄ yírhá né gə bə càn, n̄ yala né n̄ampúm ɲwéné cə-byín wə. Sə pwè dé tɛ̀bɛ n̄ yírhá né n’è pɛ mó mó gə k’á j̄rɲ cə-byín, cə-byín dí m’a kwərhe rə j̄rɲ n̄ampyú fúrí. ²⁴“Lò m̄dù wār n̄ m’a tó yó-cinā bəlye p̀b̀lɛ nè yé. N̄ m’a súl m̄dù yá, n̄ swéné n̄ dō mó, ráá n̄ m’a jòm ɲdā m̄dù yá, n̄ fulsi n̄ dō mó. Á wār á m’a n’á tó Yi ni, á j’á n’á tó sàbyā mye nɛ yé. ²⁵“Wó rəmyé yil á n’á wəl ába: á bə̀k’á tə kùjú kɔ̀bɔ á la jú, ɲdə gɔ̀nɔ kɔ̀bɔ á la co yil, á zɛ á n’á cí á myəl ré zal twəlá á wé yé. Lwar-na bə numbyíní myəl ré du kùjú; è yala né du gɔ̀nɔ. ²⁶Á gə n’á yāl, s’á nyí kúmsí. Sə t’á dwí twá yé; sə t’á jər jíjí sə ce bə̀b̀wərɲ w yé. E jà á Da mó n̄ ɲwéné Arəzana w mó ná n̄ kɔn sɛ. Lwar-na b’ámyé du səmyé dɛ̀dɛ́. ²⁷Wó m̄ n̄ ɲwéné á wé, n̄ wɔ̀ n̄ mà n zə twəlá né nyèbɛ n̄ nə n̄ cí n̄ wé mó n̄ mə n̄ súl n̄ myəl dwèlɛ bá jə-tórhó yírh rə̀dù cici? ²⁸“Sə wó byè yil á n’á cí gāndɛ twəlá á wé? Á gə n’á yāl, s’á nyí gɔ̀ p̀nɔ né. Nə t’á twí yé; nə t’á nywè tət̄ yé. E jà ɲdā rəmyé ga, nə n’è byil cènɛ. ²⁹Á n’á wəl ába: Saləmo ɲdā n̄ nàcèndé ga, n̄ yə kāmə-zwí zwí è cènɛ ré yú gɔ̀ p̀nɔ rə̀dù ga yé. ³⁰Byè yil á yə Yi ni zhí? Yi nə gə n’è kwərhe gɔ̀ w ò ɲwéné zà, e jà nəkɔl ɲdā ò jú myín mú èta, rə t’á la ámyé kɔrhɔ dwini òmyé dɛ̀dɛ́? ³¹“Á bə̀k’á zɛ á n’á cí twəlá á wé, á m’a zhe: “Yè ná m’a nə kùjú ní ná jí? Yè ná m’a nə n̄ né ná nyò? Yè ná m’a nə gāndɛ né ná m’é círhí ná yala né?”. ³²Wó lyì bí byèbɛ bə yəl Yi rí tɛ̀bɛ rə wó zhən mó pár mó wé ré rəmyé mó gako pyā yò zù twéé gako. Sə è gə wó ámyé yilə, á Da mó n̄ ɲwéné Arəzana w mó yé b’á zhe rəmyé mó gako tum. ³³Jèrè-nà á ce Yi pyèlɛ ré yò shɔ̀nɔ ɲdā rə p̀b̀lɛ né wòrhó yò zù ába, s’á yé bə rə m’a pə ába tɛ̀bɛ rə dāl mó rə súl. ³⁴Á bə̀k’á cí twəlá á wé nəkɔl dɛ́ ré yil yé. Nəkɔl dɛ́ ré b’a nyí rə cici yò. Dɛ́ gako yò w yú ɲdā rəmye.”

Chapter 7

¹Yezu zê n súlí n wò be: “Á bàk’á ká á dwā bé bursi á pə be dóó yé, muni Yi bàk’á ká ámye bursi rə pə ába dóó yé.
²Zhəná, Yi m’a ká á bursi kən myerhe ndə á gá n’á ká á dwā bé nyěsé né. Zwǎ y á n’á ce è wé á pə á dwā bé ne mó, wó émyé dwí rí cici wé Yi m’a ce né rə pə ámye ne.”³Byé yil n nə málá y è ɲwéné n dō mó yírh ré wə, n zê n yəl bà dā-bú ɲwéné ɲmyé cici nyǎn ré wé? ⁴Etər n m’a tó né n wò n dō mó ne: ‘Yě a vùr málá y è ɲwéné n yírh ré wé mó’, dā-bú w j’á ɲwéné ɲmyé cici nyǎn ré wé? ⁵Myinù cábal, jèrè n vùr dā-bú w ɔ ɲwéné n yírh ré wé mó. Rəmyé yó, n yírhá m’a nə málá y è ɲwéné n dō mó nyǎn ré wé mó cənè, n zê n ɲwéné n vùr yə. ⁶“Á bàk’á kwè kən dēbé rə wó Yi nyǎn á pə kúlsi ni, e jà sà la pyírhú, sə k’a dǝ á cici mú sə zhəzhəre yé. Á bàk’á kwè á dōmsè shēbé sà ye cè á ló kùkúr yé né, e jà rə la se tē nóm ndá rə nərɛ sə cò yé.”⁷ “Lwəl-nə, bà m’a pə ába. Pyā-na, á m’ǎ na. Kókwá-na, bà m’a pul bōlò w bə pə ába á zù. ⁸Zhəná, lò mǝbó gakó n ná n lwələ, bà y’a pǝ; lò mǝbó n ná n pyā, n yà n na; lò mǝbó n ná n kókwá, bà y’a pul bōlò w bə pǝ n zù. ⁹“Ámyé mǝdù byí gə lwəl mǝ búru, n mǝ n ká n kwè nákulú n pǝ? ¹⁰Ráá n byí gə lwəl mǝ mǝmwá, n mǝ n ká n kwè kùwə n pǝ?”¹¹Ámyé nd’á wó lwele ciná ga, wó kən dēbé rə càn á n’á pə á byǎ bé ne, s’e m’e zòm á Da mó n ɲwéné Arəzana w mó zòmá, n mǝ n pə kən dēbé rə càn lyi bí byēbé bà n’è lwəl mǝ mó ne. ¹²“Kən dēbé gakó á n’á yǎ b’ǎ dwā bé wərɛ á yilə, s’ámye wərɛ re bəmye yilə. Wó èta Muiyisi nyə né sébé ré ndá Yi nyi-zwennə bé sába né n’è byili ní.”¹³ “Tó-nə bwərə y nánshəshéné y á zù. Bwərə y kēbé è wə mó, ndá sómá y kēbé è wə mó, wó jó jàa w sə zǎ né. Byēbé bà n’è tó se bà zwi mú já. ¹⁴Sə bwərə y nánshəshéné y ndá sómá y nánshəshéné yá, wó nyū mǝ t’ǎ la zhǝ jàa sə zǎ né, sə byēbé bà nə səmyé mó bə já yé.”¹⁵ “Dě-na á cìn ndá byēbé bà n’è myini ába bə bəmyé wó Yi nyi-zwennə mó. Bə n’è twí á wé ndə wó pyiisi sà la sə dwā pyiisi wé ta, e jà bə wun ní wé mó, bə wó gə kúlsi sə bən pyiisi zal. ¹⁶Wó bə tuntwǝǝ né denne á m’a tó né á lwar bə párá. Bə t’ǎ kwē écin bāasǝbó yó yé. Bə k’è t’ǎ kwē épyilə sásónó yó yé. ¹⁷Èta, cǝ kǝbó ɔ càn, wó byǎ byēbé bà càn ɔ n’ò ce. Cǝ kǝbó ɔ bə càn, wó byǎ byēbé bà bə càn ɔ n’ò ce.”¹⁸ Cǝ kǝbó ɔ càn wār ɔ ce byǎ byēbé bà bə càn yé. Cǝ kǝbó ɔ bə càn wār ɔ ce byǎ byēbé bà càn yé. ¹⁹Cǝ kǝbó ɔ t’ǎ ce byǎ byēbé bà càn, bə y’a ká w bə ji myin. ²⁰Èta mye, byēbé bà n’è myini ába bə bəmyé wó Yi nyi-zwennə mó, wó bə tuntwǝǝ né denne á m’a tó né á lwar bə párá.”²¹ “È dā lyi bí byēbé bà n’è byē nē bə ‘Cinnə , Cinnə’ mú, bə la Arəzana tənə y wé zú yé. Wó byēbé bà n’è wərɛ á Da mó n ɲwéné Arəzana w mó pùbùlə mó, bə m’a zù è wé. ²²Bursi dē ré yùwə, lyi nánzhəzhǝ m’a zē bə n’è wəl nē: ‘Cinnə , Cinnə, è dā ɲmyé yil ré yil ná y’ǎ zòm zòmá nyēbé Yi byili nába nà? È dā ɲmyé yil ré yil ná y’ǎ jì nəcìlsi námməlwǎlse nà? È dā ɲmyé yil ré yil ná y’ǎ wərɛ mǝmyaarhe nánzhəzhǝ nà?” ²³Sə á m’a wò be: ‘Tum-bəjǝlé ciná, jé-nə tē á nyi ni, b’ǎ yəl á pár yé.”²⁴ “Èta mye, lò mǝbó gakó n ná n cili zòmá né nyēbé á n’ǎ byili mú, n zê n wərɛ ndə nə gá n’è byili ní, rə ná-cí nyé ndə surhə cábal ta. N lù n jì y pátá yó. ²⁵Dwà nyò, nǝ mó wùl dǝdǝ, zho nánfǝlǝ zē, rə dom dom jì y rə ga. È gá lù pátá yó mó ce, rə yə ɲwéné rə wūr y yé.”²⁶ “Sə lò mǝbó gakó n ná n cili zòmá né nyēbé á n’ǎ byili mú, n zê n tá n wərɛ ndə nə gá n’è byili ní, rə ná-cí nyé ndə lò mǝbó n bə surhə zhe ta. N lù n jì y nyòrhó yó. ²⁷Dwà nyò, nǝ mó wùl dǝdǝ, zho nánfǝlǝ zē, rə zhízhǝ jì yó, è gakó wūr e ló tē.”²⁸ Yezu gá byili zòmá né nəmyé n zhè, n kàrmó èta mó jàr lyi-zhǝ bé dǝdǝ. ²⁹N gá yà n ná n zòm ndá n səpwə ɲwónó mó ce, n kàrmó y’ǎ dā ndə Muiyisi nyə né byilnə bé nyān mó ta yé.

Chapter 8

¹Ràmyé kwā né, Yezu zhīr n só pyò wá. Lyi nánzhəzhǒ zè bə tó mo. ²Nó cábal mādù zè n yí n nyí ni, n jòm n nàdwáná yó, n wùl n yé né, n wò mò: “Yó-cábal, kən gə wó n bülə, n wó n wárh ne a jīrh wárhgáá.” ³Yezu zè n cèlè n jè n dwərh mò, n wò: “Kən wó à bülə. Wárh n jīrh wárhgáá.” Bal mó já n wárh ràmyé yó cìcì n jīrh wárhgáá. ⁴Yezu zè n wò mò: “Dě n cìnə. Bəká shənə n wó lò lò nè yé. Zhəl n byili n cìn Yi jì y vwī-zwálnə mó ne, sə pə vwī-kən ndə Muiyisi gə pə nyí ní. Ràmyé m’a yə zhən kəna, rə n’è byili lyi bí gako ne bə n wárh.” ⁵Ràmyé kwā né, Yezu zhīr n vò Kapernaom. N gə tú n ná n zwi cə w wu w wē yí ní, shədéése zóm yó-cábal mādù yí n nyí ni, n lwəl mò n wò: ⁶“Yó-cábal, à kèlè tùntùnnə bə jè, n pyé tē kèlè w n wàr n ná n zè yé. N ná n nwènè dēdē.” ⁷Yezu wò mò: “À m’a b’a wárh m.” ⁸Shədéése yó-cábal mó zè n wò: “Yó-cábal, à yə yīrh swí sə zù à sō kèlè w yé. Nmyé wírí n púr n nyí, b’a tùntùnnə mó mà n wárh. ⁹Nyí à zhe yó-cìnə bə cì ni, àmye zè à cì shədéése, à n’á pə se nyó. À gə wò mādù nì bə n zhəl nyónò, n vò. À gə wò n dō ne bə n bə nyəmá, n bə. À gə wò à tùntùnnə nè bə n wèrhé èta, n wèrhé.” ¹⁰Yezu gə nyèè ràmyé, rə jàr mò. N zè n wò lyi bí byèbè bə y’á tó mo mó ne: “Zhənà, à n’á wəl ába: à gwě yə lò mādù ga ne, bə Esərayel né, n zhí Yi nì èta yé. ¹¹Sə à n’á wəl ába: lyi nánzhəzhǒ m’a shí yi-pwírhí wə, ndə yi-zür wə, bə b’e tó Abəraham ndə Yəzake ndə Zhakəbe ne bə jòm Arəzana tənà y wē bə jí. ¹²Sə bə m’a ce byèbè bə y’á mǎ sə bə yə Arəzana tənà y lyi bí mú pwē nè cə-byú wə. Bə m’a n’è kúrh ndə bə n’è dòm bə yəlá dwā ne gāa.” ¹³N zè n zhízhílí n wò shədéése yó-cábal mó ne: “Ká vò jè. Kən yál èta, n gə zhí nì mú yilə.” ¹⁴N tùntùnnə mó já n wárh ràmyé yí nì cìcì. ¹⁵Ràmyé kwā né, Yezu zhīr n vò Pyere sō kèlè wa. N yí n pwíri Pyere cǎ-kē yala shē n pyé tē. ¹⁶N zə n jè nè, n yala né k’a só, n já n zè n ná n tene m.” ¹⁷Dədənə y yí gə tú e yí, bə zə lyi nánzhəzhǒ nəcílsi námməlwālse y’á zhe, bə m’e bə Yezu sō. N zə n nyi-zòmè dúdú n jì sì. N já n súlí n wárh nəbwànà bə dwā bə gako. ¹⁸N wèrhé èta, muni ga Yi nyi-zwennə Ezəyi zòmè ré pyirh. Ezəyi yà n wòwə: “N zwē ná bə-jàn-zhəaré ndə ná címsi ga n zhí.” ¹⁹Yezu gə nò lyi-zhà bə bə kəkélè m, n zè n pə nyí n kwā-lyi bí nì bə bə zhəl mwǎ y èpákè. ²⁰Muyiisi nyə né byilnə mādù zè n yí n nyí ni n wò mò: “Yó-cábal, à m’a tó mó a vò n gə la mǎgǎ mó gako.” ²¹Yezu zè n wò mò: “Zúlá zhe pwólá nà n’è pyé né. Kúmsi mye zhe jàlá. Sə Numbyíni Byi bə jàa zhe n la n yó né co n shírh mye cìcì yé.” ²²N kwā-lyi bí mādù mye wò mò: “Cinnə, à n’á lwəl mó, sə yě a jèrè a vò a kwè à da a ce.” ²³Yezu wò mò: “Tó à kùrə, sə yě cùurí nì rə ce rə cùurí.” ²⁴Yezu gə zòm ràmyé n zhè, n zù bú-bwəl rədù wə. N kwā-lyi bí zè bə tó mo bə zù. ²⁵Zho nánfǎlò j’a zè, o n’ò wùl nǎ mó yó, mə zè mà n’è zwi bú-bwəl ré wə, rə n’è yǎl rə mólé. Yezu já n yà n dē. ²⁶N kwā-lyi bí zè bə yí n nyí ni, bə zhàrh m, bə wò: “Cinnə, zè n zwē nába. Nyí ná m’a cì.” ²⁷N zè n wò bə: “Byè yil á n’á dūr ywē? Á yə ne zhí nd’á wun gako nà?” ²⁸N zè n bya zho w ndə mwǎ y nǎ mó. Ràmyé ga j’a zhí shéé. ²⁹Kən jàr bə dēdē, bə zè bə n’è wələ: “Bal mó mǎbó wó tər lò, zho ndə mwǎ nǎ mye m’è shənə n nyí ni?” ³⁰Yezu yú mwǎ y èpákè Gadara lyi bí tənà y wa. Ràmyé yó, lyi bəlyè nəcílsi námməlwālse y’á zhe shí lú-bòlā w bə du bə jəl mo. Bə yò w y’á zum dēdē. Lò lò wàr n ná n tó sómá y gāa mó n lyé yé. ³¹Bə zè bə n’è wúrh bə m’è wələ: “Etər n ná n yǎl n wèrhé nába né Yi Byi? N tú n la nába còrhò-tum pə, e jà rə dē ré gwě yə yí?” ³²Kùkúr nánzhəzhǒ y’á zhí gāa səta rə n’è dòm gə. ³³Nəcílsi zè sà n’è lwəl Yezu nì bə n gə la sə jǔ, sə n ce sə vò e zù kùkúurí wé. ³⁴N zè n wò sè: “Zhəl-nə.” Sə du sə vò e zù kùkúurí wé. Ràmyé yó, rə gako j’a dūr rə cəcélè pyò w rə ló mwǎ y wə, rə mē gāa rə cì. ³⁵Lyi bí byèbè bə y’á n’è yill rì mú dūr bə vò cə w wa, bə byili byèbè nəcílsi y’á zhe mó gə tó né bə wárh, ndə kən dèbè gako rə wèrhé mó. ³⁶Cə w lyi bí gako du bə la Yezu sono. Bə gə yú bə nə m, bə lwəl mò bə n du bə tənà y wa.

Chapter 9

¹Yezu zù bǔ-bwəl ré wə, n ká n byerhe n vò jè. ²Lyì zè bə zhǐ gwàná èdù òndó pyònò bə m'e bə ní sono. Yezu gá pwírì bə zhí mu, n wò gwàná y ne: “À byí, kám n wu, bə n nɔ n yà-bəlwàálé sǔbri.” ³Muyiisi nyá né byilnə bé jàlà zè bə n'è zòm bə wé bə zhe: “Bal mó mǔbó ná n tǔrh Yi.” ⁴Yezu lwar bə wun bǔlè né, n zè n wò be: “Byè yil bǔlè né námməlwálsé shèbé èta mó ɲwéné á wé?” ⁵À gə wò bə n nɔ n yà-bəlwàálé sǔbri, ráá à gə wò bə n zè n zhì dǛ n vò, wò tǛ rə wò nàná du? ⁶Sə èlǎsé á m'á lwar bə Numbyíni Byí zhe ɲwónó, n wò n pə yà-bəlwàáale sǔbri ce yó.” N zè n zhízhílí n wò gwàná y ne: “Zè n kwè n pyònò w n vò jè.” Bal mó shí tǛ n zè n la jè. ⁸Lyì-zhà bé gá nɔ rəmyé, ywē zə be, bə zè bə n'è cèrhé Yi, rə gá pɔ ɲwónó numbyíni ni èta mó yilə. ⁹Yezu zhǐr gàà n ná n lyē, n nə bal mǎdù n yil Məco, n jè myəl-kwānde zō jàà wà. N wò mɔ: “Zè n tó ne.” Məco shí tǛ n zè n tó mo. ¹⁰Rəmyé kwā né, Yezu zè n jè Məco sō n ná n jí kùjú. Myəl-kwānde zwennə òndó lyì nánzhəzhǐ bə n'è wèrhé yààyaà bə t'á zwē Yi nyá né y'á tú bə tó ɲmyé òndó n kwā-lyì bí ni bə n'è jí. ¹¹Farezhēbá gá nɔ rəmyé, bə zè bə bwərh Yezu kwā-lyì bí bə wò: “Byè yil á yó-cábal mó tó myəl-kwānde zwennə bé òndó byèbé bə t'á zwē Yi nyá né mó ne n ná n jí?” ¹²Yezu gá nyèè, n wò be: “È dà lyì bí byèbé bə zhe bəsázulí mú bə zhe lyitwər tum yé. Wó byèbé bə wò nǎbwàná mó bə zhe n tum.” ¹³Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: ‘Nɔnɔ-dǔr à n'á yalá, sə è dà vwə yé.’ Zhəl-nə á cèrhé zòmè ré rəmyé mó á lwar rə kùrə, s'á lwar b'è dà wu-cángá ciná à tú byǔ yé. Wó yà-bəlwàáale ciná à tú byǔ.” ¹⁴Rəmyé yó, Zhā-Bətiisi kwā-lyì bí twē bə yí Yezu nyí ni, bə bwərh mò bə wò: “Byè yil námyé òndó Farezhēbá n'è lyē ná nyí twər nánzhəzhǐ, ɲmyé kwā-lyì bí zè bə t'á lyē bə nyí?” ¹⁵Yezu wò be: “Á n'á bǔl bə lò kē-jú gə ɲwéné, n zè n byè lyì bə bə, bə wò bə m'a wèrhé wu-zhìlú òndó kē mó byal mó gwē ɲwéné òndó be? À t'á bǔl yé. Sə dē ɲwéné rə bāná, bə m'a vùr kē mó byal mó bə wé. Rəmyé yi ní, bə m'a zè bə lyē bə nyí.” ¹⁶“Bə t'á kwè kāmə-jè nándwə bə m'è pwí gàn-dó yé. Bə gə zə y bə pú wə, kāmə-jè y nándwə y m'a vwē gàn-dó w e kwerhe e kǎr w dwini shāā ga.” ¹⁷“Bə t'á kwè sà-bǔlú bə ce nà-bòlsé nándwərh wé yé. Bə gə co w né, ò m'a púrh nà-bòlsé, ò cìci mú ló tǛ, nà-bòlsé mye j'a cò. Sə-bǔlú wò nà-bòlsé nándurh wé bə mǎ sə bə ce w né. Èta, rəmyé ga t'á la cǔ yé.” ¹⁸Cɔ w yé né cábal mǎdù bə òndó Yezu gwē ná n zòmà, n jòm n nǎdwəná yó n wùlì Yezu yé né, n wò mɔ: “À bə̀kó kó n tu èlǎsé-lǎsé. Bə cǐ jè n yó bə n mǎ n bwirhì.” ¹⁹Yezu shí tǛ n zè, ɲmyé òndó n kwā-lyì bí tó bal mó ne bə la. ²⁰Rəmyé yó, kē mǎdù shí kwā né n bə, n tu yó, o wèrhé byinə shí òndó nǎlyè òndó ò n'ò lyèè mɔ. N tó Yezu kwā né, n dwərh n kāmə-zwí y bǔrhá né ne, ²¹bə n yà n ná n téré n wé n zhe: “À gə ɲwéné a dwərh n kāmə-zwí y mye cìci ni, à m'a wárh.” ²²Yezu zè n pyirhí n nə mɔ, n wò: “À bə̀kó, kám n wu, bə n gá zhí ni mú ce n nɔ n cinə.” Kē mó já n wárh rəmyé yi ní cìci. ²³Yezu yí n zù cɔ w yé né cábal mó sō kèlé wa. N gá nɔ dàlà bé òndó bə n'è wúl wisi, òndó lyì-zhà bé bə n'è ce sòrè, ²⁴n wò be: “Du-nə pwē nè bə bə̀kó mó wò dé n dǛ. N yə cǐ yé.” Bə zè bə n'è mɔn mɔ. ²⁵Bə gá ce lyì-zhà bé du pwē nè bə zhè, Yezu zù jù wə, n zə bə̀kó mó jè nè. Bə̀kó mó já n bwirhì, n shí tǛ n zè. ²⁶Yò w òmyé j'a du, o yí tənà y èmyé cə-yala né gako wə. ²⁷Yezu gá tú n zhǐr gàà yi ní, n bə n ná n lyē, lyilyār rəlyè zè rə pú n kùrə. Rə n'è bya rə zhe: “Dəvyidi Byí, dǔr ná nɔnɔ.” ²⁸N gá tú n yí kèlé wa, lyilyə̀ré zè rə yí n nyí ni. N bwərh rə n wò: “Á n'á zwē nyí b'á wò tǛbé á n'á lwəl nè mó à la wǔrhó?” Rə wò mɔ: “Ná n'è zwē nyí Cinnə.” ²⁹N zè n zə n jè n dwərh rə yírhá né ne n wò: “Kɔn yál èta òndó á gá zhí ni ní.” ³⁰Rə yírhá né j'a púr. Yezu zè n gwirhì n yé, n wò rə: “DǛ-na á cinə. Á bə̀k'á shénè lò lò lwar yé.” ³¹Sə rə gá shǎr rə zhè, rə zè rə n'è bwəl Yezu yil ré tənà y èmyé púləpúlə wə. ³²Bə gá tú bə n'è zhǐr gàà yi ní, lyì jàlà zə bal mǎdù bə bə Yezu sono, nǎcílí námməlwéle y'á zhe mo, e ce n kó n wār n ná n zòm yé. ³³Yezu jì nǎcílí yó. Bal mó zè n ná n zòmà. Kɔn jàr lyì-zhà bé, bə zè bə zhe: “Ná gwē yə rəmyé dwí rí ne Esərayel né gaga yé.” ³⁴Sə Farezhēbá y'á n'è wəl bə wò nǎcílí námməlwálsé pyǔ mó jàn Yezu má n ná n jí sì. ³⁵Yezu yà n ná n tó cə-fwàálé òndó cə-byísi gako wé, n ná n cèrhé kǎrmò lyì bí ni bə dwā-gùlú jìsi wé, n ná n bwəl Yi pyèlè ré yò-ècɔnɔ nyí rí, sə n yà n ná n wárh lyì byèbé gako címsi dwí gako y'á zhe mó. ³⁶N gá nɔ lyì-zhà bé bə gako lyèè kókó, bə wun zhìlì, bə nyè òndó pyiisi shèbé sà bə kálna zhe ta, bə nɔnɔ zə mɔ. ³⁷N zè n wò n kwā-lyì bí ni: “Jòró w já, sə jərnə bé bə já yé. ³⁸Rəmyé yilə, lwəl-nə kélè y cábal mó ne bə n twǐ jərnə n jíjí rí jər yilə.”

Chapter 10

¹Rèmyé kwā né, Yezu byè n kwā-lyi bí shí ndá bàlyè yá, n pə be ɲwónó, m̀nì bə jì ǹc̀l̀si námməlwálsə, sə bə wárh lò m̀b̀b̀b̀ gako cími y k̀b̀b̀ è zhe mo mó wé.²Nyí-nə bə yilə né. Náýáá mó, wó Shəmə m̀b̀b̀b̀ bə n'è byè bə Pyeere mó, ndá n da-byí Andəre, ndá Zebede byá bə Zhake ndá Zhā,³e súlí Shilipu ndá Bəṭələmyi, Təma ndá Məco m̀b̀b̀b̀ n yà n ná n zwē myəl-kwándé mó, e súlí Aləfə byí Zhake ndá Tade,⁴ndá yəwəl ciná bə gúlú w lò m̀d̀d̀ n yil Shəmə,* ndá Zhidə Esəkarəyote, m̀b̀b̀b̀ n myini Yezu n pə bə zə mó.⁵Yezu zè n twí n t̀t̀t̀má bə bəmyé shí ndá bàlyè yá, n pə be nyí n wó: “Á bə́k'á vò lyi byèbè bə dā Zhwifubá sō yé, s'á bə́k'á vò Samare lyi bí ceme né wé yé. ⁶Zhəl-nə Esərayel lyi bí bə nyé ndə pyiisi shèbè sà jé ta mó sō. ⁷Á gə la, s'á n'á bwəl á zhe: ‘Arəzana pyèlè ré bwəlse.’ ⁸Wárh-na nəbwànà, s'á bwirhì cùuri. Wárh-na nər ciná bə jirh wárhgáá, s'á jì ǹc̀l̀si námməlwálsə. Pa-na nánfò, bə wó nánfò bə pə ámye ne. ⁹Á bə́k'á ce sánəmə, ráá wársə, ráá tám mye cici á byé yé. ¹⁰Á m̀d̀d̀ ga bə́k'á n zə l̀b̀b̀, ráá kámə-zúrh sàlyè, ráá nəcìlè, ráá dā-d̀l̀l̀ sómá y k̀b̀ yil yé, bə t̀t̀t̀nnə mē dwā ndá n nyí k̀j̀j̀.¹¹“Á gə yú cə-f̀l̀l̀ ráá cə-byí wə, s'á pyá lò m̀b̀b̀b̀ n mà n shénè n zwē ába n sō mó. Mē-na r̀m̀yè mó sō, kən m'e yí dē ré t̀b̀b̀ á la gàa zhír mó. ¹²Á gə zù k̀l̀l̀ wə, s'á wó è lyi bí ni: ‘Yə-zúlá yál né nd'ába.’ ¹³K̀l̀l̀ y èmyé lyi bí gə zwē á zhəalé, s'á yə-zúlá né sò bə yó wə. Sə bə gə yə á zhəalé zwē, s'á yə-zúlá né k'á bə á sono. ¹⁴Sə k̀l̀l̀ k̀b̀b̀ ráá cə k̀b̀b̀ ò lyi bí yə shénè bə zwē á zhəalé, ráá bə yə á zòmà né cili, s'á pwà á nərgh gàa. ¹⁵Zhənà, à n'á wəl ába: b̀rsi kó dē ré yuwə, cə w òmyé zwini rí m'a dwini Səðəm ndá Gəməwre nyān ré. ¹⁶“Nyí-nə à n'á twí ába ndə pyiisi ta gə k̀l̀si wé. Yál-na surhə ciná ndə dəma ta, s'á yə wu-b̀ǹǹ ciná ndə épwənsə ta. ¹⁷Dē-na á cìn ndə lyi bí. Nyí bə m'a zə ába bə vò b̀rsi jàa wə. Bə m'a zə dānəshāare bə mà ába bə dwā-g̀l̀l̀l̀ jisi wé. ¹⁸Bə m'a zə ába bə vò ceme yó-cinā ndə pyá sono àmyé yilə, m̀nì á yə à zhən-cinnə bəmyé ndə byèbè bə dā Zhwifubá mó yé né. ¹⁹“Sə bə gə tú bə zə ába bə la b̀rsi jàa wə, s'á bə́k'á zè á n'á téré á wé á m'á pyá dèbè á la zòm, ráá á gə la né zòm né yé. Yi m'a byili ába zòmà né nyèbè á la zòm mó r̀m̀yè yi ní cici. ²⁰È dā àmyé cici á la zòm yé. Wó á Da mó Eshirhə y è m'a tó á denne e zòm. ²¹“Lyi m'a zə bə da-byá bə pə bə gu, dabá m'a zə bə byá bə pə bə gu, sə byá mye m'a bú ndá bə dabá, bə ce bə gu bi. ²²Lyi bí gako m'a jí zùuri nd'ába àmyé yil ré yilə. Sə m̀b̀b̀b̀ n pyénè n zhì n nà y yó k̀k̀k̀, n m'á nə vwárh. ²³Cə k̀b̀b̀ bə jì ába ò wé, s'á d̀r á vò ò dō wə. Zhənà, à n'á wəl ába: á t'á la Esərayel ceme né gako wé tó á zhè ndá Numbyini Byí yə twí yé.”²⁴“Lò m̀b̀b̀b̀ bə n'è cèrhè bə n cərhne mó du yé. T̀t̀t̀nnə bə n yó-cəbal du yé. ²⁵M̀b̀b̀b̀ bə n'è cèrhè mó gə jirh ndə n cərhne mó ta, kən mà. T̀t̀t̀nnə gə jirh ndə n yó-cəbal mó ta, kən mà. Bə gə byè k̀l̀l̀ cəbal bə Bəzəbul,* sá nyí bə m'a byè n k̀l̀l̀ y lyi bí ndá yil t̀b̀b̀ rə lwele ré du r̀m̀yè. ²⁶“Á bə́k'á d̀r numbyini ywé yé. Kən tənè rə shèè rə t'á la pwè nè du yé. Kən tənè rə wó shə kəna, bə t'á la re lwar yé. ²⁷Kən dèbè á byili ába cə-byin wə, s'á du á byili rí pwè wə. Kən dèbè á s̀s̀m̀é á zhè wə, s'á jì lyarh wə, á bwəl rə. ²⁸“Á bə́k'á d̀r lyi bí byèbè bə n'è gwi yala né, bə j'á wàrh ywəlá y bə n'è gwi mú ywé yé. D̀r-nə m̀b̀b̀b̀ n wó n cə yala né ndá ywəlá y ga myin-jù w mú ywé. ²⁹Bə gə la kúmsi námpólse sàlyè yò, sà wéré y dā nántwə yé. E jà ndá r̀m̀yè ga, kúmsi sàmyé èdù ga t'á la tē tu nd'á Da mó yəl yé. ³⁰È gə wó àmyé yilə, Yi yé á ywésé mye cici yó. ³¹Á bə́k'á d̀r ywé yé, b'á cə kúmsi námpólse dēdē. ³²“Lò m̀b̀b̀b̀ gako n zhì lyi bí yé né n byili pamparēē bə n zù àmyé, àmye m'a zhì à Da mó n ɲwéné Arəzana w mó yé né, a byili bə n wó àmyé lò. ³³Sə lò m̀b̀b̀b̀ n zhì lyi bí yé né n wó bə n yəl à párá, àmye m'a zhì à Da mó n ɲwéné Arəzana w mó yé né, a wó b'á yəl n párá yé. ³⁴“Á bə́k'á bù b'á zə yə-zúlá a bə ce yó yé. È dā yə-zúlá à m'a bə yé. Wó búlú shù à m'a bà. ³⁵Zhənà, à tú ndə pərá. Byí ndə n da m'a pər dwā ne. Bə́k'á ndə n ná m'a pər dwā ne. Byi-can ndə n nyé m'a pər dwā ne. ³⁶N k̀l̀l̀ lyi cici m'a jirh n zwə. ³⁷“Lò m̀b̀b̀b̀ n sò n da ráá n ná du àmyé, n wàrh n yəl à kwā-lò yé. Lò m̀b̀b̀b̀ n sò n byí ráá n bə́k'á du àmyé, n wàrh n yəl à kwā-lò yé. ³⁸Lò m̀b̀b̀b̀ n yə n dā-jorhó kwē n zhí n mó tó à k̀rə, n wàrh n yəl à kwā-lò yé.* ³⁹Lò m̀b̀b̀b̀ n ná n shili n myəl ré, rə m'a sá, sə lò m̀b̀b̀b̀ n shénè n myəl ré sò àmyé yilə, n m'á ká nə re. ⁴⁰“Lò m̀b̀b̀b̀ n shénè n zwē á zhəale, wó àmyé zhəale n zwē. Lò m̀b̀b̀b̀ n shénè n zwē àmyé zhəale, wó m̀b̀b̀b̀ n twí nì mú zhəale n zwē. ⁴¹Lò m̀b̀b̀b̀ n shénè n zwē Yi nyi-zwennə zhəale, n gə wó Yi nyi-zwennə mó yilə, Yi m'a kwē rə ná-cí ndə rə gə n'è kwē rə nyi-zwennə né. Lò m̀b̀b̀b̀ n shénè n zwē wu-cángá cí zhəale, n gə wó wu-cángá cí mú yilə, Yi m'a kwē rə ná-cí ndə rə gə n'è kwē rə wu-cángá cí ní. ⁴²Zhənà, à n'á wəl ába: lò m̀b̀b̀b̀ n zwē à kwā-lyi bí námpólé m̀d̀d̀ zhəale, n pō nē tónónónó zə-bwèlè mye cici n nyò, n gə wó àmyé kwā-lò mó yilə, rə ná-cí mà n nə kwānde zhən zhənà.”

Chapter 11

¹Yezu gó tú n pə nyá né nəmyé ní kwā-lyi bí shí ñdó bàlyè y ne n zhè, n zhír gàà, n vò ní ná ní cèrhè kàrmò lyi bí ní, ní má ní bwəl yò-ècòndò nyí rí bà cemé né wé. ²Zhā zhì byə̀nə-jù w n nyèè Kristə tumə né yò, n zè n twí ní kwā-lyi bí jàlà bà vò bà bwə̀rh mò bà wò: ³“Wó ñmyé ñ wó mǎbó bà wò bà ní bàn mó, ráá nó dǎ gwě?” ⁴Yezu wò be: “Zhəl-nə á cí kɔn dǎbè á zhǎ nyèè, á yírhá j’a nə mó Zhā ne. ⁵Lyilyār yírhá n’è púrá; gwànsè n’è zè sà zhələ; nɔr ciná n’è wárh bà jírɔ wárhgáá; sàbwààrhè zhǎ n’è nyèè; cùuri n’è bwírhi; bà n’è bwəl yò-ècòndò nyí rí bà byili nəm̀wà nè. ⁶Wu-nyǎ cí wó lò mǎbó ní wu t’á la gò àmyé shò-kwā né.” ⁷Zhā kwā-lyi bí gó k’a kwě, Yezu zè ní ná ní zóm ní yò ñdó lyi-zhà bé ní zhe: “Byè á zhəl á nə gɔ-elū èpòlò w wə? Vwal-gɔ zho n’ò fúfú? ⁸Sə è nə wó byè á zhəl á na? Lò ní zù kàmə-zúrh shèbé sà càn? E jà byèbé bà n’è zwì kàmə-zúrh shèbé sà càn mó, wó pyá kálse wé bà ɲwéné. ⁹Sə è nə wó byè á zhəl á na? Yi nyi-zwennə? Á n’á wəl ába: ní wó Yi nyi-zwennə, sə ní nə jà ní du Yi nyi-zwennə mye cici. ¹⁰Wó ñmyé yò w bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bà Yi wòwə: ‘Nyí à n’á twí à tuntúm ní la yè ñ yé né, n kwerhe ñ sómá yá.’” ¹¹Yezu súlí n wò: “Zhənà, à n’á wəl ába: kē yə byí lùl ní du Zhā-Bətiisi yé. E jà lò mǎbó ní wó lyi bí gako námpólé Arəzana tənà y wé mó du mu. ¹²Kɔn gó ju kùr Zhā-Bətiisi nǎ-móló mó yi ní e m’e yí zà, Arəzana tənà y jírɔ jàn kɔna; jàn ciná n’è pyá sə bà zù è wé ñdó jàn. ¹³Yi nyi-zwennə bé gako ñdó Muiisi nyá né zóm Arəzana tənà y yò, kɔn m’e yí Zhā-Bətiisi. ¹⁴Á gə n’á yàlá, s’á lwar bà wó ñmyé ní wó Elyi mú bà y’a wò bà ní mà n ká n bə mó. * ¹⁵Lò ñ la cilu, sé cili.” ¹⁶Yezu súlí n wò: “Á m’a zə lū w kǎbó lyi bí á merhe ñdə bə́kɔn ta? Bà wó ñdə bə́sóná byèbé bà jě dwā-gùlú èpóró wé ta, bà n’è byè dwā bà m’e wələ: ¹⁷‘Nə wúl wúrh, á yə se yé. Nə nún wu-zhilú núrɔ, s’á yə kúrh yé.’” ¹⁸Yezu ká n wò: “Zhā túwá, ní yà ní tá ní jí kùjú yé, ní tá ní nywè sé yé. Bə zè bà zhe bà ní wó nəcílí námməlwélé è ɲwéné ñdó mɔ. ¹⁹Numbyíni Byí bà, ní ná ní jí, ní ná ní nywè. Bə zè bà zhe bà ní wó sùl-wòrò, n jà ní wó sə-nyòrɔ, bà wó myəl-kwāndé zwennə bé ñdó lyi byèbé bà n’è wèrhé yàà yàà bà t’á zwē Yi nyá né bà wó ní dɔwabá.” Yezu zè n zhízhlí n wò: “Lò mǎbó ní zhe Yi surhə né, wó ní tuntwə̀ð né denne bà y’a tó né bə lwar bà ní zhe surhə.” ²⁰Yezu zè ní ná ní ji búlú cemé né nyèbé ní wèrhé màm̃yaarhé nánzhəzhə w nə wé, nə lyi bí j’a yə bà wun pyírhi mú ní, ní zhe: ²¹“Zwini m’a zə ába Kɔrazē lyi, zwini m’a zə ába Bətə̀səyiidi lyi, bà màm̃yaarhé tēbé rə wèrhé á sono mó gə y’a wèrhé Tiiri ñdó Sədɔ né, cemé né nəmyé lyi bí gə pyírhi bà wun shāā shāā ga, bà zù ywə́le ñdə kàmə-zúrh ta bə m’e tu tòmò. ²²Á n’á wəl ába: bürsí kó dǎ ré yùwə, á m’á nə còrhò-tum dwini Tiiri ñdó Sədɔ lyi bí nyān ré. ²³“Sə àmyé Kapernaom lyi, á n’á búl b’á yil m’a du rə yí Arəzana wa? Gaga! Bà m’a só ába té á vò nònò jàà wà. Màm̃yaarhé tēbé rə wèrhé á sò mó gə y’a wèrhé Sɔdom né, ò lyi bí gə gwě ɲwéné èlāsé. ²⁴Á n’á wəl ába: bürsí kó dǎ ré yùwə, á m’á nə còrhò-tum mə dwini Sɔdom lyi bí nyān ré.” ²⁵Rəmyé yi ní, Yezu zè n wò: “Á Da, ñmyé mǎbó ñ cí dǎ ñdó ce, à n’á cèrhé mó, ñ gó shèè rəmyé lármo ciná ñdó surhə ciná yé né, ní zè ní byili ri bə́sóná ne mó yilə. ²⁶Zhənà, à Da, rəmyé yàl ñmyé pùbùlə.” ²⁷N zè n wó lyi bí ní: “Á Da co kɔn gako á jǎ wà. Lò lò yəl Byí mú párá, è gə dā Da mó dúdú. Lò lò yəl Da mó mye párá, è gə dā Byí mú dúdú, ñdó lò mǎbó Byí mú ná ní yál n byili mu Da mó párá. ²⁸“Ámyé byèbé á zhí zhí rí á lyèè mó, bà-nà à sono. Á m’a pə ába shírhə. ²⁹Shéné-na á zwē zhí rí tēbé àmyé la ába pə mó, s’á zwē kɔn dǎbè á la ába byilu mú, m̀ni ga á nə shírhə, b’a wó wu-bòndò ñdó cìn-lwəl cábal. ³⁰Nyí-nə zhí rí tēbé á la ába pə mó nyé fúlá. Rə bà dùm yé.”

Chapter 12

¹ Dwā mangelé ràmyé kwā né, shìrhá dē yùwà, Yezu ñdá n kwā-lyi bí y'à tó kálsé wé bà n'è lyé. E j'à y'à wó fò yi. Sə nərɥ y'à zhe n kwā-lyi bí, bə zē bə n'è ké jǐjǐ rí bə dòmà. ² Farezheēbá gá nɔ rəmyé, bə wó Yezu ni: “Nyí n kwā-lyi bí n'è wèrhé kɔn dèbé ló bə sómá zhe sə n wèrhé shìrhá dē yùwà.” ³ Yezu zē n wó be: “Á gwě yà kɔn ré dèbé Dəvyidi wèrhé nərɥ mó gá y'à tú è zhe nmyé ñdá n tó-dwā bə mó kàrmə nà? ⁴ N zù Yi jù wà, n kwé búru w bə y'à pɔ Yi ni mú, nmyé ñdá n tó-dwā bə dǔ. E jà bə y'à bə sómá zhe sə bə dǔ w yé. Wó Yi jì y wí-zwálnə bə dúdú bə y'à wó bə dòm wà. ⁵ “Á gwě yà kɔn ré dèbé bə ké Muiyisi nyá né sébé ré wé mó mye kàrmə nà? Bə ké rə wé bə wó bə wí-zwálnə bə n'è twí Yi jù w shìrhá dē ré yùwà, e j'à dà dóo yé. ⁶ “A zē à n'á wəl ába: ló nwené nyónò n du Yi jì yó. Bə ké Yi zòmè ré sébé ré wé bə Yi wòwə: ‘Nónò-dùr à n'á yálá, sə è dà vwámá vwǎ yé. Á gə y'á nyé zòmè ré rəmyé kùrə, á y'á t'á la yò byèbé bə yà dwé mó yó w cú yé. ⁷ Lwar-na bə Numbyini Byí cǐ shìrhá dē ré.” ⁸ Yezu zhír gàà n vò cɔ w òmyé dwā-gúlú jì y wə. ⁹ Bal mǎdù yà n nwené gàà n jē y'á cùwə. Sə byèbé bə y'á nwené gàà mó y'á n'è yál bə cǐ yò Yezu yó wə. Bə zē bə bwərh mò bə wó: “Lò zhe sómá n wárh nǎbwé shìrhá dē yùwà?” ¹⁰ Yezu wó be: “Ámyé mǎdù gə zhe n pyirhə edù, e zē e tu góró nánlyilyimú wé shìrhá dē yùwà, n tá n la y vǔr? ¹¹ Numbyini nə bə pyirhə cǐ nà? Èta, shìrhá dē yùwà, lò zhe sómá n wèrhé cènè n dō ne.” ¹² N zē n wó bal mó n jē y cù mú ni: “Cèlè n jē yá.” N cèlè yə. E k'a bə è jàà y wa ñdà è dō mó ta. ¹³ Farezheēbá zē bə du pwě nè, bə jòm dwā yó, bə pyà bə gá m'a tó né bə zə Yezu bə gu. ¹⁴ Yezu gá lwar bə bə y'á n'è yál bə zə mɔ bə gu, n zhír gàà mó. Lyi nánzhəzhǎ y'á tó mo, sə n wárh nǎbwàna bə gako. ¹⁵ N zē n gwirhi n yé, n pə bə nyí bə bə bə k'a shéné lyi bí lwar lò ná-dwí yil nmyé wó yé. ¹⁶ Kɔn yál èta, muni ga Yi nyi-zwennə Ezəyi zòmè ré pyirh. N yà n byili bə Yi wòwə: ¹⁷ “Nyí mǎbó à cǐr, n wó à tùntunnə mó. Wó nmyé à só, n sú à yírɥ. Á m'a ce à Eshirhə y só n yó wə, n m'a n byili kɔn dèbé rə wó cángá lyi dwi gako ne. ¹⁸ N tá n la búlú pyà ñdá lò ló yé, n tá n la sò cɔ yé. Bə t'á la n cəl nyòò dwā-gúlú jàásé wé yé. ¹⁹ N tá n la vwal-gə kǎbó ò gòlè té mye cǐcǐ kó n báásé yé. N tá n la pàntémé kèbè è bwəl cú mye cǐcǐ cú yé. N m'a n wèrhé èta kɔn m'e yí lyi bí shéné bə zwé cángá tumə né nyí, ²⁰ sə tənésé lyi bí gako m'a nyí nmyé yó wə.” Yezu jì nəcǐlsí námməlwǎlsé ñdá Eshirhə náàcənè jàn ²¹ Bə y'á zɔ bal mǎdù nəcǐlí námməlwélè y'á zhe bə bə Yezu sono. Nəcǐlí y y'á ce n wó lyilyó, n nyí rí j'a dē. Yezu wárh mɔ. Bal mó zē n ná n zòmá, n yírɥ né mye j'a púr. ²² Kɔn jàr lyi-zhǎ bə gako, bə zē bə zhe: “È dà Dəvyidi Byí mú ñdá mǎbó nà?” ²³ Farezheēbá gá nyèè rəmyé, bə zē bə wó: “Bal mó mǎbó wó nəcǐlsí námməlwǎlsé pyǎ Bəzəbul jàn n mǎ n ná n jì sì.” ²⁴ Yezu lwar bə búlú né, n zē n wó be: “Təna èdù lyi gə zē bə pɔr dwā ne bə n'è bwí dwā, təna y èmyé yò zhili. Èta mye, cɔ kǎbó ò lyi bí pɔr dwā ne bə n'è bwí dwā, cɔ w òmyé wàr ò la dē zhǎ yé. Kèlè kèbè è lyi bí pɔr dwā ne bə n'è bwí dwā, kèlè y èmyé wàr è la dē zhǎ yé. ²⁵ Shətanə gə k'á n'è jì è cǐcǐ, è təna y pɔr dwā ne. Etər è pyèlè ré m'a tó né rə zhǐ? ²⁶ “Ámyé gə wó Bəzəbul jàn à m'a jì nəcǐlsí, sə ámyé kwā-lyi bí, wó mǎ lò jàn bə m'è jì sì? Wó bəmyé cǐcǐ bə m'a kə á búrsi. ²⁷ Lwar-na bə wó Yi Eshirhə y jàn à m'a jì sì, sə rəmyé n'è byili bə Yi pyèlè ré yú á sono. ²⁸ “Lò wàr n m'a zù nǎjál-bal sǔ kèlè wa, n pwà n jē-kɔn ré ñdá n yə jèrè n lyé mo n cǐ té yé, sə n gə lyé mo n zhè, n wó n m'a pwà n jē-kɔn ré gako. ²⁹ “Lò mǎbó n tá n tó ámyé ne, rə ná-cǐ ná n jí zùuri ñdá ne. Lò mǎbó n tá n sē ne n pé à pyiisi n cǐ dwā yó, wó láá n ná n làà sè. ³⁰ Rəmyé ce, à n'á wəl ába: lyi bí wó bə ne bə dwəórè ñdá tùurhí tēbé gako bə n'è tũrh Yi mú sũbri, sə lò mǎbó n tũrh Eshirhə náàcənè, n tá n la sũbri nɔ gaga yé. ³¹ Lò mǎbó n zòm Numbyini Byí yil námməlwélè, rə-ná-cǐ m'a n nə sũbri, sə lò mǎbó n zòm Eshirhə náàcənè yil námməlwélè, rə ná-cǐ tá n la sũbri nɔ lū w kǎbó wé, n tá n la sũbri nɔ kǎbó ò bàn mó mye wé yé.” ³² Yezu zē n súlǐ n wó: “Cǔ gə càn, ò n'ò ce byá byèbé bə càn. Sə cǔ gə bə càn, ò t'á ce byá byèbé bə càn yé. Cǔ wó ò byá bə denne bə y'á tó né bə lwar ò pará. ³³ Kũrh dwí, etər á m'a tó né á zòm zòmá nyèbé nà càn, á j'a wó lwele ciná? Wó kɔn dèbé rə sú numbyini wu w mú rə n'è dwi è nyú wə. ³⁴ Lyi-twǎ n'è vùr kɔn dèbé rə càn è wé è ce pwě nè, bə wó cènè dúdú rə sú è wu wə. Lyi-bəlwélè n'è vùr kɔn dèbé rə bə càn è wé è ce pwě nè, bə wó lwele dúdú rə sú è wu wə. ³⁵ “Á n'á wəl ába: lyi byèbé gako bə n'è zòm zòmá nyèbé nà bə kùr zhe, bə m'a bwərh bə nà yò búrsi kó dē ré yùwà. ³⁶ Wó n zòmá né denne bə m'a tó né bə kə n búrsi bə pǎ bwiri. E j'a wó nəmyé denne mye bə m'a tó né bə kə n búrsi bə pǎ dóo. ³⁷ Rəmyé yó, Muiyisi nyá né byilnə bə jàlā ñdá Farezheēbá jàlā zē bə wó Yezu ni: “Yó-cábal, ná r'é yál bə n wèrhé màmɔ n byili nába.” ³⁸ Yezu wó be: “Lū w kǎbó lyi bí wó lwele ciná. Bə dũr bə yě Yi ni. Bə n'è yál bə bə wèrhé màmɔ bə yírɥ ná, sə bə t'á la màmɔ òdù ga nɔ kádò yé, è gə dà kɔn dèbé rə wèrhé nyi-zwennə Zhənaase ne mó dúdú. ³⁹ Zhənaase wèrhé dwā nətò émwá nánfwélè wé. Èta, Numbyini Byí mye m'a n wèrhé dwā nətò ce y kùr wə. ⁴⁰ “Niniivi lyi bí zwé Yi zòmè ré Zhənaase yà n ná n bwəl mó, bə pyirhí bə wun. E jà lò nwené nyəmá n du Zhənaase. Rəmyé ce, búrsi kó dē ré yùwà, Niniivi lyi bí m'a zē bə cǐ dóo lū w kǎbó lyi bí yó wə. ⁴¹ Lū jǎjǐ pyà-ké mó shí lū kùr w n bə n cili surhə cábal Saləmo zòmá né. E jà lò nwené nyəmá n du Saləmo. Rəmyé ce, búrsi kó dē ré yùwà, lū jǎjǐ pyà-ké mó m'a n zē n cǐ dóo lū w kǎbó lyi bí yó wə.” ⁴² Yezu súlǐ n wó: “Nəcǐlí námməlwélè gə y'á nwené lò wé, e zē e shár, è y'a vò è n'è pyà jàà kèbè è wó jó, muni ga e shírɥ gàà. È gə pyà pyà è gowa, ⁴³ è y'a wó: ‘Á m'a k'a vò à jàà y nándwá y wa.’ È gə k'á kwé è tú è pwirí bə zwàr jàà y bə yě wárhé, bə kwerhe ya, ⁴⁴ rəmyé yó, è k'á n'è zhəl è zal è dwā nəcǐlsí shəlpýè, səmye lwele ré k'è du èmyé nyàn dé, sə tó dwā sə b'e zù lò mó wé. Rəmyé yi ní, n zwini rí n'è dwini shāa ga nyàn

ré. Wó èta kɔn m'a yè né ndé lū w kòbó lyì bí bà wó lwéle ciné mó.”⁴⁶Yezu da-byâ bé ndé ní ná y'à tú bà zhǐ pwè nè bà n'ê yǎl bà zòm ndé mɔ, ndé ní yà ní gwě ná ní zòm ndé lyì-zhâ bé. ⁴⁷Lò mǎdù zè n wò mò: “Nyí n ná ndé n da-byâ bé zhǐ pwè nè bà n'ê yǎl bà zòm ndé mó.”⁴⁸Yezu wò mò: “Mǔ ní wó à ná mó? Byě bà wó à da-byâ bé?” ⁴⁹N zè n tǎ jě ní kwǎ-lyì bí sɛta, n wò: “Nyí à ná mó ndé à da-byâ bé. ⁵⁰Lwar-na bà lò mǎbó gakó n ná n wèrhé à Da mó ní ɲwéné Arəzana w mó pùbùlè, wó ñmyé n wó à da-byí, n wó à nəkó, n wó à ná.”

Chapter 13

¹Dě ré ràmyé yùwà, Yezu shár kèlé w n vò n jě mwá y yó. ²Lyì nánzhəzhǒ zě bə bə n sono. N zě n zù bǔ-bwəl ràdù wé, n jòm té. Lyì-zhà bé gako zhì bù-cǔ w yó. ³N zě n zə səsəwəlsə n mǎ n zòm wé nánzhəzhǒ yò òdǎ bə, n zhe: «Bal màdù n ya n du n la n twǎ dú. ⁴N gá yú n ná n dwì, jǐjǐ byǎ bé jàlà ló té sǒmá y nyí nì. Kúmsi bə sǎ jǐ rə gako. ⁵Bə jàlà ló pàtá yó, shó y'a bə já gǎà dǎdǎ yé. Bə lyì lǎlà, shó w gá y'a bə já mǒ yilǎ. ⁶Sə nànyónó w gá byìl o mà rə, rə k'a cì, rə nèsé gá y'a bə já mǒ yilǎ. ⁷Bə jàlà ló sǎr jàà wà. Ràmyé òdǎ sǒrɛ ga tó dwǎ rə lyì. Sǒrɛ byì rə pyéné rə. ⁸Bə jàlà ló cə kèbé è càn wé, bə lyì bə byì. Jǐjǐ ywé jàlà cə byǎ zòm zòm, jàlà cə shí-shǎldù shí-shǎldù, jàlà cə shǎ-ètò shǎ-ètò.» ⁹Yezu zě n súlǐ n wò: “Lò n la cilu, sǎ cili.” ¹⁰Yezu kwǎ-lyì bí zě bə yí n nyí nì, bə bwərh mò bə wò: “Byè yil n ná n zòm òdǎ lyì bí òdǎ səsəwǎlsə?” ¹¹N wò bə: “Yì cə ámyé yě Arəzana pyèlè ré ywé né nà shèè mǒ kùrə, sǎ bəmyé wàr ràmyé bə la lwar yé. ¹²Lwar-na bə lò mòbó n zhe, bə m'a pǒ n mǎ n súlǐ, rə jǐrh nánzhəzhǒ. Sə lò mòbó n bə zhe, bə m'a zwé tèbé n zhe nǎmpólé y mǒ mye cici. ¹³Wó ràmyé è cə á n'ǎ zòm òdǎ bə òdǎ səsəwǎlsə, bə bə n'è nyí, bə j'a bə nē yé; bə n'è cili, bə j'a bə rə kùr nyé yé. ¹⁴Èta, kǎn ré dǎbè Yì nyì-zwennə Ezəyi zòm mǒ pyìrh bə yilǎ. N byìli bə Yì wòwə: ‘Á m'a cili náàcènè, sǎ á t'a la nà kùrə nyò yé. Á m'a nyí náàcènè, sǎ á yírhé t'a la kaka nǒ yé. ¹⁵Zhənà, dwí rí tèbé lyì bí jǐrh yó-kùulǐ ciná. Bə shǐ bə zhǎ né, bə pyì bə yírhé né, mǔnǐ ga bə yírhé bǎk'a na, sǎ bə zhǎ bǎk'a nyèè, sǎ bə surhə né mye bǎk'a pul, bə pyìrhǐ bə wun bə k'a b'a sǒ mǔnǐ ga a wǎrh bə yé.’” ¹⁶Yezu súlǐ n wò: “Ámyé wó wu-nyò ciná, b'a yírhé na, á zhǎ mye nyé. ¹⁷Zhənà, à n'ǎ wəl ába: Yì nyì-zwennə nánzhəzhǒ, òdǎ wu-cángá ciná nánzhəzhǒ y'a n'è yǎl sǎ bə yírhé nǎ tèbé á yírhé nǎ mǒ, sǎ bə yə rə nē yé. Bə y'a n'è yǎl bə nyèè tèbé á zhǎ nyé mǒ, sǎ bə yə rə nyèè yé.” ¹⁸Yezu zě n wò: “Cili-nə twǎ-dùrnə mǒ səsəwǎlǎ y kùr ré. ¹⁹Lyì jàlà n'è cili Arəzana pyèlè ré zòmè ré, bə j'a bə rə kùr nyé yé. Lwele cǎbal mǒ ná n twí n vùr zòmè ré bə wé. Bəmyé mǒ nyé òdǎ sǒmá y nyí rí ta. ²⁰‘Jàlà n'è cili Arəzana pyèlè ré zòmè ré, bə pú e zwé rə lǎlà òdǎ wu-nyò. Sə ràmyé kwǎ né, ²¹bə t'a pyéné bə yé rə rə jòm bə wé rə pə nǎrh yé. Bə n'è zwé nyí kùr yó, sǎ zwini ráá nònò gə tú Yì zòmè ré yilǎ, bə n'è gə bə wun lǎlà. Bəmyé mǒ nyé òdǎ pàtá y yó mǒ ta. ²²‘Jàlà n'è cili Arəzana pyèlè ré zòmè ré. Sə ràmyé kwǎ né, lǔ w twǎlǎ né òdǎ ò nàcèndè shil é n'è pyéné zòmè ré bə wé, rə t'a cə byǎ yé. Bəmyé mǒ nyé òdǎ sǒrɛ jàà y ta. ²³‘Jàlà n'è cili Arəzana pyèlè ré zòmè ré, bə nyèè rə kùrə, bə zě bə cə byǎ. Bə jàlà cə byǎ zòm zòm, jàlà cə shí-shǎldù shí-shǎldù, jàlà cə shǎ-ètò shǎ-ètò. Bəmyé mǒ nyé òdǎ cə y kèbé è càn mǒ ta’” ²⁴Yezu kǎ n jì səsəwǎlǎ n pə lyì-zhà bə nē n wò: “Nyí-nə kǎn dǎbè rə n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Bal màdù n ya n du jǐjǐ tèbé rə càn n kélé wa. ²⁵Cə y gá tú e yìl, lyì bí gako gá pyé té bə dǎ yì nì, n zù-bal zě n vò n du jǐjǐ-cǎr n gǔlǐ jǐjǐ rí tèbé rə càn mǒ nē, n kǎ n kwè. ²⁶‘Jǐjǐ rí gá tú e lyì rə b'è n'è cə byǎ yì nì, bə pwíri jǐjǐ-cǎr nǎwéné. ²⁷Kélé y cǎbal mǒ tuntunnə bə zě bə b'e wò mǒ: ‘Yó-cǎbal, è dǎ jǐjǐ tèbé rə càn n du n kélé y wé nǎ? Yé jǐjǐ-cǎaré nǎ shǐ nǐ?’” ²⁸N wò bə: ‘Wó à zù-bal n wèrhé èta.’” ²⁹N tuntunnə bə zě bə bwərh mò bə wò: ‘N nà n yǎl bə nǎ zhəl nǎ mǔr jǐjǐ-cǎaré?’” ²⁹N wò bə: ‘Ǿ. Á gə la rə mǔr, dǎga á m'a mǔr jǐjǐ rí tèbé rə càn mǒ mye á súlǐ. ³⁰Yě-nə rə ga nē rə byì. Rə gə tú rə yú jǎr, à m'a wò jǎrnə bə nē: jǎrè-nà á zə jǐjǐ-cǎaré á lyè, á ló púl púl á jì myín, s'a jǎr jǐjǐ rí tèbé rə càn mǒ á ló à bǔbwǎ y wa.’” ³¹Yezu kǎ n jì səsəwǎlǎ n pə bə n wò: “Nyí-nə kǎn dǎbè rə n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Bal màdù n ya n kwè cǒ byì nǎmpólé n du n bós wa. ³²Èmyé è nyé nǎmpólé du báaré dǎma bə byǎ bə gako. Sə è gə lyì, è n'è byìl nánfǒlǒ du báaré wé rə gako, e jǐrh cǒ. Kúmsi n'è twí sǎ cǐ sǎ jàlà ò jèsé yó.” ³³Yezu kǎ n jì səsəwǎlǎ dǒ n pə bə n wò: “Nyí-nə kǎn dǎbè rə n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Kě màdù n ya n kwè sǎ-nəbyé n cə búru mún nánzhəzhǒ wé, mǎ gako j'a zě.” ³⁴Yezu yà n ná n zal səsəwǎlsə n mǎ n byìli ràmyé gako lyì-zhǎ bə nē. N yà n tá n zòm òdǎ bə òdǎ è dǎ səsəwǎlsə yé, ³⁵mǔnǐ ga kǎn dǎbè Yì nyì-zwennə mǒ yà n byìli mǔ pyìrh. N yà n wòwə: ‘Á m'a zə səsəwǎlsə a zòm òdǎ bə; a m'a byìli bə ywé nyèbé nà shèè lǔ w kùr-ju yì nì ga mǒ kùrə.’” ³⁶Ràmyé yó, Yezu zhǐr n yě lyì-zhǎ bə nē n vò kélé wa. N kwǎ-lyì bí zě bə yí n nyí nì bə wò mǒ: “Byìli nǎba jǐjǐ-cǎaré bə dù kélé y wé mǒ səsəwǎlǎ y kùrə.” ³⁷N wò bə: “Lò mǒ mòbó n du jǐjǐ rí tèbé rə càn mǒ, ná n myerhe Numbyínǐ Byì. ³⁸Kélé y n'è myerhe lǔ wǎ. Jǐjǐ rí tèbé rə càn mǒ n'è myerhe byèbé bə wó Arəzana tənà y lyì bí mú. Jǐjǐ-cǎaré n'è myerhe lyì bí byèbé bə wó lwele cǎbal mǒ kwǎ-lyì bí mú. ³⁹Zù-bal mǒ n du jǐjǐ-cǎaré mǒ ná n myerhe Shətana. Jǐjǐ jòrǒ w n'ò myerhe lǔ zhǒ. Sə jǎrnə bə n'è myerhe mǎlékabá. ⁴⁰‘Lǔ zhǒ gə yúwǎ, kǎn m'a yə òdǎ bə gə mǔr jǐjǐ-cǎaré bə jì myín nì mú. ⁴¹Numbyínǐ Byì mǎ n twí n mǎlékabá bə b'e vùr lyì bí byèbé bə n'è cǐrh bə dwǎ bə bə cə lwele wé mǒ, òdǎ byèbé gako bə n'è wèrhé lwele mǒ n tənà y lyì bí wé, ⁴²bə cə myín-cǒlǒ w wa. Bə m'a n'è kúrh òdǎ bə n'è dòm bə yǎl dwǎ nē gǎà. ⁴³Sə ràmyé yì nì, wu-cángá ciná bə m'a n'è jǎjémè òdǎ nànyónó ta bə Da tənà y wa. Lò n la cilu, sǎ cili.’” ⁴⁴Yezu kǎ n jì səsəwǎlsə n pə lyì-zhǎ bə nē n wò: “Nyí-nə kǎn dǎbè rə n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Nàcèndè rə y'a shèè cə èdù wé. Lò màdù zě n vò n tu rə yó, nmye kǎ n kwerhe n shèè rə, sǎ n wu zǒ nyèn, n zě n vò n kwè kǎn dǎbè n yà n zhe mǒ gako n yè, n mǎ n yè cə yá.” ⁴⁵Yezu kǎ n wò: “Nyí-nə kǎn dǒ rə n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Dǒlna màdù n yà n ná n pyà dǒmsè shèbé sǎ càn n la yǒ. ⁴⁶N vò n nǎ dǒmè èdù è yè y cè dǎdǎ, n kwè n vò n kwè kǎn dǎbè n yà n zhe mǒ gako n yè, n mǎ n yè yə.” ⁴⁷Yezu kǎ n wò: “Nyí-nə kǎn dǎbè rə n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Gwànnà bə y'a zə gùndwǎ bə m'è gwè mwá wə, bə zə mómǒrh dwí gako. ⁴⁸Gùndwǎ né gə sú nǎ zhè, bə zə nē bə du bə cǐ bù-cǔ w yó, bə zě bə jòm té bə cǐr émǒsè shèbé sǎ càn mǒ bə ló sáyārəh wə, bə pwà

shèbé sà bə càn mó bə dwĩ.⁴⁹ Wó èta kɔn la né yál lū zhǎ yi ní mye. Màlèkabá m'a bà, bə vūr lyi-bəlwálsé wu-cángá cìnó bé wé,⁵⁰ bə ce myìn-còlò wà. Bə m'a n'è kúrh òdó bə n'è dóm bə yálá dwā ne gàà.”⁵¹ Rəmyé yó, Yezu zè n bwərh ní kwā-lyi bí n wò: “Á nyèè zòmà né nyèbé à byili ába èta mó gakó kùrə?” Bə wò mò: “ǪǪ.”⁵² N zè wò bə: “Lwar-na bə Muiisi nyé né byilnə mǒbó gakó ní shéné n cèrhè Arəzana pyèlè ré ywè né kùr n lwar, ní jǐrh òdó kèlé cábal mǒbó ní ná ní vùr ní wè nándùn òdó nándwé ní nəcèndé wé ní mó ní twĩ ta.”⁵³ Yezu gó ju səswaálsé sàmyé gakó n zhè, n zè n zhǐr gàà,⁵⁴ n vò ní da-dǒ, n ji kùr ní ná ní cèrhè kàrmǒ bə dwā-gùlú ji y wé, sə kɔn jàr lyi bí byèbé gakó bə y'à ɲwéné gàà mó. Bə zè bə zhe: “Yè mǒbó nɔ surhə né nyèbé èta mó né? Etər ní tó né ní wǎ mām̐yaarhé tèbé èta mó ní ná ní wèrhé?”⁵⁵ È dà ńmyě ní wó dà-shəlnə mó byĩ mú nà? È dà ńmyě ní ná yĩl Mare mó nà? È dà ńmyě ní wó Zhake òdó Zhozufu òdó Shəmo òdó Zhidə da-byĩ nà? ⁵⁶È dà ní nəkwá bé bə tó nəba bə ɲwéné nyǒnǒ nà? Yè ní nə nɔ surhə né òdó ɲwǒnǒ w kǒbó èta mó né?”⁵⁷ Wó rəmyé è ce, bə y'à t'á zwé Yezu zòmà né yé. N zè n wò bə: “Bə n'è nyàm Yi nyi-zwennə jààsé gakó wə, sə bə t'á nyàm mò ní da-dǒ w òdó ní da sǒ kèlé w yé.”⁵⁸ Bə gó yə mə zhí mú ce, ní yə mām̐yaarhe nánzhəzhǎ wèrhé gàà yé.

Chapter 14

¹Rəmyé yi ní, Gəlile tənà y pyō Erɔɔde nyèè bà n'è zòm Yezu yò. ²N zè n wò ní tùntùnnà bé ne: “Mòbó wó Zhā-Bətiisi ní ká n bwirhi n du cùurì wé! Wó rəmyé è ce, ní zhe ɲwónó ní ná ní wèrhé màmyaarhe.”³Wó Erɔɔde cici ní yà ní ce bà zə Zhā bə lyé bə ce byənə-jù wə. Erɔɔde yà ní jú ní da-byí Shilipu kē Erɔɔaade. ⁴Zhā zè ní ná ní ji mu búlál ní zhe: “N bə sómá zhe n ná ní ji n da-byí mú kē mó yé.” Wó rəmyé yil Erɔɔde ce bə zə mɔ. ⁵Erɔɔde yà ní ná ní yál n ce bə gu mu, sə ní yà ní ná ní dūr cɔ w lyi bí ywē, bə bə y'à n'è búl bə Zhā wó Yi nyi-zwennə. ⁶Dē rədù, Erɔɔde yà ní ná ní wèrhé ní lul dē yò lyirh címsi. Erɔɔaade bə́kó zè n du n zhì lyi bí byèbè Erɔɔde yà ní byè mó yé né n sa. Erɔɔde wu yə nyèn, ⁷n zè n bwəl bə́kó mó nyí, bə kɔn dēbè gako ní gə lwəl mò, ní mà n pō rē. ⁸Bə́kó mó ná zè n cìrh mò n ce né, n vò n wò Erɔɔde ne: “Á n'á lwəl mó bà n cí Zhā-Bətiisi yó w nəzhí w ní pē.” ⁹Pyō mó wu zhìlì, sə ní gə yà ní bwəl nyí lyi bí byèbè ní yà ní byè mó yírh w mó ce, n pə nyí bə bə zə w bə b'e pō. ¹⁰10 N twí lò n vò byənə-jù wə, n gō Zhā yó wə, ¹¹n cí nəzhí wə, n bə n pə bə́kó mó ne. Bə́kó mó kwè n vò n pə ní ná ne. ¹²Zhā kwā-lyi bí b'e kwè mò bə vò e ce, bə zè bə vò e byili kɔn dēbè rə wèrhé mó Yezu ní. ¹³Yezu gə nyèè yò w òmyé, n zhír n zù bǔ-bwəl rədù wé, ní ná ní byerhe ní la jàà edù wə, lò lò gə tènə mǎgǎ. Sə lyi bí gə lwar, bə shí ceme né wa, bə du nánzhəzhǎ bə tó mwǎ y nà nē ndá bə nərǎ bə zǎ ní gə la má mó. ¹⁴Ní gə shí bǔ-bwəl lé wé, n nə lyi bí bə zhí dwā yó nánzhəzhǎ. Bə nònò zə mɔ, n zè n wárh bə nəbwànà bé. ¹⁵Də́déné y yi gə tú e yí, ní kwā-lyi bí zè bə yí ní nyí ní bə wò mɔ: “Nyònò wó gɔ-elū, kélé tènə bwálbwəl yé, ce y mye j'a yìi e zhè. Ce lyi-zhǎ bə k'a kwè bə vò ceme né wa, bə yé kùjú bə jí.” ¹⁶N wò be: “È dà nyós bə bə k'a kwè yé. Á cici pə bə kùjú bə jí.” ¹⁷Bə wò mɔ: “Búúri rənu ndá émǎrh sǎlye sásá sə ɲwéné ná sǔ nyònò.” ¹⁸N zè n wò be: “Zə-na rəmyé ga á bə nyònò.” ¹⁹19 N zè n ce lyi bí jòm té gɔ w yó, n kwè búúri rənu w ndá émǎsə sǎlye yó, n kwè n nyí dē, n ce Yi nəbána, n zè n kə kə búúri dwā wa, n pə ní kwā-lyi bí ní, bə m'e tē lyi bí. ²⁰Lò gako dǔ n sú. Ní kwā-lyi bí pwā yəywaalé tēbè rə dāl mó rə sú cìrhni shí ndá nǎlye. ²¹Kana bə ndá bə́sóná bə byèbè bə tó bə jí kùjú w mú twér gə yə né ce, bala bə dúdú y'à yú mǎrhè rənu. ²²Rəmyé kwā né, Yezu já n zhízhlí n ce ní kwā-lyi bí zù bǔ-bwəl ré wé lálà bə tó yé bə la mwǎ y épákè, ndá ní ná ní pə sómá lyi-zhǎ bə ne bə k'a la jè. ²³Ní gə pə sómá lyi-zhǎ bə ne n zhè, n zhír n jì pyō òdù yó ní dúdú ní ná ní ce Yi. Ce y yìi mù gǎà. ²⁴Sə rəmyé yi ní, ndá bǔ-bwəl ré yú mwǎ y cəcəl wə. Sə rə yé y gə y'à zǎ zho w mó ce, nə-zha y y'à n'è zhízhlí ri. ²⁵Yezu zè cə-lár bəl wə, ní ná ní zhəl nē mó yó ní la bə səta. ²⁶Bə gə nɔ mɔ ní ná ní zhəl nē mó yó, bə wun zè. Ywē zè rə zhe be, bə wò: “Nyí wó yóló.” Bə zè bə n'è wùrhá. ²⁷Rəmyé yó, Yezu zè n wò be: “Á bə́k'á dūr ywē yé. Kám-na á wun, bə wó àmyé.” ²⁸Pyere zè n wò mɔ: “Cinnə, è gə wó ñmyé zhànà, sá pə nyí àmye ne a vò nē mó yó a bə n sono.” ²⁹Yezu wò mɔ: “Bà!” Pyere zè n du bǔ-bwəl ré wə, ní ná ní zhəl nē mó yó ní la Yezu sono. ³⁰Sə ní gə pwírì zho w já, ywē zè rə zhe mo, n jì kùr ní ná ní mólé. N zè n wùrh n wò: “Cinnə, zwè ne!” ³¹Yezu já n cèlè ní jè rəmyé yó cici n kwár mɔ, n zè n wò mɔ: “Bə́kón yil n co tǎtóná? N yə ne zhí ndá n wu gako ná?” ³²Bəmyé bəlye y gə zè bə zù bǔ-bwəl ré wə, zho w j'a kwí. ³³Yezu kwā-lyi bí byèbè bə y'à ɲwéné bǔ-bwəl lé wé mó zè bə jòm bə nədwanə yó, bə wùlì ní yé né bə wò: “Zhən zhànà, n wó Yi Byí.” ³⁴Bə gə byerhe mwǎ y bə zhè, bə yí bǔ-cǔ w kǎbó ò zǎ Zhenezarete tənà y səta mó né. ³⁵Gǎà lyi bí gə lwar bə wó Yezu, bə zè bə twí lyi, bə byili tənà y èmyé lyi bí gako ne. Bə zə nəbwànà bə gako bə bə ní sono, ³⁶bə zè bə n'è lwəl mò bə ní yě nəbwànà bə dwərh ní kàmə-zwí y bǎrhá né cici. Sə byèbè gako bə y'à n'è dwərh y mó y'à n'è wárhá.

Chapter 15

¹Ràmyé kwā né, Farezhēbā ṇdā Muiiisi nyá né byilnā bé jàlà shí Zhərazalem bə bə Yezu sono bə bwərh mò bə wò: ²“Byè yil ṇ kwā-lyi bí t’ā zwē ná nambala bé lùl-e-pwírí y nyó né? Bə t’ā sàm bə jèsé ṇdā lùl-e-pwírí y gó n’è byili ní bə m’è jí kùjú.” ³Yezu wò be: “Sə ámyē, byè yil á tə á nambala bé lùl-e-pwírí y yil á t’ā zwē Yi nyó né? Yi wòwə: ‘Nyám ṇ da ṇdā ṇ ná. Rə súlí rə wò: Lò mòbó ṇ bwəl lwele ṇ pə ṇ da ráá ṇ ná ne, bə mǎ sə bə gu mú.’ ⁵Sə ámyē n’á wəl lyi bí ni bə lò wó ṇ wəl ṇ da ráá ṇ ná ne: ‘À zhe kən à y’á n’á yāl a pǎ, sə wó Yi ni à mǎ s’a pə rē.’ ⁶Á n’á wəl bə lò gə wò èta, kən k’è dā nyóó bə ṇ sē bə yé. Á tə á lùl-e-pwírí y èta mó yil á ce Yi zòmè ré jìrh kən nánfò. ⁷Á wó myinù ciná. Kən dèbé Yi nyi-zwennə Ezəyi byili á shò-kwā né mó wó zhànà. ṇ byili bə Yi wòwə: ⁸‘Lyi bí byèbé wó bə nyú w dúdú bə n’è cèrhé ne né, sə bə wun ní nye ṇdā ne. ⁹Bə n’è cèrhé ne, sə bə còrhó w bə kùr zhe yé, bə kən dèbé bə n’è cèrhé lyi bí ni mú wó numbyínsi nyá.’ ¹⁰Yezu zè n byè lyi-zhā bé bə bə ṇ nyí ni, n wò be: “Cili-nə kən dèbé à la ába byilu mú. ¹¹Lwar-na b’è dā kən dèbé rə n’è shí pwě nè rə zwì numbyíní wé mó rə n’è pə y jìmdì yé. Wó tèbé rə n’è shí numbyíní wé mó rə n’è pə y jìmdì. ¹²Ràmyé yó, ṇ kwā-lyi bí zè bə yí ṇ nyí ni, bə wó mò: “ṇ yé? ṇ zòmà né èta mó n’è nwènə Farezhēbā dēdē.” ¹³N wò be: “Cò kòbó gako ò dā à Da mó ṇ ṇwénə Arəzana w mó ṇ zhele wə, bə m’a mǔr wə. ¹⁴Yē-nə be, bə bə wó lyilyār rə n’è vwē dwā. E jà lyilyō gə n’ò vwē ò dō lyilyō ràmyé rəlyé y gə m’a tu góró wa.” ¹⁵Pyere zè n wò mò: “Byili nába səswalá y ṇ ju ṇ pə lyi-zhā bé ne mó kùr ré.” ¹⁶Yezu wò: “Ámye surhə né gwě yə pul nà? ¹⁷Á yəl bə kən dèbé numbyíní n’è ce è nyú w mó n’è zhəl è sùlú w wé, ràmyé kwā né, e zè e to re té nà? ¹⁸Sə kən dèbé rə n’è dwi numbyíní nyú wə, wó è wu w wé rə n’è shí ní. Wó ràmyé rə n’è pə jìmdì numbyíní ni. ¹⁹Lwar-na bə wó wu w wé bülə námməlwálsé n’è shí ní: lyi-guuri, ṇdā fwəl tumə, ṇdā ṇwólè, ṇdā koma góm e ce dō nyí ni bürsi jàà wə, ṇdā dō yil zhilù. ²⁰Wó ràmyé gako rə n’è pə jìmdì numbyíní ni, sə e jí ṇdā è yə jèrh sàm t’ā pə jìmdì numbyíní ni yé.” ²¹Yezu zè n zhír gaa n vò Tiiri ṇdā Sədō tənà y wa. ²²Kanāā lyi kē mādù yà ṇ ṇwénə gaa. N zè n bə Yezu sō, ṇ ná ṇ bya ṇ zhe: “Yó-cəbal, Dəvyidi Byí, dūr à nònò. Nyí nəcílí námməlwélé n’è nwènə à bəko dēdē” ²³Sə Yezu yə mǎ lyár bə kaka yé. ṇ kwā-lyi bí zè bə yí ṇ nyí ni bə lwəl mò bə wò: “Ce n ká n vò jè. ṇ ná ṇ ce sò ná yó wə.” ²⁴N wò be: “Bə yə nè twí lyi dwā yil yé. Wó Esərayel lyi bí bə nyé ṇdā pyiisi shèbé sà jé ta mó yil bə twí ni.” ²⁵Kē mó zè n bwəlse, n jòm ṇ nədwaná yó, n wùli Yezu yé né n wò mò: “Yó-cəbal, sē ne.” ²⁶Yezu wò mò: “Kən bə mǎ bə bə kwě bəsoná kùjú bə pə kùl-bwálsé ne yé.” ²⁷Kē mó zè n wò mò: “Ràmyé wó zhàn yó-cəbal, sə kùl-bwálsé mye y’a jí kùjú w yəywaalé tèbé rə n’è lwé té sà ciná bé kùr w mó.” ²⁸Ràmyé yó, Yezu zè n wò mò: “Kē, ṇ zhí ni ṇdā ṇ wu gako zhàn zhànà. Ràmyé ce, kən m’a yə ṇdā ṇ gá ná ṇ yāl né.” ṇ bəko mó já n wárh ràmyé yi ní cici. ²⁹Ràmyé kwā né, Yezu zhír gaa, n vò Gəlile mwá y yó. N zhí gaa n jì pyò òdù yó, n jòm té. ³⁰Lyi nánzhəzhǎ zè bə zə nəbwànà bə bə ṇ sono: è y’á wó lyilyār, ṇdā gwənsə dwí gako, ṇdā səbwààrhé, ṇdā nəbwànà dwā nánzhəzhǎ; bə cí bí ṇ yé né, n wárh be. ³¹Lyi-zhā bé gə nǎ səbwààrhé rə n’è zòmà, gwənsə zè sà n’è zhələ, byèbé bə y’á n’è twi cá né mó n’è zhəl náacənə, lyilyəàré yírhá púr, kən jàr bə dēdē. Bə zè bə zhe: “Esərayel Yi rí nə còrhó!” ³²Yezu byè ṇ kwā-lyi bí n wò be: “Lyi-zhā bé byèbé gə ṇwénə ṇdā ne mó zhe dwā nətò zà, bə j’á bə kaka zhe bə la jú yé. Ràmyé ce, bə nònò zhe ne. Á t’ā yāl a ce bə k’a kwě ṇdā bə nǎrh mó yé. Dəga bə t’ā la ṇwónó bə yí jè yé.” ³³ṇ kwā-lyi bí wò mò: “Yè ná nə m’á nə kùjú ní gə-elū èpòlò w kòbó wé ná pə lyi-zhā bé byèbé ne bə jí bə sú?” ³⁴N zè n bwərh bə n wò: “Búúri mǎngal rə ṇwénə á byé?” Bə wò mò: “Búúri tǎlpyé ṇdā émǎrh mǎngelé rə ṇwénə ná sō.” ³⁵N pə nyí lyi-zhā bé ne bə bə jòm té, ³⁶n zè n zwē búúri tǎlpyé y ṇdā émǎsé, n ce Yi nəbáná, n ká ká rə dwā wa, n pə ṇ kwā-lyi bí ni bə b’è tə lyi-zhā bé. ³⁷Bə gako dō bə sú. ṇ kwā-lyi bí pwà yəywaalé rə dāl mó rə sú cìrhni nyàlpyé. ³⁸Kana bé ṇdā bəsoná bé byèbé bə tó bə jí kùjú mú twər gə yə né ce, bala bé dúdú y’á wó mòòrhə rəna. ³⁹Ràmyé kwā né, n ce lyi-zhā bé k’a kwě, n zè n zù bǔ-bwəl wə, n byerhe n vò Magadā tənà y wa.

Chapter 16

¹Farezhēēbā ṇḁá Sadəsənyebá y'à n'è yāl bə zhè Yezu. Bə zē bə yí n' nyí ni, bə lwəl mò bə n' wèrhé màmýo ò n'ò byili bə wó Yí rə twí mù. ²Yezu wò bə: «[Dàdéné yi gə yúwá, á gə pwírí cə y nyé nánshò dē, á y'á wò bə dwà t'á la nyó yé. ³Á gə nɔ bában rə ṇwéné yi-pwírí səta nəkəkólé ne, á y'á wò bə dwà y m'a bə zà. Byè yil á yé wè tèbé rə n'è wèrhé dē yi w mú kùrə, á j'á yəl tèbé rə n'è wèrhé cə yó èlāsé mó kùrə?] ⁴Lū w kòbó lyi bí wó lwele ciná, bə dūr bə yē Yí ni. Bə n'è yāl bə bə wèrhé màmýo bə yírhá na, sə bə t'á la màmýo òdù ga nɔ kádò yé, è gə dà kɔn dèbé rə wèrhé Zhənaase ne mó dúdú.» Rəmyé kwā né, Yezu zē n zhír n yē be. ⁵Yezu kwā-lyi bí byerhe bə vò mwó y èpákè, sə bə y'á swē bə yə búru zal yé. ⁶N zē n wò bə: “Dē-na á cin ṇḁá Farezhēēbā ṇḁá Sadəsənyebá sǎ-nəbyē ré.” ⁷N kwā-lyi bí zē bə n'è zòm ṇḁá dwā bə zhe: “E zē wó nāmýé gə yə búru zal mó yil n' ná n' zòm èta?” ⁸Yezu lwar bə gə n'è zòm né, n zē n wò: “Á yə ne zhí ṇḁ'á wun gakó yé. Byè yil á n'á zòm ṇḁá dwā bə wó á gə yə búru zal mó yil á n'á zòm èta?” Á gwē bə nà kùrə nyē? Á t'á lyírh búurí rənu y á y'á pɔ bala bə mǝrhe rənu y ni bə dǝ mó? Á y'á pwà yəywaalé rə sú cīrhni mǎngala? ¹⁰Á k'á t'á lyírh búurí tǎlpyé y á y'á pɔ bala bə mǝrhe rəna y ne bə dǝ mó mye? Á y'á pwà yəywaalé á sú cīrhni mǎngala? ¹¹Á gə wò bə dē-na á cin ṇḁá Farezhēēbā ṇḁá Sadəsənyebá sǎ-nəbyē ré mó, byè yil á yəl b'è dà búru yò á n'á zòmà?” ¹²Rəmyé yó, n kwā-lyi bí lwar b'è dà sǎ-nəbyē ré tèbé bə n'è ce búru w wé mó yò n' ná n' zòm yé. Wó Farezhēēbā ṇḁá Sadəsənyebá kǎrmó yò n' ná n' zòmà. ¹³Yezu gə tú n yí Shilipu Səzare cɔ w wa, n zē n bwərh n kwā-lyi bí n wò: “Lyi bí n'è wəl bə Numbyíni Byí wó mǝ?” ¹⁴Bə wó mò: “Lyi bí jǎlá n'è wəl bə ṇmyé wó Zhǎ-Bətiisi; jǎlá zhe bə wó Elyi; jǎlá mye zhe bə wó Zheremyi, ráá Yí nyi-zwennə dǝ.” ¹⁵N zē n bwərh bə n wò: “Sə ámyé, á n'á wəl b'ámyé wó mǝ?” ¹⁶Shəmo Pyeere wò mò: “Wó ṇmyé n wó Kristə mó, Yí nǎnyí Byí mú.” ¹⁷Yezu zē n wò mò: “Zhənaase byí Shəmo, n wó wu-nyǝ cǎbal, b'è dà n sǎpwà surhə n bá lwar rəmyé yé. Wó á Da mó n ṇwéné Arəzana w mó n' byili mú. ¹⁸Sə ámyé n'á wəl mó: n yil 'Nəkulu',* sə wó nəkulu w òmyé yó á m'a lù á gúlú w ní ṇḁə jì ta, sə cu mye cìcì t'á la ò yàlá zal yé. ¹⁹Á m'a pǝ Arəzana tənà y bwəl-byǎ bé. Kɔn dèbé n gə lyé cə yó, bə m'a lyé re Arəzana w mye. Kɔn dèbé n gə bwélé cə yó, bə m'a bwélé re Arəzana w mye.” ²⁰Rəmyé yó, n zē n pə nyí n kwā-lyi bí ni n wò: “Á bək'á shənə á byili lò lò nè bə wó ámyé á wó Kristə mó yé.” ²¹Kɔn zhí rəmyé yi ní, Yezu jì kùr n' ná n' byili n kwā-lyi bí ni pamparēē bə kɔn wó nyóó bə n' zhəl Zhərazalem, cɔ w nǎncesé ṇḁá Yí jì y vwí-zwálnə bé yé né ciná bé ṇḁá Muiisi nyó né byilnə bé zə mɔ, bə nwènə mò dēdē, bə gu mu, sə n' mǎ n ká n bwírhi n dwā nətò yùwə. ²²Pyeere zē n byè mò n mə n vò kwā né, n' ná n' jì mu búlú n zhe: “Cinnə, Yí t'á la rəmyé shónó yé. Rə b'a yili mú.” ²³Yezu pyirhi n wò mò: “Zhəl kwā né á nyí ni Shətana. N' ná n' cǎr á sómá ne, bə n' tá n' búl Yí nyəná né yé. Wó numbyínsi nyəná n' ná n' búl.” ²⁴N zē n wó n kwā-lyi bí ni: “Lò mǝbó n' ná n' yāl n' tó ámyé ne, sǎ zhē n cinə, n kwè n dà-jǝrhó w n' zhí n' mǎ tó ne.* ²⁵Lwar-na bə lò mǝbó n' ná n' shili n' myəl ré, rə m'a sǎ, sə lò mǝbó n' shənə n' myəl ré sǎ ámyé yilə, n' m'a k'á nə re. ²⁶Lò gə nɔ lū w kɔn gakó, n jà n dwí n' cinə, n' neré y zhe kùrə? Kɔn ṇwéné lò wó n' pə n mə lyér n' myəl ré?” ²⁷“Zhənà, Numbyíni Byí mǎ n zə n' mǎlékabá n bə ṇḁá n' Da zùwə yǎ. Sə rəmyé yó, n' mǎ n kwē lò gakó kɔn myerhe dwā ṇḁá n' tuntwǝé né. ²⁸Zhənà, á n'á wəl ába: lyi bí byèbé bə zhí nyónó mó jǎlá t'á la cú ṇḁá bə yírhá yə Numbyíni Byí ne n' bǎn ṇḁá n' pyèlè ré yé.”

Chapter 17

¹ Dwā nyèldù ràmýé kwā né, Yezu zə Pyeere ndá Zhake e súlí Zhake nyé Zhā n mə n jì pyò dǎ dǎ yó bà dúdú. ² N lyár bà yírhá né wə. N yé y zǎ è n'è jájémé ndə nənýónó ta. N gándé jírĥ námpwè pwépwé. ³ Bə pwírí Muiiisi ndá Elyi bà zhí bà n'è zóm ndá mə. ⁴ Pyeere zǎ n wò mò: “Cinnə, kən mə bà ná mǎ nyónn. Kən gə wó ñ pùbùlə, à m'a pú kwəərhe rətò, n jì òdù, Muiiisi jì òdù, Elyi jì òdù.” ⁵ Ébō ò n'ò jájémé shí dǎ o b'ò pyi bi ndá Pyeere gwě ná n zòmà. Cəl rədù zǎ rə zóm ébō w wé rə wò: “Mòbó wó à ywálə byí. Á só mo dǎdǎ. Cili-nə n zòmà né.” ⁶ Yezu kwā-lyi bí gá nyèè cəl ré, ywé nánfól zə be, bə zǎ bə zə bà yárh bə pú tǎ. ⁷ Yezu zǎ n yí bà nyí ni, n dwərh bə, n wò: “Zǎ-nà dǎ. Á bàk'á dūr ywé yé.” ⁸ Bà gá kwě bà yésé dǎ, bà yə lò dō ne, è gə dà Yezu dúdú. ⁹ Bà gá tú bà k'á n'è swé pyò w yí ní, Yezu pə be nyí n wò: “Á bàk'á shéné á byili kən ré dǎbé á yírhá nɔ mó lò lò ne yé, kən b'e yí dǎ ré tǎbé Numbyíni Byí mà n bwirhi n zǎ n du cùuri wé mó.” ¹⁰ N kwā-lyi bí zǎ bə bwərh mò bə wò: “È nə wó byè yil Muiiisi nyé né byilnə bə n'è wəl bà Elyi mà n tó yé n bà?” ¹¹ N wò be: “Zhənà, Elyi mà n bà n kwərhe kən gako n cí rə jàà wà. ¹² Sə à n'á wəl ába: Elyi túwá, sə lyi bí yə n pár lwar yé. Bə wərhé mə ndə bà gá n'è yál né. Wó èta bà m'a nwènə Numbyíni Byí mye né.” ¹³ Ràmýé yó, n kwā-lyi bí lwar bà wó Zhā-Bətiisi yò n ná n zóm ndá bə. ¹⁴ Yezu ndá n kwā-lyi bí gá tú bə yí lyi-zhā bə sono, bal mādù yí n nyí ni, n jòm n nədwnə yó n wùli n yé né, ¹⁵ n wò: “Yó-cábal, kùnkumbolo zhe à byí, ò n'ò nwènə mò dǎdǎ. Dūr n nòn. Nyí twər nánzhəzhə, ò y'a kwé mò o jì myín wə, ráá nǎ wa. ¹⁶ Á zə mə a vò ñ kwā-lyi bí sono, sə bə yə nwènə bə wárh mə yé.” ¹⁷ Yezu wò mò: “Ámyě lū w kóbó lyi bí yə Yi ni zhí yé. Á wó lwele ciná. Á gwě b'a yə né nd'ába kən m'e yí dǎ? Á gwě b'a pyéné a yə né nd'ába kən m'e yí dǎ? Zəna bəsóbwélé y á bà nyónn.” ¹⁸ N zǎ n bú nəcílí yá, e du bəsóbwélé y wé. Bəsóbwélé y j'a wárh ràmýé yó cici. ¹⁹ N kwā-lyi bí dúdú zǎ bə yí n nyí ni, bə bwərh mò bə wò: “Byè yil námýě yə nəcílí y kǎbè nwènə ná jì?” ²⁰ N wò be: “Wó á gá yə Yi ni zhí nd'á wun gako mó è ce. Zhənà, à n'á wəl ába: á Yi-ni-zhú mú gə y'a yú ndə cǎ byí námpólé ta, á y'a m'a wò pyò w kóbó ne b'ò zhír o vò o zhí nyémá, sə ò y'a m'a shéné á nyí ni. Kən t'á la né yál á wàr á la wərhó yé. [²¹ Wó Yi lwəl ndá nyi-lyódó dúdú rə wó rə jì nəcílí y kǎbè dwí rí.]” ²² Dǎ rədù, Yezu ndá n kwā-lyi bí gako y'a zhí dwā yó Gəlile tənà y wa. N zǎ n wò bə: “Bə m'a zə Numbyíni Byí bə pə numbyinsi ni, ²³ bə gu mu, sə dwā nətò yùwə, n mà n ká n bwirhi.” Ràmýé yó, n kwā-lyi bí wun zhíli dǎdǎ. ²⁴ Yezu ndá n kwā-lyi bí gá tú bə yí Kapernaom, byébé bà n'è zwé Yi jì y lóró w mó yí Pyeere nyí ni bə bwərh mò bə wò: “Á yó-cábal mó tá n pe Yi jì y lóró w nà?” ²⁵ Pyeere wò be: “N ná n pe.” Pyeere gá tú n zù kǎlé wa, Yezu zǎ n jèrè n bwərh mò n wò: “Shəmo, byè ñ ná n búlə? Lū w pyá bə wó byě lyi sǎ bà n'è zwé lóró w né? Wó bà cici byá bə sono, ráá wó lyi bí dwā bə sono?” ²⁶ Pyeere wò mò: “Lyí bí dwā bə sǎ bà n'è zwé w né.” Yezu zǎ n wò mò: “Èta, bà byá bə twər téné gàa yé. ²⁷ Ndá ràmýé ga, zhəl mwá y yó, n jì zélé. Émwá y kǎbè ñ la jèrè n zə mó, sá kál è nyí rí, n b'á nə wéré è nyú wə, è yú ámyé ndá nmyé ga lóró wa, n vùr n bə pə be, mùni ná bàk'á zhíli bà wun ni yé.”

Chapter 18

¹Ràmyé yó, Yezu kwā-lyi bí zè bə yí ní nyí ni, bə bwərh mò bə wò: “Mó ní wó lyi-fɔlɔ du ní dwā bé Arəzana tənà y wa?” ²N zè n byè bəsɔbwɛlé nàmpólé èdù, n ce e zhi bə yé né, ³n wò: “Zhənà, à n’á wəl ába: á gə yə pyirhi á jirh ndə bəsóná nàmpólse ta, á t’á la Arəzana tənà y wé zú yé.” ⁴Lò mǎbɔ ní wó lyi-fɔlɔ du ní dwā bé Arəzana tənà y wa, wó mǎbɔ ní ná ní lwəl ní cín tɛ n jirh ndə bəsɔbwɛlé y kɛbé ta. ⁵Lò mǎbɔ ní zwɛ bəsɔbwɛlé y kɛbé dwi rí zhəle àmyé yilə, wó àmyé cici zhəle ní zwɛ.” ⁶Yezu súlí n wò: “Lò mǎbɔ bə gə lyé nákul-pò nánfɔlɔ ní byā né bə cɪrh mò bə ji mwɛ wə, n vò nɛ mó kùr w cɛ ní gə cɪrh byèbé bə yə yirh swí bə j’a zhí àmyé ne mó mǎdù cici ní co lwele wa.” ⁷Zwini b’a zə lū w kǔbɔ lyi bí bə gə n’è cɪrh dwā bə ce lwele wé mó yilə. Zhənà, kɔn dɛbé rə n’è ce lò lwele wé t’á la jó yé. Sə zwini b’a zə lò mǎbɔ ní ná ní tó rə denne ní cɪrh ní dō ní ce lwele wa! ⁸“N jè ráá n nà gə n’è ce n wèrhé lwele, sá gō y ní dwi kwā né. N gə zù nyū mǎ t’á la zhɔ wé ndá jè èdù ráá nà èdù cɛ ní gə zù myin mǎ t’á ci gaga wé ndá jèrh sàlye ráá nàrh sàlye.” ⁹N yirh gə n’è ce n wèrhé lwele, sá jàrh rə ní dwi kwā ne. N gə zù nyū mǎ t’á la zhɔ wé ndá yirh rǎdù cɛ ní gə zù myin-jù w ndá yirhà nǎlye.” ¹⁰Yezu súlí n wò: “Dɛ-na á cinə. Á bək’á shənə á fulsi byèbé èta bə yə yirh swí mú mǎdù ga yé. Á n’á wəl ába: bə mǎlékabá zhí à Da mó ní nɔwéné Arəzana w mó yé né twéé gako. [¹¹Numbyini Byi tú byèbé bə jé mó vwārh yilə.]” ¹²Yezu zè n ji səswalá n pə ní kwā-lyi bí ni n wò: “Lò gə zhe pyiisi zóm, èdù zè e jé, á n’á búl bə ní tá ní la shə-nəbɔ ndá nǎbɔ y ne yǔ pyò w yó n vò n pyà kɛbé è jé mó? ¹³Á n’á wəl ába: ní gə nɔ ya, ní wu b’a yə nyèn èmyé yil du shə-nəbɔ ndá nǎbɔ y sə yə jé mó. ¹⁴Èta mye, á Da mó ní nɔwéné Arəzana w mó tá ní yǎl bə byèbé èta bə yə yirh swí mú mǎdù ga jé yé.” ¹⁵Yezu ká n wò ní kwā-lyi bí ni: “N dō gə gwar mó, sə vò ní sō, ní byè mò kwā né nmyé ndá nmyé dúdú, ní byili mu ní dóó wá. N gə cili n zòmà né, sə nyi n kwerhe ní yò. ¹⁶Sə ní gə yə shənə n cili n zòmà né, sə pyà lò mǎdù, ráá lyi bəlye, nmyé ndá bəmyé ga tó dwā á vò ní sō, bə bə kɛ Yi zòmè ré sɛbé ré wé bə yò gə la kɔrhɔ gako, s’e yə zhən-cinə bəlye ráá bə̀tò yirh wə.” ¹⁷Sə ní gə yə shənə n cili bəmye zòmà né, sə byili Yi lyi bí gúlú w ni. N gə yə shənə n cili gúlú w lyi bí mye zòmà né, sə nyi mu ndə lò mǎbɔ ní yəl Yi rí tɛbé rə wó zhən mó pár ta, ráá ndə myəl-kwānde zwennə ta.” ¹⁸Yezu ká n wò: “Zhənà, à n’á wəl ába: kɔn dɛbé gako á gə lyé ce yó, bə m’a lyé re Arəzana w mye, sə kɔn dɛbé gako á gə bwélé ce yó, bə m’a bwélé re Arəzana w mye. ¹⁹“Zhənà, à k’á n’á wəl ába: ámyé lyi bəlye gə wèrhé nyi rǎdù ce yó bə lwəl kɔn à Da mó ní nɔwéné Arəzana w mó ne, ní mǎ n pə be, ²⁰bə lyi bəlye ráá bə̀tò gə gúlú dwā àmyé yil yilə, àmyé cici nɔwéné ndá be.” ²¹Pyɛere zè n yí Yezu nyí ni, n bwərh mò n wò: “Cinnə, à dō gə ná ní gwar ne, twər mǎngal à mǎ s’a pǔ súbri? Á mǎ sə à n’á pə mǔ súbri twər tǎlpyé?” ²²Yezu wò mò: “Á n’á wəl mó: bəká pǔ súbri twər tǎlpyé yé. N mǎ sə pǔ súbri twər tǎlpyé tǎlpyé kùrə shə-shǎlpyé.” ²³Yezu wò mò: “Á n’á wəl mó: bəká pǔ súbri twər tǎlpyé yé. N mǎ sə pǔ súbri twər tǎlpyé tǎlpyé kùrə shə-shǎlpyé.” ²⁴Ràmyé yilə, à m’a byili ába kɔn rə n’è myerhe Arəzana pyèlè ré. Pyɔ mǎdù ní ya n byè ní kɛlé tùntùnnə ní la ní nàcèndé yò bwərh. ²⁵N gə tú n ji kùr ní ná ní bwərh ní nàcèndé yò yí ní, bə zə lò mǎdù bə bə, ní yà ní zhe pyɔ mó jim wǎrse mǔrh-fwàalè nánzhəzhɔ. ²⁶Sə ní yà ní bə kaka zhe ní la mə n nɔwéé jim rí yé. Yó-cəbal mó zè n pə nyi bə bə zə nmyé ndá ní kɛ mó ndá ní bəsóná bé ndá kɔn dɛbé gako ní zhe mó bə yé bə m’e nɔwéé jim rí. ²⁷Kɛlé y tùntùnnə mó zè n tu ní nàdwóná yó n wùli yó-cəbal mó yé né, n lwəl mò n wò: ‘Zhili n yala ne, b’a m’a nɔwéé mó n jim rí gako.’ ²⁸N nònò zə yó-cəbal mó, n yé ní jim rí ní n ce bə dwi mù n zhír. ²⁹“N gə tú ní ná ní dwi, n nə ní dō tùntùnnə ní yà ní zhe ní jim. È y’á wó dwā zóm tum wǎrse. N zə mǔ, n shàr ní byā ne, n wò mò: ‘nɔwéé à jim rí.’ ³⁰N dō mó tu ní nàdwóná yó n wùli ní yé né, n lwəl mò n wò: ‘Zhili n yala ne, b’a m’a nɔwéé mó n jim rí.’ ³¹Sə ní yə shənə yé. N ce bə zə mǔ bə ce byənə-jù wə, kɔn la m’e yí ní gə tú ní nɔwéé jim rí ní zhè. ³²“N dwā bé gə nɔ ní gə wèrhé né mó, bə wun zhili dɛdɛ, bə vò e cí rə gako bə yó-cəbal mó ne. ³³Yó-cəbal mó zè n ce bə zə mǔ bə m’e bə, n wò mò: ‘Tùntùnnə namməlwélé, n lwəl nè, a shənə a yé n jim rí gako ne a pǔ. ³⁴Nmye yà n mǎ sə dūr n dō mó nònò ndə àmye gə dūr n nònò né. ³⁵Yó-cəbal mó lyim y’á zè dɛdɛ, n pə nyi bə bə zhəl bə zə tùntùnnə mó bə ce byənə-jù wə, bə pǔ còrhò-tum, kɔn m’e yí ní gə nɔwéé jim rí gako n zhè.” ³⁶Yezu súlí n wò: “Ámyé mǎdù mǎdù gako gə yə súbri n dō ne pə ndá n wu gako, wó èta à Da mó ní nɔwéné Arəzana w mó mǎ n wèrhé nmye ne.”

Chapter 19

¹Yezu gá zòm zòmà né nàmyé gakó n zhè, n zhîr Gəlile tənà y wa, n byerhe Zhərdē bwî y n vò Zhide. ²Sə lyi nánzhəzhǒ y'á tó mo bə vò gàà. N wárh byèbé bə y'á wó nàbwànà mǒ. ³Farezhēbá jàlà y'á n'è yǎl bə zhè mò. Bə zè bə yí n'í n'í bə bwərh mò bə wò: “Sómá ŋwéné bə bal zhé' n kē, n vùr mò yò kǒkǒ yilə?” ⁴N wò be: “Á gwě yə kən dèbé bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé mó kàrmə nà? Bə kē rə wé bə wò bə, kùr-ju yi ní, ‘Yi wèrhé bal ñdà kē,’ ⁵5 rə zè rə wò: ‘Rəmyé yilə, bal mó mà n yě n' da ñdà n' ná ne, n jòm ñdà n' kē mó, sə bəmyé bəlye y ga b'a mù dwā ne bə jîrh kən rədù.’” ⁶Yezu zè n súlí n wò: “Èta, bə k'è t'á la lyi bəlye yál yé. Bə b'a mù dwā ne bə jîrh kən rədù. Kən dèbé Yi gə co dwā ne, sə numbyíní bəká pər re yé.” ⁷Farezhēbá zè bə bwərh mò bə wò: “È nə wó byè yil Muiyisi pə nyí bə lò gə la n' kē zhǒ, sá kē sébé n' pǒ, rə m'a byili bə n' zhǒ mǒ?” ⁸Yezu wò be: “Wó á yó-kùulí rə ce Muiyisi pə ába sómá bə vùr-nə á kana bé. Sə kən y'á də èta kùr-ju yi ní yé. ⁹Sə à n'á wəl ába: lò mǒbǒ n' gə zhǒ n' kē, n' ká jí n' dǒ, e j'á də fwəl n' kē mó fwəl, sá lwar bə wó fwəl n' ná n' fwəlǎ.” ¹⁰N kwā-lyi bí zè bə wò mǒ: “È gə wó èta kən la né yál bal ñdà kē cəcəl wə, sá nyí lò gə yə kē jí cǒ.” ¹¹N wò be: “È də lyi bí gakó bə wó rəmyé bə la shónó yé. Sə Yi n'è pə ŋwónó lyi jàlà nè, mùnì ga bə shéné rəmyé. ¹²Lyi jàlà ŋwéné bə nábá lùl bə èta, bə wàr kē bə la jú yé. Jàlà ŋwéné wó lyi bə gu bə bele ré. Jàlà ŋwéné wó Arəzana tənà y yil bə zhǒ kē jú. Lò mǒbǒ n' gə la shónó, sá shéné.” ¹³Rəmyé yó, lyi y'á zə bəsoná nàmpǒlse bə m'e bə Yezu sono, mùnì ga n' cí n' jèrh bə yó, n lwəl Yi bə yilə. N kwā-lyi bí zè bə n'è ji bí búlǎ. ¹⁴Yezu zè n wò be: “Yě-nə bəsoná bé ne bə bə à sono, s'á bək'á cər bə yé, bə Arəzana tənà y wó lyi byèbé bə nyè ñdə bəmyé ta mó nyǎ.” ¹⁵N cí n' jèrh bəsoná bé yó, n zè n zhîr n súlí n sómá yá. ¹⁶Rəmyé yó, ébǒ-dǎl mǎdù yí Yezu nyí ni n bwərh mò n wò: “Yó-cəbal, yò-cǎnǒ kǒ à mǎ s'a wèrhé mùnì a nə nyũ mǎ t'á la zhǒ?” ¹⁷Yezu wò mǒ: “Byè yil n' ná n' bwərh nè kən dèbé rə cən shò-kwā né? Cènè cəbal wó mǎdù sásá. N' gə ná n' yǎl n' zù nyũ mǎ t'á la zhǒ wé, sá zwě Yi nyé né.” ¹⁸Bal mó zè n bwərh mò n wò: “Yi nyé nyé?” Yezu wò mǒ: “Bəká gu lò yé; bəká fwəl yé; bəká ŋwò yé; bəká gǒ koma n' ce n' dǒ nyí ni bursi jàà w yé; ¹⁹nyám n' da ñdà n' ná; sá swéné n' dǒ ñdə n' cici ta.” ²⁰Ébǒ-dǎl mó wò: “À zwě nyé né nàmyé gakó. Bəkón rə dǎl à mǎ s'a wèrhé kádò?” ²¹Yezu wò mǒ: “N' gə ná n' yǎl n' yə lyi-ècən nàmpúm, sá vò n' kwè kən dèbé n' zhe mó gakó n' yé, n' pə rə wársé nəmwa nè, sá ká kwè n' bə n' tó ne, sá yě bə n' m'á nə nəcèndè dǛ Arəzana wa.” ²²Ébǒ-dǎl mó gá nyè zòmà né nàmyé, n zhîr n' la jè ñdə wu-zhilù, bə n' yà n' wó nəcəm-bal nánfǎlǒ. ²³Yezu zè n wò n' kwā-lyi bí ni: “Zhənà, à n'á wəl ába: nəcəm-bal Arəzana tənà y wé zú m'a yə zwini. ²⁴À k'á n'á wəl ába: yómó gə la gǎ-məshim bəl w tó o lyé, k'á wó nàná du nəcəm-bal gə la Arəzana tənà y wé zú.” ²⁵N kwā-lyi bí gá nyè zòmè ré rəmyé, bə wun zè, bə wò: “È gə wó èta, wó mǒ lò n' nə wó n' mà n' nə n' cin vwārh?” ²⁶Yezu zè n nyí bi, n wò be: “Numbyíní bə rəmyé yàlà zhe yé, sə Yi wó kən gakó.” ²⁷Pyere zè n wò mǒ: “Nyí nàmyé, ná yě kən gakó ne ná tó mó. Wó etər kən m'a yə né ná yilə?” ²⁸Yezu zè n wò be: “Zhənà, à n'á wəl ába: Yi gə k'á tú rə kwerhe lū w o jîrh nándù, Numbyíní Byí mà n' bə n' jòm n' pyèlè dǎgwǎ y yó, n' zùwá y wé. Sə rəmyé yi ní, ámyé shí ñdà bəlye y á tó à kùr mó mye b'a jòm pyèlè dǎgwərh yó, á bür Esərayel lyi bí kwálsé shí ñdà səlye y bursi. ²⁹Sə lò mǒbǒ gakó n' zhîr n' yě n' kélé, ñdà n' da-byǎ, ñdà n' nəkwá, ñdà n' da ñdà n' ná, ñdà n' byǎ, ñdà n' kálse ne ámyé kùr tó yilə, n' b'a ká nə rəmyé gakó twər zǒm, n' jà n' b'a nə cəl nyũ mǎ t'á la zhǒ wé. ³⁰Byèbé bə wó nǎyǎá bé mó nánzhəzhǒ m'a jîrh nánkwaá, sə byèbé bə wó nánkwaá bé mó nánzhəzhǒ m'a jîrh nǎyǎá.”

Chapter 20

¹Yezu zê n ji səswalá n pə be n wò: “À m’a byili ába kən dèbé rə n’è myerhe Arəzana tənà yá. Kélé cábal mādù ní ya n du nəkəkólé shāā shāā ní la tūntūnnə pwā n ce ní kélé wa.” ²N nə tūntūnnə, n wò be bə ní mà n pə dē rədù tum wárse lò gakó ne dē wé. Bə shéné. N zê n ce bə vò ní kélé y wa. ³N ká n du ndá yi rí tú dē, n nə bə dwā bə zhí cə w wé nánfò, bə t’á wèrhé kaka yé. ⁴N wò be: ‘Ámye zhəl-nə à kélé y wa, b’á m’a kwě ába ndə kən gá mǎ né.’ Bə zhír bə vò. ⁵“N ká n du kádò, ndá yi rí yú yá-pèlé ecəl wə, n nə bə dwā. N ce bəmye vò ní kélé y wa. N ká n du yi-kár ne, n nə bə dwā. N ce bəmye vò ní kélé y wa. ⁶Rəmyé kwā né, n ká n du ndá yi rí la té, n nə bə dwā bə zhí nánfò. N bwərth bə n wò: ‘Byè yil á zhí nyónò nəkəkólé ga kən m’e yí èlāsé, á t’á wèrhé kaka?’” Bə wò mò: ‘Lò lò yə nába tum w ce yé.’ N zê n wò be: ‘Ámye zhəl-nə à kélé y wa.’” ⁸“Dədéné yi gá yúwá, kélé y cábal mó wò ní nəcéndé yilnə mó ne: ‘Byé tūntūnnə bé, ní pə lò gakó ní kwándé. Sə n gə la be pə, sá ji kùr ndá byèbé bə tà-kwā bə bə mó, ní bə vò byèbé bə tó yé bə bə mó ne.’” ⁹Nəcéndé yilnə mó byé byèbé bə tú ndá yi rí la té mó, n pə dē námpúm tum wárse lò gakó ne. ¹⁰Kən gá tú e yí byèbé bə tó yé mó, bə y’á n’è búl bə ní mà n pə bəmye ne dēdē, sə ní pə dē rədù tum wárse bəmye mādù gakó ne. ¹¹“Bə gá zwé bə zhè, bə zê bə n’è ηwónwó ndá kélé y cábal mó, bə zhe: ¹²“Byèbé bə tà-kwā bə bə dədéné y wé bə twí námpólé, ní zê ní kwě bəmye ndə námye byèbé ná tú nəkəkólé ga ná twí dē ré námpúm, nənyónó w gakó mē ná yó w mó ta?” ¹³“Kélé y cábal mó zê n wò tūntūnnə bə mādù ní: ‘Á yə dwé yé dowa. À wò mó b’á m’a pō dē rədù tum wárse, ní shéné. ¹⁴Zwé n wársé, ní vò kwā né. À m’a pə mǎbó ní tà-kwā mó ne ndə à gə pə nmye ne né. ¹⁵À bə sómá zhe à m’a wèrhé à nəcéndé ndə à gə n’á yál né náá etəra? Nà wó à gə zhe wu mú è ce n bə só, n ná n dūr bwé?”” ¹⁶Yezu súlí n wò: “Éta mye, nánkwaá bə m’a jírth náyáá, sə náyáá bə m’a jírth nánkwaá.” ¹⁷Rəmyé kwā né, Yezu ndá ní kwā-lyi bí zhír bə la Zhərazalem. Bə gá yú sómá y yó, n zê n zə ní kwā-lyi bí shí ndá bəlye y n vò kwā né bə dúdú, n wò be: ¹⁸“Nyí-nə ná la Zhərazalem, sə bə m’a zə Numbyíní Byí bə pə Yi jì y vwí-zwálnə bə yé né cìnə bə, ndá Muiyisi nyé né byilnə bə ne, sə bə m’a ká ní bursi bə wò bə ní mǎ ndá gu. ¹⁹Bə m’a pō lyi byèbé bə dā Zhwifubá ne, bə fulsi mu, bə zə dānəshāare bə mà mò, bə zê bə pəpa mǎ də-jorhó yó n cì, sə ní mà n bwírhi ní dwā nətò yùwə.” ²⁰Rəmyé yó, Zebede byá bə bəlye y ná zə be n yí Yezu nyí ní, n wùli ní yé né, ní ná ní yál n lwəl mò kəna. ²¹Yezu zê n bwərth mò n wò: “Bàkón n ná n yálá?” N wò mò: “À n’á lwəl mó bə n bwəl nyí b’á byá bə byèbé bəlye y mādù mà n jòm n jəjí ní, mādù jòm n jəgwā nè, n pyèlè ré jàà y wa.” ²²Yezu zê n wò: “Á yəl kən ná-yil á n’á lwəl yé. Á m’á shéné á nwènə nònò w kǎbó àmyé la nònò mó?” Bə wò: “Ná m’á shéné.” ²³N zê n wò: “Zhənà, á m’á shéné á nwènə nònò w kǎbó àmyé la nònò mó. Sə è gə wó à jəjí ní ndá à jəgwā nè jòm mó, è dā àmyé à la rəmyé nyí pə yé. Jààsə səmyé ηwéné byèbé à Da tene se bə yil mó yilə.” ²⁴N kwā-lyi bí dwā bə shí y gá nyèè rəmyé, bə lyimə zê nà n’è yí byèbé bəlye yá. ²⁵Yezu zê n byè bə gakó n wò be: “Á yé bə tənèsə pyá bə n’è jí pyèlè bə lyi bí yó, e jà lyi-fwàalè mye ηwéné bə n’è wèrhé jàn lyi bí ní. ²⁶Sə ámyé bək’á wèrhé èta yé. Lò mǎbó ní ηwéné á wé ní ná ní yál n yə á gakó lyi-fǎlò, sə n yə á tūntūnnə n twí n pə ába. ²⁷Lò mǎbó ní ná ní yál n yə á yé né cábal, sə n yə á gakó yə-bal. ²⁸Wó èta ndá Numbyíní Byí mye. N yə twí mùnì ga lò twí n pō yé. N túwá, ní la tú n pə lyi bí ní, sə n pə ní myəl ré lyi nánzhəzhǎ zō yilə.” ²⁹Dē rədù, Yezu ndá ní kwā-lyi bí y’á ηwéné Zheriko né. Bə gá tú bə n’è dwi cə w wa, lyi nánzhəzhǎ y’á tó be. ³⁰Lyilyər rəlye y’á jə sómá y vǎ nè. Rə nyèè bə Yezu tó gàà ní ná ní lyé, rə zê rə n’è búbwéé rə zhe: “Cinnə, Dəvyidi Byí, dūr ná nònò.” ³¹Lyi-zhǎ bə zê bə n’è ji rí búl bə rə yé rə sò w ne. Rə kwerhe rə búbwéé dwini shāā ga, rə wò: “Cinnə, Dəvyidi Byí, dūr ná nònò.” ³²Yezu swórh n zhì, n byè bə, n bwərth bə n wò: “Bàkón á n’á yál b’á wèrhé á yilə?” ³³Rə wò mò: “Cinnə, ná r’é lwəl mó bə n púr ná yírhá né.” ³⁴Rə nònò zə Yezu, n zê n dwərth rə yírhá né ne, nə j’a púr. Rə zhír rə tó mo.

Chapter 21

¹Yezu ñdá ní kwā-lyi bí bwalse Zhərazalem, bə yí Betəfazhe. Co w òmyé ɲwéné pyò w bə n'è byè bə Olyivýar pyò mó səta. N zè n twí ní kwā-lyi bí bəlyè, n wò be: ²“Zhəl-nə co w ò ɲwéné á yé né mó wə. Á m'á nə bənə-nyè è lyè tē, è byí zhí è yala ne. Lwər-nə yə, á zə se á b'á pē. ³Bə gə bwərth ába, s'á wò: ‘Cinnə mú zhe sə tum.’ Rəmyé yí ní, bə m'a yē á zə se á bà.”⁴Rəmyé wərthé m̀nì kɔn ré dēbē Yi nyi-zwennə mədù byili mú pyirh. N wòwə: ⁵“Wál-na Səyō lyi bí ni: *‘Nyí-nə á pyò mó ní lwəl ní cín tē, ní jē bəna ñdá è byí, ní bàn á sō.’”⁶Yezu kwā-lyi bí bəlyè y zhír bə vò bə wərthé ñdá ní gə pə be nyí ní. ⁷Bə zə bənə-nyè y ñdá è byí y bə m'e bà, bə lyèlè bə gəndé sə yó, bə ce Yezu jòm. ⁸Lyì-zhā bē jàlā lyèlè bə gəndé sómá y yó. Bə jàlā kə cémé vɔr bə lyèlè né. ⁹Lyì-zhā bē bə y'á ɲwéné ní yé né ñdá ní kwā né mó ga zē bə n'è bya bə zhe: “Dəvyidi Byí mú nə còrhó! Cinnə mú mà n cí bwəl m̀bɔ́ ní bàn ní yil ré yil mó yó! Sə Yi nə còrhó dē Arəzana wa!” ¹⁰Yezu gə tú n zù Zhərazalem wu w wə, co w púlápúlá dom. Bə zē bə n'è bwərth bə zhe: “Mō lò ñdá m̀bɔ́?” ¹¹Lyì-zhā bē wò: “Wó Yi nyi-zwennə Yezu, co w ò yil Nazarete ò ɲwéné Gəlile tənà y wē mó lyi bal mó.” ¹²Yezu zù Yi jì y kónó w wa, n jì dólā bē bə y'á n'è yè wē ré mó ñdá lyi byèbē bə y'á tú wē yó mó gako n ce pwē nē. N cìrh wē ré tēbē səbyi-lyərnə bē y'á n'è lyəb bə səbyā bē rə yó mó n làà tē, n cìrh byèbē bə y'á n'è yè épwənsé mó mye dəgwésé n làà tē. ¹³N zè n wò be: “Bə kē Yi zòmē ré sébē ré wē bə Yi wòwə: ‘Bə m'a byè à jì y bə Yi-co jì.’” N zè n súlì n wò be: “Ámyé zē á zə ɛmyé mó e jìrh ɲwòlā jàà.” ¹⁴Lyìlyəb ñdá lyi byèbē bə n'è twi cá zē bə yí ní nyí ni Yi jì y kónó w wa, n wārth be. ¹⁵Yi jì y vwí-zwəlnə bē yé né cíná bē ñdá Muiyisi nyé né byilnə bē gə nɔ māmāarhə tēbē Yezu ná ní wərthé mó, ñdá bəsóná bē bə zhí Yi jì y kónó w wē bə n'è bwəl bə zhe bə Dəvyidi Byí mú nə còrhó mó, bə lyimə zē nə n'è yì. ¹⁶Bə bwərth mò bə wò: “N nyé bəsóná bē gə n'è wəl né?” N wò be: “ǾǾ, à nyé. Sə à la ába kɔn rədu bwərth. Bə kē Yi zòmē ré sébē ré wē bə wò: ‘N ce n còrhó w shí bəsóná ñdá byi-shēmse shēbē sə n'è ɲwə yil nyú w o du.’ Á gwē yə rəmyé kərmə ná?” ¹⁷N zè n zhír Zhərazalem né n vò Betəni, n zē gāà. ¹⁸Yezu dúlì n zē nəkəkólé shāā shāā n ká ní bàn co w wa. Nərh zē mə zhe mo. ¹⁹N nə épyilú ò zhí sómá y nyí ni, n ywər n yí ò kùr wə, n pwírì ò wó vɔr dúdú. Byí èdú ga mye tənē ò yó yé. N zè n wò wə: “N kə n tá n la byí co gaga yé.” Épyilú w j'a cì rəmyé yí ní cici. ²⁰N kwā-lyi bí gə nɔ rəmyé, kɔn jār bē dēdē, bə zē bə bwərth mò bə wò: “Bəkón rə ce épyilú w j'a cì kùr yó èta mó?” ²¹N wò be: “Zhəna, à n'á wəl ába: á gə zhí Yi ni, á t'á ce tətóná, á wə á m'a wərthé tēbē à wərthé épyilú w ní mú, sə è də rəmyé dúdú yé. Bá á gə wò pyò w kòbɔ́ èta mó ne b'ò zhír gāà o vò o tu mwə y wə, kɔn m'a yə èta. ²²Á gə zhí Yi ni, kɔn dēbē gako á gə lwəl á Yi-co wē, á m'á nə rə.” ²³Yezu gə tú n yí co w wa, n zù Yi jì y kónó w wa, n zè n jì kùr ní ná ní cèrhə kərmə lyi bí ni. Rəmyé yó, Yi jì y vwí-zwəlnə bē yé né cíná bē ñdá Zhwifubá nancesé zē bə yí ní nyí ni, bə bwərth mò bə wò: “Yē n nɔ sómá né n m̀á n n wərthé rəmyé? Mō lò ní pə mó sómá y ɛmyé?” ²⁴N zè n wò be: “Ámye la ába kɔn rədu sásá bwərth. Á gə lyár ne, ámye m'a zē a byili ába à gə nɔ sómá mägā à m'á wərthé rəmyé. ²⁵Nē-shə mó Zhā yà ní ná ní pə mó, wó Yi sō ní yà ní nɔ sómá ne, ráá numbyinsi sō?” Bə zē bə n'è zòm ñdá dwā bə zhe: “Nə gə wò bə wó Yi sō Zhā yà ní nɔ sómá né, ní mà n bwərth nəba bə wó byè yil nə nə yə ní zòmá né zwē?” ²⁶Nə j'á n'è dūr ywē ñdá wál bə wó numbyinsi sō ní yà ní nɔ sómá né mye, lyi bí gə n'è búl bə Zhā yà ní wó Yi nyi-zwennə mó yilə.” ²⁷Bə zē bə wò m̀: “Nə yəl yé.” N wò be: “Ámye t'á la ába à gə nɔ sómá mägā à m'á wərthé rəmyé mó byilu yé.” ²⁸Yezu zè n jì səswalá n pə be n wò: “Etər á n'á búl né? Bal mədù ní yà ní zhe ní byā bəlyè. N zè n wò mədù y ni: ‘Zhəl ní twí kélé y w zà.’” ²⁹Byí mú wò m̀: ‘Á t'á la yé.’ Sə rəmyé kwā né, ní surhə né pyirhí, n du n vò. ³⁰Da mó zè n kə n wò ní byí mú dō mó mye ne èta. Nmyé zè n wò da mó ne: ‘Á m'a vò.’ Sə ní yə zhəl yé.” ³¹Yezu zè n zhízhilí n bwərth bə n wò: “È gə wó ámyé yilə, á n'á búl bə bəmyé bəlyè y wē mó, wó m̀ ní wərthé ní da mó pùbùlə?” Bə wò m̀: “Wó náyáá mó.” N zè n wò be: “Zhəna, à n'á wəl ába: myəl-kwándé zwennə bē ñdá kə-nəfwəlé m'a jərə ába Yi tənà y wa. ³²Zhā tú n byili ába sómá kēbē á m'á tó m̀nì ga á wərthé Yi pùbùlə, s'á yə ní nyí ni zwē yé. Wó myəl-kwándé zwennə bē ñdá kə-nəfwəlé bə zwē ní nyí ni. Á nɔ rəmyé gako, á j'á yə á wun pyirhí á shənə á zwē ní nyí ni yé.” ³³Yezu kə n wò: “Cili-nə səswalá dō kádò: bal mədù ní yà ní zhele cémé nyèbē bə n'è zə nə byā bē bə m'è wərthé sé mó ní ce wa,* n zè n báá b́ó n kəkélé ne, n kù góró né bə m'è wərthé sé mó, n lù ku dē dē n súlì, lò wó ní jòm gāà ní m̀á ní yilì cémé né ne. N kwè lyi n cí ní, bə n'è nyí nə yò. N zè n zhír n vò sómá kēbē è nyé. ³⁴“Cémé né byā bē gə tú bə byi yí ní, n zè n twí ní kélé y tuntunnə, bə bə zhəl byèbē bə n'è nyí cémé né yò mó sō, bə zwē ní cəl ré bə b'e pō. ³⁵Byèbē bə n'è nyí cémé né yò mó zə be, bə mà mədù yá, bə gu mədù yá, bə zē bə dul mədù y ñdá nákulə bə gu. ³⁶Ce y cábal mó zè n kə n twí ní tuntunnə dwā nánzhəzhə du náyáá bē. Byèbē bə n'è nyí cémé né yò mó k'e wərthé bəmye èta. ³⁷“Rəmyé yó, n zè n twí ní səpwā byi bə sono. N yà ní ná ní búl bə dēga bə m'a nyé ní byí mú. ³⁸Sə bə gə nɔ m̀ ní bànà, bə wò dwā ne: ‘Nyí-nə m̀bɔ́ ní la bə n cini ní da jē-kɔn ré mó. Bà-nà ná gu mu, ná cini ní jē-kɔn ré.’” ³⁹Bə zē bə zə m̀ bə du b́ó w wa, bə gu.” ⁴⁰Yezu zè n zhízhilí n bwərth lyi bí n wò: “Sə ce y cábal mó nə gə túwá, etər ní mà n wərthé byèbē bə n'è nyí ní cémé né yò w mó né?” ⁴¹Bə wò m̀: “N mà n gu lyi-bəlwálsé səmyé, ní tá ní la sə ǹnò dūr yé. Sə ní mà n kwè lyi byèbē cémé né byā bē gə tú bə byilə, bə m'a pō ní cəl ré mó, n cí ní ce y nyí ni.” ⁴²Yezu zè n wò be: “Á gwē yə zòmē ré tēbē bə kē Yi zòmē ré sébē ré wē mó kərmə ná? Bə kē bə wò: ‘Wó nákulə w kòbɔ́ jì-lurnə bē y'á vùr bə dwí kwā né mó, ò jìrh jì y jàn nákulə wə. Rəmyé wó kɔn nánfɔ́lò rə càn námyé yírh wə, bə

wó Cinnə mú n wèrhé èta.’”⁴³Yezu súlí n wò: “Wó rəmyé yil à n’â wəl ába: bə m’a zwě Yi tənà y á jǝ wà, bə pə lyì byèbé bə m’a ce e ce byǎ mós nɛ. [⁴⁴Lò n gə tu nákulu w òmyé yó, n m’ǎ yəwɛɛ, sə lò mǝbós nákulu w òmyé gə tu n yó, ò m’a gúmsi mú.]”⁴⁵Yi jì vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé ndá Farezhǝǝbá gá cili Yezu səswaálsé səmyé, bə lwar bə wó bəmyé n ba. ⁴⁶Bə zǝ bə n’ê pyà bə gá m’a tó né bə zə mɔ. Sə lyì-zhǎ bé gá y’ǎ yě bə Yezu wó Yi nyì-zwennə mó ce ywě y’ǎ zhe be.

Chapter 22

¹Yezu ká n zə səswaálse n ná n zòm ndá lyi bí n zhe: ²“À m’a byili ába kən dèbé rə n’è myerhe Arəzana pyèlè ré. Pyǝ mādù n ya n tene n byi kē-jú címsi, ³n zè n twí n kélé tùntùnnà bà bà zhəl bə wǝ lyi bí byèbé n byè címsi yil mó ne, bà bà bà, sə bə y’á t’á yǎl bə bə yé.” ⁴“N zè n ká n twí n kélé y tùntùnnà dwā, n pə bə nyí n wǝ: ‘Zhəl-nə á wǝ byèbé à y’á byè kē-jú w címsi jàà w mó ne bà bà bà. Nyí à tene kùjú w a zhè. À gu à nà-byesé ndá à vwámá né nyèbé nà nù mú. Kən gakó tene rə zhè.” ⁵“Sə byèbé n yà n byè mó yə gǎa nyí yé. Lò gakó shər n la n tumə ne: mādù y la n kélé wa, mādù y la n dǝl ne. ⁶Bə dwā bə zə kélé y tùntùnnà bə, bə nwènè bə, bə gu bi. ⁷“Pyǝ mó lyim zè, n twí n shàdéesə sə vò e gu bi, sə ji bə cǝ w myín, bə gǝ gu n kélé y tùntùnnà bə mó yilə. ⁸N zè n wǝ n kélé y tùntùnnà bə byèbé bà dǝl mó ne: ‘Címsi kùjú w tene ǝ zhè, e jà byèbé à y’á byè mó bə mǝ ndá címsi yé. ⁹Zhəl-nə sə-jéesé yó. Lyi byèbé á nǝ gǎa, s’á byè bə gakó bə bə kē-jú címsi.’ ¹⁰“Kélé y tùntùnnà bə zè bə vò sə-jéesé yó, bə byè lyi bí byèbé bə nǝ mó gakó bə m’e bà. Bə y’á gǝl dwā, lyi-écənà ndá lyi-bəlwǎlse ga, sə lyi bí y’á sú címsi kùjú w jì yǎ. ¹¹“Pyǝ mó zè n zù kùjú w jì y wə, n la byèbé n byè mó byól. N nǝ bal mādù n yə kē-jú w címsi kǝmǝ-zwí zwí yé. ¹²N bwərh mò n wǝ: ‘Dǝwa, etər n tó né n zù nyǝnǝ, n jà n yə kē-jú címsi kǝmǝ-zwí zwí?’ ¹³“Sə bal mó yə lyár bə kaka yé. ¹⁴Pyǝ mó zè n wǝ n kélé y tùntùnnà bə ne: ‘Zə-na mǝ á lyè n jésé ndá n nésé, á dul mo pwè nǝ cǝ-byú w wə, sə n mǝ n ná n kúrh ndá n ná n dǝm n yǎl dwā ne gǎa.’” ¹⁵Yezu zè n zhízhíli n wǝ: “Lyi bí byèbé bə byè mó já, sə byèbé bə cír mó bə já yé.” ¹⁶Farezhēbá zè bə jòm dwā yó bə pyá bə gǝ m’a wərhé né bə tó Yezu cici zǝmǝ né denne bə zə mǝ. ¹⁷Bə zè bə twí bə kwā-lyi ndá Erǝdǝ mye lyi* Yezu sǝ, bə yí bə wǝ mǝ: “Yó-cǝbal, ná yé bə n wǝ zhən-cí, n ná n byili Yi pùbùlǝ né lyi bí ni ndá zhənà. N tá n dǝr lò yírh ndá zhən ré byilu yé, bə lò lò ywè bə mó zhe yé. ¹⁸Byili nába kən dèbé n nǝ n bǝl nyí rí shò-kwā né: sǝmǝ ŋwéné bə ná pə myəl-kwǎndé Səzaare ne,* ráá sǝmǝ tènè?” ¹⁹Yezu yà n yé bə surhə né námməlwǎlsé yǝ, n zè n wǝ bə: “Myínù cíná, byè yil á n’á zhè nǝ? ²⁰Zə-na myəl-kwǎndé wéré èdù á bə a nyíwé.” Bə vùr y bə b’e pǝ. ²¹N zè n bwərh bə n wǝ: “Èsǝylùl w ndá yil ré tèbé rə ŋwéné è yó mó wǝ mǝ nyǎn?” ²²Bə wǝ mǝ: “Wǝ Səzaare nyǎn.” N zè n wǝ bə: “È gə wǝ èta, s’á pə Səzaare ne tèbé rə wǝ n nyǎn ré mó, s’á pə Yi mye ne tèbé rə wǝ rə nyǎn ré mó.” ²³Bə gǝ nyèè rǝmyé, kən jǝr bə dǝdǝ. Bə zhír bə yé mo. ²⁴Lyi jǝlǝ y’á ŋwéné bə n’è byè bə Sadəsənyebá, bə t’á zwè nyí bə cùurí m’a bwírhi yé. Lyi bí bǝmyé mó jǝlǝ zè bə bə Yezu sono rǝmyé yù w cici, bə bwərh mò bə wǝ: ²⁵“Yó-cǝbal, Muiyisi pǝ nyí n wǝ: ‘Lò gə jú kē n zè n cǝ ndá n yə bǝsǝbwélè ne, sə n nyé jí n kē mó, n zə mǝ n lù bǝsǝnǝ mǝbǝ n cù mú yilə.’” ²⁶“E jà námyé sono, byǝ bwǎlpyè y’á ŋwéné bə da ne. Bə nǝnce y jí kē, n cǝ ndá n yə bǝsǝbwélè ne ndá mǝ yé. Mǝbǝ n pú mu mú jí kē mó, nmye cǝ n yé mo. ²⁷Mǝbǝ nmye ká n pú mú jí kē mó, wǝ rǝmyé rǝdù yá. Èta èta, bǝmyé bwǎlpyè y ga jú kē mó, bə cǝ bə yé mo ndá bə yə bǝsǝbwélè ne ndá mǝ yé. ²⁸Rǝmyé kwā né, kē mó mye zè n cǝ. ²⁹Sə cùurí nǝ gə tú rə bwírhi, bǝmyé bwǎlpyè y ga j’á jí kē mó, wǝ mó n mǝ n cíní mu?” ³⁰Yezu wǝ bə: “Á gǝ yǎl Yi zǝmǝ ré sébé ré zǝmǝ né kùrǝ, á j’á yǎl Yi jǝn ré gǝ wǝ né mó ce, á n’á dwé á cínǝ. ³¹Cùurí gə tú rə bwírhi, bala ndá kana k’è t’á la dwā jú yé. Bə m’a yə ndə mǝlékabá ta Arəzana wa. ³²“È gə wǝ cùurí bǝrhù mú shò-kwā né mó, á gwè yə kən ré dèbé Yi byili ába rə zǝmǝ ré sébé ré wé mó kǝrmǝ nǝ? Rə wǝwǝ: ³³“Á wǝ Abərahām Yi, ndá Yəzake Yi, ndá Zhakǝbə Yi.’” Yezu súli n wǝ: “Yi wǝ lyi-nyírh Yi, rə dǝ lyi-cùurí Yi yé.” ³⁴N zǝmǝ né jǝr lyi-zhǝ bə byèbé bə y’á n’è cili mú dǝdǝ. ³⁵Farezhēbá gǝ nyèè bə Yezu zǝm n jì Sadəsənyebá tǝ, bə byè dwā, bə jòm dwā yó. ³⁶Mādù jà n ŋwéné bə wé n wǝ Muiyisi nyó né byilnə. N yà n ná n yǎl n zhè Yezu. Nmyé mó zè n bwərh mò n wǝ: ³⁷“Yó-cǝbal, Yi nyó né wé, wǝ tǝ rə du nǝ dwā bə gakó?” ³⁸Yezu wǝ mǝ: “Yi nyí rí tèbé rə du rə dwā bə gakó mó n’è wǎlǝ: ‘Swéné Cinnə n Yi ndá n wu gakó ndá n surhə gakó.’” ³⁹Wǝ rǝmyé rə wǝ Yi nyí rí nǝyéé ré, rə j’á du nǝ dwā bə gakó mó. ⁴⁰Sə nǝlye nyǎn ré mye wǝ ndə nǝyéé ré ta. Rə n’è wǎlǝ: ‘Swéné n dǝ ndə n cici ta.’ ⁴¹Kən ré dèbé rə kē Muiyisi nyó né ndá Yi nyi-zwennə bə sǝbá né wé mó ga shí nyó né nyèbé nǝlye y wé.” ⁴²Farezhēbá y’á zhí dwā yó. Yezu zè n bwərh bə n wǝ: ⁴³“Á n’á bǝl bə byè Kristə mó shò-kwā né? Mǝ byí ndá mǝ?” Bə wǝ: “Dəvyidi byí ndá mǝ.” ⁴⁴Yezu wǝ bə: “Etər Dəvyidi nǝ tó né n byè mò ndá Eshirhə náàcénə jǝn bə ‘Cinnə’? Dəvyidi zǝm n yò n wǝ: ⁴⁵“Cinnə mú wǝ à Cinnə mú ni:bǝ jòm à jǝjǝ ni, kən m’e yí a ce n nǝ n zwə bə n nər h kùr wə.” ⁴⁶Etər Kristə mó mǝ n zè n tó né n yə Dəvyidi byí, Dəvyidi cici jà n byè mò bə Cinnə?” ⁴⁷Sə mādù ga yə ŋwéné n lyár Yezu bə kaka yé. Kən zhí dǝ ré rǝmyé, lò lò yà n ká n kwǎl sə n bwərh mò zǝmǝ yé.

Chapter 23

¹Rèmyé kwā né, Yezu zè n wò ní kwā-lyi bí ndá lyi-zhā bé ne: ²“Muyiisi nyó né byilnə bé ndá Farezhēēbá wó Muyiisi nyó né bà n'è cèrhè lyi bí ni. ³Rèmyé yilə, zwē-nə kɔn dèbè bà n'è cèrhè ába mó, á wèrhé ndə bà gá n'è byili ní, s'á bàk'á tó bà tuntwāè né, á zè á n'á wèrhé ndə bà ta yé, bà bà t'á wèrhé tèbé bà n'è byili lyi bí ni mú yé.” ⁴“Bà n'è lyè zhī tèbé rà dùm dèdè bà zhī lyi bí ni, bàmyé cici mú j'á t'á yál bà dwèrhè rē ndə bà jəfólé mye cici bà m'e sē be yé. ⁵Bà n'è twí bà tumə né gako lyi yírhá yilə. Bàmyé wè ré tèbé bà wèrhé bà n'è ce Muyiisi nyó né sába né zómà né jàlà rə wé bà lyè bà cílá ne ráá bà vómè nè Yi-co yi ní mú n'è yál nánfwààlè du bà dwā bé nyān ré. Bà n'è ce bōrhá nándədwààlè bà kāmə-zwísí ni mye. ⁶Bà gə yú címsi kùjù jàà wà, bà só sə bà jòm lyi-fwààlè jààsé wa. Bà gə yú dwā-gùúlí jisí wé, bà só sə bà jòm yé né. ⁷Bà só mye sə lyi bí ce be náácéné dwā-gùúlí jààsé wa, sə bà byè bè bà 'Kàrmò byilnə'. ⁸“Ámyé gako wó da-byā, á kàrmò byilnə mó wó mādù sásá. Á bàk'á ce lyi bí byè ába bà 'kàrmò byilnə' yé. ⁹Á gako Da mó wó mādù, wó mòbó ní ηwéné Arəzana w mó. Á bàk'á byè lò mādù ga ce yó b'á da yé. ¹⁰Á yó-cábal mó wó mādù, wó Kristə. Á bàk'á byè lò mādù ga ce yó b'á yó-cábal yé. ¹¹Lò mòbó ní wó lyi-fólá á wé, ní mǎ sə n yə á gako tuntunnə. ¹²Lò mòbó ní ná ní zhè ní cín dē, bà m'a lwəl mó tē, sə lò mòbó ní ná ní lwəl ní cín tē, bà m'a zhè mó dē.” ¹³Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndá Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á n'á cār lyi bí yé ne, bà bàk'á zù Arəzana tənə y wé yé. Á cici mú t'á yál á zù, á j'á n'á cār byèbé bà n'è yál bà zù mú mye muni bà bàk'á zù yé. ¹⁴“Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndá Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á n'á kəkəle ejənə bé jē-kən gako á yē be, á zè á wèrhé Yi-cār nándədwààlè, muni ga lyi bí nyí ába ndə lyi-twèrh ta. Rèmyé yilə, á m'á nə cōrhò-tum nánfólò du lyi bí gako. ¹⁵“Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndá Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á n'á jíl lū w wə, á byerhe bŭrh, á m'á pyà s'á nə lò mādù mye cici n yə á kwā-lò. Á gə tú á nɔ mɔ, á n'á ce Yi pə mɔ cōrhò-tum dwini ámyé nyān ré twər rəlye.” ¹⁶“Zwini b'a zə ámyé byèbé á wó sóm-byilnə bé mó, b'á wó lyilyär. Á n'á wəl bà lò gə bwəl nyí Yi jì y ni, rèmyé dà yò yé, sə lò gə bwəl nyí sánámá mó mə ηwéné Yi jì y wé mó ne, sə n pyirh ní nyí-bwəl ré. ¹⁷Bə-surhə-zhe cinə, á wó lyilyär wé! Wó sánámá mó mə wó kən nánfólò du, ráá wó Yi jì y è n'è ce sánámá mó jirh kən dèbé Yi cí mú? ¹⁸“Á n'á wəl mye bà lò gə bwəl nyí Yi jì y vwí-jílú w ni, rèmyé dà yò yé, sə lò gə bwəl nyí pené y è zhí vwí-jílú w yó mó ne, sə n pyirh ní nyí-bwəl ré. ¹⁹Lyilyär, wó pené y è wó kən nánfólò du, ráá wó vwí-jílú w ò n'ò ce pené y jirh kən dèbé Yi cí mú? ²⁰Lò gə bwəl nyí vwí-jílú w ni, wó ndə kən dèbé gako rə ηwéné ò yó mó ne ní bwəl. ²¹Lò gə bwəl nyí Yi jì y ni, wó ndə kən dèbé gako rə ηwéné è wé mó ne ní bwəl. ²²Lò gə bwəl nyí dē yi ni, wó Yi pyèlè dàgwá y ndə Yi cici rà jē è yó mó ga ne ní bwəl. ²³“Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndá Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á n'á vùr á dɔma lyəmbwəðéré òdù shí gako yó w á pə Yi ni. Á j'á dà wu-cángá ndə nɔnɔ-dŭr cinə yé, á yə Yi mye ne zhí kēkē yé. E j'á wó nyó né nəmyé nà du nà dwā bé Yi nyó né wé. Wó nəmyé á y'á mǎ s'á zwē, s'á bàk'á yē nyèbé nà dàl mó mye ne yé. ²⁴Ámyé byèbé á wó sóm-byilnə bé mó, á wó lyilyär. Á gə la nē nyó, á n'á lyəl bəmbwéné, á j'á n'á lyil yómó púlápúlá.” ²⁵“Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndə Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á n'á shàrh zwèrh ndə nəzhír kwèrh, sə wun ní j'a sù ndə ηwólè e súlì tùm-bəlwálsə wé dúdú. ²⁶Farezhēē nánlyilyö, jènè ní shàrh zwā y wu wə, sá yē b'è kwā y mye b'a lyí. ²⁷“Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndə Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á wó ndə lú-bòlā byèbé bà pwèlè pwépwe ta. Bà pwè nè mó càn, e jà bà wun ní sù ndə cùurì kúr ndə wò-bəðààrhè dúdú. ²⁸Wó èta cici á nyé né. Á wó ndə wu-cángá cinə ta lyi bí yírhá wə, á wun ní j'á sù ndə myinù e súlì lwele dúdú. ²⁹“Zwini b'a zə ámyé Muyiisi nyó né byilnə bé ndə Farezhēēbá, b'á wó myinù cinə. Á n'á lwí Yi nyi-zwennə bé lú-bòlā bé, á n'á kwerhe wu-cángá cinə bé bòlā bé, ³⁰á zè á n'á wəlò: ‘Nəmyé gə y'á ηwéné nə nàmbala bé yi ní, ná y'á t'á la tó ná gu Yi nyi-zwennə bé yé.’ ³¹Sə á gə n'á wəl èta mó, á cici mú n'á byili bà wó ámyé nàmbala bé bà gu Yi nyi-zwennə bé. ³²Sə ámyé, cəàlənə á bááse dèbé á nàmbala bé y'á ju kùr bà n'è wèrhé mó. ³³“Á wó dɔma, kùrh dwí. Etər á m'á tó né á lú myin-jì y yé né? ³⁴Wó rèmyé yilə, nyinə à b'a twí Yi nyi-zwennə ndə surhə cinə, ndə Yi zómè ré byilnə. Sə á m'á gu bà jàlà, á pəpa bà jàlà də-jaàrhə yó, á mǎ bà jàlà ndə ywáále á dwā-gùúlí jisí wé, sə á m'á jì bi bà vò cɔ dō wə, á twélé be gàà, á k'á jì bi bà vò cɔ dō wə. ³⁵Èta, byèbé bà gu nánfò bə ló bà jal mó tē, kən jì kùr ndə wu-cángá cábal Abyəə jal mó, e m'e yí Bərəci byí Zakare á gu Yi jì y ndə vwí-jílú w bwəl mǎ w mó nyān mó. ³⁶Zhənà, à n'á wəl ába: ywè né nəmyé gako b'a jòm zà zà lū w lyi bí yó wə.” ³⁷Yezu súlì n wò: «Zhərazalem lyi, Zhərazalem lyi, ámyé á n'á gwi Yi nyi-zwennə bé, á n'á zə nákulə á dul byèbé Yi twí á sono mó. Twər nánzhəzhə à byè ába à la dwā yó cɔ ndə cóló gə y'á kókwá ò byá o ce ò kùr w né, sə á yə shənə yé. ³⁸Rèmyé yilə, Yi m'a yē ába á dúdú á cɔ w wa. ³⁹«À n'á wəl ába: kən zhí èlāsé, á k'á t'á la ne nɔ, kən m'e yí dē ré tèbé á m'á wò: ‘Cinnə mú mà n cí bwəl mòbó ní bàn ní yil ré yil mó yó!’»”

Chapter 24

¹Yezu shí Yi jì y kónó w wé n du, n yí yé né námpólé. N kwā-lyi bí zè bə yí n nyí ni, bə n'è zòm Yi jì y lùlwiri rí yò òndá mɔ. ²N zè n wò bə: “Á nə rəmyé gakó èta mɔ? Zhənà, à n'á wəl ába: nákuu òdú ga t'á la ò dō yó mǎs yé. Bə m'a wūr nə gakó bə ló tē.” ³Yezu zè n vò Olyivyaéré pyò w yó, n jòm tē. N kwā-lyi bí dúdú zè bə yí n nyí ni bə wò mɔ: “Byili nába yi rí tēbē rəmyé la wòrhó mɔ. Sá byili nába myorho w kòbó ò m'a byili bə n twírí y òndá lū zhǒ bwǎse mɔ.” ⁴N wò bə: “Dě-na á cinà, m̀nì ga bə bə'k'a jǎjèrè ába yé. ⁵Lyì nánzhəzhǒ m'a bə òndá àmyé yil ré, sà ló gakó mà n wò bə wò ñmyé n wò Kristə mɔ, sà bə m'a jǎjèrè lyì nánzhəzhǒ. ⁶Bə m'a zòm jààsè shèbè sà nye búlá yò ònd'ába. Á m'a nyèè búlá dweme bwǎlbwǎlǎə, s'á bə'k'a dūr ywē yé, bə kɔn wò nyóó sà rəmyé gakó wèrhé, sà è gwě t'á la lū zhǒ yál yé. ⁷Ceme b'a zè búlá òndá dwā; tənərh b'a zè búlá òndá dwā; cə y m'a zhízhí jààsè nánzhəzhǒ wa; nɔrh m'a yə né; ⁸sə rəmyé gakó m'a yə òndə kē pwi yin kūr-ju ta. ⁹Lyì bí m'a zə ába bə pə lyì nì bə nwènè, sà bə m'a gu ába. Tənèsé gakó lyì bí m'a tə àmyé yil bə jí zùurì ònd'ába. ¹⁰Sə rəmyé yi ní, lyì nánjǎjóló m'a gə bə wun, bə myini dwā, bə jí zùurì òndá dwā. ¹¹Lyì nánzhəzhǒ m'a fwí tē bə n'è jǎjèrè lyì bí bə bəmyé wó Yi nyi-zwennə, sà bə m'a jǎjèrè lyì nánjǎjóló. ¹²Lwəle ré m'a j'á n'è súlì gaga, sà lyì nánzhəzhǒ dwā sònó w m'a bə. ¹³Sə ló mòbó n pyéné n zhì n nà y yó kēkē, n m'a nə vwǎrh. ¹⁴Bə m'a bwəl Yi pyèlè ré yò-ècòndó nyí rí tēbē lū w púlápúlá wə, bə byili lyì bí gakó ne. Rəmyé kwā né, lū w b'a zhè.” ¹⁵Yezu súlì n wò: “Á m'a nə súsúlú kɔn dé Yi nyi-zwennə Danəyəə zòm rə zòmà mɔ rə zhí Yi jì y jàà náàcénè y wa. (Mòbó n nà n kàrmə rè, sà cə jàn né n lwar rə kūrə.) ¹⁶Rəmyé yi ní, lyì byèbè bə ñwéné Zhide tənà y wa, sà bə dūr bə vò pyàr ré wa. ¹⁷Lò mòbó n jè lyarh wa, sà n bə'k'a pyà tē só n pwà n wè jù w yé; ¹⁸lò mòbó n ñwéné gɔ né n kélé wa, sà n bə'k'a pyà jè zhəl n kwè n kàmə-zwí yé. ¹⁹“Dwā né nəmyé wé, zwini b'a zə kana byèbè bə zhe pūrth, òndá byèbè bə n'è ñwé byá mɔ. ²⁰Lwəl-nə Yi m̀nì ga è bə'k'a yə wār yi nì ráá shirhǎ dē yù w á la dūr yé. ²¹Rəmyé yi ní, zwini rí b'a dwini tēbē rə yál né lū w kūr-ju yi ní ga kɔn m'e yí èlǎsè mɔ. Zwini rí rəmyé dwí rí k'è t'á bàn gaga yé. ²²Yi gə y'á yə dwā né nəmyé mɔ bə, lò mǎdù ga yà n tá n lá lú yé. Sə rə bə n, lyì bí byèbè rə cír mɔ yilə. ²³“Rəmyé yi ní, lò gə wò ába bə nyí Kristə mɔ ñwéné nyòndə, ráá jàà dō wə, s'á bə'k'a zwé nyí yé. ²⁴Lyì m'a fwí tē bə n'è jǎjèrè lyì bí, jàlà wò bə bə wó Kristə mɔ, jàlà wò bə bə wó Yi nyi-zwennə. Bə m'a wèrhé mǎmyaarhe nánfwǎalè òndá wò-jààrè, bə m'e jǎjèrè lyì bí. Kɔn gə wǒ, bə m'a jǎjèrè byèbè Yi cír mɔ mye cici. ²⁵Nyí-nə à dǎmǎ à n'á byili ába. ²⁶“Sə bə gə wò ába bə nyí Kristə mɔ ñwéné gɔ-elú èpòlò w wə, s'á bə'k'a vò yé. Bə gə wò ába bə nyí n shèè jù wə, s'á bə'k'a zwé nyí yé. ²⁷Zhənà, Numbyíni Byí twírí y m'a yə òndə dwā y gə y'á lyǎlyǎ yi-pwírhi wə, e vò e yǎr yi-zùr w ní. ²⁸Kɔn gə cù rə pyé mǎgǎ, wó gǎà mye zúmá né n'è zhəl nə nə dwā né.” ²⁹Yezu súlì n wò: “Dwā né nəmyé zúzúnú w gə tú ò lyé, rəmyé yó cici, nənnyòndó pwè ré m'a jé; cànà pwè k'è t'á la né yál yé; cǎmésǒrh m'a shí dē sà ló tē; kɔn dèbè gakó rə ñwéné dē yi w mú b'a zhízhí. ³⁰Sə rəmyé yó, myorho b'a du dē ò n'ò byili bə Numbyíni Byí twírí y bwǎse. Nunə dwí gakó m'a zè bə n'è kúrhá, sà bə m'a nə Numbyíni Byí n ñwéné bában wé nì bàn òndá jàn òndá zùwə nánfǒl. ³¹N mǎ n twí n mǎlèkabá òndá pólá è cəl nánfǒl, lū w cə-yala gakó, kɔn zhí yi-pwírhi e m'e yi yi-zùr, bə byè lyì bí byèbè n cír mɔ bə cí dwā yó. ³²Nyí-nə myorho òdú, s'á lwar ò kūrə. Á gə nɔ épyilú ò jèsé n'è tò, ò vɔɔré n'è púrhá, á yé bə shí rí bwǎse. ³³Èta mye, á gə tú á nɔ ywè né nəmyé nə n'è wèrhé, s'á lwar bə Numbyíni Byí twírí y bwǎse, n ñwéné bwǎrə y nyí ni. ³⁴Zhənà, à n'á wəl ába: zà zà lū w lyì bí gakó t'á la lyǒ òndá rəmyé gakó yə wèrhé yé. ³⁵Dě òndá cə m'a lyé, sà àmyé zòmà né t'á la lyǒ gaga yé. ³⁶“Lò lò yàl dē ré ráá yi rí rəmyé yé. Arəzana mǎlèkabá mye yàl yé; Yi Byí mú mye cici yàl yé. Wó Da mɔ dúdú n yé. ³⁷Kɔn dèbè rə yàl né Nəwee yi ní mú, wó rəmyé cici rə m'a k'è yə né Numbyíni Byí twírí y mye yi ní. ³⁸Ně mɔ gə y'á gwě yə lū w cò yó, lyì bí y'á n'è jí, bə n'è nywè, bala n'è jí kana, kana n'è jí byóná, bə n'è pə bəkwá byóná ne, kɔn m'e yí dē ré tēbè Nəwee zù bú-bwəl ré wé mɔ. ³⁹Bə y'á t'á búl kaka yé, kɔn m'e yí dwā y nánfwélè y nyò, è ně mɔ zə bə gakó mə m'e lyé. Wó èta Numbyíni Byí twírí y mye b'a yə né. ⁴⁰“Sə rəmyé yi ní, bala bəlyé gə tó dwā bə n'è twí kélé èdù wé, bə m'a zə mǎdù y bə yé n dō mɔ ne. ⁴¹Kana bəlyé gə tó dwā bə n'è nòm mún nəmú yó, bə m'a zə mǎdù y bə yé n dō mɔ ne. ⁴²Rəmyé yilə, zə-na á yírhá, b'á yèl dē ré tēbè á Cinn; a mú bàn mɔ yé. ⁴³Lwar-na bə kélé cəbal gə yà n yé yi rí tēbè ñwǒl-bal bàn n wè ré ñwǒl cəcə y ne, n yà n tá n lá dǒ, n yé mo n zù n sǒ kélé w yé. ⁴⁴Rəmyé yilə, ámye tene-na á zhì, bə Numbyíni Byí mǎ n bə yi rí tēbè á t'á dē mɔ mɔ.” ⁴⁵Yezu súlì n wò: “È nə wó mǔ n wó tùntùnnə nántwə n zhe surhə? Lwar-na bə wó mòbó n yó-cəbal kwè n cí n kélé lyì nyí ni, m̀nì ga kùjú yi gə yúwə, sə n sùr n dwā bə mɔ. ⁴⁶Yó-cəbal mɔ gə ká n tú n pwírí n nà n wèrhé òndə n gə byili mu ní, tùntùnnə mɔ ñmyé mɔ b'a nə n cinə. ⁴⁷Zhənà, à n'á wəl ába: n yó-cəbal mɔ mǎ n cí mu n nàcèndé gakó nyí ni. ⁴⁸“Sə n gə wó tùntùnnə námməlwélè, n nà n búl n wé bə n yó-cəbal mɔ nà n dene òndá tú, ⁴⁹n zè n jì kūr n nà n mǎ n dwā bə, n nà n jí kùjú yàà yàà, n nà n tó sə-nyɔɔré ne n nywè sé, ⁵⁰tùntùnnə mɔ ñmyé mɔ yó-cəbal mɔ mǎ n ká n bə dē ré tēbè n tá n dē mɔ mɔ, òndá yi rí tēbè n yàl n nyí ni mú. ⁵¹Sə n mǎ n pǔ còrhò-tum nánfǒl, n wèrhé mɔ òndə bə gə y'á wèrhé myinù cinə bə né, sə n mǎ n nà n kúrh òndá n nà n dòm n yálə dwā ne gǎà.”

Chapter 25

¹Yezu ká n ji səswalá n pə́ n kwā-lyi bí ni n wò: «Nyĩnə kən dèbé rə́ b'a myerhe Arəzana pyèlè ré Numbyíni Byĩ twirí y dē ré. Dē rədù, kē-jú y'à nḡwéné. Kana-byā shí zḗ ñdá bə́ pàntámse bə́ la vò e jəl kḗ mó byal mó. ²Bə́nu y y'à lówá, sə́ bə́nu y y'à wó námməyuri. ³Byèbé námməyuri kwè́ bə́ pàntámse, bə́ j'à yə́ nwě́ dṓ zal bə́ m'e súlí kḗbé è nḡwéné sà wé́ mó ne yé, ⁴sə́ byèbé bə́ ló mó y'a co nwě́ dṓ nū-kwə́lsə́ wé́ bə́ m'e súlí kḗbé è nḡwéné bə́ pàntámse wé́ mó ne. ⁵Sə́ kḗ mó byal mó yà́ n nà́ n dene ñdá tú. Rə́myé ce, jan zə́ bə́ gakó bə́ dḗ. ⁶«Ce y gá tú e swəl kókó, bə́ nyèè cəl rə́ wòwə́: 'Nyĩ-nə kḗ mó byal mó bə́nə. Du-nə á vò á jəl mo.' ⁷«Bə́ gakó zḗ bə́ n'è kwerhe bə́ pàntámse. ⁸Námməyuri zḗ rə́ wó byèbé bə́ ló mó ne: 'Twər̀h-nə á nwě́ y námpólé námpólé á pə́ nába. Nyĩ-nə ná pàntámse n'è yál sə́ ci'. ⁹«Byèbé bə́ ló mó zḗ bə́ wó be: 'Ǿ́Ǿ́, nwě́ y kḗbé yír námyé ñd'ámyé ga yé. Zhəl-nə dǾ́lna bə́ sono á yè á ce á pàntámse wa.' ¹⁰«Sə́ bə́ gá zhír bə́ la vò e yé nwě́ y yí ní, kḗ mó byal mó já́ n bə́. Byèbé bə́nu y bə́ y'à tene bə́ zhí mú tó mo bə́ zú kḗ-jú címsí kùjú jì y wə́. Bə́ pyi bəlò wá. ¹¹Kana-byā́ bə́ námməyuri zḗ bə́ tǾ́-kwā́ bə́ bə́, bə́ zhe: 'Yó-cábal, yó-cábal, púl bəlò w n pə́ nába ná zú.' ¹²Kḗ mó byal mó zḗ n wò be: 'Zhə́nə, à n'á wəl ába: à yəl á pár yé.'» ¹³Yezu zḗ n zhízhíli n wò: «Zə́-na á yírhə́, b'á yəl dḗ ré ráá yí rí tḗbé Numbyíni Byĩ mà́ n bə́ mó yé.» ¹⁴Yezu ká n ji səswalá n pə́ n kwā-lyi bí ni n wò: «Nyĩnə kən dèbé rə́ n'è myerhe Arəzana pyèlè ré. Bal mədù́ n yà́ n la sómá. N zḗ n byè́ n kḗlé tùntùnnə́ bə́, n kwè́ n jḗ-kən dé́ n pə́ be, bə́ bə́ zwḗ bə́ m'e twí. ¹⁵N pə́ ló gakó ne ñdá́ n gá wó́ n m'á twí ní. N pə́ byinə́ shí-ènu tum wá́rse mədù́ y ní, n pə́ byinə́ shí-èlyè tum wá́rse n dṓ mó ne, n zḗ n pə́ byinə́ shí tum wá́rse bə́tò nyā́n mó ne, n zḗ n zhír n vò́ n sómá yá. ¹⁶«Mə́bó bə́ pə́ mə́ byinə́ shí-ènu tum wá́rsé mó zḗ lálà n vò́ n zə́ se n dǾ́l, n nə́ byinə́ shí-ènu tum wá́rsé dwā́ n mə́ n súlí. ¹⁷Mə́bó bə́ pə́ mə́ byinə́ shí-èlyè tum wá́rsé mó mye wə́rhé èta, n nə́ byinə́ shí-èlyè tum wá́rse dwā́ n mə́ n súlí. ¹⁸Sə́ mə́bó bə́ pə́ mə́ byinə́ shí tum wá́rsé mó zhír n vò́ n kù góró n ce n yó-cábal mó wá́rsé né. ¹⁹«Kən dene dḗdḗ, bə́ yó-cábal mó ká́ n bə́, n zḗ n wó́ bə́ ló gakó sá zə́ n wá́rsé n mǾ́ bə́ n nyíwé. ²⁰Mə́bó bə́ pə́ mə́ byinə́ shí-ènu tum wá́rsé mó twě́ n yí ñdá́ byinə́ shí-ènu tum wá́rsé dwā́ n dǾ́l n nə́ mó, n wò: 'Yó-cábal, àmyé wó byinə́ shí-ènu tum wá́rse n yà́ n pə́ ne. Nyí à zə́ se a nə́ byinə́ shí-ènu tum wá́rse dwā́ a m'a súlí.' ²¹Yó-cábal mó wó mǾ́: 'Kən càn tùntùnnə́ nántwə́. N zə́ kən námpólé n mǾ́ twí à pùbùlə́. À m'a pǾ́ kən nánfǾ́lò n nyí rə́ yò. Bə́ n tó ne n fùù.' ²²«Mə́bó bə́ pə́ mə́ byinə́ shí-èlyè tum wá́rsé mó mye twě́ n yí ñdá́ byinə́ shí-èlyè tum wá́rsé dwā́ n dǾ́l n nə́ mó, n wó́ n yó-cábal mó ne: 'Yó-cábal, àmyé wó byinə́ shí-èlyè tum wá́rse n yà́ n pə́ ne. Nyí à zə́ se a nə́ byinə́ shí-èlyè tum wá́rse dwā́ a m'a súlí.' ²³Yó-cábal mó wó mǾ́: 'Kən càn tùntùnnə́ nántwə́, n zə́ kən námpólé n mǾ́ twí à pùbùlə́. À m'a pǾ́ kən nánfǾ́lò n nyí rə́ yò. Bə́ n tó ne n fùù.' ²⁴«Rə́myé kwā́ né, mə́bó bə́ pə́ mə́ byinə́ shí tum wá́rsé mó mye twě́ n yí, n wó́ n yó-cábal mó ne: 'Yó-cábal, à yé bə́ n zum dḗdḗ. N y'à jə́r n gá yə́ mǾ́gǾ́ dwí, n kwar n gá yə́ mǾ́gǾ́ le. ²⁵À dūr ywé, a vò a kù góró a ce n wá́rsé né. Nyí n kən ré.' ²⁶«Yó-cábal mó wó mǾ́: 'N wó tùntùnnə́ námmə́lwélé, n já n wó nə́wàcànyelé. N gá yé b'a n'á jə́r à gá yə́ mǾ́gǾ́ dwí, à n'á kwar à gá yə́ mǾ́gǾ́ le mó. ²⁷N yà́ n mǾ́ sá zə́ à wá́rsé n vò́ n cí sə́byā́ jì y wé, m̀̀nì ga à gə́ k'á túwə́, s'a vò a zwḗ à kən ré ñdá́ rə́ twirí yó.' ²⁸N zḗ n súlí n wò: 'Zwḗ-nə byinə́ shí tum wá́rsé n sǾ́ mó á pə́ mə́bó n zhe byinə́ shí-ènu tum wá́rsé mó ne. ²⁹Zhə́nə, ló mə́bó n zhe, bə́ m'a pǾ́ dḗdḗ n mə́ n súlí, sə́ mə́bó n bə́ zhe, bə́ m'a zwḗ tḗbé námpólé y n zhe mó mye cìcì. ³⁰Zə́-na tùntùnnə́ mó n bə́ kùr zhe èta mó á ce pwě́ nè cə́-byú́ w wə́. N mà́ n ná́ n kúrh ñdá́ n ná́ n dǾ́m n yálə́ dwā́ ne gǾ́a.' ³¹Yezu súlí n wò: «Numbyíni Byĩ gá tú n zùwə́ y wé, ñdá́ n mǾ́lékabá gakó yí ní, n mà́ n jòm n pyèlè dǾ́gwǾ́ y yó ñdá́ zùwə́. ³²Nunə́ dwí gakó m'a bə́ bə́ gùlí dwā́ n yé né, sə́ n mà́ n pəŕ be dwā́ ne ñdə́ vwǾ́-ènnə́n gá ya n pəŕ n pyíisí ñdá́ n bòn né dwā́ ne né, ³³n ya n ce pyíisí n jǾ́jǿ́ ní, n ce bòn né n jǾ́gwǾ́ nè. ³⁴Sə́ rə́myé yó, pyǿ́ mó mà́ n wó byèbé bə́ nḡwéné n jǾ́jǿ́ sǾ́ mó ne: 'Ámyé byèbé à Da cí bwəl á yó mó, bə́-nə á ciní tənà y bə́ tene bə́ cí ába lū́ w kùr-ju yí ní ga mó. ³⁵Nər̀h y'à zhe ne, á pḗ kùjú a jí; nəǹyèlsə́ y'à zhe ne, á pḗ nḗ a nyò; à y'à tú zhə́le á sǾ́, á zwḗ à zhə́lé; ³⁶à y'à wó nánlwé, á pḗ gǾ́ndè a zù; à y'à bə́ jàn zhe yé, á b'á gwḗ à jàà wà; bə́ y'à co ne byənə́-jù wə́, á b'á gwḗ ne.' ³⁷«Sə́ rə́myé yó, wu-cángá ciná bə́ m'a zḗ bə́ bwər̀h mǾ́ bə́ wò: 'Cinnə́, dǾ́ ná nǾ́ mó ñdá́ nər̀h zhe mó, ná pǾ́ kùjú n jí? DǾ́ ná nǾ́ mó ñdá́ nəǹyèlsə́ zhe mó, ná pǾ́ nḗ n nyò? ³⁸DǾ́ n yà́ n tú zhə́le ná sǾ́, ná zwḗ n zhə́lé? DǾ́ ná nǾ́ mó ñdá́ n wó nánlwé, ná pǾ́ gǾ́ndè n zù? ³⁹DǾ́ ná nǾ́ mó ñdá́ n bə́ jàn zhe, ráá bə́ y'à co mó byənə́-jù wə́, ná b'è gwḗ n jàà wà?' ⁴⁰«Sə́ pyǿ́ mó mà́ n wò be: 'Zhə́nə, à n'á wəl ába: kən dèbé gakó á wə́rhé à nyáná bə́ námpólsé byèbé mədù́ nì, wó àmyé ne à wə́rhé ré.' ⁴¹«Rə́myé kwā́ né, n mà́ n zḗ n wó byèbé bə́ nḡwéné n jǾ́gwǾ́ sǾ́ mó ne: 'Ámyé byèbé á yə́ à Da bwəl ré ne mó, lyḗ-na à yala ne á vò myín mə́bó mǾ́ t'á cì gaga bə́ tene Shə́tana ñdá́ è mǾ́lékabá yil mó wé. ⁴²Nər̀h y'à zhe ne, s'á yə́ nè kùjú pə́ a jí yé; nəǹyèlsə́ y'à zhe ne, s'á yə́ nè nḗ pə́ a nyò yé; ⁴³à y'à tú zhə́le á sono, s'á yə́ à zhə́lé zwḗ yé; à y'à wó nánlwé, s'á yə́ nè gǾ́ndè pə́ a zù yé; à y'à bə́ jàn zhe, bə́ y'à co ne byənə́-jù w mye, s'á yə́ twí á gwḗ à jàà w yé. ⁴⁴«Rə́myé yó, bə́mye m'a zḗ bə́ bwər̀h mǾ́ bə́ wò: 'Cinnə́, dǾ́ ná nǾ́ mó ñdá́ nər̀h zhe, ráá nəǹyèlsə́ zhe mó, ná zḗ ná yə́ mó sḗ? DǾ́ n yà́ n tú zhə́le ná sǾ́, ná zḗ ná yə́ n zhə́lé zwḗ? DǾ́ ná nǾ́ mó ñdá́ n wó nánlwé, ráá ñdá́ n bə́ jàn zhe, ráá bə́ co mó byənə́-jù wə́, ná zḗ ná yə́ mó sḗ?' ⁴⁵«Sə́ rə́myé yó, pyǿ́ mó mà́ n wò be: 'Zhə́nə, à n'á wəl ába: kən dèbé gakó á yə́ wə́rhé à nyáná bə́ námpólsé byèbé mədù́ nì, wó àmyé ne á yə́ rə́ wə́rhé yé.' ⁴⁶Sə́ bə́mye m'a vò bə́ nə́ còrhò-tum rə́ t'á la zhǿ́, sə́ wu-cángá ciná bə́ m'a vò bə́ nə́ nyú mǾ́ t'á la zhǿ́.»

Chapter 26

¹Yezu gá zòm ràmyé gako n zhè, n zè n wò ní kwā-lyi bí ni: ²“Á yě bà Pake y címsí dǎl lyě né,* bà m’a zə Numbyíni Byí bə pə bə pəpa dǎ-jǎrhó yó.”³Yi jì y vwi-zwǎlnə bé yé né ciná bé ndá Zhwifubá nancesé gǔlǐ dwā vwi-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y Kəyifu sǒ kǎlè wa, ⁴bə sà ndá dwā bə pyà surhə nyèbè bà m’a wèrhé, m̀̀ni ga bə zə Yezu ndá lò lò yàl yé, sə bə gu mu. ⁵Bà y’á zhe: “Kɔn bə mə sə nə zə mə címsí yù w yé, m̀̀ni ga cɔ w lyi bí bək’a zè búlǎ ná yó w yé.”⁶Yezu yà ní ɲwéné Shəmə mə m̀̀bɔ nɔ w y’á zhe mó sǒ kǎlè w Betəni ní. ⁷Kē mǎdù fwǎr n yí ní yala ne ndá kwǎl-byí náacənè, è y’á sú ndá nwǎ è ye y y’á cè dǎdǎ, è lwé ré j’á nyè. N ló nwǎ y Yezu yó w ndá ní yà ní ná ní jí kùjú. ⁸Yezu kwā-lyi bí gá nɔ ràmyé, bə lyimə zè, bə zè bə zhe: “Byè yil ní ná ní zhilǐ nwǎ è ye y cè èta mó nánfò?”⁹Bà y’á wǒ bə yé y bə zə è sǎbyí mú bə m’e sǎ nǎmwà nè.”¹⁰Yezu lwar, n zè n wò be: “Byè yil á n’á zhilǐ kē mó wu ni? Dèbè ní wèrhé à yil mó wǒ kɔn dèbè rə càn. ¹¹Nyí-nə nǎmwà m’a yə né nd’aba twéé twéé. Sə è gə wǒ àmyé yilə, á t’á la ne nɔ dǎ gako yé. ¹²N gá ló nwǎ y à yó mó, wǒ à yala né ní tene lú-bòl w cɔ yilə. ¹³Zhànà, à n’á wǎl ába: bə gá la yò-ècòndò nyí rí bwǎl lú w wé mǎgǎ gako, bə m’a byili kɔn ré dèbè kē mó wèrhé mó mye, bə m’e lyirh ní yò.”¹⁴Ràmyé yó, Yezu kwā-lyi bí shí ndá bàlye y mǎdù ní yil Zhidə Esəkarəyɔte zhír n vò Yi jì y vwi-zwǎlnə bé yé né ciná bé sono, ¹⁵n wò be: “Bəkón á m’á pǎ s’a byili ába á gá m’á tó né á zə Yezu?”¹⁶Bə zè bə gə dwā shə-ètú tum wǎrse bə pǔ. “Kɔn zhí ràmyé yi ní, n já n jì kùr ní ná ní pyà ní gá mǎ n tó né n myini Yezu n pə bə za. ¹⁷Búru w bə yə sǎ-nəbyè ò wé ce mó címsí dǎ ré náyéé ré yuwə, Yezu kwā-lyi bí yí ní nyí ni bə bwǎrh mò bə wǒ: “Yè n nə n yǎl bə ná tene Pake y címsí kùjú w ní ná pǔ?” ¹⁸N wò be: “Zhəl-nə cɔ w wa, bəkáka sǒ, á wǒ mò: ‘Nə yó-cábal mó wò bə ní yi rí yúwá, sə wǒ ñmyé sǒ ñmyé ndá ní kwā-lyi bí la Pake y címsí kùjú w ní jú.’ ” ¹⁹N kwā-lyi bí vò bə wèrhé ndə ní gá byili bi ní, bə tene Pake y címsí. ²⁰Dǎdènè y yi gá yúwá, Yezu ndá ní kwā-lyi bí shí ndá bàlye y zè bə jǎ tǎ bə n’è jí kùjú wǎ. ²¹Bə gá y’á n’è jí yi ní, ní wò bə: “Zhànà, à n’á wǎl ába: ámyé mǎdù la ne myinù n pə bə za.” ²²Bə gako wun zhilǐ kókó, bə zè bə n’è bwǎrh mò mǎdù mǎdù bə zhe: “Cinnə, è wírí è dǎ àmyé yé?”²³N wò be: “M̀̀bɔ ní tó ne n ce ní jǎ y nǎzhǐ y wé mó, ní la ne myinù n pə bə za. ²⁴Numbyíni Byí ná ní zhír ndə Yi zòmè ré sǎbè ré gá n’è byili ní shò-kwǎ né né, sə zwini m’a zə lò mó m̀̀bɔ ní la mə myinù n pə bə zə mó! Bə gə y’á yə lò mó ñmyé mó lùl y’á cǎ.” ²⁵Zhidə mó m̀̀bɔ ní yà ní ná ní myini mù mú zè n bwǎrh mò n wò: “È nə wǒ àmyé yó-cábal?”²⁶Yezu wò mò: “Wǒ èta, ndə n gá wò né.”²⁷Bə gá tú bə n’è jí kùjú w yi ní, Yezu kwé búru n ce Yi nǎbána, n ká w dwā wa, n pə ní kwā-lyi bí ni, n wò: “Zwè-nə á jí. Tèbè wǒ àmyé yala.”²⁸N zè n kwé kǎ-zǎm ndá sǎ mǎ wé, n ce Yi nǎbána, n pə bə n wò: “Zwè-nə á gako nyò. ²⁹M̀̀bɔ wǒ àmyé jal, sə mǎ n’è byili bə Yi dǎbré wǒ zhànà. Jal mó mǎmyé la tǎ ló m̀̀ni ga lyi nánzhəzhǐ nə bə yə-bəlwǎálé súbri. ³⁰À n’á wǎl ába: kɔn zhí èlǎsé, à k’á t’á la sǎ-cǔ byǎ nǎ mó mǎmyé nyó gaga yé, kɔn m’e yí dǎ ré tèbè àmyé nd’ámyé m’á k’è tó dwā ná nyò mǎ dǔ nándùl à Da tənà y wé mó.”³¹Ràmyé kwā né, bə nún bə cǎrhé Yi, bə zè bə shǎr bə vò Olyivyəaré pyò w yó. ³²Ràmyé yó, Yezu zè n wò ní kwā-lyi bí ni: “Cǎcǎ y kǎbè, á gako m’á dǔr á yě ne. Bə kē Yi zòmè ré sǎbè ré wé bə wǒ: ‘À m’a gu vǎǎ-ènɔn mó, sə ní pyiisí m’a làà dwā ne.’ ” ³³Yezu súlǐ n wò: “Sə à gə tú a bwirhǐ, à m’a tó yé a vò a dǎ ába Gəlile né.”³⁴Pyere zè n wò mò: “Bá bə gako gə la dǔr bə yě mó mye, àmyé t’á la dǔr a yě mó gaga yé.” ³⁵Yezu wò mò: “Zhànà, à n’á wǎl mó: cǎcǎ y kǎbè cici, cǎ-bya m’a la m’e kúrh ndá n wò twər rǎtò bə n yàl à pǎr yé.” ³⁶Pyere zè n wò mò: “Bá à gə m’a tó mó a cǐ mye, à t’á la wǎl b’á yàl n pǎr gaga yé.” Yezu kwā-lyi bí gako tó bə zòm ràmyé rǎdù yá. ³⁷Ràmyé yó, Yezu zè n zə ní kwā-lyi bí n vò jàà èdù wé, bə n’è byè jàà y èmyé bə Zhətasəməni. N wò be: “Jòm-nə nyòndò, à la vò a ce Yi.” ³⁸N zə Pyere ndá Zebede byǎ bə bàlye y n mə n zhír. N wu zè o zhilǐ dǎdǎ, n nyǎr ní cinə, ³⁹n zè n wò be: “Wu-zhilǐ nánfǒlò zhe ne, à n’á yǎl a cǐ. Mǎ-na nyòndò, á tó ne á zə á yirhǎ.”⁴⁰N zè n twé n vò yé né nǎmpólé, n zə ní yé n pú tǎ, ní ná ní lwǎl Yi ní zhe: “Á Da, kɔn gə wǒ, sə nòndò w kǔbò fwǎr à yala ne. Sə zhàn zhànà, è bək’a yə ndə àmyé gá n’á yǎl né yé. È yál ndə ñmyé gá ná n yǎl né.” ⁴¹N zè n kwé n vò ní kwā-lyi bí bəto y sǒ, n pwírí bə dǎ. N wò Pyere ne: “Á yə ɲwéné á zə á yirhǎ á jòm nǎmpólé mye cici?” ⁴²Za-na á yirhǎ, s’á lwǎl Yi, m̀̀ni Shətana bək’a ɲwéné e swèlè ába yé. Numbyíni wu w n’ò yàlǎ, sə è yala né jàn ré yə yí yé.”⁴³N ká n vò, n lwǎl Yi ní twər rǎlye nyǎn ré, n wò: “Á Da, nòndò w kǔbò gə wǎr ò m’a fwǎr à yala ne, à gə mə s’a nwénè, sə kɔn yə ñmyé pùbùlè.” ⁴⁴N ká n kwé n vò n pwírí ní kwā-lyi bí dǎ. Jàn ré y’á zù bì dǎdǎ. ⁴⁵N ká n yě be, n vò n lwǎl Yi ní twər rǎtò nyǎn ré, n zòm ndə ní gá yà ní jèrè n zòm né. ⁴⁶N zè n ká n kwé n vò ní kwā-lyi bí sǒ, n wò be: “Á gwé dǎ, á n’á shirhǎ? Kɔn yú èlǎsé. Bə la Numbyíni Byí zal bə pə lyi byèbè bə t’á zwè Yi nyə né ne. ⁴⁷Zè-nà dǎ ná vò. Nyí m̀̀bɔ ní la ne myinù mú bwǎlse.”⁴⁸Yezu gá yà ní gwé ná ní zòm yi ní, ní kwā-lyi bí shí ndá bàlye y mǎdù já n du, m̀̀bɔ ní yil Zhidə mó, ñmyé ndə lyi nánjəjóló bə y’á zə shimi, bə pyélé mǎngwǎrh bə m’e bàn Yezu ni. Wǒ Yi jì y vwi-zwǎlnə bé yé né ciná bé ndá Zhwifubá nancesé bə y’á twí bì. ⁴⁹Myinù cábal mó yà ní zòm n cǐ ndə be n wò: “M̀̀bɔ à la yí a kwǎlè mó, s’á zə mə bə wǒ ñmyé.”⁵⁰N já n yí Yezu yala ne, n wò mò: “À n’á ce mó yó-cábal.” N zè n kwǎlè mò. ⁵¹Yezu wò mò: “À dǔwa, wèrhé kɔn dèbè n tú rə yil mó.”⁵²Ràmyé yó, lyi bí yí bə zə Yezu. ⁵³N kwā-lò mǎdù zè n fwǎrh ní shù, n za vwi-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y kǎlè y tuntunnə mǎdù, n pyir ní zhǎ. ⁵⁴Yezu zè n wò mò: “Ká ce n shù w ò pyá y wa! Lò m̀̀bɔ gako ní ná ní zə shù ní bwí búlǎ, wǒ shù bə y’á m’e gu mu. ⁵⁵N ná n búl b’á wǎr à m’a lwǎl à Da ne bə ní twí mǎlékabá nánjəjóló bə b’e zwè ne lǎsé-lǎsé?”⁵⁶Sə à nə gə wèrhé èta, etər kɔn

dèbé bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé mó m'a tó né rə pyirh?"⁵⁵N zè n wò lyi-zhǎ bé nē: "Á zə shìmi òdà mǎngwār h á m'a bàn nē zal òdà ɲwǎl-bal ta? E já dē gako à y'a n'á twí à jòm Yi jì y kónó w wa, à cèrhè kàrmò, sə á yə nē zal yé." ⁵⁶Sə rəmyé gako n'è wèrhé mùni ga kón dèbé Yi nyi-zwennə bé y'a kē mó pyirh." Rəmyé yó, n kwā-lyi bí gako dūr bə yě mo.⁵⁷Bə zə Yezu bə m'e vò Yi jì y vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y Kəyifu sō. Wó gàa Muiyisi nyá né byilnə bé òdà náncəsé y'à gùlì dwā né. ⁵⁸Bə gá y'a zə mɔ bə la gàa yi ní, Pyeere yà n ɲwéné kwā né kwā né, n mə n tó n yì vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y bwərə y nyí ni, n zù kèlé w n tó Yi jì y yilnə bé nē n jě tē n má n nyí kón gá la né tó.⁵⁹Vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé òdà bursi gùlú w nánfǎlò w lyi bí gako y'a n'è pyà sə bə gǝ koma bə ce Yezu nyí ni, mùni ga bə ɲwéné bə ce bə gu mu. ⁶⁰Lyì nánzhəzhǎ y'a tú bə gǝ koma bə ce n nyí ni. Sə òdà rəmyé ga, bə yə ɲwéné yé. Rəmyé kwā né, lyi bəlyé mye zè bə k'e b'e wò: ⁶¹"Bal mó mòbó wò bə ɲmyé wǎ n mà n wūr Yi jì y n ká n lù y dwā nətò wé." ⁶²Vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y zè n zhì dē, n wò: "N tá n lyár bə kaka? Bə kón yil lyi bí byèbé n'è ce yò n nyí ni?" ⁶³Yezu shǎ n nyí. Vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y zè n wò: "Yi rí nányi y yil yilə, è gə wó ɲmyé n wó Kristə, Yi Byí mú, sá wó nábə." ⁶⁴Yezu wò mò: "Wó èta, òdà n gá wò né. A zè à n'á wəl ába: kón zhí èlāsé, á m'a nə Numbyíni Byí n jě Yi jàn cábal mó jǎjǎ ni. Á m'a nə mɔ mye n wə bəban wé n bəna." ⁶⁵Vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncə y lyim zè, n kǎ n gǎndé, n wò bursi gùlú w lyi bí ni: "N tũrh Yi. Nə k'é bə zhən-ciná tum zhe kádò yé. Á cici nyèè n gá tũrh Yi ní. ⁶⁶Bə kón á n'á bülə?" Bə wò: "N mə òdà gu." ⁶⁷Bə zè bə n'è pũrh tətàr n yé wə, bə n'è mà mɔ jə-gúlá, jàlā n'è mà mò jə-sər h, bə m'e wələ: ⁶⁸"Kristə, n gə wó lwarna, sá lwar lò mǎ ná-yil n mà mó." ⁶⁹Bə gá y'a n'è bwər h Yezu yi ní, òdà Pyeere yà n jě pwè nè kèlé y wu w wé. Kē-byí èdù è n'è twí kèlé y wé zè e yí n nyí ni, e wò mò: "Nmye yà n nə n tó Gəlile lyi bal Yezu mú ni." ⁷⁰Pyeere jòm bə púlápúlá yé né n mà nyə-pǝ n wò: "À yəl tēbé n nə n zòm mó kùr yé." ⁷¹N zè n la bwərə y nyí ni, kē-byí dō nə mɔ, e wò lyi bí byèbé bə y'a zhǎ gàa mó nē: "Mòbó èta mó yà n nə n tó Nazarete lyi bal Yezu mú ni." ⁷²N ká n mà nyə-pǝ, n du Yi n wò: "À yəl bal mó ɲmyé mó pár yé." ⁷³Kón yə nǎmpólé, byèbé bə y'a zhǎ gàa mó yí Pyeere nyí ni bə wò mò: "Zhən zhənà, n wó bal mó kwā-lò. Kón súlì mye, n zòzòmà né mye cici n'è byili n gá shí má." ⁷⁴Pyeere zè n nə n mà nyə-pǝ n má n dūl Yi n zhe: "À yəl bal mó ɲmyé mó pár yé." Rəmyé yi ní cici, cá-bya j'a kúrh. ⁷⁵Pyeere zè n lyĩrh bə Yezu yà n wò mò: "Cá-bya m'a la m'e kúrh òdà n wò twər rətò bə n yəl à pár yé." N zè n du pwè nè n nə n kúrh dēdē.

Chapter 27

¹Ce y gá tú e lá, Yi jì y vwĩ-zwálna bé yé né ciná bé òdó Zhwifubá náncesé gako jòm dwā yó bā pyā bā gá m'a wèrhé né bā gu Yezu. ²Bā zè bā zā mō bā lyē, bā zā mō bā vò e pā cō w cābal Pyālate ne. ³Zhidā mō mōbó ní myini Yezu n pā bā zā mō gá pwírí bā kó Yezu bursí bā ní mǎ òdó gu, ní búlà né lyár, n zè n ká n zā wársé n vò ní la vwĩ-zwálna bé yé né ciná bé òdó náncesé ne pō, ⁴n wò: “À dówá, à gá myini lò mōbó ní bā lwele zhe a pā bā la gu mú yilā.” Bā wò mō: “Ràmyé dà nāmyé yé yé, wó òmyé yò.” ⁵Zhidā kwè wársé n dul té Yi jù wà, n lyē n vò n tǒr nyíni. “Vwĩ-zwálna bé yé né ciná bé zè bā pwā wársé, bā wò: “Wársé shébé wó jal warse. Sómá téné sà ná ló se Yi jì y wársé yó yé.” ⁷Bā zè bā jòm dwā yó, bā wèrhé nyí ràdù, bā zā wársé sàmyé mō bā m'e yé dā-morna ce zhāl cùurì cō yilā. ⁸Wó ràmyé yilā, kōn m'e yí zā, bā gwè n'è byè jàà y èmyé bā “Jal ce”. ⁹Èta, Yi nyi-zwennā Zheremyi zómè ré pyirh. N yà ní wòwà: “Bā kwè dwā shá-ètò tum wársé. Wársé sàmyé, wó mōbó Esarayel lyi bí jú ní ye y mó ye yá, ¹⁰bā zā se bā m'e zwè dā-morna ce, òdó Cinnā mú gá yà ní pō ne nyí ní.” ¹¹Bā gá zā Yezu bā yí Pyālate yé né, Pyālate bwàrh mō n wò: “Wó òmyé n wó Zhwifubá pyō mō?” Yezu wò mō: “Wó èta, òdó n gá wò né.” ¹²Yi jì y vwĩ-zwálna bé yé né ciná bé òdó náncesé y'à n'è ce mō cā, sà ní yè lyár bā kaka yé. ¹³Pyālate zè n wò mō: “N bā ywè né nyèbè gako bā n'è cí n yó w mó nyè nà?” ¹⁴Yezu cē ní yè lyár bā kaka yé, sà ràmyé jār Pyālate dēdē. ¹⁵Pake címsi gako, cō w cābal mō ya n vùr byànà-jì lò mādù, mōbó lyi bí n'è yāl mō. ¹⁶E jà ràmyé yi ní, bā y'à cō èmā-byi mādù byànà-jù wà, ní yil Barabaase, lyi bí y'à yé ní māmā-byuúrí yò. ¹⁷Pyālate zè n bwàrh lyi-zhā bē bā y'à zhī dwā yó mó n wò: “Mǎ á n'á yāl b'à dwi? Barabaase ráá Yezu mú mōbó bā n'è byè bā Kristā mō?” ¹⁸N yà ní yé bā wó bwè-dūr è ce bā zā Yezu bā bā ní sono. ¹⁹N gá yà ní jē bursí jàà w yi ní, ní kē mō twi lò n bā n wò mō: “Bàkà ce n cìn wu-cángá cābal mō mōbó yò w wé yé. Nyí à dàrh mō cēcō wā, sà dàrhà né nwènè nē dēdē.” ²⁰Yi jì y vwĩ-zwálna bé yé né ciná bé òdó náncesé cíci lyi-zhā bē, bā bā lwāl Pyālate ne bā ní vùr Barabaase, sà n ce bā gu Yezu. ²¹N zè n ká n bwàrh bē n wò: “Mǎ á n'á yāl b'à dwi bāmyé bàlye y wé?” Bā wò: “Barabaase!” ²²N ká n bwàrh bē n wò: “Sà Yezu mú bā n'è byè bā Kristā mō, à wèrhé mō etera?” Bā gako wò: “Ce bā pāpa mō dā-jorhó yó!” ²³N zè n bwàrh bē n wò: “Bàkón lwele ní wèrhé?” Bā zè bā n'è bya dē dē bā zhe: “Ce bā pāpa mō dā-jorhó yó!” ²⁴Lyi bí zè bā kwerhe bā n'è ce sòr bā súlí. Pyālate pwírí wó ní cìn ní ná ní lyèè, n ce bā zā nē bā b'e pō n sē ní jèrh bā gako yé né, n wò: “Àmyé twár téné bal mō mōbó gu mú wé yé. N gu mú ŋwéné á jō wà.” ²⁵Lyi bí gako zè bā wò: “N gu mú yò w zhī nāmyé òdó ná byā bē yó wā.” ²⁶Ràmyé yó, Pyālate ce bā vùr Barabaase byànà-jù wà, òdó bā gá lwāl mō né, n ce bā mā Yezu òdó dànàshààre, n zè n pā nyí bā bā zhāl bā pāpa mō dā-jorhó yó. ²⁷Shàdēésé zè sà zā Yezu sà vò cō w cābal mō sō kèlé wā, sà ce sà gúlú w lyi bí púlápúlā bā bā kákélé mō, ²⁸bā lwār ní gándé bā kwè kāmā-zù-èdòlò nánshò bā zù mù, ²⁹bā jéé sòr òdó pyèlè yā-pú ta bā pú ní yó wā, bā kwè eshò bā ce ní jèjì y wā. Bā zè bā n'è jòm bā nādwná yó ní yé né, bā n'è mōn mō bā m'e wàlā: “Ná r'é ce mó Zhwifubá pyō!” ³⁰Bā pùrh tètār ní yó, bā zè bā zwè eshò w ní jō w bā mā mā ní yó wā. ³¹Bā gá fulsi mu èta bā zhè, bā lwār kāmā-zù-èdòlò w ní cāl né, bā k'a zù mù ní gándé, bā zè bā zā mō bā la vò bā pāpa dā-jorhó yó. ³²Bā gá tú bā n'è dwi cō w wé yi ní, bā jāl Shàrene lyi bal mādù, ní yil Shāmō. Shàdēésé nyéé mō jàn n zhī Yezu dā-jorhó wā. ³³Bā vò bā yí jàà èdù bā n'è byè bā “Gòlògòta”, rà kùr wò: “Yó-kóló jàà”. ³⁴Sà zā cām cèé sà gúlí sè ne, bā pā Yezu ní bā ní nywé. N gá lólá mō, ní yè shèné n nyò mō yé. ³⁵Bā pāpa mō dā-jorhó w yó, bā zè bā tó tántéé bā m'e tà ní gándé, ³⁶bā zè bā jē ní nyí ní bā n'è yili mù. ³⁷Bā y'à kē bwèlè yó bā wò: “Mōbó wó Zhwifubá pyō Yezu,” bā fwar bwèlè y dā-jorhó w ne ní yá-pèlé wā, bā m'e byili ní cu mú kùr. ³⁸Bā súlí bā pāpa vwàrhna bàlye dā-járhé dwā yó, mādù Yezu jàjì ní, mādù ní jàgwā nè. ³⁹Lyi bí byèbè bā y'à n'è tó gāà bā lyē mō y'à n'è zhízhí bā ywé, bā n'è tùrh mō bā zhe: ⁴⁰“Nmyé mōbó n yà n ná n yāl ní wùr Yi jì y sá ká lù y dwā nàtò wé mó, òdó è gā wó òmyé n wó Yi Byí mú, sá zwè n cìnā, ní sò dā-jorhó w yó ná nyi!” ⁴¹Yi jì y vwĩ-zwálna bé yé né ciná bé òdó Muiyisi nyá né byilnā bē, e súlí náncesé mye y'à n'è mōn mō bā m'e wàlā: ⁴²“N zwè lyi dwā, n jà ní wār sà n zwè ní cìn yé. N gā wó Esarayel pyō, sà n sò dā-jorhó w yó èlāsé! Èta ná m'a zwè nyí.” ⁴³N zhí Yi ní, n wò bā òmyé wó Yi Byí. Sà Yi gá sò mō, rà m'a zwè mō èlāsé ná lwar.” ⁴⁴Vwàrhna bē byèbè bā y'à pāpa dā-járhé dwā bē yó mó mye y'à n'è tùrh mō èta. ⁴⁵Yi rí gá tú e yí yá-pèlé ecāl wā, ce y gako j'a zhìzhì e jìrh nāmbyú, kōn m'e yí yi-kár. ⁴⁶Ràmyé yi ní, Yezu bya dē dē n wò: “Eli, Eli, lama sabakètane?” Rà kùr wò: “À Yi, à Yi, byè yil n yé ne?” ⁴⁷Lyi bí byèbè bā y'à zhí gāà mō gá nyèè ràmyé, bā jàlā wò: “Nyí-nā ní ná ní byè Elyi.” ⁴⁸Mādù zè n dūr n kwè ku òdó kāmā-jùrhú ta n mórth sè káré wā, n cìi eshò nè ní ná ní pē mō bā ní nywé. ⁴⁹Lyi bí dwā bē wò: “Yé mō, ná m'a nyí òdó Elyi gā mā n bā n zwè mō.” ⁵⁰Yezu ká n bya dē dē, n já n cì. ⁵¹Ràmyé yó, gònò w o y'à bòn Yi jì y dwā w mó kār ò cēcāl wā, o zhí dē o bā té. Ce y zhízhí; nákuuli nánfwààlè ywarh dwā wā; ⁵²lú-bòlā púr; Yi lyi bí byèbè bā y'à cù mú nánzhèzhò bwirhì, ⁵³bā du lú-bòlā bē wā, bā vò Zhàràzalem Yezu bùrhù mú kwā né, lyi nánzhèzhò nā bē. ⁵⁴Shàdēésé zòm yó-cābal mō òdó ní kwā-lyi bí bā y'à n'è yili Yezu ní mú gá nō ce y zhízhú mú, òdó kōn dèbè gako rà wèrhé mó, ywè nánfòlò zā bē, bā wò: “Mōbó yà ní wó Yi Byí zhèná.” ⁵⁵Kana bē byèbè bā y'à shí Gəlile bā n'è tó Yezu ní bā n'è sē mō mō nánzhèzhò y'à ŋwéné gāà, sà bā y'à zhí kwā né bā n'è nyí. ⁵⁶Magədala lyi bàkó Mare,* e súlí Zhake òdó Zhozufu ná Mare, òdó Zebede byā bē ná mó y'à ŋwéné bā wé. ⁵⁷Dàdènè yi gá yúwá, Arəmāte lyi nēcēm-bal mādù ní yil Zhozufu zè n bā. Nmye yà ní jìrh Yezu kwā-lò. ⁵⁸N zè n vò Pyālate

sono, n lwəl mò Yezu n la kò n vò n ce. Pyəlate shənə n pə nyí bà bà kwě Yezu bə pə Zhozefu ni.⁵⁹ Zhozefu kwě mò n zə gònò kòbò ò nyě zwězwě n mən piyipyíli mu, ⁶⁰ n vò n ce lú-bòl nándùl wě.* N yà n ce bə kù lú-bòl mó màmyé mó pyò wà, n cìcì yilə. N byíbyíli nákuu nánfòlò n mən pyi mà nyí ni, n zhír. ⁶¹Rəmyé yi ní, ndá Magədala lyi bəko Mare ndá Mare mó dō mó y'à jě tē, bá zə bə yérh bə ză lú-bòl mó. ⁶²E zě nəkəkólé, shirhá y dē ré tɔnɔ mó gá tú e lyě, Yi jì y wŋi-zwálnə bé yé né ciná bé ndá FarezhēĒbá tó dwā bə vò Pyəlate sono, bə wò mò: ⁶³“Yó-cábal, ná lyírĥ bə kòmò w kòbò gá y'à gwě ŋwéné yi ní, ò y'à wò b'ò gə cùwə, ò m'a k'a bwirĥi ò dwā nətò yùwə. ⁶⁴Rəmyé ce, pə nyí bə yili lú-bòl mó ne, kon m'e yí dwā né nətò yá, mùnì ga n kwā-lyi bí bək'a b'e vùr mò, bə zě bə wò lyi bí ni bə n bwirĥi n du cùurì wě yé. Koma bé bəmyé m'a yə yò du náyáó bé.”⁶⁵N wò be: “Á zhe á kwā shədəése. Zhəl-nə á ce bə yili lú-bòl mó ne ndə ámyé gá n'a yăl né.” ⁶⁶Bə zhír bə vò bə kwerhe nákuu w bə pyi cənə, bə cini bə cí myərĥo né, bə zě bə cí yilnə bé mà nyí ni.

Chapter 28

¹Shirhá y dē ré zē nəkəkólé jəməásé yùwà, Magədala lyi bàkó Mare, ndá Mare mó dō mó pyè pyè bə zē bà la vò e byélé lú-bòl mó ne. ²Ce y zhizhì e zhízhì dēdē. Cinnə mú máléka shí dē e bə e byíbyílí lú-bòl mó nákuu w e cí sarh ne, e jòm ò yó. ³È y'à n'è jəjémé ndə wó dwà è n'è lyályó ta. È gándé y'à nyé námpwè pwépwé. ⁴Byébé bà y'à n'è yìlì lú-bòl mó ne mó gá nɔ máléka yá, ywē zə be, bə didi, bə jírɪh ndə cùurì ta. ⁵Kana bé gá yúwá, máléka y wò be: “Ámyé bàk'á dūr ywē yé. À yé bà wó Yezu mú bà pəpa dà-jorhó w yó mó á n'á pyà. ⁶Ŋ tənə nyónò yé; ń bwirhì ndə ń gá yà ń wò né. Bà-nà á nyí ń gá yà ń pyé má, ⁷s'á vò á byili ń kwā-lyi bí ni làlà bà nyí ń bwirhì n zē n du cùurì wé, sə ń tó yé ń la Gəlile. Wó gāà bà m'a nə mɔ né. Wó nyí rí rəmyé à y'à zhe à la ába byilu.” ⁸Kana bé zhír bəl mó nyí ni làlà. Ywē ndə wu-nyó nánfólò y'à zhe be. Bə dūr bà la vò bə cí nyí rí Yezu kwā-lyi bí ni. ⁹Yezu zē n jəl be n wò: “A zē ába.” Bə yí ń nyí ni bə wùlì ń yé né, bə zhe ń nésé ne, bə n'è cèrhé mo. ¹⁰N zē n wò be: “Á bàk'á dūr ywē yé. Zhəl-nə á byili à nyáná bé ne, bə bə zhír bə vò Gəlile. Wó gāà bà m'a nə ne né.” ¹¹Kana bé gá y'à ɲwéné sómá yó bà la yí ní, byébé bà y'à n'è yìlì lú-bòl mó ne mó jàlà zhír bə vò cɔ w wa, bə byili kɔn dèbé gako rə wèrhé mó Yi jì y vwi-zwəlnə bé yé né ciná bé ne. ¹²Yi jì y vwi-zwəlnə bé yé né ciná bé zē bə byé náncésé, bə jòm dwā yó, bə zòm nyí rədù, bə pə wársə nánzhəzhə shədéésé ne, ¹³bə zē bə wò sè: “Wál-na bà ń kwā-lyi bí tó cəcē ne bə b'e vùr mò lú-bòl mó wa nd'á dē. ¹⁴Cɔ w cábal mó gə nyèè rəmyé, ná m'a wèrhé ná gá wó né, ná zòm ndə mɔ, mùnì ga yò bàk'a jòm á yó w yé.” ¹⁵Shədéésé zwé wársé, sə wèrhé ndə bə gá pɔ se nyí ní mú cici. Zòmà né nəmyé j'a làà Zhwifubá sono kɔn m'e yí zà. ¹⁶Yezu kwā-lyi bí shí ndə mādù y zhír bə vò Gəlile, bə jì pyò w ń yà ń byili bí mú yó. ¹⁷Bə gá tú bə nə mɔ, bə wùlì ń yé né bə cèrhé mo, sə bə jàlà y'à n'è ce tátóná. ¹⁸18 N zē n yí bə nyí ni, n zòm ndə be n wò: “Bə pɔ ne kɔn gako pyèlè dē ndə ce yó. ¹⁹Rəmyé yilə, zhəl-nə á ce tənésé gako lyi bí jírɪh à kwā-lyi, s'á mólé be ně wa, Da ndə Byí ndə Eshirhə náàcənə yil yilə, ²⁰s'á cèrhé bə kɔn dèbé gako à byili ába mó, bə zwé rə nyí. Sə nyí-nə à ɲwéné nd'ába dē gako kɔn la m'e yí lú zhó.”

Mark

Chapter 1

¹Yò-ècònò nyí rí rə n'è zòm Yezu Kristə yò mó kùr-ju. ²Bə y'à kē Yi-nyì-zwennə Ezəyi sébé ré wé bà Yi wòwə: Nyí à n'á twí à tuntúm ń la yə ń yé né, n kwèrhe ń sómá yá. ³Cəl n'è bwəl go-elū èpòlò wə, rə zhe: Kwerhe-na Cinnə mó sómá yá, s'á wèrhé sə-byísi sə yə cángá á pō. ⁴Lò mādù ń yà ń tú gɔ-elū èpòlò wə, ń yíl Zhā: ń yà ń ná ń bwəl ń byili lyi bí ni, bə bə pyirhí bə wun, bə mólé be ně wa, mùnì ga Yi pə bé bə yə-bəlwáálé súbri. Sə ń yà ń ná ń mólé be ně wa: ⁵Zhide tənə y púləpúlə lyi bí y'à n'è twí ń sono, bə y'à n'è byili bə dwóáré. Zhā zē n mólé be Zhədé bwí y ně mó wa. ⁶Zhā kāmə-zwí y ń yà ń zù mú y'à wó yómó kur bə y'à m'e sǝ yà, n zə cǝ-tónò n mə n lyé yə. Səsəmè ndə gɔ-tùr rə y'à wó ń kùkú, ⁷ń yà ń ná ń bwəl ń byili lyi-zhā bé ne ń zhe: Nyí-nə lò ɲwéné kwā né ń bānà, ń du àmyé. À yə yírɪh swí s'a kó tē a lwər ń nəcìlə né nyínsi mye cici yé. ⁸Ámyé wó ně w à n'á mólé ába né, sə ńmyé wó Eshirhə y wé ń la ába né móló. ⁹Dwā né nəmyé wé, Yezu shí Gəlile tənə y cɔ w bə n'è byé bə Nazaretə mó w n bə Zhərdē bwí y yó. Zhā mólé mó Zhərdē bwí y ně mó wé. ¹⁰Yezu gá shí ně mó w ń ná ń dwi yí ní, n nə dē yí rí rə pul, n nə Eshirhə Náàcənə è nyé ndə épwené ta, è n'è swé ń yó wə, ¹¹n zē n nyèè cəl rə shí dē rə wò: ń wó à Byi-sónó. À só mó dēdē. ¹²Rəmyé kwā né, Eshirhə y zə mɔ e zhír e vò gɔ-lū èpòlò w wə. ¹³n jòm gāà dwā shə-əna, Shətana zē n jì kùr è n'è swèlè mo. ńmyé ndə gɔ-vwāmá né y'à ɲwéné ndə dwā, sə máləkabá y'à n'è yìlì mu. ¹⁴Rəmyé kwā né, bə zɔ Zhā bə ce byənə-jù wə. Yezu zē n vò Gəlile ń ná ń bwəl yò-ècònò nyí rí rə shí Yi sǝ mó. ¹⁵ń yà ń ná ń wəlè: «Yi rí tēbé bə y'à byili mú yúwá. Yi pyèlè ré bwəlse. Pyirhí-nə á wun, á zwé yò-ècònò nyí rí.» ¹⁶ń yà ń ɲwéné Gəlile nwá y vǝ ne ń ná ń zhəlè, n nə gwànnà bəlyé bə y'à n'è gwé mwá y wə. È wó Shəmə ndə ń da-byí Andrə. ¹⁷N zē n wò be: Bà-nà á tó ne. À m'a ce á gwé numbyínsi. ¹⁸Bə j'a zhír kùr yó, bə yé bə gündwə né ne gāà, bə tó mo. ¹⁹N ká n twé n yí yé né námpólé, n nə Zebede byá bé, Zhake ndə Zhā bə y'à ɲwéné bə bú-bwəl wé, bə n'è kwèrhe bə gündwə. ²⁰N já n zhízhílì n byé bəmye. Bə zhír bə yé bə da Zebede ne ndə ń tuntunnə bé ne bú-bwəl ré wé bə tó Yezu ní ²¹Rəmyé kwā né Yezu ndə ń kwā-lyi bí zhír bə vò cɔ òdù bə n'è byé bə Kapernaom. Shirhá dē ré gá yúwá, n zē n vò dwā-gúlú jì y wə, ń ná ń cèrhé kàrmɔ lyi bí ni. ²²ń gá yà ń ná ń cèrhé ńdá ń səpwá ɲwónó mó ce, ń kàrmó y'à n'è jàr be dēdē. ń kàrmó y'à dà ndə Muiyisi nyá né byilnə bé nyán mó ta yé. ²³Rəmyé yó, bal mādù yà ń ɲwéné dwā-gúlú jì y wə, nəcìlì námməlwélé y'à zhe mo,. N zē ń ná ń bya ń zhe : ²⁴Bəkón ń tú pyá ná sǝ Nazaratə lyi bal Yezu? E zē wó ná zhílù yil ń túwá? ²⁵À yé lò ná-dwí yil ń wó: Yi lò ndə mó. Wó rəmyé rə twí mú ń bà. Yezu zē n bú nəcìlì y n wò: gu ń nyí, sá du bal mó wé. ²⁶E zē e vúvú bal mó, e mà wirhí nánfwélè, e du ń wé. ²⁷Kɔn jàr lyi bí dēdē, bə zē bə n'è bwərh

dwā bə zhe: bə̀kɔ́n yò òndá kòbó èta mó? Ní ná ní cèrhè kàrmò nándùl òndá lò m̀b́b́ ní zhe òwòndó ta. Ní ná ní pè nyí ǹè̀c̀l̀s̀i námmə̀lwǎ̀lɛ mye ne, sə shènɛ sə zwě ní nyí ní. ²⁸Yezu yil ré pú e du rə yí Gəlile tənà y gakó wé làlà. ²⁹Yezu zè n shér dwā-gùlú jì y wé, ímyě òndá zhake òndá Zhā vò shəmə òndá Andərə sō kélé wa. ³⁰Sə Shəmə cǎ-kě mó yala y'à shè ní pyě tē. Yezu gá yúwá, bə j'a zòm nə̀bwə̀l mó yò òndá mɔ. ³¹N yí ní nyí ní, n zə ní jè ne n zhě mo dē. Ní yala né k'a só, n zè ní ná ní tene bə. ³²Yi rí gá tú rə zù, ce y n'è byíbyí, lyi bí zə nə̀bwà̀nà bə gakó òndá byèbè ǹè̀c̀l̀s̀i námmə̀lwǎ̀lɛ y'a zhe mó gakó bə m'e bə Yezu sono. ³³Cɔ w lyi bí gakó y'a tú dwā yó bwərə y nyí ní. ³⁴Sə ní wárh bə nə̀bwà̀nà bə dwí gakó, n jì ǹè̀l̀s̀i námmə̀lwǎ̀lɛ. Sə sà gá y'a yě ní gá wó lò ná-dwí yil mó ce, ní yà ní tá ní yě sà zòm yé. ³⁵Yezu dùlì n zè nəkɔ́kɔ́lé shāā shāā n zè n du òndá ce y gwě yə wárh yé, n vò èpòlò wə, lò gá tənɛ mǎgǎ, ní ná ní ce Yi. ³⁶Shəmə òndá ní tó-dwā bə zè bə n'è pyà mɔ. ³⁷Bə gá tú bə nə mɔ, bə wò mɔ: Lyi bí gakó n'è pyà mó. ³⁸N zè n wò bə: Bà-nà ná vò jàà dō wə, cə-bwǎ́lɛ sà òwénɛ bwə́lbwəl mó wé, m̀ǹi a bwəl yò-ècòndó nyí ní rí gàà mó mye, bə wó rəmyé yil à túwá. ³⁹N zhír n byélé Gəlile tənà y púləpúlə, ní má ní bwəl yò-ècòndó nyí ní bə dwā-gùlú jìsì wé, sə ní yà ní ná ní jì ǹè̀c̀l̀s̀i námmə̀lwǎ̀lɛ. ⁴⁰Dē rə̀d̀d̀, nɔ cəbal mə̀d̀d̀ tú Yezu sono, n jòm ní nə̀dwə́nə yó, n wùlì ní yé né, n lwəl mo n wò: kɔn gə wó n b̀l̀l̀ə, n wó n wárh ne a jírɔ́ wárhgáá. ⁴¹Ní nòndó zə Yezu, n cèlè ní jè n dwərh mo, n wò: Kɔn wó à b̀l̀l̀ə. Wárh ní jírɔ́ wárhgáá. ⁴²Nɔ w j'a zhè kùr yó, n jírɔ́ wárhgáá. ⁴³Yezu zè n gwirhi ní yé, n zòm òndá mɔ n wò: ⁴⁴Zhəl, sà dē n cìnə. Bə́kǎ shènɛ ní wò lò lò ne yé, sà vò ní byili n cìn Yi jì y vwí-zwə́lnə mó ne, sà pə kɔn n gá wárh ní jírɔ́ wárhgáá mó yilə, òndə Muiyisi gá kě nyə né sébé ré wé n byili ní. Rəmyé m'a yə zhən kɔna, rə n'è byili lyi bí ní bə n wárh. ⁴⁵Sə bal mó gá zhír, n bwəl yò w n ce dē n byili. Rəmyé ce Yezu yà ní kə ní wàr ní ná ní zwì cɔ w wa, òndə è gə də shéé ní shèè yé. Ní yà ní òwénɛ gɔ sono, lò gá tənɛ mǎgǎ, sə lyi bí y'a n'è shí jààsé gakó w bə twí ní sono.

Chapter 2

¹È dwā mangelé, Yezu ká n bà kapernaom. Lyi bí lwar bà n ñwéné kélé wa, ²bà zè bà bà nánzhəzhə bà sú jì yá, bà dàl bà zhí pwè nè. Bwəl y'à k'è téné tútwí-ènyí rí ni yé. N zè n ná n byili bí Yi zòmè ré. ³Rəmyé yó, lyi jàlà zə bal mādù n wó gwànà bà m'e bàn n sono. È y'à wó nunə bəna bà y'à zhí mu. ⁴Lyì-zhǎ bé ce bà y'à wār bà la zə mɔ̀ bə yí Yezu yé né yé. Bà zè bà lōrh bōl lyarh ré wa, bà tó gāà bà só mo té Yezu gá zhí mǎgǎ mó ñdó n pyònò w ga. ⁵Yezu gá pwírí bà zhí mu, n zè n wó gwànà y ne: À byí, n nɔ̀ n yə-bəlwaálé sǔbri. ⁶Muyiisi nyá né byilnə bé byèbé bà y'à jé gāà mó zè bà n'è búl bà wé bà zhe: ⁷Byè yil bal mó mǔbó ná n zóm èta, n ná n tǔrh Yi. Lò wó n pe yə-bəlwaále sǔbri, ñdó è dà Yi dúdú? ⁸Yezu lwar bà wun búlà n wé, n zè n wó be: Byè yil á n'á búl rəmyé á wé? ⁹À gá wó gwànà y ne b'e nɔ̀ è yə-bəlwaálé sǔbri, ráá à gá wó y b'è zè e kwè è pyònò w e vò, wó tǝ rə wó náná du? ¹⁰Sə èlāsé á m'á lwar bà numbyíni byí zhe ñwónó ce yó, n wó n pe yə-bəlwaále sǔbri. N zè n zhízhíli n wó gwànà y ne: ¹¹A n'á wəl mó : zè dǝ n kwè n pyònò w n vò jè. Kùr yó, ¹²bal mó shí tǝ n zè n kwè n pyònò w lyi bí gakó yírh wə, n zhír n la jè. Kɔ̀n jàr lyi bí gakó dǝdǝ, bà zè bà n'è cèrhé Yi bà zhe: Nə gwě yə rəmyé mó dwí rí ne gaga yé. ¹³Yezu ká n vò Gəlile mwǝ y yó. Lyi-zhǎ bé y'à n'è zhəl n sono, n zè n ná n cèrhé be kərmɔ̀. ¹⁴N zhír gāà n ná n lyě, n nə Aləfə byí Levyi n jé myəl-kwānde zō jàà wa. N wó mɔ̀: Zè n tó ne. Levyi shí tǝ n zè n tó Yezu n ¹⁵Rəmyé kwā né, Yezu zè n jé Levyi sō n ná n jí kùkú. Məl-kwānd:é zwennə nánzhəzhə ñdó lyi byèbé bà n'è wèrhé yàà yàà bà t'á zwě Yi nyá né y'à tú bà tó ñmyé ñdó kwā-lyi bí bà n'è jí. Bà y'à já dǝdǝ bà n'è tó mo. ¹⁶Farezhǝǝbá byèbé bà wó Muyiisi nyá né byilnə bé mó gá pwírí Yezu tó myəl-kwāndé zwennə bé ñdó byèbé bà t'á zwě Yi nyá né mó ne n ná n jí kùjú, bà bwərh n kwā-lyi bí bà wó: Byè yil á yó-cábal mó ná n tó myəl-kwāndé zwennə bé ñdó byèbé bà t'á zwě Yi nyá né mó ne n ná n jí? ¹⁷Yezu gá nyèè rəmyé, n wó be: Lyi bà zhe bəsəzùli bə lyitwər tum zhe yé. Wó nəbwànà bà zhe n tum. È dà wu-cángá ciná à tú byǝ yé. Wó yə-bəlwaále ciná à tú byǝ. ¹⁸Dǝ rədù, Zhǎ kwā-lyi bí ñdó Farezhǝǝbá y'à lyě bà nyí. Lyi zè bà bà, bà bwərh Yezu bà wó: Byè yil Zhǎ kwā-lyi bí ñdó Farezhǝǝbá kwā-lyi bí n'è lyě bà nyí, ñmyé kwā-lyi bí zè bà t'á lyě bà nyí? ¹⁹Yezu n wó be: Á n'á búl bà lò kǝ-jú gá ñwéné, n zè n byè lyi, bà wó bà b'a yí gāà bà lyě bà nyí, kǝ mó byal mó já n gwě ñwéné ñdó be?, bà wār bà b'a lyě bà nyí yé. ²⁰Sə dǝ ñwéné rə bənà, bà m'a vùr kǝ mó byal mó bà wé. Rəmyé yi ní, bà m'a zè bà lyě bà nyí. ²¹Bà t'á kwè kàmə-jǝ nándwə bà m'è pwí gàn-dó yé. Bà zə y bà pú wə, kàmə-jǝ y nándwə y m'a vwě gàn-dó w e kwərhe e kǝr w e dwini shǎa ga. ²²Bà t'á kwè sə-búlú bà ce nə-bòlse nándwərh wé yé. Bà gá co w né, ò m'a púrh nə-bòlse, ò cici mú ló tǝ, nəbòlse mye j'a cò. Səbúlú wó nə-bòlse nándwərh wé bà mə sə bə ce w né. ²³Shirhá dǝ rədù yùwə, Yezu ñdó n kwā-lyi bí y'à tó kálse wé bà n'è lyě. E já è y'à wó fò yi. N kwā-lyi bí zè bà n'è ké jíjí rí sómá y nyí ni mú. ²⁴Farezhǝǝbá zè bà wó Yezu ni: wó byè yil n kwā-lyi bí n'è wèrhé kɔ̀n dǝbé lò bə sómá zhe sə n wèrhé shrhá dǝ yùwə? ²⁵Yezu wó be: Á gwě yə kɔ̀n ré dǝbé Dəvyidi wèrhé nɔ̀rh mó gá y'à zhe ñmyé ñdó n tó-dwā bé, e já kaka y'à téné bà la jú mú kərmɔ̀ gaga nà? ²⁶N zù Yi jù wə, n kwè búru w bà y'à pɔ̀ Yi ni mú n dǝ. E já wó vwǝ-zwálnə bé dúdú bà zhe sómá bà wó bà dóm wa. Wó Abyataare n yà n wó vwǝ-zwálnə bé yé né ciná bé gakó nánce rəmyé yi ní Dəvyidi kwè búru w n dǝ, n dàl n pə n tó-dwā bé ne bəmye dǝ. ²⁷Yezu zè n súli n wó be: Yi wèrhé shirhá dǝ ré numbyíni yilə, sə rə yə numbyí wèrhé shirhá dǝ ré yil yé. ²⁸Èta, Numbyíni Byí cí shirhá dǝ ré mye.

Chapter 3

¹Ràmyé kwā né, Yezu ká n vò dwā-gùlú jì y wé. Bal màdù yà n ñwéné gàà n jè y'à cùwà. ²Sə byèbé bà y'à ñwéné gàà mɔ jàlà y'à n'è yǎl bə cí yò Yezu yó wə. Bə zè bà n'è myǎlé mɔ, bà la nyí ñdó n gə mà n wárh bal mɔ shírhá dē ré yùwà. ³Yezu wɔ bal mɔ n jè y cù mú ni: Zè n zhì dē lyì bí gako yé né. ⁴N zè n bwàrh lyì bí n wɔ: Shírhí dē ré yùwà, lò zhe sómá n wèrhé cènè ráá lwele? N wɔ n vwarh numbyíni myǎl, ráá n jər è myǎl? Sə bà yə mɔ lyár bà kaka yé. ⁵N zè n nyí bà gako. N lyim zè, n wu zhìlì dēdē, bà wu-kùlì yilə. N zè n wɔ bal mɔ ne: Cèlè n jè yá. N cèlè yə, e j'a k'a bà è jàà wa. ⁶Farezhēbá zè bà du pwè ne, làlà ñdó bà zhàl bà nà Erɔɔde lyì bí, bà la pyà bà gə m'a tó né bə zə Yezu bə gu. ⁷Yezu ñdó n kwā-lyì bí zhír bà vò Gəlile mwǎ y yó, sə lyì nánjəjóló y'à shí Gəlile ñdó Zhide ⁸ñdó Zhərazalem ñdó Yidume ñdó ceme né nyèbé nà ñwéné Zhərdē bwí y epáké mɔ, ñdó nyèbé nà ñwéné Tiiri ñdó Sədō sarh ne mɔ wé, bə du bə tó mo. Bəmyé gako y'à nyèè tèbé n ná n wèrhé mɔ yò. Wɔ rəmyé è ce, bə zè bə bà n sono. ⁹N wɔ n kwā-lyì bí ni bà bə tene bú-bwəl rədù bə pō, muni ga lyì bí bə k'a pyéné mɔ yé. ¹⁰N gə yà n ná n wárh lyì nánzhəzhǎ mɔ ce, lyì bí byèbé gako bà y'à wɔ nəbwàna mɔ y'à n'è jènè dwā, muni ga bə dwàrh mò. ¹¹Nəcílí námməlwǎlsé gə nɔ mɔ, sə tu n yé né sə n'è wúrh sə zhe: N wɔ Yi Byí. ¹²Sə Yezu yà n ná n jì si búlú, n ná n pə se nyí bà sə bə k'a ce bə lwar n gə wɔ né yé. ¹³Yezu zè n jì pyò w yó, n byè lyì bí byèbé n ná n yǎl mɔ bə bà n yala ne. ¹⁴N zè n cír lyì shí ñdó bəlyè bə wé n ce bə jír n tuntúmá. N cír be muni ga bə yə né ñdó mɔ, sə n twí bì bə bwəl yò-écónò nyí rí, ¹⁵n pə bə ñwónò muni bə jì nəcílí námməlwǎlse. ¹⁶Nyí-nə byèbé n cír mɔ yilə né: Shəmə mɔ mǔbɔ Yezu co n yil bə Pyere mɔ, ¹⁷ñdó Zebede byǎ bə Zhake ñdó zhǎ (Yezu co bə yi-lyərsé bə Bwanəzhe; rəmyé n'è yǎl e byili bə bà nyè ñdó dwāgùlú ta), ¹⁸e súlí Andere ñdó Shilipu, ñdó Bəteləmyi, ñdó Məco, ñdó Təma, ñdó Aləfə byí Zhake, ñdó Tade, ñdó yəwǎl ciná bə gùlú w lò màdù n yíl Shəmə, ¹⁹e súlí Zhidə Esəkarəyote, mǔbɔ n myiini Yezu n pə bə zə mɔ. ²⁰Rəmyé kwā né, Yezu zè n vò kèlè wa. Lyì nánzhəzhǎ k'e bə dwā yó. Rəmyé ce rəmyé ñdó n kwā-lyì bí k'è bə yé zhe sə bə jí kùjú cici yé. ²¹N dwí lyì bí gə nyèè rəmyé, bə wɔ: Dəga wɔ n yó ò n'ò yǎl o zhír. Bə zè bə bà, bà la mɔ zal bə m'e vò kwā né. ²²Muyiisi nyó né byilnə bə bà y'à shí Zhərazalem bə bà cɔ w wé gàà mɔ y'à n'è wəl bə wɔ nəcílí námməlwǎlsé pyɔ Bəzəbuli n zhe mo. Jàlà mye y'à n'è wəl bə wɔ nəcílí pyɔ mɔ jàn n mə n ná n jì sì. ²³N zè n byè be, n jì səswalá n pə be n wɔ: Shatana m'a wèrhé etər e jì Shətana? ²⁴təna èdù lyì gə pər dwā ne bà n'è bwí dwā, təna y èmyé t'á la zhǎ e yə təna yé. ²⁵Eta mye, kèlè èdù lyì gə pər dwā ne, bà n'è bwí dwā, kèlè èmyé t'á la zhǎ è yə kèlè yé. ²⁶Shətana gə zè è k'á n'è bwí ñdó è cici, èmyé yò zhili; è pyèlè ré t'á la zhǎ yé. ²⁷Lò wàrh n mà n zù nəjəl-bal sò kèlè wa, n pwà n jè-kon ré, ñdó n yə jèrè n lyè mo n cí yé. Sə n gə lyè mo n zhè, n wɔ n m'ǎ pwà n jè-kon ré gako. ²⁸Yezu ká n súlí n wɔ: Zhəna, à n'á wəl ába: lyì bí wɔ bà m'a nə bə dwááré ñdó bə tùurhí tèbé gako bà n'è Yi mú sǔbri. ²⁹Sə lò mǔbɔ n túrh Ehírhá náàcènè, n wèrhé yə-bəlóló kǔbɔ ò bə sǔbri zhe gaga, sə yə-bəlóló w òmyé b'a mē n yó w dē gako. ³⁰Wɔ bà gə wò bə wɔ nəcílí námməlwǎlé è zhe mo mɔ è ce n zòm èta. ³¹Yezu da-byǎ bə ñdó n ná zè bə bà. Bə zhí pwè nè, bə twí lò bà n byè mo n pə be. ³²N yí ñdó lyì-zhǎ bə jè bə kəkélé mɔ, n wɔ mɔ: Nyí à ná ñdó n da-byǎ bə zhí pwè bà n'è yǎl mɔ. ³³Yezu lyár. N zè n wɔ be: Mɔ n wɔ nà mɔ? Byè bà wɔ à da-byǎ bə. ³⁴N zè n pyírhí n byili lyì bí byèbé bà jè bə kəkélé mɔ mɔ ne wɔ: Nyí à ná mɔ ñdó à da-byǎ bə. ³⁵Lwar-na bə lò mǔbɔ gako n ná n wèrhé Yi pùbùlə, wɔ rəmyé n wɔ à da-byí, n wɔ à nəkó, n wɔ à ná

Chapter 4

¹Rəmyé kwā né, Yezu ká n ji kùr n nò n cèrhè kàrmə lyi bí ni mwé y yó. Lyi nánzhəzhǎ zè bə bə n sono, sə bə gá y'à já dédé mó ce, n zè n zù bǔ-bwəl rədù wə, rə ɲwéné mwé y wé, n jòm té : lyi-zhǎ bé gakó zè bə zhǐ bǔ-cǔ w yó.²N zè n zə səswaálse n mó n cèchè be wé nánzhəzhǎ, n zhe:³Cili-nə: nyí wó bal mǎdù n yà n du n la n twǎ dú. ⁴N gá yú n nò n dwi yi ní, jíjí byǎ bé jàlà ló té sómá y nyí ni. Kúmsi bə sə jí ri. ⁵Bə jàlà ló pátá yó, shó y'à bə já gàa yé. Bə lyí lálà , rə k'a cǐ, rə nèsé gá yə y'à yə té zwi mú yilə.⁶Sə nànyónó w gá byilə, o mà rə, rə k'a cǐ, rə nèsé gá yə té zwi mú yilə. ⁷Bə jàlà ló sər jàa wa. Rəmyé ndə sər ré ga tó dwā rə lyí. Sər ré byi rə pyéné jíjí rí, rə yə byǎ ce ye: ⁸Bə jàlà ló cə kèbé è càn wé, bə lyí, rə byi rə ce byǎ nánzhəzhǎ. Jíjí ywé jàlà ce byǎ shá-ètò shá-ètò, jàlà ce shí-shǎldù shí-shǎldù, jàlà ce zóm zóm. ⁹Yezu zè n súlí n wò: lò n zhe zhǎ n la cilu sá cili¹⁰N gá tú n kəl n yě lyi-zhǎ bé ne n vò n zhǐ kwā né n dúdú, lyi bí byèbé bə y'à zhǐ bə kákélé mə mó, e súlí n kwā-lyi bí shí ndə bəlyè y zè bə bwərh mo səswalá y kùrə. ¹¹N zè n wò be: Yi ce ámyé yé rə pyèlè ré ywé né nà shèè mó kùrə. Sə è wó lyi bí dwā bé yilə, à n'a byili bəmyé ne ndə səswaálse, ¹²mùni ga, bə gə n'è nyí mye, sə bə bə k'a nə yé; bə gə n'è cili mye, sə bə k'a nyèè nà kùrə, bə pyirhí bə wun bə k'a b'a sō mùni Yi pə be sǔbri yé. ¹³N zè n zhízhǐlǐ n bwərh be n wò: Á yəl səswalá y kèbé kùrə? Etər á nə m'a tó né á lwar sə dwā bé kùrə? ¹⁴Nyí twǎ-durnə mó wó Yi zómè ré n nò n dwi. ¹⁵Lyí jàlà n'è cili Yi zómè ré, sə Shətana n'è twí lálà e vùr zómè ré bə y'à zwé bə cí bə wé mó. Bəmyé mó nyé ndə sómá y nyí rí ta. ¹⁶Jàlà n'è cili Yi zómè ré, bə pú e zwé re lálà ndə wu-nyǎ. Sə rəmyé kwā né, bə t'a pyéné bə yě rə jòm bə wé rə pə nər h yé. ¹⁷Bə n'è zwé re kùr yó; sə zwini ráa nònò gə tú Yi zómè yilə, bə n'è ge bə wun lálà. Bəmyé mó nyé ndə pátá y yó mó ta. ¹⁸Jàlà n'è cili Yi zómè ré, sə rəmyé kwā né, ¹⁹lū w kǎbó twǎlǎ né, ndə ò nàcèndé shil, ndə shilə dwā nánzhəzhǎ n'è twí rə zwi bə wé, nə pyéné Yi zómè ré, rə t'a ce byǎ yé. Bəmyé wó nyé ndə sər ré jàa y ta. ²⁰Jàlà n'è cili Yi zómè ré, bə zwé re bə cí bə wé, bə zè bə ce byǎ. Bə jàlà ce byǎ shá-ètò shá-ètò, jàlà ce byǎ shí-shǎldù shí-shǎldù, jàlà ce byǎ zóm zóm. Bəmyé wó nyé ndə ce y kèbé è càn mó ta. ²¹Yezu ká n wò n kwā-lyi bí ni: Bə y'a kwè pàntémé bə pú nàbwéné kùr wə, ráa bə cí pal kùr wə? È dà pàntémé jàa w bə y'a cí y ní? ²²Zhənà, kaka tènè rə shèè, rə t'a la pwé ne du yé. Kaka mye tènè bə yəl bə t'a la re lwar pamparē yé. ²³Lò n zhe zhǎ n la cilu sá cili. ²⁴N ká n wò be: Tèbé Á n'a cili mú, cili-nə re cènè. Zwǎ y kèbé á n'a ce è wé á pə á dwā bé ne mó, wó èmyé cici wé Yi m'a ce né rə pə ámye ne, sə rə m'a súlí kən ne rə pə ába. ²⁵Zhənà, mǎbó n zhe, bə m'a pǔ n mə n súlí. Mǎbó n bə zhe, bə m'a zwé tèbé nàmpólé y n zhe mó mye cici. ²⁶Yezu ká n ji səswalá n wò: Á m'a byili ába kən dèbé rə rə n'è myerhe Yi pyèlè ré. ²⁷Lò gə dù jíjí dwi n ce wa, n zè n vò n y'a dèè, n dèè, n dúlǐ n zè, cǎcè ndə nànyónó ga. ²⁸Jíjí rí n'è lyí rə zè ndə n yəl kən gá n'è tó né yé. Jíjí rí n'è lyí rə cici n, rə jèrè rə tò rə ce cǎ; ²⁹rəmyé kwā né, wó púr h; rə zè rə ce byǎ. Sə rə gə tú rə byil rə zhè, bə n'è jər rə, bə wó jòró yi è yúwá³⁰Yezu ká n wò be: «Bə kón ná m'a m'è myerhe Yi pyèlè ré, ráa səswalá kə ná m'a m'è byili rə gá wó né? ³¹Rə nyé dwā ndə cǔ byí nàmpólé ta, è nyé nàmpólé du lū w báaré dǎma bé byǎ bé gakó. ³²Sə bə gə dù yə, è n'è lyí, e byi nánfǎlò du báaré wé ré gakó, e tò jèrh nánfwaàlè. Kúmsi n'è twí sə cí sə jàlà è ywəl mó wə.» ³³Èta, Yezu yà n nò n tó səswaálse nánzhəzhǎ denne n byili bi Yi zómè ré ndə bə gá y'à wó bə m'a nyèè rə kùr né. ³⁴N yà n tá n zóm ndə be ndə è gə dà ndə səswaálse yé. Sə è gə wó nmyé ndə n kwā-lyi bí dúdú, n yà n nò n byili bi sə gakó kùrə. ³⁵Rəmyé yù w cici, dǎdèné y gá tú e yí, Yezu wò n kwā-lyi bí ni: «Bà-nà ná byerhe ná vò mwé y èpákè.» ³⁶Bə ce lyi-zhǎ bé zhǐr bə la jè. Yezu kwā-lyi bí zè bə kwè mò ndə bǔ-bwəl ré tèbé n yà n ɲwéné rə wé mó. Bǔ-bwələ dwā mye y'à pú n kùrə. ³⁷Zho nánfǎlò zè ò n'ò ce, nǎ mó zè mò n'è zwi bǔ-bwəl ré n yà n ɲwéné rə wé mó wə, rə n'è yǎl rə sú. ³⁸Yezu yà n pyé bǔ-bwəl ré kwā y wa, n zə yó-kǎ n kwé n yó, n dǎ. N kwā-lyi bí zè bə zhàrh mò, bə wò: «Yó-cábal, n tá n gá nò gá la cú mú ni?» ³⁹N shí jan ré wé n zè, n bya zho wə, n wó mwé y nǎ mó ne: «Shǐ n nyí. Yě n sò w ne.» Zho w j'a zhízhǐlǐ o kwí. Nǎ mó mye zhǐ shéé. ⁴⁰N zè n wò n kwā-lyi bí ni: «Byè yil á n'a dūr ywé? Á gwé yə ne zhǐ nà?» ⁴¹Ywé nánfǎlò zè rə zhe be. Bə zè bə n'è wəl dwā ne: «Bal mó mǎbó wó tər lò, zho ndə mwé nǎ mye m'è shèné n nyí ni?»

Chapter 5

¹Yezu ñdá ní kwā-lyi bí yú mwá y épákè Zherasa lyi bí tənà y wa. ²N shí bú-bwəl ré wé n du. Lò mādù nàcílí namməlwélé y'à zhe já n shí lú-bòlà w n du n bà n jəl mo. ³N yà ní ná ní zwé lú-bòlà bé wa. Lò lò yà ní wār mō ní ná ní lyé ñdá nyáná mye cici yé. ⁴Twər nánzhəzhǎ bə y'à lyé ní nésé ñdá cəbse, bə lyé ní jèsé ñdá nyáná, n sá cəbsé ñdá nyáná né ga. Lò yà ní tənè ní zhe jàn ní mà n ɲwéné n zə mɔ yé. ⁵Twéé gako, cəcə ñdá nənɔ́nɔ́ ga, ní yà ní ɲwéné lú-bòlà bé wa, ñdá pyār ré wa, ní ná ní wūrḥá, ní ná ní zə nákuulí ní cəmè ní cinà. ⁶N gá nɔ́ Yezu ñdá ní gwé ɲwéné pyépyé, n dūr n jòm ní nədwəná yó n wùlì ní yé né, ⁷n wūrḥ dǎ dǎ n wɔ́: «Yezu, Dǎ cábal Byí, etər n ná n yāl ní wərḥé ne né? À n'á lwəl mó Yi yil ré yilə, n bəká nwéné né yé.» ⁸Yezu yà ní ná ní wəl nàcílí y ní b'è du bal mó wé. Wó rəmyé è ce bal mó wɔ́ èta. ⁹N zǎ n bwərḥ mō n wɔ́: «N yil byé?» Bal mó wɔ́ mɔ́: «Á yil «Nánjəjóló», ná gá já mó yilə.» ¹⁰Sə ní yà ní ná ní lwəl Yezu ní bà ní bəká n jì nàcílí sə du bà tənà y wé yé. ¹¹Kùkùr nánzhəzhǎ y'à zhí pyò òdù nəbán ne gàà, rə n'è dòm gɔ. ¹²Nàcílí zǎ sə lwəl Yezu ní sə wɔ́: «Yé ná vò é zù kùkúurí tǎbè èta mó wé.» ¹³N zǎ n pə se sómá. Sə du sə zù kùkúurí wé. Rə gako j'a dūr rə cəcélé pyò w rə ló mwá y wə, rə mǎ gàà rə cì. Rə gako y'à yú mǔɔ́rhè rəlyé. ¹⁴Lyì bí byébè bə y'à n'è yilì kùkúurí ní mǔ dūr bə vò e byilì cɔ w wa, ñdá cə-byísi sə ɲwéné cɔ w vɔ́ nè mó wé. Lyì bí zǎ bə la vò bə nyí kɔn ré tǎbè rə wərḥé mó. ¹⁵Bə yí Yezu sono, bə pwírí mǔbó nàcílí namməlwəlsé y'à zhe mó ní surḥə né k'a bə dwā yó, n zù gānde ní jǎ tǎ. Ywé zə bə. ¹⁶Byébè bə y'à ɲwéné gàà bə nɔ́ yò w ñdá bə yírḥá mó, cǐ bí kɔn gá tó né ñdá mǔbó nàcílí y'à zhe mó, ñdá kɔn gá tó né ñdá kùkúurí mǔ mye. ¹⁷Bə zǎ bə lwəl Yezu ní bà ní du bə cɔ w wa. ¹⁸Yezu gá tú ní ná ní zwí bú-bwəl ré wə, bal mó mǔbó nàcílí y'à zhe mó zǎ ní ná ní lwəl mō bà ní mà n tó mo n vò, ¹⁹sə Yezu yə shéné yé. N wò mɔ́: «Ká vò jè, ní byilì kɔn dǎbè gako Cinna mǔ dūr n nɔ́nɔ́ n wərḥé n yil mó n dwí lyi bí ní.» ²⁰Bal mó zhír n vò Ceme-shí tənà y wa, n bwəl n byilì kɔn dǎbè gako Yezu wərḥé ní yil mó. Kɔn jār lyi bí gako dǎdǎ. ²¹Yezu zǎ n zù bú-bwəl ré wə, n byerhe n ká n vò mwá y épákè, ní zhí mwá y bú-cǔ w yó. Lyì nánzhəzhǎ zǎ bə bə ní sono. ²²Dwā-gùlú jì yó-cábal mādù mye zǎ n bà, ní yil Zhəyiiri. N gá nɔ́ Yezu, n tu ní nədwəná yó, n wùlì ní yé né, ²³n lwəl mō ñdá ní wu gako n wɔ́: «Á bəká bə jàn zhe, ní ná ní yāl n cì. Bǎ zə n jǎ ní dwərḥ mō, mùnì ga n wārḥ n nə ní cinà.» ²⁴Yezu zhír n tó mo ní la. Sə lyi nánjəjóló y'à tó, bə y'à n'è pyéné mɔ. ²⁵Sə nyí kǎ mādù yà ní ɲwéné gàà, ní yà ní tu yó, o wərḥé byinə shí ñdá nəlyé ñdá ò n'ò lyèè mɔ. ²⁶N yà ní nwéné dǎdǎ lyitwərə nánzhəzhǎ jǎ wə, n zhilì ní jǎ-kɔn ré gako n mə n shilì ní cinà, sə ní yə wārḥ yé. Címí y gaga mó j'a kwerhe è n'è nyááse. ²⁷N gá nyèè bə n'è zòm Yezu yò, n zǎ n bà n tó kwā né n zù lyi-zhǎ bé wé, n jǎ jǎ lyi bí n yí n tó Yezu kwā né n dwərḥ ní kàmə-zwí y ní, ²⁸bə ní yà ní ná ní téré ní wé ní zhe: «Bá à gə dwərḥ ní kàmə-zwí y ní mye cici, à m'a wārḥ.» ²⁹Rəmyé yí ní, jəl mó mə y'à n'è dwi mǔ j'a zhízhilí mə kwí kùr yó. N já n tó ní yala né wé n lwar bə ní címí y zhè. ³⁰Rəmyé yó cici, Yezu já n lwar bə jàn shí ní yala ne rə shár. N pyírḥí lyi-zhǎ bé cəcəl wə, n bwərḥ n wɔ́: «Mǔ lò ní dwərḥ à kàmə-zwí y ní?» ³¹N kwā-lyi bí wɔ́ mɔ́: «N nə lyi bí gá n'è pyéné mó né, ní jà n ná n bwərḥ bə wɔ́ mǔ lò ní dwərḥ mó?» ³²Yezu zǎ n pyírḥí n nyí lyi bí bə kəkélé mɔ mó wé, ní la mə n lwar lò yil ní wərḥé èta mó. ³³Ywé y'à zhe kǎ mó, ní ná ní kəkə, ní gá yà ní yé kɔn dǎbè rə wərḥé ní yala né wé mó yilə. N twé n yí Yezu yala ne, n tu ní nədwəná yó, n wùlì ní yé né, n byilì mu ní wu pamparǎ. ³⁴Yezu zǎ n wɔ́ mɔ́: «Á bəká, n gá zhí Yi ní mǔ ce, n nɔ́ n cinà. Címí y è y'à zhe má mó zhè. Zhəl ñdá yə-zúlá.» ³⁵Rəmyé yó, lyi shí dwā-gùlú jì y yó-cábal mó sǔ kélé w bə bə ñdá Yezu gwé ná ní zòmà, bə wɔ́ dwā-gùlú jì y yó-cábal mó ne: «N bəká mó tənè yé. Bəkón yil n b'á ká lyèè yó-cábal mó?» ³⁶Sə Yezu yə bəmyé zòmà né cili yé. N zǎ n wɔ́ dwā-gùlú jì y yó-cábal mó ne: «Bəká dūr ywé yé. Nmyé wírí ní zhí ní.» ³⁷N yə shéné lò dǔ tó mo, è gə dǎ Pyere ñdá Zhake ñdá ní da-byí Zhǎ. ³⁸Bə gá yú dwā-gùlú jì y yó-cábal mó sǔ kélé wa, Yezu pwírí lyi bí n'è kúrḥá, bə n'è wūrḥ bə m'è ce sǔ dǎdǎ. ³⁹N zù kélé wa, n bwərḥ bə n wɔ́: «Bəkón sǔ á n'á ce èta mó? Byé yil á n'á kúrḥá? Bəsəbwélé y wó dé è dǎ. È yə cì yé.» ⁴⁰Lyì bí zǎ bə n'è mɔn mɔ. N ce bə gako du pwé nè, n zǎ n zə bəsəbwélé y da ñdá è ná ñdá ní kwā-lyi bí bə tɔ́ y bə tó mo, n mə n zù jì y kébè bəsəbwélé y pyé è wé mó wə. ⁴¹N zə bəsəbwélé y jǎ nè, n wɔ́ ya: «Təlītə kum!» (Rə kùr wɔ́: «Á bəká, à n'á wəl mó, zǎ dǎ!») ⁴²Rəmyé yó cici, bəká mó já n shí tǎ n zǎ ní ná ní zhələ. Lyì bí gá nɔ́ rəmyé, bə wun zǎ dǎdǎ. Bəká mó yà ní zhe byinə shí ñdá nəlyé. ⁴³Yezu zǎ n gwirhi ní yé, n pə bə nyí bə bə bə k'a shéné lò lò lwar yé. N zǎ n súlì n wɔ́ bə: «Pa-na mɔ kùjú n jí.»

Chapter 6

¹Ràmyé yó, Yezu zhír n vò n da-dò, sà n kwā-lyi bí y'à tó mo bà vò. ²N zè n vò dwā-gulú jì y wé shìrhá dē ré yùwà, n ná n cèrhè kàrmò lyi bí ni. Kòn jàr lyi bí byèbé bà y'à n'è cili n zòmà né mó nánzhəzhǒ, bà zè bà n'è wàlà: «Yè mǒbò nò zòmà né nyèbé èta mó né? Yè n nò surhə né mye èta mó né? Sə màmyaarhé tèbé n ná n wèrhé mó, yè n nò rə né? ³È dà Mərə byí mú n ná n shəl dàaré mó nà? È dà ñmyé n wó Zhake ñdó Zhoze ñdó Zhidə ñdó Shəmə da-byí mú nà? È dà n nəkwa bé bà tó nába bà ñwéné nyónò nà?» Wó ràmyé è ce bà y'à t'à zwé Yezu zòmà né yé. ⁴N zè n wò be: «Bà n'è nyàm Yi nyi-zwennə jààsé gako wə, sà bà t'à nyàm mò n da-dò w ñdó n da-byá bé ñdó n da sō kélé w yé.» ⁵Yezu yə ñwéné n wèrhé màmyə òdù ga gaa, è gə dà nəbwànà mangelé, n cí n jē bà yó, bà wárh, ⁶sə bà gə yə Yi ni zhí mú jàr mò. ⁷Dē rədu, n byè n kwā-lyi bí shí ñdó bàlye y, n jì kùr n ná n twí bì bàlye bàlye. N pə be ñwónó, m̀̀ni bà jì nəcĩsi namməlwǎse. ⁸N pə be nyí n wò: «Á bàk'á zə kaka sómá y kó yilə, ñdó è gə dà dà-dólò dúdú yé. Á bàk'á zə búru ráá bǒla yé; á bàk'á ce wárese mye á byé yé, ⁹s'á ce nəcílə á nər̀h né, s'á bàk'á zə kàmə-zùrh sàlye sàlye yé.» ¹⁰N wò be n súlì: «Á gə yú mǎgǎ, kélé kèbé á la è wé zul mó, s'á mē gaa kòn m'e yí dē ré tèbé á la jàà y ẹmyé wé zhír mó. ¹¹Cò kǒbó á zù ò wé, ò lyi bí gə yə á zhəlé zwé bà cili á zòmà né, s'á k'á du cò w ọmyé wa, á pwà á nər̀h. Sə ràmyé m'a yə myər̀hò ò n'ò byili bà bà yò zhìlì.» ¹²Bə zhír bà vò bà bwəl bà byili lyi bí ni bà bà pyirhí bà wun. ¹³Bə y'à n'è jì nəcĩsi namməlwǎse, bà n'è zal nwě bà tútú nəbwànà nánzhəzhǒ bà wárhá. ¹⁴Yezu yil du jààsé gako wə. Pyǒ Erɔɔde mye nyèè n yò. Lyi bí jàlà y'à n'è wəl bà wó Zhā-Bətiisi n ká n bwirhì n du cùurì wé, bà wó ràmyé è ce n zhe ñwónó n ná n wèrhé màmyaarhe. ¹⁵Sə jàlà y'à zhe bà wó Elyi. Jàlà mye y'à zhe bà wó Yi nyi-zwennə ñdó Yi nyi-zwennə bé dwā bé ta. ¹⁶Erɔɔde gə nyèè ràmyé, n wò: «Zhā-Bətiisi mú à ce bə gǒ n yó w mó n ká n bwirhì!» ¹⁷Wó Erɔɔde cìcì n yà n ce bà zə Zhā bə lyé mo bà ce byənə-jù wə. Erɔɔde yà n jù n da-byí Shilipu kē Erɔɔjaade. ¹⁸Zhā zè n ná n jì mu búlú n zhe: «N bə sómá zhe n ná n jì n da-byí mú kē mó yé.» ¹⁹Erɔɔjaade lyim zè rə n'è yì Zhā ràmyé yilə. N ná n yǎl n ce bə gu mu, sà n yà n wàr yé, ²⁰bə Erɔɔde yà n ná n dūr Zhā ywē, n gə yà n yé bà Zhā wó wu-cángá cí, n jà n wó Yi lò yilə. N yà n bə shē n yò yé. N gə ná n cili Zhā zòmà né, n kə n yəl n gə ná n wèrhé né yé, n jà n yà n só nà cilu. ²¹Dē rədu, Erɔɔde yà n ná n wèrhé n lul dē yò lyirh címsi. N byè n kwā lyi-fwàalé ñdó shədéésé yó-cíná bé, ñdó Gəlile tənà y lyi-fwàalé gako. Erɔɔjaade já n tó ràmyé denne n nə bəl. ²²N bəkó zù címsi jàà y wa, Erɔɔde ñdó lyi bí byèbé bà y'à n'è jì kùjú w mú gako yé né, n sa. Bà wun yə nyèn. Erɔɔde zè n wó bəkó mó ne: «Kòn dèbé n ná n yǎl sá lwəl nè.» ²³N súlì n wó mó: «À n'á bwəl mó nyí: kòn dèbé gako n gə lwəl nè, à b'a pǒ re, bá è gə wó à tənà y kəkàlà mye.» ²⁴Bəkó mó du pwè nè n bwər̀h n ná n wò: «Bəkón à m'a lwəl?» N ná wò mó: «Lwəl Zhā-Bətiisi yó wá.» ²⁵Bəkó mó ká n kwè yəwǎl yəwǎl, n yí pyǒ mó nyí ni n wò mó: «À n'á lwəl mó bà n cí Zhā-Bətiisi yó w nəzhǐ wé ẹlǎs-ẹlǎs n pē.» ²⁶Pyǒ mó wu zhìlì, sà n gə yà n bwəl nyí lyi bí byèbé n yà n byè mó yirh w mó ce, n yə ñwéné n cē yé. ²⁷N já n zhízhílì n twí n shədáá èdù, n wò b'è zhəl e zə Zhā yó w e bà. Shədáá y zhír e vò byənə-jì y wə, e gǒ Zhā yó wá, ²⁸e cí nəzhǐ wə, e zə e bà e pə bəkó mó ne. Bəkó mó kwè n pə n ná ne. ²⁹Zhā kwā-lyi bí gə nyèè ràmyé, bà vò bà kwè mò bà ce. ³⁰Yezu tuntúmá bé k'a kwè bà bà n sono, bà byili mu kòn dèbé gako bà wèrhé ñdó dèbé bà cèrhè lyi bí ni mú. ³¹Sə lyi nánzhəzhǒ y'à n'è twí Yezu sono bà k'á kwè. Ràmyé ce ñmyé ñdó n kwā-lyi bí y'à bà yé zhe sà bà jì kùjú mye cìcì yé. N zè n wó n kwā-lyi bí ni: «Bà-nà ná kəl ná vò kwā né, lò lò gə tènə mǎgǎ, á shír̀h nǎmpólé.» ³²Bə zhír bà vò bà zù bú-bwəl rədu w bà dúdú, bà la jàà èdù wə, lò lò gə tènə mǎgǎ. ³³Sə lyi nánzhəzhǒ nò be ñdó bà la, bà lwar bà wó bəmyé. Bə shí ceme né gako wé bà du, bà dūr ñdó bà nər̀h bà jèrè Yezu ñdó n kwā-lyi bí gaa. ³⁴Yezu gə shí bú-bwəl ré wé, n nə lyi bí bà zhí dwā yó nánzhəzhǒ. Bà nònò zə mə, bà bà y'à nyé ñdó pyiisi shəbé sà bà kálna zhe ta. N zè n jì kùr n ná n cèrhè bə wé nánzhəzhǒ. ³⁵Ce y y'à n'è yìlì, n kwā-lyi bí zè bà yí n nyí ni bà wò mó: «Nyónò wó gə-elù. Kélé tènə bwəlbwəl yé. Ce y mye j'à n'è yìlì. ³⁶Ce lyi bí zhír bà vò jààsé shəbé sà bwəl mó ñdó cə-bwǎlsé wé, bà yə kùjú bà jí.» ³⁷Yezu wò be: «Á cìcì pa-na be kùjú bà jí.» Bə bwər̀h mò bà wò: «Ná zhəl ná zə dwā zwǎ-àlye tum wárese ná m'é yé búru ná b'è pə be bà dǒ?» ³⁸N wò be: «Zhəl-nə á gwé á nyí wó búurì mǎngal rə ñwéné á byé.» Bà gə zhəl bà gwé, bà wò mó: «Búurì rənu ñdó ẹmǒrh sàlye sà ñwéné ná sō.» ³⁹N zè n pə be nyí bà bà ce lyi bí jòm kùkùlə kùkùlə gə w nánlyò yó. ⁴⁰Bə jòm zǒm zǒm, ñdó shí-ènu shí-ènu. ⁴¹N zè n kwè búurì rənu w ñdó ẹmǒsə sàlye y, n kwè n nyí dē, n ce Yi nəbána, n zè n kə kə búurì dwā wa, n pə n kwā-lyi bí ni bà m'e tə lyi bí. N zə ẹmǒsə sàlye y mye n tə lyi bí gako. ⁴²Lò gako dǒ n sú. ⁴³N kwā-lyi bí pwà búurì ñdó ẹmǒsə yəywaalé rə dàl mó rə sú círhni shí ñdó nàlye. ⁴⁴Bala bé byèbé bà dòm búurì mú y'à wó mǒðrhè rənu. ⁴⁵Ràmyé kwā né, Yezu já n zhízhílì n ce n kwā-lyi bí zù bú-bwəl ré wé lálà, bà jèrè bà la mwá y ẹpáké Bətəsəyiidi səta, ñdó ñmyé cìcì ná n pə sómá lyi-zhǎ bé ne bà k'á la jè. ⁴⁶Lyi bí gə lyé bà zhè, n zhír n vò n jì pyǒ òdù yó n la Yi co. ⁴⁷Ce y yìlì ñdó bú-bwəl ré ñwéné mwá y cəcəl wə, sə Yezu yà n zhí pwè nè bú-cù w yó n dúdú. ⁴⁸N pwírì n kwā-lyi bí n'è nwénè ñdó bú-bwəl ré swǎl mó, bà zho w y'à zǎ bà yé, ñdó ce y bwəl ló. N zhír n ná n zhəl nē mó yó n la bà sō, n yà n la bà lyí. ⁴⁹Bə gə nò mə n ná n zhəl nē mó yó, bà y'à n'è búl bà wó yóló. Bə wúr̀h, ⁵⁰bə bà gako nò mə, sà bà y'à n'è dūr ywē. Ràmyé yó, Yezu zòm ñdó be n wò: «Á bàk'á dūr ywē yé. Kám-na á wun, bà wó àmyé.» ⁵¹N zè n zù bú-bwəl ré tèbé bà ñwéné rə wé mó wə. Zho w j'a kwí. Sə bà wun y'à n'è zhizhiri. ⁵²Bə yó-kùlì y'à ce bà yə búurì kó mó kùr nyèè yé. ⁵³Bə gə byerhe mwá y bà zhè, bà yí bú-

cũ w kòbó ò ză Zhenēzaretē tənà y səta mós né. ⁵⁴Bə gə shí bŭ-bwəl ré wé bə du, lyi bí lwar Yezu pá r lálà, ⁵⁵bə dūr bə vò cə w wa, bə pwà nàbwànà ñdà bə pyèndè ga bə m'e vò jàà kèbè gako bə gə nyèè bə Yezu ŋwéné è wé mó wə. ⁵⁶Ŋ gə yú mǝgǝ gako, bá è gə wó cə-fwààlè ráá cə-bwǎlse, ráá gə vúúrí wé, lyi bí n'è pwà bə nàbwànà bə bə twí bə cí dwǎ-gùúlí jààsé wa. Bə n'è lwəl mò bə n'è nàbwànà bə dwèrh n'è kàmə-zwí y bərhá né ne cìcì. Sə byèbè gako bə y'à n'è dwèrh y mó y'à n'è wárhá.

Chapter 7

¹Farezheēbá ndá Muiisi nyá né byilnə bé jàlà shí Zhərazalem bə bə dwā yó Yezu sono.²Bə nə ní kwā-lyi bí jàlà bə n'è jí kùjù ndá bə yə bə jèsé sàm yé. (È n'è yál e wò bə bə yə sè sàm ndə bə lùl-e-pwírí y gá n'è byili ní yé. ³Lwar-na bə Farezheēbá ndá Zhwifubá gakó y'à n'è zwē bə nambala bé lùl-e-pwírí y nyá né: bə y'à t'à jí kùjù ndá bə yə jèrè bə sà bə jèsé náacənə yé. ⁴Bə gə shí lyi-zhā w bə túwá, bə t'à jí kùjù ndá bə yə jèrè bə zhérhé n'è bə yó ndə bə lùl-e-pwírí y gá n'è byili ní. Bə zhe lùl-e-pwírí tuntwāə dwā nánzhəzhə bə n'è wèrhé. Bə n'è zhəzhéle bə zósé ndá bə kwālné, ndá bə kùjù nəzhísí, ndə bə nyá né gá n'è byili ní.)⁵Farezheēbá ndá Muiisi nyá né byilnə bé gá nɔ Yezu kwā-lyi bí bə n'è jí kùjù w bə j'à yə bə jèsé sàm, bə bwərh mò bə wò: “Byè yil n kwā-lyi bí t'à zwē lùl-e-pwírí y nyá né? Bə t'à sàm bə jèsé ndə lùl-e-pwírí y gá n'è byili ní bə m'è jí kùjù.”⁶N wò be: “Á wó myinù ciná. Kɔn dèbè Yi nyi-zwennə Ezəyi byili á shò-kwā né mó wó zhəná. N kē bə Yi wòwə: ‘Lyi bí byēbè wó bə nyú w dúdú bə n'è cèrhé ne né, sə bə wun ní nye ndá ne. ⁷Bə n'è cèrhé ne, sə bə còrhó w bə kùr zhe yé, bə kɔn dèbè bə n'è cèrhé lyi bí ni mú wó numbyinsi nyá.’”⁸Yezu zè n súlí n wò: «Ámyē yē Yi nyá né ne, á k'a n'a zwē numbyinsi lùl-e-pwírí nyá.»⁹N kə n wò: «Á n'a búl b'a gá dwí Yi nyá né tē, á zē á n'a zwē á səpwā lùl-e-pwírí y nyá né mó càn? ¹⁰Muiisi wòwə: ‘Nyám n da ndə n ná.’ N súlí n wò: ‘Lò mōbó n bwəl lwele n pə n da ráá n ná ne, bə mǎ sə bə gu mú.’”¹¹Sə ámyē n'a wəl lyi bí ni bə lò wó n wəl n da ráá n ná ne: ‘Á zhe kɔn à y'a n'a yál a pǎ, sə wó Yi ni à mǎ s'a pə rɛ,’ ¹²Á n'a wəl bə lò gə wò èta, kɔn k'è dà nyós bə n sē be yé. ¹³Èta mó, á lùl-e-pwírí y á n'a cèrhé dwā ne mó ce Yi zòmè ré jìrh kɔn nánfò. Á j'a n'a wèrhé wē dwā nánzhəzhə rəmye wó èta.»¹⁴Yezu kə n byē lyi-zhā bé n wò be: «Á gakó cili-nə kɔn dèbè á la ába byilu mú, s'a nyèè rə kùrə. ¹⁵È dà kɔn dèbè rə n'è shí pwē nē rə zwi numbyíní wé mó, rə n'è pə y jìmdí yé. Wó dèbè rə n'è shí numbyíní wé mó rə n'è pə y jìmdí. [¹⁶Lò n la cili, sá cili.]”¹⁷N gá tú n zhír n yē lyi-zhā bé ne n zù kèlè wa, n kwā-lyi bí zē bə n'è bwərh mò zòmè ré rəmye kùrə. ¹⁸N wò be: «Ámye bə rə kùr nyé nà? Á yəl bə kɔn dèbè rə n'è shí pwē nē rə zwi numbyíní wé mó wà rə n'è pə y jìmdí? ¹⁹Á bə ne bə kɔn dé rəmye t'a zwi n wu w wé, wó n súlú w rə n'è zwi ní. Rəmye kwā né, n gə la n ná nē jòm, rə zē rə k'a du?» Yezu wò èta n mə n byili bə lò wó n mà n jí kùjù dwí gakó. ²⁰N kə n wò: “Wó kɔn dèbè rə n'è shí numbyíní wé rə dwi pwē nē mó rə n'è pə y jìmdí. ²¹Lwar-na bə wó numbyíní wu w wé búlə námməlwālse n'è shí ni: yàà yàà tuntwāə ndə ɲwólè ndá lyi-guuri, ²²ndá fwəl tumə, ndá dō kɔn yál, ndá wu-kùlú ndá myinù, ndá wà rə n cìn n hə n pyéné tuntwāə, ndá bwē-dür, ndá dō yil zhilù, ndá cìn-byilu, ndá lyi-bəyuru tuntwāə. . ²³Tuntum-bəlwālsé səmye gakó n'è shí numbyíní wé, sə pə y jìmdí.”²⁴Yezu zhír gàà n vò Tiiri tənà y wa. N yí n zù kèlè èdù wé, sə n yà n tá n yál bə lò lwar n nyi ni gàà yé, sə n yə ɲwèné n shèè yé. ²⁵Kē mādù nəcílí námməlwélé y'a zhe n bə kó, kē mó nmye mó nyèè bə n'è zòm Yezu yò, n bə Yezu sono, n tu n nədwaná yó n wùl n yé né, ²⁶n lwəl mò bə n jí nəcílí y námməlwélé y e du n bə kó mó wé. Kē mó jà n yà n dá Zhwifu yé. N yà n wó Siri tənà y cɔ òdù bə n'è byē bə Fenishi lyi bə kó²⁷Yezu zè n wò mò: “Yē bə sóná bə jèrè bə jí bə sú. Kɔn bə mǎ bə bə kwē bə sóná kùjù bə pə kùl-bwālse ne yé.”²⁸Kē mó wò mò: “Rəmye wó zhən yó-cábal, sə kùl-bwālsé mye y'a jí kùjù w yəywaalé rə n'è lwé tē bə sóná bé kùr w mó.”²⁹Yezu zè n wò mò: “N gá lyár èta mó yilə, ká vò jè, bə nəcílí y du n bə kó mó wé.”³⁰Kē mó gá zhír n yí jè, n pwírí nəcílí y du n bə kó mó wé, n pyé pyònò w wə. ³¹Yezu zhír Tiiri tənà y wa, n tó Sədǎ, n lyē n tó Ceme-shí tənà y wa, n ká n bən Gəlile mwǎ y səta. ³²Bə zə bal mādù bə bə n sono. Bal mó yà n wó səbòrhò, n wà rə n nə n zòm yé. Bə lwəl Yezu ni bə n cèlè n jē n yó. ³³Yezu zə bal mó n du lyi-zhā bé wé n vò kwā né, n ce jəfóla bal mó zhā né wa, n pùrh tətà rə n mə n dwərh n məjòlò w ne, ³⁴n kwē n nyí dē, n shírh fwàà, n zè n wó bal mó ne: “Efata.” (Rəmye n'è yál rə wò: “Púr.”)³⁵Rəmye yi ní cici, bal mó zhā né j'a púr, n məjòlò w mye bwélé. N zè n nə n zòm wárhé wárhé. ³⁶Yezu zè n pə nyí lyi bí gakó ne, bə bə bə k'a wó lò nè yé. Sə n gə pə be nyí gakó, bə wà rə bə n'è pyéné yé. Bə y'a kwerhe bə bwəl tēbè n wèrhé mó bə byili. ³⁷Sə n gá wárh bal mó mó jà rə lyi bí dēdē kɔn lyē ce ne. Bə y'a n'è wələ: “N tumə né gakó càn. N nə n ce səbwààrhé mye cici zhā nyèè, n ce nyi-bə dāāre ɲwèné rə zòm.”

Chapter 8

¹Dwā né nàmyé wé, lyi nánzhəzhǒ k'e bà dwā yó Yezu sono. Bà y'à bà kaka zhe bà la jú yé. N zè n byè ní kwā-lyi bí n wò be: ²«Lyì-zhǎ bé byèbé gá ṇwéné ṇdó ne mó zhe dwā nètò zà, e jà bà bà kaka zhe bà la jú yé. Bà nònò zhe ne. ³Bà jàlà jààsé j'à nye. À gə ce bà k'ā kwě ṇdó nərɁ, bà t'ā la ṇwónò bà yì jè yé.» ⁴N kwā-lyi bí wò mò: «Yè ná nə m'ā nə kùjú ní gə-elū èpòlò w kòbó wé, ná pə byèbé gako ne bà jí bə sú?» ⁵N zè n bwərh bè n wò: «Búúri mǎngal rə ṇwéné á byé?» Bà wò mò: «Búúri tǎlpyè rə ṇwéné ná sò.» ⁶N ce lyi bí gako jòm té, n zwé búúri tǎlpyè y n ce Yi nàbána, n ká ká re dwā wa, n pə ní kwā-lyi bí ni bà bà zwé bə m'e tǎ lyi bí. N kwā-lyi bí zè bə zwé búúri bə m'e tǎ bə. ⁷Yezu kwā-lyi bí y'à zhe émò-bwǎlse mǎngélé mye. Yezu ce Yi nàbán səmye yilə, n zè n wò ní kwā-lyi bí ni bà bà zwé səmye bə b'e tǎ lyi bí. ⁸Bə jí bə sú. N kwā-lyi bí pwà yəywaalé rə dàl mó rə sú cǐrhni nyǎlpyè. ⁹E jà lyi bí y'à yú ṇdə lyi mòòrhè rəna ta. Rəmyé kwā né, n zè n ce bə k'a kwě. ¹⁰Rəmyé yó cici, ṇmyé ṇdó ní kwā-lyi bí j'a zhízhíli bə zù bú-bwəl ré wə bə k'á la Dəlmənutə tənà y wa. ¹¹Farezhǎbá tú bə jí kùr bə n'è mǎ nyə-pǎr ṇdó Yezu. Bà y'à n'è yǎl bə zhè mò. Bə zè bə n'è lwəl mò bà ní wərhé mǎmyo, ò n'ò byili bə wó Yi rə twí mù. ¹²Yezu shǐrh fwàà, n zè n wò: «Byè yil lū w kòbó lyi bí n'è yǎl b'ā wərhé mǎmyo? Zhənà, à n'á wəl ába: lū w kòbó lyi bí t'ā la mǎmyo ga nò kádò yé.» ¹³N zhǐr n yě Farezhǎbá ne, n ká n zù bú-bwəl ré wə ní la mwǎ y èpákè. ¹⁴Yezu kwā-lyi bí y'à swé bə yə kùjú zal bə m'e zù bú-bwəl lé wé yé. Wó búúri òdù sásá bà y'à zowa. ¹⁵Yezu pə be nyí n wò: «Děna á cin ṇdó Farezhǎbá sǎ-nəbyé dé ṇdó Erwəde sǎ-nəbyé ré.» ¹⁶N kwā-lyi bí zè bə n'è zòm ṇdó dwā bà zhe: «E zè wó nǎmyé gá yə búúri zal mó yil ní ná ní zòm èta?» ¹⁷Yezu lwar bə gá n'è zòm né, n zè n bwərh bè n wò: «Byè yil á n'á wəl bə wó á gá yə búúri zal mó yil à n'á zòm èta? Á gwě bə nə kùrə nyé? Á yəl nə kùrə? Á surhə né pyi? ¹⁸Á zhe yírhá á j'à bə ne? Á zhe zhǎ á j'à bə nyé? Á k'á t'á lyǐrh, ¹⁹à gá y'à kó kó búúri rənu y a pə lyi bí mòòrhè rənu y ni bə dǒ mó? Á y'à pwà yəywaalé rə dàl mó rə sú cǐrhni mǎngala?» Bà wò mò: «Cǐrhni shí ṇdó nǎlyè.» ²⁰N ké n bwərh bè n wò: «Sə á gá kó kó búúri tǎlpyè y dwā w a pə lyi bí mòòrhè rəna y ne bə dǒ mó, á y'à pwà yəywaalé rə dàl mó rə sú cǐrhni mǎngala?» Bà wò: «Cǐrhni nyǎlpyè.» ²¹N zè n wò be: «Á nə zè á gwě bə à zòmà né kùr nyé?» ²²Yezu ṇdó ní kwā-lyi bí zhǐr bə vò Betəsyiidi. Bà gá yú gàà, lyi zə lyilyò òdù bə bə ní sono, bə lwəl mò bà ní dwərh wə. ²³N zə lyilyò w jè nè, n mə n du cə w wa, n vò kwā né, n pùrh ní tətàr ò yírhá né wə, n cí jè ò yó, n zè n bwərh wə, n wò: «N yírhá nə kəna?» ²⁴Lyilyò w púr ò yírhá né, o wò mò: «À nə lyi, sə bə nyé dwā ṇdə cémé ta, bə j'à n'è zhəlà.» ²⁵Yezu ká n zə ní jè n dwərh bal mó yírhá né ne. Bal mó zè n nyí shéshé, n já n wárh, n nə kən gako pamparǎ. ²⁶Yezu zè n wò mò bà ní ká n vò jè, sə ní bàkà n zù cə w wé yé. ²⁷Yezu ṇdó ní kwā-lyi bí zhǐr bə la ceme né nə ṇwéné Shilipu Səzare cə w səta mó wé. Bà gá yú sómá yó, n zè n bwərh bè n wò: «Lyì bí n'è wəl b'āmyé wó mǒ?» ²⁸Bə wò mò: «Lyì bí jàlà n'è wəl bə ní wó Zhā-Bətiisi; jàlà zhe bə wó Elyi; jàlà mye zhe bə wó Yi nyi-zwennə mǎdù.» ²⁹N zè n bwərh bè n wò: «Sə ámyé, á n'á wəl b'ā wó mǒ lò?» Pyere zè n wò mò: «Wó ṇmyé n wó Kristə mó.» ³⁰Yezu zè n gwirhi ní yé n pə be nyí n wò: «Á bàk'á shənə á byili rəmyé lò lò nè yé.» ³¹Rəmyé kwā né, Yezu zè n ji kùr ní ná ní cərhé kǎrmò ní kwā-lyi bí ni. N yà ní ná ní wəl bè bə kən wó nyóò bə Numbyíni Byí ṇwéné dǎdǎ, cə w nǎncəsé ṇdó Yi jì y vwǐ-zwǎlnə bé yé né cinə bé, ṇdó Muiyisi nyó né byilnə bé m'a zhè mò, bə gu mu, sə ní mǎ n ká n bwirhi ní dwā nètò yùwə. ³²N yà ní ná ní byili bi rəmyé pamparǎ. Pyere zè n byè mò n mə n vò kwā né, ní ná ní ji mu búl. ³³Yezu zè n pyirhi ní yé n zǎ ní kwā-lyi bí, n gwirhi ní yé, n wò Pyere ne: «Zhəl kwā né à nyí ni Shəтана, bà n tá n zwé Yi nyənà né nyí yé. Wó numbyínsi nyənà né nyí n ná n zwé.» ³⁴N zè n byè lyi-zhǎ bé ṇdó ní kwā-lyi bí n wò bə: «Lò mòbó n ná n yǎl ní tó àmyé ne, sə zhè n cinə, ní kwè n dà-jərhó w ní zhǐ ní mó tó ne. ³⁵Lò mòbó n ná n shili n myəl ré, rə m'a sá, sə lò mòbó n shənə n myəl lé só àmyé ṇdó yò-ècənò nyí rí yilə, n m'á ká nə re. ³⁶Lò gə zhe lū w kən gako, ní j'à dwǐ n cinə, n neré y zhe kùrə? ³⁷Kən ṇwéné lò wǒ n pə ní má lyér n myəl ré? ³⁸Lò mòbó n dūr cizhìl ṇdó àmyé ṇdó à zòmà né, lū w kòbó lyi bí bə wó nəfwǎəle, ṇdó lwele cinə mó cəcəl wə, Numbyíni Byí gə tú ní Da zùwə y wə, ṇdó Yi mǎlékabá, ní mǎ n dūr cizhìl ṇdó mó mye.»

Chapter 9

¹Yezu ká n wò be: «Zhàna, à n'á wàl ába: lyi bí byèbé bà zhí nyòndò mó jàlà t'á la cú ndá bà yírhá yè Yi pyèlè ré ne rə bən ndá jàn yé.» ²Dwā nyèldù rəmyé kwā né, Yezu zə Pyeere ndá Zhake ndá Zhā n mə n jì pyò dǎ dǎ yó bà dúdú. ³N lyár bà yírhá né wə. N gándé jírĥ námpwè pwépwé, rə n'è jəjémé. Cə yó lò wàr gòndò n'á la pòlò o jírĥ námpò èta yé. ⁴Bə pwírí Elyi ndá Muiyisi bà zhí bà n'è zòm ndá mɔ. ⁵Bə pwírí Elyi ndá Muiyisi bà zhí bà n'è zòm ndá mɔ. ⁶Pyeere zè n wò mɔ: «Yó-cábal, kɔn mə bà ná mē nyòndò. Ná m'á pú kwəérhe rətò; n'á jì òdù, Muiyisi jì òdù, Elyi jì òdù.» ⁷N'á yà n'á yà n'á gá mà n zòm né yé. Ywē y'á zhe n'ámyé ndá n'á tó-dwā bé dǎdǎ. ⁸Ébɔ bà o zhí bà yó wə, ò ywəl mó pyi bi. Bə nyèè cəl rə zòm ébɔ w wē rə wò: «Mòbɔ wó àmyé Byí. Á só mo dǎdǎ. Cili-nə n'á zòmà né.» ⁹Yezu kwā-lyi bí j'á yə lələ bà pyírĥi bà nyí jàásé gako, sə bà yə lò dǎ ne yé. Wó Yezu dúdú n'á tó be n'á zhí. ¹⁰Bə gá tú bà zhír bà n'è swé pyò wá, Yezu pə bà nyí, bà bə'á cí kɔn ré tǎbé bà yírhá nɔ mó lò nè yé, kɔn m'e yí Numbyíni Byí gá ká n'á bwírĥi n'á zè n du cùuri wé. ¹¹Sə bà zwé zòmé ré rəmyé, bà m'e n'è bwərĥ dwā bà n'è pyà bürhù e du cùuri wé mó kùrə. ¹²Bə zè bà bwərĥ mò bà wò: «E nə wó byé yil Muiyisi nyə né byilnə bé n'è wəl bà Elyi mà n'á tó yé n'á bà?» ¹³N wò be: «Zhàna, Elyi mà n'á tó yé n'á bà n'á kwerhe kɔn gako n'á cí rə jàà wə. Sə wó byé yil bà kē Yi zòmé ré sébé ré wé bà wó nyóó sə Numbyíni Byí nwèndé dǎdǎ, bà fulsi mu?» ¹⁴Sə à n'á wàl ába: Elyi túwá, sə lyi bí wèrhé mɔ ndə bà gá n'è yál né. Wó èta bà y'á kē Yi zòmé ré sébé ré wé né n'á shò-kwā né.» ¹⁵Yezu ndá Pyeere ndá Zhake ndá Zhā gá tú bà yí n'á kwā-lyi bí dwā bé sɔ, bà nɔ lyi-zhā ndá Muiyisi nyə né byilnə bé jàlà bà kákélé be bə ce cəcəl w bà n'è mà nyə-pər ndá be. ¹⁶Lyi-zhā bé gá nɔ Yezu n'á bàna, kɔn jàr bà gako, bà dūr bà vò bà n'è ce mo. ¹⁷Yezu zè n'á bwərĥ bè n'á wò: «Bəkón nyə-pər á n'á mà ndá be?» ¹⁸Bal mādù zè n'á zhí lyi-zhā bé wé, n'á wò mɔ: «Yó-cábal, à zə à byí a bà n'á sono. Nàcílí námməlwélé zhe mo, e ce n'á ká n'á wàr n'á ná n'á zòm yé. ¹⁹E gə kwé mò mǎgǎ mǎgǎ, è y'á jì mu té, n'á tətə-pùnù du, n'á ná n'á dòm n'á yálə dwā ne, n'á cì sáám. Á lwəl n'á kwā-lyi bí ni bà bà jì y, sə bà yə y'á nywéné bà jì yé.» ²⁰Yezu zè n'á wò be: «Ámyé lū w kòbɔ lyi bí yə Yi ni zhí yé. Á gwé b'a yə né nd'ába kɔn m'e yí dǎ? Á gwé b'a pyéné a yə né nd'ába kɔn m'e yí dǎ? Zə-na bəsóbwélé y'á bà nyòndò.» ²¹Bə zè bà zə bəsóbwélé y'á bà m'e bà. Nàcílí y'á gá nɔ Yezu, e j'á wúvú bəsóbwélé y'á tu té è n'è byíbyíli, è tətə-pùnù n'á dwi. ²²Yezu zè n'á bwərĥ byí mú da mó n'á wò: «Dǎ è ju kùr è zhe mo?» ²³Da mó wò mɔ: «N'á bəswéné yí ní ga. ²⁴E y'á jì mu myín wə, e jì mu nǎ wé twər nánzhəzhǎ, è n'è yál e gu mu. Ndá n'á gə wó, sá dūr ná nòndò, n'á sē nába.» ²⁵Yezu zè n'á wò mɔ: «Bəkón yil n'á ná n'á wəl b'á gə wó? Lwar bà lò mòbɔ n'á zhí Yi ni, kɔn gako wó rə wèrhé rə-ná-cí yilə.» ²⁶Rəmyé yó, da mó j'á n'á bya dǎ dǎ n'á wò: «Á zhí Yi ni, sə sē ne a kwerhe a zhí ri ndá à wu gako.» ²⁷Yezu gá nɔ lyi-zhā bé bà n'è dūr bà bàna, n'á zè n'á bú nàcílí y'á n'á wò: «N'ámyé wó nàcílí kèbé è n'è ce lò zhǎ shí, e ce n'á ká n'á wàr n'á ná n'á zòm yé, à n'á pə mó nyí bà n'á du bəsóbwélé y'á kèbé wé, sə n'á bàk'á ká zù è wé gaga yé.» ²⁸Nàcílí y'á zè e wúrĥ, e wúvú bəsóbwélé y'á e jì té è n'è wóvwa, e zè e shár. Bəsóbwélé y'á jírĥ ndə cùu ta. Lyi nánzhəzhǎ y'á n'è wəl bà n'á cùwə. ²⁹Yezu zè n'á zə n'á jǎ né n'á zhǎ mo n'á ce n'á zhí dǎ. ³⁰Yezu gá ká n'á bà kélé w'á yó né, è y'á wó n'ámyé ndá n'á kwā-lyi bí dúdú. Bə zè bà bwərĥ mò bà wò: «Bəkón yil n'ámyé yə nàcílí y'á èmyé nywéné ná jì?» ³¹N wò be: «Wó Yi lwəl dúdú è wó è m'á jì nàcílí y'á kèbé dwí ri.» ³²Yezu ndá n'á kwā-lyi bí zhír bà tó Gəlile bə lyé, sə n'á yà n'á tá n'á yál bà lyi-zhā bé lwar n'á shò yé. ³³N'á yà n'á ná n'á cèrhé kərmò n'á kwā-lyi bí ni, n'á ná n'á wəl: «Bə m'á zə Numbyíni Byí bà pə numbyinsi ni, bə gu mu, sə n'á mà n'á ká n'á bwírĥi n'á dwā nətò yùwə.» ³⁴N'á kwā-lyi bí y'á bà zòmé ré rəmyé mó kùr nyé yé, e jà bà y'á kwəl sə bà bwərĥ mò mye yé. ³⁵Bə yí Kapernaom, bà zù jù wə. Yezu zè n'á bwərĥ bè n'á wò: «Bəkón nyə-pər á y'á n'á mà sómá y'á yó?» ³⁶Bə zhí bà nyí cām, bà bà y'á n'è mà nyə-pər ndá dwā sómá y'á yó, bà m'e pyà lò mɔ yil n'á mà n'á yə bà yé né. ³⁷N zè n'á jòm té, n'á byé n'á kwā-lyi bí shí ndá bàlyé y, n'á wò be: «Lò mòbɔ n'á nywéné á wé n'á ná n'á yál n'á yə á yé né cábal, sə n'á lwəl n'á cìn té n'á yə á gako tùntùnnə n'á twí n'á pə ába.» ³⁸N zè n'á zə bəsóbwélé námpólé èdù, n'á ce e zhí bà yé né, n'á zə n'á jèrh n'á kwəèlè yə, n'á wò be: ³⁹«Lò mòbɔ n'á shéné n'á zwé bəsóná bé bàmyé mādù zhəəle àmyé yilə, wó àmyé cici zhəəle n'á zwé. Sə lò mòbɔ n'á zwé àmyé zhəəle, è dǎ àmyé dúdú zhəəle n'á zwé yé. Wó ndá mòbɔ n'á twí n'á mú ga zhəəle n'á zwé.» ⁴⁰Zhā zè n'á wò Yezu ni: «Yó-cábal, ná nɔ bal mādù n'á ná n'á jì nàcílí námməlwálse n'ámyé yil yilə, sə ná y'á n'è yál ná cər mò, n'á gá tá n'á tó nába mó yilə.» ⁴¹Yezu zè n'á wò: «Lò wàr n'á mà n'á wèrhé māmɔ àmyé yil yilə, n'á zè n'á ká n'á zhízhíli n'á zhíli à yil yé. Á bə'á cər mò yé. ⁴²Lwar-na bà lò mòbɔ n'á tá n'á pyà ná yò zhíli, rə ná-cí wó n'ámyé lò. ⁴³Zhàna, à n'á wàl ába: lò mòbɔ n'á pə ába nǎ zǎ-bwélé mye cici á nyò á gá wó Kristə kwā-lyi yilə, rə ná-cí mà n'á nə kwānde zhən zhənà.» ⁴⁴Yezu súli n'á wò: «Lò mòbɔ bà gə lyé nákul-pō nánfǎlò n'á byā ne bə cìrh mò bà jì mwá w'á cǎ n'á gə cìrh byèbé bà yə yírh swí bà j'á zhí àmyé ne mó mādù cici n'á ce lwele wa. ⁴⁵N'á jǎ gə n'è ce n'á wèrhé lwele, sá gə yə. N'á gə zù nyú mà t'á la zhǎ wé ndá jǎ èdù cǎ n'á gə zù myín mà t'á cì gaga wé ndá jèrh sàlyé. [⁴⁶Gàà mó zəzòmé né t'á cì yé, myín mú mye t'á cì yé.] ⁴⁷N'á nà gə n'è ce n'á wèrhé lwele, sá gə yə. N'á gə zù nyú mà t'á la zhǎ wé ndá nà èdù cǎ n'á gə zù myín-jù w'á ndá nàrh sàlyé. [⁴⁸Gàà mó zəzòmé né t'á cì yé, myín mú mye t'á cì yé.] ⁴⁹N'á yírh gə n'è ce n'á wèrhé lwele, sá jàrh rə n'á dwí. N'á gə zù Yi tənà y'á wa ndá yírh rədù cǎ n'á gə zù myín-jù w'á ndá yírhá nàlyé. ⁵⁰Gàà mó zəzòmé né t'á cì yé, myín mú mye t'á cì yé. ⁵¹«Bə m'á zə myín bə ce lò gako jírĥ wárhgáá, ndə nàkwǎ gá n'è wèrhé né. ⁵²Nàkwǎ nyé, sə è gə tárh, etər è m'á tó né e k'e zə nyí? Yál-na ndə nàkwǎ ta, s'á jòm ndá dwā ndá yə-zúlə.»

Chapter 10

¹Yezu zhǐr gàà, n vò Zhide tənà y wa, n lyē n vò Zhordē bwǐ y epákē. Lyi nánzhəzhǐ k'e bà n sono, n zē n ká n ná n cèrhè bè kàrmò òdà n gá ya n cèrhè bè né gaga mó. ²Farezhēbá jàlà y'à n'è yǎl bə zhè mò. Bə zē bə yí n nyí ni, bə bwərth mò bə wò: «Sómá ŋwéné bə bal zhé n kē n vùr mò?» ³N zē n bwərth bè n wò: «Muyiisi pə ába nyí bə byè?» ⁴Bə wò mò: «Muyiisi pə sómá bə bal wǒ n kē zhǐ sēbé, n zē n zhé n kē n vùr mò.» ⁵N zē n wò bə: «Wó á yó-kùlǐ rə ce Muyiisi kē nyí rí rəmyé sēbé ré wé n pə ába. ⁶Sə lū w kūr-ju yí ní, 'Yi wèrhé numbyínsí, bal òdà kē.' ⁷Rəmyé yilə, bal mó mà n yē n da òdà n ná nē, n jòm òdà n kē mó, ⁸sə bəmyé bəlyé y ga b'a mù dwā nē bə jǐrh kən rədù. ⁹Yezu zē n súlǐ n wò bə: «Èta, bə k'è t'á la lyi bəlyé yál yé. Bə mù dwā nē bə jǐrh kən rədù. ¹⁰Kən dēbé Yi co dwā nē, sə numbyíní bəká pər re yé.» ¹¹Bə gá yú kélé wa, n kwā-lyi bí k'e bwərth mò zòmè ré rəmyé mó shò-kwā nē. ¹²N zē n wò bə: «Bal gə zhǐ n kē n vùr mò, n zē n jí n dō, wó fwəl n ná n fwəl òdà mǒbò n tà-kwā n jí mú. ¹³Wó èta òdà kē mye. N gə shər n yē n byal nē, n vò n jí bal dō, wó fwəl n ná n fwəl òdà bal mó rəmyé mó.» ¹⁴Lyi y'à n'è zə bəsoná nampólse bə twí Yezu sono, muni ga n dwərth bè. N kwā-lyi bí zē bə n'è ji bí búlǎ. ¹⁵Yezu gə n rəmyé, n wu zhilǐ, n zē n wò n kwā-lyi bí ni: «Yē-nə bəsoná bə nē bə bə à sono, s'a bək'a càr bə yé, bə Yi tənà y wó lyi byèbé bə nyé òdà bəmyé ta mó nyá. ¹⁶Zhənà, à n'á wəl ába: lò mǒbò n gə yə Yi pyèlè ré yò shéné òdà bəsbwélé ta, n tá n la rə tənà y wé zú gaga yé.» ¹⁷N zē n kwə̀lè bə, n cí jē mǎdù mǎdù gako yó, n cí bwəl bə yó. Nəcənà Yi tənà y wé zú m'a yə zwini ¹⁸Yezu gə du n kwé sómá yá, lò mǎdù dūr n jòm n nədwanə yó n yé né, n bwərth mò n wò: «Yó-cábal nántwə, byé à mǎ s'a wèrhé muni a nə nyū mǎ t'á la zhǐ?» ¹⁹Yezu zē n wò mò: «Byé yil n ná n byé nē bə lyi-twə? Lò tənə n wó lyi-twə òdà è gə dà Yi dúdú yé. ²⁰N yé nyá né gə n'è byili ní. Nə n'è byili èta: «Bəká gu lò yé; bəká fwəl yé; bəká ŋwò yé; bəká gò koma n ce n dō nyí ni búrsi jàà w yé; bəká myini n dō yé; nyám n da òdà n ná.» ²¹Bal mó wò mò: «Yó-cábal, à zwé nyé né nəmyé gako à bəswéné ga kən m'e yí zà.» ²²Yezu zē n nyí mu, n swéné mo. N zē n wò mò: «Kən rədù rə mwiri mú: zhəl n kwé kən dēbé n zhe mó gako n yé, n pə rə wársé nəmwa nē, sá ká kwé n bə n tó nē, sá yé bə n m'a nə nəcèndè dē Arəzana wa.» ²³Bal mó gə nyèè zòmè ré rəmyé, n wu kwé n wé, n zhǐr n la jè òdà wu-zhilǐ, bə n yà n wó nəcəm-bal nánfǒl. ²⁴Yezu zē n pyirhi n wò n kwā-lyi bí ni: «Nəcənà bə Yi tənà y wé zú m'a yə zwini tǎ!» ²⁵N gə zòm èta, n kwā-lyi bí wun zē. N ká n wò: «À bəsoná, lwar-na bə Yi tənà y wé zú m'a yə zwini tǎ! ²⁶Yómó gə la gǎ-məshim bəl wé tó o lyē k'a wó náná du nəcəm-bal gə la Yi tənà y wé zú.» ²⁷Bə wun k'e kwərhe nə zē. Bə zē bə n'è bwərth dwā bə zhe: «È gə wó èta, wó mǒ lò n nə wǒ n mà n nə n cín vwārth?» ²⁸Yezu zē n nyí bi n wò: «Rəmyé du numbyíná bə jàn, sə rə bə Yi jàn du yé, bə Yi wǒ kən gako.» ²⁹Pyere zē n wò mò: «Nyí nəmyé, ná yé kən gako nē ná tó mó.» ³⁰Yezu wò mò: «Zhənà, à n'á wəl ába: lò mǒbò n yé n kélé y òdà n da-byá, òdà n nəkwá, òdà n da òdà n ná, òdà n bəsoná òdà n kálse nē àmyé òdà yò-ècònò nyí rí yilə, ³¹n m'a k'a nə rəmyé gako twər zòm èlāsé lū w kǒbò wé. N m'a nə kálse òdà da-byá òdà nəkwá òdà ná òdà bəsoná òdà kálse. N jà n m'a nə nònò mye. Sə n m'a nə nyū mǎ t'á la zhǐ lū w kǒbò ò bàn mó wa. ³²Byèbé bə wó náyáá bə mó nánzhəzhǐ m'a jǐrh nánkwaá, sə byèbé bə wó nánkwaá bə mó nánzhəzhǐ m'a jǐrh náyáá.» ³³Yezu òdà n kwā-lyi bí y'à kwé sómá y bə la Zhərazalem. Sə n yà n ŋwéné bə yé né, sə bə wun y'à n'è zē bə m'è ŋwéné n kwā nē. Ywé y'à zhe byèbé bə y'à n'è tó be mó. N zē n ká n zə n kwā-lyi bí shí òdà bəlyé y n vò kwā, n ná n byili bí kən dēbé rə la mǎ wǒrhó. N yà n zhe: ³⁴«Nyí-nə ná la Zhərazalem, sə bə m'a zə Numbyíní Byí bə pə Yi jì y wǐ-zwǎlnə bə yé né ciná bə òdà Muyiisi nyé né byilnə bə nē, bə ká n búrsi òdà cu. Bə m'a pǒ lyi byèbé bə dā Zhwifubá nē, ³⁵bə fulsi mu, bə pùrh tətār n yó, bə zə dānəshaáre bə mà mó, bə zē bə gu mu. Sə n mà n bwirhi n dwā nətò yùwə.» ³⁶Zebede byá bə Zhake òdà Zhā zē bə yí Yezu nyí ní, bə wò mò: «Yó-cábal, kən dēbé ná la mó lwəl mó, ná r'é yǎl bə n wèrhé rə n pə nába.» ³⁷N bwərth bè n wò: «Bəkón á n'á yǎl b'a wèrhé a pə ába?» ³⁸Bə wò mò: «Nə r'é lwəl mó bə n ce ná mǎdù jòm n jǎjǐ ní, mǎdù jòm n jəgwǎ nē n pyèlè ré jàà wà.» ³⁹N wò bə: «Á yəl kən dē ná-dwí yil á n'á lwəl yé. Á m'a shéné á nwénè nònò w kǒbò àmyé la nònò mó? Á m'a shéné á mólé nònò nē-móló mó à la móló mó?» ⁴⁰Bə wò mò: «Nə m'a shéné.» N wò bə: «Zhənà, á m'a nwénè nònò w kǒbò àmyé la nònò mó. Á m'a mólé nònò nē-móló mó à la móló mó. ⁴¹Sə è gə wó à jǎjǐ ní òdà à jəgwǎ nē jòm mó, è dà àmyé à la rəmyé nyí pə yé. Jààsé səmyé ŋwéné byèbé à Da tene se bə yil mó yilə.» ⁴²N kwā-lyi bí shí y dwā bə gə nyèè rəmyé, bə lyime zē nà n'è yí òdà Zhake òdà Zhā. ⁴³Yezu zē n byé bə gako n wò bə: «Á yé bə byèbé lyi bí n'è nyí òdà tənərth pyá ta mó n'è jí pyèlè bə lyi bí yó. E jà lyi-fwǎalé mye ŋwéné bə n'è wèrhé jàn lyi bí ni.» ⁴⁴Sə àmyé bək'a wèrhé èta yé. Lò mǒbò n ŋwéné á wé n ná n yǎl n yə á gako lyi-fǒl, sə n yə á tùntùnnə n twi n pə ába. ⁴⁵Lò mǒbò n ná n yǎl n yə á yé né cábal, sə n yə á gako yə-bal. ⁴⁶Wó èta òdà Numbyíní Byí mye. N yə twí muni ga lò twi n pǒ yé. N túwá, n la tú n pə lyi bí ni, sə n pə n myəl ré lyi nánzhəzhǐ zō yilə. ⁴⁷Yezu òdà n kwā-lyi bí zē bə yí Zheriko. Bə gə tú bə n'è dwi cə w wa, lyi nánzhəzhǐ y'à tó be. E jà lyilyó òdù y'à jè sómá y vǒ nē ò n'ò lwəl. È y'à wó Time byí, n yíl Bərtine. ⁴⁸N nyèè bə wó Nazarete lyi bal Yezu n bə̀nà, n zē n ji kūr n ná n búbwéé n zhe: «Dəvyidi Byí Yezu, dūr à nònò.» ⁴⁹Lyi-zhǎ bə zē bə n'è ji mu búlǎ bə n yé n sò w nē. N kwərhe n búbwéé dwini shāā ga n wò: «Dəvyidi Byí, dūr à nònò.» ⁵⁰Yezu swərth n zhì, n wò: «Byē-nə mo n bà.» Bə zē bə byé lyilyó w bə wò: «Kám n wu n zē. Nyí n ná n byé mó.» ⁵¹O dul ò gònò w té, o zē o dūr o bə Yezu sono. ⁵²Yezu bwərth mò n wò: «Bəkón n ná n yǎl b'a wèrhé n yilə?» Lyilyó w wò mò:

“Yó-cábal, à n’â lwàl mó bà ò púr à yírhá né.” ⁵²Yezu zè n wò: “Zhəl, ò gá zhí ni mú ce ò nò ò cìnə.” Ò yírhá né j’a púr, o zhír o tó Yezu ni ò la.

Chapter 11

¹Yezu ñdó n kwā-lyi bí y'à bwāse Zhərazəlem, bə yí Betəfazhe ñdó Betəni. Ceme né nəmyé ɲwéné pyò w bə n'è byè bə Olyivýar pyò mó səta. N zè n twi n kwā-lyi bí bàlyè, n wò be: ²“Zhəl-nə cə w ò ɲwéné á yé né mó wə. Á gə tú á n'á zwì ò wé, á m'á nə bənə-bwèlè è lyè té, lò gwě yà kùr è yó cí gaga yé. Lwār-nə y á m'á bà. ³Lò gə bwərɁ ába bə wó byè yil á n'á wərɁhè èta mó, s'á wò mò: ‘Cinnə mú zhe è tum. Sə n mà n ká n càrh y èlāsè-lāsè.’” Bə zhír bə vò, bə nə bənə-bwèlè y è lyè pwè nè bwərə èdù nyí ni, sómá vò nè. Bə lwār yə. ⁴Lyì bí byèbè bə y'à ɲwéné gàà mó jàlà bwərɁ bə bə wò: “Bàkón á n'á wərɁhè gàà? Byè yil á n'á lwār bənə-bwèlè yá?” Bə lyár be ñdə Yezu gə yà n byili bí ní. Lyì bí zè bə yě be bə zə bənə-bwèlè y bə zhír. ⁵Bə zə y bə m'e bə Yezu sono, bə lyèlè bə gándé è yó, Yezu zè n jòm. ⁶Lyì nánzhəzhì lyèlè bə gándé sómá y yó. Bə jàlà kà cémé vər bə lyèlè né. ⁷Lyì bí byèbè bə y'à ɲwéné n yé né ñdó n kwā né mó ga zè bə n'è bya bə zhe: “Yi nə còrhó! Cinnə mú mà n cí bwəl mòbó n bàn n yil ré yil mó yó! ⁸N mà n cí bwəl ná da Dəvyidi pyèlè ré rà bàn mó yó! Sə Yi nə còrhó dè Arəzana wa!” ⁹Yezu zù Zhərazəlem wu w wə, n lyè n vò Yi jù wə, n nyí kən dèbè gako rà y'à ɲwéné Yi jì y kónó w wé mó n kákélè ò cǎ. Cə y gə y'à yìl mú ce, nmyé ñdó n kwā-lyi bí shí ñdó bàlyè y zè bə du bə vò Betəni. ¹⁰È zè nəkəkólé y Yezu ñdó n kwā-lyi bí gə tú bə zhír Betəni ní, nørh zè mò zhe mo. ¹¹N nə épyilú ò ɲwéné pyépyé, ò zhe vər. N yà n ná n bül bə dèga n mà n nə byä ò yó. N gə tú n yí, n pwírì ò bə byä zhe yé. Wó vər dúdú, b'è y'à dà épyilə yi yé. ¹²N zè n wò épyilú w ni: “Lò kə n tá n la n byì n nyú w co gaga yé.” Sə n kwā-lyi bí nyè. ¹³Bə gə yú Zhərazəlem, Yezu zù Yi jì y kónó w wa, n jì kùr n ná n jì dólina bé bə y'à n'è yè wè ré mó, ñdə byèbè bə y'à tú wè ré yó mó gako n ce pwè nè. N cìrh wè ré tèbè sàbyi-lyárnə bé y'à n'è lyár bə sàbyä bé rà yó mó n làà té, n cìrh byèbè bə y'à n'è yè épwənsé mó myé dəgwésé n làà té. ¹⁴N yà n bə shè bə lò màdù ga zə zhí n tó Yi jì y kónó w w n lyè yé. ¹⁵N zè n ná n byili bí n zhe: “Bə kè Yi zòmè ré sébè ré wé bə wò: ‘Bə m'a byè à jì y bə lyì gako Yi-co jì.’” N zè n súlì n wò be: “Ámyé zè á zə èmyé mó e jìrh ɲwòlà jàà.” ¹⁶Yi jì y vwì-zwálnə bé yé né cínə bé ñdə Muiyisi nyé né byilnə bé gə nyèè rəmyé, bə zè bə n'è pyà bə gə m'a tó né bə gu mu. Sə bə y'à kwəl mò yé, bə lyi-zhā bé y'à n'è cèrhé n kàrmó. ¹⁷Dàdèné yi gə tú e yí, nmyé ñdó n kwā-lyi bí du cə w wa. ¹⁸Bə gə k'á tó sómá y bə n'è lyè nəkəkólé shāā shāā, bə pwírì épyilú w Yezu yà n bwəl n pə w mó cù ñdó ò nèsé gako. ¹⁹Pyèere zè n lyírh kən dèbè rà y'à wərɁhè mó, n zè n wò Yezu ni: “Yó-cábal, nyí épyilú w n bwəl n pə w mó ò gako cùwə.” ²⁰Yezu zè n wò be: “Zhí-nə Yi ni. ²¹Zhəná à n'á wəl ába: lò gə wò pyò w kòbó èta mó ne: ‘Zhír gàà n vò n tu mwá y wə,’ n gə yə tətóná ce n wé, n gə ná n zwè nyí bə tèbè n zòm mó m'a wərɁhè, n mà n pwírì rà wərɁhè zhən ga. ²²Wó rəmyé è ce à n'á wəl ába: kən dèbè gako á gə lwəl á Yi-co wé, s'á zwè nyí b'á n re, s'á yě bə Yi m'a pə re ába. ²³«Á gə zhì dè á la Yi co, e jà zùrì ɲwéné ámyé ñdó lò cəcəl wə, s'á pō sùbri, mùni ga á Da mó n ɲwéné Arəzana w mó pə ámye á dwəórè sùbri. [²⁴Sə á gə t'á pə sùbri á dwā bé ne, á Da mó n ɲwéné Arəzana w mó tá n la ámye á dwəórè sùbri pə yé.]” ²⁵Yezu ñdó n kwā-lyi bí k'e vò Zhərazəlem. N gə zù Yi jì y kónó w wé n ná n jílá, Yi jì y vwì-zwálnə bé yé né cínə bé, ñdə Muiyisi nyé né byilnə bé ñdó nancesé zè bə yí n nyí ni, ²⁶bə bwərɁ mò bə wò: “Yè n nò sómá né n mə n nà n wərɁhè rəmyé? Mò lò n pə mó sómá y èmyé?” ²⁷N zè n wò be: “À la ába kən ràdù sásá bwərɁ. Á gə lyár ne, à m'a zè a byili ába à gə nò sómá y mǎgǎ à m'á wərɁhè rəmyé. ²⁸Ně-móló mó Zhā yà n ná n mólé mó, wó Yi sō n yà n nò sómá né, ráá numbyinsi sō? Lyár-na ne.” ²⁹Bə zè bə n'è zòm ñdó dwā bə zhe: “Nə gə wò bə wó Yi sō Zhā yà n nò sómá né, n mà n bwərɁ nába bə wó byè yil ná nə yə n zòmà né zwè? ³⁰Nə gə k'é wò bə wó numbyinsi sō n yà n nò sómá né mye...?” Bə y'à n'è dūr lyi bí ywè, bə lyi bí gako y'à n'è bül bə Zhā yà n wó Yi nyi-zwennə zhən zhəná. ³¹Bə zè bə wò mò: “Nə yəl yé.” N wò be: “Ámye t'á la ába à gə nò sómá y mǎgǎ à m'á wərɁhè rəmyé mó byilu yé.”

Chapter 12

¹Ràmyé kwā né, Yezu ji kùr n ná n zòm ñdà lyi bí ñdà səswaálse, n zhe: «Bal màdù n yà n zhele cémé nyèbé bà n'è zə nà byā bé bà m'è wèrhé sɛ n cə wa. N zɛ n báá bós n kákélé ne, n kù góró né bà m'è wèrhé sɛ mó, n lù ku dɛ dɛ n súlí, lò wó n jòm gàà n má n yili cémé né ne. N kwé lyi n cí nà nyí ni bà n'è nyí nà yò, n zɛ n zhír n vò sómá kèbé è nyé. ²«Cémé né byā bé gá tú bà byi yi ní, n zɛ n twí n kélé y tùntùnnà màdù bà n zhəl byèbé bà n'è nyí cémé né yò mó sɔ, n zwé n cəl ré n bà n pɔ. ³Sə bà zɔ mɔ bà mà, bà k'a càrhh mɔ nánfò. ⁴N zɛ n ká n twí n tùntùnnà dɔ bà sɔ. Bà mà n yó ne, bà tũrh mò bà súlí. ⁵N ká n twí n dɔ bà sɔ kádò. Bà gu nmyé. N twí n tùntùnnà dwā nánzhəzhɔ bà sɔ. Bà wèrhé bàmye lwele ñdà náyáá bé ta. Bà mà bà jàlà, bà gu bà jàlà. ⁶«Lò lò yà n ká n téné cə y cábal mó sɔ e súlí n byi-sónó w ne yé. N zɛ n twí byí mú nmyé byèbé bà n'è nyí cémé né yò mó sɔ. N yà n ná n búl bà dɛga bà m'a nyé n byí mú. ⁷Sə bà gá nɔ mɔ n bàna, bà wɔ dwā ne: 'Nyí-nə mɔbɔ n la bà n ciní n da jɛ-kɔn ré mó. Bà-na ná gu mu sə ná ciní n jɛ-kɔn ré. ⁸Bə zɛ bà gu mu, bà kwé mò bà dwí bós w kwā né. ⁹Yezu zɛ n zhízhíli n bwərhh lyi bí n wɔ: "Wó etər cə y cábal mó mà n wèrhé byèbé bà n'è nyí n cémé né yò w mó né? N mà n vò n gu bi, n zɛ n cí lyi dwā n cə y nyí ni. ¹⁰Á gwé yə zòmɛ ré tɛbé bà kɛ Yi zòmɛ ré sɛbé ré wé mó kàrmə nà? Bà kɛ bà wɔ: "Wó náku w kɔbɔ jì-lùrnə bé y'à vùr bà dwí kwā né mó, ò jìrh jì y jàn náku wá. ¹¹Ràmyé wɔ kɔn nánfɔlò rə càn nàmyé yírh wə, bà wɔ Cinnə mú n wèrhé èta. ¹²"Zhwifubá yó-cinə bé zɛ bà n'è pyà bà gá m'a tó né sə bà zə mɔ, bà gá y'à yé bà wɔ bàmyé yil n ju səswalá y ɛmyé mó yilə. Sə lyi-zhə bé ywé y'à zhe be. Bà yé mo n lyé. ¹³Zhwifubá yó-cinə bé zɛ bà twí Farezhɛɛbá ñdà Erɔɔde lyi bí jàlà Yezu sono, bà bà zhəl bà bwərhh mò zòmà, muni bà ɲwéné bà tó n cici zòmà né denne bà zə mɔ. ¹⁴Bə yí bà wɔ mò: "Yó-cábal, ná yé bà n wɔ zhən-cí. N tá n dũr lò yírh ñdà zhən byilu yé, bà lò lò ywé bà mó zhe yé. N ná n cèrhé Yi sómá y zhən zhənà. Sómá ɲwéné bà ná pə myəl-kwändé Səzaare ne, ráá sómá téné? Kɔn wɔ nyóó, ráá kɔn dà nyóó?" ¹⁵Sə Yezu yà n yé bà myinù mú yò. N zɛ n wɔ be: "Byé yil á n'á zhè nè? Zə-na wár-kùli èdù á bà a nyiwé. ¹⁶Bə vùr y bà b'e pɔ. N zɛ n bwərhh bè n wɔ: "Èsəyùlù w ñdà yil ré tɛbé rə ɲwéné è yó mó wɔ mɔ nyàn?" Bà wɔ mò: "Wó Səzaare nyàn. ¹⁷N zɛ n wɔ be: "Pa-na Səzaare ne tɛbé rə wɔ n nyàn ré mó, s'á pə Yi mye ne tɛbé rə wɔ rə nyàn ré mó. Bà gá nyèè ràmyé, kɔn jàr bè dɛdɛ. ¹⁸Lyi jàlà y'à ɲwéné bà n'è byé bà Sadəsənyebá, bà t'á zwé nyi bà cùurì m'a bwirhi yé. Lyi bí bàmyé mó jàlà zɛ bà bà Yezu sɔ, bà bwərhh mò bà wɔ: ¹⁹«Yó-cábal, nyá né sɛbé ré wé, Muiyisi pɔ nába nyi n wɔ: 'Lò gá jú kɛ n zɛ n ci n yé n kɛ mó ne, ñdà n yə bəsɔbwélé ne ñdà mɔ, sə n nyé jí n kɛ mó, n zə mɔ n lù bəsóná mɔbɔ n cù mú yilə. ²⁰«E já byā bwəlpýé y'à ɲwéné bà da ne. Bà nánce y jí kɛ, n ci n yé kɛ mó ne ñdà n yə bəsɔbwélé ne ñdà mɔ yé. ²¹Mɔbɔ n pú mu mú zɛ n jí kɛ mó, nmye ci n yé kɛ mó ne ñdà n yə bəsɔbwélé ne ñdà mɔ yé. Mɔbɔ nmye ká n pú nmye ne mó jí kɛ mó. Wó ràmyé ràdù yá. ²²Èta èta, bàmyé bwəlpýé y ga jú kɛ mó, bà ci bà yé mo. Màdù ga yə bəsɔbwélé ne ñdà mɔ yé. Ràmyé kwā né, kɛ mó mye zɛ n ci. ²³Sə cùurì nə gá tú rə bwirhi, bàmyé bwəlpýé y ga j'a jí kɛ mó, wɔ mɔ n mà n ciní mu?" ²⁴Yezu zɛ n wɔ be: "Á gá yəl Yi zòmɛ ré sɛbé ré zòmà né kùrə, á j'a yəl Yi jàn dɛ gá wɔ né mó, è dà dɔ á dówá? ²⁵Cùurì gá tú rə bwirhi, bala ñdà kana k'è t'á la dwā jú yé. Bà m'a yə ñdà málékabá ta Arəzana wa. ²⁶«È gá wɔ cùurì bũrhù yò w shò-kwā né mó, á gwé yə Muiyisi sɛbé ré jàà y kèbé è n'è zòm sɔlò w myin mú y'à zhe ò wé mó zòmà mó kàrmə nà? Bà kɛ gàà bà Yi wò Muiyisi ni: 'Á wɔ Abərahām Yi, ñdà Yəzake Yi, ñdà Zhakɔɔbe Yi. ²⁷Yezu súlí n wɔ: "Yi wɔ lyi-nyirh Yi, rə dà lyi-cùurì Yi yé. Á ɲwéné dóó sómá yó nampúm. ²⁸Muiyisi nyé né byilnə màdù gá nyèè Yezu ñdà Sadəsənyebá gá n'è zòm ñdà dwā né, n pwirì Yezu lyár be cènə, nmye zɛ n twé n yí Yezu nyí ni, n bwərhh mò n wɔ: "Yi nyé né wé, wɔ tɛ rə du rə dwā bé gakó?" ²⁹Yezu wɔ mò: "Yi nyí rí tɛbé rə du rə dwā bé gakó mó n'è wələ: 'Cili Esərayel, Cinnə ná Yi dúdú sá n wɔ Cinnə mú. ³⁰Swéné Cinnə n Yi ñdà n wu gakó, ñdà n surhə gakó, ñdà n jàn gakó. ³¹Nəlyé nyàn ré n'è wələ: 'Swéné n dɔ ñdà n cici ta. Nyí dɔ téné rə k'è du nàmyé nəlyé y èta mó yé. ³²Muiyisi nyé né byilnə mó zɛ n wɔ mò: "Yó-cábal, kɔn càn. Tɛbé n byili mú wɔ zhənà. Cinnə mú dúdú n wɔ Yi, Yi dɔ téné è gá dà nmyé dúdú. ³³N gá swéné mo ñdà n wu gakó, ñdà n surhə gakó, ñdà n jàn gakó, n gá sɔ n dɔ ñdà n cici ta, ràmyé cɔ vwə né bà n'è jì nà kɔn gakó myin mú, ñdà vwə né dwā bé gakó. ³⁴Lyəlyééré tɛbé n mə n lyár Yezu mú ce, Yezu wɔ mò: "N bà nye ñdà Yi tənà y yé. ³⁵Sə ràmyé kwā né, lò lò yà n ká n kwəl sə n bwərhh kaka Yezu ni yé. ³⁶Yezu gá yà n ná n cèrhé kàrmó Yi jì y kónó w wé yi ní, n wòwə: "Byé yil Muiyisi nyé né byilnə bé n'è wəl bà Kristə mó wɔ Dəvyidi byí? ³⁷Dəvyidi cici zòm ñdà Eshirhə náàcənə jàn n wɔ: 'Cinnə Yi wò à Cinnə mú ni: bà jòm à jəjɛ ni, kɔn m'e yí a ce n nɔ n zwə bé n nərhh kùr wə. ³⁸Etər Kristə mó mà n zɛ n tó né n yə Dəvyidi byí, Dəvyidi cici jà n byé mò bà Cinnə?" ³⁹Lyi nánzhəzhɔ y'à n'è cili Yezu zòmà né ñdà wu-nyɔ. ⁴⁰Ràmyé yó, n yà n ná n wəl lyi bí byèbé n yà n ná n cèrhé bè kàrmó mó ne: "Dɛ-na á cinə. Á bàk'á wèrhé ñdà Muiyisi nyé né byilnə bé ta yé. Bà sɔ kàmə-zù-ədwaàlè zú bà m'e jíl. Bà sɔ bà lyi bí ce be náàcənə dwā-guúli jààsə wa. ⁴¹Bə gá yú dwā-guúli jisí wé, bà sɔ sə bà jòm yé né. Bà gá yú címsi kùjù jàà wà, bà sɔ sə bà jòm lyi-fwààlè jààsə wa. ⁴²Bə n'è kəkəle ejənə jɛ-kɔn gakó bà yé be. Bà n'è wèrhé Yi-cər nándədwaàlè muni ga lyi bí nyí bi ñdà lyi-twərhh ta. Bà m'a nə còrhò-tum nánfɔlò du lyi bí dwā bé. ⁴³Ràmyé yó, Yezu zɛ n jé Yi jì y paánsé ló jàà y sata, n ná n nyí lyi bí gá n'è lwé wársé né. Byèbé bà wɔ nəcənə bé mó nánjəjóló y'à n'è lwé wársə nánzhəzhɔ né. ⁴⁴Ejə-ké màdù n wɔ zúzúnú cí, nmye yí n ló wársə səlyé né. ⁴⁵Yezu zɛ n byé n kwā-lyi bí n wɔ be:

“Zhènà, à n’â wàl ába: ejè-kě mọ̀ mọ̀bọ́ n wọ́ zúúnú cí èta mọ́ ló wársé né du lyì bí dwǎ bé gako. ⁴⁴Lyì bí dwǎ bé wọ́ wársé shèbè bẹ̀ bẹ̀ sẹ̀ tum zhe mọ́ bẹ̀ ló né, sẹ̀ nmyě gá bẹ̀ zhe mọ́, wọ́ kọ̀n ré tẹ̀bẹ̀ n yà n zhe n la mọ̀ n yìlì n cìn mú gako n ló né.”

Chapter 13

¹Yezu shí Yi jì y kònó w wé n du, n yí yé né námpólé. Ní kwā-lyi bí mādù wò mò: “Yó-cábal, nyí nákulə nánçècənà nyèbé ma bà m'e lù Yi jì yá, sá nyí è lùlwìrì rí mye gá càn né.” ²Yezu wò mò: “Nə nákulə né nánfwàalé tèbé èta mós? Nákulə òdù ga t'á la ò dō yó māñ yé. Bà m'a wùr nə gako bə ló tē'.” ³Yezu zè n vò Olyivyəaré pyò w yó, n jòm té, n zə ní yé n zā Yi jì yá. Rəmyé yó, ndá è y'á wò Pyeere ndá Zhake ndá Zhā ndá Andəre dúdú bà y'á ɲwéné ní sono gàa. Bà zè bə wò mò: ⁴«Byili nába yi rí tèbé rəmyé la wòrhó mó. Sə byili nába myorho w kòbò ò m'a byili dē ré tèbé rəmyé la wòrhó mó.» ⁵Yezu zè n jì kùr n wò be: “Dě-na á cìnə. Á bə́k'á yě bə jójèré ába yé. ⁶Lyì nánzhəzhó m'a bà ndá àmyé yil ré, sə lò gako mà n wò bà wó ɲmyé ní wó Kristə mó, sə bà m'a jójèré lyì nánzhəzhó. ⁷Bə m'a zòm jààsè shèbé sə nye búlú yò nd'ába. Á b'á nyèè búlú dweme bwəlbwə́ləə, s'á bə́k'á dūr ywē yé, bə kən wó nyóó sə rəmyé gako wèrhé, sə è gwě t'á la lū zhó yál yé. ⁸Ceme b'a zè búlú ndá dwā; tənərh m'a zè búlú ndá dwā; cə y m'a zhízhí jààsè nánzhəzhó wa; nərɲ m'a yə né. È m'a yə ndá kē pwí yin kùr-ju ta. ⁹“Sə dēna á cìnə. Lyì bí m'a zə ába bə vò bursi jàa wà. Bà b'a mà ába dwā-gùulí jisi wě. Bà m'a zə ába bə vò ceme yó-cínə ndá pyá sono àmyé yilə. Sə rəmyé yi ní, á m'á yə à zhən-cinnə bə yilə. ¹⁰“Wó nyóó sə bə jèrè bə bwəl yò-ècòno nyí rí bə byili lū w lyì bí gako ne. ¹¹“Bə gə tú bə zə ába bə la bursi jàa wà, s'á bə́k'á zè á n'á téré á wé á m'á pyá kən ré tèbé á la lyár mó yé, s'á lyár tèbé Yi la á wé co rəmyé yi ní cici mú. È dā àmyé cici á la zòm yé. Wó Eshirhə náàcənə è m'a tó á denne e zòm. ¹²Lyì m'a zə bə da-byä bə pə bə gu. Dabá m'a zə bə cici byä bə pə bə gu, sə byä mye m'a bú ndá bə dabá bə ce bə gu bi. ¹³Lyì bí gako m'a jí zùurì nd'ába àmyé yil ré yilə, sə lò móbó n pyéné ní zhì n nà y yó kēkē, n m'á nə vwārɲ.» ¹⁴Yezu súlí n wò: “Á m'á nə súsulú kən rə ɲwéné rə gə y'á bə mə sə rə yə mägā. (Móbó n nə n karmə rə, sə ce jàn né ní lwar rə kùrə.) Rəmyé yi ní, lyì byèbé bə ɲwéné Zhidə tənà y wa, sə bə dūr bə vò pyár ré wa. ¹⁵Lò móbó n jě lyarh wa, sə n bə́k'á pyá té só ní zù jù w ní kwè n wě yé. ¹⁶Lò móbó n ɲwéné gə né n kélé wa, sə n bə́k'á pyá jè zhəl ní kwè n kàmə-zwí yé. ¹⁷“Dwā né nəmyé wé, zwini b'a zə kana byèbé bə zhe pùrh, ndá byèbé bə n'è ɲwè byä mó. ¹⁸Lwəl-nə Yi, mùni ga wé ré rəmyé bə́k'á wèrhé wàr yi ni yé. ¹⁹Dwā né nəmyé zwini rí m'a dwini tèbé rə yàl né, Yi gá wèrhé kən gako lū w kùr-ju yi ní ga, kən m'e yí èlāsé mó. Zwini rí rəmyé dwí rí k'è t'á bàn gaga yé. ²⁰Cinnə mú gə yà ní yə dwā né nəmyé mó bə, lò mādù ga yà ní tá ní la lú yé. Sə ní bə nē, lyì bí byèbé ní cìr mó yilə. ²¹“Rəmyé yi ní, lò gə wò ába bə nyí Kristə mó ɲwéné nyòno, ráá jàa dō wə, s'á bə́k'á zwē nyí yé. ²²Lyì m'a fwí té bə n'è jójèré lyì bí, jàla wò bà bə wó Kristə mó, jàla wò bà bə wó Yi nyi-zwennə. Bà m'a wèrhé mām̃yaarhe ndá wò-jàarə, bə m'è jójèré lyì bí. Kən gə wó mye, sə bə jójèré byèbé Yi cìr mó, ²³s'á dē á cìnə. À dāmā a byili ába kən gako.» ²⁴Yezu súlí n wò: “Dwā né nəmyé wé, zúzúnú yi rí rəmyé gə tú è lyé, nəñyónó w pwè ré m'a jé; cànə pwè k'è t'á la né yál yé; ²⁵cām̃sɔrh m'a shí dē sə ló tē'. Kən dèbé gako rə ɲwéné dē yi w mú b'a zhízhí. ²⁶Sə rəmyé yó, bə m'a nə Numbyíni Byí ní ɲwéné bában wé ní bàn ndá jàn nánfóló, ndá zùwá. ²⁷Ní mà n twí málékabá lū w cə-yala gako, kən zhí yi-pwírhi e m'e yí yi-zùr, bə byè lyì bí byèbé ní cìr mó bə cí dwā yó. ²⁸“Nyí-nə myorho òdù, s'á lwar ò kùrə: á gə nò épyilú ò jèsé n'è tò, ò vɔɔré n'è púrhá, á j'á yě bə shí rí bwəlse. ²⁹Èta mye, á gə tú á nɔ ywè né nəmyé nà n'è wèrhé, s'á lwar bə Numbyíni Byí twírí y bwəlse, ní ɲwéné bwə̀rə y nyí ni. ³⁰Zhənà, à n'á wəl ába: zà zà lū w lyì bí t'á la lyó ndá rəmyé gako yə wèrhé yé. ³¹Dē ndá cə y m'a lyé, sə àmyé zòmà né t'á la lyó gaga yé. ³²“Lò lò yəl dē ré, ráá yi rí rəmyé yé. Arəzana málékabá mye yəl yé. Yi Byí mú mye cici yəl yé. Wó Da mó dúdú ní yé. ³³Zə-na á yírhá, á bə́k'á dē yé, b'á yəl dē ré tèbé rəmyé bàn mó yé. ³⁴“Kən nyé dwā ndá kélé cábal gə ya ní la ní sómá, n zè n yě ní kélé y nɛ n ce ní kélé y tùntùnnə bé jǔ w ta. N pə lò gako ní tum, n zè n pə nyí bwə̀rə y yilnə mó ne bə ní yilí bwə̀rə y cənə, sə n zə ní yírhá. ³⁵Rəmyé yilə, zə-na á yírhá, b'á yəl dē ré tèbé kélé y cábal mó mà n ká n bə mó yé. È gə wó dādənə ní ká ní bànà, ráá cəcə-swélé ne, ráá cá-byə-cil ne, ráá cə-lár bəl wà, á yəl yé. ³⁶Ce-nə jàn né, mùni ga ní gə ká ní jàr jàr ní túwá, sə ní bə́k'á n bə n pwírí á dē yé. ³⁷Kən ré tèbé à n'á byili ába mó, wó lyì bí gako ne à n'á byili ri: zə-na á yírhá.»

Chapter 14

¹Búru w bà yè sà-nàbyè ò wé ce mó címsí bà n'è byè bà Pake mó gá tú sà däl lyě né, Yi jì y vwĩ-zwálnə bé yé né ciná bé ñdá Muiyisi nyá né byilnə bé y'à n'è pyà bà gá m'a tó né bæ myini Yezu bæ za, ñdá lò lò yàl yé, sà bæ gu mu. ²Bà y'à zhe: «È bàk'a yè címsí yù w ná la mɔ zal yé, muni ga cɔ w lyi bí bàk'a zè búlú ná yó w yé.» ³Yezu yà n'è nyéné Shəmə mó mɔbɔ nɔ w y'à zhe mó sɔ kɛlé w Betəni ní. N'gá tú n'la kùjù jú yì ní, kɛ mādù já n zù bà yó ñdá kwāl-byi náacənɛ, è y'à sú ñdá nwɔ è ye y y'à cè dɛdɛ, è lwé ré j'a nyè. Wɔ cɔ òdù bà n'è byè bà náare bà y'à m'e wèrhé ya. N sùr kwāl-byi y nyi rí n ló nwɔ y Yezu yó wə. ⁴Lyi bí byèbè bà y'à jè gaa mó jàlà lyimə zè bà n'è zòm ñdá dwā bà zhe: «Byè yil n'á n' zhili nwɔ y è ye y cè èta mó nánfò? ⁵Bà y'à wɔ bà yè y kɔn lyè dwā zwā-àtò tum warse, bæ m'e sɛ nəmwa nè.» Sə bà y'à n'è zòm kɛ mó sɔ. ⁶Yezu zè n wò be: «Byè yil á n'á zhili kɛ mó wu ni? Yě-nə mo. Dèbé n' wèrhé à yil mó wɔ kɔn dèbé rə cən. ⁷Nyi-nə nəmwa m'a yə né ñd'aba twée twée. Á wɔ á wèrhé be cənè ñdá á gə n'á yál né. Sə è gə wɔ àmyé yilə, á t'á la ne nɔ dɛ gako yé. ⁸Kɛ mó wèrhé kɔn dèbé n' wɔ, ñdá nwɔ y n' ló à yó mó. N' dāmá n tene à yala né lú-ból w cɔ yilə. ⁹Zhəná, à n'á wəl ába: bà gá la yò-ècənɔ nyi rí bwəl mǎgǎ mǎgǎ gako, bæ m'a byili kɔn ré tɛbɛ kɛ mó wèrhé mó mye, bæ m'e lyirh n' yò.» ¹⁰Rəmyé yó, Yezu kwā-lyi bí shí ñdá bàlyè y mādù, n' yil Zhidə Esəkarəyotə, zhəl n wɔ Yi jì y vwĩ-zwálnə bé yé né ciná bé ne, bà n' mà n byili bi bà gá m'a tó né bæ zə Yezu. ¹¹Bà gá cili n' zòmɛ ré, bæ wun yə nyən dɛdɛ, bæ zè bæ bwəl mo nyi bà bæ m'a pɔ səbyi. N zè n jì kùr n' ná n' pyà n' gə mà n tó né n myini Yezu n pə bæ za. ¹²Búru w bà yè sà-nàbyè ò wé ce mó címsí dɛ ré náyéé ré, dɛ ré tɛbɛ bà n'è gwi pyi-bwálsé Pake y címsí jú yil mó yùwə, Yezu kwā-lyi bí bwərh mò bæ wɔ: «Yè n' ná n' yál bà ná zhəl ná tene Pake y címsí kùjù w ní ná pɔ?» ¹³N zè n vùr lyi bàlyè bà wé n twi, n wò be: «Zhəl-nə cɔ w wa. Á m'á nə bal mādù n' zhí nɛ kɔlɔ, s'á tó n' kùrə. ¹⁴Kɛlé y kɛbɛ n' la è wé zú mú, s'á wɔ è cábal mó ne: «Nə yó-cábal mó wò bà ná bwərh mó bà wɔ yè jì y nmyé ñdá n' kwā-lyi bí la Pake y címsí ní jú mú nyéné?» ¹⁵S'á yě bà n' mà n byili ába dɛ-yó jì nánfwèlɛ. Kɔn dèbé gako á zhe rə tum kùjù w tənɔ yil mó nyéné è wé. Wɔ gaa á m'á tene címsí kùjù w ní á pə nábə.» ¹⁶Bə zhír bæ vò cɔ w wa, bæ nə kɔn gako ñdá Yezu gá byili bi ní, bæ tene Pake y címsí kùjù wə. ¹⁷Dàdɛnɛ y yi gá yúwə, nmyé ñdá n' kwā-lyi bí shí ñdá bàlyè y zè bæ vò. ¹⁸Bà gá tú bà n'è jí kùjù w yi ní, n' wò be: «Zhəná, à n'á wəl ába: àmyé mādù la ne myinù n pə bæ za. E já wɔ mɔbɔ n' ná n' tó ne n' jí mú.» ¹⁹Bə gako wun zhili kókó, bæ zè bà n'è bwərh mò mādù mādù bà zhe: «È wíri è dà àmyé myé yé?» ²⁰N wò be: «Wɔ àmyé shí ñdá bàlyè y mādù, mɔbɔ n' ná n' tó ne n' ce n' jè y nàzhí y wé mó. ²¹Zhəná, Numbyini Byi ná n' zhír ñdá Yi zòmɛ ré sɛbé ré gá n'è byili ní n' shò-kwā né. Sə zwini m'a zə lò mó mɔbɔ n' la mɔ myinù n pə bæ zə mó! Bà gə y'à yə lò mó nmyé mó lùl y'à cɔ.» ²²Bà gá tú bà n'è jí kùjù w yi ní, Yezu kwè búru n' ce Yi nəbána, n' ká w dwā wa, n' pə n' kwā-lyi bí ni n' wò: «Zwè-nə. Tɛbɛ wɔ àmyé yala.» ²³N zè n kwè ká-zòm ñdá sɛ mə wé, n' ce Yi nəbána, n' pə bæ gako ne bæ nyò. ²⁴N zè n wò be: «Mɔbɔ wɔ àmyé jal, sə mə n'è byili bà Yi dɔbré wɔ zhəná. Jal mó məmyé la tɛ ló lyi nánzhəzhɔ yilə. ²⁵Zhəná, à n'á wəl ába: à k'á t'á la sɛ-cɔ byá nɛ nyò gaga yé, kɔn m'e yí dɛ ré tɛbɛ à m'a k'a nyò mə dɔ nándùl Yi tənə y wé mó.» ²⁶Rəmyé kwā né, bæ nún bæ cèrhé Yi, bæ zè bæ shír bæ vò Olyivyaərə pyò w yó. ²⁷Yezu wɔ n' kwā-lyi bí ni: «Á gako m'á dūr á yě ne. Bà kɛ Yi zòmɛ ré sɛbé ré wé bæ wɔ: «Á m'a gu vwā-ənɔn mó, sə n' pyiisí m'a làà dwā ne.» ²⁸Yezu súlì n wò: «Sə à gə tú à bwirhì, à m'a tó yé a vò a dɛ ába Gəlile né.» ²⁹Pyere zè n wò mò: «Bá bà gako gə la dūr bæ yě mó mye, àmyé t'á la dūr yé.» ³⁰Yezu wò mò: «Zhəná, à n'á wəl mó: zà cəcɛ y cici, cá-bya m'a la m'e kúrh twər rəlyè, ñdá n' wò twər rəto bà n' yəl à pər yé.» ³¹Pyere kwərhe n' mà nyə-pɔ dwini shāa ga n' wò: «Bá à gə m'a tó mó a cì mye, à t'á la wál b'á yəl n' pər gaga yé.» N' tó-dwā bé gako mye wə èta. ³²Yezu ñdá n' kwā-lyi bí zè bæ vò jàà èdù wé, bà n'è byè jàà y èmyé bà Zhətasəməni. N wò be: «Jòm-nə nyɔnɔ, à la vò a ce Yi.» ³³N zə Pyere ñdá Zhake ñdá Zhā n' mə n' zhír. Ywè zè rə zhe mo. N' wu jì kùr ò n'ò zè dɛdɛ, ³⁴n zè n wò be: «Wu-zhilù nánfòlò zhe ne, à n'á yál a cì. Mɛ-na nyɔnɔ, s'á zə á yírhá.» ³⁵N twè n vò yé né nampólé, n' tu tɛ, n' ná n' lwəl Yi muni ga, ñdá kɔn gə wɔ, sə nɔnɔ w kɔbɔ bàk'a zə mɔ yé. ³⁶N' yà n' ná n' wələ: «Á Da, n' wɔ kɔn gako. Ce nɔnɔ w kɔbɔ vò kwā né, ò bàk'a yí ni yé. Sə zhən zhəná, è bàk'a yə ñdá àmyé gá n'á yál né yé. È yál ñdá nmyé gá n'è n' yál né.» ³⁷N zè n kwè n vò n' kwā-lyi bí bəto y sɔ, n' pwírì bæ dɛ. N wò Pyere ne: «Shəmə, n' dɛ? N' yə nyéné n' zə n' yírhá nampólé mye cici? ³⁸Za-na á yírhá, s'á lwəl Yi, muni Shətana bàk'a nyéné e swèlɛ ába yé. Numbyini wu n'ò yálá, sə è yala né jàn ré yə yí yé.» ³⁹N ká n' vò, n' lwəl Yi ñdá n' gá yà n' zòm né. ⁴⁰N ká n' kwè n vò n' pwírì n' kwā-lyi bí dɛ. Jan ré y'à zù bì dɛdɛ. Bə zè bà yəl bà gá m'a lyár mɔ né yé. ⁴¹N ká n' vò. N' gá ká n' bæ n' twər rəto nyàn ré yó, n' wò be: «Á gwě dɛ, á n'á shírhá? Kɔn mǎ. Kɔn yú èlāsɛ. Bà la Numbyini Byi zal bæ pə lyi byèbè bà t'á zwè Yi nyá né ne. ⁴²Zè-nà dɛ ná vò. Nyi mɔbɔ n' la ne myinù mú bwəlse.» ⁴³Yezu gá yà n' gwě ná n' zòm yi ní, n' kwā-lyi bí shí ñdá bàlyè y mādù já n' du, mɔbɔ n' yil Zhidə mó, nmyé ñdá lyi nánjàjóló bà y'à zə shimi, bæ pyélɛ mǎngwərh bæ m'è bàn Yezu ni. Wɔ Yi jì y vwĩ-zwálnə bé yé né ciná bé, ñdá Muiyisi nyá né byilnə bé, ñdá nancesé bà y'à twi bì. ⁴⁴Myinù cábal mó yà n' zòm n' cí ñdá be n' wò: «Mɔbɔ à la yí a kwàlɛ mó, wɔ nmyé. Á gə zə mɔ, s'á yili mù cənɛ, n' bàk'a n' vwārɔ yé.» ⁴⁵N já n' yí Yezu nyi ni n' wò mò: «Yó-cábal.» N zè n kwàlɛ mò. ⁴⁶Lyi-zhá bé j'a yí bæ zə Yezu. ⁴⁷Byèbè bà y'à nyéné gaa mó mādù já n' fwərh shù, n' za vwĩ-zwálnə bé yé né ciná bé gako nance y kɛlé y tuntunnə mādù zhɛ n' pyir. ⁴⁸Yezu zè n wò be: «Á zə shimi ñdá mǎngwərh á

m'á bàn nè zal ñdò ñwòl-bal ta? ⁴⁹E ja dẽ gakó, à y'à tó ába à ñwéné Yi jì y kòno w wa, à n'á cèrhè kàrmò, sà á yè ne zal yé. Kòn mǎ sà rǎ tó èta, m̀nì kòn ré tèbé rǎ kē Yi zòmè ré sébé ré wé mó pyìrh.» ⁵⁰Rèmyé yó, ní kwā-lyì bí gakó dūr bǎ yě mo. ⁵¹Èbó-dǎl mǎdù yà ní pú ní kùrǎ. Ní yà ní dul gàmè-lyòno dúdú. Bǎ la mǎ zal, ⁵²52 n vǎrh n dūr nánlwè n yě gàmè-lyòno w nē. ⁵³Bǎ zǎ Yezu bǎ vò Yi jì y vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó náncé y sono. Vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó ñdǎ náncésé ñdǎ Muiyisi nyó né byilnǎ bé bǎ, bǎ jòm dwǎ yó. ⁵⁴Bǎ gǎ y'à zǎ mǎ bǎ la gǎa yi ní, Pyèrè yà ní ñwéné kwā né kwā né, n mǎ n tó n yí n zù vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó náncé y sǒ kélé wa, n tó Yi jì y yilnǎ bé ne ní jě tē ní ná ní ywǎl myín. ⁵⁵Vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé ñdǎ búr-kárna bé gúlú w lyì bí gakó y'à n'è pyà yò bǎ la Yezu yó w cǔ, m̀nì bǎ gu mu, sǎ bǎ yà nē yé. ⁵⁶Lyì nánzhǎzhǎ y'à n'è gòm kǎma bǎ ce ní nyí ní, sǎ bǎ zòmǎ né y'à t'á tó dwǎ yé. ⁵⁷Rèmyé yó, bǎ jǎlà zē bǎ gǒ kǎma bǎ n'è yǎl bǎ cí yò ní yó wǎ, bǎ wò: ⁵⁸«Nǎ nyèè ní nyú wǎ. Ní wò bǎ ní mǎ n wūr Yi jì y kēbé numbyínǎ lù mú, sǎ dwǎ nǎtò wé, ní mǎ n kǎ n lù è dǒ, kēbé numbyínǎ jǎrh yè lwì mú.» ⁵⁹Sǎ ñdǎ rèmyé ga, bǎ zòmǎ né y'à t'á tó dwǎ yé. ⁶⁰Rèmyé yó, Yi jì y vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó náncé y zē n zhì dē bǎ gakó yé né, n bwǎrh Yezu n wò: «Ní tá n lyár bǎ kaka? Bǎkón yil lyì bí byèbé n'è ce yò n nyí ní?» ⁶¹Sǎ Yezu shǐ ní nyí, ní yè lyár bǎ kaka yé. Vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó náncé y kǎ n bwǎrh mò n wò: «Nmyé n wó Kristǎ, Yi rí tèbé rǎ mǎ ñdǎ còrhó mó Byí mú?» ⁶²Yezu wò: «Wó àmyé, sǎ á m'ǎ nǎ Numbyíní Byí ní jě Yi jàn cǎbal mó jǎjǐ ní. Á m'ǎ nǎ mǎ mye ní wǎ bǎban wé ní bànǎ.» ⁶³Vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó náncé y lyim zē, n kǎr ní gǎndé n wò bursí gúlú w lyì bí ní: «Nǎ k'è bǎ zhèn-cinǎ tum zhe kádò yé. ⁶⁴Á cici nyèè ní gǎ tǔrh Yi ní. Bǎkón á n'á búlǎ?» Bǎ gakó tó dwǎ bǎ wò bǎ ní mǎ dwǎ ñdǎ gu. ⁶⁵Bǎ jǎlà y'à n'è pùrh tǎtǎr ní yó, bǎ n'è pyi ní yé y ne bǎ mǎ mò ñdǎ jǎ-gúlǎ, bǎ zhe: «Lwar lò mǎ ná-yil ní mǎ mó!» Yi jì y yilnǎ bé mye y'à n'è mǎ mò jǎ-sǎrh. ⁶⁶Bǎ gǎ y'à n'è bwǎrh Yezu yi ní, ñdǎ Pyèrè yà ní ñwéné kélé y wu w wé. Kē-byí èdù è wó Yi jì y vǎi-zwǎlnǎ bé yé né ciná bé gakó náncé y tuntunnǎ, èmyé mó zē e yí, ⁶⁷e nǎ Pyèrè ní jě tē ní ná ní ywǎl myín, e nyí mu shéshé, e wò mò: «Nmye yà n ná n tó Nazarete lyì bal Yezu mú ní.» ⁶⁸Pyèrè mǎ nyà-pǎ n wò: «Àmyé gaga mó búl à yèl tèbé n ná n zòm mó kùr yé.» N zē n vò bwǎr-zónó w wa. [Rèmyé yó, cǎ-bya kúrh.] ⁶⁹Kē-byí y k'e nǎ mǎ, e zē e wò lyì bí byèbé bǎ y'à zhǐ gǎa mó nē: «Mòbó èta mó wó Yezu mú kwā-lò.» ⁷⁰Pyèrè kǎ n mǎ nyà-pǎ. Kòn yà nǎmpólé rèmyé kwā né, byèbé bǎ y'à zhǐ gǎa mó mye wò mò: «Ní wó Gǎlile lò zhèn zhènǎ. Sǎ rèmyé n'è byilì bǎ nmye wó Yezu mú kwā-lò.» ⁷¹Pyèrè zē ní ná ní mǎ nyà-pǎ ní mǎ ní dūl Yi ní zhe: «À yèl bal mó mòbó á n'á zòm ní yò w mó pár yé.» ⁷²Rèmyé yi ní cici, cǎ-bya kúrh twǎr rǎlyè nyǎn ré. Pyèrè zē n lyìrh bǎ Yezu yà ní wò mò: «Cǎ-bya m'ǎ la m'e kúrh twǎr rǎlyè, ñdǎ n wò twǎr rǎtò bǎ n yèl à pár yé.» N zē ní ná ní kúrhǎ.

Chapter 15

¹Ce y gá tú e lá, Yi jì y vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé, ñdá náncesé, ñdá Muiyisi nyó né byilnə bé, ñdá bür-kárna bé dwā bé gako jòm dwā yó, bæ ce bæ zə Yezu bæ lyē, bæ zə mɔ bæ vò e pə Pyəlate ne. ²Pyəlate bwərth mò n wò: “Wó ñmyé ñ wó Zhwifubá pyǝ mɔ?” Yezu wò mɔ: “Wó èta, ñda ñ gá wò né.” ³Yi jì y vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé zē bæ n’è ce cərh nánzhəzhǝ ñ nyí ni. ⁴Pyəlate ká n bwərth mò n wò: “Ñ tá ñ lyár bæ kaka? Ñ bæ cèsé shèbé gako bæ n’è ce ñ nyí ni mú nyē nà?” ⁵Sə Yezu ká ñ yà lyár bæ kaka yé. Rəmyé jàr Pyəlate dǝdǝ. ⁶Pake címsi gako, Pyəlate ya n vùr byənà-jì lò mǝdù, mǝbó lyi bí lwəl mó. ⁷E jà rəmyé yi ní, ñdá lò mǝdù yà ñ ñwéné byənà-jù w ñ yíl Barabaase. Ñmyé ñdá ñ tó-dwā y’á ce zòmà jòm cɔ w wa, sə bæ y’á gu lò. ⁸Lyi-zhǝ bé yí Pyəlate nyí ni, bæ lwəl mò bæ ñ wèrhé kɔn ré tǝbé ñ ná ñ wèrhé byin byin gako mó. ⁹Pyəlate wò be: “Á n’á yǎl b’á dwĩ Zhwifubá pyǝ mɔ ne?” ¹⁰Ñ yà ñ yē bæ wó bwē-dür è ce Yi jì y vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé zə Yezu bæ bæ ñ sono. ¹¹Bə cìrh lyi-zhǝ bé bæ ce né bæ bæ lwəl Pyəlate ne bæ ñ vùr Barabaase. ¹²Pyəlate ká n bwərth bè n wò: “Sə mǝbó á n’á byē bæ Zhwifubá pyǝ mɔ, à wèrhé mɔ etəra?” ¹³Bə kwerhe bæ búbwéé bæ wò: “Ce bæ pəpa mɔ dǝ-jǝrhó yó!” ¹⁴Pyəlate ká n bwərth bè n wò: “Bàkón lwele ñ wèrhé?” Bə zē bæ búbwéé dǝ dǝ bæ wò: “Ce bæ pəpa mɔ dǝ-jǝrhó yó!” ¹⁵Pyəlate gá yà ñ ná ñ yǎl n swē lyi-zhǝ bé wun ni mú ce, n vùr Barabaase, ñda bæ gá lwəl mò né, n ce bæ mà Yezu ñdá dànəsháare, n zē n pə nyí bæ bæ zhəl bæ pəpa mɔ dǝ-jǝrhó yó. ¹⁶Shədéésé zē sə zə Yezu sə zù cɔ w cəbal mɔ kélé y wu w wé, sə byē sə gúlú w lyi bí púlápúlə bæ bæ dwā yó. ¹⁷Bə zù mù kàmà-zù-édòlò nánshǝ, bæ jéé sɔr ñda pyèlè yá-pú ta bæ pú ñ yó wə, ¹⁸bə zē bæ zhe: “Ná r’è ce mɔ Zhwifubá pyǝ!” ¹⁹Bə zə eshò bæ mà mɔ, bæ pùrh tətàr ñ yó, bæ n’è jòm bæ nǝdwóná yó, bæ m’è wùlì ñ yé né. ²⁰Bə gá fulsi mu èta bæ zhé, bæ vùr kàmà-zù-shǝ w bæ y’á m’e zù mù mú, bæ k’a zù mù ñ gǝndé, bæ zē bæ zə mɔ bæ du sà la vò bæ pəpa dǝ-jǝrhó yó. ²¹Shərené lyi bal mǝdù ñ yíl Shəməc ñ yà ñ shí gɔ, n kwè sómá y emyé. Wó ñmyé ñ lùl Alesādare ñda Orofyiisi. Bə nyéé mɔ jàn n zhí Yezu dǝ-jǝrhó wá. ²²Bə zə Yezu bæ vò jàà èdù bæ n’è byē bæ “Gələgəta”, rə kùr wò: “Yó-kóló jàà”. ²³Bə zə cəm bæ n’è byē bæ myíri bæ gúlì sé ne bæ n’è pə mɔ bæ ñ zwē n nyò, sə ñ yà mɔ zwē yé. ²⁴Bə zē bæ pəpa mɔ dǝ-jǝrhó w yó, bæ kwè ñ gǝndé bæ tá tántéé muni ga bæ lwar lò gako gá mà n jí ní. ²⁵E y’á wó nəkəkólé ñda yi rí tú dǝ. ²⁶Bə y’á kē bwèlè yó bæ wò: “Zhwifubá pyǝ”, bæ fwar bwèlè y dǝ-jǝrhó w ne, bæ m’e byili ñ cu mú kùrə. ²⁷Bə y’á súlì bæ pəpa vwārhnə bəlye dǝ-jǝrhé dwā yó Yezu yala ne, mǝdù ñ jǝjǝ ní, mǝdù ñ jǝgwǎ nè. [²⁸Èta, kɔn dǝbé Yi zòmè ré sébé ré byili mú pyirh. Bə kē rə wé bæ wò: “Bə wèrhé mɔ ñda lyi-bəlwèlè ta.”] ²⁹Lyi bí byèbé bæ y’á n’è tó gǝà bæ lyē mɔ y’á n’è zhízhi bæ ywé, bæ n’è tùrh mò bæ zhe: “Hâyà, ñmyé mǝbó ñ yà ñ ná ñ yǎl ñ wùr Yi jì y ñ ká lù y dwā nətò wé mɔ, ³⁰zwē ñ cinà, ñ só dǝ-jǝrhó w yó ná nyi!” ³¹Yi jì y vwĩ-zwǎlnə bé yé né ciná bé ñda Muiyisi nyó né byilnə bé mye y’á n’è mɔn mɔ. Bə n’è zòm ñda dwā bæ zhe: “Ñ zwē lyi dwā, n jà ñ wàr sə n zwē ñ cin yé. ³²Bə Kristə mɔ, Esərayel lyi pyǝ mɔ, só tǝ dǝ-jǝrhó w yó èlās’ ná nyi! Ná gə nɔ mɔ ñ só tǝ, ná m’á zwē nyi.” Byèbé bæ pəpa dǝ-jǝrhé yó ñ yala ne mɔ mye y’á n’è tùrh mò. ³³Yi rí gá tú e yí yá-pèlè ecəl wə, ce y gako j’a zhizhi e jirh námbyú, kɔn m’e yí yi-kár ne. ³⁴Rəmyé yi ní, Yezu bya dǝ dǝ, n wò: “Eloyi, Eloyi, lama sabakətanə?” Rə kùr wò: “Á Yi, à Yi, byè yil ñ yē ne?” ³⁵Lyi bí byèbé bæ y’á zhí gǝà mɔ jàlǎ gá nyèè rəmyé, bæ wò: “Nyí-nə ñ ná ñ byè Elyi!” ³⁶Mǝdù zē n dūr n kwè ku ñda kàmà-jùrhú ta n mórth sé káré wa, n cù eshò nè, ñ ná ñ pə mɔ bæ ñ nywé, n zē n wò: «Yē-nə mɔ! Ná m’á nyí ñda Elyi gə mà n bæ n só mɔ tǝ dǝ-jǝrhó w yó!» ³⁷Yezu bya dǝ dǝ, n já n cì. ³⁸Gónò w ò y’á bòn Yi jì y dwā w mɔ j’a zhí dǝ o kǎr o zhí tǝ. ³⁹Shədéésé zòm yó-cəbal mɔ yà ñ zhí Yezu yé né. Ñ gə nɔ ñ gə cù ní mú, n wò: «Bal mɔ mǝbó yà ñ wó Yi Byí zhəná.» ⁴⁰Kana jàlǎ mye y’á ñwéné gǝà, bæ y’á zhí kwā né bæ n’è nyí. Sə Magədala lyi bəkó Mare, ñda Zhake mɔ námpólé y ñda Zhoze ná Mare, ñda Saləme ga y’á ñwéné kana bé bəmyé mɔ wé. ⁴¹Bə y’á n’è tó Yezu ni Gəlile né, sə bæ y’á n’è sé mɔ. Kana dwā nánzhəzhǝ mye y’á ñwéné gǝà, bæ y’á tó Yezu ni bæ bæ Zhərazalem. ⁴²Dǝ ré tǝbé bæ y’á n’è tene shirhó y dǝ ré, rə y’á dǎl bæ nəkəl mɔ, dǝdènə y gá tú e yí, ⁴³Arəmate lyi bal mǝdù bà, ñ yíl Zhozefu. Ñ yà ñ wó lyi-fòlò bür-kárna bé gúlú w wé; ñmye yà ñ ná ñ dǝ Yi pyèlè ré twíri yá. N zē n kǎ ñ wu n vò Pyəlate sò, n lwəl mò Yezu ñ la kò n vò n ce. ⁴⁴Pyəlate gá nyèè bæ Yezu cù lálà èta mɔ, kɔn jàr mò. N zē n byē shədéésé zòm yó-cəbal mɔ, ñ la bwərth mò n nyí Yezu gá cù mú dene nà? ⁴⁵Shədéésé yó-cəbal mɔ gá byili mu, n zē n wó Zhozefu ni bæ bæ m’a pǝ Yezu. ⁴⁶Zhozefu yé gónò, n swàr Yezu dǝ-jǝrhó w yó, n zə gónò w n pyípyílì mu, n zē n kwè mò n vò n ce lú-bòl wà. Bə y’á kù lú-bòl mɔ məmyé pyǝ wà. N zē n byíbyílì nəkulu nánfòlò n mə n pyi bòl mɔ nyí ni. ⁴⁷Magədala lyi bəkó Mare ñda Zhoze ná Mare y’á n’è nyí bæ gá n’è cí mu mǝgǝ.

Chapter 16

¹Shirhá dē ré gá tú e lyē, Magədala lyi bə́kó Mare, ndá Zhake ná Mare, ndá Saləme yē nūrh sà lwé nányənyélé, bà la vò bə m'e tūr Yezu. ²È zē nəkəkólé jə́máásé yùwà, bə pyē pyē bə zē ndá yi rí n'è púrhá, bà la lú-bəl mós yó. ³Bə y'à n'è bwərth dwā bə zhe: “Mó lò n'è mən byíbylí lú-bəl mós nyí rí nəkulu w n ce kwā né n pə nába?” ⁴Bə la nyū bə pwírí nəkulu w byíbylí ò pyē sarh ne, o j'à y'à já dēdē. ⁵Bə yí bə zù lú-bəl mós wa, bə nə ébó-dál mādù n zù kāmà-zù-èdólò námpò n'è jə́jǐ sō. Ywē nánfól zē rə zhe be. ⁶Ébó-dál mós wə be: «Á bə́k'á dūr ywē yé. Wó Nazarete lyi bal Yezu mú bə pəpa dā-jərth w yó mó á n'á pyà. N tənə nyónó yé. N bwirhi. Nyí-nə bə gá y'à cí mu mǎgǎ. ⁷Zhəl-nə á byili Pyeere ndá Yezu kwā-lyi bí dwā bə ne bə nyí n'í tó yé n vò Gə́lile. Wó gāà bə m'a nə mɔ né, ndə n'í gá yà n'í byili bí ní.» ⁸Kana bə zē bə shí lú-bəl mós w bə du, bə dūr. Bə y'à n'è kəkə. Bə k'è yəl bə gá n'è wərthé né yé. Sə ywē ré gá y'à zhe be mó ce, bə yə lò lò n'è wəl bə kaka yé. ⁹[Yezu bwirhi shirhá dē ré zē nəkəkólé shāā shāā, n jèrə n lyi Magədala lyi bə́kó Mare. Wó nmyé nəcílsí námməlwálsé shə́lpyé y y'à zhe, Yezu zē n jì sì mú. ¹⁰Yezu tó-dwā bə wun y'à zhili, bə n'è kúrhá. Mare vò n byili bí kən dēbē rə wərthé mós. ¹¹N'í gá wò bə bə Yezu bwirhi, bə nmyé nɔ mɔ, bə yə nyí zwē yé. ¹²Rə́myé kwā né, Yezu lyér n kwē nyorho dō, n mən n lyi n'í kwā-lyi bí bə́lye ndá bə n̄wéné sómá yó bə la gɔ sono cə-byí èdù wé. ¹³Bə k'a kwē bə b'e byili bə dwā bə ne, sə bə yə bə́mye zòmá né zwē yé. ¹⁴Yezu zē n tà-kwā n lyi n'í kwā-lyi bí shí ndá mādù y ndá bə n'è jí kùjú. N jì bí búlú, bə gá yə Yì ní zhí mú, ndá bə gá yə byēbē bə nɔ mɔ n'í bwirhi mú zòmá né zwē mó yilə. ¹⁵N zē n wə be: “Zhəl-nə lū w púlápúlá wə, á bwəl yò-ècənó nyí rí á byili lyi bí gako ne. ¹⁶Lò móbó n'í zwē nyí bə zē bə mólé mɔ nē wa, rə ná-cí mən n nə n'í cín vwārth, sə lò móbó n'í yə nyí zwē, bə m'a ké n'í bursi bə pō dóó. ¹⁷Nyí-nə māmāarhé tēbē byēbē bə la nyí zō mó b'a wərthé mós: bə m'a jì nəcílsí námməlwálsé ndá àmyé yil ré. Bə m'a zòm dwā dwā zòmá. ¹⁸Bə gə zɔ dɔmá bə jərth w mye, dɔmá bə t'á la be kaka wərthé yé. Bə gə nyò cəm móbó mən n'è gwi lò mye, mən t'á la be kaka wərthé yé. Bə gə cí bə jərth nə́bwàná yó, nə́bwàná bə m'a wārth.» ¹⁹Cinnə Yezu gá zòm ndá n'í kwā-lyi bí èta n zhē, Yì ce n zē n vò dē Arəzana wa, sə n'í jē rə jə́jǐ ní. ²⁰N'í kwā-lyi bí zhír bə vò bə bwəl yò-ècənó nyí rí jàásé gako wə. Sə Cinnə mú yà n'í ná n'í sē be tum rí rə́myé wé, n'í ná n'í tó māmāarhé bə n'è wərthé mós denne n'í byili bə yò-ècənó nyí rí bə n'è bwəl mó wó zhə́nà.]

Luke

Chapter 1

¹À yó-cábal Cofyil, lyi nánzhəzhó n̄wéné bə ké ywē nyēbē gako nə wərthé ná cəcəl w mó, ²ndə byēbē bə yírhá nɔ ywē né nə́myé kūr-ju yì ní ga, bə zē bə jírth zòmē ré bwə́lnə bə mó byili nába né. ³Wó rə́myé yil àmye zē a bwərth bwərth a lwar kən dēbē gako rə wərthé kūr-ju yì ní ga mó, a pwírí bə kən mǎ b'a ké kən gá tó né mó a pǎ, ⁴mùni n'í lwar bə kən dēbē bə byili mú mú zhe kūr zhən zhənà. ⁵Yì jì y vwǐ-zwə́lnə mādù yà n'í n̄wéné n'í yíl Zakare. N'í yà n'í wó vwǐ-zwə́lnə bə byēbē Abya yà n'í cí mú lò mādù. N'í ké mó yà n'í yíl Eləzabete. Nmye yà n'í wó Arō dwí rí lyi bə́kó. Rə́myé yì ní ndá wó Erɔ́de n'í yà n'í wó Zhide tənà y pyō. ⁶Zakare ndá n'í ké mó ga y'à wó wu-cángá cinə Yì yé né. Bə y'à n'è zwē Cinnə mú nyó né náácənə kən gako wé, ⁷e já bə y'à gwē bə bə́sóbwélé zhe yé, bə Eləzabete yà n'í wó kə-əju. Kən súlí mye, bə ga y'à jírth nánce. ⁸Dē rə́dù, Zakare yà n'í ná n'í twí Yì jì y vwǐ-zwə́lnə tumə né Yì jù wə bə wó nmyé ndá n'í tó-dwā bə bə y'à mǎ sə bə twí n'í rə́myé yùwə. ⁹Bə zē bə cír mo, ndə bə gá y'à myərthé bə n'è cír dwā né, n zù Yì jì y jàà náácənə y wa, n jì wé ré rə lwé nányənyélé y myín. ¹⁰Sə n'í gá yà n'í ná n'í jì wé ré myín yì ní, lyi bí púlápúlá y'à zhí pwē nē, bə n'è ce Yì. ¹¹Rə́myé yì ní, Cinnə mú máléka èdù tú e lyi mu. È y'à zhí bə gá y'à n'è jì wé ré myín mǎgǎ mó jə́jǐ ní. ¹²Zakare gá nɔ ya, n'í wu zē, ywē zē rə zhe mo. ¹³Máléka y wó mɔ: «Bə́k'á dūr ywē yé Zakare, bə Yì zwē n'í lwəl mó. N'í ké Eləzabete mən n'í lù byí n'í pǎ, sə n'í m'á ce n'í yil bə Zhā. ¹⁴N'í m'á fùù ndá wu-nyō, sə lyi nánzhəzhó wun b'a yə nyèn n'í lul ré yilə. ¹⁵N'í mən n'í yə lò móbó n'í sú Cinnə mú yírth. N'í tá n'í la sē nyó yé. N'í mən n'í sú ndá Eshirhə náácənə ndá n'í gwé n̄wéné n'í ná wé. ¹⁶N'í mən n'í ká n'í zə Esərayel byā bə nánzhəzhó bə bə Cinnə bə Yì rí sō. ¹⁷Yì m'a twí nmyé cici n'í jèrə n'í tó rə yé ndá Eshirhə y rə y'a pə rə́nyi-zwə́nnə Elyi ní mú jàn, mùni n'í ká n'í vwē dábá ndá bə byā bə n'í ce dwā yó, sə n'í pyírthi yó-kùùli cinə wun bə kwē byēbē bə n'è zwē Cinnə mú nyó né mó surthə né, bə yə lyi byēbē bə n'è dē Cinnə mú twírí yá.» ¹⁸Zakare zē n'í wó máléka y ne: «À jírth nánce. À ké mó mye jírth ezhéné. Wó etar à m'a tó né a lwar bə rə́myé m'a yə zhənà?» ¹⁹Máléka y zē e wó mɔ: «À yíl Gabə́rəyə. À n̄wéné Yì yé né. Wó rə́myé rə́ twí n'í b'a zhəl a byili mú yò-ècənó nyí rí rə́myé. ²⁰Lwar bə rə́ dē ré m'a yì, rə́ t'á la kwārth yé. Sə n'í gá yə à zòmē ré zwē mó ce, n'í nyí rí b'a dē. N'í ká n'í tá n'í la n̄wónó n'í zòm kən m'e yì rə́ dē ré.» ²¹Rə́myé yì ní ndá lyi bí y'à gwē zhí bə n'è dē Zakare. Sə n'í gá yà n'í ná n'í dene Yì jì y wé mó y'à jàr bē. ²²N'í gá tú n'í du pwē nē, n'í yà n'í ká n'í wār n'í ná n'í zòm ndá be yé. Wó n'í jèsé dúdú n'í yà n'í mǎ n'í zòm ndá be. N'í nyí rí k'è wār rə́ n'è púr yé. Bə zē bə lwar bə wó kən n'í nɔ Yì jì y jàà náácənə y

wa. ²³Sə ní tum rí gá zhè Yi jì y wə, n ká n vò jè. ²⁴Dwā mangelé rəmyé kwā né, ní kē Eləzabete kwè pū. N mē jù w cànse sənū, ní mǎ ní zòm ní zhe: ²⁵«Nyí kən dēbé Cinnə Yi wèrhé à yilə. N vūr kən dēbé rə y'á n'è pə ne cizhil lyi yírh wə.» ²⁶Cànse shəldù nyá y yó, Yi zè rə twí máléka Gabərayəə Gəllile tənà y cə òdù wé, ò yil Nazarete, ²⁷e vò kē-byí èdù sono. Kē-byí y y'á yil Mare. È y'á n'è jí pyǝ Dəvyidi dwí rí lò mādù, ní yil Zhozefu. ²⁹Máléka y zù Mare sono, e ce mo e wò: «Ce n wu yə nyèn. Cinnə mú ná ní nyí mú ndá sónó nánfǎlǎ. N ɲwéné ndá mó.» ²⁸Mare gá nyèè zòmà né nəmyé, ní wu zè, n zè ní ná ní pyà co mó məmyé mó kùrə. ³⁰Máléka y wò mò: «Mare, bəká dūr ywé yé. Yi n'è nyí mú ndá sónó nánfǎlǎ. ³¹N m'á zə pū, ní lù byí. N m'á ce ní yil bə Yezu. ³²N mǎ n yə lò mǎbó ní sú Cinnə mú yírh. Bə m'a byè mò bə Dē cəbal Byí. Cinnə Yi mǎ n ce n jòm ní da Dəvyidi pyèlè dəgwǎ y yó. ³³N mǎ n ciní Zhakəbe dwí rí byina nà la gaga, sə ní pyèlè ré t'á la zhǎ yé.» ³⁴Mare zè n wò máléka y nē: «Etər kən m'a tó né, à gá yəl bal pár mó?» ³⁵Máléka y wò mò: «Eshirhə náacənə m'a só n yó, Dē cəbal jàn ré yə né ndá mó. Wó rəmyé yilə, byí mú n la lúl mó mǎ n yə Yi rə cí mu. Bə m'a byè mò bə Yi Byí. ³⁶Nyí n dwí lò Eləzabete mye zhe pū, kən yú cànse shəldù. N la byí lúl ní nánccəré wé, nmyé mǎbó bə y'á n'è byè bə kə-əju mú. ³⁷Zhənà, kaka bə Yi jàn du yé.» ³⁸Mare zè n wò: «À ɲwéné Cinnə mú pùbùlə wərhó yilə. Kən yál ndə n gá byili ní à yilə.» Máléka y zè e zhír e yě mo. ³⁹Dwā né nəmyé mó wé, Mare zè lálà ndá yəwǎl n vò Zhide tənà y cə òdù wə, ò wə pyà cəcəl wə, ⁴⁰n yí n zù Zakare sǎ kélé wa, n ce Eləzabete. ⁴¹Eləzabete gá nyèè ní co mó, ní byí mú já n zhí ní wé n fùu. Eləzabete sú ndá Eshirhə náacənə, ⁴²n zè n bya dē dē n wò Mare nē: «N nɔ bwəl du kana bé gako, sə n pū byí mú mye nɔ bwəl! ⁴³Bəkón à wó, à Cinnə mú ná mǎ n bə à sǎ? ⁴⁵Nyí n co mó gá já e tu à zhě wa, à byí mú fùu ndá wu-nyǝ à wé. ⁴⁴N wó wu-nyǝ cəkē, bə n zwē nyí bə tēbē Cinnə mú ce bə byili mú mú b'a pyírh.» ⁴⁶Mare zè n wò: «À n'á cərhé Cinnə mú ndá à wu gako. ⁴⁷À n'á fùu ndá wu-nyǝ Yi à Zwennə mó yilə, ⁴⁸bə rə lwəl rə nyí ní ndá à yə yírh swí ga. Sə kən zhí èlāsē, nunə dwí gako m'a byè nē bə wu-nyǝ cəkē, ⁴⁹bə Yi jàn cəbal mó wèrhé ywé nánfwàalə à yilə. N mǎ ndá còrhó. ⁵⁰N ná ní dūr byèbē bə n'è nyàm mó mó nònò twéé gako kən m'è la gaga. ⁵¹Sə ní byili ní jè jàn cìn-byilu cìnə ne, n làà bə dwā nē. ⁵²N byírh pyǎ bə pyèlè dəgwǎrh yó n ló té, n zhě byèbē bə yə yírh swí mú ywé dē. ⁵³N pə wè-ècənà nánzhəzhǎ nòrhà nē, n kwè nəcənà ndá jə-fwər. ⁵⁴N tú ní tùntùnnə Esərayel sǎ yilə, mùnì ga n byili bí ní nònò dūr mó ⁵⁵ndá ní gá byili ná dabá, Abərahām ndá ní nèmé né twéé gako kən m'è la gaga yilə. ⁵⁶Mare mē Eləzabete sono cànse sətò. N zè n ká n kwè n vò jè. ⁵⁷Eləzabete lul dē ré gə tú rə yí, n lù byí. ⁵⁸N jə-dwā bé ndá ní dwí lyi bí gá nyèè bə Cinnə mú byili pamparēē ní nònò dūr mó, bə zè bə wèrhé wu-nyǝ ndá mó. ⁵⁹Dwā nyǎlpyé bəsóbwèlè y lul ré kwā né, bə tú bə gǎ yə. Bə y'á n'è yǎl bə byè mò bə Zakare. ⁶⁰N ná zè n cē n wò: «È dà èta yé. Byě-nə mo bə Zhā.» ⁶¹Bə wò mò: «Sə lò gá tənə á dwí rí wé ní yil èta mó?» ⁶²Bə zè bə gwār ní da Zakare, bə byili mu ndá bə jèrh, bə wó etər ní ná ní yǎl bə bə byè bəsóbwèlè y né? ⁶³N ce bə kwè bwèlè bə pǎ, n kē è yó bə: «Bə byè bəsóbwèlè y bə Zhā.» Kən jàr bə gako. ⁶⁴Rəmyé yó cici, ní nyí rí j'a púr, n zè ní ná ní zòm ní mǎ ní cərhé Yi. ⁶⁵Ywé zə lyi bí byèbē gako bə y'á bwəl gǎa mó. Sə cəme né nyèbē nà y'á ɲwéné tənà y èmyé pyàr ré yó mó lyi bí mye y'á n'è zòm yò w òmyé mó zòmà. ⁶⁶Lyi bí byèbē gako bə nyèè yò w òmyé mó y'á cí w bə wé, bə n'è wəlò: «Bəkón lò bəsóbwèlè y kēbē la yál?» Zhən ga, Cinnə mú jàn ré y'á ɲwéné ndá ya. ⁶⁷Zhā da Zakare sú ndá Eshirhə náacənə, n zè ní ná ní zòm zòmà nyèbē Yi y'á byili mu ní zhe: ⁶⁸«Cinnə, Esərayel lyi bí Yi rí mǎ n nə còrhó, bə ní gwē ní dwí rí ní, n zwē re. ⁶⁹N ce ní tùntùnnə Dəvyidi dwí rí lù jàn cəbal, n zwē nába. ⁷⁰N pyírh kən dēbé ní yá ní tó ní nyí-zwennə bé denne n byili shāa ga mó. ⁷¹N yá ní bwəl nyí bə ní mǎ n zwē nába ná zwə béndá byèbē gako bə súl nába mó jǎ wə, ⁷²⁷⁵bə ní mǎ n dūr ná dabá nánccesé nònò, n lyírh ní cici dǎbré ní yá ní zə ndá be mó yò. ⁷³Wó ná nambal Abərahām nē Cinnə mú yá ní bwəl nyí, ⁷⁴bə ní mǎ n zwē nába ná zwə bé jǎ wə. Ywé k'è t'á la nába zal yé. ⁷⁵Ná m'á ɲwéné ná pǎ còrhó ndá wu nántwǎ ndá wu-cángá ní yírh wə, kən m'e yí ná cu. ⁷⁶Sə à byí, è gə wó nmyé yilə, bə m'a byè mó bə Dē cəbal nyí-zwennə, bə n m'á tó Cinu yé, ní kwerhe ní sómá yá, ⁷⁷n ce ní dwí rí lwar bə ní la rə zǎ rə yə-bəlwáalə wa. ⁷⁸Ná Yi rí wó wu-bònò ndá nònò-dūr cí. Rə m'a ce pwé shí dē rə b'e yər nába ndá nənyónó gá y'a púrúh né. ⁷⁹Pwé ré rəmyé m'a yər byèbē bə jə cə-byín ndá cu ywəl wə, rə cí nába yə-zúlá sómá yó.» ⁸⁰Sə bəsóbwèlè y y'á n'è byilə. È surhə né mye y'á n'è súlì. Rəmyé kwā né, ní zhəl n yə gə-elū èpòlò wə, kən m'e yí dē ré tēbē ní tú n byili ní cìn Esərayel lyi bí ní mú.

Chapter 2

¹Dwā né nàmyé wé, pyŕ Səzaare Ogusti pɔ nyí bà bà gál lū lyi bí púlápúlá. ²Gál mó màmýé mà yàl gál náyéé mó. Mà gál ñdá Kwirinyuusi yà ñ wó Siri tənà y yó-cábal. ³Lyí bí gako y'à zhəl gál mó, lò gako ñ da-dō wə. ⁴Zhozefu yà ñ wó pyŕ Dəvyidi kwálá y lò. Rəmyé ce n zē n zhír Nazarete ne, Gəlile tənà y wa, n vò Zhide tənà y wa, Dəvyidi da-dō w bà n'è byè bà Betəlayem mó wa, ⁵mùni bà kē ñmyé ñdá ñ kē Mare. Mare ja ñ yà ñ zhe pū. ⁶Bə gə y'à ɲwéné gàa yi ní, Mare lul dē ré tú e yí. ⁷N lū bal-byí. Wó ñmyé ñ yàl ñ byí náyáó mó. Sə bà yə jàa ne zhəl bé jì y wé yé. Rəmyé yilə, n pyípylí mu ñdá kàmə-jèrh, n cí mu vwámá kùlkó wə. ⁸Vwǎ-ənónà y'à n'è zwè gàa, gɔ w wa, bà m'è yili bà pyiisi. ⁹Èlāsē-lāsē Cinnə mú máléka èdù lyí bi. Cinnə mú zùwá y pwè ré yər rə kákélé bə. Ywè nánfólò zə bə. ¹⁰Máléka y zē e wò bə: «Á bàk'á dūr ywè yé. Nyí à zhe yò-ècònò à la ába byilu. Ò m'a yə wu-nyŕ nánfólò dwí rí púlápúlá yilə. ¹¹Bə lùl mòbó ñ la ába zō mó zà Dəvyidi da-dō wə. Ñmyé ñ wó Kristə mó, Cinnə mú mòbó Yi y'à bwəl nyí bà rə m'a twí n bà mó. ¹²Nyí-nə kɔn dèbé rə m'a ce á lwar ñ párá: á m'ǎ nə byi-shémé bà pyípylí ñdá kàmə-jèrh, è pyé vwámá kùlkó wə.» ¹³Rəmyé yó, Arəzana málékabá nánzhəzhó tú bà súlí máléka y ne, bà n'è cèrhé Yi bà zhe: ¹⁴«Yi nə còrhó dē Arəzana wa, sə yə-zúlá jòm ce yó ñdá numbyíná bé rə só mó!» ¹⁵Málékabá gə kwè bà vò dē, vwǎ-ənónà bé zē bà n'è wəl dwā ne: «Bà-nà ná lyé ná yí Betəlayem, ná nə yò w ò wèrhé, Cinnə mú cí nába ò nyí mú.» ¹⁶Bə zhír bà vò lálá, bà yí bà nə Mare ñdá Zhozefu ñdá byi-shémé y è pyé vwámá kùlkó w wə. ¹⁷Bə gə nɔ byi-shémé yá, bà zē bà cí kɔn dèbé máléka y y'à byili bi bàsóbwlélé námpólé y èmyé yil mó. ¹⁸Vwǎ-ənónà bé zòmà né jàr byèbé bà y'à n'è cili mú gako, ¹⁹sə Mare yà ñ ná ñ cí ywè nàmyé gako ñ wé, ñ ná ñ téré ne. ²⁰Vwǎ-ənónà bé k'a kwè, bà n'è shènə Yi, bà m'è cèrhé re, kɔn dèbé gako bà zhǎ nyèè, bà yírhá j'a nə mó yilə. Kɔn gako yàl ñdá máléka y gə y'à byili bi ní. ²¹Dwā nyàlpyé bàsóbwlélé y lul ré kwā né, dē ré tèbé bà y'à mǎ dwā sə bà gə y mó gə tú e yí, bà co è yil bà Yezu, yil ré tèbé máléka y y'à byili ñdá ñ ná yà ñ gwè bà ñ pū zhe mó. ²²Kē lul jimdí vūr dē ré gə tú e yí, Zhozefu ñdá Mare wèrhé ñdá Muiisi gə yà ñ pɔ nyí ní: bà zə bàsóbwlélé y bà m'e vò Zhərazalem, bà pə Cinnə mú ní, ²³ñdá Cinnə mú nyí rí sébé ré gə byili ní. Bà kē rə wé bà wò: «Kē gə lùl ñ byi-yáó, è gə wó bal, wó Cinnə mú ñ cí yə.» ²⁴Bə pə kɔn dèbé rə kē Cinnə mú nyí rí sébé ré wé vwí rí zwəl yil mó mye: «Épwǎnse sǎlyè, ráá épò-bwǎlse sǎlyè.» ²⁵Bal mǎdù yà ñ ɲwéné Zhərazalem né, ñ yil Shəmənyŕ. Bal mó ñmyé yà ñ wó wu-cángá cábal, ñ yà ñ ná ñ cèrhé Yi. Ñ yà ñ ná ñ dē mòbó ñ mà n zwè Esərayel lyi bí. Eshirhə náàcənə y'à ɲwéné ñdá mó. ²⁶E y'à byili mu bà ñ mà n nə Kristə mó, mòbó Cinnə mú la tū mú, èfóro n zē n cí. ²⁷E ce n vò Yi jù wə. Yezu da ñdá ñ ná gə zə mó bà m'e bà Yi jù w bà la wòrhó ñdá nyí rí gə y'à n'è byili ní, ²⁸Shəmənyŕ cèlè ñ jèrh n zwè mo, n zē ñ ná ñ ce Yi nàbàn ñ zhe: ²⁹«Cinnə, èlāsē, ñ zòmè ré pyírh.Yē ñ tùntùnnə mó ne n vò ñdá yə-zúlá, ³⁰b'a yírhá nɔ mòbó ñ twí ná zō yil mó. ³¹Nə twí mù lyi bí gako yírhá nə mó. ³²Wó ñmyé ñ wó pwè ré rə m'a ce lū lyi dwí gako lwar ñ párá, e ja ñ mà n ce ñ dwí Esərayel lyi bí nə còrhó.» ³³Kɔn dèbé Shəmənyŕ yà ñ ná ñ zòm bàsóbwlélé y yil mó y'à jàr è da ñdá è ná. ³⁴Shəmənyŕ cí bwəl bà yó, n zē n wó Mare ne: «Yi twí bàsóbwlélé y kèbé Esərayel lyi nánzhəzhó yò zhilù, ñdá bà nánzhəzhó yò kòrhɔ yilə. Ñ mà n byili Yi pùbùlə, sə lyi bí m'a mà nyə-pǎ. ³⁵Ñ mà n byili lyi nánzhəzhó wun búlə. Sə ñmyé cici mú, kɔn m'a yì mú ñdá wó shí bà m'e zò mó ta.» ³⁶Kē mǎdù mye yà ñ ɲwéné ñ yil Anne, ñ yà ñ wó Yi nyi-zwennə. Ñ da mó yà ñ wó Aseere kwálá lò, ñ yil Fanəwə. Anne yà ñ ce dǎdǎ. Ñ yà ñ wèrhé byinə nyàlpyé ñdá ñ byal mó. ³⁷Rəmyé kwā né, ñ byal mó cì n yě mo, sə ñ kó ñ yə byal dō jí yé. Ñ yà ñ yú byinə shə-lyele ñdá nənə. Ñ yà ñ ɲwéné Yi jù w twéé gako, ñ ná ñ lyé ñ nyí, ñ ná ñ wèrhé Yi-co, ñ mó ñ cèrhé Yi cǎcǎ ñdá nənəyónó ga. ³⁸Rəmyé yi ní cici, ñmye bà n zù bà yó, n zē ñ ná ñ cèrhé Yi, ñ mó ñ zòm bàsóbwlélé y zòmà ñdá lyi bí byèbé gako bà y'à n'è dē Zhərazalem cìn neré y dē ré mó. ³⁹Zhozefu ñdá Mare gə wèrhé ñdá Cinnə mú nyí rí gə n'è byili ní bà zhè, bà k'a zə Yezu bà kwè bà vò bà da-dō Nazarete, Gəlile tənà y wa. ⁴⁰Bàsóbwlélé y y'à n'è byilə. È jàn ré ñdá è surhə né ga y'à n'è súlí, sə Yi y'à só yə. ⁴¹Byin byin gako Pake y címsí gə yúwá, Yezu da ñdá ñ ná y'à n'è zhəl bà jí si Zhərazalem né. ⁴²Yezu gə tú n yí byinə shí ñdá nǎlyé, bà zə mó bà vò Zhərazalem ñdá bàmyé gə n'è zhəl byin byin gako ta. ⁴³Címsí gə tú sə zhè, bà k'a kwè bà la jè, sə Yezu yà ñ mē Zhərazalem né. Zhozefu ñdá Mare j'a yə lwar yé. ⁴⁴Bə y'à n'è búl bà ñ ɲwéné lyi bí byèbé bà y'à tó bà shí Zhərazalem mó wé. Sə bà zhəl dē námpúm, bà zē bà jì kùr bà n'è pyà mò bà dwí lyi bí ñdá bà dɔwabá wé, ⁴⁵sə bà yə mó ne yé. Bà zē bà k'a n'è pyà mò bà m'e la Zhərazalem. ⁴⁶Bə dwā nètò yùwə, bà vò bà nə mó Yi jì y kónó w wa, ñ jē té Muiisi nyé né byilnə bé cǎcəl wə, ñ ná ñ cili bà zòmà né, n ja ñ ná ñ bwərh bè zòmà. ⁴⁷Sə surhə né nyèbé ñ yà ñ má ñ lyár be mó y'à n'è jàr byèbé bà y'à n'è cili ñ zòmà né mó gako. ⁴⁸Ñ da ñdá ñ ná gə tú bà nə mó, kɔn jàr bè dǎdǎ. Ñ ná zē n wó mò: «À byí, byè yil ñ wèrhé nába èta mó? Nyí, àmyé ñdá ñ da wun zhilí ná m'è pyà mó.» ⁴⁹Yezu zē n wó bə: «Byè yil á y'à n'a pyà nè? Á yəl bà kɔn wó nyóó ñdá ne b'a cili à Da tumə né sō nà?» ⁵⁰Sə bà yə ñ zòmè ré kùr nyèè yé. ⁵¹N zē n ká n tó be n vò Nazarete. Ñ yà ñ ná ñ zwè bà nyí ní, sə ñ ná yà ñ ná ñ cí ywè né nàmyé gako ñ wé. ⁵²Sə Yezu yà ñ ná ñ byilə. Ñ lárma mó ñdá ñ tùm-ècənə ga yà n'è súlí Yi ñdá numbyínsi yírhá wə.

Chapter 3

¹Pyð Təbēere Səzaare pyèlè ré byinə shí ndá nənu yó, ndá wó Pōs-Pyəlate ní yà ní cǐ Zhide tənà yá, ndá Erɔɔde mye wó Gəlile tənà y pyð, ndá ní zhəm-bal Shilipu wó Yiture ndá Təɾəkoniti pyð, ndá Ləzanyaase wó Abəlene tənà y pyð, ²ndá Anne ndá Kəyifu wó Yi jì y vwǐ-zwəlnə bé yé né ciná bé gakó nancerh. Rəmyé yó, Yi byili rə zòmè ré Zakare byí Zhā ne gɔ-elū èpòlò w wə. ³N zè n tó jàasé shèbé sà ɲwéné Zhərdē bwí y yala ne mó wé, ní ná ní bwəl ní byili lyi bí ni bə bə pyirhí bə wun, bə mólé be nǝ wa, m̀nì ga Yi pə be bə yə-bəlwəáale sǔbri⁴Bə y'á kǝ ní yò Yi nyi-zwennə Ezəyi sébé ré wé bə wó: Cəl n'è bwəl gɔ-elū èpòlò wə, rə zhe: Kwerhe-na Cinnə mó sómá yá, s'á kwerhe sə-byísi sə yə cángá á pō. ⁵Bə b'a shi gwáaré gakó; bə b'a só pyàaré ndá pyálsé gakó té; bə b'a zwər sóm-bəjəólé gakó rə jǐrh cángá; bə b'a kwerhe sómse shèbé sà bə càn mó; ⁶sə lyi bí gakó b'a nə Yi vwərɲ mó ndá bə yirhə. ⁷Lyi-zhǎ bé y'á n'è zhəl Zhā sono, m̀nì n mólé be nǝ wa, sə ní yà ní ná ní wəl be: Kùrh dwí, mǝ lò ní byili ába bə dūr-nə á lú Yi lyim rí rə bən mó yé né? ⁸Wərhe-na kɔn dəbé rə n'è byili b'a pyirhí á wun, s'á bə'á zè á n'á búl á wé bə, Abərahām gá wó ámyé nambal mó dúdú yú yé. Á n'á wəl ába: Yi wó rə b'a ce nakuulí jǐrh Abərahām byá. ⁹Nyi-nə, dóló pyé cémé né kùr wə. Kǝbó gakó ò t'á ce byá byèbé bə càn, bə b'a kà w bə ji myín. ¹⁰Lyi-zhǎ bé zè bə bwərɲ mo bə wó: Wó bə'kón námyé mǝ sə ná wərhe? N wó be: Lò mǝbó n zhe kām-zhǔrh səlyé, sə pə èdù lò mó mǝbó ní bə zhe ne. ¹¹Lò mǝbó ní zhe kǝjú, sə nmye wərhe èta. ¹²Myəl-kwändé zwennə jàlā y'á tú wə, m̀nì ga Zhā mólle be nǝ wa. Bə zè bə bwərɲ mo bə wó: Yó-cəbal, wó bə'kón námyé mǝ sə ná wərhe? ¹³N wó be: Á bə'á ce zwē lò warse kɔn lyé bə gə pə ába nyi ní yé. ¹⁴Shədəéése mye bwərɲ mo sə wó: Sə námyé, wó bə'kón ná mǝ sə ná wərhe? N wó be: Á bə'á ce ywē lyi bí kùr w á m'á zwē bə wársé yé. Á bə'á cǐ yò kǝbó ò dà zhən lò yó w yé. Ce-nə á wun yèn nd'á kwändé. ¹⁵Sə lyi bí y'á n'è dǝ kɔn dəbé rə la wərɲó mó ndá bə wun gakó. Rəmyé ce, lò gakó yà ní ná ní bwərɲ ní cìn ní wé ní zhe ndá è gə dà Zhā ní wó Kristə mó? ¹⁶Zhā zè n wó bə gakó ne: Ámyé wó nǝ w á n'á mólé ába né, sə lò mǝdù bənà, nmyé jàn ré du ámyé. Á yə yirh swí s'a lwər ní nəcìlè né nyínsí mye cìcì yé. Nmyé wó Eshirhə náàcèné ndá myín wé ní la ába né móló. ¹⁷N zhe zwǎ ní jǝ wa, ní la mə n cèlè jǝjǝ rí, n pɔr rə byá bé ndá rə púulí dwā wa, n ce jǝjǝ byá bé ní bəbwā y wa, n zè n ló púulí myín mǝbó mə t'á la cú gaga wa. ¹⁸Zhā yà ní ná ní cǐcì lyi bí ndá zòmà dwā nánzhəzhǝ; sə ní yà ní ná ní tó rəmyé denne ní bwəl yò-ècònnə nyi rí ní byili bi. ¹⁹N yà ní ná ní bwí Erɔɔde ní gə zwē ní da-byí mú kǝ mó bə y'á n'è byé bə Erɔjaade n jí mú, ndá ní bəcà tumə né nyèbé gakó ní yà ní ná ní twí mú yilə. ²⁰Erɔɔde zè n ká n twí bəcà tum dō n súlì : n ce bə zə zhā bə ce byənə-jù wə. ²¹Bə gá mólé lyi bí gakó nǝ w bə zhè, rəmyé kwā né, bə zè bə mólé Yezu mye nǝ mó wa. Bə gá mólé Yezu nǝ mó bə zhè, n zè ní ná ní ce Yi, rəmyé yi ní, dǝ yi rí pul. ²²Eshirhə náàcèné shí dǝ ndá épwené ta, e só e jòm ní yó. Bə zè bə nyèè cəl rə shí dǝ rə wó: N wó á ywəló byí. Á só mó dǝdǝ. ²³Yezu gá tú n ji ní tum rí kùr mó, ndá ní yú byinə shə-ètə, sə lyi bí y'á n'è búl bə wó Elyi byí Zhozefu ní lùl mo. Nyi-nə ní nàm-bala bé yilə né: Elyi, ²⁴Mataate, Levyi, Mələci, Yənəyi, Zhozefu, ²⁵Matacaase, Amɔɔse, Nahumyi, Esəli, Nəgəyi, ²⁶Matate, Matacaase, Səməyiini, Yəseke, Yəda²⁷Yəwanan, Rəsaa, Zhorobəbyə, Salashə, Neri, ²⁸Mələci, Adədi, Kəsam, Eləmadame Ere, ²⁹Yezu, Elyəzaare, Yociimyi, Matate, Levyi. ³⁰Shəmə, Zhidə, Zhozefu, Yəname, Elyəciimyi, ³¹Mələya, Məna, Matata, Natame, Dəvyidi, ³²Zhese, Yəbede, Bəwaze, Sala, Naasɔɔne³³Amənadabe, Adəmyiini, Arəni, Ezərɔ, Ezərɔ Pəreze, Zhidə, ³⁴Zhakəbe, Yəzake, Abərahām, Təra, Nawɔre, ³⁵Sərugí, Rəwu, Pəlege, Ebeere, Shəla³⁶Kəyinə, Arəfwazade, Seme, Nəwee, Lameke, ³⁷Mətusəleme, Mahaləlayə Kəyinā, ³⁸Enɔse, Yarete Sete, Adama da wó Yi.

Chapter 4

¹Yezu gá zhír Zhórdē bwí y yó n ká n bānā. N sū ndá Eshirhə náacənē. Eshirhə y zə mɔ e m'e vò gɔ-elū èpòlò w wə.
²Shətana swèlè mo gàà mó dwā shə-əna. Dwā né nàmyé wé, n yə kaka jí yé. Sə nə gá tú nə lyē kwā né, nɔrh zə mɔ.
³Shətana y zè e wò mɔ: N gə wó Yi Byí, sá pə nyí nákulú w kòbɔ ne o jírɔ búrú. ⁴Yezu wó ya: Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: È dà búrú dúdú ò wó ò b'a ce numbyíní zə myəl yé. ⁵Shətana y zè e zə mɔ e vò pyò kòbɔ ò nyé dēdē yó, e byili mu lū tənèsé púlápúlá twər rədu sá, ⁶e zè e wò mɔ: À m'a pǝ tənèsé shèbè gako ndá sà nàcəndé gako n ciní, bə wó àmyé ne bə pɔ re, àmye zè à n'á pə mǝbɔ à n'á yál mó ne. ⁷N gə wùlì à yé né, à m'a pǝ rə gako. ⁸Yezu wó yà: Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: Wó Cinnə n Yi yé né n mǝ sá wùlì ní, n cèrhé n dúdú sá. ⁹Sətana y k'e zə mɔ e zhír e vò Zhərəzalem, e ce n zhì Yi jì y pá-pèlé wa, e zè e wò mɔ: N gə wó Yi Byí, sá zhì gàà n zè n fwé tē, ¹⁰bə bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: Yi m'a pə nyí rə málékabá ne bə nyí n yò. ¹¹Bə m'a kwé mó ndá bə jèrh, muni n nà bək'a mǝ nákulú ni yé. ¹²Yezu wó ya: Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: Bəká zhè Cinnə n Yi rí yé. ¹³Shətana y gá swèlè swèlè Yezu e gə e zhè, e zhír e yé mo e m'e dē dē dō. ¹⁴Rəmyé kwā né Yezu ká n bə Gəlile tənà y wa. Eshirhə náacənē jàn ré y'à nɔwéné ndá mɔ. N yil du tənà èmyé púlápúlá wə. ¹⁵N yà n ná cèrhé karmɔ bə dwā-gùulí jisi wé, sə lyi gako y'à n'è cèrhé mo. ¹⁶Dē rədu n zè n vò Nazarete, bə gá kòn mɔ mǝgǝ. Shírɔ y dē ré gá yúwá, n zè n vò dwā-gùlú jì y wə, ndə n gá myèrhé n ná n wèrhé né mó, n zè n zhì n la Yi zòmè ré sébé ré karmɔ. ¹⁷Bə kwè Yi nyi-zwennə Ezəyi sébé bə pǝ. N púr sébé ré, n tu rə jàà èdu yó bə kē né bə wó: ¹⁸Cinnə mó Eshirhə y nɔwéné ndá ne N cìr ne, n pə nɔwónɔ b'a bwəl yò-ècònɔ nyí rí a byili nəmwà ne. N twí ni b'a bwəl a byili lyi byèbè bə nɔwéné byəná-jù w mú ni bə bə b'a vùr be, s'a byili lyəlyər ne bə bə yírhə né m'a púr, s'a ce byèbè lyi bí n'è nɔwéné mó nə cìn-cínú, ¹⁹s'a bwəl mye bə byin rí tèbè Cinnə mó la lyi nònɔ dūr mó bwəse ²⁰N ká n pyípyílí sébé ré, n pə dwā-gùlú jì y tùntùnnə mó ne, n zè n ká n jòm tē. Lyi bí byèbè bə y'à nɔwéné dwā-gùlú jì y mú gako j'a n'è nyí mu shéshé. ²¹N zè n wò be: Sébé ré zòmà né nyèbè á cili èlāsé mó pyirɔ zà. ²²Bə gako y'à n'è cèrhé mo. Sə n zòmà né gá y'à wó yò-ècònɔ zòmà mó ce, nə y'à n'è jàr be. Bə zè bə n'è wələ: È dà Zhozufu byí mú ndá mǝbɔ ná? ²³N zè n wò be: À yé b'a m'a jì səswalá y kèbè á pē á wó: Nəbwànà shilnə, shili n cinə. sə á m'a wó ne mye: Kɔn dèbè gako ná nyèè bə n wèrhé Kapernaom né mó, zè n wèrhé re n da-dō w nyónɔ. ²⁴N zè n súlì n wò be: Zhənà, à n'á wəl ába: bə t'á zwé Yi nyi-zwennə n da-dō w cənə yé. ²⁵A zè à k'a n'á wəl ába: Yi nyi-zwennə Eyi yi ní, dwà y gá wèrhé byinə nətò ndá fwá ndá è yə nywé mó, ejənə y'à já Esərayel né. ²⁶Sə ndá rəmyé ga, Yi yə Elyi twí bəmyé mǝdu ga sō yé. Wó èjè-ké mǝdu n yà n nɔwéné Sarepata né Sədō tənà y wa, wó nmyé sō rə twí mù ní. ²⁷Yi nyi-zwennə Elyize yi ní mye, nɔr cinə y'à já Esərayel né. E já mǝdu ga yə wárh yé. Wó Siri lyi bal Naama dúdú n wárh. ²⁸Lyi bí byèbè gako bə y'à nɔwéné dwā-gùlú jì y wé mó gá nyèè rəmyé, bə lyimə zè, ²⁹bə zè bə zə mɔ bə m'e shər cɔ w wa, bə yí pyò w kòbɔ bə y'à lù bə cɔ w ò yó mó yá-kwal ré yó. Bə y'à n'è yál bə cìrh mo bə jì pyò w góró w wa, ³⁰sə n tó bə cəcəl wa, n lyē n la. ³¹Yezu zè n zhír Nazarete né n vò cɔ òdu ò yíl Kapernaom. Òmye nɔwéné Gəlile tənà y wa. Shírɔ dē ré gá yúwá, n zè n ná n cèrhé karmɔ lyi bí ni. ³²N gá yà n ná n zòm ndá n səpwà nɔwónɔ mó ce, n karmó y'à jàr be dēdē. ³³Sə bal mǝdu yà n nɔwéné dwā-gùlú jì y wə, nəcílì námməlwélé y'à zhe mo. N zè n ná n ná bya n zhe: ³⁴Èé, wó bəkón n tú n la pyá ná sō Nazarete lyi bal Yezu? E zè wó ná yò zhilù yil n túwá? À yé lò ná-dwí yil n wó: Yi lò ndá mó. Wó rəmyé rə twí mù n bə. ³⁵Yezu zè n bú nəcílì y n wó: Gu n nyí, sá du bal mó wé. E zè e jì bal mó tē lyi bí yé né, n du n wé. È yə mɔ lwele wèrhé yé. ³⁶Lyi bí gako wun zè, bə zè bə n'è bwərh dwā bə zhe: Zòmè ré tèbè èta mó kùr wó byé? N wó n ná n pə nyí nəcílì námməlwəse ne ndá jàn, sə shənə sə du lyi bí wé. ³⁷Rəmyé yó, Yezu yil ré du tənà y èmyé gako wé. ³⁸Yezu zè n shár dwā-gùlú jì y wé, n vò Shəmə sō kélé wa, sə Shəmə cá-ké mó yala y'à shé dēdē. Kélé y lyi bí zè bə lwəl Yezi ni bə n dūr n nònɔ. ³⁹N zè n lwəl n yó, n bú yə-byirhə né, nə shər ké mó yala né wé. N já n zè n ná n tene be. ⁴⁰Dədənə y yi gá tú e yí, lyi nánzhəzhə zə nəbwànà dwí gako bə m'e bə Yezu sō. N zè n cì n jè bəmyé mǝdu mǝdu gako yó, n wárh be. ⁴¹Nəcílì námməlwəse y'à n'è shár lyi nánzhəzhə wé, sə n'è bya sə zhe: Nmyé wó Yi Byí. Sə sə gá y'à yé bə wó nmyé n wó Kristə mó ce, n yà n ná n jì si búlú, n bə shé bə sə zòm yé. ⁴²Ce y gá tú e lá, Yezu du cɔ w wa, n vò èpòlò wə, lò gá tənə mǝgǝ. Lyi-zhə bə zè bə n'è pyà mɔ. Bə gá tú bə nə mɔ, bə zè bə n'è yál bə càr mo bə n bəká n zhír n yé be yé. ⁴³N zè n wò be: Kɔn wó nyóó ndá ne b'a bwəl Yi pyèlè ré yò-ècònɔ nyí rí a byili ceme né dwā bə lyi bí mye ne, bə wó rəmyé yil Yi twí ni. ⁴⁴N zè n ná n bwəl re Zhide tənà y dwā-gùulí jisi wə.

Chapter 5

¹Dē ràdù, Yezu yà ní zhǐ Zhenezarete mwá y bù-cǔ w yó. Lyì-zhǎ bé bà, bà zhǐ bà kákélé mǎ, bà n'è cili Yì zòmè ré.
²Ràmyé yi ní, ní nǒ bù-bwələ nàlyè nà zhǐ bù-cǔ w nyí ní. Gwànnà y'à shí nà wé bà du bà n'è shàrh bà gùndwǎ né.
³N zù bù-bwəl ré tèbé rà y'à wó Shəmə nyǎn ré mó wa, n lwəl mò bà n zə re n twě n vò yé né námpólé. Yezu jòm
 bù-bwəl ré wé, n zě ní ná ní cèrhè kàrmǎ lyì-zhǎ bé né.⁴Ní gá cèrhè bè n zhè, n wó Shəmə ne: «Zhəl yé né ně mó gá
 lyim màgǎ, s'á zə á gùndwǎ né á gwě.»⁵Shəmə wó mò: «Yó-cábal, ná gwě cǎcē y námpúm, ná yə kaka zal yé. Sə n
 gá pǎ nyí yilə, à m'a zə gùndwǎ né a gwě.»⁶Bə zə gùndwǎ né bà zə émǎrh nánjǎjóló. Bà gùndwǎ né y'à n'è yǎl nà
 kǎr.⁷Bə zě bà gwàr bà dwǎ bé byèbé bà y'à n'wéné bù-bwəl ré dō mó w mó, bà bà b'e sē bē. Bəmye bà, bà ce bà bù-
 bwələ né nàlyè y ga sú, nə zě nà n'è yǎl nà mólé.⁸Shəmə Pyeere gá nǒ ràmyé, n tu ní nǎdwǎnə yó Yəzu yé né, n wó:
 Cinnə, zhǐr à yala ne, b'à wó yə-bəlwǎále cébal.⁹Nmyé ndá ní tó-dwǎ bé bà y'à tó mó bà twǐ mú gá nǒ ràmyé, bà
 wun zě dǎdǎ émǎsə bà zə èta mó yilə.¹⁰Ní tó dwǎ bé Zebede byǎ bé Zhake ndə Zhǎ wun y'à zě. Yəzu zě n wó Shəmə
 ne: Bək'á dūr ywē yé, bà kǎn zhǐ zà, wó numbyínsi n la zal.¹¹Bə gá vwě bà bù-bwələ né bà cí bù-cǔ w yó, bà zhǐr bà
 yě kǎn débé gako bà y'à zhe mó ne, bà tó Yəzu ní.¹²Dē ràdù, Yezu yà ní zhəl cǎ òdù. Nǒ cábal mǎdù yà ní n'wéné gǎa,
 ní yala né gako y'à kwərsə. Ní gá nǒ Yezu, n tu ní nǎdwǎnə yó, n wǐlì ní yé né, n zə ní yé n pú tǎ, n lwəl mò n wó: «Yó-
 cábal, kǎn gə wó n bǔlə, n wó n wǎrh ne a jǐrh wǎrhgǎa.»¹³Yezu cèle ní jě n dwərh mò, n wó: «Kǎn wó à bǔlə. Wǎrh
 ní jǐrh wǎrhgǎa.» Ràmyé yi ní cici, nǒ w zhè.¹⁴Yezu zě n pǎ nyí n wó: «Ní bàká wó lò lò nè yé. Zhəl ní byili n cín Yì jì y
 vwǐ-zwǎlnə mó ne, sǎ pə kǎn bà m'e zwǎl vwǐ n gá jǐrh wǎrhgǎa mó yilə, ndə Muiyisi gá yà ní pǎ nyí ní. Ràmyé m'a
 yə zhən kǎnə, rà n'è byili lyì bí gako ne bà n wǎrh.»¹⁵Ràmyé yi ní, Yezu yil ré kwərhə rə du rə súlì. Lyì nánjǎjóló y'à
 n'è twí dwǎ yó bà cili ní zòmà né, sǎ ní yà ní ná ní wǎrh byèbé bà y'à wó nǎbwǎnə mó.¹⁶Sə ní yà ní ná ní dwi ní zhəl lò
 gá tənə màgǎ ní ce Yì ní dúdú.¹⁷Dē ràdù, Yezu yà ní ná ní cèrhè kàrmǎ lyì bí ní. Farezhǎbá ndə Muiyisi nyə né byilnə
 bé y'à jě ní nyí ní, bà n'è cili ní zòmà né. Bà y'à shí Gǎlile ndə Zhide ceme né gako wə, ndə Zhərazalem. Sə Cinnə Yì
 jàn ré y'à n'wéné ndə mǎ mǔnì n wǎrh nǎbwǎnə bé.¹⁸Lyì zě bà zhǐ bal mǎdù pyònò wə, bà zə bà bà, ní yà ní wó
 gwǎnə. Bà y'à n'è yǎl bà zə mǎ bà zù bà cí Yezu yé né.¹⁹Sə lyì-zhǎ bé ce, bà y'à yəl bà gá m'a tó né bà zə mǎ bà zù yé.
 Ràmyé ce, bà zə mǎ bà jì lyarh wa, bà sūr bǎl, bà tó gǎa bà só mó tǎ Yezu yé né lyì bí cǎcəl wə.²⁰Yezu gá pwírì bà zhǐ
 mu, n zě n wó gwǎnə y ne: «À lò, n nǒ n yə-bəlwǎále sǔbri.»²¹Muiyisi nyə né byilnə bé ndə Farezhǎbá zě bà n'è bǔl
 bà wé bà zhe: «Yè lò ndə mǎbǎ èta mó? Ní ná ní túrh Yì. Lò wó ní pə yə-bəlwǎále sǔbri, ndə è gə dà Yì dúdú?»²²Yezu
 lwar bà wun bǔlə né, n zě n wó be: «Byè yil á n'á bǔl èta á wé?»²³À gə wò bà ní nǒ ní yə-bəlwǎále sǔbri, ráá à gə wò
 bà ní zě n zhǐ dǎ n vò, wó tǎ rə wó náná du?²⁴Sə èlǎsə á m'a lwar bà Numbyínì Byí zhe n'wónǎ ce yó, ní wó ní pə yə-
 bəlwǎále sǔbri.» N zě n zhǐzhǐlì n wó gwǎnə y ne: «À n'á wəl mó: zě dǎ ní kwè n pyònò w ní vò jè.»²⁵Ràmyé yi ní cici,
 bal mó shí tǎ, n zě n kwè ní pyònò w ní yà ní pyè ò wé mó lyì bí gako yǐrh wə, n zhǐr ní ná ní cèrhé Yì ní mǎ ní la jè.
²⁶Kǎn jàr bà gako dǎdǎ, bà zě bà n'è cèrhé Yì. Ywē nánfǎlò y'à zhe be. Bà zě bà n'è wǎlə: «Nǎ nǒ yò-jàarə zà.»²⁷Ràmyé
 kwǎ né, Yezu zhǐr gǎa, n nə myǎl-kwǎndé zwennə mǎdù, ní yil Levyi, ní jě myǎl-kwǎndé zǎ jàa wə. N wó mò: «Zě ní
 tó ne.»²⁸N zě n yě kǎn gako ne n tó Yezu ní.²⁹Ràmyé kwǎ né, Levyi zě n tene kùjú nánzhəzhǐ ní sǎ kélé w Yezu yilə.
 Myǎl-kwǎndé zwennə nánzhəzhǐ ndə lyì dwǎ y'à tó be bà n'wéné kùjú w jàa wə.³⁰Farezhǎbá ndə Muiyisi nyə né
 byilnə bé byèbé bà y'à n'wéné ndə be mó y'à n'è n'wúnwúnì bà zhe Yezu kwǎ-lyì bí ní: «Byè yil á tó myǎl-kwǎndé
 zwennə bé ndə lyì bí byèbé bà t'á zwē Yì nyə né mó ne á n'á jí?»³¹Yezu wó be: «Lyì byèbé bà zhe bəszǎlì bà lyìtwər
 tum zhe yé. Wó byèbé bà wó nǎbwǎnə mó bà zhe ní tum.»³²E dà wu-cángá cinə à tú byǎ yé. Wó yə-bəlwǎále cinə
 wun pyǐrhú yil à túwə.»³³Bə zě bà wó mò: «Zhǎ kwǎ-lyì bí ndə Farezhǎbá n'è lyè bà nyí twər nánzhəzhǐ, bà n'è
 wèrhé Yì-co, nmyé kwǎ-lyì bí zě bà n'è jí, bà n'è nywē.»³⁴N wó be: «Á n'á bǔl bà lò kē-jú gə n'wéné, n zě n byè lyì, á
 wó á m'a ce bà lyè bà nyí ndə kē mó byal mó gwě n'wéné ndə be? À t'á bǔl yé.»³⁵Sə dǎ n'wéné rə bǎnə, bà m'a vūr kē
 mó byal mó bà wé. Ràmyé yi ní, bà m'a zě bà lyè bà nyí.»³⁶N zě n jì səswalá n pə be n wó: «Lò wǎr n m'ǎ kǎr gònǎ
 nándù kǎmè-jě ní bá pú gàn-dǎ yé. Bà gə zə y bə pú wə, gàn-dǔ w b'a cǎ, e jà kǎmè-jě nándwə y t'á la cènə yál ndə
 gàn-dǎ w yé.»³⁷Bə t'á kwè sǎ-bǔlú bà ce nǎ-bǎlsə nándwərh wé yé. Bà gə co w né, ò m'a púrħ nǎ-bǎlsə, ò cici mú ló tǎ,
 nǎ-bǎlsə mye j'á cǎ.³⁸Sə-bǔlú wó nǎ-bǎlsə nándùrh wé bà mǎ sǎ bà ce w né.³⁹«Lò gə nyò sǎ-dwǎlmə, ní ká ní tá ní yǎl
 sǎ-dǔlmə yé. Ní ná ní wəl bà sǎ-dwǎlmə mó nyé.

Chapter 6

¹Shirhá dē rādū yūwā, Yezu ndá n kwā-lyi bí y'à tó kálse wé bà n'è lyē. E ja è y'à wó fō yi. N kwā-lyi bí zē bà n'è ké jiji rí bà wówó bà dōmā. ²Farezhēbá jàlà zē bà wò be: Bākón yil á n'á wèrhé kón dēbé lò bà sómá zhe sà n wèrhé shirhá dē yūwā? ³Yezu zē n wò be: Á gwě yà kón tēbé Dəvyidi wèrhé, nərɥ mō gá y'à tú è zhe nımyē ndá n tó-dwā bé mō karmō nà? ⁴N zū Yi jū wā, n kwē búru w bà y'à pō Yi nı mū n dō, n vūr n pə n dwā bé mye ne bà dō. E ja wó vwī-zwálnə bé dúdú bà y'à zhe sómá bà wó bà dōm wa. ⁵N súli n wò be: Numbyíni Byí cí shirhá dē ré. ⁶Rəmyé kwā né, shirhá dē dō yūwā, Yezu ká n zū cō w ɔmyé dwā-gúlú jı y wé n ná n cèrhè karmō lyi bí ni. Bal mādū yà n ɲwéné gāà, n jājı jē y y'à cūwā. ⁷Muyiisi nyó né byilnə bé ndá Farezhēbá y'à n'è yāl bà cí yò Yezu yó wā. Bə zē bà n'è myələ mō, bə nyi ndá n gə mā n wārɥ bal mō shirhá dē ré yūwā. ⁸Sə Yezu yà n yē bà gá n'è búl né. N zē n wó bal mō n jē y cū mū ni: Zē n zhi dē lyi bí gako yé né. Bal mō zē n zhi dē bà yé né. ⁹Yezu wò be: Á n'á bwərɥ ába: Shirhá dē ré yūwā, lò zhe sómá n wèrhé cənə ráá lwele? N wó n vwarɥ numbyíni myəl ráá n jər è myəl? ¹⁰N zē n nyi bà gako, n wó bal mō ne: Cèlè n jē yá. N cèlè yà, e j'a k'a b'è jàà y wa. ¹¹Bə gá nō rəmyé, bə lyimə zē, bə zē bà n'è pyà bà gá la mō né wərɥ. ¹²Dwā né nəmyé wé, Yezu zhır n jı pyō ɔdū yó n la Yi cō. Sə n mē gāà mō n ce Yi kón m'e yı cə-lár. ¹³Cə y gá ló e zhē, n zē è n byē n kwā-lyi bí, n cí shı ndá bəlye bà wé n ce bə jırɥ n tūntúmā. ¹⁴Wó shəmo mō mōbó n cō n yil bə Pyere mō, ndá n da-byi Andəre, e súli Zhake ndá Zhā, ndá Shilipu ndá Bətələmyi, ¹⁵ndá Məco ndá Tōma, ndá Aləfe byi Zhake ndá Shəmo mō mōbó bà n'è byē bà yəwāl ciná bé gúlú w lò mō, ¹⁶e súli Zhake byi Zhide, ndá Zhidə Esəkarəyote, mōbó n jırɥ myinnə mō. ¹⁷Yezu zə n tūntúmā bé n só pyō wá, bə zhi jàà kēbé è yə lwəl wé. N kwā-lyi bí nánjəóló mye y'à zhi gāà. Bə jàlà y'à shı Zhide ndá Zhərazəlem, jàlà shı cemə né nə y'à ɲwéné nə-fōlò w yó bà n'è byē bà Tiiri ndá Sədō mō wa. ¹⁸Bə gako y'à tú bà la n zòmā né cilu sə wārɥ be, sə byēbé nəcıli námməlwəlse y'à n'è nwənə mō mye y'à n'è ne bəsəzúlí. ¹⁹Lò gako yà n ná n yāl n dwərɥ mō, bə jàn nánfōlò y'à n'è shı n yala ne rə wārɥ bə gako. ²⁰Yezu zē n kwē n nyi n kwā-lyi bí, n wò: Wu-nyō ciná wó ámyé byēbé á wó nəmwā, bə Yi tənā y wó ámyé á cí yə. ²¹Wu-nyō ciná wó ámyé byēbé nərɥ zhe əlāsé mō, b'á m'á nə kùjú á jí á sú. Wu-nyō ciná wó ámyé byēbé á n'á kúrɥ əlāsé mō, b'á b'a mōn. ²²Lyi bí gə tú bà n'è jí zùuri nd'ába, bə n'è jarɥ ába, bə n'è tırɥ ába, bə n'è zhili á yil Numbyíni Byi yilə, s'á lwar b'á wó wu-nyō ciná. ²³Dē ré rəmyé yūwā, s'á fūu ndá wu-nyō. Nyi-nə kwānde nánfōlò zhı Arəzana w á yilə, bə wó əta bà dabá mye wèrhé Yi nyi-zwennə bé né. ²⁴Sə zúzúnú b'a zə ámyé nəcənə bé, b'á nō á wu-nyō w əlāsé. ²⁵zúzúnú b'a zə ámyé byēbé á n'á jí á swı əlāsé mō, bə nərɥ b'a zə ába. zúzúnú ámyé b'a zə ámyé byēbé á n'á mōn əlāsé mō, b'á m'á kúrɥ yə-nənā. ²⁶Lyi bí gako gə tú bà n'è cèrhé ába, s'á lwar bə zúzúnú b'a zə ába, bə wó əta bà dabá y'à n'è cèrhé lyi bí byēbé bà y'à n'è gòm koma bà bəmyé wó Yi nyi-zwennə mō né. ²⁷Ámyé byēbé á n'á cili à zòmā né mō, à n'á wəl ába: Swénə-nə á zw:á bé, s'á wèrhé cənə ndá byēbé bà n'è jí zùuri nd'ába mō. Lwəl-nə Yi byēbé bà n'è lwe ába mō yilə. ²⁸Lwəl-nə re bà rə cí bwəl byēbé bà n'è bwəl lwele bə pə ába mō yó. ²⁹Lò gə mā mō jə-sá, sə pirɥ n pəpá dō mō n pō. Lò gə ná n yāl n zwē n kāmə-zū-ədlò, sə bəká cē nāmpólé y mye yó yé. ³⁰Lò mōbó gako n gə lwəl mō kón, sə pō. Lò gə zwē n kón, sə bəká bwərɥ mō yé. ³¹Tēbé á n'á yāl b'á dwā bé wèrhé ába, sə ámye wèrhé re bəmye ne. ³²Á gə só byēbé bə só ába mō dúdú, á mō ndá byē kwānde? Nyi-nə, lyi bí byēbé bà t'á zwē Yi nyó né mō mye, só lyi bí byēbé bə só be mō. ³³Á gə n'á wèrhé cənə á pə byēbé bà n'è wèrhé ába cənə mō ne, á mō ndá byē kwānde? ³⁴Á gə n'á jimi lyi bí byēbé á n'á búl bə bə m'a k'a cārɥ ába mō ne, á mō ndá byē kwānde? Nyi byēbé bà t'á zwē Yi nyó né mō mye n'è jimi byēbé bà yé bə bə m'a k'a cārɥ be mō ne, bə n'è jimi. ³⁵ámyé swénə-nə á zwə bé, s'á wèrhé cənə ndá bé, s'á jimi bi. È dā bə la k'a cārɥ ába yil yé. Əta, á b'á nə kwānde nánzhəzhō. Á b'á yə Dē cəbal mō byā. N ná n wèrhé cənə byēbé bà yəl dələnə ndá bəcā cinə ga ne. ³⁶Yál-na nōnō dūr cinə ndə á Da mō gá wó nōnō dūr cəbal né. ³⁷Á bək'á ká á dwā bé bursi, muni ga Yi bək'á ká ámye bursi yé. Á bək'á pə dōó á dwā be ne, muni ga Yi bək'á pə ámye dōó yé. ³⁸Pə-na á dwā bé ne, muni ga Yi pə ámye ne. Yi m'a myerhe zwā w e sú e shıl rə pə ába. Zwā y á n'á ce è wé á pə á dwā bé ne mō, wó əmyé dwı rı cici wé Yi b'a ce né rə pə ámye ne. ³⁹Yezu ká n jı səswalá n pə be, n wò: Lyilyō wó ò b'a vwē ò dō lyilyō? Rəmyé rəlye y ga t'á la góró w tu? ⁴⁰Lò mōbó bà n'è cèrhé bə n'á cərhə mō du yé, sə n gə cèrhé n lwar, nımyé ndá n cərhə mō ga jırɥ kón rādū. ⁴¹Bye yil n nə malá y è ɲwéné n dō mō yırɥ wə, n zē n bə dā-bū w ò ɲwéné nımyé cici nyān ré wé mō ne? ⁴²Etər n b'á tó né n wó n dō mō ne: Á da-byi, yə a vūr malá y è ɲwéné n yırɥ ré wé mō, n ja n bə dā-bū w ò ɲwéné n cici nyān ré wé mō ne? Myinú cəbal, jərə n vūr dā-bū w ò ɲwéné n yırɥ ré wé mō. Rəmyé yó, n yırhá b'a nə malá y è ɲwéné n dō mō nyān ré wé mō cənə, n zē n ɲwéné n vūr yə. ⁴³Cō kōbó ò càn t'á ce byā byēbé bə bə càn yé. ⁴⁴Cō kōbó ò bə càn t'á ce byā byēbé bə càn yé. Bə y'a tó cō byā denne bə lwar ò ná y pará. Bə t'á kwē épyilá baəsəbó yó yé. Bə t'á kwē écin ésónó yó yé. ⁴⁵Lyi-twə n'è vūr kón dēbé rə càn è wé è ce pwē ne, bə wó cənə rə sú è wu wá. Lyi-bəlwélé n'è vūr kón dēbé rə bə càn è wé è ce pwē ne, bə wó kón dēbé rə bə càn rə sú è wu wá. Wó kón dēbé rə sú numbyíni wu w mū rə n'è dwi è nyui wa. ⁴⁶Bye yil á n'á byē ne bə Cinnə, Cinnə, e j'á t'á wèrhé ndə á gá n'á byili ába né? ⁴⁷Lò mōbó gako n tú à sono, n cili à zòmā né, n zē n ná n wèrhé ndə nə gá n'è byili ní, à la ába rə ná-cı gá wó né mō byilu. ⁴⁸N wó ndə lò mōbó n ju n jı kūr n la lú ta. N kù jı y nà y e vò té n cí è kūr ré patá yó. Dwā nánfwélé zē e nyō, è ně mō wúl mə tó jı y kūr wə. Sə è

gá lù cènè mọ ce, nǎ́ mọ yà ɲwènɛ mə dom y yé.⁴⁹ Sə̀ ló m̀b́b́ ń ná ń cili à zòmà né, n zè ń tá ń wèrhé ̀ndə̀ nə́ gá n'è byili ní, ń ẃ ̀ndə̀ ló m̀b́b́ ń lù ń jì cɛ y yó tɛ́ nánfò ta. ń yà è nà y kwì e vò tɛ́ yé. Dwà zè e nyò, è nǎ́ mọ wùl mə tó jì y kùr wə. È gakó wŭr e ló tɛ́.

Chapter 7

¹Yezu gó tú n byili zòmà né nàmyé gakó lyi bí ni n zhè, n zhìr n vò Kapernaom, n zù cò w wé.²Shàdéesé zòm yó-cábal màdù yà n n wéné gaa. N kèlè y tùntùnnà màdù n yà n sò dèdè yà n bə jè, n nò n yà n cì.³Yó-cábal mó gé nyèè bə n'è zòm Yezu yò, n twì Zhwifubá nánceh n sono bə bə lwəl mo, bə n bə n wárh n tùntùnnà mó.⁴Bə yí Yezu sò, bə n'è lwəl mò ndá yəwəl bə zhe: «Bal mó móbó wó lyi-twə. Kón mǎ bə n sē mǎ. ⁵N sò ná dwí rí. Nmyé n ce bə lù ná dwā-gulú jì y bə pə nába.»⁶Yezu zhìr n tó be n la. N yà n ká n bə nye ndá kèlè y yé, shàdéesé yó-cábal mó twì n dɔwabá jàlà bə vò bə wó mò: «Yó-cábal, bəká lyèè n cìn yé. À yə yírh swí sá zù à sò kèlè w yé. ⁷Wó rəmyé yil à yə búl b'á mǎ s'a bwəlse n nyí ni yé. Nmyé wírí n púr n nyí, à tùntùnnà mó mà n wárh. ⁸Nyí à zhe yó-cíná bə cì ni. Àmye zè à cì shàdéesé à n'á pe se nyó. À gə wò màdù nì bə n zhəl nyónò, n vò. À gə wò n dō ne bə n bə nyəmə, n bə. À gə wò à tùntùnnà nè bə n wərhé èta, n wərhé.»⁹Yezu gó nyèè rəmyé, rə jàr mǎ, n zè n pyírhí n wó lyi-zhǎ bə y'á tó mo mó ne: «À n'á wəl ába: bá Esərayel lyi bí wé, à gwě yə lò ne n zhí ni èta dono yé.»¹⁰Byèbè bə twì mú gá k'a kwě bə yí kèlè wa, bə pwírí tùntùnnà mó wárh, n zhe bəszúlí.¹¹Rəmyé kwā né, Yezu zè n vò cò odù bə n'è byè bə Nəyin. N kwā-lyi bí ndá lyi-zhǎ nánjəjóló y'á tó mo. ¹²Bə gó tú bə n'è bwəlse cò wá, bə nə cùu lyi zhí bə la vò bə ce. Móbó n cù mú yà n wó byi-dùwə n ná ne. Ná mó jà n yà n wó ejǎ-ké. Cò w lyi bí nánzhəzhǎ y'á tó ná mó ne. ¹³Cinu gó nò ké mó, n nònò zò mǎ, n wó mò: «Bəká kúrh yé.»¹⁴N bwəlse n dwərh kùlkó wá. Byèbè bə y'á zhí w mú swərh bə zhì. N zè n wó: «Byí, à n'á wəl mó, zè dǎ.»¹⁵N zè n jòm n kùr yó, n nò n zòmà. Yezu zə n jè nè n pə n ná ne. ¹⁶Ywə zə bə gakó. Bə zè bə n'è cèrhé Yi, sə bə y'á zhe: «Yi nyi-zwennə nánfǐlò tú ná sò.» Jàlà mye y'á zhe: «Yi tú rə gwě rə dwí rí ni.»¹⁷Ywə zə bə gakó. Bə zè bə n'è cèrhé Yi, sə bə y'á zhe: «Yi nyi-zwennə nánfǐlò tú ná sò.» Jàlà mye y'á zhe: «Yi tú rə gwě rə dwí rí ni.»¹⁸Yò w òmyé du o yí Zhide tənà y púlápúlá, ndá ceme né nyèbè gakó nə n wéné Zhide yala ne mó wa.¹⁹Zhǎ kwā-lyi bí tú bə cì mu rəmyé gakó. N zè n vùr lyi bəlye bə wé, ¹⁹n twì bì Cinnə mú sò bə bə bwərh mo bə wó nmyé n wó móbó bə wò bə n bən mó, ráá bə dǎ gwě?²⁰Bə gó yú Yezu yala né, bə wó mò: «Zhǎ-Bətiisi twì nába n sono, bə ná bwərh mó, ndá è gə wó nmyé n wó móbó bə wò bə n bən mó, ráá ná dǎ gwě?»²¹Rəmyé yi ní cìcì, Yezu wárh lyi nánzhəzhǎ bə címsi ndá bə yala yin wé, n wárh byèbè nəcìlsi námməlwəlse y'á zhe, n púr lyilyərh nánzhəzhǎ yírhá. ²²N zè n wó be: «Zhəl-nə á cì kón dèbè gakó á yírhá nɔwa, á zhǎ j'a nyèè mó Zhǎ ne. Lyilyərh yírhá n'è púrə; gwənsə n'è zè sə zhələ; nɔr cíná n'è wárh bə jírh wárhgáá; səbwəərhə zhǎ n'è nyèè; cùuri n'è bwirhi; bə n'è bwəl yò-ècònò nyí rí bə byili nəmwa n. ²³Wu-nyò cì wó lò móbó n wu t'á la gə àmyé shò-kwā né.»²⁴Byèbè Zhǎ twì mú gá k'a kwě, Yezu zè n ná n zòm n yò ndá lyi-zhǎ bə n zhe: «Byé á zhəl á nə gə-elù èpòlò w wə? Vwal-gə zho n'ò fúfú?»²⁵Sə è nə wó byé á zhəl á na? Lò n zù kàmə-zúrh shèbè sə càn? E jà byèbè bə n'è zwì kàmə-zúrh shèbè sə càn, bə n'è jí nyèn mó, wó pyǎ kǎlse wé bə n wéné. ²⁶Sə è nə wó byé á zhəl á na? Yi nyi-zwennə? À n'á wəl ába: n wó Yi nyi-zwennə, sə n nə jà n du Yi nyi-zwennə mye cìcì.²⁷Wó nmyé yò bə y'á kè Yi zòmè ré sèbè ré wé bə Yi wòwə: «Nyí à n'á twì à tùntúm n la yə n yé né, n kwərhe n sómá yá.»²⁸Yezu súlí n wó: «À n'á wəl ába: ké yə byí lùl n du Zhǎ yé. E jà lò móbó n wó lyi bí gakó nampólé Yi tənà y wé mó du mu.»²⁹Lyi bí gakó ndá myǎl-kwǎndé zwennə bə y'á n'è cili n zòmà né, sə bə lwar bə Yi wó cángá. Bə zè bə mólé be Zhǎ nǎ-móló mó wé. ³⁰30 Farezhǎbá ndá Muiiisi nyó né byilnə bə yə shéné bə mólé be Zhǎ nǎ-móló mó wé yé, bə cè dèbè Yi y'á n'è yǎl rə wərhé bə yil mó.³¹Yezu súlí n wó: «À m'a zə lū w kóbó lyi bí a merhe ndə bəkón ta? Bə nyé ndə byé ta? ³²Bə nyé ndə bəsóná byèbè bə jə dwā-gulú èpóro wé ta, bə n'è byè dwā bə n'è wəlā: «Nə wúl wúrh, á yə se yé. Nə nún wu-zhilú núr, sə á yə kúrh yé.»³³Yezu súlí n wó: «Zhǎ-Bətiisi túwá, n yà n tá n jí kùjú yé, n tá n nywè sǎ yé. Á zè á zhe bə wó nəcìlí námməlwélè è n wéné ndá mǎ. ³⁴Numbyíni Byí bà, n nò n jí, n nò n nywè. Á zè á zhe bə n wó sùl-wòrò, n jà n wó sə-nyòró, bə wó myǎl-kwǎndé zwennə ndá lyi bí byèbè bə n'è wərhé yàayàà bə t'á zwé Yi nyó né mó bə wó n dɔwabá.»³⁵Yezu zè n zhízhlí n wó: «Lò móbó n zhe Yi surhə né, wó n tùntwǎè né denne bə y'á tó né bə lwar.»³⁶Farezhǎbá màdù yà n byè Yezu bə n bə n jí kùjú n sò. Yezu zhìr n vò. Bə zè bə jə tǎ bə n'è jí kùjú wá. ³⁷Sə ké màdù yà n wó cò w wa, n wó yə-bəlǎló cǎké. N gə lwar bə Yezu yà n nò n jí kùjú Farezhǎbá mó sò, n zè n zə kwǎl-byí kèbè è càn, è sú ndá nwǎ è lwé nányənyèlè, ³⁸n tó kwā né n zhí Yezu nèsé yó n má n kúrhá, n zè n zə n ywésé n mə n pópó n yá-nàná né nə y'á n'è lwé Yezu nèsé yó mó, n má n kwə̀lè n nèsé, n má n lwé nwǎ y sə yó. ³⁹Farezhǎbá mó móbó n byè Yezu mó gá nò rəmyé, n zè n bù n wé n wó: «Bal móbó gə yà n wó Yi nyi-zwennə zhànà, n yà n mà n lwar ké mó móbó n ná n dwərh mò mó gə wó né, bə n wó yə-bəlǎló cǎké.»⁴⁰Yezu zè n wó Farezhǎbá mó ne: «Shəmo, à zhe zòmè à la mó wál.» Shəmo wó mò: «Zòm yó-cábal.»⁴¹Yezu zè n wó: «Lyì bəlye bə y'á zhe lò màdù jim. Màdù y wó dwā zwǎ-ənu tum wárese, n dō mó wó dwā shí-ənu tum wárese. ⁴²Sə bəmyé màdù ga gə yà n wàr jim rí n la kwǎs mó ce, móbó bə zhe n jim rí mú jà n yě bə ga ne.» Yezu zè n bwərh mò n wó: «Wó mǎ n mà n swéné mo, bəmyé jimə cíná bəlye y wé, du n dǔ?»⁴³Shəmo wó mò: «À n'á búl bə wó móbó n jim rí y'á jà dèdè mó.» Yezu zè n wó mò: «N zhe bwirí.»⁴⁴N pyírhí n zə n yé n zǎ ké mó, n wó Shəmo ne: N nə ké mó móbó? À zù n sò, n yə ne nǎ pe a m'a sǎ à sèsé yé, sə nmyé sàm se ndá n yə-nàná, n zè n pópó se n ywésé. ⁴⁵À gə zù n sò jù wə, n yə ne kwə̀lè yé, sə à gə zù ga, nmyé jà n ná n kwə̀lè à nèsé. ⁴⁶N yə nwǎ à yó w twərh yé, sə nmyé ló nwǎ kèbè è lwé nányənyèlè a sèsé yó. ⁴⁷Wó rəmyé è

ce à n'â wəl mó: n nɔ n yə-bəlwàáale nánzhəzhɔ subri. Wɔ rəmyé yil n wèrhé sónó nánfɔlɔ tum. Sə lò mɔ́bɔ̀ bə pɔ mo sɔ́bri námpɔ́lé, nmye wɔ námpɔ́lé n só.⁴⁸ N zɛ̀ n wɔ̀ kɛ́ mó nɛ: N nɔ n yə-bəlwàáale sɔ́bri. ⁴⁹Byèbɛ̀ bə y'à n'è tó mo bə jí kùkú w mú zɛ̀ bə n'è wəlɔ̀: Wɔ mɔ́ lò ndá mɔ́bɔ̀ èta mó, n má n pɛ yə-bəlwàáale mye sɔ́bri? ⁵⁰Yezu zɛ̀ n wɔ̀ kɛ́ mó nɛ: N gá zhí ni mú ce n nɔ vwǎrh. Zhəl ndá yə-zùlɔ̀.

Chapter 8

¹Ràmyé kwā né, Yezu yà n ná n byélé cə-fwààlè ñdà cə-byísi, n ná n bwəl Yi pyèlè ré yò-ècònò nyí rí. N kwā-lyi bí shí ñdà bàlyè y y'à n'è tó mo, ²e súlí kana jàlà n jì nàcílisi námməlwálsə sə shər bə wé, n vùr címsi shèbé sà y'à zhe be n súlí. È y'à wó Mare móbó bə n'è byè bə Magədala lyi bəkó, móbó Yezu jì nàcílisi námməlwálsə shàlpyè y sə shər n wé mó, ³e súlí Shuza móbó n yà n ná n yili Erɔɔde jè-kon ré ne mó kē Zhanne, ñdà Suzēē ñdà bə dwā nánzhəzhǒ, bə y'à n'è sē Yezu ñdà n kwā-lyi bí ni ñdà kon dèbé bə zhe. ⁴Lyi nánzhəzhǒ y'à n'è shí ceme né gako wé bə twí Yezu sono. N zè n jì səswalá n pə be n wó: ⁵«Bal mādù n yà n shər n la n twá dú. N gá yú n ná n dwi twá né yí ní, jiji rí byá bə jàlà ló tē sómá y nyí ni. Lyi nò rē ñdà bə nər, kúmsi jì rə gako. ⁶Bə jàlà ló pátá yó, bə lyí, bə k'a cì, twéné gá y'à téné mó yilə. ⁷Bə jàlà ló sər cəcəl wə. Bəmyé ñdà sər ré ga tó dwā rə lyí. Sər ré byi rə pyéné jiji rí. ⁸Bə jàlà ló cə kèbé è càn wé, bə lyí, rə ce byá. Jiji yó òdù gako ce byá zóm.» Yezu gá zóm ràmyé n zhè, n zè n bya dē dē n wó: «Lò n la cilu, sá cili.» ⁹N kwā-lyi bí zè bə bwər, mò səswalá y kùrə. ¹⁰N zè n wó be: «Yi ce ámyé yè rə pyèlè ré kùr ré rə y'à shèè shāā ga mó. Sə è gə wó lyi bí dwā bə yilə, à n'a byili bí ñdà səswalə, muni ga, «Bə gə n'è nyí mye, sə bə bək'a nə yé; bə gə n'è cili mye, sə bə bək'a nyèè rə kùr yé.» ¹¹Yezu súlí n wó: «Nyí-nə səswalá y kùr ré. Jiji dwi rí n'è myerhe Yi zómè ré. ¹²Lyi jàlà gə cili Yi zómè ré, Shətanə y'a b'e vùr rə bə wé muni bə bək'a zwé nyí bə nə vwər yé. Bəmyé mó nyè ñdà sómá y nyí ni mú ta. ¹³«Jàlà gə cili Yi zómè ré, bə n'è zwé rə ñdà wu-nyò, sə ràmyé kwā né, bə t'à yè rə rə jòm bə wé rə pə nər yé. Bə n'è zwé nyí bə kùr yó, sə zwini gə tú yí ní, bə n'è gə bə wun. Bəmyé mó nyè ñdà pátá y yó mó ta. ¹⁴«Jàlà gə cili Yi zómè ré, lū w twálá né ñdà ò nàcèndé ñdà ò wu-nyò w pyéné zómè ré bə wé. Rə yə n̄wéné rə byi rə ce byá yé. Bəmyé mó nyè ñdà sər ré jàà y ta. ¹⁵«Jàlà n'è cili Yi zómè ré ñdà wu kòbò ò càn nampúm, bə cí ri bə wé, rə ce byá, bə gá zhe cìn-pyónó mó yilə. Bəmyé mó nyè ñdà cə y kèbé è càn mó ta.» ¹⁶Yezu súlí n wó be: «Bə t'à jì pàntémé, bə k'a kwè y bə pú ku kùr wə, ráá bə cí pal kùr w yé. Bə gə ju yə, bə y'a cí y pàntémé jàà wə, muni ga byèbé bə n'è zwí jì y wé mó yírhá nə né. ¹⁷Kaka téné rə shèè, rə t'à la pwè nè du yé. Kaka mye téné bə yəl, bə t'à la re lwar pamparēē yé. ¹⁸«Dē-ná á cìn á cilu mú wé. Móbó n zhe kóna, bə m'a pō bə súlí. Móbó n bə zhe, bə m'a zwé tēbé n ná n bül bə n zhe mó mye cici.» ¹⁹Yezu da-byá bə ñdà n ná y'à tú bə la mɔ nɔ, sə lyi-zhǎ bə ce bə yə n̄wéné bə yí n yala nə yé. ²⁰Bə byili Yezu ni bə wó: «N ná ñdà n da-byá bə zhí pwè nè, bə n'è yál bə nə mó.» ²¹N zè n wó be: «Lyi byèbé gako bə n'è cili Yi zómè ré, bə zè bə n'è wèrhé ñdà rə gá n'è byili ní, wó bəmyé bə wó à ná ñdà à da-byá bə.» ²²Dē ràdù, Yezu ñdà n kwā-lyi bí y'à zù bǔ-bwəl wə. N zè n wó be: «Bà-nà ná byerhe ná vò mwá y epákè.» Bə zhír. ²³Yezu dèè ñdà bə gwé n'è byerhe. Zho nánfǒlò zè ò n'ò wùl nē mó yó, mə zè mə n'è zwí bǔ-bwəl ré wə. Rə sú rə n'è yál rə mólé. ²⁴Bə zè bə yí n nyí ni, bə zhàrh mò bə wó: «Yó-cábal, yó-cábal, ná la cú.» ²⁵Bə zè bə yí n nyí ni, bə zhàrh mò bə wó: «Yó-cábal, yó-cábal, ná la cú.» N shí jan dé wé, n zè n bya zho w ñdà nē mó mə y'à n'è fùù mú. Rə gako zhí shéé. ²⁶N zè n wó be: «Bəkón yil á yə nà zhí?» Kon jàrh bə dēdē. Ywé zə be. Bə zè bə n'è wəl dwā n: «Bal mó móbó wó tər lò, zho ñdà mwá nē mye m'è shéné n nyí ni?» ²⁷Yezu ñdà n kwā-lyi bí shí Gəlibe bə byerhe mwá y bə yí Zherasa lyi bí tənə y wa. ²⁸N gá shí bǔ-bwəl ré wé n shər, cə w bal mādù zè n dūr n jəl mo. Nàcílisi námməlwálsə y'à zhe mo. N yà n dene ñdà kàmə-zwí zú. N yà n tá n zwé kélé w yé. Wó lú-bòlā yó n yà n ná n zwé né. ²⁹N gá nɔ Yezu n bənà, n zè n wūr, dē dē, n bə n tu n nədwaná yó n yé né, n bya n wó: «Etər n ná n yál n wèrhé nə né, Dē cábal Byi Yezu? À n'a lwəl mó, bəká n̄wéné n yé.» ³⁰Yezu yà n pə nyí nàcílí y ni b'è du bal mó wé. Wó ràmyé è ce n zóm èta. Twər nánzhəzhǒ nàcílí y y'à n'è n̄wéné bal mó. Bə y'à n'è zal mɔ bə lyé n jèsé ñdà nyáná, bə lyé n nèsé ñdà cəbse bə m'è yili mù. Sə n ya n sé nyáná né ñdà cəbsé. Nàcílí y y'à n'è cìrh mò n zhəl gə sò epòlò wə. ³¹Yezu zè n bwər, mò n wó: «N yil byè?» N wó mó: «À yil «Nánjəjóló.» Nàcílisi námməlwálsə y'à já n wé, wó ràmyé yil n zóm èta. ³²Nàcílisi zè sà n'è lwəl Yezu ni bə n bəká n pə se nyí sə vò górw n nánlyilyimú w wé yé. ³³Kùkúr nánzhəzhǒ y'à zhí pyò òdù yó gàà rə n'è dóm gə. Nàcílisi zè sà lwəl Yezu ni bə n ce sə zù kùkúurí wé. N shéné n pə se sómá bə sà zwí. ³⁴Nàcílisi zè sà shər bal mó wé, sə vò sə zù kùkúurí wé. Rə gako j'a dūr rə cəcélé pyò w rə ló mwá y wə, rə mē gàà rə cì. ³⁵Lyi bí byèbé bə y'à n'è yili rí mú gá nɔ ràmyé, bə zè bə dūr bə vò bə byili cə w wa, ñdà cə-byísi sà n̄wéné cə w vò nē mó wé. ³⁶Lyi bí zè bə du bə la vò bə nyí kon ré tēbé rə wèrhé mó. Bə gá yú Yezu sono, bə pwírí móbó nàcílisi shər sə yé mó, n jè tē Yezu yala nə, n zù n gānde, e já n surhə né mye k'a bə dwā yó. Ywé zè rə zhe be. ³⁷Byèbé bə nɔ yò w ñdà bə yírhá mó zè bə cí bi bal mó nàcílisi y'à zhe mó gá tó né n nə n cìnə. ³⁸Cə w lyi bí púlápúlá zè bə lwəl Yezu ni bə n zhír n yé bə cə w nə, bə ywé nánfǒlò y'à zhe be. N zè n zù bǔ-bwəl ré wé n la zhír. ³⁹Bal mó móbó nàcílisi shər n wé mó zè n ná n lwəl Yezu ni bə n yé n̄mye jòm ñdà mɔ. Yezu zè n ká n càrh mò, n wó mó: ⁴⁰«Ká vò jè, n byili kon dèbé gako Yi wèrhé n yil mó.» Bal mó ká n kwè, n vò n bwəl kon dèbé gako Yezu wèrhé n yil mó n byili cə w lyi bí gako ne. ⁴¹Yezu gá ká n shí mwá y epákè n bənà, lyi-zhǎ bə jəl mo, bə zwé mo náàcéné, bə bə gako y'à n'è dē mó. ⁴²Dwā-gulú jì y yó-cábal mādù n yà n n̄wéné n yil Zhəyiiri. N zè n bə Yezu sono, n tu n nədwaná yó n yé né, n lwəl mò bə n bə n sò kélé wa. ⁴³N yà n zhe bəkó mādù n byinə y'à yú shí ñdà nàlyè, n yà n bə jàn zhe, n ná n yál n cì. E já wó n̄mye dúdú n wó n bəsəbwélé. Yezu gá tú n zhír n la gàà yí ní, lyi-zhǎ bə y'à n'è pyéné mɔ dēdē. ⁴⁴Sə nyí kē mādù yà n n̄wéné gàà, n yà n tu yó o wèrhé byinə shí ñdà nàlyè ñdà ò n'ò lyè mó. [N

kwè kɔn dɛbɛ gakó n̄ yà n̄ zhe mó n̄ m̄ n̄ shili n̄ cìnà,] sà n̄ yà ɲwɛnɛ n̄ wárh yé. ⁴⁴N̄ gá nɔ Yezu, n̄ tó n̄ kwā né, n̄ dwàrh n̄ kàmà-zwí y nyí rí ni. Ràmyé yi ní cìcì, jal mó j'a kwí. ⁴⁵Yezu zè n̄ bwàrh n̄ wò: «M̄ lò n̄ dwàrh nè?» Lò gakó zè n̄ zhe b'è dà n̄myé yé. Pyɛɛɛ zè n̄ wò: «Yó-cábal, lyi bí já dɛdɛ, bà n'è pyɛnɛ mó.» ⁴⁶Yezu zè n̄ wò: «Lò dwàrh nè. À lwar bà jàn shí à yala n̄ rə shər.» ⁴⁷Kɛ mó gá tú n̄ pwírí n̄ yò w du dɛ, n̄ zè n̄ ná n̄ kəkə, n̄ yí Yezu nyí ni, n̄ tu n̄ n̄dwáná yó n̄ yé né lyi bí gakó yírh wə, n̄ byili kɔn rɛ dɛbɛ rə ce n̄ dwàrh mò, ndá kɔn gá tó né n̄ m̄ n̄ wárh. ⁴⁸Yezu zè n̄ wò m̄: «À bàkó, n̄ gá zhí ni mú ce n̄ wárh. Zhəl ndá yà-zúlá.» ⁴⁹Ràmyé yó, lò mādù shí dwā-gúlú jì y yó-cábal mó sō kɛlé w n̄ bà ndá Yezu gwě n̄ ná n̄ zòmà, n̄ wò dwā-gúlú jì y yó-cábal mó n̄: «N̄ bàkó mó tɛnɛ yé. Bàká ká lyèè yó-cábal mó yé.» ⁵⁰Yezu gá nyèè rəmyé, n̄ zè n̄ wò dwā-gúlú jì y yó-cábal mó n̄: «Bàká dūr ywē yé. N̄myé wírí n̄ zhí ni, sá yě bà n̄ bàkó mó mà n̄ n̄ cìnà.» ⁵¹Bə zè bə zhír bə yí kɛlé wa. Yezu yà shɛnɛ lò dɔ tó mo n̄ zù jù w yé. Wó Pyɛɛɛ ndá Zhā ndá Zhakɛ, e súlí bàkó mó da ndá n̄ ná dúdú. ⁵²Sə lyi bí gakó y'a n'è kúrh bàkó mó n̄. Yezu wò bɛ: «Bàk'á kúrh yé, bà wó dé n̄ dɛ, n̄ yà cì yé.» ⁵³Bə gakó zè bà n'è m̄n m̄, bà gá y'a yě bà bàkó mó wó cú n̄ cù mú yilə. ⁵⁴Yezu zè n̄ zə bàkó mó jě nè, n̄ byè mò n̄ wò: «À bàkó, zè dɛ.» ⁵⁵Ràmyé yi ní cìcì, bàkó mó bwìrhì, n̄ já n̄ shí tɛ n̄ zè. Yezu pə nyí bà bà pə kùjú bàkó mó n̄ jí. ⁵⁶Kɔn jàr n̄ da ndá n̄ ná dɛdɛ. Yezu zè n̄ pə bɛ nyí bà bà bàk'a shɛnɛ bə wò lò lò nè yé.

Chapter 9

¹Yezu byè ní kwā-lyi bí shí ñdá bàlyè y n cí dwā yó, n pə be jàn ñdá ñwónó bà bà jì nàcìlsi námməlwǎlse, sə bə wárh nàbwàná. ²N zè n twí bì, bà bà zhəl bə bwəl Yi pyèlè ré, sə bə wárh nàbwàná. ³N wò be: «Á bàk'á zə kaka á jò w ñdá dè-dòlò, ráá lóbbò, ráá kùjú, ráá sàbyí ta sómá y kò yil yé. Á mādù ga bàk'á n zə kàmə-zùrh sàlyè mye yé. ⁴Kèlè kèbé á la è wé zúl mó, s'á mē gāà kòn m'e yí á zhír. ⁵Sə byèbé bà yə á zhəəle zwē, s'á k'á du cə w òmyé wa, á pwà á nàrh. Sə rəmyé m'a yə myorho ò n'ò byili bà bà yò zhili.» ⁶N kwā-lyi bí zhír bə vò, bə tó ceme né gako wé bə bwəl yò-ècòno nyí rí, sə bə y'á n'è wárh nàbwàná jààsé gako wə. ⁷Rəmyé yó, pyð Erɔɔde nyèè kòn dèbé gako rə n'è wèrhé mó. N ká n yəl n gá mà n téré né yé, bə lyi jàlà y'á zhe bə wó Zhā-Bətiisi n ká n bwirhi n du cùuri wé. ⁸Bə dwā mye y'á zhe bə wó Elyi n ká n bà. Bə dwā mye y'á zhe bə wó shāā ga Yi nyi-zwennə mādù n ká n bwirhi. ⁹Erɔɔde zè n wò: «Á ce bə gò Zhā-Bətiisi yó wé, sə mǔbò à nyé n yò w èta mó mye wó mǔ?» N zè n ná n pyà sə n nə Yezu ñdá n yírhá. ¹⁰Yezu tùntúmá bé k'a kwè bə bə n sono, bə cí mu kòn dèbé gako bə zhəl bə wèrhé mó. N zè n zə be n zhír n vò kwā né, cə òdù səta bə dúdú. Bə n'è byè cə w òmyé bə Bətəsyiidi. ¹¹Lyi-zhā bé lwar, bə zhír bə tó mo. N shənə, n zè n ná n zòm Yi pyèlè ré zòmá ñdá be, n súli n wárh nàbwàná bé. ¹²Sə yi rí gó tú rə n'è yəl rə zù, n kwā-lyi bí shí ñdá bàlyè y zè bə yí n nyí ni, bə wó mǔ: «Nyəmə wó gə-elū ná ñwéné. Ce lyi-zhā bé k'a kwè bə vò ceme né nə ñwéné vǔ ne mó ñdá cə-byísi wé, bə pyà jààsé bə zúl né, sə bə pyà kùjú bə jí.» ¹³N zè n wò be: «Á cici pa-na be kùjú bə jí.» Bə wó mǔ: «Búúri rənu ñdá émǔrh sàlyè sásá sə ñwéné ná sǔ nyòno. Ráá n ná n yəl bə ná zhəl ná yé kùjú lyi bí byèbé gako yila?» ¹⁴Sə bala bé y'á yú nunə mǔðrhə rənu. N zè n wó n kwā-lyi bí ni: «Ce-nə bə jòm kùkùlā kùkùlā, lyi shí-ènu shí-ènu.» ¹⁵Bə wèrhé ñdá n gá byili bi ní, bə ce lyi bí gako jòm té. ¹⁶N zè n kwè búúri rənu w ñdá émǔsə sàlyè yá, n kwè n nyí dǛ, n ce Yi nàbána, n zè n yəywele re, n pə n kwā-lyi bí ni, bə m'e tə lyi bí. ¹⁷Lò gako dǛ n sú. N kwā-lyi bí zè bə pwà yəywaalé rə dāl mó rə sú cǐrhni shí ñdá nàlyè. ¹⁸Dē rādù, Yezu yà n ná n ce Yi n dúdú, sə n kwā-lyi bí y'á ñwéné gāà. N zè n bwərh bə n wò: «Lyi-zhā bé n'è wəl b'əmyé wó mǔ?» ¹⁹Bə wó: «Lyi bí jàlà n'è wəl bə n wó Zhā-Bətiisi; jàlà zhe bə wó Elyi; jàlà mye zhe bə wó shāā ga Yi nyi-zwennə mādù n ká n bwirhi.» ²⁰N zè n bwərh bə n wò: «Sə əmyé, á n'á wəl b'á wó mǔ?» Pyeere wò: «Wó ñmyé n wó Kristə, mǔbò Yi twí mú.» ²¹Yezu zè n gwirhi n yé, n pə be nyí bə, bə bàk'a byili rəmyé lò lò nè yé. ²²N zè n wò be n súli: «Kòn wó nyóó bə Numbyíni Byí nwènə dǛdǛ. Cə w nancesé ñdá Yi jì y vwi-zwálnə bé yé né cinə bé ñdá Muiisi nyə né byilnə bé m'a zhè mǔ, bə gu mu, sə n mà n ká n bwirhi n dwā nətò yùwə.» ²³N zè n wò bə gako ne: «Lò mǔbò n ná n yəl n tó əmyé ne, sá zhè n cinə, n kwè n də-jorhó w n zhí twéé gako n má tó ne. ²⁴Lò mǔbò n ná n shili n myəl ré, rə m'a sá, sə lò mǔbò n shənə n myəl ré sǔ əmyé yila, n m'á nə re. ²⁵Lò gə zhe lū w kòn gako, n j'á dwí n cinə, ráá n zhili n cici yò, n neré y zhe kùrə?» ²⁶Lò mǔbò n dūr cizhil ñdá əmyé yil ré ñdá à zòmá né, Numbyíni Byí gə ká n tú ñmyé ñdá n Da ñdá málékabá zùwə y yi ní, ñmye mà n dūr cizhil ñdá mó ²⁷«Zhənà à n'á wəl ába: lyi bí byèbé bə zhí nyòno mó jàlà t'á la cú ñdá bə yírhá yə Yi pyèlè ré ne yé.» ²⁸Yezu gə zòm zòmá né nəmyé kwā né, e wèrhé ñdá dwā lyele ta, n zə Pyeere ñdá Zhā ñdá Zhake n mə n jì pyð òdù yó n la Yi co. ²⁹N gə yà n ná n wèrhé Yi-co w yi ní, n yé y zhízihí, n gándé jǐrh námpwè pwépwé, rə n'è jájémé. ³⁰Rəmyé yó, lyi bàlyè y'á tú bə n'è zhərh ñdá mǔ. È y'á wó Muiisi ñdá Elyi. ³¹Wó bəmyé bə lyi mu ñdá zùwə nánfǒlò, bə y'á n'è zòm Yezu gə lá cú Zhərazalem né n mə n bááse n tum rí mú yò. ³²Jan y'á zù Pyeere ñdá n tó-dwā bé dǛdǛ, sə jan ré jé twə rādù sá. Bə yírhá nə Yezu zùwə y ñdá bala bé bàlyè y bə y'á tó mo bə zhí mú. ³³Muiisi ñdá Elyi gə tú bə n'è zhír bə yé Yezu ni yó, Pyeere wó mǔ: «Yó-cábal, kòn mǔ bə ná mē nyòno. Ná m'á pú kwəərhe rətò; n jí òdù, Muiisi jí òdù, Elyi jí òdù.» Sə n yà n yəl kòn dèbé n ná n zòm mó kùr yé. ³⁴Èbǔ shí dǛ o bə o zhí bə yó w ñdá n gwé ná n zòmá. Ò ywəl mó pyi bi. Bə gə pwíri bə ñwéné èbǔ w wé, ywé nánfǒlò zə be. ³⁵Bə nyèè cəl rə zòm èbǔ w wé rə wò: «Mǔbò wó à Byí mú, wó ñmyé à cǐr. Cili-nə n zòmá né.» ³⁶Cəl ré gə zòm rə zhè yó, n kwā-lyi bí pwíri Yezu dúdú n zhí. Bə zhír bə shí bə nyí. Bə yə ywé né nyèbé bə yírhá nǔ mó lò lò nè cí rəmyé yi ní yé. ³⁷È zè nəkəkólé, bə gə tú bə n'è swé pyð w yi ní, lyi-zhā nánjəóló tú bə jəl be. ³⁸Bal mādù zhí lyi-zhā bé wé, n bya n wò: «Yó-cábal, à n'á lwəl mó: bə jì yírhá à byí mú yó. Nmyé dúdú n wó à byí. ³⁹Nəcíli námməlwélé zhe mo. È gə kwè mò, n já n ná n wùrhá, è y'á vóvwǎ mǔ, n tətə-pùnú du, e nwènə mǔ èfóro é shár. ⁴⁰À lwəl n kwā-lyi bí ni bə bə jì yə, sə bə yə y ñwéné bə jì yé. ⁴¹Yezu zè n wò be: «Amyé lū w kǔbò lyi bí yə Yi ni zhí yé. Á wó lwele ciná. À gwé b'a yə né ñd'ába kòn m'e yí dǔ? À gwé b'a pyéné a yə né ñd'ába kòn m'e yí dǔ?» N zè n wó bal mó ne: «Zə n byí mú n má bə nyəmə.» ⁴²Byí mú gə tú n ná n bwəse Yezu ni, nəcíli y jì mu té, e vóvwǎ mǔ. Yezu zè n bú nəcíli yó, n wárh byí mú, n ká n pə n da ne. ⁴³Kòn jār bə gako, bə yírhá gə nǔ Yi jàn ré nánfǒlò w èta mó yila. ⁴⁴Kòn jār bə gako, bə yírhá gə nǔ Yi jàn ré nánfǒlò w èta mó yila. Kòn dèbé gako Yezu yà n ná n wèrhé mó y'á n'è zè lò gako wu ni, n zè n wó n kwā-lyi bí ni: ⁴⁵«Cili-nə kòn dèbé à la ába byilu mú cènə. Bə m'a zə Numbyíni Byí bə pə numbyínsi ni.» ⁴⁶N kwā-lyi bí y'á bə n zòmé ré rəmyé kùr nyé yé. Rə kùr ré y'á shèè mùnì ga bə bàk'a lwar re yé, e jə bə y'á kwəl sə bə bwərh mò rə kùr mye yé. ⁴⁷Yezu kwā-lyi bí y'á n'è mà nyə-pǎr ñdá dwā, bə la m'e lwar lò mǔbò n mà n yə bə yé né. ⁴⁸N lwar bə wun bǔlā né. N zə bəsǔbwélé èdù, n ce e zhí n yala ne, ⁴⁹n zè n wò be: «Lò mǔbò n shənə n zwé bəsǔbwélé y kèbé zhəəle əmyé yila, wó əmyé cici zhəəle n zwé. Sə lò mǔbò n zwé əmyé zhəəle, wó ñdá mǔbò n twí nǔ mú ga zhəəle n zwé. Lò mǔbò n

ɲwéné ámyě gakó wé ní yà yírh swí, wó ńmyě ní wó á yé né cábal.»⁴⁹ Zhā zè n wò: «Yó-cábal, ná nɔ lò mādù ní ná ní jì nàcĩsi námməlwǎlse ñ yil ré yilə, sə ná y'á n'é yǎl ná cār mò, ní gá tá ní tó nába mó yilə.»⁵⁰ Yezu zè n wò mò: «Á bàk'á cār mò yé, bà lò mǎbó ní tá ní pyà á yò zhìlù, rə ná-cí wó ámyě lò.»⁵¹ Yezu gá yà ní mǎ sə n shér lū w kòbó wé mó yi rí gá tú rə n'è bwəlse, n zè n kè ní wu ní la Zhərazalem.⁵² N twí lyi bə tó ní yé. Lyi bí bəmyé mó yí bə zù Samare tənà y cɔ òdù wé, m̀ǹǹ ga bə tene kɔn gakó bə cí mu.⁵³ Sə ní yé gá y'á zǎ Zhərazalem sətə mó ce, cɔ w lyi bí yə shéné bə zwé ní zhəəle yé.⁵⁴ N kwā-lyi bí bəlyè y Zhake ńdǎ Zhā gá pwírí wó èta, bə zè bə bwərh mò bə wò: «Cinnə, ñ ná ñ yǎl bə ná ce myĩn shí dǎ mə b'e jí bi?»⁵⁵ N pyirhí n ji bi búl. ⁵⁶ Bə zè bə zhír bə la cɔ dō wə.⁵⁷ Bə gá y'á ɲwéné sómá y yó bə la yi ní, lò mādù yú Yezu nyí ni, n wò mò: «Á m'a tó mó a vò ñ gá la mǎgǎ mó gakó.»⁵⁸ Yezu zè n wò mò: «Zúlǎ zhe pwǎlá nà n'è pyè né. Kúmsi mye zhe jǎlá. Sə Numbyíní Byí bə jàà zhe ní la ní yó né co n shírh mye cici yé.»⁵⁹ N zè n wò lò dō ne: «Bǎ tó ne.» Lò mó wò mò: «Yó-cábal, à n'á lwəl mó, sá yě a jèrè a vò a kwè à da a ce.»⁶⁰ Yezu wò mò: «Yě cùurí ni rə ce rə cùurí. Sə ńmyé vò ní bwəl Yi pyèlè ré.»⁶¹ Lò dō mye ká n wò mò: «Yó-cábal, à la mó tó, sə à n'á lwəl mó, sá yě a vò a ce à dwí lyi bí nǎbána.»⁶² Yezu wò mò: «Lò mǎbó ní ju kùr ní la vwál, n jà ní ná ní nyí ní kwā né, rə ná-cí wār ní la tǔ Yi tənà y yil yé.»

Chapter 10

¹Rèmyé kwā né, Cinnə mú ká n cír lyi dwā shá-shàlpyè òndá bàlyè, ní la tũ bàlyè bàlyè, bà tó yé bà vò ceme né òndá jàásé shèbè gako ní cici la né mó wé. ²N wò be: «Jòrò w já, sà jèrnà bé bà já yé. Rèmyé yilə, lwəl-nə kélé y cábal mó ne bà ní twí jèrnà ní jiji rí jèr yilə. ³Zhəl-nə. Nyí-nə à n'á twí ába òndá pyiisi ta gò-kùlsi wé. ⁴Á y'á bàk'á zə sàbyi ráá lòbò ráá nəcilə yé, s'á bàk'á zhì sómá ne á ce lò yé. ⁵«Kèlé kèbé gako á la è wé zul mó, s'á jèrè á wò: «Yə-zulá yál né òndá kélé y kèbé ciná. ⁶Lò mòbò ní só yə-zulá gə ɲwéné kélé y èmyé wé, á yə-zulá né m'a só rə ná-cí yó wə. Sə lò mòbò ní só yə-zulá gə tənə, á yə-zulá né m'a k'a bà á sono. ⁷Mē-na kélé y èmyé wé. Kùjú kòbò bà pə ába, s'á jí; nè mòbò bà pə ába, s'á nyò, bà tùntùnnə mǎ òndá ní nyí kùjú. Á bàk'á lyər á zulá y jàà y yé, kən m'e yí dē ré tèbé á la cə w òmyé wé shər mó. ⁸«Cə kòbò á zù ò wé, bà gə zwē á Zhəəle, s'á jí kən dèbé bà tene bà pə ába. ⁹Wárh-na cə w òmyé nàbwànà bé, s'á wò ò lyí bí gako ne bà Yi pyèlè ré bwəlse be. ¹⁰Sə cə kòbò gako á zù ò wé, ò ciná yə ába zwē, s'á zhír á vò bà dwā-gùulí sómé yó, a wò: ¹¹Nyí-nə ná n'é pyirh á cə shó w ná nésé ne ná lwé té ná byili b'á dó wá! Sə òndá rèmyé ga lwar-na bà Yi pyèlè ré bwəlse. ¹²Sə à n'á wəl ába bà nyí bursí dē ré yùwə, Yi b'a pə còrhò-tum dēdē cə w òmyé lyi bí ni kən dwini Sədomə nyàn mó. ¹³Korazē lyi, Zwini b'a zə ába, Bətesəyiidi lyi, zwini b'a zə ába, bà māmāarhé tèbé rə wèrhé á sono mó gə y'á wèrhé Tiiri òndá Sədō né, ceme né nəmyé lyi bí gə pyirhí bà wun shāā ga, bà zù ywələle òndá kāmə-zürh ta bà m'e tu tòm. ¹⁴Rèmyé ce, bursí dē ré yùwə, á m'á nə còrhò-tum mə dwini Tiiri òndá Sədō lyi bí nyàn mó. ¹⁵Sə ámyé Kapernaom lyi, á n'á bül b'á yil m'a du rə yí Arəzana wa? Gaga! Bà b'a só a.ba té á vò cùuri jàà wa. ¹⁶Nyí lò mòbò ní ná ní cili á zòmà né, wó àmyé zòmà ní ná ní cili, lò mòbò ní ná ní zhè ába, wó àmyé ní ná ní zhè, lò mòbò ní ná zhè àmyé, wó mòbò ní twí ní mú ní ná ní zhè. ¹⁷Yezu kwā-lyi bí shá-shàlpyè òndá bàlyè y ní yà ní twí mú k'a kwé, bà bà òndá wu-nyò nánfəllə bà wò: Cinnə, né gə pə nəcilsi námməlwəlse nyí nmyé yil yilə, sə n'è shéné ná nyí ni. ¹⁸N zè n wò be: À nə Shətanə è shí dē e tu té òndá wó dwà è lyəlyə ne. ¹⁹Nyí-nə à pə ába jàn, bà nóm-na dōma òndá nēmè, òndá zù-bal mó jàn dwí gako té. E já kaka t'á la ába wòrhó yé. ²⁰Sə bàk'á ce á wun yə nyèn nəcilsi gə shéné á nyí ni mú yil yé. Ce-nə á wun yə nyèn á yilə né gə kē Arəzana w mó yilə. ²¹Rèmyé yó cici Eshirhə náàcənè ce wu-nyò Yezu wé, n zè n wò: À Da, nmyé mòbò n cí dē òndá ce, à n'á cèrhé mó, n gə shèè rèmyé lárma ciná òndá surhə ciná yé né, ní zè ní byili ri bàsóná bé ne mó yilə. Zhənà, à Da, rèmyé yál nmyé pùbùlə. ²²N zè n wò lyi bí ni: À Da cə kən gako á jǒ wa. Lò lò yəl Byí mú párá, è gə Da mó dúdú. Lò lò yəl Da mó párá, è gə dà Byí mú dúdú, òndá lò mòbò Byí mú ná ní yál n byili mu Da mó párá. ²³N zè n pyirhí n zòm òndá ní kwā-lyi bí dúdú, n wò: Wu-nyò ciná wó lyi byèbè bà yirhə ná tèbé á nə mó. ²⁴À n'á wəl ába: Yi nyi-zwennə nánzhəzhə òndá pyá nánzhəzhə y'á n'è yál sə bà yirhə ná tèbé á yirhə ná mó, sə bà yə rə ne yé. Bà y'á n'è yál bà nyèè tèbé á zhǎ nyé mó, sə bà zhǎ yə rə nyèè yé. ²⁵Muyiisi nyá né byilnə bé mǎdù yá ní ná ní yál n zhè Yezu. N zè n zhì dē n bwərh mo n wò: Yó-cábal, bàkón à mǎ s'a wèrhé muni ga a nə nyù mǎ t'á la zhǒ? ²⁶Yezu n wò mɔ: Kəkón bà kē Yi nyá né sébé ré wé? Etər n nyé nà kùr né? ²⁷Bal mó wò mɔ: Bà kē rə wé bà wò: Swéné Cinnə n Yi rí òndá n wu gako, òndá n jàn gako, òndá n surhə gako. Bà kē rə jàà dō mye wé bà wò: Swéné n dō òndá n cici ta. ²⁸Yezu zè n wò mɔ: N lyár cənè. N gə wèrhé rèmyé, n m'á nə nyù mǎ t'á la zhǒ. ²⁹Sə bal mó yá ní ná ní yál n pə bwiri ní cin ni. N zè n bwərh Yezu n wò: Wó mǎ lò ní wó à dǒ? ³⁰Yezu zè n ji səswalá n pǒ, n wò: Nyí wó bal mǎdù ní yá n shí Zhərazalem ní la Zheriko. Vwǎhna cər mo sómá yó, bà lwər ní gándé, bà zwē ní wé ré gako, bà mǎ mɔ, bà zhír bà yé mo cu nyí ni. ³¹Sə Yi jì y vwǐ-zwəlnə mǎdù mye yá ní kwè sómá y èmyé mó. N nə mɔ, n byəbyélé n tó kwā né n lyé. ³²Levyi lò mǎdù mye yá ní kwè sómá y èmyé. Nmye nə mɔ, n byəbyélé n tó kwā ne n lyé. ³³Sə samare lyi bal mǎdù yá ní la ní sómá. N gə yú gǎà, n nə bal mó, ní nònò zə mɔ, ³⁴n yí ní nyí ni, n twərth sē n mə n shàrh ní nər ré, n zè n zə nwǎ n mə n tútù ri, n bə rə òndá kāmə-jé, n zè n kwè mo n cí ní cici bəna y yó, n zə n vò zulá jàà èdù wé, n nyí ní yò. ³⁵Cə y gə tú e lá, n vùr dwā nàlyè tum warse n pə zulá y jàà y cábal mó ne, n wò: Cili ní sono, n gə súlí kən né n mǎ n shili mu, à gə k'á kwé, à m'a càrh mó rə. ³⁶Yezu zè n bwərh Muyiisi nyá né byilnə mó n wò: Nmyé ná n bül bà bà bəmyé ga bə̀tò y wé mó, wó mǎ ní nyí bal mó vwǎrhna bé cər sómá y yó mó òndá ní dǒ ta? ³⁷N zè n wò: Wó mòbò ní dūr ní nònò mɔ. Yezu zè n wò mɔ: Zhəl, sə nmye wèrhé èta. ³⁸Yezu òndá ní kwā-lyi bí y'á ɲwéné sómá yó bà n'è zhələ. Bà yí bà zù cə òdù wé. Kē mǎdù yá ní ɲwéné cə w òmyé wé ní yíl Marte. N zwē mo ní sǒ. ³⁹E já ní yá ní zhe nyé ní yíl Mare. Nyé mó nmyé zè n bə ní jé Cinnə mó yala ne ní ná ní cili ní zòmà né. ⁴⁰E gə y'á wó Marte yilə, wó kùjú w tɔnɔ mó yò ò y'á zù mu ní ná ní zhizhi dē. N yí Yezu nyí ni n wò mɔ: Cinnə, à nyé mó gə yé ne à n'á tene kùjú w à dúdú mú t'á wèrhé mó kaka? Wál mɔ bà ní zè n sē ne. ⁴¹Yezu wò mɔ: Marte, Marte! N ná n puwiri té òndá twəlá wé nánzhəzhə yilə, ⁴²e já wó kən rǎdù sásá rə zhe kùr du. Mare cír kən ré dèbé rə càn du mú. Bà t'á la rə zǒ ní jǒ w gaga yé.

Chapter 11

¹Dē ràdù, Yezu yà ní ñwéné jàà èdù wé ní ná ní ce Yi. Ní Yi-co w gá zhè, ní kwā-lyì bí mādù zè n wò: «Cinu, cèrhè nába Yi-co ñdà Zhā gá cèrhè ní kwā-lyì bí ní ní.»²Yezu zè n wò be: «Á gá la Yi co, s'á wò: «Ná Da, ce lyì bí gako lwar bà ñ bā dō zhe yé, bā cèrhè ñ yil ré.Ce ñ pyèlè ré yí lù w wé.»³Pə nába kùjù dē gako o yí nába. ⁴Pə nába ná yè-bəlwāale sūbri,ñdə nāmye gá n'è pə byèbè bà n'è dwé nába mó sūbri ní,sə bəká yě nába ná tu sòlò wé yé.»⁵Yezu zè n wò be: «Ámyè mādù gə zhe ní dowa, n zè n vò ní sō cəcə-swélé ne, n wò mō: «Sē ne ñdà kùjù nāmpólé. ⁶Nyí à dowa mādù shí sómá n bà n zul à sono, e j'á bə kùjù zhe à la mō pō yé.»⁷Sə dowa mō gə zè ní zhì wé n wò mō: «Bəká lyèè nè yé. Bwə̀rə y pyi, àmyé ñdà à bə̀sóná bə gako pyè tē. Á wà̀r à la zā̀š a pyà kùjù a pō yé.»⁸«Á n'á wəl ába: ní gə tá ní la zā̀š n pyà kùjù w n pə ní dowa mō ne bə dəbre yil mye, ní dowa mō gə tá ní dūr cizhìl mó ce, ní mà n zè n kwè tēbè ní ná ní yāl mō gako n pō.»⁹«Sə àmyé n'á wəl ába: lwəl-nə, bə m'a pə ába. Pyă-na, á m'á na. Kókwá-na, bə m'a pul bōlò w bə pə ába á zù. ¹⁰Zhə̀nà, lò mṑbó gako ní ná ní lwələ, bə y'a pō; lò mṑbó ní ná ní pyà, ní ya n na; lò mṑbó ní ná ní kókwá, bə y'a pul bōlò w bə pō n zù.»¹¹«Ámyè mādù byí gə lwəl mō mómwā, ní mà n ká n kwè kùwə n pō? ¹²Ráá ní byí gə lwəl mō cá-cèlè, ní mà n ká n kwè nō n pō? ¹³Ámyè ñd'á wó lwele ciná ga, wó kən dēbè rə cən á n'á pə á byá bə ne, s'e m'e zòm á Da mō ní ñwéné Arəzana w mō zòmá, ní mà n pə Eshirhə náácənè lyì bí byèbè bà n'è lwəl mō mó ne.»¹⁴Dē ràdù, Yezu yà ní ná ní jì nəcìlí namməlwélè è y'á zhe bal mādù, e ce ní yà ní wà̀r ní ná ní zòm yé. Sə è gə tú e shər, bal mō zè ní ná ní zòmá. Kən jà̀r lyi-zhā bə dēdē. ¹⁵Bə jà̀lā zè bə wò: «Wó nəcìlí namməlwəlsé pyō Bəzəbul jàn ní mō ní ná ní jì sì.»¹⁶Bə dwā mye y'á n'è yāl bə zhè mò. Bə zè bə n'è lwəl mō bə ní wèrhé māmýo kṑbó ò m'a byili bə wó Yi rə twí mù, ¹⁷sə ní yà ní yé bə gə n'è bül né. N zè n wò be: «Tə̀nà èdù lyi gə zè bə pər dwā ne bə n'è bwí dwā, tə̀nà y èmyé yò zhìl. Kèlè kèbè è lyi bí pər dwā ne bə n'è bwí dwā, kèlè y èmyé wà̀r è la dē zhù yé. ¹⁸Á n'á wəl bə wó Bəzəbul jàn à m'á n'á jì nəcìlí namməlwəlsé. Sə Shə̀tana gə k'á n'è bwí ñdà è cìcì, etər è pyèlè ré m'a tó né rə zhi? ¹⁹«Ámyé gə wó Bəzəbul jàn à m'á jì nəcìlí, sə àmyé kwā-lyì bí, wó mō lò jàn bə m'è jì sì? Wó bəmyé cìcì bə m'a ká á bürsì. ²⁰Lwar-na bə wó Yi jàn à m'á jì nəcìlí, sə rəmyé n'è byili bə Yi pyèlè ré yú á sono. ²¹Nə̀jəl-bal gə kwè ní bele wè ní zhì ní ná ní yìlì ní kèlè ne, ní jè-kən ré zhì rə yó w ga. ²²Sə lò mṑbó nmye jàn k'è du mu gə túwá, ní mà n zə mō n zwè ní bele wè ré ní yà ní zhe rə zhən mō, n pwa ní jè-kən ré n mə n tə lyi. ²³«Lò mṑbó ní tá ní tó àmyé ne, rə ná-cí ná ní jì zùurì ñdà ne. Lò mṑbó ní tá ní sē ne ní pé à pyìlì ní cí dwā yó, wó láá ní ná ní làà sè.»²⁴Yezu súlí n wò: «Nəcìlí namməlwélè gə y'á ñwéné lò wé, e zè è shər, è y'a vò è n'è pyà jàà kèbè è wó já, muni ga e shìrh gaa. È gə pyà pyà è gowa, è y'a wò: «Á m'a k'a vò à jàà y nándwá y wa. ²⁵È gə k'á kwè è tú è pwírì bə zwà̀r jàà y bə kwərhe ya. ²⁶Rəmyé yó, è k'á n'è kwè è zhèl è zal è dwā nəcìlí shə̀lpyè, səmye lwele ré k'è du èmyé nyā̀n ré, e m'e bə, sə tó dwā sə zù sə jòm lò mó wé. Rəmyé yì ní, ní zwini rí n'è dwini shā̀a ga nyā̀n ré.»²⁷Yezu gə yà ní ná ní zòm rəmyé yì ní, kē mādù zhì lyi-zhā bə wé n bya dē dē n wò mō: «Wu-nyō cəkē wó kē mó mṑbó ní zhì ní pwí y ní j'á ñwò ní yil mó mó!»²⁸Yezu zè n wò mō: «Wál bə wu-nyō ciná wó byèbè bà n'è cili Yi zòmè ré, e jà bə n'è wèrhé kən dēbè rə n'è byili mú!»²⁹Lyì bí y'á tú dwā yó nánzhəzhə. Rəmyé yó, Yezu zè n wò be: «Lū w kṑbó lyi bí wó lwele ciná. Bə n'è yāl bə bə wèrhé māmýo bə yírhá na, sə bə t'á la māmýo nō, è gə dā kən dēbè rə wèrhé Yi nyi-zwennə Zhə̀naase ne mó dúdú. ³⁰Numbyíni Byí mà n yə myorho lū w kṑbó lyi bí yilə, ñdə Zhə̀naase gə yāl myorho Niniivi lyi bí yil né. ³¹«Lū jə̀jì pyà-kē mó shí lū kùr w n bə n cili surhə cəbal Salə̀mō zòmá né. E jà lò ñwéné nyə̀má ní du Salə̀mō. Rəmyé ce, bürsì kó dē ré yùwə, lū jə̀jì pyà-kē mó mà n zè n cí dóó lū w kṑbó lyi bí yó wə. ³²«Niniivi lyi bí zwè Yi zòmè ré Zhə̀naase yà ní ná ní bwəl mó, bə pyirhí bə wun. E jà lò ñwéné nyə̀má ní du Zhə̀naase. Rəmyé ce, bürsì kó dē ré yùwə, Niniivi lyi bí m'a zè bə cí dóó lū w kṑbó lyi bí yó wə.»³³Yezu zè n súlí n wò: «Bə t'á jì pàntémé bə shèè, ráá bə pú y nə̀bwéné kùr w yé. Bə gə ju yə, bə y'a cí y pàntémé jàà wə, muni ga byèbè bà n'è zwì jì y wé mó yírhá nə né. ³⁴«N yírhá né wó ní yala né pàntémé. N yírhá né gə cən, ní yala né nāmpúm ñwéné pwè wé. Sə n yírhá né gə bə cən, ní yala né nāmpúm ñwéné cə-byín wə. ³⁵Rəmyé yilə, dē ñ cinə, muni ga pwè ré ñ zhe mó bə̀k'a jìrh cə-byín ñ yil yé. ³⁶N yala né nāmpúm gə ñwéné pwè wə, nə kəkàlā èdù ga tènè cə-byín wə, nə nāmpúm m'a zə pwè ñdə pàntémé myín gə y'a yər mó né.»³⁷Yezu gə zòm n zhè, Farezhēè mādù byè mò, bə ní bə ní jì kùjù ní sō. N zhìr n vò n zù n jòm tē bə tó dwā bə n'è jí. ³⁸Kən jà̀r Farezhēè mó dēdē, ní gə pwírì Yezu ná ní jì kùjù w ñdà ní yə ní jèsé sàm mó yilə. ³⁹Cinnə mú zè n wò mō: «Nyí-nə àmyé Farezhēèbá, á n'á shàrh zwèrh ñdà nə̀zhìr kwərth. Á wun ní j'á sú ñdà ñwòlè e súlí bə̀cà tuntwə̀š wé dúdú. ⁴⁰Bə-surhə-zhe ciná, mṑbó ní wèrhé kwā y mó dā nmyé ní wèrhé wu w mye nà? ⁴¹Ámyé wírì á pə tēbè rə ñwéné á zōsè ñd'á nə̀zhìsì wé mó nə̀mwà nè. Á gə wèrhé èta, kən gako b'a yə wárhgáá á yilə. ⁴²«Sə zwini b'a zə àmyé Farezhēèbá, b'á n'á vùr á dowa lyə̀mbwə̀èrè òdù shí gako yó w á pə Yi ní. Á yě wu-cángá tuntwə̀š nè ñdà Yi sònó mó ne. E j'á wó rəmyé á mō s'á wèrhé, s'á bə̀k'á yě dēbè rə dàl mó mye ne yé. ⁴³«Zwini b'a zə àmyé Farezhēèbá, b'á gə zù dwā-gùlú jì y wə, á só yé né jòm. Á j'á só bə lyi bí ce ába dwā-gùlú jààsé wa. ⁴⁴Zwini b'a zə ába, b'á nyè ñdə lú-bòlā byèbè bə də̀dwə̀lè jé ta, lò wó ní ná ní zhèl bə yó, e jà ní yəl yé.»⁴⁵Rəmyé yó, Muiyisi nyó né byilnə mādù wò mō: «Yó-cəbal, ñ gə zòm èta mó, wó nāmye gako ñ ba.»⁴⁶Yezu zè n wò mō: «Zwini b'a zə àmye Muiyisi nyó né byilnə bə, b'á n'á ce lyi bí zhì zhì tēbè rə dùm dēdē, e jà àmyé t'á yāl á dwèrh rə ñd'á jə̀fólé mye cìcì yé.»⁴⁷Zwini b'a zə ába, b'á n'á

lwì Yi nyì-zwennə bé lú-bòlà bé, e ja wó ámyě nàmbala bé cìcì bà gu bi. ⁴⁸Èta, á tùntwìí rí n'è byili pamparěě b'ă só kɔn dèbé á nàmbala bé twí mú. Wó bəmyě bà gu Yi nyì-zwennə bé, ámyě zě á n'á lwì bà lú-bòlà bé.⁴⁹ «Wó rəmyě è ce Yi zòm ñdó surhə rə wó: «À m'a twí à nyì-zwennə bé ñdó à tùntúmá bé bà sono, sə bà m'a gu jàlà, bə nwènè jàlà.»

⁵⁰Èta, Yi nyì-zwennə bé jal mó mà ló tē lū w kùr-ju yi ní ga, kɔn m'e yí èlāsě mó yò w b'a jòm zà zà lū w lyì bí yó wə.

⁵¹Zhə̀nà, à n'á wəl ába: kɔn ji kùr ñdó Abyəə gu mú, e m'e yí Zakarə bà gu vwí-jílú w ñdó Yi jì y bwəl mó wé mó, ywě né nəmyě gakó m'a jòm zà zà lū w lyì bí yó wə. ⁵²«Zwini b'a zə ámyə, Muiiisi nyə né byilnə bé, bà lwar mó bwəl-byí y ɲwéné á jǝ wà, á cìcì yə mà wé zwì yé, á j'ă cə̀r byèbé bà n'è yəl bà zù mú myə.»⁵³Yezu gá tú n zhír gàà yi ní, Muiiisi nyə né byilnə bé ñdó Farezhě́bá lyimə zě nə ji kùr nə n'è yì mù. Bə zě bà n'è bwə̀rh mò zòmà nánzhəzhǝ. ⁵⁴Bə n'è yəl bà ní zǝm n dó, sə bə tó gàà bə cí yò ní yó wə.

Chapter 12

¹Rəmyé yi ní, lyi mòòrhè yàà y'à zhì bə kəkélé Yezu, bə y'à n'è nòm dwā nər̀h nè. N zè n jèrè n wò n kwā-lyi bí ni: «Dě-na á cinə. Á bək'á wèrhé myinù tumə ñdə Farezhēbá ta yé. Bə myinù mú nyē ñdə sà-nəbyē ta.²Kən tənè rə shèè rə t'á la pwè nè du yé. Kən tənè rə wò shə kəna, bə t'á la re lwar yé. ³Rəmyé yilə, kən dèbè á zhì cə-byin w á zòm, rə m'a du pwè nè lyi gakó nyèè rè. Kən dèbè á sósómé dwā ne jiní kùr wə, bə m'a jì lyarh w bə bwəl rè.⁴«À dɔwabá, à n'á wəl ába: á bək'á dūr lyi byèbè bə n'è gwi yala né dúdú, e já bə wār kaka dō bə la wər̀hó mó ywē yé. ⁵À m'a byili ába lò mó mǒbó á mǎ s'á dūr mó: dūr-nə mǒbó n' wò n' ce n' zhīr ce yó, e já cu mú kwā né mye, n' wò n' ce mó myīn-jù wə. À n'á wəl ába: wò n'nyé á mǎ s'á dūr. Bə gə la kúmsi námpólse sən̄u yō, sə wéré y dà nántwə yé. E já ñdə rəmyé ga, Yi t'á swē èdù ga yò yé. ⁷Nyī-nə Yi yē á ywésé mye cici yó. Á bək'á dūr ywē yé, b'á cǐ kúmsi námpólse dǎdǎ. ⁸«À n'á wəl ába: lò mǒbó gakó n' zhì lyi bí yé né n' byili pamparēē bə n' zù àmyé, Numbyíni Byī mye mà n' zhì Yi mǎlékabá yé né n' byili bə n' wò n'nyé lò. ⁹Sə lò mǒbó n' zhì lyi bí yé né n' wò bə n' yəl à párá, àmye m'a zhì Yi mǎlékabá yé né a wò b'á yəl n' pár yé. ¹⁰«Lò mǒbó gakó n' zòm Numbyíni Byī yil námməlwélé, rə ná-cí mà n' nə sǔbri, sə lò mǒbó gakó n' tǔrh Eshirhə náàcənè, rə ná-cí tá n' la sǔbri nɔ gaga yé. ¹¹«Bə gə tú bə zə ába bə zhəl dwā-gùlú jisí wé, ráá bǔrsi cinə yé né, ráá cɔ w yó-cinə bé yé né bǔrsi yilə, s'á bək'á zé á n'á téré á wé, á n'á pyá á gə la né zòm á m'á zwé á cin yé, ¹²bə rəmyé yi ní cici, Eshirhə náàcənè m'a byili ába kən dèbè á mǎ s'á zòm.» ¹³Lò mǎdù zè n' zhì lyi-zhǎ bé wé n' wò Yezu ni: «Yó-cəbal, wál à da-byī mú ni bə n' bə n'á tə ná da jě-kən ré n' zhīr n' yē n' pə nába mó.» ¹⁴Yezu zè n' wò mò: «Bə yə ne cǐr b'á k'á bǔrsi s'a tə ába á wé yé.» ¹⁵Yezu zè n' zòm ñdə bə gakó n' wò: «Dě-na á cin cənè. Á bək'á wèrhé bwē-dūr yé, bə lò gə zhe nàcəndé dǎdǎ mye, rə t'á súlì n' myəl dwélè yé.» ¹⁶N zè n' jì səswalá n' pə be n' wò: «Nàcəm-bal mǎdù n' yà n' vwəl jíjí dǎdǎ. ¹⁷N zè n' ná n' téré n' wé n' zhe: «Bwəl tənè à la m'a ce à jíjí rí gakó né yé, etər à m'a wèrhé né?» ¹⁸N zè n' bù n' wé n' wò: «Á yé à gə m'a wèrhé né: à m'a mà à bəbwésé, a k'a lù sə dwā nánfwalsé sə dwini shèbè, à m'a ce à jíjí rí ñdə à neré y gakó né, ¹⁹a zè a wò à cin ni: n' zhe nàcəndé byinə nánzhəzhə yilə. Shírh, sá jí, n' nyò, n' fùu ñdə wu-nyò.» ²⁰«Yi zè rə wò mò: «Bə surhə zhe cəbal, cəcə y kèbè cici, à m'a zwé n' myəl lé. Sə tǎbè gakó n' tene n' cǐ mú, mǎ n' mà n' ciní rí?» ²¹Yezu zè n' súlì n' wò: «Kən m'a yə èta ñdə lò mǒbó n' ná n' pyá nàcəndé n' cǐ n' cin yilə, n' já n' dà nàcəm-bal Yi yírh w yé.» ²²Yezu zè n' wò n' kwā-lyi bí ni: «Wó rəmyé yil à n'á wəl ába: á bək'á tə kùjú kǒbó á la jú, ñdə gònɔ kǒbó á la co yil, á zé á n'á cǐ á myəl ré zal twálá á wé yé. ²³Nyī-nə numbyíni myəl ré du kùjú; è yala né du gònɔ. ²⁴Á gə n'á yǎl, s'á nyí kààrhé. Rə t'á dwì twá yé; rə t'á jər jíjí yé; rə bə kùjú cǐ jàà ñdə bəbwər̀h zhe yé. E já Yi n'è kən rə. Lwar-na b'ámyé du kúmsi dǎdǎ. ²⁵Wó mǎ n' n̄wéné á wé, n' wò n' mà n' zə twálá né nyèbè n' ná n' cǐ n' wé mó, n' mə n' súlì n' myəl dwélè bá jə-tórhó yírh rədu cici?» ²⁶Á gə wār á wèrhé kən dèbè rə wó námpólé cici, è nə wó byè yil á n'á lyèè á cin ñdə tǎbè rə dāl mó?» ²⁷«Á gə n'á yǎl, s'á nyí gə pùnə né. Nə t'á twì yé; nə t'á nywè tǎtǎ yé. Sə à n'á wəl ába: Saləmə ñdə n' nàcəndé ga, n' yə kàmə-zwí zwì è cənè rə yú gə pùnì rədu ga yé. ²⁸Byè yil á yə Yi ni zhí? Yi nə gə n'è kwərhe gə w ɔ n̄wéné zà, e já nəkɔl ñdə ɔ jú myīn mú èta, rə t'á la ámyé kərhe dwini òmyé dǎdǎ?» ²⁹«Á bək'á cǐ twálá á wé, á n'á pyá tǎbè á la jú ñdə tǎbè á la nyó mó yé. ³⁰Wó lū w lyi bí bə yəl Yi rí tǎbè rə wó zhən mó pár mó, wé ré rəmyé mó gakó pyá yò zù twéé gakó. Sə è gə wó ámyé yilə, á Da mó yé b'á zhe rə tum. ³¹Ce-nə n' pyèlè ré nyí ni shónó yò zù ába, s'á yé bə n' mà n' pə ába tǎbè rə dāl mó n' súlì. ³²«Ámyé byèbè á wó à pyiisi mú, ñd'á bə já ga, á bək'á dūr ywē yé, b'á Da mó ná n' yǎl n' pə ába n' tənə yá. ³³«Yē-nə kən dèbè á zhe mó, á pə rə wársé nəmwa nè. Wèrhé-na lǒbsé shèbè sə t'á cò yé. Pyá-na á jě-kən ré á cǐ Yi tənə y wa, bə n̄wòlā tənè gàà bə la re n̄wòl, cǐ mye tənè ɔ la re jú yé. ³⁴Á jě-kən ré gə n̄wéné mǎgǎ, wó gàà á wun búlə né mye n̄wéné.» ³⁵Yezu súlì n' wò be: «Lyē-nə á cǎ-tǎndé, s'á jì á pǎntámsé myīn á tene á zhì kəkē. ³⁶Yál-na ñdə lyi byèbè bə yó-cəbal zhəl kē-jú címsi jàà wà, bə zè bə jě bə n'è dǎ n' twírì y ta. Ní gə tú n' yú n' kókwá bəlò wá, sə bə zè bə pul lálà bə pō n' zù. ³⁷Lyi bí bəmyé yó-cəbal mó gə tú n' pwírì bə n'è dǎ mó, bə m'a yə wu-nyò cinə. Zhənà, à n'á wəl ába: n' mà n' lyé n' cǎ-tónɔ n' ce bə jòm té, n' pə be kùjú bə jí. ³⁸Ní gə tú cəcə-swélé ne, ráá cá-byə-cil yi ní, n' pwírì bə yírhə n̄wéné, bə m'a yə wu-nyò cinə. ³⁹«Lwar-na bə kélé cəbal gə yá n' yé yi rí tǎbè n̄wòl-bal bàn n' wé ré n̄wòl, n' yá n' tá n' la mɔ yō n' zù n' sō kélé w yé. ⁴⁰Ámye tene-na á zhì, bə Numbyíni Byī mà n' bə yi rí tǎbè á t'á dǎ mó mó.» ⁴¹Pyēere zè n' bwər̀h mò n' wò: «Cinnə, wó námyé dúdú ni n' ju səswalá y kèbè n' pə, ráá lyi bí gakó ne?» ⁴²Yezu zè n' wò: «È nə wó mǎ n' wó tǔntǔnnə nántwə n' zhe surhə? Lwar-na bə wó mǒbó n' yó-cəbal kwè n' cǐ n' kélé lyi nyí ni, m̀n̄ni ga, kùjú yi gə yúwá, sə n' sùr n' dwā bé mó. ⁴³Yó-cəbal mó gə ká n' tú n' pwírì zhən ga n' ná n' wèrhé èta, tǔntǔnnə mó n'nyé mó b'a nə n' cinə. ⁴⁴Zhənà, à n'á wəl ába: yó-cəbal mó mà n' cǐ mu n' nàcəndé gakó nyí ni. ⁴⁵«Sə kélé tǔntǔnnə mó n'nyé gə zè n' ná n' búl n' wé bə n' yó-cəbal mó ná n' dene ñdə tú, n' zè n' jì kùr n' ná n' mà n' dwā bé, bala ñdə kana ga n' gùlì dwā, n' ná n' jí kùjú yààyàà, n' ná n' nywè sé n' tutwi té, ⁴⁶tǔntǔnnə mó n'nyé yó-cəbal mó mà n' ká n' bə dǎ ré tǎbè n' tá n' dǎ mó mó, ñdə yi rí tǎbè n' yəl n' nyí ni mú. Sə n' mà n' pō còrhò-tum nánfòlò, n' wèrhé mɔ ñdə bə gə y'a wèrhé byèbè gakó bə t'á zwé bə yó-cinə nyí ni ta. ⁴⁷«Tǔntǔnnə mǒbó n' yé kən dèbè n' yó-cəbal ná n' yǎl bə n' wèrhé, n' já n' yə kaka wèrhé rə n'è tó yó-cəbal mó pùbùlə nè, n' m'á nə mààrè dǎdǎ. ⁴⁸Sə lò mǒbó n' yəl kən dèbè n' yó-cəbal ná n' yǎl bə n' wèrhé, n' zè n' wèrhé kən dèbè rə mǎ ñdə còrhò-tum pɔ, bə m'a mà mó kən myerhe, n' gə yəl mó yilə. Lò

mòbò bə pɔ mɔ dɛdɛ, bə m'a bwərh mɔ wɛ nánzhəzhɔ yò. Sə mòbò bə cí mú wɛ nánzhəzhɔ nyí ni, bə m'a bwərh mú rə yò kɔn dwini.»⁴⁹Yezu súlí n wò: «À zə myín a bə cə yó, sə à só ndá à wu gakó ndá mə gə y'à ju èlāsɛ. ⁵⁰Ně-móló mədù ɲwéné, kɔn wó nyóó b'à mólé mə wé, sə à n'á pɔpɔrɛ ndá mə wé móló kɔn m'e yí mə pyirh.»⁵¹«Á n'á búl b'à tú m̀̀nì ga yə-zúlá yə lū w wə? À n'á wəl ába: è dà èta yé. À tú m̀̀nì ga pɔrá yə lū w wə. ⁵²Kɔn zhí èlāsɛ, lyì bənu gə jě kɛlɛ èdù wé, bə m'a pɔr dwā nɛ, bətò y yə bə dúdú, bəlyè y myè yə bə dúdú. ⁵³Da ndá n byí m'a pɔr dwā nɛ, ná ndá n bə́kó m'a pɔr dwā nɛ, nyè ndá n byì-can m'a pɔr dwā nɛ.»⁵⁴Yezu zɛ n wò lyì-zhǎ bɛ nɛ: «Á gə nɔ dwà è cinì, á j'á wò bə dwà y m'a bà. E jà e bə zhən ga. ⁵⁵Á gə nɔ zho ɔ shí lū w jəjí sɔ, á wò bə cə y la bǎrhé yál. E jà e yə bǎrhé zhən ga. ⁵⁶Myìnù ciná, á yě kɔn dɛbɛ rə n'è wɛrhé dɛ ndá cə yó mɔ kùrə. È nə wó byè yil á yəl dɛbɛ rə n'è wɛrhé cə yó èlāsɛ mɔ kùrə?»⁵⁷«Bə́kón yil á wàr á n'á téré á cìcì nì á lwar kɔn dɛbɛ rə wó cángá párá? ⁵⁸N dō gə co mɔ cà, n zɛ n zə mɔ n mɔ n la b̀̀rsì jàà wà, sɔ cə jàn né á kwerhe yò w ndá dwā, nd'á gwě yə yí yé. È gə dà rəmyé, n mà n zə mɔ n yí b̀̀r-kárna mɔ yé né, b̀̀r-kárna mɔ cə n kwā-lyì bí zə mɔ bə cə byənə-jù wə. ⁵⁹À n'á wəl mɔ: n b'ǎ kwě jìm dí gakó n zhè, fòró bə dwí mú. Rə tànká myè t'á la dǎl n sɔ yé.»

Chapter 13

¹Rəmyé yi ní, lyi jàlà tú Yezu sono, bə byili mu Gəlile lyi bí Pyəlate yà n ce bə gu ndá bə n'è zwəl vwə né Yi jì y wé mó yò wá. ²Yezu zè n wò: «Á n'á búl bə Gəlile lyi bí byèbè bə gu èta mó y'à dó du byèbè bə dāl mó? ³À n'á wəl ába: è dà èta yé. Á gə yà á wun ní pyirhí, ámye gakó m'á ci.» ⁴«Sə lyi bí shí ndá lyele y Syilowe dē-yó jì y nánfwèlè y y'à wūr e pyárh té e gu mú, á n'á búl bə y'à dó du Zhərazəlem lyi bí byèbè bə dāl mó? ⁵À n'á wəl ába: è dà èta yé. Á gə yà á wun ní pyirhí, ámye gakó m'á ci.» ⁶Yezu zè n ji səswalá n pə be n wò: «Nyí wó bal mādù n yà n zhe épyilú n bós wa. Dē rādù, n zè n bān ò byā bé kō, n bə n pwírí ò yə byā ce yé. ⁷N zè n wó bós w tūntūnnə mó ne: «È zhe byinə nətò à n'á twí à byélé épyilú w kōbó, sə à gwě yə byí ne ò yó a kwē yé. Ká wa. Ò n'ò càr ce y nánfò.» ⁸«Bós w tūntūnnə mó zè n wó mò: «Yó-cəbal, yě w dūl byin rí gwě. Á m'a kù góró a kákélé wa, a ce púlú ò kūr wə. ⁹Dēga byin ní ò m'a ce byā. Ò gə zè o yə byā ce, sə ce bə kà wà.» ¹⁰Shirhə dē rādù yūwə, Yezu yà n nò n cèrhè kàrmò dwā-gúlú jì èdù wé. ¹¹Kē mādù yà n n'wéné gāà, nəcílí námmləwélé y'ə zhe mo kən yú byinə shí ndá lyele. N' yà n wār n nò n kwě dē yé. ¹²Yezu gá nɔ mɔ, n byě mò, n wò: «Kē, n címí y shór.» ¹³N zè n cèlè n jèsé n dwərh mò. Twər rādù sá, kē mó já n wār, n kwě dē, n zè n nò n cèrhé Yi. ¹⁴Dwā-gúlú jì y yó-cəbal mó lyim zè, Yezu gá wār kē mó shirhə y dē ré yù w mú yilə. N zè n wò lyi-zhā bé ne: «Dwā nyəldù nə n'wéné tum yilə. Bā-nə dwā né nəmyé wé bə wār ába, s'á bək'á bə shirhə dē ré yù w yé.» ¹⁵Cinnə mú zè n wò mò: «Myinú ciná, ámye mādù mādù gakó tá n lwər n nō ráá n bəna n vò n pə w nē o nyò shirhə dē ré yūwə? ¹⁶Abərahām bəkó mó Shəšana lyē byinə shí ndá lyele wé, kən y'ə bə mǎ bə bə lwər mo lyēésé səmyé wé shirhə dē ré yūwə?» ¹⁷N gá zòm èta mó ce, cizhil zò n zwə bé gakó. Sə è gə wó lyi-zhā bé yilə, bə wun y'ə nyè dēdē, māmyaarhé n yà n nò n wèrhé mó yilə. ¹⁸Yezu kə n wò: «Yi pyèlè ré nyè ndə bəkón ta? Bəkón à mǎ a m'a myerhe re? ¹⁹Rə nyè dwā ndə cǒ byí nǎmpólé ta lò kwè n dù bós wa, e lyí, e jirh cǒ, kúmsi n'è twí sǎ cí sǎ jǎlá ò jèsé yó.» ²⁰N kə n wò kádò: «Á m'a myerhe Yi pyèlè ré ndá byè kádò? ²¹Rə nyè dwā ndə sǎ-nəbyé mye ta kē nǎ n kwè n ce búru mún nánzhəzhǒ wé, mǎ gakó j'a zè.» ²²Yezu yà n la Zhərazəlem, n zè n tó cə-fwǎalè ndá cə-byísi wé, n nò n cèrhè kàrmò lyi bí nì n mǎ n la. ²³Lò mādù zè n bwərh mò n wò: «Cinnə, wó lyi mǎngélé dúdú bə m'a nə vwār?» N zè n wò be: ²⁴«Ce-nə jàn né á tó bwərə y nánshəshéné y á zù. Á n'á wəl ába: lyi nánzhəzhǒ m'a pyā sə bə zù, sə bə t'á la n'wónó yé. ²⁵Kélé y cəbal mó gə zè n pyi n bwərə y nd'á gwě wə pwè nē, á m'á zè á n'á kókwá bōlò w á m'á zhe: «Cinnə, pul bwərə y n pə nába ná zù.» Sə n mǎ n wò ába: «Á yəl á gá shí má yé.» ²⁶Rəmyé yi ní, á m'á zè á n'á wələ: «È də nəmyé ndə nmyé ná tó dwā ná jí kùjú, ná tó dwā ná nyò, n j'á cèrhè kàrmò ná cɔ w wé ná?» ²⁷Sə n mǎ n wò ába: «Á yəl á gá shí má yé. Zhəl-nə kwā né à nyí nì, ámye byèbè gakó á wó lwele ciná mó.» ²⁸«Á gə tú á nɔ Abərahām ndá Yəzake ndá Zhakɔbe, ndá Yi nyi-zwennə bé gakó bə jě Yi tənà y wa, e jà bə cīrh ámye bə ce pwè nē, wó rəmyé yi ní, á m'á n'á kúrh nd'á n'á dòm á yólá dwā ne. ²⁹Lyi m'a shí yi-pwírhi wə ndá yi-zür wə, lū w jəjí nì ndá ò jəgwǎ nē, bə b'e jòm Yi tənà y wé bə jí. ³⁰«Nyí-nə, nánkwáá bé jàlà m'a jirh náyəá, sə náyəá bé jàlà m'a jirh nánkwáá.» ³¹Rəmyé yù w cici, Fərezhēbá jàlà tú bə wó Yezu nì: «Du cɔ w wa, n vò jàà dō wə. Nyí Erɔɔde ná n yǎl n gu mú.» ³²Yezu zè n wò be: «Zhəl-nə á wó numbyín-yürú w òmyé ne bə nyí à n'á jì nəcílisi námmləwǎlse, à n'á wār nəbwànà zà, kən m'e la nəkɔla. Sə dwā nətò y yūwə, à m'a zhè à tum rí. ³³Sə wó nyóó ndə ne, b'á súlí à sómá y zà ndá nəkɔla ndá lyě ne, bə kən bə mǎ bə bə gu Yi nyi-zwennə kwā né ndá è gə də Zhərazəlem né yé. ³⁴«Zhərazəlem lyi, Zhərazəlem lyi, ámye á n'á gwi Yi nyi-zwennə bé, á n'á zə nókulə á dul byèbè Yi twí á sono mó á gwi. Twər nánzhəzhǒ à byè ába à la dwā yó cɔ, ndə cóló gá y'a kókwá ò byā o ce ò kūr w né, sə á yə shéné yé. ³⁵Rəmyé yilə, Yi m'a yě ába á dúdú á cɔ w wa. «Á n'á wəl ába: á k'á t'á la ne nɔ, kən m'e yí dē ré tēbé á m'á wò: «Cinnə mú mǎ n cí bwəl mǔbó n bān n yil ré yil mó yó!»»

Chapter 14

¹Shirhá dē rādū yūwà, Yezu yà n zhəl Farezhēbá yó-cábal mādū sō, n la kùjū jú, sà byēbē bà y'à wə gāà mó y'à n'è myēlē mō. ²E ja bal mādū yà n zhī n nyī nī, n yà n bə jē yé, sà cími y y'à fūrh mò. ³Yezu zē n bwərth Muiisi nyá né byilnə bē ndá Farezhēbá n wō: «Shirhá dē rē, lò zhe sómá n wárh nàbwē, ráá n bə sómá zhe?» ⁴Sə bà yə lyár bə kaka yé. N zē n zə nàbwē mó jē nē, n wárh mō, n pō sómá bə n zhəl. ⁵N zē n ká n wō bē: «Ámyē mādū byī ráá n nō gə tu bū w shirhá y dē rē yūwà, n tá n la n byī mú ráá n nō w vūr lálà?» ⁶Sə bà yə ηwēné bə lyár bə kaka yé. ⁷Yezu gá pwírí byēbē bà byē kùjū w yil mó n'è pyà jaàsé náyéésé bà la né jōm, n zē n ná n zōm ndá bē n zhe: ⁸«Lò gə byē mó kē-jú címsi jaà wà, sà bəká vò n jōm jaà náýá y wé yé. Dēga, n gə n byē lò dō nmye ká n du nmye. ⁹Sə mōbó n byē ába mó gə tú n wō mó: «Zē n yē jaà y ne n pə mōbó ne,» rəmyé yi ní, n m'a zē n vò n jōm kwā né ndá cizhilá. ¹⁰«Bə gə byē mó címsi jaà wà, n gə yú, sà jōm kwā né. Èta, mōbó n byē mó mó gə túwá, n m'a n wō mó: «Á dōwa, zē n bə n jōm yé né.» Sə rəmyé b'a zhē n yó dē lyi bí gako yírh wə. ¹¹Lò mōbó gako n ná n zhē n cìn dē, bə m'a lwəl mó tē, sà lò mōbó n ná n lwəl n cìn tē, bə m'a zhē mó dē.» ¹²Yezu zē n wō mōbó n byē mó mó ne: «N gə tene kùjū nànyónó ráá dādēné, sà n bəká byē n dōwabá, ráá n dwí lyi, ráá n jə-dwā byēbē bə wō nàcēnà yé, bə bəmye wō bə byē mó bə pō n jí, sə rəmyé b'a yə n kwāndē. ¹³N gə tene címsi kùjū, sà byē nāmwa ndá gwānsē ndá byēbē bà n'è twi cá ndá lyilyər. ¹⁴N gə wērhé èta, n m'a yə wu-nyō cábal, bə bə wār kaka bə la mó cārth yé. Yi m'a cārth mó re dē rē tēbē wu-cángá ciná la bürhū mú yūwà.» ¹⁵Byēbē bà y'à n'è jí kùjū w mú mādū gə nyē zōmā né nāmyé, n wō Yezu nī: «Wu-nyō cábal wō lò mōbó n m'a n jí kùjū Yi tənà y wa.» ¹⁶Yezu zē n wō mò: «Bal mādū n yà n tene kùjū nánzhəzhō, n byē lyi nánjəjóló. ¹⁷Kùjū w yi gə tú e yí, n twí n kélē y tūntūnnə mādū, bə n zhəl n wō byēbē n byē mó ne bə bə bə, bə kən gako tene rə zhē. ¹⁸«Lò gako zē n ná n pə bwírí n cìn nī. Náýá mó wō mò: «Bə pə ne cē. Á n'a yál a vò a byélē ya. Rəmyé cē, á n'a lwəl mó, n gə yú sà wō n yó-cábal mó ne bə nyí à t'à la ηwōnó a bə yé.» ¹⁹«Bəlyē nyān mó wō mò: «Á yē nə-vwààlè nándulə shíyá. Á n'a yál a vò a dwé ne a nyi. Rəmyé cē, á n'a lwəl mó, n gə yú sà wō n yó-cábal mó ne bə nyí à t'à la ηwōnó a bə yé.» ²⁰«Bətō nyān mó wō mò: «Á vūr kē nándul. Rəmyé cē, á wār à bàn yé.» ²¹«Kélē y tūntūnnə mó ká n kwē n yí jē, n byili lò gako gə lyár né mó n yó-cábal mó ne. Yó-cábal mó lyim zē, n wō mò: «Du lálà n vò dwā-gūlú jaàsé wa, ndá sə-byísi yó, n zə nāmwa, ndá gwānsē, ndá lyilyər, ndá byēbē bà n'è twi cá, n mó bà.» ²²«Kélē y tūntūnnə mó gə zhəl, n ká n kwē n bə n wō mò: «Á yó-cábal, á wērhé ndə n gə byili ní. Lyi bí túwá, sà jaàsé gwē dāl.» ²³«Yó-cábal mó wō mò: «Zhəl sə-byesé ndá báaré sōmsé yó, n nyéé lyi bí bə b'e zú à kélē y wa, mūnī ga e sú. ²⁴Á n'a wəl ába: byēbē bà jèrē bə byē mó mādū ga tá n la à kùjū w n nyú w co yé.» ²⁵Lyi-zhā nánjəjóló y'à tó Yezu nī bə n'è zhəl sómá yó. N zē n pyirhí n wō bē: ²⁶«Lò mōbó n ná n yál n bə àmyé sono, n ja n bə ne só du n da ndá n ná ndá n kē ndá n da-byā ndá n nəkwa, bá n cici myál ré, n wār n m'a yə à kwā-lò yé. ²⁷Lò mōbó n yə n də-jorhó w kwē n zhī n má tó à kūrə, n wār n yál à kwā-lò yé. ²⁸«Ámyē mādū gə ná n yál n lū jì nánfwēlè, n tá n la jèrē n jōm tē n nyi kən rē tēbē n zhe mó m'a yí jì y lú? ²⁹È gə dā rəmyé, n gə ju jì y kūrə, n zē n yə y lwí n zhē, lyi bí byēbē gako bə la y nō mó b'a zē bə n'è mōn mō bə m'è zhe: ³⁰«Nyí-nə bal mó mōbó ju n jì kūrə, sà n yə ηwēné n lū y n zhē yé.» ³¹«Ráá pyō gə zə lyi mōōrhē shí n má n la vò n bú ndá n dō pyō, n dō mó ja n zhe lyi mōōrhē shí-elyé, n tá n la jèrē n jōm tē n téré n nyi n wō n m'a n bú ndá n dō mó? ³²N gə pwírí n wār, n m'a n twí lyi bə vò bə jəl n dō mó ndá n gwē ηwēné pyépyé, mūnī ga bə lwəl mò n yē búlá né ne. ³³Èta mye, ámyé wé, lò mōbó n tá n yál n yē kən dēbē gako n zhe mó ne, n wār àmyé kwā-lò n la yál yé. ³⁴«Nəkwa nyé, sə è gə tárh, etər è m'a tó né e k'e zə nyi? ³⁵È bə càn ndá cē w ló, bə j'a wār bə la zə y bə wērhé púlú mye yé. Bə m'a dwí y pwē nē. Lò n la cilu, sà cili.»

Chapter 15

¹Myäl-kwädé zwennə bé ndá lyi bí byèbé bà t'á zwē Yi nyó né mó gakó y'à n'ê twí Yezu sono bà cili ní zòmà né.
²Farezhēēbá ndá Muiisi nyó né byilnə bé zē bà n'ê nwúnwùni bà zhe: Lò mó mǎbó ná ní zwē lyi bí byèbé bà t'á zwē Yi nyó né mó ní sono, e ja ní ná ní tó be ní jí kùjù.³N zē n ji səswalá n pə be n wò: ⁴Ámyē mǎdù gə zhe pyiisi zǒm, èdù zē e jé, ní tá ní la shēbé shá-nəbó ndá nəbó y ne yǒ n vò n pyà kēbé è jé mó n na? ⁵N gə tú ní nɔ ya, ní mà n kwè y n pyèlé ní pyópyəla w ndá wu-nyǒ,⁶n ká n mə n bà jè. N gə yú jè ní zhè, ní mà n byè ní dɔwabá ndá ní jà-dwā bé, n wò be: Wèrhé-na ná wèrhé wu-nyǒ, b'à nɔ à pyirhá y è y'à jé mó. ⁷Yezu zē n wò: À n'á wəl ába: Yə-bəlǒlǒ cǎbal mǎdù gə nɔ wu-pyirhú, wu-nyǒ w òmyé mó dwí rí nwéné Arəzana wa, ní wu-pyirhú w yilə, du wu-cángá cíná shá-nəbó ndá nəbó y byèbé bà bə wu-pyirhú tum zhe mó. ⁸Yezu zē n ká n ji səswalá dō n pə be n wò: «Kē mǎdù gə zhe ní wǎrsə shíyá, èdù zē e jé, ní tá ní la pǎntémé ju, n zwàr ní jì y n zhìlì ní yala ne n pyà y n na? ⁹N gə tú ní nɔ ya, ní mà n byè ní dē-kana bé ndá ní jà-dwā bé, n wò be: «Wèrhé-na ná wèrhé wu-nyǒ, b'à nɔ à wéré y è y'à jé mó.» ¹⁰Yezu zē n ká n súlì n wò: «À n'á wəl ába: yə-bəlǒlǒ cǎbal mǎdù gə nɔ wu-pyirhú, wu-nyǒ w òmyé mó dwí rí m'a zə Yi mǎlékabá ní wu-pyirhú w yilə.» ¹¹Yezu ká n wò be: Nyí wó bal mǎdù ní yà ní zhe ní byá bəlyé. ¹²Dē rǎdù, Byí mú námpólé y zē e wò mɔ: À da, tál nába n jē-kɔn ré, sə pē à cəl ré. Da mó zē n kwè ní kɔn dēbé ní yà ní zhe mó n mə n tə bē ¹³Dwā mǎngelé rəmyé kwā né, byí mú námpólé y kwè ní cəl ré yé, n zə rə wǎrsə n mə n vò cɔ kǒbó ò nyé. N yí n jòm gǎà, n zə sɛ n wèrhé yàà yàà sə zhè. ¹⁴Sə gakó gə tú sə zhè kwā né, nɔrh nánfǒlǒ zē mə tu cɔ w òmyé wa. N zē ní ká ní bə kaka zhe sə n jí yé. ¹⁵N zē n vò cɔ w òmyé lò mǎdù sō, n lwəl mò bà ní pǒ tum. Lò mó zē n ce n vò ní ná ní yilì ní kùkúr ni gə sono. ¹⁶Sə ní gə yà ní ná ní yilì kùkúurì ni yi ní, ní yà ní ná ní yǎl kùjù w kǒbó kùkúurì n'ê jí mú mye cici n jí, sə lò lò yà ní tá ní pə mɔ yé. ¹⁷N zē ní ná ní téré ní wé, ní zhe: À da tuntunnə bé gakó n'ê ne kùjù bà jí bə swí, e ja nɔrh n'ê gwi àmyé nyǒnɔ. ¹⁸À m'á k'a vò à da sono. Sə à gə yúwá, à m'a wò mɔ: À da, à gwar Yi, s'a gwar nmye. ¹⁹Kɔn k'è bə mǎ bà n nyí ni ndə n byí ta yé. Nyí ni ndə n kélé tuntunnə ta. ²⁰N zē n ká ní bàn jè. N gə tú n bə ní ná ní bwǎlse kélé yá, N da zē n nə mɔ. N nɔnɔ zə mɔ, n dūr n jəl mo, n kwǎlè mo. ²¹N zē n wò ní da ne: À da, à gwar Yi; sə à gwar nmye. Kɔn k'è bə mǎ bà nyí ni ndə n byí ta yé. ²²Da mɔ zē n wò kélé y tuntunnə bé ne: Pyǎ-na kǎmə-zwí kēbé è càn á b'á zù mu lǎlǎ, s'á pyà nǎcilə á b'á ce ní nɛrh né, s'á pyà jǎfǒlé cì-byíbí á b'á ce ní jǎfǒlé ne. ²³Zə-na nə-cel ré tēbé rə nù mú á gu, ná tene kùjù ná jí, ná wèrhé wu-nyǒ nánfǒlǒ, ²⁴b'à byí mú yà ní cùwə, sə ní ká n bwirhì, ní yà ní jé, sə à k'a nə mɔ. Bə zē bə ji kùr bə n'ê wèrhé címsi. ²⁵Dē ré rəmyé yùwə, ní byí mú náncɛ y yà ní zhəl gə. Sə ní ká n shí gə w ní bànà, n bə n bwǎlse jè sətə, n nyèè wè cəl rə n'ê dwí bə sō kélé wa, lyi n'ê se. ²⁶N zē n nə kélé y tuntunnə mǎdù, n byè mo n bwərh n nyí wó bəkɔn wè rə n'ê dwí kélé wa? ²⁷Kélé y tuntunnə mó zē n wò mɔ: Wó n nyé mó ní ká n bà. N da zē n ce ná ná zə nǎcel ré tēbé rə nù mú ná gu, ní gə ká n nə ní byí mú ndá bəsazulí mú yilə. ²⁸N zē n kwè lyim, n wò bə ní tá ní la kélé w zú yé. N da zē n du ní ná ní lwəl mo bà ní zwí kélé wa. ²⁹N zē n wò: Ámyé j'á nwéné ndá mó, à n'á twí à pə mó. À gwě yə n nyí ni cē yé. E ja n gwě yə bwéné mye cici pə, a wèrhé címsi ndá à dɔwabá yé. ³⁰Wó n byí mú mǎbó ní zwē n jē-kɔn ré n vò n ywəl ndá kə-nǎfwǎəle mó yil, n ce bə zə nə-cel ré dēbé rə nù mú bə gu? ³¹Da mó zē n wò mɔ: À byí, nmyé nwéné ndá ne twéé twéé. À kɔn ré gakó wó nmyé nyǎn. ³²Sə kɔn mǎ bà ná wèrhé wu-nyǒ, bə n nyé mó yà ní cùwə, sə ní ká n bwirhì, ní yà ní jé, sə ná k'á nə mɔ.

Chapter 16

¹Yezu zê n ji səswalá dō n pə ní kwā-lyi bí ni n wò: «Nàcèm-bal màdù ní yà ní kwè lò màdù n cí ní jê-kon ré nyí ní ná ní yili. Lyi zê bə b'e byili mu bə mǝbó ní ná ní yili ní jê-kon ré ne mó ná ní ywàl rè. ²N zê n byè mò n wò mò: «Etər n ná n wèrhé né? À nyèè bə n ná n ywàl à jê-kon ré. Byili ni kon gakó gá tó né, bə kon zhí zà, n ká n tá n la à jê-kon ré ne yilù yé.» ³Jê-kon dé yilnə mó zê n wò ní wé: «À yó-cábal mó ná ní vùr nè ní tum rí wə, e j'á bə jàn zhe à la vwál yé, e jà lwàl y mye cizhil zhe ne. Wó etər à m'a wèrhé né èlāsé? ⁴À yé à gá m'a wèrhé né, m̀nì ní gə vùr nè tum rí wə, s'a nə lyi bə zwē ne bə sō.» ⁵«N zê n byè byèbè bə zhe ní yó-cábal mó jimə né mó màdù màdù, n bwər̀h náyáó mó n wò: «Bə̀kón n mǝ sá càrh à yó-cábal mó ne?» ⁶Mǝbó ní zhe jim rí mú zê n wò mò: «Nwǝ nəbwánse zǝm.» Nàcèndé yilnə mó zê n wò mò: «Zwē n sébè ré ní jòm tē ní kē lálà bə wó nəbwánse shí-enu jim n zhe.» ⁷«N bwər̀h ní dō mó n wò: «Bə̀kón nmye mǝ sá càrh à yó-cábal mó ne?» N wò mò: «Jíjí ywáále zǝm.» Jê-kon ré yilnə mó zê n wò mò: «Zwē n sébè ré ní kē bə wó ywáále shá-lyele jim n zhe.» ⁸Yó-cábal mó cèrhé nàcèndé yilnə ndá ní yũyũ mú ga, surhə né nyèbè ní wèrhé mó yilə. Nyí-nə lū w kǝbó lyi bí zhe surhə ndá dwá du byèbè bə wó pwè ré lyi bí mú. ⁹Yezu wò be: Sə àmyé n'á wə̀l ába: Lū w kǝbó səbyí mú n'è dwǝ̀lò. Sə ndá rəmyé ga, zə-nə mǝ á pyà yò-ècǝnǝ ndá lyi bí, m̀nì ga mǝ gə tú mǝ mùrì ába yi ní, sə Yi zwē ába nyũ mǝ t'á la zhǝ jàà wa. ¹⁰Lò mǝbó n wó zhən-cí kon námpólé yilə, rə ná-cí mǝ n yə zhən-cí kon nánfǝlǝ mye yilə, sə lò mǝbó ní dǝ zhə-cí kon námpólé yilə, ní tá ní la zhən-cí yál kon nánfǝlǝ mye yil yé. ¹¹Ámyé gə yə zhən-cinǝ yál lū w kǝbó səbyí mú yilə, wó mǝ ní mǝ n pə ába nàcèndé zhən zhən ga mó. ¹²Á gə yə zhən-cinǝ yál ndá á dǝ kon kǝna, wó mǝ ní mǝ n pə ába tēbè rə wó á cici nyǎn ré mó? ¹³Tuntunnə màdù wàr ní mǝ n tó yó-cinǝ bǝlye pùbùlǝ ne yé. Ní mǝ n sùl màdù, n swéné ní dǝ mó, ráá ní mǝ n jòm ndá màdù yé, n fulsi ní dǝ mó. Á wàr á m'á tó Yi ní, á j'á n'á tó səbyǝ mye ne yé. ¹⁴Farezheēbá y'á n'è cili Yezu zǝmǝ né, sə bə gá y'á só wársé dǝdǝ mó ce, bə y'á n'è mǝn mǝ. ¹⁵Yezu zê n wò be: Ámyé wó lyi byèbè bə n'è zə bə cín bə yál wu-cángá cinə numbyínsi yírhə wə. E jà Yi yé á wun ní, bə kon tēbè rə wó kǝ-twǝ numbyínsi yírhə wə, rə wó kǝ-bəyǝlǝ Yi yírh w yé. ¹⁶Yezu ká n wò: Muiyisi nyé né ndá Yi nyi-zwennə bé yál né, kon m'e yí Zhǝ-Bətiisi. Sə kon gá ju kùr rəmyé yi ní ga, lò gakó ná ní pyà sə n zù Arəzana tənà w ndá jàn. ¹⁷Dǝ ndá cə lyǝ́ wó nàná du Yi nyé né pwèrhé èdù mye cici tē tu. ¹⁸Yezu ká n wò: Bal mǝbó gakó ní zǝ ní kē ní vùr mo, ní zē ní jí dǝ, wó fwǝl n ná ní fwǝlǝ, sə bal mǝbó ní jú kē mǝbó ní byal zhǝ wə, nmye ná ní fwǝlǝ ¹⁹Yezu zê n ji səswalá n pə be n wò: Nyí wó nàcèm-bal màdù ní yà ní n̄wéné, ní ná ní zwǝ gǝnde tēbè rə càn, rə ye y jà é cə, ní ná ní jí kon dēbè rə nyé twéé gakó. ²⁰Sə nəmǝ màdù mye y'á n̄wéné ní yíl Lazaare, ní yala né gakó y'á wó n̄r dúdú, ní yà ní ná ní twí ní jòm nàcèm-bal mó bwər̀h y nyí ní. ²¹N yà ní ná ní yál n tó n jí n kùjú yəwaalé tēbè rə y'á n'è lwé tē nàcèm-bal mó kùr w mó cici n jí, e jà kùlsi mye y'á n'è jàl ní yala ní n̄r ré. ²²Sə nəmǝ mó gá tú n cì, mǝlǝkabá kwè mo bə vò bə cí Abərahā yala ne Arəzana wa. Nàcèm-bal mó mye bə n cì. bə ce mo, sə nmyé zhəl nǝnǝ jàà . ²³N zê n zhǝ gǝa mó n kwě ní la nyũ n pwírí Abərahā ní n̄wéné pyépyé. Lazaare zhǝ ní yala ne. ²⁴N zê n búbwéé n wò: À da Abərahā, dūr à nǝnǝ sá twǝ Lazaare n mór̀h ní jǝfǝlé nǝ wa, n bə n dwər̀h à mǝjǝlǝ w yó o zhǝl. Nyí myín mú zù ní dǝdǝ. ²⁵Abərahā zê n wò mǝ: À byí, lyírh bə ní jú nyèn ndá n̄wéné ce yó, sə Lazaare jú zúzúnú. Sə èlāsé, wó nmyé wu ní Yi n'è swé, sə nmyé zhe nǝnǝ. ²⁶Kon súlì mye, góró nánlyilyùmú n̄wéné nǝmyé ndá ámyé cəcəl wə. Rəmyé ce, lò wàr ní zhǝ nyə́mǝ ní zhəl á sono yé, lò ká ní wàr ní zhǝ á sono ní twí nyə́mǝ yé. ²⁷Nàcèm-bal mó zê n wò: À da, è gə wó èta, à n'á lwəl mó bə ní twǝ Lazaare n vò ce yó à da sǝ kélé wa, ²⁸nyí à zhe da-byǝ bənu, n byili bí, m̀nì ga bəmyé bə̀k'a bə nǝnǝ w kǝbó w yé. ²⁹Abərahā zê n wò mǝ: Muiyisi ndá Yi nyi-zwennə né n̄wéné ndá be. Bə gə n'è yál, sə bə cili bəmyé zǝmǝ né. ³⁰Nàcèm-bal mó zê n wò mǝ: È dǝ èta yé, à da Abərahā. Nyí lò gə shí cùurì wé ní zhəl bə sǝ, fòró bə zwē nyí bə pyírhí bə wun ní. ³¹Abərahā zê n wò mǝ: Bə gə yə Muiyisi nyé né ndá Yi nyi-zwenna bé zǝmǝ né zwē, bá lò gə shí cùurì wé ní zhəl bə sǝ mye, bə t'á la ní zǝmǝ né zǝ yé.

Chapter 17

¹Yezu zê n wò ní kwā-lyi bí ni: «Lwar-na bà kɔn dɛbɛ rɛ n'ɛ ce lò lwele wé t'á la jó yé, sɛ zwini b'a zə lò mɔ́bɔ́ ní ná ní tó rɛ dɛnnɛ ní cɪrh ní dɔ́ ní ce lwele wé. ²Bə gə y'à lyɛ nákul-pò náku lu nánfɔ́lɔ́ ní byá né bə cɪrh mò bə ji mwé w cɔ́ ní gə cɪrh byɛbɛ bə yə yírɪh swí mú mǎdù cici ní co lwele wa. ³Dě-na á cìnà! «N dɔ́ gə gwar mɔ́, sá vò ní byili mu ní dɔ́ wá. Ní gə lwar bà ní dówá, sá pɔ́ súbri. ⁴Ní gə gwar mɔ́ twər tǎlpyɛ dɛ rǎdù wé, n já ní ká ní ná ní twí ní lwəl mó súbri twər rɛ rǎmyé yó w ga, sá pɔ́ súbri.» ⁵Yezu tǔntúmá bɛ zê bə wò mɔ́: «Cinnə, ce ná kwerhe ná zhí Yi ní ná súlí.» ⁶N zê n wò bɛ: «Á Yi-ni-zhú mú gə y'à yú ndə cɔ́ byí námpólé ta, á y'á m'á wò cɔ́ w kòbɔ́ nɛ b'ò mǔr ò cìn o vò o zhele nà-fɔ́lɔ́ wé, sə ò y'à m'a shɛné á nyí ní.» ⁷Yezu zê n súlí n wò: «Ámyɛ mǎdù gə zhe n tǔntunnə ní ná ní vwàlà, ráá ní ná ní kál ní vwámá, ní gə shí gɔ́ ní ná ní yí, n m'á wò mɔ́ bə ní bà lálà n jòm tɛ n jí kùjú? ⁸N tá n la mɔ́ wál èta yé. N m'á wò mɔ́: «Lyɛ ní kwerhe n cìn ní zù gǎnde dwā, ní tene kùjú ní pɛ a jí. Rǎmyé kwā né, nmye m'á zê ní jí.» ⁹Yó-cábal mɔ́ nə mà n zê ní ná ní ce ní nǎbána, ní gə zwé ní nyí ní mú yilə? N tá ní la ní nǎbán co yé. ¹⁰Ámye wó èta. Á gə wèrhé kɔn dɛbɛ bə pɔ́ ába nyí bə wèrhé na mɔ́ á zhè, s'á wò: «Námye wó tǔntunnə byɛbɛ bə yə yírɪh swí. Tum rí tɛbɛ bə pɔ́ nába mɔ́, wó rǎmyé ná twí.» ¹¹Yezu yà ní kwé sómá y kɛbɛ è n'ɛ tó Samarə ndá Gəlile bwəl mó w mó ní mǎ ní la Zhərazalem. ¹²N bà ní ná ní zwí cə-byí èdù wé. Nɔ́r cìnə zê bə la mɔ́ jəl, bə y'à wó nunə shíyá. Bə zhí kwā né, ¹³bə búbwéé bə byɛ mò bə wò: «Yó-cábal Yezu, dǔr ná nɔ́nɔ́.» ¹⁴Ní gə nɔ́ bɛ n zê n wò bɛ: «Zhəl-nə á byili á cìn Yi jì y vwi-zwálnə bɛ ne.» Bə gə tú bə zhír bə la, bə yí sómá yó, bə wárh. ¹⁵Mǎdù y gə pwírí ní wárh, n ká n kwè ní ná ní bya ní mǎ ní cɛrhé Yi. ¹⁶N yí Yezu sono, n tu ní nǎdwánə yó Yezu yé né, n zə ní yé n pú tɛ n ce ní nǎbána. E já bal mɔ́ nmyɛ yà ní wó Samarə lyi bal. ¹⁷Yezu zê n wò: «È dà shí y gakó bə wárh nà? Byɛbɛ nǎbɔ́ y nə nɔ́wéné yɛ? ¹⁸E zê wó zhə-bal mɔ́ mɔ́bɔ́ dúdú ní kwè n bə ní la Yi nǎbán co?» ¹⁹N zê n wò bal mɔ́ ne: «Zê ní vò. Ní gə zhí ní mú ce n nɔ́ n cìnə.» ²⁰Farezhɛ́bá zê bə n'ɛ bwərɪh Yezu bə wó dɔ́ yí ní Yi pyèlɛ rɛ m'a bà? N zê n wò bɛ: «Yi pyèlɛ rɛ dà kɔn dɛbɛ rɛ m'a bà n sə lyi yírɪh nə rɛ yé. ²¹Bə t'á la wál gaga bə nyí-nə Yi pyèlɛ rɛ rə nɔ́wéné nyɔ́nɔ́ ráá jáà dɔ́ w yé. Lwar-na bə rə nɔ́wéné á wé.» ²²N zê n wò ní kwā-lyi bí ni: «Dwā nɔ́wéné nə bà nà, á m'á n'á yǎl á nə Numbyíni Byí twírí y dɛ rǎdù cici, sə á t'á la rɛ nɔ́ yé. ²³Lyi jálà m'a wó ába bə ní nɔ́wéné nyɔ́nɔ́, jálà wó bə ní nɔ́wéné jáà dɔ́ wə, s'á bək'á dǔr á vò yé. ²⁴Lwar-na bə Numbyíni Byí twírí y m'a yə ndə dwā gə y'a lyályɔ́ e yər cə-yala gakó né. ²⁵Sə nyóó nɔ́wéné bə ní jèrɛ n nɔ́wéné dɛdɛ́, lū w kòbɔ́ lyi bí zhè mɔ́. ²⁶«Kɔn dɛbɛ rə yál né Nəwee yi ní mú, wó rǎmyé cici rə m'a yə né Numbyíni Byí twírí y mye yi ní. ²⁷Nəwee yi ní, lyi bí y'à n'ɛ jí, bə n'ɛ nywè, bala y'à n'ɛ jí kana, kana y'à n'ɛ jí byáná, kɔn m'e yí dɛ rɛ tɛbɛ Nəwee zù bú-bwəl rɛ wə, dwā y nánfwèlɛ y zê e nyó, e gu lyi bí gakó mó. ²⁸«Kɔn m'a yə ndə Lɔte mye yi ní ta. Lyi bí y'à n'ɛ jí, bə n'ɛ nywè, bə n'ɛ yé wé, bə n'ɛ dɔ́r wé, bə n'ɛ vwàlà, bə n'ɛ lwí kǎlsɛ. ²⁹Sə Lɔte gə shér Sɔ́dɔ́m né yùwə, Yi ce myín nyó cɔ́ w yó ndə dwā ta, mə gu lyi bí gakó. ³⁰Sə dɛ rɛ tɛbɛ Numbyíni Byí mà n ká n bə mɔ́ mye b'a yə èta. ³¹«Dɛ rɛ rǎmyé yùwə, lò mɔ́bɔ́ n nɔ́wéné lyarɪh wa, n wé j'á nɔ́wéné jù wə, sə n bəká pyà tɛ sɔ́ ní pwà rɛ yé. Lò mɔ́bɔ́ n nɔ́wéné gɔ́ né n kélé wa, sə nmye bəká pyà jè zhəl yé. ³²Lyírɪh-nə kɔn gə tó né Lɔte kɛ mó yilə. ³³Lò mɔ́bɔ́ n ná n pyà n myəl lé shilu, rə m'a jər, sə lò mɔ́bɔ́ n shɛné n myəl rɛ jər, n m'á ká nə rɛ.» ³⁴Yezu ká n súlí n wò: «Á n'á wəl ába: dɛ rɛ rǎmyé cǎcɛ yá, lyi bəlyé gə tó dwā bə pyɛ pyònò òdù wé, bə m'a zə mǎdù y bə yě ní dɔ́ mó ne. ³⁵Kana bəlyé gə tó dwā bə n'ɛ nɔ́m mún, bə m'a zə mǎdù y bə yě ní dɔ́ mó ne. [³⁶Bala bəlyé gə tó dwā bə n'ɛ twí kélé èdù wé, bə m'a zə mǎdù y bə yě ní dɔ́ mó ne.]» ³⁷Ní kwā-lyi bí zê bə bwərɪh mò bə wò: «Cinnə, yɛ rǎmyé mó la né wórhɔ́?» N zê n wò bɛ: «Kɔn gə cù rə pyɛ mǎgǎ, wó gǎà mye zúmá né n'ɛ zhəl nə nɛ dwā né.» ³⁷Ní kwā-lyi bí zê bə bwərɪh mò bə wò: Cinu, yɛ rǎmyé mɔ́ la né wórhɔ́? N zê n wò bɛ: Kɔn gə cù rə pyɛ mǎgǎ, wó gǎà mye zúmá né n'ɛ zhəl nə nɛ dwā né.

Chapter 18

¹Yezu ká n ji səswalá n pə ní kwā-lyi bi ni, ní la mə n byili bə bə mə sə bə n'è ce Yi twéé twéé bə wun bə'k'a gə yé, n wò: ²Nyi wó bù-kárna mādù ní yà ní ɲwéné cɔ òdù wé. Ní yà ní tá ní dūr Yi, e jà ní tá ní nyàm lò lò mye yé. ³Ejə-kē mādù mye yà ní ɲwéné cɔ w ɔmyé wé, ní yà ní nā twí bù-kárna mó sono ní ná ní lwəl mo ní zhe: Àmyé ɲdà à dō zhe zòmè ɲdà dwā, sə à n'ā lwəl mó bə n būr ná bursi cènè ní pē buri. ⁴Sə bù-kárna mó yà ní tá ní cili ní sō kɔn dene. Dē rādù, n zē n bù ní wé n wò: ɲdà à t'ā dūr Yi, à twār mye tené ɲdà lò ga, ⁵à m'a būr ejə-kē mó móbó bursi a pō ní buri. È gə dà rəmyé, ní mà ní ná ní twí ní lyèè ne. ⁶Cinnə mó zē n súlí n wò: Á nyèè bù-kárna námməlwélé y kèbé gá zòm né? ⁷Yi zē rə gə n'è dene myé, rə t'ā la rə lyi bí bə n'è byè re cəcē ɲdà nənýónó ga mó sō cilu, rə sē be? ⁸À n'ā wəl aba: rə b'a sē be lālā. Sə numbyíni byí gə ká ní túwá, ní mà n nə lyi cə yó bə gwě zhí mu? ⁹Yezu ká n ji səswalá n pə lyi bí byèbé bə n'è kwè bə cìn ɲdə wu-cágá cìnə ta Yi yé né, bə zē bə n'è fulsi bə dwā bé mó, n wò: ¹⁰wó lyi bəlye bə y'ā zē bə vò Yi jù w bə la Yi co. Mādù y yà ní wó Farezhe, mādù y wó myəl-kwānde zwennə. ¹¹Farezhe mó yà ní zhí dē ní ná ní ce Yi ní zhe: Yi, a n'ā ce n nəbānā, à gə dà ɲdə ɲwəl-bal, à dà lyi-bəlwélé, á dà nəfóló ɲdə lyi bí dwā bé ta, e j'ā dà ɲdə myəl-kwānde zwennə mó móbó ta mó yilə. ¹²À n'ā lyé à nyí twər rəlye dwā nyəlye nyəlye gako. Á n'ā vūr kɔn dēbé à n'ā ne mó, rādù shí gako yó wə, à pə mó. ¹³È gə wó myəl-kwānde zwennə mó yilə, ɲmyé yà ní zhí kwā né n lwəl ní yó té, ní ná twi tòmò, ní zhe: Yi, dūr à nònò, b'ā wó yə-bəlwālé cəbal. ¹⁴Yezu zē n súlí n wò: Á n'ā wəl aba: Myəl-kwānde zwennə mó myé nɔ sūbri n ká n vò jə. Zhənà, lò móbó gako ní ná n zhě n cìn, bə m'a lwəl mó té, sə lò móbó gako ní ná n lwəl n cìn té, bə m'a zhě mó dē ¹⁵Lyi bí y'ā n'è zə byi-shēmse mye bə twí Yezu sono muni ga n dwər rh se. Ní kwā-lyi bí gə nɔ se, bə zē bə n'è ji si búlá, ¹⁶sə Yezu ce bə zə bəsoná bé bə bə ní yéné, n zē n wò ní kwā'lyi bí ni: Yē-nə bəsoná bé ne bə bə à sono, s'ā bə'k'ā cərh be yé, bə Yi tənà y wó lyi byèbé bə nyé ɲdə bəmyé ta mó nyā. ¹⁷Zhənà, à n'ā wəl aba: Lò móbó n gə yə Yi pyèlè ré yò shéné ɲdə bəso bwélé ta, n tá n la rə tənà y wé zú gaga yé. ¹⁸Lyi-fólò òdù tú Yezu sono o bəwər rh mo o wò. Yó-cəbal nántwə, wó bə'kón à mǎ s'a wərhé, muni ga a nə nyū mə t'ā la zhó? ¹⁹Yezu zē n wò mɔ: Byé yil ní ná n byé ne bə lyi-twə? Lò tənè ní wó lyi-twə ɲdà è dà Yi dúdú yé. ²⁰N yé Yi nyá né gə n'è byili ní. Nə n'è byili èta: Bə'k'ā fwəl yé; bə'k'ā gu lò yé; bə'k'ā ɲwə yé; bə'k'ā gò koma ní ce n dō nyí ni bursi jàà w yé, nyám n da ɲdà n ná. ²¹Bal mó wò mɔ: Á zwé nyá né nəmyé gako à bəsoné ga kɔn m'e yí zà. ²²Yezu gə nyèè rəmyé, n zē n wò mɔ: Nyí wó kɔn rādù rə dāl n mə sá wərhé. Zhəl ní kwè kɔn dēbé gako ní zhe mó ní yé, ní zə rə wársé ní má tə nəmwa, sá ká kwè ní bə ní tó ne, sá yé bə n b'ā nə nəcendé dē Arəzana wa. ²³Bal mó gə nyèè zòmà né nəmyé, ní wu zhili dēdē, bə ní yà ní wó nəcēm-bal nánfólò. ²⁴Yezu gə pwírí bal mó wu zhili èta, n wò: Nəcənà bé Yi tənà y wé zú m'a yə zwini! ²⁵Yómó gə la gāmə-shīm bəl tó o lyé k'ā wó náná du nəcēm-bal la Arəzana w zú. ²⁶Byèbé bə y'ā n'è cili ní zòmà né mó gə nyèè rəmyé, bə wò: Wó mǎ ní nə mà n nə vwər rh? ²⁷Yezu zē n wò be: Kɔn dēbé rə du numbyíni jàn, rə bə Yi jàn du yé. ²⁸Pyere zē n wò mɔ: Nyí nəmyé, ná yé kɔn dēbé gako ná y'ā zhe mó ne, ná tó mó. ²⁹Yezu zē n wò be: Zhənà, à n'ā wəl aba: lò móbó n yé n kélé ɲdà n kē ɲdà n da-byā, ɲdà n da ɲdà n ná ɲdà n bəsoná ne, Yi tənà y yilə, ³⁰n b'ā k'ā nə rəmyé gako twər nánzhəzhó lū w kóbó wé, sə n b'ā nə nyū mə t'ā la zhó lū w kóbó ò bàn mó wa. ³¹Yezu zə ní kwā-lyi bí shí ɲdà bəlye y n vò kwā né, n wò be: Nyí-nə ná la Zhərazalem, sə kɔn dēbé gako Yi nyi-zwennə bé y'ā zòm Numbyíni Byí yil mó m'a pyirh. ³²Bə y'ā byili bə bə m'a zə mɔ bə pə byèbé bə dà Zhwifubá ne, bə fulsi mu, bə tūr rh mo, bə pūr rh tətār ní yó, ³³bə zə dānəshāáre bə mà mɔ, bə gu mu, sə ní mà n ká n bwirhi ní dwā nətò yùwə. ³⁴Sə ní kwā-lyi bí yə rə kūr swí námpólé mye cici yé, bə zòmà né nəmyé y'ā nyé ɲdə səswaálse ta bə yilə. Bə y'ā yəl nə kūrə yé. ³⁵Yezu yà ní kwè sómá y kèbé è la Zheriko mó. E jà lyilyó òdù y'ā jə sómá y vò ne cɔ w kūr nyí ni ò n'ò lwələ. ³⁶Ò gə nyèè lyi-zwā bé bə y'ā tó Yezu ní mú dweme ré, o zē o bəwər rh bə wó bə'kón rə n'è dom èta mó? ³⁷Bə wò mɔ bə wó Nazarete lyi bal Yezu. ³⁸Lyilyó w zē o búbwéé o wò: Dəvyidi Byí Yezu, dūr à nònò. ³⁹Lyi bí byèbé bə y'ā ɲwéné Yezu yé né mó zē bə n'è ji lyilyó w búlá b'ò yé ò sò w ne. O zē o kwerhe o búbwéé dwini shāā ga mó o wò: Dəvyidi Byí, dūr à nònò. ⁴⁰Yezu swər rh n zhi, n zē n pə nyí bə bə zə w bə bə. Ò gə bwəlse, n zē n bəwər rh w n wò: ⁴¹Bə'kón ní ná n yāl b'ā wərhé n yilə? Lyilyó w wò mɔ: Cinnə, à n'ā lwəl mó bə n púr à yirhə né. ⁴²Yezu zē n wò mɔ: Púr n yirhə né ní nyí. N gə zhí ní mú ce n nɔ n cìnə. ⁴³Ò yirhə né j'a púr, o zē o tó Yezu kūr ò m'ò cərhé Yi. Lyi bí gako gə nɔ rəmyé, bəmye zē bə n'è cərhé Yi.

Chapter 19

¹Yezu yà n tó Zheriko n ná n lyě. ²Bal mādù yà n ñwéné cō w wa, n yil Zəshe, n yà n wó myǎl-kwǎndé zwennə bé yó-cábal, n ja n yà n wó nəcēm-bal. ³N zē n ná n pyá n gá mà n tó né n nə Yezu, n lwar n pára. Sə n gá n yà n nyě nánkùkùlì, lyi bí mye j'à y'à já mó ce, n yà n wàr n la mō nō yé. ⁴N zē n dūr n tó yé n vò n jì cō òdù yó, Yezu gá la màgǎ tó n lyě mó, muni ga n ñwéné n nə mō. ⁵Yezu gá tú n yí gǎa, n kwě n nyí dē cō w yó, n wò Zəshe ne: «Ce jàn né n só tē lálà, bà zà wó ñmyé sō kélé w à la né zul.» ⁶Zəshe só tē ñdǎ yəwǎl, n dūr n vò n zwē mo n sō ñdǎ wu-nyǒ. ⁷Byěbé gako bà nō mō n zhǎl Zəshe sō mó zē bà n'ē ñwúnwuni bà zhe: «N' zhǎl n zul lò mǒbó n tá n zwē Yi nyǎ né sō kélé wa.» ⁸Zəshe zē n zhi dē, n wò Cinu ni: «Yó-cábal, nyí à m'a bòn à kōn dé dēbé à zhe mó kākàlǎ a pə nəmwa nē. Sə à gə myini lò a zwē n wǎrse, à m'a k'a càrh mō sē twər rəna.» ⁹Yezu zē n zòm n yò n wò: «Kélé y kēbé lyi bí nō Yi vwǎrh mó zà, bà mǒbó mye wó Abərahām byí. ¹⁰Numbyini Byí tú byěbé bà jé mó pyǎ sə n zwē be.» ¹¹Lyi bí y'à n'ē cili Yezu zòmà né. Sə n gá tú n bwǎlse Zhərazalem n zhē, bà zē bà n'ē bül bà Yi pyèlè ré m'a bà èlǎsé-lǎsé. Rəmyé ce, n zē n jì səswalá n pə be n wò: ¹²«Bal mādù n dwí rí y'à wó pyǎ-dwí, n zē n la cō kǒbó ò nyé, muni ga bà pǒ pyèlè gǎa sə n ká n kwě n bà jē. ¹³N' gá tú n la shər yó, n byē n kélé y tūntūnnə shíyó, n pə dwǎ zǒm tum wǎrse lò gako ne, n wò be: «Zwē-nə á m'á dǒl, á m'á dē à kwǎǒ mó.» ¹⁴«Sə n cō w cici lyi bí y'à bà mǎ só yé. Bà zē bà twí lyi cō w kǒbó n la mó wa, bà bà zhǎl bà wò cō w lyi bí ni, bà bəmyé t'á yǎl bà n yál bà pyǒ yé. ¹⁵«Sə n gá yú cō w wé, bà pǒ pyèlè ré bà zhē, n zē n ká n kwě n bà jē. N zē n ce bà byē kélé y tūntūnnə bé byěbé n yà n pə be wǎrsé mó, muni n lwar kōn dēbé bà dǒl bà nə ñdǎ se mó. ¹⁶«N' tūntūnnə mó mǒbó n tó yé n yí mú wò mō: «Á yó-cábal, à zə wǎrsé shēbé n yà n pə ne mó, a nə wǎrse dwǎ sə du si twər shíyó.» ¹⁷Pyǒ mó zē n wò mō: «N' wó tūntūnnə nántwǎ, bà n yál wu-pǒ cábal kōn nǎmpólé yilə. Á m'a pǒ ceme shí n cini.» ¹⁸«N' kélé tūntūnnə bəlyé nyǎn mó bà n wò mō: «Á yó-cábal, à zə wǎrsé shēbé n yà n pə ne mó, a nə wǎrse dwǎ sə du si twər rənu.» ¹⁹Pyǒ mó zē n wò mō: «Á m'a pə ceme nənū ñmye ne n cini.» ²⁰«Mǒbó n tá-kwǎ n yí mú wò: «Á yó-cábal, nyí wǎrsé n yà n pə ne mó. Á y'à cō se kāmà-jē wǎ, a lyé a cí dē. ²¹N' gá zum dēdē mó ce, ywē zō ne, b'à yē bà n yà n kwē kōn dēbé n yà cí, n jər n gá yə má dwi.» ²²«Pyǒ mó zē n wò mō: «N' dǎ tūntūnnə nántwǎ yé. Wó n cici nyi-zòmà né à la m'a ká n bursi. N yē b'à zum dēdē, à y'a kwē kōn dēbé à yə cí, a jər à gá yə má dwi. ²³È nə wó byē yilə, n yə à wǎrsé pə bə cí sə gá m'a pù màgǎ? Èta, à y'à m'a k'a kwē a b'a zwē se ñdǎ sə twiri yá.» ²⁴N zē n wò byěbé bà y'à zhǐ gǎa mó ne: «Zwē-nə wǎrsé nǎmpólé y à y'à pə mō mó cici á pə mǒbó n zhe dēdē mó ne.» ²⁵«Bə zē bà wò mō: «Yó-cábal, sə n gá yà n jərə n zhe shí mú.» ²⁶«Yó-cábal mó zē n wò be: «Á n'á wǎl ába: mǒbó n zhe, bà y'a pǒ n mǎ súlì; sə mǒbó n bə zhe, bà m'a zwē tèbé nǎmpólé y n zhe mó mye cici.» ²⁷N zē n súlì n wò be: «Za-na byěbé gako bà y'à t'á yǎl b'à yál bà pyǒ mó, á b'á gu à yirh wə.» ²⁸Yezu gá byili rəmyé n zhē, n zhír n tó bà yé bà m'ē la Zhərazalem. ²⁹N bà n bwǎlse Betəfazhe ñdǎ Betəni. Ceme né nəmyé ñwéné pyǒ w bà n'ē byē bà Olyivyár pyǒ mó səta. N zē n twí n kwǎ-lyi bí bəlyé, n wò be: ³⁰«Zhǎl-nə cō w ò ñwéné á yé né mó wə. Á gá tú á n'á zwí ò wé, á m'á nə bəna-bwélé è lyé tē, lò gwē yə kùr è yó cí gaga yé. Lwər-nə y á m'á bà. ³¹Lò gə bwǎrh ába bà wó byē yil á n'á lwǎr yə, s'á wò: «Cinnə mú zhe è tum.» ³²Bə zhír bà vò bə yí bə nə kōn gako ñdǎ n gá byili bí ní. ³³Bə gá y'à n'ē lwǎr bəna-bwélé y yí ní, è ciná bwǎrh bə bə wò: «Byē yil á n'á lwǎr bəna-bwélé yá?» ³⁴Bə wò: «Cinnə mú zhe è tum.» ³⁵Bə lwǎr yə, bà zə y bə m'ē bà Yezu sono, bə lyèlè bà gǎndé è yó, bà zē bə ce n jòm. ³⁶N zhír n la ñdǎ lyi bí n'ē lyèlè bà gǎndé tē sómá y yó. ³⁷N' gá tú n ná n swé Olyivyəaré pyǒ w n bà n ná n bwǎlse Zhərazalem, n kwǎ-lyi bí nánjǒlóló w gako j'a zē bà n'ē fùu ñdǎ wu-nyǒ nánfóló, bà n'ē kǎrh bà m'ē cèrhé Yi mǎmyaarihé tèbé gako bà y'à nō mó yilə. ³⁸Bə y'à n'ē wǎl: «Cinu mà n cí bwǎl pyǒ mó mǒbó n bàn n yil ré yil mó yó! Sə yə-zúlá yə Arəzana wa! Sə Yi nə còrhó dē Arəzana wa!» ³⁹Farezhēbá jàlǎ byěbé bà y'à ñwéné lyi-zhǎ bé wé mó wò Yezu ni: «Yó-cábal, bú n kwǎ-lyi bí bə yē bà sǒdré ne.» ⁴⁰N zē n wò be: «Á n'á wǎl ába: bà gə yē bà sǒdré ne, wó nákulə né nə m'a bya.» ⁴¹Yezu gá tú n bwǎlse Zhərazalem, n nə cō w kǎlsé, n zē n ná n kúrh ò lyi bí ni n zhe: ⁴²«Á yə kōn dēbé rə m'a pə ába yə-zúló mó lwar zà yé, á j'á k'á wǎr á la re lwar èlǎsé yé. ⁴³Nyí-nə dē ñwéné rə bǎnà, á zwə bé m'a kákélé á cō w púlápúlá, bə pyi á nyí ni. ⁴⁴Bə m'a wūr á jisi gako, bə pyárh ába bə gu. Bə t'á la jì èdù ga ne yǒ e zhì dē yé, b'á yə dē ré tèbé Yi tú rə gwē ába mó lwar yé.» ⁴⁵Yezu zē n zù Yi jì y kónó w wa, n jì kùr n ná n jì lyi bí byěbé bà y'à n'ē yé wé ré mó gako n ce pwé nē, n wò be: ⁴⁶«Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: «Á jì y b'a yə Yi-cō jì.» N zē n súlì n wò be: «Ámyé zē á zə èmyé mó e jirh ñwǒlǎ jàa.» ⁴⁷N' yà n ná n cèrhé bə kǎrmò Yi jì y kónó w wé twéé gako, sə vwí-zwǎlnə bé yé né ciná bé ñdǎ Muiysi nyǎ né byilnə bé ñdǎ cō w yó-cinǎ bé y'à n'ē pyá bà gá m'a tó né bə gu mu. ⁴⁸Sə bà y'à yál bà gá m'a wèrhé né bə zə mō yé, bà cō w lyi bí gako y'à n'ē cili n zòmà né náacənē.

Chapter 20

¹Dē rādū, Yezu yà ní ṣwéné Yi jì y kónó w wa, ní ná ní cèrhè kàrmò lỳ bí ní, ní má ní bwàl yò-ècòndò nyí rí. Yi jì y wvĩ-zwálnà bé yé né ciná bé, òdà Muiyisi nyá né byilnà bé òdà náncésé zè bə bə ní sono, bə wò mò: ²«Byili nába ò gá nò sómá màgǎ ò má ò ná ò wèrhé rəmyé. Mǎ lò ní pə mǎ sómá y ẹmyé?»³N zè n wò bə: «Àmye la ába kón rādū bwərh. ⁴Ně-móló mǎ Zhā yà ní ná ní mǎlè lỳ bí ní mú, wó Yi sǎ ní yà ní nò sómá né, ráá numbyínsi sǎ?»⁵Bə zè bə n'è zòm òdà dwā bə zhe: «Ná gə wò bə wó Yi sǎ ní yà ní nò sómá né, ní mà n bwərh nába bə wó byè yil ná yà ní zòmà né zwè? ⁶Ná gə k'è wò bə wó numbyínsi sono ní nò sómá né, lỳ bí gako m'a zə nákuuli bə dul nába bə gu, bə bə gako yé bə ní yà ní wó Yi nyi-zwennə.»⁷Bə zè bə wò: «Ná yàl ní gá nò sómá màgǎ yé.»⁸Yezu zè n wò bə: «Àmye t'á la ába à gá nò sómá y màgǎ à m'a wèrhé rəmyé mǎ byilu yé.»⁹Yezu zè n jì səswalá n pə lỳ bí ní n wò: «Bal màdù ní yà ní zhele cémé nyèbè bə n'è zə nà byá bə bə m'è wèrhé sè ní cə wé n zè n kwè lỳ ní cǐ nà nyí ní bə n'è nyí nà yò, n zhĩr n vò jàà kèbè è nye, n jòm gǎà n dené dǎdǎ. ¹⁰«Cémé né byá bə gá tú bə byi yí ní, n zè n twí ní kèlè y tǔntǔnnà màdù bə ní zhəl byèbè bə n'è nyí cémé né yò mó sǎ, n zwè ní cəl ré n bə n pǎ, sə bə zə mǎ bə mà, bə k'a càrh h mǎ nánfò. ¹¹N zè n ká n twí ní tǔntǔnnà dǎ bə sǎ. Bə mà mǎ, bə tǔrh mò, bə càrh h ńmye nánfò. ¹²N ká n twí ní dǎ bə sǎ kǎdò, sə bə cémé ńmye, bə jì mù bə cə pwè nè. ¹³«Cə y cábal mǎ zè n bwərh ní cin n wò: «Byè à m'a wèrhé èlāsé? À m'a twí à byi-sónó w bə sǎ. Dǎga bə m'a nyé ńmyé.» ¹⁴«Sə byèbè bə n'è nyí cémé né yò mó gá nò mǎ ní bànà, bə wó dwā ne: «Nyĩnə mǎbǎ ní la bə n ciní ní dǎ jè-kón dé mǎ. Bànà ná gu mu, sə ná ciní rí.» ¹⁵Bə zè bə zə mǎ bə du bós w wa, bə gu.» Yezu zè n zhízhilí n bwərh lỳ bí n wò: «Wó etər cə y cábal mǎ mà n wèrhé byèbè bə n'è nyí ní cémé né yò w mó né? ¹⁶N mà n vò n gu bi, n zè n cǐ lỳ dwā ní cə y nyí ní.» Lỳ bí byèbè Yezu yà ní ná ní zòm òdà bə mǎ gá nyèè rəmyé, bə zè bə wò: «Kón wār yé.»¹⁷N kwè n nyí bi n wò: «Bə k'è Yi zòmè ré sébè ré wé bə wò: «Wó nákuuli w kǎbǎ jì-lǔrnà bə y'á vùr bə dwí kwā né mǎ, ò jĩrh jì y jàn nákuuli wá. Zòmè ré kùr wó byè? ¹⁸Lò mǎbǎ gako ní tu nákuuli w òmyé yó, ní mà n cémé dǎdǎ, sə lò mǎbǎ nákuuli w òmyé tu ní yó, ò m'a bəbwelə mǎ n jĩrh òdà shó ta.»¹⁹Muiyisi nyá né byilnà bé òdà Yi jì y wvĩ-zwálnà bé yé né ciná bé lwar bə wó bəmyé yil Yezu ju səswalá y ẹmyé. Bə zè bə n'è pyà bə gá m'a tó né sə bə zə mǎ, sə lỳ bí ywè y'á zhe bə. ²⁰Bə zè bə n'è yili mù, bə twí lỳ ní sǎ bə n'è wèrhé òdà bə wó wu-cángá ciná ta, bə la zhè mò òdà zòmà, m̀nì bə ṣwéné bə tó gǎà bə zə mǎ bə pə cə w yó-cábal mǎ ne, bə wó ńmyé ní zhe ṣwónó. ²¹Bə zè bə bwərh Yezu bə wò: «Yó-cábal, ná yé bə ò còrhò mó wó cángá, ò tá ò cǐr lò òdà numbyínà bə ta yé, ò ná ò cèrhè Yi sómá y zhàn zhànà. ²²Sómá ṣwéné bə ná pə myǎl-kwǎndé Səzaare ne, ráá sómá tènè?»²³Sə Yezu lwar bə wó zhè bə n'è yǎl bə zhè mò, n zè n wò bə: ²⁴«Zəna wār-kuli èdù á bə a nyiwé. Èsǎyùlù w òdà yil ré tèbè rə ṣwéné è yó mó wó mǎ nyǎn?» Bə zè bə wò mò: «Wó Səzaare nyǎn.»²⁵N zè n wò bə: «È gá wó èta, s'á pə Səzaare ne tèbè rə wó ní nyǎn dé mǎ, s'á pə Yi mye ne tèbè rə wó rə nyǎn dé mǎ.»²⁶Bə yə ṣwéné bə zə mǎ ní zòmà né wé lỳ bí yé né yé, bə ní lyályééré jār bə dǎdǎ. Bə k'è yə kón dǎ zòm yé. ²⁷Lỳ jàlā y'á ṣwéné bə n'è byè bə Sadəsənyebá, bə t'á zwè nyí bə cùurì m'a bwirhì yé. Lỳ bí bəmyé mǎ jàlā zè bə bə Yezu sǎ, bə bwərh mò bə wò: ²⁸«Yó-cábal, nyá né sébè ré wé, Muiyisi pə nába nyí n wò: «Lò gə jú kè n zè n cǐ n yé ní kè mó ne, òdà ní yə bəsóbwelè ne òdà mǎ, sə ní nyé jí ní kè mó, n zə mǎ n lù bəsónà mǎbǎ ní cù mú yilə.»²⁹«È jà byá bwǎlpyé y'á ṣwéné bə da ne. Bə náncə y jí kè, n cǐ n yé kè mó ne òdà ní yə bəsóbwelè ne òdà mǎ yé. ³⁰Mǎbǎ ní pú mu mú zè n jí kè mó, ńmye cǐ n yé mo. ³¹Mǎbǎ ní ká n pú mú mye jí kè mó. Èta èta, bəmyé bwǎlpyé y ga jú kè mó, bə cǐ bə yé mo. Màdù ga yə bəsóbwelè ne yé. ³²Rəmyé kwā né, kè mó mye zè n cǐ. ³³Sə cùurì nə gə tú è bwirhì, bəmyé bwǎlpyé y ga j'á jí kè mó, wó mó ní mà n ciní mu?»³⁴Yezu zè n wò bə: «Bala òdà kana n'è jí dwā lū w kǎbǎ wa, ³⁵sə lỳ bí byèbè Yi la cə bə bwirhì bə nə lū w kǎbǎ ò bàn mó k'è t'á la dwā jú yé. ³⁶Bə gá bwirhì mú cə, bə m'a yə òdà mǎlèkabá ta, bə yə Yi byá. Bə k'è wār bə la cú yé. ³⁷«È gə wó cùurì bǔrhù yò w shò-kwā né mó, wó Muiyisi cǐcì ní byili rəmyé pamparēē ní sébè ré wé, bə ní gá zòm sǎlò w myĩn mú y'á zhe ò wé mó zòmà yí ní, ní byè Cinu bə «Abərahām Yi, òdà Yəzake Yi, òdà Zhakəbe Yi.»»³⁸Yezu súlì n wò: «Yi wó lỳ-nyirh Yi, rə dǎ lỳ-cùurì Yi yé, bə lỳ bí byèbè gako bə wó Yi lỳ mú wó lỳ-nyirh rə yé né.»³⁹Muiyisi nyá né byilnà bé jàlā zè bə wò mò: «Yó-cábal, ò zòm cènè.»⁴⁰N gá zòm èta mó cə bə k'è kwàl sə bə bwərh mò kón dǎ yé. ⁴¹Yezu zè n wò bə: «Etər bə tó né bə n'è wəl bə Kristə mó wó Dəvyidi byí? ⁴²Dəvyidi cǐcì zòm Nwíísí sébè ré wé n wò: «Cinnə Yi wò à Cinnə mú ní: bə jòm à jǎjǎ ní, ⁴³kón m'e yí a cə ò nò ò zwə bə ò nàrh kùr wə.» ⁴⁴Etər Kristə mó mà n zè n tó né ní yə Dəvyidi byí, Dəvyidi cǐcì jà n byè mò bə Cinnə?»⁴⁵Lỳ bí gako y'á n'è cili Yezu zòmà né. N zè n wò ní kwā-lỳ bí ní: ⁴⁶«Dě-na á cinə. Á bək'á wèrhé òdà Muiyisi nyá né byilnà bé ta yé. Bə só kàmə-zù-èdwàalè zú bə m'e jíl. Bə só sə lỳ bí cə bə náàcènè dwā-gùlú jààsé wa. Bə gə yú dwā-gùlú jìsí wé, bə só sə bə jòm yé né. Bə gə yú címsi kùjú jàà wà, bə só sə bə jòm lỳ-fwàalè jààsé wa. ⁴⁷Bə n'è kəkəle ejənə jè-kón gako bə yé bə. Bə n'è wèrhé Yi-cər nándədwàalè m̀nì ga lỳ bí nyí bi òdà lỳ-twərh ta. Bə m'a nə còrhò-tum nánfòlò du lỳ bí dwā bə.»

Chapter 21

¹Yezu kwě ní yé dẽ, n nà nàcèná bẽ bà n'è lwé bà wársé Yi jì y pansé ló jàà y wa. ²N nà ejè-kẽ màdù ní yà ní wó zúzúnú cí, ímye ló wársé sàlyé né. ³Yezu zẽ n wò: «Zhèná, à n'á wàl ába: ejè-kẽ mó móbó wó zúzúnú cí, sà ní ló du lyi bí gako. ⁴Lyi bí dwā bẽ wó wársé shèbè bà bẽ sà tum zhe mó bà ló né, sà ímye gá bẽ zhe mó, wó kɔn dé dèbè ní yà ní zhe ní la mà n yili ní cín mú gako ní ló né.» ⁵Lyi jàlà y'á n'è zòm Yi jì y cènè ré yò, bà zhe bà bà lù y ñdá nákulà nyèbè nà càn, bà kwerhe y ñdá wè dé tèbè lyi bí pɔ Yi ní mú. ⁶Yezu zẽ n wò: «Dẽ ñwénè rà bàná, tèbè á nà mó gako m'a wùr rà ló tẽ. Nákulu òdù ga t'á la ò dõ yó mã yé.» ⁷Bà zẽ bà bwèrh mò bà wò: «Yó-cábal, dõ ràmyé m'a wèrhé? Sà wó myorhò kɔ ò m'a byili dẽ ré tèbè ràmyé la wòrhó mó?» ⁸N wò bẽ: «Dẽ-na á cinà. Á bàk'á yẽ bà jàjèrè ába yé. Lwar-na bà lyi nánzhèzhò m'a bà ñdá àmyé yil lé, sà lò gako mà n wò bẽ wó ímye ní wó Kristè mó, bà kɔn gako zhè rà zhè, s'á bàk'á shèné á tò be yé. ⁹Á gá tú á nyè bà n'è zòm búlú yò, bà n'è zòm bà lyi bí bẽ shè bà yó-cíná bẽ nyí ní zò, s'á bàk'á dùr ywè yé, bà kɔn wó nyóó sà ràmyé jèrè rà wèrhé, sà è t'á la lù zhò yál gwè yé. ¹⁰Ceme m'a zẽ búlú ñdá dwā; tənèrh m'a zẽ búlú ñdá dwā; ¹¹cè y m'a zhízhí dèdè; nòrh ñdá címsi m'a yè jààsè nánzhèzhò wè; màmyaarhe ñdá wè tèbè rà n'è zẽ wu ní m'a wèrhé dẽ yi wà. ¹²«Sà bà m'a jèrè bà zà àmyé, bà nwèné ába, bà zà ába bà vò dwā-gùúlí jisí wà, bà ká á búrsi, bà cè ába byèné-jù wà. Bà m'a zà ába bà vò pyà ñdá ceme né yó-cíná sono àmyé yilè. ¹³Ràmyé gako m'a cè á yè à zhèn-cínnà. ¹⁴«Á bàk'á zẽ á n'á téré kɔn dèbè á la zòm á m'á zwè á cín mú á wè yé. ¹⁵Wó àmyé cici à m'a pè ába surhè á m'á zòm, á zwè bẽ t'á la ñwónó bà zhì á yé né, bà mà nyè-pò yé. ¹⁶Á dabá ñd'á nábá ñd'á da-byà bẽ ñd'á dwí lyi bí ñd'á dɔwabá cici b'a myini ába bà pè bà za. Bà m'a gu á jàlà. ¹⁷Lyi bí gako m'a tẽ àmyé yil bà jí zùurì ñd'ába, ¹⁸sà á ywésé èdù ga t'á la jó á yó w yé. ¹⁹Pyénè-na á cin á zhì, bà wó ràmyé rà m'a zwè ába.» ²⁰Yezu súlí n wò: «Á gá tú á nɔ shàdèése sà tú sà kákélè Zhèràzèlèm, s'á lwar bà cɔ w cɔ mó yú mà zhè. ²¹Ràmyé yi ní, lyi byèbè bà wò Zhidè né sà bà dùr bà vò pyà ré wa. Byèbè bà wò cɔ w cici wè, sà bà du bà dùr bà vò yé né. Byèbè bà wò gɔ né, sà bà bàk'á k'e bà cɔ w wè yé. ²²Dwā né nàmyé m'a yè còrhò-tum pɔ dwā, mùni tèbè rà kè Yi zòmè ré sèbè ré wè mó gako pyìrh. ²³«Dwā né nàmyé wè, zwini b'a zà kana byèbè bà zhe pùrh ñdá byèbè bà n'è ñwò byà mó. Zúzúnú nánfòlò m'a jòm cɔ w lyi bí yó, Yi lyim gá zẽ ñdá bẽ mó yilè. ²⁴Bà m'a zà búlú shù bà m'e gu bà jàlà, bà pwà bà jàlà bà làà lù w ceme né gako wè, sà lyi byèbè bà dà Zhwifubá m'a jí pyèlè Zhèràzèlèm yó, bà nò w tẽ ñdá bà nèrh, kɔn m'e yí dẽ ré tèbè bà pyèlè ré m'a k'a zhè.» ²⁵Yezu súlí n wò: «Màmyaarhe m'a du nànyónó ñdá cànà ñdá càmásòrh wa. Numbyíná bẽ wun b'a zhizhiri cè yó, nà-fòlò w m'a cè sò, o fùu o zẽ lyi wun ní. ²⁶Lyi bí kùr m'a cì kɔn dèbè rà bà ná lù w wè mó ywè dùr yilè, bà kɔn dèbè gako rà ñwénè dẽ yi w mú b'a zhízhí. ²⁷Sà ràmyé yó, bà m'a nà Numbyíní Byí ní ñwénè bábò wè ní bà ná ñdá jàn ñdá zùwò nánfòlò. ²⁸Ràmyé gako gá tú rà ju kùr rà n'è wèrhé, s'á kwè, á zhè á ywè dẽ, b'á vwàrh mó dè ré bwàlse.» ²⁹Yezu zẽ n jì səswalá n pè bẽ n wò: «Nyínà épyilú w ñdá cemé né dwā bẽ gako. ³⁰Nà gá tú nà n'è púr vɔr, á cici yè bà shí rí bwàlse. ³¹Èta mye, á gá tú á nɔ ywè né nàmyé nà n'è wèrhé, s'á lwar bà Yi pyèlè ré bwàlse. ³²Zhèná, à n'á wàl ába: zà zà lù w lyi bí t'á la lyí ñdá ywè né nàmyé gako yè wèrhé yé. ³³Dẽ ñdá cè y m'a lyè, sà àmyé zòmà né t'á la lyí gaga yé.» ³⁴Yezu súlí n wò: «Dèna á cinà. Á bàk'á zẽ á n'á jí, á m'á jí kùjú á dwini á cinà, á n'á nywè sè, á m'á wèrhé yàà yà yé. Kɔn súlí mye, s'á bàk'á yẽ lù w kòbó wè dé pyà yò zù ába yé, ³⁵bà dè ré tèbè Numbyíní Byí ká n bà ná mó b'a jàrà ába ñdá bà gá y'a pà còbó bà m'e zà gɔ vwám ta. ³⁶Á bàk'á yẽ jan jí ába yé, s'á lwèl Yi twéé twéé, mùni gá á zà jàn á lú kɔn dèbè rà bà ná dè ré ràmyé mó yù w mú yé né, s'á ñwénè á zhì Numbyíní Byí yé né.» ³⁷Yezu yà ní nò ní cèrhè kàrmò Yi jì y kónó w wè nànyónó nɛ. Sà dādèné yi gá yúwà, ní ya n vò n mē pyò w bà n'è byè bà Olyivyár pyò mó yó n zò. ³⁸Sà lyi bí gako y'á n'è dūlí bà twí Yi jì y kónó w wa, bà cili ní zòmà né.

Chapter 22

¹Búru w bà yè sà-nàbyě ò wé ce mó címsí bà n'è byè bà Pake mó y'à bwàlse. ²Yi jì y vwi-zwálnà bé yé né ciná bé òndá Muiisi nyé né byilná bé y'à n'è pyà bà gá la né wòrhó bà m'e zà Yezu bà gu, bà bà y'à n'è dùr cò w lyi bí ywě. ³Shatana zè e zù Yezu kwā-lyi bí shí òndá bàlye y màdù wé n' yil Zhidā Esəkarəyɔtə. ⁴N zè n vò n nà Yi jì y vwi-zwálnà bé yé né ciná bé òndá byèbé bà n'è yili Yi jì y ni mú yó-ciná bé, bà pyà n' gá mà n' tó né n zà Yezu n pə bə. ⁵Bà wun yà nyèn dēdē, bà zè bà bwəl mo nyi bà bà m'a pō sàbyi. ⁶N shēné, n zè n' nà n' pyà n' gá mà n' tó né n zà Yezu n pə bə zà òndá lyi-zhā bé yàl yé. ⁷Búru w bà yè sà-nàbyě ò wé ce mó címsí dē rē bà n'è gwi pyi-bwàlse Pake y címsí jú yil mó gá yúwá, ⁸Yezu zè n twi Pyere òndá Zhā n wò be: «Zhəl-nà á tene Pake y címsí kùjú w á cí nàba, ná b'ě jí.» ⁹Bà bwər̀h mò bà wò: «Yě n' nà n' yàl bà ná zhəl ná tene w né?» ¹⁰n wò be: «Á gá tú á n'á zwì cò w wa, á m'á nà bal màdù n' zhì nē kòlò. Kèlè y kèbé n' la è wé zú mú, s'á tó mó á zù, ¹¹á wò kèlè y cəbal mó ne: «Nà yó-cəbal mó wò bà ná bwər̀h mó bà wò yě jì y nmyé òndá n' kwā-lyi bí la Pake y címsí ní jú mú n'wéné?» ¹²S'á yě bà n' mà n' byili ába dē-yó jì nánfwèlè. Kòn dēbé gako á zhe rə tum mú n'wéné è wé. Wó gàá á m'á tene címsí kùjú w ní.» ¹³Bà zhīr bà vò bà nà kòn gako òndá Yezu gá byili bí ní, bà tene címsí kùjú wá. ¹⁴Kùjú w yì gá tú e yí, Yezu òndá n' tùntúmá bé zè bà jè tē bà n'è jí. ¹⁵N zè n wò be: «Á sò òndá à wu gako s'a jí Pake y kèbé kùjú w ònd'ába s'a m'a zù à nònò wé. ¹⁶Á n'á wəl ába: à k'á t'á la w jú ònd'ába kádò kòn m'e yí dē rē tēbé Pake y kùr ré m'a yə pamparēē Yi tənà y wa.» ¹⁷N zè n kwè kǎ-zòm òndá sē mà wé, n ce Yi nàbána, n zè n wò: «Zwēná á nyò á pə dwā ne. ¹⁸Á n'á wəl ába: kòn zhì èlāsē à k'á t'á la sē cò byā nē nyó, kòn m'e yí Yi pyèlè ré jú.» ¹⁹Rəmyé kwā né, n kwè búru, n ce Yi nàbána, n ká w dwā wa, n pə bə n wò: «Tēbé wó à yala né à la pə á yilə. Wèrhéna rəmyé á m'á lyīr̀h à yò.» ²⁰Bà gá jú kùjú w bà zhè, n kwè sē kǎ-zòm dō n pə bə, n wò: «Kǎ-zòm mó mǎbò n'è byili bà Yi dǎbré nándùl lé wó zhənà. Wó à jal mó mà la tē ló á yil mó dēne rə tó né rə zə dǎbré rəmyé ònd'ába. ²¹«Sə nyi-nə, mǎbò n' la ce bà zə ne mó tó ne n' nà n' jí kùjú w kòbò. ²²Numbyíni Byi la òndá Yi pùbùlè né gá n'è yàl né, sə zwini m'a zə lò mó mǎbò n' la mɔ myinù n pə bà zə mó!» ²³N kwā-lyi bí zè bà n'è bwər̀h dwā bà la nyi, wó mǎ lò n' n'wéné bəmyé wé n' la rəmyé wòrhó?» ²⁴Bà y'à n'è mà nyə-pǎr òndá dwā mye, bà la m'e lwar lò mǎ ná-yil n' mà n' yə bà yé né cəbal. ²⁵Yezu zè n wò be: «Lū w tənésé pyā bé n'è jí pyèlè lyi bí byèbé bà cí mú yó, bà ce bà n'è byè bé bà lyi-twər̀h. ²⁶Sə amyé bək'á wèrhé èta yé. Lò mǎbò n' la á yé né yál, sə n yə òndá á gako nyé ta, n twi n pə ába. ²⁷Wó lò mǎbò n' jè tē n' nà n' jí mú n' wó nance, ráá wó mǎbò n' nà n' tene n' pe mó? Wó mǎbò n' jè tē n' nà n' jí mú n' wó nance yá. E já amyé n'wéné á wé òndá lò mǎbò n' nà n' tene n' pe ta. ²⁸«Á yàl né òndá ne kòn dēbé gako rə zə ne mó wé. ²⁹Á n'á tene tənà y à la ába cú, òndá à Da gá tene y n' cí amyé yil né. ³⁰Á m'á jí, á nyò à tənà y wé, à gá la à pyèlè ré jú màgǎ mó. Á m'á jòm pyèlè dǎgwər̀h yó á bür Esərayel kwálsé shí òndá sàlye y bürsi.» ³¹Yezu zè n wò: «Shəmə, Shəmə, cili: Shatana lwəl sómá è la ába dō e nyi ònd'á gə m'á zhì á nà y yó. ³²Sə à zə à Da cǎ ne n' yilə, m̀nì n' wu bək'á gə yé. Sə n' gə ká n' tú n' kwər̀he n' yò òndá ne, sə zə n' da-byā bé wun ni.» ³³Pyere zè n wò: «Cinnə, bà gə la mó byənà-jù w cə mye, à m'a tó mó a zù. È gə wó cú n' la cú mye, à m'a tó mó a cì.» ³⁴Yezu wò mó: «Pyere, à n'á wəl mó: zà cici cə-bya m'á la m'e kùrh òndá wó twər̀h rə̀tò n' wò bà n' yàl à pàr yé.» ³⁵N zè n wò n' kwā-lyi bí ni: «Á gá y'à twi ába á yə wéré òndá nəcil òndá lǎbò zal mó, kòn y'à mwiri ába?» Bà wò bà kaka y'à yə bə mwiri yé. ³⁶N zè n wò be: «Èlāsē, lò n' zhe wéré òndá lǎbò n' la kò, sá kwè. Lò n' bə shù zhe, sá yè n' kàmə-zwì y n' má yè shù.» ³⁷kē yí zòmè ré sēbé ré wé bà wò: «Bà wèrhé mɔ òndá lyi-bəlwèlè ta.» Á n'á wəl ába: zòmè ré rəmyé m'a pyir̀h à yilə. Zhənà, kòn wó nyóò bà dēbé rə kē à yil mó wèrhé rə báase.» ³⁸N kwā-lyi bí wò mó: «Cinu, nyi shimi nàlye.» N wò: «Kòn mǎ.» ³⁹Yezu shər̀ n vò Olyivyaeré pyò w yó òndá twéé twéé ta. N kwā-lyi bí tó mo. ⁴⁰N gá yú gàá mó, n wò be: «Lwəlnə Yi m̀nì Shatana bək'á n'wéné e swèlè ába yé.» ⁴¹N zè n zhīr n' yě be, n vò òndá bà gá y'a dul jè nákuu o myerhe né. N jòm n' nədwnə yó n' lwəl Yi n wò: ⁴²«Á Da, kòn gə wó n' búlə, sá ce nònò w kòbò vò kwā né, ò bək'á yí ni yé. Sə kòn yə nmyé pùbùlè, è bək'á yə amyé pùbùlè yé.» ⁴³Rəmyé yó né, máléka shí dē e lyi mu, e zə n' wu ni. ⁴⁴Wu-zhilù nánfòlò zə mɔ, n lwəl Yi dēdē n súlì. N' cícirhə né jir̀h òndá jal ta n' n'è dwi n' twər̀h tē. ⁴⁵N zè n shí Yi-co w jáa wa, n kə n' bà n' kwā-lyi bí sono, n pwiri bà dē òndá wu-zhilù. ⁴⁶N wò be: «Bye yil á dē? Zènà dē á lwəl Yi, m̀nì Shatana bək'á n'wéné e swèlè ába yé.» ⁴⁷Lyì nánjàjóló j'a yí òndá Yezu yà n' gwě ná n' zòmà. Wó n' kwā-lyi bí shí òndá bàlye y màdù n' yil Zhidā n' zə bə n' bà. N zè n yí Yezu nyi ni, n' la mɔ kwə̀lè. ⁴⁸Yezu zè n wò mó: «Zhidā, n' nà n' kwə̀lè Numbyíni Byi n' la bá myini mù?» ⁴⁹Byèbé bà y'à zhì òndá Yezu mú gá nò kòn dēbé lyi bí la wòrhó mó, bà zè bà bwər̀h mò bà wò: «Cinnə, ná wó ná zə ná shimi ní ná m'e bú òndá bə?» ⁵⁰Màdù zè n fwər̀h n' shù n' za Yi jì y vwi-zwálnà bé yé né ciná bé gako nance y tùntunnə màdù jə̀jì zhě n' pyir. ⁵¹Yezu zè n wò be: «Yēnə èta, bà kòn mǎ.» N zə n' jè n' dwər̀h lò mó zhě ré ne, rə wárh. ⁵²Wó vwi-zwálnà bé yé né ciná bé, òndá Yi jì y yilnə bé yó-ciná bé, òndá cò w nancesé gako bà y'à tú Yezu zal. N zè n wò be: «Á zə shimi òndá màngwər̀h á m'á bàn nè zal òndá n'wəl-bal ta?» ⁵³E já dē gako, à y'à tó ába à n'wéné Yi jì y kònò w wa, s'á yə ne zal yé. Sə èlāsē, á yí yúwá, m̀nì cə-byin cəbal mó n'wéné n' twi n' tum.» ⁵⁴Bà zə Yezu bà m'e vò Yi jì y vwi-zwálnà bé yé né ciná bé gako nance y sò kèlè wa. Pyere yà n' n'wéné kwā né kwā né n' nà n' zhə̀l. ⁵⁵Bà y'à jéé myin tē kèlè wa, bà n'è ywə̀l. Pyere yí n' tó be n' jè tē n' nà n' ywə̀l myin mú. ⁵⁶Kē-byi èdù è n'è twi kèlè y wé nə mɔ n' jè myin mú yala ne, e zè e nyi mu shéshé n wò: «Bal mó mǎbò wó Yezu mú kwā-lò.» ⁵⁷Pyere

mà nyè-pǎ, n wò: «À yàl ní pá r yé.»⁵⁸ Kòn yà námpólé, lò dō nà mǎ, n wò: «N̄mye wó bal mǎ kwā-lyì bí màdù.» Pyeere wò: «À dà ní kwā-lò yé.»⁵⁹ Kòn dené námpólé, lò dō ká n wò: «Zhàn zhànà, bal mǎ mǎbó yà ní wó Yezu mǎ kwā-lò. N̄ gaga mǎ wó Gəlile lò.»⁶⁰ Pyeere wò: «À yàl kòn dèbè n̄ ná n̄ yàl ní wó mǎ kùr yé.» Rəmyé yó cìcì, cá-bya kùrh òdà ní gwě ná ní zòmà.⁶¹ Cinnə mǎ pyirhí n̄ nyí Pyeere shéshé. Pyeere zè n̄ lyirh kòn dèbè Cinnə mǎ yà ní zòm òdà mǎ mǎ: «Zà cìcì cá-bya m'á la m'e kùrh òdà n̄ wò twər rətò bà n̄ yàl à pá r yé.»⁶² N̄ zè n̄ du pwè n̄ ní ná ní kùrh wu-zhilù cīl.⁶³ Lyì bí byèbè bà n'è yilì Yezu nì mǎ zè bà n'è mà mǎ, bà m'è mǎn mǎ. ⁶⁴Bə zə kàmà-jè bə pyi ní yé ne, bə zè bà n'è wəlè: «Lwar lò mǎ ná-yil ní mà mǎ.»⁶⁵ Bə tũrh mò òdà tũrhì dwí dwā nánzhəzhǎ.⁶⁶ Cə y gá lówá, nancesé òdà Yi jì y vwĩ-zwəlnə bə yé né cinə bə, òdà Muiisi nyá né byilnə bə jòm dwā yó, bə zè bə ce bə zə Yezu bə m'e bà bà dwā-gùlú w nánfǎlò w yé né, m̀nì bə ká ní b̀rsi. ⁶⁷Bə wò mǎ: «È gə wó n̄myé n̄ wó Kristə mó, sá wò nába.» N̄ wò bə: «À gə wò ába bà wó àmyé à wó Kristə mó mye, á t'á la nyí zǎ yé. ⁶⁸À gə bwər̀h ába zòmè mye, á t'á la n̄e lyár yé. ⁶⁹Sə kòn zhí èlāsé, Numbyíni Byí mà n̄ jòm Yi jàn cábal mǎ jǎjǎ nì.» ⁷⁰Bə gako zè bà n'è bwər̀h mò bà zhe: «N̄ nə wó Yi Byí?» N̄ wò bə: «N̄də á gá zòm né, à wó Yi Byí.» ⁷¹Bə zè bə wò: «Nó k'é bə zhàn-cinə tum zhe kádò yé. Ná cìcì nyèè ní nyi-zòmà né.»

Chapter 23

¹Náncesé ñdá Yi jì y vwi-zwálna bé yé né ciná bé, ñdá Muiisi nyá né byilná bé zè bə zə Yezu bə vò Pyəlate sono.
²Bə gá yú gaa, bə zè bə n'è cí yò ní yó wə, bə zhe: «Ná nɔ bal mó mɔ́bɔ́ ní ná ní cɪrh ná dwí rí ní ce né, ní ná ní wəl bə, bə bə́k'a pə myəl-kwándé Səzaare ne yé. Ní ná ní byili mye bə wó rímyé ní wó Kristə mó, e já Kristə kùr wó pyɔ́.»³Pyəlate zè n bwərh mò n wó: «Wó ñmyé n wó Zhwifubá pyɔ́ mó?» Yezu wó mó: «Wó èta, ñdà n gá wò né.»
⁴Pyəlate zè n wó vwi-zwálna bé yé né ciná bé ñdá lyi-zhà bé ne: «À bə kaka ne rə n'è byili bə bal mó dó yé.»⁵Bə gwě súlí bə wó: «N còrhò mó ce ná dwí rí k'è t'á la Səzaare nyá né zò yé. Ní ju kùr Gəlile ne, n tó Zhide ceme né púlápúlá wə, n mə n yí Zhərazalem nyónn.»⁶Pyəlate gá nyè zòmà né nàmyé, n zè n bwərh bə n wó: «Bal mó mɔ́bɔ́ wó Gəlile lò nà?»⁷E já pyɔ́ Erɔ́de yà ní n̄wéné Zhərazalem né dwā né nàmyé wé. Pyəlate gá tú n lwar bə Yezu shí Erɔ́de tənà y wa, n ce bə k'a zə mɔ́ bə vò Erɔ́de sono.⁸Erɔ́de yà ní jèrè ní nyé Yezu yò. Rəmyé ce ní yà ní ná ní yál n nə mɔ́. Sə ní gá nɔ mɔ́ n zhè, n wu zə nyèn dǎdǎ, n zè ní ná ní búl bə ní mà n wèrhé māmɔ́ m̀nì ga rímye yírhə ná.⁹N zè n bwərh bwərh mò, sə Yezu yə kaka lyár yé.¹⁰Yi jì y vwi-zwálna bé yé né ciná bé ñdá Muiisi nyá né byilná bé y'á zhí gaa, bə gwě súlí bə n'è cí yò ní yó w ñdá jàn.¹¹Erɔ́de ñdá ní shədéése fulsi mu, bə zè bə kwè pyɔ́ kāmə-zwí bə zù mù, bə m̀n n̄. Rəmyé kwā né, Erɔ́de zè n ce bə k'a zə mɔ́ bə vò Pyəlate sono.¹²Rəmyé yùwə, Erɔ́de ñdá Pyəlate jírɔ́ dwā dɔ́wabá, e já shāá ga zùrì y'á n̄wéné bə cəcəl wə.¹³Pyəlate zè n byé Yi jì y vwi-zwálna bé yé né ciná bé, ñdá cɔ́ w lyi bí ñdá bə yó-ciná bé gakó dwā yó,¹⁴n wó be: «Á zə bal mó mɔ́bɔ́ á b'á sono, á byili bə ní ná ní cɪrh cɔ́ w lyi bí ní la ce bə k'è t'á la pyɔ́ mó nyá né zò yé, sə á bwərh mò á gakó yírh w èlāsé. Á yə kaka ne tɛbɛ gakó á zhe bə ní wèrhé mó wé rə n'è byili bə ní dó yé.¹⁵Erɔ́de mye cici yə ní dóo ne yé. Wó rəmyé è ce n ká n ce n bə ná sono. Rəmyé n'è byili bə kaka tənɛ dɛbɛ ní wèrhé mó wé rə m'a ce bə gu mu yé.¹⁶Rəmyé yilə, à m'a ce bə mà mò, s'a yě mo n vò.»¹⁷E já Pake címsi gakó, Pyəlate ya n vùr byənə-jì lò mādù.¹⁸Lyi bí gakó zè bə bya bə wó: «Ce bə gu mu, sə vùr Barabaase ní pə nába!»¹⁹Zòmà y'á zè cɔ́ w wé, Barabaase mó zè n gu lò. Wó rəmyé yil bə y'á cɔ́ mo byənə-jù wə.²⁰Pyəlate gá yà ní ná ní yál n yě Yezu ní mú ce, n ká n zòm ñdá bə.²¹Bə zè bə kwèrhe bə bya dǎ dǎ bə wó: «Ce bə pəpa mɔ́ də-jɔ́rhó yó! Ce bə pəpa mɔ́ də-jɔ́rhó yó!»²²Pyəlate zè n ká n bwèrhé n bwərh bə n wó: «Bə́kón lwele ní wèrhé? Àmyé bə ní dóo ne ò m'a ce bə gu mu yé. Rəmyé ce, à m'a ce bə mà mò, s'a yě mo n vò.»²³Bə zè bə n'è ce sò dǎdǎ, bə n'è yál bə ní ce bə pəpa mɔ́ də-jɔ́rhó yó. Bə nyá né n̄wéné Pyəlate,²⁴n zè n pə bə nyí bə bə wèrhé mɔ́ ñdà bə gá n'è yál né.²⁵N ce bə vùr Barabaase, mɔ́bɔ́ zòmà né wèrhé cɔ́ w wé n zè n gu lò mó mó, byənə-jì y wa, bə wó rímyé lyi bí lwəl. N zè n pə be sómá bə bə wèrhé Yezu ñdà bəmyé gá n'è yál né.²⁶Shədéése gá tú sə zə Yezu sə zhír sə la ní gu mú jàà y wa, sə jəl Shərene lyi bal mādù ní yíl Shəmə, ní yà ní shí gɔ́. Shədéése zə mɔ́ n zwé Yezu də-jɔ́rhó w n zhí n mə n pú ní kùrə.²⁷Cɔ́ w lyi bí nánjəjóló y'á tó mo bə n'è zhələ. Kana jàlà y'á n̄wéné bə wé bə n'è wówélé, bə m'è kúrh mo.²⁸Yezu zè n pyírhí n nyí bí, n wó: «Zhərazalem lyi kana, bə́k'a kúrh àmyé ne yé. Kúrhna á cici ñd'á byá bé ne.²⁹Nyína dǎ n̄wéné rə bənà, bə m'a wó: «Wu-nyí ciná wó kana byèbɛ bə wó kə-əjur ñdá byèbɛ bə gwě yə byá lùl bə pú nyí bə nəbána ne!»³⁰Sə rəmyé yó, lyi bí m'a wó pyár ré ne: «Púrhna á ló ná yó á pyi nába té!»³¹Sə bə gá n'è wèrhé də-lyə èta, etər bə m'a wèrhé də-kùlù myé né?»³²Bə y'á zɔ́ lyi-bəlwəlse sàlye bə súlí Yezu ní bə la vò e gu.³³Bə yí jàà èdù bə n'è byé bə «Yó-kóló jàà», bə pəpa Yezu də-jɔ́rhó w yó, bə zè bə pəpa lyi-bəlwəlsé də-jáárhə dwā yó, mādù ní jǎjǎ ní, mādù ní jəgwá n̄.³⁴Yezu zè n wó: «Á Da, pə be súbri, bə bə yəl kɔ́n dɛbɛ bə n'è wèrhé mó kùr yé.»³⁵Bə zè bə tǎ tántéé bə m'e tǎ ní gándé.³⁶Lyi bí y'á zhí gaa bə n'è nyí. Bə yó-ciná bé mye y'á zhí gaa bə n'è fulsi mu bə zhe: «N zwé lyi dwā. Ní gə wó Kristə, mɔ́bɔ́ Yi cír mó, sə n zwé ní cin èlāsé.»³⁷Shədéése mye yí sə pǔ sé káré,³⁸sə zè sà n'è m̀n mò sə zhe: «Ní gə wó Zhwifubá pyɔ́, sə zwé n ciná!»³⁹Bə y'á kǎ bwèlè yó bə: «Wó Zhwifubá pyɔ́», bə fwar bwèlè y də-jɔ́rhó w ne Yezu yá-pélé wa.⁴⁰Lyi-bəlwəlsé bə y'á súlí bə pəpa də-jáárhé dwā bé yó mó mādù zè ní ná ní túrh Yezu ní zhe: «È də ñmyé n wó Kristə mó nà? Zwé n ciná, sə zwé nàmyé!»⁴¹Mādù y zè ní ná ní bwí ní dǔ mó ní zhe: «Ní tá n nyàm Yi? Nmye ná n tó n n̄wéné n̄n̄n w òmyé.⁴²E gə wó nàmyé, wó rə yé. Kɔ́n mǎ bə ná zwé ná tumə né kwándé, sə rímyé yə lwele də-byí wèrhé yé.»⁴³N zè n wó: «Yezu, n gə ká n tú n la n pyèlè ré jú, sə lyírh à yò.»⁴⁴Yezu wó mó: «Zhənà, à n'á wəl mó: zà cici n m'á yə né ñdá ne Arəzana wa.»⁴⁵Yi rí gá tú rə yí yá-pélé ecəl wə, n̄nyónn w pwé dé jé, ce y gakó jírɔ́ nāmbyú kɔ́n m'e yí yi-kár ne.⁴⁶Gònò w ò y'á bòn Yi jì y dwā w mó kǎr ò cəcəl wə.⁴⁷Yezu bya dǎ dǎ n wó: «Á Da, à n'á ce à ywəlá y n jǎ wə.» Ní gá zòm èta n zhè, n já n cì.⁴⁸Shədéése zòm yó-cábal mó gá nɔ kɔ́n dɛbɛ rə wèrhé mó, n zè ní ná ní cèrhé Yi ní zhe: «Bal mɔ́bɔ́ yà ní wó wu-cángá cábal zhənà!»⁴⁹Byèbɛ gakó bə y'á zhí gaa bə n'è nyí mú, k'a kwè bə lwəl bə ywé té bə la jə ñdá wu-zhìlù.⁵⁰Sə lyi bí byèbɛ gakó bə y'á yě Yezu pár mó, ñdá kana bé byèbɛ bə y'á tó mo bə shí Gəlile mó y'á zhí kwā né, bə n'è nyí kɔ́n dɛbɛ rə n'è wèrhé mó.⁵¹Bal mādù yà ní n̄wéné Zhwifubá búrsí gúlú w nánfəl w wé, ní yíl Zhəzefu. Ní shí Zhwifubá cɔ́ òdù wé, ò yíl Arəmate.⁵²Ní yà ní wó wu-cángá cábal nántwə. Ní yà ní twár ce kɔ́n dɛbɛ búrsí gúlú w lyi bí kó Yezu yil mó wé ce yé. Bə ní yà ní ná ní dǎ Yi pyèlè ré twíri yá.⁵³N zè n vò Pyəlate sono n lwəl mò sómá,⁵⁴n swàr Yezu də-jɔ́rhó w yó, n zə gònò n pyípyílí mu, n kwè mò n vò n ce lú-bəl wə. Bə kù lú-bəl mó māmýé pyɔ́ wə. Bə y'á gwě yə lò lò mə wé ce yé.⁵⁵E y'á wó shírhá dǎ ré tɔ́nɔ mó yùwə, bə shírhá dǎ ré y'á yú rə zhè. Kana bé byèbɛ bə y'á tó Yezu ní bə shí Gəlile mó zè bə tó Zhəzefu ní bə vò lú-bəl mó yó, bə nyí

bà gá cí Yezu mà wé né. ⁵⁶Bà k'a kwè bà vò jè bà la nŭrh òdó cómá bà lwé nánnyànyèlè tɔnɔ bà m'e bà í yala né kɔrɔ yilə. Sə shìrhə dɛ ré gá tú rə yí, bà yě bà tumə dwí gakó ne, òdə Yì nyí rí gá n'è byili ní.

Chapter 24

¹Shirhá dē ré zē nəkəkólé jəməásé yùwà, kana bé pyè pyè bə zē bə zə nūsi sà lwé ná-nyènyèlé y bə y'à tene mó, bə m'e vò lú-bòl mó yó. ²Bə yí bə pwírí nákulu w ò y'à pyi lú-bòl mó nyí ni mú byíbyílí ò pyè sarh ne. ³Bə zù mà wé bə pwírí Yezu tənè mà wé yé. ⁴Bə wun zē, bə gá y'à yàl bə m'a wèrhé né mó yilə. Rəmyé yó, bala bəlyè lyí bi, bə y'à zù kāmā-zúrh sà n'è jəjəmé. ⁵Ywē zə bə, bə zə bə yérh bə pú té. Bala bé wò be: Byè yil á n'á pyà mòbò n' yírhá mó cùuri wé? ⁶N' tənè nyónò yé. N' bwirhì. Lyírh-nə kən dēbé n' yà n' byili ába ndá n' yà n' gwě ɲwéné Gəlile né mó. ⁷N' byili bə nyóó ɲwéné bə bə zə Numbyíní Byí bə pə lwele ciná ne, bə pəpa mɔ dā-jərhó yó n' cì, n' ká n' bwirhì n' dwā nətò yùwà. ⁸Kana bé lyírh kən dēbé Yezu yà n' byili mú, ⁹bə zhír lú-bòl mó yó, bə vò bə cí kən dēbé bə nɔ mó tùntúmá bé shí ndá mādù y ndá lyi bí dwā bé ne. ¹⁰Kana bé bəmyé mó y'à wó Magədala lyi bəkó Mare ndá Zhāāne ndá Zhake ná Mare. Kana bé dwā bé bə y'à ɲwéné ndá bə mó mye cí yò w' òmyé cici Yezu tùntúmá bé ne. ¹¹Tùntúmá bé y'à n' è cili bə zòmà né ndá kən dēbé rə bə kùr zhe ta. Bə yə ne zwē yé. ¹²Pyēere n' dūr n' vò lú-bòl mó yó. N' gá yú n' gwě mà wé, n' pwírí kāmā-jèsé dúdú sà pyè né. Kən jār mò dēdē, n' ká n' kwē n' ná n' bwèrh n' cìn n' nyí kən dēbé rə yú èta mó, n' lyē n' vò jē. ¹³Rəmyé yù w' cici, Yezu kwā-lyi bí bəlyè y'à la cɔ òdù ò yil Eməyuuusi. Òmyé ndá Zhərazalem wó coló shí ndá òdù. ¹⁴Bə y'à n' è zòm kən dēbé gako rə wèrhé èta mó yò ndá dwā. ¹⁵Bə gá y'à n' è zòm bə m'è mà nyə-pār ré ndá dwā yi ní, rəmyé yó, Yezu cici yú n' tó be n' ná n' zhələ. ¹⁶Bə nə mɔ, sə bə surhə né y'à pyi. Bə yə ɲwéné bə lwar n' pár yé. ¹⁷N' zē n' bwèrh be n' wò: Bəkón nyə-pār á n' á zhəl á m'á mà ndá dwā? Bə swèrh bə zhì bə yérh pən kókó. ¹⁸Mādù bə n' è byè bə Kəleyɔpaase zē n' wò mɔ: Nmyé dúdú n' ɲwéné Zhərazalem ne, n' yàl kən dēbé rə wèrhé dwā né nyèbé wé? ¹⁹N' bwèrh be n' wò: Bəkón yò? Bə wò mɔ: Wó Nazarete lyi bal Yezu yò wá. N' tumə né ndá n' zòmà né y'à n' è byili Yi yé né, bə n' wó Yi nyi-zwennə mòbò n' zhe jàn. ²⁰Yi jì y' wí-zwəlnə bé yé né ciná bé ndá cɔ w' yé né ciná bé zɔ mɔ, bə pə bə ká n' búrsi bə n' mǎ ndá gu, bə pəpa mó dā-jərhó yó n' cì. ²¹E jà nəmyé y'à n' è búl bə wó nmyé n' la Esərayel lyi bí zō bə zúzúnú w' wé. Sə rəmyé gako wé, zà wó dwā nətò yò w' òmyé gá wèrhé mó. ²²Zhəná, kana bé byèbé bə ɲwéné ndá nába mó jàlà ce ná wun zē. Bə y'à dulí nəkəkólé shāā shāā bə vò lú-bòl mó yó, ²³sə bə pwírí n' tənè yé. Bə k'a bə, bə byili nába bə máléba lyi bi, bə wó bə n' bwirhì. ²⁴Ná lyi jàlà zhír bə vò bòl mó yó, bə pwírí kən gako wó ndá kana bé gá byili ní, sə bə yə Yezu cici mú ne yé. ²⁵Yezu zē n' wò be: Bə surhə zhe ciná! Á pyen ndá kən dēbé Yi nyi-zwennə bé byili mú zō. ²⁶Á yàl bə kən y'à mǎ bə Kristə mó nwènə n' cì, n' zē n' zù n' zùwá y' wé? ²⁷N' zē n' byili bi kən dēbé gako rə y'à kē Yi zòmè ré sébé ré wé n' yil mó. N' ji kùr ndá Muiyisi sába né, e m'e vò Yi nyi-zwennə bé sába né gako. ²⁸Bə gá tú bə bwəlse cɔ w' kòbò bə la la mó, Yezu zē n' wèrhé ndá n' ná n' yàl n' lyē n' vò yé né ta. ²⁹Bə zē bə n' è cār mo bə zhe: Zhí n' mē ná sono. Yi rí zùwà, cə y' n' è yil. N' zē n' shènə n' mē bə sono. ³⁰Bə gá tú bə la kùjú jú yi ní, n' kwè búru n' ce Yi nàbána, n' ká w' dwā w' n' pə bə. ³¹Rəmyé yó, bə yírhá né zē nə púr, bə la n' pár lwar. N' zē n' jé bə yé né. ³²Bə zē bə n' è zòm ndá dwā bə zhe: N' gá yà n' ná n' zòm ndá nába sómá y' yó yi ní, n' mó n' byili nába Yi zòmè ré kùrə, kən y'à dā ndá wó myín mà n' è jí ná wun ní wé ta? ³³Rəmyé yi ní cici, bə zē bə k'a vò Zhərazalem, bə yí bə nə Yezu kwā-lyi bí shí ndá mādù y' ndá bə tó-dwā bé, bə jē dwā yó. ³⁴Yezu kwā-lyi zē bə wò be: Cinnə mó bwirhì zhən ga. N' byili n' cìn Shəmo mye ne. ³⁵Bəmye zē bə byili kən dēbé rə y'à wèrhé sómá y' yó mó Yezu kwā-lyi bí ni, ndá bə gá tó né bə lwar n' pár búru w' kó yi ní mú. ³⁶Yezu cici bə n' zhì bə cəcəl w' ndá bə gwě n' è zòmà, n' wò be: Yə-zùlál yál né nd'ába. ³⁷Bə y'à n' è búl bə wó ywólá bə nɔwa. Ywē zē rə zhe be dēdē. ³⁸N' zē n' wò be: Byè yil á n' á ce tótóná á m'á kəkə èta? ³⁹Wó àmyé cici. Nyí-nə à jèsé ndá à nèsé. Tótémé-na ne á nyi. Ywólá bə nāmá ndá kúr zhe ndá àmyé ta yé. ⁴⁰N' gá zòm rəmyé yó, n' byili n' jèsé ndá n' nèsé. ⁴¹Bə wun zə nyèn. Sə rə gá y'à wó kən dēbé rə jār be dēdē mó ce, bə y'à t'á zwē nyí yé. N' zē n' wò be: Kùjú ɲwéné á sō nyəmá? ⁴²Bə kwè émwá kùkùl rə wòwà, bə b'e pō. ⁴³N' zwē n' dō bə yírh wə. ⁴⁴N' zē n' wò be: Wó kən dēbé à y'à byili ába ndá à y'à gwě ɲwéné nd'ába: Bə kən tèbé gako bə kē Muiyisi nyə né sébé ré ndá ndá Yi nyi-zwennə bé ndá Nwíisi sába né wé àmyé yil mó, nyóó ɲwéné bə rəmyé gako pyírh. ⁴⁵N' pul bə surhə mùni ga bə lwar Yi zòmè ré sébé ré zòmà né kùrə. ⁴⁶N' zē n' wò be: Bə y'à kē bə Krsitə mó mà n' nwènə n' cì, n' bwirhì n' dwā nətò yùwà, n' zē n' du cùuri wé, ⁴⁷bə bə m'a bwəl n' yò bə byili nunə dwí gako ne bə pyírhí bə wun, mùni bə nə bə yə-bəlwáale súbri nmyé yil ré yilə, sə bə m'a ji kùr Zhərazalem né. ⁴⁸Á wó rəmyé gako zhən-cinnə, ⁴⁹sə á m'a twí tèbé à Da bwəl rə nyí mú rə bà. Mē-na cɔ w' wa, kən m'e yí dē ré tèbé jàn b'a shí dē Yi sō, rə sò á yó á yó mó. ⁵⁰Yezu zə n' tùntúmá bé n' vò Bətani səta, n' zē n' jèrh dē n' cí bwəl bə yó. ⁵¹N' gá tú n' ná n' cí bwəl ré bə yó yi ní, Yi kwè mo bə cəcəl wə, n' vò Arəzana wa. ⁵²Bə wùlì n' yé né bə cèrhé mo, bə zē bə k'a kwè bə vò Zhərazalem ndá wu-nyò nánfəlb. ⁵³Bə y'à n' è zhəl Yi jì y' w' twéé gako, bə n' è cèrhé Yi bə m'è ce rə nàbána.

Acts

Chapter 1

¹Cofyil, à zòm kòn dèbé gako Yezu wèrhé ndá dèbé gako n cèrhè lyi bí ni kùr-ju yi ní, ²kòn m'e yí dē ré tèbé Yi kwè mò n vò Arəzana w mó yò, à sébé ré náyéé ré à kē mó wé. N byili n zòmà né tùntúmá bé n cìr mó ne ndá Eshirhə náàcèné ɲwòndó. ³Wó bàmyé ne n byili n cìn n cu mú kwā né, n wèrhé wè nánzhəzhə n ce bə lwar pamparēē bə n ɲwéné, tətúná téné yé. N lyi bi dwā shə-əna, sə n zòm Yi pyèlè ré yò ndá bə. ⁴Dē ràdù, n yà n ná n tó be n jí kùjú, n zè n pə be nyi n wò: «Mē-na Zhərazalem né, á dē kòn ré dèbé à Da bwəl rə nyí mú, dèbé à byili ába mó. ⁵Zhā wó nē w n yà n ná n mólé lyi bí ní, sə nyòndó ndá dwā mangelé ámyé wó Eshirhə náàcèné wé bə la ába né móló.» ⁶Dē ràdù, Yezu ndá n tùntúmá bé y'à jè dwā yó. Bə zè bə bwərh mò bə wò: «Cinnə, wó èlāsē n b'ā zwē Esərayel lyi bí cò w n pə be bə cìn-cínú?» ⁷N wó be: «Rəmyé yi rí ndá rə dē ré lwar mó dà ámyé yé yé. Wó à Da ndá n səpwà jàn n cìr rəmyé n cí. ⁸Sə Eshirhə náàcèné gə tú è só á yó w yi ní, á m'ā nə jàn, sə á m'ā yə à zhən-cinnə Zhərazalem né, ndá Zhidə ndá Samarə tənèsé púlápúlá wə, kòn m'e yí lū w cə-yala gako.» ⁹N gə tú n zòm n zhè, Yi kwè mò n la dē ndá bə gwé zhí bə n'è nyi mu. Ébɔ́ cìrhí mu, bə k'è bə mɔ ne yé. ¹⁰Lyi bàlyè bə y'à zù gā-pwé bə bə lyi bi, ndá bə gwé zhí bə n'è nyi n jàà wà. ¹¹Lyi bí wò be: «Gəlile lyi, byè yil á zhí á n'á nyi dē èta? Yezu mɔ́bɔ́ Yi kwè n la Arəzana w mó, n mən ká n bə èta, ndá á gə nə mɔ n la né.» ¹²Rəmyé yó, tùntúmá bé k'a shí pyò w bə n'è byè bə Olyivyər pyò mó yó bə só tē bə vò Zhərazalem. Pyò w òmyé ndá Zhərazalem bə nye ndá dwā yé. Kòn b'a myerhe ndə coló òdù ta. ¹³Bə gə yúwá, bə vò dē-yó jì y bə n'è gùlì dwā è wé twéé twéé mó wə. È y'à wó Pyəere ndá Zhā ndá Zhake, ndá Andərə ndá Shilipu, ndá Tɔma ndá Bətələmyi ndá Məco, ndá Aləfə byi Zhake ndá yəwəl ciná bé gùlú w lò mādù n yil Shəmə e súlì Zhake byi Zhidə. ¹⁴Bəmyé ndá kana jàlà, ndá Yezu ná, ndá Yezu da-byā bé y'à wèrhé wu òdù bə n'è gùlì dwā bə ce Yi twéé twéé. ¹⁵Dē ràdù, lyi bí byèbè bə y'à zù Yezu Kristə mó y'à tú dwā yó; bə y'à yú lyi zòm ndá shí-èlyè. Pyəere zè n zhì bə gako yé né n wò be: ¹⁶«Da-byā, bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə Dəvyidi yà n dāmā n zòm kòn ràdù Zhidə shò-kwā né. Wó nyóó bə kòn ré rəmyé mó pyirh. Wó Zhidə mó nmyé n zə lyi bí n bə bə zə Yezu mú. ¹⁷N yà n ɲwéné ná wé n ná n tó nába n twi tum rí Cinnə mú co ná jò w mó.» ¹⁸N zə wársé shèbé bə kwé mɔ n zè n mən twi n lwele ré mó n vò n mən ye cə. Sə n tu tē cə y èmyé wé, n pwí y lá, n lyuure gako sàrh rə pyé tē. ¹⁹Zhərazalem lyi bí gako nyèè yò w òmyé. Wó rəmyé è ce, bə co cə y èmyé yil ndá bə lū zòmà né bə Akelədama. Rə kùr wó: «Jal cə.» ²⁰«E jà bə y'à kē Nwíísí sébé ré wé bə wò: «N kèlé y kùr b'a jé; lò tò tá n la gāà jòm kádò yé. Bə kē rə jàà dō mye wé bə wò: «Sə lò dō mà n zhì n jàà wà.»» ²¹Pyəere súlì n wò: «È gə wó èta, kòn wó nyóó bə lò dō zwí ná wé, n tó nába n yə Yezu bürhú mú zhən-cinnə. Lyi ɲwéné bə y'à n'è tó nába Cinnə Yezu gə yà n gwé ɲwéné, nāmyé ndá nmyé n'è tó dwā ná zhəl cəmə né wa, ²²Zhā gə pɔ mɔ nē-shɔ́ mó yi ní, kòn m'e yí Yi gə kwè mò n vò Arəzana w mó; ná b'ā cìr bàmyé mādù.» ²³Bə vùr lyi bàlyè. È y'à wó Zhozefu mú mɔ́bɔ́ bə n'è byè bə Barsabaase mó, n yà n zhe yil dō bə n'è byè bə Zhusətuusi; sə n dō mó yà n yil Macaase. ²⁴Bə gako zè bə tó dwā bə lwəl Yi bə wò: «Cinnə, nmyé n yé lò gako wu. Byili nába mɔ́bɔ́ n cìr byèbè bàlyè y wé ²⁵bə n yál tùntúm n zhì Zhidə jàà y wa, n twi tum rí tèbé Zhidə zhìr n yé n vò n səpwà jàà y w mó.» ²⁶Bə zè bə tó tántéé bə la m'e cìr mādù, sə tántéé y zə Macaase. Wó nmyé bə ce n zù tùntúmá bé shí ndá mādù y wé.

Chapter 2

¹Pantəkote y dē ré yùwà, bà gako y'à gùlì dwā jàà èdù wé. ²Twər ràdù sá, sò ndə zho nánfòlò ò n'ò wùl ta shí dē, o bà o sú jì y bà y'à ñwéné è wé mó. ³Bə j'a zē bə nə wè rə nyē ndə mājəəle ndə rə myín ta, rə pər pər dwā ne òdù òdù rə só lò gako yó wə. ⁴Bə gako sú ndə Eshirhə náàcèné, bə zē bə n'è zòm dwə dwā zòmà ndə Eshirhə gə pə be bə bə zòm né. ⁵Zhwifuba dwā y'à shí tənèsé gako bə bə Zhərazəlem. Bə y'à wó lyi byèbé bə só Yi. ⁶Bə gə nyèè sò wá, bə bə dwā yó nánzhəzhǒ, ⁷sə kən jār bə, bə lò gako yà n'nyē bə n'è zòm n' d'wí rí zòmà né. Rəmyé jār bə dēdē, bə zē bə wó: Lyi bí byèbé èta bə n'è zòm mó, bə gako dà Gəleli lyi nà? ⁸Etər nə mādù mādù gako tó né n'nyē bə n'è zòm n' d'wí rí zòmà né? ⁹E jà nə wó dwə dúdúmá dúdúmá: Parte ndə Meede ndə Elam lyi ñwéné; Məzopotəmyi ndə Zhide ndə Kapadocse lyi súlì bə ñwéné, Pō ndə Azhi lyi ñwéné; ¹⁰Pərazhi ndə Pōfyili lyi mye ñwéné, Ezhipti ndə Lyibi tənə y cə ò yíl Shərene mó, òmye lyi ñwéné, byèbé bə shí Orəm bə b'è jē nyəmá mó mye ñwéné; ¹¹Kərete ndə Arəbyi lyi mye súlì bə ñwéné. Byèbé bə wó Zhwifubá páá mó ñwéné, byèbé bə zù Zhwifubá Yi-sómá y mye ñwéné; e jà nə gako nyē bə n'è zòm Yi tùm-fwàálé yò ndə nə dwə né zòmà né. ¹²Bə gako wun 'yà zē dēdē. Bə k'è yəl bə gə n'á b'ù n'í yé. Bə zē bə n'è zòm ndə dwā bə zhe: Bəkón ywē ndə nyèbé èta mó d'wí rí? ¹³Sə jàlà y'à n'è fulsi tuntúmá bé bə zhe: Nyí wó sà-nyǒrē. ¹⁴Rəmyé yó né, Pyeere ndə tuntúmá bé dwā bé shí ndə mādù y zē bə zhì dē, Pyeere zòm dē dē n wó: Ámyé Zhwifubá, ndə ámyé byèbé gako á jē Zhərazəlem né mó, cili-nə kən dēbé à la ába byilu mú, s'á lwar kən dēbé rə n'è wèrhé èta mó kùrə. ¹⁵Nyí-nə byèbé á nə èta mó yə sē nywē ndə á gə n'á b'ùl né yé. Nyí yi rí gwě yə dē yə dē twí yé. ¹⁶Nyí wó kən ré tēbé dēbé Yi nyi-zwennə Zhouwə yà n'byili mú rə n'è pyirh èlāsē. ¹⁷N' yà n' wòwə: Dwā né nánkwaá né gə tú nə yúwá, à b'a ce à Eshirhə y só lyi bí gako yó wə. Á byā bé nd'á bəkwá bé m'a zòm zòmà nyèbé à byili mú. Á m'a ce á bóbwa-dalá bé yírhə nə kən dēbé numbyíni yírhə wār nə nē. Á m'a byili á nancesé nē dārha wé. ¹⁸Zhəná; rəmyé yi ní, à m'a ce à Eshirhə y só bala bé ndə kana bé byèbé bə wó à tuntunnə bé mó yó wə, sə bə m'a zòm zòmà nyèbé à byili bi mú. ¹⁹Á m'a ce wò-jààre du dē yi wə, a ce māmyaarhe wèrhé tē ce yó: Jal ndə myín b'a yə né, nyèh b'a du dē ndə bəban ta; ²⁰Nənyónó b'a jírnh námbyú; cànə y b'a jírnh nánshǒ ndə jal ta, fòró Cinnə mó dē ré nánfòlò w zē rə yí. ²¹Sə lò mǒbó gako n' lwəl ndə Cinnə mó yil ré mó mà n nə vwārnh. ²²Esərayel lyi, cili-nə kən dēbé à la ába byilu mú: Nyí wó Nazarete lyi bal Yezu yó wá. Ámye cici mú yē bə Yi tó māmyaarhe ndə wò-jààre tēbé n' wèrhé á sò mó dēnnə rə byili ába n' gə wó lò ná-dwí yilə. ²³Wó ámyé nē bə myini mu bə pə á za, á ce lyi byèbé bə t'a tó Yi nyé né nē bə pəpa mǒ də-jorhó bə gu. Yi y'à kó rəmyé rə cí, rə yē rə nyí ni, ²⁴sə rə bwirhì mu, n du cu zúzúnú w wé, bə cu mú y'à wār mǒ mà la cǎr n mē mà wé yé. ²⁵Dəvyidi cici yà n' n' zòm n' yò n wó: Á nə Cinnə mó n' ñwéné à nyí ni dē gako; n' zhí à sarh nē mǔni ga à jàn ré bəkwá gə yé. ²⁶Rəmyé ce, à wu nyé dēdē; wu-nyǒ zòmà n'è shí à nyú wə; à yala né cici mú mye b'a pyè nə shírh nə m'è dē kən Yi sǒ. ²⁷Bə n' tá n' la nē yǒ a mē cùuri wé yé, n' tá n' la shǒnǒ n' lyi-twǒ y dèrhé lú-bǒl y yé. ²⁸N' byili ni nyú mà t'a la zhǒ sómá. N' b'á ce a nə wu-nyǒ námputum n sǒ. ²⁹Pyeere súlì n wó: Da-byā, yē-nə a zòm nə nambal Dəvyidi yò pamparē. N' cuwə, sə bə co mo; n' lú-bǒl mó gwě ñwéné zà zà nə dǒ sǒ, ³⁰n' yà n' wó Yi nyi-zwennə; n' yà n' yé bə Yi y'à bwəl mo nyí rə wó: N' cici nǒ b'a jì pyèlè ré. ³¹Dəvyidi dāmā n lwar Kristə bǔrhù mú yò. N zē n wó: Yi yə mǒ yē n mē cùuri wé yé. ³²Pyeere ká n súlì n wó: Wó Yezu mú nmyé Yi bǔrhì mú, sə nə gako wó yò w òmyé zhəñ-cinnə. ³³Sə Yi kwè mo n wò dē n' jē rə jǎjǐ ni. N nǒ Eshirhə náàcèné y n' Da yà n' bwəl mo è nyí mú, n ce e só ná yó èlāsē. Wó èmyé tumə né á yírhə na, á zhǎ j'a nyé mó. ³⁴Sə è gə wó Dəvyidi cici mú, Yi yə mo kwè n wò dē Arəzana w ndə n' yírhə yé. N jà n wó: Cinnə mó wò à Cinnə mó nē: ³⁵Bə n' jòm à jǎjǐ ni; à b'a ce n' nǒ n' zwə bé tē n' nèrh kùr wə. ³⁶Esərayel d'wí rí lyi bí gako mǎ sə rə lwar pamparē bə Yezu mú á pəpa də-jorhó yó mó, Yi ce n' jírnh Cinnə ndə Kristə mó. ³⁷Bə gə nyèè zòmà né nəmyé, bə wun kwē bə wé. Bə zē bə bwārnh Pyeere ndə tuntúmá bé dwā bé bə wó: Da-byā, wó bəkón ná b'á wèrhé? ³⁸Pyeere zē n wó be: Pyirhí-nə á wun, s'á mādù mādù gako shéné bə mólé mǒ nē wa, Yezu Kristə yil ré yilə, mǔni Yi pə ába á yə-bəlwáálé sǔbri, sə rə pə ába Eshirhə náàcèné. ³⁹Cinnə ná Yi rí nyí rí rə bwəl mó wó lyi bí byèbé gako n' la byǒ mó yilə. Wó ámyé nd'á byā bé, ndə byèbé gako bə ñwéné pyépyé mó mye yilə. ⁴⁰Pyeere zē n súlì n' ná n' zòm zòmà dwā nánzhəzhǒ n' mǎ n' zal bə wun ni, mǔni bə zwē nyí. N' yà n' zhe: Lū w kǒbó lyi bí wó lwele cíná. Wūr-nə á cín bə wé, mǔni ga á nə vwārnh. ⁴¹Byèbé gako bə shéné bə zwē Pyeere zòmà né mó, bə j'a mólé be nē wa. Lyi bí byèbé bə súlì byèbé bə jèrə bə zù Kristə dē ré rəmyé yù w mó y'à bwəlse nunə mǒðrhe rətò. ⁴²Bə y'à zhe yəwāl, bə t'a kwārnh ndə tuntúmá bé karmó cilu yé; bə zhe dwā twéé twéé ndə da-byā ta, bə só dwā, bə nyí wó ràdù; bə y'à n'è ké búru w bə təl dwā nē, bə y'à n'è tó dwā bə ce Ti. ⁴³Yi y'à n'è tó tuntúmá bé dēnnə rə wèrhé māmyaarhe ndə wò-jààre nánzhəzhǒ, sə rəmyé y'à n'è jār lò gako. ⁴⁴Byèbé gako bə y'à zù Kristə mó y'à zhe nyi-dwii ndə dwā; bə y'à n'è ce bə kən gako dwā yó. ⁴⁵Bə y'à n'è yé bə cesé ndə bə wé ré, bə zē bə tə kən ré dēbé bə nǒ mó bə gako nē, bə pə lò gako kən ré dēbé n' zhe rə tum mú. ⁴⁶Bə y'à n'è wèrhé nyí ràdú, bə y'à n'è gùlì dwā Yi jì y kónó w wé dē gako bə ce Yi. Bə y'à n'è ké búru w bə təl dwā bə sǒ kǎlsé wé; bə y'à n'è jì bə kùjù w ndə wu-nyǒ; bə bə zwini zhe ndə dwā yé. ⁴⁷Bə y'à n'è cèrhé Yi, sə lyi bí gako y'à só be. Dē gako, Cinnə mó yà n' ná n' ce byèbé n' vwārnh mó twí bə súlì bə gùlú w ni.

Chapter 3

¹Dě rədù, Pyeere ñdó Zhā zē bə tó dwā bə la Yi jì wə, bə la Yi co; yi-kár bəl w yi-co wá. ²Bal mādù yà n ñwéné n ná lùl mo gwànà. Twéé gako, bə y'à n'è kwè mo bə twí è cí Yi jì y kónó w bwàrà y bə n'è byè bə : Bwàrà náàcéné y mó nyí ni, n má n lwəl wárese lyi bí byèbè bə n'è zwi Yi jì y w mú ni. ³N gó nɔ Pyeere ñdó Zhā bə n'è lyè bə la zú, n zē n ná n lwəl be kɔna. ⁴Pyeere ñdó Zhā bə pyirhí bə nyí mu shéshé, bə wɔ mɔ: Nyí nába! ⁵Bal mó já n zē n kwerhe n ná n nyí bi, n gə n yà n ná n búl bə wɔ kɔn bə la mɔ pɔ. ⁶Pyeere zē n wɔ mɔ: Ámyé bə sánámá ráá sàbyi-kùlì zhe à la mó pɔ yé. Sə kɔn ré dèbé à zhe mó, wɔ rəmyé à la mó pɔ: Nazarete lyi bal Yezu Kristə yil ré yilə, zē n vò. ⁷N cèlè n jè y n zə bal mó jəjí ni, n zhě mo dē. Rəmyé yó né cici, bal mó nèsé j'a k'a bə sə jàà y w náàcéné, ⁸n zē pá n zhí n nèsé yó n ná n zhəlè. N tó Pyeere ñdó Zhā ne n zù Yi jì y kónó w wa, n ná n zhəlè, n ná n fwé, n má n cèrhé Yi. ⁹Lyì-zhā bə gako nə mɔ ñdó n ná n zhəlè ñdó n má n cèrhé Yi. ¹⁰Lyì bí gə lwar bə wɔ nmyé n yà n ná n jòm Yi jì y kónó w bwàrà y bə n'è byè bə : Bwàrà náàcéné y mó nyí ni n lwəl mó, bə wun zē, ywé zē rə zhe be, kɔn ré dèbé rə wèrhé èta mó yilə. ¹¹Bal mó ká n yə Pyeere ñdó Zhā kwā né kwé yé. Kɔn jàr lyi-zhā bə dēdē. Bə dūr bə vò Pyeere ñdó Zhā sono, zónó w kóbó bə n'è byè bə: Saləmo zónó mó wé. ¹²Pyeere gə nɔ rəmyé n wɔ lyi-zhā bə ne: Esərayel lyi, byè yil kɔn ré rə wèrhé èta jàr ába? Byè yil á n'á nyí nába èta ñdə bal mó wɔ nəmyé səpwà jàn, ráá nə gə zhí Yi ni ñdó ná wun gako mó è ce n wárh èta? ¹³Lwar-na bə wɔ ná nambala bə, Abəraham ñdə Yəzake ñdə Zhakɔbe, ñdə bə dwā bə gako Yi rí rə ce rə tùntunnə Yezu zùwə y du. Wɔ ámyé cici á zɔ mɔ á pə cɔ w yé né cinə bə ne. Pyəlate yà n ná n yál n yě mo, sə á yə shéné yé. ¹⁴Á zhə mɔbó n wɔ Yi lò, n jà n bə dóo zhe mó, á zē á lwəl Pyəlate ne n vùr mɔbó n wɔ lyi-gurnə mó byənə-jù wə. ¹⁵Á ce bə gu mɔbó n ná n pə nyū mú, sə Yi k'a bwirhí mu n du cùuri wé. Nəmyé wɔ rəmyé zhən-cinnə. ¹⁶Nə zhí Yezu yil ré ne. Wɔ rəmyé è ce n pə jàn bal mó mɔbó á na, á j'á yé n pár èta mó ne. Wɔ Yezu ni zhú mú è ce bal mó n zhí á yé né èta mó nə bəsàzùlì nampúm. ¹⁷Zənà, da-byá, à yé bə ámyé ñdó á yó-cinə bə ga yəl kɔn dèbé á wèrhé Yezu ni èta mó kùr yé. ¹⁸Sə Yi tó rəmyé denne rə pyirh kɔn dèbé rə y'à tó rə nyi-zwennə bə gako denne rə byili mú. Rə byili bə kɔn wɔ nyóó bə Kristə mó mà n nwènə. ¹⁹Rəmyé ce, pyirhí-nə á wun, s'á k'a bə Yi sono, muni rə pə ába á yə-bəlwāálé súbri. ²⁰Èta, Cinnə mó mà n twí Kristə n bə n súlì á jàn. Wɔ nmyé n wɔ Zwennə mó n yà n tene á yil mó. ²¹N gwé mà n jòm Arəzana w kɔn m'e yí kɔn gako gə tú è kwerhe. Yi tó rə nyi-zennə bə denne rə byili rəmyé shāā shāā ga. ²²Muyiisi yà n wòwə: Cinnə à Yi rí mà n cír lò á wé n jirh n nyi-zwennə ñdə ámyé ta, s'á cili kɔn tèbé gako n lá ába byilu mú. ²³Lò mɔbó gako n gə yə nyi-zennə mó nmyé zòmà né zwé, bə m'a vùr mo Yi dwí rí wé bə gu. ²⁴Pyeere súlì n wɔ: Yi nyi-zwennə bə byèbè gako bə lyé, kɔn zhí Saməwə ñdó byèbè bə yəl yəl nyi-zwennə n kwā né mó gako jèrè bə zòm kɔn ré dèbé rə n'è wèrhé dwā né nyèbé wé mó yò. ²⁵Kɔn ré dèbé Yi y'à tó rə nyi-zwennə bə denne rə bwəl rə nyí wɔ ámyé ylə. Nyí á twór ñwéné dɔbré Yi zɔ ñdó á nambala bə mó mye wé. Rə zòm ñdó Abəraham rə wɔ: À b'a tó n nèmé né denne a cí bwəl lū w lyi bí gako yó wə. ²⁶Lwar-na bə è jèrè wɔ ámyé yil Yi byè rə tùntunnə mó, rə zē rə twí mu á sò, muni n cí bwəl á yó, sə n ce á mādù mādù gako pyirhí n wu n yě n tùntum-bəjəálé ne.

Chapter 4

¹Yi jì y vwi-zwálna bé ndá Yi jì y yilná bé ndá Sadəsanyebá bà ndá Pyeere ndá Zhā gwě n'è zòm ndá lyi bí. ²Bà lyima zè nà n'è yi Pyeere ndá Zhā dèdè, bà gá n'è cèrhè kàrmó lyi bí ni, bà n'è byili bà Yezu gá bwirhì mú ce cùurí mye m'a bwirhì mú yilá. ³Bà zè bà zə Pyeere ndá Zhā. Sə ce y gá y'à yilí mú ce, bà ce be byəná-jù wə, bà m'è dè cə-lár. ⁴Ndá rəmyé ga, byèbè bà cili Pyeere ndá Zhā kàrmó mó nánzhəzhǐ zù Kristə; sə bala bə y'à mù dwā ne bà y'à yú nunə mǝjǝrhe rənu. ⁵E zè nəkəkólé y yùwə, Zhwifubá yó-cíná bé ndá náncəsé, ndá Muiyisi nyá né byilná bə byè dwā Zhərazalem né, ⁶bəmyé ndá vwi-zwálna bə yé né ciná bə gako náncə y Anne, ndá Kəyifu ndá Aləsādərə, e súlí byèbè gako bà ɲwéné vwi-zwálna bə dwí rí wě, ⁷bə ce bà zə Pyeere ndá Zhā bà bà bə yé né, bà bwərh be bà wó: Mǝ lò n pǝ mó ɲwónó, ráá mǝ lò yil yil á wárh nəbwě mó? ⁸Rəmyé yó, Pyeere sú ndá Eshirhə náàcənə, zè n wó be: ⁹Nə wərhé cənə nəbwě mǝdù ni. Ámyé cǝ w yó-cíná bə ndá ámyé náncəsé zè á n'á bwərh nába zà, á la lwar n gá tó né n mǝ n wárh. ¹⁰Ámyé gako, e súlí Esərayel lyi bí gako, lwar-na pamparēē bà wó Nazarete lyi bal Yezu Kristə mó á pəpa də-jǝrhó w yó n cǝ, Yi k'a bwirhì mu n du cùuri wě mó, wó ɲmyé yil ré jàn yil bal mó mǝbó wárh n zhǐ á yé né. ¹¹Nyǐ bà kē Yi zòmè ré sébè ré wě bà wó: Wó nákuu w kǝbó jì-lurnə bə vür bà dwǐ kwā né mó, ǝ jǝrh jì y jàn nákuu wá. Wó ámyé á wó jì-lurnə bə bəmyé mó. Wó Yezu n wó nákuu wá. ¹²Wó ɲmyé dúdú n wó n mǝ n vwārh nába. Lū w púlápúlá wě, Yi yə lò dǝ lyi bí ni pə n wó n mǝ n vwārh nába yé. ¹³Pyeere ndá Zhā y'a n'è zòm ndá wu-jǝ. Bursi gǝlú w lyi bí j'a pwirí bà wó lyi byèbè bà yə sébè cèrhè yé. Rəmyé jār be, bà zè bà lwar mye, bà bà y'a n'è tó Yezu ni. ¹⁴Bə nə bal mó n wárh mó mye n zhǐ dē Pyeere ndá Zhā nyí ni. Bà k'è yə ɲwéné bà lyár bà kaka yé. ¹⁵Bə ce bà du bursi jì y wə, bà zè bà n'è zòm ndá dwā bà zhe: ¹⁶Etər nə b'a wərhé lyi bí byèbè né? Zhərazalem lyi bí gako yírhá nǝ mǝmǝ w kǝbó bà wərhé mó, ce ná wār nyə-pǝ ná la mǝ yé. ¹⁷Sə wó búlá ná m'a jì bi, ná m'è cār be, bà bək'a k'è zòm Yezu yò ndá lò gaga yé, mǝni lyi bí bək'a kwərhe bà nyèè yò w kǝbó kádò yé. ¹⁸Bə zè bà k'a byè be, bà pə be nyí, bà bək'a k'è zòm, ráá bà cèrhè lyi bí ni Yezu yil ré shò-kwā né yé. ¹⁹Pyeere ndá Zhā wó be: È gə wó Yi yil mó, ámye téré-na á nyí, wó ámyé nyí ni ná mǝ sə ná shənə, ráá wó Yi nyí ni? ²⁰È gə wó námyeé yilə, ná wār ná b'a yě kǝn dèbè ná yírhá nǝwa, ná zhǎ j'a nyèè mó byilu mú ni yé. ²¹Bursi gǝlú lyi bí yə kaka ne rə b'a ce bà pə be cǝrhò-tum yé. Bà k'è jì bi búlá, bà zè bà yě be, bà lyi bí y'a n'è cèrhé Yi, kǝn dèbè rə wərhé mó yilə. ²²Bal mó mǝbó bà wárh èta mó, yà n du byinə shá-əna, s'e yál kǝ-jārma lyi bí yilə. ²³Bə gá yě Pyeere ndá Zhā ne kwā né, bà shár, bà vò bà tó-dwā bə sono, bà byili bi nyí rí tǝbè Yi jì y vwi-zwálna bə yé né ciná bə ndá náncəsé pǝ be mó. ²⁴Bə tó-dwā bə gá nyèè rəmyé, bà gako mù dwā ne bà n'è lwəl Yi bà zhe: Cinnə, ɲmyé n wərhé dē ndá cə y ndá mwǎ y ndá wě ré tǝbè gako rə ɲwéné rə wě mó, ²⁵wó ɲmyé n tó Eshirhə náàcənə dənne n ce ná nǝmbal Dəvyidi, n wó n tuntunnə mó, zòm n wó: Byè yil lū w tənəsé lyi bí n'è ɲwónǝwǝ? Byè yil bà n'è búl búlə nyèbè nà bà kùr zhe? ²⁶Lū w pyǎ bə gako zè bà wərhé nyí rǝdù, bà la m'e bú ndá Cinnə mó ndá mǝbó n cǝr mó. ²⁷Zhən ga, Erǝdē ndá Pyəlate, e súlí lū w tənəsé dwā bə lyi bí, ndá Esərayel lyi bí gako wərhé nyí rǝdù cǝ w kǝbó wě bà m'e bú ndá n tuntunnə nántwǝ Yezu, mǝbó n cǝr mó. ²⁸Bə wərhé èta, bà m'e pyirh kǝn dèbè n yà n kó n cǝ shāā ga ndá n jàn ré, ndá n gá ná n yǎ né mó. ²⁹Cinnə, nyí bà gá n'è wərhé námyé byèbè ná wó n tuntunnə bə né èlāsē. Sē nába ná bwəl n zòmè ré ndá wu-jǝ. ³⁰Cèlè n jē ná yó, n ce ná wárh nəbwànə, sə ná wərhé mǝmyaarhe ndá wò-jàāre, n tuntunnə nántwǝ Yezu mú yil yilə. ³¹Bə gá lwəl Yi bà zhè, jàà y kèbè bà y'a ɲwéné è wě mó j'a zhǐzhǐ. Bà gako j'a sú ndá Eshirhə náàcənə, bà zè bà n'è bwəl Yi zòmè ré ndá wu-jǝ. ³²Lyi bí byèbè gako bà y'a zù Kristə mó wun ní y'a wó rǝdù. Bà búlə né mye y'a wó rǝdù. Mǝdù ga y'a tá n wəl bà ɲmyé kǝn ré wó n dúdú n cǝ yé. Rə y'a wó bà gako nyǎn. ³³Tuntúmá bə y'a n'è byili zhən Cinnə mó bürhù mú shò-kwā né ndá jàn nánfǝlǝ. Sə Yi y'a n'è cǝ bwəl bà gako yó dēdē. ³⁴Bəmyé mǝdù ga yà n tá n mwiri kǝn dèbè n zhe rə tum yé, bà byèbè gako bà y'a zhe cərh ndá kǝlse mó y'a n'è yè se, bà zə sà wársé bà bà, ³⁵bə pə se tuntúmá bə ne, bà tə bà pə lò gako ne shèbè n zhe sà tum mú. ³⁶Lò mǝdù mye yà n ɲwéné bà wě n yil Zhozefu, n yà n wó Levyi dwí rí lò, n shí Shipiri. Tuntúmá y'a cǝ n yi-lyéré bà Barnabaase: Rə kùr wó: Cícinnə. ³⁷N yà n zhe cə. N kwè y n yè, n zə è wársé n bə n pə tuntúmá bə ne.

Chapter 5

¹Bal màdù yà ní ñwéné bà n'è byè bà Ananyaase, ñdá ní kě Safəra. Ní yà ní zhe ce. Nímyè ñdá ní kě mó zè bà zòm nyí rə̀dù n mə n yè yə. ²N bòn è wársé n cí, n zè n zə sà kùr ré n vò n pə tùntúmá bé ne, sə ní kě mó mye yà ní yè. ³Pyēere bwərh mò n wò: «Ananyaase, bàkón yil n yě Shə́tana zù n wé, e ce ní bòn ce y wársé kàkàlā y ní cí, n zè ní gò koma ní pə Eshirhə náàcèné ne? ⁴Ñ yàl bà n ce y y'á wó ñmyé nyá nà? N gá ká yè y mó, è wársé dà ñmyé n cí si nà? N yà n wó n zə se n wèrhé ñdà n gá ná n yál né. È nà zè wó etər n téré né n wé ní má twí èta mó? Lwar b'è dà numbyíni ní n gòm koma bé ní pə yé. Wó Yi ní n gòm ní pa.» ⁵Ananyaase gá nyèè zòmà né nàmyé, n tu té n cí. Sə ywé nánfóló zə lyi bí byèbè gakò bà nyèè yò w òmyé mó. ⁶Ébwá-dálá bà bə kwè mò bə pyípyíli ñdá gónò bə vò bə ce. ⁷Kon dene ñdà lùr rə̀tò ta, ní kě mó mye bà. Sə ní yà ní yàl kon ré dèbè rə̀ wèrhé mó yé. ⁸Pyēere bwərh mò n wò: «Wó á ce y á yè mó wársé ga èta?» Kě mó wò: «Wó sà ga.» ⁹Pyēere zè n wò mò: «Etər á téré né á wé, á m'á wèrhé nyí rə̀dù á pyà Cinu Eshirhə y nyí? Lwar bà lyi bí byèbè bà kwè n byal mó bə vò e ce mó zhí bwərà y nyí ní. Bà m'a kwè ñmye bə vò bə ce.» ¹⁰N já n tu Pyēere yé né rə̀myé yi ní cici n cí. Ébwá-dálá bé zù kélé wa, bə pwíri ní cùwə, bə kwè mò bə vò bə ce ní byal mó nyí ní. ¹¹Ywé nánfóló zə Kristə-lyi gúlú w ñdá byèbè gakò bà nyèè yò w òmyé mó. ¹²Tùntúmá bé y'á n'è wèrhé màmyaarhe ñdá wò-jààrè nánzhəzhó lyi bí wé. Sə byèbè bà y'á zù Kristə mó gakò y'á n'è gúlú dwā Yi jì y kónó w wé, Saləmə zónó w wa. ¹³Lò dō yà ní kwàl bà wé ní ná ní zwi ní yé, sə lyi bí gakò y'á n'è cèrhé be dèdè. ¹⁴Bala ñdá kana nánzhəzhó y'á n'è zwi Cinna mú bà súli bí. ¹⁵Lyi y'á n'è zə nə̀bwànà bà twí bà cí sòmsé vò nè pala ñdá pyə̀ndè wé, muni Pyēere gə́ tú ní ná ní lyé, sə ní səsə̀yúlú w mye cici círhí bà jàlā. ¹⁶Lyi nánzhəzhó y'á n'è zə nə̀bwànà ñdá lyi byèbè nəcísi nammə̀lwə̀lse zhe, bà m'è shí ceme né nyèbè nà bwəl ñdá Zhə̀rə̀zaleṃ mó mye wé bà twí, sə bà gakò y'á n'è wárhá. ¹⁷Yi jì y wvī-zwə̀lnə́ bé yé né ciná bé gakò náncə y ñdá ní kwā-lyi Sadə̀sə̀nyebá gakò zè tùntúmá bé yó, bà n'è dūr bà bwé. ¹⁸Bə ce bə zə be lyi bí gakò yírh w bə ce byə̀nə́-jù wə. ¹⁹Sə ce y gá tú e yil, Cinna mú málə́ka bà e pul byə̀nə́-jì y bwə̀lélé, e ce tùntúmá bé du pwé nè, e wò be: ²⁰«Zhə̀l-nə́ Yi jì y kónó w wé, á bwəl nyí mə́ t'á la zhú zòmà né á byili lyi bí ní.» ²¹Bə zwé nyí, bə zè nəkəkólé shā́ shā́ bə vò bə n'è cèrhé kə̀rmò Yi jì y kónó w wa. Wvī-zwə̀lnə́ bé yé né ciná bé gakò náncə y ñdá ní kwā-lyi bí ce bə byè cə́ w náncəsé gakò dwā yó, bə jòm bà bursí gúlú w nánfóló wá. Bə zè bə pə nyí bà bə zhə́l bə vùr tùntúmá bé byə̀nə́-jù w bə m'e bà. ²³Sə lyi bí byèbè bà twí mú gá yú byə̀nə́-jì y wə, bə pwíri tùntúmá bé tənə́ yé. Bə k'a kwé bə vò bursí gúlú w lyi bí yé né, bə wò: ²²«Ná yú ná nə́ byèbè bà n'è yili byə̀nə́-jì y ní mú bà jè è nyí ní. Ná pwíri bwə̀lélé gakò sàáse náàcèné. Sə ná gá pul bwə̀lélé, ná pwíri lò lò tənə́ byə̀nə́-jù w yé.» ²⁴Yi jì y yilnə́ bé yé né cábal mó, ñdá wvī-zwə̀lnə́ bé yé né ciná bé gá nyèè bà tùntúmá bé tənə́, rə́ jàr bə́ dèdè; bə zè bà n'è téré yò w gá la né yál. ²⁵Lò zè n bə n wò be: «Nyí-nə́ lyi bí byèbè á y'á co byə̀nə́-jù w mú bà ñwéné Yi jì y kónó w wé bà n'è cèrhé kə̀rmò lyi bí ní!» ²⁶Yi jì y yilnə́ bé yé né cábal mó ñdá ní kwā-lyi bí zè rə̀myé yó cici, bə vò bə zə tùntúmá bé bə k'a m'e bà. Bə gá y'á n'è dūr ywé bà lyi bí b'a zə nəkulə́ bə́ dul be mó ce, bə yə́ tùntúmá bé jàn wèrhé yé. ²⁷Bə gá zə be bə bə bursí gúlú w lyi bí yé né bə zhé, wvī-zwə̀lnə́ bé yé né ciná bé gakò náncə y bwə̀rh bə́ n wò: ²⁸«Nə́ y'á pə́ ába nyí b'á gə́ la á kə̀rmò wòrhó, s'á bə́k'á k'á byè bal mó móbó yil ré yé. Á zè á cē, á zə á kə̀rmò mə̀myé mó á sú Zhə̀rə̀zaleṃ púlápúlá, á zè á n'á yál á cí ní cu mú yò w námyé yó wə!» ²⁹Pyēere ñdá tùntúmá bé dwā bé wò: «Wó Yi nyí ní ná mə́ sə́ ná shéné né, sə́ è dà numbyínsi nyí ní yé. ³⁰Wó ámyé á pə́pa Yezu mú dà-jə́rhó yó á gu, sə́ ná nambala bé Yi rí bwirhí mù, ³¹rə́ zhé ní yó dè ní jè rə́ jə́jì ní Arə́zana wa, rə́ ce ní wó pyó ñdá Zwennə́, muni ga Esə́rayel lyi bí pyirhí bà wun bə́ nə́ bə́ yə́-bə́lwə́álé súbri. ³²Nə́myé wó rə̀myé gakò zhən-cínnə́, nə́myé ñdá Eshirhə náàcèné y Yi pə́ byèbè bà n'è shéné rə́ nyí ní mú ní mú.» ³³Bursí gúlú w lyi bí gá nyèè zòmà né nàmyé, bə́ lyimə́ zè, bə́ zè bà n'è pyà tùntúmá bé gu. ³⁴Bursí gúlú w lò màdù ní yà ní yil Gamalə́yə́, ní yà ní wó Farezhé, n já ní yà ní wó Muiyisi nyé né byilnə́, lyi bí gakò y'á n'è nyàm mə́; ímyé mó zè n zhí dè, n wò bə́ bə́ ce tùntúmá bé du pwé nè námpólé. ³⁵N zè n wò bursí gúlú w lyi bí ní: «Esə́rayel lyi, dè-na á cin ñdá kon dèbè á n'á yál á wèrhé lyi bí byèbè ne mó. ³⁶Á cici yé bə́ bal màdù yà ní fwí té kon gwé bə́ nye yé, ní yà ní yil Teda; ní yà ní zhe bə́ ímyé wó lyi-fóló. Sə́ bə́ gu mu. Lyi y'á yú ñdə́ zwā́-àna ta bə́ n'è tó mo, sə́ lyi bí bə́myé mó gakò làà dwā ne. Bə́ k'è t'á zòm ní yò yé. ³⁷Rə̀myé kwā́ né, gál mó yi ní, wó Gə́lile lyi bal Zhidə́, ímye zè n wvī lyi nánzhəzhó bə́ n'è tó mo; sə́ bə́ gu ímye. Lyi bí byèbè bà y'á n'è tó mo mó gakò làà dwā ne. ³⁸Nyí-nə́ kon ré dèbè á n'á yál a byili ába èlāsé mó: á bə́k'á ce á cin byèbè èta mó yò w wé yé. Yé-nə́ bə́ vò, bə́ tum rí ñdá bə́ tùntwə́ð né gá wó numbyínə́ nyəná, sə́ nyí nà́ t'á la zhú yé. ³⁹Sə́ nə́ gə́ wó Yi nyəná, sə́ nyí á wà́r nḗ á la cə́r yé. Rə̀myé ce, dè-na á cinə́, á bə́k'á jirh Yi zwə́ yé.» Sə́ bursí gúlú w lyi bí shéné tḗbḗ ní byili mú. ⁴⁰Bə́ zè bə́ k'a byè tùntúmá bé, bə́ ce bə́ m'a bə́, bə́ pə́ be nyí, bə́ bə́ bə́k'a k'e zòm Yezu yò kádò yé. Bə́ zè bə́ dwí bí. ⁴¹Tùntúmá bé zhír bursí gúlú w lyi bí yé né ñdá wu-nyé, bə́ Yi ce bə́ mə́ sə́ bə́ nwènè bə́, bə́ fulsi bí Yezu yil ré yilə́. ⁴²Sə́ bə́ y'á cə̀lèlè bə́ n'è bwəl yò-ècò́nò nyí rí dè gakò Yi jì y kónó w wa, ñdá kálsé wé, bə́ m'è byili bà́ wó Yezu ní wó Kristə́ mó.

Chapter 6

¹Dwā né nàmyé wé Kristə kwā-lyi bí yó w y'à n'è súlí. Bə zě bə gə n'è təl kùjú w dē gakó, Zhwífubá byèbé bə n'è zòm Ebərə mó n'è swé byèbé bə n'è zòm gərəké mó ejənə bé yò. Rəmyé ce bə zě bə n'è ɲwúnɲwùní.²Rəmyé ce, Tùntú má bé zě bə byè Yezu kwā-lyi bí nánjəjóló dwā yó bə wɔ be : «Kən bə mǎ sə nàmyé yě Yi zòmà ré bwəl ne nək'á n'è təl kùjú yé. ³Rəmyé ce, da-byǎ, cır-nə nunə bwəlpýè byèbé bə n'è zòm bə yil náàcənə, bə zhe surhə, bə sú ndá Eshirhə náàcənə, ná pə be tum rí rəmyé, ⁴sə nàmyé zhílí ndá Yi-co w ndá Yi zòmè ré bwəl tum rí. ⁵Lyì bí gakó shənə zòmè ré tēbé tùntú má bé byili mú ; rəmyé yó, bə zě bə cır Ecēē, ń wó lò mòbó ń zhí Yi ní, ń sú ndá Eshirhə náàcənə, ndá Shilipu, ndá Pərəkɔrɛ, ndá Nəkanɔɔrɛ, ndá Təmɔ, ndá Nəkwəə, Ancɔɔsɛ lyi bal ń yà ń zù Zhwífubá Yi-sómá yá. ⁶Bə zě bə zhə be bə bə tùntú má bé sono, bə ce Yi bə yilə, bə zě bə cı jèrh bə yó. ⁷Rəmyé yi ní, dē gakó Yi zòmè ré j'á rə n'è yí jààsé gakó wə. Yezu kwā-lyi zě bə n'è súlí dēdē Zhərəzalem né, vwǐ-zwəlnə nánjəjóló shənə bə zwē nyí bə zù Kristə. ⁸Yi y'à cı bwəl Ecēē yó rə pɔ jàn nánfɔlò, ń ná wèrhé màmýaarhə ndá wò-jààrɛ dwí rí wé. ⁹Rəmyé yó né, Zhwífubá dwā-gúlú w lyi jàlà byèbé bə n'è wəl bə bə nɔ bə cın-cínú, bə shí Shərenə ndá Alesādəri, e súlí lyi byèbé bə shí Shilisi ndá Azhi tənəsé w mó bə n'è mà nyə-pɔ ndá mo. ¹⁰Eshirhə náàcənə gə y'à n'è pə mɔ surhə ń mó ń zòm mó ce, ń yà ń ná ń zòm ń ji bi tē. ¹¹Bə zě bə kɔ lyi. Lyi bí bəmyé mó wɔ: Ná nyèè ń nyú w ń ná ń tùrh Muiyisi ndá Yi ga. ¹²Cɔ w lyi bí ndá náncəsé ndá Muiyisi nyə né byilnə bé lyimə zě, bə zə mɔ bə m'e vò bursí gúlú w nánfɔlò w lyi bí yé né, ¹³bə ce lyi dwā mye yí bə n'è gòm kɔma bə ce ń nyí ni bə zhe: Bal mó mòbó já ń ná ń fulsi Yi jì y ndá Muiyisi nyə né ga. ¹⁴Ná nyèè ń nyú w ń zòm bə Nazarete lyi bal Yezu mà n wǔr Yi jì y n jà n lyér lùl-epwírí y nyə né nyèbé Muiyisi byili nába mó. ¹⁵Rəmyé yó, bursí gúlú w lyi bí gakó kwě bə n'è nyí mu shéshé, bə pwírí ń yé y nyè ndə máléka yé ta.

Chapter 7

¹Yi jì y vwi-zwálnə bé yé né ciná bé gakó nánce y zè e bwèrh mò e wò: «Cà y kèbé bà n'è ce n'nyí ní mú gakó wó zhèná?» ²Ecēē wò: «À dabá ñdá à da-byă, cili-nə kən dèbé à la ába byilu. Zùwó cǎbal Yi byili ní cìn ná nambal Abərahām nē, ñdá ní yà ní ŋwéné Mezopotāmyi ní, fòró n zè n vò n jòm Arā nē. ³Yi y'à wò mò: «Zhīr ní yě ñ da-dō wá, ñdá ñ dwí lyi bí ní, n vò cǔ w kǒbó à la mó byilu mú wé.» ⁴N shéné n zhīr Kaləde lyi bí cǔ w wa, n vò n jòm Arā nē. N da gá cùwə, rəmyé kwā né, Yi ce n zhīr Arā nē n bə n jòm cǔ w kǒbó á ŋwéné ò wé zà zà mó wa. ⁵Sə Yi yə mó jàà pə cǔ w òmyé wé bá nāmpólé mye cici yé, sə rə bwəl mo nyí bə rə b'a pǔ cǔ w òmyé púlápúlá n ciní. Bá ní gə tú ní cù ní téné mye, ní byă b'a ciní wə. E jà rəmyé yó, ñdá ní yà ní gwě bə bəsǒbwélé zhe yé. ⁶Rə wò mò: «N nēmé né b'a jòm cǔ kǒbó ò dà bəmyé nyǎ wé, bə jīrh yómá gàà mó. Lyi m'a nwènə bə byinə zwǎ-àna.» ⁷Yi súlí rə wò: «À b'a ká cǔ w kǒbó ò lyi bí la zə ñ nēmé né bə wèrhé yómá mó bursi, a pə w ò còrhò-tum. Sə rəmyé kwā né, ñ nēmé né b'a k'a zhīr gàà, bə b'e cèrhé ne nyónn.» ⁸«Rəmyé yó, Yi zǒ dǒbré ñdá Abərahām. Rə pǔ nyí bə ní góm ní byă bé, e yə dǒbré rəmyé myǒrhə. Abərahām zè n lù ní byí Yəzake, n gǒ mò ní dwā lyele yùwə. Yəzake lù ní byí Zhakǒbē, n gǒ mò. Zhakǒbē lù ní byă bé shí ñdá bəlye y bə wó ná nambala bé mó, n gǒ bə. ⁹Nə nambala bé dūr bə nyé Zhofefu bwě, bə zə mǒ bə yé. Byébé bə yé mò mó zə mǒ bə vò Ezhibtí yómde jè, sə Yi y'à ŋwéné ñdá mǒ, ¹⁰rə zwē mo ní nǒn w wé, rə ce n sú Ezhibtí pyǎ Faraǎ yírh, rə pǔ surhə ní mǎ ní zǒm ñdá mǒ. Faraǎ pǔ pyélé, ní ná ní nyí Ezhibtí púlápúlá ñdá ímyé Faraǎ cici kélé y ga yò. ¹¹Sə nǒrh nánfǒl tú mǎ tu Ezhibtí ñdá Kanǎā tənésé púlápúlá wé. Kən y'à zum dǎdǎ, ná nambala bé y'à k'è yír kaka bə n'è jí yé. ¹²Zhakǒbē zè n nyèè bə jǐjǐ ŋwéné Ezhibtí ní, n zè n twí ná nambala bé gàà. ¹³Rəmyé kwā né, n ká n twí bì kádò. Zhofefu zè n byili ní pár ní zhəm-má bé nē. Pyǎ Faraǎ zè n lwar Zhofefu dwí rí párá. ¹⁴Zhofefu ce bə zə ní da ñdá ní byă bé púlápúlá bə m'e bà, sə bə gakó y'à wó shə-shǎlpyé ñdá bənu. ¹⁵Zhakǒbē zè n bə Ezhibtí. Wó gàà ní cù ní. Nə nambala bé mye wó gàà bə cù ní. ¹⁶Sə bə zǒ bə b'a k'a m'e vò Shəkem, bə ce bə bǒl mó mǒbó Abərahām yà ní yé ñdá wǎrse Amǒrre byă bé sǒ mó wé. ¹⁷Sə Yi nyí rí rə y'à bwəl Abərahām nē mó pyírh mó yi gá tú e bwəlse, ná dwí rí púl dǎdǎ Ezhibtí ní. ¹⁸Rəmyé kwā né, lò dǒ tú n jīrh Ezhibtí pyǎ, sə ímyé mó yə Zhofefu pár lwar yé. ¹⁹N myini ná dwí rí, n nwènə ná nambala bé. N yà ní ná ní nyéè bə ní ce bə pwá bə byi-shěmsé bə dwí, muni ga sə bək'a yə né yé. ²⁰Wó rəmyé yi ní bə lùl Muiyisi. N yà ní wó ébó, Yi y'à só mo, sə ní ná kən mò ní da sǒ kélé w cǎnsə sǎtò. ²¹Rəmyé kwā né, bə kwè mò bə vò e dwí, sə pyǎ Faraǎ bəkó nǒ mǒ n kwè, n vò n kǒ ñdá ní cici byí ta. ²²N lwar Ezhibtí lyi bí tumə né gakó yé-shò, n jīrh lyi-fǒl ní zǒmà né ñdá ní tumə né gakó wé. ²³«Muiyisi gá tú n yí byinə shə-èna, dǎ rǎdù, n zè n jòm té, n bǔ bə ní mǎ n nyí ní da-byă bé yò. ²⁴N zè n nə Ezhibtí lò mǎdù ní ná ní nwènə Esərayel lò, n sē Esərayel lò mó nē, sə ní gu Ezhibtí lò mó. ²⁵N yà ní ná ní bǔl bə Esərayel lyi bí m'a tó rəmyé denne bə lwar bə Yi n'è yǎl rə tó ní denne rə vwǎrh bə, sə bə yə lwar yé. ²⁶È zè nǎkǒkólé y yùwə, ní nǒ Esərayel lyi bəlye bəmye n'è bwí dwā. N zè ní la bə pǒr, sə bə nyèè dwā zǒmà kùrə. N wó bə: «À lyi, nyinə ámyé wó da-byă wé, wó byé yil á zè á n'á bwí dwā?» ²⁷Sə mǒbó ní yà ní ná ní nwènə ní dǒ mó mó cǐrh Muiyisi n ce kwā né, n wó: «Mǒ ní pǒ mó nyí bə ñ yál ná pyǎ ní ká ná bursi?» ²⁸N ná ní yál ní gu àmye ñdá ñ gá gu Ezhibtí lò mó dǎlànə né?» ²⁹Muiyisi gá nyèè rəmyé, n dūr n vò cǔ òdù bə n'è byé bə Majá. N jòm gàà n lù byă bəlye. ³⁰«È byinə shə-èna yó, mǎléka b'e zhì sǒlò wé gǒ-elū èpòlò w wə, Sənyai pyǎ w səta, e lyi mu. E jà myin y'à zhe sǒlò w wé. ³¹Muiyisi gá nǒ rəmyé, ní wu zè, n twé n bwəlse ní la nyǎ, sə ní nyèè Cinnə mú cǎl rə wò mò: ³²«À wó ñ nambala bé Abərahām ñdá Yəzake ñdá Zhakǒbē Yi.» Ywé zè rə zhe Muiyisi ní ná ní kəkə, ní ká ní kwəl sə n nyí gàà yé. ³³Cinnə mú wó mò: «Vūr ñ nǎcilə né, bə jàà y kèbé ñ zhì è wé mó wó àmyé jàà. ³⁴Zhəná, à nǎ à dwí rí nǒn w rə n'è nwènə Ezhibtí ní mú. À nyé rə wówóló mó, sə à só té à la rə zǒ. Èlǎsé à la mó tú Ezhibtí ní.» ³⁵Wó Muiyisi mú mǒbó Esərayel lyi bí y'à zhǎ, bə wó: «Wó mǒ lò ní pǒ mó nyí bə ñ yál ná pyǎ ní ká ná bursi?» Wó ímyé mó cici Yi tó mǎléka y è tú e zhì sǒlò w wé e lyi mu mú denne rə zwé bə. ³⁶Wó ímyé ní vūr Esərayel lyi bí Ezhibtí ní. N wèrhé mǎmyaarhe ñdá wò-jààré Ezhibtí ní, ñdá mwá y nánshǒ w wé, ñdá gǒ-elū èpòlò w wə, byinə shə-èna wé. ³⁷Wó ímyé mó gwě ní wò Esərayel lyi bí ní: «Yi b'a cǐr lò mǎdù á wé n jīrh rə nyi-zwennə ñdá àmyé ta.» ³⁸Esərayel lyi bí gá y'à zhǐ dwā yó gǒ-elū èpòlò w wé yi ní, ní yà ní tó ní ŋwéné. Wó ímyé denne mǎléka y tó né e zǒm ñdá né nambala bé Sənyai pyǎ w yó. Wó èta ní tó né n mǎ n zwé Yi zǒmà né nà n'è pə nyǎ mú n byili nába. ³⁹«Sə ná nambala bé y'à cē, bə k'è t'á yǎl bə zwé ní nyí rí yé. Bə k'á n'è yǎl bə kwé bə vò Ezhibtí. ⁴⁰Bə zè bə wó Arǎ nē: «Zwǐrhì wé rə yə ñdá yə ta rə tó ná yé, bə Muiyisi mú mǒbó ní ce ná shér Ezhibtí ní mú, ná yəl ní gá tó mǎgǎ yé.» ⁴¹Bə zè bə zə sánámá bə zwǐrhì ku ñdá nǔ-bwələ ta, bə m'e wèrhé bə yi, bə zwəl vwi bə pə rə. Bə zè bə fùù ñdá wu-nyǎ, kən dé dèbé bə cici wèrhé ñdá bə jèrh mó yilə. ⁴²Yi zè rə pyírhì rə kwā rə m'e zǎ bə, rə yé bə bə n'è cèrhé cǎmǎsǒsé sə ŋwéné dǎ yi w mú. Bə kē Yi nyi-zwennə bé sébé ré wé bə wó: «Esərayel lyi, á pansé ñd'á vwámá né á y'à m'a zwəl vwǎ né gǒ-elū èpòlò w wé byinə né shə-èna y wé mó, wó àmyé nē á y'à n'á zwəl nē á pə nà? È dà àmyé nē yé. ⁴³Wó yi rí bə y'à n'è byé bə Mǎlǒke mó nē á zwəl vwǎ né á pa. Wó rəmyé kòrhó w á y'à n'á zhǐ. Á y'à n'á zhǐ á yi rí á n'á byé bə Erǎfā mó mye cǎmǎsǒwá yá. Rəmyé gakó wó wé á zwǐrhì á n'á wùlì té rə yé né. Rəmyé ce, á b'a ce lyi zə ába bə vò jàà kèbé è nyé du Babyəlǒne mó wé. ⁴⁴Nə nambala bé y'à pú kòrhó gǒ-elū èpòlò w wə. Muiyisi yà ní ce bə pú w ñdá Yi gá y'à byili mu ní. Yi dǒbré kùlkó w ŋwéné ò wé.

⁴⁵Ná nàmbala bé kwā né, wó bà byǎ bé ne bà yě kòrhó w òmyé ne bà pa, Zhazwe yà bà yé né, bà zà w bà vò cò w kòbó Yi y'á bwəl be ò nyí mú wé. Sə Yi jì cò w òmyé mó lyì bí, rà zwē bà cò w rà pə ná nàmbala bé ne. Kòrhó w mē gāà kən m'e yí Dəvyidi pyèlè ré jú. ⁴⁶Dəvyidi yà n sú Yi yírh. N zē n lwəl lè sómá n la jàà lú n pə Zhakɔɔbe Yi rí ní, ⁴⁷sə wó Saləmə n tú n lù jì n pə re. ⁴⁸E jà Yi dē cábal mó tá n zwi jì kèbé numbyínsi lù ndə bà jèrh mó wé yé. ⁴⁹Rà tó rà nyi-zwennə mādù denne rà wò: «Dē yi rí wó à dāgwǎ, cə y wó à nərɥ cú jàà. Jì dwí tē á wó á la lú á pē? Wó jàà kē è b'a yà à jòmá jàà?» ⁵⁰È dà àmyé à wèrhé ràmyé gakó ndə à nà?» ⁵¹Ecē zē n súlì n wó bursí gúlú w lyì bí ní: «Á wó yó-kùùlì ciná. Á bà shē Yi zòmē ré cilu s'á zwē nyí yé. Twéé gakó á n'á cē Eshirhə náàcənē nyí ní ndə á nàmbala bé ta. ⁵²Yi nyi-zwennə mādù ga tēné á nàmbala bé yà nwènē yé. Bà gaga mó gu byèbé bà y'á dāmǎ bà n'è bwəl wu-cángá cábal mó twírí y yò mó. Èlāsē, wó wu-cángá cábal mó nmyē á myìni á gu. ⁵³Yi tó málékabá denne rà byili ába rà nyó né, sə á yà ne zwē yé.» ⁵⁴Bursí gúlú w lyì bí gá nyèè ràmyé, bà lyimə zē ndə Ecē, bà zē bà n'è pupwiri tē bà m'è dóm bà yáló dwā ne. ⁵⁵Ecē yà n sú ndə Eshirhə náàcənē, n kwě n la dē nyū, n nə Yi zùwó y ndə Yezu n zhǐ rà jǎjǐ ní. Ecē bya n wó: ⁵⁶«Nyí-nə à nə dē yi rí rà pul, sə à nə Numbyíni Byí n zhǐ Yi jǎjǐ ní.» ⁵⁷Bə shǐ bà zhǎ, bà zē bà búbwéé, bà tó dwā bà dūr bà cí jē n yó, ⁵⁸bə zə mɔ bə du cò w wa, bà zē bà zə nákulə bə dul mo bə jì tē. Sə byèbé bà dul mo mó y'á vùr bà gándé bà cí tē ébó-dǎl mādù nyí ní, n yíl Swə. ⁵⁹Bə gá y'á n'è dul nákulə né yi ní, Ecē yà n ná n lwəl Yi n zhe: «Cinu Yezu, zwē à ywǎl y Arəzana wa.» ⁶⁰N zē n tu n nàdwónó yó, n bya n wó: «Cinu, bàká nyí lwele ré tēbé bà n'è wèrhé èta mó ndə yò ta yé.» N gá zòm ràmyé, n shíshìrhə né j'á gu.

Chapter 8

¹Kon zhi dē ré rəmyé yùwà, bə j'a zē bə ji kùr bə n'è nwènè Zhərazalem Kristə-lyi gùlú w dēdē. Kristə-lyi bí gakó dūr bə làà dwā ne bə vò Zhide ndá Samare tənèsé wé; è gə dà tùntúmá bé dúdú bə mē. ²Lyì byèbé bə wó Yi lyì mú jàlà kùrh Ecēē ne dēdē, bə zē bə kwè mò bə vò bə ce. ³Sə è gə wó Swəə myé yilə, ní yà ní ná ní pyà Kristə-lyi gùlú w cō ndá ní wu gakó. Ní ná ní tó kálsé wé ní pwà bala ndá kana byèbé bə wó Kristə-lyi mú ní pə bə ce byənə-jù wə. ⁴Kristə-lyi bí byèbé bə y'a dūr bə làà dwā ne mó zē bə n'è zhəl jààsé gakó w bə bwəl yò-ècònò nyí ri. ⁵Shilipu myé yà ní zhəl Samare cə-fǎl w wa, ní ná ní bwəl Kristə yò-ècònò nyí ri ní byili lyì bí ní. ⁶Lyì bí gə nyèè bə n'è zòm màmyaárhé tèbé ní ná ní wèrhé mó yò, bə cìcì yírhá j'a n'è ne re mó ce, bə y'a n'è twí dwā yó nánzhəzhǎ, sə bə y'a n'è cili ní zòmà né náàcènè. ⁷Nəcǐlsí námməlwálsé y'a n'è búbwéé nyí sà dwi lyì nánzhəzhǎ wé. Gwànse ndá lyì byèbé bə n'è twi cə y'a n'è wárhá. ⁸Sə wu-nyǎ nánfǎl y'a ŋwéné cə w òmyé wé zhən zhənà. ⁹Bal mədù yà ní jèrè ní ŋwéné cə w òmyé wé ní yil Shəmə. Ní yà ní ná ní wèrhé jə-myaárhé rə jàr Samare lyì bí, sə ní yà ní zhe bə nímyé zhe jàn. ¹⁰Lyì bí gakó, bəśóná ndá nāncərh, y'a n'è cili ní zòmà né náàcènè, sə bə y'a n'è wəl bə Yi jàn ré ŋwéné ndá mə, jàn rə tèbé bə n'è byè bə: Jàn nánfǎl w mó. ¹¹Ní gə yà ní ŋwéné gəà ní ná ní jàr lyì bí ndá jə-myaárhé èta mó kon dene mó ce, bə y'a n'è cili ní zòmà né náàcènè. ¹²Sə Shilipu gə tú n bwəl Yezu Kristə yil ré ndá Yi pèlè ré yò n byili bí mú, bala bé ndá kana bé ga zù Kristə, bə mólé be ně wa. ¹³Shəmə mye cìcì mú zwé nyí bə mólé mə ně wa, n já n zē ní ŋwéné ndá Shilipu twéé gakó, sə màmyaárhé ndá wə-jààré tèbé ní yà ní ná ní ne Shilipu wèrhé mó y'a n'è jàr mə dēdē. ¹⁴Tùntúmá bé byèbé bə y'a ŋwéné Zhərazalem né mó gə nyèè bə Samare lyì bí zwé Yi zòmè ré, bə zē bə twí Pyeere ndá Zhā bə sǎ. ¹⁵Pyeere ndá Zhā gə yú Samare, bə lwəl Yi byèbé bə zù Kristə mó yilə, muni Eshirhə náàcènè só bə yó, ¹⁶bə wó Cǐnnə Yezu yil ré dúdú bə y'a m'e mólé be ně wa, sə Eshirhə náàcènè y'a gwé yə bəmyé mədù ga yó swé yé. ¹⁷Pyeere ndá Zhā zē bə cǐ jèrh bə yó. Eshirhə náàcènè zē e só bə yó. ¹⁸Shəmə gə pwíri Eshirhə náàcènè tó tùntúmá denne e só byèbé bə zù Kristə mó yó, n vùr wárese ní ná ní pə be, ¹⁹n wó: Zwé-nə s'a pə ŋwónó w òmyé àmye ne, muni ga lò mǎbó àmye gə cǐ jè ní yó, sə Eshirhə náàcènè só ní yó. ²⁰Pyeere zē n wó mə: Yi m'a cə ñmyé ndá n wársé ga, n gə n búl bə Yi paánsé wǎ sà yé mó yilə. ²¹Ní twár tənè yò w kǎbó wé yé; n bə cəl zhe ò wé mye yé, bə n wu dà cángá Yi yé né yé. ²²Rəmye ce, pyírhí n wu, ní lwəl Cǐnnə mó ne. Dəga, ní mà n pǎ n búlà námməlwálsé sǔbri, ²³b'a pwíri lwele ré wǎrhó shil sú n wu wá, n jǐrh rə yóm. ²⁴Shəmə zē n wó Pyeere ndá Zhā ne: Ámyé cìcì lwəl-nə Yi à yilə, muni tèbé á n'a byili èta mó rədù ga bək'a zə ne yé. ²⁵Sə Pyeere ndá Zhā bwəl Cǐnnə mó zòmè ré bə byili lyì bí ní. Rəmyé kwā né, bə k'a kwé bə la Zhərazalem, sə bə y'a n'è bwəl yò-ècònò nyí ri Samare tənà y ceme né wé bə m'e la. ²⁶Cǐnnə mó máléka wó Shilipu ní: Zē ní kwé sómá y kèbé è shí Zhərazalem e tó go-elü w e lyé è la Gaza mó ní vò lü jəjí sǎ. ²⁷Shilipu já n yáyélé n lyé. Ní gə yú sómá yó, n nə Ecopyi tənà y lò mədù, ní yà ní wó lyì-fǎl. Wó nímyé ní yà ní ná ní yili Ecopyi pyə-ké mó bə n'è byè bə Kandaase mó jè-kon ré ne. Ní yà ní zhəl Zhərazalem n vò n cèrhé Yi, ²⁸n zē n ká n kwé ní la jè. Ní yà ní jè ní shəshá zhírə wé, ní ná ní kàrmə Yi nyi-zwennə Ezəyi sébé ré wé. ²⁹Eshirhə náàcènè zòm ndá Shilipu e wó: Dūr ní yí zhírə y kèbé èta mó nyí ní, ³⁰Shilipu dūr n yí zhírə y nyí ní, n nyèè bal mó gə ná ní kàrmə Yi nyi-zwennə Ezəyi sébé ré né. N zē n bwərh mo n wó: Ní nyé kon dèbé n ná ní kàrmə mó kùrə? ³¹Bal mó wó mə: Etər à b'a tó né a nyèè rə kùr ndá lò gə yə ne byili. N zē n lwəl Shilipu ní bə ní zú zhírə y wé n jòm ní yala ne. ³²Bə y'a ké sébé ré jàà y kèbé ní yà ní ná ní kàrmə mó wé bə wó: Bə zə mə ndá pyírhá kèbé bə zə bə m'e la è gu jàà w ta. N shǐ ní nyí ndə pyi-bwélé kèbé bə n'è gərh è jà è t'a kùrh ta. ³³Bə yə mə nyí ndə lò ta yé; bə yə mə buri pə yé. Bə vùr ní myəl ce yó. Wó mǎ lò ní mà n zòm ní dwí ri yó? ³⁴Bal mó zē n bwərh Shilipu n wó: À n'a lwəl mó, wó mǎ yò Yi nyi-zwennə mó ná ní zòmà? Wó nímyé cìcì yò ní ná ní zòm ráá wó lò dǎ yò ní ná ní zòmà? ³⁵Shilipu já n tó Yi zòmè ré denne n bwəl Yezu yò-ècònò nyí ri n byili mu. ³⁶Bə vò vò bə yí jàà èdù wə, bə nə bwí èdù, ně y'a ŋwéné è wé. Bal mó wó Shilipu ní: Nyí ně, à wàr à m'a mólé ně mó w nà? ³⁷Shilipu wó mə: Ní gə zwé nyí ní zù Kristə ndá n wu gakó, n wó n m'a mólé ně mó wa. Bal mó wó mə: À zwé nyí bə Yezu Kristə wó Yi Byí. ³⁸N zē n ce bə zə zhírə y e zhì. Nímyé Shilipu ga tó dwā bə só té bə zù bwí y wə, Shilipu mólé mə ně mó wa. ³⁹Bə gə k'a shí bwí y wé bə du, Cǐnnə mó Eshirhə y kwé Shilipu e m'e jé. Bal mó ká ní yə mə ne yé, sə ní lyé n súlí ní sómá y ndá wu-nyǎ nánfǎl. ⁴⁰È gə wó Shilipu yilə, bə k'a vò bə nə mə cə òdù bə n'è byè bə Azote né, n lyé ní ná ní tó ceme né gakó wé, ní ná ní bwəl yò-ècònò nyí ri ní mǎ ní la Sazare.

Chapter 9

¹Swəə yà ní wó Cínnə mó kwā-lyi bí nònò òndá bà gu bùlè nà y'à ñwéné ní wé, n zē n vò n nə Yi jì y yé né ciná bé gako náncé yá, ²n lwəl mo sébé ní mó ní la Zhwifubá dwā-gùúli jisí sà ñwéné Damaase né mó wé, ní gə yú ní gə nɔ lyi bà n'è tó Yezu Kristə sómá yá, è gə wó bala, è wó kana mye, sə n zə be n lyē n ká n mə n bà Zhərazalam. ³N yà ní wó sómá yó ní la Samaase. N gə tú n bwəlse, pwè shí dē rə yār rə kákélé mɔ. ⁴N tu té, n zē n nyèè cəl rə n'è wəl mo: Swəə, Swəə, byè yil n nà n nwènè ne? ⁵Swəə bwərɪ n wó: Nmyé wó mɔ lò yó-cábal: Cəl ré wó mɔ: Àmyé wó Yezu, mɔbɔ n nà n nwènè mó. ⁶Zē ní zù cɔ w wé. N gə yúwá, bà m'a byili mú kɔn tèbé n mɔ sá wèrhé. ⁷Byèbé bà y'à tó mo bà la mó zhí bà nyá dē, bà yə kaka wəl yé. Bà y'à nyé cəl ré, sə bà y'à bà lò lò ne yé. ⁸Swəə shí té n zē, ní yírhá né y'à shírh, nə j'à bà ná ne yé. Bə zə ní jē ne bə m'e vò Damaase. ⁹N jòm gāà mó dwā nətò òndá ní yírhá né bə ná ne yé. N yà ní tá ní jí kùjú ní tá ní nywè né mye yé. ¹⁰Kristə-lò mādù mye yà ní ñwéné Damaase né ní yil Ananyaase. Cínnə mó lyi mu, n wó mɔ: Ananyaase! N wó: Cínnə, nyi ni. ¹¹Cínnə mó wó mɔ: Zē ní kwé sómá y kèbé bà n'è byè bà Sómá cángá mó, ní vò Zhidə sɔ kélé wa. Nyi Tarse lyi bal mādù ñwéné gāà ní yil Swəə, ní ná ní ce Yi. N gə yú sá bwərɪ ní yò. ¹²A ce n nə bal mādù ní Yi cɔ wé ní yil Ananyaase ní ná ní zwì jù w ní la jèrh ní yó cù, m̀̀ni ga ní yírhá né púr. ¹³Ananyaase wó : Cínnə, nyi lyi nánzhəzhɔ zòm bal mó nmyé mó yò òndá ne. Bà byili ní gə ná ní nwènè n kwā-lyi bí Zhərazalem né mó. ¹⁴Wó Yi jì y vwi-zwálnə bé yé né ciná bé bà pɔ mɔ nyi bà ní bà nyònò n zə lyi bí byèbé gako bà n'è cèrhé mó mó. ¹⁵Cínnə mó zē n wó mɔ: Zhəl, bà wó àmyé cici à cìr bal mó nmyé à la ce n bwəl à yil ré n byili lū w tənèsé dwā bé lyi bí òndá bà pyá bé, òndá Esərayel lyi bí ni. ¹⁶Àmyé cici m'a byili mu ní gə mɔ sə n nwènè à yil ré yil né. ¹⁷N zē n vò, n yí n zù kélé wa, n cí ní jèrh Swəə yó, n wó: Da-byi, Swəə, wó Yezu mú mɔbɔ ní lyi mú sómá y yó òndá n bàn mó ní twì ní n sɔ, m̀̀ni ga ní yírhá né púr, sá sú òndá Eshirhə náàcèné. ¹⁸Rəmyé yi ní cici, wé shí Pwəə yírhá né w òndá pùnə ta nə ló té. N yírhá né j'a púr, bə zē bə mólé mɔ né mó wa. ¹⁹Bə pɔ kùjú n jí, ní yala né k'a zhí kēkē. N mē Kristə kwā-lyi bí bà ñwéné Damaase né mó sɔ n wèrhé dwā mangelé. ²⁰Swəə já n zē n jì kùr rəmyé yi ní ní ná ní bwəl Zhwifubá dwā-gùúli wé, bà Yezu wó Yi Byi, ²¹sə kɔn jār lyi bí byèbé gako bà y'à n'è cili ní zòmà né mó dēdē. Bə zē bà zhe: È dà bal mó mɔbɔ ní yà ní ná ní nwènè lyi bí byèbé bà n'è cèrhé Yezu Zhərazalem né mó nà? È gə è dà surhə ní wèrhé ní bà nyònò ní la be zal n mə n vò n pə Yi jì y vwi-zwəl-nə bé yé né ciná bé ne? ²²Sə Swəə cə̀̀le ní ná ní bwəl nyi rí òndá wu-nyò. N ná ní byili Zhwifubá byèbé bà y'à ñwéné Damaase né mó ne bà Yezu wó Kristə mó zhànà, sə bà y'à k'é yəl bà gə m'a lyār mɔ ne yé. ²³Dwā mangelé rəmyé kwā né, Zhwifubá zē bà n'è pyá Swəə gu, ²⁴sə ní lwar. Bə zē bà n'è yili cɔ w kònɔ w nyi rí ní cə̀̀é òndá nənýónɔ ga, m̀̀ni ga bə ñwéné bə zə mɔ bə gu. ²⁵N kwā-lyi bí zē bə tó cə̀̀é ne bə kwé mo bə ce sáyá wa; bə tó byilí kwā né bə cí pwè ne. ²⁶Swəə lyē n vò Zhərazalem. N gə yú gāà, ní yà ní ná ní yāl n zù Kristə kwā-lyi bí wé, sə bə gako y'à n'è dūr ywé. Bà y'à t'à zwé nyi bà ní jirh kristə-lò zhàn ga yé, ²⁷sə Barnabaase zē n zə mɔ n vò Ktistə tuntúmá bé sɔ. N yí n byili bí Swəə gə nɔ Cínnə mó sómá y yó né, òndá Cínnə mó gə zòm òndá mɔ né. N byili mye, bà Swəə bwəl yò-ècòndò nyi rí Damaase né òndá wu-jò Yezu yil ré yilə. ²⁸Kɔn zhí rəmyé yi ní, Swəə já n mē tuntúmá bé sɔ Zhərazalem né. N yà ní ná ní tó ní zhəl ní bwəl yò-ècòndò nyi rí òndá wu-jò, Cínnə mó yil ré yilə. ²⁹N yà ní ná ní zhəl Zhwifubá byèbé bà n'è zòm gərəke mó sɔ, ní ná ní zòm òndá be, sə bà y'à n'è yāl bə gu mu. ³⁰Kristə-lyi bí gə lwar rəmyé, bə zə mɔ bə vò Səzare, bə ce n lyē n vò Tarse. ³¹Yə-zulá y'à zē nə zhe Kristə-lyi bí gúlú w Zhidə púlápúlá òndá Gə̀̀lile òndá Samare tənèsé wé mó, sə ò lyi bí jàn y'à n'è súlí, bà n'è nyàm Cínnə mó òndá bà wun gako, sə byèbé bà zù Kristə y'à n'è púl òndá Eshirhə náàcèné jàn. ³²Pyēere yà ní ná ní byélé ceme né gako. N byélé byélé n bà n yí cɔ w kòbɔ bà n'è byé bà Lyidə mó kristə-lyi bí sɔ. ³³N nə bal mādù ní yil Ene, ní nèsé y'à cùwə, n wèrhé byinə lyele òndá wó té ní pyé né. ³⁴Pyēere wó mɔ: Ene, Yezu Kristə wárh mó. Zē ní pyípyilí ní pyònò wá. N já n shí té n z:è rəmyé yi ní cici. ³⁵Lyidə lyi bí byèbé gako òndá byèbé bà ñwéné Sarɔ ceme né púlápúlá wé mó gə nɔ yò w òmyé, bə pyirhí bà wun bə zù Cínnə mó ³⁶Kē mādù yà ní ñwéné Zhope né ní wó Kristə kwā-lò ní yil Tabyəta, rə kùr òndá gərəke wó: Dərekaase. N yà ní ná ní wèrhé cènè dēdē; ní ná ní sē nəm̀̀wə ne. ³⁷Sə ní tú n tu cími dwā né nəmyé wé n cì. Bà gə she mɔ né bə zhé, bə kwé mo bə vò bə cí dē-yó jì wə. ³⁸Lyidə òndá Zhope bwəl dwā ne. Rəmyé ce Krist-lyi bí byèbé bà y'à ñwéné Zhope né mó lwar bə Pyēere ñwéné Lyidə né, bə zē bə twì lyi bàlyé ní sɔ, bə wó bà ní bə lələ. ³⁹Pyēere já n zhír rəmyé yi ní cici n tó be. ní gə tú n yí, bə zə mɔ bə vò dē-yó jì y wə. Ejənə bé gako j'a twé bə yí ní nyi ní òndá yə-nàná, bə byili mu kàmə-zwísí shèbé dwí gako Dərekaase yà ní nyal òndá ní gwé ñwéné mó. ⁴⁰Pyēere ce lyi bí gako du pwè ne, n zē n jòm ní nəd̀̀wəná yó n lwəl Yi. N zē n pyirhí ní yé n zà kē mó ní cù mú, n wó mɔ: Tabyəta, zē dē! Kē mó púr ní yírhá n nə Pyēere, n zē n jòm ní kùr yó. ⁴¹Pyēere zə ní jē ne, n zhé mo dē. N zē n byé lyi bí òndá ejənə bé n byili bí kē mó ní bwirhí mú. ⁴²Cɔ w lyi bí gako nyèè yò w òmyé, bà nánzhəzhɔ j'a zwé nyi bə zù Cínnə mó. ⁴³Pyēere mē Zhope né bal mādù sɔ kɔn dene. Bal mó nmyé yà ní yil Shəmə. N yà ní ná ní twì tändə tum.

Chapter 10

¹Bal màdù yà n' n'wéné Səzare né n' yil Kórnee. N' yà n' wó shàdéeəse zòm yó-cábal, gúlú w kòbò bà n'è byè bà «Yitəlyi shàdéeəse» m' wé. ²N'myè ñdó n' kélé y lyi bí gako y'a s'ó Yi, bà n'è nyàm rè. N' yà n' ná n' s'è Zhwifubá byèbè bà y'a wó nàmwa m' ne. N' yà n' ná n' ce Yi twéé twéé. ³Dē rādù, n nə Yi máléka pamparēē è tú e lyi mu n' s'ó kélé w yi-kár bəl wà, e byè mò e wò: «Kórnee.» ⁴N kwē n nyi máléka yá, n wu zē, n wò: «Yó-cábal, wó bàkón yò?» Máléka y wó m'ò: «Yi zwē n' lwəl m'ò, sà n' s'è y n' ná n' s'è nàmwa bé ne m'ò yú rə búlà, ce rə t'á swē n' yò yé. ⁵Sə twi lyi Zhope né èlāsē, l'ò màdù n'wéné gàà n' yil Shəmo Pyeere, bà wó m'ò bà n' bà. ⁶N' n'wéné l'ò màdù s'ò, n'myè yil Shəmo, sà n'myè m'ò ná n' twi tándē tum. N' kélé y n'wéné mwā y nyi ni.» ⁷Máléka y è y'a n'è zòm ñdó Kórnee m'ò gá zhír, n byè n' tùntunnà bàlyè e súl n' shàdàá èdù, è y'a zhe yəwāl ñdó n' tumə né, e j'a y'a s'ó Yi, ⁸n byili bí kón dèbè gako rə wèrhé m'ò, n zē n ce bà zhír bà la Zhope yá. ⁹Bə vò vò bà z' s'ómá yó, bà dúlì bà la m'e yí Zhope, ñdó yi rí yú yə-pélé ecəl wə. Rəmyé yi ní, ñdó Pyeere mye zē n' jì lyarh w n' la Yi co. ¹⁰N'orh zē m'ə zhe mo, n' ná n' yál kùjú n' jì. Kélé y lyi bí zē bà n'è tene kùjú bà la m'ò p'ò. Rəmyé yi ní, kón j'a wèrhé m'ò. ¹¹N n'ə dē yi rí rə pul, n pwírí ku òdù ò nyé ñdó kàmə-jē nánfwèlè ta, ò nyé né n'əna y ga lyé dwā ne, ò shí dē ò bān tē. ¹²Wé dwi gako y'a n'wéné ò wé: vwámá ñdó d'oma ñdó dē kúmsi. ¹³N nyèè cəl rə w'ò m'ò: «Pyeere, zē dē n' gu wé ré tēbè èta m'ò n' shē n' d'ò.» ¹⁴Pyeere w'ò: «Cinnə, s'í, à gwé yə kùjú kòbò ò súl ñdó jú, o jà ò n'ò p'è jìmdì m'ú à nyú w ce gaga yé.» ¹⁵Cəl ré k'e w'ò m'ò: «Kón dèbè Yi zə rə yə k'ò-ècéné, sà n'myè bàká w'ò bà rə w'ò kón dèbè rə n'è p'è jìmdì yé.» ¹⁶Kón wèrhé èta twər rətò, ku w j'a k'a vò dē. ¹⁷Pyeere zē n' ná n' téré n' wé, n' m'ò n' pyà kón ré dèbè n' n'ò èta m'ò kùrə. Rəmyé yi ní, ñdó lyi bí byèbè Kórnee twi m'ú bwərth bwərth bà byili bí Shəmo kélé y shò, bà b'è zhí bwərth y wə. ¹⁸Bə ce, bà zē bà bwərth bà w'ò nyònò Shəmo m'ò m'òbò bà n'è byè bà Pyeere m'ò n'wéné? ¹⁹Rəmyé yi ní, ñdó Pyeere yà n' gwé n' ná n' téré kón ré dèbè n' n'ò èta m'ò kùr ré, Eshirhə náàcéné w'ò m'ò: «Nyí lyi bətò tú bà n'è pyà m'ò. ²⁰Zē n' s'ó tē lálà n' tó be, n' bàká ce tətóná yé, bà w'ò àmyé à twi bí.» ²¹Pyeere zē n' s'ó tē n' vò bà s'ò n' w'ò be: «W'ò àmyé á n'á pyà nà? Nyí-nə ne. Nánçònò á n'á pyà n'è?» ²²Bə zē bà w'ò m'ò: «W'ò shàdéeəse zòm yó-cábal màdù n' yil Kórnee n' twi nába. N' w'ò wu-cángá cábal, n' ná n' nyàm Yi. Zhwifubá gako n'è zòm n' yil náàcéné. Yi máléka tú e w'ò m'ò bà n' byè m'ò n' bà n' s'ò, sà n' cili kón ré dèbè n' la m'ò byilu m'ú.» ²³Pyeere ce bà zù kélé wa, n' pə be jàà bà z'ò. ²⁴Bə vò vò bà z'ò s'ómá yó, bà dúlì bà yí Səzare. Sə Kórnee yà n' byè n' dwi lyi ñdó n' d'owabá byèbè n' s'ó, bà b'è jē tē bà n'è dē bē. ²⁵Bə gá tú bà n'è yí bwərth y wə, Kórnee zē n' jəl Pyeere, n' tu n' nàd'wáná yó n' wùlì n' yé né. ²⁶Pyeere zhē mo dē n' w'ò m'ò: «Zē dē, bà àmye w'ò numbyíni.» ²⁷Bə zə dwā bà n'è zwì kélé w'ò ñdó n' gwé n' ná n' zòm ñdó Kórnee. Bà gá zù bà zhè, n' pwírí lyi nánzhəzhə bà jē dwā yó. ²⁸N w'ò be: «Á yé bà Zhwifubá nyé né wé, Zhwifu bà s'ómá zhe n' ná n' dē l'ò m'òbò n' dà Zhwifu ni, ráá n' zù n' s'ó kélé w'ò yé; sà Yi byili àmyé ne b'á bàk'a nyi l'ò màdù ga, a w'ò bà n' zhe jìmdì, à bà m'ə s'a jì ñdó m'ò yé. ²⁹W'ò rəmyé è ce, á gá twi bà byè nè m'ò, à túwá, à yə tətóná ce yé. Á zē à n'á yál s'á byili ni byəl ré kùrə.» ³⁰Kórnee w'ò m'ò: «Á y'a n'wéné à s'ò jù w'ò n'á ce Yi, è zhe dwā n'ətò zà, e j'a y'a w'ò yi-kár ne ñdó èlāsē ta. Bal màdù já n' bà n' zhì à yé né, n' gándé y'a n'è jójèmé, n' w'ò: ³¹Kórnee, Yi zwē n' lwəl m'ò, sà rə t'á swē n' s'è y n' ná n' s'è nàmwa bé ne m'ò yò yé. ³²Sə twi lyi Zhope né, bà vò e byè Shəmo m'ò m'òbò bà n'è byè bà Pyeere m'ò n' bà. N' n'wéné l'ò màdù s'ò, n'myè yil Shəmo, sà n'myè m'ò ná n' twi tándē tum. N' kélé y n'wéné mwā y nyi ni.» ³³Á j'a zhízhilí a twi lyi bí rəmyé yi ní cici bà bà zhəl bà byè m'ò n' bà. Sə n' gá tú m'ú, n' wèrhé cénè. Èlāsē, ná gako zhí Yi yé né ná la kón ré dèbè Cinnə m'ú p'ò m'ò rə nyi bà n' byili nába m'ò cilu.» ³⁴Pyeere zē n' w'ò: «Zhən zhənà, à lwar bà lyi bí gako w'ò rādù Yi yírhə. ³⁵L'ò m'òbò gako n' n'ò n' nyàm Yi, n' tumə né j'a w'ò cángá, bá n' gə dà Zhwifu mye, w'ò n'myè n' sú Yi yírhə. ³⁶Yi zòm ñdó Esərayel lyi bí. Rə tó Yezu Kristə denne rə bwəl yə-zúlá yò-ècònò nyi rí. W'ò Yezu m'ú n'myè n' w'ò lyi bí gako Cinnə m'ú. ³⁷Á yé kón ré dèbè rə wèrhé Zhidə tənà y púlápúlá w'ò m'ò, sà kón ré rəmyé m'ò w'ò Gəlile tənà y wé rə ju kùr né, Zhā gá yà n' ná n' bwəl n' byili lyi bí ni bà b'ə shéné bà m'ólé b'ə n' w'ò kwā né. ³⁸Á yé bà Yi ce Eshirhə náàcéné s'ó Nazarete lyi bal Yezu m'ú yó, e p'ò jàn. N' yà n' ná n' byélé ceme né gako, n' ná n' wèrhé cénè, n' jà n' ná n' wárh lyi bí byèbè gako bà y'a n'wéné Shətanà j'ò w'ò m'ò, bà Yi y'a n'wéné ñdó m'ò. ³⁹N'myè w'ò kón dèbè gako n' wèrhé Zhərazalem né ñdó Zhwifubá ceme né dwā b'ə wé m'ò zhən-cinnə. Bà pəpa m'ò də-jərhó yó bə gu, ⁴⁰sə Yi k'a bwirhì mù n' dwā n'ətò yùwə, rə ce n' byili n' cìn lyi bí ni. ⁴¹Sə è d'ə lyi bí gako ne n' byili n' cìn yé. W'ò n'myè byèbè Yi j'èrə rə cìr ná w'ò n' zhən-cinnə m'ò ne n' byili n' cìn. N' tó m'ò ná jì, n' nyò, n' gá bwirhì n' zē cùurì wé m'ò kwā né. ⁴²Sə n' p'ò nába nyi bà ná bwəl ná byili Zhwifubá ne, bà w'ò n'myè Yi cìr rə p'ò n'wònò bà n' k'á lyi-nyirh ñdó cùurì bursì. ⁴³W'ò n'myè yò Yi nyi-zwennə b'ə gako zòm bà byili, bà l'ò m'òbò gako n' zwé n' zòmè ré, n' b'á n'ə n' yə-bəlwāálé sùbri n'myè yil ré yilə.» ⁴⁴Eshirhə náàcéné s'ó lyi bí byèbè gako bà y'a n'è cili Pyeere zòmà né m'ò yó ñdó n' gwé ná n' zòmà. ⁴⁵Kristə-lyi bí byèbè bà w'ò Zhwifubá, bà tó Pyeere ne bà b'ə m'ò gá pwírí Eshirhə náàcéné y è n'è shí Yi s'ó m'ò s'ó byèbè bà dà Zhwifubá m'ò mye yó, kón jàr b'ə d'édé, ⁴⁶bà bà y'a nyé zòmà dwi dwā bà n'è zòmà, bà m'è cèrhé Yi. ⁴⁷Pyeere zē n' w'ò: «Byèbè èta Eshirhə náàcéné s'ó bà yó ñdó ná ta m'ò, l'ò w'ò n' b'á càr bà n'è-m'óló m'ò yé ne?» ⁴⁸N zē n' pə nyi bà bà pə be m'ólé be n' w'ò Yezu Kristə yil ré yilə. Bə zē bà lwəl mò bà n' m'è bà s'ò dwā mangelé.

Chapter 11

¹Tùntúmó bé ndá Kristə-lyi bí dwā bé byèbé bà y'à ɲwéné Zhide né mó nyèè bà lyi byèbé bà dà Zhwifubá mye zwě Yi zòmè ré. ²Pyere gá ká n bà Zhərazalem, Kristə-lyi bí byèbé bà wó Zhwifubá mó zě bà n'è bwí mu bà zhe: ³«Bye yil n shéné n vò n zù lyi byèbé bà dà Zhwifubá sō kèlè w n tó be n jí kùjú?» ⁴Pyere zè n byili bi kɔn gá tó né mó gako, n wò: ⁵«À y'à zhəl Zhope, sə dē rədù, à y'à n'a wèrhé Yi-co. Kɔn j'a wèrhé ne ndə dārhà ta. A nə ku òdù ò nyě ndə kāmə-jě nānfwèlè ta, ò shí dē yi w ò bàn à səta. Ò nyá né nāna y ga lyě dwā ne. Ò gá tú o yí à nyí ni, ⁶a nyí ò wě shéshé, a pwírí wó vwámá dwí gako ndá dɔma ndá dē kúmsi sà ɲwéné ò wě. ⁷A zè a nyèè cəl rə wò nè: «Pyere, zè dē n gu wě ré tēbé èta mó n shé n dē.» ⁸A wò: «Cinnə, ʃ'ʒ, à gwě yə kùjú kòbó ò sùl ndá jú, o jà ò n'ò pe jìmdì mú à nyú w ce gaga yé.» ⁹Cəl ré k'e wò nè: «Kɔn dēbé Yi zə rə yə kò-ècèné, sə ɲmyé bàká wò bà rə wó kɔn dēbé rə n'è pe jìmdì yé.» ¹⁰Kɔn wèrhé èta twər rətò. Rə gako j'a k'a vò dē. ¹¹Rəmyé yi ní cici, ndá bà twí lyi bàtò bə shí Səzare bə bà bə zhí kèlè y à y'à ɲwéné è wě mó bwərə y nyí ní. ¹²Eshirhə náàcèné wò nè: «Tó be n vò, bàká ce tətóná yé.» Nə da-byă bé byèbé bwəldù y à zə a bà èta mó y'à tó ne bə vò Səzare, nə lyě nə vò Kɔrne sō kèlè wa. ¹³Sə Kɔrne byili nába bà máléka tú e lyí mu n sō kèlè w e wó mò bà n twí lyi Zhope né, bà lò mādù ɲwéné gàà n yil Shəmə Pyere, bə wó mò bà n bà, ¹⁴bə ɲmyé gə túwá, n mən byili mu zòmə nyèbé nə b'a ce ɲmyé ndá n kèlè y lyi bí gako nə bà cìn vwārɬ. ¹⁵Kɔrne gá zòm n zhè, a zè a ji kùr à n'a zòm ndá bə. Eshirhə náàcèné j'a sò bà yó ndə è gə ju kùr e sò nāmye yó né. ¹⁶A zè a lyirh kɔn ré dēbé Cinnə mú yà n byili mú. N yà n wòwə: «Zhā wó nē w n yà n mólé ába né, sə ámyé wó Eshirhə náàcèné wé á b'ă mólé né. ¹⁷Yi pɔ be pené y kèbé rə pɔ nāmye ne nə gə zù Cinnə Yezu Kristə yi ní mú. Ámyé nə wó à b'a càr Yi tum rí?» ¹⁸Pyere gá wò èta, byèbé bà y'à n'è cili n zòmə né mó k'è yə kaka wəl yé. Bə zè bə cèrhé Yi bə wò: «Zhànà, rə pɔ sómá byèbé bà dà Zhwifubá mó mye ne, bə wó bà pyirhí bà wun bə zù nyū nántwə wě.» ¹⁹Ecē gu mú kwā né, bà y'à ji kùr bà n'è nwènə Kristə-lyi bí. Bə làà dwā ne, jàlà vò Fenishi, jàlà vò Shipiri, jàlà vò Ancɔɔse, Siri tənà y wa. Sə bà y'à n'è bwəl Yi zòmè ré bà byili Zhwifubá dúdú ni. ²⁰Kristə-lyi dwā y'à ɲwéné bà wě, bəmyé y'à wó Shipiri ndá Shərene lyi. Bəmyé jàlà vò Ancɔɔse, bà n'è bwəl Cinnə Yezu yò-ècònò nyí rí bà byili lyi byèbé bà dà Zhwifubá ne mye. ²¹21 Cinnə mú jàn ré y'à ɲwéné ndá bə, sə lyi nánzhəzhə zwě nyí bə pyirhí bà wun bə zù mù. ²²Zhərazalem Kristə-lyi lyi bí gə nyèè rəmyé, bə zè bə twí Barnabaase Ancɔɔse né. ²³N gə yú n pwírí Yi twí rə sònó tum rí ndá Ancɔɔse Kristə-lyi bí èta, n wu yə nyèn. N cici bà gako bà bə j'a zhí bà nà y yó bə zhí Cinnə mú ni kēkē. ²⁴Barnabaase cici mú yà n wó lyi-twə, n sù ndá Eshirhə náàcèné, n jà n zhí Cinnə mú ni ndá n wu gako. Sə lyi nánzhəzhə zù Cinnə mú. ²⁵Rəmyé kwā né, Barnabaase lyě n vò Swə kwā né Tarse né. ²⁶N gə yú n nə mɔ, n ká n zə mɔ n bà Ancɔɔse. Bə wèrhé byin námpúm gàà, Kristə-lyi gúlú w wě, sə bà byili Yi zòmè ré lyi nánzhəzhə ne. Wó gàà bà ju kùr bə byè Yezu kwā-lyi bí, bà Kristə-lyi mú. ²⁷Dē rədù, Yi nyi-zwennə jàlà shí Zhərazalem bə bà Ancɔɔse. ²⁸Mədù zè n zhí dē, n yil Agəbuusi. Eshirhə náàcèné ce n wó bà nɔrh b'a yə lū w púlápúlá wě. Sə zhàn ga, nɔrh mó məmyé mó yàl né Orəm pyɔ Kolote pyèlè ré yi ní. ²⁹Kristə kwā-lyi bí zè bə wó bà lò gako sà pə n jě-kɔn ndə n gə zhe né, m̀nì ga bə pə rə vò bà da-byă bé bà ɲwéné Zhide tənà y wě mó sō bə m'e sē bə. ³⁰Sə zhàn ga bà pɔ bà sē y Barnabaase ndá Swə ne bə vò bə pə Kristə-lyi gúlú yé né ciná bé ne.

Chapter 12

¹Rəmyé yi ní, pyǎ Erɔɔde zě n ji kùr n ce bà n'è nwènè Kristə-lyi gúlú w lyi bí jàlà. ²N ce bà gu Zhā zhəm-bal Zhake ñdá shù. ³N pwírí rəmyé yàl Zhwifubá wu-nyǎ, n ce bà zə Pyeere mye. È y'à wó búru w bà yə sà-nəbyě ò wé ce mó címsí yùwə. ⁴Bə gá zə Pyeere bà zhè, n ce bà ce mo byənə-jù wə. N ce shàdéése sàna sàna kùrə nàna n'è yili mù. N yà n ná n yál sə Pake y gə lyě, sə n bür n bürsi lyi bí gako yé né. ⁵Pyeere gá yà n ɲwéné byənə-jù w yi ní, Kristə-lyi bí y'à n'è lwəl Yi n yil twée twée ñdá bà wun gako. ⁶Dě ré tēbē Erɔɔde yà n ná n yál n bür Pyeere bürsi mú gá tú e dál nəkola, bà y'à zə nyáná nàlyè bà lyě Pyeere. Bə cí lyi byənə-jì y nyí ni bà n'è yili. Ce y gá tú e yì, Pyeere zě n pyě tē shàdéése sàlyè cəcəl w n'è. ⁷Rəmyé yó, Cinnə mú máléka j'a du. Pwě yǎ rə sú jì y kēbē n'è yà n ɲwéné è wé mó. Máléka y yí e dwərh n sápu n, e zhàrh mǎ, e wó mò: «Zě tē lálà.» Nyáná né j'a sá n jèrh né rəmyé yi ní cici nə ló tē. ⁸Máléka y wó mò: «Kwě n cǎ-tǎn n w n'è cǎ né, sá ce n nəcilə né n nər n'è.» Pyeere zwē nyí. E k'e wó mò: «Kwě n kàmə-zwí y n zù, sá tó à kùrə.» ⁹Pyeere zhír n tó máléka y ne n du byənə-jì y wə, sə n yà n tá n bül bà tēbē máléka y n'è wèrhé mó wó zhən ga yé. N yà n ná n bül bà wó dàrhà. ¹⁰Bə yí bà tó byēbē bà n'è yili byənə-jì y mú kùr rədu nyí ni bà lyě. Bə vò bà yí bà tó bà dwā mye nyí ni bà lyě. Bə yí bwərh èdù è zǎ cə w wa. Bà co cǔbò bǔlò né, sə ò pul ò cici n. Bə du, bà vò vò bà yí sómá èdù yó, máléka y j'a jé Pyeere yé né. ¹¹Pyeere zě n lwar kən ré dēbē rə wèrhé èta mó kùrə. N wó: «Èlāsě, à lwar bà wó Cinnə mú n twí máléka e b'e zwē ne Erɔɔde jǔ wə, ñdá lwēle ré tēbē gako Zhwifubá y'à n'è pyà bà la ne wǔrhó mó yé.» ¹²N gá lwar rə kùrə, n zhír n vò n zù Zhā-Marke ná Mare sǔ kélé wa. Sə nyí lyi nánzhəzhǎ jě dwā yó gàà bà n'è lwəl Yi. ¹³N yí n kókwá bǔlò wá. Kē-byí èdù è y'à wó kélé y tǔntǔnnə, è yil Oroode, èmyé mó twě e yí bǔlò w nyí ni, e bwərh bà wó mǎ n ná n kókwá bǔlò wá? ¹⁴È gá lwar bà wó Pyeere, è wu yə nyèn dǎdǎ. E swé bǔlò w pul mó yò, e k'a kwě e vò e byili lyi bí dwā bé kélé w mó ne bà wó Pyeere n ɲwéné pwě n. ¹⁵Bə wó yà: «Nyənyààrè zhe mó nà?» E kwerhe e byili bi bà nyí wó zhən è n'è zǔmà. Bə zě bà wó: «Rəmyé sá nyí wó n máléka.» ¹⁶Sə rəmyé yi ní, ñdá Pyeere yà n gwě ná n kókwá bǔlò wá. Bə zě bà pul wə. Bà gá nɔ mɔ, kən jàr bē dǎdǎ. ¹⁷N zə n jě n yíyí bi bà bà zhǐ shéé, n ji kùr n byili bi Cinnə mú gá tó né n vùr mò byənə-jì y wə. N zě n pə be nyí bà bà byili Zhake ñdá Kristə-lyi bí dwā bé ne. Rəmyé kwā né, n ká n du n vò jàà dǔ wə. ¹⁸Ce y gá tú e lá, shàdéése tǎ-kwā sə zě sà n'è zhizhiri dǎ byənə-jì y wə, sà n'è ce sǔ sà m'è bwərh Pyeere gá tó mǎgǎ. ¹⁹Erɔɔde ce bà pyà pyà mò bà ga. N ce bà bwərh shàdéése shēbē sà n'è yili byənə-jì y ni mú kən gá tó né Pyeere mə n du mú. N zě n pə nyí shàdéése dwā ne bà sə gu byēbē bà y'à n'è yili mù mú. Rəmyé kwā né, Erɔɔde zhír Zhide né n vò Səzare, n mē gàà. ²⁰Zùuri y'à ɲwéné Erɔɔde ñdá Tiiri ñdá Shəḍ lyi bí bwəl wə. E j'a wó Erɔɔde tənà y wé bà nyí kùjú y'à n'è shí ní. Bə zě bà wèrhé nyí rədu bà la vò bà nə Erɔɔde muni ga bà ce dwā yó. Sə bà gá yúwá, bà jèrè bà zə dǔbre ñdá Erɔɔde kélé y yilnə mǎdù n yil Bələsətuusi. ²¹Bə zě bà vùr dǎ. Sə dǎ ré rəmyé mó gá tú e yí, Erɔɔde zù n pyèlè kàmə-zwí yá, n jòm n dǎgwá y yó, n zòm ñdá be lyi bí gako yé né. ²²Bə gako zě bà bya bà wó: «Nyí wó Yi rə n'è zòm ñdá nǎba, sə è dà numbyíni yé.» ²³23 Cinnə mú máléka j'a mà mò rəmyé yi ní cici. Zəzǔmē j'a zù n wé, nə dǎ mò nə gu, n gá ce bà cèrhé mo ñdá Yi ta mó yilə. ²⁴Sə Yi zǔmē ré y'à j'a n'è yí jàasé gako wə. ²⁵Barnabaase ñdá Swəə gá twí bà tum rí tēbē bà y'à twí bi rə yil Zhərazalem né mó bà zhè, bà k'a kwě. Bə zə Zhā mó mǔbò bà y'à n'è byē bà Marke mó mye n tó be.

Chapter 13

¹Yi nyi-zwennə ñdá Yi zòmè ré byilnə y'à ñwéné Ancwəse Kristə-lyi gúlú w wé. È y'à wó Barnabaase ñdá Shəmənyō mō mōbō bə y'à n'è byè bə «Bal námbyín» mú, ñdá Shərenə lyi bal Lushuusi, ñdá Manayē mō mōbō bə kōn Gəlile pyō Erwəde da sō kèlè w mō, ñdá Swəə. ²Dē rədù, bə y'à lyē bə nyi, bə gúlú dwā bə n'è cèrhé Cinnə mú. Eshirhə náàcənè zē e wō be: «Vür-nə Barnabaase ñdá Swəə á cí kwā né, bə twi tum rí tēbé à byè bə rə yil mō.» ³Bə gwě súli bə nyi-lyōd wá, ñdá bə Yi-co wá. Bə zē bə cí bə jērñ Barnabaase ñdá Swəə yó, bə yē be bə vò. ⁴Eshirhə náàcənè gá twi Barnabaase ñdá Swəə, bə zhīr bə vò Səlwisi. Bə zhī gāà bə zù bú-bwəl bə lyē bə la cō òdù ò ñwéné nà-fōlō w cəcəl wə, ò yil Shipiri. ⁵Bə zə zə bə yī Shipiri, bə sō Shipiri cō òdù bə n'è byè bə Sələmyini wé, bə zē bə ji kūr bə n'è bwəl Yi zòmè ré Zhwifubá dwā-gúlú jisi wə, sə Zhā-Marke yà n'è ñwéné ñdá be n'è ná n'è sē be. ⁶Bə vò vò bə lyē Shipiri nyi rí bə yī Pafwəse. Bə nə Zhwifu mādù n'è yil Baare-Yezu. N'è ná n'è wèrhé jə-myaárhe, n'è yà n'è ce bə n'è nyi mu ñdá Yi nyi-zwennə ta. ⁷N'è yà n'è wó tənà y èmyé yó-cəbal mō kwā-lò. Yó-cəbal mō yà n'è yil Sərzhuusi-Pwəə. N'è yà n'è wó surhə cəbal, e jà n'è yà n'è ná n'è yál Yi zòmè ré n'è cili, n'è zē n'è ce bə byè Barnabaase ñdá Swəə bə bə n'è sō. ⁸Jə-myaárhe cəbal Eləmaase yà n'è tá n'è yál bə cō w cəbal mō zwē nyi n'è zù Kristə yé. Rəmyé ce, n'è yà n'è bə shē bə Barnabaase ñdá Swəə zōm yé. Wó Baare-Yezu mú Gərekebá y'à n'è byè bə Eləmaase. ⁹Swəə yà n'è zhe yil dō bə n'è byè bə Pwəə. Eshirhə náàcənè sō n'è yó wə, n'è zē n'è nyi Eləmaase shéshé, ¹⁰n'è wó mō: «N'è wó Shətanə kwā-lò. N'è tənə zhən sómá yó yé, n'è ná n'è yūr lyi bí. N'è wó cənə dwi gakó zù-bal. Cinnə mú sómá y wó cángá, sə ñmyé ná n'è jélé yə. N'è tá n'è la rəmyé mō ne yō?» ¹¹Elāsē, lwar bə Yi la mō cōrhò-tum pō. N'è b'á jīrñ lyilyō. N'è ká n'è tá n'è la nənýónó nō n'è nyi yé, sə rəmyé b'a yə dwā mangelé wé.» Eləmaase yīrhə né j'a lá rəmyé yi ní cici. Cə y jīrñ námbyú, n'è zē n'è ná n'è tətélè n'è má n'è pyà lò n'è la mō vwāš. ¹²Cō w cəbal mō gá nō kōn ré dēbé rə wèrhé èta mō, n'è jà n'è zwē nyi n'è zù Yezu Kristə. Sə Pwəə ñdá Barnabaase karmō bə y'à n'è cèrhé Cinnə mú shò-kwā né mō mye jār mō. ¹³Pwəə ñdá n'è tó-dwā bə zhīr Pafwəse né bə zù bú-bwəl bə byerhe bə vò Pəfyili tənà y cō òdù bə n'è byè bə Perzhe. Sə Zhā-Marke zhīr n'è yē be gāà, n'è ká n'è vò Zhərazəlem. ¹⁴Pwəə ñdá Barnabaase j'a lyē bə vò Ancwəse, Pyisidi tənà y wa. Shīrhə dē ré gá yúwá, bə zē bə vò Zhwifubá dwā-gúlú jì y wé, bə tó bə jē té. ¹⁵Lò mādù zē n'è karmə Muiyisi nyé né ñdá Yi nyi-zwennə bə sáábá né. Dwā-gúlú jì y yé né cəbal mō ce lò zē n'è yī Pwəə ñdá Barnabaase nyi ni, n'è wó be: «Da-byā, á gə zhe cici á la lyi bí ni pō, á wó á byili èlāsē.» ¹⁶Pwəə zē n'è zhī dē, n'è zhē n'è jē n'è wó: «Esərayel lyi, ñd'ámyé byèbé gakó á n'è nyām Yi mú, cili-nə. ¹⁷Námyé Esərayel lyi Yi rí, wó rəmyé rə cír ná nambala bə, rə ce bə vò bə jòm Ezhībtí ní, bə yə zhələ gāà, bə pù. Sə rəmyé kwā né, rə k'a vür bə ñdá rə jàn ré, ¹⁸sə rə nyi bə yò gə-elū èpòlō w wə, byinə shá-əna wé. ¹⁹Rə cō dwā kūrə nyālpýe Kanāā né, rə zwē nə cemé né rə pə ná nambala bə ne bə ciní. ²⁰Sə rəmyé gakó wèrhé kōn m'è yī byinə zwā-āna ñdá shí-ənu. «Rəmyé kwā né, rə pō be bür-kárna bə ciní bi, kōn m'è yī rə nyi-zwennə Saməwəə. ²¹Nə nambala bə zē bə lwəl Yi ni bə rə pə be pyō, sə rə cír Cisi byi Səyuli Bēzhame kwálá y wé rə pə be. N'è ciní bi byinə shá-əna wé. ²²Rəmyé kwā né, rə yē Səyuli ni, rə zē rə cír Dəvyidi rə pə be bə n'è yál bə pyō. Rə zōm n'è yò rə wó: «Á pwírí Zhese byi Dəvyidi sú à yīrh. N'è mənə wèrhé kōn dēbé gakó á n'è yálá. ²³Wó Dəvyidi dwi rí wé Yi cír Zwennə rə pə Esərayel lyi bí ni ñdá rə gá y'à bwəl nyi ní. Sə Zwennə mō ñmyé mō wó Yezu. ²⁴Zhā-Bətiisi yà n'è ná n'è bwəl n'è byili Esərayel lyi bí ni ñdá Yezu gwě yə twi yé, bə bə pyīrhí bə wun bə zwē nē-shō. ²⁵Sə Zhā-Bətiisi tum dí gá tú è n'è zhē yi ní, n'è wówə: «Á n'è búl bə ámyé wó mō lò? Nyīnə ámyé də mōbō á n'è dē mō yé. N'èmyé mō ñwéné kwā né n'è bānə. Ámyé yə yīrh swi s'a lwər n'è ná nəcil mye cici yé. ²⁶«Da-byā, ámyé Abərahām nēmé né ñdá byèbé bə ñwéné á wé bə sō Yi mú, wó námyé gakó vwārñ yil zòmè ré tēbé shí Yi sō rə bə. ²⁷Sə Zhərazəlem lyi bí ñdá bə yé né cinə bə yə lwar Yezu gá wó lò ná-dwi yil yé. Bə y'à n'è karmə Yi nyi-zwennə bə sáábá né shīrhə dē gakó, sə bə yə nə kūrə swi yé. Sə bə gá kó Yezu bursi mú, bə pyīrh kōn ré dēbé gakó nə n'è byili mú. ²⁸Ñdá bə yə yò ne n'è wèrhé ò m'a ce bə gu mu ga, bə lwəl Pyəlate ne bə n'è ce bə gu mu. ²⁹Bə gá wèrhé kōn dēbé rə kē Yi zòmè ré sébé ré wé mō gakó bə zhē, bə sō mō té də-jorhó w yó bə ce lú-ból wə. ³⁰Sə Yi bwīrhí mù n'è zē n'è du cùurì wé, ³¹n'è lyi byèbé bə y'à tó mō bə zhī Gəlile né bə vò Zhərazəlem mō dwā nánzhəzhó wé. Wó bəmyé bə jīrñ n'è zhən-cinnə bə n'è zōm n'è yò ñdá Esərayel lyi bí èlāsē. ³²Nə tú ná r'è bwəl yò-ècōnò nyi rí tēbé ná byili ába, bə nyi rí tēbé Yi y'à bwəl ná nambala bə ne mō, ³³rə bwīrhí Yezu rə m'è pyīrh nyi-bwəl ré rəmyé mō námyé byèbé ná wó bə nēmé mō yilə. Bə kē Nwíísi sébé ré kəkālsə səlyə nyā y wé bə wó: «N'è wó á byi; kōn zhí zà, à jīrñ n'è Da.» ³⁴Yi bwīrhí Yezu n'è zē n'è du cùurì wé, mūnì ga n'è bəká n'è ká n'è vò lú-ból w n'è dèrhé yé. Rə y'à wówə: «Á m'a pə ába à cici wé dé tēbé à y'à bwəl rə nyi Dəvyidi ni mú. Á nyi-bwəl lé t'á la kwārñ yé.» ³⁵Wó rəmyé è ce bə kē Yi zòmè ré sébé ré jàà dō mye wé bə wó: «N'è tá n'è la n'è lyi-twə y ne yō e dèrhé lú-ból w yé.» ³⁶«E jà Dəvyidi gá yà n'è ñwéné yi ní, n'è yál Yi tūntūnnə n'è twi ñdá rə gá n'è yál né. N'è gá tú n'è cì, bə co mō n'è nambala bə yala ne, sə n'è mē lú-ból w n'è dèrhé. ³⁷Sə è gə wó Yezu yilə, Yi bwīrhí mù. N'è yə lú-ból w mē n'è dèrhé yé. ³⁸Da-byā, kōn rədù ñwéné á mō s'a lwar: Muiyisi nyé né yə ñwéné nə ce á cē dwáəre zal yé, sə ná r'è bwəl ná byili ába zà b'á wó á b'á nə á yə-bəlwáálə sūbri Yezu jàn yilə, ³⁹bə lò mōbō gakó n'è zù Yezu, n'è ká n'è bə dóo zhe yé. ⁴⁰Sə dēna á cinə, mūnì ga kōn dé dēbé Yi nyi-zwennə bə byili mú bək'a zə ába yé. ⁴¹Bə byili bə: «Ámyé byèbé á n'è fulsi á dwā bə mō, nyīnə à la kōn rədù nánfōlō wōrhó. Bə bə gə byili ába rə gá wó kōn ná-dwi yil mye, á t'á la nyi zō yé. Rə b'a jār ába, sə á b'á jé

té.»⁴²Pwəə gá zòm èta n zhè, nĩmyě ñdó Barnabaase zě bà n'è shér dwā-gúlú jì y wě. Byèbè bà y'à ɲwéné gàà mó lwəl bè bà shìrhá dē ré dwā nyàlpyè y zà mó, sə bə k'a zòm yò w òmyé cìcì kádò.⁴³Lyi bí gá tú bà n'è làà, Zhwifubá nánzhəzhǔ, ñdó byèbè bà y'à zù bà Yi-sómá y bà só Yi mú zhír bə tó Pwəə ñdó Barnabaase nē. Sə Pwəə ñdó Barnabaase y'à n'è cícì bi bà bà j'a cə̀lè bə zhí Yi pené y nánfò w ne kēkē.⁴⁴È dwā nyàlpyè shìrhá dē ré kádò, è y'à nyě ñdó wó cɔ w lyi bí púlápúlá bà tú dwā yó ta, Cinnə mú zòmè ré cilu yilə.⁴⁵Zhwifubá gá nɔ lyi bí nánjəjóló w èta mó, bə zě bà n'è dūr bwě. Bà n'è tũrh Pwəə bà m'è fulsi n zòmà né.⁴⁶Pwəə ñdó Barnabaase zə wu-jɔ bə zòm ñdó bə pamparēē bə wɔ: «Wó ámyě Zhwifubá ne ná y'ǎ mǎ sə ná jèrè ná bwəl Yi zòmè ré ná byili, sə á bə shè rə cilu yé. Èta, á n'á byili b'ǎ bə mǎ ñdó nyũ mə t'á la zhǎ mó yé. Rəmyé ce, wó byèbè bà dà Zhwifubá mó sɔ ná la né èlāsé.⁴⁷Wó rəmyé nyí Cinnə mú pɔ nába n zòmè ré sɛbè ré wě. N wòwə: «Á cır mó bà n yál pwè lū w lyi bí gakó yilə, m̀nì ga n zə à vwǎrh mó n yí lū w cə-yala gakó.»⁴⁸Byèbè bà dà Zhwifubá mó gá nyèè rəmyé, bə wun yə nyèn, bə zě bà n'è cèrhé Cinu n zòmè ré yilə. Sə byèbè gakó Yi cır nyũ mə t'á la zhǎ yil mó zwè nyí bə zù Yezu Kristə.⁴⁹Cinnə mú zòmè ré j'a yí tənà y èmyé púlápúlá wə.⁵⁰Zhwifubá zě bə cırh kana byèbè bà dwí rí wó lyi-fwààlè dwí, bə j'a só Yi mú, ñdó cɔ w lyi-fwààlè bə ce né, bə lyimə zě ñdó Pwəə ñdó Barnabaase, bə jì bi bə du bə tənà y wa.⁵¹Pwəə ñdó Barnabaase pwà bə nərɲ Ancɔɔsə né bə yě Zhwifubá ne, bə lyě bə vò Yəkɔnəyɔm.⁵²Sə è gə wó Ancɔɔsə Kristə kwǎ-lyi bí yilə, bà y'à sú ñdó Eshirhə náàcɛné, sə bə wun y'à nyè.

Chapter 14

¹Pwəə ndá Barnabaase gá tú bə yí Yə kənyəyom, kən yàl ndə Ancəwse né ta: Bə lyě bə vò Zhwifubá dwā-gúlú jì y wě, bə bwəl Yi zòmè ré. Zhwifubá ndə byěbé bə dā zhwifubá mó nánzhəzhəcə zwě nyí bə zù Kristə, ²sə Zhwifubá byěbé bə yə nyí zwě mó cīrh byěbé bə dā Zhwifubá mó bə ce né, m̀nì ga bə bù lwele ndə Kristə kwā-lyi bí. ³Pwəə ndə Barnabaase jòm Yəkənyəyom né kən dene. Bə y'a zhí Cinnə mó ne dēdē, bə n'ě bwəl n' zòmè ré ndə wu-jə. N' yà n' ná pə be ɲwɔ́nɔ́ bə m'ě wərhé wə-jààre ndə mām̄yaarhe. N' tó rə denne n byili bə Yi pené y nánfō w zòmè ré bə n'ě bwəl mó wó zhənà. ⁴Cə w lyi bí pər dwā ne. Jàlà zù Zhwifubá, jàlà zù t̀nt̀má bé. ⁵Zhwifubá ndə byěbé bə dā Zhwifubá mó, e súlì bə yé né ciná bé zě bə n'ě pyà Pwəə ndə Barnabaase ǹǹǹ sə bə dul be ndə nákulə bə gu. ⁶Pwəə ndə Barnabaase gá tú bə lwar, bə dūr bə vò Lyiditiiri ndə Derbe; ndə jààsé shěbé sə bwəl gāà mó wa, Lyikəwoni tənà y wa, ⁷bə zě bə n'ě bwəl Yi zòmè ré gāà mó mye. ⁸Bal m̀d̀d̀ yà n' ɲwéné Lyisitiiri ní, n' nèsè cù n' bəsoné yí ní ga. N' yà n' wàr n' ná n' zě n' zhì dē n' zhəl yé. ⁹Dē rədu, Pwəə yà n' ná zòmà, sə bal mó yà n' ná n' cili n' zòmà né. Pwəə nyí mu shěshé n pwírì n' zhí Yi ni, bə rə wó rə b'a wárh m̄. ¹⁰N zě n' bya n' wó: Zě n' zhì dē! Bal mó já n' shí tē n' zě pá, n' zhì n' nèsè yó n' ná n' zhəl. ¹¹Lyì zhā bé gá nɔ́ kən ré tēbé rə wərhé mó, Bə bya ndə lyəkəwoni lyi bí zoma né bə wó: Nyí wó yə nə jīrh numbyínsi nə só tē ná sō. ¹²Bə zě bə ce Barnabaase yil bə Zəyuusi. È gá wó Pwəə n' yà n' ná n' zòm zòmà né mó ce, bə co n' yil bə Erəməese. ¹³Zəyuusi jì y vwĩ-zwəlnə mó n zə nə-byerh bə co p̀ǹǹ sə wwe né ne, n mə n bə cə w bwə̀rə y nyí ni. Nmyě ndə lyi-zhā bé la m'e zwəl vwĩ bə pə Barnabaase ndə Pwəə ne. ¹⁴T̀nt̀má bé gá lwar bə wó bəmyé ne bə la vwĩ rí zwəl bə pa, bə kār bə gəndé, bə dūr bə zù lyi-zwā bé wě, bə bya bə wó: ¹⁵Nə lyi, wó bye yil á n'á wərhé eta mó? Nəmye wó numbyínsi ndə á ta. Wó yò-èc̀ǹǹ nyí rí ná tú ná n'ě bwəl ná byili ába. Yě-nə yə né nyěbé nə bə kūr zhe mó ne, s'á pyīrhí á wun á zù Yi nānyí yá, bə wó rəmyé rə wərhé dē ndə cə y ndə nə-f̀l̀l̀ wá; ndə kən dēbé gakó rə ɲwéné rə wě. ¹⁶Shāā ga mó Yi y'a yě lyi bí gakó ne bə n'ě tó bə səpwà sómse, ¹⁷e já rə zhì dē rə ce dwà y n'ě nywé á yilə; f̄ yì gə yúwá, rə ce á jòró w yə cənə, rə pə ába á nyí kùjù; rə ce á wun yə nyèn dēdē. Rə tó rəmyé denne rə byili ába rə sónó wá. ¹⁸Bə gá zòm eta, bə càr lyi-zwā bé yé ne, bə yə ɲwéné bə zwəl vwĩ rí yé, sə kən yə nàná yàl yé. ¹⁹Rəmyé yó, Zhwifubá shí Ancəwse ndə Yəkənyəyom, bə b'e cīrh lyi-zwā bé bə ce né, bə zə nákulə bə dul Pwəə bə jì tē, bə y'a n'ě b̀l̀ bə n' cùwə, bə fwəl m̄ tē bə m'e du cə w wa, bə jì tē, bə zhīr bə yě mo. ²⁰Sə Kristə-lyi bí tú bə kákélé m̄. N shí tē n' zě n' ká n' zù cə w wa. È zě nəkəkólé yá, nmyě ndə Barnabaase vò Derbe. ²¹Pwəə ndə Barnabaase bwəl yò-èc̀ǹǹ nyí rí Derbe né, sə lyi nánzhəzhə jīrh Kristə-lyi. Rəmyé kwā né, bək'a vò Lyisitiiri, bə lyě bə vò Yəkənyəyom, bə zhì gāà bə lyě bə vò Ancəwse, Pyisidi tənà y wa. Bə y'a n'ě cícì Kristə-lyi bí bə n'ě zal bə wun ni, ²²m̀ǹǹ ga bə zhí Yi ni kēkē. Bə y'a wə̀l̀: Kən wó nyóó bə ná nwènə dēdē, m̀ǹǹ ga ná zù Yi tənà y wa. ²³Bə zě bə cīr lyi bə cī Kristə-lyi gúlú òdú gakó yé né, bə zě bə lyě bə nyí, bə lwəl Cinnə mó ne bə n' yili bí, bə gá zhí mu mú yilə. ²⁴Bə zě bə tó Pyisidi, bə lyě bə vò Pəfyili, ²⁵bə bwəl Yi zòmè ré Perzhe né, bə zě bə zhīr bə vò Atəlyi. ²⁶Bə zhì gāà bə zù b̀-bwəl, bə vò Ancəwse, Siri tənà y wa. Wó cə w òmyé wé Kristə-lyi gúlú w yé né ciná bé y'a lwəl Yi ní bə rə yili Pwəə ndə Barnabaase ne bə m'e twĩ tum rí tēbé eta mó. ²⁷Bə gá yú Ancəwse, bə byě Kristə-lyi bí gakó bə cī dwā yó. Bə byili bí kən dēbé gakó Yi tó bə denne rə wərhé mó, bə súlì bə byili bí mye Yi gá tó né rə pul sómá rə pə byěbé bə dā Zhwifubá mó ne bə zù Kristə né. ²⁸Sə bə mē Kristə kwā-lyi bí sō gāà kən dene.

Chapter 15

¹Zhide lyi jàlà y'à tú Ancwose, sà bà y'à zè bà n'è cèrhè kàrmò Kristà-lyi bí ni bà zhe: «Lò mòbò n' yà ce bà gò mó ndà Muiyisi nyí rí gá n'è byili ní, n' tá n' la n' cìn²Sà Pwəə ndá Barnabaase cē, bà yà bà nyəná né zwì yé. Bà zè bà n'è mà dwā nyə-pār dēdē rəmyé shò-kwā né. Bà gako zè bà wèrhé nyí ràdù, bà wò bà Pwəə ndá Barnabaase ndá Kristà-lyi jàlà b'a vò Zhərazalem bà byili yò w' òmyé tuntúmá bé ndá Kristà-lyi gùlú w' yé né cìná bé ne.³Ancwose Kristà-lyi gùlú w' pə be sómá. Bà zè bà tó Fenishi, bà lyé bà tó Samare bà m'è la, ndá bà n'è byili Kristà-lyi bí ni bà byèbè bà dà Zhwifubá mó mye pyirhi bà wun bà zù Kristà. Kristà-lyi bí gako wun yə nyən rəmyé yilə. ⁴Bà gá tú bà yí Zhərazalem, Kristà-lyi bí ndá tuntúmá bé ndá yé né cìná bé zwē bà zhəale. Pwəə ndá Barnabaase byili kən dēbē gako Yi tó bà denne rə wèrhé mó.⁶Farezhēbá byèbè bà zù Kristà mó jàlà zè bà zhe: «Kən wó nyóó bà bà góm Kristà-lyi bí byèbè bà dà Zhwifubá mó, sà bà pə be nyí bà bà zwē Muiyisi nyá né.» ⁵Tuntúmá bé ndá yé né cìná bé zè bà jòm dwā yó muni ga bà nyí yò w' òmyé mó yò.⁷Bà zòm ndá dwā bà dene. Pyere zè n' zhì dē n' wò: «Da-byā, á yé bà Yi cír ne á wé kən dene, b'a bwəl yò-écòndò nyí rí a byili byèbè bà dà Zhwifubá mó ne, muni ga bà nyèè rē, sà bà zwē nyí bà zù Yezu Kristà. ⁸Yi yé numbyini gako wu. Rə pə be Eshirhə náacéné ndá námye ta, rə m'e byili bà rə shéné bà yò. ⁹È gə wó rə yilə, námyé ndá bàmyé ga wó kən ràdù. Rə vùr bà lwele ré rə yé be wárhgáá, bà gá zù Kristà mó yilə. ¹⁰Zhī tēbē ná nambala bé yə nywéné bà zhī, s'e b'e zòm námyé zòmá mó, byé yil á n'á yál á cí ri Kristà kwā-lyi bí yó wə, á m'á n'á zhē Yi? ¹¹Nə r'é zwē nyí bà wó Cinnə Yezu pené y nánfò w' denne námyé ndá bàmyé ga tó né ná nə vwārth.» ¹²Lyi bí gako y'à jē shéshé bà n'è cili Barnabaase ndá Pwəə zòmá né, sà bà byili māmāarhé ndá wò-jàaré tēbē gako Yi tó bà denne rə wèrhé byèbè bà dà Zhwifubá mó sō mó. ¹³Barnabaase ndá Pwəə gá zòm bà zhē, Zhake zè n' wò: «Da-byā, cili-nə kən dēbē à la ába byilu: ¹⁴Shəmo byili nába Yi gá tó né ndá rə cici pùbùlè, kùr-ju yi ní ga, rə m'e cír lyi, byèbè bà dà Zhwifubá mó wé, bà la yə rəmyé lyi. ¹⁵Sə rəmyé yàl ndá Yi nyi-zwennə bé gá y'à byili ní. Bà kē bà Yi wòwə: ¹⁶«Rəmyé kwā né, à m'a k'a bà, sà à m'a k'a lù Dəvyidi kélé y è ló tē mó; a kwərhe n' jə-bwəðéré a cí dē, ¹⁷sə lyi bí byèbè bà dàl mó gako ndá tənésé shébé gako à byè sà lyi bí bà jīrh əmyé lyi mú b'a pyà nē. Wó Cinnə mú n' zòm èta. ¹⁸Wó nmyé n' byili ywé né nəmyé kùr-ju yi ní ga.» ¹⁹Zhake súli n' wò: «Àmyé n'á búl bà, è gə wó byèbè bà dà Zhwifubá, bà pyirhi bà wun bà zù Yi mú yilə, kən bà mǎ sà bà ce be zwini wé yé. ²⁰Sə ndá rəmyé ga, bà-nà ná kē sébé ná pə be ná m'è byili bi bà bà bək'a dǝ vwámá nyèbè bà zwál wé tēbè rə dà Yi yó nāmá yé, bà nāmá bé bàmyé n'è pə jimdi; sà bà bək'a fwəl yé, sà bà bək'a dǝ vwām mòbò shī yə mà byā w' ce yé, sà bà bək'a jí jal yé. ²¹Kùr-ju yi ní ga, lyi nywéné bà n'è bwəl Muiyisi nyá né ceme né gako wé, bà n'è kàrmə nē bà dwā-gùlú jisi wé shirhə dē gako, kən m'e yí zà.» ²²Rəmyé yó, tuntúmá bé ndá yé né cìná bé ndá gùlú w' lyi bí púlápúlá wó bà bà m'a cír lyi bàmyé cici wé, bà tó Pwəə ndá Barnabaase nē bà vò Ancwose. Bà zè bà cír Zhidə mó mòbò bà n'è byè bà Barsabaase mó ndá Shəlaase, bà bàmyé bàlye y'á zhe nyòmò Kristà-lyi bí wé. ²³Bà kē sébé bà pə be bà bà zhəl bà pə Ancwose Kristà-lyi bí ni. Bà kē sébé ré wé bà wó: «Nəmyé Kristà tuntúmá bé ndá Kristà-lyi gùlú w' yé né cìná bé ná r'é ce əmyé byèbè á wó ná da-byā á nywéné Ancwose né, ndá Siri ndá Shilishi tənésé wé, á dà Zhwifubá mó. ²⁴Nə nyèè bà lyi shí ná sō ndá bà səpwà zòmá bà b'è n'è jàjèrə ába bà m'è zhízhí á surhə né. Sə lwar-na b'è dà námyé ná twí bì yé. ²⁵Wó rəmyé è ce, ná gako wèrhé nyí ràdù ná vùr lyi bà bà tó ná da-byā nántwərh Barnabaase ndá Pwəə nē bà bà á sō. ²⁶Nyi-nə Barnabaase ndá Pwəə zhǝ bà myələ né ná Cinnə Yezu Kristà yilə. ²⁷È gə wó Zhidə ndá Shəlaase yilə, ná twí bì muni ga bà byili ába kən dēbē ná kē sébé ré wé mó ndá bà nyí bà súli. ²⁸«Nəmyé ndá Eshirhə náacéné cici n'è búl bà kən bà mǎ bà ná pə ába zhī dǝ ndá è dà tēbè rə wó nyóó mó yé: ²⁹á bək'a dǝ vwámá nyèbè bà zwál wé tēbè rə dà Yi yó nāmá yé; á bək'a jí jal yé; á bək'a dǝ vwām mòbò shī yə mà byā w' ce yé; á bək'a fwəl yé. Á gə dē á cìn ndá rəmyé gako, á wèrhé cènè. Wó rəmyé rə wó nyóó. Wó rəmyé ná y'á n'è yál ná byili ába. Yi b'a sē ába.» ³⁰Byèbè tuntúmá bé twí mú zhīr bà vò Ancwose. Bà gá yúwá, bà ce bà byè Kristà-lyi bí gako dwā yó, bà kwé sébé ré bà pə be. ³¹Bə zwē re bà kàrmò, sà bà gako wun yàl nyən, bà gá pə be cícú èta mó yilə. ³²Zhidə ndá Shəlaase cici mú gá y'á wó Yi nyi-zwennə mó ce, bàmye súli bà cícú bi, bà zə bà wun ni ndá zòmá nánzhəzhǝ. ³³Bə dene gàà nàmpólé fòrò bà nə sómá bà k'a kwé ndá yə-zúlə bà vò byèbè bà y'á twí bì mú sō. ³⁴[Sə Shəlaase pwírí kən mǎ bà n' mē gàà.] ³⁵Pwəə ndá Barnabaase mē Ancwose né. Bàmyé ndá lyi dwā nánzhəzhǝ y'á n'è bwəl Cinə mú zòmè ré, sà bà y'á n'è cèrhè kàrmò lyi bí ni. ³⁶Dwā mangelé rəmyé kwā né, Pwəə wó Barnabaase nē: «Bə ná k'a tó ceme né nyèbè gako ná bwəl Cinnə mú zòmè ré nà wé mó wə, ná byélé Kristà-lyi bí, ná nyí wó etər kən nyé né bà yilə.» ³⁷Barnabaase yà n' ná n' yál n' zə Zhā mó mòbò bà n'è byè bà Marke mó n' tó be. ³⁸Sə Zhā-Marke gá yà n' pər bà kwā né Pəfyili ní, n' yə bà tó n' twí bà tumə né mó ce, Pwəə pwírí kən dà sómá bà n' tó be yé. ³⁹Sə nmyé ndá Barnabaase yə dwā yó lwé yé, bà pər dwā nē. Barnabaase zə Marke bà vò e zù bú-bwəl bà byerhe bà vò Shipiri. ⁴⁰40 Pwəə zè n' zə Shəlaase. Kristà-lyi bí lwəl Cinnə mú bà n' yili mù. ⁴¹41 N' zhīr n' tó Siri ndá Shilishi tənésé wə, n' cici Kristà-lyi gùlú, n' pə be wu-jò.

Chapter 16

¹Ràmyé kwā né, Pwəə zhəl Derbe, n lyē n vò Lyisitiri. Kristə kwā-lò mādù yà n ɲwéné gāà, n yíl Timote. Ní da yà n dà Zhwifu yé. Wó n ná n yà n wó Zhwifu, sə n yà n zù Kristə. ²Kristə-lyi bí byèbé bà y'à ɲwéné Lyisitiri ndá Yəknəyɔm né mó y'à n'è zòm Timote yil náàcənē. ³Pwəə yà n ná n yál bà n tó mo. Ràmyé ce, n zɔ mɔ n vò n gò, Zhwifubá byèbé bà y'à ɲwéné gāà mó yilə, bà bà gako y'à yé bà n da dà Zhwifu yé. ⁴Pwəə ndá n tó-dwā bé y'à n'è tó ceme né w bà byili nyə né nyèbé tuntúmá bé ndá Zhərazəlem Kristə-lyi bí yé né ciná bé vùr mó bà da-byá bé ne. Sə bà y'à n'è lwəl bè bà bà zwē ne. ⁵Kristə-lyi gùúlí y'à zhí Yi ni dēdē, sə lyi dwā y'à n'è twí bà súlí bi twéé twéé. ⁶Pwəə ndá n tó-dwā bé y'à la Azhi tənà y wé tó bà bwəl yò-ècònò nyí rí, sə Eshirhə náàcənē cār bè. Ràmyé ce, bà tó Fərizhi ndá Galəshi tənèsé wé bà lyē. ⁷Bà gá tú bà bwəlse Myizhi tənà yá, bà y'à n'è yál bà vò Byitini tənà y wa, sə Yezu Eshirhə y yə sómá pə yé. ⁸Bə zē bà tó Myizhi bà lyē bà vò Tərwəaase. ⁹Cəcē èdù Pwəə dārh Masedwane lyi bal mādù n tú n zhi n yó w n lwəl mò ndá n wu gako bà n bà Masedwane n sē be. ¹⁰Ná j'á zē ná r'è pyà sə ná vò Masedwane, bà ná y'á yē pamparēē bà wó Yi rə n'è byē nába bà ná zhəl gāà mó ná bwəl yò-ècònò nyí rí. ¹¹Ná zē ná zù bǔ-bwəl Tərwəaase né, ná byerhe ná j'á vò cɔ òdù ò ɲwéné nà-fǎl w cəcəl w bà n'è byē bà Samotəraase. Ná mē gāà ná zǔ, ná dǔlí ná vò Neyəpoli. ¹²Ná zhi gāà, ná lyē ná vò cɔ Orəm lyi bí y'á jà ò wé, bà n'è byē bà Shilipu cɔ mó wa. Ò y'à ɲwéné Masedwane tənà y nyí rí náyéé ré wé. Ná wərhé dwā mangelé gāà. ¹³Shirhə y dē ré gá yúwá, ná du cɔ w wa, ná vò bwí èdù nà nē. Ná y'á n'è bǔl bà dēga Zhwifubá Yi-co jàà ɲwéné gāà. Ná yí ná pwíri kana jàlà y'á jē dwā yó gāà, ná jòm té ná zòm ndá be. ¹⁴Kē mādù yà n ɲwéné bà wé n yíl Lyidi. Ní shí cɔ òdù bà n'è byē bà Tiyətiiri. Kē mó ɲmyé mó yà n ná n dǎl kāmà-jē-shērh, sə y'à càn dēdē. Ní yà n só Yi. Ní yà n ná n cili ná zòmà né, sə Cinnə mú pul n surhə n zwē kɔn dēbé Pwəə yà n ná n byili mú. ¹⁵Bə j'a mólé ɲmyé ndá n kélé y lyi bí ga nē wa. N zē n wó nába: «Á gə n'á bǔl b'á zù Cinnə mú zhənà, s'á bà á zul à sō.» N zòm zòm èta, n ɲwéné n ce ná vò n sō kélé wa. ¹⁶Dē rədù, ná y'á zē ná la Yi-co jàà y wa. Kē-byí èdù è y'á wó kélé tuntunnə zē e bà e jəl nába. Nəcílí námməlwélé y'á zhe yə, e ce è wó è n'è byili ywé nyèbé nà bànà. È y'á n'è tó ywé né nàmyé mó byilu dənne è ne warse nánzhəzhǔ è pə è yó-cinà ne. ¹⁷E zē è j'a tó nàmyé ndá Pwəə kùrə, è m'è bya è zhe: «Lyi bí byèbé wó Dē cəbal mó tuntunnə. Bà tú bà n'è byili ába sómá kèbé á b'á tó á vwār h á cìn mú.» ¹⁸Kē-byí y wərhé èta dwā nánzhəzhǔ, sə Pwəə lyim zē, n pyirhí n zòm ndá nəcílí y è zhe kē-byí y mú n wó: «Á n'á pə mó nyí Yezu Kristə yil ré yilə: yē kē-byí y ni.» E j'a yē kē-byí y ni rəmyé yi ní cici. ¹⁹Kē-byí y yó-cinà bé gá pwíri è k'è t'á la warse nɔ e pə be, bà zē bà zə Pwəə ndá Shəlaase bà m'è vò cɔ w yé né ciná bé sō, cɔ w lyi bí dwā-joló jàà y wa, ²⁰bə zə be bà lyē bà vò Orəm bǔr-kárna bé yé né, bà wó: «Lyi bí byèbé èta mó wó Zhwifubá. Bà n'è gù cɔ w lyi bí dwā ne. ²¹Bà n'è byili lùl-e-pwíri dō, e jà nàmyé Orəm lyi bí lùl-e-pwíri y bà shē rəmyé yó yé.» ²²Lyi-zhǎ bé lyim zē rà n'è yí Pwəə ndá Shəlaase. Bǔr-kárna bé ce bà lwər bà kāmə-zwísi bà mǎ bē ndá dānəshāāre. ²³Bə mǎ bē twər nánzhəzhǔ, bà ce be byənà-jù wà, bà pə nyí byənà-jì y yilnə mó ne bà n yili bì cènē. ²⁴N gá nɔ nyí rí rəmyé, n zē n zə be n vò n cí byənà-jì y tət wā y kùr wà, n zə bà nèsé n mǎ n lyē dār ne. ²⁵Ce y gá tú e swəl yi ní, Pwəə ndá Shəlaase zē bà n'è ce Yi, bà n'è nún bà m'è cərhé re. Bà dwā byənà-jì lyi bí y'á n'è cili bà gá n'è nún bà m'è cərhé Yi ní. ²⁶Rəmyé yó, ce y j'a zhizhi è zhizhi dēdē ndá byənà-jì y ga. Bwəəl gako pul, nyáná né bà y'á m'è lyē byənà-jì y lyi bí mú sá nə yē be. ²⁷Byənà-jì y yilnə mó shí jē w n zē, n pwíri bwəəl gako pul, n zē n ná n bǔl bà byənà-jì y lyi bí gə è shər bà dūr. N zē n kwé n búl shù n má n la n cìn gu. ²⁸Pwəə zē n zhi jì y wé n bya dē dē n wó: «Ná gako ɲwéné. Lò lò yà dūr yé. Bəká gu n cìn yé.» ²⁹Byənà-jì y yilnə mó zē n lwəl myín, n mǎ n dūr n zù jì y wé ndá n gako ná n pápá. N jòm n nəd wáná yó Pwəə ndá Shəlaase yé né, ³⁰n ce bà du pwé nē, n zē n ná n lwəl bè n zhe: «Á lyi, wó etər à m'a tó né a nə vwār h?» ³¹Bə wó mò: «Zwē nyí n zù Cinnə Yezu. Èta, ɲmyé ndá n kélé y lyi bí ga b'á nə vwār h.» ³²Bə j'a tó rəmyé dənne bà bwəl yò-ècònò nyí rí bà byili ɲmyé ndá lyi bí byèbé gako bà y'à ɲwéné n sō kélé w mó ne. ³³Byənà-jì y yilnə mó jà n zə be rəmyé yó cici, n shār h bà yala né gá y'á mǔr mǔr mǎgǎ mó gako cəcē y wé. Bà j'a yáyélé bà pə nē-móló ɲmyé ndá n kélé lyi bí gako ne. ³⁴Rəmyé kwā né, n ce Pwəə ndá Shəlaase zù n sō jù wà, bà pə be kùjú bà jí. Sə wu-nyə nánfǎl zɔ ɲmyé ndá n kélé lyi bí gako, bà gá zwē nyí bà zhí Yi ni èta mó yilə. ³⁵Ce y gá tú e lá, bǔr-kárna bé zē bà twí lyi byənà-jì y yilnə mó sō bà n vùr Pwəə ndá Shəlaase. ³⁶Byənà-jì y yilnə mó mye zē n byili Pwəə ne n wó: «Bǔr-kárna bé pɔ nyí bà bà vùr ába. Rəmyé ce, á nɔ sómá. Du-nə á vò.» ³⁷Pwəə zē n wó lyi bí bǔr-kárna bé twí mú ni: «Nàmyé wó Orəm lyi, bà zē bà zə nába. Bà yə jèrē bà bǔr ná bǔrsí ndá kɔn gá n'è tó né yé, sə bà ce bà mǎ nába lyi bí gako yír h wə, bà yáyélé bà ce nába byənà-jù wà. Èlāsē bà zē bà shèè bà la nába vùr ndá lò lò yəl yé. È gá wó èta, kɔn wār yé. Rəmyé yilə, sə bà cici bà bà vùr nába.» ³⁸Lyi bí k'a vò bà cí kɔn ré dēbé Pwəə zòm mó bǔr-kárna bé ne. ³⁹Bǔr-kárna bé gá lwar bà Pwəə ndá Shəlaase wó Orəm lyi, bà wun zē, bà zē bà bà Pwəə ndá Shəlaase sō, bà lwəl bè sǔbri, bà ce bà du byənà-jì y wə, bà lwəl bè bà bà du cɔ w wa. ⁴⁰Bə gá du byənà-jì y wé bà zhè, bà j'a lyē bà vò Lyidi sono, bà yí gāà be nə bà da-byá bé, bà cici bi bà zə bà wun ni. Rəmyé kwā né, bà k'è lyē bà zhíli bà sómá y bà la.

Chapter 17

¹Pwəə ndá Shəlaase tó Anfyipoli ndá Apoloni bə lyě bə vò Tesəloniki. Zhwifubá dwā-gulú jì èdù y'à ɲwéné gàà. ²Shirhá y dē ré gá tú e yí, Pwəə zē n vò dwā-gulú jì y wə, ndə n gá ya n wèrhé né, sə n zhəl gàà twar rətò n zhərɬ ndá lyi bí byèbé bə ɲwéné gàà mó Yi zòmè ré shò-kwā né. E j'à wó shirhá dē dē n yà n ná n zhəl. ³N yà n ná n byili bí bə bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə Kristə mó mǎ n ɲwéné n cǐ, sə n mǎ n ká n bwirhi. N zē n súlǐ n wó bə wó Yezu mú mǎbó n ná n bwəl n yò w èta mó n wó Kristə mó. ⁴Zhwifubá jàlà shéné bə zwē Pwəə ndá Shəlaase zòmà né. Gərekebá byèbé bə y'à só Yi mú mye nánzhəzhǒ zwē nyí, e súlǐ kana nánzhəzhǒ bə y'à wó lyi-fwààlè. ⁵Zhwifubá dwā bé zē bə n'è dūr bwě. Bə byě cǔ w lyi-bəywaàlè jàlà ndá lyi dwā nánzhəzhǒ bə cǐ dwā yó. Lyi bí bəmyé mó ndá Zhwifubá ga ce dweme cǔ w wa, bə vò Zhasǒ sǒ kélé wa, bə n'è pyà Pwəə ndá Shəlaase, bə la m'e vò cǔ w lyi bí yé né, ⁶sə bə pyà pyà bə bə ga. Bə zē bə zə Zhasǒ ndá Kristə-lyi dwā bə m'e vò cǔ w bür-kárna bé yé né. Bə gá zə be bə yí bə zhè, bə zē bə n'è bya bə zhe: «Lyi bí byèbé èta mó wó cə-lwəóre jààsé gakó wə, sə bə zə bə cə-lwəóre bə yí nyónò. ⁷Bə gakó n'è cē Oróm pyǒ mó nyó né; bə n'è byili bə pyǒ dō ɲwéné n yíl Yezu, sə Zhasǒ zwē be n sǒ kélé wa.» ⁸Zòmà né nəmyé mó zē lyi-zhǎ bé ndá cǔ w bür-kárna bé lyimə ne, ⁹sə bür-kárna bé ce Zhasǒ ndá Kristə-lyi bí dwā bé kwě, fòrò bə dwǐ bì. ¹⁰Cə y gá yì, Kristə-lyi bí j'a ce Pwəə ndá Shəlaase lyě bə vò Bere. Bə gá yú gàà, bə lyě bə vò Zhwifubá dwā-gulú jì y wé. ¹¹Sə Zhwifubá byèbé bə ɲwéné gàà mó pwèlè bə wun du byèbé bə ɲwéné Tesəloniki ní mú, bə zwē Yi zòmè ré náàcèné, bə zē bə n'è téré re, bə la nyí rəmyé ndá tèbé bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé mó wó rədù, m̀nì ga bə lwar ndá kɔn ré dèbé Pwəə ná n byili mú gə wó zhənà, ¹²sə bə nánzhəzhǒ zù Kristə. Gərekebá kana byèbé bə wó lyi-fwààlè ndá bə bala nánzhəzhǒ mye shéné bə zù Kristə. ¹³Tesəloniki Zhwifubá gá nyèè bə Pwəə ná n bwəl Yi zòmè ré Bere né mye, bə twèlè bə vò gàà, bə ce lyi bí zē bə ce dweme. ¹⁴Kristə-lyi bí j'a zhì dē bə ce bə zhì Pwəə bə cǐ mwě y sómá y yó. Sə Shəlaase ndá Timote mē Bere né. ¹⁵Byèbé bə y'à n'è zhì Pwəə mó j'a zə mǎ bə yí Atenne. N zē n lwəl bə, bə bə gə k'á yúwá, sə bə wó Shəlaase ndá Timote ne, bə bə ce jàn né bə bə n sǒ lálà. ¹⁶Pwəə gá yà n ɲwéné Atenne né n ná n dē Shəlaase ndá Timote yi ní, n pwírǐ cǔ w òmyé lyi bí wó wé tèbé rə dà Yi dúdú bə n'è zwálá. Rəmyé ce n wu zhìlǐ dēdē. ¹⁷N zù Zhwifubá dwā-gulú jì y wé n ná n zhərɬ ndá be, ndá lyi bí byèbé bə dà Zhwifubá bə j'a só Yi mú, sə n yà n ná n zhərɬ ndá lyi bí byèbé gakó n yà n ná n ne cǔ w lyi bí dwā-joló jààsé wé mó twéé twéé. ¹⁸Surhə ciná kùrə nàlye mye y'à ɲwéné, bə n'è byè bə Epyiciriyēbá ndá Esətoyishēbá. Bəmyé mó jàlà zē bə n'è zòm ndá mǎ. Bə jàlà y'à zhe: «Wó bəkón sǒ mǎbó ná n ce myě?» Bə dwā mye y'à zhe: «È nyè ndə wó yə dwā yò n ná n zòm ta.» E j'à wó Yezu ndá cùuri bürhù yò Pwəə yà n ná n bwəl. Wó rəmyé è ce bə zē bə n'è zòm èta. ¹⁹Bə zə mǎ bə vò cǔ w ciná bé gulú w yé né. Bə bwərɬ mò bə wó: «N wó n b'a byili nába kàrmó nándùl mó n tú n ná n cèrhè mó kùrə?» ²⁰Kɔn ré dèbé n ná n byili nába mó wó kɔn nándùl, e zē ná só sə ná lwar rə kùrə.» ²¹Atenne lyi bí ndá zhələ bé byèbé bə y'à tó be bə ɲwéné gàà mó gakó y'à j'a wó kɔn ré rəmyé nándùl ré dúdú bə n'è cili, bə j'a n'è byili ri dwā ne mye. ²²Pwəə zē n zhì cǔ w ciná bé gulú w yé né n wó: «Atenne lyi, à pwírǐ á wó lyi byèbé á n'a pyà Yi kɔn gakó wé. ²³Á y'à tó á cǔ w wa à n'a byélé wa, à n'a nyí vwǐ-jùúlǐ tèbé á n'a zwál á vwǎ né rə yó á m'a cèrhé á yə né mó. Á nǔ vwǐ-jìlǐ òdù bə kē ò yó bə wó: «Ná yəl Yi rí tèbé pár yé.» Lwar-na bə Yi rí tèbé á yəl rə párá, á j'a n'a zwál vwǎ á m'a cèrhé re mó, wó rəmyé yò á tú à n'a bwəl à byili ába. ²⁴Wó Yi rí tèbé rə wèrhé lǔ w ndá kɔn dèbé gakó rə ɲwéné ò wé mó, rə cǐ dē ndá cə yá. Rə t'a jòm jì kèbé numbyíná lù wé yé. ²⁵Rə bə numbyínǐ sēē tum zhe yé, bə kaka yə rə mwirǐ yé. Wó rəmyé gaga mó rə ce numbyínǐ ɲwéné; rəmyé rə n'è pe y myǎl ndá kɔn gakó. ²⁶Rə tó lò mǎdù sásá denne rə wèrhé numbyíná bé dwá né gakó, m̀nì ga bə jòm lǔ w cə-yala né gakó wə. Rə pə dwí gakó jàà; rə ce shí ndá fǒ ndá nəpwǎ ɲwéné. ²⁷«Rə wèrhé èta, m̀nì ga numbyíná bé pyà rə, sə dēga ndá bə gə tú bə la re pyǎ, sə bə tátélè re bə na. Sə è gə wó zhən yilə, Yi bə nye ndá nəmyé mǎdù ga yé, ²⁸bə wó rəmyé rə n'è pe nába myǎl; rəmyé rə ce ná ɲwéné; rəmyé rə ce ná wó ná zhě ná nà ná ji. Á surhə ciná jàlà mye kē bə wó: «Zhənà, ná wó rə byǎ.» ²⁹«Sə ná gə wó Yi byǎ, ná bə mǎ sə ná bù bə kɔn dèbé numbyínǐ n'è téré e zē e zə sánámá, ráá kǎmǎ, ráá náku lu e wèrhé mó nyerhe dwā ndá Yi yé. ³⁰Lyi bí y'à n'è wèrhé wé ré rəmyé mó shǎa ga, bə gá y'à yəl Yi gá wó kɔn ná-dwí yil né mó yilə, sə rə k'è t'a nyí shǎa ga nyəná né nà lyě mó ndə yò ta yé. Rə n'è byè lyi bí gakó jààsé gakó wé èlǎsé, bə bə pyirhi bə wun, ³¹bə rə vür dē rə la m'e tó mǎbó rə cǐr mó denne rə bür lyi bí gakó bürsi ndá cángá. Rə bwirhi mu, rə m'e byili lyi bí gakó ne bə wó rímyé n lá bürsi kó.» ³²Bə gá nyèè Pwəə ná n zòm cùuri bürhù yò, bə jàlà zē bə n'è fulsi mu; jàlà zē bə zhe: «N zòmà né nəmyé wó dē dō ná b'a cili ni.» ³³Sə Pwəə zhǐr n yě be. ³⁴Ndá rəmyé ga, bə mǎngelé zwē nyí, bə zhǐr bə tó n kùrə, bə zù Kristə. Bal mǎdù yà n ɲwéné bə wé, n yíl Dəni, n yà n wó Atenne yé né ciná bé gulú w lò, ndá kē mǎdù n yà n yíl Damare, e súlǐ lyi dwā.

Chapter 18

¹Rəmyé kwā né, Pwəə zhīr n vó Kōrēte. ²ŋ gá yú gāà, n nə Zhwifu mādù ní yíl Akəlaase, ní P5 tənà y lò. Nmyé ndá ní kē Pərrishii y'à shí Yitəlyi bə bə dūlidūli, bə Orəm pyō Kolote yà ní pō nyí bə Zhwifubá gako du Orəm né. Pwəə lyē n vò bə sō. ³Nmyé ndá bəmyé ga tum rí y'à wó rədù: Bə y'à n'è swē wē ré tēbē bə m'ē pwi kwəərhé mó. N yà ní ná ní zwē bə sō, bə m'ē tó dwā bə twī. ⁴Shīrhá dē gako, Pwəə yà ní ná ní zhəl Zhwifubá dwā-gulú jì y wə, ní ná ní zhərh ndá Zhwifubá ndá Gərekebá, muni ga n pul bə surhə. ⁵Shəlaase ndá Timote shí Masedwaane bə lyē bə bə. Pwəə já n yē tumə né dwā bē gako ne, ní ná ní bwəl Yi zōmē ré. N yà ní ná ní byili Zhwifubá ne pamparēē bə wó Yezu ní wó Kristə mó. ⁶Sə Zhwifubá y'à t'á cili kən dēbē Pwəə yà ní ná ní byili mú yé. Bə y'à n'è tūrh mo. N zē n sǎ ní jērh n yē be, n wó: Á gə dwī á cinə, wó ámyē cici yò. Rəmyé k'ē dā ámyé yò yé. Sə kən zhí èlāsē, wó byēbē bə dā Zhwifubá mó sō à la né. ⁷N zhīr gāà n vò bal mādù sō. Bal mó yíl Tícuusi Zhusətuusi. N yà ní só Yi. N kēlé y'à ŋwéné dwā-gulú w jì y nyí ni. ⁸Dwā-gulú jì y yó-cəbal Krisipuusi ndá ní kēlé y lyi bí gako j'a zù Cinnə mó. Kōrēte lyi nánzhəzhǒ gá cili Pwəə zōmà né, bəmyé j'a zù Kristə, bə j'a mólé bə nē wa⁹Cacē èdù, Cinnə mó lyi mu, n wó mɔ: Bəká shǐ n nyí yé. Zōm; sə n bəká dūr ywē yé, ¹⁰bə ámyé cici ŋwéné ndá mó. Lò lò wār ní la mó zal n wērhé lwele yé, bə byēbē bə wó ámyé lyi mú já cɔ w kǒbó wa. ¹¹Pwəə mē Kōrēte n wērhé byin ndá fwǎ, ní má ní byili Yi zōmē ré lyi bí ni. ¹²Rəmyé kwā né, bal mādù ní yíl Galyō jīrh Akəyi tənà y yó-cəbal. Zhwifubá zē bə n'è jí züzuri ndá Pwəə. Bə wērhé nyí rədù bə zə mɔ bə m'e vò bursi gulú w yé né, ¹³bə wó: Bal mó mǒbó ná ní cirh lyi bí ní ce né, muni ga bə bəká k'e cərhé Yi ndə ná nyé né gá n'è byili ní yé. ¹⁴Pwəə zē ní la lyār. Galyō já n wó be: Ámyé Zhwifubá cili-nə. È gə y'à wó èmā-būr tumə ní twī, ráá yò kǒbó ò jē ní wērhé, à y'à m'a cili á zōmà né ndə kən gá mǎ né. ¹⁵Sə è wó ámyé zōmà, nd'á nyé né shò-kwā né á n'á mà nə-pār né mó, rəmyé ŋwéné ámyé jǒ wa. Ámyé wār gāà à la né zú yé. ¹⁶N jì bi bursi jì y wé n ce pwē né. ¹⁷Bə yáyélé bə zə dwā-gulú w yó-cəbal Səsatenne bursi jì y nyí ni cici bə mà. Sə Galyō yə rə so nyí yé. ¹⁸Rəmyé kwā né, Pwəə mē Kōrēte né gwē n dene, fōró n zē n zhīr n yē Kōrēte lyi bí ni, rmyé ndá Pərishii ndá Akəlaase, bə vò Səncere. N yà ní bwəl kən nyí Yi ni. Rəmyé ce, bə gá yú gāà, n fǒ ní yó wá. Bə zē bə zù bū-bwəl bə la mwǎ byorhɔ bə lyē bə vò Siri. ¹⁹Bə gá byerhe mwǎ y bə zhē, bə só Efēeze né. N wó Pərishii ndá Akəlaase ne bə bə mē gāà. N zē n lyē n vò Zhwifubá dwā-gulú jì y wé n zhərh ndá bə. ²⁰Sə bə y'à n'è lwəl mo bə ní mē bə sō dwā mangelé. N cē, n wó be: Kən gə wó Yi pūbūlā, à m'a k'a bə. ²¹Pwəə zē n zhīr Efēeze né n ká n zù bū-bwəl²² n byerhe n vò Səzare. N zhì gāà n vò Zhərazalem, n ce Kristə-lyi bí, n zēn ká n vò Ancəse, ²³n dene námpólé. N ká n zhīr n tó Galashi ndá Fərizhi tənésé wə, muni ga n cici Kristə kwā-lyi bí gāà mó gako, n súli bə wu-jǒ. ²⁴Zhwifu mādù yà ní tū Efēeze ní yíl Apəlcəse. N yà ní wó Aləsādəri lyi bal. N yà ní zhe surhə, ní yē Yi zōmē ré sébé ré zōmà né náàcənē. ²⁵Bə y'à byili mu Cinnə mó sómá yá. Sə è wó nē-móló mó shò-kwā né, wó Zhā nē-móló mó dúdú yò ní yà ní yé. Ndə rəmyé ga, ní yà ní ná ní bwəl Yezu yò-ecónò nyí rí ndá ní wu gako, ní ná ní byili rə kūr ré náàcənē. ²⁶N vò Zhwifubá dwā-gulú jì y wé, n jì kūr ní ná ní zōm ndá wu-jǒ. Sə Pərishii ndá Akəlaase gá nyēē ní zōmà né, bə zə mɔ bə vò bə sō, bə kwərhe bə byili Yi sómá y yé-shò pamparēē. ²⁷Rəmyé kwā né, n zē ní ná ní yál n vò Akəyi tənà y wa. Efēeze Kristə-lyi bí wó bə kən cən. Bə zē bə kē sébé bə pǒ, bə ní gə yú sə n pə tənà èmyé Kristə-lyi bí ni, muni ga bə zwē ní zhəəle cənē. N gá yú gāà, Yi sē mɔ n ŋwéné n sē Kristə-lyi byēbē bə ŋwéné gāà mó ne dēdē. ²⁸Nmyé ndá Zhwifubá gə la zōm gako, ní yà n zōm n jì bi té lyi bí gako yírh wə. Sə ní yà ní ná ní tó Yi zōmē ré sébé ré zōmà né denne ní byili bə wó Yezu ní wó Kristə mó.

Chapter 19

¹Pwəə zhīr ñdá Apólōsse ñwéné Kōrēte né, n tó ceme né nyèbé nà ñwéné payàaré w mó wa, n lyē n vò Efēeze. N yí n nà Kristə-lyi jàlà gāà. ²N bwərh be n wò: Á gá zù Kristə mó Eshirhə náàcēné só á yó? Bə wò mo: Ná gwě yàl bə Yi twì Eshirhə náàcēné e bə yé. ³N zē n bwərh be n wò: Nē-móló mǒ bə mólé ába mà wé? Bə wò mo: Wó Zhā nē-móló mǒ. ⁴Pwəə wò be: Zhā yà wó byèbé bə pyirhí bə wun ní, ní yà ní ná ní mólé nē wa, ní yà ní ná wəl Esərayel lyi bí ní bə bə zú mǒbó ní la tà-kwā n bə mó. Wó Yezu yò ní yà ní ná ní zǒmà. ⁵Bə gá nyèè rəmyé, bə j'a ce bə mólé be nē w Cinnə Yezu yil ré yilə, ⁶Pwəə zē n cí ní jèrh bə yó, Eshirhə náàcēné só bə yó. Bə zē bə n'è zǒm zǒmà dwí dwā, ñdá zǒmà nyèbé Yi byili bí mú mye. ⁷Bə gako y'à yú nunə shí ñdá bàlye. ⁸Pwəə wèrhé cànsə sətò ñdá ní ná ní zhəl Zhwifubá dwā-gulú jì y wé, ní ná ní zǒm ndá wu-jò ní ná ní bwəl Yi pyèlè ré yò, sə ní yà ní ná ní ce jàn né muni ga byèbé bə n'è cili ní zǒmà né mó zwē nyí bə zù Kristə. ⁹Sə ñdá rəmyé ga, jàlà y'à wó yó-kùulí ciná. bə cē, bə yə nyí zwē yé. Bə y'à n'è zǒm bə m'è fulsi cinnə mó sómá y lyi bí gako yé né, sə Pwəə zə Kristə kwā-lyi bí n zhīr n vò ní ná ní cèrhé be karmó jì edù wé, è cábal yà ní yíl Tirənuusi. ¹⁰Ñ cèrhé karmó byinə nàlye. Èta, Zhwifubá ñdá byèbé bə dà Zhwifubá bə ñwéné Azhi tənà y wé mó gako nyèè Cinnə mó zǒmè ré. ¹¹Yi y'à n'è tó Pwəə denne rə wèrhé māmāarhe. ¹²Bá bə gə zə ní yala gāndé, ráá kāmə-jèrh shèbé ní dwərh ñdá ní jē mye cici bə dwərh nəbwānà bē, bə y'à wār. Nəcīsi námməlwālse mye yē byèbé sə y'à zhe mó ne. ¹³Zhwifubá jàlà y'à ñwéné bə wó cémá ciná, bə y'à n'è tó dē bə zhəl. Sə bəmyé mó y'à n'è yāl bə Cinnə Yezu yil ré bə jì nəcīsi námməlwālse. Bə y'à n'è wəl nəcīsi ní: Á n'a wəl mó Yezu mú mǒbó Pwəə ná ní bwəl ní yò w mó yil ré yilə: du! ¹⁴È y'à wó Zhwifubá vwì-zwálnə bə yé né cábal mādù ní yíl Seva. Wó ñmyé byā bwālpýe bə n'è wèrhé èta mó. ¹⁵Sə nəcīli námməlwélé y'à zhe bal mādù. E zē e wò be: Á yē Zezy párá. Á yē Pwəə gá wó lò ná-dwí yilə. Sə ámye, yē lyi ñd'ába? ¹⁶Bal mó mǒbó nəcīli y y'à zhe mó já n zē bə yó wə, n ñwéné bə gako, n nwènə be, n cēmè be. Bə dūr bə du pwē ne nánlwərh. ¹⁷Efēeze Zhwifubá ñdá byèbé bə dà Zhwifubá mó gá nyèè rəmyé, bə gako wun zē. Sə kən zhí dē ré rəmyé, Cinnə Yezu yil ré nò còrhó. ¹⁸Byèbé bə zù Kristə mó nánzhəzhǒ y'à n'è twí bə byili bə tumə né pamparē. ¹⁹Jə-myaárhe ciná nánzhəzhǒ pwà bə jə-myaárhe sába né bə b'e jì myín lyi bí gako yírh wə. Sə bə jəəle sába né nəmyé gako ye yá, bə pwírí nə wársé gako y'à yú byinə zǒm ñdá shí-ènu tum wársə. ²⁰Èta, Yi zǒmè ré y'à n'è yí jàasé gako wé ñdá Cinnə mó jàn. ²¹Rəmyé kwā né, Pwəə téré ní wé bə ní mà n zhīr n tó Masedwane, n lyē n tó Akəyi n vò Zhərazalem, bə sə ní gə yú gāè, kən mǎ bə ní lyē n vò Orəm. ²²Ñ gá téré èta n zhè, n zē n twí ní sanna bàlye bə tó yé bə vò Masedwane, è wó Timote ñdá Eraase. Sə ní cici mú mē Azhi tənà y wé gwē n wèrhé dwā mangelé. ²³Rəmyé yi ní, lyi bí zē bə n'è ce sò dēdē Cinnə mó sómá y shò-kwā né. ²⁴Səbyi-zùrhə mādù yà ní ñwéné ní yíl Dəmətəryuusi. N yà ní ná ní səbyi-kulí ní wèrhé yi rí tēbé bə y'à n'è byè bə Arətəmyiisi mú jì y nyaarhe námpólse. Sə yí rí rəmyé mó y'à wó kē. ²⁵Sə Dē rədù, Dəmətəryuusi zē n byè ní tó-dwā bē ñdá byèbé gako bəmye y'à n'è twí tum rí rəmyé mó dwā yó, n wò be: Á yé bə wó ná tum rí èta mó wé ná n'è ne nyòrhé né. ²⁶Sə á yírhə na, á zhǎ mye j'à nyé bə Pwəə mó zhe bə yə né nyèbé numbyínsi n'è wèrhé mó bə kùr zhe yé, sə Efēeze lyi nánzhəzhǒ zwē ní zǒmà né nə myé mó. S'e dà Efēeze lyi bí dúdú yé. Kən nyé ñdà wó Azhi tənà y púlópúló ta. ²⁷Sə rəmyé b'a ce ná tum rí k'è t'à la kùr zal yé. Rə b'a ce Arətəmyiisi còrhó w jì y mye k'è t'à la kùr zal yé. E jà Azhi tənà y lyi bí ñdá lū w púlópúló n'è cèrhé Arətəmyiisi. ²⁸Bə gá nyèè rəmé, bə lyimə zē, bə zē bə n'è bya bə zhe: Efēeze lyi yi Arətəmyiisi jàn bə swé zhe yé! ²⁹Cw w púlópúló j'a dom. Bə zə Gəyusi ñdá Arəsatarke bə m'e vò cw w lyi bí dwā-jóló jàà y wa. Bəmyé bàlye y y'à wó Masedwane lyi bə tó Pwəə ne. ³⁰Pwəə yà ní ná ní yāl n vò n zǒm ñdá lyi bí, sə Kristə kwā-lyi bí dwā bə yə shéné yé. ³¹Azhi tənà y lyi-fwàalé jàlà y'à wó Pwəə dōwabá, bəmye twí bə bə wál mo bə ní bəká n vò dwā-joló w jàà y wé yé. ³²Lyí gako y'à n'è bya, lò gako ñdá ní nyənà. E jír h sò dúdú, sə bə nánzhəzhǒ y'à yəl bə dwaí yó twírí y kùr yé. ³³Zhwifubá vùr lò mādù lyi-zwā bə wé ní yíl Allesādəre, bə cìrh mo bə ce yé né. Bə jàlà zē bə byili mu kən gá tó né. N zē n zhē ní jē ní ná ní yāl n zǒm ñdá lyi bí ní mǎ ní zwē Zhwifubá nyí ní. ³⁴Lyí-zhǎ gá tú bə lwar bə ní wó Zhwifu, bə zē bə tó dwā bə n'è bya bə zhe: Efēeze lyi yi Arətəmyiisi jàn bə swé zhe yé! Sə bə wèrhé èta, kən bwəlse lùr rəlye. ³⁵Sə lò mó mǒbó ní ná ní nyí cw w sába né yò mó ñwéné n ce bə yē bə sò w ne. N zē n wò be: Efēeze lyi, lyi bí gako yé bə wó nəmyé Efēeze lyi bí ná r'è yili yi rí nánfólò w bə n'è byè bə Arətəmyiisi mú ñdá rə nyorhə w ò shí dē o swárh té mó jì y ní. ³⁶Lò lò wàr rəmyé nyə-pǒ ní la mǎ yé. Rəmyé ce, yē-nə á sò w ne, á zhí shéshé á téré á wé. ³⁷Á zə lyi bí byèbé á bə nyòndò, bə j'à yə lwele ná yi rí jì y ní wèrhé yé, bə yə ná yi rí mye tùrh yé. ³⁸Dəmətəryuusi ñdá ní kwā-lyi bí gə n'è yāl bə ce cà lò nyí ní, bür-kárna bē ñwéné, bürsí mye zhe dē, sə bə zə mo bə vò gāà. ³⁹È gə k'è wó kən dō rə ñwéné bə la byilu, dwā-gulú w nánfólò w lyi bí m'a nyí rə yò. ⁴⁰È gə dà rəmyé, bə b'a cí kən ré dèbé rə ñwéné zà èta mó yò w ná yó wə, bə wò bə ná t'a nyàm cw w yó-cinà bə yé. E jà kən tənə ná m'á byili bə wó rəmyé è ce ná bə dwā yó yé. ⁴¹Ñ gá zǒm èta n zhè, n já n ce lyi bí làà dwā ne.

Chapter 20

¹Lyì-zhǎ bé gógām mó gá zhè kwā né, Pwəə zè n byè Kristə kwā-lyì bí n cí dwā yó n bə be cícú, n ce bə nàbána, n zè n zhír n la Masédwane tənà y wa. ²N gá yú gàà mó, n tó ceme né wa, n Zhər̀h ndá Kristə-lyì bi n dene, n mə n pə be cícú, n zè n lyè n vò Gərese tənà y wa. ³N mē gàà n wèrhé cànse sətò, sə rəmyé kwā né, n yà n ná n yál n byerhe ndá bǔ-bwəl n vò Siri. Sə n pwírì Zhwifubá shəl ndá dwā bə n'è yál bə zə mɔ, n ja n gu n wé bə n mà n ká n kwè n tó Masédwane. ⁴N tó-dwā bé y'à wó: Bere lyì bal Pyiruusi byì Səpatere, ndá Təsəloniki lyì byà Arəsətarke ndá Səkunduusi, ndá Derbe lyì bal Gəyuusi, ndá Timote, e súlì Azhi lyì byà Tishiki ndá Tərofyimi. ⁵Bəmyé tó yé bə vò bə dè nába Tərawaase né. ⁶È gə wó nāmyé yilə, búru ò yə sǎ-nəbyè ò wé ce mó címsí gá tú e lyè, ná zù bǔ-bwəl Shilipu cɔ w wa, ná wèrhé dwā nənə ná byerhe ná vò bə sǒ Tərawaase né, ná wèrhé dwā nyàlpyè gàà. ⁷Shirhá y dè ré dādèné y ná gúlì dwā m̀nì ga ná ká búru w ná tə ndá dwā. Pwəə yà n mə sə n zhír gàà è zè nəkòkólé yá. Rəmyé ce, n zhər̀h ndá Kristə-lyì bí kən m'e yí ecə-swélé. ⁸Ná y'à n̄wéné dè-yó jì edù wé. Pántámse nánzhəzhǒ y'à n̄wéné gàà mó. ⁹Èbó-dál mādù yà n jè túkwará y yó, n yil Etiki. Jan y'à zù mu dèdè, sə Pwəə zòmà né gə dene dèdè mó ce, n dèè dèè n shí gàà n tu tē. Bə gá tú bə la mɔ kó, bə pwírì n cùwə. ¹⁰Pwəə já n só tē, n lwəl n kwè mo, n wó: Á wun bə'k'a zè yé, n yə cì yé. ¹¹Pwəə gá ká n jì dè-yó jì y wə, n kwè búru w n ká dwā w ná tə ndá dwā, n zè n jí kùjú, n ká n jì zòmà né kùr n zòm zòm kən m'e yí c;-lár, n zè n zhír. ¹²È gə wó Èbó-dál mó yilə, bə zə mɔ bə kwè ndá n yírhá. Sə rəmyé zɔ lyì bí gako wun ni. ¹³Rəmyé yó, Pwəə yà n byili bə n mà n kwè sómá y ndá n nèrh, nāmyé zè ná zù bǔ-bwəl ná tó yé ná la Asɔɔse; ná gá yú gàà, sə ná kwè mo. ¹⁴Ná gá yúwá, Pwəə bə n nə nába gàà, ná kwè mo ndá bǔ-bwəl ré ná m'e vò Myətəlē. ¹⁵Ná zhì gàà ná kwè bǔ-bwəl. È zè nəkòkólé y yùwə, ná bwəlse Cɔɔse. È lyè yù w ná yí Samɔɔse, è dwā nətò yù w ná yí Myəle. ¹⁶Pwəə yà n tá n yál n jírìhí Azhi tənà y wé yé. N yírh y'à lum. Bə n yà n ná n yál ndá Yi gə sǎ sə n yí Zhərəzalem Pantekote címsi yilə. Rəmyé ce, n yə Efəeze tó yé. Ná zhì gàà ná k'è kwè bǔ-bwəl. È zè nəkòkólé y yùwə, ¹⁷Pwəə zè n zhì Myəle né n twí bə byè Efəeze Kristə-lyì gúlú w yé né cìnə bé. ¹⁸Bə gá túwá, n wó be: Á gá tú Azhi tənà y wé mó, á yə à tùntwəè né gá yál né nd'ába. ¹⁹Á twí Cínnə mó tum rí ndá cìn-lwəl ndá yə-nàná, ndá nònə, bə Zhwifubá y'à n'è pyà lwele ndá ne. ²⁰Á byili ába kən dèbè gako rə wó rə b'a sǎ ába. A bwəl Yi zòmè ré a byili ába á sǒ kǎlsé wé, ndá lyì bí gako yé né, à byili ába rə kùrə. ²¹Á ce Zhwifubá ndá byèbè bə Zhwifubá mó lwar bə bə mǎ sə pyírìhí bə wun bə zǎ Yi, sə bə zù ná Cínnə Yezu. ²²Èlāsé, à la Zhərəzalem, sə wó Eshirhə náàcənə è n'è nyéé ne b'a zhəl. À yəl kən dèbè rə la wòrhó gàà yé. ²³Sə ceme né nyèbè gako à tó nà wé mó, Eshirhá náàcənə n'è byili bə bə m'a nwènə ne, bə ce ne byənə-jù wə. Wó rəmyé dúdú à yé. ²⁴Sə è wó àmyé yilə, è wó cu ráá à gə :nwéné mye, rəmyé dà kaka à yil yé, àmyé wírì a bwəl Yi pené nánfò w yò-cɔnɔ nyí rí a bááse, bə wó rəmyé Cínnə Yezu pɔ ne b'a wèrhé. ²⁵Á jòm á sono a bwəl Yi pyèlè ré yò wó. Sə èlāsé, à yé bə àmyé mādù ga ká n tá n la ne nɔ yé. ²⁶Rəmyé ce, à n'a wəl ába zà: á gə zè á tú á yé kən dèbè à bwəl a byili ába mó ne, rəmyé k'è dà àmyé yò yé, ²⁷b'a byili ába kən dèbè gako Yi n'è yálá. À yə ába kaka shèè yé. ²⁸Ámyé cici mú dè-na á cìnə. Yili-nə lyì bí Eshirhə náàcənə pɔ ába bə yili-nə mó, ndá vwǎ-ènən gá ná n yili n vwámá ta, s'a nyí Yi gúlú w lyì bí yò. Yi tó rə cici Byí mú jal mó mǎ ló tē denne rə cí mú. ²⁹Á yé bə àmyé gə tú à k'a tənə, lyì b'a fwí tē ndá gɔ-kül-bəlwəlse ta, sə bə t'á la vwámá né ne yǒ yé. ³⁰Èta mye, lyì b'a zè àmyé cici wé ndá koma, bə m'e vwé Kristə kwā-lyì nánzhəzhǒ bə tó bə kùrə. ³¹Rəmyé ce, dè-na á cìnə, s'a lyírh b'a yál né nd'ába byinə nətò, sə à y'à n'a cici ába twéé twéé ndá yə-nàná. ³²Èlāsé, à n'a yé ába à ce Yi jǒ wa, sə rə pené nánfò w zòmè ré yili ába, bə zòmè ré rəmyé wó rə b'a súlì á jàn, rə ce á n:a cəl nàcèndé tèbè Yi cí rə lyì bí ni mú wé. ³³Á yə lò wéré ndá lò sánámá ndá lò gɔnɔ yál yé. ³⁴Á cici yé bə wó à jèsé shèbè èta mó à m'a twí á nə àmyé ndá à tó-dwā bé ga nyí kùjú. ³⁵Á byili ába twéé gako bə twí-nə èta, m̀nì á n̄wéné á sǎ nəmwa ne, s'a lyírh Cínnə Yezu cici zòmè ré. N wòwə: Lò mòbó n ná n pe, n wó wu-nyǒ cí du lò mòbó bə n'è pe mɔ mó. ³⁶Pwəə gá wó èta, n jòm n nədwáná yó, n̄myé ndá bəmyé ga tó dwā bə n'è ce Yi. ³⁷Bə gako zè bə n'è kúrhá, bə n'è kwàəle mo. ³⁸Wó Pwəə gá yà n wó bə bə k'è t'á la mɔ nɔ mó è ce bə wun zhìlì dèdè. Bə zè bə zhìlì mu bə vò e ce bué-bwəl ré wə.

Chapter 21

¹Rèmyé kwā né, ná zhîr ná yě Efèeze Kristə-lyi gùlú w yé né ciná bé ne, ná zù bû-bwəl ná byerhe ná vò Hoose. È zè nəkəkólé y ná vò Oroode, ná zhî gaa ná lyě ná vò Patara. ²Ná gá yú gaa, ná nə bû-bwəl rà la Fenishi, ná j'á zù rèmyé, ná lyě ná la. ³Nə gá tú ná yí nê-fôlò w cəcəl wə, ná cə Shilipu ná ce ná jəgwà ne, ná lyě ná la Siri. Ná yí ná sò Tiiri ní, bə wó gaa bə y'á mǎ sə bə sò bû-bwəl ré wè ré né. ⁴Nə nə gaa Kristə kwā-lyi bí, sə ná mē bə sò ná wèrhé dwā nyàlpyè. Eshirhə náàcənə ce bə wó Pwəə ne bə n' bəká n vò Zhərazalem yé. ⁵Dwā né nyàlpyè y yùwə, ná zhîr gaaè, sə bəmyé ndá bə kana ndá bə bəsoná gako zè bə n'è zhî nába. Ná gá tú ná n'è dwi cə w wa, ná jòm ná nədwóná yó bû-cú w yó ná lwəl Yi, ⁶ná zè ná ce dwā nəbána, bə k'á la jè, náye j'á zù bû-bwəl ré. ⁷Nə zhîr Tiiri ní ndá bû-bwəl ré ná vò Tələməyiisi, ná j'á du nē mǎ wé gaa, ná vò e ce Kristə-lyi bí. Ná mē bə sò ná zǐ. ⁸Ce y gá tú e lá, ná lyě ndá ná nèrh ná vò Səzare, yò-écônò nyí rí bwəlnə Shilipu sò kélé wa, ná mē n' sò. N' yá n' wó lyi bí bwəlpyè y bə y'á cîr Zhərazalem né mǎ mǎdù. ⁹N' yá n' zhe bəkwá bəna, bə yə byóná jí yé. Bə y'á wó lyi byèbè bə n'è zòm zòmà nyèbè Yi byili mú. ¹⁰Nə wèrhé dwā nánzhəzhǐ gaa, sə dē rǎdù Yi nyi-zwennə mǎdù shí Zhide n bə cə w wa, n' yíl Agəbuusi. ¹¹N lyě n bə ná sò, n kwè Pwəə cǎ-tónò w n lyě n' cici nésé ndá n' jèsé n wò: Eshirhə náàcənə wòwə: Zhwifubá byèbè bə n̄wéné Zhərazalem né mǎ b'a zə cǎ-tónò w kòbó cá-bal mǎ bə lyě èta, bə pə lyi byèbè bə dā Zhwifubá ne. ¹²Nə gá nyèè rèmyé, námyé Szare cə w Kristə-lyi bí zè ná n'è lwəl Pwəə ne sə n' yě, n' bəká n vò Zhərazalem yé. ¹³Pwəə zè n wò: Wó bəkón yil á n'á kúrhá, á la m'a zhîlì à wu ní? Bə gə la ne zal bə lyě, bə la ne zal bə gu Zhərazalem né mye Cinnə Yezu yil ré yilə, à m'a shènə. ¹⁴Nə gá pwírí ná cə cə mo ná ga, n' yə shènə mǎ ce ná j'á yě mo, ná zè ná wó bə kən yál Cinnə mǎ pùbùlǎ. ¹⁵Nə wèrhé dwā mangelé Səzare né, sə dwā né nəmyé kwā né, ná zè ná tene ná zhîr ná la Zhərazalem. ¹⁶Səzare cə w Kristə-lyi bí jàlā zè bə zhî nába bə m'e vò bal mǎdù sò, n' shí Shipiri, n' yíl Manasǐ, wó n̄myé sò ná y'á mǎ sə ná zul né. N' yá n' wó Kristə-kwā lò. Sə n' gá jîrh Kristə-lò mó d,ene. ¹⁷Nə gá tú ná yí Zhərazalem yi ní, Kristə-lyi bí zwē nába ndá wu-nyǐ. ¹⁸È nəkəkólé y yùwə, Pwəə zə nába n mə n vò Zhake sò. Wó gaa mǎ Kristə-gùlú w yé né ciná bé gako y'á gùlì dwā né. ¹⁹Pwəə ce be, n zè n byili bi kən dèbè Yi tó n' tum rí denne rə wèrhé lyi bí byèbè bə dā Zhwifubá ne mǎ gako yilə. ²⁰Bə gá nyèè kən dèbè Pwəə byili bi mú bə zhè, bə zè bə cèrhé Yi, bə wó Pwəə ne: Da-byí, lwar bə Zhwifubá mǎd̄rhe nánzhəzhǐ zù Yezu Kristə. Bə zhe yəwǎl, bə gako j'á n'è zwē Muiyiisi nyá né cènə. ²¹Sə bə nyèè bə n' ná n' byili Zhwifubá byèbè bə n̄wéné cemə né dwā bə wé mǎ ne, bə bə yě Muiyiisi nyá né ne; n' ná n' byili bə bə bəká gò bə bəsoná bə yé; sə bəká zwē Zhwifubá lùl-e-pwírí y nyá né. ²²Wó etər ná b'á wèrhé né? Bə m'a pamparē bə n' n̄wéné nyónò, ²³sə ná la mǎ kən rǎdù byilu n' wèrhé. Ná zhe lyi bəna nyónò bə y'á bwəl kən nyí Yi ni. ²⁴Zə bə n' mǎ vò, sá tó n' vò bə gá la bə yò w kòrhə ndá Yi mǎgǎ. Kən dèbè bə zhe rə tum yò w kòrhə yilə, sá kwé re n' pə be, muni bə n̄wéné bə pǎr bə bə ywé né. N' gə wèrhé èta, lyi bí gako b'a lwar bə n̄myé cici ná n' zwē Muiyiis nyá né, sə bə b'a pwírí kən dèbè bə n'è zòm n' yil mó dā zhən yé. ²⁵Sə è wó byèbè bə dā Zhwifubá bə jîrh Kristə-lyi mú yilə, ná kē sèbè ná pə be ná byili kən dèbè bə mǎ sə bə wèrhé. Nyí kən dèbè ná byili bi mú: Á bəká dǐ vwámá nyèbè bə zwəl vwé tēbè rə dā Yi yó nāmá yé, á bəká jí jal yé, á bəká dǐ vwám mǎbó shí yə mǎ byā w ce yé: á bəká fwəl yé. ²⁶Rəmyé yó, Pwəə zè n zə lyi bí bəmyé bəna yá. È zè nəkəkólé y yùwə, n̄myé ndá bəmyé ga kwerhe bə yò ndá Yi, n zè n vò Yi jì y kónò w wa, n byili dē ré tēbè bə yò w kòrhə ndá Yi mú tumə né la zhǐ mó. Wó dē ré yù w bə la bəmyé bəna mǎdù mǎdù gako vwǐ rí zwəl. ²⁷Dwā né nyàlpyè y bə kwerhe bə yò ndá Yi nà wé mó gá tú nə bwəlse zhǐ, Zhwifubá byèbè bə shí Azhi tənà y wé mó jàlā nə Pwəə Yi jì y kónò w wa. Bə zè bə cîrh lyi-zhǎ bə ce né, bə zè sò ne Pwəə yó wə, bə j'a tó rèmyé denne bə zə mǎ. ²⁸Sə bə y'á n'è búbwéé bə zhe: Esərayel lyi, bə-nà á sē nába. Nyí wó bal mǎ mǎbó n' ná n' tó jààsé gako wə, ndá lyi bí gako sò, n' ná n' cèrhé lyi bí ni bə ná dwí rí ndá rə nyá né ndá Yi jì y bə kùr zhe mó. Sə èlāsē, n' gaga mǎ kwerhe ce n zə lyi byèbè bə dā Zhwifubá n zù Yi jì y kónò w jàà y kèbè Zhwifubá dúdú zhe sómá bə zwì ní mú n' cǎ ya. ²⁹Bə y'á nə Efèeze lyi bal Terofyimi Pwəə kwā né cə w wa, bə zè bə y'á n'è búl bə n' gə n' zə mǎ n zù jàà y èmyé wa. Wó rèmyé è ce bə zə mǎ. ³⁰Cə w gako j'a dom. Lyi dūr bə shí jààsé gako w bə bə, bə zə Pwəə Yi jì y kónò w wé bə m'e du pwé ne. Bə yáyélé bə pyi bwəð ré. ³¹Bə y'á n'è yǎl bə gu mu, sə shàdéesé yó-cábal mǎ gá nyèè bə dweme n'è dom Zhərazalem púlápúl wə, ³²n' jà n zè n zə shàdéesé ndá sə yé né ciná jàlā n dūr n vò dweme ré gá n'è dom mǎ gǎ mó. Lyi-zhǎ bə gá nə shàdéesé: é ndá sə yó-cábal mǎ, bə k'è yə Pwəə mǎ yé. ³³Shàdéesé yó-cábal mǎ yí Pwəə nyí ni, n ce bə zə mǎ bə lyě ndá nyáná n̄lyé. N zè n bwərh bə wó yè lò n[da mǎ, sə wó bəkón n' wèrhé? ³⁴Lyi-zhǎ bə gako zè bə n'è bya, lò gako ndá n' nyəná. Bə sòdré ce shàdéesé yó-cábal mǎ yá n' ká n' bə bə zòmà né kùrə nyé yé. N ce bə zə Pwəə bə vò shàdéesé jàà y wa. ³⁵Pwəə gá yú shàdéesé jàà y nyí ni, sə gá n'è tó mǎgǎ sə jìl mó, sə kwè mo sə m'e jì, lyi-zhǎ bə gá y'á n'è wèrhé jàn mó yilə. ³⁶Lyi bí gako y'á pú n' kùr bə n'è bya bə zhe: Gu-nə mo! Gu-nə mo! ³⁷Bə gá tú bə n'è yǎl bə zə Pwəə bə zù shàdéesé jàà y wa, n zè n wó shàdéesé yó-cábal mǎ ne: Á n'á lwəl mó sá yě a byili mú zòmè. Shàdéesé yó-cábal mǎ bwərh n wò: N' nyé gərəke? ³⁸È dā n̄myé n' wó Ezhipti lyi bal mǎ n' ce zòmà né jòm cə w wa, n' zə lyigurnə mǎd̄rhe rəna n' vò gə-elú èpòlò w w kən gwé yə dene mǎ nà? ³⁹Pwəə wó: Àmyé wó Zhwifu. Bə lùl ne Tarse né, Shilishi tənà y wa. Á da-dǐ w cə-fôlò. Á n'á lwəl mó sá yě a zòm ndá lyi bí. ⁴⁰Shàdéesé yó-cábal mǎ zè n pǎ sómá

bà ní zǎm ndá lyì bí. Pwəə zě n zhì dǎ gǎà n zhě ní jě n ce lyì bí ní. Bə yě bà sò w nɛ, n zě n zòm ndá be ndá Zhwifubá zòmà né n wò:

Chapter 22

¹«À dabá, à zhəm-má ñdó à nyáná, cili-nə kən ré dèbé à la ába byilu mú à cìn-vwārḥ yilə...» ²Bə gó pwírí Pwəə wó bə dwí rí zòmà né n'á n'á zòmà, bə j'a kwərḥe bə zhǐ shéshé. Pwəə súlí n wò:³«À wó Zhwifu. Bə lùl nè Tarse né, Shilishi tənà y wa, sə wó Zhərəzalem né nyónò bə kón nè né. Wó Gamaləyəə n'byili ni ná dabá lùl-e-pwírí y nyé né pamparē. À y'à n'á ce yəwāl né dēdē ñdó Yi tum rí ñdó ámye gakó gá n'á wərḥé né zà mó. ⁴À y'à n'á nwènə lyi bí byèbé bə n'è tó Yezu Kristə sómá y mó. À y'à n'á ce bə zal bə bala ñdó bə kana ga bə lyē bə ce byənə-jù wə. À y'à n'á ce bə gwi jàlà mye. ⁵Yi jì y vwī-zwálnə bé yé né ciná bé gakó náncə y ñdó Zhwifubá náncəsé gakó yé bə wó zhən à n'á zòmà. Bə y'à pə ne sáábá à m'á la vò a pə ná da-byá Zhwifubá byèbé bə ḡwéné Damaase né mó ne, m̀nì ga a ḡwéné a zə lyi bí byèbé bə zù Yezu mú a k'a m'a bə Zhərəzalem bə pə be còrhò-tum. ⁶«À gó kwè sómá y a b'á n'á bwəlse, twər rədu sá, nənýónó cəcəl wə, pwè nánfòlò rə n'è jójémé shí dē rə yər rə kákélé né. ⁷A tu tē a j'a nyèè cəl rə n'è wəl nè: «Swəə, Swəə, byè yil n'á n'á nwènə né?» ⁸A zē a bwərḥ a wó: «Nmyé wó m̀lò yó-cábal?» Cəl ré wó: «Ámyé wó Nazarete lyi bal Yezu, m̀b́b́ n'á n'á nwènə mó.» ⁹Byèbé bə y'à tó ne mó nə pwè ré, sə bə yə m̀b́b́ n'á n'á n'á zòm ñdó ne mó cəl ré nyèè yé. ¹⁰A zē a wó: «Cinnə, wó bəkón à m̃ s'a wərḥé?» N wó nè: «Zē n'á vò Damaase. N gə yú gàà, bə m'a byili mú kən dèbé Yi n'è yál bə n' wərḥé.» ¹¹Pwè ré gó y'à n'è jójémé dēdē mó ce, rə lyər à yírhá né, nə y'à k'è bē ne yé, sə à tó-dwā bē zə à jē nè bə m'e vò Damaase. ¹²«Bal m̀d̀d̀ yà n' ḡwéné gàà n' yil Ananyaase. N yà n'á n'á tó Yi ni ñdó n' wu gakó, n'á n'á zwē rə nyé né náàcənə, sə Zhwifubá byèbé bə y'à ḡwéné gàà mó gakó y'à n'è zòm n' yil náàcənə. ¹³N zē n'á sō n wó: «Da-byi Swəə, n' yírhá né m'a k'a púr!» À yírhá né j'a púr rəmyé yi ní cici, a nə m̀pamparē. ¹⁴N zē n wó nè: «Nə nambala bé Yi rí cír mó shāā ga, m̀nì ga n' lwar rə pùbùlè né, sə nə wu-cángá cábal Yezu ñdó n' yírhá, sə nyèè n' cici nyi-zòmə, ¹⁵bə n' b'á yə n' zhən-cinnə lyi bí gakó yé né, sə n' b'á bwəl kən dèbé n' yírhá nɔwa, n' zhǎ j'a nyèè mó n' byili. ¹⁶Ēlāsē, bəkón n' kə n' jē n'á n'á dē? Zē dē n' zù Cinnə mú, n' zwē nē-móló, m̀nì ga n' nə n' yə-bəlwāálə sūbri.» ¹⁷«Rəmyé kwā né, a k'a kwē a vò Zhərəzalem. Dē rədu, à y'à ḡwéné Yi jì y kónó w wa, à n'á ce Yi. Kən j'a wərḥé ne ñdó dārḥà ta. ¹⁸A nə Cinnə mú, n wó nè: «Zē n'á du Zhərəzalem né lálà, bə ò lyi bí t'á la shònó bə zwē kən ré dèbé n' la byilu à shò-kwā né mó yé.» ¹⁹A zē a wó: «Cinnə, bə cici mú yé b'á y'à n'á zhəl bə dwā-gùlú jísí wē, a ce bə zə lyi bí byèbé gakó bə zù nmyé mó, bə ce bé byənə-jù w bə m̀. ²⁰Bə gó gu n' zhən-cinnə Ecēē yi ní, ámyé cici y'à ḡwéné gàà, sə à nyí y'à ḡwéné byèbé bə gu mu mú kwā. Wó ámyé à y'à n'á yili bə kàmə-zwísi ní.» ²¹Cinnə mú zē n wó nè: «Zhəl! À n'á twi mú yé né yé né, byèbé bə dà Zhwifubá mó sono.» ²²Lyi-zhǎ bē cili cili Pwəə zòmà né kən m'e yí n' gá wò bə Cinnə mú twi mú byèbé bə dà Zhwifubá sō mó, bə zē bə n'è bya bə zhe: «Ce bə gu bal mó m̀b́b́ n' jé lū w k̀b́b́ wē! N bə m̃ sə n' yə né kádò yé.» ²³Bə zē bə n'è búbwéé, bə n'è vùr bə kàmə-zürḥ bə dul dē, bə n'è tē shó bə lə dē. ²⁴Shəddéésé yó-cábal mó zē n' pə nyí bə bə zə Pwəə bə zù shəddéésé jàà y wa, sə bə m̀ m̀ ñdó dānəshāāre, m̀nì ga n' byili kən ré dèbé rə ce lyi-zhǎ bē n'è búbwéé bə m'è pyà n' lwele éta mó. ²⁵Bə gó lyē mo ñdó nyínsi bə la m̃, n wó shəddéésé zóm yó-cábal mó n' yà n' zhǐ gàà mó ne: «Á wó á m̀ Orəm lò ñd'á yə n' bursi bür?» ²⁶Shəddéésé zóm yó-cábal mó gá nyèè rəmyé, n' zhír n' vò n wó sà gakó yó-cábal mó ne: «Nyí n' yà n' la yò pyá. Bal mó wó Orəm lò.» ²⁷Sə yó-cábal mó zē n' yí n wó Pwəə ne: «N' gə wó Orəm lò zhən ga, sá wó né.» Pwəə wó mó: «Á wó Orəm lò.» ²⁸Yó-cábal mó zē n wó mó: «Ámyé yil wó warse nánzhəzhǎ à kwē a b'a jírḥ Orəm lò.» Pwəə wó mó: «Ámyé da wó Orəm lò.» ²⁹Rəmyé yó, byèbé bə y'à la m̀ m̃ mó j'a làà dwā ne bə yē mo. Yó-cábal mó gá tú n' lwar bə Pwəə wó Orəm lò, n' wu zē, n' gá ce bə zə m̀ bə lyē ñdó nyáná mó yilə. ³⁰Shəddéésé gakó yó-cábal mó yà n'á n'á yál n' lwar kən ré dèbé è ce Zhwifubá n'è ce cà Pwəə nyí ni mú kùr pamparē. Rəmyé ce, è zē nəkəkólé yá, n' ce bə byē Yi jì y vwī-zwálnə bé yé né ciná bé ñdó Zhwifubá bursi gúlú w lyi bí bə bə dwā yó. N zē n' ce bə lwər nyáná né nyèbé bə y'à m'e lyē Pwəə mó, n' ce bə zə m̀ bə bə bursi gúlú w lyi bí yé né.

Chapter 23

¹Pwæ nyí bursí gúlú w lyí bí shéshé n wò: «Da-byä, à tó Yi ni ndá wu òdù kón m'e yí zà.» ²Sə Yi jì y vwì-zwálnə bé yé né ciná bé gakó náncə Ananyaase pə nyí byèbé bà y'à zhí Pwæ yala ne mó ne bà bà mã ní nyí rí ní. ³Pwæ zè n wò mò: «Myinù cábal, ñ nyè ndə wó byilí kèbé bà pwèlè ta. Ñ jè gaa ñ la àmyé bursí bür ndə nyí rí gá n'è byilí ní, ñ zè ñ wò bà mã ne. Nyí rí j'à t'à byilí èta yé. Nmyé wó Yi rà la mó mã.» ⁴Byèbé bà y'à zhí Pwæ nyí ní mú wò mò: «Yi jì y vwì-zwálnə bé yé né ciná bé gakó náncə y ñ ná ñ tùrhə?» ⁵Pwæ zè n wò: «Da-byä, à yə lwar bà wó vwì-zwálnə bé yé né ciná bé gakó náncə y yé. Bà kè Yi zòmè ré sébé ré wé bà wò: «Ñ bà mã sá tùrh ñ dwí rí yó-cábal yé.» ⁶Pwæ gá yà ñ yé bà bursí gúlú w lyí bí wó Sadəsənyebá ndá Farezhēbá, n bya n wò: «Da-byä, àmyé wó Farezhē, à dabá mye wó Farezhēbá. À n'á zwè nyí ndə Farezhēbá ta, bà cùuri b'a bwirhi. Wó rəmyé yil bà zə ne bà n'è bürə.» ⁷Ñ gá wò èta, Farezhēbá ndá Sadəsənyebá j'a zè nyə-pär ne ndá dwā, bà pər dwā ne. ⁸(Sadəsənyebá y'à n'è wəl bà cùuri t'à la bürhü yé. Bà t'à zwè nyí bà máléka ndá wé tēbé numbyíni yírhə wār nə ne ηwéné yé. E jà Farezhēbá y'à n'è zwè nyí bà rəmyé gakó ηwéné.) ⁹Bə j'a zè bà n'è ce sò dēdē. Muiyisi nyá né byilnə bé byèbé bà y'à wó Farezhēbá mó jàlà zè bà cē yò w kóbó bà n'è cí Pwæ yó w mó, bà wò: «Nəmyé bà bal mó mòbó dóo ne yé, sə è nə gə wó máléka ráá kón dō rà zòm ndá mò?» ¹⁰Sòrè j'a kwerhe rə nyáase. Ywè zə shədəésé gakó yó-cábal mó, bà dēga bà b'a mã Pwæ bà zhəzhə dwā jèrh wà. Rəmyé ce, n pə shədəésé nyí bà sà sò té sə zə mò sə m'e du lyí bí wé sə k'a m'e vò sà jàà y wa. ¹¹Cəcē y èmyé yù w cici, Cinnə mú bà n lyí Pwæ n wò mò: «Kám ñ wu. Ñ yà à zhən-cinnə Zhərazələm né; ñ gwě b'a yə à zhən-cinnə Orəm né mye.» ¹²Cə y gá tú e lá, Zhwifubá jàlà zòm nyí rədu bà bwəl nyí Yi yé né bà wò: «Nə gə yə Pwæ gwi, kùjú ndá nē t'à la ná nyí ni dwərth yé.» ¹³Sə byèbé bà wèrhé nyí-bwelé y èmyé mó y'à du nunə shə-əna. ¹⁴Bə zè bà vò e nə vwì-zwálnə bé yé né ciná bé ndá Zhwifubá náncəsə bà wò bə: «Nə bwəl nyí Yi yé né bà, nə gə yə Pwæ gwi, kùjú ndá nē t'à la ná nyí ni dwərth yé. ¹⁵Èlāsé, è dāl ámyé. Zhəlnə á nə bür-kárna bé dwā bé á wèrhé nyí rədu á vò á lwəl shədəésé gakó yó-cábal mó ne bà ñ ce bà k'a zə Pwæ bà bà, ndə wó ñ yò w á n'a yāl á kwerhe á nyí náácənə ta, s'a yě bà nəmyé yé ná gá m'á wèrhé né ná gu mu ndá ñ gwě yə bursí jàà y w yí yé.» ¹⁶Sə Pwæ nəkó-byí mādù lwar bà bà wèrhé surhə bà n'è yāl bà gu mu. N zè n vò shədəésé jàà y wa, n kù mù jəfí. ¹⁷Pwæ já n byè shədəésé zòm yó-ciná bé mādù n wò mò: «Zə bəsóbwèlè y kèbé ñ má vò á yó-cábal mó sō. È zhe zòmè è la mò byilu.» ¹⁸Shədəésé zòm yó-cábal mó zə y n vò bà gakó yó-cábal mó sō n wò: «Pwæ mó ñ ηwéné byənə-jù w mú ñ byè nè n wò b'a zə bəsóbwèlè y kèbé á bà ñ sō, è la mó zòmè byilu.» ¹⁹Shədəésé gakó yó-cábal mó zè n zə bəsóbwèlè y jè nè n mə n vò kwā né bà dúdú, n bwərth yə: «Wó bəkón zòmè ñ zhe ñ la ne byilu?» ²⁰Bəsóbwèlè y wò: «Zhwifubá wèrhé nyí rədu bà bən mó lwəl bà ñ ce bà zə Pwæ bà bà bursí gúlú w lyí bí yé né nəkəla, bà kwerhe bà nyí ñ yò w ma náácənə. ²¹Bə gə túwá, sə ñ bəká cili bà zòmá né yé. Lyí ηwéné bà du shə-əna bà n'è dē Pwæ bà la gu. Bəmyé mó bwəl nyí Yi yé né bà, bà gə yə Pwæ gwi, kùjú ndá nē t'à la bà nyí ni dwərth yé. Bà tene bà zhè. Èlāsé wó nmyé nyí bà n'è dē.» ²⁴Shədəésé gakó yó-cábal mó zè n wò bəsóbwèlè y ne, bà è k'a vò jè, sə è bək'a byilí lò dō ne yé. ²³Rəmyé kwā né, shədəésé gakó yó-cábal mó zè n byè shədəésé zòm yó-ciná bàlyè n wò bə: «Zhəl-nə á zə shədəésé zwā-àlyè, ndá shèbé sà n'è pər eshesé mó shə-shàlpyè, ndá shèbé sà zhe swá né mó zwā-àlyè á tene se. Dədənə lür nəbó gə yúwá, s'a zhì shəshesé ciná bé á cí Səzare sómá y yó. ²²Pyä-na shəshərh á m'á kwè Pwæ, muni á zə mò á yí cə w cábal Fyilisi sō ndá yə-zúlá.» ²⁵Shədəésé yó-cábal mó zè n kè sébé n pə bə, bà gə yúwá, sə bà pə cə w cábal mó ne. Ñ kè rə wé n wò: ²⁶«Ámyé Kolote Ləzhaase à n'á ce nmyé cə cábal Fyilisi. ²⁷Bal mó mòbó à ce bà zə bà bà ñ sō èta mó, wó Zhwifubá bà y'à zə mò bà la gu. Sə á gá lwar bà wó Orəm lò ndá mò, a zè a zə shədəésé nánzhəzhə a vò a zwè mò. ²⁸À y'à n'a yāl a lwar ñ yò w kùrə. À ce bà zə mò bà vò bà bursí gúlú w lyí bí yé né. ²⁹Sə á pwírí yò w kóbó bà n'è cí ñ yó w mó wó bəmyé səpwá Yi-sómá nyá, sə è dà yò kóbó ò b'a ce bà gu mu, ráá bà ce mò byənə-jù w yé. ³⁰À nyèè bà Zhwifubá zòm nyí rədu bà n'è yāl bà gu mu. Wó rəmyé è ce, à ce bà zə mò bà bà ñ sō lálà, sə á pə nyí byèbé bà n'è cí yò w ñ yó w mó ne, bà bà zhəl ñ sō. Yi b'a sē mó.» ³¹Shədəésé zə Pwæ sə m'e kwè sómá y cəcē y èmyé cici, sə m'e yí Antipətiri ndə sà yó-cábal mó gá byilí ní. ³²È zè nəkəkólé yá, bà ce shəshesé ciná bé zə Pwæ bà m'e lyé. Byèbé bà dāl mó gakó k'a kwě bà bà shədəésé jàà y wa. ³³Shəshesé ciná bé gá yú Səzare, bà pə sébé ré cə w cábal Fyilisi ní, bà pō Pwæ mye. ³⁴Ñ gá kàrmə sébé ré n zhè, n zè n bwərth Pwæ: «Tənà kè lò ndá mó?» Pwæ wò: «À wó Shilishi lò.» ³⁵Fyilisi gá lwar, n wò mò: «Byèbé bà n'è cí yò w ñ yó w mó gə túwá, à b'a zè á bwərth mó ñ yò kùrə.» N zè n pə nyí bà bà ce Pwæ Erəode pyèlè ré jì y wə, sə bà yillí mù.

Chapter 24

¹Shàdéesé gá zə Pwəə sə vò sə pə cɔ w cəbal Fyilisi ni, è dwā nənū yùwə, Yi jì y vwĩ-zwálnə bé yé né ciná bé gako nánce y Ananyaase ndá Zhwifubá nánce sé jàlà zè bə vò bə nə cɔ w cəbal mó, bəmyé ndá lò mādù ní nyí yé zòmà bursi jàà wà, ní yíl Tərtuluusi, mùni ga bə cí yò Pwəə yó w cɔ w cəbal mó yé né. ²Bə ce bə byè Pwəə n bə. Tərtuluusi zè n jì kùr ní ná ní cí yò Pwəə yó w ní zhe: «Cɔ cəbal, ná zhe yə-zúlá nántwə ná cɔ w wé, sə wó ñmyé jàn yilə. Ñ tumə né ce ná cɔ w kwərhe dēdē. ³Ná nə cənè ré rəmyé mó twéé twéé, jàasé gako, ná zè ná r'é ce ñ nəbàn dēdē rəmyé gako yilə. ⁴À t'á yál a lyèé mó dēdē yé, sə à n'á lwəl mó ñ wu-bònd w yilə, sé cili kɔn dèbè ná la byilu mú námpólé. ⁵«Nə pwírí bal mó móbó wó lyi-bəlwélé. Ñ ná ní lwe Zhwifubá dwā ne lū w púlápúlá wé. E jà ní wó Nazarete lyi bí gúlú w yé né cəbal. ⁶Ñ gaga mó yà ní ná ní yál n wèrhé ywé jàlà rə n'è byili bə ní tá ní nyàm Yi jì y yé. Nə zè ná zə mɔ. [Nə y'á n'è yál ná bür ní bursi sə tó ndə ná nyí rí gə n'è byili ní, sə shàdéesé yó-cəbal Ləzhaase zwé mo ná jǒ w ndá jàn. ⁸N zè n pə nába nyí bə ná zə mɔ ná b'è byili yó w ñmyé ne.] Bwərh mo ñ cici ni. Ñ b'á lwar bə tēbè gako ná r'é byili bə ní wèrhé mó wó zhəná.» ⁹Sə Zhwifubá swéné tēbè Tərtuluusi byili mú. Bə wó bə wó èta cici. ¹⁰Cɔ w cəbal mó zè n zhè ní jè dē n wó Pwəə ne bə ní zóm. Pwəə zè n wó mɔ: «À yé bə ñ gá wó dwí rí tēbè bür-kárna mó byinə né já. Wó rəmyé è ce à zhí ñ yé né à n'á byili mú à yó w kùr ndə wu-jǒ, b'á yé bə ñ b'á nyèè ò kùrə. ¹¹Ñ cici mú wó ñ lwar re: à gá tú Zhərazalem Yi còrhó yil mó bə dwā shí ndə nàlyè du yé. ¹²Bə yə ne ne à zhí Yi jì y kón w ráá Zhwifubá dwā-gùlú jisi wə, ráá cɔ w wa, àmyé ndá lò n'è mà dwā nyə-pär, ráá à ce lyi-zhā n'è bwí dwā yé. ¹³Ywé né nyèbè gako bə n'è cí à yó w mó, kaka tənè rə n'è byili bə ná wó zhəná yé. ¹⁴«Cili kɔn dèbè à la mó byilu mú: àmyé n'á tó Yezu Kristə sómá y à b'á cèrhé ná nambala bé Yi rí. À j'á n'á zwé kɔn dèbè gako rə kē Muiiisi nyé né sébè ré, ndə Yi nyi-zwennə bé sáábá né wé mó nyí. Bəmyé zè bə n'è wəl bə sómá y èmyé dà zhəná yé. ¹⁵Kɔn ràdú à n'á dē Yi sō: byèbè bə n'è cí ywé né à yó w mó mye n'è dē kɔn ré rəmyé mó. Nəmyé ga yé bə Yi b'a bwirhì wu-cángá ciná, ndə byèbè bə dà wu-cángá ciná ga. ¹⁶Wó rəmyé è ce àmye n'á ce jàn né twéé gako mùni ga à bə'k'a gwar Yi ráá lò yé. ¹⁷«À zhír Zhərazalem né, a wèrhé byinə nánzhəzhǒ ndə à k'á yə gàa zhəl yé. Rəmyé kwā né, a zè a zə sàbyí a bə à la m'a sē à dwí rí ni, s'a pə à jè-kɔn Yi ni. ¹⁸À gá tó a wèrhé jìmdì vür tum rí a zhè, wó Yi jì y kón w wé bə nɔ ne né. Lyi-zhā y'á tənè gàa, búlá mye y'á tənè gàa yé. ¹⁹«Azhi tənà y Zhwifubá jàlà y'á ñwéné gàa. Kɔn gə y'á ñwéné, wó bəmyé bə y'á mǎ sə bə zhì ñ yé né èlāsé bə byili rí. ²⁰Ráá bə gá zə ne bə vò Zhwifubá bursi gúlú w nánfól w lyi bí yé né mó yi ní, lyi bí byèbè bə ñwéné nyònd mó gə pwírí à wèrhé kɔn dèbè rə bə càn, sə bə byili wé. ²¹À zhì bursi ciná yé né a bya a wò: «E zè wó à gá wò bə nyí à n'á zwé nyí bə Yi b'a bwirhì cùuri mú yil bə zə ne bə b'á yé né?» Wó rəmyé dúdú à zòm.» ²²Bə y'á zòm Yezu Kristə sómá y zòmá Fyilisi sō ní yé è yò zhəná. Sə ní yə bursi ké rəmyé yó yé. N zè n wó Zhwifubá ne: «Shàdéesé gako yó-cəbal Ləzhaase gə túwá, à b'a nyí á yò w ma.» ²³N zè n pə nyí shàdéesé zòm yó-cəbal mó ne bə ní yili Pwəə ne, sə ní bəká n lyé mo yé, bə ní dɔwabá gə tú bə n'è yál bə sē mɔ, sə ní bəká n cəb be yé. ²⁴Dwā mangelé rəmyé kwā né, cɔ cəbal Fyilisi ndə ní kē Dərašii bə. N kē mó ñmyé mó yà ní wó Zhwifubá bə'kó. N zè n ce bə byè Pwəə n bə ní ná ní zòm Yezu Kristə ne zhú mú yó, n zè ní ná ní cili. ²⁵Sə Pwəə yà ní ná ní byili lò gá mǎ sá zə ñ cin ní, ndə ñ gá mǎ sá wèrhé né, mùni ga ñ tuntwǎǎ né sú Yi yírhá. Sə ní byili n súlí bə nyí Yi b'a ká lyi bí gako bursi. Rəmyé ce ywé zə Fyilisi, n zè n wó Pwəə ne: «Yé èta sá vò. À gə tú à zhe ñ tum dē, à m'a byé mó.» ²⁶Ñ yà ní ná ní bül bə Pwəə gə ní mà n pǔ wárase. Rəmyé ce, ní yà ní ná ní byé mò ní twí ní sō bə zhərhə. ²⁷Kɔn wèrhé byinə nàlyè, rəmyé kwā né, Porəshuusi Fesətuusi bə n zwé Fyilisi jàà yá. Sə Fyilisi gə yà ní ná ní yál n wèrhé Zhwifubá pübülə mó ce, ní já n yé Pwəə ne byənə-jì y wə.

Chapter 25

¹Fesətuusi gá tú tənà y èmyé wa, n dwā nètò yùwà, n zè n zhì Səzare n vò Zhərazalem. ²N gá yú gàà, Yi jì y vwĩ-zwál bé yé né ciná bé, ndá Zhwifubá lyi-fwààlé bə n sō, bə n'è cí mu Pwəə yò wá. ³Bə cəàle bə n'è lwəl Fesətuusi ni bə n ce bə k'a zə Pwəə bə m'e bə Zhərazalem. Bə y'a wèrhé nyí rədu bə n'è yál bə shèè bə gu Pwəə sómá yó⁴Fesətuusi wò bə: Pwəə ɲwéné byənə-jù w Səzare né, sə àmyé cici mú k'a n'a yál a vò dwā né nyèbé né. ⁵Nd'a jàlà gə wó, sə bə bə bə tó ne bə vò. Bə gə yúwá, kən dèbé n wèrhé rə wó lwele, bə m'a byili.⁶Sə Fesətuusi yə dwā lyele ráá dā shí lyē Zhərazalem né yé, n ká n kwè n vo Səzare. N gá yú gàà, è zè nəkəkólé y yùwà, n vò n jòm bursí jàà y wa. N ce bə zə Pwəə bə bə. ⁷Pwəə gá tú n yí, Zhwifubá byèbé bə tó bə shí Zhərazalem mó zè bə kəkélé mɔ, bə ɲ'è cí ywè nánzhəzhó nyèbé nà jè n yó wə. E j'a wàr kaka bə n'è byili bə ywè né nəmyé mó wó zhən yé. ⁸Pwəə zè n wò: À yə Zhwifubá nyə né lyē yé. À yə Yi y cò yé. À yə Orəm pyó mó mye dwé yé. ⁹Sə Fesətuusi yà n ná n yál n wèrhé Zhwifubá pùbùlò. N zè n bwərh Pwəə n wò: N b'a vò Zhərazalem bə vò e bür n bursí à yírh w gàà? ¹⁰Pwəə wò: Wó Orəm pyó mó bursí jì y wé bə zə ne bə zù ní. Wó gàà à bursí mǎ sə bə bür né. Nmyé cici mú yé náácéné b'a yə Zhwifubá ne dwé yé. ¹¹À gə y'a dó dóó kòbó ò b'a ce bə gu ni, à y'a t'a la à gu mú yò cō yé. Sə ywè né nyèbé bə n'è cí à yó w mó òdu ga gə də zhənà, lò bə sómá zhe n mǎ n zə ne n pə Zhwifubá ne yé. À n'a yál bə orəm pyó mó bür à bursí. ¹²Fesətuusi zè n zòm ndá n sanna bé, n zè n wò Pwəə ne: N gá wò bə n ná n yál bə Orəm pyó mó bür n bursí mú ce, wó nmyé sō n b'a vò né. ¹³Dwā mangelé rəmyé kwā né, pyó Agərəpa ndá n nəkó Bereniisi bə Səzare bə la Fesətuusi co, ¹⁴sə bə dene gàà. Fesətuusi já n byili bi Pwəə yò w pyó mó ne n wò: Fyilisi yě lò mǎdu ni byənə-jù w nyónò. ¹⁵À gá zhəl Zhərazalem yó, Yi jì y vwĩ-zwálnə bé yé né ciná bé ndá Zhwifubá nancesé zòm n yò ndá ne. Bə n'è yál b'a ká n bursí a pǎ dóó, ¹⁶sə à wò be bə nyí Orəm lyi bí t'a pe sómá bə ké lò bursi èta yé. Nmyé ndá byèbé bə n'è cí yò n yó w mó ga mǎ sə bə jòm té, nmye cí n nyí yò. ¹⁷Bə j'a zè bə tó ne bə bə. È zè nəkəkólé yá, a vo a jòm bursí jàà y wa, a ce bə zə bal mó bə bə. ¹⁸Byèbé bə n'è cí yò w n yó mó mye bə. Àmyé y'a n'a bül bə wó yò kòbó ò jè n wèrhé, sə à pwíri è də èta yé. ¹⁹Wó bəmye Yi-sómá nyənà nyə-pǎr bə y'a n'è mǎ, e súlí lò mǎdu n yíl Yezu, sə lò mó nmyé mó cùwə. Pwəə zè n zhe bə n ɲwéné. ²⁰Ámyé yəl à gá m'a bür bursí səmyé mó dwí rí ní yé. Rəmyé ce, à bwərh a nyí ndá n gə ná n yál n vò Zhərazalem bə bür n bursí gàà. ²¹Sə n wò bə n ná n yál bə Orəm pyó mó bür si. Wó rəmyé è ce, à ce bə yě mo byənə-jù w gwě, sə à b'a wèrhé a ce bə zə mɔ bə vò Orəm pyó mó sō. ²²Agərəpa zè n wò Fesətuusi ni: Àmye n'a yál a cili n zòmà né. Fesətuusi wò mɔ: Nəkəl à b'a ce bə zə mɔ bə n zòm n cili. ²³È zè nəkəkólé y yùwà, Agərəpa ndá Bereniisi ndá bə kwā-lyi bí b'e zù bursí jì y wə, bə jòm té, bəmyé ndá shàdéesé yó-ciná bé, ndá cɔ w lyi-fwààlé. Fesətuusi zè n pə nyí bə zə Pwəə bə bə. ²⁴N zè n wò mɔ: Pyó Agərəpa, nd'ámyé byèbé gakó á tó nába á jè nyónò mó, nyí-nə wó bal mó mǎbó yil Zhwifubá nánzhəzhó tú à sō Zhərazalem né ndá nyónò ga, bə n'è búbwéé bə n mǎ ndá gu. ²⁵Sə àmyé pwíri kaka téné rə n'è byili bə n mǎ ndá gu yé. Sə n cici byili bə n ná n yál bə Orəm pyó mó bür n bür bursí. Rəmyé ce, à b'a ce n vò gàà. ²⁶Kən j'a téné à nə pamparēē à b'a ké a byili pyó ne n yil yé. Wó rəmyé yil à ce bə zə mɔ bə bə á yé né. Kən du, n zhí n yé né pyó Agərəpa. Bwərh mo. N gə byili kən gá wó né, à m'a zè a nə kən a ké. ²⁷È wó àmyé yilə, n gə ce byənə jì lò zhəl pyó yé né ndá n yə yò w kùr nə n byili, rə bə kùr zhe yé.

Chapter 26

¹Agərəpa wə Pwəə ne: «N wə n zòm èlāsě.» Pwəə zě n zhě n jě dě n wə: ²«Pyđ Agərəpa, à gá zhǐ n yé né zà à la byili ywě né nyěbé gako Zhwifubá n'è cí à yó w mó ce à wu nyé, ³bà n yě bà lùl-e-pwírí y ndá bà nyè-pàaré gá wó né náacéné. Rəmyé ce, à n'á lwəl mó, sá zhǐl n yala ne n cili kən dèbé à la zóm. ⁴«Zhwifubá gako yě à gá yál né à bàswéné yi ní ga à dwí rí wě ndá Zhərəzalem né. ⁵Bà yě à pár kən dene. Bà yě b'á wó Farezhě, e j'á wó Farezhěbá bà zum dēdē Muiisi nyá né zō mó yil du bà dwā bé. Zhwifubá gə n'è yálá, bà wó bà byili bà nyí rəmyé wó zhəná. ⁶À n'á dē kən ré dèbé Yi bwəl rə nyí ná nambala bé ne mó. Wó rəmyé yil bà zə ne èlāsě bà m'è bürə. ⁷Ná dwí rí kwálsé shí ndá sályè y lyi bí n'è dē kən ré dèbé Yi bwəl rə nyí mú, bà m'è cərhé Yi cəcě ndá nənyónó. Pyđ Agərəpa, àmye n'á dē kən ré rəmyé mó. Wó rəmyé yil Zhwifubá n'è cí ywě à yó wə. ⁸Wó byé yil ámye Zhwifubá nə t'á yál á zwě nyí bà nyí Yi m'a bwirhí cùuri? ⁹«Ámye cici mú y'á n'á bül b'á mǎ s'a wərhé à gə wó né gako a cə Nazarete lyi bal Yezu yil ré. ¹⁰Wó èta à y'á n'á wərhé né Zhərəzalem né. Yi jì y wŭi-zwəlnə bé yé né ciná bé y'á pə ne sómá à n'á zal Yi lyi nánzhəzhǐ à ce byənə-jù wə. Sə bà gə pə nyí bà bə mǎ ndá gu, à wu y'a zə nyən rə yilə. ¹¹À y'á n'á tó Zhwifubá dwā-guúli jisí wě à nwənə Kristə-lyi bí, à n'á yál a nyéé be bə yě Yezu ni zhú mú ni. À lyim y'á zě dēdē ndá be. A twélé a vò a nwənə bə ceme dwā w mye. ¹²«Dē rədu, wŭi-zwəlnə bé yé né ciná bé y'á twí ni à la Damaase a vò a zə Kristə-lyi bí. ¹³Pyđ Agərəpa, à tú a yí sómá yó, ndá yi rí yú yá-pələ ecəl wə, a j'a nə pwě nánfəlò rə shí dē, rə yər rə kəkélé àmye ndá byěbé bà y'á tó ne mó ga. Rə y'á du nənyónó pwě. ¹⁴Ná gako j'a ló tē. A nyè cəl rə byé né ndá ná dwí rí zòmà rə wə: «Swəə, Swəə, byé yil n ná n nwənə né? Byé yil n ná n jǐj ndə wəmə mǎbó mǎ cəbal ná n mǎ ndá də-dəllə ta? ¹⁵«A zě a bwərh a wə: «Yó-cəbal, nmyé wó mǎ lò? N wə nē: «Ámye wó Yezu. Wó àmye n ná n nwənə mó. ¹⁶Zě n zhǐ dē, b'á cǐr mó n la yə à tūntūnnə. Wó rəmyé yil à byili mú à cinə. N b'á yə à zhən-cinnə, muni ga n byili lyi bí dwā bé ne kən gá tó né n bá nə ne zà, sá byili bi kən dèbé à gwě la ce n yírhə nə mó mye. ¹⁷À b'a yili mú Zhwifubá ndá byěbé bà dā Zhwifubá mó wě. Wó bəmye sō à la mó né tǔ, ¹⁸muni n púr bà yírhə, bə du cə-byín wě bə bə pwě wə; bə du Shəšana jǐ wə zū Yi, muni bə nə bə yə-bəlwəale sūbri, sə bə nə cəl jàà y kəbē Yi cí rə lyi bí ni mú wě. ¹⁹«Pyđ Agərəpa, kən zhǐ rəmyé yi ní ga, à yə kən ré dèbé Yi zhǐ dē rə byili ni èta mó cě yé. ²⁰À jərə a bwəl Yi zòmè ré a byili Damaase lyi bí ni; a zě a bwəl rə a byili Zhərəzalem lyi bí ni; rəmyé kwā né, a bwəl rə a byili Zhide tənà y lyi bí gako ne; a zě a bwəl rə a byili ceme né dwā bé lyi bí ni, bà bə pyirhí bà wun bə zū Yi, sə bə twí tūntwəə nyəbé nə b'a byili bà bə pyirhí bà wun zhəná. ²¹«Wó rəmyé è ce Zhwifubá zə ne ndá à nwené Yi jì y kónó w wa, bà y'á n'è yál bə gu ni. ²²Sə Yi sē ne kən m'e yí zà, à gwě zhǐ à wó rə zhən-cinnə lyi-fwəalè ndá byěbé bà dā lyi-fwəalè ga yé né. Wó kən ré dèbé Yi nyi-zwennə bé ndá Muiisi byili bà rə mǎ sə rə wərhé mó yò à n'á zòmà, sə è dā kən dō yé. ²³Bə wə bə bə m'a nwənə Kristə mó, sə wó nmyé n mǎ n yə nǎyóá mó n bwirhí n zě n du cùuri wě, n bwəl pwě ré yò n byili Zhwifubá ndá byěbé bà dā Zhwifubá mó ne. ²⁴Pwəə gwě ná n byili kən gá tó né mó, sə Fesətuusi bya n wə mō: «N cərhé dēdē; rəmyé ce n wu w jé n jǐrh nyənyə. ²⁵Pwəə wə mō: «A yó-cəbal mó sō, à yə nyənyə jǐrh yé. Zòmà né nyəbé à n'á byili mú wó zhəná. Nə dā zòmà nyəbé nə bə kūr zhe yé. ²⁶Pyđ Agərəpa dā zhə-bal ywě né nyəbé wě yé. N yé nə yé-shò. Nə yə shèè gógwǎ w nə m'e wərhé yé. Wó rəmyé è ce à m'a zòm kən gako n yé né ndá à wu gako. ²⁷Pyđ Agərəpa, n ná n zwě kən dèbé Yi nyi-zwennə bé byili mú nyí? À n'á bül bà nyí n ná n zwě rə nyí. ²⁸Agərəpa wə: «N ná n yál n ce a jǐrh Kristə-lò n kūr yó èlāsě? ²⁹Pwəə wə mō: «È gə wó èlāsě, ráá kən m'a dene n mǎ jǐrh Kristə-lò mye, àmye n'á lwəl Yi ni s'e bək'a yə n dúdú yé, s'e yə ámye byěbé gako á zhǐ zà á n'á cili à zòmà né mó, muni ga ámye jǐrh ndə àmye ta. Sə à t'á yál bà bə zə ámye bə lyé ndə àmye ta yé. ³⁰Rəmyé yó, pyđ mó ndá cə w cəbal mó ndá Bereniisi, e súli lyi bí byěbé bà y'á tó bə nwené gāá mó gako shí tē bə zě, ³¹bə zə dwā bə vò kwā né, bà n'è zòm ndá dwā bə zhe: «Bal mó mǎbó yə kaka wərhé rə n'è byili bà n mǎ ndá gu, ráá byənə-jù w co yé. ³²Agərəpa zě n wə Fesətuusi ni: «N gə yà n yə wəl bà wó Orəm pyđ mó n mǎ n bür n bürsí, ná y'á b'á dwí mù.»

Chapter 27

¹Ràmyé kwā né, bə zè bə pə nába sómá bà ná zhəl ná zù bǔ-bwəl ná byerhe ná vò Yitəlyi. Bə ce Pwəə ndá byəná-ji lyi dwā mangelé tó shədəése zóm yó-cábal mǎdù ní yíl Zhilyuusi ní. Nmyé ndá ní shədəése nǵwéné gúlú w kǒbó bà y'à n'è byè bà «Oróm pyǒ shədəése» mó wé. ²Ná yí ná nǵwéné bǔ-bwəl rǎdù rǎ y'a shí cǒ w kǒbó bà n'è byè bà Adərəmyiiti mú, rǎ n'è zhír rǎ la Azhi tǎnà y ceme né nyèbè nǵwól nǵfǎlǎ w ne mó wa. Masədwane tǎnà y cǒ w bà n'è byè bà Tesəlóniki mú lyi bal mǎdù yà ní tó nába. Ní yíl Arəsətarké. ³È zè nǵkǒkǒlé yá, ná yí Shədǒ. Zhilyuusi yà ní zhe Pwəə náácèné. N pǒ sómá n vò n nǵwéné dǒwabá, bə sǛ mǒ ndá kǒn dǛbè ní zhe rǎ tum. ⁴Ràmyé kwā né, ná zhír gǎà ná la, sǎ ná pwírí zho w zǎ né yé. Ràmyé ce, ná k'á byábyélé ná tó cǒ w ò nǵwéné nǛ mó cǎcǎl w ò yíl Shipiri mú kwā né. ⁵Ná lyé ná tó nǛ mó w kǒn zǎ Shilishi tǎnà y ndá Pǎfyili tǎnà y sǎta ná m'è yí Myəra, Lyisi tǎnà y wa. ⁶Shədəése yó-cábal mó ná bǔ-bwəl rǎdù gǎà rǎ y'a shí cǒ w bà n'è byè bà Alesádəri mú, rǎ n'è zhír rǎ la Yitəlyi, n já n ce ná zù ràmyé. ⁷Ná wǛrhé dwā nánzhəzhǒ ndá bǔ-bwəl ré n'è zhəl nǎmpǒlé nǎmpǒlé. Ná nwènè nwènè ná b'è bwǎlse cǒ w kǒbó bà n'è byè bà Ciniidi mú. Zho w gǎ y'a zǎ ná yé mó ce, ná k'á tó jǎà èdù sǎta è yíl Saləmǒnné. Ná lyé ná byábyélé ná tó cǒ w ò nǵwéné nǛ mó cǎcǎl w bà n'è byè bà Kǎrete mó kwā né. ⁸Ná kwé Kǎrete bù-cǔ w dwèlè, ná nwènè nwènè ndá bǔ-bwəl ré ná vò ná yí jǎà èdù bà n'è byè bà «Bǔ-bwələ zhǔ jǎà kǛbè è cǎn». Jǎà y Ǜmyé ndá cǒ w kǒbó bà n'è byè bà Lazé mó bwǎl dwā né. ⁹Ná gǎ dene mó ce, yi-byíni cǎnà y nyi-lyǒǒ w y'a lyé. Kǒn zè è jírǎ zwini ndá bǔ-bwəl m'e vò jǎà wǎ. ¹⁰Pwəə zè n wǒ: «À lyi, à yè bà zwini la né yál dǛdǛ sómá y yó. Bǔ-bwəl ré ndá wé ré tǛbè rǎ nǵwéné rǎ wé mó la zhílú. Sǎ nǎmyé cici mú gǎ yà dǛ, ná t'á la lú yé.» ¹¹Shədəése yó-cábal mó yà ní zhe lò mó mǒbó ní ná ní dǛr bǔ-bwəl ré mó ndá bǔ-bwəl ré cábal mó zhǎn du Pwəə zǒmá né. ¹²Kǒn súlí myé, è gǎ y'a wǒ wǎr yi mú ce, bà y'a wǎr bà b'a mǛ jǎà y Ǜmyé wé yé. Wǒ ràmyé è ce, lyi bí byèbè bà y'a nǵwéné bǔ-bwəl ré wé mó nánzhəzhǒ y'a n'è yǎl sǎ bə zhír gǎà ndá kǒn gǎ wǒ, sǎ bə lyé bə yí bǔ-bwələ jǎà dǒ wǎ. Bà n'è byè jǎà y Ǜmyé bà Fənishi. Ǜmyé nǵwéné Kǎrete né. È zǎ yi-zùr sǎta. Wǒ gǎà bà y'a n'è yǎl bə mǛ né bə dǛ wǎr yi rí gǎ tú è lyé. ¹³Ràmyé yi ní, zho zè ò shí ná jǎgwǎ nè ò n'ò ce nǎmpǒlé nǎmpǒlé. Lyi bí byèbè bà nǵwéné bǔ-bwəl ré w mó pwírí kǒn b'a yè ndá bà gǎ n'è yǎl né. Bə j'a zhír ndá bǔ-bwəl ré bə kwé Kǎrete bù-cǔ w dwèlè bà m'è la. ¹⁴Ná gǎ zhír nǎmpǒlé, zho nánfǎlǎ k'a shí ná jǎǐ ní, Kǎrete pyàr ré sǎta, ò zè ò n'ò ce. ¹⁵Zho w j'a zǎ bǔ-bwəl ré ò la. O ce rǎ k'è wǎr sǎ rǎ zǎ ná gǎ y'a n'è yǎl má yé. O j'a zǎ nába ò m'ò la. ¹⁶Cǎ-bwèlè èdù nǵwéné nǛ mó cǎcǎl wǎ, è yíl Kǒda. Ná vò ná tó è sǎta ná r'è lyé. Bǔ-bwəl nǎmpǒlé y'a lyé nánfǎlǎ w kwā ndá nyínsi lyi bí zǒ yilá. Sǎ ná gǎ yú cǎ-bwèlè y Ǜmyé sǎta, è cǎr zho w yé ne, ce ná nǵwéné ná nwènè nwènè ná vwé vwé bǔ-bwəl ré nǎmpǒlé yá, ¹⁷ná kwé y ná cí nánfǎlǎ w wa. Lyi bí byèbè bà n'è dǛr rǎ mó zè bə zǎ nyínsi bə lyé nánfǎlǎ wǎ, bə zè bà n'è bǔl bà bǔ-bwəl ré gǎ è bwǎlse nyǒrhǒ w ò nǵwéné Lyi byi bù-cǔ w sǎta mó né. Ywé zè rǎ zhe bə bà, dǛga rǎ b'a yí nyǒrhǒ w ne rǎ tu. Dǒ nánfǎlǎ òdù y'a nǵwéné rǎ wé. Ywé ré ce bə lyé w bǔ-bwəl ré ne, bə ji nǛ mó wa, ò zǎ rǎ ò zǎ zho w gǎ la mǎgǎ mó. ¹⁸Zho w j'a gwé cǎàlè ò n'ò nwènè nába dǛdǛ, ràmyé zè nǵkǒkǒlé yá, lyi bí zè bà n'è vǛr wé ré tǛbè rǎ nǵwéné bǔ-bwəl ré wé mó bà lwé nǛ mó wa. ¹⁹È lyé yùwǎ, bə pwǎ bǔ-bwəl ré cici wu w wé ré bə dwǐ nǛ mó wa. ²⁰Ná wǛrhé dwā nánzhəzhǒ ndá yi rí yà dwi lò nǵwéné ndá ní yírǎ yé; cǎmǎsǒwǎ myé yà dwi cǎcǛ ne lò nǵwéné ndá ní yírǎ yé. Zho w y'a gwé n'ò ce dǛdǛ. Ràmyé ce, ná y'a k'è t'á bǔl bà ná b'a lú gǎga yé. ²¹Lyi bí byèbè bà y'a nǵwéné bǔ-bwəl ré wé mó j'a dene ndá kùjú jú. Ràmyé yó, Pwəə zè n zhi lyi bí gǎkó yé né n wǒ bə: «À lyi, á gǎ y'a cili à zǒmá né, ná mǛ Kǎrete né, ná y'a t'á la zwini rí tǛbè nǒ yé, wé ré tǛbè rǎ jé mó myé y'a t'á la jó yé. ²²Sǎ èlǎsǛ, à n'a lwǎl ába s'a zǎ á wun, bà lò mǎdù gǎ tá ní la cú á wé yé. Bǔ-bwəl ré dúdú rǎ m'a jé. ²³Yi rí tǛbè à n'a cǛrhé, rǎ cí ní mú twǐ rǎ mǎléka cǎcǒ wa, ²⁴e wǒ nè: «Pwəə, bǎká dǛr ywé yé. Bà m'a zǎ mó bə vò bə m'e bǛr Oróm pyǒ mó yé né. Yi m'a tǎ nǵmyé yil rǎ ce lyi bí byèbè bà tó mó bà nǵwéné bǔ-bwəl ré wé mó gǎkó lú.» ²⁵N súlí n wǒ bə: «Ràmyé ce, à lyi, zǎ-na á wun, b'a yé pamparǛ bə dǛbè Yi byili ní mú b'a yà zhǎnà. ²⁶Sǎ cǒ òdù nǵwéné nǛ mó cǎcǎl wǎ. NǛ mó b'a dul bǔ-bwəl ré ò bù-cǔ w yó, ndá ná ga.» ²⁷Dwā shí ndá nǎna ndá ná nǵwéné nǵfǎlǎ w wé, zho w y'a n'ò lyèè nába. Ǜmyé cǎcǛ y wé, ce y gǎ tú e swǎl, lyi bí byèbè bà n'è dǛr bǔ-bwəl ré mó y'a n'è bǔl bà rǎ bwǎlse ce y ne. ²⁸Bə zè bə kwé nyíni y è y'a nǵwéné bǔ-bwəl ré wé, bà lyé cǒbó ne mó, bə ji nǛ mó w bə m'e myerhe mǎ lyimi rí. Bə pwírí mǎ lyimi rí yú mǛtǎre shá-ètǒ ndá bwǎlpyé. Bə gǎ twé bə yí yé né nǎmpǒlé, bə k'e myerhe nǛ mó lyimi rí, bə pwírí rǎ bǒ, rǎ jírǎ mǛtǎre shí-èlyè ndá lyele. ²⁹Ywé y'a zhe bə, bà dǛga bǔ-bwəl ré b'a zhǎr nǎmyin-pyàr nè. Bə zè bə kwé nyínsi sǎna sà y'a nǵwéné bǔ-bwəl ré wé, bà lyé cǎbre nánfǎwǎlè né, bə zǎ rǎ bə lyé bǔ-bwəl ré kwā né bə ló nǛ mó wa, mùni gǎ bǔ-bwəl ré nǵwéné rǎ zhi, bà m'è dǛ cǎ-lár ndá cǎcǒrǒ. ³⁰Lyi bí byèbè bà n'è dǛr bǔ-bwəl ré mó y'a n'è yǎl bə shár bə dǛr mùni gǎ bə lú. Bə zè bə shèè bə vǛr bǔ-bwəl ré nǎmpǒlé y bə ji nǛ mó wa, bə zè bà n'è wǛrhé ndá wǒ cǎbre dwā bà la bǔ-bwəl ré yé né lyǒ bə ló nǛ mó wé ta. ³¹Pwəə wǒ shədəése ndá sǎ yó-cábal mó ne: «Á gǎ yé lyi bí byèbè èta mó shár bǔ-bwəl ré wǎ, á t'á la lú yé.» ³²Shədəése zè sǎ gǒ nyínsi shèbè sǎ lyé bǔ-bwəl ré nǎmpǒlé y ne mó, nǛ mó zǎ rǎ mǎ lyé. ³³Pwəə zè n wǒ lyi bí gǎkó ne ndá ce y gwé yà lé, bà bə jí kùjú. N wǒwǎ: «Á gǎ n'a dǛ bə zho w kwi mú, zǎ wǒ dwā shí ndá nǎna, nd'a gwé yà kùjú á nyú w ce yé. ³⁴Á zè à n'a lwǎl ába s'a jí kùjú á b'a zwé á myǎl ré, b'a mǎdù gǎ ywǎ èdù myé cici t'á la té tu yé.» ³⁵N gǎ wǒ èta, n zè n kwé búru, n ce Yi nǎbán lyi bí gǎkó yé né, n zè n kǎ w dwā w ní ná ní dǒmǎ. ³⁶Bə gǎkó wun za, bəmyé zè bə jí kùjú. ³⁷Sǎ

nāmyē byēbē ná y'a ŋwéné bũ-bwəl ré wé mó gako y'a wó nuna zwā-ālyē ṇdó shá-shàlpyē ṇdó bwəldù. ³⁸Bà gá jú bə sú, bə pwà jiji-ywáálé bə ló ně mó wa, m̀̀nì ga bũ-bwəl ré jìrh fúláá.³⁹Ce y gá lówá, byēbē bà n'è d̀̀r bũ-bwəl ré mó nə b̀̀-cũ wá, sə bà y'a yàl b̀̀-cũ w ̀̀myé mó pár yé. Bə zē bə nə nà-f̀̀l̀ w gógwá edù ṇdó nỳrhó ò pyē d̀̀d̀lóló ně mó wa, sə bà y'a n'è yál ṇdó bà gə ẃ sə bə zə bũ-bwəl ré bə yí gàà, sə bə ce rə zhì. ⁴⁰Bə zē bə lwər cəbré bə ló mwá y wə, bə j'a zhízhíli bə bwèlé bũ-bwəl ré ǹ̀núsí nyínsí, bə zē bə twě bũ-bwəl ré kàmə-jē y nánfwèlè y e bà dē, zho w zē ò n'ò cìrh rə rə zā nỳrhó w sətə. ⁴¹Ně mó y'a n'è d̀̀r mà jəl dwā jàà edù wé, sə mà y'a pwà nỳrhó mə cí dwā yó gàà. Bũ-bwəl ré gá yú gàà, rə yé y mór̀h. Rə k'è wàr sə rə twě yé, sə nà-zha y y'a n'è wúr rə kwá yá. ⁴²Shàd́́ésé zē sà n'è yál sə gu bỳnà-̀̀jì lyì bí, m̀̀nì m̀̀d̀ ga bàká n tu ně mó wé n ṇwéné n ye n jé yé. ⁴³Sə shàd́́ésé yó-cábal mó gá yà í ná í yál n zwē Pwəə mó ce, í yə shéné sə gu bí yé. N pə nyí shàd́́ésé ṇdó bỳnà-̀̀jì lyì bí ga nə, bà byēbē bà gə yē ně yó, sə bə zē bə fwě ně mó wa, bə vò b̀̀-cũ w ni,⁴⁴sə byēbē bà d̀̀l mó zə táabàr, ráá bũ-bwəl ré yəywaalé rə d̀̀l mó bə m'e vò. Wó èta ná wèrhé né ná b'è ṇwéné ná yí b̀̀-cũ w ni sə ná gako lú.

Chapter 28

¹Ná gá lú ná zhè, ná zè ná lwar bà cɔ w ò ɲwéné nà-fɔ̀lò w cəcəl w mó yíl Malte. ²Sə ò lyi bí zɔ nába náàcɛné. Dwà y'à n'è nywè. Rəmyé ce wàr ré y'à ɲwéné. Bə zè bə jée myín tɛ́, bə byè nába, námyé ɲdà bàmyé ga kákélé mɔ ná r'è ywə̀lɔ̀.³Pwəə zè n pwà dā-bwàále n' la myín mú w co, sɔ nyí kùwà y'à ɲwéné dā-bwàále wa. Myín mú lumi rí gá kwəl yà, e j'a shər e byəbyélé n' jè nɛ. ⁴Cɔ w lyi bí gá nɔ kùwà y è byəbyélé n' jè y nɛ, bə zè bə n'è zòm ɲdà dwā bà zhe: «Dò dō mye bal mɔ mɔ̀bɔ̀ mà n yà lyi-gurnə. N' lú nà-fɔ̀lò w wa, sə ɲdà rəmyé ga, Yi gá wó cángá mɔ ce, rə t'á yál bà n' yál né yé.»⁵Pwəə zhérhé kùwà y n ji myín mú wə, sə è yə mɔ kaka wèrhé yé. ⁶Bə gakó y'à n'è búl bà n' mà n nyàlɛ, ráá n' mà n tu tɛ́ n jà n ci. Sə bə dɛ́ dɛ́ rəmyé bə ga, kɔn dene, bə pwírí kaka yə mɔ wèrhé yé. Bə búlɔ̀ né k'a zhízhíli, bə zè bə wɔ̀ bà n' wɔ̀ yi. ⁷Cɔ w lò mó mɔ̀bɔ̀ n' yà n' wɔ̀ lyi-fɔ̀lò du lyi bí gakó mó yà n' zhe jàà bwə̀lbwəl gàà. Lò mó ɲmyé mó yà n' yíl Pubyiliyuusi. ɲmyé mó ce ná bà n' sɔ kélé wa, ná wèrhé dwā nətɔ̀, sə n' zɔ nába cɛné ɲdə n' dɔwabá ta. ⁸N' da jà n' yà n' bə jàn zhe yé. Pɔ́sɔ́ ɲdà sáábá y'à zhe mo n' pyé tɛ́. Pwəə vò n nə mɔ, n cí jèrh n' yó, n lwəl Yi n' yilə, n wárh. ⁹Rəmyé yó, cɔ w nəbwàná dwā nánzhəzhɔ́ y'à n'è twí Pwəə sɔ, n' wárh bɛ. ¹⁰Sə rəmyé ce lyi bí y'à n'è nyàm nába. Ná gá tú ná r'è zhírə, bə pə nába kɔn dɛ́bɛ gakó ná zhe rə tum sómá y kó yilə. ¹¹Ná wèrhé cənsɛ sətɔ̀ Malte né, ná zè ná zhír. Bū-bwəl rədù y'à shí Alesādəri, sə è gá y'à wɔ̀ wàr yi mú ce rə y'à mɛ Malte né. Wɔ̀ rəmyé ná j'á zù. Bə y'à n'è byè dɛ̀ bə «Kasətcɔ̀re», bə j'á n'è byè dɛ̀ bə «Poluusi» mye. ¹²Ná gá yú Sərəcuusi, ná mɛ gàà ná wèrhé dwā nətɔ̀. ¹³Ná zhí gàà ná k'è zù bū-bwəl ré ná tó bɔ̀-cú w vɔ̀ nɛ, ná lyɛ ná vò Erəjo. È zè nə̀kɔ̀kólé y yùwə̀, zho w j'a shí ná kwā ò n'ò cɪrh nába, ná j'á yí Puzoole ná dwā nəlyè yùwə̀. ¹⁴Sə ná nɔ Kristə-lyi cɔ w òmyé wé. Bə lwəl nába bə ná mɛ bə sɔ ná wèrhé dwā nyàlpyé. Wɔ̀ èta ná Orɔm y zhəl mó tó né. ¹⁵Ceme nəlyè y'à ɲwéné sómá y yó; òdù w zhe ya, bə n'è byè bə Apyuusi-ya; ò dō mó yíl Zulá-jààsɛ-sətɔ̀. Sə Orɔm Kristə-lyi bí gá nyèè bə ná bànà, bə b'e jəl nába jààsɛ səmyé wé. Pwəə gá nɔ bɛ, n ce Yi nəbána, sə n' wu k'a za. ¹⁶Ná gá yú Orɔm, bə pə jàà Pwəə ne n' dúdú, ɲdà shàdàá èdù è la mɔ yilú. ¹⁷Pwəə gá yú Orɔm n zhè, n' dwā nətɔ̀ yù w n zè n byè Zhwifubá byèbɛ bə ɲwéné Orɔm né mó yé né ciná bɛ bə bə n' sɔ. Bə gá tú bə nə dwā n' sɔ bə zhè, n zè n wɔ̀ bɛ: «A yə ná dwí rí gwar, a j'á yə ná nambala bɛ lùl-e-pwírí y mye nə dwé yé. E jà ɲdà rəmyé ga, bə zɔ nɛ Zhərazalem né bə pə Orɔm lyi bí ni. ¹⁸Orɔm lyi bí zè bə bwə̀rh nɛ kɔn gá tó né, bə pwírí à yə kaka wèrhé rə n'è byili b'á mɛ ɲdà gu yé. Bə zè bə k'á n'è yál bə dwí nɛ. ¹⁹Zhwifubá zè bə t'á yál bà bə dwí nɛ yé. Wɔ̀ rəmyé è ce a zè a byili bə wɔ̀ Orɔm pyɔ́ mó à n'á yál bà n' búr à bursí, sə à yə shənɛ a tə rəmyé yil a cí yò à dwí rí yó w yé. ²⁰Wɔ̀ rəmyé yil à n'á yál sə ná nə dwā, a byili ába bə wɔ̀ à gá zhí mɔ̀bɔ̀ Esərayel lyi bí n'è dɛ́ mó ni mú è ce bə zə nɛ bə lyɛ ɲdà nyána né.»²¹Bə zè bə wɔ̀ mɔ: «Bə yə sébɛ rədù ga kɛ rə shí Zhidə rə bə ná sɔ nyɔ̀nɔ̀ rə zòm n' yò yé. Ná dwí rí lò mādù ga mye ká n' yə twí n' wɔ̀ nába kaka, ráá n' zòm n' yil námməlwélé yé. ²²Ná yɛ bə jààsɛ gakó lyi bí bə sómá y kèbɛ n' zù mó só yé. Rəmyé ce, ná r'è yál sə ɲmyé cici mú byili nába kɔn dɛ́bɛ n' ná n' búlɔ̀.»²³Bəmyé ɲdà Pwəə ga zè bə pə dɛ́ bà la k'e m'e nə dwā. Dɛ́ ré rəmyé yù w Zhwifubá bə Pwəə sɔ nánzhəzhɔ́ dwini shāā ga mó. Pwəə byili zòmà nánzhəzhɔ́; n' yà n' ná n' zòm Yezu yò n' byili bi, sə n' yà n' ná n' wèrhé n' gá wɔ̀ nɛ, n' tó Muiyisi nyə né ɲdà Yi nyi-zwennə bɛ sáábá né denne n' byili bi, muni ga bə zwé nyí bə zù Yezu Kristə. Sə bə jòm bə cili zòmà né nəmyé nə̀kɔ̀kólé kɔn m'e yí dādɛ́nɛ. ²⁴Lyí jàlà shənɛ bə zwé kɔn dɛ́bɛ Pwəə byili mú nyí, sə jàlà yə nyí zwé yé. ²⁵Bə zè bə k'á la jè ɲdà bə bə dwā zòmà kùr nyé yé. Pwəə zè n' wɔ̀ bɛ: «Eshirhə náàcɛné gá tó Yi nyi-zwennə Ezəyi denne e zòm ɲdà ná nambala bɛ mó, è y'a zhe bwiri. ²⁶È tó n' denne e wɔ̀: «Zhəl n' wɔ̀ dwí rí tɛ́bɛ èta mó nɛ: Á m'á cili náàcɛné, sə á t'á la nə kùrə nyɔ̀ɔ́ yé. Á m'á nyí náàcɛné, sə á yírɔ́ t'á la kaka nɔ yé. ²⁷Bə dwí rí tɛ́bɛ lyi bí jírɔ́ yó-kùùli ciná. Bə shí bə zhǎ né, bə pyi bə yírɔ́ né, muni ga bə yírɔ́ bə k'a na, sə bə zhǎ bə k'a nyèè, sə bə surhə né mye bə k'a pul, bə pyirí bə wun bə k'a b'á sɔ yé. Wɔ̀ rəmyé è ce à yə ɲwéné a wárh bɛ yé.»²⁸Pwəə súli n' wɔ̀: «Lwərna bə Yi ce bə n'è byili rə vwə̀rh mó yò w lyi bí byèbɛ bə dā Zhwifubá mó ne, sə lyi bí bəmyé m'a cili.»²⁹[Pwəə gá zòm n' zhè, Zhwifubá zè bə n'è ce sɔ dɛ́dɛ́ ɲdà dwā bə m'è la jè.]³⁰Pwəə wèrhé byinə nəlyè jàà n' yà n' zwé n' ɲwéné è wé mó wə, ɲdà n' ná n' zwé lyi bí byèbɛ gakó bə n'è twí n' sono mó. ³¹N' yà n' ná n' bwəl Yi pyèlɛ ré yò w n' byili bi, n' súli n' byili kɔn ré dɛ́bɛ rə ɲwéné Yezu Kristə shò-kwā mó ɲdà wu-jɔ̀, sə lòlò yà n' tá n' cə̀r mo yé.

Romans

Chapter 1

¹Wɔ̀ àmyé Pwəə à n'á kɛ sébɛ ré tɛ́bɛ à la ába pɔ̀. Á wɔ̀ Yezu Kristə tuntunnə. Yi byè nɛ b'á yál n' tuntúm, rə cɪr ne rə yò-ɛ̀cɔ̀nɔ̀ nyí rí bwəl yilə. ²Rə tó rə nyi-zwennə bɛ denne rə bwəl yò-ɛ̀cɔ̀nɔ̀ nyí rí rəmyé mó nyí shāā shāā ga rə zòmɛ ré sébɛ ré wé. ³Yi zòmɛ ré n'è zòm Yi Byi ná Cinnə Yezu Kristə yò. N' kwé numbyíni yala, bə lù mù Dəvyidi dwí

rí wé.⁴Sə n' gá bwirhì Eshirhə náàcèné jàn yil mó n'è byili bà n' wó Yi Byí n' zhe jàn nánfólò. ⁵Yi sē ne, rə ce a jirh rə tūntūm, Yezu Kristə jàn yilə, muni ga tənərh dwi gako lyi nwené bə zwē nyí bə zù mù, sə bə wèrhé n' pùbùlò, n' yil ré còrhó yilə. ⁶Yi gá byè ámye á jirh Yezu Kristə lyi mú ce, á nwené lyi bí bəmyé wé. ⁷Ámye byèbè gako á nwené Orəm né mó, Yi só ába, rə byè ába á jirh rə lyi. Nə Da Yi ndá Cinnə Yezu Kristə b'a cí bwəl á yó, sə bə pə ába yə-zúló!⁸Á b'a jèrè a tó Yezu Kristə denne a ce à Yi rí nàbán á gako yilə, bə lyi bí n'è zòm á Yi-ni-zhú mú yò lū w púlápúló wé. ⁹Á n'á bwəl yò-ècònò nyí rí à m'á twí Yi tum rí ndá à wu gako. Á gə n'á lwəl rə gako, à t'á swé á yò yé, sə Yi cici yé bə wó zhèn à n'á zòmà. ¹⁰Á n'á lwəl rə twéé twéé, ndá kən gə wó rəmyé pùbùlò, s'a nwené a bə á sono. ¹¹Á n'á yál ndá à wu gako a bà, muni ga Eshirhə náàcèné tó à denne e pə ába è paánsé, muni á nwené á zhí Yi ni kēkē. ¹²Kən du, à yé bə à gə tú á sono, á Yi-ni-zhú mú b'a pē wu-jò, sə ámye nyán mó b'a pə wu-jò ámye ne. ¹³Da-byá, à n'á yál b'á lwar bə twər nánzhəzhə à y'á n'á yál a bə á sō, sə wó kən rə cərh nē; wó rəmyé è ce à gwé yə nwené a bə yé. Á y'á n'á yál b'á tum rí zə kùr á sō ndá ceme né dwā bé wé mó ta. ¹⁴Kən wó nyós ndá ne b'á twí byèbè bə yírhə púr bə yé sébé mó, ndá byèbè bə yírhə yə púr bə yál sébé mó ga yilə. ¹⁵Wó rəmyé è ce, à n'á yál a bə a bwəl yò-ècònò nyí rí a byili ámye byèbè á nwené Orəm né mó mye ne. ¹⁶Á t'á dūr cizhìl ndá yò-ècònò nyí rí bwəl yé, bə rə wó Yi jàn rə m'è vwārh lò mòbó gako n' zhí Yi ni, e ji kùr ndá Zhwifubá e m'e yí byèbè bə dà Zhwifubá mó. ¹⁷Yò-ècònò nyí rí n'è byili bə lò gə zhí Yi ni, rə n'è vùr n' dwááré, bə kən gako wó ndá Yi-ni-zhú mú jàn. Bə kē Yi zòmē ré sébé ré wé bə wó: «Lò mòbó n' zhí Yi ni, n' kə n' bə dóó zhe yé. N' b'á zə nyū.» ¹⁸Yi zhí Arəzana w rə lyim n'è yí lyi bí yə-bəlwáálé ndá lwele tēbè gako bə n'è wèrhé mó, ndá bə tūntūm-bəywáálé rə n'è cərh zhèn ré yé ne mó yilə. ¹⁹Lò gə wó n' mà n' tó né n' lwar Yi gá wó né mó wó pamparēē ndá bə, bə rə cici mú byili ri bi. ²⁰Rə jàn ré rə bə swé zhe mó ndá rə gə wó né mó y'á shèè, sə lū w kùr-ju yi ní ga, lyi bí wó bə tó wé ré tēbè rə wèrhé mó denne bə nə tēbè rə y'á shèè mó ndá bə surhə. Rəmyé ce, lò n' gə zē n' wò bə n' bə rəmyé ne, wó nmyé yò. ²¹Lyi bí yé Yi párá, sə ndá rəmyé ga, bə t'á cèrhé re, bə j'á t'á ce rə nàbán ndá bə gə y'á mǎ sə bə wèrhé né yé. Bə surhə né gə yə pul, kən dé dēbè bə n'è bùl bə wé mó mye j'á bə kùr zhe mó ce, bə nwené cə-byú wé. ²²Bə zhe bə bəmyé lówá, bə j'á yə lé yé. ²³Bə t'á cèrhé Yi rí tēbè rə dà cu kən gaga mó ndá bə gə y'á mǎ sə bə cèrhé re né yé. Bə k'á n'è wèrhé wé rə nyerhe numbyíni y è t'á mē né mó, bə wèrhé wé rə nyerhe kúmsi mye, rə tē nyerhe nər h sàna wé, rə tē nyerhe dōma, bə n'è cèrhé. ²⁴Wó rəmyé è ce, Yi yé be bə j'á n'è twí tūntūm-bəywáálé ndá bə gə n'è yál né, bə m'è cò bə yala né bə cici n' ndá bə cizhìl tumə né. ²⁵Bə kwé zhèn ré bə m'e lyár koma, bə k'á n'è wùl tē bə cèrhé wé tēbè Yi wèrhé mó, bə yé rə Wārhna mó cici mú ni. E jà wó nmyé n' mǎ dwā ndá còrhó byinə nə bə zhə zhe yilə! Amèn!²⁶Wó rəmyé è ce, Yi yé be bə cizhìl tūntwāálé né shilə né wé. Bə kana bé yé bə gə y'á mǎ sə bə pyé né ndá bə byóná bé mó ne, bə k'á n'è zə dwā bə pyé. Numbyíni j'á bə mǎ s'e wèrhé èta yé. ²⁷Bə bala bé mye yé kana bé ne, k'á wó bə dwā bala bé shil rə zù bì, bə n'è zə dwā bə pyé. Bə n'è twí tūm-bəywáálé ndá dwā, e jà numbyíni bə mǎ s'e wèrhé èta yé. Sə bə cici tūm-bəywáálé ce bə n'è ne còrhò-tum. ²⁸Bə gə yə shéné bə tó Yi ni mú ce, Yi yé be bə tó bə surhə né námbəjáálé kùrə, bə n'è wèrhé kən dēbè bə bə mǎ sə bə wèrhé. ²⁹Bə wun ní sú ndá tūntūm-bəjáále dwi gako. Bə n'è twí lwele; bə wó səcír-nyəla; bə n'è dūr bə dwā bé bwé. Bə wun nyé bārhé; bə wó lyi-gurnə; bə wó búlú ciná; bə n'è myini bə dwā bé; bə n'è wèrhé yààyaà. ³⁰Bə n'è shèè bə dwā bé, bə m'è zòm bə sō. Bə wó Yi zwə. Bə n'è fulsi bə dwā bé; bə zhe cin-còrhó; bə n'è zhé bə cin dē. Bə wó surhə námməlwālse ciná; bə t'á zwé bə dabá ndá bə nábá nyí ni yé. ³¹Bə wó bə-surhə-zhe ciná; bə t'á pyirh bə nyi-bwelé yé. Bə wó bə-wun-zhe ciná; bə wó wu-kùlì ciná. ³²Ndá bə yé bə nyí Yi b'a ká lyi bí byèbè bə n'è wèrhé èta mó bursi ndá cu ga, bəmyé cici mú n'è wèrhé èta, bə j'á só lyi bí dwā bé byèbè bəmye n'è wèrhé èta mó.

Chapter 2

¹Nmyé mǎbǎb n ná n ké n dwā bé bǔrsi bǎ bǎ dó mó, wó n cici nyésé n ná n ké. Bá n gǎ wó né yil mye, n gǎ ná n ké n dwā bé bǔrsi, nmyé ndǎ bǎmyé ga tǔntwǎǎ né j'a wó rǎdù mú ce, n tá n la bwiri nǎ yé. ²Ná yé bǎ Yi n'è bǔr lyi bí byèbè bǎ n'è wèrhé èta mó bǔrsi ndǎ zhànà. ³N ná n bǔl bǎ n gǎ ná n ké n dwā bé byèbè bǎ n'è wèrhé èta mó bǔrsi, nmyé ndǎ bǎmyé ga tǔntwǎǎ né j'a wó rǎdù, n b'a lú Yi bǔrsi yé né? ⁴Yi wó wu-bǎnǎ cí, rǎ t'a pǎpwere ndǎ yò yé. Sǎ n nǎ bǎká tǎ rǎmyé yil n fulsi ri yé. Lwar bǎ rǎ gǎ n'è wèrhé wu-bǎnǎ èta mó, wó yǎl rǎ n'è yǎl bǎ n pyirhi n wu. ⁵Sǎ n ná n wèrhé yó-kǔlù, n bǎ shè n wu pyirhú yé. Wó rǎmyé è ce, Yi lyim b'a zǎ ndǎ mó dǎ ré tǎbè rǎ la bǔrsi kó ndǎ zhàn mó yǔwǎ. ⁶Rǎ b'a kwǎ lò gǎkó kǎn merhe ndǎ n tǔntwǎǎ né. ⁷Rǎ b'a pǎ nyǔ mà t'a la zhǎ byèbè bǎ n'è ce jàn né ndǎ cǎnè wǎrhǎ, bǎ m'è pyǎ zǔwǎ ndǎ cǎrhǎ ndǎ nyǔ mà t'a la zhǎ. ⁸Sǎ rǎ lyim b'a cǎàsè ndǎ byèbè bǎ t'a shénè rǎ nyí ni, bǎ j'a bǎ shè zhàn ré yò mó, bǎ gǎ n'è yǎ bǎ cǎn nǐ bǎ pǎ lwele ré ne mó yilǎ. ⁹Lò mǎbǎb gǎkó n ná n twǐ lwele, zwini ndǎ wu-zhilù b'a zǎ mó, sǎ wó Zhwifubá bǎ m'a yǎ nǎyǎb bé, lyi bí dwā bé zǎ bǎ pǔ. ¹⁰Sǎ Yi b'a pǎ zǔwǎ ndǎ cǎrhǎ ndǎ yǎ-zǔlǎ byèbè bǎ n'è wèrhé cǎnè mó mǎdù mǎdù gǎkó ne, sǎ wó Zhwifubá bǎ m'a k'e yǎ nǎyǎb bé, lyi bí dwā bé zǎ bǎ pǔ. ¹¹Zhànà, bǎmyé ga wó kǎn rǎdù Yi yé né. ¹²Byèbè gǎkó bǎ n'è wèrhé yǎ-bǎlwǎále ndǎ bǎ yǎl Muiyisi nyǎ né ga mó mye b'a ci, ndǎ nyǎ né yǎ bǎ bǔrsi ké yé. Sǎ byèbè bǎ yǎ ne, bǎ j'a n'è wèrhé yǎ-bǎlwǎále mó, Yi b'a kǎ bǎ bǔrsi ndǎ nyǎ né gǎ n'è byili ní. ¹³È dǎ byèbè bǎ só Muiyisi nyǎ né cilu mú bǎ k'e bǎ dóo zhe yé. Wó byèbè bǎ n'è cili ni, bǎ zǎ bǎ n'è wèrhé ndǎ nǎ gǎ n'è byili ní mú bǎ bǎ dóo zhe yé. ¹⁴Byèbè bǎ dǎ Zhwifubá, bǎ yǎl Muiyisi nyǎ né, bǎ j'a n'è wèrhé ndǎ nǎ gǎ n'è byili ní mú, ndǎ bǎ yǎl nǎ ga, wó bǎ cici mú bǎ j'a wó ne. ¹⁵Sǎ bǎ n'è tó bǎ tǔntwǎǎ né nǎmyé denne bǎ byili bǎ Yi nyǎ né kǎ bǎ wun ní wǎ. Bǎ yǎ rǎmyé bǎ wǎ pamparǎǎ. Bǎ zhe surhǎ né nyèbè nǎ ce, bǎ gǎ dó mye, bǎ yǎ, bǎ gǎ yǎ dwé mye, bǎ yǎ. Rǎmyé cici n'è byili bǎ nyǎ né kǎ bǎ wǎ. ¹⁶Rǎmyé gǎkó b'a yǎ pamparǎǎ dǎ ré tǎbè Yi la tó Yezu Kristǎ denne rǎ kǎ kǎn dǎbè rǎ shèe numbyíní wu w wǎ mó bǔrsi mú, ndǎ yǎ-ècǎnǎ nyí rí à n'a bǎwǎl mó gǎ n'è byili ní. ¹⁷Nmyé mǎbǎb n ná n wǎl bǎ n wó Zhwifu, n zhí Muiyisi nyǎ né ne, n ná n zhǎ n cǎn dǎ bǎ n wó Yi lò, ¹⁸n yǎ rǎ pǔbǔlǎ né, n ná n tó kǎn dǎbè nyǎ né n'è byili mú denne n cǎr tǎbè rǎ mǎ. ¹⁹N ná n bǔl bǎ n wó lyilyǎr vwanna, bǎ n wó pwǎ lyi bí byèbè bǎ n'wénè cǎ-byín wǎ mó yilǎ, ²⁰bǎ n ná n pul yǎl-nǎ-kǔrǎ cǎnǎ surhǎ, bǎ n wó byèbè bǎ wó ndǎ bǎsǎnǎ ta mó cǎrhǎnǎ. N ná n bǔl ndǎ n wu gǎkó bǎ nyǎ né pul zhàn ndǎ kǎn gǎkó lwar sómǎ nǎ pǎ. ²¹Nmyé yǎ n dwā bé cǎrhǎ, byè yil n nǎ zǎ n wǎr n cǎn n ná n cǎrhè? N zhe bǎ lò bǎká n n'wǎ yé, nmyé cici mú jǎ n ná n n'wǎlǎ. ²²N ná n byili bǎ lò bǎká n fwǎl yé, nmyé cici mú jǎ n ná n fwǎlǎ. Wǎ tǎbè rǎ dǎ Yi mú zwǎl wó súsulú n sǎ, n jǎ n ná n n'wǎl wǎ tǎbè rǎ n'wénè wǎ ré rǎmyé mó jǎsǎ wǎ mó n yé. ²³N ná n zhǎ n cǎn dǎ bǎ n yǎ nyǎ né, n jǎ n tá n wèrhé ndǎ nǎ gǎ n'è byili ní yé. Lwar bǎ èta mó wó Yi n ná n fulsi. ²⁴Bǎ kǎ Yi zǎmè ré sébè ré wǎ bǎ wǎ: «Wó ámyǎ Zhwifubá á ce byèbè bǎ dǎ Zhwifubá mó n'è tǔrh Yi.» ²⁵N gǎ ná n wèrhé ndǎ nyǎ né gǎ n'è byili ní, n góm mó zhe kǔrǎ, sǎ n gǎ tá n wèrhé ndǎ nǎ gǎ n'è byili ní, nmyé ndǎ lò mǎbǎb n yǎ góm ga wó kǎn rǎdù. ²⁶Lò mǎbǎb n yǎ góm, n jǎ n ná n wèrhé ndǎ nyǎ né gǎ n'è byili ní, Yi t'a la mǎ nyǔ ndǎ lò mǎbǎb n góm ta? ²⁷Mǎbǎb n yǎ góm, n jǎ n ná n wèrhé ndǎ nyǎ né gǎ n'è byili ní mú, n mǎ n byili nmyé mǎbǎb n tá n wèrhé ndǎ nyǎ né gǎ n'è byili ní mú nǐ bǎ n dówǎ, n j'a gǎ, n zhe nyǎ né sébè ré. ²⁸È dǎ lò mǎbǎb n tǔntwǎǎ né wó ndǎ Zhwifu ta lyi bí yǎrhǎ w mó n wó Zhwifu pǎá yé. È dǎ góm mó mǎbǎb lyi bí yǎrhǎ nǎ mó mà wó góm mó pǎá mó yé. ²⁹Zhwifu pǎá mó, wó mǎbǎb n wó Zhwifu n wu w wǎ mó. Góm mó pǎá mó mye wó mǎbǎb mà n'wénè n wu w wǎ, mà n'è shí Eshirhǎ náàcǎnè sǎ mó, sǎ è dǎ mǎbǎb bǎ wèrhé ndǎ bǎ gǎ kǎ nyǎ né sébè ré wǎ mó ta mó yé. Zhwifu pǎá tá n pyǎ cǎrhǎ numbyínsǎ sǎ yé. Wó Yi sǎ n ná n n'è cǎrhǎ né.

Chapter 3

¹È gə wó èta, wó bàkón ndá rə dō Zhwifubá myě m'ê du lyi bí dwā bé? Nà góm mó myě zhe kùrə? ²Zhàna, rə zhe kùr wè nánzhəzhə wé. Náyéé ré, wó Zhwifubá ne Yi jèrə rə pə rə nyá né, muni ga nə yə bə sō. ³Sə jàlà gə zè bə yə nyí zwē, rəmyé nə wó rə m'a ce Yi zhérhé rə nyi-bwelé yá? ⁴Kon wàr yé. Lwar-na bà numbyíni gə n'è gòm koma mye, Yi t'á gòm koma yé. Bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: Bà n'è tó n zòmà né denne bə lwar bə n bə dóó zhe yé. Nə gə yú bursi jàà wa, n ná n jí bwiri. ⁵Nəmyě lwele ré gə n'è ce bə lwar bə Yi wó cángá cí, wó bàkón ná b'á wó? Ná wó ná b'á wó bə rə tumə né dà cángá, rə lyim gə n'è zè ná yó w mó yilə? À zòmà né nyónó mó wó numbyíni zòmà. ⁶Zhàna, Yi wó cángá cí. È gə y'á dà rəmyé, etər rə y'á b'a tó né rə bür lū w bursi? ⁷Àmyé koma bé gə ce lyi bí lwar pamparēē bə Yi wó cángá cí, rə còrhó yilə, bàkón à bursi nə b'a k'e ká ndə yə-bəlóló cí ta? ⁸Lyì jàlà n'è gòm koma bə ce ná nyí ni bə ná n'è wələ: Wèrhé-na ná wèrhé lwele, muni cènè tó rə denne rə yə né. È nə gə y'á wó zhàna, bàkón yil nəmyě cici mú ná t'á wèrhé lwele? Lyi bí byèbé bə n'è zòm èta mǎ dwā ndá còrhò-tum pə? ⁹À nə m'a wó bə byè? Nəmyě Zhwifubá ndá lyi bí dwā bé gako wó lwele yómá ¹⁰Bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: Lò mǎdù ga tènè n wó cángá. ¹¹Lò mǎdù ga mye tènè n zhe surhə yé. Lò tènè n ná n pyà Yi yé. ¹²Bà gako mù dwā ne bə ywər bə yě sómá y kèbé è càn mó ne bə jé bə tu pòró wa. Mǎdù ga tá n wèrhé cènè yé. ¹³Bà byā-mágóólé nyé ndə lú-bòlā byèbé bə nyé né pyi ta. Bà n'è zə bə mǎjəlélé bə yūr lyi bí. Bà nyí-zòmà né nə n'è dwi bə nyú w mú wó ndə kùwə swā ta. ¹⁴Bə nyé né sú ndá zòm-yàr ndá bwəlse dúdú. ¹⁵Bə nèrh lum ndə e vò e ló jal té. ¹⁶Bə gə tó mǎgǎ gako, wó ce cǎ ndá zúzúnú dúdú. ¹⁷Bə yəl yə-zúló sómá y shò yé. ¹⁸Bə t'á dūr Yi yé. ¹⁹E ja nəmyě yé bə kon dèbé gako nyá né n'è byili mú, wó byèbé nə cí mú yilə. Èta, numbyíni èdù ga wàr è b'a púr è nyí e jí buri yé, b'è gə wó Yi yilə, lyi bí gako zhe dwáäre. ²⁰Lò tènè n mǎ n zhì Yi yé né n jí bwiri n gə n zwē rá nyá né yil yé, bə nyá né tum rí wó nə ce numbyíni lwar b'è wó yə-bəlóló cí. ²¹Èlāsē, Yi byili rə gə n'è tó né rə ce ná k'è bə dwáäre zhe mó, sə rəmyé dà nyá né jàn yil yé. Nyá né cici mú ndá Yi nyi-zwennə bé jèrə bə ji rə yə-bya. ²²Lyì bí byèbé gako bə zhí Yezu Kristə ne mó Yi ce bə k'è bə k'è bə dwáäre zhe yé. Wó èta rə n'è wèrhé né ndá lyi bí byèbé gako bə zhí mu mú, bə lyi bí gako wó kon ràdù. ²³Lyì bí gako wèrhé yə-bəlwáále ce bə twər k'è tènè Yi yùwə y wé yé. ²⁴Sə Yi pə bə rə pené y nánfò. Rə ce bə k'è bə dwáäre zhe rə wu-bònò jàn yilə, bə wó Yezu Kristə n vür bə lwele ré. ²⁵Wó Yezu Kristə Yi cí n yə vwĩ-kona, n jal mó ló té byèbé bə zù mú yə-bəlwáále sùbri n yilə. Yi tó rəmyé denne rə byili bə rə wó Cángá cí. Shǎā ga, rə zhili rə yala ne rə yə lyi bí còrhò-tum pə bə dwáäre yil yé. ²⁶Sə rə gwě n'è yǎl rə byili èlāsē bə rə wó cángá cí, rə ce lò mòbó n zù Yezu ká n bə dóó zhe yé. ²⁷È nə gə wó èta, lò ká n wó n mǎ n zhě n cìn dē? ²⁸Ǐ, kon wàr yé Sə wó byə yilə? È dà nyá né zō mó è n'è jí yé. Wó Kristə zú mú. ²⁹Ná yé bə lò gə zhí Kristə ne, Yi n'è ce rə ná-cí ká n bə dóó zhe yé, sə è dà nyá né zō yil yé. ³⁰Yi rí wó Zhwifubá dúdú yil rə n wéné nà? Rə tènè lyi bí dwā bé yil nà? Lwar-na zhən zhàna, bə rə n wéné lyi bí dwā bé mye yilə, ³¹Bə Yi rí wó ràdù sá. Wó rəmyé rə n'è ce Zhwifubá k'è bə dwáäre zhe, bə gə zhí Kristə ne mó yilə, e ja wó rəmyé rə n'è ce lyi bí dwā bé mye k'è bə dwáäre zhe bə gə zhí mu mú yilə. ³²Nəmyě gə zhí Kristə ne mó, wó rəmyé rə nə b'a zè rə ce ná wó bə nyá né bə kùr zhe? È dà èta yé. Nəmyě gaga mó n'è byili pamparēē bə nə wó zhàna.

Chapter 4

¹Abərahām wó námyě Zhwifubá nambal. Bə́kón ná b'ă zòm ní shò-kwā né? Wó bə́kón ní nɔ́wə? ²È gə y'à wó ní tùm-ècənà yil Yi nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta, ní yà ní wó ní mà n zhě ní cìn dể. Sə è dà Yi yé né ní mà n zhě ní cìn ní yé. ³Bə kě Yi zòmè ré sěbé wé bə wò: Abərahām zɔ Yi zhənà. Rə zě rə nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta, ní gə zhí Yi ní mú yilə. ⁴Lò gə twí tum, bə zě bə kwě mɔ, nyí è dà kɔn bə pɔ mɔ nánfò yé. ⁵E ja lò mɔbɔ ní yə tùm-ècənà wèrhé, n zě n zhí Yi ní tẹ́bé rə n'è ce yà-bəlwàále cíná k'è bə dáəre zhe mó ne, rə b'a nyí rə ná-cí ñdà ní bə dóó zhe ta. ⁶Dəvyidi mye byili bə lò mɔbɔ Yi nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta, rə ná-cí wó wu-nyɔ́ cí, sə è dà ní tùm-ècənà yil yé. ⁷Dəvyidi wòwə: Wu-nyɔ́ cíná wó lyi byèbé Yi pɔ be bə dwááré súbri, rə vùr bə yə-bəlwàále. ⁸Wu-nyɔ́ cí wó lò mɔbɔ Cinnə mó yə ní dwááré yò bwərh. ⁹Wó byèbé bə gòm mó dúdú yil wu-nyɔ́ w òmyé ɲwéné, ráá wó ñdà byèbé bə yə gòm mó ga yilə? Nə jèrè ná byili bə Abərahām ya ní zhí Yi ní. ¹⁰Sə wó dǒ yi ní Yi nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta? Wó ní gə gòm mó kwā né, ráá ñdà bə gwě yə mɔ gom? Wó ñdà ní yə gòm yé. ¹¹Abərahām ya ní zhí Yi ní. Rəmyé yil Yi nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta. Wó rəmyé kwā né, ní zě n gǒ né. Sə góm mó məmyé mó wó myɔ́rhɔ ò n'ò byili bə Yi jèrè rə nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta, ní gə zhí ri mú yilə. Rəmye zě rə ce n jǐrh byèbé bə gòm bə j'à zhí Yi ní mú gakó da. Bə wó rəmyé yil Yi nyí bi ñdà bə bə dwáəre zhe ta. ¹²Abərahām jǐrh byèbé bə gòm mó mye da, sə è dà bə góm yil yé. Wó bə gə zhí Yi ní ñdà ní ta mó yilə, bə ńmyé cici mú ju kùr n zhí Yi fòró n zě n gǒ. ¹³È dà Abərahām gə wèrhé ñdà nyá né gə n'è byili ní mú è ce Yi bwəl nyí bə ńmyé ñdà ní nèmé né b'a cini lù w yé. Wó ní gə Yi ní rə zě rə nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta mó yilə. ¹⁴È gə y'à wó byèbé Yi pɔ be bə nyá né mó bə b'a cini kɔn dèbé Yi bwəl rə nyí mú, sə nyí Yi-ni-zhú mú y'à wó nánfò, rə nyi-bwələ y mye y'à bə kùr zhe yé, ¹⁵bə wó nyá né nà n'è ce Yi lyim zě. Sə nyá gə tənə mǎǎ, lò mye tá ní la cǒ yé. ¹⁶Wó rəmyé è ce, Yi bwəl rə nyí rí byèbé bə zhí ri mú ní. Sə rəmyé wó pené nánfò Yi pɔ be, m̀nì rə nyi-bwələ y zə kùr Abərahām nèmé né gakó yilə. È dà byèbé Yi pɔ be rə nyá mó dúdú yil yé. wó ñdà byèbé bə zhí ri ñdà Abərahām ta mó ga yilə. Abərahām wó ná gakó da. ¹⁷Bə kě Yi zòmè ré sěbé ré wé bə Yi wòwə: À ce ní jǐrh dwá nánzhəzhǒ da. Wó Abərahām gə zhí Yi ní mú è ce n jǐrh ná gakó da. Wó Yi rə n'è pə nyũ cùuri ní, rə ce kɔn d,èbé rə y'à tənə yə né. ¹⁸Abərahām zhí Yi ní, n shènə n dể kɔn dèbé ní yà ní ká ní yəl rə nyí ní mú. Rəmyé ce, ní jǐrh dwá nánzhəzhǒ da. bə kě Yi zòmè ré sěbé ré wé bə wò: N b'ă lù byă nánzhəzhǒ. ¹⁹Abərahām ya ní yú byinə zǒm. N yà ní yě bə ní ce ní bwəlse cu, Sara mye yà ní ká ní wàr ní la lúl yé. Sə ñdà rəmyé ga, ní yà ní zhí ní kěkě. ²⁰N yə Yi bwələ y tətóná ce rəmyé gakó wé yé. N Yi-ni-zhú mú gaga kwerhe e súlí ní jàn n cèrhé Yi. ²¹N yà ní yě náàcənə bə Yi wó jàn cábal, rə wó rə b'a pyirh rə nyi-bwələ yá. ²²Wó rəmyé yil Yi nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta. ²³Bə kě Yi zòmè ré sěbé ré wé bə wò bə: Yi nyí mu ñdà ní bə dóó zhe ta mó, rəmyé dà Abərahām dúdú yò bə zòm yé. ²⁴Wó ñdà námyé ga yò bə zòm. Wó ná Yi- ni- zhú mú Yi n'è nyí, bə ná zhí rəmyé tẹ́bé rə bwirhì ná Cinnə Yezu mú ní. ²⁵wó námyé dwááré yil bə zɔ Yezu bə pə bə gu, sə Yi bwirhì mu rə b'e ce ná k'è bə dwáəre zhe yé.

Chapter 5

¹Ná gá Yi ni mú ce ná k'é bə dwááre zhe yé. Èlāsé, yə-zùlā ɲwéné námyé ñdá rəmyé bwəl wə, ná Cínnə Yezu Kristə jàn yilə. ²Ŋ ce ná tó ná Yi-ni-zhú mú denne ná ɲwéné ná lwar rə sónó gá nyé né. Èta, ná zhí ò wé kēkē. Ná wun j'à nyé, bə ná yé bə ná b'á nə cəl rə zùwá y wə. ³Sə kən du, ná wun gá nyé mó, wó ná yé bə gá n'é nwéné mye, nɔnɔ w òmye b'a ce ná pyéné ná zhí kēkē. ⁴Sə cin-pyónó mó məmyé b'a ce, ná zhí ná nà yó yò-còlò yi ní. Èta, ná gá pyéné ná zhí ná nà y yó, ná b'á ɲwéné ná dē Yi nyi-bwelé y pyirh mó. ⁵E já rə nyi-bwelé y ná n'é dē è pyirh mó dà jəjəró kən yé, bə Yi ce rə sónó w sú ná wun ní, rə Eshirhə y rə pə nába mó jàn yilə. ⁶Zhənà, yi rí tēbé Yi y'à cír mó gá tú e yí, ñdá ná y'á gwě wó bə-jàn-zhəəre ciná, Kristə cù lyi-bəlwálsé yilə. ⁷Kən zum ñdá lò la shéné n cì wu-cángá cì yilə, sə dēga, lò wó ní cì lyi-twə yilə. ⁸Sə ñdá ná y'á gwě wó yə-bəlwáále ciná yi ní, Kristə cù ná yilə. Wó èta Yi tó né rə byili nába rə sónó wə. ⁹Ŋ jal mó mà ló tē mó ce ná k'é bə dwááre zhe yé; sə kən du, ná yé pamparēē bə ní mà n zwē nába Yi lyim rí yé né. ¹⁰Nə y'á wó Yi zwə, sə rə tó rə Byí mú cu mú denne rə kwerhe ná yò ñdá rə cici. Sə kən du èlāsē, ná yò gá kwerhe ñdá rə mó ce, rə b'a tó rə Byí mú bürhù mú denne rə vwārh nába. ¹¹Sə èdā rəmyé dúdú yé. Ná wun nyé ñdá Yi, ná Cínnə Yezu Kristə jàn yilə, bə wó ɲmyé jàn yil ná yò kwerhe ñdá Yi. ¹²Wó lò mādù sásá denne yə-bəlóló tó né o zù lū w wé. Lò mó ɲmyé mó wó Adama. Sə wó yə-bəlóló ò zə cu o bà. Wó rəmyé è ce lyi bí gako n'é cì, bə bə gako wèrhé yə-bəlwáále. ¹³Yi gá pə rə nyá né Muiyisi ni mú, ñdá yə-bəlóló y'á jèrè ò ɲwéné lū w wə. Sə nyá né gá y'á téné mó ce, Yi y'á t'á nyí rəmyé ñdā yò ta yé. ¹⁴E já kən zhí Adama e m'e yí Muiyisi yi ní, cu mú zo jàn. Adama cē Yi nyí ni. Bá lyi byèbé bə y'á yə yə-bəlóló wèrhé ñdā ní ta mó mye cici y'á n'é cì. Adama yà ní wó móbó ní yà ní mǎ sə n bə mó nyorhə. ¹⁵Sə Yi pené y nánfò w ñdá Adama yə-bəlóló w bə dwā mǎ yé. Zhənà, lò mādù sásá dóó ce lyi nánzhəzhǎ n'é cì, sə Yi pené y nánfò w zhe kùr dēdē du. Wó Yezu Kristə jàn yil Yi wèrhé cènè dēdē ñdá lyi nánzhəzhǎ. ¹⁶Kən ré dēbé Yi n'é pə mó ñdá yə-bəlóló w lò mādù mǎ n bə mó nyǎn ré dà rədù yé. Yə-bəlóló lò mādù mǎ n bə mó ce Yi ká lyi bí bursi, rə pə bə còrhò-tum. Zhənà, lyi bí wèrhé yə-bəlwáále nánzhəzhǎ, sə Yi ce bə k'é bə dwááre zhe yé, rə gá pə bə rə pené y nánfò mó yilə. ¹⁷Lò mādù sásá dóó yilə, cu mú zo jàn, sə Yi tó Yezu Kristə dúdú sá denne rə n'é pə paanse nánzhəzhǎ numbyíná bé ne. Yi n'é wèrhé bə cènè, rə ce bə k'é bə dwááre zhe yé, sə bə b'a nə nyū bə tó bə jí pyèlè Kristə jàn yilə. ¹⁸Lò mādù sásá dóó ce lyi bí gako nə còrhò-tum. Èta mye, lò mādù sásá cángá tumə ce bə k'é bə dwááre zhe yé, sə bə zhe nyū mye ní jàn yilə. ¹⁹Shāā ga, wó lò mādù sásá ní yà ní cē Yi nyí ni, lyi nánzhəzhǎ zē bə jirh yə-bəlwáále ciná. Èta mye, wó lò mādù sásá ní shéné Yi nyí ni, lyi nánzhəzhǎ zē bə jirh lyi byèbé bə bə dwááre zhe. ²⁰Yi nyá né túwá, dwááre j'a zē rə n'é súlí, rə jirh nánzhəzhǎ. Sə yə-bəlwáále gá súlí dēdē màgǎ, Yi pené y nánfò w súlí dēdē e bərh du. ²¹Yə-bəlóló y'á zhe ɲwónó ò n'ò gwi lyi bí. Èta mye, Yi pené nánfò w zhe ɲwónó ò n'ò ce ná k'é bə dwááre zhe, ná zē ná zhe nū mà t'á la zhǎ ná Cínnə Yezu Kristə jàn yilə.

Chapter 6

¹Sə wó bəkón ná b'ǎ wò? Ná b'ǎ tɛ rəmyé yil ná j'á n'é wèrhé yə-bəlwàálɛ, sə Yi pené nánfò w m'e súlí e bɔrh? ²ǎ, ná wàr ná b'ǎ wèrhé èta yé. Námyé nyé ndə ná cù ná k'á shér yə-bəlóló wé ta. Bəkón yil ná gwě m'ǎ cə̀le ná n'é werhé wa? ³Á yəl bə nomyé byèbé gakó bə mólé ně w Yezu Kristə wé mó, ná mù dwā ne ndə mɔ ná mólé ní cu mú wé ná? ⁴Bə tó ně w móló mó denne bə mù nába dwā ne ndə Kristə, ní cu mú wé, bə ce nába lú-ból mó wa. Sə Kristə bwirhi ndə ní Da zúwá y nánfóló w jàn ré, m̀ni ga nomyé bwirhi, ná tuntwĩ rí jĩrh nándùl. ⁵Zhə̀nà, ná gá mù dwā ne ndə mɔ ná cì ní cu mú dwí rí mú, nomyé m'ǎ bwirhi ndə ní ta. ⁶Ná mǎ sə ná lwar kɔn rə̀dù: Bə mù ná shā́ ga tuntwĩ rí Kristə ne bə súlí bə pəpa də-jɔrhó yó, m̀ni yə-bəlóló w swā y cì, sə ná bək'á yə ò yómá yé. ⁷Ná yé bə lò m̀bó ní cùwə, ní ká ní də yə-bəlóló yóm yé. ⁸Ná gá tó Kristə ne ná cì mú ce, ná zwě nyí bə ná b'ǎ tó mo ná nə nyũ mye. ⁹Ná j'ǎ yé bə Kristə gə bwirhi mú, ní ká ní tá ní la cú yé, cu k'è bə ní yàlà zhe yé. ¹⁰Wó yə-bəlwàálɛ vũr yil ní cù twər rə̀dù sá. Sə èlǎsé, ní bwirhi ní ɲwéné Yi yil námpúm. ¹¹Ámye wó èta. Lwar-na b'ǎ nyé ndə á cù á shér lú-ból wé ta, a zé á tó Kristə denne ne á bwirhi á jĩrh Yi lyí. ¹²Rəmyé ce, á bək'á k'á yé yə-bəlóló cini á yala né yé, b'ǎ la cú: s'á bək'á shéné á shilə námməlwǎlsé yò yé. ¹³Á bək'á shéné á zə á yala né kəkǎlsé á m'á wèrhé lwele yé. Á gaga mó mǎ s'á ce á cìn Yi jǔ ndə lyí byèbé bə cù bə k'a bwirhi ta. Èlǎsé, zə-nə á yala né á twĩ cángá tumə. ¹⁴È k'è də nyə né nà cĩ ába yé. Wó Yi pené y nánfò w ò cĩ ába. Rəmyé ce, yə-bəlóló k'ò bə á yàlà zhe yé. ¹⁵È k'è də nyə né nà cĩ ába yé. Wó Yi pené y nánfò w ò cĩ ába. Ná nə b'ǎ tɛ rəmyé yil ná zé ná n'é twĩ lwɛle? ¹⁶ǎ, ná wàr ná b'ǎ wèrhé èta yé. ¹⁶Lwar-na bə lò gə zwě nyí n ce ní cìn lò jǔ w ní ná ní twĩ ní pɛ mɔ, ní jĩrh rə̀ ná-cí yóm. Èta mye, á gə zwě nyí á tó yə-bəlóló w ne, wó cu jàà w ò zə ába ò la né; sə á gə n'á tó Yi ní, á k'á t'á la dwə̀re zal yé. ¹⁷Ce-nə ná ce Yi nəbána! Á y'ǎ wó yə-bəlóló yómá shā́ ga, sə èlǎsé, á shéné á zwě kɔn dèbé bə cèrhə ába mó nd'á wun gakó. ¹⁸Yi zwě ába yə-bəlóló yóm ré wé, á zé á n'á twĩ cángá tumə. ¹⁹Á wàr á n'á nyèè zòmà kùr nàná mó ce, à n'á zòm nd'ába ndə zòmà nyèbé numbyíni wǎ è b'a nyèè nə kùrə. Shā́ ga, á y'ǎ shéné á jĩrh yə-bəlóló yómá námpúm á m'á twĩ pwarha tumə, á tuntwě̀ né gakó jĩrh yààyaà. Sə èlǎsé, zə-nə á cìn námpúm á yə Yi yómá á twĩ cángá tumə. Èta, á m'ǎ yə lyí byèbé bə sú Yi yírhá. ²⁰Á gá y'ǎ wó yə-bəlóló yómá yi ní, cángá tumə né y'á də á yé yé, ²¹Sə wó bəkón tuntwě̀ né nəmyé pɔ ába? Zà mó, ná cìzhil zhe ába, bə nə yó gurá y wó cu. ²²Sə èlǎsé, Yi zwě ába yə-bəlóló yómré wé, á zé á n'á twĩ tumə nyèbé nə sú Yi yírhá, sə nə yó gurá y wó nyũ mə t'á la zhǎ. ²³Zhə̀nà, Yə-bəlóló kwǎndé wó cu, sə pené y nánfò w Yi n'é pɛ mó, wó nyũ mə t'á la zhǎ, ná Cinnə Yezu Kristə jàn yilə.

Chapter 7

Da-byä, á yé nyá né. Ràmyé ce, à n'á bül b'á yé kón ré débé à n'á yál a byili ába mó: Lò gə gwě yə cì, nyó né cí mú. ²À m'a byili ába myorhò òdù: kē gə jú byal, byal mó gə gwě yə cì, nyó né ce í bə mǎ sə n kə n jí byal dō yé. Sə byal mó gə tú í cùwə, kē mó zē í cí í cinə. Nyó né k'è t'á càr í yé ne yé. ³Í gə jú byal dō, ñdó í byal mó cìcì mú gwě ɣwéné, bə y'a byě kē mó ímyé mó bə kə-nəfóló. Sə byal mó gə cùwə, nyó né k'è t'á càr ràmyé yé. N zē í cí í cinə. Í wǎ í jí byal dō, bə ràmyé dā fwǎl yé. ⁴Da-byä, kón wó èta ñd'ámye. Á mù dwā ne Kristə yala né wé, e jǐrh ñdə wó cú á cù ta, á du nyó né wé, á jǐrh í lyí, ímyé mǎbó í cù n ká n bwirhí mú, mùni ga ná ɣwéné ná twí tumə nyèbé nà sú Yí yírhá. ⁵Zhənà, shāā ga, ná gó y'ǎ gwě n'è twí ná yala né pùbùlò yí ní, nyó né y'á ce shilə námməlwǎlse ɣwéné ná wé. Sə ràmyé yó-gurá y y'á wó cu. ⁶Sə èlǎsé, ná cí ná cinə, nyó né k'è bə nába cí yé, bə è nyé ñdə wó cú ná cù ta, ná du kón ré débé rà y'á ce ná wó ñdə yómá ta mó wé. Èlǎsé, ná yé kón ré débé rà y'á kē nyó né sébé ré wé shāā ga mó ne, ná zē ná jí kùr ná r'è twí Yí pùbùlò ñdó Eshirhə náàcənə jàn'Sə ràmyé nə n'è yǎl e wó bə byé? Nyó né wó kò-bəlwélé? Gaga! Wó nyó né nə ce a lwar yə-bəlǎl yò. Nyó né gə y'á yə bwě-dür mó yò zòm, à y'á t'á la lwar bə mə ɣwéné yé. Nyó né wòwə: «Bəká yǎl ñ dō kón ñdó bwě-dür yé.» ⁸Yə-bəlǎl j'a tó ràmyé denne o ce bwě-dür dwí gako à wé. Nyó né gə y'á tənə, yə-bəlǎl y'á nyé ñdə kón débé rà cù ta. ⁹Shāā ga, nyó né gó y'á tənə mó, à y'á ɣwéné. À wu t'á zē yé. Sə nyó né gə tú kwā né, yə-bəlǎl zē ò ɣwéné à wé. ¹⁰A zē a jǐrh ñdə cùu ta. Nyó né nyèbé nà y'á tú ní nyú pə mó, k'á wó cu nə pə ne. ¹¹Yə-bəlǎl tó kón ré débé nyó né n'è byili bə rà súl mó denne o swèlè nə o ce a jǐrh ñdə cùu ta. ¹²È já nyó né cìcì mú wó kón débé rà càn; kón débé gako nà n'è byili mú càn, rà wó cángá, rà mǎ. ¹⁴Sə kón débé rà càn wó rà b'a ce àmyé jǐrh ñdə wó cú à cù ta? Gaga! Wó yə-bəlǎl ò tó kón débé rà càn denne o ce a jǐrh ñdə wó cú à cù ta. Ò tó nyó né denne o byili ní ò lwele ré jàn ré gə wó né. ¹³Zhənà, ná yé bə nyó né wó Yí sǎ nə shí ní. Sə àmyé wó numbyíni, à jàn yə yí yé, à wó yə-bəlǎl yóm. ¹⁵À yǎl kón ré débé à n'á wèrhé mó kùr yé. À t'á wèrhé kón ré débé à n'á yǎl mó yé. Wó tèbé à t'á yǎl mó à n'á wèrhé. ¹⁶Sə è gə wó tèbé à t'á yǎl mó à n'á wèrhé, sá nyí à n'á tó ràmyé denne à byili bə nyó né càn. ¹⁷Sə è gə wó zhən yilə, ràmyé dā àmyé ñdó à səpwà à n'á twí ràmyé yé. Wó yə-bəlǎl w ò ɣwéné à wé mó ò n'ò twí. ¹⁸À yé b'á jàn ré gə yə yí mú ce, kò-écənə dá-byí tənə à wé yé. À n'á yǎl cənə ré a twí, sə à wàr yé, ¹⁹b'á t'á wèrhé cənə ré à n'á yǎl mó yé. Wó lwele ré à t'á yǎl mó à n'á wèrhé. ²⁰Sə è gə wó tèbé à t'á yǎl mó à n'á wèrhé, ràmyé dā àmyé ñdó à səpwà à n'á twí yé. Wó yə-bəlǎl w ò ɣwéné à wé mó ò n'ò twí ñdó ne. ²¹Èta, à pwírí kón ràdù ɣwéné ñdó ne: ràmyé ce, à gə n'á yǎl cənə a twí gako, k'á wó lwele ré rà n'è twí. ²²À só Yí nyó né à wu w wé dǎdǎ, ²³sə à pwírí kón dō ɣwéné à wé. Kón dé ràmyé mó ce a jǐrh yə-bəlǎl w rà ɣwéné à wé mó yóm. E já kón dé ràmyé mó bə shé tèbé à yé à surhə né wé bə rà wó zhən mó yò yé. ²⁴Zwini zhe ne! Á yala né wó numbyíni yala nà la cú. Wó mó í mà n zwě ne? ²⁵Bà-nà ná tó ná Cinnə Yezu Kristə denne ná ce Yí nàbána!Sə ràmyé gako n'è yǎl rà byili b'á surhə né wé, à n'á shənə Yí nyó né yò. Sə à gə wó numbyíni mú ce, à n'á shənə yə-bəlǎl w nyí ní.

Chapter 8

¹Èlāsě, Yi k'è t'á la byèbé bà zù Yezu Kristə mó bursi kó rə pə be còrhò-tum yé, ²bà lò gə zù Yezu Kristə, Eshirhə náàcèné jàn ré rə n'è pə nyũ mú zwě mó yà-bəlǎlǎ w ñdá cu mú jǎ wà. ³Muyiisi nyó né yə ñwéné nə zwě numbyíni y è wó bə-jàn-zhəəre cí mú yà-bəlǎlǎ ñdá cu jǎ w yé. Sə Yi twí rə cici Byí mú n bə ñdá yala nyèbé nə nyé ñdá numbyíni y è wó yà-bəlwáale cí mú nyəná né ta, n mə n zhili yà-bəlǎlǎ w ò ñwéné numbyíni yala né wě mó yò. ⁴Rə wèrhé èta, muni ga ná ñwéné ná twí ñdá nyó né gá n'è byili ní, bà ná yě ná yala né pùbùlā né wòrhó nə, ná zě ná r'é tó Eshirhə y pùbùlā né nə. ⁵Sə byèbé bà n'è twí ñdá bà yala né gá n'è yǎl né mó, wó bà yala né pùbùlā né tǔ yò ò zù bì. Byèbé mye bà n'è twí ñdá Eshirhə y gá n'è yǎl né mó, wó Eshirhə y pùbùlā né tǔ yò ò zù bì. ⁶Ñ gə ná ñ twí ñ yala né pùbùlā, wó cu sómá yó ñ ñwéné. Sə ñ gə ná ñ twí Eshirhə y pùbùlā, wó nyũ mà t'á la zhǎ ñdá yà-zùlā sómá yó ñ ñwéné. ⁷Èta mye, byèbé bà n'è twí bà yala né pùbùlā né mó wó Yi zwə; bà t'á zwě Yi nyó né yé; bà wàr nə bà la zō mye yé. ⁸Byèbé bà n'è twí bà yala pùbùlā tuntwǎǎ né mó wàr bà m'a sú Yi yírh yé. Sə ámyě k'á t'á twí á yala né pùbùlā yé. Wó Yi Eshirhə y pùbùlā á n'á twí, bà è ñwéné á wě. Lò mòbó Kristə Eshirhə y téné ñ wě, Kristə bə mó cí yé. ¹⁰Kristə gá ñwéné á wě mó ce, bá yà-bəlǎlǎ gə ce á yala né la cu mye, á gá wó lyi byèbé bà k'è bə dwáəre zhe mó ce, Eshirhə y n'è pə ába nyũ. ¹¹Yi bwirhì Yezu n du cùuri wě. Rə Eshirhə y gə ñwéné á wě, rə m'a bwirhì á yala né nancùuri rə pə ába nyũ, rə Eshirhə y è ñwéné á wě mó jàn yilə, ñdá rə gá bwirhì Kristə né. ¹²Èta mye, da-byǎ, kən wó nyóó bà ná twí Eshirhə náàcèné pùbùlā, sə ná bək'á twí ná yala né pùbùlā yé. ¹³Á gə twí á yala né pùbùlā, á b'ǎ cì. Sə á gə gu á yala né tuntwǎǎ né ñdá Eshirhə y jàn, á b'ǎ zə nyũ. ¹⁴Lyi bí byèbé gakó bà n'è shéné bə tó kən dèbé Yi Eshirhə y n'è byili bí mú, bà wó Yi byǎ. ¹⁵Eshirhə y kèbé è só á yó w mó dà yómde éshirhə è la ce á j'á gwě n'á dūr ywě ñdá shǎa ga mó ta yé. È ce á jirh Yi byǎ; e zè è n'è sē nába ná zhě ná cələ dē ná byè Yi bà «Aba», rə kùr wó: «Á Da» ¹⁶Yi Eshirhə y cici n'è byili ná wun ní wě pamparēē bà ná wó Yi byǎ. ¹⁷Ná gá wó Yi byǎ mó ce, ná b'ǎ tó Kristə ne ná nə cəl cènè ré tèbé Yi bwəl rə nyí rə lyi bí ní mú wě. Zhànà, ná gə tó Kristə ne ná ñwéné, ná b'ǎ tó mo ná zù ní zùwá y mye wě. ¹⁸Á n'á búl bà zùwá y kèbé Yi la ce e du ná yírhá nə mó zhe kùr dēdē ná yilə, b'è du nònò w kòbó ná r'é ñwéné èlāsě mó. ¹⁹Kən dèbé gakó Yi wèrhé mó n'è dē dē ré tèbé Yi la ce rə byǎ bə zùwá y du mú. Sə wě ré rəmyé n'è yǎl sə dē ré yí lálà. ²⁰Lū w ñwéné kən dèbé rə bə kùr zhe jǎ wà, sə rəmyé yə ò cici sō shí yé. Wó Yi sō rə shí ní. Sə ñdá rəmyé ga, dē bàna Yi la w vwǎrh. ²¹Dē ré rəmyé yùwà, Yi b'a vwǎrh lū w kən ré dèbé rə bə kùr zhe mó jǎ wà, o tó Yi byǎ bə nə o nə ò cìn Yi zùwá y wə. ²²Ná yě bà, shǎa ga kən m'e yí zà, zwini zhe lū w wě ré púlápúlá, rə n'è ñwéné ñdá kē pwí gá y'a yí ní. ²³È dà wě ré rəmyé dúdú rə n'è ñwéné yé. Námyě byèbé Yi pə nába rə Eshirhə y è wó rə nyi-bwelé y kən náyéé ré mó mye n'è ñwéné. Sə wó ná wun ní wě ná r'é ñwéné né, ná m'è dē dē ré tèbé Yi la ce ná jirh rə byǎ, sə rə ce ná nə cìn páá mó. ²⁴Zhànà, ná nə vwǎrh, sə rə wó kən dèbé ná gwě n'è dē rə bàna. Lò yírh gə jòm kən dèbé ñ ná ñ dē yó ñ zhè, rə k'è dà kən dèbé ñ ná ñ dē yé. Lò tá ñ dē kən dèbé ñ yírhá nə yé. ²⁵Wó rəmyé è ce ná r'é pyéné ná cìn ná zhì, ná dē kən ré dèbé ná yírhá bə nə mó. ²⁶Ná wó numbyínsi, ná wó bə-jàn-zhəəre cìnə. Ná yəl kən ré dèbé ná b'ǎ lwəl ná Yi-co wě sə kən tó rə sómá y yé. Wó Eshirhə náàcèné è n'è twí è sē nába ná Yi-co wě. Eshirhə y n'è zal Yi cǎ nə ná yilə, sə lò wàr ní mà n byili kən dèbé Eshirhə y n'è lwəl Yi ní mú ñdá ní nyi-zòmà yé. ²⁷Yi gə nə numbyíni wu w mó ce, rə yé kən dèbé Eshirhə y n'è yálá. È n'è zal rə cǎ nə, byèbé bà wó rə lyi bí mú yilə, kən yí rə búlā. ²⁸Ná yě bà Yi n'è twí kən gakó wě byèbé bà só re mó cènè yilə. Wó bəmyé rə byè ñdá rə gá y'á gu rə wě rə cí ní. ²⁹Zhànà, byèbé Yi dāmǎ rə cír mó, rə dāmǎ rə gu rə wě bà rə b'a ce bə nyerhe rə Byí mú, muni ga dwí nánzhəzhǎ jirh ní da-byǎ, n yə bà náncə. ³⁰Byèbé rə dāmǎ rə cír èta mó, rə byè bə. Sə bəmyé byèbé rə byè mó, rə ce bà k'è bə dwáəre zhe yé. Bəmyé byèbé rə ce bà k'è bə dwáəre zhe mó, rə ce bà zù rə zùwá y wě. ³¹Ná wál bà byè kádò? Yi gə ñwéné ñdá nába, mǎ lò ní zhe ná yálá? ³²Rə yə nába rə cici Byí mú vòm yé. Rə shéné lyi zə mə bə gu ná gakó yilə. Wó bəkón yil rə nə b'a cē nába kən gakó pə rə Byí mú ímyě jàn yilə? ³³Mǎ lò ní wó ní mà n cí yò byèbé Yi cír mó yó wə? Wó Yi cici rə ce bà k'è bə dwáəre zhe yé. ³⁴Mǎ ní nə wó ní mà n kə bà bursi n pə be còrhò-tum? Yezu Kristə cùwə; sə kən du, ní ká n bwirhì, ní jě Yi jǎjǎ ní, ní ná ní zal rə cǎ nə ná yilə. ³⁵Bəkón rə wó rə b'a càr Kristə ñdá nába sónó? Zwini ráá wu-zěé ráá nònò? Nòrh ráá nəmòjòrè? Yò-càèlè ráá cu? ³⁶Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wě bə wò: «Ná zhí cu nyí ní dē gakó ñmyé yilə. Bà n'è wèrhé nába ñdá pyiisi shèbé bà m'è la gu jàa w ta.» ³⁷Ñdá rəmyé ga, ná jú bele rəmyé gakó yó, mòbó ní só nába mó jàn yilə. ³⁸Zhànà, à yě bà ná gə cùwə, ráá ná gə ñwéné mye, málékabá ñdá ñwónó cìnə bé, ráá ñwónó cìnə byěbyě, kən dèbé rə ñwéné èlāsě, ñdá dèbé rə gwě bàn ga, ³⁹dē jàn cìnə bé, ñdá ce y kùr w jàn cìnə bé, ñdá wě dwā tèbé gakó Yi wèrhé mó; rədu ga wàr rə b'a càr sónó w kòbó Yi tó ná Cinnə Yezu Kristə denne rə byili nába mó yé.

Chapter 9

¹À n'á zòm zhàn Kristə wě. Rəmyé ce kən ré dèbé à la byilu mú wó zhànà; à t'á la koma góm yé. Eshirhə náàcèné mye n'è byili rəmyé à wě bà wó zhànà: ²wu-zhilù nánfǒlō zhe ne, ò n'ò nwènè nè twéé gako.³À y'á só sə Yi zhili àmyé yò, a pər Kristə kwā né, à da-byā Zhwifubá vwār̃h yilə. Àmyé ñdà bəmyé ga wó dwí rədù. ⁴Bə wó Esərayel lyi; Yi ce bə jīrh rə byā; rə byili bi rə zùwá yá; rə zə dɔbre ñdà be; rə pə be rə nyá né; rə byili bi bə gá m'a cèrhé re né; rə bwəl be nyá. ⁵Bə wó ná dwí rí nambala bé nancesé nēmé. Wó dwí rí rəmyé wě bà lùl Kristə mó né. N' wó Yi, n' du kən gako. Wó nmyé n' mǎ dwā ñdà còrhó byinə nà bə zhǒ zhe yilə! Amèn!⁶Sə rəmyé gako t'á yǎl e wó bà Yi nyi-bwelé y yə pyīrh yé. Lwar-na bə è dà byèbé bə wó Esərayel nēmé né mó gako bà wó Esərayel lyi páá yé. ⁷È dà byèbé bə wó Abərahām mye nēmé né mó gako bà wó n' byā páá yé. Wó rəmyé yil Yi zòm ñdà Abərahām rə wó: «Byā bé byèbé à bwəl mó bə nyí mú, wó Yəzake n' la be lúl.»⁸Rəmyé n'è byili bə è dà byā bé byèbé bal ñdà kě lùl mó gako bà wó Yi byā yé. Wó byèbé bə lul ré tó ñdà Yi nyi-bwelé y mó bə wó rə byā. ⁹Yi bwəl nyí rə wó: «Byin ní èta yi, à m'a k'á bān ñdà Sara lùl byí.»¹⁰Kən gwě yə zhè yé. Bəmyé bəlye y ga y'á wó ná nambal Yəzake nyəná. ¹¹Rəmyé yi ní ñdà bə gwě yə bəsoná bé gaga mó lùl, s'e m'e zòm bə m'a wèrhé cènè ráá lwele yò yé. Sə tēbé Yi y'á byili Yəzake ne mó m'e pyīrh yé. Rəmyé wó mǔbó n' byè mú pùbùlā ¹²Yi byili Yəzake ne bə « zhəm-bal mó bə n yə nyé mó tùntùnnə ».¹³Bə kě Yi zòmè ré sébé wě bə wó : «À swéné Zhakɔɔbe a yě Ezəyu ni.»¹⁴Rəmyé nə n'è yǎl e wó bà byè? È n'è yǎl e byili bə Yi dà cángá? È dà èta yé. ¹⁵Zhànà, Yi zòm ñdà Muiiisi rə wó: «Lò mǔbó à n'á yǎl a dūr n' nònò, wó nmyé nònò à m'a dūr. Lò mǔbó à n'á yǎl a dūr n' yá-zhil, wó nmyé yá-zhil à m'a dūr.»¹⁶Yi gə la lò nònò dūr, kən t'á tó ñdà rə-ná-cí pùbùlā, ráá n' tùntwǎè yé. Kən n'è tó ñdà rəmyé cici nònò-dūr mó.¹⁷Bə kě Yi zòmè ré sébé ré wě bà Yi wó Ezhibti lyi pyǒ mó ne: «À ce n' jīrh pyǒ, mùnì ga a tó n' denne a byili à jàn ré, sə à yil ré du lū w cə-yala gako wə.»¹⁸Rəmyé n'è byili bə wó lò mǔbó Yi n'è yǎl rə dūr n' nònò mó, wó nmyé nònò rə n'è dūr. Lò mǔbó mye rə n'è yǎl rə kù n' wu wá, wó nmyé wu w rə n'è kùlā.¹⁹Sə lò gə bwār̃h nè bə è nə wó bye yil Yi k'è n'è ji lyi bí búlā, bə lò tènè n' wó n' mà n' cē rə pùbùlā né, ²⁰sə wó yě lò ñdà nmyé n' la má mà nyə-pǒ ñdà Yi? Nəzhǐ m'a bwār̃h lò mó mǔbó n' mɔ y mó bə wó bye yil n' mɔ y èta? ²¹Də-mərna wār̃ n' wèrhé n' gá n' ná n' yǎl né ñdà n' dɔ wá? N' wār̃ n' mà n' zə òmyé cici n' mɔ nəzhǐ kèbé è càn n' cí dǛ, n' jà n' zə w n' mɔ nəzhǐ nánfò n' cí tǛ náá tərā?²²Yi y'á n'è yǎl rə byili bə nyí rə lyim n'è yi, sə rə ce lyi bí lwar rə jàn ré gá wó né mó. Sə rə zè rə k'a zhili rə yala ne dǛdǛ ñdà lyi bí byèbé rə lyim y'á n'è yi mú, bə j'á y'á mǎ ñdà còrhò-tum pɔ, ²³rə zè rə n'è yǎl rə byili rə zùwá y nánfǒlō w byèbé rə n'è dūr bə nònò mó yilə. Rə y'á dāmā rə tene lyi bí bəmyé mó rə zùwá y èmyé nɔ yilə. ²⁴Wó namyé ná wó lyi bí byèbé Yi n'è dūr bə nònò mó, sə è dà Zhwifubá dúdú wě rə byè nába né yé. Rə byè nába byèbé bə dà Zhwifubá mó mye wě.²⁵Yi zòm rəmyé yò rə nyi-zwennə Oze sébé ré wě rə wó: «Lyi bí byèbé bə y'á dà à lyi mú, wó bəmyé à la byǒ b'á lyi. Tənà y kèbé à y'á bə só mó, wó èmyé à la byǒ bə tənà à só. ²⁶Bə gá y'á byili bi bə bə dà àmyé lyi mǎgǎ mó, wó gǎa cici bə m'a byè bə né bə Yi nányi byā.»²⁷Ezəyi mye bwəl Esərayel lyi bí shò-kwā né n' wó: «Bá Esərayel lyi bí gə pùl bə jīrh nánzhəzhǒ ñdà nə-fǒlō w nyǒrhó w ta mye, wó bə kəkālā bə m'a nə vwār̃h. ²⁸Zhànà, kən ré dèbé Cinnə mú byili bə n' la wǒrhó mó, t'á la jǐjír̃hú yé. N' mà n' wèrhé rə gako lālā ce yó.»²⁹Ezəyi yā n' jèrè n' wó: «Cinnə jàn-bə-swě-zhe cǎbal mó ce ná dwí rí kəkālā dāl. È gə dà rəmyé, namyé y'á b'á jīrh ñdà Sɔdɔm ñdà Gɔmɔɔre ta.»³⁰Rəmyé nə n'è yǎl e wó bà byè? Wó lyi bí byèbé bə dà Zhwifubá mó Yi ce bə k'è bə dwǎəre zhe, bə gá zhí ri mú yilə, e jà bə y'á t'á pyà rəmyé yé. ³¹Esərayel lyi bí y'á n'è pyà nyá nyèbé nà b'a ce bə bə k'a k'e zə dwǎəre mó, sə bə yə ɳwènə bə wèrhé ñdà nà gá n'è byili ní yé. ³²Wó bə kón yil bə yə ɳwènə? Bə yə lwar bə wó Yi ni bə gá zhí fǒrò Yi ce bə k'è bə dwǎəre zhe yé. Bə y'á n'è búl bə wó nyá né zō mó è m'a ce bə k'è t'á la dwǎəre zal yé. Wó rəmyé è ce, bə mà bə nər̃h ná kulu w ò n'ò ce lyi bí lwé tǛ mó ne. ³³Bə zòm ná kulu w òmyé mó yò Yi zòmè ré sébé ré wě bà Yi wòwə: «À n'á cí ná kulu Səyǒ né ò n'ò lwé lyi tǛ, sə lò mǔbó n' zhí wə, cizhil t'á la mó jú yé.»

Chapter 10

¹Da-byä, à n'â yäl ñdá à wu gakó bà Zhwifubá nà vwärh. Wó ràmyé à n'â lwäl Yi ni bà yilä. ²Zhàná, à yě bà bà zhe Yi-ni-tó mó yèwäl dēdē. Sə ñdá bà yèwäl ré ga, bà yè zhàn ré pár lwar pamparē yé. ³Bà yè Yi gá n'è tó né rə ce numbyíni k'è bà dóó zhe mó kùr swí yé. Ràmyé ce, bà y'à zē bà n'è pyà ñdá bà sàpwà jàn sə bà bàk'a k'e zə dwáóre yé. Wó ràmyé è ce bà yě sómá y kēbé Yi n'è tó rə b'è ce numbyíni k'è bà dóó zhe mó ne. ⁴Wó Kristə denne Muiyisi nyá né tó né nà pyirh, muni lò móbó gakó ñ zhí Kristə ne, sə Yi ce ñ bàká ká zə dóó yé. ⁵È gə wó numbyíni gá b'a tó nyá né zō denne è bàk'a k'e zə dóó mó yilə, Muiyisi kē n wò: «Lò móbó ñ wèrhé kən dēbé gakó nyá né byili mú, ñ b'á zə nyū nyá né jàn yilə.» ⁶Ñ zóm Yi gá m'a ce numbyíni k'è t'á la dóó zal è gá zhí ri jàn yil mó yò. Ñ wòwà: «Bàká zóm ñ wé ñ wò: wó mǎ lò ñ mà n zē n vò dē Arəzana wa?» (Sə ràmyé n'è yäl e wó bà wó mǎ ñ mà n zə Kristə n ká n mən n bà cə yó?) ⁷«Sə ñ bàká zóm ñ wé ñ wò: wó mǎ lò ñ mà n zù tē cə y kùr wə?» (Sə ràmyé n'è yäl e wó bà wó mǎ ñ mà n vùr Kristə cùuri wé n du pwē nè?) ⁸Wó bàkón bà kē Yi zómè ré sébé ré wé bà byili ràmyé yilə? Bà wòwà: «Yi zómè ré bà bwäl mó ñwéné ñ nyú wə, ñdá ñ wu w wé.» Wó zómè ré tēbé ná r'è bwäl ná byili Yi-ni-zhú mú shò-kwā né mó. ⁹Ñ gə púr ñ nyí ñ byili bà Yezu wó Cinnə mú, ñ gə zwē nyí ñ wu w wé bà Yi bwirhì mu, ñ b'á nà vwärh. ¹⁰Zhàná, numbyíni gə zhí Yi ni è wé, rə n'è ce è k'è bà dóó zhe yé. È gə púr è nyí è byili bà Yezu wó Cinnə mú, Yi n'è vwärh ya. ¹¹Bà kē Yi zómè ré sébé ré wé bà wò: «Lò móbó ñ zhí Yi ni, cizhìl t'á la mó jú gaga yé.» ¹²Ràmyé ce, Zhwifubá ñdá byèbé bà də Zhwifubá gá jirh kən rədu. Wó Cinnə mú ñmyē mādù y ñ cǐ bà gakó, ñ ná ñ pə ñ nəcèndé byèbé bà n'è lwäl mò mó ne. ¹³Bà kē Yi zómè ré sébé ré jàà dō wé bà wò: «Lò móbó gakó ñ lwäl Cinnə mú sǎǎ, ñ mà n vwärh mó.» ¹⁴Sə lò nà gə yə Cinnə mú zwì, wó etər ñ b'á tó né ñ lwäl ñ sǎǎ? Bà gə yə ñ yò zóm ñdá mó, wó etər ñ b'á tó né ñ zù mù? Sə bà gə yə ñ yò bwäl bà byili, wó etər lò mà n tó né n nyèè ñ yò wá? ¹⁵Sə bà gə yə lò twì ñ yò bwäl e byili yilə, wó etər ò b'a tó né o bwäl? Bà kē Yi zómè ré sébé ré wé bà wò: «Ñ gə nɔ byèbé bà n'è bwäl yò-ècònò nyí rí mú bà n'è zhəl bà bàná, ñ já ñ só.» ¹⁶Ñdá ràmyé ga, lyì bí gakó yə yò-ècònò nyí rí zwē yé. Zhàná, Ezəyi bwäl n wò: «Cinnə, wó mǎ ñ zwē nyí rí ná byili mú?» ¹⁷Lwar-na bà wó Kristə zómè ré bwäl e byili mú lò ya n cili, n zē n zhí Yi ni ràmyé jàn yilə ¹⁸Sə è gə wó èta, à n'â yäl a bwärh a nyí Zhwifubá yə zómè ré ràmyé mó nyèè nà? Zhàná, bà nyèè rə. Bà kē Yi zómè ré sébé ré wé bà wò: «Bà nyèè zómè ré bwäl nà bé cələ bà bwäl re rə yí lū w cə-yala gakó.» ¹⁹Zómè dō ñwéné à n'â yäl a bwärh kádò: Esərayel lyì bí yə ràmyé kùr nyèè nà? Yi tə ràmyé yil rə tó Muiyisi denne rə zóm ñdá bə rə wò: «À m'a ce á yirh zù lyì bí byèbé bà də à lyì mú. À m'a ce á lyimə zē bà yó, bà j'á wó lyì byèbé bà yəl nà kùrə yé.» ²⁰Ezəyi gaga mó kwerhe n bwäl n byili bà Yi wòwà: «Wó lyì bí byèbé bà y'à t'á pyà nè mó, wó bàmyé bà nɔ nɛ. À byili à cìn byèbé bà y'à t'á lwäl nè kaka mó nɛ.» ²¹Ñ zóm Esərayel lyì bí yò gwē, n wò bà Yi wòwà: «Cə gə ló gakó, à y'à cèlè à jèrh a byè byè lyì byèbé bà wó yó-kùlì ciná mó yì rí vò rə zù, sə bà bà shè nyí zō yé.»

Chapter 11

¹A zè à n'á yál a bwàrh a nyiówé: Yi nà zè wó zhǎ rə zhǎ rə lyi bí? Gaga! Àmyé cici mú dà Esərayel lò nà? Wó Abərahām nǎ Bēzhamē kwálá y wé bà lùl nè né. ²Yi yà rə lyi bí rə dāmā rə cır mó zhě yé. Lyírh-nə kən dēbé bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bà m'e zòm Elyi yò, n'á gá yà n'á n'á zhərnh ndá Yi Esərayel lyi bí shò-kwā né ndá wu-zhilù mú yò. ³N' wòwà: «Cinnə, bà gu n' nyi-zwennə bé gako, bà wūr n' wvǎ-jùulí. Wó àmyé dúdú à dàl. Sə bà n' pyà àmyé bà la gu.» ⁴Wó bəkhón Yi zè rə byili? Rə wòwà: «Lyi bí byèbé bà yə shéné bà wùli yí rí tēbé bà n' byè bà Baalé yé né mó wó nunə mǎrhə tálpyè. Wó bəmyé à cır à cici yilə.» ⁵Zà zà myé gwě wó èta. Lyi mangelé gwě dàl, sə wó Yi pené nánfò w'ò ce rə cır be. ⁶È dà bà tùm-écènà yil rə cır be yé. Wó rə rə pené y nánfò w'ò dúdú yilə. È gə y'á wó bà tùntwǎ yilə, sá nyi rə pené y nánfò w'á dà pené y nánfò páá yé. ⁷Wó bəkhón ná nə b'á wó? Esərayel lyi bí yə tēbé bà y'á n' pyà mó ne yé. Wó byèbé Yi cır mó dúdú bà n' re, sə byèbé bà dàl mó y'á t'á yál bà sú rə kùr yé. ⁸Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bà wó: «Rəmyé yi ní ga, Yi pyi bà surhə, rə pyi bà yírhə, rə shí bà zhǎ, kən m'e yí zà.» ⁹Dəvyidi myé wòwà: «Kújú kǎbó bà la jú b'a yə zhě bà la b'e zhě bə; ò yə góró bà tu ò wé, bà nə còrhò-tum. ¹⁰Bə yírhə b'a pyi, bà jírhh lyilyər, sə dà-kúrhú b'a ká be, bà k'é wàrh bà kwě yé.» ¹¹È gə wó èta, à n'á yál a bwàrh gwě: Zhwifubá tu tē. Sə rəmyé n' byili bà bà k'é wàrh bà la zǎ gaga nà? ¹²ǎ, è dà èta yé. Zhənà, bà dówá; byèbé bà dà Zhwifubá mó zè bà tó rəmyé denne bà nə vwàrh. Zhwifubá tə rəmyé yil bà n' è dūr bwě. ¹³Zhwifubá dóó w' ce lū w' lyi bí dwā bé nə cènə. Bà gá tu tē mó myé ce byèbé bà dà Zhwifubá mó nə cènə. È gə wó èta, sá nyi Zhwifubá púlápúlá gə k'a tú bà zù Yi, rə b'a pə be cènə ré kən lyé ce né. ¹⁴Èlǎsé, wó àmyé byèbé á dà Zhwifubá mó à ba. Wó àmyé yil à wó Yezu Kristə tùntúm. Sə tum rí rəmyé n' pə ne mó zhe kùr à yilə. ¹⁵Sə à n'á búl bà à dwí lyi bí b'a tə rəmyé yil bà zè bà n' è dūr bwě. Èta, bà jàlà b'a tó rəmyé denne bà nə vwàrh. ¹⁶Zhənà, Yi y'á yě Zhwifubá ne rə m'e kwərhe lū w' lyi bí dwā bé yò ndá rə cici. Sə rə gə k'á tú rə zwě be, etər kən b'a yə né? Kən m'a yə ndə lò gə ya n' cì, n' zè n' ká n' bwírhi ní! ¹⁷Bə gə fón búru kàkàlà bà pə Yi ni, ò kùr ré rə dàl mó gako wó rəmyé rə cı. Bà gə pə cǎ nərhh Yi ni, sá lwar bà rə j'á cı ndá ò jèsé myé ga. ¹⁸Esərayel lyi bí nyé ndə cǎ bà zhele ta. Bà zè bà gǎ ò jèsé jàlà. Nmyé mǎbó n' dà Zhwifu mú nyé ndə cǎ kǎbó ò lyi tē nánfò jē ta, bà gòm bà m'e lyər kǎbó ò zhele mó jèsé sà gòm mó. Èlǎsé, nmyé zè n' ná n' tó n' jı kən dēbé gako rə n' shí cǎ w' bà zhele mó nèsé wé mó. ¹⁹Rəmyé ce, n' bà mǎ sá zhě n' cın cǎ w' jèsé bà gòm mó sono yé. Nmyé zè n' ná n' yál n' zhě n' cınà, lwar b'è dà nmyé n' zə cǎ w' nèsé n' zhı yé. Wó sàmyé sà zə mó sà zhı. ²⁰Dəga, n' b'á wó: «Bə gòm cǎ w' jèsé muni gə bà kwě àmyé bà m'e lyər se.» ²¹N' gə byili èta, rə wó zhənà. Wó cǎ w' jèsé gá yə Yi ni zhı yil bà gòm sè, nmyé zè n' zhı sà jàà w' n' gá zhı Yi ni mú yilə. Sə bàkà zhě n' cın dē yé. N' gaga mó mǎ sá ce ywě zə mó. ²²Zhənà, Yi gə gòm cǎ w' kǎbó ò zhele mó jèsé, sá lwar bà rə t'á la nmyé ne yǎ yé. ²³Lwar bà Yi wó wu-bónò cǎbal, rə j'á zum myé. Rə n' gwírhi rə yé ndə byèbé bà tu tē mó. Sə è gə wó nmyé yilə, rə zhe wu-bónò ndá mó. N' mǎ sá jà n' nwené rə wu-bónò w' wé. È gə dà rəmyé, rə b'a gǎ nmyé ndə cǎ jē ta rə jı tē. ²⁴Sə è gə wó Zhwifubá yilə, bà gə tú bà k'á shéné bà zwě nyi bà zhı Yi ni, rəmyé yi ní, bà m'a lyər be cǎ w' ne bà zhı ndə shāā gə mó ta; bà Yi zhe jàn, rə wó rə b'a k'á lyər be cǎ w' ne kǎdò. ²⁵Zhənà, nmyé mǎbó n' dà Zhwifu, n' wó cǎ kǎbó ò lyi tē nánfò jē bà gòm bà m'e lyər kǎbó bà zhele mó, e j'á dà èta kən mǎ sə rə tó né yé. Sə è gə wó Zhwifubá yilə, bəmyé wó cǎ w' kǎbó bà zhele mó jērh. Rəmyé ce, Yi m'a lyər be cǎ w' bà y'á jērh bà zhı ò yó mó ne nàná. ²⁶Da-byá, nyi-nə kən dēbé rə y'á shèè. Wó rəmyé à n'á yál a ce á lwar, muni gə á bəkhá wó b'á zhe surhə á yé kən gako yé. Yi ce Esərayel lyi bí kàkàlà yə nwené bà sú rə kùr yé, kən la m'e yí lū w' lyi bí dwā bé gako nwené bà nə vwàrh mó. ²⁷Rəmyé yi ní, Esərayel lyi bí púlápúlá b'a zè bà nə vwàrh. Bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bà Yi wòwà: «Zwennə mó mà n' shı Səyǎ, sə n' mà n' vùr Zhakwəbe kwálá y lyi bí yó-kùulí. ²⁸Wó rəmyé rə wó dǎbré à la zal ndá be mó, à gə tú à vùr bà yə-bəlwáálé yi ní.» ²⁹Bə yə shéné bà zwě yò-écònò nyi rí yé, bà jírhh Yi zwə, sə rəmyé yál kən dēbé rə sé àmyé byèbé á dà Zhwifubá mó ne. E jà wó bəmyé Yi tə bà nambala bé yil rə cır bà wó rə lyi rə só. ³⁰Bə Yi t'á pə rə k'á zwě yé. Lyi byèbé rə byè, rə k'é t'á zhě bə yé. ³¹Shāā ga, á y'á cē Yi nyi ni. Sə zà zà, Zhwifubá gə yə rə nyi ni zwě mó yilə, rə dūr á nòn. ³²Bə cē Yi nyi ni, rə m'è dūr á nòn èlǎsé, sə rə dūr bəmyé nòn. ³³Yi ce numbyíná bé gako cē rə nyi ni, muni rə dūr bà gako nòn. ³⁴Nyi-nə Yi cı kən gako nampúm! Rə surhə né ndá rə lwar mó bà swé zhe yé. Mǎ lò n' wó n' mà n' lwar kən dēbé Yi kó rə cı rə surhə wé? Mǎ lò n' wó n' mà n' lwar rə gə n' wèrhé né yé-shò? ³⁵Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bà wó: «Mǎ n' wó n' mà n' lwar kən dēbé Cinnə mú ná n' búlə? Mǎ lò n' wó n' mà n' yə n' cícirna? ³⁶Mǎ lò n' jērh n' pə kən Yi ni, sə rəmyé zè rə k'a m'e cārhh mó?» ³⁷Kən gako wó Yi sǎ rə n' shı ní; wó Yi rə ce kən gako nwené, e j'á wó rəmyé yil kən gako nwené. Yi mǎ dwā ndá còrhó byinə nə bà zhǎ zhe yilə! Amèn!

Chapter 12

¹Da-byä, Yi zhe wu-bònò ñdá nába dǎdǎ. Rəmyé ce, à n'á lwəl ába: zə-na á cìn á yə vwĩ-kɔn dǎbɛ Yi cĩ, rə j'a yí rə pùbùl, á pə rɛ. Wó ɛta á mǎ s'á cǐrhé re né zhən zhənà. ²Á tùntwǎǎ né bàk'a yə ñdǎ lǔ w kǔbó ná ɲwéné ɔ wé mó tùntwǎǎ né ta yé. Yě-nə Yi pyĩrhí á surhə né námpúm, m̀nì ga á ɲwéné á lwar kɔn dǎbɛ rə n'ɛ yálá: tǎbɛ rə càn, rə só, e jà rə yú rə pùbùl. ³Yi wu-bònò w ce rə pɔ nɛ rə pené y nánfò. Rəmyé yilə, à n'á byili ába: á mǎdù ga bàká n cĩ n cìn jàà kǎbɛ è du mu wé yé. Lò gako sá cĩ n cìn jàà y kǎbɛ è mǎ ñdá mó wé, ñdǎ Yi gá ce ñmye zhí ri ní mú. ⁴Zhəná, ná yala né kǎkǎlsé já, sə kǎkǎlǎ èdù gako zhe è tum. ⁵Wó ɛta, ñdá námye já ga, ná mù dwā nɛ Kristə wé ná jĩrh kɔn rǎdù. Lò gako zhí n jàà wà, ñdǎ numbyíni yala né kǎkǎlsé ta. ⁶Yi pɔ rə paánse dúdúmá dúdúmá ná mǎdù mǎdù gako nɛ, rə gá só nába yilə. Rəmyé ce, lò mǔbó n nɔ Yi nyi-zwennə pené, sá twĩ kɔn merhe ñdá n Yi-ni-zhú mú. ⁷Lò mǔbó n nɔ sǎs pené, sá sɛ n dwā bɛ nɛ. Lò mǔbó n nɔ Yi zòmè ré còrhò pené, sá cǐrhé rə n dwā bɛ nɛ. ⁸Lò mǔbó n nɔ cícú pené, sá cícú n dwā bɛ. Lò mǔbó n ná n pɛ n kɔna, sá pwélè n wu n pa. Lò mǔbó n wó Kristə-lyi gùlú w yé né cǎbal, sá twĩ n tum rí ñdá yəwǎl. Lò mǔbó n ná n sɛ nǎmwà nɛ, sá sɛ be ñdá wu-nyǎ. ⁹Á mǎ s'á swéné dwā ñdá wu-pǔ. Bàk'á shéné lwele wǔrhó yò gaga yé. Wǔrhé-na cǐnɛ twéé twéé. ¹⁰Swéné-nə dwā ñd'á wun gako ñdǎ da-byä ta. Ce-nə yəwǎl né, á nyè dwā. ¹¹Twĩ-nə wǎrhé wǎrhé; bàk'á cĩ nǎwàcòrò yé. Twĩ-nə Cinnə mú tum rí náàcɛnɛ ñdá yəwǎl. ¹²Ce-nə á wun yə nyèn á gá n'á dǎ Cinnə mú nyi-bwelé y pyĩrh mó yilə. Nǔnò gə tú mye, s'á pyéné á zhì kǎkǎ. Lwəl-nə Yi twéé twéé, á wun bàk'a gə yé. ¹³Á gə pwírí á da-byä Kristə-lyi jàlǎ zhe á sǎɛ tum, s'á sɛ be. Lò gə tú á sǔ, s'á zwé n zhǎlé cǐnɛ. ¹⁴Lwəl-nə Yi bà rə cĩ bwəl byèbɛ bà n'ɛ nwéné ába mó yó, sə rə bàk'a zhìlì bà yò yé. ¹⁵Lyì byèbɛ bà zhe wu-nyǎ, s'á tó be á ce á wun yə nyèn. Lyì byèbɛ bà n'ɛ kúrhá, s'á tó be á kúrh. ¹⁶Ce-nə á nyí yə rǎdù, s'á bàk'á zhǎ á cìn dǎ yé. Lwəl-nə á cìn tǎ; á bàk'á nyí á cìn ñdǎ surhə cìn á ta yé. ¹⁷Lò gə wǔrhé ába lwele, s'á bàk'á cǎrhɛ mò lwele yé. Ce-nə jàn né á wǔrhé kɔn ré dǎbɛ rə càn lyì bí gako yĩrh w mó. ¹⁸Wǔrhé-na á gá wǔ né á jòm ñdá lyì bí gako ñdá yə-zúlǎ. ¹⁹À dɔwabá nántwǎrh, á bàk'á pyà á jim cú yé. Yě-nə bursí sǎmyé nɛ á ce Yi jǎ wà. Bà kǎ Yi zòmè ré sǎbɛ ré wé bà Cinu wòwə: «Wó àmyé à b'a kǎ lò gako bursí a pǔ còrhò-tum.» ²⁰Bà kǎ rə jàà dǔ wé bə wò: «Nɔrh gə zhe n zù-bal, sá pǔ kùjú n jí. Nənyɛlsɛ gə zhe mo, sá pǔ nǎ n nyò. ɛta, kɔn nyɛ ñdǎ wó myìn-cala bǎrhé n ló n yó w ta.» ²¹Bàká yě n cìn nì lwele wǔrhó wé yé. Wǔrhé cǐnɛ n mǎ cǎr lwele yé nɛ.

Chapter 13

¹Lò galó mǎ sǎ n zwě cǔ w yé né ciná bé nyá né , bà lò wàr ò mà n jí pyèlè òdǎ è gǎ dà Yi rǎ pǔ mǔ yé. Pyèlè dwí gǎkó wó Yi sò rǎ n'è shí ní. ²Lò mòbó n ná n cě cǔ w yé né ciná bé nyá né, wó Yi nyí ni n ná n cě né. Sǎ lò mòbó n cě Yi nyí ni, n bà n nǎ còrhò-tum. ³Lò mòbó n ná n wèrhé cènè, cǔ w yé né ciná bé ywě bǎ mǔ zhe yé. Sǎ n gǎ ná n wèrhé lwele, bà ywě zhe mó. N gǎ tá n yǎl bà bà ywě zǎ mǔ, sǎ twí cènè. Èta, bà m'a cèrhé mó. ⁴Zhànà, wó Yi rǎ cí bi ní bà n'è twí, mùnì bǎ sě mǔ òmye twí cènè. N gǎ zě n ná n wèrhé lwele, sǎ bà ywě zǎ mǔ. È dà nánfò yil bà zhe òwónó bà n'è pǎ còrhò-tum lyi bí ni yé. Bà gǎ pǔ còrhò-tum lò nè, wó Yi tum bà twí, mùnì gǎ bǎ tó rǎmyé òenne bǎ byili mu bà Yi lyim n'è yì mù. ⁵Wó rǎmyé è ce, cǔ w yé né ciná bé nyá né zǒ n'è nyéé nába. È dà ná la m'é lú Yi lyim rí yé né dúdú yil yé. Wó ná gǎ yé ná wun ní wě bà wó èta ná mǎ sǎ ná wèrhé né mǔ mye yilǎ. ⁶Wó rǎmyé cìcì mǔ è ce á n'á pǎ á myǎl-kwǎndé. Lyi bí byèbè bà vùr bǎ cí ní bà n'è zwě myǎl-kwǎndé mǔ, wó Yi tum bà n'è twí. ⁷Lò mòbó gǎkó á mǎ s'á pǔ kǎna, s'á pǔ rǎ. È gǎ wó myǎl-kwǎndé lǎrǔ yilǎ, pǎ-na rǎ mòbó á mǎ s'á pǔ rǎ mó nǎ. È gǎ wó byèbè á mǎ s'á zwě bà nyá né mó yilǎ, zwě-nǎ bà nyá né, s'á nyè bǎ. ⁸Á bàk'á zǎ lò jim yé. Á gǎ la lò jim zal, s'e yè sónó á mǎ s'á swéné dwǎ mǔ, bà lò mòbó n só n dwa bǎ, wó nyá né gǎkó n ná n zwě. ⁹Bà kě Yi zòmè sébè ré wě bǎ wó: Bàkǎ fwǎl yé, bàkǎ gu lò yé; bàkǎ òwó yé: bàkǎ yǎl ò dǒ kǎn òdǎ bwě dǔr yé. Nyá né nǎmyé mǔ òdǎ nyèbè nǎ dàl mǔ kùr wó: Swéné ò dǒ òdǎ n cìcì ta. ¹⁰Lò mòbó n só n dǒ tá n wèrhé mǔ lwele yé. N gǎ só ò dǒ wó Yi nyá né gǎkó n ná n zwě. ¹¹Á yě yi rí tèbè ná òwéné rǎ wě èlǎsě mǔ. Kǎn yú b'ǎ zě á jan ré wa, bà yi rí tèbè Yi la lyi bí vwǎrh mǔ bwǎlse du ná gǎ ju kùr ná zù Yezu Kristǎ yi ní mǔ. ¹²Cǎcǎ y n'è lyě, cǎ y bwǎl ló. Rǎmyé ce, bà-nà ná yě cǎ-byín tumǎ né ne, sǎ ná pwǎ búlǎ wě ré ná lyě ná m'é bú pwě ré wě. ¹³Bà-nà ná zǎ ná cín náàcènè òdǎ ná gǎ n'é zal ná cín nǎnyónó ne né, sǎ ná bàk'á yà lyi byèbè bà n'è jí dǎdǎ kǎn lyě ne yé. Nǎ bàk'á nyò dǎdǎ kǎn lyě cǎ ne yé. Ná yě fwǎl òdǎ dǎdǎalse námmǎlwǎlse dwí gǎkó ne, sǎ ná yě búlǎ òdǎ bwě-dǔr ne. ¹⁴Zwí-nǎ Cínnǎ Yezu òdǎ kǎmǎzwí ta, s'á bàk'á yě shilǎ námmǎlwǎlsé yò zù ába yé.

Chapter 14

¹Zwě-nə lò mǎbǒ ní Yì-ni-zhú mú gwě dà kēkē mó cènè, s'á bàk'á wǒ bà kǒn dèbè ní ná ní bùl mó bà càn yé. ²Dèga lò mwǎlbá ñwéné ní ná ní bùl bà ní wǒ ní jí kùjǔ dwí gako, sǎ mǎbǒ ní Yì-ni-zhú mú gwě dà kēkē mó bà shè nà má dǒm yò yé, wǒ dà-vǔr ní ná ní jí. ³Mǎbǒ ní ná ní jí kùjǔ dwí gako bà mǎ sǎ n fulsi mǎbǒ ní tá ní jí kùjǔ dwí gako mó yé, sǎ lò mǎbǒ ní tá ní jí kùjǔ dwí gako mó bà mǎ sǎ n fulsi mǎbǒ ní ná ní jí kùjǔ dwí gako mó yé? Bà Yì shéné n zù ri. ⁴Ñmyé wǒ mǎ ñd'ám ñ mǎ ñ kē ñ dō tuntunnə bǔrsi? Ñ zhǐ kēkē, ñ gǎ bà zhǐ kēkē mye, wǒ ní yó-cábal rà cəl. E jà ní mà n zhǐ kēkē, bà Cǐnnə mó zhe jàn ní wǒ ní mà n sē mǎ. ⁵Lò mwǎlbá ñwéné ní ná ní bùl bà dwǎ ñwéné nà du nà dwǎ bē, ñ dō mye zē ní ná ní bùl bà dwǎ né gako wǒ kǒn ràdù: Ràmyé ce, kǒn dèbè lò gako ná ní bùl mó, s'e yè ñdǎ ní wu gako. ⁶Lò mǎbǒ ní ná ní bùl bà dwǎ ñwéné nà du nà dwǎ bē, wǒ Cǐnnə mó yil ní ná ní bùl èta. Lò mǎbǒ ní ná ní jí kùjǔ dwí gako, ñmye wǒ Cǐnnə mó yil ní ná ní jí èta, bà wǒ Yì ní ná ní ce ní mǎ ní jí. Lò mǎbǒ ñmye tá ní jí wě dwí gako, wǒ Cǐnnə mó yil ñmye ná ní wèrhé èta, bà ñmye ná ní ce Yì rà yilə. ⁷Ná mǎdù ga téné ní cìn yil yé. Èta mye, ná mǎdù ga tá Ñ la cú ní cìn yil yé; ⁸ná gǎ ñwéné mye wǒ Cǐnnə yil ná ñwéné; ná gǎ k'é téné mye, wǒ Cǐnnə mó yil ná cùwə. Ràmyé ce, ná gǎ ñwéné ráá ná gǎ cù mye, wǒ Cǐnnə mó ní cǐ nába. ⁹Bà Kristə gǎ cù n ká n bwirhì mú, wǒ mǔnì ga n cìnì cùurì ñdǎ lyi-nyisì ga. ¹⁰Sə ñmyé, wǒ byè yil ñ ná ní cǐ dóó ñ da-byí mú yó wə? Sə ñmyé, wǒ byè yil ñ ná ní fulsi ñ da-byí mu:? Ná gako b'á zhǐ Yì yé né rə kə ná bǔrsi. ¹¹Bà kē Yì zǒmè ré wě bà Cǐnnə mó wòwə: Wǒ àmyé Cǐnnə mó, à wǒ nǎnyì. Á n'á wəl bà nunə dwí gako b'a wùl tē à yé né, bà cèrhé ne. ¹²Èta, ná mǎdù mǎdù gako b'á byili Yì yé né kǒn dèbè ñ cìcì wèrhé. ¹³Yě-nə ná yě dwǎ bǔrsi kó ne Nyí-nə kǒn dèbè á mǎ s'á wèrhé: Bàk'á shéné á wèrhé kǒn dèbè rà b'a ce á da-byí mà ní nà n tu lwele wě yé. ¹⁴À gǎ zhǐ Cǐnnə Yezu ní mú ce, À yě kǒn ràdù rà wǒ pamparēē: Bà kǒn téné rà sùl ñdǎ jú yé. Wǒ lò ñ gǎ bùl bà kǒn sùl ñdǎ jú, fòró rà zē rà zhe súsúlú ñ yilə. ¹⁵Ñ gǎ ná ní jí kùjǔ, ñ da-byí tǎ rà yil ní wu zhili, sǎ lwar bà ràmyé dà sǒnó tum yé. Ñ bàk'á tǎ kùjǔ yil ní zhili ñ da-byí mú Kristə cù ní yil mó yò yé. ¹⁶Kǒn ré dèbè àmyé n'á bùl bà rà càn mó bàk'á jǐrh kǒn dèbè rà bà càn lyi dwǎ la tó rà denne bà zòm á yil nǎmməlwélé yé. ¹⁷Yì pyèlè ré dà e jí ráá e nyò nyənà yé. Rà pyèlè ré kùr wǒ: Ná wèrhé ñdǎ Yì gǎ n'è yǎl né, ná yə cángá, ná zə yəzúlǎ ñdǎ wu-nyò Eshirhə náácənè jàn yilə. ¹⁸Lò mǎbǒ ní ná tó Kristə ne èta, rà ná-cí sú Yì yǐrh, lyi bí j'á sǒ mó. ¹⁹Ràmyé ce, pyǎ-na ná pyǎ kǒn dèbè rà b'a ce yə-zúlǎ yə né, sǎ rə j'a sùlì ná gùlú w jàn. ²⁰Zhəná, kùkú gako wǒ ò jí. Sə kùjǔ kǎbǒ lò jú, ñ dō zē n tó ò denne n tu lwele wě mó, bà càn yé. Ràmyé ce, lò bàk'á tǎ kùjǔ yil ní cò Yì tum rí yé. ²¹Ñ gǎ pwírì ñ gǎ dǒm nà má, ráá ñ gǎ nyò sē, kǒn dèbè gako ñ gǎ la jú, rà wǒ rà b'a ce ñ da-byí tu lwele wě, sǎ yě rà jú nì. Wǒ ràmyé è wǒ kǒn dèbè rà càn. ²²Kǒn ré dèbè: ñmyé cìcì mú zē ñ yě yò w òmyé shò-kwǎ né mó, sǎ zə rə ñ wě ñmyé ñdǎ Yì. Lò gǎ zē ní ná ní wèrhé kǒn, rà dà dóó ní wě, wu-nyò ñwéné ñdǎ rà ná-cí. ²³Sə lò gǎ ná ní jí kùjǔ, n jà n zē ní ná ní bùl bà ní gǎ ná ní jí w mú, ní tá ní wèrhé cènè, Yì m'a pə rà ná-cí dóó, bà ní ná ní wèrhé kǒn dèbè rà t'á tó ñdǎ ní Yì-ni-zhú gǎ n'è yǎl né yé. E jà lò gǎ nǎ ní wèrhé kǒn dèbè rà t'á tó ñdǎ ní Yì-ni-zhú mú gǎ n'è yǎl né, wǒ yə-bəlǎlǎ ní ná ní wèrhé.

Chapter 15

¹Námyé byèbé ná zhí Yi ni kēkē mó, mǎ sǎ ná sē byèbé bà Yi ni zhú mú dà kēkē mó ne. Ná bǎ mǎ sǎ ná pyǎ wu-nyǎ ná cìn yil yé. ²Ná mǎdù mǎdù gǎkó mǎ sǎ ná pyǎ kǎn dèbé rà b'a pǎ wu-nyǎ ní dwǎ bé ne. ³Kristǎ yǎ ní cìci wu-nyǎ pyǎ yé. Bà kē Yi zǒmè ré wé bà Yi wòwà: Lyì bí tùùrhí tēbé mó mó, wó àmyé bà ba. ⁴Kǎn dèbé gǎkó bà kē Yi zǒmè ré wé kùr-ju yì ní gǎ mó, wó nǎmyé yil bà kē ne, mǔnì gǎ rǎ byìli nába sǒmǎ kēbé è cǎn. Wó rǎmyé rà n'è pǎ nába cìn-pyónó òdǎ wu-jǒ ná m'è dē Yi nyì-bwelé y pyìrh mó. ⁵Wó Yi rà n'è pǎ nába wu-jǒ òdǎ cìn-pyónó. Rà b'a ce á nyì-dwìl òdǎ dwǎ, á wèrhé òdǎ Yezu Kristǎ ta, ⁶mǔnì á mù dwǎ ne á púr á nyí á cèrhé Yi rí rà wó ná Cǐnnǎ Yezu Kristǎ Da mó. ⁷Zwē-nǎ á dwǎ bé cènè, òdǎ Kristǎ gǎ zwē ámyé né, Yi còrho: yilǎ. ⁸Zhànà, à n'á lwǎl ába, Kristǎ jǐrh tuntunnǎ Zhwifubá yilǎ, n mǎ n pyìrh Yi nyì-bwelé rà y'á bwǎl ná nǎmbala be ne mó. Ní tó rǎmyé denne n byìli bà Yi nyì-bwelé y t'á kwǎrh yé. ⁹Kristǎ tú mǔnì gǎ byèbé bà dà Zhwifubá mó myé cèrhé Yi rà wu-bònǎ w yilǎ. Bà kē Yi zǒmè ré sèbé wé bà wǒ: Wó rǎmyé yilǎ, à b'a cèrhé mo nunǎ dwí gǎkó cǎcǎl wǎ; à m'a nún a cèrhé ní yil ré. ¹⁰Bà kē rà wé kǎdò bà wǒ: Ámyé tǎnèsé dwǎ bé lyì bí, zē-na á tó Cǐnnǎ mó lyì bí ní á fùù òdǎ wu-nyǎ. ¹¹Bà k'è kē kǎdò bà wǒ: Tǎnèrh gǎkó lyì, zē-na á cèrhé Cǐnnǎ mó, Cǎmǎ gǎkó lyì, cèrhé-nǎ Cǐnnǎ mó. ¹²Ezǎyi myé kē n wǒ: Bà m'a lù lò mǎdù Zhese dwí rí wé, ní mǎ n zē n cìnì tǎnèsé dwǎ bé lyì bí, sǎ bà b'a zhí mu òdǎ bà wun gǎkó, bà m'e dē ní sē. ¹³Á gǎ zhí Yi ní mú ce, rà m'a pǎ ába yǎ-zúlǎ òdǎ wu-jǒ nǎmpúm, bà kǎn ré dèbé á n'á dē mó, wó Yi sǒ rà la né shú. Èta, á b'ǎ dē kǎn ré dèbé Yi bwǎl rà nyí mú, Eshirhǎ náàcénè jàn yilǎ. ¹⁴Da-byǎ, á cìci mú yé pamparēē b'ǎ wó yò-cònǎ cìnǎ twéé twéé, á yé wé nánzhǎzhǎ, á j'ǎ wǒ dwǎ á m'ǎ cìci. ¹⁵Sǎ òdǎ rǎmyé gǎ, à zǒm à sèbé ré tēbé jààse jǎlǎ wé pamparēē, à m'ǎ lyìrh ába kǎn ré dèbé á jèrè á yé mó. Wó Yi pené y rà pǎ ne mó è ce á ñwéné á zǒm zǒmǎ nyèbé èta mó. ¹⁶Rà ce á jǐrh Yezu Kristǎ tuntunnǎ lyì bí byèbé dà Zhwifubá mó yilǎ. Rà cǐr ne rà pē ñwónó, mǔnì gǎ á bwǎl rà yò-ècònǎ nyí rí á byìli byèbé bà dà Zhwifubá mó ne, mǔnì gǎ bà jǐrh vwǐ-kǎn tēbé rà sú Yi yírh. Vwǐ-kǎn ré rǎmyé jǐrh Yi kǎn Eshirhǎ náàcénè jàn yilǎ. ¹⁷Rǎmyé ce, à wǒ á b'a zhě à cìn Yezu Kristǎ wé Yi yé né. ¹⁸Sǎ à gǎ púr á nyí à zǒm zǒmè, sǎ nyí è dà kǎn dō yò à n'á zǒm yé. Wó tēbé Kristǎ tó à denne n wèrhé mó dúdú. Wó àmyé denne ní tó né n ce byèbé bà dà Zhwifubá mó zù Yi, bà n'è wèrhé rà pùbùlǎ. Sǎ wó à zǒmǎ né òdǎ à tuntwǎè né, ¹⁹òdǎ à mǎmyaarhé nánfwaàlè òdǎ wò-jààré; wó rǎmyé gǎkó denne à tó né á twǐ èta, òdǎ Yi Eshirhǎ y jàn. Sǎ kǎn ju kùr Zhǎrazalem né e m'e vò Yiliri tǎnǎ y wǎ, à bwǎl Kristǎ yò-ècònǎ nyí rí nǎmpúm jààsé sǎmyé gǎkó wé. ²⁰Èta, à gǎ la yò-ècònǎ nyí rí bwǎl gǎkó, à sǒ s'a vò á bwǎl re á byìli cǎmǎ né nyèbé bà gwě yǎ Kristǎ yò zǒm nǎ wé mó lyì bí ní, mǔnì gǎ à bàk'a twǐ á pyélè lò dō tum yó yé. ²¹À n'á wèrhé òdǎ Yi zǒmè ré sèbé ré gǎ byìli ní Bà kē rà wé bà wǒ: Lyì bí byèbé bà y'á yǎ ní yò bwǎl bà byìli gǎgǎ mó, b'a nǎ mǎ òdǎ bà yírhǎ, sǎ byèbé ní yò yǎ bà zhě w twi mú b'a nyèè rà kùr. ²²Wó tum rí rǎmyé rà cǎr ne twǎr nánzhǎzhǎ, rà ce á yǎ ñwéné á bà á sǒ yé, ²³sǎ à twǐ á tum rí gǎ á zhè cǎmǎ né nǎmyé wé èlǎssé Á sǒ twírí y yò gǎ zù ní dǎdǎ mó byìnǎ né já. ²⁴À n'á yǎl á vò Esǎpanye; sǎ à gǎ tú à la gǎà yì ní, à b'a tó á sono. Zhànà, à n'á bǔl bà à gǎ tú à la à b'a tó á sono, á wèrhé dǎ mǎngélé, mǔnì gǎ á sē ne á m'a vò. ²⁵Sǎ è gǎ wó Èlǎsè-lǎsè mó yilǎ, à la Zhǎrazalem á sē Yi lyì bí bà ñwéné gǎà mó ne, ²⁶bà Masédwaane òdǎ Akǎyi Kristǎ-lyì bí zǒm nyí ràdù bà jì bà jē-kǎn dwǎ yó bà la Kristǎ-lyì bà wó nǎmwà Zhǎrazalem né mó ne pǎ. ²⁷Bà shéné òdǎ bà pùbùlǎ bà la be sǎ; e jà bà gǎ la nyǔ, bà m'a pwírí bà mǎ sǎ bà sē be. Zhwifubá byèbé bà jǐrh Kristǎ-lyì Zhǎrazalem né mó sē byèbé bà dà Zhwifubá mó ne òdǎ Yi nyǎnǎ né, ce byèbé bà dà Zhwifubá mó myé mǎ sǎ bà sē Zhwifubá byèbé bà jǐrh Kristǎ-lyì mó ní òdǎ bà jē-kǎn. ²⁸À gǎ kwèrhe yò w òmyé, á pǎ kǎn ré dèbé bà pǎ ne b'ǎ zhǎl á pǎ Zhǎrazalem Kristǎ-lyì bí ní mú à zhè, rǎmyé kwǎ né, à m'a zē á tó á sǒ á m'a lyé á vò Esǎpanye. ²⁹Sǎ à yé b'ǎ gǎ tú á sǒ, Kristǎ mǎ n tó à denne n pǎ ába ní paánsé dwí gǎkó. ³⁰Da-byǎ, á gǎ n'á lwǎl Yi à yilǎ, sǎ ámyé òdǎ ámyé gǎ wu yǎ òdù ná m'è lwǎl re òdǎ ná wun gǎkó. Á n'á lwǎl ába rǎmyé, ná Cǐnnǎ Yezu Kristǎ yil ré yilǎ, òdǎ sǒnó w kǒbó ò n'ò shí Eshirhǎ náàcénè sǒ mó jàn yilǎ. ³¹Lwǎl-nǎ Yi á yilǎ, mǔnì gǎ lyì bí byèbé bà ñwéné Zhìde né, bà bà shē Kristǎ zǒmè ré zǒ mó bàk'a wèrhé ne lwele yé. Lwǎl-nǎ Yi á súlì, mǔnì gǎ à gǎ yú Zhǎrazalem òdǎ sē yá, sǎ lyì bí pwèlè bà wun bà zwē yǎ. ³²Èta, òdǎ Yi gǎ pǎ sǒmǎ, à m'a ñwéné á yí á sono òdǎ wu-nyǎ, á mē á sono á shǐrh nǎmpólé. ³³Wó Yi rà n'è pǎ yǎ-zúlǎ. Rà m'a yǎ né òdǎ á gǎkó! Amen!

Chapter 16

¹À n'á yál a ce á lwar bà wó àmyé cici à twí ná nəkó Febe á sò. N' n̄wéné Kristə-gùlú w ò n̄wéné Shənkere né mó wé n' ná n' twí. ²Zwē-nə n' zhəəle Cinnə mó yil ré yilə, ndə Kristə-lyi gá mǎ sə bə wèrhé né. N' gə zhe kɔn tum á sò gakó, s'á sē mǎ, bə n' sē lyi nánzhəzhǎ ne, sə n' sē àmyé ne kɔn du. ³Ce-nə Pərshii ndá Akəlaase á pē. Bə tó ne bə twí Yezu Kristə tum rí. ⁴Bə zhǎ bə myǎl né bə m'e zwē à nyǎn ré. È dā àmyé dúdú ni bə wèrhé cənè yé. Bə wèrhé cənè Kristə-gùlú lyi bí bə dā Zhwifubá mó mye nē. Rəmyé ce, wó ná gakó ná n' é ce bə nəbána. ⁵Ce-nə Kristə-lyi bí bə n' è gùlú dwā bə sò kélé w mó mye á pē. Ce-nə à da-byí Epəneete. Wó n̄myé n' yál n̄yáá mó Azhi tənà y w n zù Kristə. ⁶Ce-nə Mare, bə n' twí dēdē n pə ába. ⁷Ce-nə Andəronikuusi ndá Zhənyaase. Àmyé ndá bəmyé wó dwí. Ná tó dwā ná twí byəñə-jì. Bə jèrè ne bə zù Kristə, sə bə jìrh n' tūntúmá. Lyi bí n' è zòm bə yil náàcənè. ⁸Ce-nə Ampəlyətuusi. N' wó á dɔwa Cinnə mó wé. ⁹Ce-nə ná tó-dó Yərabē mó ná n' é twí Kristə tum rí mú, e súlú ná da-byí nántwə Sətsiisi. ¹⁰Ce-nə Apelese. N' tumə né n' è byili bə n' zhí Yi ni zhəná. Ce-nə Arəsətəbuuli kélé y lyi bí. ¹¹Ce-nə Erəjəne. Àmyé ndá n̄myé wó dwí. Ce-nə Narshiisi kélé y lyi bí byèbè bə zù Cinnə mó mó. ¹²Ce-nə Tərafəene ndá Tərafəne. Bə twí dēdē Cinnə mó yilə. Ce-nə à bəkó nántwə Pərshiidi. N̄mye twí dēdē Cinnə mó yilə. ¹³Ce-nə Orofyiisi. N' wó Cinnə mó tūntūnnə nāmpúm. Ce-na n' ná mó mye, bə n' ná mó wó àmye ná. ¹⁴Ce-nə Asəkiriiti ndá Fəlgəw ndá Erəmeese ndá Pətarabaase ndá Erəmaase, e súlú ná da-byá bē dwā bē bə n̄wéné bə sò mó. ¹⁵Ce-nə Shələlooge ndá Zhəli ndá Nere, e súlú n' nəkó mó, ndá Olépaase, e súlú Kristə-lyi bí dwā bē bə n̄wéné bə sò mó gakó. ¹⁶Ce-nə dwā, á bwəəle dwā náàcənè ndə da-byá ta. Kristə gùlú gakó lyi bí n' è ce ába. ¹⁷Da-bǎ, à n'á lwəl ába: Dē-na á cìn ndá lyi bí byèbè bə n' è zə pɔrá bə twí mú. Lyi bí bəmyé mó bə shē kɔn ré dēbè bə byili ába á zwē rə nyí mú yò yé. Èta, bə n' è dwí Kristə-lyi bí. Rəmyé ce, á bək'á tó bə kùr yé. ¹⁸Lyi bí bəmyé dwí rí t'á twí ná Cinnə Kristə yil yé. Wó bə səpwà súlné yil bə n' è twí. Bə n' è jəjèrè lyi bí byèbè bə bwəl nyí zō mó ndá nyi-gwəl ndá zòm-fwəəle tēbè lyi bí só cilu mú. ¹⁹Lyi bí gakó yé b'á n'á twí ndə Kristə gá byili ní. Rəmyé ce, à wu nyé á yilə. Sə à n'á yál b'á zə surhə á m'á twí cənè, s'á dē á cìn twéé twéé á bək'á zù lwəle wé yé. ²⁰Kɔn k'è t'á la dɔnɔ yé, Yi rí rə n' è pə yə-zúlá mó b'a zhili Shətana yò á nèrh kùr wə. Cinnə Yezu mà n' cí bwəl á yó! ²¹Timote mó àmyé ndá n̄myé n' é twí Cinnə mó tum rí mú ná n' ce ába. Lushuusi ndá Zhasə ndá Səsapateere mye n' è ce ába, bə àmyé ndá bəmyé wó dwí. ²²Wó àmyé Təracuusi Pwəə ce á kē sébé ré tēbè, à n'á ce ába Cinnə mú n' ce ná mù dwā ne mó yil ré yilə. ²³Gəyuusi ná n' ce ába. Wó n̄myé sò à n'á zwē né. Wó n̄myé sò byèbè bə zù Kristə mó gakó n' è gùlú dwā né. Eraase mó n' ná n' nyí cɔ w səbyí mú yò mó ndá ná da-byí Kərətuusi n' è ce ába. ²⁴Cinnə Yezu Kristə mà n' cí bwəl á gakó yó! ²⁵Cèrhé-nə ná cèrhé Yi. Wó rəmyé rə wó rə b'a tó Yezu Kristə yò-écɔnɔ nyí rí á bwəl a byili ába mó dənne rə ce á zhí mu kēkē. Rə tó rə yò-écɔnɔ nyí rí rəmyé mó dənne rə byili kɔn dēbè rə y'á shēè shāā ga mó. ²⁶Sə èlāsé, Yi nyi-zwennə bē byili kɔn ré rəmyé kùr pamparēē bə sába né wé, ndə Yi rí rə n̄wéné twéé twéé gá pɔ nyí ní, muni ga tənèrh dwí gakó lyi bí lwar re, sə bə shənè bə zwē nyí bə zù mu. ²⁷Yi dúdú rə wó surhə cəbal. Bà-nà ná tó Yezu Kristə dənne ná cèrhé re twéé twéé byinə ná zhǎ zhe yilə! Amen!

1 Corinthians

Chapter 1

¹Àmyé Pwəə, Yi byè ne ndá rə pùbulə b'á yál Yezu Kristə tūntúm. ²Wó àmyé ndá ná da-byí Səsatenne ná n' é kē sébé ré tēbè ná la àmyé byèbè á wó Yi gùlú w lyi bí, á n̄wéné Kərēte né mó ne pɔ. Yi byè ába b'á yál rə lyi Yezu Kristə jàn yilə, ndá byèbè bə n̄wéné jààsé gakó wé, bə n' è cèrhé Yezu Kristə mó, n' wó n̄myé ndá bəmyé ga Cinnə mó. ³Ná Da Yi ndá ná Cinnə Yezu Kristə b'a cí bwəl á yó, sə bə pə ába Yə-zúlá! ⁴À n'á ce Yi nəbána á yil twéé gakó yò-écənə né nyèbè rə wèrhé ába Yezu Kristə jàn yil mó yilə. ⁵Zhəná, Yi pə ába rə paánse nánzhəzhǎ Yezu Kristə yilə. Sə kɔn du, rə pə ába rə zòmè ré bwəl mó, rə j'a pə ába lwar. ⁶Bə bwəl Kristə yò w bə byili ába, sə á zwē ò nyí zhəná. ⁷Rəmyé ce, Yi pené èdú ga yə àmyé byèbè á n'á dē ná Cinnə Yezu Kristə twírí mú mwíri yé. ⁸Wó Yi rə b'a ce á zhí kēkē kɔn m'e yí dē ré tēbè ná Cinnə Yezu Kristə mà n' ká n' bə mó, sə yò t'á la á yó yál n' twírí y yù w yé. ⁹Yi wó zhən-cí, wó rəmyé rə byè ába b'á mú rə Byí ná Cinnə Yezu Kristə ne mó. ¹⁰Da-bǎ, à n'á lwəl ába ná Cinnə Yezu Kristə yil ré yilə: Nyèè-na dwā zòmá kùrə; pɔrá bək'a yə á bwəl w yé, ce-nə á nyí yə rədù nāmpúm, ce-nə á pùbulə né yə rədù, sə á surhə né mye yə rədù. ¹¹Zhəná, da-byá, lyi shí Kolowe dō sò bə b'e byili ni b'á nyí bə dwā mǎ yé. ¹²Kɔn dēbè á n'á yál a wó mó, wó: Á jàlà n'á wəl bə bəmyé wó Pwəə kwā-lyi, jàlà zhe bə bəmyé wó Apɔlɔɔse kwā-lyi, jàlà mye zhe bə bəmye wó Kefaase kwā-lyi, jàlà zē bə zhe bə bəmyé wó Kristə kwā-lyi. ¹³Kristə bòn dwā ne ná? Wó Pwəə bə pəpa dā-jórhó w yó á yil ná? Ná wó Pwəə yil ré yil bə mólé ába nē w ná? ¹⁴Àmyé n'á ce Yi nəbána, á gá yə àmyé mādú ga nē w mólé

yilə. Wó Kərəsəpuusi ndá Gəyuusi dúdú à mólé ně wa. ¹⁵Età, lò lò wàr hí mà n wò bà wó àmyé yil ré yil bà mólé mɔ ně w yé. ¹⁶Zhàná, à mólé Sətəfwanaase kélé y lyi bí ně wa, sà à t'á bul b'á mólé lò dō ně w yé. ¹⁷Kristə yə ne twì lyi ně w móló yil yé. Ní twì ní b'á bwəl yò-ècòndò nyí rí, sà à bàk'a bwəl re ndá numbyísi lárma zòmà yé. Èta, hí cu mú dè-jorhó w yó t'á la nánfò yál yé. ¹⁸Bà gá n'è wəl bà Kristə cu dè-jorhó yó mó, zòmà né nàmyé nyé ndə nyənyààre ta byèbè bà yò n'ò zhìlì mú yilə. Sə è gə wó nàmyé byèbè ná n̄wéné vwārɔ sómá y yó mó yilə, nà wó Yi jàn. ¹⁹Bà kē Yi zòmè ré sèbè ré wé bà Yi wòwà: À b'a cò surhə ciná bé surhə né; a ce lárma ciná bé lárma mó jírɔ nánfò. ²⁰Surhə cábal nà ká hí zhe kùrə? Byèbè bà n'è byili nyá né bà dwā bé ne mó, ndá byèbè bà yé lū w kòbó zòmà né zòm, bəmye nà k'è zhe kùrə? Nyí-nə Yi ce lū w surhə né jírɔ nyənyààre kɔna. ²¹Lū w lyi bí nɔ Yi surhə né sà bà yə n̄wéné bà lwar Yi pár ndá bà cici surhə né yé. Wó rəmyé è ce, rə zòmè ré rə nyé ndə nyənyààre kɔn ta mó, Yi pwírí kɔn mǎ bà rə vwārɔ lyi bí byèbè bà zù rí zòmè ré rəmyé jàn yil mó. ²²Zhwifubá n'è yál bà nà mām̄yaarhe; byèbè bà Zhwifubá mó n'è yál surhə zòmà. ²³Sə nàmyé wó Kristə mó bà pəpa dè-jorhó w yó mó yò ná n'è bwəl ná byili. Zhwifubá bà shè rəmyé yò yé; rə wó nyənyààre kɔn byèbè bà dā Zhwifubá mó yilə. ²⁴Sə è gə wó byèbè Yi byè mó yilə, rə ná-cí gə wó Zhwifu, hí gə dā Zhwifu mye, Kristə wó Yi jàn ndá rə surhə. ²⁵Tèbè bà n'è bul bà rə wó nyənyààre kɔn Yi yil mó, du numbyíni surhə; tèbè bà n'è bul bà rá wó nəbwéné kɔn Yi yil mó, du nmbyíni jàn. ²⁶Da-byǎ, nyí-nə ámyé byèbè Yi byè mó wé á nyíwé: È gə wó lū w nyənè né yilə, surhə ciná bà já á wé yé, jàn ciná mye bà já á wé yé. ²⁷Sə Yi cír kɔn dèbè rə wó nyənyààre kɔn lū w yil mó, rə b'e ce surhə ciná cizhìlə. Rə cír kɔn dèbè rə wó bà-jàn-zhəəre kɔn lū w yil mó, rə b'e ce jàn ciná cizhìlə. ²⁸Yi cír kɔn dèbè rə bà kùr zhe, tèbè rə yə yírɔ swí, tèbè rə dā kaka lū w yilə mó, rə m'e cò kɔn dèbè rə zhe kùr ɔ yil mó. ²⁹Rə wèrhé èta, m̀nì ga lò lò bàká n zhě hí cìn dẽ rəmyé yé né yé. ³⁰Wó rəmyé rə mù ába dwā ne ndá Yezu Kristə. Wó Yezu Kristə hí jírɔ surhə né nà n'è shí Yi sō nàmyé yil mó. Wó hímyé jàn yil Yi ce ná k'è bà dwáəre zhe, rə ce ná jírɔ rəmyé lyi námpúm, rə zwē nába ná yəbəlwáálé wé, ³¹m̀nì kɔn yə ndə bà kē né, bà kē bà wò, Lò mòbó nà ná n yál hí cèrhé n cìnə, sá cèrhé n cìn kɔn ré dèbè Cinnə mó wèrhé mó yilə.

Chapter 2

¹Da-byä, à gá y'à tú á sô a bwəl Yi zhèn ré rà y'à shèè a byili ába mó, à yà rè bwəl ñdó nyi-gwəl ráá lū w surhə yé.
²Rəmyé yi ní, kaka dō yò y'à yè nè zwì, è sùlí Yezu Kristə yò w ne yé; kɔn du, Yezu Kristə də-jɔrhó w yó pəpa mó yò w ò zù nì.³Kɔn sùlí mye, à gá y'à ɲwéné á sô yi ní, à yè à cín zə a yè kàndɔ yé, ywě y'à zhe ne à n'á kəkə. ⁴À yè à kàrmó cèrhè a bwəl yò-écɔnɔ nyí rí ñdó nyi-gwəl ñdó numbyíni surhə yé. Wó Eshirhə náàcɛnè è y'à n'è byili è jàn ré nánfɔlɔ w pamparɛɛ à kàrmó wé. ⁵Èta, á Yi-ni-zhú mú yə numbyíni surhə wé shí yé; wó Yi jàn ré wé mà shí ní.⁶E jà wó surhə ná r'è bwəl ná byili lyi bí byèbè bà jírɲ námpwəlá Yi-ni-zhú mú wé mó ne. Sə è dà lū w kòbɔ surhə né, ráá ò pyá bé bà la tɛ́ jó mó surhə yé. ⁷Wó surhə nyèbè nà n'è shí Yi sô, sə nà shèè numbyínsí yé né. Yi y'à dāmă rə tene surhə né nəmyé rə cí ñdó lū w y'à gwě tɛ́nɛ yé, rə la b'e ce ná tó ná nə rə zùwá yá.⁸Lū w kòbɔ pyɔ mǎdù ga yə surhə né nəmyé mó ne yé. Bà gə y'à nɔ ne, bà gə yə Cinnə mú n' wó zùwá cəbal mó də-jɔrhó yó pəpa yé. ⁹Bə kɛ Yi zòmè ré sébè ré wé bə wɔ: «Yi tene kɔn rədu byèbè bà só re mó yilə, sə lò yírɲ gwě yə re ne yé, lò zhě gwě yə rə nyèè yé, numbyíni gwě yə rə búl è wé mye yé.»¹⁰Wó nəmyé ne Yi byili ri ñdó rə Eshirhə y jàn, bà Eshirhə y n'è nyí kɔn gakó, bá tɛ́bè rə shèè Yi surhə wé mó mye. ¹¹Mǎ lò n' wó n' mà n lwar kɔn dɛ́bè rə ɲwéné numbyíni wu wé? È gə dà è cici, lò lò wàr n' mà n lwar yé. Èta mye, wó mǎ n' mà n lwar kɔn dɛ́bè rə ɲwéné Yi wé? Lò lò wàr n' mà n lwar, ñdó è gə dà rə Eshirhə y yé.¹²È dà lū w éshirhá y nəmyé nɔ yé. Wó Yi Eshirhə yá. Rəmyé ce, ná wó ná lwar paánsé shèbè Yi pɔ nába mó kùrə. ¹³Ná t'á zòm paánsé səmyé mó yò ñdó lū w surhə né yé. Ná r'è zòm sə yò ñdó surhə né nyèbè Yi cici Eshirhə y n'è pɛ nába mó. Èta, ná r'è zòm Eshirhə y yò ñdó zòmà né nyèbè èmyé cici byili nába mó.¹⁴Lò mòbɔ n' ná n' búl lū w nyəná né dúdú, n' tá n' zwě Yi Eshirhə y nyəná né yé. Yi Eshirhə y nyəná né nyě ñdó nyənyààrè ta n' yilə; n' wàr nə kùrə n' la lwar yé. Wó Eshirhə y dúdú è n'è ce lò ɲwéné n' lwar è nyəná né ñdó lū w nyəná né pár dwǎ wa. ¹⁵Lò mòbɔ Yi Eshirhə y ɲwéné ñdó mó, n' wó n' lwar kɔn gakó pár dwǎ wa, sə lò wàr n' mà n lwar nəmyé yé-shò yé. ¹⁶Bə kɛ Yi zòmè ré sébè ré wé bə wɔ: «Mǎ lò n' yě kɔn dɛ́bè Cinnə mú ná n' búlə? Mǎ lò n' wó n' mà n pǔ cícú?» Sə nəmyé wó ná lwar Kristə búlə né.

Chapter 3

¹Da-byä, à yà ñwéné a zòm ñd'ába ñdə lyi byèbé Eshirhə náàcèné ñwéné ñdó bə ta yé. À zòm ñd'ába ñdə lyi byèbé bə n'è tó lū w nyəná né ne ta. Á y'ă gwě wó ñdə bəsóná ta Kristə ne zhú mú wé. ²Wó rəmyé è ce, è y'à nyě ñdə wó yil à n'ă pə ába á nywè ta; è y'à dā kùjú nánkùlù yé. Á y'ă wār w á la zō yé; ñdó zà mye cici, á gwě wār w á la zō yé. ³Á gwě n'á tó lū w nyəná né ne. Bwě-dūr ñdó búlô gā ñwéné á cəcəl w mó, dā lū w nyəná né ne á n'á tó? Á tūntwāè né dā numbyinsi nyəná gwě? ⁴Jàlà zhe bə bəmyé wó Pwəə kwā-lyi, jàlà wó bə bəmyé wó Apolcəse kwā-lyi. Zòmà né nəmyé mó dwí rí dā numbyinsi nyəná? ⁵Apolcəse myé wó byè? Ámyé Pwəə wó byè? Námyé wó Yi tūntūnnà á tó ná denne á zù Yezu Kristə. Nə twí tum rí tēbé Cinnə mú pə ná mādù gako ne mó. ⁶Ámyé zhele, Apolcəse zē n ji nē, sə wó Yi rə ce tēbé ná zhele mó pūr. ⁷Mòbó n ná n zhele mó dā kaka yé; mòbó n ná n ji nē mó mye dā kaka yé. Wó mòbó n ná n ce rə pūr mó n wó kən gako. Sə nmyé mó, wó Yi. ⁸Mòbó n ná n zhele mó ñdó mòbó n ná n ji nē mó ga wó kən rədù, sə Yi n'è kwě lò gako kən myerhe dwā ñdó n tum rí. ⁹Námyé bəlye y ga n'è twí Yi kélé y wa, sə wó ámyé á wó kélé yá. Kən súlí mye, á wó Yi jì. ¹⁰Yi pə ne tum, sə rə nyě ñdə wó jì-lūrnà tum ta. Á cí jì y kūr ré tē náàcèné, lò dō zē n ná n lwi. Sə lò gako mǎ sá dē n cìn n lūlwiri wé. ¹¹Lò wār n la jì y kūr dō tē cū e súlí tēbé rə jènè rə ñwéné mó ne yé, sə tēbé rə jènè rə ñwéné mó wó Yezu Kristə. ¹²Lyì jàlà n'è zhíli jì-byòlò w yó ñdó sánámá; jàlà n'è zhíli w ñdó kām; jàlà n'è zhíli w ñdó nákuuli tēbé rə càn dēdē; jàlà wó dār, jàlà wó gə-shámá, jàlà wó shəshàr bə m'è zhíli wə. ¹³Sə lò gako tum rí gá wó né mó m'a du pwè nè pamparēē bursi dē ré yùwə. Rəmyé yùwə, myin nánfòlò b'a du, sə myin mú məmyé b'a ce bə lwar ñdó lò gako tum rí gə càn. ¹⁴Lò n gə zhíli jì-byòlò w yó ñdó wé ré tēbé myin bə rə yàlà zhe, n b'ă nə kwāndə. ¹⁵Sə lò mòbó myin mú jú n tum rí, n tá n la kwāndə n yé. N b'ă nə vwār, sə kən m'a yə ñdə lò gá tó myin wé n lyē n má lú ta. ¹⁶Á yəl b'ă wó Yi jì, sə Yi Eshirhə y ñwéné á wé nà? ¹⁷Lò mòbó n wūr Yi jì yé, Yi b'a wūr nmye. Lwar-na bə Yi jì y wó Yi cici nyă, e jà wó ámyé á wó ya. ¹⁸Lò mādù ga bəká jàjèrè n cìn yé. Lò gə ñwéné á wé n ná n búl bə n zhe lū w kòbó surhə, sə n jirh ñdə nyənyà ta, muni ga n yə surhə nántwə cí. ¹⁹Lwar-na bə lū w kòbó surhə né wó nyənyàrè Yi yilə. Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: «Yi n'è tó surhə ciná bé cici surhə né denne rə zal bə.» ²⁰Bə kē rə jàà dō wé mye bə wò: «Cinnə mú yē surhə ciná bé wun búlò né. N yē bə nà bə kūr zhe yé.» ²¹Rəmyé ce, lò mādù ga bəká pyà n cìn còrhó numbyini yil yé, bə kən gako wó ámyé á cí. ²²Pwəə ga, Apolcəse ga, Kəfaase ga, lū w ga, myəl ñdó cu ga, kən dēbé rə ñwéné èlāsé ñdó kən dēbé rə gwě bàn mó ga, rəmyé gako wó ámyé á cí ri. ²³E zē wó Kristə n cí ámyé, Yi zē rə cí Kristə.

Chapter 4

¹Lò gako má sá nyí nába ndə Kristə tuntunnə byèbé Yi ce bà n'è byili rà ywè nyèbé nà shèè mó ta. ²Bà gə pə tum lò ne, n' gə má sá wèrhé né mó, wó n' twí tum rí ndə bà gə byili mú ní³È gə wó àmyé yilə, ámyé gə n'á ké à bursi mye, lū w bursi cinə gə n'è ké à bursi mye, à t'á ga rəmyé ne yé. Sə àmyé cici mú mye t'á ké à cin bursi yé. ⁴À bà dóó ne à wèrhé yé. Sə rəmyé t'á yál e wó b'á bə yò zhe yé. Wó Cinnə mó n' mà n' ká à bursi. ⁵Rəmyé ce, á bàk'á cí dóó lò yó w ndə Cinnə mó gwě yə twí yé. Wó n'nyé n' mà n' ce kən èbé rà shèè cə-byín wé mó du pwè ne pamparēē. N' mà n' byili numbyínsi wun búlə né. Sə rəmyé yi ní, Yi b'a pə lò gako ne còrhó kòbó ò má dwā ndə mó. ⁶Da-byā, à zòm àmyé ndə Apɔɔɔse yò muni ná yə myorhə á yilə. À n'á yál b'á tó ná denne á lwar zòmè ré tèbé kùrə: Bàk'á lyé tèbé bà ké mó yé. Á màdu ga bàkà n' zhě n' cin dē n' zù lò màdù n' yě n' dō mó ne yé. ⁷Mó lò n' ce n' du n' dwā bē? Tèbé n' zhe mó gako, dà Yi rà pə mó nà? È nə gə wó Yi rà pə mó re, wó byé yil n' ná n' zhě n' cin dē ndə wó n' səpwà jàn n' bá nə re ta? ⁸Á pú á wó nəcənà, á jirh pyā, á zhe kən dèbé gako á n'á yálá. Sə nāmyé dà pyā yé. Á gə y'á wó pyā zhən zhənà, nāmyé y'á wó ná b'á tó ába ná yə pyā. ⁹Sə àmyé n'á búl bà Yi ce nāmyé byèbé ná wó Kristə tuntúmá mó ɲwéné lyi bí gako kwā. Ná jirh ndə lyi byèbé bà kó bà bursi bà la gu ta. Ná jirh lyi byèbé lū w púlápúlə nd'ò lyi bí ndə málékabá la nyū. ¹⁰Nāmyé wó ndə nyənyərh ta Kristə sónó yilə, sə àmyé wó surhə cinə n' wé. Nāmyé bə jàn zhe yé, sə àmyé jè. Bà n'è nyàm àmyé, sə bà t'á nyàm nāmyé yé. ¹¹Ndə èlāsě ga, nərzh zhe nába; nənyèlsə zhe nába; ná bə gònò zhe sə ná zù yé; bà n'è nwènè nába; ná wàr ná zhì jàà èdù yé; ¹²nə n'è nwènè ná cin ná twí ná m'é pyà ná nyí kùjú. Lò gə tùrh nába mye, ná zòm cènè ná pō. Bà gə n'è nwènè nába ná n'è pyéné. ¹³Lò gə zòm ná yil námmlwélé mye, nāmyé n'è pə cícú lyi bí ni. Ná jirh ndə wó lū w ywəərhe ta, ndə kən dèbé rà bà kùr zhe ta numbyínsi yírhá wə, kən m'e yí èlāsě. ¹⁴È dà ké à n'á ké sébé ré tèbé à la ába pə a m'a ce ába cizhìl yé. Wó cícú à la b'a pə ába, á gə wó à byā byèbé à só yilə. ¹⁵Bá lyi mòrhe shí gə zē bà n'è cèrhè ába Kristə ne tó mó shò-kwā né mye, á dabá dà nánzhəzhə yé. Wó àmyé à bwəl yò-ècònò nyí rí a byili ába, á zē á jirh à byā Yezu Kristə wé. ¹⁶Rəmyé ce, à n'á lwəl ába ndə à wu gako, s'á kwè à nà. ¹⁷Sə à n'á twí Timote á sō. N' wó à byi-sónó Cinnə mó wé, à zhe n' zhənà. N' mà n' byili ába kən dèbé gako à n'á wèrhé Kristə ne zhú mú wé. Wó rəmyé à n'á yál a byili Kristə-lyi guúlí rà ɲwéné jààsé wé mó lyi bí ni. ¹⁸Lyi jàlà n'è búl bà à k'á t'á bàn á sō yé; bà zē bà n'è zhě bà cin dē. ¹⁹Sə kən gə wó Cinnə mó pùbùl, à m'a bə á sō dwā né nyèbé nyí ni. Sə à gə túwá, è dà cin-byilu cinə bé bəmyé dúdú zòmà à la cilu yé. À b'a nyí wó byè bà wó bà la wòrhó? ²⁰Zhənà, Yi pyèlè ré dà zòmà yò yé. Wó Yi jan. ²¹Bàkón á n'á yál bà à m'a bə á sō? À bà á sō ndə búlá ráá à bà á sō ndə sónó ndə wu-bònò?

Chapter 5

¹Bè n'è zòm jaàsé gakó wé, b'á jàlà n'á wèrhé fwǎl tumə. E jà lyi bí byèbé bè dà Kristə-lyi mye cìcì t'á wèrhé fwǎl tumə né nəmyé mó dwí rí yé. Mə wó pwarha tum. Bə wò b'á mǎdù ɲwéné ɲdà n' da kě. ²Á j'á n'á zhě á cìn dǎ! Á wun y'á mǎ sə nə zhili dǎdǎ. Á mǎ s'á vùr lò mó mǎbó n'á n'á twí tumə né nəmyé èta mó á wé. ³Àmyé cìcì mú téné á sō yé. Sə Eshirhə náàcèné jàn yilə, à ɲwéné á cəcəl wə, ce à pú a ká lò mó mǎbó n'á n'á wèrhé èta mó bursi ɲdə wó á sō à ɲwéné ta. 4- ⁴Á gə jòm dwā yó Cinnə Yezu yil ré yilə, àmyé tó à ɲwéné á cəcəl w Eshirhə náàcèné jàn yilə. ⁵Vür-nə lò mó mǎbó n'á n'á wèrhé èta mó á wé á pə Shətana ne, ná Cinnə Yezu jàn yilə. Èta, n' yala né b'a cò, sə n' ywǎlá y b'a nə vwǎrh Cinnə mú twí rí y yùwə. ⁶Á dó dǎdǎ á gə n'á zhě á cìn dǎ mó yilə. Á yəl bè sǎ-nəbyě námpólé wó è ce mún nánzhəzhǎ zǎ nǎ? ⁷Yə-bəlǎlǎ wó ɲdə sǎ-nəbyě nándwǎl ta. Rəmyé ce, vür-nə re á wé, muni á jǐrh wǎrhgáá. Èta, á b'á jǐrh ɲdə mún nándul sǎ-nəbyě yə mə wé ce ta. Á gaga mó j'á wó mún nándul dwǎl. Lwar-na bè bè zwǎl Kristə ɲdə ná Pake pyi-bwélé ta. ⁸Rəmyé ce, ná b'á jí Pake y címsí èlǎsé ɲdə búru kǎbó sǎ-nəbyě yə ò wé ce, ɲdə wu kǎbó ò wó pwǎpwǎ ò zhe zhəná, sə è dà ɲdə búru kǎbó bè wèrhé ɲdə sǎ-nəbyě nándwǎl mó yé. Búru w òmyé wó tuntum-bəlwǎále ɲdə lwele dwí gakó kɔna. ⁹À y'á kě sébé dǎ a pə ába a m'a byili b'á bək'á jí ɲdə lyi byèbé bè n'è wèrhé fwǎl tumə yé. ¹⁰È dà lū w lyi bí byèbé bè n'è wèrhé fwǎl tumə mó, ɲdə byèbé bè n'è ɲwǎl mó, ɲdə byèbé bè wó bəcəncələ mó, ɲdə byèbé bè n'è zwǎl vwǎ wé tèbé rə dà Yi yó mó yò à y'á n'á zòm yé. È gə y'á wó èta, kɔn y'á wó nyóó s'á du lū w wé. ¹¹Sə è dà èta yé. Wó yál à n'á yǎl a byili ába bè lò mǎbó n'á n'á wəl bè ɲmyé wó Kristə-lò, n jà n zǎ n'á n'á wèrhé fwǎl tumə, n'á n'á ɲwǎl, n'á n'á zwǎl vwǎ wé tèbé rə dà Yi yó, n'á n'á tǔrh n'á dwǎ bé, n'á n'á nywè sǎ dǎdǎ kɔn lyé ce ne, n'á só wéré; s'á bək'á jí ɲdə rə-ná-cí yé. ¹²È dà àmyé à b'a ká byèbé bè dà Kristə-lyi mú bursi yé. Sə àmyé mǎ s'á ká byèbé bè ɲwéné á gǐlú w wé mó bursi. ¹³Wó Yi cìcì rə b'a ká bè bursi. Bə kě Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «Vürnə lyi-bəlwélé y ɲmyé mó á wé á ce kwǎ né.»

Chapter 6

¹Ámyě mādù gə tú n zhe zòmè ñdà n dō, n mà n yě mo byǒ Yi lyi bí yé né ne, n zě n ká n vò n byě mo lū w lyi bí bursi ciná sǒ? Rəmyé dā cizhilà? ²Á yəl bə Yi lyi bí b'a bür lū w lyi bí bursi nà? È gə wó ámyě á la lū w lyi bí bí bursi bür, á nə zě á wār zòmà námpólsé shèbé sà n'è twí mú bursi á la bür? ³Á yəl bə ná b'a bür màlókabá mye cici bursi nà? s'e m'e zòm nyèbé nə n'è twí ná cəcəl w lū w kǒbó wé mó yò! ⁴Á zě á gə zhe lū w kǒbó zòmà, á k'á n'á zə ne á zhəl byèbé Kristə-lyi gúlú w yəl bə yò mó sono! ⁵Á n'á wəl èta a m'a ce ába cizhilà. Lò mādù ga tənè á wé n yě zòmè kùr n wǒ n mà n kwerhe zòmè tèbé rə ɲwéné Kristə-lyi bàlyè cəcəl wə? ⁶Bə mə sə bə zə dwā bə vò lyi byèbé bə dā Kristə-lyi yé né? ⁷Á gə n'á byě dwā bursi mú mye cici n'è byili bə á tu á tum rí wé. Byè yil á t'á pyéné á yě bə wèrhé ába kən dèbé rə bə mã? Byè yil á t'á yě bə ɲwəl á wé ré? ⁸K'á wó ámyě cici á n'á wèrhé kən dèbé rə bə mã, wó ámyě á n'á ɲwəl lyi bí dwā bé; bə j'a wó á da-byǎ. ⁹Á yəl bə byèbé bə n'è wèrhé kən dèbé rə bə mã, t'á la jàà nɔ Yi tənà y wé nà? Á bə k'á jǎjéré á cìn yé. Byèbé bə n'è fwəlá, byèbé bə n'è zwəl wé tèbé rə dā Yi yó mó, byèbé bə n'è wèrhé fwəl tumə dwí gako, byèbé bə n'è zal bə dwā bala bə zwi ñdə kana ta mó, ¹⁰ñdə ɲwòlā bé, ñdə bəcàncàlā bé ñdə byèbé bə n'è nywè sé dédé kən lyé ce ne mó, ñdə byèbé bə n'è tũrh bə dwā bé mó, ñdə byèbé bə n'è cərh bə dwā bé sómse yó bə vwār h bə wé ré mó, ná-cinā bé t'á la jàà nɔ Yi tənà y wé yé. ¹¹Á jàlā y'á wó èta shāā ga, sə Yi shār h á lwele ré, rə tó Eshirhə náàcənə denne rə cır ába b'á yál rə lyi, rə ce á jırh lyi byèbé bə bə dwáəre zhe, Cinnə Yezu Kristə yil yilə. ¹²Á jàlā n'á wəlā: Á zhe sómá à wó à wèrhé kən gako. Wó zhənà. Sə è dā rə gako rə càn á yil yé. Á wó à wəl b'a zhe sómá à wó à wèrhé kən gako, sə à t'á yál a yə kən gako yóm yé. ¹³Á n'á wəl mye: Kùjú ɲwéné sùlú yilə, sùlú mye ɲwéné kùjú yilə. Rəmyé wó zhənà, sə Yi b'a zhili kùjú w ñdə sùlú w ga. Kən sùlí mye, lò bə mə sə n zə n yala né n wèrhé yàayàà yé; bə ná yala né ɲwéné Cinnə mó yilə, Cinnə mó mye ɲwéné ná yala né yilə. ¹⁴Yi bwirhi Cinnə mó n zě n du cùuri wé. Rəmyé ce, rə b'a bwirhi námeye ñdə rə jàn ré. ¹⁵Á yəl b'á yala né wó Kristə yala kəkàlse nà? Á nə m'a zě a kwè Kristə yala né kəkàlā a m'a wèrhé kə-nəfòlò yala kəkàlā? Kən wār yé. ¹⁶Á yəl bə bal mǒbó n ɲwéné ñdə kə-nə fòlò, nmyě ñdə òmyé ga jırh kən rədù nà? Bə kě Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: Bəmyé bàlyè y ga mù dwā ne bə jırh kən rədù. ¹⁷Sə lò mǒbó n ɲwéné ñdə Cinnə mó n wu w wé, nmyé ndə nmyé ga jırh kən rədù. ¹⁸Dě-na á cìnə, bə k'á fwəl yé. Yə-bəlwáálé dwā bé lò wǒ n wèrhé mó, t'á zhili n yala né yò yé. Sə lò mǒbó n ná n fwəlā, rə ná-cí wó n cici yala né n ná n cò. ¹⁹Á yəl b'á yala né wó Eshirhə náàcənə jì nà? Wó Yi rə pə ába rə Eshirhə yá. È ɲwéné á wé. Á bə á cìn cí yé. ²⁰Yi wèrhé kən nánfòlò rə m'e zwé ába. Rəmyé ce, zə-na á yala né á cèrhé Yi.

Chapter 7

¹Da-byä, è gə wó kɔn ré dèbè á kē á sébé ré wé á pē mó yilə, á byili bà kɔn mə bà bal bàká n jí kē yé. ²Wó zhənà. Sə fwəl mó gá já dédé mó ce, bal mə sə n zə n sèpwà kē, kē mye mə sə n zə n sèpwà byal, bə m'e càr fwəl mó yé ne. ³Bal mó mə sə n wèrhé byaale tum ndá n kē mó, kē mó mye mə sə n wèrhé kēde tum ndá n byal mó. ⁴Kē mó wàr n mà n zə n yala né n wèrhé n gá ná n yál né yé, bà n yala né wó n byal mó n cí ni. Byal mó mye wàr n mà n zə n yala né n wèrhé n gá ná n yál né yé, bà n yala né wó n kē mó n cí ni. ⁵Á bàk'a cē dwā yò yé. Ràmyé wó á gə zòm á ló dwā yó, á yě bwəl ne námpólé á b'á ce Yi. Ràmyé kwā né, á zē á k'á yə né ndá dwā. È gə dà ràmyé, dēga á b'á pyéné pyéné á cín á ga, Shətana zē e tó ràmyé denne e swèlè ába. ⁶Tèbé à n'á byili mú wó àmye gá n'á búl né. Sə è dà nyí à n'á pè yé. ⁷Zhənà, à y'á n'á yál sə lyi bí gako yə ndá àmye ta. Sə lò gako zhe n pené Yi pɔ mɔ. Rə pɔ pené èdù mòbó ne, rə pə è dō mòbó mye ne. ⁸È gə wó àmye byèbé á gwě yə kana ráá byóná jí mú, nd'ámye byèbé á kana ráá á byóná cù mú yilə, à n'á byili ába: kɔn y'á mə s'á j'á yě á yə ndá àmye ta. ⁹Sə á gə wàr á la pyónó, sə bala bé jí kana, sə kana bé mye jí byóná. Ràmyé cǝ yala né myín ju mú. ¹⁰Ámye bala bé byèbé á jú kana mó, nd'ámye kana bé byèbé á jú byóná mó, à n'á pè ába nyí, sə nyí rí ràmyé dà àmye nyàn yé. Wó Cinnə mú nyí: kē mòbó n jú byal, n bə mə sə zhě n byal mó yé. ¹¹Sə dēga n gə zhě mò mye, sə n bàká ká jí byal yé, ráá sə nmye ndá n byal mó k'á ló dwā yó. Bal mye bə mə sə zhě n kē yé. ¹²È gə wó lyi bí dwā bé yilə, à n'á pè nyí, sə nyí rí ràmyé dà Cinnə mú nyàn yé: Kristə-lò gə zhe kē n dà Kristə-lò, kē mó gə só mó n ná n yál n jòm ndá mó, sə bàká zhě mò yé. ¹³Kē gə wó Kristə-lò, n byal mó zē n dà Kristə-lò, n ja n só mó n ná n yál n jòm ndá mó, sə nmye bàká zhě mò yé. ¹⁴Bə bal gə dà Kristə-lò, n kē mó ja n wó Kristə-lò, n tó n kē mó denne n bwəl Yi ni. Sə kē gə dà Kristə-lò, n byal mó ja n wó Kristə-lò, nmye tó n byal mó denne n bwəl Yi ni. È gə y'á dà ràmyé, á bàsóná bé y'á t'á la Yi ni bwəse yé. Sə pamparē mó bà bwəl Yi ni. ¹⁵E ja lò mó mòbó n dà Kristə-lò mó gə ná n yál n shər, n wó n shər. Èta, è gə wó kē mó n wó Kristə-lò, ráá è gə wó bal mó n wó Kristə-lò mye, bà k'è tènè ndá dwā yé. Bà Yi byè ába b'á jòm ndá yə-zúlá. ¹⁶Nmye mòbó n wó kē, n ja n wó Kristə-lò mó, etər n b'á tó né n lwar bà n b'á vwār n byal mó? Sə nmye mòbó n wó bal, n ja n wó Kristə-lò mó, etər n b'á tó né n lwar bà n b'á vwār n kē mó? ¹⁷Kɔn gə lyē dèbè à byili mú, Yi gá byè ába mó, nd'á y'á n̄wéné jàà y kèbé Cinnə mú yà n pɔ ába mó wé, lò gako mə sə zhì Cinnə mú gá byè mó ndá n n̄wéné mǝgǝ mó. Wó nyí rí ràmyé à n'á pè Kristə-lyi gùulí gako wé. ¹⁸Yi gə byè mó ndá bà gòm mó, sə já yə lò mòbó bà gòm. Sə Yi gə byè mó ndá bà yə mó gòm, sə n bàká ce bə gò mó yé. ¹⁹Bə gə gòm mó, bə gə yə mó gòm mye, ràmye gako wó nánfò. Tèbé rà zhe kùr mó, wó Yi pùbùlè né wòrhó. ²⁰Lò gako mə sə zhì Yi gá byè mó ndá n n̄wéné mǝgǝ mó. ²¹Yi gə byè mó ndá n wó yóm, sə n wu bàk'a zhili ràmye yil yé. Sə n gə wó n b'á ciní n cinà, sə ciní n cinà. ²²Lwar-na bà yóm mòbó Cinnə mú byè, n nɔ cìn-cinú, n jìrh Cinnə mú lò; sə Cinnə mú gə byè lò mòbó n cí n cinà, rà-ná-cí jìrh Kristə yóm. ²³Yi wèrhé kɔn nánfòlò rə m'e zwē ába. Ràmye ce, á bàk'a shènè á yə numbyínsi yómá yé. ²⁴Da-byä, lò gako mə sə zhì Yi yé né jàà y kèbé rà byè mó ndá n n̄wéné è wé mó wə. ²⁵Cinnə mú yə ne nyí pè bala bé byèbé bà yə kana jí ndá kana bé byèbé bà yə byóná jí mú yil yé. Sə à m'a byili kɔn dèbé à n'á búl. Á wó lò mòbó á mə s'á cili n zòmà né, bà Cinnə mú dūr à nòn. ²⁶Kɔn gə zum èlāsè mó ce, à n'á búl bà lò gako gə já n yál ndá n gá wó né mó cǝ. ²⁷N gə zhe kē, sə n bàká vùr mò yé. N gə bə kē zhe, sə n bàká pyà kē yé. ²⁸Sə n gə jú kē mye, rà dà dóo yé. Kē-byí gə jú byal, è yə dwé yé. Sə bala bé byèbé bà jú kana mó, ndá kana bé byèbé bà jú byóná mó, b'a nə zwini lū w kòbó wé. Sə à n'á yál b'á lú zwini rí ràmye yé né. ²⁹Da-byä, à n'á wəl ába: kɔn k'è bə nye yé. Kɔn zhí zà, byèbé bà jú kana, sə bə yə ndá bà yə kana jí ta; ³⁰byèbé bà n'è kúrhá, sə bə yə ndá bà t'á kúrh ta; byèbé bà zhe wu-nyǝ, sə bə yə ndá bà bə wu-nyǝ zhe ta; byèbé bà n'è yə wé, sə bə yə ndá bà bə tēbé bà n'è yə mó cí ta; ³¹byèbé bà zhe lū w wè nánzhəzhə bà m'è twǝ mú, sə bə yə ndá bà t'á zə kaka bà twǝ ta. Nyí-nə lū w kòbó k'ò t'á la dɔnɔ yé. ³²Á t'á yál b'á cí kaka twəl á wé yé. Lò mòbó n yə kē jí, wó Cinu nyəná né yò ò zù mù. Kɔn dèbé n ná n pyà, wó Cinnə mú pùbùlè wòrhó. ³³Sə lò mòbó n jú kē, wó lū w nyəná né yò ò zù mù. Kɔn dèbé n ná n pyà, wó n kē mó pùbùlè wòrhó. ³⁴Èta mó, è jìrh wó wè ràyè yò ò zù mù. Kē mòbó n yə byal jí, ráá kē-byí kèbé è yə byal jí, wó Cinnə mú nyəná né yò ò zù mù. Kɔn dèbé n ná n pyà, wó n pə n cìn námpúm Cinnə mú ni, n yə n lò. Sə kē mòbó n jú byal, wó lū w nyəná né yò ò zù mù. Kɔn dèbé n ná n pyà, wó n byal mó pùbùlè wòrhó. ³⁵Á n'á byili ába ràmye ámye cici nì sǝ yilə. Sə è dà zhě à n'á yál a zhě ába yé. Á n'á yál b'á cí kɔn dèbé rà mə, m̀̀ni á zhí Cinnə mú dúdú nì nd'á wun gako. ³⁶Bal-byí gə pyà è bóm, e zē e pwírí è gə yě mo, wó lwele è wèrhé mɔ, è gə n'è búl bà bə mə sə bə jí dwā, sə e wèrhé ndá è gá n'è yál né; bə jí dwā. Ràmye dà yə-bəlòl yé. ³⁷Sə bal-byí y gə gu è wé b'è t'á la è bóm mó jú, e j'á dà lò n ná n nyé y b'è bàk'a jí mu; è gə yə b'è wó è la pyónó, è gə gu ràmye è wé zhən zhənà, è gə yə bóm mó jí, sə nyí è wèrhé cènè. ³⁸Èta, lò mòbó n gə pyà n bóm, n gə jú mu, n wèrhé cènè. Sə lò mòbó n pyà n bóm, n zē n yə mɔ jí, nmye wèrhé cènè du. ³⁹Kē gə jú byal, n ká n bə n cìn cí yé. N mə sə n jòm ndá mɔ twéé twéé, kɔn b'e yí byal mó cu. Sə byal mó gə tú n cùwà, n zē n cí n cinà. N wó n jí byal mòbó n ná n yálá, ndá bal mó nmye mó gə wó Kristə-lò. ⁴⁰E ja àmye n'á búl bà n gə ká n yə byal jí, n mà n nə n cìn du. Á n'á búl bà Yi Eshirhə y n̄wéné ndá àmye.

Chapter 8

¹È gə wó vwà má nyèbè bà zwál wě tèbé rà dà Yi yó nà má bé yilə, á n'á wəl bà: «Ná gako yě.» Rəmyé wó zhà ná. Sə lwar mós məmyé n'è ce cìn-byilu numbyíni wě. Wó sònó ò n'ò súlí ná Yi-ni-zhú mú jàn. ²Lò mòbó n'ò ná n'ò búl bà n'è yě, sá lwar bà n'è gwě yəl lò gá mǎ sá lwar né yé. ³Sə lò mòbó n'ò só Yi, rà yě n'ò párá. ⁴Á bwərh nè ñd'á gə wó á dóm vwě né nà má bé. È gə wó námyé yilə, ná yě náàcèné bà wě ré tèbé lyi bí n'è zwál lū w wě mó dà kaka yé. Yi wó rədù sásá rà ɲwéné. ⁵Ná yě bà lyi jàlà n'è wəl bà yə né nyè ɲwéné dǎ, nà nyè ɲwéné tǎ. Wó zhà ná, bà n'è búl bà yə né já, bà n'è búl bà yó-cìná bé mye já. ⁶Sə è gə wó námyé yilə, Yi rí wó rədù. Wó ná Da Yi. Wó ɲmyé n'è wèrhé kɔn gako. Wó ɲmyé yil mye ná ɲwéné. Cinnə mú mye wó mədù. Wó Yezu Kristə. Wó ɲmyé jàn yil kɔn gako ɲwéné. Wó ɲmyé jàn yil námye ɲwéné. ⁷Sə Kristə-lyi bí ga gwě yəl rəmyé yé. Lyi jàlà y'á myèrhè vwě zwál wě tèbé rà dà Yi yó. Bà gə gwě n'è dóm vwě nà má zà, bà t'á zwě nyí bà rà bə kùr zhe yé. Bà gə gwě yə Yi ni zhí námpúm mú ce, bà n'è búl bà bə zhìlì bà yò ñd'á Yi. ⁸E j'á dà kùjú w kòbó ná r'è jí mú ò b'a kwèrhe ná yò ñd'á Yi yé. Ná gə yə w jí mye, ò t'á bə ná kaka yé. Ná gə jú w mye, ò t'á súlí ná kaka yé. ⁹Á cí á cìnə, á wó á wèrhé ñd'á gá n'á yəl né. Sə dǎ-na, byèbé bà gwě yə Yi ni zhí námpúm mú bə k'a tó cìn-cìnú mú məmyé denne bə tu tǎ yé. ¹⁰Lò mòbó n'è gwě yə Yi ni zhí námpúm gə tú n'ò ɲmyé mòbó n'è yě zhàn ré gə wó né mó, n'è jì kèbé bà n'è zwál wě tèbé rà dà Yi è wě mó wě, n'ò tó n'ò ná n'è jí kùjú, ɲmye tá n'è la n'è denne tó n'è dǎ vwě né nà má bé? ¹¹Kɔn ré dǎbé n'è wèrhé n'è gə yě zhàn ré gə wó né mó, b'a zhìlì Kristə-lò mó ɲmyé mó n'è gwě yə Yi ni zhí námpúm mú yò. E j'á wó ñd'á ɲmye ga yil Kristə cùwə. ¹²Á gə wèrhé èta, á b'á dó á da-byə bé, bà Yi-ni-zhú mú tó á denne mə zhìlì, wó Kristə cici á gwar. ¹³Rəmyé ce, àmyé gə pwírì kùjú b'a ce à da-byi tu yə-bəlǎl wa, sá nyi à k'á t'á la nà má dóm gaga yé, muni ga à da-byi mú bə k'a n'è tu tǎ yé.

Chapter 9

¹Àmyé dà Kristə tùntúm nà? À bə à cìn cǐ nà? À wàr à wèrhé kɔn dèbé à n'á yálá? À yè ná Cinnə Yezu ne ñdà à yírh nà? È dà àmyé tum rí à twǐ Cinnə mú yil mó rà ce á jǐrh Kristə-lyi nà? ²Bá lyi bí dwā bé gə t'á nyǐ ni ñdà Kristə tùntúm ta mye, ámyé n'á nyǐ ni ñdà rí tùntúm ta. Ámyé gə zù Cinnə mú n'è byili b'á wó rí tùntúm zhànà, sə à twǐ à tum rí náàcèné Cinnə mú jàn yilə. ³Sə è gə wó byèbé bə n'è shèè nè mó yilə, à n'á wəl bə: ⁴Ná bə mə sə ná nə kùjú ná jí, ná nə nə ná nyó, ná tum rí yil nà? ⁵Nómyé wàr ná b'á jí kě mǎbó rí wó Kristə-lò, n tó nába, ñdà Kristə tùntúmá bé dwā bé, ñdà Cinnə mú da-byā bé ñdà Pyeere gə n'è wèrhé né nà? ⁶È nà wó àmyé ñdà Barnabaase dúdú ná mə sə ná twǐ ná m'è pyà ná nyǐ kùjú? Shədáá ŋwéné bə t'á kwě y è tum rí yilə? Lò gə zhele cǔ, n bə mə sǎ jí ò byā bé nà? Ráá vwā-ènǝn gə ná rí cār vwāmá, rí bə mə sə n jí nà yil mó? ⁷Á gə zǝm né mó dà numbyíni surhə dúdú nyəná yé. Muiisi nyá né sébé ré mye cici n'è byili èta. ⁸Bə kě nyá né sébé ré wé bə wó: «Nǝ gə n'ò twǐ kélé wé jíjí jǝró yi ní, sə n bəká cār w b'ò bək'a dǝ jíjí rí yé.» È nà wó vwāmá né dúdú yò Yi n'è nyǐ nà? ⁹È nà dà námyé yil Yi zǝm èta nà? Zhànà, wó námyé yil bə kě zǝmà né námyé mó. Èta, lò gə ná n vwālà, n mə sǎ bù bə n m'á nə jíjí rí jà. Lò gə ná n mà jíjí, n mə sǎ bù bə n m'á nə kùjú tǝbé n nə n mà mó wé. ¹⁰Ná dù Yi Eshirhə y kɔn ré á wé. Ná nə zǝ ná bə mə sə ná jí á jǝ-kɔna? ¹¹Lyi bí dwā bé gə zhe sǝmá bə n'è zwē á jǝ-kɔn bə jí, námyé nə bə sǝmá zhe ná zwē á jǝ-kɔn ná jí dú lyi bí bəmyé mó nà? Sə námyé yə rəmyé pyà yé. Ná shənə kɔn gakó, muni rəmyé bək'a cār Kristə yò-ècǝnǝ nyǐ rí bwəl mó yé ne yé. ¹²Á yé bə byèbé bə n'è twǐ Yi jù w mú wó bə tum rí wé bə n'è jí ní; byèbé bə n'è zwāl vwǐ rí vwǐ-jilú w yó mó, bəmye n'è ne bə cəl vwǐ rí wé. ¹³Èta, Cinnə mú pǝ nyǐ bə byèbé bə n'è bwəl yò-ècǝnǝ nyǐ rí mú mye mə sə bə jí yò-ècǝnǝ nyǐ rí bwəl mó wé. ¹⁴Sə àmyé yə rəmyé rədu ga pyà yé. È dà rəmyé yil à n'á kě sébé ré tǝbé à la ába pǝ mye yé. Á gə cǔ cǔ lò gə la tǝbé rə wó à wu-nyǝ kɔn èta mó vǔr à wé. ¹⁵Á gə n'á bwəl yò-ècǝnǝ nyǐ rí, à t'á pyà à cìn cǝrhó yé. Bə rə wó à yó-lyéé tum. Á gə yə rə bwəl, wó yò ò zhǐ à yó wə. ¹⁶È gə y'á wó à səpwà pùbùlə yil à n'á bwəl rə, à y'á mə s'a nə kwǎnde. Sə è dà à səpwà pùbùlə yil à n'á bwəl rə yé. Rə wó à nyó tum. ¹⁷È nà wó byè rə wó à kwǎnde? Á kwǎnde wó a bwəl yò-ècǝnǝ nyǐ rí nánfò; à bək'a pyà kɔn dèbé bə y'á mə sə bə pǝ yò-ècǝnǝ nyǐ rí bwəl yil mó yé. ¹⁸Zhànà, à dà lò mǝdu ga yóm yé. Sə à zə à cìn a yə lyi bí gakó yə-bal, muni ga a nə lyi nánzhəzhǝ bə zù Kristə. ¹⁹Á gə ŋwéné Zhwifubá sǝ, à n'á wèrhé ñdà bə ta, muni ga a yíní bi. Á gə ŋwéné byèbé bə n'è zwē Muiisi nyá né mó sǝ, àmye n'á zwē ne, muni ga a yíní bəmye. E já lò tá rí nyéé ne yé. ²⁰Á gə ŋwéné byèbé bə yəl Muiisi nyá né mó sǝ, à n'á wèrhé ñdà àmye yəl nè ta, muni ga a yíní bəmye. Sə rəmyé t'á yǎ rə wó b'á t'á zwē Yi nyá né yé. Zhànà, à n'á zwē Kristə nyǐ rí. ²¹Á gə ŋwéné byèbé bə yə Yi ni zhǐ námpúm mú sǝ, à n'á wèrhé ñdà àmye yə Yi ni zhǐ námpúm ta, muni ga a yíní bi. Èta, à yál ñdà lò gakó ta, muni ga a ŋwéné a vwǎrh lyi jàlā. ²²Á n'á wèrhé rəmyé gakó, muni ga àmye nə cəl yò-ècǝnǝ nyǐ rí nàcèndé wé. ²³Á yé náàcèné bə lyi byèbé bə n'è nyó dwā ñdà ywəl dǔr, wó bə gakó bə n'è dǔrə. Kwǎndé j'á wó lò mǝdu rí la rə nǝ. Rəmyé ce, dǔr-nə ywəl mó náàcèné, muni á nə kwǎnde. ²⁴Sə byèbé gakó bə n'è dǔr ywəl mó mó n'è pyéné bə cinə, bə wèrhé ñdà bə gə wó né, muni ga bə nə kwǎnde. E já kwǎndé rəmyé mó n'è cǔ lālā, rə t'á dene yé. Sə námyé n'è pyéné ná cinə, muni ga ná nə kwǎnde tǝbé rə t'á la cǔ. ²⁵Wó rəmyé è ce àmyé t'á dǔr yàayàa yé. È nyé ñdà wó má à n'á mà ta, sə à t'á mà cə-ká w yé. ²⁶Á wó à yala né, rəmyé ce, à n'á pyéné à cìn dǝdǝ, muni ga Yi bək'a vǝ nè kwǎnde, a já a bwəl yò-ècǝnǝ nyǐ rí a byili lyi dwā ne yé.

Chapter 10

¹Da-byä, à n'á yál b'á lyírh kɔn dèbé rà wèrhé ñdá ná nàmbala bé tó Muiyisi ni bà ñwéné go-elū èpòlò w wé mó yi ní. Ébɔ zɔ ò ywál o m'ò pyi bà gakó; bà gakó byerhe mwá y nánshɔ wá. ²Kɔn nyé ñdá wó nɛ-móló bà mólé be ébɔ w ñdá mwá y wé ta, m̀nì ga bàmyé ñdá Muiyisi jírɔ kɔn ràdù. ³Bà gakó jú kùjú w òmyé òdù w ò shí Yi sò mó; ⁴bà nyò nɛ mó màdù y mà shí Yi sò mó; nákulu òdù y'á n'ò tó be ò zhàlè. Wó òmyé nɛ bà y'á n'è nywè. Nákulu w òmyé mó wó Kristə. ⁵Sə bà nánzhəzhɔ y'á t'á wèrhé Yi pùbùlò yé. Rəmyé ce, bà cù go-elū èpòlò w wə. ⁶Ywè né nàmyé wó myorhɔ ná yilə, m̀nì ga shilə namməlwəlsə bə́k'a zə nába ñdá bà ta yé. ⁷Á bə́k'a shéné á tó á zwál vwə wé tɛbé rà dà Yi yó ñdá bà ta yé. Bà ké Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: Lyi bí jòm tɛ bə jí, bə nyò, bə zɛ bə zhì dɛ bə sa. ⁸Bə jàlà fwəl; lyi m̀òrhe shí-èlyè ñdá ràtò j'a cì dɛ ràdù. Sə nàmyé bə mǎ sə ná wèrhé ñdá bàmyé ta yé. ⁹Nə bə mǎ sə ná zhè Cinnə mó ñdá bà jàlà gá wèrhé né yé, dɔma j'a dɔ be bə gu mú ta yé. ¹⁰Bə jàlà mye y'á n'è ñwónwó ñdá Yi, cu máléka b'e gu bi. Sə è gə wó ámyé yilə, á bə́k'a wèrhé ñdá bà ta yé. ¹¹Bə gá nɔ lwele ré rəmyé èta mó mǎ sə rə yə myorhɔ ná yilə. Bà ké ywè né nàmyé bà m'è lyəlyə nàmyé jəfólé, bə yi rí tɛbé nàmyé ñwéné rà wé mó, wó lū-zhɔ ò bwəlsə. ¹²Èta, lò m̀bɔ n'á n'è b̀l bà n'è zhì kəkə, sá dɛ n'è bə́k'a tu tɛ yé. ¹³Sòlò dwí tɛbé gakó á nɔ mó, lyi bí gakó n'è ne rə, sə Yi wó zhən-cí. Rə t'á la shónó sòlò m̀bɔ mà du á jàn zə ába yé. Sòlò yi ní, rà b'a pə ába wu-jò á ñwéné á pyéné á cinə, á zhì, rə pə ába surhə á b'a du mà wé. ¹⁴Rəmyé ce, à lyi nántwərh, dɛ-na á cinə, á kək'a tó á zwál vwə wé tɛbé rà dà Yi yó yé. ¹⁵Á yé b'á gá n'á zòm ñdába mó, wó lyi byèbé bà zhe surhə à n'á zòm ñdá be. Ámye téré-na tɛbé à zòm èta mó á nyiwé. ¹⁶Nə gə g̀lì dwā ná la búru kó ná tə dwā ne, ná n'è ce Yi nə́bàn sɛ kǎ-zòm mó yilə. Nə n'è nywè mɔ, è dà Kristə jal mó wé ná n'è mwí dwā ne né nà? Sə búru w ná n'è ké ná təl dwā ne mó, nə gə n'è dɔm wa, è dà Kristə yala né wé ná n'è mwí dwā ne né nà? ¹⁷Búru w wó odù; nàmyé ñdá ná wó nánzhəzhɔ ga, nə gakó wó kɔn ràdù, bà ná gakó wó búru w òmyé òdù w ná n'è təl dwā ne. ¹⁸Nyí-nə Esərayel lyi bí ma. Bà n'è zə vwámá bà zwál vwə bà pe Yi ni. Sə byèbé bà n'è dɔm vwə né nàmá bé mó, wó dwā ne bà n'è mwí ní ñdá Yi, vwə né nàmyé wé. ¹⁹Sə èta mó wó bə́kɔn à n'á yál a wó? Wó wál à n'á yál a wó bà wé ré tɛbé rà dà Yi bà n'è zwál vwə né rà yó mó ñdá ná nàmá bé ga wó kɔna? ²⁰Ǿ, à n'á yál a wó bà vwə né nyèbé lyi bí byèbé bà yəl Yi rí tɛbé rà wó zhən mó pár mó n'è zwál mó, wó nəcílí namməlwəlsə ne bà n'è zwál ne bà pe, è dà Yi ni yé. Sə à t'á yál bà ámyé ñdá nəcílí yál kɔn ràdù yé. ²¹Á wàrà á b'á nyò Cinnə mú kǎ-zòm mó wé, á zɛ á k'a vò á nyò nəcílí mye nyàn mó wé yé. Á wàrà á b'á jí Cinnə mú kùjú wá, á zɛ á k'a vò á jí nəcílí mye nyɔ w yé. ²²Nə wó Cinnə mú nyí ná r'è yál ná pyà? Á n'á b̀l bà ná jàn du mu ráá etəra? ²³Lyi jàlà n'è wəl bà kɔn wó rà wèrhé. Wó zhənə. Kɔn gakó wó rà wèrhé, s'e dà rà gakó rà càn yé. È dà rà gakó rà wó rà súlí á g̀lú w Yi-ni-zhú mú jàn yé. ²⁴Lò gakó bə́k'a n pyà n'è cin ni sǎɔ dúdú yé. Pyǎ n'è dwā be ne sǎɔ. ²⁵Á wó á dɔm nàmá byèbé bà n'è yé ya yó mó, ñdá yə kaka bwərh bà shò-kwā né, m̀nì ga á wun bə́k'a zɛ yé. ²⁶Yi zòmè ré sébé ré n'è byili bà ce y ñdá kɔn dèbé gakó rà ñwéné è yó mó wó Cinu n'è cí. ²⁷Lò m̀bɔ n'è dà Kristə-lò gə byè mó bà n'è bə jí kùjú n'è sò, n'è gə shéné n'è zhàlè, kùjú kòbɔ n'è gə pɔ mó, sá jí, sə bə́k'a bwərh kaka yé, m̀nì ga n'è wu bə́k'a zɛ yé. ²⁸Sə lò gə wó mó bà nyí wó vwí nàmá, sə n'è bə́k'a dɔ yé, m̀bɔ n'è byili mú mú yilə, e súlí wu-zɛɛ y mye yilə. ²⁹Wó m̀bɔ n'è byili mú mú wu-zɛɛ y zòmà à n'á zòmà, sə è dà ñmyé cici wu-zɛɛ yil yé. Á wó á wèrhé kɔn dèbé á n'á yálà. Lò dɔ wu-zɛɛ nə wó è b'a kó à búrsí rəmyé yilə? ³⁰Á gə n'á ce Yi nə́bàn à m'á jí kùjú, byè yil lò mà n'è zòm à yil namməlwélé kɔn dèbé à nɔ a zɛ à n'á ce Yi nə́bàn mó yilə? ³¹Rəmyé ce, á gə la kùjú jú, á gə la nɛ nyò, kɔn dèbé gakó á gə la wòrhɔ, s'á wèrhé re Yi còrhɔ yilə. ³²Á tuntwəɔ né bə́k'a ce lò tu tɛ yé. Nə bə́k'a ce Zhwifu, ráá lò m̀bɔ n'è dà Zhwifu tu tɛ yé; sə nə bə́k'a ce Yi g̀lú w lyi bí tu tɛ yé. ³³Wèrhé-na ñdá ámyé ta. Á n'á wèrhé à gə wó né, m̀nì ga a wèrhé kɔn gakó rə yə lyi bí gakó pùbùlò. Á t'á pyà à dúdú sɛɛ yé. Á n'á pyà lyi bí gakó sɛɛ, m̀nì ga bə nə vwərh.

Chapter 11

¹Kwě-nə àmyé Pwəə nà òdà à gá n'á kwè Kristə nà né. ²À n'á cèrhé ába á gá n'á lyírh à yò twéé gako mó yilə, á j'á n'á zwé kɔn ré dèbé à cèrhé ába mó, á n'á wèrhé òdà à gá byili ába né. ³Sə à n'á yál b'á lwar kɔn ràdù: wó Kristə n' wó lò gako yó-cábal, bal wó kē yó-cábal, Yi zè rà wó Kristə yó-cábal. ⁴Bal gə pú yá-pú n' mǎ n' wèrhé Yi-co, ráá n' mǎ n' zòm zòmà nyèbé Yi y'á byili mu, sá nyí n' tá n' nyàm Kristə mó n' wó n' yó-cábal mó yé. ⁵Kē gə yě n' yó ne nánfò n' mǎ n' wèrhé Yi-co, ráá n' mǎ n' zòm zòmà nyèbé Yi y'á byili mu, sá nyí n'nyé tá n' nyàm n' yó-cábal mó yé. Kɔn nyé òdà n' yó w' wó nánfò ta. ⁶Kē gə tá n' yál n' bə n' yó òdà kàmə-jě, sə n' fɛ wá. Sə yó fɛn ráá ò kwar gə wó cizhil kē yilə, sə n' bə w' òdà kàmə-jě. ⁸Bal mye bə mǎ sə n' pú yá-pú yé, bə Yi wèrhé mǎ òdà rà cici ta, m̀nì ga rà còrhó w' tó n'nyé dɛnnɛ o du. Bal còrhó zè ò n'ò tó kē dɛnnɛ ò dwi. ⁷Ná yé bə Yi yə kē yala né fɛn rə m'e wèrhé bal yé. Wó bal yala né Yi fɛn rə m'e wèrhé kē. ⁹Yi wèrhé kē bal yilə. Rə yə bal wèrhé kē yil yé. ¹⁰Wó rəmyé è ce, kē mǎ sə n' bə n' yó w' málékabá yilə; rəmyé n'è byili bə n' zhe yó-cábal. ¹¹Sə è gə wó nomyé byèbé ná zù Cinnə mú yilə, bal gə yà n' téné, kē yà n' tá n' la né yál yé. Èta, kē mye gə yà n' téné, bal yà tá n' la né yál yé. ¹²Wó bal yala Yi fɛn rə m'e wèrhé kē, kē zè n' ná n' lùl bal, bəmyé ga wó Yi sǒ bə shí ní. ¹³Ámye cici téré-na á nyi. Kē mǎ sə n' wèrhé Yi-co òdà n' yə n' yó bə òdà kàmə-jě? ¹⁴Á cici yé bə bal gə yě n' ywərh ne sə byil nándədwàlè òdà kē ywərh ne, wó cizhilə. ¹⁵Sə kē ywərh gə byil nándədwàlè, wó n'nyé còrhó, bə Yi pɔ mǎ ywésé nándədwàlè m̀nì ga sə yə òdà n'nyé yó kàmə-jě ta. ¹⁶Sə lò gə ná n' yál n' mǎ nyə-pǔ yò w' òmyé shò-kwǎ né gwě, sə n' nyi nomyé yə nyə-pàaré rəmyé myèrhé yé. Yi gùulí lyi bí mye yə rəmyé myèrhé yé. ¹⁷Kɔn dèbé à la ába byilu èlǎsé mó, à pwírí à wàr à b'a cèrhé ába yé. À pwírí á dwǎ-gùulí tǐbé á n'á wèrhé mó, wó lwele dúdú á n'á ne rà wé. Á t'á ne cènè rà wé yé. ¹⁸Tǐbé à n'á yál a jèrè a byili ába mó, à nyèè b'á gə gùlí dwǎ gako, pɔrá n'è yál á cǎcəl wə. Sə à n'á búl bə dǎga rəmyé wó rà yál zhənà. ¹⁹Pɔrá mǎ s'e yə á cǎcəl wə, m̀nì ga bə lwar byèbé bə n'wéné á wé òdà zhən mó párá. ²⁰Á gə gùlí dwǎ, è dǎ Cinnə mú kùjú w' á n'á jí yé. ²¹Á gə la kùjú jú, lò gako ná n' jí n' sǎpwà kùjú w' kǔbó n' zə n' mǎ n' bə mó, nɔrh zè mǎ n'è gwi jàlà, jàlà j'á n'è nywè bə tətwi tǐ. ²²È gə wó èta, á wàr á jòm á sǒ kǎlsé wé á jí s'á nyò nà? Ráá wó yál á n'á yál á fulsi Yi gùlú w' sə á ce byèbé bə bə kaka zhe mó cizhilə? Á n'á yál b'á cèrhé ába? Á wàr à b'a cèrhé ába yò w' òmyé yil yé. ²³Kɔn ré dèbé à cèrhé ába mó, wó Cinnə mú sǒ à zwé re né. Cǎcɛ y kǎbɛ bə myìni Cinnə Yezu bə pə bə zə mó, n' kwè búru, ²⁴n' ce Yi nǎbána, n' ká w' dwǎ wa, n' wò: «Zwé-nə á dǔ. Tǐbé wó àmyé yala, à n'á pə á yilə. Wèrhé-na èta, á m'á lyírh à yò.» ²⁵Èta mye, bə gá jú kùjú w' bə zhè, n' kwè sé kǎ-zǔm, n' wò: «Kǎ-zǔm mó mǔbó n'è byili bə dǎbré nándul ré Yi tó à jal mó mǎ lò tǐ mó dɛnnɛ rə zə òd'ába mó wó zhənà. Á gə tú á la mǎ nyó gako, s'á wèrhé èta, á m'á lyírh à yò.» ²⁶Rəmyé ce, á gə tú á n'á dòm búru w' òmyé, á n'á nywè sé mó mǎmyé, wó Cinnə mú cu mó á n'á bwəl kɔn la b'e yí n' ká n' bə. ²⁷Rəmyé ce, lò mǔbó n' ná n' dòm Cinnə mú búru wá, n' ná n' nywè n' sé mó yààà, n' ná n' gwar Cinnə mú yala né òdà n' jal mó. ²⁸Sə lò mǔbó gako n' gə la búru w' òmyé dóm, n' gə la sé mó mǎmyé nyó, n' mǎ sǎ jèrè n' téré n' wé náàcɛné sǎ zè n' mǎ jí ri. ²⁹Lò mǔbó n' gə ná n' dòm búru w' òmyé, n' ná n' nywè sé mó mǎmyé, n' jà n' yəl Kristə yala né gə wó kɔn ná-dwí yilə, wó yò n' ná n' cí n' cici yó w' òdà n' gə ná n' jí ri. ³⁰Wó rəmyé è ce, á nánzhəzhǎ wó nǎbwàna, jàlà jàn bə já yé, nánzhəzhǎ mye ci. ³¹Nomyé cici mó gə y'á n'è nyi ná tǔntwǎǎ né, Yi y'á t'á la ná búrsi búr yé. ³²32 Sə Cinnə mú ná n' búr ná búrsi n' mǎ n' zwér nǎba, m̀nì ga n' gə tú n' la lū w' lyi bí búrsi kó, sə ná twér bək'a yə gǎa yé. ³³Da-byǎ, è gə wó èta, á gə gùlí dwǎ ne Cinu kùjú w' jú yilə, s'á dǎ dwǎ. ³⁴Lò mǔbó nɔrh zhe, sə n' jí kùjú jě, m̀nì ga Yi bək'a tó á dwǎ-gùlú w' dɛnnɛ rə cí dóó á yó w' yé. È gə wó ywè né nyèbé nà dāl mó yilə, à gə tú á sǒ, à b'a kwèrhé nɛ.

Chapter 12

¹Da-byä, è gə wó Eshirhə náàcèné paánsé yilə, à n'á yál b'á lwar kən gá wó né pamparē. ²Á yě b'á gá y'á gwě yà Yi ni zhí mú yí ní, á y'á shèné bə jájèré ába, á kwè á cin á ce wě tèbé rə dà Yi bà n'è zwál rə t'á zòm mó jǐ wà. ³Wó rəmyé yilə, à n'á yál b'á lwar bà lò mòbó ní nò ní zòm ñdá Yi Eshirhə y jàn, rə-ná-cí wà rə n'á n'á bwəl lwele n pə Yezu ni yé; lò mye wà rə n'á n'á wó bà Yezu wó Cinnə, ñdá è gə dà ñdá Eshirhə náàcèné jàn yé. ⁴Eshirhə y paánsé wó dúdúmá dúdúmá, e j'á wó èmyé èdù y è n'è pə sà ga. ⁵Tumə ná nə ñwéné mó wó dúdúmá dúdúmá, e j'á wó Cinnə mú ñmyé màdù y yil ná r'é twí nì. ⁶Yi tumə né wó dúdúmá dúdúmá, e j'á wó Yi rí rəmyé rədu y rə n'è twí nà gako, lò gako wě. ⁷Eshirhə náàcèné n'è pə pené lò gako ne, e tó è denne e byili è jàn ré, lyi bí gako sǎ yilə. ⁸È n'è pə lármo zòmà pené lò nè; e jà e pə surhə pul zòmà pené ní dō ne; e j'á wó èmyé èdù y è n'è ce lò zhí Yi ni námpúm; e pə nàbwàná wárh pené ní dō ne. ¹⁰Wó èmyé è n'è ce lò ñwéné n wèrhé màmyaarhe; e jà e pə Yi nyi-zwennə pené ní dō ne; wó Eshirhə y è n'è ce lò ñwéné n lwar kən dèbé rə wó èmyé cici tum, ñdá tèbé rə wó Shəšana tum mú pár dwā wa; è n'è ce lò ñwéné n zòm zòmà dwí dō, e ce ní dō ñwéné ní byili zòmà né nàmyé kùrə. ¹¹Wó Eshirhə y èmyé èdù y è ce tumə né nàmyé gako ñwéné, e zè è n'è təl nè è pə lò gako ne ñdá è gá n'è yál né. ¹²Numbyíni yala né wó kən námpúm, e jà nə zhe kəkàlsé nánzhəzhǒ. Sə ñdá nə kəkàlsé já ga, nə wó kən rədu námpúm. Byèbé bà mù dwā ne ñdá Kristə mó mye wó èta. ¹³Rəmyé ce, nàmyé gako, Zhwifubá ñdá byèbé bà dà Zhwifubá ga, byèbé bà cí bà cinə, ñdá byèbé bà bà cin cí ga, wó Eshirhə náàcèné y èmyé èdù y wě Yi co ná gako né, ná jǐrh kən rədu. Wó Eshirhə y èmyé èdù y ná gako zwě ná nyò. ¹⁴Numbyíni yala né dà kəkàlà èdù yé. Nə zhe kəkàlsé nánzhəzhǒ. ¹⁵Nə gə wòwà: «Àmyé gá dà jě mó ce, à dà yala né kəkàlà yé», rəmyé nə wó rə b'a ce nà y k'è dà yala né kəkàlà zhənà? ¹⁶Zhě gə wòwà: «Àmyé gá dà yírh mó ce, à dà yala né kəkàlà yé», rəmyé nə wó rə b'a ce zhě ré zè rə k'è dà yala né kəkàlà zhənà? ¹⁷Numbyíni yala né gako gə y'á wó yírh, è y'á m'a zə bəkúku e m'e cili? Sə è yala né gako gə y'á wó zhě, etər è y'á m'a tó né e nyèè lwé? ¹⁸Zhənà, Yi wèrhé numbyíni yala né kəkàlà èdù gako ñdá rə gá n'è yál né. ¹⁹Yala né gako nə gə y'á wó kəkàlà èdù sá, yala né y'á m'a shí yé? ²⁰Zhənà, yala né kəkàlsé já, sà gako j'a mù dwā ne sà wó kən rədu. ²¹Yírh wà rə m'a wó jě nè bà rə bə è tum zhe yé. Yó wà rə m'a wó nərē nè bà ò bà sà tum zhe yé. ²²Yala né kəkàlsé shèbé sà nyè ñdá sà bə kùr zhe ta mó, wó sàmyé gaga mó sà zhe kùr du. ²³Yala né kəkàlsé shèbé ná r'é búl bà sà bə kùr zhe mó, wó sàmyé sō ná r'é cili ní dédé du. Nə yala né kəkàlsé shèbé ná t'á yál bà lò yírh jòm sà yó mó mye, ná r'é zal sàmyé náàcèné dédé du. ²⁴Sə kəkàlsé shèbé sà zhí wárhgáá mó, è dà nyóó bà ná cili sàmyé sō yé. Wó Yi rə wèrhé numbyíni yala né èta, muni ga bə j'a n'è cili kəkàlsé shèbé ná r'é búl bà sà bə kùr zhe mo sō. ²⁵Èta, pərá tənə yala né wě yé. Nə kəkàlà èdù gako n'è nyí è dō yò cènè. ²⁶Numbyíni yala né kəkàlà èdù gə n'è nwènè, kəkàlsé dwā bé gako tó y sà n'è nwènè. Bà gə n'è cili kəkàlà èdù sō, kəkàlsé dwā bé gako tó y sà sò sà cinə. ²⁷Èta mye, ámyé gako wó Kristə yala. Á màdù màdù gako wó Kristə yala né kəkàlà. ²⁸Èta mye, ámyé gako wó Kristə yala. Á màdù màdù gako wó Kristə yala né kəkàlà. ²⁸Wó èta ñdá byèbé Yi cí rə cí Kristə-lyi gúlú w wě mó. Náýáá bé, wó Kristə tùntúmá bé; byèbé bà pú mú wó Yi nyi-zwennə bé; byèbé bàmye k'e pú mú wó byèbé bà n'è byili Yi zòmè ré bà dwā bé ne mó; rəmyé kwā né, wó byèbé bà n'è wèrhé màmyaarhé mó, ñdá byèbé bà nə nàbwàná wárh pené y mó, ñdá byèbé bà nə dwā ne sǎ pené y mó, ñdá yé né cinə bé, ñdá byèbé bà n'è zòm zòmà dwí dwā mó. ²⁹Lyì bí gako dà tùntúmá yé; bà gako dà Yi nyi-zwennə mye yé. È k'è dà bà gako mye bà n'è byili Yi zòmè ré bà dwā bé ne yé. È dà bà gako bà n'è wèrhé màmyaarhe yé. ³⁰È dà bà gako mye bà nə nàbwàná wárh pené yé. È k'è dà bà gako mye bà n'è zòm zòmà dwí dwā yé. È dà bà gako mye bà wó bà byili zòmà né nàmyé kùr yé. ³¹Pyä-na paánsé shèbé sà du sà dwā bé mó. Yě-nə a byili ába sómá y kèbé è du è dwā bé gako mó:

Chapter 13

¹Wó sónó ò du kɔn gakó Bá à gə y'à yě dwá né gakó zòmà né, numbyínsí nyèná né òdà màlélakabá nyèná né ga, a j'à bə sónó zhe, à zòmà né nyě òdà wó gùlú bə n'è dwí ò n'ò ce sò, ráá lòmè bə n'è mà ta. ²Bá à gə zhe Yi nyi-zwennə pené, à zhe lárma dwí gakó, à yě kɔn dèbè gakó rə shèè kùrə, bá à gə zhí Yi ní, à wó à b'a ce pyàr fwàr rə jààsè wà, à gə bə sónó zhe, à wó nánfò. ³Bá à gə kwè à jè-kɔn dé gakó a tə nəm̀wà nè, a pə à cìn bə ji myĩn, à gə bə sónó zhe, rəmyé gakó wó nánfò. ⁴Sónó cí ná ní zhìlì ní yala nè. Sónó cí ná ní sɛ́ ní dwā bé nè; ní tá ní dūr bwě yé. Sónó cí tá ní cèrhé ní cìn yé; ní bə cìn-byilu zhe yé. ⁵Sónó cí tá ní twí kɔn dèbè rə bə mǎ yé. Sónó cí tá ní pyà ní dúdú sɛ́ yé; ní lyim t'á zɛ́ lálà yé; ní tá ní cí yò ní wě ní má ní jí zùùrì yé. ⁶Sónó cí wu bə nyè lwele yil yé; ní wu nyè zhən yilə. ⁷Sónó cí ná ní pə sùbri twéé gakó; ní zhí Yi ní kɔn gakó wě; ní ná ní dɛ́ Yi nyi-bwelé y pyĩrh mó kɔn gakó wě; ní ná ní zhìlì ní yala nè kɔn gakó wě. ⁸Sónó t'á la zhǎ gaga yé. Yi nyi-zwennə pené b'a zhè dɛ́ rədù; zòmà dwí dō pené b'a lyɛ; lárma b'a jé. ⁹Nó lwar mó wó nángwə́má; zòmà né Yi n'è byili nába ná zòm mó mye wó nángwə́má. ¹⁰Sə dèbè rə wó námpúm mú gə túwá, tɛ́bè rə wó nángwə́má y mó b'a jé. ¹¹À gə y'à wó bəsóbwèlè yì ní, à y'à n'á zòm bəswéné, à y'à n'á téré bəswéné, à surhə né y'à wó bəsóbwèlè surhə; sə à gə tú a jĩrh námpwǎl mó, à dwí bəswéné ré nè. ¹²Nómyé gə nə né èlāsɛ́ mó, wó òdà lò gə nə èsɛ́yùlú zhəzhé wě né. Sə rə yì gə tú è yúwá, è b'a yə òdà lò gə ná ní nyí ní dō yé ta. Èlāsɛ́ mó, à lwar mó gwě yə bááse yé. Sə rə yì gə tú è yúwá, à b'a lwar námpúm òdà Yi gə yě àmye pár nè. ¹³Èlāsɛ́ wó wè rətò rə ɲwéné: Yi-ni-zhú mú òdà rə nyi-bwelé y pyĩrh mó dǎǎ, e súlì sónó. Sə rəmyé rətò y ga wě mó, wó sónó ò du.

Chapter 14

Pyä-na dwä sónó kón gako wé, s'á ce jàn né mye á pyä Eshirhə náàcèné paánsé; s'á Eshirhə y paánsé wé, pyä-na Yi nyi-zwennə pené y du. ²Lò mòbó n'á n'á zòm zòmà dwí dō tá n'á zòm ñdà numbyíná bé yé. N'á n'á zòm ñdà Yi. Lò lò bə n'á zòmà né kùrə nyé yé. N'á n'á zə Eshirhə náàcèné jàn n'á m'á n'á byili ywé nyèbé nà shèè. ³Sə lò mòbó n'á n'á zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili, wó numbyíná bé ne n'á n'á byili ni, n sùlí bə Yi-ni-zhú mú jàn, n cíci bi, n zə bə wun ni. Lò mòbó n'á n'á zòm zòmà dwí dō, wó n'á cíci Yi-ni-zhú mú jàn dé n'á n'á sùlí. ⁴Sə lò mòbó n'á n'á zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili mú, wó Kristə-lyi gùlú w púlápúlá Yi-ni-zhú mú jàn n'á n'á sùlí. ⁵Á y'á só s'á gako zòm zòmà dwí dwā, sə kón du, à n'á yál b'á zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili. Lwərna bə lò mòbó n'á n'á zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili mú, cǝ mòbó n'á n'á zòm zòmà dwí dō mó. Rəmyé wó lò gə ɲwéné n'á wó n'á m'á n'á byili nà kùrə né m̀nì ga nə sùlí Kristə-lyi gùlú w púlápúlá Yi-ni-zhú mú jàn. ⁶Da-byä, à n'á yál a bwərh əba a nyiwé: àmyé gə tú á sǝ a zè à n'á zòm zòmà dwí dō ñd'ába, rəmyé b'a sǝ əba? À zòmà né gə yə ce á lwar kón dèbé rə shèè mó kùrə, nə yə á surhə pul, nə yə ce á lwar kón dèbé Yi byili ni mú kùrə, nə yə əba kaka cèrhè, à twírí y á sǝ mó nə b'a zə kùrə? Kón nyé ñdə dèlè wé ré bə n'è dwí mú ta. Wí gə y'á wó yǝ bə n'è wul yə, dákónó mye gə y'á wó yǝ bə n'è dwí wə, wó etər bə y'á wó bə m'a tó né bə lwar rə cələ né párá, bə nyèè rə zòmà né kùrə? ⁸Lò mó mòbó n'á n'á wúl pólá y mó gə yə y wúl e du pamparēē, wó mǝ n'á m'á n'á zè n'á n'á tene búlǝ? ⁹Ámye wó èta. Á gə n'á zòm zòmà nyèbé lyi bí bə nyé, etər bə m'a tó né bə lwar kón ná-dwí yil á n'á zòmà? Zòmà né nyèbé á n'á zòm mó, wó zho ne á n'á zòm n'è á pə. ¹⁰Zòmà né nyèbé nə ɲwéné lū w wé mó kùrə já, sə rədu ga téné rə bə kùr zhe yé. ¹¹Rəmyé ce, lò gə n'á n'á zòm ñdə ne ñdə zòmà nyèbé à bə nyé, à n'á nyi mu ñdə zhə-bal ta, ɲmye nə n'á nyi àmye ñdə zhə-bal ta. ¹²Èta, ámye n'á pyä Eshirhə náàcèné paánsé ñd'á wun gako. Sə ce-nə jàn né á pyä shèbé sə b'a sùlí Kristə-lyi gùlú w Yi-ni-zhú mú jàn. ¹³Wó rəmyé è ce, lò mòbó n'á n'á zòm zòmà dwí dō, n'á mǝ sǝ lwəl Yi ni rə pǝ zòmà né nəmyé kùrə né byilu pené yá. ¹⁴Á gə n'á wèrhé Yi-co ñdə zòmà dwí dō, à wu w ɲwéné Yi-co w wé, sə à bə nə kùrə nyé yé. ¹⁵Wó etər à nə b'a wèrhé né? À b'a wèrhé Yi-co w ñdə zòmà dwí dō, ñdə nyèbé à nyé nə kùrə mó mye. À b'a nún ñdə zòmà dwí dō, ñdə nyèbé à nyé nə kùrə mó mye. ¹⁶Sə n'á gə yə èta wèrhé, n'á gə zè n'á n'á ce Yi nəbán ñdə zòmà dwí dō, wó etər lyi-dùl mòbó n'á tó Kristə-lyi bí ni n'á jé m'á n'á tó né n'á lyár n'á Yi-co w bə: «Amèn»? N'á wər kón dèbé n'á n'á zòm mó kùr n'á la nyòò yé. ¹⁷Yi-co w n'á n'á wèrhé mó gə càn mǝmǝ mye, ò wər n'á Yi-ni-zhú mú jàn ò la sùlí yé. ¹⁸Ámye n'á zòm zòmà dwí dō du á gako. À n'á ce Yi nəbán rəmyé yilə. ¹⁹Sə è gə wó Kristə-lyi gùlú w yé né, à gə zòm zòmà nənu nyèbé lò m'á n'á nyèè nə kùr pamparēē, m̀nì nə sǝ lyi bí dwā bə ne bə kwerhe bə zhí Yi ni cǝ, à gə zòm zòmà kùrə mòòrhé shíyá lyi bí j'a bə nə kùrə nyé. ²⁰Da-byä, è gə tú è wó kón á la tórá, s'á bək'a téré ñdə bəsoná ta yé. Sə è gə wó lwele nyəná, s'á yə ñdə bəsoná ta. Á gə la tórá, s'á téré ñdə námpwələ ta. ²¹Bə kē Muiyisi nyə né sǝbé ré wé bə wó: «Cinnə mú wòwə: à m'a zòm ñdə Esərayel lyi bí. Sə wó lyi byèbé bə wó zhələ, bə zòmà né wó dwá dwā zòmà mó denne à la tó né a zòm ñdə bə. Sə ñdə rəmyé ga, bə t'á la à zòmà né cilu yé.» ²²Èta, zòmà dwí dwā wó lyi bí byèbé bə də Kristə-lyi yil bə n'è zòm n'è. Nə wó kón dèbé Yi n'è tó rə denne rə ce bə lwar bə rə la bə búrsi kó. Bə t'á zòm zòmà né nəmyé Kristə-lyi yil yé. Sə zòmà né nyèbé Yi n'è byili lò n'è, n'á zè n'á n'á zòm mó, wó Kristə-lyi bí yil n'á n'á zòm n'è, sə è də byèbé bə də Kristə-lyi mú yil yé. ²³Nyi-nə myorho òdu: Kristə-lyi bí gə tú bə gùlí dwā, á gako zè á tó dwā á n'á zòm zòmà dwí dwā, Kristə-lyi nándùlè ráá lyi byèbé bə də Kristə-lyi gə tú bə zùwə, bə t'á la wál b'á wó nyənyərh? ²⁴Sə lò mòbó n'á də Kristə-lò, ráá lò mòbó n'á wó Kristə-lò nándùl gə tú n'á zú á yó, ñdə á n'á zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili mú mǝdu mǝdu á pwi dwā ne, kón dèbé gako n'á la nyòò mó b'a pul n'á surhə n'á lwar bə n'á zhe dóó, bə bə la n'á búrsi kó. ²⁵Kón dèbé rə y'á shèè n'á wé mó gako b'a jirh pamparēē, n'á zè n'á jòm n'á nədəwónə yó Yi yé né, n'á cèrhé re n'á wò: «Zhən zhənà, Yi ɲwéné ñd'ába!» ²⁶Da-byä, wó etər á mǝ s'á wèrhé né? Á gə tú á gùlí dwā á la Yi co, lò ɲwéné n'á n'á yál n'á nún, n'á dō n'á n'á yál n'á cèrhè kǝrmò, n'á dō n'á n'á yál n'á byili Yi ywé nyèbé nə shèè, n'á dō n'á n'á yál n'á zòm zòmà dwí dō, n'á dō n'á n'á yál n'á byili zòmà né nəmyé kùrə. Rəmyé gako mǝ sə rə sùlí Kristə-lyi bí Yi-ni-zhú mú jàn. ²⁷Sə bə gə la zòmà dwí dwā zòm, s'ə yə lyi bəlyé ráá bəto; kón bək'a lyé gǝa yé. Bə gə la zòm, sə bə bək'a tó dwā yé, sə bə zòm mǝdu mǝdu, sə lò yə né n'á pyirhí zòmà né n'á byili. ²⁸Lò gə téné n'á la n'á pyirhú n'á byili, sə bə yǝ ne, bə jòm shéshé gùlú w wé. Bə gə la zòm, sə bə zòm n'è bə wun wé bə dúdú bəmyé ñdə Yi. ²⁹È gə wó Yi nyi-zwennə pené y yilə, sə lyi bəlyé ráá lyi bəto zòm, sə lyi bí dwā bə cili kón dèbé bə n'è zòm mó, bə téré re bə nyi ñdə rə gə wó Yi zòmà zhən zhənà. ³⁰Lò gə zè n'á n'á zòmà, n'á dō zè n'á n'á Yi ywé nyèbé nə shèè n'á la byilu, sə mòbó n'á jèrè n'á n'á zòm mó yé. ³¹Á gako wó á m'á zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili á m'á zwé dwā, m̀nì lyi bí gako sú nə kùrə, bə zə yəwəl bə Yi-ni-zhú mú wé. ³²Lyi byèbé bə n'è zòm zòmà nyèbé Yi n'è byili mú, mǝ sə bə yə lyi byèbé bə n'è zal bə cìn ñdə pené y kèbé Yi pə be mó. ³³Yi n'è ce yə-zúlə jòm lyi bí cəcəl wə. Rə t'á ce lyi wèrhé yàayàa yé. Wó èta kón n'è tó né Kristə-lyi gùlú dwā bə gako wé. ³⁴Kón wó nyóó sə kana bə jòm shéshé á gùlú wé, bə sómá téné sə kana bə zòm yé. Bə mǝ sə bə lwəl bə cìn tǝ, ñdə bə gə kē Yi nyə né sǝbé ré wé né. ³⁵35 Bə gə n'è yál bə sú zòmè kùrə, sə bə bwərh bə byéná bə jé, bə kón bə mǝ sə kē zòm gùlú w wé yé. ³⁶36 Á n'á búl bə Yi zòmè ré wó ámyé sǝ rə shí ní? Ráá wó ámyé dúdú sǝ rə yú ní? ³⁷Lò gə ɲwéné n'á n'á búl bə ɲmyé wó Yi nyi-zwennə ráá n'á n'á búl bə Eshirhə náàcèné ɲwéné n'á wé, n'á mǝ sə n'á lwar bə kón dèbé à kē á pə əba mó wó Cinu nyi. ³⁸Lò gə

yà zòmà né nàmýé yò shèné, ràmýé n'ê byili bà Yi mýe yàl rə-ná-cí pár yé.³⁹ Da-byă, ràmýé gakó wé, pyă-na Yi nyi-zwennə pené yá, s'á bàk'á càr lò bà í bàká n zòm zòmà dwí dō yé.⁴⁰ Kɔn gakó mǎ sə rə wèrhé náàcèné, rə bàk'a wèrhé yààyàà yé.

Chapter 15

¹Da-byä, à k'a n'á lyírh ába yò-ècònnò nyí rí à bwàl a byili ába mó yò. Á zwè re á zhí kēkē. ²Á gə zo re ndə à gə bwàl re a byili ába né, wó rəmyé rà b'a vwàrh ába. È gə dà rəmyé, sá nyí á Yi-ni-zú mú wó nánfò. ³À byili ába kən ré dèbé bà byili àmye ne mó, sə wó rəmyé rà zhe kùr du, bà Kristə cù ná yə-bəlwàálé yilə, ndə bà gə kē Yi zòmè ré sébé ré wé né. ⁴Bə co mo nká n bwirhì n dwā nətò yùwə, ñbə bà gə kē Yi zòmè ré sébé ré wé né. ⁵N byili n cìn Pyere ne, n zè n byili n cìn Tùntúmá shí ndə bəlyè ne. ⁶Rəmyé kwā né, n byili n cìn n kwā-lyi jàlā ne ndə bà zhí dwā yó. Bə y'à du nunə zwā-ànu. Bə cùwə, sə nánzhəzhə gwě ñwéné. ⁷Sə rəmyé kwā né, n byili n cìn Zhake ne, n zè n byili n cìn n tùntúmá bé gako ne. ⁸Rəmyé gako kwā né, n zè n byili n cìn àmyé mǎbó à nyé ndə wó byi-shēmé kēbé bà lùl ndə è cànse gwě yə yí ta mó ne, ⁹b'a wó nāmpólé n tùntúmá bé gako wé. Á nwènè Yi lyi bí gúlú wá. Rəmyé ce, bà bə mə sə bə byè ne bà Kristə tùntúm yé. ¹⁰Wó Yi pené y nánfò w rə wèrhé ne mó è ce, à wó ndə à gə wó né, sə rə pené y nánfò w yə yál nánfò yé. Àmyé gaga mó twí du Kristə tùntúmá bé gako. Sə è gə wó zhən wál yilə, è dà àmyé sàpwà jàn à m'a twí yé. Wó Yi pené y nánfò w è ñwéné ndə né yilə. ¹¹È wó àmyé ráá bəmyé, námyé ga wó yò-ècònnò nyí rí rəmyé rədù y ná n'è bwàl ná byili. Wó rəmyé àmye zwé. ¹²Da-byä, ná n'è bwàl bà Kristə bwirhì n zè n du cùuri wé. Byè yil lyi jàlā n'è wəl bà cùuri t'á la bürhù? ¹³Cùuri gə t'á la bürhù, rəmyé sá nyí Kristə mye yə bwirhì yé. ¹⁴E já Kristə gə yə bwirhì, sá nyí kən re: dèbé ná n'è bwàl ná byili mú bə kùr zhe yé, sá nyí kən ré dèbé àmye zwé rà nyí mú wó nánfò. ¹⁵Kən súlì mye, sá nyí námyé gə wò Bà Yi bwirhì Kristə mó, wó koma ná n'è gòm ná ce Yi nyí ni. ¹⁶Cùuri gə t'á la bürhù, sá Yi yə Kristə mye bwirhì yé. Cùuri gə t'á la bürhù, rəmyé sá nyí Kristə mye yə bwirhì yé. ¹⁷E já Kristə gə yə bwirhì, sá nyí á Yi-ni-zú mú mye bə kùr zhe yé, b'a gwě ñwéné á yə-bəlwàálé wé. ¹⁸Kən gə wó èta, sá nyí byèbé bà zù Kristə bə zè bə cì mú jé. ¹⁹È wó lū w kǎbó ná ñwéné ò wé èlāsé mó dúdú yil ná zù Kristə ná n'è dè kən n sò, sá nyí ná zhe zwini du lyi bí gako. ²⁰Lwar-na b'è dà èta yé. Kristə bwirhì zhən ga, n zè n du cùuri wé, n mə n byili bà byèbé bà cù mú mye b'a bwirhì. ²¹Cu mú wó lò mādù denne mà tó né mə bà. Sə wó lò mādù jàn yil mye cùuri gako b'a tó né rə bwirhì. ²²Wó Adama denne cu mú tó né mə bà, lyi bí gako n'è cì. ²³Sə wó Kristə jàn yil bà gako b'a k'a nə myā. Wó Kristə n tó yé n bwirhì. Wó èta kən gako la né tó. ²⁴Kristə gə tú n cò jàn cinə byèbé bà ñwéné dè, ndə ñwónó cinə bé dwí gako yi ní, n mà n pə n pyèlè ré n Da Yi ni. Rəmyé kwā né? Kən gako b'a zhè. ²⁵Sə kən wó nyóó bà Kristə ji: n pyèlè re:, kən m'e yí dè ré tèbé Yi la n nò n zwə bé té n nèrh kùr w mó. ²⁶Sə zù-bal mó nnánkwaá mú, wó cu. ²⁷Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: Yi co kən gako n nèrh kùr wə. Sə ná yé pamparē bə, bà gə wò bà kən gako ñwéné n nèrh kùrh mó, wó zhənà, sə Yi twár tènè wé tèbé gako rà la nèrh kùr w yál mó wé yé, bà wó rə pə mə ñwónó kən gako yó. ²⁸Byí mú gə tú n ná n jí pèlè kən gako yó. Da mó mǎbó n pə ñwónó kən gako yó mó mà n jí pyèlè nmye yó wə. Èta, Yi b'a jí pyèlè nāmpúm kən gako yó. ²⁹Lyi jàlā ñwéné bà n'è ce bà mólé be nē wé cùuri yilə. Sə cùuri gə y'à t'á la bürhù, wó bəkón nyòrhé bà nē w mólé èta mó la be pə? ³⁰Sə námyé cici mú, wó bəkón yil ná j'a gə ná myā ré ne twéé gako? ³¹Da-byä, zhənà, dè gako à t'á gə à myā ré ne yé. Á wu nyé nd'ába ná Cinnə Yezu Kristə jàn yilə. Wó rəmyé è ce à n'á byili ába rəmyé. ³²Á bú dwā ndə lyi Efeze né, bà tùntwəè né nyé ndə gə vwāmá tùntwəè ta. E wó lū w nyənà né dúdú yil à bú búlā nəmyé, wó bəkón nyòrhé à la n? Cùuri gə la bürhù, sə ná wèrhé ndə səswalá èdù gə n'è byili ní. E wòwə: Ná jí sə ná nyò, bà nəkòl ná la cú. ³³Dè-na á cinə, bà wó dowa nāmməlwélé n ná n cò n yò. ³⁴Ká-na á bə á nà y yó, s'a yé yə-bəlwàálé wòrhó ne. Lyi jàlā ñwéné á wé bà yàl Yi pár yé. Á n'á wəl èta à la m'a ce ába cizhilə. ³⁵Dèga, mǎ mà n zè n ná n bwàrh n cinə: Etər cùuri b'a tó né rə bürhiè? Wó etər yala né nyèbé nà la k'a b'e bwirhì mú la b'e yə né? ³⁶Lò mǎbó n ná n búl rəmyé bə surhə zhe yé. N gə kwè jíjí byí n dùwə, è wàr è b'a lyí ndə è yə bwár yé. ³⁷È gə wó yál-byí ráá jíjí dō byí n la dú, wó byí y n ná n dwi. E zè e lyí e ce eshò, sə byí y já è t'á lyí eshò yé. Wó ³⁸Yi rə n'è ce yál-byí y lyí e byí e jír yál-eshò ndə rə gə n'è yál né. Wó rəmyé rə n'è ce jíjí gako ce rə shəshò. ³⁹Wé ré gako yala né dà rədù yé. Numbyíni ndə vwām yala dà rədù yé. Kúmi ndə émwā yala dà rədù yé. ⁴⁰Wé ñwéné dè, rə tè ñwéné ce yó, sə tèbé rə ñwéné dè mó ndə ce yó nyān ré cènè ré dà rədù yé. ⁴¹Yi rí cènè ré ndə cànà y cènè ré ndə cāmməsósé cènè ré dà rədù yé. Cāmməsósé mye gako cènè ré dà rədù yé. Cāmməsówá gako zhe è cènè. ⁴²Kən b'a yə èta cùuri mye gə tú rə bwirhì yi ní. Numbyíni gə cù bə ce y té ce y wé, ndə bà gə y'a dù jíjí ní, è yala né n'è bwárá. Sə è gə k'a bwirhì, è k'è wàr è la bwár yé. ⁴³Nmbyíni yala né bà n'è ce góró wé mó bə kùr zhe yé. Sə è gə k'a la bürhù, wó yala nyèbé nà zhe jàn è la m'e bwirhì. ⁴⁴Numbyíni yala né bà n'è ce góró wé ndə jíjí byí ta mó wó lū w nyənà né. Sə è gə k'a la bürhù, Eshirhə náàcènè nyənà è la m'e bwirhì. Ce yó dúdú yala né mye ñwéné. Nyèbé nà jír Eshirhə náàcènè nyənà né mye ñwéné. ⁴⁵Bə kē Yi zòmè ré wé bə wò: Adama náyáá mó wó numbyíni. Yi wèrhé mə rə pə nyū. Sə Adama nánkwaá mó wó Eshirhə, è n'è pə nyū. ⁴⁶È dà mǎbó n wó Eshirhə y mó n jèrè n bà yé. Wó mǎbó n wó numbyíni mú n jèrè n bà. ⁴⁷Adama náyáá mó wó ce y shó w wé n shí ní. Sə bəlyè nyān mó wó Arzana w n shí ní. ⁴⁸Byèbé bà wó lū w lyi bí mú wó ndə mǎbó bà zə ce y shó w bə mə mó ta. Byèbé bà wó dè Arəzana w lyi bi mú wó ndə mǎbó n shí dè Arəzana w mó ta. ⁴⁹Èta mye, ná m'a nyerhe mǎbó n shí Arəzana w mó, ndə ná nyerhe mǎbó bà zə ce y shó bə mə mó ta. ⁵⁰Da-byä, à n'á yál a wó bà kən dèbé rà wó nāmá ndə jal t'á la jàà nò Yi tənà y wé yé. Kən dèbé rà n'è cì rə bwár mó t'á la cəl nò nyū mà t'á la zhó wé yé. ⁵¹À n'á byili

ába kɔn dɛ̀bɛ̀ rɛ̀ kùr lwar zum: Ná gakó t'á la cú yé. Ná gakó b'ǎ j'á lyǎr.⁵² Twər rɛ̀dù sá, ɛ̀dɛ̀ yírɛ̀ gɛ̀ y'a kámse né ta. Pólá nánkwaá y gɛ̀ tú è wúl, byɛ̀bɛ̀ bɛ̀ cù mú gakó m'a bwírɛ̀. Bɛ̀ yala né k'ɛ̀ t'á la bwár yé. Námyɛ̀, b'ǎ lyǎr.⁵³ Kɔn wó nyóó bɛ̀ yala né nyɛ̀bɛ̀ nɛ̀ n'ɛ̀ cì nɛ̀ bwár mɔ: bɛ̀k'a k'e cì nɛ̀ bwár yé.⁵⁴ Sɛ̀ yala né nyɛ̀bɛ̀ nɛ̀ n'ɛ̀ cì nɛ̀ bwár mó gɛ̀ k'ɛ̀ t'á la cú nɛ̀ bwár, rɛ̀myɛ̀ yi ní, kɔn rɛ̀ dɛ̀bɛ̀ bɛ̀ kɛ̀ Yi zòmɛ̀ rɛ̀ sɛ̀bɛ̀ rɛ̀ wɛ̀ mó b'a pyírɛ̀. Bɛ̀ kɛ̀ rɛ̀ wɛ̀ bɛ̀ wò: Cu mú jàn gowa, bɛ̀ ɛ̀wɛ̀nɛ̀ mɔ. ⁵⁵Cu, yɛ̀ n̄ jàn rɛ̀ ɛ̀wɛ̀nɛ̀? Cu, yɛ̀ n̄ swà y ɛ̀wɛ̀nɛ̀?⁵⁶ Wó yà-bɛ̀lɔ́lɔ́ ò wó cu mú swà yá. Wó Muiisi nyɛ̀ né nɛ̀ wó yà-bɛ̀lɔ́lɔ́ w jàn. ⁵⁷Ce-nɛ̀ ná ce Yi nɛ̀bána, bɛ̀ wó rɛ̀myɛ̀ rɛ̀ ce nɛ̀ jí beɛ̀ ná Cɛ̀nnɛ̀ Yezu Kristɛ̀ jàn yilɛ̀. ⁵⁸Rɛ̀myɛ̀ ce, da-byǎ nántwǎrh zhǐ-nɛ̀ á ná y yó kɛ̀kɛ̀, á bɛ̀k'a twɛ̀ yé. Twǐ-nɛ̀ Cɛ̀nnɛ̀ mó tum rí twéé gakó ɛ̀dɛ̀ yòwǎl. Á yɛ̀ bɛ̀ Cɛ̀nnɛ̀ mó tum rí á n'á twǐ mú t'á la nánfò yál yé

Chapter 16

¹È gə wó wársé shèbé bà mə sə bə ce dwā yó bə pə Zhərazalem Kristə-lyi ni mú yilə, à pə nyi Galəshi tənà y Kristə-lyi guùli ni. Ámye mə s'á tó nyi rí rəmyé mó ne. ²Jəməáase gakó, lò gakó mə sə n vùr warse kən merhe dwā ndə ñmye gə nɔ né n'í cí kwā né, s'á bə́k'á yě à gə túwá, á zé á ji kùr á la lə yé. ³Sə à gə túwá, à b'a kē sébé a pə lyi bí byèbé á la cír mó ne bə súlí á paánsé ne, bə vò e pə Zhərazalem Kristə-lyi bí ni. ⁴Sə kən gə mə b'ámye cici zhəl, sé nyi ná b'á tó dwā ná vò. ⁵À la Masədwaane tənà y wé tó. Rəmyé ce, à m'a tó gāà a lyé a bə á sō. ⁶À m'a wèrhé dwā mangelé á sō, sə dēga à gaga mó b'a mē á sō kən m'e yí wàr rē lyāš. Rəmyé yí ní, á wó á b'á sē ne a súlí à sómá yá. ⁷À t'á yál à gə tú à nɔ ába s'a zhì dē a lyé yé. Cinnə mó gə pə sómá, à n'á búl b'á m'a dene á sō námpólé. ⁸Sə à gwě b'a mē Efēeze né kən m'e yí Pántəkote címsí, ⁹bə, ñdó zwə bé já ga, Yi pul sómá rə pē à la tùm nánfóló tũ nyə́má. ¹⁰Timote gə tú á sō, s'á nyi ní yò náàcéné, m̀̀ni á pō wu-jò, bə ñmye ná n'í twí Cinnə mó tum rí ñdə àmye ta. ¹¹Lò lò bə́k'á n fulsi mu yé. Sē-na mɔ n ká n yí à sō ndó yə-zúlá, b'á n'á dē ñmyé ñdó ná da-byá bé bə tó mo mó. ¹²È gə wó ná da-byí Apólɔɔse yilə, à cici mu a k'a bwérhé, m̀̀ni ga n tó ná da-byá bé ne n bə á sō, sə n'í cē lyélyé bə n'í tá n'í bàn èlāsé yé. N'í gə tú n'í nɔ bòl, n'í m̀̀n bə. ¹³Zə-nə á yírhá. Zhí-nə Yi ni kēkē. Zə-nə wu-jò. Zə-nə á cín kēkē. ¹⁴Wèrhé-na kən gakó ñdó sónó. ¹⁵Da-byá, à gwě zhe kən rə̀̀du à la ába byilu. Á yé bə wó Esə́təfanaase ñdó n'í kélé y lyi bí bə wó Akəyi Kristə-lyi náyáá bé; sə bə n'è sē Kristə-lyi bí dwā bé ne ñdó bə wun gakó. ¹⁶Kən dēbé lyi bí bəmyé dwí rí ñdó lyi byèbé gakó bə n'è tó be bə twí mú gə n'è byili ába, s'á zwé bə nyi ní. ¹⁷À wu nyé Esə́təfanaase ñdó Forə́tunətuusi ndó Akəyikuusi gə yú à sō mó yilə. Bə sē ne ñdə ámyé gə y'á mə s'á sē ne né. ¹⁸Zhənà, bə zɔ à wu ni, bə zə ámye wun ni. Á mə s'á nyé lyi bí byèbé bə wó èta mó dwí rí. ¹⁹Azhi tənà y Kristə-lyi guùli n'è ce ába. Akəlaase ñdó Pərishii, ñdó Kristə-lyi bí bə n'è guí dwā bə sō mó gakó mye n'è ce ába Cinnə mó yil ré yilə. ²⁰Kristə-lyi bí byèbé bə ñwéné nyónò mó gakó n'è ce ába. Ce-nə dwā, á kwə̀̀le dwā náàcéné ñdó da-byá ta. ²¹Wó ámyé Pwəə à n'á ce ába ñdó zòmà né nyèbé. Wó ámye cici jè è kē ne. ²²Lò m̀̀bó n'í bə Cinnə mó só, sə Yi zhìlì n'í yò! Marana ta! rə kùr wó : Cinnə, bà! ²³Cinnə Yezu mà n'í bəwəl á yó! ²⁴À só á gakó Yezu Kristə yilə.

2 Corinthians

Chapter 1

¹Ámyé Pwəə à wó Yezu Kristə tuntúm ñdə Yi gə n'è yál né. Wó ámyé ñdó ná da-byí Timote ná n'è kē sébé ré tēbé ná la Yi guùli lyi bí bə ñwéné Kə́rēte né mó ne pə. È dà ámyé dúdú yé. Wó ñdó Yi lyi bí byèbé bə ñwéné Akəyi tənà y púlápúlá wé mó. ²Ná Da Yi ñdó ná Cinnə Yezu Kristə b'a cí bəwəl á yó, sə bə pə ába yə-zúlá! Bə-na ná cèrhé ná Cinnə Yezu Kristə Da Yi rí! N'í wó ná Da ñdó ná Yi. N'í zhe wu-bónò dḗdē. N'í n'í pə nába wu-jò twéé twéé. ⁴N'í ná n'í zal ná wun ni zwini dwí gakó wé, m̀̀ni ga námye ñwéné ná zə lyi byèbé bə ñwéné zwini wé mó wun ni ñdó wu-jò w kòbó Yi n'è pə nába mó. ⁵Ná n'è ne wu-jò dḗdē Kristə jàn yilə, ñdó ná gə n'è tó mo ná nwéné dḗdē né. ⁶Sə ná gə n'è nwéné èta mó, wó á wun ni zal ñdó á vwārh yilə. Ná gə nɔ wu-jò mó, wó m̀̀ni ga ná zə ámye wun ni, á ñwéné á pyéné á zhì kēkē á nónò w wé ñdó námye ta. ⁷Ná yé náàcéné b'á gə n'á tó á nwéné mó ce, á b'á tó á nə wu-jò w mye. ⁸Da-byá, ná n'è yál b'á lwar bə ná nwéné dḗdē Azhi tənà y wa. Nónò w kòbó ná nɔ gāà mó y'á du ná jàn. ⁹Ná y'á n'è búl bə ná b'á ci. Ná y'á n'è búl bə bə kó ná bursi bə la nába gu. Rəmyé ce, ná y'á k'è bə ná cici zhən zhe yé. Wó Yi zhən ná y'á zhe, bə rə n'è bwirhì cùuri. ¹⁰Wó rəmyé rə zwé nába cu jò w rəmyé yí ní, sə rə gwě b'a zwé nába. Zhənà, ná yé náàcéné bə rə gwě b'a zwé nába. ¹¹Ámye n'á sē nába ñdó Yi lwəl. Èta, lyi nánzhəzhə Yi-co jàn yilə, Yi b'a wèrhé nába cènə, sə nunə nánzhəzhə b'a tó rəmyé denne bə ce Yi nàbàn ná yilə. ¹²Kən dēbé rə n'è pə nába wu-nyò mó, wó ná n'è pwèlè ná wun ná zə ná cín lū w wé ñdó cènə ñdó zhən ré tēbé rə n'è shí Yi sono mó. Sə kən du, wó ná gə n'è wèrhé èta ñd'ámye mó. Rəmyé wó Yi pené, sə è dà numbyíni surhə tum yé. ¹³Ná yə kən dō kē ná pə á ába ñdó è dà tēbé á wó á b'á kàrmə á sú rə kùr náàcéné mó yé. ¹⁴Èlāsé á nyé rə kùr námpólé, sə dē ré tēbé Cinnə Yezu ká n'í bàn mó yùwə, á wun b'a yə nyèn ñdó nába, sə námye wun b'a yə nyèn ñd'ámye. ¹⁵Wó á gə y'á yé rəmyé pamparēé mó è ce à y'á n'á yál a jèrə a tó á sono, m̀̀ni ga á wun kwerhe nə zə nyèn nə súlí, ¹⁶s'a zhì á sono a lyé a vò Masədwane; sə á sē ne a lyé a yí Zhide. ¹⁷À gə byili b'á la rəmyé wòrhó mó, à téré a m'a byili ri nà? Nà à gə gu à wé à la kən wòrhó, à zé à wò bə ʒʒ, wó numbyíni pùbùlè tum nà? ¹⁸Nyi Yi wó à zhən-cí. Rə cici yé bə kən dēbé à byili mú dà wó à wò bə ʒʒ, a j'a k'a wò bə ʒʒ, mye yé. ¹⁹Ámyé ñdó Shəlaase ñdó Timote gə bəwəl Yi Byí Yezu Kristə yò w ná byili ába mó, , rə yə ʒʒ yál rə k'a yáyélé rə yə ʒʒ yé. N'í zòmà né yál ʒʒ twéé twéé gaga. ²⁰Zhənà, Yezu zòmà né wó ʒʒ twéé twéé gaga, Yi nyá né rə bəwəl mó gakó yilə. Wó ñmyé denne ná n'è tó né ná cèrhé Yi ná wò bə Amèn. ²¹Wó Yi cici rə n'è súlí námyé ñd'ámyé ga jàn Kristə jàn yilə. Wó rəmyé rə cír nába rə cí ná dúdú rə cici yilə. ²²Rə cí

rə myɔrhɔ nə yó, rə jèrè rə ce rə Eshirhə y nə wun ní wé, rə m'e byili bà rə b'a pə nába kɔn dɛbé gakó rə bwəl nába
rə nyí mú.²³ Zhèn zhènà, Yi wó à zhèn-cí. À gə gòm kɔma, s'a cì! Wó à gə t'â yál a zhìlì á wun ni mú è ce, à k'â yə
kwè a bà Kɔrɛte yé.²⁴ Á zhí Yi ni kěkě, nə zè nə n'é yál nə mù dwā nɛ nd'ába nə pyà á wu-nyɔ̃, s'e dā yál nə n'é yál
nə byili ába á Yi-ni-zhú gə mə sə mə yə nɛ yé.

Chapter 2

¹Wó rəmyé è ce, à gu à wé à k'á yə á sǒ tó, m̀nì ga à bàk'a zhìlì á wun ni kádò yé. ²Àmyé gə zhìlì á wun ni, wó mǎ ní mà n pē wu-nyǒ? Wó ámyě byèbé à zhìlì á wun ni mú á y'ǎ mǎ s'á pē wu-nyǒ. ³Wó rəmyé è ce, à byili ába sébé ré tēbé à jèrè a kē a pə ába mó wé, bà nyí à t'á yǎl a bà á sǒ m̀nì byèbé bà y'á mǎ sə bə pē wu-nyǒ mó wun bàk'a zhìlì yé. Zhənà, à yě pamparēē b'á wu gə nyè, ámye wun b'a yə nyèn. ⁴Zhənà, wó wu-zhìlù nánfǒlò òndá yá-nàná à m'a kē sébé ré rəmyé, s'e jà à yə rə kē à la m'a zhìlì á wun ni yé. À kē rə a pə ába m̀nì á lwar b'á sǒ ába dēdē. ⁵Lò mó mǒbó ní ce wu-zhìlù w ɲwéné mó, è dà à dúdú wu ni ní zhìlì yé. Wó á gako. Sə à t'á yǎl a wǒ bà wó á gako á wun zhìlì yé. Wó á jàlà wun nà zhìlì. ⁶Sə lyì nánzhəzhǒ gə pə mǒ còrhò-tum mú, rəmye dúdú já. ⁷Rəmyé ce, á mǎ s'á pǒ sǔbri èlāsē, s'á cící mu. È gə dà rəmyé, ní wu gə zhìlì ò lyē ce nē, ní wu wǒ ò gē. ⁸Wó rəmyé è ce à n'á lwəl ába, s'á ce n lwar b'á sǒ mó. ⁹À kē sébé ré a pə ába à la b'a dwé ába, a nyí ònd'á gə b'á zwē kən dēbé gako à byili ába mó. ¹⁰Mǒbó á pə mǒ sǔbri mú, ámye n'á pə mǒ sǔbri. À gə mǎ s'a pə sǔbri lò nè, à gə pə mǒ, wó ámyě yil à pə mǒ sǔbri Kristə yé né. ¹¹Èta mó, Shətana t'á la bǒl nǒ è zù ná bwəl w yé. Zhənà, ná yě è surhə né gə wó né náàcèné. ¹²À gə yú Təwəaase à la Kristə yò-ècònnò nyí rí bwəl mó, à pwírí Cinnə mú yà ní pul sómá n pē m̀nì a ɲwéné a twí gàà. ¹³Sə à gə yə à da-byí Titi nē mó ce, à wu yə nyèn yəl yé. Wó rəmyé è ce a k'a zhǐr gàà a vò Masedwane. ¹⁴Cèrhé-nə ná cèrhé Yi, bà rə tó Kristə mó ní jú bele mó denne rə sē nába ná ɲwéné Kristə mó ńmyě mǎdù y kwā né twéé twéé. Rə n'è tó ná denne rə ce ní pǎr lwar mó sáa jàasé gako wə, òndə lwé nǎnyənyélé ta. ¹⁵Zhənà, ná wó òndə lwé nǎnyənyélé ta Kristə ná ní pə Yi ní. Lwé ré rəmyé wó byèbé Yi n'è vwǎrh mó òndá byèbé bà yò n'ò yǎl o zhìlì mú yilə. ¹⁶Sə lwé ré rəmyé mó wó cu lwé, rə n'è twí òndá cu byèbé bà yò n'ò zhìlì mú yilə. Rə zē rə wó nyū lwé rə n'è pə nyū byèbé Yi n'è vwǎrh mó nē. Sə è nə wó mǎ ní wǒ ní mà n twí tum dí rəmyé? ¹⁷Námyě dà òndə lyì nánzhəzhǒ byèbé bà n'è zə Yi zòmè ré bà dǒl mó ta yé. Námyě wó Yi rə twí nába ná r'è byili rə zòmè ré òndá wu-pǒ rə yé né, Kristə jàn yilə.

Chapter 3

¹Ná gá zòm èta mó, á zè á n'á búl bà wó ná cìn ná k'é jì kùr ná r'é zhě dể náá etəra? Ráá ná mǎ sə ná zə sá bá ná b'ě byili ába m̀nì ga á lwar bà ná wó Kristə t̀nt̀úmá, ráá ámye mǎ s'á pə nába sá bá m̀nì ga lyì bí lwar bá ná wó Kristə t̀nt̀úmá, ñdə lyì jàlà gá n'è wèrhé né? ²Wó ámyě cìcì á wó ná sébé, rə kě ná wun ní wě; lyì bí gá kó wó bà lwar rə párá bə kàrmə. ³Bə lwar pamparēē b'á wó sébé Kristə cìcì kě ná zə ná m'è bà, sə è dà numbyíni è kě sébé ré rəmyé zòmà né yé. Wó Yì nányi y Eshirhə y è kě ne. Nə yə kě nákuuli yó yé. Wó numbyínsi wun wě ná kě né. ⁴Ná r'é tó Kristə denne ná zòm èta ñdə zhən ré tēbé ná zhe ñdə Yì mú. ⁵È dà búl ná r'é búl bà ná wó kən ná la wórhó ñdə ná səpwà jàn yé. Nə ɣwónó w wó Yì sō ò n'ò shí ní, ⁶bə wó rəmyé rə ce ná ɣwéné ná jīrh rə t̀nt̀unnə ná r'é bwəl dəbré nándùl ré nyí rí ná byili. Dəbré nándùl ré rəmyé n'è shí Eshirhə náàcēné sō. Rə t'á shí nyó né ná kě nákuulí yó mó wě yé. Nyó né ná kě mó n'è zə cu ná twí, sə Eshirhə y n'è pə nyū. ⁷Muyiisi yà n'á ná n'á bwəl nyó né zòmà né ná kě nákuulí yó mó, sə ná y'á n'è zə cu ná twí. Ñdə rəmyé ga, tum rí rəmyé mó y'á n'è byili Yì zùwá yá. Rə zùwá y èmyé y'á n'è ce Muyiisi yé y jəjəmé. Rəmyé ce, Esərayel lyì bí y'á k'è kwəl n'á yé y bà n'è nyí yé. È jəjənmó mó j'á y'á t'á dene yé, ⁸sə zùwá y kēbé Eshirhə náàcēné tum rí n'è pə mó já dểđé du. ⁹Nyó né nyēbé ná y'á n'è zə cu ná twí mú bwəl e byili mú gə y'á n'è ce ná bwəlnə mó ná zùwá, sə nyí tēbé rə j'á ɣwéné gaga mó zhe zùwá du. ¹⁰Ná gá n'è dể Yì nyi-bwelé y pyīrh mó ce ná zhe wu-jə. ¹¹Ná t'á wèrhé ñdə Muyiisi ta yé. N'á n'á n'á zə kàmə-jě n'á má n'á círhí n'á yé ne, m̀nì ga Esərayel lyì bí bək'a ná n'á yé y jəjənmó mó gá la né zhǎ yé, e j'á t'á dene yé. ¹²Sə bə surhə né y'á pyi. Zà zà mye gwě wó èta. Bə gə n'è kàrmə dəbré nándwəl ré sébé ré, kàmə-jě y èmyé cìcì mú n'è pyi bə surhə né. Lò mòbó n'á zù Kristə, wó ímyě dúdú surhə né kàmə-jě y èmyé t'á pyi yé. ¹³Zà zà gwě, bə gə n'è kàrmə Muyiisi sá bá né, kàmə-jě gwě n'è pyi bə wun ní. ¹⁴Bə kě Yì zòmè ré sébé ré wě bə wò: «Lò mòbó n'á pyīrhí n'á wu n'á zù Cinə mú, kàmə-jě y n'è púrə.» ¹⁵Nyónò, bə gə wò bə Cinnə, wó n'á Eshirhə y yò bə n'è zòmà, sə Cinnə mó Eshirhə y gə ɣwéné màgǎ, cìn-cínú ɣwéné gàa. ¹⁶Námyě byēbé gá kó kàmə-jě y yə ná yésé ne círhí mú, ná r'é ne Cinnə mú zùwá y ñdə lò gá ná n'á nyí n'á cìn zhèzhé wě ta. N'ámyě mòbó n'á wó Eshirhə mó ce ná r'é ne zùwá dểđé. Èta, ná zè ná nyerhe n'á cìcì.

Chapter 4

¹Wó Yi gá wó nònò-dür cábal mó è ce rə pə nába tum rí rəmyé. Rəmyé yilə, ná wun t'á ge yé. ²Ná zhǎ tùntwǎè né nyèbé gako ná wó cizhìl nyəná bà n'è shèè bà twǐ mú. Ná t'á wèrhé yǔyǔ yé, ná t'á lyər Yi zòmè ré ná gùlì koma ne yé. Nəmyé gaga mó n'è byili rə zhən ré pamparē, muni ga lò gako tó n' wu-cəl ré denne n lwar bà ná wó zhən-cíná Yi yé né. ³Sá ná yò-ècònò nyí rí ná r'è bwəl mó gə shèè, wó lyi byèbé bà yò la zhilù yil rə shèè. ⁴Bà yə Yi ni zhí yé, bà lū w kòbó lwele cábal mó pyi bà surhə né, bà zē bà k'è bà yò-ècònò nyí rí pwè ré ne yé. Yò-ècònò nyí rí rəmyé rə n'è byili Kristə mó n' wó Yi nyorhə mó zùwá yá. ⁵Nəmyé dà ná cici yò ná n'è bwəl ná byili yé. Wó Yezu Kristə n' wó ná Cinnə mó ná r'è bwələ. Nəmyé zē ná n'è byili bà ná wó á tùntunnə nmyé yil yilə. ⁶Yi rí tèbé rə wò bà pwè yər cə-byǔ wé mó, wó rəmyé cici rə zə rə pwè ré rə yər ná wun ní, rə ce ná wó ná n'è ne rə zùwá y è n'è jəjəmé Kristə yé-zwǎ w mó. ⁷Sə nəmyé byèbé ná zhe Yi pené y nánfwèlè y èmyé mó, ná nyé ndə dɔ nəzhǐ ta Yi co rə pené ná wé, rə m'e byili bà wó rə jàn ré nánfɔlɔ w ò ɲwéné ndə nába, s'e dà ná səpwà jàn yé. ⁸Lyì bí n'è jí zùu ri dwí gako ndə nába, sə bà t'á ɲwéné nába yé. Yò-càəle n'è zal nába, sə ná wun t'á ge yé. ⁹Bà n'è nwénè nába, sə Yi t'á yě nába yé. Bà n'è zal nába bà fwàl tē, sə rəmyé t'á gwi nába yé. ¹⁰Yezu cu mú nònò w dē nába twéé twéé, muni bà nə n' nyǔ mú mye ná yala né wé. ¹¹Nə ɲwéné lū ní, sə ndə rəmyé ga, ná nyé ndə wó cu nyí ni ná zhǐ ní dē gako Yezu yil ta. Kɔn wó èta muni ga bà ɲwéné bà nə n' nyǔ mú mye ná yala né nà la cú mú wé. ¹²Èta, cu mú n'è twǐ mà tum nəmyé wé; nyǔ mú zē mà n'è twǐ mà tum ámyé wé. ¹³Bə kē Yi zòmè ré wé bà wò: À zwē nyí, wó rəmyé yil à zòm. Nəmye wó èta. Ná n'è zwē nyí. Wó rəmyé yil ná n'è zòmà. ¹⁴Zhənà, ná yě bà mòbó n' bwirhì Cinnə Yezu mú mà n sùlì n bwirhì nəmye, sə nəmyé nd'ámyé ga b'a du ná zhí Yezu yala ne. ¹⁵Wó ámyé yil rəmyé gako la wòrhó, muni Yi pené y nánfò w j'á n'ò yí lyi nánjəjóló. Èta, á m'ǎ yə nánzhəzhǐ á mù dwǎ ne á ce Yi nəbána, s'á cèrhé re. ¹⁶Wó rəmyé è ce, ná wun t'á ge gaga yé. Bá ná yala né jàn ré gə n'è bə námpólé námpólé rə la mye, ná yé ná wé bà ná yò n'ò kwerhe ndə Yi twéé twéé. ¹⁷Zhənà, èlǎsǎ mó, nònò gə zhe nába námpólé, sə ò t'á la dɔnɔ yé. Nònò w òmyé b'a ce ná nə zùwá nánfɔlɔ è t'á la zhǐ, sə zùwá y ná la nɔ mó b'a dwini nònò w kòbó ná n'è nwénè èlǎsǎ mó dǎdǎ. ¹⁸Nəmyé t'á pyà kɔn dèbé yírhá wó nà ne yé. Wó tèbé yírhá wàr nà ne mó ná n'è pyà, bà tèbé yírhá nə mó bà bwəl cǔ yé, sə tèbé yírhá bà ne mó t'á cò gaga yé.

Chapter 5

¹Ná yě mye bà ná ce yó yala né nyě ñdà wó kòrhó wě ná ñwéné ta. Ná yě bà, kòrhó w òmyé gə cò mye, Yi cici lù jì rə cí nába dë Arəzana wa, sə jì y ɛmyé t'á la wūr gaga yé, bà è dà numbyínsi jě tum yé. ²Wó rəmyé è ce, ná r'é kúrh ná yala né nà wó kòrhó w mó wě, ná r'é yǎl ñdà ná wun gako ná zù ná jì y Arəzana w mó ñdà kàmà-zwí ta. ³Bà ná gə zù jì y ɛmyé ñdà kàmà-zwí ta, ná k'é t'á la nánlwərh yál Yi yé né yé. ⁴Zhànà, ná gə ñwéné ná ce yó kòrhó w wě mó ce, ná wun zhìlì, ná r'é kúrh ñdà wó zhī tēbè rə dùm ná zhī ta. Sə rəmyé t'á yǎl e byili bà ná r'é yǎl ná dùr ná yě ná ce yó yala né ne yé. Wó yál ná r'é yǎl ná zù Arəzana yala né ñdà kàmà-zwí ta, m̀nì ga ná yala né nà r'è cì m̀ú zù nyũ m̀ú mà t'á la zhǐ mó wě. ⁵Wó Yi cici rə kwerhe nába rə ce ná r'é dē kɔn ré rəmyé mó, rə ce rə Eshirhə y só ná yó wə. Wó ɛmyé è ce ná yě bà ná b'á nà kɔn ré dēbè gako Yi byili bà rə la nába pɔ mó. ⁶Wó rəmyé è ce, ná zhī kēkē ñdà wu-jò twéé twéé. Ná yě bà, ná gə gwě ñwéné ñdà ná yala né mó, ná gwě tēné Cinnə m̀ú sō yé. ⁷Sə wó ná Yi-ni-zhú m̀ú yil ná ñwéné, è dà ná yírhá nà nà kɔn yil yé. ⁸Zhànà, ná zhī kēkē ñdà wu-jò, sə tēbè ná y'á m'á swéné du m̀ú, wó ná gə y'á zhīr ná yě ná ce yó yala né ne, ná vò ná jòm Cinnə m̀ú yala ne, rəmyé y'á cǐ. ⁹Sə ñdà rəmyé ga, ná gə ñwéné ñdà ná yala né mye, ráá ná gə zhīr ná yě ne mye, námyé wíri ná t̀ntwíi sù Cinnə m̀ú yírh, wó rəmyé ná r'é pyà du. ¹⁰Lò ñ gə wèrhé cènè ráá lwele ñdà ñ ce yó yala né ñdà ñ gwě ñwéné lū ní mye, kɔn wó nyóó bà ná gako zhī Kristə yé né, n b̀ur ná b̀ursi. Rəmyé yó, lò gako b'á nà tēbè rə mǎ dwā ñdà ñ t̀ntwǎǎ né mó. ¹¹Bà gə wò bà lò ná n nyàm Cinnə m̀ú, námyé yě zòmè ré rəmyé mó gə n'è yǎl rə wò né. Wó rəmyé è ce ná r'é ce jàn né ná byili l̀yí bí ní m̀nì ga bə nyèè ná zòmà né k̀urà. Yi yě ná gə wó né pamparēē, sə à n'á b̀ul b'ámye yě à gə wó né mó pamparēē. ¹²È dà yál ná k'é n'è yǎl ná zhě ná cìn dē á yé né yé. Wó sómá ná r'é yǎl ná pul ná pə ába, m̀nì ga á wun yə nyèn ñdà nába. Èta, á b'á ñwéné á lyár byèbè bà n'è zhě bà cìn dē wě ré tēbè numbyínsi yírhá nà mó yilə, bà twár j'á tènè ñdà tēbè rə wə wu w wě mó. ¹³Námyé gə wó ñdà nyənyərh ta mye, wó Yi yilə, sə ná gə zhe surhə, wó ámyé yilə. ¹⁴Kristə sónó w cí nába, bà ná yě pamparēē bà lò màdù cù l̀yí bí gako yilə, sə rəmyé n'è byili bà bà gako tó mo bə cì. ¹⁵Ñ cù l̀yí bí gako yilə, m̀nì ga byèbè bà ñwéné mó bàk'a k'e yə né bà cìn yil yé, sə bə yə né m̀bóó n cù n ká n bwirhì bà yil mó yilə. ¹⁶Wó rəmyé è ce, ná k'é t'á nyí lò lò ñdà numbyíní surhə yé. Ná gə y'á n'è nyí Kristə shāā ga èta mye, èlǎsé, ná k'é t'á nyí mu ñdà ná gə yě né yé. ¹⁷Èta, lò m̀bóó n zù Kristə, n jìrh l̀yí-dùl. T̀ntwǎǎ nándwálə né jé; e jìrh t̀ntwǎǎ nándùlè nà ñwéné. ¹⁸Sə rəmyé gako wó Yi sō rə n'è shí ní, rəmyé rə kwerhe ná yò ñdà rə cici Yezu Kristə jàn yilə, sə rə pɔ nába nyí bà ná bwǎl ná byili l̀yí bí dwā bé ne, bà rə n'è yǎl rə kwerhe bà yò ñdà rə cici. ¹⁹Yi kwerhe lū w l̀yí bí yò ñdà rə cici Kristə jàn yilə, rə zə bà dwááré rə cǐ be. Sə rə pɔ rə zòmè ré námyé ne bà ná bwǎl ná byili l̀yí bí ní, bà rə n'è yǎl rə kwerhe bà yò ñdà rə cici. ²⁰Zhàn zhànà, námyé wó Kristə nyi-zwennə. Wó Yi rə tó ná denne rə n'è lwəl ába dēdē Kristə yil lé yilə: yě-nə rə kwerhe á yò ñdà rə cici. ²¹Kristə yə yə-bəlóló wèrhé gaga yé, sə Yi zwě ná yə-bəlwáálé rə cí n yó wə, m̀nì ga rə tó n denne rə ce ná bàk'a k'é zə dwááre yé.

Chapter 6

¹Námyě byèbé ná r'é tó Yi ni ná twí mú n'é lwàl ába: bàk'á shéné paánsé Yi pɔ ába mó yè nánfò yé. ²Bà kē Yi zòmè ré s'ébé ré wé bà Yi wòwà: «Yi rí tèbé à só mó gá tú e yí, à zwě ò lwàl mó; vwàrh mó dē ré gá tú e yí, à tú a sē mó.» Nyí-nə, yi rí yúwá; nyí-nə, dē ré tèbé á mǎ s'á nə vwàrh mó yúwá. ³Ná r'é dē ná cinà, m̀̀ni ga lò lò bàk'á n tu tē, bə zē bə tó rəmyé dēne bə zòm ná sō ná tum rí shò-kwā né yé. ⁴Ná r'é byili kɔn gako wé bà ná wó Yi tuntunnə. Ná r'é pyéné ná cin yò-càèlè òdà zwini òdà nònò dwí gako wé. ⁵Bà n'è mà nába; bà n'è ce nába byənà-jù wà; bà n'è ce lyi bí zē búlú ne òdà nába; bà n'è ce ná twí tùm-kùlò; ná t'á dēè ná swí yé; ná t'á jí ná swí yé. ⁶Ná wó wu-pò ciná; ná yě Yi zhən dé; ná zhe cin-pyónó; ná zhe wu-bònò; Eshirhə náàcèné ɲwéné òdà nába; ná zhe sònó zhən zhànà. ⁷Yi n'è pɛ nába jàn ná m'é bwəl zhən dé ná byili. Cángá nyəná né ná wó ná búlú wé ná m'é bwí ná j'á m'é càr ná cin yé ne. ⁸Bà n'è cèrhé nába, bà j'á n'è ce nába cizhilò. Bà n'è zòm ná yil náàcèné, bà j'á n'è zhili ná yilə. Bà n'è nyí nába òdà kòmdè ta, e jà wó zhən ná r'é zòmà. ⁹Bà n'è wèrhé òdà bà yəl ná pár ta, lyi bí gako j'á yě ná pár náàcèné. Bà n'è nyí nába òdà cùurì ta, ná j'á yè cì yé. Bà pɔ nába còrhò-tum, sə bà yè nába gwi yé. ¹⁰Bà n'è nyí nába òdà lyi byèbé bà wun zhili ta, ná wun j'á nyè twéé twéé. Bà n'è nyí nába òdà nəm̀wà ta, e jà lyi nánzhəzhǎ tó ná dēne bə jírɰ nəcənà. Bà n'è nyí nába òdà ná bə kaka zhe ta, e jà ná zhe kɔn gako. ¹¹Da-byǎ Kɔrēte lyi, ná pul ná wun ná zòm òd'ába pamparē. ¹²Nə yə kaka shèè ná wé yé. Wó ámyě á yə á wun ní pul òdà nába yé. ¹³À n'á zòm òd'ába òdà lò gá ná n zòm òdà n da-byǎ né. Whèrhé-na òdà námye ta: Pul-nə á wun ní pamparē òdà nába. ¹⁴Á bàk'á tó lyi byèbé bà yə Yi ni zhí ni á wèrhé òdà bà ta yé. Kɔn dèbé rà wó cángá òdà dèbé rà dè cángá wó rà b'a tó dwǎ? Pwě òdà cə-byín wó rà zhəl òdà dwǎ? ¹⁵Kristə òdà Shətana nyí wó è m'a yə ràdù? Ráá lò mòbó n zù Kristə òdà mòbó n yə Kristə zwì tuntwǐ wó è yəl ràdù? ¹⁶Yi jì y òdà wé tèbé rà dè Yi mú jààsé wó è yəl ràdù? Námyě wó Yi nǎnyì y jì. Yi cìcì wòwà: «À b'a yə né òdà be a tó be à n'á zhəlà, a yə bà Yi, sə bà m'a yə à lyi.» ¹⁷Wó rəmyé yil Cinu ké n wó: «Du-nə á yě be, á vò á jòm kwā né. Á bàk'á dwərh kɔn dèbé rà zhe jìmdì yé. Rəmyé yi ní, à m'a zwě ába. ¹⁸À m'a yə á Da, sə ámye m'á yə à byǎ òdà à bàkwá. Wó Cinnə jàn-bə-swě-zhe cábal mó n zòm èta.»

Chapter 7

¹À lyi nántwǎrh, nyé né nyèbé Yi bwǎl èta mó gako zhe kùr ná yilǎ. Wó rǎmyé è ce, ná mǎ sǎ ná kwerhe kǎn dèbé gako rǎ n'è pǎ jǐmǎ ná yala né òdǎ ná ywǎlsé ne mó yò òdǎ Yi, sǎ ná zǎ ná ce jǎn né ná yǎ náàcǎnà námpúm ná wǎrhé Yi pùbùlǎ.²Pul-nǎ á wun ní òdǎ nába, bà ná yǎ lò lò gwar yé, ná yǎ lò lò Yi-ni-zhú cǎ yé, ná yǎ lò lò kǎn zwǎ ná jí yé.³À t'á zǎm èta à la m'a cí yò á yó w yé. À jǎrǎ a byili bà nyǐ ná só ába dǎdǎ; è gǎ wó cu mye, ná nywéné òdǎ dwǎ; è gǎ dǎ cu mye, ná nywéné òdǎ dwǎ twéé twéé.⁴À zhe á zhǎn námpúm; à só á yò dǎdǎ. À wu zǎ kǎkǎ; à wu nyé dǎdǎ ná yò-cǎlǎ ga yǐrh wǎ.⁵Zhǎnà, ná gǎ tú ná yǐ Masedwane ná zhǎ, ná yǎ shǐrhǎ ne gǎga yé. Ná nǎ zwini dwǐ gako: lyǐ pyǎ zǎmǎ ná nyǐ ní, ywǎ mye y'ǎ zhe nába.⁶Sǎ Yi n'è swǎ wu-zhǐlù cǎnǎ wun ní. Rǎ tó Titi twǐrí y denne rǎ swǎ námye wun ní. ⁷È dǎ ní twǐrí y dúdú yil ná wun swǎ yé. Nǐ byili nába mye b'ǎ zǎ ní wu ní. Wó rǎmyé gako rǎ swǎ ná wun ní. Nǐ byili mye b'ǎ n'ǎ yǎl á nǎ ne òd'ǎ wun gako. Nǐ zǎm á wu-zhǐlù w yò n byili nába; n byili mye b'ǎ só à yò dǎdǎ èlǎsǎ. Rǎmyé ce à wu zǎ o kwerhe ò nyé.⁸Sébé ré dǎ mó à kǎ a pǎ ába mó gǎ zhǐlǐ á wun ní mye, à t'ǎ gǎ rǎmyé ne kǎdǎ yé. Á gǎ nǎ re yǐ ní, rǎ y'ǎ zhǐlǐ á wun ní námpǎlé. Wó rǎmyé yó à y'ǎ n'ǎ gǎ né. ⁹Sǎ èlǎsǎ, à wu nyé. Sǎ è dǎ á wun ní gǎ zhǐlǐ yil à wu nyé yé. Wó á wu-zhǐlù w gǎ ce á wun k'a pyǐrhǐ mú yilǎ. Wó wu-zhǐlù w òmyé dwǐ rǐ ò n'ò tó òdǎ Yi pùbùlǎ né gǎ n'è yǎl né. Rǎmyé n'è byili bà ná yǎ lwǎle wǎrhé á mǎdù ga ne yé. ¹⁰Zhǎnà, wu-zhǐlù w òmyé dwǐ rǐ t'ǎ yǎl kǎn nǎnfǎ numbyínǐ yil yé. Ò n'ò ce è wu pyǐrhǐ e nǎ vwǎrh. Sǎ wu-zhǐlù kǎbǎ ò n'ò tó òdǎ lǐ w pùbùlǎ né gǎ n'è yǎl né mó, òmyé n'ò zǎ numbyínǐ ò zhǎl è cu sǎmǎ yó. ¹¹À wu-zhǐlù w tó òdǎ Yi pùbùlǎ né gǎ n'è yǎl né zhǎn zhǎnà. Wó rǎmyé rǎ cǎ yǎwǎl á wǎ á pú á lwar lǎlǎ b'ǎ dǎwǎ. Á wun zhǐlǐ, ywǎ zǎ ába; á zǎ á n'ǎ yǎl á nǎ ne; á j'ǎ n'ǎ yǎl á pǎ cǎrhǎ-tum mǎbǎ ní dǎ mó mye ne òd'ǎ wun gako. Zhǎnà, á tó rǎmyé gako denne á byili bà dǎdǎ dwǐ-byǐ yǎ ába gǐlǐ yé. ¹²È dǎ lò mó mǎbǎ ní dǎ mó yil à kǎ sébé ré yé, e j'ǎ k'è dǎ mǎbǎ bà dǎ mó mó mye yil yé. À kǎ re mǎnǐ a byili Yi yé né bà nyǐ á shǎné á zwǎ nyǐ, á n'ǎ ce jǎn né á twǐ ná yilǎ. ¹³Wó rǎmyé è ce ná wun swǎ. È dǎ rǎmyé dúdú rǎ swǎ ná wun ní yé. Á gǎ zǎ Titi wu ní, ní wu yǎ nyén mó, súlǐ e pǎ nába wu-nyǎ nǎnfǎlǎ. ¹⁴Zhǎnà, à byili Titi ní bà nyǐ à wu nyé dǎdǎ òd'ǎba. Sǎ á yǎ nè cǐzhǐlǐ pǎ yé. Ná r'é zǎm zhǎn ná byili ába twéé twéé. Rǎmyé ce à zhe bwǐrǐ a m'a byili Titi ní bà nyǐ à wu nyé dǎdǎ á yilǎ. ¹⁵Titi gǎ lyǐrh á gǎ zwǎ mó á sono òdǎ ywǎ òd'ǎ n'ǎ kǎkǎ, á gako zǎ á shǎné á zwǎ nyǐ mú, ní wu kwerhe o nyé òd'ǎba. ¹⁶À wu nyé dǎdǎ b'ǎ n'ǎ nyǐ á yó w kǎn gako wǎ.

Chapter 8

¹Da-byä, ná r'é yäl ná byili ába Yi pené y nánfò w rà wèrhé Masedwane Kristə-lyi guúli ni mú. ²Zwini zo be dédé, sə ndá rəmyé ga, bə wun yäl nyen dédé. Bə wó nəmwà, sə ndá rəmyé ga, bə pə bə jè-kən dédé ndá bə wun gakó. Bə pə ndə bəmye gə zhe né; bə gaga mó pə kən dwini bə gə zhe né. Ámyé cici mú nə bə gə pə né ndá à yírh: bə pə ndá bə səpwà pùbùlə. ⁴Bə lwəl nába ndá bə wun gakó bə ná zwè bə paánsé, ná vò ná pə Zhərazalem né bə m'e sē Kristə-lyi bí ni. ⁵Bə jèrè bə pə bə cín Cinnə mú ni, fòró bə zè bə pə bə cín nəmye ne ndə Yi gə n'è yäl né. Bə pə bə cín dédé kən lyé ná gə y'á n'è bül né. ⁶Ná lwəl Titi bə ní já n twí nənò-dür tum rí tēbé ní ju kùr á sō Zhərazalem lyi bí yil mó, n bááse. ⁷Á zhí Kristə ne nd'á wun gakó, á m'á wèrhé kən gakó cènè: á n'á bwəl Yi zòmè ré cènè, á yè zhən ré gə wó né, á zhe yəwāl, á só nába. Rəmyé gakó wó nəcènde nánfòlò á zhe. Sə ná n'è yäl s'á ce jàn né á zə yəwāl ndá tum ndə nənò-dür, tum rí rəmyé mó yil mye. ⁸È dà nyí à n'á pə ába yé. Wó yäl à n'á yäl b'ámye zə yəwāl ndə Kristə-lyi guúli dwā bé ta, muni ga á byili b'á zhe sónó zhəná. ⁹Á yé ná Cinnə Yezu Kristə gə só nába né. Ní yà ní zhe kən gakó, sə ní shənè n zə ní cín n yə nəmò ámye yilə, muni n tó ní nəmòrè rəmyé denne n ce á jírř nəcənə. ¹⁰Wó kən dēbé à n'á bül yò w òmye shò-kwā né mó à n'á byili ába. Wó ámye á tó yé á téré tum rí yò jenne ga. ¹¹Èlāsē cəðle-nə á n'á twí tum rí rəmyé nd'á wun gakó, á pə kən dēbé á zhe mó kən tó ndə á ju kùr á bù ní. Kən ré rəmyé rà wó kən dēbé rà zhe kùr á yilə. ¹²Lò gə ná ní pə kən dēbé ní zhe ndá ní pùbùlə, Yi n'è zwè re. È tēbé n bə zhe mó rà n'è yí Yi pùbùlə yé. Wó tēbé n zhe mó rà n'è yí rà pùbùlə. ¹³È dà yäl à n'á yäl b'á kwè kən dēbé á zhe mó gakó á b'á sē lyi dwā ne yé, ámye zè á jírř zúzúnú ciná yé. Wó yäl à n'á yäl b'ámye ndá nəmye ga myerhe dwā. ¹⁴Èlāsē ámye gə zhe dédé mó ce, á wó á b'á sē byèbé bə bə kaka zhe mó ne. Èta, ámye gə tú á k'á bə kaka zhe, ndá bəmye gə zhe dédé, bə wó bə m'a sē ámye ne. Èta, á gakó b'á myerhe dwā. ¹⁵Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: Lò mòbó ní yà ní pwà kùjú dédé mye, ò myerhe ndá ní jú. Lò mòbó ní yà ní pwà námpólé mye, ò yə ní jú mwirí yé. ¹⁶À n'á ce Yi nəbaná, bə wó rəmyé rà co yəwāl Titi wé ní ná ní yäl n sē ába ndə àmye ta. ¹⁷Titi shənè kən ná lwəl mo mó nyí. Ní zwè nyí ndá ní səpwà pùbùlə ní ban á sō ndá ní wu gakó. ¹⁸Sə ná b'á ce ná da-byí mādù tó mo n bà. Ná da-byí mú nmyé ná ní bwəl yò-ecənò nyí rí ndá yəwāl, ce Kristə-lyi guúli n'è zòm ní yil náàcènè. ¹⁹Wó guúli lyi bí bə súli bə cír mu ní la nába tó ná zə paánsé ná m'è vò ná pə Zhərazalem Kristə-lyi bí ni. Wó tum rí rəmyé ná n'è twí ná m'è sē lyi bí dwā bé ne Cinnə mó yil ré yilə. ²⁰Bə pə nába wárase dédé, sə ná b'á nyí sə yò náàcènè. Wó rəmyé è ce ná t'á yäl sə bə tó sə denne bə zhili ná yil yé. ²¹Ná n'è pyà sə ná twí cènè. È bək'a yə Cinnə mó dúdú yírh w yé. Ná n'è pyà sá ná twí cènè numbyinsi mye yírh wə. ²²Ná ce ná da-byí dō la be tó ní bà. Ní zhe dwā ne sǎs tum rí yəwāl. Ná cici mú nə rəmyé twər nánzhəzhǎ ndá ná yírhə. Ní gə zè ní zhe á zhən dédé èlāsē mó ce, ní gaga mó ná ní yäl n ce yəwāl né ndá tum rí rəmyé dwini shāā ga. ²³È gə wó Titi yilə, nmye wó à tó-dō, ná r'è tó dwā ná twí á yilə. Sə byèbé bə tó mo bə bən mó wó Kristə-lyi guúli rà twí bì. Bə wó lyi byèbé bə n'è twí Kristə yil ré còrhó yilə. ²⁴Ce-nə bə lwar b'á só be zhən zhəná. Guúli lyi bí gə nyèè rəmyé, bə m'a lwar bə ná gə byili bí bə ná wun nyè nd'ába mó wó zhəná.

Chapter 9

¹È gə wó paánsé shèbé bà n'è ce dwā yó bà la vò bæ pə Yi lɪ bí bà ɲwéné Zhərazalem né mó yilə, kɔn dà nyóó b'à ké sébé a pə ába rəmyé yil yé. ²À yě b'á n'á yál á pə zhən zhənà. Wó rəmyé è ce à wu yál nyèn a zòm á yò Masedwane Kristə-lyi bí sono, a wó bà nyí Akəyi tənà y Kristə-lyi bí wó jě nè ga bà ju kùr bà n'è yál bæ pa. Á gá n'á yál á pə ñdá á wun gakó mó n'è ce yəwāl Kristə-lyi guúli lɪ nánzhəzhǎ wé. ³Wó à gá jèrè a zòm á yò mó è ce a twí ná da-byǎ bé á sǒ, s'á ce jàn né á tene, m̀nì ga à gá zòm á yò a byili ní mú bàk'a yə koma yé. ⁴È gə dà rəmyé, Masedwane Kristə-lyi bí gə tó ne bæ tú á sǒ, bæ pwírí á yə tene á zhè, è m'a yə cizhìl àmyé m̀bó à zhe á zhən mó ñdá àmyé cici mú ga yilə. ⁵Wó rəmyé è ce, à pwírí kɔn mǎ b'á lwǎl ná da-byǎ bé bæ tó yé bæ bà á sǒ, m̀nì á tene pené y á bwəl è nyí mú á cí. Ná gə tú ná pwírí á tene á zhè, ná m'á lwar bæ wó á pùbùlè á m'á pa, è dà lò ní nyéé ába yé. ⁶Kɔn rədu ɲwéné á mǎ s'á lwar: lò m̀bó ñ dù námpólé, wó námpólé ñ y'ǎ jər; sə lò m̀bó ñ dù dǎdǎ, wó dǎdǎ ñ y'ǎ jər. ⁷Yi só lò m̀bó ní ná ní pə ñdá wu-nyǎ. Rəmyé ce, kɔn dèbé lò gakó b̀l ñ wé ñ la pə mó, sá pa. Ñ bàká pə ñdá wu-zhìlù ñdá wó lò ní ná ní nyéé mó ta yé. ⁸Yi wó rə m'a pə ába rə paánsé shèbé dwí gakó á zhe sə tum mú sə yí ába dǎ gakó sə dàl, á m'á twí tùm-écènà dwí gakó. ⁹Bə ké Yi zòmè ré sébé ré wé bæ wó: «Ní ná ní ná ní tǎl ní nəcèndé ní pə ní nəm̀wà nè» ní ná ní twí cángá tumə twéé twéé gakó. ¹⁰Wó Yi rə n'è pə jíjì dwí vwǎlnà nè ní dwi; wó rəmyé rə n'è pə nyí kùjú w mye. Rə b'a pə jíjì dwí àmye ne á dù, rə ce rə lɪ rə byi rə ce byǎ nánzhəzhǎ. Á tùm-écènà né mye b'a ce byǎ nánzhəzhǎ èta. ¹¹Yi m'a tó rəmyé denne rə ce á jìrh nəcènà kɔn gakó wé, m̀nì ga á ɲwéné á n'á pə ñd'á wun gakó. Èta, ná gə zhəl ná pə bæ á jě-kɔn ré, bæ nánzhəzhǎ b'a ce Yi nəbán á yilə. ¹²Pené y èmyé mó wó Zhərazalem Kristə-lyi bí ní á la m'á sǎ, tèbé rə mwìrì bí mú yilə. Kɔn súlí mye, bæ nánzhəzhǎ b'a tó èmyé denne mye bæ ce Yi nəbána. ¹³Kɔn ré dèbé á la bæ pə èta mó zhe kùr dǎdǎ. Rəmyé n'è byili b'á zhí Kristə ne ñd'á wun gakó yò-écònò nyí rí jàn yilə. Á n'á tó rəmyé denne mye á byili b'ámyé ñdá Zhərazalem Kristə-lyi bí nyí wó rədu, e súlí Kristə-lyi bí dwā bé gakó. Á tum rí rəmyé m'a ce bæ cèrhé Yi. ¹⁴Sə bæ m'a lwəl Yi á yilə, m̀nì ga á lwar bæ bà wun ní ɲwéné ñd'ába, Yi pené nánfò w nánfòlò w kòbó Yi wèrhé ñd'ába mó yilə. ¹⁵Yi nə còrhó, rə pené y nánfòlò w è bæ dǎ zhe mó yilə!

Chapter 10

¹Wó ámyé Pwəə à n'á lwəl ába ñdó wu-bònò w kòbò ò n'ò shí Kristə sono mó. Lyi jàlà n'è wəl b'à gə ɲwéné á sono, à n'á zòm ñd'ába ñdó kwámá-yúrhú cóbal ta, sə à gə k'á téné á sono, a zě à n'á zòm jàn. ²À n'á wəl ába, à gə tú á sō, s'á bə́k'á pyéné ne a zòm ñdó jàn yé. À la jàn zòm mye, wó lyi bí byèbè bə n'è búl bə ná tuntwə̀ə né wó numbyínsi nyəná mó yilə. ³Zhənà, ná wó numbyínsi, sá búl né nyèbè ná n'è bwí mú dà numbyínsi nyəná yé. ⁴Búl né wè ré tèbè ná m'è bwí mú mye dà numbyínsi nyən yé. Wó Yi sō rà jàn ré n'è shí ní, ná m'è zhili kɔn dèbè gakó rà t'á zwè Kristə nyí ni mú, ñdó búl né nyèbè ná bə kùr zhe mó yò, ⁵e súlí cín-byilu zòmà nyèbè gakó ná n'è cār lò yé ne ñdó Yi pá́r lwar mó. Ná n'è yǎ́l ná pyírhí lyi bí wun ní m̀̀ni ga bə wèrhé Kristə pùbùlə. ⁶Sə á gə tú á n'á wèrhé Kristə pùbùlə námpúm, rəmyé yi ní, lò m̀̀bó́ n'á tá n'á wèrhé Kristə pùbùlə ná b'á p̄́ còrhò-tum. ⁷Nyí-nə, lò m̀̀bó́ n'á yé n'á wè zhən zhən ga bə n'á wó Kristə-lò, sə n ce jàn né n lwar bə námye wó Kristə-lyi ñdó n'á ta. Rəmyé wó pamparēē. ⁸Cinnə mó p̄́ nába ɲwónó, sə è dà á yò zhilù yil n'á p̄́ w nába yé. Wó yò kərɔ́ yilə. À zòm á yil náácené, sə rà cizhil bə ná zhe yé. ⁹À sá́bá né á n'á kē à pe ába mó, è dà yál á n'á yǎ́l a zə ne a ce ywē á wē yé. ¹⁰Lyi jàlà n'è wəl b'à sá́bá né zòmà né wó lyim zòmà, b'à zòmà né wó nánkùlə. E jà à cici gə túwá, a zě à n'á zòm ñdó nə́bwē ta; à zòmà né cilu bə shil zhe yé. ¹¹Lò m̀̀bó́ n'á n'á zòm rəmyé, n'á mǎ sə n lwar bə kɔn dèbè ná n'è kē ná sá́bá né wé mó ñdó tèbè ná n'è twí ná zòm ná cici ni mú ga wó rə̀̀dù. ¹²Zhənà, lyi jàlà ɲwéné bə n'è cèrhé bə cín dḗdḗ. Námyé t'á yǎ́l ná zə ná cín ná myerhe ñdó bə ta yé. Bə gə la zə bə cín bə myerhe kɔn, wó bə cici. Kɔn téné bə n'è zə bə cín bə myerhe ñdó è dà bə cici yé. Bə wó lyi byèbè bə bə surhə zhe yé. ¹³Sə è gə wó námyé yilə, ná t'á yǎ́l ná zhě ná cín dḗ ná lyē ná swē yé. Yi ce ná bə á sono. Rə byili nába tum rí tèbè rà p̄́ nába mó swē ré. ¹⁴Nə gə tú á sō yi ní, ná yə tum rí twí ná lyē ná swē yé. Wó námyé ná jèrè ná zə Kristə yò-ècònò nyí rí ná yí á sono. ¹⁵Nə yə ná cín dḗ zhě lyi dwā tum yil yé. Sə ná n'è búl b'á Yi ni zhú mú gə n'è súlí mú ce, ná tum rí b'a vò yé né á cə́cəl wə, sə rà bə́k'a lyē rà swē yé. ¹⁶Èta, ná b'á ɲwéné ná lyē ná vò ná bwəl yò-ècònò nyí rí cemə né dwā bə wē. Ná t'á yǎ́l ná zù tumə nyèbè lyi dwā jèrè bə twí wé ná zhě ná cín yé. ¹⁷Bə kē Yi zòmè ré sébè ré wé bə wò: Lò m̀̀bó́ n'á n'á yǎ́l n'á cèrhé n'á cínə, sá cèrhé n'á cín kɔn dèbè Cinnə mó wèrhé mó yilə. ¹⁸È dà lò m̀̀bó́ n'á n'á cèrhé n'á cín mú n'á sú Yi yírh yé. Wó m̀̀bó́ Cinnə mó ná n'á cèrhé mó.

Chapter 11

¹À y'à só s'á shèné b'à zòmà né wó òdà nyènyà zòmà ta! Zhèná, shèné-na! ²Á nyè òdà kě-byí kèbé è yàl bal pàr ta, à kwè à la byal ne pò. Byal mó òmyè mó wó Kristə. À só ába dèdè, sà sóno w kòbò à zhe òd'ába mó wó Yì sò ò n'ò shí ní. ³Ywè zhe ne, dèga lyi b'a jájèré ába á wun pyirhi, á zè á yè á gá ju kùr á zhí Kristə ne òdà wu-pò mó ne, òdà Awa gá yè ní cìn nì n pə dóm mó ne mə jájèré òdà mə koma bé né. ⁴Lò dō gə tú n'á bwəl Yezu dō, móbó námyè yə bwəl ná byili ába gaga mó yò n'á byili ába, á zè á n'á zwè nyí, ráá á shèné á zwè éshirhá kèbé á gwè yə zwè gaga. Bə gə bwəl yò-écònò nyí tèbé á gwè yə rə yò nyèè gaga bə byili ába, á n'á shèné á zwè nyí. ⁵À t'á búl b'a yə yírh swí á tùntú má bé nánfwaálè kùr w yé. ⁶Dèga, wó à nyí rə wàr zòmà yé. Sə òdà rəmyé ga, à yè kòn dèbé à n'á zòm mó kùrə. Ná ce á lwar rəmyé pamparèè twéé gako kòn dèbé ná wèrhé gako wé. ⁷À gá tú a bwəl Yì yò-écònò nyí rí á sò yì ní, à lwəl à cìn té, muni ga a zhè á yó dè. À bwəl rə nánfò. À gá wèrhé èta mó wó dóo ná? ⁸Á shèné a yè Kristə-lyi guúli dwā kwè né. Wó bàmyé jè-kòn à zwè a m'a sè ába. ⁹À gá y'a òwéné á sò yì ní, à y'a tú à zhe wéré tum, sà à yə lò yó w nyí yé. Wó ná da-byá bé bə shí Masedwane mó bə sè ne òdà kòn dèbé gako á y'a zhe rə tum mó. À zə à cìnə, muni à bə k'a nyí á yó w kòn dèbé gako á zhe rə tum yil yé. À n'á yál a j'a zhe à cìn èta twéé gako. ¹⁰Lò lò wàr n'á la ne cər Akəyi tənà y wò òdú ga wé òdà wu-nyí w òmyé byilu yé. Rəmyé wó zhən à n'á byili Kristə jàn yilə. ¹¹À gá n'á wèrhé èta mó, wó só à bə ába só? È də èta yé; Yì cici yè b'a só ába. ¹²À m'a j'a n'á wèrhé kòn dèbé à n'á wèrhé mó gaga, muni ga lyi bí byèbé bə n'è yál bə zhè bə cìn dè bə wèrhé òdà ná ta mó lyè bəl. ¹³Lyi bí bàmyé də Kristə tùntú má yé. Bə wó tùntunnə byèbé bə nyè yūyū. Bə n'è zə bə cìn bə yál òdà Kristə tùntú má ta. ¹⁴Rəmyé t'á jàr lò yé, bə Shəтана cici n'è zə è cìn è yál òdà máléka kèbé è shí pwè wé ta. ¹⁵Rəmyé ce, è kwā-lyi bí gə n'è wèrhé òdà bə tùntwəè né wó cángá ta, rə t'á jàr lò yé. Sə bə yó-gurá yá, wó tèbé bə twí mú bə m'a na. ¹⁶À k'a bwèrhé à n'á wəl ába: bə k'a bə b'a wó nyènyà yé. Á gə cè, s'á nyí nì òdà nyènyà ta, muni ga àmye òwéné á zhè à cìn dè námpólé. ¹⁷Zhèná, à t'á zòm òdà Cinnə mú gá ná n'á yál né yé. À n'á zòm òdà nyènyà ta, muni ga á tó rəmyé dènnə á zhè à cìn dè. ¹⁸Lyi nánzhəzhə òwéné bə n'è tó numbyínsi tùntwəè né dúdú dènnə bə zhè bə cìn dè. ¹⁹Ámye byèbé á zhe surhə mó zè á shèné á òwéné òdà nyènyərh! ²⁰Á yè bə n'è wèrhé ába òdà yómá ta, bə n'è myini ába, bə n'è zwè á wè dé, bə n'è tūrh ába, bə n'è m'a ába jə-sərh! ²¹È gə wó námye yilə, ná yə wu-jə zal òdà rəmyé wórhó yé. Cizhil zhe ne òdà rə zóm. Òdà rəmyé ga, kòn gə òwéné lò wó n'á zhè n'á cìn rə yilə, sá nyí àmye wó à zhè à cìnə, bá òdà á gə n'á zòm òdà nyènyà ta, ²²Bə wó Ebərahá? Ámye wó Ebərahə. Bə wó Esərayel lyi? Ámye wó Esərayel lò. Bə wó Abərahām dwí rí lyi? Ámye wó Abərahām dwí rí lò. ²³Bə wó Kristə tùntunnə? Ámye wó Kristə tùntunnə du bi. À gá n'á byili rəmyé mó, wó zóm à n'á zòm òdà nyènyà ta kòn lyè ce ne. À twí dèdè du bi. Bə co ne byənə-jù w twə nánzhəzhə du bi. Bə m'a n'è dèdè du bi. Twə nánzhəzhə mye kòn y'a dāl námpólé y sə bə gu nì. ²⁴Zhwifubá zə ne bə m'a dāməshəró yírhə shə-ètò òdà nəbó nəbó kùrə nənū. ²⁵Orəm lyi bí mye zə ne bə m'a òdà də-dàalè twə rətò. Dè rədù, bə y'a zə nákuuli bə dul ne bə la gu. À zù bə-bwəl rə gə n'è mó wé twə rətò. Sə dè rədù, à m'è n'è mó wé a zò. ²⁶À zhəl jààsə nánzhəzhə wé. À y'a dāl námpólé y s'a m'è bürh wé. Èmà-byá y'a la ne gu. À da-byá Zhwifubá òdà byèbé bə də Zhwifubá ga y'a n'è pyà à gu. Bə y'a n'è pyà n'è cemə né wé òdà gə né bə la gu. À y'a dāl námpólé y s'a m'è n'è-fólò w wé. Byèbé bə n'è gòm koma bə bə wó Kristə-lyi mú mye y'a n'è pyà à gu. ²⁷À twí tumə nyèbé nə jè, nə n'è lyèè numbyíni. Dədène, à t'á dèè yé. Nərh òdà nənəyèlsə zə ne. Dədène, kòn wó nyóó s'a zhè kùjú. Dədène, wàr y'a zə ne, gónò mye j'a tənə yé. ²⁸Sə kòn ré dèbé rə yò zù nì du rəmyé gako mó, wó Kristə-lyi guúli. Wó rəmyé yò ò zù nì dè gako. ²⁹Lò gə yə Yì nì zhí kəkə, àmye y'a yə òdà n'á ta. Lò gə tu yə-bəlóló wé, à wu y'a zhili dèdè. ³⁰È gə wó cìn-dè-zhò yilə, wó á gá bə kùr zhe yil à n'á zhè à cìnə. ³¹Ná Cinnə Yezu Da Yì yè bə wó zhən à n'á zòmà. N'á yil ré b'a nə còrhó twéé gako! ³²À gá y'a òwéné Damaase né yì ní, cə w yó-cábal mó, pyə Arətaase yà n'á cí gaa mó, ce lyi zè bə cərh cə w jààsə gako ne, muni ga bə zə ne. ³³Rəmyé yó, bə zè bə ce á zù sáyá wa, bə kwè n'è bə tó byili y bə lù bə m'è kəkélé cə w mó túkwarə èdù, bə cí pwè n'è. Wó gaa mó á tó né á lù cə w cábal mó yé né.

Chapter 12

¹À mǎ s'a zhě à cìn dǎ, sǎ rǎmyé bǎ kùr zhe yé. E jà ñdǎ rǎmyé ga, à m'a byili ába kǎn dǎbǎ Cinna mú byili ni, n jà n ce a lwar rǎ pár mó. ²À yě Kristǎ-lò mǎdù párá. Yi kwè mò rǎ m'e vò dǎ dǎ è zhe byinǎ shí ñdǎ nǎna. È gǎ wǒ zhǎn zhǎn ga Yi kwè mò rǎ m'e vò dǎ, ráá wǒ ñdǎ dǎrhǎ ta, à yǎl yé. Wǒ Yi dúdú rǎ yě. ³Zhǎnǎ, à yě bǎ Yi kwè bal mó ñmyé rǎ m'e vò dǎ. Sǎ à n'á byili gwě, è gǎ wǒ zhǎn zhǎn ga Yi kwè mò rǎ m'e vò, ráá wǒ ñdǎ dǎrhǎ ta, à yǎl rǎmyé yé. Wǒ Yi dúdú rǎ yě. ⁴Ñ nyě zǒmǎ gǎà, sǎ nǎ dǎ kǎn dǎbǎ numbyini wǒ è m'a byili yé. E jà è bǎ sǒmǎ mye zhe è zǒm nè yé. ⁵È gǎ wǒ bal mó ñmyé yilǎ, à m'a zhě à cìnǎ. Sǎ à t'á la à cìn zhǒ à cìcì yil yé. Ñdǎ à gǎ la à cìn zhǒ, wǒ à bǎ-jàn-zhǎré yilǎ. ⁶Bá à gǎ la à cìn dǎ zhǒ mye, rǎmyé dǎ tum dǎbǎ à n'á twǐ à yǎl rǎ kùr yé, bǎ wǒ zhǎn à n'á zǒmǎ. Sǎ à n'á dǎ à cìn ñdǎ cìn dǎ zhǒ mó, b'á t'á yǎl sǎ lyi bí tó à tumǎ né ñdǎ à zǒmǎ né denne bǎ bù b'á du bí yé. ⁷Kǎn zù à yala né wě rǎ n'è yì ni. Kǎn wǒ ñdǎ wǒ Shǎtana è n'è mà nè ta. Kǎn ré dǎbǎ Cinnǎ mú byili ni mú zhe kùr dǎdǎ. Wǒ rǎmyé è ce n yě ñnǎ w òmyé yí ni, mǔni ga à bǎk'a zhě à cìn dǎ kǎn ré rǎmyé yil yé. ⁸À lwǎl mò, twǎr rǎtǎ gǎkó, sǎ n vǔr ñnǎ w òmyé à yala nǎ. ⁹Sǎ n' wò nè: «À gǎ sǒ mó mó mye dúdú já. Wǒ n bǎ-jàn-zhǎré yì ní à n'á ce à jàn ré yǎl né ñdǎ mó dǎdǎ.» Wǒ rǎmyé è ce à b'a zhě à cìn dǎ à bǎ-jàn-zhǎré yilǎ, mǔni ga Kristǎ jàn ré yili ni. ¹⁰Wǒ rǎmyé è ce, bǎ-jàn-zhǎré ga, tǔnrhǎ ga, yò-cǎlǎ ga, lyi bí gǎ n'è nwènǎ nè mó ga, twǎlǎ né ga; à gǎ n'á nǎ rǎmyé gǎkó Kristǎ yilǎ, à wu nyé. Zhǎnǎ, wǒ à bǎ-jàn-zhǎré yì ní à n'á nǎ jàn né. ¹¹À gǎ zǎ à n'á zǒm ñdǎ nyǎnyǎ ta, wǒ ámyé á ce à n'á wǎrhé èta. Bǎ wǒ ámyé á y'ǎ mǎ s'á zwě à nyí ni. Bá ámyé gǎ dǎ kaka mye, byěbǎ á n'á bǔl bǎ wǒ Kristǎ tuntúmǎ nánfwǎlǎ mó mye bǎ nǎ du yé. ¹²À wǎrhé kǎn dǎbǎ rǎ b'a ce á lwar b'á wǒ Kristǎ tuntúm mú á yírhǎ na. À zhili à yala nǎ dǎdǎ. Wò-jǎàré ñdǎ mǎmyaarhe ñdǎ tum-fwǎlǎ gǎkó wǎrhé á sǒ. ¹³Wǒ bǎkǎn à wǎrhé Kristǎ-lyi guúli dwǎ bé nǎ du ámyé? Kǎn rǎdù à yě: à yǎ á yó w nyí yé. E zǎ wǒ rǎmyé á pwírí rǎ bǎ cǎn ná etǎra? È gǎ wǒ èta, sǎ nyí à n'á lwǎl ába sǔbri. ¹⁴Nyí-nǎ à n'á tǎne à bǎn á sǒ. Rǎmyé b'a ce né wǒ twǎr rǎtǎ à gǎ n'á twǐ á sǒ né. Sǎ kǎn b'a yǎ ñdǎ twéé twéé mó ta, à t'á la ába lyǎ ñdǎ kǎn dǎbǎ à zhe rǎ tum yé. È dǎ á kǎn à n'á yǎl yé. Wǒ á cìcì mú à n'á yǎlǎ. È dǎ bǎsǒbwǎlǎ nǎmpǎlé è n'è pyǎ è pǎ è da né yé. Wǒ da ní ya n pyǎ n pǎ ní bǎsǒbwǎlǎ nǎmpǎlé nǎ. ¹⁵È gǎ wǒ ámyé yilǎ, à b'a pǎ ába kǎn dǎbǎ à zhe, e súlǐ à cìcì nǎmpúm. E zǎ wǒ à gǎ sǒ ába dǎdǎ mó yilǎ, á sǒnó w n'è bǒ ñdǎ nǎ? ¹⁶Dǎga lyi jǎlǎ n'è zǒm b'á dǎ cángǎ yé, bǎ wǒ kǎma à gòm a m'a jǎjǎré ába. A j'á yǎ ába lyě ñdǎ kǎn dǎbǎ à zhe rǎ tum yé. ¹⁷À gǎ n'á yǎl s'á nyí lyi bí byěbǎ à twǐ á sǒ mó, à yǎ ce mǎdù ga yǔr ába n zwě á kǎn n bǎ n pǎ yé. ¹⁸À lwǎl Titi a twǐ ñmyé ñdǎ ná da-byí mú á yé ní pár mó á sǒ. Bǎ nǎ gǎ tú mú, Titi yǔr ába n zwě á kǎn nǎ? Á n'á bǔl b'ámyé ñdǎ ñmyé tuntwǐ rí yǎ rǎdù yǎl, ráá ná bǔlǎ né nǎ yǎ rǎdù yǎl? ¹⁹Dǎga á ju kùr shǎā shǎā ga á n'á bǔl á wě bǎ wǒ bwírí ná r'è pyǎ á sǒ? E j'á dǎ èta yé. Ná r'è zǒm Yi yé né ñdǎ Kristǎ gǎ ná ní yǎl né. Dǎwabǎ nǎntwǎrh, ná r'è zǒm rǎmyé gǎkó ámyé sǎā yilǎ, mǔni ga à kwǎrhe á zhí Yi ni. ²⁰Ywě zhe nǎ, dǎga à gǎ m'a bǎ á sǒ, a pwírí á dǎ ñdǎ à gǎ n'á yǎl né yé, dǎga ámye pwírí ámye dǎ ñdǎ á gǎ n'á yǎl né yé. Kǎn súlǐ mye, ywě zhe nǎ, n gǎ sǒ a m'a pwírí nyǎ-pǎr ñdǎ bwě-dǔr, ñdǎ lyim, ñdǎ búlǎ, ñdǎ dwǎ yil zhilù, ñdǎ wu-bárhé zǒmǎ, ñdǎ cìn-byilu, ñdǎ yǎyǎà tumǎ nǎwénǎ á cǎcǎl wǎ. ²¹Ywě zhe nǎ mye, à gǎ m'a k'a bǎ á sǒ, a zǎ à la cizhil nǎ Yi yé né á yilǎ. Dǎga lyi jǎlǎ nǎwénǎ bǎ gwě n'è fwǎlǎ, bǎ n'è wǎrhé lwele, bǎ n'è wǎrhé yǎyǎà ñdǎ bǎ shǎā ga mó ta, bǎ yǎ shénǎ bǎ pyírhi bǎ wun yé. Rǎmyé zǎ rǎ la à wu ni zhilù.

Chapter 13

¹À bàn á sô, sà ràmýé b'a ce né wó twər rətò à gá n'á twí á sô né. Bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: «Yò gə la kərho gakó, s'e yə zhən-cínə bəlyè ráá bə̀tò yírɥ wə.» ²À zhe zòmè à la byèbé bə wèrhé yə-bəlwáálé shāā ga mó ndó lyi bí dwā bé ne byilu. À gá y'á k'a bwérhé a bə á sô yi ní, à y'á byili ri. Wó ràmýé à k'á n'á byili bí kádò ndó à téné á sô ga. À gə tú èlāsé, súbri t'á la né yál lò mādù ga yil yé. ³Á n'á yál b'á wèrhé kɔn dèbé rə b'a ce á lwar bə Kristə ná n'á tó à denne n'á zòmà. Sə à n'á byili ába, Kristə dā bə-jàn-zhəəre cí yé. Ràmýé ce, n'á gə la n'á tum rí tũ á wé, n'á n'á byili n'á jàn ré. ⁴Zhənà, n'á shéné n'á yə ndə bə-jàn-zhəəre cí ta bə pəpa mɔ dā-jərɥó yó. Sə n'á bwírhi n'á ɲwéné Yi jàn yilə. Èta, ná mù dwā ne ndó mɔ, ná shéné ná yə bə-jàn-zhəəre cínə. Sə á b'á tó ná tùntwǎǎ né denne á lwar bə ná mù dwā ne ndó Kristə ná ɲwéné Yi jàn yilə. ⁵Bwərh-nə á cínə, s'á téré á wé á nyí ndó á gə n'á wèrhé ndə lyi byèbé bə zhí Kristə ne ta? Èta á m'á pwírí Yezu Kristə ɲwéné á wé. È gə dā ràmýé, sá nyí kaka téné rə n'á byili b'á zhí mu yé. ⁶È gə wó námýé yilə, kɔn ɲwéné rə n'á byili bə ná zhí mu. Á n'á búl b'á cici mú yé ràmýé. ⁷Ná r'é lwəl Yi s'á bə́k'á wèrhé kɔn dèbé rə bə càn yé. Ná t'á wèrhé ràmýé ná la m'é pə bwiri ná cín n'á yé. Wó yál ná r'é yál b'á wèrhé cénè. Á gə tə ràmýé yil á n'á wəl bə ná dówá, ràmýé dā yò yé. ⁸Ná wər zhən ré yé ne ná la cǝr yé. Kɔn ré dèbé ná wó mó, wó ná twí zhən ré byilu yilə. ⁹Ámýé gə wó jàn cínə, námýé zé ná wó bə-jàn-zhəəre cínə, ná wun nyé ná bə-jàn-zhəəré yilə. Sə kɔn dèbé ná r'é lwəl Yi ní á yil mó gakó wó s'á yə náácənà námpúm Yi yilə. ¹⁰Wó ràmýé è ce à n'á kē sébé ré tēbé à la ába pə ndó à gwě yə á sô yí yé. Bá à gə tú á sô mye, à t'á yál a ji ába búl kɔn lyé ce ne yé. Zhənà, Cinnə mú pə ne ɲwónó á yò kərɥo yilə, sə è dā á yò zhilú yil yé. ¹¹Da-byǎ, tēbé rə dāl mó, ce-nə á wun yə nyèn, s'á yə náácənà námpúm. Cíci-nə dwā. Wèrhé-na nyi-dwii, s'á jòm ndə dwā ndó yə-zúl. Èta, Yi b'a yə né nd'ába. Wó ràmýé rə wó sónó ndə yə-zúl cí mú. ¹²Ce-nə dwā, á kwə̀lè dwā náácənə ndə da-byǎ ta. Yi lyi bí gakó n'á ce ába. ¹³Yi lyi bí gakó n'á ce ába. ¹⁴Cinnə Yezu Kristə mà n'á cí bwəl á yó! Ná Da Yi sónó w'ndə nyi-dwii rí tēbé Eshirhə náácənə n'á pə mó b'a yə né nd'á gakó!

Galatians

Chapter 1

¹Ámýé Pwəə, à wó Yezu Kristə tùntúm, sə à yə n'á tùntúm jírɥ ndó numbyíní pùbùlè yé. È k'è dā numbyíní cǝ ne à zó né a m'a jírɥ n'á tùntúm yé. Wó ńmýé ndó ná Da Yi rí rə bwírhi mù mú jàn yil à jírɥ n'á tùntúm. ²Ámýé ndó ná da-byǎ bé bə ɲwéné nyónó mó gakó, ná r'é kē sébé ré tēbé ná la ámýé Yi guúlí rə ɲwéné Galəshi ní mú lyi bí ni pə, ná m'é ce ába. ³Ná Da Yi ndó ná Cinnə Yezu Kristə m'a cí bwəl á yó, sə bə pə ába yə-zúl. ⁴Wó Kristə cici n'á pə n'á nyǎl ré n'á mə n'á vwǎrh nába ná yə-bəlwáálé wé, muni ga n'á zwé nába ndə ná Da Yi gə ná n'á yál né, èlāsé lū ò bə càn mó wé. ⁵Yi nə còrhó byinə ná bə zhǝ zhe yilə. ⁶Kɔn jār né dǝdǝ, á gə yál lálà á pú á yé mǝbó n'á tó Yi pené y'á nánfò w'ndə n'á byé ába mó ne, á k'á zwé yò-écónó nyí dō mó yilə. ⁷Á yé bə lyi ɲwéné bə n'á zhizhiri á wun ni. Bə n'á yál bə pyírhi Yezu Kristə yò-écónó nyí rí, e jà yò-écónó nyí dō téné yé. ⁸Bá è gə wó námýé cici mye, bá è wó máléka è shí dǝ mye, e bwəl yò-écónó nyí dō, è dā tēbé ná bwəl ná byili ába mó, sə Yi zhili rə-ná-cí yò ! ⁹Ná jèrè ná byili ri ába, sə à k'á n'á byili ri ába èlāsé èta mó ; lò gə bwəl yo-énónó nyí dō n'á byili ába, ràmýé tēbé á zwé mó dā rədù, sə Yi zhili rə-ná-cí yò. ¹⁰Zòmà né à zòm èta mó, wó numbyíní pùbùlè à n'á pyà ráá Yi wó pùbùlè à n'á pyà ? Wó numbyíní wu-nyǝ à n'á pyà ná ? È gə y'á wó numbyíní pùbùlè à n'á pyà à gə y'á k'á dā Kristə tùntúm yé. ¹¹Da-byǎ, à n'á wəl ába, bə nyí yò-écónó nyí rí à n'á bwəl mó dā numbyíní nyǎn yé, ¹²Wó Yezu Kristə n'á byili ri ni, s'e dā numbyíní è byili ri ni, è dā numbyíní è cèrhè rə ne mye yé. ¹³Á nyèè à tùntwii rí gə y'á wó né, ndó à y'á gwě ɲwéné Zhwifubá Yi-sómá y'á wé mó. Á yé b'á y'á n'á nwènè Yi guúlú w'lyi bí dǝdǝ, à y'á n'á yál a zhili bə yò. ¹⁴Ràmýé yi ní, à y'á n'á zwé Zhwifubá Yi-sómá y'á nyó né du à shí-dwā bé nánzhəzhǝ. Á y'á zhe yəwǎl dǝdǝ du bi ná nambala bé lùl-e-pwírí y'á nyó né wé. ¹⁵Sə kɔn yál Yi pùbùlè rə cí ne ndó à gwě ɲwéné à ná wé, rə cí kwā né rə pené y'á nánfò w'ndə jàn yilə, ¹⁶Rə n'á yál rə byili ni rə Byí mú párá, muni a bwəl n'á yò a byili lyi bí byèbé bə dā Zhwifubá mó ne. Rə gə byé ne, ràmýé yi ní cici a j'a zé, à yə lò sô tó a bwərh bə kaka yé, ¹⁷à yə Zhərazalem mye zhəl a bwərh byèbé bə jèrè bə jírɥ tùntúmá mó mye ne bə kaka yé. A j'a zhí à kùr yó gàà a lyé a vò Arəbyi, a zhí gàà mó a k'a kwè a bə Damaase. ¹⁸A wèrhé byinə nətò. Rəkwā né, a zé a vò Zhərazalem muni ga a lwar Pyəere párá, a yí a wèrhé dwā shí ndó nənù n'á sono. ¹⁹Á yə tùntúm dō ne gàà yé. Wó Cinnə mó da-byí Zhake à n'áwa. ²⁰Kɔn ré dèbé à n'á kē à la ába pə èta mó, à n'á byili ába Yi yé né b'è dā koma à n'á gòm yé. ²¹Ràmýé kwā né kádò, a zhír a vò Siri ndó Shilishi tənésé wə, ²²ràmýé yi ní ndó Zhide tənà y'á kristə-lyi guúlí lyi bí y'á gwě yəl à pár yé. ²³Sə wó nyé bə y'á nyé lyi jàlà n'á zòm à yò bə zhe : Shāā ga, bal mó mǝbó èta mó yà

ń ná ń nwènè nába, ńmyě ń zè èlǎsé ń ná ń bwəl Yi-ni-zhú yò-ècònò nyí rí, e ja ń yà ń ná ń yǎl n cò rà yò. Wó rəmyé dúdú bà y'à yě, ²⁴sə bà y'à n'ê cèrhé Yi à yilə.

Chapter 2

¹Byina shí ndó nàna rəmyé kwā né, a k' a kwè a vò Zhərazəlem, àmyé ndó Barnabaase. A zə Titi a m'a sùlí ; ²sə wó Yi rə byili rəmyé, ce a zè zə be ná m'é vò, a yí a nə kristə-lyi bí gùlú yé né bé dúdú, a byili yò-ècònò nyí rí à n'á bwəl à byili lyi bí byèbé bà dà Zhwifubá ne mó. Sə wó byèbé bà lyi-fwààlè mó ne à bwəl re a byili múní ga à bàk'a vò à la tũ ráá a yí a twí e yə nánfò yé. ³Titi ní yà ní tó ne mó yà ní wó Gəreke, ndó rəmyé ga bà yə mɔ nyéé bə ce bə gò mo yé. ⁴Sə da-byá nán-kòmre tú bə zù ná wé bà la nába yŭr cìn-neré y ná nɔ Yezu Kristə wé mó wé, m̀̀nì bə ce nába yómre tumə wé, ⁵sə ná yə yó pə námpólé dwí-byí mye cici yé, ná cè bà nyəná né yò. Ná wèrhé èta, m̀̀nì ga á zhì yò-ècònò nyí rí zhən ré wé, rə bàk'a lyár yé ⁶E gə wó byèbé bà wó lyi-fwààlè mó yilə; bá ndó bà gá y'á wó né shāā ga mó, rəmyé mó yò yə ne zwi yé : bà Yi n'è nyí lyi bí gako ndə kən rədu ta rə yé né, byèbé bà wó lyi-fwààlè mó t'á nyéé ne bà à wèrhé kən dō yé. ⁷Bə bə lwar bə wó Yi rə pɔ ne nyí b'á bwəl yò-ècònò nyí rí a byili byèbé bà dà Zhwifubá mó ne, ndə rə gá pɔ nyí Pyeere mye ne bə ní bwəl ré n byili Zhwifubá ne né. ⁸Wó Yi rə ce Pyeere jŭrh rə tũntũm Zhwifubá yilə, wó rəmyé mye rə ce àmye jŭrh rə tũntũm lyi bí byèbé bà dà Zhwifubá mó mye yilə. ⁹Bə y'á n'è nyí Zhake ndó Səfwaase ndó Zhā ndə Kristə-lyi gùlú w jàn ré ta. Bəmyé zè bə lwar bə wó Yi rə pɔ né rə pené yá, bə zè bə zə àmyé ndó Barnabaase námyé ndó bəmyé ga ce jŭrh dwā w ná wèrhé nyí rədu. Sə námyé vò byèbé bà dà Zhwifubá mó sono, sə bəmyé vò Zhwifubá sono. ¹⁰Bə zè bə lwəl nába kən rədu, bə ná y'á lyŭrh Zhwifubá nəmwà bé yò. È wó èta à y'á n'á wèrhé né dwəl. ¹¹Sə Pyeere gá tú n yí Ancɔɔse, à bú mu lyi bí gako yé né, bà ní yà ní dówó. ¹²Ní yà ní ju kùr ní ná ní tó Kristə-lyi bí byèbé bà dà Zhwifubá mó ne ní jí. Rəmyé kwā né, lyi dwā zè bə shí Zhake sono bə bà. Ywé zè rə zhe mo, ní ká ní bə shè Kristə-lyi bí byèbé bà dà Zhwifubá mó ne tó n jí yé, bə byèbé bà y'á shí Zhake sò mó y'á n'è nyéé byèbé bà dà Zhwifubá mó bə bə góm. ¹³Kristə-lyi bí dwā bé byèbé bà wó Zhwifubá mó gako zè bəmye tó bə zù tũntwəə né nyèbé nə yə tó ndə kən dèbé bə yé bə rə wó zhən mó ne yé. Rəmyé ce Barnabaase mye tó n zù bà nyəná né. ¹⁴À gə pwírí bà t'á zhəl zhən sómá y yó ndə yò-ècònò nyí rí gá n'è byili ní mú, à wó Pyeere ne lyi bí gako yé né: «Nmyé wó Zhwifu, sə n jòm nyɔnò ndə lò mɔbɔ ní dà Zhwifu ta. N yə wèrhé ndə Zhwifubá ta yé. Bəkón yil n nə zè n ná n yál ní nyéé byèbé bà dà Zhwifubá mó bə wèrhé ndə Zhwifubá ¹⁵Nəmyé wó Zhwifubá; ná dà ndə lyi bí dwā bé byèbé bà yəl Yi nyá né mó ta yé. ¹⁶Sə ndó rəmyé ga, ná yé b'è dà Muiyisi nyá né zō mó è b'a ce numbyíni cè dóó zal yé. Wó n gə zhí Yezu Kristə ne dúdú, fòró Yi ce n ká n bə dóó zhe yé. Wó rəmyé è ce, námye zù Yezu Kristə, m̀̀nì ga ná gá zhí mu, sə Yi ce ná bàk'á k'é zə dwááre yé; sə è dà Muiyisi nyá né zō è b'a ce yé, bə nyá né nəmyé zō mó wàr è b'a ce lò cè dóó zal yé. ¹⁷Sə ná gə n'é pyà, ná bàk'á zə dóó Kristə wé, e jà nəmyé cici mú y'á wó yə-bəlwàáale cíná, è ná wó Kristə ní ce yə-bəlɔlɔ ŋwéné ? È dà èta gaga ! ¹⁸À gə zè à pwà wé ré tèbé à wŭr a ló té mó, à k'á la lú, wó àmyé à k'á n'á dwé nyá né ne. ¹⁹Bə wó nyá né denne à tó né a cì nyá né yilə, a zè à ŋwéné Yi yilə. ²⁰Àmyé cici mú k'á tènə yé. Wó Kristə ní ŋwéné à wé. À gə ŋwéné ce yó èlāsé mó, wó Yi Byí mú ní swéné ne n pə ní myəl à yil mó ne à zhí. ²¹À t'á yál a zhè Yi sónó w yé. Zhənà, Muiyisi nyá né zō mó gə y'á wó è ce lò cè dóó zal, sá nyí Kristə cu mú wó nánfò, mà bə kùr zhe yé.

Chapter 3

¹Galəshi lyi, bə surhə zhe ciná, wó mǎ lò ní pyirhí á surhə né èta mó? E jà bə byili bə gá pəpa Yezu Kristə dà-jǝrhó w yó né mó pamparēē á gako yé né á yirhá na. ²À n'á yǎl a bwərh ába zòmè rədu sásá s'á lyár ne: wó Muiisi nyá né zō mó è ce Eshirhə náacənə só á yó wə, ráá yò-ècənó nyí rí á nyèè á zè á zwē re mó è ce? ³Surhə mwiri ába ná? Á ji kùr ñdà Eshirhə náacənə jàn, èlāsē á zè á n'á yǎl á bááse nd'á səpwà jàn? Kən ré tēbē Yi tó á denne rə wərhé mó gako b'a yə nánfò? Rə wār rə b'a yə nánfò yé. ⁵Yi gá n'è ce rə Eshirhə y swé á yó wə, rə j'á n'è wərhé māmjaarhe nánzhəzhə á sō mó, wó byè yilə? Wó Muiisi nyá né zō mó è ce, ráá yò-ècənó nyí rí á nyèè á zè á zwē re mó è ce? ⁶Abərahām mye yál èta. Bə zòm ní yò Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «Ní zo Yi zhəná. Rə zē rə nyí mu ñdà ní bə dóo zhe ta, ní gá zhí ri mú yilə.» ⁷Lwar-na bə wó byèbé bə zhí Yi ní mú bə wó Abərahām nēmé. ⁸Bə dāmā bə byili Yi zòmè ré sébé ré wé bə byèbé bə dà Zhwifubá mó gə zù Yi, rə b'a ce bə k'è t'á la dwóəre zal yé. Wó rəmyé è ce, rə dāmā rə byili yò-ècənó nyí rí Abərahām nē. Rə wó mò: «Á b'a tó nmyé denne a cí bwəl lū w lyi bí gako yó.» ⁹Abərahām gá yà ní zhí Yi ní mú ce rə cí bwəl ní yó. Èta, lò mǎbó gako nmye zhí ri ñdà Abərahām ta, rə b'a cí bwəl ní yó ñdà rə gá cí bwəl Abərahām yó né. ¹⁰Sə lò mǎbó gako ní ná ní búl bə Muiisi nyá né zō mó b'a ce n nə vwār, rə-ná-cí yò zhili. Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «Lò mǎbó ní tá n wərhé ñdà bə gá byili nyá né sébé ré wé né dē gako, n yò b'a zhili.» ¹¹Bə byili pamparēē bə Muiisi nyá né zō mó wār è b'a ce lò cē dóo zal yé. Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «Lò mǎbó ní zhí Yi ní, rə b'a ce ní kə ní tá ní la dóo zal yé. Ní b'á nə nyū.» ¹²Muiisi nyá né zō mó ñdà Yi-ni-zhú mú dà rədu yé. Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «Lò mǎbó ní wərhé kən dēbé gako nyá né byili mú, ní b'á zə nyū nyá né jàn yilə.» ¹³Kristə lwār nába nyá né nə y'á lyē nába mó wé. Ní zwē dēbé rə y'á zhili ná yó mó n cí ní cici yó wə. Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «Lò mǎbó ní tǝr nyini cǝ yó, ní yò zhili.» ¹⁴Kən yál èta muni ga byèbé bə dà Zhwifubá mó nə bwəl ré Yi y'á bwəl rə nyí Abərahām nē mó Yezu Kristə jàn yilə. Ná gə zhí Yi ní, ná b'á nə kən ré tēbē Yi y'á bwəl rə nyí mú. ¹⁵Da-byā, á b'a zə kən rədu rə ŋwéné nāmýe numbyíná bē cici tuntwǎə né wé a b'a myerhe: lwar-na bə lò gə bwəl nyí ñdà nyá né gá n'è byili ní, lò dǝ wār ní mà n shí kwā né n cǝ rə, ráá n súlí kən dǝ né yé. ¹⁶Èta mye, Yi bwəl nyí bə rə la kən Abərahām ñdà ní nǝ nē pǝ. Wó Abərahām ñdà ní nǝ nē Yi bwəl nyí rí. Bə yə kē bə: «Abərahām ñdà ní nēmé», ñdà wó lyi nánzhəzhə yò bə n'è zòm ta yé. Bə kē bə: «Abərahām ñdà ní nǝ.» Rəmyé n'è byili bə wó lò mǎdu yò bə zòm. Lwar-na bə nǝ nē omýe mó wó Kristə. ¹⁷Wó yál á n'á yǎl a wó bə nyí Yi y'á bwəl nyí, rə wó bə nyi-bwelé y emýe t'á la kwār h gaga yé. Rə pǝ rə nyá né Muiisi ní ñdà rə gá wərhé rə nyi-bwelé y mó zhe byinə zwǎ-àna ñdà shə-ètǝ. Nyá né nāmýe wār nə b'a cǝ rə nyí rí rə bwəl mó rə jirh kən nánfò yé. ¹⁸E gə wó nyá né denne lò mà n tó né n nə kən ré dēbé Yi y'á byili bə rə la rə lyi bí ní pǝ mó, sá nyí lò kə ní wār ní mà n nə re nyí rí rə y'á bwəl mó yil yé. E j'á wó nyí rí rə bwəl mó denne rə tó né rə byili rə sǝnó w Abərahām nē. ¹⁹Wó bəkǝn yil nyá né ŋwéné? Nāmýe wó súlí nə súlí ní, muni ga nə sē lyi bí ní bə lwar kən dēbé ná-dwí yil rə dà Yi pǝbúlà, bə m'è dē nǝ w Yi bwəl ò nyí Abərahām nē mó. È gə wó Yi nyá né yilə, wó mǎlékabá bə tó numbyíní denne bə bə e byili ní lyi bí ní. ²⁰Sə è gə wó rə nyi-bwelé y yilə, rə yə lò denne tó yé; wó rə cici rə zòm. ²¹Rəmyé nə zè è n'è yál e byili bə Muiisi nyá né n'è cǝr Yi nyi-bwelé yá? È dà èta yé. Nyá né bə pǝ mó gə y'á wó nə n'è pǝ nyū numbyíní ní, lyi bí y'á wó bə m'a tó nə denne bə cē dwóəre zal yé. ²²Yi zòmè ré sébé ré byili bə yə-bəlból cí lū w lyi bí gako. Wó rəmyé è ce, kən ré dēbé Yi bwəl rə nyí mú, rə b'a pə re byèbé bə zù Kristə mó nē, bə gá zhí mu mú yilə. ²³Shāā ga, wó Muiisi nyá né nə y'á n'è yili nába ñdà byənə-jǝ lyi ta, ná m'è dē Yi-ni-zhú mú cə-kól wá, muni ga, cə-kól w omýe gə yúwə, sə Yi byili nába ná gá b'á zhí ri ní. ²⁴Wó èta nyá né yili nába né, kən b'e yí Kristə twírí yá, muni ga Yi ce ná bək'á k'è zə dwóəre, ná gá zhí ri mú yilə. ²⁵Sə èlāsē, Yi-ni-zhú mú cə-kól w gá yú mú ce, ná k'è bə yilnə mó nmye mó tum zhe yé. ²⁶Ámye gako wó á gə zù Yezu Kristə mó è ce, á wó Yi byā. ²⁷Ámye byèbé gako á zwē nē-mól Yezu Kristə wé mó, wó zú á zù mù ñdà kāmə-zwí ta. ²⁸È k'è bə zhe bə mǎbó wó Zhwifu, mǎbó dà Zhwifu yé; è bə zhe bə mǎbó wó yóm, mǎbó cí ní cín yé; è k'è bə zhe bə mǎbó wó bal, mǎbó wó kē yé, b'á gako jirh kən rədu sá Yezu Kristə wé. ²⁹Á gá wó Kristə lyi mú ce, á wó Abərahām nēmé, sə á b'á nə cǝl kən ré dēbé Yi bwəl nyí bə rə la Abərahām nē pǝ mó wé.

Chapter 4

¹Bàśóbwèlè gə gwě yà yí è da jě-kɔn cínú, àmyé n'á búl bà è dà kaka yé, è nyě ñdà jì-bǝ́ǝ́ ta, e ja wó èmyé è la b'e ciní kɔn gakó lyóm lyóm. ²È mǝ s'e zwě lyi byèbè bà n'è nyí èmyé ñdà è da kɔn ré yò mó nyí ní, kɔn la m'e yí dǝ ré tǝbè è da byili mú. ³Námye y'á wó èta shāā ga, ñdà ná gá y'á gwě wó ñdà bàśóná ta yí ní, ná y'á wó lù w wě ré námmársé yómá; ⁴sə yí rí gá tú rə yí rə zhè, Yi twǐ rə Byǐ mú, bà tó kǝ denne bà lù mu nyó né wě, ⁵mùni ga n vwārɥ lyi bí byèbè bà y'á wə nyó né wě mó, mùni ga Yi ce ná jǐrh rə byǎ. ⁶Yi twǐ rə Byǐ mú Eshirhə y ná wun ní wě, rə m'e byili b'á wó rə byǎ zhàná, sə Eshirhə y ce ná r'è bya ná zhe: «Aba», rə kùr wó: «À Da». ⁷Rəmyé ce, ñ ká ñ dà yóm yé. Ñ wó Yi byǐ. Sə ñ gá wó Yi byǐ mú ce, ñ b'á nà cəl kɔn dé dǝbè Yi tene rə byǎ bé yil mó wě. ⁸Á y'á yəl Yi pár shāā ga yé. Á y'á wó wě dé tǝbè yírhə bə nɛ, rə j'á dà yə mó yómá. ⁹Sə èlǎś, á lwar Yi párá. Kɔn du, Yi cici mú mye yé b'á wó rəmyé byǎ. Byé yil á nà zǝ á k'á n'á yǎl á zù wě dé rəmyé tǝbè rə bə ɲwónó zhe, rə j'á bə kùr zhe mó? E zǝ wó yál á k'á n'á yǎl á jǐrh rə yómá, náá etəra? ¹⁰Á n'á zwě nyí bà dwā ñdà cànse ñdà byinə jàlà ɲwéné nà du dwā! ¹¹Ywě zhe ne ñdà è gə wó tum nánfò à twǐ á sono ¹²Da-byǎ, à jǐrh ñdà á ta. Rəmyé ce, à n'á lwəl ába: wèrhé-na ñdà à ta. Á yə nɛ lwele dá-byǐ wèrhé yé. ¹³Á yé bà à gá jǝrè à bwəl yò-ècòno nyí rí a byili ába mó, wó à gá y'á bə jàn zhe mó yí ní. ¹⁴Á yala né gá y'á nyé né mó y'á wó rə b'a ce á nyé nɛ, ráá á dūr á yě nɛ, sə á yə èta wèrhé yé. Á zwě à zhəlé ñdà Yi mǎléka ta. Á gaga mó zwě ne ñdà Yezu Kristə ta. ¹⁵È nə wó tǝ rə wó á wu-nyǝ wá? à n'á wəl ába, bà ñdà kɔn gə y'á wó mye, á y'á m'á jǎrh yírhə né á pǝ. ¹⁶Á n'á búl bà à m'a zǝ á jǐrh á zù-bal zhən ré à zòm a byili ába mó yilə? ¹⁷Lyí ɲwéné bà n'è wèrhé ñdà wó só bà só ába ta, e j'á wó koma. Wó yál bà n'è yǎl bə pɔr ába àmyé kwā né, á k'á tó bəmyé nɛ. ¹⁸Á mǝ s'á zə yəwǎl twéé twéé ñdà cènè wòrhó, sə è bə́k'a yə à gə ɲwéné á sǝ yí ní dúdú yé. ¹⁹Á byǎ, zwini k'è zhe ne dǝdǝ á yilə, ñdà kǝ pwǐ gá y'a yí ní, sə rə n'è nwènè nɛ kɔn la m'e yí Kristə jòm á wě pamparǝ. ²⁰À y'á só ñdà à wu gakó s'a yə á sǝ a kwerhe a zòm ñd'ába, b'á wu n'ò zǝ á yilə. ²¹Ámyé byèbè á n'á yǎl á yə nyó né yómá mó, byilinə rəmyé àmyé nɛ a nyí: Á bə zòmè ré tǝbè bà kǝ nyó né sébè ré wě mó kùr nyě nà? ²²Rə n'è byili bà Abərəham lùl bala-byǎ bəlyè. Bal-byǐ y èdú y wó Agaare mó n'á wó yóm-kǝ mó nyǎ, n'á dǝ mó wó Abərəham kǝ Sara nyǎ. ²³Mòbó Agaare lùl mó wó numbyíní pùbùlè kɔna, sə mòbó Sara lùl mó wó Yi nyi-bwelé y kɔna. ²⁴Rəmyé n'è byili nába bà kana bé bəlyè y n'è myerhe dǝbré kùrə nàlyè yá. Agaare byǎ bé wó yómá. Ñ ná n'á myerhe dǝbré tǝbè Yi zə Sənəyi pyǝ w yó mó. ²⁵Pyǝ w òmyé ɲwéné Arəbyi ní, n ja n'á n'á n'á myerhe Zhərəzalem. Cə w òmyé ɲwéné zà zà, òmyé ñdà ò lyi bí ga wó yómá. ²⁶Sə Zhərəzalem y è ɲwéné dǝ mó, wó cə w òmyé ò wó ná ná mó. ²⁷Eta bà bə kǝ bə wó: «kǝ, ñmyé mòbó ñ yə lùl mó, ce ñ wu yə nyèn. Ñmyé mòbó ñ yə byǐ lul zúzúnú pár lwar mó, búbwéé ñdà wu-nyǝ; bà kǝ mòbó bà yǎrh tǝ, bà t'á cili n'á sǝ, n'á mǎ n nà bàśóná nánzhəzhǝ du mòbó n'á byal mó só mó» ²⁸Da-byǎ, è gə wó ámyé yilə, á wó Yi nyi-bwelé y byǎ ñdà Yəzake ta. ²⁹Shāā ga byǐ mú mòbó bə y'á lùl ñdà numbyíní pùbùlè mó, yá n'á n'á n'á nwènè mòbó n'á yál Yi Eshirhə y kɔn mó, sə zà zà mye, kɔn gwě wó èta. ³⁰Wó bə́kón Yi zòmè ré sébè ré n'è byili? Rə wówə: «Vūr yə-kǝ mó ñdà n'á byǐ mú ga ñ sono, bà yə-kǝ mó byǐ mú bə mǝ sə n zə cəl n'á da jě-kɔn ré wě yé. Wó da mó kǝ mó páá mó byǐ mú n'á mǝ sə n ciní ri.» ³¹Da-byǎ, ná dà yə-kǝ mó byǎ yé. Ná wó kǝ mó páá mó byǎ.

Chapter 5

¹Wó ná cìn-cínú yil Kristə zwě nába. Zhǐ-nə kēkē, á bàk'á shèné á ce á cìn yómde tumə wé kádò yé. ²Nyǐ-nə àmyé Pwəə, à n'á wəl ába; á gə n'á ce bà gòm ába, sə nyǐ Kristə tum rí k'è bà kùr zhe gaga á yil yé. ³Sə à gwě n'á bwérhé à byili ába bà lò mòbó gako ní ná ní ce bà gòm mó, kən wó nyóó sá zwě Muiiisi nyó né gako. ⁴Ámyé byèbé á n'á yál á zwě Muiiisi nyó né muni ga á bàk'á k'á zə dwáəre mó, á pər Kristə kwā né, ce á k'á wār á b'á nə Yi pené y nánfò w yé. ⁵Sə è gə wó námyé yilə, Yi b'a ce ná k'é t'á la dwáəre zal yé. Wó rəmyé ná r'é dè ndá Eshirhá náàcèné jàn, ná gə zhí Kristə ní mú yilə. ⁶Lò n' gə zù Kristə, n' gòm ráá n' yə gòm, rəmyé dà kaka yé. Tèbé rə zhe kùr mú, wó n' gə zhí Yi ní n' zě n' ná n' twǐ sònó tumə. ⁷Á ju kùr cènè. È nə wó yě lò ní ce á yě zhàn ré zò mó ne? ⁸Bùlè né nəmyé yə mòbó ní byè ába mó sò shí yé. ⁹Bə y'a wó bà sǎ-nəbyě námpólé gə co mún wé mə gako n'è zě. ¹⁰Sə Cinnə mó jàn yil à zhe á zhànà. N' ce à yě pamparēē b'á bùlè né ndá à nyəná né gə wó rədu. Sə è gə wó lò mó mòbó ní ná n' zhízhí á wun ní mú yilə, ní gə wó māmá mye, Yi b'a pō còrhò-tum. ¹¹Da-byǎ, lwar-na b'è gə wó àmyé cici mú yilə, à gə y'á gwě n'á bwəl à byili lǐ bí ní bà kən wó nyóó sə bə gǒ bə, wó bàkón yil bà y'á m'a cəàlè bà n'è nwènè n'è? Á gə y'á n'á byili èta, Kristə dà-jorhó w nyəná né y'á k'è t'á la yò yál lò lò sò yé. ¹²Sə è gə wó lǐ bí byèbé bà ɲwéné á wé bà n'è zhizhiri á wun ní mú yilə, bà mə sə bə ce bə kəkwa be! ¹³Da-byǎ, è gə wó àmyé yilə, Yi byè ába muni ga á ciní á cinə, sə á bə mə s'á zə á cìn-cínú mú məmyé á b'á twǐ á yala né pùbùlə yé. Zə-na rəmyé á m'á sē dwā ne ndá sònó. ¹⁴Kən dèbé Muiiisi nyó né n'è byili mú gako ɲwéné zòmè rədu wé. Zòmè ré rəmyé n'è wəlè: Swéné n' dō ndə n' cici ta. ¹⁵Sə dē-na á cinə. Á gə zě á n'á vwar dwā ndə kǔlsí ta, á n'á nwènè dwā, á n'á cèmè dwā, lwar-na b'á m'á zhili dwā yò. ¹⁶Wó rəmyé è ce, à n'á wəl ába: Yě-nə á cìn ní á ce Eshirhá náàcèné jǒ wa, e zə ába e vò. Èta, á k'á t'á la á yala né shilə námməlwǎlsé pùbùlə wòrhó yé. ¹⁷Lwar-na bà kən dèbé á yala né shilə né n'è yál mó, Eshirhá náàcèné t'á yál re yé. Tèbé Eshirhá náàcèné mye n'è yál mó, á yala né shilə né mye t'á yál re yé. Yala né shilə né ndá Eshirhá náàcèné n'è bwí dwā. Wó rəmyé è ce, cènè ré á n'á yál á wèrhé mó, á wār re s'á wèrhé yé. ¹⁸Sə è gə wó Eshirhá náàcèné è n'è zə ába è zhəlè, á k'á t'á la nyó né yómá yál yé. ¹⁹Á cici mú yě kən ná-dwí yil yala né shilə námməlwǎlsé n'è ce lǐ bí wèrhé. Sə n'è ce bà wèrhé fwəl tumə; bà n'è twǐ tuntum-bəyààlè, bà n'è twǐ ndə bə gə só né; ²⁰bà n'è wùlì tē bà cèrhé wé tèbé rə dà Yi; bà n'è wèrhé cəmə námməlwǎlsé; bà n'è súl dwā, bà n'è bwí dwā, bà n'è dūr dwā bwě; bà n'è kwè lyimə ndá dwā; bà n'è yál bà lǐ bí gako nə be; bà n'è pər dwā ne kùkùl kùkùl, bà gə bə dwā zòmà kùr nyé mó yilə; ²¹bà n'è dūr bà dwā bə wé ré bwě; bà n'è nywè sē kən lyé ce ne; bà n'è jí dēdē. Wé ré rəmyé dwí rí dwā mye súlì rə ɲwéné bà n'è wèrhé. Á k'á n'á byili ába, ndə à gə jèrə à byili ába ní: Lǐ bí byèbé bà n'è wèrhé tumə né nəmyé dwí rí gako t'á la jàà nɔ Yi tənà y wé yé. ²²Sə kən dèbé Eshirhá náàcèné n'è pə mó, wó dwā sònó, wu-nyǒ, yə-zúlá, yala ne zhilù, cènè wòrhó, dwā ne sǎǎ, e zə dwā zhànà, ²³wu-bònnò, ndá cìn-zal. Muiiisi nyó né t'á cē rəmyé yò yé. ²⁴Byèbé bà zù Kristə mó, bà pəpa bà yala né shilə námməlwǎlsé sə n'è zə be sə zhəl mó dà-jorhó yó. ²⁵Wó Eshirhá náàcèné è ce ná ɲwéné. Rəmyé ce, yě-nə e zə nába e vò. ²⁶Nə bàk'á yə cìn-byiliu ciná yé. Ná bàk'á bú dwā yé, sə ná bàk'á dūr dwā bwě mye yé.

Chapter 6

¹Da-byä, wó Eshirhə náàcèné è n'è zə ába è zhàlè. Rəmyé ce, á gə nɔ lò mɔ́bɔ́ ní ná ní dwé, s'á k'á zə mɔ́ ndá wu-bɔ́nɔ́ á cí sɔ́má kèbé è càn yó. Sə à n'á wəl ámyé cici mú mādù mādù gako ne: á y'á dɛ́ á cinà, bə̀ n cici mú wɔ́ n twi sòlò wé. ²Sɛ-na dwā ne á yò-cə̀lè wé. Á gə n'á wèrhé èta, wó Kristə nyá né á n'á zwé. ³Lò mɔ́bɔ́ ní ná n búl bə̀ n kɔ́na, ní jà n dà kaka, wó n cin n ná n jàjèré. ⁴Lò gako má sá nyí tèbé n ná n wèrhé mɔ́ cènè. Rə gə b'a pɔ́ wu-nyɔ́, s'e yə̀ n dúdú wé, sə̀ n bàká zə̀ rɛ ní myerhe n dɔ́ nyǎn ne yé, ⁵bə̀ lò gako má sá cili n cici nəná né sono. ⁶Lò mɔ́bɔ́ bə̀ n'è cèrhè kàrmɔ́, ní mɔ́ sə̀ n vùr ní jě-kɔ́n n pə̀ mɔ́bɔ́ ní ná ní cèrhè mò mó ne. ⁷Á bàk'á jàjèré á cin yé. Zhənà, Yi bə̀ shè rə̀ mɔ́n yò yé. Kɔ́n dɛ̀bé lò dùwə̀, wó rə̀myé ní la jǎr. ⁸Lò n gə̀ dù n yala né shilə̀ né, wó n yò zhilù nə̀ b'a ce rə̀ yə̀ n lyààré kɔ́n ní jər. Sə̀ n gə̀ dù tèbé rə̀ wó Eshirhə náàcèné pùbùlè mó, è m'a ce ní jər nyú mə̀ t'á la zhɔ́. ⁹Bà-nà ná bàk'á ga lyààré ne ndá cènè wòrhó yé. Zhənà, ná gə̀ pyéné dɛ́ ré m'e yí, ná b'á ná kwǎnde. ¹⁰Rə̀myé ce, bà-nà ná zə̀ bɔ́l mɔ́ mɔ́bɔ́ mə̀ dàl ná yil mó, ná m'é twí cènè lyi bí gako ne, sə̀ kɔ́n du, ná twí cènè byèbé bə̀ wó ná da-byä Kristə Kristə-lyi mú ni. ¹¹Á gə̀ la nyú èlǎsé, á b'á pwírí kəkɛ́ ré tèbé nyé nánfwààlè, bə̀ wó àmyé cici á kɛ̀ rɛ. ¹²Byèbé bə̀ n'è yǎl bə̀ nyéé ába bə̀ ce góm mó wé mó, wó cin-byilu bə̀ n'è yǎl bə̀ tó numbyísí nyəná né denne bə̀ wèrhé. Tèbé bə̀ n'è pyà mó, wó bə̀ la cə̀r nɔ́nɔ́ w kɔ́bɔ́ bə̀ la nɔ́ Kristə dà-jərhó w yil mó yé ne. ¹³Bə̀myé byèbé bə̀ n'è ce bə̀ góm be mó cici t'á zwé Muiyisi nyá né yé. Bə̀ j'á n'è yǎl sə̀ gò ába, sə̀ bə̀ zɛ́ bə̀ zə̀ rə̀myé bə̀ m'e zhě̀ bə̀ cin dɛ́. ¹⁴Sə̀ è gə̀ wó àmyé yilə̀, à zhe ná Cinnə Yezu Kristə dà-jərhó w zhənà, bə̀ ò ce a zɛ́ à n'á nyí lū w ndə̀ wó cú ò cù ta à yilə̀, ndə̀ wó cú àmye cù ta lū w yilə̀. ¹⁵Bə̀ gə̀ góm lò, bə̀ gə̀ yə̀ mɔ́ góm mye, rə̀myé dà kaka yé. Tèbé rə̀ zhe kùr mó, wó n gə̀ jǐrh lyi-dul. ¹⁶Yi b'a dūr byèbé bə̀ n'è zwé nyí rí rə̀myé mó, ndə̀ rə̀ dwí rí púlápúlə̀ nɔ́nɔ́, sə̀ rə̀ yə̀-zúlá né yə̀ né ndá be! ¹⁷Sə̀ kɔ́n zhí zà, lò bàká n ká n bə̀ n nwènè ne yé, bə̀ Yezu nɔ́nɔ́ w dɛ́ ne á m'á zhàlè. Sə̀ rə̀myé n'è byili b'á wó ní tuntunnə̀. ¹⁸Da-byä, ná Cinnə Yezu Kristə mà n cí bwəl á yó! Amen!

Ephesians

Chapter 1

¹Àmyé Pwə̀, Yi ce à wó Yezu Kristə tuntúm ndə̀ rə̀ gá n'è yǎl né. Wó àmyé à n'á kɛ́ sɛ́bé ré tèbé à la ámyé byèbé á wó Yi lyi, á ɲwéné Efɛ́ze né, á zù Yezu Kristə mó ne pɔ́. ²Ná Da Yi ndá ná Cinnə Yezu Kristə m'a cí bwəl á yó, sə̀ bə̀ pə̀ ába yə̀-zúlá! ³Bà-nà ná cèrhé ná Cinnə Yezu Kristə Da Yi rí, bə̀ rə̀ cí bwəl dwí tèbé gako rə̀ n'è shí dɛ́ Arəzana w mó ná yó. Bwəl ré rə̀myé, wó Eshirhə náàcèné sɔ́ rə̀ n'è shí ní, Kristə jàn yilə̀. ⁴Yi tó Kristə denne rə̀ cír nába ndá rə̀ gwě̀ yə̀ lū w wèrhé yé, rə̀ ce ná jǐrh rə̀ lyi zhənà, dóó bàk'á jòm ná yó w rə̀ yé né yé. ⁵Rə̀ gá sɔ́ nába mó ce, rə̀ gu rə̀ wé rə̀ n'è yǎl bə̀ ná tó Yezu Kristə denne ná jǐrh rə̀ byä. Rə̀myé yál rə̀ pùbùlè, rə̀ gá wó wu-bɔ́nɔ́ cí mú yilə̀. Rə̀ wèrhé èta ná yilə̀, ⁶mùni ga ná cèrhé re rə̀ gá tó rə̀ Byi-sónó w denne rə̀ pə̀ nába rə̀ zùwá pené y nánfó w mó yilə̀. Kristə zə̀ ní cin n yə̀ vwí-kɔ́na. Ná zɛ́ ná tó ní jal mó denne ná nə̀ ná cinə̀, ná jà ná nə̀ ná dwáaré sùbri. Èta, Yi byili rə̀ pené nánfó w rə̀ wèrhé ndá nába mó. ⁸Rə̀ pené nánfó w já dɛ́dɛ́, rə̀ pɔ́ nába surhə̀ ndá lárma dwí gako. ⁹Kɔ́n ɲwéné rə̀ y'á shèè, Yi y'á dǎmǎ rə̀ gu rə̀ wé rə̀ la tó Kristə denne rə̀ wèrhé, rə̀ gá wó wu-bɔ́nɔ́ cí mú yilə̀. Wó rə̀myé Yi ce ná lwar. ¹⁰Yi n'è yǎl rə̀ pyirh kɔ́n ré rə̀myé mó ndá rə̀ yi rí gə̀ tú rə̀ yúwá. Rə̀myé yi ní, Yi b'a mù kɔ́n dɛ̀bé rə̀ ɲwéné dɛ́ ndá ce yó mó dwí gako dwā w rə̀ ce Kristə jǔ w n ciní. ¹¹Yi n'è wèrhé kɔ́n gako rə̀ tó ndə̀ rə̀myé cici gə̀ n'è yǎl. Wó rə̀myé è ce rə̀ tó Kristə denne rə̀ cír nába mùni ná jǐrh rə̀ sǎpwà lyi. Wó èta rə̀ y'á dǎmǎ rə̀ gu rə̀ wé rə̀ la né wòrhó, ¹²mùni ga námyé byèbé ná tó yé ná r'è dɛ́ kɔ́n Kristə sɔ́ mó cèrhé re rə̀ zùwá y nánfòlò w yilə̀. ¹³Kɔ́n wó èta nd'ámye; á nyèè zòmè ré tèbé rə̀ wó zhən mó. Wó rə̀myé rə̀ wó yò-ècɔ́nɔ́ nyí rí Yi tó rə̀ denne rə̀ vwǎrh ába mó. Á zù Kristə, Yi ce Eshirhə náàcèné y rə̀ y'á bwəl è nyí mú sɔ́ á yó wə̀. Eshirhə y èmyé wó rə̀ cici myɔ́rhɔ́ rə̀ cí á yala ne. ¹⁴Yi gə̀ ce Eshirhə náàcèné sɔ́ ná yó mó n'è byili bə̀, dɛ́ ré tèbé Yi lyi bí la vwǎrh nɔ́ nǎmpúm mú gə̀ yúwá, rə̀ b'a pə̀ nába kɔ́n ré dɛ̀bé rə̀ bwəl nyí bə̀ rə̀ la nába pɔ́ mó gako, mùni ga ná cèrhé re rə̀ zùwá y nánfòlò w yilə̀. ¹⁵Wó rə̀myé gako è ce, èlǎsé à gə̀ nyèè b'á zhí Cinnə Yezu ni, á j'á sɔ́ byèbé bə̀ wó ní lyi mú, ¹⁶à n'á ce Yi nàbán twéé gako á yilə̀. Á gə̀ la Yi-co wòrhó gako, à t'á swé á yó yé. ¹⁷À n'á lwəl mɔ́bɔ́ ní wó ná Cinnə Yezu Kristə Yi rí, n jà ní wó ní Da, ní mǎ ndá còrhó mó ne, bə̀ ní ce Eshirhə náàcèné pə̀ ába surhə̀ á lwar ní pár náàcèné. ¹⁸À n'á lwəl mò bə̀ ní pul á wun ní pamparɛ́, mùni á sú kɔ́n dɛ̀bé ní byè ába á n'á dɛ́ ní sɔ́ mó kùrə̀, s'á lwar kɔ́n ré nánfòlò w kɔ́bɔ́ ní bwəl nyí bə̀ ní la ní lyi bí ni pɔ́ mó mye gá wó né, ¹⁹s'á j'á lwar jàn ré nánfòlò w rə̀ ɲwéné námyé byèbé ná zù mù mú wé rə̀ n'è twí mú yé-shò. Yi ce jàn nánfòlò w òmyé mó n'ò twí. ²⁰Rə̀ tó rə̀ gá bwirhí Kristə rə̀ ce n zɛ́ n vò dɛ́ Arəzana w ní jě rə̀ jǎjǎ ní mú denne, rə̀ byili rə̀ jàn nánfòlò wá. ²¹Èta, rə̀ ce Kristə cí jàn ciná bé bə̀ ɲwéné dɛ́ bə̀ zhe ɲwɔ́nɔ́, bə̀ n'è jí pyèlè mó dwí gako. N zhe ɲwɔ́nɔ́ du kɔ́n dɛ̀bé dwí gako rə̀ ɲwéné èlǎsé lū w wé, ndá tèbé rə̀ la lū w kɔ́bɔ́ ò bàn mó wé yál mó gako. ²²Yi co kɔ́n

gakó Kristə nərɥ kùr w ń cĩ. Rə ce ń wó ń lyì bí gùlú w yó-cəbal. ²³Gùlú w wó Kristə yala. ń ɥwéné ò wé námpúm.
Yi cìcì zè rə ɥwéné Kristə wé námpúm.

Chapter 2

¹Shāā ga á dwááré ndá á yà-bəlwáálé y'à ce á cì. ²Á y'á n'á nyí lū w kòbó lyi bí tùntwàè né nà wó lwele mó, á zè á tó á n'á wèrhé ndá bà ta. Á y'á n'á wèrhé jàn ciná námməlwálsé sà ɲwéné dè mó yó-cábal mó pùbùlè. Wó ɲmyé n ɲwéné lyi bí byèbé bà t'á wèrhé Yi pùbùlè mó wé èlāsé n ná n twí. ³Shāā ga námyé gakó y'á wó ndá lū w lyi bí ta. Nà tùntwàè né y'á wó ndá ná wun ní gá n'è yál né. Èta, ná y'á n'è tó ná shilə námməlwálsé ndá ná wun bùlè námməlwálsé gá n'è yál né. Námyé gá y'á wó èta mó ce, Yi lyim y'á zè ndá nába rə la nába còrhò-tum pə ndá bà ta. ⁴Sə Yi nònò-dür mó já dèdè. Rə só nába kən lyè ce ne. ⁵Ná dwááré y'á ce ná cì, sə Yi ce ná tó Kristə ne ná bwirhì. Wó rə gá só nába dèdè mó è ce rə vwārɁ ába. ⁶Rə tó Yezu Kristə denne rə bwirhì nába, m̀nì ná tó mo ná jòm Arəzana w ná jí pyèlè. ⁷Èta, Yi wèrhé nába cènè Kristə jàn yilə, m̀nì ga byinə né nyèbé nà bàn mó wé, lyi dwí gakó lwar bà rə tó Yezu Kristə denne rə byili rə nònò-dür mó ndá rə sònó wé ⁸Yi tó rə pené nánfò w denne ne rə vwārɁ ába, á gá zhí Kristə ne mó yilə. Rəmyé wó Yi pené. È dà ámyé sò rəmyé shí ní yé. ⁹È dà á tùm-écənà nà ce á nə vwārɁ yé. Èta, lò lò wàr nì mà n zhè nì cin dè yé. ¹⁰Wó Yi rə wèrhé nába. Rə wèrhé nába Yezu Kristə jàn yilə, m̀nì ga ná twí tùntwà-écənà. Wó rəmyé cici rə dāmá rə tene tùntwàè né nàmyé rə cí nába. ¹¹Ámyé byèbé bà yà lùl Zhwifubá dwí rí wé mó, bà y'á t'á gòm ába yé. Sə bà gá y'á n'è gòm Zhwifubá mó ce, bà tə rəmyé yil bà n'è byè ába bà lyi byèbé bà yə gòm, bà zè bà n'è byè bà cin bà lyi byèbé bà gòmə, kən ré tēbé bà n'è gòm bà yala né ne mó yilə. Lyirh-nə bà wó èta á y'á wó né shāā ga. ¹²Lwar-na bà, rəmyé yi ní, á y'á gwě yə Kristə zwí yé; á y'á wó zhələ; á y'á tənè Yi lyi bí rə cír mó wé yé. Yi y'á zə dɔbre ndá rə lyi bí, rə bwəl be nyí, sə ámyé twár y'á tənè nyi-bwelé y ɛmyé wé yé. Á y'á ɲwéné lū w wé, á yəl Yi párá, á t'á dè kən rə sò mye yé. ¹³Sə èlāsé, á gá zù Yezu Kristə mó ce, á tó nì jal mó mà ló tē mó denne á bwəlse Yi nì, e já shāā ga á y'á nye ndá re. ¹⁴Wó Kristə cici nì pə nì myəl, n mə n ce yə-zúlá jòm Zhwifubá ndá byèbé bà dà Zhwifubá mó bwəl wə. Nì vùr kən ré dēbé rə y'á ɲwéné bà cəcəl w rə pɔr be dwā ne, e ce zùuri ɲwéné bà bwəl w mó. N ce bəmyé kùrə né nàlye y ga dwā yó bə jirh dwí rədù. ¹⁵N ce Zhwifubá nyá né ndá nà gá n'è byili ní gakó k'è bə kùr zhe yé. Nì wèrhé èta, n mə n ce dwá né nàmyé kùrə nàlye y ga jirh dwí nándul kùr rədù, bà gá zù mu mú yilə. Wó èta nì tó né n ce yə-zúlá né ɲwéné bà bwəl wə. ¹⁶Nì cù dà-jorhó yó n mə n vùr kən dēbé rə y'á ce bà n'è sùl dwā mó, bà zè bà jirh kən rədù. Nì ce bəmyé kùrə bàlye y ga yò k'a kwərhe ndá Yi. ¹⁷Èta nì zə yə-zúlá nyí n mə n bà n byili ámyé byèbé á y'á nye ndá Yi mú, ndá byèbé bà y'á bwəl re mó ne. ¹⁸Wó ɲmyé denne námyé byèbé ná wó Zhwifubá mó, nd'ámyé byèbé á dà Zhwifubá mó b'á tó né ná bwəlse Yi nì, Eshirhə náàcənə y èdù y jàn yilə. ¹⁹Wó rəmyé è ce, á k'á dà zhələ yé. Á k'á dà lyi byèbé bà shí kwā né yé. Á zù Yi dwí rí wé èlāsé. Ámyé ndá rə dwí rí ga jirh kən rədù. ²⁰Bə zə ámye bə sùlí bà n'è lwì Yi dwí rí jì yá, sə wó Kristə tùntúmá bé ndá Yi nyi-zwennə bé bà m'e cí jì y kùr ré. Wó Yezu Kristə cici mú nì wó jì-byòlò w nákulu wá. ²¹Wó ɲmyé yó bà n'è zhílí jì y bokwā bé ne bà lwì, m̀nì ga e zə è jàn ne, e yə Cinnə mó nyá. ²²Á gá zù mù mú ce, bà zə ámye bə sùlí bà m'è lwì jì y kēbé Yi tó rə Eshirhə y denne rə ɲwéné è wé mó.

Chapter 3

¹Wó rəmyé è ce àmyé Pwəə n'á lwəl Yi á yilə. Bə co ne byənə-jù wə, à gá n'á twí Yezu Kristə tum rí à pe ámyé byèbé á dà Zhwifubá ne mó yilə. ²Zhənà, à yě pamparɛɛ b'ǎ nyèè tum rí tèbé Yi tó rə sónó w denne rə pē a twí mú yilə. ³Yi byili ni kən ré dèbé rə y'á n'è yǎl rə wèrhé mó. Rə j'á yə ce lò lò lwar rəmyé shāā ga yé. À zəm kən ré rəmyé yò ñd'ába námpólé. ⁴Á gə kàrmə à sébé ré á b'ǎ lwar kən ré dèbé Yi byili ni rə y'á shèè Kristə shò-kwā né mó kùrə. ⁵Shāā ga, Yi yə ce lyi bí lwar kən ré rəmyé mó kùr yé. Sə èlāsɛ́, rə byili rí rə tuntúmá ñdá rə nyi-zwennə bé rə cír mó ne ñdá Eshirhə náàcənə jàn. ⁶Kən ré rəmyé wó: byèbé bə dà Zhwifubá mó gá tó yò-ècònò nyí rí denne bə zu Kristə mó ce, bəmye b'a nə cəl kən ré dèbé Yi y'á bwəl rə nyí rə la rə lyi bí ni pə mó wé. Bəmyé ñdá Zhwifubá ga jírɪh kən rədu. Bəmye twər ɲwéné kən ré dèbé Yi bwəl rə nyí rə la pə mó wé. ⁷Wó Yi rə ce à n'á bwəl yò-ècònò nyí rí. Wó rəmyé rə tó rə sónó w ñdá rə jàn ré nánfɔ́lɔ́ w denne rə pē tum rí rəmyé. ⁸Ámyé à wó Kristə-lyi bí gako námpólé. Sə ñdá rəmyé ga, Yi pə ne sómá à n'á bwəl Kristə yò-ècònò w nyí à byili byèbé bə dà Zhwifubá mó ne. Kən ré dèbé yò-ècònò nyí rí n'è pə mó wó nəcènde nánfɔ́lɔ́; rə kùr nyɔ́ɔ zum ñdá lyi bí. ⁹Yi ce à n'á byili lyi bí gako ne kən ré dèbé rə y'á shèè shāā ga mó gá la né wòrhó. Wó Yi rí tèbé rə wèrhé kən gako mó rə y'á shèè kən ré rəmyé mó kən m'e yí zà. Lyi bí yə rə kùr lwar yé. ¹⁰Yi wèrhé èta m̀̀ni ga, èlāsɛ́, jàn cinə byèbé bə ɲwéné dɛ́ bə zhe ɲwónó mó dwí gako tó Kristə-lyi bí gúlú w denne bə lwar bə Yi surhə né já dɛ́dɛ́. ¹¹Rə tó ná Cinnə Yezu Kristə denne rə wèrhé rəmyé ñdə rə gá n'è yǎl bə kən tó né ñdá lū w y'á gwě yə kùr ji yé. ¹²Ná gá mù dwā ne ñdá Kristə, ná zhí mu mú ce, ná wǒ ná bwəlse Yi ni ñdá ná wun gako, ywē k'è bə nába zhe yé. ¹³Wó rəmyé è ce, à n'á lwəl ába, á bə́k'á tē nònò w kòbó à n'á nwènə á yil mó yil á gə á wun yé. Nònò w òmyé b'a ce á nə cəl Yi zùwá y wé. ¹⁴Wó rəmyé è ce, à n'á wùlì ná Da Yi yé né. ¹⁵N ce dwí tèbé gako rə ɲwéné dɛ́ ñdá ce yó zhe rə yilə. ¹⁶Yi zhe zùwá dɛ́dɛ́, rə zhe kən gako. Wó rəmyé yil à n'á lwəl re bə rə pə ába wu-jò, m̀̀ni á tó rə Eshirhə y denne a zə jàn nánfɔ́lɔ́, ¹⁷sə Kristə yə á wun ní wé, á gá zhí mu mú yilə. Zhǐ-nə kēkē, á swéné dwā, á nərɪh pə tɛ́, á bə́k'á zhízhǐ yé. ¹⁸Èta, á b'ǎ ɲwéné á tó Yi lyi bí dwā bé gako ne á lwar Kristə sónó w já dɛ́dɛ́, ò dà zhǐ kən mó gá wó né. ¹⁹Á b'ǎ lwar n sónó w ò kùr lwar mú gá wó kən ná-dwí yilə, e já wó kən dèbé numbyíní wàr ò kùr è n'è swí yé. Èta, Yi cici b'a yə á wé námpúm. ²⁰Yi nə còrhó! Rə jàn ré nánfɔ́lɔ́ w gá ɲwéné ñdá nába mó ce, ná gə lwəl re kən, rə y'a pə nába kən dwini ná gá lwəl né, ráá ná gá n'è b̀̀l né. ²¹Yi nə còrhó twéé gako Kristə-lyi gúlú w wé Yezu Kristə jàn yilə, byinə nə bə zhǐ! Amen!

Chapter 4

¹Àmyé mǎbǎ bə co byənǎ jù w à gá n'á twǐ Cǐnnə mó tum rí yil mó, à n'á lwəl ába ǎdǎ à wu gakó Yi pené y nánfò w yilə: Zə-nə á cǐn cənə ǎdǎ Yi gá byè ába b'ǎ yál né mó. ²Yál-na cǐn-lwəl ǎdǎ wu-bǎnǎ ǎdǎ cǐn-pyǎnǎ cǐnǎ. Swéné-nə dwǎ, s'á zə cǐn-pyǎnǎ ǎdǎ dwǎ. ³Ce-nə jàn né á tó yə-zúlǎ né nǎ co ába dwǎ ne mó denne á zə nyi-dwǐl rí tǐbǎ rə n'è shí Eshirhə náacənǎ sǎ mó. ⁴Nǎ gakó wó kǎn rǎdǔ; kǎn ré dǐbǎ Yi byè nába ná r'è dǐ rə sǎ mó mye wó rǎdǔ; ⁵nǎ Cǐnnə mó wó mǎdǔ; nǎ yi ni zhú mú wó mǎdǔ; nǎ ǎǎ-mǎlǎ mó mye wó mǎdǔ; ⁶nǎ Yi rí mye wó rǎdǔ; rə wó nǎ gakó Da; rə cǐ nǎ gakó; rə n'è tó nǎ gakó denne rə twǐ, rə ǎwénǎ nǎ gakó wǎ. ⁷Nǎ gakó nǎ Yi pené y ǎdǎ Kristə gá tǎl n pə lò gakó ne né. ⁸Bə kǎ Yi zǎmǎ ré sǎbǎ ré wǎ bə wó: Nǎ gá zǎ n vò dǎ yi ní, n zǎ yómǎ n mǎ n vò, n pə paǎnse lyi ni. ⁹Nǎ dǎ zhǎl mó n'è yǎl e wó bə byè? Rə n'è yǎl e wó bə nyǐ n jǎrǎ n shí dǎ dǎ n só tǎ ce y yó. ¹⁰Mǎbǎ n shí dǎ n só tǎ mó, wó ǎmyǎ n kǎ n vò dǎ n lyǎ ce ne gaga, mǔnǐ ga n sú lǔ w púlǎpúlǎ. ¹¹Wó ǎmyǎ n tǎl paǎnsǎ n pə lò gakó ne. N ce lyi jǎlǎ wó Yi nyi-zwennə, jǎlǎ wó yò-cǎnǎ nyǐ rí bwǎlna, jǎlǎ n'è nyǐ gǔlǔ w lyi bí yò e jǎ bə n'è byili Yi zǎmǎ ré. ¹²Nǎ pə paǎnsǎ sǎmyǎ n lyi bí ni mǔnǐ bə ǎwénǎ bə twǐ n tum rí cənǎ. ¹³Èta, gǔlǔ w ò wó n yala né mó m'a vò yé né. Èta, nǎ gakó b'ǎ jǐrh kǎn rǎdǔ nǎ Yi-ni-zhú mú ǎdǎ Yi Byǐ mú pǎr lwar mó ga wǎ, nǎ yə námpwǎl Kristə wǎ, nǎ yə ǎdǎ n ta námpǔm. ¹⁴Nǎ k'è t'á la yál ǎdǎ bǎsǎnǎ ta, sǎ bə m'e yáyélǎ nába dǎ ǎdǎ zho nánfǎlǎ gá y'a zə bǔ-bwǎl o m'o vò, ò gá zǎ má ta yé. Èta, lyi bí byǎbǎ bə n'è gòm kǎma mó k'è wǎr nába bə la jǎjǎrǎ ǎdǎ zǎmǎ dwǐ tǎltǎl yé. ¹⁵Sə nǎ gə n'è byili zhǎn nǎ dwǎ bə ne ǎdǎ sǎnǎ, nǎ b'ǎ byi kǎn gakó wǎ ǎdǎ Kristə ta. Wó ǎmyǎ n wó n gǔlǔ w yó wǎ. ¹⁶Wó ǎmyǎ jàn yil n yala né kǎkǎlsǎ gakó zhí dwǎ ne sǎ wó kǎn rǎdǔ. Wó rǎmyǎ è ce, yala né kǎkǎlǎ èdǔ gakó gə n'è twǐ è tum rí cənǎ, nǎ gakó n'è byil sǎnǎ wǎ. ¹⁷À n'á lwəl ába ǎdǎ à wu gakó Cǐnnə mó yil ré yilə, s'á bǎk'á k'á wǎrhǎ ǎdǎ byǎbǎ bə yǎl Yi rí tǐbǎ rə wó zhǎn mó pǎr ta yé. Bə n'è tó bə wun bǔlǎ né nǎ bə kǔr zhe mó ne. ¹⁸Bə surhə né pyi, bə wǎ ne mye j'á nyǎ nánkǔlǐ, bə yǎl nǎ kǔrǎ yé. Bə twǎr tǎnǎ nyǐ mú mǎbǎ Yi n'è pə mó wǎ yé. ¹⁹Bə k'è yǎl kǎn dǐbǎ rə cǎn ǎdǎ dǐbǎ rə bə cǎn pǎr dwǎ w yé. Bə k'è yǎl cǐzhǐl mye pǎr yé. Bə n'è twǐ ywǎl tumə, bə t'á dǔr ywǎ yé. ²⁰Sə è dǎ èta bə byili ámyǎ ne Kristə shò-kwǎ né yé. ²¹Ámyǎ byǎbǎ á mǔ dwǎ ne ǎdǎ Yezu Kristə mó, bə yə ába zhǎn ré n shò-kwǎ né mó byili nǎ? ²²Á mǎ s'á yǎ á shǎǎ ga tuntwǎǎ né ne. Wó á yò zhǐlǎ jǎà w tuntwǎǎ né nǎmyǎ y'á zə ába nǎ la né. Yǎ-nə ne ǎdǎ lò gá y'á ji n yala gǎnǎ kǎbǎ ò k'ò bə cǎn myǐn ní. ²³Yǎ-nə Yi Eshirhə y pyǐrhǐ á wun ní ǎdǎ è gə n'è yǎl né. ²⁴Yál-na lyi-dǔlǎ, ǎdǎ wó kǎmǎ-zǔ-dǔrh á zǔ ta. Lyi-dǔlǎ bə bǎmyǎ mó wó Yi rə wǎrhǎ bə ǎdǎ rə gá n'è yǎl né. Bə tó zhǎn ré denne bə jǐrh Yi lyi, wu-cǎngǎ cǐnǎ. ²⁵Rǎmyǎ ce, á bǎk'á gǎ kǎma yé. Lò gakó mǎ sǎ byili n dǎ ne, bə námyǎ gakó wó kǎn rǎdǔ Kristə yala né wǎ. ²⁶Á lyimə gə tú nǎ zǎ yi ní, s'á bǎk'á wǎrhǎ yə-bǎlǎlǎ yé. Bá á gə kwǎ lyim mye, sǎ yi bǎk'á zǔ ǎdǎ rə gwǎ n'è yi yé. ²⁷Á bǎk'á pə bǎl Shǎtana ne e zǔ á wǎ yé. ²⁸Lò mǎbǎ n yà n nǎ n ǎwǎlǎ, sǎ n bǎkǎ n kǎ n ǎwǎ yé, sǎ ce jàn né n twǐ ǎdǎ n sǎpwǎ jǎsǎ. Nǎ bǎkǎ n wǎrhǎ yǐyǐ yé. Èta, n bǎ n ǎwénǎ n nǎ kǎn n mǎ n sǎ lo mǎbǎ n bə zhe ne. ²⁹Zǎmǎ nyǎbǎ nǎ bə cǎn bə mǎ sǎ nǎ shí á nyú w yé. Zǎm-na zǎmǎ nyǎbǎ nǎ zhe kǔr nǎ wǎ nǎ b'a sǎ lyi bí byǎbǎ á n'á zǎm ne á byili bí mǔ ni, mǔnǐ ga bə Yi-ni-zhú jàn ré súlǐ. ³⁰Yi zə rə Eshirhə y rə cǐ rə cǐcǐ myǎrjǎ á yala ne. Á bǎk'á zhǐlǐ è wu ni yé, bə wó ǎmyǎ è ce á yǎ bə Yi b'a vwǎrh ába námpǔm á yə-bǎlwǎálǎ wǎ dǎ rǎdǔ. ³¹Lò gə wǎrhǎ ába lwǎlǎ, s'á bǎk'á cǐ rǐ á wǎ yé. Á bǎk'á kwǎ lyim, á b'a pupwiri tǎ yé. Á bǎk'á bya dwǎ yé, á bǎk'á tǔrh dwǎ yé. Dǎ-na á cǐn ǎdǎ wu-bǎrhǎ tuntwǎǎ dwǐ gakó. ³²Wǎrhǎ-na cənǎ dwǎ ne, s'á zə wu-bǎnǎ ǎdǎ dwǎ. Pa-na dwǎ sǔbri ǎdǎ Yi gá tó Kristə denne rə pə ába sǔbri ní.

Chapter 5

¹Á wó Yi byi-swénnə. Rəmyé ce, ce-nə jàn né á wèrhé ñdə rà ta. ²Swéné-nə dwā, ñdə Kristə gá só nába né. N' pə ní cín Yi ní ñdə wvĩ-kon dèbé rà zhe lwé nányənyélé rà sú Yi yírh ta ná yilə. ³Á wó Yi lyi. Fwāl tumə ñdə tuntum-bəywààlè ñdə nàcèndè pyā kɔn lyē ce ne, rəmyé èta mó yò bə mə s'o púr nyú w mye cici á sô yé. ⁴Á bə̀k'á púr zòm-bəywààlè ráá zòmà nyèbé nà bə kùr zhe mye cici á nyú w yé. Zòmà né nəmyé gakó bə mə sə nə zòm yé. Á gə la zòm, s'e yə Yi nàbàn co. ⁵Lwar-na bə nəfóló ñdə lyi-bəyóló ñdə bwě-dúr cí t'á la jàà nɔ Kristə ñdə Yi tənà y wé yé, bə wé ré tèbé lò mó ná n' dūr rà bwě mó n'è jírħ ñdə n' yí ta. ⁶Á bə̀k'á yě lyi zə zòm-fwááre bə m'e jójèré ába yé. Wó rəmyé gakó yil Yi lyim n'è zě ñdə lyi bí byèbé bə t'á zwě rà nyí ní mú. ⁷Á bə̀k'á jí ñdə lyi bí bəmyé mó dwí rí yé. ⁸Shāā ga, á y'á ɣwéné cə-byín wə. Sə èlāsě, á gə zù Cinnə mú ce, á ɣwéné pwě wə. Rəmyé ce, wèrhé-na ñdə pwě lyi gə mə sə bə wèrhé né, ⁹bə cènè dwí gakó, ñdə cángá dwí gakó, ñdə zhən dwí gakó, wó pwě wé rà n'è shí ní. ¹⁰Ce-nə jàn né á lwar kɔn dèbé rà wó Yi pùbùlò. ¹¹Á bə̀k'á ce á cín cə-byú tuntwǎǎ né wé yé, bə nà bə kùr zhe yé. Á gaga mó mə s'á byili byèbé bə n'è twí tuntwǎǎ né nəmyé mó ne bə nyí nà bə mə yé. ¹²Kɔn dèbé bəmyé cínə bé n'è shèè bə wèrhé mó byilu mye wó cizhìlò. ¹³Sə pwě gə tú è yǎr tuntwǎǎ né nəmyé gakó, kɔn gakó n'è dwi pwě nè pamparēē. ¹⁴Zhənà, kɔn dèbé gakó rà du pwě nè pamparēē, rà n'è jírħ pwě. Wó rəmyé è ce, bə n'è wəlò:«Nmyé mǎbó n' dē mó, zě tē; zě n' yě cùurí n; Kristə mà n yǎr mó ñdə n' pwě dé.» ¹⁵Dě-na á cín á tuntwǎǎ né wé. Yál-na surhə cinə, s'á bə̀k'á wèrhé ñdə bə-surhə-zhe cinə ta yé. ¹⁶Ce-nə jàn né á wèrhé cènè twéé twéé, bə lū w ná ɣwéné ò wé èlāsě mó bə càn yé. ¹⁷Wó rəmyé è ce, á bə̀k'á yə lyi byèbé bə yəl nà kùrə yé. Ce-nə jàn né á lwar kɔn dèbé Cinnə mó ná n' yál b'á wèrhé mó kùrə. ¹⁸Á bə̀k'á nyò sě kɔn lyē ce ne yé, bə sě nyó kɔn lyē ce ne n'è ce numbyíní yàà yàà tuntwǎǎ wé. Ce-nə á wun ní sú ñdə Eshirhə náàcèné. ¹⁹Á gə tú dwā yó gakó, s'á nún núrħ shèbé gakó sà n'è shí Eshirhə náàcèné sō, ñdə núrħ dwí gakó, á m'á ce Cinnə mó nàbàn ñd'á wun gakó. ²⁰Ce-nə ná Da Yi nàbàn twéé twéé kɔn gakó wé, Cinnə Yezu Kristə yil yilə. ²¹Shéné-na dwā nyí ní Kristə nyòmò w yilə. ²²Ámyě kana bé, zwě-nə á byánə bé nyí ní, ñdə á gə n'á zwě Cinnə mó nyí ní ní, ²³bə bal wó n' kē yó-cábal ñdə Kristə gá wó n' gúlú w yó-cábal né. Gúlú w wó Kristə yala. Wó nmyé cici n' wó ò Zwennə. ²⁴Kana bé mye mə sə bə zwě bə byánə bé nyí ní, ñdə gúlú w gə n'ò zwě Kristə nyí ní ní. ²⁵Ámyě bala bé, swéné-nə á kana bé, ñdə Kristə gá só n' gúlú w n pə n' myəl ré ò yil né. ²⁶N' zə nē ñdə n' nyi-zòmè n mə n shàrh w o jírħ wárhgáá ñdə Yi gá n'è yál né. ²⁷N' ná n' yál b'ò yál cènè ò kɔn gakó wé, o yə wárhgáá, dóó dwí-byí bə̀k'á gúlú w o m'ò zhì nmyé cici yé né yé. ²⁸Èta mye, bala bé mə sə bə swéné bə kana bé ñdə bə gá só bə cici ní, bə lò mǎbó n' sò n' kē, wó n' cici n' sò. ²⁹Lò tènè n' ná n' wəl bə n' twár tènè ñdə n' sàpwà yala né yé. Lò gakó ná n' cili n' yala né sō, n kwerhe ne cènè, ñdə Kristə gá ná n' wèrhé n' gúlú w ní. ³⁰Nəmyě wó Kristə yala né kəkàlsē. ³¹Bə kē Yi zòmè ré sēbé ré wé bə wò: «Rəmyé yilə, bal mà n yě n' da ñdə n' ná ne, n jòm ñdə n' kē mó, sə bəmyé bəlyè y ga b'a mù dwā ne bə jírħ kɔn rə̀dù.» ³²Zòmè ré rəmyé n'è byili nába kɔn nánfóló dèbé rà zhe kùrə, sə əmyé n'á búl bə wó Kristə ñdə n' gúlú w yò rà n'è zòmà. ³³Sə rà n'è zòm əmye yò, bə bal gakó mə sá swéné n' kē ñdə n' cici ta, sə kē mye mə sá nyè n' byal.

Chapter 6

¹Ámyë bèsóná bé, zwē-nə á dabá ñd'á nábá nyí ni, ñdə Cínnə mó gá ná n' yál né. Rəmyé wó kɔn dèbé rə mǎ. ²Yi nyó né gako wé, wó nyí rí tɛbé rə n'è wəl bə: Nyám n da ndá n ná mó ne rə jèrè rə bwəl nyí rə b'e súlí. ³Rə wòwà: N gə ná n nyám n da ndá n ná, ñb'á zə wu-nyǎ, n myǎl j'a zə dwèlɛ ce yó. ⁴Ámyë dabá, bə̀k'á wèrhé á bèsóná bé, á ce bə lyimə zè yé. Kón-na be, s'á cící bi, á cèrhè be, ñdə Cínnə mó cici surhə né. ⁵Ámyë tuntunnə bé, zwē-nə á yó-cíná bé ce yó mó nyí ni. Nyám-na be ñdə wu-pò, ñdə á gá n'á zwē Kristə nyí ni ní. ⁶È bə̀k'á yə bə gə zhí bə yírhə, á zè á n'á twí á pe be ñdə wó numbyínsi pùbùlə wòrhó á n'á pyà ta yé. Wèrhé-na kɔn dèbé Yi n'è yálá, ñd'á wun gako á tumə né wé, ñdə Kristə tuntunnə ta. ⁷Twí-nə á pə á yó-cíná bé ne ñdə wu òdù, ñdə wó Kristə ne á n'á twí á pe ta, sə è bə̀k'á yə ñdə wó numbyínsi dúdú ni á n'á twí á pe ta yé. ⁸Lwar-na bə̀ lò mòbó n'á n'á wèrhé cènè, rə-ná-cí gə wó lò tuntunnə, ráá n'á gə cí n'á cín mye, n'á b'a nə cènè ré n'á wèrhé mó Cínnə mó sò. ⁹Ámyë yó-cíná bé, ámye wèrhé-na cènè ñd'á tuntunnə bé. Á bə̀k'á bya be yé. Lwar-na b'ámyë ñdə bəmyé ga zhe yó-cábal mǎdù, n'á ɲwéné Arəzana w n'á cí ámyë ga. Lyi bí gako wó kɔn rǎdù n'á sono. ¹⁰À zòmè nánkwééré á la byilu mú, wó lwəl á n'á lwəl ába, s'á zhí Cínnə mú ni á b'á pyà wu-jò n'á jàn ré nánfòl w wé. ¹¹Kwē-nə Yi búlú wé ré gako á zə á jǎ wà, m̀nì á ɲwéné á zhí á cè Shə́tana sòlò mó. ¹²Nə t'á bwí ñdə numbyínsi yé. Nə r'è bwí ñdə jàn cinə námməlwǎlsé shèbé dwí gako sə ɲwéné dǎ, yírhə wàr nə ne, sə zhe jàn ñdə ɲwónó cə-byín lū w wé mó. ¹³Rəmyé ce, kwē-nə Yi búlú wé ré gako á zə á jǎ w èlǎsǎ, m̀nì dwǎ né nyèbé nə bə càn mó gə tú nə yúwǎ, s'á ɲwéné á zhí á bú búlú né kɔn m'e yí nə zhǎ, s'á zhí á nà y yó kēkē. ¹⁴Zè-nə á zhí dǎ á dǎ. Ce-nə zhən ré á cǎ né ñdə cǎ-tòn ta. Zwí-nə cángá tumə né nə yə ñdə kàmə-zwí kèbé á m'á cèr á cín búlú jàà w ta. ¹⁵Ce-nə yəwǎl á nàrh né ñdə nàcìlə ta, á m'á bwəl yò-ècòn nyí rí rə n'è pə yə-zúlú mó. ¹⁶Zə-na á Yi-ni-zhú mú mə yə ku á m'á cèr á cín kɔn gako wé twéé gako. Shə́tana gə tú è la zə è swé ré ñdə rə myín mú e dul ába, sə ku w cèr rə. ¹⁷Zwē-nə Yi vwǎrh mó ñdə còbó yə-pú ta, s'á zwē Yi zòmè ré Eshirhə náàcènè n'è pə ába mó ñdə shù ta. ¹⁸Ce-nə Yi dǎ gako, á lwəl re ñdə Eshirhə náàcènè jàn, s'á zhili á yala ne kɔn gako wé, á lwəl re dǎ gako rə lyi bí yilə. ¹⁹Lwǎl-nə re àmye yilə, m̀nì ga á gə la zòm, sə rə sǎ ne ñdə zòmə nyèbé nə m'a ce a byili yò-ècòn nyí rí rə y'á shèè mó ñdə wu-jò. ²⁰À wó yò-ècòn nyí rí rəmyé bwəlnə. Wó rəmyé yil bə zə ne bə ce byənə-jù wə. Lwǎl-nə Yi á yilə, m̀nì a zòm ñdə á gə mǎ s'a zòm né ñdə wu-jò. ²¹Tishiki wó ná da-byí nántwǎ. N'á n'á twí Cínnə mó tum rí ñdə kɔn gə mǎ né. N'á mǎ n zòm à yò ñd'ába, n byili kɔn dèbé à n'á wèrhé. ²²À n'á twí mu á sono, m̀nì n byili ába kɔn dèbé rə ɲwéné ná sono, sə n súlí n zə á wwun ni. ²³Nə Da Yi ñdə Cínnə Yezu Kristə m'a ce bə yə-zúlú né ñdə bə sonó w yə né ñd'ámyë ñdə ná da-byǎ bé gako, á kwerhe á zhí Yi ni. ²⁴Yi b'a cí bwəl lyi byèbé gako bə só ná Cínnə Yezu Kristə ñdə sónó páá mó yó!

Philippians

Chapter 1

¹Wó àmyé Pwəə ñdə Timote, ná wó Yezu Kristə tuntunnə, wó nəmyé ná n'è kē sébé ré tɛbé ná la Yi lyi bí bə zù Yezu Kristə bə ɲwéné Shilipu cò w wa, ñdə bə gúlú w yé né cinə bé ñdə ò tuntunnə bé ne pə. ²Bə̀ ná Da Yi ñdə ná Cínnə Yezu Kristə pené nánfò w ñdə bə yə-zúlú né yál né ñdə ába. ³À gə lyírh á yò gako, á n'á ce á Yi rí nàbán á yilə. ⁴À Yi-co gako wé à t'á swé á mǎdù ga yò yé, ⁵bə̀ á gə ju kùr á zù Kristə yi ní kɔn m'e yí zà mó, á j'á n'á byili bə à wu nyè ñdə ába. ⁶A zè à yé pamparǎé bə̀ mòbó n'á ju tùm-ècènè èmyé kùr á wé mó, mǎ n ce rə gu yó nǎmpúm Yezu Kristə dǎ ré yùwə. ⁷Kɔn mǎ b'á búl èta, ámyë gako yilə, b'á kwé ába a ji wé, è gə wó bə zə bə lyé bə ce byənə jùwə wə, è gə wó á gə zòm a m'a zwē à nyí ni, ñdə á zòm yò-ècòn nyí rí zhən ré a byili pamparǎé mó ga wé á sǎ ne, bə̀ Yi pə ámye gako ne pené nánfò w kèbé rə pə àmye ne mó. ⁸Bə̀ Yi yé á zhənà, b'á só ába ñdə Yezu Kristə sónó wǎ. ⁹Kɔn ré dèbé á n'á lwəl Yi ni á Yi-co wé á yil mó, wó sə á sónó w ñdə surhə né j'á n'è súlí dǎdǎ, m̀nì ga á lwar kɔn ré dèbé rə càn mó pár á cí, á m'á dǎ Kristə dǎ ré tɛbé Kristə ká n'á bàn mó, ¹⁰m̀nì ga kaka bə̀k'á gúlú ába, sə dóó jòm á yó w yé, ¹¹á j'á yə lyi byèbé bə tumə né wó lyi byèbé Yi ce bə̀k'á bə dwǎó ré zhe tumə nǎmpúm, Yi còrhó ñdə rə zùwǎ y yilə. ¹²Da-byǎ, á n'á yǎl s'á lwar bə̀ kɔn ré dèbé rə yú ni mú gaga mó ce yò-ècòn nyí rí kwerhe rə súlí rə n'è bwəl rə la. ¹³Èta, shə̀dǎésé kùkùl ré rə n'è yili jàà y né ñdə lyi bí dwǎ bé gako lwar bə̀ wó yil bə zə ne bə ce byənə-jù wə. ¹⁴À byənə-jù w co mó gaga j'á kwerhe e ce wu-jà ná da-byǎ wé, bə̀ n'è bwəl Yi zòmè ré, bə̀ t'á dūr ywé yé. ¹⁵Zhənà, lyi jàlǎ ɲwéné bə̀ n'è bəl Kristə yò w ñdə bwǎ-dūr ñdə nyə-pǎr ; sə jàlǎ ɲwéné bə̀ zhí cènè, bə̀ n'è bwəl n'á yò w ñdə surhə nyèbé. ¹⁶Lyi bí bəmyé mó n'è twí ñdə sónó, bə̀ nə yé, bə̀ wó Yi rə cír ne rə ce à bə shè yò-ècòn nyí m'e dǎdal yò yé. ¹⁷Sə byèbé bə̀ t'á twí ñdə sónó mó, wó nyə-pǎr zòmà nə ɲwéné bə̀ wé, bə̀ n'è bwəl Kristə yò w ñdə wun nyèbé nə zhe jimdi, bə̀ m'è pyà zwini bə̀ la ne pə byənə-juwə. ¹⁸Sə rəmyé gako wé, wó tǎ rə yò wǎ ? Lyi gə n'è bwəl Kristə

yò w lɪ yírhá yil mye, lɪl gə k'ê n'ê bwəl ñdá wu-pò mye, tɛ̀bɛ̀ à yě mó ; bə̀ yə̀ Kristə̀ kàkàlà bwəl bə̀ byili yé : Rə̀myé ce à wu nyè, o k'ò bwérhé ò nyè. ¹⁹B'á yě bə̀ rə̀myé n'ê wèrhé à vwǎrh yilə̀, ámyě̀ Yi lwǎl mó ñdá Yezu Kristə̀ Eshirhə̀ y jàn yilə̀. ²⁰Sə̀ kɔ̀n ré dɛ̀bɛ̀ à n'á yǎl à n'á dɛ̀ ñdá à wu gakó mó, sə̀ à bə̀k'a nə̀ cizhɪl yé, s'á kwerhe á zə̀ wu-jò : bá à gə̀ ɲwéné mye, bá à gə̀ tɛ̀né mye, sə̀ Kristə̀ zùwá y tó á denne e du. ²¹À gə̀ ɲwéné mye, wó Kristə̀ ń cǐ nǐ ; à gə̀ cù mye, wó cu mú gaga mó wé à b'a nə̀ à cɪn nǐ. ²²Sə̀ è gə̀ wó tum rí tɛ̀bɛ̀ à n'á twǐ mú rə̀ zhe kùrə̀, è ce à mǎ s'a yə̀ né mye, à yəl tɛ̀ ná-yil à cǐr yé. ²³À ɲwéné rə̀myé ga cə̀cəl wə̀. Ámyé à n'á yǎl a zhǐr a vò a yə̀ né ñdá Kristə̀, wó rə̀myé è cǔ dɛ̀dɛ̀. ²⁴Wó ámyě̀ yilə̀, kɔ̀n k'ê wó nyóó s'a yə̀ né, à m'á sɛ̀ ába. ²⁵Sə̀ à yě pamparɛ̀ɛ̀ b'a m'a yə̀ né ñd'á gakó a sɛ̀ ába, m̀nɪ ga á j'á n'á ce jàn né á zhí Kristə̀ ne ñdá wu-nyǒ. ²⁶Èta, à gə̀ k'á tú á sono, à twírí b'a pə̀ ába wu-nyǒ Yezu Kristə̀ wé e súlí. ²⁷È gə̀ wó má má mye, ámyě̀ wírí á t̀ntwǎǎ́ né myerhe dwǎ ñdə̀ Kristə̀ yò-èc̀nò nyí rí gə̀ n'ê byili nǐ. Èta, à gə̀ ɲwéné à tú á sɔ̀, ráá à gə̀ yə̀ ɲwéné mye, s'a nyèè b'ǎ zhǐ á nà y yó kēkē, á nyí wó rə̀dù, á mù dwǎ ne ñdá wu òdù, á n'á ce jàn né m̀nɪ ga kɔ̀n ré dɛ̀bɛ̀ á nyèè yò-èc̀nò nyí rí wé á zɛ̀ á zɛ̀ á zwé rə̀ nyí mú j'á wó èta twéé twéé. ²⁸S'á bə̀k'á d̀r à zwə̀ bé ywé námpólé mye cìcì yé. Bə̀ m'a tó rə̀myé denne bə̀ lwar bá wwó jó sómá yó bə̀ ɲwéné, sə̀ ámyě̀ wó á cɪn vwǎrh sómá yó á ɲwéné. Sə̀ rə̀myé wó Yi sɔ̀ rə̀ n'ê shí nǐ. ²⁹Wó Yi rə̀ pə̀ ába sómá b'ǎ zwí Kristə̀; s'e də̀ ń zú mú dúdú yé, wó á nwènè ń yil mye. ³⁰Ámye shènè á n'á nwènè nònò w kòbó á nɔ̀ ne à nwènè, á j'á yě b'á gwě n'á nwènè èlǎsɛ̀ mó.

Chapter 2

¹Á Kristə ne zhú mú n'ê pə ába wu-jò. N' sònó w n'ò zal á wun ni. Eshirhə náàcèné n'ê ába dwā yó. Á zhe wu-bònò òndá nònò-dùr òndá dwā. Rəmyé wó zhənà. ²Rəmyé ce, zə-nə nyi-dwìl òndá sònó òndá wu òdù òndá bùlì rədu. Èta á m'á c a zə wu-nyò námpúm. ³Á bàk'á wèrhé kaka òndá dənundi ráá òndá cìn-còrhó yé; zə-nə cìn-lwəl òndá dwā, sə lò gako nyí n' do òndá n' du mu ta. ⁴Lò gako bàk'á nyí n' dúdú yò yé; nyí n' dwā bé mye yò. ⁵Búl-nə òndá Yezu Kristə ta òndá dwā. ⁶Nmyé n' wó Yi twéé twéé; nmyé n' wó Yi rədu; n' ja n' yə tə rəmyé yil n' zhě n' cìn dē yé. ⁷N' yě n'wónó kòbó n' yà n' zhe mó n, n' zə n' cìn n' yə tùntùnnə n' twì n' pə lyì bí ni. N' jìrh numbyíni, bə nə mɔ n' yàl numbyíni òndá ná ta. ⁸N' shéné n' lwəl n' cìn tē kən gako wé, kən m'e yí n' cu; n' cì dā-jòrhó yó. ⁹Wó rəmyé yilə, Yi zhě n' yó dē, rə ce mo yil tēbé rə du yilə né gako, ¹⁰mùni ga kən dēbé gako rə n'wéné dē, òndá tē òndá cə y kùr w ga, sə rə wùlì tē rə nàdwóná yó Yezu yé né n' yil ré nyónò yilə, ¹¹sə lyì dwí gako bwəl bə byili bə Yezu Kristə wó cinnə, n' Da Yi còrhó yilə. ¹²Á dɔwabá, à gə y'à n'wéné á sò yi ní, á yà n'á shéné á zwē Yi nyí rí twéé twéé. Èlāsē à k'á tènē á sò yé, sə kən mǎ b'á gwě cəðle á zwē rə nyí rí. Twí-nə tùntwəð nyèbé nə m'a byili b'á nɔ vwār, s'á wèrhé ne òndá ywē òndá wu-zēē, ¹³bə wó Yi cici rə n'ê twí á wé mùni ga á n'wéné á cìr kən dēbé rə wó rəmyé pùbùlə á wèrhé. ¹⁴Kən dēbé gako á gə la wòrhó, s'á bàk'á wèrhé re òndá n'wónwó ráá òndá sò yé. ¹⁵Lū w lyì bí wó yūyū òndá lwēle ciná, sə ámyé yál-na lyì byèbé bə bə yò zhe, wu-pò ciná; á yə lyì byèbé bə wó Yi byā nántwərh bə cəcəl wə; á yə pwē lyì, á pwē ré yər bə púlápúlá, ¹⁶á m'á byili bi Yi zòmè ré rə n'ê pə nyū mú. Á gə wèrhé èta, à lyààré tēbé gako à lyèé mó t'á la nánfò yál yé, sə dē ré tēbé Kristə ká n' bàn mó, à wu b'a yə nyèn á yilə. ¹⁷Á gə zhí Yezu Kristə ne mó nyé òndá wó vwí á n'á zwál á pə Yi ni ta. Bá à gə mǎ s'a cì mye, à cu m'a yə vwí rə súlì á nyān ré nē. È gə wó èta, à n'á fùù òndá wu-nyò, sə à n'á yál b'ámye tó ne á fùù. ¹⁸Ámye fū-nə òndá wu-nyò, sə àmye tó ába a fùù. ¹⁹Cinnə Yezu gə sē, à n'á bùl b'á m'a twí Timote á sò dwā né nyèbé ne, mùni ga n' ká n' bə n' byili ni kən dēbé rə n'ê wèrhé á sò, mùni à wu za. ²⁰È gə dā nmyé yilə, lò dō tènē n' ná n' bùl á yò òndá n' wu gako òndá àmye ta yé. ²¹È gə wó lyì bí dwā bé yilə, Yezu Kristə nyàná yò yə bə zwì yé. Wó bə səpwà nyàná né yo nə zù bi. ²²Sə è gə wó Timote yilə, à cici mú yě bə n' tó ne n' twí yò-ècònò nyí rí bwəl yilə, òndá bəsbwélé gə y'a sē è da ne nē; n' tùntwəð né yàl cángá. ²³À n'á bùl b'á gə tú à lwar kən gə la né yál, à yilə, sə nyí wó nmyé à b'a twí á sono. ²⁴Sə à yě pamparēē bə, Cinnə mó jàn yilə, àmye cici m'a bə á sò dwā né nyèbé ne. ²⁵Á y'á twí ná da-byí Epəfərəditi à sò òndá kən dēbé à zhe rə tum ; n' ne n' twí, n' ne n' nwènè, sə à pwíri bə kən wó nyóó b'á k'a ce n' bə á sono. ²⁶N' gə tú n' lwar b'á nyèé n' nəbwènè ré yò mó ce, n' cici mú yà n' ná n' yál òndá n' wu gako n' bə n' nə ába. ²⁷Wó zhənà, n' yà n' bə jàn zhe yé. Címí y y'a zù mù dēdē, n' yà n' ná n' yál n' cì. Sə Yi dùr n' nònò, sə è dā n' dúdú nònò rə dùr yé, rə dùr ámye nònò, mùni ga à wu-zhilù w bàk'a k'ò súlì yé. ²⁸À n'á yál a ce n' bə á sò lálà, á nə mɔ, mùni ga á wun k'a zə nyèn, sə àmye wu wé. ²⁹Rəmyé yilə, zwē-nə mo òndá wu-nyò nánfòlò Cinnə yil ré yilə. Zə-nə nyòmò òndá lò mǎbó gako n' wó Cinnə mó kwā-lò òndá nmyé ta mó, ³⁰bə n' zhě n' myəl ré Kristə tum rí yilə, n' n'wéné n' sē ne òndá sēé y kēbé á cici y'á wār á m'á bàn ne sǎ.

Chapter 3

¹Da-byä, nyĩ-nə kɔn dɛbɛ à la ába byilu èlāsɛ mó: Ce'nə á wun yə nyèn á gá zù Cɪnnə mó yilə. À t'á lyèè gaga ndá rəmyé Ába byilu yé. Rəmyé wɔ̀ rə b'a sɛ́ ába m̀nì ga á zhì kēkē. ²Dě-na á cìn ndá tuntunnə námməlwálsé. Bə wɔ̀ kũlsi. Wɔ̀ bəmyé bə n'è cɪrh ába bə ce né, á ce bə n'è gòm ába, e j'á wɔ̀ kɔn dɛbɛ rə bə kùr zhe yé. ³Wɔ̀ námyɛ ná góm mó páá mó cìná, bə námyɛ n'è tó Yi Eshirhə y dɛnnə ná cɛrhé re. Ná yə ná cìn i yě nə ce wè tèbɛ numbyĩnsi n'è wèrhé jɔ̀ w yé. Ná kwè ná cìn ná ce Yezu Kristə jɔ̀ wa. ⁴Àmye j'á y'á wɔ̀ à m'a kwè à cìn a ce wè ré rəmyé mó jɔ̀ wa. Sə lò gə ná n' b̀l bə n' nɔ̀ n' cìn n' gá co n' cìn wè ré rəmyé mó jɔ̀ w mó yilə, àmye y'á wɔ̀ à b̀l rəmyé du, ⁵bə wɔ̀ Esərayel lyi bí dwí wé bə l̀l ne né; à dwā nyàlpyè yù w bə gò ne; à wɔ̀ Bězhamə kwálá y lò; à wɔ̀ Ebərə páá. È gá Muiyisi nyə né yilə zō yilə, à y'á wɔ̀ Fərezhē. ⁶À y'á n'á zwè ne náàcɛnɛ; rəmyé ce, à y'á n'á nwènɛ Kristə-lyi bí. Nyə né zō gə y'á n'è ce lò cɛ dóó zal Yi yé né, à y'á bə dóó dá-byĩ zhe yé. ⁷À y'á n'á nyĩ wè ré rəmyé gakó ndə kɔn dɛbɛ rə zhe kùr ta. Sə èlāsɛ, à gá zù Kristə mó ce, à n'á nyi ri ndə kɔn nánfò ta. ⁸À gá lwar à Cɪnnə Yezu Kristə pər mó wɔ̀ kɔn dɛbɛ rə zhe kùr du kɔn gakó; rəmyé ce á n'á nyĩ kɔn dɛbɛ gakó à zhe mó ndə kɔn nánfò ta. Wɔ̀ Kristə yil à yě kɔn gakó ne, à n'á nyĩ ri ndə p̀lú yó ywəðrhe ta, m̀nì ga n yə kɔn dɛbɛ rə zhe kùr à yilə, ⁹sə n cini ni námpúm. À k'á t'á b̀l bə wɔ̀ Muiyisi nyə né zō mó è ce à k'á bə dóó zhe Yi yé né yé. Wɔ̀ Kristə ne zú mú è ce. Sə rəmyé wɔ̀ Yi rə n'è pe rə byèbɛ bə zù Kristə mó ne. ¹⁰Kɔn dɛbɛ à n'á yálá, wɔ̀ lwar Kristə pər, s'a lwar jàn ré tèbɛ rə ce n bwirhì mú mye gá wɔ̀ né, s'a tó mo a nwènɛ, a tó mo a cì. ¹¹Èta, à n'á b̀l bə Yi m'a bwirhì àmye a du cùuri wé. ¹²Zhəna, à t'á yál a byili b'á gwě nɔ̀ tèbɛ à n'á pyà mó yé; à cɛnɛ ré gwě yə pyirh kókó yé. S'a n'á ce jàn né m̀nì ga a zə rəmyé gakó à jɔ̀ wa, ndə Yezu Kristə gá zhe àmye n' jɔ̀ w né. ¹³Da-byä, à t'á b̀l b'á gwě nɔ̀ re yé. Sə kɔn ré dɛbɛ à n'á wèrhé mó, wɔ̀ a swè tèbɛ rə lyé mó, sə a ce jàn né a nə tèbɛ rə ɲwéné yé né mó. ¹⁴À n'á ce jàn né ndə ywál, m̀nì ga a nə kwändé tèbɛ Yi n'è byè nába rə la dɛ́ Arəzana w Yezu Kristə jàn yil mó. ¹⁵Nəmyé byèbɛ ná zù Yezu Kristə kɔn dɛnə mó, wɔ̀ b̀l né nəmyé nə mə sə nə yə ná wé. Sə ámyɛ jàlā gə n'á b̀l kɔn dō, Yi b'a pul á surhə. ¹⁶Sə sómá y kèbɛ ná gakó kwè kɔn m'e yí zà mó, bà-nà ná cəðle ná j'á yə èmye yó. ¹⁷Da-byä, wèrhé-na ndə àmye ta; nyĩ'nə lyi bí byèbɛ bə tuntwəð né n'è tó kɔn dɛbɛ ná cɛrhé ába mó ne mó, s'á kwè bəmye ná. ¹⁸À y'á jèrə a byili ába twər nánzhəzhə, sə à k'á n'á bwérhé à byili ába ndə yá-nàná, bə lyi nánzhəzhə ɲwéné bə tuntwəð né n'è byili bə bə wɔ̀ Yezu Kristə də-jorhə w zwə. ¹⁹Sə bə yésé gá ză mǎgǎ mó, wɔ̀ jó jàà w bə la né. Bəmyé wɔ̀ bə pwísí sə wɔ̀ bə yi. Kɔn dɛbɛ rə wɔ̀ cizhìl kɔn mó, wɔ̀ rəmyé bə m'è yál bə wu-nyò koma. Bə t'á b̀l kaka dō yò, e súlì lū w kòbɔ nyəná né dúdú ni yé. ²⁰Sə è gə wɔ̀ námyɛ yilə, wɔ̀ Arəzana è wɔ̀ ná da-dō. Wɔ̀ gàà mó ná n'è dè ná Cɪnnə Yezu Kristə ndə ná wun gakó n' la shú n bə n zwè nába. ²¹N' mà n zə jàn ré tèbɛ rə ce n' wɔ̀ n' mà n ce kɔn gakó shéné n' nyi ni mú, n mə n ce ná yala né nyèbɛ nə bə kùr zhe mó jirh ndə n' nyəná nə zhe zùwá mó ta.

Chapter 4

¹Da-byä, nántwärh, á n'á pë ne wu-nyö ñdá yó-dě-zhō. À só s'a k'a nā āba. Rəmyé ce, zhí-nā Cínnə mó ne á zhì kēkē. ²È gə wó Evodi ñdá Sētiishi yilə, à n'á lwəl be, bə bə ce jàn né bə ló dwā yó, bə yə wu òdùn ciná ñdā da-bəkwā ta Cínnə mó yil ré yilə. ³Bə y'á n'è tó àmyé ñdá Kəlema ñdá ñdá à dwā tuntunnə bə bə yilə né kē nyū mə t'á la zhō sēbé ré wé mó ne bə bwəl yo-ècōnō nyí rí. Rəmyé ce, à n'á lwəl mó bə ñ sē bə. ⁴Á gə zù Cínnə mó ce, fū-nə ñdá wu-nyö. Á k'a bwérhé á n'á wəl āba: fū-nə ñdá wu-nyö. ⁵Wèrhé-na wu-bōnō ñdá lyi bí gako, bə Cínnə mó twíri y bwəlse. ⁶Á bəh'á cí kaka twəlā á wé yé. Ce-nə Yi kən gako wé, á ce rə nābāá, s'á lwəl re kəb dēbé gako á zhe rə tum. ⁷Sə Yi yə-zúlā né nā du numbyíni surhə dwí gako mó b'a yilí á wun ní ñd'á búlā né Yezu Kristə wé. ⁸Da-byä, nyí-nə kən dēbé rə dāl à la āba byilu mú: Zə-nə kən dēbé gako rə càn, rə mə dwā ndə còrhó mó, á cí á wé; dēbé gako rə wó zhəná, dēbé gako rə mə dwā ñdá nyòmō, dēbé gako rə wó cángá, dēbé gako rə wó pwépwe, dēbé gako rə mə dwā ñdá sònó, dēbé gako rə wó yil-dě-zhō kəna; cí-nə rəmyé gako á wé, ⁹s'á ce jàn né á wèrhé kən dēbé gako á nyèè à byili āba mó, ñdá dēbé à cèrhé āba á zwé mó; s'á yě bə Yi rí tēbé rə n'è pə yə-zúlā mó b'a yə né ñd'āba. ¹⁰Á wu yəl nyèn Cínnə mó wé, á gə gwě n'á lyírh à yò mó yilə. Á yě b'á y'á n'á búl à yò. Wó bəl á yə ne á wèrhé kən à yil yé. ¹¹E dà kən à n'á yəl yil à n'á zòm èta yé. Á wu nyè ñdá kən dēbé à zhe mó. ¹²Á gə zhe dēdē, à gə bə kaka zhe mye, à yě à gə n'á zal à cìn ní. Á gə zhe à n'á jí, à gə bə zhe à n'á jí mye, à gə zhe dēdē, à gə bə kaka zhe mye, à wu-nyè rəmyé ga wé. ¹³Á wó rəmyé gako Kristə jàn yilə. ¹⁴Sə ñdá rəmyé ga, á gə sē ne à yə-cəàlé wé mó, á wèrhé cènè. ¹⁵Shilipu cə lyi, á cìcì mú yě, á gə ju kùr a bwəl yò-ècōnō nyí rí Masədwane tənà y wa, a zē a zhír, rəmyé kwā né, wó àmyé dúdú á yəl Kristə-lyi á se ne. Lyi dwā yə ne tó ná sē dwā ne yé, wó àmyé dúdú. ¹⁶Á gə y'á ñwéné Təsəloniki ní yi ní mye, á yə jìjírhi á m'á sē ne ñdá kən dēbé à y'á zhe rə tum mú yé. Sə á gə sē ne èta mó yə twər rədù yəl yé. ¹⁷E dà kən à n'á yəl yil yé. Tēbé à n'á yəl mó, wó sə tēbé á n'á wèrhé mó zə nyòrhé e pə āba. ¹⁸Kən dēbé gako á pə rə bə mó, à nə re. Wó rəmyé yil à n'á byili āba s'á lwar b'á nə re. Èlāsē, Epəfərediti gə zə á paánsé gako n yí mú ce, à nə kən dēbé gako á zhe rə tum mú. Rə gaga mó du à gə y'á n'á yəl né. ¹⁹Kən ré dēdē á pə ne mó, wó kən dēbé rə sú Yi yírhá; rə wó ñdā vwí-kən ta Yi swéné, sə rə zwé re. Kən dēbe: gako á zhe rə tum, à Yi rí rə zhe kən gako m'a pə re āba Yezu Kristə wé. ²⁰Ná Da Yi mà n nə còrhó byinə nə bə zhō zhe yilə! Amen! ²¹Ce-nə lyi bí byèbé gako bə jírhi Yi dwí mú Yezu Kristə yil ré yilə. Á da-byä bə ná ñwéné ñdá dwā nyònó mó mye n'è ce āba. ²²Byèbé gako bə jírhi Yi dwí mú n'è ce āba. Sə wó byèbé bə ñwéné pyō mó sō kélè w mó bə n'è ce āba du. ²³Cínnə Yezu Kristə mà n cí bwəl á gako yó!

Colossians

Chapter 1

¹Ámyé Pwəə, à wó Yezu Kristə tuntúm ñdá Yi pùbùlā, àmyé ñdá ná da-byí ²Timote ná n'è kē sēbé ré tēbé ná la lyi bí byèbé bə zù Kristə mó ñdá ná da-byä nántwərh byèbé bə ñwéné Kəlcəse né mó ne pə. Bə Yi Pené y nánfō w ñdá Yi ná Da mó yəzúlā né yál né ñdá āba. ³Nó n'è ce Yi, ná Cínnə Yezu-Kristə Da mó twéé twéé á yilə⁴

⁵Á zhe sònó w òmyé kən ré tēbé á zhe rə zhən á n'á dē Arəzana w mó yilə. Á ju kùr á nyèè bə zòm zhən ré tēbé rə wó zòmè ré mó, ⁶yò-ècōnō ní rí rə tú á sono. yò-cōnō nyí rí rəmyé n'è ce byä, sə byä bə làà dē lū w wé. zòmè ré n'è twí dē ré tēbé á nyèè re á lwar Yi pené nánfō w zhən ré wé mó. ⁷Wó ñdā yò-ècōnō nyí rí á tó ná tó-dō tuntunnə Epəfərase ná só mó denne á nyèè mó, ní wó Kristə tuntunnə zhən-cəbal ná yilə. ⁸Epəfərase byili nāba á sònó w á zhe Yi Eshírhá y wé mó. ⁹Wó sònó w òmyé yilə, dē ré tēbé ná nyèè rəmyé mó, ná j'á yə yě ñdá Yi co á yil yé. Twéé twéé gako ná n'è lwəl Yi mùnì ga á zə lárma dēdē á lwar rə pùbùlā né á sú éshírhá y nyànè kùrə. ¹⁰Ná gwě cəàle ná n'è lwəl Yi mùnì ga á n'á zhəl ñdā kən gə mə né Cínnə mó yilə, á sú ní yírhá. Ná gwě cəàle ná n'è lwəl Yi mùnì á ce byä tum tēbé rə càn gako wé, sə á n'á byil Yi pár lwar mó wé. ¹¹Nó n'è lwəl Yi s'á zə jàn kən gako wé, á zə cìn-pyónó ñdá yala ne zhùlù kən gako wé rə jàn ré ñdá rə zuwā y wé. Nó n'è lwəl Yi, ¹²s'á ce Da mó nābān ñdá wu-nyo bə ní ce ámye wó á ne cəl kən ré dēbé ní tene n cí ní lyi bí ní pwé jàà w mó wé. ¹³N' vùr nāba cə-byí wə, cə-byín rí k'è bə ñwónó zhe ná yó yé, ní ce ná zù ní Byi-sónó w tənà y wa. ¹⁴Wó ní Byi mú ñmyé denne ná tó né ná nə ná cìnə, ná nə ná yə-bəlwāálē sùbri. ¹⁵Lò lò wàr Yi ní la nə ñdā ní yírhá yé. Wó Kristə ní ná ní byili rə gə wó né ma cìcì. Ñmyé ní wó Yi Byi-ce, ní cí dēbé gako Yi wèrhé mó, ¹⁶bə wó ñmyé denne Yi tó né rə wèrhé kən dēbé gako rə ñwéné dē ñdá ce yó, tēbé yírhá wó nə ne, ñdá tēbé yírhá wàr nə ne, jàn ciná byèbé bə ñwéné dē bə zhe ñwónó, bə n'è jí pyèlè mó dwí gako. Wó ñmyé denne yi tó né rə wèrhé kən gako, e jà wó ñmyé yil Yi wèrhé re. ¹⁷N' jèrè kən gako ní ñwéné. Wó ñmyé jàn yil kən gako zhí rə jàà wa. ¹⁸Wó Ñmyé ní wó yala né yó wó. Yala né nàmyé wó ní gùlú wó. Wó ñmyé ní wó kən gako kùr-jiré. Byèbé bə cù mú wé, wó ñmyé ní yəl náyáá mó ní bwírhì, mùnì n yə kən gako yé né. ¹⁹Kən yəl Yi pùbùlā bə

rəmyé cìcì yál rə Byí wé námpúm. ²⁰Bə pəpa rə Byí mú dà-jərhó yón jal mós ló té. Kən yál rə pùbùlè bə rə tó n̄ jal mós mənmyé dennə rə ce yə-aùlú yə né. Èta, rə tó n̄myé dennə rə kwərhe kən dèbè gakó ce yó, ndá tèbè gakó rə n̄wéné Arəzana w mós yò ndá rə cìcì. ²¹Shāā ga, ámye y'á n̄yè ndá Yi; á búlə námməlwālsé ndá á tumə námməlwālsé ce á y'á wós rə zwə. ²²Sə Yi byí mú jír̄h numbyíní n̄ cì. Èlāsé, Yi tó n̄ cu mú dennə rə k'a kwərhe á yò ndá rə cìcì, m̀n̄n̄ ga á yə rəmyé lyì, á yə wárhgáá, dóó bək'a yə á yó w yé, á b'á n̄wéné á zhì rə yé né. ²³Sə á m̄s s'á pə á nà té á zhì kēkē á n̄i zhú mú wé. Á bək'a yě yò-èc̄n̄n̄ nyí rí bə bwəl bə byili ába mós ne yé, bə wós rəmyé rə ce ná n'è dè kən dèbè Yi la nába pɔ mós. Bə bwəl yò-èc̄n̄n̄ nyí rí rəmyé mós bə byili lū w púlápúlá ne, sə ámye wós rəmyé yil à n'á twí. ²⁴Sə á wu-nyè èlāsé á gá n'á n̄wéné á yil mós. Wós n̄n̄n̄ w k̄óbó Kristə n̄wéné n̄ yala né yil mós ámye n'á tó mo à n̄wéné. Yala né n̄am̄yé mós wós n̄ gúlú wós. ²⁵Yi twí n̄i b'á bwəl rə zómè ré a byili lyì bí n̄i. Wós rəmyé á jír̄h gúlú w t̄unt̄unnə, m̀n̄n̄ a bwəl re námpúm a byili ába. ²⁶Lū w k̄ur̄-ju yì ní ga, Yi y'á shèè re lyì dwí gakó yé né. Sə èlāsé, rə byili rí rə lyì bí n̄i pamparē. ²⁷Zómè ré rəmyé zhe k̄ur̄ dēdē. Wós rəmyé è ce Yi byili rəmyé ndá rə zùwá y rə lyì bí n̄i nunə dwí gakó yilə. Zómè ré rəmyé n'è byili bə Kristə n̄wéné á wé; wós n̄myé n̄ ce á n'á dè kən Yi zùwá y wé. ²⁸Wós Kristə mós n̄myé yò w ná n'è bwəl ná byili bí gakó ne. Nə n'è cìcì bi, ná n'è byili bi ndá surhə nyèbè gakó ná zhe, m̀n̄n̄ ga ná sē bə bə n̄wéné bə yə náàc̄n̄à Yi yé né. ²⁹Wós rəmyé yil à n'á ce jàn né à twí ndá jàn ré nánf̄l̄l̄ w Kristə pɔ ne mós.

Chapter 2

¹Zhànà, à n'á yǎl b'ǎ lwar b'à n'á ce jàn né ndá à wu gakó àmyé ndá Laodēese lyi bí ndá byèbé gakó bà gwě yè ne né ndá bà yírh mó yilə, ²mùni ga ámyé ndá bàmyé ga wun swé, s'á zə sóno ndá nyi-dwìl, s'á zə lárma déédé, á lwar Kristə mó n' wó kɔn dèbé Yi y'à shèè mó párá. ³Wó nmyé sɔ surhə ndá zhən pár lwar dwí gakó n'è shí ni. ⁴À n'á byili ába rəmyé mùni ga á bə́k'á yě lò zə n' zòm-ənyə̀lā n mə n jəjərə ába yé. ⁵Bá ná gə nye ndá dwā mye, à wu w ɲwéné nd'ába. Á t'á swé á yò yé, sə à wu nyé à gá nyèè b'á zhí Kristə ne kəkə, á jé ndá dwā cènè mó yilə. ⁶Á zù Kristə n' wó á Cinnə, j'á n'á tó mo nd'á wun gakó. ⁷Zhí-nə nmyé ne kəkə ndə cɔ nərɛh gá y'a pə té né, s'á yě á cín ni námpúm á ce n' jǝ wa. Cə̀əle-nə á zhí mú námpúm ndə bà gá cərɛhə ába né, s'á ce Yi nəbán déédé. ⁸Dě-na, lò bàká n zə numbyinsi lárma ndá kɔma zòmà n jəjərə ába yé, bà rəmyé gakó wó numbyinsi lùl-e-pwírí ndá lū w wě tēbé yírhə wàr nə ne wě rə 'é shí ní, s'e də Kristə sɔ yé. ⁹Lwar-na bà Yi cici ɲwéné Kristə né wě námpúm. ¹⁰Á gá mù dwā ne ndá nmyé mó ce, á nɔ kɔn gakó n' sɔ, bà n' cí ɲwónɔ cíná ndá jàn cíná byèbé gakó yírhə wàr nə ne mó. ¹¹Wó nmyé wě bà gòm ába né, sə bà yə ába gòm ndə numbyíni gá n'è gòm né yé. ámyé góm mó shí Kristə sɔ, sə mə vùr kɔn ré dèbé rə y'a ɲwéné á wě rə n'è ce á wərɛhə lwele ré mó. ¹²Bà tó ně-móló mó denne bà mù ába Kristə ne bà ce lúébòl wa, sə Yi bwirhi mu n zè n du cùuri wě. Á gá zhí Yi jàn ré nánfòlɔ w ne mó ce, á k'á tó mo mye á bwirhi. ¹³Shāā ga, á lwele ré ndá bà gá y'a ába gòm mó ce, á y'ǎ cùwə. Sə èlāsě, Yi k'a tó Kristə denne rə bwirhi ába, rə pa nába ná yə̀bəlwaálé subri. ¹⁴Sébé ré tēbé ná yə̀bəlwaálé y'a kə rə wě rə n'è byili bà ná mə ndá còrhò-tum mú, Yi kǎr rɛ. Kɔn nyé ndá wó Kristə də-jorhó yó rə pəpa né ta. ¹⁵Èta, Yi zwě ɲwónɔ cíná ndá jàn cíná byèbé yírhə wàr nə ne mó jàn ré, rə zə be rə m'e byili lyi bí gakó yé né bà rə Byí mú jú bele bà yó. ¹⁶Rəmyé yilə, lò bà mə sə n zòm á sɔ kùjú, ráá sě nyó shò-kwā né yé. Lò bà mə sə n zòm á sɔ mye címsi jú, ráá càn-dùlì, ráá shirhə dē ré yil yé, ¹⁷bà rəmyé gakó wó ré dèbé rə bàn mó èsǎyùlú, sə kɔn ré cici mú wó Kristə. ¹⁸Lyì ɲwéné bà n'è wùlì málékabá yé né bà n'è cərɛhə be. Bà n'è búl bà kɔn dèbé bà n'è ne bà dàrhà wě mó wó kɔn nánfòlɔ. Lyi bi bàmyé mó búlə né wó numbyinsi nyəná. nə zè nə ce bà n'è zhě bà cín dē. Á bàká yě lyi bí bàmyé mó dwí ába á mùrì kwǎndé tēbé Yi tene rə cí ába mó yé. ¹⁹Bəmyé t'á pyéné bà zhí Kristə ne kəkə yé, e jà wó nmyé n' wó yala né yó wá. Wó yó w ò n'ò pə yala né ne kɔn dèbé gakó nə zhe rə tum. Wó òmyé ò ce yala né kəkəlsé gakó zhí dwā ne náàcənə, Yi zè rə ce nə n'è byil ndə rə gá n'è yǎl né. ²⁰Ámyé tó Kristə ne á cì. Èta, á zwě á cín lū w wě ré tēbé yírhə wàr nə ne mó jǝ wa. Byé yil á nə m'ǎ wərɛhə ndə lū w gwě cí ába ta? Byé yil á ná yě bà n'è pə ába nyá né nyèbé èta? ²¹Nyá né nàmyé mó n'è byili: Bàká kwè tēbé yé; bàká jí tēbé yé; bàká dwərɛh tēbé yé. ²²E jà wó wě tēbé n' gə kwè n' má n' wərɛhə kɔn j'á wó rə ga; wó wě ré rəmyé yil bà n'è pə nyá né nàmyé, e j'á wó numbyinsi nyá. ²³Zhànà, e wùlì té e cərɛhə Yi ndá cín-lwəl ndə n' gá ná n' yǎl né, wó n' yala né nònò; rəmyé gakó nyé ndə surhə kɔn ta. Nyá né nàmyé j'á bà kùr zhe yé. Nə wó numbyinsi yala shil kɔna.

Chapter 3

¹Á tó Kristə e á bwirhi. Rəmyé ce, pyä-na kən dəbé rə ɲwéné dɛ, ɲ gá jě Yi jəjí ni məgǎ mó. ²Ce-nə tɛbé rə ɲwéné dɛ mó pyä yò zù ába, s'á bək'á yě tɛbé rə ɲwéné ce yó mó pyä yò zù ába yé, ³b'á cùwà, sə á nyũ mú tó Kristə mə shèè Yi wé. ⁴Wó Kristə ɲ wó á nyũ mú. sə ɲ gə ká ɲ túwà, rəmyé yó, ámye b'á tó mo á zù ɲ zùwá y wé. ⁵Rəmyé ce, vür-na lü w nyəná né á wé: fwəl, ɲdə tũntũm-bəywààle, ɲdə búlə námməlwǎlse, ɲdə shilə námməlwǎlse, ɲdə nəcɛnde pyä kən lyɛ ce ne, bə nəcɛnde pyä kən lyɛ ce ne mó n'è twí è jĩrh ɲdə yi ta numbyíni yilə. ⁶Wó rəmyé rə n'è zɛ Yi lyim ni ɲdə byɛbé bə t'á zwɛ rə nyí ni mú. ⁷Shāā ga, ámye gá y'á gwɛ ɲwéné wɛ ré rəmyé wé yi ní, wó ɛta á y'á n'á wɛrhé né. ⁸Sə ɛlāsɛ, yě-nə wɛ ré tɛbé ɛta mó ne: lyim, ɲdə jàn tumə, ɲdə wu-bárhé. Dwā tũurhi ɲdə zòm-bəywààle bə mə sə rə du á nyú w yé. ⁹Á bək'á gò koma á pə dwā ne yé, b'á vür á shāā ga tũntwǎǎ né ɲdə kàmə-zù-dwǎ ta. ¹⁰Sə ɛlāsɛ, kən nyɛ ɲdə wó kàmə-zù-dwǎ á k'á zù ta. Á jĩrh lyi-dulə, byɛbé bə j'á wó nándulə twéé twéé, bə nyerhe bə nyerhe bə vwārhnə mó, m̀̀ni ga bə lwar ɲ pár náàcɛné. ¹¹ɛta, Zhwifubá ɲdə byɛbé bə də Zhwifubá mó ga jĩrh kən rədu; byɛbé bə gòm mó ɲdə byɛbé bə yə gòm mó ga jĩrh kən rədu; zhələ ɲdə gə-má ɲdə yómə ɲdə byɛbé bə cí bə cìn mú ga jĩrh kən rədu. Sə Kristə wó kən gakó, ɲ ɲwéné á gakó wé. ¹²Yi só ába, rə cír ába, m̀̀ni ga á yə rəmyé lyi. Rəmyé ce, ce-nə jàn né á yə nònò-dür cinə, á swéné dwā. Yál-n cin-lwəl cinə ɲdə lyi-nyèmə, ɲdə wu-bònò cinə, ɲdə cìn-pyónó cinə. ¹³Zə-nə cìn-pyónó ɲdə dwā. Lò mədu gə tú ɲ zhe zòmə ɲdə ɲ dō, s'á pə dwā suébri. Cinnə mó pə ába sübri. Áye mə s'á pə dwā sübri. ¹⁴Sə kən du, swéné-nə dwā, bə wó sónó ò n'ò ce nyi-dwii námpúm yál né. ¹⁵Ce-nə yə-zulá né nyɛbé Kristə ná ɲ pə mó yə á wé. Wó yə-zulá né nəmyé yil Yi byɛ ába rə ce á ɲwéné dwā yó, m̀̀ni ga á jĩrh kən rədu. Ce-nə rə nəbán twéé twéé. ¹⁶Yě-nə Kristə zòmə ré jòm á wé námpúm. Byili-nə dwā ne, s'á cíci dwā ɲdə surhə nyɛbé nə càn. Nú-nə núrsh shɛbé sə n'è shí Eshirhə náàcɛné sō, ɲdə núrsh dwi: gakó á m'á ce Yi nəbán ɲd'á wun gakó. ¹⁷Kən dəbé gakó á n'á zòmə, ɲdə tɛbé gakó á n'á wɛrhé, wɛrhé-na rə gakó Cinnə Yezu yil ré yilə, á tó ɲmyɛ denne á ce ná Da Yi nəbána. ¹⁸Ámyɛ kana bé, shɛné-na á byinə bé nyí ni, bə wó rəmyé rə wó Cinnə mó pùbùlə. ¹⁹Ámyɛ bala bé, swéné-nə á kana bé, s'á bək'á gwirhi á yárh ɲdə be yé. ²⁰Ámyɛ bəsoná bé, cili-nə á dabá ɲdə á nábá zòmə kən gakó wé, bə wó rəmyé Cinnə mó ná ɲ yálá. ²¹Ámyɛ dabá bé, á bək'á kwè lyim twéé twéé ɲd'á bəsoná bé yé, m̀̀ni ga bə wun bək'a gə yé. ²²Ámyɛ tũntũnnə bé, shɛné-na á yó-cinə bé ce yó mó nyí ni kən gakó wé. Shɛné-na bə nyí ni ɲd'á pùbùlə, á gə n'á nyàm Cinnə mú yilə. S'e bək'a yə bə yírh dūr dúdú yil á n'á shɛné bə nyí ni, e jĩrh ɲdə wó numbyíni nyí ni shònó ta yé. ²³Kən dəbé gakó á n'á wɛrhé mó, wɛrhé-na re ɲd'á wun gakó. Á yě bə wó Cinnə mó yil á n'á wɛrhé re, s'e də numbyíni dúdú yil yé. ²⁴Á yě b'á m'á nə cəl kwǎnde nəcɛndé tɛbé Yi cí rə lyi bí ni mú wé, bə wó Kristə ɲ wó á yó-cábal mó cíci mú; wó ɲmyɛ nyí ni á n'á shɛné né. ²⁵Lò m̀̀bó ɲ wɛrhé lwele, ɲ b'á nə còrhò-tum rə yilə; bə lyi bí gakó kən rədu Yi sono.

Chapter 4

¹Ámyě yó-ciná bé, zə-nə á tũntũnnə bé ńdá wu-cángá, s'á bə̀k'á cır jàlà á só , á zè á ba jàlà só yé. Á yě b'ămye zhe yó-cábal mǝdù ní ńwéné Arəzana wa.²Ce-nə jàn né ńdá Yi-co twéé gakó; zə-nə á yırhá, s'á ce Yi nəbán twéé twéé.³Lwəl-nə Yi námye yilə, bə̀ rə pə nába sómá ná bwəl rə zòmè ré, sə ná bwəl kɔn də̀bè rə shèè Kristə shò-kwā né mǝ ná byili, bə̀ wǝ zòmè ré rəmyé bwəl mǝ yil bə̀ co ne byənə-jù wə. ⁴Lwəl-nə Yi m̀nì ga a ńwéné a byili rə zòmè ré pamparēē ńdà à gá mǝ s'a byili ri ní⁵Zə-nə á cìn ńdá surhə nyèbé nà càn ńdá lyi bí byèbé bə̀ dā Kristə-lyi mǝ, s'á wèrhé á gá wǝ né á zə á cìn náàcèné twéé gakó. ⁶Ce-nə á zòmà né yə zòmà nyèbé nà càn twéé twéé, nà zhe shil, s'á lwar náàcèné á gá b'ă lyár lǝ mǝbǝ gakó ní la ába zòmè bwərh mǝ né. ⁷Nə da-byi nántwǝ Tishiki mà n byili ába kɔn gá wǝ ne à sǝ. Ní ná ní tǝ ne ní twi Cinnə mǝ tum rí ńdə kɔn gá mǝ né. ⁸Wǝ rəmyé è ce à n'ă twi mu á sǝ, m̀nì ga n byili ába kɔn gá wǝ né ná sǝ, sə n pə ába cícú n súlì. ⁹À n'ă twi ńmyé ńdə Oneshim. Nmye wǝ ná da-byi nántwǝ. Wǝ ámyé lǝ ńdə mǝ. Bə̀myé bə̀lye y ga b'a byili ába kɔn gá wǝ né nyǝnǝ mǝ gakó. ¹⁰Arəsətarke ná ní ce ába. Ní ne ní ńwéné byənə-jù wə. Barnabaase nəkǝ-byi Marke mye ná ní ce ába. Nə y'ă zòm ní yǝ ńd'ába. Ní gə tú á sǝ, s'á zwē ní zhəəle cènè. ¹¹Yezu mǝ mǝbǝ bə̀ n'è byè bə̀ Zhusətuusi mǝ mye ná ní ce ába. Zhwifubá byèbé bə̀ jirh Kristə-lyi mǝ wé, wǝ bə̀myé bə̀tǝ y bə̀ n'è tǝ ne bə̀ twi Yi pyèlè ré yilə, sə bə̀ pǝ ne wu-jǝ. ¹²Epaforaase ná ní ce ába. Nmye wǝ ámyé lǝ. Ní wǝ Yezu Kristə tũntu;ennə. Ní ná ní lwəl Yi á yil twéé gakó, m̀nì ga á yə rə lyi-twərh, s'á zhi kəkè á wèrhé Yi pǝbǝlǝ kɔn gakó wé. ¹³Ní ná ní twi dǝdǝ ámyé ńdə Laodēese Kristə-lyi bí ńdə Yərapoli nyəná bé ga yilə. Ámyé cici mǝ wǝ à wəl rəmyé. ¹⁴Nə dǝwa Lwiki ní wǝ lyitwərh mǝ ńdə Demaase mye n'è ce ába. ¹⁵Wál-na Laodēese Kristə-lyi bí ńdə Nəmfə ńdə gǝlú w lyi bí bə̀ n'è jǝm dǝwá yǝ ní sǝ kèlè w mǝ ná bə̀ nyi ná n'è ce be. ¹⁶Á gə kərmǝ sébé ré tǝbé á zhè, s'á pə rə Laodēese gǝlú w lyi bí mye ne bə̀ kərmǝ. Sə à sébé ré bə̀ la pə rə shi Laodēese rə bə̀ á sǝ mǝ, sə ámye kərmə rə. ¹⁷Wál-na Arəcipi ni bə̀ ní zə tum rí tǝbé Cinnə mǝ pǝ mǝ cènè, sə n twi ri náàcèné. ¹⁸Wǝ ámyé Pwəə à n'ă zòm zòmà né nyèbé à m'ă ce ába. Wǝ ámyé cici jè è kē ne. Lyərh-nə bə̀ nyi wǝ byənə-jù w à ńwéné. Yi b'a cí bwəl á yó.

1 Thessalonians

Chapter 1

¹Wǝ ámyé Pwəə ńdə Shəlvē ńdə Timote ná r'è kē sébé ré tǝbé ná la ámyé Təsəloniki Kristə-lyi gǝlú w lyi bí ni pǝ. Á zhi ná Da Yi ńdə Cinnə Yezu Kristə ne. Yi b'a cí bwəl á yó, sə rə pə ába yə-zúlǝ! ²Nə n'è ce Yi nəbán twéé twéé á yilə. Nə gə n'è ce Yi gakó, ná t'ă swē á yǝ yé. ³Nə n'è lyirh á Yi-ni-zhú tumə né ńd'ă sǝnǝ tũntwii rí yǝ. Nə n'è lyirh á n'ă pyéné á cìn á m'ă dǝ ná Cinnə Yezu Kristə twiri y mǝ mye yǝ ná Da Yi yé né twéé gakó. ⁴Nə yě bə̀ Yi swéné ába, rə cır ába á jirh rə lyi. ⁵Yǝ-ècǝnǝ nyi rí ná bwəl ná byili ába mǝ dā ńdə nyi-gwəl dúdú yé; ná bwəl re ńdə jàn tǝbé rə n'è shi Eshirhə náàcèné sǝ, sə ná yě pamparēē bə̀ tǝbé ná bwəl mǝ wǝ zhə̀nà. Á cici yě ná gá y'ă zhe ná cìn ní á sǝ, sə rəmyé y'ă wǝ ámyé sǝ yilə, ⁶Sə á kwè námyé ńdə Cinnə mǝ nà. Á nǝnè dǝdǝ, sə ńdə rəmyé ga, á zwē Yi zòmè ré ńdə wu-nyǝ kǝbǝ ò n'ǝ shi Eshirhə náàcèné sǝ. ⁷Èta, Masədwaane ńdə Akəyi tənèsè Kristə-lyi bí gakó n'è kwè /mye nà. ⁸Zhə̀nà, è dā Masədwaane ńdə Akəyi dúdú Yi zòmè ré shi á sǝ rə yí ní yé; lǝ w lyi bí gakó yě b'ă zhi Yi ni. Rəmyé ce, námyé k'è bə̀ kaka zhe ná la byilu á Yi-ni-zhú mǝ shò-kwā né yé. ⁹Lyi bí gakó n'è zòm ná gə tú á sǝ á zwē ná zhə̀lé né mǝ, ńd'ă gá yě wé tǝbé bə̀ n'è zwəl rə dā Yi mǝ ni mǝ yǝ. Bə̀ n'è zòm b'ă zwē nyi á pyirhi á wun á n'ă tǝ Yi rí tǝbé rə wǝ nǝnyì, rə j'ă wǝ zhən mǝ ne, ¹⁰sə á n'ă dǝ rə Byi Yezu ní la shi Arəzana w n bə̀. Rə bwirhi mu n du cùuri wé. Wǝ ńmyé ní mà n zwē nába bursi sə bwəlse Yi la kǝ mǝ yi ní.

Chapter 2

¹Da-byä, á cìcì yě bà ná twírí á sō mó yè nánfò yàl yé. ²Á yě mye bà bà tũrh nába, bà nwènè nába Shilipu co w wa, fòró ná zè ná yí á sō. Sə, ñdà lyi nánzhəzhǎ y'á bə nába só ga, Yi pə nába wu-jò ná m'é bwəl yò-ècònò nyí rí ná byili ába. ³Kon tēbē ná n'é bwəl ná byili lyi bí ni mú tēné koma sómá yó yé. Rà dà lwele kon mye yé. rà k'è dà lyi ná n'é yál ná yŭr mye yé. ⁴Wó Yi rà pwírí ná mǎ ñdà rà yò-ècònò nyí rí bwəl, rà zè rà cír nába. Wó ràmyé è ce, ná zè ná n'é bwəl re ñdà Yi gá n'é yál né, bà wó ràmyé rà yé ná wun bülə né; sə ná t'á bwəl re ñdà numbyíná bé gá n'é yál né yé. ⁵Á cìcì mú yé bà ná zòmà né dà lyi jájòró zòmà yé; è dà wè ná n'é yál á sō è ce ná n'é zòm ne yé. Yi mye cìcì yé ràmyé. ⁶Ná yə còrhó pyà ámyé ráá lyi dwā sō yé; ná yə pyà sə lò cèrhé nába gaga yé, e já ná gá wó Kristə tũntúmá mó ce, ná y'á wó ná ce á wèrhé ràmyé. ⁷Ñdà ràmyé ga, ná gá y'á ɲwéné á sō yi ní, ná wèrhé wu-bònò ñdà kē gá yà n nyí n̄ bəsoná yò né. ⁸Ná bwəl yò-ècònò nyí rí rà shí Yi sō mó ná byili ába, sə ná gá só ába dēdē mó ce, ná y'á só sə ná pə ná cìn námpúpú á yilə, b'á jĩrh ná lyi-twərh. ⁹Da-byä á gwě yě bà, ná gá y'á n'é bwəl yò-ècònò nyí rí rà shí Yi sō mó ná byili ába yi ní, ná twí cəcē ñdà nənýéné ga, ná nwènè m̀nì ga ná bək'á lyèè ámyé m̀dù ga ñdà ná nyí kùjú yé. ¹⁰Ná zə ná cìn cènè ñd'ámyé byèbē á zù Kristə mó, ná yál wu-cágá cíná, ná yə dóó zal yé. Á yě ràmyé, Yi mye yé re. ¹¹Á yě mye bà ná zə ná cìn ñd'ába ñdà da gá yà n wèrhé ne ñdà n̄ byä. ¹²Ná cìcì ába, ná zə á wun ni, ná co yèwāl á kùr w twéé gakó, m̀nì ga á zhəzhəàlé yə ñdà Yi gá n'é yál né. Wó Yi rí ràmyé rà n'é byè ába m̀nì ga ámye zù rà tənà y ñdà rà zùwá y wə ¹³Nák'è súlí ná n'é ce Yi nəbán mye, á gá yə zòmè ré ná tú ná bwəl ná byili ába mó zwē ñdà numbyíní zòmè ta mó yilə. Á zwē re b'á yě bà ré wó Yi zòmè zhən zhənà. Sə rà n'é twí ámyé byèbē á zù Kristə mó wun ní wé. ¹⁴Da-byä, Zhwifubá nwènè Yi gùúlí rà ɲwéné Zhide né, rà lyi bí zù Yezu Kristə mó. Wó èta, ámye dwí lyi bí wèrhé ába né. ¹⁵Wó Zhwifubá bəmyé bà gu Cinnə Yezu ñdà Yi nyi-zwennə bé, bà nwènè námye. Bà t'á pyà Yi pùbùlā wòrhó yé. Bà wó lyi bí gakó zwə. ¹⁶Bə n'é càr nába ná bək'á bwəl Yi zòmè ré ná byili lyi bí byèbē bə dà Zhwifubá ne m̀nì ga bə nə vwārh yé. Èta, bà súlí bà yə-bəlwàálé bà n'é wèrhé twéé twéé mó, rà lyé ce ne. Ràmyé ce, Yi bēbē rà ga, rà lyim zè ñdà be. ¹⁷Da-byä, ná zhĩr ná yě ába kon la yə námpólé, sə ná yə á yò swē yé. Á shil zhe nába zhən zhənà. Ràmyé ce, ná r'é pyà ñdà ná wu gakó, sə ná k'á bà ná nə ába. ¹⁸Zhənà, ná y'á n'é yál ná bà á sō. È gá wó àmyé Pwəə yilə, à myerhe á sō twírí y twər nánzhəzhǎ. sə Shətana càr nába. ¹⁹Wó ámyé á súlí á ce ná zhe wu-nyò, á ce ná yě bà ná b'á nə yó-dě-zhǎ ná Cinnə Yezu yé né n̄ twírí y dē ré. ²⁰Zhənà, wó ámyé á n'á zhě ná yó dē, ámyé á ce ná zhe wu-nyò.

Chapter 3

¹Ràmyé ce, ná wàr ná b'ǎ yě kɔn dɛnɛ yé. Nə j'ǎ pwírí kɔn mǎ bə àmyě ñdó Shəlvě mē Antenne né. ²Wó ràmyé è ce ná twí Timote á sǒ. Ní wó ná da-byí n ná n tó nába n twí yò-ècɔnɔ nyí rí tum rí Yi yilə. Ná twí mu á sono m̀nì ga n sē ába á kwerhe á zhí Yi ni kēkē, sə n súlí á wu-jò. ³Èta, á mǎdù ga bəká n tǎ lū w kòbó nɔnɔ w yil n gə n wu yé. Á cici mú yě bə wó nɔnɔ w òmyé yil yil Yi byè nába. ⁴Nó gə y'ǎ ɲwéné á sǒ yi ní, ná y'ǎ n'é byili ába bə nyí ná b'ǎ ɲwéné, sə á yě bə kɔn yàl ñdə ná gə byili ní. ⁵À y'ǎ k'ǎ wàr à b'a dē yé. Wó ràmyé è ce á twí Timote á sǒ, m̀nì ga a lwar á gə zhí Yi ni ní. Ywē zhe ne. Dēga Shəтана swèlè ába, sə è gə swèlè ába, sá nyí tum rí ná twí á sǒ mó bə kùr zhe yé. ⁶Sə èlǎsé, Timote ká n shí Á sǒ n bà. Ní byili nába á gə zhí Kristə ne né, nd'á gə só dwā né. Ràmyé ce ná wun nyè. Ní byili nába b'ǎ yə ná yò swē yé, sə á n'á yǎl á nə nába, nomye j'ǎ n'é yǎl ná nə ába. ⁷Da-byǎ, á gə zhí Kristə ne èta mó n'é zal ná wun ni ná wu-zhùlù ñdó ná nɔnɔ w wé. ⁸Èlǎsé, ná wun k'ǎ jě, á gə gwě zhí Cinnə mó ne kēkē mó yilə. ⁹Nó yàl ná gə m'ǎ ce Yi nàbán né á yil yé, b'ǎ n'á pə nába wu-nyǎ nánfɔlò rə yé né. ¹⁰Cəcē ñdó nànyéné ga, ná n'é lwəl Yi ñdó ná wun gako bə rə ce ná k'á nə ába, sə nə sē ába á lwar kɔn dēbè á yə ɲwéné á lwar á Yi-ni-zhú mú shò-kwā né mó. ¹¹Nó Da Yi cici ñdó ná Cinnə Yezu b'a kwerhe ná sómá y m̀nì ga ná ɲwéné ná b'ǎ sǒ! ¹²Cinnə mó mà n ce á kwerhe á swéné dwā, s'á kwerhe á swéné lyi bí dwā bə twéé twéé, ñdə ná gə só ába né mó. ¹³Èta, nì mà n súlí á wu-jò. Nə Cinnə Yezu gə tú ñdó nì lyi bí gako yùwə, á b'ǎ yə ná Da Yi lyi námpúm, dóo t'ǎ la á á yó w jòm yé.

Chapter 4

¹Da-byä, tëbé rè súlí mú, á yě bà ná byili ába á gá mǎ s'á wèrhé né m̀̀nì ga á t̀̀ntwǎǎ né yí Yi bùlǎ. Sə zhən ga, á n'á wèrhé ñdə ná gá byili ába né. Sə ce-nə jàn né á j'á n'á wèrhé èta. Ná r'é lwǎl ába ñdǎ cícú mú màmyé Cinnə Yezu yil yilǎ. ²Á yě nyó né nyèbé ná pɔ ába Cinnə Yezu jàn yil mó. ³Kɔn dèbé Yi n'è yǎl mó wó b'ǎ yè rəmyé lyi námpúm, s'á dǛ á cìn ñdǎ fwǎl tumə, ⁴sə lò gako lwar n cìn zal cènè ñdə kɔn gá mǎ né, ⁵s'á bə̀k'á yě á cìn nì á pə shilə námməlwǎlsé ne ñdə lyi byèbé bà yəl Yi rí tëbé rè wó zhən mó pǎr ta yé. ⁶Lò mǎdù ga bàkǎ yúyǔ n dǝ, ráá n myini mù yò w òmyé wé yé. Cinnə mó la còrhò-tum byèbé bà n'è wèrhé èta mó gako ne pɔ. Ná byili ába rəmyé, ná k'á bwérhé. ⁷Yi yə nába byè bà ná wèrhé fwǎl tumə yé; rə byè nába bà ná yál rəmyé lyi námpúm. ⁸Wó rəmyé è ce, lò mǎbó n cǛ nyó né nàmyé, è dǎ numbyini nyi ni n cǛ né yé; wó Yi cici nyi ni n cǛ né. Wó rəmyé rə n'è pə ába rə Eshirhə náàcènə yá. ⁹È gə wó dwǎ sònó w yilə, Yi cici byili ába á gá mǎ s'á swénə dwǎ né. Rəmyé ce, kɔn k'è dǎ nyó bà ná kǛ sébé ná pə ába ná m'é byili rəmyé yé. ¹⁰Ná yě b'ǎ só Kristə-lyi bí byèbé bà ɲwénə Masədwanə tənà y wé mó púlápúlǎ ñdə Yi gá byili ába né. Da-byä, ná r'é lwǎl ába bà cenə jàn né á j'á n'á wèrhé èta twéé twéé. ¹¹Ce-nə jàn né á jòm ñdǎ dwǎ ñdǎ yə-zúlǎ. Lò gako sá nyi n sǎpwà tumə né yò, n twǎ n nə n nyi kùjú, ñdə ná gá byili ába né. ¹²Á gə wèrhé èta, á t'á la lò yó w nyǔ yé, sə byèbé bà dǎ Kristə-lyi mú b'a nyè ába. ¹³Da-byä, ná r'é yǎl b'ǎ lwar kɔn gá la né yál byèbé bà cù mú yilə, m̀̀nì ga á wun bə̀k'a zhili ñdə lyi bí byèbé bà t'á dǛ kaka bà cu kwǎ né mó ta yé. ¹⁴Nə r'é zwé nyi bà Yezu cù n kǎ n bwirhì; èta, ná r'é zwé nyi bà Yi m'a bwirhì byèbé bà cù ñdǎ bà zù mù mú, bə yə né ñdǎ mɔ. ¹⁵Kɔn ré dèbé ná r'é yǎl ná byili ába mó wó ñdə Cinnə mó gá byili ní: lwar-na bà námyé byèbé n kǎ n bàn zal ñdǎ ná gwě yə cì mú t'á la byèbé bà cù mú jònò n sǝ yé. ¹⁶Cinnə mó gə kǎ n shí dǛ yi w n bànà, n mà n pə nyi mǎlékabá yé né cábal mó n n bwəl; Yi pólá y súlí e dom. Rəmyé yó, byèbé bà cù ñdǎ bà zù Kristə mó b'a jèrè bə tó yé bə bwirhì. ¹⁷Rəmyé yi ní, Yi b'a kwè námyé byèbé ná gwě yə cì mú ñdǎ bəmyé ga ná vò bában wé dǛ yi wə, ná jəl Cinnə. Èta, ná b'ǎ yə né ñdǎ mɔ twéé twéé. ¹⁸Zə-na zòmà né nàmyé á cici dwǎ.

Chapter 5

¹Da-byä, kɔn dà nyóó bà ná kē sébé ná m'è byili ába yi rí ñdá dē ré tèbé Cinnə mó bàn mó yé. ²Á cici mú yě pamparēē bà dē ré tèbé ní bàn mó, ní mà n jàr nába ñdà ɲwɔl-bal gá ya n bà cəcē ne né. ³Lwar-na bà lyi bí gə tú bà n'è wəl bà ɛlāsē myē, yə-zúlá ɲwéné, bà kaka ywē bə be zhe, wó rəmyé yi ní cici zwini b'a zə bə ñdà kē pwí gá y'a yi ní. Bà t'á la lú yé. ⁴Da-byä, ámyē tənē cə-byín wé sə dē ré rəmyé b'e jàr ába ñdà ɲwɔl-bal ta yé. ⁵Á gako wó pwē ñdà nənyónó lyi. Ná dà cəcē ráá cə-byín lyi yé. ⁶Rəmyé ce, ná bə mə sə ná dē ñdà lyi bí dwā bē ta yé. Ná mə sə ná zə ná yírhá, sə ná zə ná cín cənē. ⁷Lyi bí byēbē bà n'è dē mó, wó cəcē ne bà n'è dē. Byēbē bà n'è nywē sē bə tutwi tē mó, wó cəcē ne bà n'è nywē mó. ⁸Sə námyé wó pwē lyi; ná mə sə ná zə ná cín. Ná mə sə ná zə ná Yi-ni-zhú mú ñdà ná sónó w rə yə kɔn dēbē ná la b'è cəh ná cici yé ne búlú jàà wà. Ná r'è dē ná vwārh mó. Bà-nà ná zə rəmyé rə yə ñdà shədáá cɔbó yə-pú ta ná pú. ⁹Yi yə nába byē rə la còrhò-tum pə yé. Rə byē nába muni ga ná tó ná Cinnə Yezu Kristə dənne ná nə vwārh. ¹⁰Wó námyé yil ní cùwə, muni ga, ná yírhá gə ɲwéné, ráá ná gə cù mye, sə ná tó mo ná zù nyū mà t'á la zhǎ wé. ¹¹Rəmyé ce, zə-na dwā wun ni, s'á j'á n'á sē dwā ne ñdà cícú ñdà á gá n'á wērhé né dwəl ga mó. ¹²Da-byä, ná r'è lwəl ába bà nyámna byēbē bà ɲwéné á yé né bà n'è twí mú, bà wó Cinu ní cír be bà bə yál á yé né bà cící ába. ¹³Nyám-na be, s'á swéné be dēdē tum rí tèbé bà n'è twí mú yilə. Jòm-nə ñdà dwā ñdà yə-zúlá. ¹⁴Da-byä, ná r'è lwəl ába: cící-nə byēbē bà n'è wērhé yààyàà mó, s'á zə byēbē wu-zhilú zhe mó wun ni. Sē-na byēbē bà jàn bə já mó ne, s'á zə cín-pyónó ñdà lyi bí gako. ¹⁵Dē-na á cín, lò lò bəká càrhə lwele n dō ne yé, s'á pyà cənē ñdà dwā, ñdà lyi bí gako. ¹⁶Ce-nə á wun yə nyen twéé twéé. ¹⁷Lwəl-nə Yi dē gako. ¹⁸Ce-nə Yi nəbán kɔn gako wé. Wó ɛta rə n'è yál b'ámyē byēbē á mù dwā ne ñdà Yezu Kristə mó wērhé né. ¹⁹Á bə'á cəh Eshirhə náàcənē tum rí yé ne yé. ²⁰Á bə'á fulsi zòmà né nyēbē è n'è tó lyi bí dənne è zòm mó yé. ²¹Nyí-nə kɔn gako náàcənē, s'á cír tèbé rə càn mó. ²²Dē-na á cín ñdà lwele dwí gako. ²³Wó Yi cici rə n'è pə yə-zúlá. Rə b'a ce á yə rəmyé lyi námpúm, sə rə yili á ywálsé ñd'á wun ní ñd'á yala né, á m'á dē dē ré tèbé ná Cinnə Yezu Kristə ká ní bàn mó, muni ga dóó bə'á jòm á yó w yé. ²⁴Məbó ní n'è byē ába mó wó zhən-cí. Wó rímyé ní mà n wērhé rəmyé gako. ²⁵Da-byä, lwəl-nə Yi námye yilə. ²⁶Ce-nə Kristə-lyi bí gako á pə nába, bà ná wó da-byä. ²⁷Á n'á lwəl ába Cinnə mó yil ré yilə, s'á kàrmə sébé ré tèbé á byili Kristə-lyi bí gako ne. ²⁸Ná Cinnə Yezu Kristə mà n cí bwəl á yó!

2 Thessalonians

Chapter 1

¹Wó ámyé Pwəə ñdà Shəlvē ñdà Timote ná r'è kē sébé ré tèbé ná la ámyé Tesaloniki Kristə-lyi gúlú w lyi bí ni pə. Á zhí ná Da Yi ñdà ná Cinnə Yezu Kristə ne. ²Bə m'a cí bwəl á yó, sə bə pə ába yə-zúlá! ³Da-byä, ná mə dwā sə ná ce Yi nəbán twéé twéé á yilə, b'á Yi-ni-zhú mú n'è súlí, e jà á dwā sónó w mye n'ò súlí ò la gaga. Rəmyé wó kɔn dēbē rə càn. ⁴Wó rəmyé è ce, ná r'è zòm á yò, ná r'è jì á gar ná byili Yi gùlú dwā bē lyi bí ni. Ná r'è byili bà ná wun nyé á gə zhí Cinnə mó ní á zhí kēkē nònò ñdà zwini tèbé á n'á ne mó ga yírh w mó yilə. ⁵Rəmyé n'è byili pamparēē bà lyi bí bursí Yi la kó mó b'a yə cángá. Rəmyé mó yilə, nònò w kóbó á pyéné á n'á nwènè mó ce Yi b'a ce á zù rə tənà y wa, bà wó ɛmyé yil á n'á nwènè. ⁶Zhənà, Yi b'a wērhé kɔn dēbē rə wó cángá: rə b'a k'a ce byēbē bà n'è nwènè ába mó nwènè. ⁷Sə è gə wó ámyé byēbē á n'á nwènè zà zà mó yilə, Yi b'a pə shírhá námyé ñd'ámyé ga ne, dē ré tèbé Cinnə Yezu ká ní bàn mó yùwə. N'gə tú ní ká ní bàn yi ní, ní bà n zə ní màlékabá ñdà bà jàn nánfólò w n shí dē, ⁸n mə n bà ñdà myín-zhú nánfólò, n zē n pə còrhò-tum byēbē bà yə Yi zwí, bà j'á yə ná Cinnə Yezu yò-ɛcònò nyí rí zwē mó ne. ⁹Nyí-nə còrhò-tum rí Yi la lyi bí bəmyé ne pə mó: rə b'a zhili bà yò lyélyé; rə b'a jì bə vò pyépyé; bà t'á la rə zùwə mye nyí ni bwəlse yé. ¹⁰Rəmyé gako b'a wērhé dē ré tèbé Cinnə mó ká ní bàn mó yùwə. Rəmyé yi ní, ní lyi bí byēbē bà zwē ní nyí mú gako b'a cèrhé mo. Ámye b'á tó á yə bə wé, á gə shéné á zwē zòmà né ná byili ába mó yilə. ¹¹Wó rəmyé è ce ná r'è lwəl Yi twéé twéé á yilə. È gə wó rəmyé rə byē ába mó ce, ná r'è lwəl rə bə rə sē ába á ɲwéné á wērhé kɔn gako rə tó rə pùbùlè nè. Kɔn dēbē gako á n'á yál á wērhé, sə Yi sē ába ñdà rə jàn ré, muni ga á wērhé cənē, sə rə sē ába á twí á Yi-ni-zhú tumə né á báase. ¹²Èta, ná Cinnə Yezu yil lé m'a tó á dənne rə du ñdà còrhó, sə rímye mà n ce ámye yil du. Rəmyé gako b'a wērhé ná Yi ñdà Cinnə Yezu Kristə jàn yilə.

Chapter 2

¹Da-byä, ná Cínnə Yezu Kristə ká n' b'ānà, sə ná b'ā gùl'í dwā ñdà mɔ. Rəmyé yilə, ná n' é lwəl ába: ²Lò gə tú n' ná n' byili ába bə Cínnə mó twírí y dē ré yúwə, s'á wun bə́k'a pú e zē á zē á n'á kəkə yé. Dēga mye, lò gə n' byili ába ñdà wó kɔn dēbé Yi byili mu n zē n zòm ta, ráá n' gə wò bə wó námyé ná zòm, ráá námyé ná kē re sébé wé mye, ³s'á bə́k'á shéné lò zə n' zòmà dwí tētē n bə n mə n jəjéré ába yé. Zhənà, ywè nánzhəzhǎ b'a wèrhé fòró dē ré yí. Lyi b'a shí tē bə zē bə cē Yi nyənà né yò. Lyi-bə́lwélé y kēbé Yi la è yò zhùlù mú b'a du pwè ne pamparēē, lyi bí nə y ñdà bə yírhá. ⁴Lò mó námyé mó wó Yi zù-bal mó. N' mà zhē n' cìn dē n dwini kɔn dēbé gako lyi bí n' é byē bə yi, ñdà kɔn dēbé gako bə n' é cèrhé ñdà Yi ta. Sə n' gaga mó mà n vò n zù n jòm Yi jàà y wə, n wó bə wó námyé n' wó Yi. ⁵Á gá y'á gwě ɲwéné á sō yí ní ga, à zòm yò òmyé ñd'ába. Á swé w ná? ⁶Á yé kɔn dēbé rə càr lyi-bə́lwélé y yé ne. È wàr è la du pamparēē ñdà e yi rí gwě yà yí yé. ⁷Kɔn ɲwéné rə n' é càr è yé ne. E zē è n' é shèè è m' é twí è tumə né. Sə kɔn ré nəmyé mó gə tú rə k' é téné, è k' é t' á la shòò e m' e twí yé. ⁸è m' a du pamparēē. Rəmyé yi ní, Cínnə Yezu mà n bə ñdà jàn nánfólò, n zə n' nyi-zho n mə n zhìlì è yò, n gu yə. ⁹Lyi-bə́lwélé y èmyé m' a bə ñdà Shə́tana jàn, e wèrhé màmyaarhe ñdà wò-jààre dwí gako ñdà wé tēbé rə n' é zē wu ni, e m' e jəjéré lyi bí. ¹⁰È m' a zə tuntùm-bə́lwálsə dwí gako e bə e m' e jəjéré lyi bí byēbé bə la jó mó. Lyi bí bəmyé yə zhən ré rə y' á m' a vwārh bə mó swéné bə zwé re yé. Wó rəmyé e ce bə la jó. ¹¹Yi b'a ce kɔn dēbé rə n' é dwé lò pyi bə surhə né, m̀nì ga bə zwé koma nyí, bə gá yə rə nyí rí zwé mó yilə. ¹²Rə b'a wèrhé èta m̀nì ga lyi bí byēbé bə swéné lwéle ré wòrhó mó, bə zē bə yə zhən ré zwé mó nə còrhò-tum. ¹³Da-byä, ámyé byēbé Cínnə mó só mó, ná mǎ dwā sə ná ce Yi nàbàn twéé gako á yilə. Yi cìr ába kùr-ju yi ní ga, m̀nì rə tó rə Eshirhə y denne rə vwārh ába, á gá shéné á zwé zhən ré mó yilə. Wó Eshirhə y èmyé è ce á jír'h Yi lyi. ¹⁴Wó yò-ècònò nyí rí ná bwəl ná byili ába mó denne Yi tó né rə byē ába, m̀nì ga á nə rə vwārh mó. Rə byē ába mye m̀nì ga á nə cəl ná Cínnə Yezu Kristə zùwá y wé. ¹⁵Da-byä, rəmyé ce kɔn dēbé gako ná kē sébé wé ná byili ába, ráá ná byili ába ndà ná nyí, s'á zwé re á m' á zhì kēkē. ¹⁶Nə Da Yi swéné nába n pə nába wu-jə twéé gako ná m' é dē n' nyi-bwelé y pyírh mó. ¹⁷Nə n' é lwəl námyé ñdà ná Cínnə Yezu Kristə cìcì nì bə bə pə ába wu-jə ñdà jàn, m̀nì ga á ɲwéné á wèrhé cènè twéé twéé á tuntwǎǎ né ñd' á zòmà né ga wé.

Chapter 3

¹Da-byä, tëbé rà súlí èlāsé mó, ná r'é lwəl ába, s'á lwəl Yi ná yilə, m̀nì ga rə sē nába Cinnə mó zòmè ré càlèlè rə yí lyi bí dwā bé lálà, bə shènə bə zwē re náàcènə, ñdə ámye gá zwē re né. ²Lwəl-nə Yi ná yil gwě, m̀nì ga rə yilì nába lyi-bəlwālsé yé né, b'è dà lyi bí gako bə n'è shènə bə zwi Cinnə mó yé. ³Cinnə mó wó zhən-cí. Ní mà n pə ába jàn n sē ába m̀nì ga lwele cábal mó bàká n ɲwènə n wèrhé ába kaka yé⁴Cinnə mó ce ná zhe á zhənà. Ní ce ná lwar pamparēē b'á n'á wèrhé kɔn ré dèbé ná byili ába mó, á j'á gwě b'á càlèlè á wèrhé re. ⁵Á n'á lwəl Cinnə mó ne bə ní byili ába Yi sónó sómá yá, sə n ce á zə cìn-pyónó ñdə Kristə ta. ⁶Da-byä, ná r'é pə ába nyí rí tëbé ná Cinnə Yezu Kristə yil ré yilə: á bə́k'á shènə á tó Kristə-lyi bí byèbé bə wó nəwàcānyela mó kùr yé. Bə t'á zwē zòmà né nyèbé ná byili mú yé. ⁷Á cici mú yé á gá m'á wèrhé né á kwè ná nà. Ná gá y'á tú á sono mó, ná yə nəwàcārō wèrhé yé. ⁸Ná yə lò lò yó w nyí ñdə ná nyí kùjú yé. Ná twí cəcē ñdə nənyónó ga ná yə shírh yé, m̀nì ga ná bə́k'á lyèè á m̀dù ga yé. ⁹È dà á kɔn ná y'á bə mə sə ná jí yé, sə ná twí èta m̀nì ga á kwè ná nà. ¹⁰Á yé bə ná gá yál á sō yi ní, ná y'á pə ába nyí ná wó: «Lò mòbó ní tá ní yál n twí, sə ní bàká n jí mye yé.» ¹¹Ná nyèè bə lyi jàlā ɲwénə á wě bə wó nəwàcānyela, bə t'á yál tum yé. Bə j'á n'è zwi bə dwā nyəná wě. ¹²Ná r'é pə nyí lyi bí bəmyé mó ne, ná m'è cici bi Cinnə Yezu Kristə yil ré yilə, bə bə zhili bə yala ne bə twí, bə nə bə nyí kùjú bə səpwā nè. ¹³Sə ámye da-byä, á bə́k'á gə á wun yé. Càlèlè-nə á n'á twí tumə nyèbé nà càn. ¹⁴Sə lò mòbó ní tá ní zwē tëbé ná kē sébé ré tëbé wě mó, s'á byili lyi bí gako ne. Á bə́k'á k'á jí ñdə mɔ yé, m̀nì ga cizhil zə mɔ, ¹⁵s'á bə́k'á nyí mu ñdə á zù-bal ta yé. Cici-nə mɔ bə ní wó á da-byí. ¹⁶Cinu mú ní wó yə-zúlá cábal mó cici mà n pə ába yə-zúlá kɔn gako wé! Ní mà n yə né ñd'á gako! ¹⁷Wó ámye Pwəə à n'á ce ába ñdə zòmà né nyèbé. Wó ámye cici jè è kē ne. Á n'á kē á yil lé né ñdə á gá n'á kē de á sába né gako wé né. Á b'á tó á kəkēē ré denne á lwar bə wó ámye á kē sébé ré tëbé. ¹⁸Ná Cinu Yezu Kristə mà n cí bwəl á gako yó!

Titus

Chapter 1

¹Wó ámye Pwəə à n'á kē sébé ré tëbé. Á wó Yi tuntunnə ñdə Yezu Kristə tuntúm. Wó ámye Yi wò b'á zə byèbé rà cír mó á bə bə zù Kristə, s'a ce bə lwar zhən ré gá wó né, m̀nì ga bə zhí mu kēkē. ²Èta bə m'a dē nyū mə t'á la zhó mó rà bwəl be mə nyí shāā ga mó. Yi gə bwəl nyí, rà t'á kwār h yé. ³Sə yi rí tëbé rà y'á byili mú gá tú e yí, Yi ná Zwennə mó ce bə lwar ní zòmè ré. Wó zòmè ré rəmyé Yi pə ne nyí b'á bwəl a byili. ⁴Titi, à n'á kē sébé ré tëbé à la mó pə, bə ñ wó á byí zhən zhən Kristə wě. Ná Yi-ni-zhú mú ce ná jír h kɔn rədu. Ná Da Yi ñdə ná Zwennə Yezu Kristə b'a cí bwəl ñ yó, sə bə p̄s yə-zúló! ⁵Á zhír a yě mó Kərete né m̀nì ga ní kwerhe kɔn dèbé rà dàl Kristə-lyi gùlí ceme né wě mó cènè, sá cír lyi ní cí gùlú gako yé né. Lyír h kɔn dèbé á byili mú bə cír mó shò-kwā né mó: ⁶Kristə-lyi gùlú yé né cábal bə mə sə n yə lò mòbó yò ɲwénə ní yó w yé. Ní mə sə n yə kē m̀dù byal, ní bàká n nyí ní dō yó w yé. Ní byá bé mə sə bə yə Kristə-lyi nántwərh, lyi bí bə́k'a zòm bə yil námməlwélé yé, sə bə yə byá byèbé bə n'è nyàm lò. ⁷Kristə-lyi gùlú yé né cábal wó Yi nyəná né sō ní ná ní cili ní. Rəmyé ce, ní bə mə sə n zə yò bə n'è byili yé; ní bàká n yə cìn-byilu cábal yé; ní bàká n yə lyim cábal yé; ní bàká n yə sə-nyòró yé; ní bàká n yə búlú cábal yé; ní bàká n pyà warse ñdə yūyū yé. ⁸Ní mə sə n zwē zhəla náàcènə, sə n swénə kɔn dèbé rà càn; ní mə sə n yə lò mòbó ní zhe ní cìn cènè; ní mə sə n yə cángá cábal; ní mə sə n yə lyi-ècèn námpúm, lò mòbó ní yé ní tum párá; ⁹ní mə sə n yə lò mòbó ní zhe Yi zòmè ré zhən ré ní wě ñdə bə gá cèrhè mò né. Èta ní mà n ɲwénə n zə lyi bí dwā bé wun ní ñdə còrhò mòbó mà wó zhənà. Ní mà n tó rəmyé denne n byili lyi bí byèbé bə bə ní kàrmó só mó ne bə bə tənə zhən sómá yó yé. ¹⁰Zhənà, lyi nánzhəzhó bə shē nyí zō yé, sə wó Zhwifubá byèbé bə zù Kristə mó bə du. Bə n'è jájèrè lyi bí ñdə zòmà nyèbé nə bə kùr zhe. ¹¹Bə n'è zhili kálse námpúmá yò. Bə n'è byili kɔn dèbé rà bə mə, bə m'è zwē warse. Rəmyé ce, cār be bə k'è bə zòm yé. ¹²Bə y'á zhe bə lò m̀dù bə n'è nyí ñdə Yi nyi-zwennə ta. Ní wòwà: «Kərete lyi bí n'è gòm koma twéé twéé; bə wó vwámá nyèbé nə bə càn; bə wó nəwàcānyela; wó jú mú yò ò zù bì.» ¹³Sə tëbé ní zòm mó wó zhənà. Rəmyé ce, bú bi náàcènə, m̀nì ga bə Yi-ni-zhú mú yə zhən sómá yó, ¹⁴sə bə yě Zhwifubá nyəná né nà dà zhən mó ne. Bə mə sə bə yě lyi bí byèbé bə zhó zhən ré mó nyá né ne. ¹⁵Kɔn gako wó wárhgáá lyi bí byèbé bə wó wárhgáá mó yilə. Sə byèbé bə zhe jimdì, bə zè bə t'á yál bə zwē nyí mú, kaka dà wárhgáá bə yil yé. Bə wun ní ñdə bə lármó ga zhe jimdì. ¹⁶Bə n'è wəl bə bə yé Yi párá, e já bə tuntwəè né n'è byili bə bə yál rà pár yé. Bə yò zhili; bə t'á nyàm lò lò yé; bə wār kɔn dèbé rà càn bə n'è wèrhé yé.

Chapter 2

¹Sə è gə wó ñmyé yilə, cèrhè kàrmó mòbó mà ñwéné zhèn sómá yó mó lyì bí ní. ²Byili bala bé náncésé ne, bà bà mǎ sə bə zə bà cìn cènè; lyì bí mǎ sə bə nyè bè bà tùntwǎǎ né yilə; bà tumə né mǎ sə nə sú lyì bí yírh; bà mǎ sə bə zhí Yì ní kēkē, sónó ñdá yala ne zhilù wé. ³Sá byili kana bé náncésé mye ne bà bà zə bà cìn cènè bə wèrhé Yì pùbùlǎ; bà bə mǎ sə bə zòm lyì bí dwā bé yil námməlwélé; bà bə mǎ sə bə yə sǎ mó yómá yé; bà mǎ sə bə byili kɔn dèbé rà càn, ⁴mùni bə tó rəmyé dənne bə byili kə-bwǎǎ bé ne bà bà swéné bà byáná bé ñdá bà bàsóná bé. ⁵Èta, bà m'a yə wárhgáá, bə yə lyì byèbé bà m'a sú lyì bí yírh. Bà mǎ sə bə nyí bà kǎlsé yò; lyì bí swéné be, sə bə shéné bà byáná bé nyí ní. Èta, lò ká í wàr í bà n zòm Yì zòmè ré yò námməlwélé yé. ⁶Cíci ébwá-dálá bé mye bə zə bà cìn cènè, bà tumə né sú yírh; ⁷sə ñmyé cìcì mú yə myorhə nántwǎ ñ tùntwǎǎ né ñdá ñ kɔn gako wé, í zə ñ cìn cènè, sə byili kàrmó lyì bí ní zhèn zhèná ñdá ñ wu gako. ⁸Ñ zòmá né gə wó zhèná, lyì bí t'á la ñ sò zòm yé. Èta, cizhil b'a zə ná zwə bé, bà t'á la kɔn dèbé rà wó lwele nɔ bə zòm ná yil yé. ⁹Cíci byèbé bà wó yómá mó bə zwé bà yó-cíná bé nyí ní kɔn gako wé. Bà bàk'a cē bə nyí ní yé, sə bə wèrhé bà pùbùlǎ. ¹⁰Bà bàk'a myìni bì yé, sə bə zə wu-pǔ ñdá bə, mùni bə ce lyì bí nyè Yì ná Zwennə mó zòmè ré ná r'é byili mú kɔn gako wé. ¹¹Yì byili nába rà pené nánfò w ò n'ò vwǎrh lyì bí gako mó. ¹²Wó pené nánfò w òmyé mó ò n'ò byili nába bà ná yě lwele ñdá lū w shilə námməlwǎlse dwí gako ne, mùni ga ná yə lyì-twǎrh, ná yə wu-pǔ ñdá wu-cángá cíná, bà j'a zhí Yì ní. ¹³Wó èta ná mǎ sə ná wèrhé né ná m'é dē wu-nyǎ dē ré tèbé ná Da Yì ñdá ná Zwennə Yezu Kristə zùwá y la du lyì bí yírhá w mó. ¹⁴Ñ pɔ í cìn námyé yilə, mùni ga n vwǎrh nába ná yə-bəlwǎálé wa, n ce ná jǐrh í lyì byèbé í shàrh bə jǐrh wárhgáá, bà só sə bə wèrhé cènè twéé twéé ¹⁵Wó rəmyé ñ mǎ sə byili ñdá ñwónó w kòbó ñ zhe mó, mùni í cíci byèbé bà n'è cili ñ zòmá né mó. Bàká yě bàmyé mǎdù ga pǔǔse mó yé.

Chapter 3

¹Byili Kristə-lyi bí ni náàcèné bà bà zwě cɔ w yé né ciná bé ñdá lyi byèbé gakó bà zhe ɲwónó mó nyí ni. Bà mǎ sǎ bà shèné bà wèrhé kɔn dèbé bà n'è byili, sǎ bà n'è wèrhé kɔn dèbé rà càn twéé twéé. ²Byili bi bà bà bàk'a zòm lò yil námməlwélé, sǎ bà bàk'a bú dwā mye yé. Bà yál wu-bònnò ciná, sǎ bà wèrhé cènè twéé twéé ñdá lyi bí gakó. ³Shāā ga námye y'ǎ yál kaka yé. Ná y'ǎ t'á zwě nyí yé. Ná y'ǎ tènè zhàn sómá yó yé. Wè tèbé rà bà càn yál shil y'ǎ zù nába, ce ná y'ǎ jīrh ñdá yómá ta rà yilə. Ná y'ǎ n'è dūr bwě, ná r'é twí tumə nyèbé nà bà càn. Ná y'ǎ bà lyi bí dwā bé só yé, bàmye y'ǎ bà námye só yé. ⁴Sə Yi ná Zwennə mó byili numbyíná bé ne bà í wó wu-bònnò ñdá sónó cí, ⁵n zě n vwarh nába. È dà ná tumə né wó cángá yil yé. Wó í gá zhe nònnò-dūr ñdá nába mó yilə. Í tó Eshirhə náàcèné dènne n shārɛ ná yə-bəlwaálé, ná zě ná nə lul nándùl ñdá nyū nándùl. ⁶Yi ce Eshirhə náàcèné só ná yó w námpúm ná Zwennə Yezu Kristə jàn yilə. ⁷Wó Yi gá só nába mó è ce rə wèrhé èta, rà ce ná k'é bà dwəəre zhe yé. Èta, ná b'ǎ nə nyū mú mà t'ǎ la zhǎ, ná r'é dē mó. ⁸Zòmè ré rəmyé mó wó zhànà. À n'ǎ yál bà n byili ri náàcèné. Èta, byèbé bà zù Yi mú b'a twí tum-écèná námpúm. Rəmyé b'a yə kɔn dèbé rà càn rə j'a zhe kùr lyi bí gakó yilə. ⁹Sə è gə wó ná nambala bé yilə né, ñdá búlú né, ñdá nyə-pār nyənà Muiyiisi nyə né shò-kwā né mó yilə, sǎ bàk'á ce n cin gǎa yé, bà nyə-pār mǎ rəmyé yil wó kɔn nánfò, rà bà kùr zhe yé. ¹⁰Lò mòbó í ná í lwe Kristə-lyi bí dwā ne, sǎ byili mu. Í gə yə yě, sǎ kə bwérhé í byili mu. Í gə zě í yə cili, rəmyé yi ní, sǎ vùr mò. ¹¹Lwar bà lò mòbó í ná í twí èta ɲwéné sómá kèbé è bà càn yó. Í gə cǎèlè í ná í wèrhé yə-bəlɔlɔ, í ná í cí dóó í cici yó wə. ¹²À m'a twí Arətəmaase ñdá Tishiki n sono. Sə bà gə túwá, sǎ ce jàn né í bà í nə ne Nikopoli ni. Wó gǎa mó à n'ǎ yál a jòm né a b'a dē wār ré lyāā. ¹³Ce jàn né í sē Zənaase mó í yě nyə né náàcèné mó ñdá Apɔlɔɔse ne, m̀̀ni kaka bàk'a mwiri bi bà sómá y kǔ yil yé. ¹⁴Ná da-byǎ Kristə-lyi bí mye mǎ sǎ bà twí tumə nyèbé nà càn bà m'e sē lyi byèbé bà bà zhe ne. ¹⁵Byèbé gakó bà ɲwéné ñdá ne mó n'è ce mó. Ce ná dɔwabá byèbé gakó bà wó Yi lyi ñdá ná ta mó. Yi b'a cí bwəl á gakó yó!

Philemon

Chapter 1

¹Àmyé Pwəə, bà co ne byənà-jù w à gá n'ǎ twí Yezu Kristə tum rí mú yilə. Shəlamɔ, wó àmyé ñdá ná da-byí Timote ná kē sébé ré tèbé ná r'é pe ñmyé mòbó ná só dǎdǎ ñ ná n tó nába n twí mú, ²ñdá ná nəkó Apya, ñdá Arəcipi mú í ná í tó nába í nwènè mó, ñdá Kristə gùlú w lyi bí bà n'è twí bà gùlú dwā n sǔ kélé w mó ne. ³Nó Da Yi ñdá ná Cinnə Yezu Kristə b'a cí bwəl á yó, sǎ bà pə ába yə-zùlú! ⁴Shəlamɔ, à gə n'ǎ lwəl à Yi rí gakó, à t'ǎ swé n yò yé. À n'ǎ ce rà nàbàn n yilə. ⁵Í gá zhí Cinnə Yezu ni ní mú, ñdá n gá só byèbé gakó bà wó Yi lyi bí ní mú, lyi bí zòm rəmyé gakó yó à nyè. ⁶À n'ǎ lwəl Yi ní, m̀̀ni ga àmyé ñdá ñmyé ga gá zhí Kristə ne nyi-dwii wé mó sē mó í lwar cènè tèbé gakó ná nɔ Kristə jàn yil mó. ⁷Da-byí, n gá só byèbé bà wó Yi lyi bí mú swé à wu ni, e ce à wu nyè dǎdǎ, bà n pə be wu-jò. ⁸Rəmyé ce, à yě b'a zhe sómá Kristə wé à m'a byili mú tèbé n mǎ sǎ wèrhé mó, ⁹sə à só s'e yə lwəl à n'ǎ lwəl mó ñdá sónó. Zhànà, àmyé Pwəə, à wó nánce, e jà kɔn súlú mye, à ɲwéné byənà-jù w èlāsē Yezu Kristə tum rí à n'ǎ twí mú yilə. ¹⁰Wó Oneshim yil à n'ǎ lwəl mó, bà í jīrh à byí Yezu Kristə wé byənà-jù w nyònnò. ¹¹Í yà í tá í sē mó shāā ga yé, sǎ èlāsē, í mà n sē mó ñdá í gá sē àmye ne né. ¹²Í wó à wu byí, sǎ à ce í ká í bàn n sǔ. ¹³À gə ɲwéné byənà-jù w yò-ècònnò nyí rí à n'ǎ bwəl mó yil mó, à y'ǎ n'ǎ yál a càr mò n sē ne n yilə, ¹⁴sə à bà só s'a wèrhé èta ñdá à yə ñmyé nyí ne yé. À t'ǎ yál a nyéé mó í bà wèrhé cènè ré rəmyé mó yé. À n'ǎ yál bà n wèrhé re ñdá n sǎpwà pùbùlò. ¹⁵Dəga Oneshim gá zhír n sǔ mó wó dwā mangelé yilə, m̀̀ni ga n ká n bà n já í ɲwéné n sǔ. ¹⁶Í ká í dà yóm dúdú yé. Í wó da-byí nántwə èlāsē. À só mó dǎdǎ, sǎ ñmyé mǎ sǎ swéné mó dǎdǎ du, bà í wó numbyíni, n já í wó Kristə-lò. ¹⁷Rəmyé ce, n gə ná n nyí ni ñdá n dɔwa ta, sǎ zwě mó ñdá wó àmyé cici n ná n zwě ta. ¹⁸Í gə dó mó, ráá í gə zhe n jim, sǎ cí rəmyé gakó àmyé yó wə. ¹⁹Wó àmyé Pwəə cici jě è kē zòmà né nyèbé à m'ǎ byili mú bà nyí à b'a kwě re. Sə à t'ǎ yál a lyírɛ mó bà nyí ñmye zhe àmyé jim yé, sǎ jim rí rəmyé mó, wó n cici nándá yá. ²⁰Zhànà, da-byí, à n'ǎ lwəl mó, sǎ wèrhé ne cènè ré rəmyé Cinnə mó yilə: zə à wu ni Kristə wé. ²¹À yě pamparēē bà n b'ǎ wèrhé kɔn ré dèbé à n'ǎ lwəl mó mó, sǎ à yě bà n b'ǎ wèrhé re kɔn dwini. Wó rəmyé è ce, à kē sébé ré tèbé à la mó pə. ²²Kɔn súlú mye, sǎ pyà jàà í cí ni, b'ǎ n'ǎ búl bà Yi gə zwě á lwəl, à m'a k'a bà á sǔ. ²³Epaforaase mó í tó ne í ɲwéné byənà-jù w Yezu Kristə tum rí yil mó ná í ce mó. ²⁴Marke ñdá Arəsətarke, ñdá Damaase ñdá Lwiki mú bà n'è tó ne bà twí mú mye n'è ce mó. ²⁵Cinnə Yezu Kristə mà n cí bwəl á yó!

Hebrews

Chapter 1

¹Shāā ga, Yi tó rə nyi-zwennə bé denne rə zòm ñdó ná nambala bé twər nánzhəzhǒ. Rə tó tuntwǎǎ nánzhəzhǒ denne mye rə zòm ñdó bɛ. ²Sə ɛlǎsɛ́, rə tó rə Byĩ mú denne rə zòm ñdó námyɛ́, dwā né nyɛ́bɛ́ ɛta nánkwaá né wé. Wó ńmyɛ́ denne mye rə tó né rə wɛrhé lū w ñdó ɔ wé ré gakó. Wó ńmyɛ́ rə cır bə ń cını kɔn gakó. ³Wó ńmyɛ́ ń ná ń byili ń Da zùwá yá. ń gakó námpúm wó ñdə Yi gá wó né ma cici. ń zə ń zòmà né jàn ré n kwé kɔn gakó. ń vùr numbyíná bé yə-bəlwaálé; rəmyé kwā né, n zɛ́ n vò ń jě Yi rí rə zhe zùwá mó jǎjǐ ni Arəzana wa. ⁵Yi pɔ mɔ yil dɛ́bɛ́ rə du málékabá yilə né; rəmyé ce, ń du málékabá dɛ́dɛ́. ⁴Yi gá wòwə: «ń wó à byĩ; kɔn zhí zà, à jǐrh ń Da» mó, ɛ də máléka ɛdù ga ne rə wò yé. Rə gá wòwə: «À b'a yə ń Da, sə ń mà n yə à byĩ» mú mye, ɛ də máléka yò rə zòm yé. ⁶Sə rə gá tú e ce rə Byi-ce y bən ce yó yi ní, rə wòwə: «Yi málékabá gakó mə sə bə wùlì ń yé né bə cèrhé mo.» ⁷È gə wó málékabá yilə, Yi wòwə: «À málékabá wó à tuntunnə, à n'á ce bə jǐrh ñdə zho ta; bə lum ñdə myin-zhù ta.» ⁸Sə ɛ gə wó rə Byĩ mú yilə, rə wò mò: «ń wó Yi; ń ná ń jí pyèlè byinə nə bə zhǒ zhe yilə. Sə ń ná ń jí ń pyèlè ré ń lyi bí yó w ñdó wu-cángá. ⁹ń só kɔn dɛ́bɛ́ rə wó cángá, sə lwɛlɛ́ wó ń súsúlú. Wó rəmyé ɛ ce Yi rí rə wó ń Yi mú cır mó ń dwā bé wé, rə ló nwǎ ɛ lwé nányənyélé ń yó wə, rə ce ń fùù ñdó wu-nyǒ.» ¹⁰Yi súlì rə wə: «Kùr-ju yi ní, wó ńmyé ń wó Cǐnnə mú ń wèrhé ce yá. Dɛ́ yi rí mye wó ńmyé jě ɛ wèrhé re. ¹¹Sə rəmyé gakó b'a jé, sə ńmyé já ń ɣwénɛ́. Dɛ́ ñdó ce y b'a cò ñdə gəndɛ́ ta. ¹²ń b'ǎ pú ri ñdə gəndɛ́ ta; ń b'ǎ lyár re ñdə gəndɛ́ ta. Sə ńmyé bə zhǒ zhe yé; ń b'ǎ já ń wó ńmyé twéé twéé.» ¹³Yi gwé yə máléka ɛdù ga ne wəl: «Bǎ jòm à jǎjǐ ni; à b'a ce ń nò ń zwə bé té ń nərɣ kùr wə.» ¹⁴Numbyíní yírɣ t'á ne málékabá yé. Bə wó Yi tuntúmá rə n'ɛ́ twǐ, mùnì ga bə sɛ́ lyi byèbɛ́ bə mə sə bə nə vwǎrh mó rə y'á bwəl mə nyi mú ne.

Chapter 2

¹Wó rəmyé è ce, ná mǎ sə ná dǎ ná cìn náàcèné ñdǎ zǎmǎ né nyèbé ná cili mú, ná zhì kēkē, m̀nì ga ná bàk'á jé yé.
²Zǎmǎ né Yi twǐ mǎlékabá bə b'e byili mú n'è twǐ nà tum. Lò mǎbǎ n' yè ne zwě gakó nǎ còrhò-tum dǎbé n' mǎ dwǎ ñdǎ rē. ³Etər nǎmyé b'ǎ tó né ná lú còrhò-tum rí yé né ñdǎ ná gǎ yǎ vǎrh mǎ mà zhe kùr dǎdǎ mǎ yò shènē. Wó Cinnǎ mó cìcì n' jèrè n' bwǎl vǎrh mǎ yò n' byili lǐ bí ni. Sə byèbé bə nyèè mà yò mó mye byili bə mà zhe kùr. ⁴Sə Yi cìcì y'ǎ n'è ce bə wèrhé wò-jǎàrè, ñdǎ mǎmyaarhe, ñdǎ tùm-fwǎàlè dwǐ gakó, rə pə be Eshirhə náàcèné paánsé mye ñdǎ rǎ gǎ n'è yǎl né, rə m'e byili bə tèbé bə n'è byili mú wó zhànǎ. ⁵Lū w' ná r'è zǎm ǒ yò ǒ bàn mǎ, dǎ mǎlékabá ne Yi pǎ ǒ pyèlè ré yé. ⁶Bə kē Yi zǎmè ré sébé ré jǎà èdù wě bə lò mǎdù wòwǎ: «Yi, numbyíní wó byè, n' mǎ n' bǔl è yò? Byè è wó, n' mǎ n' nyí è yò?» ⁷N' ce mǎlékabá dwini yə, sə kǎn yə dene yé. N' pǎ y zùwǎ, n' zhě è yó dǎ, ⁸n' ce è cǐ kǎn gakó. » Bə gǎ wò bə Yi ce numbyíní cǐ kǎn gakó mó, rəmyé n'è byili bə kǎn rǎdù ga tènè è bə cǐ yé. Ná j'ǎ gwě bə kǎn ne èlǎsǎ rǎ n'è byili bə numbyíní cǐ kǎn gakó yé. ⁹Sə tèbé ná yé mó, ná yé bə Yi gǎ ce mǎlékabá dwini Yezu dwǎ mǎngélé wě mó kwǎ né, rə pǎ mǎ zùwǎ, rə zhě n' yó dǎ n' gǎ nwènè n' cǐ mú yilǎ. Wó Yi sǎnó w' yil n' shènè n' cǐ, sə wó lǐ bí gakó yil n' cùwǎ. ¹⁰Wó Yi rǎ wèrhé lū wǎ, rəmyé rǎ cǐ wə. Yi n'è yǎl bə rǎ byǎ bé nǎnzhəzhǎ mye nǎ rǎ zùwǎ yǎ. Rə ce mǎbǎ n' la vǎrh mǎ sǎmǎ y' rǎ byǎ bé ne byilu mú tó n' nǎnò w' dene n' yə cángǎ námpúm. ¹¹Yezu ná n' vùr numbyínǎ bé yə-bəlwǎálé bə jǐrh wǎrhgǎá. Mǎbǎ n' ná n' vùr yə-bəlwǎálé mó ñdǎ byèbé n' vùr bə yə-bəlwǎálé mó ga Da mó wó mǎdù. Wó rəmyé è ce, n' tá n' dūr cǐzhìl ñdǎ bə byǎ bə n' da-byǎ yé. ¹²N' wòwǎ: «À Yi, à m'a bwǎl n' yil ré a byili à da-byǎ bé ne. À m'a cèrhé mó n' gǔlú w' lǐ bí yé né.» ¹³N' ké n' wò: «À b'a zhí Yi n' ñdǎ à wu gakó.» N' ké n' wò kǎdò: «Nyí àmyé ñdǎ byǎ bé byèbé Yi pǎ nǎ mó.» ¹⁴Sə byǎ bé bəmyé wó numbyínsi. Shətana wǎ be è n'è gwi. Wó rəmyé è ce, Yezu mye jǐrh numbyíní ñdǎ bə ta, n' cǐ. ¹⁵N' zǎ n' cu mú n' zhìl Shətana yò. Wó èmyé è zhe cu mú jàn dé. N' wèrhé èta m̀nì ga n' zwě byèbé cu mú ywě y'ǎ ce bə nyè ñdǎ yómǎ ta bə bəswénè y' n' ga mó. ¹⁶N' yə twǐ mǎlékabá ne sǎǎ yé. Wó Abərahām dwǐ rí n' n' tú sǎǎ. ¹⁷Wó rəmyé è ce, kǎn yǎl nyǎǎ bə n' nyerhe n' da-byǎ bé námpúm, m̀nì ga n' jǐrh bə vǎl-zwǎlnǎ nǎncə, n' twǐ Yi tum rí ñdǎ wu-bǎnò ñdǎ rǎ gǎ n'è yǎl né, m̀nì ga n' pə dwǐ rí yə-bəlwǎálé sǔbri. ¹⁸Zhànǎ, Shətana swèlè Yezu cìcì, n' nwènè. Rəmyé ce, n' wǎ byèbé Shətana n'è swèlè mó ne n' la sǎǎ.

Chapter 3

¹Ràmyé ce, da-byä Kristə-lyi, ámyě byěbé Yi byě mó, nyĩnə Yezu. Wó rúmyě ní wó vwĩ-zwálnə náncə y Yi twĩ, ná zě ná tó rúmyě denne ná zhí Yi ní. ²Wó Yi rà cír mo tum dí ràmyé yilə. Ní wèrhé ñdə rà gá n'è yál né, ñdə Muiyisi ta. Bə kě Yi zòmè ré sébé ré wě bə wò: «Muiyisi yál Yi tuntunnə nántwə. Ní wèrhé ñdə rà gá n'è yál né rà kèlé y gako wé.» ³Lò gə lù jì, bə mǎ sə bə cèrhé mǎbó ní lù y mú du yə. ⁴Jì gako wó lò ní ná ní lwì yə, sə mǎbó ní wèrhé kən gako mó, wó Yi. ⁵Shāā ga, Muiyisi yál Yi tuntunnə nántwə. Ní wèrhé ñdə rà gá n'è yál né rà kèlé y gako wé. N yə kən ré dēbé rà y'à m'a byili lyi bí ni mú zhən-cínnə. ⁶Sə Kristə wó Yi Byĩ. Rə ce ní cí rà kèlé yá. Sə wó námyě ná wó rà kèlé yá, ñdə ná gə n'è zwē nyí ñdə ná wun gako bə Yi nyi-bwelé y t'á la kwār̃h. ⁷Ràmyé ce, cili-nə kən ré dēbé Eshirhə náàcēné byili mú. È wòwə: «Ámyě gə nyèè Yi cəl ré zà, ⁸s'á bək'á shĩ á zhǎ, ñdə á nambala bé gə wèrhé né gə-elū èpòlò w wé mó ta yé. Bə cē Yi nyəná né bə zhè rè, bə m'e pyà rà nyí.» ⁹Yi wòwə: «Á nambala bé zhè nè gàà, m̀̀ni ga bə yírhə nə kən dēbé à la wòrhó mó. Sə bə yírhə nə re byinə shə-èna. ¹⁰Wó ràmyé è ce, à lyim zě ñdə be a wò: «Bə b̀̀lè né ñwéné jó sómá yó dē gako. Bə t'á yál bə lwar sómsé shě yil à byili bi yé.» ¹¹À bwəl ñdə lyim a pə be a wò: «Á nyí bə t'á la shírhə jàà y à tene bə yil mó w yú yé.» ¹²Da-byä, dē-na á cìnə, lò m̀̀dù ga bəká n yə á wé b̀̀lè námməlwǎlse ce n yě Yi rí nányi y ni n cē rə zhú yé. ¹³Yi zòmè ré sébé ré gə wò bə: «Á gə nyèè Yi cəl ré zà» mó, zə-na zòmè ré ràmyé á cíci dwā, m̀̀ni ga yə-bə̀̀lòlò wòrhó shilə bək'a jə̀̀jèré á m̀̀dù ga, ní gə nyèè Yi cəl ré, sə n shĩ ní zhǎ yé. ¹⁴Nə gə j'á zə ná gə ju k̀̀r ná zù Kristə né mó kēkē, sə nyí ná wó ní tó-dwā. ¹⁵Bə kě Yi zòmè ré sébé ré wé bə wò: «Ámyě gə nyèè Yi cəl ré zà, s'á bək'á shĩ á zhǎ, ñdə á nambala bé gə wèrhé né gə-elū èpòlò w wé mó ta yé.» ¹⁶Wó byě lyi bə nyèè Yi cəl ré bə zě bə zhè re mó? Bəmyé gako Muiyisi mə n du Ezhibti ní mú. ¹⁷Yi lyim rí gə zě byinə né shə-èna y wé mó, wó ñdə byě lyi? Wó byèbé bə wèrhé yə-bə̀̀lwáale gə-elū èpòlò w wé bə cì mú. ¹⁸Wó byě nə Yi bwəl rə pa bə bə t'á la shírhə jàà y rà tene bə yil mó w yú mú? Wó byèbé bə yə nyí zwē mó. ¹⁹Sə ná pwírí wó bə gə yə pyéné bə zhí Yi ní mú è ce, bə yə ñwéné bə yí shírhə jàà y Yi y'à tene bə yil mó w yé.

Chapter 4

¹Shirhá jàà y y'à bwəl è nyí ná nàmbala bé mó gwě n'è jí námye yilə. Ràmyé ce, Dě-na á cinà, á màdù ga bàká n mē kwā né yé. ²Bà y'à bwəl yò-ècònò nyí rí bà byili bàbye ne, òdà bà gá bwəl re bà byili námye ne né. Sə bàmýé re zwē yé. Ràmyé ce rà yà be sē yé. ³Námyé zwē nyí. Ràmyé ce námyé b'á zù shirhá jàà y wa. Yi zòm ná nàmbala bé yò rà wò: À bwəl òdà lyim a pə bé a wò: á nyí bà t'á la shirhá jàà y à tene bà yil mó w zú yé. Yi j'a zhè rà tum rí rà gá wèrhé lū w yi ní ga. ⁴Bà zòm Yi gá wèrhé lū w rà zhè dwā né nyàlpyè y yù w mú yò Yi zòmè ré sēbé ré wé bà wò: Yi gá zhè rà tumə né gakó, rà shirh dwā né nyàlpyè y yùwə. ⁵Sə Yi k'e zòm shirhá dē ré yò kádò. Rà wòwə: Bà t'á la shirhá jàà y kēbé à tene bà yil mó w yú yé. ⁶Byèbé bà jèrè bà nyèè yò-ècònò nyí rí mú yà re zwē yé. Ràmyé ce bà yà shirhá jàà y wé yí yé. Sə lyi dwā wò bà m'a zù è wé. ⁷Wó ràmyé è ce, Yi pyà dē dō, rà zē rà n'è byè dē ré ràmyé bà zà. Ràmyé kwā né, rà k'e tó Dəvyidi denne rà zòm dē ré ràmyé mó yò kàkàlā y kēbé ná lyé mó wé rà wò: Ámyé gə nyèè Yi cəl ré zà, s'á bàká shī á zhǎ yé. ⁸Zhozwe gə yà n zə Yi lyi bí n yí shirhá jàà y wa, Yi gə k'è yà dē dō yò zòm yé. ⁹Ràmyé n'è byili bà shirhá gwě ηwéné Yi lyi bí yilə. È nyè òdà dwā né nyàlpyè y yù w shirhá y ta. ¹⁰Lò gə zù shirhá jàà y Yi tene mó wé, nmye wó n tumə né nà zhè, n zē n ná n shirh, òdà Yi gá zhè ràmye tumə né rà zē rà shirh né. ¹¹Ràmyé ce, ce-nə ná ce jàn né, muni ga ná zù shirhá jàà y wa. Èta, lò lò tá n la byèbé bà yà Yi nyàná né zwē mó surhə námməlwəlsé kō n jé yé. ¹²Yi zòmè ré wó nányi, rà zhe jàn. Rà zhe nyí du búlā shī kēbé è yésé ga zhe nyí. Rà n'è zwì numbyíni wu w wé, rà lyé rà zù è yala né ciná né gakó wé. Rà n'è bür numbyíni wu-bùlā né òdà è shilə né gakó bürsi. ¹³Kon ràdù ga tənè lū w wé rà b'a lú Yi yé né yé. Rà gá nə nába pamparēē mó ce, rà b'a bwərh nába nə tùntwəē né gá yàl né. ¹⁴Nə zhe vwì-zwəlnə nánce, n du vwì-zwəlnə bé gakó. Wó Yi byí Yezu. N zē n vò dē Yi gá ηwéné màgǎ. Ràmyé ce, Zhī-nə ná zhì kon ré dèbé ná zwē rà nyí mú yó kēkē, ¹⁵bə vwì-zwəlnə mó nánce y ná zhe mó wó n mà n dūr ná nònò ná bà-jàn-zwəré wé. Bà zhè mo kon gakó wé òdà námye ta. Sə n yà yà-bəlóló wèrhé yé. ¹⁶Ràmyé ce, bà-nà ná vò Yi Jàn-bə-swé-zhe òdà yò-ècònò w cábal mó sō, muni n dūr ná nònò, ná gə zhe sēē tum sə n sē nába.

Chapter 5

¹Vwĩ-zwálnə nánce gakó wó lyi bí wé bà n'è cír mo né. N' ná n' lwəl Yi bà yilə. N' ná n' pə vwĩ paánsé Yi ni lyi bí yə-bəlwáále súbri nɔ yilə. ²N' wó n' nyèè byèbè bà jé, bà zè bà n'è dwé ndá bà yəl mó zòmà kùrə, n' dūr bà nɔnɔ, bà n'nyé cici mú wó bə-jàn-zhəəre cí. ³Rəmyé ce, kɔn n'è nyéé mɔ bà n' pə vwĩ paánsé Yi ni n'nyé cici mú ndá lyi bí dwā bé yə-bəlwáále ga yilə. ⁴Lò tá n' pə ɲwɔnɔ w' òmyé n' cìn nì yé. Wó Yi rə n'è cír mo, rə byè mò ndə rə gá byè Arɔ né. ⁵Kristə myé wó èta. N' gá jĩrh vwĩ-zwálnə nánce mɔ, è dà n'nyé cici n' pɔ ɲwɔnɔ w' òmyé n' cìn nì yé. Wó Yi rə pɔ mɔ wa. Rə wò mò: «N' wó à byĩ; kɔn zhí zà, à jĩrh n' Da.» ⁶Sə rə zòm jàà dō wə, rə wó: «N' wó vwĩ-zwálnə byinə nə bə zhɔ zhe yilə, ndə Məlcəsədəke ta.» ⁷Yezu gá yà n' ɲwéné lū w' wé yì ní, n' yà n' ná n' lwəl mɔbɔ n' wó mɔ n' la vwārɔ cu jɔ w' mó nɛ ndá wirhí nánfwélè ndá yə-náná; sə n' gá lwəl n' cìn tɛ Yi yé né mó ce, rə zwé n' lwəl mó. ⁸N'dá n' wó Yi Byĩ ga, n' tó nɔnɔ dwi tɛbè gakó n' nwènè mó denne n' cèrhè nyí ni shɔnɔ. ⁹N' gá pyĩrh kɔn gakó n' zhè, n' jĩrh byèbè bà n'è shènè n' nyí ni mú zwennə twéé gakó yilə. ¹⁰Yi cír mo n' yə vwĩ-zwálnə nánce ndə Məlcəsədəke ta. ¹¹Zòmà nánzhəzhɔ ɲwéné nə r' é yəl ná byili Kristə gá wó vwĩ-zwálnə nánce y' mó shò-kwā né, sə á gá t' á nyèè zòmè kùr náná mó ce, nə byilu b' a yə zwini. ¹²Á y' á mǎ s' á jĩrh kàrmɔ byilnə shāā shāā ga, sə nyí ába, kɔn gwě wó nyóó bà bə k' a ji kùr bə cèrhè ába kùr-ju kàrmɔ Yi nyəná né shò-kwā né mó. Á k' á wār kùjú nánkùlù á n' á jí yé. Wó yil bə mǎ sə bə ce á nyí ni. ¹³E jà lò mɔbɔ n' gwě ná n' nywè yil, n' nyé ndə byi-shémé ta; n' yəl cángá nyəná né yé-shò yé. ¹⁴Sə kùjú nánkùlù wó lyi byèbè bà jĩrh námpwəlɔ nyɔ, bà bə nɔ ywè nánzhəzhɔ. Rəmyé ce, bà yé cènè ndá lwele pár dwā wa.

Chapter 6

¹Rəmyé ce, cèrhè-nə ná cèrhè còrhò mòbó mà wó námpwələ nyām Kristə shò-kwā né, sə ná yě kùr-ju kàrmó ne. ²Bà byili ába bà yě-nə tùntwəðə né nyèbé nà n'è zə lò nà zhəl cu jàà w mó ne, s'á zhí Yi ni. Bà zòm nə-móóle ndá jèsé còlò lyi bí yó mó, ndá cùurí búrhu mú, ndá bursí kó dē ré nánkwéé ré yò nd'ába. Rəmyé ce, ná bà mə sə ná k'á ji kùr ná n'è zòm rəmyé yò bá byili ába yé. ³Yi gə pə sómá, ná b'á cèrhè kən dèbé rə mə ndá námpwələ Kristə shò-kwā né. ⁴Byèbé Yi pwè ré yər, bà nà Yi pené yá, Eshirhə náácèné só bəmye yó; ⁵bə pwírí Yi zòmè ré nyè, bà lwar lū w kòbó ò bàn mó jàn ré gá la né yál, ⁶lyi bí bəmyé mó k'a zù tùntwəðə námməlwəlse wé, bà k'è wàr bə bà la ce bə pyirhi bà wun yé; bà kən nyè ndə wó Yi Byí mú bà k'a kwerhe bà n'è pəpa də-jorhó yó ta, lyi bí dwā bé zè bà ná sómá bà n'è tūrhu mo. ⁷Ce kèbé è n'è ne dwà nə pónpón, è n'è swé, wé ré tēbé bà dù è wé mó byi rə ce byi-écèná è ciná bé bà n'è vwəl mó yilə, sə Yi n'è cí bwəl è yó. ⁸Sə è k'a lyi sər ndá gə dúdú, bà n'è wəl b'è bà càn yé. Yi t'á la dɔnɔ rə m'e zhili è yò yé, sə è yó m'a e gu ndá myín ju. ⁹Ná dɔwabá nántwərh, ná n'è zòm èta, ná j'á yě náácèné bà wó sómá kèbé è càn, è la vwārhu jàà w yó á ɲwéné. ¹⁰Yi wó cángá cóbal. Rə wàr rə la á gə só re mó, ndá kən dèbé á n'á wèrhé mó yò sɔ yé. Á tó rə lyi bí á y'á n'á sɛ shāā ga mó denne á byili b'á só re, sə wó èta á gwě n'á wèrhé né zà. ¹¹Sə ná n'è yál b'á mādà gako ce jàn né n já n ná n wèrhé èta, kən m'e yí Cinnə mó dē ré, muni ga á nà kən dèbé gako á n'á dē Cinnə mó sɔ mó. ¹²Á bák'á jirh nəwacanyəla yé. Yál-na lyi byèbé bà zhí Yi ni, bà n'è zhili bà yala ne, bà lyi byèbé bà n'è wèrhé èta, bà b'á nà cəl kən ré dèbé Yi bwəl rə nyí mú wé. ¹³Yi gə bwəl nyí Abərahām ne mó, lò dɔ yə né yál nımye ká n du Yi sə n mə n yə rə zhən-cí, ¹⁴rə wò Abərahām ne: Zhən zhənà, à b'a cí bwəl n yó, sə à b'a pɔ dwí rə pù. ¹⁵Abərahām pyéné n dē kən dèbé Yi bwəl mo rə nyí mú, sə n nɔ re. ¹⁶Numbyíni gə la nyí bwəl, wó lò mòbó nımye ká n du nımye n ná n yál n zhən-cí. ¹⁷Èta, Yi mye gə y'á n'è yál rə byili Abərahām dwí rí rə mə ndá kən ré rə bwəl rə nyí mú ni pamparɛɛ bà nyí rə nyí-bwelé t'á la kwārhu mó ce, rə cici yál rə zhən-cí. ¹⁸Nyí-bwelé kèbé è zhe zhən-cí t'á lyér yé. Yi cici wàr rə b'a yə rə bwelə y zhən-cí, e zè e yə kɔma yé. Èta, rəmyé n'è zal ná wun ni dɛdɛ ná yě kən gako ne, ná m'è dē kən dèbé Yi bwəl nába rə nyí mú. ¹⁹Kən ré rəmyé mó ce ná bulà né zhí kəkə jàà edù. Rəmyé ce, ná wɔ ná b'á zù Yi jì y jàà y kèbé è càn dɛdɛ Yi gə jə mǝgǝ mó wé. ²⁰Wó gəà Yezu tó yé n vò n jə né ná yilə, n jirh vwɛ-zwəlɲə nánce ndə Məlcəsədəke ta byinə nà bə zhɔ zhe yilə.

Chapter 7

¹Melcəsədeke yà n wó Salem lyi pyǝ, e ja n yà n wó Yi rí tèbé rà bə dō zhe mó vwĩ-zwálnə. Abərahām yà n zhəl n bú ñdá pyǝ n ɲwéné be, n ká n kwě n bān jè, Melcəsədeke zě n vò n jəl mo sómá yó, n cí bwəl n yó. ²Rəmyé yó, Abərahām vùr wě ré tèbé n zwě búlá né jàa w mó òdù shí gako yó w n pō. Melcəsədeke kùr wó: «Cángá pyǝ». Kɔn súlí mye, n yà n wó Salem lyi pyǝ. Rə kùr wó: «Yà-zúlə pyǝ». ³Bə yə n da ñdá n ná pár lwar yé. Bə yəl dwí tē yil lò ñdá mɔ mye yé. Bə yə n lul ré yò zòm, bə yə n cu mú mye yò zòm yé. N nyerhe Yi Byí mú: n wó vwĩ-zwálnə twée twée. ⁴Lwar-na bə nyí Melcəsədeke du lyi bí gako! Nə nambal Abərahām cici mú vùr wě ré tèbé n zwě búlá né jàa w mó kɔn rədu shí gako yó w n pō. ⁵Wó Levyi dwí rí vwĩ-zwálnə bé ne bə y'a pɔ nyí bə bə ce Esərayel lyi bí vùr bə jě-kɔn ré kɔn rədu shí gako yó w bə pə be. Bə n'è zwě rəmyé mó bə sō, bəmyé ga j'a wó Abərahām byǝ. ⁶Abərahām vùr wě ré tèbé n zwě búlá né jàa w mó kɔn rədu shí gako yó w n pə Melcəsədeke ne. Melcəsədeke zě n cí bwəl mɔbó Yi y'a bwəl mo rə nyí rí mú yó. Melcəsədeke ja n yà n dā Levyi dwí rí lò yé. ⁷E ja è gə wó zhən yilə, wó nance è n'è cí bwəl bəsəbwələ yó. ⁸Vwĩ-zwálnə bé byěbé bə y'a n'è zwě kɔn rədu shí gako yó w mó y'a ci. Melcəsədeke mye zwě kɔn rədu shí gako yó wə, sə ɲmyé ɲwéné twée twée, ñdā bə gə kē Yi zòmè ré sébé ré wě bə byili ní. ⁹Wó Levyi nèmé né nà y'a n'è zwě kɔn rədu shí gako yó w Esərayel lyi bí sō. E ja Levyi cici tó Abərahām denne n vùr kɔn rədu shí gako yó w n pa, ¹⁰bə Melcəsədeke gə zhəl n jəl Abərahām mó, ñdā bə gwě yə Levyi lùl yé, sə ñdā n ɲwéné n nambal Abərahām jal mó wa. ¹¹Esərayel lyi bí nyé né wě, bə y'a byili bə wó Levyi nèmé né wě bə mǎ sə bə cır vwĩ-zwálnə bé né ñdā Arǝ ta. Sə bə vwĩ-zwálnə tuntwǝǝ né y'a yə Yi pùbùlə yí yé. È gə dā rəmyé, wó byé yil bə y'a b'a k'e pyǝ vwĩ-zwálnə dō ñdā Melcəsədeke ta? ¹²E ja vwĩ-zwálnə tuntwǝǝ né gə k'è dā nəmyé, sə nyí nyí rí mye mǎ sə rə lyér. ¹³Zòmā né nəmyé wó ná Cinnə mú yò nà n'è zòmā. E ja wó kwálá dō wě bə lùl mò né. Sə kwálá y ɛmyé mó lò mǎdu ga yə vwĩ-zwálnə yəl yé. ¹⁴Lyi bí gako yě bə ná Cinnə mú wó Zhidə kwálá y wě bə lùl mò né, e ja Muiyisi gə zòm vwĩ-zwálnə bé cır mó yò mó, n yə kwálá y ɛmyé yò zòm yé. ¹⁵Elǝsé, ná m'a byili kɔn dēbé rà b'a ce kɔn jırh pamparǝ du: vwĩ-zwálnə dō túwá, n nyerhe Melcəsədeke, ¹⁶sə ɲmyé mó yə vwĩ-zwálnə jırh ñdā numbyínsi nyé né gə n'è byili ní yé. N jırh vwĩ-zwálnə nyú mǎ t'a la zhǝ jàn yilə. ¹⁷Zhànà, bə kē Yi zòmè ré sébé ré wě bə wò: «N wó vwĩ-zwálnə byinə nà bə zhǝ zhe yilə, ñdā Melcəsədeke ta.» ¹⁸Nyí rí nándwəl ré y'a bə kùr zhe, rə gə y'a dā nǎmpúm mú yilə. Rəmyé ce bə yě re. ¹⁹Muiyisi nyé né yə ce kaka yə nǎmpúm yé, sə Yi nyi-bwelé y ná r'é dē mó ce ná wó ná bwǝlse re, bə kɔn ré dēbé ná r'é dē mó zhe kùr du. ²⁰Kɔn súlí mye, n gə jırh vwĩ-zwálnə mó, Yi cici yəl n zhən-cí. Sə vwĩ-zwálnə bé dwǝ bé yə zhən-cí zal yé. ²¹Yi yəl Yezu zhən-cí. Rə zòm n yò rə wò: «Cinu bwəl nyí n wò: N b'a yə vwĩ-zwálnə byinə nà bə zhǝ zhe yilə.» Sə n nyi-bwelé y t'a la lyér yé. ²²Wó rəmyé è ce ná yě náàcèné bə nyí ná b'a tó Yezu denne ná nà dɔbre tèbé rà càn du náyéé ré. ²³Kɔn dō ɲwéné rà n'è byili bə Yezu ñdā vwĩ-zwálnə bé dwǝ bé dā rədu yé: shǝa ga vwĩ-zwálnə bé yəl nánzhəzhǝ, bə bə cù cù bə pú dwǝ né, bə yə ɲwéné bə súlí tum dí bə vò yé né yé. ²⁴Sə Yezu gə ɲwéné twée twée mó ce, n wó vwĩ-zwálnə byinə nà bə zhǝ zhe yilə. ²⁵Rəmyé ce, n wó n mǎ n vwǎrh lyi bí byěbé bə tó n denne bə n'è yǎl bə bwǝlse Yi ni mú nǎmpúm, bə n ɲwéné twée gako n ná n zal Yi cǎ ne bə yilə. ²⁶Wó vwĩ-zwálnə nance y ɛmyé dwí rí è mǎ ñdá nába. N wó náàcèn nǎmpúm; n bə yò zhe yé; n bə dóó mye zhe yé; n yə yə-bəlwǝáale ciná ne gùlí yé. Yi zhě mo dǝ kɔn gako yá-pələ wa. ²⁷N dā ñdā vwĩ-zwálnə bé nancesé dwǝ bé ta yé. Bəmyé n'è jèrè bə zwǎl vwǝ né bə pə Yi ni bə sǎpwǝ yə-bəlwǝáale yilə, fòró bə zě bə zwǎl lyi bí dwǝ bé yə-bəlwǝáale yilə, sə Yezu pɔ n cin Yi ni n mǎ n zwǎl vwĩ twər rədu sá, twée gako yilə. ²⁸Vwĩ-zwálnə bé nancesé shěbé bə y'a n'è cır ñdā Muiyisi nyé né gə byili ní mú wó bə-jàn-zhəəre ciná. Sə rəmyé kwǝ né, Yi cici yəl rə Byí mú zhən-cí, bə n sú rə yırh, rə cır mo n wó vwĩ-zwálnə nance byinə nà bə zhǝ zhe yilə.

Chapter 8

¹Dèbé ná n'è byili mú gakó n'è yál e wò bà wó vwĩ-zwálnə náncə y èmyé dwí rí ná zhe, n'è jě Yi rí rə jàn bə swé zhe mó jəjí ni Arəzana wa. ²N'ə n'è twĩ vwĩ-zwálnə náncə tum rí jàà y náàcèné y wé, Yi kòrhó w zhən zhən ga ò ɲwéné dɛ Arəzana w mó wé. Kòrhó w òmyé dà numbyíní jě tum té, wó Cínnə mó n'è pú wə. ³Wó vwĩ paánsé Yi ni pɔ yil bà n'è círwĩ-zwálnə náncə gakó. Yezu mye mə sə n pə kɔn Yi ni. ⁴N'ə gə yà n'è ɲwéné ce yó, n'ə gə yə vwĩ-zwálnə yál yé, bà vwĩ-zwálnə jèrè bà ɲwéné bà n'è pə vwè paánse Yi ni ɲdə Muiyisi nyá né gə n'è byili ní. ⁵Vwĩ-zwálnə bé tumə né bà n'è twĩ mú wó Arəzana nyəná né nyɔrhɔ, Muiyisi gə yà n'è la kòrhó w pú yi ní, Yi zòm ɲdə mó rə wò: Zhìlì n'è yala ne n'è pú kòrhó w ɲdə à gə pɔ mó nyí pyò w yó né ta. ⁶Sə tum rí tèbé bà pɔ Yezu ni mú du vwĩ-zwálnə bé dwā bé nyǎn ré. Wó ɲmyé denne Yi tó rə zə dɔbrɛ tèbé rə càn du ɲáyéé ré ɲdə nába, bà kɔn dèbé Yi bwəl nába rə nyí bà rə la nába pɔ mó zhe kùr du. ⁷Dɔbrɛ ɲáyéé ré gə y'ə tó rə sómá y cènè, bà gə yə dɔbrɛ dō zal yé. ⁸Wó rəmyé è ce Yi ju búlɔ rə wò: Cínnə mó wòwə: dɛ ɲwéné rə bàná, à b'a zə dɔbrɛ nándùl ɲdə Esərayel ɲdə Zhidə lyi bí. ⁹Rə t'á la yál ɲdə tèbé à zə ɲdə bà nambala bé à gə zə bà jě ne a ce bə shər Ezhìbtì ni yi ní mú ta yé. Cínnə mó ká n wò: wó bəmyé cìcì bà cò dɔbrɛ rəmyé. Rəmyé ce, àmye yě be. ¹⁰Sə dɛ ré tèbé rə bà ná mó gə tú è yúwə, à b'a ce à nyá né Esərayel lyi bí surhə né wé, a ké ne bà wun ní wé. À b'a yə bà Yi, sə bà b'a yə à lyi. Wó rəmyé rə b'a yə à dɔbrɛ à la zal ɲdə be mó. ¹¹Lò lò ká n'è tá n'è la n'è jè-dō ráá n'è da-byi ne wál bà n'è pyá Cínnə mó pár lwar yé, bà náncərh ɲdə bà bə́sóná gakó b'a lwar à párá. ¹²À b'a pə be bà dwəá ré sùbri; à k'á t'á la bà yə-bəlwáálé yò lyìrh kádò yé. ¹³Yi gə zòm dɔbrɛ nándùl ré yò mó, n'è byili bá ɲáyéé ré jìrh nándwəl. Zhənà, kɔn dèbé rə jìrh nándwəl k'è bə jàn zhe yé; rə n'è lyě.

Chapter 9

¹Yi dɔbré náyéé ré yi ní, rà y'à pɔ nyá rà còrhó yilə, sə bə y'à wèrhé jàà èdù mye ce yó nyòndò rà yilə. ²Bə y'à pú kòrhó òdù bə zə gɔndò bə gò w jì ndá è jìní. Bə y'à n'è byè ò jì-ná y bə «Jàà náàcɛnɛ». Bə wèrhé ku bə cí è wé bə m'è cí pàntámse né. Bə wèrhé tabəle bə cí è wé bə m'è cí búru ní bə pɛ Yi ní. ³Bə zè bə n'è byè ò jìní y bə «Jàà y kèbé è càn dɛdɛ du». ⁴Bə wèrhé ku bə n'è jì wè rà lwé nányànyèlè ò yó, bə zə sánámá bə pópɔ w bə cí jàà y èmyé wé. Dɔbré kùlkò w mye y'à ɲwéné è wé, bə y'à zə sánámá bə pópɔ wa. Sə nàzhǐ y'à ɲwéné ò wé, bə zə sánámá bə mɔ ya, bə ce mǎne è wé. Arɔ dā-dǎlò w ò y'à púrh vɔr mɔ mye y'à ɲwéné ò wé, e súlí nákulə né nyèbé dɔbré zòmá né y'à kè nà yó mó. ⁵Bə mɔ wé ndə mǎlékabá ta bə cí kùlkò w yó, rà n'è byili bə Yi ɲwéné gàà ndá rà zùwá. Wé dé tèbé y'à zhe vòmè. Rà vòmè né ywál mó y'à n'è círhí ku w kòbɔ bə y'à n'è lwé vwám jal mó ò yó yə-bəlwáále súbri lwál yil mó. Sə ná wàr wé dé tèbé gako ná la byilu èlǎsé yé. ⁶Wó èta bə tene kòrhó w né. Vwǐ-zwǎlnə bé n'è zwì ò jì-ná y wé twéé twéé bə twǐ bə tumə né. ⁷Wó vwǐ-zwǎlnə bé yé né ciná bé gako náncɛ y dúdú n ná n zwì ò jìní y wə, sə wó twər rədu byin gako. N gə la zú, n mǎ sə n zə vwǐ jal n zù n pə Yi ní, n cici yilə, ndá lyi bí dwá bé yə-bəlwáále bə wèrhé ndá bə yəl mó yilə. ⁸Eshirhə náàcɛnɛ tó rəmyé denne è n'è byili bə kòrhó w nándò w gə gwé n'è jí, sómá téné sə lò zù jàà y kèbé è càn dɛdɛ du páá mó wé yé. ⁹Sə rəmyé wó myɔrhɔ èlǎsé mó yilə. Ò n'ò byili bə vwǐ paánsé bə n'è pɛ Yi ní mú wàr sə ce lò mó mɔbɔ n ná n pɛ se mó wu w pyirhí o zǎ Yi námpúm yé. ¹⁰Sə nyá né nəmyé wó kùjú ndá numbyíni gə mǎ s'e shàrh è yala né dwi gako né è yò kòrhɔ ndá Yi mú nyá nə pɔwa. Nyá né nəmyé pɔ nə m'è dɛ dɛ ré tèbé Yi kwərhe kɔn gako mó. ¹¹Sə èlǎsé, Kristə túwá. Nmyé n wó vwǐ-zwǎlnə mó náncɛ yá. Cənè tèbé Yi y'à bwəl nyí bə rà la nába pɔ mó gako wó nmyé denne ná tó né ná nə rɛ. N zù kòrhó w kòbɔ ò zhe kùr du náyóó mó, o j'a sú yirh dɛdɛ mó wa. Kòrhó w òmyé dà lū w kòbɔ nyǎ yé, b'è dà numbyínsi sə pú w yé. ¹²N zù jàà y kèbé è càn dɛdɛ du mú wé twər rədu sá, twéé gako yilə. È dà bə-cílsi ndá nə-byə-etwáále jal n pɔ yé. Wó n cici jal mó n pɔ n mə n vwǎrh nába twéé gako yilə. ¹³Bə n'è zə bə-cílsi ndá nə-byərh jal mó, bə n'è zə nə-cel bə n'è gwi bə fúl mó tòmdò w bə súlí, bə m'è zhérhé lyi bí byèbé bə dó mó yó bə kwərhe bə pwé né mó yó, sə rəmyé t'á wèrhé kaka bə wun ní wé yé. ¹⁴È gə wó èta, lwar-na bə Kristə jal mó zhe jàn du rəmyé gako dɛdɛ, bə Kristə pɔ n cìn Yi ní ndə vwǐ-kɔn dɛbé rà bə jìmdi zhe ta ndá Eshirhə náàcɛnɛ jàn. Tùntwǎè né nyèbé nə n'è cí lò cu sómá yó mó byèlè ná wun ní, sə n jal mó vùr ná yə-bəlwáále ná jirh wárhgáá, muni ná ɲwéné ná twǐ Yi nányi y tum dí. ¹⁵Wó nmyé denne Yi tó né rə zə dɔbre nándùl ndá nába. N shénè n cì n mə n vwǎrh numbyíná bé bə yə-bəlwáále bə y'à n'è wèrhé dɔbré náyéé ré yi ní mú wé. N wèrhé èta muni byèbé Yi byè mó ɲwéné bə nə cənè ré tèbé rà t'á la zhǐ, Yi bwəl rà nyí mú. ¹⁶Lò gə pɔ nyí bə n gə cù sə bə wèrhé kɔn dɛbé èta, n gə gwé yə cì, n nyí rí rəmyé mó t'á jí yé. ¹⁷Sə n gə tú n cùwə, wó rəmyé yi ní, n nyí rí zè rà n'è jí. ¹⁸Wó rəmyé è ce, dɔbré náyéé ré gə tú è la zal, bə jèrè bə ló vwám jal té. ¹⁹Muyiisi jèrè n byili nyá né púlápúlá lyi bí gako nə ndə nə gə kè sébé ré wé né, n zè n kwè nə-byə-etwáále ndá bə-cílsi jal ndá nǎ n kwè pyi-kur nándədwáále nánshèn ndá dǎ ná-ékulí n mǔrh né, n jèrè n zhérhé nyá né sébé ré yó, n zè n zhérhé lyi bí gako yó, ²⁰n zè n wó: «Jal mó mɔbɔ wó dɔbré Yi zə nd'ába mó myɔrhɔ.» ²¹Rəmyé kwǎ né, n zè n zhérhé jal mó kòrhó w ndá wé ré tèbé bə y'à m'è twǐ Yi tumə né mó gako yó. ²²È gə wó nyá né gə n'è byili ní mú, wó jal mə n'è ce kɔn gako jirh wárhgáá, sə rà jàlà ɲwéné rà wàr yé. Jal gə yə té lwé, súbri pɔ téné yé. ²³Kɔn gə wó nyóó sə bə zwál vwǎ muni wé ré tèbé rà wó Arəzana nyǎn ré nyaarhé mó jirh wárhgáá, sə nyí Arəzana nyǎn ré cici mú wó vwǐ tèbé rà zhe kùr dɛdɛ mó bə mǎ sə bə zwál rà yilə. ²⁴Zhəná, Kristə yə kòrhó kòbɔ numbyínsi pú ò nyərhe kòbɔ ò ɲwéné dɛ Arəzana w mó wé zwì yé. N zè n vò dɛ Arəzana w Yi cici sǒ n ná n lwəl rè ná yilə. ²⁵Zhwifubá vwǐ-zwǎlnə bé náncɛ y ná n zə vwámá jal n zwì kòrhó w jàà y kèbé è càn dɛdɛ du mú wé byin byin gako, sə Kristə yə né zwì n pə n cìn twər nánzhəzhǐ yé. ²⁶Kɔn gə y'à yàl èta, n yà n mǎ n nwénè twər nánzhəzhǐ lū w kùr-ju yi ní ga. Sə n byili n cìn dwá né nyèbé nánkwaá né èta mó wé twər rədu sá twéé gako yilə, n pə n cìn ndə vwǐ kɔn ta n mə n vùr yə-bəlwáále. ²⁷Lò gako mǎ sə n cì twər rədu sá, Yi zè rə bür n bürsi. ²⁸Èta, Kristə mye pɔ n cìn ndə vwǐ-kɔn ta twər rədu sá, n mə n vùr lyi nánzhəzhǐ yə-bəlwáále. N mǎ n ká n bə, sə è dà yə-bəlwáále vùr yil kədò yé. Wó byèbé bə n'è dɛ mò mó vwǎrh yilə.

Chapter 10

¹Muyiisi nyó né wó cènè ré tèbé rà bàn mó èsǎyùlú, sà è dà rà cìcì mú yé. Nà n'è byili bà bà mǎ sà bə j'á n'è zwál vwǎ né nàmyé cìcì bà k'á bwérhé byin byin gakó. Wó rəmyé è ce, nà wàr nà n'è ce byèbé bà n'è zwál vwǎ né nàmyé mó yà nàmpúm Yi yé né yé. ²Nə gə y'á wó nà ce bà yàl nàmpúm, bà gə k'è t'á zwál vwǎ yé. Vwǎ né nàmyé gə vùr bà yə-bəlwǎálé, rə yò y'á k'è t'á la bà wé yál yé. ³Sə vwǎ né bà y'á n'è zwál mó y'á ce bà n'è lyírh bà yə-bəlwǎálé yò byin byin gakó, ⁴bə nà-byərh ñdǎ bà-cílsi jal wàr yə-bəlwǎále mà la vùr yé. ⁵Rəmyé ce, Kristə gá tú n'è bàn lū w wé yi ní, n'è zòm ñdǎ n'è Da n wó: «Ñ tá n'è yǎl vwǎ ñdǎ paánse yé, sà n'è wérhé numbyíni yala n'è pē. ⁶Ñ tá n'è yǎl vwǎmá né nyèbé bà n'è zwál bà ji myín vwǎ-jilú w yó mó, ñdǎ vwǎ né nyèbé bà n'è zwál yə-bəlwǎále vùr yil mó yé. ⁷Rəmyé yi ní, à wòwə: «Nyí ni, à Yi, à tú n'è pùbùlǎ wǒrhó yilǎ, ñdǎ bà gá k'è n'è zòmè ré sébé ré wé à shò-kwā né né.» ⁸Ñ ju kùr n wó: «Ñ tá n'è yǎl vwǎ ñdǎ paánse, ñdǎ vwǎmá né nyèbé bà n'è zwál bà ji myín vwǎ-jilú w yó mó, ñdǎ vwǎ né nyèbé bà n'è zwál yə-bəlwǎále vùr yil mó yé.» E ja bà n'è zwál vwǎ né nàmyé mó gakó ñdǎ nyó né gá n'è byili ní. ⁹N zè n ká n wó: «Nyí ni, à tú n'è pùbùlǎ wǒrhó yilǎ.» Èta, Kristə ce shǎa ga vwǎ né jé, sà n'emyé vwǎ rí k'á zhí nàmyé gakó jàa wà. ¹⁰Yezu Kristə pɔ n'è yala né twər ràdù sá, twéé gakó yilǎ, n'è mən pɔyírh Yi pùbùlǎ né. N'è vùr ná yə-bəlwǎálé, n'è ce ná jírǎ náacənà nàmpúm. ¹¹Vwǎ-zwǎlnə gakó ná n'è zhí dǎ Yi kòrhó w wé n'è má n'è twǎ Yi tum dí. Bà n'è zwál vwǎ, sà wó nàmyé mó cìcì bà n'è zwál bà k'á bwérhé. Sə nà wàr nà m'a vùr yə-bəlwǎále gaga yé. ¹²Sə è gə wó Kristə yilǎ, n'è pɔ n'è cìn ñdǎ vwǎ-kɔn ta, twər ràdù sá, ná yə-bəlwǎále yilǎ. Rəmyé kwā né, n'è zè n vò dǎ Arəzana wa, n'è jǎ Yi jǎjǎ n'è twéé gakó yilǎ, ¹³n'è má n'è dǎ Yi la ce n'è n'è zwǎ bé té n'è nərǎ kùr w mó. ¹⁴N'è tó n'è cìn pɔ twər ràdù sá ñdǎ vwǎ-kɔn ta mó denne n'è ce byèbé bà yə-bəlwǎále shər mó tó n'è denne bà jírǎ náacənà nàmpúm. ¹⁵Eshirhə náacənə mye ju kùr e zòm rəmyé yò e wó: ¹⁶«Cinnə mó wòwə: dǎ ré tèbé rà bàn mó gə tú è yúwǎ, à b'a ce à nyó né Esərayel lyi bí surhə né wé, a k'è n'è bà wun ní wé. Wó rəmyé rə b'a yə à dǎbré à la zal ñdǎ bə mó.» ¹⁷E zè e súlǎ e wó: «À k'á t'á la bà yə-bəlwǎále ñdǎ bà dǎwǎré yò lyírh kádò yé.» ¹⁸Sübri gə pɔ rə zhè, bà k'è bə vwǎ zwál tum zhe yə-bəlwǎále yil yé. ¹⁹Da-byǎ, ná yé pamparēē bà ná wó ná b'ǎ tó Yezu jal mó mà ló té mó denne ná zù jàa y kèbé è càn dǎdǎ du mó wé. ²⁰N'è púl sómá nándwə n'è pə nába, è wó nyū sómá. È n'è tó gònò w'ò bòn Yi kòrhó w dwǎ w mó wé. Rəmyé wó n'è cìcì yala né myərǎ. ²¹Nə zhe vwǎ-zwǎlnə nánce, wó n'emyé n'è cǐ Yi kèlé yá. ²²Bà-nà ná bwǎlse Yi ni ñdǎ wu òdù, ná zhí ri ñdǎ ná wun gakó, ñdǎ wu kǎbò ò bà lwele dwí-byí zhe, ñdǎ yala nyèbé bà shər ñdǎ nǎ zwézwé. ²³Za-na ná zə kɔn ré dǎbè ná bwǎl rə yò w ná r'è dǎ mó kəkə, bà Yi b'a pɔyírh kɔn ré dǎbè rə bwǎl rə nyí bà rə la nába pɔ mó. ²⁴Sē-na ná sē dwǎ nē, ná zə dwǎ wun ni, ná swéné dwǎ ñdǎ tumə nyèbé nà càn. ²⁵Nə bək'á kwǎrh ná dwǎ-gùulǎ jàa y wé zhəl ñdǎ lyi bí jàlǎ gá myerhe bà k'è t'á zhəl mó ta yé. Ná mǎ sà ná r'è sē dwǎ nē twéé twéé, b'ǎ nà bà Cinnə mó dǎ ré bwǎlse. ²⁶Nə yé zhən ré gá wó né. Rəmyé ce, ná gə gwé cǎdèl ná r'è wérhé yə-bəlwǎále ñdǎ bàcǎ, sá nyí vwǎ dǎ k'è tènè rə la rə vùr yé. ²⁷Wó wu-zéé dúdú è m'a zhe nába ná m'è dǎ kɔn dǎbè rà bàn mó. Kɔn ré rəmyé mó wó lyi bí bursí kó ñdǎ myín-còlò w'ò la Yi zwǎ bé jú mú. ²⁸Lò mòbó gakó n'è yà n'è cǎ Muyiisi nyó né, lyi bàlyè ráá bàtò zè bə yə n'è yò w zhən-cínǎ, bà n'è gwi rə-ná-cí. Bà t'á dūr n'è nònò yé. ²⁹Rəmyé ce, lwar-na bà lò mòbó n'è tá n'è nyám Yi Byí mú mà n'è nà zwini nánfǎlò du, bà n'è tá n'è zə n'è jal mó Yi tó mà denne rə zə dǎbre mó n'è má n'è yàl kò-twǎ, e ja wó məmyé denne n'è yə-bəlwǎále tó né rə shər n'è jírǎ wǎrhgáá. Kɔn súlǎ mye, n'è ná n'è tūrǎ Eshirhə náacənə, sà wó ɛmyé è ce ná lwar bà Yi wó wu-bònò cǎbal. ³⁰Zhənǎ, ná yé bà Yi wòwə: «Wó àmyé à cǐ bursí bür mó. À n'á k'è lò gakó bursí ñdǎ kɔn gá mǎ né.» N'è ká n'è súlǎ n'è wó: «Cinnə mó mà n'è ká n'è lyi bí bursí.» ³¹Lò mòbó n'è wérhé rəmyé, n'è gə tu Yi nǎnyí y jǎ wà, zwini nánfǎlò b'a zə mó! ³²Lyírh-nə kɔn ré dǎbè rə wérhé ába shǎa ga, á gá zù Yi pwé ré wé yi ní mú yò. Á ju kùr á nwènè dǎdǎ, sà á pyéné á zhí á ná yó kəkə, á m'a bú búlǎ né nàmyé. ³³Bə tūrǎ á jàlǎ, bà nwènè bə lyi bí gakó yírh wə, sà á jàlǎ mye y'á n'á sē lyi bí byèbé bà y'á n'è nwènè èta mó nē. ³⁴Zhənǎ, á tó byèbé bà y'á co byənǎ-jù w mó mye nē á nwènè, á shénè ñdǎ wu-nyǎ bə zə ába bə zwé á jǎ-kɔn ré gakó, b'ǎ yé b'ǎ zhe nàcəndə nánfǎlò rə n'wéné twéé twéé. ³⁵Á bək'á gə á wun yé, b'ǎ m'a tó rəmyé denne á nə pené nánfǎlò. ³⁶Wérhé-na Yi pùbùlǎ ñdǎ cìn-pyónó, muni á nə kɔn dǎbè Yi bwǎl rə nyí bà rə la ába pɔ mó. ³⁷Bə k'è Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: «È dǎl nàmpóléé, mòbó n'è mǎ sà n'è bə mó bàna; n'è tá n'è la dǎno yé. ³⁸Lò mòbó n'è zhí àmyé nē, n'è ká n'è bə dóo zhe yé; n'è Yi-ni-zhú mú b'a ce n'è nə nyū. Sə n'è gə yé àmyé nē zhú mú ni, à k'á t'á la n'è sǎ cilu yé.» ³⁹Nəmyé zhí Yi ni, ná m'a nə vwǎrh. Ná tènè lyi bí byèbé bà yé bə Yi-ni-zhú mú ni bə jé mó wé yé.

Chapter 11

¹Yi-ni-zhú mú n'è yǎl e wò: bà n' yě bà n' b'ǎ nà kɔn dèbé n' ná n' dè mó, sà n' yě mye ñdá n' wu gakó bà wè ñwéné rà wó zhàná, yírhá j'à bà re ne yé. ²Shāā ga lyi bí wó bà Yi-ni-zhú mú mà ce Yi byili bà bà sú rà yírhá. ³Wó ná gá zhí Yi ní mú è ce, ná yě bà wó rà zòmè ré rà wèrhé lū wá. Èta, wè ré tèbé yírhá nà mó, wó tèbé yírhá bà ne mó denne Yi tó né rà wèrhé ré. ⁴Abyā yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce n' wǎi rí n' zǎwál n' pà re mó yí rà pùbùlù du Kēē nyǎn ré. Wó n' Yi-ni-zhú mú è ce Yi zwē n' wǎi pené y' rə m'e byili bà n' bà dóó zhe yé. Wó n' Yi-ni-zhú mú mye mà ce n' cì n' jà n' gwě nyě ñdá n' ñwéné n' ná n' zòm ta. ⁵Enòke yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce rà kwè mò n' vò n' jě rà yala ne ñdá n' yè cì yé. Lò lò yírh k'è yà mɔ ne yé, bà Yi kwè mò n' vò n' jě rà yala ne. Bà kē Yi zòmè ré sébé ré wě bà Enòke yà n' sú Yi yírh ñdá rà gwě yà mò kwè n' vò rà sō yé. ⁶E jà lò mòbó n' yà Yi ní zhí, n' wàrà n' b'ǎ sú rà yírh yé. Lò mòbó n' ná n' yǎl n' bwǎse Yi yé né, n' mǎ sá zwē nyí mye bà rà n' k'wě byèbé bà n' pyà rè mó. ⁷Nəwee mye yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce Yi gá byili mu kɔn dèbé rà la wòrhó mó, n' yírh j'à y' a gwě bà re ne mó, n' zwē nyí, n' fwar kùlkó nánfóló, n' myé ñdá n' kèlé y' lyi bí zù ò wě bà m'e lú. Sà n' gá wèrhé èta mó, n' kó lū w' lyi bí bursi. Wó n' Yi-ni-zhú mú è ce Yi nyí mu ñdá n' bà dóó zhe ta. ⁸Abərahām yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce, Yi gá byè mò, n' shèn n' zwē nyí, n' zhír n' yě n' cici cɔ w' ne, n' vò tənà kèbé Yi y' a la mɔ pɔ e jír n' myé nyǎ mó wa. E jà n' yà n' yèl n' gá la mǎgǎ yé. ⁹N' Yi-ni-zhú mú ce n' jòm cɔ w' Yi y' a bwəl mò ò nyí mú wə, ñdá zhə-bal ta, kwəərhe wé, n' myé ñdá Yəzake ñdá Zhakɔbɛ, bà bəmye y' a nɔ Yi nyí-bwəl ré ràmyé. ¹⁰Abərahām yà n' ná n' dè cɔ w' kɔbó Yi cici la lú náacənə mó. ¹¹Wó n' kē Sara gá yà n' zhí Yi ní mú è ce n' ñwéné n' lū byí ñdá n' yà n' ce ga yírh wə, bà n' yà n' yě bà Yi nyí-bwəl ré t' a la kwār n' yé. ¹²Wó ràmyé è ce Abərahām yàl nambal mǎdú sásá, ñdá n' yà n' ce n' bwǎse cu ga, n' nɔ nɛmɛ nánjəjóló ñdá cǎmǎsər n' ta dǛ, ñdá nyər n' hɔ ta mǎw nyí ni. Lò lò wàrà bə n' la gál n' nà bà yó yé. ¹³Sə lyi bí bəmyé gakó cù bà Yi-ni-zhú mú wé. Bà yə kɔn ré dèbé Yi y' a bwəl rà nyí mú ne yé, sà bà nɔ re pyépyé bà Yi-ni-zhú mú wé. Sə ràmyé ce bà y' a n' è byili bà bəmyé wó zhələ ñdá sóm-zhəlnə ce yó. ¹⁴Bə gá wò èta mó n' è byili pamparēē bà bà n' è pyà bà da-dǔ. ¹⁵E dà cɔ w' kɔbó bà du bà yě mó yò bà zòm yé. È gá wó òmyé yò bà búlà, bà y' a wó bà b' a kwè bà vò gǎa. ¹⁶Sə zhəná, bà pyà da-dǔ kɔbó ò càn du. Wó Arəzana. Ràmyé ce, Yi shèn, rà yə cizhíl dūr, bà bà byě de bà bà Yi yé, bà rà tene cɔ òdù dǛ Arəzana w' rə cí bi. ¹⁷Yi gá y' a zhə Abərahām bà n' zə n' byi-düwə Yəzake n' mə n' zǎwál wǎi n' pà re mó, wó n' Yi-ni-zhú mú mà ce n' yà n' shèn n' la mɔ zǎwál. ¹⁸E jà Yi y' a bwəl nyí Abərahām ne rə wò: «Wó Yəzake n' mà n' nà nɛmɛ nánzhəzhǔ bà yə n' myé dwí.» ¹⁹Abərahām yà n' ná n' zwē nyí zhən ga bà Yi wó rà b' a bwír n' cùrì. Wó ràmyé è ce Yi k' a pǔ n' byí mú, sà kɔn nyě ñdá wó bwír n' cùrì ta. ²⁰Yəzake yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce n' bwəl kɔn dèbé rà y' a gwě bàn n' pə Zhakɔbɛ ñdá Ezəyú ni. ²¹Zhakɔbɛ yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce, n' cu mú gá tú e bwǎse, n' bwəl cən n' pə Zhəzefu byǎ bə ne n' twélé dwā ne, n' zē n' cù n' dà-dǔlò w' tē n' wùlì tē n' cèrhé Yi. ²²Zhəzefu yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce, n' gá tú n' la cú, n' zòm yí rí tèbé Esərayel lyi bí la Ezhibti ní zhír mó yò, n' zē n' byili bà gá mǎ sà bà wèrhé mɔ né ñdá n' gá tú n' cùwə. ²³Muyiisi ná ñdá n' da y' a zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce, bà gá lùl mò, bà shè mò cǎnsə sətò. Bà pwír n' wó ébó. Bà yə ywē dūr ñdá pyǔ mó nyə né cō yé. ²⁴Muyiisi yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce, n' gá tú n' jír n' námpwǎl yí ní, n' yà n' bà shə bà wál bà wó Ezhibti lyi pyǔ Faraǔ bə kó byi ñdá mɔ yé. ²⁵N' gá shèn n' tó Yi dwí rí n' n' zù nònò wé mó cǔ n' gá nɔ wu-nyǔ yə-bəlǔl wé o' j' a t' a la dɔnɔ yé. ²⁶N' pwír bà, n' gá nɔ fulsi ñdá bà gá mǎ sà bà wèrhé Kristə né mó zhe kùr dǛdǛ du Ezhibti nəcəndé, bà n' yà n' ná n' téré kwǎndé tèbé n' la nɔ nəkɔl mó yó. ²⁷Wó n' gá yà n' zhí Yi ní mú è ce, n' yə pyǔ mó ywē dūr ñdá Ezhibti ní zhír yé. N' yà n' zhí Yi ní kēkē. Kɔn y' a nyě ñdá n' yírhá y' a nà Yi rí lò yírhá wàrà nà ne mó ta. ²⁸E k' è wó n' gá yà n' zhí Yi ní mú è ce, n' ce Esərayel lyi bí wèrhé Pake címsí, bà zhérhé vwámá né jal mó bà étwi-ənyə né yó, mùnì ga mǎléka y' è la Ezhibti lyi bí byi-cesé gu mú bə k' a gu Esərayel lyi bí byi-cesé yé. ²⁹Esərayel lyi bí y' a zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce bà byerhe mǎw y' nánshǔ w' ñdá wó cə-kùlì ta. Sə Ezhibti lyi bí gá tú bà yí bà zù bà la byər hɔ, nǛ mó j' a mólé bə. ³⁰Esərayel lyi bí y' a zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce bà zhəl bà kákélé Zheriko dwā nyǎlpyé, bylí y' è y' a kákélé cɔ w' mó gakó j' a ló tē. ³¹Kə-nəfóló Arayaabe yà n' zhí Yi ní. Wó ràmyé è ce n' yə byèbé bà y' a cē Yi nyí ni mú ni tó n' cì yé, bà n' yà n' zwē Esərayel lyi bí bà y' a twí bà zhəl bà byélé cɔ w' mó cən. ³²À b' a wò bà byé kádò? À k' a t' a la yé nɔ a zòm Zhədayǔ ñdá Barake, ñdá Saməsǔ, ñdá Zhəfəte, ñdá Dəvyidi ñdá Saməwə, e súlì Yi nyi-zwennə bə yò kádò yé. ³³Bəmyé gakó gá y' a zhí Yi ní mú ce, bà bú ñdá tənərhə bà ñwéné sə lyi bí; bà wèrhé kɔn dèbé rà wó cángá; bà nà kɔn dèbé Yi y' a bwəl be rà nyí mú; bà zə bwaare bà pyi rà nyé; ³⁴bə cì myìn-zhù nánfóló; bà y' a la bə gu ñdá búlá shú, sà bà lú; bà y' a bà jàn zhe yé, sà Yi pɔ bə jàn; bà zɔ wu-jǔ, bà ñwéné bà jì bà zwə bə búlá né yí ní. ³⁵Kana jàlā mye y' a zhí Yi ní. Ràmyé ce bà nɔ bà lyi bí byèbé bà y' a cù mú bà k' a bwír n' . Bà nwènè lyi dwā mye; bà yə pyà sà byèbé bà y' a n' è nwènè bə mó dwí bì yé, kɔn m' e yí bə gu bi. Bà y' a yé bà bà m' a nà nyū nántwə bà cu mú kwā né. ³⁶Lyi jàlā mye shèn fuuli; bà mǎ bə ñdá dānəsháare; bà lyé jàlā ñdá nyáná, bà ce bə byənə-jù wə. ³⁷Bə zə nákulə bà dul jàlā bə gu; bà gò bà jàlā dwā w' kùkùlə nǎlye nǎlye; bà gu jàlā ñdá búlá shimi. Lyi bí nwènè bə dǛdǛ, bà wèrhé bə lwele. Jàlā zə pyiisì tǎndé bà yə kàmə-zǔrhə bà zù; jàlā zə bòn tǎndé bà yə kàmə-zǔrhə bà zù. Bà y' a k' è bà kaka zhe yé. ³⁸Lū w' y' a k' è bà nyé ñdá bə yé. Bà y' a n' è yiyiri dǛ jàasé gakó; bà zhəl gɔ-elū èpwəðèlè wə, bà vò pyàrà wə, bà zù myələ wə, bà zù gwáare wa. ³⁹Wó bà Yi-ni-zhú mú è ce Yi

byili bə bə sú rə yírhá. Bə j'á yə kən ré dɛ́bɛ́ rə y'á bwəl rə nyí mú ne yé, ⁴⁰bə Yi y'á tɛnɛ kò-ɛcɛ́nɛ́ rə n'ê yál rə wèrhé námyɛ́ yil du. Rəmyé ce, rə y'á t'á yál bə bə dúdú nə rə cɛ́nɛ́ ré námpúm, ndá è gə dà námyɛ́ ndá bəmyé ga yé.

Chapter 12

¹È gə wó námyě yilə, Yi-ni-zhú zhàn-cinnə nánzhəzhǐ kákélé nába. Rəmyé ce, bà-nà ná yě zhǐ dwí gako ndá yə-bəlwáálé rə n'è càr ná yé ne náná náná mó ne, sə ná zè ná dūr ywál mó bə pɔ nába mə nyí mú ndá wu-jɔ. ²Ná kwě ná nyí Yezu. Wó nymyě denne ná tó né ná zhí Yi ni. E ja wó nymyě ní mà n ce ná Yi-ni-zhú mú pyirh. N shéné n cì dā-jorhó yó, ní yə cizhìl nè gá yé, bə ní yà ní yě wu-nyɔ w kɔbɔ ní yà ní la nɔ mó yò, sə èlāsě, ní jě Yi jəjǐ ní rə pyèlè ré dəgwǎ y yó. ³Lyirh-nə yə-bəlwáálé cinə gə wərhé Yezu ní yò. Bə jú zùurì ndá mɔ, bə nwènə mɔ, sə ní pyéné rəmyé gako wě. Rəmyé ce, ámye pyéné-na á cinə, á wun bək'a gə yé. ⁴Á gə n'á zhè yə-bəlwál w ga, á gwě yə w zhè kɔn b'e yí á myǎl jər yé. ⁵Á swě Yi gə cící ába ndə rə byǎ ta né mó? Rə wówə: «Á byí, Cinnə gə byili mú n yé, sá dē n cinə. N gə ju mú búlú, sə n wu bək'a gə rəmyé yil yé; ⁶bə Cinnə gə só lò, n gə dówá, ní ya n byili mú n yé; bə byèbè ní yé bə bə wó ní byǎ mó gə dówá, ní ya n ce jě bə yala ne.» Shéné-na nònɔ w yò, bə rəmyé wó á yé Cinnə mó ná ní byili ába. Ní ná ní wərhé ába ndə ní byǎ ta. Wó byí mǔ ní n̄wéné, ní gə dówá, ní da tá ní byili mu ní yé? ⁷Yi gə yə ába á yé byili ndə rə byǎ bə gako ta, sá nyí á dā rə byǎ yé, á wó bóbwa-byǎ. ⁸Shǎā ga, ná gə dówá, ná dabá ce yó mó y'a byili nába ná yé, ná j'ǎ n'è nyàm bə. Rəmyé ce, ná mǎ sə ná zwě ná Da mó ní n̄wéné Arəzana w mó nyí ní du, m̀nì ga ná zə myǎl. ⁹Nə dabá ce yó mó y'a byili nába ná yé, sə kɔn t'á dene yé, ndə bəmye surhə né gə mǎ né. Sə Yi wó ná cènə yil, ná gə dówá, rə n'è byili nába ná yé, m̀nì ná yə náacənə ndə rə ta. ¹⁰Zhənà, ná gə dówá, bə zè bə n'è byili nába ná yé, wu-nyɔ tənə yé; wó wu-zhìlú. Sə lò mó m̀bɔ ní shéné n pyéné ní cin rəmyé yí ní mú, mà n nə yə-zúlú, dóó t'á la ní yó w yál yé. ¹¹Rəmyé yilə, ce-nə jàn né á súlú á jèsè nd'á nàdwánə né nà k'è bə jè mó jàn. ¹²Kwě-nə sómá kèbè è càn, m̀nì ga lò m̀bɔ ní ná ní twi cí, ní nà bək'a dom yé, sə n nə bəsàzùlú. ¹³Ce-nə jàn né yə-zúlú yə ámyé ndə lyi bí gako bwǎl wə, s'á tuntwǎǎ né yí Yi pùbùlú. È gə dā rəmyé, lò lò tá ní la Cinnə mó nɔ ndə ní yirh yé. ¹⁴Dě-na á cinə, m̀nì lò m̀dù ga bəká n vò Yi pené y nánfò w ní cin ní yé, s'á dē, lò bəká n yə á wé, n yə ndə cɔ kɔbɔ ò n̄ě mó nyé cèè ta, n gúgǔ lyi bí dwǎ ne, n zhìlú bə gako yò yé. ¹⁵S'á dē mye, n̄fòlú ráá lò m̀bɔ ní tá ní nyàm kɔn dèbè rə wó Yi nyǎn bək'a yə á wé yé. Á bək'á wərhé ndə Ezəyu ta yé. Ní zə ní nánɔɔrə n lyər kùr yó kùjú. ¹⁶Á yě bə rəmyé kwǎ né, ní yà ní ná ní yǎl bə ní da bwəl cènə n pɔ, sə ní da cē. N kúrh yə-nàná, ní mǎ ní ná ní yǎl sə ní da búlú né zhízhǐ, sə ní gowa. ¹⁷Ámyé gə bwǎlse Yi ní mú, kɔn yə yál ndə Esərayel lyi bí ta yé. Bəmyé nɔ Sənəyi pyò wá, bə y'a wó bə m'a zə bə jərh bə dwərh wə, bə nə myín mú, bə nə cə-byín dí, bə nə zho w nánfɔl w pyò w yó, ¹⁸bə nyèè pólá cəl, bə nyèè cəl rə y'a n'è zòm ndə bə, bə zè bə n'è lwəl sə cəl ré yě èta, rə bək'a k'è zòm yé. ¹⁹Nyí rí rə y'a pɔ bə lò m̀bɔ ní ju ní nà pyò w yó, ráá vwǎm m̀bɔ mə ju mə nà ò yó, sə bə zə nákulə bə dul mo bə gu mú, ce bə wun ga. ²⁰Kɔn ré bə yirh y'a nə mó y'a n'è zè wu ni. Rəmyé ce Muiisi wò: «Ywě zhe ne dēdē, à n'á didi.» ²¹Sə ámyé wó Səyɔ pyò wá, Yi nányi cɔ wá, Zhərazəlem y è n̄wéné dē Arəzana w mó ne á bwǎlse; wó mǎləkabá m̀dɔrhə nánzhəzhǐ bə n'è jí címsi, ²²23 ndə lyi bí byèbè bə yál Yi lyi náyáá bə bə yilə né kē dē Arəzana w mó ne á bwǎlse. Wó Yi, lyi bí gako bür-kárna mó, ndə lyi bí byèbè bə k'è bə dwəəre zhe bə jirh náacənə námpúm mú ní á bwǎlse. ²³24 Wó Yezu mú ná nɔ Yi dɔbré nándùl ré ní jàn yil mó ne á bwǎlse. Ní lò ní jal mó tē n mə n ce nə jirh wárhgáá, sə rəmyé n'è yǎl rə wó bə ní jal mó zhe jàn du Abyəə nyǎn mó. ²⁴Dě-na á cinə, á bək'á cē lò m̀bɔ ní ná ní zòm nd'ába nyí ní yé. Á yé bə byèbè bə cē lò mó m̀bɔ ní yà ní ná ní byili bí Yi nyó né ce yó mó nyí ní mú yə lú còrhò-tum rí yé né yé. Nəmyé zè wó Yi rə zhǐ dē rə n'è zòm ndə nába. Ná gə cē rə nyí ní, ná wàr ná b'ǎ lú còrhò-tum rí yé né yé. ²⁵Yi cəl ré y'a n'è zhízhǐ ce yá. Sə èlāsě, rə bwəl nyí rə wó: «Á gwě b'a ce ce y zhízhǐ; sə è k'è dā è dúdú yé. Wó èmyé ndə dē yí rí ga.» ²⁶«Á gwě b'a ce ce y zhízhǐ» zòmá né nəmyé mó n'è yǎl nə byili bə wě ré tēbè Yi wərhé mó b'a zhízhǐ, rə jé, m̀nì ga wě ré tēbè rə wàr rə la zhízhǐ mú yə né. ²⁷Nəmyé nɔ tənə kèbè è t'á zhízhǐ gaga. Rəmyé ce, bà-nà ná ce Yi nàbáná, sə ná cèrhé re kɔn yí rə búlú, sə ná pə re ná cin námpúm ndə nyòmò, ²⁸bə ná Yi rí nyé ndə myín mə n'è jí dódó ta.

Chapter 13

¹Já-na á zə sɔ́nɔ́ ndá dwā twéé twéé ndə da-byā ta Kristə wé. ²Lò gə tú á sɔ́, á mǎ s'á zwē n' zhəəle cənè. Á bàk'á swé yé. Lɔ́l jàlà wèrhé èta, sə bə zwē mǎlékabá zwəəle, bə j'á yə lwar yé. ³Téré-na byəná-jì ciná bé yò, ndə ámye tó á ɲwéné byəná-jù w ta. Téré-na byèbé lɔ́l bí n'è wèrhé lwele mó yò, ndə bə n'è wèrhé lwele ámye ne ta. ⁴Lɔ́l bí gako mǎ sə bə nyè kɔ́n dèbé Yì byili kē-jú shò-kwā né mó. Bal mǎ sə n jòm ndə n' kē mó dúdú, kē mye mǎ sə n jòm ndə n' byal mó dúdú, bə Yì la byèbé gako bə wó nǎfwǎəle, bə j'á n'è twí yàayàa mó, bursi kó rə pə be còrhò-tum. ⁵Á bàk'á yə wǎrsə yómá yé. Ce-nə á wun yə nyèn ndá kɔ́n dèbé á zhe, bə Yì wòwə: à t'á la mó yǒ yé; à t'á la à kwā m'a zǎ mó gaga yé. ⁶Rəmyé ce, ná wǎ ná wəl ndá wu-jò bə: Cínnə mó mà n sɛ ne; à t'á la ywé dūr yé. Lò lò wār ne n' la kaka wǎrhó yé. ⁷Lyírrh-nə á yé né ciná bé nǎyǎá bé bə bwəl Yì zòmè ré bə byili ába mó yò. Nyí-nə bə gə yǎl né kɔ́n m'e yí bə yó-gurá, s'á kwé bə ná. ⁸Yezu Kristə wó ɲmyé mǎdú yó, n' yǎl né dǎlǎne ndá zà, ndá byinə nə bə zhǎ zhe yilə. ⁹Á bàk'á yě bə zə còrhò dwí tǣtǣ bə m'e jójéré ába yé. Còrhò mó gə n'è shí Yì Yì pené y nánfó y è n'è pə nába wu-jò mó wé, rəmyé càn. Sə è gə wó nyá né nyèbé bə n'è byili kùjúúri shò-kwā mó, nə gwé yə byèbé bə n'è tó ne mó ne sɛ gaga yé. ¹⁰Nəmyé zhe vwí-jilú, sə Zhwifubá vwí-zwǎlnə bé bə n'è twí Yì kòrhó w wé mó bə sómá zhe bə n'è jí ná vwí-jilú w kùjú w yé. ¹¹Vwámá né nyèbé vwí-zwǎlnə nánce y ná n' zə nə jal mó n' zwí Yì kòrhó w jàà náàcənè y wé yə-bəlwǎále vūr yil mó, bə k'á n'è zə ne bə dwi pwé nə bə jì myín. ¹²Wó rəmyé è ce bə yə Yezu mye gwi cə w wé yé. Bə gu mu kwā né, m̀̀ni n zə n' cici jal mó n' shǎrh lɔ́l bí yə-bəlwǎále, bə jǐrh wǎrhgáá. ¹³Rəmyé ce, bə-na námye du pwé ne ná vò n' sono, námye shéné fulsi ndə n' ta. ¹⁴Kɔ́n nyé ndá wó cə wé ná jě né ta cə yó, sə cə w òmyé t'á la né mǎǎ yé, ò la lyǎǎ. Ná zě ná n'è pyá cə w kòbó ò la tà-kwā o bə mó. ¹⁵Bə-na ná pə vwí tǣbé rə wó còrhó nyǎn Yì n' twéé twéé Yezu Kristə jàn yilə. Rə kùr wó nwíisi shébé sá wó rə còrhó nyérh. ¹⁶Á bàk'á swé cənè wǎrhó yò yé, s'á sɛ dwā ne, bə wó rəmyé ré wó vwí tǣbé rə yú Yì pùbùlǎ. ¹⁷Shéné-na á yó-ciná bé nyí, s'á zwé bə zòmà né, bə bə n'è yili ába. Bə b'a zhí Yì yé né bə byili kɔ́n gə tó né. Rəmyé ce, á gə n'á shéné bə nyí n'ì, bə b'a twí bə tum rí cənè. È gə də rəmyé, bə b'a twí rí ndá wu-zhìlú, sə rə t'á la ába sǎǎ yé. ¹⁸Lwǎl-nə Yì ná yil twéé twéé. ná yé náàcənè bə dóó tènè ná yó w yé, bə ná n'è yǎl ná wèrhé cənè twéé twéé. ¹⁹Á n'á lwǎl ába nd'á wu gako: lwǎl-nə Yì m̀̀ni rə sɛ ne a k'a bə á sǎ lǎlǎ. ²⁰Yì wó yə-zúlǎ panna. Wó rəmyé rə bwírhì ná Cínnə Yezu mú n' wó pyìisi nənòn nánce y mó, n' zě n' du cùuri wé. Rə zə dǎbre ndá nába n' vwí rí jal mó jàn yilə. ²¹Yì b'a ce á ɲwéné á wèrhé kɔ́n dèbé gako rə càn, m̀̀ni ga á wèrhé rə pùbùlǎ, sə rə pyírh rə pùbùlǎ né námyé wé Yezu Kristə jàn yilə. N' mà n nə zùwá byinə nə bə zhǎ zhe yilə! Amen! ²²Da-byā, à n'á lwǎl ába, s'á pyéné á cili cícú mú mǎbó èta mó. Nyí-nə zòmà né nyèbé á kē sèbé ré wé mó bə já yé. ²³Á n'á yǎl á byili ába bə nyí bə vūr ná da-byí Timote byəná-jù wə. N' gə tú á sǎ lǎlǎ, á b'a zə mɔ́ a bə á sǎ. ²⁴Ce-nə á yé né ciná bé, ndá Yì lɔ́l bí gako. Yitǎlyi Kristə-lyi bí mye n'è ce ába. ²⁵Yì b'a cí bwəl á gako yó!

1 Peter

Chapter 1

¹Ámyé Yezu Kristə tuntúm Pyeere, à n'á kē sébé tǣbé à la ámyé byèbé Yì cír mó ne pə. Á làà dǣ á vó á wó zhəə Pǎ ndá Gəłəshi ndá Kapadóose ndá Azhi, e súlì Byitini tǣtèsé wé. ²Nə Da Yì cír ába ndə rə gə y'á dǎmǎ rə kə rə cí ní. Rə ce á jǐrh rə sǎpwà lɔ́l rə Eshirhə y jàn yilə, m̀̀ni á zwé Yezu Kristə nyí n'ì, sə n' jal mó vūr á yə-bəlwǎále á jǐrh wǎrhgáá. Yì b'a cí bwəl á yó, sə rə yəzúlǎ né j'á n'è súlì á yó w twéé twéé! ³Bə-na ná cèrhé ná Cínnə Yezu Kristə Da yì rí! Rə nònò-dūr mó já. Rəmyé ce, rə tó ná Cínnə Yezu Kristə búrhu mú denne rə ce bə kwerhe bə lù nába. Èta, rə ce ná n'è dǣ kɔ́n ré tǣbé rə la nába pə rə t'á la cǎ mó. ⁴Sə ná wun nyè nǎcəndé tǣbé Yì tene rə cí námyé byèbé ná wó rə lɔ́l n'ì mú yilə. nǎcəndé rəmyé wār rə la cǎ, rə wār rə la jìmdi zal, rə wār rə la zhǎ mye yé. Yì tene rə rə cí nába Arəzana wa. ⁵Sə á gə zhí Yì n'ì kēkē mó ce, rə n'è yili ába ndá rə jàn ré, kɔ́n la m'e yí á nə rə vwǎrh mó. Sə lū zhǎ dǣ ré yùwə, rə b'a ce lò gako nə vwǎrh mó ndá n' yírhá. ⁶Wó rəmyé è ce á wun nyè dǣdǣ, nd'á yě bə wé nánzhəzhə b'a ce á nə wu-zhìlú ga. ⁷Wé ré rəmyé mó wó zhé rə n'è zhé ába, m̀̀ni bə lwar nd'á gə zhí Yì n'ì kēkē. Sánámá wǎ mǎ cə, sə ndá rəmyé ga, bə y'a ce mo myín w bə lwar ndá mǎ gə càn. Sə ámyé Yì n'ì zhú mú zhe kùr dǣdǣ du sánámá. Wé ré gə n'è zhé ába, bə b'a tó rəmyé denne bə lwar nd'á Yì-ni-zhú mú gə wó kēkē. Èta, Yezu Kristə gə túwá, á b'ǎ tó á nə Yì còrhó w ndá rə zùwá yə. ⁸Á yə mɔ́ ne yé, á j'ǎ só mo; á zhí mu, á yírhá j'á bə ne èlǎsɛ yé, á n'á fùù ndá wu-nyǎ nánfǎl kòbó lò wār n' la byilu ndá n' nyí, ⁹bə n' ná n' vwǎrh nába. Wó rəmyé rə wó á Yì-ni-zhú mú kùr ré. ¹⁰Yì nyí-zwennə bé y'á jèrè bə zòm vwǎrh mó mǎ wó pené y Yì tene á yil mó yò. Sə bə y'á n'è pyá ndá bə wun gako sə bə lwar mǎ gə la lɔ́l bí n'ì vwǎrh. ¹¹Kristə Eshirhə y y'á ɲwéné ndá be, e dǎmǎ e byili b'ì nònò w kòbó Kristə la nònò mó, ndá zùwá y kēbé n' la tà-kwā n nə nònò w kwā né mó yò. Sə bə y'á n'è pyá ndá bə wun gako sə bə lwar yì rí tǣbé

ywě né nàmyé la wòrhó mó, ñdá nà gá la né tó mó. ¹²Sə Yi ce rà nyi-zwennə bé lwar bà ywě né nyèbé bà byili èta mó dà bàmyé cici yil yé; wó námyé yilə. Sə èlăsé, byèbé bà bwəl yò-ècònò nyí rí bà byili ába mó, tó rà denne bà byili ába ywě né nàmyé ñdá Eshirhə náácèné y è shí dě Arəzana w mó jàn. Mələkabá cici mú n'è yál ñdá bà wun gako sə bà lwar nà kùrə. ¹³Rəmyé ce, Zə-nə á surhə né nə zhì kēkē, s'á zə á cìn á m'á dě pené y nánfwèlè y kēbé Yi la ába pə Yezu Kristə twírí y yù w mú. ¹⁴Zwě-nə Yi nyí ni, s'á bàk'á tó shilə námməlwəlsé sə y'à ηwéné á wun ní wě shāā ga, ñd'á gwě yəl Kristə pár mó ne yé. ¹⁵Yál-na náácèná á tùntwəðè né gako wě ñdə mǝbǝ ní byè ába mó gá náácèné né. ¹⁶Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wě bà Yi wòwə: Yál-na náácèná, b'amyé wó náácèné. ¹⁷Yi t'á zə rà yírhə rà cír lyì bí yé. Rə n'è ké lò gako bursi kɔn merhe dwā ñdó ní tùntwəðè né. Wó Yi rí rəmyé á n'á byè b'á Da á Yi-co wě mó. Rəmyé ce, á mǝ s'á tó á tùntwəðè né denne á byili, ñd'á gwě ηwéné cə yó, b'á n'á nyàm re. ¹⁸b'è dà sánómá, ñdó wárse, ñdó wě tēbé gako rà n'è cò mó, Yi b'e zwě ába tùntwəðè né nyèbé á dabá cèrhə ába nə bà kùr zhe mó wě yé. ¹⁹Sə kɔn ré rəmyé mó wó Kristə jal mó mǝ ló tē mó. N' wó ñdə pyi-bwélé kēbé è bà yò zhe, e j'á bà jìmdi zhe ta. ²⁰Yi cír mo ñdó rà gwě yə lū w wèrhé yé. Wó ámyé yil Yi twí mù n bà dwā né nánkwaá né wě èlăsé, rə ce á lwar ní párá. ²¹Wó nmyé jàn yil á zù Yi rí rà bwírhì mù, rə pǝ zùwá mó; á zhí ri, á m'á dě rà nyi-bwelé y pyírh mó. ²²Á gá zwě zhèn ré mó ce, á yò kwerhe á jírə wárhgáá, á m'á ηwéné á swéné á da-byā bé zhən zhənə. Rəmyé yilə, swéné-nə dwā ñd'á wun gako. ²³Yi zòmè ré ce bà k'a kwerhe bà lù ába, sə Yi zòmè dà ñdə jíjí byí ta rà y'a lyí rə k'a cì yé. Rə wó nányi, rà t'á cì yé. Rə j'á ηwéné gaga byinə nà bà zhǝ yilə. ²⁴Bə kē Yi zòmè ré sébé ré wě bà wò: Numbyíni wó ñdə gə ta. È zùwá y mye wó ñdə gə púnə ta. Gə w n'ò kùlə, ò púnə né n'è shil tē, ²⁵sə Cínnə mó zòmè ré j'á ηwéné byinə nà bà zhǝ zhe yilə. Zòmè ré rəmyé mó wó yò-ècònò nyí rí bà bwəl bà byili ába mó.

Chapter 2

¹Ràmyé ce, è gə wó wu-bárhé, ñdó dwā myinù, ñdó koma, ñdó bwě-dür, ñdó dwā tùùrhì, yě-nə ràmyé mós dwí rí gako ne. ²Yál-na ñdó byi-shěmse ta, á swéné Yi zòmè ré rə wó ñdó yil móbó mà yə kaka gùlì ta mós, muni ga á byì, á nə vwārh, ³b'á pwírí Cínnə mós nyè dēdē, ñdó bə gá kē Yi zòmè ré sēbé ré wé né.⁴Bwəlse-nə Cínnə Yezu nì. Wó ñmyě ñ wó nákuulu w nányì y cìcì numbyíná bə vùr bə dwí kwā né mós. E j'á wó òmyé ò sú Yi yírh rə cír. ⁵Ámye wó ñdó nákuuli nányírh ta. Ràmyé ce, bwəlse-nə Cínnə mú nì, bə zə ába bə lù Eshirhə náàcèné jì, muni ga á yə Yi vwí-zwálnə byèbé bə wó wu-pò ciná gùlú, á n'á zwál vwě nyèbé nə wó Eshirhə náàcèné nyèná, sə Yi b'a zwě ne Yezu Kristə yilə. ⁶Bə kē Yi zòmè ré sēbé ré wé bə Yi wòwə: «Nyí-nə á cír nákuulu kóbó ò càn, a cí Səyō né. Wó òmyé ò wó jì-byòlò w nákuulu wá. Lò mòbó ñ zhí nákuulu w òmyé ne, cizhìl t'á la mós jú yé.» ⁷Nókuulu w òmyé càn ámye byèbé á zhí w mú yilə. Sə byèbé bə yə w zhí mú, bə mǎ sə bə lwar bə: «Nókuulu w kóbó jì-lùrnə bə vùr bə dwí kwā né mós, wó òmyé ò jìrh jì y jì-byòlò w nákuulu wá.» ⁸Bə kē jàà dō wé bə «Wó òmyé ne lỳ n'è mà bə nàrh né bə lwe té.» Ò n'ò lwe be té, bə gá yə shéné bə zwě Yi zòmè ré mós yilə. Wó ràmyé rə wó bəmye cəl. ⁹Sə ámye wó dwí tèbé Yi cír. Á wó pyō mós vwí-zwálnə gùlú. Á wó Yi lỳ-ècèná dwí. Yi cír ába muni ga á bwəl tumə nánfwàálé tèbé rə wèrhé mós á byili. Rə byè ába rə ce á du cə-byín wé á bə rə pwé ré nánfòlò w wa. ¹⁰Shāā ga, á y'á dā Yi lỳ yé; sə èlāsé, á wó rə lỳ. Shāā ga, rə y'á gwě t'á dūr á nònò yé; sə èlāsé, rə n'è dūr á nònò. ¹¹Á dɔwabá nántwərh, á wó ñdó zhələ ta ce yó; á la lyāā. Á n'á lwəl ába: á bə'á shéné yala né shilə námməlwālsé sə n'è bwí ñd'á wun ní nyèná né mós nyí nì yé. ¹²Zə-na á cìn náàcèné lỳ bí byèbé bə yəl Yi pár mós wé, muni bá bə gə n'è ce cərh á nyí nì b'á n'á wèrhé lwele mye, dē ré tèbé Yi bàn nába gwāā mós, bə yírhá b'a nə á tùm-ècèná né, bə cèrhé re. ¹³Zwě-nə lỳ bí byèbé bə wó yó-ciná ce yó mós nyí nì Cínnə mós yilə. Zwě-nə pyō mós nyí nì, bə wó ñmyě ñ cí lỳ bí gako, ¹⁴s'á zwě ñ kwā-lỳ bí ñ ná ñ twí mú mye nyí nì. Ní ná ñ twí bì bə bə pə còrhò-tum byèbé bə n'è twí lwele mós ne, sə bə cèrhé byèbé bə n'è twí cènə mós. ¹⁵Yi n'è yāl b'á twí tùm-ècèná, muni zòm-bəywaálé ciná bə bə yəl nə kùrə mós nyə cerhe, bə pyà pyà bə gə b'a lyár né bə ga. ¹⁶Twí-nə á tùntwəā né ñdó lỳ byèbé bə cí bə cìn ta, sə cìn-cinú mú məmye bə'á yə tùntùm-bəlwālsé yó ne á la b'á pyi ní yé. Zə-na á cìn ñdó Yi tùntunnə ta. ¹⁷Nyám-na lỳ bí gako. Swéné-nə á da-byā Kristə-lỳ bí. Dür-nə Yi, s'á nyə pyō mós. ¹⁸Ámye byèbé á ɣwéné yó-cinā sō á n'á twí mú, zwēnə á yó-cinā bə nyí nì ñdó nyòmò, sə è bə'á yə byèbé bə wó lỳ-twərh bə bə zum mú dúdú sō yé. Zwě-nə byèbé bə zum mú mye nyí nì. ¹⁹Lò gə shéné ñ nwènə Yi nyòmò yilə, nònò w òmyé j'á dā ñmye ñ pyà wà, ràmyé wó kən dēbé rə càn. ²⁰Sə ñ gə dówá, ñ zē ñ shéné bə nwènə mós ñ dóó w yilə, ñ nònò w bə kùr zhe yé. Sə á gə twí tùm-ècèná, á zē á shéné á nwènə ràmyé yil ñdó wu-bònò, ràmyé wó kən dēbé rə càn Yi yírh wə. ²¹Wó ràmyé yil Yi byè ába, bə Kristə cìcì nwènə á yilə, n pə ába myɔrhɔ nántwə, muni á kwè ñ ná. ²²Ñ yə lwele wèrhé yé. Koma dá-byí yə ñ nyú w shí yé. ²³Bə tùrh mò, sə ñ yə tó n tùrh yé. Bə nwènə mò, sə ñ yə lwele bwəl n pə yé. Ní yě ràmyé gako ne n ce mòbó ñ ná ñ bür bürsì cángá mós jō wə. ²⁴Ñ cìcì zwě ná yə-bəlwāálé n mə n cì dā-jorhó w yó, muni ga ná yə ñdó wó cú ná cù ná yě ná yə-bəlwāálé ne ta, ná zē ná jìrh cángá. Wó ñmye còmò mós mà zhè á címsí. ²⁵Á y'á nyè ñdó pyìsì shèbé sə jé ta, sə èlāsé, á k'á bə á nònòn mós nántwə y ñ ná ñ yilì ába mós sono.

Chapter 3

¹Kana, ámye zwē-nə á byóná bé nyí ni. Èta, bá bà jàlà gə gwě t'á zwē Yi zòmè ré mye, á tùntwǝǝ né b'a ce bà zwē nyí ñd'á yə á nyí púr yé, ²bà bà m'a pwírí á zhe á cin cènè, á n'á nyàm be, á t'á wèrhé yàà yàà yé. ³Á bàk'á pyà gànde tēbè rə càn zú, á bà á ywé, á ce nánámá cìbyūr, á kwerhe á yala né. E yə rəmyé dúdú á la m'a byili á cènè yé. ⁴Á cènè ré mǝ s'e yə á wun ní w rə ɲwéné, s'á zə wu-bònd, á yə kana byèbè bà nyé shéshé. Cènè ré rəmyé t'á lyé yé, e já wó rəmyé dwí rí Yi n'è yàlá. ⁵Wó èta shāā ga kana bé byèbè bà y'á zhí Yi ni bà n'è dē rə nyi-bwelé y pyírh mó y'á n'è wèrhé né, bà n'è byili bà bà càn, bà gá y'á n'è zwē bà byóná bé nyí ni mú yilə. ⁶Wèrhé-na ñdə Sara ta. N' gá yà n'á n' zwē Abərahām nyí ni mú ce, n' yà n'á n'á n' byè mo bà n' yó-cábal. Ámye gə n'á wèrhé cènè, á t'á dūr kaka ywē, sá nyí á wó Abərahām bàkwá. ⁷Bala, ámye mǝ s'á jòm ñd'á kana bé cènè, á nyí bà yò. Á mǝ s'á lwar bà bà wó kana, bà jàn ré bà já yé. Zə-nə be ñdə nyòmǝ, b'ámyé ñdə bəmyé ga mǝ s'á tó á nə nyū mǝ t'á la zhǝ pené y Yi sono. Á gə wèrhé eta, kaka t'á la á yé ne cǝr á Yi-co wé yé. ⁸Tēbè rə dàl mó, ce-nə á gako búlə né yə rədu, sə á surhə né mye yə rədu. Swéné-nə dwā ñdə da-byā ta. Zə-nə nònǝ-dūr ñdə cin-lwəl ñdə dwā. ⁹Lò gə wèrhé mó lwele, sə n'è bàká wèrhé mǝ lwele yé. Lò gə tūrh ó sə n'è bàká tūrh mo yé. N' gaga mó wál bà Yi b'a cí bwəl n' yó, bà Yi gá byé ába mó, rə bwəl nyí bà rə b'a cí bwəl á yó. ¹⁰Bà kē Yi zòmè ré sébè ré wé bà wó: Lò mǝbó n' nǝ n' yǎl n' swéné n' cinə, sə n' wu mye j'a yə nyen; sə n' bàká shéné n' mǝjòlò w púr lwele gaga yé; sə n' bàká shéné koma mye shí n' nyú w yé. ¹¹N' mǝ sǝ cē lwele wǝrhó yò, sá wèrhé cènè; sá pyà bà yə-zúlə yál né twéé twéé. ¹²Zhànə, Cinnə mó yírhə pyā wu-cángá cinə yó, n' nǝ n' zwē bà lwǎl, sə n' bà lyi bí byèbè bà n'è wèrhé lwele mó só yé. ¹³Á gə n'á ce yəwǎl né ñdə cènè wǝrhó, mǝ n' mà n' wèrhé ába lwele? ¹⁴Á gə n'á wèrhé cènè, bá á gə n'á nwènè rəmyé yil mye, á b'á nə wu-nyǝ. Á bàk'á dūr numbyíní ywē yé, s'á bàk'á cí twálá á wé yé. ¹⁵Nyám-na Kristə á wun ní wé, bà wó ɲmyé n' cí ába, s'á tene, lò gə tú n' nǝ n' bwərh ába kǝn dēbè rə ce á n'á dē kǝn Kristə sǝ mó, s'á ɲwéné á lyár mǝ, ¹⁶s'e yə ñdə wu-bònd ñdə cin-lwəl. Ce-nə jàn né á yə lyi byèbè bà n'è nyàm Yi ñdə wu-pǝ námpúm. Twí-nə á tùm-écènə né Kristə yil mó ñdə wu òdu, mùnì lyi bí byèbè bà n'è z:òm á yil námməlwélé jí cizhilə. ¹⁷Á nònǝ w á tùm-écènə né yil mó gə wó Yi pùbùlə, rəmyé cǝ á gə n'á nwènè tùm-bəlwǎlse yilə. ¹⁸Kristə mye cici nwènè, n' cì numbyíná bé yə-bəlwáálé yil twər rədu sá, twéé gako yilə. N' yà n' bà dóo zhe yé, sə n' cù lyi-bəlwǎlsé yilə, mùnì n' zə ába n' vò Yi sono. Bà gu mu n' gá wó numbyíní yilə, sə Eshirhə náàcènə k'a bwirhì mu. ¹⁹Eshirhə y ɛmyé èdu y jàn yil byèbè bà cù ñdə bà yə cin-cinú ne mó sǝ, n' bwəl Yi zòmè ré n' byili bi. ²⁰Wó byèbè bà cē Yi nyí ni shāā ga, wó byèbè shāā ga bà cē Yi ni shāā ga Nəwee gá yà n' nǝ n' fwar kùlkǝ yi ní mú. Yi zhilì rə yala ne rə dē dē be rə ga. Lyi bí byèbè bà zù rə wé mó y'á wó lyi mǎngelé, nunə lyele sásá. Bəmyé dúdú bà zwē bà cin nǝ mó wa. ²¹Sə rəmyé wó nǝ-móló mó Yi n'è tó mǝ denne rə vwǎrh ába zà zà mó nyorhə. Nǝ-móló mó t'á shàrh yala jìmdi yé. Sə n' nǝ n' tó mǝ denne n' pə n' cin námpúm Yi ni ñdə n' wu gako, Yezu Kristə gá cù n' ká n' bwirhì mú jàn yilə. ²²N' zhəl n' jé Yi jǝjǝ ni, n' nǝ n' jí pyèlè ñdə mǎlékabá ñdə dē jàn cinə bé dwā bé yó w Arəzana wa.

Chapter 4

¹Kristə yàl numbyíní, n nwènè. Rəmyé ce, ámye ce-nə jàn né á kwè ní nà, s'á lwar náàcèné bà numbyíní kèbé è nwènè, rə-ná-cí du yà-bəlóló wé. ²Wèrhé-na Yi pùbùlè dwā né nyèbé nà dàl á la wòrhó ce yó mó wé, s'á bàk'á shèné numbyíní shilə námməlwálsé yò yé. ³Á y'á n'á wèrhé ndə lyi byèbé bà yəl Yi rí tèbé rə wó zhən mó pár ta dǎdǎ shāā ga; á tùntwǎǎ né y'á nyé yàáyàà, á y'á zhe bwě-dür, á y'á wó sà-nyóóre, á n'á jí dǎdǎ, á n'á nywè dǎdǎ, á j'á n'á cèrhé wé tèbé rə dà Yi, e jà wó wé ré rəmyé còrhó mó rə wó lwele nánfóló wá. ⁴Sə èlāsé, lyi bí byèbé bà yəl Yi pár mó gá pwírí á k'á t'á tó be á twí bà tùntwǎǎ né námməlwáálé mó, rəmyé jār bè, bà zé bà n'è tūrh ába. ⁵Sə Yi tene rə jě rə la lyi-nyirh ndá cùurì bürsi bür, bà m'a b'e byili bà gá twí ní. ⁶Wó rəmyé è ce, bà dāmā bà bwəl yò-ècòno nyí rí bà byili byèbé bà cù mú ni. Yi kó bàmye bürsi ndə rə gá n'è ké lò gako bürsi sà tó n tùntwǎǎ né ne né. Bà bwəl yò-ècòno nyí rí bà byili bí, muni ga bà wèrhé Yi pùbùlè ndá Eshirhə náàcèné jàn. ⁷Lū zhǎ bwəlse. Rəmyé ce, pyā-na surhə nyèbé nà càn. Dǎ-na á cinə, muni ga á ŋwéné á ce Yi. ⁸Sə kən du, swéné-nə dwā nd'á wun gako, bà sónó n'ò vür yə-bəlwáále nánzhəzhǎ. ⁹Zwē-nə dwā zhəəle, sə ŋwóŋwó bək'a yə né yé. ¹⁰Yál-na tùntunnə nántwərh, sə lò gako zə pené y kèbé Yi pə mó mó, ní mǎ sē n dō ne náàcèné. ¹¹Lò mǎbó n zhe Yi zòmè ré bwəl pené, n mǎ sǎ bwəl rə ní byili lyi bí ni; lò mǎbó n zhe lyi bí ni sǎs pené, n mǎ sǎ sē be ndá jàn ré tèbé rə n'è shí Yi sō mó; muni ga Yi nə zùwá kən gako wé, Yezu Kristə jàn yilə. Wó rəmyé rə cí còrhó ndá jàn, byinə nə bà zhǎ zhe yilə! Amèn! ¹²Á dɔwabá nántwərh, á ŋwéné myin-zhù wé á n'á nwènè, s'á yě rə nyí ni. Rə dà kò-jàrmà yé. Nònò w òmyé mó b'a ce lyi bí lwar á gá mǎ né. ¹³Fü-nə ndá wu-nyǎ á gá tó Kristə ne á nwènè mó yilə. Ní zùwá y gə tú è duwə, á b'ǎ fùu ndá wu-nyǎ nánfóló kən dwini. ¹⁴Lyi bí gə n'è tūrh ába á gá wó Kristə-lyi mú yilə, á b'ǎ yə wu-nyǎ cinə, bà Yi Eshirhə y è wó zùwá cí mú só á yó. ¹⁵Ámyé mǎdù ga bàká shèné bà nwènè mó bà n gu lò, bà n ŋwólà, bà n wèrhé lwele, ráá n fwé ní tu zòmà wé yil yé. ¹⁶Bà gə n'è nwènè mó n gá wó Kristə-lò mó yilə, sə bàká dūr cizhil yé, sǎ ce Yi nəbána, bà gá n'è zə Kristə yil ré bà byé mó mó yilə. ¹⁷Zhəná, bürsi yi yúwá, sə wó Yi lyi bí bà la m'e ji sǎ kùrə. Sə sǎ gə ju kùr ndá nemyé, wó etər byèbé bà t'á zwé Yi yò-ècòno nyí rí mú yó la né gu? ¹⁸Bà kǎ Yi zòmè ré sébé ré wé bà wó: «Byèbé bà n'è wèrhé cènè mó cìn neré gə b'a yə zwini; etər kən nə b'a yə né yə-bəlwáále cinə bé ndá byèbé bà t'á nyàm Yi nyé né mó yilə?» ¹⁹Wó rəmyé è ce, byèbé bà n'è nwènè bà gá n'è wèrhé Yi pùbùlè né mó yil mó mǎ sə bà j'á n'è wèrhé cènè gaga, sə bà ce bà cìn námpúm bà wǎrhna mó jǎ wà; bà ní wó zhən-cí.

Chapter 5

¹Èlāsé, wó byèbé bà wó yé né ciná á wé mó à n'á yál a cíci. Àmye wó yé né cábal ndá á ta; à wó Kristə nònò w zhàn-cí, sà àmye b'a tó a nà zùwá y kèbé è bàn du mú. ²Nyĩ-nə pyiisi shèbé Yi co á jǝ w mó yò náàcèné ndá wu-nyǝ, ndá Yi gá n'è yál né, sà è bàk'a yà ndá wó nyéé bà n'è nyéé ába ne yé, sà è bàk'a yà wárese á n'á yál yé. Nyĩ-nə sà yò ndá sónó. ³Á bàk'á yà yó-ciná byèbé bà zum ndá lyi bí byèbé Yi co á jǝ w mó yé. Yál-na myorho bà yilə. ⁴Èta, ènòn- pyǝ mó gá tú n' túwá, á b'á nà zùwá e yà kwānde twéé twéé. ⁵Ámye byèbé á dàl mó, zwè-nə yé né ciná bé nyi ni, sà á gako shéné-na dwā nyi ni ndá cin-lwəl. Bà kē Yi zòmè ré sébé ré wé bə wó: Yi bə cin-byiliu ciná bé só yé, sà rə n'è byili rə sónó w cin-lwəl ciná bé ne. ⁶Lwəl-nə á cin tē jàn-cí Yi yé né, muni ga yi ri gá tú rə yúwá, sà rə zhě á yó dē. ⁷Yě-nə twálá né nà zhe ába mó gako ne á ce Yi jǝ wa, bà rə n'è nyi á yò. ⁸Dě-na, á bàk'á yě á surhə né pyi yé, bà Shəšana y è wó á zù-bal mó n'è jil dē ndá bəwə ta, è b'a nə s'e zhili n' yò. ⁹Zhí-nə Yi ni kēkē, è bàk'a ηwéné ába yé. Á yé b'á da-byá bé bà ηwéné lū w púlápúlá wé mó n'è nwéné ndá á ta. ¹⁰Á nònò w t'á la yé né yú yé. Yi wó sónó cábal. Rə byé ába muni á zù rə è zùwá y wé Yezu Kristə jàn yilə. Nònò w kwā né, rə cíci b'a ce á yə rəmyé lyi námpúm, á zə jàn á zhi kēkē, ndá wu-jǝ. ¹¹Wó rəmyé rə wó jàn cábal byinə nà bə zhǝ yilə! Amèn! ¹²Wó àmye à ce ná da-byi nántwə Shəlvé nà n' kē sébé ré tēbé n' la ába pə a b'a cíci ába. Sə à n'á yál s'á lwar bà pené y kèbé á nò mó wó Yi pené zhàn zhənà, s'á j'á zə y kēkē. ¹³Kristə-lyi bí Yi cír ndá àmye ta bà ηwéné Babyəlone né mó n'è ce ába. Marke mye ná n' ce ába. ¹⁴Kwəðle-nə dwā, á ce dwā ndá sónó ndá da-byá ta. Yə-zulá b'a yə né nd'amyé byèbé gako á wó Kristə-lyi bí mú!

2 Peter

Chapter 1

¹Ámyé Shəmə-Pyere, à wó Yezu Kristə tuntunnə ndá n' tuntúm, à n'á kē sébé ré tēbé. Yezu Kristə wó ná Yi ndá ná Zwennə. N' wó wu-cángá cí. Wó rəmyé yilə, n' ce àmye zù mù ndá námýě ta. Wó àmyé ne à n'á kē sébé ré tēbé à la pə. ²Yi ndá ná Cinnə Yezu b'a cí bwəl á yó, sà bà yə-zulá né j'á n'è súlí á yó w twéé twéé, á gá yé bà pár mó yilə! ³Yi gá wó jàn cábal mó ce, rə pə nába kən dēbé gako rə b'a ce ná zhi ná nà y yó ná zhi rəmyé ne, sà ná zə myəl. Rə ce ná lwar mǝbǝ n' byé nàba muni ná nà n' zùwá y ndá n' cènè ré mó gá wó né. ⁴Èta, Yi pə nába rə cènè pansé nánfwaàlè rə y'á bwəl nába sà nyi mú. Wó cènè paánsé sàmyé mó denne á b'á tó né á yě shilə námməlwálsé sà ηwéné sà n'è zhili lyi bí yò lū w wé mó ne, á wu yə òdù ndá Yi cíci. ⁵Rəmyé ce, ce-nə jàn né á twi tùm-ècənà á súlí á Yi-ni-zhú mú ni. Á gə n'á twi tùm-ècənà, s'á lwar Yi pùbùlò né mye á súlí. ⁶Á gə lwar Yi pùbùlò né, s'á yə cin-zal cinə mye á súlí. Á gə wó cin-zal cinə, s'á yə cin-pyónó cinə mye á súlí. Á gə wó cin-pyónó cinə, s'á zhi Yi ni nd'á wun gako á súlí. ⁷Á gə zhi Yi ni nd'á wun gako, s'á wèrhé cènè ndá dwā á súlí, s'á swéné dwā. ⁸Á gə wó rəmyé gako cinə kən yi, rə b'a pə ába yəwəl rə ce á kwerhe á lwar ná Cinnə Yezu Kristə párá. ⁹Sə lò mǝbǝ n' dā rəmyé gako cí, n' wó ndá lyilyǝ ta, n' bə yé né ne yé. N' kə n' yəl bà bà vùr n' shāā ga yə-bəlwáálé yé. ¹⁰Da-byá, Yi cír ába, rə byé ába. Rəmyé ce, ce-nə jàn né á zhi á nà y yó á shè rə byəl ré twéé twéé. Á gə n'á wèrhé èta, á t'á la tē tu gaga yé. ¹¹Èta, á b'á nə sómá á zù ná Cinnə ndá ná Zwennə Yezu Kristə tənà y è ηwéné byinə nà bə zhǝ zhe yil mó wé náná. ¹²Wó rəmyé è ce, nd'á jèrè á yé ywè né nàmyé, á zhi á nà y yó zhàn dé bà byili ába mó wé ga, á gwě n'á lyirh ne ába twéé twéé. ¹³Á n'á bül b'á gá gwě ηwéné lū w wé mó, á mǝ s'a sē ába á surhə né pul ywè né nàmyé shò-kwā né. ¹⁴Ná Cinu Yezu Kristə ce a lwar b'á bwəl zhír lū w ò n'ò lyé mó wé. ¹⁵Sə à b'a wèrhé á gá wó né gako, muni ga, á gə tú á tènè mye, s'á bàk'á swé ywè né nàmyé gaga yé. ¹⁶Ná gá byili ába ná Cinnə Yezu Kristə jàn ré ndá n' twirí y yó mó, è dà səswaálse numbyini téré ndá è surhə né m'è byili ába yé. Ná cíci yirhá nò n' zùwá yá. ¹⁷N' Da Yi wòwə: «Mǝbǝ wó àmyé Byi, á só mo dēdē. Wó n'amyé à cír.» Wó rəmyé yi ní, Yi jàn-bə-swé-zhe cábal mó pə mə pyèlè ndá zùwá nánfǝlò. ¹⁸Ná gá y'á tó mo ná ηwéné pyǝ w náàcènd w yó mó yi ní, wó rəmyé yó cəl ré rəmyé mó zhi dē rə zòm, ná cíci zhǝ nyèè. ¹⁹Wó rəmyé è ce ná zwé Yi nyi-zwennə bé zòmà né ná zhi kēkē, tátónà tènè yé. Ámye mǝ s'á cili ni náàcèné, bà nà wó ndá pàntémé è yǝr cə-byín wé ta, kən la b'e yí cə-lár, cə-lár nəηwə w du o yǝr á wun ní. ²⁰Sə kən du, lwarna bà lò tènè n' wó Yi nyi-zwennə zòmà né nà kē Yi zòmè ré sébé ré wé mó kùrə n' la byilu ndá n' səpwá jàn yé. ²¹Lò tènè n' zòm nyi-zwennə zòmà ndá n' səpwá pùbùlò yé. Wó Eshirhə náàcèné è ce lyi zòm zòmà né nyèbé nà shí Yi sō mó.

Chapter 2

¹Lyì y'à ñwéné Esərayel lyì bí wě shāā ga, bà n'ê gòm koma bà bəmyé wó Yi nyì-zwennə. Èta mye, kàrmò byilnə nánkòmdé b'a shèè bə yə ámye wě bà n'ê cèrhè koma nyənà lyì bí ni. Bà gaga mó b'a zhè bà yó-cábal mó móbó ní vwārē be mó. Sə bà m'a zhilì bà cici yò lālā. ²Lyì nánzhəzhə b'a tó be bà twí yàayàà, sə bà tuntwəə né b'a ce lyì bí tūrh zhən sómá yá. ³Bà m'a zə numbyínsi surhə nyənà bà jəjèré ába, m̀nì bà nə kən. Sə bà bursí kó mó ju kùr shāā ga, bà yò wə zhilù mú bwəlse. ⁴Yi yə málékabá byèbé bà wèrhé lwele mó ne yě yé. Rə co be nònò ñdá cə-byú jàà y wa, rə ce bà lyè be ñdá nyáná bà m'è dē bursí kó dē ré. ⁵Rə yə shāā ga lū wə ni yě yé. Rə ce dwà nyò dēdē, nē mó zhilì byèbé bà bə shè rə nyí ni zō mó lū wá, sə rə vwārē Nəwee mó ní ná ní bwəl cángá yò-ècònò nyí rí mú, e súlí lyì dwā bwəlpýè. ⁶Rə ká Sədom ñdá Gəmməre bursi, rə zə myín rə cò ceme né nəmyé. Rəmyé y'à mǎ sə rə yə myərħə byèbé bà bə shè nyí ni zō mó yilə, m̀nì bà lwar kən dēbé rə la be wərhó. ⁷Sə rə zwē Ləte mó, ní yà ní wó lyì-twə y, ní ñwéné lyì bí byèbé bà y'à bə shè Yi nyí ni zō mó cəcəl wə twéé twéé ñdá wu-zhilù mú. ⁸Lyì-twə y əmyé gá y'à ñwéné bà wě, ní yírhá nə bà tuntum-bəjəlé, ní zhǎ mye j'à nyé nə yò twéé twéé mó, ní wu y'à zhilì. ⁹Rəmyé n'è byili bà Cinnə mó wó ní zwē byèbé bà zhí mu bà zhí bà nə y yó mó nònò jǎ wà, n zē n zhilì ní yala ne ñdá byèbé bà bə shè ní nyí ni zō mó, ní mǎ ní dē bursí kó dē ré, n pə be còrhò-tum. ¹⁰Sə wó byèbé bà t'à zwē ní nyí ni, bà n'è wèrhé ñdá bà yala né shilə namməlwəlsé gá n'è yǎl né mó ne, ní la còrhò-tum pə du. Kàrmò byilnə bə nánkòmdé rəmyé mó zhe rə cici zhənà; bà wó cìn-byilu cínə; bà n'è tūrh jàn cínə bə ñwéné dē yi wə bə zūwə mó; bà t'à nyàm bə yé. ¹¹Málékabá zhe jàn ñdá ñwónò du bəmyé. Sə ñdá rəmyé ga, bà t'à cí yò jàn cínə bə bəmyé mó yó wə bə tūrh bə Cinnə mó yé né yé. ¹²Lyì bí bəmyé mó wó kən dēbé bà bül bà kùr yó bà n'è wèrhé ñdá vwámá ta. Bà bə surhə zhe yé. Wó zal e gu dúdú yil bà ñwéné. Bà n'è tūrh kən dēbé bà yəl rə pàrá, sə bà yò b'a zhilì ñdá vwámá ta. ¹³Wó rəmyé rə b'a yə bà còrhò-tum bà tuntum-bəjəlé yilə. Bà só sə bə wèrhé bà shilə namməlwəlsé pübülə nənyónó ne. Rəmyé n'è pə be wu-nyǎ. Bà gə n'è tó ába bà jí címsi, bà só koma góm bə pə ába. Bà tuntwəə né wó cizhil nyənà, nə bə shil zhe yé. ¹⁴Bə yírhá t'à nyí kaka dō jàà wà, e súlí fwəl tumə ne yé. Bà t'à lyè ñdá yə-bəlwəále wərhó yé. Bà n'è jəjèré lyì bí byèbé bà surhə né bà jàà èdù zhí mú, bà n'è pyà warse twéé twéé, sə bà yò b'a zhilì! ¹⁵Bə yě sómá y nántwə y ne bə ywər bə jé. Bà kwé sómá y kèbé Bəscəre byí Balaame kwé mó. Balaame wó Yi nyì-zwennə, sə ní swéné warse, n shèné n zwē se n twí lwele. ¹⁶Ní gá cē Yi nyí ni mú ce, bəna púr è nyí e zòm ñdá mǎ ñdə numbyíni ta. Bəna j'à t'à zòm yé. Èta, è cə̀r ní tum-fwəáré yé ne. ¹⁷Kàrmò byilnə bə bəmyé mó wó ñdə bürh shèbé sə bə nē zhe ta. Bà wó ñdə bəban ta, zho nánfǎlò n'ò kwé, sə Yi tene jàà rə cí, è nyé námbyú fúrí, rə la be né co. ¹⁸Bə n'è zə bà cìn-byilu zòm-fwəáré ñdá bà ywəl zòmà né, bà m'è vwē lyì bí byèbé bà ju kùr bə shār lū wə lyì bí bà jé mó wé mó. ¹⁹Bə n'è bwəl nyí bà bə m'a pə be cìn-cínú, bəmyé cici mú j'à wó bà yala shilə né nə la bà yò zhilù mú yómá, bà kən jàn gə du lò, n wó rə yóm. ²⁰Byèbé bà lwar ná Cinnə mó ñdá ná Zwennə Yezu Kristə pár bə shār lū wə tuntum-bəlwəále wé mó, lyì bí bəmyé gə yě bà cìn ní tuntwəə né nəmyé jǎ wà, nə k'a ñwéné be, bà yò m'a kwerhe o cò dwini shāā ga. ²¹Bə gə y'à yə sómá y cángá mó pár lwar cǎ bà gə lwar è pár bə zē bə cē Yi nyə né bà byili bí mú. ²²Səswalá èdù ñwéné è n'è wə̀lā: «Kùlí y'a tǎle, e k'a zhízhilí e jí è tətǎlé.» È dō k'e wó: «Bə gə shār kùkú, o k'a vò o byíbyilí bəbòrǎ wà.» Rəmyé ce, kən ré dēbé rə yú bí mú n'è byili bà səswaálsé zòmà né wó zhənà.

Chapter 3

¹Dowabá nántwǎrh, tèbé wó à sá bá nàlyè nyǎn ré à n'á kě à la ába pɔ. Sə nàmyé nàlyè y ga wé, à n'á yǎl b'á tó kàrmó à n'á lyǐrh ába mó denne á surhə né pul pamparɛɛ. ²Lyǐrh-nə zómà né nyèbé Yi nyi-zwennə bé byili shǎā ga mó, ñdá Cinnə mó n'á wó ná zwennə mó nyé né tùntúmá bé byili ába mó. ³Sə tèbé rə wó yò du mú, lwar-na bà dwā né nánkwaá né wé, lyi m'a zě bà n'è wèrhé ñdà bà shilə námməlwǎlsé gá n'è yǎl né. ⁴Bà b'a mɔn ába bə wó: Yezu yə wəl bà n'á mà n'á ká n'á bà nà? Sə wó yé n'á nə ɲwéné? ná nàmbala bé cùwə, lū w'j'a cē o gwě zhǐ ñdà ò gá wó né, kaka yə lyár yé. ⁵Wó Yi rə zə rə zòmè ré, rə wèrhé dǛ ñdá cə shǎā shǎā ga, rə cə cə y du nǛ cəcəl wə, rə wèrhé y ñdá nǛ. Bà n'è wèrhé ñdà wó swé bà swé rəmyé ta. ⁶Wó nǛ mó məmyé cici Yi cə mə mólé shǎā ga lū w mə cò wa. ⁷Wó zòmè ré rəmyé cici rə gwě zə dǛ ñdá cə y rə zhǐ zà zà, rə m'è dǛ lyi bí byèbé bà bə shè nyi zō búrsi dǛ ré. Wó dǛ ré rəmyé yù w Yi la dǛ ñdá cə y yò zhilù ñdá myi. ⁸Dowabá nántwǎrh, kɔn rədu ɲwéné á bə mǎ s'á swé yé: dǛ rədu nyé ñdà byinə mǔrhò ta, byinə mǔrhò nyé ñdà dǛ rədu ta Cinnə mó yilə. ⁹Lyi jàlà n'è bul bà Cinnə mó ná n'á dene ñdá n'á nyi-bwelé y pyǐrh, s'e dǛ èta yé. N'á n'á yǎl bà lyi bí gako pyǐrhí bà wun bə yě lwele wǔrhó nə. Wó rəmyé è cə, n'á n'á zhili n'á yala ñd'ába, muni lò mǎdu ga yò bàká n'á zhili yé. ¹⁰Cinnə mó dǛ ré b'a jàr bə ñdà ɲwǎl-bal ta. Sə rəmyé yùwə, dǛ yi rí b'a jé ñdá sò nánfǎlò kòbò ò n'ò zě wu ni. Wé tèbé rə ɲwéné dǛ yi w mú b'a shè bǎrhé rə yǎl. Yi b'a ká lyi bí byèbé bà ɲwéné cə yó mó bà tùntwǎè né yilə. ¹¹Rəmyé gako gá la jó èta mó cə, ámye cici mú mǎ s'á lwar á gá m'á zə á cìn ní á tùntwǎè né wé. Á tùntwǎè né mǎ sə nə yí Yi pùbùlò, s'á zhí ri, ¹²á m'á dǛ rə dǛ ré. Cə-nə jàn né á tùntwǎè né cə dǛ ré yí lǎlǎ. Rəmyé yùwə, myi mú b'a cò dǛ yi rí, sə mə lumi rí b'a lyě rə yǎl tèbé gako rə ɲwéné dǛ. ¹³Yi bwəl nyi bà rə b'a cə dǛ nándwǎ ñdà cə nándwǎ yə né, sə cánga tumə b'a yə rə wé. Wó rəmyé ná n'è dǛ. ¹⁴Rəmyé cə, dowabá nántwǎrh, cə-nə jàn né á yə wǎrhgáá, dóo bàk'a yə á yó w Yi yé né yé, sə yə-zulá yə ámyé ñdá rəmyé ga bwəl wə, á b'a dǛ dǛ ré rəmyé. ¹⁵Lwar-na bà n'á Cinnə mó gá ná n'á zhili n'á yala nə mó, wó muni ga á nə vwǎrh. Wó èta ná da-byi nántwǎ Pwəə kə n'á byili ába né. N'á zòm ñdá surhə né nyèbé Yi pɔ mɔ mó. ¹⁶N'á zòm yò w òmyé sá bá né nyèbé gako n'á kě rəmyé yil mó wé. Zómà jàlà ɲwéné n'á sá bá né wé nà kùrə nyòò zum. Rəmyé cə, lyi bí byèbé bà bə bà nà yó zhǐ kēkē bà yə kaka kùr swí mú n'è lyár zómà né nàmyé. Bà n'è wèrhé èta Yi zòmè ré sébé jàase dwā mye wé, sə rəmyé wó bà cici yò bà n'è zhili. ¹⁷Wó rəmyé à dǎmǎ à n'á byili ába dowabá nántwǎrh. Rəmyé cə, dǛ-na á cìnə, bàk'á yě byèbé bà bə shè Yi nyé né zō mó nə bə jǎjère yé, muni ga á ɲwéné á zhi kēkē. ¹⁸Cə-nə jàn né á cǎle á yə ná Cinnə mó ñdá ná Zwennə Yezu Kristə sónó w wé, á lwar n'á pár á súlí. N'á yil ré b'a nə còrhó èlǎsé ñdá byinə nà bə zhǐ zhe yilə! Amèn!

2 John

Chapter 1

¹Kě, wó àmyé gùlú w yé né cábal mó, à n'á kě sébé ré tèbé à la ñmyé mòbó Yi cír mó ñdá n'á byǎ bé ga nə pɔ. À só ába zhən zhənà. È dǛ àmyé dúdú à só ába yé; lyi bí byèbé bà yě zhən dé gá wó né mó mye só ába. ²Wó zhən dé tèbé rə ɲwéné ná wé mó rə cə ná só ába, sə rə b'a j'á ɲwéné ñdá nába twéé twéé. ³Ná Da Yi ñdá n'á Byi Yezu Kristə b'a cí bwəl ná yó, bə pə nába súbri ñdá yə-zulá zhən ñdá sónó wé! ⁴A pwírí n'á byǎ bé jàlà ɲwéné zhən sómá yó ñdà ná Da mó gá pɔ nába nyi ní. Rəmyé cə à wu nyé dǛdǛ. ⁵Sə èlǎsé, à n'á lwəl mó bà: swénénə ná swéné dwā. Rəmyé dǛ nyi nándul à n'á kě à la ába pɔ yé. Wó nyi rí nándwəl lé ná nə kùr-ju yi ní ga mó. ⁶Nyi rí tèbé á nyèè kùr-ju yi ní ga mó n'è wəlè: «Swénénə dwā.» E zě á gə só dwā, wó Yi nyé né á n'á zwé. ⁷Lyi sú lū w wé, bà t'á zwé nyi bà Yezu Kristə jǐrh numbyíni zhən ga yé, sə lyi bí bəmyé mó wó kòmde, bə j'á wó Kristə zwə. ⁸DǛ-na á cìnə, á bàk'á cə ná tum rí yə tùm-fóó yé, muni á nə á kwǎndé gako. ⁹Lò mòbó n'á tá n'á yǎl n'á zhì n'á èdu yó Kristə kàrmó wé, n'á zě n'á n'á súlí kɔn dǛ né, Yi téné n'á wé yé. Sə lò mòbó n'á zhì n'á èdu yó Kristə kàrmó wé, Da mó ñdá Byi mú ga ɲwéné n'á wé. ¹⁰Lò gə bàn á sǔ, e j'á dǛ kàrmó məmyé n'á má n'á bànà, s'á bàk'á zwé n'á zhəle yé, á bàk'á cə mo náàcèné mye cici yé. ¹¹Lò n'á gə co mo náàcèné, n'á wǎr ɲwéné n'á lwele ré wé. ¹²Ywé nánzhəzhǐ gwé ɲwéné à la ába byilu, sə à t'á yǎl á kě nə sébé wé á pə ába yé. À n'á bul b'a m'a bà á sǔ, ná jòm tǛ ná zòm, muni ga ná wun yə nyèn námpúm. ¹³N'á ná-bàkó mó Yi cír mó byǎ bé n'è cə mó.

3 John

Chapter 1

¹À dɔwa nántwǎ Gəyuuusi, à só mó zhən zhənà, wó àmyé gùlú w yé né cábal mó à n'á kě sébé ré tèbé à la mó pɔ.

²Dɔwa nántwǎ, à n'á lwəl Yi ni bà rə ce kɔn gakó yə náàcɛné n sɔ, sə rə pə n yala né bəsàzùlɪ ñdà n tuntwǎə né gá càn Yi yírh w né. ³Lyì tú bà wò nè bà n zhǐ zhən ré sómá y yó kěkě, n ná n wèrhé ñdà rə gá n'è byili ní. Rəmyé ce, à wu nyè dǎdǎ. ⁴À gə nyèè b'á byǎ bé ŋwéné zhən sómá yó, rəmyé n'è pɛ ne wu-nyɔ̃ dǎdǎ du.⁵Dɔwa nántwǎ, n ná n nyǐ Kristə-lyì bí yò ñdà Kristə-lò gá mǎ sə n wèrhé né, ñdà bà wó zhələ ga. ⁶Bə byili n sónó w yò Kristə-lyì gùlú w yé né. Sɛ bɛ ñdà Yi gá n'è yǎl né bà b'e kwè bà sómá yá, ⁷bə wó Kristə yil ré yil bà ŋwéné sómá y yó. Sə bà yə shɛné bà zwě lyì byèbé bà yəl Yi rí tèbé rə wó zhən mó pár jě-kɔn yé. ⁸Nəmyé mǎ sə ná sɛ lyì bí bəmyé mó dwí rí nì ná twǐ zhən ré byilu yilə. ⁹À kě zòmà mǎngɛlɛ a pə Kristə-lyì gùlú w lyì bí nì, sə Jətərəfu ná n yǎl n yə á gùlú w yé né cábal mó. N tá n yǎl n shɛné n zwě kɔn ré dɛbé à byili mú yé. ¹⁰Rəmyé ce, à gə túwá, à b'a zòm kɔn dɛbé gakó n ná n wèrhé mó yò. N ná n tó dǎ n zhìlì ná yilə. Rəmyé yə n yírh swí yé. N bə shɛ Kristə-lyì bí dwǎ bé zhəəle zɔ, n jà n bə shɛ bà lò dɔ mye zwě bà zhəəle yé, n jà n ná n jì bì gùlú w mye wě. ¹¹Dɔwa nántwǎ, bəká kwè lwele sómá yé. Kwě cɛné sómá, bà lò mǔbó n ná n wèrhé cɛné, rə-ná-cí wó Yi lò, sə lò mǔbó n ná n wèrhé lwele, rə-ná-cí yəl Yi pár yé. ¹²Lyì bí gakó n'è zòm Dəmətərəyuuusi yil náàcɛné, bà n ná n wèrhé ñdà zhən ré gá n'è byili ní. Nəmye cìcì mú n'è zòm n yil náàcɛné. E jà n yě bà kɔn ré dɛbé ná r'è byili mú wó zhənà. ¹³Ywě nánzhəzhǎ gwě ŋwéné à la mó byilu, sə à t'á yǎl a kě ne sébé wé a pǔ yé. ¹⁴À cìcì n'á yǎl a bà á sɔ lələ, ná jòm tɛ ná zòm. ¹⁵Yi m'a pǔ yə-zùlǎ! N dɔwabá gakó n'è ce mó. Ce nəmye dɔwabá byèbé bà ŋwéné á sɔ mó mǎdù mǎdù gakó n pə nába.